D. FRANCISCI

SALGADO

DE SOMOZA,

LABYRINTHVS

CREDITORVM.

D. FRANCISCI

SALGADO DE SOMOZA,

IN REGALI CANCELLARIA
VALLISOLETANA SENATORIS,

LABYRINTHVS CREDITORVM CONCVRRENTIVM AD LITEM PER DEBITOREM communem inter illos caufatam,

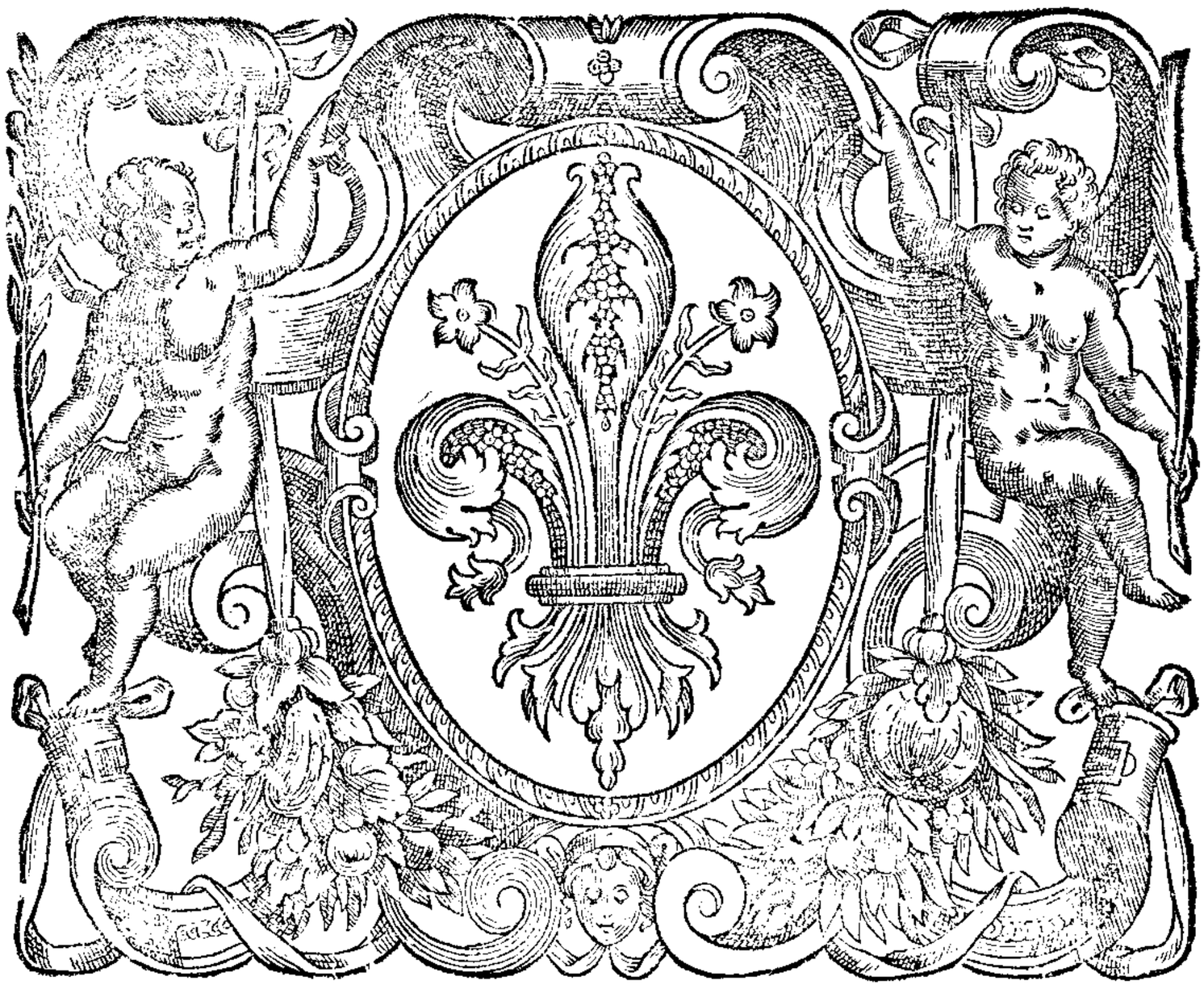
TOMI DVO.

Editio nouiſſima, Antuerpienſi, Venetа, & Francofurtenſi, multo auctior & emendatior.

CVI ACCESSERVNT,

Deciſionum S. R. R. *Centuriæ duæ* ad materiam eiuſdem Tractatus collectæ.
Prior à Perillustri & Excell. D. V. I. D. ANDREA CANCALIO *Rotæ Perusinæ & Provinciæ Vmbriæ Auditore Generali.*
Posterior vero à D. NICOLAO ANTONIO L. V. *Doctore & Professore.*

Acceſſit etiam Tractatus *de Concurſu & priuilegijs Creditorum in bonis Debitorum*; Authore Licentiato AMATORE RODRIGVEZ.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTRISSIMO
ET REVERENDISSIMO
DOMINO,
DON FERDINANDINO
CAMANO, DE ANDRADE,
ET SOTOMAYOR PALENTIÆ
primùm Antiſtiti,

ARCHIEPISCOPO BVRGENSI, EPISCOPO SAGVNTINO Beatiſſimo nunc Pontifici Compoſtellano; digniſſimo aliàs Regni Nauarræ Pro-regi, & Duci generali, atque in Cantabricarum rerum Conſilio (victoriæ tunc erat) grauiſſimo Præſidi integerrimo; Teparcharum de Villa-Garcia ſpectabilium, domúmque de Viſta-Alegre, de Barrantes, & de Rubianes clariſsimo Dynaſtarum filio, fratri, Patrono.

 EGALIS pelagi horrendas ſyrtes (ILLVSTRISSIME PRINCEPS) biforme monſtrum, oblatrantémque charybdim, obſtruſiſſima quæque arcana diſſoluta, crebras inter miniſterij bellicationes ſtrenuo parta labore, publicæ iam expoſita luci, propria properat affectio haud vllo circumlita fuco glorioſæ tantæ nuncupationis imagine conueſtire: non vt meam in te obſeruantiam deſignem, néve vt honorificentiſſimum tutelare obteſter ſtudium, abundè nota ea eſt, ne tu creperus pluſquam ſatis liberale hoc, neque ego in ſpe gratabunda deſes; ſed in Procerum, legitimorum ſtructuræ, iſtiuſce patrocinio creditorum, concurſu tibi primas iure optimo deferre noſtro ne animo excidiſſe reare. Impatienti ſanè amoris ardore poſſidebar iucundum aliquid perofficiosè deuinctionis ſpecimen.

Hoc lege quod poſſis dicere, iure meum eſt. *Martialis lib.10.ep.4.*

Tenuis cæterùm antipelargeſis eucæria gratitudinis oſtendendæ votum accepta decreuit beneficia trabali clauo figere (faues enim mihi ac meis largè, cumulis beneficentiarum maximis) operoſum recognitionis monumentum tuo nomini tot nominibus debitum conſecrare, præclaro probitatum ſacello, perfectiſſimo viro heroi vndique mirum in modum ſublimi, liberalitate, morum comitate, ſermonis lenitate, fide, integritate, pietate, iuſtitiâ, religione, prudentiâ, animi tandem & corporis virtutibus ornatiſſimo;

Cui genus à proauis ingens, clarúmque paternæ
Nomen erat virtutis, & ipſe acerrimus armis.

Virgil. lib. 12. Æneid.

At cùm in Maiorum memoriam irrepſi præſtantiſſima ſimul cunctis gnara trophæa recordor, quibus te dignum facinorum tuorum magnitudine probas. Ecquidem præconio recoluntur æterno florentiſſimæ tuæ domus noſtratem condecorantes patriam celſi Megiſtanes, quippe qui altam diſpergunt lucem, arctari difficilem coniectamur. D. Rodericum de Mendoza & Sotomayor genitorem genuit D. Aluarus de Sotomayor & Mendoza, D. Garciæ de Camaño (*el alto*) filius, D. Garciæ de Camaño (*el hermoſſo*) nepos, & D. Agnetis de Mendoza Mariſcalis inclyti Suerij Gomez de Sotomayor illuſtris gnatæ, quorum laus vnaquæque non paginarum breuibus erat præcludenda cancellis. Hæc tua virilis linea.

Virg. lib. 12. Æneid.

Romanæ ſtirpis origo
Sydereo flagrans clypeo, cæleſtibus armis.

Hæc, inquam, famigerata Camañorum familia, innumerabilium penè propagatrix, in Gallæciæ regno, potenti nobilitatem minario, copiosâ retrò ſerie reſidens opulenter. *Vocauerunt nomina ſua in terris ſuis.* Sago ſanguis præſignis & togâ, *Sueuis Regibus Gottis, ac Comitibus, Conſulibus, & Imperatoribus immixta Romanis, & à Troyæ (Hiſpanis verumtamen originariis) fundatoribus deriuata Principibus.* Plura pulchra præter vulgatáque prænotatorum teſtimonia Marcum obſeruo Tullium de Caminis, ſeu, quod idem, vt legitur, *Cominiis Equitibus Romanis honeſtiſſimis hominibus & diſertis* feciſſe mentionem.

Psalm. 48.

D. Vaſcon. Epiſcopus Lucenſis in Chron. de Rebus Hiſpan. de Gallæcia & alij Chron. in quib. de Antiquitatibus Gallæciæ.

Paribus æquabat iuſtis, aut ſorte trahebat.

Exactiſſima conſortij merita D. Vrraca de Sotomayor Oſſorio mater, D. Ferdinandi de Andrade filia, & D. Thereſiæ de Sotomayor domus dominæ de Sotomayor, Excellentiſſimi Comitis illius de Andrade, qui Neapolitanum Seminaræ bellum parto profligauit triumpho, candida neptis. Summè ſuperius extat proſapiæ elogium,

Virgil. lib. 4. Georg.

Et genus immortale manet, multóſque per annos
Stat fortuna domus, & aui numerantur auorum.

Succedaneæ tuæ mortalium pectora mulcent raræ dotes, & veracem in orthogoniæ puritatis eudoxiam erumpere cucurrere. Exercitam vbique megaloprepeiam, vtiliter infertam diœceſibus diſciplinam, in Romana Curia Reipubl. bona proſpectum ſignificatiuâ ſolùm inuoluimus echemythiâ. Magni gerens Monarchæ vices, ſtatus, bellíque rationes, reliquarúmque rerum, diuerſarum vniuersâ nationum acclamatione, exuperantiſſimè calluiſti. Grandia item ſi qui mandauerat expetiuit, & expectauit, grandiora multò te conſpicit includentem. Ne tuam porrò exiſtimationem encomia mendicata fugillent, Timanthis velo contegam quod verborum nequeo depingere penicillo. *Mutus quidem teſtis, ſed omnibus vocem habentibus euidentior.* Vindicauerunt tituli anguſtè perorati gradum antelationis hucuſque; vix (fatemur ingenuè) eorumpſe vnico reſpondere pollemus; cui potiùs precor aptetur optes ſemper duraturum, præſens deſiderium; nam, *Quoties quis debitor ex pluribus cauſis vnum debitum ſoluit, & in arbitrio ſoluentis dicere quod potiùs debitum voluerit ſolutum, & quod dixerit, id erit ſolutum. Poſſumus enim certam legem dicere ei quod ſoluimus. Quoties verò non dicimus id quod ſolutum ſit, in arbitrio eſt accipientis cui potiùs debito acceptum fuerit. Vale.*

D. Claſſ. Hiſtor. Famil. de Somoza. Virum lib. 3. ad Salinã.

Amplitudinis tuæ,

Millies deuotus.

Don FRANCISCVS SALGADO
DE SOMOZA.

VIR

VIR CLARISSIMVS

D. D. D. MARTINVS DE BONILLA

EXPRIMARIVS INTERPRES
SACRORVM CANONVM EMERITVS
SALMANTINVS,

ET IN PRINCIANA CVRIA REGIVS CIVILIVM causarum Auditor, & aulæ Præses; nunc verò Senatus Regij patrimonij Consiliarius meritissimus, de Auctore & Scripto alloquitur.

AD LECTOREM.

REm gratissimam tibi, iudiciosè Lector, facturum scio, si in ipso operis vestibulo exhibuero, quis eius Auctor; non quia metuam à te ignoratum; sed quia vt à me noueris, opto. Nomen illi D DD. FRANCISCVS SALGADO DE SOMOSA *primæ, veterisque Gallæciæ Nobilitatis: sanguinis puri, & ab omni externa illuuie defæcati: natalium integrorum. Parco tamen consultò his, qualia, licet natura multa indulserit, indulsit ei adhuc immerenti. Sed, quod minimum est, nec ipsas naturales dotes, dissimulabo; species enim corporis, simulachrum est mentis, figuraque probitatis. Aspectus gratus, læ-* D. Ambr. 2. de Virg.
tusque, facies decore plena, membra integra benéque compacta; statura procera, quam mediæ, propior, eáque quadrata, non obæsa; vultus candicans, nec decolor; obtutus grauis, incessus modestus, corporis reliqua positio inaffectata: denique in Viro Senatorem videas, nam virilis necdum senilis ætas, sparsique cani, commendationem augent, nullo decoris dispendio. Nec frustra hæc in eum natura contulisse existimandum est, quæ nescit ineptire; sanè quale corpus, talis animus: est eximius comitate, sed quæ nihil derogat maiestati Senatoriæ qua pollet admodum benignus, mansues, perauius, iudicio valens, abundè doctus, incorruptus, vindex, assertorque Iustitiæ, firmissimus rationis propugnator, disertus iudex, certus, nec vacillans decisor, exactus, integerrimusque discussor, nec præiudiciis, nec exemplis facilè cedens, procul tamen ab æmulatione aduersus collegas, & vincere inglorium, & atteri sordidum putat.

Succedit, vt Te de scripto moneam, quod est præcipuum munus huius epistolij: & vt altius cæperim, cum decorem in celebratissimo consistorio illo litterarum, Salmantina Academia Hispaniæ nostræ magistra venerabili: cum, inquam, Pontificium ius docerem, non certè inglorius, sed publicis certaminibus bis, terque quaterque coronatus, & primariam adeptus palmam, quam tandem emerui viginti continuis decursis stipendiis ex legibus Academiæ, patriisque: nullus mihi Auctor magis frequens, aut præ manibus fuit, quam SALGADVS *noster, in libris, quos pro tempore emittebat in publicum, siue de regia protectione ageret, siue de retentione Bullarum, siue pro doctrina sua ad apostolicam sedem supplicaret. Ex quibus, qualem, quantumque fructum doctrinæ collegissem; vt sum mihi conscius, ita & ab imo pectore grates reddo homini ad eruditionem meam nato. Crede non palpatori, in dies admirabar virum diuini, humanique iuris peritissimum: in arcanis Pontificum responsis expandendis, expendiendisque solertem: Sedulum, & laboriosum in referendis aliorum sententiis, iudicioſum in approbandis, aut reprobandis. Quid immorer in extollendis his libris, quos Europa cuncta anxiè perquirit, & euoluit. Quibus nouitas nihil auctoritatis detraxit, gratiæ vero addidit multum.* Tacitus in vita Agr.

Præpotens, pariter & Iustus Philippus Rex noster. quem Deus longum sospitet, in præmium & velut pretium tanti laboris pro sua, & litteraria Reipub. suscepti, præsidere Monarchiæ Siculorum SALGADVM *iussit: sed mutato consilio piaculum putat, ad Siculos ablegare hominem Hispanum, qui Hispanicis tribunalibus posset esse ornamento, atque vt primam prouinciam Imperij decet, præesse iuri dicundo in præcipuis eius conuentibus. Ergo antequam Siciliam transfretaret, à Principe codicillos accipit, quibus huius Cancellariæ* AVDITOR *creatur. Ego adhuc Salmanticæ detinebar, agebarque imò angebar desiderio videndi, & communicandi cum* SALGADO *meo tam propinquiore; cum ecce intercedit fors huic rei importuna (fausta aliàs, & felix) nam sub idem tempus inuictissimus Rex noster Granatensis Cancellariæ me destinabat* AVDITOREM, *vt alter Astaganis populis iura redderet, alter Vlstaganis. Sed ô bono fato meo, Honos mihi permutatur, & antequam in Granatam properarem huius Cancellariæ* AVDITOR *renuntior*

Siste Lector, quoniam calamum cohibet sanctissimum Tribunal; ingratus sanè essem, aut ignauus, si insalutatum illud præterirem. Salue iustitiæ arx, veritatis propugnaculum, Æquitatis sedes, conuentus iuris in primis Europæ venerabilis. In quo tot insignes viros pietate, iustitia, & omni eruditione vidimus retrò sæculis, atque hoc nostro cernimus, quod est rarum, priscum splendorem nihil caducum. Quid hic plebeius metuat à magnate, pauper à diuite, ouis à lupo, columba à miluo? Integritas, Veritas, Fides, vetusque simplicitas propriæ dotes tuæ sunt, Augustissimum Tribunal: Auaritia, Rapacitas, Gratia, Odium, aut cætera sordes, verius dicam nec de nomine notæ. O domus æternùm veneranda, quandiu sæculis Iustitia nõ vtlescat. Et Tu, Lector, tam pergas, licet.

Accessi Cancellariam, sodales inuisi, ô quales, si de illis singulis instituere sermonem liceret! & prosperè iam fauente fortuna, parum erat, cum SALGADO *meo in eodem conuentu esse Honoris particeps: quin in eadem aula includimur, cui ille præerat, ego aderam earundem causarum Auditores, deciforesque: itaque quod anxiè optabam, plenissimè Deus præstitit, vt quem è libris eduxeram, ex ore, & conuersatione litteraria medullitùs hauirem, sæpè in perscrutando, sæpè in decernendo expertus nihil à viui effigie mortuam imaginem aberrare: denique illum ipsum loquentem, cum persona in suis libris picta compone, & vtrumque putabis esse verum, aut vtrumque putabis esse pictum, vt sit iam similis sibimetipse.*

Sed amplam studiorum supellectilem, in vnum iudicandi munus impendere ægrè fert, & latrunculus otij, quietisque, vbi à publica, aut priuata AVDITIONE *vacat, semper aliquid cogitat, quod eum aliquando vixisse posteritati testetur, meliori sui parte superstite. Cogitat, inquam, aliquid suo nomine dignum, quale est hoc opus, quod nunc in manus tuas Lector. In eo format concursum creditorum, siue ad debitoris instantiam, vt dicunt; siue creditores extorqueant. Informatum dirigit, & vsque ad finem ex ordine perducit: cuius causa varia est, prout debitores, qui in manu curiæ derelinquunt bona, sunt varij, variique iuris. Ecclesiæ, Cœnobia, Respubl. Minores, Magnates, & alij, in quibus non omnia eadem sunt, siue exordium, siue processum, siue exitum spectes, vel si ipsam alimentorum concessionem. Quid si bona libera non sint, sed restitutioni subiecta? Quid si vnus, idémque debitor vtriusque qualitatis bona habeat? Quid si vnita, multáque primogenia possideat, ad quæ fiat concursus? Quid si creditores ipsi diuerso iure concurrant, priuilegiarij, hypothecarij, Chyrographarij? accedit bonis curatorem dandum esse, quãdiu sunt in manu curiæ: perge, igitur, & curatoris munus, exquiret: si locat, si exigit, si colit, si reficit, si ex decreto Curiæ creditoribus satisfacit, si expensi, latique reddit rationes. Ne tamen hæreas, neque monstri aspectu deterreariis: ecce opus, cui licet, & ipsi horribile sit nomen* LABERYNTHVS.

Verum si laberis intus,
Non laberinthus erit, sed labor intus erit.

Erit potius aureus filus Ariadnæ, quem si solerter sequaris, plusquã Minotauri monstra superabis feliciter: tenta, & expromissor adsum: sed quid eges expromissore, qui Auctorem nosti, facilem, diligentem, expeditum, omnia suo distribuentem loco, & ordine: & tibi iam olim gratum: sed ferè gratiorem ex hoc opere facilè mihi promitto, inuio adhuc, & à doctis inauso potiùs, quàm omisso: præsertim hoc infelici tempore, quo nullæ aliæ causæ frequentiores sunt, quam creditorum concurrentium ad bona fracti debitoris; quod in omnibus Europæ tribunalibus accidere, quia scio, vehementer doleo. Mœrent debitores, non tam quod debeant, quam quod cum illis ex iuris ordine non agitur. Mœrent & creditores, quod plus, quàm inopia rei ignorantia iudicum, seu aduocatorum suum seruare non possint. Ecce vtrosque instituit noster Auctor, postremo hoc opere, sed non desinente, ita voueo, Lector, tua interest, vt ad aliam iuris nostri partem calamum destinet, Tu ergo vrge, siue Hispanus es, vt de patria pergat bene mereri, siue alienigena, vt Rempubl. litterariam ditet, & exornet. Vale, longúmque æuum, firmamque valetudinem SALGADO *nostro adprecare, vt diu viuat, floreat, & tandem æternam felicitatem consequatur ex nostro Vallisoletano Musæo, &c.*

ILLV

ILLVSTRISSIMO ET NOBILISSIMO VIRO,

CELEBRIORI LITERATVRÆ SIMVLACRO,

ſpecioſo boni & æqui luminari, Iuriſprudentiæ magno Sacerdoti, ſacro iuſtitiæ adminiſtro, huius ætatis facilè Principi, chariſſimo, & colendiſſimo Patruo, ac meritò Patrono meo, Domino DON FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA; creato olim Senatori Canarienſi; pro Sereniſſimo Infante Cardinali Archiepiſcopatus Toletani Vicario Generali; Monarchiæ Siculis prouecto Iudici; nunc in Regali Valliſoletano foro Conſiliario Regio; inibi digniſſimo Aulæ Præſidi; & pro meritis ad maiora honorum faſtigia euehendo: mittit, & in vulgus iactat Laconicam panegyrim, panegyricam anacephalæoſim ſinu diatheſis toto, titulis mille ſuus, & primus ex fratre nepos, diuinarum, atque humanarum rerum notitiæ cupidus, iuſti, atque iniuſti ſcientiæ ſtudioſus, iuris vtriuſque Profeſſor, & ſancti Inquiſitionis Officij Conſultor, dudúmque apud Tudenſes in ſpiritualibus & temporalibus vtrâque manu Gubernator.

Don Franciſcus Salgado de Somoza.

PANEGYRIS LACONICA.

EAVSTAM ex animoſitate panegyrim hanc buccina tuba canat; parùm enim verò noſtram reſonare vocem pro dignitate crediderim, ineffabili prorsùs quæ dignatione clangoris ſuſpicatur ſtabiliri cæleſtiis, & alienigenioribus blandiri merebatur encomiis. Ignorat iam mea muſa modum: ſed quid ſi ſanguis exclamat affectum? Hinc fateor amorem amore pulſare mentem, & inde vereor metum metu retrahere iactantiam; licétque inter fluctus præliaturum cor æſtuet anceps, lex naturæ ſubuenit (AMANTISSIME PATRVE) &

[a] *Eſſe ſalutatum te vult mea litera primum.*

Placuit interèa gratitudinis rimari monumenta, ne dum laudem tentare duraturam auderet ſtylus, nimietate (ſi quæ foret) periclitetur affectus, & meritis obligatio coniectetur otioſa. ([b] *Iſtæ præfationes & libentiùs vos ad lectionem propoſitæ materiæ producũt, & cùm ibi venerimus euidentiorem præſtant intellectum.*) Adhuc ruſtico gratulantur arua cùm carpit ceſpite tellus, quod pignora gratulationis gratulatione compenſat. Indiſſolubili illaqueatu etiam implicatur hedera muro, & neuter alterius litigamina ſoluit: hic amicabili viridatur contubernio, illa vicinitate alitur, intimitate patrocinij ſpatioſa protenditur, & mutuus affectus mutus vtrunque ſuccenditur inter. Si talia tellus, arator, hedera, murus beneficia, ſilentioſâ barbarie, compenſatione demonſtrant; quid non rationalis animus ſtrictiori ſanguinitatis coagulatus litigaturâ firmabit beneuolentiæ? Tum ergo neceſſitudo, tùm incomparabilis amor

[a] *Hanc habere orationem mecum à principio inſtitit.*

Neque aliam rationem capi, niſi quod tibi, legum colende conditor, bene ex animo volo; & [b] *non creditorem mutarem, ſed nomen.* Abſit iam toruum ingratitudinis ſupercilium, dum inſenſibilia etiam eſſe grata lætantur, vt tuam erga me meis laribus notam affectionem affectione rependam. Si tu nos tutela extruis, & modulamine inſtruis, ([c] *quoniam & cum patre meo ſemper fuiſti, & me eloquentiâ & diligentiâ tuâ meliorem reddidiſti,*) non modò noſtri, cunctorum quinimò egregium tutelare te conſtruam, [d] *humani generis pædagogum*; vt [e] *laudemus viros glorioſos, & parentes noſtros in generatione ſua.* Quo feror?

[f] *Maius erat noſtris viribus illud onus;*

petit arduum aſtra, hilari ſanè, ſed tetricitate decorum, ingens mihi egomet impoſuiſſe videbor, cùm quid valeant humeri, quid ferre recuſent non abundè norim. [g] *Aptari onus viribus debet, nec plus occupari, quàm cui ſufficere poſſumus.* Haud ibo inficias, ſed ſolùm bacchari famam, & in orbe loquacem conatus faiſſe narrabit; ſydera ferit aurea clamor. [h] *Regionem cùm ſuperauit animus, naturámque ſui ſimilem contigit & agnouit, inuictus ex anima tenui, & ex ardore Solis temperato, ignibus inſiſtit, & finem altiùs ſe efferendi facit* Conſtantis eſt non perturbari in arduis, nec tumultuantem de gradu deiici, ſed præſenti vticonſilio, nec à ratione diſcedere. [i] *Natura non fert vt præclaris, & ſplendidis negotiis dediti animos puſillos habeant & abiectos.* [k] *Turpe eſt cedere oneri, luctare cum officio quod ſemel recepi. Non eſt vir fortis & ſtrenuus qui laborem fugit, verùm vbi creſcit illi animus ipsâ rerum difficultate.* Nec ſycophanticam vereor calumniam, calumnioſam neque vereor ſycophantiam in ſuſpicione vernaculus quòd inſurrexerim encomiaſtes, [l] *nam gloria noſtra hæc eſt teſtimonium conſcientiæ noſtræ*, & in

[a] *Ouid. lib. 2. de Põt. eleg. 7. in princ.*

[b] *Caius lib. 1. ad leg. 12. tab. in l. 1. ff. de origin. iur.*

[a] *Terent. in Hecyra, act. 3. ſcen. 3.*

[b] *Senec. de benefic. lib. 4. c. 8.*

[c] *Papin. lib. 29. qq. in l. 27. D. de don.*

[d] *Senec. epiſt. 89. in med.*

[e] *Eccleſ. c. 44. n. 1.*

[f] *Ouidius lib. 4. Triſt. eleg. 10.*

[g] *Senec. ep. 108. in princ.*

[h] *Cic. Tuſculan. quæſt. lib. 1. n. 36.*

[i] *Demoſt. in orat de Rep. ornand. ex Vvolf.*

[k] *Senec. ep. 22. iuxta mod.*

[l] *D. Paul. epiſt. 2. ad Cor. c. 2.*

[m] *Terent. in Heautent. in prolog.*

[m] *Meâ*

[m] *Meâ causâ causam hanc iust.im esse in animum inducite.*
Vt aliqua pars laboris minuatur mihi.

[n] *Ennius apud Cic. lib. 2. de fin bon. & mal. ad M. Br. n. 35.* [o] *Cic. in orat. pro A Cluent. 2. P Ter. in Hecyra act. 3. sce. 3.* [q] *Plutarch. de fort. Alex.* [r] *Artif. Rhetor. ad Her. (siue is sit Cic. siue Cornif.) l. 3. n. 102.* [s] *Ou. in Ibin vers. 203.* [a] *Sen. contr. l. 2. contro. 2.* [b] *Cic. de inu. Rhet. l. 1. n. 37.* [c] *Lat. Pac. in Pan. Th. Aug* [d] *Her. de Arte Poët. prof. princ.* [e] *Phil. lib. de sacr. Abel & Cain.* [f] *Ou. in Ibin. v. 197.* [g] *Plin. l. 3. natur. hist. c. 1. h. Vulp. l. 1. D. de cens & Vell. Pat. vid. l. 2. Histor.* [i] *Tit. L. lib. 38 ab vrb cond. aliàs d. 3. l. 8. c. 6 Sext Rufer. gest p. R. epit. Casp. eiusd. in Scholia.* [k] *Plin. in lib. 2. in ep. ad Prisc. um.* [l] *Thom Bez de sign. Ec. Dei, l. 8. in Gilb. Genebr. in Chron. l. 4 ann Chr. 1484 p. 705.* [n] *Don Luc. Episc. Tud. l. 1.* [o] *D. Th. p. 3. q. 36. ar. 3. ad 3.* [p] *Erasm. in pan. ad Ph. lip. 1.* [q] *Ps. 2. n. 8.* [r] *Luc. Flor gest. Rom. c. 6.* [s] *Pac. in pan. Theod. Aug.* [t] *Virg. lib. 1. & 3. Æn.* [v] *Ber. Chald. l. 5. ant c. de 13. Reg. Assyr. & ib. Annius Viterb.* [x] *D. Isi. l. 14 Etim. c. 4. aliter Plut. l. de flum.* [y] *Raph. Vol. comm Vrb. in Geor. l. 2. c. 3.* [z] *Pomp. Mel. de situ orb l. 3. c. 1. a C. l. 2 de l. n. 2.* [b] *Virg. l. 3. Æn.* [c] *Strab. Cappac. de situ orb lib. 3.* [d] *Alb. Crant. lib. 4. hist. Aquil. c. 40.* [e] *Pac. in panag. Th. Aug de prouincia Gallæcia auctore Zoz. l. 4.* [a] *Paulus lib. 2. ad Sab in l. 163. D. de V.S.* [b] *Ps. 147. n. 20.* [c] *Ps. 35 n. 7.* [d] *Prou. c. 25. n. 27.* [e] *Pont. Leo in ep. de transl. R. Iacob.* [f] *Pont Calix. II. in prol. transl. S. Iacob.*

Illâ, scio, hîc sibi locum nequit vsurpare, cùm eius fames inuidia (nemo, Stoïco docente, inuidet quod se facere posse desperat) aut quia [n] *nimium boni est cui nihil est mali,* quoniam vel [o] *euellere ex animis hominum tantam opinionem, tam penitùs insitam, tam vestutam non est nostri ingenij.* Non ea remoretur digressio quod audet anhelitus; est.

[p] *Vnde exordiar narrare quæ nec opinanti accidunt.*
Partim quæ perspexi his oculis, partim quæ accepi auribus.

Ferat ansam Pacatus & opem; iuratem medius fidius appellationis huiusce hominem; te insignientium præclararum dotium, vt qualis arrideret pronuncianda priùs perplexam inuicem concertatione pacaturum (pensantur adeò tratinæ examine pares, vt melior cognominari possit nulla, & earum viget quælibet tam sublimis, [q] *vt vnumquodque tuum facinus ex vniuersis concretum virtutibus; videatur.*) Dextrè describerem vtinam, [r] *vt omnes commemorare debeant velle quod rectum sit!* Proh dolor! Non ego sum satis ad tantæ præconia laudis.

[s] *Nec mala voce mea poterunt tua cuncta referri.*
Ora licèt tribuas multiplicata mihi.

Nullis cæterùm iuuat calamistris disponere plectrum, verus colorem nam equidem fortè nescinit amor, [a] *Facilius in amore finem inpetres quam modum.* [b] *propterea quòd ex his suspicio quædam apparitionis, atque artificiosæ diligentiæ nascitur, quæ maximè orationi fidem, oratori adimit auctoritatem.*

In sex diuisa capita.

[c] *Nonne is* ait ille, *omnium suffragiis hominum tributim, centuriatimque legeretur, cui felix Patria, Domus clara, cui Forma diuina, cui Ætas integra, cui Militarium, Ciuiliumque rerum vsus contigisset? cuncta igitur à capite proposito ordine prosequamur.*

[d] *Singula quæque locum teneant sortita decenter.*

Et dum pro voto non exegior plenè in reticentia, pérque parasiopesim succincta digito veluti monstrabit panegyris quod communis obloquitur sententia. [e] *Vera bona ex seipsis naturaliter vocem mittunt, etiamsi fileant,*

[f] *Inde ego pauca canam, frondes vt si quis in Ida.*
Et summam Libyco de mare carpat aquam.

Primum in [g] *prima Hispania terrarum,* [h] *nobili regionibus, serie sæculorum antiquissima, armipotenti, fœderis, quod cum Romanis percussit tenacissima* [i] (itaque Hispania) *prima Romanis inita prouinciarum, postrema omnium nostrâ demum ætate, ductu, auspicioque Cæsaris Augusti perdomita est;* [k] *scis quod indicium prouinciæ illius, scis quanta granitas,* omnium Regionum nascentis occidentisque solis dominatrice (*nullus vnquam populus, aut Rex ab orbis fabricatione terrarum tenuit vt Hispanicus qui nunc terrarum tertiam partem imperio suo coërcet;* [m] *quasi Hispanorum opus sit expugnare infideles, & paganos*) quâ [n] *in Hispania, hora natiuitatis Domini, circa noctis medium quædam nubes adeò splenduit, vt Meridiani caloris feruorem, ac splendorem daret terris,* quáque [o] *in Hispania apparuerunt tres Soles paulatim in vnum coeuntes* (campse liquet) [p] *Hispaniam fatalem fidei nostræ murorum, & Christianæ Religionis vnicum propugnaculum esse;* præcipuum Iesu Christi Domini maioratum à Patre promissum Æterno: [q] *Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.* [r] *Bellatricem illam viris, armisque nobilem Hispaniam, illam seminarium hostilis exercitus, illam Annibalis eruditricem;* vt [s] *dum Hispaniæ vni quidquid laudatur assurgat; hæc durissimos milites, hæc expertissimos duces, hæc fœcundissimos oratores, hæc clarissimos vates pariti; hæc iudicum mater, hæc principum est;*

[t] *Est locus* [v] *Hesperiam Graij cognomine dicunt.*
Terra antiqua Potens armis, atque vbere glebæ.
OEnotri coluere viri: nunc fama minores.
[x] *Hispanam dixisse Ducis de nomine gentem.*

Regnum tibi Gallæciæ [y] (*igitur primum Gallaci, Lucenses, & Brechari cognominati inferiora tenent littora vsque ad Nerium promontorium,* [z] *Catera super Tamarici, Neriique incolunt in eo tractu. vltimi*) pro origine panditur gloriosa; [a] *hic enim orti stirpe antiquissima sumus, hîc sacra, hîc genus, hîc maiorum multa vestigia.*

[p] *Hæ nobis propriæ sedes; hinc Dardanus ortus.*
Iasiúsque pater, genus à quo principe nostrum.

[c] *Callaici famæ maioris populi,* [d] *hæc est quæ nunc Gallicia dicitur, genus hominum inuictissimum,* [e] *terris omnibus terra felicior, cui excolendæ, atque adeò ditandæ impensius quàm cæteris gentibus supremus ille rerum fabricator indulsit.* Ostentanter significant, & quasi in symbolum significanter ostentant nobilissimum veritatis testimonium sacræ Hostiæ super Calicem speciosissimi candores, ipsius tam vnicè Dei [a] *Optimi maximi* propria, vt, & alia certè ignorata, scienter dignoscantur insignia, hanc quibus orbis particulam in singulare sentatum sertum, & decorum diadema, inque affectionis exemplar, sed sine exemplo peculiariter honorauit. [b] *Non fecit taliter omni nationi.* (Quis operum arcana diuinorum, iudiciorúmque scrutinium attingit?) [c] *Iudicia Dei abyssus multa* & in illis [d] *Qui scrutator est maiestatis opprimetur à gloria.*) Necnon, Redemptoris optione, vnici Hispaniarum patroni inuictissimi Ducis, Arctici, & Antarctici, triumphatoris testor [e] *qualiter in Hispaniam integrum corpus beatissimi Iacobi Apostoli territorio Gallæciæ translatum est* [f] (*beatus Hieronymus, sicut didicit à beato Chromatio, scripsit, quòd sepulto in Gallæcia beati Iacobi corpore*, &c.) Cuius gazophylacium miraculosâ prodigiorum copiâ celebertimo stellæ campo cælestis destinauit spiritus. [g] *Præparatus mons Domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi.* Bellissimum insuper [h] *caput finis terræ istud* (vt rei nomen aptè conueniat) vndique

[g] *Isai c. 2. n. 2.* [h] *Marius Aret. in Dial. Hispanica descriptionis, c. 4.*

vndique myſteriis redundat almis,breue poſt dierum interuſurium (ſignanter aſpirat aura promiſſis) diligentiſſimâ particulari Hiſtoriâ nouè recenſendis; vbi (toto cardine ſuprà) Chriſtianæ Religionis prima iacta fuere fundamenta. [i] *Hiſpania prima prouinciarum mundi poſt Galilæam, Iudæam, & Samariam in partibus Occidentalibus Chriſti fidem amplexa eſt,eiúſque gentilitas ad fidem conuerſa fuit, verè primitiæ cæterorum gentilium.*

I. Et tibi [k] *ſuauiſſima Patria* patritiè condonantur inſignis Coruna ciuitas, [l] *& propter inclytam nobilitatem ciuitatis,& propter coniunctionem originis.*

[m] *Claſſibus hic locus,hic acies certare ſolebant.*

[n] *Callaicorum Lucenſium in magno portu Flauium Brigantium. Lupatia Corv. Promontorium, quod & Trileucum dicitur.* Vnde fortaſſe titulus Coruna,vt cum ipſa nominatur ciuitas,Turris,vulgò Herculeæ.exoche deſignetur,[o] *Marti Auguſt.Sacroſ.Cod.Sauius Lupus,Architectus Elnenſis Luſitanus exul.* [p] *Secundus angelus Circium tendit,vbi Brigantia Gallæciæ ciuitatis ſita, altiſſimum Pharum, & inter pauca memorandi operis in ſpeculam Britanniæ exit.*

[q] *Hinc ſenior pater,hinc iuuenum diademata fratrum.*

[r] *Patrem certè habuiſti illum iuris,& æqui,non interpretem ſolùm,ſed arbitrum,& adminiſtrum,virum, quo nec iuſtitia iuſtior;nec integritas integrior,nec amor penè dicam amabilior fuit in illa comitate, & candore morum.*

[s] *Multa viri virtus animo,multúſque recurſat.*
Gentis honos.

Homo galacti tui de amantiſſimi fratris tantum nomen (quo etiam cohoneſtaris) encomiis nolo caricare iuſtiſſimis.

[o] *Frater frater,quid ego nunc te laudem?ſatis certè ſcio.*
Nunquam ita magnificè quidquam dicam,id virtus quin ſuperet tua.
Itaque vnam hanc rem præter alios præcipuam arbitror.
Fratrem homini neminem eſſe cunctarum artium magis principem.

Magnus audiuit Philippus, grandis à Pro-Regibus vox eſt in ſupremo decantata conſilio,ibique recordanda poſteris honorificè reconditur Eudoxia [v] *Sic ſapientiæ, eloquentiæ,& diſciplinæ dotibus approbatus,* Corunenſis vrbis *decus,populorum exemplum factus es.* [x] *O generoſam ſtirpem,& tanquam in vnam arborem plura genera, ſic in iſtam domum multorum inſitam, atque illuminatam ſapientiam!* [a] *Tàm frequens eſt familiæ veſtræ felicíſſimus prouentus,tàm in multis perſonis declarata prudentia,vt licèt aliquis vos eligat ad ſubitum , nihil feciſſe videatur incertum.Similitudinem ſuorum felix vena cuſtodit,quando pudet delinquere, qui ſimilia nequeunt in ſuo genere reperire. Hinc eſt quòd melius agnoſcitur elegiſſe,quàm feciſſe felicem,quia iſte communitus per veterum ſe facta cuſtodit,ille exemptum non habet niſi quod fecerit.Quapropter ſecurè tibi credimus quod toties tuo generi commiſſum fuiſſe gaudemus.Pater* his literariis *faſcibus præfuit,ſed & frater eâdem reſplenduit claritate.Ipſa quodammodo dignitas in penatibus veſtris larem poſuit , & domeſticum factum eſt publicum decus.* [b] *O quam pulchra eſt caſta generatio cum claritate?*

[c] *Fortes creantur fortibus,& bonis.*
Eſt in iuuencis,eſt in æquis patrum
Virtus;nec imbellem feroces.
Progenerant Aquilæ columbam.

O inauditam tantæ patriæ celſitudinem pro tanti filij maieſtate venerandam ! Supereſt tibi hoc victrice lauro triumphalis honos,ſi priùs factis clarioribus deſtituta clamares. Non ſolùm Regni clauem vox mea te vocitet,ſed etiam Regnorum exterorum te meus inſtauratricem contemplauit affectus.Sapientiam optaſti ſapiens,& datus eſt tibi ſenſus.Similem partu & exemplo peperiſti conceptum;recens hoc ſiquidem opus,ceteróſque labores,& promulgatione conſpicuos,& deſideratione expectandos, te comite matre ſociíſque fratribus minabatur filius,nec fugere officij illius moleſtias poterat,qui materno ſtimulabatur vſu,& fraterno innitabatur exercitio. O noſtræ Corunæ nomen nullo æuo ex hominum memoriâ obliterandum! ô virtus productiua digna marmore, ære, & alio, ſi quid aliud eſt diuturniori iniuriâ temporis inconcuſſum!ô animum è cœlo genitum non ex limo tenuitatis humanæ figulatum!

[d] *Te clari proceres,te bello exercita pubes.*
Æmulate latiæ decorat facundia linguæ.
Quin etiam mores,& lætum fronte ſerena.
Ingenium natura tuis conceſſit alumnis.
At nec ſola antiqua oſtentat Roma Catones.

II. Libens prætereo,& præteriens libo Regia Hiſpania, & Gallica huius noſtræ , imò tuæ tantum, fulgidiſſima ſtemmata *Domus,* in qua.

[e] *Per faces numerantur aui,ſempérque renata.*
Nobilitate virent,& prolem facta ſequuntur.
Continuum ſimili ſeruantia lege tenorem.

Graui namque verborum cataclyſmo,lato calamo, altóque dicendi genere prædicent chronici , & placido ſermocinationis periſtromate reboant Hiſtoriographi:

[f] *Regia ſolis erat ſublimibus alta columnis.*
Clara micante auro,flammáſque imitante Pyropo.
Cuius ebur nitidum faſtigia ſumma tenebat.

[g] *Eritque cognomen id tibi per te partum quod habes ex nobis adhuc hæreditarium ;* [h] *dum coruſcantem germinis tui lampadem actuum ſerenitate tranſcendis,& factus es ſtemmatis victor tui,per quod plerоſque mortalium naſcendo ſuperaſti.*

i *Flauius dexter in Chron. omnimod. hiſt.an. Chriſti 36. Romæ cond.787.*
k *Scæuol.lib. 16. ff. in l 101.D.de. leg.3.*
l *Calliſtr. lib. 4. de cognit.in l.17. §.1. D.de excuſ. tut.*
m *Virgil l. 2. Æn.*
n *Claud.Etolom. Geograph. enarrat. l.2.tab. 2. Europæ. cap.6.*
o *Inſcriptio in rupe prope Turrim.vulgò Herculeam.*
p *Paul.Oroſius in lib.1. ex ſeptè D. Aug.dicat.*
q *Claud.de laudib. Serenæ.*
r *Iuſt Lipſ cent.1. ad Bug.ep.75.*
s *Virgil. lib.4. Æn. in pr.*
t *Terentius in Adel.act.2.Scen.3.*
v *Nicol.D. Bernardi notarius, epiſt.5.*
x *Cic.in lib.de Claris oratoribus , qui inſcr. Brutus,n.112.*
a *Caſſiod l. 8. var. epiſt.16.*
b *Sapientia. c.4. in Princip*
c *Horat. Carm.l.4. od 4.*
d *Auſon.in Moſel.*
e. *Claud.in Paneg. ad Probum p. 264.*
f *Ouid lib.2. Metamorph.in princ.*
g *Cic.in Somn.Scip. ex lib. 6. de Rep.*
h *Ennod. in vita Antonij.*
i *Plin. Secundus li.35.nat.hiſt c.3.*
k *Pac in Paneg. Theod. Aug.*
a *D.Greg. Nyſſ. de epiſc. homin.*
b *Cic in li.de Clar. orator. qui inſcrib. Br. n.46.*
c *Hor.lib.1.ad 12. in princ.*
d *Cic in orat. pro A.Cæcin.n.57.*
e *Cic.in li.de Clar. orator qui inſcrib. Br.n 65.*
f *Cic. in lib. de Clar.orater.qui inſcr Br.n 129.*
g *Hor.lib Epod. ad Canid.od.17.*

h D. Ambr. lib. 2. Virg.
i Calliſt. lib. 1. de cog. in l. 19. §. 1. D. de offic. Præſ.
k Mor lib. 2. de iudic. publicis in l. 11 D de pœn.
l Cic. in orat. pro A. Cæcin. n 48.
m Paul lib. 17. ad Plaut. in l. 91. §. 3. D. de V. O.
n Plin. in Pan. ad Traian.
o Ouid. lib. 1. de Ponto. eleg. 2.
p Tit. Liu. lib. 9. ab vrb cond.
q Imp. Zen. Au. Arc. Præf. Prat. in l. 3. cap. vbi ſen. v. claris.
r Paulus lib 3 q in l. 25. § 1. D. de probat.
ſ Imp. Iuſt. A. ad PP. in l. 8. in vrb. princ. C. de bonis quæ liber.
t Idem ibid in fine. princ. ij
u Imp. Iuſt. A. ad Sen. in l 4. C. de his qui ven. ætat. impetr.
x Vlp. lib. 23 ad Sab. in l. 50. §. vlt. D. de l. 3.
y Idem ibid.
z Pomp. lib. ſing. Enchir. in l. 2. in fin. v. ergo Sab. D. de orig. iur.
a Vlp. l. 6. ad edict. in l. 1. §. 3 D. de poſtuland.
b Ec. c 47 n. 15.
c Ennod lib. 1. ep. 6. ad Fauſt.
b Caſſiod. l. 2. var. epiſt. 15.
e Ec. c. 47 n. 17.
a Cornel. Tacit ſiue Quintil. in Dial. de cauſis corrup. eloq.
b Machabæor. li. 2. c. 2. n. 27.
c Horat. lib 1. epiſtol. epiſt. 18.
d Plinius, lib. 2. epiſt 9.
e Martial. lib. 6. epigram. 88.
f Senec. epiſt. 48. in fine.
g Gaſſiod. ſuper Pſalm. 73.
h Plin. ſecundus in præfat. nat. hiſt. n. 49.
i Cicer. lib. 1. de Oratore, n. 17.
k Vlpian lib. 3. opinion. in l. 3. §. 15. D. de muner & honor.
l Virgil. lib. 6. Æn.
m Modeſt. lib. 2. excuſat. in l. 6. §. 7. D. de excuſat. tut.
n Iuuenal Satyr 8.
o Plin. ſecundus in præfat. natur. hiſt. n. 65.
p Terent. in Eunuch.

Tua *Forma* [i] (*origo plena virtutis faciem reddit in ſcuto cuiuſque qui fuerit vſus illo*) fuſiſſima de- III.
ſcriptione digna, obiter etſi, memoranda nihilo leciùs eſt planéque [k] *in ambiguo eſt virùm te magis noſtris mentibus, quàm obtutibus vultus inſinuet.* Manuum profectò profectionis inſtar (meâ abſque oſculatione non eundæ præter) mirè commolitum præſtat, & exaratum catenus, intendant vt arrogare ſibi quod mentis, & oris; aliquibus enim [a] *manus datæ ſunt hominibus, vt meliùs loquerentur;* [b] *nulla autem res tantum ad dicendum proficit quantum ſcriptio.* Accedunt tui excellentes animi virtutes, ſuauiſſimi mores, alacre ingenium, ſingulare iudicium, acre, ſolers intellectus, facundia diſſerta, incredibilis modeſtia, grauitas humanitate permixta; queis tuæ dum conſeſſui præes ſatrapes aulæ, exhibes iuris, & æquitatis prudentiam, æqua reddens, & ſana conſulta, profecta à ſapiente capite, mente prouida, viro integro; palàm certè es

[c] *Integer vitæ ſceleriſque purus.*

[d] *Ita iuſtus & bonus vir es, vt natura, non diſciplina Conſultus eſſe videaris; ita peritus ac prudens, vt ex iure ciuili, non ſcientia ſolùm quædam, verùm etiam bonitas nata videatur; cuius tantum eſt ingenium, ita prompta fides, vt quidquid inde hauriatur, purum, liquidúmque hauriri ſentiatur.* [e] *Grandis es verbis, ſapiens ſententiis, genere toto grauis*; & comis alloquio; [f] *elegans in dicendo, in exiſtimando admodum prudens, in omnibus perurbanus.* Territat cunctos cura tua vigilans, vigilantia ſedula, ſedulitas laborioſa, labor continens, quo & Reipublicæ proſpicis, & negotiis diſtenderis ſingulorum.

[g] *Nullum à labore te reclinat otium,*
Vrget diem nox, & dies noctem, neque eſt
Leuare tenta ſpiritu præcordia.

Eodem cœlo quo corpus etiam animus exprimitur. Quis legens diuinam formam tua geſta ei hæſitaret reſponſura? [h] *Corporis ſpecies ſimulacrum eſt mentis, figuráque probitatis.* Præterea in cognoſcendo neque aduerſus quos cernis malos excandeſcis, neque calamitoſorum illachrymaris precibus ([l] *id enim non eſt conſtantis, & recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit*; [k] *nec enim, aut ſeueritatis, aut clementiæ gloria affectanda eſt, ſed perpenſo iudicio, provt quæque res expoſtulat, ſtatuendum eſt*; [l] *ex æquo & bono, non ex callido, verſuioque iure rem iudicari oportet*; [m] *plerumque ſub auctoritate iuris ſcientia perniciosè erratur*) ita ius reddis, tuo vt ingenio dignitatis augeas auctoritatem. [n] *Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad oſtentationem, omnia ad conſcientiam refert.*

[o] *Maxime qui tanti menſuram nominis imples,*
Et geminas animi nobilitate genus,
[p] *Clarus genere, & factis reluces,* & [q] *magiſteriæ poteſtatis ſudoribus factus clarus.*

Quid de *Ætate*? [r] *vir quidem perfectæ ætatis,* [ſ] *integræ,* [t] *plenæ,* [u] *legitimæ,* [x] *iuſtæ,* [y] *maturæ, &* [z] IV.
grandis natu; ac vix natura faciem fimbriarat lanugine, pluſque paulò quàm decimus ſeptimus tuus dinumeratur annus, cùm, vel alter [a] *Nerua*, iam de iure reſponſitaſti. [b] *Eruditus es in iuuentute tuâ, & impletus es quaſi flumen ſapientiæ*, [c] *quod grandæuus de impetratione nunquam certus optauit, hoc tibi adoleſcenti ſupernum munus ingeſſit.* Rarò quo iſagoge, ceu puro de fonte, haud humanè, exiliter huberta, clarum energiæ fundentia nitorem, ſcripta featuriere tua ([d] *quia bona certa ſunt quæ fidem ab exordio trahunt*; *dum origo neſcit deficere, quæ conſueuit radicitùs pullulare,*) quæ ſtuporem inter, & demirationem à doctis euoluuntur vniuersè; e *ad inſulas longè diuulgatum eſt nomen tuum, & dilectus es in pace tua, in cantilenis, & prouerbiis, & comparationibus, & interpretationibus mirabilis terræ*, iure ſanè, cultioris cùm eruditè genij, ac delicatioris pennæ truculentus terror tuum vio-lentiis occurſum, obuiúmque holographum diagramma (paralogum proculdubio) multifariam diſcotonſema, intuenter aſpicitur, aſpicienter reuoretur encyclios; [a] *ex multâ eruditione, ex pluribus artibus, & omnium rerum ſcientiâ exundat, & exuberat*; [b] *negotium plenum vigiliarum, & ſudoris.*

[c] *Romanis ſollenne viris opus, vtile famæ,*
Vitæque, & membris,
[d] *Quo nihil verius, nihil ſimplicius, nihil candidius, nihil fidelius noui,*
[e] *Nihil exactius, eruditiuſque eſt,*
Sed nec candidius, benigniúſque,

[f] *Aperta decent, & ſimplicia bonitatem.* [g] *Proœmiaris aptè, narras apertè, arguis acriter, colligis fortiter, ornas excelsè, docès, delectas, & afficis.* Intactum fregiſti iter, ſubegiſtique montes, & virgineam calamo calcaſti humum. [h] *Non trita auctoribus via, nec qua peregrinari animus expetat.* Antea tunc erat vix ſibi nota libertas, exigui limes tunc erat imperij, nunc tu legem conſtruis, & ſine limite triumphas. Quid felicius te pietate motum hoc mortalibus immortalitati paratum communicaſſe bonum, & tantæ debellationis hoplomacum inceſſiſſe primipilum? [i] *Quid porrò tam regium tam liberale, tam munificum, quàm opem ferre ſupplicibus, excitare afflictos, dare ſalutem, liberare periculis, retinere homines in ciuitate?* [k] *Ne ſine diſcrimine, & frequenter iiſdem oppreſſis ſimul viris & viribus Reſpublicæ deſtituantur.* Leuamine vi oppreſſi non modo iuſto carebant, quin etiam

[l] *Ibant obſcuri ſola ſub nocte per vmbras,*
Perque domos Ditis vacuas, & inania regna.

Ni tu [m] (*quia rari ſunt qui philoſophantur*) quis tot nubecularum irrueret intrepidè, ſtrenuè irrumperet obſtacula, tetras fugaret tenebras, tenebroſas exularet caligines, dumoſam viam, ſalebríſque plenam explanando tranſiret, tantam ſedaret diaphoniam, tot iuris enuclearet ænigmata? De te videtur cecinisſe Vatem!

[n] *Veniet de gente togata*
Qui iuris nodos, & legum ænigmata ſoluat.

[o] *Quorum pauca admodum ſtudioſi attingunt propter ſecretum materiæ.* Atque, vt vnicà voce referam,
[p] *Quis habet ſalem qui in te eſt?*
Loquantur tot ingeniorum lineæ quot de te poſt te venerantur auctores, diuerſa quorum condimenta ſaporaſti

haporasti doctrinâ. Sapientum ita diuitiis infudasti non pauper, vt nulla sit ferè in orbe remota prouincia, vbi aliquid non refulgeat expeditæ tuæ suauitatis donum, vel, vt meliùs dicam, vbi non splendeat tua omni splendidior gemma literarum. Dicere te, inquam, & auspice

[q] *Hærent parietibus scalæ, postésque sub ipsos*
Nituntur gradibus, clypeósque ad tela sinistris
Protecti obiiciunt, prensant vestigia dextris.

Mutauit quàm subitas concordia terras prospicitur; at tua alma quies, laborque diues (fat fuere) se latè numine mixto indulxêre campis. Victor ades, & festo cultu pax cingitur aurea.

[r] *Vade ô celeri victoria gressu,*
Sudantémque tua lauro deterge laborem,
Vade lubens, meritoque para subuecta triumpho
Te simul, & magnos populis ostendere Reges.

Est sequens hoccinè facinus maioris abollæ. Opus coronare fine, curabas & editis prætexerè cœptum; quandiuque, non dicam occupabaris, sed gloriabaris excessu, inhians mandare typis (robur hic facundiæ coruscat, nec vllâ ætate vberior fœtus fuit, [a] *Quippè res paruas tantum ingenium attingere nequit*) volumen de REGIA PROTECTIONE tertium, & de BVLLARVM RETENTIONE secundum, Ecclesiasticæ docilitatis, violentiarumque simul continuabetis paraphrastes (addis namque tempori quod otio detrahis; nihil somno, nihil epulis, nihil otio tribuis; ipsa te naturalium, necessariarumque rerum vsurpatione defraudas; Maiestas te Regia semper, Regia cura, Regia iustitiæ mouet sollicitudo; totus commodis publicis, quâ docendo, quâ dicendo ius, vacas. [b] *Nullum tempus tibi vnquam vacat, aut à forensi dictione, aut à commentatione domesticâ, aut à scribendo, aut à cogitando.* [c] *Non Augustum priuilegium exerces, sed quod communiter omnibus prodest, hoc rei priuatæ tuæ vtilitati præferendum esse censes;* [d] *& syderum modo, quæ irrequieta semper cursus suos explicant, nunquam tibi libet nec subsistere*) erumpentes quacumque vastos iurgiorum fluctus calamo extinxisti ita plausu repetito creditus, vt creditorum concursum absorberes apud sedem senatoriam litigiis occupatam huiusmodi, & fatigatam circulis laboriosis; quæ tuam experta credulitatem, tuæ suum laborem consultationi reliquit, & optauit. [e] *Vir in vultis expertus cogitabit multa, & qui multa didicit enarrabit intellectum.*

[f] *Pulchrum est eminere inter illustres viros.*

At qui lucem antea satagens ruminarat maturè [g] *Princeps, id est magistratus:* [h] *(nam & ipse pars corporis Regij)* [i] *quis sapiens & intelliget ista, intelligens, & sciet hæc?* [k] *tempus & responsionem cor sapientis intelligit;* atque statim [l] *eorum contentio magnam tibi affert ignominiam, & non illis imputantur quæ fiunt, sed in te transfertur quod reprehendendum;* durissimo ideò, & potentissimo imperandi genere.

[m] *Scribere te Augustus iubet, & tua carmina possit.*
Plenè rogans, blando vis latet imperio.

[a] *Et plenius rogat quæ ad hæc spectant attingas, quotidiana enim sunt.* Tibi hic dissoluendus nodus, tibi hæc acerbitas diluenda, læuigauda, & pro grauitate, & pro dignitate tractanda commendatur; tibi hæc tam difficultatum irretita laqueis, quàm interpretum circumuallata dubiis procerè explananda materia rogatur, rogatu digna, postulandáque tractatio.

[o] *Fortibus concessa viris, solisque gerenda patribus.*

Cuncta moderamine tenes, cuncti te obseruant patrem, & cuncti magistrum, ac denique peritioris iurisprudentiæ obseruatores æternum te patronum venerantur, & pro lege certa tua dictamina firmant. Crescant huius tantæ rei firmitudines, nam siquidem [p] *Facultati legislatoriæ quatuor hæc sunt coniunctissima: charitas erga proximos, iustitia, amor virtutum, & vitiorum odium;* [q] *quoniam vitiorum emendatricem legem esse oportet, commendatricémque virtutum*, insunt legislatori hæc omnia nostro; maximè [r] *cum fides atque industria*, ad ministerium electi *tam laude, quàm honestate, ac pariter pietate non careat*, vt in lucem veritas, inque publicas deducatur aures; [s] *quod enim ab vnoquoque suscipitur Senatus est qui meretur,* [t] *& non ambigitur Senatum ius facere posse.*

Militarium rerum vsum dedit fortuna loci, vbi [v] *Herculi cum Musis delubrum*, [x] *& Musis ad Martem sacrificium: præterquam quòd.*

[a] *Hæc militia est, gerimus quæ possumus arma.*
Dextraque non omni munere nostra vacat.

[b] *Hanc vrbanam militiam respondendi, scribendi, canendi plenam solicitudinis, ac stomachi sequutus es.* [c] *Vir sapiens fortis est, & vir doctus robustus, & validus;* & quia [d] *togæ quoque fortitudo militaribus operibus inserenda est, quia eandem laudem foro atque castris edita meretur*, generalis causarum de la Artilleria Regni Gallæciæ, atque cunctarum nostri Regis classium ad portus eiusdem Regni appellentium Auditor fuisti primitus laudabiliter selectus.

[c] *(Ecce meus ferrum patruus molitur in illos.)*

Et tunc horrentia Martis arma libróque canis, Saturni, & Palladis artes; [f] *tanquam in aciem omnibus armis instructus, sic in forum omnibus artibus armatus existis.*

[g] *Et tamen ante omnes Martem coluere priores,*
Hoc dederat studiis bellica turba suis.

Sed [h] *melior est sapientia, quàm arma bellica,* & [i] *melior est scientia, quàm vires, & vir prudens, quàm fortis*; & illustriora, & maiora intellectu, quàm gladio conficiuntur. [k] *Pleraque in summâ fortunâ auspiciis ac consiliis, quàm telis ac manibus geri*, plúsque agere qui sapientiâ, & consilio Rempublicam dirigunt, quàm qui iaculis hostium corpora exponunt verè docemur. [l] *Expetenda quidem magis est decernendi ratio, quàm decertandi fortitudo.* [m] *Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ.*

VI. Itaque *Ciuilium* rerum exercitium maiora nactum excelsiora repetit; téque postquam conspexit orbis.

q *Virgil. lib. 2. Æneid.*
r *Ioan Barclai. Argen. lib. 3. pag. 201.*
a *C. Sallustius Crispus in fragmentis propè finem.*
b *Cic. in l. de Claris oratorib. qui inscribitur Brutus, n. 147.*
c *Imp. Iustin. Aug. Senatui Vrb. Constantinopolitanæ, in l. vnic. in fin. C. de cad. coll.*
d *Senec. de consolat. ad Polyb. c. 6.*
e *Eccles. iast. c. 34. n. 9.*
f *Sen. aut quisquis ille fuit auctor Oct.*
g *Modestinus, lib. 6. excusationum, in l. 15. §. 9. D. de excus. tut.*
h *Impp. Arcad. & Honor. AA. Eutych P. P. in l. 5. C. ad leg. Iul. maiest.*
i *Osea, c. 14. n. 10.*
k *Eccles. c. 8. n. 5.*
l *D. Chrysost. in Genes. hom. 34.*
m *Auson. Gall. ad Theog. Aug. in quadam ad Paulum, aliàs Pacilum epigram. 3.*
n *Paul. lib. 10. quæstionum, in l. 25. D. deliberat. legat.*
o *Claudian. in Cons. Manly Theod. cons. 265.*
p *Phil. lib. 2. de vita Moysis.*
q *Cic. lib. 1. de legib. n. 44. circa fin.*
r *Impp. Leo & Anthem. AA. Nicostrato P. P. in l. 28. in fine, C. de Episc. & Cler.*
s *Cassiod. lib. 1. var. epist. 43.*
t *Vlpian. lib. 16. ad edictum in l. 9. D. de legib.*
u *Suet. in Aug. c. 29*
x *Plutar. in vitâ Licurg.*
a *Ouid. l. 2. Fastor. in princ.*
b *Cicer. in orat. pro l. Murana, n. 16.*
c *Prou. c. 24. n. 5.*
d *Valer. Maxim. lib. 3. c. 2.*
e *Ouid. lib. 3. Fast. vers. 35.*
f *Cornel. Tacit. siue Quintil. in Dial. de caus. corresp. eloq.*
g *Ouid. lib. 3. Fast. vers. 89.*
h *Eccles. c. 9. n. 18.*
i *Sapientia c. 6. in princ.*
k *Cornel. Tacit. l. 3. Annal. c. 6.*
l *Cic. lib. 1. de Offic. n. 113.*
m *Cic. in orat. in Luc. Pison. n. 57. & seq.*

n *Homer. Iliad.* 1. 4 43.

[n] *Ore loqui docto, & virtutem ostendere factis.*

Tuam sapidè fructuosam flagitare frugalitatem honores agunt, & angunt, præfecturæ te cupiunt, & socium præfecti te ambiunt. Hoc vnum hac re opportunè dicam, vt cœlo te laudibus æquem, quòd, etsi tanto illustrateris decore, neque te mundanarum rerum vnquam lucri insultauit cupido furoris, neque vnquam dignitatum argumentosa sitis, importunaue te tenuit fames; imò potius muneris munus exposcit principatum, & graduum gradus exclamauit ascensum, [o] *provt quisque eorum in ordinem venit.* [p] *Nati sunt fasces ex fascibus, & naturam retinentes fœtus arborei pullularunt iterum decenter abscissi:* [q] *Quia honoris augmentum non ambitione, sed labore ad vnumquemque conuenit deuenire;*

o *Vulpian. lib. 3. de officio Proconsulis in lib. 1. D. de alb. scrib.*
p *Cassiod. l. 1. var. epist. 12.*
q *Impp. Arcad. & Honor. AA Stilichoni Magistro militum l. 14. C. de re milit. lib. 12.*

[r] *Ipsa tibi trabeas vltrò dedit, ipsa curulem*
Obtulit, hæc vltrò fastos ornare coëgit.

r *Claud. lib. 3. de laudib. Stilichonis.*

Verùm enim verò in nostro viæ, & cremigationis gyro expertus quos non fuisti plausus? Sum sanè ego testis, dum beneficiorum aderam particeps. Plausibili plausibiliorum heroum prosperitate prosperus, & prosperè nauigabaris. Te laudat procerum fama super æthera notum.

[s] *Purpura te felix, te colit omnis honos.*

f *Martial. l. 8. epigram. 8.*

Etsi cui tua grauitas modestè delituit, pro tanto magistro cognoscendo tabescebat internè, carmine perpetuo celebrare desiderans. Hospes eras notis lætitiâ placidus, & ignotis aderas notitiâ lætus.

[t] *Quod tua fecerunt scripta retexit opus.*

t *Ouid. l. 1. de Pont. el. 4.*

[u] *Dignum est vt qui est scientiâ præditus reddatur honore reuerendus.* [x] *Eruditus in verbo reperiet bona, & qui sperat in Domino beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur prudens, & qui dulcis eloquio maiora reperiet.* At Hispani.

u *Cassiod. l. 4. var. epist. 1.*
x *Prouerb. cap. 16. n. 20. & 21.*

[a] *Te clamore vocant iterúmque supremo;*

a *Ouid. ad Liuiam circa med.*

[b] *Et nuntius bonus de terra longinqua.* Quid mirum, si merita tua te ipso eminentiora dum censet Hispania, potiùs te orbandam fore tristatur, quàm de te in sua viscera tunc retenta lætetur? & quid mirum, si ipsa genitrix sibi repetat quod iniuriâ dolet ereptum? [c] *Tum verò tanta sum cupiditate incensus ad reditum, vt mihi nulli, neque remi, neque venti satisfacerent; non quò me ad tempus occursum putarem, sed ne tardiùs, quàm cuperem Reipublicæ gratularer.* Quis non stupeat Catholici, & Augustissimi Principis nostri Philippi IV. Monarchiæ, & Religione Magni pietate, gloriâ, dominatione summi, prouidam curam, imò anxiam prouidentiam, iubentem propriùs te deuenire propitium, qui scripta seruanda Regius minister gubernares imperio?

b *Prou. c. 25. n. 25.*
c *Cic. orat. 43. Philippic. 1.*

[d] *Qui consulta patrum, qui leges, iuráque seruas;*
Quo multæ magnæque secantur iudice lites;
Quo respondere, & quo causæ teste tenentur.

d *Horat. lib. 1. epistol. epist. 16.*

[e] *Maiora de conspectu Principis populi sumunt, quàm de largitate beneficia consequantur.* [f] *Nam remuneranda pericula eorum, quin etiam, & hortanda præmiis meritò placuit.*

e *Cassiod. l. 5. var. epist. 15.*
f *Callistratus, l. 1. de cognitionibus, in l. 5. §. 3. de iure immun.*
g *Cassiod. l. 5. var. epist. 4.*

Anacephalæosis Panegyrica.

Eminentium epigraphicâ ex isthac tuarum dotium epitome, consequens dilapsè excidit illatio, quòd licèt amplissimum sis in Republica locum assequutus, verè nihilominus dictum sit: [g] *Tu decoratus ex illo es, ille honoratus, ex te est.* Gaude ergo, gaudiumve excipe, ô rationalis huius æui Phœnix! ô heros scientificè! vel destinatorum numerum sigilles, vel facias cœptum; [h] *neque enim magna & excidentia solitum ac vulgarem modum crebrò gignuntur;* haud omnes quippè possunt hæc tanta facere, nisi

h *Senec. in lib. cui titulus, in sap. non cad. iniur. cap. 7.*

[i] *Quos æquus amauit*
Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus;

i *Virgil. lib. 6 Æn.*

Solùm enim [k] *omnis scriptura diuinitùs inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus.* [l] *Tu is es, eximie patrue, quem virtus, eruditio, & eloquentia commendant;* & super columna arma, [m] *& coronæ* [n] *ad gloriam magnam, & nomen æternum;* & qui negotiatus [o] *coronam, & gloriam, & qualem potest præstare sæculum, de fama æternitatem, de memoriâ resurrectionem.*

k *D. Paulus 2. ad Timoth. 3.*
l *Iust. Lips. cent. ad Italos, & Hispanos, epist. 51.*
m *Zach. c. 6. n. 14.*
n *Machab. lib. 1. c. 2. n. 5.*
o *Tert. in Scorpiac. aduersus Gnosticos, cap 6.*

[p] *Omni nobilior lustro tibi gloria soli*
Contigit, exactum nunquam memorata per ævum.

p *Claud. in Paneg. ad Probum.*

O valde pulchram mentem! ô indolem excelsam, quæ posteros cogitas, quæ audes aliquid vltra cineres, vt quatenùs tibi denegatur diutissimè degere, relinquas aliquid, quo lumen vitale te vidisse testeris! [q] *Magna laus & grata hominibus vnum hominem elaborare in eâ scientiâ, quæ sit multis profutura.* [r] *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates.*

q *Cic. in orat. pro l. Murena, n. 17.*
r *Daniel. c. 12. n. 3.*

[s] *Nec Iouis ira, nec ignis,*
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas;

s *Ouid. lib. vlt. Metamorph. in fine.*

Et quod præponderantius est, [t] *omnibus qui patriam conseruarint, adiuuerint, auxerint, certus est in cœlo, ac definitus locus, vbi beati sempiterno fruantur æuo.* O benè beatum istud hominum genus, quod Deorum illud præsumit æmulari, & hianti immortalitatis amore caduca hæc temporum anteuertit! [u] *Equidem beatos puto, quibus Deorum munere datum est, aut facere scribenda, aut scribere legenda; beatissimos verò, quibus vtrumque.* [x] *Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentiâ; melior est acquisitio eius negotiatione auri, & argenti, primi, & purissimi fructus eius, pretiosior est cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari, longitudo dierum in dexterâ eius & in sinistrâ illius diuitiæ, & gloria, viæ eius viæ pulchræ, & omnes semitæ illius pacificæ, lignum vitæ his est qui apprehenderint eam, & qui tenuerit eam beatus.* Planè quidem sitam fati normam effugis, & perennaturam famam annalium volumina mulgant. [a] *te fama, te gloria, ad sydera tollit humus, &* [b] *Grandis* tandem grandi vociferatione prædicaris in Auctuario ad Annales Baronij. En patet in laudes area lata tuas, sed aliud magis

s *Sic in Somn. Scip. ex lib. 6. de Rep. num 8.*
t *Plin. secundus in epist. ad Tacitum suum.*
u *Plin. c. 3 n. 13.*
x *Prou. c. 3 n. 13.*
a *Plin. in Pan. ad Traian.*
b *Henr. Spond. in Auctuario ad Annale Baronij ann. à Christo anno 1639.*

[c] *Quid*

[c] *Quid dignum memorare tuis Hiſpania terris*
Vox humana valet?

[d] Quis, ô noſtræ celebratiſſimæ Heſperiæ decus, *comparari tibi non reformidet?* [e] *Quid, non modò nos, ſed omnino vita hominum ſine te eſſe potuiſſet? Tu vrbes peperiſti, tu diſſipatos homines in ſocietatem vitæ conuocaſti, tu eos inter ſe, primò domiciliis, deinde foris; tum literarum, & vocum communione iunxiſti*

[f] *Tu mihi quodcunque hoc regni, tu ſcepira, Iouémque*
Concilias, tu das epulis accumbere Diuum,
Nimborúmque facis tempeſtatúmque potentem.

Id propter te oppreſſorum protectorem acerrimum, firmiſſimúmque tutamen venerantur reuerenter omnes, te patrem patriæ audio nuncupare ſecundè, [g] *te omnes ordines, te vniuerſa ciuitas, non priùs tabellâ, quàm voce priorem Conſulem declarauit*, te ducem obſeruant vtroque iure periti, te iure magnum iubar ſchola cuncta colit, [h] *hominem prouidum, æquum, humanum, magnanimum, dominantem voluptatibus, acri iudicio, perſpicacem, circumſpectum Religionis cultorem, induſtrium, conſectorem negotiorum, ſemper attentum ad id, quod Principis in gloriam cedit.* Verè egregia facta velut digno te demonſtrant,

[i] *Illa tamen laudant omnes, mirantur, adorant.*

Per te omnibus audimur terris, mundique per auras ibimus, ignotâ haud rapiet ſub nube vetuſtas, & dum rotat aſtra polus, & dum ſæcla volabunt, ſemper honos, noménque tuum, laudéſque manebunt.

[k] *Nomina per titulos ingredimúrque tuos.*

Hac etſi fruantur cuncti Hiſpani populi gloriâ, Gallæcique gaudeant ſuæ merito cognomine gentis, tamen (ſeries ne tramite deliret à ſuo)

[l] *Eſt quod præcipuum debeat iſta domus,*

[m] *Et qui ex his primo gradu procreati ſunt, &* [n] *qui rectè dixerit ordinem Scripturæ ſequendum,* tuæque iuxta dilectionis prærogatiuam [o] *perſonæ ſuccurritur quæ meruit præcipuum fauorem.*

Ad Lectores interloquium.

Patere, mi Patruæ, vt arctis anteaquam compagibus claudatur excurſus, ad anagnoſtites me vertam paululùm.

[p] *Orator ad vos venio ornatu prologi:*
Sinite orator fiam.

En igitur de CONCVRSV CREDITORVM perfectiſſimum tractatum ab illo magni nominis viro mirè fabricatum, & fabrè digeſtum, [q] *ita verbis aptum, & preſſum, vt neſcias vtrùm res oratione, an verba ſententiis illuſtrentur*, ad quem ſuo more, [r] *quæſiuit verba vtilia, & conſcripſit ſermones rectiſſimos, ac veritate plenos*, & ſui [ſ] *officij eſt obſcura diſſerere, manifeſta perſtringere, in dubiis immorari, vnde & à pleriſque commentariorum opus explanatio nominatur.*

[a] *Fauete, adeſte æquo animo, & rem cognoſcite,*
Vt pernoſcatis quid ſpei ſit reliquum;
Poſthac quas facit de integro comœdias
Expectandæ, an exigendæ ſint vbi priùs.

Plures item & alias cognóſtis eius, quæſo hanc noſcite. Agnoſcetis, [b] *vt hi qui facere ſolent, qui amicorum liberos ex ſimilitudine in eis conſpicuâ agnoſcunt.* In ipſo limine probatur opus. Fama, quòd ſatis eſt, habet.

[c] *Credita res Auctore ſuo eſt.*

[d] *Eius tamen commendatio præcurrere videtur, cui nomen ex ipſo homine quæſitum eſt.*

[e] *(Magne tuum nomen rerum eſt menſura tuarum.)*

[ſ] *Quoſdam ſolet commendare materia, & aliquoties fortaſſè lectorem ſolam lemma ſolicitat tituli;* [g] *enateriam ex titulo cognoſces, cætera liber explicabit, quem iam nunc oportet ibi conſueſcere, vt ſine præfatione intelligatur*; haud immoror ideò, vtilitate quòd quippè eſt, & laudatione refertum nulla requirit commendationis argumenta; [h] *non eget commendatione, ipſa enim ſe oſtendit.*

[i] *Simplex eſt oratio veritatis,*
Nec variis eget interpretationibus bifariam,
Eſt enim opportuna per ſe; contra ſermo iniuſtus,
Cùm æger in ſeipſo ſit, pharmacis indiget æſtutis.

Veſtri quare probationem, plauſúmque non admirabor (grates etſi gratis mente dicam inoblitâ ſemper) [k] *fides* namque *non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum.* Æſtimationibus, ſi quid venerationis ſupereſt quod priores non imbibiſſent, nouos hoſce commentarios clamoribus arbitror excipiendos; nam [l] *quemadmodum aliquando vmbra antecedit, aliquando ſequitur; ita gloria aliquando ante nos eſt, viſendámque ſe præbet, aliquando in auerſo eſt, maiorque quo ſerior.*

[m] *Iſte quidem veteres interponetur honeſtè,*
Qui vel menſe breui, vel toto eſt iunior anno.

Coronis. Vicinâ demum potiamur arenâ feſtinat occaſio, receptui igitur canendo contrahere vela, impetúmque cohibere liceat oratiunculæ. Hunc meum, [m] *iuris ſacer* [o] *Antiſtes*, in te amoris apicem, & velut in naturalis, non affectati affectus, obſeruantiæque pignus benignè ſuſcipe, & tantiſper ampliora, & tuis digniora meritis mihi annuerit Deus trinus, & vnus, [p] *qui dat omnibus affluenter*, hoc quantulumcunque addictiſſimi animi monumentum æqui bonique conſule; [q] *nec quantum, ſed à quali profectum ſit voluntate perpenditur*; [r] *clementia non habet legem, nec debet ſub anguſtis terminis benigna ſequi, quem decet ſine fine laudari.*

[ſ] *Accipe, dáque fidem, ſunt nobis fortia bello*
Pectora, ſunt animi, & rebus ſpectata iuuentus.

c *Claud. de laudib. Serenæ.*
d *Plin. in Pan. ad Traian.*
e *Cic. in exclamat. de Philoſ. Tuſcul. q. lib. 5. n. 3.*
f *Virgil. lib. 1. Æn.*
g *Cic. in orat. in L. Piſon.*
h *Iulius Pollux l. 3. Onomaſt. c. n. 1.*
i *Martial. l. 4 epigram. 49.*
k *Ouid lib. 3. Faſt. in princ.*
l *Ouid. ad Liu. circa fin.*
m *Modeſt. l. 9. Reg. in l. 32. § 6 D. de leg. 2.*
n *Vlpian. l. 5. fideicom. in l. 24 § 17. D. de fideic. libert.*
o *Patin. l. 1. definit in l. 42. D. de adminiſtr tut.*
p *Terent. in Hecyra, act. 1.*
q *Cic. lib. 2. de orat. tore, n. 30.*
r *Eccleſ. c. 12. n. 10.*
ſ *D. Hieronym. in proœm. lib. 2. ep. ad Galat.*
a *Terent. in Andria. act. 1.*
b *D. Baſil. magnus de D. Gregor. Nazianz. ſcript.*
c *Ouid. lib. 12 Met. circa fin.*
d *Valer. Max. lib. 5. c. 1. in pr.*
e *Ouid. lib. 1. Faſt.*
f *Auſon. in præfat. parent.*
g *Plin. 5. epiſt. ad Scaurum.*
h *Vlpian. lib. 11. ad edictum, in l. 1. D. de in integr. reſtit.*
i *Eurip. in Phœnicia apud Stobæum, ſerm. 9.*
k *D. Greg. hom. 26. in Euang.*
l *Senec. epiſt. 79. prope fin.*
m *Horat. lib. 2. epiſt. 1.*
n *Vlpian. lib 1. inſt. in l. 1. §. 1. D. de iuſt. & iur.*
o *Quintil. lib. 2. cap. 1.*
p *Iacob. epiſt. cap. 1.*
q *Senec. ep. 81. circa trinc.*
r *Caſſiod. lib. 2. variar epiſt. 30.*
ſ *Virgil. lib. 8. Æn.*

Benè vale,vir clariſſime, mihíque diu felix, & incolumis viue.

s Virgil. lib. 8. Æn. [s] *Sis felix, noſtrúmque leues quemcumque laborem:*
Et quo ſub cœlo tandem, quibus orbis in oris
Iacẽmur, doceas.

t Virgil lib. 1. Æn. [t] *Dies omnis ſummâ cum vtilitate noſtrâ, & tua laude condatur. Dent tibi ætatem Dij quam merentẽ*
v Plin. in Pan. ad Traian. *ſeruentque animum quem dederunt.*
x Ter. in Andr. Act. 1. Scen 4. [x] *Du date facultatem obſecro.*

Ex librario penetrali meo,Corunæ,quinto Nonas Octobris,anno reparatæ Salutis M.DC.XLVIII.

DOCTI DOCTORIS PETRI TORRADO MARINO DE LOBERA, S. Iacobi de Sigras meritiſſimi Abbatis; olim apud Compoſtellanos, & in Fonſecæo Diui Hieronymi Collegio Rectoris, & in eiuſdem Vniuerſitate Rhetorices moderatoris eximij.

EPISTOLAS PANEGYRIM COMMENDANS.

LEt meritò, quis enim ſpectatiſſimum ſingulariter, digneque celebret virum, in quo vno omnes enitent virtutes, quæ à Theoſophicis dimanare noſcuntur, nempe prudentia ſolers, iuſtitia conſtans, fortitudo valens,temperantia mitis, niſi qui ſanguine coniunctiſſimus benè nota, beneque nata ſingula quæque candido percurrit ſtylo, & duplicem perenniter inuentutis hominis iconem non ſimulato delinit auro, non mendaci inaurat fuco? Et meritò quidem, cùm laus par ſit à laudatis laudari,cui parili (tibi nempe) calamo reciprocat decantatiõ, & patrui laudes ſentiat eſſe ſuas, qui ad vnguem,vt fertur,feliciter,aptéque, & appoſitè limatiſſimâ, ne Pliniana dixerim, panegyri, cuncta quaſi per ſyntheſim ſcitu digniſſima encomiaſticè comprehendis. Tu patriam beas,patruum extollis,genus nobilitas, progeniem decoras, maiores rememoras, poſteros excitas,præſentes perficis,remotos affeis,cunctos exhilaras,& clariſſimo genio, ingenij vires, animíque dotes,peſſundatâ calcibus inuidiâ,linguâ fœcundâ,facundóque ore,animosè dexter,imo dexterrimè animoſus percurris. Téque dum iuris ãlterum aurigam Autumedonem,legum nauarchum, thyphim, æqui boníque coriphæum, Licurgum noſtrum Salgadum (neque iam tuum tantùm auſim dicere) prouehis; téque dum in Palatinum Mineruæ phanum,immortalitatis ergo,longum ſuſpendere pergis in æuum,mortales effugis,liuidas protundis,luridas præteruolas obliuiones,& ad æternitatis aras te, dum ſacraturus illum affers,effers. Vale.

Cic. in orat. pro A. Cluen. n. 1. *Iuſſis, Domine, tuis obſequentiſſimus, deditúſque tanto opere allectus.*

Doctor PETRVS TORRADO MARINVS DE LOBERA.

OPTIMO DOCTORI PETRO TORRADO MARINO DE LOBERA;

PANEGYRIS AVCTOR ILLICO RESPONDET.

HIN hiſce Paſchatis diebus feſtiuitas accreuit feſtiuitati, queis tuas cùm mihi fraterculus attuliſſet literas (tuæ ſpectra litteraturæ ſolidæ, ſolitæ eruditionis omnigenæ) illuxit aurora ſolemnior, gaudia pertentant mentem, & ingenti celebro noua gaudia plauſu. Noſtram ex conatu felicem, ex inſcriptionis pondere celſam panegyrim,calculum dum albentem adiicis, & perexiguè delineata ſpontè ſublimare contendis, videre contigiſſe ſupponis. Suáve fuit, imò mehercle dulciſſimum, tuis noſtro de patruo iucundari ſermonibus. Pauca (pro viribus etſi) indigna voce decantauimus,*vt non quid dicatur à nobis,ſed quid oporteat dici conſideretur*; tu penitus perficis encomia, incumbis toto pectore ad laudem; omnium gentium conſenſum, & incredibilem conſpirationem adiuua, atque,vt queamus cuncti iurare in verba magiſtri.

Auſon. in ep. prior. ad Th. *Hæc quoque, ne noſtrum poſſint vrgere pudorem,*
Tu recita, & verè poterunt tua dicta videri.

Vip. lib 7. ad edict. in l. 23. §. 1. D. de V.S. Plin. epiſtol. lib. 3 ep. 21. Opuſculum ſupra merita commendationibus extollere magno molimine tentas, & *plerumque plus eſt in manus pretio, quàm in re.* Nullum inſuper eſt verbum, quod non ſingulariſſimæ propenſioni, & amoris erga me tui præclarum contineat indicium, decorum inſperatum non occludat ornamentum. *Quid homini poteſt dari maius, quàm gloria, laus, & æternitas?* Tam ampliſſimam indulgentiam, fauorem, honorem, beneficium, quod denique de tanti prædicas iconiſmo haud súſque-déque fero, totum id facio plutimi, & maximas tibi pro laudibus ago gratias vtriſque; ſed

Virgil. lib. 12. Æn. *Quam pro me curam geris hanc precor optime pro me*
Deponas, lethemq; ſinas pro laude paciſci.

VALE.

Iuſſorum, gratitudinis ergo, tuorum cupidus, illiſque parere paratus tui ex animi ſententiâ, obſeruantiſsimus.

DON FRANC. SALGADO DE SOMOZA.

D. D.

D.D. FRANCISCO

SALGADO DE SOMOZA,

IN HAC PINCIANA CVRIA MAXIMI HISPANIARVM PHILIPPI IV.

Senatori Regio, & vnius Aulæ Præsidi.

Gratulatur operi, & amico suus Consenator Dominus Ioann. Franciscus Fernandez ab Heredia, Eques Alcantarensis Ordinis in eodem Prætorio Concellega.

PRodis iterum, atque iterum in arenam, & præ omnibus studiosa curricula figis! ô Deus iterum, iterumque annuat labori creditorum, & Labyrintho tuo, imò doctissimo aureo filo, quo ambages eludis, quo cæcas tenebras dissoluis latens, & remotum ius via pareseit; nec tibi profuit solum studium, non intermisso Agone, credo vti iurisconsultis, quibus gentilitium ius, hoc tibi hæreditarium (si fratrem, si patrem intuearis) veri inter tuos doctior, & nullus inter totos vtilior iamiam intentus operi huic venerationevocor, ad protectionem illam verendam oppressorum, ad retentionem bullarum confugientium, & ex illis diligentiam probo, quod insatiabilem pariat laborem labor, nam & alia æqualia promittis edenda, & impetum tibi dabit actionum honestarum commonstratio; post hæc, & alia inuenies & inuenisti, Seneca docet, *semper enim sapienti restabat quod inueniat, & quod animus eius excurrat*; & sacra buccina detonuit, *da occasionem sapienti, & sapientior erit*; parenthesim Labyrinthus hic fecit, ingenij turrieuamen, per tam ardua diuerteris; sapientes fuisse, qui ferri metalla, & æris inuenerunt, ait ipse: at tu ferrum, & æs, aut aurum, & gemmas, tyronum quæstiunculas, aut obstrusa falsebrosa; aut placida; nonne vtiliora fori, & vtriusque fori seueriora digeris, & negotiora exponis? sapientis socij, & amicissimi Francisci laudes nec effugio, nec cano; nam tui præconis voce labores non silebunt, nec tuæ modestiæ voces balbutiunt, sed apage illos inuitiores si irrumpent doctrinæ tuæ sedem cum venerint salutare in secretum, aut penetrale, hos nullum limæ, nullum sacrum admouet, & per omnes rimas inuolant importunæ muscæ stillantes, mero iure volumina gustant, derodunt, si non illa, aut nihil in illis pretium laudis detractionis efficiunt laborasse; sapientis apud Stobeum Chrysippi imago te spectat omnino. *& beatos esse homines, qui sunt sapientes, & fœlicitatem hanc, & securitatem nihilum à diuina differre,* Crysippus ait. *Et nulla parte optabiliorem, meliorem, augustiorem illam Iouis fœlicitatem hac humana esse: tunc si Epicteti memineris erroris humani labem, miserere homines*, loquitur: *Det animum*, inquit, *qui nulla re frustretur, aut lædatur, qui non irascatur, non inuideat, non æmuletur.* Maiora quidem & quod peius est à maioribus inuidcti; sed quid non digna scripseras inuidiæ? Ergo tui solatium cum scripseris, æmulari; sedeat ingenio voluptas, quæ læditur, & quæ noxiæ locum non dat, lætari debes in ipso, & ego testari apud te publicam lætitiam ex ingenti opere, quod Regis, Patriæ, curiæ ministerio absoluisti, vti ciuis bonus, peritus, obsequiosus, egregiúque Senator; ingentibus en obstrepimur curis hoc emporio vti literarum, & iustitiæ sedimus, Hispaniæ Regnorum maximæ parti feruent lites, vnum nostrum inter procellas humanas instructum tribunal, quod si homines feruida calliditate præterecant, in vndosis virgiis errabunt, vide quantum publica, quantum nos studiorum officia distringant, quam parua in foro pax, in clientulis concordia, in iudiciis moderatio, delibata superiorum reuerentia, nec per formam magistratuum moderari, sed ne paterentur aulæ luxuriosas herbas, vni iam præesse, vti moderatorem, quos domestica discordia agitat, vexátque: Lætari te quæri, quam per illam iudicari, cum de iustitia non imperiti, & multi deliberent, sed sapientissimi, & pauci: nocentibus, & seditiosis in contrarium ac ingeris, & benè facta laudas potius, quam malè admissa defendunt, vsu sanguinanti eloquentiæ. Amani te, priusquam cognouerim, cum imaginem tui ferrent libri, & te potius, quam illos cum introspicerem, & seriam mentem, & sensus meræ iustitiæ; fax publicè, & priuatim accenderis, nec vlla requie componi, sed cum secedit animus impura, & penetralia illa, sic nostri antistites consulti ferre responsa solebant, meditatæ dictionis impetu, nec ex tribunali remissus, nec ex labore defixus laxaris ad somnum ferè inducias permittis, nec ante ostium, litigatore vexato succumbis, nec alterius discrimine parta, hæc sunt opera à te, non ab illo, à requie, non à lacrymoso reorum singultu fugis, interrogare soleo, qua hora acceperis diem, qua studium, qua si fuit intermissio; actu perire omne tempus arbitraris, quod vigiliis non imputetur, ante diem surgis noctis nec asperitas vllum studio tempus eripuit inter instantis, *& deferentis interualla publicum munus amplificè excipitur.* Pliniani calamo totum totus, & vita depingitur; *Miraris quod tot volumina, multáque in his tam scrupulosa homo occupatus absoluerit, magis miraberis, si scieris illum aliquando causas actitasse, sed erat acre ingenium, incredibile studium, summa vigilantia lucubrare, à Vulcano*

Plin. lib. 6. epist. 15

Epist. 111. Prouerb. epist. 9. cap. vides in fin. 23. quæst 6. Epist. 79.

Epist. 95

11. differt. c. 15.

Cassiod.

Quintil.

Vulcanalibus incipiebat, non auſpicandi cauſa, ſed ſtudendi, æſtate ſtatim à nocte multa, hyeme vero ab hora ſeptima, vel cum tardiſſimè octaua, ſæpè ſexta erat ſanè ſomni parciſſimi; nam nunquam etiam inter ſtudia inſtantis, & deſerentis, ante lucem ibat, & Veſpaſianum Imperatorem (imò tu ad Deum;) *nam ille quoque noctibus vtebatur, inde ad delegatum ſibi officium reuerſus domum, quod reliquum erat temporis ſtudiis reddebat: poſt cibum ſæpè (quem interdum leuem, & facilem, veterum more ſumebat) æſtate ſi quid otij iacebat in ſole liber legebatur, adnotabat, excerpebat, nihil enim legerit, quod non excerperit.* Nec doctrinam mollem, & animam aptas, ſed virilem, & robuſtam, quæ te ſecurum præſtent inter hos creditorum, errantes fluctus, componántque in ambitioſo iurgio cupidinis nouas tempeſtates, tranquillitatem foro nunciantem. Scribis non de priuata re, valere cupis, & publicam ſalutem; contemptus diuinarum, tum humanarum rerum creberrimus ſi creſcit, ſi quæ violatio iuſti eſt, ſi ſceleris impietatis genus redundat propinquo, & neceſſario opere abſoluitur, & legum tranſgreſſores propter ignorantiam non errabunt, cœleſtiš, & ira ſedebit affixa Aſtræ numini reuerentia, verè ſi auſpicatur vox ſectalarij Egenolphi, his verbis, in melius *mutatam Europæ faciem videbimus, quando iuſtitiam rebus gerendis Præſidentes ita adminiſtrent, vt nulli iniuria fiat, nulli in republica, vt agere permittant. Pro tribunali ita iudicium vigeat, quo non minus infimi, quam ſummi iuſſuum obtineant, ſed latati pœnarum metu deterreantur, boni vero ad promerenda virtutum præmia inſtigentur, vt honor alios prouocet, alios metus coërceat.* Heu heu toto orbe hæc procella inſana detonuit, & Ethnici ipſi medelam calamitatum probe nouerunt, & venerati ſunt, *iuſtitiæ contemptores condignè puniantur, violatores legum impuniti non maneant,* ſanitas apud te læta, & plena, firma, & erudita eſt, & quantum auctum ex codice, & homine ex te, & tuo vtroque viuo flumine, & fonte. Vale.

DOCTISSIMO VIRO

Hiſpaniſque literaturæ facilè Principi, & Regio in Curia Valliſoletana ex primatibus Senatori.

D. D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA,
Auctori huius legalis Labyrinthi,

D. MARTINVS SARAVLA, *in inclyta Pinciana Academia I. C. & Decretalium Cathedræ poſt Veſperas anteceſſor, & in eadem Curia Aduocatus.*

HOC LABYRINTHIACVM CARMEN

D. V. C. Q. A.

SEu libet ingenium, vel auorum
ASſerere id referunt dignius
LAus tua, quod mentes Hominum
GRatia, ſed maior, tot
ARdua, quæ monſtri vox profert
DÆdaleæ mentis nobile
ORdine ab ancipiti, ſtatio grauis.
SOluere dat tricas Theſea
ARs artem potuit, tenui vel
LIbrum nulla, niſi menſtrua
ITque, reditque vias, ſi creditor
ESto liber filum, qui labyrinthus.
RIdebis Theſeum, melior dum
ET genere, & literis, ceu liber
SStemma parentum
ARma, Liber
LAbyrinthus oberret
GEminaſſe vias.
ANtra per orbem:
DIxit opus.
ORta viarum.
POſſe domus:
VIncere filo.
DIgna valet:
INuius arcta,
ERat:
REdditur orbi,
ESſe docet.

AFFECTVS

AFFECTVS ANIMI VNIVERSIS, SED MIHI PRÆSERTIM colendiſſimo viro, vtraque eruditione pollenti, nobilitate conſpicuo, doctrinâ egregio, cuius famam ſciuit ille vltimam.

D. D. FRANCISCO SALGADO, DE SOMOZA,
in Vallifoletana curia Conſiliario Regio offerebat

D. IOANNES REMIREZ D'ARRELLANO
eiuſdem curiæ Relator.

ACROSTICHON AD LABYRINTHVM CREDITORVM.

Debitor exſolui te errore; aut creditor optas?
Fidus ades; fidi valet hic Labyrinthus amici,
Rem miram! præſtare vices: quid mira ſtupeſcis?
Auſculta eruditam qui mira adiungere veris
Nil obſtat: valuit vulnus, quod fecit Achilles,
Curare idem: & ne valeat Labyrinthius error
Ignotus latitare diu. Labyrinthus eundem
Sub lucem promit, validâ, & ratione refellit:
Cuſpidis ille acie morbum intulit atque medellam;
Vulnera diſſecuit bene gnaro hic enſe Mineruæ
Suffecêre animos, queis ardua tanta patraret.
Strenuus, in Regem pietas, patriámque; quod aureum
Atteſtatur opus quo Rex ſua iura tuetur;
Iugentum, aut cauſa, quo Bulla, haud æqua retenta eſt.
Grandi igitur virtute tua mactè eſto; paterni
Auxiſti generis famam dum principis exit
Defenſum imperium per te dum mite leuamen
Obtigit oppreſſis, legúmque abſtruſa repandis.
Diximus hæc tenui, grandi dicenda camæna.
Exin linguentes: & fortè potentior olim
Somoça decus extollet; cui fata dedêre
Optatis res ferre modis melioréque niſu
Mente tamen paucis meliore: tu quod amice
Obtulimus pignus bonus accipe; deinde, quod opto.
Cælo fac viuas, iuuat Labyrinthus hic, orbi
Auxilium Momi dente haud rodendus edaci.

APPROBATIO.

EL Doctor Don Pedro Galuez Colegial del Colegio de ſanta Cruz del gran Cardenal Cathedratico de Viſperas de Canones de la Vniuerſidad Real deſta Ciudad de Valladolid, y Rector della Gouernador deſte Obiſpado, por ſu Señoria el Señor, D. Fr. Gregorio de Pedroſa Obiſpo de dicha Ciudad y Obiſpado, del Conſejo de ſu Majeſtad, &c. Por la preſente damos licencia a qualquier Impreſſor de libros deſte Obiſpado paraque guardando las leyes y pramaticas del Reyno pueda imprimir vn libro intitulado, *Labyrinthus creditorum concurrentium*, que en dos tomos a eſcrito el Señor Doctor Don Franciſco Salgado de Somoza del Conſejo de ſu Majeſtad y ſu Oydor en eſta Real Chancilleria attento por nueſtra miſma perſona eſta viſto y examinado, y no ſolo no contiene coſa contra nueſtra ſancta Fee Catholica y buenas coſtumbres, ſino que el auctor ſaca en el a luz muchas queſtiones y doctrinas que haſta aora no ſe abian manifeſtado continuando en eſte trabajo el gran fruto que en todos tiempos a dado a los Tribunales con la erudicion y doctrina de ſus eſcritos. Dada en eſta Ciudad de Valladolid a ſeis de Setiembre de mil y ſeiſcientos y quarenta y ſeis años.

El Doctor D. Pedro Galuez.

Por mandado del Señor Gouernador

DE MARDONES.

LICENTIA

LICENTIA ORDINARII.

LVDOVICVS DE VILLE, in ſacra Theologia Magiſter, in Eccleſia S.Crucis Cuſtos, &c. D. D. ALPHONSI LVDOVICI DV PLESSIS DE RICHELIEV Eminentiſſimi Cardinalis, ac Reuerendiſſimi Archiepiſcopi Lugdunenſis Prouicarius Generalis : Librum cui titulus eſt, *D. Franciſci Salgado de Somoza Labyrinthus creditorum concurrentium ad litem per debitorem communem inter illos cauſatam*, in lucem edi facultatem concedimus. Lugduni 18.Maij 1651.

DEVILLE.

Summa Priuilegij.

CAVTVM eſt authoritate Regis, ne quis in Prouinciis ſuæ ditioni ſubiectis intra quinque proximos annos, Librum qui ſic inſcribitur, D. FRANCISCI SALGADO, *Labyrinthus Creditorum ad litem concurrentium*, &c. Abſque LAVRENTII ANISSON, Bibliopolæ Lugdunenſis, permiſſu imprimat, aut diuendat, à die publicationis horum exemplarium ; qui ſecùs fecerit, mulctâ indictâ, provt ampliùs in diplomate Regio continetur, mulctabitur. Datum Pariſiis die 22. Maij 1651.

De mandato Regis.

Signatum

LECOQ.

SVMMARIVM
CAPITVM, ET PARAGRAPHORVM
HVIVS OPERIS LABYRINTHI CREDITORVM.

EX PRIMA PARTE.
CAPVT PRIMVM.

IVDICIVM *in concursu creditorum per debitorem communem causatum, vt legitimum dicatur; quibus requisitis, & quomodo formandum.*
Et quando fictum, & simulatum (ne prosit dignoscatur.
Et quot à simplici cessione bonorum differt. pag. 1

§. I.

Decimam executionis an iudex concursus percipiat iuxta mensuram creditorum concurrentium, vel quo iure sibi sit denegata omnino. 8

§. II.

Minor, Respublica, Ecclesia, aliaeve quaevis Communitas, an possit absque iudicis decreto, aut Principis licentia iudicium concursus inter suos creditores liberè formare. 9

CAP. II.

Iudicium concursus creditorum coram quo iudice movendum, vt qualis sit competens cognoscatur.
Et an rei vices debitor communis, vel adioris suos creditores provocans, sustineat.
Et an sola concursus introductio casum curiae praebeat, vt prima eius instantia in cancellaria proponatur.
Et nunquid concursus ad hereditatem clerici iacentem coram Ecclesiastico sit iudice movendus. 14

§. Vnic.

Hereditati (cuius usufructus alicui fuit titulo legati, vel institutionis relictus, & post eius mortem alius heres institutus) curator tanquam iacenti sit ad instantiam creditorum dandus, vt iudicium concursus inter omnes legitimè introducatur. 21

CAP. III.

De individuitate iudicij concursus creditorum, & ex quo individuitas haec causetur.
Et an sit universale, vel particulare iudicium. p. 24

CAP. IV.

Iudicium concursus an ad se trahat omnes alias lites coram diversis iudicibus (alias competentibus) pendentes, sive ante, sive post concursum formatum. 26

§. I.

Et quid quando concursus formatur non per debitorem ipsum, sed inter creditores tantum, illum convenientes in diversis tribunalibus, & de utriusque concursus clara differentia. 35

§. II.

Et quid, quando omissa fuit harum causarum alibi pendentium ad concursum avocatio, an sententiae illic obtentae statim exequantur, vel ad concursum remittendae pro graduatione, & exactione consequenda. 33

§. III.

Exceptio concursus pendentis ad effectum attrahendi, sive accumulandi processus contra debitorem communem alibi pendentes; an termino aliis dilatoriis l. Regia praescripto circumscribatur. 34

CAP. V.

Iudex concursus, an per inhibitionem & litteras requisitorias ad se trahat lites coram diversis iudicibus pendentes, quibus non obtemperantibus pro remedio utatur.
Et quae sit iusta causa ad non parendum nec supersedendum. 57

CAP. VI.

Ecclesia, clerici, caeteraque exempti, & privilegiati creditores citati ad concursum per iudicem secularem, an comparere adstringantur, vel an declinantes audiendi. 39

CAP. VII.

Fiscus pro suo credito an ad iudicium concursus citetur, vel an ad se totum iudicium trahat.
Nec non de remedio, quo uti solent creditores, ad

sepa-

Index Capitum,

separandum fiscum à concursu, vt euitetur processus attractio.

Atque etiam semel dimisso, ac soluto esse, an lis ipsa ad priorem iudicem iterum reuertatur.

Et an scholaris creditor concursum alibi à debitore formatum ad suum forum trahere valeat.

Vbi valde vtilia plura (ex quibus taxatur priuilegium fori scholarium) annotantur. 44

CAP. VIII.

Creditor qui inter cæteros citatus ad concursum, intra terminum non comparuit; an sui crediti solutionem & priuilegium amittat.

Et an si comparuit, sed tardius, & quando congruo tempore comparere dicatur.

Et numquid creditores sub die vel conditione citari debeant, vel an comparentes in concursum admittantur.

Et quemadmodum interim per sententiam graduationis indemnitati eorum consulatur. 58

CAP. IX.

De singulis creditoribus singulas negotiationes, administrationes, aut singula patrimonia, siue libera, siue pariter vinculata in vno, & eodem commercii debitore concurrentia, prosequentibus.

Et de eorum separatione (& à quibus possidari possit) tam quoad distinctionem administrationis, quàm quoad extinctionem concursus, ipso mortuo debitore. 65

CAP. X.

Creditor cui à suo debitore consignati sunt annui redditus, vel bona, ex quorum fructibus sibi soluat, quale ius adquirat, & an cogatur illa in concursum conferre.

Vel an cæteri creditores etiam hypothecarij cum eo prælatiuè concurrere, vel redditus exactos, & consumptos euocare possit. 73

CAP. XI.

Is cui ius retentionis in re debitoris competit, an eandem separare volens à concursu, ac administratione audiatur, itaut cæteris creditoribus, etiam hypothecariis præferatur.

Et quid si titulo venditionis, donationis, aut insolutum tertius possideat.

Vel etiam quando res aliena in bonis debitoris reperta, & dominus vendicet, an interim retinenda in concursu, aut quando restituenda domino vincenti.

Et an dominus ad eam vendicandam cogatur iudicium adire concursus.

§. Vnic.

Successor rei titulo particulari, seu vniuersali, an contra creditorem agentem hypothecaria retentione, pro melioramentis non à seipso, sed ab auctore suo, aliòve in hypotheca factis vti valeat, & an ei possidenti, à quo facta fuerint probare incumbat.

CAP. XII.

Debitor dum mutuum ab vno debitore recipiens concursum non causaturum, aut fortè causatum bona sibi consignata extra illum mansura promisit, an insuper creditor citatus conferre teneatur bona consignata, vel interim penes se retinere permittatur. 105

CAP. XIII.

Concursu legitimè formato, administrator competenti salario per iudicem creatus quam potestatem (& an iurisdictionem) erga bona debitoris recipiat, & quas actiones mouere valeat.

Et an vnus ex eisdem creditoribus administrator nominari possit.

Et quando, & quo loco administrator assistere cogatur vt minus molesta sit cum eo creditoribus negotiatio. 107

§. I.

Administrator bonorum concursus à iudice nominatus, an simplex sit administrator.

Vel an simul sit depositarius, & sequester. 115

§. II.

Administratori concursus an bona ipsius emere sit prohibitum.

Et an nomen debitoris, vel census cessionem contra concursum emere prohibeatur.

Et an creditores ius habeant impediendi redemptionem census pretio integro, sed viliori, quo administrator emit. 121

CAP. XIV.

Concursu semel causato, an debitor communis instantum administrationem suorum bonorum à se abdicet (& quid possessionem, & dominium) vt de cætero contractus à se gesti nulli sint, inutiles, ac ineffi caces reddantur.

Et an actiones actiuas, & passiuas amittat, itaut nec ab eo, nec in eum dirigantur.

Et an debitor administrationi, & exactioni interim se inferens criminaliter puniatur. 127

CAP. XV.

Administrator ad bona concursus semel nominatus interim legitimè remotus, vel sua sponte facta, & admissa dimissione, vel alio accedente, qui meliorem conditionem attulerit; an, & quando nominandi facultas ad præsidem Cancellariæ libera vel præcisa deuoluatur. 137

CAP. XVI.

Iudicium concursus inter creditores partim agentes pro instrumentis exequibilibus, partim illis carentes; an totum reddatur executiuum, vel totum ordinaria via, aut diuisim, & seorsum peragendum.

Et an sententia graduationis, quoad omnes lata per appellationem in totum suspendatur, vel quando quoad omnes sit indistincte exequenda. 139

CAP. XVII.

Creditor citatus ad iudicium formatum per vnum ex correis obligatis, siue confideiussoribus, an possit concursum deferens noviter conuenire alterum correum, vel confideiussorem, tertiumve hypothecatæ possessorem, litis pendentis exceptione minimè obstante.

Et quid si in lite concursus, sententiam graduationis iam obtinuit ipse creditor. 149

CAP. XVIII.

Creditor, cui in concursu creditorum vnius ex correis bona per sententiam graduationis fuere consignata; an, & quando insuper alium correum, vel fideiussorem possit pro eodem credito conuenire. 154

CAP.

& Paragraphorum.

CAP. XIX.

Creditor censuarius ad iudicium concursus, citatus an possit sortem, & reddituus decursus in creditum deducere; & pro ipsius sortis principalis redemptione instare, & iustè consequi. 159

CAP. XX.

Creditor pro suo censu vitalitio in concursu comparens, an valeat consequi integram sortem principalem qua olim censum à debitore emit.

Vel quomodo eidem consulatur in bonis debitoris, vt indemne suum creditum maneat in futurum. 165

CAP. XXI.

Bona concursus subhastata cum onere census vitalitij; ab emptore annuatim persoluendi creditori anteriori, an huius morte extinctio subsequuta cedat in commodum emptoris; an potius aliorum creditorum concursus, itavt pars illa rei venditæ, census extinctio correspondens ad corpus concursus, redire teneatur. 170

CAP. XXII.

Creditor censuarius ad concursum citatus, an & quando cogatur bona concursus iustè taxata, pro sortis principalis extinctione, ac decursorum solutione recipere. 175

CAP. XXIII.

Creditores, qui prius ad excussionem oppositam tenentur, dum fideiussores, aut tertios conueniunt; an docentes de concursu debitoris principalis pendente ab ea liberentur.

Et de aliis notabilibus quæ ab excussione creditores releuant.

Et nunquid excussio debitoris cum conuentione tertij simultanea concurrat in eodem iudicio, vt vtraque pari passu ambulet, ac terminari valeat. 181

CAP. XXIV.

Quibus debitoribus concursum causantibus alimenta præstanda sint ex bonis concursus, & quando taxanda.

Et an priorem gradum inter suos creditores obtineant.

Et an quilibet creditor alimentarius, hypothecarius, & priuilegiatus dici possit.

Et nunquid aliquo in casu dici possint onus reale maioratus, vel semper meré personale, respectiué tantùm ad obligationem possessoris, nec habito respectu ad maioratum.

Et nunquid res iudicata pro alimentis fratris contra possessorem maioratus obtenta exequi valeat contra huius (etiam filium) maioratus successorem. 190

CAP. XXV.

Crescentibus, vel decrescentibus bonis concursus itavt quandocumque constet de falsa relatione circa eorum valorem crescant, vel decrescant alimenta per rem iudicatam taxata. 210

CAP. XXVI.

Debitor, cui in concursu à se formato consignata fuere alimenta, si super eisdem postmodum debita contraxit, & notum causet concursum, an ex eis insuper alimenta postulans audiatur.

Et quid generaliter de quolibet alimentario concursum formante super alimentis. 217

§. Vnic.

Duplici concursus iudicio pendente, ab eodem maioratus possessore formato, altero inter creditores ad bona maioratus, altero ad alimenta sibi consignata, si alia quæuis bona ipse possessor habeat; qualium creditorum concursui erunt applicanda. 222

CAP. XXVII.

Vsufructuario, & proprietario patre, & filio, cedente, & cessionario, hæredi, & fideicommissario, Monacho, & Monasterio concurrentibus in iudicio concursus pro eodem credito cui eorum solutio (vt legitima sit) erit facienda.

Atque etiam concurrentibus domino directi dominij, & domino vtili venditantibus rem penes debitorem & concursum existentem, quis in agendo, & exigendo præferatur. 226

CAP. XXVIII.

Per iudicium concursus subsequutum, an extinguatur mandatum ad exigendum, administrandum, alienandum, seu transigendum per eundem debitorem, antea alteri constitutum.

Et an solutio tali mandatario vel constituenti postmodum facta, liberet debitorem. 239

CAP. XXIX.

Creditor cui res fructifera tradita fuit, vt ex fructibus satisfiat; sed pro tempore rem debitor reddat, an solutus præsumatur, ne in concursu graduetur.

Et an etiam partem crediti non solutam ipse remisisse dicatur. 243

CAP. XXX.

Ad prælationem & graduationem, an attendatur tempus mandati, vel tempus contractus sub hypotheca mandati virtute celebrati, itavt creditores medio tempore contrahentes præferantur. 246.

CAP. XXXI.

Creditor ex instrumento (quo possessor maioratus obligauit omnia bona sua) postmodum exhibito & confirmato per regem, an gradustur in bonis maioratus in concursum deductis. 249

CAP. XXXII.

Concursus formatus cum curatore dato hæreditati, tanquam tacenti, quæ postmodum apparet iam ex tunc adita; an nullus reddatur.

Et an aduersus gesta in concursu moto hæreditati tacenti, pupillo hæredi postea adeunti in integrum restitutio competat. 253

CAP. XXXIII.

Ad maioratus bona pro dotis restitutione à possessore obligata sub pacto impetrandæ facultatis, an vxor, quæ ipso possessore mortuo, facultatem impetrauit, possit in concursu vti creditrix graduari. 258

Index Capitum,

CAP. XXXIV.

Ad concursum fideiussoris dati super contractu tempore limitato cum facultate tamen illud prorogandi; creditor an sit graduandus pro utroque tempore tam assignato quam postmodum iuxta facultatem concessam prorogato. 261

CAP. XXXV.

Creditor census creati super pretio officij renuntiati, cum reseruatione proprietatis, donec redimatur, an graduetur in concursu, antequam titulus emptori concessus, & expeditus sit à principe.
Et an officio interim perempto, vel legitimè consumpto, census duret, & redditus annui currant.
Et quid si ob defectum obiectum personæ emptoris dilatio, & mora causata fuerit. 265

CAP. XXXVI

Redemptio census facta possessori maioratus habenti clausulam, ne ei fiat; sed fors redimenda deponatur, an liberet debitorem, ita vt successor prorsus à concursu creditorum excludatur. 274

CAP. XXXVII.

De creditoribus concurrentibus ad bona maioratus ex facultate Regia vitio subreptionis, subiecta excludendis.
Et an successor ob non factam omnium clausularum fundationis penalium infringentium principis, vel successorum potestatum specificam principi relationem vitietur.
Vbi accurate examinatur doctrina Ludouici Molinæ, lib. 3. c. 4 ex n. 28.

CAP. XXXVIII.

Creditor, qui cum possessore maioratus contraxit cum facultate Regia non facta relatione pacti præcedentis inter possessorem, & successorem de non alienando cum clausula irritante, ac de non impetrando ad id facultatem, nec impetrata vtendo; an excludendus à concursu, vel etiam iam graduatus delendas à sententia. 267

CAP. XXXIX.

Creditor, qui contraxit ex facultate Regia, asserente ad instantiam possessoris maioratus fuisse impetratam, de cuius tamen assertionis veritate aliter non apparet; an sit excludendus à concursu ad maioratum formato. 298

CAP. XL.

Lis qualibet mouenda contra debitorem concursu vniuersali pendente an præcisè cum creditoribus ei assistentibus sit simul tractanda, vt præiudicet.
Et an creditores possint vti exceptionibus debitori competentibus etiam inuito.
Et an concursu pendente, præscriptio possit inchoari contra debitorem.
Vel an semel legitimè incepta ante concursum possit prosequi, perfici post concursum cansatum. 303

CAP. XLI.

Administrator concursus, qui reddita ratione fuit reliquatus, si nobilis sit, an pro reliquorum solutione carcerari possit. 311

CAP. XLII.

Concursu per clericum formato inter suos creditores, an pensionarius etiam posterior quoad fructus beneficij eorum, & quibuslibet præferatur.
Et de concursu plurium creditorum pro diuersis pensionibus ad idem beneficium concurrentium. 317

CAP. XLIII.

Pensionarius, qui creditori suo consignauit etiam cum mandato in rem propriam annuam pensionem, vt ex ea satisfiat, vel etiam hypothecauit; an possit in creditoris præiudicium pensionem extinguere, cassare, vel remittere. 322

CAP. Final.

Debitor concursu à se formato, qui in diuersa causa condemnatus secundam supplicationem ad principem interposuit, an tanquam pauper à fideiussionis præstatione per legem Regiam requisitæ relenetur: ita vt forma legis per iuratoriam cautionem satisfeciſſe dicatur. 324

EX SECVNDA PARTE,

CAPVT PRIMVM.

CAP. III.

Concursu pendente, debitore mortuo, an hæres, qui absque inuentario adiuit, possit eundem concursus litem continuare; vel an potius ex proprio patrimonio creditoribus concursus teneatur. 357

CAP. II.

Naturæ iudicij concursus, quæ specialia præter, aut contra iuris regulas inesse denegantur.
Et an inter ea illud numeretur, vt nouus licitator ad bona concursus, tam per subhastationem adiecta similiorem conditionem attulerit admittatur.
Et an coram eodem iudice concursus, tam nouus, quàm antiquus licitator, & possessor comparere cogantur. 364

CAP. III.

Creditores anteriores, an cogi possint ab aliis inferioris gradus, vt fructus concursus, (qui nondum emptorem non reperiunt) aut vt taxatus in solutum recipiant, vel vt patiantur inferioribus pro suo credito plus offerentibus assignari.
Et an debitor communis solus impugnare possit, & prælationem anteriorum contra posteriorem agentem opponere. 374

CAP. IV.

Qui ex facultate Regia ad mille mutuo accipienda, & bona maioratus obligandum obtenta, à pluribus successiuè duo millia recepit; eisque tandem in concursum comparentibus, an priores intra

summam

& Paragraphorum.

ſummam permiſſam excludant poſteriores vltra illam mutuantes.

Vel an omnes pro rata ad ſummam permiſſam admittantur.

Et quid ſi in eodem inſtrumento, ac momento omnes ſimul mutuauerint vltra tamen ſummam facultatis. 379

CAP. V.

Creditor ad vna maioratus cum facultate Regia, & ſimul ad libera debitoris; an cogatur per poſteriores creditores ad ſola libera, in concurſus iudicio, prius excutere maioratum, ne liberis bonis conſumptis, credita ſua amittant, ſed imo omnibus conſulatur.

Et an bona maioratus ſic hypothecata adinſtar fideiuſſoris indemnitatis habeantur.

CAP. VI.

Creditor poſterior arte, vel poſt ſententiam graduationis exigens iudicis decreto habente clauſulam (ſine alterius præiudicio; vel ſimplici obligatione) an & quando teneatur inſuper anterioribus reſtituere.

Et quando fideiuſſor datus à creditore, ſub hac clauſula exigente conueniri poſſit à quolibet creditore anteriori nouiter comparente, vel tantum ad tunc exiſtente in concurſu ſua reſtringatur obligatio.

Et nunquid coram eodem iudice concurſus creditor ipſe, etiam ſi clericus ſit cogatur reſpondere, & ad reſtitutionem compelli. 403

CAP. VII.

Poſſeſſor maioratus, qui cenſum ſuper eo impoſitum propria pecunia redemit, an vti creditor ad concurſum citatus, vel ſponte comparens ſit excludendus, & an tertius cuius pecunia ad redimendum poſſeſſori mutuauit, prioris creditoris locum ſubintret.

Et nunquid in vtroque caſu noua regis facultas requiratur, vel prior ſufficiat. 411

CAP. VIII.

Poſſeſſor maioratus, qui olim ex facultate regia (ad mille ſimpliciter obtenta) eadem tamen in argentea aurcaue pecunia mutuo recepit, & pro eadem ſpecie reddenda bona hypothecata ſubiecit; an tunc creditor concurſu poterit eandem monetæ ſpeciem nouo ſucceſſore impugnante conſequi. 418

CAP. IX.

Facultate Regia ad imponendum cenſum, ſuper bonis maioratus impetrata per eum qui duos, pluréſve diſtinctos poſſidebat; ſingulique pro tempore in ſingulos poſſeſſores ſeparatim deuenerunt: an inſuper omnes ad cenſum teneantur, vel an pro rata inter omnes maioratus diſtribuatur vel an, & quando vno ex eiſdem dumtaxat grauato manente, cæteri prorſus liberi tranſire valeant. 426

CAP. X.

Eſto quod hypotheca in bonis maioratus (poſtmodum per tertium euicti) impoſita per poſſeſſorem putatiuum ex facultate Regia non ſubſiſtat, an verus ſucceſſor eminens poſſit illam expeditè, vel tacitè per continuationem ſolutionis ratam habere. 451

CAP. XI.

Cenſus impoſitus ſuper duobus maioratibus ex facultate Regia per poſſeſſorem vtriuſque obtenta, an vno per legitimum ſucceſſorem euicto extinguatur pro rata, vel an integra cenſus quantitas alteri remanenti oneretur.

Vel an partis deficientis damnum ſit inter omnes creditores pro rata communicandum, & diſtribuendum, vel an poſteriores à prioribus excludantur arrha remanente. 462

CAP. XII.

Diuiſa per prouincias hæreditate inter duos hæredes à debitore inſtitutos, & vno vel etiam vtroque concurſum formante: an creditores vnius prouinciæ ad concurſum alterius admittantur, vel moniti adire cogantur.

Atque generaliter an creditores ad negotiationem, vel merces vnius prouinciæ etiam poſterioribus aliis creditoribus alterius prouinciæ, quoad illam negotiationem præferantur. 472

CAP. XIII.

Res empta per debitorem pro perſona nominanda: an concurſum emptoris, an concurſum nominandi, ſeu nominati ſequatur, vt cuius creditoribus ſit affecta dignoſcatur. 486

CAP. XIV.

Debitor concurſus iudicio pendente an poſſit maioratum, legatum, hæreditatem, ſeu donationem ſibi delatam repudiare in præiudicium creditorum, vel an in alterius fauorem renunciare, & quid inter repudiationem, & renuntiationem diſtet.

Vel an inſuper bona ipſa ad corpus concurſus inſtantibus creditoribus redire debeant. 485

CAP. XV.

Creditores poſſeſſoris maioratus patris hæredis grauati, vel donatarij præmaturè & ante tempus reſtituentis maioratum, vſumfructum (patri debitum in filij aduentitiis) ſeu hæreditatem, aut donationem, an concurſu ſuper eiſdem bonis cauſato ius habeant ad interuſurium medij illius temporis ſaltim. 497

CAP. XVI.

Creditores filij conſentientis vinculi grauamine per patrem impoſito inſcia legitima, an inſuper ad eiuſdem vinculi bona in concurſum deducta, ius aliquod præcendere valeant. 505

CAP. XVII.

Cenſus abſque facultate Regia nouiter impoſitus ſuper maioratu in concurſum deducto pro extinctione alterius eiuſdem quantitatis, tam in ſorte, quàm in redditibus, an vitietur.

Et quid ſi cenſus ſic ſubrogatus æqualis ſit in ſorte, minor tamen in redditibus, an pereat ex defectu nouæ facultatis Regiæ.

Et an cenſus ſic ſubrogatus cum facultate Regia in locum prioris abſque ea ab initio creati ſit nullusue in iudicio concurſus contemnatur. 515

CAP. XVIII.

Creditores debitoris (qui facultatem ſibi reſeruatam, vel aliter datam habet diſponendi de certa re, aut quantitate) an in concurſus iudicio ſuæ

Index Capitum,

credita exigere valeant ex illo iure reseruato, siue debitor reseruationis facultate vsus fuerit, siue non. 523

CAP. XIX.

Ex bonis debitoris per viam meliorationis, vel aliter reuocabiliter tamen donatis, & insuper in concursus iudicium deductis, an creditores sua consequi credita valeant, accedente tacita, vel expressa reuocatione donantis.

Et an per generalem suorum bonorum dispositionem, seu obligationem, aut specialem reuocationem creditorum donatary exclusionem inducatur. 529

CAP. XX.

Procuratore ad exigendum pecunias constituto (quas exactas alteri sub lucro dedit) necnon domino constituente concurrentibus, ad huiusmodi lucri exactionem, quis eorum graduetur.

Vbi etiam de procuratore ad rem certo vendendam, & pluris vendente; an hoc plus sibi & suis creditoribus excluso domino quæsiuit. 532

CAP. XXI.

Prior creditor cui sub conditione impetrandæ facultatis Regiæ hypotheca ta fuere bona maioratus, an præferatur ei, qui posteà ante facultatem à priori obtentam contraxit cum facultate Regia.

Et quid in generali obligatione bonorum sub conditione qua pendente res fuit acquisita per debitorem, & iterum per eum alienata, an hypotheca subiecta remaneat purificata postmodum conditione.

Et an à creditoribus, quibus maioratus diuersis temporibus ob legata, facultas superueniens omnibus simul possit, vel an inter eos sit retinenda temporis anterioritas, absque facultate Regia bona fuerunt. 537

CAP. XXII.

Successor maioratus, qui in tenuta tantum eiicit, & concursum formauit; an impugnare valeat, & euertere censum super eodem maioratu impositum per detentatorem postea victum, cum facultate regia à se impetrata.

Quæ addenda resolutioni, de qua suprà cap. 9. 10. & 11.

CAP. XXIII.

Creditores simpliciter mutuantes possessori maioratus, habenti duas regias facultates ad certas quantitates (altera tamen iam consumpta vel aliàs ineffi caci) cuiusnam intuitu contraxisse intelligantur, vt eis gradus in concursu assignetur, vel prorsus excludatur.

Et quid si inter contrahendum possessor ipse ad vnam, iam tamen conscriptam facultatem se restrinxit; an ex alia nondum plena, aut valida, census impositio sustineatur. 565

CAP. XXIV.

Ad bona empta per possessorem, maioratus, granatum à fundatore, vt certa pars reddituum emptionis prædiorum in maioratus augmentum deponatur, & applicetur, an maioratus ipse, an creditores ementis sint præferendi. 572

CAP. XXV.

Ex hæreditate aui delata nepoti, patre præmortuo, an creditores patris sua credita exigere valeant; siue nepos ex propria persona, siue representatiuè patris gradum subintrans aui hæreditatem acquirat.

Et quid in hæreditate non adita, sed in hæredem adeunda transmissa; an creditores transmittentis creditoribus hæredis cui transmissio fit, præferantur. 578

CAP. XXVI.

Creditores debitoris sua bona donantis seu hæreditatem vendentis cum pacto, vt donatarius, aut emptor creditoribus soluat.

An ad concursus iudicium motum per donatarium, vel emptorem, seu etiam debitorem ipsum admittendi sint.

Et an principales sic contrahentes liberè discedere valeant à contractu præiudicio creditorum (quibus ex eo ius iam quæsitum videtur) minimè obstante. 590

CAP. XXVII.

Officium vitalitium, seu annui prouentus ad vitam concessi per Regem, seu priuatum cum facultate alium nominandi post mortem; an & quando nominati; vel nominantis concursum sequatur, vt ex emolumentis vita debitoris durante creditores satisfiant.

Et an officio renuntiabili hypothecato, & ob defectum renuntiationis amisso & à rege alteri, seu etiam eidem debitori concesso ius daret creditorum, vel potius extincta maneat hypotheca.

Vel quando ad tempus officium fuit concessum, & vlterius prorogetur, an ius hypothecæ continuatum intelligatur. 601

CAP. XXVIII.

Nomen debitoris, an per creditorem debitori ipsi (ex diuersa causa simul creditori) hypothecari valeat.

Et an ipse debitor in nomine à se debito (sibique hypothecato) aliis omnibus hypothecantis creditoribus præferatur, etiam in eodem nomine anteriorem hypothecam habentibus. 608

CAP. XXIX.

Creditor censuarius cum pacto ne valeat redemptio, nisi ipsam per bimestre præcedat monitio; (an graduari valeat, si citra terminum capitalis sors cum decursis, necnon decurrendis per illud bimestre ei obtulit, ac deposuit debitor, inde instans in concursu à se peracto, pro census extinctione, ac legitimo deposito. 615

CAP. XXX.

Moratoria à rege per debitorem concursus pendente impetrata, quos creditores comprehendat, & qualis ab ea de iure excepti intelligantur.

Et nunquid ipsius impetrantis fideiussoribus prosit,

Et an impediat cursum vsurarum, seu annuorum reddituum.

Fitque etiam de dilatione remissioneve à maiori parte creditorum debitori concessa. 625

EX TERTIA PARTE,

CAPVT PRIMVM.

GRaduationis sententia semel in rem iudicatam translata; an debitor, vel creditor aliquid nouiter opponere valeat, quod vel ius creditorum infringat, vel graduum ordinem, seu prælationem subuertat,

& Paragraphorum.

subuertat, rei iudicatæ exceptione minimè obstante. 630

§. Vnic.

Creditor plures debitores in solidum obligatos per rem iudicatam simpliciter condemnauit; postea ad concursum formatum per vnum, comparens pro integra quantitate consequenda; an exceptione rei iudicatæ repellatur, ne pro tota quantitate, sed pro rata debitoris tangente dumtaxat graduetur. 651

CAP. II.

In subhastatione bonorum concursus licitator pretium offerens, sub conditione, & qualitatibus, an sit, & qualiter admittendus.

Et quid quando loco pretij offert se recogniturum census, & credita debitoris.

Et an per consignationem à iudice factam creditoribus in hanc recognitionem sic oblatam, obligatio extinguatur, & debitor liberetur.

Et an emptor pro tempore rem sic emptam possit creditoribus consualibus à se recognitis dimittere; necnon creditores in primum debitorem habere recursum. Adde cap. 12. infrà. 656

CAP. III.

Bona emphyteutica, & consualia, an corpus concursus ingredi debeant, vt subhastentur, atque emphyteutæ creditoribus satisfiat, aut ex insolutum detur.

Vel an potius in pignus creditoribus assignanda, vt ex fructibus, vita debitoris durante, sua credita consequantur.

Et an dominus directi dominij; vel consuarius, siue tanquam talis, siue tanquam creditor ad concursum comparens, sit in prædictis bonis creditoribus cunctis præferendus. 672

CAP. IV.

Bona maioratus ex facultate Regia creditoribus hypothecata, an absque noua facultate in concursus iudicio subhastari valeant.

Et an semel ista distracta possint per bonorum liberorum superuenientiam recuperari, ac venditionem rescindi.

Et quid si tempore subhastationis, reuera libera bona aderant, quæ tamen postmodum reperta fuere, an possessor maioratus possit illa semel distracta vendicare.

Et an caput maioratus subhastari possit per iudicium concursus. 681

CAP. V.

Ius patronatus competens debitori, an in concursus iudicium sub cessione vniuersi patrimonij à se facta veniat.

Et an in creditores, quibus bona ceduntur, vel imposterum adiudicantur, transeat.

Et an ius sepulchrorum, seu Capellæ debitori pertinens pro satisfactione creditorum subhastari valeat. 688

CAP. VI.

De administratore non soluturo absque iudicis speciali decreto, ac de legatione, vulgò, libramiento.

Et an delegationem hanc administratori directam (interim morituo, vel remoto) administrator successor adimplere teneatur, & eius virtute soluere. 693

§. Vnic.

Et nunquid administrator delegationem adimplere dicatur, compensando quod sibi, aut debitori communi per creditorem debetur.

Vel quando creditoris cessionario exigenti eandem compensationem opponere intendit. 695

CAP. VII.

Administrator coactus pro complemento delegationis per creditorem à iudice concursus obtentæ; an compulsionem euitet administrationis rationem offerendo. 700

CAP. VIII.

Administrator concursus, qui alterata sententiæ gradus prærogatiua posteriori soluit creditori; an de suo prioribus satisfaciet.

Et an administrator regressum habeat contra creditorem à se nequam dimissum, & ab eo solutum repetere.

Vel an creditoris soluti gradum, & priuilegium subintret administrator. 704

CAP. IX.

Administrator concursus, qui dimisit administrationem, vel ab ea fuit dimissus, & reddita ratione creditor remansit, an possit concursus bona retinere, donec sibi de reliquis satisfaciat. 710

CAP. X.

Emptores rerum concursus in subhastatione quando tuti sint à molestiis debitoris creditorum, necnon tertij dominium in ipsis prætendentis. 714

CAP. XI.

Diminutio monetæ & onera intrinseca, siue extrinseca bonorum concursus, salaria, gabellæ & expensæ ex illis deducendæ; an cedant in damnum creditorum posteriorum dumtaxat, vel potius etiam anteriorum pro rata.

Et quando administrationis seu administratoris periculo diminutio cedat. 718

CAP. XII.

Emptor sub hasta bonorum concursus sub conditione recognoscendi (loco pretij) census super eis impositos; an satisfaciat, si recognouerit, dum possederit, itaut à se facta postmodum hypothecæ dimissione, prorsus à recognoscendi obligatione, liberetur. 732

CAP. XIII.

Debitor contrahendo, donando, legando, maioratum instituendo, aut diuidendo sua bona, vel patiendo præscriptionem, necnon sententiam contra se latam; an, & quando suis præiudicet creditoribus. 737

§. Vnic.

Prior creditor qui passus est, & consensit alium inferioris gradus suum creditum prius exigere, vel rem sibi hypothecatam ei obligari, an creditoribus intermedijs præiudicet, vel an prorsus ius suum reale, & prælationem amittat, quoad omnes creditores.

Et de vno, & eodem creditore pro diuersis creditis

Index Capitum, & Paragraphorum.

ditus diuersimodè, & interpolatè graduando. 744

CAP. XIV.

De creditoribus præmaturè solutis gradatim descendentibus ob reuocatoriam contra eorum primum à priori, & potiori creditore motam.

Et an prior creditor cogatur reuocatoriam prius intentare, & incipere à posterioribus solutis, vel an potius possit suo arbitrio quemlibet ex iam satisfactis conuenire.

Et an res iudicata contra primum sic lata ad istius fauorem, aliis inferioris gradus non citatis, gradatim præiudicet. 755

CAP. XV.

Mortuo debitore concursus iudicio pendente, an bona maioratui ipso iure à nexibus concursus, & administratoris liberentur.

Vbi de fructibus feudatarij, vsufructuarij, emphyteutæ, aut beneficiati debitoris, an cadant in concursum, & morte debitoris dissoluantur.

Et quid pro rata fructuum ipsi debitori tangente; an eius respectu saltim omnium recollectio, ad administratorem pertineat, successore excluso. 760

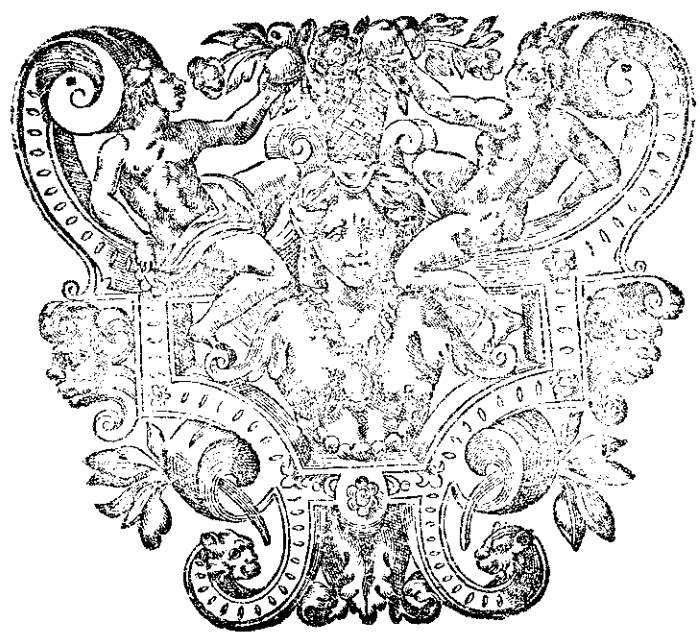
CAP. XVI.

De vita, & interitu iudicij concursus quandiu pendeat, & qualiter extinguatur.

Et an in potestate debitoris sit iudicium semel à se inter creditores formatum dissoluere.

Ac quemadmodum administratio, & administratoris munus dissoluitur. 765

FINIS.

LABYRINTHVS CREDITORVM CONCVRRENTIVM AD LITEM PER DEBITOREM COMMVNEM inter illos cauſatam.

CAPVT PRIMVM.

Iudicium in concurſu creditorum per debitorem communem cauſatum, vt legitimum dicatur: quibus requiſitis & quomodo formandum.

Et quando fictum, & ſimulatum (ne proſit) dignoſcatur.

Et quot à ſimplici ceſſione bonorum diſtet.

SVMMARIVM.

Operis inducſio num. 1.

Concurſus creditorum iudicium cum miſerabili ſimplicis ceſſionis bonorum remedio, in nonnullis conuenit. num. 2.

Concurſus creditorum in quatuor genera diuiditur: primum quando creditores concurrunt ad effectum concedendi moratoriam communi debitori. numer. 3.

Secundum, quando creditores inter ſe conueniunt, ad dimittendam aliquam partem crediti. numero 4.

Tertium, quando debitore ab vno conuento, cæteri creditores ſe opponunt, & inter ſe de antelatione & priuilegio contendunt. num. 5.

Quartum, de quo verſatur ſermo) quando debitor ipſe ad concurſum vocat ſuos creditores, vt bonis ab ipſo ceſſis, & dimiſſis: Vnuſquiſque iuxta prælationem, & gradus prærogatiuam, creditum accipiat. num. 6.

Vt iudicium concurſus inter debitorem communem, & creditores legitimè formetur, ſex requiruntur: De primo, ex num. 7. *De ſecundo, ex num* 13. *De tertio, ex num* 21. *De quarto, ex num.* 22. *De quinto, ex num* 27. *De ſexto, ex num.* 41. *verſ. aliud.*

Debitor communis debet coram ſuo iudice comparere, dicens à ſuis creditoribus moleſtari, quod vt euitet, cedit omnibus bonis contentis in liſta, ſeu memoriali, ab ipſo ſubſcripto & iurato, vt ex illis creditoribus ſatisfiat, iuxta gradus prærogatiuam, num. 7. & 8.

Omnia requiſita in formando concurſu, tendunt ad finem, ne creditores defraudentur, vt in ſimplici ceſſione bonorum. num. 9.

Ad ſimplicem ceſſionem bonorum debitor non admittitur, niſi prius in carcerem ſe conſtituat: præcipuè quando aliquis inſtat creditor n. 10.

Contra in noſtro genere concurſus, quem extra carcerem format debitor. n. 11.

Exceptione aliqua tutus, futuras timens moleſtias, poteſt illam in iudicio deducere, vt ſilentium Iudex creditori imponat n. 12.

Competens Iudex in hoc nouo concurſu eſt ille, cui debitor ſubeſt. n. 13.

Ceſſio nullius momenti eſt, ſi cedens etiam vnum denarium reſeruauit ibid.

Libellum ſeu memoriale iuratum & ſubſcriptum, omnium bonorum fidelem deſcriptionem continens, debitor tenetur ſimul cum dimiſſione & ceſſione, offerre; vt ad concurſus beneficium admittatur. numer. 14. & *num.* 22.

Deponere debet Iudex omnia bona à debitore ceſſa, & dimiſſa: apud fidelem adminiſtratorem, vel ſequeſtrum n. 15.

Depoſitum, debet eſſe integrum, aliàs nullum declaratur. num. 15. & *num.* 16.

Simulatus concurſus præſumitur, ſi debitor, poſtquam dimiſit bona citatis creditoribus adhuc ea penes ſe retinet. num. 17.

Simulationis indicium eſt, ſi rem donans, aut cedens, adhuc in ſua poſſeſſione eam retinet, maximè vbi concurrit cauſa ad ſimulationem præſumendam. numer. 18. & 19.

Depoſitum, vt legitimum ſit. & effectus operetur, debet cum effectu fieri, & oblatio ſola non ſufficit. numer. 20.

In libello seu memoriali bonorum debet etiam debitor nominare omnes creditores, eorum credita, & quantitates.num.22.

Libellum, descriptionem bonorum & creditorum continens, debet esse iuramento debitoris firmatum. numer.22.

Expressio affirmativa creditorum, & quantitatis debitæ, non est necessaria in extraordinario iudicio concursus, sed sufficit relativa.num.23.

Citari debent omnes creditores in extraordinario concursus iudicio, causato à debitore.numero 24.& numer.27.

Creditores in hoc concursus iudicio sunt partes formales, cùm inter eos vniversum debitoris patrimonium distribuatur.num.28.

L.3.C.qui bon. cedere poss.l. qui autem §. apud Labeonem.D.quæ in fraud.credit.l.2.n.15.part.5.explicantur.ibid.d.n.28.

Distributio bonorum facta à iudice absque omnium creditorum concursu, nulla est num.29.

Concursus iudicium est inseparabile, & individuum & ideo omnium creditorum presentiam requirit. numero.30

Citatio creditorum facta per edicta, aut proclama an sufficiat in iudicio concursus.num.31.

Affirmativa sententia ex pluribus probatur.num.32.& ex authoritate Canceri, & aliorum.num.33.

Expenditur textus in l.si eo tempore. C. de distract. pignor.ibid.

Contraria sententia, quod omnes creditores, nominatim & specialiter, debent citari verior est.numero 34.

Citatio per proclama, solùm locum habebat quando incerti, & incogniti sunt creditores, non verò quando certi, & determinati num.35.36.37.& 38.

Citatio per Edicta, & proclama in Hispania in desuetudine abijt num.39.

Ex praxi Hispaniæ, creditores noti qui vel in initio iudicij, vel in progressu apparent, nominatim citantur ignoti verò per edicta num.40.

Idem in Sicilia observari probatur.num.41.

Executatur Canerius num.35. adductus ibidem.

Debitorem ad formandum concursum cum vno, aut altero creditore non admitti: sed cum tribus saltem, traditur remissiùs.ibidem.

Concursus iudicio pendente molestiæ creditorum exequentium quiescunt, donec per sententiam vniuscuiusque prærogativa terminetur.n.42.

Fatce omnes ante, & post iudicium formatum per creditores nota, ad concursum trahuntur.n.43.

Iudex per litteras requisitus, si legitimè introductum concursum concipiat, tenetur illis obedire, & causam reddere.44.

De manu exigere non potest Iudex concursus ibid.

Concursus, in quo relata requisita desiderant, redolet malitiam; & facilè à Senatoribus contemnitur. numer.45.

De differentijs inter simplicem cessionem bonorum, & inuidiosum concursus.n.46.& sequentibus.

Concursus iudicium non requirit præambulam, & assuetam molestiam iudicialem creditorum: secus, simplex cessio.num.47.

Quasi aliud simulationis iudicium concurrat.n.48.

Populus, Vniversitas, seu Ecclesia ære alieno oppressa, possunt inter creditores concursum causare. numero 49.

Differentia alia inter concursum, & Simplicem cessionem.num.50.remissiùs.

Ad simplicem cessionem bonorum non admittuntur debitores decocti, & falliti: in nostro concursu admittuntur.n.51.& 53.

Falliti debitoris fuga habetur pro dimissione bonorum creditoribus facta, & in eorum absentia concursus formatur.ibid.

Citatio creditorum, qui ad presens cum debitore instant, solùm requiritur in simplici cessione bonorum; in nostro concursu, omnium, numero. 53. & 54.

Simplex bonorum cessio, potest fieri in iudicio, & extra iudicium, per epistolam, & per nuncium, & in absentia creditorum.n.55.

Concursus iudicium non potest fieri nisi coram Iudice competenti, & solemnitatibus seruatis.n.56.

Licet simplex cessio & concursus conueniant in principio, & fine; in medijs multùm differunt.n.57.

IN hisce nostris commentarijs nihil ferè principaliter tractandum de priuilegijs creditorum concurrentium ad bona debitoris communis; sciens varios, & copiosos tractatus præ manibus haberi: necnon fecundissima loca apud varios DD. adesse. Nostra quippe occupatio, & intentio eo tendit dumtaxat, nouum & sterile assumptum aggredi, penitus à Iurisconsultis, & à Doctoribus ferè incognitum (licèt per aliquos obiter quandoque nuntiatum) nouiter à malitia, & miseria hominum aberrantium & ignominiosam cessionem bonorum fugientium inuentum, & praxi frequentissima admissum, & introductum. 1

Quod quidem licèt in nonnullis cum miserabili cessione bonorum (de qua in titulis *ff. & C de cessione bonorum*) conueniat, & assimiletur, vt sentit Felicianus de Solis, *& in tract. de cessibus tom.2.lib. 2.c.3. num.11.* cò quod cessio bonorum cum hac nostra lite creditorum inuoluitur, & simul cõficeatur quoad aliquos Iuris effectus, atque ex vtraque componatur, vt aliud diuersum genus, & nouum iudicium introductum, & inuentum appareat: in multis tamen dissidet & discriminat, prout in discursu huius tractatus clarius apparebit. 2

Concursus igitur creditorum in quatuor genera distinguitur. Primum quando creditores concurrunt ad effectum concedendi dilationem, seu moratoriam suo debitori communi ne intra illam molestetur. Secundum quando creditores inter se conueniunt ad dimittendam debitoris aliquam partem suorum creditorum, vt minus illis tencatur, & virtute remissionis facilior sibi fit solutio; de his duobus non est sermo noster, licet de illis quantum attineat ad nostrum institutum erit agendum *infrà 2.p.c.fin.* 3 4

Tertium genus concursus reperitur quoties debitor communis ab vno ex creditoribus in iudicio conuentus, seu executatus, cæteri comparent se opponentes, & inter se ipsos dumtaxat de antelatione, & prælatione, & priuilegio suorum creditorum contendunt, & certant, de quo adhuc non est nostrum institutum. De eo tamen cuiusque natura, & effectibus agendum infra *cap.4.per totum*, & signanter ex *nu.30. vers.5. ad secundum accedamus.* Et iterum, *in cap.16. ex numer.20. & seqq. ante fin. ex num....* De quibus locis, latè, & non inelegantter tractatur de discrimine, & differentia inter hoc genus concursus originem habentis ab ipsis creditoribus, & per eos tantum introductis; & nostram item concursus introducti, & originem habentis ab ipso debitore communi. 5

Quatuor,

6 Quartum,& vltimum genus concursus creditorum illud est quando nempe causatur ab ipsò debitore communi, conuocando suos creditores per dimissionem,& cessionem suorum bonorum, vt vnusquisque iuxta sui crediti prælationem, & gradus prærogatiuam, de illis satisfia. Et circa hoc concursus, & iudicij genus noster versatur tractatus,in gentes,vtiles & mirabiles, physicas tamen difficultates continens,quæ vix vinci possunt, si naturam huius iudicij per sua principia non agnoscimus, & eius conditiones ac formalitatem ignoramus.

7 Vt igitur hoc iudicium inter debitorem communem, & suos creditores legitimè formatum dicatur,ne deinceps ab illis molestetur,debet nõnulla requisita obseruare, quibus quidem deficientibus concursus pro illegitimo,fictitio, & simulato habebitur.In primis itaque debet debitor coram iudice suo competente comparere(vt qualis iste sit dicendum infrà latiùs *c.seq.*) & dato libello dicat, à suis creditoribus molestari quotidie, quod vt euitet,dimittit, cedítque omnibus suis bonis contentis in lista, memoriali, seu inuentario à se confecto, subscripto, atque iurato, vt de illis suis creditores satisfiant, seruata vniuscuiusque gradus,& priuilegij prærogatiua, quos simul nominare tenetur eodem memoriali, & petere,vt omnes citentur pro suo interesse ad effectum prædictum, & vt iura sua in hoc iudicium deducant,vbi de eisdem & singulorum antelatione,& prioritate discutietur.

8 Hæc omnia,& alia sunt de forma & substantia huius iudicij creditorum (provt de singulis specialiter erit agendum) quã nouiter induxit praxis,& stylus vniuersalis omnium tribunalium, & iudiciorum Hispaniæ in hoc genere concursus. Nam sicut in simplici cessione(inter alia)prædicta requiruntur pro forma vt cessio legitima dicatur,iuxta Doctrinam Viuij *decis.*529.*n.*5.Muscatellus *de appellation.*3.*part.glossa verb.detinebitur,n.* 113.Magon.*Lucens.decis*88.Natta *cons.*361.Afflictis *decis.*71. *& in decis.*296.*in fin. & decis.*379.*in princ.*Marius Giurba *decis.*41.*num.*2. Parladorius *lib.*2.*ver.quot.cap.fin.part.*5.§.7.*n.*7.

Eodem modo,& ad eiusdem similitudinem illa omnia repetit stylus in hoc nouo iudicio concursus,cum pariter tendant ad eundem finem,& effectum,quo,& cessio simplex, nempe ne creditores fraudentur,& sub iudicis authoritate incautè
9 decipiantur,immò efficacius requiritur prædicta forma in hoc genere concursus,quam in simplici cessione bonorum.Ad quam non auditur,nec admittitur debitor,quin prius se carceratum constituat,instante præsertim creditore aliquo,vt post
10 Iacob. de Aretin. firmant Albericus *in rubr. C.de cess. bonorum.col.*2.*in fi.versitem quæritur nunquid debitor.*Cynus *in l.*1.*quæst.*8.*C. qui bon.ced.possunt.* Bellaruu.*in §.fin.num.*24.*instit.de action.* Et ibi latè Iason Couarr *lib.*2.*variar.cap.*1.*nu.*4.*&c.*Henriq. *in cap.Odoardus de solution.*Giurba *decis.*41. *num.*5. Cancerius 2.*part.resolution cap.*9.*decision.bon.n.*24. Roland.à Valle *cons.*7.*num.*9.*vol.*2.Matthæus Brunus *de cessione bonorum, q.*7.*quæst.*4. *princip.*communem dicit Trentacin. *var.resol.lib.*3.*tit.de solut. resol.*27.*nu.*4.Berus *decis.*38.*nu.*8.9.*&* 10.Bruno à sole.*q.*9.*n.*11.Intrigol.*singular.*2.*lib.*3.

11 Quod quidem non obseruatur in hoc nouo genere concursus immo extra carcerẽ illum format debitor inter suos creditores, & eo tutus est, ne carceretur,nec aliter ab illis molestetur, quando se hoc miserabili remedio muniuit,& ante omnia præuenit, iuxta textum *in leg.si pater.C.qui bonis cedere possunt*, qui enim tutus est exceptione, si futuras timet molestias,& inquietationes, implorato iudicis officio, potest illam in iudicium deducere, vt silentium creditori suo imponatur, ad-textum *in l.si contendat.*vbi Bart.Castrensis,& reliqui *ff.de fideiussoribus.* Glossa.*in lib. Aurelius.§ si centum. ff.de liberatione legata.*Cæsar Contardus *in l.si diffamari. nu.*106. vbi etiam Cagnolus *C.de ingenuis,& manumissis.*Padilla *in l.*1. *num.* 17. *Cod. de transactionibus.*Azeuedo *in l.*10 *num.* 31. *tit.* 13. *lib.*8.*Recopilat.*Couarr.*lib.*1.*variarum.cap.*16. *numer.*3.Pinellus *in l.*1.*part.*2.*num.*50.*C.de bonor mater.*Zaccard.*consil.*68.Raudens.*cons.*21.*volu.*1. Anton. Gabriel *commun.opinion.tit.de actionibus,conclus.*5.*per totam.*Ozascus *decis.Pedemont.*151. *num.* 39.*&* 104.*&decis.*130.Gaill.*lib.*1.*observat. quæst.* 11.*&* 12.Costa *de remedys subs.diar.remed.*1.*num.* 2.Franchis 256.*&decis.*341.*numer.*5.*&decis.*385 *numer.*2.*&decis.*657. Flami.Cartari, *decis.*20.*numer* 1.*&* 2.Benintend.*decis.*66. Capitius *decis.*18. *numer.*3.*&* 4.Binius *consil.*4 *num.*49.*volum.*1. Decianus *cons.*118.*numer* 19.*volum.*3. Peregrin. *consil.*82.*volum.*1.*&de fideicommissor.art.*41. *numer.*7. communem dicunt Albanus, *consil.*251.*numer.*6. *vbi Apostilla volumin.*2. Canalcan.*decis.*25. *numer.* 23*&* 24.*part.*Decius *cons.*3.*&in capit. in præsentia numer.*15 *de probationibus,& in cap solicitudinem. numer.*2.*de Appellation.* Neuizan.*consilio* 41. *numero* 41.Castrens. *in Authen.quæ suppticio.numero* 3.*C.de Precibus Imperator.offeren.*Alexand.*cons.*70. *volum.*7.*&consil.*103.*volum.*6.Roman.*consil.* 412. Ponte *decis.*31.*lib.*3.*resolut.*1.*de actionibus, & obligationibus.num.*13. Igitur prædicta forma, & requisita in hoc nostro genere concursus præuentino molestiarum multò fortiùs debent adesse, & interuenire forma,& requisita suprà scripta pro securitate creditorum, quia vbi maius periculum imminet,ibi cautius agendum,iuxta iuris regulam.

Vt igitur discurramus per singula requisita essentialia huius concursus præuentiui, & præseruatiui vt legitimus appareat,& suos iuris operetur effectus,primũ est,vt debitor qui eo vti vult; compareat coram suo iudice competenti, quia si competens iudex non sit,nullum iudicium legitimè formatur; immo nullum redditur ex defectu iurisdictionis,*ad totum titulum ff. & C.de iudicijs, & in decretalib.& tit.de foro competenti,* alias in hoc iudicio concursus competens dicitur iudex, cui debitor ipse subest, reus etenim est, cuius forum creditores conuocari sequi debent,provt euidenter monstratur,& inuincibilibus fundamentis efficaciter apparebit in toto *cap.sequenti. & cap.* 6. *& 7.hac* 1.*part.* 12

Secundum requisitum erit, quod ipse debitor communis cum dimissione, & cessione omnium bonorum,simul offerat listam,& memoriale fideliter à se subscriptum, ita vt nihil eorum occultet, iureiurando munitum omnia dicta bona à se possessa esse,& nihil aliud apud se remanere affirmans,Glossa & Doctores *in leg.*1.*C. qui bonis ceder.possunt.*Bart.*in l.penultim.per illum textum ff.eodem titul.*Angel.Aretin.*in §.fin.instit.de action.* vbi etiam Iason.*n.*8. Afflictis *decis.*296. *in fin. & decis.* 379.*in princ.*Muscatellus *de appellat. glossa detinebatur.num.*82.Giurba *decis.*41.*numer.*19.Alexandr. 13

Trentacinquius *variar.resolut.lib.2.tit. de solution. resolut.27.num.9.&* 10.Brunus *in tractat.de cess.bonorum quæst.5. in princip. per totam.* Paz *in prax.1. part.tom.1.cap.6.à nu.9.*Felician.de Solis *in tract. de censib. tom.2. lib.* 3. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidianarum* 2. *part. cap. fin.* §. 7. *num.*7. Roland.à Valle.*cons.*7.*volum.*2. Rebuffus *cons.*184. *in princ.* Natta. *cons.*861.*num.*8. Cancer. *variar. resolution. lib.*2.*cap.*9. *num.* 15. *&* 16. Brunum à Sole *in quæstionibus legalibus quæst.*9.*n.*31.Firmat,non esse legitimum concursum creditorũ, nec cessionem,si debitor dolosè aliquid de his bonis occultauit, idem post Baldum Aretin. Matth. Brunum, & alios probat Carol de Grassis *de exemp.*15.*nu.*48. *&* 49. & quod cedens bonis, si etiam vnum sibi reseruarit denarium, cessio nullius sit momenti probat ex Bal *in lib.fin.num.*8.*Cod. qui bonis cedere possint*,& per Tiraquel.*in titul de iudiciis in reb.exiguis vers.*45.*si cedens.*Narbon.*ad lib.*30.*titul.*7. *lib.* 1.*recopil. gloss.*8.*fol.*80.

14 Quæ doctrina,& eo comprobatur fundamento,nam cum debitor cõmunis teneatur bona omnia sic fideliter indicata deponere, & relinquere sub protectione,& potestate curię,inde distribuẽda inter creditores, & expendenda seruata inter eos gradus prærogatiua, vt per eandem curiam nominetur curator, apud quem deponantur, vel interim deponantur apud sequestrarium. Cancer statim referendus.Amator Rodriquez *de priuileg. credito.*1.*part.sub. nu.*25. vbi *Y el iues manda poner en deposito todos los bienes del deudor.* Villadiego *in politica cap.*2.*vers.*5 *pleito de cession de bienes n.*173. ibi.Y el jues manda poner en deposito todos los bienes del deudor.*Curia Philippica* 2.*part.*§.25.de cession de bienes *num.*12. ibi hecha la cession de bienes por el deudor,o siendo auido por hecha, el juez manda poner en deposito todos sus bienes terminada la causa,&c.Et ex quam pluribus iuribus & Doctoribus probauimus. 3. *part. cap.* 6. *post.principium ex n.*5. *vers.deinde quoniam cum iste administrator*,&c.iuxta ea quæ dicuntur hanc 1.*p. capit* 13.*&* 14.*per totam*, & signanter quod administrator concursus sit sequester, & depositarius longam disceptationem, & plurimorum Doctorum relationem resoluimus infra hac 1.*par.d.cap.* 13.§.*vnic.per totum.*Vbi ad longum videbis:sequitur quod vt depositum legitimum dicatur,sit integrum, alias nullum, inutile & illegitimum dicetur ad textum,& glossam *in l.si ventri §.in bonis*, vbi Ripa.*n.*4.*ff.de priuil.cred.l.si hominem §.quoties*
15 *ff.depositi.*Baldus,Salicet,& Castro *in l.fin. cap. eodem*, *idem* Baldus *cons.* 172. *volum.*5. Castro *cons.* 285. *n.*14. *volumin.*1. Felinus *in cap. cum ordinem numer.*2.*de rescritt* Mantic.*de tacitis*, *& ambiguis lib.*10.*titul.*10.*num.*38. Cuch. *de morat*, *præscript. num.*86.Roderic.*lib.*3. *de annu.reddi. quæst.*11. *numer.*40.Intrigol *decis.*1.*num.*6.Carot *de depositi.p. p.quæst.*1.*num.*28. Vgolin. *de usuris cap.* 62.*numer.* 1 Graueta *cons.*924.*num.*16.Decian. *cons.*109. *numer.*81.*volum.*2.Bertazola *cons. crim.*255.*num.*14. Tusch hus *lit.V.concl.*357.*n.*105.Straca,*decoct.part. vltim.n.*4.plenè Lupus *de usur.*§.3.*num.*61. Giurba *decis.*98.*n.*9.

16 Et in terminis nostris, quod hæc cessio bonorum,& iudicium creditorum, causatum à debitore communi sit illegitimum, & nullum declaratum in Senatu Catalaniæ,eo quod omnia bona nõ indicauit,nec deposuisset in posse Curiæ;probat cum Michael Fere Iacob.Cancer. *var.resol.*2. *p.vt.d.cap.*9.*num.*26.*&* 27 aliàs enim facilè foret debitori, tuto per concursum à molestiis suos fraudare creditores,si partem bonorum sibi liceret,& occultare, & reseruare contra omnia iura, finem & intentionem huius remedij.

Immò & ex hac doctrina alia non leuis indu- 17
citur præsumptio, & suspicio fraudulenti, & simulati concursus:quando nempe debitor post illum confatum dimissionem bonorum, & cessionem in iudicio profitetur, & citatis creditoribus adhuc penes se retinet bona, & cum effectu non dimisit,provt tenetur,vt deponantur apud fidum sequestrum, & administratorem ex paulò antè dictis, & latiùs dicendis ibi *capit.* 13. quoniam
quando cedens,donans,aut vendens rem, si insu- 18
per in possessione eiusdem remanet cessante iusta causa, simulationis indicium, & præsumptio vrget ad copiosè tradita per Farinacium *in tract. de simulatione quæst.*162.*part.* 6. *à numer.*228. *cum multis sequentib.*maximè vbi concurrit causa ad si- 19
mulationem præsumendam,provt in isto casu verè adest, vt solum debitor euitet vel hoc medio suspendere possit, & differre solutionem suis creditoribus hoc iudicio concursus impediris exigere, vt post plures alios probant Capola *de simul.a.contra n.*77.Decian.*concil.*62.*n.*89.*lib.*8.Ludouius à Peleger *decis. crimin.*50.*nu.*24.*in fine.* Peregrin.*de iure fisci.lib.*5.*tit.*1.*num.*160.Menoch. *de arbitrar.lib.*2.*casu* 39.*num.*7.*& num.*25.*& de præsumption.lib.*3.*præsumpt.*124.*nu.*31.Mantic.*de contract.lib.*13.*tit.*36.*num.*2. *& tit.*39. *a n.*20. plures alij laudati à Farinac.*d.q.*162.*à n.*139.*cum seqq.*Ex hæc simulati & ficti concursus præsumptio multum attenditur in hoc senatu ad denegandum debitori effectus legitimo concursui attributos, de quibus ad finem huius capitis, & per totum tractatus discursum.

Fulcitur hæc simulati concursus præsumptio, 20
quoniam depositum,vt legitimum sit,& suos effectus operetur,debet esse cum effectu,& non sola sufficiat oblatio. Immò quod si deponens adhuc re deposita vtitur,& fructus percipit,ficti ei dicitur,& illegitimum,vt quam pluribus Doctoribus,citatis probat Mar.Giurba *decis.*98. *n.*8. *& sequentibus.*

Tertium requisitum est, vt in eodem memo- 21
riali debitor simul indicet, & nominet omnes suos creditores, ac sin ul singulorum credita, & quantitates, vt cognoscatur facta computatione cum valore bonorum,an sit soluendo debitor,vel non, vt ex hoc excludi possit præsumptio malitiosi,fraudulenti, & simulati concursus, Cancer. *variar d.cap.*9.*n.*10.Felician.*de censib. tom.*2.*lib.*3. *c.*5.*n.*5 ad finem *& lib.*2.*cap.* 5.*num.*11.*eodem tom.* 1.Cencius *de censib.quæst.*80.*n* 14.

Quartum requisitum erit, vt vtrumque in li- 22
sta contentum, tam fidelem indicationem bonorum, quam creditorum iuramento suo debitor confirmet ad exclusionem malitiæ, & simulati concursus optimè Iacob.Cancer. *d. cap.*9.*a.n.*29. Afflictis *decis.*296.*in fin.& decis.*379 *in princ.*Muscatellus *de appellation.glossa*,*& verb.detinebatur nu.* 82.Alexand.Trentacinq.*variar.lib.*3. *tit.de solution.resolut.*7.*num.*9.*&* 10.Marc.Giurba.*decis.*41. *num.*19.

Obiter tamen circa hoc quartum requisitum 23
vnum vtile te admoneo,quod præstat notabilem differentiam inter nostrum cõcursum, & simplicem cessionem,vt in illo non sit necessaria certa,

&

& affimatiua expreſſio creditorum, & quantitatis debitæ; ſed ſufficiet, quod debitor vtrumque exprimat relatiuè tantùm ad prætenſionem creditorum, non affirmatiuè, & confitendo, quod verè tales ſint & quod tot eis debeatur iuxta naturam huius noſtri iudicij concurſus, quod eſt præuentiuum, & prouocatiuum, non ad immediatam, & effectiuam ſolutionem; ſed cauſatiuè dumtaxat, poſtquam ſcilicet, de creditorum viribus, & iuribus, & prærogatiua gradus, ſimul fuerit diſcuſſum, & per ſententiam graduationis terminatum,
24 ad vtrumque enim effectum ipſi creditores citantur, & prouocantur in hoc extraordinario iudicio concurſus cauſato ab ipſo debitore communi inter ſe & creditores, vt nempe accedãt ad illud petentes, & deducentes iura ſua, ſi habent, provt ſtatim in ſequenti requiſito apparebit, & infrà, *cap.* 2. & iuxta doctrinam ſcriptam ſupra, *à n.* 11. *verſ. quod quidem non obſeruatur*, vt obſeruat Amator Rodriquez *de priuilegijs creditorum* 1. *part. numer.* 25. *&* 26. Affli&is *deciſ.* 280. *à numer.* 7. Rolandus à Valle *conſ.* 29. *reſp.* 2. *tom.* 2. D. Garcia Maſtrillus *deciſ. Sicilia* 79. *per totam* Hieron. de Ceuallos *communium, contra comm. l.* 4. *q.* 1. *numer.* 924. *in fin. & in tract. de cognit. violent.* 5. *tom.* 2. *queſt.* 72. *numer.* 2. *& numer.* 7. *&* 10. dicentes quod in hoc iudicio concurſus, hoc eſt, *pleito de Acreedores* Debitor cedens bonis conuocat ſuos creditores, vt iura ſua deducant in iudicium, & ſibi petant credita, ac ſimul inter ſe contendant de ſuis antelationibus, & priuilegio, plurimos ad idem citat Antonin. Amato. *variar. reſolut.* 111. *à num.* 1. *ſeq. & numer.* 17. Cencius *de cenſibus quæſt.* 80. *num.* 14. & idem Cencius *in quæſt.* 108. *num.* 13. Felicianus de Solis *in tract. de cenſib. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 15. Villadegio *in ſua politica, & praxi iudicia. cap.* 1. *ex num.* 13. *& ſeqq.*

25 Ad differentiam ſimplicis ceſſionis bonorũ, ad quam debitor nullo modo admittatur, niſi priùs, vel adſit res iudicata, vel confiteatur debitum, ita vt dumtaxat creditores citentur ad ſua credita conſequenda, & effectiuè exigenda, ita quod præfatum miſerabile, & lamentabile refugium tendat duntaxat ad ſolutionem, & ſatisfactionem creditorum iuxta eorum prælationẽ, provt probant Panormit. *in cap. Odoardus de ſolut. in fine*, & ibi Butrius *num.* 16. & Henriq. Boic *num.* 55. *de ſolut.* facit textus *in l. penult. vbi Gloſſa ff. de ceſſione bonorum.* Rebuffus *conſ.* 184. *circa medium verſ. ad hæc certum eſt.* Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidianarum, cap. fin. p.* §. 7. *num.* 7. Rolandus à Valle *conſil.* 7. Brunor. à Sole *in quæſt legalibus quæſt.* 9. *numer.* 27. Gloſſa *in l.* 1. vbi Baldus *in* 2. *oppoſit. C. qui bon. cedere poſſunt* Matthæus Brunus *in tract. de ceſſione bonorum, q.* 2. *nu.* 6. Iacob. Cancer. *lib.* 2. *variar. reſolut. cap.* 9. *num.* 17. *& ſeq.* Gondizal. de Paz. *in praxi* 4. *p. tom.* 1. *cap.* 5. *num* 8. Iuan Guttierrez *de iuram. confirmatorio* 1. *p. c.* 17. *num.* 3. Carolus de Graſſis *in tract. de exemptionibus. except.* 17. *à nu.* 16. *cum ſeqq. & à num.* 22. *& ſeqq.* quod prouenit ex communi, & veriori littera text. *in l. penult. & fin. ff. de ceſſione bonorum, & eſt l.* 1. *tit.* 15. *p.* 5.

26 Atque ideo, cùm hæc duo remedia in fine, & effectu quoad hoc requiſitũ differant, certè diuerſimodè in vtroque erit ſentiendũ, vt in noſtro iudicio concurſus non aſtringatur debitor communis aſſertiuè cõfiteri, tales eſſe creditores, nec certam, & determinatam quantitatem, cùm penitùs totũ huic iudicio concurſus, & examini creditorum ſit reſeruatum, in quo non ſolùm inter ipſum debitorem, & creditores, verùm, & inter illos dumtaxat, ſolet contendi, & controuerti non ſolùm de prælatione, ſed & de viribus, & veritate iurium deductorum per eoſdem, maximè ij qui inferioris gradus ſunt, quotidie certant penitùs excludere priuilegiatos, & anteriores hypotecarios, ne conſumant bona debitoris, provt praxi quotidie experimur, & apparebit ex iis, quæ infra *cap.* 3. dicenda erunt.

Quintum requiſitum, vt noſtrum iudicium creditorum legitimum dicatur; non omittamus, nempe citatio, ſeu conuocatio omnium creditorum, ſine qua penitùs informe dicetur, nihili interim profuturum: citantur igitur, ſeu potius admonentur; & prouocantur omnes creditores, vt accedãt ad hoc iudicium concurſus cauſatum, & introductum per debitorem communem, vt iura ſua deducant, ſi quæ habent ad bona ceſſa, & ſuis creditoribus dimiſſa per debitorem, vtque ſi ſua putauerint intereſſe, ad hoc compareant: Et qui inde verè creditores appareant in iudicio, & per ſententiam graduationis qualificati fuerint, ſua debita conſequi, & ex bonis ceſſis exigere valeant, & hanc praxim, & formam firmant Gundiſaluus de Paz *in praxi* 1. *tom.* 4. *p. cap.* 5. *numero.* 9. Amato. Rodriguez *de concurſu creditor.* 1. *p. numero.* 25. *&* 26. Villadiego *in politica. cap.* 2. *verſ. quinto pleito de ceſſion de bienes. num.* 173. Carolus de Graſſis *in tract. de exception. except.* 17. optimè Antonius Amato. *variar. reſolut. c.* 11. *per totum, maximè à numero* 17. *& poſt.* Antonij Fabri *doctrinam in ſuo C. lib.* 7. *tit.* 31. *de bon. author. Iudic. & cap.* 14. *in ordine.* bene Fontanella *de pactis nuptialibus clauſul.* 5. *gloſſa* 8. *à numero* 40. *& ſeqq. p.* 8. Statili. Pacificus *de Saluia. interd. inſpection.* 3. *c.* 2. *numero.* 134. *&* 135. & in nouiori impreſſione *numero.* 405. qui ad idem citat Rotæ deciſionem quæ poſt eius tract. eſt in ordine 87. & Setaphinus *deciſ.* 12. 33. Iacob. Cancer. *variar. reſolut.* 2. *p. cap.* 7. *de reſtitutione ſpoliatorum. à numero.* 14. Idem Cancerius *lib.* 2. *cap.* 9. *à n.* 33.

Sunt etenim creditores in hoc iudicio concurſus 28
partes formales, cùm in eo agatur de quodam iudicio vniuerſali, & quaſi diuiſorio vniuerſi patrimonij debitoris communis, vt inter creditores omnes diuidatur, & diſtribuatur pro rata iuxta vniuſcuiuſque quantitatem, priuilegiũ, & prærogatiuam. Molina *de inſtit. & iure. tract.* 2. *diſp.* 592. *in princ. & in verſ. cedere quempiam bonis. col.* 2093. & ex Romano *conſ.* 89. *ad finem.* Ioan. Baptiſta Coſta *in tract. de ratione dattæ. quæſt.* 186. *numero.* 2. Iacob. Cancer. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 9. *à n.* 26. Solis *de cenſibus lib.* 2. *cap.* 3. *à. num.* 11. *tom.* 2. *& ibidem. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 5. Cencius *de cenſibus. q.* 108. *à n.* 13. *cum ſeqq.* vbi plures allegat, & poſt alios, & Rotæ deciſiones ita expreſsè etiam tenet Fontanella. *de pact. nuptial. c. auſula* 7. *gloſſa.* 8. *part.* 8. *à n.* 41. *& multis ſeqq.* Et iterum *à n.* 33. *tom.* 2. mirabiliter etiam Tiberius Decianus *in conſ.* 11. *à n.* 152. ibi. *Quando plures ſunt creditores, & inter eos ſunt bona diuidenda debitoris, ſit diuiſio æqualiter &c.* vel, provt etiam eodem loquendi modo vtuntur communiter cæteri Doctores allegati, ad quod facit textus, *in leg.* 3. ibi: *vt ceſſio bonorum admittatur, notum eſt, non tamen creditoribus ſua authoritate diuidere hæc bona, &c. C. qui bonis cedere poſſunt*, id eſt, Iudice non interueniente, & eſt *l. qui autem.* §. *apud Labeonem. ff. quæ in fraudem creditorum l.* 2. *tit.* 15. *part.* 5. ibi: *las deudas que ade pagar*

aquel que deshampara todos sus bienes, entonce debe el juzgador partir entre ellos los maravedis por que fueron vendidos los bienes del dando a cada vno dellos segun la quantia, que debra auer mas o menos,

29 &c. ita vt absque omnium concursu,& præsentia nulla fiat diuisio,& distributio facta à iudice concursus, deficiente citatione, & monitione omnium sua interesse putantium,ad *l.si cum fratre.C. res inter alios acta, l.dico fratres. ff. de acquirenda hæreditate, l. dudum. C. de contrahenda emptione. l. coheredibus. C. familiæ erciscundæ, l. 2. ff. eodem tit.* Ayora *de partitio.1.part cap. 5. num.* 17 *&* 18. Morquecho.*de diuisio.bonor.cap.2 num.*41. *& seqq.* quia iudicium communi diuidundo sua natura indiuiduum est, & non nisi inter omnes terminandum,diximus abundè *in tract.de suppl.ad sanctiss.2. part.cap.*15.*a.princ.*

30 Tum etiam quia iudicium concursus est inseparabile, & indiuiduum, & sic præcisè omnium creditorum concursus.& præsentia requiritur ex iis, quæ abunde probantur infra *cap.3. per totum*,quare creditorum citatio de essentiali forma huius iudicij erit.

31 Sed maior fiat difficultas, an citatio hæc creditorũ in hoc iudicio concursus sufficiat per proclama, aut per edicta, & sufficere asserit Amator Rodriguez *de priuilegiis creditorum 1.part.sub numero* 25. ibi. *Y notificado assi à los acreedores, como les cesa sus bienes que tiene, i que tubiere, se dan tres pregones, y se ponen tres editos de nueue*

32 *en nueue dias, y pareciendo los acrehedores, y con lo que respondan o no se concluye, y se recibe a prueua en el articulo, y se procede hasta sentencia definitiua, y el juez manda poner en deposito todos los bienes del deudor, ya auiendose determinado la causa,y con la presentacion de los titulos, y derechos de los acrehedores, y sus graduaciones, se venden en almoneda publica, y se haçe pago a los acrehedores sin que le quede al deudor mas que el vestido ordinario, y los materiales de su officio, &c.* ad quam praxim,allegat Gundisaluum de Paz,& Villadiegio.

33 Eamdem opinionem,quod creditores ad concursum nõ sint citandi per citationem particularem,sed quod sufficiat citatio per publicum proclama,tenuerunt B.*in l.si quis vxori,§.si fugitiuum. ff.de furtis* Brunol.à Sole,*in quæstio.legali, quæst.9. numero* 25.*&* 26.Practica Papiensis *in forma inquisitionis sub num.*26.Alberic.*in. Rubric. ff.de cessio. bon. colum.penult.* Guido Papa *cons.* 124.*colum.penult.* Salicet.*in l.*1 *in princ. cap. qui bona cedere possunt.* Et quod in Cathaloma,facta cessione bonorũ,fit publicũ proclama in loco, vbi creditor cessit bonis,per quod omnibus fit notũ, talem cessisse bonis,vt in posterum,à contrahendo cum eo cauean.Testatur Iacob. Cancer.*variar.resolut.l.2.c.9. num.*33. pro quibus facit textus *in l.si eo tempore. cap.de distraction, pignoris*, vbi ad distrahendum pignus per creditorem iure suo vti volentem,per proclama tenetur citare cæteros creditores,vt intra terminum compareant, ius fisci & anterioritatem deducere, ad impediendam distractionem faciendam.

34 Sed contrariũ verius est de iure,& praxi quotidiana receptius,vt immò omnes creditores in hoc iudicio concursus nominatim,& specialiter citẽtur forma ordinaria seruata) tum quia isti creditores non certi,quorũ certitudo ignorari nõ valet,cum ex natura, & formalitate iudicij omnes indicandi sunt per debitorem in lista bonorum, vt hactenus late diximus,ex *n.*21.ergo non potest sufficere citatio per edicta. Ita in iis terminatis augmentatur Iacob.Cancer. *in 2. part.variar.resol. cap. 7. de restitutione spoliat.num.* 14. dicens quod proclamata generalia non sufficiunt,nec sunt apta ad præiudicandum alicui nominatim, quia tunc necessaria est specialis citatio ex aliis Doctoribus, qui longa serie referuntur,& est elegans diffinitio Antonij Fabri *in suo C.lib.7.titul.* 2. *de bonis authoritate ind.& cap.*14.*in ordine*, vbi dicitur, venditionem pignorum quantumuis publicè factam, iis nocere non posse,quorum essent certi creditores, & cogniti; nominatim tamen citari non fuerunt. *Generale enim* (inquit) *proclama non nisi ad incertos incognitosque creditores pertinere*, quod idem in effectu antea dixerat Beccius *in consil.*12. *num.*9.*& eius additio. num.*10.quos etiam referens sequitur Fontanella *de pactis nuptialib. clausula* 1. *glossa* 6.*à num.* 42.*& sequentibus. part.* 8. *tom.* 2. Pachinus *controuers. iuris lib.* 11. *cap.* 9 *sub vers. posteriores sententiæ fundamentum.* Et quod,vt creditoribus præiudicium in suis antelationibus inducat,debent specialiter citari,probat post alios Antonius Amato.*variar.resolut.c.*11.*à n.*1.*&n.*3.*sequentibus*, qui *n.* 5. post plurimos alios firmat, quod idem erit, quando persona creditoris est incerta, quæ tamen difficile certificari potest,vt tunc citatio debet fieri specialis, liter atque,si creditores incerti sint, per proclama sufficit citatio.

Et quod non sufficiat citatio per proclamata, 37 vbi creditores,quorum interest, sunt certi, nec tollat ius eorum,si nominatim nõ fuerint citati, probant Bald.*in l.fin.n.*41.*C.de eaict.D. Adr. toll. n.* Alaxandr. *ad Bar.in d.l.si eo tempore.*Guido Pencirol.*cons.*50.*num.*4. Beccius *cons.*12.*num.*9. Guzman *de euictionis. quæst.* 34. *a n.* 44. qui ita intelligunt *d.l.si eo tempore.C.de distract.pignoris.*

Nec valere huiusmodi proclamata,quæ solent 38 fieri per iudices vt creditores cõpareant in tempore,quo elapso non audiantur, nec illis præiudicare,si certi sunt omissa speciali citatione, probant Angel. & Castrensis *in l. si pars literarum, ff.de iudiciis.* Affinius *de executionib.* §. 6. *de subhastationibus.cap.* 32.*num.* 10.*&* 24. *& cap.* 191. *num.*10.Rodericus Suarez *in l.postrem ff.de re iudicata,in declarat.l. Regni vers.circa iudicem, n.* 31. *fol.*679. Stephan. Gracian. *discept.for.tom.*1.*c.*157. *num.*28.*& tom.*2.*cap.*238.*num.*72. *& discept.* 339. *num.* 29. Sardus *cons.*173.*n.*97.*lib.* 2. *& cons.*181. *num.*6. Gratian.*tom.*3.*discept.*489.*num.* 12. *&* 13. Guzman *d.quæst.*34.*à n.*48.

Tum etiam,quia in nostra Hispania citatio per 39 edicta in desuetudinem abiit teste Gregor.Lopez *in l.*42.*tit.* 15.*par.* 5.*glossa verb. otenia.*Parlador. *lib.* 2.*rerum quotidianarum. cap. fin. part.* 5. §. 16. Rodriguez *de annuis redditibus, lib.*2.*quæst.*17.*sub. num.*19.Antonin Amator *variar. resolut.*5.*cap.*11. *num.*5.

Et quidem praxis vniuersalis tribunalium His- 40 paniæ hanc amplexa est doctrinam,vt creditores omnes,qui vel indicati sunt per creditorem contrahentem inter eos iudicium hoc concursus, vel iij etiam qui post modum in progressu iudicij creditores apparent,nominatim,& specialiter citentur,immo ad quodlibet actum iudicij intentatum per vnum ex creditoribus, cæteris omnibus, vel saltem suis procuratoribus intimetur,quæ praxis inconcussa est, ita vt simul citatio specialis fiat

quo

quo ad certos, edicta autem publicè affigantur pro notitia incertorum creditorum, atque ita vtraque forma simul obseruatur in hoc iudicio concursus.

41 Quam etiam obseruari in Regno Siciliæ firmat Carolus de Grassis *in tract. de exceptionib. exception. 17. num. 51.* Amador Rodriquez supra citatus *numero 31. vers. sed maior stat difficultas*, non negat citationem specialem, sed immo eam expresè supponit in principio, sed & vlterius simul requirit citationem per edictum generale, puta quoad incertos creditores, vt notitiam habeant iudicij concursus, iuxta ea quæ hactenus dicta sunt ad textum *in d. cap. fin. de electione lib. 6.* vt probant multi citati per Antoninum Amatum vbi supra, Bartol. & Bald. & alij plures *in d. l. si eo tempore, cap. de distractionibus pign.* Petrus Surdus *cons. 181. n. 32. lib. 2. late* Gazman *de euictionib. quæst. 34. à n. 44. & signanter à n. 49.* vbi bellissimam vocat distinctionem hanc inter certos, & incertos creditores.

Nec Iacobus Cancerius pro contraria parte citatus supra *num. 32.* contradicit, quia solum testatur de praxi Cathaloniæ, fieri post cessionem proclamata publica, non ad citandos creditores, & conuocandos ad concursum, sed tantùm ad monendos omnes, ne de cætero contrahant cum tali debitore fallito, ne ignari credentes, soluendo esse, fallantur, & decipiantur.

Aliud, & non contemnendum requisitum erit, vt concursus iudicium legitimum sit, & non fraudulentum, & fictum, vt fiat inter tres saltem nominatos à debitore creditores, ita vt non admittatur ad hoc iudicium concursus formandum cum vno, & altero creditore provt subtiliter multis doctrinis comprobabimus *in 3. part. c. 16. ex n. 50. cum seqq. vers. ex quibus omnibus infertur, & signanter num. 58. vers. ex iis vnum obiter*, &c.

42 His igitur requisitis obseruatis legitimum dicetur vniuersale concursus iudicium, vt suos iuris, & praxis effectus consequatur, & ille vnus, vt interim eo pendente conquiescant molestiæ creditorum, à quibus nec exequi debitor, nec conueniri potest, ita notanter dixit Gondisal de Paz *in praxi 4. part. tom. 1. caput. 7. numero. fin. in hac. Y lo mismo se practica en el processo y pleito, que se hace de Acrehedores, quando vn deudor los llama, y les quiere pagar por sus anterioridades: el qual en el entretanto no puede ser executado por ningun acrehedor porque la via executiua esta suspendida, hasta tanto que se determina el pleito de acrehedores, y se sentencia en que lugar, y quando ha de ser pagado cada vno dellos, y esta practica esta reciuida por los tribunales supremos de las Chancillerias.* Quæ quidem certissima est, & in viridi est obseruantia, provt quotidie practicatur, &c. Et idem dicit Petrus Gregorius *in tractat. de censib. quæst. 6. priuileg. 8.* Intrigol. *de censib. quæst. 54.*

43 *numero 16. alias 65. numero 5.* Marcus Giurba. *decis. 44. numero 6. & numero 10.* quod debitor, qui præueniendo iudicium cessionis bonorum, non potest interim molestari, nec executionem patitur, videndus *à n. 1. & seqq.*

44 Alius effectus oritur ex legitimo iudicio hoc vniuersali concursus causato à debitore, vt omnes lites contra eum motæ per creditores coram aliis, & diuersis iudicibus ad hoc concursus, tanquam ad caput principale, & multo fortius postea motæ trahantur, caput sequatur provt ex sex cap. sequentibus, ut maximè *ex 4.* dilucidius apparebit.

Alter effectus proueniet ex legitimitate concursus huius, vt iudex, coram quo pendet lis ante vel post concursum cantatum contra debitum, ad quem iudex concursus dirigit suas requisitorias litteras, vt sibi ius remittat, si ex eisdem legitimum concursum introductum esse concipiat, tenetur omnino illis obtemperare, sin minus illas respuere, & non adimplere tenetur, ad tradita *in cap. 5. & cap. 4.* vbi de hoc latè agitur alium, & vtilem effectum producit concursus legitimè formatus, ne patiatur decimam, nec eam exigere posse iudicem, coram quo hoc iudicium concursus introducitur, ac pendet ex rationibus, & fundamentis consideratis latiùs infra hoc eodem *cap. ex n. 5. cum sequentibus*, vbi commodius tractatur articulus iste §. 1.

Quod si in hoc iudicio requisita relata, aut eorum quodlibet defecerit, vt informe, & inefficax suos amittit effectus, præsumitur etenim simulatum, dolosum, & fictum, solo animo fraudandi creditores à debitore introductum, ad impediendam, seu differendam exactionem, & solutionem creditorum, quod redolens malitiam simulatam facile contemnitur à Senatoribus vigilantibus in ea exserutanda, & detegenda. 45

Insuper non omittam nonnullas alias differentias inter simplicem cessionem, & concursum creditorum, quod licet hoc iudicium concursus vniuersale de quo loquimur, tanquam præuentiuum non petat de necessitate formali, quod debitor ab aliquo ex suis creditoribus molestetur iudicialiter, ex his quæ supra scripta manent *à n. 9. vers. eodem modo*, provt requiritur in cessione simplici bonorum, ex DD. ibidem citatis, & ex Cancerio *variar. resolut. 2. part. cap. 9. numero. 24.* Carolus de Grassis *de exceptionib. exceptione 17. numero. 55. & 56.* qui plures referunt; *tamen concurrente alio indicio*, sufficiens mihi videbitur causa ad præsumendam fictum, & simulatum iudicium à se intentatum. 46 47 48

Pro coronide huius cap. illud sciendum, quod quilibet populus, & vniuersitas, seu Ecclesia ære alieno oppressa, suis creditoribus granata possunt liberè causare in eos hoc nostrum iudicium concursus, cedendo propria bona sua vniuersitatis, provt quotidie fit, ac multæ pendent huius generis lites in hac Regali Cancellaria Vallisoletana, & alibi passim provt latius disputando quæstionem hanc videbis inferius in hoc eodem *cap. 1. §. 2. per totum.* Sicque etiam resoluit Doctor Felician. de Bolis, *in tract. de censib. in 2. tom. lib. 2. cap. 3. à n. 11. & seq. fol. 101.* vbi alios citat, ex quorum lectura concipies aliam differentiam in hoc casu inter simplicem bonorum cessionem, & hoc nostrum iudicium concursus ob rationis disparitatem. 49 50

Altera etiam differentia inter simplicem cessionem bonorum, & iudicium concursus reperitur, nam licet ad illam non admittantur debitores decocti, & falliti, tanquam publici fures vt latè probant post plurimos Doctores Giurba *dec 41. à n. 9. & seqq.* Antoninus Armat. qui plures etiam allegat *in resolut. 22. à princip.* quam plures etiam laudat Iacob. Cancer. *variar. resolut. lib. 2. c. 9. à n. 43. cum multis sequentibus*; tamen apud nos concursus hoc iudicium non impeditur, quia debitoris decocti fuga habetur pro dimissione bonorum facta creditoribus, quæ à iudice sequestrantur, & apud administratorem deponuntur, & curator ad litem absenti, & fugitiuo nominatur, cum quo acta gerantur, & creditores certi citantur, & quoad incertos publica proclamata fiunt, & inter omnes 51 52

nes *el pl ito de acreedores* formatur, & vſque ad finem proſequitur, ac ſi fallitus præſens foret, provt communiter, & quotidie practicatur. Vt etiam videre eſt apud Gaſpard. Antonin. Theſantum *in quæſt. forenſib.16. ferè per totam, & à n. 12. & ſeqq.* Fontanellam *de pactis nuptialib.tom.2.cluſul.5.gloſſ. 8.art.8.à n.30.& ſeqq.* latè tractantes de hoc concurſu creditorum, ad bona falliti, & decocti, & Noſguerol. *in allegat.19 n.131.*

53 Illa etiam, & non leuis differentia inter vtrumque remedium reperitur, quod in ſimplici ceſſione bonorum non requiritur citatio omnium creditorum, ſed dumtaxat illius, qui inſtat, & cum debitore ad præſens litigat, ad latè tradita per Matth. Brunum, *in tract. de ceſ. bonorum. quæſt.9. princip.à n.4.*

54 at hoc in iudicio concurſus tanquam vniuerſali, & indiuiduo omnium citatio requiritur, quia omnibus cedit bona debitor communis, vt latiſſimè probauimus ſuprà *in 5.requiſit.à n.27. & plurimis ſeqq. & cap.3.à n.7.verſ.ſed omnium illa.*

55 His adiungo aliam differentiam, nam quamuis ſimplex ceſſio bonorum poſſit fieri à debitore in iudicio, & extra iudicium per epiſtolam, & per nuncium, & etiam abſente creditore, iuxta textum ſingul. rem in *l. in omni. C. qui bonis credere poſſunt.* vbi Salicetus, & Bartol. *in l. fin. ff. eod. tit. DD. in l.1.C. qui bona cedere poſſunt.* Iacob. Cancer. *l.2.*

56 *cap.9. num.* 31. Tamen iſte noſter concurſus nullatenus fieri poteſt aliter quàm in iudicio, & coram iudice competente, & ſeruatis omnibus iudicij ordinarij ſolemnitatibus, & forma: provt etiam arguendo ab ipſa denunciatione colligitur, dicitur quippe: *Pleito de acreedores.* quæ vltra iudicium cadere, & tractari non poteſt. Alias plures differentias deduces ex toto diſcurſu huius capitis à principio.

Et tandem vnam vniuerſalem non omittam: quod

57 quamuis hæc duo remedia conueniant in ſuo priori principio hoc eſt in primo actu, & libello: & aliquibus requiſitis ceſſionis, ac etiam in vltimo vtrumque fine: hoc eſt in illa actuali ſolutione, & ſatisfactione creditoris, ſeu creditorum ex bonis ceſſis à debitore. Tamen in mediis & modo penitùs differunt, & diſſentiunt, vt ex iam dictis, & per diſcurſum huius tractatus dicendis clarè patet.

§. I.

Decimarum executionis an Iudex concurſus percipiat iuxta menſuram creditorum concurrentium, vel quo iure ſibi ſit denegata omninò.

SVMMARIVM.

Decimam deducere non poteſt Iudex ex concurſu vniuerſali creditorum, & de ratione iſtius praxis num.58.

Adducitur, & explicatur doctrina Parladorij numero.59.

Ad fundandam iuriſdictionem, ſolùm attenditur quantitas principalis petita, non quantitates petitæ à tertiis, qui ſe oppoſuerint. ibid.

Vniuerſale concurſus iudicium originem trahit ab ipſo debitore communi independenter ab aliqua executione. num.60.

Debitor intra 72. horas offerens, & deponens debitum à decima releuatur. num.61.

Debitor vniuerſalem concurſum inter creditores formãs ab omnimoda decima liberatur, & quare? numero.62.

58 SVrſum hoc cap. *ex num.42. & ſeqq.* aliquot iuris effectus, ex legitimo iudicio concurſus productos annotauimus, alium adhuc ſpeciali nota dignum negligere non licebit. Diſcutiamus igitur, quo iure ſuſtineatur praxis vſitata, qua fuit obtentum, ac prorſus denegata iudici executionis decima, in concurſus creditorum iudicio. Et quamuis

59 Parladorius *lib.2. ter. quotid. cap. fin. 6. p. § vnico. num.10.* affirmet, quod in concurſu creditorum decima ex totis creditis non debeatur; ſed tantum ex ſumma & quantitate, pro qua fuit executio ab vno creditore principaliter petita, & ex qua cauſata fuit cæterorum creditorum incidenter oppoſitio atque inter eos concurſus ſuper prælatione formatus, vt ibidem comprobat: adhuc tamen Parladorij aſſertio noſtram non omninò euincit difficultatem, nec ex illo genere concurſus particularis ad noſtrum vniuerſale argui poteſt, iuxta diſcrimen, inter vtrumque dilucidè conſideratum, infra *hac 1. p. c.4.§.1.ex n.30.cum ſeqq.* vbi ſcilicet iudicium particulare, ab ipſis creditoribus ſe ad inuicem opponentibus pro prælationibus, incipiat, & incidenter ad vnius creditoris executionem petitam: atque ideo nihil mirum, vt decima debeatur ex illa quantitate, pro qua principaliter fuit petita executio, licet non ex creditis incidenter deductis per alios creditores, ſicut videmus in iuriſdictione limitata ad certam quantitatem: in qua fundanda ſufficit quod quantitas principalis, quæ petitur, ſummam illam non excedat, licèt concurrant tertij oppoſitores, & creditores pro quantitatibus exceſſiuis, aliàs impedientibus iuriſdictionem, quæ nullomodo attenduntur, ſed quantitas principalis, pro qua fuit introductum iudicium, vt per *l.1.in prin. ff de author. tut. l. qui id quod. 34.ff. de donat. l.2. §. parùmque refert ff.de priuileg.cred.* tenent Angel. *per text.161.in l.nauis 2.ff. ad l. Rodi de iactu.* late Iaſ. *in l.ſi quis ne cauſam.col.2.n.3.* & ferè per totam litteram *ff.incertum petat.* Hypolit. *ſingul.* 247. D. Mieres *de maior.2.p.qu.8.illatio.* 8. Roland. *conſ.11.n.61. num ſeqq.vol.3.conſ.41. numero.* 17. *cum ſeqq vol.* 4. optimè comprobat Bobadilla *in polit.lib.3 c.8.num. 231.tom.2.*

60 Ad iudicium vniuerſale concurſus originem trahit ab ipſo debitore communi, ſuos conuocans creditores, vt illis facta ceſſione ſatisfiat principaliter, & independenter ab aliqua executione particulari, ſed ſeparatim, in quo, cùm non adſit aliqua principalis, & particularis executio, ſed ſolus creditorum concurſus, non ineptè poterit adaptari doctrina Parladorij ad omnimodam decimæ excluſionem, per argumentum à ratione ceſſante; nam ſi in hoc vniuerſali iudicio nulla attenditur particularis petita executio, ex cuius ſumma deduci poſſit decima; ergo in totum iuſtè denegabitur, & hoc fundamentum fortius redditur ex eo, quod iudicium concurſus vniuerſale ad ſe trahit omnes, & quaſlibet cauſas alibi pendentes ſiue motas, ante concurſum, ſiue poſtea motas. Diximus, *hac 1.p. cap. 4. & cap. 5. per tot.* quæ cauſæ omnes incorporantur in concurſum vniuerſalem, cuius natura veſtiuntur propria mutata, & alterata, itaut priuſus amittant viam executiuam, & omnes efficiantur ordinariæ, & in iudicio ordinario ſimul tra-

ctentur

ctentur iuxta naturam concursus, qui ordinarium iudicium requirit, prout abunde probatum est infra hac 1. *part. cap.* 16. *per totam*, & signanter ex *num.* 9. *cum multi seqq.* atque ideo si viæ executiuæ ingredientes concursum vniuersalem suffocantur & in iudicium ordinarium omnes simul conuertuntur, nihil mirum quod cesset decimæ exactio, quæ solum executionibus debetur, & non ex iudiciis ordinariis, quæ ratio ingenua est, & cunctis efficacior. Comprobatur hoc fundamentum; nam cum tertij oppositoris iura in via ordinaria tractentur, & interim via executiua principalis suspendatur, merito ex tertij iuribus decima non debetur; quæ est vera ratio doctrinæ Parladorij relati supra *n.* 59.

61 Sed reuera non minus efficax mihi videtur illa ratio; nam cum iure nostro patrio, ex *l.* 8. 9. & 11. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopilat.* denegetur iudici decima, quãdo debitor intra viginti quatuor horas, (hodie ex noua pragmatica intra septuaginta duas) offert, & deponit debitam quantitatem, quo qua
62 exequitur, eodem modo & ratione debitor formãs inter suos crediteres vniuersale cõcursus iudicium merito ab omnimo da decima releuatur; is namque hoc fine, & intentione suis satisfaciendi creditoribus iudicium hoc causat inter eos, & ad hunc effectum omnibus suis cedit bonis, & apud curiam eorum exutus administratione quam à se prorsus abdicat, offert, & deponit, vt ex illis venditis creditores soluantur, prout sæpè dixi.nus: Et ideo cum à principio hanc libenter faciat oblationem, non debet decimæ onere grauari, sed ex-
63 cusari potius.

Deinde, quia si debitor ob inopiam ære alieno grauatus adstringitur bonis suis cedere, fortè & vt plurimum non sufficientibus creditorum omnium solutioni, & satisfactioni, si decimæ onere bona ipsa grauarentur; & diminuerentur; non debitor sed creditores ipsi decimam hanc indebitam soluere cogerentur, contra iuris regulas, atque ideò à iustissimis rationibus originem traxisse consuetudinem & stylum tribunalium denegantem decimam in vniuersali concursu creditorũ, ac proinde legitimè sustineri, affirmandũ erit.

§. II.

Minor, respublica, ecclesia, aliaue quæuis communitas, an possit absque iudicis decreto, aut Principis licentia iudicium concursus inter suos creditores liberè formare.

SVMMARIVM.

Minor, respublica, ecclesia aliaue quæuis communitas potest concursus iudicium formare inter suos creditores n 1.

Authentica. vt determinata sit num. clericor. § si quis autem adiecerit; exornatur. ibi.

Ciuitas, & quæuis alia communitas admittitur ad concursum formandum, quantum ad satisfactionem creditorum, non tamen quantum ad ignominiam, & formalitatem statutorum. n. 2.

Vniuersitas facilius admittitur ad concursum peragendum, quam ad cessionem bonorum. numer. 3. *& num.* 4.

Minor sine decreto, ecclesia sine solemnitate, populus absque facultate Regia an possint Iudicium concursus formare? Disceptatur ex n. 5.

Per concursum minor populus & ecclesia non alienant bona sua; quia retinent dominium, & possessionem num. 6.

Alienatio necessaria ex iudicis authoritate, & coactione facta: non dicitur propriè alienatio. n. 7.

Nec in ea decreto, aut licentia opus est. numer. 8. *&* 9.

In concursus bonis distrahendis præcedit iussus, & decretum iudicis cum plena causæ cognitione. numer. 10.

Hypothecata semel bona minoris cum decreto, & maioratus cum Regia facultate, possunt ad instantiam creditorum libere distrahi, & absque noua facultate, aut decreto n. 11.

Concursus vtilis est minori, ecclesiæ, & similibus are alieno grauatis. n. 12.

Concursum debitor mouens liberatur à molestijs creditorum, & à decima executionum n. 13.

Minores iuris beneficio, etiam maioribus destinato priuari non debent. n. 14.

Contractus vtilis minori sustinetur sine decreto, numer. 15.

Minorem, populum, & similes, vt admittantur ad concursum causandum, decretum, & Regiam facultatem præcedere debere, nulla vrgent ex num. 16. *cum seqq.*

Cessio bonorum licet non sit propriè alienatio, est tamen actus voluntarius, per quem facilè deuenitur ad alienationem. n. 17.

Ad actum; per quem deueniri potest ad alienationem bonorum minoris, pupilli, & similium, requiritur decretum, aut facultas Regia. n. 18.

Cessio bonorum dicitur vniuersorum bonorum alienatio n. 18.

Ciuitatis, aut populi bona non alienantur, nec hypothecæ subijciuntur absque Regis licentia. n. 20.

Quod procedit etiam in populis dominorum, vt eorum licentia contractus celebrati nulli sint post legem Regiam. n. 21.

Pro executione rei iudicatæ possunt bona minoris, aut populi condemnati alienari, & distrahi, alia non præcedente facultate, aut decreto. n. 22.

Alienatio spontanea absque iuris solemnitatibus non permittitur minori, populo, aut ecclesiæ. n. 23.

Nec in solutum bona sua dare creditoribus. ibib.

Minor, & similes non possunt bona distrahere, vt ex pretio dimittant creditores suos. numero 24. *& numer.* 25.

Ad cessionem bonorum nõ admitti minorem, non præcedente decreto iudicis, plurimi dixerunt. num. 26. *& seqq.*

Cessio est vniuersorum bonorum alienatio. n. 28.

Minor 25. *annorum non potest cedere bonis, nisi præcedente decreto iudicis. n.* 29.

Minorum 25. *annorum admitti ad cessionem bonorum duobus concurrentibus, instantia creditorum, & decreto iudicis. n.* 30. *&* 31. *&* 32.

Populus, & Ecclesia, licet carcerari non possint, admittuntur ad cessionem. n. 33.

Opinio tenentium, minorem 14. *annorum non admitti ad cessionem bonorum, non habet locum in concursu creditorum. n.* 34.

Concursus iudicium inuentum fuit ad euitendas molestias, carceres, & ignominiam. n. 35.

Ad iudicium concursus introducendum omnes indistinctè creditores admittuntur in Hispania, numero 36.

Ad

Ad simplicem cessionem bonorum requiritur iudicis decretum, atque licentia Regis.n.37.

Ad concursum nouiter inuentum, minores, aut populi, & similes nec egent decreto, nec Principis licentia n.38.

Cessio simplex bonorum cum fiat post aris alieni confessionem, magis respicit dationem in solutum.n.39. & n. 40.

Concursus iudicium ante distractionem bonorum requirit plenam causæ, & iurium cognitionem. numer.41.

In concursu præcedit causæ cognitio, & iudicis decretum ad distrahenda bona minoris, aut Ecclesiæ. n.42.

In concursu creditorum præcedunt omnia requisita ad alienandum bona minoris, & Ecclesiæ. numer.43.

Et sit alienatio necessario pro executione rei iudicatæ, quæ aliam iuris solemnitatem non requirit. numero 44.

Praxis communis omnium Hispaniæ tribunalium admittit quoslibet, minorem populum, Ecclesiam, & similes ad concursum peragendum absque aliquo decreto, aut Regia facultate.n.45.

Consuetudo vetustissima fuit efficax ad tollendum solemnitates, à iure in alienatione minorum, & similium requisitas. numer. 46. & numer. 47. & 48.

Consuetudo habilem reddit eum, qui de iure inhabilis erat. n. 49.

Et minorem maiorem facere n.50.

Consuetudo potest contractum approbare, vel reprobare.n.51.

Consuetudo minuit solemnitates à iure requisitas ad actum.n.52.

In solemnitatibus testamenti.ibid.

Inuentarij.n.53.

Instrumenti.ibid.

Consuetudo potest tollere solemnitatem decreti requisitam in alienatione bonorum minoris, & aliorum. num.54.

Consuetudo potest introducere vt bona feudalia, & emphyteuticaria alienentur absque assensu Domini. n.55. & n.56.

Consuetudo potuit introducere, vt minor, respublica, vel Ecclesia possint concursum formare absque decreto, & Regia facultate.n.57.

Consuetudo non requirit actus iudiciale, sed extraiudiciales sufficiunt, n.58. & 59.

Nec contradictorium iudicium, vt contra Mascardum tenent alij.n.60. & fin.

1 HOc *cap.1.num.49.* obiter diximus, posse minorem, Ecclesiam, rempublicam, & quamlibet vniuersitatem concursus iudicium hoc inter suos creditores formare, quam conclusionem probarunt ex textu *in §. si quis autem adiecerit, in au. hentico. Vt determinatus sit numerus Clericorum.* Quem dicit peregrinum Benedictus Carpophilus *in repetit. Extrauag. ambit. num. 87. de rebus Eccles. non alien.* docet Anfrerius *ad Capell. Tholosan. quæst.136. num.4.* Menoch. *de arbitrar. lib. 2. cas.183. numer.11. cum seqq.* Lancellot. Robert. *de attent. 2. part. cap. 4 limitat. 11. numer. 4.* Martin. Montier à Cueba *in decis. Regni Aragon. 4. num. 14.* Matthæus Brunus *in tract. de cession. bonor. quæst. 2. & quæst. 3. 4. quæst. princip.* Felician. de Solis *in tract. de cessib. tom. 2. lib. 2. num. 11.* Alexand. Tentacinq. *variar. resolut. lib. 3. resolut. 27. titul. de solutionib.* *numer.3.* & alij plures ab istis laudati, & omnes, necnon Baëza *de inope debitor. cap. 13. ex num 1.* probant ciuitatem, populum, Ecclesiam, Collegium, aliamve quamlibet vniuersitatem, scilicet fabrorum, peliparium, scholarium, & similium posse, & admitti ad cessionem bonorum, quantum ad effectum, & satisfactionem creditorum suorum; licet non quantum ad formalitatem legum, & statutorum, vt carceretur, & adiciantur creditoribus, quoniam huius formalitatis, & ignominiæ capaces non sunt. 2

Quæ doctrina multo magis procedit in nostro 3
iudicio creditorum, nouiter inuento, & introducto pro euitando carcere, & ignominia, quæ simplici cessioni bonorum descripta est à legibus Regiis, & consuetudine: prout sæpè diximus superiùs *in hoc cap. 1. à princip. ex num.9.* Atque ideo 4
facile admitti debet ciuitas, populus, collegium, vniuersitas, seu minor ad huiusmodi litem creditorum, nouiter introductam, formandam inter suos creditores; & licet in ea fit imbibita cessio bonorum, alio tamen fine, & respectu, non vt debitor ignominiam patiatur, & carcerem, sed potius ad vtrunque vitandum; vt diximus, & communiter practicamus in hisce Hispaniæ Regnis, quapropter iam in nostro iudicio creditorum cessat impedimentum, seu difficultas, quod in simplici cessione bonorum vrgebat, vt contenderetur inter Doctores, an ciuitas, &c. possit admitti ad cessionem bonorum.

Esto igitur, quod minor, ciuitas, Ecclesia, aut 5
collegium possint concursus iudicium inte suos formare creditores; ingens insurgit difficultas, quam prorsus omiserũt præfati Doctores. An scilicet minor, & Ecclesia sine decreto iudicis, & prælati, ciuitas, & populus absque licentia principis, & aliæ vniuersitates absque debitis solemnitatibus alienationi suorum bonorum descriptis à iure, **vel** statuto possint liberè hoc concursus iudicium inter suos creditores causare.

Partem affirmatiuam, vt liberè, & absque alia 6
iuris solemnitate possit minor, ciuitas, Ecclesia, vel vniuersitas iudicium hoc introducere; multa sustinent fudamenta. Primum, quia per hanc bonorum cessionem minor, & cæteræ personæ bona sua non alienant, non enim amittunt dominium, nec possessionem eorum, sed retinent actiones actiuas, & passiuas, quas mouere, & pati possunt, prout nos ex iuribus, & auctoritatibus probauimus *infra hac 1. part. cap. 13. per totam.* Ergo concursus conroductio, decreto iudicis, aut facultate, & licentia principis, nec aliis solemnitatibus alienationi bonorum minoris, Ecclesiæ, vniuersitatis, aut collegij requisitis non indiget.

Secundò quoniam licet ex hac cessione bono- 7
rum imbibita in concursus iudicio perueniatur ad alienationem, & bonorum distractionem; est tamen alienatio necessaria pro satisfaciendis creditoribus instantibus, ad quam peruenitur iudicis decreto præcedente, ac re iudicata, quæ cum dicatur alienatio necessaria, iudicis auctoritate facta, non ob id dicitur propriè alienatio, nec alienationis nomine continetur, vt tradunt Curtius Senior *in cons 27.* Parisius *cons.98. n.79. lib. 1.* Paul. Montan. *in tract. de tutel. & cur. cap. 32. n. 449.* vbi quod in hoc casu decreto iudicis opus non est, *ex l. 3. in princip. vers. pignor. cum vers. sed & in possession. & paragr. item quari. part. de rebus eorum l. 1. & 2. C. de prædiis minor.* Et quod in bonis aliàs 8
alienari

alienari prohibitis absque facultate Regia,& licentia, aut consensu alterius,vt in executione rei iudicatæ liberè alienari permittatur absque dicta facultate, & assensu amplissimè probauimus *infra 3.part.c.3.per totum.* Ergo minor,Ecclesia,ciuitas,& similes liberè possunt inter suos creditores concursum formare,in quo de eis soluendis dumtaxat agitur, absque aliquo decreto, aut assensu:
10 & quatenus foret necessarium in hoc casu,interpositum intelligitur à iure,& à iudice, qui causa cognita super æris alieni veritate, & iuribus creditorum plenario iudicio recognitis, bona minoris,ciuitatis,& similium pro eorum satisfactione distrahi iubet,atque ideo decretum(quatenus requiratur), non deficit.

11 Tertiò,Roboratur hæc pars,etenim bona minoris,Ecclesiæ, ciuitatis, & similium à principio hypothecæ subiecta pro ære alieno, præcedente iudicis decreto,aut regio assensu; postmodum pro eorum bonorum distractione, & venditione ad instantiam ipsorum creditorum nouum decretum aut solemnitas non requiritur,sed liberè distrahi permittuntur,ad late tradita *infrà 3.c.5.per totum.* Ergo ipsis liberum erit cessionem bonorum introducere absque aliqua solemnitate,cùm ad aliud non tendat,nec dirigatur concursus, & cessio,quam vt æs alienum soluatur,& creditores sua credita consequantur ex bonis debitoris.

12 Quartò.Fulcitur,quia hæc cessio bonorum vtilis est minoribus,Ecclesiis,populis,& vniuersitatibus ære alieno grauatis, tum, quia à molestiis creditorum liberantur. vt *in hoc cap.* 1. dixi-
13 mus ex *num* 9. & 11. & ideo dicitur iuris beneficiũ.Tum etiam, quia per hoc præuentiuum concursus iudicium, præfatæ personæ liberantur à solutione decimæ Iudicibus exequentibus debitæ,vt alibi exactè probauimus,*supra hoc c.1. §.1. ex n.58.per totum.*Ergo præfatæ personæ nec Iuris
14 beneficio,etiam maioribus destinato,nec vtilitate decimæ non soluendæ, introducto concursu, priuari debent,deficientibus solemnitatibus aliàs
15 requisitis, eo quod quando alienatio,& contractus vtilis est minoris,& cæteris, & non damnosus;absque decreto,& solemnitatibus fieri potest, ad latè tradita per Paulum Moman.*de tutel. & c.*
16 *33.ex num.450.cum seqq.*

Pro contraria opinione,imò quod minor,Ecclesia, populus, aut quælibet alia communitas, (quæ absque decreto, seu principis licentia sua bona alienare non potest)nequeat iudicium concursus inter suos creditores causare non præcedentibus solemnitatibus alienationi requisitis, multa probant iuris fundamenta.

17 Primum, quia licet verum sit,quod cessio bonorum(quæ imbibita est in lite concursus) facta per debitorem non sit propriè alienatio, nec distractio effectiua, quia dum bona non distrahuntur;debitor dominium,& possessionem retineat, vt diximus *supra,n.*5.Est tamen actus quidam voluntarius, ad quem debitor non cogitur, nec adstringitur iuris beneficio vti;per quem deuenitur ad alienationem,distractionem,& venditionem, seu in solutum creditoribus dationem.De quo,ad
18 effectum interponendi decretũ Iudicis cum causæ cognitione, nec nõ in bonis ciuitatis,& vniuersitatis impetrandi licentiã principis, idẽ iudicatur quod de ipsa alienatione, prout videmus in obligatione,& hypotheca bonorũ minoris,ciuitatis,aut Ecclesiæ,quæ non fit absque decreto Iudicis,aut facultate Regis,quia is actus, per quẽ peruenitur potest ad alienationem;sub alienationis prohibitione pariter continetur.*l.magis puto §.si pupillus l.si pupillorum,§.si pupillus.l.pen.§ quamquã. ff. de reb. eorum.l.si ad resoluendum.C.de prad.min.l. fin.C.de reb. alien.non alienand.* cũ vulgaribus, quo sensu accipiendus erit Matthæus Brunus *in tract.* 19
*de cessione bonor.quæst.*3. *&* 4 *princip. sub num.* 14. dicens quod *cessio hæc est vniuersorum bonorum alienatio*, quatenus nempe ex ea alienatio sequatur.

Et quod bona ciuitatis,aut populi,non possint 20
hypotheca.i, nec alienari, absque principis licentia,& facultate, absque qua nullam esse obligationem,aut alienationem,probat *textus in l.*11. *lib.*7.*lib.*7.*recopillat.* & ibi Azued. *num.* 4. Mexia *in l.Toleti.*9 *fundamento* 2.*p.numero* 45.*fol.* 86.Cobabilla *in polit.lib.*3.*cap.*8.*numero* 82. Gaspar Rodrig.*de annuis reddit. lib.*5.*quæst.* 14. *ex numero* 67. Auedan. *de censibus cap.* 68. *num.* 3. *& per totum.* Mantica, *de tacit.conuent lib.*4.*tit.*8.*numero* 3.Mieres *de maiorat.*4.*p.quæst.*2.*num.*110.Castillo *lib.*1. *de vsufr.cap.*54.*num.*49.*cum multis seqq.*Ahumada *in scholiis ad Gregor.Lopez in gloss.*5.*&* 6.*l.*5.*tit.* 26.*p.*2.Idem Bobadilla *lib.*2. *cap.* 16.*numero* 153. Gutier. *lib.*4.*quæst.*60.*n.*9.Ceuallos *tom.*3.*qu.*749. *num.*35.Valenzuela *cons.*20.*num.*43.& alij laudati ab Hermosilla *in l.* 15.*tit.* 5.*p.*5.*glos.*2. *ex n.*31. 21
*cum seqq. & num.*9. *tomo* 1.*fol* 81. vbi etiam post plurimos Doctores asserit, procedere in oppidis Dominorum,quorum licentia celebratos contractus huiusmodi post dispositionem *d.l.*11.*tit.*7. *lib.* 7.*recopillat.* nullos esse, & inualidos, prout quotidie practicatur in Regalibus cancellariis. Ergo minor,Ecclesia,ciuitas,seu communitas ad hanc cessionem bonorum admitti non debent, non præcedentibus iuris solemnitatibus alienationi voluntariæ requisitis.

Secundò probatur, nam licet quando præfatæ 22
personæ à suis creditoribus sint conuentæ, & condemnatæ ad solutionem æris alieni;possint in exequutionem rei iudicatæ alienari, & distrahi bona absque alio decreto,cum sit alienatio necessaria,iuxta ea quæ diximus suprà ex *n.*6. *&* *seqq.* ta- 23
men sua sponte non possunt decreto, & iuris solẽnitatibus suis creditoribus bona immobilia in solutum dare, pro ære alieno soluendo, cum sit alienatio voluntaria. Textus est *in l.si minor. C. de prædijs minor.* cum aliis,per Menoch. *de arbitrar. lib.*2.*cent.*2.*casu* 171.*ex nam.*50.Hieronym. Gabr. *cons.*30.*ex num.*44.*volum.* 1. & post Oldrad. Roman.Decium,& plurimos alios constanter probat Simoncellus *de decretis,tit.*6.*in specie* 15.*per totam*, *lib.* 2. Ergo nec admitti debent ad cessionem bonorum decreto non præcedente.

Tertiò fulcitur hæc pars,quoniam & si minor, 24
& similes præcisè cogantur ad æris alieni solutionẽ,& pro ea liberè distrahantur sua bona iudicis authoritate,& sententia:hac tamen cessante, minor vendere non potest,nec alienare bona sua ad æs alienum ex pretio persoluendum,non præcedente decreto iudicis cum causæ cognitione,quæ omnino requiruntur,vt voluntaria distractio,& alienatio pro ære alieno persoluendo valida sit, textus est *in l.si vrgentibus.D.de minor.l.magis puto. §. non passim. D. de rebus comm.* Debet enim in 25
actis constare verè creditores adesse,& assiduè instare pro suis creditis,vt decretum interponatur pro distrahendis bonis minoris,vt satisfiãt creditores, aliàs alienatio erit nulla ex dictis iuribus,

& probant Parisius *cons.*68 *num.* 2. *num.*9. & 11. *lib.*1. *& cons.*99 *n.*2. *lib.* 2. Antlich. *decis.* 249. *num.* 2. Rolland. à Valle *cons.*32. *num.*2. & 3. *lib.*1. Decius *cons.*60 *num.*2. per *l. si forte.* vbi Bartol. *D. de castrens. peculio.* Glos. & DD. *in l. si donatione. C. de collation.* Copiosè, & optimè per Paulum Montan. *de tutel. & curat. cap.*13. *ex num.* 1. *cum seqq. & ex num.*19. 20. & 21. latissimè Simoncellus *de decretis. lib.*1. *tit.*1. *per totum.* Ergo nec hæc bonorum cessio voluntaria, & nulla iure cogente facta debet admitti in minoribus, & aliis, non præcedente solemnitate à iure requisita in alienatione eorum.

26 Et hæc pars plurimorum doctorum authoritate fulcitur. Matthæus Brunus *de cessione bonor. quæst.* 3. 4. *quæst. princip. num.*24. *& numero fin.* post alios, quos allegat; probat, quod minor post 14. annos vsque ad 25. potest admitti ad cessionem bonorum duobus concurrentibus, instantia creditorum, & decretum iudicis, quod requiritur in alienatione minoris, cum cessio sit vniuersorum bonorum alienatio, *ex l. magis puto. §. nec. passim. D. de rebus eorum*, intellige pro vt superiùs *num.*15. *& sequenti.*

27 Idem tenet Lucas Matthæus de Apizella *in tract. tutamen pauper. tit.* 4. *de cessione bonor. n.*63. vbi ita ait. *Videndum est modo, an minor cedere possit bonis, die, aut loquimur de infante, contra quem nullo modo captura decerni potest, nec etiam verbaliter citari, vt in l. nec impuberes. D. in ius vocando, ideo bonis cedere non valet; aut loquimur de puello vsque ad* 14. *annos, & iste minime cedere potest, quia carcerari non valet, secundum Alexand. in d. l. nec impuberes aut loquimur de adulto post* 14. *annos vsque ad* 25. &c. *Et iste nec valet, cedere bonis, nisi ad creditoris petitionem, & cum iudicis decreto, cum cessio sit vniuersorum bonorum alienatio. l. magis puto. §. nec passim. D. de rebus eorum, nec carcerabitur, quia per eum non stat quo minus cedat, sed per beneficium*, &c.

28

29 Eandem distinctionem admisit Borgninus Cauicum. *in tract. de tutore num.*317. vbi dicit, minorem 14. annorum non posse cedere bonis, quia non potest carcerari; adultus tamen, & sic minor 25. annorum, quia potest carcerari, valet cessio bonorum, cum decreto iudicis, allegat Rodericus Xuar. *tit. de los gouiernos, in 5. quæst. num.*16. *& seq. versissimila sic.*

30 Præ cæteris tamen hanc quæstionem accuratissimè tractauit Simoncellus *in tractatu de decretis, lib.*2. *tit.*1. *specie.*1. *per totam, ex num.* 126. *cum seqq.* vbi in præmissis constanter tenet, minorem vsque ad 14. annos non admittendum ad cessionem bonorum, quia carcerari nequit; adultum autem vsque ad 25. annos admittendum, duobus concurrentibus; instantia, & molestia creditorum, atque fine iudicis decreto. Eo quod cessio ista bonorum sit alienatio, seu alienationis species, hoc tamen addito præ cæteris, vt si minor habeat dumtaxat bona mobilia, iura, & actiones, quorum, quarumue facit cessionem, decreto iudicis opus non est. Si tamen habeat etiam bona immobilia decretum requiri, vt admittatur ad cessionem hanc. Eandem opinionem sequi videtur Vallasco *de priuileg. miserabil. cap.*5 *num.* 60. dum tangens quæstionem, an minor cedere possit bonis absque decreto iudicis, se remittit ad Simoncellum, & Apizellam, locis proximè citatis.

31

32 Sed priusquam ad resolutionem nostræ quæstionis perueniamus: duo te admonere licebit, vt disceptatio prætatæ Doctorum, dicentium minores 14. annorum non posse admitti ad cessionem bonorum, eo quod carcerari non possunt, non transit sine scrupulo cum ecclesia, populus, & quælibet communitas, etiam de iure licet incarcerari non possint; adhuc admittuntur ad cessionem bonorum, vt *ad principium huius*, §. *per iura*, & communem Doctorum plurimorum resolutionem probauimus, atque ideo rigorosa opinio videtur, minorem 14. annorum non admittere præcedente decreto, saltem vt euitent molestias eorum creditorum, licet carcerari nequeant.

34

Alterum vt prædictorum Doctorum opinio licet vera sit, & adhuc intenda in pura, & simplici cessione bonorum facta per pupillum; non tamen admittenda erit in nostro iudicio contursus, in quo cessat ratio carceris exclusiua cessionis bonorũ in minore 14. annorum, quæ de iure requiritur; in ea, vt probauimus supra hoc *c.* 1. *n.* 9. & 10. At concursus illud iudicium nouiter fuit inuentum hisce Hispaniæ Regnis, & introductum à debitoribus ære alieno oppressis ad euitandum, & excludẽdum carcerem, atque etiam ignominiam, & ideo praxis vniuersalis admisit, vt extra carcerem hoc præuentiuo remedio vti valeant debitores pro euitandis molestiis creditorum, interim quod de eorum iuribus, & prælationibus in hoc iudicio tractatur, prout annotauimus *in d. c.*1. *n.*11. Et ideo hodie in nostra Hispania omnes indistinctè admitti possunt ad hoc iudicium concursus peragendum, & causandum; sed an minor, ecclesia, ciuitas, populus, aut communitas sine decreto, aut Regia licentia, & facultate admitti debeat, pendet ex resolutione nostræ quæstionis principalis.

35

36

In qua distinctè procedendum, arbitramur; aut 37
enim loquimur (prout loquuntur prætati doctores huius secundæ partis negatiuæ) in simplici, mera ac pura cessione bonorum, & puto decretum iudicis, atque principis licentiam præcedere debere iuxta ea quæ diximus *num.*4. prout expressè loquuntur Doctores ex *n.*26. *cum seq.* laudati.

38

Aut enim loquimur in hoc iudicio creditorum, vniuersali nouiter inuento in nostra Hispania; & decretos non esse, nec Regis assensum, virtualiter erit affirmandum.

Ratio differentiæ in hoc versatur; nam cum 39
simplex bonorum cessio fiat post auis alieni confessionem debitoris absque alia causæ cognitione, cessio ipsa immediatè causat solutionem, & ad hoc debitor dimittit bona sua vniuersa, vt creditores statim satisfiant, & sua credita consequantur, ex illis bonis, ad latè tradita *superiùs c.*1. *ex n.*22. & *ex num.*23. qui quidem cessionis modus magis 40
est voluntaria quædam in solutum datio, absque alia causæ cognitione, & per consequens alienatio, quæ decreto præcisè egeat ad latè comprobata superiùs ex *n.* 22. *verf. secundo probatur. nam licet*, &c. At hæc cessio imbibita, & inuoluta cum nostro iudicio creditorum diuersimode iudicanda, 41
& aliter attendenda erit, cum facta non fit, nec introducta ad immediatè soluendos creditores; sed vt prius de viribus iurium ordinario iudicio plenariè cognoscatur, an dilabantur, vel nõ, & an verè sint creditores, & quousque per reum iudicatam creditores certæ quantitatis declarentur, & graduentur inter ipsos; bona non distrahuntur nec in solutum dentur, prout ratios comprobauimus, & hanc inter vtramque cessionem differentiam

annotauimus *hoc c.1.ex num 23. cum sequentibus.*

42 Ex qua infertur, quod in nostro concursu,& cessione priusquam perueniatur ad distractionẽ bonorum,quæ debitor cessit, & ad eorum adiudicationem faciendam à iudice creditoribus,præcedit plenissima causæ cognitio (alias à iure requisita alienationi minorum,& Ecclesiæ necnon virtualiter subsequutum decretum, quod iudex per sententiam præcipit bona cessa distrahi, & ex eis satisfieri creditoribus,ex quo sufficienter satisfit iis,quæ diximus *supra ex num.*15.nec aliàs iuris solemnitas necessaria erit, roboratur ex eo fundamento,nam licet donatio excedens quingentos solidos ad sui validitatem requirat insinuationis solemnitatem ; tamen si apud acta iudicij donatio excessiua fiat alia non requiritur insinuatio,vt *in l.omnium*,& ibi DD *l.de testam.& in l sancimus l.de donationib.& in l. acta & in l siue apud acta c.de transact.* tenent Bartol. *in l.Modestin.ff.de donat.*& Gregor Lopez *in l.9.tit.4 par.5. in glos. magn.in verf. dicendum est tamen.* Petrus Dueñas *in regul.224.limit.*8.Ioan.Gutierez *de iuram.confirmat.cap.7.num.*10.& 11. vbi ad idem ponderat *d. l.9.partita.*

43 Infertur secundo, ad illam doctrinam de qua *ex num.6. cum. seqq.* iuncto modo procedendi in nostro concursus iudicio, in eo siquidem cognoscitur de iuribus creditorum,ac de veritate æris alieni,super quo feruntur sententiæ condemnatoriæ contra debitorem, quarum executio fieri
44 iubetur in eius bona. Ergo aliud decretum nec requiritur,quia cum alienatio reddatur necessaria, & pro executione rei iudicatæ præter condemnationem, rem iudicatam, & auctoritatem iudicis aliam solemnitatem ius non ambiat, vt probauimus *in d n.6 & seqq.*

45 Discursus iste roboratur ex praxi quotidiana, inducta in Hispania cunctis tribunalibus,vt quilibet minor, ciuitas, populus, collegium aliáve quęvis vniuersitas,aut communitas liberè introducat hoc concursus iudicium imbibita vniuersorum bonorũ cessione,absque vllo decreto, aut Principis licẽtia & facultate,quòd nec à creditoribus ob eius solẽnitatis defectum vnquam impeditur,nec opponitur, nec à iudicibus postulatur,sed liberè iudicium hoc concursus absq; vllo impedimento currit,dempta omni controuersia, in quo nullum dubiũ est.Et ita praxis,& vsitatus stylus mirificè roboratur ex nostra theorica, & ex discrimine inter vtramq; cessionem bonorum, simplicem,puram,& inter cessionem imbibitam, & inuolutam sub lite creditorum,qua vtimur.

46 Et quatenus aliqua fortè solẽnitas foret de iure necessaria in hac nostra cessione bonorũ facta per minorem,Ecclesiam, ciuitatem, populum, collegium,aliámve vniuersitatem,ipse longæuus vsus, atque vetustissima consuetudo apta fuit,& potens eam adimere,& absque ea licitam,& per-
47 missam facere;& quemadmodum potuit hoc extraordinariũ,& irregulare genus cessionis introducere,expurgãdo alia plurima efsẽtialia iure,& consuetudine requisita simplici bonorũ cessioni, vt legitima dici possit,nempe ignominiam, carcerem addictionem creditori,& alia similia tan-
48 gẽtia ordinatoria iudicij iuxta differẽtias per nos annotatas *sup.hoc cap.*1.pariter & potuit minuere solemnitatẽ requisitam alienationi bonorum minoris,& ciuilium personarum,ac merito contentari loco causæ cognitionis, & decreti, cum plenaria causæ cognitione,ac sententia iudicis,& re iudicata, cuius executio fit in bonis minoris, & Ecclesiæ,ciuitatis,& vniuersitatis,absque alio decreto,& iuris solemnitatibus.

Consuetudo siquidem habilem reddit eum, 49
qui de iure inhabilis.Rebuffus *in tract.de consuet. num.*86.per notata *in cap. Raynutius,de testamentis.*Et minorem maiorem facere.Bald. *cons.*103. 50
*incipit.quæritur lib.*4.Ancharanus *in repetit. cap.*1. *num.*14.*q.princip.verf. vltimò hic refero quæstionem.* Castrens.*cons.*106.*num.*2.*lib.* 2.& idem *in l.*2.*C.de his qui veniam ætatis impetr.*Curt.Senior *cons.* 44. *colum.*10.*verf.minor iurando* Decius*cons.*402.*num.* 10.Tiraquellus *de nobilitat.cap.*20.*num.*41.& 42. & facit licitum,quod alias erat illicitũ &,potest actum,vel contractum approbare,vel reprobare, 51
argument.*l.certi conditio* §.*si nummos*,ibi *cum quotidie,D.si certum petatur.* Et per Cæpol. Oldradum,Bertrandum, & alios Tiraquell.*de retractu conuentional ad finem tit.numer.*130.*cum seqq* Rolandus à Valle *cons.*58.*n.*19 *lib.*4.Ioseph Ludouicus Perusin. *decis.*62. *num.*14. Seraphinus *de priuileg.iuramen.priuileg.*83.*num.*56. Mezia. *de taxa panis conclus.*13.*numer.*25. Gutier.*practicar.lib.*3. *quæst.*29.*num.*22 Barbos.*in cap.cum dilect.*8.*nu.*10. & 11.*de consuetud.*

Atque etiam consuetudo minuit solemnitates 52
à iure in actu requisitas, late Burgos de Paz *in l. taceri n.*575.Azeuedus,Orozius,& alij sequuti à Florez de Mena *variar. quæst.*1. *numer.* 58. qui agunt de solemnitatibus testamenti.Abb. *in cap. ex part.numer.*6.*de appellationib.* Armilla Aurea *in sum.verb.tutor.num.*4. Anton.Piag.*de tutor.& curat.quæst.*7.*num.*11 Crotus *cons.*131.*num.*51.Mascard.*de probat.conclus.*1392.*num.*5.& post Speculatorem Cinus *in l.fin. C.arbitr. tutel.* & sequitur Bald.*in authent.sed cum testator.colum.*2. *verf. alij dicunt. Cod.ad leg.falcid.* Acyora *de partition.* 2. *part.cap.*2.*num.*11.Gutier.*de tutel.*2.*part.cap.*1.*numer.*32.qui loquuntur de inuentario per consuetudinem sublato, vel solemnitates minuentem, vbi aliàs lex illud illáve requirit Bar.*in l.si prius* §.1.*D de aqua pluuia arcenda.* Alexand. *in l. de pupil.*§.*qui nuntiat. numer.*10. *D. de nouem oper. nunciat.*Andreas Siculus *in rubr.de fide instrument. Cart.*9.Felin *in cap.*1.*eod.titul.numer.*6.Ruin.*cons.* 53
134.*num.* 13. *volum.* 5. & per alios Bertazolus *in tractat.de clausulis clausul.*2.*gloss.*1.*num.*4.dicentes, quod consuetudo potest addere, vel derrahere solemnitates à iure requisitas in instrumentorum confectione.

Hinc consuetudo potest tollere solemnitatem 54
decreti à iure requisiti in alienationibus bonorum minoris,& aliorum,& iuri communi in hoc derogare potest vt tenent.Bald.*in cap.per textum*, ibi,*per quos fiat inuestitura.* commendat Iason, *in l. 2. numer.*8. *verf.*4. *notabiliter D.de officio eius, cui mand.est iurisd.* Parisius *cons.*85.*in fin.volum.* 3. Caldas Pereira *in l.si curatorem habens. verb. contractum feceris num.*24. *C.de in integr. restitut. min.* Ioan.Gutier.*de tutel.*1.*part.cap.*5.*num.*73.& probatur *in cap.*2.*de feud.& in cap.*1.*in princip. de his qui feud. dare poss.in usib.feud.* Paul. Castrens. *in l.si voluptas.C.de fideicommis. col. penult.* Iacob. *in l.cum ij* §.*eam transactionem ff. de transactionibus* Couarr.*lib.*2.*variar.cap.*17.*num.*2. Garcia de Toled *in decis.*99. Nicius *in prax.fori Eccles. tom.*1. *decis.*27.*& decis.*28.Augustin Barbos.*in Collectan. ad d. cap.* 2. *de feud. num.* Nogerol, *allegation.* 6. ex

*ex num.*31. vbi loquitur de assensu requisito ad alienationem, necnon de monasterio contento dote renunciante legitimis Monialis vt non requiratur assensus, & licentia sui Superioris stante consuetudine similium renunciationum, sine vlla licentia,& superiorum assensu.

55 Ac pariter consuetudo potest introducere, vt emphyteuta,seu feudatarius possit liberè,& absque Domini licentia,& assensu rem feudalem, & emphyteuticalem alienare. Defendit Ioan. Rainald.*in cap. Imperialem.§.habito.col.*24. *de prohib. feud. alienat. per Federic.* quem refert,& sequitur Rodoanus *de rebus Eccles non alienand.tit.de caducitate ob rei alienationem.num.*13.Rochus de Curte *in cap.fin.de consuetud.sect.6. num.*2. post Bald. *in cons.*9.*num.*6.*col.*1.Curtius Iunior.qui testatur hanc esse communem opinionem *cons.*558. *num.* 8.Decius *cons.*208.*num.*4.& rursus *cons.*686. *num.* 6.Ioan Baptista Ferrar.*cons.*178.*num.*15.Ancharanus *cons.*437.*sub.nu.*4. Aurelius Corbulus *de iure emphyteutico c.*14.*limit.*32.*per totam.&c.*15.*limit.* 2.& per Cuman.Corneum.Guid.Papæ.Curtium Iuniorem,Parisium,& alios,Becius *cons.*88 *num.* 28. *& sequent.* & post Ripam, Roland. à Valle, Natan,Ioan.Fabium,Zephalum,Menochium, & alios plures,Petrus Surdus *cons.*105. *ex num.* 14. *cum seqq.tom.*1.Gozadinus *cons.*26.*num.*8.*&* *cons.*
56 90.*num.*9.Roland à Valle*cons.*2.*num.*17.*&* 18.*& cons.*42.*num.*21.24.*&* 25.*volum.*1.Brunus *cons.* 6. *versic.*3.& quod in feudis attendatur consuetudo.Menoch.*cons.*191.*nu.*77.*&* 78.Iacobus Mandellus *cons.*61.*num.* 6. & ibi additio. *lit. E.* refert concordantes.

57 Et ideo cùm hæc vetustissima consuetudo tam assiduè,& tot actibus, maximè iudicialibus, fuerit introducta,vt minor, Ecclesia, Respublica, cæteræve communitates liberè, & absque alio præmisso decreto, aut iuris solemnitate possint causare cõcursus iudicium inter suos creditores,
58 eadem vlterius petenda non erit, etiam dato casu, quod alias requiratur. Cum ad consuetudinem introducendam actus extraiudiciales sufficiant;nec iudiciales requirantur,nec etiam quod in contradictorio iudicio obtineatur, vt contra Salazar accuratè post plurimos DD.interpretantes *l.*5.*tit.*2.*p.*1.obseruant Molina *de primog.lib.*2 *cap.*6.*à n.*17. Flores de Mena *variar.lib.*1.*quæst.*1. *n.*64.optimè Ioan.Gutier. *de tutel.*2.*p c.*1. *n.*32.*&*
59 22 qui plures alios allegat. Et quod consuetudo ad sui validitatem non requirat contradictorium iudicium, plures allegat Augustinus Barbosa *in c. Abbate cons.*25.*num.*2.*de verbor.significat.*& qua-
60 tenus Mascardus *conclus.*427.*nu. fin.* per Crotum requirat contradictorium iudicium in iudicialibus,eosdem reprobat plurimis citatis Ioan. Gutier.*vbi proximè videndus.num.*32.*in fin & num.*33 Sufficiunt etenim actus ipsi,etiam non obtenti in contradictorio iudicio vt probant præfati Doctores,necnon plurimi relati,& sequuti à Negerol.*alleg.*6.*num.*31.*&* *n.*32.

CAPVT II.

Iudicium concursus creditorum coram quo iudice mouendum, vt qualis sit competens cognoscatur.

Et an rei vices debitor communis, vel actoris suos creditores prouocans, sustineat.

Et an sola concursus introductio casum curiæ præbeat, vt prima eius instantia in cancellaria proponatur.

Et nunquid concursus ad hæreditatem clerici iacentem coram Ecclesiastico sit Iudice mouendus.

SVMMARIVM.

*Forum creditorum in nostro concursu debitorem sequi teneri videtur.n.*1.

*Iudicio creditorum tanquam vniuersali quilibet est actor & reus.n.*2.

*Indiuiduitati causarum non attribuitur fori mutatio, sed accumulatio.n.*3.

*Contraria sententia, quod debitor vt reus teneatur formare concursum coram suo proprio Iudice, verior est n.*4.17.19.*vsque* 26.

*Debitor in hoc iudicio nihil petit, sed admonet suam cessionem,vt creditores ad petenda credita compareant.n.*5.14.*&* 15.

*Exceptio dimissionis, aut cessionis bonorum legitima est,& approbata.n.*6.

*Exceptione aliqua tutus debitor, potest eam timens molestias ante tempus in iudicium deducere,numer.*7.

L. si contendat. D. de fideiussoribus explicatur. ibidem.

*Concursus iudicium non requirit quod debitor inquietetur,sed sufficit timere,vt Iudicis officium implorare possit n.*8.

Debitor licet concursum formans videatur actor in effectu verè reus est.n 9.

*Debitor, qui remedium d. l. si contendat.proponit non dicitur actor.sed reus.n.*10.*&* 11.

*Actor regulariter dicitur,qui prius prouocat ad iudicium.n.*12.

*Fallit, quando obstat originalis natura causæ, quia tunc non inspicitur citatio, sed petitionis intentio, ex qua debitor rei partes in concursu obtinet. numer.*13.

Actor,aut reus vt quis dicatur,non inspicitur quis ad iudicium vocat,sed causæ origo.ibid.

*Debitor in hoc iudicio nihil à creditoribus petit,sed eos monet,& prouocat concursum formando,vt ad petendum credita compareant.n.*14.*&* 15.

*Marta existimans reos esse in hoc iudicio creditores, reprehenditur.n.*16.

*Debitor cum sit verè reus, & non actor, coram proprio Iudice suo precisè debet formare concursum. num.*17.

*Iudicium hoc præparatiuum est ad iudicium contentiosum super iuribus,& titulis creditorum.n.*18.

*Idem debet esse Iudex causæ præparatæ, ac causæ præparantis.n.*19.

*Debitor potest petere in hoc iudicio vt instrumenta apud creditores existentia,sibi credantur. num.*20. *quando verò id petere licet.n.*21.

*Creditores prouocati in hoc iudicio concursus debent sequi forum prouocantis.n.*23.24.*&* 25.

Glericus

Clericus concursum formans coram ecclesiastico iudice debet creditores conuenire, siue sint clerici, siue seculares. num. 26.

Negotiorum gestores possunt dominum coram ipsorum iudice preuenire, vt tam ipsi, quam bona administrationis vinculo dissoluantur, non mutato rationum foro. num. 27.

An debitor censum redimere volens, teneatur deponere principale cum decursis coram iudice ipsius debitoris, aut creditoris censuarij; & corã debitoris iudice conueniendum, constanter firmat Felicianus. ibid.

Contraria sententia, scilicet coram iudice creditoris consignationem esse faciendam verior est. ibidem.

Debitor censum redimere volens, nec exceptionem mouet, nec creditoris molestias preuenit, sed actionem ortam ex ipso contractu intentat. ibid.

Creditor censuarius non est creditor sortis, nec ad eam petendam vllam habet actionem. ibid.

Sentus Vallisoletani decisio. ibid.

An debitor, volens formare concursum omissa prima ordinarij instantia, per casum curiæ possit illum introducere in Cancellariis. n. 28.

Negatiua sententia probatur ex eo quod inter casus curiæ, iste non connumeratur. ibid.

Cancellariæ Regiæ non nisi ex legitima causæ, aut per legitimam appellationem, causas auocant ibidem.

Alia sententia asserit saltim Magnates, & alij domini temporales debitores ob eorum potentiam conueniendos esse in Cancellariis. n. 29.

Superior ratio confutatur. num. 30.

Alia superioris sententiæ ratio affertur. n. 31.

Refutatur supradicta ratio. n. 32.

Affirmatiua sententia in hac contrarietate, vsu Cancellariæ recepta, approbatur. n. 34. & n. 46.

Sicut pauper, & miserabilis persona vtitur casibus curiæ, ita debitor bonis cedens n. 35. & n. 37.

Nullus pauperior debitore, cuncta bona sua dimittente. num. 36.

L. 1. C. quando Imperator. inter pupil. & vid. &c. verba referuntur. num. 37.

Debitor bonis cedens miserabilis persona dicitur. numero 38.

Miserabilis persona quæ dicatur. n. 39. 40. & 41.

Debitoris bona facta dimissione, statim traduntur curatori seu administratori. n. 42.

Debitori concursum causare volenti competit priuilegium d. l. 1. C. quando Imperat. inter pupil. & vid. ibid.

Miserabiles personas solum posse adire curiam, quando actores sunt, probari videtur. n 43.

Miserabiles personæ vtuntur priuilegio d. l. tam in agendo, quam in se defendendo. n. 44.

Miserabiles personæ, si in curia Regia conueniantur, liberè possunt eligere forum proprij domicilij. numero. 45.

Miserabilibus personis priuilegium concessum faciliùs procedit quando sunt rei. n. 46.

An miserabilis persona, lite iam contestata coram ordinario, possit adire Principis curiam? ibidem remissiuè.

Si ad hæreditatem clerici iacentem, eo quod hæres siue clericus, siue laicus adire recusat, vel repudiat; instantibus creditoribus concursus formetur: coram ecclesiastico iudicium agitandum est. num. 47. 48. 49. & 56.

Hæreditate clerici iacente, quæ defuncti personam representat, clericale priuilegium bona retinet. num. 48.

Publicatio, aut insinuatio testamenti clerici, vel inuentarij bonorum confectio ad quem iudicem pertineat, traditur remissiuè. n. 49.

Gabellam non deberi ex bonis hæreditatis iacentis clerici, præcipuè quando repudiata ab hærede ad instantiam creditorum bona venduntur existimauit Guttierez. n. 50. 52. contra n. 53.

Hæreditas iacens defuncti personam, non hæredis postea adeuntis, representat n. 51.

Gabellam deberi ex bonis venditis hæreditatis clerici iacentis ad instantiam creditorum, traditur. num. 53.

Priuilegium clerici, ne soluat gabellam, cum personale sit; cum persona extinguitur. ibid.

Refertur falsum fundamentum, quo superiorem doctrinam Guttierez fundabat. num. 54. refutatur. num. 55.

Bona debitoris in concursu ad instantiam creditorum vendita non eorum nomine, sed debitoris venduntur. num. 55.

Creditor quando sua auctoritate priuata pignus vendit, non nomine suo, sed debitoris vendit. ibid.

EX huius capitis resolutione multa pendent & ingentia dubia assiduè contingentia in hoc iudicio concursus dicto *pleito de Acreedores*, cauſato à debitore communi dissoluenda.

In cuius resolutione si iuris Regula, & principia in abstracto attendamus, profectò omnes pro foro creditorum clamare reperiemus; cum debitor contra eos ius suum in iudicium deducat, & dirigat, eos prouocat, eosdem citat, atque ideo illos reos facere necessariò faceri cogimur, quorum forum idcirco perneceſſe attendendũ, ex *c. cum sit generale, de foro competenti, cap. si clericus laicum, eodem tit. in 6. leg. iuris ordinum. Codice. de iurisdictione omnium Iudicum, l. in criminalibus, eodem tit. l. actor. C. de probationib. l. fin. C. vbi in rem actio. l. quia etiam. C. de iudicijs mutan. cauſ. facit. l. 3. tit. 2. part. 3.* 1

Nec dicatur, quod cum istud iudicium creditorum sit vniuersale, & indiuiduum, iuxta quæ probantur in cap. sequenti, quilibet si actor, & reus ex *l. in tribus cum l. sequenti, ff. de iudiciis.* cum adhuc in his iudiciis, qui prius prouocat actoris vices sustineat ex eisdem legibus. 2

Quoniam indiuiduitati causarum, connexioni, & continentiæ earum hic effectus attribui non potest; hæc etenim in cumulatione processuum dumtaxat operatur, non in attribuendo forum, seu confundendo à principio virtus indiuiduitatis attenditur nec versatur, provt inferiùs *c. 4. & c. 6. & 7.* latiùs comprobabitur; ergo debitor creditorum forum sequi tenetur, quoties causare voluerit litem creditorum. 3

Sed his omnibus minimè obstantibus, contrarium de iure firmiter tenendum, & practicandum provt inconcusse practicatur communiter in omnibus Hispaniæ tribunalibus, tam supremis, quam inferioribus, vt debitor nempe formare teneatur hoc iudiciũ concursus coram suo proprio iudice aliàs competenti, ac suo proprio foro, non tamen creditorum, si naturam intrinsecam huius iudicij attendimus, & intentius perpendamus: qua quidem attenta, ipse debitor non vt actor assistit, & format hoc concursus iudiciũ; sed vti reus verè, 4

& creditores moniti, & citati vti verè actores comparent, cuius forum per necesse sequi debent iam dictis.

5 Quoniam debitor iste communis in hac formalitate iudicij nihil petit à suis creditoribus, sed monet suam cessionem, & dimissionem bonorum, vt conparent ad sibi petendum sua credita, & deducenda sua iura, & titulos, vt statim dicemus, præuenit etiam se debitor hac legitima cessionis bonorum exceptione aduersus molestias suorum creditorum futuras, vel etiam præsentes, sicuti eadem vi poterat postquam conuentus fuit à creditore, seu creditoribus, ex iis, quæ latiùs suprà c. 1. dicta remanent, quod licitum ei est, & permissum, quia est exceptio legitima, & à iure
6 approbata ad totum titulum, *ff. & C. de cessione bonorum*, quæ respicit executionem, provt latiùs videbis apud Carolum de Grassis *in tract. de exceptionibus exceptio.* 17. *à n.* 2. *cum seqq.*

7 Debitor enim qui tutus est aliqua legitima exceptione, non impeditur eamdem in iudicium aduersus suos creditores deducere timens eorum inquietationes, vt ibidem inter eos discutiatur. textus est formalis *in l. si contendat. ff. de fideiussoribus*, vbi Bart. Castrens. *& reliqui in his terminis firmant expressè, & in l. si Pater. C. qui bonis cedere possint.* Glossa *in l. Aurelius, §. si centum, ff. de liberation. legata.* Gagnol. & Cæsar. Contardus *in l. diffamari, num.* 106. *C. de ingenuis, & manumiss.* Pedilla *in l.* 1. *num.* 17. *C. de transaction.* Azeuedus *in l.* 10. *num.* 33. *tit.* 13. *lib.* 8. *recopilationis.* Couar. *in l.* 10. *num.* 33. *tit.* 23. *lib.* 8. *recopilationis.* Pinellus *in l.* 1. *part.* 2. *n.* 40. *C. de bon. maternis.* Zacard. *conf.* 66. Alexand. Raudens. *conf.* 21. *volum.* 1. Anton. Gabriel. *comm. un. opinion. tit. de action. conclus.* 5. *per totam.* Ozascus *decis. Pedemont.* 151. *n.* 3. 9. & 10. & iterem *in decis.* 130. Andreas Gail. *l.* 1. *observat.* 9. 11. & 12. Costa *de subsidiar. remed.* 1. *remed. n.* 2. Franchis *decis.* 256. & *decis.* 341. *n.* 5. & *decis.* 365. *num.* 2. & *decis.* 657. Cartarius *decis.* 20. *n.* 1. & 2. Beninterd. *decis.* 66. Capiccius *decis.* 56. *numero.* 3. & 4. Bimius *conf.* 4. *num.* 49. *volum.* 1. Decian. *consil.* 116. *n.* 19. *volum.* 3. Peregrin. *conf.* 82. *volum.* 1. & *in tract. de fideicommiss. art.* 51. *num.* 7. communem opinionem dicit Albanus *conf.* 251. *n.* 6. vbi Apostilla *volum.* 2. communem dicit etiam Canalean. *decis.* 75. *n.* 23. & 24. *part.* 2. & *decis.* 9. *n.* 3. *part.* 4. & Decius *in cap. in præsentia, numero.* 15. *de probation.* & *in cap. solicitudinem, numero.* 2. *de appellation.* Nauiza *conf.* 41. *num.* 41. Castrens. *in Authent. quæ supplicatio. num.* 3. *C. de precib. imperat. offerend.* Alexan. *conf.* 70. *volum.* 7. & *consil.* 103. *volum.* 6. Roman. *conf.* 412. Marius Giurba *decis.* 42. *num.* 15. & 16. Ponte *decis.* 31. Iacob. Cancerius *lib.* 1. *variar. resolut. cap.* 1. *titul. de actionibus*, & *obligat. à num.* 53. *latè etiam* Intrigol. *supra Bella de consil. quæst.* 65. *à num.* 1. plurimos alios recenset Carolus de Grassis, *in tract. de except. in præludio, ex num.* 154. & *sequentib.* vbi optimum reddit fundamentum Antonin. Amat. *variar. resol. tom.* 2. *resolut.* 52. *ex num.* 1. *cum seqq.*

8 Et ad hoc iudicium mouendum satis est, quod inquietari debitor timeat, vt iudicis officium imploret, ne inquietetur ad textum, *in d. leg. pater.* vbi notat Barrol. Cæsar. Contard. *in l. diffamari, num.* 117. Canalean. *decis.* 9. *sub numer.* 5. Cartarius *decis.* 20. *num.* 2. Rodericus Suarez *allegat.* 4. *n.* 7. & 8. Roman. *in l.* 1. *num.* 6. *C. de Carbonian. edict.* quamplurimos alios laudat Giurba, *decis.* 44. *n.* 2.

Et tunc licet iste debitor, quoad suam primam 9
petitionem videatur actor; tamen in effectu quoad omnia verè reus est, vt in terminis tenet Bart. *in l. libertus, ff. de in ius vocando.* Couarruuias *lib.* 1. *variar. resolut. cap.* 18. *num.* 4. Antonius Olcianus *de iure fisci. cap.* 15. *num.* 23. Fabius de Anna, qui multos DD ad idem refert, *conf.* 59. *num.* 9. & 10. Decius *conf.* 3. *numer.* 9. & 10. Ludouicus Roman. *conf.* 217. Et ante eos dixerunt Innocent, & Anton. *in cap. cum inter. de exceptionib.* Bartol. *in l. cum mulier. num.* 5. *ff. soluto matrimon.* & *in l. de pupil. §. si procurator. ff. de noui operis nuntiat.* Iason *in l. fin. num.* 24. *C. de edicto D. Adrian. tollend.* Felin. *in d. cap. cum inter*, vbi optimè loquitur, & multis relatis probat Franciscus Marcus *decis.* 49. *n.* 9. *part.* 1. Latissimè multa cumulans prosequitur in nostris terminis Iacobus Cancer. *variar. resolut. lib.* 5. *cap.* 1. *tit. de action. & obligat. à n.* 53. *cum multis seqq.*

Et quod debitor, qui præuentiuè se muniuit ad- 10
uersus suos creditores, & eorum molestationes remedio *d. l. si contendat. ff. de fideiussoribus*, vt nec tunc in hoc iudicio creditorum desinat esse reus verè, & realiter. Probant Gratianus *in disceptat. forens. cap.* 85. *num.* 11. 12. & 13. Ponte *decis.* 31. *per totam.* Costa *de subsidiar. remed.* 50. *à num.* 13. *cum sequentib.* Bardellus *conf.* 1. *num.* 1. Vincent. de Franchis, *decis.* 657. *numer.* 3. Giurba *decis.* 44. *sub num.* 1. latissimè prosequitur, & innumerabiles pene Doctores refert Antonin. Amat. *variar. resol. tom.* 2. *resol.* 52. *per totam.*

Qui enim ad exceptionem suam tuendam, & 11
ad eu tandas molestias iudicium mouet; non ideo dicitur actor, sed Reus. Bald. *in l. accepta n.* 24. *q.* 13. *cap. de vsur.* Butrius *in cap. quintauallis in vers. venio ad quartum de iureiurando.* Aymon Craueta *conf.* 182. *num.* 2. Alexand. *conf.* 103. *lib.* 5. Decius qui dicit multum notabile *in conf.* 3. *num.* 9. Antonius Gabriel. *commun. conclus. tit. de action. concl.* 6. *num.* 9. post Purpuratum, *in l. fin. colum.* 6. *cap. de edendo.* Cagnol. *in l. diffamari num.* 9. *cap. de ingen. & manumiss.* Capicius *in decis.* 18. Et quod ista debitor in hoc iudicio præuentiuo ad exceptionem tuendam, & molestias remouendas sit verè reus, & non actor, veriorem opinionem refert Ozascus *decis. Pedemont.* 151. *n.* 4. contra Afflictum contrariam sectantem. Quam non seruari, dicit Natta ad Alexand. *conf.* 103. *in verb. debet adiri lib.* 5. & defendit Socinus *cons.* 94 *col.* 2. *n.* 4. *l.* 2. Cagnol. Capiccius, *& alij per Visinum. ad eund.* Afflictis *decis.* 268. *n.* 2. *vers. sed contrar.* Gratian. *discept.* 85. *à num.* 6. plures refert. Carol. de Grassis *in tract. de exception. in prælud.* 155. & contra Afflictum, quamplurimos Doctores recenset Antonin. Amat. *variar. resol. tom.* 2. *D. resol.* 52. *sub num.* 2.

Et est ratio, quia licet actor regulariter dicatur 12
ille qui prius prouocat ad iudicium, *ex l. intra duo ff. de re iudic. l. in trib. cum l. sequen. ff. de* 13
iudic. tamen in hoc fallit, quando obstat originalis natura causæ, quæ potius attenditur, quam accidentalis, & tunc non debet inspici citatio, sed petitionis intentio. Aymon Craueta *conf.* 182. *n.* 2. *vers. secundò causæ quæ petebat* Alexand. *conf.* 105. *consideratis lib.* 5. Gratianus *d. cap.* 85. *n.* 2. & 3. & idem probant *in regula fauorabilior. num.* 2. *de regul. iur.* Antonius de Butr. *c.* 1. *in præsentia de prohibitionib.* Tebetius Decianus *conf.* 118. *n.* 18. *volum. num.* 3. Fabius Anna *conf.* 58. *per totum.* Iacob. Cancer. *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 1. *de actionib. & obligat.*

gat à num. 59. Amat. vbi proximè *num. 2.* dicentes, quod vt quis actor, an reus dicatur, non inspicitur quis ad iudicium vocatus sit, sed petitionis causa originaria est atendenda. Latissimè post plures Doctores tenet Ioan. Baptista Ciarlinius *controuers. cap. 34. per totum.* Et de ratione hac *ex n. 7. & seqq.* dicens debitorem hunc non posse dici propriè actorem, sed gaudere prærogatiuis rei, dicitur enim se defendere, non agere, vnde iudicari tanquam reum attenta principalis, & originaria actione. Grassis *vbi supra num. 155.*

14 Et in istis nostris terminis quod debitor quando monet iudicium contra suos creditores, & petit, quod citentur vt exhibeant sua iura, & vt ex suis bonis soluantur, & satisfiant, quod dicitur *pleito de acrebedores*, non dicatur actor, sed potius reus necessarius, cum ipse nihil petat in hoc iudicio à creditoribus, sed eos prouocat, seu potius admonet, vt à se petant, expressè firmat Ceuallos. *5. t. de cognit. per viam violentiæ 2. part. quæst. 72. p. 2. num. 7. & numer. 10.* Licet ad id neminem alleget, nec rationem fundamentalem adducat, eius tamen assertio verissima est ex supradictis.

15 Et quia natura huius iudicij non dirigitur ad petendum aliquid à creditoribus, nec citatio eò tendit, sed potius vt admoniti de cessione bonorum & concursu formando compareant creditores ad petendum sua credita, & consequendam solutionem, si exhibitis suis iuribus, & titulis, ex quibus sibi aliquid deberi constiterit, iuxta vniuscuiusque gradum ex bonis cessis, & dimissis à debitore sibiipsis per iudicem concursus satis-
16 fiat, provt probauimus *supra. cap. 1. n. 14. & 23.*

Ex quibus manifestè conuincitur Doctor Marta, dum *in tract. de iurisdiction. 4. part. centur. 2. cap. 123. sub num. 9.* licet obiter, & minus attentè, vocat creditores ad concursum vocatos, reos, & per consequens debitorem illum formantem actorem. Facit sine vllo fundamento, cuius insuper falsam assertionem altius commodiori loco
17 carpimus, *in cap. 6. infra hac 1. part.*

Quibus omnibus sic præcognitis facilis patet aditus ad resolutionem coram quo nempe iudice sit proponenda petitio, & formandum iudicium creditorum; etenim cum certum sit, quis reus sit, quisve actor in hoc iudicio, & quod debitor verè, & formaliter quoad omnia reus sit iuxta iudicij naturam, & originem; sequitur manifestè per iuris principia inexitabilia, quod hoc concursus iudicium, non alibi, quam coram suomet iudice, & suo debitoris eiusdem foro competente introducendum sit ex iisdemmet iuris regulis, de quibus ad principium huius cap. cuius forum creditores admoniti sequi tenentur, hoc ita natura iudicij appetente.

18 Tum quia hoc iudicium præuentiuum iuxta terminos, *l. si contendat ff de fideiussor.* dicitur præparatiuum ad iudicium contentiosum super iuribus, & titulis, actionibúsque creditorum in hoc iudicio ventilandis. Ergo idem debet esse Iudex causæ præparantis, qui debet esse causæ præparatæ, & quemadmodum creditores, si voluerint cõuenire suum debitorem, & huius forum sequi tenebantur; pariter prouocari ad hoc iudicium concursus eundem sequi debent, cum ad hoc moneantur, vt petant quidquid sibi debeatur. ita in his terminis arguimentatur post alios plurimos Gratianus *in disceptation. 85. numer 6 & 7.*

19 Et quod in hoc præuentiuo iudicio creditores tenentur sequi forum debitoris communis illos prouocantis ad concursum; probarunt Ozascus *dec. c. 151. n. 4.* Nata ad Alexand. *cons. 103. in verb. debet adiri lib. 5.* defendit Soccinus *cons. 94. in causa vertente colum. 2. num. 4. lib. 2.* Cagnolus, Capicius; *& alij per Vrsillum ad afflictum decis. 268. num. 2.* Gratianus *d. cap. 85. num. 8. & seqq.* qui *numer. 10.* testatur, ita seruasse Rotam *coram Cardinal. Lancellot. in vna Barchinonensi præceptoriarum 17. Februarij 1578.* Et iterum coram Sanctiss. *in vna Romana à Burdessia 18. April. 1575.* & in alia *Villanens. bonor. 19. Martij 1599.* coram Lancellot. & in alia *Placentina prabendæ 28. Februar. 1603. coram eodem.* Et quod quando debitor vult præuenire creditores suos super exceptionibus sibi competentibus, vt tunc debitor non debeat adire iudicem, & forum creditorum; sed suum proprium: tenet post Roman. *cons. 412 num. 1.* Abb. *in c. si quis contra n. 2. de foro competenti,* Cæsar Cont. *in l diffamari. numero 27. cap. de ingenuis, & manumiss.* Intrigol. *super Bulla de censibus, quæst. 65. n. 3.* Pand. *in tract. de præsent. instrument. part. 4. n. 11.* Boër. *decis. 114. fundat.* Carol. de Grassis *de exceptionib. in prælud. num. 156.*

Quia cùm debitor reus sit, verè, & origine causa attenta, non debet priuari beneficio reis à iure concesso, & competente, vt ex Decio *cons. 3. in fin. num. 9. vers. licet enim iste, & cons. 43. in princ.* Natta ad Alexandr. *cons. 103. in verbo debet adiri lib. 5.* Felinus *in cap. si autem 9. in fin. de rescriptis.* Gratianus *d. c. 85. num. 13.* qui ideo *num. 5.* dicit quod iste debitor, cum sit reus, potest petere, vt sibi exhibeantur instrumenta existentia penes conuentum prouocatum iis in casibus, quibus reis hoc petere libet. ex Antonio Gabriele *tit. de actionibus cons. 6. num. 63.* post Purpuratum *in l. fin. colum. 6. Cod. de edendo.* 20

Idem affirmat post alios quamplurimos Iacob Cancer. *variar. resol lib. 1. cap. 1. de actionibus, & obligationibus.* istum debitorem ad iudicium prouocandum (cum in effectu & naturaliter reus sit) non amittere commodum Regulæ, quod actore non probante, reus absoluatur, inde inferens ad plures alias similes doctrinas, & quam plurimis Doctoribus aliis relatis latè prosequitur Iuan Baptista Ciarlinus *controuers. cap. 34. per totum.* per varia fundamenta discurrens, & comprobans. 22

Cui Cancerius *n. 62. & 63.* magis accedens ad nostrum propositum firmat post alios, quod in hoc iudicio præuentiuo prouocati creditores debent sequi forum prouocantis debitoris, qui verè reus est,

Eandem doctrinam in istis nostris terminis, 23
quando scilicet debitor prouocat suos creditores ad concursum, quod *isti* prouocanti tenentur sequi forum debitoris; tenent, & probant latius Dom. Garcia Mastrillus *in decis. Siciliæ 79. per totam.* vbi eleganter disserit, quem referens sequitur Hieron. de Ceuallos *contra communem lib. 4. quæst. 1. n. 924. & in 5. tom. de cognitio. violentiæ 2. p. q. 72. per totam.* doctè affirmans, quod in hoc concursu *(quem pleito de acrebedores Hispaniæ dicimus)* creditores debent sequi forũ debitoris prouocantis, & coram huius Iudice, qui verè competens est, omnes creditores indistinctè comparere tenentur, & coram eodem iudicium hoc perficiendum, & finem accipere debet, & ita communiter obseruatur & inconcussè practicatur.

Vltra quos, & quod creditores citati per com- 24

munem debitorem ad concurrendum in iudicio concursus motum per debitorem illius forum sequi teneantur, tenet & de praxi in facti contingentia testatur Alphonsus Guzman *in tract. de emictio pacti.* sub num.60. post Vrsill.ad affl. & Vu cam *decis.*38.*num.*8.Matt.Iluan,Ceuallos, & Gironda.n *in tract.de priuileg. num.*958. & Aloys. de Leo *in l.cum soluto. num.*11. *C. qui bonis cedere possunt.* non enim effectibus iuris verius probandus erit debitor causans concursum ex iam dictis.

26 Ex quibus recte infertur,quod si clericus velit mouere iudicium hoc, *haciendo pleito de acrehedores seglares, y Eccleſiaſticos*; illud iurentare tenetur coram suo Iudice competente Ecclesiastico, & non coram seculari,cuius iurisdictionem vt incapacem ipse tanquam verè reus prærogare non potest,sed imò creditores etiam seculares clerici debitoris forum Ecclesiasticum sequi tenentur, vt clarè patet ex his quæ hactenus in decursu huius cap.euidenter ostenduntur, & facit *cap. Odoardus de solutionibus inuicto textu in cap. cùm sit generale de foro cõpetẽti*,& ita quotidie practicatur.

Infertur etiam ad doctrinam Pauli de Castro
27 *in l.vix certis num.4.ff.de iudicijs*,dicentis,quod illi qui aliena negotia gesserunt, possunt petere, & prœuenire Dominum in iudicio,vt ratione administrationis vinculo,ipse suáque bona dissoluantur. Quam sententiam tenent etiam Auilos *in cap. Prætor cap.*30.*num* 4.Iodocus Damanderius *in tr. de tutore & curatore fol.*99.*n.*2.*&* 3.& latiùs prosequitur Escobar *de ratiocin cap.*4.*n.*25.vt procedat non mutato foro competenti iuxta terminos *l* 1.*& seq.C.vbi de ratiocin.agi oportet.* Escobar.*c.*7. *per totum.*quod ex supradictis clarè probatur.

Infertur etiam ad illam satis controuersam quæstionem inter nostros ventilatam,an debitor,qui cessam redimere vult teneatur deponere,& consignare pretium cum decursis coram Iudice, & foro ipsius debitoris,an potius coram Iudice creditoris censuarij in qua forum ipsius debitoris vices rei fugientis in hac consignatione, & depositio sequi teneatur creditor; constanter tuentur Felicianus de Solis *in tract.de censibus tom.*2.*lib.*4. *cap.vnico n.*3.*in fin.vers.sed coram quo Iudice.*sequitur Cencius *in tract. de censibus quæst.*3. *num.*6. ex doctrina Bald.*in l.acceptam.quæst.*13.*num.*24. *C.de vsuris*,& Alexandri *in con.*103.*num.*4.*lib.*5.ad quos in simili casu se refert simpliciter Cagnol.*in l.*2. §.4.*nu.*14.sequitur Ioan. Baptista Lup.*in commentarijs de vsuris* 2.§.4.*num.*14.cui opinioni videntur fauere doctrinæ omnes hactenus cumulatæ in princip.huius cap.

Contrariam partem constanter tuetur in his terminis Gaspar. Rodriguez *de annuis redditibus lib.*2.*quæst.*18.*num.*54.Auendanus *de censibus quæst.* 102.*num.*15.Tiraquell.*de retract.linagier.*§.8.*gloss.* 5.*nu.*2.& hos sequutus contra Felicianum nouissimè probauit Duardus *de censib. tom.*2.§.6.*quæst.* 3.*num.*3 *probat.*2.*C.vbi & apud quem*, & ibi not. glossam.& DD.Signirol *conf.*162.*num.*4. vt scilicet debitor redimere volens deponendo actor sit,non reus, atque ideo creditoris forum & Iudicem sequi teneri,sequitur etiam D.Larrea,loco statim allegando.

Et huic opinioni semper ego procliuior fui motus ex rationibus,fundamentis,& authoritatibus hactenus cumulatis à ratione cessante; ideo enim debitorem in hoc iudicio consideratum reum ex eo quod deducit in iudicia prœuentiua ad molestias, exceptionem sibi de iure competentẽ,& ex actu origo rei attẽditur.Et quia nihil à creditoribus suis petit,sed prouocat potius,vt à se petant, quo repectu semper reus originarius remanet debitor.

Sed hæ omnes rationes cessant penitus in debitore redimere volente, & consignante, ac deponente sortem cum vsuris, qui non exceptionem aliquam mouet,sed verè & realiter actionem,siue ortam ex præambulo contractu, siue præscriptis verbis, vt expressè tenet post Tiraquellu,& alios Auendan. *de censibus cap.*101.*n.*6.Cencius ipse *de censibus qu.*109.*n.*4. Ergo præcisè actor erit, cum actor ab actione dicatur,& sic ab etymologia vocabuli rectè argumentatur.

Tum etiam quia debitor redimere volens,& deponens non prouocat creditorem,vt illam ab eo petat, quia creditor censuarius non est creditor sortis;nec vllo pacto illã petere potest, nec ad id aliquam habet actionem. Sed potius iuris prohibitionem,& resistentiam naturæ contractus prout abunde probauimus *in hac* 1.*p.c.*9 *&* c.22.igitur vti actor forum creditoris sequi tenetur; & cùm dudum accidisset casus inter collegium Iesuitarum Salmantinum,& Dom. Alphonsum Parado.Ciu.Burgen.ciuitatis; & septem Senatores huius regalis cancellariæ visus:fere omnes huic opinioni procliuiores fuère,vt deponens debitor, & scholaris forum rei creditoris secularis sequi tenebatur,& decretum ideo latum.*per nullo, y al seglar* fuit datum,& quòd deponens sit actor,& debeat sequi forum creditoris censuarij in his terminis probat, & hanc sequitur opinionem Dom Ioan Baptista de la Rea.*decis.*19.*n.*12.*&* 13.*n.* 1.*&* n.47.*&* 44. & ab eo tamen caue, dum promiscuè allegat pro hac opinione et am eos, qui contrariam tuentur.Vide etiam infrà *c.*7.*ex n.*87. quod & scire conueniet,quia oblatio, & depositum factum à debitore coram Iudice incompetente nullum est,& nihil prodest deponenti,quia pro non facto habetur,*l.obsignatione.C.de solut.* Albericus Castr.& alij *in l.cum fundus.*§.*cum seruum. ff.si cert.pet.* Alb.*conf.*3.*n.*4.Burſatus *conf.*112.Cancer.*variar.resol.*3.*p.resol.*8. *de deposito. n.* 23.Rauden.*conf.*13.*n.*96.*&* 97.Menoch.*conf.*756.*n.*12.Tiraquell.*de retract.*§.4.*glossa* 7.*c.*11.Marius Guierba *decis.*38.*ex n.*6.*cum seqq.*

Maior tamẽ difficultas erit,an debitor quilibet 28
volens formare concursum creditorum deferendo suum proprium forum,possit in prima instantia illum introducere in cancellariam Regiam ob casum curiæ, eo tantum fundamento motus in sola qualitate iudicij concursus creditorum;quidam negant,quia hic inter casus curiæ non connumeratur, & fit fraus iurisdictioni ordinariæ, omni iure præseruatæ,à qua lites non nisi iustissima de causa,& per legitimam appellationem, per cancellarias Regias auocandæ non sunt,ex latè per nos scripto, *in tract.de supplicatione ad Sanctiss.*2.*p.c.*31.*a n.*83.*& multis seqq.*

Alij verò affirmant saltem in magnatibus, co- 29
mitibus, & aliis Dominis temporalibus vti potentibus, quos creditores conuenire timent in sua propria iurisdictione,& coram suismet Iudicibus,& ab eisdem nominatis,perhorrescunt enim eorum potentiam,vt ad curiam confugiant.

Sed hæc ratio euanescit,procedit enim quando ipsi actores creditores iudicium more intendunt independens ab hoc cõcursu contra eosdem Dominos,

minos,quos vbi potentes possunt trahere ad Cancellarias Regias per legitimum casum curiæ,& in nostro casu,qui mouent litigium concursus sunt
30 ipsi domini debitores,& tũc obtineret declaratoriacreditorum,quando Dominus formare voluisset concursum coram suo iudice à se nominato, tanquam in proprio foro suo, & creditores citati perhorrescentes eius potentiam comparent in curia Regia,ad effectum conueniendi illum ,& deducendi sua iura petendo concursus moti auocationem, quia vti actores casu curiæ contra dominum debitorem habent ex vulgari obseruantia.

31 Confugere possunt, qui hanc partem affirmatiuam tuentur ad aliam rationem , & fundamentum,nempe ad diuersitatem iudicum, & iurisdictionem, sub quibus degunt,vt plurimum creditores conuocandi ad concursum,quo casu omniũ superior competens iudex efficitur,ad quem recurrere,& comparere tenentur,quando causa est indiuidua, & inseparabilis (provt est iudicium creditorum, vt in cap. sequenti clarè ostenditur provt latissimè post magnam doctorum allegationem resoluimus *in nostris commentarijs de supplication.ad Sanctiss.2.p.cap.14.per totum.*Ergo cum curia Regia omnium creditorum superior sit,legitimè poterit ad eam recurrere debitor pro concursu creditorum promouẽdo in prima instantia.

32 Sed adhuc nec hoc fundamentum euincit, nam licet doctrina in se verissima, & singularis; non tamen aptatur nostræ quæstioni ; cum procedat , quando in causis indiuiduis plures rei ab vno actore conueniendi sunt, existentes sub diuersis iurisdictionibus,eo quod causæ continentia diuidi non potest,sed coram vno,& eodem iudice sit tractanda, & tunc vnus omnium superior iudex efficitur competens, sicuti affluenter
33 declaratur *in d.c.14.* ad quod te remittimus:at in hoc iudicio concursus creditores non sunt rei;sed actores, qui nòn conueniuntur,sed conueniunt, nec eorum foros sequitur debitor ; sed huius vnũ dumtaxat debitoris forum sequi debent omnes,in quo cessat penitùs ratio,& doctrina illa diuersorum reorum,& iudicium,& per consequens refugium ad curiam Regiam ex hoc capite in prima instantia,cum nec periculũ diuidendæ continentiæ causæ adsit,cum tota simul contra vnum debitorem,& coram vno iudice tractatur.

34 In tanta varietate nihilominus partem affirmatiuam amplector, motus tum ex eo,quo à doctissimis coniudicibus meis practicaram iam fuisse audio, vt tempore casus curiæ sit sufficiens,vt iudicium concursus coram Cancellaria in prima instantia deducatur , tum etiam ex validissimis , & legitimis fundamentis, (si mens mea me non fallit,)quibus hæc pars fulcitur.

35 Reperio etenim hunc debitorem comprehensum,sub dispositione iurium,& authoritatum loquentium de his casibus curiæ , quibus quippe cum fruatur pauper solemnitatis,quælibet miserabilis persona in agendo,& defendendo,vt inferiùs ex his duobus capitibus casu curiæ vti potest debitor. De primo est *l.5.tit.3.part.3.* ibi, *ô homo probe,*& latiùs agit FranciscusCarrascus *de casibus curiæ,à n.44.& à n.64.& seqq.*plures refert Castil-
36 lo *controuers.lib.3.cap.25. n.16.* Nos latiùs infrà hac 1.*part.cap.fin.ex n.110.cum seqq.& ex n.* 182. quibus locis tractatur,quis dicatur pauper solemnitatis, vt gaudere possit casu curiæ, quis igitur hoc debitore concursum creditorum peragente pauperior ? Is enim cuncta bona sua dimittit, & cedit creditoribus suis,in tantùm,quod nihil sibi retinere,aut reseruare permittitur, provt abundè diximus *cap.1.num.7.& à num.13.cum seqq* .ergo verè pauper est.Ex hoc capite gaudere iuste poterit casu curiæ.

De secundo nempe miserabili persona est tex- 37
tus *in d.l.tit.3.part.3.omni ciutado* , qui fuit deductus, ex *l.1.C.quando imperator inter pupil. & vid.* ibi, *quod si pupilli , vel viduæ alijque fortunæ iniuria miserabiles iudicium nostræ serenitatis orauerint,præsertim cum alicuius potentiam perhorrescunt , cogantur eorum aduersarij examini nostro sui copiam facere.*

Cuius textus verba de plano verificantur in hoc 38
debitore,qui ad miserabile,& calomitosum remedium confugere cogitur fortunæ ictibus,& iniuria, vt dixit expresè Iustiniam. *in l.fin. C.qui bonis cedere possunt.* ibi. *Cum soluto more à nostra maiestate petitur, vt ad miserabile cessionis bonorum hominem veniant auxilium*, &c.*l.cum, & filiusfamilias*, ibi , *admittendus est propter iniuriarum timorem ad cessionis flebile veniens adiutorium*,&c. *eodem tit.* Iacob. Cancer. *variar.resolut.lib.2.cap.9. à num.1. & à numero.44.&* 48. Giurba *decis.* 41. *in princip. & numero.4.& num.9.* qui post multos Doctores dicunt, quod is solus,qui fortunæ iniuria incidit in paupertatem: admittitur ad cessionem bonorum, *& in num.*4. quod cessionem per aduersam fortunam obæratis ius naturæ miserationis causa indulget. Et in miserabilium personarum fauorem hoc remedium fuisse introductum, vt post alios Antonius Armat.*resol.22.num.1. & alibi passim* Doctor Marta *de iurisdict. 4. p. centur.2. casit.* 123.*n.5.* Iacob. Cancer.*variar.resolut.lib.2.cap.9. à num.44.& seqq.*qui plurimos allegant.Cui con- 39
sonat,quod ex plurimis Doctoribus dicit Castillo *controuers.lib.3.cap.25.num.19.* miserabiles personas,eas esse , de quibus mouetur natura ad miserandum,vt iis competat huius l. 1. priuileg. igitur casus Curiæ dignus erit debitor iste *ex leg.20. tit.23.part.3.* conducunt multa , quæ cumulat de hoc casu Curiæ circa miserabiles personas, Carrasc.de casibus Curiæ *à n.50.*cum multis sequentibus, & Castillo *loco citato.*

Qui Carrascus *num.53.& seqq.* dicit,quod ille 40
dicitur miserabilis , qui omnibus suis bonis per sententiam fuit priuatus & tradere alteri coactus, *ex d.l.* 20. ibi , *que son mui descaidos del estado , en que solian ser.* quæ doctrina proculdubio verificatur in debitore ad concursum conuocante suos debitores, quibus ob id omnia sua bona tradit,& cedit, & ponit in manibus iudicis, vt illa distribuat inter creditores iuxta sententiam graduationis,vt plenè probatum est *in cap. 1. à n. 13. cum multis sequentibus.*

Et denique miserabilis dicitur persona,quę pro- 41
prias causas , & bona administrare non potest , vt ex textu *in l.fin.ff. de postulan.* Rolandus à Valle *cons.76.à num.47.lib.* 1.& post eum, & Matthæus de Afflictis Cardinal.Tuschus *cons.273.littera M.* Carrascus *de casibus curiæ, num.*55. *&* 57. provt 42
contingit in debitore causante *pleito de acreedores,*qui statim facta admissione bonorum traduntur curatori,& administratori, & ille priuatus remanet administratione per alium omnino peragenda,vt *in cap.1.à num.*14.& latiùs inferiùs *cap* 14.hac 1. *part.& cap.*28.

Ex quibus omnibus manifestè sequitur quod 43

huic debitori concursum creditorum causare volenti competat priuilegium *l.1.C. quando Imperat.inter pupillum, & viduas.* vt sic ex solo quod vult cedere bonis competat priuilegium, & eo casu curiæ tribunalia suprema regia adire in prima instantia.

43 Nec dicatur, quod priuilegium *d.l.* 1. concessum miserabilibus personis, solùm procedat quando ipsæ actores sunt, & possunt adire curiam Principis pro conueniendis reis, & extrahendis à suis domiciliis,& à suis iudicibus ordinariis *ex d.l.* 1. & ex latè traditis à Don Iuan del Castillo *controuers.lib.3.cap.25.à princ.& signanter à numer.* 8. *& sequentibus.* Nouarius *nouissimè in tract.de priuileg.miserab.persona, priuilegio* 97. *per totum.* qui plurimos laudant, atque ideo cùm debitor,etsi miserabilis persona sit,tamen in hoc iudicio concursus verè reus est,vti hactenus probauimus. Ergo casu curiæ hoc vti non potest.

44 Quoniam indubitabilis inter omnes scriptores, & à neminè impugnata doctrina est,quod miserabiles personæ vtuntur priuilegio *d.l.*1.tã in agendo,quàm in defendendo, non solùm vt actrices, sed vt rei à creditoribus suis conuenti coram suo ipsarum Iudice ordinario, cuius forum possunt in dubiè declinare,& curiam Principis adire, & ad eam inuitos trahere suos aduersarios actores, quod probatur ex generalitate ipsius, *l.* 1. vt ex Alexandro Tremacinquio.*variar.resol.lib 2.tit. de citationibus resol.2.n.4.& 5.tom.1.post Afflictum.*D. Iuan.del Castillo *controuers.l.* 3.*c.*25.dicentes priuilegium *d.l.*1.concessum miserabilibus personis,

45 procedere etiam quando hæ personæ conueniuntur vt rei coram suo Iudice ordinario.Vt tunc in ipsarum electione sit, curiam Principis adire; & eligere,foro proprio renunciando,ac declinando, prout etiam miserabilibus personis liberum est forum curiæ Regiæ declinare,si ibidem ab aduersariis conueniantur, & eligere forum proprium. Eandem conclusionem probant,& firmiter tenent alij plures.Amatus *decis.Marchiæ* 105. Cala.*in tract.de modo articulandi.*& probat *in glossa* 1.Vincentius de Franchis *decis* 541.*num.*4.Vrsil.*in concluf.legalib.in verbo actor.concl.*44.*n.*75.Cochier *in tract de iurisdictione.in exempt. qu.* 108. *p.*4.*t.*1. Carleual.*in tract.de iudicijs,& foro com.disp.*2 *q.*6. *n.*576.Nouatius *in tract.de priuilegijs miserab.personæ.priuileg.*96.*per totum.*Nos obiter *de supplica. ad sanctiss.*2.*p.cap.*31.*à n.*22.

46 Quæ doctrina,& priuilegium *d.l.*1.miserabilibus concessum rectiùs,&faciliùs procedit,quando ij sunt rei,quàm quando sunt actores,vt est videre ex iis,quæ longa manu scripsit Castillo *d.c.* 25.*à num.*34.*cum multis seq.& signanter à num.*35. *& à num.*40.dum disputat, an miserabilis persona possit adire Principis curiam litem iam cœpta,& contestata coram Iudice ordinario, dum ibidem facilius admittit, quando miserabilis reus est,& conuentus.

Ex quibus fundamentis huic parti proclinior sum, & indubius,praxim huius Cancellariæ Pincianæ admittere, & attribuere casum curiæ vti validum,& legitimum debitori volenti iudicium creditorum mouere, & proponere in prima instantia in cancellaria,& ex eo solum casum curiæ iustificari.

47 Ex his,quæ à principio huius capitis resoluimus, vt clericus debitor si inter suos creditores introducat concursus iudicium,tanquam reus ad suum Iudicem Ecclesiasticum trahat omnes suos quoslibet creditores,& præcipuè.*n.*26. alia clegans deducitur quæstio resoluenda, vt si ad hæreditatem clerici iacentem,in qua siue laicus, siue clericus institutus fuerit hæres,& iste adire recusans, vel repudiauerit, si creditores defuncti pro solutione institerint,& concursum formauerint, vt propterea detur à iudice hæreditati iacenti curator,cum quo iudicium hoc agitandum erit instantibus ipsis creditoribus, iuxta textum in *l.*1.*&* 2.*ff.de curator. bonis dando. l. si diu. ff. ex quibus causis in poss.ff.catur* Parlador. *lib.*2.*rerum. quotidian.c fin.*4.*p.*§.1.*n.*5.Marta *de iurisdict.cent.*2. *casu* 123.*ex n.*1.*per legem iuris gentium.* §. *hodie. l. maiorem.l.rescriptum,ff.de pactis*,cum aliis per Nos latiùs in hac 1.*p.c.*13.*ex n.*3.*vers.hoc enim sæpe*,&c. 48

Vt in hoc casu concursus iste formandus sit omnino coram Iudice Ecclesiastico; ad quem tanquam competentem defuncti clerici debitoris communis creditores, laici recurrere,& cõcurrere debent : nam hæreditas iacens defunctum repræsentat, quæ adhuc defuncti retineat priuilegium,& propterea nec à foro Ecclesiæ bona ipsa exeunt, & defuncti priuilegio frui, constanter probant communiter Doctores,quos referens sequuntur Couarr.*practicar.cap.*31.*num.*3.Lassarte *de Gabellis.cap.*19.*n.*44.Felinus *in cap sanctæ Mariæ n.*8.*de constitut.* Petrus Barbos.*in l.hæres absens. n.*20.*ff.de iudicijs.*Marta *de iurisd. casu* 122. *n.* 15. Gutier.*pract.lib.*2.*q.*49.quam veriorem defendit Pereira *de manu Regia. tom.* 1.*cap.*16.*n.*20.*&* 21. videndus *ex num.*18.(vbi latè,& per varios casus distinctè præ cæteris discurrit)quando,& quibus casibus insinuatio testamenti clerici defuncti,aut 49 inuentarium bonorum pertineat ad Iudicem sæcularem,seu Ecclesiasticum, circa quæ etiam videndus Cenallos.*de cognit.violent.*2.*p.quæst.*78.*per totam.*quapropter nihil est,quod concursus creditorum formatus ad hæreditatem clerici defuncti iacentem nondum aditam,vel expressè repudiatam pertineat iudicis Ecclesiastici cognitioni, cum adhuc bona hæreditatis considerentur in patrimonio clerici defuncti,& sub ditione Ecclesiastica. Et hanc resolutionem expressè probarunt Gutierr.*pract.l.*2.*q.*49.*n.*3.Petrus Barbosa *in d.l.hæres absen.in prin.n.*183.Pereira *de manu Reg.t.*1.*c.*16.*n.*23.dum firmant, quod quando agitur de distributione, alienatione,vel adiudicatione bonorum hæreditatis iacentis clerici defuncti, semper recurrendum erit ad Iudicem Ecclesiasticum. Quidquid circa inuentarij confessionem, aut testamenti publicationem inter ipsos, & superiùs relatos controuersum sit.

Hanc resolutionem verissimam conturbare videtur Ioan.Gutier. *in tractat.de Gabellis.quæst.*88. dum disputat quæstionem, nostræ valde dissimilem,an gabella debeatur ex bonis hæreditatis iacentis clericis venditis, vt creditoribus satisfiat, & pro negatiua,*n.*2.arguit *l.quod alieno seruo.* 34. *in fin.ff.de adquir.rer.domin.& l.hæreditas.eodem tit. in fin.ff.de adquir.rer.domin.& l.hæreditas.eodem tit.* quod hæreditas iacens repræsentat personam defuncti, immò nunquam repræsentet personam futuri hæredis,etiam postea adeuntis *§.seruus autem alienus,instit.de hæred.instituendi.*sed potius ex- 51 traneus reputatur.*l.si ex re.§.fin.*ibi,*quia is eo tempore extraneus est. ff. de stipulat.seruor.*Lassarte *de gabellis.cap.*19.*num.* 42. Ergo cum persona clerici sit exempta à gabella pariter,& hæreditas iacens. 50

Deinde

52 Deinde *num.*3. inquit, quod hæc opinio quæ secura est) à fortiori procederet, si hæreditas (quæ repudiata ab hærede, & ad instantiã creditorum creatus esset defensor bonorum, & cum eo fulminato processu circa verificationem, & prælationem creditorum, sententia feratur, qua omnia defuncti clerici bona venire mandetur, creditoribúsq; satisfiat, iuxta vniuscuiusque graduationem. Et tunc non deberi gabellam, quasi & vti bona clerici defuncti, eiusque nomine veniant, ex textu *in §.1.inst.qui,& à quibus causis manumitti possunt,& §.1.inst.de hæred.qual.& differen.*

53 Nihilominus ipse Guttier.*ex n.4.& seqq.* transcribens, & sequutus Lasartem *de decima vendit. d.quæst.19.ex n.38.cum seqq.* longe eleganter tractantem hanc quæstionem, necnon Gutierrez dam. hunc obiter referentem, contrarium defendit; vt hæreditate iacente, siue postea adita, siue repudiata ex pretio bonorum venditorum pro satisfactione creditorum gabellam deberi, ea moti ratione, quia priuilegium clericis ne soluat gabellam, est mere personale, quoad hæreditatem, nec in hæredem transit, sed extinguitur cum persona. Qui quidem, vt cuitent illam difficultatem, de

54 qua Nos *n* 48. quod hæreditas clerici iacens gaudet foro ecclesiastico, respondent, quod quando bona hæreditatis iacentis venduntur ad instantiã creditorum, aut authoritate iudicis creato legitimo defensore, hoc casu huic gabellam deberi firmant quia vere tunc ab ipsis creditoribus, sibique ipsis bona hæreditaria venduntur, & non ab hæreditate nec à clerico per eam repræsentato, provt respondent Lasarte *d.cap.19.nu.* 40. & Guttierrez *d.c.68.n.*8. nullo tamen fundamento adducto.

55 Sed nihilominus horum DD. responsio falsissima est, & contra iuris principia notissima; cum creditores nunquam vendant bona debitoris nomine suo, sed nomine debitoris, maximè in concursu creditorũ, quo ipsi bona non vendunt, sed iudex in cuius manibus debitor sua bona dimittit vendenda pro satisfactione creditorum) & in hoc casu factum iudicis ad instantiam creditorum, est factum debitoris, ad iura vulgaria, & ideo nec ipse, nec creditores, sed solus debitor de euictione tenetur, provt latissimè per iura, & auctores videre est infrà *cap.13 à princ.* hac 1.*par.*

Immò quando creditor sua authoritate priuata vendit pignus, adhuc non suo nomine proprio sed nomine debitoris, & tanquã eius procurator ex natura contractus, & faculiate legis factus, & constitutus, vendere dicitur, vt per iura, & DD. plurimos probauimus infrà 2.*p.c.*26.*ex n.*46.*vers. nec obstat tertium, ex l.si cum venderet,* &c.

Destruitur vlteriùs prædictorum Doctorum responsio, quoniam quamvis personam creditoram in venditione consideremus, illi quandoque sunt etiam clerici, Ecclesia, & aliæ personæ à Gabella exempti, & hæc ratio quando foret vera; iam non fuisset constans ad absolutè, indistinctè soluendam gabellam.

Sed quidquid sit quoad solutionem gabellæ ex bonis hæreditatis iacentis clerici, propter personale priuilegium non transitorium ad hæreditatem, provt autumant præallegati Doctores circa gabellam loquentes; adhuc quoad forum non negant præfati Doctores, quòd ad iudicem Ecclesiasticum recurrendũ sit pro concursu formando,

56 moto, hæreditate clerici iacente; sed potiùs expresè fatentur, quod priuilegium fori respicit etiam eius bona clerici, & bonis eius etiam datum est, & sic nihil mirum, vt duret hæreditate iacente defunctum repræsentante, quod non reperitur in gabellæ exemptione, quia forum datur personæ propter ordinem personalem, ita eleganter latè prosequitur, & distinguit comprobans Lasarte *d.c.19 ex n.44.cum seq.* quem sequitur Ioan.Cuttier.*d.quæst.*88.*n.*9. licet non explicitè, nec exactè, quare firmissima remanet nostra resolutio, vt semper quoad instantiam creditorum formetur concursus hæreditate clerici iacente; iudex Ecclesiasticus, vti competens sit adcundus, cum debitor per hæreditatem iacentem repræsentatus sit clericus, & reus, cuius forum si qui tententur creditores ad late comprobata *à principio huius capitis*, vt secus sit post aditam hæreditatem, provt in istis terminis profitentur Lasarte *ex n.*40. Guttier.*ex n.4.cum seqq.& n.*7. Sed quæstione gabellæ persoluendæ, vel non persoluendæ de bonis defuncti venditis pro satisfactione creditorum instantium hæreditate iacente latiùs disputat & examinat post hos, & alios Petr.Barbos *in l.hæres absens,in princ. ex n.* 199.*cum seqq.ff. de iudicijs*, & alij quos in vnum congessimus infrà hac 1.*part.cap.*32 *ex n.*34.*cum seqq.& ex n.*28. vbi negatiua opinio contra Lasartem, & Guttierrez, vt verior fuit amplexa.

§. Vnic.

Hæreditati (cuius vsusfructus alicui fuit titulo legati vel institutionis relictus, & post eius mortem alius hæres institutus) curator tanquam iacenti sit ad instantiam creditorum dandus, vt iudicium concursus inter omnes legitimè introducatur.

SVMMARIVM.

Hæreditati iacenti dandus erit curator, cum quo formari possit concursus creditorum. n. 1.

*Hæreditas an iacens dicatur, cuius vsusfructus alicui fuit relictus, & post huius mortem datur hæres institutus. n.*2.

*Curatorem dandum esse hoc casu hæreditati, tanquam iacenti, tenet Matheosillanus. n.*2.

Vsusfructu relicto alicui, & post eius mortem hærede instituto altero, vsufructuarium vti merè legatarium, conueniri non posse, nec hæredem die non aduenientc. qui tenent. n. 4.

Creditores nequeunt conuenire vsufructuarium vniuersalem sed duntaxat hæredem, in quem transeunt actiones actiuæ & passiuæ. n. 5.

*Quomodo autem sit facienda solutio æris alieni ex hæreditate, n.*6. *remissiuè.*

*Hæres sub conditione, ante conditionem impletam adire non potest. n.*7.

*Hæreditati, cuius vsusfructus alicui fuit relictus, & post eius mortem hæres institutus, curator vt iacenti non datur. n.*8. *& seqq.*

Quo casu hæres puræ dicatur institutus, & statim adire potest. ibid.

*Vsufructuarius relictus, & post mortem altero instituto hærede dicitur merè legatarius. n.*9.

Hæc

Hæres inſtitutus poſt mortem vſufructuarij, tranſmittit hæreditatem, ſi viuente vſufructuario decedat.n.10.

Vſufructu relicto alicui per viam legati, & poſt eius mortem hæres inſtitutus, ille dicitur legatarius, hæreditas ſine curatore non eget.n.11.

Vſufructu relicto per viam inſtitutionis, & poſt eius mortem alius inſtitutus ſit hæres, priorem inſtitutionem reſoluit in legatum qui tenent.n.12.

6 *Vſufructuarium vniuerſalem eſſe verè hæredem, & poſt eius mortem hæredem inſtitutum eſſe fideicommiſſarium, verior tenet opinio.n.13.14.15.& num.16.*

Hæres inſtitutus in re certa alio non dato cohærede, intelligitur inſtitutus in tota hæreditate; detracta fundi mentione.n.17.

Leg.§.ſi ex fundo l.ſi quis ita hæres inſtitutus ſit ex certo fundo.D.de hæredibus inſtituendis. l. quoties. C.eodem, exornantur.ibid.

Quorum iurium diſpoſitionem etiam hodie procedere ſtante l.1.tit.4.lib.5.recopillat.n.18.

Hiſpano iure poteſt quis decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.n.19.

Vſufructuarius inſtitutus, tanquam hæres poteſt adire totam hæreditatem, licet poſt eius mortem alius ſit hæres datus.n.20.

Hæres inſtitutus ſua vita durante, verè hæres eſt, poſt eius mortem ſuccedunt hæredes ab inteſtato. num.21.

Verba directa quibus caſibus obliquantur, & trahuntur ad fideicommiſſum.n.22.remiſſiuè.

Hæres inſtitutus in vſufructu, donec vixerit, alio non dato hærede, aut ſubſtituto hæres eſt, tenetur reſtituere hæredibus ab inteſtato n.23.

Etiam de iure Regio n.24 remiſſiuè.

Hærede inſtituto in vſufructu viuente, ſi decedat, inſtitutus poſt eius mortem, non tranſmittit hæreditatem n.25.

L.vnic § ſin autem aliquid C.de caduc.tollend.exornatur.ibid.

1 HÆreditati iacenti dandum eſſe curatorem, cum quo formari poſſit iudicium creditorum inſtantium pro ſuorum creditorum exactione, diximus *hoc cap.ex n.47. & inferius hac 1. part.c.13.ex n.2.verſ.hoc enim ſemper*, &c.

2 Nunc de ſubtili quæſtione tractandũ, an dicatur hæreditas iacens, quando vſusfructus omniũ bonorum, relictus fuit alicui, ſiue per viam legati ſiue inſtitutionis, & poſt eiuſdem vſufructuarij mortem alius darur hæres inſtitutus, an interim dandus ſit curator eidem hæreditati, tanquam iacenti inſtantibus creditoribus defuncti.

3 Et partem affirmatiuam, vt ſcilicet, curator ſit nominandus à iudice, aſſeueranter dixit Matheſilanus *ſingular.4 nu.5.& 6.* ea ratione motus, quoniam hæres poſt mortem eius, cui legatus fuit vſusfructus omnium bonorum, eſt inſtitutus conditionaliter ſub die incerta quod durante vita vſufructuarij, adire hæreditatem non poteſt, & ideò creditores hæreditatis non debent tanto tempore expectare, ſed quia in talem hæredem actiones ſuas dirigere non poſſunt, nec conuenire, præcisè ad eorum inſtantiam nominari debere curatorem hæreditati iacenti.

4 Cui rationi (vt vſusfructus ſic relictus, & poſt mortem vſufructuarij hæres inſtitutus fuit, ille ſit mere legatarius, & quod hæres impeditus in vita vſufructuarij adire hæreditatem ſic ſub conditione, & die incerta datam, non poſſit) ſubſcribere alij permulti relati à Caſtillo *in tract.de vſufruct.c.8.ex n.23 & ſeqq.*

5 Roboratur, quoniam contra vſufructuarium vniuerſalem creditores hæreditatis ſuam actionem nec dirigere, nec intentare poſſunt. Vt contra Bart. tenuerunt communiter DD. docentes quod indiſtinctè hæres & non vſufructuarius teneatur ad æs alienum teſtatoris nomine perſoluendum, in quem dumtaxat tranſeunt actiones actiuæ, & paſſiuæ, & ipſe ſit conueniendus; non autem vſufructuarius. Paulus de Caſtro *in l.fin. ſin.autem.C.de bonis quæ liberis.* Guillelmus Benedictus *in repetit.cap Raynutius verb.cætera bona n.* 43. dicens communem opinionem. Idem firmat Alexand. *in l.ſi filio § ſi vir.D ſoluto matrim.* Barbacia *conſ.43.lib.3.* Decius *conſ.485.& conſ.536.n.13 & conſ.590.* communem dicit Ioan. Dilectus *in tract.de arte teſtam.tit legatis cautel.43.* Bellonus *conſ.7.n.1.* Decius *conſ 53.* Franciſc. Turz. *ceramun. opinion.quæſt.105.* Franciſc. Viuius *commun. opin. lib.1.verb. vſufructuarius.* Eandem quoque opinionem eſſe communiter ab omnibus approbatam enuntiat Couarr. *variar.reſol.lib.2.cap.2.n.4.* Petrus Pechius *de teſtament. coniugat.lib.5.cap.9. num* 6. Caualcan *de vſufructu mulieri relict.n.211* Andr. Gaill. *practicar.obſeruat.lib.2.obſerv.149. per totam.* Hartman. Piſtor. *lib.1.quæſt.iur.q.46.* per textum *in l fin. D. de vſufruct.legat.* Latius proſequitur Michaël Graſſus, *ſententiarum recept. § legatum quæſt.35.ex num.1.& ſequentib. qui ex num.* 6 2. poſt plures Doctores tractat, quomodo ex bonis ipſius hæreditatis ſit facienda ſolutio æris alieni omnino videndus, quia eleganter differit, & reſoluit. Si igitur vſufructuarius conueniri nõ poteſt à creditoribus, nec hæres quia interim adire non valet tanquam conditionalis, quouſque purificatur conditio iux a *l.ſi cum hæres. D. quando dies legati cedat.* Ergo hæreditati, vti iacenti nominandus erit curator, cum quo creditores hæreditatis (qui damnum ex dilatione pati non debent) agere, & experiri debeant. 7

8 Quibus tamen minimè refragantibus, contraria opinio, immò, quod hoc caſu curator non ſit dandus hæreditati cuius vſusfructus alicui relictus fuit, & poſt eius mortem alius hæres inſtitutus, longè verior, & receptior eſt. Cum hæres iſto caſu purè ſit inſtitutus, & poteſt ſtatim, adire non ſpectata morte legatarij vſufructuarij, iuxta longè veriorem opinionem, de qua ſtatim diximus. & ideò cum hæres adſit, contra quem agere poſſunt creditores, hæreditas non valet conſiderari iacens, & perſequens curator denegandus erit, vt contra Matheſilanum pro contraria parte adductum tenent Socinus *conſ.* 131. Couarr. *variar.lib.2.cap.2 nu.5.* Caualcan. *de vſufructu numer.224.* Paulus de Monte Pico *in l.Titia § fin.qu. 59.num.150.D.de legat.2.* Michael Graſſus *receptar.ſententiar.§ legatum quæſt.35.numer.7.* Rubeus, & Bellonus relati, & ſequuti à Menoch. *lib. 4. preſumpt.143.numer 5.* Caſtillo *de vſufructu cap. 8.num.33.*

9 Quæ reſolutio fundatur cõtraria ac certiori ratione, qua in contrarium motus fuit Matheſilanus quam longè veriorem admiſit communis, & receptior ſententia, vt ſcilicet hæres inſtitutus poſt mortem vſufructuarij omnium bonorum, purè ſit inſtitutus, & non ſub tempore, aut conditione, & poteſt ſtatim adire hæreditatem non ſpectata

ſpectata morte vſufructuatij, qui verè eſt le-
10 gatarius dumtaxat, ita vt præfatus hæres etiamſi viuente vſufructuario decedat trāſmittat hęreditatē: quoniam in hac ſpecie tempus mortis vſufructuarij non debet cenſeri adiectum inſtitutioni, vt additionem impediat, nec vt eam conditionalem reddat; ſed tantum differendi gratia, vt hæres non habeat commodum vſufructus, quandiu vixerit vſufructuarius, & ne iſte interim perturbetur, non enim prædicta verba prolata fuerunt à teſtatore animo ſuſpēdēdi, nec limitādi inſtitutionē hæredis, ſed oſtendēdi ſuam enixam voluntatem ſuper viribus legati, & vt liberè vſufructuarius potiri poſſit bonorū fructibus, & commoditatibus, hanc veriorem opinionem, & rationem reddiderunt infiniti penè Doctores relati, & ſequuti à Caſtillo *d.c.*8.*ex n.*30.*cum ſeqq.& à n.* 23. necnō alij plures ſtatim referēdi, latiſſimè, & accuratè tractauit, & reſoluit Cardinalis Mantica *de coniectur. vltimar. volunt. lib.*4.*tit.*5. *per totum.*

11 Hæc reſolutio, vt vides, procedit, quando vſusfructus relinquitur titulo legati. At verò quando relictus fuit titulo inſtitutionis, quando ſcilicet teſtator inſtituit aliquem hæredem in vſufructu omnium bonorum, & poſt eius mortem alium hæredem inſtituit; tunc abſque controuerſia procedit præfata reſolutio, vt nullo modo ad inſtantiam creditorum ſit dandus curator hæreditati, tanquam iacenti, cùm ſemper, & ab initio detur hæres, qui ſtatim poſſit hæreditatem adire, nam licet inter Doctores maxima facta ſit controuerſia orta; an inſtitutus in vſufructu ſit hæres vniuerſalis totius hæreditatis. An verò hæres inſtitutus poſt eius mortem, prout in caſu antecedenti: tamen qualibet prævalente opinione numquam admittendus erit curator, cum numquam hęreditas poſſit dici iacens, eo quod in terminis cuiuſlibet opinionis hæres purè adeſt, qui ſtatim adire poteſt hęreditatē, & aduerſus eū creditores agere.

12 Multi enim tenuere, quod quando quis fuit inſtitutus hæres in vſufructu hæreditatis, & poſt eius mortem alius hæres vniuerſalis datus, prior inſtitutio reſoluatur in legatum vſusfructus, & ſecundus purè ſit inſtitutus hęres in proprietate, ita vt ſtatim poſſit adire, & hæreditatem tranſmittere, quantumuis decedat in vita vſufructuarij, cùm non ſit hæres conditionaliter inſtitutus. Veram aſſerunt hanc opinionem Angel. Alexand. Andr. Gaill. Caſtrenſ. Corneus. Petr. Pechius. Couarr. *l.*2. *variar. c.*4. *n.*5. Patiſius, Emanuel, Suarez, Decius, Albanus, Simon de Prætis, Mandellus de Alba, quos refert, & ſequitur Caſtillo *de vſufructu, c.*8. *n.*43. vbi dicit libenter huic opinioni adhærere, quæ videtur magis conformis voluntati teſtatoris, qui velle cenſetur inſtitutum in vſufructu facere legatarium.

13 Contraria tamen opinio multò magis communior, & receptior eſt, & iuris fundamentis, ac teſtatoris voluntati nititur. Vt ſcilicet inſtitutus in vſufructu hæreditatis ſit verè hæres in tota hęreditate, & proprietate bonorum. inſtitutus autem poſt eius mortem ſit fideicommiſſarius, inſtitutus in vſufructu poſt mortem reſtituere grauatus intelligatur. Huius ſententiæ rationes adducit abundè Peregrinus *de fideicommiſſ. art.*5. *ex n.* 21. Sequitur Michaël Graſſis *receptar ſentent §. legatum. qu.*23. *num.*3. *& qu.*35. *num.*7 Durand. *de arte teſtandi. tit de legatis. cautela* 39. *num.*2. Bald. Angel. Iaſon. Alexan. Decius, Cardin. Zaballa, Corneus, Natta, Benonus, Beroius, Syluanus, Bertrandus, & alij relati, & ſequuti à Menochio *conſ. vlt. tom.*1. *num.*48. *& in conſ.* 273. *num.*6. *lib.*3. *& in tract. de præſumpt. lib.*4 *præſumpt.*141. *num.*26. *&* 49. & alij quamplurimi relati à Caſtillo *d. cap.*8. *num.*31. *&* 42. qui fatetur hanc opinionem magis communiter receptam.

Eandem etiam opinionem, vt veriorem ſequun- 14
tur viginti & ſex Doctores relati, & ſequuti à Menochio *in conſ.*1112. *à principio. lib.* 13. quam per totum conſilium viriliter tuetur, qui *ſub. num.*16. accuratè animaduertit, quod Baldus, Imola, Caſtrenſis, Picus, Ruinus, Zephalus, Emanuel, Suarez, Pariſius, & Albanus, qui pro contraria opinione allegantur, non loqui in terminis huius doctrinæ, quando quis fuit in vſufructu inſtitutus; ſed quando titulo legati eſſet relictus, & poſt eius mortem hęres alius inſtitutus, vt in priori caſu probauimus, & admiſimus.

Hanc eandem opinionem ampliſſimè tractat & 15
defendit Cardinal. Mantica *in tract. de coniect. vlt. volunt. lib.*4. *tit.*5. *art.*7. *per tot.* & *art.*11. *per tot.* qui *art.*2. *cum quinque ſequentibus*, aliud, & verè ſentit, quando vxor in vſufructu eſt inſtituta hæres, & poſt eius mortem filius teſtatoris, & non extraneus eſt inſtitutus hæres.

Et ſequutus Manticam, & Menochium in plu- 16
ribus conſiliis, & maximè *d. conſ.*1112. Cauacanus *de vſufruct. num* 72. *& ſeqq.* Peregrinus *conſ.*38. *& conſ.*43. & alios plures. Idem affirmat Vincentius Fuſſarius *in tract. de fideicom. qu.*277. *n.*41. *&* 42. aſſerēs quod quando quis eſt inſtitutus in vſufructu hæreditatis, & poſt eius mortē alter inſtituitur hæres inſtitutus in vſufructu cenſetur per fideicōmiſſum grauatus reſtituere inſtituto poſt mortem, ita vt iſte intelligatur vocatus per fideicommiſſum.

Fundamentum huius opinionis validiſſimum 17
eſt & deſumptum ex textu *in t.*1. *§. ſi ex fundo. l. ſi quis ita hæres inſtitutus ſit ex certo fundo. D. de hæredibus inſtituend. l. quoties C. eodem. tit.* quibus probatur, quod inſtituens in re certa, alio nō dato cohærede; intelligitur inſtitutus in tota hereditate, detracta vſusfructus mentione, quorum iurium materiam ampliſſimè exornauit Caſtillo *controuerſ. lib.*3. *cap* 17. *per totum* vbi etiam, eorum iurium diſpoſitionem procedere etiam hodie 18
ſtante *l.* 1. *tit.*4. *de los teſtamentos lib.*5. *recopill.* Ex qua ſuſtinetur teſtamentum, quo nullus fuit hæres inſtitutus, ſiue inſtitutus repudiauerit, aut capere non poſſit, tanquam inhabilis, aut incapax; & eſt locus hæredibus ab inteſtato. Et ſic noſtro iure Regio poteſt quis decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. Vide *ibidem* ampliſſimè *per totum cap.* 17.

Atque ideo cùm in noſtro caſu datur hæres in- 19
ſtitutus in vſufructu dumtaxat, & ſic in re certa, &alius non detur cohæres, cùm datus poſt primi mortem dumtaxat vocetur, primus adit totam 20
hęreditatē, & ſecundus per fideicommiſſum poſt mortem vocatus cenſetur, vt probant præfati Doctores.

Comprobant, nam quando quis inſtitutus eſt 21
hæres ſua vita durante tantum, vere hæres eſt, & intelligitur grauatus vt poſt mortem ſuccedant hæredes ab inteſtato per fideicommiſſum, qui cenſentur vocati, vel cohæres ſi datus fuerit. Plures per Vincentiū Fuſſariū *de ſubſtitut. q.*277. *ex n.* 44. *& per totam.* Videndi ſunt caſus, quibus ver- 22
ba

ba directa obliquantur, & trahuntur ad fideicommissum.

Quod & idem erit quando testator instituit aliquem heredẽ in vsufructu omnium bonorum,donec vixerit,& post eius mortem nullus alius vocetur substitutus,nec institutus,quia tunc vsufructuarius iste censetur heres institutus in tota hereditate, detractata vsusfructus, & sic rei certæ mentione;tenebitur tamen post mortem suam restituere venientibus ab intestato,qui hoc casu intelliguntur vocati è testatore.Sic post Manticam, Pechium,Castrensem,Decium,Parisium,Cephalum,& alios,bene fundat Menochius *lib. 4. præsumpt.141.ex n.2.vsque ad* 8.& post Caualcanum,
24 Sforciam,Odum,& Picum, Castillo *de vsufructu cap.8.n.45 & 46.* procedere etiam de iure Regio stante *d.l.1.tit.4.lib.5 recopilat.*

Denique infertur ex hac resolutione, quod
25 quando quis institutus est in vsufructu,& alius datur hæres post eius mortem, si iste viuo priori moriatur,non transmittit hæreditatem, cùm sit vocatus conditionaliter, & post diem incertum, qui non potuit adire, nec transmittere, & grauatus remanet cum tota hæreditate,sublato grauamine fideicommissi,per textum *in l.vnica.§.sin autem aliquibus,C.de caducis tollend.* vbi Doctores communiter,& plenissimè declarat Michaël Grassus *§.fideicomm.q.67.& 68.* Gaillius *practicar. l.2. obseruat.132.* Rolandus, Parisius, Cephalus,Menochius,Barsatus,Decianus, Riminaldus iunior, Surdus,Crotus,& alij permulti, & sequuti à Pedrocha *in cons.40. qu.5. à n.295. vsque ad 363.* Hondedeus *cons 70.n.10.& ex n.31.cum seqq.* Castillo *d.cap.8.ex n.37.cum seqq.*

CAPVT III.

De indiuiduitate iudicij concursus Creditorum, & ex quo indiuisibilitas hæc censetur.

Et an sit vniuersale, vel particulare iudicium.

SVMMARIVM.

In bonorum cessione,& dimissione vniuersa bona mobilia,& immobilia, iura & actiones ad debitorem pertinentia comprehenduntur n.1.

Iudicium concursus vniuersale esse traditur,& multis medijs probatur. n.2.

Iudicium vniuersale continet vnum corpus sub se complectens plura iura n.3.

Discussio bonorum respicit totum debitoris patrimonium,& ideo eius iudicium dicitur vniuersale.ibid.

Cessio facta à debitore diffinitur esse vniuersorum bonorum alienationem.ibi.

Creditores,cum de diuidendo debitoris patrimonio inter se tractant, iudicium commuui diuidundo certare videntur.n 4.& seq.

Indiuiduum est concursus iudicium,& inseparabilem connexitatem inter creditores inducit.n.6.& seqq.

Creditores ad hoc iudicium non solum euocantur,vt iura sua deducant,sed etiam vt simul inter se discutiant de eorum proprietate.n.7.

Prælationẽ creditoris impossibile est iudici agnoscere, nisi omnium creditorũ simul iuribus visis & recognitis.ibid.

In prouisione beneficij omnes oppositores concurrere debent,vt quis sit dignior referatur. n.8.

Dignior dici non potest ille,qui cum alio non concurrit, cum prælatio non cadat in solo vno; & expenditur textus in l.1.D.qui potior. & l.vtrum la 2.D. de assignat.libert.n.9.& 10.

Comparatiuum non datur absque positiuo.ibid.

In dispositione per quam quis alteri præfertur, eo ipso incluſus etiam censetur ob prælationem,quæ in vno solo non cadit ibid.

Creditores in iudicio concursus non solum certant vt aliis præferantur,sed vt eos etiam totaliter à iudicio excludant.n.12.

Expenditur titulus. D. & C.qui potiores,&c.& in l. 1.D.de separationibus.ibid.

Indiuiduitas iudicij concursus comprobatur.n.13.

Expenduntur ad id textus in l.iurisgentium 7.§ fin. l.maiorem. 8. D. de pactis cum alius. n.14.

Commendantur in hoc cap.tradita,n.15.& fin.

CVM verum sit in hoc iudicio creditorum omnia bona omneque patrimonium debitoris cedi,vt per iudicem distribuatur inter suos creditores iuxta vniuscuiusque prælationem,& graduationem,nihil sibi reseruato,ex his quæ longa serie scripsimus suprà *c.1. à n.13.cum seqq.*in quo patrimonio,& bonorum vniuersitate omnia iura comprehenduntur mobilia,& immobilia,iura,& actiones ad ipsum debitorem pertinentes,vt pluries per discursum huius labyrinthi 2
latiùs apparebit,sequitur per necessariam consequentiam,quod hoc iudicium concursus dicatur iudicium vniuersale, non particulare, provt de quolibet patrimonio, hæreditate legitima, & peculio, idem iudicamus, *l.hæreditas. D. de petit. hæredit. l. Papinianus, D.de inofficioso testamento. l. D. de peculio.* Vt ex Bart. Rebello, Peregrino; Vallasco,Maresçoto,Ioanne Garcia & aliis,dicit Marius Giurba *ad consult. Mesamen.cap.15.gloss. 11.num.19.part.1.fol.779.* nam vbi corporalia, & incorporalia vni nomini bonorum scilicet)sub ecta sunt,iudicium est vniuersale. Bald.*in cap.conquerente.num.8.de officio ordinarij,& cons.371. volum.3.* Natta *cons.155. num.8. & 11.* Menoch. *cons.147.num.28.* Tuschus *literra L. conclus.204. num.1.* Peregrinus *de fideicommiss.art.36. num.69.* Bald.*in l.terminato, num.4. C. de fructib. & litium expens.& in l.cum proponas. C.si quis alteri vel sibi.* Maranta *de ordine iudicior. distinct.4.num.2.* amplissimè tractat Petrus Barbosa *in rubr.D.solut.matrim.3.part.a n.7.cum seqq.multis,& à n.61.& seq.* Marius Giurba *decis.65.à n.3.* Videndas plures singulares doctrinas ad propositum applicabiles per Burgos de Paz *in quæst.6.ex num.40.cum seqq.* Molina *de primogen.lib.1.cap.26.in fin.ex num.29.* Castillo *in l.46.Tauri,verbo,en todo ello suceda.* Garcia *de benefic.5.part.cap.5.n.15.*

Et quod sub hac distinct. *cessio bonorũ* facta per debitorem in iudicio concursus includatur vniuersalitas iuxta naturam iudicij, latiùs probauimus *in 3.part.cap.5 ex num.7.& seqq.* vbi latissimè per varia, & singularia fundamenta, Doctorum authoritatibus roborata videbis. Ex aliis etiam comprobabis quæ iterum *eadem 3.part.in c.16. ex n.52.cum seqq.vers.& quia in illo vno creditore,* &c.

Bona enim omnia sua cedit debitor in hoc iudi-
cio concursus, vt dictum est, quibus compre- 3
henduntur proculdubio immobilia,se mouentia,

nomina

nomina debitorum, iura, & actiones, vt per plura probat Molin. *de iust. & iure tract. 2. disp. 572. ad princ. col. 2091.* quod facit iudicium vniuersale, *l. bonorum, 49. l. rei appellatione. D. de verbor. significa. l. si legat. 30. §. 1. D. ad Trebellian. l. nomen C. quæ res pignori oblig.* latissimè prosequitur Augustinus Barbosa *in tract. de appellatione verbor. vtriusque iuris, significat. appellatione 34. per totum* quæ vt diximus ius est, & iudicium vniuersale faciunt; nam iudicium vniuersale comprehendit vnum corpus vniuersum quod plura iura habet sub se, prout peculium, dos, hæreditas, & similia Maranta 4. *part. princip. distinct. 4. n. 1. & 2.* Et præfati Doctores id ipsum comprobant, quibus adiunge quæ diximus suprà *num. 2.*

4 Et ideo iudicium executionis bonorum debitoris merito dicitur vniuersale, quia omnia debitoris bona, & omne patrimonium exscrutatur, & totum respicit, & vt vniuersale iudicium ad se trahit quodlibet ait iudicium particulare, iuxta *l per minorem, l. solemus, D. de iudic. l. 1. D. de petit. hæredit.* optimè Gaido Papa *quæst. 428.* Francisc. Marcus *decis. Delphina 549. num. 12. part. 1.* quos referens sequitur Vincent. Carrocius *in tract. de excus. bonor. 2. part. quæst. 15.* quare merito, rectè definiunt Doctores cessionē bonorum factam à debitore, vt sit vniuersorum bonorum alienatio, vt per *l. magis puto. § nec passim. D. de reb. eor.* tenent Mattheus Brunus *in tract. de cessione bonor. quæst. 3. quæst. princip. sub num. 14* idem tenet Luca Matthæus Apizella *in tract. tutamen pauper. tit. 4. de cessione bonor. sub num. 63.* Simoncellus *de decretis tit. 6. inspect. 15. sub num. 28.* intellige tamen, vt sit alienatio non effectiua, vt statim producat alienationis effectus, sed præsentiua, & dispositiua, quatenus est alienationis species, & actus, per quem facilè peruenitur ad alienationem, & distractionem bonorum, prout declarauimus suprà *cap. 1. §. 2. num. 15. & seqq.*

5 Atque etiam cum omnes creditores pro suo iure, quod in bonis debitoris communis habent, de diuidendo patrimonio inter se tractent, cum ad id dirigatur concursus iudicium, & eo tendat; iudicium quodam communi diuidundo quasi certare videntur, *ad tit. D & C. communi diuidundo,* quod vniuersale est similiter, ex iam dictis.

Ex quibus sequitur, quod hoc iudicium creditorum etiam indiuiduum dicatur, quia ad prædictam diuisionem, & distributionem inter se huius patrimonij omnes simul creditores concurrere debent, & iis citatis, & præsentibus facienda est, prout signanter hanc diuisionem probauimus *in c. 1. à n. 28. 29. & 30.* atque superiùs.

Et quia iudicium communi diuidundo sui natura indiuiduum est, & inseparabile, ad latè cumulata per Nos *in commentarijs de supplicat. ad sanctiss. num. 2. part. cap. 14 à princip.* vbi multa in
6 comprobationem videnda erunt.

Sed omnium illa ratio fortior est, & aptior ad reddendum hoc iudicium creditorum indiuiduum, & inducendam connexitatem inseparabilem inter ipsos creditores, & eorum iura, quoniam isti creditores, non solum conuocantur, vt iura sua, quæ ad bona debitoris communis habent, & habere prætendunt, deducant, & controuertant, sed etiam, vt simul inter seipsos conferant, & discutiant, qui potiores sint, iuxta quam
5 plurimos Doctores citatos *in cap. num. 24.*

Hoc autē impossibile est posse cognosci, ac detegi, nisi omnes simul in vnum iudicium creditores concurrant, & in eodem iura omnium simul exhibita inspiciantur ab vno iudice, vt certum, & securum iudicium, & sententiam formare valeat circa omnium prælationē, & antelationem, quomodo enim potest vnus iudex vnius, vel alterius creditoris iura præferre aliis creditoribus, quorum iura non vidēt? non enim caret mysterio hoc iudicium dici *concursum creditorum*, quasi absque concursu iurium, & tituloram omnium examen anterioritatis & prælationis dignosci non posset.

Sicuti & accidit in prouisione beneficij, in qua 8
tractatur de eo conferendo vni magis digno ex oppositoribus, quod fieri non potest, nisi omnes simul concurrant coram eisdem examinatoribus, vt ex omnium concursu, & examine, certè referre valeant, qui potior, doctior, aut dignior sit, ex dispositione sancti Concilij Tridentini *sess. 24. de reformatione cap. 18.* & quæ abunde congerit. Nicol. Garcia *de beneficijs, 2. tom. 9. part. cap 2. à num. 1. cum seqq.*

Potior enim, & dignior vbi non adest con- 9
cursus aliorum, dici non potest; textus singularis, licet vulgaris *in l. 2. ff. qui potiores in pignore habent.* ibi, *non tam potior, quàm solus*, quasi dicat quod ad hoc, vt quis creditor valeat potior iudicari in suo iure, non debet esse solus, sed requiritur concursus cum alio, aliisve secum contendenbus, facit etiam textus *in l. verum, la segunda. ff. de* 10
assignand. liber. vbi quod prælatio non cadit in vno, sed inter plures, textus *in §. 2. instit de assignatio. libertor. l. vnum ex familia per totam, ff de legatis 2. l. cum Pater, §. à filia. ff. eodem tit.* Palatius Rubius *l. 24. auri, num. 23.* Bernard. Diaz *in regala 141.* Couarr *lib. 1. variar. resolut. cap. 19. n. 3.* Gregorius Lopez *in l. 2. tit. 15. part. 3. glossa 1.* & iterum *in l. 8. tit. 4. part. 5. vers. actio.* Antonius Gomez *in l. 17. tauri. num. 19.* Gaspar. Baëza *de non meliorandis filiabus, cap 9.* latissimè prosequitur Castillo *controuers. lib. 2. cap. 13. ex num. 1. cum multis sequentibus* qui innumerabiles penè alios Doctores recenset, videndus. Ex quibus & ex Decio Didaco Perez Flami. Cartario, Tello Fernandez, & aliis Ludou. Molin. *16. de primogenitis, l. 2. c. 11. n. 4.* Ioan Gutierrez *de iuram. confirmat. 1. par. cap. 9. num. 15. & practic. lib. 2. quæst. 52. num. 2.* Angulo *de melioration. l. 11. glossa 10. num. 1.* Burgos de Paz *Iunior. quæstion. ciuil. 1. part. quæst. 1. num. 19.* (qui seuerè arguit contra Patladorum contra communem sectatorem *l 2. cap. 13. per totum*) plura etiam congerit Fontanella *de pactis nuptialib. tom. 2. clausula 4. glossa 9. part. 4. ex num. 131. cum multis sequentibus*, vbi eruditè hoc fundamentum, & doctrinam exornat *fol. 177. & sequenti.*

Non enim damus comparatiuum absque positiuo, ex dictis iuribus, & Doctoribus citatis, nec concursus nisi inter duos, aut plures, se adinuicem opponentes in vno eodemque iudicio, vbi omnium iura examinātur, vt quis potior sit cognoscatur, & cæteris præferatur, non aliter, ex quo manifestè infertur ad præcisam connexitatē, & indiuiduitatem hanc iudicij concursus creditorum. 11

Et propterea in dispositione, ex qua quis alteri præfertur, ea ipse iste inclusus intelligitur, & admissus ex suppositione prælationis, quę circa vnū solum cadere non potest, probat textus *in l. cum filius, 78. §. pater cum filia. ff. de legatis 2.* vbi dicitur, quod quando testator vult, vnum alteri præferri, videtur omnibus legare, sub qualitate tamē

prælationis in ipsos vt Barr. Decius *decis.* 184. *numer.*6. Aluarad.*de coniect.mente test. lib.*4. *cap.* 2.*num.*146. Additionat.ad Molinam *lib.*2.*ad cap.* 17.*Thesaur. decis.*36.*num.*5.Socin.*in cons.* 19.*num.* 20.*lib.*1.Bald.*in l.fratres num.*13.*C.de inoffic.testam.* Ruin.*decis.*154.*num.*6.*vol.* 2.

12 Probatur insuper hæc iudicij concursus connexitas,& indiuiduitas, quoniam creditores in illo non tantum concurrunt respectiuè adprælationē inter seipsos, sed etiam simul totalem exclusionem cęterorum à bonis concursus,contendentes ad nuicem,& opponētes defectus aduersus cæterorum iura , & credita in iudicio per ostensa, maximè minus priuilegiati,& Chirographarij,aduersus hypothecarios,& priuilegiatos,ne isti suis creditis bona debitoris consumant,sed iis exclusis sibi sufficiant , *ad totum titulum. ff. & Cod. qui potiores in pignore habeantur.* Pro qua doctrina facit *textus in l.*1.*post principium, ff. de separationib.* ibi *admissis autem commixtisque creditoribus Titij , minus sunt consequuturi , quia ille non est soluendo, aut minus consequentur , quia plures sunt ij creditores* , &c. Et ideo eorum interest , se adinuicem excludere,& ad hoc ipsum inter se cōtendere, vt quotidie experimur,quę omnia absq; simultaneo creditorum concursu in eodem iudicio;iuriū inspectione,& sine eorum copia data adinuicē inter creditores ipsos, minimè rectè peti possunt, habent enim in hoc concursus iudicio singulorū prædictorum iura omnimodam dependentiā inter se inseparabilem,& indiuisibilem attenta iudicij natura quoad effectum prelationis,vt clarè patet ex rationibus fūdamētalibus relatis hactenus.

13 Et in nostris terminis,quod hoc iudicium concursus creditorum sit indiuiduum,& vnum continēs inter omnes creditores,& propterea omnes in vnum iudicium,iudicemque concurrere debere inseparabiliter, ne causæ continentia diuidatur, tenent Vrsillus *in addit.ad Afflictum decis.*280. *n.*7.Garcia Mastrillus *in decis.Sicilię* 79.*per totam.* Ceuallos *in* 5. *tom.de cognit. per viam violent.* 2. *part. quæst.* 71. *per totam* Alphonsus Cuzman.*in tract. de euictionib. quæst.* 7.*numer.*56. *& sequenti iunct.n.*60. *vers.principalem conclusionem* , expressè etiam Marta *in tract.de iurisdict.*4.*part.centur.*2. *cap.*123.*n.*14 *& alij infra citat.cap.sequentia n.* 21. *vers.quapropter, ne continentia causæ,*&c.

14 Pro hac connexitate iudicij faciunt iura singularia *in l.maiorem,ff.de pactis l.iuris gentium* §. *fin. ff.eodem.in l. fin. C.qui bonis cedere possunt* , dum disponendo circa beneficium dilationis per creditores concedendæ debitori communi præmissa conuocatione omnium afferunt , quod omnium creditorum fiat concursus , & coadunatio in vnum locum ad conferendum inter seipsos,vt in illius verbis, *d.l fin.*ibi,*vt omnibus in vnum.coadunatis.* Item etiam eodem casu disponit.*l.*5.*tit.*25. *part.*5.ibi,*los juntaste en vno.* Et pluribus Doctoribus probant Gondisaluus de Paz *in prax.*4.*part.* 1.*tom.c.*6.*per.totum.*Guzman *de euictionib d. quæst.* 7.*à n.*47.Ceuallos *loco citato & in* 4.*tom. q.* 896. *n.* 623. *&* 624. Afflictis *decis.* 288. Rota *dec.* 87. *num.*2.apud Statul.Pacific.*de Saluiano interdict.ad calcem.tract in antiqua impress.*Fontanella *de pactis nuptialib.tom.*2.*conclus.*5.*glossa.*8. *num.* 42. *part.* 8. latius explicat Martha *in tract.de iurisdiction.p.*4. *centur.*2.*cas.*23 *num.*8.*& sursum à num.* 1. *& seqq.* & ex hac doctrina facile infertur ad vnitatē,connexionem,& indiuiduitatem huius iudicij,& ad eius simultaneum concursum, quia si concursus, ergo connexio. 15

Quæ omnia diligenter annotabis ad veram cognitionem intrinsecæ naturæ huius iudicij , *& pl cito de acrehedores* , quia sic digesta apud neminem reperies , quoniam licet Doctores præcitati dicant,quod in hoc iudicio omnes distinctè creditores,concurrere debent,reddunt pro ratione, ne continentia causæ diuidatur , quo supponunt per necesse causarum continentiā,& indiuiduitatem iud cij.quæ ratio respicit dumtaxat effectum indiuiduitatis,non tamen indiuiduitatis causam, nec rationem indicat, de qua nos quærimus, & effectum reddimus in hoc cap.vtilissimam valde ad multas difficultates dissoluendas, quarum resolutio ab ea pendet omnino. 16

Ex hucusque dilucidè cōsideratis facile percipies singularem theoricam , quòd iudicium hoc cōcursus nō sit vniuersale,nec vniuersalitatis qualitas hæc causatur ab ipso concursu creditorum cōcurrentium pro suis creditis ad bona debitoris;sed imò principaliter , & immediatè causatur ab ipsa debitoris cessione, & dimissione vniuersi sui patrimonij,in quo dumtaxat verificantur doctrinæ,& fundamenta hactenus ponderata,inducentia iudicium vniuersale,quæ proculdubio adaptari non possunt,creditoribus singulis concurrentibus pro suis creditis iuribus,& rebus particularibus & non pro iuribus vniuersalibus,quapropter impossibile est,quod possint causare iudicium vniuersale,nec vniuersalitatem;licet aliàs 17
causent iudicij indiuiduitatem prælationis inter seipsos , quæ indiuiduitas rectè cadere potest in iudiciis particularibus,& sic de vna re particulari ad aliam rem similiter particularem ad *l.* 1. *& 2.ff.de quibus reb.ad eundem iud.eatur* , & ad latè tradita *infra c seqq.*4.§.1.*ex n.*30.*cum seqq.*non tamen inducit vniuersale iudium,nec de indiuiduitate ad vniuersitatem potest fieri illatio , cum quælibet de per se suos distinctos operetur effectus, & vtraque simul commixta , & vtraque simul concurrens in vno , & eodem iudicio quælibet distinctè operatur, ac suos producit effectus iuxta cuiuslibet obiecta , & ideò tunc iudicium hoc commixtim dicetur iudicium vniuersale, & indiuiduū.Et videbis vlterius *in c.seq.*§.1.*per totū.*

CAPVT IV.

Iudicium concursus an ad se trahat omnes alias lites coram diuersis iudicibus (aliàs competentibus)pendentes,siue ante, siue post concursum formatum.

SVMMARIVM.

*Solent debitores plures habentes foros,(quos iure renuntiatione , aut submissione fortiuntur) in omnibus à creditoribus conueniri.n.*1.

*Quando reus habet plures foros, actor , vel ille qui prius ad iudicium prouocat potest quem velit ex iis eligere etiam aduersario inuito.n.*2.

*Debitor communis plures foros habens , vtendo hoc præueniuo iudicio , in quo maluerit , concursum potest formare.n.*3.

Creditor

Creditor potest vnum, & idem creditum petere partim coram vno iudice, & partium coram alio; poterit tamen cogi à debitore vt in vno eodémque iudicio petat, ne pluribus vexetur molestiis. n. 4. & 5.

Creditores, quando omnium causarum concursus cumulationem petunt, ad quem Iudicem cumulatio pertineat, difficile est num. 6.

Duo casus distinguendi ad perfectam huius cap. cognitionem, primus, quando debitor, pendentibus contra se causis, format concursum coram competenti Iudice, de quo ex num. 8. alter, quando absque interuentu debitoris ad ipsius bona creditores inter se formant concursum, de quo ex n. 30. num. 7.

Concursus causatus à debitore, est nouum iudicium super noua, & diuersa lite independenter se habens ad alias, & si omnes ab illa tanquàm à capite dependeant num. 8.

Accessoria dependent à principali non contra. ibidem.

Cessio simplex bonorum, licet nequeat ad instantiam creditorum fieri, potest fieri à debitore de per se in iudicio, & extra iudicium. num. 10.

Cessio bonorum, licet de per se stet; vt creditoribus noceat, intimanda illis est, & explicatur doctrina Caroli de Grassis ibidem.

Sententia lata ab aliis Iudicibus vniuersali concursui non præiudicat, nec exceptionem rei iudicatæ inducit n. 11.

Et de huius doctrinæ ratione. n. 12.

Iudicium vniuersale concursus diuersum esse à iudiciis iam per creditores particulariter motis contra debitorem ex multis traditur. num. 12.

Iudicium à creditoribus intentum, est particulare; concursus verò, quod à debitore mouetur, vniuersale. ibidem.

Debitor potest iudicium concursus nouiter introducere coram quolibet suo Iudice competenti siue sit ex iam electis à creditoribus, siue non n. 14.

Ius nouiter propositum, noua eget, & diuersa instantia coram alio Iudice competenti proponenda. ibidem.

Causæ omnes iudicij individui concursus coram vno Iudice sunt tractandæ, ne continentia dividatur. num. 19.

Expenditur textus in l. 1. & 2. D. de quibus rebus ad eund. indic. & in l. nulli. C. de iudiciis cum aliis. ibidem.

Concursus creditorum vbi adest, ibi continentiæ causæ exceptio locum habet ibidem.

In connexis idem est iudicium. n. 16.

Pater faciens vinculum tertij, & quinti bonorum, omissa forma l. 27. reducitur ad formam. l. & vtrumque pertinebit ei, quem forma legis vocat. nec vocato pertinet quintum, quod pater extraneo dare poterat, ratione vnionis n. 17.

Connexa sunt individua. n. 18.

Connexæ, aut mixtæ causæ, quæ diuisionem absque partium dispendio recipere non possunt, coram vno iudice sunt tractandæ. num. 19.

Natura huius iudicij non patur, vt coram diuersis Iudicibus tractetur, cùm ordinetur ad prælationem iurium omnium creditorum. n. 20.

Creditores omnes citati tenentur simul coire ad hoc iudicium, ob eius indiuisibilitatem. n. 21.

Et quod individuum sit probatur. ibidem.

Iudicium concursus est corpus integrale compositum à iure debitoris & iuribus creditorum; quæ tanquam membra illius iudicantur. num. 22.

Membra à suo capite discedere, & separari non possunt. n. 23.

Caput, vt pars corporis principalis, semper attenditur. n. 24.

Causæ omnes contra debitorem coram diuersis Iudicibus etiam competentibus motæ, debent incorporari cum iudicio principali concursus, & ad hoc, tanquam ad caput, trahi n. 25.

Explicatur textus in l. cum in diuersis 44 D. de religios. & sumptib. funer. & in l. 2 tit. 5. lib. 2. compilat. ibidem.

Homicidij facti in confinio diuersarum iurisdictionum, Iudex competens est ille, in cuius territorio inuentum est caput occisi n. 26.

Maioratus bona, si sunt in diuersis locis, aut prouinciis, ad iurisdictionem districtus ille attenditur, in quo maioratus caput inest, vt principale, numero 27.

Beneficia vnita, quæ sub diuersis diœcesibus sunt, ea Episcopus confert, in cuius diœcesi est caput eorum. num. 28.

Causæ omnes motæ, aut mouendæ per creditores contra debitorem communem coram vno, seu coram diuersis Iudicibus, trahendæ sunt ad vniuersale concursus iudicium, tanquam principale caput. numero 29.

SOLET debitor communis à suis creditoribus conuentus per varia tribunalia vagare & coram diuersis Iudicibus conueniri, competentibus tamen, cum multos foros quis sortiri valeat de iure, aut etiam mediante debitoris proprij fori renunciatione, & submissione omnibus generali, vel speciali cancellariis & supremis regijs tribunalibus, iuxta ea quæ abunde tractauimus *in nostris commentariis, de retention. Bullar. 2. p. c. 27. per totum.* 1

Quo casu electio est actoris, vel eius, cui licitum est prius in iudicium comparere, & prouocare, qui iure permittente potest omnium, quem maluerit rei forum eligere, etiam aduersario inuito. vt docent glossa vltima in fin. *in l. actor. fin. C. vbi in rem actio*, & ibi Curtius *n. 2.* Baldus *n. 5.* Salicetus *n. 2.* Paulus *num. 4.* Panormitanus *in c. sanè. num. 4. & in cap. fin. numero 43. de foro competenti.* Marianus Socin. *in d. cap. sanè. num. 11. vers. decima declaratio*, & *in cap. cùm sit generale, num. 6. & in cap. licèt ratione. num 9. vers. vlterius quia supra, eodem tit.* vbi latissimè Felinus, *& in cap. dilectus, el Secundo. numero 10. de rescriptis.* Aretinus *in d. cap. cùm sit generale. num. 7.* Item Baldus *in l. fin. num. 2. C. si a non competente Iudice.* Romanus *cons. 197. num.* Tiraquellus *de retractu linagier. §. 3. glossa 5 numero. 9.* Carleual. *in tract. de iudiciis. lib. 5. tit. 1. disp. 2. quæst. 3. num. 152. fol. 74.* Couarr. *lib. 5 variar. resolut. cap. 18. num. 6.* Franchis. *decis. 177. per totam*, & est lex. 32. *tit. 2. p. 3.* & ibidem Gregorius Lopez *glossa 17.* & Nos diximus *in tract. de retentione Bullarum. 1. p. cap. 10. §. vnico, num. 21. & sub numero. 25.* Sicque facilè accidit debitorem à suis creditoribus per diuersa tribunalia molestari, & coram diuersis Iudicibus conueniri. 2

Hinc est quod debitor communis, vtendo concursus iudicio præuentiuo inter suos creditores, si plures Iudices, & foros habeat, coram quibus cõ- 3

ueri valeat ad eum pertinet Iudicum ſuorum electionem, & coram quo maluerit concurſus hoc iudicium formare, ex prædictis Doctoribus, & in terminis probant Scaccia *in tr. de iudicijs ciuilibus, & criminalibus, lib. 2. c. 34. n. 43. & ſeqq.* Ioannes Baptiſta Ciarlinus *controuerſiar. c. 36. num. 7. & 8.*

4 Verùm vnus, & idem creditor hoc facere poteſt ſcindendo vnum, & idem creditum, partim coram vno Iudice, partim coram alio petendo, nec ex hac diuiſione aliqua inducitur partis renunciatio, *§. ſi minus inſtit. de action.* eſto quod de pluris petitione proteſtatus non ſit, niſi forte pro reſiduo petat, docet Baldus *in l. ſi ex toto §. ſi ita n. 3. de legatis 1* Mantica *de tacitis, & ambiguis conuentibus lib. 15. tit. 5. n. 5.* Seſſe *deciſ. 202. n. 23. lib 2.* Menochius *lib. 3 præſumpt. 45. num. 11.* Seraphinus *deciſ. 1197. n. 2.* Matheſillan. *notabil. 115.* Iaſon, & Doctores *in l. quidam exiſtimauerunt, ff. ſi certum petatur.* Ioſeph Ludouicus *in deciſ. Lucenſ. 46.* Carrocius *de oblatione part. 2. quæſt. 7.* Surdus *conſ. 224. num 4. & 13.* Antonius Amat. *variar. reſolut. 43 num. 14. & 15.* Antonius Gomez *lib 2 variar. cap. 10. num. 6.* Azeuedo *in l. 7. à n. 18. tit. lib 4. recopillationis vbi alios.*

5 Verum tamen eſt, vt creditor ita diuidens ſuum creditum cogi poſſit à debitore, vt ſimul, & ſemel coram vno iudice totum petat, ne debitor ipſe pluribus vexetur inſtantiis, & iudicialibus expanſis, ex Iaſonis doctrina *in d. l. quidem exiſtimauerunt n. 8.* Cornacan. *deciſ. 189.* qui iudicium aliàs nullum reddi, ſtante contradictione debitoris, concludit ex Bart. *in l. in commendato §. ſi duobus ff. commodat. & in l. non eſt nouum, ff. de actionibus empti.* Angelus, & Doctores *in d. l. cum quædam puella §. quoties de iuriſdictione omnium iudicum,* vbi Carolus *num 4.* qui de communi teſtatur. Surdus *conſ. 224. ſub num. 4.* Menochis *de arbitrariis caſu 371. num. 14.* Aſinius *de executione §. 7. c. 91. num. 1 & 2.* Antonin. Amat. *variar. reſolutionum cap. 43. num. 16.* iuxta quam diſtinctionem intelligendum eſt, quod negatiuè dixit poſt aliquos Doctores Marius Giurba *deciſ. 112. num. 6. principio,* & præfatam dictionem veriſſimam ſequuntur poſt alios Doctores Antonius Gomez, Azeuedo, *paulò antè citati.*

6 Iis ſic diſtributis cauſis in varios iudices, & diuerſa tribunalia contra vnum debitorem communem, ſolent ipſi creditores ad inuicem ſe opponere aliorum litibus, & eorum progreſſum impedire, & inanibus articulis confundere. Et tandem, vel ipſe debitor cauſando nouum hoc iudicium concurſus, vel ipſi creditores intricationibus iam defeſſi, petunt omnium cauſarum coadunationem, & accumulationem ad vnum, & eundē iudicē, ſinguli certantes ad ſuū omnes trahendas, quiſnam prævalere debeat, eſt quæſtio non leuis.

7 Ad eius reſolutionem duo ſunt diſtinguendi caſus, primus eſt, quando debitor pendentibus contra ſe cauſis, ſeparatim, & ſeorſim format concurſum. Vel coram vno ex iam electis iudicibus per creditores, vel coram alio pariter ſuo competente iudice. Secundus caſus, quando abſque interuentu debitoris ipſi creditores inter ſe formant concurſum ad bona debitoris.

8 Circa priorem illud conſiderandum, quod concurſus cauſatus à debitore communi, eſt quoddā nouum iudiciū ſuper noua, & diuerſa re à litibus pendentibus iudependēter ſe habens ad illas, tametſi illę omnes ab illo, velut à capite principali inſeparabiliter dependeāt, ſunt enim membra illius capitis, ab & eo regūtur, vt cōtingit in acceſſoriis reſpectu ſui principalis, quæ ab iſto dependent, & non iſtud ab illis iuxta iura, & doctrinas vulgares. 9

Et ſic videmus in ſimplici ceſſione bonorum, quæ licet nequeat fieri niſi inſtantibus creditoribus; tamen de per ſe in iudicio, & extra iudicium fieri poteſt à debitore, provt adnotauimus ſupra, *cap. 1. à num. 57.* de per ſe enim ſtat, & in omnes influit creditores etiam abſentes; quia dependet à ſola mera voluntate debitoris. Cancerius *variar. reſolut. lib. 2. cap. 9. à n. 43. & à num. 51.* Carolus de Graſſis *de except exception. 17. n. 56.* quod intellige quoad illum primum actum facultatiuum deducendi in iudicium hunc concurſum, & ceſſionem bonorum, nam poſtmodum vt illa creditoribus præiudicet intimanda eſt, ad latè tradita per Carolum de Graſſis *in tract. de exceptionib. d. except. 17. n 50.* quem ſic componendum eſſe cenſeo, in ſua manifeſta contrarietate in iſtis duobus locis ſuis. 10

Et in hoc cognoſcitur ius eſſe diuerſum, & ſeparatum ab iam defunctis in iudicium, quando ſcilicet ſententia in iſtis lata illi non parat præiudicium, nec exceptionem rei iudicatæ inducit. Bald. *in l. per hanc num. 11. verſ. breuiter, Cod. de temporibus appellat.* Philippus Franciſc. *in cap. cum in Eccleſ. 36. ſub num. 11. de appellationibus;* Scaccia de appellatio. *quæſt. 11. num. 29.* Socinus *in cap. fraternitatis 17. art. 5. princip. num. 63. de teſtibus* Latius Nos *in tract. de ſupplicat. ad Sanctiſſ. 2. part. c. 8. à num. 12. & ſeqq.* 11

Quod de plano verificatur in hoc concurſu per debitorem formato, quia iuri, & exceptioni præuentiuæ, nouiter, & principaliter per eum introductæ nihil officit res iudicata, nec adhuc confeſſio facta à debitore, cum qua ſimul concurrit, & legitimè ſtare poteſt, etenim tendit ad eius modificationem, & reſpicit executionem, provt ſupra *cap. à num. 23. & cap. 2. num. 2. verſ. nec dicatur, quod priuilegium,* &c. ac ideo penitus diuerſum, & nouum eſt hoc ius à cæteris controuerſis, iam deductis, quia alia res eſt. 12

Et quod hoc iudicium concurſus motum à debitore, ſit nouū iudicium inter creditores, diuerſum ab iam deducto, vel deductis per creditores contra debitorem petentes ſuum creditum, licet obiter, firmaui. Docto Marta *in tract. de iuriſdiction. 4. part. centur. 2. caſu 123. num. 13. & num. 12. & fin.* cuius aſſertio ex iam dictis, & mox dicendis fundamentum recipit. Et quia aliud tunc agitur, aliud nunc, iuxta textum *in l. ſi mater §. ſi quis ita, ff. de exceptione rei iudicatæ,* tunc à ſingulis intentatur iudicium particulare, nunc ex natura cauſæ iudicium vniuerſale à debitore mouetur, vt probauimus, ſupra *cap. 3. à principio.* Et ſic inter hæc iudicia clara patet diuerſitas, & in terminis, quod iudicium ſuper credito intentatum per creditorem contra debitorem ſit diuerſum, & ſeparatum à iudicio poſtea formato per debitorem ipſum ſuper ceſſione bonorum; eleganter tenent Capella Tholoſana *deciſ. 28. verſ. item fuit,* & ſequutus per Lancellotum Robert. *de attent. lite pend. 2. part. cap. 4 num. 23.* 13

Ex quibus infertur primò, quod iſte debitor cō- munis poteſt hoc iudicium cōcurſus nouiter introducere corā quolibet ſuo Iudice competente, 14

ſeu

seu ille sit vnus ex iam electis à creditoribus, siue iis omnibus omissis coram alio nouo, vel etiam per casum curiæ, quo potitur ex natura causæ, coram regali concellaria iuxta ea quæ affluenter dicta sunt supra *c.2 per totum.*

Et quia quando ius nouiter propositum est separatum, & diuersum ab iam deductis, nouum est, & diuersum iudicium, nouæ eget, & diuersa instantia coram Iudice competente nouiter introducenda, quia nouis defensionibus, & nouis terminis, & articulis eget, & vertitur prout abundantissimè probauimus *in nostris commentariis de retentione Bullarum 2.p.c.8.per totum.præcipuè à n.* 18.*cum seqq.* probant latiùs & expresè Decius *in leg. edita per textum ibi.n.28.cap.de edendo.* Aymon Craueta *cons.84.à numer.9.volum.5.* Angelus *in l.1.§.si stipulanti ff.de verborum obligationibus.* Alciatus *in l.1.§.si quis simpliciter num.* 27. Purpuratus *in d. l.edita. num.* 259. Vtillus ad Afflictum *decis.* 148.*num.* 5. Laudercus *cons.* 93. *sub num.* 2. Maranta *p.6.art.3.num.* 9. & 10. Peregrinus *cons.* 92.*volum.*2. Baldus *in cons.*170.*volum.*1. Tuschus *tom.3.littera E. cons.* 464. *num.* 12. Iason. *in d. l. edita num.* 27. Corsetus *singul.* 158. *vers. Iudex el segundo.* Intrigol. *lib.singular.*156.*numer.*1. Ponte *cons.*42.*numer.* 23. & plenius Zacius *lib.* 2. *singular.repor.cap.*2. Anton. Contius *lib.*1.*disp.iuris c.*9. Cuiacius *lib.*4.*obseruationum.*23. & *cons.* 142. hanc doctrinam mirabiliter exactè probat Giurba. *decis.*10.*per totam maximè n* 18 *& seqq.*

15 Secundò infertur, quod cum hoc iudiciũ concursus sit indiuiduum, in quod cõcurrer omnes creditores tenentur, quorum indubiè causæ sunt connexæ, inseparabiles & indiuisibiles iuxta vim & efficaciam rationis huic articulo cõducibilis, & adaptabilis, de qua in capite antecedenti per totum; sequitur, quod omnium causæ coram vno eodemque Iudice duntaxat, debent tractari, ne earum continentia diuidatur. *textus est in l.1.& 2. ff.quarum rerum ad eundem Iudicem eatur. l. nulli. Cod.de iudicijs, cap per tuas. de arbitrijs cap. fin de rescriptis. cap. dispendia. eodem tit. in 6. l. si idem cum eodem. §.quod si muti ff.de iurisdictione omnium Iudicum, l.1.C.de assertione tollenda. l.si de proprietate.cap.si à non competenti Iudice. l. cognitio §. si plures ff. de libera legata l.iam collectores. §. penultimo.C.de re milita.lib.*12.*l.*12.*tit. lib.* 8.*recopillation.* quapropter vbi adest concursus creditorum, ibi exceptionem continentiæ causę locum habere afferunt Villadiego *in politica cap.*1.*n.*13. *vers. y en concurso de acrehedores.* Carleual. *de iudicijs t.* 2.*lib.*1.*disputat.*2.*sub num.* 3. vbi *per totam.* de cumulatione processuum tractat, de quo latiùs infra §.3.*n.*6.*& seqq.*

16 Ex quibus deducitur vulgare axioma, quod in connexis idem est iudicium. Castillo *controu lib.*5. *cap.* 165. *num.* 15. *& seqq.* Gratian. *disceptatione* 851. copiosè etiam Ioan. Maria Nouarius *in praxi electio, & variatio fori.quæst.*46.*per totam sect.*1. *& q.*45 *num.*11.*&* 26.*& q.*195.*n.*8 Mierez. *de maiorat.*3.*p.q.*8.*ex n.* 17. *cum multis seqq.* amplissimè ipse Castellus *in tom.*5.*cap.* 100.*per totum. & melius tom.*6.*cap.*128.*per totum.* præcipuè *ex num.*31.

17 *cum seqq.* circa illam quæstionem vinculum tertij, & quinti factum à patre inter filios prætermisso ordine *l.*27.*tauri.* vocatum expresè à patre aduenięte casu suæ vocationis, nec poterit petere quintũ bonorũ, de quo liberè poterat fũdator disponere in extraneos, cùm sit vnitum cum tertio vti principali, & de vtroque vnum sit iudicium, & ideo excluſa expressa patris vocatione, tum tertium, quàm quintum pertinebit ei, cui iuxta formam *d.l.tauri.* pertinet, ac reducitur successio. Plures Doctores pro eo adducit, quibus adde Doctor Perez de Lara. *de vita homin.c.* 30. *n.* 111. nouissimè Noguerol. *allegatione* 25.*à n.*111. *cum seqq.* quod ita fuit determinatum his diebus in hac cancellaria Pintiana.

Quia connexa sunt indiuidua, Surdus *decis.*199. 18 *numer.*13. Castillo *d cap.*165.*num* 70. Ioan. Maria, Nouarius *loco cit.& quæst* 46.*sect.* 1. & reputatur vnum corpus, Scaccia *de appellatio.quæst,*17. *limit.* 31.*sub num.*25. Castillo *d.c.*165.*à n.*20.*& seqq.*

Etenim quando causæ sunt mixtæ, communes, 19 aut connexæ, vt in iudiciis mixtis familiæ erciscundę, communi diuidundo, finium regundorum, administrationis tutelæ, & curæ, & aliis similibus, quæ commodã diuisionem recipere non possunt absque partium dispendio; coram vno eodemque Iudice simul omnes erunt tractandæ, & decidendæ ob iurium vnitatem, & connexionem, ne diuersæ in diuersos Iudices absurdum producant, & periculum, vt singulę diuersas, aut contrarias sententias consequantur Ita latè concludit Socinus *cons.*12.*n.*17 *l.*1.*& cons.*82 *col.vltim.vers.*9 *conclus. lib.*3. post Bart. *in l præcipimus* 22. §. *eodem obseruando in fin.* & ibi etiam Baldus in fine *C. de appellation.* Idem Bart. *in l.si solent* 3.*num.* 14. *in fin. ff.de alimentis, & cibariis legatis.* Alexander *cons.* 112.*num.*16.*in fin.& ibi additio. in verbo vterque. lib.*4. Marsil. *singul.* 18. *& plura num.* 2. *cum seqq.* Bossius *de foro competenti.num.*146. Couarr *pract.* 9.36 *num.*1 *&* 2. & est conclusio ab omnibus approbata, quam multis exemplis comprobat Decianus *in praxi lib* 4.*cap.*9 *num.*24 *fol.*158 Prosperus Farinac. *quæst* 8.*num.*151. Georgius Natta. *in cap quamuis, à num.*298.*vsque ad num.* 311. *de pactis in* 6 *fol.*622 Petrus Surdus. *cons.* 222. *num.*2. *&* 3.*lib.*2.*& in tract. de alimentis, tit.* 9. *quæst.* 14. *num.*2.*&* 3 Neuisanus in Sylua Nuptiali *lib.*16.*à num.*38. *vsque ad num.*44. Gratian *disceptatio. forens.cap.*641. *per totum.lib.*4. vbi mirabiliter Mieres de Maioratu 1. *p. q.* 26. *num.*109.*& videnda plura conducibilia à num* 96. latè etiam Castellus controuers. *tom.*6.*cap.*165.*à num.*47. *& seq.* Mastrillus *decis.* 269.*per totam.* Bobadilla *lib.*2.*c.*17.*à num.*90.*cum seqq.* Ioan. Gutierr. *practic.lib.*1.*q.*6. *num.*9. Parlador. *lib.*2.*rerum quotidianarum lib.* 2. *cap.*9. Azeuedo *in l.*12.*tit.*1.*lib.*8.*recopillat.* abundè Nos *in nostris commentaris, de retention. Bullar.* 2.*p.cap.*14 *per totum.* vbi multa in proposito scitu dignissima reperies.

Repugnat etenim natura causæ, vt coram diuersis Iudicibus tractetur, cùm hoc iudiciũ concursus 20 ordinetur ad prælationẽ inter iura creditorũ, qui nisi omnes in vno iudicio, & coram vno eodẽque Iudice concurrant, qui simul omnium iura examinet, quomodo, rogo, poterit certos iuris gradus cuilibet assignare? nec singuli Iudices, qui aliorũ creditorum Iura sibi non exhibita, nec coram eis prędentata, quomodo poterũt circa prędationẽ iudicare? & si fortè vnusquisque creditũ, de quo cognoscit, præfert, euidẽti erroris periculo omnes se exponũt, & ipsimet creditores ob repugnantiá & contrarietatem sententiarũ ad inuicem se impedient in exactione & executione cõtra naturã, & finẽ iudicij concursus directi, & ordinati ad hoc solùm, vt vnicuiq; soluatur, seruata gradus prærogatiua

gatiua suo loco,& ordine, pro relatiua, & vtiliter considerauimus supra capite antecedenti.

21 Quapropter ne continentia causæ diuidatur, omnes creditores citatos indistinctè teneri coire simul ad hoc iudicium concursus ob eius indiuisibili atem,& indiuiduitatem,tenent in terminis Vtilius *in addition. Matth.de Afflictis decis.*180. *numero* 7.Garcia Mastrillus *in decis. Siciliæ* 97.*per totam.* Hieronym. de Ceuallos *in contr. commun tom.*4.*quæst.*896.*numero* 623.*&* 624.Anchanus *in c.p.ea quæ, numero* 21.*vers.occurrit tamen mihi dubium de reg. iuris in* 6. Vtius *decis.* 38. *numero* 8. Apicela *de dilatione quinquenali, tit.*1.*numero* 97. Gironda *de priuilegijs, numero* 949. Noguerol. *in allegatione* 29.*num.*130.*& num.*131.Graillis *de effectibus clericatus effectu* 1.*num.*475 Nouarius *praxi variatio,& electio fori.sect.*3.*q.*24.*in* 2.*editione,pag.* 263 Christophor. de Paz *in tract. de Tenuta* 2. *part cap.*63.*num.*17. 18. *&* 19.Alphonsus Guzman *in tract. de cuictione.cap.*7.*num.*59.*& sequenti, & sub num... vers.principalem conclusionem,* & præ cæteris, idem Hieronymus de Ceuallos *in* 5.*tom. de cognition. violentiæ* 2.*part.quæst.*72.*per totam,*& Doctor Marta *in tract.de iurisdictione* 4.*part. conturia* 2.*cap.* 123.*num.* 14. reddens rationem ibi, *Et quod causa sit indiuidua,probari potest ex eo,quia creditor facit partem in numero cæterorum creditorum, & d.l.maiorem cum similibus.ff.de pactis.* Loquitur de omnibus ac propterea concludit ibidem, quod hoc iudicium concreditorum coram vno iudice duntaxat erit discutiendum.

22 Et eorum doctorum assertio (quæ verissima est,& communiter obseruata,)ex eo foleitur,quoniam hoc iudicium concursus(de quo hucusque loquimur,nempe formatum,& causatum à debitore communi)vnum est continens,& corpus integrale, compositum à iure debitoris, & cæteris iuribus creditorum,quæ tanquam membra illius capitis,atque partis, & membri principalis indicantur,& in ipsum incorporata,à quo tanquam à suo capite principali trahuntur,& cum eo vnum corpus efficiuntur, & inseparabiliter , iuxta textum *in cap.recolentes.de statu Monachorum.*Mieres *de maiorat.*2 *part.quæst.*5 *n.*48. & sursum , *&* 1.*p. quæst.*10.*num.*125.Tiraquellus *in l. si vinquam. C. de reuocandis donation numer.*192. Ojeda *de beneficio incompatib.*2 *part.cap.* 3.*num.* 3. quia membra
23 à suo capite discedere,nec separari possunt,*c.cum non liceat , à capite membra discedere* 12. *de præscription.*Molina *de Hispan. primogen.lib.*1.*cap.*1.*n.* 17 Nicolosæus *de iure vniuersitatis,part.*3.6.13.*n.* 7.Romanus *singulari* 500.

24 Ideo caput vti pars corporis principalis inter sua membra præualet , & semper attenditur, ex doctina singulari Glossæ *cap. si duo de officio delegati.lib.* 6. vbi ita fer pfit. *Ex hoc infertur aliud notabile , quod vbi duo permiscentur, quorum vnum sit potentius altero , potentius trahit ad se naturam minus potentis , etiam si minus potens in numero excedat potentius.* Sequitur Gemin anus *ibid* Abbas etiam *in cap. cum.non sit in* 3.*notabili de decimis,* comprobatur etiam ex doctrina Bald. *l.* 2. *in principio.C.commun.de legatis,*qui ita inquit, *potentius trahit ad se illud quod minus potest, in ijs, quæ vnita sunt adinuicem, quando vnio facta est in vnam essentiam,& virtutem* Quod.& idem dixit Baldus ipse *in cons.*354.*volu.*4. refert Fuluius Pacianus *de probat lib* 1.*cap.*27 *num.*57.Castillo *controuersiar.tom.* 6.*cap.*128.*ad finem.*

Ex quo sequitur, quod omnes causæ per creditores motæ contra debitorem , coram diuersis iudicibus , quantocumque competentibus , debent incorporari cum iudicio principali concursus nouiter intentato per debitorem communem,& ad hoc tanquam ad caput trahi,iuxta textum celebrem,*in l.cum in diuersis,*44. *de Religiosis & sumptib funerum,*in hæc,*cum in diuersis locis sepultum est , vterque quidem locus religiosus non sit, quia vna sepultura plura sepulchra efficere non potest, mihi autem videtur illum Religiosum esse , vbi quod ste principale,conditum est,id est caput.*Et magis in terminis est textus *in l.*2.*tit.*5.*lib.*2.*recopilationis,*ibi,*zentier dase,que las ciudades,y villas,que estuuieren , en vna de las comarcas que aunque tengan lugares de su termino,y iurisdicion en la otra comarca que todos los lugares sigan la cauecra de su iurisdicion.* 25

Et ex *l.cum indiuersis,* inferunt plures Doctores 26 ad occisum in confinibus duarum iurisdictionum & duorum districtuum , pertinentium ad duos iudices, aut Dominos, illum de causa cognoscere debere, in cuius iurisdictione,& territorio caput occisi est inuentum , licet membra in alio,aliisve separata reperiantur,Borcholten *in c. vnic n.*26.*quæ sint Regalia.n.*Boërius *in disputation. de finibus regundis,in corollario.*Zacius *in* 5.*par feudali.*Matheslanus *in singulari* 73.*n.*4 Affinius *in d. l cum in diuersis.* Medices *de sepulturis, quæst.* 19. *num.*2.*&* 3.*part.*1. Forca ulus *Dialog.* 1.*num.* 35. Chasian us *Catalogo gloriæ mundi,p.*12.*consideratione* 46. S.bastian. Neuius *in cisterna selectorum iuris ff l.b* 12. *tit.*7. *Religiosis , & sumptibus funerum,ad remissionem eiusdem.l. cum in diuersis,* 44. *tom.*1.

Congruit resolutio illius singularis quæstionis, 27 quando scilicet bona maioratus vinculata existût in diuersis districtibus,Regnis,aut prouinciis,& sic sub diuersis iudicibus & iurisdictionibus , vt tunc attendatur ille districtus ad iurisdictionem, & forum in quo caput maioratus, cui cætera bona sunt vnita,& incorporata,vt caput,tanquam principale ad se trahat omnia membra sibi accessoria, ita vt iudex districtus,vbi caput maioratus adest,cognoscat de omnibus,quia ad se solũ pertinet iurisdictio,& omnium cæterorum bonorum, etiam sub diuersis aliis districtibus existentium priuatiua cognitio,ob vnitatem rerum,& indiuiduitatem iudicij inseparabilem , ne continentia causæ diuidatur , quam resolutionem probarunt rectè Molina *de primogenijs,lib.*3 *cap.*13.*n.*73.*&*74. Mieres *de Maioratu,*1.*part.quæst.*58.*à n.*36 Farlador. *in sesquicentur.differentia* 11 *a n.* 6.*& seqq.* & singulariter etiam resolvit,& fundat Acaius Anton.de Ripol.*variar.resolution.cap.*1. *de iurisdictione omnium Iudicium,à num.*465. *cum seqq.* quam altiùs fundauimus , *in nostris commentarijs de supplication. ad sanctiss.*2.*part.cap.*5. §.3. *à numer.* 27, *vsque ad* 36.

Illud singulare non omittam fundamentum, 28 quod si duo beneficia vnita sub duabus sunt diœcesibus,& Episcopatibus,vtris Episcopus vtrumque conferat,in cuius diœcesi sit caput eorum,cui alterum beneficium vnitum est accessoriè,provt latiùs probant Hieronymus Gonzolez *in regula de alternatiuis glossa* 5.§.7. *à num.* 24. & Nicolaus Garcia *de beneficijs tom.* 2.*part.*11.*cap.*1. *à num* 47. *cum multis & seqq.*omnino videndus,qui plurimas doctrinas huic conducibiles congerit.

Ex

29 Ex quibus intrepidè resoluimus, omnes causas, & lites motas, aut mouendas per creditores contra debitorem communem in variis tribunalibus, & coram diuersis iudicibus competentibus trahendas esse omnino ad iudicium vniuersale concursus causatum ab ipso debitore communi, tanquam ad caput principale, à quo indiuisibiliter dependent omnes aliæ lites, & iura creditorum, quod procedit, siue ad petitionem debitorum, aut cuiuslibet eorum atractio, & inhibitio petatur, provt obseruat inconcussa praxis vniuersalis omnium Hispaniæ tribunalium, siue maiorum, siue inferiorum illas auocantium, & inhibentium ad suum iudicium principale, & vniuersale concursus, omnes lites alibi pendentes motas, & mouendas, & hæc quoad prius distinctionis membrum pro nunc sufficient.

§. I.

Et quid quando concursus formatur non per debitorem ipsum, sed inter creditores tantum, illum conuenientes in diuersis tribunalibus, & de vtriusque concursus clara differentia.

SVMMARIVM.

Concursus iudicium formatum à solis creditoribus ad executionem aliquam se inuicem opponentibus, est particulare, & caret effectibus, & priuilegijs concursus vniuersalis, formati à solo debitore n. 30. & seqq.

Concursus particularis per oppositionem inter creditores inducit causarum continentiam, limitatam tamen ad solos eos, qui se opposuerunt, non ad alios. n. 31.

Aliud est lis creditorum pleito de acrehedores, *vulgo dictum, aliud concursus creditorum. n. 32.*

Nec de vno ad aliud valet argumentum ibid.

Ad cognoscendum, & distinguendum concursum vniuersalem à particulari, origo attenditur, an à debitore ipso, vel an à creditoribus tantùm inter se sit formatus. n. 33.

Concursus particularis licet alibi tractetur, & sententiæ ferantur, pro executione tamen, & exactione ad vniuersalem trahuntur. n. 34.

Concursus particularis sicut prouenit à diuersa causa, & natura, ita etiam diuersos effectus ab vniuersali producit. n. 35.

Concursus inter solos creditores inducit omnium causarum continentiam, & coram eodem iudice, per oppositionem tractatur. n. 36.

Causæ omnes contra eundem debitorem motæ in diuersis tribunalibus simul cumulandæ coram primo iudice, qui cognoscere cœpit. n. 37.

Causæ accumulandæ sunt priori notario, qui primam habuit. n. 38.

Quod quoad cumulationem disponitur circa duos notarios eiusdem tribunalis, idem intelligendum de duobus iudicibus. n. 39.

Accumulationis regulæ, siue de notario ad notarium, siue de iudice ad iudicem. numer. 40. & sequentibus.

Ad primum iudicem, qui præoccupauit causa continens remittitur. n. 42.

Tres regulæ constituuntur, vt fiat processuum accumulatio ad eundem iudicem. n. 43.

Causæ continentia conuenit accumulationi processuum in iudicio concursus n. 44.

Continentia causæ ideo dicitur, vel ratione ordinis. num. 45.

Vel ratione actionis vniuersalis, sub se plures continentis causas. n. 46.

Continentia causæ contingit, quando iudicia se habent, vt genus, & species sub quo continentiæ genere etiam includitur iudicium concursus vniuersale, n. 47. & 48.

Continentes causæ dicuntur etiamsi adsit diuersitas personarum identitas tamen sit negotij, vt ad eundem iudicem eatur n. 49.

Continentes causæ dicuntur, quæ ab vna causa, & ratione procedunt. n. 50.

Sub qua continentia complectitur etiam iudicium concursus creditorum n. 51.

Annotatur Parladorius, qui admodum confusè regulas continentiæ causarum scripsit n. 52.

Inter concursum particularem & vniuersalem, originem trahentem à facto debitoris discrimen, multi ignorarunt. n. 53.

AD secundum accedamus quando nempè con- 30
cursus independenter à debitore communi fundatur, & mouetur à solis creditoribus, & inter ipsos creditores, se adinuicem opponentes litibus à se separatim motis contra debitorem eundem. Sit exemplum, quando vnus creditor petit executionem contra debitorem, & pendente iudicio alij creditores comparent, & petunt se potiori loco potiri debere, & inde inter omnes formatur concursus, & controuersia, quod quidem concursus genus diuersæ, & inferioris naturæ est, cum sit iudicium merè particulare (ad differentiam alterius vniuersalis de quo nos agimus) 31
quod quamuis per oppositionem inducat causæ continentiam, non diuidendam; tamen limitatam ad eos solos creditores, qui inter se concurrunt, nec vltra egreditur, nec extenditur ad alios creditores seorsum litigãtes, & separatim, qui nec aliis se opposuerunt, nec alij eis, quorum in eo lites sine impedimento progrediuntur, finiuntur, & terminantur à singulis iudicibus, coram quibus separatim, & independenter ad alias pendent.

Quia aliud est lis creditorum, (hoc est *pleito* 32
de acrehedores) aliud concursus creditorum, nec valet argumentum, est concursus creditorum; ergo lis creditorum, quia concursus potest adesse sine lite creditorũ formata ab ipso debitore, econuerso autem benè currit argumentum; adest lis creditorum pendens; ergo & concursus creditorum, illa quippe sine isto non potest stare, ex quo conterere potest vulgi, & causidicorum promiscuam locutionem, quemlibet concursum inter ipsos dumtaxat creditores formarum, vocantium *pleito de acrehedores*, terminos iuris confundentium, & vtique concursuum generi eosdem effectus promiscuè atribuere contendentium.

Ideo ad vtriusque cognitionem origo, vnde 33
quilibet proueniat, attendenda est semper; an ab ipso debitore cedente bonis, an ab ipsis creditoribus se adinuicem opponẽtibus, & contẽdentibus. Ex quo facile percipies, & distingues vnum ab altero concursu, vniuersalẽ à particulari, vt iste rectè procedat quoad cognitionem corã quolibet iudice competenti, interim quod iste nõ inhibeatur, nec eius attractio postuletur ad iudiciũ vniuersale, vt secus sit quam ad exactionem, & exe-

cutionem ſententiæ latæ ab alio iudice compe-
34 rente,quæ omnino remittenda ad iudicium concurſus vniuerſale,vt infra latius:etenim cum exactio, ſeu executio fit in bonis debitoris non tamen ſublato iure anterioris creditoris, de quo nec actum fuit,nec cognitum inter ipſos creditores,quibus inſuper ius auocandi, vel rem datam ei in ſolutum à Iudice vel pretium, aut pecuniam ſibi ſolutam, reſeruatum & intactum intelligitur,iuxta quæ ampliſſimè tractantur *in c.* 10.& ſolet his caſibus fieri ſolutio,aut in ſolutum datio ſub cautione & fideiuſſione,vt *in d. c.* 6.*p.*2.latè agitur,ex qua conſulitur anterioribus creditoribus ius auocandi habentibus.

35 Atque ideo hoc genus concurſus cauſatũ inter ſolos creditores ſicuti prouenit à diuerſa cauſa, & natura:ita pariter ſeparatos,& diuerſos habet effectus inter quos diuerſam inſpectionem quoad cauſarum accumulationem,quoniã cum deficiat caput,in quod incorporari debeant & congregari,ab illo vti parte principali attractæ,neutra cæteras recognoſcet,neutra aliis cedere vult, ſed imò ſingulæ principaliter diſperſæ ſubſiſtũt, & ſeparatim operantur,ſingulæque ad ſe prætẽdunt aliàs oppoſitum creditorum trahere,& hoc ipſum ſinguli creditores, ſe aliis opponentibus certant & inſtant in ſuis oppoſitionibus.

36 Sed demum,cum ex oppoſitionibus efficiantur cauſæ omnes vnũ continentes iuxta poſtmodum apponendas regulas: ſequitur quod vnus Iudex de omnibus cognoſcere debet cauſis, ne cauſæ continentia diuidi contingat, ex traditis *in hoc capite* & *cap.præcedenti.*quia cum ij tertij oppoſitores concurrant,vt ſibi ex bonis debitoris ſatisfiat,ſemper debent præſentare in iudicio ſua iura & actiones ſeu inſtrumenta, quæ contra debitorem habent, contendentes inſuper priori, & potiori loco frui debere,& aliis in ſolutione anteferri;quæ vt rectè cognoſci, aut diiudicari valeat,præmitti debet præcisè omnium iurium,& cauſæ cognitio iuxta DD.plurimos quos congeſſimus,ſupra *c.*1.*n.*24.ac ideo non omnes Iudices (coram quibus creditores ſeparatim ſuum creditum petiere)cognoſcere poſſint,obſtante indiuiduitate,& connexitate cauſæ.

37 Quapropter cauſæ omnes accumulari debent, & ad illum Iudicem remitti,qui prius cepit cognoſcere,ex regula *l. qui prior eſt tempore potior eſt iure de regulis iuris*, & ex doctrina Baldi *ex l. ſi idem cum eodem §.quod ſi mutuæ ff de iuriſdictione omnium Iudicum.* Probat latè Villadiego *in ſua politica c* 1.*verſ.de accumulatione proceſſus.ex nu.*13. Amador Rodriguez *de priuil. creditorum.*1.*p.n.*26 pro quo etiam allegari poteſt Parlador.*lib.*2.*rerum quotidianarum.c* 9.qui licèt apertè non dicat, tamen non obſcurè colligitur ex eius lectura, quod quoties datur cauſæ continentia,priori iudicio faciendam eſſe accumulationem alterius cauſæ alibi deductæ oppoſita exceptione.

Colligitur etiam *ex n.*6vbi tractat de accumu-
38 latione proceſſuum de quibus idem Iudex cognoſcit coram duobus tabellionibus diuerſorum vbi accumulationi locus eſt, vt priori, qui priùs cœpit cauſam,ſecundus ſit accumulandus, *ex l.*1.*de ſportulis.*& Auendaño *in cap. prætor.* 2.*p. c.*15.*numer.*3.& tenet Bobadilla *in politic.lib.cap.* 14.*num.*65.in hæc: *no conſienta el corregidor de la causa ſe diuida por induſtria de los eſcriuanos y por ſus intereſſes ſerio junteſſe toda antequien pende la cauſa primera; de donde emanato de lo anejo,o acceſſorio dependiente.*

Quoniam licet Parladorius ipſe loquatur in 39
duobus tabellionibus eiuſdem tribunalis, idem fortius & præcisè intelligendum eſt in duobus Iudicibus vel pluribus diuerſis,ex iam dictis, & quia quando ex natura cauſæ facienda eſt accumulatio cauſarum, de vno Iudice ad alium,pariter & tunc facienda erit remiſſio proceſſus de vno Notatio ad alium, ad quem cauſa accumulanda remittitur, vt expreſsè fieri debet accumulatio 40
ad eundem,& priorem Iudicem,continuò *in d. n.* 5.eaſdẽ regulas obſeruandas eſſe inter Notarios, qui in hunc modũ ſcribit:*His autem omnibus in caſibus,quibus fieri debet accumulatio; debet Notarius acta authentica, ſeu originalia transferre ad tabellionem,ad quem pertinet accumulatio,nec vllas quidem eo nomine ſportulas deſiderare poteſt,vt eſt cautum in* 41
*l.*1.*tit.*27.*lib.*4.*recopilatio,*&c.ac poſtea ſtatim clariùs ſic proſequitur. *Videamus nunc quinam ex tabellationibus facta accumulatio attineat, & res ſic ſi habet, aut accumulatio ſit inter Notarios diuerſi fori, & palam eſt, accumulationem attinere ad Notarium ipſius Iudicis, qui de cauſa debet cognoſcere*, &c. Eiſdem quippe regulis regitur, & regulatur remiſſio de Notario ad Notarium; quibus, & remiſſio de Iudice ad Iudicem, ne diuerſi ſint Iudices, Notarij.

Et ſic ad priorem Iudicem qui prius de cauſa 42
cœpit cognoſcere ad præuentionem,ad quam attenditur prioritas temporis, & qui prius Iudex præoccupauit,*ex l ſi pluribus.ff.de legatis.*1.*l.ſi quis poſtea quam.ff.de iudicys.l. neganda.C.qui accuſare non poſſunt.* laciſſimè Giurba *in conſ.*46.*per totum.* maximè *à n.*31.*& ſeqq.*prout communiter obſeruat praxis tribunalium,vt quoties à diuerſis creditoribus mouetur lis contra vnum debitorem, coram diuerſis Iudicibus aliàs competentibus,& tractatur de accumulatione:ſemper ad Iudicem primum fit omnium remiſſio.

Et ex tribus regulis, quas conſtituit Parla- 43
dorius *d. cap.*9. *lib.* 2. vt fiat proceſſuum accumulatio ad eundem Iudicem, nempe ob rem iudicatam,litis pendentiam,& continentiam cauſæ non diuidendam, de quibus *in dict. capit.*1.*à principio.*tamen huius vltimæ circa continentiam cauſæ,(quæ magis congruit noſtro inſtituto,)re- 44
gulas ad eius clariorem cognitionem obiter conſtituam, nam cauſæ continentes ideo dicuntur, vel quia connexitas ſit duorum iudiciorum,quorum vnum habet ſe ad reliquum ratione ordinis, ſicut eſt petitorium, & poſſeſſorium. *l. ordinarij C.de re iudicata.l.nulli.c.de iudiciis.c.*1.*de cauſa poſſeſſio. & proprietatis* DD.*in capit. fin.de Iudic.* Menochius *de arbitrarijs. caſu* 95.*num.*8.*&* 16. Natta *conſ.*135.*n.*1. dicuntur etiam cauſæ continentes, ſi aliqua moueatur actio generalis, quæ plures ſubcomplectitur cauſas,vt communi diuidendo vel tutelæ; tunc enim omnes ad eundem Iudi- 45
cem ſunt remittendæ,ne vna eademque in re,& 46
negotio diuerſas proferri ſententias contingat.*l. omnes,C.de arbitrarijs tutel.l* 1 *&* 2.*ff.de quibus rebus ad eumdem.Iudicem.*Speculat. *tit. de incompet. iud.§.*1.*verſ.*46.Natta *d.conſ.*135.*n.*1. Gaill.*obſeruat.*12.*num.*5.Marius Giurba *conſ.*480.*numer* 24. Parlador.*lib.*2.*d.capit.*9. *num.* 2.*in fin* dum dicit 47
quod cauſę continentia cõtingit,quando iudicia ſe habent,vt genus,& ſpecies & ſub hac ſpecie, & in ſequẽti complectitur noſter concurſus cau- 48
ſatus

fatus per debitorem inter ſuos creditores, vt *in*
49 *c.3.*latiùs diximus, vel dicuntur cauſæ continentes, quod licet ſit diuerſitas perſonarum; eſt tamen identitas negotij, tunc enim reſpectu omnium coram tribunali cauſa tracta ur. Andreas Gaill. *d. obſeruat.* 31. *num.* 6 Natta *conſ.* 135. *nu-*
50 *mer.* 1. Giurba *d.conſil.* 50. *ſub. num.* 24. Dicuntur etiam continentes, quæ ab vna cauſa,& ratione procedunt, ad textum *in l.cum in eiuſdem*, §. *fin. ff.de edilit. edicto.* Imola *conſ.*134.*in princ.* Decius *conſ.*317.*ad fin.& conſ.*425. Craueta *conſ.* 232.*n.*5. Menochius *de arbitrarys, caſu* 371. *num.*15. Martha *de iuriſdict.*4.*part.centur.*2.*caſu* 189.*numero* 1.
51 Giurba *ſub d.num.*24. Et in hoc genere continentię complectitur etiam concurſus formatus à debitore communi, quia à ſuo facto,& ceſſione bonorum cauſantur ſolutiones, & ſatisfactiones
52 omnium creditorum concurrentium,& licet Parlador, alias Regulas conſtituat ex quibus oritur continentia cauſarum, tamen confusè,& intricatè,& tali præciſione, quod vix aliquid vtilitatis afferat, non tamen diſſenſit in effectu ab iſtis, quæ apertiùs hic explicantur,& maiori claritate diſtinguuntur.
53 Ex quibus omibus iam agnoſces manifeſtam differentiam inter hæc duo genera concurſus, quæ nonnulli multoties naturam vtriuſque minus adhuc tenentes confundunt,& eiſdem regulis,(quæ vidiſti)vtrumque gubernare volunt.

§. II.

Et quid, quando omiſſa fuit harum cauſarum alibi pendentinm ad concurſum auocatio, an ſententiæ illic obtentæ ſtatim exequantur, vel ad concurſum remittendæ pro graduatione, & exactione conſequenda.

SVMMARIVM.

*Sententia extra iudicium vniuerſale à creditoribus obtenta, quando debitor attractionem litium non poſtulauit, an ſint exequendæ, non expectato fine iudicij concurſus num.*54.

*Excquendas eſſe ſtatim ſaltim ſub fideiuſſione traditur ibid Contrarium verius.n.*55.

*Iudicium coram iudicibus competentibus intentatum validum eſt,non oppoſita exceptione litis concurſus alibi à debitore formati.n.*56.

*Exceptio continentiæ cauſæ adinſtar exceptionis declinatoriæ opponenda ante litis conteſtationem,aliàs ſi omittatur, iudicium ſuſtinetur.n.*57.

*Exceptio litis pendentis, ſi non opponitur, ſecundum validatur iudicium.num.*58.

*Geſta per iudicem iuriſdictionem eligibilem habentem valent,non oppoſita exceptione incompetentiæ. num.*59.

*Creditores qui alibi ſententias obtinuerunt contra debitorem pendente concurſu, non poſſunt credita ſeorſum petere,ſed debent remitti ad iudicium concurſus.n.*60.

*Concurſu vniuerſali pendente exactiones, & executiones contra debitorem petitæ ſuſpenduntur.numer.*61.

*Concurſu vniuerſali pendente, nullus exigere poteſt creditum, quouſque de gradu, prælatione, & priuilegijs diſceptetur de gradu.prælatione,& priuilegijs diſceptetur.n.*62.

Creditor, qui alibi debitorem vincit in credito,non ex eo vincit in prælatione, de qua ſolum in concurſu, inter ipſos creditores, quarum principaliter intereſt,diſceptatur.n. 63.

*Prælationis ius eſt priuatiuè creditorum, non communicabile debitori, qui de ea opponere non poteſt contra aliquem creditorem exigere volentem. numer.*64.

Reſpondetur primo argumento pro contraria adducto. num. 65.

*Creditores potiores ius habent auocandi pecuniam poſterioribus ſolutam, remiſſiuè.n.*66.

*Creditor, qui concurſu formato exigit,malam habet fidem n.*67.

*Reſpondetur ſecundo argumento pro contraria remiſſiuè.n.*68.

*Lites,quæ ob debitoris negligentiam extra concurſum finem acceperunt,quoad exactionem debent remitti ad concurſum.n.*69.

SEd quid dicendum eſt,quando ob negligen- 45
tiam debitoris, qui iudiciũ vniuerſale formauit,vel creditorum illic aſſiſtentium non petentium attractionem litium an ea, vel poſtmodum motarum per alios creditores contra debitorem pendentium in diuerſis tribunalibus,ac diuerſis iudiciis, ibidem propterea finem acceperunt,an ſtatim ſint exequendæ ſententiæ hæ contra debitorem obtentæ,non ſpectato fine iudicij concurſus formati per debitorem. Et videtur quod ſic, ſaltim ſub fideiuſſione ad textum *in l. is à quo, ff.* 55
de rei vindicatione,& ex aliis fundamentis in puncto conſideratis, in hac 1.*part.cap.*16.*ex n.*3.*cum ſequentibus.*

Tum etiam quia iudicium alibi intentatũ contra debitorem coram iudicibus aliàs competenti- 56
bus validum fiet, non oppoſita exceptione litis pendentis alibi formatæ contra debitorem, nec ab eo petita à cumulatione cauſarum ob earum connexitatem, & connexitatem, prout peti debuerat,& opponere exceptionẽ,vt ex Parladorio *in citato num.*3.*d.cap.*16.*verſ.quare cauſæ omnes*, & vt obſtet, ita loquendo in exceptione litis pendentis & continentiæ cauſæ,probant Iaſ.*in l.nulli num.*5.*C.de iudicijs*, Felin. *in cap. ſignificauerunt, num.*8.*de iudicijs.* Afflictis *deciſ.*554.*numero.*2. Menochius *de arbitrarijs cen* 4.*caſu* 371.*numero.* 20. Cravet.*conſ.*60.*num.*5.*& conſil.*258. *numer.* 7. *ſintagm.commun.opin.lib.*3.*tit.*5.*num.* 26. *verſ. quintò fallit.* Gail. *lib.* 1. *obſeruat. pract. obſeruat.* 32. *numero* 12.*&* 17. Trentacinq *lib.*2. *variar. reſolut. tit.de iudicijs. reſolutio.*3. *num.* 10. Carleual. *de iudicijs.tom.*2.*lib.*1 *diſput.*4.*num.*7.*fol.*22. ita vt non oppoſita præfata exceptione, accumulatio & proceſſuum atractio ceſſabit, & loquendo in exceptione præuentionis non oppoſita plenè proſequitur Carleual.*de iudicijs,tom.*1.*lib.*1.*tit.*2.*quæſt.* 9. *ſectio.* 3. *num.*900.*nam omnia, quæ in iure diſponuntur in fauorem alicuius intelligenda ſunt, habere locum parte petente, & opponente, non ſecus,* Menochius *de præſumption. lib.* 2.*præſumptio.* 46. *numero.*20.Anton.Gabriel *commun. opinion. tit. de iudicijs, concluſ.*1.*num.*2.Giurba *deciſ.*13.*num.* 8. *&deciſ.* 21.*ex num* 8. *& ſeqq.* Caleual *de iudicijs, tom.*2.*lib.* 1. *tit.* 2. *diſput.*5. *num.* 24.*in fin.* & ideo oppoſitione neglecta,& exceptione ceſſante ſuſtinetur iudicium. Iura ſunt expreſsè loquentia in cauſis connexis, & inſeparabilibus, *in l.nam etſi.* 15. §. *filius qui de inofficioſo teſtamento,*

&

& in l. cum filius diuisis Tribunalibus 78. *ff. de legatis* 2. & nos late *in* 2. *part. cap.* 22. *ex num.* 127. *cum multis sequentibus vers. nec denique obstat tertium*, &c.

57 Et quòd exceptio continentiæ causæ ad instar exceptionis declinatoriæ ante litis contestat onem opponi debet, aliàs si fuerit omissa vtrũque iudicium sustineatur, dicit Bald. *in l. nulli. n.* 73. *C. de iudiciis* Alexand. *ibidem num.* 4. & Ias. *num.* 6.

58 Felin. *in cap ex tenore, n.* 18. *de rescriptis*, Minsinger. *centur.* 1 *obseruat.* 97. *n.* 3. *&* 4. declara vt statim, & quod litis pendentis exceptio si non opponatur, valide, & legitimè currit secundum iudicium, eo quod si non opponat reus censetur secũdo iudicio consentire, atque eidem non opponẽti imputatur, Abb. & Ioan. de Imola *in cap. cum M. Ferrarensis colum. fin. de constitution.* Bald. *in leg. nulli circa fin. Cod. de iudiciis*, & ibi Ias *col.* 2. Marantha *de ordine iudic.* 2. *part. princip. num.* 43. & quod exceptio continentiæ causę diuidatur, si non fuerit opposita, validum sit vtrumque iudicium, docet post multos antiquos Ias. *in l. nulli num.* 5. *C. de iudicijs*. Felin. *in cap significauerunt cap.* 21. *n.* 8. *de iudic.* Afflictis *decis.* 354. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. centur.* 4. *cas.* 371. *n.* 10. Craueta *decis.* 60. *num.* 6. *& decis.* 258. *num.* 7. Syntagma *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 26. *vers.* 5. *fallit.* Gail. *lib.* 1. *obseru.* 32. *num.* 12. *&* 1. Trentacinq. *lib.* 2. *variar. resolut.* 3. *num.* 10. *tit. de iudiciis*. Carleual. *de iudiciis. tom.* 2. *lib.* 1 *tit* 2. *n.* 7 *fol* 22. sed an ista exceptio continẽtiæ causæ sit præcisè proponenda ante litem cõtestatam, provt supposuerunt aliqui ex Doctoribus paulò antè citatis, *n.* 57. per leges inferius, *hoc eodem c.* 4. §. 3. *n.* 7. vt sequuti veriorem, & receptiorem sententiam, contrarium resoluimus.

59 Deinde quia quando Iudex mero iure habet iurisdictionem in citatum, & conuentum, licet elidibilem per exceptionem, quamdiu non opponitur exceptio siue incompetentiæ, siue litis pendentiæ valent gesta per iudicem. Petrus Barbosa *in l. si quæ ex aliena ex n.* 81. *& suprà, ff. de iudiciis, & in l.* 1. *art.* 4. *n.* 67. *eodem tit.* & est communis opinio iuxta tot Doctores proximè citatos. Ergo creditores, qui pendẽte iudicio vniuersali creditorum, coram aliis iudicibus, sententias obtinuerunt contra debitorem, licitè possunt eas exequi in bonis debitoris, & ante cæteros creditores concursui vniuersali adstantes sua credita exigere, ne iudicia sua reddantur illusoria.

60 Sed nihilominus contrarium vetus est. Et communiter practicatur; immo quod isti tales creditores, qui alibi sententias obtinuere contra debitorem, pendente concursu vniuersali, non possint sua credita exigere seorsum, & separatim, sed omnino debeant pro exactione facienda ingredi

61 concursum, ad quem remitti solent, vt ibi graduentur inter cæteros, ita vt suo loco, & gradu sua credita consequantur, & non antea, duobus probatur efficacibus fundamentis, tum ex capite ipsius debitoris concursum formantis, quo pendente exactio, & executionis suspenduntur, nec possunt vllatenus vexari à creditoribus, ad latè tradita *in cap. ex n.* 11. *cum seqq.*

62 Tum etiam ex capite creditorum, qui liti concursus vniuersali assistunt, in quorum prejudicium nullus exigere potest, quousque discutiatur omnium simul creditorum gradus, prælatio, & priuilegia, ac denique omnes gradatim soluantur, quo-

63 niam, etsi aliqui alibi vicerint debitorem pro suis credi tis, non tamen vicerunt prælationem, nec ea deducta fuit, nec potuit in illis diuersis tribunalibus, vbi non adfuerũt cæteri creditores, cum quibus dumtaxat causa prælationis tractanda est, quorum tantum interest, cum hoc ius prælationis priuatiuè creditorum, non cõmunicabile de-

64 bitori, qui potius excluditur, nec admittitur ad exceptionem prælationis opponendam, contra alium creditorem posteriorem, ad exactionem contra debitorem agentem, provt latè diximus *infrà hac* 1 *p. c.* 16. *ex n.* 17. *cum multis seq.* Et pluries *in hoc c* multa in proposito dicta fuerũt. *Et c.* 10. *ex n.* 42 *cũ multis seq. vers. quoad primũ illud firmiter*, &c

65 Nec obstant in contrarium adducta, quæ tendunt ad validitatem iudicij, & sententiarum alibi latarum contra debitorem, non opposita exceptione incompetentiæ, aut connexitatis, causarum, & litis concursus vniuersalis pendentiæ. Quia omnia vera sunt in se, sed non percutiunt exactionem, & executionem omnino suspendendam propter concursum formatum, & ne fiat cæteris creditoribus, non citatis præiudicium in suis prælationibus, quibus hæ contra debitorem alibi obtentæ non præiudicant, ex regula vulgari, res inter alios acta aliis non præiudicat.

66 Tum quia ad euitandos circuitus, quoniam si alij per sententiam graduationis apparent potiores in iure, ius habent auocandi pecuniam solutam creditoribus inferioribus, alibi vincentibus vt *in d. c.* 10. *infrà, hac* 1. *part.* latè diximus.

67 Et quia nullus creditor pendente concursu per debitorem formato, exigere potest, cum habeat malam fidem, vt *in eodem cap.* 10. latius comprobatur.

68 Ad aliud argumentum, quod ij creditores, qui prius sententiã obtinuere in iudicio præferantur in executione, abundè respondimus, *in d cap.* 16. *ex num.* 48. *cum seqq. vers his suppositis facile euacuari*, &c. atque ideò cõstanter tenenda est praxis,

69 qua vtimur, vt si causæ pendentes coram aliis iudicibus motæ ante, vel post iudicium concursus formatum à debitore non fuerunt attractæ ad concursum, sed immo ob negligentiam debitoris, & cæterorum creditorum finem acceperunt, adhuc quoad exactionem ij creditores debent remitti ad concursum, & cum cæteris graduari, & non aliter, quam suo loco, & tempore, credita sua consequi.

§. III.

Exceptio concursus pendentis ad effectum attrahendi, siue accumulandi processus contra debitorem communem alibi pendentes; an termino aliis dilatoriis l. Regia præscripto circumscribatur.

SVMMARIVM.

Exceptio concursus pendentis ad effectum attrahendi lites alibi pendentes, an termino nouem dierum præscribatur. n. 1.

Affirmatiua sententia proponitur, & pro ea expenditur textus. in l. 1. tit. 5. lib. 4. *compilationis. numer.* 2.

Exceptio pendentis concursus nihil aliud videtur, quam exceptio litis pendentis. n. 3.

Iudicium

Iudicium particulare tenet, non oppoſita à debitore exceptio concurſus alibi pendentis n.4.

Exceptio concurſus pendentis publiciter conſideranda, reſpectu debitoris aut reſpectu creditorum iudicio concurſus adſtantium n.5.

Exceptio concurſus pendentis oppoſita per debitorem coram iudice concurſus non adſtringitur termino legis n.6.

Lex Regia, loquens de exceptione litis pendentis, procedit in vno iudicio particulari, ad aliud ſimul particulare n.7.

Continentia cauſæ, & concurſus pendentis exceptio, in quacumque parte lis opponi poteſt, iuxta commu. nem opinionem. ibid.

Concurſus creditorum vbi adeſt, ibi & continentiæ exceptio locum habet. ibid.

Exceptio litis pendentis dicitur declinatora exceptio num.8.

Concurſus pendentis exceptio indiſtinctè opponi poteſt tam coram iudice concurſus, quam coram iudice de cauſa particulari cognoſcente contra debitorem. num.9.

Exceptio litis pendentis ſolum opponitur de lite pendente ad litem nouiter intentum. n.10.

Exceptio concurſus pendentis opponitur contra cauſas non ſolùm poſtea motas, ſed & ante concurſum. num.11.

Concurſus pendentis exceptio non ſubiicitur termino l. Regia n.11.

Exceptio concurſus pendentis in ipſo actu illum formandi ſubintelligitur incluſa, iuxta naturam indicij. n.13.

Naturalia actus in ipſo veniunt, licet non exprimantur. n.14.

Quæ veniunt ex natura contractus debent ſuppleri, quamuis fuerint omiſſa. num.15.

Sufficit actum deducere, ex quo ſimul inducitur exceptio, & ſi expreſsè non opponatur. n.16.

L.1. tit.5. lib. 4. recopilat. non procedit in exceptione ſui natura ipſi actioni inhærente. n.17.

Nec quando per rei euidentiam conſtat de iuſtitia opponentis. num.18.

Vel quando eſſet talis, quod Iudex ex officio ad eam attendere debet. n.19.

Exceptio concurſus pendentis quocumque litis ſtatu opponi poteſt, iuxta ſtylum tribunalium. n 20.

Concurſus pendentis exceptione omiſſa ſuſtinetur iudicium particulare alibi pendens contra debitorem. n.21.

Exceptio concurſus pendentis etiam in executione ſententiæ contra debitorem alibi per vnum creditorem obtentæ, opponi poteſt, vt vincens ingrediatur concurſum graduandus num.22.

Creditores concurſui aſſiſtentes quandocumque, & vltra nouem dies poſſunt opponere de concurſu pendente. n.23.

Ad idem ponderantur verba d.l. Regia. numer. 24. & 25.

Non citatis non currit citationis terminus, & quandocumque compareat, intra illum comparere dicitur. num.16.

L. Regia, reſtringens exceptiones dilatorias intra nouem dies, non procedit contra tertium in litem comparentem. num.27.

Reſtitutio in integrum datur perſonæ priuilegiatæ aſſiſtenti concurſui creditorum contra tranſitum nouem dierum, ad opponendas declinatorias. num.28.

Contraria opinione communiter explosa. n.29.

Reſtitutio conceſſa minori prodeſt conſortibus maioribus non priuilegiatis, & in cauſa indiuiduæ. n.30. & ſeqq.

Iudicium concurſus eſt indiuiduum. 31.

EX reſolutione, de qua in hoc capitulo, nempe omnes lites coram diuerſis Iudicibus contra deb torem communem pendentes, ſiue ante iudicium vniuerſale concurſus moras ſiue poſt illud, debere omnino trahi ad iudicium vniuerſale; noua nunc oritur diſceptanda quæſtio an hæc cauſarum attractio, & attractionis exceptio circunſcribatur termino. 1

Et pro parte affirmatiua fortiter pugnat, *l. 1. tit. 5. lib. 4. recopilationis ibi, ordenamos y mandamos, que ſi el reo quiſiere oponer exceptiones de incompetencia del juez, alegando pendencia, o otra qualquiera dilatoria, que la ponga, y prueue dentro de nueue dias contados deſde el fin del termino de la carta de emplacamiento.* &c. *vbi latiſſimè* Azeuedus, necnon Ioannes Guttierrez *practicar. lib.1. quæſt.52. per totam.* Sed hæc exceptio concurſus alibi pendentis, nihil aliud videtur, quàm litis pendentiæ exceptio; ergo in ea debet verificari diſpoſitio dictæ legis primæ, ibi: *alegando pendencia.* vt termino nouem dierum circum ſcribatur, eoque tranſacto ſit excluſa. 2 3

Secundo, quia ſi hæc exceptio concurſus alibi pendentis à debitore non opponitur, rectè procedit iudicium particulare alibi motum per creditorem aliquem contra debitorem communẽ, & tale iudicium tanquam legitimum valet, atque ſententia tenet, prout abundè probauimus ſupra *hoc eodem cap. 4. ex num. 14. cum multis ſeqq. verſic. ſed quid dicendum erit, quando ob negligentiam debitoris,* &c vbi quod negligentia debitoris, vel creditorum in opponenda huiuſmodi exceptione concurſus pendentis, non debet nocere, nec præiudiciũ generare creditori illi, qui alias legitimè coram alio diuerſo Iudice competente tamen, vel ius ſuum deduxit, aut executionem petiit cõtra debitorem. Ergo ſi intra terminum *l. Regia* præſcriptum, exceptio hæc concurſus pendentis non opponatur, facultas vlterius opponendi denegata manet. 4

Quibus tamen minimè refragantibus, vt facilius reſolutio quęſtionis noſtrę precipi valeat; diſtinctè procedendum erit. Aut enim exceptio cõcurſus pendentis conſideratur oppoſita per debitorem communem vltra terminum nouem dierũ, aut per creditores iudicio cõcurſus adſtantes. 5

Primo caſu, quando ſcilicet debitor hanc exceptionem coram ſuo Iudice, coram quo mouit iudicium vniuerſale concurſu opponit, tunc procul dubio dicendum erit, vt nec adſtringatur, nec coarctetur ad terminum legis Regiæ, ſed immo quandocumque ea vti poterit, cum re vera in ea non verificetur diſpoſitio dictæ legis primæ, loquentis de exceptione litis pendẽtis, nẽpe de iudicio particulari ad aliud iudicium ſimul particulare, non verò de accumulationis petitione, quæ quocumque litis ſtatu peti, ac proponi valet, vt contra Iaſon. contrarium aſſeuerantem *in l. C. de iudicijs. n.6.* & retigimus ſuperius *hoc c. 4. num.57. in princ.* 6. conſtanter veriorem dicunt, & comprobant Alberic. *in d. l. nulli. 2.* poſt Iacob. de Bello Viſo quem refert & ſequitur Alexand. *ibi n.* 6. Affli&is *deciſ. 354. n.8. &* 9. Ioan. Fran. de Ponte *conſ. 70.* 6

7

*conſ.*70.*num.* 13. Trentacinq. *variar reſol.lib.*2.*tit. de iudicijs.reſolut.*3. *numer.*10.Riccius Collectan. 368.Aſinius *in praxi.*§ 13.*cap.*2 *limitat.*18.veriorem dicit, & comprobat Carleual. *de iudiciis. tomo.* 2.*lib.* 1. *tit.* 2. *diſputat* 2.*num.* 8.9. 10. *&* 11. qui *n.* 12. teſtatur de vniuerſali praxi tam Italiæ quam Hiſpaniæ, vt hæc exceptio continentiæ cauſæ in qualibet parte iudicij admittatur: quæ opinio proculdubio in cunctis Hiſpaniæ tribunalibus communiter obſeruatur.

Et quod vbi adeſt concurſus creditorum, ibi locum habeat exceptio continentiæ cauſæ, ex aliis probauimus *ſupra hoc cap.*4. *ſub num.* 15. Et quod hæc exceptio,ne continentia cauſæ diuidatur,licèt ſit dilatoria,poſſit opponi poſt litis conteſtationem propter iuris reſiſtentiam,quam habet diuiſio cauſarum continentium, probat poſt Alber.& Alexan.Cardoſo *in praxi iudic. & aduocato.verbo,exceptio,n.*12.*prope finem.*

8 Tum etiam quia lis pendentis exceptio,eo opponitur iudicio, quod declinari prætenditur, & ideo dicitur declinatoria exceptio,vt per eamdem legem primam probat Azeuedius ibidem *ex n.*1. & Gutierrez *in d. quæſt.* 52. *in principio.* At hæc noſtra exceptio indiſtinctè proponi poteſt co-
9 ram Iudice concurſus,qui expedire ſolet requiſitorias litteras ad attrahendos proceſſus alibi pendentes,& inhibitionem,ne vlterius Iudices particulares procedant: quam coram Iudicibus ipſis particularibus de iiſdem cauſis cognoſcentibus, prout ex hoc *cap.abundè* reſolutum eſt.Igitur diſpoſitio dictæ legis primæ noſtræ exceptioni con-
10 curſus pendentis adaptari nequit.

Deinde quia litis pendentis exceptionis natura ſolùm tendit,& proponi valet de lite iam pendente ad litem nouiter intentatam, at exceptio concurſus pendentis talis eſt naturæ, vt non ſo-
11 lum opponatur ad omnes lites iam motas,& pendentes ante iudicium vniuerſale concurſus formatum,ſed etiam poſt illud pendens ortas,& motas;vt per totum hoc cap.& alia diximus: apertè patet differentia inter vtramque exceptionem,& l.Regia circa illam diſponere intelligitur, quæ verè litis pendentia eſt.

12 Deinde quoniam etſi dicamus(quod fateri non licet) hanc concurſus pendentis exceptionem eſſe,vt dici litis pendentis;adhuc ſubiecta non remanet periculo termini.*d.l.Regia cum à principio,*
13 vt in ipſo actu cõcurſus formati incluſa ſimul intelligatur,deducta,& oppoſita præfata exceptio. ex propria natura ipſius iudicij deſtinati,& moti ad euitandas moleſtias creditorũ ortas tam ex litibus contra debitorem iam motis,quam deſuper mouendis,& ad effectum & finem,vt omnes ſimul in eodem iudicio vniuerſali tractẽtur,ob eius indiuiſibilitatem, & connexionem inſeparabilem, prout ſuperiùs *in cap.*1.diximus,& aliis ſequenti-
14 bus.Ergo licet expreſsè nõ opponatur,ſed potius omittatur, nihilominus expreſsè ſubintelligitur oppoſita,eo quod naturalia actus in ipſo veniũt, licet non exprimantur,& adhuc non tanquam tacita, ſed tanquam expreſſa. Quia faciens actum cenſetur exprimere ea,quæ ſunt de natura actus, probatur ex *l.exempto. inprinc.ff. de actionib. empt.* in illis verbis: *Quod ſi mihi conuenit, ea præſtabuntur, quæ naturaliter in ſunt nihil iudicij poteſtate,*
15 etiam *in l.cum quia, ff.ſi certum petat.* vbi diſponitur, quod quæ veniunt ex natura contractus, debent ſuppleri, quamuis fuerint prætermiſſa. Abundè exornant Seſſe *deciſ.* 36. *ex num.* 6. *cum ſequentibus.tom.*1.& fuſius Cardinalis Mantica *de tacitis & ambiguis conuentibus, lib.* 1. *tit.* 13. *ex num.*13.*& lib.*3.*tit.*9. *n.* 15. Fontanella *deciſ.* 78. *ex num.*14.*cum ſequentib.*qui plura cumulat, maximè cum in noſtro caſu vix negligit debitor concurſum formans expreſsè petere in primo libello omnium cauſarum attractionem.

Et quia ſufficit actum deducere,ex quo ſimul 16
inducatur exceptio, quam licet expreſsè pars non opponat,iudex tamen,vt oppoſitam habere poteſt in conſideratione,prout copiosè diximus, *infra* 3.*part.cap.*1. *ex n.*18.*cum ſeqq.*

Et in expreſſo ita limitat dictum *leg.*1.Azeue- 17
dius *ibid.ex num.* 50.in hæc. *Item & ſecundo non procedit textus noſter,& eius concluſio in exceptione, quæ de ſui natura ineſt ipſi actioni, vt in pactis incontinenti appoſitis, vel in aliis quæ tacitè intelliguntur, & inſunt ex natura contractus. Nam licet in termino non allegentur, ſufficit poſtea in allegationibus eas allegare, ſecundum Suarez in l. poſtrem,verſ. ſed pro euidentia,num* 40.*pag.* 326. *col.* 2. *in medio. & Didacus Perey hic.colum.* 1010. *verſ. quid autem; & iterum in d.column.* 1021. *Et idem ſi ex aperta, & rei euidentia conſtare poſſet de inſtitia opponentis ex traditis per Tiraquellum optimè de retractu linagier.gloſſ.*1.§.4. *à num.* 86. *cum ſeqq Vel ſi ex proceſſu reſultaret,vel eſſet talis, quod* 18
quamuis non opponatur, teneatur iudex ex officio ad eam attendere. Cum ſecundum veritatem iam ſit ſententia proferenda. Secundum Villalobos in ara- 19
rio communium opinionum littà C. numer. 160. & tene Tiraquellus *ſupra,num.*4.& Meſſia, *in l. Toleti,num.*20 *fundamento* 2.*partis, num.* 12.*cum ſequentibus.*

Atque ideo hæc exceptio concurſus pendentis, 20
quocumque litis ſtatu oppoſita ſit,numquã fuit excluſa. Immo cum in facti contingentia contra ciuitatem Tolet,habentem concurſum pendentẽ à ſe formatum & ideo oppoſuerit coram alio iudice(ad petitionem alterius creditoris ſuper quadam re cognoſcebat) ad effectum, vt cauſa hæc ad iudicium concurſus remitteretur,creditor remiſſionem impedire curabat,eo quod debitor cõmunis exceptionem præpoſterè,& vltra nouem dies oppoſuerat. Nihilominus communi ſenatorum voto prourſus fuit repulſa hæc creditoris replicatio,nec in conſideratione habuerunt ſenatores, licet ex alio capite,nempe quia apparebat rem petitam extra patrimonium ciuitatis eſſe;remiſſio ad concurſum denegata fuit.

Ex quibus ſatisfactum remanet primo argumento deducto ex *l. Regia*,terminum 9. dierum præſcribente exceptioni litis pendentis,cum hæc concurſus pendentis diuerſæ ſit naturæ,& omnino irregularis,vt dictum eſt.

Nec obſtat ſecundum,quoniam licet verum ſit, 21
valere iudicium particulare morum eorum alio iudice per creditorem contra debitorẽ comunẽ, nõ oppoſita exceptione cõcurſus pẽdentis,ſicut videmus in exceptione litis pẽdẽtis, aut declinatoriæ:Id tamen rectè procedit quando iudicium fuit finitum abſque facta oppoſitione.Et ea prorſus omiſſa;non tamen ex hoc infertur non poſſe in qualibet parte iudicij debitorem opponere,& 22
ea vti,immo etiã in ſentẽtiæ ibidem obtentæ executione opponere eã poteſt debitor,& liberè petere remiſſionẽ ad concurſus iudicium, & impedire exactionem, quo vſque creditor ipſe inter

cæteros

teros cõcursus creditores graduetur, vt suo loco, & quando exigere valeat creditum suum, provt abunde diximus suprà *cap.4.ex num.54.cum multis seqq.vers.sed quid dicendum erit, quando ob negligentiam debitoris*, &c. Quod quidem inconcussè obseruatur, & practicatur in cunctis tribunalibus. Ergo multo magis admittenda erit ante sententiam, quocumque litis statu.

23 Quoad secundum distinctionis membrum, quãdo nempe hanc exceptionem concursus pendentis apponunt creditores assistantes in concursu, an sint audiendi, si iam opponant post dictum terminum firmiter asseuerandum erit; absque termini præfinitione admittendos esse, tanquam non comprehensos in dispositione, *d.l. Regia tit.5. lib.4. Recopilatic.* Tum ex iis, quæ consideraumus in debitore communi, quæ multo fortius militant in creditoribus.

24 Tum etiam, quia verba *d.l.* illis non adaptantur: ibi, *que si el Reo quisiere oponer exceptiones de incompetencia de juez Allegando pendencia*, &c, *Lo ponga. Y pruebe dentro de nueue dias contados desde el fin del termino de la carta de emplazamiento*, &c. creditores enim in concursu actores sunt rei provt abundè comprobauimus *suprà cap.2 & in cap seqq.*

25 Tum etiam, quia citatio super rebus petitis debitori, nõ creditoribus intimatur, & in eum dirigitur, eique tantum currit terminus citationis ad comparendum. Ergo terminus, *d. l.* illis currere non potest, quia eorum respectu principiũ, (nempe citatio) defecit, ex quo currere incipiat. Igitur cui non conueniunt verba dispositionis, nec ipsa conuenit dispositio, &c.

26 Atque ideo quocumque tempore compareant pro suo iure, & inseparabili præiudicio, & interesse, intra terminum comparere dicentur, quia ignoranti non currit terminus, & quocumque tempore compareat, intra teminum comparuisse dicetur. Quamplurimos Doctores laudat Scaccia *de appellationib. quæst.12. num. 24.*

27 Et in nostris termini, quod dispositio, *d.l.1.* non procedat respectu tertij comparentis, expressè tenet post alios Azeuedas *in d.l.1 n.52.* in hæc. *Item non procedit nostra conclusio respectu tertij alicuius pro suo interesse comparentis, nam eius respectu lapsus termini 20. dierum nostrum textum nihil impedit, quin tertius ipse opponere possit exceptionem, quam habet nam equidem poterit*, secundum Felinum, & Barbat. *in cap. super eo de officio delegati* Gomezium *in c.ũ in multis, n de 59. rescriptis in 6* allegatos per Villalobos *in Antinomia iuris ciuilis, & Regij littera F. num.9* &c.

28 Et tandem quoniam in hoc iudicio creditorũ vniuersali vi, defecit persona aliqua priuilegiata, cui restitutionis beneficium competit, quo vti poterit aduersus omissum terminum opponendi etiam declinatoriam, & litis pendentis exceptionem, cui proculdubio concederetur, attenta magna læsione, & intolerabili damno, quod persona illa priuilegiata pateretur, si cogantur per diuersa loca, & tribunalia ius suum persequi, vt probãt Capicius *de.is.13.n.4.* Molina de Primogeniis *lib.3. c.13.n.61.* Cancerius *variar. resolution. 2. part. cap.1. n.272.* optimè disputans sic resoluit. Ioa. Gutierr. *lib.1. practic. d. quæst.52. num.4.* Vincentius de Franchis *decis.48. num.7.* Perez de Lata, *de vita hominis, cap.25. num.28. & seqq.* Fontanella *decis.19. n.m.5. & 6. & idem de pactis nuptialib. claus. 3. glos. 8. num. 59. tom. 1. & iterum claus. 9. glos. vnica part. 2. num. 17. tom. 2.* Mastrillus *decis. 148. num. 34.* & alij protinus referendi.

Quæ resolutio verissima est, & praxi recepta communiter, licet aliqui non desint, qui contrariam sectentur. Couarr. *practic. cap.26. n.4.* Sforcia Oddus *de restit. 2. part quæst.64. artic.7. num. 46.* Paz de Tenuta *cap.7. num.26. videndus à num. 25. (licet num. 27. relinquat iudicis arbitrio)* & Caldas Pereira *in l. si curatorem. verb. vel aduersary dolo, num. 11.* quorum opinio communiter refellitur in Tribunalibus. 29

Quod restitutionis beneficium concessum super declinatoria fori minori prodest etiam omnibus aliis creditoribus maioribus, & non priuilegiatis, Rictius *Collectan.639.* Capitius *decis.173.* Gregorius Lopez *in l. 5. tit.8. part.3. verb Huerfano. Decis Genuens.20. n.3.* Lara *de vita hominis c.25. n.50.* 30

Quoniam in indiuiduis (provt est iudicium concursus creditorum vt sæpe diximus præsertim *hac 1. part. c.3. per totum. & hoc cap.4.*) beneficium restitutionis in integrum concessum minori, prodest maioribus, & eius cõsortibus, *gloss. in verb.* patrocinari, & ibi Paulus de Castro, & Bart *sub n.7. Cod. si in communi, eademque causa restitutio in integrum postulet.* Iason *in l. si Mater num.10. C. de inofficioso testamento, cum multis aliis, quos latè congerit.* Oddo *in tract. de restitution. in integrum, quæst.46. num.4. vers. in contrarium & vers. pluries tit. de communi, & magis communi opinio.* Couarr. *practicar. cap.24. n.2.* Zephalus *cons.661. cum.76. lib.5.* Muscatellus *in practic. cum l. in verb. in integrum restitutio num. 8.* Grassis *de effectibus clericat. effectu 2. num.57. & supra, & nos copiosè in nostris commentariis de supplicatione ad Sanctiss. 2. part. cap.11. ex num.63. & sursum.* 31

Caput V.

Iudex concursus, an per inhibitionem, & literas requisitorias ad se trahat lites coram diuersis iudicibus pendentes, quibus non obtemperantibus quo remedio vtatur.

Et quæ sit iusta causa ad non parendum, nec supersedendum.

SVMMARIVM.

Iudex coram quo concursum debitor format, priuatiue cognoscit de omnibus causis ab eo dependentibus. n.1.

In concursu inter solos creditores formare, Iudex priuatiuus est qui prius fuit in cognoscendo ad petitionem vnius ex creditoribus. n.

Iudex concursus ad se trahere potest omnes causas coram aliis pendentes, per viam inhibitionis, & literarum requisitoriarum. n.3.

Competentia formata inter duos iudices adinuicem se inhibentes, præualet inhibitio expedita ab illo, qui iurisdictionem habet. n.4.

Iudex iurisdictionem habens inhibere potest etiam parem habentem. n.5.

Iudex, qui alium inhibet, etiam expedit litteras requisitorias, vt sibi remittantur acta originalia: quibus statim parere tenetur requisitus. numero 6. & 7.

Si requisitus Iudex obedire noluerit litteris requisitoriis, recurritur ad superiorem per viam appellationis, aut querelæ, qui compellere debet ad complementum summaria cognitione adhibita. n. 8. 9. & 10

Competentia formata inter duos Iudices de Iurisdictione contendentes dirimitur per superiorem amborum. num. 11.

Vt litteræ requisitoriæ sint legitimæ, requiritur quod Iudex requirens sit competens, & quod ritè, & rectè requirat. num. 12.

Si ex inspectione harum litterarum apparuerit concursum minus legitimè fuisse formatum, Iudex requisitus eis non obtemperat, num. 13. & 14.

Iudex requirens tenetur saltim summariè actorum fidem in litteris facere, vt requisitus intelligat an teneatur parere, vel non. num. 13.

Si requisitus, & requirens possunt aliàs de causa cognoscere, tunc requisitus habet aliquam causæ cognitionem directam ad obtemperandum: & solent partem certiorare, vt contra litteras opponat. numer. 16.

Si Iudex concursus non inhibuerit Iudici, coram quo causæ pendet vel non opposita fuerit exceptio litis concursus alibi pendentis, iudicium validum erit. num. 17.

Exceptio litis pendentis inducit nullitatem, & attentatum de cætero ibidem.

Licet debitor sit condemnatus omissa inhibitione, vel exceptionis oppositione, pro effectiua executione recurrendum est ad concursum, & suspenditur rei iudicatæ executio. num. 18.

1 EX duobus capitibus antecedentibus apertè monstrauimus in hoc genere concursus, nempe quando à debitore communi inhibita cessione bonorum formatus est inter suos creditores, vt is sit Iudex competens priuatiuè omnium ex continentia causæ inseparabilis, coram
2 quo lis ipsa creditorum formata, & deducta fuit, necnon in altero genere concursus inter ipsos creditores dumtaxat formati absque interuentu debitoris communis eundem dici iudicem omnium causarum, qui prior fuerit in cognoscendo ad petitionem vnius ex creditoribus petentis contra debitorem.

Qui quidem ad se trahere potest omnes alias
3 prædictas causas coram aliis Iudicibus pendentes per viam inhibitionis, & litterarum requisitoriarum; nam cum ex natura causæ sit Iudex competens, & ad omnium cognitionem habeat iurisdictionem sequitur posse inhibere quibuslibet aliis Iudicibus, ad latè tradita per
4 Nos *in nostris comment. de protectione Regia. 2. p. c. 10. per totum, & signanter à n. 38. cum multis seqq.* vbi de duobus Iudicibus in eadem causa formãtibus competẽtiam & ad inuicẽ se inhibentibus, illã prævalere inhibitionem, quæ fuerit expedita à Iudice iurisdictionem habente. Igitur cum Iudex concursus, sit Iudex competens ratione connexitatis negotij, licitè & liberè poterit per viam inhibitionis ad se trahere causas alibi pendentes contra debitorem communem.

5 Deinde quia iudex, quia habet iurisdictionem inhibere potest iudici etiam pari, Caualcanus *decis. 4. num. 37. & 42. part. 2.* Lancellotus *de attentatis 2. part. cap. 20. in præfatione n. 100.* Bertolo *cons. 117. n. 4. tom. 3.* Marceratens. *variar. resolut. lib. 1. resolutio. 17. n. 3. & 4.* Faricanius *quæst. 7. num. 52.* Marius Giurba *consil. 48. sub n. 41.*

Ac insuper litteras suas requisitorias simul ex- 6
pedit, ad effectum vt sibi remittat acta & processum originalem, quibus statim parere tenetur, iuxta *legem, à Diuo Pio, § sententiam Romæ dictam, ff de re iudicata. Authent. de exhib. reis. § si verò, & Authent. vt differentes sint Iudic. § 1. Regia, l. 2. tit. 27. part. 3.* latissimè Couarr. *practicarum quæst. 10. à n. 3. vers. sed & apud Iudices sæculares.* Parladorius *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin part. 1. § 2. per totum* Iacob. Cancerius *variar. resolutio. lib. 2. cap. 25 de litteris requisitoriis, à prin.*

Et in his terminis, quod iudex concursus, qui 7
competens dicitur ad omnium creditorum causarum alibi pendentium cognitionem indiuiduitatis, ratione, trahat ad se prædictas causas, & acta per litteras requisitorias à se expediendas probant Villadiego *in sua politica, & practica iudicialis. c. 1. vers. de accumulatione processus ex n. 13.* Amator Rodriguez *in tract. de priuil. creditorum. 1. part. sub num. 26.*

Quas litteras requisitorias solemniter expedi- 8
tas si Iudex requisitus adimplere noluerit, nec cum effectu remittere processum ad Iudicem concursus, prout tenetur, compellendus erit per Iudicem superiorem nam siue per viam appellationis (vt communiter obseruatur) ab iniusto grauamine illato, per Iudicem requisitũ, aut per viam querelę interpositæ per Iudicem requirentem, vel partem ipsam negatam, recurritur ad superiorem requisiti, qui omnino illum compellere debet ad complementum cum effectu, quamobrẽ passim ad Regia Hispaniarum Prætoria appellationes & querelæ deferuntur, iudicum inferiorum negligentiam aut contumaciam incusantes, ex eo quod illorum Iudicum requirentium litteras complere & exequi recusant, quibus tandem querelis examinatis, ac visis litteris requisitoriis, ac responsione Iudicis requisiti, statim summaria cognitione adhibita, expeditur prouisio Regia, vt illis obediat, & adimpleat: Hanc praxim testatur Præsul. Couarr *practic. quæst. 10. num. 2. & 7.*

Et quod Iudex requisitus, si nolit adimplere 9
mandatum requirentis, nec eius precibus consentire fit, compellẽdus per eius superiorem omnium communis est sententia *ex d. § sentent. Romæ*, & optimo textu *in c. nullus de iure Patronatus. l. si tutor pupillo. ff. de authoritate tutor.* Notat Felin. *in fin. colum. 3. & 4. de foro competenti glossa in clement. Pastoralis. in verb. de morte, & ibi* Imola, & alij *de sentent. & re iudicat.* Salicetus *in authent. si verò C. de adulteriis*, Anania *in c. 1. n. 6. de raptoribus* Socin. *in c. postulasti n. 13. de foro compet.* Boerius *decis. 29.* Iacob. Cancer. *variar. resol. lib. 2. c. 15 à n. 5.* & post Rebuf. Azeued. Bobadilla, Ceued. & alios pluri. mos diximus *in nostris comment. de protect Regia. 3 p. c. 11. n. 65. & seq.* vbi de duobus iudicibus remedijs appellat onis, & querelæ *& 1. p. cap. 6. à num. 31.* Et loquendo in illis requisitoriis expeditis per iudicem concursus, directis aliis iudicibus, coram quibus pendent acta contra debitorem, qui si non obtemperauerint, sint compellendi per Cancellariam Regiam, tenent Villadiego *in sua polit. cap. 1. à n. 13.* sequitur Amator Rodriguez *de priuil. creditor. 1. part. n. 26. in fin.* quæ doctrina communiter practicatur.

Semper

11 Semper enim quod inter duos iudices ordinarios de iurisdictione contendatur,quia quilibet ad se pertinere contendit superior amborum,de dicta prætensione,& controuersia cognoscit,ad quem ad hoc recurrendum erit,textus *in l.de iure.ff.ad municipalem*;notat plures Angelus *in l.2. n.7.ff.si quis in ius vocatus non ierit.*Felinus *in cap. super litteris,n.35. de rescriptis.*Portoles ad Molinum *titul. de competen. iurisdict.numer.3.*Michaël Ferrer.*3.part.obseruan.cap.*166.Iacob.Cancer.*variar.resolut.lib.3. cap.*10.*de contentione iurisdictionis,num.*1.

12 At in hac resolutione subsistendum,quia non procedit indistinctè,& absolutè, sed requiritur vt de plano procedat,litteras ipsas requisitorias esse legitimè, & solemniter expeditas, quæ, vt tales dicantur;duo præcisè requiruntur.Primum quod in casu,& negotio,quo expediuntur,iudex requirens sit competens ad ipsius causæ cognitionem. Secundum, an is iudex ritè, & rectè requisierit, quod apparere debet ex relatione,& actuum insertione in eisdem litteris requisitoriis signo notarij munitis,provt eleganter annotauit Doctis.Couar.*d.pract.*10.*n.fin.in fi.*

13 Ex qua doctrina infertur,quod si ex inspectione litterarum expeditarum per iudicē concursus, apparuerit ipsum concursum minus legitimè formatum,deficientibus nempe aliquibus ex requisitis,quæ de necessitate iuris appetit concursus, vt legitimus dici possit,& nos longa serie annotauimus suprà *c.per totum*, tunc iudex requisitus illas adimplere iustè recusabit: ac merito causæ, & actorem coram se pendentium ad requirentem remittere denegabit,provt etiam annotauimus

24 *in d.c.*1.*n* 45. quoniam si concursus informiter gestus appareat,cessat in iudice requirēte iurisdictio ad cognoscendum de causis alibi pendentibus,& omnes speciales,& priulegiati effectus causati à concursu aliàs,legitimos, quos amplissimè in omnibus cap. antecedentibus descripsimus cessant, quare si iuste negat iudex requisitus istis litteris informibus obedientiam, non esse audiendam contra eum querelam, nec aliud remedium in senatu firmat; Couar.vbi proximè, *& sup.num.*2.

15 Id enim generaliter receptum est, non aliter iudicem requisitum parere debere, quam si ille iudex requirens actorum saltem summariè fidem fecerit,vt intelligere possit,& cognoscere;an paritioni teneatur necne,provt profitētur Bart.Paulus & Iason *in l.Magistr.ff.de iurisomnium Iudicū* Abb.*in c.de offic.ordinarij.*Steph.Aufrer. *de potest. seculari,regula* 4.*n.*32.Parlador.*lib.*2. *rerum quotidianarum c.fin.*2.*p.*§.2.*n.*3.*&* 4.Auiles *in cap.Præt. c.*20.*in gloss. vsurpan.n.* 19.*&* 20. latissimè prosequitur Iacob.Cancer.*variar.resol.lib.*1.*c.*15.*à n.*8. *cum seqq.*qui *ibid.à n.*13.ex hoc infert, & asserit, quod quando vterque iudex requirens, & requisitus potest aliàs cognoscere de illa causa, tunc iudicem requisitum habere aliquā causæ cognitionem directam ad obtemperandum,vel retinēdum,& praxim hanc obseruare iudicem requisitum citare solere partem ad opponendum,contra dictas litteras requisitorias defectum aliquem si patiantur,& quare adimplendæ non sint ex Bart. Inno. Oldrado,Bocio,& aliis obseruat ipse Cancer.provt vbilibet obseruatur communiter.

16 Vlterius etiam animaduersione illud dignum, quod si iudex cōcursus non inhibuerit iudicibus aliis,coram quibus causæ separatim pendent cōtra debitorem,vel iste,seu creditores non opposuerint coram ipsis de litis,& concursus pendentis alibi exceptione, iudicium illorum validum erit,latissimè videndus erit Lancelotus,Robertus *de attentatis* 2.*part.cap.*3 *lite pendente, à num.* 45. *& num.*48.58.vbi quando iudex concursus inhibet,quia sufficit etiam sine oppositione partis de litis pendentia,vt iudicium inhibiti corruat *à n.* 59.*cum seqq.*de oppositione exceptionis litis pendentis,vt inducat nullitatum,& attentatū de cætero,quia continentiæ,litis pendentis,aut declinatoriæ exceptio tunc operatur, si fuerit opposita,vt videre est ex iis quæ latè *c.antecedenti,*§.3. *ex n.* 1. *& per totum,*&c.*quia semper quoad datur à iure exceptio, nihil operatur,si non opponatur, latè Giurba decis.*77.*n.*10.*&* 11.vbi de exceptione præscriptionis,*& decis.*13.*n.* 5. de exceptione rei iudicatæ omissa. *Ea etenim, quæ in fauorem alicuius à iure introducta sunt; subintelliguntur, si pars opponat, & petat.* Rebuffus *tom.* 1. *const.regn.tit de rescriptis. in præfat. numero* 97. Menochius *de præsumpt.lib.*2.*præsumpt.*46.*n.* 20. Cravetta *dec.* 150. *num.*2. Anton. Gabr. *lib.* 2. *commun.tit. de indiciis, conclus.*1.*n.*20.Cacheran.*decis.* 94. *n.* 24 Azeued. *in l* 10.*num.*94.*&* 95. *tit.* 17. *d.* 4.*recept.* Bacca *de non meliorand.cap.*10.*n.*67.Surdus *decis.*57.*ex n.*2. 17
idem Giurba *decis.*21.*n.*89. *&* 10.*& decis.*103. *num.*13.Franchis *decis.*487.*num.*9.Carleual.*de iudiciis.tom.*2.*lib.*1.*tit.* 2. *disp.* 5. *num.* 29. de exceptione litis pendentis, continentiæ causæ,declinatoriæ,& similium dilatoriarum, quæ non opposita nihil impedit.

Illud tamen aduertendum, quod licet validè 18
currat lis contra debitorē coram alio iudice,obomissam inhibitionem, aut exceptionis oppositionem coram eo; & debitor fuerit condemnatus,adhuc tamen pro actuali, & effectiua executione recurrendum erit ad concursus vniuersale iudicium instantibus creditoribus, in quo graduandus erit creditor vincens inter cæteros creditores,& interim suæ rei iudicatæ executio suspendēda erit,vt cōmuniter obseruatur,& practicatur. Vti de ratione fundamentali,*in c.*16.*à n.*22. *vers.deinde quæritur in hoc iudicio,*&c.& latiùs suprà *c.antecedenti, ex n.* 54. *cum multis sequentibus, vers.sed quid dicendum erit quando ex negligentia.*

CAPVT VI.

Ecclesia, Clerici, cæteríque exempti, & priuilegiati creditores,citati ad concursum per iudicem sæcularem,an comparere adstringantur, vel,an declinantes audiendi.

SVMMARIVM.

*Difficultas quæstionis propositæ commendatur.n.*1.

Clericum ad concursum creditorum non posse citari à iudice laico existimauit Martha.num. 2. *contrarium verius, num.*8. *respondetur argumento. num.*19.

*Clericum in iudicio concursus reum esse existimauit Martha.num.*3.

Concursus iudicium est indiuiduum.remissiuè. n.4.

In indiuidis, & connexis, in quibus clerici, & laici insunt, Iudex Ecclesiasticus vt dignior competens est.n.5.

Debitor in multis casibus ad concursum admitti non debet; quoniam discussionem ad iudicem Ecclesiasticum, (quando clericus adest) pertinere, existimauit Marta.n.6.

Expenduntur Carpio, Duardus, & Diana pro opinione Marte.n.7.

Clericum creditorem, ad concursum creditorum per laicum motum, vocatum, à iudice laico debere citari, verius est.n.8.& n.15.

Comprobatur superior sententia aliquorum decisionibus.n.9.

Iudex Ecclesiasticus secularem, clericum ad concursum citantem inhibens, vim facit.n.10.

Idem seruatur in dilatione quinquennali per creditores prestanda. ibid.

Refertur, & refellitur fundamentum, quo Doctores mouentur.n.11.

In iudiciis inseparabilibus, in quibus adsunt laici, & clerici, Ecclesiasticus, vt dignior, cognoscit. num.12.

Traditur vera ratio superioris conclusionis.n.13.

Exceptione aliqua tutus, timens creditorum molestiam, potest eam in iudicium deducere, ibid. remissiuè.

Debitor vtendo preuentiuo concursus remedio aduersus suos creditores, licet prima facie videatur actor, in effectu, reus est n.14.

Clericus creditor in iudicio concursus sequi tenetur forum debitoris.ibid.& n.15.

Debitor dum concursum format nihil à creditoribus petit, sed illos monet vt petant, ideo siue laici, siue Clerici coram debitoris iudice comparere tenentur.n.15.

Clericus creditor, à debitore laico admonitus, vt in concursu compareat, non potest iudicis laici iurisdictionem declinare.n.16.

Clericus creditor ad concursum vocatus, cum non possideat, sed ratione interesse, vel alterius iuris citetur, dicitur actor voluntarius, non reus necessarius.n.17.

Clericus rem non possidens, si quatenus sua interest citetur, non offenditur iurisdictio Ecclesiastica. ibidem.

Clericus, aut alius qui rem possidet, etiamsi citetur quatenus sua putauerit interesse, reus necessarius dicitur, & coram suo iudice est conueniendus. num.18.

Fallit, quando lite pendente adeptus est quis possessionem.ibid.

Clericus ad impediendam executionem sententiæ latæ à iudice laico, ratione suæ possessionis debet coram eo oppositionem, facere, & declinare. ibid. remissiuè.

Respondetur primo argumento Martæ. num. 2. adducto.n.19.

Clericus ad concursum vocatus non conuenitur vt reus, sed prouocatur vt actor ad comparendum num.20.

Respondetur secundo argumento.n.21.& 22.

Respondetur tertio argumento, num.6. adducto. numero 23.

Iudex causæ preparatæ, Iudex etiam est causæ preparantis.n.23.

Respondetur auctoritati Capy & aliorum; n. 7. adductæ.n.25.

Clericus debitor concursum inter creditores formans, siue laicos, siue clericos siue permixtim coram Ecclesiastico debet formari, sine eo quod laici possint illius iurisdictionem declinare.n.26.

Expenditur ad id textus in cap. Odoardus de solutionibus.n.27.

Debitor cedens bonis, liberatur à molestia carceris, & ab excommunicatione.n.28.

Hoc intelligi debet, quando formans concursum Clericus est.n.29.

Clericus cui in iudicio concursus per sententiam graduationis bona fuerunt consignata, à creditoribus anterioribus conuentus coram quo iudice debeat conueniri, traditur remissiuè.n.30.

Concursus ad hæreditatem Clerici iacentem, coram quo Iudice debeat formari remissiuè. numer. 31. & fin.

QVÆSTIO hæc ingentes patitur difficultates, quam licet nonnulli Doctores inferius laudandi obiter attigerint, illorum resolutio illas non absoluit, non enim calluere ipsi huius iudicij concursus naturam, & qualitatem, idcirco nihil mirum si veram, & efficacem rationem, atque inuincibile fundamentum neglexerint. 1

Negatiuam partē conatur defendere Doctor Martha *de iurisdict.4.part.cent.2.casu.123.*nempe ad concursum creditorum Clericum non posse citari à iudice laico, vti incompetente, & incapace, pro qua nonnulla exagitat fundamenta à quorum examine veritas nostræ resolutionis clarebit. Primum fundamentum est ratione in- 2 competentiæ, quia in hoc iudicio concursus Clericus est reus, & ideo citatus à debitore, qui est actor, non coram iudice sæculari comparere debet, sed coram suo iudice Ecclesiastico, cum actor sequi forum rei adstringatur, *cap. cumsit generale, de foro competenti, cum vulgaribus.* 3

Secundum quoniam nec ratione indiuiduitatis iudicij, hæc iurisdictio attribui potest iudici sæculari contra clericum: etenim esto quod concursus iudicium sit indiuiduum, provt verè indiuiduum esse affirmat ipse Martha *d. casu 123. n. 13.& 14.*& nos abundè probauimus superius *c. 2.cum duobus seqq.* Adhuc tamen in iudiciis indiuiduis, connexis, & inseparabilibus, in quibus 5 adest clericus, & laicus, non ad iudicem laicum, qui de clerico cognoscere non potest; sed ad iudicem Ecclesiasticum, vti digniorem recurrendum est, qui de omnium causa simul cognoscere debet ex iis, quæ ipse Marta eadem *4.p.cent.2.cas.* 118. dixerat, plenius tamen nos probabimus inferius, quando, hoc fundamentum repetamus. 4

Tertium & vltimum fundamentum Marta 6 metipse sic format; ad concursum creditorum multi in iure reperiuntur casus, in quibus debitor admitti non debet, qui quidē discussionē requirunt, an sint impedimentum ad concursum, & cessionem faciendam per debitorem communem, & à iudice admittendam, quæ discussio fieri non debet in clericum per iudicē secularem, cuius iurisdictio etiam consentiendo subtrahi non potest.

Hæc sunt fundamenta Doctoris Marthæ ad 7 tuendam partem negatiuam noti, cuius resolutionem nouissimè licet obiter, & relatiuè, sequutus fuit Carpio *in tr. de executor. testam.3.p. c.10. num.37.iuncto n.fin.* qui dum aliam quæstionem tractans

ctoſtans à principio cap. pro fundamento contrario ſuæ reſolutioni aliquorum Doctorum attulit doctrinam, ad concurſum creditorum citandum eſſe clericum creditorem à iudice laico,& dum *in d.num.fin.* conatur huic fundamento ſatisfacere, plures adducit Doctores aſſerens contrarium tenuiſſe, nempe Martham in loco ſupra citato, Duardum *in Bulla Cœnæ,lib.2.canon.15.quæſt.11.n.* 53.& Antonium Dianam *variar.reſolut. 1. tom.de immunitate Eccleſiaſt.reſolutione 22.*

8 Sed his non obſtantibus,provt verè, nec obſtant,contraria ſententia,& de iure,& de vniuerſali tribunalium praxi, & veriſſima,tutiſſima, & recepta eſt,quęque impenetrabili fundamẽto nititur, immo in hoc iudicio concurſus iudicem ſæcularem eſſe competentem,vt inter cæteros creditores liberè citare poſſit clericum ſimiliter creditorem,adeo vt comparens,& opponens fori declinatoriam, & petens, vt ad ſuum iudicem Ec-
9 cleſiaſticum remittatur,non ſit audiendus,quam plurimi Doctores & communiter obſeruat Vrſillus *in additio. ad. Matthæum de Afflictis, in deciſ.280.num.7.*qui teſtatur ita fuiſſe iudicatum in concurſu creditorum in prætorio Neapolitano contra clericum etiam expreſsè petentem remiſſionem ad ſuum iudicem Eccleſiaſticum,& nihilominus coram ſæculari iudice citante coactus fuit directè iura ſua deducere,& litigare;idẽ teſtatur Vivius *deciſ.* 38.*n.*8. latiùsGarcia Maſtrillus *in de cif. Siciliæ* 79.*per totam*,aſſerens *n fin.*ita fuiſſe deciſum 31.*Ianuarij anni* 1604.Tenent etiam Hieronymus de Ceuallos *in communi contra communem tom.* 4 *quæſt* 896 *num.* 623.*&* *num.* 624. Ancharanus *in cap. ea quæ, num.* 21. *verſ. occurrit tamen mihi dubium. de Regulis iuris in* 6. Chriſtophorus de Paz *in tract. de tenuta 2. part. cap.* 63. *num.*17. 18. *&* 19. Alphonſus Guzman *in tract. de euiction.cap.*7 *num.* 56.*&* *ſequenti*, *&* *ſub num. verſ. principalem concluſionem.* Apizella *de dilatione quinquennali, tit.* 1.*numero.* 97.*&* *ibi* adi *littera C.* Gironda *de priuilegiis,num.* 949. Noguerol. *allegatione* 19. *num.* 130.*&* *n.* 131. Nouarius *in praxi electio*, *&* *variatio fori ſectione* 3. *quæſtione* 24. *in* 2. *editione*, *fol.* 163. Graſſis *de effectu clericatus*, *effectu* 1. *num.* 475. & præ ceteris iterum idemmet Hieronymus de Ceuallos *in* 5. *tom.de cognitione violen. quæſtione* 72. *per totam.*
10 Vbi † rectè infert iudicem Eccleſiaſticum inhibentem iudici ſæculari clericum citanti, vt ad concurſum creditorum motum,& formatũ à debitore cõmuni vim faceret, eo quod iuriſdictione caret,non ad eum,ſed ad ſæcularem hoc iudicio cognitio in omnes indiſtinctè creditores pertineat,qui omnes loquuntur in citatione clericorum tam ad concurſum creditorum quam ad dilationem quinquennalem per creditores omnes præſtandam debitori.

11 Qui omnes Doctores licet veriſſimam,& iuridicam reſolutionem communiter affirment,falſa tamen mouentur ratione, & falſo vt plurimum nituntur fundamento, ex eo enim ducuntur, quod hoc iudicium concurſus eſt indiuiduum,& propterea clericus creditor ad eumdem iudicem, ſæcularem ſcilicet recurrere debet,& cum cæteris concreditoribus ſuis tenetur concurrere, vt omnium iura ſimul examinentur ad effectum prælationis detegendæ, ne continentia cauſæ diuidi contingat contra iuris Regulas, & principia, ad latiſſimè comprobata per Nos *in c.3.&* 4.

Sed iſta ratio tantùm abeſt,quod concludat in iuriſdictione iudicis ſæcularis, vt potiùs eam attribuat iudici Eccleſiaſtico,quoniam indiuiduitati, connexioni, & continentiæ cauſarum hic effectus attribui non poteſt, hæc etenim in accumulatione proceſſuum tantùm operatur,non autem in attribuendo foro ei, qui alias eſt incapax contra clericum,& Eccleſiam.

Verum eſt etenim quod quando in iudiciis in- 12
diuiduis, & inſeparabilibus contra plures motis, inter quos vnus ſit clericus, ratione indiuiduitatis ad vnum, & eumdem iudicem erit recurendum, Eccleſiaſticum ſcilicet, vti digniorem, ne cauſæ continentia diuidatur:ita eſt communis ferè Doctorum opinio,de qua teſtatur Gratianus *in diſceptationibus forenſ.tom* 4.*cap.*641.*per totum*,vbi *num.*1.*&* 2. cum Deciano, Farinacio, Georgio, Natta,Neuizano, & alis opinionem ab omnibus receptam teſtatur,& iterum *tom.*1.*cap.*115.*num.*6. & ex Couarr. *practicar. quæſt.*34 *num.*2. Ioannes Guttierez *lib.*1. *quæſt.* 19. quem referens ſequitur Don Iuan de Cattillo *controuerſiar. tom.* 6.*c.* 165. *ſub.num.*47.& ipſe Guttierez *lib.* 3.*practicar. quæſtione* 30.*à num.*48.Martha *de iuriſdictone, part.* 4. *cunturia* 2.*caſu* 118. *per totum*, & iterum 2.*part. cap.*1 *à num.*10.Petrus Surdus *de alimentis,tit.*9. *n.*3. Et pene alij infiniti Doctores quos in vnum ad id cumulabimus,in noſtris commentariis. *De ſupplicatione ad ſanctiſſimum* 2.*part.cap.* 14.*à principio.* & ſignanter *à num.*5.*cum ſeqq.* vbi ad ſaturitatem hanc doctrinam comprobatam videbis. ergo ratio connexitatis, qua nituntur præfati Doctores inſufficiens eſt de per ſe.

Vera igitur ratio,& infallibile,& impenetrabi- 13
le fundamentum,quoad omnes in hac noſtra cõtrouerſia difficultates euaneſcit,illud eſt nobis libenter oblatum, & ſuauiter deductum à natura negotij, & iudicij concurſus creditorum, eſt enim quoddam pręuentiuum iudiciũ inductum à debitore communi ad euitandas moleſtias creditorum, etenim qui tutus eſt aliqua legitima exceptione non impeditur eamdem in iudicium deducere aduerſus ſuo creditores,eorum timens inquietationes;pro cuius remedij præventiui iuſtificatione, infinitos penè Doctores congeſſimus ſuperiùs *c.2.à n* 4.*cum multis ſequentibus*, vbi copiosè reperies, non repeto.

Ex quo ad noſtrum propoſitum infertur,quod 14
debitor vtendo hoc præventiuo remedio aduerſus ſuos creditores, licet in illo priori actu,& libello videatur actor;tamen in effectu quoad omnia verè reus eſt, in terminis tenent Bart. *in l.libertus. ff. de in ius vocando.* Couar. *lib.* 1.*variar. reſolut.cap.* 18. *num.* 4. Anton. Oliuanus *cap.* 15. *num.*23. Fabius de Anna, qui multos allegat *conſil.*58.*num.*9 *&* 20. Decius *conſil.* 3. *num.* 9. *&* 10. Ludouicus Roman. *conſ.*217.Franciſcus Marcus *deciſ.*492.*num.*9.*part.*1.latiſſimè.Iacob Cancerius *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 1. *tit. de actionibus*, *& obligationibus*, *à num.* 53. *cum multis ſequentibus.* Gratiant *diſcept.atio forenſ.*85.*num.*11.*&* 12.*&* 31. Ponte *deciſione* 71.*per totam.* Coſta *de ſubſidiar. remed.* 50. *à num.* 13 *cum ſequentibus.* Barellus *conſ.* 1. *num.* 1. Vintius de Franchis *deciſ.* 657. *num.* 3. Giurba *deciſ.* 44. *ſub num.* 1. Antonius Amato *variar. reſolut.* 31.*num.fin* in fine, latiſſimè poſt innumerabiles penè Doctores tenet Ioa. Baptiſta Clarlinius *controuerſiar.c.*4.*per totum*,vbi ſignanter hoc ipſum defendit poſt communem

Doctorum in clerico creditore, vt iſte ſequi teneatur forum debitoris laïci in hoc iudicio præuentiuo. Item licet obiter nullo fundamento adducto, nec Doctoris alicuius authoritate, firmat Ceuallos *in 5.tom de cognitione violentia.2.p.quæſt.72. n.7. &* 10. quam veriſſimam reſolutionem poſt magnam Doctorum allegationem,& iuris fundamenta abundè probauimus *in d.cap.2.à num.7.vſque ad num.16.*

15 Igitur naturaliter,& abſque vlla iuris violentia nec artificio, ſed notiſſimis eiuſdem regulis attentis, Iudex ſecularis eſt Iudex competens in hoc cõcurſu formato à debitore laïco, verè & realiter reo, cuius forum præcisè, & neceſſario tenentur ſequi omnes creditores, tanquam verè actores indiſtinctè, ſiue laïci, ſiue clerici ſint, provt ſequi tenebantur, ſi ſimpliciter, ceſſante concurſu à ſuo debitore ſua credita petere voluerint, nihil innouare concurſus iudicio per debitorem moto, cùm ad id ipſum ſit ordinatum, directum, & deſtinatum, vt certiorentur creditores de ceſſione bonorum debitoris,& compareant, vt virtute iurium & titulorum ſuorum petant ſua credita,& vt ſibi de bonis debitoris ceſſis,& dimiſſis ſatisfiat, ſeruata inter omnes gradus prærogatiua quia debitor nihil à creditoribus ſuis petit, ſed illos monet, vt in concurſu petant.

16 Et in terminis, quod in hoc iudicio creditorum, *pleito de acrehedores* vulgò dicto, creditores clerici teneantur ſequi forum debitoris communis, probant Ozaſcus *deciſ.151.num.4.* Natta de Alexand. *conſ.303.* verbo *debet adiri.lib.5.* Socinus *conſ.94. in cauſa vertente col.2.n.4 lib.2.* Cagnolus, Capicius,& alij per Vrſillum ad Afflictum *deciſ.268. num.2.* Antonius Amato. *variar.reſolut.32. num. fin.in fin.& n.7. &* 8. Gratianus *diſceptatione* 85. *num.8. & ſeqq. poſt plures Rotæ deciſiones.* Iacob.Cancer. *variar. reſolut.lib.1.cap.1. num.61. &* 63.cum multis citatis,& alibi comprobauimus *in d.cap.2.à num.7. cum multis ſeqq.* quo fundamento,& ratione ſecurè currit aſſertio tantorum Doctorum dicentium communiter quod in hoc iudicio concurſus clericus creditor tenetur comparere admonitus coram Iudice ſeculari,& ſimul cum cæteris concreditoribus concurrere, ita vt opponens exceptionem declaratoriam,& petens remiſſionem ad ſuum Iudicem, non ſit audiendus; quorum nomenclaturam in vnum congeſſimus ibi *num.8.& 9.*

Et quod clericus citatus ad concurſum creditorum formatum per debitorem laicum, ſit actor,& vt talis debeat ſequi forum debitoris, ita vt non admittatur ad declinatoriam, nouiſſimè dixit Pereira. *in tract.de vniuerſa inſtrum.edictio.tit.1. reſolut.3.§.5.n.107.* poſt Afflictum, Ceuallos, Graſſum,& Noguerol *allegat.19.n.131.* Rolandus à Valle *conſ.28.per totum volum.2. maximè ex n.7.* necnon Gratioſus Vbertus *in tractatu de citationibus.cap.5.num.130.*

17 Deinde,& ex ſuperabundãti probatur clericum creditorem citatum ad iudicium creditorum, nõ dici reum neceſſarium, ſed actorem voluntarium, quia non poſſidet; ſed ratione hypothecæ, vel alterius iuris citatur ad deducẽda iura ſua, quia tũc citatur quatenus ſua putauerit intereſſe, & tunc quatenus non poſſidet, actor eſt. Et non admittitur eius declinatoria. Grammaticus *deciſ.61.* Cardinalis Tuſchus *concl.239. num.11. littera C.* vbi quod quoties laicus poſſidet,& cõtra eum eſt iudicium principaliter fundatum, poteſt clericus citari, quatenus ſua putauerit intereſſe, nec turbatur iuriſdictio Eccleſiaſtica. Ex quo clericus non poſſidens, pro intereſſe quod habet, ſemper debet eſſe actor,& per conſequens forum rei,& hic ſecularis ſequi tenetur, ſi vult iura ſua experiri contra laicum poſſeſſorem,& declinatoriam non opponit, ſequitur Caſtillo *deciſ.Sicilia 2.& ſub.n.* 15.qui teſtatur deciſum in conſiſtorio. Rota Genuenſ *deciſ.143.num.7. &* 8. Natta *conſ.99. n.8.* qui alios refert. Giurba *deciſ.1. ſub num.34. &* 35. Marius Mutta *Ritu 97.ſub.n.34. &* 35 Muſcacellus *in præxi lib.2.p.2 gloſ. intimato num.34.* Antonius Amato *variar.reſolut.32.à num.7. &* 8. 18

At ſecus ſi tertius ille, qui poſſidet, ſi citetur, etiã quatenus ſua putauerit intereſſe, indubitabile eſt de iure, quod non actor voluntarius, ſed verè reus neceſſarius ſit,& eius declinatoria admittenda,& remiſſio facienda ad ſuum Iudicem competentem. Capicius *deciſ.8.* Decius *conſ.187.* Crauetа *conſ 13.ad finem* Grammaticus *deciſ.61. n.2. &* 3. Ancharanus *in regula ea quæ de regulis iuris in 6.quæſt.28.vel* 27. Rolandus à Valle *conſ.29. num.18.lib.1.* Maſtrillus ad Capicium *deciſ.8.n. 8.* Alexand. *in l. de pupillo in fin.ff. de noui operis nunciatio. & conſ.86. num.5. lib.2.* Farinac.*q.8.n. 88.& deciſ 56.ſub. num.4.p.2.tom.3.& deciſ.185. num.2 tom.1.* Caſtillo *deciſ.2. num.8. 9.10.& 11.* Cardinal. Tuſchus *concluſ.239.num.55. littera C. tom.1.* Marius Mutta *ritu 97 ſub num.47.* Vincentius de Franchis *deciſ.523.num.15. & 16.& deciſ. 524. num.3.* Amatus *deciſ.48.num.8.& 25.* Marta *de iuriſdictione 4.p.centur.1 caſu 37.num.16.* Giurba *deciſ.1.num.51.in fin.* Antonin Amato. *variar. reſolut.32.à num.4. & ſeqq. qui num.5.* poſt plurimos limitat, quando iſte tertius lite pendente adeptus eſt poſſeſſionem. Vide de his, quæ latiùs diximus *in noſtris commentariis de protectione Regia 4.p.cap.8.à n.32.cum ſequentibus,& à num.80. cum multis ſeqq.* & ſignanter de clerico tertio poſſeſſore ſe opponente executioni ſententiæ inter laicos latæ ad effectum declinatoriæ admittendæ. Vide latiſſimè *d.4.p.cap.14.à n.70.cum multis ſeqq.* vbi quod ſi poſſeſſor eſt, licet ſua declinatoria ſit admittenda; ipſe tamen clericus ſe liti & executioni opponere debet,& comparere coram Iudice ſeculari. Nos & alios nouiſſimè ſequitur Noguerol. *in allegat.19.à num.132.& ſeqq.& ſuperiùs* legendus.

Quibus ita dilucidè præmiſſis, nõ obſtant argu- 19
menta cõtra tam fundatam reſolutionẽ, communiter per Doctores receptam,& praxi vniuerſali admiſſam, per Martam conſiderata, quorũ vigorem noſtrum primum penitus fundamentum deſtruxit, & eneruauit; & non obſtat primum de quo ſupra *num.2.* cui reſpondetur illud per Martham fuiſſe formatum ſub falſo ſuppoſito, ac incerto fundamento; ſupponit etenim quod in hoc iudicio concurſus creditorum clericus citatus ſit reus, nulla ratione nec authoritate, ſed obiter minus cautè aſſerit; quod quàm falſa aſſertio ſit, clarè, & indubitanter monſtrauimus hoc *c. à n. 13.& ſequentibus.* provt & contra ipſum Marthã cõſiderauit.& rectè Ceuallos *in 5.tom.de cognitio. violentia.quæſt.72.ſub.n.7.* dum dixit, quod in hoc 20
iudicio creditorum clericus actor citatus ad cõcurrendũ inter cæteros creditores non conuenitur vt reus, ſed prouocatur, vt actor, ad comparendum, & docendum de ſuo iure, quamuis in

comprobatio

comprobationem neminem alleget, nec aliquo fundamento comprobet, sed eius assertio ex hactenus dictis certissima redditur.

21 Nec obstat secundum quod apparenter magis vrget, de quo supra *à n.*43.quod fortius fulcitur ex doctrina per nos scripta supra *num.*11.*&* 12. nempe, quando in iudiciis mixtis, connexis,& indiuiduis inter plures reos conueniendos vnus adest Clericus,vnus Iudex adeundus,& sic Ecclesiasticus vt dignior. Quia respondetur hanc doctrinam, & communem opinionem veram in se

22 esse, sed non adaptabilem nostræ controuersiæ, cum loquatur, quando plures rei conueniendi sunt, sed non quano plures actores vnum reum conueniunt,quia tunc siue mixtim agant, siue separatim, siue omnes laici sint, siue omnes Clerici,omnes,& singuli sequi tenentur forum rei indiuisibilem. In quo non datur, nec reperitur diuersitas fororum,& iudiciorum, sicut inter reos plures diuersi fori cõueniendos, vt tunc quando causa est indiuidua, ad vnum iudicem omnium reorum superiorem pertinet cognitio ratione indiuisibilis materiæ; at cum in iudicio concursus debitor sit reus verè & realiter,cuius Iudex competens laicus est,& coram eo formari debet iudicium hoc, creditores vti actores in eodem concurrere debent,ad latè tradita supra *cap.*2.*per totum,& capitibus sequentibus.*

23 Nec obstat tertium,& vltimum,de quo supra *num.*6.quod in concursu creditorum aliqui sunt casus in quibus non admittitur debitor ad cessionem, & Clericus creditor de eodẽ impedimento potest comparens opponere,& super hac discussione Iudex sæcularis non competens est.Hoc argumentum vbi vigorem suũ habeat prorsus ignoro. Certè indignum est responso. Si enim Iudex sæcularis in origine iudicij Iudex est competens causæ principalis, cur non & de omnibus exceptionibus in iudium incidentibus)dempta spirituali)non cognoscet? †Quia Iudex causæ præpara-

23 tæ Iudex etiam est causæ præparantis,quia valet argumentum de causa præparata ad causam præparantem,aut vnde potest Marta deducere,& inferre consequentiam, aut quo iure illam fundat, vt satisfactione digna efficiatur? impertinens enim est,transeat.

25 Nec obstat Carpius supra citatus *n.*7. qui sequutus Marthæ opinionem manifestè,vt ipse,erauit contra tot principia iuris, & fundamenta hactenus relata, & contra communem opinionẽ tantorum Doctorum communiter receptam, & in praxi vsitatã in toto orbe Christiano,immo cæteri Doctores à se allegati minimè loquuntur in concursu creditorum,sed in confectione inuentarij,contra quos adhuc communis est obseruantia, & praxis à nullo iurisprudentiæ DD.impugnata, & sic nec Diana,nec Duardus sunt in consideratione tanquã Theologi iuris principiis destituti.

26 Ex resolutione verissima nostrę quęstionis principalis illud deducitur,quod cũ cõcursus debeat fieri corã iudice competẽti debitoris tanquã rei à creditoribus conueniendi,& corã eodem iudice formandus, coram quo concursu cessante,debitorem tenebãtur conuenire,& petere:pariformiter & ex idẽtitate rationis Clericus debitor,qui vult cõcursus iudicium formare inter suos creditores laicos,aut Clericos, siue etiam permixtim clericos,& laicos,huius concursus Iudex erit cõpetẽs priuatiuè IudexEcclesiasticus ipsiusClerici debitoris bonis cedentis,ita vt ad ipsũ concursũ concurrere teneantur laici creditores,nec audiẽtut,si citati per iudicem concursus Ecclesiasticũ comparentes declinatoriam, & incompetentiæ exceptionẽ opponere voluerint, quoniam ipsi actores sunt, & Clericus debitor reus,cuius forum sequi tenẽtur præcisè,& necessariò,quia ad hoc vocati sunt ad iudicium concursus, vt eundem Clericum debitorem cõueniant,& ab eo petant quidquid eisdem debere monstrauerint per legitimas probationes,provt manifestè probauimus,*supra cap.*2.*per totum.* Quia fundamenta, & authoritates ibidem longa manu ascripptæ communes sunt omnibus debitoribus concursũ creditorũ formantibus,siue ipsi sint laici,siue Clerici,cũ semper natura huiusmodi iudicij attentata, semper debitor est reus verè, & realiter, & eius forũ sequi tenentur creditores,vti actores veri,in quo nullum dubium est,nec genus differentiæ.

Et vltra ea, quæ dicta sunt *in d.cap.*2.*& in hoc* 17
cap. à principio. Probat expresè hanc conclusionem textus vulgaris *in cap.Odoardus de solutionibus.* Vbi debitor Clericus, qui cessionem bonorum fecit in casu illius textus, coram iudice suo competente Ecclesiastico, & cotam eodem fuit conuentus à suis creditoribus Clericis,& laicis,vt patet ex eodem textu ibi. *Odoardus Clericus proposuit, quod cum P. Clericus, & D. laicus quidam, & alij coram officiali, Archid.Remensi super quibusdam debitis,* &c.

Hoc idem deducitur ex aliquorũ Doctorum 28
doctrina dicentium debitorem cedentem bonis, & mouentem iudicium concursus liberari à molestia carceris, & ex communicationis, & eius absolutionem obtinere,& consequi debere.Federicus de Senis *cons.*188.& communiter Doctores *in d.cap.Odoardus.* Brunus à Sole *in suis quæstionibus legalibus. quæst. 6. per totam.* Matthæus Brunus *de cess.bonorum quæst.*21.*principio à num.*12.*&* *seqq.*Iacob. Cancerius *variar.resolutio.lib.*2.*cap.*9. *de cess.bonor. num.* 2. *&* *num.* 12. & alibi passim. † Quæ doctrina non potest verificari quando debitor formans concursum laicus est,quia,vt dixi- 29
mus, vel reus debet iudicium hoc formare corã suo iudice competente laico, scilicet, qui tanquã incapax iurisdictionis spiritualis excommunicare non potest,atque ideo perneceſſe istorum Doctorum doctrina debet intelligi de Clerico debitore corã suo iudice Ecclesiastico competente concursus iudicium formante,non aliter,ne Doctores damnemus absurdo. Et ita communiter seruatur, & quotidiana praxis ostendit.

Et an Clericus,cui in iudicio concursus per sen- 30
tentiam graduationis bona fuere consignata, & tradita in solutum pro sui crediti extinctione sub fideiussione,vel absque illa,si à creditoribus anterioribus,vel alio tertio lis moueatur,an comparere debeat coram iudice concursus, à quo bona ipsa consequutus fuit, vel an declinans hunc forum ad suum competentem,sit remittendus,aptiori loco disceptauimus,*infrà* 2.*part,cap.*6.vbi latius videre poteris.

Et concursus ad hæreditatem clerici iacentem, 31
an coram iudice sæculari,vel iudice Ecclesiastico sit formandus,& decidendus,vide latissimè *in c.* 2.*ex num.*47.*vsque ad finem,hac* 1.*part.*

CAPVT VII.

Fiſcus pro ſuo credito, an ad iudicium concurſus citetur, vel an ad ſe totum iudicium trahat.

Necnon de remedio, quo vti ſolent creditores ad ſeparandum fiſcum à concurſu, vt euitetur proceſſus attractio.

Atque etiam ſemel dimiſſo, ac ſoluto fiſco, an lis ipſa ad priorem iudicem lierum reuertatur.

Et an ſcholaris creditor concurſum alibi à debitore formatum ad ſuum forum trahere valeat.

Vbi valde vtilia plura (ex quibus taxatur priuilegium fori ſcholarium) annotantur.

SVMMARIVM.

Fiſcus, creditor conſideratur, vel quando creditum procedit ex delicto, vel quaſi; vel quando procedit ex contractu, vel ratione bonorum patrimonialium. num. 1.

Fiſci debitor ratione delicti, vel quaſi, non admittitur ad ceſſionem, & concurſum formandum numer. 2

Quid dicendum, quando debitum procedit ex pœna pecuniaria parti applicata, remiſſiuè. n. 3.

Delinquens condemnatus ad pœnam pecuniariam partim parti, & partim fiſco applicatam, ſi debitor non eſt ſoluendo, pars fiſco præfertur, num. 4.

Textus in l. vnica. C. de pœnis fiſcalibus creditoribus præfer lib. 10. cum multis explicatur. n. 5.

Ex duobus inſtrumentis à fiſco, & ab alio creditore præſentatis, ſi non appareat de anterioritate, quale eorum præferatur. n. 6.

Creditores delinquentes ex contractu præferuntur fiſco agenti pro pœna pecuniaria: ſecus ſi creditores pro pœna ſimul agant. n. 7.

Creditor pro pœna pecuniaria ſibi applicata, non tanquam pœna, ſed tanquam intereſſe, & pro damni recompenſa præfertur fiſco pro pœna pecuniaria ex eadem ſententia concurrenti. n. 8.

Quando creditum fiſci prouenit ex cauſis merè ciuilibus, & bonis patrimonij, debitor admittitur ad concurſum peragendum, ad quem fiſcus tenetur concurrere. n. 9.

Conductores reddituum regalium, & eorum fideiuſſores, à ceſſionis remedio repelluntur. n. 10.

An quando fiſcus creditor comparet in iudicio concurſus declinans, poſſit ad ſe trahere totum hoc iudicium: negatiua ſententia proponitur. n. 11. verior ex n. 14. & contrarijs ſatisfit. n. 18.

Fiſcus habet ſuos iudices priuatos, qui de ſuis cauſis priuatiuè cognoſcunt. ibid.

Fiſcus ſemper vtitur iure priuato, in cauſis vbi non reperitur à iure ſpecialiter priuilegiatus. ibid.

Clericus creditor tenetur in concurſu coram iudice debitoris comparere. n. 12.

Fiſcus in iudicio concurſus actor eſt, & debitoris forum ſequi tenetur. n. 13.

Fiſcus comparens ad concurſum formatum, poteſt trahere ad ſuum iudicem priuatum totum hoc iudicium, tanquam indiuiduum. num. 14. & ſequentibus.

Procurator fiſcalis, exemplo antiqui procuratoris Cæſaris non tenetur pro iuribus ad fiſcum pertinentibus, coram alijs iudicibus comparere, quam ijs quibus ipſe aſſidet. ibid.

Fiſcus, ſiue ſit actor, ſiue reus quaſcumque cauſas alibi pendentes ſiue tangant clericos, ſiue laicos nulla habita ratione fori ad ſuum tribunal trahit. num. 15. 16. & 18.

Ius auocandi cauſas fiſcales omnibus tribunalibus ſupremis, quæ de iuribus fiſcalibus cognoſcere ſolent, competit. n. 17.

Ad euitandas moleſtias auocationis fiſci, ſolet maior pars creditorum conſentire vt ex corpore bonorum diſmembretur quãtitas credito fiſci correſpondens ad eius ſatisfactionem, & ita extincto intereſſe fiſci, liber remanet concurſus num. 18.

Ponderatur ad id textus in l. cum vnus 12. §. planè. D. de bonis autor. Iud. poſſid. cum aliis. ibid.

Separatorum natura eſt inducere diuerſitatem, numer. 20.

Ceſſante cauſa priuilegij, priuilegium ceſſat, n. 21.

Maior pars creditorum, quibus maior ſumma debetur, præualet maiori parti perſonarum, quibus minor ſumma debetur. n. 22.

Prælatio ceſſa fiſco per creditores concurſus, nullam patitur controuerſiam; creditum tamen ipſum illam admittit coram Iudice fiſci, an vere debeatur, vel non. n. 23.

Excipiens de ſolutione, debitum non fatetur. n. 24.

L. pecuniam. C. de iure fiſci, non continet ſpeciale priuilegium fiſci ſed procedit in quocumque creditore. n. 25.

Fiſcus ex conſenſu creditorum circa prælationem ſui crediti conſequitur multas vtilitates. n. 26.

Fiſcus tutus eſt per creditorum conſenſum, ne ab anterioribus creditoribus ipſi ſolutum auocetur. ibidem.

Fiſcus per conſenſum creditorum excuſatur à mala fide, qua ex poſterioritate ſui crediti poterat prouenire. n. 27.

Conſenſus creditorum circa fiſci prælationem, creditorem fiſcum non efficit, ſi alias nihil ei debebatur. num. 28.

Hæc prælationis ceſſio facta fiſco coarctatur ad ſolos terminos prælationis. ibid.

Renunciatio ſtrictè eſt interpretanda, vt minus lædat renunciantem. ibid.

Renunciatio debet reſtringi ad poteſtatem renuntiantem. ibid.

Creditores ſolum de creditis, & antelationibus ſuis poſſunt diſponere; non de bonis communis debitoris. ibid.

Qui confitetur appellationem, non fatetur eam eſſe validam ex deciſione Rotæ. n. 29.

Confitens valorem inſtrumenti, quod nullum erat, ſibi non præiudicat. ibid.

Reſignatarius recognoſcens beneficij penſionem, in ſupplicatione poteſt contra eam legitimam exceptionem opponere. n. 40.

Hæres, qui fatetur teſtatorem diſpoſuiſſe, poteſt dicere de nullitate diſpoſitionis. ibid.

Auocata

Auocata causa ad tribunal fisci, ibi tantum debet permanere, donec de suo credito satisfiat, exindéque remitti debet ad primum Iudicem n.31.
Textus in l. vbi cœptum. D. de iudicij opponitur, & explicatur n.32.
Origo semper attenditur. n.34.
Praiudicium ne inferatur creditoribus, lex semper cauerat. n.35.
Priuilegium semper interpretandum est, vt minus ladat n.36.
Mutatio iudicij, quæ fit fauore fisci, maximum affert creditoribus praiudicium ibid.
Auocatio iurisdictionis ordinaria ex aliqua causa facta, ea cessante, cessat, & redit iurisdictio ad suum principium. n.37.
Iurisdictio ordinaria naturalis dicitur. ibidem remissiuè.
Actus, sublato obstaculo facilius conualescit, quàm de noua inducitur. n.38.
Scholaris ad concursum vocatus si compareat, & petat totius causæ remissionem ad suum Iudicem, an sit audiendus. n.39.
Scholaris gaudet priuilegio, siue ipse conueniat siue conueniatur, & explicatur l.18. & 20. tit.7 lib.1. compilat. remissiuè. n.40.
Scholaris in hoc iudicio concursus ex identitate rationis debet gaudere priuilegijs, quibus vtitur fiscus n.41. soluitur. n.55.
Scholares habent priuilegium vt eorum causæ remittantur ad suum scholæ Iudicem. n.42.
Debitor bonis cedens, vtitur priuilegio miserabilibus personis concesso num.63.
Scholaris ad concursum vocatus coram Iudice concursus tenetur comparere, nec hoc casu habet causæ remissionem. n.44, & seqq.
Scholaris in concursu concurrit cum debitore communi, & creditoribus, qui vt plurimum sunt pupilli, & viduæ n.45.
Miserabiles personæ habent priuilegium auocandi causas & vt vltra suum territorium non conueniantur. ibidem & ponderantur verba l.1. C. quando imper. inter pupil. & vid. &c.
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non vtitur suo priuilegio. n.46.
Priuilegium miserabilibus personis concessum, vt clausum in corpore iuris, fortius est priuilegio scholarium. n.47. & 49.
Priuilegium miserabilibus personis concessum in d. l. vnica. specialem, & nominatam derogationem requirit. n.48.
Priuilegium d. l. vnica. expressè, & litteraliter non est derogatum per Bullas Apostolicas, nec leges Regias, circa scholarum priuilegia latas. n.49.
Miserabiles personæ dum instant pro conseruando concursum in foro quo pendet, tractant de damno vitando n.50.
Mutatio iudicij magnum damnum affert, ibidem remissiuè.
Scholaris plerumque in iudicio agit cessione patris, miserabilis vero persona ex proprio iure, quod illi præiudicet. n.51.
Scholaris conuentus per pupillum, & alios habentes priuilegium clausum in corpore iuris pluries denegauit petisse causarum remissionem, traditur ex decisione Franchis. n.52.
Priuilegium scholaribus conceditur, vt earum causæ non alibi, quam in proprio foro prosequantur, non censetur derogatum miserabilibus personis specialiter concessum. n.53.
Concursus iudicium omnia priuilegia mutationis subuertit, & ad eum quotidie miserabiles personæ inuitæ trahuntur. n.54.
Fisci priuilegium vberius est, & præstantius priuilegio scholasticorum. n.55.
Scholaris, tam in concursu creditorum, quam in cæteris causis, non potest vti suo priuilegio contra miserabiles personas. n.56.
Scholaris, qui in augendo, siue in defendendo passus fuit litem tractari coram Iudice ordinario, & competenti; censetur priuilegio tacitè renunciare. num.57.
Expeditur doctrina Clareuallis. ibid.
Scholaris liberè potest priuilegio fori tacitè. vel expresè renunciare, & iurisdictionem ordinariam prorogare. n.58. & 72.
L. in sacris la 2. C. de proxim. sacror scrinior. ponderatur. n.59.
Miles, & familiaris, scilicet effici possunt alienam iurisdictionem prorogare ibid.
Princeps, quando aliquibus certos Iudices priuatos concedit, non tollit ei facultatem prorogandi alterius Iudicis iurisdictionem, si velit. n.60.
Argumentis, quibus probatur scholarem non posse prorogare iurisdictionem, satisfit remissiuè ibid.
Scholaris exemptio est odiosa, & contra iurisdictionis ordinariæ naturam, & sic facile reuertitur ad suam naturam. n.61.
Scholaris, qui citatus à Iudice ordinario, declinatoriam omisit, & errando litem coram eo fuit contestatus, amplius exceptionem opponere non potest. num.62.
Rebuffi, & aliorum contraria sententia soluitur remissiuè. n.63.
Administrator, licet nõ cogatur rationes reddere nisi in loco in quo administrauit, si expresè vel tacitè pactus alibi conueniri, non poterit reclamare. numer.64.
Miserabilis persona comparens coram Iudice ordinario potest variare, & petere remissionem causæ ad curiam Principis. n.65.
Contraria sententia verior, & in praxi admissa n.66.
Scholaris conuentus coram Iudice ordinario, si non compareat in tempore quo proponere debuit exceptionem declinatoriam, vel eam præsens non proposuit elapso tempore non auditur. n.67.
Contumax comparens non potest apponere exceptionem declinatoriam nisi intra id tempus, in quo si fuisset præsens eam opponere debuisset. n.68. & 69.
Contumax non debet esse melioris conditionis, quàm obediens. ibid.
Contumax, qui amisit priuilegium declinandi, etiamsi compareat vltra terminum in quo illud proponere debuit, auditur, & super declinatoria est pronunciandum. n.70.
Citatus à Iudice, iurisdictionem licet declinabilem habente, tenetur coram eo comparere: alias contumax reputatur. secus quando Iudex nullam iurisdictionem habet n.71.
Scholaris citatus à Iudice ordinario tenetur comparere, & de suo priuilegio docere: alias in eum tanquam in contumacem procedituur. n.72.
Scholaris potest prorogare Iudicis ordinarij iurisdictionem tacitè, vel expresè ibid.
Contra contumacem iure Regio procedituur in ciuilibus vsque ad definitiuam. n.73.
Contumax in criminalibus auditur intra annum ad pœnam pecuniariam, ad corporalem semper; & solutis expensis ad declinandum admittitur. n.74.

Contumax amittit electionem fori,& etiamsi purget contumaciam non admittitur ad declinandũ.n.75.

Scholari,qui post cœptum iudicium coram ordinario descriptus fuit in matricula,denegatur remissionis petitio; maximè in concursu creditorum.n.76.

Traditur doctrina Barbosæ,& aliorum contrarium asserentium,& soluitur.n.77.

Confutatur superior doctrina, & explicatur textus in l. *vbi cœptum.D.de iudiciis,remissiuè.n.78.& seqq.& n.85.*

Forus prioris iudicis non mutatur per priuilegium superueniens, & explicatur textus in l.*cum quadam puella.D.de iudiciis,cum aliis.n.79.*

Viduitas superueniens non prodest ad remissionem causæ pendentis ante viduitatem. 80.

Pupillus, qui successit maiori lite iam cœpta, pupilli priuilegio non iuuatur.n.81.

Clericatus lite iam cœpta superueniens non prodest ad iudicij mutationem.n. 82.

Forus non mutatur,si lite mota & pendente pupillus adultus fiat, vel vidua nubat.n.83.

Distinctio priuilegij superuenientis lite iam mota,motu proprio, vel ad instantiam priuilegiati quoad mutationem fori,reijcitur.n.84.& n.85.

Scholaris,& vniuersitas in matricula descripta,volens redimere censumsortem cum vsuris decursis consignare tenetur coram iudice domini census.n.87.

Scholaris redimens censum cum actoris vices sustineat,non potest conuenire dominum census ad receptionem coram iudice scholæ vltra duas dietas.n.88.& traditur ibi decisio Senatus Pinciani.

In distractu,debitor forum rei creditoris sequi tenetur.n.89.

Actio, quam debitor intendit, vt assignatione pecuniæ liber maneat à census obligatione, personalis est: & in ea forum Domini sequi tenetur debitor. num.90.

Decisiones senatus Pinciani. ibid.

Scholares alij gaudentes priuilegio vniuersitatis, eo vti prohibentur in reddendis rationibus administrationis. tutelæ,& similium.n.92.

L.1.& titulus.C.vbi de ratiociniis,explicatur remissiuè,num.93.

Rationes eo in loco,in quo bona administrantur,reddi debent: non obstante quocumque priuilegio fori. ibid.

Agricolæ, non obstante pragmatica in eorum fauore lata si aliena bona administrauerint, vbi rationem reddere tenentur.ibid.

Scholarium priuilegium cessat, quand eo vti volunt in iuribus creditis, & actionibus cessis per extraneos,& consanguineos: ob fraudis indicij mutandi suspicionem.n.94.

L.18.tit.7.lib.1.compilationis explicatur cum aliis. num.95.

Cessio facta scholari prohibetur, quia semper in fraudem fori fieri intelligitur.n.96.

Cessio facta cæteris personis priuilegiatis cessante fraude permittitur,& ex ea coram suo proprio iudice priuilegiato agere possunt n.97.

Cessio facta scholari a patre sub conditionibus positis in d.l.18.tit.7.lib.1.*compilationis sustinetur, & potest ad exactionem debitores coram suo priuilegiato iudice conuenire.n.98.*

Conditiones omnes d.l.18.*compilationis,in litibus definiendis seruandæ sunt, quia dantur pro forma. n.99.*

Cessio facta à patre filio, ob personarum coniunctionem magnam habet fraudis suspicionem.n.100.

Iuramentum requisitum in d.l.18. *debet ante omnia præstari à patre,& filio coram ipso iudice,alias non potest citationem expedire.n.101.*

Iuramentum requisitum à lege debet præstari coram iudice,& non sufficit coram notario, nisi habeat specialem comissionem.n.102.

Iuramentum omne debet præstari in iudicis manibus, nec sufficit præsentia actuarij.n.103.

Iuramentum, de quo in d.l.18.*non respicit validitatem cessionis,sed fundamentum,& exercitium iurisdictionis.n.104.*

Per iuramentum præstitum in contractu cessionis iudice absente,non satis fit forma d.l.18. *cum requirat precisè,vt coram iudice fiat.n.105.*

Quando natura verbi personalitatem requirit,à persona non potest recedi.n.106.

Affertur decisio Senatus Pinciani n.107.

Cessio, ex quibus coniecturis fraudulenta detegatur. n.108 remissiuè.

Magister scholæ non potest virtute cessionis citationem expedire, antequam plenariè constet scholarem intra dietas esse; & explicantur verba d.l.10. *n.109.*

Quando iurisdictio fundatur ratione loci, ad eius exercitium sufficit, quod loci qualitas deducatur in libello, quousque comparens contradicendo de veritate doceat.n.110.

Limitationes plures ad priuilegia scholarium, traduntur remissiuè,n.111.

D primam huius capitis partem 1
dupliciter fiscum creditoren con-
sideramus,aliter circa bona confis-
cata,vel pecuniariam pœnam fisco
si applicatam,& sic quando de-
bitum processit ex delicto,vel qua-
si,aliàs vero ratione contractus, vel bonorum
suorum Patrimonialium.Primo casu,debitor fisci
non admittitur ad concursum creditorum,& cessionem bonorum,formandum.Probat,& pro regula constanter firmat Brunus *decis.bonorum quæst. 4.principal.*Nata *consil.361.lib.2.* Clarus *in praxi § fin.q.65.*Couarr. *variar.resolut c.1.n* 8. Menoch. *de arbitrariis lib.2.cent.5.cas.447.in fin.*Ludouicus à Piguera *decis.crimin.6.per totam, præcipuè n.* 8. innumerabiles alios congerit Farinac.*de pœnis,q. 26.à n.3.* Vltra quos tenet Thesaurus *decis.* 182. *n.1.& 3.* Seraphin.*in tract. de priuileg. iuramento priuilegio 91.n.* 8. Tiraquel. *in leg si vnquam verb. bona num. 5. C. de reuocandis donationibus,*quamplurimos alios laudat Iacob.de Grassis *de exception. except. 17.à num.26.*

Sed an idem sit dicendum in pœna pecuniaria 2
parti applicata;Vide late Grassis, *ibidem,* & Farinacium *supra citatum d quæst 26.num.23. & n.32. & 33.* qui latissimè prosequuntur,& Thesaurum *decis.* 182. *à num 4. & sequentibus*, & plurimos alios ab eisdem citatos,distinguentes inter pœnam parti applicatam in vindictam delicti,& inter pœnam eidem applicatam pro damno passo, & interesse,vti in primo casu non admittatur ad cessionem,& concursum faciendum inuito creditore:In secundo autem sic.

Sed illa quæstio obiter dissoluenda quando de- 3
linquens condemnatus fuit ad pœnã pecuniariã partim parti applicatam,partim verò fisco,si debitor non sit soluendo, quis eorum præferatur, quoniam inter hæc creditorũ iura non datur tẽporis anterioritas,cum vtrius fisci scilicet,& partis

tis simul orientur eadem sententia, & eodem instanti, ac momento. Videtur quod pars sit potior
5 ex *l. vnica, cum multis. C. de pœnis fiscalibus, creditores præferri, lib.* 10. Vbi quod si aliquis fuerit cõdemnatus à iudice in pœna pecuniaria, fisco applicanda, si creditores anteriores condemnati debitoris concurrant cum fisco, præferendi sunt; quod & idem determinatur expressè *in l. non possunt*, 11. *l. in summa.* 17 *l. res*, 22. §. 1. *l. quod placuit*, 37. *l. Arianus*, 42. *ff. de iure fisci, facit lex, si Mario*, 32. & 38. *ff. soluto matrimonio*, *l.* 2. *C. in quibus causis pignus, leg.* 1. *C. de petitione hereditatis, leg.* 9 *tit.* 3 *part.* 5 *leg.* 2. *tit.* 15. *lib.* 8. *recopilat.* exornant post alios Cosar. *lib.* 1. *variarum cap.* 16. Antonius Gom ez *in leg.* 78. *Tauri, num.* 5. & 6. Peregrinus *de iure fisci. lib.* 4 *tit.* 8 *num* 12. Petrus Barbosa *in l. si co-fidei.* 25. §. *fin. ff. soluto matrimonio. & in leg.* 1. *part.* 2. *numer.* 12. *& seqq. eodem tit.* Sixtinus *de regularibus, lib.* 2 *cap.* 8. *num.* 85. Azeuedius *in d. l.* 8. *recopilat.* Paz *in l.* 105 *styli scholio.* 2. Bobadilla *in polit. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 7. & 8. latissimè, & doctè exornat D. Franciscus de Amaya, consenator noster in hac Vallisoletana Cancellaria *in d. l. vnica, C. de pœnis fiscalibus, credit. præf. lib.* 10. *à princ.* quibus adde Gratianum *disceptatio.* 304. *à num.* 9. & 17. Mantican *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 11. *tit.* 19. *à n.* 30. & suprà, obiter cum Flores de Mena D. Ioan. del Castilo *controuers. lib.* 4. *cap.* 40. *n.* 64. Farinac. *tom.* 1. *quæst.* 25. *à num.* 169. *cum multis sequentibus* Amator Rodrig. *de priuileg. credit.* 1. *p. art.* 2. *n.* 12. & infiniti alij per hos relati.

6 Nec resolutioni huius quæst. applicari potest alia ferè similis, quam acutè, & eleganter cum multis DD. disputat D. Franciscus de Amaya *in d. leg.* 1. *C. de iure fisci, lib.* 10. *à num.* 39. *cum seqq.* Nos infrà 2. *part. cap.* 4. *n.* 165. & *ex n.* 166. *cum. seqq.* quando scilicet inter duo instrumenta, præsentatum à fisco pro suo credito, & præsentatũ ab alio creditore, nõ apparet de anteriornate temporis, diei, nec horæ, quale anterius præsumatur; quoniã hæc quæstio longè abest à nostra, in qua de tempore, hora, & momento vtriusque crediti constat, cum simul, & semel in eadem sententia vtrumque creditum, si vtrique applicatum parti, & fisco.

7 In qua quidem quæstione licet contrarium obiter dixerit absolutè D. Franciscus de Amaya. *in d. l. vnica, n.* 6. tamen omnium Doctorum est receptissima resolutio in fauorem fisci, nempe in bonis debitoris condemnati, ad pœnam pecuniariã partim fisco, partim parti applicatam; fiscum præferendum parti, cui pœnę pars simul, & in eadem sententia fuit applicata, & sic quod fiscus creditoribus debitoris delinquẽtis tunc pro suis creditis præfertur pro debito pœnali, & originato à delicto. vel quasi, at verò quãdo illorum credita proueniunt ex contractu, tunc fisco præferũtur creditores, quo casu loquitur *d. l. vnica. C pœnis fiscalibus creditores præferri. lib.* 10. vt secus sit quando creditores, simul cum fisco ex eodem delicto cõmodum reportarunt; hoc fisci priuilegium, vt creditoribus præferatur; quam opinionẽ sequuntur Couart. *lib.* 1. *variar. cap.* 16. *num.* 8. Mantica *de tacitis, & ambiguis conuention. lib.* 11. *tit.* 19. *num.* 31. Gratian. *disceptation. forens. cap.* 304. *num.* 9 & 10. *& num* 17. *tom.* 2. Claudius Battand. *regul. crimin.* 140. *n.* 1. qui testatur de communi, Iulius Clarus *in praxi, quæst.* 78. *vers. vidi quandoque.* Prosper Farinacius *in pract. crim. quæst.* 25. *à num.* 188. quam quæstionem nouiter ad partes disputat, & pro fisco resoluit Carleual. *de iudicijs, tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 2. *disput.* 1. *tit.* 2. *ex num.* 32. *cum sequentibus, folio* 12.

Quæ tamen doctrina intelligenda erit, vt non 8
procedat, quando ex eodẽ delicto, pro quo bona confiscantur, aut pœna parti applicatur, & ex eadem sententia condemnatur delinquẽs, ad interesse partis, aut pro damno; ita, vt pœna pecuniaria parti applicata nõ tendat in pœnã delicti, aut vindictam publicam; sed expressè dicatur pro dãno recepto, seu interesse, tũc iste creditor præfertur fisco in bonis debitoris; probãt Claudius, Iulius Clarus, & Farinacius in locis citatis, & conducunt DD. citati suprà *vers. sed an idem, n.* 3.

Quando verò tam fisci, quam cæterorum cre- 9
ditorũ iura, & credita proueniunt ex causis merè ciuilibus, puta ex cõtractibus, gabellis, & aliis bonis patrimonij fiscalis, tunc ab omnibus recepta est opinio debitorem communem admittendum fore ad concursum peragendũ, & cessionem bonorum bonorum, ad quem fiscus citatus concurrere tenetur cum cæteris creditoribus, tenent Aufrer. *decis. Tholosana* 134. qui alios multos allegat. Brunor. à Sole *in suis qq. legalibus: quæst.* 9. *num.* 7. Iacob. Calic. *in margarita fisci*, 3. *dubio numer.* 26. Iacobus Cancer. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 12. & est textus *in* §. *item si quis*, ibi, *ideo propter bona publica, aut priuata debita*, &c. vbi Glossa *in verb. debita, inst. de societate per l. verum*, 3. *ff pro socio.* Guillem. de Lugdun. *singulari* 54. *incipit glossa est.* Aretinus *in* § *soluitur, inst. eodem.* Cæpola *cons. crimin.* 9. *à n.* 1 *& seqq* Brunus *de cession. bonorum, in* 9 *quæst.* 4. *part. princ. q num.* 5. Ioseph Ludouis. *in decis. Perus.* 31. *num.* 4. Farinacius *in praxi. crimin. quæst.* 16. *num.* 2. & *num.* 8. plurimis relatis, idem esse affirmat ex creditis procedentibus ex gabella, aut collectis subditis impositis, † 10
quod fallit hodie nostro iure Regio in conductoribus reditnum Regalium, qui ab hoc beneficio concursus sunt excluſi, ex *l.* 5. *tit.* 9. *lib.* 9. *recopilationis*, ibi, *que por euitar esto. se entienda que las nuestras rentas se arriendan con condicion, que ninguno arrendador ni sus fiadores, ni abonadores, ni alguno dellos, no pueda hacer, ni hagan la dicha cession de bienes, y iuren de no la hacer.*

Sub hoc suppositio accedamus ad quæstionem 1
secundo loco motam, supponentes in casibus, quibus debitori fisci licet concursus iudiciũ mouere, & citare, facit inter cæteros simul fiscum creditorem; an fiscus comparens, & declinans possit ad se trahere totum hoc iudicium. Videtur quod non, quoniam licet fiscus habeat suos iudices priuatiuos qui de suis causis omnibus cognoscere potest, ex text. *in leg.* 1. & 3. *cum glossa, C de iure fisci l ad fiscum, C vbi causa fiscalis leg.* 1. *C. si aduersus fiscum. l. si constante*, 24 §. *fin. ff. soluto matrimonio*, & per Doctores post modũ referẽdos.

Tamen semper fiscus vtitur iure priuati in omnibus causis, & casibus, in quibus non reperitur a iure specialiter priuilegiatus, & exemptus *l.*, *qui placuit, ff de iure fisci*, Glossa *in l. item. veniunt*, § *in priuatorum. ff. de petit. hæreditat. l. in fraudem.* §. *fin. ff. de milit. testam. l. cum quidam.* 17. §. *fiscus, ff. de vsuris, l. ex imperfecto C. de testam.* vbi Bald *in l. digna vox. C. de legibus, l. in legatis.* 4. *Cod. ad legem falcidiam. l. iustus. Cod. de iure fisci, lib.* 6. Martinus Laudens. *de fisco quæst.* 14. Ioan. de Plate *in l. fiscum, Cod de vsuris fiscal. lib.* 10. Decius *in l. iustum. Cod. de edendo. num.* 2. *& in cons.* 531. *num.* 3.

Aymon,

Aymon Crancta *conſ.* 168. *num.* 10. Padilla *in leg. manifeſtè. Cod. de ſeruitutib. & aqua* Menchaca *controuerſ. qq. illuſtri. cap.* 38. *numer.* 14. Euerardus *in centu. lega. cap.* 26. Tiraquell. *de retract. lignagier. §.* 1 *gloſſ.* 14. *num.* 180. Peregrinus *de iure fiſci lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 13. Auiles *in cap.* 1. *præto. gloſſa donatio. num.* 81. Petrus Belluga *in ſpecul. princip. Rubrica* 5 *num.* 1. vbi Camillus Borrellus, Fulgo ſius *conſ.* 73. *fol. fin.* Ripa *in l.* 1. *num.* 4. *ff. ſoluto matrimon.* Cauallinus *de euictione. §.* 3. *a n.* 106. 107. *&.* 24. Roderic. Suarez *in proœmio lib. fori n.* 28. Petrus Surdus *deciſ.* 8. *num.* 1. *&* 2. Caluacan. *de tutor. num.* 337. Guido Papæ *deciſ.* 536. Alpharo *de officio fiſc. al. gloſſ.* 16. *à num.* 10. Gaſpar. Antonius Theſaurus *lib.* 3. *queſt. forenſ. quæſt.* 93. *num.* 4. Don Franciſcus de Anaya *in l.* 1. *num.* 25. *&* 26. *Cod. de iure fiſci lib.* 10. plures refert Præceptor noſter. D. Ioan. de Solorzan *de iure Indiarum tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 28 *num.* 31. *&* 32. Surdus *conſ.* 519. *numer.* 10. Ioan. Maria Nouarius *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 14. *n.* 10. Sed in iſto caſu concurſus creditorum non reperimus per aliquē tex. fiſcum ſpecialiter priuilegiatum, ergo iure communi, & priuato, ſicuti cæteri creditores forum debitoris ſequi tenetur, nec ad ſuum iudicē concurſum trahere poterit.

12 Secundo quoniam licet Clericus particularem habeat à iure iudicem Eccleſiaſticum qui de ſuis cāuſis cognoſcit, & in hoc reperitur à iure communi priuilegiatus: tamen ad hoc non extenditur priuilegium ſuum, vt iudicium creditorum ad ſuum trahere poſſit iudicem, prout latiſſimè probauimus *ſupra cap. antecedenti.* Ergo nec fiſcus quantumcumque priuilegiatus ſit.

13 Tertio, quoniam fiſcus, & quilibet alij creditores in hoc iudicio concurſus verè actor eſt, ergo forum debitoris cauſantis concurſum ſequi tenetur, qui verè reus eſt, quia priuilegiatus habens iudicem particularem ſequitur forum rei ordinarium ad latiſſimè tradita *in cap.* 2. *ſuprà, & cap. antecedenti.*

14 Quibus minimè obſtantibus contrarium tenendum eſt, fiſcum nempe creditorem citatum, vel alias comparentem ad concurſum formatū poſſe trahere ad ſuum iudicem priuatum totum hoc iudicium, tanquam indiuiduum, & inſeparabile, quia fiſcalis regius pro iuribus, & cauſis ad fiſcū pertinentibus, & ab eiſdem dependentibus, non tenentur comparere coram aliis iudicibus, quam iis quibus ipſe aſſidet, qui priuatiuè de cauſis fiſcalibus cognoſcendi, & iudicandi ius habent, atque ideo poſſit ad ipſos cauſas omnes alibi pendentes attrahere, adinſtar antiqui Procuratoris Cæſaris, & rationalis, ad quod plura iura, & Doctores adducit Aſſlictis *deciſ.* 41. *in fin.* Aleiatus *conſ.* 12. *n.* 11. *n.* 8. Peregrinus *in tract. de iure fiſci lib.* 7. *tit.* 1. *à n.* 1. *vſque ad finem.* Maſtrillus *de Magiſtratibus lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 13. Alfaro *de officio fiſcalis gloſſ.* 11. *num.* 1. *& fin. & gloſſ.* 25. *&* 29. *per tot. & melius in gloſſ.* 16. *priuileg.* 1. *num.* 1. *cum ſequentibus.* D. Ioan. de Solorzan. *tom.* 2. *de iure Indiarum lib.* 4. *cap* 6. Carleual. *in tract. de iudiciis diſput.* 2. *num.* 340. latè proſequitur Alphonſus Guzman *in t. aūt. de euictionib. quæſt.* 8. *à numer.* 1. *cum multis ſequentibus.* Et omnes caſus relatos à Peregrino *d. lib.* 7. *tit.* 1. ipſe repetit Doctor Perez de Lata *in tract. de vita homin. cap.* 22. *num.* 62. Dominus Valenzuela Velaſquez *conſ.* 200. *num.* 57. Franciſcus Catraſcus *de caſibus Curiæ à num.* 166. *cum ſequentibus.*

Quæ reſolutio procedit, ſiue fiſcus ſit actor, ſiue reus, cauſas quaſcumque alibi pendentes ad ſuum tribunal attrahit. Vbicumque enim fiſco intererit, ſiue agens, ſiue patiens, ſiue reſpondens, ſiue aſſiſtens, vel quoquomodo cauſæ ſibi attingant, nulla habita ratione fori eoſdem ad tribunalia ſua, & vbi aſſiſtit trahere poteſt, Peregrinus vbi proximè citatus *d. tit. n.* 9. Ancharanus *in c. ea quæ de reg. iuris lib.* 6. Caſtrenſ. & Cagnol. *in leg. venditor. ff. de indiciis*, Matheſilan. *in l. cum eorum. C. de ſentent. & interlocut. omn. iudic. n.* 9. *tom.* 1. Singular. Doctorum, & Franciſcus de Claperis *deciſ.* 53. Cauedo *deciſ.* 112. *n.* 7. *lib.* 1. Decius *conſ.* 700. Boſſius *in praxi tit. de fiſco, & priuilegiis eius n.* 43. ibi *fiſcus habet ſuos iudices, non habita ratione fori, ex leg.* 1. *& per totum C. vbi cauſa fiſc. des leg.* 2. *C. ſi aduerſus fiſcum*, quamplurimos alios laudat Guzman, vt proximè *d. cap.* 8. *numer.* 10. *& ſeqq.* tenent enim Padilla *in leg manifeſtè, num.* 4. *C. de ſeruitutibus, & aqua.* Matthæus de Afflictis *dec.* 2. vbi Angelus Piſſarellus, Capicius *deciſ.* 187. Alex. and. Ambroſinus *de immunitate Eccleſiaſtic. c.* 20. *num.* 43. Eleganter Didacus Perez *in leg.* 6. *tit.* 4. *lib.* 2. *ordinament. gloſſa ſaluo exequellos.* Alpharo *de officio fiſcal. gloſſ.* 16. *num.* 23. Afflictis *deciſ.* 41. *num fin.* Aleiatus *conſ.* 11. *num.* 11. Maſtrillus *de magiſtratibus lib.* 3. *cap.* 4 *n.* 14. cum quo, Peregrino & Alphæro tradit D. Ioan. de Solorzan *de iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4 *cap.* 6. *n.* 28. 15

Quod indiſtinctè procedere, ſiue cauſæ alibi pendentes tangant Clericos aut laicos, quomodolibet ius fiſcale attingant, omnes ad ſuum tribunal auocat, & attrahit, probant Marta *de iuriſdict. part.* 4. *caſ.* 24. *n.* 18. *&* 19. qui ex numeratione Doctorum colligit hanc eſſe communem opinionem, & poſt alios Alphonſus Guzman *de euictionib. d. c.* 8. *à n.* 15. Capicius *deciſ.* 197. Coſta de Rata *q.* 227. *in fin.* Ioan Baptiſta Toro *in compendio deciſio. verb aduocatus Regis Patrimonij* Caluacanus *deciſ.* 8. *num.* 13. *lib.* 1 Iacobus Cancerius *variar. reſolutio. tom.* 2. *c.* 16. *n.* 42 *&* 45. & Alphonſus Guzman *d. c.* 8. *num.* 19. qui tres vltimi teſtantur ſic decidiſſe tribunalia Regia in facti contingentia, vltra quos DD. plurimos alios allegans, idem probat D. Ioan. de Solorzan *de iure Indiar. d. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 50. 16

Et hoc ipſum priuilegium ad fiſcum trahendi omnes cauſas alibi pendente comparere omnibus tribunalibus ſupremis, quæ de hoc iure fiſcali cognoſcere ſolent, firmat Alpharo *de officio fiſcali gloſſ.* 16. *à n.* 15. vbi ſpecialiter etiam tractat de iudicibus bonorum Confiſcatorum S. Inquiſitionis, circa quos de aliquibus exemplaribus ibidem teſtatur. 17

Igitur ſi fiſcus cauſas ad ſuum intereſſe, & patrimonium tangentes ad ſe attrahit ob ſpeciale priuilegium, ſequitur quod concurſum creditorum, alibi pendentem, vbi tanquam creditor citatur, ius ad ſe illum auocandi habere, in confeſſo eſt, abſque impedimento ſuperius propoſito, *n.* 13. quod ſit actor, cum vt viditi, ſiue actor ſit, ſiue reus, ſiue defenſor, ſiue aſſiſtens, ſemper attractio hæc ad ſuum Tribunal ſibi licebit, cum quibus ceſſat hoc, & alia argumenta ſuperius adducta *à n.* 11. *& ſeqq.* quibus omnibus ſatisfacit ſpecialis prærogatiua, & priuilegium fiſci, quod facit ſilere omnes iuris regulas. 18

Non deſinam annotare remediū ſingulare, quo ſe munire ſolēt creditores concurſui aſſiſtentes ad euitandas

euitandas molestias,& impediendum hanc attractionem concursus pendentis ad fiscum loquor, quando litteræ supplicatoriæ mittantur à fisci ministris in forma probanti verum creditum. Etenim si ex eisdem detegitur simulatum aut fraudulentum; malitiosa illa supplantatio præsumitur processus concursus. & ideo facilè contemnitur à supremis Cancellariis, & Magistratibus, litteras supplicatorias non admittentibus, prout aliquando fit, & obseruatur ob euitandum notabile damnum ex hac auocatione miseris creditoribus,& debitori ipsi illatum.

19 Cessante igitur simulationis,& fraudis suspicione solent creditores (quibus auocatio decreto tribunalis intimatur) interesse conueniri, siue inter eorum maiorem partem, & consentire, quod ex corpore bonorum concursus dismembretur quantitas pecuniæ,credito fisci correspondens,& illi satisfacere & soluere: qua solutione omne extinguitur ius,& interesse fisci de cætero ad bona debitoris,qui amplius prætendere non potest ingredi concursum,nec ad se aduocare, quia omni iure caret iam ad concurrendum cum cæteris creditoribus, inter quos tantum vt antea liberè prosequitur iudicium concursus pendens, vsquequò quilibet consequatur ex bonis concursus suum creditum,iuxta textum celebrem *in l. cùm vnus ex creditoribus. 12. §. planè ff. de bonis auth. iud. possid* ibi, *aliter atque si creditor, cui permissum est possidere postea receperit debitum suum, cæteri enim poterunt peragere bonorum venditionem. l. ff. qui potior, in pig. hab. l. fin. C. si antiquior creditor pignus vendider. l. si prior. fin. C. de his qui in locum prior. credit. succes. l. potior. §. si paratus. ff. qui potiores l. creditor. §. si iterum. ff. eod. tit.* & quia per ius offerendi competens posterioribus creditoribus, vel quibusuis aliis, penitus excluditur, & resoluitur eius cui suum creditum offertur. *l. C. qui potior. in pig. habeantur l. potior. §. fin. ff. eodem tit. l fin. ff. de ijs qui in prior. locum succes. glossa in l. Aristo. ff. quæ res pign. obligari possint. glossa in l. 1. C. de his qui in prior.* Neguiantius *de pignoribus in 3. membro. 5. p. n. 10.* Intrigolius *singulari 202. n. 13. lib. 2.* Franchis *decis. 124. n. 3.* Barbos. *in l. post dotem n. 41. & 61 ff. solutio matrim.* Cruera *cons 582. n. 2.* Ponte *cons 87. n 2. lib. 1.* Cartiarius *dec. 61. n. 11. 12. & 13.* Rodrig. *de annuis redditibus lib. 1. q. 14 n. 21. & q 27. n. 11. lib. 2.* Afflictis *decis. 259. n. 1.* Molina *de contractibus, disp 336. num. 17.* Greg. Lopez *in l 34. tit. 12. p. 5.* Farinac *decis. 293. n. 1. to. 4.* Antoninus Fab. *in c. lib. 8. tit 9. definit. 1.* Mantica *de tacit. conuention. lib. 11. tit. 28. n. 5. 8. & 9.* Anton. Amato *variar. resolut. 7 à n. 1. & seqq.*

20 Postquam enim per oblationem,& solutionem separatus est filius a bonis concursus, eius ratio habenda amplius non est in ipso concursu, quia separatorum natura est, diuersitatem inducere. *l. Papinianus. ff. de minorib l. fin. de calumniatorib. l. cum necessitatem. c. de fidei com.* Decianus *tr. crim. to. 1. lib. 1. c. 7. a 4.* Marcus Anton. *variar. resolue. lib. 1. resol. 3. n. 4.* Menochius *cons. 436. n. 7.* sicque concursus prosequi debet inter omnes cæteros creditores prout antea fisco iam dimisso.

21 Et insuper,quia fisci priuilegium attrahendi ad suum Iudicem,& tribunal omnes causas alibi pendentes causatur à suo iure & interesse,quo cessante,& priuilegium cessat ad *c. cum cessante. de appellationib. l. agere. §. quamuis ff. de iure patronat. l. si pater. D. de hæred. instit. l. generaliter C. de Episcopis & cleric. l. cum te. C. de pact. c. magna, de voto.* Anchar. *cons. 394. n. 3.* Roman. *cons. 404. nu. 5. & 6. & cons. 180. n 7.* Card. Tusch. *to. 1. litt. C concluss. 202. n. 27. & concluss. 137. n. 8. & 9.* Augustinus Barbosa *axiomate 40. a n. 4. & 9.* Tiraquel. *in tract. causa cessante 1. p. n. 210.* Menoch. *cons. 227. n. 1.* Monaldus *cons. 149. a n. 1. & per totum.* Giurba *decis. 91. n. 12.* qui signanter loquuntur in priuilegij causa cessante.

Diximus, creditores concursus pendentis hanc separationem & solutionem de bonis cõcursus facere posse, ad fisci satisfactionem, & euitandas molestias, quia de suo iure,interesse, & præiudicio agũt,in quibus maior eorum pars minori præiudicat, non habito respectu ad numerum personarum,sed potius ad cuiuslibet sua mam & quantitatem, quia minor pars personarum, quibus ex bonis debitoris communis maior summa,& quantitas debetur; prævalet alteri maiori parti personarum,quibus minor summa debita est. *l. fin. vers. si quidem. C. qui bon. ceder. possl. suum hæredem §. fin. cum l. sequenti. 11. de pact. l. 5, tit. 15. p. 5.* Ceuallos *to. 5. p. 2 q. 72. à princ. & n. 8.* Marta *de iurisd. 4. p. cent. 2. c. 223.* Christophorus de Paz *de tenuta 2. p. c. 63. à 17. & seqq.* Guzman *de euictio. c. 7. à n. 56. cum seqq.* optime Paz *in praxi 4. p. tom. 3. c. 6. per totum.* Rodriguez *de priuileg. creditor. 1. p. n. 7 & seq.* & diximus infra *2 p. c. fin.* 22

Illud tamen fiscus,qui hac via sui crediti solutionem,& satisfactionem consequitur,attendere debet,quod non omnino tutus esse dicetur,quin in super coram suo iudice controuersiam patiatur creditum illud,non quoad prælationem respectu cæterorum creditorum, qui eandem iam amiserunt,& renunciarunt eo ipso,quod primo loco,& absque concursu in solutione fisci consenserunt creditores, sed respectu inquirendi, & controuertendi iustitiam crediti fiscalis, an verè & integrè debeatur, an non: quoniam quamuis solutum fuit fisco; indebiti tamen condictione tebitur, ac repeti ab eo potest,ad totum *titulum. D. de cond. ind.* solùm etenim ad euitandam vexationem,& molestiam, ortam ex mutatine iudicij, auocatione, attractione processus ad suum tribunal,soluitur fiscus,indebiti tamen non impeditur condidictio,& repetitio,vt per Alex. *cons. 80. num. 11. & 12. vol. 8.* probat Petrus Maurus *in tract. de solut. cap. 60.* quia per solutionem factam non concluditur ad verè debitum. *l si cum dos.* vbi Bart. *D. rer. amator.* Bart. Bald. & Salicet. *in l si quidem C. de transact.* Natta *cons. 358. n. 13. volum. 2.* Petrus Maurus *de solut. cap. 23. & 75.* vbi etiam post alios,quod excipiens de solutione, aut debiti præscriptione, non ideo fatetur se debitorem,plures allegat vtrobique videndus,sicque nihil impedit,quominus ab eodem fisco solutam pecuniam possint debitores & creditores concursus tanquam indebitè,vel plus debito solutam,auocare. Romanus *cons. 227. num. 20.* Socinus *in l. debitori. n. 7. Cod. de pact.* & post alios Auendañus *de censib. cap. 95. n 8. ad fin.* Oldradus *cons. 150. ad fin.* & cum aliis Cytiacus *controuers. 225. num. 20. & seqq.* Noguerol. *allegat. 2. n. 97. & supra l. imponenda. l. irritum. D. ad leg. falcid.* ibi, *integram hæreditatem soluat suo debito non deducto, poterit ex capite conditionis indebiti illud repetere,* textus *in l. res. 22. D. de iure fisci*, ibi, *Permittitur procuratori vendere ea lege, vt in primis creditoribus satisfaciat, & si quid superfluum est, fisco imperatur, aut si acceperit totum fiscus soluat ipse. Vel simpliciter si vendit procurator, iubebit pecuniam, quam deberi creditori priuato fuerit probatum, exolui* 23

24

zi; qui textus loquitur in fortioribus terminis, quando fiscus solutionem accepit in præiudicium anteriorũ creditorũ, atque etiã quãdo plus debito recepit, vt in vtroque casu creditoribus ipsis repetitio, & reuocatio detur, vt latissimè & eleganter explicat illum textum contra Alpharum D. Franciscus de Amaya *in l. vnica, à n. 9. cum multis seqq. C. pœnas fisc. vi. credit. præfer. lib. 10.* Et sic multò fortiùs, quando penitus fiscus indebitum creditũ recepit.

25 Est enim verior & receptior sententia, quod dispositio *l. pecuniam, C. de iure fisci*, concedentis priori hypothecario auocatoriam pecuniæ solutæ posteriori creditori, non esse ius speciale, nec priuilegium fisci, sed generalis, procedens in quocunque creditore priuilegiario anteriori, vti vsque ad rerectionem longa serie tractat & resolut it Castil. *controu 4. p. c. 61. per totum, maximè n. à 82. cum seq. multis.* Ergo multò magis eis danda erit auocatio, quando indebitum, vel plus debito fuit solutũ, atque ideo siue creditoribus, siue debitori ius illæsum videri reseruatum, ad controuertendum debitorẽ fisci, hoc modo solutũ, corã iudice fisci.

26 Deinde quia consensus creditorum non egreditur terminos subiectæ materiæ, nec vltra eorum intentionem operatur, ex eo enim solum excusatur fiscus ad concurrendum cum cęteris creditoribus in iudicio cõcursus destinato principaliter ad graduationem, & prælationem, cui duntaxat creditores renunciant, ad euitandam iudicij mutationem, ex qua commodum, & maximam vtilitatem fiscum consequi, non est dubium; præfertur enim omnibus creditoribus quantumcunque priuilegiatis, & etiam anterioribus, absque lite & controuersia & absque immortali dilatione, quam secum fert hoc iudicium concursus, & tutus est, ne ab anterioribus creditoribus consentientibus solutum auocetur ex causa prælationis, cui renunciarunt, assecurantes creditum suum per solutionem, seu depositum, ita vt ab eo possidente pecuniam, si indebita dicatur, repeti debet, & coram suo iudice, & tribunali, ad textum *in l. is qui destinauit, D. de*

27 *rei vendicat.* item excusatur à mala fide, in qua alios deficiente hoc creditorum consensu, persisteret, exigendo suum creditum, sciens alios esse anteriores creditores. Iosephus Ludouicus *decis. Ferus. 5. n. 10.* Nouarius *quæst. forens. p. 1. q. 139. n. 11. & 12.* Gaito *de credito, c. 4 quæst. 12. n. 13. 21. & seqq.* Nos etiam *allegatione 7. n. 9.* & Nos alibi latè diximus in hac. 1. *part c. 30. x n. 42. cum seqq. vers. quoad primum illud firmiter asseuerandum*, quibus commodis contentus esse debet fiscus.

28 Non tamen debet prædicta renunciatio creditorum extendi ad remissionẽ iuris sui, & debitoris, fiscum creditorem faciendo, qui verè non est; tum quia renunciatio ac cessio prælationis facta per creditorẽ anteriorem ad aliud ius non extenditur, sed limitatur, & coarctatur ad terminos prælationis duntaxat, cæteris iuribus in suo statu permanentibus, prout ad interpretationem, *l. creditor, qui potior, 12 § si tecum, ff. qui potior. in pig. habean. & l. Paulus, 12. ff. quib. mod. pign. vel. hypoth. soluit. l. iubemus C. ad Velleianum*, abunde diximus infrà 3. *p. c. 12. §. vnic. per totum.* tum quia renunciatio non præsumitur, sed est strictè interpretanda, vt minus lædat renunciantem, quam fieri potest, *l. si domus, ff. de seruitutib. vrbanor prædior.* Becius *cons. 111. sub n. 31.* Surdus *cons. 446 n. 22.* Rolandus *cons. 86. nu. 33* nec iuri quod quis ignorabat renunciare videtur, *l. mater decedens, C. de inofficioso testamento. leg. cum qui in principio ff. eod. l fin. C. de furtis, l nec ignorans. C. de damnationib.* Ioan. Baptista Costa *de fideli, & fideiussoria cautia. inst edition. 86. per tot. & tenetur. 1. dissuet. n. 6.* Surdus *cons. 52. n. 80. & cons. 137. num. 1. 2. & cons. 347. n. 31.* Et debet restringi ad terminos potestatis gerentis, quam excederent creditores, qui tantùm de creditis suis, & prælationibus possunt disponere, & conuenire; non tamen de bonis debitoris, nullam enim ad id potestatẽ habent, ac propterea reseruata intelligitur cõtrouersia super veritate crediti fiscalis, & iure creditorũ atque debitoris communis iudicio, & tribunali fisci, quo si reperiatur, nihil, aut non tantum eidem deberi, restituere faciet solutum, & ad corpus bonorum concursus applicandum, vt inde soluantur creditores iuxta suam graduationem.

Comprobatur ex variis, & similibus doctrinis 29
Rotæ, vt per Farinac. *in posthum. tom. 1. decis. 54. n. 8* vbi, quod qui confitetur appellationem, non censetur confidere eam esse validam. Farinacius *in præct crimin. tom. 3. quæst. 81. cap. 1. à num. 63.* vbi latissimè, quod qui fatetur instrumentum validũ, quod reuera de iure est nullum, non sibi præiudicat, quia talis confessio est iuris non facti. Gratian. *discept. 315. à princip. & num. 20. & 21.* quod li- 30
cet resignatarius in supplicatione agnoscat pensionem existentem super beneficio, non tamen dicitur fateri validam, nec impeditur contra eam opponere exceptionem legitimam, quod & latissimè post plures alios comprobat Ludouicus Post. *in tract. de manutent. resolu. in. 28. per totam.* Idem Gratianus *tom. 3. c. 426. à n. 19.* vbi quod etsi resignatarius consenserit pensioni iam impositæ super beneficio, intelligitur cum sua conditione, qua fuit reseruata, quam in ventre habet consensus iste Petrus Surdus *con. 147. n. 16. tom. 1.* vb hæres, qui fatetur testatorem disposuisse, potest adhuc dicere dispositionem esse nullam, qui omnes plurimos alios allegant, ideoque nihil impedit, quominus debitor ipse, vel eius creditores etiam consentientes in exactione fisci, vt possint tanquam indebitũ à fisco repetere exactum, cum consensus ad istum finem fuisset præstitus, nec incompatibilis sit cũ repetitione propter iniustam exactionem.

Illud insuper constans est, & in praxi receptum, 31
quod quoties cõtingit litem cõcursus quomodolibet pendentem alibi attrahi ad fiscum, ibidem tantum permanere, donec fiscus de suo credito satisfiat, ita vt exinde ad primum iudicem, & tribunal à quo fuit adempta deuoluatur pro cæterorũ creditorum satisfactione, & vt ibidem prosequatur, & finem accipiat; ad quod applica omnes rationes, & fundamenta superiùs adducta *à n. 18. ver. non desinam adnotare*, &c. Et multis numeris seqq.

Nec huic reuersioni, & praxi obstat regula *leg.* 32
Vbi cœptum est iudicium, ibi finem accipere debet, ff. de iudicijs, quoniam eadem regula potius pro reuersione vrget; quia iudicium concursus, (vt supponitur) in tribunali fisci cœptum non fuit, sed coram iudice ordinario, & iuxta naturam iudiciorum à quo per accidens, & priuilegium fisci (aliàs odiosum, & strictæ interpretationis vt dictum est) ablatum fuit, & auocatum ad tribunal fisci ex vi sui proprij iuris, & interesse, tamen semel cessante facilis patet aditus reuersioni, omnis quippe res de facili reuertitur ad suam naturam, & ad suum principiũ attractum *l. si vnus, §. pactus ne peteret. ff. de pactis.* Menochius *de præsumptione lib. 2. præsumptione 26. n. 21.* Manuel. *de imputation. q. 45. n 12.*

Greg.

33 Greg.Lopez *in leg.5.tit.11 part.4 glos.2.post.princ.* inde Seneca *de tranquil. c.* 11. ait *reuerti, vnde veneris.quod grauius est*? Immo vbi concurrunt causa naturalis,& accidentalis;illa semper prævalet,*l. qui habent.ff.de tutelis,l.filio quem Pater,ff. de liber. & posthum. c. præsenti, §. idem de præbendis,lib.6.* Anton.Gomez *to.1.variar.c.5.d.n.34.& c. 6. n.* 8. Menoch.*consil.1.n.16.*Ceuallus *in contra communi, tom.4.quæst.905.n.53.* Mendez de Castro *in praxi Lusit.lib.1.c.4.n.20.*Gratian.*to.5.cap.882.n.2.*Nouarius *quæst.forens.1. part. quæst.* 243. *n.* 18. Ergo
34 multo magis cessante accidentali.

Et quia principium,& origo semper attenditur, *d. l. Vbi cœptum.ff.de iudicijs,l.nam origo,ff.quod vi aut clam.l filiusfamilias,vers.origo enim,ff. ad Macedonia.l.clam possidere, in princ. ff. de adquirenda possessione,l.2.§.pænique refert,ff de priuileg creditorum,l.id quod,ff. de donatio. cum mille alijs.* Et lex
35 semper curat,omnique conatu prouidet,ne vllum præiudicium,licet minimum fiat creditoribus, *l.*
36 *fin.§.fin.autem,C.de iure deliberandi.* Vinius *decis.* 28.*n.*56.Giurba *decis.* 52. *n.* 8. *&* 7. loquentes in priuilegio,quod interpretandum sit semper, vt minus lædat; atque ideo cum prior iudicij concursus mutatio ad fiscum maximi fuerit præiudicij creditorũ.Ex communi resolutione Alexand. *in l.* 3. *§. si is æquo ff. quod quisque iuris.* Iason. *in l.quæ autem.ff.si quis cautioni,& in l.2 C.vt lite pendente,*Sapia *in l. cum quadam puella. ff. de iudicijs.* Giurba *decis.*23.*n.*50. ita vt minus lædat reuocatio facienda est cessante causa auocationis, ex quadã
37 iuris cõsolidatione ad suũ primum principium.

Nam quoties à iurisdictione ordinaria,quæ naturalis dicitur ad latè tradita per Nos *in tractatu de retentione Bullar.2 part.cap.25.n.40.*lex aliqua causa, & priuilegio lis aliqua auocatur, statim quod cessat causa,& impedimentum,ipso iure iurisdictio redit ad suam primitiuam naturam, & iurisdictionem ordinariam, quamplurimas do-
38 ctrinas in proposito congressimus,*d.c.25.à n.35. cum multis seqq.*Et quia facilius conualescit actus sublato obstaculo,quàm de nouo inducatur,tradit Panormit.*in cap.1.n.27.vers.etiam & melius de iudicijs.* Alciatus *in l.1.n.56.verb. obligatio.*Petrus Barbosa *in l.1.art.1.n.32.ff.de iudicijs.*

39 Quoad vltimam huius cap. partem, nempe de scholari creditore citato ad concursum inter cæteros creditores,an comparens, vt opponens declinatoriæ exceptionem,& petat,ad suum Magistrum scholarum,& iudicem studij remissionem totius causæ vti indiuiduæ, & inseparabi-
40 lis,sit audiendus?Pro breui resolutione illud præmittendum, quod per priuilegium scholaribus concessum eximuntur à iurisdictione ordinaria sæculares, siue actores sint siue rei, quia etiam quando tanquam rei conueniuntur coram iudice ordinario,possunt declinare, & petere remissionem ad suum Magistrum scholæ, siue etiam, quando vti actores alium conueniunt,quia possunt reũ sæcularem ad suum iudicẽ vniuersitatis trahere,iuxta *l.*18 *&* 20.*tit.*7.*lib.recopilat* Et quæ abundè diximus in nostris commentarijs, *de Regia protectione* 1.*part.c.*2.*§.*5.*à n.*42.*cũ multis seqq.*

41 Præterea idem videtur affirmandum ex identi-
resp. vt infrà n. 35. tate rationis, in priuilegio scholari, quod & in priuilegio fisci hactenus resoluimus, cũ iã nihil scholari obstare videtur, siquidem priuilegium operatur,siue actor sit,siue reus scholaris, atque in vtroque casu remissionẽ ad iudiciũ studij cõsequi debere scholarem videtur in iudicio concursus alibi pendente,ex eisdem regalis,& identitate rationis,de qua in fisco,cum omnibus suis limitationibus hactenus descriptis superùs *à n.*11. *vers. sub hoc supposito, cum multis sequentibus*, quæ omnia applicare poteris huic articulo scholaris.

In cuius resolutione nihilominus subsistendũ. 42
Etenim licet creditu scholaris immediate resideat in eius persona iustis titulis hæreditarijs,vel adquisitione,& negotiatione propria;tunc licet regulariter quoad alias causas admittatur remissionis petitio ad suum iudicem scholasticum ex iam dictis:

Tamen attenta natura concursus creditorum, 43
in quo concurrunt tam ipse debitor communis illum formans sui natura priuilegiatus à iure,vti miserabilis persona, provt euidenter monstrauimus suprà *c.*2.*à n.* 28 *cum multis sequentibus*, viduæque,pupilli,monasteria,& alij pariter priuilegiati,contrarium omnino affirmandum erit; † 44
vt nullo modo iudicũ concursus legitime introductum corã iudice ordinario,aut cancellaria introductum,& pendens mutandã,nec permittẽda, nec admittenda erit eius remissio ad iudicem scholasticum ad petitionem scholaris creditoris comparentis. Moueor validissimis fundamentis.

Etenim priuilegium scholaris concurit cum de- 45
bitore communi,seu creditoribus,quandoque,& vtplurimum pupillo,vidua, & miserabili persona,quæ non solum priuilegium habent auocandi causam;verum etiam,vt nullus ealdem vocare, & conuenire possit extra suum forum, & territorium,text.expressus,& vulgatissimus *in l.vnica. C.quãdo Imperator inter pupill & viduas*;ibi;*Memorati à nullo nostrorum iudicum compellantur comitatui nostro sui copiam facere, quin immo intra prouinciam in qua litigatur, & testes, vel instrumenta sint, experiantur iurgandi fortunam, atque omnis cautela seruetur, ne terminos prouinciarum suarum cogantur excedere*,&c. exornant omnes Doctores laudati suprà *cap.*2.*à n.*43.*& seqq.*Et pro omnibus vnus Castillo *controuersiarum lib.*3.*c.ap.*25.*à princip.*amplissimè exornant *d.l.vnic.*

Scholaris priuilegiũ ergo silere debet,quia pri- 46
uilegiatus contra pariter priuilegiatum(imo magis,vt statim)non gaudet priuilegio suo,sed vterque vtitur iure communi *l.sed & milites*, 8. *ff. de excusatione tutorum,l.assiduis,vers.in duabus.C. qui potiores in pign.habeant.l.scire*, vbi Glossa *Cod. de priuilegijs dotium.* Couar.*in regula possessor.* 2.*part.* §.2.*n.*4.*& practicar.cap.*7 *n.*4.Surdus *de alimentis, tit.*8.*priuileg.*18.*n.*5.*&* 7.*& priuilegio* 51.*n.*11. *& in cons.*335.*n.*70.*& cons.*423.*n.* 21. Peregrinus *de fideicommiss.art.*3.*n.*70.Azeuedius *in l.*19.*tit.*13.*n.* 15.17.*&* 18.*lib.*5.*recopilat.*Mauritius *de restitutione cap.*218.Sforzia Odus *de restitutione, quæst.*18. *art.*4.*num.*31. *& art.*5.Azeuand.Trentacinq. *variar.resolut.lib.*1.*tit.de rescriptis resolutione* 1 Caldas Pereira *in l.si curatorem,verb.læsis n.*169.*Cod.de integra restitutione*, Ceuallos *commun.contra communem,quæst.*758.*n.*45.*& quæst.*821.*n* 46. Gratian. *disceptat.*674.*n.*3.*tom.*4.*& disceptat.*796.*n.*21. Castillo *controu.lib.*2.*c.*25.*n.*27. Petrus Barbosa *in l.* 2.*§.legatis,n.*252 *ff.de iudicijs.*Cardoso *in praxi iudicum, & aduocato.verb.priuileg.n.*46.Marius Antonin.*variar.resolut.lib.*2 *resolut.*8.*n.*56.Ioan. Maria Nouarius *in prax.electio, & variatio fori quæst.* 21.*n.*2 Mangulus *de imputatio.quæst.*118.*n.*23.

Tum etiam,quia priuilegium miserabilium per- 47

sonarũ fortius est priuilegio scholaris, cũ sit incorporatum in corpore iuris, cui nec deogatum constetur per aliud quodl bet priuilegiũ emanatum a Principe quantocumque ampl ssimas, & prægnantes clausulas derogatorias quorumcum. q e priuilegiorum contineãs, dummodo (provt requiritur) nominatim, & specialem derogationẽ priu legij non contineat, *d. l. vnica, Cod. quando princ. inter pupillã & viduam.* Nec exprimat Cyn. Bald. Angel. & Fulgos. *in d. l. & ibi* Aloysius Leo *n* 15 Roman *cons.* 69. Grammat. *decis.* 20. *n.* 1. latè Tolcus *tit. de Principe Rubric.* 38. *§. conquerun ur.* Campanus *in R. N. C quando decretum n.* 14. Grat. *discept.* 182. *n.* 10. Rolandus *cons.* 38 *volu.* 1. Thesaurus *dec.* 177. *n.* 9. *& ibi addit. num.* 40. Gonzal. *ad reg. Cancellar. gloss.* 36. *n.* 71. Capiblan. de Baron. *pract.* 8. *n.* 54. Enriquez *cons.* 30. *n.* 4. *&* 5. Petra ad Capica. *decis.* 160 *littera B.* Peregrinus *dec.* 129. *num.* 7. *& de iurisdict. ion. ordin. num.* 18. Milan. *decis.* 5. *n.* 14. ibi Franeus *decis.* 80. *&* 192. Giurba *decis.* 82. *n* 4. *& seqq.*

49 At priuilegium miserabilibus personis datum per *d. l vnic.* expresse & litteraliter non legitur derogatum per bullas Apost. nec leges Regias de priuilegio fori, & exemptione scholaribus indulta, tractantes; ergo prælibatum, & illæsum remanet, & per consequens prevalere miserabilium priuil gium vti fortius, & scholarium priuilegio potentius iuxta tex *in d. l. sed, & milites* ibi *fortior. ff. de excusation. tutorum*, ponderat Ioan. Maria Notarius *de electi on. & variatio fori quæst.* 21. *n.* 20. Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 661. *num.* 13. *& seqq. ad n m* 26. Sfortia Oddus *de restitution.* 1. *quæst.* 18 *num* 32. & cum Vincentia de Franchis, Thesauro, Trentacinquio, Azeuedo, Antonio Fabro, & aliis probat Castro *controuersiar. lib.* 3. *c.* 24. *n.* 17. *&* 18.

50 Deinde quia miserabiles personæ, dum instant pro conseruando, & retinendo concursu creditorum in foro, quo pendet; tractant indubie de damno vitando, intolerabile quippè est iudicij mutatio vt probauimus supra *a num.* 14. *vers. & q i: in primo.* Ergo eandem priuilegium prævalere debet scholaribus. *textus est in l fin. ff ex quibus causis maior. l. verum § vltimo vers. proinde ff. de minoribus.* Baldus *in l* 4. *num.* 5. *Cod. de petitione hæreditatis*, Sfortia *de restitut. quæst.* 4. *a.* 4. *& quæst.* 18. *arr.* . Marcus Anton. *resolut.* 8 *num.* 59 Menoch. *de præsumptio. lib.* 2. *præsumptione* 72. *n* 7. Polidor. Ripa *observat.* . *num.* 4. *&* 5. vbi plenè. Et ideo penitus deneganda erit remissio huius concursus alibi coram iudice ordinario pendentis, & legitimè per miserabilem personam debitorem communem introductæ instante scholari creditore.

51 Item & ex alio capite fortius reditur priuilegium miserabilium, quia, vt plurimum semper fere scholaris tunc agit ex cessione patris, & ideo priuilegiatus agens ex proprio iure concurrens cum priuilegiato agente ex iure sibi cesso ille huic prævalet. Marchesanus *de commiss part.* 2 *de commiss aucatar. §.* 2 *num.* 79. Aluarez Velasco. *de priuileg pauper quæst.* 5 . *n.* 60.

52 Et in propriis terminis, quod Doctori, vel scholari qui virtute sui priuilegij petit remissionem ad suum forum priuilegiatum, fuit pluries denegata remissio cõuento per pupillũ, vel Ecclesiam habentes priuilegiũ incorporatũ in corpore iuris eligendi forum, & à proprio non extrahendi, testantur Vincentius de Franchis *decis.* 234. *&* ibi Riccius *in addit. ad.* Ricius *in Collectar. post ante finem.* Carol. de Tapia *in constitut. statuimus vt M. C. num.* 29. *& in Rit.* 234. Item vbi pupillus. Aloysius de Leo *in l.* 4 *num.* 10 *Cod. de sacrosanctis Ecclesiis.* Quæ decisiones, & Doctorum assertio verum fundamentũ assumunt ex hactenus relatis.

Et vlterius in nostris terminis, quod quando scholaris conuenitur a viduam seu pupillo miserabilibus personis, nõ habeat, nec gaudeat isto fori priuilegio, Authen. *habita. Cod. ne fil. pro patre*, tenuerunt expresse Bald. *ibidem num.* 33. sequutus ab Alexand. Trentacinquio *variar. resolut. tit. de rescriptis, & priuilegiis resolut.* 1. *n* 7 *lib* 1 *fol.* 19 ea motiuatione, quia priuilegium miserabilis personæ fauorabilius est, & maior ratio speciat tatis adest in miserabili persona, quam in scholaribus quam rationem multis comprobat Trentacinq. *ib' ex n.* 6. *cum seqq.*

53 Hinc etiam fit, quod etsi oppido, aut ciuitati concessum sit priuilegium per principem, vt corũ causæ non alibi proponantur, quoad primam cognitionem, & instantiã nisi in proprio foro: tamen adhuc poterit miserabilis persona suo vti priuilegio, quod sublatum non censetur generali illa cõcessione ciuitati, vel oppido facta: ita Thesaurus *decis.* 177. *n.* 9. Vincentius de Franchis *decis.* 192 *num.* 2. ductus authoritate *d. l. vnic.* Bald. Angel. & Fulgosij *in d. leg. vnic. Cod. quando Imperator inter pupillum, & viduam*, & in his terminis probarunt Alexand *cons.* 22. *num.* 7. *lib.* 4. Ricinus *cons.* 226 *numer.* 9 *lib.* 1. & Decius *cons.* 165. *num.* 5. Cr tus *in cap.* 1. *num.* 49. *de constitutionib. in* 6. Menochius *de arbitrar lib.* 2. *centur.* 1. *num.* 32. *& in tract. de præsump lib.* 6. *præsumpt.* 40. *n.* 6.

54 Deinde quoniã iudicium concursus adeò forte sit, vt penitus subuertat quar ncumque miserabilium personarum priuilegium mutationis, aut variationis fori, provt quotidie in tribunalibus experimur, vt viduæ, pupilli, monasteria, Ecclesiæ creditrices trahantur inuiti ad iudicium, & iudicem, coram quo debitor concursum formauit, earumdem miserabilium personarum priuilegio neglecto, & penitus contempto, ergo multo magis contemni debet priuilegium scholaris, per regulam si vinco vincentem te, à fortiori vincam te.

Nec obstat similitudo priuilegij scholaris cum priuilegio fisci superius considerata *à num.* 41. quoniam vera nec certa est, hoc enim illo priuilegio longe vberius & præstantius, & fortius est, & longius extentum ad innumerabilia, gaudet priuilegio minoris fiscus, casu certiæ, & plurimis similibus cumulatis per D. Alpharo. *in peculiari tract. de officio fiscalis*, & per Peregrinum *in tract. de iure fisci*, quæ omnia recenseri, foret, illos, & alios Doctores transcribere.

55 Resp. vlterius, quoniã priuilegium fisci trahẽdi reos ad suum forum est incorporatum in corpore iuris ad latè tradita *sup. ex n.* 14. & ideo non eget speciali derogatione d l. vnicæ, at priuilegiũ scholarium licet quoad specialem Iudicem quando reus est, sit incorporatum in corpore iuris *ex d. Auth. habita:* At tamen hoc quod est vt scholaris vt actor trahat reum a se contentum ad suum Iudicem scholarem; speciale & nouum priuilegium est ex Bullis Ap. d. l. regia, quod cum non contineat specificam derogationem. d. l. vnicæ, hoc illi prævalet, vt ex *n.* 4 . cum seqq. quod verificatur in nostro casu, cum scholaris creditor sit actor ex sæpè dictis.

Ex

56 Ex quibus facilè deduces ſingularem limitationem,& etiã generalem ad priuilegium ſcholaris vt neutro caſu concurrat cum priuilegio *d.l.vnica C.quãdo Imperator inter pupill.& viduas.* vt ſc licet neutro caſu, & negotio ſiue agendo, ſiue defendendo ſcholaris non poteſt vti ſuo priuilegio cõtra miſerabiles perſonas habentes vberius, & fortius priuilegium, minimè incluſum in Bullarum Apoſtolicarum,aut legum Regni derogationibus,prout requiritur nominatim,&ſpecificè,vt aduerſus illud nouum aliud priuilegium operetur ex ſupradictis,quæ omnia pariter influunt generaliter in quibuſcumque cauſis ſcholaris, tam in concurſu creditorum,quam in cæteris abſque vlla differentia, qui vigore ſui priuilegij perſonas miſerabiles traitas ex ſuo foro,vel à foro Principis ab ipſis electo extrahere non poteſt.

57 Minus etiam præfatũ ſcholaris priuilegiũ operabitur in cauſis quas tacitè,vel expreſsè ſcholaris ipſe agendo,aut defendendo paſſus fuerit coram alio Iudice ordinario alias competente,tractari,(& ſit ſecũda limitatio priuilegij ſcholaris) quia amplius ſuo fori priuilegio vti non poteſt, nec eo iuuari, vt in terminis probat in ſcholari Carleual. *in tr.de iudicijs lib.1.tit.1.diſput.2. qu.6. ſect.7.à n.604 vſque ad n.608.*qui abundè tracta de hac limitatione ad priuilegiũ ſcholaris,vbi quod per hunc conſenſum conſumitur facultas eligendi ſuum forũ priuilegiatum ſtudij; quem obiter ſequuti ſumus in in noſtris commentariis *de retentione Bullar.1.p.c.10.§.vnic ſub num.25.*& probant in terminis alij quamplures Doctores infra citati;atque ideo ſi ſcholaris creditor ad concurſum citatus coram ordinario Iudice comparuerit abſque ſui priuilegij fori oppoſitione, ei renunciare intelligitur, & ibidem de cætero cogitur litigare, quia amplius eo vti non poterit, quo ſtante tacito ſcholaris cõſẽſu multò fortiùs procedet noſtra reſolutio hactenus deſcripta, cũ limitatio hæc vniuerſalis ſit in omnibus litibus,in quibus etiã ceſſat vberrimũ priuilegiũ. *d. l.vnica.*

58 Comprobatur, quoniam ſcholaris poteſt ſuo proprij fori priuilegio tacitè,& expreſsè renuntiare,& cogitur coram ordinario ſiue tanquam actor,ſiue vti reus reſpondere,& litigare,quia liberum eſt ſcholari iuriſdictionem ordinariã prorogare,vt per textum *in l.penult.C.de pactis*,quem ſic in ſcholari exemplificant ibidẽ Bartol. Gozadinus,& alij;& idem probat ipſe Bartolus *in l ſi conuenerit,numer.1.ff.de iuriſdictione omnium Iudicum.*Baldus *in l ſi quis in conſcribendo.n.2.C.de Epiſcopis,& clericis*,per quos,& per textum *in l.1.cum gloſſa.C. ad legem Iuliam de ſicarijs*, abundè probat,& proſequitur tam in ſcholari,quam in milite, Petrus Barboſa *in l.1.art.4.à num.42.cum multis ſeqq.ff. de iudicijs*,arguendo de renunciatione permiſſa ſcholari,& militi ſuorum Iudicum etiã priuatiuè ad alios datos;ad tacitam renunciationem, per prorogationem iuriſdictionis ordinariæ, prout latè apud eumdem videre eſt, qui inter alia fundamenta,& doctrinas arguit,& põderat *à num.53.*ſingularem textum, *in l.in ſacris*
59 *la 2.iuncta gloſſa verb. eos C.de proximis ſacrorum ſcrinior.lib.*10.dum in princip.d.l.dictum fuerat, quod Magiſter officiorum tantum cognoſcat de cauſis militantium in ſacro Palatio, & familiarũ eorum;& ſic priuatiuè ad alios Iudices,& tamen hos poſſe aliorum iuriſdictionem Iudicum prorogare,prout probatur ibidem Bart.*n.1.* Aretinus *in conſ.102. n.3.* probatur etiam à maioritate rationis;nam ſi miles (cuius priuilegiũ procul dubio fortius eſt) poteſt ſuo militaris fori priuilegio renunciare,& tacite prorogare alieni Iudicis iuriſdictionem,vt per textum expreſſum.*in l ſi quis in conſcribendo.C.de pactis.l.penult.de Epiſcop.& cleric.* tenent communiter Doctores Ayala *de iure Belli,lib.3.cap 8.num.3.*Scipion Rouitus,*pragmat. 16.de militibus,num.44.*Claudius Coſterus *de iur. milit.lib.2.c.6.in princ.* & nouiſſimè Pareja *de inſtrum.edit.tit.2.reſol.6.ſpecial.2.n.203.* qui *n.* 204. idem procedit in familiari ſanctæ Inquiſitionis ex Concedo. *canonic.quæſt 12. n.6.* quantò magis debet hæc doctrina admitti in ſcholari tacite,vel expreſsè prorogare volenti alieni Iudicis iuriſdictionem. Vrget etiam notabilis theorica Andr. Gail.*lib.1.obſeruat.5.ex n.1.cum ſeqq.*quod quando priuilegiũ fori reſpicit fauorem ſuperioris,vel etiã vtrorumque ſuperioris & ſubditorum; non valet renuntiatio,at quando reſpicit fauorẽ ſubditorum tantum,vt in militibus,ſcholaribus, ac ſimilibus,valet renũciatio, vbi plurimos allegat.

Et ipſe Barboſa *in d.art.4.ex num.59. cum ſeqq.* 60 elegantem reddit rationem,& ex ea ſatisfactionẽ ad contrarium fundamentum,vt ſcilicet, quando Princeps concedit certos aliquos Iudices priuatiuè,videtur quidem prohibuiſſe,ne alij Iudices propria authoritate in illis cauſis ſe intromittãt; non videtur autem tollere facultatem,& poteſtatem partibus,vt ſi velint,non poſſint prorogare alterius Iudicis iuriſdictionem,ex *l.in ſacris in.2. iuncta gloſſa verbo eos.C,de proximit.ſacror.ſcrinior. lib.12.* & poſt Hern. fere in terminis tradit Afflictis *lib.1.conſtitut. rubr.37.§.1.n.36.* & tradit Immola *in cap.P.& G.de officio delegat.num 47. adfinem.*& Salicetus *in l.certa.n.2. C. quando prouoca, non eſt neceſſ.*Aretinus *in cap.quoniam contra.n.61. de probation.* Cabedo. *deciſ.22.n.5.* alia plurima fundamenta contrariis reſpondens, vt ſcholaris prorogare valeat Iudicis ordinarij iuriſdictionem, adducit omnino videndus Petrus Barboſa *d art.4 ex n.52 cum multis ſeqq.*

Et quod ſcholaris tacitè,& expreſsè valeat ſuo 61 priuilegio fori renũciare,quia ſuum priuilegium eſt odioſum, & reſtringendum inductum contra iuriſdictionem ordinariam & naturalem,quia facilè reuertitur quis ad ſuam primordialem naturam,& originem,latè diſputat, & reſolut Didacus Perez *in l.3.tit.1.lib.3.ordinam.verſ. ex quo infertur quod ſi ſcholaris depoſuerit.tom.1.fol.* 470.

Quod magis in expreſſo probarant multi Do- 62 ctores,quod ſi ſcholaris citatus à Iudice ordinario exceptionem declinatoriam, aut priuilegium ſui Magiſtri omiſit,ſed errando paſſus eſt in ſe litem conteſtari, vt amplius de eo opponere non poſſit,tenet gloſſa *in l.2.verbo conſenſu ff de iudicijs.*cuius opinionem ſequuntur Angelus,& Salicetus *in l.1.C.de iudicijs.*& Ias *in l.ſi per errorem.col. 2.ff.de iuriſdictione omn.Iudic.*qui dicit communẽ, quam etiam ſequitur Gutier. *pract.lib.1.q.52.n.2.*

Et contra Rebuffum, Horatium, & Decium 63 contrarium tenentes,latius probat Petrus Barboſa *in l.ſi quis paſteaquam in princ.num.41.& 30. ff. de iudiciis.*ibi : *hoc enim ex ſupradictis confunditur, nam ſcholaris oportet excipere de ſuo priuilegio.*gloſſa *in l.2.verbo conſenſu,de iudicijs.*Et ideo mero iure valebit citatio iuxta ſupradicta.

Facit etiam quod Eſcobar, *in tract. de ratiociniis* 64 *cap.7.à num. 5. & ſeqq.* quod licet adminiſtrator

teneatur rationem reddere in loco,& foro, quo administrauit,ita vt alibi eam reddere non cogatur *ad l.1.& toto tit.C.vbi de ratiociniis agi oporteat*; tamen si patiatur tacite,vel expressè alibi conueniri, non poterit amplius reclamare,nec petere remissionem ad locum administrationis.

65 Comprobatur a maioritate rationis,& ab vberiori,& fortiori priuilegio *d.l.vnica,C.quando imperator.inter pupill.& viduas*,in quo licet valdè inter nostros controuersum fuerit, an miserabiles personæ eiusdem legis priuilegio vti valeãt,post cœptum iudicium, agendo,aut defendendo corã Iudice ordinario; & sic variando petere remissionem ad Curiam Principis,vt latissimè videre est per Castillum *controuersiar.tom.3.cap* 25 *à n.* 34.

66 *vsque ad finem cap.* † tamen opinionem Couarr. *in practic. quæst.cap.7.ad finem* & Azeued.*in l.8.tit. 2.lib.4.num.5.per totum*,latius Carleual.*de iudicijs lib.1.tit.1.disput.2.quæst.6.sect.7. à num.* 604. *cum seqq.* qui plures recensent,sequuti fuimus *in tract. retent. Bullar.2.7.cap.*10. §. *vnico sub num.* 25. & provt in vidua,& pupillo, Petrus Barbosa *in l.1. art.4.n.67.de iudicijs*, praxis tribunalium admisit, nempe semel miserabilem personam prorogantẽ iurisdictionem iudicis ordinarij inferioris,& corã eo lite pendente per litis contestationem sub tacito consensu amplius non posse reclamare, nec suo vti priuilegio petendo remissionem ad curiam Principis,provt communiter obseruatur,& de hac praxi testamur,& testatur Azeued.*vbi proximè*, licet contraria opinio communior videatur,ergo multò minus admittetur scholaris suo debiliori priuilegio vti volẽs petendo remissionem semel facta iudicis ordinarij prorogatione, quam facere eidem licet ex supra probatis.

67 Et hinc alia & tertia proxima deducitur limitatio iurisdictionis Magistri scholæ, vt scholaris fueri citatus à iudice ordinario,& non cõparuerit,& in eius contumaciam lis prosequatur,si tẽpore congruo, quo debet oppponere declinatoriam,& alias dilatorias non comparet,vel comparens intra illud illam non opposuerit,postmodum præclusa erit eidem comparenti via declinatoria opponendi,quia contumax comparens non

68 potest opponere exceptionẽ declinatoriam, nisi eo tempore,quo si fuisset præsens eam opponere debuisset,ne aliàs melioris conditionis sit contumax,quam obediẽs contra textum *in l.Seruius,ff. quod vi aut clam &* tradit glossa *in c.* 1.§.*fin.verbo absentia de elect lib.6.*quam doctrinam probat Panormitan.*in l.si duobus.n.12.de appellat.& in c.2.n. penultimo de dilationibus.* Alexand. *in l.2.n.12.ff.si quis in ius vocatus non ierit*,sequitur Petrus Barbosa *in l.si quis qui ex alien.num.*76 77.*& 96.ff.de iudicijs.* Ancharan.*cons.*192 *in auxilium.num.*1. *alias cons* 134.Aomanus *cons.*242.*num.*3.vbi Mendos. *in addit.* plures congerit Alciatus *in cap. cum non ab homine. num.* 73. *de iudiciis.*

69 Et sub hac distinctione,& declaratione intelligendi sunt Decius *in cons.*107.Rebuff 3.*tom.constitut.Francie.tit.de contumac.art.*8 *per totum.&n.*10. quos sequitur Azeuedus *in l.1 num.*37.*tit.*5.*lib.*4. *recopilat.* dum absolutè dicunt,quod contumax non potest declinare,quia propter contumaciam amittit priuilegium declinandi, latissimè prosequitur Pareja *de instrum editione.tit.*2.*resolut.*6.*speciali* 2.*per totam.*192.*cum seqq.fol.* 228. vt in telligatur nisi congruo tempore comparuerit contumax,& opponat declinatoriam.

Declarant etiam ipsi Doctores suum doctrinam, 70
quod licet contumax amittat suum priuilegium declinandi; tamen si comparens vltra terminum ad opponendum, opponat, super sua oppositione erit pronunciandum, & per interlocutoriam idipsum declarandum, non habere locum suam declinatoriam:de qua declaratione tamen ego multùm dubito,cum notorie appareat,vltra terminum comparuisse.

Certissima etenim est illa Doctorum communi- 71
ter recepta distinctio,quod aut iudex mero iure habet iurisdictionem in citatum; sed elidibilem opposita exceptione, vt in isto casu teneatur cõparere citatus,alias proceditur in eum tanquam contumacem,& valet iudicium, aut in citatum ipso iure non habet iurisdictionem vt in clericum,& hoc casu nec tenetur comparere, nec potest procedere contra ipsum,sed quandocumque compareat contumax,& opponat, adeo attendus erit.Hanc distinctionem latissimè prosequitur,& probat Petrus Barbosa *in l.si quis ex aliena n.*4.*& seqq.& à n* 15 *& à n.*34.*cum seqq.*

Qui quidem.*n.*43.*&* 44.rectè contra alios affir- 72
mat,scholarem comprehendi in primo membro, itavt citatus à iudice ordinario teneatur comparere & de suo priuilegio opponere,aliter in eum tanquam contumacem procedi posse, ad latè tradita in limitatione antecedente,vbi quod potest scholaris prorogare ordinarij iurisdictionẽ, & suum priuilegiatum forũ renunciare tacitè & expressè.Atque ideo si citatus distulit comparere tempore congruo, & aduersus eum proceditur, & concussetur contumacia,firmiter tenendũ erit amisisse omnino fori declinatoriã ex iam dictis.

Quæ omnia procedunt in ciuilibus,in quibus 73
iure Regio proceditur ad diffinitiuam contra contumacem ad tradita per Petrum Barbosa *vbi supra n.*59,secus in criminalibus,in quibus con- 74
tumax auditur intra annum ad pœnam pecuniariam,semper ad corporalem,ac ideo purgata mora,& expensis, ad declinandum admittitur, vt per Afflictum *in const.Sicilie lib.*1.*Rubr.*97.§.1.*n.* 11.Azeuedus *in d.l.*1.*n.*17.*&* 28.*tit.*5.*lib.*4.*recopil.*

Supradictis adde, quod etiam priuilegium ele- 75
ctionis fori amittat contumax.Afflictis *decis.*133. sequitur Riccius *in collectanea* 300.*ad medium.* & quod contumax etiam si comparens purget contumaciam;nequeat declinare,tenent Felinus *in c.* 1 *inter Monasterium colum.*6.*vers. quinta declaratio de re iudicata.* Bart.*in l. si pupillus ff de priuileg. creditorum.* Apicella *in tract.pauper.inv.dispositio. official num.*30.*in fin.fol.*156. pariformiter contumax litis pendentis exceptionem allegare non potest,vt tradunt Maria Socin. *in cap. proposuisti. numer.*13.Felin.*num.*2. *de foro competenti*, Petrus Barbosa *in l.si quis postea quam. ex num.* 182. *ff de iudicijs.* Perez Delara. *de vita hominis,cap.*27.*nu.* 43.Hercul.Marescotus *lib.*1.*variar.cap.*38.*num* 7. Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *disput.*2. *qu.* 7. *sect.*3. *num.*981.Christineus *decis.*90.*num.*5. Sigismund. Scaccia *de iudicijs lib.*1.*cap.*12.*num.*68.*& seqq.*Pareja *de editione instrum.tit.*2.*resol* 6.*special.* 2. *numer.*198. qui *num.* 199. *& seqq.* quod contumax recusare non potest iudicem,plurimos ad rem allegat.

Quarta limitatio priuilegij scholaris,(pariformi- 76
ter generalis ad omnes fori causas, & multò fortius in concursu creditorum,cius absolutè eidem negatur remissionis petitio)sit:quando post cœptum

ptum iudicium coram iudice ordinario, descriptus est scholaris in matricula,& nouum hoc priuilegium superuenit lite pendente,in quo articulo licet Petrus Barbosa post Bald.Bogionetum,& Rebuffum *de priuileg.scholar.priuil.* 163. *in l.si quis*
77 *posteaquam,num.* 113. *ff.de iudicijs,*obiter tamen,& absque examine aliquo dixerit contrarium;nempe scholarem factum post cœptum Iudicem posse vti suo priuilegio,& petere remissionem ad suum iudicem,nec tum procedere, *l. vbi cœptum, ff. de iudicijs.*

78 Tamen horum Doctorum doctrina falsa est,& contra omnia iuris principia, & clementa, tum quia,vbi cœptum est iudicium ibi finem accipere debet, *l. Vbi cœptum, ff. de iudicijs, l. nulli prorsus, C. eodem tit.* § *quoniam Authent.de testibus,*exornant Felinus *in cap.ex tenore, col.*7. *& sequenti de rescriptis.* Afflictis *decis.*354.Bernard. Diaz *in regul.*382.Portoles *lib.*1.*conclus.*22.Alexand.Trentacinq. *lib.*2.*resolut.tit.de iudicijs resolut.* 10. Anton. Gabriel. *commun.opinion.tit.de iudicijs, conclus.*1.Tuschus *lib.*4. *littera I. conclus.* 487.Ponte *cons.*70.*num.*1.*&* 2.Bimius *cons.*287.*num.*14.Lancellotus Galial.*cons.*112.*num.*29.Surdus *cons.* 57. *num.* 2. *& cons.* 542. *num.* 1.Maluas.69 *num.*30. *&* 40.*&* *cons.*92.*num.*5. Vivius *decis.*459.*num.* 11. Menochius *cons.*892.*num.*6.Decianus *consil.* 118. *num.*4.*volum.*3.*&* *cons.*17.*num.*23.*volum.*5. Marcabrun. *cons.* 69.*num.*30. Fachinus *controuersiar. iuris lib.*11.*cap.*78.*fol.*79.

79 Deinde quia superueniens priuilegium,lite pẽdente,non immutat forum prioris iudicis coram quo pendet, *l.cum quadam puella, ff. de iurisdict. omn. iud. l. fin. C. de veteranis. lib.* 12. *l. si quis posteaquam,*(quæ loquitur in priuilegio superueniente,) *ff de iudicijs,*Hondedeus *cons.*81.*num.*61. *volum.*1. pluribus exornat exemplis Lancellotus *de attentatis* 2.*part.c.*4.*in præfatione, num.* 631. *& cap.*12.*limitat.*52 *num.*19.Bart.& Alexand. *in l.* 1. *ff.de pœnis.* Maxol.*cons.*22.*num.*25.Ponte *de potestate Proregis, tit de senatu Reg.* §. 7.*n.*14.Graffis *de exception.cap.*3.*n.* 38. latè Franchis *decis.* 544. Cancerius *lib.*2.*resolut.cap.*2 *de iurisdictio.n.* 225. Anna *cons.*40.*num.*3.Marcab *cons.* 69. *num.* 87. *cum seqq.*Velascus *conclus.*57. Couar.*pract. q.* 8.

80 nec priuilegium viduæ superueniens ad mutationem fori,nec remissio causæ pendentis ante viduitatem,illi prodest ex Glossa *in d.l.si quis posteaquam.*Cagnol.Castrens.Decius.Ias.& reliqui, *in l. cum quadam puella. ff. de iurisdiction. omnium iudicum.* Idem Cagnol.*in l.*2.*num.* 249. *C. de pactis inter emptorem & venditor.*alios citat Trentacinq.*cons.*46 *num.*2.*volum.*2.Giurba *cons.* 82.*n.*2. & lis cœpta cum maritata, quæ inde effecta est vidua,non mutatur virtute priuilegij,*l.vnic.C. quando Imperator inter pupill.& vid.*Surdus *cons.* 212.*num.*19.Afflictis *decis.* 210.Marius Muta *ritu.* 133.*num.*28.

81 Quod,& idem procedit in pupillo qui succes. sit maiori lite cœpta, vt nec suo priuilegio vtatur. Franchis *decis.*234.*&* *decis*364.*num* 3.Carol. de Tapia *de iure Neapolit. lib.*2.*rubric.*12.*de officio Magistri Iusti.ad constitutionem statuimus*, *n.* 29. Giurba *d.decis.*82.*sub.num.*2.

82 Nec clericatus priuilegium superueniens, lite iam cœpta prodest ad iudicij mutationem,nec remissionem ad suum iudicem,Gaill.*lib.*1.*obseru.*37. *num.*8.Farinacius *quæst.*8.*num.*46. Gregorius Lopez *in l.* 57. *tit.* 6. *part.*1. Auendan. *de exequend. mond.cap.* 1. *num.* 33. Olanus *in antinomia iuris; littera C.num.*36.Ceuallos *quæst.*36.*num.* 9. *&* 10. *&* 11.Tuscus *littera I. conclus.* 451. *num.* 37. 38. *&* 39.Auiles *in cap.prat.* 10. Glossa *la execution, num.*66.Spino *de testam.glossa* 36.*num.*79.Villalobos *in commun. opinion. verb. clericus, num.* 40. Couar. *practic.cap.*8.*num.*3.Didacus Perez *in l.*3. *tit.*13.*lib.*3.*ordin.num.*26.Parlador. *lib.*2.*quot.cap. fin.*§.1. *num.* 10. Paz *in praxi in prælud.*2.*tom.n.*41. Surdus *decis.*110.*&* 122.Quesada *quæst.*4.*num.*4. Peregrin.*de fidei commiss.art.*53.*num.*20.

Sicuti nec e conuerso, quia semel cœpta lite 83
per pupillum,vel viduam vtentibus suo priuilegio,licet ea pendente maior fiat,vel vidua nubat, non mutatur forus,nec litis fit remissio; quia in iudicio initium attenditur, & ideo origo,& natura iudicij ex causa superueniente non mutatur, Giurba *decis.*14.*n.*13. Franchis *decis.*262. *n.*7. latissimè prosequitur idem Giurba *decis.*82. *à n.* 11. & superius.Sicuti de hac ratione de exemplis appositis ex *n.*79.*cum seqq.*abunde tractat Antonin.Amato *variar.tom.*2.*resolut.*65.*ex.num.*51.*cum sequentibus.*

Et licet in priuilegio superueniente lite cœpta, 84
& pendente, nonnulli velint distinguere inter priuilegium nouiter superueniẽs motu proprio principis,& inter superueniens ad priuilegiati instantiam,& procurationem, meritò contrarium probat Giurba *decis.*23.*&* *decis.*81. videndus, vt neutro casu superueniens prosit,& quomodocunque sit,priuilegium scholaris semper est procuratũ ab eo,cui ex sua voluntate matriculatur.

Ex quibus manifestè conuincuntur Petrus Bar- 85
bosa, & cæteri Doctores superiùs citati *num.*76. dum gaudere scholarem priuilegio lite pendẽte superueniente asserunt,cum contra iura expressa, & cõmunem omnium obseruantiam loquantur.

Nec te conturbet, quod ratio,quæ mouet ad 86
attribuendum priuilegium fori scholaribus,scilicet,ne distrahanturab exercitio studendi; eadem militat post cœptum iudicium,quia prosequendo litam cœptam eodem modo cogitur vagari,& diuerti; cui satisfit,quod eadem ratio militat in vidua,& pupillo,& similibus antea,& post litem; & tamen à iure non admittitur, nec habetur pro sufficienti, quando illis superuenit priuilegium lite pendente ex hactenus probatis.

Quinto limitatio erit,quando scholaris,vel col. 87
legium vniuersitatis matriculatum vult redimere censum & sortem cum vsuris concursis consignare,& deponere, vt ad receptionem citetur creditor cẽsus extra duas dietas degens,quia hoc
depositũ fieri non potest corã suo iudice schola- 88
stico,cũ deponens vices actoris,nõ rei sustineat, & vt talis nequit reũ extra duas dietas cõmorãtẽ ad suum iudicem priuilegiatum trahere,vt in terminis determinauit Senatus hic noster Pintianus,qui hanc opinionẽ ex duabus contrariis, vti verionem & maiori Doctorum numero exornatam, validioribusque iuris fundamentis fulcitã amplexus fuit,quam ad longum scripsimus suprà *c.*2 *ex n.*27. *cum seqq.* ad quem locum te remitto pro maiori securitate huius verissimæ limitationis,quoniam ex hac consignatione intendit debitor census extinctionẽ,& contractuũ resolutionem vel distractum inducere, argumento *l.si sus-*
*pect.*29.§.*in ea prouincia,ff.de inofficio testamento.*Et 89
quod distractum debitor forum rei creditoris sequi tenetur,vt ex Signor.Saliceto,Angelo,& aliis

annotauit Tiraquel. *de retractu lignagier.* §.8. *glos.*9. *n.*2. nisi aliter à contrahentibus conuentum fuerit tenent D. la Rea *decis.*19. *num.*12. & 14. quod etiam ex eo comproba, quia cum hæc actio, quã debitor intendit, vt ex obsignatione pecuniæ liber maneat à census obligatione, personalis sit, forum per consequens rei sequi debet, ex Carolo Ranno *cons.*79 *n.*9. *lib.*1. & personalem esse, notauit Tiraquellus, vbi proximè, de quo nos altius *in d. cap.*2. Et hanc opinionem semel, & iterum amplexus est Senatus in vna causa Salmantina contra Collegium Societatis IESV, & eius debitorem deponentem coram iudice vniuersitatis, & in alia causa Collegij S. Gregorij creditoris huius ciuitatis, contra quod debitor quidem deposuit pecuniã corã iudice laico, & cõmuni calculo Senatus depositum, vti legitimè factum contempsit.

93 Sexta limitatio sit in scholaribus, seu Doctoribus, aliisve gaudentibus hoc vniuersitatis priuilegio, vt eo vti non possint, in reddenda ratione administrationis, tutelæ, curæ, vel similium, quam omnino reddere tenentur eo in loco, quo administrarunt *ex leg.* 1. & *toto tit. Cod. vbi de ratiocinijs agi oportet*, quam latè exornauit Escobar *de ratiocinijs cap.*1. *per totum*, quorum iurium dispositionem nullus quantumuis fori priuilegiatus subuertere potest, suo vti volens priuilegio. Prout in Agricola ex noua pragmatica priuilegiato, ne vltra suum proprium forum, & domicilium trahatur, etiamsi ipse huius pragmaticæ priuilegio expressè renunciauerit, adhuc tamen eo non obstante, si administrauerit aliena bona, extra suum domicilium, vbi reddere tenetur rationem, vbi administrauit, Collantes latè probat *in pragmatic. frumentar. lib.*3. *cap.*7. *n.*2. & ita communiter etiã quotidie practicatur in supremis Tribunalibus circa scholares, & Doctores vniuersitatis.

94 Septima limitatio generalis ad iurisdictionem, & priuilegium scholariũ illa est, quando ille scholaris in iuribus creditis, & actionibus sibi cessis per extraneos, vel cõsanguineos dempto patre, vt ita sit, quia tunc cessat priuilegium studij ob notissimam fraudis præsumptionem, solo animo facta cessione ficta, vel vera per creditorem extraneum vexandi reos suos debitores, & eos molestandi, & exigendi quod sibi debebatur vel etiam indebitum, formalis dispositio est Catholicorum Regum D. Ferdinandi, & D. Elisabethæ Sanctæ Fidei anno 1492. 17. *Maij quæ l.*18. *tit.*7. *lib.*1. *recopilationis. & sub §.*1. *in hac fatur. Pero por quanto muchas personas legas, por fatigar a los que algo les deuian, y aun por cobrar lo que no les deuian. Haçian cessiones en sus hijos, y en sus parientes que tenian en el estudio, y aunque no los tenian los haçian ir al dicho estudio, y matricular solamente por esta causa. De lo qual nuestros subditos, y naturales eran mui fatigados, y sacados fuera de sus casas, para litigar en iurisdiciones estrañas. Mandamos que ninguna cession que se hiciere à ningun cathedratico, ni estudiante del dicho estudio no sea recibida*, &c. concordat ratio *l.*2. & *l.*4. ibi *litem ad alium transfert, vt molestum aduersarium pro se subijciat, ff. de alienatio. iudi. mutand causa facta. & l.*30 *tit.*2. *part.*3. *leg.*5. *tit.*17. *eadem partita. leg. cum miles postulabat suo nomine litigare de possessionibus, quas sibi donatas esse dicebat; responsum est. si iudicij mutandi causa donatio facta fuerit, priorem Dominum experiri oporte-*

re, vt rem magis quam litem in mulierem transtulisse credatur. ff. de alienat. iudic. cap. fin. eodem titul. 96

Et tanta est fraudis, & vehemens præsumptio, & meritò contra cessionem factam scholari, vt absolutè adempta sit, & prohibita, quoad fori priuilegium *in d. l. Regia*, cum pueris istis factæ cessiones fraudis manifestæ iudicium redoleant, vexandi debitores, & iudicij mutandi causa duntaxat. Atque ideo eis facta cessio radicitus aboletur, † licet aliis personis fori priuilegiatis sit de iure permissa cessio cessante fraude, vt ex illa agere 97
possint coram suo iudice priuilegiato, ad latè tradita per Rodriguez *de annuis redditibus lib.*3. *quæst.*4. *à n.*4. *& seqq.* quem referens sequitur Cat. illio *controuersiar. cap.*25. *n.*31. *tom.*3.

Sed ab hac generali prohibitione excipitur 98
cessio facta per Patrem filio scholari non simpliciter permissa, sed sub aliqua forma, & certis cõditionibus, quibus in specifica forma seruatis, potest filius scholaris ex hac cessione agere, & conuenire, trahereque debitorem ad suum iudicem studij (seruata tamen dictarum dispositione ll. Regni.) sic disposuit prædicta *l.*18. *tit.*7. *lib.*1. *recopilat. sub §.*2. *vers. pero por quanto* ibi. *Saluo de padre a hijo, y no de otra persona alguna. Y que el Maestre d'escuela, o su lugarteniente, antes que conozcan desta causa, ni den cartas para ello reciuan juramento assi del Padre, como del hijo, que la deuda es verdadera y que no lo haçen fraudalosamente, ni por fatigar, ni molestar a aquel, contra quien la haçen y que la dicha cession la haçe realmente para el dicho su hijo, y para su sustentamiento y que el Padre no abra della cosa alguna, ni los otros sus hijos directe ni indirecte, y que allende desto el hijo iure, que no recibe la dicha cession con intencion de voluer lo contenido en ella a su Padre, ni a sus Hermanos. Y que el Padre iure, que no le enuia al dicho estudio principalmente para haçer la dicha cession.* 99

Singulæ formalitates, & conditiones huius legis Regiæ ad valorẽ cessionis factæ filio scholarĩ per Patrem, attẽdẽdæ erunt in controuersiis huiusmodi diffiniendis, quia dãtur pro forma, quarum altera deficiente, cessat priuilegium fori, ad iu a, & Doctrinas vulgatissimas. Quia tota hac cautela, qua vtitur *l. Regia*, negotium indiget, quoniam fraudis est maxima suspicio contra Patrem in fraudem cedere filio tam coniunctæ personæ, iuxta textum *l. data* 2-. *Cod de donationibus l. penultima vers. faciliorque fassicio, ff. de bonis libertor. notat* Bartol. *in l. post contractum n.*3. *ff. de donatio.* & relati à Mario Mutta *decis.* 49. *num.*23. Antonius Marceratensis *lib.* 3. *variar. resolutio.*40 *ex num.*1. & *seqq.* D. Franc. de Amaya *in leg* 1 *num.*50. *Cod. de iure fisci lib.* 10. latè Mascard. *de probationibus conf.*815. *num.* 10. Peguera *decis.* 50. *num.* 3. Menochius *cons* 334. *n.*47. *vol.*2. *de præsumptio. lib.* 3. *præsumpt.* 124. *num.* 26. late Farinacius *cons.* 42. *num.* 31. & *in additio. littera* D. plures citat Fontanella *de pactis nuptia. claus.*4. *gloss.*9. *part.*5. *num.*102. *tom.*1.

Vnam tamen ponderabo conditionem, & for- 101
mam contentam in hac *l. Regia*, ad quam non omnes video attentos in illis verbis. *Y que el Maestre escuela, o su lugarteniente antes que*, &c. *reciban iuramento assi al Padre como al hijo*, &c. quæ manifestè, & sine vlla cauillatione indicant, iuramentũ hoc à lege requisitum non aliter valere, nec formæ legis satisfacere, quàm ab eodem, & coram

100

coram illo iudice scholastico præstetur, nempe à iudice, vti iudice, & in iudicio post libellum porrectum, & ante exercitiũ iurisdictionis, causæ cognitionem principalis, & expeditionem citationis, est enim actus præparatorius ad iudicium principale vt simile habemus *in c. vt circa de electione lib. 6. C. qui contra. & C. is qui eodem tit. & l. element. constitutionem de electione.* & quæ abundè in coram iudicium exornationem tradidimus *in comment. de Regia protestione 1. p. cap. 13 à n. 237. cum segq. Recuse el iuramento, inquit lex*, ita vt non sufficiat, si alibi coram Notario de scriptura cessionis rogato extrajudicialiter præstetur à parte, &

102 filio absente ipso iudice scholastico, † quia iuramentum requisitum à lege debet præstari coram Iudice, & non sufficit coram Notario, nisi eiusdẽ Iudicis commissionem habente, ita eleganter post alios Doctores probat Gratian. *in disceptation. forens. c. 697. à n. 17. & 18 tomo 4.* in hac, *nec debet attendi protestatio ex aduerso facta per consanguineum denunciantem, quod reatus mutauit domicilium habitando in alia ciuitate, quia nihil releuat, cùm non sit iurata, ita vt iuramentum requiratur etiam in casibus in quibus per legem, vel statutum daretur fides similia denunciantis, quasi semper intelligatur, si denunciator iurauerit ita esse verum.* Angelus *in repetitio. l. si vacantia. C. de bonis vacanti. lib. 10.* Alexand. *cons. 71. num. 9. & 10. lib. 3.* iuxta notata per Bart. *in l. Theopompus. de dote prælegata.* Butrius *in cap. veniens el. de testibus* (sequitur, &

103 facit) *adeo vt tale iuramentum debeat præstari coram Iudice, vel coram Notario habente commissionem Iudicis, nam si coram alio præstetur, nihil operabitur.* Baldus *in l. 3. in princip. vers. circa quintum. ff de iureiurando.* Alexand. *cons. 71. n. 10. in fin. vers. fortius dicit. lib 3. per textum in l. hac consultissima. § penult. ff. de testamentis. l. iubemus C. de liberali causa*, &c. hactenus de singulari doctrina in proposito.

Roboratur, quia quodlibet iuramentum præstandum est in iudicis manibus. Cravet. *cons. 196.* per textum, & Doctores ibid. citatos, nec sufficit præsentia actuarij secundum Iason, *in l. videamus. § 1. num 1. ff. de in litem iurando.* latè Anton. Thesaurus *decis. 68. per totam.*

104 Deinde, quia ista solemnitas, & forma iuramenti requisita à lege Regia non respicit contractũ cessionis, nec eius validitatem: sed iudicium, & iurisdictionis fundamentum, & eius exercitiũ attribuendum Magistro scholari, super qua illam fundat prædicta lex quæ non interuenit in ipso contractu, nec illum tangit, sed postmodum subsequẽda tẽpore, quo cessione vti vult filius, & agere ex ea, vt cõstat, ex ipsius legis verbis, ibi, *antes que conozcan desta causa ni den letras para ella*, at-

105 que ideo per iuramentum præstitum in ipso cessionis contractu, Iudice nõ præsente formæ legis nõ satisfit quamuis de eo attestetur Notarius, cuius officium ad hoc non est destinatum, sed ipsa Iudicis persona ad hoc per legem electa, de qua sola confidit ad euitandam fraudẽ, à qua persona non est recedendum, iuxta textum in *l. fin. ff de cõtrahend a emptione.* ad latè tradita per Nos *in tr. de retent. Bull. 2. part. cap. 6. à num. 36. cum multis*

106 *segq.* quo loci ampliſſimè probatur, quod si natura verbi in dispositione appositi denotat personalitatem a persona nullo modo receditur, dicit enim lex Regia, *el Maestro d'escuela reciua juramẽto*, tunc quando in cõtractu præstatutur, non recipitur è Iudice, sed à tabellione, ac ideo contra formam legis, tam respectu personæ, à qua sit recipiendum, quàm respectu temporis, quo requiritur, atque respectu loci, cùm debeat fieri in iudicio, non extra iudicium, prout fit in contractu ipso cessionis.

Tempus legis qui non seruat, formam non obseruasse dicitur. plura infrà, hac 1. p. c. fin. n. 46. & 47. & 75.

Et ita in hoc Senatu Pintiano determinatũ fuit 26. *Nouembr. anni* 1642. in quadam causa per viam violentiæ adducta ex tribunali Magistri scholæ Salmantino, in qua ob id quod iuramentum patris cedentis nomen debitoris filio suo, non fuit præstitum in iudicio, nec receptum ab ipso Iudice, quantumuis præstitum fuerit ab vtroque in 107 Scriptura cessionis, per hoc non fuisse satisfactũ legis conditioni, & formæ, decreuit Senatus *por ninguno y al segla* iuxta literalem dispositionem l. Regiæ, & in aliis pluribus causis. Et hac ratione, Senatus solet iurisdictionem Iudicis Ecclesiastici subuertere, ex hoc defectu. *& por nullo, y al seglar* declarare. Idem pariter determinauit ipse Senatus in alia causa Salmantina, *anno* 1648. 27. *Octobr.* atque iam in omnibus causis, habentibus hunc defectum, & carentibus hac legis solemnitate indubitanter quotidie vtitur præfato decreto.

Et ex quibus coniecturis cessio fraudulenter facta detegatur, & præsumatur, optimè tractat Menochius *de præsumptionibus l. 3. præsumptione* 129. Anton Gabriel. *tit. de actione. conclus. 5. per totam* inter communes opiniones, quos consule in casu 108 vrgenti.

Aliud requisitum ad limitationem priuilegij scholaris, iurisdictionis Magistri scholæ, non omittam, deductum *ex d. l. Regia 1. tit. 7. lib. 1. recopilationis. in* §. 2. ibi *ordenamos, y mandamos, que el dicho Maestro escuela por virtud de la dicha conseruatoria no pueda lleuar ante si persona alguna demas de las dichas quatro dietas, contando las desde la ciudad de Salamanca hasta el fin de la diocesi del que fuere conuenido y que estas dietas sean de diez leguas y no mas.* &c. *y que el dicho Maestro escuela, o su lugar teniente antes que se den las cartas ayan informacion plenaria de las dichas dietas y leguas, y que no esten al dicho de los escriuanos y procuradores:* quæ lex in sua determinatione singularis est, & notabilis, & nouiter disponit à iure communi, vel saltem Doctorũ authoritate dictãte † quod iurisdictio fundata ratione loci, sufficit, quod loci qualitas deducatur 110 in libello ad eius exercitium, quousque comparens citatus contradicendo de veritate cognoscatur, prout abũdè probauimus in tractatu *de ratione bullar. 2. p. cap. 10. §. 4. à n. 36. cum segq.* adde Farinacium *tom. 1. quæst. 8. num. 86.* Moneta *de conseruatoribus. cap. 8. num. 59.* vbi latè Gamam, *decis. 279. n. 2. & decis. 281.* Cabedam. *decis. 1. p. 1.* Cauellos *in contra commun. quæst. 6. ex num. 3.* latè etiam Narbonam, *in l. 20. concordiæ in quisitor. glossa 19. per totam.* At nostra l. hoc solo non contentatur, sed potius ad euitandas vexationes expressè vult, quod ante omnia, & ante iurisdictionis exercitium plenè probetur qualitas, & distantia dietarum, & loci rei conuenendi, atque ideo hac forma omissa, eius acta cuncta nulla erunt deficiente iurisdictione.

Alias plures conditiones limitatiuas iurisdictio- 111 nis Magistri scholæ reperies *in d l. Regia, 18. tit. 7. lib. 1. recopilationis*, quas exornat Didacus Perez *in l. 3. tit. 1. lib. 3. ordinament.* licet nullius ex his scriptis meminerit, nec tetigerit; quas omnes nota ad

euitandas

eritandos fraudes, & molestias, quotidie gestas miseris debitoribus indebiti extractis à suis foris, & domiciliis;coactis longe venire ad forum studij maximis æruminis,& expensis, & litigare in vniuersitatibus fraude,& malitia creditorum.

CAPVT VIII.

Creditor qui inter cæteros citatus ad concursum, intra terminum non comparuit; an sui crediti solutionem & priuilegium amittat.

Et an si comparuit, sed tardius, & quando congruo tempore comparere dicatur.

Et nunquid creditores sub die vel conditione citari debeant, vel an comparentes in concursum admittantur.

Et quemadmodum interim per sententiam graduationis indemnitati eorum consulatur.

SVMMARIVM.

Citari debent omnes creditores,vt intra certum tempus in iudicio concursus compareant,de creditis,& antelationibus disceptaturi num.1.

Citari debent creditores certi specialiter, & nominatim,& in eorum persona.num.2.

Citari debent incerti creditores per proclama, & edicta in loco publico effixa.num.3.

Creditores specialiter citati, si intra terminum assignatum non comparent, inter præsentes iudicium consummatur vsque ad effectum.num.4.

Creditores,qui specialiter citati non comparent, nec de iuribus docent, ius quod in pignore habent omittunt: & cæteri, inter quos legitima facta est bonorum distributio, tuti sunt ab eorum molestiis.n.5.& seqq.

Textus in l. si eo tempore, C. de remiss. pignor. & in l. cum pro patre, C. de his qui in locum prior. Creditor.successerunt,expenduntur,num.67.& 8. & seqq.

Creditores non comparentes, non solum obligationem pignorum, & hypothecarum amittunt, sed etiam a iure offerendi repelluntur.n.11.

Creditores, posteriores,prioribus non comparentibus, in re pecunia ipsis soluta,tuti sunt.num.12.

Diuisio bonorum, seu pecuniarum, inter creditores comparentes facta, non officit creditoribus absentibus notis,per edicta, aut proclama citatis, quin possint pecunias auocare.num.13.

Negligens non debet esse melioris conditionis, quàm obediens.num.14.

Creditor, qui legitimè citatus in tempore non comparens, amisit in rebus pro satisfactione creditorum venditis, ius hypothecæ, an etiam amittat creditorum ipsum principale.num.15.affirmatiua sententia proponitur. ibid. contraria verior.n.16. soluuntur fundamenta.n.18.

Creditores debitoris condemnati, qui intra certum tempus illis per publica proclama præfinitum ad petenda debita, non comparent; comparentes posses excludantur: etiamsi debitor bannitus possessor sit restitutus n.15.

Creditor, qui intra tempus assignatum non comparuit, solum amittit ius prælationis, & hypothecæ in rebus distractis, non creditum ipsum principale.n.16.

Concursus iudicium principaliter intendit cognoscere de creditorum prælatione,& graduatione.n.17.

In concursu creditorum,licet eorum iura, & tituli disceptantur,id fit incidenter.ibid.

Renuncians iuri hypothecæ, non intelligitur creditæ renunciare.ibid.

Respondetur fundamentis adductis suprà.n.15. & n.18.

Creditor citatus,tardius tamen comparens, an ius prælationis amittat n.19.

Creditor tardius comparens,si ante sententiam graduationis per indubitata instrumenta doceat, admittitur,& ius prælationis conseruat.n.20.

Creditor tardius comparens, qui de suo iure per probationes, aut instrumenta quæ controuersiam præiiunter, vult docere; si compareat post litem contestatam,dummodo ante eius conclusionem, auditur; alias non;n.21.

Idem in tertio oppositore & in reconuentione seruatur.n.22.& 23.

Citari ad concursus iudicium an debeat creditor in diem,vel sub conditione,num.24.

Creditorum in diem, vel sub conditone ius incertum est, nec in iudicio possunt agere, antequam dies solutionis veniat.n.25.

Creditor sub die, vel conditione admittitur ad concursum & per sententiam graduatur, sub conditione adueniente n.26.

Creditor conditionalis admittitur ad iudicium separationis bonorum.n.27.

Prior creditor in diem vel sub conditione casuali, vel mixta, prefertur adueniente conditione, posteriori interim ea pendente contrahenti.n.28.

Creditorem conditionalem admittendum esse ad concursum creditorum, determinant Senatus Pedemontanus.ibid.

Creditor in diem, vel sub conditione, non impeditur agere ante euentum diei vel conditionis, iusta causa interueniente.n.29.

Creditor ante diem solutionis potest agere,quando pignora,vel hypotheca exaliqua accidenti periclitantur.n.30.

Mulier non potest in vita mariti petere dotem,nisi sit dilapidator:potest tamen quando adest concursus creditorum,qui licet posteriores possint omnia bona consumere.ibid.

Creditor in diem,vel sub conditione potest ante diem, vel conditionem agere,si de fuga,inopia,aut futuro dolo suspectus sit debitor n.31.

Cautio, licet à debitore ob debitum conditionale peti non possit, si probabilis subest contra eum suspicio, ad cauendum potest compelli.n.32.

Suspicio inopiæ, & æris alieni,nulla vrgentior quam ipsum iudicium, quo debitor bonis omnibus exuitur.n.33.

Creditor in diem, aut sub conditione ad concursus iudicium debet citari.n.34.

Creditor in diem, vel sub conditione quando consideretur vt ius pendens appellatione creditoris venit. num.35.

Creditor

Creditor in diem, vel sub conditione, & si propriè creditor non sit, largo tamen modo creditor dicitur.n.36.

Regula,non valenti agere, non currit præscriptio, explicatur.n.37.

Habentes ius dominij de præsenti in re,quæ à debitore possidetur, vel detinetur, ad concursum non sunt vocandi.n.38.& seqq.

Creditores solum admittuntur ad bona debitoris, non ad aliena ab eo possessa, vel detenta.ibid.

Debitor bona sua, non aliena cedere potest, & explicatur textus in l. 1. *D. de priuilegijs creditor. cum aliis.n.39.*

Venditor, in re vendita debitori communi non habita fide de pretio si extat, præfertur omnibus creditoribus.n.40.

Dominus rei, quæ penes debitorem existit, præfertur omnibus creditoribus hypothecarijs, & priuilegiarijs. n.41 & 42.

Creditori conditionali quibus remedijs in concursu consulatur, cum difficile sit miserabilem debitorem inuenire fideiussorem.n.43.& seqq.& n.51.& seqq.

Creditori conditionali post sententiam graduationis possunt in suo gradu consignari bona suo credito proportionata, vt in pignus habeat; data fideiussione de restituendo, non adueniente conditione. num.44.

Expenditur ad id l.17.tit.13.part.5.*ibid.*

Pignus,& fideiussio æquiparantur iure,n 45.

Fideiussionis onus grauius est debitori, quam pignoris præstatio ibid & n.47.

Fideiussorem, qui tenetur dare pro securitate in futurum,inuito creditore non potest pignus,seu hypothecam offerre.n.46.

Pignus subrogatur in locum fideiussionis debitæ, & promissæ.n.48

Absentis bona, de cuius vita dubitatur, adiudicantur proximiori in custodiam, & administrationem; sub fideiussione de restituendis cum fructibus domino venienti: vel alteri, qui ad ea ius habeat.n.49.

Debitor in diem potest in consequentiam condemnari vt soluat adueniente die,vel conditione.num.50.

Fideiussores accipere prohibitus non prohibetur pignora recipere.n.51.

Creditori conditionali anteriori succurritur per solutionem faciendam posteriori creditori concursus, sub fideiussione de restituendo adueniente conditione.n.52.

Sententia, quando non potest exequi in specifica forma qua disponit, debet exequi eo modo, quo possit indemnitati creditorum consuli. numer.53.

In concursu creditorum, quando de aliquo futuro creditore timetur, soluitur creditoribus sub fideiussione restituendi, si creditum anterius de nouo emerserit.n.54.

1 INTRODVCTO per debitorem communem iudicio concursus, seruatis omnibus requisitis ad eius legitimitatem, citantur iudicis authoritate omnes creditores tam certi, & nominati à debitore in lista cum iuramento; quam etiam incerti,vt compareant sua iura,& titulos deducturi, vt illic examinentur, quid cuilibet debeatur, & qui maiori gradus prærogatiua frui debeat,vt cæteris posterioribus in exactione, & solutione præferantur,adeò quod ad hanc comparitionem per illos fiendam certus terminus in citatione assignatur. Hac † tamen inter hos adhibita 2
differentia,vt illi omnino citari debeant nominatim, specialiter, & in eorum persona tanquam certi, & manifestè cogniti per eandem nominationem exhibitam in iudicio præsentatam à debitore cedente,probant in terminis Cancerius *lib. 2.variar.resolut. cap. 7.de restitution. spoliator n.14.* Antonius Faber *in suo Cod.lib.7.tit. 32. de bon. authorit.iudic.& cap.14.in ordine.* Gundisalu. de Paz *in praxi tom.1.par.4.cap.5.num.9.* Amado Rodriguez *de priuileg. creditor. 1. part. num. 25. & 26.* Villadiego *in politic.cap.2. vers. 5. pleito de cession. de bienes num.173.* Carol. de Grassis *in tract. de exceptionib.exceptione 17.* Antonin. Anat. *variar. resolut.cap 11. à princ.præsertim a num.17.* Fontanella *de pactis nuptialibus clausul. 5. gloss. 8.à n.40 & seqq. part. 8.* Statilius Pacificus *de Saluiano interdicto inspectio. 3. cap. 2. num. 134. & 135. & in nouiori impressio.num.405.*Seraphinus *decis. 1233.* Baldus *in l.fin.num. 41. Cod. de edicto D Adriani tollendo.* Alexander ad Bartol. *in l.si eo tempore. C. de distract. pignor.*Guidus Pancirolus *cons.10.n. 4.*Beci *cons.12.n.9.* Guzman *de cuictionib. q. 34. à num.44.*Afinius *de executione §. 6. de subhastationibus,cap.32. num. 10. & 14. & cap. 51.num 10.* Stephan.Gratian.*disceptario.tom.1.cap. 157. n. 18. & tom.2.c.238.n.72.*Surdus *cons.173. n. 97. lib. 2.* qui asserunt creditores certi,& nominati,non aliter citari quam per specialem monitionem, & citationem, aliàs eis non præiudicare citationem per edictum,&per proclamata,vt abundè resoluimus superius *cap.1.à num.27. cum multis seqq.* vbi latissimè videre poteris.

Cæterum incertos creditores per edicta,& pro- 3
clamata publica ritè citari posse, immo vltra citationem specialem creditorum,qui certi sunt,simul pro incertis edicta affiguntur publico loco, vt ad eorum notitiam veniat iudicium concursus, & compareant sua iura deducentes, vt cum cæteris gradiantur in sententia, prout latissimè scripsimus disputantes *in d.cap. 1.à num. 31.cum multis sequentibus.*

Nunc quærendum, quid si creditor aliquis in- 4
tra sibi in citatione præfixum terminum non cõparuerit,an gradus priuilegium & prærogatiuam amittat,vel etiam suum creditum, ita vt amplius illud petere nequeat à debitore,& eius bonis:In quo breuiter est dicendũ,quod illi creditores ita specialiter citati,si in tra terminum sibi assignatũ non comparent, inter cæteros præsentes iudiciũ concursus cõtinuatur concussata absentium contumacia,vsque ad finem iudicij;ad hunc enim ef- 5
fectum citantur creditores,excludendi eos à iuribus,vel hypothecis in bonis debitoris distrahẽdis, vel adiudicandis in concursũ, si ius suum super pignore,vel hypotheca,vel non docent,vel prosequuti non sunt,cum tũc videantur ipsi obligationem pignoris amisisse;& contẽnere,ac de cætero alteri creditores distrahentes bona concursus, vel sibi in solutũ assignata, tuti sunt à molestia futura talium creditorum, negligentium impugnare huiusmodi consignationem,& applicationem posterioribus creditoribus,iuxta capitalem,& singularem textum *in lege,si eo tempore. Cod. de remissione pignoris.* Cuius verba sunt,*si eo tempore, quo* 6
prædium distrahebatur, programmate admoniti creditores

creditores cum præsentes essent, ius suum exequuti non sunt, possunt videri, obligationem pignoris amisisse. Vbi glossa, Bartol. & Bald. dicunt, quod creditor negligens intra tẽpus statutum à iure, videtur ius hypothecarum renunciasse. Idem probat textus *in leg. cum pro Patre, in cuius potestate non eras, pecuniam fisco intuleris, & iure priuilegio eius successisti: & eius locum, cui pecuniam numerasti consecutus es, nec ij creditores patris tui, qui personalem habuerunt actionem, vel cum eo postea sub pignoribus contraxerunt, pignora tua, te ignorante, distrahendo, iuri tuo aliquid derogauerunt. C. de his qui in priorum creditorum locum succeff.* ponderatis illis verbis, *te ignorante*, vt aliud sit, quando citatus ad distractionem ius suum persequi, &
7 deducere in iudicium credi orum neglexerit.

Et hoc idem per textum *in d. leg. si eo tempore. Cod. de remiff. pignor.* probarunt ibidem Faber, Bald. & Angel. Intrigol. *de censibus quæst.* 51. *n.* 6. Canalcan. *decis.* 17. *num.* 36. *& seqq.* 1 *part.* Mutta *decis.* 26. *num.* 1. Maranta *de ordin. iudicio. part.* 6. *membro* 1. *de citatione, num.* 89. Milanens. *decis.* 1. *num.* 174. *& num.* 179. *lib.* 2. Gaspar Rodriguez *de annuis reddit. lib.* 2. *quæst.* 17. *sub num.* 19. Peregrinus *de iure fisci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 199. Anton. Faber. *in Cod. lib.* 8. *tit.* 15. *diffinitione* 2. Asini *de executione* §. 6 *cap.* 51. Seraphin *decis.* 994. *n.* 2. *& seqq.* qui ex Burrigario, Odofredo, Azone. Saliceto, & Annelo, exornat text. *in d. leg. si eo tempore.* Antonius de Ballis *lib.* 5. *ad pragmatic. de censib. q.* 2. *num.* 1. Marius Mutta *in ritu* 110. *num.* 29. *in fin.*

8 Exornat etiam *d. leg. si eo tempore.* Antonius Amat. *variar. resolutione* 11. *à num.* 1. *& num.* 17. dicens hoc seruari solere in adiudicationibus, & distractionibus bonorum debitoris communis pro satisfactione, & solutione creditorum; vt nedum ipse principalis debitor, contra quem hoc iudicium creditores mouent, sed & creditores, quatenus eorum putauerint interesse, ad huc finem, & effectum excludendendi non comparentes intra terminum sibi assignatum, nec congruo tempore venientes ad concursum, ad deducendum ius suum super bonis debitoris, cum tunc videantur ius suum dimisisse, atque remisisse, ita vt amplius ad eadem bona semel data in solutum creditoribus comparentibus, vel emptoribus pro creditorum solutione regressum aliquod non habere, nec in futurum eosdem molestare posse Romanus etiam *cons.* 53. *viso Themist. num.* 2. Asinus *de executione* §. 6. *cap.* 37. *&* 51. Cravetta *cons.* 216. *n.* 21. Peregrinus *de iure fisci lib.* 5. *titul.* 1. *num.* 199. Mandellus *cons.* 585. *num.* 36. Anton. Faber. *in Codice. lib.* 7. *tit.* 32 *diffinit.* 14.

9 Et in hunc sensum accipi debet, quod dicit Cencius *de censib. cap.* 108. *num.* 1. *in illis verbis. Prout quotidie fieri videmus in iudicijs separationis, & discussionis bonorum, in quibus dantur, & assignantur loca creditoribus, ad iudicium venientibus*, &c. vt sit sensus, quod inter solos comparentes facienda sit bonorum distributio, dimissis aliis non venientibus, nec citatis comparentibus in concursu.

10 Et quod in eadem tela iudicij omnes citati creditores teneantur ius suum deducere, & opponere negligentes amittant ius hypothecæ, & pignoris, tenent Anton. de Ballis *lib.* 5. *ad pragmatic. de censibus quæst.* 2. *num.* 1. Marius Mutta *ritu* 110. *n.* 19. *in fin.* Antonin. Amat. *d. resolut.* 11. *sub num.* 2. Cephalus *cons.* 550. *à num.* 2. *& seqq.* tum vt litium finis aliquis sit. Tum etiam ne dominia rerum sint incerta, & creditores, vel emptores iudicis authoritate tuti de cætero sint à molestiis creditorum.

Et in tantum creditores huiusmodi citati omni- 11
modam obligationem pignorum, hypothecarum amisisse dicantur, vt etiam á iure offerendi (quod regulariter est effectus hypothecæ) excludantur. Amato *vbi supra num.* 3. Fachineus *controuersiar. iuris lib.* 11. *cap.* 9. *sub vers. posterioris sententiæ fundamentum.*

Et hoc in fauorem dirigitur posteriorum credi- 12
torum vt si citati fuere anteriores, & ius suũ deducere intra præfixum terminum negligentes appareant, ius suum hypothecæ amittant omnino, & ipsi posteriores creditores in re sibi soluta, aut pecunia tuti sunt, contra quos anteriores amplius agere nõ possunt reuocatoria. Probant Fachineus, & Amato proximè citati, glossa, *in verb. distrahebantur.* Bald. & Angel. *in princ. in d. leg. si eo tempore*, quæ expressa est, & loquitur in amissione iuris hypothecæ anteriorum creditorum, sic eandem legem intellexerunt omnes Doctores hactenus citati in eius exornationem, *à num.* 6. & etiam *d. leg. cum pro Patre. Cod. de iis, qui in prior. locum succeff.* quas aliter intelligere foret absonum, quoniam priores creditores ad venditionem, & adiudicationem pignoris non citant posteriores, iuxta *leg. si vendidisset, qui ante pignus accepit, persecutio tibi hypothecaria superesse non posset, dic. leg.* 1. *& leg. obligata pignora, & leg fin. Cod. si antiquior creditor pignus vendiderit.*

Prædictis recte consonant, quæ Fontanella *in* 13
tract. de pactis nuptialibus, clausul. 5. *glos.* 8. *part.* 8. *à num.* 41. *& seqq.* asserit, quod quamuis in publicis subhastationibus ad instantiam creditorum fuerint venditæ res debitoris communis & postea pretium deponatur iussu iudicis, vt ex eo satisfieret creditoribus, qui posta odũ per publica edicta fuere conuocati, vt cõpareant, si velint satisfieri de suis creditis iuxta suam cuiusque prioritatem, & antelationem; atque ita sit reuera; & cũ effectu facta inter creditores, qui congruo tẽpore comparuerunt, pecuniarum distributio: nihilominus si aliqui creditores omiserint comparere, cum sint anteriores, vel etiam posteriores in rerum hypothecam; eis non fuit per dicta procedimenta modo aliquo præiudicatũ, nec ius hypothecæ eorum respectu extinctum, quando non fuerint ad hoc iudiciũ citati; provt debebant citari, nominatim scilicet per specialem citationem, & non per proclamata, siquidem certi sint creditores provt etiam ad principium huius cap. diximus, ac ideo nullum præiudicium suo iuri fuit illatum, nec ius hypothecæ extinctum, allegat *l. cum notissimis* §. 1. *de præscript.* 30. *annor.* melius tamen allegaret text. *in leg. cum pro Patre*, ibi, *te ignorante. Cod. de iis, qui in prior. creditorum locum succeff.* textus etiam celebris *in leg. Claudius Felix, ff. qui potior. in pignor. habeant.* ibi, *si post primum iudicium, in quo prima creditrix separata est à tertio creditore, secundus creditor à tertio obtinuerit posteriori vti exceptione rei iudicatæ aduersus primam creditricem, nullo modo, vt opinor. Igitur nec tertius creditor succeffit in eius locum, quem excluserit, nec inter alios res iudicata aliis prodesse, aut nocere solet, sed sine præiudicio prioris sententiæ totum ius alij creditori integrum relinquitur.* Pulchrè Statilius Pacificus *de Salviano interdict. inspect.* 3. *cap.* 2. *n.* 134. *&* 135.

in

in antiqua impreſſione, & in nouiori; eſt num. 405. citata Rotæ deciſionem Romanæ factam, *de anno* 156-. quam ad litteram refert poſt *tract. in ordine* 8-. *in priori impreſſione*, quæ eſt expreſſiſſima ad caſum, & eſt *deciſ. Seraphin.* 1233. id ipſum repetit ipſe Fontanella loco citato *à num.* 33. Videndus, vt ſecus ſit, vt prædiximus, ſi citatus creditor ſpecialiter comparere in concurſum neglexerit.

14 Non enim debet eſſe melioris conditionis negligens, quam comparens, & vigilans, qui ſuis expenſis, & corporis moleſtiis litem proſecutus fuit, ex *l. ſeruus, ff quod vi aut clam, l. qui autem*, 6. ibi, *ſi his enim vigilauit*, *ff. quæ in fraudem creditorum, l. Papillus. ff. eodem tit. l. non enim*, *ff. ex quibus cauſis maiores. l. vltima*, *ff. de edendo, l. quod forte, l. ſi ſtatua*, §. *ſi quis metu. ff de damno infecto*, Surdus *conſ.* 3. *num.* 11 Bobadilla *in polit. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 54. & 83. Selle *deciſ.* 206. *num.* 19. & 44 Cardoſo *in praxi iud & aduocator. verb. ius*, *num.* 12. Cæſar. Argell. Deligoti. *contradicto. quæſt.* 2. *n.* 109. nec contumax, quam comparens, *ad l. ſeruus*, & poſt alios, Petrus Barboſa *in l. ſi quis ex aliena. num.* 76.

15 & 77. *ff. de iudiciis.*

Nunc quærendum, an creditor, qui legitimè citatus ad cõcurſum creditorum non comparuit in tempore, ſicut amiſit prælationis, & in rebus iam in ſolutum cęteris creditoribus datis, vel aliàs pro eorum ſatisfactione venditis ius hypothecæ fuit extinctum, ita pariter extinctum, & amiſſum ſit creditum ipſum principale. Videtur, quod ſic, vt probant Petrus Anton. Anguiſola *in conſ.* 10. *n.* 17. *cum ſeqq. lib* 3 & contra Boſſium *in praxi criminal. in tit. de proclamat. quod fit bonor. Publica. num.* 15. *in fin.* Tenet Sfortia Odus *in tract. de reſtitutio. in integr.* 2. *part. quæſt.* 97. *art.* 3. *per totum.* Farinacius *in præct. crimin. quæſt.* 25. *num* 181. dicentes, quod quando fiſcus, ex forma ſtatuti ſic dictantis, vel conſtitutionis ſpecialis, emiſiſſet proclamata publica, vt creditores eius, qui condemnatus fuit, intra certum tempus comparerent, & docerent de ſuis creditis, quo elapſo, & de credito non docto, nec comparentes amplius ad aliquid petendum non admitterentur creditores ipſi negligentes, quia eis obſtat præſcriptio prædicta ex ſua negligentia. Immo plus dicunt Doctores præcitati, quod licet poſtmodum debitor bannitus fuerit per Principem etiam ad bona reſtitutus non poterit amplius, ab eiſdem creditoribus, (qui ſuo facto, culpa, & negligentia à ſuo iure, & credito ceciderunt) moleſtari, rationem reddentes Doctores citati, quia per præſcriptionem prædictam ius iſtorum creditorum fuit extinctum, & ſemel extinctum amplius non reuiuiſcit.

Contrarium tamen verius eſt, & apparet ex iu-
16 ribus, & Doctoribus hactenus in hoc cap. laudatis, qui expreſsè loquuntur in amiſſione prælationis, & antelationis, nec non iuris hypothecæ in venditis iam bonis concurſus, dumtaxat, vt apertè apparet, ex eorum lectura, & Sayrum diſpoſitione ſcilicet, *d. l. ſi eo tempore*, *C. de remiſſ. pignor. & l. cum pro patre*, *C. de ijs qui in prior. cred. locum ſucceſſ.*

Tum etiam quia hoc iudicium concurſus prin-
17 cipaliter ad hoc ordinatur, & deſtinatur, vt agnoſcatur creditorum prælatio, vt ſic graduentur ad ſolutionem, & ſatisfactionem ex bonis debitoris communis. Et licet ſimul controuertantur tituli, iura ipſa, & ſubſtantia crediti in ipſos creditores concurrentes veluti probauimus ſuprà *cap.* 3. *n.* 12. tamen id fit incidenter, & in conſequentiam iudicij, at ſi iſte negligens nec comparuit, nec iura ſua deduxit, nec ſuper eis adhibita fuit cauſæ cognitio, illa amittere non debet in totum, ſed ſibi reſeruata ſunt ad bona debitoris, ſi & quatenus ſuperſint, poſtquam concurrentes, & cõparentes de ſuis creditis etiam aliàs poſterioribus ſatisfiant.

Quod iuridico fundamento comprobatur: nam ſi creditores citantur in iudicio concurſus, vt impugnare velint ſubhaſtationem, ſeu adiudicationem bonorum debitoris, ſi forte aliquis prætẽdat pro ſuo iure hypothecario, & prælatiuo in eius præiudicium non eſſe diſtrahenda, vt probant dicta iura, negligentia & contumelia ſua vltra id ius prælationis extendi non debet, nec vltra puniri, ſatis enim eſt, vt ius hypothecæ renunciare præſumatur. Non tamen Creditum principale; nam is qui renunciat hypothecæ iuri, debitum ipſum renunciare non intellitur, ſed penes ſe remanet exigendum à debitore, text. *in l.* 3. *ff. de pactis poſtquam pignus* (inquit Conſultus) *vera debitori reddatur, ſi pecunia ſoluta non fuerit, debitum peti poſſe, dubium non eſt, niſi ſpecialiter contrarium actum eſſe probetur, l.* 1. §. 1. *ff. de liberatio. legata. optima l.* 40. *tit.* 13. *part.* 5. exornant *in d. l.* 3. Bald. *num.* 1. Alberic. *in princ.* Anton Faber. *in rationali.* Iacob. Cuiac. *in prælectione ad eamdem*, *l.* Decius *in l. creditor.* 28. *num.* 6. *ff. ſi certum pet.* Bart. *in l.* 2. §. *ſed. & tacito. num.* 2. *ff de pactis*, vbi Iaſ. *num.* 12. Panormit. *in cap. Eccleſia ſan. Mariæ, num.* 20. *vt lite pend.* Innocent. *in cap ſcriptura, num.* 4 *de fide inſtrum.* Hieron. Pontoles *in ſcholiis ad Molinum, iuris Regni Arago* §. *inſtrumentis, num.* 22. Menoch. *de præſumptio. lib.* 3. *præſumpt.* 140. *à num.* 24. *cum ſeqq.* Franciſc. Conan. *lib.* 5. *commentar. cap.* 4. *n.* 2. D. Fernand. de Mendoza *lib.* 2. *diſp. iur. ciuil. c.* 2. *à num.* 2. Petr. Gregor. *lib.* 2. *ſyntagm. cap.* 6 *num.* 3. Moria in emporio *tit. fideiuſſor. quæſt.* 8. *ex n.* 1. conſenator noſter D. Franc. Amaya *lib.* 2. *obſeruat. cap.* 14 *num.* 7. *faciunt etiam, l. etiam, l. iubemus*, *C. ad ſenat. conſ. Velleian. l. ſi probaueris. C. de remiſſio. pign. l. Paulus, ff. quib. mod. pig. vel hypoth ſoluetur. l. Creditor qui prior*, §. *ſi tecum*, *ff. qui potior. in pign. hab. & toto tit. ff. quib. mod. pign. & C. de remiſſio. pignor.*

Nec huic veriſſimæ reſolutioni obſtat doctrina 18
Anguiſolæ, & ſequacium, quoniam eorum aſſertio huic nullatenus opponitur loquuntur enim, quando ita diſponiitur expreſsè per ſpeciale ſtatutum, vt facta proclamata per fiſcum, credita non comparentium intra terminum præfixum preſcribantur, & amittantur, ita vt obſtante ſtatuti præſcriptione, amplius ea petere non valeant negligentes, quo ſtatuto caremus in hoc iudicio concurſus, nec vllo iure talis diſpoſitio repetitur, nec iuſta foret, vt latiùs defendit Boſſius *in d. tit. de proclamat. num.* 15. & ſentit Sfortia Odus *loco citato.*

Sed quid dicendum de creditore citato, ſed com- 19
parente, tardius tamen, an audiatur, vt ius prælationis non amittat; in quo diſtinctè procedendũ: aut enim iſte creditor comparens docet de ſuo iu- 20
re indubitabili per inſtrumentum contra quod nihil opponitur, nec alia extrinſeca probatione eget, & tunc videtur, quod quandocumque compareat ante ſententiam graduationis, & etiam ante vltimam per agentem iudicij controuerſiam, admittẽdus erit, & conſeruat ſuum prælationis ius,

quod per euidentiam constat; de quo re integra,& tempore congruo docuit,& ita practicatur.

21 Aut de suo iure, vult docere per testes,& probationes, siue etiam per instrumenta, quæ tamen controuersiam patiũtur; eo quod vel de falsitate, simulatione, fraude, aut solutione, nullitatevè opponitur, siue per debitorem siue ipsos creditores, ita vt causa ad extrinsecas probationes, & jurgia redacta sit; & tunc si compareat post litem contestatam, & ante eius conclusionem, procul dubio ad audiendus erit, & lis, simultanee cum eo tractanda & prosequenda; attamen si tardiùs, & multò post contestationem, concluſa iam causa inter ceteros creditores, cum simultaneè, nec pari passu, possit nouiter comparentis causa tractari; non debet suspendi lis iam pendẽs, quia afferret eis gra-
22 uissimum damnum ista suspensio, provt aliàs diximus de tertio oppositore comparente pro suo iu-
13 re, & interesse proprio lite iam pendente excluſiuè ad alios inter quos mouetur, vt si tardius veniat modo prædicto, non suspenditur lis mora atque etiam de recouentione multò post litis pendentis contestationem, vt minimè differatur lis, nec simultaneè tractetur cum conuentione, abundè diximus in nostris commentariis, *de supplicatione ad sanctiſſimum. 2. p. cap. 13. à num. 34. cum multis seqq.* ac ideo in nostro casu iste cum in congruo tempore compareat, nec simultaneè, provt requirebatur, tract ri iam potest suum ius ad effectum prælationis cùm lis pendens suspendi, nec differri potest, ideo suam anterioritatem amittet, & sibi imputet qui monitus, & citatus congruo tempore non comparuerit, & culpa sua aliis non debet esse damnosa; & si iste rigor iure fundatus habetur in tertio oppositore, qui non fuit citatus ad litem pendentem inter alios; quid potest spectare creditor qui citatus distulit comparere.

24 Nunc tractandum, an creditores in diem, vel sub conditione citari debeant ad concursus iudicium, ita vt non comparentes ius prælationis sui crediti amittant, aduenientе die, vel conditione: & videtur quod non, quia ius suũ est conditionale, & incertum, quod potest esse, & non esse, & agere in iudicio impeditur, cui nec ob id currit tempus. *l. 1. §. fin. C. de annali exceptione. l. 1. in fin.*
35 *C. de bon. quæ liber. l. in rebus. 30. §. C. de iure dotium. l. 1. ff. de perpetuis, & annal. exception. Authent. nisi tricenale. C. de bonis maternis. C. quia diuersitatem. 5. de concessione præbendæ.* nec anteaquam veniat dies solutionis poterit agere. *l. 1. de conditione ex lege. si mandauero. in principio. l. eum qui calendis. ff. de verborum. obligatio. l. cedere diem. ff. de verborum significat.* ergo nec citari debet, nec citatus comparere adstringitur, cùm sua comparitio inanis sit, & sine effectu, & per consequens nec puniri debet in sua prælationis amissione.

36 Nihilominus contrarium verius est, immò quod citari debeat ad concursum creditorũ is, qui sub die, aut conditione creditor est, quia sua interest, ius suũ futurum inter cæteros deducere, & se saltem cautione fideiussoria præcauere, ne aduenientе die, vel cõditione bona sint consumpta debitoris, & inter creditores inferioris gradus distributa, vt isti videlicet sua credita interim recipiant, & secum habeant sub fideiussione; tamen de restituendo creditori conditionali anteriori cõditione completa, quoniam ad finem saltem, vt graduetur creditor sub conditione, & in sententia describatur, & iudicio concursus admittatur, sufficiens ius ostendit, ex quo manifestè deregitur, quem gradum occupet conditione impleta, aut die aduenientе, licet quoad executionem præcisè differa-
27 tur, tum quia iste creditor in diem, vel sub conditione ex hac ratione, rectè admittatur ad iudicium separationis, quam simul postulare potest, vt probat textus elegans *in l. creditoribus, quibus ex die, vel sub conditione debetur, & propter hoc nondum pecuniam petere possunt, æquè separatio dabitur, quoniam, & ipsis cautione communi consuletur. 4.*
28 *ff. de separationibus.* tum etiam quia prior creditor in diem, vel sub conditione casuali, vel mixta præfertur posteriori contrahenti interim, etiam ante diem, vel conditionis euentum, & rectè ius suum in iudicium deducit, pendente conditone, & adhuc non impleta, ad obtinendam prælationem per viam retrotractionis purificata conditione. *l. 1. l. qui balneum. §. 1. l. potior. § videamus. l. Nuntius ff. qui potiores in pignor. habeant.* Rodericus Suarez *in l. post rem iudicatam. limitat. 7. num. 4.* Negusantius *de pignoribus. 4. p. num. 15.* Ioannes Gutierrez *allegatio. 4. num. 17.* Gundisalu. de Paz *in praxi. 4. p. 1. tom. 1. cap. 4. num. 5. 6. & 7.* late optime Solis *in tractatu de censibus. lib. 3. cap. 5. à num. 19.* & signanter *num. 21.* de quo latiùs Nos egimus *infra 2. p. cap. 21. per totum.* & ita in iudicio concursus creditorum determinasse Senatum, testatur Gaspar Anton. Thesaur. *q. forens. lib. 3. cap. 51. per totum.* in quo creditor conditionalis admissus fuit. Idem etiam quod creditor conditionalis comparens in iudicio concursus sit admittendus, ita vt bona debitoris vendantur, & emptori tradantur, seu creditori posteriori adiudicanda, sub cautione tamen de soluendo credito creditori conditionali aduenientе conditione, ex eo quod licet sua comparitio non prosit ad exactionem statim, prodest tamen ad cautionem postulandam eo, quod debitor per concursum à se factum appareat non soluendo. Tenet Castillo *in l. 64. tauri. ad fin. vers. vlterius quæro. maximè vers. Isto casu pronunciabitur* &c. Allegat Afflict. *decis. 279. infra* de quo dicemus inferiùs *ex num. 43. cum seqq.*

29 Tum etiam quia creditor in diem, vel sub conditione pendente non impeditur agere, ex iusta causa interueniente, ac superueniente, vt puta quia debitor erat suspectus de fuga, vel quando debitor format concursum creditorum, & creditor iste præuidit vniuersum patrimonium debitoris consumi inter posteriores creditores in notabilie iuris sui præiudicium, & detrimentum, tunc potest ante diem agere, & ius in iudicium deducere ad concurrendum cum cæteris iuxta textum *in l. quæsitum. ff. de pignoribus.* & in terminis sic affirmat Solis *d. cap. 5. n. 21. ad finem.* latissimè, & pulchrè discutit Fontanella *de pactis. clausula 4. glossa 9. p. 5. a num. 27. cum multis sequentibus*, Castillo paulò ante citatus *cuius est farina.* quia semper quod pignora,
39 vel hypothecæ ex aliquo accidenti periclitantur, & dissoluuntur, potest creditor statim etiam si dies solutionis nondũ venerit, agere ad debitoris actionem, pro cuius solutione, & securitate res hypothecata erat, probat *leg. 67. tit. 5. par. 5.* & ibi Hermosilla *gloss. 1. num. fin. in fin. tom. 2. fol. 360.* è tergo, quæ doctrina certè verificatur in concursu, & bonorum cessione facta per debitorem, cuius bona distrahuntur, & consumuntur in satisfactionem creditorum posteriorum comparentium, quo quidem

quidem aperitur via creditori conditionali,aut in diem, vt agere possit ante illum, ne suum creditum periclitetur.

Ad hæc mirabiliter adducitur limitatio Doctorum *ad leg.29.tit.11.part.4.*qua disponitur, quod mulier durante matrimonio, non potest petere dotem à viro, etiam ipso vergente ad inopiam non culpa sua, sed casu,& nisi sit dilapidator, ac dissipator bonorum, de quo latissimè per Castellum, *controuers.lib.4.cap.26.in addit.post n.* 34. qui quidem *in n.*5.eiusdem additionis ita ait. *Rursus admonendum lectorem duxi (quod supra hoc eodem cap. nisi) pragmaticos communiter explicasse, siue restrinxisse decis. d.leg.part.* 29. *vt scilicet ipsa non procedat, quando alij creditores mariti instarent, & pro debitis suis contra maritum ipsum agerent : tunc namque posset vxor constante matrimonio, pro conseruatione dotis se opponere, & iura sua ostendere, ne aliis creditoribus satisfieri, soluique prius contingat, qui posteriora iura obtineant, siue eisdem futuris nihil remanere ex quo dos soluatur, atque in tuto remaneat*, &c. Pro qua doctrina plures Doctores Regnicolas allegat videndus, qui iterum, *num.* 38. ita ait. *Si tamen plures instarent creditores, ita quod lis, & concursus eorum fieret ; tunc equidem posse ipsa agere pro dote, & se opponere, quamuis maritus ad dissipationem non deuenisset, sic temporata decis. d. leg.* 29.*tit.*11 *part.*4. *ex aliis auctoribus obseruaui supra num.*5 &c.

31 Quorum doctrina ex eo certa redditur, quoniam debitor in diem etiam incertam,vel sub conditione,si de fuga,aut futura inopia, futuróque dolo debitoris valde suspectus sit,atque de magno ære alieno,& de ingenti paupertate in eum timeatur, potest interim,donec dies,vel conditio cesserit,& purificetur ad fidei iussionem præstandam ius suum in iudicium deducere,& agere,vt ea adueniente,& purificata sibi cum effectu soluatur, *leg.in omnibus,ff de iudiciis leg.inter omnes.ff.qui satis cogan.*Romanus *singular.*646.*num.*1. Caccialupus *de debitore suspecto.quæst.*3.*num.*2.Afflictis *decis.*179.*num.* . Bursatus *cons.* 83.*n.* 3. *volumine* 1. Cephalus *cons.*381.*n.*9. *volum.* 3. Tobias Nonius *in §. sub condit. num.* 7. *instit. de verborum obligatio.*Barn.b.Cornacius *decis.Lucens.*59.*num.* 4. *cum seqq.* Antonius Enrigius *in tract. de fideiussoribus, cap.*5.*num.*46 *&* 45.Pirrus Maurus Arcti.*in eodem tract.cap.* 38. *per totum, qui benè loquitur in* 2. *impressione fol.* 276. optimè etiam *cap.* 1. *per totum fol.*156.

32 Tum etiam,quia licet ob creditum conditionale cautio à debitore peti nequeat,quia sibi imputet,qui cum eo contraxit,& de bonis suis,seu inopia confidit *ex d.leg.in omnibus, ff. de iudiciis :* Tamen si probabilis subest suspicio contra debitorem ante diem, vel conditionem ex iusta hac de causa cauere eum oportet.Batt.& Angel.*in l. quæsitum ff. de pignoribus.* Gosta *remedio subsidiar.*68.*n.* 5.Petrus Pechius *de iure sistend.cap.*4.*num.*6. Anton. Tremol. *ad practic. Vbert. Bonacur titul. quibus modis suo nomin. ciuil. fol.* 29. latè Ozascus *decis.Pedemon.*130. Palatius Rub *in cap. per vestras. §.* 9. *per totum.* Menoch. *de arbitrar. casu.* 88. Antonius Gomez *tom.*2.*variar. cap.* 11. *de qualitate contract. num.* 57. Guttierez *de iuram. confirmato.* 1.*p.cap.*16.*num.* 22. *&* 25. Valascus *consult.* 66. *à num.* 33. Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 15.*n.* 11. Barbosa *in l.* 2.*p.* 2.*à num.*28.*ff.soluto matrim.* Surdus *de aliment.tit.* 8.*priuileg.*77. *& cons.* 63.*n.* 9. Pelaez à Mieres *de maioratu.quarta part.quæst.*34. *per totam.*Afinius *de executione §.*7.*cap.* 126. Giurba *decis.*4.*à n.* 28. *cum seqq.* Castillo *de vsufructu. cap.*19.*num.*11. qui plures alios allegat *in* 4. *tom. controuers.*59.*num.*24. nulla ergo vrgentior suspi- 33
cio inopiæ, & æris alieni, quam ipsum iudicium concursus, quo debitor omnibus bonis exuitur, nec in creditore conditionali nulla maior,& iustior causa, quam diuisio, & distributio vniuersi patrimonij consumpti,aut consumendi,inter cæteros creditores posteriores,etsi forte inferioris gradus.

Et in terminis, quod isti creditores conditio- 34
nales ad concursum debeant citari;probant Faber *in l.si eo tempore.C. de remissione pignoris.* Ioannes de Prato veteri *in leg.* 1.*num.* 8. *ff.si certum petat.* Socinus *in leg.si in diem num.* 77. *ff. de conditio. & demonstratio.*Curtius Iunior *in d.leg.*1.*num.*76.77. *&* 78. *ff. si certum petatur.* Cumanus *in leg. si stipulatus fuerim §. cum stipulamur, ff. de verborum obligatio.*Quem ibidem sequitur Iason. *col.*1.Intrigol. *de censibus, quæst.*47.*sub num.* 4. *&* 5. *&* *q.* 5. *num.*7.Cephalus *cons.*128 *num.*27.38. *&* 39.Caualcan. *decis.*17.*numer.*43.*lib.* 1. plenè Afinius *de executione §.*6.*cap.*59.*à num* 2. *&* *sequentibus, &* *à numer.*15.*ad fin.* Mandellus *cons.* 115. *num.* 1. *&* *cons.*585.*num.*36.Bossius *in tit.de proclamat. n.*11. abunde Peregrinus *de iure fisci lib.*5.*tit.*1.*à n.*200. *cum multis seqq.* Alciatus *cons.*35.*lib.*2.*&* *cons.* 138. *numero* 19.*lib.* 5. Petra *de fideicommiss. quæst.* 11.*à num.* 601. *vsque ad* 624. idem licet nullis ex istis relatis tenet D. Pichardus *in §. cum eo quoque* 40. *num.*43.*institutis de actionibus.*

Nam creditor in diem,vel conditionem,quan- 35
do consideratur,vti ius prætendens, non vti exigere volens, appellatione creditoris venire testatur,Thesaurus *in decis.Pedemont.*235.*sub n.*7. Surdus *decis.*151.*sub. num.* 10. *&* *num.*5. *&* 9. Ioan. Antonius Magnilius *de euictionibus quæst.*9. *n.* 66. *&* 67. optimè etiam Castillo *in l.* 64.*tauri.quæst.fi. vers.secundo casu subdistingue,* &c.

Tum etiam,quia conditionalis creditor quamuis 36
propriè non lárgè tamen creditor est,Albert. Salicet.Fulgol.Roman. Alexand. & alij *in leg.* 1.*ff. si certum petatur, & est textus in leg. conditionalis, & leg.seq.ff. de verborum significat. leg. his quiff. de actionibus, & obligationibus*, latissimè prosequitur Castillo *controuersiarum tom.*6.*cap.*153.*ex num.* 30. *cum sequentibus*, provt abunde considerat in nostris terminis Peregrinus *vbi proximè à num.*101. *&* *sub num.* 205. dicit non obstare regulam quod non valenti agere non currat tempus; 37
quia regula procedit in præscriptione,quæ currit aduersus illum, qui non agit,sed in nostro casu aduersus illũ,qui de iure suo nen opponit,quæ inter se differunt.Sed hæc responsio non aptatur nostro concursui,nec ad materiam *d.leg.si eo tempore. Cod. de remissione pignor.* in quibus terminis creditores citantur, vt à debitore petant, ac ideo vt agant,non excipiant, vt perperam putauit Peregrinus,iuxta ea quæ abundè probauimus,*supra cap.*2.*&* *tribus, seu quatuor sequentibus*, quapropter vera solutio illa est quam hactenus probauimus, d. regulam non habere locum, vbi adest iusta causa petendi in creditore conditionali,provt est iudicium ipsum concursus formatum à debitore communi,conducit doctrina Castill.loco citato *sub d. n.* 30. *vers. deinde in materia indifferenti,* &c.Sed quomodo huius creditoris conditionalis

indemnitati consulatur per sententiam graduationis. Vide latissimè infra, *ex num.* 43. *cum seqq.*

38 A regula tamen huius cap. excipiuntur illi qui habent ius dominij de præsenti in aliquare quá debitor habet detentam alienam; i. nampræcisè non creantur, nec specialiter, nec pro proclamata publica, prout latissimè & valdè elegantèr probat Peregrinus *de iure fisci, lib. 5. d. tit. 1. a. num.* 202. *cum multis seqq.* Etenim creditores solum admittuntur ad bona hæc debitoris, inter quæ bona per eum tenta, vel possessi connumerari non possunt, quæ tamen inter bona debitoris reperiatur, *l. 1. ff. de privileg. creditor. l. si non expediret, in princ. ff. de bon. authorit. iudic. possiden. l. à Divo Pio §. si super rebus. ff. de rei vindicat.* Manguilius *de exceptionibus, quæst.* 31. *num.* 3. *cum n. seqq. & quæst.* 40. *num.* 3. & 4. vbi quam plurimos refert, vbi quod Dominus si compareat pro re sua præfertur omnibus quibuslibet creditoribus, plures congessimus, *in 2. part. cap.* 24. *ex n.* 12. *cum seqq. vers.* 4. *quod Dominus pecunia*, &c. In re namque aliena nullum ius habent creditores, cum, vt diximus, debitor certis bonis suis, non alienis, nec ad id facultatem habet, quam rationem subtiliter etiam reperio apud Muret. *lib.* 2 *de privil. cred. tit.* 11. *ex n.* 11. sequitur Amat. Rodrig. *de concurs. credit. 1. part. art* 2. *num.* 50. & *num.* 126. & *seqq.* videndus, *ex num.* 1. idem Muret. *d. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 81. & *seqq.* vide infra.

39 Et quod debitor de suis tantum bonis non de alienis cessionem fecisse dicatur probat tex. expressus *l. si Pater tuus bonis cessit, propter onerac. iudic. ipsius, & ideo creditores oportet ipsi vivere non patrimonium, quod tibi emancipato, quæsitum dicis, inquietari, quod ei sit implorare equitatem præsidis debes, C. cessione bonorum*; quoniam domini isti quandocunque, & à quocunque possessore possunt rem suam vindicare, & consequi, & voluntarij comparentes in concursu præferri quibuslibet creditoribus, vt de re aut merce vendita debitori

40 communi non habita fide de pretio, & stante, cum rei dominium retineat venditor, nec in emptorem fit translatum, amplissimè pluribus relatis, Hermosilla *in l.* 3. *glossa* 1. *per totam, tit* 5. *part.* 5. *tom.* 2. *fol* 120. *& seqq.* Vel quoties res aliena apud debitorem sit semper in ea Dominus præfertur creditoribus omnibus. Flores de Mena *practicar. quæst.*

41 *art.* 5. *n.* 40 itavt si compareat in concursu petendo rem suam, audiri debet omnino, & sine concursu cæterorum in quemlibet creditorum eidem tradenda obtenta re iudicata. De quo latiùs infrà *c.* 11. agendum erit. & per varios casus distinguendum 2 *p. cap.* 24. *ex num.* 12. *vers. quartò, quia Domino pecunia.*

42 Et insuper, quod Dominus rei præferatur omnibus creditoribus debitoris eam possidentis, probant Anton. Gomez *variar. resolutio. tom.* 2. *tit. de emptio & venditio. num.* 22. *vbi additio. littera R.* latè Vincentius de Franchis *decis.* 106. *per totam.* Flores de Mena *variar. quæst* 6 *num.* 4. vbi late de re aliena existente inter bona debitoris, cuius dominium ad alium pertinet, vt ille ante omnes hypothecarios, & privilegiatos suam rem consequatur, & præferatur. Semper enim qui rem stantem vendidit omnibus quibuslibet creditoribus præfertur *l. si vendidi, 8. §. in bonis. ff. de privil. credito.* Amator Rodriguez *de privileg. creditor. 2. p. art. 2. fallen. 2.* Callantes *in practica criminali lib. 3. cap. 1. num. 8. ex d. §. in bonis.*

Sed, esto quod creditor conditionalis, vel in 43
diem incertum, citetur ad concursum, vel alius ipse pro suo interesse concurrerit, nulla fatis solvita suprà *ex n.* 24. *cum multis seqq. vide ad n.* 56. quomodo, quæritur, in concursu erit satisfaciendus, cum remedium datum per tot Doctores hactenus laudatos *ex d. n.* 24 sit fideiussio quare, stante concursu, impossibile videtur posse reperire miserabilem debitorem, quia sua bona creditoribus solvendis cessit, & vniuersum patrimonium dimisit, quo in casu duo remedia se offerunt alterum, quod huiusmodi debitori per sententiam 44
graduationis, suo loco & gradu consignentur bona proportionata, & taxata suo credito, vt illa in pignus habere possit, & sub cum fideiussione de illis cum fructibus restituendis, deficiente conditione, argumento textus *in l. sub conditione debitum, & l. quod si ea conditione debetur, ff. de conditione indebiti.* textus expressus *in l.* 17 *tit.* 13. *p.* 5. ab *Tondido un hombre de otro alguna cosa empeños, so condicion o dia cierto, no puede demandar que sela den por pedo hasta que se cumpla la condicion, o que venga el dia que señalaron. Pero si aque, que tomo la cosa empeños, se temiere del que sel la empeño, que se iva de aquella tierra a otra bien lo puede demandar que sela de, o que le de tal seguransa, de que sea seguro, que a la sazon que se cumpliere la condicion, o viniere el dia cierto, que sela de.* Concordat *l. quæsitum est, si nondum dies pensionis venit in & medio tempore per seq. pignora permittendum sit, & pacto dandum pignoris persecutionem, quia interest mea, ff. de pignor.*

Comprobatur, quia pignus, & fideiussio à pari 45
iudicantur, *l.* 4. *§. quæsit. Nonce, ff. de fideicommissaryis libertatibus, §. vendita, instit. de rerum divisione. l. promissor. § fin. ff. de constitut. pecuniæ*, Ioannes Andreas *de dote post. diver. resi. §* 1. *n.* 8. & 9. *vers. secundum.* Goffredum, Bald. Novell. *in tract. de dote, part.* 6. *privilegio* 20. *num.* 10. Maurus Arretinus *in tractatu, de fideiussor.* 2 *part. principal. sect.* 8. *cap.* 49. *num.* 42. *& seqq. fol.* 821. Et cum eidem creditori danda sit fideiussio, quæ est multò magis grauius onus debitori, quam pignoris præstatio, vt ipsi Doctores probant, in eius locum subrogandum erit, tum ne detrimentum patiatur, & periclitetur ius creditoris Conditionalis; tum etiam ne iudicium illusorium reddatur contra tot iura vulgaria, vt ex dicendis apparebit.

Et qui tenetur ad fideiussorem præstandum pro 46
securitate in futurum, inuita parte non admittitur pignus, & hypotheca, ea tamen consentiente, non est dubium, nisi dies sit obligatus, quia tunc ad pignus, & hypothecam cogitur, quia subrogatur loco fideiussionis. Alexand. *consil.* 65. *in fin. volum.* 5. Natta *consil.* 267. *num.* 4. Hondedeus *consil.* 30. *num.* 33. Giurba *decis.* 113. *num.* 19. Ergo si creditor consentiat in pignore debitoris falliti, & concursum formantis, ei non erit denegandum pignoris præstatio à iudice. Etenim magis grauatum illum dicimus, qui fideiussorem dare, quam qui pignora, seu hypothecam constituere obligatus est, *l. omnes §. in hac, C. de Episcopis, & Clericis, §. si quis autem, Authentic. de sanctissimis Ecclesiis, l. filio, ff. vt legato, nomine cæcetur.* Enrigius *de fideiussoribus, cap.* 6. *num.* 141. omnino videndus Giurba *decisione* 4. *num.* 10. & 11. qui plura congerit ad propositum conuenientia.

Quia pignus subrogatur in locum fideiussionis 47
debet

debitæ, & promissæ, *l. plus cautionis, ff. de reg. iuris.* Bart. *in l. prætoriæ, 3. ff. de prætor. stipulatio.* Doctores *in leg. 1 ff. qui satisdare cogantur.* Francisc. Becius *consil. 14. num. 36.* Iacob. Cancer. *variar. resolut lib. 2. cap. 5. num. 132.* qui *num. 133.* cum eodem Becio dicit admittendum esse id per quod in omnem casum, & euentum satisfit desiderio creditoris, qui ius prætendit,

45 Nec in nostro iure noua hæc inuentio est, nec noua formula sententiæ in casibus similibus: prout idem videmus in bonis absentis in longinquis, de cuius vita, & morte dubitatur, dandis à iure proximiori, qui ab intestato successurus est in custodiam, & administrationem sub fideiussione de illis restituendis cum fructibus, vel absenti si veniat, vel alteri qui ex eius testamento ius habeat; vel fortè tempore mortis, de quo postmodū constiterit alter proximior superuenerit, etiam post adiudicatam sibi vel custodiam, & administrationem. De quo testantur latissimè Parlador. *in quæst. 1. cum suis, §§.* Escobar *de ratiocinis, cap. 6. ferè per totum.* Perez de Iara *de Capellaniis, lib. 1. cap. 22. ex n. 16. & seqq.* latissimè Fontanella *de pactis nuptialibus, tom. 2. clausula 7. glos. 3. p. 1. à n. 30. cum multis seqq.* Ioan. Gutier. *practic. quæst lib. 2. q. 7. per totum.* qui plurimos alios laudant.

50 Et quod debitorem in diem possit iudex in consequentiam condemnare, vt soluat adueniente die vel conditione ex textu *in l. quod si in diem. ff de petition hæredit.* Et quam plurima alia iura adducit & eleganter probat Anton. Gomez *variar. tom. 2. cap 11. num 47.* per aliquot columnas omnino videndus pro intellectu, & limitatione, *l. num quemadmodum ff. de iudiciis*

51 Tum etiam, quia aliàs vidimus, quod prohibitus accipere fideiussores, non est prohibitus pignora recipere, prout latè probant Baldus, Noucl-
52 lus, & Murus, Aretinus *in locis citatis.*

Alterum remedium se offert, & suauius, quo omnibus cōsulitur, erit illud, quod posteriori seu posterioribus creditoribus tradantur sua credita, siue in solutum bona aliqua debitoris taxata dentur, sub fideiussione tamen, vel cautione de restituendo quantitatē debitam creditori conditionali casu, quo adueniat & purificata fuerit cōditio, dico posterioribus creditoribus hanc esse faciendā solutionem, vel adiudicationem, & ab illis tantùm postulanda n fore hanc cautionem, vt euitentur circuitus, & extinguātur iurgia, & ne noue lites fusciteutur ex auocatione successiuè, & gradatim facienda per creditorem aduenienti conditione ab anterioribus creditoribus qui fortè antelationem adquirit, ad latè tradita per Solis *de censibus, lib. 3. cap. 5. à num. 19. cum seqq.* qui ad hanc prælationem plura iura, & Doctores allegat, (cum gradatim de prioribus ad posteriores descenderet euocatio pecuniæ vel rei eis traditæ in concursu, de quo abundè infrà 3 *part. cap. 14. per totum.*) & idcirco istis posterioribus creditoribus, suum creditū soluatur sub fideiussione de illo restituendo creditori conditionali impleta conditione, aut aduenientē die; quare siue ab vno posteriori, siue à duobus, aut pluribus posterioribus, hęc cautio postulanda erit tantùm iuxta mensurā quantitatis à se receptæ, & non amplius, ac pariter non plus, quàm vsque ad sufficientem, & concurrentē quātitatem crediti conditionalis, cæterum si hæc quātitas non sufficiet, quod minus exigatur à posteriori; præstetur ab eius immediato antecessore,

iuxta ea, quæ dicta sunt infrà 3. *part d cap. 14. per totum*; q ia gradatim potest anterior reuocare solutiones factas posterioribus se, quando inceperit à posterioribus præmature solutis, cum reuera in suo sit arbitrio reuocatoriam intentare graduum ordine nō seruato, sed eligere ex creditoribus ante solutis, quem maluerit, prout amplissimè videbis *in d. cap. 14. part. 2. per totum.* quod quidem remediū iuri rationi, & æquitati valdè congruū, & conducibile est, & pro vtroque mirabiles vrgēt doctrinæ, de quibus *in nostris commentariis, de Regia protectione 4. part. cap. 12. à n. 90. cum seqq.* 53 vbi quod quando sententia non potest exequi in specifica forma, quia disponit; exequi debet eo modo quo possit consuli indemnitati creditoris. Vide etiā *in tr. de retentione Bullar. 1. p. c 10. à n. 16.*

Tum etiam quia semper quod in concursu creditorum, suspicatur de futuro aliquo creditore, fideiussio præstari iubeatur à creditore, cui pecunia, vel bona debitoris in solutam dantur; ad latè tradita infrà *4. part. cap. 6.* & in terminis de creditore conditionali adest text. expressus *in l. illud. 7. in hac illud quoque cauere debet, si quid aliud Domini debitum omiserit; refusurum se ei pro rata, singe enim conditionale debitum imminere, vel in occulto esse, hoc quoque admittendum est, nam iniuriam Dominus pati non debet, ff. de tributoria actione, iuncta l. procur. § fin. & l seq. 6 ff. eod.* Et hoc remedium optimè allucinatur Castillo post Afflictum, quos adduximus superiùs *n. 28.*

CAPVT IX.

De singulis creditoribus singulas negotiationes, administrationes, aut singula patrimonia, siue libera siue partim vinculata in vno, & eodem communi debitore concurrentia, persequentibus.

Et de eorum separatione (& à quibus postulari possit) tam quoad distinctionem administrationis, quàm quoad extinctionem concursus, ipso mortuo debitore.

SVMMARIVM.

Separatorum, separata est ratio. num. 1.

Iura plurium in eadem persona concurrentia distincta & separata iudicantur num. 2.

Plures hæreditates, aut patrimonia in vna persona concurrentia, & ideo vel à creditoribus, vel à debitore separatio postulatur. num. 3. & seq.

Creditores hæredis non concurrunt cum creditoribus hæreditatis, quantumuis posterioribus, & etiam chirographariis: sed isti illis præferuntur in bonis defuncti. num. 5.

Expenditur textus in l. 1. §. sciendum, D. de separationibus. num. 6. & n. 7.

Creditores hæreditatis siue hypothecarij sint, siue chirographarij, præferuntur quibuslibet creditoribus hæredis anterioribus, & hypothecariis, seu priuilegiatis. num. 8.

Separatio plurium maioratuum hæreditatum, aut societatum postulatur per singulos creditores facto concursu à debitore simul possidente, ne omnium iura confundantur.n 9.

Hæreditate semel adita an separatio postuletur per creditores hæreditatis, disceptatur ex n.10.

Hæreditatis semel aditæ bona conducuntur cum bonis heredis, & omnium fit vnum patrimonium hæredis. num.11.

Additio per necesse supponitur ex alienatione, hypotheca aliue dispositio bonorum hæreditatis facta per hæredem.num.12.

Siue per dispositionem inter vivos, siue in vltima voluntate.ibid.

Etiamsi ipsa dispositio nulla sit, aut renuntietur. n. 13.

Inter renunciationem & repudiationem hæreditatis, quale sit differentia.num.14.

Bona hæreditaria postquam commixta sint cum bonis hæredis separatio denegatur.n.15.

Separatio bonorum rectè postulatur, etiam post aditam hæreditatem n.16.& seqq.

L.1.§.ex contrario, in illis verbis. Creditoris sui facere deteriorem conditionem, *interpretatur. num 17. remissiuè*

Separatio bonorum admittitur hæreditate adita. num.18.

Obligationis extinctio inter defunctum & hæredem, inducitur per additionem, non antea.n.19.

L.1.§.præterea sciendum, D. de separationibus interpretatur, vt loquatur separationem admittendam post commixtionem bonorum,& additionem.n.20.

Per commixtionem bonorum additio inducitur. numero 21.

Separatio bonorum non admittitur, vbi impossibile est separari.num.22.

Ex commixtione inseparabili, alienatio inducitur, numero 23.

Alienatio heredis impedit separationem, post illam à creditoribus postulatam.num.24.

Secus in constitutione pignoris.num.25.

Inuentarium impedit bonorum commixtionem, imò ea conseruat seperata num.26.

Inuentarij confectio quoad hæredem creditorum idem operatur, quod separatio per extraneos creditores postulata.num.27.

Petrus Surdus aliud sentiens damnatur n.28.

Hæres virtute inuentarij suum creditum, & separationem tanquam extraneus postulare potest. numero.29.

Separatio peti non potest per hæredem adeuntem hæreditatem absque beneficio inuentarij n.30.

Hæres creditor hæreditatis cum beneficio inuentarij potest suum creditum in concursu consequi.n.31.

Inuentarij confectio reddit hæredem tutum ab omni damno, in quod incidisset adeundo absque illo. num 32.

Inuentarium constituit hæredem, ac si non adiuisset num.33.

Hæreditas non adita fingitur, ex beneficio inuentarij. num 34.

Hæres cum inuentario potest citatis creditoribus, ac legatariis separationem petere bonorum, pro suo credito consequendo.num.35.

Hæres duas representat personas, suam, & testatoris num.36.

Creditor hæres sui debitoris potest vendita hæreditate consequi suum creditorem, & vti retentione. num. 37.

Hæres, vt consequatur suum creditum, debet potestulare defensorem, cum quo, & aliis hæreditatis creditoribus debet agere. num 38.

Testator, licet pro solutione legati obliget bona heredis, testatus cum inuentario, obligata non remanent.num.39.

Separationem amittunt creditores, qui nouiter cum hærede contraxerunt, accipientes cautionem, aut pignora pro securitate sui crediti.n.40.

Separationem postulantes creditores excluduntur amplius à bonis propriis hæredis, creditores tamen ipsius ius habent ad residuum hæreditatis, solutis eius creditoribus n.41.42.& 43.

Separatione non postulata, creditores hæreditatis concurrunt cum creditoribus hæreditatis, seruata gradus prærogatiua num.44.

Separationis postulandæ terminus solum currit hæredi, non creditoribus hæreditatis.num.45.

L.1.§.quod autem, D. de separationibus declaratur. ibid.

Quod maximè procedit, si in vita debitor formauit concursum, vel dum cum hærede lis super creditis pendet.num.46.

Concursus lite cœpta, alienata bona hæreditatis ad concursum reuocare coguntur emptores.n.47.

Administrator, vel socius formantes concursum inter suos creditores separantur bona administrationis à suis.num.48.

Administrator duas personas representat, suam, & administrationis.num.49.

Creditores vnius negociationis non confunduntur cum creditoribus administratoris, aut alterius negociationis.num.50.

Debitum societati à debito proprio differt.n.51.& 52.

Ex administrationum diuersitate resultat diuersitas creditorum,& obligationum.n.53.& seqq.

Creditores Cambij præferuntur aliis creditoribus extra Cambium contrahentibus.n.54.

Creditores socij non concurrunt cum creditoribus societatis in bonis pertinentibus ad societatem. n.55.

Creditores societatis præferuntur creditoribus socij. num.56.

Etiamsi creditores socij sint hypothecarij n. 57.

Et etiamsi contraxerint cum socio ante initam societatem.num.58.

Diuersitas personarum arguit diuersitatem negociationum, & administrationum. Et vnius administrationis creditores dici possunt creditores alterius.num.59.

Creditores socij, etiam anteriores, plus prætendere non possunt ex bonis societatis, quam id quod tangit suo debitori num.60.

Debitum, & creditum societatis est diuersum à debito & credito socij.61.

Debitum vnius negociationis non potest compensari cum debito alterius. num.62.

Nec debitum administratoris compensatur cum debito administrationis.num.63.

Compensatio de debito alieno ad debitum proprium denegatur.num.64.

Tutori, curatori, administratori agenti pro debito administrationis, non opponitur compensatio eius debiti, quod administrator debet.n.65.

De debito alieno cesso ad commodum debitoris compensantis, admittitur compensatio.n.66.& 67.

Debitum alienum cessum ad commodum cessionarij, iam non dicetur alienum, sed proprium.n.68.

Maioratus possessor formans concursum ad bona maioratus, & ad libera; fit bonorum separatio ad petitionem creditorum vtriusque patrimonij.n.69.

Satis

Satisfactis creditoribus antiqui maioratus, creditores ad bona libera habentes possessorem obligatum, sunt soluendi ex fructibus maioratus, n. 70.

Creditores antiqui maioratus eius bona non sufficiunt, non habent recursum ad libera possessoris. n. 71. *& infra hac 1. p. c.* 16. *2 vers. vnico per totum.*

Possessor duorum maioratuum formas concursum, vtriusque bona separantur, & quilibet maioratus agnoscit suos creditores ne confundantur illorum iura. n. 72.

Concursa ad diuersa patrimonia per vnum debitorem formato, delegationes nominatim, & distinctè expediendæ super illo patrimonio, quod creditor habet obligatum. n. 73.

Eadem distinctio faciendæ erit in sententia graduationis n. 74.

Creditoribus vnius patrimonij, aut maioratus integrè solutis, concursus pro ea parte dissoluitur. n. 75.

Fideiussor obligatus ad vnum genus negotiationis, non tenetur pro alio negotiationis genere n. 76.

Fideiussor restrictus ad causam certam, non extenditur ad aliam n. 77.

Fideiussor pro aliqua arte, vel genere negotiationis non tenetur pro contractibus extra artem. n. 78.

Fideiussor pro fidelitate campsoris si campsor efficiatur fallitus, non tenetur ad debita mercantilia campsoris, extra illam autem contracta. n. 79.

Fideiussor pro pecuniis mercium, non tenetur pro pecuniis cambij. n. 80.

Fideiussor obligatus pro mercibus habendis, non obligatur pro habitis. n. 81.

Fideiussio ad certum genus sub amplis, & generalibus verbis, restringitur ad illud genus, contra Noguerol. num. 82.

Declara tamen vt ibid.

Præpositus ad certum genus negotiationis, vel artis, non obligat dominum contrahens vltra negotiationem vel artem. n. 83.

Mandatarius, & præpositus negotiationi non tenetur administratione finita & quando scias n. 84.

Administrator quando, & ex quibus coniecturis appareat contrahere nomine administrationis, vel proprio. n. 85. *remissiuè.*

Institor quando finito officio teneatur, per regulas, & limitationes n. 86. *remissiuè.*

Administrator nomine proprio contrahens tenetur, eique & in cum datur actio. n. 87.

De variis dubijs inter præpositum, & præponentem. n. 88. *remissiuè.*

1 SEPARATORVM separata est ratio. *leg. fin ff. de calumniatoribus. l. Papinianus exuli. ff. de minoribus.* Baldus *in l. cum necessitatem. C. de fideicommiss.* Decianus *in tract. crimin. lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 4. *tom.* 1. Parisius *cons.* 101. *n.* 33. *volum.* 1. Marius Antonius *variar. lib.* 1. *resolut.* 111. *num* 4. Quidius de Amicis *de iure emphyteut. q.* 42. *n.* 9. Gratianus *disceptatio.* 515. *n.* 4. Surdus *cons.* 111. *n.* 94. Nouarius *quæst forens. lib.* 1. *quæst.* 15. *numer.* 6. atque
2 ideo distincta, & separata considerantur plurium iura in vna eademque persona concurrentia, & deuenientia, itavt actus, & contractus gesti ex vno capite, & vnius qualitatis intuitu, non influant in alio capite, & eius bonis, & vti distincti iudicantur; ad amplissimè tradita *in nostris commentarijs, de supplicatione ad sanctissimum* 2. *p. cap.* 15. *per totum.*

3 Hinc confundi non permittitur diuersa patrimonia, & hæreditates, in vnius personam deuenientia, ne damnum singuli creditores ad singula patrimonia, & hæreditates ius habentes patiantur, quapropter separatio postulatur siue per creditores ipsos, siue per hæredem (adita vel non a bona 4
hæreditate cum beneficio inuentarij aut eo omisso) adhibita tamen inter ipsos distinctione, de qua statim.

Certi namque iuris est hæredis creditores non 5
concurrere cum creditoribus defuncti ad bona hæreditaria, quia isti quantumuis posteriores sint, & chirographarij simpliciter, semper ad bona defuncti præferuntur quibuslibet creditoribus hæredis, etiam tempore anterioribus, hypothecarijs & priuilegiatis, id est illi, qui ante habeant hæredem obligarum, eiusque bona præsentia, atque futura hypothecæ sub recta, & antequam creditores defuncti ipsum defunctum, & bona eius obligassent, probant Salicetus *in l.* 1. *sub n.* 2 *vers. alias si bona. ff. de bonis authorit. Iudic. possident.* Tiberius Decianus *cons.* 111. *num.* 193. & *n.* 198 Petrus Surdus *tota decis.* 310. Franchis *decis.* 574. *n.* 57. & 11. & *decis.* 245. Statilius Pacific. *de Sauiano interdicto. inspectione* 3. *cap.* 2. *num.* 528. & *seqq.* Fontanella *de pactis nuptialibus. tom.* 2. *claus.* 6. *glossa* 2. *p.* 8. *num.* 68. & *n.* 48. & 49. Gaspar. Antonius Thesaurus. *quæst forens. lib.* 3. *quæst.* 55. *num.* 3. licet neminem alleget, & *n* 9.

Pro qua vetissima doctrina expendo textum, in 6
l. 1. § *sciendum est autem. etiam si res obligata esse proponatur ab hærede pignoris iure vel hypothecæ; at tamen si hæreditaria fuerit iure separationis hypothecario creditore priorem esse eum, qui separationem impetrauerit, & ita Seuerus & Antoninus rescripserunt, & etiam aduersus fiscum, & municipes impetratam separatio. ff. de separationibus.* quam ita intelligunt etiam in creditoribus defuncti chirographarijs, Glossa *ibidem* verbo *impetrauerint.* & Petrus Sur- 7
das *d. decis.* 310. *numer.* 3. quod in re hæreditaria præfertur creditor hæreditarius creditori, qui cum hærede contraxerit, licet iste haberet hypothecam in eadem re, & hoc idem probat glossa 2. *in l. eos C. qui potiores in pig. habeantur.* quod & si creditor hypothecarius regulariter præferatur ei, qui habet solam personalem; tamen fallit in eo qui contrahit cum defuncto, quia in re hæreditaria præfertur quilibet creditor defuncti habenti hypothecam ex contractu hæredis, prout probant etiam præcitati Doctores.

Ac iterum Fontanella *de pactis tom.* 1. *claus. fol.* 4. 8
glossa 9. *p.* 2. *num.* 511. ibi *per d.* § *sciendum. & d. glossa* 21. atque per Surdum, & Caluacan. *in decis.* 28. *num.* 40. & 41. affirmat, quod facta diuisione inter donatarios, & alios quoscumque hæredes, si adsint creditores hæreditatis, qui cum defuncto contraxere, siue anteriores, siue posteriores, siue hypothecarij, siue chyrographarij, & adsint etiam alij, qui sint creditores hæredis, vel condonatarij semper in bonis hæreditatis, vel donatis præferuntur creditores hæreditatis, vel donatis.

Hoc supposito si hæres introduxerit iudicium 9
creditorum, vel socius diuersas societates habens, vel possessor duorum pluriumve maioratuum, & à creditoribus postulatur separatio bonorum, omnino facienda est, ne bona hæreditaris cum bonis hæredis confundantur, sed separatim creditores, vtriusque patrimonij debitum à singulis exigere possint, vt de singulis diuisim apparebit.

Et quantum attinet ad bona hæreditaria, adita 10

hæreditate multo vrgent, quæ ſeparationem penitus excludere videantur. Primum quia poſt ſemel hæreditatem traditam bona defuncti, & bona hæredis ita confunduntur, vt efficiantur vnum, & idem
11 matrimonium hæredis, ita vt hæreditas ſemel adita deſinat eſſe hæreditas, nec eínque hæreditatis amittat, *leg. debitor.* Vbi Doctores, *Cod. de pactis leg. Stichum §. aditio. ff. de ſolutionib. leg. cum ſecundum, in fine. Cod de fideicommiſſis, leg. ſi creditori creditor. ff. de fideiuſſoribus. leg ſi plures §. 1. ff. de vulgari, & pupillari l. 1. §. veteres, ff. de adquirenda poſſeſſion.* Ergo iam omnes creditores tam defuncti, quam hæredis conſiderandi ſunt ſine diſtinctione, creditores vnius patrimonij dumtaxat, inter quos omnes iuxta ſuorum antelationem exigere debent, & hypothecarios perſonalibus tantum præferendos, nulla deinceps habita patrimoniorum diſtinctione, ac differentia nec ſeparatione.

12 Maximè, quia, quamuis hæredis aditio non proceſſerit tempore quo bona defuncti hypothecauit suo hæres creditori adhuc tamen ex hoc ſolo actu ſupponitur per neceſſe aditio, quoniam ex venditione, donatione, ceſſione, vel hypotheca, vel qualibet alia diſpoſitione, huc inter vivos ſiue in vltima voluntate rei hæreditatis delatæ facta per hæredem, inducitur atque ſupponitur per neceſſe tacita præcedens acceptatio, quo caſu, vnus actus breui manu occultatur, ſcilicet aditio, vt per iura ſingularia *in leg. 2. fin. ff. de donatio. inter virum, & vxorem leg. in Gallia, Cod. ſi certum petatur leg. licet §. quotiens ff de iure datium melioren. text. in l. ſi arua C. de iure deliberand. ampliſſimè.* Sanchez de Matrimonio *lib. 6 diſput. 4. per totam*, plene Ca-
13 ſanate *in conſ. 1. à n. 186. & ſeqq.* Etiamſi ipſe contractus, & diſpoſitio nulla ſit aut cuocetur, quia animus, & voluntas adeundi, (quæ dumtaxat attenditur in aditione hæreditatis) ſatis apertè colligitur ex ipſo actu, & diſpoſione, ampliſſimè per plures Doctores, Fontanella *deciſ. 87. cum tribus*
14 *ſeqq.* & de reſolutione *in deciſ. 89.* & iuxta differentiam inter repudiationem hæreditatis, & renũciationem in ſequentem, vel alium, vt hæc ſupponat tacitam aditionem, latè videndus Gutierrez *in cap. quamuis pactum, num. 29. de pactis.* Ergo cum per hypothecam rei hæreditariæ factam per hæredem ſuo creditori ſupponatur aditio, & per hanc ſimul confuſio bonorum, & vnitas vtriuſque patrimonij, ſequitur, quod nec diſtinctio, & ſeparatio bonorũ concedenda, nec creditores vtriuſque patrimonij ſeparatim conſiderandi ſunt.

15 Et in expreſſo, quod poſtquam bona hæreditaria commixta, & confuſa ſunt, cum bonis hæredis ceſſat ſeparationis poſtulatio, probat textus *in l. 1. §. præterea ſecundum, ff. de ſeparationibus.* Cuius verba ſunt, *præterea ſciendum eſt, poſteaquam bona hæreditaria bonis hæredis mixta ſunt, non poſſe impetrari ſeparationem: confuſis enim bonis, & miſtis ſeparatio impetrari non poterit, quid ergo ſi prædia extent, vel mancipia, vel pecora, vel aliud quod ſeparari poteſt. Hic vtique poterit impetrari ſeparatio, nec diſcrendus eſt qui cauſatur bona contributa, cum prædia contribui non poſſint, niſi ita coniuncta poſſeſſionis ſint, & permiſta propriis, vt poſſibilem ſeparationem efficerent, quod raro contingere poteſt:* igitur poſt aditam hæreditatem, cum hæreditaria bona commixta ſint cum bonis hæredis ex ſupradictis, nec ſeparatio poſtulata amittenda, nec creditorum vtriuſque patrimonij diſcretio permittenda erit.

Sed nihilominus defende communem, vt procedat, & habeat locum in ſeparatione bonorum hæreditariorum, etiam poſt aditam hæreditatem, pro qua allego textum expreſſum, *in leg. 1. §. quod dictum eſt, poſt multum temporis ſeparationem impetrari non poſſe. Ita erit accipiendum, vt vltra quinquennium poſt aditionem numerandum ſeparatio non poſtuletur, ff. de ſeparationibus.* Expreſſior textus *in leg. 1 §. ex contrario autem creditores Titij ſeparationem non impetrabunt, nam licet alicui adiciendo ſibi creditores, creditoris ſui facere deteriorem conditionem. At qui igitur adit hæreditatem debitoris mei, non faciet meam deteriorem conditionem abeundo: quia licet mihi ſeparationem impetrare; ſuos verò creditores onerauit, dum adijt hæreditatem, quæ ſoluendo non eſt, nec poterunt creditores eius ſeparationem impetrare, ff. de ſeparationibus*, quem textum in illis verbis (*creditoris ſui facere deteriorem conditionem*, &c. mirabiliter declarauimus *infrà 3. part. capit. 13. propè fin. ex numer. 65. verſ. denique pro coronide*) & *§. queſitum*, ibi. *ſibi enim imputant, qui cum tali contraxerunt. textum in leg. debitor. 3. ff eodem tit.* ibi, *debitor fideiuſſori hæres extitit, eiuſque bona venierunt, quamuis obligatio fideiuſſoris extincta ſit; nihilominus ſeparatio impetrabitur, petente eo, cui fideiuſſor fuerat obligatus*, &c. Vbi poſt aditam hæreditatem impetratio admittitur, vt patet ex illis verbis. *Hæres extitit*, & iterum ibi, *obligatio fideiuſſoris extincta ſit.* Quia obligatio inter debitorem, & creditorem non extinguitur aliter, quam per aditionem, non per ſolam delationem hæreditatis, *leg. Vranius 72. ff. de fideiuſſoribus*, ibi, *& puto aditione hæreditatis, confuſione obligationis eximi perſonam, leg. Stichum §. aditio ff. de ſolutionibus, cum aliis plurimis, ad latè tradita per* Auendañum *de conſib. cap. 95. à num. 4. cum multis ſequentibus.*

16 17 18 19 20 21 22 23 24

Et tantum abeſt, quod *d. §.* præterea ſciendum, huic opituletur veritati, quinimo eam toto iuris conatu aſſiſtat, attentè lecta, & ponderata, in illis verbis. *Bona hæreditaria bonis hæredis mixta ſunt, iuncto verſ. quid vero*, ex quibus ſupponit textus aditionem hæredis qui per commixtionem apprehendit poſſeſſionem hæreditatis, per quam aditio præſumitur, & probatur, *leg. 1. & 2. Cod. de repudian. hæred. & ibi.* Doctores infinitos alios congerit Maſcardus *de probat. conci. 45. à n. 1. & ſeqq.* Menoch. *de præſumptionib. lib. 4. præſump. 99.* Gratian. *diſceptation. forenſ. 78. à num. 5. lib. 1.* Mantica *deciſ. 245. num. 11.* Rota per Alexand. Ludouic. *deciſ. 89. num. 1. & deciſ. 371. num. 8.* Fontanella *deciſ. 87. num. 6.* itaque text. *in d. §. præterea ſciendum*, licet loquatur in aditionem hæreditatis; non negat ſeparationem ob illam commixtionem, quæ ſimpliciter, & generaliter inducitur ex hęreditatis aditione: ſed tantum ex impoſſibilitate, quando triticum hæreditatis commixtum fuit cum tritico hæredis, vt benè explicat gloſſa ibidem, *quia bonorum ſimilium vera commixtio non admittit ſeparationem granorum*, quem text. ita intelligit licet obiter Gaſpar Antonius *Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 3. quæſt. 55. n. 5.*

Et ex hac commixtione inducitur conſumptio & alienatio ex latè traditis per Fontanellam *de pactis nuptia. clauſ. 5. glo. 8. part 7. à num. 5. tom. 2.* Petrus Surdus *in conſ. 439. numer. 10. & 11. lib. 3.* Caſtillo *tom. 4. cap. 61. num. 58.* Et alienatio facta per hęredẽ, ſeu conſumptio bona fide interim, & antea

antea quam petatur separatio per creditores hæreditatis valeat, & super ea separationem in re adeptata, text. est expressus *in leg. 3. ff. de separationibus.* quem tamen, adeas, contra hæreditatem separationis frustra declamatur, cui ne fraudi sit sedulo inuigilatur per Iurisconsultos, nam quæ bona fide medio tempore per hæredem gesta fuerunt, rata esse oportere, constituat *l.* 25 *si quis ex pluribus §. 1. ff. de bis quæ ut indign.* In hoc posterius dicto quod procedit alienando, vel obligando creditoribus, secus si constituat pignus in re hæreditaria, quia tenet in suo remanet dominio, suoque nomine possidetur a creditore, vt probat *textus expressus, in l. 1. §. 2 sic videndum est. ff. de separationibus.* prout exponit glossa *in d. l.* 2. verbo *ab hærede* & probant Doctores supra citati ad principium huius cap. atque id eo in aliis rebus cõmixtis per hæredem, quæ tamen separari possunt post eius additionem separatio permittitur in eodem. §. *præterea sicubi vers. et ita igitur ergo.*

26 Quæ doctrina multo magis procedit, quam lo hæres abfuit, sed cum beneficio inuentarij, quia tunc bona nõ dicuntur cõmixta, sed de iure cõsiderantur separata a bonis hæredis, tenetur inuentarium præferre, ne cõmixtio fiat, & ipsa hæreditas adhuc habetur pro nascente, tanquam si non fuisset adita per *l. fin §. in computatione. Cod. de iure deliberandi.* vt per Baldum, Cartium, Ioan. Decium, la Roin. Pariſ. tenet Roland à Valle *in tract. de confectione inuentarij, §. decima utilitas. a n. 1. cum seq. vol.* 131. Pudmuncius *in tract. de inuentario. d. §. 12. a num. 19. & seqq.* Pedemon. *decis.* 181. *num.* 18 *& seqq.* Surdus *decis.* 310. *a numer.* 13. *& seqq.* Tiberius Decianus, *cons.* 11. *a num.* 198. *cum seqq.* Gaspar. Anton. Thesaurus *quæst. forens. lib.* 3. *quæst.* 55. *num.* 4. &c. innumerabiles pene Doctores congerit Antonin. Amato. *variar. resolut. tom.* 1. *resol.* 56. *num.* 5. *& a num.* 3. qui etiam *num.* 6. dicit, quod virtute inuentarij hæreditaria loco vnius personæ, & hæres loco alterius distinctæ, & diuersæ separatæ habentur. ex Mantica *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 16. *tit.* 20. *num.* 31. *volum.* 2.

27 Ex quo infert Franchis *in decis.* 246. *a num.* 9. *cum seqq.* post plures alios Doctores, quod quoad hæredem, qui simul est creditor hæreditatis, idem operatur inuentarij confectio, quod separatio quoad creditores hæreditatis. & quod hæres confecto inuentario loco alterius personæ distinctæ ab hærede sit habitus, ac respectu creditorum separatio non procedit nisi potentibus separationem. *ex text. in l. 1. §. quæsitum est. ff. de separat.* imò omnia iura illius tit. *ff. & C de separationibus.* dum tractant de effectibus separationis, loquuntur conditionaliter, si separati postulentur. Quæ doctrina verissima est, licet nullo citato contrarium voluit Surdus *d. decis.* 310. *n.* 12. putans quod vbi adest beneficium inuentarij, nec hæres, nec creditores indigere postulatione, & impetratione separationis, arguendo de hærede ad creditores, cùm sit diuersa ratio, quia respectu hæredis per inuentarium separatio indicatur à iure, & in eius fauorem tantum non defuncti nec eius creditorum, vt bene aduertit per Franchis *loc. cit.* at in creditoribus iura sua expressa postulantia expressam separationis petitionem.

29 Et quod hæres conficiens inuentarium possit petere creditum, quia consideratur persona extranea ab hæreditate, & petere separationem, licet ad id non egeat; probat latè Surdus. *d. decis.* 310. *a num.* 13. *cum multis seqq.* & alij plures

mox citandi. & *decis.* 92. *num.* 7. *seq.* pro quo est *textus expressus* cuius ipse nouissimi *l.* 1. *§. fin.* 26 *ff. de separationibus.* ibi, *Etenim si ita hoc est, necessarium hæredem secum cum libertate separare posse separationem: scilicet ne si non exegerit bona patroni, in ea causa sit, vt quidquid ipse ea adeptus fuerit separetur, sed & si quid ei a testatore debetur, vbi ante additionem & commixtionem permittitur hæredi separationem postulare, & suum creditum recipere*, quod procedit in hærede adeunte tamen cum beneficio inuentarij, repræsentante hæreditatem inuentem, & hactenus comprobati: vide plures doctrinas omnino cõducibiles per Antonin. Amatum. *ubi supra in resol.* 56. *ex num.* 1. *cum seq.* Ex quibus constat fine in- 30
uentario hæreditate adita separationem peti non posse ab hærede, cum eo tamen libere ad separanda bona, quæ de facto fuerunt commixta cum bonis hæredis, fieri debet diuisio separata, ligantur, vt optime probat Surdus *d. decis.* 303. *a num.* 6. *& sequentibus.*

Et in nostris terminis, quod si hæres ex alia causa sit creditor hæreditatis per additionem cum beneficio inuentarij, quibus non fit hypotheca in bona, sed personalis, petere suum creditum in concursu creditorum ad bona defuncti formatum; probat expressè Auend. *de consil. quæst.* 95. *num.* 7. ex eo 32
quod beneficium inuentarij reddit hæredem tutum ab omnibus damnis, in quæ incidisset, si simpliciter adiuisset. *in l. fin. §. & si præfatam. C. de iure deliberand.* & latissime traditis per Rolandum *in tract. de confectio. inuentarij in 4. p. §. 1. est utilitas. fol.* 96. quia constituit hæredem, ac si hæreditatem 33
non adiuisset. *ex d. l. fin. §. in computatione.* hæreditas enim adita cum beneficio inuentarij fingitur 34
non adita. Fabius Turretus, *cons.* 8. *num.* 10. *lib.* 1. Bertazolus *cons. ciuil.* 5. *num.* 22. Ioan. Anton. Manguil. *in tract. de euictionibus, quæst.* 10. *num.* 8 *& a num.* 6. ex doctrina Baldi *ibidem colum.* 2. *a num.* 3. quam allegat Rolandus, quod hæres potest cita- 35
tis creditoribus, & legatariis hæreditatis separationem bonorum implorare pro suo credito, quod & idem dixit *in l. delicori n.* 3. vbi Alexand. *n.* 4. *C. de pactis.* & ibidem etiam tenuere Iason, & Decius *n.* 17. & Curtius Sen. *num.* 11. dicens quod 36
hæres duas repræsentat personas, suam nempe, & testatoris, latissimè prosequitur Rolandus. *vbi supra in* 10. *utilitate, per totam. fol.* 131. plures referens, & Beccius *cons.* 113. *num.* 89. Pedemonta. *decis.* 181. videndus Auendanus *loco cit.*

Et quod creditor, qui heres est debitoris sui, ven- 37
dita hæreditate, possit ab emptore consequi suum creditum, & vti retentione pro sui satisfactione, latissimè comprobat. ad partes disputãs videndus Ioan. Anton. Manguil. *in tract. de euictionibus, in q.* 40. *per totam.* vbi etiam agit, quando hæreditas ipsa fuit euicta, & vide etiam eundem *in quæst. sequenti.*

Et quod ad hoc, vt hæres adiens cum inuenta- 38
rio possit suum creditum consequi ab hæreditate, debet eiusdem creari defensor. & contra eum dirigere libellum, citando creditores hæreditatis, plures dixerunt ex theorica Baldi *in l. decisiones. C. de pactis. num.* 1. *versus sed contra ipse. & in l. fin. §. in computatione. n.* 4. *C. de iure deliberand.* Rolando à Valle *de inuentario. quæst.* 10. *inter diuersos, incipit decima est utilitas. num.* 8. *& seq. pag.* 86. Sebastian. Monticul. *de inuentario. quæst.* 234 *num.* 130. *inter diuersos. pag.* 256. Surdus *cons.* 32. *num.* 32. *& cons.*

*conſ.*138.*num.*25 *lib.*6.Virgilius *de legitim. cap.* 11, *num.* 17. *verſ.ſecunda ſit, & verſ. tertia. vid* , optime Cacianus *rem* 5 *diſceptat.*932.*num.*13.& 14. Trentacinquius *variar.reſolut. lib.* 3. *reſol.* 5. *de ſolution.monet.* Amat.*variar. reſolut.* 56 *num.* 21. *cum ſeqq.*Noguerol. *allegat.*36 *num.*31 *quibus allegat.* 1. *num.*5. poſt Manticam *de tacit. conuentio. lib.* 11. *tit.* 17. *ſub num* 8. & Bolognet. *in leg.* 1. *num.* 329.

39 *ff.de legat* 1. affert, quod licet teſtator pro ſolutione legati obligat bona hæredis,adhuc eo conficiente inuentario,bona non remanent hypothecata,vide eundem *n.*103.

40 Illi tamen creditores defuncti,qui nouandi animo nouiter contraxerunt cum hærede ſequenti eius fidem,vel accipiendo cautiones,aut pignora, imperationis beneficium amiſerunt.*leg.*1.§. 8. *illud ſciendum,cum multis aliis* §. *ſeqq. ff. de ſeparationibus.*

41 *Item ſciendum eſt,* inquit Conſultus,*in* §. *item ſciendum* 15.*eiuſdem leg.*1.) *vulgo placere , creditores quidem hæredis , ſi quid ſuperfuerit ex bonis teſtatoris, poſſe habere in ſuum debitum , creditores vero teſtatoris ex bonis hæredis nihil. Cuius rei ratio illa eſt* (inquit conſultus ,) *quod qui impetrauerint ſeparationem , ſibi debent imputare ſuam facilitatem, ſi cum eſſent bona idonea hæredis , illi maluerint bona potius defuncti ſibi ſeparari , hæredis autem creditoribus,hoc imputari non poſſit,ac ſi creditores defuncti deſiderent,vt etiam in bonis hæredis ſubſtituantur, audiendi non ſunt, ſeparatio enim , quam ipſi petierunt,eos ab iſtis bonis ſeparauit* , &c. conducit etiam

42 *leg.* 3. §. *fin. ff. de ſeparationibus.* In hæc. *Sed in quolibet alio creditore , qui ſeparationem impetrauerit,probari commodius eſt, vt ſi ſibi dum ex hæreditate ſeruari non poſſit. Ita demum aliquid ex bonis hæredis ferat , ſi proprij creditores hæredis fuerint dimiſſi , quod ſine dubio admittendum eſt , circa creditores hæredis. Dimiſſis hæreditariis , leg. ſi creditores* 5. ibi, *ſed ſi illis ſatisfactum fuerit , quod ſupereſt tribuetur propriis hæredis creditoribus , ff. de ſeparatio.* Ex quibus , & aliis , illius tituli iuribus

43 hæc correlatiua diſplicitio deducitur,quod petita per creditores defuncti ſeparatione non habent recurſum ad bona hæredis qui adiuit ſine inuentario , quouſque ex iſtis ſatiſfiant hæredis creditores, nec è conuerſo creditores heredis non habent recurſum ad bona defuncti , niſi prius di-

44 miſſis & ſolutis iſtis creditoribus, qui ſeparationem poſtularunt,ceſſante autem ſeparationis poſtulatione creditores defuncti cum creditoribus hæredis concurrunt ad omnia patrimonia ſeruata gradus , & priuilegij prærogatiua *ex l.* 1. §. 14. *quæſitum.* ibi , *hos enim cum creditoribus hæredis numerandos.*

45 In ſuper animaduertendum erit,quod licet ſeparatio non poſſit peti niſi intra quinquẽnium à die aditæ hæreditatis, vti expreſsè determinat text. *in leg.*1. §. *quod autem , ff. de ſeparationibus.* quem textum intellexit Gaſpar Anton. Theſaurus *lib* 3. *quæſtionum forenſ. quæſt.*5 5.*ſub num.* 7. obiter tamen quod procedat in hærede petente ſeparationem,(non reſpectu creditorum,quibus durũ eſſe dicit,taxare tempus ſui iuris;)quamuis tex.diſpoſitio generalis videatur , & vniuerſalis cunctos cõprehendens ſeparationis poſtulandæ ius habẽtes,tamen iuri conſonum mihi videtur intellectus ad *d.*§.quod autem,traditus à Theſauro,qui maxime procedit , prout ibidem ipſe Theſaurus affir-

46 mat,quinquennium non currere creditoribus debitoris quando in vita ſua debitor litem concurſus formauit nec etiam dum litem proſequuntur cum hærede,vel ab eo poſtula ſit ſua credita;quia quo vſque determinetur,ſeparationis tempus debet ſuſpendi,cum reſpiciat potius executionem,& exactionem, quam doctrinam poteſt fundare ex iis, quæ abundè diximus in noſtris commentariis de *Retentione Bullarum* 2. *part.*c.5 *per totum.*

Eodem loco refert ipſe Theſaurus,quod capta 47
lite concurſus creditorum,vt continuata cum hærede interim multa bona hæreditatis alienata, & virtute ſeparationis fuerunt tertij poſſeſſores condemnati ad relaxationem bonorum in cauſa concurſus , & bis fuiſſe per Senatum determinatum teſtatur.

His, & proxima cauſa eſt illius,qui habet ad- 48
miniſtrationem,vel diuerſas adminiſtrationes,ſeu ſocietates, aut diuerſas negociationes, etenim ſi formauerit concurſum inter ſuos creditores,ſeparandi ſunt à creditoribus adminiſtrationis,quam gerit,& ſocietatis , iſte namque debitor duas repræſentat perſonas, ſuam ſcilicet , & adminiſtra- 49
tionis,& ideo contrahens intuitu,& contemplatione ſuæ propriæ perſonæ, contractus nihil influunt in adminiſtrationem, nec ſocietatem , ſed vnũquodque, ſicut procedit à diuerſa, & ſeparata cauſa,ita ſeparatam,& diſtinctam habet rationem, & diſtinctos libros , & contractus , atque creditores vnius negociationis non confunduntur cum creditoribus, & contractibus alterius negoci- 50
ationis,ſocietatis,& adminiſtrationis,ſed iudicantur,ac ſi à diuerſis perſonis celebrarentur.Ita Alexand. *conſ.* 139. *inſpectis ſcripturis num.*2. & 3. *lib.* 5. Ancharanus *conſ.* 400 Cumanus *conſ.* 172. Petrus de Vbaldis *de duob fratrib.part.*14. *num.* 3. Petrus Caualinus *conſ.*121.*num.* 9.& 10.*lib.* 2.& cum aliis Giurba *ad ſtatut. Meſſanenſ.cap.*9.*gloſſ.*9. *num.*12.& Caualinus *d. conſ.*121. *num.* 16.& 17. vbi propterea ſubdit, eſſe differentiam inter debitum ſociale,& debitum proprium alicuius ſocij, 51
Nouarius *deciſ.*159.*num.*2. & *ſeqq.* Salicetus *in l. eius in fin. Cod. de compenſationib.* Coſta *de remed. ſubſidiar.remedio* 119. *a num.* 12. *cum ſeqq.* Fontanella *de pactis clauſul.* 4.*gloſſ.*19.*part.*2. *a num.* 53. Gratianus *in diſceptat* 964. *à num.*1. & *ſeqq tom.*5. & *melius in diſceptat.* 948. *per totam.* Vbi loquitur de debitore ex propria perſona,& ex iure hæreditario,vt non compenſent.

Hinc Magonius *deciſ.Lucenſ.*1. *num.* 26.& 27. 52
in hæc inquit , *nos autem verſamur extra hanc difficultatem, quoniam hæ ſocietates non habebant eadem nomina,nec comprehendebant eaſdem perſonas,& propterea cenſetur diuerſa , nam licet quis ſocius ſit in vna,atque altera ſocietate ſi tamen in vna ex ea adſit alter, qui non ſit in alia, facit differri vnam ſocietatem ab alia.* Idem probat Ancharanus, Vbaldus, Petrus Cauelinus, & Giurba iam citati , ſequitur Noguerol. *allegat.*11.*n.*148.

Atque ideo ex diuerſitate negociationum , ad- 53
miniſtrationum , & ſocietatum reſultat , quod vnius creditores, alterius negociationis creditores eſſe non poſſint,nec ſocij vnius ſint obligati ad debitum alterius.*leg.procurator.*5.§.*ſi plures, ff. de tributoria.* Cuius ſunt verba , *ſi plures habuit ſeruus creditores , ſed quoſdam in mercibus certis tam omnes in eiſdem confundendi erant , & omnes in tributum vocandi ; vt puta duas negotiationes exerce-*

bat,

bat, (nempe fagariam, & limcariam) & separatos habuit creditores. puto separatos eos in tributum vocari, vnusquisque enim eorum merci magis, quam ipsi credidit, sed etsi duas tabernas eiusdem negotiationis exercuit. & ego fui taberna, (verbi gratia) quam ad Bucinum habuit, ratiocinator, alius eius, qui trans Tyberim, aquissimum puto, separatim tributionem faciendam, nec ex alterius are, merceve alij indemnes fiant, alij damnum sentiant. vbi hoc idem notant Paulus, Angelus, & Albericus, caterive Doctores. Paulus *cons.* 285. *num.* 3. *lib.* 3.

54 ibi, *Cum enim creditores cambij in his, quæ reperiuntur in Bancho præferendi sint aliis extraneis creditoribus. d.* §. *si plures, cum sequentibus, magnum esset præiudicium alicui, si contraheret occasione negociationis Banchi, & tamen in chartulario Banchi non describeretur,* Romanus *singulari.* 575. Straca *de decoctoribus. p. vlt. num.* 20. & 21. *vbi num.* 22. recedit à Raphaële *cons.* 172. *Titius, & secus dicente.* §. *si plures loqui in seruo, & non in homine libero.* Decianus *cons.* 108. *num.* 24. 29. 30. & 31. & 52. *lib.* 2. Magonius *decis. Lucens.* 1. *per totam.* Toro *in compendio. decis. tom.* 2. *littera C. vers. creditor licet posterior. col.* 5. & *vers.* 3. *præferendi sunt. pag:* 119. vbi ponderat *d.* §. *si plures,* Giurba *ad statut. Messanens. c.* 9. *glossa* 9. *num.* 11. & 12. Caullus *cons.* 121. *num.* 9. & 10. *volum.* 2. Tuscus *lib.* 3. *littera S. concl,* 296. *num.* 24. legendus *à numer.* 25.

55 vbi probat, creditores socij non posse concurrere cum creditoribus sociatis in rebus ad societatem pertinentibus, quod etiam resoluit Paulus de

56 Castro *cons.* 345. *lib* 2. vbi quod creditores societatis præferuntur in bonis illius creditoribus socij. Felicius *de societate officior. c.* 31. *n.* 24. Costa Siculus *cons.* 55. *n.* 2. & 4. *cum seqq.* latè Fontanella *de pactis nuptialibus. tom.* 1. *clausul.* 4. *glossa* 9. *p.* 2.

57 *ex num.* 52. vbi, quod creditores hypothecarij socij non præferuntur in bonis societatis creditoribus personalibus. Rota *decis.* 193. *num.* 18. & 19. *tom. vnico. diuersorum edito Venet. anno* 1556. *vel* 5. *in recent.* Gratianus *tom.* 5. *disceptatio.* 964. *n.* 1.

58 *vsque ad* 5. vbi post alios Doctores affirmat, tam in creditoribus socij ante societatem contractam, sicut & post eam. Buratus *decis.* 514. *per totam.* Noguerol. *allegatione* 11. *à num.* 148. & *seqq.* vbi,

59 quod diuersitas personarum arguit diuersitatem negociationum, administrationum, & societatum, & quod vnius creditores, alterius negociationis creditores esse non possunt, nec vnius socij obligati sunt ad debitum alterius.

60 Hermosilla *ad l.* 49. *tit.* 5. *p.* 5. *glossa* 6. *sub num.* 9. *fol.* 223. *col.* 4. *ad medium. tom.* 2. dicens quod creditores vnius ex socijs anteriores societati ex ea plures prætendere non possunt, quàm illã partem quæ ad suum debitorem spectat, & capitale, si quod socius à principio habuit, nec ius habent ad capitale aliorum socioruu, nec ad partem lucri ad eos spectantem; vt in fortioribus terminis, de creditore particulari vnius socij, qui præferri potiori creditori contendebat, qui merces credidita pecunia sociis vendidit, respondit Magonius

61 *Lucens. decis.* 1. Fontanella *d. pactis nuptialibus. clausula* 4. *glossa* 9. *p.* 3. *ex n.* 51. *vsque ad n.* 63. vbi cum Magonio, Ronchegalo, & Borgnino dicit, debitum, & creditũ societatis esse diuersum à debito, & credito socij particularis, ex eo, quia quod est debitum, & creditum in communi, non est debitum, & creditum in particulari alicius: & latissimè progreditur videndus *à n.* 51. *cum multis seqq.*

Et ex hac diuersitate negotiationum, & administrationum illud quoque fluit, quod debitum ex vna, non potest compẽsari cum debito ex alia negotiatione. Cauall. *cons.* 121. *n.* 16. & 17. *l.* 2. Nouar. *decis.* 159. *n.* 2. *per tot.* Noguerol. *allegat.* 11. *n.* 138. 62

vbi etiam, quod non admittitur compensatio per debitorem societatis opposita de credito particulari, quod habent aduersus aliquem ex sociis. ibidem probat Ronchegalus *in l. si duo. num.* 6. *ff. d. duobus reis.* Borgnenus *de tutore, & curatore. n.* 220. 63
Fantanella *de pactis, vbi proximè num.* 63.

Verissima est etenim conclusio, quod non potest fieri compensatio de debito vnius negociationis vel administrationis, cum debito nomine proprio, vel alterius diuersæ negociationis; quia fieret compensatio de debito alieno ad debitum proprium, Socinus *in l. in ea in fin. C. de compensatio.* ex Bald *in l. eius n.* 5. Bart. Salicet. & alij *eodem tit.* Vbald. *de societate. p.* 5. *quæst.* 32. *num.* 36. Rota Genuens. *decis.* 26. *num.* 3. Martianensis *cons.* 49. *n.* 21. Ancharranus *cons.* 400. Laurent. de Pinei *in cons.* 156. *num.* 4. Papiensis *in forma libelli respons. rei, in gossa. Saluis aliis. num.* 15. & 16. Grassis *de ex-exceptionibus* 16. *num.* 54. Sebastian. de Medices *in tract. de compensatio. quæst.* 14. *num.* 1. & 2. *p.* 2. *p.* 1. *tom.* 3. Pedrocha *cons.* 28. *num.* 14. & 15. Bursatus *cons.* 106. *num.* 2. Magonius *decis.* 1. *Lucens. num.* 21. & 32. & *per totam.* Socinus senior. *cons.* 65. *in fin. lib.* 4. Riminaldus *consil.* 69. *post num.* 10. Escobar *de ratiocinys. cap.* 36. *num.* 6. Turret. *cons.* 10. *num.* 15. & 16. *lib.* 2. Bardellon. *cons.* 166. *num.* 2. *volum.* 2. Scaccia *de commercijs, & cambijs* §. 1. *q* 1. *num.* 450. *fol.* 115. & §. 6. *glossa* 1. *num.* 95. *fol.* 654. Ponte *cons.* 70. *num.* 29. & 30. *lib.* 1 Felicius *de societate cap.* 30. *num.* 67. Schenard. *cons* 62. *num.* 153. Menochius *cons* 746. *num.* 4. Cardinal. Tuschus *cons.* 490. *num.* 73. *littera C.* Felicianus de Solis *de censibus, tom.* 2. *lib.* 4. *cap. vnico. num.* 13. Seraphinus *decis.* 1214. Riccius *collectanea.* 2445. *vers. sed. nota.* Anton. Faber. *C. de compensatio. lib.* 4. *tit.* 23. *definit.* 8. & 17. Ludosius *decis.* 366. *numer.* 1. 2. & 7. plenè Antonin. Amato. *variar. resolut.* 17. *à principio. & num.* 4. plurimos alios allegat, & benè tractat articulum hunc. Optimè etiam Gratianus *disceptatio* 948. *in principio. tom.* 5. qui licet loquantur ferè omnes, quando compensatio fit de credito nomine alieno ad creditum nomine proprio puta quando tutor, socius, ad ministrator, aut curator agit pro credito nomine proprio, debitor vult compẽsare illi creditũ, quod actor debet nomine alieno tanquam tutor, socius, curator, & administrator, vt non admittatur compensatio; tamen videndus est Antonin. Amato. *d. resol.* 17. *ex n.* 2. *& seq.* contendens, compensationem debiti alieni ad commodum compensare volentis esse admittendam, puta quo hæres petit debitum nomine proprio, vt ei obiiciatur compensatio crediti, quod sibi debet nomine hæreditario, & quod agens debet tanquam hæres: adde Gratian. *d. c.* 948. *à princ.* 64 65 66

Constans tamen resolutio est, debitorem conuentum posse creditori agenti opponere compensationem debiti alieni, si tamen habeat iura cessa in sui commodum contra debitorem agentem per *l. cui. C. de compensation.* vbi communiter Doctores Castrens. *num.* 2. de communi testatur Medices *de compensat.* 1. *p quæst.* 11. *num.* 2. *d. quæst.* 43. *num.* 1. *& seqq.* Socin Iunior. *cons.* 147. *num.* 4. *vol.* 3. Natta *cons.* 101. *num.* 16. Rota Genuens. *decis.* 28. *num.* 5. 67

Tindarus

Tindarus *de compensatione num.* 53. *& seqq.* Rota *cons.* 65. *n.* 20. Amato. ex aliis *d. resolut.* 17. *ex n.* 6. vbi de ratione, quia sequuto titolo cessionis, debitum non dicitur iam alienum, sed proprium, & ad proprium commodum compensatur, licet non proprio, sed diuerso nomine, nempe cessionari debitori compensationem opponenti pertineat, de quibus, nos latius *infra* 3. *part. cap.* 6. *§. vnic.*

69 Ex hactenus abunde comprobatis rectè infertur ad possessorem maioratus iudicium concursu formantem tam de bonis vinculatis, quam de liberis à se possessis inter creditores, quorum aliqui obligatum habet maioratum, Regia licentia tempore antecessorum possessoris; aliqui vero bona libera, vt inter hos bonorum separatio, & distinctio facienda sit, vt illi bona maioratus persequantur, & in se sua credita tantum exigant: isti vero bona libera, quæ duntaxat habent obligata, hac tamen
70 distinctione, vt semel dimissis, & satisfactis creditoribus maioratus, ex eius fructibus posterum satisfient etiam creditores ad bona libera possessoris maioratus, cuius fructus ad eundem vti bona libera pertinent, si alia bona libera non sufficiant eorum creditorum satisfactioni, at vero creditores maioratus, etiam dimissis creditoribus bonorum liberorum, ad hæc non recurrent, quia maio-
71 ratus possessorem obligatum non habent; nec huiusmodi bona, & patrimonium eius, vt constat ex iuribus citatis suprà *à n.* 41. *versiculum sciendum est.* Iste discursus cum pendeat à notissimis iuris regulis, & principiis, de quibus abunde *in* 3. *p. cap.* 15. *per totum*, & quæ in toto, *hoc c. à principio comprobauimus.* Et in terminis videnda plura infra *hac* 1. *p. cap.* 26. *§. vnic. per totum*, longiori non eget comprobatione.

72 Et ex identitate rationis, idem erit dicendum, quando creditor concursum formans habet plures maioratus distinctos, & separatos, & singuli singulos separatim habent suos creditores ex facultate Regia, vt ad exactionẽ, & solutionem non sint confundendi, sed separandi, vt singuli maioratus suos proprios creditores agnoscant, & ne quod ab vno maioratu debetur, alter grauetur, nec ab eo exigatur, qui obligatus non est, ex celebri text. *in leg procuratoris* 5. *§. si plures, ff. de tributoria actione*, ibi, *ne alterius re, merceve alij indemnes fiant, alij damnum sentiant.* Et quæ in eius exornationem, & comprobationem diximus supra *à n.* 53. *cum sequentibus vers. atque ideo ex diuersitate*, &c. quia omnia rectè applicantur huic nostræ resolutioni.

73 Infertur etiam ex diuersitate patrimoniorum, & separatione bonorum, per necessariã consequentiam, quod licet vnus ad omnia dandus sit administrator per iudicem concursus, liberationes, delegationesve (valgo Libranças) sunt adeò expediendæ, & separatim dandæ creditori respectiuè ad ea bona, & maioratum tantũ quæ, quemve habet ipse creditor obligatum, iuxta tenorem sententiæ graduationis, in qua distinctè, & separatim vnusquisque creditor graduandus erit signanter
74 ad singula patrimonia, aut maioratum, quam sententiam præ oculis semper habere tenetur Administrator, vt hac distinctione attenta, soluat creditoribus, tametsi liberatio creditoribus expedita non distinguat, sed generaliter sit expedita, ad hunc enim finem separatio postulatur, ne credita confundantur, ex hactenus abundè consideratis à principio huius cap.

Insuper infertur ex hac separatione, & diuersi- 75
tate patrimoniorum & maioratuum, quod dimissis iam, & integrè satisfactis creditoribus vnius matrimonij, aut maioratus, pro ea parte extinctum manet iudicium concursus, separatam enim causam habet. Et quia creditores alterius patrimonij, aut maioratus ad illud, illumve non habent regressum, nec recursum, ac ideo nihil est, quod eius respectu saltem impedire possit concursus extinctionem, & dissolutionem, ad latè tradita *infertus C. fin. per totum 3. part. & cap. 1.*

Ex omnibus tandem radicem illud vtilissimum, & af- 76
fidue contingens in iudicio concursus adnotandum, quod obligatus fideiussor pro alio ad vnum genus negociationis, vel mercantiæ, & ad certam causam non tenetur pro debito contracto à principali ex alia causa, seu genere negociationis, extra illud, ad quod fuit obligatus, nec aliud negociationis genus si fideiussio, (cui natura restricta) extendi potest, quia diuersarum negociationum, diuersi sunt fines, & diuersæ obligationes *l. eumque §. non tamen, ff. de institutoria actio. leg. Titianus, ff. quod cum eo.* Pro quo est celebre *cons. B. aldi* 142. *a nam* 1. *lib.* 5. *& cons.* 187. *lib.* 4. Noguerol. *allegat.* 16. *à num.* 19. *&* 25. Rauden. *decis. Pisana* 4. *num.* 156. *cum multis seqq.* optimè Cardinalis Mantica *de contractibus lib.* 16. *tit.* 14. *num.* 4. *& num.* 5. *tom.* 2. & ad hoc videnda est elegant. & singularis *decis.* 88. Marij Giurba *num.* 5. *&* 8. ad plurima huius materiæ conducibilis.

Quam resolutionem latius prosequitur Maurus Aretinus *de fideiussorib. 2. part. principal. fact. 5. c. 2.* 77
a nam. 34. *cum seqq. fol. mihi* 512. *& seqq.* qui *ex n.* 34. *vsque ad* 36. tractat, quod fideiussio, restricta ad certum, & limitatam rem & causam, non possit ad aliam extendi, ex Surdo *decis.* 212. *num.* 2. Enrigio *de fideiussorib cap.* 20. *§.* 26. *a num.* 30. & aliis pluribus, *& in num.* 37. *& seq.* quod fideiussor pro 78
aliqua arte, puta cambij, non dicitur fideiussor pro debitis lanæ, piperis, pannorum, & similium extra artem cambij ex Petro de Vbaldo *in tract. de duobus fratribus, in* 8 *part. quæst.* 4. Felinus *in cap. cum ordinem n.* 12. *de rescriptis.* Castrens. *cons.* 285. *ad medium col.* 3. *lib.* 1. Bald. *cons.* 142. *quidam Odoris su. lib.* 5. *& cons.* 187. Gentilitas *lib.* 4. vbi vult, quod qui simpliciter fideiussit pro campserio, quod fideliter exercebit artem suam, sibi campsor efficiatur fallitus, & intrẽt creditores in concursu; 79
non tenebitur fideiussor ad debita mercãtilia cãpserij extra illam artem. Etiam si fecerit debitorem in libro campserij, nam fideiussio restricta ad certum genus negociationis, ad aliud genus non extenditur, etiamsi causa sit permixti generis, quia non censetur inducta obligatio *leg. Titiæ textores, ff. de legatis* 1. *leg. hoc legatum, ff. de legatis* 3. Baldus *d. cons.* 142. *num.* 1. Petrus Vbaldus *de duobus fratribus part.* 8 *n.* 41. Cardinalis Mantica *d. lib.* 16. *tit.* 14. *num.* 15. Iason *in leg. age cum Geminiano, nu-* 80
mer. 10. *Cod. de transactionibus*, & idem Maurus Aretinus, *vbi supra ex* 42. quod fideiussor pro pecuniis debitis exemptione mercium non tenetur pro pecuniis quas principalis debet ex cambiis, licet cambia fuerint respectu debitoris ex emptionibus mercium, *& ex n.* 45. quod obligatus fideiussor pro mercibus habendis, non obligatur pro 81
iam habitis.

Et quamuis Noguerol. *in d. alleg.* 16. *à n.* 19. vo- 82
luerit limitare hanc conclusionem, quando fideiussio ad certum, & limitatum genus negociatio-

nis,

nis, vt extendatur ad aliud diuersum, quando verba fideiussionis sunt multum prægnantia, vt puta ex quacumque causa, & quomodocumque, & qualitercumque, tamē Doctores omnes, quos allegare hæc verba generalia non trahunt ad genus diuersum; sed ad dependentia, & connexa, seu aliter tangentia illud genus negociationis contentum in fideiussione, prout latissimè probat ipse Maurus Aretinus *à n* 81. quem allegat ipse Noguerol, ac pariter, Bobadilla, Gutierrez, & Mastrilus de Magistratibus *lib.6.cap.*11.*num.*34. *& à n.*31. qui loquūtur quando verba generalia expressè contineant aliam causam, quamlibet diuersam, & separatam ab illa, pro qua principaliter obligatur fideiussor, & videndus Castillo *tom.* 4. *cap.* 42. *per totum, & cap.*41 *à n.* 44. *&* 76. qui plurimas congerit similes doctrinas.

83 Quibus finitimum est, quod sicut Dominus, qui aliquem præposuit ad certum genus negociationis, vel artis, aut tabernæ, non tenetur pro contractibus gestis à Præposito extra genus tabernæ, & negociationis, textus est optimus, *in l. cuicumque 5.§.non tamen omne, ff. de institoria actione,* ibi. *Si eius gratia, cui præpositus fuerit, contractum est, id est dumtaxat ad id ad quod eum præposuit* , &c. cuius rei prosequitur varia exempla textus *in l.*1.*§. non autem ex omni causa prætor dat in exercitium actionem, sed eius vel nomine, cuius ibi præpositus fuerit, id est, si in eam rem cui propositus fuit, vt puta si ad onus vehendum, locatum sit, aut aliquas res emerit vtiles nauiganti. ff. eodem tit, l sed etsi pupillus,* 11. *§. conditio autem præpositionis seruanda est. ff. eodem.*

84 Ita etiam ipse mandatarius Præpositus, & administrator finita administratione, vel mortuo, non tenetur pro contractibus, administrationis nomine, & contēplatione à se gestis, & quādo secus, vide latissimè de regula, & limitationibus per Genuensem *decis.*14. *per totam,* plurima per Guzman *de euictionibus, quæst.5.à num.*85. *& seqq.* Manguillam *cod.tract.quæst.*186. *&* 187. *per totas.* Parlador. *lib* 2. *cap. fin.*5. *part. à num.* 2. *&* 3. & text. *in l. fin. ff. de institor. actio. l. si non subscripsisti, Cod. de administratione tutorum,* pro cuius exornatione, vide Bobadillam *lib.*3. *cap.* 8. *num.*70. & Parlador. *d. cap. fin.*4. *part.* §.3. *num.* 3. Amator Rodriguez *de executione, cap.*4. *à num.* 30. & latè prosequitur Caldas Pereira *de ex inctione empbyteu. cap.* 15. *à n.*50. *& seq.* Gutierrez *de tutelis, n.*22. Vaio *in praxi tom.*2. *lib.*7. *quæst.*121. *n.*4. *& per totam.*

85 Et quando administrator videtur intuitu, & contemplatione administrationis, vel suæ personæ contrahere, & ex quibus coniecturis vnum ab alio distinguatur, & cognoscatur, vide latissimè per Hermosillam *tom.*1 *lib.*7. *tit.*1. *p.*5. *glossa* 4. *per*
86 *totam, ex fol.*66. vbi etiam copiosè per regulas, & limitationes, quando institor, vel administrator teneatur finito officio ex contractibus à se gestis durante administratione vel institione, & per Nos *de Regia protectione,* 4. *part. cap.*8. *à num.*285. *vsque ad num.*300. & vltra ibi allegatos Doctores, vide Menochium *lib.*3. *præsumptione* 46. Castillo *tom.*6. *cap.*150. *num.*4. Hermosilla *ad l.* 49. *glossa* 1. *per totam,* maximè *n.* 4. *tit.*5. *part.*5. *tom.*2. *fol.*219. Giurba *d. decis.*89. *à num.*11. *& sequentibus* , latissimè Periera *de emptione, & venditione, cap.* 7. *per totum.* præcipuè *à num.* 19. Menoch. *lib.*5 *præsumptione* 39. *à num.*18. Alexand. Ludouis. *decis.* 172. *à num.*4. *& sequentibus* , & *ibi* Oliueri, Beltrami, Surdus *consil.* 19. *num.*29. *&* Noguerol. *allega-*

tione 20. *à num.* 33. *cum sequentibus & à num.* 59. *& sequentibus,* latè etiam Guzman *de euict. q.*53. *per totam,* & præ oculis semper habebis, singularem textum *in l. si pupillus,* §. 1. *ff. de negotiis gestis,* & multum interest hoc cognoscere, quia si no- 87
mine proprio contrahit administrator, ei, & in cum competunt actiones directè, siverò contemplatione administrationis, vel alterius, isti, & in istos creditores dirigunt actiones absolutè ex *d.*§. 1. ex Doctoribus citatis.

Et quod Dominus obligatur ex facto institoris, 88
si in his versemur in quibus fuit institutus, & quod contraxisset nomine præponentis, maximè si proponentis nomine credidisset, & quod si pecunias depositas non cōsumpsit institor in negociationem ad quam fuit præpositus teneatur Dominus, & etiam si eas non apposuisset in libris cambij, & etiamsi in suos vsus conuerterit institor, quod non imputauit creditoribus, sed Domno præponenti, & de ius facto, & dolo commisso Dominus creditoribus teneatur; & circa plurima alia, & de diuersitate librorum cambij, & de fide eis danda; latissimè videndus Giurba *decis.*88. *à princ. & à n.* 9. *& seqq.*

CAPVT X.

Creditor, cui à suo debitore consignati sunt annui reditus, vel bona, ex quorum fructibus sibi soluat, quale ius adquirat, & an cogatur illa in concursum conferre. Vel an cæteri creditores etiam hypothecarij cum eo prælatiuè concurrere, vel redditus exactos, & consumptos auocare possint.

SVMMARIVM.

*Consignatio alicuius rei in solutum, ad quod contractus genus referatur. n.*1.

*Consignatio contractus emptionis, & venditionis videtur. n.*2.

*Consignatione facta alicuius rei in solutum, extinguitur prior obligatio. n.*3.

*Consignationis verbum, an translationem importet dominij. n.*4. *&* 6.

*Consignatio solum importat administrationem, quando in consignatione nulla subest causa ad transferendum dominium. n.*5.

*Annuum legatum præstandum ex fundi redditibus non inducit ius hypotheca, nec afficit tertium fundi possessorem. n.*7.

*Nisi fundus ipse consignetur pro alimentis legatis. n.*8.

*Quando causa demonstrationis consignantur certi fundi redditus pro annua pensione persoluenda, sola personalis actio nascitur, quæ in tertios possessores non transit, & explicatur textus in l. fin. §. fin. D. de contrahenda empt. n.*9. *&* 21.

Secus quando fundus consignatus fuit causa dispositionis, & taxationis, quia tunc hypotheca in fundo contrahitur, explicatur textus , in l. nihil proponi 129. *D. de legat.*1. *n.*10.

Onus reditua'e ſuper fructibus alicuius fundi, obſque expreſſa hypotheca ſubrogatione impoſitum, (quæ in dubio non præſumitur) in tertium poſſeſſorem non tranſit.num.11.

Conſignatum cenſum creditori, vt ex eius redditibus ſatisfiat, in pignus accepit ipſe creditor.n.12.& 18.

Census quando ius cenſus datur creditori in ſolutum, quia tunc extinguitur debitum.num.13.

Conſignata res à iudice capta pro executione creditoris, vel alteri ab eo ſuppoſiti ſemper in pignus data videtur: & oblata pecunia cum vſuris, debitor rem cum cum fructibus recuperat n.14.

Pignus eſt reſtituendum debitori offerenti pecuniam debitam cum vſuris.n.15

Conſignatio creditori plus offerenti in ſubhaſtatione publica facta, vera venditio eſt n.16.

Creditor, qui tanquam extraneus in publica ſubhaſtatione plus offerens licitaverit, etiam per ſuppoſitam perſonam, tutus eſt, niſi enormiſſima adſit.numero 17.

Quando res ipſa, vel ius principale cum inſtrumentis cenſus actualiter traditur creditori, facto procuratori in rem ſuam, vt ex redditibus, vel fructibus de credito ſatisfiat: pignus in ipſa re, aut hypotheca contrahitur. num. 18.

Pignoris datio, ex præſumptionibus inducentibus voluntatem contrahentium, deducitur, & expenditur textus in l ſi quis & in l.2.C. quæ res pignor. habeant.num.19.

Inſtrumento tradito, ius, & res, in eo contenta traditum intelligitur.ibid.

Inſtrumentum quo titulo, & animo traditur, eodem ius, & res in eo contenta tradita intelligitur. ibid.

Pignus tacitè contrahi intelligitur, quando licet verbis contrahentium non exprimatur, ex mente eorum colligitur.num.20.

Si res, aut inſtrumenta cenſus non traduntur creditori, ſed penes debitorem remanent, & ſolum ius ad exactionem fructuum, & penſionum creditur, vt ex his creditor ſatisfiat: conſignatio hæc demonſtratiua, & ſimplex ſolutionis deſtinatio eſt, quæ pignus non inducit.num.12.

Deciſio Franciſci de Leon traditur, & explicatur, textus in l. Codicillis, alias Lucius, 88.D.de dele-gat.1.§ inſtitutio.num.22.

Afferuntur deciſiones Fontanellæ.num.23.

Nominis periculum in ceſſionarium non tranſit, quando ſolutionis gratia fuit conſignatio: & datur ceſſionario regreſſus ſi in partem, vel in totum non exegerit. Contrarium accidit in datione in ſolutum. num.24.

Poſſeſſor maioratus cedendo, aut locando fructus maioratus, nullam ius aliud in ceſſionarium tranſfert quam merè perſonale, duraturum dumtaxat per vitam poſſeſſoris.ibid.

Nominis dominium ſolutionis gratia ceſſi, ſemper remanet penes debitorem, & nullum in eo creditor adquirit ius reale.num.25.

Conſignatio, aut nominis ceſſio non extinguit debitum, niſi quando facta eſt titulo verè, & realis dationis in ſolutum, & referuntur deciſiones Rotæ. num.26.

Conſignatio, aut nominis debitoris ceſſio ſolutionis commodioris gratia facta, non inducit liberationem, quouſque cum effectu creditor exigat. n.27.

Nomen debitoris accipiens creditor titulo verè, & realis ſolutionis, debitor liberatur ipſo iure, nec de periculo tenetur.n.28.

Acceptans creditor mercatorem, aut cambium loco debitoris delegantis, tunc debitor liberatur ipſo iure & nominis periculum in creditorem tranſit n.29.

Novandi priorem debitum animus inducitur, per dationem in ſolutum.n.30.

Ceſſio nominis ſimplex debitorem non liberat: datio verò in ſolutum, ſtatim.num.31.

Delegatione facta ante actualem exactionem periculum eſt delegantis, etiamſi fateatur creditor tempore acceptatæ delegationis ſe recepiſſe pecuniam.n.32.

L litterarum. C.de ſolutionibus, ex plurimis Doctoribus exornatur.ibid.

Delegationis materia, vulgo, Libraça acceptada, traditur remiſſivè.ibidem.

Explicatur textus in l.in ſolutum.14.D. qui potior. in pignor.habeant.ibid.

Ceſſio nominis nullum ius ceſſionario tribuit, præter perſonale.num.33.

Ceſſio nominis ius reale ceſſionario tribuit, quando in conſignatione res ipſa ſpecialiter eſt hypothecata, vel res, cuius fructus conſignantur, quæ aliàs erat hypotheca ſubiecta num.34.

Mutuum receptum ſuperimpoſitis, aut gabellis, aut quando fit aſſignatio ſuper illis, obligatio hypothecaria contrahitur. num.35.

Conſignatio redituum tantum diſtat à datione in ſolutum de præſenti, quantum venditio de præſenti à venditione de futuro.num.36.

Venditio facta de præſenti cum ceſſione, aut traditione perfecta eſt, facta verò de futuro nullum ius, reale vel hypothecarium ementi tribuit, nec illi contra tertium eandem rem poſtea emincentem datur auocatio.num.37.

Conſignatio redituum, & fructuum ſolutio eſt de futuro, & ficta: & ius hypotecæ ideo non tribuit.n.38.

Tacita hypotheca non inducitur, niſi à lege expreſsè ſit conceſſa.num.39.

Conſignationem redituum, & fructuum nullibi reperitur, hypothecam tacitam habere.ibid.

Creditor, cui facta eſt reddituum conſignatio, efficitur de puro conditionalis, qui ante excuſſionem non poteſt iterum à debitore conſignante ſuum creditum petere.num.40.

Creditor conſignatarius an teneatur in concurſum conferre fructus, & reditus à debitore conſignatos, non ſolum iam perceptos, ſed etiam percipiendos: & an cæteris omnibus præferatur creditoribus. num. 41. & ſeqq.

Conſignatarius tenetur ad concurſum pendentem trahere omnia bona & iura ſibi à debitore conſignata. n.42.& n.45.

Debitor conſignando, hypothecando, vendendo, in ſolutum dando, aut aliter alienando, anteriorum creditorum iuri iam quæſito detrahere non poteſt. num.43.

Res quolibet modo alienata ſemper tranſit cum ſuo hypothecæ onere.n.44.

Conſignati reditus ſolutioni alicuius creditoris bona ſunt debitoris, & ideo concurſum à ſe factum ſequi tenentur.num.45.

Conſignatarius primus concurrens cum alio, cui poſtea eadem bona fuerunt conſignata præfertur.n.46.

Cedens ſua iura, non poteſt illa poſtea alteri iterum cedere, maximè quando procurator in rem ſuam primus conſignatarius conſtitutus fuit n.47.& 48.

Etiamſi ſecundo ceſſio, aut conſignatio fiat ex cauſa neceſſaria.num.49.

Si res conſignata adhuc extat, quia nondum facta eſt ſecundo ſolutio, prior creditor conſignatarius præfertur ſecundo. num.50.

Consignatarius, qui se munivit speciali hypotheca, vel generali, si concurrit cum aliis creditoribus, ad praelationem attenditur temporis prioritas, & privilegium. num. 51.

Consignatario, qui simpliciter facultatem exigendi creditur suum ex redditibus, vel nominibus debitorum consignatis accepit; priores creditores hypothecarij praeferuntur. n. 52.

Etiamsi in solutum nomina debitorum, & redditus dati sint, & cum mandato in rem suam, & obtinuerit consignatarius sententiam contra debitorem cessum. num. 53.

Executionem, & distractionem nominis hypothecati factam à posteriore creditore impedit, & praefertur anterior, ne res illius fiat deterius, ob solutionem illi factam per quam extinguitur hypotheca anteriaris. num. 54.

Creditor anterior hypothecarius potest auocare, & impedire exactionem consignatario cui debitum fit datum in solutum, cessum aut delegatum. numero 55.

Nomen debitoris à pluribus creditoribus authoritate iudicis consignetur diuersis temporibus, prius sequestrum non praefertur posteriori facto per creditores habentes priorem hypothecam. n. 56.

Consignatarius, reditus extantes, & nondum exactos tenetur in consortium conferre n. 57.

Creditor hypothecarius etiam posterior in redditibus alteri simpliciter consignatis, praefertur consignatario nullam hypothecam habenti. n. 58.

Auocatio rei, & pecunia in solutum data si adhuc extat, datur creditoribus hypothecariis anterioribus, contra posteriores etiam hypothecarios. n. 59.

Extare dicitur res aut pecunia etiam in solutum data si nondum exacta est. n. 60.

Extare dicitur pecunia ad effectum auocationis, quando soluta posteriori creditori, inuenta fuit in eius arca vel sacculo posita cum cedula, continente nomen debitoris, qui eam soluit. 61.

Extare dicitur pecunia quando in creditore posteriori ad sit mala fides in receptione, & consumptione. num. 62.

Extare dicitur pecunia, quando ab anteriori creditore fuit exigens interpellatus, ne in eius praeiudicium exigeret si interpellans fidem interpellato fecit de suo iure. num 63.

Extare dicitur pecunia, quando debitor post litem motum, vel concursum formatum posteriori creditori instanti soluit in priorem praeiudicium. numer. 64.

Par omnium creditorum diligentia in exigendo vbi adest solutio vni facta, auocatur per anteriores etiam pecunia consumpta, aut commixta n. 65.

Creditor posterior, concursu creditorum pendente, non potest praenenire exactionem, & dicitur esse in mala fide, dolo, & fraude praesumpta. n. 66.

Pecunia exacta concursu pendente refunditur in corpus concursus, vt priores creditores exigant; propter dolum, fraudem, & malam fidem posterioris exigentis. ibid.

Extare dicitur pecunia, quando solutio fuit facta procuratori, qui pecuniam, quam nomine creditoris recepit adhuc penes se habet. n. 67.

Extare dicitur pecunia etiam soluta, quando creditor eam recipiens promisit ipsam restituere, casu quo alter creditor appareat. n. 68.

Creditor promittens pecuniam habere in deposito, anteriori creditori restituendam, adhuc in bonis debitoris dicitur extare. n. 69.

Extare dicitur pecunia, si iudex eam dedit cum qualitate, vt penes recipientem esset deposita. n. 70.

Etiamsi per creditorem recipientem non sit praestita cautio, sed quod eam teneat donec per ipsum iudicem aliud prouideatur. num. 71.

Extare dicitur pecunia quando adiudicatur creditori sub cautione. num. 72.

Extare dicitur pecunia, si data fuit creditori cum onere fideiussionis. n. 72.

Extare vere, vel fictè seu per dicitur pecunia quando data fuit in solutum vel nomen debitoris adiudicatum posteriori creditori, vt per priorem possit auocari. n. 74.

Auocandi ius non competit contra tertium n si prius excusso principali debitore. n 75.

Consignatarius, vel cessionarius tanquam tertius via ordinaria in auocatione pecuniae committitur numero 76.

Pecunia, quando non extat, sed fuit bona fide consumpta, & commixta, an eam possint auocare indistinctè creditores hypothecarij anteriores, etiamsi priuilegiati non sint n. 77. & seqq.

Negatiua sententia proponitur, & adducitur textus in l. vnica. C. de priuileg. fisci, nu. 78. contraria verior. n. 80. cum seqq.

Creditor hypothecarius anterior potest impedire creditori cessionario exactionem sui nominis, quia exactione facta periclitatur suum creditum. n. 79.

Contrarij sententia, quod creditor prior, solam hypothecam specialem siue generalem etiam sine praelationis priuilegio, habens auocare possit pecuniam posteriori solutam & bona fide consumptam, proponitur. n. 80. & n. 81.

Auctoris iudicium in hac contrarietate, proponitur. num. 82.

Fiscus, & creditores hypothecarij priuilegiati soli possunt auocare pecuniam solutam, cessam, vel in solutum datam, & bona fide consumptam. n. 83.

Creditor hypothecarius sine priuilegio potest auocare pecuniam quando vere vel ficte extat. n. 84.

Creditores hypothecarij cum priuilegio, qui sint, & quando ceteris praferantur, traditur remissiuè. num. 85.

Creditores hypothecarij anteriores, an possint auocare pecuniam quando debitori carcerato, vel incarcerando pro eius relatione amicus vel soluit, vel deposuit eam. n. 86 remissiuè.

Creditor recipiens solutionem à debitore communi, quando res, vel pecunia (concursu formato) per ceteros auocari potest, tenetur semper pecuniam aut rem in concursum conferre. n. 87.

Expenditur textus in l. 9. tit. 13. part 5. n. 88.

Maioratus possessor suo creditori consignans fructus, aut reditus maioratus, si decedat, extinguitur consignatio pro rata fructuum ad successorem spectantium. n. 89.

In beneficio quolibet Ecclesiastico idem obseruatur. ibid.

Resoluto iure dantis, resoluitur ius accipientis. numero. 90.

Consignatarius qui anticipatas solutiones à maioratus possessore recepit, reddere eas tenetur. n. 61.

Maioratus possessor, maioratus bona in feudum, vel emphyteusim dare non potest sub conditione, quando vocauerint, si vacatio contingat post mortem possessoris n. 92.

Possessor maioratus non potest supplantare successorem conferendo officium, quando vocauit, si in vita sua non vocat. n. 93. & fin.

1 [illegible]ATEOR in hoc dubio plus discere me velle, quam docere, siquidem huiusmodi confignationi, naturam, & quod sit contractus genus, difficillimum est cognoscere,
2 namque emptionem & venditionem ex hac confignatione inter debitorem, & creditorem contrahi videtur, pro sui crediti enim solutione, & satisfactione creditor annuũ reditum recipit, & sic in solutum reditus, & fructus rei confignatæ accipere videtur, quo casu emptionem contrahi.

3 Quia in creditorem transfertur dominium, & ex ea extinguitur totaliter prior obligatio, vt de nomine debitoris dato in solutum creditori probant textus *in l. inter causas, §. abesse, ff. matrimonij. l. si rem, in fine, ff. de novationibus*, latissimè prosequi Guzman *de evictionibus. quæst.* 28. *per totum*. vbi de absoluta materia, qui *num.* 14. vocat hanc dationem in solutum confignationem.

4 Fulcitur hæc pars, quia quando per debitorem res aliqua confignatur creditori, pro satisfactione sui crediti, hoc verbum *confignare*, potius significat translationem dominij, quam pignus in ipsa re, vt per text. *in l. dotis fructus §. vltimò cum l. sequenti, ff. de iure dotium. l. ff. pro dote*, scribunt Glossa, Bart. & Baldus *in l. vbi adhuc, C. de iure dotium*. Bart. *in l. si constante, num* 93. *ff soluto matrim.* & in specie Aretinus *in cons.* 159. *num.* 15. Corneus *in cons.* 183. *num.* 6. *lib.* 3. Socinus Senior *consil.* 9 *n.* 3. *& in cons.* 61. *num.* 3. *lib.* 5. Iason *in cons.* 92. *col.* 1. *lib.* 1. Ruinus *in cons.* 222. *num.* 7. *lib.* 1. *& in consil* 81. *num* 18. *lib.* 2. optimè tractat Natta *in consil.* 456. *num.* 5. *lib.* 3. plenè & doctè probat Menochius *in consil.* 229. *à num.* 5. *cum multis seqq. tom.* 3. & eam Cæphalo *in cons.* 135. *num.* 7. *& 8. & consil* 399. *num.* 26. & Menoch. *in cons.* 201 *num.* 6. *& cons.* 663. *num.* 7 idem tenet Marius Giurba *in decis.* 24. *sub num.* 19. *vbi de verbis assignare, & confignare.*

5 Et licet *confignatio*, verbum quandoque significet, & sonet in administrationem, potius, quàm translationem dominij, prout affirmat Abbas *consil.* 74. *lib.* 2. & sequitur Tusch. *tom.* 2. *littera C. concluf.* 761. *num.* 3. hoc verissimum est, vbi opponitur nulla subsistente causa ad dominij trãslationem ex Bart. ex *d. l. si constante, num.* 92. & 93. Baldus *in l.* 2. *num.* 7. *C. commun. de legatis*. Rota Genuens. *decis.* 54. *num.* 3. Giurba *d. decis.* 24. *sub num.* 19. ante *fin.* qui dicit, causam subsistere vbi adest crediti satisfactio & solutio.

6 Quo ten sit, quod aliàs dixit Aretinus *cons.* 159. *num.* 1. quod verbum, *configno*, potest significare translationem dominij, sic etiam dixere Iason *in cons.* 92. *in princ.* Socinus *cons.* 9. *num.* 30. *volum.* 1. Natta *cons.* 496. *num.* 5. Menochius *cons.* 201. *n.* 8. Petrus Surdus *in cons.* 253. *num.* 21. Vt intelligatur quando subest causa ad dominij translationem.

7 Et conuerso autem, quod in hac confignatione iurium reditualium, aut rei, vt creditor ex eorum redditibus annuis, vel fructibus satisfiat de suo credito; nec adhuc ius pignoris, aut hypothecæ adquiratur creditori in iaribus ipsis, vel re, innumerabilia penè probant iura, & Doctores, dicentes quod si alicui legatum fuerit centũ, annuatim eidem præstandum ex fructibus tãlis fundi; nullũ inde ius pignoris, vel hypothecæ ei adquiratur in re sibi confignata, vt ex eius fructibus annuatim soluatur annua præstatio. nec tertium possessorem sequitur, in quem res ipsa alienata fuerit ab
8 hærede, nisi bona ipsa confignentur pro alimentis. probant Felicianus *de censibus lib.* 2. *cap.* 5. *à n.* 7. Ioannes Garcia *de expensis. cap.* 4. *à num.* 30. *cum multis seqq.* latissimè Auendañus *de censibus, c.* 25. *per totum, & cap.* 24. Petrus Surdus *de alimentis, tit.* 8. *privileg* 51. *&* 52. *fol.* 510. *& sequentis*, Comes noster Senator D. Franciscus de Amaya *in l.* 2. *à num.* 18. *& seqq. C. de annonis, lib.* 10. vbi innumerabiles alios allegat D. Perez de Lata *de Capellaniis, cap.* 2. *à princip.* Flores Diaz de Mena *practic. quæst. lib.* 1. *cap.* 17. *per totum*. Giurba *decis.* 2. *n.* 13. *&* 41. Otero *de piscuis, cap.* 18. *à num.* 50. Guzman *de evictionibus, quæst.* 11. *à num.* 16. Aluar. Valascus *de iure emphyteus. quæst.* 32. *à num* 17. late per Castellum *controuersiar. tom.* 4. *cap.* 54. *à num.* 16. *& sequentibus.*

Quos consule pro latiori artificali cognitione re- 9
ctè motos per textum *in l fin §. ff. de contrahenda emptione*, qui expressus est, vt tunc, quando causa demonstrationis tantùm fundus, ex cuius redditibus annua præstatio soluenda promittitur, sola personalis actio ad tertios possessores non trãsitura contrahatur, ex textu *in l. quidam testamento, 95. ff de legatis* 1. *l. Paula Gallinico, §. fin. de legatis*, 3. Secus si fundus ex cuius redditibus soluenda sit 10
annua præstatio, confignatus fuerit causa limitationis, & taxationis, quia tunc hypothecã in fundo contrahi, firmat textus expressus, & difficilis *in l nihil proponi, n.* 120. *ff. de legatis* 1. quod confignationis genus in dubio non præsumitur, quæ iura sic componunt Doctores præcitati maximè Perez de Lara, Ioan. Garcia, & Velascus, post alios à se citatos Doctores; nam quando onus reditualis 11
imponitur super fructibus alicuius fundi fructiferi, absque expressa hypotheca, subiugatione, & subiectione ipsius fundi, tunc onus soluendi non transit in tertium, cum non sit reale, sed personale, nec oritur realis obligatio, sed personalis, plurimos allegat Cencius *de censibus quæst.* 78. *n.* 1. *cum sequentibus*. Surdus *decis.* 28 *n* 9. Auendañus *etiam de censibus, d. cap.* 25.

Sed adhuc in contrarium præcedentis opinionis 12
communis alia pungit fortissimè insinuans, quod quando ius census datur creditori, vt eius reditibus satisfiat, in pignus accepisse videtur censum ipse creditor, vt probat Cencius *de censibus quæst* 107 *à num.* 16. in hæc. *Quod tamen recipiendum esse existimo, si huiusmodi assignamenta fuerunt data domino census titulo veræ, & realis dationis in solutum, ad extinctionem dicti census, & sui crediti: secus autem si fuerint data pro maiori ipsius cautela, & securitate, & talis assignatio so-* 13
nat potius in hypothecam, quam in veram dationem in solutum, & ideo non censetur facta novatio, sed est in arbitrio eius (ad cuius favorem est facta cautela) vti vel non vti prout sibi magis videbitur. Afflictis *decis.* 397. *n* 5 facit Surdus *cons.* 365. *n.* 2. *& seqq lib* 3. & dixit Rota *coram R. P. D. Sacrato* 6. *Iunij* 1603. *in illa Romana census, quæ est, post tractatum, decis.* 289. *num.* 1. *& rursus in alia Romana census coram eodem*, 12. *Decembr.* 1608 *quæ est post tractatum*, 288. *num.* 1. &c. Vides quod res confignata quæ creditori non datur in veram solutionem, saltim fonet, & contrahatur in ea pignus, & hypotheca.

Idem ferè probant quamplurimi Doctores affir- 14
mãtes, quod quando res est capta pro executione, si confignetur à iudice creditori, vel alteri tertio per eum suppositio, sine cum beneficio *de tras posso a la porte*, sine sine illo, semper hæc adiudicatio

iudicetur

iudicetur pignus prætorium, itavt quandocumque debitor creditori offerat, pecuniam debitam cum vſuris & expenſis, ſibi reſtituitur res conſignata cum fructibus perceptis, Cephalus *conſ.* 46. *n.* 12. *lib.* 4. Ioannes Batta *conſil.* 86. *n.* 30. Flores de Mena *in addit. ad Gamum. deciſ.* 40. quia tunc ſemper pignus eſt reſtituendum debitori offerenti debitum, cum vſuris. *leg. mandato.* §. *Paulus. ff. mandati.* Gabriel Mudecur. *de pignoribus, n.* 11. Neguzantius *de pignoribus. 1. membro. 6. p. num.* 13. Palador. *lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin.* §. 16. *p.* 5. Felicianus *de cenſibus. tom. 2. lib. 1. cap. 3. n.* 5. Ceuallos *quæſt.* 633. *n.* 6. *& quæſt.* 763. *num.* 46. Eſcobar *de Ratiocin. computatio.* 14. *num.* 1. Alphonſus Guzman *de euictionibus. c.* 22. *à num* 44. *& ſeqq* & plurimi alij ſtatim citandi.

16 Secus ſi res adiudicetur creditori, tanquam plus offerendi in ſubhaſtatione publica, & vti extraneo ementi, quia tunc non pignus, ſed vera venditio contracta cenſetur, latiſſimè poſt alios tradit Felicianus de Soris *de cenſibus. tom. 2. lib. 1. cap. 3. per totum.* Maxime *à num.* 3. *& ſeqq.* Auendanus *de cenſibus. cap.* 108 *per totum præcipuè à num.* 7. *& ſeqq.* abundè Hermoſilla multis citatis *tom. 2. ad leg.* 52. *gloſſa* 7. *per totam.* & ſignanter *à num.* 16. *tit.* 5. *p.* 5. *fol.* 235. vbi etiam, quod creditor, ſi tanquam extraneus
17 rem licitatam in ſubhaſtatione emerit tutus eſt, niſi adſit enormiſſima læſio. D. Valenzuela *conſ.* 289. *à n.* 62. *& conſ.* 56 *à num.* 13. *&* 75. vbi ſi creditor emit in ſubhaſtatione etiam per ſuppoſitam perſonam, tutus eſt, Caldas Pereira *de emptione, & venditione. cap.* 17. *à num.* 19. *&* 20 Scaccia *de iudiciis. lib.* 1. *cap* 96 *n.* 40. Surdus *conſ.* 246. *ex num* 5. vide etiam Palador. *lib. 2. cap. fin. 5. p.* §. 12. *num.* 13. Franchis *deciſ* 64. *num.* 4. *&* 10. *vbi addition. & deciſ.* 430. *num.* 3. Carrocius *de obligatione 2. p. quæſt.* 11. *&* 12. Seraphin. *deciſ.* 142. Amatis *deciſ.* 67. *n.* 12. Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 12. *num.* 1. 2. *&* 5. ergo ſaltim in re tradita, & conſignata pignus contrahitur, quando vere in ſolutum non fuit creditori adiudicata.

18 Videsigitur, quàm intricata ſit, & ardua hæc quæſtio: in cuius reſolutione diſtinctè procedendum arbitror, aut enim res ipſa, vel ius principale cenſus, actualiter traditur creditori, vel cedituꝛ, & traduntur inſtrumenta iuris & cenſus principalis, vt ex rei, vel cenſus fructibus, redditibus, præſtaque inſtrumenta retinet creditor donec de eis ſibi ſatisfiat, eundē ad exigendū cōſtituens procuratorem in rem propriam, & tūc pignus, & hypothecam contrahi in ipſa re, cenſu principali, mihi procul dubio videtur, nam ſi debitor rem creditori tradat, in pignus tradidiſſe videtur. Maſcard. *de probatio. concluſ.* 870. *n.* 2. non enim traditur alia intentione, nec inter partes tunc aliud agi cenſetur, quam indemnitati, & ſeueritati creditoris conſulere, & pro maiori eius cautela, & ſecuritate ſibi creditur cenſus principalis, ac res, & inſtrumenta traduntur, quo cenſu contrahi pignus & hypothecam dixerunt DD. & Rotæ deciſiones paulò ante citatæ *à n.* 8. *& ſeq* quorum opinio huic diſtinctionis membro adaptatur & vlterius ex his, quæ in ſequenti dicuntur, clarius apparebit.

19 Quoniam cum pignoris datio ex præſumptionibus inducentibus voluntatem contrahentium deducitur, ex textu ſingulari, vbi communiter Doctores, *in l. ſi quis in cuiuſcumque. C. quæ res pignor. obligari poſſ. & l.* 2. in hæc. *cùm conſtet pignus conſenſu contrahi, non dubitamus, eum qui emptiones,* (id eſt inſtrumēta emptionum, exponunt ibi gloſſa Bald. Bart & Salicet.) *agrorum ſuorum pignori poſuit, de ipſis agris obligandis cogitaſſe. C. eodem tit.* vbi gloſſa dat plures concordantes, nam tradito inſtrumento, eius in eo contentum traditum intelligitur, nam appellatione inſtrumenti, non ſolùm tabulæ ipſæ, quibus ius probatur, ſed ius ipſum in eo contentum continetur. *l. C. de donationibus. l. ſi mulier. ff. de conditio. ob cauſam. l. ſi ſponſalibus.* §. 1. *ff. de iure dotium. l. in præterea. C. de tranſactio. l. qui chirographum. ff. de legatis. 3. l. ſeruum.* §. *penult. l. huiuſmodi.* §. *ſi ita. ff. de legatis.* 1. plene per Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 140. *ex num.* 1. *cum ſeqq.* & ideo eo titulo & animo, quo traditur inſtrumentum, eo animo etiam, & ad eundem effectum traditum intelligitur ius, & res in eo contenta, pulchrè, & copioſe Menoch *loco citato.* & ſignanter ex *num* 18. 19. *&* 20. latè Anton. Gomez *in l.* 45. *tauri. n.* 56. Caſtillo *controuerſ. tom. 2. c.* 23. *num.* 20. *&* 24. idcirco tacitum pignus intelligitur; 20
quando licet verbis contrahentium non exprimatur, ex mente tamen eorum inducitur. *l. certi iuris C. locati. l. item quia* in principio *ff. de pactis.* §. *item Seruiana, inſtitut. de actionibus.* gloſſa *in* §. *interdictum*, verbo *pepigiſſent. inſtitut. de interdictis.* Mantica *de ambiguis conuentionibus. tom. 2. lib.* 11. *tit.* 2. *n.* 9. pro quo adeſt textus formalis, per eum omiſſus, in *l. fin. C. quæ res pignori*, ibi, *cum ſit iuſtum, voluntates contrahentium magis, quàm verborum conceptionem inſpicere.*

Aut enim in conſignatione hac nulla fit rei prin- 21
cipalis tracto, nec cenſus principalis ceſſio pro directa rum actionum exercitio, quo vſque creditor ſatisfiat, quia vtrūque remanet penes debitorem; ſed ſolum creditur ius ad exactionē fructuum, & penſionem & annui reditus, vt ex iis ſoluatur, & ſatisfiat creditor vſque ad concurrentem quantitatem ſui crediti, & pro illo tempore, & annis, qui ad ſolutionem, & eius extinctionem ſufficiant. Et tunc conſignatio hæc, quæ dam eſt demonſtratio, & ſimplex deſtinatio ſolutionis, non eſt quædam ſolutio imperfecta, & non conſummata, ita in re principali nullum ius reale pignoris aut hypothecæ adquiratur creditori, quo caſu procedit doctrina, de qua ſuprà *num.* 4. 5. 6. *&* 7. in qua iura, & Doctores dicentes, quod ex conſignatione fructuum rei ad ſolutionem annui reditus promiſſa non cōtrahitur hypotheca in ipſa re, expreſsè probant, rem ipſam demonſtratam penes dominum, & hęredem permanere, & non eſſe traditam creditori, ſed de manu domini, & hæredis ſolutio ex ipſa re facienda erit, vel eorum mandato, dato creditori, quod ſi res demonſtrata, non pro ſeueritate, & cautela creditoris apponitur, ſed pro demonſtratione ſolutionis, cùm exactionem dumtaxat reſpiciat. hypoteca non contrahitur, vltra quæ in iſtis terminis probat D Franciſcus de Leo *deciſ. Valentiæ* 70. *tom.* 1. *per totam.* vbi expreſsè tractat, 22
quando debitor conſignauit ſolutionem ſuo creditori in annuis præſtationibus ſibi ſoluendis annuatim per arrendatarios terratum, vt nihil ceſſio hæc, & conſignatio afficiat rem principalem; ſed tantum conſignatio quæratur actio perſonalis ad exigendum annuas illas præſtationes conſignatas pro ſolutione: videndus *à n.* 10. pro quo eſt textus formalis, & expreſſus *in l. codicill. alias Lucius.* 88. §. *inſtituto. de legatis.* 2. cuius verba ſunt: *inſtituto filio hærede, & ex eo nepotibus emancipatis teſtator ita cauit. C. volo meas ades non vendi ab hæredibus*

redibus meis, nec fœnerari super eis sed manere eas formas, simplices meis filiis, & superibus per eorum successum temporis. Si autem aliquis eorum voluerit vendere partem suam, vel fœnerari super ea, potestatem habeat vendere coheredi suo. Si autem aliquis præter hæc fecerit, erit quod obligatur inutile, atque irritum, quæritur, cum Felicis defuncti nuntiam pecuniam a Flavia Dionysia acceperit, & locatis aliis pro parte sua prædiis debitus creditrici delegaverit, an conditio testamenti extitisse videatur, ut filius suus fideicommissi nomine teneatur? respondi secundum ea, quæ proponerentur, non extitisse, qui textus celebris est in proposito.

23 Videndus etiam late Fontanella *in decis.* 166. *à principio*. Vbi quando debitor, qui locauerat quosdam fundos Agricolæ, certa mercede, & pretio annuo colendos, quod deinde cessit, & consignauit suo creditori percipiendum in extinctionem sui crediti per tot annos, quot erant necessarij ad crediti extinctionem, & solutionem, & cum debitor esset obnoxius alteri restituere, quia bona essent fideicommisso subiecta, decessit consignans perceptis per creditorem aliquibus pensionibus, nondum tamen finita consignatione, & cessione, fideicommissario impediente progressu consignationis instabat creditor sibi adhuc durasse, de cuius fundamentis agit ipse Fontanella per totam dictam decisionem. In sequenti autem *decis.* 167. deinde pro contraria parte fideicommissarij fundanda tractat, & pro extinctione consignationis certat, & naturam huius consignationis indicat, dicens *à n.* 1. *& seqq.* quod hæc consignatio, & cessio solum importat mandatum simplex de exigendo, quia non est in solutum datio nec venditio; sed sola cessio facta ad commodum cedentis creditori, ad effectum exigendi dumtaxat ex reditibus consignantis, vt sibi creditor satisfieret, quæ non habetur loco solutionis, per *leg. si mihi dauero §. interdum ff. mandati*; & Cancerium *variar. 2. part. cap. 6. de solutionibus n.* 183. & ipsam Fontanellam *de pactis tom. 1. clausul. 4. glos. 9. part. 5. n.* 31. ita

24 vt periculum nominis, & consignationis in creditorem non transeat, quando fit huius solutionis gratia, in qua datur regressus contra cedentem, si cessionarius in partem, vel in totum consequi à debitore cesso, & consignato non potest (quod non adest in datione in solutũ) atque ideo semper

25 dominium remanet penes debitorem cedentem, & citra omnem rei alienationem, qui solum immittit creditorem in commoditates rei consignatæ, in qua nullũ creditor acquirit ius reale, vt probant Rosentau. *de feudis cap. 7 concl. 22. n. 18. & cap. 9. conclus. 16. num.* 18. Molin. *de primogeniis lib. 1. cap 20. num. 11. in fin.* & per Rotam apud Alexand. Iudonif *decis. 440. n.* 7. quas referens latius prosequitur Fontanella *in eadem decis. 267.* atque ideo in hac consignationis specie nullum ius reale acquiri, dicendum est creditori in ipsa re, nec in censu consignato ad solutionem.

Et quod possessor maioratus cedendo, aut locando fructus. & commoditates sui maioratus, dumtaxat transferat in cessionarium, vel locatorem solam actionem merè personalem, probant Molina *de primogen. lib. 1. cap. 21. n.* 25. & Castillo *controuersiar. tom. 3. cap.* 12. *n.* 9. *post medium*, vbi etiam negat ex hac cessione in ipsa re ius aliquod præstari. Ita vt ius cessionarij, aut locatoris tandiu duret, quantum dumtaxat vita possessoris cedentis, vel locantis, ita vt statim quod moriatur, & cesset ius cessionarij, quod non durat in præiudicium successoris, sed per mortem extinguitur, & resoluitur, ita cum Molina, Velasquez de Auendano, Gutierez, & Flores de Mena, tenet ipse Castillo *n.* 109. 110. *& seqq.*

Quod totum probat elegans Rotæ decisio in vna 26
Romana præsenti *Canonis* 16. *Martij*, coram Manzanedo, quam adducit Postius, post tractatum, *de manutentione decis.* 332. *num.* 4. *cum duobus sequentibus*. Vbi benè deducit, quod non dicatur extingui debitum per consignationem, & cessionem nominis debitoris, nisi aliud fuerit datum titulo veræ, & realis dationis in solutum, aliàs censeatur dumtaxat data facultas exigendi ad commodum creditoris, ita vt periculum dicti nominis, sic consignati, & cessi ad cedentem, & non ad cessionarium spectet, sequitur plures referens Censius *de* 27
censibus quæst. 107. *num.* 16. *cum seqq.* & per hanc consignationem, & cessionem nominis debitoris, non inducatur solutio, quo vsque cum effectu creditor exigat, probat etiam Guzman post alios *in tract. de exactionibus quæst.* 35 *à n.* 6. *& à num.* 89. *& sequentibus, & à num.* 61. *&* 59. vbi post Surdum *decis.* 23. *num.* 7. *& decis.* 326. *num.* 42. Felicianus de Solis *tom. 2. cap. 1. num. 15. lib. 2. de censibus* Rodriguez *de redditibus lib. 2. quæst* 21. *num.* 7. *&* 28
plurimos alios, quod quando in solutum recipit creditor nomen debitoris, liberatur debitor ipso iure, nec tenetur de periculo, quia ea solutione se creditor accedens contentauit. Et per Parisium, Socinum & Cartarium sequitur, & explicat D. Ioan de Castillo *controuersiar. tom. 4. cap. 61. à num.* 88. & melius ipse Castillo *eodem tom. 4. c. 59. à num.* 30. *& sequentibus*, cum Surdo *in cons.* 145. *lib. 1. per totum*. quod acceptans mercatorem, aut 29
cambium loco debitoris delegantis, ipse debitor liberatur, quia acceptando numularium, videtur sibi satisfactum esse. Et quod periculum nominis dati in solutum spectat ad creditorem, quia acceptauit, & debitor statim liberatur, licet debitor nominis decoxerit inscio delegante, quia per da- 30
tionem in solutum inducitur animus nouandi priorem debitum ex Surdo ibidem, *& decis. 74. à n. 1. cum pluribus seqq.*

Et pro declaratione supponit ipse Surdus *d.* 31
cons. 145. *a num.* 28. & Castellus *d. cap. 59. à n.* 31. & distinguunt inter cessionem nominis simplicem; & cessionem cum datione in solutum, vt illa non liberet debitorem cedentem statim. Latissimè prosequuntur Surdus, & Castillo post plurimorum allegationem, omnino videndi pro latiori explicatione, & latius, & melius de his omnibus, & aliis plurimis materiam tangentibus delegationis (vulgo Liberança acertada) quod ante actualem exactionem, periculum sit delegantis, etiamsi ei fateatur creditor tempore acceptæ delegationis 32
se recepisse pecuniam, quia videtur sub spe futuræ delegationis. Vide Castillum *tom. 5. cap. 77. per totum*. Antonin. Amat. *variar. resolut. 47. per totam*, & vide *resolut. 50. per leg. litterarum C. de solutionibus*, cuius materiam latissimè exornant prædicti Doctores.

Pro qua doctrina pondero celebrem text. *in leg. insulam* 14. *ff. qui potiores in pignore habeantur*. Vbi sic Paulus I. C. scribit. *Insulam tibi vendidi, & divi prioris anni pensionem mihi, sequentem tibi accessuram, pignoraque ab inquilino datorum ius vtrumque consequuturum: Nerua Proculus nisi ad vtramque pensionem pignora sufficerent, ius omnium*

pignorum

pignorum primum ad me pertinere, quia nihil apertum dictum esset, an communiter ex omnibus pignoribus summæ pro rata seruentur, si quid supereſſet, ad te. Pauli facti quæstio est, sed verisimile est id, actum, vt primam quamque pensionem pignorum causa sequerentur. In quo textu cum tractaretur de insufficientia pignorum hoc est pensionum inquilini, nihil tamen agatur de re principali (cuius reditus,& pensiones consignãtur) quod sit hypothecæ subiecta,nec quod secundas ad eam,tanquam ad hypothecam habere possit regressum; quem textum latè exornat Solis de censibus *to.2.lib.3.c.5.num.2.& seqq* vbi intelligit hunc textum,& benè,quando creditor non cessit ius principale redditus, sed annuas eius pensiones pluribus creditoribus pro futuris annis alternatim, priorum annorum pensiones vnius,& sequentium aliis.

33 Et quod per cessionem nullum ius adquiratur præter ius personale tãtum, probat textus *in l.penultima, & ibi* Baldus *C. de hæreditate, vel actione vendita l.Lucius* 88.*§.instituto ff.de legatis* 2. Bartazola *in tract.de clauſ. lauſur.29. gloſſa 4. num.3.* Hieronym.de Leon. *deciſ.70.num.10.& 12.* Qui plures decisiones Senatus Valentiæ cumulat,Alphonsus,de Guzman. *in tract.de euictionibus,cap.35.num.66.* & videndus omnino Leo *d.deciſ.70. per totam,* qui expressè loquitur in cessione, & consignatione annui redditus, & pensionis per arrendatarios soluendæ,vt consignatorio tantum actio personalis adquiratur.

34 Quod procedit, nisi aliter expressè in consignatione pensionum res ipsa specialiter sit hypothecata,ad *l.si debitor.10. & in l.si fundum, 16.§. duo.ff.de pignoribus.* Solis vbi suprà *a num.1.* & signanter *sub num.2.verſ.quo in loco Paulus*, vel nisi in fructibus,& redditibus, rei, vel nominis aliàs hypothecati consignatio fiat creditori, vt ex annuatim perceptis sibi satisfiat.& soluat,quia tunc regulatur hæc consignatio,iuxta suæ hypothecæ anterioritatem. Ita in terminis per Rotæ decisiones probat Cencius *de censibus,quæst.98.sub n.45.verſ.secundo debet intelligi*, & per textum *in l.1.2.& fin. ff.de pignoratitia actione*, videndum in proposito,*à num.42.& seqq.* Gomez de Leon.*in d deciſ.70.tom.1.*

35 Sicut etiam, quando dicitur mutua mihi decem,super introitibus, aut gabellis talis loci, & quando fit assignatio super gabellis, aut redditibus talis loci,quia tunc contrahitur obligatio & hypoteca super his gabellis, sic per dictionem *super* consignatis, latè post plurimos comprobat Gratianus *cap. 256. ex numer. 49. vsque ad n.55.*quem vide,Cardinal.Mant.post plures Rotæ decisiones *de tacit.& ambig conuent.lib.11.tit.3.n.9* Ioan.Anton-Mangilli *in tr.de euictionib q.101. n.17.18.& 20.*& latissimè prosequitur Auendañus *censibus.cap.25.à n.3.& seqq.* vbi differentia inter consignationem *in fundo*, seu *de fundo*, vel *super fundo*,vt in illa actio sola personalis,in ista autem etiam hypotheca contrahatur, vide Cencium *de censibus quæst.78.per totam.* In tantùm quod si hæc dictio,*super*,adiiciatur generaliter super bonis,erit contracta hypotheca generalis, si verò posita fuerit super certis bonis,intelligitur contracta hypotheca specialis, vt per Rotæ decisiones tenet Mantica,vbi proximè *n.10.* Manguillius *d.quæst.101.n.18.*

36 Et illo simili res hæc clara patebit,tantum distat datio in solutum de præsenti, per quã statim extinguitur debitum,ex hactenus dictis & in principio huius cap. & latissimè Cencius *de censibus quæst.107.à n.13. cum multis seqq.* à consignatione reddituum, de quibus, vel ex quibus soluatur creditor,(quia ex hac consignationis specie,non statim sublequitur liberatio, & extinctio debiti; sed conditionaliter,si demum creditor exigat redditus consignatos,ex suprà adductis,& statim dicendis)quantum venditio de præsenti cum cessione,seu traditione à venditione de futuro, atq; 37
promissione sola de præsenti quia illa est perfecta venditio: hæc autem minimè (quousque sequatur vendi[illegible]o cum effectu) in quæ nullum ius reale hypothecarium, vel pignoratitium adquirit emens de futuro,adeo vt si alteri eamdem rem Dominus vendat ille eam auocare non potest, quia solum contra promittentem habet ius personale, quod tertium a non sequitur; quam plurimos referens sequitur Hermosilla *tom.2 ad legem. 10 tit.5.part.5.gloſſ.1.ex n.4 cum seqq.fol.62. a tergo.*Castillo *lib.4.cap.67. n.48.* Fontanella *de pactis clauſ.4.part.ex n.20.*ideóque expressa hypotheca requiritur in promissione super ipsa re, vt à tertio possit auocari; vt latiùs videre est per Marium Giurbam *deciſ.79.num.31.* plurimos refert Hermosilla *ad l.50.titul.5. part.tom.2. ex num.32. cum seqq.fol.228.*meliùs Hermosilla ipse vbi proxime *d.l.10.n.7.*post Boer.Roland.à Valle, Felicianum de Solis,Hieron.Laurent.Iacob. Cancer. & alios.

Ergo eodem modo in ista consignatione fru- 38
ctuum,& reddituum, cum sit solutio de futuro, tacita hypotheca inducta non intelligitur.Et adhuc non vera,sed ficta solutio est. Surdus *in consil.436. num.10.& 11. lib.3.* Castillo *controuersiar. tom.4.cap.61.num.88.ad finem.*Maximè quia tacita 39
hypotheca non inducitur, nisi à lege expressè sit concessa,infinitos pene Doctores ad id refert Castillo *tom.4.cap.61.ex num.60. cum seqq.* quia gloſſæ,& Doctores non illam habent authoritatem in lucendi tacitam hypothecam; vt tradit Gloſſa *in l.2.verb.priuilegio ff. de priuilegijs creditor.*Rippa *in l.1.§.1.numer.9.ff.eodem titul.* Surdus *deciſ.30.n.9.& deciſ.271.num.10.* Vitius *deciſ.451. n.6.*Mantica *de tacitis, & ambig.conuention.lib.11. titul.12.*Griuellus *deciſ. Dolana 27.num.12.& 13.* Gaito *de creditoribus, cap.4.quæſit.5.numer.52. & seqq.*latissimè Noguerol. *allegatione 1. ex num.2. cum seqq.*Hac autem consignationis specie hypotheca tacita nullibi reperitur expressa, idcirco ei attribuenda non est, nec nobis data facultas absque legis authoritate,nisi vel expressè à partibus vel tacitè (iuxta terminos paulo ante scriptos) inducta intelligatur.

Et tantum abest,quod iste creditor ex consigna- 40
tione nouum aliquod ius consequatur,quin potius respectu debitoris consignantis sibi diminuatur quod habebat,cum ex puro efficiatur conditionale creditum suum,quia quousq; faciat excussionem in bonis aut in nominibus debitoris sibi consignatis, non habent regressum contra debitorem consignantem, quia non tenetur nisi in quantum minus creditor ex consignatione iã excussa consequutus fuerit, ex textu *in l.si mandanero §.interdum,ff.mandati,*probant Ozascus *deciſ.62.*Becius *conſ.105.*Surdus *conſ.22.n.11.*Iacob. Cancer.*variar.reſol.lib.2.cap.6.de ſolutionib. n.168.* plene Fontanella *de pactis, tom.1.clauſu.4.tom.1. gloſſa 9. part.5. à num. 31. cum multis sequentibus,*

vbi abundè probat,quod ille creditor ex consignatione sibi facta ex puro efficitur conditionalis, quia ante excussionem non potest iterum à debitore consignatum suum creditum petere:probat etiam post alios Gaspar.Rodriquez *de annuis redditibus lib.2 quæst.17.n.33.*Guzman. *de euictionibus c.35.à n.6.& seqq.* vbi etiam quod efficitur creditor conditionalis,*& à num.*89.& latissimè *à num.*62.

41 His suppositis,quoad nostrum iudicium concursus plura & valde vtilia inuestiganda sunt,primum an iste creditor consignatarius cogatur ad concursum pendentem inter creditores trahere, & conferre reditus,& bona sibi à debitore consignata anteriori , vel anterioribus creditoribus instantibus.

Secundum,an consignatarius cæteris præferatur in bonis,& iuribus consignatis saltim.

Tertium, an conferre teneatur in concursum non solum reditus,& fructus nondum perceptos, & exactos,sed etiam perceptos, & annis antecedentibus exactos iam.

Quoad primum illud firmiter asseuerandum
42 est,quod iste consignatarius tenetur conferre, & ad concursum pendentem trahere iura,reditus,& bona quælibet sibi à debitore consignata, à qua collatione nulla arte se poterit excusare:probat in terminis Alphonsus Guzman *in tract. de euictionib.cap.35.à n.113.cum multis seqq.*vbi agit de consignatione facta per Episcopum suo creditori,in quem cessit,& mendauit omnia iura sua vtilia & directa absque vlla reseruatione, vt tribus annis sequentibus creditor exigat suum creditum ex fructibus decimalibus,& à conductoribus eorum ; quam quæstionem latissimè ipse Guzman examinans pro vtraque *in n.* 123.concludit,istum creditorem consignatarium cogendum trahere iudicium concursus pendens inter creditores, & istis instantibus consignationem hanc *& num.* 123.& tenent Alexand *in cons.*17. *lib.1.& cons.* 5. *lib.6.*Tuschus *lib.1.littera C.concl.*83.*n.*31. Ozascos *decis.*62. *num.*17. Cartarius *decis.*19. Marius Giurba *decis.*104 *n.*5.

43 Quia cùm in hoc iudicio tractetur de prælatione inter creditores ; debitor, siue cedendo siue hypothecando , siue vendendo , aut insolutum creditori dando,aut aliter tradendo,& alienando priorum iuri quæsito nihil detrahere potest , sed semper eorum ius intactum, & illæsum manet ad eadem bona , & iura alienata contra quoslibet persequendum *l debitorem nec venditorem , nec donantem,&c.posse deteriorem facere conditionem creditoris,certissimum est,&c.C.de pignoribus.l distractis & authentica , hoc iure. Cod.eodem titulo textus etiam in l.qui solidum. § vltimo ff. de legatis. 2 l.si prior §.fin ff qui potiores l debito. Cod.de pignoribus. l.sicut.§.non videtur ff.quibus mod.pign.vel hypoth. soluitur.l.pignoris Cod.de pignoribus.l.1.c. debitorem vendition pignor.impedire non posse.*Guzman *de euictionibus quæst.*34.*num.*45.& 49.latè Fontanella *de pactis clausula.*5 *glossa* 8.*p.*7.*num.*19.*& à num.*57. *tom.*2. Felicianus de Solis *tom.*2.*lib.*3.*c.*2. *à num.* 14.Giurba *decis.*24.*num.*4. *& decis*61.*n.*21.*& decis.*104 *n.*5. & plurimi alij infra conducti.*2.p.cap.* 12.*ex num.*17.*cum multis seqq. vers. sed adhuc illis. & 3 p.c.*13.*totum.*

44 Res enim semper transit cum suo hypothecæ onere.*l.pignoris ff.de pignoribus.l.si conuenerit §.si fundus.ff.de pignoratitia actione.l.alienatio.l. aquæductus.* cum similibus.*ff. de contrahenda emptione: l.si debitor. Cod.de distract.pignor.Cod.ex litteris de pignoribus.* plurimos congerit Doctores Giurba *decis.*61 *n.*3.*&* 4.& ideo cum hi reditus consignati sint bona debitoris,in concursum conferri debent indistinctè,an sint hypothecati,an non;vt alibi latiùs diximus, & probauimus,præcipue *in c.sequenti & 3.p.c.*9. 45

Quoad secundum duo casus sunt distinguendi, 46
vnus quando ipse consignatarius concurrit in eisdem bonis consignatis cum alio cõsignatario,cui eadem bona debitor iterum & postea consignauit,& in hoc casu prior consignatarius præfertur
secundo,quia cedens sua iura non potest iterum 47
illa alteri cedere.Baldus *cons.*216.*num.*4.*volum.*2. Tuschus *littera. C. con. in fine* 83. *num.* 1. Bertazola, *de instrum.clausula* 29. *glossa* 2. *num.* 6. Guzman *de euictionibus. quæst.* 39 *a num.* 130 Giurba *decis.* 104. *à num.* 1. Vincentius de Franchis *decis.* 75.*n.*1 *p* 1. Solis *de censibus.tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *à num.* 1. Graffis *in tract. de cessionariis. §.* 4. *vers. annotatio.num.* 7. Pedemontan. *decis.* 63. Cencius *de censibus. quæst.* 68.*per totam.* Noguerol. *allegatione* 35 *num.*7. Carleual. *de iudiciis. tom.*2. *lib.* 1. *tit.*3. *num.* 5. qui omnes prælationem concedunt primo cessionario.& Ioan.de Graffis *tit.de cessione iuris.*§.4.*n.*7.

Maximè si directum exercitio procurator in 48
rem suam primus creditor consignatarius constiturus sit cum clausula ponens eum in locum proprium. Iason. *in l.non quo utique. 8. qui Cauum, ff. de legatis.* 1. Angelus *in l. cum emptore ff.de pactis* Thesaurus *decis.* 201. Intrigol. *lib. 3. singulari* 86. *num.*10. Bott. *cons.*60.*num.*13. Anguissola *cons.* 60. *& cons.* 85.Riminald.Iunio.*cons.*411.*num.*41. Sudis *cons.* 22. *num.* 36. Mantica *de contractib. lib.* 4. *tit.*13 *num.* 4. Guzman vbi proximè & Giurba *d.* 49
*decis.*104.*à num.* 1. *& seqq.* † qui idem affirmant, etiam si secundo cessio,& cõsignatio fiat ex causa necessaria, pro pretio nempe, ex causa dotis, vel alia non dissimili.Gaspar.Anton.Thesaurus *quæst.* 12.*lib.*4.Thesaurus *quæst forens lib.*4.*quæst.*12.

Ideo si res consignata adhuc extat,quia nondũ 50
secundo facta fuit solutio;prior credito consignatarius præfertur posteriori Bart.*in l.*1.*C.de actio & obligatio.*melius Baldus *in l si delegatio.num.*6. *Cod. de nouatio.* Cruera *cons.*227.*num.*2. Ludouis. *commun.opin.tit. de cedente,& cessio.vers. declara tertio.* Intrigol.*lib.*3.*singula.*86.*n.*13.*&* 14.

Secundus casus,quando iste consignatarius con- 51
currit cum aliis creditoribus & tunc si iste se munierit hypotheca speciali, vel generali attenditur temporis prioritas,& priuilegium:vt qui prior sit tempore potior sit iure , *l. qui prior. & l. quoties, vtriusque. ff. de regulis iuris l. qui Balneum in prin. l qui potior in prin. ff. qui potiores. in pignus habean. l. distractis. & l.sequenti C. de pignoribus , & totis tit. ff. & Cod. qui potior.in pignore habeantur. l.* 27. *&* 29.*tit.*13.*p.*5. quod vulgare est,& signanter de hoc consignatario,qui se munuit speciali vel generali hypotheca. Legendus Solis *de cens.lib.* 3. *c.*5.*n.*2.*tom.*2.

Si tamen simpliciter contraxit,& consignatio- 52
nem, atque cessionem recepit,cum nullam hypothecam in bonis consignatis habeat,sed facultatem ad exigendum creditum suum ex redditibus consignatis , & nominibus debitum receperit, prout à principio *huius cap.*latius fuit probatum, tunc nullum dubium est priores creditores hypotheca

thecarios, ei in consignatione præferendos, † etiam si in solutum nomina debitorum, & reditus dati sint, & cum delegatione, & mandato in rem suam semper etiam præfertur creditor hypothecarius, etiam si consignatarius obtinuerit sententiam contra debitorem sibi cessum, & consignatum, adhuc semper creditores hypothecarij instantes pro suis creditis præferantur in consignatione. Alexand *cons.*17.*volum.*1 & *cons.*15.*volum.*6. Carpanus *ad stat. Mediolanens.*447.*n.*31 *tom.*1. Thesaurus *littera C. conclus.*183. *numero* 5.8. 14. & 15. & *conclus* 123.*num.* 38. Ozascus *decis.*62.*numer.*17. Giurba *decis.*104.*num.* 5. Guzman *de euictionibus*, *quæst.*5.*num.*123. & *num.*139. ad finem, Cartarius *decis.* 19. singulare etiam consilium Petri Surdi 436.*n.*10. 11. & *per totum*, *lib.*1. & idem Surdus *cons.*145.*num.*6. & *ex num.* 28. *lib.* 3. Garzia Mastrillus *decis.*179 Anton Faber *coniecturar. lib.* 12. *cap.*6. Castillo *controuersiar.tom.*4. *cap.*61. *an.* 88. & *à num.*7273. & 74. Giurba *iterum decis.*61.*n.*9. 11.21. & 22.

54 Qui *in d. num* 21. ita considerauit, *in distractione, seu exactione nominis debitoris hypothecati creditor anterior posterioris executionem expedit: solutione namque tollitur obligatio, & ideo creditoris hypothecarij ius fit deterius. si ab anteriori creditore impediri non possit executio, irreparabile namque eo in casu esset tertij opponentis periculum; quod verum, nedum si nomen debiti ab ipso debitore exigatur; sed si a quouis alio, in quem ius nominis cessione, adiudicatione, aut, aliter esset translatum,* ad textum in leg. à Diuo Pio §. *sed illud ff. de re iudicata:* Alexand. *cons.* 17. *numer.* 4.*volum.*1. & *communem dixit, cons.*15.*num.* 4. & 5. *volum.*6. Thuscus *tom.*5. *littera N. conclusion.*63. *numer.* 57. & 8. & *littera T. con lus.* 86. *num.* 25. Natta *cons.* 300. *sub num.* 2. post Bald. Nouell. sequitur Cartarius *decis.*19 *num.*4. Ambrosius *decis Perusina.*2. *n.* 42. Suarez *recept. sententiar. in verbo creditor relatus lib.*7. *communiopin. tit.* 33. *de reuocatione ijs, quæ in fraudem creditor. numer.* 7. Carpan. *de statu Mediolanens.*116.*numer.*28. & *cap.*447.*num.*31.*tom.*1. dicit communem ex multis. Scaccia *de appellation. lib.*3. *cap.*2. *quæst.*17. *limitat.* 6. *membr.*4. *numer* 85. Felinus *in cap. veniens numer.* 9. *de testibus*, & *in cap. cum super n* 17. de re iudicata, Socinus *cons.*258. *col. penultim. volum.* 2. Neguzantius *de pignorib. part.*2. *membr.*3. *num.*24. Crauetta *cons.* 109. *n.* 33. Goffredus *cons.*6 *num.*17. Ozascus *decis.* 62. *n.* 17. Trentacinq. *lib.*3. *variar. tit. de solutionib. concl.*29. *n.*3. & 8.

Et quod creditor anterior hypothecarius possit
55 auocare, & impedire consignatario, cui debitum fuit datum in solutum, seu delegatum, ne exigat, latissimè, & vtiliter plura congerens tractat, & defendit Noguerol. *allegat.*35. à principio, contra Manentem *cons.*18. *lib.* 1. contrarium perperam sectantem Castillo *controuersiar.to* 4.*cap.* 61.*n.* 81. & *à num.*

26 Quibus, & illud consonat, quod si nomen debitoris à pluribus creditoribus sequestretur authoritate iudicis diuersis temporibus; prius sequestrum non attenditur, nec præfertur secundo sequestro facto per creditorem habentem priorem hypothecam in bonis debitoris quia nullus actus posterioris creditor potest præiudicare priori, per text. *in leg. creditor. ff. qui potior in pignor. habeant.* Et cum Ioanne Bolognet. *in cons.*30.*n.*7. ita singulariter tenet Iacob. Cancer. *lib.* 2. *cap.* 4. *de sequestro.* *n.*36. & *n.*44. quos sequimur in nostris commentarijs, *de protection. Regia* 4.*part p.*7.*n* 169.

Quoad tertium principalem articulum, an credi- 57
tor consignatarius teneatur in concursum formatum a debitore communi conferre, & trahere non solum reditus, & fructus sibi ad solutionem consignatos nondum perceptos & exactos, sed etiam iam exactos, discutiamus. Quoad extantes, & non dum exactos nulli dubium est, cum conferre tene- 58
ri, † quia in eis præferuntur creditores hypothecarij anteriores, immo, & quilibet hypothecarius, etiam posterior eidem nullam hypothecam habenti ex sola consignatione, cessione & mandato in rem propriam, aut etiam datione in solutum; vt hactenus probauimus, *in antecedenti articulo à n* 46. *vers. quoad secundum duo casus*, &c.

Quoniam quibuslibet anterioribus creditoribus 59
hypothecarijs ius datur auocandi rem, & pecuniam in solutum datam, (si adhuc extet, & nondum sit consumpta) creditori etiam hypothecario posteriori, in quo omnes conueni[illegible], tam
iam in præcedenti articulo; quan[illegible]
† quia ante exactionem extare dicitur res, [illegible] o
cunia, etiam in solutum data probant *ex leg. fin.* §. *si præfatam in vers. si vero. Cod. de iure deliber. n. dis. leg si secundum* §. *in vindication. ff. de pignoribus. leg.* 1. *ff. de distract. pignor.* Statilius Pacificus *de Saluiano, inspect.*3. *cap.*2. *num.* 88. Gaspar Antonius Thesaurus *quæst. forens. capit.* 16. *per totum.* Thomas Grammat. *q.*1.*n.*6. & 7. Menoch. *cons.*25. *num.*15. & 16. *volum.* 1. Petrus Surdus *cons.* 4. *per totum.* Gutierez *practicar. q. ist.*101. Marcus Antonius Eugen. *cons.* 89. *num.* 29 Marcus Anton. *variar. resolut. libr.* 2. *resolut.* 60. *cas.* 15. Flores de Mena *quæst.*6. §. 2 *per totum*, & quam plurimi citati à Fontanella *de pactis c. l. gloss.*8. *p.*6. *à n.* 28. *cum multis seqq.*

Pecunia primo dicitur extare, quando soluta 61
posteriori creditori inuenta fuit in eius arca in sacculo posita, cum cedula continente nomen debitoris, qui eam soluerat. Alexand. Ambrosius *decis.*35. *volum.* 1. Fontanella, vbi proxime *n.*37. 61
Secundo fingitur extare pecunia, quando in creditore adest mala fides in receptione, & consumptione, puta quando creditor sciebat, alios adesse creditores potiores, & priores se, & nihilominus procurauit exigere pecuniam à debitore, dicitur in mala fide, etiamsi consumpsisset, habere locum repetitio, & auocatio, quasi dolo desierit possidere *ex leg. si fundus* §. *in vendicatione ff. de pignoribus. melior. text in leg. differre* §. *fin. de iure fisci.* Ludouicus *decis. Perus.*45.*num.* 20. Gaspar Antonius Thesaurus *quæst. forens.*16.*n.*13. *in* 2. *p.* Surdus *cons.*4.*n.*45. Carrocius *decis.* 109. *n.* 49. & plurimi alij per Gittum *de creditor.* 4. *part. quæst.*11. *ex n.*1319. *cum multis seqq.*

Item in tertio, mala fide soluto dicitur exacta, 63
& consideratur extans pecunia ad effectū auocationis; quando ab alio anteriori creditore fuit exigens denuntiatus, & interpellatus ne exigat in sui præiudicium, quia hæc denuntiatio constituit in mala fide nuntiatum creditorem. Ioan. Baptista Costa *de remedijs subsidiarij remed.* 37. *illation.* 2. *num.*6. Fontanella *de pactis clausul.*5. *gloss.*8. *part* 8. *num.*26. Gaspar Antonius *quæst. forens.* 6. *num* [illegible]. *in* 2. *part.* qui duo, & bene, intelligunt verum esse quando creditor denuntians fidē fecit denunciato, de suo iure, & credito, aliàs denunciatus credere denuntianti non tenetur. Idem affirmat post

alios

alios Alphonsus Guzman *de euictionib. cap.* 35. *à num.* 1. & *à nume.* 46. vbi prosequitur requisita ad validitatē denunciationis factæ per creditorem debitori, vt recedenti & creditoribus, ne ille alios soluat, nec ipsi exigant in fauorem præiudicij.

64 Quòd etiam fingitur pecunia consumpta stare, & fides ab eo exacta per posteriorem creditorem à debitore, qui iam concursum formauit inter creditores (cum iam facultate, & potestate bona distribuendi careat, & ita exutus) vel saltem interruptus his erat super exactione pendens, nihilominus posterior præcedit sibi prius satisfieri solitorem, & ab ea fide esse dicitur, atque id ab eo auocandi erit per priorem hypothecarium vtilibus ad Adfictum *de iff.* 90. *n.* 5. & *seq.* Ioan. Gutierr. *practic. lib.* 3. *quæst.* 10. *num.* 6. & *num.* 11. Petrus Barbosa 6. *p. l.* 1. *ff. solu. matrim. num.* 22. Fachineus *controuers. lib.* 12. *cap.* 53. *vers. sed non obstantibus.* Vincentius Carrocius *de iud.* 109. *ex nu.* 23. Marienzo *in l.* 7. *tit.* 16. *lib.* 5. *glos. 1. a num.* 15. Alpharus *de offic. fiscali. quæst.* 6. *priuilegio* 40. Schifor Gonfalez ad Antonium Gabrium *lib.* 1. *tit. actu.* 8. *quæst.* 5. *per totam.* Didacus de Mena *quæst.* 6. 8. 1. *num.* 2. 3. 4. & 5. Castillo *de controuers. tom.* 4. *cap.* 61. *num.* 69. probatur per Gaitam *de creditor. cap.* 4. *quæst.* 11. *ex num.* 1319. *cum seqq.* & *ex num.* 1325. Costa *vbi supra num.* 5. elegantèr prosequitur Statilius Pacificus *de fal. usa interd.* 1. *reflection.* 3. *cap.* 2. *num.* 1. &c. vbi signanter alleg. Rotæ *decisionem, quæ post eius tractat. est in antiq. nouis n.* 4. & 5. qua dicitur, quod quando tempore solutionis particularis par fuit omnium creditorum diligentia, si nihilominus posterior fuit a debitore gratificatus: per anteriores adiicitur solutio, etiam consumpta pecunia commixta & non exante. Sequitur Fontanella *de pactis clausul.* 5. *glos.* 8. *p.* 8. *n* 28 & *seqq.* Gaspar Antonius Thesaurus *quæst. forens.* 16. *n* 14. Surdus omnino videndus *cons.* 4 *n.* 11. *cum* 1. Larata *cons.* 64. *per totum.*

66 Et quando adest concursus creditorum ad bona debitoris communis, creditor gradus inferioris non potest præuenire exactionem in præiudicium creditorum anteriorum, propter malam fidem in exigendo, fraudem que, & dolum præsumptum, ita vt priores creditores pecuniam sic exactam possint libere ab eo auocare, optimè probat Larata *cons.* 46 *per totum.* vbi dicit, quod si post graduationem factam inter creditores concurrentes creditor posterioris gradus diligens fuerit in exigendo, etiamsi pecuniam consumpsisset, debet eam refundere in corpus concursus pro satisfactione anteriorum creditorum, cum ei obstet mala fides, prouenies ex scientia graduationis, & etiam collatio, quæ præsumitur ex exactione, & receptione extra gradum suum. Larata m refert, & sequitur Notarius *quæst. forens.* 1. *p. quæst.* 139. *in fin.* & *per totum* maxime *ex num.* 16. sequitur etiam Negusantius *allegat.* 7. *n* 11. & *ex n* 6. & *seqq.*

67 Item, & quinto pecuniam dicitur extare quando solutio fuit facta procuratori qui nomine creditoris recipit & adhuc penes se habet, necdum reddidit suo principali. Surdus *cons.* 4. *nu.* 58. Gutierrez *practicar. quæst.* 100. *num.* 13. Fontanella *vbi proximè n.* 32.

68 Sexto dicitur extare pecuniam solutam, ex eo solo, quod tempore solutionis, vel quandocúque creditor recipiēs promisit, eam restituere in casu, quo alter creditor potior appareat, & pro ea instaret, probant Fontanella *loco citato n.* 36. *fol.* 153. & post multos Gaspar Anton. Thesaurus *lib. 1. qu. forens. quæst.* 16. *ex num.* 7. quem refert ad id Castillo *controuers. tom.* 3. *cap.* 78. *vers. quæ tum causam esse*, inquit Thesaurus & *fol.* 133. *col.* 4. Marius Antonius Marceratensis *variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 60. *casus* 15. *in fine.* Ioann. Baptista Costa *de remediis fauoridiarijs remed.* 37. *illatio* 2. *numer.* 2. *in fin.* Statil. Pacificus *de falsa interdictio. infectio.* 3. *c.* 2. *num.* 96.

Item quando promisit pecuniam habere penes se in deposito, restituendam anteriori, vel mandato Iudicis; fingitur penes ipsum debitorem, & in eius bonis adhuc stare. *l. ex facto ff. de pecul. l.* 1. *ff. de usufructu earum rerum, quæ usu consumuntur.* Salicetus *in l. pecunia. n.* 3. *Cod. de priuilegijs fisci.* Franciscus *decis.* 75. *num.* 3. & *decis.* 635. *nu.* 3. Rota per Farinacium *decis.* 48. *num.* 5. *tom.* 1. *in posthum* Castillo *tom* 4. *cap.* 31. *num* 74. Noguerol. *allegatione* 36. *num.* 23. & 24. Gaito. *de credito, quæst.* 11. *num.* 1318. Notarius *quæst. forens.* 1. *p. quæst.* 139. *num.* 10. qui etiam loquitur quando Iudex dedisset pecunias creditori cum ista qualitate, vt illas haberet in deposito, vt dicantur extare, & etiam ad solam promissionem recipienti, & fines alia fideiussione, de quibus omnibus amplissimè agitur *infra* 2. *p. cap.* 6. *per totum* quo plurima vtilissima ac fere dignissima congerimus. 69

Quæ doctrina extenditur etiam, si per creditorem recipientem pecuniā, nequaquam sit præfixa cautio, sed tantum per Iudicem ei dimissum fuerit liberata, seu delegata pendente lite donec aliter pronunciatur vt singulariter probat Michael Pastor *in decis.* 206 *inserta in* 2. *volumine decis.* Iselæ *num.* 54. *cum multis seqq.* sequitur Gaito *de credito. cap.* 4. *quæst.* 11. *num.* 1317. *in fin.* qui *eodem num.* multos Doctores refert dicentes pecuniam existare dici, quando creditori adiudicatur sub cautione. 72

Septimò pecunia fingitur stare multò magis per fideiussionem datam à creditore, cum recipiente; latissimè probant Fontanella *de pactis. clausula* 5. *glossa* 8. *p.* 8. *à num.* 33. *cum multis seqq.* videndus Franchis *decis.* 64. & *decis.* 755. *num.* 9 & *decis.* 210. *num.* 5. & *decis.* 712. *num.* 2. Ponte *de potestate prorogis. tit. de assensu Regis.* §. 9. *num.* 16. & 17. Rota *diuersorum.* 570. *num* 2. *p.* 3. *lib.* 3. Trentacinquinus *lib.* 1. *tit. de iure fisci. resolut.* 7. *n.m.* 10. Henrigius *de fideiussoribus. cap.* 15. *num.* 127. Muscatellus *de fideiussoribus* 1. *p. modo* 16. *num.* 3. & 4. Lenarius *cons.* 56. *num.* 4. Montier *decis.* 4. *num.* 8. Ludouis. *decis Perusina* 45. *num.* 20. Straca *de mercatura. tit. de decoctoribus. num.* 37. Vrsillus ad Adfictum *decis.* 190. *sub num.* 5. Veralli. *decis.* 150. *num.* 1. *p.* 2. Giurba *decis.* 40. *num.* 40. Castillo *controuersiar. lib.* 4. *cap.* 51. *n.* 74. 73

Et tandem vnum attende, vt semper quod pecunia, vel res data fuit in solutum vni ex creditoribus posterioribus, vel ius & nomen debitoris cessum, seu adiudicatum extat verè, vel fictè seu interpretatiuè, iuxta septem doctrinas hactenus descriptas; quilibet indistincte anterior creditor hypothecarius potest illas auocare à posteriore, in quo nemo dubitauit, vt ex tot Doctorum copia apparet, quibus ade Gaitam *de credito. c.* 4. *quæstio.* 11. *per totum.* qui omnes fere doctrinas supradictas late prosequitur, videndus. 74

Sed cum hac limitatione, vt is qui habet ius auocandi à tertio illud exercere non potest, nisi prius excusso principali debitore, quo reperto, nō soluendo, 75

76 soluendo, tunc recurrit ad consignatarium, vel cessionarium, contra quem tanquam contra tertium agit via ordinaria, cum hoc remedium auocationis sit subsidiarium, infinitos pene Doctores congerit & benè probat Fontanella *de pactis clausul. 5. glos. 5. part. 8. à num. 66. cum sequentibus*, & vberius per Castellium *controuersiar. cap. 61. à num. 78. & sequentibus.* Videndi omnino pro latiori explicatione, & sub *num.* 81. & idem affirmat Noguerol. *allegat. 7. num. 64.* cum Gratiano tantum *decis. 137. num. 14. & 15.* Idem Castillus post alios *controuersiar. tom. 5. cap. 78. vers.* Stephanus vero Gratianus *col. 2. ad medium.*

77 Sed difficultas, vel altercatio inter DD. maxima est quando res vel pecunia non extat, sed fuit bona fide consumpta, & commixta: an omnes creditores hypothecarij anteriores indistinctè possint eam auocare etiamsi priuilegiati nõ sint: negarunt plures dicentes, quod dispositio text. 78 *in leg. pecunia. Cod. de priuil. fisci*, procedit speciali fisci priuilegio, arq; ita illi hypothecarij creditores qui hypothecam non habent cum priuilegio prælationis, non possunt auocare pecuniam consumptam, vel iam commixtam, & non extantem aut rem datam in solutum posteriori creditori bona fide consumptam, quam tuentur ex variis iuris fundamentis, Ioseph de Sess. *decis. 206. part. 2. per totum.* Marius Mutta *decis. 28. num. 16.* Grammaticus *quæst. 1.* Capicius *decis. 78. tota.* Surdus *cons. 218 à num. 16. 29. & 20.* Eandem etiam 79 tenet Giurba *decis. 51. num. 21.* post multos Doctores, quos allegat, dum dicens quod creditor hypothecarius anterior potest impedire creditori cessionario exactionem nominis cessi, quia post exactionem factam periclitatur suum creditum, supponit esse non priuilegiatũ, qui ante exactionem potest agere, prout eundem suprà retuli nus *n. 54. vers. qui in d. n.* 1. Selua *resp. lib. 2. resp. 16 cap. 3. à n. 20. cum sequentibus* Parladorius sequutus Conarr. Gregorium Lopez, & alios *lib. 2. rerum quotidianarum cap. fin. 5. part. §. 3. num. 45. & 46.* Pacchius, Bossius, Grammatic. Ioseph. Ludouic. Phamutius Conarruuias *practicar. quæst. 29.* & alij quos refert, (sed non sequitur Petrus Barbosa *in 6. par. leg. 1. nu. 20. ff. soluto matrimon.* Ioan. Gutier. *pract. lib. 3. quæst 101. ex num. 5. vsque ad* 11. Alexand. Trentacinq. *variar. lib. 1. tit. de iure fisci resolut 7. num. 10.* Manochius *cons. 25 numer. 2. & 10. lib. 1.* Cenallos *quæst. 75. part. 3.* Flores Dias de Mena *variar. lib. 1. quæst. 6. §. 9.* Afflictis *decis. 109. num. 6. & 7.* Flaminius Carrar. *decis. 109. num. 6.* Marcus Antonius Eugenius *cons. 89. n. 9.* & cum Bossio Gallo, & peregrino, Aloys. Leo Rolando, Carrocio, Emmanuel à Costa, Marius Anton. Ambrosino, Hieronym. Laurent. Ioann. Baptista Costa. Seraphino, Francisc à Ponte. Georgio Marescoto, Molfer. Bapt. Thoro Ricio Grassis, Scaccia, Patre Molina, Gratiano, Pirro, Mari. Antonin. & innumerabilibus aliis Doctoribus defendit Ioannes Dominic Gaieto. *de credito cap. 4. quæst. 11. per totum ex num. 1296.* & nouissimè cum Fontanella, Thesauro, & aliis sequitur Antonius Virgilius *de legitima. perso. cap. 12. n. 26.* quam opinionem neruose defendunt Gaspar Antonius Theclarus *quæst. forens. 16. à num. 8.* Fontanella *de pactis clausul. 5 glos. 3. part. 7 à num 58. cum multis sequentibus*, videndus *à n. 64.* qui duo vltimi elegantèr & latissimè materiam tractant, & plurimos alios allegant.

Verum contrariam omnino sententiam videli- 80
cet quod creditor prior solam hypothecam absque prælationis priuilegio, siue specialem, siue generalem habens, condicere, & auocare possit pecuniam posteriori creditori solutam, & bona fide ab eo consumptam, aperte tenuerunt, & defendunt inter alios Benbenut. Straca. *de decoctoribus vltima particula, tit. qui potiores in bonis decoctoris habeantur à n. 31. & seq.* Ioan. Cæphalus *cons. 88 n. 7. & 8. l. 1.* Velasque de Auendaño *in leg. 31. tauri gloss. 1. num. 8.* Ioan. Matienzo *in l. 7. tit. 16. glos. 5. num. 16.* Gomez de Leon *in respons. 36. num. 1.* & in puncto iuris veriorem agnoscit istam opinionem Peregrinus *de iure fisci l. 6. tit. 6. num. 8.* & Cartar. *decis. 19.* Martha *decis. 42. num. 4.* Monticulus *in tract. de inuentario super §. & si præfatam leg. fin. cap. de iure deliberandi ver. posteriore* & neruose tuetur hanc opinionem Felicianus de Solis *de censibus lib. 3. cap. 5. num. 17.* Vrsillus *in additionibus ad Afflictum, decis. 190. num. 6. & 7.* Barbosa *in 6. part. leg. 1 ff soluto matrimon. num. 23. 24. & 25. & sub. num. 20.* Aloysius de Leo, *in repetitione d. leg. pecunia num. 3.* Petrus Surdus *in cons. 4. num. 25. & 49.* Andreas Fachinius *controuersiarum lib. 12. cap. 53.* qui hanc communiorem vocat, constantissimè etiam, & ingeniosè defendit Schifor. ad Antonium Fabrum *lib. 1. tract. at. 8 q. 7. per totam, ex fol. 62.* latissimè, & constanter defendit multis iuris fundamentis, & omnibus contrariis, respondens Castellus *controuersiarum tom. 4. cap. 61 à num. 83. cum mul-* 81
tis sequentibus, pro qua solida illa ratio vrget, quia priuilegium hypothecæ solùm prodest ad prælationem, non ad aliũ iuris effectũ efficacius est, sed qui hanc sententiam tuentur, supponunt in creditore cum simplici hypotheca, hanc eandem prælationem creditori, à quo auocantur res in solutum data, etiam bona fide consumpta. & non stãte; immò difficultates, quæ huic sententiæ opponuntur priuilegium hypothecæ nullatenus infringit, sed eodem modo vrgent priuilegio stante, sicut eo deficiente. Sicque Doctores superius citati pro contraria opinione vel tollant. & negent totaliter, & absolutè auocandi ius à priuilegiato hypothecario: (vltra fiscum habentem ius clarum *ex d. leg. pecuniæ*) vel fateantur cuilibet creditori hypothecario anteriori, etiam non priuilegiato ius conducendi, & auocandi pecuniam bona fide consumptam, & non stantem posteriori traditam.

Quid dicendum in hac Doctorum varietate, 82
hanc secundam opinionem iuris rigore veram, priorem autem æquiorem, multo magis communem, & multorum Hispanorum, & exteriorũ Tribunalium praxi, & vsu receptiorem, & libentius amplexam, prout Doctores in ea citati affirmant, itaque ab ea non recedam, quia æquitati, & reipublicæ quieti nititur, & consulit, vt scilicet non nisi fiscus, & hypothecarij priuilegium habentes valeant pecuniam solutam, & rem cessam, vel in 83
solutum datam consumptam bona fide auocare: cæteri verò hypothecarij priuilegio carentes nullatenus, nisi in duobus casibus, quando res extet 84
verè vel fictè iuxta regulas superius scriptas, aut quando cum mala fide solutio exacta fuit, aut mala fide consumpta, prout affirmant Doctores omnes tam prioris opinionis negatiuæ, quam huius secundæ affirmatiuæ, in quo omnes conueniunt, quos omnes consule pro latiore huius materiæ Cognitione.

Quales

85 Quales autem sint creditores hypothecarij cum priuilegio copiosè singulos enumerat Florez Diaz de Mena *practicar.lib.1.cap.6.§.3 à n.9. cum multis seqq.*vbi etiam de prælatione inter ipsos, & hypothecarios tacitè,vel expressè anteriores, vel posteriores,& Solis *de censibus tom.1.cap.5. per totum* ampliſſimè Gaieto *de credito.cap.4.quæsito & per totum appendicem.positum post idem cap.4.*

86 Sed quid dicendum, quando debitor carceratus,vel carcerandus ad instantiam vnius creditoris pro eius relaxatione , & liberatione amicus quidam soluit,vel deponit pecuniam , an cæteri creditores anteriores hypothecarij possint eam auocare & in illis præferri,videndus erit Gaspar. Thesaurus *quæst.forens.lib.2. quæst.16.n.5. & seqq.* latissimè plures casus distinguens.Videndus Gaito *de credito cap.4.quæsito 11.ex n.1330.cum multis seqq.pag.390.& seqq.* quos consule , & referens Thesaurum aliud sensit Castillo *tom.5.c.78. vers. sextum casum esse inquit*,&c.

87 Igitur ex hactenus satis comprobatis illud resolutiuè tenendum erit, vt semper quod creditor solutionem recepit à debitore communi , & per cæteros creditores,aut creditorem potest auocari concursus iudicio formato,& pendente,semper creditor ille cogendus erit,vt pecuniam aut rem debitoris in solutum receptam conferat in concursum, & cum cæteris bonis concursus incorporetur , & postmodum iuxta graduationis sententiam inter omnes creditores distribuatur iu-

88 xta supra dicta,& est textus formalis *in l.9.tit.15 p.5.in 2.p.*cuius verba sunt : *am a alas regadas el que es deudor de muchos mas el por de vno que de los otros.E pro en de acaece que ante juez hagan entrega de los bienes del que paga su debdo,a aquel a quien bien queria : e en tal raçon como esta decimos,que maguer los otros vienis que fincan no cumplan a pargar las debdas de los otros que nole pueden apremiar, que torne aquello que reciuio en paga, de mano de sudeudor. El misino seria si la paga fuesse otro si antes que desamparasse los bienes.* quando , & quomodo hoc procedat latius diximus.*hac 1.p.cap.16.ex num. 1. & 3 & à num.9.*sequitur,& facit ipsa lex 9. *mas si la paga se ficiese despues que fuesse fecha la entrega, o que desamparasse sus bienes , quierlo ficiesse de su voluntad,quier por premiar del jusgardor,entonçe biẽ la podria mandar los otros debdores* (hoc est creditores) *al que la obiesse reciuido,e debe ser tornada, e ajuntada con los otros bienes, que desampare. e otros i debenlo repartir todo entre los debdores en la manera que diximos.*scilicet in *l.2.eiusdem tituli.*

89 Et tandem pro complemento huius cap. illud animaduertendum , quod si possessor maioratus suo creditori gratia solutionis consignet fructus, reditus,aut prouentus ipsius maioratus,possessore decedente , extinguitur consignatio , licet duret pro rata fructuum spectantium ad hæredes possessoris defuncti , idem in quolibet beneficio Ecclesiastico,ita in nostris terminis probat Fontanella *decis.167. per totam* maximè *à num.8. & seqq.& decis.166. per totam.* ex Rosental *de feudis. cap.9.n.19.*Molina *de primogen.lib.1.cap.21.à n.25. & 26.*tenent Petra,*de fideicommiss.quæst.8. n.103.* Peregrin. *de fideicommiss.art.40. num.117.* Fussarius *de substitut.quæst.525.à num.6.& ipse q.527. num.5.* Molina *lib.4.cap.11.num.13.*quia resoluto iure dantis resoluitur ius accipientis *l.lex vectigali , de pignor.*

90 adeo vt si anticipatas solutiones consignatarius recepit,reddere tenetur,quas percipere nõ potuit in præiudicium successoris maioratus , vel beneficij. Surdus *decis.326.n.78. & 79.*Anton.Amato *variar.resolut.29.num.5.* Molina *d.cap.21.num.10.*& ibidem,Additio ad Molin.*sub num.1.*& facit Concil.Trident.*sess.25.de reformatione cap.11.* vbi August. Barbosa *num.2.& 3. &* vide *supra n.24.& seqq.*

91 Sicuti nec bona dare in feudum,aut emphyteusim sub conditione, quando vacauerit, si vacatio in vita sua non contingit,sed successoris in cuius præiudicium concessio non valet. Corbulus *de iure emphyteut.c.14.n.4.ampliatione 6.* Caldas Pereira *de extinct.c.15.n.43.lib.4.*Marescotus *variar. lib.1.cap.39 per totum.*

92 Sicuti nec in collatione feudi , aut officiorum potest supplantare successorem,nec possessor potest illa conferre ante vacationem in vita sua, nec promittere sub conditione,quando vacabũt, si vacent tempore successoris.Mastrillus *de Magistratibus.c.16.num.22. cum sequentibus & lib.1.c. 25. per totum.*Gamma *decis.353* Cauedo *2.p.decis.21.à num 3.& seqq.*Gonzalez *de alienat.glossa 5. §.11.num.22.* Molina *de primogen. lib.1.capit.25.* Mieres *4.p.quæst.10.num.4.*Surdus *de decis.326.à num.80.& 87.* Vincentius de Franchis *decis.393.* Caldas Pereira *de renouatio.q.5.à num.4.* Gratian. *disceptatio.167.à princip.* Anton. Gabriël *titul.de iure quæsito,conclus.5.à numero 14. & seqq.* Giurba *cons.65.à num.4.*Ioseph.Ludouis. *decis.Lucens.68. per totam.* & est textus expressus *in prælato.cap.1. qui successores teneantur, in vsib. feud.* apud quos plurima vtilissima percipies legendos. Franchis *decis.407.n.5.*

CAPVT XI.

Is , cui ius retentionis in re debitoris competit,an eandem separare volens à concursu, ac administratione audiatur,ita vt cæteris creditoribus, etiam hypothecariis præferatur.

Et quid si titulo venditionis , donationis , aut insolutum tertius possideat.

Vel etiam quando res aliena in bonis debitoris reperta,& dominus vendicet , an interim retinenda in concursu , aut quando restituenda Domino vincenti.

Et an Dominus ad eam vendicandam cogatur iudicium adire concursus.

SVMMARIVM.

Tertius , qui debitoris rem habet in pignus,aut consignationis iure aut in depositum,non potest eam retinere,sed potius in concursum conferre.n.1.

Creditor in iudicijs particularibus pignus retinet pro ſecuritate ſui crediti, nec tenetur dimittere poſterioribus creditoribus.n.2.

In vniuerſali iudicio concurſus omnia debitoris bona penes adminiſtratorem deponenda ſunt, vt vnicuique iuxta gradus prærogatiuam ſoluatur numer.3.

Bona in concurſu collata præſeruata manent cum ſua cauſa vt vnicuique iuxta qualitatem crediti conferat.n.4.

Pignorata res cum ſua qualitate in concurſum ingreditur.n.5.

Rem pignoratam tenetur creditor exhibere ad effectum conferendi eam in concurſum, vt ſibi, & alijs ex ea ſatisfiat.n.6.7.& n.9.

Expenditur textus in l.à D. Pio §. quod ſi res D. de re iudicata.ibid.

Vidua tenutam habens in bonis mariti, tenetur ea exhibere, vt ſibi, & alijs creditoribus iuxta gradus prærogatiuam ſatisfiat.n.8.

Debitori permittitur pignus vendere vt ex eo creditoribus ſatisfiat, nec id creditor retinens illius venditionem poteſt impedire n.9.

Expenduntur ad id doctrinæ Bartoli, & Fontanellæ. num.10.

Creditor pignus habens nullum damnum patitur ex venditione, cum ad eius ſatisfactionem ordinetur. ibid.

Vxor cui bona viri ad inopiam vergentis tradita ſunt, ipſa ſatisfacta tenetur reſiduum creditoribus dimittere.n.12.

Expenduntur Giurbæ & aliorum deciſiones.n.13.

Creditor, rem debitoris iure, & contemplatione creditoris retinens, tenetur eam in concurſum conferre. num.14.

Pignorata bona penes creditorem retenta, remanent adhuc in dominio debitoris.n.15.

Creditor rem pignoratam poſſidens, non ſui, ſed nomine pignerantis poſſidet.n.16.

Creditorem nullum dominium, nec poſſeſſionem in re pignorata, ſed nudam tantum habere detentionem conſtat, n.17.

Creditor anterior in re pluribus hypothecata præfertur poſteriori, cui res fuit tradita.ibid.

Annotatur Gaito miſere lapſus contrarium firmans ibidem.

Depoſitarius tenetur rem depoſitam in concurſum conferre n.18.

Depoſitarius in re depoſita non habet dominium, nec poſſeſſionem ſed nudam detentionem n.19.

Depoſitare res in dominio, & poſſeſſione debitoris ſemper manet n.20.

Expenditur textus in leg. depoſiti 39. D. de peculio. num.21.

Sequeſter ſequeſtratam rem tenetur in concurſum conferre, ad petitionem creditorum.n.22.& 26.

Sequeſtrata rei poſſeſſio licet in ſequeſtrum tranſeat dominium illius remanet penes debitorem.n.23.

Executio pendens coram iudice ſequeſtrante ad iudicium concurſus eſt trahenda, vt per ſententiam graduationis, cui debetur, tradatur.n.24.

Sequeſtri prioritas non attenditur, ſed prioritas, & priuilegium creditorum.n.25.

Sequeſtrum rei debitoris alibi factum ad iudicium vniuerſale concurſus reduci debet.n.26.

Creditor, qui pendente concurſu rem vel pecuniam exegit, malam fidem habet: & ab eo etiam conſumpta auocari poteſt.n.27.

Res debitoris a tertio poſſeſſa ſi per eum, vel creditores vendicetur, an ſtatim ingrediatur concurſus iudicium, & reus poſſeſſor an illud ſequi teneatur. n. 29. cum ſeqq.

Actione reali hypothecaria creditores auocant rem debitoris, à tertio poſſeſſam.ibid.

Tertius poſſidens rem debitoris à quo vendicatur, non eſt priuandus poſſeſſione, quouſque vincatur. num.30.

Lite pendente nemo ſua poſſeſſione priuatur.n.31.

Lite pendente nemo adminiſtratione rei ſuæ priuatur.n.30.

Poſſeſſore victo per rem iudicatam, res euicta reſtituenda eſt corpori concurſus.n.33.

Res alienæ inter bona debitoris reperta, ſi tertius comparet, & vt ſuam vendicet, non relaxabitur, quouſque rem iudicatam pro relaxatione obtineat n.34. & 94.

Expenditur textus in lg. ſi e pater C. de ceſſione bonorum.n.35.

Tertius rei dominus apud debitorem reperta eam vendicare volens audiri debet, etiamſi debitor eam hypothecauerit ſuis creditoribus.n.36.

Pignus vel hypotheca rei alienæ non tenet. numer.37.

Tertius poſſidens rem, à quo iudicio concurſus vendicatur eam retinet, quouſque victus ſit per rem iudicatam.n.38.

Res in dubio poſſidentis eſſe præſumitur.n.39.

Contra tertium poſſeſſorem, à quo res debitoris auocatur, via ordinaria, non executiua eſt agendum num.40.

Depoſiti reſtitutio ſummaria eſt, & non obſtante appellatione exequitur.n.41.

Sequeſtrum à iudice particulari ad inſtantiam alicuius creditoris appoſitum, ceſſat per inhibitionem iudicis concurſus, & apud concurſus adminiſtratorem res ſequeſtrata deponitur, alterata cauſa ſequeſtri n.42.

Quando pecunia, aut res ſoluitur à debitore creditori inferioris gradus pendente concurſu, ſi de eo apparet ſtatim, cogendus eſt creditor reſtituere. num.43.

Debitor concurſu formato non eſt legitima perſona ad ſoluendum creditoribus. ibid.

In notoriis ordo eſt ordinem non ſeruare.n.44.

Tertius rei poſſeſſor, à quo per creditores hypothecarios auocatur, an eam poſſit pro expenſis retinere, vel retentionis iure non obſtante, res ſit ad concurſum trahenda n.45.& ſeqq.

Lite pendente, poſſeſſor re priuari non debet, quouſque via ordinaria vincatur.n 46.

Victus, an pro expenſis in re factis præferatur anterioribus creditoribus etiam hypothecam habentibus in ipſa re, & aduerſus eos retentione vti poſſit. n.47.& ſeq. latè diſcutitur.

Iariſconſultorum Pauli, & Africani affertur circa ſupradicta diſſenſus.n 48.

Adducitur pro Paulo textus in l. Paulus §. domus pignori D. de pignoribus n.49.

Expenditur pro Africano textu in leg. cum poſtulaſſem 44. §. dum infecti. D. de damno infecto. numer.50.

Gloſſæ interpretatio ad ſupradicta iura refertur. numer.51.

Bartoli interpretatio proponitur.n.52.

Adducitur, & refutatur interpretatio Ioannis Garciæ num.53.

Quid in ſupradictis iuribus ſenſerit Couarruuias traditur.n.54.

Veram concordiã horum iurium proponit autor.n. 55.
Possessor conuentus rem hypothecariam retinet pro expensis necessariis, præferturque creditori hypothecario, & anteriori.n 56. 64.65.66.69. *& n* 267.
*Prælatio, & retentio cessat, quando possessor expendit vtiliter, aut voluptariè.n.*57.70. *& aliis.*
Interpretatur text.in d.l.Paulus §. domus C. de pignoribus, & l. cum postulassem 44.*§.damni infecti D de damno infecto.n.*58. *&* 59.
*Damni infecti natura efficit vt vicinus mittatur in possessionem domus minantis ruinam & periculum. n.*60.
*Impensa facta in refectionem domus ruinam minantis, quoad prælationem, & retentionem necessariæ dicuntur.n.*61.
*Retentio non competit creditori, cuires pro suo credito fuit adiudicata, nisi pro expensis necessariis. num.*62.
*Refertur iudicium Accursij & aliorum circa interpretationem prædictarum legum.n.*63.
*Traditur ratio, ob quam expendens in conseruationem alicuius rei præfertur omnibus anterioribus creditoribus etiam hypothecariis n.*64.
Tertius retinet animalia aliena, & in eis aliis creditoribus præfertur pro pascuis, & alimentis eorum. ibid.
Referuntur DD. de materia d.leg. Paulus §. domus, & leg. cum postulassem §. damni, intelligentes loqui distinctè de necessariis expensis, & voluntariis. n 65.
*Tertio expendenti necessariè in re debitoris datur hypotheca cum priuilegio, & prælatione ad alios creditores hypothecarios.n.*66. *&* 67. *& seqq*
Mutuãs pro refectione rei hypothecatæ præfertur creditoribus anterioribus hypothecariis. n. 68. *&* 69.
*Expendenti voluptariè nec retentio, nec prælatio cæteris creditoribus conceditur.n.*70.
*Ponderantur ad id l. Paulus §. domus. & l. cum postulassem §. damni in.*71. *&* 72. *quibus apposite docetur nullam inter easdem leges adesse repugnantiam.*
*Praxis circa supradicta seruanda.n.*73.
*Expendens in rem, etiamsi hypothecam habeat creditor est pretij expensarum, non vero proprietatis ipsius rei.n.*74.
Expendens in rem, si eam teneat debet ipsam in corpus concursus immittere, vt subhastetur, & ex pretio creditoribus satisfiat, seruata gradus prærogatiua.n 75. *&* 82.
*Expendens in rem simpliciter, aut voluptarie, creditor Chirographarius, & personalis est, eique sine prælatione soluitur, & ratio.n.*76.
*Deponens rem, si res extet, omnibus creditoribus in ea præfertur: quia non extante, priuilegiarij creditores ei præferuntur.n.*77.
*Vendens rem, & tradens habita fide de pretio creditor dumtaxat personalis remanet.n.*78.
*Vendens habita fide de pretio etiamsi res extet hypothecam in ea non habet.n.*79.
*Expendens necessarie, & in rei conseruationem habet in ea hypothecam, & prælationis priuilegium.n.*80.
*Expensæ factæ à tertio possessore rei hypothecatæ soluendæ sũt ante omnes creditores, quando adest cõcursus & reipsa ad eundem effectum subhastatur. n.*81.
*Retentio rei pro expensis non competit expendenti aduersus creditores habentes priuilegium anterioritatis n.*83.
*Expensæ factæ in re hypothecata per tertium, an etiam sint hypothecatæ, & pars affirmatiua proponitur.n.*84.
*Refertur, & refellitur Bartoli, & aliorum distinctio. n.*85.
*Possessor rei hypothecatæ liberatur à creditoribus hypothecariis soluendo valorem rei, attento tempore antequam factæ essent expensæ.n.*86.
*Res meliorata, si ad instantiam creditorum vendatur solum eis præstatur valor quem habebat ipsa res ante meliorationem n.*87.
*Retentio pro necessariis expensis, licet competat possessori hypothecatæ, ipse tamen non potest euitare eiusdem rei venditionem instantibus creditoribus. n.*88.
*Retentionem ob impensas habens, non potest impedire venditionem rei, ad cuius effectum tenetur eam exhibere n.*89.
*Emptor hypothecam meliorans, illius retentionem habet, si offerat valorem, quem ante meliorationem habebat.n.*90.
*Afferuntur doctrinæ Gregorij Lopez, & Ioannis Antonij Manquilij, & aliorum idem comprobantium. n.*91. *&* 92.
Ad valorem rei hypothecatæ. & à tertio meliorata attenditur tempus ante meliorationem, & non tempus præsens, iuxta magis communem. ibidem.
Mutuans pro refectione, aut reparatione alicuius rei, an in ea acquirat hypothecam cum priuilegio; & an teneatur esse solicitus, vt in id mutuum conuertatur & an conuersio coniecturis probetur.n. 93. *remissiuè.*
*Dominus rei penes debitorẽ repertæ à cõcursus corpore dismembrare non potest ante rem iudicatam. n.*94.
*Dominus volens rem vendicare an cogatur actionem realem in iudicio concursus proponere.n.*95.
Negatiua sententia proponitur.n. 96. *& seqq. verior proponitur.n.*100.
*Creditor is dicitur, qui debitorem habet obligatum ad aliquod dandum, vel faciendum.n.*97.
*Res aliena, quæ penes debitorem concursum formantem reperitur, non est de eius patrimonio.n.*98.
*Debitor de bonis suis, non de alienis, concursum format.n.*99.
*Dominus rem vendicare volens in bonis debitoris repertam, cogitur concursus iudicium subire.n.*100. 105. *&* 111.
*Æs alienum non est de bonis debitoris, sed creditorum.n.*101.
Ad concursus iudicium admittuntur non solũ personalem actionem habentes, sed omnes ius aliquod quomodolibet ad bona debitoris prætendentes. n. 102.
*Res illius esse præsumitur, apud quem inuenitur, quoque per rem iudicatam euincatur.n.*103.
*Possessor rei, illius dominus præsumitur, donec contrarium probetur. n.*104
Bona nostra appellantur, quæ bona fide possidemus, etiamsi aliena sint. ibid.
Intellige quoad mouendam actionem, & præstandam causam præscriptioni, & similia. ibid.
Declara etiam, interim, dum à Domino non vendicatur. ibid.
Expenduntur pro hac opinione l. si ventri 8. *§. in bonis. & l. si hominem §. quoties. D. depositi, & l. si pater. C. de cessione bonorum. n.*106. *&* 107.
*Depositarius, qui rem, aut pecuniam depositam, & extantem vendicat, tenetur in iudicio concursus comparere.n.*108.
Depositario pro re deposita cõpetit rei vẽdicatio ibid.
Expenditur doctrina Bald.n. 109.
*Rem suam vendicans omnibus creditoribus indistinctè præfertur.n.*110. *&* 112.

Exper

Expenduntur textus in l. in rebus, C. de iure dotium, cum aliis, & textus in l. 11. *tit.* 14 *part.* 5. *num.* 111.

Debitor concursum formans, nec ipsi creditores nullum ius prætendere possunt in re deposita. n. 113.

Vendens rem, & simpliciter eam tradens habita fide de pretio, dominium transfert, qui tanquam creditor chirographarius si concurrat cum aliis creditoribus hypothecariis, nullam anterioritatem habet. num. 114.

Secus si tradat cum præseruatione dominij, vel non habita fide de pretio, vel cum pacto, quo donec pretium sit solutum precario, vel in locato habeat; quia retinet dominium, & cunctis præfertur. numero. 115.

Prælatio absque concursu dari non potest, quia prælatio concursum supponit. n. 116.

Actio realis deducta in iudicio concursus tendit ad prælationem, & eundem iudicem requirit, ne contrarietas causæ diuidatur. n. 117.

Iudex, qui tractat de executione contra debitorem in iudicio particulari, cognoscit de dominio rei reperta in bonis debitoris deducto per tertium. n. 118.

Maioratus successor dicitur potior, & antiquior creditor respectu bonorum ipsius maioratus. n. 119.

Possessor maioratus ratione dominij potior est quibuslibet creditoribus sui prædecessoris, exigere volentibus sua credita ex bonis maioratus, absque facultate Regia, vel cum illa inutili, aut conditionali num. 120.

Creditores antecessoris possessoris maioratus cum facultate Regia an possint prius exigere ex bonis maioratus, quam ex liberis. n. 121.

Possessori maioratus cuiuslibet concursum formanti an alimenta consignanda sint, eo quod prior, & potior credito sit ad maioratus bona n. 122.

Prior, & potior creditor est, ergo ei alimenta debentur ex bonis concursus, arguere absurdum est. numero 123.

Debitori concursum formanti, non creditori priori præstantur alimenta. n. 124.

Alimenta non omnibus quorumlibet maioratuum possessoribus indistinctè præstantur in iudicio concursus. num. 125.

Creditor propriè is dicitur, qui ab alio inuito exigere potest. num. 126.

Debitor is propriè dicitur, qui obligatus est actione personali. num. 127.

Debitor propriè non est, qui actione reali tenetur, ac rei vendicatione conueniri potest. num. 128.

In statuto de creditore loquente, non comprehenditur qui actionem realem habet. n. 129.

Creditor largè dicitur, qui actionem realem habet. num. 130.

Creditores dicuntur habentes actionem realem iuxta subiectam materiam, & naturam concursus creditorum. num. 131.

Creditores veri, & improprij in vnum iudicium creditorum concurrunt, vt quorumlibet iura examinentur, & quilibet quod suum est, ex bonis debitoris consequatur. num. 132.

1 IN resolutione huius difficultatis distinctè procedendum erit, & casus supponendi. Primus, quando tertius possidet rem debitoris iure creditoris, vt puta, quando rem habet in pignus pro suo credito, seu iure consignationis simplicis, aut etiam cum cessione iurium, & etiam procurator in rem suam constitutus; vt ex eius fructibus annuatim percipiendis sibi satisfiat; aut tertius in depositum, vel sequestrum rem detineat; & hoc casu res debitoris omnino in concursum, & administrationem curatoris dati, trahenda erit, nec eam retinere poterit creditor, nec penes se habere; quia licet † aliàs in iudiciis particula- 2
ribus, creditor pignus retineat pro securitate sui crediti, & quousque sibi satisfiat, & soluatur, quia ad hoc destinatur pignorum datio, & traditio, nec debet interim dimittere debitori, nec posterioribus creditoribus, ad latissimè tradita per Cencium *de censibus, quæst.* 98 *à n.* 42. *& seqq.*

Tamen cum hoc vniuersale iudicium ad hunc 3
finem, & effectum dumtaxat formetur indiuisibiliter, (vt sæpè diximus) ad soluendum, & satisfaciendum creditoribus, iuxta vniuscuiusque gradum, & prælationem; in vnum corpus omnia debitoris communis bona deponenda sunt, vt ex eis venditis quilibet soluatur attenta gradus prærogatiua, † quæ in nihilo creditoribus diminuitur 4
ex hac collatione in concursum, immo omnino integra præseruata, & illæsa manet, sed potiùs eam 5
retinet; † & cum sua causa, & qualitate corpus bonorum, & concursum res pignorata ingreditur, † & ad hunc effectum creditor tenetur exhi- 6
bere pignus debitori per rationem textus celebris in sui dispositione, *in l à Diuo Pio, §. quod si res, 5. ff. de re iudicata*; cuius verba sunt: *quod si res sit pignorata, quæ pignori capta est, videndum est, an sic distrahi possint, vt dimisso creditore, superfluum in causam iudicati conuertatur, & quamuis non cogatur creditor rem, quam pignori accepit, distrahere; tamen in iudicati executione seruatur, vt si emptorem inuenerit res, quæ capta est, qui dimisso priore creditore, superfluum soluere paratus sit, admittenda sit huiusmodi quoque rei distractio, nec videtur deterior conditio creditoris fieri, suum consequuturi, nec prius ius pignoris dimissuri, quam si ei fuerit satisfactum.* qui textus in intentione sui elegans est in proposito, cuius nemo ex citandis Doctoribus meminit.

Corroboratur insuper ex illa celebri doctrina 7
Mieres *in constitutio. hac nostra, tit. de soluto matrimonio*, &c. *num.* 58. *&* 59. Ludouicus de Peguera *super constitutio. Item ne super Laudemio, vers.* 8. *en tenen tempero, num.* 12. Antonius Oliuanus *in §. fuerat, in* 2. *resolutione, num.* 41. *instit. de actionibus.* Cancerius *variar. resolutio.* 3. *part. cap.* 17. *de sentent. & earum executione, ex num.* 417. Negusantius *de pignoribus*, 6 *part. membro* 1. *num.* 23. Molina Theologus *de contractibus, disput.* 538. *n.* 5. Bartol. *num.* 2. & post eum notat Iason *ad* 1. *notaui in l. à Diuo Pio, §. sed & illud ff. de re iudicata* latissimè Fontanella *de pactis nuptialibus, tom.* 2. *clausula* 7. *glossa* 3. *part.* 8 *per totam*, & signanter *à num.* 10. dum probans, quod quando ex dispositione, & forma statuti † mulieri viduæ datur te- 8
nuta & retentio in bonis viri sui; nihilominus instantibus creditoribus, potest cogi ipsa mulier, vt exhibeat, & relaxet bona iuris dispositione pignorata; vt distracta sibi & aliis satisfiat, & eis soluantur iuxta vniuscuiusque prælationem, priuilegium, & anterioritatem, nec tunc mulier potest bona pignorata retinere, nec exhibitionem excusare ad prædictum effectum, reddentes rationem prædicti Doctores, quia generaliter permissum est † debitori ipsi vendere pignus ad hoc, vt ex eo

satisfaciat creditoribus, etiam hoc creditore no-
9 lente,& restituere volente, qui nec potest venditionem impedire, sed suo debitori volenti vendere,tenetur consentire,& illud omnino exhibere,ex textu *in l. quæreris ff.de pignoraticia actione,& d. Aubert. hoc ita C de pignoraticia actione*

10 Et dicit Bart. *in d.l. a Divo Pio*, §. *sed & illud*, *num.2.ff.de re iudic.* quod licet non sit cogendus creditor ad vendendam pignus, bonè tamen cogendus, & compellendus erit illud exhibere, & offendere vt per debitorem vendi possit;sequitur Fontanella *claus.7 glossa 3.part.3.num.* 17. qui per hanc exhibitionem, & vendionem nullum damnum dicitur sentire creditor, cum ordinetur ad eius,& aliorum vtilitatem & satisfactionem,Fontanella *ibid num.*12.*in fin.*per textum, *in l.3.ff. de damno infecto.*

11 Hinc etiam oritur,quod bona quæ vrgente viro ad inopiam,vxori restituta sint,vel pro sua dote tradita,seu data in solutum,si plus valeant quam esset vxoris creditum dotis, licet restitutio pro concurrenti dotis quantitate in creditorum prædicium sustineatur: adhuc tamen illis residuum dimittere tenetur,(bonis aliis deficientibus)vt ex
12 illis cæteri creditores satisfiant. Alevand *in l. si constante n.* 34 *ff. soluto matrimonio.* Grammaticus *decis.*92.*num.*19 Muscatellus *in prax. civili part.*3. *glossa adiudicantur.num* 76. Franchis *decis.*54. *sub num.*2. *&* 5.Ozascus *decis.*135. *in fin.* Mantica *de contract.lib.*11. *tit.*30. *num.*24. Rolandus à Valle *cons.*9.*num.*4. *volum.*1. Fachinus *lib.*11. *controversiarum cap.*14.Costa *subsidiar.remed.*1. *num.*12. *in fin.* Negusantius *de pignor.part.membr.*1. *num.*33. plene Vivius *decis.*413. *à num.* 1. *usque ad fin.m.* Fabius Anna. *cons.*62. *num.*2.*&* 3. Tuscus *litteræ D.cons.*762.*num.*5 Moroto *de iure offerent. num.*9. Carrocius *decis.*21. Caualc. *decis.* 3.*num* 17. *p.*4. Affinius *de executio.*§.7.*cap.*109. Nouellius *de dote,part.*7.*privilegio* 47.Thesaur. *decis.*207. Giurba
13 *decis.ex n.*17. vbi non plurimos firmat in excessu esse nullem dotis assignationem propter creditorum præiudicium, & quod excessus fructus ceduntin vtilitatem creditorum, plurimos ad vtrumque DD.allegans *à num.* 18. *& sequenti ex n.*20.& in fine dictæ decisionis testatur,fuisse decisum,vendenda esse bona vxori tradita, & adiudicata pro satisfactione suæ dotis, & aliorum creditorum.

14 Et quod creditor,qui rem iure, & contemplatione creditoris detinet teneatur in concursum illam conferre,& corpus bonorum ingredi; probatur, quoniam debitor iudicium concursus formans omnia bona,quæ possidet,tenetur cedere,& indicare,vt suprà diximus *in cap.*1.*à num.*13 *& seq.*sed bona pignorata apud creditorem de-
15 tenta remanent in bonis, & dominio debitoris pignorantis,vt expressè probat textus *in l.si dominium. C. de pignoribus*, textus etiam *in l.non est novum ff de acquirendo. rer. dominio.* Decius *in l. nemo plus iuris*, *num.* 3. *ff.de regulis iuris.* Petrus Surdus *in cons.*243. *num.* 8 *&* 9. Rota *decis.*77. *num.*4.*&* 5.inter recollectas per Ludouis.Postium post tract.*de manutentio.*& licet creditor iustè rem
16 pignoratam possideat,non sibi possidet, sed nomine debitoris possidet *l.si seruus depositus*,21.§.1 *ff.de noxalibus*, *l. si pignus.* 37. *ff. de pignorat. actione*, textus *in l.*1.§.*per seruum, el.*2.*ff. de adquirenda possessione*, probant Caldas Pereira *de emptione,& venditione,cap.*8 *sub.n.*37. Gregorius Lopez *in l.*9.*verb.empti edo, tit.*15. *part.* Rodus de Curte *de iurepatron. verb.ipse,vel l.*15.*nu.*6. Lombertin.*eodem tract lib.*1.*part.*2.*quæst.*9.*art.*2 *num.*3. Spino *in speculo testament gloss* 4 *num.* 118. Petrus Barbosa *in l. dinortio,*§.*si cui.num.*5. *ff soluto* Conedus *ad decreta collectan.*5.*num.*15.*& pract. canon. quæst. lib.*1 *quæst.*10 *num.fin.* Augustinus Barbosa *de iure Eccles.lib.*3. *cap.*12. *a num.*236. *& sequentibus*, dicentes, † quod creditor nullum dominium, nec possessionem habet in re sibi pignorata & detenta, sed nudam tantum detentationem. 17

Non enim hæc creditoris detentatio,& occupatio pignoris aliis anterioribus creditoribus præiudicare potest,in sua prælatione, quamuis enim debitor posteriori pignus tradat, cæteri adhuc anteriores,quibus absque traditione bona fuerunt prius obligata præferuntur posteriori, cui res fuit tradita,tam sunt expressis,quia solo titulo,& conventione perficitur ius hypothecæ sine aliqua traditione, *l.*1 *ff.de pignor.actio.l.contrahitur ff de pignor.l.* 11.1 *decem*,§ *de pignore,ff.de pactis l.*4 *ff de fide instrumen.l iusto*,§. *non mutat,ff.de vsucapio l.*2.*C.quæ res pign oblig. possl.*13. *titul.*13. *part.*5 & est textus apertissimus *in l. prior* § *fin.* 75. *vers.ff qui potior.in pign.habean.* ibi, *nam in pignore, placet si prior convenerit de pignore,licet posterior res tradatur,adhuc potiorem esse priorem*, vbi expressè notant Glossa, Bart. Angel Salu. & communiter Doctores & per illum tex.tenent Cinus Iacob. Butr.Alber Bald. Paul. Salu. & communiter Doctores, *in l. pupilla, C. de rei vendic.* & præ cæteris Anton. Gomez *tom.*2. *variar.cap* 2. *de emptione, sub num.* 20. *vers. nunc vero limita illatione* 2. plurimos etiam referens sequitur Ant. Gabr. *commun. opinion. lib.*3. *tit. de empt & vendit. conclus.*3.*num.*16.quamplares refert Tiraquell. *de retract.inuent.*§.3. *glossa* 1. *& vnica, num.* 4.*&* 5. & per eum Castillo *controversiarum.*5. *cap.*80. *n.*82. Hinc cauendum à Garto, dum *in tract. de credito. cap.*4.*quæst.*8.*num.*1067. *& quæst.*11. *num.*1033. misere lapsus contrarium asserat,dicens quod posterior creditor,cui pignus fuit traditum cæteris anteriorib.us præfertur,atque ideo creditor, qui bona debitoris detenta habet,omnino tenetur in concursum conferre, vt ibidem de iure omnium creditorum contendatur, & gradus ad exactionem cuilibet assignetur. 18

Et ex identitate rationis idem venit dicendum 19 in re debitoris concursum causantis,per eum deposita apud aliquem tertium, tenentem eandem, qui omnino cogendus erit eam concursui,& corpori bonorum statim restituere, vt & ea satisfiat creditoribus, quia depositarius nullum ius habet in re depositi,nec dominium, aut possessionem, sed nudam detentationem,nec † à bonis,& domi- 20
nio ac possessione debitoris vnquam exiuit iuxta glossam 2.*in cap.bona fides.de depos.* Antonius Gomez *in l.*48 *tauri num.*8.*& tomo* 2.*variar. cap.num.* 2.Emmanuel Costa *in l. si ex cautione. falsitate.*1. *num.*7. Augustin.Barbosa *de iure Ecclesiastico lib.*3. *cap.*12.*n* 23.

Cum re vera in bonis debitoris semper permanserit textus est ad propositum nostrum singularis,*in l depositi.*29 *ff. de peculio.* cuius verba sunt. *Depositi apud filium familias decem, & ego depositi de peculio; quamuis nihil patri filius debeat, ex hac decem teneat: nihilo magis tamen patrem damnandum existimauit, si nullum præterea peculium sit*

huic

hanc eius peculiam cum mea remaneat, non esse peculij; denique quolibet alio agente de peculio minimè dubitandum, ait, computari non oportere; itaque ad exibendo agere ma. & exhibitam vindicare debere.

22 Pariformiter ficat ad petitionem creditoris; & authoritate Iudicis res debitoris sit sequestrata apud sequestrum indubie ad concursum trahenda

23 erit, tum † quia eo casu possessio non transit in eum, sed penes debitorem dominium remanet, infinitos pene Doctores laudat Barbosa. *vbi proximè à n. 232. & seqq.*

24 Tum, quia cum creditoris principalis causa, seu executio pendens coram Iudice sequestrante ad Iudicium concursus sit omnino trahenda, prout abunde probauimus *sup. c. 4. per totum.* & per iudicem concursus inhibitus, vel inhibēdus erit Iudex sequestrans, ne in causa vlterius procedat, sed remittat ad concursum vniuersale, sequitur manifestè, quod in consequentiam etiam ipsa res sequestrata ad corpus bonorum trahi debeat, & ingredi, quousque per sententiam graduationis locus assignetur illi creditori, ad cuius instantiam alibi sequestrum fuit appositum) exigere suum creditū

25 non potest in præiudicium cæterorū creditorum † non etenim prioritas sequestri attenditur, sed prioritas, & priuilegium creditorum, itavt quamuis aliquis ex creditoribus præuenerit in sequestranda re debitoris communis, adhuc tamen non præfertur aliis creditoribus potiora iura habentibus, vt per textum. *in l. creditor. ff. qui potior. in pign. habean* & cum Ioanne Bologneto *in cons. 30. n. 7.* ita singulariter tenet Iacobus Cancer. *variar. resol. lib. 4 cap. 4. de sequestro. n. 36. & n. 34.* quod sequimur *in nostris commentarijs de protectione Regia*

4 *p. cap. 7. n. 69.*

26 Ac propterea ad iudicium concursus vniuersale debet trahi sequestru alibi, vel a quolibet petitū, & appositum, vt ibidem inter omnes de prælatione agatur, maxime cùm iam pendeat iudicium cō-

27 cursus, † & illum creditorē exigentē malam fidē habere notum sit, à quo creditum etiam exactum per quemlibet anteriorem creditorem indistinctè auocari potest, vt latius probauimus *c. antecedēti, à n. 46. vers quoad secundum duo casus, cum multis seqq.*

28 Ex quibus manifestè constat, quod quælibet res debitoris apud alium existens, & nomine ipsius debitoris communis detenta, nullo modo retineri debet, sed ad concursus corpus trahenda, & restituenda tanquam res propria debitoris, & in eius dominio existens, & semper permanens, sed an interim quod super hoc contenditur, res debeat remanere penes detinentem, statim in sequenti membro per distinctionem apparebit.

29 Quoad secundum principale membrum: nempe, quādo res debitoris, quæ ad eum pertinet iure dominij, vel iusto alio titulo; tamen ab aliquo tertio possidetur iure proprio, & tanquam sua, puta, titulo emptionis, legati, aut donationis, siue ab ipso debitore facta, siue ab alio tertio, an trahi debeat ad concursum, tunc maturiùs procedendum; nam si per debitorem vēdicatur, (virtute cessionis bonorum à debitore ipso factæ inter formandum iudicium concursus, vel etiam per ipsos creditores suam actionem hypothecariam realē experientes *ex l. pignoris, vel hypothecæ persecutio in rem est. C. de pignoribus, & toto titulo de pignoratitia actione. l. si fundus. §. in vendicatione. ff de pignoribus. l. si cum venditor 66. ff. de euictionibus. l fin §. & si præfatum. C. de iure deliberandi.*) res vendicatur, & possessor conuenitur, in concursum comparere debet, quia est iudicium vniuersale, & agitur de vniuerso patrimonio debitoris diuidendo inter creditores, vt diximus suprà *cap. 1. n. 28. & 29. & c. 3. à num. 1.* quia causæ continentia non est diuidenda, vt *in eodem cap.* 2 abundè probauimus.

Et tanc quousque per sententiam transactam in 30
rem iudicatam, res vincetur, possessor nō est amouendus à possessione, sed rem lite pēdente retinere debet, † quia lite pendente nemo sua possessio- 31
ne priuatur, vt vulgare est *ex l. 1. & toto titulo ff. nihil nouari appellatione pendente,* † nec lite pendente rei suæ administratione priuari quis debet, vt 32
per Rodericum Suarez *in l. 2. fori titulo de los emplaciamentos. vers. sed attende. num. 10.* tenet Iacobus Cancerius *variar. resol. lib. 2. cap. 4. num. 45.* & est textus optimus *in l. 1. §. Diuus. 1. de petitione hæreditatis.* sed tandem † postquam per rem iudicatam vincatur possessor, tunc in eius executio- 33
nem restituenda erit corpori bonorum concursus: ita in terminis firmat decisum in Senatu Gaspar Antonius Thesaurus *quæst. forens. lib. 3. quæst. 55. n. 7. ad fin.* 34

Nam quemadmodum quando inter bona debitoris communis reperitur res aliena possessa, vel per eum de empta, cuius dominium, aut ius ad tertiam aliquam personam verè pertinet; si comparet, & prætendit à corpore cōcursus extrahere, rei vindicationem intentet, non sibi statim relaxatur, sed interim in concursus administratione retinetur, quousque hinc inde auditis partibus actor rem iudicatam obtineat pro rei relaxatione, vt diximus suprà *cap. 8. à n. 38. vers. à regula tamen huius.* latissime *in 2. p. cap. 24. ex num. 13. cum seqq. vers. quarto, quia domino pecuniæ,* &c. atque plenissimè videbis *hoc eodem cap. ex num. 94. cum multis seqq.* & est textus expressus *in l. si pater. C. de cessione bo.* 35
norum ibi: *si pater tuus bonis cessit propter onera ciuilia, ipsius facultates oportet inquiri, non patrimonium, quod tibi emancipato, quæsitum dicis inquirtari, quod vt fiat, implorare æquitatem præsidis debes,* vbi tertius, qui bona sua à debitore cedente detenta vult recuperare, ad eundem iudicem debet recurrere.

Qui quidem tertius rei Dominus, apud debito- 36
rem repertæ, vindicare eam volens audiri debet, etiam si ipse debitor possidens rem ipsam pignori, vel hypothecæ subiecerit creditoribus suis, quia nihil detrahit iuri veri Domini, quominus illud libere exercere possit, † rei namque alienæ pignus vel hypotheca non tenet, *l. 1. & toto tit. C. si res* 37
aliena pignori data sit, & toto tit. C. si communis res pign. data sit, prout abundè probauimus *in 2. p. c. 9. ex n. 59. cum multis seqq. & c. 10. necnon 11. 2. p.*

Ita pariter, & ex identitate rationis, quando ter- 38
tius, à quo debitoris in iudicio concursus vindicatur, possidet, ab eo non est res addicanda interim lite pendente, sed penes se retinenda, quousq; per rem iudicatam vincat debitor Dominus, qui suam esse prætendit, † nam interim in dubio
possidentis esse præsumitur, vt abundè diximus 39
in 2. p. c. 22. ex n. 47. cum seqq.

Deinde probatur, quoniam quando per credi- 40
tores res possessa, aut in solutum data, reuocatur, non via executiua, sed via ordinaria contra eum agendum est, & iuris ordine seruato, quia cùm sit tertius possessor; via ordinaria cōtra eum erit agēdum, vt probant multi Doctores laudati per Fontanellam *de pactis nuptial. clausul. 5. glossa 8. p. 8.*

à num. 6. & sequentibus. Alexand. Tentacinquius *variar. lib. 1. tit. de iure fisci reflex. 7. num. 15. 16.* Cr[illegible]. Callillo *controuers. fisc. tom. 4. cap. 61. sub n. 81.* Parladorius *lib. 2. rerum quotidianarum cap. fin. 5. p. §. 3. n. 46.* qui etiam loquuntur in pecunia non exacta, sed extante, adhuc nomine debitoris, aut specie data in solutum per debitorem alicui posteriori creditori, & ideo multo magis procedit, quando alio titulo tertius rem possidet, à quo vt res auocetur, debet expectari res iudicata contra eum.

41 Sed hæc verissima resolutio tripliciter fallit, primo in depositario, cuius causa, dum agitur contra eum ad restitutionem, & redditionem depositi, est summaria, & celeriter agitatur, & prima restitutionis sententia statim exequitur appellatione non obstante, ex latè traditis *in nostris commentariis de Regia protectione 2. part. cap. 16. à num. 66. & multis seqq.*

42 Secundo limitatur in sequestro per alium iudicem ad instantiã alicuius creditoris oppositio, iuxta terminos superius suppositos *num. 22. versi. pariformiter si ad petitionem*, &c. Qui statim, quod Iudex concursus vniuersalis inhibet alteri iudici, & ad se trahit causam coram eo motam per aliquem creditorum, quę vocatur natura iudicis concursus; iam cessat sequestri impedimentum, & res sequestrata in corpus bonorũ concursus ingreditur, & applicatur, vt ibidẽ diximus, qui sub vna & eadẽ administratione, & administratore cęterorum bonorum concursus de cætero rediguntur, & computantur, atque ideo remotus remanet ille prior sequester, & bona deponuntur apud sequestrũ, & administratorem concursus, vt mutata, & resoluta alterata causa prioris sequestri, quia de particulari, hoc est ad petitionẽ vnius creditoris, trãsfunditur in vniuersalem, hoc est ad dimissionem, & cessionem bonorum factam per debitorem communem, & ab eo petitum sequestrum, seu à creditoribus concurrentibus, alteratur prius sequestrũ particulare, eo quod cæteris creditoribus nihil officit, prout supra *ex n. 22.* diximus, & probauimus.

43 Tertio fallit, quando pendente concursu res, vel nomen debitoris, aut pecunias dedit debitor vni creditori inferioris gradus, quia debitor non est (fiam concursu formato, & introducto) persona legitima ad soluendum, sed administratione bonorum suorum priuatus, vt infra *cap. 14. per totum latius comprobatur, & cap. fin. huius 1. part.* quia si de hoc apparet per datam solutionis, euidenterque per inspectionem oculorum, res est notoria, & sic aliter non erit audiendus, sed protinus cogendus creditor ad restitutionem, & incorporationem cum aliis bonis concursus, & condecunt quæ diximus *cap. antecedenti à n. 64. vers. 4.* etiam fingitur.

44 † Quia in notoriis ordo est ordinem non seruare, & quæ de facto fiunt, de facto rescindere ius est, iuxta iura, & doctrinas vulgares.

45 Sed maior extat difficultas, quando tertius rei possessor, à quo per creditores hypothecarios res reuocatur, suam actionem hypothecariam deducẽtes, & rem possessor retinere conatur pro expensis in eadem re à se factis, in qua difficultate duo inuestiganda sunt, primum, an iure retentionis deducto non obstante, res interim in concursum trahenda sit, & à possessore auocanda. Sed hanc difficultatem facile dissolues, ex iis, quæ hactenus

46 scripsimus, † & probauimus, interim possessorem re priuari non debere lite pendente, quousque per rem iudicatam vincatur, & via ordinaria, iurisque ordine seruato, condemnentur, in quo angustus non licèt hic immorari, cum plurima alia videnda erunt per discursum huius cap.

Secundum, an victus pro suis expensis præferatur anterioribus, & potioribus creditoribus, hypothecam habentibus, in ipsa re principali, ita vt dum sibi expensæ non soluantur, aduersus eosdem retentione vti valeat, res est ardua, & valde difficilis, in qua non tantum inter Doctores diuersi modi, & varie sentientes, verum & inter ipsos Iurisconsulto, notam, & apertam repugnantiam reperies. 47

In resolutione duo viri famosi pugnant Paulus *I. C.* & Africanus, ille *in leg. Paulus §. domus, ff. de pignoribus*, contra creditorem pignoratitia agentem ad rem melioratam, retentionem, & prælationem melioranti atribuit, donec sibi de melioratione satisfiat, clarè patent verba † *Domus* 49 *pignori (inquit Paulus) data exusta est; eamque aream emit Lucius Titius, & extruxit, quæsitum est de iure pignoris: Paulus respondit pignoris persecutionem perseuerare: & ideo ius soli superficiem secutam videri, id est, cum iure pignoris: sed bona fidei possessores non aliter cogendos creditoribus aduersus restituere, quam si sumptus in extractionem erogatos, quatenus pretiosior res facta esset, reciperent.* † Africanus vero *in leg. cum postulassem* 44. 50 *§. damni infecti, ff. de damno infecto in 2. responso* contrarium omnino determinasse, putant quamplurimi Doctores; quod vt facilius agnoscatur, eius verba sic se habent, *damni infecti nomine (inquit Africanus) in possessionem missus, si possidendo dominium habere cœpit, deinde creditor eas ades sibi pignori obligatas persequi velit, non sine ratione dicitur, nisi impensas, quas in refectionem fecerint, mihi præstare sit paratus, inhibendam aduersus me persecutionem*, (& licet hactenus conueniat cum dispositione Pauli, in sequenti determinatione protinus contrarium determinat) sequitur, & facit. *Cur ergo non emptori quoque id tribuendum est? Si forte quis insulam pignoratam emerit? Non recte hæc inter se comparabuntur: quando is, qui emit sua voluntate negotium gerat, ideoque diligentius à venditore sibi caueri, & possit, & debeat, quod non æque de eo, cui damni infecti non promittatur dici potest.*

Hæc Iurisconsultorum repugnantia Doctorum 51 ingenia torquet, in eatum intelligentiam variatum, indeque incertitudo occasionem præbuit diuersimodè sentiendi, & diuersos intellectus prædictis intribus leges diligentiæ agitur *in d. §. damni infecti, verba considerandum*, varios intellectus assignat. Distinguens inter bonam, & malam fidem melioranti, deinde, quod alibi facta erat res melior, alibi vero non tanto, quod alter Iurisconsultus de iuris rigore loquitur, alter de æquitate: quarto, quod ab illius in possessionem refecerat necessario, emptor ex voluntate, sed adhuc iis intelligentiis Accursius ipse non acquieuit.

Bartol. alios fuere secutus ad confœderationem horum iurium intellectus, ait enim aliud in domino, aliud in creditore, aliud in voluntaria, aliud in necessaria refectione, aliud in eo, qui missus est in possessionem reliciente, aliud in emptore respectu creditoris. 52

Nostras Ioan. Garzia *in tract. de expens. & meliorationibus cap. 18. à num. 55. cum multis sequentibus*, admodum fatigatur in concordia horum iurium, & referens aliorum dictorum intellectus; nulli

nulli acquieſcit, & ſuum interponit longè peiorem omnibus, ſubuertendo orthographiam textus. Et negatiua verba in affirmatiua transformando, otioſus quidem labor, & periculoſa explanatio, & omnimoda litteræ ſubuerſio, provt & ipſe tandem agnoſcit, *n. 61. ad finem.*

54 Doctiſſimus inſuper Couar. *variarum reſolutio. lib. 1. c. 8. à principio*, metu horum iurium trepide ſe gerit in reſolutione aliquarum quæſtionum, tangentium materiam hanc, quando poſſeſſori rei hypothecatæ comperit retentio pro melioramentis aduerſus creditorem ſua agentem hypothecaria actione contra ipſum poſſeſſorem. Et tamen concordiam inter Iuriſconſultos aſſignare aufugit, ex qua penitus vera & iuridica multa quidem pendeant.

55 Sed non poſſum non mirari tantorum virorum verum, & litteralem ſenſum Iuriſconſultorum præ oculis habentium, deſerere, & per incultas, & periculoſas vias alium quærere. Igitur cum diſtinctione illa iura concilabis, aut enim poſſeſſor † conuentus hypothecaria actione rem retinere certat pro expenſis neceſſariis, factis in rei conſeruationem, ex quibus res pretioſior redditur, & tunc pro eius æſtimatione, & valore præfertur cuilibet hypothecario creditori anteriori, aut † enim poſſeſſor expendit vtiliter, & voluptarie, & tunc ceſſat prælatio, & per conſequens retentio. Hanc diſtinctionem iure ſtatim faciendam non obſcurè deducis ex vtriuſque Iuriſconſulti determinationibus, † nam textus *in d. l. Paulus, §. domus ff. de pignoribus*, apertè loquitur, in primo noſtræ diſtinctionis membro, ibi. *Domus pignori data exuſta eſt eamque aream emit Lucius Titius, & extruxit.* Vides ex noua conſtructione pignus in ſuperficie extinctum, ex neceſſariis omnino impenſis non ſolum vtiliter conſeruatum, ſed reuiniſcens, immò magis neceſſarijs; ſumptus dicendi ſunt qui ad domum penitus dirutam ædificandam erogantur, quam qui in eius ruinoſæ reparatione expenduntur

59 Non minus clarè hoc primum noſtræ diſtinctionis membrum patet ex Africani reſponſo, *in d. l. cum poſtulaſſem, 44 §. damni inf. Eli nomine in poſſeſſionem miſſus ff. de damno infecto*; qui manifeſtè loquitur in expenſis neceſſariis, ex quibus res pignorata pretioſior redditur; ſi naturam iudicij damni infecti conſideres, quo vicinus † mittitur in poſſeſſionem domus ruinoſæ minantis ruinam, & periculum, *l. 1. & 2. l. euenit, l. prætor ait, §. hoc edictum. & toto tit. ff. de damno infecto*, melior textus *in l. hoc amplius, in fine, cum l. bona fide*, §. *inter ædes eodem tit.* in quibus igitur caſibus vterque Iuriſconſultus emptori, & immiſſo conuentis hypothecaria, retentionem, & prælationem priuilegiatam, rectè, & iuridicè attribuit, quouſque æſtimationem huiuſmodi impenſarum integre conſequantur, vt mox latiùs probabimus

61 Et neceſſaria iudicantur melioramenta, & impenſæ quoad prælationis priuilegium, & hypothecam in re meliorata, quæ in ipſius rei refectionem fiunt, ruinam minantis, vel ſi deterior aliàs fieret. Guido Papæ *deciſ. 169. n. 1.* Seraphinus *deciſ. 898 n. 1.* Peregrinus *conſ. 42. n. 14. lib. 1* Tuſchus *littera M. concluſ. 179. num 10.* Carrociùs *de locato. 4. p. tit. de expenſis. q. 1. ſub num 5.* Binius *conſ. 123. num. 5.* Alciatus *conſ. 69. n. 19 lib. 9.* Marſcotus *variar. reſolut. lib. 2. reſolutione 109. num. 9* Mandellus *conſ. 210 ſub n. 5.* Hypolit. Riminal. *conſ. 800. num. 10.* Roſental. *de feudis p. 2. cap. 10. concluſ. 43. num. 51.* Schrader *de feudis p. 2. p. 9 principio ſectio. 2 num. 21.* Mangonius *deciſ. 33. n 24* Peruſin. *deciſ. 24. num. 6.* Antonin. Amato. *variar. reſolutio. 3. num. 56.* & loquendo in creditore, † cui res debitoris 62
fuit pro ſuo credito adiudicata, vt eius non ſibi competat retentio niſi pro expenſis neceſſariis, ſine quibus res fuiſſet peritura, vel non potuiſſet conſeruari, tenent Antonius Faber *in C. l. 8. tit. 16. etiam ob chirographar. retun. pign. retin. poſſe d. finitio. 1. num. 1. & 2.* ex Alberico *in l. intra vtile, §. vendentibus in fin. ff. de minoribus*, latiſſimè ipſe Amatus *reſol. 44. ex num 3. cum ſeq.* vbi *num. 4. &* 5. quod pro vtilibus expenſis, & meliorationibus rei retentio non datur.

Hanc eandem interpretationem licet (vt vidiſti) 63
ſub tanta præciſione inſinuarunt Accurſius *in d. l. cùm poſtulaſſem §. damni infecti*, verbo *reuocandum, in 2. conciliatione*. ibi *alibi facta erat melior alibi vero non*, & iterum *in 4. conciliatione* ibi: *quod miſſus in poſſeſſionem refecerit neceſſario*, emptor ex voluntate, ac ſimiliter Bar. *ibidem* dicens, *aliud in voluntaria aliud in neceſſaria refectione.* & licet Ioannes Garzia *de expenſis. d. cap. 18. ſub num. 56.* increpet Bar. conciliationes ex eo quod iſtud aliud Bar. non explicet, cur aliud in vno, aliud in alio caſu dixerit, nec diuerſitatis rationem reddat: nihilominus ratione iuridica, & fundamentali non caret

Nam ille, qui expendit ad rem hypothecatam 64
conſeruandam, vel reficiendam; præfertur anterioribus creditoribus, etiam hypothecariis cum prælationis priuilegio, quia ſalbam fecit totius pignoris cauſam, textus *in l. interdum poſterior creditor potior eſt potiore. cum l. huius enim pecunia ſaluam fecit totius pignoris cauſam* proximèque. *ff. qui potioris in pign. habean. & l. licet c. eodem tit.* exornat Amato *variar. reſolut 44. à num. 23.* Petrus Surdus *de alimentis tit. 1 q. 70. à num. 1. & ſeqq.* Flores de Mena *quæſt. practic. 6. §. 3. num 5.* idem tenent gloſſa, & Azon. *in d. l. interdum*, ſequitur ibidem B. & Salicetus, Neguſantius *de pignor. in 2. membro 5. p. num. 15.* Aſinius *de executione §. 7. cap. 13. num. 1.* Decianus *conſ. 109 ſub. num. 23 l. 2.* Cardinal. Tuſcus *littera H. concluſ. 131 num. 30. tom. 4.* Ceuallos *commun. contra comm. quæſt. 744. num. 2.* Mantica *de tacit. & ambiguis conuentio lib. 11. tit. 23. num. 19. volum. 1.* Antonin. Amato. *variar. reſolut. 3. num. 20. & limitat. num. 21* poſt Gaſpar. Rodriquez *de annuis redditibus lib. 2. q. 20. num. 13. & alios* & videndus ipſe Amato. *num 13. & 14.* & Giurbam *deciſ. 45.* vbi de expenſis factis pro paſcendis, pro alimentandis alienis animalibus, vt in his habeat hypothecam tacitam cum priuilegio, & omnibus aliis creditoribus prælatione, cùm dicatur expendere neceſſariò, pro conſeruatione rei, & in expendente neceſſario pro rei reparatione, aut receperatione, probant infiniti Doctores, quos referens ſequitur Antonin. Amato. *d. cap. 3. à num. 23.* vide tamen *à num. 17. & ſeq.* pro ſolutionis veritate, & Caſtillo *controuerſiar. lib 3. cap. 8. num. 27.* Cancerius *variar. reſolut. tit. 9. de dote, & donat. propter nuptias num. 4. tom. 1.* Gutierez *practicar. quæſt. 99. lib. 4.* Gratian. *diſceptatio. 257. numero 33 lib. 2. & diſcept. 670. lib. 4.* Fontanel. *de pactis nuptial. clauſul. 7. gloſſ. 2. p. 9. num. 19* vbi an præferatur doti, & ſicc anteriorib. s. Idcirco non eſt mirum textus *in d. l. Paulus, §. domus & in d. l. cum poſtulaſſem. in d. §. damni infecti.* in prima parte

concedere prælationem,& ius potius tacito pos-
sidenti pro meliorameniis necessariis, & ad rei
hypothecatæ conseruationem, & extructionem,
cum de iure ipse cohs hypothecam cum priuilegio
habere noscatur,ex dictis iuribus,& doctrinis.

65 Ita inchoata sunt quamplurimi Doctores,
qui materiam harum legum, scilicet *d.leg. Paulus*
§.domus,& d.leg.cum postulassem, *§. damni infecti*,
tractant,& concedunt retentionem, & prælatio-
nem possessori pro meliorameniis, & impensis,
omnes fere signanter loquuntur de expensis ne-
cessariis. & ex quibus res facta est pretiosior,em-
plissimè Couarr.*variar.cap.*8.*n.*2.*& sequentibus*,
Ioannes Garzia *de expensis d.cap.*18. *à num.*66. *&*
seq. Gaspar Antonius Thesaurus *q. forens.lib.* 1.
*quæst.*1.*pertotam.* Vincentius de Franchis *dec.*38.
*& decis.*112.*& decis.*456.*& decis.*506. Muscatellus
*de appellationib.*3.*part.gloss. servata num.*51.*vers.*3.
Marius Giurba *decis.*63.*num.*20. Hercules Marc-
cetus *variarum resolutionum lib.*2. *cap.*112. *à n.*14.
qui plurimos alios allegant loquentes specifice
de necessariis expensis, ex quibus res facta fuit
pretiosior ad dandam prælationem, & reten-
tionē contra creditorē hypothecam habentem in
re meliorata,pro quo etiā est expressus *d.§ domus*
qui dum loquitur de his expensis necessariis
ad rei extructionem, & conseruationem, vlte-
rius requirit, quod ex eis res facta sit pretiosior,
ibi.*Sed bonæ fidei possessores non aliter cogendos cre-*
ditoribus ædificium restituere, inquam, si sumptus in
extructionem erogatos, quatenus pretiosior res facta
esset,reciperent.

66 Et quod ob expensas necessarias factas in bo-
nis debitoris detur hypotheca,cum priuilegio,ita
vt aliis præferatur creditor expendens aliis priui-
legiatis creditoribus; probat expressè Amador
Rodriguez *de priuilegiis creditorum.*2.*part art.*2 *n.*
6.*per textum in leg.qui hominem §.quoties ff.depositi*,
ibi,*ante priuilegia iuncta leg sequenti in fin.* ibi,*pla-*
ne sumptus causa qui necessario factus est, semper
præcedit,nam deducto ex bonorum calculus subduci so-
lent, per *leg. at autem Cod.de bonis authorit. iudicis*
possid.edic.,præcipuè quia constat expensarum ra-
tionem sæpè haberi etiam contra hypothecarios
ex leg.interdum, iuncta leg.huius, ff. qui potiores in
pignor. habean. ex quibus ipse Rodriguez apertè
firmat, expensas necessarias factas in re debito-
ris prælationem, & priuilegium habere contra
alios creditores quoslibet.

Quod etiam non obscurè sentit Gaspar.Anton.
67 Thesaur.*in quæst.forens.lib.* 1.*q.*71. dum de reten-
tione rei possessori danda pro expensis in ea fa-
ctis contra creditores hypothecarios,*ex d.leg.cum*
*postulassem § fin.de damno infecto inquit num.*6. pos-
se firmat applicari regulam *leg.creditor.ff.si certum*
petatur. † Vbi mutuans pro refectione rei hy-
pothecatæ, est priuilegiatus, & omnibus præ-
feretur etiam anterioribus hypothecariis,ex qui-
bus satis comprobatur primum nostræ distin-
ctionis membrum quod *d. leg. Paulus §.domus, ff.*
qui potiores in pignor.habean.& d.leg.cū postulassem
68 *§.damni infecti in* 1.*part ff.de damno infecto*,procedant in expensis necessariis ad constructionem,
& reparationem rei pignoratæ, ex quibus ipsa
pretiosior fit,præfatáque iura habere fundamen-
tum in regula *d.leg.interdum, & leg.licet*, & *simi-*
liam.

Et quod tertio pro expensis factis in re pigno-
69 rata detur retentio aduersus creditores hypothe-
catios quando expensæ fuerunt necessariæ iuxta
terminos *d.leg.licet,& leg.interdum*, & non alias,
late probat Cairo *de credito.cap.*4. *quæsit.* 11.*ex n.*
1975. *& sequentib.* Et signanter *ex n.* 1978. *& se-*
quentib. atque sic de illis expensis, quæ erogatæ
fuere ad pignoris conseruationem,quæ dicuntur
necessariæ,ne pignus pereat.

Quoad secundum autem distinctionis mem- 70
bram,de quo supra *num.*57.vt licet prædicta iura
non procedant in expensis, quæ necessariæ non
sunt ad conseruationem rei hypothecatæ, licet
aliàs sint vtiles,& voluptariæ,satis euidenter ap-
paret ex dictis iuribus, dum sic arctam ad præ-
dictum expensarum genus, in quibus retentionem
& prælationem expendenti concedunt aduersus
creditores in reipsa hypothecarios,& ex Doctо-
ribus hactenus laudatis,qui de huiusmodi expen-
sis necessariis & pretiosis loquuntur dumtaxat.

Et in hunc sensum accipiendus est textus *in d.l.* 71
cum postulassem §. damni infecti in 2. *part.* dum ne-
gat emptori retentionem, & prælationem in re
pro expensis in ea factis contra creditorem hy-
pothecarium,qui alias videbetur ex diametro repu-
gnare, *scilicet §.damni infecti in* 1.*part.* concede-
nti missio ex causa damni infecti retentionem,
& prælationem aduersus hypothecarium creditо-
rem,*& d.leg. Paulus §. domus ff. de pignoribus*; qui
idem disponit in emptore rei hypothecatæ melio-
rante, atque ideo aduertendum erit. *Vt d. §. dam-*
ni infecti in 2.*part.* procedat in expensis volupta-
riis,& alias vtilibus sed non in necessariis ad con-
seruationem rei pignoratæ, provt clarè indicant
eiusdem *§. verba*, ibi, *cur ergo non emptori quoque*
id tribuendum est, si forte quis infidam pignoratam
emerit, non recte hæc inter se comparabuntur: quan-
do is qui emit sua voluntate negotium gerat, &c. id
est non currit inter hæc,scilicet missam causa dā-
ni infecti, & emptorem quoad expensas absoluta
comparatio,quia ille semper,& indistinctè neces-
sario ad rei conseruationem expendit,provt su-
pra probauimus *à num.*61. *& seqq.* ex prior verò
non semper,sed accidentaliter, quia modo neces-
sario extendit,modò voluntarie pro sui vtilitate,
& commoditate, & ideirco inquit textus. *Non*
æquè comparabuntur, quando sua voluntate negotium
gerat. Quare sic dumtaxat non rectè, vter-
que comparatur. Sed non negat textus compa-
rationem inter istos, quando emptor necessario
expendit,immo,& hoc ipsum per eius mentem à
contrario sensu ex isto textu dicimus, quoniam
qui vnum ex duobus negat, alterū tacitè videtur.
Ex nomine de præsumptionibus, & quia comparatio-
nis denegatio, non est absoluta ibidem,sed tan-
tum restricta ad casum, quod emptor voluntariè
expendat, non tamen quando necessario, quia
tunc idem in emptore rei pignoratæ expendente
dispositum est per textum *in d.leg.Paulus § domus,*
ff.de pignoribus, qui loquitur in expensis necessa-
riis, factis ab emptore vt supertius clare ostendi-
mus ad eius interpretationem,& declarationem.

Hanc inter hæc iura conciliationem annotabis, 72
quia veritissima est,& Iuris consultorum sensui ab-
que vlla litteræ violencia adaptabilis. Qua tamen
tantū abest,quod inter se dent antinomiā aliquā,
provt putarāt nostri omnes,quod immo iuris re-
gulas sequutus fuit vterque Iurisconsultus,Paulus,
& Africanus per eatenus, & expēsatā distinctio-
nem,vt pro necessariis detur retentio,& prælatio
aduersus creditores hypothecario, quā habet ex-
pendens,

pendens, & hypothecam tacitam in re pro eisdem exigendis ex *d.l.interdum, l. sequenti. ff. qui potiores, & d.l.licet. C. eodem tit.* at in voluntariis, licet aliàs vtilibus expendens tanquam creditor personalis ad earum æstimationem, & valorem caret hypotheca, ac per consequens nihil mirum, quod eidem quilibet creditor hypothecarius præferatur ex notissimis iuris regulis.

73 Hac igitur distinctione attenta, hæc iura quoad cursus iudicium ita erunt practicanda, quod si conuentus sit tertius possessor rei per hypothecarios creditores in iudicio concursus, prius vincendus erit, interim lite pendente re penes se retenta & tandem per rem iudicatam euicta, & possessore condemnato, tunc indistinctè res in concursum & corpus bonorum mitteretur, quia † ex-
74 pendens, etiam hypothecam habens creditor est æstimationis, & pretij expensarum, & pecuniæ; non tamen proprietatis rei. Bald. *in Authent. excipitur. Cod. de bon. quæ liberis*, Decius *cons.* 519. & *cons.* 19. Guido Papæ *decis.* 196. *n.* 1. Anton Faber. *in C. Fabriano. lib.* 4. *tit.* 42. *diffinitio.* 4. *volum.* 1. Gama *decis.* 4. & *decis.* 12. & 99. *in fin.* Aluar. Valascus *de iure emphyt. quæst.* 25. *num.* 6 & *quæst.* 18 *numero.* 8. Ioan. Garcia. *de expens. cap.* 15. & *cap.* 16. *num.* 14. Ioannes Gutierrez *lib.* 3. *pratic. quæst.* 89. Vincentius de Franchis *decis.* 261. *part.* 1. & *decis.* 112. Ioseph Ludouic. *decis. Perusina* 34. *numer.* 9. & *decis.* 24. plures relati à Flores de Mena *in addit. ad Gamam decis.* 412. & 75. Caldas *de nomine. q.* 16. *num.* 30. Antonius Amato. *variar. resolut.* 14. *per totum.*

75 Et sic quilibet expendens in sententia concursus, pro suo credito, & pretio expensarum soluendus erit, & graduandus, quia cum iure creditoris pro expensis rem teneat, etiam hypothecarius exhibere tenetur pignus, vt ex eo subhastato creditoribus satisfiat, & i mittere in corpus concursus salua gradus prærogatiua, prout latiùs probauimus in principio huius cap.

76 Sed inter expendentes hæc distinctio supradicta erit obseruanda, vt qui simpliciter expendi, & voluntariè, cum creditor chirographarius sit, & personalis, inter personales soluatur sine prælatione de bonis debitoris, quia cum in hoc casu creditor hypothecarius ei præfertur, contra quem non habet retentionem; habet tamē ius & regressum ad bona debitoris vendendis pro expensi, & sic de illis in concursu debitoris satisfieri debet suo loco & gradu, nempe inter creditores personales: ita Ioan. Garcia, de expensis, *c.* 8. *n.*
77 67. & 68. † & videmus in deponente rem, in qua deponens cunctis præfertur creditoribus; ea tamen non stante, ad æstimationem & valorem ius habet, & tunc cæteri priuilegiati præferuntur, vt ex Amato Rodriguez *de priuileg. creditorum*, 2. *part. artic.* 2. *num.* 2. tenet Gaito *de credito. in appendice, cap.* 4. *num.* 26.

78 Et idem simile habemus in rem, vel merces vendente, & tradente habita fide de pretio, pro quo vendens remanet creditor personalis dūtaxat, & inter creditores personales sine priuilegio graduatur, & simul cum illis creditum suum exigit
79 in tributum, † quia in re vendita etiam stante, hypothecam non habet, sed in ea præferuntur creditores hypothecarij *l. procuratoris, §. si plures, vers. plane. ff. de tributoria actione. l. quidam fundum, 16. ff. de in rem vers.*, & post Dinum Bart. & Bald. Salicet. Alexand. Cassaneum, Nauarrum, Cæpolam, Ripam, Negusantium, Couarr. Strachan Fanuntium, Nouellum, Marienzū, & alios sequitur Io. Gutierrez *practicarum lib.* 3. *quæst.* 98. *n.* 6. & 7. & *allegatione* 5. *num.* 1. & cum Barbosa Flores de Mena, Ceuallos *practicar. contra commun. q.* 44. *num.* 3. & plures alios Castillo *controuersiar. tom.* 3. *cap.* 8. 2 *num.* 9. & *seqq.* Parlador *lib.* 1. *rerum quotidianarum, cap.* 8. *num* 1. Franchis *decis.* 714. *num.* 3. *part.* 4. Valenzuela Velasquez *consil.* 56. *num.* 32. & 33. & *ex num.* 45. *cum seqq.* Calanate *consil.* 9. *a num.* 45. *cum seqq.* Mastrillus *decis.* 143. *num.* 17. Surdus *consil.* 52. quamplurimos refert Antonin. Amato *variæ resolutio, resolutione* 3. *n.* 40. & 41. & *n.* 43. vide infrà *in* 2. *part. cap.* 24. *ex n.* 13. *vers. quartò, quia Domino*, &c.

At expendens necessariò, & in rei conseruatio- 80
nem cum habeat in tota re hypothecā, & prælationis priuilegium inter alios huius generis creditores; soluendus erit, & graduandus pro suo expensarum credito, & pretio, ante omnes creditores, vt decisum refert Anna *singul.* 186. dicens, † quod 81
hæ expensæ factæ à tertio possessore rei hypothecatæ (quando adest concursus creditorum, & res ipsa subhastatur, & appretiatur pro eorum solutione) sunt soluendæ ante omnes creditores. Sequitur Amendula *in additionibus ad Vincentium, de Franchis decis.* 112. *n.* 6. quibus † apertè insuper colligitur, rem ipsam melioratam ad concursum trahendam ad effectum subhastandi, & soluendi cunctis creditoribus, seruata gradus prærogatiua. 82

Quo sensu accipiendi sunt Gaspar Antonius Thesaurus *quæstionum forens. lib.* 1. *quæst.* 7. & Riccius *in additionibus ad Franchis, decis.* 38. dum dicunt, quod retentio rei pro expensis in ea factis, non comperit possessori expendenti aduersus creditores anteriores habentes hypothecam, & priuilegium anterioritatis, vt in muliere, & hinc, quod examinant plures Doctores superiùs remissiue laudati, *n.* 64. *vers. nam ille qui expendit*, &c. 83

Sed an etiam expensæ factæ in re hypothecata per tertium, sint etiam hypothecatæ aliis creditoribus, vide latissimè per Couar. *variar. capit.* 8. *à principio.* Ioannem Garcia *de expensis, d. cap.* 18. *à num.* 76. Vincentius de Franchis *in decis.* 606. *à n.* 7. *vsque ad* 11. & *in decis.* 38. *in fin. & in decis.* 456. *per totum*, qui Negusantiam, & alios allegant, qui constanter affirmatiuam tuentur, & rectè, quia pro se habent text. expressum, qui cauillari non potest *in d.l. Paulus*, §. *domus, ff. de pignoribus*, ibi: *Paulus respondit pignoris persecutionem perseuerare, & ideo ius soli superficiem sequutam, id est cum iure* 84
pignoris; non admissa Bart. distinctione, quem ipsi 85
Doctores referunt, & Giurba *in decis.* 63. *num.* 38. inter debitorem ipsum expendentem, & meliorantem pignus, & tertium expendentem, *in l.* 2. *C. de prædiis, & omnem rerum nauicular. lib.* 11. per textum ibi, qui nihil ad rem facit, quo tantum fuit tractatum, an pensio crescat pro modo melioramentorum factorum in re, & dicatur quod non, sed si qui habet pensionem in re meliorata, & hypothecam ipsam habeat etiam in meliorationibus, vel non, nihil fuit actum, & vna quæstio ab alia longè diuersa est.

Apud eosdem Doctores videbis etiam & Her- 86
mosillam *tom.* 2. *ad l.* 56. *glossa* 6. *tit.* 5. *num.* 7. infinitos penè Doctores laudat Manguillius *de cuictionibus, quæst.* 40. *ex num.* 23. *cum seqq.* Hercules Matescotus *variar. resolut. lib.* 2. *d. cap.* 112. *à num.* 14. *cum seqq.* Ioannes Petrus Fontanella *de*

pactis

pactis nuptialibus tom. 1. *clauſ.* 4. *gloſſa* 18. *p.* 2. *n.* 90. Vincentius de Franchis *deciſ.* 38. *num.* 2. vbi addi. Petrus Cauallus *conſil. ciuil.* 4. *num.* 1. *lib.* 1. Magonius *deciſ. Florentina* 51. *num.* 1. Cencius *de cenſibus. q.* 98. *num.* 81. qui plurimos alios laudant. Coſta *de portione rata*, *q.* 81. *num.* 7. Hieronymus Franciſcus de Leo *deciſ. Valentiæ.* 79. *num.* 13. *to.* 1. affirmatiue reſoluentes, quod poſſeſſor hypothecariæ liberetur à creditoribus hypothecariis, ſoluendo valorē rei, attento tēpore antequam fuerint factæ impenſæ, & ſic illis deductis rei valor attendatur, quod amplius infra comprobatur ex *num. ſeqq.*

87 Et quando ad inſtantiam creditorum, res ſic meliorata vendatur quod eis ſolum præſtandus ſit valor rei, quem habebat ante melioratione̅m. Vide late per Franciſc. Hieronymum Leo *in d. deciſ.* 79. *per totam. tom.* 1. & quod facta oblatione ſupradicta per poſſeſſorem meliorantem poſſit ipſe contra creditores retinere totam rem, commenem quam plurimorum Doctorum refert, & ſequitur Mancillius *d. q.* 40. *n.* 24.

88 Ex quibus vtiliter annotabis, quod licet poſſeſſori rei hypothecatæ competat retentio pro melioramentis neceſſariis, non tamen euitare poteſt eiuſdem rei venditionem inſtantibus creditoribus hypothecariis; tum quia creditores ius habent in re pro valore & æſtimatione ipſius dēptis melioramentis, poſſeſſor autem ſolum habet ius, & pro eiſdem retentionem habere poteſt pro-

89 vt hactenus diximus, is autem, cui retentio competit, nullatenus impedire poteſt venditionem ipſius rei poſtulantibus aliis creditoribus, vt ex pretio tam ipſe quam iſti ſatisfiant, & ad hunc effectum compellitur retinens rem ipſam exhibere, & remittere provt ad principium *huius cap. ex n.* 3. *cum multis ſequentibus diximus*, in creditore poſſidente pignus cui faciliùs retentio competit Cencius *de cenſibus, quæſt.* 46. *n.* 1. *& q.* 114. *n.* 15.

90 Tum etiam, quia quamplurimi Doctores emptori melioranti rem hypothecatam retentionem concedunt in ipſa re conditionaliter, ſi ipſe obtulerit valorem rei, detractis melioratio̅nibus, vt vltra Hieronymum de Leon. *d. deciſ.* 79. probarunt Ioannes, Petrus, Fontanella *de pactis tom.* 1. *d. clauſul.* 4. *gloſſa* 18. *p.* 2. *d num.* 49. poſt Socin. Senior. *conſ.* 224. *num.* 2. *circa medium lib.* 2. Vincent. de Franchis *deciſ.* 38. *n.* 2. & ibi addi. Petrus Cauall. *conſ. deciſ. ciuil.* 14 *n.* 1. *lib.* 1. Magon. *deciſ. Florent.* 51. *num.* 1. vbi multos congerit, *& num.* 2. Neguſantius *de pignoribus p.* 5. *membro* 4. *numer.* 31. quos ſequitur Cencius *de cenſibus d. q.* 98. *num.* 81. quamplurimos congeſſit Marius Giurba *in conſuetudine Meſſanenſ. cap.* 15. *& 9. ex num.* 8. *cum ſequentibus fol.* 768.

91 Probatur etiam ex Gregor. Lopez *in l.* 15. *tit.* 11. *p.* 5. *gloſſa* 3. verbo *a buena fee*. in illis verbis, *nota. quod ſi non vellet reddere rem, ſed eius ſoluere æſtimationem habito reſpectu ad valorem, qui erat tempore, quo ipſe rem habuit, liberabitur ſoluendo talem æſtimationem, vt dixit notabiliter Barboſa*, &c. ergo ſequitur quod ſi non offerat æſtimationem poſſeſſor non liberabitur, atque ideo pati debet venditionem, probarunt hanc concluſionem omnes Doctores hactenus laudati, *n.* 86. *&* 87. *& n* 99.

92 Et idem quod Gregorius Lopez, dixit, multis citatis Doctoribus, Ioan. Antonius Manguillus *in tractatu de euictionibus*, *q.* 40. *ex num.* 23. ibi, *Sed adhuc inſurgit dubitatio, an vbi ab emptore factæ ſunt meliorationes, poſſeſſor offerendo æſtimationem liberetur ab eius traditione? & ita offerendo cum liberari cenſeo, etiam quod æſtimatio dicta non aſcendat ad id, quod debetur.* ſic Bartol. *in l.* 2. *Cod. de præd. min.* vbi Bart. *dicit vnam concluſionem, quam dicit memorabilem: nempe, quod ſi aliquis emit aliquam domum a'teri hypothecatam, & eam ſuis ſumptibus meliorauit, ſi ab eo euincatur per hypothecariam, liberatur præſtando primam æſtimationem, hoc eſt ſoluendo valorem rei ante factas meliorationes, ita vt non ſolùm vtatur retentione pro melioratio̅nibus, ſed etiam totius rei conſequatur retentionem, quæ Bart. traditio communiter recipitur, vt ibidem habetur per omnes Doctores*, & ſequitur Paulus de Caſtro *in l. ſi conuenerit. §. iunctus num.* 2. *ff. de pign. actione, gloſſa in l. cùm poſtulaſſem. §. fin. ff. damno infecto.* Iaſon. *in l. creditor.* La primera *num.* 6. *ff. ſi certum petatur.* Socinus Senior. *conſ.* 224 *columna.* 2. *lib.* 2. Corcett *in ſingulari*, in verb. *melioratio.* Modern. Pariſi. *in conſuetud. Pariſienſ. tit.* 1. §. 1. *gloſſa* 5. *num.* 80. *&* 81. Bruno *de augment. concluſ.* 14. *falien.* 2. *num.* 6. Garcia *de expenſ. & melior. cap.* 18. *num.* 55. *& ſequentibus.* comprobat Theſaur. Iunior *quæſtion. forenſ. lib.* 1. *q.* 71. & prius Neguſantius *in quarto membro.* 5. *p. num.* 18. *de pignor.* Couarr. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 2. *&* 3. ibi plenè apud quos videbis etiam an malæ fidei poſſeſſor pro impenſis rem retinere poſſit contra creditorem hypothecarium, quæ communis tantorū Doctorum, quorum meminimus ex *n.* 86. *cum ſeqq.* vt retentio rei melioratæ concedatur tertio poſſidēti, ſi offerat valorem rei, quem habebat ante factam melioratio̅nem & expenſas; verior eſt, & in iudicando, & conſulendo amplectenda, provt in facti contingentia amplexus fuit Senatus noſter Valliſoletanus, quidquid aliqui Doctores aſſeuerent, valorem hunc & rei æſtimationem attendendam eſſe nunc deductis expenſis, & melioratio̅nibus, vt quanti vendi poſſit res illis deductis, vt ex Franchis *deciſ.* 38. Mareſcoto. *d. reſol.* 112. *num.* 17. Lancellot. Galiac. *conſ.* 13. *num.* 2. & Mago. *deciſ. Florent.* 51. *num.* 3. dixit. Giurba *ad conſuetud. Meſſanenſ. c.* 15. *gloſſ.* 9. *n.* 13. *p. fol.* 769.

93 Et an quando mutuans pro rei refectione, conſtructione, & reparatione, adquirat hypothecam, cum priuilegio in ipſa re, & an teneatur, & quibus caſibus, eſſe ſollicitus de conuerſione, cum effectu in id ad quod mutuauit, & quod hæc conuerſio in refectionem, aut reædificationem probetur coniecturis, & ſpecialiter, quales coniecturæ ſint probabiles, & legitimæ, vt cognoſcatur ex pecuniis mutuatis factam fuiſſe conſtructionem, & reparationem copioſè, ſingulariter tractat Antonin. Amato *variar. reſolut. cap.* 3. *per totum, & ſignanter de ſingulis coniecturis, à num.* 57. *cum multis ſeqq.*

94 Surſum *ex num.* 34. *verſ. nam quemadmodum*, aſſeueranter reſoluimus, tertium dominium rei repertę in bonis debitoris concurſum formantis, & illam vindicantem, nō antea ei tradendam, nec à concurſus corpore diſmembrandam, niſi poſt in eodem concurſu legitimè obtentam rem iudicatam, idem latius *ſup. cap.* 8. *ex n.* 38. *cum ſeqq. verſ. à regula tamen huius*, &c. exactè etiam *infra* 2 *part. cap.* 24. *ex numer.* 13. *cum ſeqq. verſ. quarto quia domino pecuniæ* &c. Nunc autem quæritur: an dominus ipſe volens rem præfatam vendicare, cogi

95 poſſit, actionem ſuam realem ipſo in iudicio vniuerſali deducere, atque ptoponere, & non alibi.

Quam

96 Quam difficultatem quandoque excitare solent aduocati, contendentes coram alio iudice debitoris alias competenti domino licere rem suam à debitore vendicare, & actionem suam realem mouere, etiam debitore, & creditoribus inuitis neruosè impugnantes causæ huiusmodi attractionem ad concursum pendentem.

Quo autem iuris colore, aut fundamento moueantur, qui dubium suscitant, non eructant. Et propterea operę pretium duximus nebulas amouendo, euidentiorem resolutionem reddere, ne deinceps aliqua dubitandi occasio maneat.

97 Prima sit difficultas, hoc iudicium vniuersale, dicitur concursus creditorum, † creditoris tantum dicitur, qui debitorem habet obligatum, ad aliquid dandum, vel faciendum, & sic qui habet actionem personalem, Dominus rei non habet debitorem obligatum, nec vllam aduersus eum actionem personalem, sed realem ad rei vendicationem sui intuitu dominij mouendam, de quo latius plura videbis ad calcem huius *cap. ex n.* 126 *vers.* obstat supra dictis, &c. Ergo cogi non potest, vt ad concursum, creditoribus tantùm destinatum, venire debeat; sed ei sufficit seorsum coram alio iudice aliàs competente rem suam vendicare, & à debitore petere.

98 Quæ difficultas augetur ex eo quod res aliena, quæ penes debitorem reperitur non est de eius patrimonio, nec in eius bonis computatur, sed extra suum patrimonium est omnino, *leg. deposui* 39. ibi. *Hinc enim pecuniam cum mea maneat, non esse peculij, ff. de peculio.* Et ideo creditores ad bona sui debitoris admittuntur, non ad bona aliena text. *singularis in leg. à Diuo Pio. §. si super rebus vers. si forte ff. de re iudicata leg. veniunt, ff. de priuilegiis creditor. leg. si non expedierit. ff. de bonis authorit. iud. possid.* Castillo *controuers. tom.* 3. *cap.* 16.

99 *sub num* 75 †. Et quia debitor de bonis suis, non de alienis concursum, & cessionem facit. Provt abundè diximus *supra cap.* 8 *ex num.* 38. *vers. à regula tamen huius*, &c. Ergo pariter controuersia super eadem re, & vindicatio debet extra concursum tractari.

100 Quibus minimè refragantibus, verius est, dominum rem suam in bonis debitoris repertam vendicare volentem omnino cogi posse, vt iudicium concursus adeat, & coram eodē iudice litem moueat, & prosequatur, vt rem suam consequi valeat. Non enim est bona consequentia, res non est in bonis debitoris, sed aliena; ergo ad concursum dominus pro ea consequenda recurrere non cogitur. † Nam æs alienum non est in bonis debitoris, sed in bonis creditorum, provt latius probabimus *infrà 2. part. cap.* 24 *ex. num.* 122. *vers. pro fundamenti comprobatione*, &c. *& cap.* 28. *numer.* 4. *vers. secundo Rex*, &c. quibus locis multa videbis vtilia & tamen omnes coguntur concursum adire vt sua credita consequantur ob indiuisibilitatem iudicij, & interesse.

101 Nec etiam valet consequentia, Dominus rei repertæ inter bona debitoris non est creditor, nec actionem personalē aduersus eum habet, sed realem, & rei vendicationem; ergo pro ea consequēda, & sibi restituenda ad concursus iudicium veni-

102 re non cogitur. Non † enim est vera propositio, quod soli creditores personalem actionem habēntes admittuntur ad concursum, cum omnes indistinctè, ius aliquod quomodolibet prætendentes, ad bona debitoris siue iure, & actione personali, siue reali admitti omnino debeāt, & cogi possint, Provt per iura expressa, & Doctorum assertiones plusquam manifestè statim monstrabimus.

Tum, quia debitor de omnibus suis bonis con- 103
cursum formauit, inter quæ hæc res (scilicet alie-
na) reperitur. Non tamen statim, quod aliquis
comparet, & dicit, suam esse, illius simplici asser-
tioni deferendum est, & credendum: nam interim,
quòd debitor victus non sit per rem iudicatam:
res ipsa eius esse præsumitur, qui possidet, & in
cuius bonis reperitur: † quia possessor dominus 104
rei præsumitur, donec contrarium probetur. Pro-
vt latissimè diximus *infrà 2. part. cap.* 22. *ex n.* 74.
cum seqq.

Imò plus est, quia bona nostra appellantur, quæ bona fide possidemus, quamuis aliena sint, & inter bona possidentis computantur, anteaquam euincantur *leg. bonorum appellat.* 49. *ff. de verbor. significat.* ibi, *in bonis autem nostris, computari, sciendum est, non solum quæ dominij nostri sunt, sed si bona fide à nobis possideantur*, quam exornat Rebuffus ibidem *in vers. in bonis autem.* & Guttierez *pract. lib.* 3. *quæst.* 45. *num.* 35. *& ex num.* 12. *cum seqq.* cuius fundamenta recensēt Castillo *contr. tom* 4 *cap.* 59. *num.* 23. Azor. *de partition.* 1. *part. cap.* 7. *ex num.* 22. Anton. Gomez *in leg.* 50. *Tauri num.* 13. Bacca. *de non meliorandis filiab. cap.* 28. *ex num.* 4. *& cap.* 31. *num.* 12. Matienzo *ad leg.* 2. *cap.* 2. *num.* 4. *tit.* 2. *lib.* 5. *recopilat.* vbi Azeued. *n.* 23. Pat. Molina *de iust. & iure lib.* 2. *disput.* 431. *§. illud est obseruandum.* Latè etiam Thomas Sanchez de Matrimonio *lib.* 6. *disput.* 30 *per totam*, qui *num.* 4. post Gutierez *d. num.* 35. & Rebuffum loco citato explicat, procedente quoad habendam actionem, & exceptionem pro iis, & ad præscribendum, dum res à Domino fuerit euicta, nam interim vt diximus, pro possessore præsumit lex, & ideo asserenti rem esse suam, incumbit onus probandi, ita vt si actor quod asseuerat, non probet, possessor etiam nihil probans vltra possessionem absoluitur *leg. actor. Cod. de probationib. l. extat.* 25. *ff. de iure fisci leg. fin. Cod. de rei vendicatione leg. qui accusare. Cod. de edendo, leg.* 1. *Cod. de alienat. iudicij mutan. causa fact. §. retinendæ institut. de interdictis*, quia tunc postquam probauerit & euicerit dominus, præsumptio cessat, & cedit veritati.

Atque ideo interim ad ea, sicut ad cætera bona 105
cessa per debitorem ius habent creditores, & à iudicio indiuisibili extrahi non debet, sed cum omnibus, (quorum interest, proculbio opulentum esse debitoris patrimonium) lis agitanda erit. Si enim hæc causa dominij alibi, & seorsum tractari permitteretur, facilè foret debitori cum eo, qui se dominium rei dicit, colludere, & suos creditores fundare, & fingendo istum, & alios dominos, seu etiam creditores, pati se ab illis vinci & superari, vt nihil ex suis bonis veri creditores consequantur contra text. *in leg.* 2. *ff. quæ in fraud. credito.* de quo abundè diximus *infra*, 3. *part. cap.* 13. *per totum.*

Et quod is, qui se dominum rei repertæ in bonis 106
debitoris, asserit, teneatur adire concursus iudicium, & inter crediteres graduari, vt rem suam, quam vendicat, consequi valeat, iura sunt apertissima text. *in leg. si ventri* 8. *§. in bonis. ff. de priuileg. cred.* Vbi text. agens de bonis numularij debitoris, qui decoxit, vendendis pro satisfactione creditorum concurrentium, & circa eorum prælationem,

etionem. Ita ait. *In bonis Mensularij vendendis post priuilegia potiorem eorum causam esse, placuit, qui pecuniam apud mensam fidem publicam sequuti, deposuerunt. Sed enim qui depositis numis vsuras à Mensularijs acceperunt : à cæteris creditoribus non separantur, & merito. Aliud enim est credere, aliud deponere* (sequitur & facit) *si tamen numi extent, vendicari posse puto eos à depositarijs, & futurum eum, qui vendicat, ante priuilegia*, quo tendit etiam text. *in l. si hominem, §. quoties ff de positi, quoties* (inquit Consultus) *foro cedunt nummularij, solet primo loco ratio haberi depositariorum : hoc est, eorum, qui depositas pecunias habuerunt, quas non fœnore apud nummularios, vel cum nummulariis, vel per ipsos exercebant, & ante priuilegia; igitur si bona venierint, depositariorum ratio habebitur : dummodo eorum, qui postea vsuras acceperunt, ratio non habeatur, quasi renunciauerint depositio* &c.

107 Elegans etiam est text. *in l. si pater. Cod de cessione bonorum.* Cuius sunt verba. *Si pater tuus bonis cessit propter onera ciuilia, ipsius facultates oportet inquiri; quod si tibi emancipato quæsitum dicis, inquietari, quod vt fiat, implorare æquitatem Præsidis debebis*, &c. Vb. tertius, qui bona sua a debitore cedente detenta vult vt sua recuperare; ad eun-

108 dem iudicem concursus cogitur recurrere.

Vides igitur ex his tribus legibus, depositarium, qui rem, aut pecuniam depositam, & stantem (pro qua ei competit rei vendicatio ob dominium, quod in re retinet, nec in depositarium fuit translatum per text. expressum, *in l. si ventri*, 8. § *in bonis, ff. de priuileg creditor. l. licet cum suis. §§. ff. depositi. l. cum fundus*, 31. §. *finem ff. si certum petat. l. 2 tit. 3. part. 5.* late Castillo *tom 3. cap. 16. ex num. 23. cum multis seq.*) posse reuendicare, & in concursus iudicio inter creditores dominium suum, & actionem realem deducere, teneri, vt gradum inter eos recipiat, & rem suam prælatiuè consequatur.

109 Hinc Bal. *in cons. 400. num. 8. lib. 5. & in cons. 432. lib. 1 & in l. pro debito. Cod. de bonis Auth. iud. possid.* eleganter tractans de concursu creditorum ad bona mercatoris decocti, vbi ad concursum vocat simul omnes creditores, siue habentes actionem personalem, siue realem, & hypothecariam, siue dominium ad certa bona, eisdem assignat gradus, & ordinem prælationis; dicens primo loco habendam rationem dominorum rerum, & ponit exemplum in deponente, si extat depositum, quia ei competit rei vendicatio, tanquam vero domino rei. refert, & sequitur Castillo *d. c. 16. num. 49.*

110 Hanc eandem resolutionem tenuerunt, & supposuerunt plurima iura, & Doctores attribuentes prælationem domino rei, eam petenti rei vindicatione inter creditores, & asseuerantes, ante omnes indistinctè esse soluendum, ponentes certam esse, & generalem regulam in materia concursus creditorum, quod is, qui rem aliquam vendicat, præfertur omnibus, & quibuslibet aliis creditori-

111 bus † per text. expressum, *in l in rebus, & ibi Bald. 2 lectura, C. de iure dotium, l vbi adhuc, C. eodem l. ex facto, in princip. ff. de pecul. l. 11. tit. 14. part. 5. vers. Mas si todos los otros, o parte dellos de mandas sensu debdo otro si por iuizio, o fuesse dada sentencia*, &c. *Pero si entre los bienes de tal debdor como este fuesse fallada alguna cosa agena, que le obiesse dado alguno enguarda, en saluo decimos que le sinque a su señor, e que los debdores no se lo puedan en bargar* Ad idem l. 9. tit. 13. part 5. ibi. *Mas las otras cosas, que fuessen dadas en comdesizo, non por quento nin por peso, nin por medida, si fueron fallidas entre los bienes del finado, debenser entregadas en todas guisas a sus duenos, antes que se pagen las otras deblas de qual manera quier quesiant.* Vincentius Carrocius *de deposito part. 2. quæst. 47. n. 1.* vbi ponit pro regula, quod vbicunque res mea reperitur penes te, & non est translatum dominium, præferor omnibus creditoribus, tam ex personali, quam ex reali actione ius habentibus; sequitur Castillo *controuersiar. tom. 3. cap. 16. sub num. 75.* Et quod is, qui dominium habet in re, in concursu creditorum præferatur omnibus quibuslibet ipsius rei respectu, quia ei competit rei vendicatio. Ex pluribus probauit Mantienzo *in l. 7 glossa 4. n. 1. & seqq* vbi ponit creditorum omnium gradus, & solutionis ordinem, *tit. 16. lib. 5. recopil. fol. 428.* Flores Diaz de Mena *variar lib. 1. quæst. 6. num. 40.* & alij plurimi mox allegandi, & plura alia iura, & Doctores reperies supra *cap. 8. ex n. 38. cum seqq. vers. a regula tamen huius cap.* &c & aliis in locis diximus, de quibus supra *num. 94.* Et ex hac regula generaliter vera multi decendunt ad casus speciales, sub ipsa comprehensos & ab ipsa resolutionem trahente, quidam in deposita re, aut quantitate stante, loquentes, vt deponens vere dominus rei, aut quantitatis, & qui in depositarium dominium non transtulit, cui rei vendicatio competit, actio realis in creditorum concursu primum locum obtinet, & ante omnes creditores quoslibet, res restituenda est, & tradenda, postquam constiterit rem fuisse ab eo penes debitorem depositam, vt inquit *d. l. 9. tit 3 part. 5.* † quia sicut debitori nullum ius competit in tali re, pariter nec eius creditores aliquid prætendere valent, qui solùm ad bona debitoris sui, & non ad aliena ius habent, vt per plura iura post alios probant Mantienzus *in l. 7. tit. 16 glossa 4. n. 1. cum seqq. tit 5 recopil.* Vincentius Carrocius *de deposito part. 1. quæst. 47. ex num. 1* Beneuentus Stracha *de decoctorib. p. vltim. num. 2. & 3.* Castillo *controuer. lib. 3. d. cap. 16. n. 75. & plurimis seqq.* & ferè per totum cap. qui plurimos alios allegant. 112

Alij etiam hinc inferunt ad res, vel merces venditas, & traditas emptori, & distinguentes inter traditionem animo trãsferendi dominium in emptorem, & traditionem cum præseruatione, & retentione dominij penes venditorem. Nam si simpliciter tradatur habita fide de precio, tunc proculdubio dominium transferatur in emptorẽ: & hoc casu venditor, si concurrat cum aliis emptoris creditoribus, ad pretium consequendum, creditor chirographarius, & personalis simplex dicitur, & nullum priuilegium, aut prælationem habet, sed potiùs ei cæteri creditores hypothecarij, aut aliàs priuilegiati præferuntur, ex Doctoribus statim referendis. 113

At si penes se insuper venditor retinuit dominium, quia vel tradidit rem non habita fide de pretio, vel sibi cauit pacto, quod dominiũ non transferatur, donec sibi integrè de pretio sit satisfactũ, vel quod interim emptor precario, vel in locato habeat, tunc quia non transfert dominium sed retinet emptor, vt antea potest, si reperiatur res, aut merces in bona debitoris, proculdubio vendicare eandem potest. & præfertur in ea omnibus quibuslibet creditoribus ratione sui dominij, ex quo eadem potest reuẽdicare. Has conclusiones probarunt 114 115

barunt innumerabiles Doctores relati à Matienzo *in leg.7.gloss.4.ex num.6.& seqq.* Flores Diaz de Mena *variar.resolut. lib. 1. cap.6.num. 4.* qui benè loquitur, Castillo *tom.3.controuersiar.cap.16 n.3. & cap. 8.& n. 8.* Fontanella *de pact. nuptialib. 2. part. claus.7.gloss. 2.part. 9.num. 21.& 22.* Gratianus *disceptat.cap. 325. num. 11.* Hermosilla *ad leg. 28. tit. 5. part. 5. gloss. 2. ex num. 35.& 39. & seqq.tom.2.fol.122.& seqq.*

116 Vides,quàm apertè loquantur isti Doctores de concursu creditorum, cui adesse debet depositarius dominus rei repertæ penes debitorem,necnõ venditor dominium rei venditæ retinens,& vendicare volens,vt sint ceteris quibuslibet creditoribus præferendi, qui quidem quando ita apertè non loquerentur;eo ipso,quod asseuerant prælationem illis competere; per necesse supponerent concursum creditorum: † nam prælatio absque
117 concursu dari non potest.Vt feliciter probauimus *sup.hac 1.p.c.3.ex n.7.cum seqq.*

118 Deinde quia cum hæc actio realis,deducta per dominium rei,omnino tendat ad prælationem inter cæteros creditores,(vt expressè probant iura, & Doctores hactenus laudati)per necesse recurrendum erit ad iudicium concursus,ne causæ continentia diuidatur, sicuti abundè diximus *sup.cap. 2.c.3.& seqq.hac.1.part.*& in terminis tenet Sylua *resp.lib.2.respons.16.cap.4.sub n.20.*

119 Deinde quia Iudex ipse, qui tractat de executione cõtra debitorem,etiam in iudicio particulari cognoscit de dominio rei repertæ, in bonis debitoris deducto per tertium, dicentem rem illam suam esse,non autem debitoris,text.expressus *in leg.à Diuo Pio §.si super rebus ff.de re iudic.leg.3. tit. 27.part. 3.* Et ex aliis ipse Sylua. *Vbi proximè d.cap.20.& d.respons.16.num. 58.* Ergo multo fortiùs cognoscere debet Index, qui de Iudicio vniuersali concursus cognoscit, facultatem habens trahendi ad se omnes causas alibi pendentes. prout *sup.c.4 per totum, & hoc iure vtimur.*

120 Ex iis rectè infertur ad doctrinam Sarmienti *l.7.selectarum cap.5.*dum in hæc inquit ad medium *Nec me mouerit, creditoribus fraudi esse videri:quia successor maioratus est potior, & antiquior creditor, cum in rebus maioratus (rectè constituti) nullum possit esse antiquius debitum, vel potius, quam successoris in ipso, q ti à primo titulum habet, non à debitore istius dotis, ad hoc faciunt verba elegantia text. in leg. in liberto, ff. de solutionibus, optimus text. in leg. 1. Cod. de bonis author. iud. possiden. vbi hoc prob.tur, si rectè ponderetur*, &c. Idem & per eadem verba, atque in eodem casu,& terminis refert,& firmat Castillo, *controuersiar. tom.4. cap.26.sub.num.32.vers. denique, & quinto loco*, ad medium.

121 Qui quidem Doctores rectè,ac iuridicè loquuntur, & procedunt in iis eisdem terminis, quibus, & nos hucusque quando, scilicet creditores prædecessoris maioratus volunt ex bonis ipsius sua exigere credita absque Regia facultate, vel cum ea,minus legitimè obtenta, vel obtenta sub quibusdam qualitatibus, & conditionibus, nondum impletis, & verificatis,quia tunc possessor maioratus ratione sui dominij,ac tituli in eiusdem bonis potior dicitur creditor,& quibuslibet præfertur creditoribus sui prædecessoris, iuxta iura, & Doctores hactenus,& per longum discursum laudatos *ex n.94.cum seqq.*

122 Hanc etenim doctrinam adducunt præfati Doctores Sarmien.& Castillo,ad illam quæstionem, an creditores antecessoris possessoris maioratus habentes facultatem regiam possint prius exigere ex bonis maioratus,sibi obligatis,antea quam excutiant bona libera prædecessoris, cum quo contraxerunt,in qua iustè resoluunt, ex liberis prius exigere debere, cum obligatio maioratus sit subsidiaria,& conditionalis, bonis liberis non existentibus,& ideo anteaquam fiat eorum excussio, possessor, qui se non obligauit, ratione sui tituli legitimi,& præambuli, atque ratione, & intuitu sui dominij legitimè impedit exactionem ex bonis maioratus,in quibus procul dubio ratione dominij cunctis præfertur creditoribus,quam etiam quæstionem altius examinauimus *infra 2.part.c.5.*

Hinc facile percipies quam perperam abutatur 123
vulgus hac Sarmienti doctrina,eam accommodare volens quibuslibet casibus,præcipuè vt cuiuslibet indistinctè maioratus possessori, concursum firmanti assignari debeant alimenta, eo quod in bonis maioratus sit prior,& potior creditor.Cum cõtrarium regulariter verius sit,& sub distinctione,de qua nos ad longum *infra hac 1. part.c.24.*

Hæc etenim doctrina prorsus inapplicabilis est 124
huic casui,in quo nulla arte,aut ingenij dexteritate verificari potest, nec extra terminos, quibus Doctores loquuti fuerunt,adaptari,ex hac siquidem applicatione falsum inducitur argumentum, est prior creditor,ergo eidem debentur alimenta: quis enim sanæ mentis affirmare audebit,creditori potiori deberi alimenta ex bonis concursus: quando igitur possessor maioratus potior sit in bonis maioratus, sui intuitu dominij,ei applicabuntur bona sua, quod solum operare potest illa possessoris prælatio,quæ ad hanc bonorum adiudicationem dumtaxat potest se extendere, alias foret contra omnia iuris principia à separatis illationem facere.

Debitori quippè concursum formanti,non vero 125
creditoribus quibuslibet alimenta assignantur ex corpore bonorum,nec equidem effectus iste præstandorum alimẽtorum causatur ex priuilegio anterioritatis,sed dumtaxat ex priuilegio & beneficio legis,quibusdam personalis concesso debitoribus, quo indulgentur, ne conueniantur vltra quam facere possint,sed deducto,ne egeant, quo quidem legis beneficio non omnes maioratus possessores indistinctè gaudere possunt,sed illud 126
dumtaxat,quorum maioratui inest dignitas, provt abundè, & concludenter ostendimus *infra hac 1.part.d.c.24.*à principio,atque ideo deinceps huius doctrinæ applicatio omnino delenda erit.

Nec obstat supradictis per discursum nostræ re- 127
solutionis *ex nu.94.*quod in contrarium considerauimus ibidem *n.97* illum nempe,qui rem vendicat, non esse creditorem, & ideo nec ad creditorum concursum vocandum,nec cogendum esse, cum propriè creditoris sit,qui ab alio inuito exigere potest, *leg. fideicommissa §. si rem. ff. de legatis 3.leg.si ex cautione*, vbi gloss.& Doctores. *Cod. de non numer. pecun. leg. debitor. ff. de verbor. signific.*Alexand.*consil.12.num. 14. volum. 2.& consil.2.num.17.volum.4.* Costa *decis.9.num. 19.* Decian *decis 21.num.4 volum.4.& decis. 55. num. 14. vol.5.*Anna *allegat.145. num. 4.* Bacca. *de inope debitor. cap 6.num.4.*Magn *Lucens.decis.13 num. 22.* Tuschus *littera Q conclus.34.num.7.& conclus.35. num.6.*sicut & propriè is dicitur debitor,qui obligatus est actione personali,Lanarius *consil.8.n.2.*

Giurba *in consuetud. Messanens. cap. 9. gloss. 1. n. 4.*
128 *p. 1. fol. 563.* qui autem tenetur actione reali proprie debitor non est, nec qui rei vindicatione conueniri potest, textus *in §. omnium. instit. de actionibus.* ibi: *aut cum illo ager, qui nullo iure sibi obligatus est, monet tamen ei de re aliqua quæstionem* Alexan. *cons. 46. num. 4. vol. 1. & cons. 170. n. 6. in 2.* Bald. *cons. 133. in 2.* Decianus *cons. 21. num. 1. vol. 4.* Carpantes *ad stat. Mediolan. 112. num. 16. p. 1.* Rota Auinionen. *decis. 134. num. 2.* Duenas *in regula 6.* Tuschus *littera D. concl. 35. num. 11.* Rebuffus *ad constitut. Gallic. tit. de annulor. salar. gl. 10. n. 5.*
129 Mascardus *de statuto interpret. concl. 5. num. 172.* Asinius *de executione. §. 4 cap. 91. num. 24.* & ideo in statutis loquentibus de creditore, non comprehendi, qui actionem realem habet. Cornazan. *dec. 54. n. 34.* Giurba proximè *n. 7. & 8.*

130 Cui respondetur, quod licet debitoris nomine propriè non contineatur, nisi qui actione personali tenetur; large tamen eos etiam contineri, qui personali, vel reali tenentur actione, docent Alexand. *cons. 102. n. 11. volum. 6.* Tuschus *d. concl. 35. num. 15. & 16 per l pecunia verbum. ff. de verbor. significa.* Rota Auinion. *decis. 134. num. 8.* Hieron. Fabri. *cons. 8. volum. 1.* Mascard. *de statuto interpr. concl. 5. num. 172.* Menochius *lib. 3. præsumpt. 139. num. 17.* Marius Giurba *d. gloss. 1. ex n. 9. cum seqq.* cùm, vt ipsi affirmant Doctores, nulla sit
131 inter eos differentia, maximè iuxta subiectam materiam concursus creditorum, in quo omnes tam creditores actionis personalis, quàm actionis realis tendunt ad eundem finem consequendi, & recuperandi ex patrimonio debitoris, quod suum est, quando agitur de eo distribuendo, vel distrahendo, & illi qui ius habent ad recuperandam rem suam in patrimonio debitoris detentam iustè comparent, & legitimè certant, ne aliis vendatur, aut per varias manus distrahatur; & ideo rectè inter creditores cõputantur, eisdemque prior, & potior inter alios locus, & gradus assignatur, per iu-
132 ra, & Doctores hactenus laudatos, ex *n. 94. vsque adhuc.* atque ideo omnes veri, proprij, & improprij creditores in vnum concurrere debent iudicium ob omnium & singulorum interesse, & ob eius indiuisibilitatem, vt illic omnium examinentur iura, & quilibet ex debitoris patrimonio consequatur, siue quod suum esse apparuerit, siue quod sibi debetur, constet: accedente præsentia, & defensione omnium, qui legitimè contradicere possunt singulorum prætentiones, & iura.

§. Vnic.

Successor rei titulo particulari, seu vniuersali, an contra creditorem agentem hypothecaria retentione pro melioramentis non à seipso, sed ab Autore suo alióve in hypotheca factis vti valeat, & an ei possidenti, à quo facta fuerint, probare incumbat.

SVMMARIVM.

Tertius hypothecaria per creditorem conuentus restituere condemnatus, hypothecam retinet, quousque de melioramentis à se factis satisfiat. n. 1.

Tertio pro melioramentis ab authore suo factis, an hypotheca retentio competat. num. 2.

Negatiuè resoluit Paul. de Castro num. 3.

Nisi à suo authore cessionem habeat. ibid.

Pro melioramentis possessori bonæ fidei non actio, sed sola retentio datur. num. 4.

Quia meliorans rem, putans suam esse non habet animum obligandi alium. ibidem.

Melioranti rem scienti esse alienam, retentio, & actio datur, etiam post rem domino restitutam. num. 5.

Quia habuit animum obligandi dominum. ibid.

Re semel tradita, retentionis ius euanescit n. 6.

Tertium rei possessorem non posse à domino euincente melioramenta conf. qui, nisi probet à se, vel ab authore suo facta esse, cum possit ab alio fieri, tenuit Paul. de Castro. & sequaces. n. 7.

Possessori rei meliorata competit retentio absque cessione, siue melioranerit ipse, siue suus author. n. 8. & seqq.

L. in hoc iudicium. §. impedia. vers. sed & is qui à me emit ff. communi diuid. exornatur n. 9.

Retentionis ius pro melioramentis ab authore factis, transit in singularem successorem sine cessione. numero. 10.

Exceptiones ex persona venditoris transeunt in emptorem, n. 11.

Condemnatus emptor ad rei restitutionem poterit in executione opponere de melioramentis factis a venditore. num. 12.

Retentionis ius transit in singularem successorem absque alia cessione n. 13. 14. 15. 16. & 17.

Contra creditorem hypothecaria agentem contra tertium possessorem competit retentio pro melioramentis tam à se factis, sine à suo authore sine cessione. n. 18.

Contra Paul. de Castro. qui idem expressè teneant. num. 19.

Emptor primus pro centum, vendens secundo pro quinquaginta: iste à vero Domino conuentus potest pro aliis 50. rem retinere, etiam cessante cessione. n. 20. & 21.

Emphyteuta locans rem emphyteusis agricolæ illam melioranti conuentus à Domino, & condemnatus ad restitutionem, potest illam pro melioramentis retinere, absque agricolæ cessione. n. 22. & 23.

Rem meliorata translatam in tertium titulo vniuersali, vel particulari posse contra dominum vendicantem retineri. num. 24.

D. l. in hoc iudicium. § sed si is ff. communi diuid ponderatur. n. 25.

De euictione an teneatur venditor rei meliorata, si emptor de melioratibus domino eam vendicanti non opposuit. num. 26.

Retentio competit singulari successori pro iure personali penes authorem suum remanente, etiam sine cessione. n. 27. 28. & 29.

Ius personale, pro quo pratenditur retentio, si sit pars rei, & cum ea transeat in successorem, isti iure proprio retentio competit pro eo n. 30.

Res simpliciter vendita vel donata, intelligitur vendita vel donata eo modo, & iure, quo venditor eam detinebat. n. 31.

Et venit quod intrinsecè, vel extrinsecè rei cohæret, vel fuerit accessorium, aut quidquid ipsius rei pars considerari potest. num. 32.

Retentio datur possidenti rem meliorata pro melioratibus, cum quibus ad eum res peruenit. numero. 33.

D. l. in hoc iudicium. vers. sed si is qui à me. ff. communi

muni diuid. ponderatur. n. 34.

Examinatur doctrina Pauli de Castro dicentis, possessorem rei meliorata teneri probare melioramenta esse à se, vel ab auctore suo facta, aliàs versus dominum euincentem non habere retentionem. numero 35.

Et falsam esse monstratur ex n. 36. *cum seqq.*

Possessori rei meliorata contendenti cum vero Domino super melioramentis sufficit probare rem esse meliorata m. n. 36.

Melioramenta à quouis facta lucrare dominum vendicantem suam rem iniquissimum foret. n. 37.

Possessor iustus rei dominus præsumitur. num 38.

Possessor fundat in rei proprietate. n. 39.

Possessor non tenetur de iure suo docere, nec causam nec titulum suæ possessionis monstrare. n. 40.

Possessor etsi nihil probet, nec actore probante absolutus retinet rem, num. 41.

Et etiam si possessor assumpsisset in se onus probandi, & nihil probauerit. num. 42.

Possessori sufficit vincere per non ius actoris. n. 43.

Possessor fundi præsumitur dominus omnium, quæ intra illum continentur. n. 44.

Et eo titulo, quo rem principalem acquirit, eodem & omnia intra fundum contenta transeunt in possessorem. num. 45.

Possessori legitimo pro se iuris præsumptionem habenti, rectè soluitur, & debitor liberatur n. 46.

Qui soluit creditori putatiuo, etiam iudicis authoritate non interueniente, liberatur ibidem.

Dominus rem meliorata m vendicans, & opponens, non à possessore, sed ab alio potuisse rem meliorari, non auditur. n. 47.

Opponens de iure tertij sine mandato non auditur. num 48.

Dominus licet probet, melioramenta non à possessore, sed ab alio facta fuisse obtinere non potest nec retentionem euitat, donec ea soluat. n. 49.

Rem si nec ad possessorem, nec ad vindicantem in iudicio constiterit, pertinet, possessor absoluitur, & rem retinet saluo iure tertij n. 50.

Dominus rem vendicans nequit fundari in iure tertij, sicuti nec in defectu iuris possessoris. n. 51.

In pari iuris & tituli defectu melior est conditio possidentis. n. 52.

Possessor cæteris paribus semper habet intentionem suam fundatam in possessione. n. 53.

Possidenti rem meliorata m euictam à vero domino, melioramenta (cuius esse præsumuntur) præstanda sunt. n. 54.

Sum in possessione rei meliorata; ergo mea sunt melioramenta iuris præsumptione, valet argumentum. num 55.

Idem determinauit Senatus Vallisoletanus. n. 56.

Possessor non vincitur si specificè conflet, rem esse alterius, in iudicio non existentis; ergo multo minus vincetur per exemptionem generica m, & incerta m, rem posse alterius esse. n. 57.

Lite pendente super melioramentis inter possessorem, dominum vindicantem rem, & tertium simul comparentem, ei erunt soluenda per dominum, qui melius probauerit. n. 58.

Contendentibus duobus super melioramentis potest dominus retentionem rei euitare, & recuperare; si ea taxata deponat, restituenda ei qui postea vincat. num. 59.

EX resolutione huius *cap.* 11. posse nempe tertium rei hypothecatæ possessorem vti retentione pro melioramentis necessariis à se factis aduersus creditorem agentem actione hypothecaria de quo multa videnda erunt superius hoc eodem *c.* 11. *ex n.* 45. *cum multis seqq* vbi tractauimus accuratè de conciliatione *text. in l. Paulus. §. domus ff. de pignoribus*, cum *l. cum postulassem.* 44. *§. damni infecti ff. de damno infecto.*

Nunc tractandum de melioramentis non ab ipso tertio rei hypothecatæ possessore facti; sed ab eius authore, à quo causam, & titulum habet, particularem, seu vniuersalem; an iste conuentus à creditore actione hypothecaria possit rem retinere, donec de melioramentis in re factis à quouis alio sibi satisfiat. 2

Hanc quæstionem tetigit Paul. de Castro *in cõs.* 270 *n.* 4. in nouieri impressione, *tom.* 2. *&* 226. in antiqua impressione, quo firmat, quod si dominus directi dominij vendicauerit rẽ a colono, & per sententiam vicerit solutis prius melioramentis in re ipsa factis, vt illi non sint restituenda à suis authoribus facta, si sit successor ex titulo particulari, nisi à suo authore oitenderit cessionem eorum, secus si fuerit successor vniuersalis, qui cessione non eget, ad melioramenta consequenda, ea ratione motus, quoniam ius excipiendi, & retinendi competens vendatori tanquam personale, non transit in emptorem, & successorem particularem, nisi ei fuerit cessum, in huius rationis cõprobationem allegat Gloss. Cynum, & Berto *in l. 3. C. quod metus causa*, necnon Bald. *ibidem.* 3

Sed efficaciorem aliam rationem potuit adducere Paul. de Castro, ne ius excipiendi, & retinendi transiret in successorem particularem, nempe possessor bonæ fidei rem possidens meliorando, nullam regulariter pro meliorationibus actionem habet, sed dumtaxat retentionem, quam amisit, & vti nequit, possessione semel dimissa, textus est expressus *in l. si in area in fin ff. de conditione indebiti.* Ratio est, quoniam iste bonæ fidei possessor, qui alienam rẽ possidet, putans suam esse, meliorando non habet animũ obligandi alium, atque ideo ei, dum possidet, datur ius retentionis dumtaxat, & possessione cessante ius suum extinguitur, & euanescit, *ex d. l. si in area* & hoc ad differentiam eius possessoris, qui scit, rem alienam esse, & à se restituendam, vt isti non solùm pro melioramentis detur restitutio; verum restituta re, & amissa possessione detur actio ad consequenda melioramenta, cùm sciens rem esse alienam expendendo necessariò & vtiliter habet animum obligandi dominum rei, vt in colono, emphyteuta, vsufructuario, feudatario, hærede grauato, & similibus, per textum *in l dominus horreorum. §. 1. ff. locati. l. si seruus. ff. de pignoratitia actio.* & post plurimos Doctores. ita communiter distinguentes probatur Aluar. Valasc. *de iure emphyteu. q.* 25. *ex n.* 25. innumerabiles penè congerit pro præfata distinctione Castillo *controuers. tom.* 5. *cap.* 65. *ex num.* 83. plurimos recenset Antoninus Amato. *variar. resol. cap.* 14. *ex num.* 54. *&* 55. *& seqq.* Manguillus, *de euictionibus q.* 154. *ex n.* 13. *& n.* 24. *cum seq.* 4

Sed quãdo possessor bonæ fidei tradit possessori particulari rem meliorata m sine retentionis cessione, nihil potest in successorem transferre, cum dimittendo possessionem ius retentionis sublatũ, & extinctum sit, probat textus *in l. in hoc iudicium. ff. communi diuid.* ibi: *sed hoc ita si mecum agatur, cæterum si partem meam alienauero, non erit vnde retinere possim.* Ergo, impossibile videtur, vt in 5

successo 6

succeſſorem transire poſſit, *l. Modeſtinus* cum materia. *ff. de ſolutionibus*, atque ideo ceſſio iuris retinendi debet intercedere, vt ſucceſſor particularis poſſit pro melioramentis ab auctore ſuo factis rem retinere, & opponere contra verum dominum rem vendicantem,

7 Ex hac doctrina infert ipſe Paul. de Caſtro, loco ſuperius citato, quod ſucceſſor titulo vniuerſali hæreditario, vel titulo particulari, nõ poterit à domino rem vindicante conſequi melioramenta, niſi ſpecialiter probet à ſe melioramenta facta eſſe vel a ſuis auctoribus, à quibus titulum, & cauſam habet, ex ſuis rationibus, quia potuerunt fieri ab alio à quo poſſeſſor cauſam non habeat, nec ad eum melioramenta pertinebunt, ſed illi tertio, qui impenſas fecerit cum non valeat conſequenter, teperitur in poſſeſſione rei melioratæ, ergo ab ipſo facta ſunt, & ſibi reſtitui debent ita vt ſola melioramentorum poſſeſſio non ſit ſufficiens, vt illi melioramenta reſtituantur à domino rei vindicatæ, allegat ad id Bald. *in d. l. 1. C quod met. cauſa.* (quem id non dixit) Paulum de Caſtro tamen alij ſequuntur, Burſatus *conſ.* 330. *n.* 96. *lib.* 3. Hondedeus *conſil.* 85. *num.* 41. *lib.* 1. Menochius *de recuperan poſſeſſio. remedio* 15. *n.* 567. Rolandus *conſil.* 28. *vol. vltim. lib.* 1. Gratian. *diſceptat. forenſium.* 1. *cap.* 19. *num.* 1. & 2. adde Manguillum *in tract. de euictionibus, queſt* 153. *num.* 1. qui tamen, nec ipſe Paulus aliquod fundamentum pro ſua opinione adducit.

8 Sed nihilominus contraria opinio longè verior, & probabilior eſt lege, ratione, & communi Doctorum opinione roborata, vt ſcilicet ſucceſſor, & poſſeſſor rei melioratæ ſiue vniuerſalis, ſiue particularis non egeat ceſſione iuris auctoris, vt poſſit rem retinere pro meliorationibus ſiue à ſe factis, ſiue à ſuis authoribus factis contra verum dominum rem vendicantem, ita vt hoc ius retinendi competat poſſeſſori duplici ex capite, tam ex iure ſibi ab auctore ſuo tranſmiſſo, à quo titulum, & cauſam habet; quàm ex ſuo proprio ipſius poſſeſſoris, ita vt ſola poſſeſſio rei melioratæ ſufficiat ad hanc retentionem cauſandam contra Dominum eam vindicantem, ita vt poſſeſſori ſufficiat rem eſſe melioratam probare abſque eo quod arctaretur probare, an à ſe, vel ab auctore ſuo facta fuerint meliorationes.

9 Probatur hæc reſolutio ex text. expreſſo, qui nulla arte aut ingenio cauillari poteſt *in leg. in hoc iudicium §. impendia verſ. ſed & is, ff. communi diuidundo. Sed & is* (inquit Conſultus) *qui à me emit, an retinere poſſit, videndum eſt. Nam ſi vendicatur ab eo pars impenſarum nomine, quæ ego feciſſem, ita vt ego, poterit ipſe retentionem facere, & verius eſt, vt in hac ſpecie retineatur.* Quem textum non allegauit Paulus de Caſtro, nec eius ſequaces, cuius ſi meminiſſet, non ita facile contra eam determinaſſet, vel vt verius puto, ipſum ex proposito omiſiſſe, ne ſuo clientalo, pro quo conſulebat, damnum afferret, agnoſcens nullam reſponſionem aptam ei accommodari poſſe, quod apertiùs colligitur ex eo quod ipſe Paul. de Caſtro pro ſuæ opinionis comprobatione adduxerit Cynum, Bartol. & Bald. cum de mpto Bart. cæteri contrariam teneant expreſsè, vt ius retinendi tranſeat in ſingularem ſucceſſorem pro meliorationibus abſque vlla ceſſione à ſuo auctore factis.

10 Eandem tertiam opinionem poſt Bald. & alios probauit Tiraquellus *de retract. lignagier. §. 12. gl. 1. n.* 18. *cum ſeq.* dicens veriorem opinionem, quia ius retentionis pro meliorationibus ab auctore factis ſapit defenſionem. ius autem defenſionis tranſit in ſingularem ſucceſſorem ſine vlla ceſſione ex plenè notatis a Dino *in l. ſi hominum. §. adgiuntur ff. de damno infecto*, & probari dicit, *in d. l. in hoc iudicium, verſ. cæterum ſi partem ff. comm. diuidun. & in n.* 19. quod exceptiones ex perſona venditoris tranſeunt in emptorem, ex *l. ſi à te, in fin. & l. ſi mater, §. vlt. ff. de exceptione rei iudicatæ*, & per text. *in d. l. in hoc iudicium, §. 1. verſ. ſed is, qui à me*, dicens ſingularem, & vnicum poſt Ripam *in l. vbi purè. §. qui in diſtrahendis, ff. ad Trebellianum* & Romanum *in ſingula.* 174. *tu ſcis quod faciens*, idem firmat ipſe Tiraquellus *de tract. connubio. §. 7. ad fin. tit.* 12 *n.* 15. quod ſi emptor alteri tertio vendiderit, & hic tertius conuentus, & condemnatus fuit ad rei reſtitutionem, poterit in executione ſententiæ opponere de meliorationibus, ac expenſis à primo emptore factis.

Et per dictam *l. in hoc iudicium, §. impendia. 1, verſ. ſed ſi is, qui à me emerit*, Et per Alexand. *in l. qui exceptionem, 6 ſi pars, ff. de conditione indeb.* idem probat. Neguſ. *de pignorib. 5. p. 4 membr. n.* 23. quod ius retentionis, quod competit poſſeſſori ratione meliorationum tranſit etiam in ſingularem ſucceſſorem illius ſine alia ceſſione, hinc etiam dicit Hercules Marſeotus *conſ. reſol. lib.* 2. *cap.* 112. *n.* 7. 14 quod in ſingulares ſucceſſores tranſit ius retinendi pro meliorationibus à primo emptore factis per text. *in d. verſ. ſed is qui emerit.* Ripam, Neguſ. Tiraq. & Boerium *in deciſ.* 42. *n.* 14. & *n.* 19. & Galeſium *ad form. obligat. Camer. 4 p. q.* 2. *n.* 15 & quod 15 ius retentionis pro expenſis tranſit ſine ceſſione in ſingularẽ ſucceſſorem, probarunt Cephal. *conſ.* 299. *n.* 35. Becius *conſ.* 97. *n.* 21. Sebaſt. Medicis *in tr. de compenſationib. 2 p. q.* 16. *n.* 18 poſt quos & plures alios affirmat Petr. Surdus *in tract. de aliment. tit.* 8. *prin.* 62. *n.* 11. quamplures etiam allegat, & ſequitur Manguil. *de euictionib. q.* 154. *n.* 3 4 5. & *n.* 6.

Idem etiam tenet poſt plures Doctores, veriorem opinionem affirmans Gratian. *diſcep. forenſ. tom.* 1. *cap.* 20. *n.* 13. & 14. ibi. *Eo magis quia concurrit cum iure excipiendi ius retentionis, & detentionis, quod tranſit in ſingularem ſucceſſorem ob eoramodum, quod affert retentio Comez de contract. tom.* 2. *tit. de locato & conduc cap.* 3. *n.* 9. *verſ. tertio limita.* Socinas *conſ.* 121. *an fin n.* 16. *lib.* 1. per text. *in l. hoc iudicium in princ. ff. communi diuidun. & iſta eſt verior opinio, quidquid in contrarium* dicat Cynus *in l. emptorem. C locati, n.* 4. & *ibi* Salicet. *n.* 8. *qui volunt quod conductor non poſſit contra emptorem excipere de huiuſmodi pacto venditoris, cum ſit perſonale, licet poſſit agere, vt vẽditor ſibi ceſſet dictam exceptionem; & tunc inuabitur iure ceſſo; quia eorum ſententia non approbatur*, vt latè concludit Surdus *dec.* 264. *per tot. prout regulare eſt, vt in tranſlatione exceptionis nulla requiratur ceſſio, l. reſcriptum, §. fin. ff. de pactis.* Aymon. *conſ.* 148. *in princ. vbi loquitur de quolibet ſucceſſore*, ſequitur Bertazola *clauſ.* 29. *gl.* 6. *in fi.* &c. Et loquendo, in tertio poſſeſſore rei melio- 17 ratæ ſingulare ſucceſſore coloni, vt in eum tranſeat ius retentionis abſque vlla ceſſione per *d. l. in hoc iudicium, §. impendia*, tenent Magon. *deciſ. Florent. 19. à n.* 3 Theſaur. Iun. *l.* 2. *ſi verſ. 9.* 96. *nu.* 8. Surdus *conſ.* 4. *n.* 8. & *conſ.* 183. *n.* 5. & *nu* 19. Coſta *de ſcientia & ignor. cenſur.* 2. *diſſ.* 75. *n.* 9. Rodoanus *de reb. eccl. non alien. q.* 71. *c.* 12. *num.* 6. & 7. Trentacinq *var. reſolut.* 3. *de pignor. reſol.* 1. *num.* 1. *verſ. illud*

ius

ino Bimus *conſ.*170.*nu.*14.*vol.*2.poſt quos,& plures alios tenet Giurba *deciſ.*53.*num.*17.& per tex. *in d.leg.in hoc iudicium.*Idem tenet Ioſeph.Ludouiſ.*deciſ.Peruſ.*109.*n*2*p.*2. Franciſc Marcus *dec.* 181*p.*1.Caualcan.*de vſufruct.n* 201. Grammatic. *deciſ.*92.*n.*20. & poſt alios tenet Guzman *de emphyteus.*9.20.*n.*29.& quod ius retentionis tranſeat in ſingularem quemlibet ſucceſſorem,tenet poſt Greg.Lopez,& *d.l.in hoc iudicium* Rictum in *dec. Curiæ Archiepiſc.Neapol.*176 Carrer.*deciſ.*21.*n.*11 & perquamplurimos alios ex relatis tenet Hermoſilla *ad l.*9.*tit.*2.*p.*5.*gloſſ.*4.*n.*115.*tom.*1.*fol* 175. dicẽtes ſucceſſorem ſingulare poſſe rem retinere pro melioramentis factis à ſuo auctore,tenet etiã Pirrus Maurus Aretin *in tract.de retentione n.fin.*

18 Quæ doctri a non ſolum locum habet contra dominum vendicantem rem à tertio poſſeſſore; verum etiam contra veri domini creditorẽ agentem actione hypothecaria ex dominio debitoris, & tunc tertius iſte poſſeſſor poſſit opponere de retentione pro melioramentis factis à poſſeſſore, verum & pro factis ab auctoribus a quibus cauſam habet,probant expreſſe Gutierr.*pract q. Can.l.*1.*q.*8.*n.*61.Petr.Surd.*conſ.*4.*n.*8. & idẽ Surd. poſt plures alios *de alimẽt tit.*8.*prin.*61.*n.*11.Giurba *deciſ* 63.*num.*17.*in fin* & poſt Bart A exand.Io. de Platea Angel.& Caſtrenſ. *in l.ſi conuenerit § ſi fundus,ff.de pignor.actio.*Socin.S nio. Brunum Aluer.& Negufant.idem probant Ioan.Anton.Mangurlli s *in tr.de cautionib.q* 154.*n.*3.*&* 4.*&* 6.

19 Et expreſſe probando Paul de Caſtro *in d. conſ.* 270.*n.*4.tenet Boer. *deciſ.*44.*num.*19 dicens ſuam opinionem eſſe contra text. expreſſum *in d. l. in hoc iudicium § imped verſ ſed ſi is qui à me ff.comm. diu'd in.* expreſſe determinantem retentionẽ vti poſſe ſecundum emptorem,rei meliorat æ poſſeſſorem pro melioramentis factis a vendit ore contra verum dom num eam vendicatem.

20 Contra Paul.de Caſtro *d. conſ.*270.*n.*4.eleganter inſurgit noſtras Ioan. Garcia *in tr. de expenſ. & melioratio cap* 7.*n.*13 per text.*in d.§ ſed.& is* qui loqui dicit,quando emptor rei meliorat æ vult eã retinere pro expenſis à venditore factis, quas ipſe emptor nec fecit,nec venditori ſoluit vt nihilominus retinendi ius habeat, ſibi tranſlatum abſq; ceſſione,quia ius retentionis,quæ ſapit defenſionem tranſit in,quemlibet ſingularem ſucceſſorem per iura,& Doctores à ſe allegatos quo etiam caſu loquuntur Bart.Bald.& Cynus,allegati à Paulo

21 de Caſtro,qui *in l.*3.*C. quod metus cauſa*, dicunt quod quando res vendita fuit à Domino pro centum,& iſte alterivendat pro quinquaginta,ſi dominus à ſecũdo emptore metus cauſa auocauerit rem,poterit emptor rem ipſam retinere pro pretio,quo eam emit primus emptor, iuxta magis communem,ad latiſſime tradita per Tiraquellum *de retract.lignagier* §.12.*gloſſ.*1.*ex n.* 8.*cum ſeqq. & ex n.*6 *cum ſeqq.* probant etiam omnes Doctores, hactenus laudati *ex n* 8.*cum ſeqq.*

Ex hac Theorica infert ipſe Ioan.Garcia *d.c.*7.

22 *Idẽ quod Garcia poſt alios ſequitur Olea de ceſſ. Iur. & act. tit.*4.*q.*8. *ex n.* 30. *cũ ſeqq.* *fib.n* 15.ad caſum practicum,quando emphyteut. fundum emphyteuticum locauit cuidam Agricolæ,quẽ fundum iſte ſuis expenſis meliorauit, poſtea dominus ſũ li vindicauit ab emphyteuta poſſeſſore reſtituere condẽnato, iſte oppoſuit de meliorationibus, quæ in fundo facta reperiebantur, dominus replicat,& ei opponit,hæc meliorationes ipſum emphyteutam non feciſſe ſed colonum, cuius ceſſionẽ non habebat,& propterea meliorationes ad eum non pertinere,ſed ad colonum, pro quibus emphyteutæ poſſeſſori ius retentionis competere non poterat,quia ipſi reſtituenda meliorationes non erant, cum ſua non ſint,nec ad eas ius habeat emphyteuta,pro domino impediente retentionem allegat *d.conſ* Pauli de Caſtro 270.*n.* 4.tandem hinc inde plura exagitans Ioan.Garcia, cum glo.Pariſienſi reſoluit,dominum rem meliorata vindicanti nõ prodeſſe huiuſmodi obiectionem,emphyteutam non melioraſſe,nec ad ſe pertinere aliquo titulo melioramenta ipſa alio facta;cum in ipſum emphyteutam poſſidentem trãſierit defenſionis ius & retentionis, ipſum verò dominum non poſſe vendicare rem melioratam, cum adeuo meliorationes non pertineant, niſi prius ea ſoluat,nec antea dominum habiturum eſſe fundum, cuius ditari non debet cum iactura aliena nec alienum conſequi,ius patitur.

Ioannem Garciam referens ſequitur Hermoſilla 23 *in l.*30.*tit.*5.*p.*5.*gloſſ.*7.*num.*6.*tom* 2 *fol.*18 .In hæc *Et emptor non ſolum pro expenſis à ſe factis contra verum dominum rem vindicantem poterit retentione tueri,ſed etiam pro factis a venditore, à quo cauſam habet,vel ab alio, nec ei obſtabit exceptio, quod ipſe expenſas non fecerit,quia rei ſuæ dominus non aliter, quam ſi expenſas ſoluerit, rem vendicare poterit, vt tenuit Garcia vbi proximè.*&c.

Inferrur ſecundò,quod quando res iam melio- 24 rata tranſfertur in quemlibet ſucceſſorem titulo vniuerſali,veluti ex teſtamento, vel titulo particulari emptionis,donationis legati & ſimilium, itavt tota res provt eſt meliorata,tranſiit in tertium, iſte iure proprio poterit rem retinere contra verum dominum eam vendicantem, nam ex quo meliorationes ſua ſint effecta ſimul cum re principali ex alio iuſto titulo ; nemo dubitat ſibi competere retentionem pro melioramentis repertis in ipſa re abſque alia ceſſione, imò Doctores, qui meliorationum ceſſionem appetunt, ad hunc dumtaxat effectum illam requirunt,vt iure proprio ſingularis ſucceſſor valeat retinere rem pro melioramentis ab alio factis, negantes ſine ceſſione non tranſire, quod probat optime Ioannes Garcia *d. cap.* 7. *num.* 13. *ante fin.*

Quod deinde probatur argumento text.*in d leg.* 25 *in hoc iudicium § ſed & is qui*,ex quo iuxta intellectum Ioan.Garciæ,datur retentio ſecundo emptori poſſidenti pro melioramentis factis ab auctore,quæ nec ipſe poſſeſſor emit,nec pro eis pretium ſoluit,ſed propterea pertinent venditori,vt annotauimus ſupra *n.* 20. quanto magis dicitur poſſeſſori ſingulari ſucceſſori, qui rem vel oratam,& ſic n eliorationum pretium ſoluit, & ſua facit iuſto titulo emptionis, vel donationis,iuxta Pinell.*in leg.*2.*part.*2.*c.*3.*à n.*2.*C. de reſcind.vendi.* Caualinus *de euiction §.*3 *n.*169. Trentacinq.*variar.reſol tit de intereſſe reſolut.*1 *n.*88. *c.*17.*num* 9. Gutier.*practic.l.*3.*q.*68.*nu.*15 Franchiſ. *deciſ* 52. Valaſcus *de iure emphyt.q.*25.*n* 25. *verſ. quid autem* Caſtillo *in l.*50.*Tauri verb. Las coſtas n.*4. Mieres *de maiorat* 4.*p.q.*32.*n.*8.Guzman *de euictionib.q.*13. *n.*73.*&* 20 *a n.*1.*&* 9.95.*n.*5.Hermoſillam *ad l.*36. *tit* 5.*p.*5 *gloſſ.*7.*n.*4.*&* n.1.*&* 2 *&* n.5:*tom.*2 *fol.*180 qui agunt,quando venditor rei meliorat æ euictæ ab emptore per dominum non tenetur de euic- 26 tione pro melioramentis,quæ emptor poſſidens condemnatus neglexit opponere, per *l. idemque Iulianus §. illud expeditius, ff. de actioni. empti.*

qui duo vera supponunt,vnum venditionem meliorameutorum simul cum ipsa re quam supponit euictio.Secundum, quod ille emptori rei melioratæ competit retentio iure proprio pro melioramentis factis à venditore contra verum dominum vindicare volentem rem melioratam.

27 Sed vt in re hac clarius procedamus, & vt ea, quæ hactenus dicta sunt, facilius percipiantur, aduertere debemus, quod duplici ex causa possessor ius retentionis transire in singularem successorẽ, & sibi competere, ex causa nempe iuris personalis in successorem nec transmissũ,nec cessũ,sed remanentis penes suum auctorem, vendentem, quod quidem ius consideratur extra rem principalem,quod nec sit rei pars,vt in exẽplo,& quæstione mota per gloss. Doctores *in d.l.3. C. quod metus causa* de qua abunde per Tiraquell *de retractu linagier d.§.12.glos.1.ex n.6.cum multis seqq.*

28 quam lo nẽpe primus emptor à domino rem pro centum,& secundus à primo emit pro quinquaginta tantùm, etsi ab isto rem Dominus vendicet actione quod metus causa, dubitatur, an iste secundus emptor condemnatus possit rem retinere pro illo maiori pretio, quo primus emit, ac Dominus recepit,& restituat:vel an sufficiat præstare illud minus pretium,quo secundus emit,Glos. Bart.&Paul *in cõs.*270.*n.*4.negant pro maiori pretio retentionem cõperire possessori,non habenti cessionem à suo auctore illius iuris personalis, quod penes remansit cum ad secundum emptorem ille pretij excessus non pertineat, nec ius habeat. Communis tamen Doctorum contrarium

29 tenet,vt *ex n.*8. vidisti quantũvis ius illud personale extra rem consideretur, vt adhuc ius retentionis trãsferatur in singularẽ abeq; vlla cessione.

30 Secunda causa ex qua ius retentionis transit in singularem successorem,illa erit,quando ius rei, pro quo retentio prætenditur,sit rei pars,& cum illa simul transeat in successorem particularem, vel vniuersalem, vtputa, quando quis emit rem iam melioratam,quia simul emit melioramenta,

31 & sibi ea acquisiuit eodẽ titulo, quo & rem principalem Nam res simpliciter vendita,aut donata intelligitur vendita eo modo, & iure,quo auctor eam detinebat tempore venditionis seu donationis,vt post plurimos probat Bertazola *claus.*19.*gl.* 10.*n.*7.Negusant.& alij per Surdum *cõsil.*183.*n.*18

32 & non solùm venit quod intrinsecè inest, verum & quod intrinsecè rei cohæret, aut sit accessorium,aut quidquid pars ipsius rei considerari potest,plura cumulat Bertazola *d.glos.*18. *per totam.* Anton.Gomez *variar.resol.tom.*1.*cap.*2. *ex nu.*11. per plures colum.Mantica *de coniect.tom.*1. *lib.*4. *tit.*9.*n.*1.*cum seqq.& ex n.*15.*cum seq.*

33 Et tunc pro iis melioramentis iure proprio,& ad sui commodum retentio competit rem melioratam possidenti qui aliter tradere non tenetur, nisi prius sibi melioramenta Dominus soluat.Nã quemadmodum auctor suus, qui melioramenta fecit in re aliena,cã retinere potuit,dum sua erãt, & ad se pertinebãt, ita pariter successor quilibet, qui iusto titulo melioramentorum Dominus effectus fuit,sive verè sive ex iuris præsũptione,(de quo latiùs protinus erit tractandum) potest possessor iure proprio rem retinere, donec melioramenta ipsa sibi à Domino vendicante restituantur,quod expressè probant text.*in d.l.in hoc iudicium,d.verf. sed is qui à me eff. communi dividendo,* qui loquitur de eo,qui emit rem melioratam, & sic respondit quoad ius retentionis *Sed is,qui à me emit, an retinere possit,videndum est. Nam si vendicaretur ab eo pars impendiorum nomine, quæ ego feciſſem, iuxta ego,poterat ipse retentionem facere*; qui est verus & 34 litteralis sensus *d.§.* & non traditus a Ioan. Garcia,supra relatus *n.*20.vt iste text.loquatur,quando emptor non soluit melioramenta sed remanserunt penes venditorem, qui intellectus diuinatorius est,quamvis doctrina in se vera sit,sed conuenit prieti distinctionis membro iuxta Doctores innumerabiles relatos sup.*ex n.*8 *cum seqq.*non verò quando res meliorata emitur, vel donatur simpliciter, quæ tota prout iacet in successorem transfertur,& iure,ac titulo proprio possidet,qui sunt casus omnino distincti,& diuersi procedentes ex distinctis regulis,atque perperam confundi solent ab aliquibus Doctoribus maximè citatis *n.*7. qui promiscue eis vtuntur.

Infertur denique ad examen illius illationis, 35 quam deduxit Paul.de Castro *d. cons.*270. *sub n.*4. Ex sua opinione ab omnibus reprobata,(de qua suprà *ex n.*8.*cum seqq.*) vt scilicet tertius rei melioratæ possessor,vt possit obtinere retentionem pro melioramentis in ea factis ab auctore, vel ab auctoribus suis; debet præcisè probare meliorameuta facta fuisse ab illis,cum potuissent ab alio fieri,à quo ipse possessor nec causam,nec titulum habet, cum ex sola possessione non inferatur ad melioramenta sibi restituenda,cum Paulo simpliciter transeunt plures DD. superius relati *num.*7. quorum neuter aliquam rationem, aut fundamẽtũ adducit,ex quo sua assertio sustineri possit.

Quæ tamen opinio sic absolutè,& simpliciter 36 sumpta falsa est,& prorsus improbabilis,& contra omnia iuris præcepta,iuxta quæ,vt veritas luceſcat,tres casus distinguendi erunt:primus quãdo controuersia melioramentorum versatur inter possessorem rei melioratæ,&dominum verum eam vendicantem; & tunc possessori opponenti de melioramentis sufficit probare rem esse melioratam,& melioramentorum valorem ostendere, nec in hoc casu possessor grauatur specificè probare,à quo facta fuerint melioramẽta ipsa,nec dimittere vel tradere rem melioratã cogi potest possessor, donec sibi à domino melioramenta soluantur : tum quia hæc melioramenta, à quolibet 37 facta nullo modo sunt nec pertinent ad dominum vendicantem,nec rem melioratam consequi potest,donec cum effectu illa soluat,cum iniquissimum sit melioramenta Dominum lucrari cum iactura aliena, vt in istis, & fortioribus terminis considerant Ioan.Garcia *de expensis,c.*7.*sub n.*13.Hermosilla *in l.*36.*tit.*5.*p.*5.*glos.*7.*n.*6.*fol.*181 & generaliter considerant DD. communiter Valasceus *de iure emphyt.q.*25.*sub.n.*25. ideo à quovis facta sint,semper melioramentorum verus Dominus debitor est,& soluere tenetur.

Ergo possessori, à quo Dominus rem melio- 38 ratam recipere vult tenetur melioramenta soluere, cuius esse in dubio præsumuntur, & iusto titulo acquisiuisse,cum ipsa re siue titulo vniuersali, siue titulo particulari ad se res meliorata peruenerit.Dominus etenim præsumitur is qui in rei iusta possessione reperitur, *l.ob maritorum, ne vxor pro marito l.cũ res,C.de probat.l.fin. C.de rei vendic. l.sine possidentis.C.de probat.*Menoch.*cons.*90.*n.*59.& *cons.*376.*n.*8.& *cons.*187.*num.*15.& 1252 *num.*23. & 24.idem Menoch.*de præsumpt.l.*3.*præsumpt.*109. *num.*4.*& seqq.*qui vbique plurimos alios allegat,

Christopho

Christopho. de Paz. *in tract. de tenuta. cap.* 6. *n.* 20. & 21 Colerius *de process. execut. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 261. Cancerius *variar. resol. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 29. Anton. Faber *in suo C. Fabriano. lib.* 4. *tit.* 14. *diffinit.* 40. Ludouis. Post *in tract. de manutentione. obseruat.* 1. *ex n.* 21. *cum seqq.* & quemadmodum possessor præ-
39 sumitur dominus rei possessor; ita pariter fundare dicitur in proprietate, multa cumulauimus 2. *part. cap.* 22. *ex n.* 75. *cum multis seqq.*

40 Possessor enim non tenetur de iure suo docere, nec causam, nec titulum suæ possessionis monstrare. *l. cogi. C. de petitio. hæreditat.* & ibi communiter Doctores, Mazolus *cons.* 91. *n.* 7. Tuschus in verbo *possessor. concl.* 439. *per totam.* Seraphinus *decis.* 670. *n.* 2. Rota *diuers. decis.* 441. *num.* 6. *part.* 4.
41 Ludouis. Post. *d. obseruatio.* 1. *num.* 8. & 9. contra quem si non sit probatum ab actore absoluitur, & remanet res penes ipsum etiamsi nihil de iure suo probauerit, Caballinus *ad constitut. Marchiæ. lib.* 5. *cap.* 14. *glossa vni.* Cyriacus *controuers. forens. lib.* 2. *controuers.* 244. *n.* 2. Gutierrez *practicar. quæstio. lib.* 3. *p.* 19 *num.* 3. *l. liberis. §. si. ff. de liberandi causa.* eptima *l.* 28. *tit.* 2. *p.* 3. *pro muy grande nace a los tenedores de las cosas, quier las tengan con derecho, o non, ca maguer los quescias demandassen, dixessen que eran suyas, si lo non pudiessen probar que les pertenescia el senorio dellas: siempre finca la tenencia en aquellos que las tienen, maguer non muestren ninguna*
42 *derecho que anpara tenerlas.* etiam si ipse possessor assumpsisset in se onus probandi, & nihil probauerit, *gloss. vlt. in l. circa ff. de probationibus.* addit. *ad gloss. in §. retinendæ.* in verbo *remanet. institut. de interdictis.* Cæsar Bartinus *decis.* 47. *sub. num.* 17. Ludouis. Post. *de manutentio. obseruat.* 1. *num.* 13. 14.
43 & 15.

Possessori etenim sufficit vincere per non ius actoris, absque eo quod doceat de iure suo, cum sola possessio ei sufficiat ad defensionem. Monachus *decis. florentin.* 61. *in fi. l. qui accusare. C. de edendo, l. fi. C. de rei vindicatio.* Melchior Loterius *de re benefic. tom.* 1. *lib.* 2. *quæst* 46. *numer.* 27. Triuisan. *decis.* 25. *numer.* 3. *lib.* 1. Seraphinus *decis.* 871. *num.* 5. Mantica *decis.* 366. *num.* 11. Rota *in recent. decis.* 21. *num.* 6. & *decis.* 284. *num.* 4. & *decis.* 293. *num.* 9. & *decis.* 708 *n.* 10. *p.* 1. Coccinus *decis.* 385. *num.* 1. Caualer. *decis.* 630. *n.* 1. & 2. Rota *in Romana restitutio.* quæ est post tract. *de manutentio.* 249. *n.* 8 & *decis.* 302. *num.* 2. Ludouis. Post. *d. obseruatio.* 1. *n.* 16. & *seqq.*

44 Igitur si possessor ex eo solo, quod, reperiatur in possessione rei melioratæ, & per consequens melioramentorum præsumitur dominus, nullo modo arctari poterit, vt doceat, à quo facta sint melioramenta, sed dumtaxat, quod res sit meliorata, vt melioramenta consequatur à domino rem vendicante, cum fundi possessor omnium intra illum contentorum dominus præsumatur, multa cumu-
45 lat Hermosilla. *d. l.* 15. *tit.* 5. *p.* 5. *glos.* 3 *ex n.* 9. & *n.* 11 *cum seqq. tom.* 2. *fol.* 88. & ex titulo acquisitionis siue vniuersali, siue particulari, omnia intra fundum contenta in possessorem transeant, Pereira *de emp & vendit. cap.* 22. *n.* 15. & 16. vbi plu-
46 res laudat, diximus etiam suprà *ex n* 30. quia legitimo possessori, pro se habéti iuris præsumptionem rectè soluitur, & debitor liberatur, licet verè non sit dominus, plures adduximus *infrà* 2. *p. c.* 22. *n.* 77. & *seqq.* quia qui soluit creditori putatiuo etiam iudicis authoritate non interuenientc liberatur. *l.* 1. *§. si rem à seruo. ff. depositi.* & Alberic. *in l. vrbana ff. de condictio. indebiti.* Bald. *in l. extat. C. quod metus causa* Gratianus *disceptatio* 37. *num.* 36. Peregrin. *cons.* 88. *n.* 2 *volum.* 1. Giurba *decis* 99. *num.* 20. vbi etiam qui solait possessori hæreditatis putatiuo, inde primato liberatur. ex Bar. *in l. filiæ intestatæ. ff. de solutionibus, & in l. cum fundum. §. seruum vers. venio ad secundum. ff. si certum petat & in l. falsus num.* 4. *ff. de furtis.* Castrensis. *in l. si procurator. nota.* 2. & 3. *ff. de conditione ob causam. & in l. cum quis. §.* 1. *ff. de solutio.* Atetinus *cons.* 35. *per totum.* Riminald. Senior. *cons.* 64. *n.* 4. Ruinus *cons.* 171. *num.* 4. *vol.* 4. Alberic. *cons.* 462. *num.* 3. & 6. Brisson. *de solutioni. lib.* 1. *fol.* 325. Casanat. *cons.* 2. *num.* 32. ergo tei melioratæ possessori, pro quo adest iuris præsumptio interim, quod non apparet alius melioramentorum dominus, eorum ei a vendicante rem soluenda erunt melioramenta.

Secundus casus sit, quando melioramentorum 47
controuersia similiter versatur inter possessorem rei melioratę, verum & dominum, & ab isto opponatur, melioramenta ab alio tertio facta fuisse, è quo possessor nec titulum nec causam habet, siue iste tertius in genere enúcietur, siue specificè nominetur: & hoc casu dominus in hac oppositione audiri non debet, sed cogitur melioramenta præstare, si rem auocare vellet à possessore, nã si in genere opponat, tamquam exceptio vaga, & incerta non relcuat, nec admittitur. Et quoniam non sit bona consequentia, fuerunt melioramenta ab alio facta; ergo mihi possidenti non pertinent; tum etiam quia hæc generica, & incerta oppositio, cui ius nullo modo assistit, concurrit cum iuris præsumptione, quæ facit possessorem dominum melioramentorum, vt in primo casu ostendimus.

Deinde quia quando dominus in sua oppositio- 48
ne nominet specificè tertium, qui melioramenta fecit, à quo possessor causam non habet adhuc audiri non debet, quia sua non interest: tum quia opponit de iure tertij, super quo absque mandato audiri, nec obtinere quis debet, ad latè per Nos tradita infrà 2. *p. c.* 22. *n.* 62. & *seqq.*

Tum etiam, quia quando audiretur, & probaret 49
(prout tenebatur) hæc melioramenta ab alio facta fuisse, cuique & non possessori pertinere, adhuc sibi obiectio hæc nihil prodesse poterat; quoniã ex hac probatione solùm docere potest defectum iuris possessoris, melioramenta nempe ad alium pertinere, sed non docet dominus de iure suo melioramenta hæc sua esse, & ad se pertinere ex aliquo iusto titulo aliunde quæsito, quo casu nullatenus euitat dominus rei retentionem, quæ penes possessorem semper remanet, donec tertius, cuius sunt melioramenta, illa petierit, & à possessore vindicauerit; nam quando apparet, rem, super qua contenditur inter duos, nec ad actorem, nec ad possessorem pertinere, sed ad alium, qui in lite nõ sit; interim res remanet pene possessorem, à quo
non auocatur, sed potius absoluitur, quia possef- 50
sori sufficit vincere per non ius actoris, reseruato iure tertij, quod semper illæsum remanet, vt nouo iudicio rem vindicare possit à possessore, prout latè ex aliis comprobat Anton de Virgillo. *in tr. de legitima. person. in præludio. num.* 157. & *num.* 159. & est textus *in l fin. C. de rei vindicatio. res alienas possidens*, inquit textus, *licet iustam tenendi causam nullam habeat, non nisi suam intentionem implenti restituere cogitur.* plura alia iura, & Doctores citantur ad idem superius, *ex numer.* 38. *cum sequentibus.*

51 Et quia dominus rem vendicans non potest fundari in iure tertij, sicuti nec in non iuris possessoris Scaccia *de mdu.iis lib.2.q.7. c.lii 3.fol.* 187. Virgil *in prælodio.n.*157.*in princ.*& probatur *in l. vti frui ff.si servitus vindic.* vbi, si quis prætendens seruitutem in aliquo loco prohibeat dominum ibidem ædificantem alius tollere,& opponat de seruitute, quam illud ædificium debet ædibus alicuius tertij vicini,non tamen suis;obiectio non releuat, quia satis est ædificanti, suum ædificium liberum esse quoad prohibentem, & opponentem, & est textus *in d.l.ſi C. de rei vendicatio.* cum similibus.

52 Quapropter si nec possessor,nec actor ius in re controuersa aliquid habere constiterit, possessor in sua possessione tolleratur absolutus, quia ius magis abnotret quod carens titulo possessioné ingrediatur, quam possidens etiam iure carens eiiciatur,& spolietur,& ideirco in pari iuris,& tituli defectu,paríque turpitudinis causa,& etiam in pari titulo,aut pari præsumptione melior est cõditio possidentis.*l.in pari ff.de reg. iur. cap.in pari. eodem tit.in* 6.Peregrinus *de iur.fisci. lib.* 6. *tit.*6.*n.* 25.Menoch.*cons.*51.*n.*41. Chaquerin. *decis. Pedemon.*108.*n.*18.Cyriacus, *controuers.forens.lib.*1.*con-*
53 *trouers.*176.*num.*7.*& controuers.*176.*num* 9.*& lib.*2. *contro.*328.*num.*22.Ludouis. Pot. *de manutentio. obseruatio.*1.*n.m.*23.qui *num.*24.dicit, quod possessor cæteris paribus semper habet intentionem suam fundatam in possessione. Cæsar Argelius *de acquirend. possess.q.*8. *art.* 34. *num.* 883. etiam si res, de qua agitur sua non sit,sed alienam, in ea ius aliquod habere constiterit,*d.l.ſi.C de rei vendic. §.retinendæ vers.commodum.instit.de interdict.* Cyriacus *lib.*2.*controuers.*244 *num.* 1. Cæsar Bartius *decis.*47.*num.*16 Caputaquens. *decis.*11.*num* 2 *p.*1. Rota *in nouiss. decis.* 4. alias 16[illegible]. *num.* 1 *de re iudicata* & in recentior. *decis.*34[illegible].*num.*2 *p.* 2. Postius
54 vbi proxime *n.* 25. atque ideo possessori rei meliorate conuento,& condemnato per verum dominum ad rei restitutionem, debent per dominũ melioramenta solui,tãquam eorum domino iuris præsumptione, si illa in re facta vtilia,& permanentia probauerit etiam si non probet à se,vel ab authoribus suis,à quibus causam habet,facta fuisse,sed etiam si à domino oppositum fuerit,& probatum,non à possessore,nec a suis authoribus,sed ab alio tertio,a quo possessor causam,nec titulum habeat, probatum fuerit, dummodo iste tertius non comparuerit,& melioramenta petierit(secus si compareat,& simul sit in lite, vt statim dicemus)& ideo falsa,& prorsus improbabilis redditur assertio Pauli de Castro, in sæpe citato *cons.* 270.*n.*4 *vol.*2.& sequacium,dicentis, quod non valet consequentia,& in possessione rei meliorate ergo ab ipso facta sunt melioramenta & ei sunt restituenda,& propterea possessorẽ teneri proba-
55 re, rem à se, vel authoribus suis fuisse meliorata; cùm verius, & apertissimè hactenus fuisset ostensum,vtrumque falsum esse,imò valere consequentiam,sum in possessione rei meliorate;ergo mihi restituenda sunt à domino vindicãte melioramenta facta,cum ex sola possessione arguatur ad corũ dominium iuris præsumptione à quouis facta fuerint.cùm possessori sufficiat docere dumtaxat,rem,quæ à domino petitur, esse melioratam, & quantitatem seu valorem melioramentorum liquidare,prout manifestis iuris rationibus hacte-
56 nus ex *n.*8.ostendimus,& propterea Paulum,& sequaces audiendos non esse, nullum pro sua opinione habentes fundamentum, nec vllum adducentes,cum Doctorum opinioni nec credendum, nec deferendum sit, nisi quatenus iuri sit consonans;non quando manifeste comminetur, & hanc nostram,ac Ioan. Garciæ, & aliorum opinionem in terminis contra Paulum,& sequaces iuridice amplexus fuit Senatus noster Vallisoletanus, & pro ea post longam inter doctissimos Senatores controuersiam determinauit,vt possessori rei meliorate condemnato ad eius restitutionem sufficiat probare valorem melioramentorum absque eo,quod arcetur probare an à se,an a suis authoribus facta fuerint melioramenta,cum iuris præsumptione sua sint,& eidem restituenda.

Si enim quis non vincitur ex eo solo quod pro- 57
betur,& vere constiterit,rem quam possidet, esse alienam,atque ad alium in lite non existentem pertinere,quomodo quæso,poterit possessor vinci ac priuari re,nec ius suum conturbari ex sola oppositione,& obiectione genetica,dubia & incerta: quod res à se possessa possit esse aliena.provt perperam asserit Paul.de Castro,& sequaces contra omnes iuris regulas,dictantes,quod in dubio res sit possidentis,etiamsi alienam esse probetur, dummodo vindicans manifeste fiam esse non probauerit, imò in hoc vtriusque partis defectu iuris prævalet possessio, & possessor re interim non priuatur,nec spoliatur,sed absoluitur.

Tertius casus erit,quando contentio super me- 58
lioramẽtis versatur non solum inter possessorem, ac dominum vendicantem; verùm & simul inter eos & alium tertium,à quo possessor causam non habet)comparentem & contendentem ad se pertinere melioramenta, & non ad possessorem: & hoc casu re melborata interim retenta penes possessorem, melioramentorum valor, & æstimatio illi præstanda,& soluenda erunt à domino, qui sua esse probauerit,& qui melius de iure suo docuerit,cum dominus semper eorum debitor sit,& cui sit soluenda inter possessorem,& tertium sit orta controuersia per iudicem inter eos dirimenda ad latissimè tradita infra hac 1.*p.cap.*27.*per totum*,quo quidem dumtaxat casu potest procedere doctrina Pauli de Castro,& sequacium,in cæteris verò prorsus falsa est,vt clarè ostendimus apertissimis iuris fundamentis.

Ac denique circa hunc tertium casum illud sin- 59
gulare adnotandum erit, quod dominus poterit euitare retentionem rei euictæ, & eius consequi possessionem,anteaquam dirimatur lis,& controuersia inter possessorem,&tertium comparentem: si compareat coram Iudice,& eius authoritate deponat pretium melioramentorum,si sint liquidata,restituenda postea ei,qui vicerit:ex quo remedio euitabit dominus dilationem,atque damnum, quod sibi ex ea inferri posset,provt late probauimus infrà, hac 1. *part cap.* 27. *numero* 125. *&* 126. iura & doctrinas adduximus.

CAPVT

CAPVT XII.

Debitor dum mutuum ab vno debitore recipiens concursum non causaturum, aut fortè causatum, bona sibi consignata extra illum, mansura promisit, an insuper creditor citatus conferre teneatur bona consignata, vel interim penes se retinere permittatur.

SVMMARIVM.

Pacta seruari naturali æquitati conuenit. n. 1.

Pactum inter creditorem, & debitorem quod bona consignata erunt præseruata à concursu, vel quod eum debitor non formabit, seruandum est. ibid. contrarium verius. n. 8.

Pactum initum in initio contractus inter creditorem, & debitorem valet cæteris creditoribus anterioribus præiudicare. n. 2.

Materia mutui vtilis ad emendum & vendentis debitori, circa prælationem mutuantis, & vendentis, traditur remissiuè. n. 3.

Debitor rem emens habita fide de pretio, potest in præiudicium creditorum anteriorum in initio contractus specialem hypothecam concedere venditori, vt in re vendita omnibus præferatur. num. 4. & num. 15.

Pactum, in quo apponitur hypotheca specialis in re vendita, vel in mutuante debitori ad emendum, requiritur vt in continenti fiat, iuxta veriorem sententiam. n. 5.

Explicatur text. in l. licet C qui potiores, &c ibid.

Creditor prior hypothecam possidens, si deducto suo credito aliquid superest tenetur rem dimittere posterioribus creditoribus n. 6. & 20.

Consignatarius pro sui pro satisfactione consignata, & hypotheca fuit res fructifera, vt eam possideat, non potest cogi ad restituendum partem, etsi redditus sint vberrimi, donec integrè de suo credito satisfiat. n. 7 & 20.

Pactum initum inter debitorem, & creditorem, quod bona consignata erunt præseruata à concursu, vel quod debitor cum non formabit seruandum non est. n. 8. 22. & 23.

Cessionis bonorum beneficio renuntiari non potest à debitore, imò ea non obstante formare potest concursum. 9.

Etiam intercedente iuramento. n. 10.

Pactum renuntiationem cessionis bonorum continens, est contra bonos mores, & charitatem, iure naturali nitentem. n. 11.

Pactum oppositum in consignatione, vt consignatarius non teneatur ad concursum venire, nec bona consignata, & hypothecata conferre tendit in præiudicium creditorum anteriorum n. 12

Debitor non potest vendere in solutum dare, & alia facere, per quæ creditorum ius ledatur. n. 13.

Pactum, quod inest in ipsa acquisitionis origine, in rebus de nouo per debitorem acquisitis, creditoribus officit. n. 14.

Explicatur textus in l. patrem 19. & in l. debitorem 20. D. quæ in fraud. credit. n. 15.

Prælatus potest renunciare hæreditatem, vel legatum sine vlla solemnitate n. 16.

Prælatus in acquirendo potest Ecclesiæ præiudicare, non in iam quæsitis. n. 17.

Pactum, quod creditor posterior in re acquirenda per debitorem præferatur anterioribus, valet. num. 18.

Debitor in bonis acquisitis non potest præiudicare suis creditoribus. n. 19.

Respondetur argumento n. 6. & 7. adducto. n. 20.

Creditor accipiens nomen debitoris in solutum, vel in consignatione cum cessione iurium, semper id tenetur conferre in concursum, ad instantiam aliorum creditorum n. 21.

Adducitur in terminis supradictorum decisio Senatus Pintiani. n. 22. & fin.

NATVRALI iuri, & æquitati conueniens est, inter partes pacta, & conuentiones seruari *leg. 1. §. si conuenerit, ff. depositi leg. 1. ff. de pactis leg. iuris gentium §. prætor ait, ff. eodem tit. cum multis similibus.* Ergo pactum illud inter debitorem, & creditorem, quod bona consignata præseruata intelligantur à concursu, vel quod concursum non formabit debitor seruandum erit, cum non contraueniat iuris dispositioni. 1

Secundo, quia nec alij creditores aliquid in pacto habent, de quo conqueri possunt, cum appositum sit ab initio contractus celebrati inter debitorem & creditorem, quo casu potest debitor liberè quibusuis anterioribus creditoribus præiudicare, vt per text. *in leg. licet Cod. qui potiores in pignore habeantur* Late Neguzantius *de pignoribus. 4. p. principali a num. 33. & sequentibus, & n. 36.* Vrsillus *decis. 306. num. 1. & sequentibus.* Latissimè materiam examinat tam in mutuante ad emendum, quam in vendente debitori. Castillo *controuersiarum tom. 3. cap. 8. per totum*, maximè *à num. 5. & à n. 12.* Velenzuela, Velasçus *cons. 56. num. 36. & 37. cum sequentibus.* Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus lib. 2. quæst. 20. sub num. 6.* Vincent. de Franchis, *decis. 369. num 2. & 3.* Mastrillus ad Petrum de Gregor *de censib. quæst. 5 num. 16.* Campegius *de dote. 4. part. quæst. 8. sub num. 3.* Grivellius *in decis. Scna. Dolani. 56 n. 4.* Ioseph. de Sesse *dec. 42. n. 8. & sequentibus lib. 1* Gratianus *disceptat. 270. num. 2. lib. 4.* Anton Faber. *in suo. C. lib. 8. tit. 8. qui potior. pignor. habean. diffinit. 10.* Surdus *decis. 177.* Statilius Pacificus *de Saluiano interdicto inspectio. 3. cap. 3. à num. 24. & sequentib.* Fontanella *de pactis nuptialib. clausul. 7. gloss. 2. part. 8. num. 73. volum. 2.* dicentes, quod debitor, qui rem emit habita fide de pretio, potest in præiudicium creditorum anteriorum cum hypotheca tempore emptionis, & ab initio contractus, & traditionis concedere venditori hypothecam specialem in ipsa re, vt in illa aliis omnibus præferatur, & de absoluta materia, & pactis, quibus impediatur dominij rei venditæ translatio habita fide de pretio in emptorem, ne venditori præferantur anteriores creditores, videndus Hermosilla *in leg. 28. tit. 5. p. 5 gloss. per totam tom. 2.* 2

Et licet aliqui videantur tenere quod ad acquirendum priuilegium, & hypothecam in re vendita, vel in mutuante debitori ad rem emendam sufficiat, quod sine tempore contractus, aut mutui, vel post illum etiam ex intervallo vendens, vel mutuans sibi præcaueat hypotheca, vt obiter per 3

Castillo 4 5

Castillo *d.cap.*8.*sub.num.*5 *in fin.* & relati ab Antonin. Amato. *d.resol.*3.*n.*30.tamen communis est in contrarium,vt requiratur statim, & in continenti obligatio hypothecæ apponi ex supradictis Doctoribus, & est textus expressus, qui cauillari non potest *in d.l.licet*, ibi: *quod ei pignori esse specialiter obligatum statim conuenit. C. qui potiores in pign.habean.* ergo licet ex hac conuenitur, facta tamen in continenti inter debitorem, & nouum creditorem resultet aliis anterioribus hypothecariis præiudicium, licitum est, & à iure permissum,& ideo non attendendum.

6 Tertiò,quia licet verum sit,quod quando prior creditor rem sibi hypothecatã possidet,si res sit idonea,& sufficiens pro solutione,& satisfactione non solum ipsius creditoris possessoris, sed etiam posterioris, etiam hypothecarij; teneatur rem huic dimittere, & possessionem pro ea parte,quæ supererit,deducto suo credito anteriori ad latè tradita per Cencium *de censibus quæst.* 98. *à n.* 42.*cum seqq.*& signanter *à n.*45.

7 Tamen speciale est in creditore consignatario, cui si pro satisfactione sui crediti consignata fuit, & hypothecata res aliqua fructifera, & rem possidet, vt sibi soluat ex fructibus eiusdem iuxta textum *in l.*1.2.*& fin.ff de pignoratitia actione*,quia tunc quantumuis fructus,& redditus sint vberrimi,non debet creditor possidens cogi ad relaxandam rem,nec eius partem,sed permittitur retinere donec de suo credito integrè satisfiat, ex eo, quod quanto fructus sunt vberiores,citius sibi satisfiet, & satisfactus citius rem dimittet, vt per duas Rotæ decisiones probat Cencius *de censibus, d q.*98.*sub.num.* 45. *vers. secundo.* debet intelligi. Ergo creditor consignatarius rem consignatam retinet, nec cogi debet in concursum conferre, stante pacto, ne conferre teneatur etiam concursu per debitorem causato.

8 Quibus,& aliis minimè obstantibus, contrarium verius est de iure,immo non obstante pacto, teneatur creditor bona sic consignata conferre,& debitorem concursum liberè formare, quandocumque inuito consignatario;nam cum cessionis bonorum beneficium pars iuris sit,quę per fortunam aduersam obæratis cessionem indulget, ex naturæ iure desumpta, cùm contra carceris iniuriam pro libertate corporum pugnetur.Beroius *q.*133.*n.*1. ideo nullo modo valet huius beneficij
9 renunciatio,imò ea non obstante, debitor ad concursum formandum inter suos creditores admittendus erit;probant Cinc.Bart Angel.& Immola. *in l.alia.*§. *eleganter. ff.solut. matrim.* Faber *in l.fin. Cod.qui bonis cedere possunt.* Alexand.*cons.*87.*n.*6. *vol.*2.Capella.Tholosa *q.*61.veriorem opinionem dixerunt,ac receptionem Couarru. *lib.* 2. *variar. resolut.cap.* 1.*num.* 7. Baeça *de inope debito. cap.* 1. *num.*41.Rodriguez *de annuis redditibus.lib.*2.*q.* 10. *num.*12. magis communem dixit Trentacinquius *variar.resolut. lib.* 3. *tit. de solutionibus. resolut.* 17. *num* 35.Gaill.*de pace publica. lib.*2. *cap.*2. *num.*23. Tusc.hus *tom.*1.*litterra D. conclus.*218. *num.*7. Gutierrez *de iuramento confirmatorio.* 1.*p.c.*18.*num.*1. Marius Giurba *decis.*31.*num.*3.& marius communem esse hodie testatur Iacobus Cancerius *variar.resolut lib.*2.*cap.*9.*n.*34.*& seqq.* & etiam inter-
10 ueniente iuramento super ipsam renunciationem factam per debitorem,provt de magis communi, & veriori testatur Cancerius ibidem, Cynus, & Salicetus *num.*19.*in l.*1.*Cod.qui bon. cedere possunt.* Petrus Gregorius *in tract. de censibus.quæst.* 6. *priuileg.* 8.Cumia *in Ritu* 95.*sub num.* 7. Seraphinus *de iurament. priuileg.* 91.*num.* 3. Intrigol *de censibus quæst.*54.*num.*7.Guido Papæ *decis.*211.*num.*1. Abbas *in cap.*2 *de pignoribus.* Couarr.*lib.*2. *variar. resolut. cap.* 1. *num.* 7. Thesaurus *decis.* 36. *num.*4. Cotta *de remed.subsidiar.Remedio.*27. *numer.* 10. magis communem dicit Viuius *opinio.*183.*num.*2. Ludouis.*decis.Perusina,* 64. *num.* 21. Trentacinquius *d.resolut.*27.*num.* 36. Cauall. *milleloq.* 325. Tuschus *d. conclus.* 219.*num.*2. Gaspar Rodriguez *d quæst.* 10.*num.* 12. Menochius *de arbitrariis. casu* 183.*num.*8. Bruno à Sole *quæst.* 8.*num.* 13. *& num.*17. Muscatellus *de appellationibus p.* 3. *glossa num.*17. Muscatellus *de appellationibus p.* 3. *glossa detinebatur. num.* 108. *&* 109. Ceuallos *commun. contra commun. quæst.* 702. *num.*7. Medchaca *de succes.creatio.lib.*3. §. 22.*num.* 8. & alij quos ipsi referunt,& Baeça *de inope debito. cap.* 1. *num.* 42. Giurba *decis.*41.*n.*3.*&* 4.

Ex quo sequitur,quod primum pactum renun- 11
ciationem continens euanescit,& tanquam contra bonos mores,& charitatem,nitentem iure naturali non tenet,nec adstringit debitorem ad obseruantiam,sed liberè eo non obstante,potest causare iudicium inter creditores,& bonis cedere,vt ex illis satisfiant,ex qua doctrina simul respondetur primo argumento ad principium huius cap.appositum,quod,vt vides, nihil obstat.

Quoad secundum pactũ conditionaliter appo- 12
situm in contractu cõsignationis inter debitorem, & nouum creditorem gesto,quod iste non teneatur facto concursu ad eum venire, nec bona sibi consignata,& etiam hypothecata conferre,sed retinere interim penes se;minus securum esse iudicandum,cùm tendat in præiudicium creditorum anteriorum ius firmum habentium,iam quæsitũ, 13
cui nullo modo nec vlla arte detrahi potest per factum debitoris,qui in eorum præiudicium vendere,donare in solutum, aut in pignus rem suam non potest,quominus creditorum ius saluum, & illæsum remaneat: textus est in *l. debitorem, nec vendentem nec donantem, &c. C.de pignoribus.l.distractis,& authent. hoc ita Cod eodem tit.l.debitor,& l pignoris. Cod. de pignoribus. l. sicut.*§.*non videtur. ff.quibus modis pign.vel hypoth solui.l.*1.*Cod.debitorem vendit. pign. imped. non poss.* Guzman *de euictionibus q.*34.*n.*45. *&* 49. copiosè Fontanella *de pactis nuptial.claus.* 5.*glossa* 8.*p.*7.*n.* 29. *&* à *n.* 57. *tom.*2. Felican.de Solis *in tract.de censibus. tom.*2. *lib.*3 *c.*2.*n.*14.Marius Giurba *decis.*24.*n.*4 *& decis.* 61.*n.*21.*& decis.*104.*n.*5. Nos latiùs suprà *c.*10.*à n.*43.*vers.quia cum in hoc iudicio.* & abundè infra 2.*p.c.*13.*per totum.* Igitur, cùm ex hoc pacto euidens resultet,& manifestè redundet præiudicium, & detrimentum anteriorum creditorum, nullo modo seruari debet.

Nec huic veræ resolutioni obstat doctrina in se 14
certissima,de qua suprà *à n.*2.*& seq.*in secundo argumento,quia procedit in longè diuerso casu,nec ad nostrum trahenda,quando scilicet in bonis adquirendis per debitorem pactum in cõtinenti apponitur,quod inest in ipsa adquisitionis origine, & cũ suo onere, & grauamine tunc appositi res venit in potestatẽ debitoris,& anteaquã creditoribus sit in reipsa ius adquisitũ,mediãte sua hypotheca ad bona futura debitoris, vt amplissimè videre est per Doctores ibidẽ laudatos,maximè per Castellum,& Anton. Amatum, & ad intellectum *l.*1.§ *si cum l.seq.ff.de rebus eorum.*in comprobationem

nem huius doctrinæ videnda erunt quæ scripsimus infra 2.*part.cap.* 14. *ex num.* 113. *& seqq. & ex num.* 108.*cum seq.* cui doctrinæ addere poteris aliam deductum ex celebri textu *in l. patrem*
15 19.*& leg debitorem* 20.*ff. quæ in fraudem creditorum.* vbi quod debitor in acquirendis, & nondum acquisitis potest præiudicare creditoribus hypothecariis, cum in his nondum ius habeant quæsitum, antequam bona incorporentur in bonis debitoris, quæ iura latissimè exornant Castillo *controuers. tom.* 5.*c.* 112.*à num.* 42.*cum seqq.* Molin. *de ritu nuptiarum c.* 99.*à n.* 17. Ceuallos *q.* 66.1. Ceruentes *in l.* 6.*Tauri n.* 79. plurimos congerit Barbo *in cap. noualis n.* 9.*de reb. Eccles. & de iure Eccles. lib.* 3.*c.* 5.*à n.* 42.*& seqq.* eleganter tra at Thom. Sanch. de Matrimon. *lib.* 6.*disp.*
16 4 *à n.* & in optimo casu per Noguerol. *allegat.* 6.*à n* 20.*& seqq.* qui omnes etiam tractant, quod Prælatus Religionis potest repudiare hæreditatem sua ipsius, vel legatum sine solemnitate, quia agitur de monasterij præiudicio in acquirendis, & Noguerol. quod solemnitas requisita per Trident. *sess.* 25 *tit. de regularib c.* 16. in renunciatione nouitij, non habet locum in renunciatione facta
17 per prælatum, & conuentum de hæreditate deferenda nouitio, & Monacho ex prædicta ratione, quia in acquirendis præiudicat Monasterio, non in acquisitis iam, apud quos Doctores plurima alia simdia reperies vtilissima.

18 Et quod pactum, quod creditor posterior præferatur anterioribus in re acquirenda, valet; quia cum adhuc in debitoris dominio non sit, nec ius, nec hypothecam habere dicantur anteriores creditores. Et sic acquiri potest per debitorem cum pacto prælationis, ex ratione supradicta, quod in acquirendis potest debitor suis creditoribus præiudicare, quam reddunt in puncto Fanus *de pignorib.* 4.*part. principali in principio, vers. quarto quæro. n* 33.*&* 34. qui allegat Socinum *cons.* 75. *l.* 4. Tuschus *tom.* 4.*littera H. conclus.* 128.*per totam.* Franchis *decis.* 97. Parlador. *in sesqui cent. different.* 57.*n.* 9. Pacificus *de Saluiano interdicto, inspectio.* 3. *c.* 2.*n.* 510.*&* 512. Fontanella *de pactis nuptialibus, tom.* 2. *clausul.* 7. *gloss* 2 *part.* 8.*n* 77.*&* 78. Rota apud Burattum *decis.* 774.*n.* 14.*&* 15. Noguerol. *allegat.* 11. *num.* 78. alias similes, & singulares doctrinas videbis *infrà* 2.*part.cap.* 14.*ex n.* 108, *vers. quæ doctrinæ in tantum*, &c. & superius.

19 Quæ quidem omnia nullo modo applicari possunt huic consignationi, quam de suis propriis bonis debitor nouiter facit vni ex creditoribus, in præiudicium aliorum anteriorum in dictis bonis ius hypothecæ radicatum, & acquisitum habentium, prout modo dicebamus, & ex eisdem doctrinis comprobatur, nec recognoscendo, aut confitendo creditoribus præiudicat debitor, plures per Noguerol. *alleg.* 36.*n.* 37.

20 Nec obstat tertium argumentum de quo supra *n.* 6.*&* 7. circa specialitatem rei creditori consignatæ pro satisfactione, & solutione sui crediti ex eiusdem fructibus, vt eam retinere possit, quousque integrè satisfiat, nec nostro casui adaptatur, nec naturæ iudicij concursus causati per debitorem. Tum quia loquitur in priore creditore, cui tradita fuit res hypothecata, vt ex eius fructibus soluatur, quia tunc secundus creditor iustè à primo repellitur; nos autem loquimur, quando consignatio sit posteriori creditori, quæ in præiudicium anteriorum non tenet.

Tum etiam quia præfata doctrina procedit in iudicio, & concursu particulari inter vnum, & alterum creditorem, siue inter plures inter se formatum ad latè tradita supra *cap.* 4.*per totum*, qui longè distat à nostro vniuersali causato per debitorem conuocantem omnes creditores suos, vt ibidem apertè probauimus.

Et inter alios huius cõcursus effectus ille vnus, 21
vt quoties creditor iure creditoris, & ad suam satisfactionem accepit à debitore rem, vel nomen debitoris, siue in solutum, siue in consignationem cum cessione iurium, & factus procurator in rem propriam, semper ad instantiam creditorum conferre tenetur in iudicium, quidquid sic acceptum habeat, vt inter omnes controuertatur de prælatione, & valore iurium, & ex eisdem & aliis bonis omnes satisfiant, seruata gradus, & priuilegij prærogatiua, ad latissimè scripta supra *c.* 10.*per totum, & c* 11. quibus locis fundamentaliter de hac retentione tractatur, vt alias competens creditori non euitet bonorum consignatorum collationem in concursum, ad ibidem abunde dicta re remitto pro latiori explicatione huius articuli.

Et cum hæc quæstio post hæc scripta in facti 22
contingentia verteretur in hac nostra Cancellaria Vallisoletana, vbi creditor consignatarius in redditibus, & fructibus debitoris communis cum pacto expresso quod debitor non posset interim, quod ex ipsis redditibus nondum solutus fuerit creditor, formare concursus iudicium inter suos creditores, quod si forte formauerit insuper, ipsum creditorem minimè teneri bona, & redditus sibi ad solutionem consignatos in corpus concursus conferre aut submittere, sed quousque integrè ex eisdem satisfiat, retinere posse. At cum debitor communis nihilominus ære alieno, & multis creditoribus grauatus, atque vexatus concursus iudicium formauerit, ipse creditor ad illud citatus acriter instaret pro consignatione retinenda, & pacti obseruatione: per primam, & secundam sententiam in gradu supplicationis à se emissæ fuit concorditer per Senatum condemnatus, vt bona prædicta consignata concursus corpori submitteret, & inter cæteros creditores ipsum adscribi, pacto penitus contempto.

CAPVT XIII.

Concursu legitimè formato, administrator competenti salario per iudicem creatus quam potestatem (& an iurisdictionem) erga bona debitoris recipiat, & quas actiones mouere valeat.

Et an vnus ex eisdem creditoribus administrator nominari possit.

Et quando, & quo loco administrator assistere cogatur vt minus molesta sit cum eo creditoribus negotiatio.

SVMMA

SVMMARIVM.

Debitor communis deliberans concursum inter creditores mouere statim (cessione attenta) suorum bonorum administrationem dimittit, vt iudex inter ipsos iuxta gradus prærogatiuam distribuat. numero 1. & 20.

Expenditur Auth. qui iurat, l. legis 4. C. de bonis authoritate iud. possid. ibid.

Bona, quæ ex aliquo accidenti administratore, vel minus idoneo carent, in protectionem iudicis incidunt, vt in his fidelem administratorem ponat. num. 2.

Bonis absentis iudex competens administratorem dare debet, ne dissipentur. ibid.

Bonis absentis, vel hæreditati iacenti, iudex ex officio administratorem constituere tenetur. n. 3.

Hæreditati iacenti, interim quod deliberat hæres institutus curator à prætore datur. n. 4.

Prodigo bona dilapidanti administrator datur interdicta ei bonorum administratione. n. 5.

Bonis debitoris, instantibus creditoribus, per iudicem curator datur. n. 6.

Curator datur bonis debitoris concursum formantis cum careant administratione, qua exuitur debitor n. 7. & seqq.

Creditoribus interest, vt bonis debitoris cedentis, detur curator, qui recte, & diligenter ministret. num. 8.

Bonis falliti administrator pro indemnitate creditorum per iudicem creatur n. 9. & sub n. 7.

Debitor concursum formans, omnia sua bona ponere debet in manibus curiæ, ex cuius mandato venduntur, vt ex pretio creditores soluantur. n. 10.

Cessionem bonorum illegitimam esse, non dimissis bonis omnibus in manibus Curiæ, Senatus Cathaloniæ declarauit ibid.

Administratio bonorum concursus penes curiam residet, cui debitor principaliter dimittit bona, vt creditores tuti sint, concursum non esse simulatum. num. 11.

Administrator bonorum concursus nominatus à curia, eius nomine, non debitoris, nec creditorum bona administrat. num. 12.

Depositio bonorum concursus principaliter cedit in vtilitatem creditorum, cum sub fideli sint custodia, donec, an debeatur, & in quo gradu solui vnicuique debeat, cognoscatur, num. 13.

Administratorem illum debet iudex approbare, in quem maior pars creditorum (cessante collusione) consenserit. num. 14. & 17.

Conuentio partium semper debet esse grata iudici. num. 15.

Conuentionem partium, & voluntatem interesse putantium, debet iudex sequi in pronunciando. num. 16.

Administrator bonorum concursus potest esse vnus ex creditoribus, in quem omnes, vel maior pars consenserint. n. 18.

Maior pars creditorum in hoc casu non respectu numeri personarum sed quantitatis debitæ, debet regulari, & explicatur text. in l. fin. C. qui bonis cedere possunt, & in l. morem 8. D. de pactis, & in l. 5. tit. 15. part. 5. num. 19.

Administratorem si creditores negligant, iudex eligit idoneum. num. 20.

Depositarij, aut sequestri nominatio ad iudicem spectat. num. 21.

Administratorem ad bona debitoris ille iudex nominat, coram quo lis creditorum mota fuit. ibid.

Administratorem cum nominare iudex debet, à quo facilis sit exactio & negotiatio. n. 22.

Administratores non debent nominari officiales, & ministri curiæ, quod optimis rationibus ostenditur. num. 23.

Officiales, & ministri curiæ prohibentur depositum, & administrationem recipere, & traditur ratio. num. 24.

Fœmina non debet eligi ad hanc concursus administrationem. num. 25.

Administrator nominatus non admittitur ad exercitium, quousque fideiussores det de fidei administratione, & reddenda ratione. num. 26.

Curator ad litem datus, non ante admittitur, quam satisdederit. num. 27.

Administratoris, & negociorum gestarum bona an tacitè sint obligata, negatiua traditur, & adducitur. num. 28.

In rationibus reddendis ab administratore, debent creditores citari, vt adsint. 29.

Salarium competens debet à iudice administratori concursus assignari. num. 30.

Salarium etiam non conuentum debetur sequestro, & depositario. num. 31.

Administrator bonorum concursus cum certo salario nominatus, non potest petere salarium, quod ipse præstitisse alijs asserit, qui suo nomine debita exigunt. num. 32.

Administratoris officium, quale est in quo consistat, & quæ ad id pertineant. 33. 37. & seqq.

Administrator qui coadiutorem ad bonorum curam assumpsit de suo salario illi satisfacere debet, numero 34.

Salarium semper assignatur administratori concursus pro laboribus, & oneribus personalibus. n. 35.

Aliud in expensis, quas administrator erogauit pro litibus, cura & cultura bonorum concursus n. 36.

Administrator, quam potestatem recipiat in bonorum concursus. num 38.

Administratoris, & sequestri officium est, colere, colligere, & conseruare bona, num. 39.

Administrator lites exactionem bonorum tangentes prosequi tenetur, nominando procuratorem, & aduocatum cum salario sub approbatione senatus. num. 40.

Salarium procuratoris, aduocati & administratoris habet hypothecam cum prælatione in bonis concursus num. 41.

Salaria patrocinia, & alia necessariæ expensæ adeò bonis sunt annexa, & coherentia, vt tanto minus valere videantur, quantum pro his soluendum sit. num. 42. & 43.

Administrator actiones, quæ ius & proprietatem bonorum concursus respiciunt, mouere non potest: nec in eum diriguntur, sed cum debitore, & creditoribus sunt intentandæ, & prosequendæ. n. 44. vsque ad 49. & num. 53.

In administratorem nullum ius in proprietate, nec in possessione transit. n 45.

Curatori bonorum solum commissa videtur rerum custodia, num. 49.

Curator bonorum actiones mouere potest in rebus tempore perituris. num. 50.

Administrator concursus creditoribus soluere non potest propria, sed solius iudicis auctoritate. n. 51.

Administrator, qui potestatem sibi datam excedit, dignus est pœna. num. 52.

Lite

Lite mota contra bona debitoris, in ipſam citatis creditoribus dirigantur actiones; & eidem dantur contra alios. n. 53.

Lite concurſus pendente ad litem motam contra bona debitoris creditores ſunt citandi, & cum eis pro ſuo intereſſe proſequenda erit. ibid.

Actio mota contra tertium rem debitoris detinentem huius nomine exercenda erit, ac etiam creditorum concurſus adſtantium. ibid.

Adminiſtrator concurſus à Senatu nominatus vel confirmatus ſimul cum adminiſtratione iuriſdictionem à Senatu delegatam accipit: vt poſſit exigere debita adminiſtrationis, & traditur ratio. n. 54.

Adminiſtrator concurſus à iudice ordinario nominatus, vel confirmatus non habet talem iuriſdictionem, & traditur ratio ibi. n. 55.

Senatus ſupremus adſtringere ſolet adminiſtratores, vel vt ipſi in loco ſolutionis aſſiſtant, vel ſubſtitutum habeant præſentem, quem adire poſſint creditores ad delegationum ſolutionem, ne alias moleſtijs afficiantur. n. 56.

Adminiſtratores cunctanter ſolent detinere ſolutiones; vt pecunijs interim ad negotiationem vti poſſint, vel vt creditores pro redimenda ſua vexatione partem crediti amittant. n. 57.

Explicantur text. in l. 9. l. 11. leg. 16. tit. 16. & l. 17. eodem tit. lib. 9. recopilat. n. 58.

Quibus legibus grauibus pœnis plectuntur adminiſtratores recipientes partem debito creditoribus ſoluendi. n. 59.

Quæ forma ſeruanda erit in remouendo adminiſtratore, & dando adminiſtrationem debitori ipſi, vel creditori alicui gratis adminiſtrare offerentibus, refertur expreſſa Regia ſchedula. d. n. 59.

1 IO ipſo, quod debitor communis deliberat, litem, & concurſum inter ſuos creditores mouere; ſtatim ceſſione attenta, ſuorum bonorum adminiſtrationem dimittit, & à ſe tacite ex natura actus abdicat, vt ex eis ſui valeant creditores ſatisfieri, non propria tamen authoritate, ſed iudicis dumtaxat, in cuius manibus illa debitor ponit, vt inter eos illa diſtribuat, & diuidat prorata iuxta vniuſcuiuſque graduum prærogatiuam, & priuilegium; tunc demum cauſa cognita ſuper omnium iure, ſimul interim tamen ſub eiuſdem iudicis protectione, & tutela bona debitoris conſignata ſunt, *Authent & qui iurat* ibi. *Iudex ipſe ſi adminiſtrator ſit*, & ibi, *iuxta menſuram declarati debiti. Cod. de bonis authorit. iudi poſſiden. iuncta l. legis Iulia* 4. ibi, *vt ceſſio bonorum admittatur, notum eſt non tamen creditoribus ſua authoritate diuidere hæc bona & iure dominij detinere, ſed venditionis remedio, quatenus ſubſtantia patitur, indemnitati ſuæ conſulere permiſſum eſt. Cod. quod qui bonis cedere poſſunt*, cum aliis ſtatim citandis, *leg. 1. tit. 15. part. 5.* ibi. *Y deue los deſampar, ante el iuzgador, & entonces el iuzgador deue tomar todos los bienes del deudor, que deſampara lo ſujo por eſta raçon*, &c. *E lo otro todo deue mandar vender en al manedaze entregar el precio deſtos bienes a los acrehedores ſobre dichos, & l. 2. eod. tit.* vide inferius *à n. 10. verſ. elegantèr tractauit.*

2 Semper etenim, quod bona ex aliquo accidenti adminiſtratore carent, vel minus legitimum habentia in protectionem iudicis competentis reincidunt, qui curam de eis habere debet, & ſub tuto deponere, ne perdantur, aut diſſipentur; & ad hunc finem fidum cuſtodem, adminiſtratorem, & curatorem bonis ipſis dare, vt illa fideliter interim adminiſtret. Latiſſimè Parladorius *in quæſt. 1. cum ſuis* §. Doctor Perez de Lara *de capellanys l. 1. cap. 22. ex n. 16. & ſeqq.* Paulus Montanus *de tutoribus, & curatoribus c. 28. a n. 72. & multis, ſeqq.* Eſcobar. *de ratiocinijs c. 6.* Ioan. Guttier. *practic. quæſt. lib. 2. quæſt. 7. per totam.* abundè etiam Fontanella *de pactis nuptial. tom. 2. clauſul. 7. gloſſ. 3. part. 1. à n. 30. cum multis ſeqq.* qui poſt plures alios quos allegant loquuntur in bonis abſentis, quibus Iudex competens adminiſtratorem dare debet, & in tuto ponere, ne diſſipentur.

3 Hoc enim ſemper ad curam iudicis pertinet, curatorem bonis abſentis, vel hæreditatis iacentis dare, ne diſſipentur, aut perdantur, etiam ex officio ſuo, & nemine petente, ſi diſſipatio ad ſuam notitiam perueniat, *leg. de curatore, ff. de bonis authoritate iudicis poſſid. leg. 1. §. quoties, ff. de ventre in poſſeſſionem mitten. leg. 2. §. ſiquidem, ff. qui petant tutores, vel curator. leg. ergo §. creditori, ff. de fideicommiſſar. libertati leg ſi mandauero §. ſi curator. ff. mandati.*

4 Bonis etiam hæreditatis iacentis, quoad deliberant hæredes inſtituti adire; curator, & adminiſtrator à prætore datur. *leg. cum deliberant hæredes inſtituti adire, bonis à prætore curator datur, cum l. curato*, ibi, *nam vt honeſtius ex bonis eius, quantum poteſt creditoribus ſoluatur, curator conſtituitur diſtrahendorum bonorum gratia, vel à prætore in vrbe, vel in prouincijs a præſide, ff de curatorib. furioſo, & prodigo*, &c. *l. 1. ff. de curatore bonis dando, leg. cum in diem ff. de priuilegijs creditorum l. ſi dici ff. ex quibus cauſis in poſſeſſionem eatur.* Paul. Montan. *de tutor. & curat. cap. 20. ex n. 56.* alia ſingularia vide ſupra *c. 2. n. 47. cum ſeqq.*

5 Pariter etiam, prodigo, qui bona ſua dilapidat, & diſſipat, illis adminiſtrator, & curator à iudice dabitur, vt de illis curam habeat, interdicta prodigo adminiſtratione, *l. 1. & toto tit ff de curatore furioſo, & prodigo dando*, &c. *l. 1. & toto tit. Cod. eodem.* Latiſſime Paulus Montanus *in tract. de tutore & curatore c. 28. à n. 26. cum multis ſeqq.* omnino videndus, *& à n. 56. cum ſeqq.* de adminiſtratore, & curatore dando hæreditati iacenti, & *per totum cap.* de aliis pluribus ſimilibus.

6 Hinc etiam fit, quod bonis debitoris inſtantibus creditoribus per iudicem curator datur text. *in leg. venditione §. ſi vnus leg. penultima, & in leg. ſi ff. de bonis authoritate iudicis poſſidendis, leg. 2 ff. de curatore bonis dando, leg. ſi quis inſtituatur. § ſub conditione, ff de hæredibus inſtituendis*, quare ex identitate rationis, & ad ſimilitudinem caſuum, quos hactenus ſcripſimus, bonis debitoris communis formantis litem, & iudicium creditorum, quibus ſimul bona cedit, & dimittit, vt authoritate iudicis ſatisfiãt de ſuis creditis, cum ſtatim ab eorum adminiſtratione ſe abſtinere profiteatur, & ſuomet facto & conſenſu eadem priuetur: per neceſſe, à iudice concurſus creandus erit adminiſtrator, apud quẽ deponantur, ſequeſtrentur, & maxima cura cuſtodiantur, & diligenter adminiſtrentur, interim quod lite pendente diſceptatur inter creditores, & etiam debitorem ipſum ſuper iuribus cuiuſlibet, & ſuper prælatione, & graduatione, & quo ordine ſit cuilibet ex bonis ipſis ſoluẽdũ; ne lite pendente diſſipẽtur, & amittantur, cõcurſu quippe formato bona adminiſtratore careat, ideo eiſdem dandum eſſe curatorem, & adminiſtratorem,

7

rem,in terminis probant, post Angelum *in conf.* 93 *vers.dari etiam potest.* & Baldum *conf.* 327. *visa serie,lib.*5.tenent Paulus Montanas *in tract.de tutor.& curator.cap.*28.*num.*69.dicentes,quod datur curator bonis debitoris,qui bonis cessit, per text. *in l.alior.ff.rem ratam haben.*& quod ad bona falliti,& Bancharroti detur curator,tenet Gail.*lib* 2. *obser.*130. *num.* 11. *cum seqq.* Ioan. Garcia *de expensis, cap.*20.*sub.num.*6.& infrà *num.*9.

8 Menochius *de arbitrariis,iudic.lib.* 2. *centur.* 2. *casu* 150. *n.* 12. dicens, quod quando aliquis suis bonis cessit,curator à iudice datur eis,ob interesse creditorũ, qui ex eisdem bonis sunt satisfacien di, ideo eorum interest, vt curator detur bonis,qui diligenter animaduertat, vt bona rectè distrahantur,& æquè creditoribus satisfiat,ex Angelo *consil.*193.*colum.* 1.*vers.dari etiam potest*, ex Baldo *conf.* 127. *visa serie. lib.* 5. Baëza *de decima tutoris, & curatoris,cap.*16.*num.* 1. dicit, quod bonis defuncti, & eius qui bonis cessit,datur curator, qui eadem bona custodiet,& rectè ministret,per text. *in l. quis instituatur. ff. de hæredibus instituendis,* & per Baldum *in conf.*499. incipit, *in libris thesauraria,num.* 3. *&* 4.*volum.*5. Vincent. de Franchis *decis.Neapolit.*55. *num.* 2. *&* 3. Martam *voto* 78.
9 *num.*10.idem firmat D. Ioannes Baptista Valencuela Velasquez *in consil.*189 *num.*14. quod bonis falliti creatur administrator per iudicium pro indemnitate creditorum;& quod ita seruant omnia tribunalia, per textum *in l. si vnus,ff.de arbitris.*

10 Eleganter tractauit Iacobus Cancerius *variarum resolution.lib.*2.*cap.* 9. *à num.* 26. dum firmat, quod debitor,qui iudicium creditorum intentare vult, debet omnia bona creditoribus cedere, & relaxare, ponendo dicta bona in manibus, & potestate curiæ, distribuenda inter ipsos creditores eo quod creditores sua propria authoritate non possunt ea occupare,nec possessionem apprehendere bonorum,quibus ipse debitor cessit, sed debent curare quod iudicis authoritate vendantur, & exponantur,& plus offerenti tradantur,& pretium inter creditores iuxta eorum iura per iudicem distribuantur, ex *l.legis Iuliæ,C.qui bonis cedere possunt,* & tradit Crauetа *in conf.*213.*n.* 1. Iason *in l si pacto,quo,num.*11.*C. de pactis.* Natta *conf.* 440. *num.*1.ac etiam Iacobus Cancerius *num.*27. post Michaël Ferrerum,testatur,Senatum Cathaloniæ pronunciasse, quandam cessionem bonorum nullam & illegitimam; eo quod debitor non posuisset in posse curiæ bona sua,*&* *n.*28 quod formato iudicio creditorum mediante cessione bonorum, dictis bonis datur per iudicem curator, seu administrator.per textum *in l.fin.ff.de curator.bonis dando, & l. creditore in principio ff.de bonis authorit. iudic. possidendis,*& de pravi testatur, post Speculator. *de curatore* §.*fin.num.*15.Crauetam *conf.* 213. *num.*1. Natam *d.conf.*44. *num.* 3. & ante eos Angelus *conf.*193.*mortuo debitore,num.*1.

Vnum tamen animaduertendum erit,quod curator datus bonis debitoris quandoque dicitur defensor,quandoque administrator,& ad hoc inter istos nulla datur differentia,quia Doctores iis nominibus promiscue vtuntur, vt annotarunt Gutian.*discept.forens.tom.*5.*c.*850.*n.*1.A Costa *de privil.creditor.regula* 5.*ampliatio* 6.*n.*12. Vnde in Hispaniarum Regnis communiter nominatus administrator,& non immeritò,cum ad bona cõcursus nominatus iniunctam recipit administrationem eorum bonorũ,quæ penes se sequestrantur,& deponuntur,ad larè tradita infrà *in* §.*vnic.*huius cap.

Et ex hactenus dictis vnum notabile in hoc in- 11
dicio concursus deducendũ erit,quod cura,& administratio bonorũ debitoris principaliter,& originaliter residet,& est in curia radicata,cui principaliter tradit,& dimittit illa debitor cõmunis ad securitatem creditorum,& vt tuti sint,verum esse cõcursum, non fictum,nec simulatum,nec animo illos fraudandi.Et ideo administratorem nomina- 12
tum per curiam,quantũ attinet ad administrationem suum esse ministrum,& eius nomine (senatus scilicet)administrare;non nomine creditorũ, nec etiã debitoris,qui iam administrationẽ dimisit, & ase abdicauit,& trãsfudit in curiã,atque ideo cura protectio,&administratio principaliter residet penes curiã,quã per suum ministrũ exercere cẽsetur, cum ipsa curia per seipsã facilè nõ possit expedire.

Infertur etiam,cum hæc administrationis depo- 13
sitio in curia fiat principaliter ad vtilitatem creditorũ,vt ex bonis satisfiãt,hæc bona interim iustè per curiã sequestrantur, & deponuntur apud suũ ministrũ fidelẽ,vt ex Amato Rodrig. Curia Philippica,&Villadiego diximus suprà *c.*1.*n.*14.ratione incertitudinis,anteaquam cognoscatur,quis sit verè creditor,& pro quanta summa.&quantitate; non statim creditoribus bona tradi possunt,& ob id interim propter incertitudinem hanc creditorum,& quantitatum rectè in sequestro ponuntur bona concursus,ex doctrina Aretini, *in l.interesse puto,n.*2.*ff.de adquir.possess.*quam sequitur D.Christoph. de Paz *in tract. de tenuta,cap.*12 *num.*13.

Illud tamen circa hanc curiæ nominationem ad- 14
ministratoris,ad bona cõcursus adnotandũ; quod sẽper præ oculis habere debet iudex,& sequi voluntatem & cõsensum creditorum, qui si omnes, vel eorum maior pars vnum administratorem elegerit;illum approbare,& confirmare debet, quoniam ad eorum commodum, vtilitatẽ, indemnitatemque administrator bonis sibi cessis per debitorem,eligitur & nominatur,quibus principaliter interest,bona in tuto esse, & vt fideliter administrẽtur,& sibi interim cõseruẽtur,vt omnibus fideliter satisfieri possit de suis creditis,probãt iura expressa *in l.in vendit* § *si vnus, l.penul.& l.fin.ff.de bonis authorit.iudic.possidend.l.*2.*ff de curator. bonis dando,*cum aliis probantibus,quod quando creditores consentiũt in aliquem administratorẽ,iudex eligat,quem magis aptũ repererit, ita vt accedẽte electione creditorũ eorum fidem sequi,cõsensum, & electionem approbare,& confirmare debet iu- 15
dex collusione cessante;cõuẽtio quippe partium semper debet esse grata iudici, *l.*1.§.*item quæritur, ff.de noui operis nunciatione,* & est generaliter vera cõclusio,quod iudex in pronunciãdo debet sequi 16
voluntatẽ & conuentionẽ partium inter se cõtẽdentium,& secũdum eam ferre sentẽtiam,*l.si conuenerit inter litigatores,ff.de re ind.* quia nihil aliud quærit iudex,quam vt partes sint concordes,&secundum earum concordiam dirimit cõtrouersiã, *l.*1.§.*post operis.ff.de noui operis nunciatione.* Petrus Surdus *de alim.tit.*8 *prin.per tot.*& signanter *à n.*4.

Quod pariter per *l.fin.ff.de curat.bonis dando,* di- 17
xit Mostras Ioan Garcia *de expensis, & meliorationibus cap.*20.*sub num.*6.quod in cessione bonorum datur curator ex consensu creditorum.

Sed an vnus ex ipsis creditoribus eligi,& nomi- 18
nari ad administrationem bonorum cõcursus valeat,iura expressa affirmant, id relinquentia consensui creditorum,vel earum maiori parti.*l.fin.ff.*

de

de bonis, authorit. iudicis possidendis, ibi. *Ne corruptiones, vni hoc negotium à creditoribus esse dandum, quem maior pars creditorum elegerit, l. curatore, eodem tit. l. de curatore constituendo hoc iure vtimur, vt prætor adeatur, siue curatorem curatoresve constituat ex consensu maioris partis creditorum, & in §. quæritur*, ibi. *Nec omnimo creditorem esse oportet eum qui curator constituitur: sed possunt etiam non creditores, ff. de curatore bonis dando, cum aliis*, late Andreas Gaill. *obseru.* 130. *ex num.* 11. *cum seqq. lib.* 2.

19 Obiter tamen notandum, quod ad ea, quæ tangunt creditores, intuitu, & contemplatione patrimonij debitoris communis, maior pars creditorum nõ dicitur, respectu numeri personarum, nec ad eas attenditur: sed potius ad quantitatem, & credita eisdem debita: etenim si sunt decem creditores, licet sex consentiant in vnum, non ideo dicetur maior pars, at verò si sex, aut septem creditoribus debentur duo millia, aliis autem duobus tria millia; isti duo prævalent aliis sex, quia dicuntur maior pars respectiuè ad quantitatem, & totum æs alienum, text. est formalis, & singularis, vbi plurima dubia deciduntur *in l. fin. C. qui bonis cedere possunt*, concordat *l. 5. tit. 15. part. 5.* ibi. *Que otorgare la maior parte dellos, maguer los otros no selo quisiesen otorgar ea quellos decimos que se debe entender, que son la maior parte que an maior quantia en los debdos, l iurisgentium, §. fin. & l. maiorem, ff. de pactis, l. quoties, C. de precibus Imperat. offeren. in cuius exornationem*, vbi Doctores citatos suprà *cap. 3. à num.* 13.

20 Si autem creditores neminem eligant, tunc iudex eligere debet administratorem idoneum, pro-
21 vt expressè probant iura, & Doctores hactenus allegati, † & quia idem videmus etiam in depositarij, seu sequestri electione, quæ ad iudicem spectat, *l. si soluturus*, vbi Bartol. & Alexand *ff. de solutionibus*. Baldus *in l si reus paratus, ff. de procuratoribus*, post text. illum, quem ibidem notabilem dixit Castrensis. Afflictis *in cap. 1. num.* 21. *tit. ex quibus causis feudum amittatur*. Menochius *de arbitrariis casu* 232. *num.* 9. Rolandus à Valle *consil.* 63. *num.* 32. *volumine* 1. Curtius Iunior *consil.* 27. *in princip.* Tuscus *littera D. conclus.* 203. *num.* 30. Corrocius *de deposito, part.* 2. *quæstione* 5. *num.* 8. Auilesius *in capiti. prætor. cap.* 10. Glossa *verbo, nombrare, num.* 1. Speculator *tit. de locato, §. nunc. aliqua vers.* 34. Alexand. *consil.* 75. *volum.* 3. Tiraquellus *lib.* 2. *de retractu, §.* 4. *glossa* 7. *num.* 11. & de eo iudice loquimur, coram quo lis creditorum vertitur, & mouetur. Iacobus Cancerius *lib.* 2. *varia. resolut. cap.* 4. *de sequestro num.* 33.
22 Marius Giurba *decis.* 38. *num.* 3.

Sed in hac administratoris nominatione curia, & iudex prudens eum nominare debet, à quo facilis sit creditoribus exactio, & negotiatio, Bald. *in l. acceptam, num.* 2. *C. de vsuris* Menochius *dicto casu* 232. *num.* 9 Carrocius *de deposito, part.* 2. *quæst.* 69. Alexand. *consil* 75. *volum.* 7. Tiraquellus *de retract. lib.* 2. §. 4. *glossa* 7. *num.* 11. Giurba *d. decis.* 38. *num.* 4. & 5.

23 Hinc est, quod ministri eiusdem curiæ, numquam in iure reputati sunt idonei ad has administrationes, omnes quippe eiusdem senatus officiales maxima inter se quadam fraternitate, societatis, & amicitiæ vinculo (provt decet) sunt adstricti, vt extraneus cum aliquo ex eis litigans vix apud alios patrocinium reperit, reciproca inter ipsos dependentia obstante; quapropter eos ad has administrationes nominare non decet, tum etiam, quia valde molesti sunt creditoribus, quos quotidie vexant, intricationibus fatigant, cauillationibus, & subterfugiis solutiones differũt, & tandem à talibus ministris plusquam difficillima est exactio, cum eis namque miseri creditores litigare non audent, & cum creditorum procuratoribus facile colludunt, impediendo negotiorum cõcursũ, & querelas, ne in notitiam senatus clamatus, & afflictionis cognitio perueniat. Tum etiam quia illi ministri necessarij quotidiano seruitio curiæ, & suis officiis, negotiorum expeditioni, cui continuo assistere tenentur; deficiunt, & eorum absentia defraudat litigantes, & cursum litium detinet, non sine eorum maximo incommodo, & expensis; quod si hæc damna vitare cupiunt curiæ & officiis suis assistendo: per necesse, administrationis sibi commodatæ curam negligunt, & deficiunt, in perniciem, & detrimentum bonorum concursus, & in notabile damnum debitoris, & creditorum, contra finem præcipuum quo creari administratorem bonis debitoris iura iubent. Hæc omnia quotidie experimur senatores, qui assidue ærumnis tantis, vexationibus lamentamur, & intenso cordis dolore affligimur, & dolemus.

Quapropter non immerito officiales, & mini- 24
stri curiæ prohibentur depositum, & ad ministrationem recipere, eo quod non audebunt partes iustitiam postulare, quæ iustè verentur vexationes, & insperatam exactionem, ex *l.* 13. *tit.* 9 *lib.* 3. *recopilatio. & leg.* 28. *tit.* 15. *lib.* 4. *recopilationis*. Didacus Perez *in leg.* 1. *lib.* 3. *tit.* 10. *quæstione* 9. *ordinam.* Azeuedius *in d. leg.* 13. *num.* 5. *& num.* 15. Tiraquellius *de retract. lignag. §.* 4. *glossa* 7. *num.* 2. Molina Theolog. *disput.* 325 Hermosilla *in addit. ad l.* 3. *tit.* 3. *part.* 5. *glossa* 2. *à num.* 5. *& sequentibus, tom.* 1 *fol.* 190 *à tergo*.

Fœminæ etiam non debent eligi ad hanc admi- 25
nistrationem; tanquam incapaces ex *l. cum bonis. ff. de curatore furioso prodigo, &* ibi. *Vel propter sexus, vel ætatis infirmitatem*, ita respondit Alexander *consil.* 575. *num.* 4. per quem, & alios Escobar *de ratiociniis, cap* 6. *à num.* 51. & per eundem Alexandrum *in consil.* 221. *num.* 7. *lib.* 6. & Decium *in consil.* 575. *num.* 4. tenet Paulus Moranus, *in tract. de tutor. & curator. c.* 28. *à num.* 73. qui aliter sentiunt de matre, & auia ad bonorum absentis administrationem.

Nominatus tamen ad administrationis munus 26
nullo modo admittitur ad exercitium quousque fideiussores dederit de fideli administratione, & reddenda ratione, probant Doctores omnes superiùs citati *num.* 2. *vers. semper etenim*, & plures alij); & Nos *in tractatu, de Regia protectione* 2. *part. cap.* 6. *num.* 67. *& ex leg. cognatos, C. de capiti. & postlimin. reuersis.* tenet Alexand. *in consil.* 221. *num.* 8 *lib.* 6. post Speculat. Angelum *in consil.* 103. Decius *consil.* 575. *num.* 2. *in fin.* Rolandus à Valle *consil.* 48. *num.* 16. *lib.* 10 Capicius *decis.* 87. Neuizan. *consil.* 17. *num.* 64. Menochius *de arbitrariis. lib.* 2. *centuria* 2. *casu* 150. *num.* 25. qui ex Neuizan. & Bart. *in l. cisi species, ff. rem pupill. salu. fore*, ita argumentatur. Si curator simplex 27
ad litem datus tenetur satisdare; quantò magis curator administrationi bonorũ; atque ita cõmuniter practicatur apud omnia tribunalia, vt administrator bonis cõcursus datus nullatenus admittatur,

tatur, nec permittatur ad bonorum administrationem accedere, quousque legitime satisfecit, & sua bona obliget similiter.

28 Sed an bona administratoris, & negotiorum gestorum sint tacitè obligata de iure: verè negatiuè post plurimos Doctores resoluit Noguerol. *allegatione 1. ex n. 30. cum multis seqq.* omnino videndus, qui accuratè per plura fundamenta, & Doctores negatiuam partem tuetur contra Thesaurum, & alios affirmatiuam sectantes; vide eundem Noguerol. etiam à principio allegationis, vbi multa & mirabilia congerit, hanc quæstionem exornantia.

29 Item tenetur administrator rationem administrationis reddere, cui adsunt creditores, & ad eam citantur, & ad impugnandas partitas nequam receptas; qui sunt formales partes, & quibus æque principaliter interest. Escobar *de ratiociniis cap. 3. per totum. & num. fin.*

30 Eidem etiam administratori bonorum concursus tanquam depositario, & sequestrario à iudice nominato ad curam, custodiam, atque gubernationem assignatur salarium arbitrio iudicis, aut curiæ pro suo labore in colendo, locando, exigendo, & custodiendo, vendendo fructus, & soluendo creditoribus, provt latè probant Guttierrez *de tutelis 3. p. 3. cap. 7 n. 15. & à n. 13. & cap. 45. à n. 9.* Ioan. Garcia *in tract. de expensis. cap. 20. sub n. 14. vers. quibus autem constitui possunt salaria.* Escobar *de ratociniis. cap. 26. à num. 44. & seqq.* optimè Bar-
31 ça *de decima tutorum cap. 16. num. 20. & cap. 2. num. 9.* apud quos, & alios ibidem citatos; latius videbis, & quod sequestro, & depositario salarium etiam non conuentum debeatur, probat ex Auendano, & Bæça, necnon Rebuffo. in *3. tom ad l. gallicam. tit. de sequestris. art. 1. glossa 1. n. 18. artic 4. gl. 2. ni.* & Anton Gruat. *in annot. ad praxim Vestri lib. 7. num. 16.* & Azenedius *in l. 1. num. 29. tit. 12. lib. 4. recopilationis.* tenet Florez de Mena *variar. quæst. lib. 1 quæst. 8. §. 3. num. 20.* & loquendo in administratore ad bona debitoris remissiuè, ad Florez & alios, Gratianus *tom. 2. disceptatio. 257. n. fin.* & de ratione quare administratori, & depositario debeantur salaria abundè diximus *in 3. cap. 11. ex n. 14. cum seq. vers. maximè cum ex natura* &c. *& in eodem cap. inferius num. 19. vers. nec etiam obstat, quod depositario.* &c. quibus locis accuratè agitur articulus iste; & quare administratori huic debeatur salarium contrariis argumentis dissolutis.

32 Illud tamen non omittam, quod administrator cum certo salario nominatus ad bona concursus gubernanda, non potest petere salarium, quod & ipse præstitisse, asserit, aliis, qui suo nomine, & mandato nomina debitoria exegerunt, vel in partem laboris, & auxilium sibi ipsos assumpsit, quia cum ad id, & alia omnia administrationem tangentia sit assumptus, & ob ea omnia onera personalia subeunda sibi salarium consignetur, eo con-
33 tentus esse debet, nam officium eius est, & debita exigere, fundum colere, vel locare, fructus colligere vel pensiones, pecuniam collocare, & debitoribus iussu iudicis soluere, & iis similia facere,
34 ideo si actorem, aut coadiutorem, vel ad omnia prædicta, vel ad singula sibi assumpsit, & constituit, de suo salario illis satisfacere tenetur, & non de corpore bonorum concursus. latissimè comprobat Bæça *de decima tutor. cap. 11. à n. 26. vsque ad finem* omnino videndus, Guidon. Papæ *decis. 65.* & Innocent. *in cap. 21. de dolo, & contumacia.* Rupellan. *l. 2 forens. institutio. fol. 153.* quam quæstionem, licet pro, & contra aliqua deducat Ioan. Garcia *de expens. c. 20 n. 14.* præcipuè dispositionem textus *in l. 9. idemque § idem Labeo. ff. mandati.* tamen quando competens salarium administratori assignatum est, æquiorem Doctorum opinionem Ioannes ipse Garcia.

Nec enim negari potest, quin hoc salarium ad- 36
ministratori bonorum concursus semper assignatur pro iis laboribus, & oneribus suis personalibus provt praxis communiter tribunalium admisit, atque indubiè subintelligitur, etsi expressè non dicat, quo casu indubitabilis est, prædictorum Doctorum resolutio, & probatur *in d. §. idem Labeo.* ibi *etsi ad vecturas suas, dum excurrit prædia, sumptum fecit nisi salarium fuerit datum, & hoc conuenit, & sumptus de suo faceret, ad hæc itinera non est de salario,* &c. quare cùm hæc conditio, & tacita conuentio subintelligatur communiter in constituendo administratore bonorum concursus & consignando eidem salario; cessat hæc ratio atque scrupulum Ioan. Garciæ, cum pacta subintelligantur, interpretentur, & suppleantur ex consuetudine locorum.

Licet aliud sit de illis expensis, quas administra- 36
tor eroganit, pro cura, & cultura rerum, & litium, quas omnes onerabit corpori bonorum concursus, provt latissimè videbis per eundem Bæçam *dict. cap. 21. à principio*, & per totum. & Ioannem Garciam *vbi suprà. ex num 16. 17. & sequentibus.* † 37
quoad cætera tamen, quæ tangunt officium administratoris, bonam, aut malam administrationem, & rationum redditionem habes integrum tractatum apud Escobar. de ratiociniis, quem consulere poteris.

Quum autem possessorem iste administrator re- 38
cipiat in bonis concursus, discutiamus breuiter: limitatam, & restrictam recipit ad solam, & nudam administrationem, custodiam, & conseruationem, & locationem bonorum. Guiderrez *in tractatu de tutelis. 3. part. cap. 7. numero 5.* 39
dicens † quod officium nudi administratoris, & sequestri est, colere, colligere, & conseruare. ex textu *in l. postquam. §. princeps. ff. vt in possessio. legator.* vbi etiam, quod hoc est præcipuum officium curatoris bonorum, & quod sequester sit propriè curator bonorum, & ad talem administratorem spectet exactio, venditio fructuum collectorum, & solutio creditorum mandato, & delegatione curiæ, vulgò *para aceptea, y cumplier las libranças.* creditoribus ex- 40
peditas, & horum respectu lites, exactionem tangentes mouere, & prosequi, non suis, sed bonorum expensis, & ad idem procuratores, & aduocatos eligere; & salarium consignare sub approbatione tamen Senatus, quia sunt sumptus necessarij ad bonorum conseruationem, & pro quibus ideirco salaria hæc, atque etiam ipsi administratori consignata habent bona concursus hypothecata: & priuilegium antelationis adqui- 41
runt, & ante omnes creditores soluí debent, lite concursus, sequestroque minime obstanti. bus, quia isti aduocati, procuratores, & administrator sunt in causa, vt res penes concursum, & debitorem persistat, vel debitori adquiratur, vel conseruetur & salua sit totius pignoris causa, vtilitatem creditorũ non minus, quàm exemplo soli qui ad rem adquirendam, vel conseruandam vtua-

tum

runt, labores enim, patrocinia, & seruitia pro rei
42 recuperatione, aut defensione, & conseruatione sunt eidem rei adeo annexa, & cohærentia, vt tanto minus in illa esse videatur, quantum pro dicto salario, & mercede soluendum sit, Bart. *in l. interdum, num. 4. cum l. sequenti, ff. qui potior. in pign. habean* Alexand. *cons. 157. num. 2. lib. 2.* Ripa *in l. priuilegia num. 32 ff. de priuilegiis creditor.* Gratian. *discept. cap. 257. num. 26. cum sequentibus t. 2.* Giurba *dec. 108. num. 10. in fin.* Antonin. *var. resolut. c. 3. num. 10.*

43 Sicuti omnes alias litium expensas pro rei tutela, & conseruatione necessarias existimauerunt Doctores. Molina *de primogenijs, lib. 2. cap. 27. num 11.* Pinellus *C. de bonis mater. in l. 1. part. 2. num 70.* Ioannes Garcia *de expens. cap. 6. num. 19.* Pelaes à Mieres *de maioratu 4. part. quæst. 2. num. 2.* Surdus *consil. 333. num. 26. consil. 514. num. 13.* Petra *de fideicommiss. quæst 15 sub. num. 240. 216. & 238.* Callias Pereira *de emptione, & venditione cap. 27. num. 41.* Giurba *dec. 108.* Anton Amato, *variar. resolution. cap. 3. nu. 11.* qui plures alios laudant.

44 Attamen actiones, quæ non simpliciter tangunt ad ministrationẽ, sed intus ius & proprietatem rerum, aut dominium debitoris ipse administrator nec mouere potest, nec in eum rectè diriguntur: sed præcisè intentandæ sunt & prosequendæ cum debitore principali in iudicio concursus, atque etiam cum creditoribus assistentibus in eo de quorum interesse æquè principaliter
45 tractatur, ne bona concursus in aliquo minuantur, vel fraudentur ad latè comprobata infrà hac 1. *p. cap. 16 ex n. 22. cum seqq.* & alibi sæpè *& n. 53.* & cum in administratorem nullum ius in proprietate, nec in possessione transit, vt *in cap. sequenti* apparebit, non est legitima persona ad lites suscipiendas, nec mouendas, nudam administrationem excedentes, *l. ab agnato* ibi. *Non vsquequaque competit rerum eius alienatio, sed quatenus negociorum exigit administratio, ff. de curatoribus furioso. &*
46 *prodi.* ita in terminis probant Angelus *cons. 327. visa serie, lib. 5.* Paulus Montanus *de tutor. & curato. cap. 28. num. 69.* dicentes quod curator datus bonis concursus creditorum nullã actionem mouere potest, cum ad id datus non sit, nec eius officium ad id destinetur, sed solum ad administrationem rerum, & custodiam & satisfactionem creditorum, delegationis per curiam, aut iudicem concursus ex expeditæ virtute, & ex Angelo *in consil. 193.* statim citando; atque Baldo *in d. cons. 327. visa serie, lib. fi 5.* rmat Iacob Menochius *de*
47 *arbitrar. iudic. lib. 2. centur. 2. casu 150. n. 13.* vbi dicit, quod curator datus bonis debitoris cedentis nullam actionem mouere poterit, cum hac de causa datus non sit, sed solum ad bonorum distractionem, pro creditorum satisfactione, atque pariter per Angelum *cons. 19. §. mortuo debitore, n. 1.* idem affirmat in nostris terminis Iacob. Cancer.
48 *variar. resolutio. lib. 2. cap. 9. num. 28.* dicens potestatem huius administratoris ad bona concursus dati versari solum circa distractionem bonorum, & solutionem creditorum, & circa ea, sine quibus id fieri non potest; nullam tamen actionem ipsum suscipere posse, cum ad id non sit ordinatum eius officium, quia talis administratoris potestas præcipuè versatur in custodia, exactione, & conseruatione bonorum, ne deciperetur, ita ex Angelo *in d. consil. 193. mortuo debitore.* Barbatia *consil.*

28. *lib. 1.* & Alexand *cons. 4.* Angel. *in l. 2. C. de curato. furioso.* obseruat Paulus Montanus *de tutor. & curator. c. 28. n. 80. & 84.*

Hinc similiter dicit Baeza *decima tutor. cap. 16.* 49
n. 15. quod curatori bonorum sola videtur commissa rerum custodia per text. *in l post quam §. princeps, ff. vt possessio legator. & in l. 1. §. penultimo ff. de collatio. bonorum, l. vnus, & l. cum legati ff. quibus causis in possessionem eatur.* ideo curatorem bonorum, nec actiones mouere, nec aduersus quem- 50
quam agere posse, nisi in rebus tempore peritu-
ris, *ex l. creditor.* vbi notant Bart. & Albericus *ff. de bonis authorit. iudic. possid. n.* Bart. Angelus, & Immola *colum. 4. in l. si quis instituatur. §. si conditioni. ff. de hæredibus instituendis.* Angelus *in l. 2 ff. de curatore bonis dando.*

Et vlterius inquit Baeza loco citato, quod hu- 51
ius administratoris, & curatoris bonis dati potestas adeo est restricta, & limitata, vt nec creditoribus bonorum soluere possit authoritate propria, *ex d. l. si quis instituatur. §. penultim. ff. de hæredibus instituendis, & l. 1 ff. de curator. bonis dando,* ita vt si vltra permissionem potestatem datam administret, punitione magis dignus sit, quam præmio ex *d. l. diligenter. C. mandati,* quas quidem 52
doctrinas, communiter practicamus, nullatenus permittentes his administratoribus, potestatis 53
receptæ limites excedere, sed quoties contingit aliquam litem moueri contra bona debitoris, in ipsum dirigere actiones, & citatis etiam creditoribus, qui concursui interfunt, quorum æqualiter interest, bona concursus non minui, nec separari, ad quæ ius habent quæsitum pro suorum creditorum integra satisfactione; & quod lis mota contra debitorem communem pendente concursu creditorum, non sit solùm cum ipso principali debitore tractanda, sed etiam cum creditoribus concursui assistentibus, eo quod de eorum præiudicio, & interesse simul tractetur, habentium ex cessione, & dimissione ius quæsitum ad bona debitoris, tenet ex Ioan. Baptista Costa *in tract. de portione.* Rotæ *quæst. 121. num. 5.* Gaitus *de credito. cap. 4 quæsito 11. num. 1535. & sequentibus, fol. mihi 407.* ac etiam similiter è conuerso, quando est mouenda actio contra aliquem iniustè detinentem rem debitori pertinentem, huius nomine mouetur, vel etiam creditorum vigore hypothecariæ, quam habent actionis, vt alibi latiùs diximus in tribus capitibus antecedentibus.

Sed an administrator iste aliquam recipiat iu- 54
risdictionem ad exigenda nomina debitorum cõcursui pertinentium, distinguendum erit inter curiam, seu senatum supremum; & iudices ordinarios inferiores, coram quibus formauit debitor iudicium hoc concursus. Etenim administrator ad bona concursus à senatu nominatus, vel per creditorum maiorem partem, & à senatu confirmatus, & approbatus, Iurisdictionem ab eodem senatu recipere simul assolet, qui eidem cum administratione iurisdictionem delegat, ad exigenda nomina debitorum, & alia necessaria gerenda, tangentia ipsam administrationem commissam prout communiter obseruat stylus Cancellariarum, & Consiliorum supremorum; nam cum concursus bona sub senatus protectione sint, & debitor in curiæ potestatem dimittat & deponat ea, vtilius, & commodius visum fuit faciliori administrationi, & bonorũ conseruationi iurisdi-

ctionem simul dare administratori, ipsius curiæ (tot continuis occupationibus inuolutæ)nomine administrãtis,pro sumptibus & molestiis,& dilationibus euitandis, cum difficilior sit ad curiam aditus qualibet exactione,maximè,quod vt plurimum exactiones longe ab ea sint faciendæ,& valdè molestum foret creditoribus debitoris pro paruis quantitatibus,è suis domiciliis ad senatum venire litigaturis,& nouos alios executores cum salario, & expensis debitorum ad exigendum, mittere,acideo pro faciliori exitu administratori datur iurisdictio ad exigenda debita sine nouo salario, aut expensis,à cuius tamen grauamine appellatur ad eundem senatum illud reuocaturum.

15 At iudicibus ordinariis,quorum respectu omnia præfata cessant; administratorem cum iurisdictione nominare non permittitur,nec licet,cum præ manibus bona concursus habeant,& faciliùs adiri possunt à subditis debitoribus concursus,& quia in illis cessat illa grauissima senatus suprema authoritas,& maiestas, qua in hac parte vtitur exiam dictis,& hoc iure vtimur,& quotidiano stylo.

56 Ex eadem ratione senatus supremus motus adstringit multoties administratorem, vel assistere penes ipsum, vel capserium nominatum habere præsentem,cum quo facilè negotiari possint creditores, qui à senatu ipso delegationes, vulgo *libranças* in administratorem obtinent,vt sibi soluat,& satisfaciat;qui si absens est, molestissima esse solet cum eo creditoribus negotiatio,qui occasione ipsius administrationis solet latitare, ne sibi delegationes intimentur,& assidue cunctatur in solutione,& earum complemento,friuolas excusationes dando, & Regiis delegationibus respondere,solo animo,creditores vexandi,& solutiones differendi, qui semel, & iterum coguntur adire senatum,pro secundis,& tertiis compulsionibus, & quælibet magna cum difficultate intimari solet administratori subterfugienti,& tandem plus quandoque expendere solent creditores quàm exigant.

57 Et hoc remedio,quo senatus ad instantiam creditorum vti solet,vt vel administrator assistat,vel nominet capserium, qui præsens soluat & cui facilè intimentur delegationes; aliud, & intolerabile damnum,& facinus euitatur,nec non temperatur,punibilis fraus,frequentissima tamen inter huius generis administratores,qui excursare pecunias cunctantur,detinẽdo solutiones, vt interim cum pecuniis, in sui tantum vtilitatem negociare valeant, vel si occasionem habent aliquam vexandi creditores,& procrastinandi solutiones, facilis eis patet via, & occasio furãdi prẽstatur,cogunt enim miseros creditores, pro redimenda sua vexatione remittere partem crediti ad commodum particulare ipsius administratoris contra iustitiam,& conscientiam peccantium.

58 Hoc vtile remedium deducitur ex similitudine, & ex identitate rationis quarundam legum regiarum, *l.9.tit.16. lib. 9. recopilationis, & in l.* 11. ibi. *Mandamos, que los nuestros arrendadores maiores sean tenudos de estar a los tiempos de las pagas, y nueue dias despues en la ciudad o villa, o lugar que fuere caueça de su arrendamiento cada vno en su partido. O dexar facedor, que accepte y pague los libramientos, que en el fueren librandos. &c. y si el dicho arrendador, o recaudador, y su facedor no estubiere en la caueça del dicho arrendamiento o en la nuestra corte, o no puede ser auido, para ser requerido, &c. & in l.*16. *Mandamos, que los recaudadores, & thesoreros, que fueren puestos en algunas ciudades, y villas, y lugares, aunque no sean vecinos, ni vibieren en la comarca sean tenudos de estar acidentemente, por su persona en la caneça de su Recaudamiento, o por su oficial, con su poderio bastante para acceptar los libramientos, y los reciuir, y pagar o librar a los que en el fueren librados, eodem tit.*16.*lib.* 9. *recopilationis; & in l.*17. latissimè sub multis pœnis damnatur varateria, seu pactum inter administratorem, & creditores super remissione partis crediti, quod creditoribus soluere debent virtute delegationis, *y libança sobre ellos*, & ad harum legum imitationem, & identitatem rationis senatus pro euitandis vexationibus salubriter adhibere solet hoc sanctissimum remedium ad instantiam creditorum, quibus ex eo faciliùs consulitur.

Superior *ex num.* 18. diximus consensu maioris partis creditorum posse vnum ex eis administratorem nominari ad bona creditoris peragentis concursum, super quo expedita fuit regia cedula directa huic senatui Vallisoletano iuri communi conformis, in qua hæc & alia multum vtilia,& scitu digna continentur ad euitandas fraudes, quæ circa hæc contingere experimur. Regium præfatum decretum ita est. 59

EL REY.

GObernador y Oydores de la audienzia y chãcilleria de la ciudad de Valladolid, bien sabeis como el nombramiento de todos los administradores de los estados y maioraſgos,en que esta ecno pleyto de acrehedores,y pende enesa audiençia por çedula mia,toca y pertinece priuatiuamẽte a vos el gobernador de ella, y a los que de aqui adelante fueren;y e sido informado, que los dueños de los estados y maiorazgos no se contentando con sus alimentos pagados en su tiempo, no se pudiendo sustentar con ellos,iuzgan que el pleyto de acrehedores solo sirue para impedir embargos, y execuciones en sus bienes,para goçarlos por esse medio libremẽte sin pagar sus deudas, molestando a los administradores aque les paguen los alimentos adelantados a las medidas de sus necessidades, aunque se consuma en ellos todos los frutos y recetas de los dichos maiorazgos y estados,y no se puede pagar a los acrehedores; y siendo el administrador legal y aiustado y deseando cumplir con todos, y no queriendo dar al dueño del maiorazgo mas de loque le toca ni haçer las pagas adelantadas en perjuiçio de los acrehedores;el dueño del maiorazgo o estado le priua de la administracion con solo pareçer en la sala a dõde pasa el pleyto de acrehedores,y pedir sele de a ella administracion, ofreçiendo la administracion debalde, y que dara Fianças de pagar a los acrehedores,y este pedimento se notifica y sustãçia solamente con los procuradores de los acrehedores, por que las salas se suelen cõtẽtar con ello, losquales ordinariamẽte responden que lo oyen, que con ellos es facil la intelligençia,y vnos con otros corren desta manera en estas materias; con loqual la salaremuebe al administrador nõbrado por vos el gouernador de esa audiẽçia,yde la administracion

niſtracion al dueño del mayoraſgo o eſtado conlas calidades referidas, que adminiſtre debalde y de fiãças de pagar à los acrehedores, el qual buſca vn criado o amigo que déſtas fianças, y le de la adminiſtracion, con loqual conſigue ſu intento, que es goçar toda la renta cobrando ſus alimentos como quieren en perjuicio de los acrehedores, que no puedẽ cobrar mamued. algunos, ſi no es deſpues de gran tiempo y dilaciones y muchos gaſtos o cõtentando al adminiſtrador para que les pague remitiendole por ello mucha parte de ſu credito deloqual redunda, lo vno que no ſe puede nombrar para eſtas adminiſtraciones hombre hõrado Chriſtiano y legal, por que ſiendolo, ſelo quitan por el medo dicho; lo otro por que los acrehedores eſtã auſentes y en ſu caſa padeçen el detrimẽto dicho con la alteracion del adminiſtrador y del nombramiento de procuradores, ſolo para efecto de pedir libramẽto de ſus creditos, y les redunda la impoſſibilidad de cobrarlos: lo otro porque la facultad que tienen los gobernadores de eſa audiencia de haçer eſtos nombramiẽtos biene por el medio dicho año conſeguirſe lo que tengo mandado por cedulas mias. Loqual viſto por los del nueſtro conſejo para obiar, y que ceſſen los inconuenientes referidos: fue acordado, *que deviamos demandar dar eſta nueſtra cedula en la dicha raçon, e yo tuvelo por bien, por laqual mandamos, que ninguna ſala de eſſa audiencia pueda dar ni remouer eſtos adminiſtradores a los duennos de los eſtado y maioraſgos, ni alguno de los acrehedores, aunque ſe ofrezcan a adminiſtrar debalde, y de dar las fianças y de pagar a los acrehedores; ſino fuere veniendo en ello, y conſintiendolo expreſſamẽte todos los acrehedores, o la mayor parte de ellos, à qui en ſe los ha denotificar en perſona, y no a de ſer baſtante la aceptacion ni conſentimiento de los procuradores, ſino es aniendo poder eſpecial para haçer el dicho conſentimiento.* Dada en Madrid a diez y ſiete dias del mes de março de mil y ſeiſcientos y treinta y cinco años. Yo el Rey, por mandado del Rey nueſtro Señor. Franciſco Gomez de Eſperilla.

§ I.

Adminiſtrator bonorum concurſus à Iudice nominatus, an ſimplex ſit adminiſtrator.

Vel an ſimul ſit depoſitarius, & ſequeſter.

SVMMARIVM.

Adminiſtrator bonorum concurſus, an ſit ſequeſter & depoſitarius ad multarum, & ſingularium quæſtionem tractatur. n. 1.

Adminiſtrator ſimplex, non ſequeſter & depoſitarius reputatur, quia adminiſtrator non poſſidet bona concurſus. n. 2.

Poſſeſſio rei ſequeſtratæ, an in ſequeſtrem tranſit, expenditur textus in l. licet. §. rei depoſitæ. ff. depoſiti. num. 3.

Depoſitum diffinitur vt ſit conuentio gratis cuſtodiendæ rei quæ traditur ſub fide reſtituendi. n. 4.

Adminiſtrator recipit ſalarium pro ſua admiinſtratione. num. 5.

Depoſitarius non recipit pretium nec mercedem pro cuſtodienda re, aliàs tranſit depoſitum in contractum locationis, & conductionis. n. 6. & 33.

Sequeſter dicitur apud quem res deponitur lite pendente, vt reſtituatur, vincenti in iudicio. n. 7.

Bona concurſus ſemper dicuntur remanere apud debitorem, quoad poſſeſſionem, & proprietatem. num. 8.

Creditores in prædictis bonis ſolum habent contra prædicta bona, ius, ſiue actionem ratione ſua obligationis, ibid.

Nec talia bona litigioſa dici contra Noguerol, probatur ibid.

Adminiſtrator recipit bona, qua numero, pondere, & menſura conſiſtunt, & talium rerum dominium in adminiſtratorem tranſit.

Depoſitum in his rebus non coſiſtit. ibid

Nomen cuiuſque rei qualitatem probat & eſſentia rei ex nomine colligitur. n. 10.

Adminiſtratorem concurſus verè & realiter eſſe ſequeſtrem, & per conſequens depoſitarium defenditur. n. 11.

In adminiſtratore concurrunt omnia, & ſingula quæ in ſequeſtri. ibid.

Debitor poſtquam vexatus eſt à ſuis creditoribus format concurſum ad carcerem euitandum, in quo iudicio dimittit & cedit omnia bona ſua in manus Iudicis, vt illa diſtribuat, creditoribuſque ſatisfaciat. ibid.

Bona prædicta conuenit, vt adminiſtratori tradantur, vt ea cuſtodiat, donec de Iudicis mandato, & cum liberat ea inter creditores diſtribuat. ibid.

Sequeſtrum in triplici eſt differentia. n. 12.

Extraiudiciale, & conuentionale ſequeſtrum dicitur, quod per conuentionem inter partes litigioſas ſuper aliqua re, ipſa apud fidelem perſonam deponitur, quouſque lis finiatur ibid.

Adminiſtrator bonorum concurſus, intelligitur ex conuentione partium, ſed arbitrio, & electione Iudicis. n. 13.

Sequeſtrum neceſſarium dicitur, quod Iudicis decreto ſit, veluti quando res, de qua eſt controuerſia, deponitur apud fidelem ſequeſtrem, donec lis finiatur n. 14.

Quod ſit etiam quando timetur de dilapidatione poſſidentis. ibid.

Sequeſtrum neceſſarium priuat ſua poſſeſſione dominum, & transfertur in ſequeſtrum. n. 15.

Sequeſtrum mixtum dicitur quod ſit magiſtratus imperio, & legis authoritate ad partis petitionem, vel ſine illa, & ponitur exemplum. n. 16.

Quod genus ſequeſtri multum conuenit adminiſtrationi bonorum concurſus, & ratio redditur. n. 17.

Debitor cedens bonis debet omnia bona ſua dimittere in manus curiæ. n. 18.

Depoſitum dicitur à pono, & de, qua præpoſitio vim auget, & quaſi in alterius manu poſitum. ibid.

Concurſu facto per debitorem bona eius per iudicem ſequeſtrantur. n. 19.

Qui dicit ſequeſtrum, dicit etiam depoſitum. ibid.

Sequeſtrum dicitur depoſitum iudiciale. n. 20.

Depoſitum à ſequeſtro differt, tanquam genus ab ſpecie. ibid.

Adminiſtrator cui commendantur bona pia, vel profana ad certum finem diſtribuenda, dicitur depoſitarius, quaſi in fiduciam & cuſtodiam bona ei tradantur non vt diſſipet, ſed vt adimpleatur finis, in quem deſtribuenda ſunt. n. 11.

Theſaurarij, & receptores bonorum regalium ſunt depoſita

depositarij, & vt tales executiuè compelluntur restituere pecunias, & adimplere liberationes Senatus, ex Carleual.n.22.

Administrator positi pauis est depositarius, & vt talis cogendus ad restitutionem depositi.n.23.

Administrator bonorum ciuitatis debet de prompto, habere pecunias ad vrgentes populi necessitates nec illas consumere, nec in vsus proprios conuertere, sed quasi depositarius illas restituere cogitur etiamsi nobilis sit per carcerem ex Bob. & Escol. numer.24.

Panetarius qui ab aliquo triticum in grano accepit, vt sibi reddat tot panes cottos, dicitur depositarius ex veriori, & communi auctoris resolut.n.25. & 26.

Remanet auctor cum hac secunda opinione, nempe administratorem in simplicem sed sequestræ, & depositarium esse. & respondet, & satisfacit argumentis pro prima opinione adductis.n.25. cum sequentibus

Soluitur difficultas text. in l. licet §. rei depositæ ff. depositi ibid.

Ex sequestra necessariò transit possessio rei in iudicio pendentis depositæ quando Iudex habuit animum, & intentionem illam transferendi in sequestrem, expenditur text. in l. interesse puto, ff. de adquir. possess. & conciliatur text. in d. l. licet §. rei depositæ, ff. depositi n.29.

Possessio rei depositæ an transeat, vel non in sequestrem totum pendet à voluntate iudicis deponentis vel sequestrantis rem litigiosam.n.30.

Possessio vel dominium non transit in sequestrem, sed intacta manet penes debitorem, & dominum rerum quando causa custodiæ & ob assecurationem bonorum ne dissipentur, apud sequestrem administratorem reponuntur per iudicem.n.31.

Etiam in 1. & 2 sequestri specie in quibus adnotatum remanet possessionem in sequestrem transire, non procedit quando sequestrum fuit factum ex causa custodiæ, quia tunc non transit possessio in sequestrem, sed remanet penes antiquum possessorem: expenduntur verba text. in d. l. interesse puto, ff. de adquir.n.32.

Depositarius desinit esse quando pro custodia (quæ gratuita debet esse) recepit mercedem, & pretium. num.33.

Administratori vniuersi patrimonij debitoris formantis concursum, quod præcisè eget administratione, & labore, pro ea, etsi pro custodia bonorum, ei assignetur salarium rebus manentibus in sua natura depositi.n.n.34.

Ex natura actus, & rei gestæ potest fieri sequestrum ex officio iudicis iusta, & legitima dilapidationis, & dissipationis causa existente, etsi bona non sint in litigio, & absque partium petitione.numero 35.

Licet intra sex è, & strictè non detur litigium super illis bonis debitoris, quæ posita sunt in concursum non tamen deficit super illis qualis qualis controuersia inter creditores ipsos contendentes superiori diuisione, adiudicatione, & distributione.n.36.

Hæc prædicta controuersia inter ipsos creditores, in ista causa erit vltra cæteras dilapidationis, & dissipationis ad sequestrum apponendum ibid.

Satisfit argumento relato supra num. 9. & auctor se remittit ad ea, quæ dixit lato calamo 3.part.c.11. ex n.37. & seqq.

Administratoris appellatione continentur sequester & depositarius.n.38.

Administratoris nomen in Hispania generale est, & conueniens aliena bona ministranti.n.39.

Nomen vnquam attenditur, nec curatur de eo, quando constat de natura rei.n.40.

Administrator concursus, etiam si nobilis sit, potest pro reliquo peracto calculo, carcerari.n.41.

Monetæ diminutio reperta penes administratorem concursus, tempore mutationis, non imputatur ei cessante eius mora, culpa, & dolo vel fraude, n.42.

Res perit perituro domini. ibid.

Administrator nominatus à iudice se obligari & adstringi intelligitur legibus omnibus de sequestro loquentibus n.43.

Qui actum facit censetur se obligare, & adstringi legibus de eodem actu loquentibus n.44.

Actus omnis secundum naturam rei gestæ intelligitur. num.45.

Verba simpliciter prolata, secundum subiectam materiam & naturam contractus explicantur, & intelliguntur.n.46.

Quando traditur alicui res, qui ratione officij eam in custodiam seu depositam tenetur conseruare, sufficit vt talis obligetur ad custodiam, & legem depositi n.47.

Quod idem procedit si simpliciter res in custodiam recipiatur, in depositum recepisse intelligitur. num.48.

Dmultarum, & singularium quæstionum resolutionem scire conuenit naturam, & qualitatem huius administratoris nominati per iudicium ad custodiendum, & administrandum bona debitoris communis formantis concursus iudicium inter suos creditores, an simplex sit administrator; an sit sequester, & depositarius, cum in iure sequester depositarius sit ex iuribus expressis, & Doctoribus quamplurimis postmodum referendis. 1

Et quod sit simplex administrator; non sequester, & depositarius, plura suadent fortissima fundamenta. Primum, quia administrator nullo modo possidet bona concursus sibi ministranda tradita, prout abundè probauimus *infrà hac 1.part.cap.14. ex num.75. vsque ad num.92.* sed sic est, quod in sequestrum transit rei sequestratæ possessio, vt probat text. expressus *in leg. licet. §. rei depositæ, ff. depositi*, cuius sunt verba, *rei depositæ proprietas apud deponentem manet, sed & possessio, nisi apud sequestrem deposita est; nam tunc demum sequester possidet.* Ergo cum administratori bonorum concursus non conueniat qualitas sequestri; debet simplex administrator iudicari. 2 3

Secundò quia diffinitio depositi nullo modo conuenit administrationi bonorum cõcursus, nam depositum definitur, vt sit conuentio gratis custodiendæ rei, quæ traditur sub fide restituendi *leg. 1. & per totum, tit. ff. depositi l. 1. tit. 3. part. 5.* Mantica *de tacit. & ambig. conuention. lib. 1. tit. 1. num. 4. & 6.* Petrus Gregor. Syntagma. *iuris lib. 23. cap. 3. num. 4* Didacus Perez *in l. 2. tit. 1. lib. 5. ordin.* Galganet. *de iure publ. lib. 2. tit. 15. numer. 3.* Carrocius *de deposito. 1. par. quæst. 1. in princ.* Castillo *controuersiar. lib. 3. cap. 16 num. 2.* Amador Rodriguez *d. priuileg. credit. art. 6. num. 5.* sed administrator recipit salarium pro sua custodia, & administratione, vt plenè probauimus *infrà 3. part. cap. 11. ex n. 28. cum seqq. & ex n. 19.* 4 5

Ergo

Ergo iam desinit esse depositum,& sequestrum,
6 quia si pretium,aut mercedem pro custodia recipit depositarius, depositum tradit in contractum locationis,& conductionis *l.1.§.si vestimenta*, ibi, siquidem nullam mercedem seruandorum vestimentorum accipit,depositi cum teneri,&c.& ibi quod si accepit ex conducto,& ibi DD.§.1.*de locato § fin. institut.de mandato l.2 tit.3.part.5.* Carocius *de deposito 1.part.quæst.num.3.* Mantica *de tacitis,& ambiguis conuentionib.lib 1.tit.2.num 6.* Petrus Gregorius Syntagma. *lib.13.cap.3.* Gaspar. Rodriq.*de annuis redditib lib.3. quæst.11. num.39.* Amador Rodriguez *de priuileg.credito. art.6.nu.8.* Pichard.*in §.præterea num.7.institut. quibus modis re contrahitur obligat.* Azor.*institut.moral.part.3.lib. 7.tit.de deposito cap.5.* & Bonacina *de contractibus disput.3.quæst.15.punct.3.num.5.* Ergo administrator concursus sequester, & depositarius appellari non potest.

Tertiò facit, quia sequester is dicitur, apud
7 quem deponitur res super qua in iudicio inter litigantes contenditur,vt lite pendente restituatur Vincenti *l.licet § 1.ff. depositi l.interesse puto ff. acquirenda possessio leg. propriè,ff. depositi leg.1. tit.3. part.5.*ibi, *La tercera est,quando algunos omes contienden en razon de algunas cossa el ameten en mano d l Rey en comendando gela, fasta que la contienda sea librada por juicio.*Sed super bonis concursus,
8 quæ commendantur,& traduntur administratori à iudice nominato nulla est contentio, quia sunt bona propria debitoris,ad quæ nec in possessione,nec in proprietate,ius aliquod creditores non habent,sed solum ratione iuris, & obligationis personalis contendunt ex eorum distractione solui & satisfieri,vt sæpè diximus, in tantum quod bona illa nullo modo dicantur litigiosa,vt contra Noguerol. probauimus *infrà cap.14. ex n. 14.cum multis seqq.* ergo administrator concursus sequester dici non potest.

9 Quartò fulcitur hæc pars, quia administrator recipit bona quæ pondere, numero, & mensura consistunt,quia exigit,& recipit pecunias numeratas,triticum, vinum,& oleum ad mensuram,ergo depositarius,&sequester dici non potest,cum harum rerum in administratorem dominium transeat contra naturam,& substantiam depositi, & sic depositum non remanet ad latè tradita *infrà 3.part.cap.11 ex num.17. & ex num.21.* ergo simplex erit administrator, & non sequester,& depositarius.

10 Quintò, quia nomen qualitatem rei probat, cap. Michaël,de filiis presbyter.*c. per tuas de probationib.& essentia rei ex nomine probatur.* Aymon. Graueta *consil.4.num.33.* Surdus *consil.311.nu.18.* igitur si communiter administrator nominatur, & non sequester,nec depositarius, diuersa natura inter ipsos consideranda est, quia si administrator concursus & sequester idem foret,non nuncuparentur diuersis nominibus provt argumentatur tex.*in leg.si idem.C.de codicillis.*

11 Quibus tamen,& aliis minimè refragantibus, contrariam sententiam,imò administratorem cõcursus verò,& realiter esse sequestrem,& per consequens depositariam firmiter & indubitanter tenendũ erit,quia in hoc administratore concurrunt omnia, & singula requisita sequestri nihilo reluctante,nam postquam debitor communis vexatus debitis, & creditoribus deliberat concursus iudicium inter eos formare ad carcerem,& vexationes euitandum,distribuit,& cedit creditoribus omnia bona sua,& ponit in manibus iudicis, vt illa distribuat inter omnes creditores distrahenda ad eorum prorata,& iura minuciùsque gradum & priuilegium,solutionem, & satisfactionem, vt ad longam videre est,*supra cap.1.ex n.5. cum seqq. & hoc eodem cap.13.*à principio, & alibi sæpius; necesse est, vt hæc bona, quæ prorsus administratore carent administratori tradantur pro omnimoda securitate creditorum, nam si manerent in potestate debitoris communis penitus ipsi suis creditis fraudarentur, cum ipse iam fallitus extra suam cessionem illa dissiparet,distraheret,& alienaret in notissimum suorum creditorum damnum, & detrimentum, qui bonis dissipatis non haberent vnde credita sua cõsequi possint,ac ideo iuste Iudex,& attẽta natura iudicij debitoris credentis,& concursum formantis eligit administratorem,& sequestrem fidelem,apud quem bona illa disponat,& sequestret,vt in tuto sint,& custodiat,nec non administret,exigat,colat, locet, & de promptu,& de manifesto habeat,tam ipsa bona quam pecunias exactas, & quæ ex fructuum venditione procedunt,& ne de iis disponere possit,nisi accedente iudicis speciali decreto,& liberatione.Cum hæc sequestratio,& depositũ penes ipsum administratorem non fiat alio fine iuris,& iudicis intentione, quam,vt creditores ex eisdem bonis satisfiant,vt notum est,& sæpè diximus *hoc cap.13.& infrà c.14. & 3.part. cap.13.* igitur administrator concursus in quem hæ qualitates concurrunt,per necesse debet iudicari sequester, 12
& depositarius iudicialis;nam sequestrum in triplici est differentia,extraiudiciale,& conuẽtionale,quod per conuentionem inter partes litigãtes super aliqua re,ipsa apud fidelem personã deponitur,quad vsque lis finiatur; de hac sermo non est, quia super bonis debitoris non adest controuersia inter eum,& debitores,vt diximus supra in argumento nostro, nec per conuentionem inter creditores, & debitorem communem non fit hoc depositum,& bonorum sequestratio in aliquam à 13
se nominatam personam sed arbitrio & electione iudicis,vt diximus *hoc cap.13.ex num.1.*& de hac, primo sequestri membro, & natura videbis per plures relatos ab Hermosilla,*ad leg.1.tit.3.part.5.* Gloss *gloss 4.ex n.1.& signanter ex n.5.*

Aliud est sequestrum necessarium,quando iudicis decreto res, de qua est controuersia deponi- 14
tur apud fidelem sequestrum,vel aliam publicam personam donec lis finiatur *leg.sequester 119.ff.de verb.signif.l.g si fideiuss.§.fin.ff.qui satisd. cogant.leg. Senatus in fin.ff.de officio præsidis leg.aquissimum, ff. de vsufruct.* & hæc fit etiam ex iudicis officio, quando timetur de dilapidatione possidentis, vt latè videre est per Hermosillam *loco proximè citato ex n.7.cum seqq.* hoc etiam membrum non congruit nostro concursus sequestro,quia priuat 15
possessorem sua possessione, & in sequestrem transfertur,vt ex iuribus,& Doctoribus per Hermosillam *ibid.n.10.*

Aliud,& tertium sequestrum est, quod dicitur mixtum, quod fit, magistratus imperio, & legis 16
auctoritate ad partis petitionem vel sine illa,quãdo bona,quæ non sunt litigiosa, nec super illis, est orta controuersia inter partes dilapidari,consumi,& destrui, timetur in detrimentum alicuius,pro cuius securitate Iudex in sequestrum deponere decreuit, ne illius ius pereat ex difficili exactione,

exactione, de hoc tertio distinctionis membro plurima sunt iura ex quibus Doctoribus illud deducunt *leg. si fideiusso. ff. qui satisdare cogantur, leg. Senatus consulto. §. fin. ff. de officio proconsulis*, primus text. *in l. Titius. Cod. de agricol & censit. lib* 11. text. etiam *in leg. si vero dotem ita, ff. soluto matrimon. leg. inter cæteros § vltimo ff de appellation* hanc tertiam sequestri speciem quamplurimi probant Doctores, optime Pater Ludouic. *de iustit. & iure tract.* 2. *disput.* 1. 522. *per totam, & signanter ex vers. depositum regulariter sit, & littera C. ex vers. in seqq. tamen contrarium fol.* 170 10. *omnino videndus.* Menochius *de arbitrar. cas.* 78. Rebuffus 3. *tom. tract. de seq. stro n.* 20. Pichardus *in §. præterea num.* 20. *cum seq.* Cracta *cons.* 272. *num.* 1. 15. Bal Nouel. *de dote privileg.* 70. *part.* 6. *& privileg* 25. *part.* 7. Petrus Barbosa *in leg. si constante* 25 *num.* 1. *ff. soluto matrim.* Amador Rodriguez *de privileg. credit. cap.* 6. *num.* 30. *& ex numer.* 21. *videndus etiam ex num.* 14. *qui multos casus, & exempla cumulat*, Carrocius *de sequestro part.* 2. *quæst.* 2. *num.* 1 & alij relati ab Hermosilla *ad leg.* 1. *titul.* 3. *part.* 5. *gloss.* 3. *& 4. num.* 1. *& num.* 22. qui omnes in variis exemplis loquuntur, vide quamplurimos alios ad idem *in c. seq n* 10.

27 Et hoc genus sequestri magis proprium est, & consonans nostræ concursus administrationi, cuius bona ob timorem, & suspicionem dilapidationis & dissipationis deponuntur à iudice penes sequestrum qui ea habeat sub tuto, & fida custodia de promptu, & manifesto ad solum creditorum satisfactionem, & solutionem, ne ipsi Creditores defraudentur, non inueniendo, vnde satisfieri possint; atque ideo Doctores nostri practici, qui agnouerunt hoc nostrum concursus iudicium legitimè loquuti fuere dum asserunt, quod facto per debitorem cessione bonorum, & formantem hoc iudicium concursus; statim Iudex ponit in depositum bona omnia debitoris, alij verò quod debitoris bona sequestrantur, vtrique vtentes terminis Iurisconsultorum sequestrum appellantes depositum, vt protinus dicimus; ideo Villadiego *in politica c.* 2. *vers. quinto, de cession de bienes n.* 173. vbi. *Y el juez manda poner in depósito todos los bienes de el deudor.* Eodem modo loquitur Euia Bolan. *in curia Philippica* 2. *part §.* 25. *de cession. de bienes, num.* 12 illic. *hecha la cession de biennes por el deudor o siendo hauida por hecha; el juez manda poner en depósito todos sus bienes, y terminada la causa*, &c. Amador Rodriguez *de privilegiis creditor.* 1. *part. suò num.* 14. ibi, *Y el juez manda poner en depósito todos los bienes de el deudor.* Nos supra *hac* 1. *p. c. p.* 1. *ex num.* 14. & alibi sæpè, tenet etiam Iacob. Cancerius *variar. resolut.* 2. *part. cap.* 9. *n.* 26.
28 & 27. dum dicit, quod debitor cedens bonis debet omnia bona sua ponere, & dimittere in manibus curiæ, quod idem significat, quod depositum, vt iuxta Vlpian. *in leg.* 1. *ff. depositi*, rectè considerauit Patr. Ludouic. Molina *de iust. & iure tract.* 2. *disput.* 522. *propè principium*, quod depositum dicatur à pono, & de, quæ præpositio vim auget, & quasi in alterius manu positum, ita vt recipiens custodiam illius suscipiat, vel eidem dicatur, trado tibi hanc rem in custodiam, vel illam ferum, vt depositum iudicatur, *ex leg. si ergo §. vltim. ff. de iure dotium*, & notant cum aliis Gregor. Lopez *in leg.* 1. *tit.* 3. *part.* 5. & Anton. Gomez 2. *tom. variar cap.* 7. *n.* 2.

29 Valenzuela Velasquez *in consil.* 19 *n.* 43. *tom.* 1. & Noguerol. *allegat.* 19. *num.* 138. differunt quod facto concursu per debitorem, bona eius per iudicem sequestrantur, quos retulimus pes *infrac.* 14. *num.* 12. *hac.* 1. *part.* & quod formato concursu per debitorem inter creditores bona debitoris sequestrantur pariter dixit Carleual. *in tract. de iudiciis tom.* 2. *tit.* 3. *disput.* 24. *num.* 26.

Et erit annotandum, quod qui dicit sequestrum 20
dicit etiam depositum, quia sequestrum est depositum iudiciale, quia inter se differunt tanquam genus, & species, & passim Iurisconsulti sequestrum vocant depositum, & vtrum que iisdem depositi regulis iudicantur, *leg. eius apud quem, ff. depositi leg Senatus in fin ff. de officio proconsul. leg si fideiussor. §. fin. qui satisd. cogantur leg* 1. *§ penul. ff. de liber. exhibit. leg. interesse puto* 39. *ff. de acquirend. possessio leg. sequester* 109. *ff. de verbor. signific. cap. examinata* 5. *de iudiciis cap.* 1. *&* 2. *de sequestratio. possess. & fruct. cap.* 2. *de dolo, & contuma, Clementi. vnic. de sequestrat. poss. & fruct.* Petrus Gregor. Syntagma. *iuris lib.* 23. *cap* 3. *a num.* 12. Rebuffus *de sequestro art* 1 *gloss* 1. *num.* 35. *lib.* 3. Galganet. *de iure publ. lib.* 12 *tit.* 15. Carrocius *in tract. de deposit. in principio n.* 1. Gundisal. de Paz *in prax.* 3. *tom cap* 6. §. 6. Britonius *de verborum significat. lib* 4. *verb. depositum*, Didac. Perez *in leg.* 1. *tit.* 10. *lib.* 3. *ordinam* Azeued *in Rubric. tit.* 2. *lib.* 4. *recopilat. num.* 1. D. Pichardus *in §. præterea num.* 1. *in tunl. quibus modis re contra obligat.* Amador Rodriguez *de privilegiis creditor. art.* 6. *num.* 1. Pater Molina *ad leg.* 1. *tit* 3. *part.* 5. *gloss.* 3. *num.* 3. *tom.* 1. *fol.* 178. & alij plures per nos, & idem conducti in commentariis, *de Regia protect* 2. *part. cap.* 16. *ex n.* 52. *cum seqq.* & vlterius in hoc Labyrintheo 3. *p cap.* 6. *n.* 5. & 6 quapropter nullum dubium erit, quod administrator concursus, in quem bona debitoris deponuntur in custodiam, & administrationem ob periculum dilapidationis, ac dissipationis, sit sequester, & depositarius.

Comprobatur insuper ista verissima resolutio, 21
quia quilibet administrator, cui commendantur bona pia, vel prophana ad certum finem, & distributionem destinata vt exigat, administret, & soluat, dicitur depositarius, quasi in fiduciam, & custodiam illa bona ei tradantur, ne dissipentur, & finis, atque distributio non fraudetur: sic Gracianus *in disceptatione forensi. cap.* 665 *num.* 1. 15. 16. *& 17. & num.* 21. loquendo de administratore nominato ad exigendum pecunias, & ministranda bona destinata ad dotandas, seu monachandas puellas pauperes, dicit hunc pij operis administratorem esse depositarium, & tanquam talem regulis depositi conueniri, & adstringi.

Carleual *in tractat. de iudicis tom.* 2. *lib.* 1. *titul.* 3. *disput. ut.* 6. *numer.* 3. affirmat, quod thesaurarij, & receptores bonorum regalium sunt depositarij, & vt tales executiuè compelluntur restituere pecunias, & adimplere liberationes Senatus.

Bobadilla *in politic. lib.* 3. *cap.* 3. *ex num.* 5. Escob. 22
de ratiociniis, firmat administratorem positi panis esse depositarium, & vt talem cogendum ad restitutionem depositi.

Et per eundem met Bobadillam *in politic. lib.* 5. 23
cap. 4. *ex num.* 79. Escobar *de ratiociniis c.* 35. *c.* 19. dicit, quod administrator bonorum ciuitatis, qui de prõpto debet habere pecunias ad vrgentes populi necessitates, illasve nec cõsumere, nec in vsus suos conuertere, sit quasi depositarius, & adinstar

depositi

depositarij illas restituere, cogitur etiam si nobilis sit per carcerem.

25 Hinc panetarius, cui ab aliquo triticum in grano datum, vt sibi reddat tot panes coctos, dicitur depositarius. Bobadilla, *in polit. lib. 4. cap. 3. num 69. & 70.* Escobar. *de ratiociniis cap. 35. ex num. 18. & seqq.* Mortalnus *in l. 7. glossa magna tit. 15. lib. 3. fori.* Didacus Perez *in l. 7. glossa fin. tit. 17. lib. 8 ordinamenti.* Lasarte *de decima vendit. cap. 20. ex nu. 10.*

26 Alphonf. de Narbon. *in 3 tom. recopilatio. in l. 14 gl. 1. ex n. 31. cum seqq. tit. 2. lib. 6. recopil. fol. 703.* & licet isti duo vltimi contendant, an panetarius iste sit depositarius, & in depositum recipiat triticum. Narbona tamen ex *num* 38. resoluit tunc dici depositarium quando recipit triticũ in grano vt ex eo tradenti reddantur panes cocti, igitur administrator concursus multò magis dicendus erit depositarius, quia vere sequester est à Iudice nominatus pro custodia bonorum, vt de promptu, & de manifesto teneat ad effectum soluendi creditoribus, suo loco, & tempore, ex hactenus comprobatis, & vlterius ad responsionem argumentorum clarius ac euidentius apparebit.

27 Quibus suppositis non obstant argumenta in contrarium adducta *à princ. huius §. ex num. 2. cum seq.* ad id tẽdentia, vt administrator cõcursus non possit dici sequester, & depositarius, sed simplex administrator, nec obstat primum *num. 2. & 3. ex l. licet. §. in deposita ff. depositi.* quo dicitur quod depositum non transfert possessionem in depositarium, in sequestrum autem sic, atque ideo cum in administratorem concursus possessio bonorum non transeat, ergo sequester esse nequit. fatemur minorem ex adductis, infrà *hac 1 p. c. 14. ex n. 75.*

28 *cum seqq.* Quia respondetur, quod sequestri tres sunt species de quibus supra *ex n. 12. cum seqq* de sequestro voluntario, quod trãseat possessio ibidem diximus de necessario, quod prouenit ex officio iudicis ad petitionem partis super re, de qua controuertitur in iudicio (de quo non est fermo noster,) & aduertimus supra *n. 14. & 15.*

29 Tunc maxima est controuersia inter Doctores an in sequestrum transeat possessio rei in iudicio pendentis depositæ, quando Iudex habuit animũ & intentionem illam transferendi in sequestris à se nominatis *ex l. interesse puta ff. de acquirenda poss.* quæ probat, quod rei depositę possessio, nec in sequestrum transire, nisi dimittendæ possessionis gratia depositum à iudice fiat, at verò quando Iudex habuit animum, & intentionem transferendi possessionem rei depositæ in sequestrum, vt tunc transeat, prout consiliari solet, & intelligi textus *in d. l. licet. §. rei depositæ ff. depositi.* quam concordiã scribunt Bald. & Salicetus *in l. vnica. C. de prohibita sequestr. possess. & fruct.* Bartol. *in d. l. interesse puto. num. 1.* Abb. *in c. 2. num. 4. de sequestrat. possess.* & est recepta interpretatio secundum Corrasium *lib. 2. miscellanearum. lib. 2. c. 12.* & Mathiam Collerium *de processib. executiuis. 1. p. cap. 2. num. 64.* Videndus *ex num. 58.* & post Picard. *in §. præterea, ex n. 1. instit. quibus mod. re contrah. obligat.* tenet Rodriguez *de priuileg. creditor. 1. p. art. 6. ex num. 10. cum seqq.* vbi quod in sequestro necessario, & iudiciali nunquam transeat possessio, nisi euidens sit iudicis animus illa transferendi; idem affirmant, & bene Pater Ludoui. Molina *de iustitia & iure. tract. disputatio. 1223. littera D. vers. quod verò ad vltimum attinet, per totum.*

Et insuper quod in hac sequestri specie an possessio rei depositæ trãseat, vel non transeat in sequestrum, totum pendet à voluntate Iudicis deponentis, & sequestrantis rem litigiosam, vt vt ad hoc vt transeat debeat constare de mente, & animo Iudicis sequestrantis; tenent Mandellus *in c. 75. n. 2. & conf. 8. num. 3.* & ex Menochio, & aliis obseruat Paz *in tractat. de tenut. c. 67. 10. n. 41. &* 30
42. Rota per Alexand. Ludouis. *de iur.* Noguerol. *de allegatione 25. n. 199.* eandem resolutionem probat *per gloss.* Practic. Papiens. & Bartol. Alexand. Trentacinq. *variar. resolut. lib. 3. resolutio. 12. vers. in hoc sequestro, & vers. seq tit. de solutionibus. fol. 108.* vbi dicit, quod ex sequestro iudiciali non perditur possessio nisi Iudex hac intentione apponat sequestrum, vt velit transferre possessionem.

Et ad hos terminos reducendi sunt quàmplares Doctores citati infrà *cap. 14. ex n 72. cum seqq.* 31
dum simpliciter tenent quod in depositariũ iudicialem non transit possessio, quoad tertiam verò speciem sequestri, de quo superius *n. 16.* ad quod non deuenit super re litigiosa, sed ad alicuius securitatem bona deponuntur in sequestriũ ex causa custodiæ, & ob assecurationem bonorum ne dissipentur, & amittantur in damnum ius aliquod habentis prout accidit in concursu creditorum, in quo ad hunc duntaxat finem, & iuris intentionem bona debitoris apud sequestrum administratorem, deponuntur per iudicem, vt *in d. num. 16. cum seqq.* tunc inter omnes Doctores concors est, & vna sententia vt in sequestrem non transeat, nec dominium, nec possessio, sed intacta maneat, penes debitorem, & dominum rerum. ita *Jac. d. l. interesse puto,* & ibi Bart. & Alexand. tenet Noguerol. *allegatio 27. ex num. 50. cum seqq.* Menochius *de retinen. possessio. remedio 3. num. 8.* Thomas Gramati. *decis. 61. num. 2.* Cardinal. Tuschus *littera S. conclus. 206. num. 7. & seqq.* dicentes, quod quando vnus possidet, & propter debita iudex bona eius apposuit in sequestrum non priuatur debitor possessione, nec in sequestrem transfertur, optimè etiam P. Molina *de iustit. & iure tract. 2. disput. 523. colum. 1715. à principio.* in hæc. Cæterum, quando res ponitur in sequestrum solum custodiæ causa, quia possidens suspectus erat de fuga, vel ne rem consumeret, & postea non haberet vnde solueret, & alioquin de potestate eius non eriperet iuxta *l. si fidei iussor. §. vltimo. ff. qui satisdare cogan. l. Senatusconsulto. §. ff. de officio. præsidis. l. litibus C. de agricol. & censitis lib. 11.* tunc non transit possessio in sequestrum, sed manet apud antiquum possessorem, qui per se possidet ciuiliter, & per sequestrum naturaliter, sequesterque solam habet rationem detentionis, &c.

Roboratur, quia etiam *in 1. & 2.* specie sequestri, in quibus possessionem transire in sequestrum annotauimus; adhuc non procedit, quando constat, quod sequestrum fuit factum ex causa custodiæ, quia tunc in sequestrum non transit possessio, sed remanet penes antiquum possessorem. Sic illas regulas limitarunt Bartol. Rebuffus, & Carrocius sequuti per Hermosillam *ad l. 1. tit. 3. p. 5. glossa 3. & 4. n. 7. iunctis n. 6. & 7. tom. 1. fol. 178. à tergo,* pro quo faciunt verba expressa textus *interesse puto. ff. de acquirenda possessio. iuncto text. in l. licet. §. rei depositæ. ff. depositi.* quem textum in contrariis adduximus supra *n. 2. & 3.* qui tamen in *vers. vltimo,* ita ait, *id enim agitur ea depositione, vt neutrius possessione, id tempus procedat;* quibus 32
adiungi

adiungi debent ad eorum declarationem verba textus *in d.l.interesse puto*, ibi: *nam si omittendæ possessionis causa hoc apertè fuerit probatum, ad vsucapionem possessionis partibus non procederet; at si custodiæ causa res deponatur ad vsucapionem eam possessionem victori procedere constat cum penes eum manserit, nec in sequestris tradita sit*, quem iure optimè interpretatur Rodriguez *de priuileg.creditor. 1.p.art.6.n.12.* Videndus *a n.* 10.

33 Secundo argumento (de quo superius ex *n.4.& seqq.*) ex quo colligitur administratorem cõcursus non posse esse sequestrum, & depositarium, eo quod pro custodia recipit mercedem, & salarium, & ideo depositum transfunditur in locatũ & cõductum facile respondetur ex iuribus eisdem, & Doctoribus in argumẽto allegaris, vnanimiter dicentibus, depositarium quando pro custodia (quę gratuita debet esse) recipit mercedem; & pretium desinit esse depositum: at Nos loquimur in admi-
34 nistratorem vniuersi patrimonij debitoris formãtis cõcursum, quæ præcisè egent administratione & labore, pro qua, & non pro custodia bonorum ei assignatur salarium, & sic iura, & Doctores loquuntur, quando in depositũ datur aliqua res mobilis, de qua expresse loquuntur *l.1.& 2.tit.3.p.5.* at quando bona, quæ in sequestrum, & administratorem deponuntur, egent administratione, & labore pro eo, & administratione assignari solet salariũ rebus manẽtibus in sua natura depositi, prout ad longum disceptantes, post plurimorum Doctorum allegationem resoluimus infra *3.p.cap.11. ex num.23.cum seqq.* & vide *num.19.* & Doctoribus ibi allegatis, adde Bobadillam *in politic. lib.3. cap.3. num.69. & 70.* Valenzuelam *in cons. 179.*
35 *tom.2. fol. 512.* tertio argumento de quo superius *num.7.& 8.* vt super bonis concursus, quæ deponuntur ad administratorem non adest inter creditores, & debitorem litigium, & controuersia, quæ est qualitas necessaria, vt quis sequester dicatur; dupliciter respondetur, primò quia iura illa non loquuntur restrictè vt excludat alias species sequestri faciendi per Iudicis officiũ, iusta, & legitima dilapidationis, & dissipationis causa existẽte & si bona non sint in litigio, & absque partium petitione, sed ex natura actus, & rei gestæ, vt probant alia innumerabilia iura, & Doctores allegati supra *ex num.16.cum seqq.* & ideo optimè dicit Pater Molina *de iustitia, & iure. tract. 2.disput.522. post princip.* quod non obstante *l. sequester. ff. de verbo. signific. cum similibus.* Sequestrum latius patet, quia iudicis officio apponi solet super rebus non litigiosis, nec petentibus partibus, sed aliis iustis de causis, quas ipse ibidem ad longum recenset.

36 Secundo respondetur, quod licet intrinsecè, & stricte non detur litigium super illis bonis debitoris, vt in argumento probauimus, non tamen deficit super illis qualis qualis controuersia inter creditores ipsos contendentes super eorum diuisione & adiudicatione, seu distributione. Iuxta ea, quæ altius considerauimus supra *hac 1. p.c.3.ex n. 5.& seqq.* quædam controuersia iusta causa erit vltra cæteras dilapidationis & dissipationis ad sequestrum apponendum ex iam dictis.

37 Nec obstat quartum argumentum appositum supra *n.9.* vt depositum non consistat in iis rebus, quę ponderantur, numerantur, & mensurantur, ex quibus componitur patrimonium debitoris, quod traditur administratori concursus & per cõsequẽs nec depositarius dici potest, quod argumentum ad hoc idẽ considerauimus infra *3.p.c.11.ex n...cũ multis seqq.* cui ibidem planè, & concudenter satisfecimus ad illum fœcundissimum locum te remittimus ne vlterius repetamus.

Nec obstat quintum, & vltimum argumentum, 38
quod si administrator concursus, & sequester idem forent non administrator, sed sequester, aut depositarius nominaretur, quia respondetur tum quia nomen administratoris bene conuenit sequestri concursus, cùm non tantum bonorum recipiat custodiam & depositum, quin imò administrationem eorum, vt paulò ante diximus *ex n.33. vers. secundo argumento.* & sic nomen rebus conuenit iuxta *§.est & aliud.institut. de donationib. l. cum multa 20.C.de donat. ante nup. cum similibus.*

Deinde quia in Hispania, vbi hoc genus con- 39
cursus, & iudicij fuit nouiter inuentus, vt annotauimus supra *hac 1.p.cap.1.post princ.* adaptabile visum fuit hoc nomen administratoris generale conueniens cuilibet aliena bona ministranti: quia nunquam depositarium iudicialem vocamus sequestrum, sed variis nominibus, & nunquam nomen attenditur, nec de eo curatur quando cõstat de natura rei. *l. quæ extrinsecus. ff. de verb.obligat. l.* 40
Labeo. ff. de supellect.legata. plenè Camilius Gallomis *de verbo.signific. l.2.c.6 per totum.* & cùm constet apertè de natura, qualitate, substatia, & effectibus huius sequestri, & depositi iudicialis, nihil obstat nomen à vulgo introductum, sed debemus attendere ad Doctores Hispanos, qui de hac materia tractarunt, & administratorem vocent depositarium, & sequestrum attenta iuris prudentia, & huius sequestri effectibus, vt DD. retulimus suprà ex *n.11.cum seqq.*

Ex quibus primò infertur ad illam celebrẽ quæ- 41
stionem an administrator concursus si nobilis sit possit pro reliquo peracto calculo restituẽdo carcerari, quam ad lõgum disceptabimus infra *hac 1. p.cap.41.per totum.* vbi quod tanquam sequester, & depositarius non gaudeat priuilegio nobilibus cõcesso, vt pro debito ciuili nequeat carcerari per plura fundamenta, & authoritates resoluimus.

Infertur secundo ad diminutionem monetæ re- 42
pertæ penes administratorem concursus tempore mutationis, vt eidem tanquam depositario non adscribatur cessante eius mora, culpa, dolo, vel fraude, quia cùm in eum tanquam depositarium non transierit possessio, nec dominium, periculum mutationis, non ad eum, sed ad dominum spectat, quia res perit periculo domini, provt ad longum resoluimus infra *3.p.c.11.per totum.* & signanter ex *n.18.cum seqq. & ex n.13.cum seqq.*

Et vt perfectius agamus, vltimo notandum erit, 43
quod licet quando Iudex concursus nominat, & eligit ad officium administratoris aliquem, vt debitoris cõcursum formantis teneat, & administret bona, licet aliud specificè non explicet, tamẽ ipse administrator ex natura actus, & qualitate rei gestæ, eo ipso quod recipit bona concursus, & acceptat sequestrũ intelligitur se obligare, & adstringi legibus omnibus de sequestro loquentibus, & disponentibus: bene P.Molin *de iustitia & de iure. tract.2. disput.522. in princip.* vbi alios allegat. *co-* 44
lum.1709. nam qui actum facit censetur se obligare, & adstringere legibus eodem actu loquentibus. Natta. *cons.49.num.22.* Becius *cons.35.n.11.* Petrus Surdus *cons.347. num.24.* Valasius *axiomate iuris, littera A. num.110.* & quia actus secundum 45

naturam

naturam rei gestæ intelligi debet Gestus *leg. insulam, l. ff. de præscriptis verbis leg. damni infecti, ff. de damno infecto leg. si vno, ff. locati.* Et cum agatur de sequestro,& depositi iuxta subiectam materiam concursus iudicij , ex hactenus dictis,&
46 amplissimè comprobatis , sequitur, quod licet administrator concursus simpliciter ad custodiẽda bona sit electus, manere debet obligatus iuxta leges de sequestro &depositi iudiciali loquentes, nam verba simpliciter prolata secũdũ subiectam materiam , & naturam contractus intelligi debent *leg. cum Pater §. donatum , ff. de legatis 2. leg. si vno ,* & ibi Bartol. *ff. locati leg. sed , & si possessori vers. §. item si iurauerit ff. de iureiurand. leg. fin. Cod. de non num. pecunia leg. cum manu sata in fin. ff. de contrahenda emptio. leg. damni infecti in princip. ff. de damno infecto leg. fluminum §. hæc stipulatio , ff. eodem titulo leg. Proculus , ff. de vsufructu leg stipulatus, ff. de vsuris leg. vbi ita donatur , de donation. causa mort. leg. insulam , ff. de præscript verbis , leg si olei. Cod. locati cap. constitutus de religios. Dom. leg. cap. solitæ de maiori & obedientia.* Mascard. *de probation. conclus.* 1331. *num.* 20. Menoch. *de præsumption lib. 3. quæst.* 104. *numer.* 28. Surdus *decis.* 2. *num.* 3.& *decis.* 43. *num* 16. idem Surdus *de alimentis titul. 1. quæst* 42. *num.* 24.& *titul.* 5. *quæst.* 1. *num.* 16. Pichard. *in disputat. de mor. numer.* 127. Cald. Peira *de extinctio. emphyt. cap.* 1. *num.* 35. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 48. *num.* 53. Cardoso *in prax. Iudic. verbo verbum num.* 4. Castillo *controuersiar. lib.* 5. *cap* 87. *num.* 7. *& seqq.* vbi plenè.

47 Hinc etiam prouenit, quod quando simpliciter alicui traditur res,qui ratione officij eam in custodiam aut depositum tenetur conseruare, sufficit, vt talis obligetur ad custodiam vt legem depositi. Anton. Gomez 2. *tom. variar. cap.* 7. *n.* 2. Patr. Molina *de iust. & iure tract.* 2. *disput.* 122. *paulo post princip. colum.* 1 09. Carrocius *de depositi quæst.* 1. *num.* 6. Hermosilla *ad leg.* 1. *tit.* 3. *part.* 5. *gloss.* 1. *numer.* 3. *tom.* 1. *fol* 177. ergo,& cum administrator concursus ratione sui officij tenetur ad custodiam bona concursus recipiendo simpliciter in sequestrum, & depositum recepisse intelligitur.

48 Tum etiam quando quando res simpliciter in custodiam recipitur,in depositum recepisse intelligitur, *leg.* 1. *§. quod si rem, ff depositi. leg.* 1. *ff. de rescriptis verbis. leg. si ego §. fin. ff. de iure dotium.* Anton. Gomez *tom.* 2. *variar. cap.* 7. *num.* 2. Mantica *de contractib. lib.* 10. *tit.* 13. *num.* 2. *& seqq.* Maceratens. *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 41. *n.* 22. Carocius *de depositi.* 1. *part. quæst.* 1. *num.* 6. Azeued. *in l.* 4. *tit.* 2. *num.* 23. *lib.* 4. *recopil.* & post alios Hermosilla ibi proximè *num.* 2. & propterea administrator concursus postquam nominatus à iudice recipiat bona debitoris,subintelligitur in custodiam , & depositum iuxta naturam officij, & rei gestæ alio specificè non explicito iuxta legem sequestri tenetur ex supradictis.

§ II.

Administratori concursus an bona ipsius emere sit prohibitum.

Et an nomen debitoris , vel census cessionem contra concursum emere prohibeatur.

Et an creditores ius habeant impediendi redemptionem census pretio integro, sed viliori , quo administrator emit.

SVMMARIVM.

Administrator , & omnis , qui aliena negotia administrat prohibetur emere rem administrationis. n. 1.

Leg. si in emptio §. fin. ff. de contrab. emptio. cum aliis exornatur. ibidem. & n. seqq.

Tutores , & curatores rem minoris emere prohibentur. n. 2.

Curatores mente capti prohibentur emere bona illius n. 3.

Executores testamentarij habentes facultatem vendendi prohibentur emere bona defuncti. n. 4.

Administratores non possunt etiam per interpositam personam emere bona administrationis n. 5.

Persona cui acquiritur , non per quam acquiritur attenditur. n. 6.

Administrator concursus non recipit potestatem distrahendi bona ipsius. n. 7.

Administrator ad pretium fructuum rigorosum illius anni oneratur. n. 8.

In administratore emente à debitore bona concursus reperitur duplex prohibitio ex sua persona,& debitoris. n. 9.

Administrator palam,& bona fide,hoc est auctoritate iudicis in subhastatione non prohibetur emere bona concursus. n. 10. *&* 11.

L. 23. *tit.* 11. *lib.* 5. *recopilat. interpretatur. n.* 12.

Administrator, & œconomus Ecclesiæ etiam palam, & bona fide non possunt eius bona emere. n. 13.

Administrator emens a credito e nomen debitoris nihil de bonis debitoris emisse dicitur. num. 14. *& n.* 15.

Prohibitio restricta ad certos casus, & personas,illas non egreditur. n. 16.

Prohibitum quod non reperitur : permissum censetur n. 17.

Inter pretatio facienda, vt actus sit permissus quando non reperitur expresse prohibitus. n. 18.

Fideiussor prohibetur emere bona debitoris non tamen aduersus eam recipere cessionem. ibid.

Administrator concursus non prohibetur emere censum à creditore contra debitorem. n. 19.

Administrator non prohibetur emere iusto pretio censum concursus. n. 20.

Emptio actionis minori pretio animo vexandi debitorem prohibita est per leg. ab Anastasio,& l. per diuersas. n. 21. *&* 22.

Nec debitor tenetur huiusmodi cessionario soluere,nisi pretium, quo actio empta fuit. 23.

Creditores concursus possunt opponere de iure & exceptionibus debitori competentibus contra alios. n. 24.

Intellectus ad l per diuersas.& l. ab Anastasio. C. mandati traduur n. 25.*&* 26.

Nomen debitoris minori pretio licitè emi potest

propter periculum exactionis, & expensus.n. 27. *&* 28.

In exceptione nominis, & census creati non habere locum l. ab Anastasio, & l.per diuersas communis opinio tenet. n. 29.30.*&* 31.

Administratori concursus ementi censum à creditore minori pretio non resistit prohibitio l.ab Anastasio. n. 32.

Actionis,& nominis in iudicium deducti emptioni non resistit leg.ab Anastasio.ibid.

*Pretium congruum nominis,vel actionis dicitur habito respectu ad expensas,& vexationes futuri iudicij. n.*33.

*Et non quantum profuturum erit cessionario, sed quantum proficeret cedenti n.*34.

*Emptioni nominis in iudicium deducti,vel confessati per debitorem leg.ab Anastasio, non habet locum. n.*35.

*Censum iam creatum,an minori pretio emi possit,duæ sunt contrariæ opiniones n.*36.

Negatiua refertur.ibid.

*Affirmatiua, vt licitè emi possit census iam creatus refertur.n.*37.

Hanc affirmatiuam opinionem approbauit declaratio Clement.VIII.ibid.

*Et esse in Hispania toleratas emptiones censuum minori pretio, quam à principio creatorum testantur plures.n.*38.

*Census non tutus,vel litigiosus, aut difficilis exactionis licite emi potest minori pretio.n.*39.*&* 40.

*Contra administratorem ementem censum à creditore nullum ius prætendere possunt debitor,& cæteri creditores.n.*41.42.*&* 43.*&* 44.

*Census litigiosus, & in concursum deductus minori pretio emi potest.n.*45.

Per concursum pendentem debitor dicitur non esse soluendo.n 46.

*Censu empto minori pretio, quod supersit, vsque ad rigorosum.& iustum pertinet venditori,& non cedit in commodum debitoris n.*47.*&* n.48.

*Censum minori pretio emptum,si debitor redimat,tenetur præstari integrum pretium, quo ipse à principio vendidit.n.*49.

*Et ius petendi supplementum pretij, est venditoris non debitoris.vel suorum creditorum.n.*50.

*Creditores de iure tertij, non exclusiuo iuris agentis, opponere nequeunt.n.*51.

EX *regula l. si in emptione* 34. §. *fin ff.de contrahenda emptione*, omnis administrator, & qui negotia aliena gerit prohibetur emere rem aliquã eius,cuius bona administrauerit,ita vt prohibitio facta in tutore extendatur,& porrigatur ad similes, id est, alienam administrationem gerentes eiusdem §. *fin.* verba hæc sunt. *Tutor rem pupilli emere non potest, idemque porrigendum est ad procuratores, & qui negotia aliena gerunt, leg. non licet* 46. *ff.eodem tit. de contrahenda emptione*, ibi, *non licet ex officio, quod administrat quis, emere quid, vel per se vel per aliam personam, alioquin non tantum rem amittit; sed in quadruplum conuenitur secundum constitutionem Diuorum Veri, & Antonini.* Cum aliis per discursum allegandis *l.*4. *tit.* 5. *part.* 5. ibi. *pero decimos que ninguno de los guardadores no pueden comprar ninguna cosa de las que fueren de aquel que tienen en guarda. l.*13.*tit.* 11. *lib.* 5. *recopilatio.* In hæc. *Todo hombre que es cabecalero, o guarda de Hiurfanos, otro hombre o muger qualquier que sea no pueda ni deua comprar ninguna cosa de sus biennes de aquel, o aquellos que administrare, y si la comprare publica o secretamente pudiendo se probar la compra que a si fue hecha no vala, y sea desecha, y torbe el quatro tanto de lo que valia lo que compro, y sea para nuestra camara.* Sub horum iurium regula videtur inclusus administrator bonorum concursus, cui vniuersi patrimonij debitoris illum formantis administratio à iudice commendata,&tradita est,vt in hoc *c.& §. antecedenti, nec non in cap.seqq.*14. amplissimè dictum fuit hanc prohibitionem generaliem factam à iure administratoribus, exornarunt Dueñas *in regul.* 31.*concluf.*2. Mantienzo *in d.l.*43.*gloss.*1. Petrus Surdus *consil* 9.*n.*5.6.*&n.*34.*&* 35.*lib.*1. Molina *de iust. & iure tract.*2.*disput.*224.*n.*15. *&* 16. Azeuedius *in d.l.*23. Ioan. Guttierrez *de tutel. & curis* 2.*p.cap.*15.*num.*22.*& ex n.* 1. Caldas Pereira *de emptio.& venditio. cap.*17. *ex num.* 8. Carpio *de executor.testament.lib.*3. *cap.* 3.*ex num.* 43. Caualcan.*de tutore.& curatore n.*177. Ceuallos *commun. contra commun. quæst.* 234. *ex num.* 1. Hermosilla *ad l.*4.*tit.*5.*part.*5.*gloss.* 9. *ex num.*1.*tom.* 2. *fol.* 35. à tergo.

Ex hac regula inferunt præfati Doctores ad tutores,& curatores vt rem pupilli,& minoris emere non possint, in quo præfata iura expressè loquuntur. 2

Inferunt etiam ad curatores mente capti, vt cum pariter intelligatur iuris prohibitio sicuti ad alios, qui curatorum ope iuuantur,& ad omnes administratores,Rebuffus 2.*tom.tract.de donationibus gloss.*9.*n.*14.*in fin.vt in l.Fulcinus §.planè ff. quibus ex caus. in possessionem eatur.l.*1.*C. de curator. fur. & ibi glossa verb. ad agnatos* Ioan. Gutierrez *consil.*14.*num.*17.vbi alios refert Hermosilla, vbi proxime *d.gloss.*9.*num* 2. 3

Inferunt insuper ad executores testamentarios habentes facultatem vendendi, vt ipsis præcisè prohibitum sit emere bona, quæ administrant, Dueñas,Mantienzo, Surdus,Molina,Carpio,Pereira, & Ioannes Gutierrez *in locis citatis n.* 1. & est expressa *d l.* 23.*tit.* 11.*lib.* 5. *recopilatio.* Huius prohibitionis quatuor rationes reddit Matienzo *in d.l.*23.*glos.*1.*n.*1. qua stante vix ratio efficax reddi potest,quę ab hac regula prohibitiua possit excepturare administratorem bonorum concursus. 4

Hæc regula prohibitiua pariter procedit siue administratores huiusmodi emant bona administrationis per seipsos,vel per interpositam personam, quia fraus semper præsumitur,quando id,quod à lege prohibetur per suppositam personam agitur, imò tunc mala fide emisse præsumitur ex eo quod emptionem occultatè intentat *l.pupillus §.item ipse tutor.versi.*sed si per interpositam, vbi notat Bartol. *num.*3.*ff. de authorit. tutor.* Menochius *de arbitrar. cas.*459.*num.*2. *cum.* 6. *seqq.* vbi tradit casus, in quibus per interpositam personam quis emisse præsumitur,Peregrinus *de iure fisci lib.*4.*titul.*7.*num.*7. *&* 8. Mantica *de contrati.lib.*4.*tit.* 23. *num.*4.*cum seqq.*plures ex antiquioribus in nostris terminis allegat Pereira *de emptio.& vend.cap.*17. *num.*8.Carpio *de execut. testament.lib.* 3. *d. cap.* 3. *num.*44. Hermosilla *ad d.l.*4.*tit.*5.*part.* 5. *gloss.* 9. *num.*5.*tom.*2 *fol.*35.à tergo. 5

Quoniam in iis attendi debet persona cui acquiritur,non persona per quam acquiritur *l.cum dotem*, *ff. ad legem falcidiam* facit text. *in l. cum ei qui* 42. *ff. de legatis* 2.*gloss. in l.eam quam cap. de fideicommissis,* vt in terminis considerat Fabian. à 6

Monte

Monte *de empt. & vendit. lib. 1. disceptat.* Doctores n 10 Pereira *de empt. & vendit. d. c.* 17. *n.* 8. dicentes etiam, quod per interpositam personam magis quis prohiberur emere, quoniam, qui ita emit, magis clam, & fraudulenter emere videtur ex *l. 1. §. item si ipse ff. de author. tutor. l. si is qui bonis, ff. ae adquiren. hereditat.*

7 Sed quibus in casibus practicanda erit horum iurium prohibitio in administratore concursus; cum non detur ad bonorum distractionem, & venditionem, sed solum ad custodiam, depositum, seu sequestrum exigendum annuos redditus, pensiones, locandum fundos & domos, colendos agros, & fructus recolendos, & vendendos & ex pecunia redacta soluendam creditoribus, non aliter, quam decreto, iussu iudicis. vt videre est hoc *cap.* 13. *ex num.* 13. *& ff. 59.* & infra *cap.* 14. & ideò, vt distinctè proceda mus tres casus distinguendi sunt.

8 Primus, quando fructus à se recollectos, annuos redditus, & pensiones in specie, & tunc ipse, vel de ipsius speciebus, vel de pecunia ex eis redacta reddere rationem tenetur, si illas consumpsit, de earum valore, & rigoroso pretio illo anno currenti onerarur. Quo casu nulla fraus confideari pote t, & sic communiter observatur, nulla attenta prohibitione an sibi emerit, vel alteri vendiderit hos fructus.

9 Secundus casus erit quando emerit à debitore aliqua bona concursus, & administrationis. & tunc deprehenditur ex capite oriatur prohibitio, tam ex persona administratoris ementis bona concursus, vt hactenus prolatum est, ex *n. 1. cum seqq.* quam ex parte debitoris vendentis, qui cum priuatus sit administratione suorum bonorum, quam à se ipso per actum ipsum formati concursus abdicauerit, & in curia transtulerit, priuatus & prohibitus inde remansit contrahendi, & alienandi bona concursus ad quod iam nõ est legitima persona, de quo abundè diximus, & probauimus hac 1. *part. cap.* 11 *per totum*, vbi quod isti contractus gesti per debitorẽ post formatũ iudicium concursus inter suos creditores sunt nulli ipso iure ex defectu potestatis.

10 Tertius casus erit, quando in subhastatione, & distractione bonorum facta à iudice concursus, vt ex pecuniis redactis soluantur creditores, ipse administrator tanquam licitator emit aliquam rem, seu bona concursus, & tunc dicendum erit cessare iuris prohibitionẽ, cum iudicis auctoritate, & permissione palam, & bona fide emisse dicatur, quod non est prohitum, sed permissum omnibus, & quibuslibet administratoribus quibus aliàs leges resistunt, de quo est text. expressus *in l. cum ipse, C. de contrahenda emptione, cum ipse tutor* (inquit text. *)nihil ex bonis pupilli, quæ distrahi possunt comparare palam, & bona fide prohibetur, multo magis vtor eius hoc facere potest. l. pupillus, 5. in principio, & in §. item ipse tutor. & in §. sanè. ff. de authorit. tutor. d. l. 4. tit. 5. part. 5.* ibi. *Fueras ende si loficiese cono torgamiento de el juez de el lugar*, plurimos ad id allegat Doctores Caldas Pereira *de emptione, & venditio. cap. 17. num. 9. & 10. 12. & 13.* Molina *de iustitia, & iure, tract. 2. disput. 124. n. 15.* Ioan. Gutierez *de tutelis, & cu. is, 2. part. cap. 15. num. 6. & 8. & num. 22.* Carpio *de executor. testament. lib. 3. cap. 3. ex num. 46. & seqq.* Capicius *decis. 156. num. 11.* idem Pereira *in l. si curatorem habens, super verbo, contractum fecisse, num. 31. & 32. C. de integr. restitut. minor.* Parisius *in l. transactionem, in princip. C. de transactionibus.* Menochius *de arbitrariis*, ca-

su 459. num. 9. & 10. & in tract. de præsumptionibus, lib. 5. præsumpt. 580 num. 1. & 2. Petrus Sanchez *cons. 9. num. 7.* ipse Surdus *in tract. de alimentis tit. 8. privilegio 37. num. 5.* Ceuallos *com. num. contra comm. quæst. 234. num. 2.* Peregrinus *de iure fisci, tit 7. num. 7. vers. fallit tertio.* Matienzo *in lib. 23. tit. 11. lib. 5. recopilat. glossa 2. n. 2. & ibid. Azeuedus num 5 in principio.* Hermosilla *in l. 4. tit. 5. p. 11 5. glossa 9. num. 6. vers. 2. fol. 36.* qui plurimos alios allegant.

Et quod administratores, quibus aliàs est prohi- 11
bitum emere bona administrationis suæ, possint in subhastatione facta iudicis auctoritate emere, cum tunc palam publicè, & bona fide emere dicantur, dixerunt in terminis Decius *cons. 11. num. 11. lib. 2.* quem sequitur Menochius *loco* proximè *cit. n. 11.* Ceuallos vbi proximè *num. 11.* Hermosilla *d. glossa 9. n. 15. vers. quinto quando*, pro quo est bonus text. cuius ipsi non meminere *in l. 1 pupillus, 5. §. sanè, in fin.* ibi. *Sed etsi creditor pupilli distrahat aqui emere bona fide poterit, ff. de authorit. tutor & curator.*

Nec legem partitæ asserentem tutorem, & 12
curatorem ementem bona fide & palam interueniente authoritate iudicis corrigi, per *d. l. 23. tit. 11. lib. 5. recopilatio.* in illis verbis. *Y si la comprare publicado Secretamente*, &c. vt veriorem firmant contra alios Gregorius Lopez *in d. l. 9.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 5. lib. 5. ordinamen. glossa vnic. in princ.* Matienzo *in Dialogo Relator. 3. part. cap. 20 n. 16. & in d. l. 23 glossa 2. num 3. & 4.* Gutierrez *de iuram. confirmato. cap. 40. & de tutelis 2. par. cap. 15. num. 11. versiculo, nihilominus tamen, & num. 12. & seqq.* Spino *in speculo testamen. glossa 29. num. 59. in vers. quæ sententia.* Ceuallos *com. num. contra comm. quæst. 234. num. 10.* Molina *de iust. & iure 2. tom. disput. 224. colum. 185. vers. eam verò.* Azeued. *in d. l. 23 num. 3. & num. 5.* Hermosilla *in d. l. 4. tit. 5. part. 5. glossa 15. & 16.* & Carpio *de executor. testamen. lib. 3. cap. 3. num. 45.*

Ista tamen resolutio fallit in œconomo, & ad- 13
ministratore Ecclesiæ, qui etiam palam, & bona fide emere bona Ecclesiæ non potest, *ex Authent. quibuscumque, in principio, C. de sacrosanct. Eccles.* vbi Paul. Bald. & alij, idem Bald. *in l. 1. num. 30. C. de sacrosanct. Eccles.* & alij plures relati, & sequuti à Pereira *de emptio. & vend. cap. 17. num. 11.*

Quartus casus erit, quando administrator con- 14
cursus emit à creditore nomen, quod habebat cõtra bona concursus, an id eidem administratori sit prohibitum, & verius affirmandum; hanc emptionem minimè comprehendi in prohibitione emendi bona administrationis, de qua *ex n. 1. cum seqq.* 15
nam iste administrator nihil emit ex bonis debitoris, seu concursus, sed emit ius alterius tertij; nam nomen debitoris non est in bonis concursus, & debitoris, sed in bonis & patrimonio creditoris, sicuti per plurimos probauimus infrà hac 1. *p. cap* 24. *n.* 122 *& n.* 124. *&* 2. *part. cap.* 28. *n.* 4.

Et ideo prohibitio restricta ad certas personas, 16
& casus non egreditur illos casus, & personas, quia prohibitum in vno, in alijs intelligitur permissum, *C. cum Prætor ff. de iudicij l. qui accersere ff. de accusatio.* Barbosa *in d. l. cum Prætor, in princip. n. 6.* Vgolinus *de officio, & potest. Episcopi. cap. 14. §. 9. num. 1.* Ioan. Anton. Mangulius *de imputationib. quæst. 84. num. 1.* & quod prohibitum non reputa- 17
tur per legem; permissum censetur *l. neconer. 28.* ibi. *Sed si lex non prohibet, & in §. quod eis cum*

clausa verbo prohibeant.ff. ex quibus caus. maior. l.1. fin. et l. Iuuentius. Lucius §. quæritur. ff. de probationibus. c. ab capite. de probation. d. Ioannes. Cod. de Relig. & sumpt. funer. Gomez.3. *diffinit. capit.1. de testib. Prælato.* Burſatus *conſ.*110. *num.*22. *l.1.* Burgos de Paz. *conſ.*8. *num.*3. Bertazola *de clauſ. inſert. in clauſ. gloſſa* 1. *num.*5. Bobadilla *in Polit. lib.*3 *cap.*2 *num.*44. Petrus Barboſa *in l. cum Prætor §. num.*95. Marius Antonin. *variar. reſolut. lib.* 1 *reſolut* 41 *num.*6. Scaccia *de commerc.* §.1. *qu.*1. *num.*4. Gratian. *diſceptationes forenſ. tom.*5. *cap.*870. *n.*36. Menoch. *de præſumpt. lib.*6. *præſumptio.*6. *nu.*2. *& plene per totam.*

18 Imò in dubio faciendæ eſt interpretatio, vt actus permittus cenſeatur potius, quando prohibitus non reperitur. Ancarran. *conſ.*344. Aimon. & rauetta *conſ.*10. *num.*2. *lib.*1. Menoch. *de præſumpt. d. q.* 16. *n.*2. Maſcard *de probat. conc.*1237. *n.*2. Ceuallos *commun. contra. comm. q.*227. Ergo cum adminiſtrator nullus in hoc caſu reperiatur prohibitus emere nomen à creditoribus concurſus, permiſſus intelligitur. nam per hanc nominis emptionem, & ceſſionem, quod bona concurſus debent, nulla fraus, nullum præiudicium concurſui infertur, nec in aliquo debitori detrahitur, cùm ceſſionarius eundem locum, & gradum, quem habebat cedens ingreditur, & non amplius, nec antea conſequitur à bonis concurſus, nec ſibi ſatisfacere poteſt abſque iudicis decreto, quod ſi ante alios anteriores ſibi ſoluerit reſtituere cogeretur, eodem modo ac ſi alteri inferiori gradus creditori ſoluiſſet, ſubuertendo gradus prærogatiuam ad latiſſime ſcripta infrà 3. *part. cap.*8. per id quod clarum exẽplum habemus in fideiuſſore, qui eſt prohibitus emere hypothecas debitoris ad *l.*1. *C de dolo*, & tamen non prohibetur accipere ceſſionem contra ipſum debitorem iuxta *l. Modeſtinus. cum ſua materia ff. de ſolutionibus*

19 Quintus caſus erit quando adminiſtrator emit à creditore cenſuario deductum in concurſus iudicium, & tunc idem dicendum erit de huius cenſus emptione quod de nomine diximus in caſu antecedenti ex *n.*15. *cum ſeqq.* quod adminiſtrator ratione adminiſtrationis, non reperitur prohibitus emere ius aduerſus eam.

20 Sed an ex alio capite adminiſtrator ſit prohibitus emere cenſum deductum in concurſum, videamus in cuius difficultatis inſpectione diſtinguendum erit, *an* adminiſtrator iuſto pretio emit cenſum, & eodem, quo à lege taxatum eſt: & dicendum erit nullo iure prohiberi emere prout in ſecundo diſtinctionis membro latius comprobabitur ex quamplurimorum Doctorum relatione.

21 Aut enim minori pretio, quam à lege vel conſuetudine taxatum ſit adminiſtrator emit cenſum à creditore. & tunc duæ prohibitiones detegi videntur, ne valeat emptio prima ex determinatione per diuerſas. & *l ab Anaſtaſio Cod. mandati.* Secunda quod cenſus iam creatus minori pretio, quàm à principio fuit venditus, emi non poſſit.

22 De prima prohibitione videamus, & certum eſt per illas leges perdiuerſas. & *l. ab Anaſtaſio.* eſſe prohibitũ minori pretio animo vexandi debitorem, itavt emptor amplius à debitore exigere non poſſit vltra quantitatem, quàm verè, & realiter perſoluit pro illius nominis & actionis ceſſione, de harum legum interpretatione ampliſſimè per ampliationes, & limitationes tractauit. Antonin. Gabriel *comm. concl. lib.*2. *tit. de actionib. concluſ.*5. *per totam* Palador *lib.*2. *rer. quotidian. cap ſin.*3 *p.* §.4. *ex n.*6. *cum ſeqq.* Gregor. Lopez *in l.*64. *tit.*18. *p.*3. Matienzo *in l.*6. *tit.* & *lib.*5. *recopil. gloſſa* 7. *nu.*6. & alij plures ſtatim citandi.

Et ex hac prohibitione, tam debitori concurſũ 23
formanti, quam eius creditoribus commodum, & vtilitas oritur debitori, ne emptor cenſus poſſit exigere in redditibus, & redẽptione vltra pretiũ, quo verè, & realiter emit, cum id quod ſupereſt remanet penes debitorem, & ei per illas leges adquiritur in pœnam mentis animo illum vexãdi.

Creditoribus etiam accreſcit vtilitas, quoniam 24
quanto minus exigat emptor nominis, tantò magis habent, vnde ſe ex bonis debitoris ſatisfieri poſſint, deinde quia ratione ſui iuris, & intereſſe poſſunt ſe iuuare eadem exceptione competente debitori ſuo ad late per nos comprobata infra *hac 1. p. cap.*40. *ex n.*40. *cum multis ſeqq.*

Sed reuera iſtarum legum prohibitio conti- 25
nenda erit intra cancellos ſuos, & non extrahenda ad alios terminos quibus ratio ſuæ prohibitionis non reperitur, procedit etenim, quando tertius emit nomen, & actionem dubitatam, & in 26
certam viliori, & infimo pretio; eo ſcilicet animo vexandi debitorem, & nulla fide, & ob hanc malitiam punitur emptor, cùm alias vbi hæc ratio & animus emptoris ceſſat, omni iure permiſſa eſt nominis emptio ad titulum. *ff. de hæred. & actione vendita l.*3. *cap. eodem tit. l.*1. *in* 2. *reſponſo. C. de nouationib.* Alexand. *in l.*2. *nu.*13 *ff. ſolut. matrim.* Angel. Aretin. *conſ.*92. *n.*51. Natta *conſ.*332. *num.*1. Mantica *de tacitis & ambig. conuentio. lib.*4 *tit.*12. *num.*1. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*4. *cap.*607. *nu.*22. Giurba *deciſ.*112. *num.*2. Anton. Gabriel *conſ.*7. *num.*1. 27
& 2. *lib.*1. Cencius *de cenſibus. quæſt.*72 *ſub num.*12. *verſ. quibus tamen non obſtantibus*; nam vbi ceſſat fraus & emptoris intentio vexandi debitorem, ceſſat etiam prohibitio *dictarum legum ab Anaſtaſio, & l. per diuerſas*, vt firmant Ioan. de Amicis *conſ.* 24. *n.*23. Riminald. Iunior. *conſ.*171. *n.*36. & 37 *lib.* 2. Simon de Prætis *conſ.*93. *n.*20. *lib.*1. quialios allegant. Creſcentius *deciſ.*10. *n.*3. *de ſent. & re iudic.* Ludouicus Cencius *vbi proximè.*

Imò propter periculum exactionis nomen mi- 28
nori pretio, quam ſit ipſum debitum, licitè emi poſſe, tenuerunt Didacus Perez *in l.*2. *tit.*23. *lib.*2. *ordinament. verſ. illud* Soto *de iuſt. & iur. lib.*6. *quæſt.* 12. *artic.*2. *col.*4. *verſ. facti enim*, ſequuntur Franciſc. Garcia *de contract. cap.*19. *ſub num.*1. Azor. *inſtit. morali lib.*8. *de emptione cap.*10. *quæſt.*3. *verſ. cæterum.* Lopez *de contractibus. lib.*1. *cap.*3. *verſ. igitur concluſio.* Scaccia *de commerciis* §.1. *quæſt.*1. *à n.*131. & 430. vbi aliosplures Doctores adducit, & in *q.* 7 §.1. *p.*2. *ampliatio* 10. *à num.*75. *verſ. nomen tamen.* Gutierrez *canonic. quæſt. lib.*1. *cap.*39. *num.*33. & *quæſt. ciuilium. lib.*2. *q.*173. *num.*3. Molina *diſputat.* 361. Leſſius *de iuſtit & iur. lib.*2. *titul.*21. *dubitat.*8. *num.*65. & quando eſt difficilis, vel ambigua ſolutio propter periculum, & expenſas omnes, conueniunt minori pretio nomen emi poſſe, aliàs non licere, teſtatur Hermoſilla *ad l.*23. *tit.*4 *p.*5. *gloſſ.*4. *n.*25 *tom.*2. *fol.*110. & præter hos Doctores immemorabiles penè alios refert Marius Giurba *de deciſ.* 117. *n.*1. 2. & 3. & *n.*13. & hæ ceſſiones præter animum vexandi debitoris emptæ ſecure quotidie, & abſque ſcrupulo aliquo ſeu controuerſia currunt in tribunalibus omnibus, & in iudiciis, quoniam ſi iuſtum pretium (dummodo non excedat dimidiam, vel attingat enormiſſimam læſionem)

rem) attenderetur, nullus nominis debitoris emptor reperiretur, qui velit pecunias suas iactare, exponendo se periculo expensarum, & litium ad nominis exactionem, & hoc non sine magno detrimento creditoris, qui vt suis priuatis necessitatibus occurrat, illud nomen vendere, sicut venderet fundum, domum, & aliam rem, si haberet, vel non foret magis comodiùs nomen illud vendere, & vellet integrum pretium; imò maior fraus argueretur contra ementem, qui cum tanto dispendio iusto pretio emit, plures per Giurbam *decis.* 117. *num.* 9.

29 Et in nostris terminis, quod, *l. per diuersas, & l. ab Anastasio, C. mandati*, non habeat locum in emptore nominis, vel census, quando emptor illum non emit mala fide fraudulenter, & solo animo vexandi debitorem, sed simpliciter contrahendi prospiciens vtilitati suæ, sicuti in cæteris contractibus; dixerunt vltra suprà relatos *ex n.* 25. Iacob Cancerius *variar. resolut. part.* 3. *cap.* 1. *de actionibus, & obligat. num.* 163. *& seq.* Gaspar Rodrig. *de annuis redditibus, lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 26. *in fin.* Giurba *decis.* 117. *n.* 4. Ludouic. Cencius *quæst.* 72. *fub. n.* 12. *vers. quibus tamen non obstantibus*, & iterum *sub num.* 24. *vers. verum enim vero*, vltra quos notauerunt etiam Glossa *in d. l. per diuersas in verb. venditionis*, & *ibi* Bart. *in* 1. *opposit* vbi Cynus, & Ioan. Faber, & idem Cynus *in l.* 2. *cap. ne liceat potentia*, Innocent. *in cap. fin. de alien. iudic. mutan. causa fact.* Azon. *in summa in tit. de cessione actio.* Socin. *cons.* 170. *colum.* 3. & ex aliis Anton. Gabriel. *commun. conclus. lib.* 2. *tit. de actionibus, num.* 15. alios referens pro harum legum huiusmodi intellectu, sequitur Auendañus *de censibus, cap.* 34. *n.* 12. *& n.* 30. vbi quod non habeat locum in emptione, & cessione census iam creati.

30 Ad hanc etiam opinionem trahendi sunt illi omnes Doctores de quibus infrà *ex n.* 36 qui discrepârût, an census vendi possit minori pretio, quã à principio fuit constitutus, dum solũ inter ipsos cõtrouertatur, an lex vel consuetudo taxãs census pretium in creatione porrigatur ad venditionem, & cessionem factam tertio per creditorẽ nihil insistentes in prohibitione *d. l per diuersas, & d. l. ab Anastasio, C. mandati*; imò supponentes non procedere, vbi cessat fraus, mala fides, & animus vexandi debitorem, sed liberè cessionem, & cẽsus emptionem fieri posse; nam si census cessioni, & vẽditioni viliori pretio factę leges prædictæ resisterent, otiosa, & inanis foret eorundem Doctorum disputatio super pretio minori, & inæquali.

31 Probant etiam hanc legum ab Anastasio, & per diuersas intelligentiam, & omnes illi, quãplurimi Doctores *ex num.* 47. relati tenentes, quod quando census iam creatus emitur à tertio viliori pretio, debitor volens redimere teneatur offerre integrum pretium quo ipse vendidit à principio; nam si in huiusmodi emptione haberet locum prohibitio *dicta l. per diuersas, & l. ab Anastasio, C. mandati*, certum est quod emptor consequi non poterat à debitore aliquid vltra illud infimum pretium, quo censum emit à creditore.

32 Quibus suppositis vera resolutio assumenda erit, quod administratori concursus ementi censum à creditore minori pretio, quam à lege sit taxatum non resistat prohibitio, *d. l. per diuersas & d. l. ab Anastasio. C. mandati*, non probata fraude mala fide, animo vexandi; maximè cum supponatur lite concursus pendente cessionem census, & nominis factam esse, quo casu, etiam vbi locum habet prohibitio, *d. l. ab Anastasio, & l. per diuersas*, procedit in emptione actionis, seu nominis iudicati, hoc est in iudicium non deducti, nam si actiones, & nomina debitorum sint iam in iudicium deducta, in illis non procedere dispositio ẽ dictarum legum, testantur Glossa *in d. l. per diuersas*, per tex. *ibi in verb. pro indebitatis*, glossa *finalis, in fin. in l.* 1. *cap. ne liceat potentio.* Innocentius *in cap. fin. de alienatio. iudic. mut. causa facti.* Alberic. & Ioan. Faber *in d. l per diuersas.* Azon. *in summa ne liceat potentior.* Castrens. *in summa de cessio. actio.* Abb. *in cap. fin. de alienation. iudic. mutan. causa facta.* Odofredus *in l.* 2. *cap. ne liceat potentio.* Antonin. Gabriel. *communi. conclus. lib.* 2. *tit. de actionib conclus.* 5. *num* 51.

33 Et propterea ipse Gabriel. *n.* 36. *cum seq.* post plurimos Doctores asserit, etiam in terminis *d. l. per diuersas & l ab Anastasio*, vbi locus est prohibitioni cessionis futuri iudicij, vt pretium congruum intelligatur, habito respectu ad expensas & vexationes futuri iudicij, & *ex n.* 38. quod quantum ad congruentiam pretij cõsiderandum esse, quantum esset valitura actio ipsi cedenti non quantum valitura esset ipsi cessionario, quantumuis plus cessionario valitura esset, quam cedenti, plurimos Doctores ad id allegat, & post alios Auedañus *de censibus, cap.* 34. *n.* 37. quæ comprobatur ex superiùs adductis *ex n.* 26. & ex inferius adducendis, *ex num.*

34

Quæ doctrina multo magis locum habet, quando iam sententia graduationis lata est, & actio creditoris cedentis qualificata, & admissa, quoniam quantum ad sui veritatem certa est, & indubitata quo casu cessat prohibitio *d. l. per diuersas, & d. l. ab Anastasio*, quia quando actio est in iudicium deducta, & reus non inficiatur, sed fatetur, non habet locum dispositio dictarum legum, vt ex Angelo probat Anton. Gabriel. vbi proxime *n.* 53 Giurba *decis.* 117. *n.* 4.

35

36 De secunda prohibitione, de qua superiùs *n.* 21. tractandum erit, an scilicet lege sit prohibitum, vt census iam creatus, & cõstitutus possit emi minori pretio, quem fuit à principio venditus, iuxta legem, vel consuetudinem taxatus, in quo duæ sunt opiniones cõtrariæ. Prima tenet quod est iniustus contractus, licet non fœneratitius. & vsurarius, nec de per se nullus, sed quod ob diminutionem pretij iniustus, & ad iustitiam pretij conuenti, & soluti reducendus; huius opinionis Doctores referunt, & sequuntur Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, lib.* 1. *quæst.* 8. *ex n.* 16. *cum seqq.* cuius motiua, & fundamenta ponit *ex n.* 8. *& seqq* plurimos refert Giurba *decis.* 117. *num.* 10. & ante eos disceptauit Felician. de Solis *de censibus, lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 43. *vers. contrarium verò*; scilicet eam venditionem iniustam esse, vbi ponit fundamenta, & Doctores huius negatiuę opinionis, similiter transcripsit illa, & Doctores recenset Cenedus *in quæst. canon.* 7. *ex n.* 6. *cum seqq.* necnon Auend. *de censibus, cap.* 34. *ex n.* 19. *cum seqq.* isti omnes Doctores eam opinionem sequuntur licet cum temperamento, & limitatione, de qua protinus Doctores, & fundamenta pariter recensẽt Ludouic. Cencius *de censibus, quæst.* 72. *ex num* 19. *cum seqq.*

Secunda fuit opinio contraria, vt census semel creatus indistincte licitè possit minori pretio emi: hæc opinio pro se validissima fundamenta habet, quibus apparenter, & minus efficaciter conantur

57

respondere

respondere Doctores relati in negatiua opinione: fundamenta, & Doctores referunt licet non sequantur.Rodriguez *d.q.*8.*ex n.*1.*vsque ad* 8. Felicianus *d.quæst.*1.*ex num.*43.*& seqq.* Giurba *d.conf.* 117.*ex num.*1. Cenedus *d.decis.*7.*ex num.*1. Iacob. Cancerius *variar.resolut.p.*3. *cap.* 1. *de actionibus. ex num.* 162. plurimos recenset alios Cencius *de censibus. d. q.* 72. *num.* 17. *& seqq.* & licet contraria cum sua distinctione & limitatione receptior sit à numero Doctorum;tamen hodie de ista affirmatiua dubitandum non erit attẽta declaratione Clementis VIII. summi Pontificis qui eam approbauit,vt testatur Cencius *de censibus. d. q.*72. *sub num.*20.in hæc:*cæterum licet hæc posterior sententia fuerit communioribus calculis à scriptoribus recepta; quando tamen de anno* 1596. *die* 21. *Maij in signatura sanctissimi properante Illustrissimo D. Dominico Marino (nunc Ianuæ meritissimo Archiepiscopo) Clemens felic. recordat. Papa VIII. declarauit censum hoc casu vendi posse minori, vel maiori pretio alteri personæ, quàm illius impositori: non esse tutum recedere à priore opinione,quam communis vsus recipit,& seruat,* &c.& iterum inferiùs *sub num.*23.*vers.verum enim vero stante declaratione Clementis VIII. de qua* in tract. hoc eodem art. *cessante dolo, & fraude emptoris huiusmodi census venditionem esse simpliciter, & indistinctè permissam & licitam existimo,* &c.

38 Et esse in Hispania hanc affirmatiuam opinionem vsitatam,&emptiones censuum minori pretio,quam à principio creatorum toleratas,& permissas à lege & senatibus testantur Olanus, Gutierrez,& Rodriguez *de annuis redditibus. l.* 1.*d.q.* 8.*num.*7.Giurba *d.decis.*17.*n.*8.*&* 9.idem Cencius *d. quæst.* 72 *sub num.* 12. *vers. & eo libentiùs transeo eum hac sententia, quo illam video receptam ex communi totius orbis obseruantia. argumento. l. si quis fugitiuus.ff.apud Labeonem. de ædilitio edicto, nam propter consuetudinem contractus,etiam si ex se esset illicitus, reputari debet licitus, & validus,* Quis enim tam stultus erit,qui dum possit sua pecunia emere alias merces,vel fundos, & statim eorum tutè apprehendere possessionem,quod vellet nomen debitoris, vel censum suo iusto,& rigoroso pretio emere exigendum, cum tot expensis,periculis,& longissimis dilationibus, ac laboribus, provt ex plurimis probauimus superiùs *ex n.*25. *cum sequentibus.*

39 Et hanc opinionem affirmatiuam tutiorem reddi inquit Cencius *d.quæst.*72.si concurrat,quod ipse census vendendus non esset admodum certus,sed vel litibus inuolutus,& difficilis exactionis, vel aliàs minus tutus, & securus ex eo fortè, quod creditor vendens esset pauper,& fideiussores non inueniret pro census venditi euictione,& securitate:& sic emens suo periculo emat,vt tenet etiam Auendanus *de censibus cap.* 34.36. *& seqq.* Giurba *decis.*117 *n.*14. vel aliis de causis consideratis per Noguerol. *alleg.*37.*ex num.*62.63.*&* 64.69.*&* 70. qui plures Doctores allegat, *num.* 60. quia tunc cum re vera minus valeat census, licitè minori pretio etiam emi potest.

40 In quo conueniunt omnes ferè illi Doctores tenentes negatiuam opinionem asserentes,& distinguentes vt census in tuto collocatus,& liquidus iam creatus,non possit emi minori pretio,quàm à principio fuit venditus:at verò, quando census iam creatus non sit in tuto collocatus,vel sit litigiosus,vel venditor sit ære alieno grauatus,& sic ob periculum cui se exponit emptor,&ob difficilem exactionem minori pretio emi possit, quia tunc minus valet,ad longum probant Cencius *d. q.*72.*ex n.*21.innumerabiles penè Doctores refert, & sequitur Giurba *d decis* 117.*n.*13.*& n.*3. Cenedus *d. quæst.* 7. *ex n.*9 Rodriguez *lib.*1.*d.q.*1.*n.*22. Auendanus *d.cap.*34.*ex num.* 34. Herwosilla *ad l.* 23.*tit.*5.*p.*5 *glossa* 4.*n.*26.*tom.*2.*fol.* 110. Noguerol. *loco superiùs citato.* qui plurimos alios allegant,& comprobant.

Iis igitur suppositis restat indagare,an debitor, 41
qui concursum formauit inter suos creditores,& ab vno administrator emit censum in concursum deductum minori pretio,quàm à principio creatus,& constitutus fuit,possit prætendere,necnon cæteri creditores, quod census minori pretio emptio sit nulla, & propterea emptorem nihil percipere posse ex bonis concursus, vel saltim quod administratori pro redemptione census empti solũ danda sit quantitas illa pro qua emit, & non aliud,ita vt reliquũ quod superest ex vero census pretio cedere debeat in commodum,& vtilitatem debitoris,& per consequens creditorum, qui ex augmento patrimonij debitoris commodum consequuntur,& in eorum fauorẽ redundat.

In qua difficultate,vt distinctè procedamus,& 42
certam resolutionem consequamur, præ oculis habere debemus illas duas contrarias opiniones relatas *à n.*36.nam si sequamur affirmatiuam, vt scilicet census iam creatus emi possit indistincte minori pretio, quàm à principio fuit emptus, & creatus(à qua recedere ſtãte declarationeClemẽtis VIII de qua suprà *n.*37.*&*38.temerarium fore recedere in iudicando & consulendo.)nullum ius nec via remanet debitori,& creditoribus concursus ex qua possint subuertere dictam emptionem, cùm etiam minori pretio emptus census subsistat.

Aut enim attendimus opinionem negatiuam 43
contendentem censum semel creatum non posse emi minori pretio,quàm à principio creatus fuit, & venditus, idem omnino dicendum erit,vt nec debitor,nec creditores concursui assistentes possint aliquod ius,commodum aut vtilitatem prætendere,vel expectare ex huiusmodi census venditione minori pretio facta.

Tum quoniam eadem opinio negatiua procedit,quando census est in tuto constitutus,securus,& certus;non tamen quando est dubius, incertus,controuersus,vel litigiosus,vel aliàs difficilis exactionis, vel debitor ære alieno grauatus, vt probant ferè omnes Doctores; nam tunc minori pretio emi potest iustè,& licitè, vt tenent omnes ferè Doctores negatiuam opinionem sectantes,provt annotauimus supra *n.*39.*&* 40. 44

Sed hæ omnes difficultates & pericula concur- 55
runt in creditis exigendis à concursu creditorum, quorum exactio difficillima est,& valdè longè,vt quotidie experimur,& credita sunt in lite & controuersia, tam respectu debitoris, quàm creditorum,vt sæpè diximus in hoc Labyrintho:& propterea tam ex affirmatiua opinione, quam sequimur,quam ex negatiua restricta ad indubitatum, &tutum censum,&limitata in censu litigioso minus exigibili,aut aliter periculoso affirmante hoc casu licitam esse,& permissam emptionem census minori pretio: non video, qua arte debitor, vel creditores possint aliquod ius prætendere contra administratorem,vel alium emptorem census in concursum deducti.

Deinde

46 Deinde, quia per concursum pendentem debitor dicitur non soluendo,itavt quilibet excusatur ab excussione, ad quam aliàs præcisè tenebatur, quando docet pendentiam concursus factam per debitorem, plurimi tenent Doctores per nos adducti infrà 2.*p.c.*5 *n.*8.*&* *n.*30.

47 Tum etiam quoniam,quãdo census in tuto collocatus est, indubitatus,& securus absque aliquo periculo,si minori pretio emptus sit, Doctores, qui in hoc casu negatiuam tenuerunt;vnanimiter fatentur id quod supereſt ex pretio minori,vsque ad rigorosum quo à principio creatus fuit,pertinere, & restitui debere emptorem creditori cedenti,& vendenti,& ad istum pertinere,quia venditio non fuit nulla,nec fœneratitia,vel vsuraria, sicuti præter citatos tenet post alios Hermosilla *ad l.*23.*tit.*5.*part.*5.*glossa* 4.*n.*26.*tom.*2.*fol.*110. Sed dicunt ex ea iniusta respectu pretij dũtaxat,& sic debet emptor supplere iustum pretium,& ad pretij solutum reducendam in fauorem creditoris cedentis,& vendentis;non tamen ad fauorem debitoris, qui ex illa venditione præiudicium recepit,cum ab eo non exigatur vltra pretium à se receptum,nec ipse ad amplius adstringi potest,plures per Rodrig.*de annuis redditibus.lib.*1.*d.quæst* 8. *nu.*24.25.*&* *n.*26 Medina 1.*part.instruct. de confess ore,cap.* 14 §. 16. Lopez *lib.*1.*instituto negotiant. cap.*55.Felicianus *de censibus, cap.* 1. *num.* 43 *vers. in hac tamen.*Alfonsos Vega *in Sylua casu.conscien. casu* 43 *&* 45.*&* *lib.*3. *casu* 359. Marius Giurba *decis.*117.*num.*15.& videndus *num.* 6. *&* 7. Auendañus *de censibus cap.*101. *sub num.*7.*vers. infertur etiam, ex supradicta resolutione, & cap.*36.*num.*32. vbi plurimos allegat,*&* *n.* 36. quem ad idem referens *in d. num.*7.Cencius *de censibus, quæst.*108. *num.*22.reprehendit, dicens quod cum hæc census venditio minori pretio facta sit licita, & de iure non reprobata, emptorem totam quantitatem sortis principalis census retinere posse,& nihil restituere creditori emptori, cui fauet nostra resolutio, de qua *ex n.*37.

Nam cum in hac census emptione minori pre-
48 tio facta non habere locum dispositionem, *l. per diuersas,& l.ab Anastasio,C.mandati*, innumerabiles penè Doctores supra relati *n.*29.affirment,remanere debemus in iuris communis regulis,quæ quando cessio iuris non acquiritur,nec transfertur in cessionarium ob aliquod iuris impedimentum, vel prohibitionem, remanet penes cedentem,& ab eo non addicatur,plurimos Doctores, & iura adduximus hac 1. *part. c.* 14. *num.* 45. & ideo,quod supereſt ex pretio minori pertinere debet creditori cedenti censum,& non alteri.

Comprobatur hæc resolutio ex alia vera,& re-
49 ceptissima sententia, quæst.quando nomen debitoris,vel census emptus est minori pretio, quam à principio creatus fuit,si debitor soluere,vel redimere vult,tenetur emptori restituere integrum census pretium; quod à principio à suo creditore cedente recepit,quia nullum habet ius opponẽdi nomen, vel censum minori pretio ab isto tertio fuisse emptum,quia sua non interest; qui nullum detrimentum ex ea venditione recipit.cum ipse verè debitor sit iusti prerij,quod realiter recepit, & sua non interest vni magis illud soluere, quam alteri,& ideo,nec ipse debitor,& per consequens, nec eius creditores ius aliquod habent ad impediendam integram redemptionem ad quam debitor tenetur;hanc resolutionem tenent quam plures Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.*10.*cap.*8.*quæst.*5. *vers.si roges.*Auendanus *de censibus,cap.*101.*num* 7. Cencius *de censibus, quæst.* 108 *ex n.* 20. *cum seqq.* Filliucius *in opere moral tom.*2.*tractat.* 15. *part.* 2. *cap.*3.*num.*324.sequitur Bonacina *tom.*2.*de contractibus,disput.*3.*quæst.*4.*punct.vnic.num.*44. Thomas Sanchez *in opusc. Moral.lib.*1.*c.*7.*dub* 120.*pag* 38. Noguerol. *alleg.*37.*n.* 59.*&* 6. vbi in comprobationem adducit doctrinam Morer. de iure offerendi, *n.* 25. *cum seqq.* sequitur etiam Cæsar. Marunt. *cons.*125.*n.*13.*&* 14.*volum.* 2. Nos hac 1.*p.c.* 27.*n.*79.*&* *seqq.* eandem etiam resolutionem probarunt omnes citati *n.*46.& signanter Rodriguez *de annuis redditib.lib.*1.*q.*8.*num.*25.*&* 26.

Si igitur hæc quantitas,quæ ex infimo census 50
pretio supereſt pertinet non ad debitorem,sed ad creditorem cedentem,& vendentem, attenta negatiua opinione,vt suprà *n.*47.non reperio viam, qua debitor, vel creditores concursus possint impedire administratorem emptorem, vt integram sortem consequatur,quando deueniatur ad ipsius census venditi redemptionem;nam si aliquod ius adest contra ipsum spectat ad creditorem cedentem,& versatur inter istum,& cessionarium pro residuo restituendo,&dum cedens non comparet, vel illud petit cessionarius, qui titulum validum habet recipere potest integram redemptionem,& sortem principalem; debitor vero, & creditores nullum ius proprium habent,quod contra cedentem in iudicium deducere possint ex suo,vel debitoris capite,nec equidem de iure creditoris cedentis,tanquam de iure tertij,opponere non pos- 51
sunt, maximè cum non sit ipso iure excluſiuum iuris agentis,nec sua interſit,cum integrum pretiũ,ex bonis cõcursus siue cessionario,siue cedẽti, & agenti solui debeat ad latè per nos tradita, infrà 2.*part.c.*22.*ex n.*62.*&* *ex n.*117.*cum multis seq.*

CAPVT XIV.

Concursu semel causato, an debitor communis in tantum administrationem suorum bonorum à se abdicet(& quid possessionem, & dominium) vt de cætero contractus à se gesti nulli sint, inutiles, ac inefficaces reddantur.

Et an actiones actiuas, & positiuas, amittat, itavt nec ab eo, nec in eum dirigantur.

Et an debitor administrationi, & exactioni interim se inferens criminaliter puniatur.

SVMMARIVM.

*Debitor communis bonis cedendo eorum administrationem à se abdicat, & sub potestate senatus ea ponit, vt fidum sequestrum eligat qui bona conseruet, donec de antelationibus creditorum discepetetur.n*1.

Dimissio & ablicatio bonorum debet esse effectiua, ne creditores decipiantur n 2.

Decoctus debitor fraudis est ei, qui bonis cessit. n. 3.

Debitor concursum formans, eius sua voluntate bonis priuatur; non est deinde legitima persona ad contrahenda bona super ipsis bonis n. 4.

Cui bonorum administratio prohibita est à lege, vel à iudice, contrahere non potest. n. 5.

Debitor facta cessione, non habet facultatem disponendi de bonis, etiam inter ipsos creditores. num. 6.

Debitor, bonis cedens, priuatur facultate soluendi suis creditoribus. n. 7.

Sequestratis & depositis bonis debitori prohibita alienatio censetur, & si de facto fiat, contractus invalidus est. n. 8.

Sequestratio bonorum quoad necessitatem alienationis, idem operatur, ac iudicis interdictio. num. 9.

Solutio facta creditori, vel alij post iudicis interdictum nihil operatur. n 10.

Debitor pendente concursu, & ex sequestro prohibitus alienare nec in emptorem proprietatem, & possessionem transfert. n. 11.

Decoctus, priuatur administratione suorum bonorum, quæ alteri datur. ibid.

Dominium, nec possessio rei alienatæ per debitorem formantem concursum in contrahentem non transfertur. n 12.

Sed ea bona adhuc corpus concursu exire non censentur. ibid.

Alienationis prohibitio ex sequestro facto in bonis debitoris concursum formantis, causatur, non verò quod bona concursu sint litigiosa. n. 13.

Res litigiosa non causatur ex actione personali, sed reali. ibid.

Litis pendentia non inducitur super bonis debitoris per datione administratoris, aut sequestrum appositum super illis; nec ea fiunt litigiosa. n. 14.

Lis mota per creditorem ex actione hypothecaria non facit rem ipsam litigiosam. ibid.

Concursu pendente, alienatio bonorum impeditur, tanquam facta in fraudem paratæ executionis. numer. 15.

Inhibitio expressa Iudicis prohibentis alienationem bonorum concursus, non requiritur: sed ex ipsa cessione, & dimissione bonorum necessario inducitur, num. 16. & 17.

Debitor fallitus, & incarceratus cedens bonis, eo ipso administratione facta sequestratione adeo priuatur, vt nullum circa ea contractum gerere possit. n. 18.

Facta, & transactiones tangentes bonorum administrationem a debitore facta nihil possunt. n. 19.

Decoctus post decoctionem non potest agere, nec cedere. n. 20.

Confessio falliti concursum formantis in præiudicium creditorum facta, nihil valet n. 21.

Debitor qui concursum formauit, an amittat actiones, & dominium in bonis cessis, affirmatiua sententia proponitur. num. 22. contraria verior. numer. 29.

Debitor bonis cessis, actiones actiuas, & passiuas an amittat? & adducitur textus in l. item si vnus 17. D. de recept arbitr. & in l. 4. D. de cessione bonorum. n. 23. soluitur. n. 50.

Cedens bonis caret actione ad agendum. num. 24. reuisuiè.

Debitor dum alienandi potestate priuatur, quod est domini attributum, etiam dominio priuatus videtur. n. 25. respondetur n. 58.

Cessionis verbum, ex sua propria natura, & significatione, dominij translationem in alium importat. num. 26.

Verba dedit, tradidit, dimisit, remisit, transtulit, consignauit, relaxauit, & restituit; singula translationem dominij significant. num. 27. respondetur num. 61.

Alienare prohibitus nec actiones potest mouere, nec rem in iudicium deducere, & expenditur textus in l. ait prætor. §. quid si tantum. D. de iure deliberandi. n. 28. respondetur n. 62.

Debitorem concursum formantem retinere actiones actiuas, & passiuas, & ei, & in eum posse exerceri, verius est. n. 29.

Debitor, dominium, & proprietatem bonorum suorum retinet pendente concursu quousque cum effectu ex eorum pretio creditoribus satisfiat. n. 30.

Expenditur ad id textus in l. is qui bonis. 2. D. de cessione bonorum. & in l. 2. tit. 15. part. 5. num. 31. & 32.

Debitor cedens bonis non desinit esse dominus ante illorum distractionem n. 33.

Cessio facta per debitorem communem non est absoluta, nec effectum sortitur donec bona vendantur, vel in solutum dentur creditoribus legitimè ad concursum citatis. n. 24.

Cessio bonorum sub conditione fit si creditores tales in iudicio se esse ostenderint. n. 35.

Creditores per solam cessionem non adquirunt ius dominij in bonis debitoris, sed ius quoddam personale, vt vendantur, & explicatur textus in l. legis Iuliæ 4. C. qui cedere possunt. n. 36.

Administratio bonorum solum prohibetur debitori cedenti. n. 37.

Administratio, quæ alterius nomine fit, magis eius dominium confirmat. ibid.

Dominium perfectum absque alienandi facultate consistere potest n. 38.

Curatoribus minoris, prodigi, furiosi, & aliorum dominium bonorum non quæritur, sed penes minores, prodigos &c. remanet. n. 39.

Curatores bonorum, & sequestri non habentur loco domini. sed loco simplicium custodum. n. 40.

Dominium bonorum concursus non transit in curiam & Senatum. n. 41.

Protectio & submissio non arguit dominium. n. 42.

Dominium bonorum concursus penes debitorem remanere probatur à sufficienti partium enunciatione. num. 43.

Dominium rerum sub incerto esse nunquam potest. num. 44.

Quando ius in aliquem transfertur, dum ei ob aliquod impedimentum non adquiritur, remanet penes transferentem. n. 45.

Debitor, formato concursu mouet omnes actiones, & in eum diriguntur. n. 46.

Creditores vocati ad concursum principaliter in debitorem actiones dirigunt n. 47.

Debitor, concursu causato actiones an possit mouere aduersus debitores n. 48. & n 54. & 55.

Debitor, qui actiones mouendo aliquid exegerit, in corpus concursus conferre tenetur. n. 49. & 64.

Respondetur argumentis contrariæ sententiæ adductis, & explicatur latè textus in l. item si vnus 17. D. de recept. arbitrar. n. 50. & seqq.

D.l.

D.l nem si venus intelligen la est de cessione facta cum. effectu per traditionem rei, vel datione in solutum num.51.

Datio in solutum regulariter transfert dominium in cessionarium, & procuratorem in rem suam. numer.52.

Actiones directæ, licet remaneant penes cedentem inutiles sunt,& sine exercitio.n.53.

Dominium bonorum non censetur auctoratum à debitore, donec cessio sit confirmata per distractionem & idonei, & in eum dantur actiones. numero 54. & 55.

Debitor, qui contra se actiones à creditoribus vel ab aliis motas patitur, eodem modo contra alios suas mouere potest n.56.

In æquiparatis,dispositum in vno,dispositum intelligitur & in alio n.57.

Alienationis prohibitio non inducit dominij privationem.n.58.

Maioratus possessor, etsi prohibeatur bona alienare, eorum verum, & integrum dominium habet. numer.59.

Pupillus prodigus,& furiosus licet alienandi potestate priventur, dominium suorum bonorum retinet. n.60.

Cessionis verbum simpliciter prolatum secuta traditione, dominij translationem importat, alias non. n.6 .

Decisio textus in d. l. ait prætor. §. quid si tantum, D. de iure deliberandi procedit, quando absolutè prohibetur alienatio, non quando causatiuè. numer.62.

Debitori prohibetur bonorum suorum administratio,& alienatio invitus, & fauore creditorum, & ideo si actionum commotio in eorum vtilitatem vergat,debet ei permitti.n.63.

Debitor exigens a suis creditoribus,exactum tenetur omnino in concursum conferre.n.64.

Acquisitio bonorum non prohibetur ei,cui administratio interdicta est.n 65.

Contractus fauore alicuius prohibitus potest ab eo fieri si ei vtilis sit. n. 66.

Alienatio rei prohibitæ absque solemnitate facta sustinetur si vtilis sit personæ prohibitæ.n.67.

Debitor bonis cedens,an amittat possessionem bonorum suorum eamque in creditores,vel administratorem transferat.n.68.& seqq.

Creditores bona concursus possidere non possunt, cum bona dimittat debitor, vt post sententiam graduationis ex his creditoribus satisfiat, & interim apud sequestrum remaneant.nu.69.

Possessio rei pignoratæ penes dominium remanet.numer.70.

Sequestrum in iure promiscuè appellatur depositum num.71.

In sequestrum, apud quem ex voluntate partium res deponitur, possessio transit.n.72.

L.licet.17.§.rei depositæ,D depositi, explicatur. numer.73.

In sequestrum, apud quem iussu iudicis res deponitur, non transit possessio, nisi euidens appareat animus eam dimittendi.n.74.

D.l.licet,§.rei depositæ,conciliatur cum l.interesse,39. D.de vsucapionibus.ibid.

Possessio bonorum concursus an in administratorem, sequestrum,& depositarium transeat.n.75.

Debitorem possessionem bonorum concursus, sicut & proprietatem retinere,verius est n.76.

Debitor,bonis cedendo solum dimittit ea ad custodiam & administrationem, donec creditoribus satisfiat, solaque administratio in administratorem transit. n.77.

Consensus & voluntas quæ inducitur ex facto alicuius non extenditur vltra id quod ex necessitate inducitur ex ipso facto.n.-8.

Possessio non transit in sequestrum, & depositarium, quando sit ad solum custodiam.n.-9.

Sequestrum bonorum concursus non fit ex voluntate debitoris,sed iudicis officio ad id debitori ingrati n.80.

Actus,vt dicatur inuoluntarius, sufficit vt quis possit compelli, etsi actualis compulsio non intercesserit. num.81.

Expenditur textus in l.quod est,3.§.qui armati,3.D. de vi.& vi armata.n.82.

Actus ex necessitate factus non inducit consensum, ibid.& num.87.

Dimissio bonorum, licet sit de essentia, & ex natura iudicij concursus,tendit solum ad eorum custodiam, & administrationem.n.83.

Debitor concursum formans solum ligatur legibus illius actus,& non vltra.n.84.

Faciens id, ad quod ex iuris dispositione præcisè tenetur,sponte, & voluntariè fecisse non dicitur. numero.85.

Facere aliquid coactè, vel metu coactionis, quando quis sciebat cogi posse,paria sunt.n.86.

Actus gestus ex necessitate iuris, & iudicij, non nocet gerenti,ex defectu consensus.n.87.

Actus ex necessitate gestus non inducit consensum. ibid.

Sequester possessionem bonorum habens potest iudices nominare, & ad beneficia vacantia præsentare, & omne ius honorificum exercere.n.88.

Administrator bonorum concursus non potest iudices nominare, nec beneficia vacantia præsentare, nec aliquid honorificum exercere, cum id omne penes debitorem remaneat n.89.

Curator hæreditati iacenti datus potest præsentare ad beneficium vacans, cuius iuspatronatus hæreditati adhæret.n.90.

Debitor qui formato concursu, & administratore dato, si postea se ingerat in administrationem bonorum debita exigendo,fundos locando ; criminaliter potest puniri.num.91.

Debitor in administrationem se ingerens,fraudem, & dolum stellionatui & falsitati proximum, committit.n.92.

Violans sequestrum à senatu, & iustitiæ ministris appositum,grauiter punitur, remissiuè.n.93.

Violans sequestrum à iudice appositum priuatione beneficij potest puniri.ibid.

Impositio decreto sequestri, parti non licet attingere bona sequestrata.n.94.

Debitor, qui bona creditorum solutioni dimissa,& destinata contra ipsorum voluntatem attigit, quasi furtiuè subtrahit,& fidem fregit n.95.

Cessionis remedium pro debitorum miseris sublenandis introductum,non debet esse vinculum iniquitatis.n.96.

Debitor dimissa bona attingens & eorum administrationi se ingerens, dolosè decipit,& fraudat contrahentes, existimantes esse personam legitimam ad contrahendum.n. 97.

Stellionatus pœna semper habet locum in quolibet actu gesto, in quo quis dolum commisit in alterius præiudicium,& pœna arbitraria punitur. numer.98.

Sed hoc non ita pronè locum habet, quando materia contractus ordinatur potius ad dolum committendum, quàm ad naturaliter contrahendum. n.99.

Senatus Pontianus seu re perita audaciam debitorum adeò refrenat bonorum, post concursum formatum si ingrediantur n.1.c. & fin.

1 DEBITOR constitutus, statim quod iudicium concursus inter suos creditores mouere intendit, bonis suis omnibus cedendo, à se eorum administrationem abdicat, & in manibus, potestatique & protectione Senatus ponit, ad effectum vt illa in tutam custodiam & sequestrem deponat, tuta vt in toto sint, ne dissipentur, & destruantur; interim quod de iuribus, & antelationibus creditorum disceptatur, ad quorum commodum, & vtilitatem deponi apud fidum sequestrum, & administratorem iubet Senatus, vt ex eis demùm authoritate senatus, & iudicis satisfiant creditores, & inter eos distribuantur, seruata gradus prærogatiua, prout videmus *c. antecedenti, per totum.*

2 Tuta etiam hæc administrationis dimissio, & abdicatio effectiua fit per debitorem causarum concursum ne tanquam fictam & simulatum iudicij concursus à se formatum contemnatur, & ne fraudulentum iudicetur, ac per consequens frandetur à desiderio suo, ac etiã ne creditores fraudẽtur, & decipiantur, sed vt ex vtraque parte æquè, & fideliter impleatur iudicij effectus; nam cùm debitor ita cedat, ne eum creditores molestent, nec cogant carceres, & cruciatus subire, quod cum effectu ex parte sua adimplent; ad latè tradita supra *c. 1. à n. 7. cum seqq.* ratio postulat, & iudicij æqualitas, vt à se debitor abdicet administrationem, & bona dimittat, quę destinata iam sunt ad creditorũ satisfactionem. Facile enim foret debitori ipsa bona (si adhuc penes se remanerent) dissipare, & alios videntes cum possidere, nouiter cõtrahendo decipere, putantes illum esse soluendo, & non fallitum, in maximum contrahentium, & reipublicæ perniciem & præiudicium, ex iis, quæ *supra cap. 1. num. 33 & num. 41.* diximus: aliter enim si penes se debitor adhuc concursus iudicio pendente, bona retineret, & possideret, illegitimum, fictum, & fraudulentum reputati iudicium hoc concursus, abundè probauimus *in d. cap. 1. à num. 13. cum multis seqq.*

3 Quod bene confirmauit Philippus Paschalis *de viribus pat. potest. 2. p. cap. 9. num. 97.* in hæc: *Ex his ergo infertur, quod dum debitor est decoctus, fatuus est is qui bonis cessit, postquam omnia eius bona fuerint in concursu creditorum, & per eum est relicta administratio*, &c.

4 Ex quo primum infertur, quod cùm debitor sua voluntate, & consensu priuatur suorum bonorum administratione, ac etiam ex speciali natura huius iudicij, ex quo oritur quidam quasi contractus inter ipsum, & creditores suos, do, vt facias; per necessariam consequentiam sequitur, ipsum debitorem non esse legitimam personam ad vlterius cõtrahendum super ipsis bonis, quorum administratio ex suo facto, & natura iudicij sibi interdicta censetur, & in curiam principaliter trãslata, & penes ipsam depositata, & sequestrata (ministrantem interim per suos administratores, à se nominatos, vt in *cap. antecedenti per totum* latius dicitur) quapropter 5 succedit regula. † Quod is, cui bonorum suorum administratio prohibita est à iure vel à iudice, contrahere non possit, quia iam legitimam personam esse desinit, vt satis est *in l. Iuuenis. s. 10. ff. de curatore furioso l. 19. ff. de regulis iuris. Iis cui bona. 6. ff. de verborum obligat.* bonus etiam textus *in l. furioso. 41 ff. de regulis iuris*, & vbique glossa & Doctores communiter probant.

Et quod facta cessione debitor careat facultate, 6 disponendi de bonis, etiam inter ipsos suos creditores. *ex l. 9. tit. 15. p. 5.* & ibi Gregorius Lopez expresse, plurimos Doctores congessimus *supra c. 10. num. 64. vers. 4. etiam sequitur*, &c. quia re vera iam facultate disponendi, & administrandi penitus est exutus, atque ideo quantum ad hoc legitima persona ex tunc iam ad contrahendum dici non potest debitor.

Adeo vt priuatus sit facultate soluendi suis cre- 7 ditoribus. Strcaha *in tract. de decoctoribus. p. ampliat. tit. qui potior. in bon. decoctor. habeant. n. 34.* Cephalus *cons. 86. num. 8. & 12.* & resolutum fuisse per Rotam Romam. *de anno 1593.* refert Statilius Pacificus, *post tract. de Saluian. interdicto decis. 90. n. 6.* quæ est Seraph. *decis. 1074.* sequitur Fontanella *de pactis nuptialibus. tom. 2. claus. 5. glossa 8. p. 8. num. 38. & n. 31.* Gaspar. Anton. Thesaurus *q. forens. 16. n. 14.*

Deinde, quia etiam bona debitoris sequestrentur, 8 & apud administratorẽ deponantur, debitori alienatio prohibita censetur, quia ad hunc eundẽ effectum sequestratio hæc dirigitur, & destinatur, ne vlterius debitor se ingerat in eorũ administrationem, alienationem, & dissipationem, & distractionem & alienationem contra finem sequestri, ideo alienato debitori interdicta est, & super bonis vlterius contrahere, quod si de facto fecerit, cõtractus inualidus est, tanquam actus à non legitima persona obstante interdictione, & prohibitione iudicis, seu sequestro, quia in hac materia quoad alienationis inualiditatem idem importat sequestratio bonorum, quod iudicis, aut iuris interdictio, prohibitio, aut inhibitio, per *l. de policitationibus* & ibi Bart. *ff. de policitationibus, l. 6. creditores. in fin. ff. de priuilegiis creditorum.* Baldus *in l. per diuersas. in quæst. 6. Cod. mandati.* Iason *in l. si fideiussor. §. & satis datum ff. qui satis dare cogantur. n 31. & num. 8.* Rodericus Suarez *in l. 2. tit. de los emplazamientos. in fin. n.* 10. Carrocius *de sequestro. p. 4. in fin.* Guido Papæ *decis. 210.* & Bart. *in tract. de alimentis. num. 44.* Iacob. Cancerius *variar. resol. lib. 2. tit. 4. de sequestro. à num. 40. cum seqq.* vbi latè, quod stante sequestro, aut iudicis prohibitione alienatio facta nulla est, Nos diximus *in comment. de protectione Regia 4. p. c. 7. n. 170.*

Hinc fit, quod si nomẽ debitoris pertinentis de- 10 biteri ad instantiam sui creditoris per Iudicem sequestretur, inhibentem debitori ne soluat suo creditori, solutio nihilominus per eum facta suo creditori, vel alteri non releuat, nec tanquam facta contra iudicis prohibitionem, tenent Florez de Mena *in ad lit.* ad Gamm. *decis. 285.* Ioan. Gutierrez *practicar. lib. qu. 113. num. 5.* Bart. *in l. mulier. ff. de lege commissa* Ioannes Andreas *ad speculat. de sequest. poss. & fruct.* Guid. Papæ *decis. 340. num. 3.* Practic. Ferrarius, *in forma sequestr. numer. 2. vers. audeat.* Mantuer. *in pract. in rubr. de sequestro §. item creditor.* Rebuffus *de litteris obligator. art. 6. glossa 3. num. 64.* Gallesius *ad formam cancer. p. 2. q. 3. ad 4. p. Camarol. obligat. num. 3 & 4.* Guido Papæ *decis. 210.* Ciofias *cons. 61. numer. 2. volum. 2.* Cancerius *d. cap. 4. à num. 19. & seqq.* abunde Nos

in

in tractatu, de Regia protectio. 4. *part. capit.* 7. *à num.* 131. *cum multis ſeq.* quibus adde Menoch. *de arbitrariis, lib.* 2. *cas.* 127. *ex num.* 19. *& ſeqq.* Matthæum de Affictis *deciſ.* 150. *num.* 23. *&* 27. Azeuedum *in l.* 13. *tit.* 9. *lib.* 3. *recopilat. numer.* 18. *&* 19. Parladorium *lib.* 2. *rerum quotidianar. capit. fin.* 5. *part.* §. 17. *num.* 7. *& ſeqq.* bene per Amador Rodriguez *de priuilegiis creditorum* 1. *part. artic.* 6. *n.* 33. *& ſeqq.*

1 Et in iſtis terminis, quod formato concurſu per debitorem communem, & bona ſub ſequeſtro, vel adminiſtratore nominato poſita, debitor, qui adminiſtratione priuatus eſt, mediãte ſequeſtro inhibitus, & prohibitus alienare; nullo modo poſſit contrahere, nec alienatio valeat, nec quoad dominiũ, nec poſſeſſionem, quæ non tranſeunt in emptorem cum debitore eo tempore contrahentem; probat latè D. Valençuela, Velaſq. *in conſ.* 111. *n.* 7. *tom.* 1. Vincentius de Franchis *deciſ.* 55. *n.* 2. *&* 3. vbi dicit, quod decoctus priuatur adminiſtratione ſuorum bonorum & alteri tertio datur, vt exigat, & conſeruet bona decocti in vtilitatem, & commodum decocti, ſicut fit in bonis cedentis debitoris; & ex hac adminiſtrationis interdictione tacita induci nullitatem, & inefficaciam contractuum interim à debitore geſtorum. per text. *in l. item ſi vnus ff. de receptis arbitris, & ſingulari conſ.* Bald. 390. *in libris Theſaurarie, numer.* 3. *&* 4. *volumin.* 5. reſoluit Mart. *in voto ſeu deciſ.* 78. *num.* 10. quem ſequitur D. Valençuela *in conſ.* 89. *n.* 14. & per Valençuela *in conſil.* 19. *ex n.* 43. *volum.* 1. hoc ipſum probat nouiſſimè Noguerol *allegatione* 19.
12 *num* 138 dicens, quod debitor, qui formauit concurſũ inter creditores ſuos, petẽdo de ſuis bonis alimenta, & adminiſtratorem, ob ſequeſtrationem interdictus & priuatus remanet adminiſtratione, & per conſequens alienandi facultate, quam ſi inſuper arripuerit, contractus, & alienatio nullo modo tenet, nec in alium transferri dominium, nec pro poſſeſſore haberi emptorem, quoad iuris effectus, ſed adhuc ea bona inter cætera bona concurſus cenſenda fore, ad latè tradita per Valençuela *d. conſ.* 19 *n.* 43.

13 Et quamuis ipſe Noguerol. *d. num.* 38. *& n.* 39. putet, hanc alienationis prohibitionem non tantùm prouenire ex ſequeſtro facto ad bona debitoris formantis concurſum, & ob adminiſtrationem amiſſam, & à ſe ipſo debitore proprio facto, & conſenſu abdicatam: ſed etiam quia bona debitoris formato concurſu litigioſa ſunt, & lite pendente rei litigioſæ alienatio tanquam prohibita non tenet; tamen hæc ratio vltima minus tuta eſt, nec adaptabilis ad iudicium creditorum, in quo creditores agunt, iure, & actione perſonali ad quantitatem, quo caſu bona debitoris non dicuntur litigioſa, nec litigij vitio ſubiiciuntur, ſed dumtaxat quando iure reali res aliquæ petuntur, & reuindicantur, vt ipſe D. Valençuela, per eum dem ad hoc citatus rectè, & iuridicè diſtinguit, *in d. conſ.* 111. *ex numer.* 7. & Nos latiſſimè diximus *in noſtris commentariis de Regia protectio.* 4. *part. cap.* 8. *à n.* 173. *cum multis ſeqq. & c.* 14. *à n.* 112. *& ſequentibus.*

14 Nec adminiſtratoris ad bona datio, & ſequeſtrum ſuper eis appoſitum per iudicem inducere poteſt litis pendentiam, nec reddunt bona ipſa litigioſa, Vincentius Carrocius *in tractatu de ſequeſtro, part.* 3. *q.* 10. *in fine*, & iterum, *p.* 4 *quæſt.* 13. qui alios allegat, ſequitur Iacob. Cancer. *l.* 2. *var. reſolut. cap.* 4. *de ſequeſtro. numer.* 41. optimè Lancellotus *de attenta* 2. *part. capit.* 4. *in præfatione, à n.* 208. prout etiam, nec lis per creditorem mota ſuper re hypothecata, & actione hypothecaria intentata, non dicitur litigioſa ipſa res, Lancellotus, *de attentatis*, 2. *part cap.* 4. *de attent. lite pendente, limitat* 2 *n.* 31. *& ſeqq.*

Poteſt tamen, ex alio cap & fundamento, ſaltim quoad eundem effectum conſequendum, ſuſtineri aſſertio Noguerol. Quod pendente iudicio concurſus, iam creditores, vel citati ſunt, vel iam comparuere petentes ſua credita & ſolui ex bonis ſequeſtratis, & cellis per debitorem ad hunc eumdem ſolutionis effectum; quo caſu alienatio per debitorem iam facta dicetur in fraudem paratæ executionis, quæ non tenet ſed directè in emptorum fit executio, nõ expectato reciſſionis iudicio, (non quia res alienata fuerit litigioſa, quia actio perſonalis intentata per creditoré pro quantitate ſibi debita nullo modo facit res debitoris litigioſas,) ſed quia in fraudem paratæ executionis iam poſtulatæ alienatio non tenet, prout copioſè, & diſtinctè probauimus *in d. cap.* 8. *à n.* 73. *cum multis ſeqq. & in d. cap.* 14 *num.* 112. *& ſeqq.* poſt plurimorum Doctorum allegationem, prout per te latiùs, videre poteris. 15

Et in hoc articulo vnum notabile non omittam, 16
quod ſupra obiter tetigi, nempe in noſtro iudicio cõcurſus, cius peculiari natura attẽta, nõ eſt neceſſaria expreſſa iudicis inhibitio, prohibitio, & interdictio alienationis facienda debitori, vt de cætero impediatur bona cõcurſus alienare, quia ſufficit inhibitio, quam ſibi ipſi debitor imponit, eo ipſo, quod format concurſum, & ſimul bonis cedit, ac ſua bona ponit in poſſe. & manibus curiæ, tacitè dimittendo, & à ſe abdicando adminiſtrationem ſuorum bonorum. Et eam transferendo in Senatum, perendoque adminiſtratorem nominandum, vt fieri ſolet, quare ſtante ſuo proprio cõſenſu abdicatiuo adminiſtrationis, alia iudicis inhibitione, & prohibitione non egemus, ad eundẽ iudicandum non legitimam perſonam quoad alienandi effectum, & contrahendi ſuper bonis concurſus, quia hęc omnia veniunt ex natura iudicij inter alios ad hunc finem formatum, & deſtinatum, ſibi enim ipſi debitor ex ſuo facto legem impoſuit, & adſtrinxit.

Quod & hoc ipſum ponderauit Noguerol. *alle-* 17
gatione 19. dum loquendo de alienatione facta per debitorem poſt formatum concurſum, & eius inualiditate, rectè dicit, quod maior, & præcipua inhibitio ad hoc illa eſt, quam ipſe debitor ſibi impoſuit formando concurſum, & petendo bona ſui ſtatus, per alium adminiſtrari, & ſequeſtrari, & quod ipſemet debitor formando concurſum inter ſuos creditores ex ſuo facto cenſeatur à ſe abdicare adminiſtrationem ſuorum bonorum, probat in terminis Paſchalis *de viribus Patr. poteſta.* 2. *c.* 9. *n.* 97.

Hactenus omnia ſcripta mirabiliter comproban- 18
tur; nam decoctus debitor, ille ſcilicet, qui ob fallimentum, & non ſoluendo effectus incuratus ceſſit bonis, & iudicis authoritate ſequeſtrantur, in tãtum perdit ſuorum bonorum adminiſtrationẽ, vt nullum circa ea contractum gerere poſſit; quia iam, nec habet nolle, nec velle, & pro mortuo ad id habetur, vt per text *in d. l. is, cui bonis ff. de verbo, obligationibus* Probãt in terminis Scaccia *de commerciis* §. 2. *gloſſa* 5. *n.* 329. *&* 330. Straccha *de*

decoctis

decoctoribus, *p.*3. *num* 28 Gaito *in tract. de credit. cap.*2.*tit.*7.*num.*2399.2409.2421 adeo quod pacta, transactiones, & alij contractus tangentes suorum bonorum administrationem, seu alienationem gesti a debitore bonis cedente nihil prosunt, nec tenent, tanquam facti in fraudem creditorum suorum,Stracha *d p.*3. *num.*28 Scaccia *de commerciis* §.1.*glossa* 5.*num.*445. *vers.exemplific.*Gaito.*de credit. cap.*2. *ad titul.*7. *num.*2049. sequitur Noguerol. *allegatione* 16. *num.*101. qui eruditè loquitur,& refert Cathalan *de indulto cap.* 20 55. *num.*83. ita loquentem:*Decimum & vltimum speciale erit,quod decoctus post decoctionem sequutam non possit nec agere,nec cedere*,textus est in *l.si vnus. ff de receptis arbitris*.notatur *in l.is, qui bonis, ff.de cessione bonorum.*Franchis *decis.*55. *num.*5. Allegat Baldum.*d.cons.*400.*volum.*5.& annotauit Stracha. *in d.*3.*part.num.*14.*& ratio est*,(inquit ipse Cathalan.) *quia nec habet velle,nec nolle,vt ex supra deductis facile colligi poterit, & ob id pactafacta cum fallitis super pecunia oblata non valent,provt placuit* Boëtio *in dicta decis.*203.*n.*8.*quin imo inibi affirmauit,quod pactis quibuscumque non obstantibus,creditores poterunt totum exigere*,&c.

Hinc etiam est quod confessio falliti, & con- 21
cursum formātis in præiudicium creditorum nihil valeat, vt ex Scaccia *vbi proximè num.*331.& 445.Stracha & Gaito,locis relatis,& ex *singulari cons.*Burfati 119. *num.*27.& 28.*lib.*1. tenet Noguerol *allegatione* 7.*n.*24.vbi etiam cum Couarr. *lib.*7.*variar.cap.*11.*n* 4.Gutierrez *lib.*1.*pract. quæst.* 125.*num.*3.Florez de Mena.*lib.*1.*var. quæst.*6.§ 2. *num.*24. *ad finem* Giurba *decisione* 88. *num.*3. firmat generaliter quod recognitio scripturæ priuatæ facta per debitorem non præiudicat creditoribus.

Sed an debitor formando concursum,& bonis 22
cedendo amittat actiones aut dominium in bonis concessis videamus : & certè res est inter Iurisconsultos, & Doctores, (quantum saltim attinet ad actiones mouendas) difficillima,etenim textus *in l.item si vnus.*19.*ff de arbitris*, expressè determi- 23
nat,debitorem cedentem bonis suis actiones actiuas,& passiuas amisisse : verba textus sunt hæc: *Item si vnus ex litigatoribus bonis suis cedat*, Iulianus *lib.*4 *digestorum scribit*, *non esse cogendum arbitrum,sententiam dicere,cum nec agere, nec conueniri possit*:idipsum probatur *in l.*4. *ff.de cessione bonorum.*& per eadem iura idem decisum fuit in Capella Tholos.*quæst.*249.*& quæst.*136. Matthæus Brunus *in tract.de cessione bonorum. quæst.*17. affirmantes,quod qui bonis cessit,nec agere,nec conueniri posse,Thesaurus etiam *in decis.*201.*sub.n.*7. Bld.*d.l.si vnus in princip ff.de arbitris.*Ioan.de Platea *in* §.*fin instit.de actionibus.*Natta *cons.*440.*lib.*2. 24 & generaliter,quod cedens bonis careat actione ad agendum, videndus latissimè Guzman.*de euictionibus.quæst.*39.*à num.*131.*cum.seqq.* Ergo si debitor causans concursum, & bonis cedens dominium bonorum amisisse dicetur,cum ad ea actione careat, nec in eum dirigi ab alio potest, iam Dominus eorum non est, & à dominio per consequens ex facto suo cecidit.

Vrget difficultas ex hactenus dictis quoniam 25
hic debitor alienandi potestate priuatur,formato iam à se concursu,cùm sit dominij attributū liberè de re sua quemque disponere.*l.in re mandata C.mandati.*& ex definitione dominij hoc ipsum probatur,ergo per concursum & cessionē dominium amisisse,& proprietatem bonorum suorum, dicendum est.

Fulcitur vlterius,quia hoc verbum *cessio*,iuxta 26
suam propriam significationem,dominij translationem significat,cùm sit verbum, quod ex sua proprietate transitum iuris, vel actionis de vno in alium denotet, Vlpianus *in fragment.verbo, in iure cessio.*Brissonius *de verbis iuris.verb.cessio.* & ipse *in lib.selectar.cap.*7.Othomanus *verb.alienare. & leg.duodecim tabular.cap.*16.*tit.*19. Gueuara *in Topica Ciceronis* §.16 *num.*26. Cassanate. *cons.*10. *num.*4.Marius Giurba *decis* 24.*sub.num.*14.*ante finem*.vbi idem dicit de verbis *dedit,tradidit, dimisit,remisit,transtulit,consignauit,relaxauit*, *& restituit*,vt singula dominij translationem designent, post plurimorum Doctorum allegationem.Igitur videtur non hæsitandum,cedentem bonis in concursu creditorum, dominium eorum,ac proprietatem amittere ex facto suo, & voluntate propria.

Et potius comprobatur,quoniam fallitus, & 28
cedens bonis non potest bona sua alienare, provt abunde hactenus probatum est, at is qui alienare non potest nec actiones mouere,nec rem in iudicium deducere potest.textus *in l.ait Prætor.*§ *quid sit autem.ff.de iure deliberandi*,ibi : *est etenim absurdum, ei cui alienatio interdicitur, permitti actiones exercere.*Phebus *decis.*62.*n.*5.Iacob.Cancer.*variar. resol.*2.*p.c.*16.*n.*104. Doctor Perez Delata *in tr.de vita homin cap.*28.*num.*31.& 32. reddentes rationem,ne talis prohibitus alienare,dolosè, & fraudulenter colludendo permittat contra se ferri sententiam,& foret alia via admittere,quod vna sibi prohibetur, & facilè ei foret, hac cautela fraudare suos creditores.

Contrarium tamen verius dicendum, & tenen- 29
dum,immo debitorem causantem concursum, & bonis cedentem,nec actiones actiuas,vel passiuas amisisse,sed ei,& in eum dirigi & liberè exerceri, & agi posse;ac si non cessisset, & per consequens, 30
nec dominium, aut proprietatem bonorum suorum interim pendente iudicio concursus,& quousque cum effectu iuxta sententiam graduationis bona sua,vel distrahantur,vt ex pretio creditoribus satisfiat,vel inter eosdem, iuxta debiti mensurā diuidantur,distribuantur,& finaliter adiudicentur Iudicis sententia & determinatione finali.

Moueor ad sic sentiendum per textum singu- 31
larem,& vnicum,in *l is qui bonis.*3 *ff.de cessione bonorum.*qui vtramque conclusionem probat;nempe interim debitorem cedentem dominio,& proprietate suorum bonorum non carere, nec actionibus ad ea competentibus.text. verba sic se habent. *Is qui bonis cessit ante rerum venditionem,vtique bonis suis non caret,quare si paratus sit se defendere,bona eius non vaneunt.*textus etiam *in l.quem pœnitet bonis cessisse potest defendendo se consequi,ne eius bona vaneant ff eodem tit.*

Concordat *l.*2.*tit.*15.*part.*5. vbi, *perosi el de-* 32
cedor, que huui esse asi de samparado losuio, dyese antes que fuessen vendidos todos sus bienes, que los querca cobrar para façer paga a sus deudores, o para defender se luego con derecho contra ellos,esfonce non deben vender ninguna cossa de lo sujo, ante decimos, que debe ser oido. & in terminis, † 33
quod debitor cedens bonis, non definat esse dominus ante illorum distractionem,tenent ex *d. l.*3.*ibid.* Bart. & Angelus, & ex *l* 2.*C.eodem tit.de cessione bonorum.*Bart.Salicet. & Castrens.& *ibid.*

Capella

Capella Tholosa. *quæst.* 134. Matthæus Brunus *de cessione bonorum*, *quæst.* 15. *principali per totam.* Iacob. Cancer. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 50. Idem probant Petrus Gregorius *in Syntagma iuris, lib.* 22 *cap.* 11. *num.* 2. *part.* 3. Vuesembecius *in paratitlis, d. l. is qui bonis, n.* 6. Gasparus Mansinus *in patrocinio debitor. decade* 2. *quæst.* 9. *n.* 60.

34 Cuius rei, & textus ratio est, quoniam in hoc iudicio concursus, cessio facta per debitorem non est absoluta, nec talis, vt illico effectum sortitura sit; sed quædam permissio, & debitoris concursus, vt sua bona vel vēdātur, vel in solutum dētur creditoribus, non statim: sed postquam citati compareant, & iura sua deducentes in iudicium formatum vera esse ptobent, † & sic conditionaliter cessio fit creditoribus, iis nempe, qui verè tales se esse ostenderint, interim enim incerta est cessio, &

35

36 acquisitio creditoribus, † qui ius dominij ad ea bona prætēdere nó possunt, nisi ius quoddam personale ad hoc vt vendantur & ex pretio sibi satisfiat, iuxta text. formalem, *in l. Iuliæ.* 4. ibi. *Vt cessio bonorum admittatur, notum est, non tamen creditoribus sua authoritate dividere hæc bona, & iure dominij detineri, sed venditionis remedio, quatenus substantia patitur, indemnitati suæ consulere permissum est, C. qui bonis cedere possunt*, provt latiùs diximus supra *cap. antecedenti, à principio, & nam.* 10. *vers. eleganter tractauit*; & probatur *toto tit. ff. & C. de cessione bonorum.*

37 Sola enim administratio prohibetur debitori cedenti, imò, & ab ipsa se abstinet, & abdicat. Philip. Paschas. *de virib. part. potest.* 2. *part. cap.* 9. *sub num.* 97. ex qua inferri non potest ad priuationem dominij; sed imò vt suo nomine is qui bona administrat, exigat, colat, ex quo dominiū debitoris cedentis magis confirmatur; non enim illud alienandi ius, & facultas ad dominij perfectionem

38 necessaria est, † cum dominium perfectum absque alienandi facultate constare possit, vt inquit Baldus *in l. voluntas, n.* 10. *C. de fideicommiss.* sequitur Iaso *in l. si stipulatus fuero §.* 1. *num.* 7. *ff. de verborum obligationibus.* Et plura in idem adiicit Tiraquellus *de retractu conuentio §.* 2. *glossa* 1. *ex n.* 42. *vsque ad* 47. Molina *de primogen. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 12. *& à princ.*

39 Vt videmus in aliis omnibus curatoribus minoris, absentis, prodigi, & hæreditatis iacentis, de quibus latiùs *in cap. antecedenti*, quibus dominium rerum administratarum non quæritur, sed minoribus, prodigis, & omnino conseruatur, & suæ esse nullo modo desinunt, & signanter, quod in administratorem, non trāsit dominium rerum, probat post Rotæ decisiones Cencius *de censibus, quæst.* 67.

40 *sub num.* 20. *& n.* 31. immo plus dicit Guttierrez *de tutelis*, 3. *part. cap.* 7. *num.* 7. quod isti sequestri, & curatores bonorum non habentur loco domini nec eius personam repræsentant, sed habentur loco simplicium custodum, & gestorum per *l. ei apud l. licet*, *ff. depositi*, & per Doctor. Parisiens. quem allegat.

41 Nec in curiam, & senatum, sub cuius protectione bona debitoris sunt, & ipsemet submisit custodienda, vt latiùs probauimus suprà *cap.* 13 *à prin-*

42 *cipio*, & signanter *à num.* 10. *vers. eleganter tractauit*, &c. dominium subintrat, quia protectio, & submissio, non arguit dominium, vt latissimè probauimus *in tract. de supplicatione ad sanctiss.* 1. *p. cap.* 1 *à n.* 154. *cum seqq.*

43 Et huius dominij retentio penes debitorem pro-

batur per argumentum à sufficienti partium enumeratione: non acquiritur nec transit in creditores, ad quorum fauorem, & commodum destinatur cessio, non transit in administratorem, non transit in senatum, & curiam: ergo penes debitorem remanet, quia dominia rerum in suspenso esse 44
non possunt, nec sub incerto, latissimè Molina *de primogenitis, lib.* 1. *c.* 19. *à num.* 10. *& lib.* 1. *c.* 19. *per totum, l. fin. in fin. ff. commun. prædior, l. si ex duobus, §. sed & Marcellus, ff. de in diem adiectio.* Franch. Molinus, *de ritu nuptiar. lib.* 3. *quæst.* 17. *n.* 6. Fusarius *de substitut. quæst.* 318. *n.* 66.

Et quia, quando ius in alium ceditur, & trans- 45
fertur, interim dum ei non acquiritur, puta iuris impedimento, vel prohibitione: remanet penes transferentem, *l. nec vtilem, ff. ex quibus caus. maiores. l. cum quis*, §. 1. *ff. de solutionibus*, exornant latè Antonius Gomez *in l.* 45. *Tauri, n.* 24. Barbosa *de iure Ecclesiastico lib.* 1. *cap.* 39. §. 3. *à num.* 40. *& seqq.* Giurba *decis.* 63. *num.* 4. Castillo *de vsufructu, cap.* 69. *num.* 24. plura per Nos *de supplicatio. ad sanctiss.* 2. *part. cap.* 5. §. 4. *à num.* 18. *vsque ad n.* 21.

Et ita communiter obseruari quotidie videmus, 46
debitorem formato cōcursu, agere, & mouere omnes actiones reales, & personales, & contra eum ab aliis motas dirigi, & cum eo principaliter lites prosequi, & substantiari, imo, & ipsimet creditores vocati ad concursum in eum principaliter dirigunt actiones, & iura sua, quia ad hoc ipsum 47
citantur, vt pluries diximus *cap.* 1. *& seqq.* quam resolutionem veram firmat Marcus Anton. de Amatis *in decis.* 93. *per totam*, vbi ad partes disputat, & debitorem iudicio concursus à se causato 48
pendente, posse actiones mouere aduersus suos debitores affirmat, sequitur Philippus Paschalis *in tract. de viribus Patriæ potest.* 2. *par. cap.* 9. *n.* 57. cuius statim specialiter mentionem faciemus.

Hac tamen declaratione, aut quidquid debitor 49
ipse per hanc viam exegerit ab aliis, & consequutus fuerit, non tantum in sui vtilitatem conuertetur, sed ad commodum creditorum suorum, cum ad id ipsum actiones mouere debitori permittatur, itavt quidquid quæsierit in corpus bonorum concursus conferatur ad vtilitatem, & satisfactionem creditorum, in quo praxis nullum dubium recepit vnquam.

Nec huic veritissimæ, & constanti resolutioni ob- 50
stant argumenta in contrarium adducta, non primum de quo suprà *num.* 23. *& seqq. & ex d. l. item si vnus ff. de receptis arbitris*, quia procedit in ces- 51
sione facta cum effectu; & in datione in solutum, & traditione rei, vel iam venditæ, & traditæ emptori; quia tunc cum amiserit debitor dominium, per consequens actionem actiuam, & passiuam, quæ in emptorem, & transtatarium dirigi debent, & clarè colligitur ex eadem, *l. cum, l. sequenti*, distinguentibus inter bona iam cessa per debitorē, & postmodum quæsita; & generaliter procedit 52
in cessione per dationem in solutum, quæ transfert dominium regulariter in cessionarium, & procuratorem in rem propriam, manentibus actionibus directis penes cedentem inutilibus, tamen ad exercitium, provt videre est vsque ad refectionem per conclusiones, & limitationes apud Guzman *de euictionibus, cap.* 35. *à n.* 131. *cum multis sequentibus.*

Et ita singulariter etiam respondet ad *d. l. si vnus.* 53
Marcus Anton. Amato. *d. decis.* 93. & Paschas. *d.* 2.

part.cap. 9. num. 57. quos post hæc scripta vidimus, cui in hæc ille inquit: *& an cedens bonis possit actiones exercere contra suos debitores?* Vide
54 Mar. Anton Amato. *decis. 92. per totam. qui primo arguit, quod non per text in l. item si vnus, §. ex litigatoribus D. de receptis arbitris. Sed demum*
55 *concludit, quod si adhuc actus cessionis non est consummatus, & bona nondum sint vendita, nec occupata per creditores; dominium non desinitur auocatum à debitore cedente, & per consequens non prohibetur interim agere, & actione experiri contra eius debitores.* &c. vides, quanta consonantia nostræ considerationi, & resolutioni isti Doctores loquuntur.

56 Roboratur ex eo, nam *ex d.l.si vnus* æqualiter disponitur circa actiones actiuas,& passiuas, sed videmus pendente concursu debitorem contra se pati actiones motas à creditoribus,& ab aliis,qui ad bona à se possessa ius pretendunt:ergo pariter, & eodē modo ipse contra alios suas actiones mouere poterit,per argumentum à correlatiuis, & quia quando duo casus sunt æquiparati à iure
57 (provt in *d.l.si vnus.*)dispositum in vno,idem dispositum intelligitur & in alio,ad latè per Nos tradita *in tract.de retentio. Bullar. 2 p.cap.21.n.8.& cap.27.n 44.& cap.31.ex n.21.& seqq.*

58 Nec obstat secundum argumentum supra *n 25.* quia non est concludens,nec applicabile:debitori cautanti concursum. prohibetur alienatio, ergo
59 caret dominio: videmus enim in maioratus possessore cui rerum prohibita est alienatio,&tamen dominium habet integrum in rebus maioratus,ad latè tradita per Molinam *de primogen. l. 1.cap.19. & num. 10.*& eius additio ibidem. *& lib.3 cap.10. num.6.& lib.1.cap.19. num. 4. & per totum.* quibus in locis varias applicat similes doctrinas,plurimos laudat Doctores, Giurba *decis.79.à n.37.& sequentibus.* Gutierrez *lib. 2. practic. quæst. 17.n.2. & lib.3.quæst.89.num 7.* post Gregor. Lopez, Peralt. Gomez, Couarr, Pinellum, Velasquez de Auendan. Pelaez à Mieres,& Padillam.Barbo'a *in*
60 *l.diuortio. 1. p. num.6. ff. soluto matrimonio.* Castillo *de vsufructu. cap. 4. num. 3.* Idem videmus in pupillo,furioso, & prodigo, quibus licet alienatio prohibita sit, dominium tamen detinent, ex integris titulis.

61 Nec obstat tertium,de quo supra *num. 26.* de significatione verbi *cessio*, quod sit translatiuum dominij, cui facilis patet responsio ex iam dictis, & ex Doctoribus in argumento citatis,vt sit verum;quando sequuta fuit *cessio*,&c.quia tunc magis adaptari dicunt Doctores,ad dominij translationem,quam ad dationem in pignus, vt & latius videre est supra *cap.10.à n.3.& inferius ibidem a n. 18.vers.videsigitur quam.* &c.

62 Nec obstat vltimum de textu in *l. ait Prætor.§. quid sit autem. ff. de iure deliberandi.* de qua supra *num. 28. vers fortius comprobatur.* quia procedit vbi absolutè prohibetur alienatio:non tamē quādo causatiuè,&respectiuè ad fauorem tantum alicuius,vt in nostro casu,in quo debitori concursū
63 formāti inter suos creditores non prohibetur bonorum suorum administratio, nec alienatio nisi intuitu,respectu,&fauore creditorum,atque ideo quando actionum commotio vergit in fauorem,& vtilitatem,atque commodum eorum; prohibitio cessat ex doctrina gloss. & DD. *in l. quoniam in prioribus. C.de inofficioso tit.* Angelus *in l. fin. ff. de petitione hæreditatis*, & est textus *in l. filiis matrem C.de inofficioso tit. l. cum ex filio*, & ibi Bar. & omnes *D.de vulgari.* cùm latè traditis à Suarez *in d. l.quoniam. fallentia. 1. in princip. & num. 5. glossa in auth. vt licet matri. & Aniæ. verb. participium.* sequutam à Iacobo de Bellouiso *ibidem.* Angelus. Idem Angelus *in auth. excipitur. C. de bonis quæ liberis.* Bald. *in l. filiæ. in fin. C. familiæ erciscund.* Boërius *decis.* 194. *num. 2. &* 6. & alij per Guald. *de arte testam. tit.6.cautela* 16. & ex pluribus, quos referunt Costa *in §. & quid si tantum. 5.p. num.*90. Menchaca *de succes.creatio.lib.1.§.10. ex num.*234. Caldas Pereira *in l.si curatorem.C.de in integrum.restitutio. verb.læsis. num.*146. conducunt plurimæ similes doctrinæ cumulatę per Doctor. Perez Delara *de vita hominis. cap.* 28. *ex num.26.cum multis seqq.* videndus:†etenim quid- 64
quid exigit debitor à suis debitoribus,vel recuperat de bonis sibi pertinentibus,ab alio detētis,vergere in vtilitatem suorum creditorum,non est dubium, cum omnia subintret in corpus concursus vt ex eis ipsi cōmodius creditores satisfiant,quod non obscurè colligitur ex doctrina tenentiū indistinctè debitorem cedentem bonis non posse mouere actiones directas penes se remanentes tanquam inutiles,vt supra *ex n.22.cum seqq.*qui tamē dicunt, posse creditores denunciare debitoribus cedentis, ne soluant debitori suo etiam post rem iudicatam ante exactionem actualem, & rei iudicatæ executionem, provt plures refert Alexand. Trentacinq.*variar.resol.lib.3.resolut.27.de resolut. n.12.* ergo iam supponunt duo præcisè: primum quod ad agendum habet actionem,quasi careret debitor cedens,quocumque tempore possent creditores impugnare rem iudicatam,siue ante,siue post executionem:secundum quod hæc actionum interdictio quoad vsum solum tendit in fauorem creditorum,ne agēdo debitor in iudicio colludat, siue exactum consumat,&dissperdat in eorum detrimentum; at palam,& bona fide,atque cùm creditorum interuentu(quorum interest assistere litimotæ à debitore,vel in debitorem,& cùm eis simul tractandæ,vt in *cap.antecedenti 13.num.53.& 3.p.cap.13.num.57.*)& ad hunc effectum,vt in vtilitatem creditorū credita exacta conuertantur,& in corpus concursus reponantur;non possunt impedire debitori cedenti bonis actionum suarum exercitium,aliàs exactionis dilatio ipsi,&creditoribus causaret detrimentum, quod foret inciuile & absurdum.

Non enim adquirere prohibetur is,cui suorum 65
bonorum administratio prohibita est, textus est singularis *in l. is cui bonis interdictum est,stipulando sibi acquirere, tradere verò non potest, vel promittendo obligari; & ideo nec fideiussor pro eo intervenire poterit: sicuti nec pro furioso. 6. ff.de verborum obligationibus.*

Et contractus prohibitus fauore alicuius potest 66
fieri,si ei vtilis sit,provt ex iuribus &Doctoribus, probat Molina *de primogen.lib.4.cap.4. num.* 4. latissimè plurimos inferens tenet Matienzo.*in l. 2. tit. 13. glossa 1.ex num. 13. & seqq. lib.4.recopilatio.* Idem etiam est in iis quibus prohibetur alie- 67
natio absque solemnitatibus,vt alienatio absque ea sustineatur,si sit vtilis personę prohibitæ,plurima, & singularia iura, atque Doctores congerit Castillo. *controuersiar. tom. 4. cap. 61. ex num.22.* omnino videndus qui omnes loquuntur in minore, Ecclesia, muliere vxorata, & maiotatu.

Sed

68 Sed esto, quod nec actiones, nec dominium debitor causans concursum amittit: an saltim possessionem suorum bonorum amittere dicatur, & in creditores, vel administratorem trasluliſſe, res est summæ difficultatis, quantum ad creditores vera
69 est resolutio, quod bona cõcursus possidere creditores non dicantur; cum licet ad eorum commodum, & vtilitatem dimittat, & consignet debitor omnia bona sua, hoc tamen non fit, vt illis tradãtur, sed vt ex illis soluantur, vel in solutum dentur post sententiam graduationis, non tamen interim bona eisdem traduntur, sed pro eorum securitate deponuntur, & sequestrantur; immo licet eisdem statim traderentur; adhuc lite concursus pendente, iure creditoris possiderent, & haberent
70 in pignus non sibi, nec iure proprio; sed nomine debitoris qui verè dominus est, & possessor rei pignoratæ traditæ creditori, *l. si dominium, C. de pignoribus, l. si fructus depositus*, 22. §. 1 *ff. de noxalibus*, textus *in l.* 1. §. *per seruum, el* 2. *ff. de acquirenda possess.* quod & plurimi exornant Doctores, citati suprà *c.* 11. *à n.* 14. *vers. & quod creditor, qui rem*, &c. ideo certissimum est, quod respectu creditorum qui nullo modo rerum pignoratarum possessionem propriam habent, nec sibi possidebant; debitor non amittit possessionem intuitu concursus à se causati.

71 Difficultas tamen, & non leuis versatur circa administratorem, in quem bona debitoris deponuntur à iudice, & sequestrantur de voluntate, & concursu debitoris illis cedentis, supponendo, quod in iure promiscue sequestrum appellatur depositum iudiciale, & per plura iura notat D. Pichard. *in §. præterea, ex num.* 27. *instit. quibus modis recontrar. obligatio.* & probatur *in l. licet, §. rei depositæ. ff. depositi, & in l. interesse puto ff. de acquirend. possess. cap. examinata. de iudiciis, cap.* 1. *&* 2. *de sequestratione, possess. & fruct.* & est videre ex iis, quæ Hermosilla *ad d. l.* 2. *tit.* 3. *glossa* 1. *n.* 9. *part.* 5. *& n.* 7. *tom.* 2. *fol.* 180.

72 Sed an in sequestrum transeat possessio rei sequestratæ: illa est communis inter omnes distinctio, inter sequestrum voluntarium hoc est, quod fit ex partium voluntate, & cõsensu, vt tunc in se-
73 questrum, apud quem res deponitur, possessio trãseat; iuxta textum *in l licet, §. rei depositæ. ff. depositi*, ibi. *Rei depositæ proprietas apud deponentem manet, sed & possessio nisi apud sequestrum deposita sit,* (quæ vltima verba non ad rem ipsam, sed ad verbum possessio, quod immediatè præcessit referri debent;) *nam tunc demum sequester possidet, id enim agitur ea depositione, vt neutrius possessioni id tempus proderet,* (id est prosit,) quia habuit animum dimittendi, & in sequestrum transferendi.

74 At quando sequestrum est necessarium, hoc est cogente iudice, non transeat possessio in sequestrem, apud quem iudex deponi iubet, sed penes deponentem remanet, nisi euidens si animus, eam simul dimittendi; quo casu procedit *l. interesse puto, qua mente apud sequestrum res deponatur; nam si dimittendæ possessionis causa hoc apertè fuerit approbatum, ad vsucapionem possessio eius partibus non procederet, at si custodiæ causa deponatur, ad vsucapionem eam possessionem procedere constat.* Atque adeò vtrumque distinctionis membrum probatur apertè *d. l. licet, §. rei depositæ.* Sicut hæc duo iura communiter conciliant plures Doctores relati à Castillo *controuers. lib.* 3. *cap.* 16. *à num.* 15. *cum seqq.* (à quo tamen caue qui extra communem alium, & sonum intellectum iuris regulis repugnantem attribuit late Amador Rodriguez *de priuileg. credito.* 1. *part. artic.* 6. *à num.* 9. *cum seqq.* Doctor Pichard. *in §. præterea. instit. quibus modis re contrab. obligat.* Menochius *de retinend. possessione, remedio* 3. *a num.* 86. Carrocius *de sequestro, part.* 1 *quæst.* 4. *à num.* 2. Gamma *decis.* 277. *num.* 3. *& decis.* 331. *num.* 3. Azeuedius *ad rubricam tit.* 12. *num.* 7. *cum seqq. lib.* 4. *recopilationis.* Caldas Pereira *quæstionum forens. lib.* 1. *quæst.* 21. *num.* 3. plures alios hanc sequentes distinctionẽ referens sequitur Augustin. Barbosa *de iure Ecclesiastico, l.* 3. *cap.* 12. *à num.* 233. *cum seqq.* quos omnes consule pro latiori articuli cognitione; de hac quæstione per varias distinctiones videbis suprà *c.* 11. *§ vnic. ex n.* 27. *cum multis seqq. vers. quibus suppositis non obstant,* &c. vbi per plura resoluimus administratorem concursus non possidere.

Ex qua resolutione sequi videtur, quod in ad- 75
ministratorem sequestrum, & depositarium bonorum concursus, omnis transeat possessio, cum sua propria voluntate cedendo bonis à se abdicat debitor, & non cogente iudice, nec iubente, ipse deponat, ex quo sequestrum, & depositum voluntarium dicitur ex iuribus, & Doctoribus citatis.

Sed nihilominus contrarium verius est, immo 76
ipsum debitorem retinere possessionem, sicut & proprietatem bonorum suorum concursus; nec in administratorem transire, tum quia ipse debitor, nihil expresse de deponenda possessione dicit, vt 77
iura requirunt, vt transeat in sequestrum, sed solum ad custodiam dimittit res, & eius administrationem, quæ sola transit in administratorem, nec actus ad aliud destinatur, nisi, vt eis venditis satisfiant creditores, nec super ipsis bonis, nec in possessione, aut proprietate lis vertitur, vt superius diximus. *Et ideo † consensus, & voluntas, quæ inducitur ex facto aliquius; non extenditur vltra id,* 78
quod de necessitate inducitur ex ipso facto, Nos *de supplicatione ad sanctiss.* 2. *part. cap.* 13. *num.* 75. Et semper, quod ad solam custodiam fit sequestrum, & depositum; in sequestrem non transit possessio, vt ex Bart. *in d. l. interesse, n* 1. Rebuffo *in* 79
constit Gallic. 3. *tom. tit. de sequestro, num.* 19. Carrocio *de sequestro*, 1. *part. quæst.* 14. *num.* 11. tenet Hermosilla *ad l.* 51. *tit.* 3. *part.* 5. *glossa* 4. *num.* 7. & est expressa pro hac limitatione *d. l. interesse puto, in fine.*

Nec ex eo, quod sua debitoris voluntate etiam 80
expressa sequestratio fiat, desinit esse præcisa, & necessaria, cum statim, quod formetur concursus, sequestrum apponitur iudicis officio, & ad id 81
astringitur debitor, & sufficit posse quem compelli ad actum, vt dicatur inuoluntarius, etiamsi sine actuali compulsione fecerit, vt per Innocent. & Abbat. *in c. cum in iure de officio delegati*, tenet Auferit *in decis. Tholosa quæst.* 43. *requisitus*, Rebuffus *in* 82
commentar. 2. *part. tit. de lit. inquisitor.* Glossa 3. *num.* 10. Nos *in commentar. de Regia protectio.* 3. *part. cap.* 17. *à num.* 64. *l.* 3. §. *qui armati. ff. de vi, & vi armata*, ibi *Sufficit enim terror armorum, vt videatur armis deiecisse*, Intelligi nè Nos *in commentar. de supplicat. ad sanctiss.* 1. *part. cap.* 16. *à num* 13. *& seqq.* & actus ex necessitate factus, non inducit consensum, plures per Mieres *de maioratu* 4. *part quæst.* 26. *num* 27.

Et quia licet sequestrum, & administrationis 83
dimissio, & abdicatio sit de essentia, & natura intrinseca iudicij concursus, & legis ipsius præcisa,

hæc tamen solum tendit ad custodiam, & admi-
84 nistrationem bonorum,& ad hoc limitata,vt sæpè diximus. Igitur debitor concursum formans solùm ligatur legibus eiusdem actus, & non vltra, Ruinus *cons.*86.*n.*16.*& cons.*145 *n.*9.*lib.*3. Cravet. *cons.*75 *n.*5.*lib.* 1. *& cum aliis* Surdus *cons.*42. *n.*6.*lib.*1.Cencius *de censibus. quæst.*109. *n.*29.ergo debitoris consensus restringi debet ad naturam & leges actus, quem gerit,non vltra.

85 Nec quod quis facit,ad quod iuris dispositione cogitur præcisè;sponte,& voluntariè fecisse dicetur, sed coactè, Aldobrandinus. *cons.* 15. *num.* 7. & *cons.*70.*num.*122.Peregrin.*cons.*12 *num.*19. *vol.* 2. Menochius *cons.*415.*n.*18. Tiraquel. *lib.*1. *retract.* §. 1. *glossa* 14. *num.* 11. *& lib.*2. §.3 *glossa* 1.§. 12. Negusant. *de pignor.memb.*1.*p.*5.*sup. num.* 44. Pinet. *in l.*2.*cap.* 3. *num.* 13. *C. de rescindenda venditione.* Surdus *de alimentis.tit.*8.*quæst.* 42. *num.* 53. & 24. Giurba *decis.*79.*n.*18.

86 Qui enim sponte fecit id,ad quod cogi poterat, dicitur compulsus fecisse,quasi paria sint, facere coacte, vel metu coactionis, qui sciebat se cogi posse,*l.*1 *versiss. D quod falso tutore,authore*,ibi comprobat Bald.Bar.*in l.creditor. vers* 3.*quæro.D.de solutionibus.*Abbas *in cons.*60.*n.*4.*l.*1. Decius *cons.*25. *colum.*3.*vers & ibidem in ista quæstione.*late Felinus *in cap. cum. M. Ferrariensn.*21.*de constitutionibus.* Ioannes Antonius Magillius *in tract. de evictionib.quæst.* 28.*num.*7. Gaspar Rodrig.*de creditoribus lib.*2.*quæst.*16.*num.*44 *ad fin.*

87 Tum etiam,quia actus gestus ex necessitate iuris, & iudicij non nocet gerenti, cui deficit consensus,& voluntas, latiss.mè Tiraquel.*de retract. lignag.*§. 1. *glossa* 18. *à num.* 39. *& seqq.* & iterum §. 29. *glossa* 2. *num.* 2 Hinc actus gestus iuris necessitate non inducit consensum,latissimè Ripol. *variar.resolut. cap.* 2. *de recusation. à num.*95. *cum multis seqq.*plura etiam per Mierez *de maioratu.* 4. *p.quæst.*26.*num.*27.Scaccia *de appellationibus q.*17.
88 *limit.*2.*num.*41.*&* 36 ergo cum in debitore deficiat animus,consensus,& voluntas dimittendi,& transferendi possessionem, nullatenus adquiritur administratori, qui dumtaxat datus est ad custodiam,exactionem,locationes,& solutionem.

89 Quod & ab effectibus deduci potest, quoniam si possessio bonorum concursus in administratorem trãsiret,posset iurisdictionem exercere, iudices nominare,& rectores populorum;qui sequestrantur,ac etiam præsentare ad beneficia vacantia iuris patronatus, annexi villis,& castris,seu fortalitiis sequestratis. Ex multis Doctoribus satis per Barbos.*de iure Ecclesiastico.l.*3.*c.*12 *à n.*123.*&*
90 *sequentibus.* horum tamen nihil transit in sequestrum,&administratorem concursus,nec vnquam exercere prætendit, sed horum ius honorificum, dominium, possessio & exercitium remanet integre penes ipsos dominos, debitores formantes concursum inter creditores,provt quotidie experimur sine vlla contradictione,cùm administrator non possideat ad latè tradita per Barbosam *loco cit.*quod indubiè tenendum est firmiter.

91 Sed hoc fallit in administratore, & curatore hæreditati iacenti dato, de quo superiùs *cap.* 13. *post principium.n.*3.*&* 4. qui potest præsentare ad beneficium vacans,cuius patronatus adhæret hæreditati. Viuianus *de iure Patronatus. lib.* 4.*cap.* 5. *num* 6.*& lib.*12.*cap.*9.*num.* 44. qui alios allegat, & post Campanil.& Ricium,Barbosa *de iure Ecclesiastico.lib.*3.*cap.*12.*n.*130.

Quoad vltimum,an debitor,qui pendente con- 92
cursu,à se formato, & administratore dato puniri possit criminaliter,si se vlterius ingerat in administrationem bonorum, semel dimissam, & abdicatam, locando fundos,& domus, exigendo debita, & fructus, seu pensiones; affirmatiuè dicendum est,non enim leue delictum,fraudem,dolum proximum stellionatui,& falsitati committit, tũ vio- 93
lando sequestrum,à Senatu, & iustitiæ ministris oppositum, in contemptum, & dedecus eorum.

Quod grauiter punitur in iure,Mohedanus *de-* 94
*cis.*2.*de sequestrat. possess. & fructuum.* Petrus Gregorius Tholosan. *de beneficijs. cap.*25.*n.* 14. Pauinus *de offic. & potest. capituli. prælud.* 7. *num.* 10. *vers*11. Hieron. Gonzalez *in regula de mensibus & alternatio.glossa* 15.*num.* 59. Lancellot.Robert. *de attentat.*3.*p.cap.*28.*num* 145. dicentes, violantem sequestrum appositum puniri pœna priuationis beneficij ipso iure.

Nam posit impositum decretum prohibitiuum 95
sequestri, parti non licet ingredi, nec attingere bona sequestrata tradunt Iason.*in l.si super possessione.n.*7.*C de transactio.*Menoch.*in præludiis de recuperand. possess. num.* 24. Bald. *in l.nullus. num.* 2. *C. de summa Trinit.* Felin. in *cap. cum super n.*11. *de re iudicata.* Bellamer.*decis.* 92. Rota *decis.*5. *de restitut.spoliat. in nouis.decis*10. *vt lite pendente.* Lancellotus *de attentatis, cap.*31.*de pœnis attentato. num.* 51. *&* 67. D. Paz. *de tenuta. cap.* 10. *num fin.*

Tum; quia bona destinata creditorum solutio- 96
nibus, & à debitore ad idipsum dimissa, & cassa, quasi furtiuè subtrahi contra creditorum voluntatem fidem eis præstitam frangendo,qui tuti authoritate & protectione senatus, in cuius manibus bona concursus apposita sunt,vel potius deposita ad securitatem ipsorum; sub fide publica decepti reperiuntur contra tot iuris dispositiones. *l. Imperatorem.ff.de hæredibus instituend.* ibi:*nec enim calumniæ facultatem ex principali maiestate capi oportet*, &c. nec enim hoc beneficium cessionis,& 97
concursus concessum à iure pro miseris debitoribus subleuandi,debet esse captiosum,& vinculum iniquitatis *l. Paulus* 8. ibi:*Prætor enim beneficium suum nemini vult esse captiosum ff.de Prætori.stipulatio l.* 1. *C. de his.qui veni. ætatis impetra.* nec remedium ad præsidium innocentium inuentum debet esse vinculum iniquitatis. *C. sustectum. de appellationibus.*

Tum quia dolosè decipit,& fraudat secum con- 98
trahentes, putantes personam esse legitimam ad contrahendum,& exigendum,cuius dolus refunditur in damnum soluentium ei, minus legitimæ personæ, & ideo iterum idipsum ab eis exigitur, tum quia est species stellionatus,dum bona, vt libera locet, cum aliis sint destinata,& sequestri vinculo affecta.

Pœna enim stellionatus genericè habet locum 99
in quolibet actu gesto, in quo quis dolum commisit in alterius præiudicium,& pœna arbitraria punitur,abundè differit Prosper Farinacius *de delictis.tom.*1.*quæst.*19.*à n.*33.*cum multis seqq.* & signanter *à num.*35.*qui num.*37.eleganter dicit,quod
100 quando materia contractus est ordinata potius ad crimen,seu dolum committendum,quam ad nulliter contrahendum : tunc semper ex eo contractu agitur criminaliter ad pœnam stellionatus:vbi etiam *à n.* 35. quod dolus de per se est delictum criminaliter puniendum.

Atque

Atque ita Senatus seuerè punire solet audaciam tantum debitoris, qui se inserit in administrationem, aut alienationem bonorum concursus, prout, dum haec scribo, carceribus detentum habet quemdam nobilem virum, qui de hoc crimine accusatus fuit per creditores.

CAPVT X V.

Administrator ad bona concursus semel nominatus interim legitimè remotus, vel sua sponte facta, & admissa dimissione, vel alio accedente, qui meliorem conditionem attulerit; an & quando nominandi facultas ad Præsidem Cancellariæ libera vel præcisa devoluatur.

SVMMARIVM.

Curator inuitus nisi ex magna necessitate, nullus creari potest. num. 1.

Administrator, qui semel bona concursus in sequestrum, aut depositum admisit, nisi causa superueniente iudicis authoritate approbata, officium dimittere non potest. num. 2.

Administrator munus administrationis assumendo, quasi contrahit. num. 3. remissiuè.

Sequestrum, & depositum acceptare quilibet cogi potest nisi habeat legitimam causam se excusandi. num. 4.

Administrator semel electus ad bonorum concursus administrationem, non potest ab eo munere, nisi iusta intercueniente causa inueri. num. 5.

Iustæ causæ quæ sint ad remouendum administratorem iudicis arbitrio relinquuntur. n. 6.

Administratoris nominandi facultas, priuatiuè penes Præsidem Cancellariæ residet. n. 7. & quid quando vacat videndum. seqq.

Si administrator anteaquam exerceat munus, mortuus est, vel dimittit officium, vel non inuenit fideiussores, cum tunc noua non detur vacatio, ad Præsidem deuoluitur administratoris electio num 8.

Per solam nominationem sine exercitio non acquiritur ius in re, sed ius ad rem tantum. n. 9.

Per mortem vel dimissionem habentis ius ad rem, non dicitur esse vacua de nouo vacare, sed priorem vacantem conseruari. n. 10.

Si administrator, iusta intercueniente causa administratione priuetur, vel ipse cum causa a Senatoribus probata eam dimiserit, ad Præsidem nominatio pertinet. n. 11.

Facta administratoris nominatione, si tertius comparet administrationem appetens, & meliorem conditionem offerens, in contradictorio iudicio vincat, electio præcisa ad Præsidem deuoluitur. n. 12.

Prælatus, qui liberè alicui contulit beneficium si alius per sententiam euicerit illud, tenetur præcisè beneficium vincenti conferre. n. 13.

Prælatus, certæ personæ vocatæ, vel ex certo genere personarum tenetur beneficium conferre, cum non sit collatio libera num. 14.

De beneficijs Ecclesiasticis ad officia temporalia, & contra valet argumentum: quando non est contrarium in iure dispositum. num. 15.

Præses Cancellariæ præcisè tenetur expedire titulum administrationis ei qui in contradictorio iudicio omnes administrationis ejecit n 16.

Nominandi administratorem ad bona concursus qui potest semper consensum omnium creditorum, vel maioris partis legitimè tenetur n. 17.

Administratio non datur debitori ipsi, vel vni creditorum, offerentibus grato administrare in omnibus specialiter citatis, ac omnibus vel eorum maiori parte expressè consentientibus n. 18.

VÆRITVR, *an inuitus curator* 1
fieri potest? Cassius scribit neminem inuitum cogendum fieri bonarum curatorem, quod verius est, voluntarius itaque quærendus est, nisi ex magna necessitate, & Imperatoris arbitrio hoc procedat, vt inuitus curator creetur verba sūt Vlpiani *in l. 2. § quæritur, ff. de curatore bonis dando*, cōcordat *l. in cuius C. de bonis authoritate iud. possidēd. l. filius familias ff. de peculatoribus*, & Glossa *verb. necessitate*, inquit, compellendam administratorem bonis nominatus, si voluntarius deficit, ne bona destruantur, & dissipentur, vt statim dicemus.

Tamen administrator qui semel bona concursus 2
in sequestrum, aut depositum acceptauit; non potest sponte sua officium dimittere, & deponere, nisi iusta causa superueniente allegata, & iudicis authoritate interueniente, probant per *l. fin. §. sin autem, vers. per suam interlocutoriam. C. de bonis authorit. iudicis possidendis.* Bart. *in l. si velit.* Iason. *in l. si fideiussor. 7. §. fin. num. 4. & 5 ff. qui satisdare cogantur.* Bald. *in rubric. de posiiti.* Curtius *in l. vnic. C. de sequestratio. pecun.* Cardin. *in Clem. 1. q. 21. de sequestratio. possess. & fructus.* Matthias Collerius *de processibus executiui, cap. 11. part. 3. n. 9.* Tiraquellus *de retract. conuentio. §. 4. glossa 7. num. 5.* Carrocius *de sequestro 1 part. quæst. 35. quæst. principali*, Hermosilla *in l. 11. tit. 3 part. 5. glossa 6. a principio, tom 1. fol. 191.* Pater Molina *de iust & iure, tract. 2. disput. 522. ad finem.* Alexand. Trentacinq. *variar. resolut lib. 3. resolut. 12. de solution. sub n. C. vers. tertio modo fit ad petitionem sequestri, & c fol. 103.* Gratianus *discept forens. cap. 327. num. 29.* reddentes rationem 3
quia dictum munus assumendo, contrahere, Nos *in nostris commentarijs, de Regia protectione 2. part. cap. 16. n. 69.* per textum *in l. ei apud quem § fin. ff. depositi.*

Et quamvis sequestrum acceptare quemlibet 4
cogi posse iuxta Baldi doctrinam *in l. 1. in fin. ff. vbi pupil. educari debet.* Curtius Iunior. *in l. 1. C. de prohibita sequestratione pecuniæ, quæst. 2.* Petrus Gregorius *synt. iur. lib. 23. cap. 3. num. 30.* Tiraquellus *de retractu, 2. part. §. 4. glossa 7. num. 4. in fin.* Carrocius *in tract. de sequestro. 1. part. 4. q. 6 q princip. 10.* Ioseph Ludouicus *decis. 5. num. 8.* Baëza *de decima tutor. cap. 10. num. 23.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 10. quæst. 6. lib. 3. ordinam.* tamen id debet intelligi, deficiente causa legitima excusandi, quia tunc indistinctè cogendus erit acceptare sequestrum, & depositum, vt expressè limitant Azeuedius *in l. 1 tit. 12. lib. 4. recopilatio num 15.* Gutierrez *de tutelis, lib 3. cap 7. num. 6.* Hermosilla *in d. l. 2. d. glossa 6. n. 1.* & probatur *in d. l. 2. § quæritur ff. de curatore bonis dando*, supra citato *n. 1.* quæ iuxta hanc distinctionem intelligenda erit.

5 Ita pariter administrator semel electus ad bonorum concursus administrationem, non potest, nec solet mutari, nec ab eo munere amoueri sine iusta & legitima causa. Late probant Petrus Surdus *in cons.* 411. *in fin.* Gratianus *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 167. *num.* 28. Nos *de regia protect. one. 2. p. c.* 16. *num.* 68.

6 Quæ autem iustæ causæ sint, ex quibus Iudex moueri debet, ad remouendum ab administratione eius iusto arbitrio relinquuntur, argumento *l.* 3. §. *si tutor. ff. de excusationibus tutorum.* ibi: *generaliter, si qua iusta causa.* late Paulus Montanus *in tr. de tutore & curatore. cap.* 26. *à princip.* & per regulas sequentes *eiusdem cap.* vbi sigillatim scribit causas legitimas, ad remouendum administratorem à munere administrationis, & quando officialis officij administratione priuari, aut remoueri debet, vide multa per Marium Giurbam *in cons.* 44. *n.* 4. 14. & 15.

7 His suppositis, quid dicendum, quando vacet munus administratoris iam nominati, an ad aulam Senatus, in qualis concursus pendet, an ad dominum Præsidem eiusdem Senatus, & cancellarię deuoluatur alium eligendi facultas, certum est enim apud Nos, quod nominatio administratorum ad dominum Præsidem priuatiuè pertinet regulariter, provt expresse cauetur in schedula Regia quam ad litteram adduximus supra *c.* 13. *n.* 59. quæ de hoc stylo, & praxi testatur: quid igitur in dubio proposito, quando semel nominauit, & vacauit munus dicendum erit, tres casus distinguendi sunt ad certam cognitionem.

8 Primus est, quando administrator nominatus à D. Præside, antequam exerceret munus, vel mortuus, vel dimittit officium, vel fideiussiones non inuenit, nec præstitit, & ad D. Præsidem deuoluitur iterum facultas alium nominandi, quia vacat, vt prius, nec administrationis nouę tunc datur va-
9 catio, sed eadem est cum prima, quia per nominationem, sine exercitio non adquiritur ius in re in
10 officio, sed ius ad rem duntaxat, † & per mortem, vel dimissionẽ habentis ius ad rem, non vacat officium, sed continuatur prior vacatura, quæ adhuc extincta non est, ita latissimè videre est per Hieronymum Gonzalez. *in regula de mensi. & alternati, glossa* 15. §. 2. *à n.* 1. *& seqq. & per totum* §. abunde etiam per Nicol. Garciam. *de beneficiis. 4. p. c.* 3. *à* 6. *cum seqq & num.* 22. *& à n.* 41.

11 Secundus casus est, quando administrator priuatur administratione, ex aliqua iusta causa, quæ talis apparuit Senatoribus, coram quibus lis concursus pendet, vel aliter ipse administrator iustã causam deduxit coram Senatoribus prædictis ad dimittendam administrationem, & fuit admissa, iuxta superiora in præmissis *huius cap.* proposita: & tunc noua datur vacatio, quæ simul deuoluitur ad illum qui ius nominandi habet, & sic ad Dominum Præsidem cancellariæ, vt probant Gonzalez, & Garcia *in locis cit.* & iterum idem Garcia *d. 4. p. c.* 2. *à princ.* quia est noua vacatio, & sic nõ pertinet ad Senatores illius aulæ, in qua pendet lis creditorum.

12 Tertius casus erit, quando inter administratorem iam nominatum, & alium contenditur super ipsa administratione, ad quem debeat pertinere, & pro alio ex iis declarãt Senatores, ad vnum pertinere, vel quando etiam iam exercente administratore nominato, tertius accedat meliorem cõditionem afferẽs, puta quod vult administrare, vel cum minore salario, vel fortè absque eo, vel quod vult assistere in curia, vel in ea apponere personã, quæ suo nomine soluat creditoribus, vt istis facilis sit, cùm si negociatio ad cuitandas molestias, iuxta latè tradita suprà *c.* 13. *à num.* 56. *vers. ex eadem ratione Senatus*, &c. cui prætentioni, vel assistunt creditores, vel eorum maior pars, vel non resistunt, nec citati contradicunt suum commodum, & vtilitatem agnoscẽtes; & tunc si Senatores causa cognita, ad quos cognitio præcisè pertinet, declarent, priorem remouendum, & secundum admittendum, isti præcisè per D. Præsidem facienda est collatio, & titulus dandus, nec potest alium nominare, ad sui libitum, & arbitrium, quia mediante iustitia, nominatio ad eum non deuoluitur libera, sed præcisa, & taxata, seu restricte ad hunc qui sententia in contradictorio iudicio pro se obtinuit † provt videmus in prælato, qui liberè cõ- 13
tulit beneficiu alicui, quod alius postea cum possessore litigans eaicit per sententiam, & rem iudicatam, vt tunc huic vincenti prælatus teneatur titulum, & collationem præstare, quia præcisa, & non libera ad eum deuoluitur conferendi potestas, vulgare est.

Vel quando ex fundatione, statuto, aut consue- 14
tudine, certa persona, aut certum genus personarum ad beneficium vocatur, quia tunc huic præcise, non alteri, prælatus tenetur conferre, cùm sit præcisa non libera conferendi potestas, sed immò dicitur collatio necessaria, latissimè tractat, & resoluit post magnam Doctorum cateruam, & Rotæ decis. Nicolaus Garcia *de beneficiis 7. p. cap.* 15. *per totum.*

Nec mireris doctrinas loquentibus in beneficio- 25
rum collatione, Nos vti, & trahere ad collationem officiorum; cùm de beneficiis ad officia tẽporalia, & è contra valet argumentum, & promiscue vtimur, quando in aliquo casu specialiter non sit contrarium in iure dispositum: probant multi Doctores Baldus *in decis.* 29. Riccius *in collect. Lan.* 1498. *p.* 5. Castillo *controuersiar. tom.* 6. *c.* 178. *sub. num.* 16. *vers. & quamuis Palatius Rubius*, &c. Cabedo *decis.* 20. *à principio.* ipse Cabedo, qui plures Doctores ad id laudat, in *2. p. decis.* 32. *num.* 2. Mastrillus *de Magistratibus lib.* 1. *cap.* 25. *à num.* 10. *& supra tom.* 1 Barbosa *in locis legalibus loco* 14 *& loco* 77. *& de appellatione. verb. significa. appellatio* 176. qui alios plures allegat.

Atque ideo concludendum erit in hoc tertio, & 16
vltimo casu, D. Præsidem præcisè teneri, expedire titulum administrationis ei qui per iustitiam in contradictorio iudicio euicit munus administrationis ex causis superius relatis, aliisve similibus, provt quotidie obseruatur, & practicatur in hac regali cancellaria Vallisoletana; maximè stante consensu creditorum, vel maioris partis eorum, quem omnino semper tanquam præcipuum is (ad quem nominandi administratorem ad bona con- 17
cursus pertinet) sequi debet, iuxta iura expressa per Nos adducta supra *c.* 13. *vers. vnum tamen circa hanc, &c. à num.* 14. *cum seqq.* vbi ad propositum multa scitu digniissima reperies.

Quartus casus erit, quando debitor vel aliquis 18
creditor petit remouẽdum administratorem iam administrantem, vel iam nominatũ à D. Præside, eo quod ipse vult administrare bona cõcursus absque salario, imò gratis, & fideiussionem idoneam dare soluẽdi creditores, quia tunc Senatores non possunt remouere præfatũ administratorem iam

nomina

nominatum, & debitorem, vel aliquem ex creditoribus admittere sic offerentem, nisi prius personaliter citatis omnibus creditoribus, itavt nõ sufficiat citatio facta procuratoribus creditorũ absantibus in iudicio concursus; ac simul tunc accedat expressus cõsensus creditorum, vel maioris partis eorum, nec sufficere consensum expressum procuratorum, non habentium speciale mandatum ad sic consentiendum: provt expresse determinauit Regia schedula, quam ad litteram adduximus supra *cap* 13.*n.*59. vbi ad finem ita ait. *Que ninguna sala de esta Audiençia pueda dar ni remouer estos administradores a los dueños de los estados y maioraſgos, ni alguno de los acrehedores, aunque se ofrescan a administrar debalde, y de dar las Fianças, y de pagar a los acrehedores sino fuere veniẽdo en ello, y consentiendo expresamente todos los acrehedores, o la maior parte dellos, quien seles ha de notificar en persona, y no ha de ser bastante la acetacion y consentimiento de los procuradores, sino es teniendo poder special para haçer el dicho consentimiento*, &c. dicta communiter, & quotidie practicatur.

CAPVT XVI.

Iudicium concursus inter creditores partim agentes ex instrumentis exequibilibus, partim illis carentes; an totum reddatur executiuum, vel totum ordinaria via, aut diuisim, & seorsum peragendum.

Et an sententia graduationis, quoad omnes lata per appellationem in totum suspendatur, vel quando quoad omnes sit indistinctè exequenda.

SVMMARIVM.

*Creditoribus concurrentibus in concursu, aliis viam executiuam habentibus, aliis via ordinaria agentibus; an totum iudicium separatim in eos sit agendum.n.*1.

*Vel, an omnium creditorum causæ, amissa natura viæ ordinariæ, natura vestiantur iudicij executiui, vt pari passu ambulent.n.*2.

*Prioritas sententiarum, quando inter creditores præferatur prioritati temporis.n.*3.

L. 11. *tit.* 14. *part.* 5. *ponderatur ibid. respondetur. n.*48. *& seqq.*

*Creditorum personalium causæ ad petendum credita concurrentium, separatim debent tractari, nec earum vna alterius definitiuam impedit. n.*4.

*Creditor, qui prius sententiam contra debitorem obtinuit, in exactione præfertur aliis eiusdem generis creditoribus, quorum causæ nondum sunt finitæ, attenta solum prioritate sententiæ.n.*5.

*Creditores personales, qui eodem tempore sententiam obtinuerunt, æqualem habent exactionem in bonis debitoris.n.*6.

*Creditor, qui prænenit in exequendo sententiam, etiam simul in aliorum creditorem fauorem latam, an istis, qui executionem non petierunt, præferatur. n.*7. *& n.* 8.

Attente, & caute legendus Castillo circa hunc articulum. ibid.

*Executiua causa differri non debet ob causam ordinariam vel ab alio propositam, simul concurrentem. n.*9. *respondetur. n.*43.

*Executiua causa non retardatur per reconuentionem in eodem iudicio deductam. n.*10.

*Nullitas contractus in iudicio deducta non impedit executionem instrumenti, de cuius nullitate tractatur. n.*11. *respondetur. n.*46.

*Argumentum valet de corpore mystico, ad corpus naturale, remissiuè. n.*10. *respondetur. n.*47.

*Quando qualitates diuersæ, & plurium personarum iura in vna persona concurrunt, actiones vnius qualitatis non confunduntur cum actionibus alterius. n.*13.

*Si propter indiuiduitatem iudicij concursus via executiua, & ordinaria separari nequeant, an eo casu via executiua, vt priuilegiata prænalere debeat, & ad se trahere ordinariam. n.*14. *&* 16. *respondetur. n.*48.

*In indiuiduis causa, & persona priuilegiata trahit ad se causam, & personam non priuilegiatam. numer.*15.

Si iudex causam ordinariam executiuæ præponat, grauamen hoc appellabile est. n 16.

Creditores partim habentes viam executiuam, partim ordinariam in iudicio concursus concurrant, totum iudicium officitur ordinarium, & ordinaria via est peragendum. n. 17. *&* 18.

Eandem litem simul tractari via ordinaria, & executiua impossibile est. ibid. & 34.

*Iudicio concursus vti indiuiduo omnes creditores concurrere debent. n.*18.

*Iudicium concursus habet se ad lites motas, & mouendas, sicut caput respectu membrorum. n.*19.

*Via executiua in concursu vniuersali nihil prodest creditoribus, cum de vniuersali iure eorum in proprietate agatur ad credita consequenda. n.*20.

*Via executiua non conuenit concursus iudicio, in quo nihil remanet, quod alteri iudicio possit reseruari. num.*21.

*In iudicio concursus disceptatur in creditoribus debeatur, vel non, & quis eorum sit præferendus atque ideo de totali iure, & proprietate debiti numer.*22.

*Prælationis iudicium inter creditores requirit viam ordinariam, quia possibilis non est ei via executiua, nec adest instrumentum ex quo censetur, num.*23.

Debitor ius prælationis nec agendo, nec excipiendo potest in iudicium deducere, quod creditoribus inter seipsos, non sibi competere potest, nec in eo aliquod habet in esse ibid.

Concursus creditorum vbi adest, duæ oriuntur lites altera respiciens ius debiti, altera prælationem requirentem ordinariam cognitionem ibid.

*Prælationis ius creditoribus inter ipsos, non debitori pertinet. n.*24.

Debitor non potest creditori opponere quod sit posterior in hypotheca, nisi prior creditor debitori inhibeat, ne soluat. ibid.

Debitor nullum interesse habet in prælatione creditorum, ad quem solum omnibus soluere spectat. ibidem.

L. 2. C. de pignoribus dispositio, in fauorem secundi creditoris fuit introducta, qua vti non potest debitor. ibid.

Debitor intromittere se non potest iure priuatiuo creditorum. ibid.

Prælationis priuilegium in fauorem creditorum, non debitoris introductum fuit. ibid.

Possessio translatiua, de qua in l. 45. tauri fuit inducta in fauorem legitimi successoris contra quem eo vti non potest tertius. ibid.

Sententia per vnum creditorem contra debitorem obtenta, potest à cæteris creditoribus impugnari, & fraudem ac collusionem opponere. ibidem.

Sententia obtenta ab vno creditore contra debitorem cæteris non citatis, non præiudicat. ibid.

Concursu pendente omnes aliæ lites motæ contra debitorem, non solum cum eo, sed etiam cum creditoribus sunt tractandæ. ibid.

Iudicium vniuersale concursus diuersum, & separatum est à iudiciis particularibus alibi à creditoribus intentatis. ibid.

In iudicio vniuersali agitur de totali iure creditorum, & de proprietate crediti. ibid.

Creditor qui in via executiua extra concursum agens obtinuit contra debitorem, vt exactio actualis fiat, remittendus est ad concursum. n. 25.

In via executiua extra concursum non contenditur de creditorum prælatione. ibid.

Creditori conditionali, quomodo, & qua forma satisfieri debet de bonis concursus. n. 26. & qua ratione. ibid.

Creditor censuarius qua ratione potest pro sorte, & decursis in iudicio concursus comparere. num. 27. remissiuè.

Iudium concursus, in quo concurrunt creditores, alij habentes viam executionem, alij ordinariam, totum efficitur ordinarium. n. 28.

Iudicium creditorum ex omnium iuribus componitur, & vnum continens indiuisibile conficitur, ideo omnium vna debet esse natura. ibid.

Vna, eademque res non debet diuersò iure censeri nec contrario. n. 29.

Textus in l. cum qui ædes. D. de vsucapionibus, cum aliis, exornatur remissiuè. ibid.

Vnitorum vnum est iudicium, vna instantia, pari casu ambulant, & vna sententia terminantur. num. 30.

Creditorum iura cum incorporentur in iudicium concursus, illius naturam assumere debent. num. 31.

Vnitum alteri tanquam principali, illius naturam assumit propria amissa. n. 32.

Quod accedit alteri, illius pars dicitur verè, vel ficte, & illius sequi debet iudicium, & naturam, num. 33.

Vnum, idemque iudicium eodem tempore non potest esse ordinarium, & executiuum. n. 34.

Qualitates diuersæ concurrentes, altera cedit potentiori, & sic via executiua ordinariæ. ibid.

Causa executiua facile conuertitur in ordinariam, non verò è contra. n. 35.

Omnium causarum iudicium regulariter est ordinarium, ob fauorem plenariæ cognitionis. ibid.

Executiua causa, quæ semel amisit suam qualitatem priuilegiatam, numquam eam recuperat. numer. 36.

Causa executiua semel effecta ordinaria, semper remanet ordinaria, & appellabilis. ibid.

Iudicium concursus formatum à debitore, est pars principalis, quæ ad se trahit omnia cuiascumque qualitatis sint. n. 37.

Reconuentionis causa, conuentionis naturam assumit, licet illa sit summaria, & executiua: si conuentio est ordinaria de vtraque plenariè cognoscitur. numero 38.

Causæ, quæ simul in vno iudicio tractantur, omnes principalis natura & priuilegiis vestiuntur. n. 39.

Creditorum iura in iudicium principale concursus incorporantur, & simultaneo processu ratione indiuiduitatis, terminantur. n. 40.

Debitor communis legitimè causans concursum inter creditores, cum omnibus eandem litem indistinctè format, & in via ordinaria prosequitur, & æqualiter terminatur, ex praxi omnium tribunalium. n. 41.

Traditur doctrina Gundisalui de Paz. n. 42.

Explicatur Gundisaluus de Paz, & traditur differentia inter concursum particulare formatum, inter ipsos creditores absque debitoris interuentu, & concursum vniuersale causatum ab ipso communi debitore. numer. 43. & 44. & numer. 72. & 73.

Concursus iudicium vniuersale plenariam exigit causæ cognitionem in via, & terminis ordinariis, vt testatur Villadiego. n. 45.

Ioannes Parladorius, Pareja, & alij ab eis relati debent intelligi in iudicio particulari creditorum, non in vniuersali concursu à debitore formato. n. 46. & 47.

Respondetur argumentis contrariæ sententiæ à n 3. adductis, & explicatur textus in d. l. 11. tit. 14. part. 5. n. 48. & seqq & num. 58.

Prælatio non datur inter creditores personales, sed ille præfertur in solutione qui prius obtinuit sententiam num. 49.

Vigilantibus, & non dormientibus iura subueniunt. ibid.

In vniuersali concursu creditorum non datur anterioritas sententiæ, sed in sententia graduationis simul omnes causæ terminantur. n. 50.

Creditores personales, ex sententia graduationis non præferuntur aliis eiusdem gradus, etiam si prius exegerint; sed pro rata diuiditur inter omnes. n. 51.

L. 11. tit. 14. part. 5. & si intelligamus de creditoribus inter se concurrentibus, adhuc distinctio viæ ordinariæ, & executiuæ haberet esset, nec de simultaneo processu omnium causæ tractandæ. num. 52.

Reconuentio opposita viæ executiuæ sorsum tractatur, ne fiat iniuria actori habenti executionem. num. 53.

Reconuentio, quæ est summaria concurrens cum ordinaria istius natura vestitur, & in ordinariam conuertitur. n. 54.

Viæ executiuæ incidentes in concursum vniuersalem, quo plenariè agitur, huius naturam assumunt, propria amissa, & suffocata. n. 55.

Instrumenti habentis executionem paratam, effectus non impediuntur ob rescissionem illius, in via ordinaria motam. n. 56.

Qualitates separatæ in vna persona concurrente, non confunduntur. n. 57.

Respondetur vltimo argumento. n. 58.

Quando priuilegiatus concurrens æquè cum non priuilegiato, si subsistere possunt, priuilegiatus trahit ad se non priuilegiatum: contra quando priuilegium

gium concurrit accessoriè ad principalem, cuius naturam sequitur.num.59.

Qualitas viæ executiuæ accidentalis est, quæ potest adesse, & abesse sine principalis substantiæ corruptione.num.60.

Via ordinaria in omnibus negotijs, ob plenam causæ cognitionem est naturalis, & sic præualet viæ executiuæ, accidentali.num.61.

Causa semel effecta ordinaria, etsi antea fuerit executiua, semper permanet ordinaria n.62.

Duabus qualitatibus ad inuicem pugnantibus, potentior vincit.num.63.

Via ordinaria totaliter finem imposuit omni controuersiæ.ibid.

Sententia graduationis, an sit exequenda quoad omnes? non obstante appellatione per aliquos creditores emissa & quando prima sententia potest exequi.num.64.

Explicatur latè l.12.tit.16.los contractos. y obligaciones.lib.5.recopillat.num.65.

Graduationis sententia lata à iudice inferiori in concursus iudicio, per appellationem suspenditur. num.66

Appellatio in causis ordinarijs regulariter admittitur. num.67.

Causa, quæ semel facta fuit ordinaria semper remanet ordinaria, & appellabilis.ibid.

Graduationis prima sententia in tribunalibus supremis lata exequitur non obstante supplicatione cum fideiussione depositaria, de restituendo soluto reuocata sententia.num.68.

Supradicta procedunt siue tribunal supremum cognoscat in prima instantia, siue per viam appellationis, semper prima sententia ab eo lata exequitur.n.69. & explicatur text.in d.l.12.recopil.

Vna determinatio recipiens plura determinabilia, debet pariformiter terminari num.70.

Practici nondum hactenus verum d.l.12. sensum perceperunt, allegantes eam solum in seruando eius casu num.71.

Depositio d.l.12. solum habet locum in lite creditorum, & traditur differentia inter litem creditorum, & concursum creditorum.n.72. & n.73.

Explicantur iterum verba d.l.12 n.73.

Analegum per se sumptum stat semper pro potiori, & famosiori significatu.num.74.

Concursus simplex creditorum incidens in executionem ab vno petitam, diuersam habet inspectionem quoad appellationem, & sententiam additionis num.75.

Sententia lata in iudicio concursus casu quo suspendatur per appellationem interiectam, quoad omnes suspensa remanet, quando vero supplicatione non obstante exequitur, quoad omnes creditores æqualiter executioni mandatur n.76.

1 SVBTILEM, physicam, & valdè ancipitem quæstionem aggredimur, vtrique parti fortia assistunt fundamenta pro ea, quod concurrentibus, in hoc iudicio creditoribus, habentibus viam executiuam, & aliis agentibus via ordinaria, & suum creditum probantibus per testes, vel quod separatim sit iudi-
2 cium inter eos tractandum via executiua, scilicet, & via ordinaria (ita vt per istius tarditatem, cursus, & effectus illius non suspendatur, nec detineatur, sed potius is creditor, qui prius sententiam pro se obtinuit, prius exigere possit) vel quod totum iudicium concursus assumat naturam viæ executiuæ, itavt omnium creditorum causæ indistinctè amissa propria natura iudicij ordinarij, executiui iudicij natura vestiantur, vt æqualiter pari passu progrediantur, & terminentur; probatur.

Primò ex plurimorum iurium, atque D. Cto- 3
rum assertione, quod si debitor communis à pluribus creditoribus suis conueniatur, aut exequatur, is creditor, qui prius sententiam pro se obtinuit, prius exigere potest, etiamsi posterior in tempore creditor fuerit, cum potius in hoc casu attendatur prioritas sententiarum, quam obligationis tempus, ita expresè determinat *l.11.tit.4. part.5.* ibi *e por ende dezimos, que si alguno ouiesse a dar a muchos debdos, que fuessen desta natura que qualquier dellos, que mandasse su debdo por juizio, o por quien fuesse dada sentencia primeramente contra el debdor; a quel debeante ser pagado. que ninguno de los otros, maguer el su debdo fuesse el postimero, o los otros, a quien debia algo este debdor sobre dicho, no han demanda ninguna contra quel que vençe su debda. mas si todos los otros, o parte dellos de mandassen su debdo otro si por juicio, e fuesse dada sentencia contra el debdor en vn tiempo por todos, o por alguna partida dellos; entonce si de los bienes del debdor no pudiessen ser pagadas las debdas; deben los compartir entre aquellos por quien fue dada la sentencia, dando a cada vno dellos mas o menos segun la quantia que deue auer, &c.*

Ecce igitur textu apertum, & singularem duo 4
probantem, primum quod inter creditores personales concurrentes ad petendum in iudicio sua credita contra debitorem communem; causæ omnium separatim tractantur, & in eis terminatio iudicij & sententiæ, vel prius, vel posterius fertur, provt quælibet prius ad statum definendi peruenerit, itavt non præcise omnium creditorum causæ simul tractentur, nec pari passu ambulent nec quod vna alterius terminationem, & diffinitionem impediat.

Secundũ, quod ex huius legis partitæ singula- 5
ri determinatione colligitur; illud erit quod personalis creditor, qui prius sentẽtiam obtinuit cõtra debitorem præferatur, in executione, & exactione illis aliis eiusdem generis creditoribus, qui vel non petierunt in iudicio, vel etiam alijs iam petentibus, nondum tamen eorum causæ fuerunt per sententiam determinatæ, & finitæ; non attenta prioritate temporis crediti principalis, sed sententiæ, vt secus sit, quando eodem tempore plures creditores sententiam obtinuerunt, quia tunc in exactione, & executione, æqualiter satisfiunt de bonis debitoris, & aliis creditoribus personalibus, etiam tempore anterioribus, negligentibus credita sua deducere in iudicium, præferuntur.

Et per huius legis dispositionem, ita expresè 6
id ipsum determinans Matienzus *in l.6.tit.16.glos. 5.n.15.verſ. & similiter, lib.5.recopilationis*, dicens, quod si plures sint creditores, & bona debitoris non sufficiant, debitúmque est personale, tunc ex pluribus creditoribus personalibus primo satisfieri qui prius pro se sententiam reportauit, licet tempore fuerit posterior, qui tamen addidit, idem esse, si prius petierit executionem sententiæ, quæ 7
pro omnibus creditoribus lata fuit, vt tunc cum aliis præferri arq. sentẽtiæ, vel executionis rẽpus inspici debere, provt ibidẽ latius comprobat ipse Matienzus. Sed in hoc vltimo Matienzus apertè decipitur, & loquitur contra expressam determinationem,

nationem d.l. part. clarè dicentis,quod inter ipsos qui eodem tempore sententiam obtinuere; non detur prælatio,sed pro rata inter eos distribuntur bona debitoris , ita vt ad impediendam prælationem inter eos sola temporis identitas in sententia consideratur non in præuentione executionis ex eadem,vt sentit Castillo, loco proxime citando,& declarando.

8 Et idem in primo casu sequutus Matienzum firmat Castillus *quotidianar.controu.tom.4.c.61.sub.n.* 69. prædictis insuper addens,quod si plures creditores vno tempore sententiam reportauerunt, diuiditur inter eos considerata cuiuslibet quantitate,nec tenetur aliis etiam anterioribus communicare ; quod intelligere debes , & declarare de anteriotibus qui vel non petierunt , vel tardius sententiam obtinuere;at inter ipsos in eadem sententia comprehensos , nullus quantumvis prius pro suo credito sentētiæ executionem postulauit, aliis eadem sententia comprehensis præferatur; provt expressè probatur *in d.l.partitæ*,attribuente omnibus istis solutionem pro rata;quod quidem, licet tardius,rectè agnouit Castillo metipse, quapropter caute legè istum Auctorem,qui simpliciter retulerat paulo antea doctrinam contrariam Matienzi absque impugnatione,si benè statim ipse sequitur tenorem litteralem *d.l. partitæ* , rectè negauit antelationem inter ipsos personales creditores,qui eodem tempore sententiam obtinuerunt,sed æqualitatem,& diuisionem pro mensura debiti omnibus attribuit & rectè, igitur clare ex his patet,quod causa vnius creditoris,qui separatim,& seorsum præuenit in iudicio , non debet retardari,per alium aliosve , qui via ordinaria sua credita persequantur.

9 Secundò probatur , quia quando cum causa sūmaria, & executiua cōcurrit alia ordinaria;illa retardari non debet,ne nimis grauetur actor,cuius causa cum cito sit expedienda;differri nec debet per causam ordinariam , per alium propositam,sic enim illi fieret iniuria, vt causa breuior per aliam quæ altiorem requirit indaginem differatur;contra communem,quam firmant Canonistæ,*in c.1.de mutuis petitionibus*, vbi Socinus *nu.* 58.*limita* 7.Abbas*n.*18.Innocent.*in fin.* Bart.& legistæ *in Auth.& consequenter , num.* 13. *C de sent. & interlocutio. omn.iudic.* Bald. *num.* 10. Castrens. *num.*6. Angel.*num.* 9. Salicetus , Bart. & Angel. *in l. sed & hæc* , §. *non solum , ff. de procuratoribus.* Speculator *in tit.de reconuentio.* §. *nunc dicamus, numero* 11.Maranta *de iudiciis distinctio.*6. *num.*28. Muscatellus *in praxi ciuili , part.* 3. *gloss. altorem, num.*12.Tuschus *littera R.conclus.*60.*num.*2.*& consil.*61.*numero* 190.*& littera E conclus.*47.*numero* 5. Hondedeus *consil.*21.*numero.*27.Ozascus *decis.Pedemont.*1 *numero.*11.*in fine*,Marius Muta *ritu* 99. *num.*8.Roman.*cons.*323.*num.* 5. Thephatus *tit. de reconuentio.col.*1.Peregrin.*decis.* 142.*num.* 59. Carpan.*ad statum Mediolan. cap.* 44. *num.*109.*part.*1.

10 Giurba *decis.*74.*num.*5. dicentes ; quod via executiua,aut summaria,non retardatur per reconuentionem,in eodem iudicio deductam,quando viam ordinariam requirit , sed vnaquæque causa seorsum,& non pari passu tractatur;ergo idem fatendum erit,quādo in iudicio concursus concurrunt via executiua , & via ordinaria , vt per hanc illa non retardetur,sed seorsum,& separatim de vtraque cognoscatur.

Tertiò comprobatur hæc eadem pars,quoniam

11 quando via executiua concurrit cum via ordinaria , vtraque seorsum , & separatim tractatur , & hæc illam non impedit, vt videmus in nullitate contractus deducta per debitorem in iudicium, vel rescissione intentata;nihilominus creditor interim non impeditur executionem petere ex eodem instrumento,super cuius nullitate,aut rescissione lis pendet in via ordinaria,provt latè videre est,per Giurbam *decis.*100.*per totam*;ergo idem in iudicio concursus dicendum erit,concurrentibus via executiua,& ordinaria, vt ad inuicem nec se impediant , nec via ordinaria progressum viæ executiuæ detineat nec priuilegium eius adimat,

Quartò fulcitur, quoniam de corpore mystico 12
ad corpus indiuiduum,& naturale rectè & iuridicè argumentatur , Nos *in nostris commentariis de supplicatione ad sanctissim.*2.*part.cap.*5.§.3.*num.* 34. 13
& 35.Sed quando in eadem persona concurrunt plurimarū personarum iura,& diuersæ qualitatis, vtraque de per se independenter operatur , nec actiones eiusdem personæ intuitu vnius qualitatis gestæ,cum actionibus alterius confunduntur; sicuti per Nos abundè videre est,*in d.tract.*2.*part. cap.*15.*per totum* ; igitur pariter dicendum erit de via executiua,& via ordinaria concurrentibus in eodem iudicio concursus creditorum,vt vtraque separatim operetur iuxta vniuscuiusque naturam, & effectum.

Et dato casu,quod propter indiuiduitatem iu- 14
dicij concursus,de qua suprà *cap.*2.*cum seqq.* separari nequeant via ordinaria,& executiua,sed simul sint tractandæ ; tamen cum inter se sint hæ duo formulæ contrariæ,quia eadem causa, aut executiuè,aut ordinariè peragenda erit , nec potest eodem tempore esse ordinaria,& executiua , ad latè per Nos tradita *in tract.de Regia protectione* 2.*p. cap.*15.*à num.*38. *& à num.* 97. *cum multis seqq.*& *à num.*34.tamen hoc casu debet prævalere via executiua vti priuilegiata,& ad se trahere viam ordinariam priuilegio carentem,itavt totum iudicium debeat esse executiuum,& non ordinarium,vt statim,quoniam in indiuiduis causa,&persona priui- 15
legiata trahit ad se causam,&personam non priuilegiatam secum concurrentes,vt & tota causa efficiatur priuilegiata, plura cumulauimus *in tract.de retentione Bullarum*, 2.*part.cap.*33.*à num.*72.& latiùs 2.*part.cap.*14. *à num.*7.

Sed causam executiuam priuilegium,& bene- 16
ficium à iure recipere,certum est,vt post Rodericum Suar.firmant Gutierrez *practic.lib.* 3. *q.* 39. *num.*3.itavt sit grauamen considerabile,& appellabile,si eo priuilegio, & iuris beneficio creditor prjuetur , abundè Nos *in tract. de Regia protectione* 3.*part.cap.*13.*à num.* 47. *& cap.*18. *à num.* 35. & iterum 4 *part. cap.*7. *num.* 10. Ergo de primo ad vltimum sequitur,quod cum iudicium concursus creditorum sit indiuiduum,& inseparabile,& omnium creditorum causæ sint simul tractandæ; quod debeat prævalere via executiua vię ordinariæ,& hanc illa ad se trahere , itavt totum iudicium concursus efficiatur executiuum ratione mixturæ,& propter participationem adiuncti, & sic causæ priuilegiatæ, & executiuæ ,vel saltem quod vnaquæque causa separatim tractetur ,& operetur iuxta suam propriam naturam,ex superius adductis fundamentis.

Quibus tamen,& aliis minimè obstantibus,cō- 17
trarium verius est de iure,& sequendū attenta natura iudicij concursus causati per debitorem cō-

munem inter ſuos creditores; vt imò quod licet in id concurrant creditores partim habentes pro ſuis creditis viam executiuam, partim autem viam ordinariam, totum iudicium omnes inſeparabiliter complectens ſit ordinarium, & ordinaria via peragendum indiſtincte quoad omnes, cum ridiculum foret, idem corpus, ſeu eandem litem, vno, & eodem tẽpore ſimultaneè tractari vti ordinariam, & vti executiuam contra textum in *l. Titia ſi non nupſerit ff. de conditio. & demonſtratio.* ibi *ridiculum eſt enim, eandem, vt viduam, & vt nuptam admittí. Iam hoc iure ff. de vulgari. & pupillari l. 1. C. de dotis promiſſione.* Menoch. *conſ.* 803. *n.* 36. *lib.* 9. Peregrinus *conſ.* 64. *n.* 4. *lib.* 2. Alexander Rodenſ. *variar reſolut. cap.* 43 *num.* 12. Cornacan. *deciſ.* 122. *n.* 29 & 30. Scille *deciſ.* 37. *n.* 7 *l. ſi cum dies. §. penult. ff. de receptis arbitr.* ibi *abſurdum enim eſſe inſſum in alterius perſonam ratum eſſe, in alterius non.* Doctor Solorzano *de iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 78. *n.* 3. & ad ſic ſentiendum indiſſolubilibus moueor fundamentis.

19 Primò ex natura iudicij, & eius individuitate, in quod omnes creditores concurrere debent, ad late tradita ſup. *c.* 3. *& ſeq.* tum etiam quia iudiciũ cõcurſus formatum à debitore cõmuni iudicatur inter cæteras lites notas aduerſus eum ſeparatim, vel in futurum mouendas tanquã caput reſpectu membrorum, quod vti membrum corporis principale in cætera influit, & omnes ad ſe trahit, & in principale caput omnes aliæ cauſæ incorporantur & acceſſoriæ cum illa vniuntur, & vnum omnes efficiuntur continens inſeparabile ad tradita ſup. *c.* 4. *per totum.* vbi abunde de hac videbis.

20 Deinde iis annectitur, quod in hoc iudicio concurſus nihil poteſt operari via executiua competens creditoribus pro ſuis creditis, atq; de nihilo ſeruire poteſt, cũ de neceſſitate ſuper creditis agatur de vniuerſo iure proprietatis ipſius crediti, perpetuo & irreuocabiliter conſequendo, & de hoc contenditur dumtaxat, & de eius prælatione, nam cùm debitor communis cedat bonis ſuis, vt ex eis ſatisfiant creditores pro ſuis creditis, & ſic de totali extinctione creditorum, & finali ſatisfactione, de omnimodo iure crediti debet controuerti an debeatur, vel non debeatur, quod reſpicit viam ordinariam, ad quam omnes exceptiones altiorem requirentes indaginem reſeruantur
21 debitori executato, & victo in via executiua, ſed etiam creditori in ea non obtinenti, & ſic fruſtra reſeruaretur ius proprietatis: quando agitur iuxta naturam iudicij de conſummendis omnibus bonis debitoris, contra quem amplius creditores nec agunt, nec agere poſſunt, ceſſis, & venditis bonis eius, ſeu in ſolutum illis datis, provt ampliſſimè diſputando reſoluimus ſupr. *c.* 14. *à n.* 22. *cum multis ſeqq. verſ. ſed an debitor formando concurſum*, &c. & idem dicit Villadiego *in politica c.* 2. *n.* 182.

22 Deinde, quia in hoc iudicio concurſus duo diſceptantur inter debitorem & creditores, & inter hos omnes meripſos, vnum ſcilicet ius ipſum principale vniuerſaliſque creditoris, an debeatur, vel non, an ſit ſolutum creditum, an iuſtè prætendatur debitum, vel non tam inter debitorem, & creditores, quam inter ipſoſmet, & ſic ad effectũ perpetuò illos excludendi à iure prætenſo, vel illos perpetuò & irreuocabiliter admittendi ad credita poſtulata, cùm creditorũ intereſſit paucos creditores adeſſe ad bona debitoris ne per priores conſumpta, aliis non ſufficiant: ſecundũ, quis eorum præferendus aliis, provt notauimus hæc duo ſupra *c.* 3. *n.* 12. ſuper quibus impoſſibile eſt, quod cadere, & agi poſſit via executiua.

Tum quia ſuper prælatione, nec inſtrumentum 23
guarentigium debiti cantat, nec cantare poteſt, licet ſit ſuper hypotheca cũ prælato ſit ius quoddam externum ab ipſa obligatione inter debitorem principalem & creditorẽ contracta, tangens, non debitorem, ſed priuatiuè ſpecialiter cæteros creditores, contra quos tanquam tertios non procedit executiua via inſtrumento contenta ad diuerſum, & ſeparatum finem, nempe ad exactionem debiti à principali debitore appoſita, nec idcirco tale ius prælationis in inſtrumento guarentigiato potuit deduci, nec dari, aut promitti à debitore, cuius nunquam fuit nec eſſe potuit, ſed creditorum inter ipſos extrinſecè ortum quibus debitor præiudicare in nihilo poteſt, vt ſæpè diximus, & quod quando adeſt concurſus creditorum, duæ tunc oriuntur lites, altera reſpiciens ius crediti inter creditorem, & debitorem; altera reſpiciens prælationem, quæ verſatur inter creditores ipſos dumtaxat, & hæc lis ſuper prælatione ſemper tractatur, & requirit viam ordinariam, eleganter cõſiderat Carleual. *de iudicijs. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *d ſp.* 12 *ex n.* 6. & ſignanter *n.* 7. vbi propterea poſtquam plurimos DD. probat, in particulari concurſu ſuſpendendam eſſe viam executiuã petitam per vnũ creditorem, dum tractatur de via ordinaria ſuper prælatione inter creditores comparentes, & ſe opponentes executioni ab vno poſtulatæ, eo quod hæc contentio ſuper prælatione non agitur inter creditorem, & debitorem, ſed inter creditores ipſos, & ideo via ordinaria hæc prælatio diffinienda erit, non via executiua, cum vnus creditor alium creditorem obligatum non habeat, ita Bald. *Nouell. de dote. 7. p. priuil. 18. n.* 2. *& priuileg.* 24. *n.* 2. Negoſantius *de pignor. 5. p. numbr.* 1. *ex num.* 29. Afflictis *deciſ.* 199. & ibi Addentes Theſaurus *deciſ.* 207. Franchis *deciſ. grammat. deciſ* 92. *ex num.* 17 Cacheria *deciſ.* 132. *num.* 12. Cartarius *deciſ.* 8. Giurba *deciſ.* 16. *& deciſ.* 61. *ex num.* 15. Gaill. *lib.* 2. *obſeruatio* 92. Stracha *de deſtoribus. 5. p. num.* 12. Vincent. *de Anna. ſingulari.* 598. Fabius *de Anna. conſ.* 65. Theſaurus *quæſt forenſ. lib.* 2. *quæſt.* 65. *num.* 6. Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 2. *cap.* 121. *num.* 22. *& ſeqq.* Petrus Barboſ. *in l. ſi conſtante* 25. *in princ. num.* 61. *ff. ſolut. matrimon.* Rodrig. *de executione, cap.* 8. *num.* 10. Colleres *de proceſſ. execut.* 2. *p. cap.* 3. *ex num.* 264. quos ad id referens ſequitur Carleual. *loc. cit. n.* 7.

Et quamvis vnum ex eis duobus, ſuper quibus 24
formatur iudicium cõcurſus vniuerſale, fortè potuit creditor aliquis controuertere contra ſuum debitorem, puta iudicium ordinarium, & illum in eo vincere quoad veritatem crediti, tamen alterũ nullo modo ſcilicet ius prælationis, quo iure caret debitor, nec eſt legitima perſona illud deducendi in iudicium, aut controuertendi, cùm ſit ſpeciale, aut ſingulare ius creditorum inter ſeipſos, ſuper ea contendentes, quo tendit Baldi doctrina *in conſ.* 327. *n.* 10 *lib.* 1. docentis quod debitor non poteſt creditori opponere, quod ſit poſterior in hypotheca, niſi prior creditor ipſi inhibuerit debitori ne ſoluat, aut tradat poſſeſſionem poſteriori, ſequitur Mantica *de contract. to.* 1. *lib* 11. *tit.* 22 *n.* 19 quia debitor nullam ius aut intereſſe prætendere poteſt in prælationibus, ad quem ſolũ ſpectat, ſuis omnibus creditoribus ſatisfacere, quia omniũ debitor

bitor est, & foret tunc opponere de iure tertij contra iuris regulas, ad latè pur nos alibi tradita.

Et quo principio,& ratione,effluxit intellectus communis *ad l. 2. C. de pignoribus.* disponentem, creditorem habẽtem rem specialiter pignoratam, & generaliter etiam omnia debitoris bona teneri prius excutere specialem,anteaquam deueniat ad generalem obligationẽ,petente secundo creditore,in cuius commodũ fuit illa lex introducta, & pro eius dũtaxat interesse, à qua exceptione prælationis,&ordinis excluditur debitor ipse,contra quẽ si agat prior creditor,liberè potest suum creditũ exigere ab speciali hypotheca, vel à generali,provt voluerit, debitore etiam renuente, eiusque non obstante exceptione,quia creditori secũdo ius illud, & priuilegium attributum fuit, sed non debitori, nec in eius fauorem introductum, ita post Couar. & alios declarat Petrus Surd. *decis.*44.*n.*10. Gutrierez *lib.*3.*practicarum.quæst.*93. *n.*3.Alexand.Trentacinq.*variar.resol.lib.*3.*tit.de pignoribus resolut.*5.*n.* 8. & post Molinam *de primogeniis.lib.*4.*cap.*7.*n.* 11. Cuiacium, & alios obseruat Castillo. *controuers.tom.*4.*cap.*26. *num.* 23. † quia in iure particulari,& speciali creditoris debitor se intromittere non potest.

Deinde quia hoc ius,& priuilegium prælationis conceditur à iure in fauorem vnius creditoris cõtra alium creditorem,quo debitor vti non potest (quia sua non interest)cui conuenit singularis intellectus ad *l* 45.comprobatus per Mierez *de maioratu* 4*p.cap.*23.*ex num.*142.*cum. seqq.* vt illius legis dispositio transferendi possessionẽ maioratus in successorẽ,sit hinc fauorabilis, qua vti potest contra alios si vellet;tertius autẽ contra eum vti non potest,Mierez& alios plures congessimus infra 2.*p. cap.* 14. *ex num.*27.*vers.igitur maioratus d lanus*, &c. mirabiliter etiam conducit, quod si Vasallus feudum alienet, aut cedat remotiori in gradu,dominus feudi nullũ ius habet ad illius recuperationem,quia cùm ex inuestitura concesserit feudum omni familiæ, nullum interesse habet,an proximiori,an remotiori cedatur,& alienetur, cũ hoc ius sit priuatiuum proximiorũ de familia,qui si velint,possunt à remotiore recuperare feudum, probant Bald.*in capit.*1. §. *etsi clientulus. de alien. feudi.* vbi Aluaret.*num.*4. Præpos*it.* *n.* 3. Afflictis *num.*22.textus est etiam *cap.Titius filius,si de feudo fuer.controuer.*& ibi Glossa *verb.annum.*& Bald. *num.* 2. Laudens. *num.* 10. Aluaret. *num.* 2. Præpos*it.* *num.*3.*& seq.* Petr-Rauenn. Afflict.*num.*18. Escobar. *num.*4. Bald. *in cap. imperialem. in princ. num.* 8. *de prohib. feud. aliena. per Federic.* Ioann. de Annoni. *de reuoc. feuda.q.*1. Iacob. de Ardijen. *tit.ex quibus laus feud. amit.* Rubri. vtrum Vasall.poss.transmi. feud. in agnat. *cap.* 109. Ioan. Blanc. *in summa. lib.*2. *cap.* 1.*num.*77. Hothoman. *in disput. feud.cap.*18. quam plurimos alios allegat Rosentall.*de feudis. tom.*1.*capit.* 9. *membro.* 1. *conclus.*52.*numer.* 13. *in addition. lite. S. & sequentibus.*

Imò,& super veritate ipsius crediti,super quo creditor vnus in iudicio particulari obtinuit cõtra debitorẽ;adhuc remanet cæteris creditoribus ius illæsum ad opponendum,& probãdũ simulationem,fictionem,vel collusionem inter ipsum,& debitorem communem, causa fraudandi cæteros creditores,vel quia debitor confessus fuit debitũ vel per schedulam priuatam cum antidata victus fuit,quibus casibus iuri cæterorum creditorũ nihil detrahit,provt sunt iura & doctrinæ vulgarissimæ, & insuper Noguerol. *allegatione* 36. *n.* 37. vbi plures Doctores allegat,atque ideo in iis iudiciis particularibus sẽper remanet quid in iudicio cõcursus principaliter formato cõtrouertatur,ex quo cogatur ipse creditor præcisè cõcursum subire,&quod sententia obtenta per vnum creditorẽ contra debitorem cõmunem non præiudicet aliis creditoribus non citatis, quominus illam impugnare possint,post plurimos Doctores probat Anton.de Virgilio *in tr.de legitimatione person.cap.*12. *nu.*28.*&* 29. nam postquam iudicium vniuersale concursus est motum,& pendens,omnes controuersiæ motæ contra debitorem non sunt contra debitorem solum tractandæ,sed simul cum cæteris creditoribus, cùm in iis interesse habeant, & sint partes legitimæ,& ideo ad tale iudicium citandi sunt,&audiendi super suis exceptionibus,& oppositionibus, vt per Ioan Baptist. Costam *de pertione rattæ quæst.*121.*n.*5. & alios tenet Gaito. *de credito. cap.*4.*quæsito.*11.*nu.*1533. *& duobus seqq.* quibus non citatis ius suum remanet illæsum,vt eo vtantur, quandocumque velint.

Propterea iudicium hoc vniuersale ab aliis particulariter intentatis per creditores semper est diuersum,& separatum, ad latè tradita supra *cap.*4. *à n.*14.*vers.ex quibus infertur primo*,&c.& *in.* §. 2. *ex n.*54. *cum seqq. vers. sed quid dicendum erit*, &c. quo abũdè tractatur de harum causarum accumulatione ad iudicium concursus quantum ad exactionem:agitur enim in hoc iudicio vniuersali de totali iure creditorum,& de proprietate iurium, nihil ad aliud iudicium reseruato,quia totalem finem recipiunt, ad effectum, vt debitor per solutionem liberationem recipiat,ideoque necesse est, vt de his creditis, & iuribus creditorũ via ordinaria cognoscatur,contempta prorsus via executiua aliquibus creditoribus competente,cuius iudicium vniuersale concursus capax iam non est.

Quod in tantum procedit, quia, etsi creditor 25
in via executiua alibi agens,& obtinuerit contra debitorem suum(vel quia Iudex coram quo pẽdebat executio non fuit inhibitus per iudicẽ cõcursus:vel nihil fuit oppositum coram eo de concursu pendente alibi ad tradita superius*c.*5.*per totum. & à n.*17.) tamen ad executionem,& exactionem actualem peruenire non potest,cæteris inuitis creditoribus, potentiùs ius prætendentibus, sed ad concursus corpus,&iudicium remittendus est creditor iste, vt in eo de viribus sui iuris contendatur inter creditores, illud impugnare volentes,quia adhuc de eo nondum fuit controuersum coram iudice viæ executiuæ;sed tantum de ea ad exactionem, & ideo reseruatum ius prælationis, atque debitori ipsi,& creditoribus simul ius proprietatis,& ordinarium,reseruatum remanet,quo mediante possunt sententiæ executionem impedire creditores,vt tradidimus suprà *cap.*10. *à n.* 52. *vers.si tamen simpliciter contraxit*,&c.vbi plurimos Doctores congessimus, & *d.capit.*4.§.2. *ex n.* 54. *vers.sed quid dicendum erit*, &c. vbi plenè de hoc videbis.

Item ex eadem ratione etiam creditores condi- 26
tionales ad concursum comparentes,satisfiunt de bonis debitoris eo modo,& forma,quam scripsimus supra *cap.*8.*à n.*24. *& multis seqq. vers. nunc tractandum an creditores in diem*, &c. quia cùm agatur in hoc iudicio de extinguendis omnino debitis,

debitis,&consumendis vniuersis bonis debitoris; si in tempore non compareant creditores ius prętendentes; regressum postmodum aliud sibi contra debitorem non remanet,& ex identitate rationis hoc idem seruatur in creditore censualista,
27 qui potest pro decursis, & forte principali concurrere, & petere, licet alias sit contra naturam contractus creditorem petere redemptionem; vt inferiùs dicitur *cap.19.per totum.& cap.20.*

Quibus omnibus sic suppositis,facilius perue-
28 niemus ad veram resolutionẽ nostræ quæstionis, nam cum iudicium concursus sit sui natura ordinarium, & omnes termini ordinarij iudicij in eo seruẽtur,vt quotidie experimur,cum(vt diximus) in eo agatur de totali iure creditorum quoad proprietatem, & hoc iudicium componatur ex omnium creditorum iuribus, & omnium causæ efficiantur vnum continens inseparabile, & indiuiduum; sequitur perneceſſe,quod omnium debet
29 esse vna &eadem natura,& sic totum iudicium ordinarium; tum quia vna, & eadem res non debet diuerso iure censeri (& multo minus contrario provt foret,si idem iudicium foret ordinarium,& executiuum,vt superiùs tetigimus,& statim probabimus)*l.eum.qui ædes.ff.de vsucapionibus, cap. cognouimus*,12. *quæst.* 2. *cap. quia circa.* 22. *de priuilegiis. cap. cum in tua de decimis.* Tiraq. *de retract. lignager.*§. 1. *glossa* 18. *num.* 25. Ceuallos *commun. tom.*4.*quæst.* 899. *num.* 36. Gonzalez *de alternat.* §.6.*proœmiali num.* 64. *& à num.* 69. *& seqq.* Castillo *controuers.lib.*5.*part.* 2. *cap.* 97. *& à num.* 97. *cum seqq.* Gratian.*disceptat.tom.*5.*cap.*940. *num.*8.
30 *&* 25. Et omnium vnitorum vnum est iudicium, vna & eadem instantia, idem termini in omnibus seruantur,& omnibus simultanee prosunt,omnes æqualit r pari passu ambulant.Vna sententia terminantur, iuxta naturam vnitorum, *l.sed si plures.*10.§.*filio impuberi.ff.de vulgari.& pupillari.*Castillo *controuersiar.lib.*5.*c.*100.*num.* 19. *& c.* 128. *n.*22.*&* 23.

31 Et cum omnium creditorum iura,vti membra incorporentur in iudicium concursus,illius naturam omnino assumere debent,& sequi tanquam partem principalem,& potentiorem, multa diximus,& probauimus in proposito,suprà *cap.*4.*per totum*,& signanter *à num.*22.*vers.& horum Doctorum assertionem*, &c. Et quia quando vnum alteri
32 vnitur tanquam principali,huius naturam sequitur,propria amissa, latissimè Nicolaus Garcia *de beneficiis,part.*12.*cap.*2.*per totum*,maximè *ex n.* 12. *cum seqq.*

33 Et quod accedit alteri,illius pars dicitur verè vel fictè,& illius sequi debet ius,&naturam,quia nulla est pars,quæ non conuenit suo vniuerso, text. *in l.Paulus.*§.1 *ff.de pignoribus, l. si conuenerit*, §.1. *ff. de pignoratitia. actio.* Ioan. Garcia *de expensis. cap.*22.*num.*35.Negusantius *de pignoribus, part.* 5. *membr.*1.*per totum.* Giurba *decis.*63.*num.* 16. Vincent.de Franch.*decis.*38.*& decis.*456.*& decis.* 506. *n.*11.latissimè plura applicabilia congerit Petrus Surdus *decis.*78.*à num.*10.*cum multis seqq.*

34 Corroboratur hæc pars quoniam cum vnum,& idem iudicium non possit esse ordinarium, & executiuum simul,& eodem tempore, provt abundè videre est in nostris commentariis,*de Regia protectione* 2.*part.cap.*13.*à n.*38.*& à n.* 99. *cum multis seqq.& à n.*134. necesse est, quod quando simul concurrunt; vna qualitas alteri cedat potentiori, quapropter via executiua debet amittere suam qualitatem,& vestiri natura iudicij ordinarij,non tamen è conuerso,quoniam causa executiua facilè conuertitur in ordinariam, ordinaria autem 35
non potest dimittere suam propriam naturam.& effici executiua,aut summaria, plurima congessimus *in tract. de Regia protectione.*2.*part cap.*13.*a n.* 134. Giurba *decis.*74.*à n.*12. quia omnium causarum iudicium regulariter, & naturaliter ordinarium est propter fauorem plenariæ cognitionis, & sic cum via executiua sit qualitas accidentalis, facillimè amitti potest, & causa reuerti ad suam propriam naturam ordinariam,iuxta doctrinam, *l.si vnus,§.pactum ne peteret,ff.de pactis cum vulgaribus.* Et idcirco sequi debet naturam iudicij principalis, cui adhæret, ne diuerso iure censeatur, cum duo contraria in eodem subiecto concurrere non possint.

Ex quo fit,quod quando causa executiua semel 36
amisit suam qualitatem priuilegiatam, nunquam eam recuperat, quia causa executiua semel facta ordinaria,semper remanet ordinaria, & appellabilis, si tamen cœpit executiuè tractari, facile fit ordinaria,plurimas doctrinas in proposito cumulauimus, *in tract. de Regia protectione*, 2.*part.c.*13. *à n.* 110.*cum seqq.& à n.*134.

Deinde vera nostra detegitur resolutio; quia 37
concursus iudicium causatum per debitorem communem est pars principalis,quæ ad se trahit omnes alias cau as per creditores,quomodolibet motas tanquam ab illo dependentes, eius natura vestiri debent omnes,propria qualitate exuta, ita vt si pars principalis sit ordinario iudicio terminanda,pariter eius membra(quantumuis aliàs sint sui natura summaria,aut executiua)efficiuntur ordinaria,cum pari passu de omnibus simul sit cognoscendum.Antonius de Butrio *in cap. Quintanallis*,23.*sub num.* 48. *vers. sed est dubium de iure iurando.* Alexand. *in l. Patris, sub num.* 4. *ff. de vulgari.* Bossius *in tract. crimin.tit. de appellationibus, num.* 10. Cæsar. Contr. *in l. vnica, limitatione* 1.*num* 24. *C. si de nouent. possessio.* & multa cumulat Ruginellus *in tract.de appellatio* §.12. *glossa* 2.*cap.*5.*& in limitatio.*1.*num.*25. Marsillus *singulari* 17.*accessor.num.*12. Bart.*in l. soient, n.* 16. *ff.de aliment. & cibar. legatis* Castrens. *consil.* 21. *volum.*1. Ripa *in l. damnum, num.* 4. *ff. de damno infecto.*Petrus Surdus *decis.*27. *num.*2. Natta *consil.*121.*num.*12.*lib.*1. Carpanus *ad statut. Mediolanens.cap.*25.*n.*18. Nos *de Regia protectio.* 2. *part. cap.*7.*à n.*113.*cum seqq.*

Pugnat fortiter pro hac parte,quod quando re- 38
cõuentio simultaneo processu tractari debet cum causa conuentionis, istius naturam assumit, propriam amittens, itavt licet sit sui natura summaria,& executiua;si causa conuentionis sit ordinaria,pariter,& reconuentio via ordinaria peragenda erit,& cum illa pari passu,sub iisdem terminis, & formulis ambulabit, Glossa *in Clement. sæpè* §.*non sic, verb. si quid, de verborum significatione.* vbi Zabarella *declarat. num.* 9. comprobat Abbas *in cap.*1.*num.* 18. Felinus *num.* 3. Sociuus Mantua *& cæteri. de mutuis petitionibus.* Anna *consil.*93.*n.*5. Minsinger *centur.*4.*num.* 3. Alexand. Trentacinq. *variar. resolutio. lib.* 2. *tit. de mutuis petitio. resolutio.*1.*num.*65. Muscatellus *in praxi ciuil. part.* 3. *glossa actorem. num.* 13. 14. 15. 16. *&* 17. Nizol. *allegatio.*50.*num.*10.Thuscus *tom.*6.*littera R. conclus.*50.*num.*8.Giurba *decis.*3.*num.*2.

Semper enim,quod vnum iudicium principale 39
compo-

comprehensa ex pluribus causis, quæ simultaneo prosequi possunt cum eodem tenore libelli, proferendis, & terminandis omnes principalis iuris, de pluribus vtilitatum diffinitionem, & declarationem nemo dubitauit. Gamboa vbi prohibitum. num. 3. Iacobus Cancerius variar. resolutio. lib. 2. resolutio. 13. de recognitio. num. 40. Costa de subst. hær. remed. 110. num. 25. Bolognin. ad consil. Annan. 9 num. 8. Menochius de arbitrariis. quæstion. 14. num. 7. Mascardus de probat. conclus. 1206. num. 16. Nizol allegatio. 5. num. 21. Tepatus lib. 1. variar. tit. de concurrentibus. 5. circa finem, quapropter cum omnium creditorum iura in iudicium concursus principale incorporentur, & simultaneo processu progrediantur, & terminentur ratione indiuiduitatis inseparabilis, & indiuisibilis; pernecesse omnium debet esse vna, & eadem natura, sicuti omnes faciunt inter se vnum, & idem continens, non admittens in se ipso repugnantiam, contrarietatem, aut diuersitatem, quia foret corpus monstruosum, ex hactenus probatis abunde. 40

Ex quibus dilucidè consideratis fortiter tuetur, & iustissima redditur praxis omnium tribunalium supremorum frequentissima, vt semper quod debitor communis legitimè causat concursum inter suos creditores cum cessione bonorum seruatis requisitis, de quibus suprà *in cap. 1 per totum*, & conuocat suos creditores; semper cum omnibus vna & eadem lis indistinctè formatur, & prosequitur in via ordinaria, itavt omniū iura siue habentium guarentigiam, siue non; paripassu ambulant, eisdem terminis communiter vtuntur, eodem tempore concluduntur, & ad probationem simultaneè recipiuntur, & æqualiter termini, currunt, atque tandem omnium creditorum causę sic complectæ ob naturam iudicij simultaneo processu progrediuntur, & eadem sententia graduationis terminantur atque exequuntur, seruata vniuscuiusque gradus prærogatiua, & communiter, atque iudicè practicetur. 41

Et hunc praxim sentit etiam practicus Gundisalvus de Paz *in praxi 4. part. tom. 1. cap. 7. a n. 16. fol. 112.* qui *num. 20.* ita ait. *Y esto mismo se practica en el processo, y pleyto, que se haçe de acreedores, quando vn deudor los llama, y los quiere pagar por sus anterioridades, el qual en el entretanto no puede ser executado por ningun acreedor; por que la via executiua esta suspensa, hasta tanto que se determina el pleyto de acreedores, y sentencia en que lugar, y grado ha de ser pagado cada vno dellos esta practica esta recibida por los tribunales supremos de las chancillerias*, plurimos alios ad id refert Carleual. *de iudiciis, tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 12. ex num. 6. cum multis seqq. & per totam disputationem* 42

Sed adhuc cautè legendi sunt isti Auctores, Paz in illis verbis. *Por que la via executiua esta suspensa*, ex quibus videtur confundere hoc iudicium vniuersale creditorū habens originem à debitore communi de quos Nos loquimur, cum concursu particulari formato inter solos creditores absque debitoris communis interuentu, quando scilicet comparent ad executionem petitā per vnum creditorem contra debitorem communem pro suo credito, cui cæteri se opponunt, quia tunc diuersa inspectio est, Etenim inter creditores licet lis ordinaria via tractetur, suspenditur tamen interim via executiua petita, donec cōcursus iste terminetur, & tunc simul datur; & declaratur super via 43

executiua interim suspensa iuxta terminos, *l. 11. tit. 4. lib. 3. recopilationis*, in illis met terminis loquens vt & ipse Gundi aluus de Paz. diserat antea. *num. 18.* ibi. *Y conforme a este tenor sea de ordenar la oposicion de otra qualquier terçero, mutatis mutandis, y presentada la dicha oposicion; el juez manda dar copia della a los demas acreedores, y al executado, y a de resciuir luego las partes a prueua con termino ordinario; sin mandar, que den primero, y ante todas cosas informacion sumaria de sus derechos, y an si la via executiua sè haçe ordinaria, y se procede en ella como diximos en la via ordinaria, hasta que el juez bienne a dar su sentencia diffinitiua, en que manda pagar a los acreedores, por sus anterioridades, y hasta tanto la via executiua queda suspensa*; nam quando tertij creditores ad executionem vnius se opponunt, agunt de prælatione & sunt audiendi in via ordinaria, de qua vti præiudiciali viæ executiuæ prius agendum erit & suspendenda executiua latissimè comprobat Carleual, *de iudiciis, tom. 2. lib. 1. d. tit. 3. totum*, maximè *ex n. 6. cum seqq.*

At verò quando concursus formatur per ipsum debitorem principaliter, & independenter ab aliis executionibus: sed potius iudicium cessionis noviter creatur, tunc omnes viæ executiuæ, non solum non suspenduntur, sed confunduntur cum ipso iudicio creditorum, & æqualiter omniū causæ in via ordinaria simultaneo progressu terminantur per sententiam graduationis, ex qua omnibus æqualiter oritur via executiua, seu ius exequendi in bonis debitoris iuxta graduum prærogatiuam, nec post causatum concursum principalem per debitorem amplius attenduntur viç executiuæ, antea, vel post separat m petitæ per creditores contra debitorem, nec insuper in considerationem habentur, quia ad hunc finem attrahuntur, & cumulantur cum iudicio concursus principali, vt confundantur, & assumant naturam iudicij ordinarij, cui adhærent, & vniuntur, vt simultaneè tractentur, ad latè hactenus tradita, & suprà *cap. 4. per totum, & seqq cap. 3.* 44

Idem etiam tenet Villadiego *in Politica, cap. 2. num. 173.* ibi. *Y si parecen los acreedores, con lo que respondan, o no, se concluye, y se resciue a prueua, y se procede hasta la sentencia definitiua; y el juez manda poner en deposito todos los bienes del deudor, y auiendose determinado la causa, se venden en almoneda, y se pagan los acreedores conforme a sus derechos; sin quel quede al deudor mas que el vestido ordinario, y las erramientas de su oficio.* 45

Et ad hos terminos reducendus est Parladorius, dum *in l. 2. ver. quotidian. 5. part. §. 11. num. 61. & 62.* ita ait. *Sed nec illud erit obliuiscendum, quando exceptiones altiorem requirunt indaginem in executiua causa, (vt diximus suprà, cap. 40.) non admittuntur, consequens esse dicere, si in concursu creditorum sunt aliqui, qui guarentigium non habeant instrumentum, sed necesse habeant via ordinaria experiri, vel si habeant instrumentum guarentigium, quod tamen non sit liquidum, nec ôresi liquidum fieri possit, etsi priores sint tempore, minimè aliorum creditorum publica, & liquida habentium instrumenta, ius retardare, sed ad dicenda ista bona in causam executionis capta data ab eis cautione indemnitatis*, &c. cum, vt clarè vides, aperte loquatur iste Auctor in particulari concursu creditorum se opponentium ad aliquam executionem 46

cutionem petitam contra debitorem communem, quo casu rectè loquitur,& Ioannes Gutierrez *practic. lib. 1. quæst. 114. per totum*, & alij per Nos citati *in nostris commentariis, de Regia protectione 2.part.cap. 7. à num. 127.* necnon Castillo Co-
47 nar. Gutierrez, Ioannes Gratianus, Azeuedius Villadiego, Rodriqez, & alij citati nouissimè per Pareiam. *de Vniuers. instrument. editione. tit. 1. resolutio. 3. §. 5. num. 124.* & supra *ex num. 113.* licet iste Author aliquantulum æquiuocationem patiatur, terminos vtriusque concursus confundens, dum *in dicto num. 124.* ita loquitur ibi. *Quod licet verum sit, vt creditores interesse iudicio ordinario, & non executiuo de prælatione contendant: non exinde sequitur, quod causa communis debitoris efficiatur ordinaria*, &c. Non ideo eum intelligas loqui velle in iudicio creditorum vniuersali, formato principaliter per debitorem communem; sed de concursu formato per, & inter ipsos creditores, se adinuicem opponentes executioni postulatæ, per aliquem ex eis contra debitorem communem, quo casu dumtaxat loquuntur omnes Doctores ab eo citati, provt & ipse illos, & ipsum statim declarat, ibi. *Qui quidem Doctores absque dubio statuunt, quod etsi supersedendum sit in causa executionis, aduersus communem debitorem intentata, donec de prælatione aliorum creditorum disceptetur, tamen hæc cognitio iuris executiui terminos non egreditur, & ideo sententia additionis, vulgo de remate profertur, sicut in aliis causis executiuis*, &c Quare indubie omnes præfati Doctores procedunt, & apertè loquuntur in particulari iudicio concursus formato ab ipsis solis, & inter ipsos creditores dumtaxat; vt secus foret, quando concursus fuisset vniuersalis originem trahens à facto debitoris communis ex hucusque latè comprobatis, & ex praxi quotidiana sic communiter obseruata, & validissima, & inuincibilia fundamẽta assistunt.

48 His suppositis, facilè euacuari vidisti vires argumentorum, quæ in contrarium consideranimus à principio huius cap. quibus insuper, vt specialiter satisfacias; non obstat Primum de quo *ex num. 3. d. leg. 11. tit. 14. part. 5.* Et Doctorum assertiones in eius exornationem, quoniam licet in se veræ sint, vltra concursum tamen nostrum loqui, ma-
49 nifestè patet, sed dumtaxat, † quando creditores personales, inter quos nulla est prælatio, sed vno, & eodem grada exigunt sua credita, itavt si separatim quilibet petierit suum creditum in iudicio, ille præferatur in exactione, & solutione, qui prius obtinuerit sententiã contra debitorem, & aliis, qui vel tardiùs petierunt, vel tardiùs obtinuere sententiam, præferatur in solutione, quod verissimum est, & iuxta iuris Regulas, vt inter habentes æqualem gradum is qui præuenit, præferatur sine contributione aliis faciendã, qui vigilantibus, & non dormientibus iura subueniunt, vt latiùs videre est per Doctores in argumento *ex n. 3. cum seqq.*

50 Nostra autem resolutio versatur circa iudicium concursus vniuersale, & indiuiduum, in quo determinationis, & sententiæ non datur anterioritas, nec temporis prioritas, sed vno, & eodem contextu eadem instantia, & sententia graduationis omnes creditorum causæ simul terminantur, eodem modo, quo simultaneè cognoscuntur, & pa-
51 ri passu ambulant ob vnitatem iudicij, † & adhuc hoc casu dispositio *d. l. partitæ*, seruabitur inter creditores personales eiusdem gradus, vt nullus, etiamsi prius ex sententia graduationis præuenerit in exigendo, aliis eiusdem qualitatis, & gradus creditoribus præferatur, sed obligatur alios contribuere eiusdem gradus pro rata, iuxta determinationem, *d.l. partitæ*, vt aduertimus supra *à num. 6. & sequentibus*, contra Matienzum, quæ reuera in nulla sui parte loquitur de concursu creditorum vniuersali, nec particulari inter ipsos creditores dumtaxat formatum, sed quando, vel omnes, vel aliqui separatim petierũt sua credita personalia, licet eodem tempore omnes obtinuisse sententiam contigerit, vt ex eadem l. clare apparet.

Et quamuis velles intelligere illam legem in 52
creditoribus inter se concurrentibus ad executionem alterius creditoris, provt indicare videntur eiusdem l. partitæ illa verba, ibi. *Mas si todos los otros, o parte dellos demandassen su debdo otro si por juicio, e fuesse dada sentencia contra el debdor en vn tiempo*, adhuc non posset inferri ex eisdem ad vnitatem iudicij quoad ordinem procedendi, quia esset habenda distinctio inter creditores habentes viam executiuam, & experientes via ordinaria, vt superiùs ex Parlodorio, & aliis vidisti. *n. 46. & seqq.* annotauimus, & tunc cum creditores habentes instrumenta guarentigiata non sint retardandi per alios concurrentes ex via ordinaria, ne illis fieret iniuria, si prius sententiam addictionis, hoc est, *de remate*, obtinuerint, illi præferrentur in exactione sub fideiussione.

Nec obstat secundum *à num. 9* quia sibi ipsi re- 53
spondit, cùm loquatur in reconuentione, quando simultaneè potest tractari cum conuentione, quando ista summaria, & illa ordinaria via peragenda, & sic separatim vtraque tractatur, ne fiat iniuria actori ob retardationem sui iuris summarij, & executiuè; atque ita cùm inter has duas causas detur de iure separabilitas, & seorsum quælibet tractetur absque concursu; neutra prævaleret quo casu, vel reconuentio non admittitur, vel si admittatur propriam qualitatẽ amittere tenetur.

Vt secus sit, quando reconuentio quæ sit sum- 54
maria concurrit cum conuentione ordinario iudicio agitata, vt tunc in huius naturam conuertitur & vestitur, ad quam ipsi facilis est transitus, vt suprà *à num. 38. & sequenti*.

At nostra versatur controuersia circa iudicium 55
indiuiduum, & à quo separari non possunt cætera iura creditorum comparentium, quæ illius naturam vti capitis principalis assumere debent, propria qualitate viæ executiuæ amissa, quam non patitur natura iudicij concursus, ideo facilè confunditur, & suffocatur à suo principali, vt probatum fuit latius.

Nec obstat tertiò suprà *à num. 11.* cui eodem 56
modo respondetur, vt procedat inter iudicia separata, & inter se diuisibilia, nullam vnitatem, aut indiuiduitatem appetentia: provt fit, quando debitor mouit in via ordinaria rescissionem contractus, quia dum non obtinet rem iudicatam super ea minimè interim impediuntur effectus, nec eneruantur vires instrumenti, habentis executionem paratam, quam separatim, & seorsum absque vlla dependentia iudicij recissorij ordinarij, creditor mouere potest, non obstante litis pendentis exceptione, atque ideo de iudiciis, & articulis separatis ad vnitatem, & continentiam iudicij non rectè argumentari potest.

57 Similiter quarto argumento de quo *à num.* 12. Respondetur, vt loquatur, quando in eadem persona concurrunt duę qualitates separatæ, quia vt tales non confunduntur, sed vtraque de per se operatur, quod non est casus noster.

58 Nec obstat vltimum magis difficile, de quo à *num* 14. *cum seqq.* id id tendens, quod via executiua vti priuilegiata ad se trahat viam ordinariam, vtriusque concurrentibus super iudicio indiuiduo, itavt totum iudicium concursus efficiatur executiuum ratione adiuncti priuilegiati, & participationis, ne priuilegiatus ex communione, cum non priuilegiato amittendo priuilegium suum, damnum recipiat.

59 Quia respondetur, vt procedat, quando vterq; priuilegiatus, & non priuilegiatus concurrit æquè principaliter, & simul stare possint, sed non quando priuilegium concurrit accessoriè ad principale, quia tũc eius qualitas suffocatur & extinguitur, cum amissa propria qualitate, sequi debeat qualitatem, & naturam sui principalis, provt latissimè videre est in nostris commentariis, *de Regia protectione*, 2. *part. cap.* 7. *à n.* 101. *cum multis sequentibus.*

60 Deinde respondetur; quod qualitas executiuæ viæ est accidentalis, quia potest esse, & abesse sine principalis substantiæ corruptione, Giurba *decis.*
61 60. *n.* 1. Sed via ordinaria in omnibus negotiis ob plenam causæ cognitionem est naturalis; quibus in vno concurrentibus, naturalis prævalet accidẽ-
62 tali, Nos *in d. c.* 7. *à num.* 31. ita vt etsi causa cœpta fuerit via executiua, si contingat prosequi in via ordinaria, executiua suffocatur, & extinguitur; ita vt amplius non reuiuiscat, quia causa semel effecta ordinaria semper manet ordinaria, vt superius latiùs probauimus *à num.* 34. *cum seq.*

63 Deinde quia in concursu duarum, qualitatum ad inuicem repugnantium, potentior vincit debiliorem, & hæc illi cedit, abundè *in d. cap.* 7. *à num.* 52. *& à n.* 90. *& seqq. & num.* 11. quam longè potentior, & fortior sit via ordinaria, nemo est qui nesciat, per eam finis totaliter imponitur omni controuersiæ, vt de ea amplius, ac de eadem re in iudicio alio non contendatur. Nos *d. cap.* 7. *à n.* 88. *& seqq.* & sic via executiua concurrens tanquam debilior meritò cedit viæ ordinariæ, tanquam potentiori.

64 Nunc tractandum de alia quæstione secunda nostri cap. parte appositа, an sententia graduationis lata in hoc iudicio vniuersali concursus sit exequenda quoad omnes, non obstante appellatione, per aliquos creditores emissa; atq; etiam
65 quando prima sententia valeat exequi; hanc quæstionem absolui nouiter *l. Regia*, 12. *tit.* 16. *de los contractos, y obligaciones, lib.* 5. *recopilat. additæ in tertio tom. fol.* 64. quam vt clatiùs percipiantur, quæ subtiliter in eius interpretationem scribẽda sunt) ad literam referre congruit. *En los pleytos de acreedores, que en el mi consejo, y chancillerias, y audiencias se trataren en primera instancia, o en segunda, confirmando, o reuocando la sentencia, o sentencias por los jueçes ordinarios inferiores; que en tal caso sin esperar terçera sentencia de graduacion, y sin embargo de la supplicacion, que dellas se interpusiere, se ampagados los acreedores per fuante facion, dãdo fianças depositarias de restituir lo que assi cobraren, assi la tal sentencia se reuocare en grado de reuista.*

66 Ex cuius legis determinatione plura practicabilia inferuntur. Primum, quod sententia graduationis lata, seu latæ per iudices inferiores in concursus iudicio vniuersali, nunquam sit exequenda, sed per appellationem suspendenda, quod iuris 67
regulis adæquatur, quoniam cum hoc iudicium sit ordinarium, & in via ordinaria discutiantur iura omnium creditorum, vt hactenus à principio huius capitis latissimè cõprobauimus, & praxis quotidiana obseruat; regula vulgaris subsequitur, quod appellatio regulariter locum habet ex *l.* 1. *cũ seq. ff. de appellationibus recipiendis*, infinitos Doctores congerit Giurba *decis.* 49. *n.* 1. *qui n.* 7. dicit, quod causa ordinaria, vel quæ semel facta fuit ordinaria, semper remanet ordinaria & appellabilis, ex Lancelloto *de attentatis*, 2. *part.* 14. *in præfatio. n.* 572. *& cap.* 12. *limitatio* 24. *num.* 18. Rota *diuersor. decis.* 132. *num.* 1. *part.* 1. Pontanus *de alimentis, cap.* 19. *num.* 7.

Secundum notabile infertur: prima sententia 68
graduationis in tribunalibus supremis lata, mediante appellatione, confirmatoria, vel reuocatoria inferioris, exequitur statim, non obstante supplicatione ab ea interposita, sub fideiussione tamẽ depositaria de restituendo soluto, reuocata sentẽtia in gradu supplicationis, & in hoc versatur authoritas supremorum Tribunalium, cui Rex merito defert, & confidit, attribuens eius iustificationi hoc priuilegium exequendi primam sententiã, quod non tantum causæ datur, quantum horum tribunalium auctoritati.

Tertium notabilius, (ad quod vulgariter non at- 69
tenditur) est, quod semper prima gradutionis sententia lata in tribunalibus supremis, siue additis per appellationem; siue sit lata in prima instantia, (quando ibidem cœptum fuit iudicium hoc vniuersale concursus; causatum à debitore communi) exequatur appellatione non obstante, quod apertissimè apparet ex eiusdem *l. verbis*, ibi *En primera instancia, o en segunda confirmando o reuocando la sentencia, o sentencias dadas por los jueçes inferiores.* Duos casus separatos diuidens, alterum, quando in prima instantia fertur sententia graduationis in senatu; alterum quando in secunda fertur confirmatoria vel reuocatoria iudicis ordinarij; nam illa verba confirmando, reuocando referuntur ad verba, *o en segunda*, tanquam ad proxima. Bart. & Bald. *in l. talis scriptura*, §. *requiris de appellationibus*, Galganetus *de conditionibus part.* 2. *cap.* 6. *q.* 5. *cap.* 23. *pag.* 254 Noguerol. *allegatione* 23. *ex n.* 45. *&* 46. Mantica *de coniectu. vltimæ voluntat. lib.* 10 *tit.* 6. *num.* 30. *ad finem.*

Quæ verba clarè demonstrãt, quòd in vtroq; casu semper prima sententia tribunalitiũ supremorũ exequatur, etenim vltima eius determinatio executionis permissiuæ hos duos casus præcedentes complectitur, & vno, & eodem modo eos decidit, nihil separatim, aut diuersè inter illos disponens, sed æqualiter determinat, etsi eodem modo iudicandi sunt vtrique casus, ex vulgari iuris regula distantis, quod vna determinatio recipiens plura determinabilia, ea debet pariformiter determinare *l. cum hoc iure, l. lucius ff. de vulgari, & pupillari, l. legatarius.* 81. §. 1. *de regulis iuris, l. quamuis, C. de impub. & aliis subsitut.* Cassanate *consil.* 67. *num.* 28. 70
Gratian. *disceptatio* 70. *num.* 39. *tom.* 1. pleniſſimè *Castillo controuersiar lib.* 5. *cap.* 97. *à n.* 4. *cum multis seqq.* Fusarius *de substitut quæst.* 257. *num.* 8. Et 71
quamuis hactenus practici ad hanc legis particulam non attenderint, sed solùm contenti eam allegare

gare pro secundo casu, quando nempe in secunda instantia per gradum apellationis fertur in Senatu sententia graduationis confirmatoria vel reuocatoria sit exequenda; tamen quod idem æqualiter sit dispositum claris, & expressis verbis eiusdem legis in prima sententia tribunalem lata in prima instantia nullam dubium recepit, sed expresè deciditur eadem lege, vt vidimus.

72 Quartum notabile, quod ex verbis huius legis deducitur, illud est, vt eius dispositio non sit vniuersa iter accipienda in quolibet concursu creditorum, sed in lite creditorum dumtaxat, quoniam aliud est lis creditorum, aliud verò concursus creditorum: illa habet originem a facto debitoris, hic à solo facto creditorum, quia licet lis, & iudicium creditorum non possit esse sine concursu creditorum, quia ei inest; tamen concursus creditorum potest esse, & stare de per se sine lite, & iudicio vniuersali creditorum, quia formatur inter ipsos absque facto, & interuentu debitoris communis, & absque eius dependentia, & inter ista duo genera concursuum magna est differentia, & diuersus effectus ex vtroque oritur, & de vno ad aliud non recte argumentatur: vt ad longum probauimus superiùs *cap 4 per totum, & signanter, a n.8. & n.30 & seqq. vers. ad secundum accedamus, & supra hoc eodem capite, à num. 20. cum sequentibus.*

73 Quam interpretationem apertiùs deducere poteris ex verbis eiusdem legis Regiæ, ibi. *En los pleytos de los acreedores, que en el mi consejo, y chancillerias, y audiencias se tractaren*, &c. non dixit simpliciter. *En los concursos de acreedores, sino en los pleytos de acreedores*, & super litibus creditorum dumtaxat determinat, quia vt diximus, aliud est lis creditorum, aliud concursus creditorum simpliciter; & analogum per se sumptum stat pro potiori, & famosiori significato, § *sed ius quidem*
74 *ciuile, instit. de iure naturali gentium, & ciuili, cap. pudor. in fine. 32. quæst. 2. l. 11. §. qui in perpetuum. ff. si ager vectigal. l. 1. § si is qui nauem. ff. de exercitoria actione, cap. penultimo, de sentent. excommunicat.*

75 At concursus simplex creditorum, incidens in executionem, ab vno petita vt contra debitorem diuersam quoad appellationem à sententia additionis habet inspectionem, vt latiùs videre est ex Parladorio, Ioanne Gutierrez, Auendaño, & aliis per Nos *adductis in commentar. de Regia protectione, 2. part. cap. 7. à num. 12.* & tetigimus hoc *cap. à n. 46. vers. & ad hos terminos*, &c. & superiùs.

76 Quintum, & vltimum deduces ex huius legis Regiæ determinatione, quod sententia graduationis, lata in iudicio vniuersali concursus, quoad omnes creditorum causas, & iura, siue suspendenda erit, nempe quando fertur ab inferiori iudice à quo appellatur; siue quoad omnes exequenda erit, casu quo exequatur, nempe semper prima suprema Tribunalis; quoniam iudicium hoc ordinarium æqualiter & indistinctè cum omnibus versatur, & simultaneè deciditur, & vna omnium iurium est natura, in omnes causas æqualiter influens, nullo attento viæ executiuæ priuilegio, cum supprimatur, & suffocetur, seu extinguatur eo ipso, quod iudicium vniuersale concursus ingreditur, ad latè disputata, & resoluta in huius *cap. prioris parte*; atque ideo sententia graduationis pariformiter operatur quoad omnes indistinctè.

Salgado Labyrinth. Credit. Tom. I.

CAPVT XVII.

Creditor citatus ad iudicium formatum per vnum ex correis obligatis, siue confideiussoribus, an possit concursum deferens nouiter conuenire alterum correum, vel confideiussorem, tertiumve hypothecatæ possessorem, litis pendentis exceptione minimè obstante.

Et quid si in lite concursus sententiam graduationis iam obtinuit ipse creditor.

SVMMARIVM.

Negatiua sententia creditorem scilicet, qui semel vnum ex correis debendi in iudicio conuenit, minimè posse lite pendente ad alios correos, seu fideiussores redire, quousque primus conuentus non esse soluendo reperiatur: proponitur. n.1. contraria verior. n.10.

L. si libertum 16. l. reos principales, C. de fideiussoribus, l. 2. D. de duobus reis, adducuntur in confirmationem superioris sententiæ. num. 2. 3. & 4.

Creditor, concursus iudicium causatum ab vno ex correis, aut fideiussoribus deferre non potest, quousque terminetur. n.5.

Viam, quam quis sibi eligit, sequi tenetur. n. 6.

Via vna electa, ad aliam recurri non potest. n.7.

Via vna electa, alteri renunciari videtur. n.8.

Litis pendentis exceptio opponi potest, quoties sententia lata in vno iudicio alteri nocet. n.9.

Creditor, siue agendo contra principalem, siue contra correum, aut fideiussorem, idemius, & creditum deducit in iudicio. ibid.

Creditor potest conuenire quemlibet ex correis debendi aut fideiussores, & vno conuento potest liberè ad alium redire quandiu integrum creditum non exegerit. n.10.

Vnius ex correis electio non præiudicat creditori, quominus actiones siue personales, siue hypothecarias (quæ penes ipsum remanent) contra alios mouere possit: & ponderatur textus in l. reus, l. generaliter, C. fideiussoribus. n.11.

Creditor, etiamsi sententiam condemnatoriam contra vnum ex correis obtinuerit, potest eo iudicio deserto alios nouiter conuenire, quousque integrè sibi fuerit satisfactum, quin ei obstet litis pendentis exceptio. n.12.

Tex. in l. 2. D. de duobus reis, intelligendus est de actuali, & effectiua solutione. ex qua tollitur obligatio. n. 13.

Per solam petitionem, etiam sequuta sententia condemnatoria contra vnum ex correis, cæteri non liberantur sed necessaria est integra debiti solutio. n.14.

Creditori non obesse exceptionem litis pendentis cum vno ex correis oppositam per alium nouiter conuentum, comprobatur ex multorum authoritatibus. n.15.

Creditor electio cui, & debitores huius digna. 8. & seq. Inter correos debendi, plu. ralitas, & communitas nil creditor posterior vna possit ex oppignoratis pro exigua ab aliis, nume. 1.

Creditori renouatorio altrinsum habet ad revocandam solutionem posterioris facta, quamvis alij ad. sint creditores posterioris gradus, quibus pariter fat solutum n. 17. & 19.

Creditor licet sequestrari fecerit debitoris aliqua bona, potest nihilominus ea dimittere, & creditum ex aliis bonis exigere n. 8.

Deposita re apud duos, aduersus vnumquemque agi potest, nec vnius electione, sed solutione alter liberatur, & expenditur textus in l. 1 §. apud duos C. depositi n. 10.

Electio vnius ex debitoribus, vel possessoribus rei confoi subiectæ, non præiudicat creditori, quin eiusdem contra alios possit de suis iuribus experiri. num. 21.

Id procedit, etiamsi creditor sententiam suam ad litem contra vnum obtinuerit. n. 22.

Creditor fideiussorem potest conuenire, etiamsi sententia lata sit contra eum agentem aduersus debitorem principalem. n. 23.

Lite pendente cum debitore principali, adhuc potest fideiussor conueniri. n. 24.

Lite pendente contra vnum ex fideiussoribus, vel principalem debitorem, vel vnum ex correis, non obstante litis pendentia potest creditor contra alium agere. num. 25.

Lite pendente contra principalem, non impeditur executio contra fideiussorem, nec contra n. 26.

Creditor, plures reos debendi habens obligatos, si in concursu ab vno formato comparuerit, etsi in sententia graduationis locum obtinuerit, potest nihilominus alios conuenire, quo usque sibi integrè satisfiat. n. 27.

Creditor, cui in sententia concursus bona fuerunt pro suo credito adiudicata, adhuc habet recursum contra correos, vel fideiussores, aut tertios possessores. n. 28 & 29.

Creditor, qui ordinariè, vel executiuè cepit agere contra vnum ex correis, ad alium sine metu litis pendentiæ potest accedere. d. n. 29.

Affertur doctrina Cancy, & plurium decisionum Rotæ. n. 30. 31. 32. & 33.

Census non dicitur extinctus per consignationem factam in sententia graduationis, non secuta effectuali traditione. d. n. 32.

Creditor plures correos, seu fideiussores habens in solidum obligatos, ad eorum concursum vocatus comparuit, potest hoc concursu pendente etiam post sententiam graduationis concursum deserere, & alios nouiter conuenire. n. 34.

Fideiussor indemnitatis, qui ante excussionem principalis non potest conueniri si principalis concursum causerit, non potest conuentus opponere exceptionem excussionis, aut ordinis. n. 35.

Creditor, qui litis concursum cepit debitorem, aut vnum ex correis conuenire virtute instrumenti guarentigij, iudicium deserere potest, & aliud eligere, non obstante exceptione litis pendentiæ. num. 36.

Litis pendentiæ exceptio in executiuis locum non habet n. 37.

L. vbi eadem. doctrina non habet locum in executiuis. n. 38.

Creditor, qui vnum ex correis conuentus fuit, libere potest vel eundem, vel alterum ex correis conuenire, etiamsi ad litem contestandam nouiter etiam coram eodem iudice conuenire. n. 39.

Missio in possessionem ex primo decreto non impetratur, quin contra fideiussorem, & eius bona possit redire. n. 40.

Electio vnius remedij executiui non præiudicat, nec præcludit viam aliis, quando creditum non est satisfactum. 41.

In executiuis non obstante litis pendentia, potest creditor variare de vna persona, ad aliam, & de vna re, ad aliam n. 42.

Reformatur doctrina Ioannis Paulutij. n. 43.

Creditor deferens iudicium concursus contra debitorem, fideiussorem aut correum, potest tertium hypothecæ possessorem alibi coram suo iudice competente conuenire. n. 44.

Respondetur primo, secundo & tertio argumento relatis. num. 2. 3. & 4. remissiuè. num. 45. quarto, & quinto argumento, num. 46. sexto argumento. num. 47.

Sententia contra vnum ex correis non præiudicat aliis non citatis. n. 48.

Co-fideiussor nouiter conuentus a creditore non opponit de lite pendente contra alium fideiussorem aut principalem. n. 49.

VBIA semper vim fuit apud practicos hanc quæstionem pro negatiua resolutione, an me posse creditorem, qui semel vnum ex correis conuenit in iudicio, lite pendente ad alium seu alios correos, & fideiussores redire, & prima delicta, nouam aduersus illos instaurare, & mouere, quousque primus conuentus, & condemnatus soluendo non fuerit repetiturmulta iura, & fundamento pugnant. Primum ex l. si liberum, C. de fideiussoribus. Liberum (inquit Imperator) fuit ante quam lis aduersus omnes fideiussores constaretur eorum coram eligere, creditori si modo ceteros minus idoneos existimaret. At vbi fuit litis contestationem petitionem datiuam reddit, quia, iuris ratio non patitur. Ergo quousque vere constet in executione sententiæ, correum conuentum soluendo non esse, ad alios creditorem redire non posse post litem contra vnum semel contestatam.

Secundò ad idem videtur etiam determinare, 3
text. in l. reos principales, C. eodem tit. vbi dicitur creditori datur facultas reuertendi aduersus alios confideiussores, nondum conuentos; si satis non fecerit, & ille vnus ex confideiussoribus, primo solus conuentus, in hæc; *reos principales, vel mandatores simpliciter acceptos eligere, vel pro parte conuenire, vel satis non faciente, contra quem egerat primo post illum ad alium reuerti (cum nullus de his electione liberetur, licet.*

Tertiò hoc clarius patet ex l. 2. ff. de duobus reis, 4
ex quo expresse colligitur, ex sola petitione creditoris contra vnum correum in iudicium deducta, aduersus alios regressum habere nullum, in hæc. *Cum duo eandem pecuniam aut promiserint, aut si pluribus sint stipulati, & singulis in solidum debeatur, & singuli in solidum debeant: ideoque reus promittendi, & acceptilatio vnius sola, alios liberat obligatos.* Ergo creditori aduersus vnum petitione instituta, non licebit litis pendentis exceptio, si nouo modo alios conuenire velit correos, aut confideiussores.

Quarto, quoniam iudicium concursus causatur ob vno ex correis, aut confideiussoribus, quo creditor semel

semel compensati, & suum creditum postulauit, deserere non potest, quos ipse tertio iuncti, ex regula textus in *l. vbi a plures ff. iudicium*, ibi *finem accipere debet ff. de iudic.*

6 Deinde & quinto probatur, nam viam, quam quis sibi elegit, is qui tenetur *l. ff. mutui l. fin. ff. quod metus causa cap. cum omnes*, citra finem *de constitutionibus. C. quod semel placuit, amplius displicere non debet. de regulis iuris in 6.* Surdus *cons. 377. num. 3.* Farinacius *in praxi crim. p. 6. quæst. 175 num. 196.* Marius Anton. *variar. resolut. lib. 2. resolut. 17. num. 8.* Scaccia *de appellationibus quæst. 17. limitatio. 9. num. 45.* Ioann. Maria Nouarius *quæst.*

7 *forens. lib. 1. quæst. 44. num 5.* & ideo vna via electa ad aliam recurri non potest. Gratianus *decis. 4.*

8 *num. 72* plenè per Scaccia. *loco citato. à num. 45. cum seqq. vsque ad num. 50. & in trad. de commercys. §. 2. glosa 5. à num 11. cum seqq.* vnius quippe electione alteri renunciatum videtur. *l. post diem 7. ff. de lege commissar.* Stephan. Gratian. *disceptatio. forens. tom 1. cap. 251. num. 12.* plenè per Anton. Gabriel. *communi. conclus. lib 2. titul. de action. concl. 2. per totum.* ergo semel eligenti creditori vnum ex reis conueniendum, & conuentum ad cæteros regressus non patet.

9 Sextò, quoniam litis pendentis exceptione obstat potest, quando sententia in vno iudicio lata alteri præiudicialis est, Parladot. *lib. 2. rer. quotidian. cap. 5.* nempe quando eadem res, & ius in vtroque iudicio controuertitur *supra c. 4. à n. 64 vers. ex quibus infertur.* sed in hoc iudicio nouiter contra reum intentatum per creditorem, idem creditum cõtrouertitur, super quo sententia lata in priori iudicio creditori præiudicat, cùm per vnius solutionem cæteri ex creditoris obligatione libentur ex *d. l. 2. ff. de duobus reis cum similibus*, ergo litis pendentis exceptio obstabit creditori nouiter conuenire volenti alios correos, aut confideiussores.

10 Quibus tamen minime obstantibus, contraria sententia est verior de iure, & communi omniũ opinione indistinctè Doctorum recepta, immò quod obligatis in solidum pluribus reis debendi, aut fideiussoribus, vt creditor ita liberam electionem habeat, quemlibet ex eis conuenire, vt vno conuento, contra quem primò in iudicio

11 agere cœpisset, possit libere ad alium reuertere, quandiu integrum suum creditum non exegerit, nec sibi ab aliquo ex eis solutum, quia remanent enim ipsi creditori omnes actiones integræ personales, & hypothecariæ aduersus alios correos, aut confideiussores, itavt ex vnius electione præiudicium aliquod creditori aduersus alios non generetur, nec fiat. Iura sunt expressa *in d. l. Reos. C. de fideiussoribus l. generaliter. C. eodem tit.* ibi: *& ideo generaliter sancimus nullo modo electione vnius ex fideiussoribus, vel ipsius rei alterum liberari, vel ipsum reum fideiussoribus, vel vno ex eis electo, liberationem mo existere, sed manere ius integrum, donec in debitum ei perueniat persoluantur, vel alio modo ei satisfiat. Idemque in duobus reis promittendi constitutum est. Nec præiudicium creditori, aduersus alios fideiussores actiones: sed remanere ipsi creditori actiones integras & personales hypothecarias, donec per omnia ei satisfiat.*

12 Quæ iura & alia plurima pro contraria parte allegata, ita communiter intelligunt, & declarant quos refert & sequitur de hac re tractantes, & plures, vtliterque tenentes hoc creditori licere, etiã sententia obtenta contra vnum correum, si creditor vnumquemque plurium reis debendi conuentorum in solidum, & alterius eundem sententiam condemnatoriam pro totali sua pecunia creditoris nihil, omnino minuendi ipsum deducere, & alios correos nouiter conuenire, quousque sibi integrè, & per omnia fuerit satisfactum, itavt vel contra alios nouiter conuenientes, non obstet litis pendentis exceptio, nec quod prius aliunde electus conuenerit, & condemnauerit, tenent Glosa. Paulus, Bart. Alberic. Angel. Imola & Paulus de Castro *in d. l. 2. ff. de duobus reis*, quam ita intelligunt, & 13
declarat, vt petitio, de qua in eodem textu fit sibi intelligenda, cum actualis & effectiua solutione, ex qua non aliter tollitur obligatio, & expressè indicant illa verba *petitione & acceptatione eius totaliter obligatio*, sic post plurimos Doctores interpretatur Caldes Pereil. *de emptione, & venditione c. 32. ex num. 55.* Iuriffame etiam Ronchegallus *ibidem n. 90. 91. & 92.* sequitur Philippus Corneus *in cons. 1. colum. 2. & 3. volum. 3.* vbi asserit communem Doctorum placitum esse per solam 14
petitionem, etiam sopita sententia condemnatoria cõtra vnum ex pluribus reis debendi pro certa quantitate non liberari, sed necessariam esse solutionem integri debiti. Panormitan. *cons. 2. num. 2. volum. 2.* Bartol. *in l. ex duobus. num. 11. & 12. ff. de duobus reis.* Alciatus *in l. 2. §. si eam bonorum. n. 9. ff. de verborum & rerum significationibus.* Alexand. Raminald. Iason Decius & Curtius Iunior *in l. si per vim. ff. de rei vindic.* per textum ibi quem sic explicant. *C. de pactis.* & Ronchegallus *in d. l. ex duobus. num. 4. & 6.* Fulgent. *in l. si per imprudentiam. §. si plures ff. de edict.* quos sequutos eleganter dixerit, & comprobat Felician. de Solis *in tract. de cessibus. lib. 3. c. 7. 2. ex num. 5. & seq. cum tribus. & tom. 2. lib. 3. capite 2. num. 5.*

Et per eadem iura, & Bertachinus tenet Parladorius *lic. 2. rer. quotidian. cap. 5. n. 5. §. 11. numero 21.* 15
Petrus Maurus *in tract. de fideiuss. 2. p. princip. l. fol. 10 §. 19. per totum fol. vsque 1049.* & per Concinam idem probat Negusantius *allegatione 4. num. 27.* vbi quod creditor potest vexare & quod ei non obstet litis pendentis cũ vno ex correis exceptio opposita per alium nouiter conuentum: elegantèr etiam Lancellotus Robertus omnino videndus *de arrestatis 1. part. cap. 3. de arrestat. à tertio. à num. 47. vsque ad num. 161.* & iterum copiosè *2. p. cap. 20 de arrestatis post. limitat. 6. per totam.* & plurimi alii per discursum huius *cap.* laudandi, & quod litis pendentis cum vno ex correis aut fideiussoribus exceptio aliis non prosit, siue etiam pendentis cum principali, cæteros opponere nõ posse; cum probant Franciscus Marcus *quæst. 331. p. 1.* Petrus Maurus Aretinus *de fideiussoribus, fol. 9. p. 2 princip §. 3. fol. 911.*

Certe namque dubitari non potest creditorem 16
electionem ita, & arbitrium habere eligendi, & vexandi inter debitores correos, & fideiussores, atque eorũ bona, ita vt possit eligere pro exactione quælibet bona, quæ ipsi placuerint, adeo vt creditor posterior nequeat ei opponere, quod exigat ex aliis bonis, seu effectibus, *l. si debitori. ff. de distract. pignor.* cuius declarationem explicater per Cæsar. Manent. *de V. S. 1. 2. 3.* & decimum 3 creditorem in re sua consulentem habere ad reuocandam solutionem electionem facta a quatuor alij actiones creditores sint in eisdem gradibus, quibus pariter fuit solutum, cum in eo libera sit facultas, &

arbitrium creditoris anterioris eligendi,quẽ voluerit ad reuocatoriam mouendam.Sequitur Noguerol.*allegat. 7.num.* 48. qui ex eodem Manent. *decis.*62.*num.*1.*&* 2.& Cattario *decis.* 105. Costa
18 *de re integra, assistit.* 56.*num.*2. recte inquit, quod creditor licet sequestrari fecerit bona alqua debitoris;poterit nihilominus ea dimittere, & ad alia peruenire,ex quibus exigat suum debitum,sequestro sibi non obstante.

19 Quæ doctrina,vt sit in facultate & libera electione creditoris anterioris intentare reuocatoria contra quemlibet creditorem;ad auocandam ab eo pecuniam sibi solutam,nullo ordine attento nec seruato, nempe, incipere a posterioribus, antequam conueniat anteriores inter eos,sed quẽ maluerit ex eis eligere,& conuenire possit;longè verior est,licet aliqui Doctores cõtrarium tenuerint,quos retulimus infra 2.*p.c.*4.*ex n.*84.*vers. pro qua doctrina rectè conducit*,&c.vbi etiam alios plures Doctores pro hac nostra opinione per leges, & latius infra 3.*p.cap.*14.*à princ.*

20 Pro quorum omnium resolutione textus est expressus *in l.*1.*§ si apud duos. ff. depositi.* vbi Vlpianus Iurisconsultus, sic scribit : *si apud duos sit deposita res,aduersus vnumquemque agi poterit, nec liberabitur alter si cum altero agatur non enim electione, sed solutione liberantur. textus in l. si vt certo §. si duobus vehiculum ff.cõmodati.*in illis verbis:*quare duo quodammodo rei habebuntur, etsi alter conuentus præstiterit, liberabit alterum*, cui consonat *d.l.*2.*ff. de duobus reis.* 1. *in* 3. *argument.* contrariæ partis citata ibi, *ideoque petitione, & acceptilatione vnius tota solnitur obligatio*, vt dum petitionem, & acceptilationem æquiparat, per necesse de petitione cum solutione intelligenda erit, vt soluatur obligatio. iuxta *d.§. si duobus. & l.si per imprudentiam.*31. §. *vltimo. ff.de euictionibus.* prout etiam per communem Doctorum sic intelligitur,& interpretatur.

21 Eandem resolutionem probat Cencius *de censibus.quæst.*80 *à num.*11.dicens, quod ob vnius debitoris, vel possessoris rei cẽtui suppositæ electionem,non est creditori factum preiudicium quoad alios,quin,etiam contra illos possit de suis iuribus experiri ex *d l.reos.& d.l.generliter* & communem Doctorum & per Scapuc.*in suo tract de Saluiano interdicto.lib.* 2. *quæst.* 15. & Statilium Pacificum *eodem simili tract.inspect.*3.*cap.*2.*num.* 538.*& seqq.* iuxta posteriorem impressionem.

Qui in super ipse Cencius. *ibidem nu.*13.ait : *nec*
22 *ex eo repellendum esse à sua petitione dominum census,quod pro toto suo credito, contra vnum ex pluribus debitoribus, etiam in solidum obligatis sententiam funorabilem reportasset, sed opus esse, vt realiter, & cum effectu de toto credito integraliter sit satisfactus, & solutus.*ex Bart.& Ronchegallo, Alexand. Abbate, Alciato, Decio, Curtio Iunio.& aliis ab eo citatis,& iterum ipse Cencius *quæst.*107.*sub. num.* 29. *vers. vltra quod beneficium*, vbi post Solis &
23 Gutierrez asserit;creditorem contra fideiussorem agere posse, etiamsi sententia fuisset lata contra creditorem agentem aduersus suum debitorem principalem,Guzman,(licet obiter)*in tract.de euictio.quæst.*10.*n.*20.dicens,quod lite pendente cum
24 principali debitore;iterum potest nihilominus fideiussor conueniri,allegat Petrum Surdum *in consil* 327.*n.*25.*volum.*3.qui tamen id non dixit.

Recte loquutus fuit Iacob.Cancer.in hoc arti-
25 culo. *variar. resolut. lib.* 2. *tit.* 5.*de fideiussoribus.*
*n.*23 firmans, quod lite pendente inter creditorẽ,& vnum ex fideiussoribus, vel principalem debitorem,vnum vel ex correis debendi,potest creditor ipse contra alium fideiussorem,seu correum agere,non obstante dicta litis pendentia.per Bart. *in Auth. hoc ita. num.* 22.*C.de duobus reis.* & ibidem Bald. idipsum dicentem, & asserentem lite 26
pendente cõtra principalem,non impediri executionem contra fideiussorem, nec è conuerso, ad quam doctrinam refert etiam Anton. Colum. *in singul. observant.persona n.*16.&Guido Pap.*decis.*348. Vinium *decis.*269.& Paulin. Castrens. *cons.*87. *in causa qua vertitur. volum.*1. Idem expresse tenentes.

Ex qua verissima resolutione à nemine(quem viderim)impugnata plures doctores vtiliter inferunt ad nostrum concursum caussatũ per debitorem communem,aut vnum ex correis, aut confideiussoribus, & in primis singulariter D. Felicianus de Solis *in tract.de censibus.lib.*3.*cap.*2. *num.*8. 27
ita loquutus fuit : *ex qua resolutione infertur in facto responderam, quod si debitor suos nominauerit creditores in iudicio, potieritque ex suis bonis illis satisfieri pro crediti quantitate, & priuilegio, & vnus, qui alios quoque habet obligatos in solidum comparuerit, & instrumentum debiti præsentauerit, & per sententiam quartum, vel quintum locum obtinuerit, poterit liberè habere recursum aduersus alios correos obligatos in solidum, quousque sibi integrè satisfiat, quoniam nec petitio, nec sententia aduersus vnum ex pluribus reis debendi liberat alios.d. l. fi. §. idemque. C. de fideiussoribus.* & Authores relati superius, & qui iuridice calluit fundamentum huius articuli.

Idipsum post Gutierrez,quem allegat, repetit 28
ipsemet Felicianus *in* 2.*tom.de censibus lib.*3. *cap.*2. *sub num.*6.*vers.in num.*8.*eiusdem cap.* qui ita ait *in num.*8.*eiusdem cap.post longam disputationem resolut creditorem(cui locus fuit præfixus in sententia processus aereedores. cuique fuere adiudicata bona pro suo debito) adhuc habere recursum vel contra fideiussores, aut tertios possessores. Idem hoc eleganter post longuam discussionem amplectitur, me relato Doctissimus Ioannes Gutierrez lib.*1.*practicar.quæst.*46.*à num.* 60. *vsque ad num.*64.*& seqq.*&c. erit tamen obiter annotandum, quod licet iste Author, & alij laudandi expresse faciant mentionem Ioan. Gutierrez *hac quæst.* 46. signanter cum referant in pluribus eiusdem quæstionis numeris : tamen fateor nunquam eam quæstionem in meis potuisse reperire, provt & aliis doctissimis Consenatoribus meis idem contigit,licet accurate quæsiuimus,sed nihil mirum, quoniam in antiquiori impressione deficit *hac q.*46.adest tamen addita in nouiori impressione.

Et cum eodem Feliciano de Solis,& Ioan.Gutierrez *locis proximè citatis*,hoc ipsũ sequutus fuit Auendanus.*in tract.de censibus.c.*94.*n.*11. ibi, *quæ quidem omnia adeo vera sunt respectu correorum,at* 29
ad bonorum confusionem, vt quamuis creditor cœpisset agere ordinariè, vel executiuè contra vnum; ad alios sine metu litis pendentiæ accedere posset.l.reos.l.fin. C. de duobus reis.imò, & secundum plures, etiamsi in processu, creditorum bona pro suo credito alicui fuissent adiudicata; adhuc contra alios correos haberet recursum,vt notat Felician, *de censibus lib.*3. *cap.*2. *num.*9.qui post Gutierrez *lib.*1.*practic.quæst.*47.*ex num.*60.iterum &c.

Cencius etiam *in tract. de censibus quæst.* So. 30

num. 14 ex doctrina Felician. de Solis. hoc ipsum firmiter tenet, & infert, ad concursus iudicium, dicens, quod tunc quando debitor nominat suos creditores in iudicio, petitque illis de suis bonis satisfieri pro crediti prioritate, & posterioritate; nam si vnus ex dictis creditoribus qui alios quoque puta fideiussores habet obligatos in solidum, comparuerit, & instrumentum sui crediti in hoc iudicio discussionis, & graduationis præsentauerit, & per sententiam aliquem inutilem locum obtinuerit; poterit libere aduersus alios obligatos in solidum agere, quousque sibi integrè satisfiat, eam reddens rationem post Felicianum, quia nec petitio, nec sententia aduersus vnum ex pluribus obligatis liberat alios.

31 Idem dixit Rota *in vna Roman. Saluiani interdicti.* 11. *Ianuary* 1616. *coram Manzanedo num.* 12. qua ita fuit dictum, *& licet Domini de Fabiis, & Petronis coram Domino Raymundo curauerunt se describi inter alios creditores, D. Marci Antonij fideiussoris census, non tamen sibi propterea præiudicarunt, quin coram alio iudice competenti agere possint contra Dominam Olympiam principalem debitricem, cùm nemo præsumatur renunciare iuri suo, nisi id expressè faciat.* &c. in ordine 32. inter recollectas per Cencium *de censibus post tractatum to.* 2. eandem rationem in proposito ex hac Rotæ decisione, & ex Ioann Gutierr. *in practic. lib.* 1. *cap.* 148. *num.* 14. quem allegat, reddit Cencius *in tractat. de censibus. d. quæst.* 80. *sub. d num.* 14. qui vlterius ibi-
32 dem aliam reddit, † nempe, quia per sententiam istam graduationis non sequuta effectuali traditione, non potest dici, quod census sit extinctus, per expressam Rotæ *decisionem, in vna Romana. de Guraghis.* 27. *Ianuary* 1620. *quæ est post tract. de censibus. tom.* 2. *in ordine* 495. *num.* 2. *&* 3. ibi: *non obstare visum fuit, quod dicebatur; censum fuisse extinctum propter sequutam decoctionem Cynthij: nam respondebatur, hunc non esse verum modum extinguendi censum, vt in Romana de Danzanij* 28. *Maij* 1614. *coram R. P. D. meo Burato. nec etiam ex sententia subsequuta graduationis super eodem Cassali, visum fuit, posse dici censum extinctum non sequuta reali traditione, vt dictum fuit in Romana census* 27. *Ianuarij* 1603. *coram* &c *& in alia Romana fructuum census* 22. *Ianuary* 1609. *coram me* &c.

33 Ad idem tendit alia Rotæ *decis.* 147. *num.* 2. *inter recollectas per Cencium, post tract. de censibus,* in hæc: *nec visum fuit Dominis, quod iste census potest dici extinctus per assignationem creditorum pro illius extinctione factam in congregationem Baronum, quia non constat, talem assignationem effectuatam fuisse mediante solutione creditorum, à congregatione assignatorum, prout requirebatur ad hoc, vt census dici possit extinctus, nam mens congregationis Dominæ Citarellæ, & Dominorum de Sabellis ea fuit; vt tunc demum census esset extinctus, quando assignamenta fuissent vera, & realia, & exigibilia, & Dominus Citarella ex eis fuisset consequutus integram satisfactionem, & extinctionem sortis principalis, vt in eisdem terminis assignamenti facta à congregatione eadem pro extinctione alterius census, debiti ab eisdem Dominis de Sabellis; videtur casus sic fuisse decisus in vna Romana census* 26. *Nouembris* 1604. *coram illustriss. Cardinali Mellino.*

34 Ex quibus omnibus resultat firmissima, & in iure constans conclusio, quo creditor, qui plures correos, seu fideiussores habet in solidum obligatos, ad vnius concursum vocatus, aut aliàs comparens petendo summ creditum, & inter cæteros graduari potest, nihilominus lite concursus pendente, & etiam postquam per sententiam fuit graduatus viam illam concursus deferere & redire ad alios fideiussores correos, qui litis pendentis exceptione iuuari nõ possunt; ex iam scriptis, & dicendis ad responsionem 6 *argum.* 1 *à n* 47. & hæc resolutio minorem continet difficultatem, quãdo comparitio creditoris fuit facta in concursu creditorum peracto per debitorem principalem, aut vnam ex correis, aut fideiussoribus, quo casu libere, & sine impedimẽto potest concursum deferre, & ad cæteros obligatos in solidum redire creditor. † Nam etiam quando fideiussor sit indem- 35
nitatis, qui iuxta iuris notissimas regulas nequit conueniri nisi prius facta excussione contra bona principalis debitoris: attamen quando iste causauit concursum creditorum, fideiussor indemnitatis non potest opponere exceptionẽ discussionis, aut ordinis, vtex Ludou. Molin. *de primogenijs lib.* 4. *c.* 7. *n.* 37. *&* 38 Gratian. *in additionibus ad decis.* 25. *n* 11. Rota Genuensis *de mercatura. decis.* 158. *n.* 7. *&* 8. Noguerol. *allegat* 2. *n.* 113. *& allegat.* 4. *n.* 41. & post alios longius tractauimus *infra c.* 23.

Secundò, principalis resolutio multò magis 36
tuta procedet, quando creditor ante cõcursus iudicium formatum, & sic concursu cessante, cœpit debitorem, aut vnum ex correis exequi virtute instrumẽti guarentigiati, & sic via executiua, quia eandem deferens poterit conuenire alios correos, aut fideiussores, non obstante litis pendentis exceptione, † quia in executiuis litis pendentis ex- 37
ceptio locum non habet, immò ea non obstante alia executio, seu conuentio pro eadem quantitate coram alio iudice potest proponi ex doctrina Iasonis *in l. nulli. C. de iudicijs n.* 8. *& cons.* 9. *n.* 7. 41. *&* 42. *lib.* 1. Alexand. Trentacinq *variar. resol. tit de iudicijs resol.* 10. Scaccia *de appellationibus quæst.* 17. *limit.* 9. *num* 45. *ad finem.* Ceuallos 3. *p. quæst.* 815. *ex num.* 24. *cum seqq.* Zachias *in addit ad Galesium quæst.* 11. *nu.* 10. 11. *&* 12. & cum eisdem Nogue- 38
rol. *allegat.* 4. *num.* 26. qui omnes probant *l. vbi ceptum ff. de iudicijs,* non habere locum in via executiua, vltra quos idipsum plurimi alij tenent Doctores, Geminian. *in rubrica. de eo, qui mittit in possess. causa rei seruand. in* 6. Gargiar. *patrocin.* 100. *num.* 14. Caualcan. *decis.* 1. *num.* 15. *p.* 1. Becius *cons.* 17. *num.* 3. Beroius *cons.* 85. *volum.* 1. Neuizan. *cons.* 4. *in fin.* Gratianus *discept.* 118. *n.* 44. Lancellotus *de attentatis p.* 2. *cap.* 4. *limitatio* 2. *n.* 50. *&* 76. Anton Gabriel. *commun. concl. tit. de iudicijs conclus.* 1. *num.* 31. Capicius *decis* 33. *num.* 3. Cartarius *decis.* 2. *num.* 9. *&* 14. Anguisola *cons.* 251. *num.* 4. Giurba *decis* 100. *num.* 16. & in istis terminis, † quando 39
creditor vnum ex correis exequutus fuit via executiua, vt liberè possit, vel contra eundem, vel alterum ex correis, aut confideiussoribus nouiter agere, & conuenire, & exequi, etiam coram alio iudice, probant post Anton. Massam, Gallesium Suarez de Paz, Lancellotum, Nattam, & alios, Felician. de Solis *in tract. de censibus lib.* 3. *cap.* 2. *sub. num.* 9.

Probat insuper Pirrus Maurus *in tract. de fide-* 40
iussoribus 2. *p. sect.* 10. §. 79. *fol. mihi* 1059. vbi dicit quod creditor, missus in possessionem ex primo decreto non per hoc impeditur vt cõtra fideiussorẽ, & eius bona redire possit ea ratione, † quia 41
electio

electio vnius remedij executiui non præiudicat, nec præcludit viam aliis, quando per primum creditori non est satisfactum. *ex l. hæres. §. quod si fiipulor ff. de fideiussoribus.* & per Angelum Aretin. *in §. fin. n. 1. Instit. de action.* Rebuffo *de litteris oblig. art. 11. glossa 3. num. 25.* quia (vt ipse Maurus in-
42 quit *num. 3. 4. & 5.*) in executiuis non obstante exceptione litis pendétię, potest creditor variare, & facere transitum de principali ad fideiussores, de vna re ad aliam, & de persona ad rem, ex *l. mutuam ff. mandati*; & Corneo *cons. 108. littera F. volum. 1.* Negusantius *de pignoribus in 8. p. membro 3. n. 27.* Ias. *in l. 1. n. 22. ff. si quis ius dice. non obtemper.* Gallesio *de oblig. in forma camerę. quæst. 2.* Syluano *cons. 23. num. 6.* Beroius *cons. 107. num. 3.* Caputaquens. *decis. 50. n. 5. p. 1. de censibus.* quod in executiuis potest quis vna via electa ad aliā redire, & diuersos iudices adire, & quomodolibet variare.

43 Ex iis cauendum est à Parladorio dum ex proprio marte, nullo fundamento, nec authoritate adducta *in l. 2. rerum quotidian. cap. fin. 5. p. §. 11. num. 19. ad fin. ex l. vbi cœptum. ff. de iudiciis. & l. si quis posteaquam. ff. eodem.* dixit quod actor vbi cœpit executionem proponere, & coram eodem iudice prosequi tenetur, nec possit redire ad alium qui contra communem omnium Doctorum opinionem loquutus fuit, quos si perlegisset, non ita resolueret.

44 Sed hæc omnia, quæ hactenus dicta sunt pariter procedunt, atque intelligere debes respectu tertij hypothecæ possessoris, contra quem creditor, deferendo concursum formatum per debitorem principalem correum, aut fideiussorem: potest tertium rei hypothecatæ possessorē alibi coram suo iudice competente conuenire, provt expressè tenent Felicianus de Solis *in tract. de censibus. l. 3. c. 2. n. 8 & 9.* Gutierrez *practic. lib. 1. quæst. 46. ex n. 60.* Auendan. *de censibus quæst. 94 n. 11.* & hoc ex identitate, & maioritate rationis, quia hæc bona hypothecaria, & in tertium alienata, & in tertij dominium deuenta non sunt, nec adesse possunt in concursu per debitorem, seu alium creatum, & ideo tam ratione rei, quam personarum, aliud est diuersum iudicium, cui litis concursus pendentis exceptio obesse non potest, ex iis quæ diximus, & inferius dicemus.

45 Quibus sic receptis; non obstant in contrarium adducta fundamenta ad principium huius *c. non 1. 2. & 3.* quia leges in eis allegatæ communiter sunt intellectæ, & à Doctoribus explicatæ, quod etiam lite pendente contrà vnum ex correis, aut fideiussoribus possit creditor ad alios redire, sibi non obstante litis pendentia, vt amplissimè vidisti in toto discursu nostræ veræ solutionis.

46 Nec obstat quartum & quintum eiusdem inspectionis, quia procedunt in electione vnius actionis, ex pluribus cōpetentibus creditori, aut actori, quam semel electam prosequi tenentur, an quando eligitur vnum ex contrariis, at casus noster circa ea non versatur, sed eadem actione semper experitur, & ex eodem instrumento & obligatione, contra plures in solidum obligatos agit; quo casu creditori hæc datur variandi facultas, sibi nihil præiudicante electione, ex tot iuribus, & Doctoribus ius, & facultatem liberam creditori præseruantibus, cùm specialiter cautum sit, quod eligendi facultas non præcludatur creditori, donec ex integro non sit satisfactus de suo se credito.

47 Nec obstat sextum & vltimum magis difficile, cui eodem modo potuisset responderi, sed magis in specie copiosè & eleganter satisfacit Lancellotus Robert. *in tract. de attentis. 1 p. c. 13. de attentatis à tertio. à num. 147. vsque ad num. 151.* quo loci mouet dubium nostri argumenti, & hoc modo dissoluit, quod exceptio litis pendentis non potest opponi per tertium, qui non fuit in lite, reddit exemplū in correis, seu fideiussoribus nouiter cō-
uentis à creditore lite pendente contra vnum ex 48
eis, quod quamuis adsit eadem actio, eadem res, & idē ius, & iudex, & per consequens videatur cadē lis; tamen non adest eadem persona, sed diuersa, quia sententia lata contra vnum ex correis conuentum, non nocet aliis correis, & fideiussoribus, contra quos noua lis erit mouenda, provt latius plurimis citatis ibidem comprobat, & per consequens nouiter conuentus lite pendente contra
alium tertius est, qui de litis pendentia opponere 49
non potest, & sic non eadem, sed diuersa lis, latissimè prosequitur, & eleganter valdè hunc discursum ipse Lancellot. *loco citato*, & vlterius copiosè etiam videndus *2. p. c. 20. de attentatis post inhibitionem limitatione. 6. per totam.*

CAPVT XVIII.

Creditor, cui in concursu creditorum vnius ex correis bona per sententiam graduationis fuere consignata; an, & quando insuper alium correum, vel fideiussorem possit pro eodem credito conuenire.

SVMMARIVM.

Creditor, cui per sententiam graduationis facta fuit consignatio, in bonis concursus pro sui crediti satisfactione, amplius non posse fideiussores, aut correos molestare, traditur. n. 1. & 2.

Per consignationem, & dationem in solutum prior tollitur obligatio. n. 4.

Per consignationem, & dationem in solutum inducitur nouus contractus, & extinguitur primus, & qua ratione id fiat. n. 3.

Nouatur prior obligatio, & contractus extinguitur, quando illius causa transfunditur in alium. numero 4.

Consignatio in sententia graduationis per viam dationis in solutum creditori facta extinguit obligationem, & etiam censum in concursum deductum. num. 5.

Per consignationem pro solutione creditoris factam recedutur à priori contractu, & inducitur nouatio. num. 6.

Consignatio pro solutione crediti facta magis inducit liberationem, quam pignus. n. 7.

Solutione eius, quod debetur, extinguitur principalis fideiussorum, & correorum obligatio. n. 8.

Idem operatur datio in solutum. n. 9.

Per nouationem extinguitur obligatio fideiussorum prioris contractus cessante protestatione creditoris nouantis. n. 10.

Protestatio ad excludendam fideiussionis extinctionem debet apponi in ipso contractu nouante, & eodem tempore. n. 11.

Consigna

Confignatione bonorum in fententia graduationis in ſolutum pro extinctione crediti facta, creditor non habet recurſum contra fideiuſſores num.12.

Per confignationem in bonis concurſus creditoris factam extinguitur obligatio, ſi bona confignata vendè, & actualiter tradita fuerunt creditoribus quam tunc transfertur dominium, & periculum.n.12.& 13.

Per ſolam confignationem in ſententia graduationis ſi ctam, non ſequuta actuali traditione, debitor non priuatur dominio, & poſſeſſione bonorum.num.14. & 15.

Per ſolum mandatum de adiudicando, dominium & poſſeſſio non quæritur creditori num.16.

Ex ſolo ſecundo decreto ante realem traditionem, non quæritur creditori dominium corporale.num.17.

Ex ſola confignatione bonorum ante realem traditionem, non extinguitur obligatio; & creditor poteſt nouiter vnum ex correis, aut fideiuſſoribus, aut principalem ipſum debitorem conuenire n.18.

Lis concurſus non aliter quam per actualem traditionem bonorum confignatorum, finitur; & explicatur textus in l.à Diuo Pio. §.ſi poſt edictum D.de reiud.icata.n.19.& ſeqq.

Adducitur circa ſupradicta in terminis doctrina Feliciani de Solis, n.20.

Expenditur doctrina Cencij, & aliquarum deciſionum n.21.& 22.

Per confignationem factam creditori cenſuali, tunc extinguitur cenſus quando irreuocabiliter adquiritur res confignata creditori.num.23.

Res confignatæ, ſi vendantur, vt pretium earum deponatur ad finem extinguendi cenſum, non extinguitur quouſque cum effectu pretium ſoluatur. numero 24.

Per confignationem bonorum realiter non traditorum creditori, non tollitur obligatio principalis, nec fideiuſſoria.n.25.

Si per creditorem, cui bona confignata ſunt in ſententiam graduationis, ſteterit quominus ea cum effectu accipiat, extinguitur prior obligatio, & cenſus.n. 26

Ad idem expenduntur deciſiones Rotæ.n.27.

Si ſors confignata non reſtituitur ob moram, & negligentiam creditoris, ceſſat curſus fructuum, & intereſſe.num.28.

Si poſt confignationem factam aliquod emergat legitimum impedimentum, propter quod creditor cenſus non poſſit realiter, & cum effectu ſortem conſequi, non extinguitur cenſus obligatio.n.29.

Cenſus vt extinguatur, ſufficit quod creditor abſque vllo impedimento poſſit creditum confignatum exigere.num.30.& 31.

Datio in ſolutum extinguit priorem obligationem, niſi detur creditori impedimentum exigendi bona confignata, & in ſolutum data.num. 2.

Creditor, qui habens plures correos aut fideiuſſores obligatos, ſi poſt ſententiam graduationis creditum ab vno ſit conſequutus, cæteri creditores non amittunt totum quod creditor ille à debitore exegit, cum ille ius habeat repetendi à cæteris correis quidquid creditori ſoluit, dempta ſua rata.n.33.

Correus, vel fideiuſſor qui in concurſu creditorum à ſe cauſato totum ſoluit creditori, & ceſſionem obtinuit, poteſt id à cæteris dempta rata vel integrum à debitore repetere, quod cedit in vtilitatem concurſus.n.34.

Correus tantum ſoluens, an adſtringatur diſpoſitione legis, Modeſtinus. D.de fideiuſſoribus, traditur remiſſiuè.num.35.

Ceſſio iuris non tenetur quam d.l.Mœuia præſtare debet ſicut per creditorem in ipſo actu ſolutionis.n.36.

Credi or cedens ſe ſatisfactum habere & recepiſſe a fideiuſſore, ita hæc verba intelligantur de receptione ante ceſſionem, ita vt ceſſio ſit inutilis propter interuallum & inutilem eſſe aſſerit ergue Socinus. numero 37.

Contraria ſententia ceſſionem eo caſu vtilem eſſe, verior eſt, & late comprobatur.num.38.39.

Quam reſtrictionem ampliauit Senatus Valliſoletanus.n.40.

ABSOLVTE videtur dicendum in hac quæſtione, ſemel facta creditori confignatione per ſententiam graduationis in bonis concurſus pro ſui creditiſatisfactione, & ſolutione, amplius non poſſe fideiuſſores, aut correos moleſtare, nec petere. † Etenim per hanc confignationem, & dationem in ſolutum prior tollitur obligatio, & penitus extinguitur, quia ſolutio vera eſt, ac ſi pecunia debita ſolueretur, & debitorem dantem totaliter liberat à prima obligatione *l.1 ff. proſolut. l. inter cauſas. §. aleſſe. ff mandati. l in rem in fin. ff. de nouationibus. l. fin. ff. quibus cauſis in poſſeſſ eatur. l.4.§. authoris ff. de dolo mal. & met. exceptio. l ſi prædium. C. de euictionibus. l. ſi ſecundum. C. mandati.* Franchis *deciſ.* 50. *n.* 2. Cartharius *deciſ.* 19. *n.* Petrus Surdus *deciſ.* 4. *n.* 1. Natta *conſ.* 107. *n.* Cephalus *conſ.* 95. *n.* 1. Iraquel. *de retract. lignag. §.1. glo. 14. à n.* 1. Vicent. Honded. *conſ.* 34. *n.* 43. *lib.* 2. Gamma *deciſ.* 195. Pirrus Maurus Aret. *de fideiuſſor. ſect.* 10. §. 6. *in fin.* Anton. Amat *var. reſol.* 50. *num.* 9. 1 2

Et per hanc confignationem, & in ſolutum dationem inducitur nouus contractus, penitus extinctiuus prioris obligationis, fingitur enim per eam debitorem prius ſoluiſſe ſuo creditori, deinde creditorem eadem pecunia emiſſe rem à debitore. *d.l. ſi prædium.* vbi annotarunt Cuiac. & Aloyſ. de Leo *n.* 2. & 3. & plurimis citatis Doctoribus annotauit Fabius de Anna *conſ.* 35. *n.* 7. P. Surdus *conſ.* 41. & *deciſ.* 266. *ex n.* 5. melius *in conſ.* 145. *ex n.* 24. Alexād. Trentacinq. *var. reſol. lib.* 3. *tit. de ſolutionib. reſolutione.* 28. *n.* 4. & ſupra Auendan. *de conſ. lib.* 2. 108. *n.* 8. Guzman. *de euictionibus. q.* 28. *num.* 18. & *num.* 2. & *ſeqq.* 3

Sumper enim, quod cauſa vnius contractus, & obligationis transfunditur in alium, tunc nouatione prior obligatio, & contractus extinguitur, vt puta, quando debitum ex cauſa mutui conuertitur in pretium rei emptæ, vel in cauſam depoſiti, & alias ſimiles, tradunt Molina *de contractibus. diſp.* 559. *n.* 12. 14. & 18 Bertrand. *conſ.* 291 *l.* 3 Lanarius *conſ.* 23. *per totum.* Hieron. Gabriel. *conſ.* 81. *n.* 1. & 4. *lib.* 1. & *conſ.* 170. *n.* 3. *l.* 2. Medicis *de compenſationibus. quæſt.* 8. *in fin.* Surdus *de aliment. tit.* 5. *q.* 1. *num.* 37. & *tit.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 70. & *conſ.* 145. *n.* 24. & 25. Anton. Gabriel. *de nouatio. conſ.* 1. *n.* 63. & 71. Ronchegallus *in l.* 3. *num.* 19 *de duobus reis.* Millanenſ. *deciſ.* 9. *numero* 110 *lib.* 2. & *deciſ.* 13. *rum.* 22. *lib.* 1. Marcellus *deciſ.* 40. *num.* 1 Marius Mutta *d. deciſ.* 3 *n.* 1. Menochius *conſ.* 107. *num.* 26. & 27. Gutierrez *de iuramento* 1. *p. cap.* 63. *num.* 8. Carvallos *com. contra comm. quæſt.* 54. *num.* 1. & *quæſt.* 55. *num.* 12. & 14. Selle. *deciſ.* 133. *rum.* 12. *num.* 2. Barzius *deciſ.* 20. *num.* 8. Ponte *conſ.* 51. *num.* 134 *l.b.* 2. Antoninus Amato *variar. reſolution. cap.* 30. *a num.* 5. & *per totum. C. multa de nouatione contractus videnda.* 4

Quando

9 Quando enim assignamenta fiunt in sententia graduationis per viam dationis in solutum, clara resultat extinctio obligationis, & etiam census principalis in concursum deducti, vt expresse animaduertit Rota, in vna Romana anteriotitatis, quæ inter recollectas per Cencium *post tract. de censibus decis.* 190. *n.* 1. & in Romana census apud ipsum *decis.* 100. *c.* 1. quas sequitur Cencius *q.* 107.
6 *n.* 16. *& seqq.* dicens etiam, † quod per huiusmodi assignationem pro solutione, & satisfactione creditoris, dicitur, recedi a priore contractu, & induci nouationem, vbi allegat plures Doctores, & Rotæ *decisiones & in n.* 17. quod quando fit assignatio pro solutione, & satisfactione debiti, ea importat dationem in solutum, ex Menochio *cons.* 201. *n.* 6. *& in tract. de præsumpt. lib.* 2. *præsumptio.* 93 *in fin.* Surdus *cons.* 243. *num.* 21. *lib.* 2. ex quo detegitur voluntas, & animus contrahentium quod creditor centuarius loco illius velit fieri creditor assignamentorum, vt per Rotæ decisiones refert ipse Cencius *d. quæst.* 107. *n.* 19. *& n.* 20.

7 Et in dubio quando agitur de satisfaciendo, & soluendo creditori, consignatio rei potius attribuitur dationi in solutum, quam in pignus, abunde diximus *sup. c.* 10. *ex n.* 2. *& seq* atque etiam quãdo consignatio contineat qualitates, & pacta diuersa quæ ostendant diuersos contractus, iudicandus est contractus, qualem partes appellant, & nominant, ita post plurimos eleganter probant Petrus Surdus *cons.* 243. *ex n* 3. *tom.* 2.

8 Quare solutione eius quod debetur, tollitur obligatio, qua insuper sen el extincta, penitus extinguitur fideiussorum, & correorum obligatio,
9 vt in solutione per dationem in solutum probãt Borguin. Canalea. *decis* 10. *n.* 11. *part.* 4. Farinacius *cons.* 59. *num.* 13. Antonius Faber. *ad tit. C. de fideiussoribus. definitio.* 5. Fulvius Pacianus *cons.* 152. *à nu.* 3. Gratianus *disceptatio.* 104. *num.* 25. *& cap.* 130 *à num.* 10. Flaminius Cartarius *decis.* 13. *num.* 6. Mastrillus *decis.* 126. *ex n.* 6. sic sane quando principalis obligatio in aliqua sui parte nouatur, mutatur, aut alteratur fideiussorum obligatio extincta, & perempta intelligitur ex eisdem Doctoribus, & Beroius *cons.* 144. *l.* 1. Bursatus *cons.* 193. *nu.* 7. *&* 49. Ioan. Gutierrez *de iuramento confirmatorio* 1. *p. cap.* 49. *num.* 12. Surdus *cons.* 145. *num.* 13. *lib.* 1.
20 Guzman *decis. quæst.* 28. *num.* 6. & quod per nouationem prioris contractus, & obligationis, & trãsfusionem in aliam, aliumve fideiussorem obligatio extinguatur, cessante protestatione creditoris nouantis, probant Turrecius *cons.* 41. *lib.* 2. Rota *cons.* 21. Thesaurus *decis.* 125. *à numer.* 4. *&* 5. vbi Gaspar. Anton. Thesaurus *in additionibus.* Annellus de Amatis *cons.* 45. *n.* S. Gratus *cons.* 126. *num.* 8. *lib.* 1. Caluacan *decis.* 18. *num.* 7. *lib.* 4. Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 1. *de actio. & obligatio. num.* 106. *&* 107. *& seqq.* Surdus *cons.* 136. *à numer.* 49. plura congerit Anton. Amato *variar. resolutionum*
11 50. *à num.* 11. *& num.* 26. *&* 24. quoad excludendam fideiussionis extinctionẽ testatio debet apponi in ipso contractu nouante, & eodem tempore, itavt si ex post facto illa apponatur, nullatenus impeditur extinctio fideiussionis, cùm nec etiam impediatur nouatio præcedens, & semel confata. Idem post plurimos Doctores Guzman. *d. q.* 18. *n.* 9.

11 Iuxta concludendum firmiter videtur quod per adiudicationem, & cõsignationem bonorum creditori factam in sententia graduationis in solutionem, & extinctionem sui crediti, nullo modo potest iam regressum & recursum creditor aliquem habere aduersus fideiussores, aut correos, cùm totaliter per adiudicationem, & dationẽ in solutum principalis obligatio extincta sit, & per consequẽs fideiussio, quæ sine illa consistere non potest, ex iuribus, & doctrinis valde notis.

Quæ omnia ita demum vera erunt, si iuxta sen- 13
tentiam graduationis, & in eius executionẽ bona consignata verè, & actualiter tradita fuerunt creditori, cui fuere adiudicata, quia tunc in eum trãsfertur eorum dominium, & periculum, & dissoluitur prior obligatio, cæteroquin iuris effectus relatos operatur, vt probant Doctores omnes laudati à princ. huius cap.

At ante hanc actualem, & effectiuam executio- 14
nem sententiæ graduationis, & anteaquam bona consignata, & adiudicata creditori tradantur, & ipse in eorum possessionem realem mittatur, nec dominiũ adquirit, nec prior obligatio innouatur; nec extinguitur, sed adhuc viuit, quia sola per sẽtentiam adiudicatio, non sequuta possessione; dominium, & possessio adhuc remanet penes debitorem condemnatum, qua per solam sententiam, & iudicis adiudicationem non priuatur debitor condẽnatus; latissimè cõprobauimus ex innumerabilibus penè doctrinis valde singularibus, *in Nostris commentariis de supplicatio. ad sanctiss. 2. part. cap.* 18. *per totum.* & signanter *a num.* 9. *vsque ad num.* 20. & Nos sequutus nouissimè tenet Noguerol. *alleg.* 22. *à num.* 14 Pichardus bene explicans *in §. fin. à num.* 6. *& seqq. inst. de officio iudicis*, Anton. Amato *Variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 95. *nu.* 17. Casullo *decis. Sicilia* 220. *c.* 1. *part.* 3. Marius Cutellus *decis.* 5 *num.* 78. & per Glossam *in §. fin. de officio iudicis*, Bart *in l. ex hoc iure ff. de iust & iure*, Alexand. *cons.* . *num.* 4. *lib.* 5. *& cons.* 50. *num.* 9. *lib.* 2. Gratian. *discept. forens.* 545. *n.* 38. 39. *&* 40. Surdum *consil.* 168. *n.* 31. & Pichard. *in d. § fin. inst. de iudicijs, num.* 3 tenet in iis terminis adiudicationis, & dationis in solutum factæ creditori per sententiam, Hermosilla *in l.* 52. *glossa* 7. *num.* 15. *tit.* 5. *part.* 5. *fol.* 233. *tom.* 2.

Et insuper, quod per adiudicationem bonorum 15
factam creditori per iudicem, illi nec dominium, nec possessio acquiratur, nisi sequatur actualis traditio in executionem sententiæ, quia aliter ex sola sententia & mandato iudicis, de adiudicando etiã post adiudicationem, & sententiam emanato, condemnatum non priuat possessione, aut dominio; probant Coccinus *decis.* 185. *num.* 3. *& à princip.* Alexand. Ludouicus *decis.* 546. *n.* 9. *&* 10. & idem Coccinus *decis.* 223. *num.* 4. Seraphinus *decis.* 379. *num.* 2. Cassiodor. *decis.* 7. *de causa possession. & proprietatis.* Paleotus *decis.* 215. Nos *in d. cap.* 10. *n.* 11. *&* 12. quibus adde Hermosillam *loco* proximè *citato.* Rotam per Burattum *decis.* 124. *per totam.* 16
vbi quod dominium, nec possessio nõ quæritur ex mandato de adiudicando, per quam Castellum, & Marium Cutellum locis citatis tener Noguerol. *d. alleg.* 20. *num.* 15. & per Antonium Amatum *d. resolutione* 95. qui *num.* 16. ita ait *Quæ omnia dispositæ ante traditionem bonorum adiudicatorum non conueniunt, nam ex solo secundo decreto, absque* 17
reali traditione dominium corporale non transfertur, & ita quotidie aduersus creditores replicatur, de possessione non capta infra annum, ex Glossa *in §. fin. verb. eius sit, inst. de officio iudicis.* Immola *in rubr. ff. de re iudic.* Cumnia *ritu* 17. *num.* 16. *ad quod*

ad. huc

addu i ſolet. Iaſon *in l. ex hoc iure, num.* 44. *ff. de iuſt. & iure.* Decius, & Montier. *in l. traditionibus, n.* 1 *& 2. C. de pactis.* Intrigolius *conſ.* 1. *num.* 48. Theſaurus *quæſt forenſ. lib.* 1 *q.* 7. *n.* 5 Alexand. *conſ.* 1. *col.* 2. *verſ. & quod. volum.* 5. Simon de Prætis *conſ.* 132. *n.* 48. Morla *in emporio iuris. tit.* 4. *de tranſact. num.* 5. &c. Imò, vt nec per pecuniæ aut rei in ſolutum datæ traditionẽ liberatur d. bitor, nec obligatio extinguitur, niſi perfectè ſit creditori quæſita, & eius dominium perfectè acquiſitum, ita vt ſi ex poſtfacto pecunia aut res inſolutũ data euicta fuerit, nec debitor, nec fideiuſſores liberãtur, nec hypothecæ extinguũntur, quia aduerſus eos poteſt creditor agere primæua actione, & vtili etiam agere. *l. ſed reuocata. iuncta l. deferre. §. fin. antecedenti. ff. de iure fiſci. l. ex ſextante. §. latinus. ff. de except. rei iud. l. debitor ff. ad Trebellian. l. qui concubinam. §. ſi hæres ff de legatis* 3. *l ſi quis aliar. l. ſi rem. l. qui res ff. de ſolutionibus l. reſcriptum. §. fin. ff. de diſtract. pignor. l. eleganter eodem tit. l. ſi prædium. C. de euictionibus* de quorum iurium conciliatione & confœderatione latiſſimè poſt alios tractat, & ſic reſoluit videndus Caſtillo *controuerſ. tom.* 4. *c.* 59. *ex n.* 41. *vſque ad fin.* cui opinioni vt certioni, & conformi iurium prædictorum diſpoſitioni variæ proclinior ſum, & libenter adhæreo. Latè etiam per Anton. Theſaur. *quæſt forenſ. lib.* 2. *q.* 88 *per totam.* & vide infrà *ex n.* 22. & alios Doctores *n.* 32 conſtanter hanc opinionem contra Auendanum, & alios tenet pluribus Doctoribus relatis, & Rotæ deciſionibus, Ludonic. Cencius *de cenſib. q.* 114. *ex n.* 12. *cum ſeqq.* & antea *in q.* 107. *ex n.* 21. *cum ſeqq.*

Vrget etenim pro hac opinione conſtans & perpetua regula, quod ad hoc, vt ex ſecundo contractu inducatur nouatio, confuſio, aut extinctio prioris obligationis, requiritur, vt res data irreuocabiliter efficiatur creditoris, non alias, plura cumulauimus infra 2. *p c.* 7. *ex n.* 25. *cum multis ſeqq.*

Nec credas Guzman. *de euictionibus. cap.* 28. *ex n.* 15. dicenti hoc fundamentum non procedere in re data in ſolutum euicta: ſed rationem differentiæ veram nec reddit, nec reddi poteſt.

18 Igitur perneceſſe fatendum erit, quod ex ſola ſententiæ adiudicatione, & conſignatione bonorũ ante realẽ traditionem obligatio nõ extinguatur, quia ſolutione actuali, non verbali tollitur obligatio, & quouſq; integrè ſatisfactus ſit creditor; ſemper durat, & per conſequens etiam obligatio fideiuſſoris ad quem recurrere poſſe creditorem, etiã lata ſententia condemnante vnum ex correis, aut principalem dèbitorem per plura iura, & innume. ros DD. comprobauimus *in cap. antecedenti, per tot.* maximè, quia per ſolam iudicis adiudicationẽ non ſequuta executione reali adhuc litem pendere, & non finiri, abundè probauimus in noſtris cõment. *de recentio. Bullarum.* 2. *p. cap.* 18. *à n.* 9. *cum ſeqq.*

19 Et in terminis noſtris quod per ſententiam graduationis in concurſu creditorũ, ex qua bona creditori adiudicantur, & in ſolutũ conſignantur facta actuali traditione, & ſententiæ executione, & in bonorum poſſeſſionis remiſſione, lis concurſus finiatur, non aliter, poſt Alphenſum Guzm. *de euictionibus. q.* 7. *à n.* 64 & alios probauimus *in d c.* 18. *à n.* 4. *cum ſeqq.* & ſignanter *à n.* 9. pro quo eſt textus *in l à D. Pio. §. ſi poſt addictum. ff. de re iudic.* in his verbis: *ſi poſt addictum pignus aliqua controuerſia emptori moueatur, an ſit cognitio eiuſdem iudicis, qui ſententiam exequutus fuit. videndum eſt & cum ſemel emptio perfecta ſit, eiuſque qui ſic comparauit, periculum vertatur, non puto locum eſſe cognitioni, certè poſtquam inductus emptor in poſſeſſionem, nonne ceſſabunt partes eorumdem iudicum, idemque, eſſi ipſi, cui quis iudicatus eſt, res fuerit addicta,* &c. quæ ſingularis eſt ad propoſitum, & Nos exornauimus *in d. c.* 18. *à n.* 2. *cum ſeqq.*

Doctor Felicianus de Solis *in tract. de cenſibus.* 20
tom. 2. *lib.* 3. *c.* 2. *ſub n.* 6. *verſ. in num* 8. ſic eleganter valde ad propoſitum loquutus ſuit *in n.* 8. *eiuſdem c.* poſt longã diſputationem reſolui, *creditorum, cui locus fuit præfixus in ſententia proceſſus de acree dores.* cuique fuere adiudicata bona pro ſuo debito, adhuc habere recurſum contra alios correos, vel contra fideiuſſores, aut tertios poſſeſſores: idẽ hodie eleganter poſt longam diſcuſſionẽ amplectitur me relato, Ioannes Guttierrez *lib.* 1. *practic. q.* 46. *à n.* 60. *vſque ad n.* 64. *& ſeqq.* &c. qui bene noſtram abſoluunt quæſtionem, & eiuſdem Doctoris aſſertio ex hactenus dictis, & longius dicendis fundamenta capiet, & iuſtificationem, & in eiſdem terminis Feliciano & Ioanne Gutierr. relatis, tenet Auandanus *de cenſibus c.* 94. *n.* 11. vbi etiam ſi per ſententiam graduationis in concurſu creditorum bona debitoris ſint conſignata creditori, huic licere adhuc ad cæteros in ſolidum obligatos redire, & conuenire, in terminis etiam, quod etiam poſt ſententiam graduationis in iudicio concurſus, vnius ex correis, qua conſignata fuère bona creditori pro ſuo credito, quod adhuc ad ſui libitum poteſt ad alios redire correos, aut fideiuſſ. res probat poſt plures Rotæ deciſiones Cencius *de cenſib. q.* 80. *ſub n.* 14. reddens rationem ibi: *quia per ſententiam iſtam graduationem, non ſequuta effectuali traditione, non poteſt dici; quod cenſus ſit extinctus.*

Hinc inſuper in eiſdem terminis concurſus cre- 21
ditorũ, & ſententia graduationis, iterũ tenet poſt plures Rotæ deciſiones ipſemet Cencius *de cenſib. q.* 107. *à n.* 13. *& ſeqq.* vbi dicit quod ad hoc vt extinguatur obligatio per aſſignationem bonorum creditori factam in ſentẽtia graduationis, requiritur, quod creditor conſequatur cũ effectu plenam ſortis, & reddituum ſatisfactionem realem, vt per *deciſionem* 247. *n.* 2. *& 7. poſt tract.* & alias ibidem allegatas *n.* 14. *& n.* 20. late etiam per Herculem Mareſcotum *variar. reſolut. li.* 2. *c.* 61. *n.* 6. *cum ſeqq.*

Et vlterius ipſe Cencius *loc. cit. n.* 21. ſic elegan- 22
ter ad propoſitum loquitur: *ſecundò intelligenda ſunt, ſi aſſignamenta ita ſint tradita, & irreuocabiliter adquiſita creditori domino cenſus, & proinde ſi in iudicio diſcuſſionis bonorum debitoris cenſus in ſententia graduatoria aſſignetur domino cenſus aliquis certus locus tam pro ſolutione fructuum, quam pro reſtitutione ſortis, per iſtam aſſignationem non dici extinctum cenſum, niſi ſequatur realis reſtitutio' ſortis.* voluit Rota *deciſ.* 60. *n.* 2. *& 3. p.* 1. *& deciſ.* 642. *p.* 2. recent. & corã Cardinali Caualerio *dec.* 495. *n.* 3. & corã R. P. D. Ghiſerio in illa Romana *cenſus* 2. *Maij* 1609 quæ poſt tract. *eſt deciſio* 530. *n.* 3. &c. qui latiſſimè proſequitur, & plurimis exornat, dicẽs quod per huiuſmodi aſſignamẽta facta creditori per ſentẽtiã graduationis in iudicio cõcurſus, 23
tũc demũ extingui cenſum, & primam obligationẽ, ſi illa irrreuocabiliter acquirãtur creditori. & domino cenſus, ſecus autem ſi reuocabiliter, puta, quãdo bona debitoris publicè ſubhaſtata, ex pretio fuit creditor ſatisfactus, & poſtmodũ in gradu appellationis fuit reuocata ſubhaſtatio, & ſentẽtia.

Quod & ſub *n.* 23. *verſ. intelligit.* vbi poſt Mareſco- 24
tum *variar. lib.* 2. *d. c.* 61. *n.* 7. idem intelligit, quãdo

bona consignata fuere in sententia creditori, non vt ei tradantur,sed vt vendãtur,& pretiũ deponatur ad finẽ ei resoluendi,aut extinguendi censuum, vt donec realiter sibi pretiũ depositũ reddatur,& restituatur;non extinguatur creditũ suum, vt per Rotam per eundem Cencium recollectã 248.*n.*3. & plures alias ad idem allegat *in n* 24.videndus. Igitur quousque verè,& realiter extincta sit obligatio , & quandiu creditor non satisfactus integrè de suo credito;sẽper poterit redire ad fideiussores,aut correos sibi in solidũ obligatos,sententia,& adiudicatione,seu etiam lite pendente non
25 obstãtib ad latissimè comprobata *sup.c.*17.*per tot.* quoniam per consignationem bonorum realiter non traditorũ creditori,resoluta non dicitur obligatio principalis,& per consequens,nec fideiussoria illi accessoria *ex l.*1.*d.grege.*§.1.*ff.de fideiussorib.* & proinde dũ principalis viuit,viuit etiã fideiussorum obligatio,latè Cencius *de censib.q.*76 *n.*5. *&* 6.qui in istis terminis nostris sic discurrit *in q.* 107.*sub.n.*29.*vers.non enim per simplicem.*

26 Ea autem omnia, quæ suprà à *n.*13.*v.qua omnia vera,* vsque nunc dicta fuere,nempe non aliter extingui obligationẽ per adiudicationẽ bonorũ creditori;& in solutũ consignata pro suo credito,nisi reali traditione subsequuta;intelligenda sunt,nisi bona ipsa cõsignata ita in prõptu sint,& destinata creditori,& omnia ita expedita per iudicẽ concursus;vt per eundẽ creditorem steterit illa consequi, & cùm sit in eius mera, & libera facultate eadem exigere omni deficiente penitus impedimento,& difficultate,cùm prõpta sint consignamenta prædicta,& ad suam nudam voluntatem exigendi, & apprehẽdẽdi pro sui crediti integra satisfactione, & solutione,negligens tamen fuerit in exigendo, quia tunc eo ipso quod per eũdem creditorem steterit recipere bona consignata,extinguitur prior obligatio,& cẽsus de cetero redditus nõ currunt, sed potius cessant;vt in terminis per Rotã in vna
27 *Bononien. census.* inter recollectas per Cencium *post tr. de censib. dec.* 182. *n.* 4. & *in alia Romana census,* quæ est ibid.*dec.*182.*n.*4.& *in alia Romana census,& fructuum.*ibid.*dec.*448.*n.* 3. sequitur ipse Cencius *in d.tract.de censib.q.*107.*n.*15. vbi inquit etiam,non posse stare simul,quod census duret,& posse creditorem arbitrio suo sortem repetere,& tenere,& cunctetur, vt secus sit, si ex dictis assignamentis pretium census ad sui arbitrium recipere non possit,ita demum quis ex non exactis tenetur, si cum esset obligatus exigere,volens non exegit, vt in puncto dixit Rotæ in *Romana census. post tract.de censibus.decis.*288.*n.*3.

28 Et idem Cencius *d.q.*107.*n.*13.eleganter iterum dixit,qui in *vers.quod si sors.* ita ait,*quod si sors non restituatur non ob moram debitoris,sed ob negligentiam creditoris,vtique cessabit cursus fructuum , nec aliquod debetur interesse , quod absque mora deberi non potest.gl.*1.*in fi.in l.quod te ff.si certum petat.* vbi Bart.*n.*12.Iason.*n.*5.Rippa *n.*34.Rota *quæ istos & alios allegat in vna Romana pecuniaria,coram D. Dunozeto.*10. *Iulij* 113. quæ est *post tr. decis.* 370. *n.*5.&c.qui latius prosequitur , & iterum inferius *sub n.*24. dicit,quod si incidat casus in quo , non obstãte huiusmodi mandati relaxatione ; aliquod
29 emergat legitimum impedimentum,propter quod creditor census non possit realiter,& cum effectu sortem consequi,vt tũc census obligatio non intelligatur extincta per Rotam *in Romana census post eius tr.*130.*n.*5.*&* 6.dum in ea consideratur, quod multa contingere possunt,ex quibus retardari solet mandati executio,vt secus sit,dicit ipse Cencius ibid.si nullum aliud impedimentum incidat,quàm mera ipsius crẽditoris mora,& negligentia : eo enim casu, cùm sit in facultate eius repetere,&consequi,quando velit;resoluitur census obligatio,&cessant reditus ex Rota *post.tr.dec.*182. *n.*4.*&* *decis.*283.*n.*6.& quod sufficiat,quod creditor possit absque legitimo impedimento creditum suum exigere,velle dici communem Doctorum Scholam,Petr.Greg.*in tr.de censib.p.*5.*n.* 3.& ibid.addi.Giurba *dec* 55.*n.*5.Matius Mutta *dec.Sicilie.*98.*n.*32.*in fi.& n.*33.Pacificus *de Saluiano interdicto inspectione* 4.*c.*1.*n.*165 Seraphin.*dec.*1333. *n.*1.videndus ipse Cencius *ibid.n.*25. vbi loquitur in consignatione per sententiã,&dationem in solutum,vt debeat acquiri creditori realiter,& irreuocabiliter,alias debiti obligationem minimè extinguit per Rotæ decisionem.

Qui tamen in *n.*26.*cum duob seqq.*concludit,& 31
generalem regulam constituit, cessare fructus census,quando est in mera facultate domini illius habere,& recuperare sortem principalem,per Rotæ *dec.*248.*n.*3.*&* *alia dec.*100.*n.*; *&* *dec.*291.*n.* 6. *ad fin.*post eius tractatum *de censibus.*quia eo casu est imputandum creditori census, si pretium non exigit cùm potuerit,ex Seraphino.*d.decis.*1333 *n.* 94.Cencius *d.q.*107.*n.*27.*&* 28.

Quibus annotare potest,quod dicunt Alphon- 32
sus Guzman *in tr.de emptionib.q.*28.*n.*13.quod datio in solutum extinguit priorem obligationem, nisi detur creditori impedimentum exigendi bona consignata,& data in solutum.Idem dicit Antonin.Amato.*variar.resol.q.*50.*n.* 25. post Burlat. *cons.*101.*n.*16. & Minsingerium *obseruatio.*53.*n.*2. *&* 3.*centur.*1. quod creditor redit ad primæuam actionem,eo solo.quod secundus contractus,aliàs inducens nouationem; non fuerit impletus. De hoc etiam vide quæ diximus superiùs *n.*18.

Vnum tamen pro complemento huius articuli 33
valdè vtile , & subtile non dissimulabo , nempe quando creditor qui plures correos debendi, & fideiussores habet in solidum obligatos,& citatus fuerit ad iudicium cõcursus, cautati per vnum ex correis,vel vnum ex fideiussoribus.postquam per sententiam graduationis fuit consequutus suum creditum ; attendant cæteri creditores eiusdem concursus, quod non totum , quod creditor ille exigit,amittunt,nec alienant à corpore bonorum cõcursus præfati,cùm debitor ipse correus ius habeat exigendi , & repetendi ab aliis suis confideiussorib.& correis,quidquid creditori eorum soluit,dẽpta sua rata,& parte,quæ et contingit,itavt si sint quatuor correi, aut quatuor fideiussores,ii vnus,formãdo concursum,totum debitum soluat creditori concurrenti,à cæteris tres partes debiti exigere potest,provt plurimis DD.citatis plenissimè videre est per Ant.Amat.*var.resol.*37.*per tot* & signãter de rata deducenda,& minus exigenda per correũ soluentem *n.*24.*n.*42.*&* 43.Giurba *dec.*57. *n.*5.Costa *de ratio.rata.q.*110.*n.*1.Parlador.*rer.quotidian.lib.*2.*c fin.p.*4.§.1.*in fi.* Rodrig.*de annuis reditu.li.*2.*q.*9.*n.*62. Fontanel. *de pact.nupt.claus.*4.*gl.* 18.*p.*2.*n.*53.*& seqq.vol.*1.Fel.*de cens. to.*1.*li.* 3.*c.*2. *n.* 16. *&* *to.* 2.*lib.*3.*c.*2.*n.*9.*&* 17.Enrig.*de fideiuss. p.*3.*c.*27.*à n.*28.*cum seqq.*Carroc.*dec.*87.*tota.* Oliuer.Beltramin. *in addit. ad Alex. Ludouic. d.* 190. *in fi.*Auend.*de censib. c.*100.*à n.*1.Cenc. *de censibus q.*71.*n.*9. *&* *q.*73.*n.*23. *&* *seqq.&* *q.* 100. *n.* 30.

& post

& post tract. *dec.*447.*à n.*1.*& seqq & dec.*413.*n.*1. *& 5.& decis.*537.*n.*8.*& decis.*178.*n.*8.

34 Atque ideo correus,vel fideiussor,qui in concursu creditorũ à se causato soluit,& cessionem obtinuit;potest(dempta rara,vt diximus)à cæteris,vel etiã à debitore principali repetere,& hoc redundat, & refunditur in vtilitatem creditorum illius concursus,quoniam quod sic ab aliis exigitur,subintrat concursus corpus,& simul incorporatur;vt ex omnibus satisfiant creditores concurrentes.

35 Sed an vnus ex correis in solidum obligatis totum soluens astringatur dispositione,*l. Modestinus ff.de solutionib.* in actu solutionis cessionem à creditore exigente petere,vel pacto de cedendo se muniri,& quid in fideiussore,& an deficiente cessione habeant actionem mandati ad repetendum à debitore principali,&correis,seu confideiussoribus,vide latissime per Anton.Amatum *var. resol.* 38.*à n.*31.*cum multis seqq.& à n.*40.*cum seqq.* vbi de fideiussore soluente,qui iis locis,& per totum cap.amplissimè de tota materia videbis.

36 Illud tamen frequenter contingens aduerrere licet,quod ex *d.l.Modestinus*,requiritur,vt in actu solutionis fiat per creditorẽ cessio iuriũ soluenti,

37 Amato suprà *d.resol.*37 *à n.*11.quid si creditor cedens fatetur habuisse,& recepisse,an intelligantur hæc verba,de receptione ante solutionem,& non ipso actu soluendi, sed antea ex interuallo, & sic cessionẽ esse nullam &inutilem,nec ex ea soluentem posse agere aduersus correos,& confideiussores cæteros,affirmatiuè resoluit,vterque Socin.Senior *in cons.*18.*col.*3.*lib.*1.& Iunior *cons.*27.*lib.* 2.

38 Sed aduersus Socinum ponderandum est, quod quamuis verba habuisse,& recepisse sonare videtur in tempus præteritũ;tamen capienda sunt,vt præteritũ immodica præteritione sit intelligendum,&numeratio incontinenti nõ ex interuallo præteriti tẽporis facta credatur,ex Bart. doctrina communiter recepta *in l.per totum,n.*20. *ff. soluto matrim.*Iason *n.*84.& 85.Alex.*n.*18.Bart.*in l si ita stipulatus,*§.*Chrisogonus ff de verbor. oblig.* Barzius *decis.*126.*n.*30. Campegius *de dote,p.*3. *q.*146.Alciat.*de præsumptionib.reg.*3.*præsumpt.*35.*n.*10. Angel.*cons.*156.Menoch.*cons.*1151.*n.*3.*lib.*12. Surdus *decis.*246.*n* 13.*&decis.*284.*n.*6.*&* 10.Grammatic.

39 *cons.*263.*in fin.li*,Amato.*d.resol.*37.*n.* 13. Eandem opinionem huiusmodi numerationem intelligendam factam fuisse tunc tempus contractus,tenent post Baldum *in l si ex cautione,n* 10,*C. de non numerata pecunia*,& Alex.*cons.*179 *n.*6.Emanuel Costa *in d.l.si ex cautione,limit.*19.*n.*8.(licèt perperam pro contraria opinione allegauit eum Amato.) Petr.Surdus *dec.*284.*n.*11.Cencius *de censib. q.* 51. *n.*3.5 *&* 6.licet reluctet Emanuel Costa per Ama-

40 tum relatus *d.resol.*37.*n.*14. Et secundum communem ita in propriis terminis vidi in hac Pinciana Cancellaria determinatum me præsente.

CAPVT XIX

Creditor censuarius ad iudicium concursus citatus, an possit sortem, & redditus decursos in creditum deducere; & pro ipsius sortis principalis redemptione instare, & iustè consequi.

Salgado Labyrinth.Credit.Tom.I.

SVMMARIVM.

*Creditor censuarius citatus ad concursum vt valeat sortem principalem in illum deducere, & pro eius redemptione instare.n.*1.

Negatiua sententia in quæstione proposita traditur. ibid.

*Concursus iudicium formatur inter creditores.n.*2.

*Census Dominus non est creditor sortis principalis, sed reddituum.n.*3.*soluitur.n.*34.

Census debitor, non est debitor sortis principalis. n 4.

*Census creditor non potest debitorem cogere ad redimendum.n.*5.

*Redimendi censum facultas, in sola voluntate venditoris census consistit, nec pacto offici potest vt in potestate creditoris sit.n.*6.

*Creditor census petens in concursu assignari sibi locum pro decursis, & sorte principali statim reddituum cursum cassare qui dixerint.n.*7.

*Decisio Francisci Millanensis, & Cencij, affertur num.*8.

Si iudex proprio motu per sententiam graduationis creditori census pro sorte, & usuris locum assignet, debitor census non potest arctari ad redemptionem. num 9.

*Debitor per sententiam condemnatus ad sortis principalis restitutionem; adhuc compelli non potest ad redemptionem,ex decisione Rotæ.n.*10.

*Fallimentum debitoris, & natura concursus an concedere possit creditori facultatem, redemptionem postulandi.n.*11.

*Pactum appositum in creatione census, vt creditor possit sortem repetere ob debitoris fallimentum superuenientem,non est seruandum.n.*12.

Expenduntur decisiones Rotæ ibid.

*Census creditor non tenetur hypothecam in solutum sortis principalis accipere, licet non reperiatur emptoribus bona cæteris creditoribus in solutum dentur taxata,vt sentit Gaspar Rodriguez.n.*13.

*Redditus censuarius, quamuis depositione pecuniæ extinguatur, depositione bonorum non extinguitur. num.*14.

*Contraria sententia, scilicet creditorem census ad concursum vocatum posse simul pro sorte,& decursis graduationem inter cæteros petere, & saltim tacitè pro redemptione census instare, verior est. n.*15.*& seqq.& n.*50.

*In concursus iudicio specialia aliqua occurrunt, quæ iustam causam præbent creditori censuali ad extinctionem sortis principalis postulandam. n.*16.

*Debitor, creditorem censuarium ad concursum vocans,censetur velle censum extinguere, & redimere.n.*17.

*Creditor censuarius ad concursum per debitorem denunciatus,potest instare pro redemptione sortis principalis,ex constitutione Pij V.n.*18.

*Afferuntur plures decisiones Rotæ, in superioris doctrinæ confirmationem.n.*19.

*Debitor census,si creditori denunciauerit se velle censum redimere, potest saltim intra annum cogi ad redimendum.n.*20.

*Per denunciationem factam à debitore dicente se velle redimere, vel formare iudicium concursus, ius creditoribus quæritur inuariabile, vt deinceps debitorem cogere possint ad redimendum, quæ compulsio ex facto ipso debitoris prouenit.n.*21.

*Quod à principio fuit voluntarium, ex post facto fit necessarium.n.*22.

Oblatio sortis censualis, seu depositum factum, & intimatum

timatum creditori & ab ipso acceptatum, amplius per debitorem non potest reuocari.n.23.

Depositum potest à deponente reuocari quando res est integra: secus quando iam per creditorem est acceptatum, vel depositario denunciatum; & præcipuè quando auctoritas iudicis inest.n.24.& 25.

Creditor censuarius, pro redemptione census in concursu non comparens, exponitur periculo vt debitoris patrimonium inter posteriores creditores consumatur.n.26.

Creditor conditionalis, & in tempus incertum, potest in concursu petere, vt creditum suum tutum sit. n. 27. remissiuè.

Creditor cēsuarius dicitur creditor cōditionalis.n.28.

Creditor censuarius potest repetere sortem principalem quando timetur ne sors periclitetur.n.29.

Creditor censuarius potest agere ad petitionem sortis principalis, quando eo inscio census constitutus est super re feudali, aut fideicommisso subiecta.n.30.

Afferuntur Doctores affirmantes, creditorem censuarium in iudicio concursus comparentem libere posse graduationem, & prælationem postulare pro sorte principali.n.31.& 33.

Creditor censuarius ad concursum vocatus, an pro sorte principali, & decursis cogatur recipere debitoris bona taxata in solutum.n.32.

Censuarium creditorem posse in concursu petere graduationem pro sorte principali, & decursis simul multi Doctores supponunt.n.33.

Censualistam non dici creditorem in terminis Authentic. hoc si debitor. C. de solutionibus, qui dicunt, non negant quod in pecunia fiat redemptio in concursu creditorum. n.34.

Dominus census, licet non dicatur creditor sortis principalis, prouocatus tamen ad concursum sortis creditor est, & potest ad redemptionem debitorem adstringere.n.35.

Creditor censualis, licet respectu sortis conditionalis dicatur, potest tamen concursu formato comparere pro sorte.n.36.

Venditor rei non habita fide de pretio, licet creditor non dicatur, potest tamen in concursu comparere pro ea vindicanda.n.37.

Deponens, licet creditor non sit, comparens tamen in concursu formato per depositarium pro re sua vindicanda, admittitur.n.38.

Facultas petendi redemptionem census in aliquibus casibus permittitur creditori.n.39.

Concursus formatus à debitore mutante statum, legitima causa est petendi redemptionem census.n.40.

Debitor concursum causans instat pro census redemptione, non creditor prouocatus, & lacessitus petende graduationem.n.41.

Creditor, qui de præsenti agere non potest, si tamen videat creditum suum periclitari per distributionem patrimonij debitoris inter creditores posteriores, admittitur ad concursum.n.42.

Diuersimodè iudicandum erit de creditore voluntariè petente redemptionē census, ac de eo, qui coactè venit ob euitandū periculū amittendi ius suum.n.43.

Millanensis doctrina falsa ostenditur.n 44. remissiuè.

Consignatio bonorum pro sorte, & redditibus facta per sententiam graduationis non extinguit censum nisi cum effectu exequatur, & creditori bona tradantur.n 45.& 46.

Millanensis fatetur creditorem in iudicio concursus posse sortem deducere principalem.n.47.

Index simpliciter in iudicio particulari non potest arctare debitorem census, ad eius redemptionem secus in iudicio concursus vniuersali. n.48.& 49.

Ad census redemptionem dantur creditori in iudicio concursus bona debitoris taxata. ibid.

Ad adiudicanda bona debitoris pro extinctione census, requiritur, quod creditor in concursu petat sortem cum redditibus decursis.n.50.

Creditor censuarius si in concursu petierit graduari pro decursis debitoris, & non pro sorte, pro hac nec graduabitur, nec ad eius extinctionem peruenire debet index.n.51.

Fallimentū debitoris nondū declaratū non est causa, vt creditor petat census redemptionem, secus postquā declaratur per concursum a se formatum.n.52.

Pro census extinctione an creditori in concursu danda sint bona debitoris in solutum, dubitat Gaspar Rodriguez.n 53.

Doctores tenentes negatiuam opinionem, non negant posse sortem principalem in concursum deduci, nec pecunia redimim.54.& 55.

Creditorem posse in concursus iudicium deducere sortem census principalem, & pro ea appetere prælationem, expressè tenuit Gaspar Rodriguez, alio in loco citatus.n.56.

MOLESTA quondam mihi fuit huius quæstionis resolutio, praxim cum intrinseca natura contractus pugnare sentienti, quousque mihi ipsi intentius meditanti acquieui. Eandem ad partes disputabimus, & pro negatiua exagitanda, terminos naturæ census non egressura. 1

Primum, quia iudiciū concursus formatur inter creditores, provt, & ab etymologia vocabuli deducitur, dicitur enim *pleyto de acreedores*, vt *in c.1.& seqq.* latiùs tractatur; sed Dominus census creditor non est sortis principalis, sed in quantum concernit exactionē redituum decursorum, quoad futuros enim incertum est indebitum iri, & deberi, atque ideo sortis principalis creditor dici nō potest; sed tantum reliquorum præteritorum, vt pluries firmauit Gaspar Rodrig. *de annuis redditibus lib.2. quæst.16.n.201.& c.9 sub n.68. verf. ex quibus inferri licet, eodem lib.2.* Marta *voto 51.n.6.* Seraphinus *decis.899.n.3.* Cencius *de censibus, q.107. sub n.29. verf. secundò confirmatur*, vbi etiam è conuerso, quod debitor census non est verè debitor post Vincent. de Franch. *decis.254. num 9.* Surdus *decis. 204.n.9.* ergo sortis principalis respectu, nec audiendus creditor erit, nec pro ea ius suum in concursus deducere potest. 2 3 4

Secundò, quia creditorem habere facultatem redimendi censum, est contra intrinsecam naturam, & substantiā formalem contractus censualis, cum iste quantū ad se perpetuo alienare pretium, & pecuniō, qua emit annuos reditus, intelligatur, & facultas redimendi in sola voluntate debitoris vendentis est posita, emptori tamen nullo modo licet, nec potest in pactum deducere facultatem cogendi debitorem ad census redemptionem, probant Couar. *variar. leg.3.c.7.n.3.& cap.9.num. 4.* Mantica *de contract. lib.3. tit.31. ex num.8. & seqq.* Stephan. Gratian. *discept. tom.1. cap,14. à numero 1. & seqq.* Giurba *decis.79. in 2. & decis.85. num. 11.* Solis *de censibus. quæst.60. per totam.* vbi latè prosequitur, & per varias pactorum formulas discurrit; ergo creditor cēsuarius ex bonis cōcursus nequit petere, nec consequi pretium sortis principalis; sed tantum decursorum reddituum, pro quibus dumtaxat erit admittendus ad iudicium cōcursus. 5 6

Tertio fortiter pro hac parte vrget doctrina Francisc.

Franciſc.Millanenſ.*dec.Siciliæ 2.n.* 16.*&* 17 *lib.* 2 dum firmat,quod ſi creditor compareat in iudicio concurſus,& cum cæteris creditoribus,cõcurrens expreſsè petierit aſſignari ſibi locũ per ſentẽtiam graduationis tam pro redditibus decurſis , quam pro ſorte principali;ſtatim curſus fructuum ceſſat, quia non compatiuntur inter ſe facultas petendi redemptionem cenſus,& currere vſuras eiuſdem contra ſubſtantiam,& naturam cõtractus cenſua-
8 lis,eundem Millanenſ.refert.Cenc.*in tr. de cenſib. q.*107 *ſub.n.*29.*verſ.poteſt ſupradictis addi alius caſus,in quo ceſſat curſus fructuum cenſus, licet non extinguatur per actum retro ſimilem:ſi Dominus cenſus in iudicio diſcuſſionis bonorum ſui debitoris compareat & concurrat cum aliis creditoribus,& petat aſſignari ſibi locum inter dictos creditores tam pro fructibus, quam pro ſorte principali,ſecus autem ſi non petat locum pro ſatisfactione ſortis , ſed tantum pro fructibus, vt refert Franciſ.Millanenſ.*&c. Creditor ergo nõ poteſt comparere in iudicio concurſus pro ſorte, vel ſi compareat , ſub periculo tamen cenſus extinctionis.

9 Quartò, & in roborationẽ præcedẽtis probatur, quod etiamſi creditor cenſus comparens, nec petierit locum pro ſorte ſibi aſſignari inter cæteros creditores;ſed iudex ſuo proprio motu per ſentẽtiã graduationis locũ ei aſſignet pro ſorte,nihil operatur,quia debitor nullo modo cõpelli poteſt nec arctari ad redẽptionẽ; adeò quod ſi per iudicis ſententiam fuerit condemnatus ad reſtitutionem ſortis principalis;adhuc nec poteſt,vt declara-
10 rauit Rota *coram Sacrato* 20.*Nouemb.* 1600. quam adducit Cencius *poſt tract.de cenſib.dec.* 69. *n.* 1. quam in eodem tract. ſequutus fuit *in quæſt.*106. *n.*1.*&* 2.ergo creditor cenſuarius,nec ex parte ſua nec iudicis ſententia poteſt in concurſu cenſus redemptionem petere,nec conſequi.

11 Quintò,& pro hac negatiua parte fortiter pungit,quod nec debitoris fallimentum , nec natura iudicij concurſus creditori facultatem attribuere poteſt redmptionem cenſus poſtulandi , nec eidem præſtat legitimam cauſam ſubuertendi naturam & ſubſtantiam contractus cenſualis,itavt nec valeat pactum appoſitum in cenſus creatione, quod creditor poſſit ſortem repetere ob fallimẽtum,ſeu decoctionem debitoris contingentem,&
12 ſuperuenientem;ita tenet Cenc.*de cenſibus. q.* 60. *n.*5.per Rot.*in vna Romana de panzanis*,28. *Maij* 1614 à ſe adducta poſt tract.*tom.*2.*dec.*418.*num.*8 ibi *Dicebant Domini,agi non poſſe,quia nec Hannibal agere de iure potuiſſet pro extinctione cenſuum, quamuis debitor eſſet decoctus,vt fuit reſolutum in Romana cenſus*,27.*Ianuarij* 1603.*coram R. D. meo Damaſcen.*&c.ergo creditor vllo ex capite poteſt in concurſu creditorum conſequi ſortem principalem,ac cenſus extinctionem.

13 Et hanc partem negatiuam in noſtris terminis concurſus videtur quodammodo tenere (licet nõ iſtis fundamentis,ſed debiliorib.aliis)Gaſpar Rodrig.*de annuis redditib.lib.*2.*q.*6.*ſub n.* 68. propè finem dum ſic ait:*ex quib.inferre licet,quod quamuis debitoris redditualis bona in creditorum concurſu capiantur,vt creditis ſatisfiat,& non repertis emptorib. debeant creditorib.in ſolutum dari taxata iuſto pretio, iuxta text.in Authent.hoc niſi debitor C.de ſolutionib. id tamen locum non habebit in creditore reditus , qui cum ſortis creditor non ſit,vt dicam infra hoc lib.cap.* 26 *n.*20.*nec teneatur hypothecam in ſolutum redditus accipere;non tenebitur hanc bonorũ addictionem pa-*

ti &c.igitur(proſequitur iſte Auctor)*bona dabuntur aliis creditoribus cum onere ſoluendi redditum, quouſque redimatur;& ita obſeruat hic Regius Valliſoletanus conuentus.Et meritò quidem.nam reditus* 14 *vſurarius quamuis depoſitione pecuniæ extinguatur, iuxta l.acceptam,C.de vſuris;non tamen ſufficiet debitori alia bona deponere , vt illa in ſolutum cedant,* &c.Hæc Rodriguez.

Quibus tamen,& aliis minimè obſtantibus con- 15 trariam ſententiam,imò creditorem cenſus vocatum ad concurſum creditorum à communi debitore cauſatum;poſſe ſimul tam pro ſorte principali,quam pro decurſis petere graduationem inter cæteros,& tacitè ſaltim pro redemptione,& extinctione cenſus inſtare:proculdubio veriorem, probabilioremq; eſſe,& praxi vniuerſali tribunalium ſuperiorum in dies receptam,quæ pluribus fundamentis fulcitur.

Primò ex natura,& fine huius iudicij concurſus, 16 in quibus ſingularia aliqua & ſpecialia cõcurrunt, quæ iuſtam cauſam præbent creditori cenſuali ad extinctionem cenſus , & ſortem principalem,poſtulandam,tum quia debitor communis conuocat omnes ſuos creditores(in quorum cõmodum, & vtilitatẽbonis ſimul cedit)vt integrè eis de illis ſatisfiat,vt de cætero à moleſtiis liberetur,† quo ca- 17 ſu cum citat,& prouocat inter cæteros creditorẽ cenſuarium,illi intimare cenſetur velle extinguere cenſum,& ex ſuis bonis redimere,qua facta intimatione,& voluntatis declaratione† licitum eſt 18 creditori cenſuario de cætero à debitore petere,& inſtare pro redemptione ſortis principalis,ſicexpreſsè diſpoſuit Pij V.*conſtitutio , de forma creandi cenſus*, quam in iis teminis ſequuta fuit Rota *in* 19 *Anconitana* 11.*bonorum*, quam poſt tract.de cenſibus reſoluit Cenc.*in ordine* 177.*n.*8.& per eam ſic firmat ipſe Cencius *in d.tr.q.*106.*nn.*3.poſt Ioan. Baptiſt.Madium *in tr.de cenſuum.requiſit.& inſtrument.form.*9.*quæſt.*3. & quod hoc caſu manifeſtãte debitore cenſus ſuam volũtatem redimendi per intimationem factam ſuo creditori,quod per hunc cogi poſſit redimere, iterum ex eadẽ conſt. Pij V.tenet Cenc.*de cenſib.q.*107.*n.*10.& per Rotæ *dec.*247.*n.*3.*&* *dec.*106.*n.*3.*&* *dec.*539.*n.*8.*&* 9. *&* 362.*n.*3 quas poſt tractatum ad literam refet , & latè proſequitur ipſe *ibid.n.*10.omnino videndus, ergo cum ad plenariam ſatisfactionem creditor cenſus citetur ad cõcurſum;clarè ſuam voluntatẽ cenſum extinguendi demonſtrat debitor,quæ idcirco præſtat iuſtã cauſam creditori ad ſortem principalem cum redditib. reducendam in concurſum,& pro toto petendam graduationem.

Et iſtum eſſe vnum & valdè notabilem caſum,vt 20 cenſualiſta debitor cogi poſſit ad reſtituendã ſortem principalem,quando ſcilicet debitor cenſus creditori denunciauit,ſe velle cenſũ redimere,& reditũ extinguere,vt tunc debitor intra annũ ſaltim,cogi poſſit à creditore,vt illũ redimat,ita per Nauar.*in conſ.*8.*n.*3.*de cenſib.& ſuper motu proprio Pij V.gloſſ.*3,*n.*93.tenet Gaſpar.Rodriq. *de annuis reditib.li.*2.*q.*1.*n.*6.ibi *& nota iſtum caſum quo debitor cenſus compelli poteſt ad redimendam, ſeu reſtituendam ſortem,& pretium.*cui conſonat Motus propriùs *Pij V.in clauſ.*10.de qua *v.*2.*c.*29.*per tot.*

Iſta etenim compulſio ſortis reſtituendæ non 21 prouenit,nec cauſatur facto creditoris,nec ex ſua voluntate ſibi attribuere-aut ſurripere volẽtis facultatem redimendi,quam non habet ; ſed dumtaxat cauſatur ex facto debitoris,vtentis ſuo arbi-

trio,& libertate quandocũque redimendi censum, & ideo per denunciationem ab eo factam creditori se velle redimere, vel formante iudicium concursus,& conuocante suos creditores,quod ad idẽ tẽdit,vt diximus,ius eis acquiritur inuariabile,vt deinceps debitorem cogere possint ad redimendum;nam quod à principio fuit voluntarium, ex
22 post facto fit necessarium,*l.sicut ab initio,C.de actionibus & obligatio.l.in commodato.sicut.ff.commodati l.de contractu,C.d.rescinden.venditis,l quamuis,C.de transactio.l.non idcirco in fin.ff.de contrah.emptio.l.eo quod,C si certum pet.l.si mandauero,*§. 1 *.ff.mandati.* cum mille similibus.

23 Hinc fit, quod oblatio sortis censualis, seu depositum factum & intimatũ creditori per debitorem per creditoris acceptationem,ita ius huic acquiritur,vt amplius reuocari non possit per debitorem;qui cogitur oblationi semel factæ,& depo. sito stare,vt ex *l.acceptam.C.de vsuris.* Petr Barbosa *in l.si mora.*10 *ff.soluto Matri.n.*87 Bart.& Bald. *in d.l.acceptam,* Foller.*in praxi censuum,verb instrumentum gratia.n.*54 Felician.*de censibus,lib.*4. *to.* 2. *cap.vnic.num.*4.*vers. quæ resolut.* ibi,*cum ex acceptatione creditori sit ius quæsitum ad sortem depositam; debitor mutare voluntatem non poterit, nec depositum reuocare.* Azeuedius *in l.*1.*tit.*12. *tit recopil. nu.*
24 20.ibi *Notandum tamen est quod si deponatur penes tertium, propter causam creditoris nolentis rem illam recipere;depositarius ille potest licitè,reddere mihi deponenti depositum illud re integra, sed si depositum per creditorem est acceptatum, & denunciatum depositario, nullo modo potest sequester deponere,& reddere sequestrum absque iudicis licentia.* quos referẽs sequitur Hermosilla *in l.*5.*tit.*3.*part.*5.*gloss.*4. *n.*5. *fol.*200.*tom.* 2.idem tenet Cenelus *de censibus, q.* 111 *n.*63.

25 Maximè si monitio,& oblatio,seu depositum fiat authoritate iudicis,& in iudicio provt in casu de quo agimus in iudicio creditorum, quia tunc multo minus potest debitor mutare suam voluntatem, vt probant omnes Doctores citati, quia quod ab initio fuit voluntarium,ex post facto fuit effectum necessarium.

26 Secundò ob periculum imminens,quod manifestè patitur census propter concursus iudicium per debitorem formatũ,quo vniuersum patrimonium suum exponit creditorum suorũ distributioni, & exactioni,in quo si creditor censuarius non cõparuerit,&pro sorte,& decursis nõ graduaretur,penitus census periclitaretur,dũ vniuersum debitoris patrimoniũ inter cæteros posteriores creditores consumeretur,quo casu iustissima causa censetur,vt etiam † creditor conditionalis,:& in tẽpus
27 incertum possit,etiam ante conditionis existẽtiam in iudicium concursus comparere, & creditũ suũ in posterũ saluum,&tutum facere,de quo copiosè egimus suprà *c.*8.*à n.*24.*cum seqq.vers. non tractandum an creditores,* vbi plura singularissima ad propositum videnda erunt,& congruit argumen-
28 tatio hæc creditori cẽsuario,qui verè,& purus nõ dicitur creditor sortis,sed conditionalis ad volũtatem debitoris volentis redimere,aut postquam voluntatem redimendi intimauit creditori,si credimus Gaspari Rodrig.*de redditibus, l.*2.*q.*16.*n.*29. *&* 30.per quem ita asserit Cencius *de censibus q.* 107.*sub n.*29 *vers.nam licet hæres beneficiatus.*

29 Cui accedit Mastrillus *de cess.*279.dicens quod quando periculum imminet,posse creditorem cẽsuarium repetere sortem principalem, ne census periclitetur,quem referens sequitur Cenc.*de censibus,q.*106. *sub n.* 12. *vers. si verò pactum istud,* &c. nullo enim casu,certius potest hæc doctrina verificari,&periculum experiri,sicut in concursu creditorum formato per debitorem provt rectè & copiosè consideranimus suprà *d.c.*8.*à n.* 29. *cum seqq.*& plurimæ doctrinæ conducunt,quas copiosè congerit Cencius *q.*106.*per totum,*†vbi de fun- 30
datione census super re subiecta fideicommisso, vel re feudali,aut emphyteuticaria inscio creditore,vt ob periculum census, ne amittatur, possit creditor agere ad repetitionem sortis principalis, innumerabiles penè Doctores,&Rotæ decisiones ad idem cumulat per te videndas,aliàs plures doctrinas videbis inferiùs *ex n.*39.*vers. nec obstat secundum argumentum.* 31

Et hanc partem,nempe creditorem censuarium, citatum, vel comparentem in iudicio concursus formati per debitorem communem,liberè & absque difficultate posse petere graduationem, & prælationem pro sorte principali,&decursis:infinjti penè probant Doctores,& Rotæ decisiones, qui omnes signanter loquuntur in hoc iudicio concursus, discussionis, & separationis bonorum debitoris, Bocacius *in tr.de censib.p.*2.*n.*97. Franc, Millanes. *dec.*2.*n.*16 *&* 17.*tit.*2. Auendan. *de cens.sib.q.*102.*n.*7. Felic. *de censib.tom.*2.*tit.*3.*c.*5.*n.* 15. Foller. *in pract.censuali.in verbo tanquam.n.*9. Tiraquel.*de retract. lignag.* §.2 *glossa* 6.*n.*21. Intrigliol. *super Bulla de censib.* idem Felician.*tom.*2.*tit.*1.*c.*1. *n.*6.*vers. tertio infero.* Rodriguez *de annuis redit.bus.tit.*2.*q.*9.*n.*68. *& tit.*1.*q.*18.*n.*42.*&* n. 50. Azeuedius *ad l fin.tit.*21.*li.*4.*& recopila.n.*133.latè Cyriacus *controuers.forens.lib.*1. *controuers.* 24. *per totam* præ cæteris amplissimè Cenc.*in tr.de censibus.* in pluribus locis repetens *in q.*108.*sub n.*29.*v.post supra dicta. & in vers. seq. & inferius in vers. cui declarationi, & in vers. & in dicta declaratione.* & iterum etiam abundè *in q.*108.*n.*113.*per quatuor columnas maximè in princ. & sub vers.aduertendum itaque est cum proprie seqq. & inferius in vers. & quod creditori comparenti in iudicio discussionis, & separationis bonorum,& in vers.vel si quando creditor ex causa census vocatus ad iudicium discussionis bonorum sui debitoris.*& deinceps latè prosequitur.

Qui quidem Doctores omnes,dum tractant,& 32
inter se controuertunt illam quæstionem;quando creditor census vocatus ad iudicium,seu litẽ creditorum causatam à debitore communi cõparcat, & petat graduationem.&prælationem,potioremque locũ inter cæteros creditores in concursu cõcurrentes pro sorte principali,& decursis; an sit cogendus recipere bona debitoris in solutum pro satisfactione sui crediti,& extinctione cẽsus,inter quos maxima est diss ẽsio,alij probãt absolutè,alij repugnant,alij verò distinguunt inter creditorem census petentẽ graduationẽ pro sorte principali, & vsuris simul,& eundem dũtaxat petentem graduari pro decursis reditibus,cuius quæstionis resolutionẽ altiùs examinauimus infrà *c.*22.*per tot.*

Tamen nullus ex ipsdem Doctoribus negat,cre- 33
ditorum census peracto concursu creditorũ posse petere graduationẽ tam pro sorte principali,quã pro decursis simul: sed imò potiùs hoc expressè supponunt,& toto corde fatẽtur,provt statim clariùs monstrabimus,quod absque dubio,&difficultate in dies practicatur, & indistinctè obseruatur ob naturã,& finem iudicij cõcursus,ne creditoris censualis ius periclitetur,vt superiùs probauimus.

Et

34 Et hac ſententia veriſſima, praxi munita, firmiter retenta, non obſtant argumenta pro contraria parte conſiderata, ad principium huius *cap. 1. n. 12.* Creditorem cenſus non eſſe creditorem ſortis principalis, & ſic nec cõcurrere in iudicio graduationis, nec pro ſortis extinctione inſtare poſſe; cui multæ inſurgunt reſponſiones, tum quia Doctores in eo citati id non aſſerunt ad finem negandi redemptionem cenſus, nec comparitionem in iudicio concurſus pro ſorte; ſed ad alium finem diuerſum, nempe ad excludendum iſtum cenſuariũ à rigore diſpoſitionis *Authent. hoc ſi debitor. Cod. de ſolutionibus*, (quam de creditoribus loqui dicunt,) ad effectum, vt teneantur inuiti bona debitoris in ſolutum recipere, cõcurrentibus requiſitis eiuſdem *Authentica*, ſed non negant, quod in pecunia fiat redemptio, imò ſuper hoc ipſo inter Doctores contentio non eſt, ſed tantum an creditor cogi poſſit inuitus, ſolutionem, & cenſus redemptionem recipere in bonis taxatis, omnes tamẽ vtriuſque opinionis expreſsè fatẽtur, & neceſſariò ſupponunt, cenſum in iudicium concurſus deductum pati extinctionẽ, ſiue per conſignationem bonorum in ſolutum datorum, ſiue per pecuniam numeratam, atque ideo inter eos diſcrimen
35 ſolum verſatur in qualitate ſolutionis. † Secundo, & aliter reſpondetur, Quod licet interim, quod perdurauit cenſus, Dominus non dicatur verus creditor ſortis principalis, ſed conditionis; tamen poſt factam per debitorem declarationem velle redimere, quæ deducitur ex formato à ſe concurſu, & intimatione, & citatione creditorum ad hunc finem deſtinato; verè creditor ille fit ſortis, & poteſt debitorem adſtringere ad redemptionem, ita poſt alios eleganter reſpondet huic obiectioni Cencius *in tract. de cenſibus quæſt. 108. ſub n. 14. verſ. nec obſtant rationes*, &c.

36 Tertio Reſpon. quia etiam ſtante argumento ex eo nequit inferri ad comparitionẽ creditoris pro ſorte & eius redemptione ſtante, & conſiderata natura, & fine iudicij concurſus pleni periculis, ob quem etiam creditor conditionalis ante conditionem completam habet facultatem comparendi, iuxta primum fundamentum huius partis affir-
37 matiuæ de quo *ſuprà à n. 16.* Quod † & idem videmus in venditione rei, & traditę emptori, nõ habita fide de pretio; qui quamuis non ſit creditor ad pretium, nec reſpectu rei; poteſt tamen ad concurſum emptoris comparere, & ratione ſui dominij
38 præ cæteris creditoribus vindicare. † Idem etiã in deponẽte Domino rei exiſtentis depoſitæ, qui ad concurſum comparet pro re ſua euocanda, quamuis creditor non ſit, ſed Dominus, provt ex plurimis diximus *ſupra cap. 11. à n. 34. verſ. vt in ſimili videmus.* Atque ideo nõ eſt bonum argumentum; non eſt creditor, ergo non poteſt in iudicio con-
39 curſus comparere, † nec obſtat ſecundum argumentum de quo *ſuprà à num. 5.* de facultate negata à iure creditori petendi redemptionẽm cenſus; quoniam id regulariter verum eſt, at in aliquibus
40 caſibus fallit, vt ſuperius vidimus, † inter quos vnus eſt noſter ob concurſum formatum à debitore, ex quo eius ſtatus mutatur, & quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio, & ſic ex nouo hoc accidenti variatur, & temperatur iuris diſpoſitio, & rigor. Cui & vlterius eleganter reſpondit Cencius *in tract. de cenſibus quæſt. 107. ſub num. 29. verſ. cui declarationi* In hæc; *Cui declarationi, vt ſupra confirmatæ, non obſtante ea, quæ obiciun-*

tur. Primo quod repugnet conſtitutioni Pij V. abhorrenti extinctionem cenſus pendere ab arbitrio Domini, & creditoris illius. Quoniam cum ſimus in iudicio graduationis moto ad inſtantiam hæredis debitoris, ſatagentis extinguere cenſum per traditionem bonorum; non petit Dominus cenſus bona pro dicta extinctione, quod per dictam Pianam conſtitutionem, prohibetur; ſed hæres debitoris inſtat pro extinctione, & ſic iuxta formam Bullæ, & non contra illius diſpoſitionem. Et in dicta declaratione, dum dicitur de petitione Domini cenſus; non accipitur pro petitione, & inſtantia, quod extinguatur cenſus per reſtitutionem pretij, quod à dicta conſtitutione prohibetur; ſed pro petitione, & inſtantia, quam vocatus in iudicio graduatorio moto ad inſtantiam hæredis debitoris facit, vt pro extinctione, ſui cenſus aſſignentur bona, & ſic non ſponte, ſed laceſſitus, petit, quod non prohibetur per dictam conſtitutionem Pianam: Hactenus de ſingulari doctrina in iudicio concurſus creditorum, & ſignanter ad punctum noſtræ quæſtionis. 41

Et quod is creditor, qui aliàs non poteſt agere, nec ius offerendi habet, vel ſit creditor conditionalis, vt tunc admittatur, quando ſuum creditum periclitatur, eo quod omnia bona debitoris conſumũtur inter priores, & potiores creditores, quia non merè voluntariè venit iſte creditor ad hanc obligationem; ſed potius neceſſitate compulſus, & coactus, ne creditũ ſuum amittat, & omnino perdat, nec certet de lucro, ſed de damno vitando; optimè reſoluit Gaſpar Rodriguez *de annuis reditibus l. 2. quæſt. 16. n. 45 & 44.* Quare meritò diuerſimodè iudicandum erit de creditore voluntariè petente redemptionem cenſus, ac de eo, qui coacte, & neceſſitate cogente, periculóque imminente id petit, videns quòd aliter ſui crediti, & iuris conſeruationi conſuli nequeat in concurſu creditorum, tendente ad conſumptionem vniuerſi Patrimonij ſui debitoris, præcipuè inſtante debitore ipſo pro redemptione eo ipſo, quod cedit cunctis ſuis bonis ad effectũ dumtaxat ſe liberandi à ſuis creditoribus, dimittendo illis omnia bona ſua, vt ſibi ſatisfaciant, & ipſe liber de cætero remaneat. 42 43

Nec obſtat tertium ex doctrina Millanenſis de qua *ſuprà num. 7.* quia falſa eſt, & latius eam declarat Cencius in argumento citatus, *num. 8.* & in terminis in contrarium eſt *deciſ. 104.* inter recollectas; per eundem Cencium, poſt tractat. quæ ſingulariſſima eſt, & *in num. 3.* ſic ait. *Nec obſtat, quod cenſus de cuius fructibus agitur, fuerit extinctus, vnde nec principalis, nec fideiuſſor amplius teneatur, tanquam ceſſante cauſa obligationis ex deductis in cauſa nullitatis obligationis 20. Ianuarij 1602. coram R. P. D. Pamphilio, & me. Quia negatur huiuſmodi extinctio, & quatenus illa deducitur ex eo, quod actor vnà cum aliis creditoribus ex Saluiano interdicto inſtiterit pro immiſſione bonorum cenſuratorum, & fuerit per ſententiam iudicis, tam pro ſorte quàm pro fructibus graduatus, & realiter miſſus*, &c. *reſpondetur quod etiamſi res ita ſe haberet, vt narratur; nihilominus non reſtaret extinctio cenſus, nam aut hoc deducitur ex iis, quæ geſta ſunt, anteaquam ſanctiſſimus mandaret bona deliberari poſt immiſſionem. Et cum vſque ad illud tempus non fuiſſet ſatisfactum creditori de ſua ſorte, non ceſſauit cenſus quia ad hunc effectum requiritur actualis reſtitutio.* Verall. *deciſ. 103. p. 1. & fuit dictum in cauſa Romana, Saluiani interdicti 23. Iunij 1600.* &c. 44 45

46 Et quod nec per petitionem extinctionis, nec per adiudicationem bonorum in sententia graduationis census, obligatio extinguatur, nisi demum sequuta actuali traditione, & executione cum effectu; amplissimè probatum fuit *suprà cap. antecedenti ferè per totum, & signanter à n. 15. & multis seqq. vers. quæ vera omnia sunt.*

47 Imò ipse Franciscus Millanensis expressè fatetur, posse creditorem ad concursum citatum deducere sortem principalem, & eam repetere, ad tradita *suprà ad 1. & 2. argumentum ex num. 16. & seq.* & iuxta declarationem Cencij *locis citatis, in res-*
48 *ponsione ad secundum argumentum suprà ex n. 39.*

Respondetur ad quartum argumentum *ex n. 9.* iudicem simpliciter in iudicio particulari nō posse arctare debitorem census ad eius redemptionem, quo casu argumentum procedit. At in iu-
49 dicio creditorum ad quod citatur creditor census aliud ex eius speciali, & peculiari natura, & fine dicendum erit, vt eleganter deducit Cencius *de censib. q. 108. num. 13.* in hæc. *Verum enim vero posset Iudex ex iusta, & legitima causa cogere Dominum census, vt pro illius extinctione caperet fundum censuatum, vel alia bona debitoris census, provt quotidie fieri videmus in iudiciis separationis, & discussionis bonorum, in qq. dantur, & assignantur loca creditoribus ad iudicium venientibus per gradus iuxta prioritatem, & potioritatem eorum crediti cum consignatione bonorum sui debitoris iuxta æstimationem à peritis faciendam, etiam in extinctionem censuum, & hac sorte respexit* Boscacius *in suo tract. de censib. part. 2. n. 97. dum ex mente* Menochij *de arbitrar. cas. 183. num. 25. & 28. asseruit, esse in iudicis arbitrio positum, quando creditor census cogi possit ad recipiendum bona in solutum pro extinctione dicti census,* &c.

50 Sed hanc doctrinam ipse Cencius ibidem paulò post explicat, & limitat, vt hoc procedat, quando ad concursum comparens creditor petiit sortem cum reditibus, vt secus sit quando solum petiit reditus sibi debitor, in hæc. *Diximus, quod dicta facultas cogendi dominum census, tum tantùm possit habere locum, quando Dominus census comparens in dicto iudicio discussionis, & separationis bonorum; petereat assignari sibi locum inter alios creditores non solùm pro fructibus census decursis, & nondum solutis, sed etiam pro sorte principali eiusdem census, alias*
51 *si illius petitio non comprehenderet etiam sortem principalem eiusdem census; non posset Iudex ad instantiam hæredis debitoris, quantumuis beneficiati, illum cogere ad recipiendum bona in solutum pro extinctione sui census, repugnant enim duæ iuris regulæ; vna, quod Iudex non petenti non potest officium suum impertiri,* &c. Id ipsum expressè dixit ipse Cencius *in quæst. 107. sub num. 29. vers. & licet non desint*; & latè firmat Cyriacus *controuers. forensium lib. 1. controuers. 24. per totam*; sed an hæc limitatio vera sit, & admittenda, latius examinabimus *infrà cap. 22. 2. num. 36. cum multis sequentib. vers. non tamen omittam quandam limitationem,* &c. quam tamen veram esse ibidem resoluimus, &
52 ptaxi receptam fuisse testamur.

Ad quintum argumentum de quo *suprà num. 9.* quod etiam ob fallimentum debitoris non possit creditor petere census extinctionem; satis respondetur ex hactenus deductis, & in specie quod debeat intelligi de inopia, & fallimento debitoris nondum declarato, sed post cōcursum formatum, ex quo declaratur fallimentum suum, aliud est dicendum, cum ex eo deducatur iusta, & legitima causa ad sortem repetendam, provt latissimè in toto *hoc cap.* probatum remanet, ad quæ trahenda est, & reducenda generalitas Rotæ *in decis. citata in d. quinto argum.* cum non aperiat, an fallimentum sit declaratum, & deductum in concursu creditorum pe debitorem causato, aliter dicta decisione procedere non posset contra tot iuris principia, & Doctorum determinationes communes, de quibus *in hoc cap.*

Nec obstat Gaspar Rodriguez citatus *suprà à* 53 *num. 13. vers. & hanc partem negatiuam.* Cuius resolutio pendet ab illa quæstione, an creditor censuarius cōparens in concursu creditorū teneatur in solutū recipere bona debitoris iusto pretio taxata pro extinctione census, & decursorum (quam inferiùs *cap. 22.* latius examinabimus,) & cum ipse sequatur absolutè negatiuam, ideo bona dicit adiudicari cæteris creditoribus, non censuariis cum onere soluendi reditus creditori census, donec redimatur, sed ex hoc ipse Rodriguez non negat, 54 quod in concursu possit redimi ex pretio venditionis bonorum, nec etiam negat, posse creditorem census pro sorte, & decursis concurrere, & ius suum in totum deducere formato iudicio, & lite creditorum, imò manifestè fieri posse, supponit, provt notauimus *suprà à num. 31. cum seqq. vers. & hanc partem nempe creditorum.* &c.

Nec huc pertinet, nec tendit quod ipse Rodri- 55 guez ibid. dicit; creditorem census non dici verè creditorem sortis principalis, ad effectum scilicet, quod illum in concursum creditorum deducere possit censuarius, & petendi extinctionem, sed potius illud asserit ad diuersum finem, nempe ad excludendum censuarium à dispositione *D Authent. hoc nisi debitor. Cod. de solutionibus*, formans argumentum, quod illa loquatur de creditoribus; ergo cēsuarius, qui verè creditor sortis non est, includi non potest in eius determinatione, & sic nec cogi ad recipienda bona debitoris in solutum eo inuito, adhuc concurrentibus requisitis eiusdem Authent. (de quibus latius nobis erit tractandum *infrà c. 22.*) vt notauimus supra, ad responsionem primi argumenti *à n. 34.* non enim sequitur; censuarius creditor pecuniæ non cogitur bona recipere in solutum; ergo non potest in concursum deducere sortem, & vsuras decursus.

Et quod creditor censuarius in concursus iudi- 56 cium creditorum vocatus consequatur sortem principalem, non obscure resoluit ipse Rodriguez *lib. 2. quæst. 20. in fin. dum à n. 13.* disputat, an creditor, qui mutauit pecuniam ad refectionem, & conseruationem rei sub censu creato, & constituto superipsa re meliorata; an iste talis habeat priuilegiū prælationis pro sorte principali, & reditibus decursis, provt haberet, si simpliciter mutuaret absque vsuris (pro cuius quæstionis resolutione videndus erit Antonin. Amat. *variar. resolut. 3. ex n. 73. & sequentibus*, qui pro vtraque parte plurimos congessit Doctores) ipse tamen Rodriguez postquam disputando negatiuam amplectitur; consequutiuè sic limitat *in vers. hoc autem limitandum videtur quoad pensiones reditus, in quibus creditor, cuius pecunia fuit res refecta merito non habet priuilegium.* &c. *habebit tamen* (inquit ipse) *priuilegium quoad sortem principalem, & pro ea in creditorum concursu præferendus erit prioribus creditoribus in re ipsius pecunia refecta, vt in creditore fœneratitio post Decium dicit* Alciatus *in d. leg. creditor*

ditor.n.8.ff.si certum petat.&c.ex quo manifestè fatetur, posse creditorem census sortem principalẽ in iudicium concursus deducere, provt verissimũ est ex fundamentis,ac communi relata receptissima per praxim tribunalium.

CAPVT XX

Creditor, pro suo censu vitalitio in concursu comparens, an valeat consequi integram sortem principalem, qua olim censum à debitore emit.

Vel quomodo eidem consulatur in bonis debitoris, vt indemne suum creditum maneat in futurum.

SVMMARIVM.

Debitorem census vitalitij facultatem habere redimendi,etiam vita emptoris durante, proponitur. num.1

Comprobatur superior assertio authoritate Auendani, cuius verba referuntur.n.2.

Affertur doctrina Noguerol, iudicium Auendani sequentis,& asseuerantis, censum vitalium redimibilem esse eodem pretio.n.3.

Creditor census vitalitij an possit illum in concursum deducere creditorum,& pro eius redemptione instare sicut cateri creditores census redimibilis. numero 4.

Æquiparatorum eadem est iuris dispositio,& dispositum in vno aqualiter in alio dispositum censetur num.5.

Vitalitij census creditorem licet possit comparere,& debeat citari ad concursus iudicium,tamen non posse instare pro census redemptione,nec sortem principalem consequi opinio verior est.n.6.

In census vitalitij contractu à principio inest vera, & absoluta emptio,& venditio vltro, citroque obligatoria, sine vlla qualitate redemptionem tangente. mer.7.

Ab emptione perfecta nemini ex contrahentibus licet resilire.n.8.

Census redimibilis pretium taliter ab emptore alienatur,& venditorem irreuocabiliter transit,vt nullam postea spem habeat creditor illud consequendi, etiam redemptionis intuitu.n.9.

Census vitalitij potior,& essentialis conditio est,vt redemptionis effectu, & facultate careat,iuxta communem huius census diffinitionem.n.10.

Census vitalitij contractum iustissimum esse propter incertitudinem lucri damni cum mortuo emptore, nec vllo tempore sit sors restituenda: traditur ex doctrina Ioannis Gutierrez, Cencij & aliorum.n. 11.& 12.

Census vitalitij si à principio creationis ea lege vendatur,vt lapso termino seu vita restituenda sit ipsa sors principalis,illicitus erit contractus,& in fraudem vsurarum factus.n.13.

Expenduntur ad id doctrinæ Petri Surdi, Feliciani de Solis,& Gasparis Rodriguez,quorum verba referuntur.n.14.15.& 17.

Census vitalitij constitutio iustificatur ex incertitudine humana vitæ.n.16.

Census vitalitius morte ementis in totum extinguitur n.18.

Tria censuum genera referuntur n.19.

Interpretantur Auendanus, & Noguerol.n.3. relati asserentes censum vitalitium redimibilem esse numer.20.

Census vitalitius irredimibilis est & diuersus è redimibili.n.21.

Constitutio Pij V.prohibens census personales solam loquitur in censu redimibili, non in irredimibili vitalitio.n.22.

Vitalitij census creditor comparens indicio concursus inter cæteros creditores, nullo modo potest instare pro eius redemptione n.23.

Doctrina Noguerol dicentis, creditorem census vitalitij posse se ab eo exonerare,si id intelligat per viã facultatis redimendi,vera non est n.24.

Redemptio non est noua emptio,sed prioris resolutio. n.25.

Contractus semel perfectus nullam resolutionẽ admittit absque vtriusque partis consensu, ac per consequens nec census vitalitius n.26.

Debitor census vitalitij potest à creditore illum emere non eodem pretio,quo fuit ab initio venditus,sed minori attento temporis cursu.n.27.

Census redimibilis aut perpetuus potest minori pretio emi,quam principio fuit creatus.n.28.

Attenta distinctione,an sit tuto constitutus,vel non seu litigiosus.n.29.

Nisi per venditionem sit promissa euictio iuris,& facti ibidem.

Census vitalitius iam constitutus,& per tractum temporis deterioratus, & diminutus non potest vendi eodem pretio, quo à principio fuit creatus. numero 30.

Vitalitij census iustitia pretij iudicis arbitrio relinquitur ex doctorum authoritate, ibidem.

Proprietas earum rerum, quæ tempore consumuntur, quotidie alienari,& pedetentim consumi,necesse est. n.31.

Conuincitur iterum Noguerol. asserens censum vitalitium redimi posse eodem pretio, quo creatus fuit à principio,cùm verum sit vita cursu valorem illius quotidie minui.n.32.

Census vitalitij redemptio difficilis est,& magnam cõfusionem in republica causaret n.33.

Auendani doctrina confutatur iterum.n.34.

Census vitalitij creditori in concursu comparenti non potest succurri per viam redemptionis.35.

Vitalitij census creditori consulitur, trahendo bona taxata alicui inferiori creditori,cum onere soluendi annuatim redditus, creditoris vita durante.num.37. cum seqq.

Creditori census redimibilis ad concursum vocato, si non reperiantur emptores,qui emere velint bona debitoris, vel tam vili pretio quod vendi non liceat quomodo consulatur.n.37.

Creditori census redimibilis inuito an sint adiudicanda bona æstimata pro sorte redimenda,traditur remissiuè n.38.& 39,

Census vitalitij creditori consulitur per venditionem aliquorum bonorum concursus cum onere soluendi annuos reditus,vita creditoris durante.n.40.

Vitalitij census valorem Iudex potest taxare attenta temporis deterioritate,citatis citandis,& vt tantũ ex bonis concursus creditori consignare, & soluere possit .n.41.& seqq.

Expenditur pro superiori remedio, textus in l. Titio 55 D. ad leg. falcid. nu. 42.

Si in taxatione, & æstimatione reddituum partium concordia adsit, an Iudex sequi teneatur. n. 53.

Contractus alias illiciti ratione incertitudinis, & dubij euentus iudicantur liciti. n. 44.

Donans Monasterio mille, vt per tempus suæ vitæ alimenta percipiat, si statim moriatur monasterium non tenetur restituere mille hæredibus donantis, ob incertitudinem vitæ n. 45.

Vitalitij census creditori assignari possunt bona fructifera, quorum fructus proportionabiliter correspondeant redditibus sui census, vt sua vita durante quasi in pignus habeat. numero 46. 47. 48. & 49.

1 PRomptissima foret huius celebris quæstionis resolutio; si quorumdam scribentium doctrinæ acquiesceret intellectus, Asserentium, in censibus creatis, & venditis ad vitam emptoris, facultatem ad. esse venditori quandocumque redimendi, ita vt si debitor idem pretium, quod accepit reddere velit; extinguatur census vitalitius, etiam vita emptoris durante. Huius sententiæ primus fuit inuentor contra Felicianum de Solis Auendañus *in tractatu de censibus cap. 20. sub numero 5. vers. ad quintum*, qui ita ait; *ad quin-*
2 *tum argumentum respondet ipse* Felicianus *d. cap. 7. ad finem, quod facultas redimendi censum dumtaxat locum habet in censu redimibili, non vero in alia forma census, sentiens, (vt in argumento posuerat) quod in censu ad vitam ea facultas non datur, cuius satisfactio non concludit, neque sustineri potest, vt quia sit contra iustitiam, atque contra naturam census, ad vitam, quod redimi non potest, cum enim sit verè census consignatiuus, atque in ea formetur vera emptio, & venditio iuris percipiendi pensionem annuam, sicut in cæteris consignatiuis. fatendum est, quod in eius creatione seruanda sunt omnia, quæ formaliter requiruntur in censu consignatiuo in genere, & consequenter facultas redimendi: sic enim regulariter* (addit ipse Auendañus in comprobationem) *videmus, quod similes census ad vitam, & redimuntur, & redimi valent, & pactum de redimendo ad libitum venditoris semper adiicitur, nisi forsan ex partium conuentione, accedente iustitia pretij absque pacto redimendi constituti sunt, quod fieri potest sicut in aliis consignatiuis, qui non ad vitam creantur, qui quidem redimibiles, & perpetui formari possunt.* Hactenus Auendañus, eundem refe-
3 rēs sequitur nouissimè Noguerol. *allegat. 32. n. 46. & 47.* dicens quod census vitalitij eiusdem sunt naturæ cum redimibilibus, quia si venditor eos vult redimere, debet pretium receptum restituere, quod confirmare conatur ex doctrina Zachiæ *decis. 28. n° 20. & seqq. & decis. 48. n. 15.* & Nouarij eadem referentis, *ad pragmatic. 2. de censibus, Collectan 3. n. 7. pag. 151. in 2. editione*, dicentium, debitorē census vitalitij posse ab eo se exonerare,
4 †quæ doctrina constans præbet fundamentum nostri dubij resolutioni, nam cum census vitalis patiatur redemptionem, sicuti cæteri redimibiles; liberum erit creditori, illud in concursum creditorum reducere, & eius redemptione instare, & vt sibi reddatur de bonis debitoris integrum pretiū, quo eundem ab initio emit, vel bona iusto pretio taxata sibi in solutum tradantur, in crediti sui integri satisfactionē, & solutionem, prout in cæteris censibus redimilibus contingit, & quotidie obseruari abundè probauimus *cap. antecedenti, per totam.*† Quia vbi duo sunt casus à iure æquipara- 5
ti, non sunt à iuris dispositione separandi, sed potius dispositum in vno æqualiter in altero dispositum censetur, plurimos Doctores reculimus in nostris comment. *de retention. Bullæ. 2. par. cap. 21. num. 8. & cap. 27. num. 44. & cap. 31. à num. 31. cum sequentibus.*

Sed horum Doctorum assertione non obstante, 6
contrarium nihilominus erit probandum, & firmiter tenendum, imò creditorem census vitalitij, licet possit comparere, & debeat citari ad concursus iudicium formatum per debitorem communem, & inter cæteros quoslibet creditores describi; non tamen pro sui census redemptione instare, nec ita eidem ex bonis debitoris pretium quo cēsum hunc vitalitium emit ab initio, per iudicem concursus reddendum, nec aliter bona taxata adiudicanda,, nec in solutum danda pro census extinctione, nec sui iuris indemnitati hoc modo consuli posse, manifestè probatur.

Tum, quia plusquam notum est, & per conse- 7
quens falsissima Auendañi assueratio, vt census vitalitius talis sit naturæ, vt in eo à principio vera emptio, & venditio contrahatur absoluta vltrò citroque obligatoria, & absque vlla qualitate, aut conditione, tacita, vel expressa redemptionem tāgente, cum vtraque sit contra naturam, & substantiam intrinsecā huius contractus, sicuti quælibet alia venditio simplex, & absoluta, quæ post ea n perfectam nemini ex cōtrahētibus licet pœnitere, aut resilire, sed cogitur præcisè contractui stare, ad iura vulgatissima non eo modo, quo census redimibiles, sed vt pretium pleno iure transeat 8
in venditorem, & taliter ab emptore alienetur, vt nulla sit ei spes illud vlterius consequendi redēptionis intuitu (attenta loquor, primitiua natura huius creationis, cum ex nouo pacto, & ex noua reuenditione, nouo pretio conuento non antiquo attento, inferius dicam, posse à priori contractu partes licite recedere,) cum huius census vitalitij potior, & essentialis sit conditio, atque requisitum in sui diffinitione appositum, vt redēptionis effectu, & facultate careat, dicitur quippè 9
census vitalitius, *reditus, qui ad vitam emptoris, vel alterius constituitur, qui morte finitur, nec sors restituitur*, quam probant Innocentius, & DD. *in cap. in ciuitate de vsuris.* Oldradus *decis. 207.* Abbas *disp. 5. colum. in penulti.* Florentinus *2. part. suæ summæ lib. 1. cap. 8. §. 11.* Ioan. à Medina *de restitut. cap. de censu temporali.* Conradus, *de contractibus quæstio 81.* sequitur Romanus *in cons. 302. vers. quarto considerandum*, & Antonius Capicius *decis. Neapolitana 159. num. 16* & est communis secun- 10
dum Couarruuias, qui alios refert *l. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 3.* Rodriguez *de annuis redditib. lib. 1. quæst. 5. num. 1. & num. 4.* vbi hanc definitionem describit post alios DD. optimè Ioannes Gutier- 11
rez *practic. Canonic. lib. 1. quæst. 39. num. 84.* ibi, *hinc etiam deducitur, licitam esse emptionem annuorum reddituum ad vitam mentis, imò iustiorem cæteris esse huns contractum, propter incertitudinem lucri, & damni, vt in dictis iuribus, mortuo siquidem emptore, non est reddenda sors ipsa, quæ in pretium data fuit.* &c.

Hoc idem probat Ludouis. Cencius *in tract. de* 12
censib. quæst. 10. num. 7. dicens, hunc contractum census vitalitij ex eo potissimum iustificari, quod

venditor

venditor huiusmodi census non tenetur,nec aliquo tempore cogi potest,sortem,&pretium illius restituere ex Couar. *var.lib.*3. *cap.*7.*n.*4.*versicul. nam cum venditor*,Boërius *decis.*44. *n.*47. Bonifig. *in tract.de censib.cap.*1.*n.*8. & Manuel. Rodriguez *in summa tit.*1.*cap.*44.*in principio,& in* 2.*conclusio,* & ex Feliciano de Solis *loco proximè citando*, qui propterea *in num.* 8.ipse Cencius ex hac certis-
13 sima conclusione infert, † quod si huiusmodi census vitalitius à principio creationis vendatur ea lege,& pacto,vt lapso termino, seu vita restituenda sit sors ipsa principalis à principio data; erit illicitus contractus in fraudem vsurarum factus,& Fernandus de Rebello *in tract.de obligationibus iustit.lib.*10 *q.*4.*n.*5.

14 Eleganter etiam differit, & pluribus fundamentis comprobat Petrus Surdus *in tract. de alimentis tit.*9.*quæst.*11.*cap.*11 *per totum* & signanter *à num.* 3.qui postquam *num.*10 arguit,non esse illicitum contractum reditus vitalitij , vbi pretium post mortem ementis sit restituendum; inferius *num.* 19 ita ait.*Secundo intellige,hoc procedere , quando capitale non venit restituendum,quod si ex pacto deberet restitui , tunc contractus non esset licitus , secundum Decium in consil.*123.*colum.*2.*versicul.*3.*in prædicto casu,& ratio esse quia tunc cessat ratio dubij eventus, cum ille cadere possit solum super lucro,non super sorte,atque ita soluens semper esset incus,*Ioannes Baptista Lupus *in capite nauiganti , comment.* 3.§. 2. *numero*97. *de vsuris*,cum Decio, Oldrado, Baldo, Romano , & Boërio. Felicianus de Solis , dum *lib* 1. *de censibus cap.* 7.*à numero* 19. per multas columnas disputat de valore , & iustitia census vitalitij,*in argumento* 5. *& versiculo* 5. dum arguit contra iustitiam census vitalitij ; format illud quintum argumentum super vero fundamento, deducto ex natura huius census ad vitam , in hunc modum.

15 *Quinto, vbi debitor non habet liberum arbitrium extinguendi censum; contractus censetur illicitus ; sed in vitalitio non est debitori liberum censum extinguere,quoniam aliàs contractus non esset ad vitam emptoris, sed ad voluntatem venditoris , ergo illicitus contractus est*,&c.In cuius postmodum responsione ita ait. *Quoque postremum argumentum non obest, quoniam facultas redimendi , & extinguendi censum duntaxat locum habet in redimibili,non vero in alia forma census , vt est copiosè demonstratum superius.*Supponens, & vere,hunc contractum vitalitium diuersum esse à redimibili,eo quod vera in illo,& absoluta incommutabilisque emptio , &
16 venditio contrahitur,† quæ iustificatur ex incertitudine humanæ vitæ , in cuius generis venditione non cadit, nec potest læsio , sicut emptio vsus fructus,iactus retis,alimentorum ad vitam,& in similibus,vt ipse,& cæteri relati Doctores abundè variis , & singularibus fundamentis probant. Id ipsum dixerat idem Solis *in dicto num.*19. *versiculo, nec obstant argumenta ad responsionem primi,* ibi,*quod à censu vitalitio est longè alienum , nam in eo pecunia abalienatur absque vlla spe repetendi , nec in dante remanet exactio ad exigendam sortem , sed duntaxat ad percipiendam , & petendam certam annuam pensionem , & præterea si emptor census vitalitij moreretur ; ius aliquod percipiendi reditum non transmitteret ad hæredes.*

17 Hoc idem docte probat Gaspar Rodriguez *in tract.de annuis redditibus lib.* 1.*cap.*5. dum à principio pro,& contra arguit pro iustitia huius census vitalitij, *sub nuero* 4. sic soluit; *nec potest hîc cadere vsura si contractus suis limitibus contineatur,cum capitale seu sors extinguatur,nec restitui vnquam debeat,& argumenta, quæ in contrarium adduci solent,procedunt,quando reditus emitur, vt sors salua sit, provt vidi in quodam censu vitalitio ab N. Salmanticensi,quem , Senatus noster vsurarium indicauit* † *Et quod census vitalitij morte ementis extinguantur, simul cum sorte principali,quæ nullo modo, nec ius percipiendi dictos reditus ad eius hæredes transmittantur , abunde probat* Ioannes Gutierrez *in tractatu de tutelis quæst.* 35. *per totam*, &c. 18

Est etenim certum in hac materia,censuum pre- 19
tio,& pecunia emptorum tria genera sunt,perpetui non redimibiles,quidam perpetui, & redimibiles,quidam vero nec redimibiles, nec perpetui, provt sunt isti temporales,& vitalitij,qui tantum durant , quantum tempus taxatum in creatione, vel vita,ad quam cõstituuntur.Et quod importat quoad extinctionem in redimibilibus pretium & pecunia restituta,idem in istis tempus, vel mors, qui modus est,quo extinguuntur penitus. Et iam dictis,& vlterius dicendis clare patet.

Ex quibus facile colliges,quam falsa sit assertio 20
Auendañi,dum contra Felicianum de Solis, dicit pro constãti,dari redemptionis facultatem in hoc genere venditionis census vitalitij,non attendens quod sit perfecta , & incommutabilis emptio à principio à quo nullo modo receditur,nec pœnitentiæ locus datur, & non tantum miror, quod contra tantorum Doctorum communem sententiam,suam nouam,& infelicem eructasset, quantũ ex eo quod ipsemet *in d.cap.*10.antea à principio post longuam iustificationem huius contractus vitalitij; *sub num.*4. inter essentiales conditiones, & requisita ad iustitiam eiusdem , ne detegatur vsurarius;hoc præcisum dixerit quod sors,in hoc contractu vitalitio nunquam sit restituenda. Si enim hoc est de natura,essentia , & iustitia huius contractus vitalitij,quo pacto in eo potest cadere facultas redimendi? miramur tamen docti viri Noguerol Auendañum sequẽtis, quod potius attribui potest patrocinio clientis, & desiderio aduocatorum bonum exitum cupientium vndique.

Et quod iste census vitalitius sit diuersus à cẽsu 21
redimibili,dixit Cencius *in tract.de censib. q.* 10. *num.*8 & quod sit omni tempore irredimibilis;expressè contra Auendañum, post magnam Doctorum caterua eleganter profitetur, ipse Cencius *in num.*9. vbi ita ait. *Ex alio etiam apparet licitus iste contrahendi modus,quoniam iste census nullo vnquam tempore redimi potest.* Nec hoc repugnat *d. const. Pij V. qua reprobantur census omnes personales , quia illa loquitur duntaxat de censibus redimibilibus ad libitum venditoris ; iste autem census temporalis , de quo agimus , est omnino irredimibilis, ita vt nullo vnquam tempore redimi possit , & propterea licet sit personalis , non tamen comprehenditur sub prohibitione d.Bullæ , vt animaduertit* Rodriguez *d.cap.* 4. *in* 2. *concluſ.* Fredericus *in suo tract.de iure censuum cap.*6.*num.* 214. post Ludouic.Molin.*de contract. part.*2. *disput.*382. *numer.* 4. & latè defendit Rota *in vna Bonouien. Saluiani, coram R. P. D. Virili.* 26. *Iunij* 1626. *post tractat. decis.*514.*numer.*4.*&.*5. (sequitur , & facit)*quidquid contrarium defendere* conetur Auendañus *d. cap.*10.*num.*5.*vers.ad quintum argumentum* , &c. Hactenus Cencius. 22

Igitur

Igitur iis suppositis,clarè patet,creditorem pro
23 censu vitalitio comparentem in iudicium concursus,inter cæteros creditores,nullatenus posse instare pro eius redemptione ,cum certissimum sit absque lebe simoniæ non posse appetere , consequi,nec repetere sortem principalem , semel à se ita penitus alienatam, vt nulla amplius sibi spes recuperandi remaneat.

24 Nec obstant quod ex Zechia,& Nonario dixit Noguerol.*in allegatione* 32.*num.*37. suprà *num.* 3. pro contraria parte citatus, quod debitor census vitalitij potest se ab eo exonerare;quoniam si ipsi authores intelligunt per viam facultatis redimendi;non sunt audiendi , tanquam contra naturam, & substantiam huius contractus loquentes , & à
25 communi omnium Doctorum verissima deuiantes, † quia redemptio non est noua emptio , sed prioris resolutio,& per Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus,lib.*4.*quæst.*18. *num.* 22. Felicianus *de censibus,tom.*1.*lib.* 4.*cap.* 1. *num.* 11. & plures
26 alios relatos per Cencium *de censibus, quæst.* 103. *num.*5.quam resolutionem nullus contractus purus , & perfectu admisit absque vtriusque partis consensu, ex iuribus vulgaribus ; ergo nec census vitalitij creatio,& emptio absolutè perfecta, quæ distractionem , resolutionem, aut redemptionem non patitur sua natura attenta, ex iam hactenus comprobatis.

27 Quod si Nonarius,& Zechias intelligendi sunt per viam nouæ conuentionis,& noui contractus inter debitorem,& creditorem census vitalitij,puta per viam emptionis à creditore,& tunc non eadem quantitas , nec idem & integrum pretium, quod debitor olim à principio recepit,reddere te-
28 netur ; sed multo minus attento temporis cursu, ætate Domini census,ad cuius vitam fuit à principio creatus,nam quamuis census redimibilis , vel perpetuus possit minori pretio vendi & emi quam à principio creatus fuit,vel creari debuit , ad latè tradita per Rodriguez *de annuis redditibus , lib.* 1. *quæst.*8.*per totum* , & Auend.*eodem tract.cap.*34. *à*
29 *p. incip.*ac Gturbam *decis.*117. attenta distinctione an census sit iuro constitutus,vel non,aut litigiosus.& non soluendo, nisi in hoc vltimo membro promittat vēditor euictionem iuris,& facti simul, nempe exigibilem esse,de qua euictione videndi
30 præfati DD.atque etiam Guzman *de euictionibus, quæst.*35.*à princ.& num.* 25. Tamen hoc non licet in venditione census vitalitij,quia communis est plurimorum Doctorum conclusio affirmatiuum, quod census vitalitij,iam constituti, & per durationem deteriorati,& in parte consumpti, eiusque ius pertractum temporis diminutum ; non possit vendi eodem pretio,quo constitutus fuerit à principio,ita eleganter & sano iudicio firmat Felicianus de Solis *in tract.de censibus,tom.* 2.*lib.* 2.*cap.*1. *num.*10.vbi sic ait.*Si verò census vitalitius iam creatus venderetur eodem pretio, quo fuit à principio constitutus , iniustitiam contractum continere existimo, quia cum census vitalitij valor vita , & tempore decurrente decrescat,plenè vt minoris semper valeat, necessum est:ideoque hinc iustum pretium in emptionem census vitalitij creati,aliunde pensandum, & æstimandum erit ; perdifficilem tamen arbitror illius certam determinationem; idcoque relinquam arbitrio iudicis, qui ad id varias circumstantias temporis,vitæ & personarum exquiret , atque ponderabit , idem affirmat,* &c. Auendañus *de censibus d cap.*34.*n.*10.in hæc *Quæ quidem omnia non procedunt in venditione veteris census ad vitam : quia cum eius pretium tempore currente decrescat,minusque semper valeat , proprius dubitaretur , è conuerso an possit vendi pro legitimo pretio creationis,quam quod si pro minori vendatur; an venditio valida sit , & reperio Felicianum* 2. *part.de censibus, lib.*2.*cap.*1.*nu.*10.*dicentem , eo casu suspectam esse venditionem, & legitimum pretium interuenire debere , cuius quantitatem arbitrio iudicis relinquit decidendam , quod mihi bene videtur.* &c. eamdem resolutionem probant Molina Theologus *de iustitia & iure tract.*2.*disput.* 327. *numer.*8.Bonacina *tom.*2.*de contractibus, inspect.*3. *quæst.*4.*vers. ferua tamen pag.* 779. & 780. quos referens sequitur Noguerol.*allegat.* 19.*numer.* 7. videndus *à num.*4.quod idem repetit *in allegat.*37. *n.*80.

31 Earum enim rerum,quæ tempore consumuntur- proprietatem quotidie alienari, & pedetentim cō sumi necesse est,vt per *l.*1.*&* 2.*ff.de usufructu earum rerum quæ usu consumuntur,l.si sibi,eodem,tit.* §.*constituitur,institut. de usufructu.* Castillo *in tract. de usufructu, cap.*17.*num.*7 Roland.à Valle *cons.* 37. *num.*6.*tit.*2. Anton. Gomez *tom.*2. *variar.cap.*15. *num.*3.*& seqq.* pulchrè Gratian. *discept.forens. tom.* 3.*cap.* 585. *num.*13. idcirco huius vitalitij valor quotidie minui,certum est.

32 Ex quibus aliud resultat& forte fundamentum aduersus ipsum Noguerol, sequentem Auendanum,vbi superiùs *n.*3.dicentem,censum vitalitiū redimi posse eodē pretio,quo creatus fuit à principio,si enim tempore,& vitæ cursu valor sit minutus & ius deterioratum , prout etiam ipsimet Doctores apertè fatentur,quomodo igitur prēter iniustitiam eodem pretio redimendus erit , quo à principio emptus fuit,& creatus;apertè propterea præfati Doctores sibi ipsi repugnant,† itaque 33
redemptio huic contractui adaptari non potest, & maximam quidem confusionem in Republica causaret hoc redemptionis genus,cum perdifficile valde foret tempore redemptionis valorem taxari verum , vt rectè præfati Doctores considerant in eius noua venditione.

34 Hinc falsum detegitur , quod ipse Auendanus *d.cap.*20.*sub.n.*5. asseuerat, hos census quotidie redimi,& in instrumentis creationis pactum apponi super ipsa expressum redēptionis facultate, quia vtrumque à vero deuiat;nūquam enim vidi, nec audiui hos census redimi , nec pactum tale apponi in instrumentis creationis, cum eumdem censum manifestè redderent vsurarium,&illicitū, foréque contra propriam naturam huius contractus vitalitij,prout ex eodem Auendano , plurimis aliis annotauimus suprà *à num.*7.*& seqq.vers. tum quia plus,*&c.

35 Hoc igitur remedium redimendi cum deficiat creditori census vitalitij comparenti in concursu, cum ei per viam redemptionis non possit in pecunia pro sorte principali succurri, & tamen adhuc suum ius ad redditus annuos perduret , nullatenus amittendum ; quomodo ei ergo consuli poterit per iudicem concursus,vt id de cætero illæsum,& indemne remaneat? & nullum aptius , & iuri naturæque contractus magis consonās remedium reperi,quam illud,nempe, † vt bona suffi- 36
cientia tradātur taxata aliis inferioris gradus creditoribus cū hoc onere,vt vita creditoris durāte,illi reditus annuatim persoluāt,qua extincta.& morte creditoris superueniēte, extinctoq; iure redditus vitalitij ex hactenus comprobatis,bona,libera

illo

illo onere,redeant,& remaneant cæteris proximi sequentis gradus creditoribus,& in hoc casu census vitalitij rectè admittam simile remedium, quod aliàs considerauit Gaspar Rodrig.*de annuis red.l.2.q.*8.*n.*68.prope finem pro censibus redimibilibus,vt scilicet † quando creditor census redimibilis fuit citatus ad concursum creditorum, & non reperiãtur emptores,qui bona debitoris subhastatione apposita emere velint, vel tam vili pretio,quod vendi non liceat absque magno dãno debitoris,& creditorum;vt tunc tradantur æstimata aliis creditoribus,non censualibus, cum eo onere soluendi creditori annuos reditus; donec census extinguatur per redemptionem, cum ipse 38 Rodriq.ea n sectetur opicionem,† vt inuito creditori censuali non sint adiudicanda bona concursus per sententiam graduationis pro extinguẽda,& redimenda forte principali (quæ opinio an 39 & quando vera sit,exam namus infrà *cap.* 22.)at verò respectu creditoris census vitalitij, qui perpetuo non durat,sed pro eius vita dumtaxat, nec fors principalis eidem reddi possit,nec redemptio (prout in aliis redimibilibus)admittatur ex suprà latius cõprobatis:sequitur,quod hoc remedium sit aptius, proprius, & conueniens naturæ cõtractus pro præseruando iure creditoris, in quo iustum non est, nec rationi congruit, aliquod damnu n 40 pati,idem † etiam ad dirtendum erit venditis bonis sufficientib s alij cuilibet extranco,hoc onere soluendi creditori censum vitalitium sua vita durante, prout aliquando obseruatum vidimus in illis terminis.

41 Secundum remedium, quo vti poterit iudex concursus illud & non incongruum videtur, vt tantumdem statim s.luatur ipsi creditori, quãtum causa cognita & præsentibus debitore communi, qui concursum causauit,necnon creditoribus,qui comparuere, & eorum replicationibus atque contradictionibus auditis,& examinatis, valor ipsius census vitalitij taxetur,considerata temporis præteriti duratione,& vitæ stata,atque vitæ creditoris in futurum,iuxta doctrinam multorum, quorum meminimus suprà *à num.* 30. *cum sequentibus. vers.tamen hoc non licet*,qui hoc totum iudicis arbitrio relinquunt circa valorem & pretij pro censu vitalitio taxationem; vltra quos idem firmant Bald. *in l.si ea pro actione, numero* 1.*Cod.de vsuris.* Paulus *in l.si pater puellæ.Cod. de inoffic. testament. numero* 2.& *ibi* Iason. *num* 8.Cynus *in l.si iis adiecimus, Cod.d.administratio. tutor.* Couar. *lib.* 3. *variar.cap.*9.*sub numero* 7.*vers. quam ob rem.*Pinel. Ius *in l.C.de rescind. venditio.* 3.*p.cap.* 4.*num.*31. Petrus Surdus *de alimentis tit. fin. quæst.* 11. *sub num* 29.Cyriacus *tom.*1.*in controuersiar. controuers.* 3.*num.*3.Scaccia *de iudiciis, lib.* 2. *cap.* 2.*num.* 476. *vers.primus casus est.in emptione.*Noguerol. *allegat.* 37.*num.*74.

42 Pro quo est text. expressus *in l.cum Titio* 55. *ff. ad legem falcidiam.* vbi legatum annuum in iudicio legis falcidiæ æstimatur in quantum potest vẽdi,considerata vitæ Titij incertitudine,& Glos. *vbi cerno, victurus*, & quod taxatio valoris census, vel reditus vitalitij ob eius difficultatem sit arbitrio prudentis iudicis relinquenda, qui consideratis circumstantiis debet pretium æstimare, & taxare, dixerunt Molina *de primogeniis, lib.*1. *cap.*19. *num.* 39. *vers.sed quamuis hæc opinio.* Escobar.*de ratiociniis.computatio.*2.*numero* 4.& ex Feliciano *de censibus,tom.*2.*lib.*2.*cap.*1. *numero* 10. No-

guerol. *de allegatione* 37.*num.*76. *&*77. † Et hoc maximè attendendum,quod si per conuentionem 43 inter ipsas partes de certo pretio & æstimatione concordia adsit,id per iudicem concursus sequendum,& illi standum,vt probat Bart *in l. hæreditatum computatione, ff.ad legem falcid.numero* 3. Alexand.*num-7.in glossa verb computetur,vers.vel quando partes concordes fuerunt*, & iterum paulò inferiùs,ibi. *Mihi placet Herculanus,colum.*3.*in fin.*Rouitus *cons.*38.*n.*3. *volum.* 2. *sequitur* Noguerol. *d. allegat.*37.*n.*75.

Hinc est quod hi contractus,etiam aliàs illiciti, 44 ratione incertitudinis, & dubij euentus, quem præseferunt in sui principio;iudicantur liciti, & non datur,nec consideratur læsio,cum inter contrahẽtes adsit æqualitas lucri, & damni reciproca, quia quando emuntur reditus ad vitam alicuius duraturi,ex vtraque parte adest incertitudo, quia potest confestim mori,& multum viuere † & ideo 45 cum donantur monasterio mille,vt dans ab eo per tempus vitæ suæ alimentetur,quamuis statim moriatur; monasterium non restituit alimentati hæredibus illa mille,nec etiam habetur consideratio ad ratam temporis,quo vixit,& percepit alimenta,sed penes se totum retinet integre; nam licet statim decessit alimentarius; potuit etiam tanto tempore viuere,quod multum in modum excesserit, & perceperit valorem quantitatis à se datæ, cum enim attendatur tempus contractus, non euentus,nulla ideo datur læsio,nec merito restitutionis auxilium ob probabilem dubitationem à sui principio,per rex.expressum,*in l.cum fideicommisso. C.de transactionibus,l.si pater, C.de inofficioso testament.l.*1.*Cod.de pactis*, latissimè plura similia exempla constituentes Mantica *de contractibus,lib.* 3.*tit.*15-*à numero* 22 *cum seqq.*Carocius *de exceptio.exept.*21.*num.*13 Castillo *controuers. lib.* 4. *cap.* 60. *numero* 36. Parladorius *quæst.* 12. *numero* 6. Trentacinquius *variar. resolut.lib.*1.*de legitima re. sol.*3.*num.*3.Gratianus plenè *discept.forens. c.* 756. *per totum & num.*8.*&* 9 Noguerol. *allegatione* 37. *à num.*72.*& à num.*82.*cum sequentibus.*Hermosilla *in l.*56.*gloss.*4 *à num.*52.*& seqq. ritu* 5.*part.*5.*tom.*2. *fol.*285.Auendanus *de censibus, cap.* 20. *per totum.* Menochius *cons.*847 *numero* 34.*cum multis sequentibus; & cons.*844. *numero* 43.*cum sequentibus, volum.*9.*& cons.*1121.*num.*6.*&* 7.*& sequentibus, volum.* 12. Manguillus *de euictionibus, quæstione* 79. *ex num.* 30. *cum sequentibus.* Cyriacus *controuers. tom.*1.*controuers.*1.*numero* 36.*&* 37.Scaccia *de commerciis*, §.1.*quæst.*1.*numero* 292.295.*cum sequentibus.* Ponte *cons.* 53. *numero* 42. *& sequentibus.* Guzman.*de euictionibus*, multa cumulat *in q.* 21. *à num.* 17.*cum sequentibus*, latissimè & optimè comprobat Cencius *de censibus quæst.*10.*ex nu.* 12. *cum multis sequentibus*, qui innumerabiles penè Doctores congerit,Gutierrez *practic.canon.lib.* 2. *quæst.*39.*à num.*61.*cum multis sequentibus*, & conducunt,quæ ipse *in tract. de gabellis, quæst.* 47. *à num.* 9. *cum multis sequentibus*, optimè etiam, & late Petrus Surdus *in tractat. de alimentis, tit.*9. *q.*11.*per totam*, apud quos plurimas doctrinas reperies,& huius assertionis exempla in variis casibus & materiis, latissime pluchra videnda per Fontanel.*de pactis nupt.claus.*4 *gloss.*18.*p.*3.*ex n.*98. *cum multis seqq.*

Tertium, & non, meo videri,contemnendum 46 remedium quo consuli potest indemnitati,&conseruationi huius census vitalitij; illud erit,vt res

fructifera iusto pretio per æstimatores taxato cõsignetur creditori, non in solutum, sed in quasi pignus sua vita durante, vt ex eius fructibus, proportionati suo reditui sibi satisfaciat annuatim,
47 itavt eius vita extincta cedat fundus in vtilitatem alteriuscreditoris, qui ex bonis concursus non potuit satisfieri seruata gradus, & anterioritatis
48 prærogatiua, quod iustè permittitur à iure, vt nẽpe creditori res, vel pignus tradatur, vt ex eius fructibus annuatim perceptis satisfiat de suo credito, iuxta text. *in l.1.2. & fin. ff. de pignoratitia actio.* Rota *decis.559.n.9. in recollect. per Farinac.* 1. & latè per Concium *de censibus, quæst.*98. *num.*45. *vers. secundo debet intelligi*; atque iuxta ea, quæ dicta fuerunt suprà *cap.*20. *à num.*8. *cum sequentibus*, vt in-
49 terim creditori censuario pendente conditione cõsulatur, per pignoris taxati dationem sub fideiussione, quod latiùs comprobaui, & multo magis applicabile videtur hoc remedium huic creditori censuario vitalitio, habenti ius perfectum, & de præsenti per totum tempus vitæ suæ.

CAPVT XXI

Bona concursus subhastata cum onere census vitalitij, ab emptore annuatim persoluendi creditori anteriori, an huius morte extinctio subsequuta cedat in commodum emptoris: an potius aliorum creditorum concursus, ita vt pars illa rei venditæ, census extinctioni correspondens ad corpus concursus, redire teneatur.

SVMMARIVM.

Vendito fundo censui vitalitio hypothecato, cuius respectu tanto minus empto, si morte debitoris sit extinctus census vitalitius, an in vtilitatem emptoris cedit extinctio, vel aliorum concursus creditorum. n.1. & seqq.

Creditores non plus iuris habent in re hypothecata, quam in rei æstimatione, dempto valore oneris, quia res minus valet, quanto magis onere sit grauata. num.2.

Expenditur textus in l. generali 32. §. *fin. D. de vsu fruct. legat. cum aliis. n.3.*

Valor oneris censualis quo res est grauata, minuit valorem ipsius rei principalis. n.4.

Res feudalis onere census affecta si legetur, laudemium solum debetur ex valore rei dempta æstimatione census. n.5.

Res feudalis censuata si ratione huius oneris paruo pretio vendatur, laudemium debetur solum ex pretio, non ex valore in quo tota æstimata est. num.6.

Creditores posteriores hypothecarij non possunt in re hypothecata ius prætendere nisi in eo quod supersit, satisfacto principali creditore. n.7.

Emptor, qui tempore subhastationis numerauit valorem rei deducto onere fundi venditi, in plus creditoribus non tenetur, cum pretio soluto ius creditorum sit extinctum. n.8.

Emptor. qui totius fundi valorem persoluens, remanet cum onere census vitalitij; extincto onere in eius commodum vti domini, vtilitas cedit. num.9.

Periculum, & vtilitas rei venditæ superueniens, rei dominum sequitur ibid.

Valor oneris census vitalitij, in venditione fundi hypothecati, non æstimatur vt onus perpetuum. sed vt temporale, & sic minus taxatur onus, & magis augetur pretium. n.10.

Pretium census vitalitij ratione incertitudinis vitæ, semper est iustum. n.11.

Sicut emens fundum cum onere census redimibilis, redempto censu libertatem fundi sibi acquirit, ita qui emit cum onere census vitalitij, mortuo creditore omnimodam fundi libertatem acquirere videtur. n.12.

Emens fundum cum onere census vitalitij pro parte pretij, si ius censuale emerit a creditore, libertatem fundi sibi acquirit. n.13.

Quod & idem videtur dicendum, quando per mortem creditoris census vitalitius fuerit extinctus. num.14.

Hypotheca vendita ad instantiam creditorum liberata transit in subhastantem. n.15.

Hypotheca ad solutionem prioris creditoris, emptor tutus est à molestiis caterorum. n.16.

Pignoris ius semel extinctum, iterum non reuiuiscit. num.17.

Vitalitij census, quo fundus emptus grauatus erat, extinctionem cedere regulariter in vtilitatem creditorum concursus, verius esse ostenditur. num.18. & seqq.

Ex vero valore hypothecæ venditæ deducitur æstimatio census vitalitij, quo erat grauata, & ideo emptor plus recipit in re, quam soluit in pretio, ideoque ex fructibus illius partis rei, quam non emit, persoluit annuatim censum. numero 19. *& sequentibus.*

Emptor hypothecæ suscipiendo in se censum vitalitium soluendum, nihil soluit pro parte rei, censui proportionabili. n.20.

Exemplo hæc doctrina clarior redditur. numero 21. *& seqq.*

Emptor hypothecæ percipit fructus illius partis rei censui vitalitio proportionabilis, ex quibus soluit annuos reditus, & non de suo, quam nec emit, nec pro ea aliquid exbursauit, numero 22. *& num.*23.

*Fructus sunt accessio dominij, dominiumque sequuntur. n.*24. 991

*Quod ex re mea nascitur. mihi acquiritur. n.*25.

*Census vitalitij æstimatio deducitur ex pretio, & vero valore rei onerata, & tanto minus soluit emptor in se suscipiens solutionem annui reditus num.*26.

*Eius partis hypothecæ correspondentis æstimationi census dominium in emptorem non transit, cum desit ciat causa transferendi. n.*27.

*Hypotheca censui redimibili grauatæ, emptor suscipiens in se census solutionem, si redimatur, libertas cedit in vtilitatem emptoris, & non creditorum. num.*28.

In censu vitalitio per mortem creditoris extincto non ita, & de ratione differentiæ. numero 29.30.31. *& num.*32.

*Emptor in recompensam oneris temporalis non debet recipere eius perpetuum, & sic cessante onere, debet cessare, & restitui recompensa, n.*33.

Emptor

Emptor, vt totius rei & fructuum fiat Dominus tenetur totius rei pretium venditori ſoluere.n. 34.

*Emptor partem pretij ſoluens fructuum partem, pretio ſoluto correſpondentem,acquirit,& non amplius. num.*35.

L.curauit.C de actionibus empti, diſponens circa fructus,& reditus recompenſatiuos exornatur.ibid.

*Fructus recompenſatiuos commenſurabiles pretio ſoluto ſemper emptor conſequitur , etiam data dilatione ad ſoluendum, aut habita fide de pretio, ac etiam emptore in mora non conſtituto. n.*36.

*Vendita re cum onere cenſus vitalitij perſoluendi ab emptore, valor oneris diminutus intelligitur à vero valore rei, & pars rei correſpondens valori oneris vitalitij vendita non dicitur , ſed ſimul tradita emptori, vt ex eius fructibus ſoluat penſionem annuam durante cenſu vitalitio.n.*37.

*Et ideo extinctio cenſus vitalitij cedit in vtilitatem debitoris,& creditorum,non in vtilitatem emptoris rei n.*38.39.& 40.

Creditore primo dimiſſo, quod ſupereſt ex pignore tenetur tradere cæteris creditoribus inferioribus , vt ex eo ſoluantur.n. 41.

*Senatus Valliſoletanus determinauit ſemel , & iterum cenſus vitalitij extinctionem cedere in vtilitatem aliorum creditorum , & non in commodum emptoris rei onere cenſus grauatæ quem ſoluere annuatim in ſe ſuſceperat emptor,n.*42.

Reſpondetur iis, quæ in contrarium opponebantur, n. 43.44.& 45.

*Vitalitium ius venditum, vt puta commoditas vſus fructus, extinguitur morte debitoris.n.*46.

*Vitalitij cenſus Dominus ſi religionem capacem ingrediatur non ſtatim extinguitur, ſed monaſterium religioſi vita durante fruitur reditibus.n.*47.

Cenſus vitalitij extinctio tunc proderit emptori,ſi res empta non eſt fructifera,aut redditualis.n 48.

*Vitalitij cenſus extinctio proderit emptori ſi expreſsè à principio cauerit vt in ſui vtilitatem , & non debitoris cedat.n.*49.50.& *n.*51.

1 EX reſolutione cap.antecedentis, maximè *num. 35. verſ. hoc igitur remedium*, &c. ſe offert perdifficilis diſceptanda quæſtio,quæ ſæpè in tribunalibus contingere poteſt,& nos iam paulo ante in facto habuimus;an ſcilicet vendito fundo ex bonis concurſus, hypothecato cenſui vitalitio in fauorem prioris creditoris,emptorque illum emat cum eodem onere annuatim creditori de cætero perſoluenda , atque ideo reſpectu oneris, & quantum hoc fortè poteſt valere; tanto minus de toto valore,& iuſto pretio ipſius fundi,ipſe emit,& perſoluit , ſi pro temporis curſu morte creditoris ſit extinctus cenſus vitalitius ; an fundus ita liber maneat , & in vtilitatem emptoris cedat hæc extinctio,vt cæteri creditores concurſus nullum ius hypothecæ poſſint prætendere in ea parte,& fundi valore,qua melioratus,& liber remãſit fundus.

Et videtur quod nullum ius habere poſſint,ſed quod potius extinctio,& reſolutio cenſus vitali-
2 tij cedat in vtilitatem,& fauorem emptoris † primò,quia nec debitor ipſe dominus fundi,nec creditores per conſequens plus vnquam ius hypothecarium potuerant prætendere in eo,quam in illa parte,quæ remanet,ſoluto onere , itavt valor oneris debitus priori creditori ſit diminuendus de toto valore & pretio,quo iuſtè æſtimatur fundus,ceſſante cenſus vitalitij onere, ſicque fundus tanto minus valet,text.eſt *in l.generali*, 32. §. *fi nali.*ibi. *Item quæſitum eſt, tributa præter ea quæ pro prædiis aut mouentibus debere , & reddi neceſſe eſt, an eximenda ſint ex quantitate , vt reliqua duntaxat pecunia (ſi hoc elegerit hæres) reddi debeat à reſpondi , reliquæ pecuniæ tertiam præſtandam , ff. de vſu,& vſufruct.legato. l. mortis cauſa*, 18 §. *fin. ff.de mortis cauſa donatio.* ibi. *Qui hominem noxæ nomine , vel alias obligatum mortis cauſa acceperit, tantum accepiſſe intelligendus eſt , quantum is homo venire potuiſſet, idem in fundo, qui obligatus eſt, obſeruari poterit, vt pretium exuatur,l. fideicommiſſ. §.tractatum.ff.de iudiciis.*Ex quibus gloſſ.& Doct. 4
res communiter deducunt,quod rem cenſui ſubiectam habens,tantum videtur habere , quantum vltra cenſum res ipſa valet,ſequuntur Ludouicus de Peguera, *defendis, verſ.*1.*limitatione* 21.*numero* 5
182.vbi † quod ſi legetur res feudalis,quæ eſſet cenſura ; non debetur laudemium valoris totius rei,ſed deducto onere cenſus,Tiraquel.*de retract. lignag.*§.6.*gloſſ.*1.*numero* 8.† quod ſi vendatur res 6
feudalis paruo pretio ſoluendo venditori,vt quia erat cenſuata & emptor recipit eam cũ ſuo onere, laudemium debetur ex ſolo illo pretio recepto duntaxat,non verò ex toto valore,quod æſtimata res eſt. quos refert, & ſequitur Laſarte *de gabellis,cap.*10 *numero* 8. & Molina *de iuſt. & iure* 2.*tom.diſputatione* 384. Ioannes Gutierrez *de gabellis, quæſtione* 54. *ex numero* 21. *& ſequentibus, & quæſtione* 52. *ex numero.* 3. *& quæſtione* 25. *ex numero* 16. *& ſeqq.* & plures alij laudantur infrà *p.*3.*c.*11.*à princ.*

Et quia creditores hypothecarij poſteriores 7
non poſſunt in re hypothecata iuſtè prætendere, niſi id, quod ſupereſt , ſatisfacto priori creditore , iura ſunt expreſſa, *l.* 1. *l. fin. Cod ſi antiquior creditor pignus vend.l.quandiu, Cod. de diſtractio. pignor. l. moſchis,ff de iure fiſci l.ſi prior,in princip. ff.qui potior.in pign.habean.*Sed ſic eſt quod emptor 8
tempore ſubhaſtationis totam illam partem , & valorem rei inſum,qui ſupereſt vltra onus,numerauit creditoribus;ergo vltra eis non tenetur,quia ius creditorum, illius fundi reſpectu, fuit extinctum pretio ſoluto.

Secundò quoniam emptor totam rem emit. & 9
totius fundi integrum valorem perſoluit , fingamus; fundi iuſtum pretium conſiderati ſine onere cenſus erat mille ; onus æſtimatur inter centa, emptor numerauit ſeptem centa,alia tercenta ſoluit in onere , quod annuatim ſoluere creditori ſe obligauit huius vita durante, atque obligatione, ad quam debitor & creditores pro oneris ſolutione annuatim tenebantur, ab illa emptor eos exonerauit,& in ſe ſuſcepit,quod pars pretij eſt,fundi valorem diminuens, & ſic iam integram rem emit,& reſpectu debitoris,& cæterorum creditorum integrum pretium perſoluit : ergo eius vtilitati cedere debet extinctio poſtmodum contingens,vti Domini fundi,cum periculum,& vtilitas rei venditæ ſuperueniens ſequatur rei dominium, ex vulgaribus.

Tertiò inſuper forti fundamento probatur,quia 10
tempore venditionis valor oneris vitalitij non fuit æſtimatus vti oneris perpetui,ſed habita cõſideratione a naturam rei & onus temporale,duraturum tantum per vitam creditoris,& ſic minus ſibi taxatum fuit illud onus,& tanto magis accreuit pretium ipſius fundi, quod perſoluit emptor; & verus valor redditus vitalitij ille eſt,quem con-

trahunt, & dederunt, vt ex Ronito, Noguerol. & aliis firmissimum *cap. antecedenti annexo 43 vers. &* 11 *hoc maxime attendendum*, &c. in tantum † quod eth pretium consentum multum sit excessivum, vel minus infimum; semper in emptione horum vitalitiorum reddituum pretium consentum considerauit iustum ratione incertitudinis vitæ, itavt nec ex caenta ex aliqua parte possit derogi iustitiæ, cum æqualis lucri, & damni sit communis vtrique parti, quia sicut mortuus fuit statim creditor census, potuit etiam viuere multo tempore, vt ad late tradita supra *cap. antecedenti, à n. 44. vers. hinc est quod is contractus*; post magnum Doctorum catervam; ergo in eiusdem emptoris vtilitatem, & non creditorum, qui integrum fundi pretium iam receperunt; cedere debet extinctio census vitalitij.

12 Quartò, quia quemadmodum emens fundum cum onere census redimibilis penitus liberatur à creditoribus, quando ipse emptor loco pretij illum in se susceperit annuatim persoluendum, si redemerit; sibi fundus remanet liber à nexibus creditorum, & per redemptionem consequitur eminimodam fundi libertatem emptor.

Ita pariter & per hanc rationem emptor fundi cum onere census vitalitij in se suscepto, qui per illam annuatim solutionem paulatim redemit, & extinguit ius census principale, & ex solutione annua emit sui fundi libertatem accedente morte creditoris, ergo sibi cedere debet, & non creditoribus, qui pretio fundi semel recepto, contenti esse debent.

13 Fingamus casum, si iste emptor statim post emptionem fundi, pacisceretur cum creditore census vitalitij, & ab eo emeret ius certo pretio inter eos conuento, iuxta ea, quæ longa manu scripsimus 14 pertius *cap. antecedenti, à num. 27. cum sequentibus. vers. quod si intelligendi sunt*, &c. nonne extingueretur census vitalitius? & nonne cederet in eiusdem emptoris vtilitatem, qui sua pecunia redemerit? certè sic videtur, prout in casu superiori de constitutione census perpetui redimibilis diximus; ita & eodem modo dicendum videtur de redemptione, quæ annuatim fit per annuas præstationes, ex quibus demtaxat constitit ius census vitalitij cum accedente morte creditoris totaliter extinguatur, quippe alia sors, quam in annuis perceptionibus non considerauit in hisce contib. vitalitiis ad late tradita *in cap. antecedenti à n. 6. cum multis. vers. sed horum Doctorum assertione*, &c.

14 Ergo emptor ille per extinctionem census vitalitij contingentem siue morte creditoris, siue nocte emptionis, & pretium inter se, & creditorem sibi, & non creditoribus, concursus acquisiuit fundi libertatem, quibus recte potest obicere, quod tu debetus ædes habeo; cum bona hæc concursus ad eorum instantiam subhastentur, & venditioni 15 inferantur, & consultum præstent, ex quorum alterio fundus à pignoris nexibus liberatur, & ius hypothecæ penitus solui probant expressa iura *l. 1.* 16 *l. 2. dicum ea. 4.* text. etiam celebris in sui dispositione *in l. fin. C. de remissione pignoris*, maximè si ad factionem prioris creditoris bona concursus subhastentur, quia emptor penitus tutus est à molestia cæterorum creditorum, *l. 12. & 3. C. si antiquior creditor primus vendiderit*, *l. cum prior. l. si* 17 *creditor ff. de distractione pignor.* idque ius pignoris semel extinctum iterum non reuiuiscit, *l. cum ex causa. C. de remiss. pignoris cum similib.* quare census vitalitij extinctio debet cedere in commodum emptoris, non verò creditorum, quorum ius quoad hunc fundum extinctum iam remansit, *à princ.*

Mehercle si tales a sunt fundamenta hæc, & 18 debilem intellectum meum quandoque allexere, & in aliorum partem, & opinionem traherent, si intentius, quid in hac venditione actum sit non cognouerim, & veritatem vlterius agnouissem, quæ veteri creditoribus concursus posterioribus regulariter adsistit, & in eorum vtilitatem subsequentium census vitalitij extinctionem cedere, vnico & solido fundamento probatur, quod omnia in contrarium considerata procul dubio dissoluit.

In hac venditione fundi cum onere census vi- 19 talitij nihil concurrit, ex qua, sequuta per mortem creditoris extinctione, inferri possit ad commodum, & vtilitatem emptoris, cum ipse nihil de suo expenderit, nec de suo reditus annuos persoluit; sed de bonis debitoris & de fructibus rei emptæ, cum quibus recompensantur annuæ præstationes, interim creditori a se præstitæ; nam cum venditor in re vendita onere census vitalitij grauata certum ius, certamque, & indubitabilem spem habeat luendæ, & liberandæ rei à nexu illius oneris, cum nihil certius morte; quid, quæso, pro hoc iure certissimo, eueniturо post mortem creditoris, soluit emptor creditori, aut quam æstimationem 20 recepit debitor pro eo nullum quidem, imò potius è contrario contingit, nam de integrè liberæ rei valore diminuitur æstimatio istius oneris temporalis, ne onus cedat in damnum emptoris, & nullum pati possit, diminuitur etenim certa pars pretij, & iusti valoris ipsius rei venditæ habito respectu ad verum, & iustum valorem rei liberæ, atque deficiente onere; ita vt sit dicendum quod illa pars rei, cuam emptor emit, & pro qua pretium soluit, libera a vinculo oneris potest quodammodo considerari, cum ex fructibus alterius partis, quam nec emit, nec pretium soluit, (quæ in dominio debitoris adhuc remanet, licet rem totam recipiat) præter creditori annuos redditus, & sic non de suo, sed de alieno persoluit annuos redditus, nodum hunc libenter dissoluam, in cuius intelligentia tota dubij resolutio consistit & pendet; exemplo res fiet manifesta.

Venditur res cum onere census vitalitij, quod in 21 se assumit emptor annuatim persoluendum, valor iustus oneris æstimatur tacitè à contrahentibus, & tantum demitur de iusto, & integro valore fundi considerati sine onere, itaque emptor tanto minus soluit de iusto fundi pretio, & illam partem fundi correspondentem valori, & æstimationi oneris temporalis recipit emptor; nihil pro ea præstito, nec soluto; qui ideo pro tota re quam accipit valentem mille, solummodo soluit septuacenta, æstimato puta, valore oneris in trecentis. Finge, tota res libera & absque vllo onere valet mille; cum onere tamen tertiam partem minus valet; pretium duarum tertiarum partium, quas emit, persoluit emptor, pro alia tertia parte nihil soluit, & nihilominus totum fundum integrè recipit sine vllo pretio, ex quo sequitur, quod ex fructibus 22 illius tertiæ partis, à se insuper perceptis (quos suos facere non potuit, quia illam tertiam partem non emit, nec pro ea aliquod exbursauit) soluit annuos reditus, qui cum fructibus tertiæ partis fundi correspondentibus, compensantur, in ò ex illis (qui reuera ad debitorem pertinent) persoluit annuos reditus vitalitios; ex quo eos

notabiles

notabilia per neceſſarium conſequentiam inferũ-
23 tur, primum quod iſta tertia pars nunquam exiuit à poteſtate debitoris, ſed potius ſemper remanſit in dominio eius, quia nec eam vendidit, nec pro ea pretium aliquod recepit, cùm ſit de ſubſtantia vẽditionis pretiũ, & eius ſolutio ad iura vulgaria.

24 Et ſic ad debitorem tanquam dominium fructus quidem tertiæ partis pertinent, fructus ſiquidem ſunt acceſſio dominij, & dominium ſequuntur. *l. fructus, C. de fruct. & lit. expenſ. l. fructus. l. in fundo ff. de rei vindic. l. Herennius. ff. d. vſufruct. l. ſi dominium. C. de pignoribus, l. 2. C. de pignor. act. c. 1. & 2. de vſuris. l. ex diuerſo. ff. de rei vindic.* Couarr. *lib 3. variar. reſol. cap. 15. num. 6.* latè proſequitur D. Valenz. Velaſquez *conſ. 156. ex n. 26. lib. 2. & n. 156. ex num. 26.* Maſtrillus *deciſ. 148. num. 19.* Marius Giurba *in conſtitut: Meſſanenſ.* qui plures Doctores cumulat *c. 10. gloſſ. 7. p. 1. n. 10.* idem Giurba *deciſ. 92. n. 10.* Caſtillo *controuerſ. tom. 7. de tertiis. c. 18. ex n. 100.* Vincent. de Franchis *deciſ. 665. num. 6.* Franciſc. del Caſtillo *deciſ. 14. ex n. 19. lib. 1.* Gabriel Pereira *deciſ. Portugæ. 66. 95. & 266.* Ioannes Maria Nouar. *quæſt forenſ 140. ex num. 6 cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 71. n. 18.* Fontanella *dec. 64. n. 11. & deciſ. 66. n. 21. & deciſ. 72. n. 3.* Mantica *de tacitis, & ambiguis conuentio lib. 4. tit. 32. num. 2.*

25 *cum ſeqq. & num. 99.* quia quod ex re mea naſcitur, mihi adquiretur. *l. ſolum §. meum. de rei vindic.* cum aliis copioſè adductis per Manticam, Couarr. Marium Giurbam *locis proximè citatis.* & Fontanel. *d. deciſ. 72. num. 3.* ideoque quidquid interim ſoluit emptor de annuis præſtationibus ante cenſus vitalitij extinctionem non ex ſuo ſoluit, nec expendit; ſed ex fructibus tertiæ partis fundi pertinentis iure dominij ad debitorem, quam nec alienauit, nec emptor emit, nec in emptione fuit comprehenſa, nec per ea aliquod pretium obtulit, ſed tanto minus ſoluit.

26 Nam eo ipſo quod valor cenſus vitalitij fuit in venditione facile reſeruatus, & exceptus ob diminutionem veri, & iuſti, integriq; valoris fundi venditi; non emptori adquiritur, ſed venditori præſeruatur, alias ſequeretur, quod ordinata ad vnum finem contrarium effectum operaretur cõtra iuris regulam vulgatam, quare extinctio cenſus non poteſt cedere in commodum & vtilitatem emptoris, qui de ſuo nihil præſtitit, nec extinxit cenſum per annuatas ſolutiones ex propria pecunia, ſed ex pecunia debitoris, & eius expenſis; ideo extinctionis commodũ ſentire debet, qui ſua pecunia redemit & incommodum ſentit.

27 Secundum notabile, quod ex ſupra dicta reſolutione infertur, eo tẽdit quod licet hæc tertia pars fundi emptori tradatur, in eum dominium non trãsfertur, cùm deficiat titulus & cauſa habilis ad illud tranferendum ex allegatis ſupra *c. 10. n. 9.* ſola etenim in ſe tranſlata fuit cura, & diligentia adminiſtrandi, colendi, & recolendi fructus ad tertiam partem correſpondentes, & ex illis ſoluendum annuatas præſtationes, & hæc cura & diligẽtia, quam in ſe ſuſcepit emptor, magis ſuam vtilitatem reſpicit, quàm debitoris, propter euitandã communitatis moleſtiam, lites, & diſcordias inde oriundas; ac ideo cum tanquam negotij geſtorem conſiderare debemus, rem alienam gerentem, ex qua ſibi vtilitatem conſequitur, quod quidem non eſt cauſa legitima, nec titulus habilis ad tranſlationem dominij illius tertiæ partis fundi. *l. nunquam nuda traditio tranſfert dominium, ſed ita ſi venditio, aut aliqua iuſta cauſa præceſſerit, propter quam traditio ſequeretur. ff. de adquirend. rer. domin.* quam latius poſt plurimorum Doctorum allegationem exornat Antonin Gomez *in l. 45. tauri. n. 7. per totum.* quapropter ſi extinctio contingens in eius commoditatem cederet, qui nihil de ſuo præſtitit, iam lætaretur eum gaudere ruina aliena, contra iuris naturalis præcepta.

28 Sed audio ingenioſum lectorem rectè replicantem, cur in hoc genere cenſus vitalitij reſeruati in venditione rei concurſus, extinctio cedere debeat in vtilitatem debitoris & creditorum, in cenſu autem redimibili (ſub cuius onere res concurſus venditur) aliud verum eſſe diximus ſupra *à n. 12. verſ. & vlterius quia,* &c. vbi diximus, quod quoties fundus emitur cum onere cenſus redimibilis, ſequuta cenſus extinctione, & redemptione totum cedit in vtilitatem emptoris, qui vlterius à nullo creditore moleſtari valet, vbi etiam acutam æqualitatem conſiderauimus inter hæc duo cenſuum genera, vt amborum ſit æqualis determinatio: ſatisfaciam libenter, auſculta.

29 Inter hæc duo onera, cum quibus res concurſus ſubhaſtatur, maxima, & notiſſima adeſt differentia, nam quando cum onere cenſus redimibilis res venditur, tota res à principio emptori traditur, & venditur, etenim vltra annuos redditus ab eo perſoluẽdos manet ſors principalis cẽſus redimibilis ad quam ipſe in ſe loco pretij cenſum ſuſcipiens, obligatus eſt: quapropter emptor iſte interim quod non redimit, tolait annuos redditus non ex fructibus rei alienæ, ſed ex ſuis, cum dominus factus fuerit à principio totius rei, quem rei fructus ſequuntur, vt diximus ex num. 24.

30 Atque ideo totam interim ſuam rem habet cenſu grauatam, cuius libertatem, ſi conſequi velit, debet cenſum redimere, præſtando creditori ſortem cenſus principalem, quam in partem pretij in ſe aſſumpſit, & ad eandem tenetur, quemadmodum contingeret, ſi res non alienaretur, nam ſi debitor tantundem de ſuo patrimonio diminuit, neceſſum foret, & tanto minus creditores alij ex eo conſequerentur.

31 At in re vendita cum onere cenſus vitalitij, non eſt ita, ſed longè oppoſitum, quia certum eſt quod pretio non redimitur, nec reſtituitur illud quod debitor à principio recipit, nec vt extinctio ſequatur id requiritur, ſed tempore, & morte mentis naturaliter periit, & extinguitur, tam ſors principalis, quàm ius ipſum percipiendi reditus, ita vt dominus cenſus vitalitij, ad ſuos hæredes nullum ius tranſferat, ſed penitus totum in orte extinguitur, provt latiſſimè probauimus ſupra *in hac 1. part. c. 20. à ſuo principio vſque ad finem*, vbi multa diligenter conſiderata recenſentur.

32 Atque ideo cùm venditor rei onere vitalitio ſciat hoc eſſe temporale, & morte vnius creditoris reſolubile & inde certum eſſe iure naturæ, rem ſuam liberam remanere; reſeruare ſibi intelligitur partem rei fructiferę proportionabilem ſolutioni annuatarũ penſionum, vt ex fructibus partis reſeruatæ ab emptore præſtentur, ita vt accedente naturaliter extinctione illam partem fundi ſibi libere reddat emptor cùm in eius commodum, qui reditus perſoluit de ſuo, cedere debet extinctio; non eius, qui de ſuo nihil præſtitit, ſed induſtriam, & diligentiam tantum annuatim ſoluendi de alieno patrimonio, & pecunia rogauit, & habere voluit.

35 Quod insuper enidenter monstratur,onus hoc ad quod oneratur emptor,sui natura est temporale, duraturum dumtaxat per vitam creditoris, & sic recompensa,& satisfactio pariter censenda erit temporalis,non perpetua,sed restricta ad illam vitam,cum vltra id tempus, & onus ad satisfactionem minimè teneatur venditor;quare merito fructus tertiæ partis fundi emptori reseruatur in recompensam annuarum pensionum,à se creditori persoluendarum vita creditoris durante,qui propterea cessare debet,cessante onere; & tertia pars deinceps cum fructibus futuris,libera manere debet Domino debitori,&eius creditoribus,quia recompensa & satisfactio nõ debet excedere metas, & terminos limitatos oneris,quod in se suscepit emptor,sed cum eo debet mensurari,& ab eo regulari,quapropter cessante onere , cessare debet recompensa, quam de cætero liberam recuperat Dominus,& ius suum,quod habet in spe certa,& indubitabili recuperandi libertatẽ suę tertię partis,quam in fundo habet affectam solutioni annuę prestationi;redditur firmũ,de presenti enim valdè iniquum,emptorem velle retinere ius perpetuum in recompensationem iuris,& oneris temporalis.

36 Ad hoc enim quod in emptoris commodum extinctio cederet,deberet totum integrum valorem rei cũ ipso onere simul persoluere à principio,& vt sic totã rem integraliter emisse intelligeretur. At cũ illius tertiæ partis rei venditæ pretium non soluat, contra omnem iuris rationem foret, eiusdem partis dominiũ,aut fructus suos facere; provt videmus in emptore , cui tota res tradita fuit habita fide de pretio, qui non faciat fructus suos ex re perceptos,quousque totum pretium venditori tradat, & ex illo dumtaxat tempore, ita vt si partem pretij soluat , partem autem adhuc retineat,pro illa dumtaxat parte fructus rei suos facit emptor,cęteris pro rata restitutis venditori,iuxta text. *singularem in leg.curauit, C. de actionib.empti.* quam in proposito vberrimè exornant Gaspar Rodriguez *de annuis redditi.lib.3.quæst.7.à n.* 71. *cum sequentibus*,Auendañus de censibus *cap.*13. *à num.*12. *cum sequentibus* , *& per totum.* Fontanell. *decis.*208.209. & 210. Giurba *decis.* 1.*numero* 17. Gratianus *tom.*3.*disceptat.*588.*à num.* 16. *cum multis sequentibus,& sursum,& cap.*524.*num.*6. & 10. qui innumerabiles penè alios allegant, apud quos videbis,quod hos fructus recompensatiuos semper consequatur venditor pro parte pretij non recepti,etiam data dilatione ad soluendum , non limitata ad certum tempus,& habita fide de pretio, & etiam non data mora in emptore,quæ licet excuset à mora soluendi ; non tamen à præstatione fructuum recompensatiuorum, qui sine mora debentur, & etiamsi pretium soluendum incertum sit,quia nõ debet venditor vsu pretij,& fructibus suæ rei simul priuari , contra omnem iuris rationem,& equitatem,provt amplissimè apud eosdem Doctores videre poteris, *vt latissime per Hermosillam ad sect.*28.*tr.*5.*p.* 5. *q.* 2. *per totam, maxime ex n.*25.*cum multis seqq.tom.*2.*fol.*127. Alex.Leotard. *de vsuris q.*71.& 72.*v.*1.*c.*35.*ex n.*40.

37 Ex quibus omnib.tres certissimæ conclusiones inferuntur, prima, quod vendita re concursus cũ onere soluendi censum vitalitium,cuius respectu diminutum fuit verum, integrum, & iustum pretium ipsius rei considerata absque onere aliquo, non tota res vẽdita intelligatur emptori, nec eius causa,& titulo tota traditur,sed potius quod valor census vitalitij reseruatus maneat venditori,ex cuius partis fructibus emptor annuatim solait creditori eiusdem census, huius vita durante.

Cum illa diminutio pretij,& veri valoris rei, quæ emptori facta fuit propter onus census temporale,tempus,& metas oneris non debet excedere,nec vltra perdurare, sed eo deficiente,cessare; provt superius subtiliter fuit consideratum,cum causa cessante,cesset effectus.

Secunda conclusio, quando contingat extingui 38
census vitalitium per mortẽ creditoris census,ad cuius vitam fuit creatus, non cedit in vtilitatem emptoris,qui dominium in parte correspondente valori census vitalitij,nec emit,nec pretiũ soluit, nec de suo præstitit annuas pensiones;atque ideo ex iis non potest dicere se emisse pedetentim libertatem fundi,nec redimisse censũ,provt in contrarium consideratiuimus superius *in 4.argumento à n.*12.*& seq.v & vlterius quia*, &c. cum illa consi- 39
deratio penitus cesset , constituto , quod de suo non soluat annuas præstationes,sed ex fructibus partis alienæ,provt satis apertè demonstrauimus.

Tertia sit conclusio firmissima,quod contingen- 40
te extinctione census vitalitij naturaliter,& ex natura rei per mortem Domini censuarij, libera remanet illa pars fundi vẽditi nexibus obligationis prioris & potioris creditoris,ad cuius cõmodum, & satisfationem fundus venditus fuit, in subhastatione liberatur, & redit in dominium debitoris communis formantis concursum , & per consequens in vtilitatem aliorum eius creditorius ad illum habentiũ,tanquam propriam debitoris,qui nondum sua credita ex concursu consequuti sunt, vel non ex integro satisfacti. Cum dimisso priore 41
creditore ex re pignorata secundo, & aliis consequutiuè tenetur dimittere quod ex pignore superest,vt ex eo satisfiant,& soluantur sua credita *l.*1. *l.si C.si antiquior creditor pignus vend.leg. quamdiu Cod. de distracti. pignor. l. moschis , ff. de iure fisci, leg. si prior in princip.* ibi , *quod superfluum ex anteriori credito accepit , hoc secundo restituat* , &c. *ff. qui potiores in pignor. haben.* latè Cencius *de censibus quæst.*98.*à num.* 42. *& seqnentibus.* Et in casu 42
contingenti in his, in quibus versamur terminis ita declarauit iste celebetrimus toto terratum orbe Senatus Pincianus semel , & iterum confirmando sententiam vnius ex Senatoribus criminum declarãtis extinctionem futuram(super qua nondum causata inter emptorem in concursu cum creditoribus posterioribus contendebatur) census vitalitij cedere;non in vtilitatem emptoris prætendentis ex tunc rem emptam penitus manere liberam, sed potius in commodum cæterorum concursus creditorum,& in gradu remissionis, & supplicationis,inter alios doctissimos Consenatores meos ego simul Iudex adfui.

Ex quib.omnib.facilis patet responsio ad cuncta 43
fundamenta simul,& singula pro contraria parte considerata,cum omnia nitantur vni fundamento falso , nempe emptorem totam rem emisse,& in eum totius integraliter dominium fuisse translatum cum dicto onere,cum contrarium verius esse clara demonstratione,fuit ostensum.Atque in super singulis argumẽtis singulatim fuit respõsum per rationes.&fundamenta contraria in corroborationem huius partis quam sequitur considerata.

Restat tantum respondere quarto fundamento 44
contrariæ partis de quo *supr à num.*12.*vers.quarto, & vlterius* , quo diximus, quando fundi emptor

emit

emit à creditore census ius illud vitalitium percipiendi annuos reditus sua vita durãte,quod tunc extinguatur census,& quod in eiusdem emptoris vtilitatem cedit verum foret vtrumque dato, quod in emptorem licitantem transferretur totum, & integrum ius fundi provt in argumento supponitur ; & ea conditione expressa licitauerit ipsum fundum, itavt in emptione simul veniret ius illud certum, & spes firmissima quam habet debitor consequendi libertatem ipsius fundi,provt pro cautela dicitur statim.

45 At verò cum non totam rem seu fundum emerit,nec licitauerit, sed duas,puta,ex tribus partibus duntaxat,provt fundamentum remanet,tunc isto casu licet ipse emptor emat à creditore ius annui vitalitij,pro certo pretio inter eos conuento; fatemur quod in istum emptorem ad sui vtilitatem transeat illud ius durante vita creditoris, ita vt amplius non teneatur soluere annuos reditus, & per consequens fructus illius tertiæ partis fundi,quæ reseruata semper remansit debitori;suos facit eo tempore , quia in eum fuit creditori ius translatum,non tamen census redemptus,quia vti tertia persona extranea emit, cuius ius durat durantevita creditoris,non amplius,cũ in eum non possit transferre plus iuris quam habet,& resoluto iure dantis,& cedentis.resoluitur ius accipientis,provt de censu vitalitio vendito,vel cesso in tertium extinguendo per mortem cedentis , & vendentis probant in terminis plurimi Doctores laudati,suprà cap.antecedenti,*à n.27.vers. quod si intelligenda sint*,&c.

46 Quæ & generaliter verissima est resolutio, vt emptor alicuius annuæ præstationis vitalitiæ,quę per mortem vendentis extinguitur,vtputa in vsufructu ; morte istius penitus extinguatur ius emptoris, vt per plurima iura,& Doctores latissimè resoluunt Bart.Bald.Alexand.Ant.Gomez Couar. Fabian.& alij relati è Pinello, *in l.1. C.de bonis, mater. 3.part. num.* 38.*cum seqq.*Quesada *diuerso iur.C.vltimo , à num.* 16. & suprà Ioannes Garcia *de expend.cap.*10.*ex n.* 28. & supra infinitos penè congerit , & latè disputans resoluit Castillo *in tract.de vsufruct.cap.*69.*per totum.*& signanter *à n.* 17.igitur accedente morte ius extinguitur,& cedit in commodum debitoris, & suorum creditorum, eodem modo atque si emptum non fuisset ius percipiendi annuum reditum,sed adhuc rediret in potestate creditoris,cum ex eius vita reguletur ius à se translatum,in emptorem,& cessum, quibus adstipulatur quæstio illa,quam mouet post Menchacam,Spinum,Costam,& Pinellum , Parlad.*in sequicen.differen.*73.§.1.*n.*7.Et resoluit,quod dominus census vitalitij si ingrediatur religionem,non statim expirat,cum ad hoc sit expectanda mors naturalis, quapropter si ingreditur religionem bonorum capacem hæc vita religiosi durante,census reliquis annuis fruitur;sin minus religio bonorum sit incapax,filij,aut cognati proximiores,vel hæredes instituti fruentur redditibus pro vita monachi,qua naturaliter extincta,& census extinguetur.

48 Nostra tamen resolutio,vt extinctio census vitalitij , quo affecta erat res debitoris in subhastatione vẽdita,cedat in vtilitatem debitoris,& creditorũ cõcursus;dupliciter limitatur: vno modo, quãdo res,quæ hoc modo venditur sit fructifera, itavt parte correspondente æstimationi census, & ex fructibus ex ea perceptis emptor soluisse intelligatur annuos redditus durante censu , ad ea, quæ latissimè dicta fuerũt vsque adhuc *ex n.*18.*& seqq.*at quando res vendita sit infructifera.& non redditualis,cum esset ratio supradicta,pariter,& resolutio;nam tunc ex propria pecunia soluit emptor annuos redditus , per quos ac temporis cursum extinguitur,& redimitur cursus vitalitius & eius proprietas ; ad latè comprobata in c. antecedenti 20.*ex n.*20.*cum seq.*qua propter census vitalitij extinctio, quem ex propria pecunia , & non aliena redemit emptor in sui commodum debet cedere & non ad commodum debitoris,& ius creditorum.Secundò limitatur nostra resolutio,quãdo emptor totum ius libertatis pertinens ad debitorem simul emit, quia tunc per hanc expressam conuentionem proculdubio extinctio subsequens ei proderit , & non debitori , & creditoribus, & totius fundi empti consequetur libertatem. 49

Quare cautum se gerat emptor in re concursus subhastanda,suscepto in se onere vitalitio,vt inter licitandam rem,& offerendum pretium;ipsius rei emptione exprimat hanc expressam conditionem, & non aliàs aliter, & alio modo simul emere intendit illam spem,& ius libertatis futuræ competens debitori , itavt extincto censu vitalitio per mortem creditoris in eius cedat vtilitatẽ,& commodum,vt nec amplius à ceteris creditoribus cõcursus molestari valeat;quoniam cum hac expressa conditione vtrumque emit, & vtrumque venit in venditione sub vno eodemque pretio comprehensum,siquidem totum ius quod debitor habet in re tam de præsenti , quam in spe certa simul venditum, & alienatum intelligatur,cum iam adsit iusta causa , & titulus habilis ad translationem dominij totius rei integræ , ex quo semper tutus erit emptor omni tempore à nexibus,& molestiis creditorum , qui iam in illa re vendita ad eorum instantiam,& consensum sub hac expressa conditione ius aliquod amplius nec habent , nec vllo tempore prætendere possunt , cum ius pignoris semel extinctum amplius reuiuiscere non possit,*l. ex causa mandati,& l si,C.de remissione pignor.l. qui res,§.arcam ff.de solutionibus, l. inter stipulantem* , §. *luer ff.de verb.obligat cum vulgaribus.* 50 51

CAPVT XXII.

Creditor censuarius ad concursum citatus , an & quando cogatur, bona concursus iustè taxata , pro sortis principalis extinctione , ac decursorum solutione recipere?

SVMMARIVM.

*Authenticæ,hoc nisi debitor,C.de solutionibus, & l.*3. *tit.*14.*part.*5.*materia traditur remissiue.n.*1.

Quinque requisita proponuntur,quævt habeat locum dispositio d.Authenticæ requiruntur.n. 2.*&* 4.

*Remedium d.Authenticæ,hoc nisi debitor,an iuramento interueniente possit renunciari, traditur remissiuè.n.*3.

*Emptorem non reperiri, vel talem qui iustum pretium non offerat,idem est,& explicatur textus in l.*2.*C. si in caus.iudicat pignus, &c.n.*5.

Creditor censuarius ad concursus litem vocatus , an

Creditor censuarius ad concursus litem vocatus, an bona debitoris æstimata pro extinctione sortis principalis cogatur accipere n.6.

Negatiuam sententiam amplexus fuit Parladorius, sed non loquutus fuit in creditore litis concursus, sed quando creditor priuatim obtulit sua bona; numer.7.

Debitor census an satisfaciat dimittendo hypothecam pro solutione annui reddituis, traditur remissiuè. numer.8.

Gasparis Rodriguez iudicium proponitur, existimantis creditorem censuarium in lite concursus non esse cogendum accipere bona, taxata pro redemptione sortis, & eius verba referuntur.n.9.

Alphonsius de Guzman existimabat debitorem non liberari à solutione census offerendo bona æstimata creditori, ex eo quod dominus census sortis creditor non sit.num.10.

Fontanella, eandem sententiam sequutus, asserit remedium D.auth. hoc nisi debitor, locum non habere in debitore censuali,n.11.

Fontanella in comprobationem suæ sententiæ nihil dixit, quando remedium d. authenticæ accidit in iudicio vniuersali creditorum.n.12.

Remedium d. authenticæ hoc nisi debitor, fuit introductum ad euitandas molestias accerbissimas creditorum, argentium debitores.n.13.

Creditor census consignatiuè, nullo modo potest debitorem cogere ad redemptionem sortis principalis, numer.14.

Contrariam sententiam, scilicet d. authenticæ remedium, locum habere quando debitor censualis iudicium concursus formauit, amplectuntur plures. numero 15.

Affertur ad id, & interpretatur authoritas Feliciani de Solis.n.16.

Eandem sententiam comprobat Auendanus.n.17.

Sententia Auendani licet vera sit, falso nititur fundamento.n.18.

Comprobantur supradicta authoritate Francisci Millanensis, & aliorum.n.19.

Traditur authoritas Cencij, cuius verba referuntur. num.20.

Harum opinionum contrarietas fœdere distinctionis componitur.n.21.

Debitor, si voluntariè offerat creditori bona stabilia in solutum ad effectum redimendi censum, creditor acceptare non cogitur.n.22.

Creditor ad concursum comparens tenetur recipere bona stabilia taxata in solutum, ad effectum extinguendi censum, si concurrant requisita authentica, hoc nisi debitor. C. de solutionibus. numero 23. & seqq.

Quod procedit ob specialitatem iudicij concursus, & cessionis bonorum. n.24. & 25.

Differentiæ ratio inter oblationem bonorum voluntariam ad extinctionem census factam creditori, & necessariam per iudicium concursus redditur nu. 26. & seqq.

Census dominus creditor sortis non est nec cogere potest regulariter debitorem ad redemptionem.num.27. & 28.

Census creditor citatus ad concursum à debitore introducto potest cogere debitorem ad redemptionem, quia ad hunc effectum creditorem citauit.n.29.

Oblatio bonorum in solutum ad extinctionem census admittitur in iudicio concursus cum sit necessaria, & non voluntaria.n.30.

Authentica, hoc nisi debitor. C. de solutionibus. habet locum in concursu creditorum censualium. num.31.

Creditor censuarius postquam ad concursum citatur potest liberè instare pro census redemptione nu. 32 & 33.

Census an redimi possit per oblationem bonorum stabilium etiam consentiente creditore.n.34.

Affirmatiuè resoluitur.n.35.

Creditor citatus ad concursum, vt cogatur bona in solutum recipere pro census extinctione, debet in iudicium deducere tam sortem principalem, quàm redditus decursos.n.36.cum seqq.

Index non potest impertiri officium suum parte non stante.n.37.

Creditorem citatum ad concursum posse cogi stabilia in solutum recipere, etiam si sortem census principalem in iudicium non deduxerit, multa proponuntur argumenta.n.38.39.40.41.& n.44.

Deductum in iudicium, si ab aduersario non impugnetur, videtur fateri, consentire, & approbare. numer.42.

Exceptio qualitatis, & instrumentum informe deductum in iudicio citato aduersario, non impugnante, censetur approbare.n.43.44.

Creditorem citatum ad concursum, non deducentem sortem principalem census cogi non posse ad eius redemptionem verior opinio est.n.45.

Quam approbauit Senatus Vallisoletanus.n.46.

Respondetur contrariis argumentis.n.47.

Dationem stabilium in solutum debet præcedere taxatio, alias non valebit, nec ea transibit dominium in creditorem.n.48.

VT commodius quæ dicenda erunt, percipiantur; breuiter præmittenda erunt requisita *Authen. hoc nisi debitor. C. de solutionibus.* vt eius determinatio locum habeat, ac regulæ iuris, quod aliud pro alio solui non possit, præualeat, de qua, cum ampliationibus, & limitationibus ampliſſimè multa cumulauit videndus Alphonsius de Guzman. *in tractatu de euictionibus cap. 22. per totum.*

Inter quas enumeratur dispositio text. *in d. Auth. hoc nisi debitor. C. de solut. & l. tit. 14. p. 5.* nempe quando debitor non potest soluere in pecunia, quia tunc auditur volens dare bona in solutum creditori, quorum iuriæm determinata æquitas tunc procedit, quando necessario concurrunt hæc requisita, quæ ponit Roman. *cons.* 163. incipit, *constitutio*, quæ reassumit Ripa *inl.2.§.mutui datio, n.25. ff. si certum petat.* primum, quod debitor probet, se fuisse diligentem pro pecunia reperienda; secundum, quod non potuerit reperire; tertium, quia offerat bona sua ad arbitrium iudicis, (& non ad voluntatem creditoris; vt pro veriori obseruat Gutierrez, loco mox citando) iuxta nouam dispositionẽ d. regulæ: quartũ, quod debitor caueat de euictione: quintum, quod debitor tradat instrumenta titulorum, argumento *l. Titius ff. de action. empti.* & probatur *in l. quod Iulianum §. si Titius. ff. de legatis* 1. quas conditiones, & requisita præcisa refert etiam Ioan. Gutierrez *de iuram confirmato cap. 29. per totum* vbi *ex num.* 3. an valet renunciatio huius *authent.* & quid iuramento interueniente, & plures per Guzman. *in tract. de euictio, d.c.22.num.87. cum seqq.* & quod nisi interueniant d. requisita non procedat dispositio *d. authent. hoc nisi debitor.* ipse Guzman. ibidem *num.7.* qui *à n.71.*

cum

tes, & sequentibus, tigillatim refert requisita Auendañus *de censibus cap.* 110. *num.* 8. Benecintend. *decis.* 38. Ioseph. Ludouis. *decis. Perusian.* 64. *part.* 2. Hieron. Laud. *decis. Auenion.* 132. Anton. Thesau. & eius additio. Gaspar. Thesaur. *decis.* 163. Vincent. de Franch. *decis.* 81. Petrus Surdus *decis.* 30. & 318. Cæsar Barrius *decis.* 40. Natta *decis.* 344.
4 Fontanella *de pactis nuptial. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 18. *part.* 5. *à num.* 8. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. lib.* 2. *cap fin.* 5. *part.* §. 17. *a num.* 22. *& sequentibus*, qui & recte has conditiones ad quatuor reducit, primam, vt debitor pecuniam numeratam non habeat: Secundam quod creditor eligere valeat vnã ex melioribus rebus debitoris (quod supple, arbitrio iudicis, vt dictum est, verius,) Tertiam,
6 Quod debitor de euictione caueat; postremam, vt non reperiatur emptor, qui bona velit emere, qui recte *num.* 24. aduertit, emptorem non reperiri, intelligi debere, etsi talis reperiatur, qui iustum tamen pretium non offerat, *ex leg.* 2. & ibi Bald. *C. si in causis. indic. pignor. capt. sit.* Afflictis *decis.* 358. *num.* 6. *& leg. si de certa. Cod. si propter publicas pensitatio. l. non dubium* §. *fin. ff. de legat.* 3. Vincentius de Franchis *decis.* 81. *num.* 1. nam in hoc articulo paria sunt nullum reperiri emptorem, vel iustum pretium non offerentem, vt per Bald. *in l.* 1. *Cod. si in causam iudica.* Afflictis *decis.* 358. *num.* 6. tenet Hermosilla
6 *in l.* 52. *gloss.* 7. *num.* 4. ad medium *tit.* 5. *part.* 5. *tom.* 2. *fol.* 252.

Quibus præmissis, veniamus ad nostram quæstionem, an creditor censuarius citatus ad concursum cogatur recipere bona debitoris æstimata pro solutione sortis principalis (de vsuris, & redditibus nemo dubitat, omnes fatentur) in qua varios reperio loquutos fuisse Doctores, imò adhuc inter concordes ex contrariis, & inter se pugnantibus fundamentis in vnum finem conuenire, in primis enim reperio Parladorium *in sesquicentur. differen-*
7 *tia* 73. *n.* 6 *& sequentibus*, mouentem quæstionem, an debitor cẽsus liberetur ab eius obligatione offerendo creditori inuito bona taxata in solutum, dando pro census extinctione, & contra Masuerium, Tiraq. & alios, negatiuè resoluit, & mouetur ea ratione, cum sit contra naturam contractus censuarij in qua redemptio debet esse in pecunia numerata. Sed re vera ille auctor nihil ad rẽ facit, cum solũ loquatur, quando debitor priuatim hæc bona offert creditori inuito, quia tunc ei non licere, non est dubium. Sed non loquitur in nostro casu, quando debitor cessit bonis, & iudicium creditorum formauit, nec inueniuntur emptores, qui
5 bona concursus subhastent.

Eodem modo loquitur Felicianus de Solis *de censibus tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *sub numer.* 1. *vers. rursus omnes auctores*, &c. post Bald. Paul. Barbosa Masuer. Tiraquel. & Follerum, sustinentes debitorem census non satisfacere dimittendo rem pro solutione annui redditus obligatã, & hypothecatã, quorum assertio nostræ non est inspectionis, idem repetit in eodem *tom. cap.* 8. *sub. num.* 11. *vers. contrariam tamen*, cum Ioanne Gutierrez *pract. lib.* 1. *quæst.* 46. *à num* 16. (quem locum plures alij allegant, sed mendosè, cum sit *quæst.* 146. *in nouiori impressione*, quæ deficit in priori:) quare Gaspar
9 Rodriguez *de annuis redditibus lib.* 1. *quæst.* 18. *à num.* 42. *&* 50. in terminis concursus mouet, & disputat quæstionẽ, & resoluit dicens, quod si debitor non habet pecuniam, nec inuenit emptores bonorum suorum, non potest bona dare æstimata creditori, inferens inde ad iudicium concursus inter suos creditores motum à debitore, id ipsum tenet & clarius *in lib.* 2. *cap.* 9. *à num.* 68. vbi vlterius disputat similiterq; resoluit in his reditibus consignatiuis, atque tandem concludit. *Ex quibus inferre licet, quod quamuis debitoris redituales bona in creditorum concursu capiantur, vt creditis satisfiat, & non repertis emptoribus, debeant creditoribus in solutum dari taxata iusto pretio, iuxta text. in Authent. hoc nisi debitor. Cod. de solutionibus* id tamen locum non habebit in creditore reditus; qui cum sortis creditor non sit, vt dicam infra hoc lib. quæst. 16. *numer.* 20. nec teneatur hypothecam in solutum redditibus recipere, non tenebitur hanc bonorum additionem pati, &c. Sequitur, & facit. *Igitur bona dabuntur in solutum aliis creditoribus cum onere soluendi reditum, quousque redimatur.* &c. 10
Vbi sic fieri testatur in hac nostra Pinciana Cancellaria, eundem sequutus reperens Rodriguez fundamenta eadem, licet specialiter de iudicio concursus non loquatur; probat Alphonsus de Guzman. *in tract. de euictionib. c.* 22. *à numer.* 92. vbi dicit, quod debitor non liberabitur à solutione census offerendo bona sua taxata creditori, eo potissimum fundamento, quod *Authent. hoc nisi debitor.* loquatur in datione in solutum creditoribus, & quod Dominus census non est, nec dici potest creditor sortis principalis, quapropter non teneri recipere bona debitoris data in solutum creditori, pro extinctione census principalis, sed tantum quando ab ipso debitore offeruntur.

Fontanella de pactis nuptialibus *in tom* 1. *claus.* 4. 11
gloss. 18. *part.* 5. *à n.* 8. *& sequentibus*, illam mouet quæstionem; nunquid quemadmodum debitori non habenti pecuniam, qua satisfaciat creditori Principis in fulgeatur Clemẽtia, quod seruatis requisitis, de quibus *in d. Authent. hoc nisi debitor.* possit re aliquam immobilem, æstimatam pro debito creditori offerre, an idem dicendum sit in debitore census ad effectum illum redimendi, & extinguendi resoluit cum solo Gutierrez *in lib.* 1. *pract. quæst.* 146. dictæ Authent. dispositionem non habere locum in debitore census ad effectum 12
redemptionis, † sed nihil nouum it; quando hæc quæstio acciderit in iudicio vniuersali creditorum vt vides, pro hac opinionis fundamento, & differentiæ ratione inter vtrumque debitorem, simplicem scilicet, & censuariam, concludentem præ- 13
cæteris meherclè rationem adiecit, † quia beneficium *E. Authent. hoc nisi debitor.* fuit introductum ad euitandam acerbissimam molestiam, & instantias creditorum vrgentium debitorem ad carceres subeundos, & miserabilem, nec ignominiosam cessionem bonorum faciendam, cum in eorum facultate sit pro creditis suis ad libitum agere, quæ ratio penitus cessat in creditore census cõsignatiui,
qui nullo modo potest cogere debitorẽ ad soluen- 14
dam sortem principalem, nec aliquo modo petere sortis principalis redemptionem, cum sit contra naturam, & substantiam intrinsecam huiusmodi contractus, quapropter debitor cẽsus tutus est, ne à creditore pro hac causa molestari possit, atque ideo cum diuersa ratio eiusdem Authẽt. militet in hoc creditore cẽsus, quam in simplicibus creditoribus, de quibus loquitur *D. Authent.* debet per cõsequens cessare eiusdẽ dispositio, vt debitor nõ audiatur, bona taxata offerẽs creditori pro extinctione census, † contrariam sententiam plurimi 15
graues Doctores tenuere, loquentes specialiter in

concursu

cõcursu creditorum,qui licet specialitatis,ac differẽtiæ rationem non adduxerit; tamen eandem absolutè tenuere, nam quando debitor cedens bonis,& format iudicium creditorum eos conuocans, vt de illis satis fiant pro cuiuscumque antelatione,& priuilegio,vt tunc habeat locum *d. Authent. hoc nisi debitor.* Postquam bona concursus fuere publicè subhastata,& nullus repertus est emptor licitans,vel talis reperiatur,qui infimum pretium rei offerat,in notabile dannũ corporis concursus; vt tunc bona ipsa taxata iusto valore, & pretio dentur in solutum crediteri census pro sortis principalis extinctione,& decursorum solutione.Primus fuit,qui in specie puncti loquitur Azeuedius *in leg.fin.tit.*21.*l.*4. *recopilat.n.* 53. sequutus Pizarrum,quem allegat.

16 Similiter in concursu creditorũ formato à debitore loquens id ipsum tenet Felicianus de Solis *in tract.de censibus* 2.*tom.lib.*3.*cap.*5.*num.* 15. quem licet *suprà n.*8.in contrarium citauimus;tamen est aduertendum,quod ibidem loquitur cum cæteris Doctoribus,quando debitor census sua sponte offert creditori bona pro extinctione census, nunc autem loquitur *in hoc c.*5.*n* 15.quãdo per iudicem concursus hæc fit datio in solutum, deficiẽte emptore bonorum concursus, vt & benè perpendit hanc distinctionem eiusdem Feliciani de Solis, Auendan.loco mox citando,& Azeuedium, Felicianum,& Tirequellum, sequutus contra Rodriguez,idem Auendañus, *in tract.de censibus c.* 110.
17 *a n.*6 & signanter text.*num.*12. *&* 13. Vbi intrepidè resoluit,quod quando Dominus census consignarui redimibilis concurrit cum aliis debitoris creditoribus, & certat de consequenda sorte cum decursis,debitor communis censuarius non habens pecuniam,conatur à suis creditoribus liberari,vt accipiant bona stabilia in solutum procedere hoc casu,à fortiori text.*in d. Authent. hoc nisi debitor.* dispositio, adeò vt pro extinctione sortis principalis teneatur creditor census bona in solutum accipere.

18 Et licèt hanc constanter defendat opinionem; mouetur tamen ipse Auendañus falso quodam fũdamento, nempè in cẽsu consignatino non posse constitui super sola actione personali,sed principaliter super re,& sic quod super ista datur quæda n seruitus realis,quæ rem afficit, & sequitur, quapropter debitorem dimittendo rem hypothecatam;liberari,& extingui censum,quæ opinio falsa est iuxta omnes censualitas communiter receptos.

19 Apertius hanc quæstionem examinans Frãciscus Mclanens *in decis.Siciliæ* 2.*n.*16.*&* *n.*17.*l.*2expressè determinat,quod quando creditor censuarius vocatur ad iudicium cõcursus,petit potiorem locum inter cæteros creditores tàm pro sorte principali, quàm pro decursis.vt tunc nullo modo possit recusare recipere bona concursus, sibi assignata in solutum per sententiam graduationis pro extinctione sortis principalis,& solutione decursorum.

In iisdem terminis loquutus est Bonac. *in tract. de censibus p.*2.*n.*97. ex Menochij doctrina *de arbitrariis iud.cas.*183.*n.*25.*&* 28.

20 Hanc eandem partem amplexus est Cencius *in tit. de censibus plurimis in locis,in quæst.*108. *nn.*13. In hæc. *Prout quotidie fieri videmus in iudiciis discussionis, & separationis bonorum; in quibus dantur, & assignantur loca creditoribus, ad iudicium venientibus per gradus, iuxta prioritatem, & potioritatem eorum crediti,cum consignatione bonorum sui debitoris iuxta æstimationem a peritis faciendam, etiam in extinctionem censuum.* Et sub eodem *n.*13 multo inferiùs, *vers.vel si quando*, sic ait. *Vel si quando creditor ex causa census vocatur ad iudicium in causa discussionis bonorum sui debitoris; petat sibi assignari locum inter alios creditores, tam pro sorte principali, quam pro fructibus, tunc enim non potest recusare recipere bona stabilia in extinctionem sui census,* &c.qui in *vers.seqq.* latè probat,hoc procedere vigore beneficij *Authent.hoc nisi debitor Cod de solutionibus*, dummodo interueniant requisita ipsius Authent.de quibus nos ad principium huius cap. 21

Quid igitur in tanta Doctorum varietate sit sequendum,facillimè percipies, si vtriusque partis Doctores perpẽderis, eos enim fœdere distinctionis compones,si diuidas ctroũersiam in oblationem bonorum voluntariam. & inter oblationem bonorum coactiuam per iudicium concursus formatum à debitore communi inter suos creditores à se voc. tos.† Vt inter distinctionis membra, & 22
metas contineantur omnes Doctores generaliter loquentes,pro prima negatiua parte allegati(vno dempto,Gaspar Rodriguez, qui specialiter se extendit ad oblationem coactiuam per concursum creditorum,)& sic alios omnes loqui de voluntaria oblatione facta per ipsum debitorem ad effectum extinguendi sortem principalem,quo casu rectè loquuntur, vt scilicet creditor nõ adstringatur bona in solutum recipere ad effectum redimẽdi censum,ex ratione valde fundamentali,adducta per Fõtanellam superius citatum *n.*11 quam etiam allucinauit Rodrig,quẽ in hoc dumtaxat casu habere locum apertè ostendam protinus. 23

Secundo autem distinctionis nostræ membro continentur Doctores omnes huius secundæ partis limitantes regulam generalem negatiuam,aliàs in se veram,vt non procedat in iudicio concursus, in quo si creditor censuarius citatus, aut comparens deducat tàm principalem sortem,quam reditus decursus,& nec bona concursus vendi possint, omni facta,& præcedente diligentia per publicam subhastationem;nec reperiatur emptor, & iustus licitator,vt tũc nõ possit creditor impugnare,aut recusare accipere bona iuste taxata in solutũ,provt tanti graues Doctores expressè probant sine alicuius contradictione, dempto Gaspar Rodrig. qui expressè loquutus fuit in concursus iudicio, & ad illud extendit regulam generalem apparenti motus fundamento. 24

Hoc distinctionis membrum probatur ex specialitate iudicij concursus deducta *ex Authent. de fideiussoribus § quod autem,*ibi, *si enim non sit idoneus pecuniarum debitor, nec vllus emptor sit: nihil aliud facturus erat, quàm propriis bonis cedere, & rursus res ad creditorem merito veniret.* Ex hoc text. post doctrinam Vincent. de Franch. *decis.* 81. *sub numer.* 7. & Anton. Thesaur. *decis.* 36. *per totam,* rectè firmat Philippus Paschalis, *in tr. de viribus patriæ potest.*2 *part.cap.*9. *à num.* 96. quod quando debitor peruenit iam ad vltimum remedium concursus,& cessionis bonorum,cogitur creditor bona concursus cessa in solutum recipere,qui *n.*97. in hunc modum concludit,*ex his ergo infero, quod † dum debitor est decoctus, similis est ei, qui bonis cessit, postquam omnia bona eius sunt in concursu creditorum, & per eum est relicta administratio; ideo ergo sequitur, quod creditores tenentur omnino* 25

bona

bona in solutum accipere, &c. qui vlterius procedit rationem reddens.

26 Sed adhuc nihil nos egisse rectè putabis, si differentiæ rationem, quam inter vtramq; oblationem bonorum stabilium indicauimus, nõ reddamus, ea est efficax & inuincibilis; nam in oblatione voluntaria procedente immediatè ab ipso debitore, siue extra iudicium, siue in iudicio, particulari tamen, cessat ratio *autàent. hoc nisi debitor. C. de solutionib.*

27 vt scilicet eius indulgeatur beneficio debitor, qui à creditoribus suis acerbissimè molestatur, quę ratio adaptari nullatenus potest creditori cẽsuario, cùm ipse sortis creditor non dicatur, nec possit (regulariter loquendo) sortem principalem petere à debitore, nec exigere, nec eum compellere, vt restituat, aut redimat censum, & per cõsequens eiusdem *auth. hoc nisi.* dispositio debet cessare, quia cui

28 non conuenit legis ratio, pariter nec eius dispositio ex valgatissima iuris regula, quam rationem rectè & singulariter considerauit Fontanella *de pactis nuptialibus tom. 1. claus. 4. glos. 8. p. 5. à num. 8. & seqq.* superius citatus *à num. 11. vers. Fontanella.* quam etiam licet sub inuolucro verborum, tradiderat Gaspar Rodrig. *de annuis redditibus. lib. 1. c. 18. à num. 92. & lib. 2. c. 9. sup. num. 68.* Alphonsus de Guinan *de euict. cap. 2. à n. 92.* dum dicunt quod *d. authent. hoc nisi debitor.* non procedit in creditore census, qui sortis principalis creditor verè dici non potest, vt eorum assertio declaretur, provt singulatiter declarauit Fontanella, cùm in sustantia hoc idẽ voluerint dicere præfati DD. quæ quidem ratio rectè, & mire militat, & procedit in primo distinctionis nostræ membro scilicet in oblatione voluntaria, facta per debitorem; at cùm nec verificari, nec adaptari possit ad secundum, quando nempe hæc bonorum stabilium, quæ publicè fuêre subhastata, & emptorem non inuenere; adiudicatio fit in iudicio concursus formatum per debitorem communem inter suos creditores, ideo in eo rectè contrarium profitentur tanti Doctores, hactenus laudati, loquentes in iudicio cõcursus, vt creditor census cogi possit recipere bona concursus stabilia pro sortis principalis redemptione, & decursorum solutione.

29 Militat enim in hoc casu ratio *d. authent.* à Doctoribus paulò antè citatis adducta, ob specialitatem huius iudicij vniuersalis, in quo cùm creditor census citetur à debitore, vt compareat, & suum creditum recipiat, declarat suam voluntatem, velle redimere, & extinguere censum, ex bonis suis omnibus, quæ cedit, & dimittit, vt inter suos creditores distribuãtur, vt pluries diximus, & ideo iam tunc aperta via, & iuris impedimentum adimitur, vt de cætero liberè ipse creditor possit instare pro redemptione, & cogere debitorem ad solutionem & restitutionem sortis principalis, quo casu iam creditor census verè sit creditor sortis, vt locum habeat *d. auth.* dispositio; ita eleganter considerauit post alios Cencius *in tr. de censibus q.* 108. qui postquam *sub num. 13. vers. nec ex beneficio. l. finali.* attigit, oblationem voluntariam bonorum stabilium pro redemptione census, & sub eodem *n.* postea in *vers. vel quando creditor ex causa census vocatur ad iudicium*, &c. limitat in iudicio concur-

30 sus, ob iudicij specialitatem & necessitatem, postmodum sub eodem *num. 13. vers. nec obstant.* Respondeo contrario fundamento inuoluit rationẽ differentiæ in hæc: *nec obstant rationes, & fundamenta contrarium sentientium; nam ad illud quod creditor census non est verè debitor, respondetur, quod licet donec vult persistere, & perdurare sub onere soluendi annuam pensionem, & sic ante dictam census non possit dici debitor sortis, nisi sub conditione,* Rodericus *d. tract. quæst. 15. numero 37. & quæst. 16. num. 20. & 30. lib. 2.* Molinedanus *decis. 226. quæ est quarta de præscriptionibus infr.* & resoluit Rota *decis. 230. num. 11. & decis. 303. numero 4. post hunc tractatum.* & nos diximus infra *hoc cap. 1. quæst. 8. auth. 2. quæ est nunc quæst. 118. n. 18. attamen post dictam & factam declarationem, quod ipse vult censum redimere & extinguere, efficitur verus & purus debitor, vt declarat Rodericus dicto num. 27. & 30. cum eo casu possit creditor illum cogere ad restitutionem sortis, maximè intra annum, ita disponente Pio V. in sua Bulla, super censibus, & considerat Roderic d. quæst. 15. num. 51.* hæc ille antea ipse Cencius inferebat exinde in *vers. nihilo.* 31 *minus.* quod hoc casu hic debitor non debet excludi à beneficio *d. auth. hoc nisi debitor.* quod cæteris debitoribus est concessum, seruatis tamen iis requisitis; quæ Imperator seruari voluit, vt eius dispositio locum habeat, vt in nostro secundo distinctionis membro supponuntur.

Et quod creditor postquam debitor census formauit concursus iudicium, & ab eo citatus dissoluatur impedimentum petendi sortem; possit sortem cùm decursis in iudicium concursus deducere, & pro redemptione sortis principalis instare, post longam disputationem, variis fundamentis ortis à natura & specialitate iudicij; feliciter resoluimus suprà *cap. 19. per totum.* quod omne huic distinctionis membro efficaciter conducit, & mirabiliter roborat. 32

Non omittam insuper aliud & singularissimum 33 fundamentum, quo in proposito vtitur ipsemet Cencius in *q. 107* quo rectè satisfaciat obiectioni, quę oriri videbatur ex generalitate constitutionis Pij V. abhorrentis, extinctionem census pẽdere ab arbitrio creditoris, vt non procedat, nec locum habeat in concursu & iudicio creditoris per debitorem causato, in quo non sua sponte creditor petit redemptionem, sed coactè, compulsus, & citatus ab ipso debitore, vt accedat ad iudicium petiturus & obtenturus sortem cum vsuris, quia debitor ex natura iud cij est, qui pro redemptione instat, quod non solùm non excluditur à constitutione Pij V. sed potius hic casus includitur in eius permissione, quin quando debitor lacessitus petit, & compellitur à debitore census petere sortem, non prohibetur à dicta constitutione.

Alio fundamento vtuntur Doctores superius à 34 principio huius *cap.* citati pro contraria parte ad impediendam voluntariã debitoris obligationem bonorum stabilium pro extinctione census; nẽpe esse contra naturam contractus, & dispositionem constitutionis Pianæ, dum disponit, quod redemptio debet fieri in pecunia, supponentes fieri non posse per oblationem bonorum etiam cõsentiẽte creditore, quod quidem fundamentum debile est, & inconstans, cum certissimum sit apud ferè om- 35 nes censualistas; redemptionem fieri posse validè data specie pro pecunia volẽte creditore, cum solutionis loco verè habeatur, provt videre est ex Feliciano de Solis *in tr. de censibus. 2. p. lib. 1. c. 4. per totam.* & Cencio *eodem tract. quæst. 108. per totam.* qui latissimè examinãt per fortissima fundamẽta, & post innumerabiles penè Doctores, & Rotæ decisiones, in quo fundamento propterea amplius nobis

nobis insistendum non licet, cum sibi ipsi satisfaciat.

36 Non tamen omittam quandam limitationem, quam huic secundo distinctionis nostræ membro adscripsere, & annotare voluere, Cyriacus *controuersi.ur.forensium lib.1.controuers.24. per totum*, & Cencius *in tract. de censibus in quæst.107. sub n.29. versic. licet non desint in fin.* & iterum *in quæst.108. sub num.13. sub versiculo, aduertendum itaque est.* Nempe quod ad hoc vt creditor census citatus ad iudicium creditorum possit compelli recipere bona stabilia concursus in solutum pro extinctione sortis principalis, requiritur quod ipse comparens expressè petat non solùm decursos reditus præteritos, sed & ipsam sortem principalem, ita vt sit petat dumtaxat reditus, & non sortem; non posse cogi per iudicium concursus, & sententiam gradationis, ad recipienda bona stabilia pro extinctione census, ex duobus fundamentis moti,

37 primo Quod Iudex non potest impertiri officium suum inter partes, parte non petente, & instante, ex regula *leg. 4. §. hoc iudicium. ff. de damno infecto*, nec vltra petita proferre *leg. vltim. Cod. de fideicommiss. libertati leg. vt fundus. ff. commun. diuidun.* Vallascus *consultat 145. num.8.* Petrus Barbosa *in leg. si cum dotem in princip. n.44 ff. solut. matrimon.* Azeuedus *in leg. 10. num. 115. cum sequentibus tit. 17. lib. 4. recopilat.* Marius Antonin. *variar. resolut. lib. 2. resolut. 57. n 2.* alterum, quod aliud pro alio inuito creditore solui non potest *ex leg. 2. §. mutui datio.*

38 Quæ limitatio ex multis impugnari videtur, tum quia Doctorũ fundamenta euincunt in quolibet alio iudicio, sed non aptari videntur naturæ, & qualitati iudicij concursus. In quo bona cõcursus in manibus iudicij, & curiæ dimissa sunt à debitore, vt illa distribuat inter creditores, & Iudex ex officio suo curat de creditorum vtilitate etiam absentium, & nondum cõparentium adeò vt semper quod suspicatur, aliquem esse creditorem, absque huius petitione, cum nondum comparuerit, tradit bona, aut pecuniam creditoribus comparentibus, in executionem sententiæ graduationis sub fideiussione ad commodum, & vtilitatem non comparentium, vt latè traditur *infrà 2. p. c. 6.*

39 Tum etiam, quia dispositio *d. Authen. hoc nisi debitor*, vbi locum habet, effectum suum operatur parte non petente, & etiam eodem creditore inuito, renitente, & repugnante, vt probat expressè eadem *leg.* & omnes Doctores in eius exornationem laudati *supra ad princip. huius cap.* cum venerit in limitationem regulæ generalis, quod aliud pro alio inuito creditore solui non possit. Et cum ob naturam, & specialitatem iudicij ipsi Doctores, &

40 plurimi alij superius citati consentiant in limitatione, creditorem census comparentem ad iudicium concursus cogi posse ad bona stabilia suscipienda, pro sortis extinctione, cum ad hanc ipsam inuitetur à debitore concursum formante, & significaret vt de bonis suis satisfiat; impertinens vi-

41 detur limitatio, & restrictio hæc. Ex quo enim Dominus census per citationem ad concursus iudicium semel sit effectus creditor sortis, legib. de creditoribus loquentibus subiici debet, & sic dispositioni *D. Authen. hoc nisi debitor*, maximè cũ vix hæc creditoris negligẽtia contingat, nam om-

42 nes cẽsuum creditores, imò & ipse debitor à principio, quo intendit iudicium hoc formare per Ecclam nominet sortis principalis quantitatem, & redditus decursos, licet istos in genere, & ipse creditor, qui comparens non impugnat, eo ipso consentire videtur, & approbare *leg. seruus si heredi decem, ff. de statu liber l. 1. ff. familiæ ercis.* Azor. *de partitionibus. cap. 5. princip.* Farinacius *de testib. quæst. 62. à num. 175. cum sequentibus*, Iason. *in rubric. Cod. qui admittit numero 4.* Boërius *decis. 171. sub numero 19.* Aretinus *in §. præiudicialis sub n. 3. institut. de actionibus* Rotæ *decis. 34. num. 8. & decis. 257. num. 2. inter recollectas per* Cencium *post tract. de censib. & ipse in quæst. 95. num. 36. & n. 14.* Parladorus *lib. 2. rerum quotid. cap. si 4. part. §. 1. num. 1.* videndus *in 5. part. §. 2. numero 14.* Gaspar Rodriguez *de creditorib. lib. 2. quæst. 17. à num. 34.* Surdus *cons. 15. num. 18.* Felicianus *eodem tract. de censib. tom. 2. lib. 3. cap. 4. numero 8. & sequentibus*, Hieronym. Gonzalez *de mensibus, & alternatiuis glos. 64. num 22. & seqq.* plures Rotæ *decis.* per Oliuerium Beltram. *in addit. ad* Alexand. Ludouis. *in decis. 192. num. 6.* Mascard. *de probationibus conclus. 1300. num. 81.* Marescotus *variar. resolut. lib. 1. cap. 81. à num. 9. & seqq. & cap. 79. num. 3.* Petrus Surdus *decis. 199. num. 8. & cons. 445. n. 4.* Giurba *decis. 103. num. 13.* Cancerius *variar. resol. 1. part. cap. 19. numero 14.* Rotæ *decis. 193. numero 10.* per Farinacium in posthum *tom. 1.* Ricius *decis. 198. per totam*, qui in variis casibus, & materiis pro- 43
bant, quod qualitas, exceptio, aut instrumentum informe deductum in iudicio, quorum copia fuit data aduersario, si non impugnauerit, videtur cõsentire, & approbare, ita vt pars deducens ad probationem eorum à se deductorum vlterius non cogatur, cum per approbationem tacitam, probata remaneant, nec vlterius admittitur aduersarius ad ea impugnanda.

Tum ex alio fundamento deducto ex natura, & 44
fine huius iudicij concursus, in quo agitur de consumendis bonis vniuersis debitoris inter creditores, & oritur periculum imminens cẽsus nisi quoquomodo ex bonis debitoris satisfiat, & redimatur, quod latius exornauimus *supra c. 19. à n. 15. cum sequentibus vers. quibus tamen, & aliis*, &c. ex quibus videtur minimè sustineri posse limitationem supradictam traditam à Cyriaco & Cencio, cum incongruis, & debilibus nitantur fundamentis, & nec adaptabilibus naturæ, & specialitati huius iudicij concursus.

Sed adhuc iis argumentis minimè obstantibus 45
opinionem Cyriaci & Cencij verissimam iudico, vt minimè sit procedendum ad sortis principalis redemptionem, nisi creditor census expressè eam simul cum decursis sibi debitis, & nondum solutis in iudicium concursus eam deducat, & pro eadem principali sorte petat se graduandum: nam si dumtaxat pro decursis sibi debitis comparuerit, &
petierit, pro ipsis dumtaxat graduabitur, sorte prĩ- 46
cipali aliter assecurata in posterum. Quam opinionem amplexam vidimus in hoc Senatu Valisoletano, itavt creditor graduatus pro decursis, solum modo deductis in concursu, coactus fuit denuo petere graduationem pro sorte principali, non
obstantibus fundamentis in contrarium per nos 47
consideratis, quibus facillime respondere per se poterit, vt omnia procedant, terminis habilibus datis, & sic omnia procedere si petierit creditor sortem, quia non sufficit quod eam petere possit si tamen non petierit, nec in iudicium concursus deduxerit.

Vnum tamen erit animaduertendum in hac da- 48
tione

tione in solutum necessaria, & inuito creditore; vt debeat rei æstimatio præcedere, aliàs nec datio in solutum valebit, nec etiam dominium in creditorem transibit, Paul. Castrens. *cons.* 118. *lib.* 2 *& in l. si quos* 16. *num.* 2. *C. de resc. vendit.* Afflictis *dec.* 358. *num.* 5. Iodachin. Mander. *de subhastatio. cap.* 3. *num.* 11. *p. tom.* 6. *diuersor.* Coleri. *de proces. exauti. part.* 3. *cap.* 9. *num.* 97. Surdus *cons.* 256. *num.* 5. Gratian. *decis. cap.* 7. *num.* 19. *&* 20. *& in cap.* 545. *num.* 8. 9. *&* 22. Azeuedius *in l.* 10. *tit.* 21. *lib.* 5. *recopil.* Amator Rodriguez *de executione sentent. c.* 6. *num.* 45. Hermosilla *in l.* 52. *gloss.* 7. *sub num.* 14. & apud nos adest *l.* 6. *titul.* 11. *lib.* 5. *recopil.* quod & multi ex doctoribus in discursu *huius cap.* citati expressè probarunt.

CAPVT XXIII.

Creditores, qui prius ad excussionem oppositam tenentur, dum fideiussores, aut tertios conueniunt; an docentes de concursu debitoris principalis pendente ab ea liberentur.

Et de aliis notabilibus quæ ab excussione creditores releuant.

Et nunquid excussio debitoris cum conuentione tertij simultaneè concurrat in eodem iudicio, vt vtraque pari passu ambulet, ac terminari valeat.

SVMMARIVM.

Creditor docendo de concursu causato à principali debitore an excusetur ab executione, aut absque ea fideiussorem, aut tertium possessorem possit conuenire n. 1.

Affirmatiua sententia proponitur. Ludouic. Molina locus. n. 2.

L. à Diuo Pio. §. si super rebus D. de re iudicata, pro ea expenditur. n. 3.

Creditor per instrumentum authenticum docens de concursu inter creditores moto, excussionis exceptionem excludit. n. 4. 5. 6. 8. *& n.* 20.

Maioratus bona hypothecata excussionem patiuntur, sine excussione in bonis liberis, quando super his notoriè constat litem concursus esse motam. n. 7.

Creditor comparens in iudicio concursus per debitorem principalem, vel per vnum ex correis, aut fideiussoribus causato, potest iudicium deserere, & nouiter fideiussores conuenire. n. 9.

Debitor per cessionem bonorum, vel concursum formatum, efficitur non soluendo. n. 11.

Debitor non est soluendo, quando effectus fuit decoctus n. 12.

Inopia certa, & notoria, habetur pro excussione facta. num. 13.

Concursus iudicium multis intricationibus, & difficultatibus ex sui natura subiicitur. n. 14.

Excussionem excusat quælibet difficultas conueniendi principalem. ibid.

Excussio est omittenda, quando principalis est absens, & in alieno territorio etiam vbi iudicium agitur, vel agitari potuit n. 15.

Excussio in quibus casibus cesset, traditur remissiuè. n. 16.

Excussio cessat, quando principalis est difficilis conuentionis, vel quia potens, rixosus, cauilloſus, aut in soluendo dilator. n. 17.

Principalem debitorem non esse soluendo, vel difficilem conueniendi, paria sunt. n. 18.

Principalis si de facto, vel de iure non potest conueniri, cessat excussio. n. 19.

Difficultas conueniendi arbitrio iudicis relinquitur. n. 20.

Fideiussor, qui ob difficultatem conueniendi principalem potest sine excussione conueniri, potest allegare quod principalis suis sumptibus conueniatur. num. 21.

Excussio semel facta ad instantiam vnius creditoris per iudicem competentem. si reus non soluendo fuit repertus, id aliis creditoribus liti non assistentibus prodest. n. 22. *&* 30.

Sententia declarata nulla ad instantiam vnius ex consortibus. prodest aliis. n. 23.

Dummodo non procedat à iure speciali nullitatem petentis. n. 24.

Nullitas instrumenti ad instantiam vnius declarata prodest aliis in instrumento contentis. n. 25.

Sententia nullitatem actus declarans præiudicat omnibus interesse habentibus. n. 26.

Sententia inter aliquos obtenta super comprehensione, aut exclusione alicuius casus in priuilegio aliis obstat, & prodest tunc non litigantibus, numero 27.

Sententia semel lata super legitimatione personæ procuratoris ad lites (de quo inter partes dubitatur) amplius de mandato disceptandum non est. num. 28.

Sententia super legitimatione personæ ad vnius partis instantiam in vna lite lata, prodest aliis partibus in alio, & diuerso iudicio & tanquam realis in fauorem omnium facit ius. n. 29.

Debitor ad instantiam vnius creditoris semel declaratus fallitus, & non soluendo, id aliis prodest. numero 30.

Acta super validitate testamenti in vna causa facta, plenè probant in alia, & inter diuersas personas. num. 31.

Excussio semel legitimè facta ad instantiam vnius creditoris, cæteris omnibus fideiussores conuenire volentibus. prodest. n. 32.

Debitor principalis, quando dicitur notoriè non esse soluendo. n. 33.

Excussio principalis quando præcisa sit, vel non, vide per limitationes, & ampliationes remissiuè. numero 34.

Explicatur textus in l si plures 28. §. præterea. 2. ff. de fideiussoribus. remissiuè. n. 35.

In conuentione fideiussoris excussionis exceptio prius faciendæ in bonis principalis opposita, an simultaneo processu in concursu cognoscatur, & terminetur. num. 36.

Excussionem debitoris principalis procedere debere, antequam ad fideiussores, & tertium perueniatur, qui teneant. numero 37. *& seqq. contraria verior. num.* 46.

Fideiussoris obligatio conditionem continet, si principalis soluendo non sit. numero 38. *respondetur. num.* 72.

Conditione pendente, subsistentia obligationis in pendenti est, donec conditio adimpleatur.ibid.
Creditor absens deficiens, defensionis actio sine qua nemo in iudicio potest comparere.n. 39.
Agentem sine actione Iudex ex officio potest repellere, etiam parte non opponente.n.40.
Fideiussor, nisi facta excussione cum principali, non potest conueniri n.41.
Circuitus & actus fraustratorij sunt vitandi.n.42.
Exceptio non factæ excussionis adhuc in iudicati executione opponi potest.n.43.
Excussionis exceptio anomala est, & quocumque tempore opponi potest.n.44.contrarium verius.n.76.
Comprobatur superior sententia Doctorum testimoniis.n.45.
Contraria sententia, licet, exceptionem excussionis non factæ in bonis principalis oppositam à fideiussore conuento, posse simul cum conuentione in iudicio deduci, & simultaneè tractari proponitur.n.46. & seq.
Excussio aduersus principalem debitorem potest fieri pendente iudicio contra tertium possessorem, vel fideiussorem.n.47.& n.66.
Comprobatur sententia Doctorum testimoniis.n.48.& num. 51.
Aduersus exceptionem excussionis non factæ oppositam per fideiussorem prius conuentum, admittitur explicatio, debitorem principalem non esse soluendo n.49.
Lis fuerunt duas, pendente iudicio ex causa de præterito absolut iudicium retrò nullum, & explicatur leg. si rem 9. fin. D. de pignorat. action. n. 50. & 60.
Allegatur locus Fontanellæ, & explicatur. num. 51. & 52.
Excussione non opposita, aut non probata simultanea cognitio, proceditur quoad condemnationem principalis & fideiussoris, non quoad executionem, in qua excussionis ordo seruatur.n 53.
Creditor, qui in discussi litis debitoris inopiam non probauerit, non potest obtinere contra fideiussorem, num.54.
Principalis & fideiussor licet in eadem sententia condemnentur, suspendenda est fideiussoris executio quousque principalis exequatur.n.55.
Adducitur doctrina Noguerol, & aliorum. n.56.57. & 58 & 63.& 66.
Refertur locus Negusantij. numero 59. & sequentibus.
Minor potest restitui in integrum aduersus non factam excussionem.n.61.
Exceptio excussionis opponi non potest, quando excipientis non interest.n.62.& n.63.
Exceptio excussionis per viam præpositionis iudicij exposita maximè in supremis tribunalibus non admittitur.n 64.& 65.
Creditor, agens contra fideiussores, aut tertios possessores tenetur probare inopiam principalis debitoris siue ante iudicium siue in eodem actum sit.num.67.
Asserenti bona non esse soluendo, incumbit onus probandi n.68.& 69.
Quilibet de iure præsumitur esse soluendo.n.69.
Hæreditas semper præsumitur esse soluendo, & hæredi contrarium asserenti incumbit onus probandi. num.70.
Præferuntur creditori, (à quo per priorem creditorem negantem debitorem habere alia bona pecunia solutus auocatur) incumbit onus probandi debitorem habere bona,n.71.
Excepto excussionis non tangit substantiam obligationis, sed reflicit actionis exercitium.n.72.
Excussionis exceptio non obiicitur ordini iudicij, sed ordini excussionis, & exactionis, ibid.n.73.
Exceptio excussionis non consideratur respectu iudicij ad eius præpositionem, sed ad interesse partis. num 74.
Respondetur vltimo argumento, & proponitur sententia asserentium excussionis exceptionem anomalam esse.n.75.
Excussionis exceptionem dilatoriam esse, & proponendam ante litis contestationem, verius est n. 76. 77.78.& 79.
Exceptio ordinis iudiciarij ante litis contestationem opponi debet, alias, ei renunciatum videtur. n. 77. & 78.
Excussionis exceptio iure nostro Regio debet opponi intra nouem dies, & explicatur l.1.tit. 5. lib. 4. recopilat.n. 80.
Excussionis exceptio non potest opponi in secunda instantia.n.81.
Refutatur doctrina Cancerij.n. 82.
Fideiussoris indemnitatis obligatio conditionalis est, & ante conditionem purificatam per excussionem debitoris, in iudicio deduci non potest numero 83.
Fideiussor, & tertius tunc ad excussionem citari debent quando sunt conuenti, vel aliàs lis mota contra principalem assistunt.n. 84.
Non tamen quando in lite mota principali non assistunt, quia tunc sufficit inopia probata in iudicio cum debitore principali n 85.& 86.
Excussio vbi est necessaria an requirat sententiam declaratoriam,n. 87.
Excussionem non esse diligenter factam si opponat fideiussor, aut tertius, si interpellati à creditore non ostendant bona debitoris adesse, legitimè facta iudicatur.n. 88.
Sententia super excussione bonorum debitoris non transit in rem iudicatam, sed quandocunque bona debitoris apparent, non fit excussio. numero 89.
Executio in bonis immobilibus sustinetur, si non doceatur quod bona adsunt mobilia. n.90.
Excussio debitoris principalis ex eo probatur, quod intra terminum fideiussori præfixum bona debitoris non ostenduntur.n.91.
Sententia lata super excussione bonorum, nunquam transit in rem iudicatam, quominus condemnatus, vel tertius possit quandocunque de existentia bonorum docere.n. 92.

OLENT creditores sui commodum, & facilitatẽ in exigendo prospicientes præuenire iudicium suo debitore omisso, fideiussores conuenire, vel tertios hypothecæ possessores, qui quidẽ attẽto iure opponũt de ordine, & excussionis nondũ factæ exceptione ante omnia, vt priusquã ad eos deuenire possint, bona debitoris principalis excutere teneantur creditores, quibus demum non soluendo inuentis, & legitimè per iuridicam diligentiam bona eius non reperta fideiussores conueniri, non aliter, replicare solent creditores ad excussionem non teneri, cum notoriè cõstet, debitorem principalẽ fecisse *pleito de acreedores*, hoc est iudicium concursus ad hoc causatũ pendere inter suos creditores, de hoc docentes

centes per fidele, & Authenticum teſtimonium, quæritur an hoc ſufficiens ſit, vt debitor dicatur notorie non eſſe ſoluendo. Vt nec ipſi creditores teneantur aliam excuſſionem facere.

2 Et vt diſputationem euitemus, affirmatiuè in his terminis primus omnium reſoluit Ludou. Molina *de primogeniis lib. 4. cap. 7. numero* 31. qui in hunc modum locutus fuit. *Quæ omnia ex eo etiam comprobantur, quod cum bona libera pluribus hypothecis ſubiecta ſint; non poterit creditor antiquior in illis exactionem facere abſque pluribus litibus, & controuerſiis, quæ inter ipſum, & creditores neceſſario tractari debent, ſicut inſimilibus negotiis frequenter per longiſſimum temporis ſpatium tractari ſolent. Ideóque ſuccedit regula, quod quando aliquis tenetur facere excuſſionem in bonis alterius, ab excuſſione faciendâ liberatur, ſi ſuper eiſdem bonis aliqualis inter ipſum, & alios creditores eſſe ſperatur, ideo in eo caſu poterit abſque excuſſione ad bona, quæ abſque lite, & controuerſia ſibi debentur decurrere omiſſis bonis litigioſis.* l. *à Diuo* † *Pio.* §. *ſi ſuper rebus, verb. ſed, & illud, ff. de re iudicata, ibi vbi controuerſia eſt de pignore: illud dimitti debere, & capi aliud, ſi quod eſt ſine controuerſia, per quem tex. id dicit gloſſa in d. l. a Diuo Pio.* §. *ſic quoque verb. aliud*, atque Angel. *in Authent de fideiuſſoribus*, §. *ſed nec in fin.* Neguſantius *de pignoribus in* 1. *membr.* 8. *partis principalis num.* 44. Pariſius *conſil.* 50. *num.* 65. *lib.* 1. *hoc autem vltimum volente primo creditore intelligendum eſt, non enim poterit ad hoc inuitus compelli*, &c. quem locum merito communiter ad ipſum omnes allegant, &
4 intelligant, quod † quando debitor principalis cedendo bonis mouet concurſus iudicium inter ſuos creditores, creditor de hoc docendo per Authenticum teſtimonium, certum reddens de litis concurſus pendentia, exceptionem excuſſionis per fideiuſſorem à ſe conuentum oppoſitam excludit, ita vt iudicium abſque præambula excuſſione contra fideiuſſorem motum progrediatur, cum tunc debitorem principalem non eſſe ſoluendo, manifeſtè appareat.

5 Et quod excuſſio non ſit neceſſaria quando debitor principalis ceſſit bonis; probauit ex Angel. Aretin. *in* §. *item ſi quis in fraudem col.* 4. *inſtit. de action.* Negusantius *de pignor.* 8. *princ. membr.* 1. *num.* 15. apud quem aliæ fallentiæ videri poſſunt
6 per totum membrum.

Et quod ad hoc vt legitimè diſcuſſio contra principalem facta dicatur, ſufficiat Authenticum teſtimonium citato fideiuſſore, vel tertio rei hypothecatæ poſſeſſore conuentis à creditore, directè extractum, & exhibitum in iudicio contra iſtos intentato, atteſtans de ſtatu litis creditorum pendentis inter principalem debitorem communem, & ſuos creditores à ſe conuocatos, ad excludendam excuſſionis, & ordinis exceptionem; probant expreſsè ex gloſſa *in leg. decem. ff. de verborum obligation. verb. excuſſum, leg. fin ff. de rebus creditis.* Vbi Angelus *num.* 3 Decius *num.* 11. Carrocius *in tr. de excuſſione bonorum* 2 *part. queſt.* 35. *per totum.* Gratianus *deciſ. Rotæ March.* 71. *n.* 15. Noguerol. *allegat.* 19. *n.* 163.

7 Et idem repetit ipſe Noguerol. *in allegat.* 2. *n.* 112. & ſignanter *n.* 113. loquendo in eiſdem terminis, quibus Molina paulò antè citatus, dicens quod quãdo requiritur excuſſio in bonis liberis principalis debitoris, antequam perueniatur ad bona maioratus hypothecata, ab ea excuſat cauſa concurſus alibi pendentis ad bona libera inter principalem, & creditores ad ea; quando creditor docet de hoc per teſtimonium à ſe productum ex Molina *d. cap.* 7. *num.* 31. Gratiano *addition. ad deciſ.* 25. *num.* 11. Rota Genuenſis *de mercatura deciſ.* 136. *num.* 7. *verſ. fuit tamen hoc reſpo. ſum, & numero* 8. *& pluribus ſequentibus*, contrarium tantum tenet Caſtillo *controuerſ. tom.* 4. *cap.* 16. *numero* 32. poſt Auendañum, prout eos citauimus *infrà* 2. *part. cap.* 5. *numero* 35. *verſ. imo per contrarium*, &c.

Et quod iudicium concurſus pendens ad bona 8
debitoris principalis ſit legitima cauſa ad excuſſionem aliàs neceſſariam omittendam, & abſque ea poſſe creditorem, vel ad fideiuſſores, ſeu tertios rei hypothecatæ poſſeſſores directè deuenire, & conuenire; vlterius probat, ex Molina ipſe Noguerol. *allegat.* 4. *n.* 4.

Hanc eandem concluſionem in ſortioribus terminis probarunt Felicianus de Solis *in tractat. de cenſibus lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 8. *tom.* 1. & iterum poſt Ioannem Gutierrez *in tom.* 2 *lib.* 2. *cap.* 2. *ſub n.* 6 *& verſ. in n* 8. *eiuſdem capituli*, Auendañus *in tractat. de cenſibus cap.* 94. *num.* 11. Cencius *in eodem titul. queſt.* 80. *numero* 14 dum † firmiter probant, creditorem etiam comparentem in iudicio concurſus 9
per debitorem principalem, vel per vnum ex correis debendi, vel fideiuſſoribus cauſato, poſſe liberè concurſus iudicium deſerentem nouiter fideiuſſores conuenire, vel cæteros correos, litis pendentis exceptione minimè obſtante. Quoniam cum peracto concurſu per debitorem appareat manifeſtè ſolui non eſſe; idcirco ad fideiuſſores redire creditori liberum erit, de quo ampliſſimè tractauimus *ſuprà c.* 17. *& c.* 18.

Eandem concluſionem probant quamplurimi 10
Doctores, aſſerentes creditorem ad excuſſionem bonorum debitoris principalis non teneri; quando iſte vſus fuit beneficio ceſſionis bonorum ſuis creditoribus, & concurſum fecit, ſed poſtea tunc excuſſionis exceptione non obſtante, & debitore dimiſſo, poſſe fideiuſſores conuenire, plurimos referens ſequitur Caldus Pereira, *de empt. & venditione cap.* 13. *n.* 18. Bellonus *conſil.* 34. Valentin. Franc. *de fideiuſſoribus cap.* 5. *à num.* 320. *uſque ad num.* 343. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 737. *n.* 5. Ioſeph. Ludouic. *deciſ. Peruſin.* 45. *num.* 16 *&* 17. *part.* 2. Muſcatellus *in praxi fideiuſſor. part.* 2. *q.* 10. *num.* 29. Flaminius Cartharius *in deciſ. execut.* 45. Antonius Enrigius *in tract. de fideiuſſoribus cap.* 27. *num* 220. Petrus Maurus Aretinus *in tract. de fideiuſſoribus ſection.* 4. *de priuileg. fideiuſſ. cap* 3. *n* 188. qui quidem inter alios modos iuſtificandi debitorem † notorie non eſſe ſoluendo, hanc ceſſionem 11
bonorum ſcribunt.

Eandem etiam probant plurimi Doctores dicen- 12
tes, tunc conſtare notorie debitorem non eſſe ſoluendo, quando effectus fuit decoctus, Caſtrenſ. *conſil* 324 *n.* 3. *lib.* 2. Bart. *in l. ſi ego ff ſi cert. petat, & in Rubric. n.* 11. *& in l. decem num.* 2. *ff de verb. or. obligat.* Claudius à Scirelio & Alexander *in leg. ſi ego num.* 4. Gratus *reſponſ.* 8. *num.* 22. *volum.* 1. *& reſponſ.* 63. *n.* 43. *vel* 2. Angel poſt gloſſam *in l. poſt hoc actum. ff. de pactis* Bald. *in l.* 1. *Cod. de iis quæ in fraud. creditor. n.* 3. Felin *in c. cum olim n.* 11. *verſ. ſicut etiam dicunt de re iudicata.* Ias. *in* §. *item ſi quis n.* 38. *inſtitut. de actionibus.* Afinus *in praxi iudicia*, §. 31. *cap.* 1. *ampliatio.* 21. *verſ. amplia autem, numero* 5. Marſillus *in rubric. de fideiuſſoribus, numero* 10. *& in*

praxi crimin. §. aggredior, numero 129. Valentinus Franc. *de fideiussoribus.cap.5.num.*310. Muscarellus *in praxi fideiussor.part.*1.*quæst.*10.*num.*6. Mantica *de tacitis & ambiguis conuentio.part.*2.*lib.* 16.*tit.* 17. *num.*20.*vers. nonus casus est.* Decianus *consil.* 42. *num.*9.*volum.*2. Pirrus Maurus *de fideiussorib.sect.* 15 6.*cap.*2.*num.*187.*fol.* 193. reddentes rationem, † quod certa & notoria inopia habetur pro excussione; quæ omnia verificantur in debitore cauante coram suo iudicium, cum in eo præcisè includatur status bonorum, a quo originem iudicium sumit; id late tradita superius *cap.*1.*per totum*, & sæpè in discursu diximus.

14 Comprobatur prefata resolutio ex natura huius iudicij concursus creditorum multis intricationibus & difficultatibus inuoluti, atq. longæ perdurationi affecti, vt benè annotauit Molin. *de maioratibus.lib.*4 *quæst.*7 *num.*31. & quælibet difficultas creditorem excusat ab excussione præmittenda, Glossa *in l decem, verb. excussum, ff. de verb. obligatio.* Gratianus *in addit. ad decis.*25.*numero.*11.*de-cis.Genuens.*156.*numero* 9. vbi loquitur, quando bona debitoris sunt intricata, & minus commodè vendi possunt; ex doctrina Pauli de Castro *in l. inter eos, §. creditor. ff. de fideiussoribus.* & Hypol. de Marsiliis *in rubr. de fideiussor. numero* 18. Noguerol. *alleg.*4.*num.*41. *in fin. & allegat.*2.*num*113. *in fin. & per Authent. præsente. Cod de fideiussoribus* idem probant Cynus *ibid.num.*3. Gratus *responsi.* 28. *n.* 17. *volum.*1. Alexand. *cons.*10.*à num.*10. *&* 11.*volum.*5 Hypolitus de Marsil. *in rubr. de fideiussor. num.* 14. Pirrus Maurus *de fideiussoribus sect.6. de privilegiis fideiussor cap.*3 *n.*158. *&* 159.*fol.*591. Guido Papæ *decis.* 570. *num.* 1. Bartazola *de clausulis claus.* 4. *gloss* 4. *num.* 2. *vers. & in proposito ille dicitur præsens*; qui plurimos Doctores cumulat, Antonius Gomez *lib.*2.*variar. cap.* 13. *de fideiussoribus.num.*14.*in princ.* per text. *in Authent. de fideiussor.* §. 1.*collat.*1. plurimos allegat Caldas Pereira 15 *de empt. & vendit.cap.*13.*n.*17. & omnes, quod quando † principalis debitor est absens in alieno territorio, & non in eo vbi iudicium agitatur, vel agitari potuit contra eum; vt tunc excussio principalis non sit necessaria, sed recto tramite posse agi contra fideiussorem, ex eo quod hoc casu dicitur difficilis, debitoris conuentio, nec de bonis creditoribus existentibus extra prouinciã. & in remoto loco creditor tenetur facere excussionem, videndus laritissimè Thesaurus *dec.*4.*per totam*, vbi etiam 16 de hypotheca. Et plures Doctores & casus † in quibus cessat excussio per Fontanellam *dec.*198. *& num.*9. *& seqq.* Anton. Gabriel. *titul. de fideiussor. conclus.*1.*per totum*; & ex eadem ratione idem est, quando debitor latitauerit, Guid. Papæ *d.dec.*570. *in princ.* Pirrus Maurus, vbi proxime *dicto cap.* 3. *num.*161. Bertazola *clausul.*40. *gloss.*4.*num.* 6. *vers. fiunt tres casus*, comprobant etiam hanc doctrinam Matill. *in d.rubric.d.n.*10. Guido *singul.* 717. Mintinger. *centur.* 2. *obseruat.* 15. Andreas Gaillus *obseruat.*27.*num.*25 Alexander *in l. si ego la* 2.*n.* 7. *ff. si certum petat*, Capella Tholos. *decis.*197.*num.*2. vbi Ident. Gratus *responsi.*87.*num* 24.*volum.*1. Iason. *in l. fideiussor. num.*9. *ff. qui satisdar. cogan.* Pirrus Maurus, vbi proxime *num.*164.*cum seqq.* Mantica *de tract. & ambig. conuentionibus.part.*2. *lib.* 16. *tit.*17.*num.*24.*cum seqq.* Afflictis *in praxi iudicial. §.*41.*cap.*2.*num.*22.*vers. ampliatur. & num.*5. Decianus *responsi.*9.*num.*120.*volum.*2. Muscarellus *in praxi fideiussor.part.*2.*quæst.*1.*n.*27. & 28. Carpanus *ad statuta Mediolanen.part.*1.*cap.*44 *num.* 44. Valentinus Franch. *in tract. de fideiussoribus, cap.*5. *num.*326. *cum seqq.* qui loquuntur † quando deb.- 17 tor principalis est difficilis conuentionis, quia vel est potens, rixosus, cauillosus, aut in soluendo durus, & inexorabilis, & ex qualibet alia causa, ex qua difficultas cum conueniendi inducatur, dicitur non soluendo debitor, & eo non existente posse fideiussorem directè conueniri, per text. *in l. si quis stipulatus, §. fin. ff. de fideiussor l.*1. *in fin. & l. seqq.* Antonius Gomez *var. resol. lib.*2.*cap.*13.*sub n.*14. *vers. vero quinto limita*, quia † paria sunt, non esse soluendo facultatibus, vel difficilem conueniendi, Gaill. Valentin. Franch. & Pirrus Maurus locis citatis, & est text. *l.*2. *ff. qui satisdare coganur*, ibi. *Fideiussor in iudicio sistendi causa iubetur dari, non tantum ex facultatibus, sed etiam ex conueniendi facilitate* text. *in d.l. si quis stipulatus, §. fin. & d.l.* 1. *in fin. cum l. seq.*

Et quia quando principalis de iure, vel de facto 18 non potest conueniri; tunc eo dimisso, & absque excussione potest cõueniri fideiuss. Bart. *in l. Marcellus, n* 8. *ff. de fideiussor.* Capella Tholosa *d.decis.*97. Felinus *in cap. accepimus num.*5. *de fide instrument.* Guido Papæ *d.decis.*570. Bertazola *clausul.*40. *gloss.* 4.*num.*6 *vers. solum tres casus*, Pirrus Maurus 8. *cap.* 20 3.*n.*173 *fol.*593. qui *n.* 176. ex Menochio *de arbitrariis, casu* 171. *num.* 26. dicit arbitrio iudicis relinqui, quanta esse debeat difficultas, rixositas, & potentia debitoris, prædictis duo notabilia sunt attendenda, quod † quando fideiussor ob 23 difficultatem cõueniendi principalem potest absque præãbula excussione conueniri; tam en potest dicere & allegare, quod principalis debitor suis sumptibus & expensis executiatur. Bart. per text. ibi, *in l. cum in plures, §. vestimenta, num.*1 *ff. locati, & in l. unde quæritur*, quam legit cum *l. sicut certo*, §. *si duobus vehiculum*, *numero* 12. & *ibi*, Paulus Castrens. *num.*17. *ff. commodati.* Riminald. Iun. *cons.* 402.*num.*13. Mantica *de tacititis & ambig. conuentio. lib.*16.*tit.*17.*num.* 45. Pirrus Maurus Aretinus *de fideiussoribus sect.*6. *de priuilegiis fideiussor. c.*3.*nu.*20. *fol.*598.

Secundum, quod quando excussio semel facta fuit ad instantiam vnius creditoris per iudicem 22 competentem, atque soluendo non esse fuit repertus, quod profitaliis creditorib. tũc in lite discussionis non assistentibus, probant Bald. *in l. is, apud quem C. de edendo, num,*19. *post medium, vers. primo casu*, optime Angelus *in §. item si quis in fraudẽ, instit. de actionibus, num.*19. Flaminius Cartarius *dec.* 45 *n.*4. Carrocius *in tr. de excuss. bonor.*2.*p.*479. qui late tractat, sequitur Noguerol. *alleg.*19.*n.*165. cũ sententia sit lata super statu personæ.

Hanc determinationem mirabiliter cõprobat Negusantius *de pignoribus*, 8. *part. princ. membr.* 1. *num.*38. vbi in comprobationem plures Doctores adducit videndas.

Confirmatur ex doctrina Vantij *de nullitat. ex* 23 *defectu processus, num.* 100. † quod sententia declarata nulla ad instantiam vnius ex consortibus prodest etiam aliis non litigantib. & est *l.*5. *tit.*22. prodest etiam aliis non litigantib. & est *l.*5. *tit.*22. *p.*3. plures refert Caldas Pereira *de emp. & vendit.*3. plures refert Caldas Pereira *de emp. & vendi-p.*3. *tio.cap.*10 *à num.*46. & 47. vbi † declarat, dum- 24 modo nullitas non proueniat à iure speciali, puta ex defectu citationis, illius consortis litigantis. 25 Noguerol. *allegat.*19. *num.* 19. vbi † quod quando instrumentum declaratur nullum ad instantiam vnius debitoris dũtaxat, cæteris debitoribus prodest

deſt,& ex ea poſſunt ſe iuuare.Iacob. Cancerius
26 *var.reſolut.tit.3.cap.17.num.*401. quod † ſententia declarans nullitatem actus, præiudicat omnibus intereſſe habentibus ex ipſo actu,latè etiam ipſe Noguerol.*allegatione* 38 *à n.*56.*cum ſeqq.*& Iacob.
27 Cancer.*loco cit.*Vt quod † ſententia inter aliquos obtenta ſuper comprehenſione, aut excluſione alicuius caſus in titulo,aut priuilegio aliis obſtat & prodeſt,tunc non litigantibus,qui latius proſequuntur videndi.

28 Roboratur hæc doctrina, quoniam quando procurator declaratur à Iudice habere ſufficiens mandatum (de quo inter partes dubitabatur) ad continuandam litem,vel nouè defendendam: vlterius de mandato hæſitandum non eſt, cùm pro vero procuratore habeatur ex re iudicata, vt per Bart.*in l.*1.*C.de procuratoribus.*& ibidem Iaſon.*n.*8 Speculat.*in tit.de exceptionibus §.nunc videndum ad fin.*Noguerol.*in alleg.*36.*n.*15.vbi de praxi ordinaria huius Vallisoletanæ, & Granatenſis cancel-
29 lariæ teſtatur,& teſtamur:hæc† Iudicis declaratio ad vnius partis inſtantiam in vna lite & iudicio, prodeſt aliis partibus in alio & diuerſo iudicio, quia lata eſt ſententia ſuper legitimatione perſonæ procuratoris tanquam realis in fauorem omnium quoad omnes iuris effectus facit ius,*ex l.ingenuum.ff. de ſtatu hominum.* Rota apud Ludouiſium *deciſ.*498.*num.*9.Mierez *de maioratu.*3.*p.q.*4.
illatione 3.*n.*31.Gaito *de credito.c.*2.*tit.*3.*num.* 620 *cum ſeqq* Noguerol.vbi proximè. *num.* 16. at cum in præſenti excuſſione omnino agatur de ſtatu,&
30 concluſione debitoris,ſemel declaratus † fallitus, & non ſoluendo ad inſtantiam vnius creditoris; alij debet prodeſſe.

31 Sicut etiam in actis fabricatis ſuper validitate, aut nullitate teſtamenti,quæ plenè probant, etiã in alia cauſa,& inter diuerſas perſonas,ad textum *in l.poſthum §.ſi quis ex his.ff.de inofficioſo teſtam. textus celebr.in l.cùm vnus.*primo reſponſo.*ff de bonis aut iudic.poſſid.* Caſtrenſ.Fulgoſo.*in d.§. ſi quis ex his* & aliis citatis per Anel. Amat.*in conſ.* 76. *per totum.*ſequitur Gait.*in tr.de creditorib.c.*2.*tit.*3. *quæſito* 2.*n.*354.*& ſeqq.*

32 Et inſuper quod excuſſio ſemel facta coram iudice competenti ad inſtantiam vnius creditoris, quod aliis cæteris creditoribus,poſtea fideiuſſores ſuos conuenire volentibus profit,poſt plurimos Doctores,probat Pirrus Maurus Aretinus *in tr.de fideiuſſor.ſect.*6.*de priuilegiis fide c.*3.*n.*188.*fol.* 595.
33 vbi aſſerit † debitorem non eſſe ſoluendo notoriè dici,primo per famã vicinorum, atteſtantium principalem nulla amplius bona habere:ſecundo, ex iuramento debitoris, teſtantis nulla alia bona ſibi remanſiſſe, idque etiam comprobet vxoris, familiæ,& vicinorum dictis:quarto ſi ſemel etiam ad inſtantiam alterius creditoris ipſe debitor excuſſus per iudicem competentem repertus fuerit non idoneus:quinto ſi fideiuſſor in iudicio confiteatur,principalem non eſſe ſoluendo; ſexto ſi publici miniſtri ad inquirendum miſſi, referant nulla,vel exigua bona debitoris extare,prout iſta omnia fuſius explicant Bellonus *conſ.*34.Valentin, Franc.*de fideiuſſoribus cap.* 5.*à num.* 320. *vſque ad* 343.Maſcardus *de probationibus.conſ.* 737. *num.* 5. Ioſeph.Ludouiſ.*deciſ Peruſi.*45 *numer.*16. *&* 17. *p.*2.Muſcatellus *in praxi fideiuſſor. p.* 2. *quæſt.* 10. *num.*29.Flaminius Cartarius *deciſ.*45.Anton. Enrigius *de fideiuſſoribus.* qui hos & alios plures allegat.*c.*27.*n.*220.

Nonullas ex his limitationibus, & alias quàm- 34
plures cumulauit Caldas Pereira *de emptione, & venditione.c.*33.vbi per totum cap.amplè tractauit, excuſſionis ampliationes,& plurimas limitationes quas per te videre poteris,atque denique vbi præcise fieri debet excuſſio principalis debitoris præoculis habenda erit determinatio,text.† *in leg. ſi* 35
plures 28.*§.præterea ff.de fideiuſſoribus.*ibi, *præterea ſi quæratur,an ſoluendo ſit principalis,etiam vires ſecundi fideiuſſoris aggregandæ ſunt.*Et ibi notat gloſſa *verb aggregandæ,*latè exornat Auendañus *de cenſibus c* 97.*ex n.*14.plures doctrinas,& Doctores congerit Pirrus Maur.Aretin.*de fideiuſſoribus* 2.*p. ſect.*7.*c.*2.*ex n.*16.*& ſeqq fol.*638.

Nunc tractandum,quando quis tenetur ad præ- 36
ambulam excuſſionem, anteaquam perueniat ad fideiuſſores, aut tertios rei hypothecatæ poſſeſſores,ſi compareat in concurſus iudicio,moto inter ſuos creditores per fideiuſſorem, aut tertium rei hypothecaræ poſſeſſorem,anteaquam excutiat bona principalis debitoris,an non obſtante excuſſionis exceptione ſibi oppoſita,ſufficiat quod de ipſa excuſſione, & non eſſe ſoluendo principalẽ debitorem,doceat in diſcurſu iudicij, moti contra ipſum fideiuſſorem,aut tertium,ita vt excuſſio ſimultaneo proceſſu atque pari paſſu ambulet cum ipſa conuentione,vel an præcisè requiratur præ-
cedere,in quo † videbatur dicendum præambulã 37
fore neceſſariam,cum fideiuſſoris † obligatio vi- 38
deatur conditionaliter cõtracta,ſi principalis ſoluendo non ſit, quia pendente conditione ſi bſtantia obligationis in pendenti eſt,donec conditio impleatur,*l.cedere diem,ff.de verbor.ſignificat. l. bonæ §.ſub conditione, ff.de ædilitio edicto. l.grege.§. fin.ff.de pignor.l. is cui,ff.de actio,& obligatio leg. id quod, ff.de conſtituta pecun.leg fideiuſſor. obligat.§. ſtipulation.fideiuſſoribus,l.ſub conditione ff. de ſolution. l.*12.*numero* 11.*part.*5.late Anton. Gomez *lib.* 2. *variar.cap.*11.*ſub num,*27.*verſ.quidam eſt contractus,*
quare † cum deficiat obligatio,actio non oritur, 39
ſine qua nemo in iudicio experiri poteſt *l.ſi pupilli.§.videamus ff beneficiis geſtis l. quoties. § ſi temporali,ff de adminiſtratione tuto.*adeo † vt Iudex ex
officio ſine actione agentem repellere poſſit,par- 40
te etiam non opponente, Alexander *conſil.* 126. *num.*9.*lib.*2.Crauet.*conſ.*191. *in princip.* plene Menooch.*de arbitrar quæſt.*16.*per totam.* Deciſianus *conſil.*2.*num.*47.*lib.*1. Aldouinus *conſi l.*18.*num.*23. Merlin. *deciſ.*24.*num.*1 Peregrin.*conſil* 53.*num.*30. *lib.*1.Giurba *in conſtit.Meſſanen. cap.*7.*gloſſ.*10. *numer.*1.*&ſeqq.& deciſ.*17.*num.*14.*& deciſ.*71.*num.*2. Vincent Carroc.*ſingul.*17.

Deinde quia iure cautum eſt,ne fideiuſſor poſ- 41
ſit conueniri ante debitorem principalem,& niſi fiat prius excuſſio in bonis eiuſdem, text. eſt in Authent.*de fideiuſſoribus,& mandatori.§.*1.*coll.*1. *Authent.præſente, Cod.de fideiuſſoribus,*& vtro iq; communiter DD.& alibi paſſim.Ergo per præpoſterationem ordinis iudicialis iudicium contra fideiuſſorem ante excuſſionem præambulam debitoris erit nullum ipſo iure:nos abunde *in noſtris commentariis de reten Bull.*

Et inſuper quoniã actus fruſtratorios ius abhor- 42
ret,ex iuribus vulgaribus, prout foret hoc iudicium primitus intentum contra fideiuſſorem,iſte † quippe adhuc condemnatur,omiſſa præambula 43
excuſſione huius exceptionẽ adhuc in rei iudicatæ executione poteſt opponere,& quouſque excuſſio præcedat,non habet locũ in fideiuſſorem execu-

44 tio,eo quod dicatur † exceptio anomala, tenent. Gloſſa *in l.3.ad finem,ff.de exceptio.* Vbi Albericus, & Angel.& omnes *in l.2.Cod.communi diuid.* Bald. *numero* 3.Saliceus *numero* 6.Caſtrenſ *numero.* 8. idem Caſtrenſ *in l.decem numero* 6.*& in l. fin.n.* 9. *ad fin. ff.ſi cert. petat.* Benedic. de Plumbin.*in tract.de executione num.*18.Iacob. de Aren. *eodem tract.num.*32.Guido Papæ *deciſ.*432. *n.*10.Aymon. *conſil.*263. Alexand. Trentacinq. *variar. lib.*2. *reſolut.*1.*numero.*15.Bartol.*in conſil.*99.*in fin.lib.*2.qui hanc exceptionem anomalam dicit, quæ omni tempore poteſt apponi, non ſubſcripta limitibus litis conteſtationis,Riminaldus Senior *conſ.* 50. *n.*1.*volum.*3.Bald.*conſil.*508.*num.*1.*volum.*6.Suarez *communi opinion. littera F.numero* 136. igitur cum nihil profit iudicium primitus intentatum cõtra fideiuſſorem,quo adhuc condemnato,debet expectari excuſſio verſus principalem facienda,circuitus debent vitari,& iudicij ordinem non præpoſterari.

45 Hanc partem in his terminis tenuerunt Bartol. *in l.ſtipulatio.§.habet autem num.* 4.*ff.de noui oper. nunciatio.* Cuius opinionem veriorem, & magis communem aſſerit Alexander,*in d.l.decem nu.* 13. *ff.de verb obligat.*quem ibi ſequitur Ias.*numero* 18. idem Alexander *in l.g.fin.num.*3.*ff.ſi cert.petat.* vbi Decius *num.*16.Pariſius *conſil.*50.*num.*45.*lib.*1. dicẽtes, quod debet precedere excuſſio citato fideiuſſore,aut tertio rei hypothecatæ poſſeſſore necnon ſentẽtia iudicis cõpetentis declaratoria ſuper ipſa excuſſione,& in hoc vltimo quod debet præcedere ſententia iudicis declaratoria ſuper excuſſione,antequam deueniatur ad fideiuſſores,ex Alexandro loco citato, & Romano *conſil.*211.*n.*4. & ibi Mandoſ.Mantica *de tacit. & ambig. conuentio. lib.tit.*17.*num.*21.aſſerit Pirrus Maurus Aretin. *in tract.de fideiuſſor.ſect.*6.*de priuileg. fideiuſſor.c.* 3. *n.* 188.*fol.*595.

46 Contrariam tamen ſententiam; imò creditorem comparentem in iudicio concurſus per actum à fideiuſſore, poſſe creditum ſuum petere abſque præambula excuſſione in bonis principalis,ita vt nec eidẽ obſtet exceptio excuſſionis à fideiuſſore, vel eius creditoribus oppoſita; ſed quod ſufficiat in diſcurſu eiuſdem iudicij cõſtare, debitorem non eſſe ſoluendo,ita vt exceptio, & conuentio pari paſſu ambulent,& ſimultaneo proceſſu terminetur;veriorem affirmant,& ſequuntur innumerabiles penè Doctores; Bald. *in l.cum teſtamento, verſ. item nota.ff.de manum.teſtament.* vbi inquit pendente iudicio contra tertium poſſeſſorem,poſſe † fieri 47 excuſſionem aduerſus principalem debitorem,cuius doctrinam ſequitur Alexander *in l.exitus nu.*5. *& 6.ff.de acquir.poſſeſſ. & in l.fin.ff.ſi certum petatt. num.*19.*&.*161.Decius *num.*30. Pariſius,qui Baldi opinionem communem eſſe profitetur,*in d.conſil.* 50.*num.*46.*lib.*1.quos omnes, & alios referens ſequitur,& veriorem dicit Ludouiſ.Molin.*de primogeniis l.*4.*c.*7.*n.*37.*&* 38.*&.*39.vbi alios quamplures adducit in comprobationem, & ita interdum obſeruatum vidiſſe teſtatur.

48 Hanc eandem opinionem veriſſimam profitentur Didacus Perez *in l.*4.*tit.* 8. *lib.* 3. *ordinament. Reg.coium.*1079.cum Bald.Saliceto, & aliis quos allegat Gregorius Lopez *in leg.* 14. *gloſſa, primeramente:limitat.*12. *tit.*13. *part.* 5. quos referens ſequitur Ioannes Gutierrez *in tract. de iuramento confirmat.*1.*part.c.*13.*num.* 13. dicentes,quod non requiritur præãbula excuſſio; ſed ſufficere,quod de ea appareat durante executione contra fideiuſſionem poſtulatam, debitorem principalem non eſſe ſoluendo,idem ſentit Rollandus à Valle *conſ.* 9.*n.*37.*&* 38.*lib.*1.

Idem ſingulariter tenet Antonius Gomez *to.*2. 49
*variar.reſolut.cap.*13.*ſub.num.* 14.*verſ. vnum tamen eſt* qui affirmat,quod ſi fideiuſſor opponat exceptionem excuſſionis ante litis conteſtationem, non per hoc exinde annullari proceſſum contra eum primitus motum;cum poſſit replicare creditor, principalem debitorem non eſſe ſoluendo, & pendente iudicio fieri poſſe diſcuſſionem, argumento text.cum materia *in l.ſi rem-* † *La primera* 50
§.fin.ff.de pignorat.actio. dicentis, ius ſuperueniens pendente iudicio ex cauſa de præterito, validare iudicium retrò nullum, & per gloſſ. *in l niſi hoc actum eſt ff.de fideiuſſoribus.* quam in expreſſo, ibi notant,& commendant.DD. & reputat ſingularẽ Angel de Peruſio *in l.decem ſtipulatus, numero* 6. *col.*2.*ff de fideiuſſoribus,* commendat etiam Bald.*in Authent.hoc ſi debitor.Cod de pignoribus,cod.fin.* & per eundem Bald.*in Authent.præſente Cod.de fideiuſſoribus colum.*1.Paul.de Caſtro *in l.fin.col.* 2.*ff.ſi certum petatur.*

Idem etiam probat Fontanella *de pactis nuptia-* 51
*libus clauſ.*7.*par.*13.*gloſſ.vni.à num.*7.*& ſequentibus,* poſt Molinam,& Guido Papæ *deciſ.*432. *num.*11. atque etiam poſt Senatus Cataloniæ plures deciſiones, vt mulier ad dotem agens poſſit ſimul in eodem iudicio agere contra principalem debitorem,& tertios rei hypothecatæ poſſeſſores, hac declaratione adhibita,quoad excuſſionem,vt prius fiat in bonis principalis,& poſtea in bonis hypothecatis.

Quæ limitatio,vel declaratio intelligi debet,nõ 52
oppoſita exceptione diſcuſſionis, vel ea oppoſita ſi non conſtaret de inopia principalis, quia ſi de ea doceatur, fruſtra attendẽda ſit prioritas quoad executionem, provt & ipſe Fontanella ipſum declarare videtur ſtatim conſequutiuè *n.*8.ita docẽs. *Si vult mulier in eodem iudicio probare,non eſſe neceſſariam excuſſionẽ.veluti quia principalis ſit inops,aut aliàs, poterit vtique vt dicit* Molina *de primogen. l.*4.*c.*7.*n.*38.ex quo manifeſtè apparet, ſuperiorem declarationem proximè,& immediatè traditam à Fontanella *n.*7.*in fin.* eſſe veram, eamque ita etiam 53
eum intellexiſſe,quòd excuſſio non fuit oppoſita, vel non fuit probata,quia tunc procedet ſimultanea cognitio,quoad determinationem,&condemnationem vtriuſque dumtaxat,non tamen quoad executionem,in qua ſeruandum fore excuſſionis ordinem libenter admitto.

Quoniam ſi in litis diſcurſu non probauerit in- 54
opiam debitoris,non poteſt obtinere creditor in ſua petitione contra fideiuſſorem, vt ex mente Bartol.& Bald.*in l.2 Cod.communi diuidund.*& Paulo de Caſtro *in l.decem ad fin. ff. de verbor. obligat.* Aymon.*conſil.*77.*n.*17.Purpurato *conſil.* 277. *num.* 1.*vol.*1.& *in l.ex conuentione,Cod.de pactis* Anton. Gabriel.*commun.concluſ.titul.de fideiuſſor.concluſ* 1. *num.*13.Iacob.Cancer.*variar.reſolut.li.*2.*c.*5.*n.* 48. quare † tunc licet vterque in eadem ſententia 55
condemnetur, ſuſpendenda erit contra fideiuſſorem executio,quouſque exequatur principalis, atque eius bona excutiantur, & demum pro reſiduo fideiuſſor ex eadem ſententia exequendus erit.

Ex prædictis Doctorib. citatis,necnon Vincent. 56
Carrocio *in tractat.de excuſſione bonorum* 2. *part.*
*quæſt.*25

quæst.25.num. 3. vers. practicando tamen, & Mastrillo *decis.109.num.11.part. 2. & decis. 118.n.11. & 12.eadem part.2.* eamdem opinionem sequitur Noguerol. *allegatione 25.num.164.* vbi loquitur in creditore agente prius contra tertios rei hypothecatæ possessores, vt sufficiat, quod excussio contra principalem fiat in eadem causa. & iudicio moto contra tertios, & quod non sit necessaria alia præambula lis super excussione contra principalem debitorem; quod & idem repetit & ex eisdem authoribus *in allegat.55.n.26.* vbi testatur ita fuisse determinatum.

57 Et pro constanti eamdem resolutionem per Corneum annotat Marius Antonius Engen. *consil.19. num.85.* post quem, & Michaël em Ferrer. *3. part. observat.cap.5. observat.* Iacobus Cancer. *variar. resolut.2.part.cap.5.num.160.* posse agi in eodem iudicio contra debitorem, & tertium possessorem atque eodem tempore de bonis vtriusque, simultaneè discuti, atque discussionem fieri.

58 Eamdem etiam resolutionem pro constanti habendam, firmant additio ad Molinam *de primogeniis, lib.4.cap.7.ad num.37.* cum Gregorio Lopez, Anton. Gomez, Ioann. Gutierrez, Carrocio Mastrillo, & Fontanella.

59 Hanc quæstionem etiam mouet † Negusantius *in tractatu de pignoribus, membr 1.numero 37.* (cuius nullus Doctor meminit) qui sic ait: *Secundo quæritur in materia executionis, an in casibus in quibus regulariter requiritur excussio, si de ea excipiatur, sit dare remedium mota iam lite contra tertium possessorem pro validitate iudicij; nam si de ea non excipieretur, iudicium valeret, vt suprà proximè dictum fuit; & respondetur, quod duplici remedio potest succurri creditori agenti pro validitate iudicij moti: Primum est, quod pendente lite mota contra tertium possessorem, pariter & insimul fiat excussio contra principalem debitorem*; vt per Bald. *in l. cum testamento, C. de testam. manum. vbi dicit, quod excussio facta pendente hypothecaria, fugit actum factum cum ordine, quia declarat retro ante litem contestatam bona debitoris non fuisse soluendo*, idem tenet Bald. *in l.2.commun.diuidendo*, & in Authen. *contra rogatus, in fine, ad Trebellianum, & in l. 1. C. in fraudem patr. & in l.1.C. de reuocandis iis, quæ in fraud. credit.* & Angelus *in l.10.ff. de verborum, obligat.* & in Authent. *de fideiussoribus*, §. *sed nec*, & etiam tenet Bar. & alij *in Authent. hoc si de-*
60 *bitor, Cod. de pignoribus.* Et ratio † istius decisionis est (inquit ipse Negusant.) *quia ius superueniens actori pendente iudicio, ex causa de præterito validat iudicium, l. si rem, §. fin. & ibi* Bar. *ff. de pignoratitia actio. & illum text. ad hoc in specie notat ibi Bald. & ita etiam tenet Angel. de Aret. in §. item si quis in fraudem, in 3.colum. vers. quæro, ergo reuocatoria instit. de actionibus, idem tenet Alexander in conf.113. viso processu, in fin. volum.6. vbi subdit,*
61 † *quod si actor esset minor, posset restitui in integrum aduersus non factam excussionem, per l. minor 25. annis, ff. de minoribus, sed quod hoc non est necessarium; idem etiam tenet Aretinus in d. consil.126. in causa dom. Antoniæ, solut. vltim. Secun-*
62 *dum remedium* (sequitur Negusantius) *est* † *quando debitor in veritate non esset soluendo, quod si tunc possessor excipiat de excussione non facta ante litem contestatam, quod agens replicet, tua non interest, nec debet audiri in hoc, quia alia bona debitoris non extant, & ita offero me incontinenti probare, & ista practica colligitur, ex gloss. singulari in l. nisi, ff. de pactis, in 2. solutione, quæ solutio, l. ad illum text. reprobetur, ibi per Bart. & alios in Paul. ibi, & Angel. & Imola, in l. exitus. ff. de acquirenda possessione, notant illam ad hoc, quod quando reuera non interest excipientis, non potest opponi exceptio excussionis, & ita refert, & sequitur Iason in d. l. nisi, quam legit in l. tibi, §. in his, in fin. eodem titul. ita ibi tenet Angel. Aretinus, in d. §. item si quis in fraudem, 5. colum. in vers. aduertas tamen, dicens, hoc esse perpetuo tenendum in mente*, &c. hactenus Negusantius.

Notabilem dicit Cardin. Mantica *de tacit. & ambig. conuentio. lib.16.tit.17. num.* 44. vbi firmat praxim, dicens, quod nulla facta excussione, potest agi contra fideiussorem; nam si excipiat; nondum esse factam excussionem principalis debitoris, creditorem posse replicare, nihil eius interesse, cum debitor nihil habeat in bonis, vt in processus discursu apparebit ex sua verificatione; atque ideo per hanc replicationem viam aperiri creditori agendi contra fideiussorem absque discussione præambula in alio diuerso iudicio; per Glossam *in l. nisi hoc actum sit, ff. de pactis*, & ex Bald. in
Authent. *hoc si debitor, num.5. in fin. & num.6. C. de* 64
pignoribus, dicente hoc esse perpetuo notandum, & ex Angelo *in l. exitus, num. 2. ff. de acquirend. possessione, & in l. decem. num.6. ad fin. & num.7. ff. de verb. obligationib.* Et præcipuè locum habet, quando proceditur sola facti veritate inspecta, prout in supremis senatibus non esse attendendum excussionis ordinem, nec excussionem præcessisse requiri, sed sufficere simul conuenire debitorem principalem, ac fideiussorem seu tertium rei hypothecatæ possessorem, & simultaneè in eodem iudicio de vtroque tractari, & determinari, latè probat Gratian. *discept ation forens. cap.304. ex n. 7. & sequentibus.*

Et ideo in supremis tribunalibus, in quibus pro- 65
ceditur sola facti veritate inspecta; iuxta Doctores quamplures relatos à Rolando à Valle *conf.14. ex num.15.* non est locus excussioni, si excussionis exceptio opponatur per viam præposterationis iudicij, item Angel. *in §. item si quis in fraudem, colum. antepenult. institut. de actionibus.* Alexand. *in conf.114.colum.2. in fin. volum.6.* Corneus *conf.55. volum.3.* Socinus *regula 133. in vltim fallentia, & in conf.24.colum penultim. volum.1. Barbac. in cap. peruenit, colum. 2. vers. quarto limita de fideiussoribus, & in conf.12.col.3. volum* 4. Hippolyt. de Marsil. *in rubr. de fideiussoribus, colum. 6. vers. idem dicas.* Aretinus *conf.126.colum.penult.* Negusant. *de pignoribus, 8.part.princ.membr.1.num.28.* Roland à Valle *d.conf.14.n.16.*

Et sufficiet, excussionem fieri in iudicio inten- 66
tato contra fideiussorem, aut tertium possessorem rei hypothecatæ, imò non esse necessariam declarationem præambulam; scilicet, debitorem principalem non esse soluendo; sed constito in eodem iudicio, soluendo non esse contra tertium pronunciandum esse probat Flores Diaz de Mena *in addit. ad decis. Gammæ 99.* Petrus Barbosa *in l. si constante, num.6. in fin. ff. soluto matrim.* Castillo *controuersiar. tom.4.c.40. sub n.68.*

Vnum tamen præ oculis semper habebis, credi- 67
torem agentem cõtra fideiussores, aut tertios possessores teneri ostendere, & probare inopiam debitoris principalis siue ante iudiciũ motum contra ipsos, siue simul in eodem, vt diximus hactenus.
† Etenim asserenti bona non esse sufficientia pro 68

solutione creditorum incumbit onus probandi, cum præsumptio iuris sit contra eum, eo quod
69 quilibet † de iure præsumitur esse soluendo, iuxta sententiam glossi. *in cap. bone el. 1. in verb. natura in fin. de electione*, & probatur *in l. si creditores. ff. de priuileg. creditor.* Mascardus *de probationibus. concluſ 205. num. 4. & à princip.* Vbi quamplures allegat, & quod creditori incumbat onus probandi, debitorem non esse soluendo; tenent omnes hactenus à principio huius capitis laudati Doctores, dum controuertuntur an ante, vel simul in eodem iudicio per eum moto contra fideiussores, aut tertios, debeat fieri excussio, vt constet, debitorem non esse soluendo, & quod quilibet præsumatur esse soluendo interim, dum de contrario non doceatur; probatur insuper per *l liberum, qui soluendo, ac l si creditores. Cod de sep tration. gloss in l. vnic. Cod de imponendo lucr. descript. lib.* 10. Glossa, *in l. si vero §. 1 ff qui satisd cogan.* Brunus *consil.* 18. Sebastian. Montic. *in tract. de inuentario inter tractatus varios*
70 *quæst.* 232. *num.* 600. *&* 601. & de † hæreditate vt præsumatur esse soluendo, & contrarium hæredi asserenti probationis onus incumbat (si non confecit inuentarium) probat text. *in l. cum de lege, & ibi gloss. ff. de probationib.* Latissime Aluarus Valascus *consil.* 117. *ex num.* 6. *& sequentibus, & in tract. de partitionibus, cap.* 8. *ex n.* 44. quibus locis, pulchrè loquitur, & quod in dubio quilibet præsumitur esse soluendo, probat ex Cephalo *consil.* 719. *n* 58. *&* 59. *vol.* 5. Pitrus Maur. Aretinus *de solutionib. c.* 82. *n.* 3.

71 Quæ tamen resolutio fallit in priori creditore antecente pecuniam solutam, & receptam à posteriori: cui sufficit negare, alia bona habere debitorem communem, ac soluendo non esse, ideò, posteriori asserenti contrarium, alia nempe bona creditore habere; incumbit onus probandi, & illa ostendendi, ita tenet Alexand. Ambrosin. *in decis. fori, Episcopal. Perusin.* 2. *num.* 4. refert & sequitur Castillo *controuersia tom.* 5. *cap.* 78. *colum.* 2. *ad medium.*

72 Qua resolutione ab omnibus approbata, & cõmuniter sequuta retenta; nihil obstant in contrarium adducta *supra à num.* 36. 37. *& sequentibus versus nunc tractandum*, quibus facile respondetur, quod ista exceptio, quod prius excutiatur debitor principalis, non tangit substantiam obligationis: ac propterea minus ordinatur ad impediẽdã natiuitatem actionis, cum obligatio ipsa integra, & sine conditione existat, & ideo tantum respicit actionis exercitium quod impediendum erit mediãte exceptione excussionis opposita. Sic eleganter respondet Cardinal. Franc. Mantic. *d. lib.* 16. *cap.* 11. *à num.* 3. *& sequentibus, & signanter num.* 4. & iterum ex Bald. *in l. fin. §. cum antiquitas num.* 3. *vers. non enim hoc cas. ff. de vsuris rei iudic.* & Ruino *consil.* 98. *num.* 3. *lib.* 1. quod huiusmodi excussionis exceptio non respicit, nec obiicitur ordini iudicij, & petitionis, sed ordini executionis, & exactionis.

73 Id ipsum dixit Doctissimus Antonius Gomez *tom.* 2. *variar. cap.* 13. *sub num.* 39. *vers. tertio limita, quod ista exceptio excussionis non inducitur à iure contra substantiam obligationis, & actionis, sed tantum ad respectu ordinis procedendi, puta ad executionem, non iudicij, quæ de necessitate opponi debet, vt statim dicetur: quare nec actio impeditur nec obligatio est conditionalis, sed pura.*

74 Et quod hæc exceptio consideratur non habito respectu ad ordinem, & iudicij prępositionem, sed potius ad interesse partis, quod in eo cõsistit, vt si debitor principalis, qui est soluendo, prius exigatur; anteaquam fideiussor, siue tertius possessor, molestetur, atque ideo fundatur in solo interesse partis, tradunt Corneus *consil.* 5. *vol.* 3. Negusantius *de pignorib. part.* 8. *membr.* 1. *n.* 31. Rolandus à Valle *consil.* 8. *num.* 21. *vol.* 1. Aretin. *consil.* 127. *num.* 2. Menochius *de arbitr. quæst.* 51. *num.* 8. & Ioseph Ludouis. quem vide *in decis.* 45. *num.* 7. atque ideo rectè satisfit qualitati exceptionis respicientis ordinem executionis ex adiubita clausula in sententia, qua simul principalis, & fideiussor condemnantur, vt prius fiat executio in bonis debitoris principalis, & pro residuo in bonis fideiussoris iuxta ea, quæ dixit Fontanella *supra n.* 951. *seq. vers. idem etiam probat Fontanella.* &c

75 Nec obstat vltimum argumentum, de quo superius, *num.* 42. *vers. & insuper quoniam.* Quo dicitur, hanc excussionis exceptionẽ posse opponi post rem iudicatam, cuius satisfactio pendet ab ea quæstione, an exceptio hæc sit anomala, ita vt quandocumque & quatibet parte iudicij possit opponi, vel an sit merè dilatoria, quòd ante litis contestationem teneatur fideiussor, aut tertius possessor eam opponere, itavt non oposita prorsus excludatur ab ea opponenda, in qua difficultate diuisi fuerunt Doctores nostri, quidam anomalam esse fectantur, provt fuere illi omnes in argumento relari, inde inferentes, quod cum quandocumque possit opponi, licitum erit fideiussori eam deducere in executione rei iudicatæ, ad illam impediendam, aut suspendendam,

76 Sed indubiè cessat argumentum, cum longè verior, & receptior sit sententia, hanc excussionis exceptionem merè dilatoriam esse, & omnino de necessitate proponendã ante litis contestationem

77 † cum sit exceptio ordinis, quæ ante litis contestationem opponi debet, vt *ex l.* 2 *§ si cum l. si quis ff. de exceptionibus, & l. Pomponius §. ratihabitionis, ff. de procuratoribus l. si maritus §. præscriptionis, ff. de adulteriis l. ita demum. Cod. de procuratoribus l. exceptionem, C. de probationib. l. fin. Cod. de exception.* Et per expressam doctrinam Barto. *in l.* 3. *num.* 6. *ff. de exception.* Petr. Cyanum Salicetum, & communiter omnes *in Authent. præsenti. C. de fideiussoribus*, & Paul. de Castr. *in l. fin ff. si cert. petatur.* pulchrè probat Antonius Gomez *tom* 2. *variar. resolut. cap.* 13 *sub num.* 14. *vers. tertio limita.* Aliàs † eidem exceptioni excussionis ante li-
78 tis contestationem non oppositę renunciatum videri, probant Bart. *in l.* 2. *ff. de exceptionibus, & in l. per latam in princip. Cod. de sentent. & interloc. omni. iud.* vbi Cynus *in quæst.* 6. idem Bartol. *in l. fin. in princip. vt etiam DD. ff. si certum petat. & in l. decem, ff. de verb. obligat.* Bald. *in l. cum eorum, num.* 5. *Cod. de sentent. & interlo.* Alexander *consil.* 73. *num.* 1. *& consil.* 78. *num.* 9. *volum.* 1. Afflictis *decis.* 318. *quidam debitor.* Cumanus, & omnes *in l.* 1. *ff. de exceptionibus.* Socin. *numer.* 9. Zacius *num.* 17. Capella Tholosana *decis.* 81. vbi addit Felinus *in cap. exceptionem num.* 42. *de exceptionibus.* Aymon *consil.* 77. *num.* 12. Ozascus *decis. Pedemon.* 43. *num.* 13. Boërius *decis.* 59. *in fin. & decis.* 221. *num.* 16. Negusantius *de pignoribus in* 8. *memb.* 1. *part. ex num.* 34. *cum sequentibus.* Anton. Gabriel. *commun. opin. tit. de fideiussoribus, concl.* 1. *n.* 59. Cæsar de Grassis *decis.* 143. *aliàs* 1. *de fideiussoribus num.* 8. qui dicit communem, Bauerius

uerius *in singul. verb. exceptio, num.* 6. Maranta *de ordine cognitio. in 6 part. princip. in 9. membr. num.* 7. Iason *in §. item si quis, num* 81. *instit. de actionibus.* Barbatus *consil.* 228. *num.* 4 Bertazola *de clausulis, claus.* 4. *gloss.* 4 *num.* 2 Ferrerius *cons.* 128. *num.* 4. qui hanc opinionem magis communem asserit. Andreas Fachineus *controuers. lib.* 8. *cap.* 52. Antonius Entigius *de fideiussoribus, cap.* 28. *num.* 16.

79 Et ratio est iuxta prædictos Doctores, † quia hujusmodi excussionis exceptio est dilatoria, quæ non admittitur, nisi ante litem contestatam opponatur; optimè Magonius *decisione Florent.* 36. *num* 5. & 6. & *decis.* 45. *num.* 6. pulchrè disputat, & sic resoluit Cardin. Francisc. Mantica *de tacitis & ambiguis conuentionibus, part.* 2. *lib.* 16. *tit.* 12. *num.* 5. & *tit.* 16. *num.* 9. Pirrus Maurus *de fideiussoribus sect.* 6. *de priuileg. fideiussor. cap.* 3. *ex n.* 189. *cum seqq. fol.* 596. & quod hæc exceptio excussionis nondum factæ sit dilatoria, & ob id debeat, vt obster, præcisè proponi ante litem contestatam, itavt nec postea opponi possit, nec prosit, post Anton. de Fano, & Pallia *in l.* 1. *num.* 43. *C. de iuris, & facti ignoran.* Roland à Valle *consil.* 79. *num. lib.* 1. Gregorium Lopez, & Ferrariam tenet Ioannes Gutierrez *de iuramento, confirma.* 1. *part cap.* 23. *n.* 14.

80 qui *num.* 15. aduertit hodie † stante *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordin.* quæ est, *l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 4. *nouæ recopill.* debeat proponi hæc exceptio, intra nouem dies, & non intra viginti dies, de quibus *in d. legibus regiis,* quia obtinent locum in exceptionibus peremptoriis, non autem in dilatoriis adeò vt propterea hæc

81 excussionis exceptio apponi † non possit in secunda instantia, quando in prima fuit omissa, Pirrus Maurus, vbi proxime *n.* 191. Bertazola post alios *de clausulis clausul.* 40. *gloss.* 4. *num.* 2.

82 Hinc cauendum à Iacobo Cancerio *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 5. *à num.* 145. & *seqq.* dum an sit dilatoria, vel annom la hæc excussionis exceptio pro vtraque parte Doctores referens, *n.* 148. fœdere distinctionis eo dem componere conatur, quod si ante litis contestationem opponatur, ligat manus iudicis, ne vlterius procedat in causa, donec de ea discutiatur; post litem autem contestatam oppositam simul cum causa principali procedendum, & cognoscendum erit de ea, itavt sufficiat de inopia debitoris constare in discursu litis, quæ distinctio improbabilis est, nisi dicas quod primum distinctionis membrum procedat quando post oppositam nihil de inopia debitoris replicatur à creditore ad latè tradita superius.

83 Ab hac regula excipit ur fideiussor indemnitatis, cuius obligationis substantia conditionalis est à principio, atque ideo actio ante conditionem purificatam nata non est, & ideo semper exceptio proponi potest etiam post sententiam ad eius executionem suspendenda u. donec prius excutiatur debitor principalis, ex Bald. *in cap. ex rescripto, de iureiurando.* Marsillus *in rubric. de fideiussoribus num.* 314. Emanuel Suarez *receptar. sentent litter. F. num.* 139. Magonius *decis Florent.* 45. *n.* 1. 9. Pirrus Maurus *de fideiussoribus sect.* 6. *de priuilegiis fideiussor cap.* 3. *n.* 197. *fol* 597. plurimos Doctores referens sequitur Ioan. Gutierrez *de iuramen. confirm.* 1. *part. cap.* 23. *n.* 22. & *n.* 19.

84 Ad id autem, quod superius diximus *num.* 45. *vers. hanc partem in iis,* &c. excussionem in bonis principalis faciendam esse citato fideiussore probarunt alij plures relati, & sequuti à Ioan. Gutierrez, vbi proxime *num.* 20. sed ego non indistinctè eam doctrinam accipiendam arbitror, & veram tunc in iudicio agnosco, quando excussio incidit in iudicium principaliter motum contra fideiussorem, vel tertium possessorem, ex iis quæ hactenus abundè scripsimus, vel quando aliàs ipse fideiussor, vel possessor est in lite, cum principali debitore mora; at vero quando conuenitur debitor dumtaxat per creditorem, & facta diligentia inuentus est non soluendo, tunc non requiri citationem fideiussoris; rectius, & verius censeo; cum sufficiat constare de inopia debitoris per acta cum eo gesta coram iudice competenti: quam tenet opinionem Iason *in l. filiusfamilias, §. diui. el* .. *in 1. lectura, num.* 50. *ff de legat.* 1. Ferrar. *in pract. in forma responsio. libelli, in actio. hypothec. in vers. exceptionem excussionis;* licet contrarium dicat Petrus Duenas *in regul* 335. *ampliatio.* 1. sed Ferrariæ opinio manifestè comprobatur ex illa constanti doctrina supra adducta *a num.* 22. *cum seqq. & ex num.* 30.

85

Plurimorum auctoritate fulcita; quod ad hoc 86
vt creditor contra suum fideiussorem agere possit directè, sufficit constare debitorem communem fuisse in aliquo iudicio excussum, per alium suum creditorem, & inuentum seu declaratum non esse soluendo, in quo nec ipse creditor, nec fideiussor adstiterunt, nec fuerunt citati, & nihilominus Doctores omnes sufficienter apparere de excussione contra fideiussorem ab altero creditore immediatè conuentum, affirmant; ergo citatio fideiussoris ad excussionem debitoris principalis qui solus est in lite, non tamen fideiussor, non requiritur; quod iure certissimum apparet.

87

Hinc declaratur, quod dicit Fontanella *dec.* 198. *à n.* 12. vbi quærit, an vbi discussio est necessaria, requiratur iudicis declaratoria, & partis citatio hinc inde. Doctores adducit, quibus nec acquiescit, & relinquit iudicis arbitrio, cum per Nuncij relationem solum solet fieri legitima discussio, prout etiam multis citatis diximus si prà *num* 32. *vers. & insuper quod excussio:* & latè probat Mascardus *de probationibus, conclus* 522. *ex n.* 2. *cum seqq.*

88

Vnum notabile in materia discussionis nõ omittam, quod quando præsumptiuè apparet, debitorem non soluendo esse, & adhuc inter fideiussor conuentus à creditore non perfectè constare vel minus diligenter excussionẽ factam, si fideiussor, aut tertius rei hypothecatæ possessor fuerit interpellatus per creditorem, vt sibi indicet bona debitoris principalis, nulla tamen indicauerit, satis sufficiens redditur discussio, & pro legitimè facta intelligenda erit, ita determinauit Rota Roman. *in vna Foroiulien si, census quæ est.* 544. *sub num.* 4. & infrà inter recollectas per Concium *post tract. de censibus.* quam ipse sequitur *in quæst.* 98. *sub n* 39. *ad fin* ex doctrina Angeli Aretin. *in §. item si quis in fraudem, num.* 13 *instit. de actionibus,* & Petri Surdi *in cons.* 39. *num.* 17. & 18. *lib.* 1. atque ideo vltra non tenebitur creditor, nouam excussionem facere, nec nouam pati molestiam, & hanc cautelã notabis ad subuertendas molestias, quibus solent vti fideiussores, ac tertij possessores contendentes cum creditore super excussione facienda, aut minus legitimè facta, vide mitabiles doctrinas suprà hac 1. *part.* 21. *ex num.* 26. *cum seqq. vers.* 89
hinc est, quod res indicata, &c. vbi, quod sententia super excussione, non transit in rem iudicatam, quo minus bonis debitoris postea apparentibus, nihil operetur.

Quod

Quod & comprobari potest ex illa doctrina pro cautela data per Doctores laudandos, quod quã-
90 do contrauenitur per debitorem executionem, & vẽditionem immobilium, stantibus mobilibus esse nullam, certans ab istis esse prius incipiendam executionem, vt sibi fiat requisitio, vt ostẽdat mobilia quibus insuper nõ indicatis, probabitur mobilia non extare, & idem operabitur ac si fuisset facta discussio in rebus mobilibus, tenent Bart. qui dicit multum notandum *in l. a Diuo Pio §. in venditione. ff. de re iudicata*, & ibi Iason *num.* 18. *col. fin. vers. in secunda parte* Bald. *in authent. sed hodie. C. de action. & obligat. nu. 2. in fin. vers. item probatur si dato termino.* & multis comprobat Mathias Coller. *de proces. execut. p. 1. cap. 6. n. 159. vsque ad num.* 161. sequitur Gratian. *discept. forens. tom. 1. cap. 7. num.* 27. probatur etiam ex doctrina *gloss. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. verbo capiantur ff. de re iudicata* & ibi Bartol. & Bald. *in authent. hodie. num. 2.*
91 *vers. item probatur si dato termino. C. de actionib. & obligat.* quod sequitur Mascardus *de probationibus conclu. 522. n. 6.* dicentes quod discussio bonorum debitoris principalis probatur ex eo, quod fuerat præfixus terminus ad res exhibendas, & nihil intra terminum sit exhibitum argumento *l. in legem. ff. de contrahenda emptione.*

92 Annotabis etiam, quod sententia super excussione bonorum, bona nempe extare, vel non stare, non transit in rem iudicatam, quominus creditor, vel tertius per eam condemnatus possit quandocunque docere bona apud debitorem stare, & verè & manifestè docere: plura ad propositum congessimus infra *cap. 25. ex num. 26. cum seqq. vers. hinc est, quod res iudicata non facit ius in iis.* &c. hac prima parte, vbi copiosè de hoc hoc actum fuit.

CAPVT XXIV.

Quibus debitoribus concursum causantibus alimenta præstanda sint ex bonis concursus, & quo modo taxanda.

Et an priorem gradum inter suos creditores obtineant.

Et an quilibet creditor alimentarius hypothecarius, & priuilegiatus dici possit.

Et nunquid aliquo in casu dici possint onus reale maioratus, vel semper merè personale, respectiuè tantum ad obligationem possessoris, nec habito respectu ad maioratum.

Et nunquid res iudicata pro alimentis fratris contra possessorem maioratus obtenta exequi valeat contra huius (etiam filium) maioratus successorem.

SVMMARIVM.

Debitores omnes, qui conueniri non possunt vltra quã facere possunt, in concursu à se formato ex suis bonis alimenta petere possunt. n. 1. & 10.

Personæ quæ non possunt conueniri vltra quam facere possunt, referuntur: & expenditur textus in l. Miles 6. D. de re iudicata. cum aliis. numero. 2. & seqq.

L. 1. tit. 15. part. 5. verba proponuntur. n. 3.

Clerici, Doctores, & Aduocati non possunt conueniri vltra quam facere possunt. n. 4.

Doctores, & Aduocati tantum habere priuilegium, ne ob debita incarcerentur, existimat Baeça. numer. 5.

Doctores & Aduocati actu legentes non possunt conueniri vltra quam facere possunt, ex doctrina Ceuallos, & aliorum num. 6.

Clericus in concursu creditorum à se formato alendus est ex fructibus beneficij, remissiue. n. 7.

Pater vtrinque coniunctus conueniri non potest vltra quam facere potest n. 8.

Doctores referuntur de hoc priuilegio agentes. n. 9.

Alimenta à iudice taxanda relinquenda sunt iis, qui vltra quam facere possunt, non conueniantur. numer 10.

Debitorem non posse conueniri vltra quam facere possit, & retinere ex bonis tantum quod sufficiat ad alimenta ne egeat; idem est, & diuersa iura explicantur. n. 11.

Iudex concursus quid præ oculis habere debet in taxatione alimentorum. n. 12.

Alimenta præstanda sunt secundum dignitatem, & qualitatem personæ siue iudicis officio, siue testamento debeantur. n. 13.

L. 2. tit. 9. part verba referuntur, & plures Doctores etiam laudantur. n. 14. & 15.

Patrimonium, & facultates ex quibus præstanda sunt alimenta, iudex etiam inspicere debet. n. 15.

Valor fructuum, non valor patrimonij in proprietate in taxatione alimentorum attenditur. 16.

L. 20. tit 16. part. 3. verba referuntur. n. 17.

Si ædificia adsint in bonis sumptuosa, & magnis valoris si redditus sunt parui, ij solum æstimandi sunt in taxatione alimentorum. n. 18.

Alimenta præstanda iis, qui vltra quam facere possunt, non possunt conueniri, non sunt taxanda inspecta qualitate, & dignitate: sed iuxta indigentiam pro vitæ sustentatione subleuanda. n. 19.

Alimenta ære alieno grauatis non debentur iudicis officio, sed miserationis causa, ne exeant, & sic pro mera necessitate taxanda. n. 20.

Tertia pars eorum alimentorum quæ aliàs non instantibus creditoribus præstarentur, consignabitur in concursu duntaxat equitibus ære alieno grauatis, iuxta decisionem Francisci de Leon. numer. 21.

Senatus Valentinus dimidiam partem in superiori casu deberi, arbitratus est, num. 22.

Expenditur pro hac parte textus in l. fin. tit. 1. p. 4. numer. 23.

Alimenta quando miserationis causa præstantur debitori, attendere debet iudex vt nobilis non tam' ampla habeat quantum haberet iure actionis, legati, aut officio iudicis. n. 24.

Alimenta, quæ debitores formantes concursum beneficio legis deducant, non de bonis suis, sed de bonis creditorum miserationis, & eleemosynæ causa consequuntur. num. 25.

In alimentis consignandis debitori ex concursu bonis miserationis causa, non attenditur dignitas personæ. num. 26.

Qui tenetur ad alimenta non cogitur vendere domum pretiosam, ad satisfaciendum autem creditoribus, & seipsum alere debitor vendere cogitur. num. 27.

Beneficium deducendi alimenta ex bonis suis, debitoribus ære alieno grauatis, ne egeant concessum, an tuta conscientia procedat, controuertitur inter Theologos. n. 28.

Iudicum attentio in taxatione horum alimentorum cõmendatur, & vt magis restrictionem, quam ampliationem attendat, cum de alieno non sit eleemosyna erogãda n. 29.

Ciuitas, populus, Ecclesia, & alia qualibet vniuersitas computantur inter personas, quæ vltra quam facere possint non conueniantur. n. 30.

Alimenta ex suis bonis supradictis assignantur, ne vtilitas publica pereat, quæ priuatæ præferri debet. num. 31.

Maioratus cuiuslibet possessor, Duces, Marchiones, & comites, aut aliæ nobiles, & potentes personæ ære alieno grauatæ & suos creditores ad concursum vocantes, an vltra quam facere possint, teneantur. numer. 32.

Comites & cæteri magnates illustres, & potentes personæ habentes domos illustres, ex praxi omnium tribunalium non conueniuntur vltra quam facere possunt & alimenta peræquo ab illis concursu, taxantur n. 33.

Executio fieri potest in bonis maioratus, aut fideicommisso subiectis, si alia bona non extant, vt ex fructibus creditores satisfiant, donec credita extinguantur. num. 34.

Maioratus, aut feudi possessores iure proprio fructus lucrantur. num. 35.

Cedens bonis retinet proprietatem feudi, maioratus, & emphyteusis, fructus tamen, & commoditates suis applicantur creditoribus, n. 36. & n. 55. cum seqq.

Vsufructuarius durante eius vita potest vsumfructum creditori obligare & hypothecare. n. 37.

Magnatibus ære alieno pregrauatis, redditus maioratus creditoribus applicatur, habita ratione ne egeant n. 38. & 39.

Clerico ære alieno grauato fructus beneficiorum sequestrantur pro creditorum satisfactione, data competenti parte ad eius honestam sustentationem ne mendicare cogatur. n. 40.

Alimenta magnatibus, Ducibus & aliis illustribus personis ex vniuersali consuetudine debentur. numer. 41.

Alimenta debitoribus debita ex redditibus maioratũ deducuntur ibid.

Differentia inter possessores maioratuum habentium dignitatem, & iurisdictionem, & alios possessores iurisdictione carentes c. 42. remissiuè.

Possessores simplicium maioratuum, aut vinculorum dubitant an alimenta petere possint affirmatiua proponitur. num. 43. & seqq. contraria refertur. n. 45. & seqq.

Maioratuum Hispanorum institutiones in bonum publicum fuerant introductæ, & in eorum conseruatione ius publicum versatur. n. 44.

Alimenta præstanda sunt maioratuum possessoribus ob famam, ac publicum, & honorem, & authoritatem conseruandam, & respondetur. n. 55.

Maioratus per se non dignitas. n. 46. contra n. 60.

Maioratus possessor concursum causans propter dignitatem qui potiuntur, consequi debent alimenta ne egeat, in dedecus dignitatis, & honoris. num. 47.

Maioratus bona prohibita alienari, propter inopiam, & alimenta possessoris licitè alienari permittuntur, & explicatur Authentica quæ, C. communia, de legatis. n. 48. respondetur. n. 67.

Maioratus simplicis possessor concursum formans creditorum alimenta petere & consequi non potest, etiamsi sit nobilis, nisi sit Dux, & quæ habent vasf. salles, & iurisdictionem. n. 49. & n. 54.

Baronibus Equitibus baltenibus baroniam cum iurisdictione ex generali consuetudine alimenta præstantur. n. 50.

Maioratus simplicis possessor nullibi reperitur priuilegiatus in iure, ne conueniatur vltra quam facere possit. num. 51.

Nobilitas licet nobilem liberet à carcere pro debito ciuili, non tamen ei tribuit priuilegium ne conueniatur vltra quam facere possit. n. 52.

Priuilegium l. Miles, D. de re iudicata, solum comprehendit milites armata militia. n. 53.

Alimenta ratione nobilitatis, maioratus simplicis possessori non debentur. n. 54.

Respondetur argumentis contrariæ sententiæ. n. 43. & seqq. adductis. n. 55.

Creditores instantes pro vendendis bonis maioratus, nihil agunt quod tendat in vinculi destructionem, sed curant satisfieri ex fructibus, & redditibus maioratus. n. 56.

In fructibus maioratus nulla cadit alienationis prohibitio. n. 57.

Addictio fructuum maioratus creditoribus facta non est perpetua, sed pro vita possessoris duntaxat. numer. 58.

Possessor maioratus suæ vitæ durante potest alienare, & hypothecare fructus maioratus, & in his potest fieri executio. n. 59.

Maioratus sine progenitura per se nullam continet dignitatem, nisi accidentaliter accedat. n. 60. & num. 64.

Ducatus, Comitatus, Marchionatus, Vicecomitatus sunt dignitates Regales. n. 61.

Qui præest iurisdictioni villæ, vel castri, habere dicitur dignitatem. n. 62.

Iurisdictionem habentes, in aliquibus dicuntur clarissimi. n. 63.

Maioratus ex propria natura nullam in se dignitatem publicam continet, quamuis exacte ideni eam possit habere. n. 64.

Possessoribus maioratuum, quibus accidentaliter inest dignitas publica, debent consignari alimenta in concursu, quia ratione dignitatis non possunt conueniri vltra quam facere possunt. n. 65.

Possessoribus maioratuum, quibus non inest aliqua dignitas, beneficium ne conueniantur vltra quam facere possunt, non competit. n. 66.

Dispositio Authentica quæ, C. commun. de legat. non habet locum in maioratibus Hispaniæ, cessante facultate Regia. n. 67. & 68.

Referuntur verba Ludouici de Molina d. n. 68.

Facultas Regia ad alienanda bona maioratus, etiam ob causas dictæ Authen non nisi ex magna causa concedi debet. n. 69.

Adducitur Mieres circa materiam, d. Authen quæ. num. 70.

Fideicommissi bona non possunt alienari pro necessitatibus grauati, quando testator prohibuit alienationem

nationem,vel iussit,vt perpetuo manerent in familia num.71.

Authentica res quæ, permittens grauato deducere alimenta ex bonis fideicommissi,non opitulatur creditoribus grauati.n.72.

Possessorem maioratus esse priorem, ac potiorem creditorem in bonis vinculatis, quomodo intelligendum declaratur.ibid remissiuè.

Si in concursus iudicio adsint creditores quorum respectu debitor non potest conueniri vltra quam facere potest, & alij versus quos hoc non vtitur priuilegio, an respectu omnium debitor possit petere alimenta, vel in totum illa amittat. numer.73.

Debitor non potest obtinere alimenta respectu creditorum quibus beneficium,ne conueniatur vltra quam possit,apponere non valet.n.74.

Debitor dum lis ante sententiam graduationis pendet, non potest petere alimenta respectu eorum,a quibus vltra quam facere potest,non valet conueniri, & quare.n.75.

Incertitudo, & confusio in superiori casu impedit alimentorum deductionem.n.76.

Vxor prosua dote,aut alio credito,filij,gener, & similes inter cæteros creditores in concursu comparentes lite pendente, debitori non præstant alimenta. numer.77.

Debitor ab vxore,filiis,genere, & aliis quorum respectu vltra quam facere possit conueniri non valet,post sententiam graduationis potest hoc iuris beneficio vti n.78.

Spurius, qui ipsis iudicis fundum pignori accepit, vt ex fructibus perciperet alimenta à patre debita, non transmittit fundum ad hæredes cum mortuo filio ius omne sit extinctum. numer.79.

Alimenta, quæ miserationis causa dantur non transmittuntur ad hæredes:secus alimenta, quæ subrogatur loco legitimæ.n.80.

Alimenta debitori in concursu assignata, an omnibus creditoribus præferantur.n.81.

Alimentarium præ alimentis tacitam habere hypothecam, & omnibus creditoribus anterioribus præferri, etiam expressam hypothecam habentibus, nimis generaliter asseruit Felicianus de Solis numer.82.

Doctores relati à Feliciano non loquuntur de hypotheca & prælatione alimentarij; sed in tertio creditore expendente in conseruatione alicui rei, & in mutuo dato ad alimenta institutorum negotiationis, vt in eis acquirant hypothecam cum priuilegio.numer.83.

Debitores omnes,qui ex eo quod conueniri non possunt vltra quam facere possint, in concursu alimenta percipiunt, & quibuslibet creditoribus etiam priuilegiatis præferuntur; siue debitores sint possessores illustrium maioratuum, siue alij, qui hoc beneficio alimentorum potiuntur. num. 84. & numer.85.

Alimentorum portio ex bonis cessis,& solutioni creditorum destinatis deducitur,cum debitores tenentur deducto prius ne egeant vt tanto minus creditoribus soluant.n.85.

Alimentorum prælatio debitoribus detur ob superiorem rationem, non ratione hypothecæ in bonis concursus.quæ.cum dominio pugnat.n.86.

Dominium bonorum retinet debitor formans concursum,quousque vendantur,aut insolutum cum effectu dentur.n.87.

Tertius, qui alimenta consequutus fuit ex bonis debitoris, & vt creditor in concursum comparuit non præfertur creditoribus hypothecariis, cum sit creditor personalis sine priuilegio. numero 88.

Doctores referuntur,quibus probatur superior assertio num.89.

Creditores patris debitoris præferuntur filiis petentibus ex bonis patris alimenta. n.90.

Vxori pro alimentis retardatæ solutionis dotis debitis, competit hypotheca in bonis mariti.n.91.

Vxor habens hypothecam pro dote, eandem habet pro vsuris,& interesse dotis retardatæ,contra Surdum n.92.& 93.

Creditori census hypothecaria quemadmodum competit hypotheca,& prælatio pro sorte principali:ita & pro decursis, etiamsi cæteri creditores contrahant antequam annui reditus sint causati, & expenditur.l. Lucius, D.qui potior. in pignor. habeant. num.94.

Vxoris bona, vel alterius qui dotem promisit, sunt obligata viro pro vsuris dotis retardatæ, pro quibus sicut pro dote competit hypotheca viro num.95.

Hypotheca pro alimentis dotis retardatæ competit viro, aut vxori, quia sunt vsuræ, & accessiones dotis, quæ principalis sortis vtuntur priuilegio. numer.96.

Hypotheca pro alimentis à dote non dependentibus, alimentariis non competit, & referuntur verba Surdi ibid.

Bona debitoris alimentantis non sunt pro alimentis tacitè hypothecata, sed obligatio personalis priuilegiata inter creditores personales: & Chirographario alimentario competit, numer. 97. & 104.

Legatario, & fideicommissario pro alimentis super aliquo fundo, seu corpore bonorum consignatis, competit actio personalis,realis, & hypothecaria. num.98.

Pro alimentis consignatis per contractum ex aliquo fundo,vel bonis persoluendis, competit alimentario hypotheca in ipso fundo, vel bonis. numer.99.

Expendens pro alimentis animalium, habet hypothecam in illis cum prælatione.n.100.

Pascua locans nominatim pro alimentis animalium,habet in iis hypothecam cum prælatione. numer.101.

Pascua locanti datur retentio animalium, & durat hypotheca,dum non exierint à pascuis de consensu domini pascui.n.120.

Mutuanti,& expendenti in conseruationem societatis negotiationis,aut pro alimentandis institutoribus, pro his alimentis datur hypotheca, & prælatio in ipsa negotiatione,& corpore societatis numer.103.

Alimenta præstanti animalibus alienis, nautis, & similibus hypotheca datur ad illam rem; ex quo regula negatiua vera remanet.n.104.

Filij pro alimentis sibi à patre debitis,hypothecam habere in bonis patris quasi onus reale,voluere multi. num.105.

Contraria sententia verior est,& comprobatur,n.106. n.146.

Interpretatur textus in l.2.D.de aliment. legat. numer.107.

Hæres patris, vel donatarius omnium bonorum licet teneatur præstare alimenta filijs, & nepotibus:

bus; quatenus patitur bonorum substantia; id non procedit ex eo quod onus sit reale. num. 108. *vide num.* 113. *&* 129.

Alimentarius non potest agere contra tertium possessorem, & emptorem bonorum patris. n. 109.

Pater, qui ex charitate sanguinis, & legis præcepto tenetur alimenta exhibere filiis, liberam insuper habet suorum bonorum administrationem, & potest bona vendere, & alienare cessante fraude. numer. 110.

Actio, & obligatio personalis, etiamsi contracta sit respectu rei in singularem tertium possessorem non datur, nec rem sequitur. n. 111.

Filius, cui à patre debentur alimenta non potest singularem rerum possessorem convenire. numero 112.

Vera ratio traditur ob quam hæres, vel donatarius universalis patris, teneatur præstare alimenta filiis vel nepotibus. n. 113.

Sicut successor maioratus, aut fideicommissi universalis tenetur ad debita contracta per fundatorem maioratus (qui prohibere non potest alienationem in præiudicium creditorum) ita etiam tenebitur pro alimentis debitis, si institutor ad ea tenebatur. num. 114.

Petenti alimenta à debitore formante concursum præferuntur omnes creditores, & quare. n. 115.

In consignandis alimentis debet haberi respectus ad substantiam, & bona illius qui ea debet præstare & iuxta quantitatem eorum numeranda. numer. 116.

Bona cuiuscumque non dicuntur, nisi quæ deducto ære alieno supersunt. n. 118.

In taxatione alimentorum sit computatio æris alieni debitoris quæ deducto ex eo quod superest sit taxatio. n. 118.

Æs alienum totum patrimonium respicit. n. 119.

Nemo tenetur coarctare sibi victum pro alimenti, matris, vel alterius cuiuscumque quem alere deberet. num. 120.

Alimenta eorum, quos debitor tenetur alere, deducenda sunt ex eo quod superest, computatis debitis, & separatis à bonis debitoris numero 121.

Nomina debitorum, quibus debitor adstrictus est, non insunt istius, sed in creditorum patrimonio. n. 122. *& n.* 124.

Bona non habere, & habere, ea ære alieno grauata idem est. n. 123. *&* 125.

Filius, aut quilibet alij pro alimentis, quos debitor præstare tenetur, si cum cateris creditoribus concurrit, eis non præfertur. n. 126.

Filius pro alimentis nullam habet hypothecam in bonis patris. ibid.

Maioratus bona an sint affecta onere reali alendi successores, aut alios de familia etiamsi eis à possessore alias debeantur alimenta, quæstio celebris disceptatur, in qua vulgi error manifestè monstratur. n. 127. *cum seqq.*

Ob alimenta, vel dotem præstandam bona fideicommissi prohibita alienari, distrahi possunt ex præsumpta voluntate testatoris. n. 128.

Authenica res quæ, C. cõmunia de legatis addicitur pro fundamento ibid.

Alimentorum præstatio regulariter non est onus reale, sed obligatio personalis, aut iudicis officium. nu. 129.

Alimentario, etiam filio in bonis patris decedenti, testatoris, vel alterius qui ad alimenta te-

netur, hypotheca, & actio realis non datur. numero 130.

Authentica res quæ, C. commun de legat. non procedit in maioratibus iure nostro Regio absque regis facultate. n. 131.

Possessor maioratus tenetur ad alimenta, ad quæ fundator in sua vita tenebatur non actione reali, sed personali. n. 132.

Nec tenetur ad alimenta eorum descendentium, qui nati fuerunt post mortem fundatoris. n. 133.

Alimenta minimè debentur à patruo nepoti ex fratre num. 134.

Adducitur singularis doctrina Molinæ. ibidem, nu. 135.

Obligatio alendi, quæ non reperitur in fundatore maioratus viuente, non transmittitur ad successores, in quos bona absque eo onere fuerunt quæsita num. 136.

Maioratus possessor ad alendum aliquem obligatus, non tenetur tanquam possessor, nec habito respectu ad maioratum, sed ad propriam & personalem obligationem. n. 137.

Mieres optimè loquutus fuit in hoc articulo. numero 138.

Ad alimenta præstanda, quibus tenetur possessor maioratus, bona maioratus non attenduntur, sed fructus, qui mero iure pertinent possessori. numer. 139. *& num.* 140.

Molinæ doctrina in proposito adducitur, num. 141. *& seqq.*

Possessor maioratus non solum alere tenetur fratres, & sorores descendentes à primo fundatore, sed etiam non descendentes, nec eius consanguineos, quoniam non obligatio maioratus, sed persona possessoris attenditur, tanquam diuitis. numero 142.

Maioratus iure bona ex consuetudine delata, simul poterit præscribi, & possessor præstet alimenta descendentibus quibus alias, cessante præscriptione non tenebatur. n. 144.

Possessor maioratus licet teneatur alere sorores, fratres, & similes, intelligitur tanquam dives obligatione propria, & personali, non tanquam possessor maioratus. n. 145.

Alimenta si petierit frater, à possessore maioratus ex obligatione ipsius maioratus non obtinebit, nec etiam ex obligatione propria, qua tenetur possessor tanquam frater, & dives, quia hoc ius in iudicium non deduxit. n. 146.

Frater si ex redditibus maioratus (qui sunt bona libera possessoris) alimenta fuerit consequutus in iudicio concursus, mortuo possessore extinguuntur. nu. 147. *&* 148.

Alimenta taxata fratri habito respectu ad bona libera, & fructus maioratus possessore mortuo fructuum respectu diminuuntur. n. 146.

Alimenta fratri, aut similibus taxata ex fructibus maioratus possessore mortuo successor qui ex propria obligatione eidem, qui similiter est frater, alimenta debet, nouiter taxanda sunt. numero 150. *& seqq.*

Alimenta sunt præstanda ad mensuram patrimonij alimentantis. n. 151.

Successor maioratus non tenetur præstare alimenta uxori prædecessoris sui. n. 152.

Sententia contra fratrem possessorem maioratus ad alimenta præstanda fratri, mortuo fratre, an præiudicet eius filio successori. numero 153.

*Alimenta non debentur patruo.n.*154.

Possessor maioratus non tenetur alere filios, aut filios fratris, nec patruos, vel amitas. numero 155.

*Alendi consanguineos est obligatio personalis possessoris maioratus, non onus reale ipsius: nam si foret, continuaretur in quemlibet successorem, etiam non fratrem.n.*156.

Res iudicata obtenta contra fratrem possessorem maioratus pro alimentis, non obstat successori, etiamsi obligatione propria vincenti alere teneatur, contra Mieres clarè ostenditur. numero 157. *& seqq.*

Filius successor in maioratu non tenetur continuare alimenta, quæ pater ministrabat fratris filio, & sic patruo, nec è conuerso; nec tanquam consanguineus, nec tanquam possessor maioratus. nu. 158. *&* 159.

Nec rei iudicatæ, obtentæ per patruum contra suum fratrem ad alimenta, exceptio obstabit consobrino succedenti in maioratu, cum omnes tres identitates ad hoc requisitæ deficiant. numero 160 *&* 161.

Mortuo patre, quo ad alimenta fratris tenebatur, extinguitur obligatio non transitura in filium successorem, qui patruum alere non tenetur numero 162.

*Obligatio alendi consanguineos descendentes à fundatore maioratus, non est onus reale ipsius, sed meræ personales possessoris.n.*163.

*Circa quod plura nouiter examinantur ex n.*164. *cum multis seqq.*

*Præfatam opinionem sequitur Franciscus de Leon, relatus.n.*165.

*Doctor Larrea abundè comprobat, & sequitur opinionem Ludouici Molinæ n.*166.167.168.169. 170. *& n.*171.

Ioannes Gutierrez, transcripsit Molinam, & eius opinionem & fundamenta referens, sequitur ex num. 172. *& n* 173.

Petrus Barbosa præ cæteris hunc articulum percepit & multis comprobat, & sequitur hanc opinionem. numero 174.175. 176. 177. 178. 179. 180.181. 182. *& numero* 183. *pro qua plurima mirabilia considerat.*

*Possessor maioratus si ex fructibus maioratus tenetur alere fratrem, & dotare sororem, etiam non descendentem à primo institutore, manifestè significat obligationem suam esse personalem, & non realem.n.*184.

*Possessor maioratus quantum ad alendos fratres, & sorores eadem modo considerantur, quo Clericus, qui ex fructibus beneficij suos alere, & dotare tenetur. nnos.*185.

*Ludouicus de Auendano miserè lapsus, carpitur, ex n.*186. *& seqq.*

*Locutionem de Auendano ex doctrina Molinæ firmat, possessorem maioratus teneri alere sorores & fratres, atque hæc obligatio proueniat à primo institutore, cum Molina ex diametro ei opponatur.n.*187. *&* 188.

*Multæ incorrectiones notantur recedentes in additionibus à vera verissima resolutione, & multis sequitur. n.*189. *& seqq.*

Molina in lib. 2. *capite* 16. *numero* 58. *&* 59. *videlicet probauit, fratrem antiquissimi maioratus teneri tanquam dives fratrem alere, & non tanquam possessor maioratus. numero* [illegible].

*In additionibus addit aliam, vt etiam hæc obligatio alendi fratres originetur ab ipsa maioratus fundatione.n.*191.

*In feudis filius primogenitus tenetur fratribus victum, & militiam præstare.n.*192.

Primum fundamentum Molinæ, vt obligatio alendi fratres sic lex maioratus; multis aliis verissimis destruitur, ex numero 193. *vsque ad num.*199. *inclusiuè.*

Impugnatur aliud fundamentum Molinæ, argumentatis à vita, & malitia feudorum ad maioratum Hispaniæ. numero 200. *cum sequentibus.*

Lex feudorum obligans primogenitum præstare vitam, & militiam fratribus non est vniuersalis, sed limitata ad certum casum. numero 202.203. 204. *&* 205.

MENOS illi debitores, qui à iure be- 1
neficiati sunt, ne conueniantur, vltra quam facere possunt, si inter suos creditores iudicium concursus formare intenderit; licitè ex suis bonis alimenta petere, permittuntur, atque à iudice sibi taxanda, & consignanda sunt, ne egeant, † horum nu- 2
mero sunt parres descendentes, ascendentes, maritus, vxor, sacerdotes, donator, patronus, miles, socius omnium bonorum *l. sunt*, 16. *lib. Patronus, lib. item miles, lib. miles, lib. inter eos*, 19. *§. is quoque qui ex causa donationis, lib. non tantum* (*vbi de vxore, & marito pro quibuslibet contractibus*,) *lib. sicut*, *§. sed an si eum fecero, cum li.* 3
sequenti, lib. sed hoc ita, §. quod autem de socero, ff. de re iudicata, lib. 1. *titulo decimoquinto, part.* 5. *ibi.* *Y deuen los desamparar a aquellos, aquien deue algo, diciendo como no hay de que faga pagamiento y entonçe el ynfgador deue tomar todos los bienes del deudor que desampara lo suyo por esta raçon: sino los paños de lino que vestiere, no se deue otra cosa ninguna dexar; fueras ende si tal deudor fuesse padre, o abuelo, o algunos de los otros ascendientes, que huuiessen algo a dar a algunos de aquellos, que descendiessen de ellos, o si fuessen fijo, o alguno de los otros descendientes, que huuiessen algo a dar aquellos, de quien descendiessen, o si fuesse ome, que deuiesse algo a su mager, o ella a su marido, o si fuesse ome, que deuiesse algo a aquel, aquien auia aforrado o el aforrado a el, o si fuessé compañero de aquellos que firman compania entre si, auiendo, o trahiendo sus bienes de sonno, que deuiesse algo al otro, o el compañero a el: o si fuesse ome a quien demandasse en juicio sobre demandio, que huuiesse fecho a otro, ca entonçe debe dexar el ynfgador a cada vno destos sobredichos tanta parte de sus bienes, de que pueda viuir guisadamente: El otro todo deue mandar vender en almoneda y entregar el precio destos bienes a los deudores sobredichos*, exornant hæc iura, & singulas huius beneficij personas distincte prosequuntur Bæza *in tract. de inope debitore, cap.* 17. *per totum*, latissimè etiam Petrus Surdus *in tractatu de alimentis. tit.* 1. *quæstione* 88. *per totam* Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 5. *part.* 3. 6. *n.m.* 16. *cum multis sequentibus.*

Hoc item beneficium extenditur ad Clericos, ex *cap. Odoardus, de solutionibus*, & ad Doctores, & Aduocatos, argumento *d. l. miles, & lib. si militi. ff. de*

de rei iudicat provt latè videre eſt ex Baëza, Surdo & Parlador. & Zeuallos *commun. contra communes, tom. 1. quæſt. 329. per totam*, licet renuat Baëza, *d. cap. 17. num. 26.* † reſtringens priuilegium in aduocatis, & Doctoribus ad ſolum carceres euitãdos; non tamen ad hoc priuilegium ne conueniantur vltra quam facere poſſint, ſed † Zeuallos, plurimos refert pro hoc priuilegio, *l. miles*, vt habeat locum in aduocatis, & Doctoribus legentibus, & poſt alios idem affirmat Surdus *d. q. 88. num. 22.* & de clerico & aliis Gutier *de iuramen. confirm. 1. par. cap. 17. per totum*, & † ſignanter de alimentis ducendis ex fructibus beneficij & applicandis clerico in concurſu creditorum videndus *num. 17.* vbi plures, DD. allegat, & † frater vtrimque coniunctus non conuenitur vltra quam facere poteſt, Petrus Surdus *d. quæſt. 88. à num. 6.* quid tamen de iure regio ſit tenendum videndus Baëza *d. c. 17. à n. 82. cum ſeqq.*

9 Latiſſimè etiam de ſingulis, qui hoc iuris beneficio potiuntur, videndi ſunt, Philip. Paſchalis *in tract. de viribus patriæ poteſt. 2. part. cap. 9. per totum*, & Petrus Barboſa *in l. maritum, ff. ſoluto matrimonio*, qui omnes plurimos alios allegant, & Ioan. Gutierrez *de iuramento confirmatorio 1. p. capite 16. & cap. 17.*

10 His igitur qui hoc beneficio potiuntur, vt non conueniantur vltra quam facere poſſunt; alimenta ex ſuis bonis relinquenda ſunt à iudice taxanda, text. eſt expreſſus *in l. in condemnatione. in principio, ff. de regulis iuris*, vbi dicitur, relinquendum eſſe tantum, ne egeant, & ibi notant gloſſ. & DD. quippe inter iuriſconſultos nihil aliud eſt dicere; debitorem non teneri vltra quam facere poſſit quam ſi dicatur, quod debitor retineat ſibi tantũ, quod ſufficit ad alimenta, ne egeat, ſunt iuxta expreſſa *in l. qui bonis, 6. ff. qui bonis cedere poſſunt*, iuncta *l. is qui bonis, eodem tit.* quibus dicitur, eum, qui bonis ceſſit, ſi poſtea bona acquiſierit, teneri creditoribus in quantum facere poteſt, deductis ſibi alimentis neceſſarijs ex ipſis bonis, text. etiam eſt formalis, & expreſſus *in §. fin. inſtit. de actionibus, l. vbi gloſſa, verb. promouere, Cod. de bonis author. iud. poſſiden. l. in condemnatione, ff. de regulis iuris, l. inter eos, §. fin. ff. de re iudicata, l. 1. titul. 15. part. 5. ibi. Ca eſtonce deue dexar el gũlgador acada vno deſtos ſobre dichos tanta parte de ſus bienes, que pueda viuir guiſadamentes* ita explicant, & declarant Bartol. *in l. maritum, numero 2. ff. ſoluto matrimonio* poſt gloſſam Ruinus *in conſ. 144. numero 12. volum. 5.* Crotus *in repert. l. ſi conſtante, numero 162. ff. de ſoluto matrimonio* Bart. *in d. l. qui bonis, ff. de ceſſi. bonorum.* Menochius *de arbitrariis, caſu 183. nu. 15.* Vitalin. de Gamb. *in tract. de clauſul. in tit. an poſſit renunciari benè fit ceſſion. numero 36.* Imola *in lib. ſi maritus*, vbi Iaſon. *numero 4. ff. ſoluto matrimonio*, & poſt Bald. quem allegat, dixit Angel. *in § fin inſtit. de actionibus.* Couar. *lib. 2. variar. reſolutio. cap. 1. num. 6. Lara in l. ſi quis à liberis, §. ſolent, numero 39. ff. de liber. agnoſcen.* Baëza *de inope debitore*, (nullo Doctore citato) *cap. 17. num. 33. & num. 67.* Petrus Surdus *de alimentis, tit. 1. quæſt. 88. à principio, & num 25.* Iacobus Cancerius *variar. reſolut. lib. 2. c. 9. n. 4. & 5.*

11 Illud tamẽ vtiliſſimum præ oculis habere debet iudex concurſus in conſignandis, ſeu taxandis alimentis debitori, concurſus iudicium formanti, vt non ita ampla ei præſtari arbitrabitur; ſed tanta, quanta ſufficiãt ad vitæ ſuſtentationem, ne egeat; nam † licet regulariter alimenta præſtanda ſint iu- 13
dicis arbitrio ſecundum dignitatem, & qualitatem perſonæ, cui debẽtur iudicis officio, aut teſtamento, *l. ſi cui ff. de annuis legatis, l. mela, l. penult. ff. de alimentis, & cibariis legatis, l. tutor. in princ. ff. de adminiſtr. tutor. lib. 1. §. mulier. lib. habitatio. ff. de ventre inſpicien. l. ſed, & ſi quid, §. ſufficienter, ff. de vſufructu, l. ſi inſtituta. § de inofficioſo*, ibi *placuit interim* 14
propter inopiam pupilli alimenta pro modo facultatum, ff. de inoffic. tit. l. 2. tit. 9. part. 4. ibi. *E eſte deue cada vno façer ſegun la riqueza, & el poder que huuiere, catando lo toda via la perſona de aquel, que lo huuiere de hauer.* Tiraquel. *de nobilitate, cap. 20. numero 143.* Seſſe *deciſ. 26. numero 106. & nu. 107.* Decianus *conſ. 9. num. 47. volum. 1.* Gratianus *diſceptat. forenſ. cap. 112. numero 1.* Pater Molina *de iuſtitia, & iure, to. 1. diſp. 168. colum. 6. & tom. 2. diſputat. 413. numero 7.* Iacob. Cancerius *lib. 1. variar. reſolut. capite 16. de alimentis, numero 18.* Viuius *deciſ. 223. num. 23.* Cardin. Tuſch. *tom. 1. littera A. conſ. 285. per totam* Valaſcus *de partitionibus. c. 18. num. 40.* Marcus *deciſ. 913. num. 10 part. 1.* Verall. *deciſ. 21. lib. 1.* Gutierrez *de iuramento. confirmat. 3. part. cap. 15. num. 1.* Menochius *de arbitrariis, caſu 159. num. 5. & de præſumptionibus, lib. 1. quæſt. 18. num. 8.* Caualcanus *deciſ. 18. num. 13. p. 2.* Reuſner. *deciſ. 11. num. 11. part. 3.* Pappon. *conſ. 16. ex num. 8.* Petrus Surdus *de alimentis, tit. 4. quæſt. 18. numer. 1.* latiſſimè proſequitur Corduba à Lara *in l. ſi quis à libertis, §. etſi filius, numero 43. ff. de liberis agnoſcend.* vbi Bald. Angel. Soman. Aretin. Iaſon, Decium, Bertrand. Rochum de Curte, Couar. Pariſ. Carroc. Ripam, Craueram, & alios citat † atque ſimul inſpectis facultatibus, ex quibus præſtanda ſunt ali- 15
menta *d. l. ſi quis à liberis, §. ſi filius, & §. & alimentis, ibi, abritaturus, quantum ſit in facultatibus* Bartol. *in l. ſi libertis, §. manumiſſis. ff. de alimentis, & cibariis, legatis, d. l. partita.* Alexander Decius, & Iaſon *in l. de alimentis, Cod. de tranſactionibus.* Viuius *d. deciſ. 523. num. 20.* Lancellot. Galliaula *ad conſuetud. Alexandriæ.* Gloſſ. ſolidos *q. 6. num. 154. vſque ad fin.* Nata *conſ. 48.* Burſatus *conſil. 62. num. 19. cum ſeqq.* Andr. Fachineus *controuerſ. iuris, lib. 6. cap. 34.* Riminaldus iunior *conſ. 132. n. 16.* Montanus *de tutelis, cap. 32. regul. 9. n. 223.* Iacob. Cancerius *d. cap. 19. de alimentis, numero 18.* Tuſchus *tom. 1. littera A conſ. 284. per totam* Seſſe *deciſ. 16. num. 101.* Reuſner. *d. deciſ. 10. numero 8. & numero 9.* Cumia *titul. 38. num. 103.* Anton. Gomez *in l. 10. Tauri, num. 40.* Ioannes Gutierrez *de iuramento confirm. 3. part. 15. numero. 10.* Pater Molina *d. diſput. 413. num. 7.* Paponius *conſ. 16. num. 13.* Gregorius Lopez *in lib. 15. tit. 10. gloſſa Viuen. part.* Marius Giurba *deciſ. 6. num. 1. & 2.* attento valore 16
fructuum qui ex bonis annuatim percipiuntur, non tamen valore patrimonij, & proprietatis rerum, *ius alimentorum, §. modum, ff. vbi pupil educari debeat*, vbi eſt bona gloſſa *verb. reditum* Bartol. *in l. cum alimenta, ff. de alimentis, & cibariis legatis.* idem Bartol. & Angel. *in l. imperator, ff. ad Trebell.* Craueta *conſ. 199. num. 21.* Ioan. Gutierrez *pract. quæſtio. lib. 3. quæſt. 82. num. 22.* Baëza *de decima tutor. cap. 10.* Ani. Gomez. *in l. 10. Tauri, num. 40.* Tellus Fernand. *in d. l. 10. num. 19.* optimè Ioannes Garcia *de expenſ. & melioratio. cap. 4. à num. 17. cum multis ſeqq.* Raudenſ. *deciſ. 14. num. 29.* Marcus *deciſ. 323. part. 1.* Iacobus Cancerius *d. cap. 16. nu. 29.* Burgos de Paz *conſ. 9. num. 17.* Tuſchus *tom. 1. littera A. concluſ. 283. num. 1.* Barcius *deciſ. 69. num. 45.*

Menochius *de arbitrar.casu* 169 *num.* 3. & 4. Magonius *Lucens.*23.*num.*24.Reuttner.*decis.*3.*num.*44. *p.*4.Anna *singula* 23.Rolandus à Valle *cons.*22.*volum.*1.Calderan. *de vsufruct.num.*36.*in fin.*Petrus Surdus *de alimentis. tit.* 4. *quæst.* 9. *num.* 1. Petrus Gregor.*de dote par.*3 *quæst.*28.*num.*5.Fabius Anna *cons.*4.*num.*67. & 68.Albanus *cons.*315. *num.* 2. & *num.*10.Simon.de pretis, *de interpretation. vltimæ voluntat. lib.*4.*dubio* 11.*num.*86.Montan. *d. regula* 9. *num.*224.Giurba *decis.*6.*num.*2.Tiraquell. *lib.* 2. *de retract* §.7.*glos.*1.*num.*9. Menoch. *de arbitrar. lib.* 2.*centur.casu* 183.*nu.*25. Roxas *in epitome successio. ab intestato.cap.*21.*num.*63.eleganter Burfatus *cons.*
17 84.*ex num.* 16.*cum seqq.* idem Ioannes Gutierrez *allegat.*14.*numero* 5.qui alia ad propositum scribit,infinitos penè alios refert Mierez *de maioratu* 4.*p.quæst.*28.*à num.*7.& facit *l.*† 20 *tit.*16. *p.*6. ibi:*gobernados debenser los huerfanos de sus bienes en esta manera la debe el iuzgador del lugar est ablecer segun su albedrio la quantia del mozo, cierta quantia de pan.y vino, e de dinero queles den cada año para su gobierno, e para subestira del, e de su compañia. catando toda via,que de la renta de los esquilmos de*
18 *los bienes del huerfano salgan estas despensas, e que todo lo al sinque en saluo.si lo pudiere ser*, adeo † vt etsi adsint ædificia sumptuosissima magnique valoris, si rédditus tamen sint parui, ij æstimandi sunt, non proprietas, nec hæc vendenda ad alimenta præstanda, Anton. Gomez *in lib.*10. *Tauri num* 40.Gregorius Lopez *in l.numero* 19.*p.* 4. *verbo la Riqueza.* Tellus Fernandez *in d. l.* 10. *num.*14. Ioan. Garcia latius comprobat *in tract.de expens. ap* 4.*n.*18.*& sequentibus.*& est *l. imperator ff. ad Trebellianum.*

Tamen iis personis, quæ conueniuntur, vltra
19 quam facere possunt;non præstabuntur ære alieno grauatis alimẽta,inspecta qualitate,& indignitate sed iuxta indigentiam dumtaxat pro vitæ sustentatione, & subleuanda necessitate, ne egeant, &
20 pereant cum non debeantur† sibi officio iudicis, & iuris naturalis intuitu, aut iure actionis: sed tantum miserationis causa, ne egeant, & sic non ita ampla præstanda sunt, sed pro mera & nuda necessitate sunt, Marcus Anton. Cuchus, *de legatimo* §.*potest præterea num.* 8.Iacob ab Arna *in l. Imperator ff.ad Trebellian.*Bald. *in l.*1. §. *in naturale numero* 7. *ff. de inst. & iur. in l.*2.§. *quod si in patris. super glossa* 1.*D.soluto.matrimonio.*& in *authent.si captiui. in fin.Cod.de episcop. & cleric.* Castrens,*in l.si cum dotem.*§.1.*num.*7.*D soluto matrimonio*,Barbac.*in cap.ex p.*3.*de consuetudine Roman. in authent.quod locum.Cod. de collationibus* Pald. Nonellas *in l.*2.§.1.*D. solut. matrim.* & ibi Vincent. *num.*19.Barcius *decis.*129.*nu.* 11.& 14.Guillelmus Benedic.*in c.Raimuntus. glos. in eo testamento.* 1. *n.*222.*de testamentis.*Carrocius *in l.fi.q.*13.*vers. tenetur tamen.C. de dotis promissione.* Petrus Surdus *de alimentis.tit.* 3.*q.*18.*n.*56. Molina *de Hispanor. primogen.lib.*2.*c.*16.*n.*22.Pater Molina *de maioratu dicht.* 616. *colum.* 197. Tuschus *tom* 1. *tit.* A. *cons.*284. *n.* 9Palacius Rubeus *in cap. per vestras* §.24.*numero* 3.*de donatio.inter vir.* Benintendi. *dec.*22.*numero* 4.Mathesillan.*singulari.*148. Marsil. *singula.*104.Anton.Gomez *in l.*8.*Tauri.n.*39. Castillo *in l.*10.*Tauri* Caualcan.*decis.*8.*num.*48.*cum seqq p.*3. Ruen. *singul.* 44. Lancellot.Gallula *d. q.*6.*n.*136.Mant.*cons.*13. *num.*4.Ruinus *cons.* 144. *num.*14 & *n.*5. Menchaca *controuers.illustr. lib.* 1. *c.*35.*n.* 14.*Giurba decis.*6.*a num.*3.*cum seq.*& post plures, quos allegat optimè tractat. & resolut Ioa.Garcia *in tract.de expensis & meliorat.c.*4.*numer.*23.

Et loquendo in equitibus,baroniam habentibus 21
cum iurisdictione ære alieno grauatis, vt ex suæ baroniæ redditibus alimenta, non opulenta, sed secundum necessitatem sint taxanda & consignãda,ita vt tertia pars alimentorum, quæ aliàs eis deberentur non instantibus creditoribus, sit hoc casu præstanda dumtaxat.latissimè probauit Francisc.de Leo *in decis.Valentiæ* 75.*ex n.*4.*cum seqq.* †
licet Senatus Valentiæ in casus contingentia, di- 22
midiam partẽ taxaui.eorum alimentorum, quæ aliàs secundum qualitatem,& dignitatem personę officio iudicis debita taxari debebant,determinauit,vt testatur ipse Leo *d.decis.* 75.*n.* 8. ita vt cum baro probaret indigere pro alimentis sexcentis libris trecenta fuêre taxata,habito respectu ad creditores,& æs alienum.

Et pro hac parte facit text.*in l.ff.tit.*11.*p.* 4. ibi 23
le fin.que alguna cosa deque viua & quamuis Bacça *de inope debitor c.*17 *à.n.*67.*& seqq.*† conetur de- 24
fendere,his personis,quæ non conueniuntur nisi in quantum facere possint,sint assignãda alimenta qualitatem earum,dicens quod non eadem præstanda sunt nobili,ac rustico ex doctrinis generalibus;id Nos verum esse fatemur,illud tamen affirmamus iuxta receptissimam sententiam hactenus relatam; nullis esse præstanda ampla, sicuti præstarentur quando illa consequuntur iure actionis,legati,aut officio iudicis,quoniam illo casu ea petunt ab iis,qui iure tenentur præstare & ad ea sunt obligati,sed multò longè minora,tantum quantum sufficiant ad limitatam,& strictam vitæ sustentationem ne fame pereant: iuxta verissimam,& communem relatam resolutionem.

At tamen quando ij debitores formant iudi- 25
cium creditorum alimenta,quæ beneficio legis cõsequuntur,non tã de bonis suis ea percipiunt, quam potius de bonis creditorum,qui nullo iure ad alimenta tenentur,sed potius miserationis, & eleemosynæ causa sibi parantur à iure,provt & agnouit ipse Bacça *d.cap.*17.*num.*73dum † quærit 26
an præfata doctrina procedat in debitore,qui nõ tenetur vltra quam facere possit,qui bonis cessit, & inquit; quod licet habenda sit ratio qualitatis personæ;tamen id debere intelligi magis strictè; reddens rationem,quia alimenta, quæ debentur miserationis causa,non debentur secundum dignitatem ex Iacob.de Arena,& Bald.*in l.si maritus. ff.solut.matrim.*& Palati Rube.*in cap.per vestras.* §. 65.*limitatio.*3.*num.*11.quibus adde doctorum caternam supra citatam ex *n.*10.

Vrget etiam pro hac parte,quod & ipse Bacça 27
eodem *c.*17.*à n.*74.*& seqq.*quod debitor,qui habeat turrim valoris magni, teneri eam vendere ad satisfaciendum suos creditores;nam licet aliàs vẽdendæ non sint proprietates rerum ad præstanda alimenta;id procedere in alimentis,ad quæ quis tenetur iure naturæ,titulo donationis,aut legati, at verò quando miserationis causa præstantur alimenta debitori habenti domum pretiosam & magni valoris, tenetur eam vendere ad soluendum creditoribus,& seipsum alẽndum;quia inter vtrũque casum alia viget æquitas,&alia prorsus diuersa ratio versatur,vt latius probat ex Tello Fernãdez *in l.*10.*Tauri.à n.*14.*& aliis pluribus.*

Deinde quia hoc beneficium debitoribus aliqui- 28
bus concessum deducẽdi ex suis bonis alimẽta,ne egeant,

rgeant, maximè controuerſum inter noſtros, & Theologos Doctores, aut tuta cõſcientia procedere poſſit, cùm nemo teneatur viuere de alieno, cùm ſint bona creditorũ ſuorum potius, quam ſua, provt videre eſt ex multis Doctoribus partem negatiuam ſectantibus, & fortiter tuentibus, quos allegant Couar. *variar. reſol. l. 2. c. 1. n. 6.* Petrus Surdus *de alimentis tit. 8. p. 28. per totum.*

29 Quare attentè ſe gerere debent iudices concurſus in taxandis alimentis debitori, concurſus iudicio cauſanti, non abutendo arbitrio, ſcientes in reſtrictione eorum conſiſtere iuſtitiã, non in ampla præſtatione, quoniam non tractant de præbẽdo alimenta ex bonis debitoris; ſed de bonis creditorum, qui ſuas pecunias dederunt debitori, cui nulla lege tenentur ad alimenta, & putent iudices de alieno non eſſe eleemoſynam erogandam.

30 Iis merito adiungere vales ciuitatem, populum, Eccleſiam, ſeu vniuerſitates, quas pro ære alieno gratuitas ad formãdum concurſus iudiciũ admitti maximè ſuprà *c. 1. n. 49. in §. 2. per tot.* vt computentur inter perſonas, quæ vltra quam facere poſſunt non conueniantur; atque † ideo eiſdem vniuerſitatibus aſſignantur ex ſuis bonis concurſus alimenta pro ſuis publicis, & præciſis neceſſitatibus, ne contra publicam vtilitatem egeſtatem patiantur, publiciſque functionibus ne deficiant, quia publica vtilitas priuatæ ſemper præfertur, & variis iuris priuilegiis decoratur, in quo vltra nõ progredior, cum conſtantiſſima, & indubitata praxis ſit omnium tribunalium, & etiam inferiorum notiſſima, ſemper aſſignantium alimenta populis, & vniuerſitatibus iudicium concurſus ex ſuis bonis propriis, & publicis formantibus.

32 Sed nunc quærendũ an debitor maioratus cuiuſlibet poſſeſſor, ſeu duces, Marchiones, Comites, aut aliàs nobiles potentes perſonæ, quæ ære alieno gratuitæ ſunt, & ad iudicium concurſus prouocant ſuos creditores, an iſtæ habeant beneficium, ne conueniatur vltra quam facere poſſint, ita vt formato concurſu ex ipſius maioratus bonis ſibi præſtanda ſint alimenta.

33 In qua quæſtione quantum attinet ad comites & cæteros magnates, atque alias illuſtres, & potẽtes perſonas, quamuis titulo comitatus, & ſimiliũ, carentes; potiuntur tamen domibus illuſtribus & inſignibus: praxis tribunalium Hiſpaniæ hoc admiſit; vt eiſdem competat hoc beneficium, ne conueniantur, vltra quam facere poſſint, & per acto per ens legitimè iudicio concurſus, ſibi taxantur alimenta ex bonis ſuorum ſtatuum, atque maioratuũ ex *l. miles. ff. de re iudicata.* de qua etiam praxi teſtantur Parladorius *lib. 2. rer. quotid. cap. fin.*

34 *5 p. §. 3. num. 31. & 32.* vbi etiam dicit † quod in bonis maioratus, aut aliàs fideicommiſſo ſubiectis fieri poſſit executio, ſi alia bona non extent, non vt perpetuo creditori addicantur, ſed vt ex fructibus & reditibus ſibi ſoluant quouſque credita extinguantur, iuxta textum *in l. peto. §. prædium ff. de legatis. 2.* quem Paulus ibidem vnicum & ſingularem eſſe prædicat: tradit quoque Iaſon. *in l. commodis. ff. de re iudicata.* Palacius Rubeus *in cap. per veſtras ampliat. 17. numero 70.* Molina *de Hiſpan. primogen. lib. 4. cap. 7.* Martin. Laudenſ *in tractat. de principibus. quæſt. 290.* & extat de ea re egregia Baldi doctrina in *authen. ei qui iurat. Cod. de bonis authorit. iudi poſſid.* in hæc verba: *ſed nunquid propter debita comitis ſiet miſſio in comitatum? reſpondeo, non, quia Cæſaris eſt. ff. de legatis. 1. l apud Iulia-*

num. §. ſi. ſed in redditibus ſic, † *quia iure proprio fructus lucratur, vt ſint proprij, non feudales.* Idem 35
ſcribit, ipſe Bald. *in l. 1 colum. 2. Cod. qui bonis cedere poſſ.* cuius opinionem amplectitur Martinus Laudenſ. *de principibus. d. quæſt. 290.* Iaſon. *in §. item Seruiana inſtituta. de actionibus. num. 100.* probat latius Fontanella *deciſ. 166. & dec. 167. & Nos ſupra cap. 10. à num. 23. verſ. vltra quæ. & ex n. 89.* & in terminis noſtris idem probat Matthæus Brunus *in tract. de ceſſio. bonor. quæſt. princip. numero 18.* † dum firmat, quod cedens bonis, ea bona quæ per 36
teſtatorẽ ſunt prohibita alienari, retinere poteſt: item vſumfructum, feudum & emphyteuſim Eccleſiaſticam quam poſſidet; ita tamen, vt earum rerum commoditates, quæ ad debitorem cedentem pertineant pleno iure, creditoribus ſuis pro eorũ credito, dantur, & conſignantur per *l. neceſſario. §. fin. ff. de pẽricul. & comm. rei vend.* & eorum, quæ per Doctores notantur, præcipuè Alexand. *in l. ſi finita. §. ſi vectigalibus. n. 17. ff. de damno infecto*, & *in conſ. 19. n. 16. volum. 5.* Anton. Rubeus *conſ. 164. colum. fi. in princ. verſ. pro reſolutione*, Ruinus *conſ. 176. colum. 2. in fin. volum. 1.* Bald. *in l. 1. colum. 3. verſ. quæro, nunquid ille, qui quieſcit.* & ibi Salicetus *colum. 1. ad fin. verſ. ſed dubitatur, quod ſi poſſideat. C. de ceſſione bonorum.* Iaſon. *in §. ſi colum. penult. verſ. quid autem ſi in ceſſione bonorum inſtit. de actionibus.* Noguerol. *allegatione 37. ex num. 37. & ſeqq.* alios plures *videbis infra ex n. 55. verſ. non obſtanti primum*, &c.

Cuius eſt farinæ, quod vſusfructuarius poteſt 37
vſumfructum creditori obligare, & hypothecare, *l. ſi is qui. 11. §. vſusfructus. ff. de pignoribus.* creditoris tamen ius durat durante vſufructu, ita vt morte debitoris extinguatur, vt argument. text. *in l. neceſſario. § fi. ff de periculo & commo. rei vend.* Felicianus *de cenſibus lib. 2. cap. 4 num. 4. ad fin. & num. 5.* Caſtillo *in tract. de vſufructu. cap. 70. num. 9. & ex* 38
num. 1. ex qua doctrina infert Parlador. *loco citato. num. 32.* in hæc. *Atque ita fieri quotidie videmus, vt magnatibus aris alieni mole prægrauatis, redditus maioratus creditoribus addicantur; cum ſua tamen prærogatiua illorumque dignitate ſalua, id eſt habita ratione ne egeant; iuxta text. in l. miles. ff. de re indicata.* hac tamẽ diſtinctione, vt inquit Parladorius vbi ſupra *in num. 32.* ibi: *atque ita fieri quotidie videmus, vt magnatibus ære alieno prægrauatis redditu maioratus creditoribus addicantur, cum ſua tamen prærogatiua illorumque dignitate ſalua, id eſt habita ratione ne egeant iuxta textum in l. miles. ff. de re indicata*, &c. quem ferens ſequitur Curia Philipica *2. p §. 16. num. 13.* & Villadiego *in politica c. 2. n. 28.*

Hoc idem (Parladorio tamen tacito) dixit Ama- 93
dor Rodriguez *de priuilegiis creditorum. 1. part. ſub num. 25. verſ. illud tamen iis præmiſſis. fol. 6. à tergo.* frequenter obſeruari, & practicari ſolere, circa Duces, Marchiones, Comites, aut alias nobiles & potentes perſonas, oppreſſas creditoribus, quæ ſuis ſolutre non valentes, facto concurſu, bona eorum libera, & fructus omnes ſtatus & maioratus per iudicem cõcurſus ſequeſtrar. ſolere, & taxatis, reſeruatiſque alimentis Marchionibus, aut nobilibus prædictis perſonis, aliquibuſque bonis conſignatis, aut fructibus maioratus, quod comprobat ex ſimilitudine Clerici debitoris, cuius præbendę 40
aut beneficij redditus, aut fructus ſequeſtrãtur pro ſatisfactione creditorum ſuorum, reſeruata tamen eorum ipſis tanta pars quæ ſufficiat ad eius hone-

ſtam ſuſtentationem, ne pereat,& mendicare cogatur,cum gaudeat beneficio, ne conueniatur vltra quam facere poſſit,attenta qualitate, & quantitate redditum,argumento text.ſingularis in ſui diſpoſitione,*in C.peruenit,de fideiuſſoribus*, iuncto *c ap.Odoardus de ſolutionibus* Auſrerius *in addit. ad Capellam,Tholoſa.quæſt.*245. Abb.*in d. cap. peruenit, num.*11.Ripa *in l.obligatione generali,num.*45. *ff. de pignoribus*.Amador Rodriguez *d. p.*1.*num.*25. *ante fin.*Cynus,& Salicetus *in l.ſtipendia.C. de executio. rei ind.*Boërius *deciſ.*226.*circa finem.* Benincaſſus *in tract.paupe.quæſt.* 8.*in quanta ſpecialita. contract. num.*15.late Decius *in cap.Epiſcopus,num.* 1.*de præbendis,vbi additis.*Petrus Surdus *de alimentis,tit.*1. *quæſt.*88.*num.*20.*&* 21. Menoch.*de arbitrariis, lib.* 2.*caſu* 183.*nu.*8.optime annotat Ioannes Gutier. rez *de iuramento confirm.* 1.*part. cap.* 17. *num.* 5. *cum ſeqq.*

41 Et omnia hæc latiſſimè cõprobat Baëza *de inope debitore.c.* 16.*ex num.* 103. *per aliquas colum.* vbi affirmat non de iure,ſed de vniuerſali conſuetudine deberi alimenta magnatibus, ducibus, & comitibus,& aliis illuſtribus perſonis,& maioratibus habentibus iuriſdictionem, & tunc ex redditibus deducuntur alimenta ipſis debitoribus, cęteri autem redditus, & fructus reſeruantur ſuis creditoribus, vt ex eis æs alienum extinguatur;

42 vbi multa cumulat.omnino videnda in propoſito, & eumdem Baëzam pro hac diſtinctione † inter poſſeſſores maioratuum habentes dignitatem, & iuriſdictionem, vt eis debeantur alimenta; & alios poſſeſſores iuriſdictione carentes, refert Auendañus *de cenſib.c.*53.*n.*11.

43 Sed difficultas verſatur,circa cæteros debitores poſſeſſores ſimplicium maioratuum,aut vinculorum,an illi concurſum formantes alimenta appetere poſſint, & videtur quod pariter beneficium habeant, ne conueniantur vltra quam facere poſ-

44 ſint;primo † quoniam Hiſpanorum maioratuum inſtitutiones,quæ ad familiarum conſeruationem præſertim ordinantur,atque diriguntur in bonum publicum introductas eſſe,in earumque conſeruatione,ius etiam publicum verſari, probant multi ex *l.*1.*§.quamuis de ventre inſpicien.*text.*in.§.cæterum inſtit.de legit.agnat.ſucceſſio.l pronunciatio. § familiæ,vbi perſcribentes, Cod.de verbor.ſignificat. l* 2. *titul.*15 *part.*2.ibi *acatando el pro comucal de todos.* Tiraquellus,qui plura congerit, *de primogenitura, quæſt.*4.*num.*13 quod nedum in principatibus; ſed etiam in cæteris primogeniis verum eſſe, inquit idem Tiraquell. *d. quæſt.*4. *numero*32. & plurimi alij relati.& ſequuti à Molina *de primogeniis,lib.*1. *cap.*18. *numero* 1.*& ſeq.*Couar.*lib.*1.*variar. cap.* 5.

45 *numero.*5.ergo † alimenta præſtanda ſunt propter fauorem publicum,& maioratuum honorem, & authoritatem conſeruandam,quę eſt ratio ob quã Sacerdotes,& clerici hoc beneficio potiuntur, ex doctoribus ſuperiùs relatis *numer.*4. *verſ.hoc idem beneficium.*

46 Secundò, quoniam maioratus per ſe eſt dignitas, vt teſtantur quamplures relati à Molina *de primogeniis lib.*1.*cap.*13. *num.*1.2. *&* 3. Mieres *de maioratu,*1.*p.*1.*quæſt.*1.*num.*20.*& ſeqq.* Aluarado *de coniecturis lib.*2.*cap.*3.*§.*3. *num.*16. Matienzo *in l.*5.*tit.*7.*glo.*2.*num.* 3.*lib.* 5. *recopil.* Pater Molina *tom.*3.*diſput.*620.& plurimi alij citati à Caſtillo *controuerſiar.lib.*6.*cap.*147.*numero* 8.ergo propter

47 tantam † dignitatem, qua potiuntur poſſeſſores maioratuum cauſantes cõcurſum creditorum cõſequi debent alimenta ex eorum fructib.ne egeant in dedecus dignitatis, & honoris, vti conſiderarunt in magnatibus, Ducibus, & comitibus ſuperius citati Doctores,& praxis admiſit. 48

Tertiò,quoniam bona fideicommiſſi,quæ à teſtatore prohibentur alienari;tamen ſi poſſeſſor,& grauatus inopia ſit preſſus,ob eius alimenta licite alienari permittuntur,ne egeat,text. expreſſus *in Authent.res quæ,C.communia de legatis*;quam latiſſimè exornant Ludouic. Molina *de primogeniis,lib.*4.*cap.*7.*per totum.*Fuſſarius *de ſubſtitutionibus,q.*806.qui innumerabiles alios referunt per totam,& etiam,quando fideicommiſſo grauatus,ære alieno ſit oppreſſus,poteſt bona fideicommiſſi alienare; conſtanter poſt innumerabiles Doctor.s probat ipſe Fuſſarius *in quæſt.*542.*per totam*; ergo multo magis quotam fructuum,& redituum retinebit,pro ſuis alimentis,& vitæ ſuſtentatione, ne pereat inopia.

Quibus tamen minimè obſtantibus, contrariũ 49 de iure verius eſſe oſtendendum;imò quod quilibet maioratus ſimplicis poſſeſſor,concurſus iudicium formans alimenta petere,aut conſequi non poſſit ex fructibus ipſius vinculi,aut maioratus, etiamſi nobilis ſit,niſi ſit dux,comes,vel Marchio ſeu etiam competant oppida,& caſtra, vaſſallos, aut iuriſdictionem habentia;quibus proculdubio praxis admiſit iure optimo alimenta præſtanda, ære alieno oppreſſis,& concurſum inter ſuos creditores cauſantibus,vt ex Parladorio,& Amatore Rodriguez,& Bëza,& āliis diximus ſuperius *à n.* 33.*verſ.in qua quæſtione quantum*,&c.cum ex ratione *l.miles.ff.de re iudicata*, beneficio potiantur, ne vltra quam facere poſſint,ſuis teneantur creditoribus. 50

Et ita loquendo in Baronibus,equitibus habẽtibus Baroniam cum iuriſdictione;idem introductum fuiſſe conſuetudine in Regno Valentiæ, iis ære alieno grauatis præſtantur alimenta ex redditibus ſuæ baroniæ,latè probat Franciſc. de Leo in deciſ.Valentiæ *tom.*1.*deciſ.*75.*per totam.*

Probatur inſuper,quia ſimplicis maioratus,aut 51 vinculi poſſeſſor nullo ex capite priuilegiatus reperitur in iure,ne conueniatur,vltra quam facere poſſit,nec in maioratu, & vinculo aliquid peculiare adeſt,quo iuſtitia integre ſatisfaciendi creditores impediri poſſit,vt ſtatim probabimus magis ſpecialiter;ergo iure communi vti debet, quantumuis nobilis poſſeſſor ſit,† cum nobilitas ſola, 52 licet liberet debitorem à carcere pro debito ciuili; non tamen aliquod priuilegium,& beneficium ei tribuit,ne conueniatur vltra quam facere poſſit; imò ex integro,& in ſolidum ex ſuis omnibus bonis creditores ſatisfiunt;nam † licet miles habeat 53 à iure priuilegium,ne conueniatur vltra quam facere poſſit,ex *d.l.miles*,cum ſimilibus;hoc tantum procedit in milite armatæ militiæ,&non in equitibus ſeu nobilibus,vt poſt Cuman,& alios cõmuniter *in d.l.miles*,dicit Couar.*lib.*2.*variar.cap.* 1.*num.*4.*quia* (inquit) *nec iure Cæſarum ,nec iure regio hoc expreſſum eſt*,idem affirmant Gutierrez *de iuramento confirmat.part.*1.*cap.* 16.*nu.*36.Baëza *de inope debitore,cap.*16. *num.* 8. *&* 9. & ſequitur Franciſc.de Leo *in deciſ.Valent.*77.*num.*2.*&* 3.*tom.* 54 1.ita † vt nec intuitu maioratus ſimplicis vt ſtatim, nec ratione nobilitatis eis alimenta ,vllatenus debentur,provt ex reſponſione ad argumenta clariùs hæc omnia patebunt.

Non obſtat primum *ex num.*34.quo ius publi- 55

cum

cum versatur in conseruatione maioratus. Quod licet verum sit; nihil tamen ad rem facit, quoniam in concursu creditorum nihil agitur, quod tendat, aut respiciat maioratus, & vinculi diructionem,
56 † nec creditores pro vendendis bonis maioratus vrgent, scientes ad id nullum ius habere, cum sint familiæ reseruata, & perpetuo inalienabilia (regulariter regia facultate cessante,) sed tantum curant satisfieri de suis creditis ex fructibus, & redditibus maioratus, pleno iure pertinentibus debitori suo
57 † in quibus nulla cedit alienationis prohibitio ad latè tradita superius *num. 33. & sequentibus vers.*
58 *in qua quæst. quantum attinet*, &c. † Nec hæc fructuum creditoribus addictio, & applicatio perpetua est, sed temporalis pro vita dumtaxat possessoris ita vt post eam successor omnes liberè, & integrè deinceps consequatur, etiamsi creditores nondum integrè satisfacti sunt. Fontanella *decis. 166. & 167.* Molina *de primogeniis lib. 2. c. 13. per totum*, & annotauimus *supra cap. 10. à num. 23. vers. vltra quæ in istis*, &c. Socinus Iunior *consil. 9. num. 9. lib. 1.* Menochius *consil. 275. dub 2.* Surdus *consil 194. num 27. lib. 2. & decis. 254. num. 13.* vbi Clarus *in pract. crimin. §. vlt. quæst. 78. vers. item quæro.* Marcus Anguisola *consil. 122. num. 51.* Cæphalus *consil. 707. num. 11.* Hieronym. Gabriel *consil. 184. num. 1. lib. 1.* Ludouicus Molina *de primogeniis, lib. 4. cap. 11. num. 6. & 11.* Petra *de fideicommissis, quæst. 3. num. 11.* Peregrinus *de iure fisci. lib. 5. tit. 1. de publicatione bonor. num. 67.* Intrigol. *de substitutionib. centur. 3. quæst. 73. num. 92.* Fusarius *de fideicommissis, quæst. 529. per totum, & quæst. 430. per totam, & per l. peto, §. prædium, ff. de legat. 2.* Mieres *3. part. quæst. 9. ex num. 106. vsque ad n. 112.* Rodriguez *de redditibus lib. 2. q. 9. num. 74.* plenè Duardus *super Bull. de consib. §. 1. quæst. 7. num. 38.* Tiraquell. *de retractu lignagier. §. 1. gloss. 7. num. 47.* optime Peregrin. *de fidecommissis art. 40. n. 100.* Fontanella *de pactis nuptialib. tom. 1. claus. 4. gloss. 9. part. 5. num. 24. cum plurimis sequentibus*, Cancerius *lib. 1. variar. cap. 8. num. 99. & 200.* Corbulus *tit. de causa priuat. ob alienatio. irrequisito Domino, limitat. 19.* Gamma *decis. 5. vbi optima additio*, & ex aliis Noguerol. *allegat. 37. ex*
59 *num. 37.* † Quod in fructibus bonorum maioratus pro debito possessoris fiat executio eius vita durante, quos potest alienare, & hypothecæ subiicere, & ex iis satisfieri creditores, durante vita possessoris maioratus, vide *infra 3 p. c. 3. per totum.*
60 Nec obstat secundum fundamentum contrarium *supra num. 36.* quoniam verior est, & tenenda opinio, quod maioratus, siue primogenitura nullam in se dignitatem publicam cõtineat, nisi aliter accidentaliter ei accesserit, & insit, vt si iure maioratus competat regnum, Ducatus, Comitatus, aut Marchionatus, seu etiam competant oppida, & Castra Vasallos, & iurisdictionem habentia, de quibus erit tanquam de dignitatibus iudicandum, vt verissimè resolvit Molina *de primogen. l. 1. c. 13. num 4. & sequentibus.* Mieres *de maiorat. part. 1. quæst. 1. ex num 10. & tribus sequentibus*, vbi etiam multis comprobat, † quod Ducatus, Comitatus,
61 Marchionatus, & Vicecomitatus sunt dignitates
62 regales. † & quod omnis, qui præest cognitioni villæ vel Castri dicitur habere dignitatem, atque
63 † etiam quod habentes iurisdictionẽ in aliquibus
64 dicuntur clarissimi, prout latius ibi. † Et quod maioratus ex propria natura nullã in se dignitatẽ publicam contineat quamuis ex accidenti possit dignitas inesse, latè probauit Petrus Barbos. *in l. cum prator. §. final. ff. de iudicis, num. 175. vsque ad n. 254.* alios quamplurimos in comprobationem sequutus adduxit Castillo, *contru. tom. 6. cap. 147. ex num. 8.* quare iis † debitoribus possessoribus ma- 65
ioratus, quibus accidẽtaliter inest dignitas publica; indubiè consignanda sunt alimenta ex maioratuum redditibus, & fructibus. Quia propter dignitatem instituta non conuenitur, vltra quam facere possunt, & illorum respectu rectè praxis quotidiana procedit. † At in cæteris maioratuum, & 66
vinculorum simplicium possessoribus nullo modo praxis admittere debet, cum beneficium, ne conueniantur vltra quam formate possint, nullo iuris fundamento eis competat.

Minus obstat tertium *supra num. 48.* quod magis 67
vrgere videbatur, sed facilis patet responsio prima, quod dispositio *Authentic. res quæ. Cod. communia de legatis*, non procedit, nec locum habet in maioratibus Hispaniæ nisi ex causis *d. Authen.* regia licentia, & facultas obtenta sit, & concessa, provt latissimè contra alios ex Gregorio Lopez *in l. 6. tit. 11. part. 6. gloss. verb. que no la pudiesse vender.* Et Couarruu. *variar. resolut. lib. 3. cap. 6. n. 10. in fin.* disputando comprobat Molina *de primogeniis, lib 4. d. cap. 6. num. 16. cum multis sequentibus, & in num. 25.* † ita concludit, *ex quibus infertur.* 68
Hispaniarum primogenia nec ex causa constitutionis, nec restitutionis dotis tam matrimonij carnalis, quam spiritualis seu donationis propter nuptias, nec pro alendo ipso maioratus possessore, nec eius liberis, nec pro illis ab hostibus redimendis, nec ex alia causa ex iis, quas Doctores in d. Authen. res quæ adducere solent; alienari posse absque Regia facultate, nisi ad id efficiendum maioratus institutus astrictus esse (de qua obligatione dixerat superius *n. 19.*) *eaderuque ratione,* † *Regias facultates ad id efficiendum raro, & non nisi* 69
ex magna causa concedendas esse: cum maioratuum institutorum voluntati aduersentur, quos verisimile est, potius ipsorum maioratuum conseruationem, quam possessorum necessitatibus consulere voluisse, &c. Hæc ille.

Idem post plurimos, quos refert, latè fundat 70
Mieres *de maioratu 4. part. quæst. 28. à num. 9. & sequentib.* & videndus à principio quæstionis multa in propositum adducens, & longè differens totam materiam.

Et insuper, quod pro necessitatibus grauati non 71
possunt bona fideicommissi alienari, quãdo testator prohibuisset, bona quomodocumque alienari, vel dixisset, quod bona perpetuo, vel cõtinuo manerent in familia, infinitos penè cõgerit, & sequitur Vincentius Fusarius *de substitutionib. q. 535. n. 16. & à num. 78. cum sequentibus, & q. 542. à n. 7. cum sequentibus*, quomodo limitat *d. Authent.* dispositionem loquentem in fideicommissis simplicibus.

Sed adhuc dato casu quod *d. Authent. res quæ* 72
dispositio procederet in maioratibus; argumẽtũ nõ vrgeret, nam eius dispositio procedit ex tacita voluntate testatoris, permittentis alienationẽ pro alimẽtis grauati ex bonis suis deducendis; quæ ratio nullo modo militat in creditoribus grauati cõtradicentibus, & renuentibus deductionem, atque consignationem alimentorũ debitori, cuius bona obligata sunt ad soluenda debita ex integro, provt fiat fructus omnes maioratus, imò potius ista alienationis permissio inducta à iure, pro necessitatib' & æris alieni grauati satisfactione, potius forer in

creditorum commodum & fauorem,& inducta ad argumentum non debent operari diminutionem, provt operarẽtur,ſi ex bonis,quę teſtator permittit alienare pro ſatisfaciẽdis creditoribus grauati; iſte deduceret alimẽta contra omnes iuris regulas.

73 Nec denique obſtat,quod ex Sarmiento Selectat. *lib.7.c.5.*quem ſequitur Caſtillo *controuerſ.tom.4. cap.26.ſub num.32.verſ.denique, & quinto loco.*poſt medium, vulgò dici ſolet;quod poſſeſſor maioratus,cùm habeat titulũ antecedentem à fundatore & ideo omnibus prædeceſſoris creditoribus eſſe præferendum in bonis maioratus: quæ quidem doctrina in terminis,quibus ipſi Doctores loquũtur,veriſſima eſt,quatenus eam trahere ſolent Aduocati,& extendere ad hoc,quod omnibus maioratus poſſeſſoribus concurſum formantibus inter ſuos creditores, indiſtinctè debeantur alimenta, prorſus vt inapplicabilis, & nullo modo ad hoc conducibilis reiicienda erit, & delenda,provt altius videre eſt ſupra *cap.11.ex n.119.cum ſeqq. verſ. ex iis rectè infertur ad doctrinam Sarmienti,*&c.vbi apertiſſimè oſtendimus, quo caſu præfata doctrina procedat,& Doctores loquuti fuère.

Sed iuxta ſuperius à principio huius capitis dicta vlterius inquirendum, quid quando in cõcurſus iudicio adſunt inter cęteros creditores,aliqui, quorum damtaxat reſpectu debitor poteſt alimẽta deducere, & beneficio ne conueniatur vltra quam facere poſſit,potitur,provt in patre,filio,aſcendente, vel deſcendente, vxore,viro,genero,& ſimilibus creditoribus,qui ad inuicem inter ſeipſos beneficio iuris ne conueniantur vltra quam facere poſſint,& deducant ne egeant,vtuntur, vt ſuperiùs diximus,quo caret beneficio debitor,aduerſus cæteros creditores ſimul concurrentes,an aduerſus omnes beneficio vtatur indiſtinctè, vel in totum illud amittat;in qua difficultate breuiter

74 & reſolutiuè dico,† debitor nullo tẽpore vti poterit hoc beneficio contra creditores illos,quibus beneficij exceptionem opponere non valet;at reſ-

75 pectu† cæterorum diſtinguendum inter iudicium concurſus pendens, & eo finito per ſententiam graduationis: primo caſu nullo modo detrahere poteſt debitor alimenta ne egeat,ratione incertitudinis;cùm adhuc iudicio pendente nõ appareat de iuribus creditorum,nec de quantitate cuilibet debita,& cùm ceſſio bonorum ſit abſoluta,& iudicium indiuiduum; cæteri creditores, qui non tenentur ad alimenta grauari, graue detrimentum paterentur,ſi ex corpore bonorum concurſus alimenta debitori præſtarentur; ideoque antequam diſcutiuntur, & liquidentur credita vniuſcuiuſque debitor prætendere non poteſt ab initio ali-

76 menta,quia † cõfuſio,& incertitudo impedit totaliter deductionem,*l idem Pomponius.§.ſi.ff.de rei vindicat.l duo ſunt Titij ff de teſtament.tutor incertus. ff.eodem tit. l. ita ſtipulatus.l. vbi autem non apparet. ff.de verborum oblig.l.ſi ſic.§.l.ff.de legatis.1.l. cum poſt. §.gener.ff.de iure dotium.*

77 Et ita communiter practicatur in omnibus iudiciis concurſus,in quibus licet compareat vxor pro ſua dote,aut alio credito,filij,gener,& ſimiles inter cæteros creditores,nullo modo per debitorem poſtulatur hæc alimentorum deductio, nec vn-

78 quam conſignantur.At † verò poſtquam per ſententiam graduationis conſtat de certis,& liquidis creditis illorum creditorũ,qui patiuntur alimenta, puta vxor,filius,gener & ſimiles;tempore exactionis in ſuo loco & gradu rectè poterit debitor poſtulare ab eiſdem, ne cùm effectu exigant, nec eis credita integrè tradantur, ſed potius ipſi debitori, quantum ſaltim ex eorum fructibus ſufficiat ad ſe alendum,cùm horum creditorum reſpectu minimè teneatur,niſi deducto ne egeat, reſeruata proprietate creditoribus eiſdem iuxta quę latius probatum remanet à principio huius cap.

Et concludit doctrina Cordubæ clara *in l.ſi quis* 79 *à liberis § idem reſcripſit ff.de liber. agnoſcend.* quod ſi captis pignoribus pater compellatur à iudice alere filium ſpurium,fundumque ſpurius pignori accipiat,pro ſe alendo ex fructibus; non tranſmittet cum ad hæredes ſuos;ſed poſt eius vitam fundus reuertitur ad patrem, cùm ius alimentorum, quod in fundo habebat,morte ſit extinctum,argumento *l. cum ij.§.cauſæ.ff. de tranſactio.*per doctrinam Bald.*in l.fin.ff.de iuſtitia & iure*, Albert. Brun. *in tract ſtatutor.art. 11. quæſt.9. in princip. n.6.* & Palatij Rubei.*in cap.per veſtras nota.3.§.24.num.7.* 80 vbi declarat ſic *l.10.Tauri.* & in terminis,† quod hæc alimenta,quæ miſerationis cauſa dantur,non tranſmittantur ad hęredes alimentarij,probat ex Anton.Cucho. *de legitima f.136. & Croto.in l.fin. quæſt.13. verſ. & licet.C. de dotis promiſſ.* Giurba *deciſ.6.num.13. & à num.10.* ad differentiam alimentorum,quę ſubrogantur loco legitimę,ex eodem Giurba ibidem &Corduba à Lara *loco citato.*

Sed denique tractandum an alimenta priuile- 81
giũ antelationis cæteris quibuſlibet creditoribus habeant, in qua difficultate nimis abſolutè, & indiſtinctè dixit Felicianus de Solis *in tract.de cenſibus,tom.2.lib.3.c.5.n.12.* † quod alimentarius pro 82
alimentis tacitam habet hypothecam, & priuilegium prælationis omnibus anterioribus creditoribus,etiam expreſſam hypothecam habentibus,allegat ad id Borgninum Caualcan *deciſ.5.num.9.* 18.& 19.*in 2.p.& deciſ.44 num.46.& 47.p.1.* Tiberium Decian.*conſ.108.à num.23.& ſeqq.volum.* 2.ſed aduerte,quod eſt *conſ.109.* & eundem Caualcanum *in repertor. deciſ. verſ. alimentarium.* ex qua doctrina vulgo communiter deducitur, alimenta præferri omnibus creditoribus,& ante omnes ſoluenda in concurſu creditorum.

Sed toto iuſtitiæ zelo omnes decipiuntur, quo- 83
niam licet Felicianus videatur id inſinuare,nõ tamen ab eo citati Doctores, cùm in longè diuerſo caſu loquantur,ſcilicet in tertio creditore expendente in conſeruatione alicuius rei, vel corporis negociationis,& pro mutuo dato ad alimenta inſtitorum eiuſdem negotiationis, ſocietatis, aut menſæ numulariæ,vt in ea adquirat hypothecam cum priuilegio ad *l.interdum.cum l.ſeqq.ff. potiores in pign.habeant.*de qua doctrina protinus agendum erit,eodem modo, & caſu hos Doctores loqui,& intelligit Carleual. *de iudiciis tom.2.lib.1. tit.3.diſput.29.à principio,& per totum.*ſed non loquuntur præfati Doctores à Feliciano citati de ipſo alimentario, an pro ſuis alimentis conſequendis habeat hypothecam in bonis alimentantis,& prælationem aliis huius creditoribus,in quo verſatur noſtra quæſtio, quam indiſcreta praxis difficillimam reddit ob caſuum, & terminorum confuſionem,quapropter vt clara reſolutionem,ac certa capi poſſit deinceps,per caſuum ditio,ac diſtinctionem diſcretiuè procedendum erit.

Primus caſus ſit,quando ij omnes (quos hacte- 84
nus à principio huius cap.non teneri,nec conueniri, vltra quàm facere poſſint, diximus)formant concurſum, & alimenta conſequuntur;quoniã in

eis

eis præferuntur omnibus suis quibuslibet creditoribus, quomodolibet priuilegiatis; si quidem †ex suis bonis cessis, & solutioni creditorum destinatis hæc alimentorum portio deducitur, & separatur, nec in corpus concursus ingressa intelligitur, licet pendeat ab eadem administratione, & administratore, iura quippe, & Doctores eo loquendi modo vtuntur, vt isti tales debitores suis creditoribus teneantur, deducto ne egeant; alij verò dicunt, penes se retinere posse ex bonis suis quantum sit necessarium pro se alendis, & tanto minus soluere suis creditoribus, *l. is qui, ff. cessio. bonor.* Imola *in l. si maritus*, vbi Alexand. *n.* 4. Angelus *in §. fin. instit. de actionibus.* Couar. *variar. resolut. lib.* 2 *cap.* 1. *num.* 6. Gloss. *in cap. cum tu. de vsuris.* Petrus Surdus *de alimentis, tit.* 8. *priuileg.* 28. *n.* 1. Et insuper, apertiùs videbis ex tot iuribus, doctrinis, & doctoribus, à principio huius cap. relatis, quapropter fatendum est, horum alimenta præcipua esse, & cunctis præferri, & præ cæteris creditis persoluenda, cum nullum ius cæteri creditores ad hæc bona correspondentia alimentis debitori taxatis, & consignatis prætendere possint, quod quidem recta ratione, & iuris fundamento praxis quotidiana admisit, & in dies obseruat, siue debitores sint possessores, maioratuum illustrium, quibus dignitas inhæret, ex superiùs comprobatis *an.* 43. *& seqq. vers. sed difficultas versatur*, &c. siue alij sint, qui hoc beneficio potiuntur, ne conueniantur vltra quam facere possint in quo nullum dubium est.

86 Et ex hac solida ratione istis debitoribus datur prælatio, sed non ratione alicuius hypothecæ in bonis concursus, cum impossibile sit, eisdem competere hypothecam in suis bonis, etenim dominium, & hypotheca inter se pugnant, & iuribus
87 vulgaribus, & cedens † bonis, quousq; vendantur, aut in solutum dentur, retinet eorum dominium, iuxta text. *in l. is qui bonis, ff. de cessio. bonor.* & latiùs diximus *supra. c.* 14. *à num.* 29. *cum multis seqq. vers. contrarium tamen verius*, &c. atque ideo hic prælationis effectus attribui nequit alicui generi hypothecæ quam debitor ipse in suis bonis nunquam acquirere potuit; sed illi separationi portionis, quam permittit lex debitori, habenti beneficium; ne conueniatur, vltra quam facere possit.

88 Secundus casus erit in tertio, qui alimenta consequutus fuit ex bonis debitoris, & vti creditor in concursum comparuit inter cæteros debitoris alimentantis creditores; an istis omnibus ille præferatur, tanquam creditor habens hypothecam, cum priuilegio; quo casu regula generalis constituenda erit, alimentarium non præferri creditoribus hypothecariis cum non habeat hypothecam in bonis debitoris alimentantis; sed sit creditor merè personalis, etiam absque priuilegio vllo prælationis inter cæteros Chyrographarios & personales creditores, prout manifestè probatur inferiùs *à num.* 11 *cum sequentibus, vers. infertur deinceps quod quilibet*, &c. hanc conclusionem verissimam probarunt quam plurimi Doctores, constanter affirmantes alimentarium non habere hypothecam in bonis alimentantis; sed solam actionem personalem ad ea consequenda, Couar. *in* 4. *part.* 2. *cap.* 8. §. 6. *n.* 14. Negusantius *de pignoribus*, 4. *membr.* 2. *part. sub. num.* 164. Thesaurus *decis.* 311. *num.* 8. *&* 11. Petrus Barbosa *in l.* 1. *part.* 3. *num.* 29. *& part.* 4. *num* 73. *ff. soluto matrim.* Corduba à Lara *in l. si quis à liberis. §. si quis ex his, num.* 43. *& n.* 81. *ff. de liberis, agn. fecend.* eleganter disputat, & ita
89

resoluit Petrus Surdus *in tract. de alimentis, tit.* 8. *priuileg.* 52. *per totum*, omnino videndus Mieranzo *in l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopilat. gloss. numero* 22. Gratianus *decis.* 124. *num.* 13. Pacificus de Saluan. *inter. dic. in effect.* 3. *cap.* 4. *num.* 58. Sesse *decis.* 26. *num.* 17. Ceuallos *commun. contra commun. quæst.* 692. *num.* 5. *& seqq.* Massul. ad Capicium *decis.* 164. *num.* 6. Laderch. *consil.* 163. Vincent. de Franchis *decis.* 686. *n.* 5. Thesaurus iunior *lib.* 2. *Forens. quæst.* 6. *n.* 17. Marius Giurba *decis.* 5. *n.* 13. *& num.* 46. 47. *&* 48. latissimè Cardinal. Mantica *de tacitis, & ambig. conuentioni. lib.* 11. *tit.* 13. *à num.* 1. *vsque ad num.* 80. atque etiam eleganter valde Gratianus *tom.* 2. *discept.* 366. *à num.* 1. *& seqq.* vbi signanter per Surdum *de alimentis, tit.* 1. *q.* 94. *num.* 14. & plurimos alios, †quod creditores partis debitoris præferuntur filiis petentibus alimenta ex bonis patris debitoris, quod inferiùs huius erit probandum, qui quamplurimos alios allegant. 90

Hanc cõclusionem verissimam infiniti alij agnoscunt, tenentes, pro alimentis vxori debitis ob retardatam solutionem dotis competere hypothecam in bonis mariti, tanquam vsuris & interesse ipsius dotis principalis, quæ dos, & tors principalis, cum habeat hypothecam, pariter, & pro vsuris, & interesse eius debet similiter competere hypo- 92
theca pro alimentis mulieri debitis ex iuris dispositione; pro qua opinione infinitos refert Petrus Surdus *in tract. de alimentis. tit.* 8 *priuileg.* 49. *per totam*, quam latè disputat, qui licet verius censeat solam actionem personalem mulieri pro alimentis competere absque aliqua hypotheca tamen con- 93
traria opinio verior, & receptior est, vt pro alimẽtis, quæ causantur ex dote retardata, & non tradita vti eius accessio, vsuræ, & interesse habeat similiter actionem hypothecariam in bonis mariti, ex multis probat Cancerius *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 10. *numero* 4. Gutierrez 1. *part. de iurament. confirmat. cap.* 46. *num.* 5. Negusantius *de pignoribus.* 4. *membro* 2. *part. num.* 47. Antonius Gomez *in l.* 51. *Tauri, num.* 58. *& num.* 46 qui pro hac parte plurima adducit fundamenta, sequitur Amador Rodriguez *de priuileg. creditor.* 1. *part. art.* 1. *num.* 25. & generaliter †quod creditori census hypothecario, quem- 94
admodum competit hypotheca, & prælatio pro sorte principali; ita pro decursus, atque annuis præstationibus cæteris debitoris creditoribus cum debitore contrahentibus anteaquam annui redditus fuissent causati, ac debiti, innumerabiles penè Doctores laudauimus infra 2. *part. cap.* 27. *ex n* 68. *vers. quod probatur à contrario sensu*, &c. per text. capitalem *in l. Lucius, ff. qui potiores in pign. habean.* & in priuilegio ipsemet Surdus 50. refert. & sequitur opinionem multorum quos ibi allegat, quod †ex eadem ratione bona vxoris, vel alterius, 95
qui dotem promisit; esse obligata viro pro alimentis sibi debitis tanquam vsuris, & interesse dotis retardatæ, & non solutæ, pro quibus sibi competit hypotheca, sicuti pro dote, & forte principali, tanquam accessoriis ipsi doti, ex *l. vnic. §. sed et plenius, C. de rei vxoris actio.* in qua opinione post multos quos refert videndos resident ex eo quod in marito petente alimenta fortior militat ratio, quam in vxore, quam ibidem latiùs comprobat omnino videndus. & melius *in tit.* 3. *q.* 9. *per totam.*

Igitur si vxori, vel viro ex eo solo competit hy- 96
potheca pro alimentis dotis retardatæ, quia sunt vsuræ dotis, & accessiones, quæ sortis principalis vtuntur priuilegio; clarè patet, & sentiunt ij omnes

nes Doctores,quod pro alimentis,à dote non dependentibus, hypotheca ceſſat,& competere non poteſt,hanc ſingularem, & concludentem conſiderationem, etiam feciſſe, reperio, ipſemet Surdus *in d.priuileg.51. ſub num. 2.* dum impugnans opinionem aliquorum tenentium pro alimentis filij eſſe hypothecata bona patris,(de quo ſtatim agendum,) ita ait. *Verum ex his, quæ ſupra diximus in priuileg. 49. patet, erroneam eſſe hanc opinionem, ſiue teneamus, bona mariti eſſe vxori obligata pro alimentis, ſiue non, quia tenentes primam partem mouentur non ex aliqua obligatione principaliter inducta ratione alimentorum; ſed ex ea, quæ conceditur doti: ſi verò ſecundam amplectimur, tunc ſic licet arguere: ſi vxor non habet hypothecam in bonis viri, cui dotem tradidit, pro qua bona ſunt obligata, & quorum contemplatione alimenta ſunt præſtanda, quanto minus erunt obligata in aliis caſibus minus fauorabilibus, & in quibus non tanta*
97 *ratio verſatur*, &c. Quare conſtans eſt concluſio generalis, quod regulariter pro alimentis bona debitoris alimentantis non ſint tacitè hypothecata,ſed dumtaxat competat alimentario obligatio,&actio perſonalis,tamé,vt opinor,priuilegiata inter eiuſdem gradus creditores ſcilicet perſonales, & Chyrographarios.

98 Ab hac regula excipiuntur nonnulli caſus,quando ſcilicet eidem, cui de iure debentur alimenta, fuerint in teſtamento relicta,quia tunc legatario, & fideicommiſſario competit actio perſonalis, realis, & hypothecaria pro alimentis conſignatis in aliquo fundo, ſeu certis corporibus bonorum, prout latiſſimè probat pluribus relatis Gratianus *to.2.diſceptat.366.ex n. 6.* & Surdus *de aliment. tit. quæſt.4 per totam*,expreſſè obſeruat Giurba *d.deciſ. 5.ſub. numero* 13. qui ad id quamplurimos refert,
99 † fallit etiam, quando alimenta conſignata ſunt per contractum ex aliquo fundo,vel ex bonis perſoluenda, nam tunc alimentario competit hypotheca ſuper ipſo fundo idem Giurba *d.numero* 130. poſt alios, & pro limitatione regulæ idem firmat fauore alimentorum Petrus Surdus *n. 8. de priuileg.51. à num. 3. & ſeqq. & priuileg. 52. per totum eodem tit.* & nos innumerabiles penè Doctores prohac ſpecialitate adducimus *ſuprà cap. 10. n.5. & 6.* & circa præfatas limitationes videndi ſunt plures DD.relati,& ſequuti à Caſtillo *controuerſia. tom.5.c.104.à n.45.*

100 Tertio taxatur noſtra regula in expendente creditore pro alimentis animalium, quoniam tunc eidem cõpetit hypotheca ſuper illis cum prælatione creditoribus,qui agit de conſeruatione rei, aliter perituræ; ad *l.interdum, cum leg. ſeq. ff. qui*
101 *potiores*.Vt in eo † qui herbam vel paſcua locauit ſui territorij, aut fundi vendidit, habet hypothecam in eiſdem animalibus, quæ paſcua ſumpſerunt;ad text.*in l.huius enim.ff.qui potiores in pignor. habe*,exornant Caualcan. *deciſ. 27. num. 31. & deciſ.44.num.47.& deciſ.1.ſub num.28. part. 5.* Coſta *de retrotractione cap.9.caſ. 1.ſub numero* 12. Ioan. Garcia *de expenſ.cap.4.num.31.* Surdus *de alimentis tit 8.priuileg.62.num. 19.* Plotus *in leg. ſi quando num.874.Cod. vnde vi.* Menochius *de recuper. poſſ.remed. 11 num.8.*Carrocius *de locut. part.5.tit. de differm.circa prælat.quæſt.5. numero 5.*Decianus *conſil.109.num. 3.vol. 2.* Natta *conſil.536.num.8.9. & 10.*Idem Surdus *tit.1.q.70.numero 10.& tit.8. priuilegio.62.num.19.*Guttierrez *pract.quæſ.Canon. lib.2. q. 8. num. 57.* dummodo nominatim locata ſint paſcua in animalium alimenta.Et † datur re- 102
tentio,& durat hypotheca,dum animalia eodem ſint loco, non ſi exierint à paſcuis,niſi exierint abſque conſenſu domini paſcui:quia hoc caſu non ceſſat,ſed adhuc durat hypotheca,latiſſimè proſequitur Marius Giurba *in deciſ.40.per totam*,& nos tetigimus ſuperius *verb.nam ille,qui expendit*,&c.

Videndus etiam Anton. Amat. *variar. reſol. 3.* 203
num.13.& 14. qui quamplurimos refert,& declarat,† vel quando expenſum fuit, vel mutuatum 104
in conſeruationem ſocietatis,negotiationis, aut montis numularij,& pro alimentandis inſtitutoribus, ac ſocietatis,ſeu negotiationis miniſtris,aut nantis,quo caſu mutuanti in hac rei conſeruatione pro his alimentis datur hypotheca cum prælatione in ipſa negotiatione, & corpore ſocietatis, quo caſu loquũtur ſpecificè Caluacan.& Tiberius Decian.in locis citatis per Felicianum *de cenſib.2. tom.lib.3.cap.5.numero 12.* perperam ex hac caſus ſpecialitate conſtituentem regulam generalem, alimentarium pro alimentis habere hypothecam cum prælatione, vti animaduertimus ſuperius *à n.81.verſ.ſed denique tractandum.* &c. Et hactenus eſtendimus euidenter, & idem quod Decianus,& Caualcan. latiſſimè tractat. Anton. Amat. *variar. reſol.3.n.3.& per totam reſolutionem*,&c.

Ex quorum caſuum exceptione maior firmitas 105
oritur regulæ negatiuæ præcedẽti, ne alimẽtario regulariter competat hypotheca pro alimentis in bonis alimentãtis,tum ex vulgari diſterio,quod exceptio firmat regulam in contrarium: tum etiã ex ſublimitatione, quæ datur ipſis limitationibus, non enim conceditur alimentario,ſeu alimentanti hypotheca generalis in cæteris bonis debitoris,ſed taxata, & limitata ad vnam dumtaxat rem,ſcilicet ad ipſam quam alimentauit,quare clarè ſentient Doctores limitationem comprobantes,regulam negatiuam, negantem hypothecam alimentis conſtantem, & firmiſſimam eſſe.

Alteram limitationem ad dictam regulam gene- 106
ralem voluere nonnulli tradere,ſcilicet filios pro alimentis à parte ſibi debitis habere tacitam hypothecam in bonis patris,Atque etiam pro legitima, dicentes eſſe onus reale bonis Patris inhærens,pro vt ſunt Caſtrenſ.*conſil.8.verſ. illud autem conſtat.volum.1.* Durand.*inſtat. de arte teſtan.tit. 3.de liberis inſtituend.*Becius *conſil.378.num.3.& ſequentibus*, Palacius Rubeus *in cap. per veſtras. §. 23.n.16.de donatio.inter vir. & vxor.*Becius *in conſil 8. num. 7. 11. & ſequentibus.* Sed contraria longè verior eſt, quam tenent,& defendunt omnes illi Doctores ſuperius citati in comprobationem regulæ *in 2. caſu à num. 88. verſ. ſecundus caſus erit.* Qui nominatim loquuntur contra hos Doctores in alimentis debitis filio, non habentibus hypothecam in bonis patris,latè diſputant Ceuallos *q.692.per totam*, & Petrus Surdus *de alimentis d.d.tit.8.priuileg.51.per totam.* Marius Giurba *d.deciſ.5.à numero 13.& à num.46.*eleganter Gratianus *tom. 2. diſceptat.366.à num.1. cum multis ſequentibus.* quamplurimos referens, ſequitur Caſtillo *controuerſ.tom.5.cap.104.à numero 45.& ſequentibus*,qui innumerabiles alios referunt pro hac veriſſima reſolutione, & regula conſtanti,& firmiter tenenda.

Et ad text.*in leg.2.ff.de aliment.legatis*,pro con- 107
traria parte adducta, ibi, *Diui quoque Seuerus, & Antonin. reſcripſerunt, & licet ad fiſcum bona fuerint deuoluta, ex qq.alimenta debeantur, præſtanda*

ſunt

fuit seruti, si ad quemlibet possessorem transissent. optimè respondet Ceuallos *d.quæst.*629. *à num.*3. post Bart. Decium Couarru. Fulgosium, Petrum Barbosa,& Cordubam à Lara,vt procedat quando alimenta erant nominatim configuata in dictis bonis,vt ex eorum fructibus solueretur,quia tunc fauore alimentorum ipsa bona censigiata vtcumque manere hypothecata, annotauimus *supra in 2.limitatione n.*99.

108 Ex qua resolutione primò infertur, quod licet hæres partis vniuersalis,veldonatarius omnium bonorum teneatur præstare alimenta filiis & nepotibus ipsius testatoris,quatenus patiatur bonorum hæreditatis substantia : provt infinitos pene Doctores referens obtinuit Giurba *d.decis.*5.*n.* 39.*&* 41.*&* 42.hoc tamen non procedit ex eo, quod onus alendi filios sit reale,quia si hoc verum
109 foret; sequeretur absurdum † quod alimentarius posset agere contra tertium particularem possessorem, & emptorem bonorum patris,iuxta textum *in cap.ex litteris.de pignoribus* cum vulgaribus,sed
110 hoc est falsum, tum † quia pater qui alimenta filiis exhibere tenetur ex charitate sanguinis.& legis præcepto;liberam habet bonorum suorú administrationem argumento *l.si arrogator.D.de adoptionibus.* potestque bona vendere,neque in quoscumque vsus prodigere,dummodo in illaudem legis non prodigat. *l.Imperator D.ad Trebell.*provt signanter animaduertunt Cordub à Lara *in l.si quis à liberis.§ idem rescripsit n.*81.*D.de liber.agnoscen.*Petrus Surdus *de alimentis.tit.*8.*privileg.* 51. *num.*3. Ceuallos *d.quæst.*642.*n.*7.Giurba *d.decis.* 5. *sub num.*46.*&* 47. vbi quamplures allegat,& eleganter etiam *n.*42. ex Petro Surdo *de alimentis d.tit.*8.*privilegio* 56.Thesaur.*lib.*2.*quæst.forens.* 67.
111 *num.*20.† atque ideo tanquam actio & obligatio personalis in singularem tertium possessorem non datur,nec rem sequitur *l.cum cui.C de actio. & obligatio.l.cogi.§. vnde quæritur. D. ad Trebell. l. fin.C de hæredit. action.* etiam quod obligatio sit contracta respectiue ad rem *l.quidam §. nihil interest* vbi Iaf. *D.de edendo.l.hæres instructus.§.fin.D. ad Trebell.*moltos congerit Tiraquell. *de retractu conjang.§.*8.*glo.f.*3.*ex n* 6. Surdus *d.privileg.*51.*n.*2. quam plurimos referens sequitur Castillo *controuersiarum.*5.*cap.*104 *ex num.*45.vbi quod filius, †
112 cui à patre debebantur alimenta,non potest singularem rerum possessorem pro illis præstandis conuenire.

113 Sed illa est vera ratio,quod sicut pater erat personaliter obligatus ad alendum, ita eius hæres,& donatarius vniuersalis,patris personam repræsentans eadem actione personali tenetur *ex l.*1.*C.si certum petatur l.*25.*ex his. D. de verborum obligatio.* Abb.*in cons.*115.*volum.*2. Antonin Gomez *in l.*9. *Tauri. num.*39. Gaerma *decis.*11 *num.*9. Petrus Barbosa *in l.*1. *p.*4.*num.*73.*D.soluto matrim.* Coler *in tract.de alimentis lib.*1.*cap.*2.*n.*62.Giurba *d.decis.*5.*sub d.n.*46.*&* 47.Castillo *tomo* 5.*cap.*104. *ex n.*81.*&* *à n.*45.

114 Hinc sicut successor in maioratu, & fideicommisso vniuersali tenentur ad debita,&æs alienum contractum per fundatorem maioratus,& ex ipsis bonis teneri satisfacere creditoribus,in quorum præiudicium non valet alienationis prohibitio à debitore in defectum bonorum liberorum,& non sufficientium fructibus maioratus, vt est videre latissime per Molinam *lib* 1.*cap.*1 *à n.*21.*&c.& lib.* 4.*cap.* 6.*à princip.* Vasquius *de fideicommissis.* *q.*541.qui innumerabiles pene Doctores congregat;pariter etiam & pro alimentis ad quæ tenebatur defuncta fundatur maioratus, & eadem actione personalis tenebitur successor,sicut cæteris creditis personalibus.Ludouic.Molina *lib.*4 *d cap.* 6.*n.*19 qui plures alios allegat. *& lib.* 2.*cap.*17. *à num.* 52. *cum seqq.* quod (vt diximus)procedit, quando tempore maioratus institutoris ad hæc alimenta obligatus erat,vt Ilatin docemus,& alibi comprobauimus.

Infertur deinceps,quod quilibet parentis alimenta à debitore formante iudicium concursus,non potest præferri in contignatis,& exigendis alimentis cæteris debitoris creditoribus,sed ei omnes præferendi : ratio est euidens & manifesta, quia iste non habet hypothecam aliquam ex indubitabili resolutione Doctorum hactenus comprobata, † tum etiam quoniam qui alimenta postulat,debet habere respectum ad substantiam & bona eius qui ad alimenta tenetur, & secundum quantitatem eorum mensurenda, non aliter, ex abunde deductis superfluis *à n.* 12. *cum seqq. vers. illud tamen valdissimum.* &c.

Sed bona cuiuscumque non dicuntur,nisi quæ deducto ære alieno,superfunt. *l.nudi lier bona ff.de iure dotium l. non possunt ff.de iure fisci. l.sui signatum. §. bona. ff. de verborum significa. l.fin.*§.*fin autem ex alienum. C. de bonis quæ liber. l.non ampliùs. §. fin. ff. de legatis.* 1.*l. cum eadem p.s bonorum. ff. de legatis* 2. *l. fin. D de reb. cred. lepeto. l. ea demum.C. de collat.l.si vniuersa.C.de legationem* vt ait Cassiodorus *lib.*2.*variar.epist.*6.*Etiam quod prodest, si quispiam videatur idoneus,& fieri non possit à contractis negotiis absolutus? genus fenalis est, qui reddere nequit alienum,ex dici potest proprium,quod liceat dominium non videatur ad illum.* Ideo fructuum maioratus valor calculari debet, deductis oneribus,ære alieno, quo grauatur. & annuis redditibus, qui ex eisdem fructibus solui tolent, ex his quæ abunde tradit Sanchez *de matrim.lib.*6. *disput.*30. Nogueirol. *alleg* 40. *n.* 21.

Atque ita in tribunalibus communiter practicatur,vt ad taxanda alimenta fiat computatio creditorum,& æris alieni debitoris,vt ex bonis,quæ superfunt,fiat taxatio,& hoc fundamento idem tenet Alexander *in cons.*100.*col.fi in fin.lib.*1. dicens quod in alimentis taxandis ex bonis alicuius obligati, prius sit deducendum æs alienum, sequitur Rolandus à Valle *cons.*22.*num.*10.*lib.*2. Simon de Prætis *de interpretatione vltim. volunt.l. lib.* 4. *interpret.*1. *dub.* 11. *à n.* 64. *fol. mihi.* 428. per ß Id. *cons.*237.Titius *in testamento.num.*2. idem Bald.*in l.*§ 1. *cap.* 1. *in fi. D. de tutel. & rationib.us distrahendis.*&post Salicet.Barbac.& Picum,citatos à Socino Iun. *cons.* 97. *in fin.lib.*1. & Iosepha. Asitient. *in Perusina decis.*46.*in fin.* à Bencintendi *decis.*80. *num.*5.moti omnes ex eo,quia æs alienum totum patrimonium respicit,& diminuit. *l. fideicomm.* † *§.trebell.num. D. de indiciis.l.hereditas.de regulis iuris.*D.Valenzuela *cons.*156.*n.*12.& quia non tenetur quis conseruare victum suum pro alimentis matris,vel alterius cuiuscumque,qui alimenta debet, cùm ad ea non teneatur,nisi habeat amplas facultates ad prius se, & postea alium alendum, & alimenta debita non sint exigenda,vt sint minuenda,quando bona debitoris aere alieno vel sint exhausta,vel grauata,dixit Petrus Surdus *de alimentis.tit.*9.*q.*5.*n.* 26.

Ergo in remanentibus,deductis,& computatis creditis

creditis creditorum, habet ius alimentandus, non in aliis, quæ sunt aliena, & non debitoris, à quo alimenta petuntur, quare cum prius deducenda sint credita, seperandaque à bonis debitoris, præcipua debent, & intacta manere ad creditorum priorem solutionem.

Pro fundamenti comprobatione valde viget ratio in simili casu considerata superius *à num.* 84. *vers. primus casus sit.* Per argumentum à correlarius vulgatissimum in iure nostro,† & quia nomina debitorum, quibus debitor adstrictus est, non sunt bona debitoris; nec in eius patrimonio, sed in bonis creditorum *leg. bonorum* §. *in bonis, ff. de verbor. signific. notant.* Aretinus *in consil.* 147. Cassaneus *in consuetudine. Burgund. Rubric.* 6. §. 6. *verb par. in vent. acre. num.* 3. Iacob. Cancer. *variar. resol. lib* 3. *cap.* 2. *n.* 42. D. Valenzuela *in consil.* 156. *ex n.* 56. Alexander *consil.* 12. *num.* 2. & 3. *lib.* 2. *ex l. mulier. in princip. cum similibus, ff. de iure dot.* Escobar *de ratiociniis, cap.* 31. *num.* 17. quare rectè ex d. §. *subsignatum* inquit Molina de primogeniis *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 17. quod idem est non † habere bona, vel habere ære tamen alieno grauata, sequitur Castillo *controuers. tom.* 4. *cap.* 26. *sub num.* 29. Azored. *consil.* 38. *num.* 23. & 24. † Et quod nomen debitoris non sit in bonis debitoris, sed creditoris, & aliis probauimus *infra* 2. *part. cap.* 28. *num.* 4. *vers. ad primum respondetur*, &c. † Et quod æs alienum non sit in bonis debitoris, sed extra bona ex Alexand. Bar. Iaf. Ruino, Beccio, Fabian. Berolo, Socino Iuniori, Neuizan. Capr. Natta, & aliis probauit Petrus Surdus *consil.* 11. *n.* 82. & *de alimentis titul.* 8. *quæst.* 16. *numero* 32. & *sequentibus.*

Et istis terminis, quod filius, vel quilibet concurrens pro alimentis cum creditoribus quibuslibet patris debitoris, vel eius, qui ad alimenta tenetur; illis nullatenus præferatur, sed omnes prius soluenda sunt, nulla habita consideratione ad prædicta alimenta; probat Bart. *in leg. creditor, qui prior.* 12. *ff. qui potiores in pignor. habean.* Præpositus *in cap. cum haberet colum. penult. post medium nam. de eo qui duxit in matrimon. quam pollu.* Petrus Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæst.* 94. *in fin. n.* 14. Alexander *consil.* 85. *num.* 1. *lib.* 3. Ruinus *cons.* 139. *num.* 4. *lib.* 4. Gratianus *discept. forens. tom.* 2. *cap.* 366. *num.* 1. & *seqq.* ex eo fundamento etiam motus, quia filius pro alimentis nullam habeat hypothecam in bonis patris, ex Cardinal. Mantic. *de tacit. & ambigu. conuent. lib.* 11. *tit.* 13. *ex n.* 1. *vsque ad num.* 80. *cum aliis quamplurimis Doctoribus.*

Et tandem vtiliter ex supradictis infertur ad indifferetam, & improbabilem vulgi assertionem circa alimenta ad quæ tenetur possessor maioratus distinguẽtis inter onus reale, & personale, hoc est descendientes fundatoris pro alimentis habere ius ad alimenta reale, ita vt hæc obligatio sit insita in ipsis bonis maioratus ab initio fundationis, quæ consideratur vti onus reale, maioratum sequens quocumque vadat, & ad quemlibet trãsire successorem mouetur vulgus ex ratione *Authentic. res qua. Cod. communia de lega.* Quod fideicommissi bona etiam prohibita alienari; in fauorem fideicommissarij posse alienari nihilominus ob dotem, & alimenta filij, aut descendentis testatoris, ex tacita eius voluntate, quoniam licet testator ad ea alimenta præstanda adstrictus non esset, quia tempore suæ mortis hæc obligatio orta non fuisset, nec descendens alimentandus esset natus. Verissimile tamen est, quod si eo tempore viueret, iis necessitatibus subueniisset, proindeque ex præsumpta voluntate, non autem ex præcisa necessitate, eo mortuo, fieri debet. Quam rationem ad *d. Authent. res qua* dispositionem latius examinat, & probat post plures alios Ludouic. Molin. *de primogen. lib.* 4. *c.* 6. *n.* 5. abundè cum multis Doctoribus Fusarius *de substitutionibus q.* 551. *per totam*, & signanter *num.* 6. & 7. *cum sequentibus*, videndus etiam Gratianus *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 832. *à n.* 31. *cum sequentibus*, qui pro hac parte solet allegari, ex quo etiam inferri solet, hunc alimentarium præferri omnibus creditoribus possessoris maioratus, etiam cum hypotheca, & facultate Regia, quia cum sit onus inhærens ipsi maioratui ab origine, & fundatione, obligationis, origo attendenda, & cæteris subsequendis præferenda, & sibi imputent creditores possessoris maioratus qui hoc sciunt vel scire debuerent, & insuper cum eo contraxerunt, ex iuribus vulgaribus.

Sed me hercule tota hæc considerationis iuris principiis, & elementis aduersatur, atque cunctis iuris regalis opponitur. Primo quia nunquam ius alimentorum regulariter est onus reale; sed obligatio mere personalis, seu potius iudicis officium, vt manifestè ostensum est per Doctores *supra citatos à n.* 108. & *sequentibus vers. ex quæ resolutione primo infertur*, &c. Ergo iam destruitur prius, & præcipuum considerationis contrariæ fundamentum. † Secundò quia alimentario etiam filio in bonis patris, ascendentis, testatoris vel alterius, qui ad alimenta teneatur; hypotheca, & actio realis non præstatur, ad latissimè *tradita supra à num.* 88. *vers. secundus casus est*, &c. Quæ sunt omnes propositiones indubitabiles. Igitur quo pacto potest alimentarius in bonis maioratus prætendere prælationem creditoribus possessoris fermantis concursum?

Tertiò præcipuum fundamentum aduersæ partis destruitur, quia licet ratio reddita *ad Authent. quæres. Cod. communi. de legatis*, vera sit, & cõmuniter approbata: tamen non egreditur suos terminos fideicommissi simplicis, ac temporalis, & *d. Authentic.* dispositio non habet locum in maioratibus Hispaniæ, cuius bono nullomodo alienari possunt pro cuiuslibet alimentis, necessitate, nec dote. Vt verius ex Molina, & aliis ostendimus *supra à num.* 67. *vers. minus obstat tertium*, &c. vbi etiam, quod nec in fideicommissis perpetuo familiæ relictis præcedat *d. Authent. res qua.* † Quartò, quia licet verum sit, quod successor maioratus teneatur ad alimenta ad quæ in sua vita tenebatur fundator, & tunc non actione reali, & hypothecaria, sed actione, & obligatione personali, sicut cæteræ quælibet obligationes, ad qua tenebatur fundator, optimè Molina *l.* 2. *c.* 15. *à num.* 43. & *sequentibus*, & ex iam dictis superius. † Tamen ad descendentium postmodum progredientium alimenta non tenetur, quatenus possessor sit maioratus (licet ex propria persona, & affectione sanguinis possit teneri, puta fratri, vxori, sorori (licet de nepotibus ex fratre merito dubitant Doctores ad la. tè tradita per Giurbam *decis.* 5. *per totam*, & pro vtraque parte plurimos Doctores congerit Mieres *de maioratu* 4. *part. q.* 28. *n.* 20. & latius *à n.* 30. & 31. & nos *ad finem huius c. n.* 158. & *n.* 162.

Quam distinctionem singularem in nostris terminis eleganter firmauit doctissimus Ludouicus Molina

Molina *de primogeniis lib. 4.d cap.6.à num.18.cum multis sequentibus*, qui vtriusque distinctionis membrorum abundè,&subtiliter comprobat,omnino videndus.

136 Cuius veritas ad oculum patet, nam ex quo fundator maioratus à principio legitimè,& nullo iuris impedimento obstante, de bonis suis disposuit,vel quia tempore mortis obligationem nullam alimenta præstandi habeat, vel habens satisfecit; iam sua alendi obligatio in posterum fuit extincta. Et proinde bona maioratus ad vocatos per eum liberè transmittit, quæ in posterum nullam ex persona fundatoris obligationem tunc temporis non existentem non agnoscunt, nec agnoscere tenentur,cum semel de eisdē facta fuerit legitima dispositio per institutorē maioratus.

137 Quod si deinceps oriatur aliqua alendi obligatio,personalis erit,respiciens possessoris personam, non respectum habens ad maioratum, nec ad ipsum, tanquam maioratus possessorem, sed ad ipsum intuitu suæ personæ propriæ, tanquam consanguineum, qui proximum suum iuris præcepto tenetur alimentare. Puta filium,parentes, vxorem,fratres & sorores,& si qui sunt, quibus obligatione propria alimenta exhibere cogatur, siue ex fructibus maioratus,siue ex liberis,quia ad hoc solæ diuitiæ debitoris alimenta attenduntur

138 plurima congerit Mieres *de maioratu 4.part qu. 28.à num.2.& à n.1.* probat in terminis maioratus. Petrus Surdus *de alimentis tit.1.quæst.27.numero 8.* ibi, *hæc omnia vera sunt quoad hoc, ne teneatur tanquam primogenitus alere, etsi talis primogenitus ea sit coniunctione sanguineis obstrictus,qua tenetur coniunctum alere: erit locus aliis, quæ per nos dicta sunt. Sat est autem quod non teneatur, vti primo-*

139 *genitus, nec de bonis primogenituræ*, &c. Qui quidem singulariter loquitur (vt dixi,) ita vt ad hunc effectum bona maioratus non sint attēdenda,sed fructus eorum,qui pleno iure ad possessorem spectant tanquam bona libera,vt superius diximus. Et inter cætera bona libera per eum possessa hîc fructus computantur ad consignanda alimenta eo debita,non secus ac si omnia bona sua libera fuissent,&ab vno istorum conueniatur pro alimentis,cum ex persona fundatoris ad se nulla

140 fuisset originata, nec transmissa obligatio, non enim attenditur qualitas bonorum;quatenus sint maioratus,sed quantitas quam ex eis percipit debitor alimentorum,& dives est effectus. Vide alias doctrinas, & Doctores infra ad finem huius *cap. ex num.164. cum sequentibus, vers.* post hæc supra,&c.

141 Hæc nostra consideratio clarè patet ex mente Ludouici Molinæ *de primogeniis li.2.c.15.ex n.57. & sequentibus*, qui sic fatur, *sed iis non obstantibus dicendum est, quemque antiquissimi maioratus possessorem teneri proprios fratres, atque sorores inopes ex primo institutore descendentes alere, atque dotare, quod in hac specie verum esse censuit* Roderic. Xuar. *in repetit. d. cap. quoniam in prioribus supra leg.fori.2.limit.numero* 10. vbi inquit, *se ita vidisse iudicare in Cancellaria ea ratione, quia frater dives tenetur fratres, atque sorores alere, atque dotare leg.mutus*, ibi,*vt egenum virum, fratrem, sororemve sustineat, ff.de iure dotium, leg. cum plures, §.fin.l. tutor.secundum dignitatem, §.fin.ff. de administr. tutor. leg. qui filium, ff. vbi pupil. educ. deb. leg. de nonnullis. ff. de tutel. & rationibus distrahendis, leg.28.tit.16,part. 6. non mirum igitur, si idipsum frater maioratus antiquissimi possessor facere tenetur.*

In quo animaduertendum est, (declarans prose- 142
quitur ipse Molina *n.seq.59*) *quod quamuis Rodericus Xuarez hoc ad fratres, & sorores ex primo institutore descendentes restringat, id ipsum dicendum videtur in quolibet fratre, seu sorore maioratus possessoris, etiamsi ex primo maioratus institutore non descendat, cum enim hæ dotes, seu alimenta non præstentur ex obligatione, quam maioratus institutor habebat, ad relinquenda alimenta fratribus, seu sororibus maioratus possessoris; sed ex sola obligatione, quam habet frater dives ad alendum, & dotandum fratres, atque sorores inopes (vt superius ostensum est) consequens est, vt maioratus possessor non solum ex fructibus maioratus teneatur alere,& dotare fratres,aut sorores inopes,* &c.Et clarius ipse Molina *in num.* 61. ibi *maioratus possessorem teneri fratres, & sorores inopes alere, siue vtrinque coniuncti, siue ex eadem patre, aut ex eadem matre nati sunt,* &c. *Sed vtrisque à fratre diuite alimenta necessaria præstanda sunt,* &c. *ideóque semper atque indistincte maioratus possessor dives tenebitur ex fructibus maioratus fratres, siue sorores inopes alere siue consanguine, siue vterini sint*, &c. quem locum in hunc (quos nos loquimur) sensum explicat, & declarans comprobat Corduba à Lata *in l.si quis à liberis,§.idem rescripsit ex n.* 127. qui singulariter loquitur in proposito nostro, & Castillo *controu. tom.5.cap.164.sub n.51.& à n.45.*etiam plures alij Doctores *infra ex n.164.cum sequentib.vers.post hæc scripta*,&c.vbietiam examinatur additio eiusdem Molinæ,vbi leuiter motus ab hæc firmissima doctrina recessit.

143

Vlterius comprobatur ex doctrina Greg. Lopez 144
*gloss.verb.el hijo maior.col.4.vers.quaro etia & vers. sed an teneatur in l.2.tit.15.p.2.*sequutus à Corduba de Lara *vbi proximè n.143.* dum dicunt; quod quando bona per longā consuetudinem iure primogenituræ sunt delata,& ex præscriptione vinculata,si simul fratres præscripserūt,habere in iis bonis alimēta,tunc omnes maioratus successores ad hoc onus teneri, ex qua doctrina clarè infertur, quod cessante hac simultanea præscriptione ab initio acquisitionis,vel expressa fūdatoris clausula:bona maioratus hoc omnino carere onere.

Comprobatur ex doctrina Alphonsi Perez de 145
Lara, huius nostri Senatus Vallisoletani Senatoris,*in tr.de vita homin.c.*18.*n.*56.sic sequutus Molinam mire ad nostrum propositum testatur. *Vbi autem frater possessor maioratus tenetur alere,seu dotare sorores;non est restringenda obligatio ad sorores descendentes ab institutore(vt aliqui voluerunt) sed solum considerabitur, quod sint sorores possessoris maioratus*, vt tradit Molina *d.cap.*15 *numero* 59.*quia solum consideratur obligatio,quam habet possessor maioratus tanquam frater dives*, &c. & sic ad qualitates dumtaxat sanguinis,& diuitiarum.

Et idcirco multū interest,an aliquis consangui- 146
neus alimenta petierit à possessore tanquam possessores maioratus,&intuitu maioratus dumtaxat; an ab eo tanquam proximiori cōsanguineo,vt in primo casu absolueretur possessor vti possessor, cōtra quem nullum ius habet,& nec ipse vt talis tenetur,sed vt dives, & non condemnaretur ex qualitate consanguinei ex propria obligatione, quia id in iudicium deductum non fuit,nec super ea qualitate actum,& controuersum ad latè tradita per nos *in tract.de Regia protectio.4.part.cap.8.*

à num. 159. *& multis seqq.*& singulariter in iis terminis considerarunt Coler. *de alimentis. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 62. *& cap.* 9. *n.* 30. Petrus Barbosa *in l.* 1. *p.* 4. *n.* 72. *ff. solo.* videndus ad literam infra *n.* 178. *& ex num.* 184. Boërius *cons.* 184. *n.* 7. *volum.* 1. Tepatus *lib.* 2. *de alimentis in genere. colum.* 8. *vers. hæres tenetur.* Vincent. de Franchis *decis.* 178. *n.* 9. Gierba *dec.* 5. *num. fin. & n.* 32. *&* 46.

147 Et ex iis tandem vtiliter infertur, quod si possessor maioratus iure & obligatione propria, vti cõsanguineus præstitit alimẽta in iudicio cõcursus, & consanguineo fuerunt cõsignata ex redditibus maioratus iuxta thema prædictũ. Si decesserit; extinguentur alimenta consignata, saltem respectiuè ad ipsos fructus maioratus, cum alterius successoris de cætero afficiantur, & ad alium pertineant (si fortè vti proximus consanguineus alimẽtario non
148 teneatur) quia cum ex fructibus maioratus pertinẽtibus antecessori fuerint adiudicata & prælita, illis decrescentib. pariter & alimenta decrescunt, ad latè tradita *in cap seq.* quia resoluto iure dantis, resolvuntur ius accipiẽtis, ex iuribus vulgatis; adeo vt si fortè alimenta fuerunt a principio præstita,
149 & taxata habito respectu ad bona libera possessã per debitorem, & ad fructus tunc & proventus maioratus, istis extinctis per mortem possessoris nouiter alimenta taxanda & moderanda sunt ad limites, mensuram, & substantiam bonorum liberorum, quæ remanserunt, iuxta ea, quæ latissimè probabimus. infra *cap.* 25. *proximè sequenti.*

150 Ac etiam idem dicendum erit in vltimo successore, & nouo possessore maioratus, qui si proprio iure personali, & propria obligatione tenetur vti proximior consanguineus continuare & præstare alimenta eidem, quia pariter sit pater, frater, vel filius; non erit attendenda taxatio alimẽtorum facta tẽpore sui prædecessoris, quia potest esse pauperior eo, & habere vel nulla alia bona, vel multò minus prædecessore suo, vel è contrario; quoniam
151 cum alimenta sint præstanda ad mensuram patrimonij alimẽtantis, vt superius latius probauimus *à n.* 12. *vers. illud tamen vtilissimum*, &c. sequitur manifestè; quod non erit attendendum patrimonium prædecessoris sed noui successoris, qui de nouo conueniri debet ex obligatione propria, & nouũ iudicium aduersus eũ formandũ erit, & nouiter condemnari ad alimẽta, nouiter taxanda dato casu, vt superius diximus; quod ille nouus successor pariter teneatur ex proprio iure, & propria obligatione præstare alimenta eidem alimentario. & hoc iure vtimur, & cõmuniter practicatur.

152 Conducunt plane, doctrinæ adductæ per Mierez *de maiorat. quæst.* 27. *per totam p.* 4. sequutus à Cabello *controuers. tom.* 6. *cap.* 161. *ex n.* 38. circa illam quæstionẽ, an successor in maioratu teneatur alimenta præstare vxori antecessoris inopi, quemadmodum & ille tenebatur, quam negatiuè ex fundamentis, hactenus relatis per Nos.

153 Et hanc quæstionem monet Mierez *de maior. tit.* 4. *p. quæst.* 28. *num.* 30. circa patruum, & nepotem, vel potius circa nepotem succedẽtem, & patruum pro continuatione alimentorum instante, in hæc: *Et an si frater primogenitus, qui condemnatus fuit ad dandum alimenta fratri si mortuus sit, successor talis fratris in maioratu teneatur virtute sententiæ alimentorũ patruum, vel amitam, decidi potest ex scriptis per Cinum, Bald. & Paulum in l. alimenta C. de negotiis gestis.* Bartol. *in l.* 1. *de mulieribus, &* *in quo loco Doctores in l. placet. C. de sacrosanct Eccles.* Natta *in cons.* 149. Petrus Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæst.* 16. *num.* 2. *fol.* 16. (puto voluisse citare *in tit.* 1. *quæst.* 28. *num.* 10.) & per regalam *l. except. ff. de exceptio. rei indic. cum concordantibus, quæ scribo hac parte. quæst.* 14. *& quod in ista materia scribit Surdus d. tract. tit.* 1. *q.* 29. *num.* 8. *Lara in l. si quis à liberis, §. mater. numero* 53. *& pro illa opinione, quod* 154 *alimenta non sunt danda patruo, & aliis similibus, facit bona lex.* 2. *tit.* 11. *p.* 4. *in qua materia practicabili* (prosequitur ipse Mierez *num.* 31.) *animadverto vltra prædicta, quod filius possessor maioratus non* 155 *teneatur alimentare filios, vel filias fratris, nec patruus, vel amitas, vt declarat optimus auctor Matth. de Affl. ctis in constitutione Neapolitana libro tertio rubrica* 19. *numero* 14. *fol.* 284. *& tradunt Angelus, Imola, & Alexander in l.* 1. *ff soluto matrim. vbi Barbosa p. t.* 4 *numero* 142. *& Alexand. in cons.* 6. *num.* 3. *tit.* 4. *Rebuffe tomo* 1. *ad constit. Regias tit. de sentent. provisional. art.* 1. *gloss.* 2. *num.* 31. *Nicol. Boëri. decis.* 224. *num.* 4. *Lara in l. si quis a liberis. §. idem respons. num.* 107. *fol.* 59. *Molina lib.* 2. *de primogenijs. cap.* 15. *n.* 67. &c. quod & idem dixerat ipsemet Mierez *eadem q.* 28. *num.* 20. & videndus Gierba latè disputans *in dec.* 5. *per totam.* & latissimè Molina *de primogen. lib.* 2. *quæst.* 15. *à n.* 67. *& seqq.* & alij plures infra *numero* 162. *&* 166 ex quibus apparere videtur, ipsum Mierez manifestè 156 sentire, alimentorum præstationem cõsanguineis non esse onus tenue maioratus sed esse obligationem meræ personalem possessoris, quod ex supra dictis certissimum est. Nam si fuisset obligatio realis, transiret in successorem maioratus, quia semel constituta tempore antecessoris, mutationem non pateretur per eius mortẽ, nec attenderetur prout attenditur, ad alimenta eadem continuanda, obligatio personalis eius, qui postea successit in maioratu, ex præfatis Doctoribus, quod verissimum & indubitabile est ex hactenus cõprobatis, quatenus autem ipse Mierez *loco cit.* supponit exceptionem 157 rei iudicatæ obtẽtæ pro aliquibus contra possessorẽ maioratus, obesse eius filio successori in maioratu eodem, si alimentarius eidem talis sit consanguineus, vt ab eo possit petere alimenta, manifestè decipitur, quoniã ex obligatione diuersa, quã habet aduersus successorem, non potest inferri ad rem iudicatã cum prædecessore obtenta, cùm sint distinctæ & separatæ obligationes personales, quæ aduersus singulos exercere tenetur, nec est bona consequentia; tenẽtur duo ad idem, ergo res iudicata cum vno obstabit alteri. *l. sæpè versic. nam sicuti ff. de re iudicata.* qui ab eo causam non habet, nec est successor; sed primo institutori maioratus & vtique tenetur iure proprio, & ex propria obligatione, & persona, distincta & penitus diuersa obligatione inter se, & vno modo & vna quantitate tenetur vnus, comparatione facta cum suis bonis & substantia; alius verò alio modo & maiori, vel minori quantitate restricta ad suum matrimonium & bona prout clare hactenus ostendimus.

Et possessore maioratus (qui fratrem aluit pro- 158
vt tenetur pro suis opib. ratione sanguinis) defuncto, vt filius successor non teneatur alimenta continuare, cùm patruum alere non cogatur, nec iure sanguinis, & propria obligatione; nec vti possessor & successor in maioratu, quem à patre non capit, & quia ea obligatio, quæ patrẽ adstringit ad alendum suum fratrem; sit resoluta, & prorsus extincta per eius mortem, & successor nec etiã ex noua

obliga

obligatione sanguinis teneatur ad alimenta patrui ficuti nec patruus ad alimenta consobrini, latissimè differit,& fundamentis comprobat Cordaba à Lara *in l. si quis à liberis.§. idem rescripsit.à n.*127. *cum multis seqq.* Videndus *à numero* 108.*cum seqq.*

159 quamplurimi ad id citantur infra *num.*162.quare iste nouus successor in maioratu nullo ex capite tenetur alimenta continuare,non ex obligatione sua propria, cùm patruum alere non teneatur:non ex obligatione patris prædecessoris, tum quia eius morte fuit extincta tanquam personalissima, tum quia filius successor nihil capit à patre, nec eius successor est.

160 Imò omnes tres identitates(quæ copulatiuè requiruntur ad hoc vt obstet rei iudicatæ exceptio) penitus in hac deficiunt, non idem ius & causa petendi, quoniam ius alimentorum habet respectum ad patrimonij quantitatem eius,à quo petitur, & quia nouum ius & noua obligatio oritur contra successorem:noua etiam persona independens ab antecessore,& eius obligatione,noua res, quia diuersimodè iudicantur,& consequuntur alimenta ex bonis vnius,quam alterius,taxatur etenim ad mensuram cuiuslibet patrimonij, in quo raro,aut nunquam æqualitas reperitur.

161 Et licet ipse Mierez in principali intentione,& resolutione, nempe successorem in maioratu non teneri ad alimenta,ad quæ condemnatus fuit prædecessor,si alimentarius sit talis, qui alias de iure successorem obligatum non habeat,ad sibi præstanda alimenta,quasi dicat quod maioratus possessor ad ea non teneatur tãquam possessor maioratus,nec respectiuè ad maioratum,sed ex obligatione propria personali vti dines,verissimum censeat tamen idipsum debuit eum mouere, ad cognoscendam differentiam quoad rem iudicatam inter vtrumque prædecessorem, & successorem in maioratu,quę quidem manifestissima est & ex notissimis iuris principiis constans.

162 Et in terminis quod si frater habeat frattem, & mortuus est relicto filio hærede;vt hic non teneatur alere patruum,tenet post Franchis,Petrus Barbosa,Aluar.Valas.Ioann.Garc.Hypol.Riminal Laram.& Mierez,Patt. Molin.D.Franc. de Leon. & Constam tenuerunt additio ad Molin,*l.*2.*cap.* 15.*n.*67.*fol.*190.quia alia est obligatio patris, alia filij successoris,nam cum inter eos omnes non detur eadem sanguinis coniunctio, & proximitas, diuersimodè iudicandi sunt ad alimentorum obligationem, cuiuslibet etenim obligatio est restricta, & limitata ad certum & limitatum gradum à iure dispositum,& ideo mortuo eo scilicet patre, simul cum extinctione gradus extinguitur pernecessè obligatio eidem accessoriè cohærens,&coniuncta:illud tamen constans deducitur ex istorum omnium Doctorum resolutione,vt alere consanguineos descẽdentes ex fundatore, aut primo vocato,non sit onus reale maioratus, sed personale cuiuslibet possessoris, non tanquam possessoris, sed tanquam consanguinei;nam si onus reale maioratus iudicaretur alimẽtorum præstatio,prorsus

163 fuisset otiosa hæc Doctorum disceptatio, an res iudicata pro alimentis obtenta per fratrem contra suum fratrem possessorem maioratus mortuum obstaret filio succedenti,cùm nulla hinc posset cadere difficultas,quo continuaretur in successorem, & successores fratris vita durante,cum sententia prædio daretur.

164 Post hæc scripta aliquos authores(præter cæteros plures superius adductos *ex n.*132.*cum multis seqq.*)perlegi,pro & contra supra scripta,nonnulla addacentes,quos specialiter annotare vtile mihi vitium fuit,alios etiam iuris censuræ apertè subiicere,& imprimis D.Franc. de Leon. *decis. Valent.*27.*nu.*18.qui conuenit iis, quæ supra diximus,possessorem nempe maioratus non teneri alimenta præstare, nisi iis consanguineis, quibus fundator,& institutor tenebatur in vita sua, ibi, *cùm tamen dictus Marchio ea possideret vti successor vniuersalis, & teneatur ad præstandum ea alimenta, quæ tenebatur præstare fideicommissi institutor eius descendentibus*, quem sequutus D. Larrea *decis.*47. 165 *n.*10.sic addit:*vt licet qui solum personali obligatione ad ea alimenta teneatur, inesse videtur in bonis eius, qui obligatus est, vt ex decis. Guidonis Papæ prout Gratianus* 3.*tom.discept.forens.c.*422.*num.*28.*&* 29. *Giurba decis.*5.*n.*48.*&* 2.*p.* Incubratio.ad consuetudin.Messanens.*c.*7.*gloss.*12.*nu.*10. &c. & ad hoc idem plura scripsimus suprà.

Insuper adnotandus erit ipse Larrea,qui dum 166 disputat illam quæstionem an patruus possessor maioratus teneatur alere nepotem ex fratre, vel è conuerso (quam negatiuè merito resoluit)plurimas doctrinas per totam illam decisionem adducit admodum conducibiles iis,quæ per discursum huius cap.scripta reliquimus,atque ita *ex n.* 21.*cum duobus seqq.*sequutus doctrinam Molinæ, quod possessor maioratus non teneatur præstare 167 alimenta ascendẽtibus,& descendentibus suis tanquam possessor maioratus, sed tanquam dines, & aliàs obligatus de iure;& sic quod hoc alendi onus non insit bonis maioratus,nec sit reale;sed mere personale, habita consideratione dumtaxat ad fructus,& prouentus,quos suos facit ipse maioratus possessor,ita ait:*nam tunc solùm possessor maioratus a collateribus,& patruo poterit pro alimentis* 168 *vrgeri,quando communis omnium ascendens,qui primogenium instituit;deberet descendenti legitimam, nam eius loco succedit alimentorum obligatio à tempore mortis institutoris primogenij,quæ in quemcunque successorem,etiam transuersalem tanquam onus reale, quod inest bonis,hoc ius alimentorum transmittitur. Molina.d.lib.*2.*cap.* 15. *num.* 21. 43. *&* 44. *lib.*4. *cap.*6.*num.*19.*cùm verò patruus*(prosequitur ipse 169 Larrea) *aut alter collateralis petit alimenta à possessore maioratus,cuius institutor ei legitimam non deberet,nec alimenta, quia post eius mortem fuit procreatus; tunc nulla est alendi obligatio, quia respectu eius descendentis, qui tempore mortis in rerum natura non fuit.qualitas hæc obligationis alimentorum considerari non potest, argumento.l. eius qui in prouincia.ff.si certum petatur,nec in maioratu potest considerari obligatio realis, quæ non habeat originem ab institutore.Molina d.cap.*15.*numero* 59. *&* 60 *verior sententia est, bona maioratus non esse obligata ad* 170 *alimenta.nec dotem eorum, qui tempore mortis institutoris maioratus non extabant: & ita limitandam esse decisionem authent. res quæ. C. communia delegat. notarum. &c. & alimentorum obligatio admittitur in primogenito possessore, vt frate; non vt primogenij successore: & probat Gregorius Lopez in l. 6.verbo,que no lapudiesse vender.tit.*11.*par.* 6.*Conarr.lib.* 3. *variar. cap.* 6.*numero* 10. *vbi rationem tradit. nam quemadmodum institutor maioratus non* 171 *poterit cõpellere dotem, aut alimenta constituere illis, qui tunc non extabant;ita nec eius successor,& in alimentis tenet Molina d.cap.*15.*numer.* 1. *&* 8.*lib.*4. *cap.*6.*num.*16.*Mastrillus d.decis.*85.*n.* 29. *Camillus*

Rocc. alijsq; Flores d. 4. part quæst. 28. num. 8. & c Hactenus D. Larrea qui insuper prosequitur *num. 22. ex doctrina Molinæ.*

172 Eandem Molinæ opinionem secutus fuit Ioan. Gutierrez *in pract. de tutel. 2. part. cap. 3. n. 27.* & 28. In hæc *Ex superioribus deducitur, quod qui, atque amplissimi maioratus possessor teneatur proprios fratres, atque sorores inopes ex primo maioratus institutore descendentes, alere, atque dotare: vt in specie probat Rodericus Xuar. in repetit. leg. quoniam in prioribus super legem fori in 1. limitatione, numero 10. Cod. inofficios. testamen. vbi inquit se ita vidisse iudicatum in Regia Cancellaria, & est communis opinio secundum Palac. Rub. in repetit. cap. per vestras. §. 24. numero 4. & præallegata secundum Padillam in Rubr. Ctd. de fideicommiss. num. 5. in fin. dicit etiam communiorem Palaez de maioratu 4. part. quæst. 29. numero 5. communem etiam profitetur, eam sequutus, & alios citans, inter quos est Gregor. Lop. D. Molina, de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 15. num. 56. & 57.*

173 *Sed quamuis ipse Xuarez, hoc ad fratres, & sorores ex primo institutore descendentes, restringat, id ipsum eis eadem videtur, in quolibet fratre, seu sorore maioratus possessoris, ex parte maioratus institutoris sibi attentibus, etiamsi à primo maioratus institutore non descendat, ex dictis iuribus: & ita pluries in foralibus controversiis observatum vidit Doctor Molina de Hispanor. primogen. lib. 2. c. 15. num. 59. vbi fatetur se quandoque vidisse fratrem divitem bona tantum libera possidentem, condemnatum fuisse ad alendos fratres, vel dotandum sorores; tametsi nulla ratione petentibus denegari possit, & merito, vt suprà resolvimus, & iure probavimus*, &c. Hactenus Gutierrez.

174 Præcæteris etiam articulum hanc percepit Petrus Barbosa *in leg. 1. part. 4. D. solut. matrimon. qui numero 130. & sequenti*, sic elegenter ait: *Amplius tertio, vt frater solum maioratum possidens, tamen ex illius fructibus teneatur dotare sorores inopes. Bald. cap. 1. in princ. numero 8. de success. feud. Tiraquell.*

175 *tract. primogen. quæst. 62. numero 1. Suar. leg. quoniam in prioribus 2. limitat. ad l. Regni numer. 10. Cod. de inofficios. testam. & quamuis ipse restringant sequendo sorores sunt descendentes illius qui maioratum instituit; verius tamen est, hoc generaliter procedere: ex iuribus suprà citatis, & in specie Molina lib. 2. de pri-*

176 *mogen. cap. 15. num. 59. asserens, ita sæpius fuisse iudicatum. & Bella tract. de non meliorand. filiab. cap. 12. cap. 39. Vide si libet notata ad tradita per Lambertinum de iure patronat. lib. 3. quæst. 3. principali, artic. 6. & per Lancum. leg. si quis à liberis §. idem scripsit, num. 128. infrà de liber. & posth. dum dicunt; bona maioratus habiti non esse subjecta oneri*

177 *alendi posteros sed tantum alendi filios illius, qui maioratum instituit, & quibus ipse legitimam debebat: nos ex suprà traditis verius dicendum est indistinctè ex fructibus maioratus fratrem teneri dotare, & alere sorores inopes, non quidem ea ratione, quod bona maioratus sint obnoxia huic oneri sed quia ex charitate sanguinis frater cogitur alere, & dotare sorores*

178 *ex quibuscumque bonis liberis. Atque proinde hoc casu non poterit conveniri à sorore, quasi hæres vltimi possessoris maioratus, vt frater non succedat in eo maioratu tanquam hæres, sed ex vocatione primi institutoris leg. 3. in fin. de interdict. & re leget. leg. vnum ex familia. §. 1. infrà de leg. 2. Cornetus consil. 37. nu. 19.*

179 *l. 3. qua etiam ratione, dum filij vltimi maioratus possessoris in bonis maioratus legitimam prætendere non possent, Tiraquell. tract. primogen. quæst. 5. Capibus consil. 3. num. 62. lib. 1. nec ipse vltimus possessor melioratus potest ea onera de novo imponere, ex regula l. si arrogatus sup. de adoption. Anth. de nupt. §. sed hæc quidem collat. 4. Bald. consil. 360. nu. 2. lib.* 180 *2. præpositus cap. per venerabilem, §. quid autem nu. 45. qui filij sint legit. cæterum tanquam fratrem sorer eum convenire potest, vt ex propria persona, & obli-* 181 *gatione dotem, & alimenta sibi exhibeat, juxta suprà tradita, vt docet Panormitan. cap. licet n. 10. de voto, & consil. 12. columna penult. lib. 1. si enim hæ sorores* 182 *sint etiam filiæ primi instituentis maioratus possint fratrem convenire, tanquam patris hæredem: ad ali-* 183 *mentorum, & dotis præstationem: nam cum bona patris instituentis maioratus obnoxia sint his oneribus, ad quemcunque transeant cum eadem onere, videntur transire, l. Imperatores infra de publitionic. atque ita is frater tanquam hæres patris cogetur, sororibus assignare bona, quibus congrue se alere, & dotare possint. Suar. leg. quoniam in prioribus 11. limitatione ad legem Regni 2. dub. numer. 12. Cod. de inofficioso testament. Gregor. leg. 2. tit. 15. part. 2. glossa no el fio col. 5. vers. sed an teneatur. Lara d. §. idem rescripsit num.* 138. &c. Hactenus Barbosa.

Deinde quasi possessor maioratus ex eius fru- 184 ctibus tenetur alere sororem, etiamsi nõ decedat ex primo institutore, vt contra Sodericum Xuar probant Petr. Barbos. Gutierr. & Molina *locis citatis*, & alij ab eisdem laudati, necnon additionator ad Molin *l. 2. d. c. 15. n. 56.* manifestè sequitur, quod ea alimenta præstat tãquam frater dives ex charitate sanguinis, & non tãquam possessor maioratus, nec huic hoc onus fit impositum.

Imò possessor maioratus quantum ad obligatio- 185 nem alendi fratres, & sorores suas, eodem modo considerandus est, quo clericus qui ex fructib. beneficij sui tenetur alere, & dotare sororẽ inopem, de quo latè videndus Ioan. Garc. *de expens. 3. ex n.* 34. & amplissimè Petr. Barbos. *loco citato in d. leg. 1. d. 4. part. ex n. 132. cum seqq.* nam, absurdum enim foret dicere obligationem hanc alendi sorores esse onus reale ipsius beneficii, cum merè personalis sit ratione sanguinis beneficiati dũtaxat, & obligatio merè personalis, restricta ad eas personas diuites, quæ secundum leges tenentur alios alere, in quibus diuitiæ indistinctè considerantur siue proueniant ex bonis liberis, an à maioratu, siue beneficio Ecclesiastico.

Ex his conterendus venit Ludouic. de Auenda- 186 ño, qui miserè lapsus fuit *de exsiliis capite 53. sub numero 11.* vbi postquam ex Bella *de inope debit. cap. 16. num. 103. & 104.* dixerat, possessorem maioratus habentis dignitatem, & iurisdictionẽ debere pro alimentis satis præferri quibuslibet creditoribus. possessores autem aliorum maioratuum quibus hæc qualitas deficit, non præferri, distinctionem perperam impugnans ita ait, *vt quia ali-* 187 *menta non ex sola dignitate atque iurisdictione eis debita sunt; sed ex ea potissimum ratione, quia si possessores ipsi maioratus tenentur præstare alimenta fratribus, atque sororibus ex tacita instituentis voluntate adeò vt prædicta alimenta reputantur debita primi institutoris, vt colligitur ex traditis à Molina de primogenitis lib. 1. cap. 15. numero 44.* &c. hæc ille.

Certè iste author inaduerenter loquutus fuit. 188 Tum quia Molina, quem allegat, & cui tam ineptam assertionem adaptat, in loco per eum citato, clarissimis, & explicitis verbis cõtrarium affirmat,

vt

vt hactenus vidimus,& eius verba ad litteram retulimus supra hoc *cap. ex num. 141. vers. hæc vestra consideratio clarè patet*,&c. tum etiam, quia distinctionem Molinæ locis citatis,vt tunc successor in maioratu teneatur ad alimenta ratione,& instituto maioratus,apertè explicat,& limitat,quando fundator ad ea in vita sua tenebatur,non verò quando fundator ita non tenebatur,quia tunc successor obligatione propria solùm actione personali tenetur tanquam pater, filius,aut frater, quamplurimi Doctores sequuntur,quos recensuimus supra ex *n. 129. cum multis seqq. vers. sed me hercde. tota hæc consideratio*,&c.& paulò ante ex Larrea & aliis.

189 Insuper post hæc præscripta vidimus Ludouicũ Molinam in additio, *ad l. 2. cap. 15. d. an 58. & 59.* recedentem à sua verissima & iuridica opinione tot Doctorum authoritate sequta, & iuris inuincibilibus fundamentis suffolta,ex debili quidem & commutabili fundamento motum, prout manifestissimè monstrabimus.

190 Igitur in d. additione posita ad calcem sui operis sic vir ille loquitur *num. 14. & 15. item in eodem lib. 2. c. 15. n. 58. & 59. dixi fratrem antiquissimi maioratus possessorem teneri fratres alere, & sorores dotare; qũa in re animaduertendum est, non ex hac sola ra-*
191 *tione hanc alendi, & dotandi obligationem originem duxisse; sed ea etiam, quod maioratus institutio ex horum regnorum consuetudine ea lege facta fuisse videatur, vt filius primogenitus familiæ caput, atque robur sit, fratresque, & sorores egentes alere, & dotare teneatur: quæ obligatio in omnes primogenitos in infinitum transfunditur, atque in inforum maioratuum propriam, atque peculiarem naturam conuertitur, prout in simili in feudis, in quibus iure Francorum succeditur, dici solitum est, in illis nam-*
192 *que filius primogenitus, qui in feudo succedit, semper tenetur fratribus, & sororibus victum, & militiam præstare, quo si feudum ipsum hac lege & conditione eidem delegatum sit, prout habetur in constitutione regni Siciliæ, lib. 3. Rubrica* 18. *Incipit Comitibus, vbi Andr. del Sernia. atque Matthæus de Affictis plurima ad idem adducunt.* hactenus Molina.

193 Hæc sunt motiua tanti viri, cuius certè mirorta a falso fundamento niti, vt à sua vera opinione,ab omnibus communiter sequata discederet: vnde etenim hæc lex maioratus quærenda est, in toto namque iure nostro patrio, liquam reperiemus legem, quæ possessori maioratus nouam imponat obligationem alendi aliquem,ne in hoc excedentem terminos iuris communis: vnam inuenio *l. 7. tit. 7. lib. 5. recopilat.* ibi: *confiamendiose, y menos loando se las causas principales, en las quale muchos de sus parientes, y criados, y otros hombres hijos dal-*
194 *go se acostumbran a Mantener, y sostener.* nihil tamen ex hac lege inferri potest ad intentionem Molinæ; imò totum contrarium,nam si lex ista prohibet concursum duorum maioratuum in eadem persona per viam matrimonij, & inter alias rationes hanc reddat,quod multi ex consanguineis, & extraneis solebant ali,& per aggregationem,& concursus cesset, iam lex ipsa expressè sentit harum personarum alimenta non esse præcisa,nec onus reale ipsius maioratus;nam si foret, non cessaret per concursum, & commixtionem, sed præcisè transiret cum maioratu in quemlibet possessorem *l. imperatores. C. sine consensu vel reli.*

195 Deinde quia si per viam obligationis alendi personas *in d. l. nominatas insitæ in domo principali ma-*

ioratus intelligeretur hæc lex mirabile absurdum sequeretur, vt hæc obligatio fuisset vniuersalis tam quoad omnes consanguineos,quam quoad extraneos,familiares,& alios quoslibet nobiles; de quibus simul loquuta fuit lex,ex eo quod vniformiter & simul omnes isti in legis determinatione complectuntur,quia vna determinatio respiciens plura determinabilia, debet omnia pariformiter determinare. *Idem hoc iure ff. de vulgari.*

Fatemur institutorem maioratus ea inter alias 196
intentione,omnia sua bona in vnum vnire,vt possessor dines inueniatur,vt ad eum tanquam ad caput familiæ cæteris consanguineis egentibus recurrentibus possit subuenire,& habeat vnde eis possit,si velit,succurrere,nõ tamen vt ad id teneatur præter iuris communis obligationem, cũ qua in dubio,& alio à se non expresso,censetur se cõformare maioratus institutor,qui enixè vnitatem successionis bonorum,& indiuisibilitatem perpe- 197
tuam potius desiderat,& hæc maioratus sit lex, natura,& conditio, ita vt nec pro dotibus sororũ possessoris alienari posset,prout ex eodem Molina,& aliis probauimus supra *ex n. 67. vers. minus obstat tertium,& n. 131. vers. tertio præcipuum fundamentum.* Si igitur ex fideicommissis, (quibus magis accedit natura maioratuum Hispaniæ) non licet arguere pro alimẽtis præstandis fideicommissario,& dotibus filiarum,prout de iure communi præstatur,vt præfatis locis manifestè probauimus ad maioratuum possessores,& eorum filias;quãto minus erit arguendum de feudo ad maioratum Hispaniæ in eadem materia, & articulo,vt minus rectè argumentatur Molina statim commincendus, 198
si enim ex eo quod primogenitus facit caput familiæ,oritur obligatio alẽdi:sequeretur absurdum quod totum familiam,& ex ea descendentes, non tantum fratres,& sorores teneatur possessor alere, sed hoc est falsum,quia successor maioratus solum tenetur alere eos,quos ex legis præcepto(cessante maioratu) tenebatur,vt hactenus, & ex dicendis probabitur,& ipse agnoscit Molina,dum rationẽ suam generalem,& vniuersalem ad solam obligationem fratrum restringit: ergo eius fundamentũ falsum redditur manifestè.

Deinde conuincetur, quia si ratio foret vera; 199
tãquam generalis deberet omnes de familia comprehendere,pro quibus omnibus instituus fuit maioratus;quia ratio legis generalis attenditur ad inclusionem omnium casuum,& personarum sub eadem ratione comprehensarum;de quo nos abũdè in nostris commentariis, *de retentio. bullar. 1. p. c. 9. à n. 13. cum multis seqq.* ergo Molina vel debuit inutilem rationem agnoscere, prout re vera agnouit *in d. c. 15. n. 67.* sequutus à D. Larrea *d. decis. 47. n. 23.* vel eam non restringere,sed ad omnes extendere sed potius omnes includere de familia cũ successionis,& vocationis respectu eos omnes consideranit,& vocauit institutor,& pro omnibus de familia fundauit maioratum iuxta suam maioratus naturam.

Multò magis inefficax fundamentum, quo 200
mouetur ad suam rationem corroborandum,& ex quo illam deduxit, nempe à vitæ militia, quam feudi primogenitus successor tenetur præstare fratribus & sororibus suis,cũ quia hæc feudi lex,non est vniuersalis omnium feudorum,sed specialis & peculiaris lex regni Siciliæ,quæ non est trahenda ad nostra regna Hispaniæ,& præcipue ad eorum maioratus,à quibus ad feuda regulariter non argumen-

gamentatur,nisi vbi in vtroque militet eadem ratio,& sit dispositum,vt ipse Molina profitetur *lib.1.c.8.per totum.*

201 Et quando de feudo ad maioratum valet arguere ob identitatem rationis;tunc procedit,quando lex,& natura feudorum iure communi feudorum generalis attenta hoc dictaret;non tamen quando eius natura mutatur,variatur,& alteratur per aliquam aliam legem prouincialem particularem, pactum,vel statutum alicuius prouinciæ,quoniã quæ à iure communi exorbitant in consequentium trahi nequeũt,iuxta iuris regulam,de super inuincibili fundamento conuincitur æquiparatio Molinæ de feudo ad maioratũ Hispaniæ. Etenim ratio propter quam vita, & militia præstatur secundo genito in feudis Siciliæ,ea est vel propter legitimam, quam filius secundus habitus erat in ipso feudo iuxta vnam opinionem tentam à Petro Gregorio *in tract.de vita,& militia.q.1.&* 2.Camerario *in cap.si aliquem in verb.pati firmiter fol.* 332. Vincent.de Franchis *decis.*52,*n.*21. Fabio Anna *in consil.* 6. *lib.*1, vel propter portionem in feudo debitam secundogenito, iuxta aliam opinionem magis communiter receptam, per Andr. de Isernia Camerar Pari.de puteo Minado,Afflictum, Capicium,Franchis à Ponte,Surdum,Vincent.de Anna,Fabium de Anna,sibi contrarium.Menoch. Martam, & alios relatos à Mastillo *decis.* 165. *ex n.*11.*cum seqq.*

Sed hæc ratio prorsus cessat, & aliena est à maioratibus Hispaniæ, in quibus nec legitima, nec portio aliqua debetur secundogenitis fratribus, sed totus maioratus integraliter,& indiuisibiliter defertur primogenito,nisi illi fratres sint filij ipsius fundatoris,vt supernus diximus *ex n.* 132.*n.* 164.*ex n.*168.*ex n.*176.*&ex n.*182. ergo maioratus nullis alimentis grauatus intelligitur,cùm nec ad legitimam, nec ad aliquam portionem teneatur, quarum loco succedere possint alimenta, sicut vita,& militia succedit loco,vel legitimæ,vel portionis debitæ ab ipso feudo,quia ne feudum dismembretur,assignatur, & taxatur certa quantitas ex fructibus feudi præstanda secundogenito pro sua vita,quæ vocatur vita,& militia, vt probant Doctores iam allegati,& per consequens æquiparatio Molinæ de vita,& militia ex feudo Siciliæ, præstanda,ad alimenta deducenda ex maioratibus Hispaniæ prorsus euanescit propter dissimilitudinem,& omnimodam disparitatem rationis.

202 Tam etiam, quod vitæ militia adhuc in feudo prædicto non habet locum vniuersaliter in omnibus fratribus,&sororibus primogeniti;sed in casu tantùm particulari,puta,quando primogenita exclusa est à successione propter secundogenitum masculum, vel quando filia primogeniti mortui in vita patris excluditur à patruo, vt in his tantum casibus limitatis habeat locum vitæ militia præstanda iis sic exclusis,non vero aliis fratribus, nec sororibus, quibus non tangebat successio, & exclusio,sic declarant prædictam constitutionem Siciliæ, ex qua hanc regulam deducunt Petrus Gregorius *in tract.de dote de paragio quæst* 4.*&q.*1. Lanarius *consil.*70.*num.*4.Ponte *cons.*65.*n.*1. Vincent.de Franchis *decis.*73.*numero* 16.*&* 17. vbi allegat Capicium,Freciam,& Menado, Intrigliol. *de feudis cent.*2.*art.*73.*num.*19. Vincent. de Anna *consil.*6. Lælius Caputus *in repetit. ad consuetudinem Neapolitan si moriatur part.*2.§. 2. *numero* 9. *&* 22. Corsetus *consil.*16.& innumerabiles alij plurimi,quos recenset, & sequitur Anton. Amat *variar.resolut.*2.*per totam,à principio* videndus,qui multa congerit penitus subuertentia fundamentum,& simile Molinæ. Igitur minus rectè argumentatur Molinam de vno casu particulari,etiam in terminis *d.l.Sicilie* ad omnes fratres possessoris, feudi in vniuersum,imò de lege quadam prouinciali ad leges maioratus Hispaniæ prorsus denegari,vti illegitimum argumentum fatendum erit, Vnde firma remanet iuris,&Doctorum resolutio, 203
maioratus possessorem teneri ad alimenta fratrũ, parentem vtriusque sexus,sicut & vxoris suæ non ex qualitate inhærente maioratui,sed tanquã frater,aut pater dives,&ex eo diuitias suppetens alimenta præstabit.Non quod hoc onus sit reale,af- 204
ficiens maioratum;sed personale respiciens personam possessoris, vti fratris,& consanguinei cum adhuc nec ille,ad cuius alimenta teneatur fundator in vita sua ; possit prætendere ius reale ad bona maioratus,nec etiam ad libera,sed tanquam credito merè personalis ius suum consequi pro alimentis sibi à fundatore debitis ex bonis à se relictis,etiam vinculatis, prout abundè in discursu huius cap.manifestè comprobauimus.

Atque ideo firma,& verissima remanet resolu- 205
tio Ludouici Molinæ *in lib.*2.*cap.*15.*ex num.* 57. *cum sequentibus.* Tot iuris fundamentis, & Doctorum authoritate comprobata,demptæ & prorsus exclusa eius additione, contrariam sentiente à nemine sequuta, sed ab omnibus contempta propter eius inutile atque prorsus fallax fundamentum,vt clarè ostendimus.

CAPVT XXV

Crescentibus, vel decrescentibus bonis concursus, ita vt quandocumque constet de falsa relatione circa eorum valorem crescant, vel decrescant alimenta per rem iudicatam taxata.

SVMMARIVM.

*Quibus debitoribus concursum peragentibus alimenta debeantur.n.*1.*cremissiue.*

*Crescentibus, vel decrescentibus bonis concursus, taxata iam semel alimenta crescunt, vel decrescunt, non obstante re iudicata.n.*2.37.*& seqq.*

*Res iudicata in taxatione alimentorum variabilis est,& mutabilis.n.*3.

*Alimentorum taxatio mensuranda est iuxta facultates,& bona eius,à quo sunt præstanda.n.*4.

*Alimentandi obligatio taxatur,& regulatur arbitrio iudicis, iuxta inopiam vnius, & dimitias alterius. num.*5.

*Fortunæ ictibus valdè subiectæ sunt diuitiæ, quæ subito pauperem ditat, & diuitem dimittit inanem, num.*6.

Text.in l.peculium 41.*D.de peculio.adducitur.n.*7.

*Alimentorum obligatio,& taxatio eidem varietati,& mutabilitati fortunæ subiicitur.n.*8.*&* 15.*&n.*33.

*Alimenta commensurari debent cum ætate alimentario,& ætate crescente argumentum recipiunt. n.*9. *& num.*10.

Alimenta

Alimenta augeri debent propter augmentum intrinsecum bonorum.n.11.

Alimentorum legatum, quod semel enanuit propter alimentarij diuitias, reuiuiscit necessitate, & inopia superueniente.n.12.

Filius, qui aliunde se aluit, eo quod à patre ali non potuit, patre facto diuite consequi non potest alimenta praterita, futura autem sic.n.13.

Alimenta semel ob diuitias alimentarij denegata reuiuiscunt, & debentur ob superuenientem ipsius inopiam.n.14.

Alimentorum causa finalis est necessitas, & inopia.numer.15.

Necessitatis causa inducta tantum durant, quantum ipsa necessitas durat.n.17.

Paupertatis causa inducta tantum durant, quantum ipsa paupertas.n.18.

Alimentorum augmentum, & diminutio attenditur siue ex integro, siue ex parte alimentantis, siue alimentati bona crescant, vel decrescant.n.19.

Alimentans minime teneretur alimenta præstare, quando filius sufficiens victus non esset n.20.

Conditiones, quæ ex natura actus, seu contractus insunt semper intelliguntur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus. 21.

Mutata qualitate status rerum, extinguitur omnis effectus prioris status, & secundum præsentem iudicantur. n.22.

Mutatio qualitatis, & conditionis rerum, aut personarum producit varios effectus, & diuersa iuris ministeria operatur.n.23.

Causa iusta, & legitima superueniens inducit licitum recursum à dispositis.n.24.

Pactum relatum ad rem habentem naturam mutabilem, rei mutabilis natura vestitur.n.25.

Res iudicata non facit ius in iis, quæ tempore mutantur.n.26.

Res iudicata nihil operatur in his, quæ suapte natura mutationem recipiunt.n.27.

Alia cuius iudicij, quæ temporis cursu mutantur non faciunt fidem in alio n.28.

Sententia lata super excussione bonorum, qua semel fuit declaratum bona debitoris extare, vel non extare, non transit in rem iudicatam quominus bonis superuenientibus, vel defuentibus iterum possit reiterari eadem excussionis exceptio.n.29.

Excussione facta contra principalem debitorem si tertius possessor conueniatur, & post litem contestatam, bona superueniant debitori adhuc poterit tertius excipere de excussione.n.30,

Excussionis exceptio est temporalis, & uno tempore potest prodesse debitori, & obesse creditori, & è contra num.31.

Expenditur ad id doctrina Sartoli.n.32.

Alimentorum ius, & taxatio regulatur ab inopia, & diuitijs, & ab his immediatè pendet. n.34.

Cessante causa sententia ex noua superueniente causa etiam sententia in rem iudicatam transacta debet cessare.n.35.

Cessante causa ob quam lata fuit sententia, non obstant identitates rei iudicatæ. n. 36.

Doctores referuntur tenentes, alimenta semel per rem iudicatam taxata augmentum, & diminutionem pati cùm obstat exceptio rei iudicatæ. nu.38. usque ad num.44.

Vulgaris regula, habenti unde alat, semper esse deneganda alimenta, non est indistincte vera. numer 39.

Filius, qui ex officio, & artificio potest sibi ministrare, non potest petere à patre alimenta; & quando hoc casu sententia concipiatur n.40.

Sententia, quæ fundatur in causa sui natura inconstanti, uariabili & commutabili variatur, & commutatur.n.45. & 47.

Idem in cæteris dispositionem seruatur n 46.

Diminutio oneris, seu missarum in fundatione beneficij, seu capellaniæ impositi facta ob diminutionem reddituum cessat, reddituibus postea auctis. num.48.

Alimenta præstita, & taxata pro litis expensis si eo durante alimentario superuenirent diuitiæ per quas litem posset sustinere, cessante.n.49.

Affertur in comprobationem superadictorum decisio Rotæ apud Farinacium.n.50. & seqq.

Alimenta semel taxata ex subiectis rationibus augentur, aut minuuntur. ibid.

Alimentorum obligatio semper intelligitur, rebus sic stantibus. ibid.

Statuta humana variantur, ob temporis varietatem. ibidem.

Sententiam taxantem alimenta consentiens filius, adhuc ex noua causa augmentum potest petere. ibidem.

Quod etiam obtinet in pacto super taxatione alimentorum, cum iuramento firmato ibid.

Augendi alimenta iusta causa est superuenientia filiorum.n.51.

In augmento alimentorum iudex pra oculis habere debet seruos, & ancillas, qui quasue liberis susceptis deseruire debent.n.52.

Aucta familia, alimenta etiam augeri necesse est numer.53.

Augendi alimenta iusta causa est, augmentum pretij rerum n.54.

In decernendis alimentis habenda est ratio patrimonij eius à quo petuntur. n. 55.

Augmentum seu diminutio alimentorum non ipso iure, sed iudicis ministerio, causa cognita fieri debet. numer.56.

Refertur Cancellaria praxis, in qua quotidie minuuntur debitoribus alimenta, qui dum listam bonorum offerunt fraudulenter bona fingunt, vel valorem eorum augent, n.57.

Augmentum quod accidit ex quacumque causa inboni concursus consolidari debet cum corpore illius ut creditoribus facilius de suis creditis satisfiat. n.58.

Semel sublato impedimento res redit ad suum pristinum statum, cum prima qualitate.n.59.

Expenditur doctrina Pauli, & Alexandri.n.60.

Certantibus debitore, & creditoribus, ut in suum commodum augmentum cedat Senatus attentè procedit utrique parti prospiciendo.n.61.

Differentia inter alimenta quæ miserationis causa præstantur, & ea, quæ iudicis officio ratione sanguinis, aut iure actionis assignari solent.n.62.

Crescentibus bonis concursus, an crescere, & augeri debeant alimenta iam consignata. numero 63. & seqq.

Idem iudicatur de parte, quoad partem, quod de tota quoad totum.64.

Ius accrescendi inter alimentarios etiamre & verbis coniunctos non datur.n.65.

Alimenta cum vita alimentarij extinguntur ipso iure.66.

Agitur de alimentis quæ præstantur pluribus ut singulis & pluribus ut uniuersis. numero 67. rem sequitur.

Alimentorum legatio est naturaliter taxanda, tam ratione temporis, quam rationes rei ipsius. n. 68.
Tempus Senatus Pallaforeani quando cadat. n. 69.
In taxatione alimentorum in bonis patris inter filios habetur ratio dignitatis, & primogenituræ. n. 70.
Alimentorum taxatio non debet fieri statim, ac concursus formatur, sed differri quousque de omnibus patrimonij debitoris per rationes primi anni, aperitione constet. n. 71. & 74.
Non obstantibus indicantibus bona debitoris, capi non potest certitudo bonorum, & quare. n. 72.
Non videbatur hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. n. 73.

CAPITE antecedenti vbertimè discursum fuit, quibus debitoribus iudicium concursus peragentibus inter suos creditores alimenta præstari solent; & insuper de aliis tertiis, qui concursui se opponentes, alimenta consequantur ex bonis debitoris communis, qui ad ea præstanda iure sanguinis obligatus erit. Etiam isti hypothecarij creditores dici valeant & nunquid cæteris debitoris creditoribus præferri præsumant; de quibus & aliis plurimis quæstionibus, nostrum tractatum tangentibus, & illustrantibus summè difficilibus, atque subtilibus accurate disceptauimus.

2 Nunc quærendum, an crescentibus, vel decrescentibus bonis concursus, vel alimenti debeant augeri, aut minui configurata, & taxata iam alimenta, non obstante rei iudicatæ exceptione, in eius resolutione affirmatiue resoluendum erit, † rem iudicatam super taxatione alimentorũ esse variabilem, & mirabilem, cum sequi debeat naturam obligationis, & taxationis principalis, cui adhæret, quæ suapte natura variabilis est; ad quod sentiendum mouemur; primò † quoniam alimentorum taxatio habet respectũ ad facultates, & bona eius, à quo sunt præstanda iuxta ea plus, aut minus taxanda, & assignanda sunt alimentario; ita vt ad aliud nihil teneatur ille, quàm suppetant facultates suæ, & iuxta eas mensurãda, plurima iura, & innumerabiles penè Doctores hanc conclusionem probãt, quorum meminimus supra capite antecedenti *à numer. 12. cum seqq. vers. illud tamen vti ssimum pro oculis*, &c. datur enim hæc obligatio propter inopiam vnius, & diuitias alterius, & ab iis alimentandi obligatio regulatur; & taxatur arbitrio iudicis, quoniam etsi quis cogi possit iure sanguinis alimenta ministrare alicui, cessat hæc obligatio cessantibus facultatibus.

6 Nihil enim humanæ, fragili, miserabili, & inconstanti naturæ nostræ tam consonans tamque subiectũ fortunæ furori reperitur, diuitiis, & inopia; subito quippe pauperem dicat, & diuitem dimittit inanem, plures per Giurbam *decis. 41. n. 1. 4. à num. 9.* melius per Cordubam à Lata *de alimentis, 7 § parens, ex num. 75. & seqq.* est † celebris textus *in l. peculium nascitur, crescit. decrescit, & moritur; & ideo eleganter Papyrius Fronto dicebat; peculium homini simile esse, & cap. 41. ff. de peculio*, & quod diuitiæ acquiruntur, & amittantur fortunæ impetu, probant expresse *l. si is qui, §. 1. ff. de acquirend. rer. dominio.* & text. *in l. plenè ff. vt in possessio. legator.* Gutierrez *de tutelis, cap. 46. num. 9.* 8 ideirco alimentorum taxatio, & obligatio eidem varietati, & cõmutabilitati subiicitur, & variabilem statum habere, dixit, pro modo vitium. & facultatum Simon de Preis *de interpretat. libr. vsum. lib. 4. interpr. 1. dub. 11. sub. num. 67. & num. 38.* vbi propterea dicit; alimenta † commensurari debere ætate alimentarij, qui si est paruulus, præstantur vt paruulo, & temporis progressu variari, vt ætate crescente, augeantur pro ætatis incremento ex *l. cum vnus, in fin.* & *ibi* Gloss. & *l. alimenta, §. Basilicæ de aliment. & cibariis legatis*, vbi glossa inquit *prout ætas crescit maiora præstantur alimenta*; & ex Speculatore *tit. qui filij sint legit. §. 1. colum. penult. vers. debet autem accipi modus.* Ioan. de Lecitier. *de prim. genitis, lib. 2. cap. 3. n. 9.* Caccialupus *in l. si qua illustris, num. 93. C. ad Orphicianum.* Palacios Rub. *in cap. per vestras, in 3. nota. §. 24. num. 7. vers. & subdit fortius*; quo tendit Cordubà à Lara *in l. si quis si liberis, §. sed si filius, n. 10. ff. de liber. agnosc. num.* dum dicit, † quod alimenta debẽt decerni pro incrementis ætatis, vt progressu temporis augeantur alimenta ex *d. l. cum vnus, §. fin. & l. ius alimentorum. in fin. ff. vbi pupillus educari deb. l. sed etsi quid inædificauerit, §. mancipiorum, ff. de vsufruct.* vbi Florian. notauit. Tradunt DD. *in l. si cum dotem, ff. solut. matrim.* Gozadines *cons. 95. num. 4.* & per *d. l. cum vnus, §. fin. iunctis gloss. ff. de alimentis, & cibariis legatis, & l. alimenta, §. Basilicæ, eodem tit. & l. alimenta, § si is, qui, à liberis ff. de liber. agnoscendis*, idem profitetur Angel. *in l. si seruitus. in princ. in 3. colum. ff. de seruitut. vrban. prædic.* sequitur per Albert. Brunum *in tract. de arrgm. & diuin conclus. 10. num. 10.* qui facium conclusionem † per augmentum intrinsecum bonorum alimentantis, augeri debere alimenta, Petrus Surdus *de alimentis, tit. 5. quæst. 7. num. fin.* dicentes singulariter notandum, alimentorum † legatum, quod semel euanuit propter diuitias alimentarij, & defectum inopiæ, resurgit atque reuiuiscit, necessitate, & inopia eius superueniente; pro qua varietate, & communicabilitate facit doctrina eiusdem Surdi *tit. 5. quæst. 1.* quam latè post alios examinat *à num. 46. cum seqq.* an si † filius aliunde se aiuit eo quod à patre ali non poterat, quia non erat soluendo, & simul eo tempore indigebat; postmodum pater ipse factus est diues: teneatur ad alimenta præterita, sicut tenetur deinceps aduenientibus diuitiis ad futura, id ipsum probat Surdus, vbi proximè, qui & *n. 59.* ita ait *quod vero attinet ad secundum; teneo, quod pater qui non tenebatur ad alimenta, eo quod non hater qui non teneatur, quando deuenit ad meliorem fortunam, quia obligatio cessat ex quo non est † soluendo, nec potest oriri postquam factus est diues; nam quando est diues, iam filius habuerat alimenta aliunde*, &c. Quæ omnes doctrinæ concludunt, & denotant naturam variabilem, atque inconstantiam iuris, & obligationis alimentorum adhuc, & passiuæ.

Et quod alimenta debita, semel denegata ob diuitias alimentarij reuiuiscant, & debeantur ob superuenientiam inopiæ; probat insuper post plures quos allegat Gratianus *discept. forens. tom. 2. cap. 23. num. 5.* ex quibus manifestè constat, taxationem, & obligationem alimentorum esse variabilem, naturæ instabilis, & vicissitudinariæ, oriri, & perimi crescere, & minui pro circunstantiis, & temporis varietate.

Deinde probatur, quoniam alimentorum causa finali, est necessitas, paupertas, & inopia, & cum hæc sit quandoque inconstans, & variabilis pariter, & eius effectus variabiles esse debent, quia quod

17 †quod incipitur ex causa necessitatis, cessante durat, quamdiu, & quatenus sub est, & durat ipsa necessitas *leg. Seruius, ff. de officio præsidis l. 1. in fin. ff. de feriat.* & dicit Bartol. *in l. 1. §. nunciatio col. 3. versic. indagine siquidem iuris nostri. ff. de oper. noui nunciatis.* quod vbi aliquid contra iuris communis regulas statuitur fauore necessitatis; illud habet locum, quatenus durat necessitas, Ancharan. *in clem. 1. col. 2. in 6. notab. de statu Monachor.* Petrus Surdus *de alimentis tit. 7. q. 42. n. 3.*

18 Et similiter quod paupertatis causa concessum est, non durat, vltra quam vrget paupertas, text. est, *in leg. non tantum, §. eos*, ibi, *nisi facultates eorum adductæ sint, ff. de excusatio. tutor.* vbi Bartol. & Albericus, ad idem est text. *in leg cura. §. de scientiam, ff. de muner. & honoribus*, Tiraquell. qui multos allegat, *in tract. de cessante p. 1. num. 195.* Dueñas *regul. 305. in 1. fallem.* Socinus Iun. *consil. 8. num. 13. vol. 2.* Hieronymus Gabriel *consil. 25. num. 10. & 14.* Lancellotus Robert. *de attentatis in 2. part. cap. 14. limitat. 11.* Petrus Surdus *d. tit. 7. quæst. 42. num. 4.* Videndus *num. 11. & sequentibus*, quod licet filio artifici, qui ex arte possit se alere, negentur alimenta, tamen superueniente eidem impedimento aliquo, arte præcisa occupatione, seu infirmitate, ex quibus artem exercere non potest; alimenta sunt a Patre præstanda.

19 Et hoc alimentorum argumentum, sed diminutio attenditur siue ex integro, siue ex parte crescant, vel decrescant bona alimentãtis, seu alimentati, vt pro ea parte sint diminuenda, vel augenda alimenta, ita vt quod alimentis deficit, augeatur, vel ex ea parte, qua bona decrescant, supleatur, vel adimatur. Corduba à Lata *in leg. si quis a liberis, §. sed si filius, num. 131. & num. 132. ff. de liber agnoscen.* Surdus *de aliment. tit. 6. quæst. 6. à n. 6. & sequentibus, & quæst. 8. à principio, & tit. 7. q. 28. & quæst. 29. 30 & 31.* quibus locis abundè tractat,

20 patrem, † & alios, qui ad alimenta tenentur, minimè cogi præstare, quando sibi sufficientia alimenta non habent, nec superfiant, quia nemo debet arctare sibi victum, vt alteri subueniat, nam charitas bene ordinata incipit à seipso.

21 Et insuper hæc nostra resolutio, quod crescentibus vel decrescentibus bonis alimẽtantis, vel alimentarij; crescant, & decrescant alimenta, ex eo probatur. Quoniam quando † ex narrata actus, seu contractus aliquæ conditiones insunt, semper pacta & contractus intelliguntur rebus sic stantibus & in eodem statu permanentibus, abundè Cassanæus *consil. 23 à num. 24. cum multis sequentibus.* Castillo *controuersiarum. 4. cap. 59. à num. 3. & se-*

22 *quentibus*, vbi † quod quando mutatur qualitas, & status rerum; extinguitur omnis effectus prioris status, atque res ipsæ secundum præsentem statum

23 iudicentur, necnon † mutationem qualitatis, & conditionis rerum, aut personarum producere varios effectus, & diuersa iuris ministeria operare, Post Tiraquell. *in præfatione leg. si denique n. 167.* Ozasco *decis. 91. num. 2.* Tiber Decian. *consil. 19. lib. 3.* Late Surdus *decis. 177. num. 10. & decis. 226. num. 12. decis. 289. num. 12. & tribus sequentibus.* Camill. Gallinius *de verb. significatione lib. 9. c. 72. num. 2. & sequentibus.* Anton. Gomez *tom. 1. variar. cap. 12. de legatis num. 46.* & sic denique, † quod

24 quælibet iusta & legitima causa supernemens inducere valeat licitu recessum à dispositis, pactis, & conuentis, Camil. Gallinius *lib. 9. cap. 37. n. 22.* Peregrinus *de fideicommissis tit. 4. num. 58.* Castillo *d. cap. 59. ex num. 8.* vbi hoc procedere in qualibet dispositione.

Et ideo pactum relatum ad rem, habentem naturam commutabilem, & variabilem, non alterat nec interimit commutabilem prouenientem ex natura rei, sed natura commutabilis in dispositionem, seu contractum deductæ, sed ea regulatur, & eius natura vestitur, vt pulchre docet Ancharan. *in cap. Canonicam statuta num. 279. de constitutio.* Natta *consil. 511. num. 4. & 5.* Anton. Maria Gallecaeus *in formula Camera. obligat. 6. part. q. 9 per totam, fol. 150.* Alexander Raudens. *lib. 1. de Analogis cap. 13. n. 63. & 64.* Loazes *super oppido de Mula. dub. 1. in respons. ad 5. n. 150.* abundè Casanate *consil. 24. ex numer. 52. cum sequentibus.* 25

Hinc est, quod res iudicata non facit ius in iis, 26
quæ tempore mutantur *leg. ab arbitrio, ff. qui satisdare cogant. l. si rem meam, & l. seq. ff. de exceptio. res iudicata cap. cum ex literis de integr. restitutio.* Sarmiento, (qui hanc regulam generalem tradit) *lib. 2. select. anni interpretat. cap. 12. num. 3. fol. 88.* quam etiam tradit Tiraquell. *in tract. de cessat cessante 1. part. n. 232.* Mieres *de maioratu 4. part. limit. 1. à num. 74. & 75.* ad quam allegat Aluarum Valascum *consultat. 51. num. 42.* Ægidium Bossium *in pract. criminal. tit. de remediis iustitiæ, num. 1. cum sequentibus, &* Gama. *decis. 110. n. 58.* pro qua est text. etiam elegans *in l. Diui fratres, ff. de iure patronatus*, & diximus *in nostris commentariis de protectione Reg. 4. part. cap. 7. à num. 95. cum sequentibus.* Ripol. *variar. resolutio. cap. 20. à num. 141.* Nos *de retentio. Bullæ 1. part. cap. 10. n. 41.*

Vb quod † res iudicata nihil operatur in his, quæ 27
suapte naturæ mutationem recipiunt. Quorum exempla ibi reperiuntur, & plurimi Doctores allegantur, hinc est † etiam, vt actu vnius iudicij, quæ 28
temporis cursu mutantur, non faciant fidem in alio, plurima iura per Mascardum *de probationibus conclus. 33. num. 32.*

Cuius ratio est, quod sententia lata super ex- 29
cussione bonorum, qua fuit semel declaratum, bona debitoris extare, vel non extare; nunquam trãsit in rem iudicatã, quominus bonis superuenientibus, vel deficientibus ex aliquo accidenti, possit iterum refricari eadem excussionis exceptio, & inducium, Maranta *de ordine iudic. 6. p. princ. actu 2. de sententia n. 137.* Carrocius *in tract. de excussione 3. p. q. 14 per totam*, & per Alexand. & Cynum optimè probat Negusantius *de pignor. ib. 8 p. membr. 1. n. 41.* vbi † etiam dicit, quod si facta excussione contra 30
principalem debitorem, tertius possessor conueniatur, & post litem cum eo contestatam superueniant bona debitori; poterit tertius excipere etiam post litis contestationem *hoc Labyrint. infra 3. part. cap. 4. num. 58. versic. nec obstat excussio præcedens*, &c. Et per glossam *in §. ei pellatur inibi, de exceptionibus*, & plures Doctores, sic singulariter ait Vincent. de Franchis *in decis. 221. tom. 1. ex num. 11.* ibi, *nec obstare dicta per glossam in d. §. ei pellantur, dum* † *hanc exceptionem dicit esse temporalem: quia glossa, verum dicit, quia vno tempore, quando quis non est soluendo, potest prodesse debitori, & obesse creditori: alio vero tempore, quando esset soluendo, operabitur contrarium, & hoc voluit dicere* Bartol. *in d. leg. sed etsi ex parte, §. sed 31*
amentiam, ff. quod cum eo, dum dicit, in hac actione ratio temporis habetur, & sententiæ tempus inspicitur; 32

tur, & voluit dicere Albericus, dum dicit, ex cur-
sutemporis natura obligationis non mutatur, sed ex-
actio, sic &c. nec obstat quod exceptio hæc sit tempo-
ralis, vt dicebat gloss. in d. §. appellantur. quia erit tem-
poralis hoc modo, vt eadem glossa dicit, quod vno tem-
pore potest quis teneri in quantum facere possit, quia
non est soluendo, & alio tempore, in quo peruenerit
33 *ad meliorem fortunam; tenebitur in solidum,* &c. quapropter cum natura taxationis alimentorum sit variabilis ob diuitiarum, aut inopiæ varietatem; quid mirum sit tempore varietur, & ad præsens statum res iudicata rei variabili, & vicissitudinariæ inhærens trahatur.

34 Deinde quoniam alimentorum ius, & taxatio causatur, & regulatur ab inopia, & diuitiis, & ab istis immediate pendet, vt superius latè probauimus *à num. 1. & seqq.* ergo cessante causa debent
35 cessare eius effectus, etiam in sententia, quoniam sententiæ causa cessante, puta quia superuenit noua causa, etiam sententia in rem iudicatam transacta cessare debet, *l. 3. C. ad exhibendum. l. si fullo.* vt notat Bald. *ff. de condictio. sine causa. l. si mater. §. eandem. l. si is qui hæres. in princip. ff. de exceptione rei iudi.* notat Socin. *in cons.* 80. *colum. vltim. lib* 1. Robert. Maranta *de ordine iudicior. 2. p. vers. expedita. n.* 148 *fol.* 245. Alciatus *in tract. præsumpt.* 16. *n.* 5. *&* 6. Burgos de Paz. *cons.* 39. *n.* 18. Tiraquell. *lib.* 1. *de retract. §.* 8. *glossa* 7. *n.* 4. Mierez *d. q.* 1. *limit.* 1. *à n.* 74. Nos *de Regia protectio. 4. p. d. cap.* 7. *à n.* 91. *cum multis seqq. & à n.* 117. *cum seqq. & de supplicatione ad sanctiss.* 1. *p. cap.* 10. *num.* 42. vbi plurimos Doctores congessimus, vide Surdum *cons.* 268. *à n.* 16. & Auendanum *de cens. c.* 41. *à n.* 5. & est optima & singularis *l.* 25. *tit.* 2. *p.* 3.
36 Ex quo cessante causa, ob quam lata fuit sententia; non obstant identitates rei iudicatæ. Intrigoli. *decis. Siciliæ* 3. *ex n.* 157. Gratianus *disceptat.* 445. *num.* 11. Leo *decis. Valentiæ* 78. *n.* 6. Fontanella *decis.* 126. *n.* 29.

37 Hinc plurimi Doctores in nostris terminis tenuerunt, alimenta semel per rem iudicatam taxata augmentum & diminutionem pati iuxta augmentum, & diminutionem bonorum alimentati, vel alimentantis, rei iudicatæ exceptione minimè obstante, per textum *in l. ius alimentorum.* dixit Cardinal. Tuschus *practica conclusio. tomo* 3. *littera E. conclus.* 382. *num.* 9.

38 Angel. *in l. si seruitus. in princ. in* 3. *colum. ff. de seruitut. vrbano prædio.* sequutus ab Alberto Bruno *in tract. de augment. & diminut. conclus.* 10. *n.* 10. *&* 11. vbi quod crescentibus, vel decrescentibus auctis, vel diminutis bonis patrimonij, crescunt ficut decrescunt alimenta ex qui præstantur per per *d. l. ius alimentorum ff. vbi pupill. educere debet.*

39 Doctor Matta *in tract. de iurisdictio. 2. p. cap.* 43. *n.* 72. qui post Aymonem Cravet. *in cons.* 199. & Roman. *cons.* 224. affirmat, non esse firmam regulam illam, quòd habenti vnde se alat; semper sint deneganda alimenta, quia si hodie habenti benè gantur à iudice; eras eidem carenti, & inopi effecto, si petierit, alimenta præstabuntur, non obstante exceptione rei iudicatæ.

40 Eandem conclusionem sequutus est Corduba à Lata *in l. si quis à liberis. § sed si filius. n.* 133. *fol.* 92. qui postquam probauit; filium, qui ex officio, & artificio potest sibi ministrare, non consequi alimenta à patre. *d n.* 133. ita ait: *quomodo autem concipi sententia debeat, quando declaratur; quem operis posse sufficere, propterea quod in bona vt valetudine; vt alendi onere liberetur, qui tenetur ea exhibere;* docet Aimon Craveta *cons.* 199. *n.* 1. qui ait: *sententiam non obligare perpetuo, sed per id tempus, quo quispiam sanus & validus est, operique sufficere potest.*

Bimon de Prætis *de interpretatio. vltimar. lib.* 4. 41
interpretat. 1. *dubitatione.* 11. *num.* 69. *in fin. vers. post iudicis taxationem, & declarationem si euenerit, facultates esse auctas, vel diminutas, vel aliud acciderit diuersum; poterit index suam taxationem augere, vel diminuere pro contingentia casuum per textum in l. ius alimentorum. in fin. ff. vbi pupillus educari debetur.*

Lancellotus Robertus, *de attentatis. 2. p. cap.* 4. 42
limitatio. 11. *tenet num.* 32. quod cessante causa inopiæ, cessant alimenta, ad quæ pater tenebatur, etiam post decreta alimenta per iudis sententiam, & facta prouisione superuenirent ipsi filio diuitiæ, vt tunc, cesset prouisio iudicis, & sententia.

Petrus Surdus *de alimentis, tit.* 7. *quæst.* 42. qui 43
postquam à principio abunde probauit, per superuenientiam diuitiarum alimentario, cessare, & finiri obligationem alimentantis; dicit *n.* 6. (Lancelloto dumtaxat citato) hanc conclusionem fortius procedere, etiam post sententiam iudicis prouidere mandatis de certis alimentis, vt per superuenientiam diuitiarum pater vlterius cogi non possit iuxta mensuram bonorum, superuenientium alimentario filio.

Et post Tuschum, & Martam locis superius ci- 44
tatis, idem diximus, & aliquibus mediis probauimus *in Nostris commentariis de Regia protectio. 4. p. cap. 7. à num.* 88. quibus Doctores, & fundamenta huius *cap.* addere poteris: diximus enim ibidem crescentibus, vel decrescentibus bonis alimentati, vel alimentantis, crescere, & decrescere taxationem alimentorum, non obstante re iam iudicata super certis & determinatis alimentis præstandis ab eo, qui de iure ministrare tenetur, & iterum *à n.* 97. innumerabiles penè Doctores cõgessimus firmantes, quod alimenta crescunt, & decrescunt, crescẽte, vel decrescente patrimonio alimentati, vel alimentantis, etiam post rem iudicatam, & per alia fundamenta idem in alimentis diximus *in tr. de retentio. bulla. 1. c. 10. n.* 42. *alios laudantes.*

Sententia etenim quę fundatur in causa, sui na- 45
tura inconstanti, variabili, & commutabili, variatur, & commutatur, cùm non habeat perpetuam causam, sed vitio fortunæ subiectã, nec perpetuò operatur, sed dumtaxat rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, quibus mutatis, & variatis, sententiæ dispositio mutatur, & variatur 46
atque hanc regulam etiam in sententia, sicuti in cæteris omnibus dispositionibus procedere; signanter probarunt Natta *in cons.* 625. *n.* 16. Rimigald. Senior *cons.* 350. *n.* 22. Petrus Surdus *decis.* 236. *n.* 20. OZaleus *decis. Pedemonta.* 91. *n.* 2. Casanate *cons.* 44. *n.* 50. Castillo *controuers. tom.* 4. *cap.* 59. *n.* 19. Vincentius Carrotus *decis.* 16. *nu.* 4. Vincent. de Franchis *decis.* 304. Andreas Fachineus *cons.* 89. *n.* 11. *l.* 2. peregrinus *de fideicommissis. art.* 4. *n.* 58. *& in cons.* 6. *n.* 5. *l.* 3. Cauaicanus *decis.* 25. *n.* 9. *p.* 1. *& decis.* 25. *n.* 25. *p.* 3. Leander Galganet. *de conditionibus, & demonstrationibus.* 1. *p. cap.* 14. *numero* 26. Antoni. Faber. *ad tit. n. C. de sacrof. Eccles. definit.* 62. *fol.* 48. Ceuallos 3. *p commun. quæst.* 754. *numer.* 23. *& p.* 4. *quæst.* 606. *num.* 57. *& seqq.* Cardin. Tusch. *practi conclus. tom.* 2. *littera D. cons.* 502. *anim.* 19. 21. *&* 24. *&* 29.

Et

46 Et quod sententia quæ nititur actu, & dispositione, sui natura variabili & resolubili; reddatur variabilis, & resolubilis; abunde plura congessimus *in nostris commentariis, de supplicat. ad sanctiss. n.* 2. *part. capite* 17. *à numero* 37. *cum multis sequentibus.*

48 Hinc derogatio alicuius oneris, seu seruitij in fundatione beneficij, vel capellaniæ impositi facta ob diminutionem reddituum beneficij, cessat, reddditibus postea auctis, vt ex Tiraquell. *in tract. de causa cessante, in princip. num.* 116. *& num.* 210. *vsque ad* 220. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disput.* 30. *num.* 13. *&* 14. tenent Moneta *in tract. de commutation. vltimar. volunt. cap.* 8. *quæst.* 5. *col.* 1. *&* 6. Viuianus *in tract. de iure patronatus,* 3. *part. lib.* 14. *cap.* 3. *num.* 152.

49 Et loquendo in alimentis semel præfixis, & taxatis pro litis expensis, & ea durante esse præstãda limitat Fontanella *de pactis nuptialibus clausul.* 6. *glos.* 2. *part.* 3. *num.* 72. quando superueniunt actori alimentario diuitiæ, per quas litem sustinere valet, quia tunc cessant alimenta sibi per iudicem consignata & taxata, ex Cassan. *cons.* 2. Cauall. *cons.* 12. *lib.* 1. *in ciuilibus*, quos referens nouissimè sequitur Marius Cutellus *in tract. de donationibus, tom.* 2. *tract.* 2. *discursu* 1. *in fine* 23. *numero* 35. *fol.* 354.

50 In comprobationem omnium ferè supradictorum elegans est decisio Rotæ, Farinacij, primo Genium tomo. *decis.* 341. *fol. mihi* 234. cui is argumentum generale tale est, *alimenta ex subiectis rationibus augenda esse filio, decidicus licet is priorem taxationem coram probauerit;* quam, quia multa scitu dignissima continet, libenter infero, vt quantum nostris congruant Rotæ motiua, & fundamenta, appareat, ita ait.

Conclusum fuit. D. Iacobo Clario augeri debere alimenta, quia debitum alimentorum semper intelligitur rebus sic stantibus, vt fuit dictum coram Domino meo Decano, in Cæsaraugustana alimentorum die 12. *decis.* 1572. *vnde in hoc potissimum proposito non debet reprehensibile censeri, si secundum varietatem temporum statuta varientur humana, vt glossa dicit, in capite non debet, de consanguin. & affinitate, non obstat, quod sententia lata in quantitate scutor.* 50. *singulis mensibus præstanda, fuit ab ipso Domino Iacobo acceptata; quia filius non potest renunciare alimentis, quæ sibi iure naturali debentur. Specul. tit. qui filij sint legit.* §. 1. *num.* 12. *de iustitia, & iure. Bartol. si quis à liberis* §. *parens. numero* 2. *de liberis agnosc. loquitur etiam si pactum fuerit inuamento vallatum, quod scribit etiam Alexander in quia talis,* §. *eleganter numero* 12 *ff soluto matrim. & Alciatus, l. pacta quæ contra, C. de pactis. Couar. in epitom. lib.* 4. *decretal. cap.* 8. §. 6. *numero* 3. *Caneta cons.* 118 *numero* 2. *& cons.* 189. *numero* 2. *& ideo si ratio dictat, vt pietas cogente propter ipsam naturam alimenta debeant augeri, eius consensus nullum ei præiudicium facit, quia debet intelligi rebus in eodem statu manentibus, l. quod seruus, Digestis de cond. ob causam.*

61 *Iusta autem causa augendi alimenta DD. videtur, quod etiam D. Iacobo nati sunt filij ex legitima uxore, quos annis proxime dubio tenetur etiam educare, si quis a liberis* §. *finem tantum Digestis de liber. agnoscend. Bartol. in tract. de alimentis, numero* 16. Ruinus *cons.* 45. *n.* 2. *lib.* 2.

42 *Et quidem iuxta ante oculos habere etiam debet seruos & ancillas, qui, quæ liberis suscepti de-*

seruire debent, Lins alimentorum, post principium, vers. ante oculos &c. ff. vbi pupil. educ. del. quibus & & *alimenta, & vestimenta danda, & præstanda sunt, vt notat Torcatus de S. Petro in l. sed etsi quid,* §. *mãcip. numero* 18. *ff. de vsufruct. & quemadmodum quis, vbi* † *aucta familia, alimenta etiam augeri necesse est.* 53 *Angel. cons.* 357. *numero* 5. *Gozad. consil.* 95. *numero* 4. *& sequitur summæ prudentiæ, & auctoritatis D. Syluester Aldobran. cons.* 31. *n.* 9.

Accedit etiam, quod aucta sunt pretia non solum 54 *cibariorum, sed etiam habitationis vestiarij & calcearij, ac aliarum rerum omnium, ex quibus vita hominis sustentari debet, & experientia docet, quæ est efficax rerum magistra. Colligo quam sit, de electione in* 6.

Nec dubium est quin habitatio, vestiarium & calciarium debeatur. l. cum is, §. *qui transigit, & de calcearia, ff. de transact. l. cognouimus,* §. *sed ne videamur de hæret. & Man.*

Vnde cum in decernendis iis alimentis habenda sit 55 *ratio amplissimi patrimonij, quod habet D. Franciscus Pater Iacob. Lins alimentorum, Digestis, vbi pupil. educar. debeat, & d. l. cognouimus,* §. *sed ne videamur, ibi secundum vim patrimonij, & licet plures* §. *vltimo, ibi pro facultatibus patrimonij, & ff. de administr. tutor. Bart. l. Imperator, numero* 4. *Alexand. num.* 5. *ff. ad Trebell. Boerius decis.* 19. *num.* 8. *Natta cons.* 48. *num.* 1. *item conditionis personarum Amb. res quæ, ibi, pro modo honestatis personarum congruo, Codice communia de legat. & d. lib. cum plures,* §. *vltimo, ibi pro dignitate nostrum, de administrat. tutor. Caputaq. decis.* 21. *num.* 3. *part.* 1. *copiose scribit Tiraquell de nobilitate, cap.* 20. *num.* 136. *& seqq. n.* 148. *& seqq. necnon consuetudinis regionis. Caneta consil.* 189. *in fin. at totas denique modus alimentorum iudicis arbitrio committitur, idem Caneta eodem consil.* 189. *numero* 10. *omnibus circumscriptis, quæ ex vtroque latere deducuntur, placuit dominis, eidem D. Iacobo augeri alimenta, ex quibus ipse cum sua familia commode possit vitam ducere vsque ad mensem nouembris centum*, hactenus de mirabili decisione,

Hæc tamen certissima resolutio vno modo limitatur, seu declaratur, vt decrescentibus aut crescentibus bonis alimentati, vel alimentantis, non crescant, vel decrescant alimenta ipso iure iam taxata; sed iudicis ministerio, & causa cognita, crescere, aut minui debent, probat ex doctrina Felini, in cap. cum M. Ferrariensis *celum. 8. de constitutionibus.* Viuianus *in tract. de iure patronatus,* 3. *part. lib.* 14. *n.* 152.

Ex hactenus deductis, (quæ veritissima sunt clara 57 detegitur comprobatio quotidianæ praxis huius nostræ Pincianæ Cancellariæ, minuendi alimenta debitoribus iudicium concursus formantibus, qui dum litem bonorum suorum à principe offerunt, (iuxta Theoricã, & praxim de qua supra *c.* 1. *à n.* 7. *& seqq*) fraudulenter assolent, bona aliqua fingere sua, vel propriis summum, & vltra modum valorem dare, animo consequendi excessiua alimenta, atque inde suos creditores fraudandi, quibus (seu eorum quolibet) postmodum reclamantibus, docentibus quod ex prioribus ratiociniis, per administratorem nominatum traditis, de falsa valoris relatione apparere, & certantibus pro alimentorum diminutione, atque moderatione, facile (vt iuris est) eandem à senatu consequuntur, nona adhibita taxatione iuxta bonorum concursus redituum verum, & iustum valorem.

Infertur

58 Infertur insuper,quod crescentibus bonis concursus,vel ex noua debitoris acquisitione,vel onerum eorum diminutione,& creditorum pro tempore ex solutione, vel etiam alimentorum extinctione: totum hoc argumentum consolidari cum corpore ipso concursus,& cum cæteris bonis,vnde exiuit,incorporari,vt cæteris creditoribus facilius,atque commodius de suis creditis fiat,quoniam reuertitur res ad suum priorem illum statũ cum sua qualitate primæua,cessionis scilicet factę à debitore Domino,atque destinatione satisfaciẽdi creditores,ad latè tradita per Palatin. Rube. *in repetit. Rubric.* §. 62. *num.* 13. Anton Gomez *tom.* 2. *variar cap.* 15. *de seruit. num.* 19. *& in l.* 53. *Tauri num* 78. *& in l.* 70. *numero* 28. Couarr. *in* 4. *part.* 2. *cap.* 7. §. 1. *ex num.* 9. Gregor. Lopez *in l.* 18. *tit.* 11. *part.* 4. *verb. o æstimanda no fuere.* Ajora *de partit. cap.* 8. *part.* 1. *num.* 21. *& sequentibus.* Gutierrez *practica quæst.* 116. *numer.* 1. Ioan. Garc. *de expens. cap.* 22. *per totum, & ex num.* 10. *& in tractat. de coniugali aquæstu, à num.* 93. *cum sequentibus*, conducunt etiam quæ abundè diximus *in nostris commentariis*, *de Rent. Bullar.* 2. *part. cap.* 25. *ex num.* 39. *& sequentibus*, quod semel † sublato im-
59 pedimento res redit ad suum priorem statum cum primæua qualitate, in cuius cõprobationem plurimæ, & singulares doctrinæ congeruntur, quæ mirè consonant huic resolutioni. Vide superius *c.* 14. *à num.* 46. *versita & communiter*, &c. Et *ex num.* 22. *cum sequentibus vers. sed an debitor formando*, &c.

60 Facit insuper doctrina Pauli de Castro,& Alexander *in l. in ratione la* 2. *in princip. ff. ad legem falcid.* quod si testator habuisset vnum suum debitorem,qui tenebatur in centum, qui tamen non erat soluendo eo tempore, & ideo non computabatur in patrimonio: si postmodum,mortuo testatore,efficitur soluendo ex aliquo accidenti,& noua causa, auget patrimonium ad commodum creditorum,& legatariorum per text. *in l. cum quo. ff. de peculio*,& quæ habentur *in l. in ratione, la primera.* §. *quod vulgo, ff. ad leg falcidiam*, sequitur Afflictis *decis.* 382. *num.* 4.

61 Atque ideo hinc inde certantibus creditoribus, & debitore communi,iste,vt sua augeantur alimẽta ob bonorum argumentum, illi vero, vt in sui commodum dumtaxat sit profuturum augmentũ super qua differentia attente (vt assolet) Senatus procedit, vtrique parti quandoque prospiendo pro iusto suo arbitrio. Non æqualiter diuidendo; sed aliqua (minima tamen) augmẽti parte debitori applicata, totum vero remanens pro creditorum satisfactione reseruando, & eorum iustæ præ-
62 tentioni deferẽdo. Cum debitoris alimenta,† quæ miserationis causa dumtaxat præstantur: debeant omnino limitata esse, attento dumtaxat ne egeat, ad differentiam aliorum alimentorum, quæ iudicis officio, obligatione sanguinis, aut iure actionis assignari solent, provt abunde probauimus *suprà cap. præcedenti à num.* 19. *cum sequentibus vers. tamen ijs personis*, &c. Et superius *à numer.* 1. *cum sequentibus.*

63 Eandem prætentionem, quam debitor ipse, solent habere cæteri alij tertij, quibus ex bonis concursus consignata sunt alimenta, nempe filij, fratres, & similes, vt ex incrementis, & bonis reuitæ auctis corpori concursus, sua etiam crescant alimenta, in quo multo magis attente pro[illegible]lum, ne hoc alimentorum augmentum in aliquo præiudicet, iuri creditorum. Nam si ad ea consignanda ab initio creditorum ius semper præseruatur, vt non nisi præstentur, nec debeantur, quàm ære alieno prius deducto, & ex iis bonis, quæ satisfactis creditoribus cunctis supersunt, vt abundè, & manifestè probauimus *supra cap. antecedenti à num.* 115. *cum multis sequentibus vers. infertur deinceps, & ferè per totum cap.* sequitur, vt † eadem ratio habenda sit de parte quoad patrem, 64
quæ de toto quoad totum. Et de augmento, quoad principale cum omnibus suis qualitatibus *l. etiam Cod. de iure dotium l.* 3. *ff. eodem lib. inter socerum, ff. de pactis dotali, lib. si conuenerit.* §. *si nuda ff. de pignor. actio. l. cum fundus, ff. de legat.* Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 18. *numero* 51. Selle *decis.* 124. *numer.* 28. Fontanella *de pactis nuptiali.* 2. *part. clausul.* 6. *gloss.* 2. *part.* 7. *numer.* 69. Bertazol. *in repetit. leg. si quis maior. quæst.* 1. *numero* 17. *Cod. de transactio.*

Tum etiam, quia inter alimentarios, etiam con- 65
iunctim datos re,& verbis ius accrescendi non admittitur, quia, pro singulis intelligũtur distributæ portiones, ita vt portio deficientis cæteris nõ accrescat, sed potius diminuatur alendi onus, & in commodum, seu vtilitatem eius, qui illis alimenta præstat, cedere debet *l. Dominus*, §. *fin. ff. de vsufruct. l.* 3. §. *debet, ff. de aliment. & cibariis, legatis, l. pecuniæ, ff. eodem.* † Finiuntur enim alimenta, & ex- 66
tinguuntur ipso iure cum vita alimentarij, *l. cum ij.* §. *constat ff. de transactio. l. in l. in singulos, ff. de annuis legatis*, Latissimè prosequitur Corduba à Lara *in l. si quis à liberis*, §. *sed si filius à num.* 64. *cum multis seqq.* Videndus *à num.* 55. vbi abundè tractat. † 67
de alimentis, quæ præstantur pluribus vt singulis & pluribus vti vniuersis.

Tum etiam, quia † legatum alimentorum est na- 68
turaliter taxatum. Tã ratione temporis, quàm ratione rei ipsius: cum is, qui iam alitus est, iterum ali non debet, abundè prosequitur has rationes post magnam Doctorum copiã Petrus Surdus *de aliment. tit.* 9. *q.* 55. *per totam.* Quibus casibus ratione taxationis ius accrescendi semper cessat ex eodem Surdo latius comprobatis. videndo.

Et paulò post hæc scripta sic causam in hoc re- 69
gio Senatu Vallisoletano, determinauimus, in qua frater vterinus diues, (qui ad certam quantitatem pro alimentis quinque fratrum annuatim præstãdam quondam fuerat condemnatus,) minuendam esse qualitatem taxatam, eo quod duo fratres alimentarij decesserint sicq; prorata alimenta decrescere debere certabat: Cæteri fratres superstites non minuenda contendebant, ex ea ratione, quoniam omnibus simul certa quantitas pro alimẽtis assignata fuit coniunctim re,& verbis, atque ideo portionem fratrum deficiẽtium illis superstitibus accrescere. Sed nihilominus contrarium ex hac doctrina determinatum fuit, imò non accrescere, sed penitus deficientium portione: extinctas fuisse,& cedere in vtilitatem alimentantis condemnati,& ex prædictis quinque portionibus duas diminuendas à condemnatione,& obligatione alẽdi; fuit determinatum vnanimiter.

In taxandis,& consignandis alimentis ex bonis 70
patris filiis suis præ oculis habendam inter istos rationẽ dignitatis, vt sint lautiora præstanda primogenito, quam cæteris filiis, latè per Cordubam à Lara *in l. si quis à liberis*, §. *sed si filius à n.* 64. & signanter *n.* 66. & latius comprobat *in principio eiusdem leg. à n.* 20. *cum seqq.*

Et

Vt tandem pro euitandis iniustis alimentorum taxationibus, prudentes, atque alterni iudices non statim, quod iudicium concursus formatur solent alimenta petita assignare pro futuro tempore, & annuatim præstanda, cum eo tempore incertum sæpe sit quot in redditibus præstare soleant bona concursus imò fraudandi iudices, & creditores animo, solent debitores concursus iudicium formantes amplissimum, falsum tamen valorem redditibus dare in memoriali, & lista bonorum à principio oblata, vt sibi lautiora præsententur alimenta & experimento cognouimus Senatores, fraudem notissimam quotidie contingentem.

72 Nec ad ea præstanda certitudo capi valet ex quibuslibet instrumentis quantumuis authenticis iudicantibus bona debitoris, per eum exhibitis, quæ reuera existentiam in dominio, & possessione eius nullatenus probant, cùm nihilominus potuerunt postmodum alienari, vel aliter amitti, & ab aliis acquiri, vel esse infructifera, inculta, siue deserta: quapropter eisdem instrumentis fides nulla adhibenda erit quoad prædictum effectum assignandi, & taxandi alimenta debitori, cæteris-
73 que, quibus alias de iure debentur, quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse ex iuribus vulgaribus; nam hoc genus probationis nimis fallax est, & non tutum ad effectum prædictum, in quo requiritur præsens certa & individua fructuum, & emolumentorum probatio, vt certum iudicium capi valeat in taxandis, & assignandis alimentis,

74 Atque ideo solet alimentorum taxatio reseruari vsque quo administrator concursus reddat prioris anni rationes, vt ex eis clare appareat, quantum in redditu præstent bona concursus, vt certior absque creditorum iniuria inde fiat taxatio per Senatum alimentorum in futurum præstandorum, interim tamen debitori ipsi solet aliqua certa quantitas pro vna vice præstari pro litis, & alimentorum expensis, ne pereat, computanda inter alimenta, annuatim postmodum consignanda, & taxanda à tempore formati concursus & bonorum dimissione, & administrationis per debitorem ipsum: quo securissimo remedio vti solent prudentissimi Senatores, ne sub incerto præiudicium creditoribus irrogetur, neque sententiam proferant fallacem.

CAPVT XXVI.

Debitor cui in concursu à se formato consignata fuêre alimenta, si super eisdem postmodum debita contraxit, & nouum causet concursum, an ex eis insuper alimenta postulans audiatur.

Et quid generaliter de quolibet alimentario concursum formante super suis alimentis.

SVMMARIVM.

Commendatur huius difficilis quæstionis contrarietas. n. 1. & resoluitur n. 26.

Qui semel concursum inter suos creditores causauit, iterum admittendus non est cessionem volens facere. n. 2.

Et alimentis præcisis, quæ debitoribus miserationis causa, ne egeant, consignantur, creditores credita deducere, impossibile est: & explicatur textus in l. qui bonis 6. D. de cessione bonorum. num. 3 & 14.

Concursus formatus ex alimentis debitori consignatis, illusorius est. n. 4.

Frustra expectatur euentus illius rei, cuius nullus est effectus. n. 5.

Alimenta, cùm naturaliter sint taxata quantum ad sustentationem corporis sint necessaria, nouna super his consignatio naturæ repugnat. numero 6.

Concursus iudicium ex sua natura incipit à sequestratione bonorum cedentis. n. 7.

Sequestrationem non admittunt alimenta debitori consignata. n. 8. respondetur. n. 40.

Sequestratis bonis, ex eisdem dominus eorum alimenta debet. n. 9. respondetur. n. 41.

Mercator, cui extra forum existenti fuerunt sequestrata merces, ex his alimenta debet. n. 10.

Alimentorum ius non cadit in confiscationem bonorum, cùm sit merè personalissimum. numero 11.

Super alimentis, executio ad instantiam creditorum facta, non cadit. n. 12.

Concursui causato per debitorem, formaliter inest bonorum cessio. n. 13.

Cedi non potest alimentorum ius. n. 14. respondetur n. 42. cum seqq.

Alimentorum futurorum ius etiam expressè renunciari non potest. numero 15. respondetur n. 43. cum seqq.

Transactio, aut pactio super alimentis futuris non valet inconsulto prætore. n. decimo sexto, respondetur. n. 44.

Cedi, aut vendi alimenta non possunt. numero 17.

Contrahens cum alimentario exponit se amissionis creditæ periculo. num. 18. respondetur. numero 43. & sequentibus.

Qui cum alio contrahit, vel scit, vel scire debet conditionem eius, cum quo contrahit. numero 19.

Controuersia huius capitis, fœdere distinctionis componitur. n. 20.

Debitor, cui alimenta miserationis causa fuerunt assignata, inter nouos creditores post priorem cessionem creatos potest nouum concursum formare. n. 21.

Debitor contra creditores, qui cessionis tempore non adfuerunt, potest de nouo concursum formare. numero 22.

Cessio bonorum est actus non iterabilis. ibid.

Debitor, qui semel cessit bonis, in nouiter acquisitis non tenetur creditoribus vltra quam facere potest. n. 23.

Debitor, qui cogi non potest ad cessionem bonorum, si sponte concursum formauerit, admittendus est. idid.

Expenditur textus in l. 1. tit. 15. p. 5. & l. is qui bonis. D. de cessione bonorum. n. 24.

Creditores noui nihil possunt consequi à debitore alimentario cui alimenta miserationis causa fuerunt consignata. n. 25.

Priuilegium, quod debitorem non conueniatur, vltra

quam facere potest, personalissimum est, & illi prosunt tam in primo, quàm in secundo concursu. num.26.

Alimenta miserationis causa debitoribus consignata, sunt stricte taxata, & non recipiunt diminutionem, nec aliquid ex his creditores noui consequi possunt. num. 27.

Explicatur textus in d.l. is qui bonis. D. de cessione bonorum. n.28.

Alimentarius iure actionis ex legato, aut contractu ampla habet alimenta, & concursum super his formans, si sit persona, quæ vltra quam facere possit, conueniri non potest, tunc alimenta reducenda sunt ad quantitatem, ne egeat, & quod supersit, creditoribus relinquitur. numero 29. 34. & 39.

Alimentarius, cui legis beneficium non competit, formant concursum super alimentis vnde qualibet obtentis, in solidum tenetur creditoribus absque vlla alimentorum deductione. numero 30. & 34.

Debitor, qui iuris beneficio caret, alimentorum auxilio destitutus est. n.31.

Cedens bonis semel, si iterum cedat in bonis nouiter quæsitis, non tenetur creditoribus primi concursus, nisi in quantum facere potest. numero 32.

Creditores noui, & post primum concursum formatum creati in solidum debitorem conueniunt, nullis alimentis reseruatis. n.33.

Respondetur textus in d.l. qui bonis 6. Digestis de cessione bonor. n.35.

Qui beneficio, ne vltra quam facere possit conueniatur, renunciauit, non consequitur alimenta, sed in solidum creditoribus tenetur. numero 36.

Alimentarius tenetur indistincte soluere ea omnia, quæ ipsi pro alimentis mutuata fuerunt. n.37.

Respondetur primo, & secundo argumento contrariæ sententiæ remissiuè. n.38.

Respondetur tertio argumento. n.39.

Sequestrationem patiuntur alimenta, quando ex his satisfaciendi sunt creditores, & respondetur quarto argumento. n.40.

Confiscari an, & quomodo possit ius alimentorum. n. 41. & respondetur argumento.

Cessio, transactio, pactio, venditio, aut renunciatio alimentorum quomodo, & quando fieri possit. numero 42. & respondetur sexto, & septimo argumento.

Ius alimentorum licet cedi, aut in alium transferri non possit, commoditas tamen potest in executionem capi pro soluendis creditoribus. num. 43. 44 45. 46. & 47.

Respondetur octauo argumento. n.48.

Creditores intuitu alimentorum nouiter cum debitore contrahentes, & si ab alimentis repellantur, possunt in iudicio vniuersali comparere, & post omnes creditores illis in eo satisfit. n. 49.

Creditores, qui concursu pendente mutuarunt, post omnes quoslibet concursu flantes exigunt. numer. 50. & 51.

Debitor post concursum formatum, & cessionem in fauorem creditorum tunc existentium factam, non potuit in istorum præiudicium bona de nouo grauare. n.52.

MERITÒ inter omnes iuris professores, Senatores doctissimos, & aduocatos peritos assiduè dubitari, atque hæsitari agnouimus super huius quæstionis vera resolutione, quæ (vt plenius detegatur) per ingentia contraria transire, aptius censuimus; plura enim sunt ad duo tendentia; vnum penitus denegans impediens, & excludens alimentarium à limine concursus formandi: alterum verò etiam eo admisso, ad impediendum effectum, & concursus finem. 1

Primum igitur fundamentum sit, & impeditiuum ingressus huius concursus, quoniam is, qui semel bonis cessit, & super eisdem inter suos creditores iudicium causauit; iterum admittendus non erit, nec audiendus; nouam aliam cessionem facere intendens faudis præsumptione sibi obstante: ita sentire videntur Alexander *in lege alia §. eleganter. numero decimoquarto Digest. soluto matrimonio.* Albanus *consil. 10. numero tertio* Grassis *de exceptionibus. exception. decimaseptima numero sin.* Ergo nihil videtur hæsitandum, an, ne alia alimenta ex alimentis iam consignatis noua consignatio debitori sit facienda, cum totaliter & radicitus sit exclusus à concursu causando. 2

Secundum & valde fortissimum, quoniam etsi admitteretur alimentarius ad iudicium concursus formandum super suis alimentis; iudicium hoc foret inutile, inane, & sine effectu, ac spe aliquid operandi, cum alimenta ipsa sibi præcipua, & reseruata intelligantur, ne egeat, nec ex eis credita sua deducere possunt creditores textus est formalis, & singularis *in lege qui bonis 6. Digestis de cessione bonorum.* cuius mirabilia verba hæc sunt: *qui bonis suis cessit, iterum eius bona non veneunt: vnde ergo modum huic æstimabimus? vtrum ex quantitate eius, quod acquisitum est; an verò ex qualitate? & putem ex quantitate æstimandum esse eius, quod quæsiit: dummodo illud sciamus, si quid misericordiæ causa ei fuerit relictum, putà menstruum, vel annuum alimentorum nomine; non oportere propter hoc bona eius iterato venundari, nec enim fraudandus est alimentis quotidianis: idem est, etsi vsufructus ei sit concessus, vel legatus, ex qua tantum percipitur; quantum ei alimentorum nomine satis est.* 3

Igitur cùm ex alimentis iam consignatis, nec satisfieri, nec solui possunt creditores; frustra iudicium, non profuturum de illis formatur per alimentarium concursus, & meritò excluditur, quia † frustra expectat id, cuius euentus nullus est effectus. *l. si quando. §. fin. D. ad Velleian. l. si quis ita scripserit. Digestis de hæredibus instit. l. cum hæredes. §. 1. Digestis de acquirend. hæredit. l. non videtur. Digestis de iudiciis. l. ad probationem. Codice de probationc. lege 3. Digestis quando dies legati cedat. lege non oportet. Digestis de legatis. 2. l. 1. Digestis ne vxor pro marito.* Ruinus *consil. 8. volu. 4.* Petrus Surdus *cons. 307. numero 15. & decis. 184. num. 8.* & in singulari puncto multa similia scribimus, *in nostris commentariis. de retentione Bullarum. 1. part. cap. 16. à numero 51. cum multis sequentibus.* 4 5

Tertium, quia hæc noua taxatio, & ex alimentis noua consignatio alimẽtorum naturæ repugnat, cum naturaliter alimenta sint taxata, quãtum ad sustentationem corporis sunt necessaria, vt

vt ex aliis Doctoribus rectè dicit Petrus Surdus *in tractatu de alimentis.tit.* 9 *quæst.* 5. Ergo diminutionem pati non possunt sine interitu,& periculo vitæ alimentarij debitoris.

7 Quartò, quoniam iudicium concursus sui natura incipit a sequestratione bonorum debitoris cedentis,vt in tuto sint, & vt satisfiant creditores provt abundè probauimus supra *capite* 13.*cum* 8 *§.vnico & capite* 14.† sed alimenta debitoris sequestrati nem,nec admittunt, nec patiuntur, vt obseruant Colerius *in tractatu de alimentis, titulo primo capite decimo tertio, numero vigesimo*,ductus ex his,quæ ad rem hanc expendit Gigas *consilio* 130.*numero primo* Aufrerius *ad Capell. Tholosan. decisione* 478.*numero quarto & quinto*, Marius Giurba *decisione quarto numero* 49. Ergo nec in iudicium concursus deduci possunt, cùm ex eisdem satisfieri non possunt creditores, quod est finis, ad quem concursus iudicium principaliter tendit.

9 Imò sequestratis bonis,semper dominus rerum sub sequestro positarum ali debet ex eisdem, vt probat textus in *lege fin. Codice de ordine cognitio. & augmento. lege si neget. Digestis de liberis agnoscendis.lege sed etsi Digestis de Carbonia.edicto.* expresse hoc dicit Baldus *in dicta lege fin.numero quarto* Albericus *numero primo*. qui ponit exem-10 plum † in mercatore,cui extra forum suum existenti fuerunt sequestratæ merces Bar.*in tractatu de alimentis.numero* 44.& Salicetus *in lege si fideiussor.§.fin. Digestis qui satisd.cogantur. glossa fin. in capite ex parte de accusationibus.* vb. Felinus *numero quarto* Iasonius *dict.§.fin.numero* 30. Cuttius *in tractatu de sequestro numero vigesimo* Rebuffus *numero primo de sentent.prouisionalibus.in præfatio.numero* 116.Corduba à Lara *in lege si quis à liberis §.si vel parens.numero* 45.*& numero* 51.*D. de liberis agnoscendis.*Menochius *de præsumptionibus.quæstione* 35.*numero* 28.Petrus Surdus *de alimentis. titulo primo quæstione* 123.*per totam.* ergo alimenta semper sunt intacta,& præseruata ab omni diminutione, & propterea super eis cadere concursus non potest.

11 Quintò,quia ius alimentorum non cadit in cõfiscatione bonorum,cùm sit ius personalissimum, cohærens personæ, & ab ea separari non possit, probant Albericus *de statutis 3.part.quæst.*11. Nellus *in tractatu de bannitis.in prima part. 2.tempo. quæstione* 36.*numero* 36. Salicetus *in lege ademptis. codice de sentent. passis.* Baldus *in lege corruptionem numero* 7.*Codice de vsuris.*Bossius *in tit.de bon.publica numero* 72. Gigas *in tractatu de crimin. læsæ maiestatis.tit.de pœnis commit.crimin. quæstione* 9.*numero quinto* Corduba *in lege si quis à liberis.§. sed vtrumque numero* 6.Iulius Clarus *in practic.criminal. quæstione* 78.*numero* 23. Caualcan. *in tractatu de vsufructu mariti.relicto,numero* 248. Franciscus Marcus *decisione* 833. *parte* 1.Ascan.Clemens *in tractatu de patria potestat. effectu* 17. *numero* 69. Petrus Surdus *de alimentis.tit.*8.*quæstione* 69.*per* 12 *totam.*ergo & eadem ratione † nec in condemnatione & executione creditorum instantium facta cadere possunt alimenta, cohærentia dumtaxat personæ debitoris alimentarij, de hoc poteris inferius *n.*42.

13 Sextò probatur, etenim in concursu peracto per debitorem communem inest, & formaliter adhæret cessio bonorum,vt latè *in capite* 1.& ali-24 bi sæpè diximus: sed cessionis alimenta sunt incapacia,quia ius alimentorum cedi non potest,tãquam cohærens personæ debitoris, & alia & diuersa sunt alimenta in vna persona,alia in alia, vt ex Bald,Saliceto,Fabiano,Socino Iunio.Tiraquello, & aliis hanc magis communem. & æquiorem testatur petrus Surdus*cons.*269. *numero* 12.*& in tractatu de alimentis.tit* 7.*quæst.*32 *numero* 14.*& tit.* 9.*quæst.*22.*numero* 13.*d tit.*8.*quæst.*55.*per totam* Coler.*de alimentis lib.*2.*cap.*8.*numero* 6. Corduba *in l.si quis à liberis,§.parens numero* 59.*ff.de liber agnoscend.*late Binius *cons.*152. Giurba *decis.*4 *sum.num.* 49. ergo in concursum creditorum cadere non possunt alimenta debitoris,nec super eis formari, & introduci potest.

Septimò,quoniam super alimentis non videtur 15 posse cadere obligationem,cùm iuri alimentorum futurorum renunciari non possit, etiam expressè Anton,Gomez *in l.*22. *Tauri. numero.*12. Arisini Thepatus *tit.de alimentis.in genere.colum.*1.Crauetа *cons.*189.Ceuallos *commun. contra commun. quæst.* 388.*numero* 28.Petrus Barbosa *in lege* 1. *part.*4. *numero* 73.*D.soluto matrimonio* Tuschus *tomo primo litt.A.conclus.*308.*numero* 2. Bartol. *in lib.cum Titio numero* 1.*ff.ad leg.falcid.* Abbbas *in capite. præterea numero vndecimo de iure prot.*Corduba à Lara *in l.si quis à liberis. parens. numero* 59. *D. de liber.agnoscend.*Aldouinus *cons.*104.*numero* 57. Brunus à Sole *in compend.resolutio. verb. alimentis nec tacitè.* Tiraquell.*tit.*1. *retr. Gallarum* §.26. *glossa* 1. *numero* 25.Marta *in rubr.D soluto matrimonio. q.* 12. *num.*21.Surdus *de alimentis.titulo* 8.*priuileg.*57.*numero* 49 Peregrin. *de fideicommissis articulo* 36. *numero* 146.Carpanus *ad statut.Mediolanens.* 312. *numero* 56.*& ad nouam constitut.C.omnium glossa reseruata numero* 768.Couarruuio *in cap.quamvis pactum p.*2.§.6.*numero* 4.*de pactis.* Et Ioanne Gutierrez *in repetitio.eiusdem capite glossa.verbo.omnino seruari debebit.numero quinto,& practicar. quæstion. lib.* 16 *quinto quæstione* 8. *num.* 19.sicuti † nec transactio, nec pactum super eisdem alimentis valet, inconsulto prætore *lib.cum is.cum suis §§.ff.de transactio* Bartol. *n.d.l si quis à liberis.§. parens in fin.*Tuschus *tomo primo littera A.conf.* 387.*numero septimo &* 8. Sesse *decis.*26.*numero declsi.*26 *numero* 105. *&* 106. *&* 107.Marius Giurba *decis.*5.*ex numer.*35. Iacob. Cancer *variar.resol. lib.* 1. *capite* 16.*à numero* 5.*&* 17 *sequentibus.*nec cedi, † nec vendi ea ratione, quia alimenta personæ cohærent, quam in proposito reddunt Bartol.*in l.cum Titio in lectura*2.*Digest.ad l.falcid.ex l.cùm his.§.modus Digest. de transaction. cap.fin.de officio delegat. l.dominus.§. fin. Digestis de vsufructu lib. vsusfructus. Digestis de iure dotium.* Abbas *in cap.præterea.*2.*num.*21.*de iure patronatus.* Curtius Senior *cons.* 58. Iason. *in lib.si constante. numero* 234.*D. soluto matrimonio* Petrus Plaça *de delictis.cap.fin num.*6.Fabian à Monte *de emptio. & venditio q.*4.*princip.quæst.*11.Tiraq.*de retract.tit.* 1. §.26.*glossa* 1.*numero* 72. Corduba à Lara *in dicta lege si quis à liberis. §. parens. numero* 59. Petrus Surdus *de alimentis titulo octauo priuileg.* 36. *per totum.*

Octauò,quia nec est curandum est de creditoris 18 damno,& sui crediti amissione cùm id sua culpa sentiat, qui cum alimentario contraxit, sciens non soluendo esse, & huic periculo se submisit, propriaque voluntate suppossuit, ad copiosè scripta infra 2.*part.cap.*9.*ex numero* 120. *cum multis sequentibus.* quippe † qui cum alio contrahit, 19 vel scit, vel scire debet comditionem eius, cum

quo contrahit,& eam inquirere tenetur *l. qui cum alio ff. de regul. iuris.* Iacob. Cane [illegible] *variar. lib. 2. cap. 5. de fideiussor. n.* 129. Mar[illegible]ba *decis.* 79. *à num.* 1. *l. si ex pluribus. §.* 1. *vbi* Bartol. *notat. ff. de de solutionibus. l. diligenter. ff. mandati.* Surdus *decis.* 265. *num.* 46. *& cons.* 150. *nun.* 24. Bardellus *cons.* 85. *num.* 7. Franchis *decis.* 206. *num.* 4 Noguerol. *allegatione* 11. *num.* 128. Surdus *de alimentis. tit.* 7. *q.* 37. *n.* 43.

20 Sed nihilominus pro tot difficultatibus effugiēdis, controuersiam hanc cum fœdere distinctionis dirimendam fore censemus: aut enim quærimus de illo debitore: qui alimenta consequutus fuit miserationis causa, aut de illo cui iure actionis, vel officio iudicis alimenta fuēre præstita, circa quam distinctionem plura videnda suprà *c.* 24. *à n.* 12. *vers. illud tamen vtilissimum, & à n.* 19. *vers. tamen iis personis.*

21 Primo igitur casu, quando scilicet alimenta præstita fuēre debitori iudicium concursus formanti inter suos creditores miserationis causa, eo quod talis sit persona, quæ illis non tenetur vltra quam facere potest de quibus abundè agitur *in d. c.* 24 *à princip.* tunc licet iste admitti possit ad nouum cēcursum formandū inter suos creditores super alimentis postmodum creatos, non obstante assertione Doctorum in primo argumento citatorum, quorum nullus firmiter negauit; semel bonis cedentem, iterum admitti ad cessionem, cùm contrarium firmiter teneant Cæphalus *in cons.* 193. *per totum vol* 2. ex notatis à Ioan. Fabro. *in § fi. sub n.* 8. *instit. de actionib.* quos sequitur Philipp. Paschal. *in tract de viribus patriæ potestat. 2. p. c.* 9. *num.* 56. & quidquid sit tamen in nostro casu, inter nouos creditores post cessionem priorem creatos, nulli dubium est, posse nouum concursum formare pro debitis sibi supernenientibus post illam, ex textu *in l.* 3. *C. de bonis authori. iudic. possiden.* & per Matthæum Brunum *in tract. de cessio. bonorum. quæst.* 2. *princip. n.* 9. & per Brunonem à Sole *quæst. forens. quæst.* 7. *num.* 9. tenet Graffis *de exceptionibus. d. exceptio.* 17. *num.* 8. & dicit Matthæus Brun. *d. quæst.* 2. *princip. à n.* 8. 9. & 10. *& in quæst.* 9. *principa.* quod

22 contra nouos creditores, qui cessionis tempore nō adfuerant, potest debitor nouum concursum introducere, eo quod cessio est actus reiterabilis. *ex l. necnon. §. quod his. ff. ex quibus causis maiores.* provt in expresso tenet Salicetus *in l. ex contract. C. de bonis authori. iud. possid.*

23 Tum etiam, quia non est sufficiens ratio, debitor, qui semel cessit bonis, in nouiter adquisitis non tenetur creditoribus suis vltra quam facere potest; ergo non potest cedere bonis, quoniam licet iste, & quilibet alius, qui hoc beneficio potitur; non cogatur bonis cedere, provt coguntur cæteri, qui in solidum tenentur, tamen si sua sponte concursus iudicium formauerit; admittendus erit, ita plurimi probant Doctores sequuti à Baëza *de debitore. c.* 3. *à num.* 2. *& 3. cum sequentibus.* & est ex-

24 pressa *l. 1. tit.* 15. *p.* 5. qua probatur eum qui non tenetur vltra quam facere potest, si bonis cesserit, præstantur alimenta, ne exea, & textus *in l.* 17. *qui bonis. ff. de cessio bonor.* & quotidie in tribunalibus experimur, Marchiones, Comites, Duces, & cæteros, qui hoc iuris beneficio potiuntur, admitti ad concursum formandum sibi per iudicem reseruatis alimentis, ne egeant, vt vidimus suprà *cap.* 24 *à princip.*

25 Tamen isti tales si alia bona non habeant præter illa alimēta sibi in priori cōcursu reseruata & taxata miserationis causa, creditore nouiter ex eis nihil consequi possunt, sed sibi integra relinquēda sunt, ratio clara est in promptu, quoniam cum iste † debitor ex proprio priuilegio, & iuris bene- 26
ficio non teneatur suis creditoribus vltra quam facere possit, deducto ne egeat: hoc priuilegium suæ personæ inhæret, & durat, & quemadmodum sibi proficit in primo concursu; ita pariter in secundo, & cæteris è se formandis, quia durat persona durante, & cùm persona extinguitur, atque ideo cum alimenta quæ ex hoc beneficio sibi præstita fuēre, sint provt debent, multum limitata, & ad solam necessitatem euitandam restricta, & non ampla, vt probauimus, abundè *in d. c.* 24 *a nu.* 19. *vers. tamen iis personis.* sequitur vt nec recipere possint 27
diminutionem, nec ex eis noui creditores sua credita consequi valeant, sed sibi debiteri, ne egeat, intacta præseruanda sunt pro quo allego textum famosum, & expressum † *in l. qui bonis. 6. ff. de cess.* 28
sione bonorum. cuius verba ad literam retulimus supra *in 2. argum.* qua disponitur, cum, qui semel bonis cessis, & venditis pro satisfactione aliquorum creditorum; in noniter postea bonis quæsitis eis non teneri, nisi deducto ne egeat; postmodum ita inquit: *dummodo illud sciamus, si cuid misericordiæ causa ei fuerit relictum, puta mensiruum, vel annuum alimentorum nomine: non oportet propter hoc bona eius iterato venundari nec enim frandandus est alimentis quotidianis, idem est etsi vsusfructus ei sit concessus, vel legatus, ex quo tantum percipitur; quantum ei alimentorum nomine satis est.* qui text. apertè nostram resolutionem confirmat, cùm isti debitori, ob iuris beneficium sibi competens concessa fuēre alimenta in primo iudicio concursus miserationis causa taxata, & limitata; igitur in secundo concursu, cùm adhuc prædictum beneficium ne egeat, & alimenta consequendi sibi perduret, & vti possit; eadem alimenta sibi intacta, & absque vlla diminutione præseruanda sunt, *ex quo tantum percipitur, quantum ei alimentorum nomine satis est*, provt mirificè inquit præfatus textus.

Quoad secundum distinctionis membrum, nē- 29
pe' in debitore, qui alimenta; non miserationis causa, sed iure actionis, ex legato, aut contractu, seu officio iudicis consequutus fuit; cui amqla alimēta consignari solent, habito respectu ad qualitatem, & familiam, vt diximus *in dicto cap.* 24. *à numero* 12. *vers. illud tamen vtilissimum.* an isti eadem alimenta relinquenda, sunt, subdistinguendum erit, nam aut iste debitor formans concursum super suis alimentis est persona, quæ beneficio iuris potitur, ne conueniatur vltra quam facere potest, sibi reseruato ne egeat; & tunc procul dubio censeo, reformanda esse alimenta ad eam quantitatem, quæ præcisè sufficiat ad sustentationem ne egeat, neque pereat, dempta pompa, & apparatu, & reducenda ad ea alimenta, quæ solùm miserationis causa præstari solent, & debent, iuxta quæ copiosè probauimus *in dicto capite* 24. *ex numero* 19. *vers. tamen istis personis* & ex iis quæ supersunt, satisfaciendi sunt creditores, provt à contrario sensu clarè probat *decis. lib. qui bonis.*

Aut iste debitor ast persona, cuius lex non mise- 30
retur, nec concessit beneficium, vt conueniatur deducto ne egeat. Et tunc formans concursum super alimentis, vnde qualibet obtentis; nihil sibi

reseruare

tolerare se possit cum ea solidum recipiendo ceteris creditoribus, quantum illi prius, remanet fingit sibi reservetur, vel reservatur a debitoribus quotam bona ejus ante cessionem solutione, & satisfactione creditorum finalito respectata, an incepta praeparatoria, an non & sibi imputet, qui contra alios se necessitare se potuit, dicitur in fine hujus. ubi enim tractatur de horum debitoris bona confirmanda sint. Mevius in Judicio creditorum forum. quo tenetur debitor exhibere fidelitatem bonorum, non potest vsque ad obolum, nihil sibi relinquere, aut occultare, vt ex his magistratus constet, vt expressè disponit *Lex unica, par. quia contra edictum* 31 *supra cit. Lex unica. cum multis sequentibus.* Item eo quidque debitore, qui juris beneficio uteretur, rigoristis agendum est, ne relictis alimentis fortè falsum in creditoribus & se ipsum probent nonnulli Doctores affirmantes, quod debitor 32 qui sibi sua bonis juris ordine subtrahit, videatur bonis, neutiquam quæsitis, vt validis non satisfacere creditoribus, qui in primo concursu sunt, se nondum fuerint satisfacti, nisi debitor ea quæ 33 debitor, atque sic relictis sibi dictis alimentis vero creditores nequiverint post concursum priorum formatum erecti in solidum debitorem convenerunt, nullis alimentis ei relictis. Ita Christinæus Ioannes faber quem tequitur Fabius, *de remissionibus in princip. n. 8. & tenetur tenebitur tenetur & sibi* Arctinus *in practicam. cessionis bonorum n. 11. & illustris. de actionibus.* Marsh. Brun. *de concursibus creditorum quæst. 1. principal. n. 8.* Bronor a Sole *ad quæstionibus forens. quæst. 7. numero 9.* Gratis *de exceptionibus* 34 *exceptione 17. numero 7. & 8.* cum ex his præcedentibus sequatur, quod ex alimentis, vel reliquiis priorum creditorum debitori sint relicta, ad quæ cedis solutis in solidum tenetur ad illud deducto ne egeat, & in horum respectu juris beneficio non veniat, sic qui ex dictis alimentis satisfiunt novi creditores, quam omnes debitor egeat, vt secus in ceteris debitoribus, quibus ex tenuitate debentur alimenta hæc. Prout latè examinat de singulis Pachalis *de pauperum privilegiat. p. 2. cap. 8. per totum.*

35 Hoc secundum sibi satisfactionis membrum de mente pro omnibus illum ingressi juris textus *in dictæ boris*, quoniam ideo in casu illius textus referebat fuere debitori alimenta, quæ miserationis causa habebat, quia debitor gaudebat beneficio juris, vt conservaret, dedito non egeat, provt gaudent ij omnes debitores, qui bonis cessionem, in bonis postea quæsitis, expressè probant textus *in leg. is qui bonis cedit ff. qui possunt quæsitis, in quibus satisfacere potest, cum similibus de cessione bonorum dicta l. qui bonis.*

36 Verum foret, si hoc juris beneficio uterer, quia tunc etiam de alimentis satisfiunt creditores consentirent ex eo, quod is aut portione beneficio, se egeat, si illi renunciarent alimenta non confequutur sed in solidum teneretur suis creditoribus, vt post plurimos probat Petrus Surdus *de alimentis tit. q. 5. num. 45.* & hæc est limitatio generalis ad hæc dicta casus, in quibus dicitur, alimenta relinquenda, quamvis non habeat debitor concursum per agentes per alimentis eo quod habet beneficium juris deducto ne egeat, vt non procedat, quando alimentorum creditores sibi prospexerunt, renunciatione hujus beneficii, quia

Salg. de Credit. Lib. 3. Part. 1.

37 Secundo dicitur, quod creditor is cui quæ debentur alimenta, qui propria diligentia debitoris, illum ex bonis, quæ reliquit, vel acquisivit, cum hujus beneficio, & sustinuerit, quæ arbitrium Judicis, quæ ad eum tantum pro sustentatione debitoris, qui ad eum tantum pro sustentatione debitoris, qui ad eum tantum pro sustentatione debitoris, qui

rant Doctores omnes in argumentis citati, vltra quos id ipsum probat Carleual. *de iudicijs.tom.2 li.*
43 *1 tit.2.di.per.20.fol.279.cum seq.* vbi *à princ.* probat ius alimentorum capi non posse, in executionem debitoris, nec pro eadem in pignus, capi quia cedi non potest, nec in alium transferri, tanquam merè personale; quam regulam ipse *numer.7 & 8.* limitat dupliciter, primò, in alimentis præteritis filio debitis, vt in eis liberè fiat executio pro soluendis creditoribus, quia cedi potuit, & in alium trãsferri, & ad hæredes transmitti, ex *l. vti frui. §. fin. ff. si ususfructus pet. fructibus, 34. §. hac ratione. in fin. Digest. de rei vindic.* Gigas *de pensionib. quæst. 59. numero 5.*
44 Cordoba à Lara *in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, ff. de liber. agnoscend. num. 140.* Surdus *de alimentis. tit. 8. priuil. 55. numer. 16. vers. nostra autem secun. do modo, & magis conducibilis nostræ quæstioni.* limitat ipse Carleual. *num. 8.* quando non ipsum ius alimentorum, sed commoditas dumtaxat durante vita debitoris alimentarij, vt hæc possit capi, & pignorari pro executione, & solutione creditori, eodem modo, quo hæc commoditas cedi potest,
45 vendi, & alienari, vt ex pluribus similibus comprobat, Carleual, *d. num. 8* & in terminis adducit Ioan. Anton. Trigon. *singul. uri 50. numer. 1.* at creditores in nostro casu non tractant de sibi cedendo iure ipso alimentorum; sed ex commoditate annuatim satisfieri, ac inde sua consequi credita; postquam annuæ pensiones ceciderint, quousque ex integro satisfiant, in huius responsionis corroborationem multa percipies, ex *cap. penult. infra 3. part. & etiam in cap 3. per tot. 2.*
46 Viterius, & secundo modo efficaciter respondetur, nam quando alimentarius cedit suo creditori alimenta, ex quibus iste suum creditum exigere possit, valet cessio, cum fiat ad sui ipsius cedentis commodum, vt in terminis probat Petrus Surdus *de alimentis, lib. 8. priuileg. 55. ex numero 13.* & signanter *ex n. 15.* dicens, quod quando alimentarius cedit etiam ad commodum sui, valida est cessio cum retineat ius alimentorum, & actiones directas, & solum transferat in creditorem earum exercitium, qui nomine cedentis agere potest, cũ etiam in hoc casu valeat confessio cedentis in
47 præiudicium cessionarij habentis regressum contra cedentem, aliquos allegat in comprobationem videndus. quæ doctrina comprobatur, quia quando debitor cedit nomen debitoris creditori suo, hæc cessio facta dicitur ad commodum etiam cedentis, & sic loqui, & intelligi *l. C. de donationibus* probarunt Bart. *in l. facta, §. si hæres ff. ad Trebellian.* & *in l. si cum tempore ff. de pactis.* quem ibidem sequuntur Alex. Iason Angel. & Paul. de Castro, & Bald. *in d. l. 3.* Aretin. *in § præterea, instit. de action.* Angel. & Imola *in d. l. 3.* Guido Papa *cons. 4. n. 7. & in cons. 218. n. 3.* Roman. *cons. 122. in princ.* Ozasius *decis. 61. sub num. 3.* Alexand. *in l. fin. Digest. de transact.* Guzman. *de euictionibus, quæst. 35. sub num. 131. vers. in secundo casu, & num. 132.* latissimè examinat, & resoluit Gaito *de credit. c. 2. tit. 3. ex n. 420. cum seqq.* & signanter *ex num. 455. cum seqq. & ex num. 444. & ex num. 491. cum multis seqq.* omnino videndus.
48 Nec obstat octauum, & vltimum, quod rectè procedit in casibus superius per nos consideratis quibus diximus, alimenta nec minui, nec ex eis satisfieri posse creditores, quia tunc sic imputent, qui in tuto credita sua non collocarunt, nec conditionem alimentarij, cui crediderunt, conquisierunt, quando diminui sciunt alimenta, vel ex eis sine diminutione satisfaciendos esse, id quod possunt consequenter.

Vnum tandem pro coronide vtile animaduer- 49
tendum esse duximus, quod illis in casibus, in quibus diximus hactenus, creditores, qui cum debitore nouiter credita contraxerunt intuitu alimentorum, & quibus ex eis, vel in totum, vel in partem solui negauimus; non ideò impediti sunt in priorem, & vniuersalem concursum comparare, & credita sua deducere, hac tamen limitatione adhibita, vt istis quantumuis hypothecariis; & instrumentis cæteri omnes creditores etiam Chirographarij, & personales præferri debeat, itavt illi ad exactionem non admittantur; nisi ad bona cõcursus, quæ superfunt satisfactis prius cunctis, & quibuslibet creditoribus eius habentibus ad bona eiusdem ptioris concursus; ratio manifesta est, 50
quia debitor per concursum formatum, & cessionem factam in fauorem creditorum, nunc temporis existentium per nouos contractus non potuit bona illa grauare in præiudicium suis illis creditoribus iam quæsitis: ò nec in eorum præiu- 51
dicium nõ potuit contrahere, cum bonorum suorum ad fauorem creditorum sit abdicata & prohibita administratio, & omnes contractus bona concursus tangentes respectu creditorum inefficaces esse; abunde probauimus supra *cap. 14. per totum, & cap. 13.* atque ideo licet ipse debitor respectu suæ
persone remaneat obligatus nouiter cum eo con- 52
trahentibus, & mutuantibus; tamen ex bonis prioris cõcursus satisfieri nec possunt, nisi prius prioribus satisfactis ita vt ius tantum habeãt ad ea bona, quæ peracto concursu inter creditores illi assistentes superfunt, vel facta computatione apertè constiterit, bona aliqua supereße, non aliter nec alio modo, quia foret detrahere iuri priorum creditorum concursus ad latissimè tradita infra 3. p. *cap. 11. per totum* & in terminis infra hoc *cap. 26. §. vnic. ex num. 26.*

§. Vnic.

Duplici concursus iudicio pendente, ab eodem maioratus possessore formato, altero inter creditores ad bona maioratus, altero ad alimenta sibi consignata, si alia quæuis bona ipse possessor habeat; qualium creditorum concursui erunt applicanda.

SVMMARIVM.

Alimenta semel in concursu debitori assignata rectè possunt obligari, & consignari creditoribus, pro eorum solutione. n. 1.

Super alimentis inter creditores ad ea potest debitor secundum concursum cautare. n. 2.

Bona nouiter reperta apud debitorem, an concursui pendenti inter creditores ad sola bona maioratus, an cõcursui ad sola alimenta fiat applicanda. n. 3.

Creditores ad alimẽta, etiã posteriores præferuntur aliis quibuslibet anterioribus ad bona maioratus. n. 4.

Quia per cessionem, & representationem debitoris huius locum gradum, & prælationem subintrant. n. 5.

Cessiona

Cessionarius creditur causa, & eadem persona cum cedente, quem representat. n. 6.

Cessionarius consequitur omnia iura, quæ cedens habebat. n. 7.

Et subintrat gradum, ac prælationem cedentis numero. 8.

Debitor sicut in alimentis, sibi in concursu consignatis præfertur omnibus suis creditoribus, pariter & eius cessionariis. n. 9.

Privilegium prælationis, datum personæ propter causam transit in cessionarium. n. 10.

In cessionarium virtute cessionis omnium iurium transit nedum ius principaliter cessum: verum, & interesse legitimè debitum cedenti, currens ante, & post cessionem. ibid.

Prælatio creditorum ad alimenta est restricta, & coarctata ad solas alimentorum quantitatem ad alia verò debitoris bona creditores concursus ei præferuntur sicuti & debitori alimentario præferebantur n. 11.

Debitor si concursum formauit inter suos, & maioratus creditores, bona nouiter reperta penes ipsum ad primum concursum vniuersalem, non ad secundum super alimentis trahenda sunt. n. 12.

Quomodo autem inter creditores primi concursus horum bonorum distributio fiat faciendo. ibidem remissiuè.

Possessor maioratus, si formauit concursum ad sola bona maioratus per prædecessores obligata, qualibet alia bona diuersa non applicantur huius concursui, sed potius concursui alimentorum. numero 13.

Creditores ad sola bona maioratus, qui cum prædecessore contraxerunt, obligatum non habent successorem, nec eius bona. n. 14. & 15.

Maioratus successor, qui bona maioratus non obligauit; nulla personali actione tenetur, sed hypothecaria, tanquam tertius eorum possessor. n. 16.

Cauendum à Noguerol. indistinctè asserente successorem, ad debita maioratus obligati teneri actione personali, & reali, non distinguente, inter obligationem trahentem originem a fundatore, vel ab aliquo intermedio successore ibid.

Possessor per concursum & dimissionem bonorum maioratus hypothecatorum amplius non tenetur, sed omnia alia sua bona libera, & illæsa remanent. numero 17.

L. si fundus. §. in vendicatione. D. de pignoribus exornatur. ibid.

Creditores ad alimenta, pro eorum solutione à debitore alimentario consignata, eundem etiam habent personaliter obligatum, & ad alia bona debitoris, ad maioratum non pertinentia regressum habent, si alimenta hypothecata non sufficiant. numero 18.

L. creditor, qui non idoneum pignus accepit. 38. D. si certum petatur, cum aliis, exornatur. ibid.

Creditor, si bona sibi consignata pro integra solutione non sufficiant, non prohibetur, ad alia debitoris bona recurrere, facta prius excussione in bonis consignatis. n. 19.

Cessionario, quando imputetur negligentia non exigendi à debitore cesso, interim facto fallito, ibidem remissiuè.

Creditores ad alimenta iuste prætendunt suo concursui, & non concurrenti, ad sola bona maioratus applicanda bona, nouiter reperta, vel acquisita possessori maioratus, quæ huic non pertinent. numero 20.

Æs alienum vniuersum debitoris patrimonium, vbique existens, sequitur. n. 21.

Casus de facto decisus, quo bona nouiter quæsita per debitorem, duplicem concursum, alium ad sua bona maioratus, alium ad alimenta sibi consignata, habentem fuerunt huic secundo concursui applicata. n. 22.

Bona nouiter reperta, quando applicantur primo concursui, formata per debitorem nedum inter creditores ad sola bona maioratus sed & inter eos, quomodo inter omnes distribuenda erunt. n. 23. & 24.

Ad hanc distributionem admittuntur etiam creditores ad sola alimenta, & quo ordine tam secundi, quam primi concursus creditores foliendi sint ex bonis nouiter repertis. n. 25. & 26.

Concurrentia creditorum vtriusque concursus ad bona nouiter reperta non sit pro toto credito debito creditoribus alimentorum, sed pro ea parte, quæ deficit ex alimentis. n. 27.

Creditores ad sola bona maioratus, an excludant creditores concursus ad sola alimenta à bonis nouiter repertis, postulantes alimentorum reformationem ob augamentum patrimony debitoris. n. 28. 29. & 30.

Cautela hæc sub distinctione admittitur. n. 31. 32. & n. 33.

NOn minus elegans, & frequens est, quàm 1
subtilis quæstio hæc. Possessor maioratus ære alieno ab antiquo grauati inter creditores, eius bona ex facultate regia habentes obligata, & hypothecata; formauit concursum, pro quorum satisfactione cessit bonis eiusdem maioratus, postulata, & consignata eidem fuerunt alimenta, super quibus pro tempore contraxit debita, alimentis obligatis, & in super consignatis, vt ex eis creditores isti sua exigant credita, præstito ad id mandato in rem propriam, cum facultate cessionis ad effectum exigendi, quod legitimè fieri potest, iuxta abundè tradita supra *hoc eodem cap. ex n. 41 cum multis sequentibus.*

Post hæc notum, & secundum formauit concur- 2
sum ad quantitatem alimentorum sibi taxatam, inter illos creditores, quibus alimenta obligata & consignata erant, iuxta quæ *à principio huius cap.* diximus, cùm frequens sit, communiter receptum, & apud omnia Hispaniæ tribunalia permissum atque admissum hoc concursus iudicium super alimentis in primo consignatis, & taxatis.

Compertum fuit postmodum vtriusque concur- 3
sus iudicio pendente, ipsum maioratus possessorem alia bona distincta habere, & possidere, creditores vtriusque concursus ad suum esse trahenda, pertinere, & applicanda ad inuicem contendunt, vtrique pluribus & fortissimis nituntur fundamentis.

Pro creditoribus primi concursus ea vrgent, vt 4
alios secundi prorsus excludant, nam licet verum sit, creditores secundi concursus, etiam prioris creditoribus posteriores, isti potiores sint, & præferantur, quia per alimentorum obligationem, consignationem, & cessionem factam à debitore communi huius locum subintrant, & subrogantur, & causæ potiùs priuilegio potiuntur, eo modo, quo ipse de- 5
bitor alimentarius, cuius personam representant, & cuius nomine ea consecuti sunt, exigunt sua credita ex alimentis consignatis *l. si procurator. §. fin. D. mandati* Bald. *in l. qui stipendia. §. 1. C. de procurator.* Gozadinus *conf.* 38. *n.* 11. Eugenius

consil. 2. *num* 6. Ancharan. *q.* 3. *num.* 10. Tusc. *vers.* 163. *nu.* 22. Cabed. *bon. dec.* 22. *num.* 26. *lib.* 3. Ioan. de Gratis *in tract. de cessione iur.* §. 2. *n.* 12. Beroius *consil.* 8. *num.* 45. Milanens. *decis.* 1. *n.* 2. *lib.* 2. & cessionarius constituit vnus ex eis personam cum cedente, quem representat *l. 6 donare* §. 1. *D. de d. nat. inter vir. & vxor. cap. de cessionibus* 79. Surdus *consil.* 206. *num.* 4 *lib.* 2. & *consil.* 38. *n.* 14. *eodem lib. & consil.* 22. *n.* 20. *lib.* 1. Millanens. *d. decis.* 1. *num.* 24. Iacob. de Gratis *in tract. de exceptionibus in prælatio numer.* 121. & *ex num.* 118. Tobias Nonius *consil.* 63. *in princip.* & post alios 7 Cenfus *de censibus quæst.* 67. *num.* 4. & consequitur omnino, quod ipse cedens habebat *leg. si quis in fi.* vbi Dinus, Bartol. & alii, *D. de re iudicata.* Beclus *consil.* 105. *num.* 17. Surdus *in locis citat.* Gozadinus *d. consil.* 58 *num.* 11. Beroius *consil.* 42 *num.* 22. *lib.* 3. Ioan Borra *consil.* 62. *num.* 8. & *sequent.* vbi allegat Baldum, Bartolum, Paulum de Castro; Alexandrum, Iasonem, Afflict. & alios. Rinaldus Iunior *consil.* 471. *num.* 32. & *sequentibus lib.* 4. Simon de Petris *consil.* 7. *num.* 10. Tiberius Decianus *consil.* 9. *num.* 38 *lib.* 1. Turret. *consil.* 46. *num.* 1 *lib.* 1. & *consil.* 55. *num.* 10 & *lib.* 2. 8 Portius *consil.* 172. *num.* 34 Milanens. *vbi supra num.* 21. & ibi intrac in locum, gravem, & prolatum ex lentis, Gozadinus *vbi supra numero* 12. Gratus *consil.* 83. *num.* 101 *lib.* 1. Beroius *d. num.* 22. Riminaldus Iunior *vbi supra n.* 33. Turret. *consil.* 87. *numero* 18. *lib.* 1. Mogenius *consil.* 73. *numero* 6. Surdus *consil.* 156. *num.* 20. & *consil.* 169. *numero.* 1. *lib.* 2 & *in rubr. de alimentis tit.* 8. *princip. g.* 53. *num.* 8 Milanens. *decis.* 2 *lib.* 2. Iacobus de Gratis *de exceptionibus in prælud. num.* 123 Riminald. Iun. *consil.* 291. *num.* 40. *lib.* 3. Surdus *consil.* 22. *n.* 16. & *consil.* 82. *numero* 13. & *sequentibus lib.* 1. Rodriguez *de debitibus lib.* 2. *quæst.* 17. *n.* 11. & *sequentibus.* Cenfus *de consil. quæst.* 67. *n.* 5.

9 Hocque quomodocumque debitor in alimentis sibi cõsignatis præferatur omnibus suis creditoribus, & ante omnes sibi solui debent, cum illa quantitas ab aliis concursus bonis separata intelligatur, tanquam priuilegiata; eodem modo sui creditores, qui alimenta ipsa habent obligata, & pro solutione consignata preferendi sunt, & eodem loco sol-
10 ui, quia hoc priuilegium datur personæ debitoris propter causam alimentorum, & sic datur principaliter ipsi causæ, & ideo transit in cessionarium, latissime nouiter est per Ioan Dominicum Gaitum *in tract. de creditor. cap.* 4. *quæst.* 11. *ex n.* 1693. *cum multis seq.* Videndum *ex n.* 1669. *cum sequentibus.* Vbi hunc articulum peroptime tractat, disputat, & sic resoluit.

Et cessionarius virtute cessionis omnium iurium sibi factæ potest agere non solum ad ius principale cessum, verum ad interesse legitimæ debitum cedenti, quod currit ante cessionem, & post cessionem, siue cessio facta fuerit ex causa onerosa, siue ex causa lucrativa, probant Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 7. *de pactis numero* 22. 23. & 28. Ioseph Ludouicus *decis. Lucens.* 21. Valascus *consultat.* 8. *num.* 6. *part.* 1. Vinius *decis.* 414. *num.* 15. Montanus *in additionibus ad Olivam de alienationibus part.* 2. *lib* 1 *cap.* 4. *num.* 21. vbi alios allegat Rodrig. *de annuis redditib. lib.* 3. *quæst.* 7. *num.* 5. Hertonstein *ad leg.* 28. *gloss.* 2. *numero* 50. *tit.* 5. *part.* 5. *tom.* 2. *fol.* 129.

11 Quamuis igitur, isti creditores ad alimenta hac prælatione potiantur, & cæteris primi concurs. fus præferantur, prout inconcusse, & communiter practicatur: attamen eorum ius, & priuilegium, seu antelatio limitata est, restricta, & coarctata ad solum alimentorum quantitatem, aliorum autem debitoris bonorum respectu omnes alij creditores primi concursus, tanquam anteriores præferri debent. Nam quemadmodum in illis præferuntur debitori principali; ita eius creditoribus ad alia ęta, quæ eo plus iuris prætendere non possunt, quia nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet. Et is, qui in ius succedit alterius, eodem iure, quo ipse vti debebit, non amplius, quia nemo dat quod non habet ex notissimis iuris regulis. Ergo de primo ad vltimum sequitur, quod alia qualibet bona, nouiter vel reperta, vel acquisita per debitorem debeant ingredi concursum primum, principale, & vniuersale; non autem secundum, tanquam restrictum, & coarctatum ad sola alimenta, cum his bonis nouiter repertis penes debitorem hæc qualitas penitus deficiat, nec ei pro alimentis fint consignata, ergo ad eius aliquod prætendere non possunt creditores secundi concursus.

Pro resolutione huius difficultatis, duo casus 12
distinguendi sunt, primus, quem o possessor maioratus formauit concursum inter suos creditores, tam pro ære alieno à se contracto; quam ab antecessoribus suis super ipso maioratu sub facultate Regia, quo casu nullam dubium esse potest, omnia alia bona nouiter reperta siue libera, siue vinculata (respectu fructuum, & emolumentorum quorum indubiè Dominus est, vt *alibi. 3. part. cap.* 15. & *cap.* 3. *latissimè* diximus) debeant ingredi concursum primum, & ad solutionem creditorum illius applicanda, tanquam priores, & potiores: non autem ad creditores secundi habentes eatam limitatam, & coarctatam ad sola alimenta. Quibus tamen creditoribus eiusdem primi concursus hæc bona possint, ac sint applicanda; statim in secundo membro dicemus, & in hoc casu recte, & iuridicè procedunt, quæ hactenus in fauorem creditorum primi concursus scripsimus, ex ratione statim reddenda.

Secundo casu, quando possessor maioratus con- 13
cursus iudicium formauit ad sui status, & majoratus bona, (ex quibus consignata sibi fuerunt alimenta) tunc bona omnia, quæ non pertinent, ad illum statum, & maioratum, sed alio titulo diuerso, & separato possessori pertinet, siue libera sint, siue vinculata respectiue ad fructus omnino applicanda sunt secundo concursui, vt creditores alimentorum, (quæ ad suorum creditorum satisfactionem non sufficiant) solui ex eis, & satisfieri possint; non vero priori creditorum concursui, qui qui dem prorsus ab illis bonis excluti sunt.

Ratio differentiæ euidens est, nam creditores 14
primi cõcursus ad tota bona maioratus qui ab antiquo, cum prædecessore contraxerunt, non cum ipso vltimo possessore qui prædecessoris cõtrahentis, & bona maioratui obligantis sub facultate Regia, nec hæres fuit, nec ab eo causam, & rationem habet, sed a primo instituente, & fundatore, ac ipso a possessorem vltimum habet obli- 15
gationem, & hypothecam personali illis tenetur.

Secundi autem tanquam extranei hypothecam 16
possessori a creditoribus conuenti potest. Quorum fauore, & contemplatione eis tenetur, ita vt alia omnia quæ nisi bona sua propria ipsius possessoris liberi, quod ipsos illi bona restituere, quia, vt diximus

ximis succeſſor maioratus (qui non contraxit, nec bona maioratus obligauit, nulla actione personali tenetur; sed tantum reali respectiua ad bona hypothecata, à se possessa, vt expresse tenet Menochius post alios *in cons.* 124. *n.* 22. *& seqq. volum.* 2. Cephal. *cons.* 245. *n.* 53. *volum.* 2. Maistrillus *decis.* 122. *n.* 4. *volum.* 2.

Hinc cauendum erit à Noguetol. *allegatione* 2. *n.* 122. dicente indistincte, succeſſorem in maioratu teneri ad debita maioratus persoluenda, non solùm reali, sed actione personali: allegat ad idem Parlador. *lib.* 2. *rer. quotid.* 4. *cap. fi. §.* 2. *numero* 1. *&* 2. quia intelligendi sunt de obligatione originem trahente à defuncto, & fundatore maioratus, & fideicõmiſſi, ſicuti expresse loquitur Parlador, quo casu recte conuenientur succeſſores actione personali, ad latissime per Nos tradita infra 3. *p. a.* 13. *per totum.* at quando obligatio bonorum maioratus procedit ab aliquo succeſſore intermedio, solus iste, & eius bona libera remanent obligata actione personali, succeſſores autem maioratus solum reali intuitu hypothecarum, quas possidet; & ideo per dimiſſionem hypothecarum iste tertius possessor indemnis remaneat, & creditores ad illa aliud prætendere non possunt, siue sufficiant suorum creditorum solutioni, siue non; nam eo ipso quod possessor ipsius maioratus, tanquam
17 tertius omnibus maioratus bonis cessit, & formar concursum inter maioratus creditores amplius eis non tenetur. *l. ſi fundus.* 16. §. *in vendicatione* ibi: *ſi verò poſſideat, & aut pecuniam ſoluat, aut rem reſtituat, æquè abſoluendus eſt. D. de pignoribus* Rodrig. *de annuis reddit. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 56. *& ſupra. & quæſt.* 7. *num.* 11. *&* 12. Couarr. *variar. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 6. Valenzuela *conſ.* 19. *num.* 52. Gutierrez *practicar. lib.* 2. *q.* 107. *n.* 5. Felicianus *de cenſibus. lib.* 3. *cap.* 6. *numero* 7. Vincent. de Anna *allegatio.* 16. Ballus *in progn. de cenſibus lib.* 5. *quæſt.* 1. Maistrillus *ad Petr. Gregorium de cenſibus. quæſt.* 5. Auendaño *de cenſib. q.* 99. *n.* 3. latissime per Antonium Amato. *variar. reſol.* 21. *per totum.* Manguilius *de euictionibus. q.* 82. *ex num.* 12. ergo alia quæuis bona ipsius possessoris, quæ eiusdem maioratus obligati non sint, nec ad eum pertineant; libera, & intacta remanent, quapropter talia bona eorum concursui applicari non debent.

18 Et per contrarium, contraria militante ratione, debent præfata bona ingredi cõcursum creditorũ ad alimenta; nam licet possessor formauerit concursum secundi inter creditores, quibus alimenta obligauerat, & consignauerat ad solutionem, & propterea eorum ius, & actio videantur restricta ad sola alimenta. id verum est quantum ad bona maioratus, in quibus creditores isti aliud prætendere non possunt; non tamen procedit aliorũ bonorũ respectu ad possessorem maioratus spectantium, cùm adhuc eum habeant obligatum, saltem actione personali, quoniam cum eo contraxerunt, & ipse eis se obligauit pro creditis, & pecuniis receptis; cuius obligatio non est restricta, nec limitata ad sola alimenta, vel hypothecata, vel dumtaxat consignata ad eorum satisfactionem, quin ad alia eius debitoris bona recurrere possint, si alimenta non sufficiant, quia remanet actio personalis intacta ad cætera bona. textus est *in l. creditor; qui non idoneum pignus accepit, non amittit exceptionem eius debitæ quantitatis, in quam pignus non ſufficit.* 38. *D. ſi certum petatur. l. quæſitum. D. de diſtractione pignorum. l. ſi in prouincia in fin. Cod. eod. tit. l. aduerſus. C. de actionib. & obligat. l. fin. Cod. de pactis conuentis.* & vtrobique gloss. & Doctores communiter, Ioann. Baptista Costa *de ratione R. tiæ. q.* 83. *n.* 4. *& seqq.*

Et idem est, respectu solius consignationis absque aliqua hypotheca speciali, vel generali, nam si bona consignata non sufficiãt ad integram creditiquam solutionem, vel alias inutilis efficiatur, vel inefficax, de quo constiterit facta prius excussione in bonis consignatis; non prohibetur creditor ratione suæ actionis personalis, suum exigere debitum ex aliis bonis debitoris, & in eam actionem suam dirigere, vt per textum *in l. ſi mandauero. §. interdum. D. mandati.* probarunt Ozaleus *decis.* 62. Becius *conſ.* 105. Surdus *conſ.* 22. *num.* 11. Iacob. Cancerius *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 6. *de ſolutionib. n.* 68. plenè Fontanella *de pactis nuptial. tom.* 1. *claus.* 4. *gloſſ.* 9. *p.* 5. *num.* 31. *cum multis ſeqq.* & post alios Gaspar Rodrig. *de annuis redditibus. lib.* 2. *q.* 17. *n.* 33. Alphonsus Guzman *de euictionib. q.* 35. *a n.* 6. *& ſequentibus. & a num.* 89. & abundè *ex n.* 62. abundè etiam Ioann. Anton. Manguilius. *eodem tractat. q.* 78. *per totam.* vbi etiam quando cessionario imputatur culpa in negligentia exigendi debitorem cessum, qui tempore cessionis erat soluendo, & postea fit fallitus. 19

Ideoque creditores ad alimenta, qui cum ipso 20
possessore maioratus contraxerunt, eumque habent obligatum, saltem actione personali, & multò magis quando adest generalis bonorum obligatio, iustè prætendunt ad ipsum concursum trahere omnia alia bona, quæ debitor habet extra bona maioratus (siue libera, siue vinculata, vt ex horum fructibus, sua vita durante,) exigere possint quidquid non consequuntur ex alimentis, & hoc prorsus exclusis creditoribus antiquis maioratus, qui cum possessore, concursum formante, non contraxerũt, nec eum habent obligatum, vt secus si per rationem contrarium in creditoribus alimentorum, habentibus contra eum actionem personalẽ pro suo credito, atque ideo ex quibuslibet bo- 21
nis debitoris exigere possunt; nam æs alienum vniuersum debitoris patrimoniũ exspectat, vbique existens, provt ex plurimorum iurium, & Doctorum authoritate abundè probauimus infra 2. *p. b.* 12. *ferè per totum.* & præcipuè *ex n.* 17 *cum ſeqq. verſ. ſed adhuc illis atque aliis*, &c.

Et ita in facti contingentia huius secundi ca- 22
sus, Senatus noster Vallisoletanus determinauit inter creditores antiquos primi concursus ad statum de la Mota, & inter creditores secundi concursus ad alimenta eiusdem possessoris vtrumque formantis, vt fructus alterius distincti, & diuersi maioratus, nouiter quæsiti ab ipso possessore; debeant applicari secundo concursui, vt ex eis soluerentur creditores ad alimenta.

Ex iis duobus casibus hactenus resolutis, non 23
nulla vtilia inferenda erunt, & primum versatur circa primum casum *n.* 12. quo resoluimus, quod quando possessor maioratus formauit principalẽ concursum tam respectu creditorum antiquorum ad sola bona maioratus, quã inter suos proprios, qui eundem debitorem tenent obligatum, vt omnino alia diuersa bona debeant ingredi ipsorum concursum, exclusis prorsus secundo ad alimenta. †Declarabis, vt non in omnium creditorum indi- 24
stinctè commodum affluentũ ei nem primo concursui applicata intelligantur bona nouiter reperta, sed in cõmodum dumtaxat eorũ creditorum, qui eum:

cum poſſeſſoris maioratus contraxerunt, & quem tenent obligatum, creditoribus antiquis ad ſola bona maioratus prorſus excluſis, qui nullum ius prætendere poſſunt ad alia poſſeſſoris bona, cum ſuum ſit reſtrictum, & coarctatum ad ſola bona maioratus; vtrumque manifeſte probauimus ſuperiùs *ex n.13. cum ſeqq.*

25 Quæ reſolutio limitatur, vt procedat hæc applicatio primi concurſus creditoribus habentibus obligatum debitorem, quando illi creditores vltra obligationem perſonalem habẽt ſimul obligationem bonorum nam tunc tanquam anteriores præferuntur creditoribus ſecundi concurſus ad alimenta, etiam habentibus hypothecam omnium debitoris bonorum, cum inter hypothecarios attendatur prioritas temporis ad prælationem, itavt illis prius dimitti debeant, & in eo, quod ſupereſt ex ipſis bonis nouiter repertis ſoluendi erunt creditores ſecundi concurſus, ſiue ſint hypothecarij, ſiue ſolum perſonales.

26 Quid tamen dicendum, quando primi concurſus creditores præfati ſint merè perſonales, concurrent ſimul cum creditoribus ſecundi concurſus habentibus ſolum obligationem perſonalem, in tributum, & pro rata cuiuſlibet crediti; & videtur quod ſic iuxta ea quæ copiosè ſcripſimus, infrà *2.p.c.4 ex n.140. cum ſeqq. verſ. deueniamus ad vltimam partem, &c. vſque ad finem* nam inter creditores perſonales & Chirographatios non datur, nec attenditur temporis anterioritas, ſed ſimul pro rata concurrunt inter ſe, vt dicto loco altius explicauimus.

Sed contrarium verius eſt de iure, imò quod creditores ad alimenta licet poſſint, vt diximus recurrere ad concurſum priorem pro integra ſui crediti ſatisfactione: nihilominus ſoluendi ſunt poſt omnes quoſcunque perſonales creditores illic concurrentibus; cum alimentarij creditores contraxerint, cum debitore communi poſtquam cunctis ſuis bonis ceſſit, & concurſum formauit, & ſic tempore inhabili, quo debitor priuatus erat adminiſtratione, & non poterat contrahere ſuper ſuis bonis, nec contractus valet in præiudicium cuiuſlibet creditoris, provt in terminis probauimus ſuprà *c.26.n.49. cum ſeqq.*

27 Circa quod vnum notabile non prætermittam, quod horum ſecundi concurſus creditorum concurrentia cum aliis primi concurſus non debet fieri pro toto credito, ſed pro ea dumtaxat quantitate, quæ ſibi deficit ex alimentis, quoniam creditor, cui conſignata ſunt bona, ex quibus exigat ſuum creditum, non poteſt habere regreſſum contra ſuum debitorem, ac eius bona, niſi prius facta excuſſione in bonis conſignatis, & pro eo quod deficit regreſſus datur, provt expreſsè probant iura, & Doctores ſuperiùs laudati, *n.16. & n.17.* intellige ſi excuſſionis exceptio opponatur, non aliàs, vt alibi probauimus ſuo loco.

28 Demique ex ſupradictis infertur ad cautelam, qua fortè vti poſſunt creditores primi concurſus ad ſola bona maioratus, (quos excluſimus ab aliis debitoris bonis, ſuprà *ex n.13. cum ſeqq.*) vt per indirectum poſſint conſequi præfata bona nouiter reperta, excluſis creditorib. ſecundi concurſus, nempe, petendo reformationem alimẽtorum poſſeſſori maioratus conſignatorum in bonis ipſius maioratus, ex eo fundamento, quoniam ſi à prin-
29 cipio conſtaret, ipſum poſſeſſorem alia bona vltra maioratum habere, ex quibus poſſet ſe alere, vel nulla ſibi conſignarentur alimenta ſuper eo, vel non tam ampla, habita conſideratione ad alia bona, ex quibus ſe alere poterat, in parte vel in totum, iuxta quæ late diximus hac 1. *part. cap. 24.* quod idem erit in bonis poſtea aliunde quæſitis, ibi *ibid.* diximus, *& in cap.25.* 30

Et ita per hanc viam creditores alimentorum nihil vltra alimenta percipiunt, nec ex bonis nouiter repertis aliquid conſequuntur, nam quando computantur in alimentis, tanto minus præſtat maioratus, & quantitas computata vergit in commodum & vtilitatem creditorum maioratus, manentibus alimentis in eadem quantitate, vt antea nouiter taxandis ex vtrius generis bonis. 31

Sed hæc cautela, abſolutè ſumpta mihi non placet; nam iſta bona non poſſidet poſſeſſor maioratus libera, ſed ære alieno grauata, nempe creditoribus ad alimenta, qui poſſeſſorem habent obligatum, vt ex illis ſua conſequantur credita, ad late tradita ſuperiùs *ex n.13. & ſeqq.*

At bona, ex quibus præſtanda ſunt alimenta, 32 non conſiderantur ſimpliciter; ſed deducto ære alieno, quia bona dicuntur cuiuſque, quæ deducto ære alieno ſuperſunt, vt in terminis copiosè probauimus ſupra *cap. 24. ex num. 116. verſ. inferitur deinceps, quod quilibet*, &c. atque ideo tunc illud 33 computabitur in alimentis aſſignatis ſuper maioratu, quod poſt ſolutos creditores alimentorum ſuperſit, non aliàs, nec alio modo, & hæc reſolutio mihi veriſſima, ac iuris regulis conformis videtur.

CAPVT XXVII.

Vſufructuario, & proprietario patre, & filio, cedente, & ceſſionarto, hæredi, & fideicommiſſario, Monacho, & monaſterio concurrentibus in iudicio concurſus pro eodem credito cui eorum ſolutio (vt legitima ſit) erit facienda.

Atque etiam concurrentibus domino directi dominij, & domino vtilis vendicantibus rem penes debitorem, & concurſum exiſtentem, quis in agendo, & exigendo præferatur.

SVMMARIVM.

Vſusfructuarius debita exigere poteſt, & ſoli illi rectè ſoluitur, non proprietario,

Vſusfructuarius, ſiue vniuerſalis, ſiue particularis à iure efficitur procurator in rem propriam, in quem exercitium omnium actionum tranſit. n.2. & 9.

Vſusfructuarius ſolus in concurſu citari debet. n.3.

Proprietarius, ſi velit comparere in concurſu, audiri debet, cum poſſit pecuniæ traditionem impedire, quouſque vſusfructuarius caueat de ea reddenda finito vſufructu. n.4.

Vſusfructuarius, an proprietarius citari debeat ad redemptionem cenſus in concurſu. n.5.

Vſufru

Vsufructuarium solum absque proprietarij interventu posse recipere pecuniam redemptionis, debitoremque liberare existimauit Rodriguez.n.6.

Redemptio census est quædam resolutio, quæ magis in voluntate absoluta debitoris consistit, quam creditoris, quo inuito redemptio fieri potest.n.7.

Contraria sententia scilicet, proprietarij solius interuentu, non vsufructuarij faciendam esse redemptionem census ex Gratiano proponitur.n.8.

Vsufructuarius habet mandatum in rem propriam in his, quæ respiciunt vsumfructum, non proprietatem. nu.9.

Debitorem censum redimere volentem, tam vsufructuarium, quam proprietarium interpellare teneri, vt securus sit: verius est. numero 10. & 17.

Eandem sententiam amplecti videtur Gratianus sibi contrarius.n.11.

Vsufructuarij consensus requiritur, quoties res agitur, etiam proprietatem respiciens.n.12.

Sententia lata contra proprietarium vsufructuario non citato, non nocet, nec e contra.n.13.

Census pretium debet tradi vsufructuario, vt eo vtatur. & fruatur.n.14.

Proprietarius potest petere ab vsufructuario cautionem de restituendo pretio, finito vsufructu. numero 15.

Proprietarius potest sortem consequi, & soluere vsufructuario redditus, quos ipse annuatim percipiebat, si idoneam cautionem offerat.n.16.

Vsufructuarij nihil interest habere censum à proprietario, vel ab alio dum non turbetur in vsufructu. numer.17.

Pater legitimus administrator filij in bonis, in quibus habet vsumfructum, cuncta potest peragere tam in iudicio quam extra iudicium.n.19.

Pater legitimus filij administrator expedit pro eo omnia, etiam requirentia speciale mandatum. numero 20.

Pater in bonis filij in quibus vsumfructum habet, maiorem recipit potestatem quam cæteri administratores.n.21.

Filius familias sine consensu patris stare non potest in iudicio in his in quibus patri quæritur vsusfructus. num.22.

Pater, non filius debet citari, in his quæ respiciunt bona aduentitia, quantumuis ad filium spectantia. num.23.

Pater, in aduentitiis potest agere, & conueniri absque filio.24.

Patri habenti administrationem in bonis filij aduentitiis solutio est facienda, non filio.n.25.

Etiam in census exactione, & redemptione pertinentis filio.n.26.

Solutio facta patri de rebus, & pecuniis spectantibus ad filium, nulla est, quando in eis non habet vsumfructum, nec legitimam administrationem. numer.27.

Coniunctio sola, siue paterna, siue materna absque qualitate administrationis legitimæ, non sufficit ad recipiendam solutionem.n.28.

Matri solutio facta ex defectu legitimæ administrationis nulla est.n.29.

Filius familias cieandus est ad concursum, quando creditum procedit ex bonis, quorum vsusfructus patri non quæritur.n.30.

Filius familias in his rebus, in quibus patri non quæritur vsusfructus, absque patris consensu potest in iudicio comparere.n.31.

Pater non habet vsumfructum, nec legitimus dicitur administrator in bonis castrensibus, fructibus beneficij, pensionis, aut cuiuslibet prebendæ Ecclesiasticæ, nec in aduentitiis, & aliis in quibus prohibitio adest tacita, vel expressa n.32. & 35.

Pater in supradictis bonis legitimus est administrator (nec alius potest eo nolente curator dari) quando filius est minor quatuordecim annorum. numero 33.

Expenditur text. in leg. fin. § fin autem. Cod. de bonis quæ liberis.n.34.

Adducitur in comprobationem locus Ludouici Portij. num.36.

Fideicommissario, & hærede in concursu debitoris hæreditatis concurrentibus, quis eorum citandus est & cui faciendum est resolutio crediti, & pretij prouenientis ex redemptione census hæreditarij. numero 37.

Pretium census redempti non est præstandum hæredi grauato, nisi accedat iudicis authoritas.n.38.

Hæredi grauato recte solui creditum ex rebus hæreditariis prouenientes, verius est.n.39.

Census redemptio est alienatio necessaria, & nullatenus inclusa in prohibitione alienationis. numero 40.

Hæres grauatus tenetur præstare cautionem pro redemptione pretij census.n.41.

Hæres grauatus solus citandus est ad iudicium concursus.n.42.

Hoc fallit, quando debitor ad instantiam fideicommissarij fuit inhibitus, ne censum rediret, nisi eo citato, aut quando hæres fuit grauatus ne rediueret, nisi fideicommissario citato.c.43.

Debitor, qui suo creditori hypothecauit annuum reditum, quem à tertio percipit; potest ab eo recipere redemptionis pretium, creditore inuito.n.44.

Nisi creditor hypothecarius inhibuerit debitori reditus, ne soluat. ibid.

Maioratus possessori rectè soluitur creditum, etiam proueniens ex extinctione census, non obstante prohibitione alienationis rerum maioratus.

Cedente, & cessionario in iudicio concursus comparentibus, quis præferendus sit, in exactione, & quis eorum sit citandus.n.46.

Solutio facta per debitorem cedenti legitima est, si fiat ante litem contestatam, aut nondum cessionarius partem exegerit, vel debitor requisitus non est, ne cedenti soluat.n.47.

Directæ actiones cessione facta adhuc apud cedentem remanent.n.48.

Expenditur text. in leg.3. Codice de nouationibus. numer.49.

Cessione facta ad commodum cedentis, solutio eidem facta nocet cessionario, etiamsi scientia proueniat per litis contestationem, aut denunciationem formaliter factam.n.50.

In cessione ad commodum cessionarij qualibet scientia alibunde prouenientis sufficit.n.51.

Cessio dicitur facta in commodum cedentis, quando cessionario remanet recursus aduersus cedentem, vt si nomen debitoris consignationis causa cedatur. n.52. & n.55.

Periculum nominis hoc casu ad cedentem pertinet, cum cessio nominis, non sit solutio.n.53.

Cessio ad commodum cessionarij facta dicitur, quando cessionario præclusa est via agendi aduersus cedentem, quia emit nomen, vel in solutum accepit. numer.54.

Cessionarius non potest habere regressum contra ce-

dentem

dentem,nisi excusso prius debitore,licet cessio facta sit ad commodum cedentis.n.56.

Cessionarius non potest habere regressum contra cedentem, quando cessionarij negligentia debitor non solvendo factus est.n.57.& 59.

Nisi tempore cessionis solvendo debitor non erat.58.

Periculum decoctionis superuenientis quando ob cessionarij negligentiam illi sit imputandum.num.59. remissiue.

Scientia debitoris cessi,qualis esse debeat,vt certa dicatur,& vt ei solventi creditori cedenti noceat.numer.60.

Intimatio cessionis facta ne debitor solvat cedenti quomodo facienda.n.61.

Ex cessione actionum vtilium,& directarum, actiones remanentes penes creditorem cedentem sunt inutiles,& inefficaces ad agendum, & exigendum.numer.62.

Debitor cedenti solvens tunc liberatur, quando aliter de solutione constat quam per cedentis confessionem quæ cessionario non præiudicat.n.63.

Adiectus solutioni per solam confessionem de recepto non liberat debitorem,non præiudicat creditori.ib. & n.106.& seqq.

Procurator ad recipiendam solutionem nequit confitendo receptum liberare debitorem,nec Domino præiudicare ibid.

Confessio patris administratoris filij de recepto,debitorem filij non liberat,nisi aliquibus coniecturis sit adminiculata.n.64.

Solutio facta Monacho,seruo,filiofamilias,cum quibus est contractum, debet esse vera ,& realis,non ficta, nec per confessionem , vt debitor liber maneat. num.65.

Cessionario , & cedente concurrentibus simul in concursu per debitorem causato,quis eorum præferatur in solutione , & sententia graduationis. numero 66.

Cedentem in superiori casu præferendum esse in exactione,& solutione debiti traditur.n.67.

Cessionarius semper præfertur cedenti,si pro exactione in concursu concurrant,eo casu , quo debitor alias cedenti solvens plenam consequeretur liberationem n.68.

Cedens agens in iudicio contra debitorem.potest impediri à cessionario.n.69.

Procuratorem in rem suam,& Domino concurrentibus in petendo debitum,procurator in rem suam præfertur.n.70.

Solutio facta creditori à debitore cessionem ignorante, fauore liberationis sustinetur.n.71.

Debitor quando à cedente,& cessionario conuenitur cum cessionis habeat notitiam,si creditori soluat non liberatur.n.72.

Cedens,si solutionem à debitore recipiat,(& si debitor liberetur) semper cessionario manet adstrictus ad obseruantiam.& complementum contractus cessionis.n.73.

Mandatum procuratoris in rem suam reuocari à mandante non potest.n.74.

Mandatum in rem suam etiam re integra,per mortem non reuocatur.n.75.

Doctrina Vgolini refutatur n.76.

Cessionario,cedente,& creditore cedentis concurrentibus in exactione debiti , creditor præfertur. numero 77.

Cessionario in iudicio concursus comparenti an possit opponi de iniustitia cessionis sibi per creditorem facta,saltem ne exigat maiorem quantitatem,quam censum,aut nomen emit quando vilior pretio comparauit.n.78.

Cessio iuris prominima quantitate facta præsumitur simulata,& is, contra quem ceditur ius, potest simulationem opponere, ex sententia Gratiani. numero 79.

Debitor census non potest opponere emptori nominis iniustitiam cessionis, sed integrum pretium tenetur cessionario soluere.etiamsi viliori pretio emerit. numer.80.

Offerens debet integrum pretium debiti possesso offerre , etiamsi possessor viliori pretio rem emerit. numero 81.

Respondetur doctrinæ Gratiani.numero 79. adductæ. num 82.

Monacho, & Monasterio seruo , & Domino concurrentibus in concursus iudicio pro pecunia, quam Monachus,aut seruus debitori mutuauit , quis eorum præferendus sit in exactione,& solutione.numer.83.

Monacho & seruo mutuantibus , licet statim actio quæratur Monasterio,aut Domino ; rectè tamen soluitur Monacho,aut seruo.n.84.

Expenditur text.in leg.si legis. Cod. de pactis cum aliis.ibid.

Monacho seruo, & filiofamilias cum quo contrahitur, rectè soluitur,& plenam liberationem debitor acquirit.n.85.

Ei,cum quo quis contraxit,rectè soluitur,etiamsi non sit Dominus,& alteri actio sit quæsita.numero 86. & n.87.

Depositarius rectè restituit pecuniam Monacho, ab eo depositam,licet pecunia sit monasterij.n.88.

Solutio facta seruo,vel cuilibet religioso sustinetur ,si debitum nullo superiorum interueniente consensu fuerit contractum.n.89.

Refutatur decisio Capellæ Tholosanæ , & explicatur Tridentinum sess.25. cap.2. de regularibus. numero 90.

Supradicta locum habent quando seruo,vel Monacho debitor sponte soluit , aliter si in iudicio concursus compareant Dominus, & seruus, Monachus , & Monasterium.n 91.

Facilius inducitur liberatio,quam obligatio.num.92 & num.96.

Expenditur text.in leg Arrianus 46.D.de obligat.& actionib.n.93.

Magis fauendum est soluenti,quam aliter contrahenti n.94.

Minor curatorem habens sine curatoris authoritate potest soluere id,quod vere suo creditori debet, & expenditur text.in l.1.§ fuit quæsitum D. ad Trebellian.n.95.

Monachus,& seruus non possunt in iudicio comparere in agendo,& defendendo absque superioris licentia n.97.& 106.

Monachus ratione contractus non potest conueniri, nec conueniri,sed contra monasterium proponenda est conuentio.n.98.

Monachus non potest agere in iudicio sine superioris licentia.n.100.

Cedenti non fit solutio,quando concurrit cum cessionario.n.101.

Adiecto solutioni debitor potest soluere,cum in sua faculate sit illi,vel creditori soluere.n.102.

Debitor non potest inhiberi a creditore ne adiecto soluat,nisi creditor litem contraxerit,vel adiectus renuerit statum,aut solus adiectus non eius hæres sit electus solutioni recipienda.n.108.

Adiectus ad ſui vtilitatem, vt procurator in rem agere iure optimo poteſt. n. 104.

Adiectus licet ſpontaneam ſolutionem poſſit recipere è debitore, eum tamen conuenire non poteſt in iudicio. n. 105.

Adiectus, nec exigere, nec nouare, nec acceptum facere poteſt, & explicatur text. in l. quod ſtipulatus D. de ſolutionibus cum aliis. n. 106.

Nec per ſolam confeſſionem de recepto poteſt liberare debitorem, nec pricipali præiudicare. ibidem, & numer. 65.

Apparitori, vel iudici exequenti licet, etſi rectè ſoluatur, ipſi tamen in iudicio comparere non poſſunt. num. 107.

Solutio facta procuratori reuocato, cum quo debitor contraxit. ſi reuocationē ignorabat ſuſtinetur, n. 108.

Soluens ante ſcientiam reuocationis ſibi intimatam in bona fide exiſtit, & rectè ſoluit. n. 109.

Procurator reuocatus non poteſt in iudicio agere, cum patiatur exceptionem defectus manduti. n. 110.

Soluens iuſtam credulitatis cauſam habens ei, qui tempore ſolutionis iam priuatus extiterat, liberatur. n. 111.

Solutio facta poſſeſſori hæreditatis, deinde ea priuato, & donatario cuius poſtea ob defectum conditionis donatio fuit reſoluta ſuſtinetur. n. 112.

Ad ſolutionis iuſtificationem ſufficit conditionem extrinſecam veram eſſe nec debitor cogitur intrinſecā, diuinare. n. 113.

Solutio, licet poſſit fieri ei, qui tempore ſolutionis priuatus extiterat, ipſe tamen non poteſt in iudicio comparere ad petendum. n. 114.

Monachus ſi compareat abſque licentia in iudicio concurſus, vel aliter conueniatur. & non oppoſita exceptione conſequatur ſententiam fauorabilem ſuſtinetur iudicium. n. 115.

Si Monachus agit, valet iudicium, donec ſibi opponatur defectus licentiæ. n. 116.

Monachus ſi abſque licentia ſolus in iudicio compareat, & non obſtante oppoſitione debitoris aut creditorū Iudex de facto ſolutionem decernat, legitima erit ſolutio n. 117.

Expenditur text. in leg. ait prætor 7. §. permittitur. D. minoribus. n. 118.

Emphyteuta, & Dominus directi dominij ad petendā rem emphyteuticam penes debitorem, & concurſum exiſtentem, qui eorum in exactione præferatur. numero. 119.

Dominum directi dominij præferendum eſſe probatur. num. 120.

Emphyteutam, & Dominum directi dominij concurrere poſſe ad petendam rem emphyteuticam penes debitorem exiſtentem, quilibet pro iure, quod in ea habet, verius eſt. n. 121.

Quando vtilis, & directa actio competunt ad diuerſa, tunc nulla præfertur in agendo. n. 122.

Emphyteuta præferendus eſt Domino directo in executione, & traditione rei emphyteuticariæ. n. 114.

Poſſeſſio naturalis rei emphyteuticæ competit Domino vtili, ciuilis vero remanet penes Dominum directū. n. 124.

Duobus contendentibus ſuper pertinentia alicuius rei, vel nominis, interim quod lis pendet, debitor offerēs debitum non eſt in mora. tutius tamen erit deponere n. 125.

Duobus contendentibus ſuper directo dominio, ſi Canonem emphyteuta deponat non cadit in commiſſum. n. 126.

SINGVLÆ huius capitis particulæ, quemadmodū à diuerſis principiis originē trahūt; ita ſingulares, & diuerſas habēt inſpectiones, & in primis quantū ad vſufructuarium, & proprietarium, illud inter omnes indubitabile videtur: vt quemadmodum † ſolutio debiti ſolo vſu 1
fructuario legitimè fit, & rectè exigit ex text. *in l. vxori meæ, ff. de vſufruct. legat.* probant Socinus *c.* 132. *n.* 38. *vol.* 1. Surd. *conſil.* 162. *numero* 14. Giurba *deciſ.* 79. *num.* 38. Mantica *de coniectur. vltimar. voluntat. lib.* 8. *tit.* 6. *n.* 2. & 3. Decius *conſ.* 419. *ex n.* 6. *vſque adeo in* 3. *dub.* Gratian. *in diſceptat. forenſ. tom.* 3. *cap.* 185. *n.* 21. 25. & 26. Rodriguez *de annuis redditibus lib.* 2. *q.* 15. *n.* 84. Felicianus de Solis *de cenſibus lib.* 4. *c. vnic. à n.* 5. *tom.* 4. Auendañus *de cenſibus cap.* 106. *num.* 67. qui omnes ex eo mouentur, † 2.
quoniam vſusfructuarius ſiue vniuerſalis, ſiue particularis habet à iure mandatum, & efficitur procurator in rem propriam, in quem exercitium omnium actionum hæreditarium ad exigendum, & ſolutum recipiendum tranſeat nullo alio hæredis proprietarij requiſito mandato, quos omnes conſule pro latiori explicatione.

Ita parier mihi videri; ſolum ipſum vſufructu- 3
arium citari ſufficere, † niſi forte hæres proprie- 4
tarius velit comparere in concurſu, qui ratione ſui iuris debet audiri, non licet pecunia ſoluenda ſit vſufructuario tradenda, ex quo in ea durat adhuc, & ſit cōſtitutus vſusfructus; tamen poteſt ille traditionem impedire, quouſque ſibi caueat, vel caueri de ea reſtituenda, & reddenda finito vſufructu, plures per Gratianum *d. c.* 185. *n.* 27. *& ſeqq.* Felicianus, & Rodriguez *n.* 86. qui benè comprobat Auēdañus *d. n.* 7. qui omnes alios allegant.

Sed maior erit difficultas in cenſus redēptione, 5
nam cum creditor cenſus, citatus ad concurſum; poſſit liberè in creditum deducere ſortē principalem cū decurſis, & pro extinctione inſtare, & iuſtè conſequi, iuxta feliciter reſoluta, & abundè comprobata *ſuprà c.* 19. *& c.* 20. imò iuxta naturam, & ſpecialitatem huius iudicij concurſus per debitorem communem formati, creditor ipſe bona concurſus in ſolutū recipere pro cenſus, & ſortis principalis extinctione cogatur, provt ſingulariter, & validiſſimè probauimus *ſuprà c.* 22. *per totum*, inſtè dubitari poteſt an ſoli vſufructuario ſit facienda hæc ſortis principalis redemptio, & cenſus extinctio abſque proprietarij interuētu, itavt ſolus vſufructuarius ad cōcurſum citari ſufficiat, magna eſt inter Doctores controuerſia, atque diſſentio.

Gaſpar Rodriguez *de annuis redditib. lib.* 2. *d. q.* 6
15. *ex in.* 84. *cum ſeqq.* conſtanter tuetur partem affirmatiuam vſufructuarium ſolum abſq; proprietarij interuentu, opera, vel mandato poſſe recipere pecuniam redempti cenſus, debitoréque ab eo redimentem tutum eſſe, & legitimè liberati, quia hęc non eſt propria redemptio, provt illa, quæ fit iuxta pactum redimendi rem venditam, ſed quædam ſimplex † ſuppreſſio, & reſolutio redditus, quæ 7
conſiſtit magis in voluntate mera, & abſoluta debitoris; quam creditoris, à quo iuxta contractus naturam inuito redemptio fit, ſequuntur Auendañus *de cenſibus c.* 106. *n.* 7. Marius Giurba *deciſ.* 89. *n.* 39. Selle *deciſ.* 62. *n.* 3. *cum ſeqq.* 8

Contrariam ſententiam, imò quod à ſolo proprietario debeat obtineri redemptio, ita vt aliter cenſus extinctio non cōſequatur; niſi ab ipſo proprietario reuenditio tantum procedat, & obtineat debitor

debitor census tenet absolutè Gratianus *in tom.3. d.discept.ione 585 num 14.& 26.*eo motus, quod
9 quamvis vsufructuarius † dicatur procurator in rem propriam, & agere possit absque mandato proprietarij, provt diximus ad principium huius cap.tamen id intelligi in his,quæ respiciunt vsum fructum,cum in aliis respicientibus proprietatem, non habeat aliquod mandatum;nisi nomine proprietarij,& cum eius mandato,provt fundare conatur ipse Gratianus videndus *loco cit.*idem tenet
10 Intrigliol.*q.71.n.10.*

Tertia fuit sententia tenentium, vtriusque interuentum vsusfructuarij, & proprietarij simul concurrere debere in census redemptione,scilicet debitorem census volentem illum redimere,& extinguere,& debere requirere,& interpellare non solum vsufructuarium; sed etiam proprietarium, cum vterque vsusfructuarius ratione sui vsusfructus;proprietarius ratione suæ proprietatis ius habeant in dicto censu; itavt versà vice,nec à solo proprietario, nec à solo vsufructuario redemptio hæc obtineri possit,sed coniunctim,vtroque concurrente,vtriusque interesse intuitu. Quam opinionem longe veriorem, & receptiorem censeo, quam etiam probant Hieronym..Cagnol.*in l.2.n. 328.C.de pactis inter empt.& vend.*Andr.Tiraquell. *de retract.conuent.*§.1.*gloss.6.nu.*29.Petrus Follerus *in pragm.de censibus, verb. instrumentum gratiæ pro consimili pretio.*Felicianus de Solis *tract.de censibus tom.1.lib.4.c.1.n.7.*Benedictus Bonius *in tract. de censibus,p.2.n.*105. Cencius *in tract.de censibus ,q.* 109.*ex n.*64.*& seqq.*quam opinionem dicit. *n.*67. recepisse Rotam in vna Romana census 11. *Decemb.*1617.*coram Coccino,*quam adducit *post tractat.*
11 379.*n.7.*

Et quod magis est ipse Gratianus,sibi contrarius *in tomo 4.discept.ione* 639.*à num.*16.*& signanter n.*19.eandem probat, referendo Rotam tenentem, quod vsufructuarius solus non habeat facultatem extinguendi censum,ita vt solutio illi facta, non liberet debitorē census,in qua decisione reprobatum esse Giurbam *d.decis.*79.*n.*39. cum aliis ibid. adductis contrarium tenentem; igitur clarè sentit ipse Gratianus,quod simul vterque requiratur ad extinctionem & redemptionem,cum in id alleget Felicianum de Solis *loco cit.*ita firmantem: iuxta eius doctrinam sua declarari debet.

Vltra quæ,& quod vterque tam vsufructuarius, quam proprietarius debeat vocari ad concursus
12 iudicium,cum in eo tractetur de redēptione census, vt superiùs diximus ex *n.*5. mouetur, † quia vsufructuarius necessario vocari debet, siue illius consensus requiri: quoties res agitur etiam circa proprietatem,quæ ei obesse,siue damnum aliquod considerabile afferre potest, quod ex aliis obseruant Tiraquell,*de retract.conuent.*§.1.*gloss.6.nu.*20. quia allegat bonum textum *in l.is qui fundus* 31.
13 *ff.de vsufruct.legat.*Sfortia add *in d.conf.*82.*num.*14. *vol.*1.Castillo *de vsufruct.c.*34.*n.*5.ideo inde fit, † quod sententia lata contra proprietarium non præiudicat vsufructuario in vsufructu non vocato, nec citato; sicuti nec econtra sententia lata contra vsufructuarium præiudicat proprietario in proprietate,vt docet glossi.*in l.is cuius,* §. *fin. ff. de vsufruct.*quam sequuntur communiter omnes, vt constat ex Canalean.*in tract.de vsufruct.num.* 125. Pinello 2.*p.tit.l.*1.*C.de bonis maternis,n.*68. *versic. similiter est differentia*, qui meritò asserunt, hanc materiam immolui per scribentes *in l. sæpe, ff.de re indicata.*Eandem sententiam tenet videndus omnino Paulus Parisius in repetitione *ad illum textū ex num.*10.*vsque ad num.*17.Flores de Mena *in addit.ad decis.*266.Gamæ *part.*2.Castillo *de vsufruct. dict.c.*34.*n.*6.*&* 7.

Et vlterius vtriusque ius,& interesse in actu re- 14
demptionis census probari ex eo,quod † pretium census redempti debet tradi vsufructuario,& penes eum manere, vt eo fruatur, & vtatur;vt per text.*in l.vxori meæ,ff.de vsufruct. legat. & in l fundi Trebatiani,ff.eodem tit.*& ex Tiraquell. Follerio & Decio,suprà citatis, & ex aliis probat Felicianus *de censibus,tom.2.lib.4.cap.*1.*& ex num.*25.Rodrig. *de annuis redditibus,lib.2.q.*15.*sub n.*84.*vers.pretium autem redempti census*, probat etiam Cencius *de censibus q.*609.*n.*68.*&* 69. vbi ita sensisse Rotam *in vna Romana pecuniaria impressa post tractatum* 244 *n.*3 *&* 4.

Ex parte verò proprietarij hoc apparet interesse 15
in actu ipso redemptionis;tum quia potest petere ab vsufructuario cautionem de restituendo pretio finito vsufructu. Felicianus vbi proximè *num.*15. Cencius *de censibus dict.quæst.*109.*n.*70.*qui num.*71.
adducit Rotam *decis.*294.*num.*6.tum etiam,† quia 16
si ipse proprietarius voluerit annuatim soluere illumnet redditum, quem vsufructuarius ante redemptionem dicti census percipiebat,poterit pecuniā consequi,dummodo sit idoneus,ac præstiterit omnimodam cautionem vsufructuario;non aliàs Foller *in dict. verb.instrumentum gratiæ pro consimili pretio,n.*36.ex Follerio,& Tiraquello,Rodriguez *dict.cap.*15.*sub num.*86.*vers.vbi existimat.* late probat Felicianus *dict.*1.*cap.*1 *sub num.*15.*vers. Foller. autem dicto verbo*; sequitur Cencius *dict.q quæst.*109.*n* 72.*& seqq.*cum nihil † interfit vsufructuario,habere censum à proprietario,an ab alio, 17
qui propterea cogitur hoc ipsum pati,& admittere argumento *text.in l.3.ff.de soluto matrimonio*, & pro hac ratione conducunt citati Doctores per Castellum *de vsufruct.cap.*34.*num.*8. erga liberam facultatem proprietarij alienandi suam proprietatem,cum nihil interfit vsufructuarij,quod iste vel ille sit proprietarius,dummodo ipsum non turbet in suo vsufructu.

Ex quibus manifestè sequitur,quod ad iudicium 18
concursus,quo de redemptione census,imò & de ipsius viribus inter creditores cōtrouertatur,vtet que tam vsufructuarius,quàm proprietarius citari debent,& conuocari,vt iudicium legitimè formatum dicatur, & quod vterque vocandus sit tenet Rodriguez *dicto l ib.*2 *quæst.*15.*num.*86.*ad finem*, ex Socino.& Tiraquello.

Sed quid de parte,& filio simul concurrentibus 19
in concursu peracto à debitore filij,& pro credito ad filium pertinente;cui eorum solutio sit facienda,& iudicium concursus prosequendum: distinguēdum erit inter patrem legitimum administratorem,filij bonorū,in quibus habet vsumfructum propter patriam potestatem,iuxta innumerabiles Doctores adductos per Castellum *tom.*1. *de vsufruct. cap.*3.*per totum.*quia tunc in bonis aduentitiis,in quibus habet pater vsufructum; efficitur per legem legitimus administrator bonorū filij,& tam in iudicio,quàm extra iudicium cuncta potest gerere,per text.*in l.*1.*C.de bonis matern.& in l.cum oportet,*§.*vltimo C.de bonis quæ liberis.* Anton.Gomez *in l.*48.*Tauri,num.*14.Arias Pinel.2 *part.l.* 1. *C de bonis matern.num.* 53 Caldas *in l.*1.*fi curatorem habens,verb.contractum fecisti.num.*5.*&* *verb.*

lesis,

*Iaſſs.num.*133.Mendez de Caſtro *in repetit.dict. cũ oportet*,2.*part.v.*121.Caſtillo *d.c.*3.*n.*10. *qui numero*
10 11.† quod expedit pro filio omnia, etiam man-
21 datum ſpeciale exigentia *& num* 12 quod† habet maiorem authoritatem,quam cæteri alij adminiſ-
22 tratores,& *n.*13.quod † filius familias ſine conſenſu,& voluntate patris ſhare non poteſt in iudicio in iis,in quibus patri quæritur vſusfructus *l. §.ne cæcitate*, *C.de bonis.quæ liber.l.7.tit.*2. *pat.* 3. & ibi Gregor.Monoch.*de recuperand poſſeſſ.num.*15 & 305.Ioſeph.Ludo 1 *deciſ.Perus*13.*in princip.*Paz *in praxi* 1.*part.*1.*tom.*2. *temp. num* 15. Mendez de Caſtro *in d.l.*2.*cum oportet*,2.*part. n.*133. Petrus Barboſa *in .l.*2.§.*quod ſi in patris*,*n.*1 *ff.ſoluto matrim* Fabius Ferretus *in conſ.*20.*num.* 1.late Caballinus
23 *Milleloquio* 146,*per totum p.*2.ex quibus † ſequitur quod quantuvis de rebus aduentitiis agatur ad filium ſpectantibus,non filius, ſed pater legitimus adminiſtrator debeat citari, quia ſufficit acta fieri cum ſolo patre.Gotifredus *in praxi.tit.*2.*numer.*4. *fol.*295.*col.*3.& 4.Azeuedius *in l.*10.*à n.*4. *tit.* 17. *lib.*4.*recopilat.* Paz *in praxi*,1.*part.*2.*tempor.à n.*15. *tom.*1.Aſinius *in praxi*,§.2.*cap.*11.*à princip.* cõmu-
24 nem† eſſe opinionem,praxi receptam patrem in aduentitiis poſſe agere,& conueniri abſq; filio & eius cõſenſu, cui nocere acta affirmat Florez de Mena *in addic.ad Gam.in deciſ.* 77. *& remiſſiuè ad Florez de Mena*.Caſtillo *dicto c.*3.*n.*20

25 Iufertur etiam,quod patri habenti adminiſtrationem legitimã in bonis filij aduentitiis, & non filio ſolutio debiti ſit facienda vt legitima dicatur, cum ad illũ ſpectet creditj exactio, atque debitores ſibi ſoluentes liberare.Natta *conſil.*543.*ex n.*1. *cum ſeqq.tit.*3.Philippus paſcholis *de viribus patriæ poteſtat.*1.*part.cap.*2.*n.*10. Carolus de Graſſis
26 *in tractat.de except.*25.*n.*8.Cencius *de cenſibus*, *q.* 109 *n.*97.qui etiã † loquitur in cenſus exactione, & redemptione pertinentis filiæ familias,in quo pater vti legitimus adminiſtrator à lege habet vſum fructum & poteſt pecuniã ſortis principalis recipere,& redemptioni conſentire, provt tenuiſſe Rot *dec.*194.*per tot.*poſt eius tractatũ appoſitam.
27 At vero in aduentitiis,& aliis filij familias bonis *in* quibus patri non quæritur vſusfructus:ſolutio patri legitimè non fit,nec filij debitorem liberat, vt tenet ipſe Cencius *de cenſibus,dict.q.*109.*ſub dicto n* 67.*verſic quod tamen intelligas*.Petrus Surdus *deciſ.*229.*n.*2.*&* 3.*ex l.*2.*vbi gloſſ.ff. vt legator. nom. caueatur.* Natta *conſ.* 543. *numero primo* Gratianus *tomo* 2.*diſcept.at.forenſ.c.*365.*à num.*1.dicens,quod ſolutiones,quæ fiunt patri de rebus,& pecuniis ſpectãtibus ad filium,ſunt nullæ & inualidæ,quãdo in eis pater non habet vſumfructum, nec legitimam adminiſtrationem.ex Decio *in l. filius* 23. *num.*9.*in princip.verſic.ad aduertendum*, *Cod.de patẽtis*. Angel.*in l. qui alienam* §. *quamquam, ante medium.ff.de negotiis geſtis*. Ioſ.*in l.*3.*n.*5.*ff.ſoluto matri-*
28 *monio* cum† ſola coniunctio.ſiue paterna,ſiue materna abſque iſte qualitate legitimæ adminiſtrationis non ſufficiat ad recipiendam ſolutionem. Alexand.*conſil.* 4.*numer.*3.*in fin.verſ.tamen quia lib.* 2.Ripa *in capitulum M.Ferrarienſi*,*col.*16.*ad fin.verſ. exiſtis modo de conſtitutionib.* & proſequitur ipſe
29 Gratianus *ibid.ex n.*2. & Petrus Surdus *deciſ.* 226. *num.*3.dicens,quod † ex hac ratione defectus legitimæ adminiſtrationis matri non fit ſolutio,*ex l.qui alienam.*§.*qui quamquam*,*ff.de neg. geſt. l. filiæ*, *Digeſtis de ſolutionibus* Bald.*in l.cum maritum*,*C.de ſolutionibus.*

Ex qua doctrina rectè infertur,quod cum patri legitimè,& valide non fiat ſolutio in iis bonis filij familiàs,in quibus nec habet vſumfructum, nec ſit legitimus adminiſtrator;pariter † non ipſe,ſed 30
filius familias citandus erit ad concurſus iudiciam formatum à debitore filij, ea ratione, quia iuxta veriorem,& tenendam opinionem filius† familias 31
in iis, in quibus patri non quæritur vſusfructus; poſſit legitimè,& abſque patris conſenſu in iudicio comparere,& extrajudicium agere, & contractus celebrare,& de eis rebus ad libitum diſponere,iuxta tex.*in Auth.vt liceat matri,& auiæ in prin. col.*8.*& in cap.ſecundo ad fin.de iudic.in* 6. quam defendunt Bart.*in l ſiri.*§.*neceſſitate*,*n.*2.*C.de bonis quæ liberis*.Gomez *in* §.*actionum*, *n.*17.*inſtit. de actionib.* Palacius Rubeus *in repetit.rubr.de donat.inter.*§.49. *n.*9. Affli&is *dec.*180. *n.*3. & alij relati per Mendez de Caſtro *in l.oõm oportet*,2.*p.n.*134.*C.de bonis quæ liber.*Petrum de Barboſa (qui in hac opinione firmiter reſidet)*in l.*2.§.*quod ſi in patris*,*n.*19. *& in l.* 3.*n.*4.*& ſeqq & n.*7 *&* 8.*ff.ſolut. matrim.* Beccius *in conſ.*97.*n.*12.*lib.*1.Petrus Surdus *in conſ.*216.*n.*21. *l.* 1.tuetur etiam Caſtillo *in tract.de vſufruct.lib.*1.*c.* 3.*ex n.*14.*& ſeqq.*

Quæ tamen doctrina,de qua in hoc ſecundo di- 32
ſtinctionis membro,mirabilem & valde ſingularẽ patitur limitationem;vt nõ procedat in filiofamilias minore quatuordecim annorum, nam hac minori ætate ſtante,ſuccedit vera Doctorum concluſio,quod quãuis in bonis caſtrenſibus, ſeu quaſi, vt fructibus beneficij,penſionis,aut prębendę eccleſiaſticæ,vel aliis bonis aduentitiis, in quib. vel iuris diſpoſitione, aut donatoris, & teſtatoris prohibitione,tacita,vel expreſſa,patri non acquiritur vſusfructus, nec aliqua conſideratur legitima adminiſtratio,(de quibus abũdè per Caſt. *d.vſufr.d.c.*3.*ex n.*49.*cum multis ſeq.*Grat.*d.c.* 367. *per t.*)& ex tex.*in Auth.excipitur quod eis datur,vel relinquitur ab aliquo parentum conditione hac adiecta, ne ad patrem perueniat vſusfructus*,*C.de bon.quæ lib.*

Tamen aliud eſt, quando ſumus in filio impube- 33
re,tũc enim pater ſemper præfertur in adminiſtratione,& talium bonorum etiam Eccleſiaſticorum gubernatione,iuxta diſpoſitionẽ text.*in l.fin.C. de curat.furioſ.*Et per conſequens pater tanquam eorundem bonorũ adminiſtrator poteſt filij negotia gerere,ſt filio minori quatuordecim annorum per ſuũ factum quærere poſſeſſionem, vt tenet Rota coram Penia *in vna Cæſar auguſtana penſionis* 21.*Iunij* 1559.vbi allegatur gloſſ.*in l.*1.*in verb.legitimis*, & ibi Pinell.*p.*2.*n.*63,*&* 64.*C.de bonis maternis*.teſtatur & legitimè proſequitur Gratianus *tom.* 2. *diſcept.forenſ.*365.*ex n.*43. *cum ſeqq.*pro quo † alle- 34
gat text.*in l §.ſi ſin autem in 2.caſu*,*Cod.de bon.quæ l.* vbi In caſibus,in quibus pater non eſt legitimus adminiſtrator, quia ei non quæritur vſusfructus; quando tamen filius eſt minor;poterit,ſi velit,adminiſtrare,nec tunc ei alius dabitur curator, quia pater omnibus præfertur,quod eſt multum notandum,quia vt plurimum diceretur contrarium,aſſerit Aretinus *in §.pupillus.poſt incid.n n* 6.*inſtit. de inutil.ſtip.*ſequitur Cagnol.*in l.frater à fratre*,*n.* 161. *cum ſeqq.ff.de cond.indeb.*Salicetus *in d.l. fin.* §. *ſin autem in ſecunda*,& ibi Corneus *n.* 4.*C.de bon quæ lib.*ibidem Corneus *in Auth.excipitur.ad fin.verb.ita generaliter.C.eod.tit.*

Et ipſe Gratianus iterum *loco citato n.*52.*&* 53. 35
dicit contrarium eſſe ſeruandum, quando filius vel eſſet maior 14.annorum,vel non eſſet abſens,

quia tunc pater in prædictis bonis non habebit exercitium actionum absque consensu filiifamilias,ex Cagnolo *in l.frater d fratre n.*164.*de conditione indebiti.* Aliàs si minor non sit, & infans,aut sit præsens,eius consensum ad agendum requirere debet patet ad actionum exercitium,ex Corneo *in leg.fin.§.vbi autem n.* 2. *in fin. post Baldum ibidem n.*
36 1.*Cod,de bonis quæ liber.*

Et pro supradicta limitatione sequutus Gratianum Ludouis.Post *in tract.de manutentione obseruatione* 55.*ex num.*131. ita ait,*Sic etiam pater acquireret filio possessionem, vel quasi in iis rebus, in quibus habet vsumfructum,& quoad filium minorem* 14.*annorum etiam in castrensibus, & quasi Castrensibus, & similibus, cum vsque ad illam ætatem sit etiam in iis legitimus administrator.* Gratianus *disceptat.foren.cap.*365.*numero* 43. *& sequentibus.vnde solutiones factæ patri pro filio in minori ætate* 14. *annorum, suffragantur ipsi filio pro manutentione;secus vero factæ post illam ætatem,* Gratianus *d.c.* 365. *per totum.*

37 Sed quid dicendum de hærede,& fideicommissario comparentibus in concursu per debitorem hæreditatis causato,& concurrentibus pro debiti solutione,quis potius citandus,& cui facienda sit solutio crediti,atque etiam cui eorum sit tradendum pretium proueniens ex extinctione census hæreditatis,valde controuersum est inter Doctores.Nam Felicianus de Solis *in tr.de censibus tom.*1.
38 *lib.*4.*c.*1.*n.* 5. † constanter tuetur;pretium census redempti non esse præstandum hæredi grauato, nisi accedat iudicis authoritas,& permissio, cum hæres stante prohibitione,de non alienando censum ex redemptione,alienare non possit,sequitur Mastrillus *decis.Sicilia* 47.

39 Tamẽ contraria opinio longè verior, & magis à Doctoribus recepta est,imò hæredi grauato rectè solui *leg.ante restitutam, vbi glossa* Bald. Alberic.
40 Angel.& Imol. *ff.de solutionibus,* per quod fundamentum,& quia † redemptio census sit alienatio necessaria,nullatenus inclusa in prohibitione alienationis facta hæredi:probarunt copiosè Marius Giurba *decis.*79.*per totam,maximè num.*16.18. *&* 19. *& num.*41. Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus lib.*2 *cap.*15.*num.*87.Auendañus *de censibus cap.*106.*num.*8.Ioannes Petra Fontanella *de pactis nuptial.clausul.*4.*glos.*18.*part.*5.*numero* 5. Cencius *de censibus quæst.*109.*ex numero* 57.*& sequentibus,* qui allegat Rotæ *decis. quæ post tractat. sunt* 351. *num.*4.*& decis.*363.*num.*1.*&* 5.*& decis.*469.*num.* 11. qui ex aliis aliquas annotationes huic resolutioni apponit,*& numero* 63.post Rodriguez,& Auenda,
41 quod † hæres tenetur præstare cautionem pro receptione pretij census,qua stante resolutione hæres, † qui primas defensionis causas habet, non
42 fideicommissarius,nec substitutus;citandus sit ad iudicium concursus ex iuribus,& doctrinis vulgaribus.

43 Quod tamen fallit in census redemptione,quãdo debitor census ad instantiam fideicommissarij fuisset inhibitus,ne illum redimat;nisi prius eo citato,aut enunciato, ac similiter ipse hæres,grauatus fuisset inhibitus ne redemptionem admittat eo non vocato;nam tunc redemptio legitimè non fit,nec census fructus cessant, facta redemptione non vocato fideicommissario,abundè Gratianus *disceptat.*636.*à n.*1. *cum multis sequentibus, & fere per.totam.*Giurba *decis.*79.*num.*45. post Rodriguez *de redditibus quæst.*15.*à num.*59. & Mastrillum *decis.*143.Cencius*de censibus quæst.*109. *sub n.* 63.*vers.hæc autem,quæ dicta sunt,*quos pro latiori explicatione consule.

Cui doctrinæ consonat,quod quando debitor 44
hypothecauit suo creditori annuum redditum, quem à tertio percipit; potest ab isto recipere pretium redemptionis creditore inscio,& nec citato itavt census,& hypotheca super eo simul extinguantur, nisi creditor hypothecarius inhibuerit debitori redditus,ne redimat nec soluat suo debitori,quiatunc eo non citato,redemptio nulla erit. Videndus omnino Rodriguez *de annuis redditibus lib.*1.*q.*18.*num.*53.qui post alios benè comprobat Ioannes Garcia *in tract.de hypotheca post contract. à n.*13.*vsq;ad num.*21.Videndus Fontanella *decision.* 166.*à n.*13.*& per totam,* nec est audiendus Cencius *de censibus quæst.*72.*à num.* 6. qui contrarium defendere conatur,contra quem adest text.expressus *in leg.nomen quoque.Cod.quæ res pignor. obligar. poss.* & alia videnda infra, circa cessionarium, & cedentem.

Quare infertur quod possessori maioratus rectè 45
soluitur,& fit per debitorem census redemptio, & eidem tectè tradit sortem census principalem non obstante prohibitione in fundatione maioratus,ne census alienetur,cum proueniat ex natura causæ,ex qua resolutio,seu redemptio sit necessaria,vt per Gaspar Rodriguez *de redditibus,lib.* 2. *quæst.*15.*numero* 87.Selle *decis.*30.*per totam.& decis.* 63.Mastrillum *decis.* 47.*&* 167.Barbatum *de diuisione fructuum part.* 2. *cap.*3.*numero* 82. *& sequentibus.* Et per Giurbam, & Fontanellam, *locis suprà citatis,* firmat Noguerol. *allegat.*14. *numero* 147.

Nec audiendus est Hermosilla *ad l.*2.*titul.* 5. *part.* 5. *glos.*4.*n.*92.*tom.*1. *fol.*189. dicens, quod debitor census, ex quo maioratus fuit institutus cum voluerit redimere;tenetur censum deponere authoritate iudicis,pro quo allegat Molin.*de primog.lib.*4.*cap.*4.*num.*23. *& lib.*2.*cap.* 10. *numero* 6. & Rodriguez *de reddit.lib.*2.*quæst.*15.*num.*89.qui contrarium tenent, sed consulunt fundatori, vt prohibeat,census redemptionem absque deposito fiendo,ita vt si redimatur, fors deponatur, quod consilium,respectu successorum vtile erit, tamen vanum est, & inutile respectu debitoris,qui absq; hoc pacto à principio contraxit, nec sua libertas redimendi provt de iure tenebatur grauari potuit à fundatore,optimè post Cassanate *consil.*7.*n.* 5.*& consil.*9.*numer.*59.& ex Bald.*in cap.*1. §. *rursus tit. quemadm.feud.amittit.*Iason.*cons.* 128. *numero* 4. *volum.*4.Boër.*decis.*351.*numero* 6.tenent, & impugnantes Molin.Selle *decis.* 30.*numero* 25.Casanate *locis citat.*Giurba*decis.*69.*numero* 26.*& numero* 42. quos contra dictam clausulam fundatoris omninò vide, quia hæc clausula solum operatur respectu successorum,vt per Giurbam,& benè explicat Pat. Molina *de iustit.& iure tractat.* 2. *disputat.* 606. *vers. quamuis soleres.* Non tamen præiudicat debitori censualistæ ex præfatis Doctoribus, sed quo casu adstringatur debitor ad obseruantiam *decis.clausulæ,*altius disceptat *infrà cap.* 36. *per totum.*

Nunc tractandum de cedente, & cessionario 46
concurrentibus in iudicio concursus per debitorem formari; quis eorum in exactione, & solutione crediti præferatur, & quis ne sit citandus,& huius difficultatis resolutio pendet ab 47
alia,quando † solutio legitimè facta dicatur per debitorem

debitorem cedenti,non obſtante ceſſione per eum facta alteri,in qua regula conſtans eſt generica, quod ſolutio facta per debitorem cedenti nomen debitoris alteri tertio legitima ſit, atque debitor plenam conſequatur liberationem dummodo tria concurrant ſimul,primum quod ſolutio cõtingat ante litem conteſtatam,hoc eſt,quando lis nõn ſit conteſtata inter ceſſionarium ſuper debito ipſo ceſſo, contra debitorem ceſſum.Secundum quod ceſſionarius nondum partem debiti exegerit, aut receperit. Tertium quod fiat ſolutio anteaquam ceſſionarius denunciauerit debitori ſe habere ceſſionem à creditore, & illi inhibuerit, ne alteri,
48 quam ſibi ſoluat; quoniam cum † directæ actiones oſſibus creditoris inhæreant indelebiles per ſolam ceſſionem,adhuc remanet credito,cui rectè ſoluitur, anteaquã aliquod ex iſtis tributis requiſitis adſit,itavt poſt cuiuſlibet exiſtentiam illegitimam dicatur ſolutio cedenti facta, nec debitor
49 conſequitur liberationem,ita expreſſe determinat † text.*in l.C.de nouationib.*qua Imperator reſcripſit; debitorem ſoluentem creditori,qui iam ceſſerat actionem nominis prorſus liberari,niſi in tribus prædictis caſibus;huius text. regulam exornant innumerabiles penè Doctores gloſſ.*in verb. doli. in l.ſi cum emptore.ff.de pactis*, quam communis ſcholæ ibidem probat & communiter ſequitur prout ibid.dem tellantur Alexand. & Iaſon. *n.* 4. Oroſius *n.*3.Felician.de Solis *to.*2.*lib.*4.*cap.*1.*à n.*5. *verſ.cum igitur maiorem.*& ſignanter *ex verſ.ſed omnem difficultatem* Guzman. *de euictionibus.cap.* 35. *num.*115.*& ex n.*131.*&* 133.(licet multa inuoluat, & confundat omnia)Bart.Caſtrenſ.Iaſon. & aliis *in l fin.C de tranſactionibus.*Vincentius de Franchis *deciſ.*118.*num.*Surdus *conſ.*12.*num.*8.*lib.*1.Cephalus *conſil.*242.*num.* 7.Pirrus Maurus *de ſolution.c.* 5.*ex num.*55.*& ſeqq.*Carolus de Graſſis *in tract.de de exceptionibus except.* 25. *ex n.*30.& alij per plures per diſcurſum recitandi.

50 Sed difficultas verſatur circa ſcientiam debitoris,ſi illam habuerit ceſſionis factæ,alia via,quam altero ex prædictis trib:s caſibus,de quibus,*in d. l.*3.*C de nouationibus*, communis reſolutio eſt diſtinguentium inter ceſſionem factam ad commodum cedentis,vt tunc ſolutio eidem facta liberet debitorem,& noceat ceſſionario, quando ſcientia prouenit per litis conteſtationem, denunciationem ve formaliter factam,iuxta *d.l.* 3. aut † enim
51 ceſſio facta eſt ad commodum ceſſionarij,& tunc quælibet ſcientia debitoris,aliunde & quomodolibet proueniens (cum hoc caſu non requiratur ſciẽtia per aliquod ex requiſitis *d.l.*3.)impedit ſolutionem,cedenti faciendam,nec facta nocet ceſſionario,nec debitorem ita ſoluentem liberat tanquam illegitimè facta; quam diſtinctionem probant.Bart.Bald.Salicet.Fulgoſ.Alexand.Iabob. & Iaſon.*oum* 6.*&* -.& oroſius *num.*4.*&.*5.*in l.ſi cum emptore ff.de pactis.*Bar & Imol.*in l facta,*§.*ſi hæres, ff.ad Trebellian.*Bald.*in l.*1.*C quando prouocare non eſt neceſſe.*Angel.*in d.l.*3.*C.de nouationib.*Bald.*ibid. quæſt.*5.& Salicetus *quæſt.*-2.*in l.*1.*C.de actionibus, & obligationibus.*Ioan.Andr.& Imola *in cap. vltimò,de alienat.iudic.*Pariſius *conſ.*19.*numero* 6.*vol.*3. Aſbictis *deciſ.*135.*numer.*21.vbi Vriſill. *in annotat. num.*18.Canalinus *in tractat. de euictionibus*, §. 3. *numero* 11.Neguſantius *de pignoribus.p.*2.*memb.* 3. *numdr.*26.Alciatus *reſponſ.*126.*numer* 3.Ozaſcus *de cif.*45.*per totam.*qui late examinat hunc diſtinctionem Anna *ſingulari* 586. vbi Fabius Anna filius *in eius adnotario.*Ronchegallus *in l.*1.*n.*63. *de duobus reis.* Spannoch. *in quæſt. de nou. oper. nuntia.lib.*9.*à num.*273.*vſque ad num.* 281. Rolandus *conſ.* 58.*num.* 15. Intrigol. *conſ.* 26.*num.*4-.*& ſeqq.lib.*1.Surdus copioſè tractans articulum iſtum *in conſ.*22.*per totum.* Carolus de Graſſis *in tractat. de except.*25.*ex num.*3-. Pirrus Maurus Aretin. *in tract. de ſolutionibus,cap.* 5.*numero* 60 & poſt Bar. Caſtrenſ.Anna Romanum,& Ioſeph Ludouic.tenet Alphonſ.Guzman *in tract.de euiction.quæſt* 35. *num.*136.*& num.*137. Bertazola *clauſ.* 29.*gloſſ.* 4. *num* 9.Cencius *de cenſibus, quæſt.*67.*ſub numero* 6. *verſ.aut denùm deficit vtrumque & ſeqq.*

Et tunc dicitur,ceſſionem fieri ad commodum 52
cedentis; quando ceſſionario remanet ius & recurſus aduerſus cedentem, vt puta,cum debitoris ſui nomen creditori cedit conſignationis cauſa, quo caſu † periculum nominis ad cedentem expectat, quia tunc per ceſſionem actionis, quis non dicatur ſoluiſſe; † at verò ceſſio ad cõmodũ ceſſionarij facta dicitur, quando ceſſionario præclu- 54
ſa eſt via,agendi aduerſus cedentem, quia emit nomen,vel accepit in ſolutum & ea ſolutione contentatur,notant DD.*in l.facta.*§.*ſi hæres,ff.ad Trebell.*& præcipuè Imola *in fin.* Alexander *conſ.*46.*n.* 5.*volum.*4.Corn.*conſ.*139.*colum.*1.*verſ. non obſtat ſi dicatur,volum.*3.Roland.à Valle *conſ.*58.*n.*5.*vol.*3. Cephal. *conſ.*21.*n.*1.Petrus Surdus *conſ.*12. *n.* 10. vbi de magis communi teſtatur Felician.de Solis *tom.*2 *de cenſibus,lib.*4.*cap. vnic. ſub numero* 9. *verſ. ſed dubitari conſuenit, fol.*233. Guzman *de euictionibus, quæſt.*35.*num* 145. vbi † exemplificat,quan- 55
do ceſſio, ſed dario in ſolutum contineat conditionem, quatenus ceſſionarius poſſit ſolutionem conſequi à creditore, vt tunc dicatur ceſſio ad commodum cedentis, ex Decio *conſ.*99 & Surdo *n.*11.Ozaſco *deciſ.*45.*n.*4.Carolus de Graſſis *de exception.except.*25.*num.*34. Pirrus Maur. Aretin. *in tract.de ſolution.cap.*5.*num.*61. eandem explicationem ſequutus fuit poſt alios Cencius *de cenſibus, quæſt.*67.*ſub numero* 6.*verſ.aut denum deficit & ſequentibus*, optimè hanc diſtinctionem explicat Iacob.Cencius *variar.reſolut.lib.*2.*cap.*6.*ex num.*168. qui *n.*169.*&* ſeqq.quod † licet fiat ceſſio ad com- 56
modum cedentis; non poſſit ceſſionarius habere regreſſum cõtra cedentem,niſi prius excutiat debitorem ceſſum; vel quando † ceſſionarij negli- 57
gentia in exigendo;debitor factus eſt non ſoluendo,vt tunc non habeat recurſum aduerſus cedentem, † ſecus ſi iam tempore ceſſionis debitor ſol- 58
uendo non erat,idem probat Manguillius *in tract. de euiction.quæſt.*-8.*num.*12. *&* ſeqq. *&* *quæſt.*--. *ex num.*7.*cum ſeqq.*& circa † hoc vltimum, quan- 59
do iis.qui à ſuo debitore accepit delegationem vt alius ſoluat,& iſte delegatus acceptauit, ſi ceſſionarius poſt acceptationem negligens fuit in exigendo, an periculum decoctionis ſuperuenientis in delegato ſibi ſit imputandum,vel cedat damnum debitoris delegantis, videndi ſunt Ruinus *conſ.*45.*ex n.*3.*&* ſeqq.*lib.*5.Paulador. *in ſcquentu. differentia* 5.§.2. *num.* 8. Cæſar Bar. *deciſ.*72.*n.*5. Gratianus *lib.*1.*diſcept.*64.*num.* 23.*& ex num.* 25. *cum ſeqq.* Mareſcotus *lib.*2 *cap.*11.*num.*5.*& num* 8. Rota apud Farinacium *in nouiſſ.*45.quam ad litetam refert Caſtillo *controuerſ.*5.*tom.cap.*-7.*col* 4. Alexander Ludouiſ.*deciſ* 21-.*num.*6.& *ibi* Oliuer. Beltramin.latè per Caſtellum *d cap.*--7.*verſ quartus caſus ſit & verſ.ſeptimus caſus ſit,vſque ad finem,* & Surdus *deciſ.*23.*ex numero* 6. Cancerius *variar.*

resol.lib.2.cap.ex nu.m.168.cum seq. Antonin. Amato post Gald. *ad Ias. resol.47. sub. num.33.* Gaito *de credit.cap.2.dit.7.num 241.* quos omnes consule pro vera resolutione, necnon Guzman *de cuitionibus, cap.35.ex nu.m 34. cum seqq.* vt alios plures allegant.

Illud etiam annotandum erit, quod in casibus, 60
quibus dximus; solutionem faciam per debitorem cedenti solutam quomodolibet cessionem, etiam extra requisita *d. 3. C. de nouitiatibus*, vt ista debitoris scientia debeat esse certa cum omnibus suis circunstantijs, & non incerta, nec confusa, quia nisi veritas causa sibi ostendatur, denuntietur, & plene intimetur aut per dimissionem copiæ cessionis, aut eius lecturam, vel alio quolibet simili modo per quem ipse debitor notitiam cessionis habeat perfectam, cum omnibus suis qualitatibus quia aliter credere non tenetur, denuntianti, inhibenti, & protestanti, nec sibi nocet soluenti cedenti, sed prodest solutio, vt per text. *in l. aut qui aliter, §. 2. ff. quod vi, aut clam.* Glossa *in cap. concertationi, in verb. soluerit de appel. in 6.* obseruant Beccius *cons.* 36. *n.* 23. Albanus *consil.* 18. *nu.* 7. Surdus *d. cons.* 22. *n.* 12. & 13. & post Socinum, Rebuffum, & alios Pirrus Maurus *d. cap.* 5. *n.* 62. & 63. Carol. de Grassis *d. except.* 25. *num.* 35. *cum seqq.* Guzman *de cuitionib. d. quæst.* 35. *ex n.* 146. Barbosa *in l. si alienam,* 12. *num.* 11. *ff. solut. matrim.* & ex text. *in l. nomen. C. quæ res pignori obligar. poss. l. si quis inficiar. ff. de posit. l. qui in alterius, Digestis de regul. iur.* apud quos præsertim Guzman ibidem, & Surdum latius videbis, quomodo † hæc intimatio, & protestatio, ne 61
soluat debitor suo creditori, prosit vel insuper debitorem soluentem ex cusset, & liberet, & Guzman *a numero* 165. post plurimos DD. hoc limitat; quando debitor denunciat non petiit copiam instrumenti, nec illud sibi edi, aut ostendere, vt tunc sufficiet simplex denunciatio, absque copia, & ostensione.

Et tandem pro huius articuli intelligentia scire debes, quod quando cessio fit omnium actionum vtilium, & directarum, tunc nullæ remanent actiones penes cedentem, sed directæ inutiles, vel quando cessio fit ampla; ponendo cessionarium in locum cedentis quibus quidem casibus, cum directæ actiones penes cedentem remaneant ineffi- 62
caces; nullo modo illis vti poterit, nec aliquid agere in præiudicium cessionarij, nec libertate debitorem: cui, etiam ignoranti, solutio non proficit, etiam cessantibus requisitis *d. l. 3. C. de nouationibus*, sed statim hoc modo cessione facta; debitor etiam ignorans dicetur, quam cessionario soluere non potest. Iason *in l. Iubem emptore, num.* 11. *ff. de pactis.* Cæpol. *a cautela* 190. Anchar. *cons.* 119. *num.* 1. Parisius *cons.* 10. *num.* 68. *lib.* 2. Rippa *in l.* 1. *num.* 13. *ff. ad Trebellian.* Thesaurus *decis.* 101. *num.* 7. Rota *cons.* 62. *num.* 8. *& seqq.* Gratus *cons.* 83. *lib.* 1. Gozadinus *cons.* 38. Curtius iun. *cons.* 103. Riminald. iun. *cons.* 9. *num.* 13. *& cons.* 65. *num.* 21. *lib.* 1. Crotus *cons.* 1. *num.* 12. & 14. Natta *consil.* 440. *lib.* 2. Guzman *de cuitionibus, quæst.* 35. *n.* 131. Ozascus *decis.* 45. *n.* 7. Barcius *decis.* 70. *nu.* 28. Surdus *d. cons.* 22. *num.* 34. & 35. Costa de ratione Catæ *quæst.* 112 *n.* 6. Iatè Cencius *de censibus. quæst.* 109. *num.* 31. & 32. *& quæst.* 67. *ex n.* 6. qui paulo post princip. *vers. R. p. de mea sententia, in fine*, post Ratam *d. cons.* 62. *n.* 16. & Surdum. *d. consil.* 22. *nu.* 36. & Mantic. *de de contractibus. lib.* 4. *tit.* 13. *nu.* 4. & Caballum *cons. decis.* 81. *n.* 15. *lib.* 2. dicit, non obstare, quod hoc casu debitor ignorans cessionem soluerit cedenti, & maneret in damno, cum habeat conditionem indebiti contra cedentem.

Item notandum erit, quod iis in casibus in qui- 63
bus diximus; debitorem soluentem cedenti, liberari; tunc procedere, quando de solutione aliter constat, quam per confessionem cedentis; nam istius sola confessio, se accepisse debitum; nullo modo prodest debitori, nec eum liberat, nec præiudicat cessionario, nec in eius præiudicium valet talis confessio, nisi de vera & reali solutione doceatur, & aliunde constiterit, Doctores omnes, & præcipue Paul. de Castro *in l. fulta §. si hæres. ff. ad trebell.* Auf erius *in addit. ad Capell. Tholos. decis.* 119. Machel *patrocinio* 29. *num.* 1. Tiraquell. *de retract. lignag. §. 2. glos. 2. n.* 14. Carrocius *in tract. de execss. part.* 1. *quæst.* 13. *num.* 84. & 85. decima quæst. principali. Natta *cons.* 152. *n.* 11. *l.* Berocius *cons.* 187. *num.* 5. *lib.* 1. Surdus *cons.* 82. *num* 23. *l.* 2. & *cons.* 172. *num.* 91. *lib.* 2. & vtrobique alios allegat Roland. *cons.* 86. *num.* 6. & 9. *volum.* 2. Carol. de Grassis *excep.* 25. *num.* 39. & per Castrens. *in d. § si hæres, & cons.* 110. *num.* 6. *lib.* 1. & *cons.* 97. *num.* 7. *lib.* 2. Aufrer. ad Capeli. Tholos. *decis.* 115. Corneum *consil.* 139. *col.* 1. *in fin.* Mascard. *de probationibus, conc.* 374. Tiraquellum *de retract. lignag. §. 2. glos. 2. num.* 14. Berouium *cons.* 187. *num.* 5. *lib.* 1. & alios, veriss imam probat Pirrus Maurus Aretinus *in tract. de solutionibus, q. 5. n.* 60. & 67.

Sicut diximus de solutione facta patri legitimo 64
filij administratori per debitorem filij consequetem plenam liberationem; vt intelligatur de vera, & reali solutione, ita vt sola patris confessio receptionis debiti, nec præiudicet filio, nec liberet debitorem eius, nisi confessio aliquibus coniecturis sit adminiculosa, Natta *cons.* 543. *n.* 19. *lib.* 3. Carolus de Grassis *in tract. de exceptionibus except.* 25 *n.* 88. sequitur Pirrus Maurus Aretinus *in tract. de solut. cap.* 5. *num.* 100. & 101. Philippus Paschalis *in tract. de viribus part. potestat. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 10. & 11. atque † etiam de soluente debitore mo- 65
nacho, seruo, aut filiofamil. cum quibus contraxit; vt liberetur, tamen id debet esse per veram, & realem solutionem; non per fictam, & confessionem, quia isti tales circa mutuum ad se datum nec pacisci, nec remittere, nec nouare possunt, per tex. expressum *in l. si vnus, in princip. Digestis de pactis*, vbi notat expresse Iason, *n.* 3. & Curtius iun. *n.* 16. & ex aliis Surdus *decis.* 229. *num.* 33. & nouissimè Virgilius *de legitima personar. num.* 21. & *n.* 22. *cap.* 16. idem dicimus de adiecto solutioni, vt non nisi liberet debitorem, quam per realem pecuniæ solutionem, infrà *n.* 106. & *seqq.* idem admittimus in procuratore habente mandatum ad recipiendam solutionem, vt non liberet debitorem per confessionem de recepto, sed per realem numerationem, alias non præiudicat creditori mandanti, plura cumulat Beneuent. Stract. *in tractat. de adiect. 1. part. ex num.* 49. *cum multis seqq. & in 2. part. n.* 125. sed loquendo in procuratore habente mandatum speciale ad recipiendam solutionem, vt datum speciale ad recipiendam solutionem, vt eius confessio de recepto non præiudicet Domino mandati, probant infra per Paul. de Castro *in l. debitorem, n.* 4 *ff. de nouationibus.* Marsilij *singul.* 265 *num.* 2. Riminal. iun. *cons.* 465. *num* 9. *lib.* 4. Pirrus Mattus Aretin. *in tract. de solut. num.* 33. *cap.* 5. & in alijs similibus casibus per discursum huius labyrinthi videndis.

Quibus sic recollatis, suppositis, quid dicendum 66
erit

eris in nostra principali difficultate, cedente, & cessionario concurrentibus, fiatne onerosa per debitorem cedium cautato, qui eorum præferatur in exactione, & solutione, atque in sententia graduationis: discutiamus. in qua quidam forte responderet, attenta distinctione, atque determinationibus hactenus traditis, vt scilicet in his casibus, in quibus solutio facta cedenti non præiudicat cessionario, nec debitor consequitur liberationem, vt cessionarius cedenti, cum eo concurrenti, præferatur, atque per contrarium in his casibus, in quibus recte solui cedenti, & debitor consequitur liberationem, siue sciens siue ignorans, in his etiam præferri debeat cedens cessionario concurrenti in concursu creditorum cum eo.

67 Et in terminis absolute præferendum esse cedentem, cum quo in iudicio concurrit cessionarius pro exactione, & solutione debiti contra debitorem, firmarunt glossæ *in l. 3. de nouationibus agere. Cod. de nouationibus*, eadem glos. *in procuratorem in rem suam, ff. de procuratoribus*, cum qua etiam Bald. *in d. l. 3.* quæ & idem tenet post Iacob. *de l. si procurator. in 1. l. ff. de procuratoribus*, & *in l. cum emptore, ff. de pactis in vltima quæst.*

68 Sed contrariam sententiam imò semper, quocumque casu, quo debitor soluens cedenti consequatur liberationem si in iudicio vterque concurrat pro exactione, & solutione, semper, & absolutè cessionarium præferri cedenti, rectius, & veriorem dixerunt Bartol. *in d. l. 3. & in d. leg. procurator. in rem suam, ad finem*, & ibidem Paul. de Castro, & id ipsum tenet ipse Carensis *in leg. fin. ad fin. ff.*

69 *de donationibus*, vbi tenet, quod † si cedens agat in iudicio contra debitorem, potest cessionarius eum impedire. Et quod præferatur cessionarius tenet Ferrara *in prax. in forma libelli cedendi in verbo, cessit num.* 10. Ayanon Cracta *consil.* 217. *n.* 2. Barrazola *de iusd.* 29. *gloss.* 4. *n.* 7. Guzman *de exactionibus quæst.* 26. *n.* 139.

Et per Hostiens. *in sum. tit. de transactionib.* § 2. *in princip.* Guido Papæ *singular.* 911. *§. procurator.* Faber *in suo cap. lib.* 4. *tit.* 10. *definit.* 5. *vbi addit. num.* 6. tenet contra glossam. Golin. *in tract.*

70 *de procuratoribus. 4. part. cap.* 1. *num.* 16. quod † concurrentibus Domino, & procuratore in rem propriam impetendo debitum cessum, procurator in rem suam præferatur, idem ex Bartol. *in leg. procurator oppos. 1. ff. de procuratorib.* aduertit Valascus *de iur. emphyteu. quæst.* 14. *n.* 3. & quod procurator in rem suam præferatur Domino cedenti, tam in agendo, quam in exigendo per *leg. procuratorem, ff. de procuratoribus*, tenet nouissime virgilius *de legitima cuiusc. personæ. cap.* 16. *n.* 42.

71 Huius opinionis verissimæ rationem præ cæteris reddam, quoniam quando debitor soluit ignorater creditori eum quod contraxit, toleratur solutio fauore liberationis, ne damnum patiatur; plures congerit Cencius *in tract. de consil. quæst.* 67.

72 *sub num.* 6. *vers. aut secus in solutione, & in vers.* qui ad id plurimos allegat, at quando sub vtroque debitor committitur; iam cessionis habet debitor ipse notitiam, & veram scientiam iuris cessit, ac propterea solutionem factam cedenti legitimam non esse, hactenus probauimus.

73 Deinde quoniam semper, & in cunctis casibus, in quibus legitimam esse solutionem factam cedenti, diximus, hoc procedit respectu debitoris soluentis, vt consequatur liberationem, non vero respectu cessionarij ipsius, & creditorum, quibus ipse per obligatum, & adstrictum ad obseruantiam, & complementum contractus, & cessionis, quoniam non ideo cessionario infertur ex hoc aliquod præiudicium, cum omni casu ius habeat, & actionem ad petendum, & exigendum à cedente debitum à se exactum, siue solutum per debitorem ignorantem, vt cum iudicio probat Paulus Parisius, alios allegans, *in consil. 58. num.* 14. & *sequentibus lib.* 1. sequitur Cenius *in tract. de consil. quæst.* 67. *n.* 6. *in fin.*, qui testatur in propriis terminis tenuisse Rotam, *in una fructuum dotis, coram Manzanedo* 2. *Aprilis* 1607. quam adduxit, & est post *nouiss.* 336. *n.* 3. ergo vt repetitio, & exinde circuitus vitentur; semper quod ante exactionem, & solutionem actualem comparet, & agat cessionarius, cedenti præferri debet.

Deinde quoniam cedens semper est (vt diximus) 74
obligatus cessionario, ad obseruantiam contractus, adeo vt cum factum procuratorem in rem suam reuocare non possit cedens mandatum, text. est *in leg. illam cap. de donationibus*. Bartol. *in leg procurator. n.* 2. *ff. de condict. causa data*. Bald. & Paulus de Castro *in l. si pater. Cod mandati*. Fulgosius, & Paulus *in leg. in rem. ff. de compensationibus*. Paul. Cast. *in reg. per diuersas. Cod. mandati, & in leg. fin. in fin. ff. de donationibus*. Angel. *consil.* 258. *in quarto dubio*. Decius *in l. penult. n.* 7. *ff. si cert. petatur*. Paul. & Bald. *in leg. quæ omnia, §. fin. ff de compensatio*. Guzman *de euictionibus d. quæst.* 35. *n.* 118. *cum sequentibus*, quod quidem † mandatum in rem 75
propriam nec re integra per mortem reuocatur, vt ex aliis, & optimis fundamentis probat Guzman *ibidem num.* 121. & sicut cedens alicui nomen, aut ius non potest alteri cedere, ita pariter nec cessionem, & mandatum reuocare: Guzman ibidem *ex num.* 120. *& num.* 130. Golinus *in tract. de procuratoribus* 4. *part. cap.* 1. *principio num.* 1 *& sequentibus.*

Nec est audiendus idem Golinus *in* 3. *part. c.* 4. 76
num. 22. dum ex Barbosa *in clausul* 32. *num.* 2. putat, mandatum in rem propriam posse per mandatem reuocari, antequam fiat dementum ad tria requisita *d. l.* 3. *C. de nouationibus*, quia communis est in contrarium, & quia licet in casu illius text. ratione directarum mandans habeat facultatem exigendi debitum cessum; adhuc tamen mandans remanet obligatus, non esse verum si potuisset reuocare, & ab obligatione se exuere: quia aliud est, posse cedentem exigere, vt soluat cessionario cui obligatus est, & aliud posse mandatum, & cessionem reuocare, postquam inter ipsum, & cessionarium contractus cessionis fuit perfectus.

Sed aduerte, ne decipiaris, quod tota hæc con- 77
trouersia versatur dūtaxat inter cessionarium, & cedentem, inter quos cessionis contractus fuit celebratus, aliud autem erit iudicandum inter ipsos, & creditores cedentis; quibus per cessionem cedens etiam in solutum dando præiudicare non potest, sed possunt, si priores hypothecarij sint; cedenti, & cessionario impedire exactionem, & quando exactam per cessionarium pecuniam reuocare, prout abunde probauimus superius *cap.* 10. *& 11. per totum.*

Et in terminis, quod concurrentes ad exactionem in concursu creditorum cedens, cessionarius, & creditores cedentis, vt illi præferantur cedenti, & cessionario probat eum Alexand. *consil.* 111. *lib.* 1. *& consil.* 116. *lib.* 6. Raphael Fulgos. *consil.* 181. Tas. *in* 3. *vers. si pro infrascendem num.* 117. *instit. de*

actionibus Parisi.*consi.*107.*num.*190.*& seqq. part.*3. Tusch.*littera C.concl.*183.*n.*14.*&* 15.*& concl.*185. *ex num.*25. *&* 26.*& concluſ.*213. *num.*18. *& littera H. num.*129.*num.*42.Anton.Faber. *lib.*8. *tit.*29. *diffinit.*10.Bicard.*in l.*3.*Cod.de nouat. num.*13. Trentacinq.*variar.reſol.lib.*3. *tit.de ſoutionib.reſolut.*29. *num.*8.Mareſcot.*variar lib.*2. *cap.* 126. Scaccia *de cummerciis*, §.2.*gloſſ.*5.*quæſt.*17.*num.*418. Carleual. *de iudicijs tom.*2. *lib.*1. *titul.*3. *diſputat.* 26. *num.*15.

78 Sed obiret illa ſe offert vtilis quæſtio,an ceſſionario in iudicio creditorũ per debitorem cenſum formato, comparenti poſſit opponi de iniuſtitia ceſſionis ſibi per creditorem factæ, eo quod pro minima quantitate nomen debitoris, ſeu cenſum annuum viliori pretio, quàm à lege ſit taxatum emit,ita vt ipſe ceſſionarius vel excludi debeat à cõcurſu,vel ſaltem, nec conſequi,nec exigere valeat vltra quantitatem, qua nomen,vel cenſum emi,in qua obiter affirmatiuè tenere videtur Gratianus *tom.*5 *diſceptat.*226.*nu.*1.*&* 2 di-
79 cens,† quod ceſſio iuris facta pro minima quantitate præſumitur ſimulata,& is contra quem cedituri ius;poteſt de hoc opponere,quidquid (inquit ipſe)aliàs talis exceptio allegari non poſſit, allegat Rotæ *deciſionem*, & Tiraquell. *de retract. lignagier.*§.1.*gloſſ.*18.*num.*72.*in fin. qui tamen nihil ad propoſitum dicit.*

80 Sed contraria ſententia verior eſt, & communiter recepta;vt debitor ceſſus à creditore ſuo nõ poſſit opponere emptori nominis in iuſtitiam ceſſionis, ſed potius integrum debitum ceſſionario ſoluere,licet ille viliori pretio emerit,necnon cenſus ſortem principalem,(ſi vult reddere,vel in concurſus iudicio redimatur à iudice iuxta alibi per nos dicta)integram reſtituere ita probat Azor. *inſtit moral.part.*1.*lib.*10.*cap.*8.*quæſt.*5.*verſſi roges* Auendan. *de cenſibus cap.*101. *num.*7. qui multos allegat. latè etiam Cenchus *de cenſibus quæſt.* 108. *ex num.*20.*cum ſeqq.*Filliucius *in ope.moral. tom.*2. *tract.*15.*p.*2.*c.*3.*num.*324.ſequitur Bonac.*tom.*2.*de contract.diſp.*3.*quæſt.*4.*puncto vnic.num.*44. Sanch. *in opuſc.moral.lib.*1.*cap.*7.*dub.*120. *pag.*38.nouiſſimè Noguerol.*alleg.*37.*num.*59.*&* 60. vbi in comprobationem adducit doctrinam Moreti *de iure*
81 *offer.num.*25.*cumſeqq.* dicentis quod offerens debet integrum pretium debiti poſſeſſori offerre, etiamſi poſſeſſor viliori pretio rem emerit.Sequi-
82 tur Cæſar Manent.*conſil.*125.*n.*13.*&* 14 *vol.*2.† ad Gratian. reſpondetur procedere in redemptore litis,iuxta *leg.per diuerſa. & leg.ab Anaſtaſio. Cod. mandati.*per quas motus fuit ipſe Gratianus ad ſic ſentiendum, quam noſtram reſolutionem etiam tenat ex D. Antonio Rodriguez *de annuis redditibus lib.*1. *cap.*8. *num.*26. vbi rectà reſpondet *leg.ab Anaſtaſio & leg.per diuerſas Cod. mandati,* in diuerſo caſu litium emptoris loquentibus idem reſpondit Selis *de cenſ quæſt.* 72. *num.* 19. *ad finem,* & bene Giurba *deciſ.*117.*num.*4. videndus, qui plurimos Doctores allegat de quo nos latius, & plura diximus *ſupra cap.*13.§.2.*ex num.*19.*vſque ad fin.*

83 Quoad vltimã partem noſtri capitis de Monacho,& Monaſterio,ſeruo, & Domino concurrentibus eodem tẽpore in iudicio concurſus cauſato per debitorem,cui Monachus, aut ſeruus mutuauit ſiue de ſua pecunia,ſiue de pecunia monaſterij aut Domini;quis eorum præferri debeat in in exactione,& ſolutione,&quodMonachus,vel ſeruus præferri debeat in ſolutione: probari videtur ex communi,& conſtanti multorum opinione conſtanter affirmantium; quod † Monacho mutuanti,vel ſeruo licet ſtatim quæratur actio Monaſterio,aut Domino,)tamen Monacho, & ſeruo rectè ſoluitur,& debitor ex hac ſolutione plenam conſequatur liberationem,& eſt tutus aduerſus Monaſterium,& Dominum ex ſua actione agentes ad exactionem per text. ſingularem loquentem in filiofamilias quando acquiſitum è filiofamilias ſtatim acquirebatur patri,*in leg. fin.legis Cod. de pactis leg.ſi vnus ff de pactis.leg.quod ſeruus.ff.depoſiti,*& loquendo tam in pecunia,quam penes ſe habebat filiusfamilias Monachus,& ſeruus,vel quã. do quilibet horum ex pecunia Patris,Monaſterij, aut Domini mutuauit;quod licet ſtatim actio directè acquiſita fuerit patri,monaſterio,vel Domino;tamen filiofamilias Monacho, aut ſeruo rectè ſoluatur,& debitor ſimiliter plenam conſequatur liberationem:probarunt Bartol. *in d.leg.filius, & in d.leg.quod ſeruus* Alexand Decius, & Iaſon.*in d. leg.filius.*Matthæus de Affinctis *in deciſ.*147.*&* 338.*num.*21. & communiter Doctores *in l.ſi Verba.ff.de conditione indebiti.* Iacobus Cancerius *lib.*2.*variar.reſolutio cap.*6. *de ſolutionibus num.*35. *&* 36.& reddens rationem probat Petrus Surdus *in deciſ.*229.*ex num.*8.*cum ſequentibus*, poſt Bartol.Bald. Alexand.& Decium.*in d.leg.filius,* atque Bald. *in cap.in litteris, de reſtitutio. ſpoliato*, quia 85
† Monacho,ſeruo,& filiofamilias,cum quo contrahitur,rectè ſoluitur, & debitor plenam conſequitur liberationem ſoluendo ei cum quo contraxit.Becius *in concil.*19.*num.*5 *vſque ad fin.* Crotus *conſil.*24.*num.*13.*& ſequentibus*, plurimos alios Doctores in noſtris terminis,de Monacho, ſeruo, & filiofamilias affert idem Surdus *in conſ.*43. *à num.*2.*cum multis ſequentibus*, latè Tiraquell. *de retract.conuentio* §.4.*gloſſ.*9. *in fin.* Stracca *de adiectis in* 3.*part.num.*42. Caualcanus *de tutore num.* 272. *&* ſeq.Carolus de Graſſis *exception.*25. *num.* 46 *&* à *num.*44.Omnes plenè; præſertim Surdus vtrobique citatus; reddunt rationem, quia † ei 86
cum quo quis contraxit, etſi alteri fuerit actio quæſita;rectè ſoluit debitor,ex prædictis iuribus, qui latius proſequitur per varia fundamenta comprobans.

Regulariter enim rectè ſoluitur ei, cum quo 87
fuit contractum, etiamſi ille non ſit Dominus, Petrus Surdus *deciſ.*60.*num.*8.*&* d *deciſ.*229. *nu.*7. *&* 8.*& in concil.*150.*num* 104.*& ſequentibus.*Rota *deciſ.*288.*num.*2.vt per Farinacium poſt *l.lib.conſilio* Oliuer Beltramin.*in annotat.*ad Alexand.Ludouiſ.*deciſ.*511.*n.*32. vbi per Votam *in deciſ* 487. *num.*4.*part.*1. *in recent.* quod † depoſitarius rectè 88
reſtituit Monacho pecuniam, ab ipſo depoſitam, licet dicta pecunia ſit Monaſterij.

Et debitor Monachi,vel alterius religioſi ſol- 89
uendo ipſi ſine conſenſu ſui ſuperioris;liberetur, dummodo debitum nullo eorum interueniente conſenſu fuerit contractum; probat ex Bartol. Bald.Salicet.& Capella Toloſa † *deciſ* 122.*n.*2.*&* 90
eius addit qui tamẽn perperam putauit,hæc hodie ceſſare *ex conſil.tri.ſeſſ.*25.*cap.*2.*de regularibus* quo diſponitur,quod quæſita per regulares ſtatim incorporentur in Monaſterio;ſed reuera toto corde iſte Author erranit,cum idem decretum nihil noui diſponat ſed diſpoſitum à iure communi excitet,& renouet, idem enim erat diſpoſitum ſemper de iure cõmuni, vt quidquid acquirit Monachus,

chus, acquirat Monasterio, & omnes Doctores præcitati, dum solutionem rectè fieri per debitorẽ Monacho, & seruo, cum quo contraxit, determinant, sub hoc eodem supposito expresse loquitur, aliis nec iura, nec illi quid speciale determinarent.

91 Quibus tamen, quæ in se vera sunt, non obstantibus aliud in nostra particulari quæstione resoluendum erit, & distinguendum inter resolutionem per debitorem sponte factam Monacho, & seruo, cum quo contraxit: & inter solutionem factam in iudicio concursus petente, & comparante Monacho, aut seruo, & simul Monasterio, & Domino; vt in primo casu quando solutio fit sponte per debitorem; rectè procedant, & communis tantorum Doctorum resolutio, quæ in se verissima,

92 atque tutissima est, procedit † enim fauore solutionis, & liberationis, ne debitor, qui soluit ei, cum quo contraxit, damnum patiatur, vt superius considerauimus *à numero 66. vers. quibus sic necessario*, &c.

93 Et est text. *in leg. Arianus ait, multum interest, quares, vtrum aliquis obligetur; an aliquis liberetur, vbi de obligando quæritur, propensiores esse debere nos, si habeamus occasionem ad negandum, vbi de liberando ex diuerso vt faciliores simus ad liberationem 46. ff. de obligat. & actionibus.*

94 Atque ideo magis fauendum est soluenti, quam aliter contrahenti, qui voluntariè actum gerit, vt per *leg. quod si minor. §. restitut. & ibi gloss. & omnes, & in leg. ait prætor. §. permittitur, & ibi gloss. ff. de minoribus.* Iason *in l. à fideiussor. §. necessaria, ff. qui satisdare cogan.* Caldas Pereira *in tract. de emption. & vendition. cap. 13. n. 38.* Vide alia plura in comprobationem *1. part. 2. cap. 9. ex n. 114.*

95 *cum sequentibus*, & fauore liberationis permittitur minori habenti curatorem soluere id, quod verè debet suo creditori, absque curatoris authoritate; & valet talis solutio, & in creditorem pecuniæ, & rei à minore solutæ transfertur dominium. vt probat celebris text. *in l. 1. §. curator. 14. ff. ad Trebellia.* Vbi celebris Gloss. *verb. necessaria non*

96 *est*, ibi. *Sed certe similes sunt, cum agitur de eis obligandis, secus fide liberandis*, & provt *ex §. fuit quæsitum*, notarunt Socinus *ibidem n. 3.* communem dicunt Iaf. *ibid. num. 39.* Ripa *n. 17.* sequitur Caldas Pereira *in leg. si curatorem habens verb. implora. in integr. restit. num. 34. & 60.* vbi late, qui allegat text. optimum *in leg. naturaliter. §. fin.* & ibi Iaf. *num. 3. ff. de condit. indebiti.* † Facilius enim inducitur liberatio quam obligatio, vt *ex d. l. Arrianus.* Probat videnda *decis. 511. num. 12. cum sequentibus, apud Alexand. Ludouis.* atque ideo ex hac voluntaria, & extraiudiciali solutione facta per debitorem seruo, Monacho, & similibus liberatio admittitur.

97 At vero per viam iuris, atque iudicij contentiosi seruus, seu Monachus nullo modo potest petere nec in iudicio comparere, nec agendo, nec defendendo, quia carent actione, nec sint personæ legitimæ comparendi in iudicio absque licentia sui superioris, ita per legem, *lis nulla, & leg. vir. ff. de iudiciis l. seruus, Cod. eodem tit.* probant DD. communiter *in cap. cum dilecta. de rescriptis, & in Authent. cassa. quæ sit cum Monacho, Cod. de Episcop. & cleric. Speculat. in tit. de actionibus §. vnic. num. 18. & tit. de reo, §. vnic. num. 18. & in tit. de statu Monach. in princip. numero 2.* Nauarrus *commentar. 2. de regularibus num. 4. 5. 30. & 42. & 64.* Euerardus *in loco de seruo ad Monach. n. 4. Iulius Clar. in §. testamentum quæst. 30.* Caldas Pereira *de nominatione emphyt. quæst. 6. num. 1.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 10. colum. 124.* Thebus *decis. num. 19. & decis. 63. num. 6. tom. 1.* Scaccia *de appellat. quæst. 5. num. 54.* Thomas Sanchez *in summa. tom 2. lib. 6. cap. 12. à n. 1.*

Adeò vt quemadmodum Monachus non potest 98
conuenire, nec conueniri ratione contractus, cum eo initi; ita nec libellum proponere, nec contra eum formandum; sed contra Monasterium, quod tantùm conueniri, & conuenire potest ratione talium contractuum. Sic tradunt gloss. *penult. in cap. non dicatis 12. quæst. 1.* P. Antonius 3. *part. tit. 16. cap. 6. §. 7.* Abbas *in cap. in præsentia num. 78. de probationibus.* Euerardus *in loco. de seruo ad Monachum num. 4.* Nauarrus *in commentar. 2. de regularibus num. 28.* latissime Thomas Sanchez *d. c. 12.* vbi aliquas limitationes congerit *& in cap. per tota*, & quod † Monachus non possit agere in iu- 99
dicio sine licentia sui superioris, est text. *in cap. Monacho. cl. 2. 16. quæst. 1. Clement. religiosus de procuratoribus cap. cum dilecta de rescriptis.* de qua regula cum aliquibus limitationibus videndus est idem Thomas Sanchez, & Petrus Barbosa *in leg. si longius 18. §. si filiusfamilias ex num. 50. & sequentibus, ff. de iudiciis*, ergo † per viam iuris Mona- 100
chus, aut seruus mutuantes non possunt exigere debitum, cum carent actione, nec sint legitimæ personæ standi in iudicio, maximè si concurrat in iudicio concursus Monasterium, cui ius, & actio acquisita fuit, vti in simili de cedente, & cessionario diximus superius *à num. 66. & sequentibus vers. quibus sic necessario*, vt † licet cedenti rectè 101
fiat solutio; tamen non procedit, quando in iudicio concurrit cum cessionario, cui actio ex cessione fuit quæsita, quia tunc iste præfertur.

Et hæc nostra distinctio in quæstione præsenti inter spontaneam, & facultatiuam solutionem factam per debitorem Monacho, seruo, aut filiofamilias mutuantibus, & compulsiuam per viam iuris, & iudicij certissima redditur, & variis iuris argumentis comprobatur, vt ecce † in adiecto so- 102
lutioni, cui si soluat debitor, rectè soluit, cum in sua facultate sit per contractum concessa adiuncto, an creditori soluere, vt probant text. *in leg. eum qui ita. §. si sibi ff. de verbor. obligationibus.*

Et alia iura statim allegenda. adeò † vt à credi- 103
tore inhiberi debitor non possit; ne adiecto soluat cum iam ex contractu receperit hanc facultatem, nec ipse adiectus etiam prohiberi potest, ne solutionem recipiat iuxta text. *in leg. vero procurator. §. 1. ff. de solutionibus, leg. illud eodem tit. §. planè institut. de inutili stipulatio.* Nisi in tribus casibus, primo, si creditor litem contestauerit cum debitore, petendo ab eo debitum text. *in leg. si quis stipulatus fuerit decem, ff. de solut. text. in ratione sui in leg. Titio, aut seruo, ff. de legat. 2. leg. si Tuius. ff. de verborum*, secundo casu, nisi adiectus solutioni mutauerit statum, quia tunc censetur reuocata facultas tertio, vt solus adiectus sit comprehensus, & electus solutioni recipiendæ, non eius hæres, mirabiliter prosequitur Antonius Gomez *lib. 2. variar cap. 11. ex n. 20. per aliquot columnas.* Iacobus Cancerius *variar. resolut. lib. 2. cap. 6. ex num. 107. cum sequentibus.* Latè etiam prosequitur Pirrus Maurus Aretinus *in tract. de solutionib. cap. 5. ex num. 68. cum multis sequentibus*, vbi *numer. 77. & seq.* † quod adiectus solutioni in rem suam, magis 104
sit

sit constitutus procurator in rem propriam, cum adiectus, & nomine proprio agere potest, Fontanella *de pactis tom.* 2. *claus.* 6. *glos.* 1 *part.* 1 *n.* 38. qui omnes post plures alios absolutam materiam adiecti solutioni tractant.

105 Et tamen ille adiectus licet spontaneam solutionem recipere valeat à debitore, hunc tamen in iudicio conuenire non potest, quia vti nudus minister nullam actionem, nec ius habet ad mouendum iudicium contra debitorem, nec hac † via exigere, nec nouare, nec acceptum ferre, & confiteri se recepisse potest, nec aliter aliquid circa debitum facere vltra veram, & realem solutionem sibi libenter factam, text. *est in leg. quod stipulatus, ita sum. mihi, aut Titius nec petere, nec nouare potest, nec acceptum facere; potest tantum, quod ei solu potest, ff. de solutionibus text. in leg. Stichum, aut Pamphilum, §. quæsitum, & §. usumfructum, text. in leg. qui hominem, ff. eodem tit. l. cum quis ita. §. si sibi l. Iulianus §. 1. ff. de verbor. obligationibus leg. sed etsi filio, §. 1. ff. de constitut. pecun. leg. cui recte, ff. de nouationibus leg. 1. §. si usufructuarius, ff. de stipulat. seruo l. 7. tit. 5. part. 5.* Fontanella *de pactis nuptialibus, Claus. 6. glos. 2. p. 1. ex num. 34. 35. & num. 40. tom. 2.* exornant Anton. Gomez *d. cap. 11. num. 1. à principio.* Surdus *dec. 129. a num. 27.* Costa *de ratione Rotæ quæst. 20.* Rota Ianuens. *decis. 54. num. 4.* Magonius *Lucens. decis. 34. num. 1. & sequentibus* Petrus Maurus Aretinus *de solationibus d. cap. 5. ex num. 81. cap. 49. per totum.* plura similia videbis *suprà ex n. 61. cum segq.* & quod adiectus solutioni per confessionem solam de recepto non possit liberare debitorem, nec præiudicare creditori aliter, quam per realem pecuniæ solutionem, nec vnum pro alio recipere, nec dilationem dare debitori, videndus erit latissime per Benedict. Stracham. *in tract. de adiecto 1. part. ex num. 49. cum sequentibus, & 2. part. ex numer. 125.*

107 Et licet iudici, vel apparitori exequenti rectè debitor soluat, & liberationem consequatur. Parladorij *rer. quotidian. lib. 2. cap. fin. 5. part. §. 17. num. 10.* Anton. Faber. *in suo Cod. lib. 8. tit. 29. de solutionibus defin. 24.* Fontanella *de pactis tom. 2. consul. 5. glos. 8. part. 8. num. 55. fol. 155.* tamen ipsi in iudicio comparere non possunt, tanquam partes, & procuratores creditoris.

108 Ac similiter debitor sponte soluens procuratori reuocato, cum quo contraxi, cuius reuocationem ignorauit, quærit liberationem, *leg. fideiussor §. si cum debitor, ff. mandati leg. vero procuratori, §. sed & si quis leg. dispensatorem. leg. filiæ, ff. de solutionibus, § rectè instituit mandati.* Bald. *in l. inuito, ff. de procuratoribus* Cagnolus *in leg. qui cum alio de regul. iur.* Parladorius *l. 2. cap. fin. 5. p. §. 17. numero 5.* Enchir. parium, & similium *verb. soluere per*

109 *alium,* Cafanate *consil. 9. num. 31.* cum † soluens ante scientiam reuocationis per intimationem sibi factam dicatur esse in bona fide, & rectè solui, & liberatur Angel. *in l. si quis seruo, num. 1 ff. de solutionibus.* Abb. *in cap. ex parte Decani. num. 13. de refeript. cum aliis* per Petrum Maurum *in tract. de solutionibus cap. ex num. 24. vsque ad n. 25.* Carolus de Grassis *de exceptionibus except. 25. ex num. 53. qui num. 54.* docet quomodo in proposito probetur scientia debitoris.

110 Et tamen videmus; quod iste procurator talis reuocatus non potuisset in iudicio agere, ad exigendum debitum, nec conuenire debitum, cum careat mandato, nec sit legitima persona comparendi in iudicio, a quo indubie excludetur per exceptionem defectus mandati, de quo prius docere tenetur, ex iuribus vulgaris.

Prout etiam, quando quis soluit (qui iustam 111
causam credulitatis à principio habuit, (alicui, tempore tamen solutionis iam priuato; libetatur ob iustam ignorantiam Bald. *in l. 2. n. 76. C. de seruitut. & aqua.* Alexand *consil. 120. num 7. lib. 5.* Ruinus *consil. 150. num. 7. lib. 1.* Mandel. de Alua *consil. 542. num. 3.* Prætis *consil. 152. num. 44* Affli ctis *decis. 47.* Corbulus *de iure emphyteut. titul. de caus. priuat. ob non solu. Canon limita. 24.* Casanate *consil. 9. num. 30.* & qui † solui possessori hæ- 112
reditatis, deinde priuato, donatario, cuius postea ex defectu conditionis fuit donatio resoluta. Bartol. *in leg filiæ instatæ, ff. de solutionibus, & in leg. cum fundum. §. seruum vers. venio ad secundum, ff. si cert. petat. & in leg. falsus num. 4. de furtis* Paulus *in l. si procurator. notat. 2. & 3. ff. de condit. ob causam, & in leg. cum quis. §. 1. ff. de solution.* & præ ceteris Aretinus *consil. 35. per totum.* Riminald. Senior. *consil. 64. num. 4.* Ruinus *consil. 172. num. 4. volum. 4.* Mandel, *consil. 462. num. 2. & 6.* Brison. *de solutionibus lib. 1. pag. 325.* Casanate *d. consil. 9. num. 32. qui num. 34.* dixit † sufficere ad excusa- 113
tionem, & iustificationem solutionis, eò dictionem extrinsecam veram esse, ita vt nec cogatur debitor intrinsecam, & latentem diuinare, *ex leg. si hominem, §. si nullo, ff. de solutionibus, & leg. Barbarius de offic. prator.* † Et tamen isti per viam iudi- 114
cij non possent consequi solutionem à debitore, cum legitimam personã non habeant comparẽdi in iudicio ob priuationem, & reuocationem, aut iuris extinctionẽ, seu potius annihilationem, ergo idem dicendum erit in Monacho, seruo, & similibus, quibus licet rectè soluat sua sponte debitor; tamen ab eis conuentus cogi non potest maximè in concursu adstantibus Monasterio, & Domino.

At sic Monachus solus, & absque licentia sui su- 115
perioris comparet in iudicio concursus, vel aliter conuenitur, & in sui fauorem (non opposita exceptione) consequitur sententiam fauorabilem; tunc sustinetur iudium, prout communiter concludunt Doctores *in cap. causamque de iudicijs argumento leg. non eo minus, Cod. de procuratoribus.* quos sequitur Virgillius *in tract. de legitimatione personar cap. 23. num. 75.* ex glossa vbi Bartol. & alij *in leg. si tutor. Cod. ex quibus causis integr. restitut.* non sit necessaria, & ex Parisio *consil. 16. num. 100. lib. 2.* quia † si Monachus agit, valet iudi- 116
cium, donec sibi opponatur defectus licentiæ, quia tunc ope exceptionis excluditur. Federicus de Senis *consil. 104 num. 4.* Virgilius *vbi proximè n. 75. in fin.*

Sed quid si Monachus de facto solus compareat 117
in iudicio concursus, non obstante oppositione debitoris, aut cæterorum creditorum, de facto iudex ei soluere decernat; an legitima solutio erit, videtur quod sic, quoniam debitor qui compulsus à iudice soluere alteri, quam creditori, liberatur, si omnem diligentiam, contradictionem, & oppositionem fecerit, & à compulsione, appellauit, ac simul compulsionem creditori denuntiauit, Stephan. Gratian. *tom. 3. discept. 485 n. 14. & segq. & tom. 4. discept. 636. num. 2. & segq. & per totum,* Menochius *de arbitrar. cas. 137.* Petrus Maurus Aretinus *de solutionibus cap. 21. a num. 10. & per totum,* Guzman *de euictionibus quæst. 35. ex num. 158. cum*

sequen

sequentibus, vbi de debito sequestrato penes debitorem authoritate iudicis, & præter cæteros Gutierrez *practica lib. 1. quæst. 81. à n. 10. cæpit ad* 16. Surdus *decis. 265. & decis. 600.* innumerabiles pene alios Doctores congessit Castillo *controuers. tom. 4. c. 59.*
118 *ex num. 40. cum multis sequentibus* †. probatur ex celebri text. *in leg. ait prætor, 7. §. permittitur, ff. de minoribus* ibi. *Sed etsi ei pecunia tandem à debitore paterno, & proprio soluta sit, & hanc perdidit; dicendum est, ei subueniri quasi gestum sit cum eo. Et ideo si minor conueniat debitorem, adhibere debet curatorem, vt ei soluatur pecunia, cæterum non ei compellitur soluere, sed hodie solet pecunia in ædem sacram deponi, (vt Pomponius lib. 28. scribit) ne debitor vltra vsuras oneretur, vel creditor minor perdat pecuniam, aut curatoribus solui, si sint. Permittitur etiam ex constitutione principum debitori, compellere adolescentes ad petendos sibi curatores. Quid tamen si prætor decernat, soluendam pecuniam minori sine curatoribus, & soluerit; an possit esse securus, dubitari potest: puto autem, si allegans minorem esse, compulsus sit ad soluendum; nihil ei imputandum, nisi forte quasi aduersus iniuriam appellandum quis ei putet. Sed credo Prætorem hunc minorem in integrum restituere volentem, auditurum non esse.* Quem text. exactissimè interpretatur, & exornat Caldas Pereira *in l. si curator. verb. lapsis ex n. 55. cum multis seqq. C. de in integr. rest.* vbi copiosè, quando minori aduersus solutionem sibi factam detur restitutio. Anton. Gomez *in tom. 2. variar. c. 14. ex n. 4. & seqq.*

119 Sed denique quid dicendum, quando ad rem vendicandam existentem penes debitorem, & in corpore concursus ab eo peracti, quę prętenditur emphyteuticam esse, si concurrant Dominus directi dominij & emphyteuta, qui in vendicatione,
120 & exactione præferatur, † & videbatur in agendo Dominum directum præferendum, quasi primas partes in iudicio obtineat, argum. *l. 3. C. nouat. ienib.* vbi cessis actionibus præfertur adhuc cedens, & potest adhuc ei solui; nisi in tribus casibus. Sed ille text. mihi ad rem facit, quia non loquitur, quando in agendo, & in exigendo concurrunt cedens, & cessionarius, quo casu cessionarius præfertur prout ex pluribus fundaminibus superius comprobauimus *ex n. 66. cum seqq. vers. quibus sic necessario suppositis*, &c.

121 Sed in hac specie securius tenendum arbitror, neminem eorum præferendum in agendo, & vendicando rem emphyteuticam, existentem in corpore bonorum concursus creditorum; sed potius vtrumque Dominium directum, & vtilem pro suo iure agere, & admitti posse; directum qui dē Dominum pro suo directo dominio emphyteutam vero pro suo vtili, & alterum directa, alterum vti-
122 li rei vendicatione acturos, quia quando vtilis, & directa actio non sibi aduersantur, sed competunt ad diuersa, quemadmodum contingit in feudatariis, & emphyteutis, qui recognoscunt directum dominium, & de suo tantum vtili iure contendunt; tunc alter alteri non præfertur in agendo; sed quilibet potest super suo iure litigare, *l. si finita §. si de vectigalib. ff. de damno infecto, l. 1. §. vltim. ff. si ager. vectigal. vel emphyteut. petatur.* & ita definiunt hanc quæstionem Bartol. & Paul. de Castro *in l. procuratore in rem suam n. 1. ff. de procuratoribus.* Francisc. Sonsxebius *de feudis part. 15. n. 35. pag.* 198. Guido de Suzanaria *in tract. de iure emphyt. n. 29.* sequitur Aluarez Valasc. *de iure emphyteut. q. 14. num. 3.*

Attamen quoad executionem, & traditionem 123
ipsius rei puto præferendum esse emphyteutam, facta per sententiam declaratione, eam pertinere Domino ex dominio directo, & emphyteutæ tra- 124
dendam, vt Domino vtili, ad quem † pertinet possessio naturalis, & actualis, ciuili tantum remanente penes dominium directum, provt latè tradit Aluarus Valascus *de iure emphyt. quæst. 18. per totam*, Auendañas *de censibus cap. 13. tom. 3.* quo casu intelligendus erit Ian. de Blanasco *in titul. de actionibus sub rubric. de vtili rei vendicat. fol. 16.* quos consule pro latiori explicatione, & articuli cognitione.

Tandem pro perfectione materiæ huius cap. 125
erit notandum, quod duobus, pluribusve contendentibus super pertinētia rei, aut nominis; interim quod lis inter eos pendet, & quousque declaretur per iudicem, ad quem pertineat; debitor offerens debitum ei, qui legitima sit persona declarabitur; non dicitur esse in mora soluendi, & tutius erit deponere, maximè si census redimere velit, ne vsurę vlterius currant, *l. 1. §. apud Iulianum ff. depositi.* Bald. *consil. 250. n. 3. vol. 4. & in l. Lucius, ff. famil. erciscun.* Boërius *decis. 106.* Caullin. *millesimo quio 648. 1. part.* Surdus *decis. 6. n. 6.* Pirrus Maurus Aretinus *de solutionibus cap. 33. n. 64. & cap. 82. per totum* & per Bart. Ioan. de Platea, & Luca de Dena, Iacob. & Gloss. *in l. viribus. C. de agricol. & censit. lib. 11.* tenent Boërius *decis. 106.* Aurelius Coruol. *de iure emphyt. cap. 15. de privat. ob non solu. Canon. limita. 23. fol. 565.* plures refert Caldas Pereira *de renouat. quæst. 7. n. 11. & n. 8.*

126
Quod idem est dicendum, quando lis pendet super re emphyteutica inter duos contendentes esse directos dominos, & ad vnum pertinere directum dominium, vt interim emphyteuta non soluens, nec sit in mora, nec cedat in commissum, sed prorsus sit excusatus, Boërius *d. decis. 106.* Corbulus *de iure emphyteut. tit. de causa priuationis ob non solut. Canon. limitat. 25.* Omidius de Amicis *de iure emphyteut. ad repetit. cap. potuit. de locat. quæst. 100.* August Barbosa *in remission. ad eundem cap. potuit n. 228.*

CAPVT XXVII.

Per iudicium concursus subsequutum an extinguatur mandatum ad exigendum, administrandum alienandum, seu transigendum per eundem debitorem, antea alteri constitutum.

Et an solutio tali mandatario vel constituenti postmodum facta, liberet debitorem.

SVMMARIVM.

Mandatum à debitore constitutum est administrandum, exigendum & alienandum per iudicium concursus subsequutum extinguitur. n. 1.

Debitor siue mandans, siue mandatarius post concursum à se formatum priorem statum mutat. n. 2.

Debitor

Debitor fallitus, aut decoctus mutat statum, & pro mortuo habetur.n.3.

Quod in debitore falito constituitur, maiori ratione debet in eo, qui concursum format verificari. num.4.

Concursus indicio ex sua natura adhæret bonorum cessio.n.5.

Debitor concursum causans dicitur decoctus, & fallitus iam declaratus. Et explicatur text. in l. 1. tit. 55.p.5.n.6.& 7.

Laudatur Noguerol promiscuè loquens de debitore decocto, & indicium concursus causante, numer. 8.

Sequestratio, quæ in bonis debitoris concursum formantis fit, fallimenti proprium est argumentum. num.9.

Mandatum ipso iure extinguitur per matationem status mandantis, seu mandatarij. numero 10.

Traduntur Doctores confirmantes per fallimentum, & cessionem bonorum factum à mandatario, vel mandante, mandatum sine ad negotia, siue ad administrationem extingui ex iuris dispositione num.11.

Debitor formans concursum statim à se abdicat omnium bonorum administrationem, ita vt deinceps nec contrahere, nec disponere valeat. numero.12.

Debitor fallitus priuatur administratione bonorum,& status mutationem patitur.n.13.

Mandatum ad administrandum expirat, dempta, finita, aut renunciata administratione. numero.14.

Mandatum intuitu aministrationem constitutum. cessante administratione per mortem, cessionem renuntiationem, priuationem, aut promotionem etiam re non integra, extinguitur. numero 15.

Etiam domino litis iam effecto mandatario. numero 16.

Procurator constitutus ab impubere cum patris consensu, propter aduenientem pubertatem reuocatus remanet. n. 17.

Mandatum extinguitur etiamsi ratione rei, vel causæ mandas conditionem mutauerit, vt si liti cesserit, aut beneficio renuntiauerit n.18.

In mandato censetur conditio deducta, si res,& persona in eodem statu maneant.n.19.

Sicut dibitor concursum formans amittit bonorum administrationem, ita & ille, cui per eum fuerat commissa.n.20.

Non potest quis facere per alium, quod per se facere non potest.n.12.

Quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. n. 22.

Resoluto iure dantis, resoluitur ius accipientis. numero 23.

Procurator, & aduocatus constitutus ab administratore concursus ad defensionem litium administrationis suæ, si ipse ab administrationem removeatur, etiam procurator, & aduocatus remotus intelligitur.n.24.& 27.

Persona agentis extincta,& annihilata, & lis extinguitur. Et expenditur textus in l. si constante, § fin. D solut. matrim.n.25.

Idem quando per mortem litigantis ius in iudicium deductum extinguitur.n.26.

Mandatum ad negotia an per superuenientem concursum debitoris censeatur reuocatum; Et an solutio postmodum eidem facta, vel contractus cum eo gesti validi sint.n. 28.

Proponitur Baldi. & aliorum iudicium, existimantium ipso iure mandatum extingui, & debitorem postea soluentem mandatario non liberari. numero 29.

Debitores soluentes procurari falliti, & decocti, si reuocationem mandati ignorabant, liberantur, ex aliorum indicio traditur.n.30.

Contractus, aut distractus gesti per mandatarium debitoris concursus validi sunt, etiamsi contrahens status mutationem ignorauerit.n.31.& 35.

Quicum alio contrahit, scire debet conditionem illius. num.32.

Solutio facta mandatario, ipso iure, per status constituentis mutationem reuocato, si ignoranter fiat, sustinetur.n.33.& 35.

Idem in solutione facta administratori, finita administratione seruatur.n.34.

Mandati extinctio per mutationem status constituentis non operatur in antea gestis per mandatarium, sed in postea gestis.n.36.

MISSA disputatione in hac quæstione, resolutiuè affirmandum esse, censeo; per indicium concursus subsequutum, & à debitore causatum inter suos creditores, extingui mandatum à se antea alteri constitutum ad administrandum, exigendum, vendendum, seu aliter alienandum, quoniam† debitor siue mandans, siue mandatarius per concursum, & bonorum cessionem subsequutam mutasse statum priorem, probant textus *in l. si cum Cornelius 72. ff. de solutionibus. l. cum quis. ff. eodem tit. l, rogasti, §. si fugitiuus, ff. si certum petatur, l. quod seruus, ff. depositi. l. liberto, §. largius, ff. de annuis legatis.* text. etiam *in l. libera, ff. de peculio.* Fabius Anna *consil. 82. in addit. ex n. 26. cum multis sequentib.* Anton. Gomez *in lib. 2. variar. cap. 11. sub num. 20.* Castillo *controuersiar. lib. 4. cap. 54. sub numero 36.* Gratianus *disceptat. forens. tom. 4. cap. 708. num. 24.* Scaccia *de commerciis. §. 2. gloss. 5. n. 229. & 230.* Sthraca *de decoctoribus, part. 3. num. 28.* Gaito *de credito d. cap. 2. tit. 7. n. 2388. & n. 2648. & 2421.* Catalonus *de indult. cap. 55. num. 243. ex celebri cons.* Bald. *400. volum. 5.* Anna *allegatione 95. num. 5.* Marta *voto 86. n. 6.& 8.* Golinus *de procuratorib. 3. part. cap. 5. n. 58.* & alij ab ipsis relati, qui omnes illud profitentur; debitorem† fallitum, seu decoctum mutare statum, & pro mortuo censeri atque nec velle, nec nolle habere. Fabius Anna *consil. 82. per totum.* Gaito vbi proximè videndus. 1 2 3

Et quod ij Doctores loquuntur de fallito debitore, seu decocto; idem & maiori cum ratione dictum intelligitur in debitore concursus iudicium inter suos creditores formante, in quod † cessio bonorũ adhæret imbibita ex natura iudicij, provt abundè diximus *supr. hac 1. parte, cap. 1. per totum,* cui progterea inest fallimentum,& decoctio. Marcus Anton, Amato *decis. 93.* Philippus Paschalis *in tract. de viribus patriæ potestat. 2. part. cap. 9. num. 97.* ibi, *Ex iis ergo infertur, quod dum debitor est decoctus, similis est ei, qui bonis cessit, postquam eius bona sunt in concursu creditorum, & per eum est relicta administratio,* &c. Cuius ratio est, quia† debitor concursum causans dicitur decoctus,& fallitus iam declaratus, cum suo proprio ore confiteatur, se non esse soluendo, neque habere vnde suis creditoribus satisfacere omnibus; alleueret in ipso cessionis 4 5 6

7 cessionis actu † *l.1.tit.15.part.*ibi *desamparar puede sus bienes todo hombre*, &c. *no haziendo de que pagar lo que deua*, &c. *e deue los desamparar a a juellos,aquien deue algo;diciendo,como no hade que* 8 *fog.a pagamiento*,&c.atque † ita rectè promiscue, vtitur Noguerol.*in allegat.16.ex n.*101.Doctoribus & doctrinis loquentibus de fallito, & decocto, trahitque merito ad debitorem, concursum cau- 9 tantem,& quia † cum ob cessionem debitoris omnia eius bona sequestrata sunt, proprium fallimentum est,Stracha *de decoctoribus p.1.n.*103.Noguerol *allegat.*16.*n.*115.

10 Ex qua doctrina infertur,qod per mutationem status in deterius siue mandantis,siue mandatarij, statim, & ipso iuris ministerio mandatum antea constitutum extingui,finiri & reuocatum censeri vt *ex d.*iuribus superius *ex num.* 1. allegatis probant Socinus *consil.*112.*num.*14. *volum.*1. Parisius *consil.*96.*num.*24.*lib.*3.Filliucius *de societate c.* 34. *num.*35.Rota Genuens.*decis.*2.*num.*32. Gaspar Caualinus *de cautelis.*§.3.*num.*158.Plotus *in l.si quando* §.47.*n.*743.Escob.*de ratiociniis c.*10.*a numer.*10. Gomez, Arias *in leg.*64.*Tauri numer.*47. Gironda *de priuilegiis nu.*1158.Ancharranus *consil.*394.*n.* 4. Tuschus,Becius,& alij relati per Guzman *de emptionibus quæst.*14.*ex num* 21.*cum seqq.* Mozius *de contractibus tit.de mandat.colum.*7. *num.* 11. Golinus *de procuratoribus,part.*3.*cap.*5.*numer.*79.*&* 80. Alexand.*in addit ad Bartol.in d.leg.si cum.*Cornelius Ias. *in d. leg. rogasti.* § *si fugitiuus num.* 3. *ff. si certum petatur.*Vbi optimè Decius, & Purpura latissimè *ex n.*12.*cum multis sequentibus.*Stracha *de decoctoribus part.*3.*num.*50.optimè Anton.Gomez *tom.*2.*variar.cap.*11.*num.* 20. *vers. secundo limita.* vbi allegat.*l.*5.*tit.*14.*part.*5. concordantem Menchaca *quæst.vsufreq l.*2.*cap.*22.Vincentius de Franchis *decis.*55.*num.*15.Ioan.Baptista Coda *de ratione Ratæ quæst.*20 *numer* 20.Fabius de Anna *in consil.*82.*num.*11 *&* 12.Martha *voto.*84.*per totum.*Iacobus Menochius *lib.* .*præsumpt.*37.*ex num.*37.*& lib.*1.*præsumpt.*16. latè Mozius *de contract. tit. de mandat.n.*78.*&* 10.Galeotus *controuers.*60.*num.* 7. *lib.*1.Ponte *consil.*9.*n.*26.*part.*2. Golinus *de procurat.*2.*part.cap.*5.*n.*46.*in fin.*

In tantum quod licet mandatum institoris non finiatur morte præponentis,ad iura, & Doctores abundè *infrà* 2.*part cap.*9. *ex num.* 111. *cum seqq.* fallit tamē,quando superuenit mutatio status dominis,quia tunc extinguitur mandatum.Bartol.& Doctor.communiter *in leg.* 9. *qui in prouincia per text.*16.*si cert.pera* Cynus,& Salicetus *in l. mantum.Cod.mand.* Cardinal *in cap.quoniam de officio deleg.*Ancharan *in Clement.*1.*in fin.vers.quoniam autem de renunt.*Roman.*in leg.*2.§.*sed si quis*, *ff. de donat* Alexand.& Ias.*in d.*§.*fugitiuus.*Bald. & Angel.Aretin.*in* §.*item si adhuc institus.mandat.* Alexand.Trentacinq.*variar.lib.*2.*resol.*10. *de procuratorib.n.*5.*ad finem.*

11 Et in terminis,quod per fallimentum,& cessionem bonorum, siue cōcursus iudicium subsequutam,& causarum à debitore mandante, seu mandatario ad negotia peragenda.ad administrandum exigendum, vel contrahendem; censeatur iuris dispositione reuocatum,& extinctum,probāt Ias. *in d.*§.*si fugitiuus.*Bart.*in leg. libertus*, §. *largius num.*3.*ff.de annuis legatis.* Oroscius *in leg. & quia num.*60.*ff.de iurisd.omni iud.*Fabius Anna *in additione ad consil.*82.vbi per totum latè tractat.materiam maximè *num* 12.*&* 13.Castillo *controuers.*

*lib.*4.*cap.*59.*sub num.* 36. Bartol. & Paul. *in d.leg. si cum cornelius* p.text. ibi Bald *in leg. mandatum num.*14.*vers. modo venio ad quæstionem* .Mantica *de tacitis*, *& ambiguis conuent.tomo primo lib.* 3. *tit.*22.*numer.*42.*&* *num.*47.Gomez Arias *in leg.*31. *Tauri ex num* 1.*vsque ad numer.*6. Scaccia *de commerciis*,§.2.*gloss.*5 *numero* 402.*pag.*391.Cattalanus *in tractat.de indulto capite* 55.*numero* 42.Stracha *de decoctoribus part.*3. *numero* 50. *& sequentibus.* Noguerol. *allegat.*16.*numerè* 102.*&* *num.*103. & per Angelum *consil.*262. *numero* 5.*volum.*4. & plures alios Mascard.*de probation.consil.*1616.*numero* 13. Marta *voto* 86.*numero* 6 *&* 8.Golinus *de procuratoribus* 3.*part.cap.*5.*ex numero* 57. & cum Bald. Socin.Stracha,Rota Genuens.Mant.ca,& Scaccia *de commerciis.*§.2.*gloss.*5.*ex numero* 40.. obseruat Caito *de creditor.cap.*2.*tit.*7.*ex numero* 2398. *cum sequentibus,&* 2420.

Fulcitur hæc pars,quia debitor, formans concursum, statim à se abdicat omnium bonorum suorum administrationem, & ea statim priuatur, ita vt super illis contrahere,nec disponere valeat, cum hæc omnia ad administrationem pertineant, atque cohæreant,latissimè, feliciterque comprobantur *supra cap.*14 *per totum,& c.*13. vbi multa scitu dignissima,& valde ad hunc articulum conferentia reperies,& quod † debitor fallitus priuetur administratione bonorum,& simul status mutationem ex hoc patiatur;probat Fabianus Anna *in additio consil.*82.*ex num.*36.refert Castillo *controuers.tom.*4.*cap.*59.*sub num.*36.ante finem, ergo procuratot ratione, & intuitu administrationis constitutus,& deputatus expirat,cessante,dempta; aut renunciata administratione, aut aliter extincta.

Consequentia probatur,nam mandatum constitutum ratione,intuitu, & contemplatione administrationas,quam quis in re habet,provt Prælatus,parrochus,possessoris maioratus,vsufructuarius,& similes cessante administratione per mortem,cessionem renuntiationem, priuationem, aut prouisionem;statim indistincte,etiam re non integra;extinguitur mandatum, † etiam procuratore Domino litis effecto *Clement fin de procuratoribus* vbi August. Barbos. plures allegat. Marescotus *variar.resolut.lib.*2.*cap.*61.Cancerius *variar. resolut.lib.*2.*capite* 14 *de procuratoribus*, *à numero* 5. *& sequensibus tom.* 1. Mierez *de maioratu* 4. *part. quæst.*14.*numero* 101.Nos *in commentariis de Regia protectione* 4.*part cap.*8. *numero* 340.additionat.ad Molinam *de primogeniis lib* 4. *cap.* 8. *ad numer.* 6. per ampliatio.& limitatio.latè etiam per Vantium *de nullitat. sententiar.titul. ex defectu mandat.ex n.* 171. *cum seqq.*

Mascardus post alios de probatione *consil.*1616. *num.*12.vbi de procuratore constituto ab impubere cum patris consensu, vt propter adueniente pubertatem,reuocatus remaneat perDecium, sic consulentem *in consil.*460.*n.*1 vbi etiamsi ratione rei,vel causæ mandans conditionem mutauerit,vt quia causæ aut liti,in qua procuratorem constituerat,cesserit seu beneficio renuntiauerit, aut aliter quomodocumque amiserit, ex eo † quòd in mandato conditio illa censetur adiecta, si res & persona in eodem statu manent,ex Vantio vbi proximè *n.* 168.

Deinde quoniam cū à debitore concursum formante sit statim ablata,& amissa administratio,& per eumdem dimissa,& renunciata,itavt amplius

ipso lite concursus pendente, nec possit administrare bona concursus: protinus etiam perneceſſe debet cessare administratio, alteri per eum com-
21 missa, non † enim quis facre potest per alium, (qui costituētem repræsentat) quod per se ipsum
22 facere non potest, argument. *Regul. potest quis per alium de regulis iur. in 6.* † quia quod vna via prohibetur alicui ad id alia non debet admitti ex
23 regula iuris vulgari, *l. oratio, ff. de sponsalibus*, & quia † resoluto iure dantis, resoluitur ius accipientis, *l. lex vectigali, de pignorib. l. si ex duobus*, §. 1. *ff. de in diem addict. cap. nuper, de donat. inter virum, & vxorem.* Anton. Gomez *variarum, tom. 2. c. 3. n. 8. in fin.* Pedemont. *decis. 156. num. 12.* Marius Anton. *variarum resolut. lib. 2. cap. 95. n. 11.* Bertazola *clauſ. 15. gloſſ. 2. n. 16.* Petrus Barbosa *in l. quia tale, n. 86. ad fin. ff. ſoluto matrim.* Manguillus *de imputat. quæſt. 85. n. 3.*

24 Ex quibus infertur ad administratorem à curia creatum ad bona concursus, &, vt assolet constituentem procuratorem, & aduocatum ad defensionem litium administrationem suam attingētium, consignato salario per eum ex concursus bonis, & per curiam approbato; vt semper quod contingat, dimittere, aut remoueri ab administratione procuratoris officium, atque mādatum extinguatur; ita vt egeat noui administratoris, & curiæ confirmatione, cum primi administratoris, constitutio fuerit extincta, deficiente & extincta in eo administratione, cuius intuitu, & contēplatione procuratorem constituit, ex supra dictis doctrinis, latissimè & eleganter probat post plures alios Alex. Trentacinq. *variar. resol. lib. 2. resolut. 4. de procuratoribus, ex n. c. f.* penes quem multas mirabiles perso-
25 nas in comprobationem reperies.

Et ex eo probatur, quia quando persona agentis est annihilata, instātia, & lis extinguitur, extincto eius iure probatur *in l. si constante*, §. *fin. ff. ſoluto matrimonio*, vbi instātia à muliere cœpta, cuius dos confiscatur non transit in fiscum, quia per confiscationem persona mulieris est annihilata, Imola, *in l. si cum hominem n. 3. ff. de fideiuſſorib.* Petrus Barbosa *in d. § fin. ex num. 19. versic. tertia fuit opinio, &*
26 *n. 20.* Anton. Amato. *variarum resolut. tom. 2. resolut. 86. num. 13.* † vbi etiam ibidem procedere, quotiescumque per mortem litigantis ius deductum in iudicium extinguitur, *ex l. si mulier, ſoluto matrimonio. l. si ſeruus, in princip. ff. de conditione furtiua lib. poſt finitam ff. de ſuſpectis tutoribus. gloſſ. in l. tigni, §. fin. verb. abſolui. ff. ad exhibendum*, tradunt Roman. *in dict. l. si constante §. fin. ff. de ſoluto matrim.* & ibi Barbosa *num. 15.* Marius Muta *decis. 9. n. 17.* sequitur plura cumulans Noguerol, *allegatione 25. ex n. 124. cum seq.*

27 Quam opinionem praxis quotidiana rectè admisit, sicque practicatur, vt procurator, seu aduocatus constitutus per administratorem bonorum concursus ad defendendas lites ortas circa administrationem, statim, quod administrator nominatus remoueatur ab administratione, ipsorum officium extinguatur,

28 Sed nunc tractandum, esto quod procurator ad negotia, & actionem, aut alienationem constitutus per debitorem, reuocatus statim intelligatur per superuenientem concursum debitoris constituentis: solutio eidem facta, an liberet debitorem, vel an contractus validus sit, postmodum à tali
29 procuratore gestus. Bald. † *in l. rogasti, § si fugitiuus ff. si certum petatur.* & ibi Ias. *n. 3.* dixerunt; ipso iure extingui mandatum, & propterea non requiri debitoris soluentis certiorationem, nec scientiam decoctionis superuenientis, & cum Gomez Arias *in l. 31. Tauri n. 6.* Stracham *de decoctionibus, part. 3. num. 70. & sequentibus.* Scaccia *de commerciis*, §. 2. *gloſſ. 5. numer. 402. &* 403. idem tenet Noguerol. *allegat. 16. n. 102.* & per Scacciam *loco citato* idem tenet Colinus *de procuratoribus. part. 3. cap. 5. n. 43. in fin.* eò quod talis reuocatio in dubio non censetur a iure, & nulla indiget intimatione ad nullitatem actus gesti per talem procuratorem.

Contrarium, imò quòd si debitores falliti, & 30
decocti ignorabant istam nouam qualitatem, & reuocationem mandati solutione liberentur; itavt tam debitores soluentes, quàm cæteri alij cum hoc procuratore, sic reuocato, cōtrahentes, certiorari debuerunt; vt contractus cum eo gesti annullentur, ita Felin. *in c. ex parte Decani, num. 20. verſ. fallit decimo, in fin. de reſcript.* & per Srach. *de decoctoribus. part. 3. n. 52.* tenet contra alios Mascard. *de probat. verſ. 1016. n. 14. &* 15.

Sed nihilominus distinguendum in hac contro- 31
uersia arbitror inter contractus, aut distractus nouiter gestos per mandatarium debitoris, concursum causantis: & inter solutionem factam per eius debitores tali mandatario: vt in primo casu non sit necessaria intimatio, nec ignorantia sic contrahentes cum eo excusat, sibi † enim imputent, 32
qui cum eo ignari conditionis contraxerunt, *ad l. qui cum alio, ff. de regul. iur.* & ita loquuntur, & rectè procedunt Noguerol. & Doctores ab eo citati provt latè diximus *suprà c. 14. per tot.*

An secus erit in debitoribus soluentibus igno- 33
ranter tali huic procuratori à iure reuocato per statūs constituentis mutationē, cum fauore liberationis, hoc sit communiter per innumerabiles Doctores receptum, necnon iura singularia, & expressa, provt abundè congessimus *cap. antecedenti 27. à n. 83. cum multis seqq. & superiùs ex num. 108. cum seqq* quibus in locis probauimus procuratori, seu administratori reuocato rectè solui per debitorē, ignorantem reuocationem, & anteaquam isti intimetur reuocatio, & insuper hanc distinctionem nostram probauit Decius *in d. §. si fugitiuus, num. 4.* sequitur in terminis Flaminius Cartarius *decis. 30. per totum* & relatiuè ad ipsum Castillo *controuers. tom. 4. c. 59. n. 38. ad fin.* qui † loquitur de 34
administratore finita administratione, cui ignorarer per debitorem fuit facta solutio.

Hanc nostram verissimam distinctionem & dif- 35
ferentiam inter contractus gestos per mandatarium etiam occultè reuocatum; & solutiones ab eo receptas à debitoribus, reuocationem ignorantibus fusius comprobauimus inferius *2. part. c. 9. ex n. 114. cum multis seqq.* quam vsque ad saturitatem exornatam videbis. Vide alios Doctores pro hac distictione *suprà cap. 27. n. 94, verſ. atque ideo magis fauendum est*, &c.

Deinde animaduertendum est, vt hæc debito- 36
ris per concursum status mutatio operetur in mandatario anteaquam impleat mandatum; non verò in iis, quæ mandatarius mandati virtute perfecit ante mutationem status, ita probat text. sic distinguens *in l. quis alicui, ff. de acquirenda hæreditate.* Fabius de anna *in consil. 82. num. 11. & num. 12.* sequitur Castillo *dicto ca. 59 sub num. 36. circa principium.*

CAPVT

CAPVT XXIX.

Creditor cui res fructifera tradita fuit, vt ex fructibus satisfaciat; si pro tempore rem debitori reddat, an solutus præsumatur, ne in concursu graduetur.

Et ad etiam partem crediti non solutam ipse remisisse dicatur.

SVMMARIVM.

Ex simplici consignatione rei, vt ex fructibus creditor satisfiat, hypotheca non contrahitur. n. 1.

Ex consignatione rei traditæ, vt ex fructibus creditor satisfiat, hppotheca contrahitur. n 2.

Ex consignatione rei traditæ, vt ex fructibus creditor satisfiat, redditione & restitutione an præsumatur integra solutio, ac partis non solutæ remissio. n. 3. *& seqq.*

Pignus reddens creditori, debitori ius pignoris remisisse intelligitur, non tamen creditum ipsum. num. 4.

Pignus est quid accidentale creditj, quod potest adesse & ab esse sine crediti corruptione. n. 5.

Pignore & fideiussore sublato, obligatio principalis ad creditum durat. n. 6,

Aliud est pignus dare ad securitatem, aliud tradere vt ex eius fructibus creditor satisfiat. n. 7. *&* 8.

Instrumento crediti reddito debitori, creditum ipsum remisisse censetur creditor. n. 8.

Instrumento crediti reddito debitori, creditum & hypothecam & contenta remisisse credito censetur. numer. 10.

Instrumento crediti reddito debitori fideiussores eo contenti liberantur. n. 11.

Ex instrumenti quo duo erant obligati, redditione vni an inducatur remissio debiti & simulationis cessio contra correum. n. 12. *& n.* 13.

Pignore reddito principali debitori, an fideiussor liberetur. n. 14. *&* 15.

Pignore alio fine & intentione reddito, debitori quamuis remittenti non operatur pignoris remissionem. n. 16. *&* 17.

Pignus redditum debitori ad certum vsum non operatur remissionem pignoris. n. 18.

Pignoris traditio, vt eo tandiu debitor vtatur, quamdiu creditor voluerit, non operatur pignoris remissionem. n. 19.

Actus aliàs legitimi ad possidendum & præscribendum si operantur alio fine & intentione, amittunt sua attributa principalia. n. 20.

Possessio restringitur admota actuum positiuorum quo fine, & intentione gerantur. n. 21.

Pignus traditum creditori, vt ex redditibus satisfiat si pro tempore redeat præsumitur velle redditum remittere n. 22.

Vel iam integrè satisfactum esse. n. 23.

Solusse sibi qui totum potuit integraliter solutus præsumitur. n. 24.

Quæ præsumptio tandiu durat quandiu creditor, qui administrault, non reddat rationem administrationis num. 25.

Pignus quod recepit vt ex fructibus satisfiat præsumitur adhuc tenere donec probet se reddidisse. n. 26.

Creditor quando præsumitur ex restitutione pignoris solutus, non debet in concursu graduari n. 27.

LICET ex simplici rei consignatione facta per debitorem creditori, vt ex fructibus, redditibus, aut emolumentis, satisfiat de suo credito, hypotheca in re ipsa contrahatur; tamen quando res ipsa ad solutionem crediti creditori traditur contrahi hypothecam: *Disputantes resoluimus sup. hac 1. part. cap.* 10. *per totam*, vbi abundè hanc distinctionem comprobauimus. 1 2

Sub quo supposito ardua quæstio se offert discepranda, an reddita re debitori, tradita creditori, vt de eius fructibus soluatur, & satisfiat de integro suo credito præsumatur integrè solutus, imò & quamuis integrè solutum non fuisse appareat, partem crediti insolutam ipse per pignoris ad solutionem consignati restitutionem remisisse creditor dicatur, vt prorsus eidem comparenti in concursu per eundem debitorem postea formato gradus in sententiam denegetur, pro parte negatiua fortissima iura vrgent; nam creditor, qui pignus accepit, pignus debitori reddidit, solum ius quod habet in ipso remisisse videtur, & sic solum ius pignoris quod in ea habebat, amittere, seu renunciare censetur, ita vt ius aliud quodlibet quod extra & præter rem habet contra debitorem, & sic ipsum creditum retinere, conseruare, & non remittere, nec renunciare præsumitur, nisi aliud expressè dixerit, text. est capitalis & expressus, *in l.* 3. *de pactis.* illic *post pignus verò debitori redditum, si pecunia soluta non fuerit; debitum posse peti dubium non est, nisi specialiter contrarium actum esse probetur. l. Iulianus, in principio ff. de legatis, tertio libro grege, §. cum pignus ff. de pignoribus, lib.* 3. *C. si pignus pignori datum sit, l.* 40. *tit.* 13. *part* 5. ibi *Paladinamente por palabras, o callando puede el ombre quitar el derecho, que ha sobre el peno, al que selo obiesse empeñado o a su personero, que el tornasse el peno, o que le quitasse el derecho, que hauia sobre el peno, con todo eso no se entiende, que el quita el debido que hauia sobre el,* &c. vbi Gregor. Lopez, exornant prædicta iura. Bald. *in d. l.* 3. *numero* 2. Alberic. *in princ.* Anton. Faber. *in ration. Antonij Cuiacij, in prælectione ad eandem l. Decius in l. creditor* 28. *num.* 6 *ff si certum petat.* Barthol. *in l.* 2. *§. sed & tacito, num.* 2. *ff. de pactis.* vbi Iason. *num.* 12. Panormit. *in capite Ecclesia, S. Mariæ, numero* 10. *vt lite pendente* Innocent. *in capite scriptura, num.* 3. *de fide instrum.* Hieron. Portoles *in scholiis ad Molinam. for. Aragon §. instrumentum, num.* 22. Menochius *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 140. *numer.* 24. Franciscus Conan. *lib.* 3. *commentar. cap.* 4. *num.* 2. D. Fernand. de Mendoza *lib.* 2. *disput. iur. ciuil. cap.* 2. *à num.* 2. Petrus Gregor. *lib.* 2. *syntagm. cap.* 6. *numero* 3. Morla *in emperio iuris. tit. de fideiussor. quæst.* 7. *ex nu.* 1. consenator noster D. Francis. de Amata *lib.* 2. *obseruat. cap.* 45. *num.* 7. Ferdin. Arias de Mesa *variar, resolution. lib.* 1 *cap.* 33. *num.* 14. Nos suprà *cap.* 8. *numer.* 17. & infrà 3. *part. cap.* 13. *§. vnic. n.* 32. 3 4

Ratio est, quoniam pignus est quid accidentale, non substantiale crediti. cum pignus possit adesse, & abesse sine crediti corruptione, quod nisi inter partes de pignore agatur, non subintelligitur regulariter, & creditum de per se subsistit, vt latius probauimus infrà 3. *part. cap.* 13. *§. vnic. n.* 44. 45. 48. *& ex num.* 40. 5

Et ideo sublato quomodolibet pignore, sicuti & fideiusso

si deinsfore, obligatio principalis ad creditum du-
rat *l. boues 21. § quod si stipulator ff. de fideiussoribus*
6 *l. fin. 5 ff. fideiuss. de iureiurando. l. si quis rerum 5. §.*
quod si fideiussori. l. ff. damnatus 10. ff. de liberatione
legata applicat Conanus *lib. 5. commentariorum*
cap. 4. num. Petrus Gregorius *lib. 21. Syntagmat.*
cap. 6. num. 3. Mantica *de coniecturis, lib. 9 tit. 8.*
Henricus *de fideiussoribus cap. 20. §. 8. à numer. 2.*
Ferdinand. de Mesa *dict. cap. 53. n. 14. & 15.* igitur
licet creditor, qui rem fructiferam recepit, vt ex
eius fructibus soluatur; rem reddendo debitori,
nec praesumi debet solutus, & satisfactus; nec re-
misisse creditum, quod non probetur exactum, &
perceptum ab ipsa re.

Non possum non agnoscere vim huius argumē-
7 ti, a cuius vinculo nec facile dissolui; nec etiā pos-
sum facile desistere à differentia, & discrimine,
quod inter nostram quaestionem, & dispositionē
d. l. 3 ff. de pactis, cum similibus versatur. Eadē enim
iura disponunt circa redditum pignus simpliciter
traditum creditori ad solam cautionem securita-
rem crediti & aliud quidem est pignus da-
re ad solam securitatem, & aliud pignus dare, vt
creditor ex fructibus eius, & redditibus soluatur,
vt satisfiat. Nam in simplicis pignoris redditione
sola urbanitas creditoris confidentis de debitore
suo versatur, & cum ipsa reuersione totū ius quod
8 habet in pignore reddito remittit.

At in pignore tradito vltra cautionem & secu-
ritatem creditoris aliud vberius ius consideratur,
quod plus creditor recipit in ipso pignore, quod
propterea remittere videtur per redditionem, &
restitutionem ipsius pignori, quod primo proba-
tur argumento *d. l. 3. ff. de pactis*, ac cæterorum iu-
rium, quibus probatur, quod omne ius quod cre-
ditor habet in pignore reddito debitori remittere
& abdicare intelligitur; ergo quidquid plus ha-
9 beat in, eo simul remisisse censetur.

Secundò vlterius probatur ex alio simili instru-
mento continentis creditum redacti, & restituti
debitori ex quo omne quod continetur in ipso in-
strumento debitori tradito à creditore remissum,
renunciatum, & amissum intelligitur. Et ideò non
solùm creditum ipsum remissum censetur, ex quo
& obligatio tollitur principalis. *l. Labeo ff. de pa-*
ctis ibi *Sed tum tacito consensu conuenire intelligun-*
tur, & ideo si à debitori meo reddiderim cautionem, vi-
detur inter nos conuenisse ne peterem: prosuturamque
ei conuentionis exceptionem placuit. Concordant. *lib.*
feruum 44. §. eum qui, & lib. huiusmodi 84. §. si cui.
ff. lib. ab omnibus 104. §. in testamento. ff. de legatis 1.
lib. qui Chirographum 59. ff. de legatis 3. l. 3. 1. & l. 4. ff.
de liberatione legata. Concordat. *d. l. 40. tit. 13. part.*
15. quaeiuta exornant, abundè per ampliationes, &
imitationes Menoch. *de praesumpt. lib. 3. praesumpt.*
40. *per tot.* mirabiliter etiam Alexand. Trentacinq.
variar. resolut. lib. 3. tit. de solutionib. resol. 17. per to-
tam. Castillo plurimos referens *controuersiar. tom. 2*
cap. 23. à princip. Mascard. *de probation. conclus. 376.*
ex num. 1. Bertazola *de clausul. clausul. 34. gloss. 17. nu. 2.*
& seqq. Petrus Maurus Aretin. *in tract. de solut. c. 4.*
ex nu. 2. & quamplurimi Doctores proximè refe-
10 rendi.

Verùm etiam hypotheca in eadem cautione, &
instrumento reddito debitori simul hypotheca cō
tenta remissa intelligitur. Accursius, & antiquio-
res *in d. l. 3. de pact.* vb Petrus Costalinus, Duarenus
Eguinarius, Bart. Cuiacius & Antonius Faber *in*
rationalibus. Fortun. *in lib. 2. §. 1. n. 1. ff. de pact.* Cona-
nus *lib. 5. comment. cap. 4. n. 2.* Menchaca *lib. 3. illustr.*
qu. est. 96. n. 7. Hotomanus *lib. 7. obser. cap. 9.* Meno-
chius *lib. 3. praesumpt. 140. n. 15.* Mendoza *lib. 2. de*
pact. cap. 2. n. 5. Morla *in emporio, tit. 11 q. 8.* Osvval-
dus Hilligerus *in notis ad Donellum lib. 22. comment.*
cap. 4. litt. A. Treutherus *vol. 1. disp. tit. de pactis, thes.*
3. q. 22. Ferdinand. Arias de Mesa *variar. resol. lib. 1.*
cap. 23. numer. 16. Mascardus *de probat. concl. 1178.*
ex numer. 43. Negusantius *in tract. de pignoribus,*
membr. part. 6. princ. n. 19. Balduinus *de pignoribus*
tit. quibus modis pign. vel hypoth. solvit. vers. si creditor
Chyrobrapbum. Castillo *controuersiarum. 2. cap. 23. n. 3*
per text. *in l. creditricem, C. de remiss. pign.* & etiam
expressa est *d. l. 40 tit. 13. p. 5.* ibi: *Catorzandole la*
carta de la debda principal, o cançedala entiendese
que le quita el debdo, e el derecho que hauia sobre el
peno.

Dissoluuntur etiam fideiussores per traditionē 11
instrumenti, & aliae quaelibet actiones, & obliga-
tiones contentae id eodem instrumento reddito, *ex*
d. auth. iuncto text. in l. soluitur. ff. quibus modis pign.
vel hypoth. soluitur. probant post plurimos alios a se
citatos Mesa & Castillo *locis proximè annotatis.*
Petrus Maurus Aretin. *in tract. de fideiusso. 2. part.*
princ. sect. 10. §. 12. fol mihi. 948. igitur si omne con-
tentum in instrumento & pignore redditis dimi-
sisse intelligatur creditor, quid mirum si idem re-
putamus in pignore tradito non solùm ad cautio-
nem, sed praecipuè ad solutionem, & satisfactionē
& reddito vel iam soluto creditore, vel adhuc in
tegrè non satisfacto.

Fulcitur haec pars ex resolutione illius quaestio- 12
nis, vtrum idem dicendum sit, cum instrumentum
in quo duo erant obligati creditor reddidit vni
eorum, vt tunc non solèm praesumatur liberatio
debitoris, cui tradidit instrumentum, atque etiam
assumatur praesumptio, quod eidem donauerit ius
& actionem, quae aduersus alium debitorem credi
tori tradenti competebat. Quam quaestionem ad
partes plenè disputarunt post antiquiores plurimos Menoch. *de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 140. ex*
n. 6. cum seqq. Alexand. Trentacinq. *variar. resolut.*
lib. 3. tit. de solut. resolut. 17. n. 2. ex professo autem
illam quaestionem, hinc inde examinat Castillo
controuersiarum. 2. cap. 23. per totum ex n. 4. vsque ad
finem, & resoluit multis antiquis; & modernis DD.
sequentibus Bart. opinionem vt donatio praesuma-
tur actionis, quod creditor tradens vni debitori
habebat contra illos *ex l. si is qui duos ff. de libert.*
legat. & text. *in l. 1. C. de donat.*

Quoniam eo ipso, quod creditor vni debitori 13
reddidit instrumentum, omne id ius, quod instru-
mento continetur, cedere & donare videtur. Atque ideo cum contineat ius contra alium debito-
rem, ei, cui instrumentum tradidit; cessisse & do-
nasse videatur. Quae doctrina pariter applicari po-
test nostrae difficultati, vt creditor cui res fructife-
ra tradita fuit, vt ex fructibus satisfiat de suo cre-
dito, si eam iterum restituat, non solùm praesumatur
solutus, verum & partem crediti non exactam re-
misisse, cum hac intentione rem hanc sic qualifi-
catam restituisse debitori intelligatur, cum hoc ius
solutionis simul habeat creditor in ipsa re.

Quod videtur esse intentionis Petri Mauri Are- 14
tini *in tract. de fideiussorib. 2. part. principio sect. 10.*
§ 12. fol. 348. dū dicit, quòd quādo creditor resti-
tuit pignus debitori principali, tollitur obligatio
fideiussoris, quia talis exceptio restitutionis pigno
ris competēs principali debitoris suffragatur etiā
fideiusso-

fideiussori;ita quod ex tali pignoris restitutione, fideiussor liberatus venit.ex Bart. *in lib. cum reus alias,stipulatus §.si ex duobus,num. 5. ff.de fideiusso-ribus.*ibidem Bart.*in Authent.de fideiuss.ibus,in rubric.num.*4.

15 Quæ quidem doctrina vel intelligenda est, & reducenda ad terminos nostræ quæstionis,quando pignus restitutum fuerit traditum creditori,vt ex eius fructibus soluatur,vt tunc per restitutionem solutus præsumatur, vel remissum creditum, ex quo soluitur obligatio tam principalis, quàm fideiussoris,ad late tradita hactenus. vel fatendum erit.præfatam doctrinam falsam esse,& contra iura expressa supernus adducta, loquentia in pignore ad securitatem simpliciter tradito, & restituto, vt per restitutionem nec remissum sit debitū,nec obligatio principalis,& per consequens, nec accessoria,fideiussori, , quæ durat dum principalis obligatio non extinguitur.

16 Hæc opinio,quæ probabilis videtur,vt constituatur differentia inter redditionem pignoris simpliciter traditi ad solam cautionem ; & pignoris sub hac qualitate,vt illud teneat creditor , donec ex fructibus de suo credito integrè satisfiat : quo casu nec iura,nec Doctores loquuntur,fallit quando alio fine & intentione reddita sit res debitori, quam animo dimittendi aliquod ius quod in ea, habet;nam hoc casu cessabunt omnes iuris præsumptiones supradictæ,sicuti probat Menochius *de præsumpt.lib.3.præsumpt.*140.*numero* 18. vbi firmat, quòd hæc præsumptio facta dictorum iurium non habet locum,quãdo alia coniectura sumi potest,quam remissionis pignoris,ſt solutionis debiti. Exempli gratia , si litigares cum aliquo de venditione à me tibi facta,& darẽ tibi instrumentum,vt posses te ab illo defendere,nõ intelligitur tradituin debitori ipsi instrumentum, vt te liberarem iuxta Bart.doctrinam *in l.2.n.4.ff.de pactis*, & ibidem Iason.*num.*11.Abbas *in cap. Ecclesia, el secundo,num.*13.*vt lite pendente.* Socinus *in tract. fallentiar.littera i.regula* 3 *fallent*, 1.

17 Aliud erit exemplum,vt si tibi fideiussori tradidi instrumentum crediti quo experiri posses contra principalem, quia non præsumitur me illud tra iidisse ad effectum te,vel principalem liberandi,cum alia & diuersa fuerit mea intentio,& finis tradendi;ita in specie respondit Crancta *in consil.* 500.*n.*14.*lib.*3. sequitur Menochius *vbi proximè, sub dicto num.*18 Et vtrumque exemplum cum doctrina refert & sequitur Alexand Trentacinquius *variarum resolutionum lib.2.resolut.*17.*numer.*11.post Guillelm.de Cun.Bart.Bald Alexand.Paul.de Castro,& alios communiter *in dict.l.2.ff.de pactis*,di-
18 centes,; quòd quando alia potest sumi coniectura,& præsumptio,vel alia causa tradendi pignus, & instrumentum ; nec remissio,nec debiti solutio præsumitur;quamplures refert Castillo *controuers. tom.2.cap.*23.*num.*10. & 11. Gregorius Lopez *in dict.l.*400.*gloss.2. in fin.* quòd quando pignus redditur ad certum vsum,non intelligitur remissum
19 pignus.

Facit etiam,quoniam si hoc actum sit inter creditorem, & debitorem, vt re pignoris iure nexa tandiu debitor vtatur,quandiu creditor voluerit, non extinguitur ius pignoris,sed precarium potius resultat. text. *in l. qui pignoris* 36. §.1.*ff.de acquir. possess.*Ferdinand.Arias de Mesa.*variar.resol. lib.* 1. *c.*33.*n.*13.

20 Quibus consonat.quod actus positiui;qui alias de iure sunt apti ad acquirendam possessionem.& causandam præscriptionem, & acquisitionem ; si gerantur alio fine,alia intentione & causa, quàm acquirendi ius,& sic non destinati ad acquirendum,nec eo animo sed diuerso : nihil prosunt ad acquisitionem,sed tantum causæ,cui attribuãtur, & destinantur,ita latissime per plura iura, doctrinas & Doctores comprobat Casanate *in consil.*41. *ex num.*30.*cum multis seqq. & cons.* 10.*num.*39.Iacob.Cancerius *variar.resolut.lib.*3.*cap.*3.*de privilegiis,n.*288.

Hinc Ioan.Garcia *in tract.de nobilitate,gloss.* 7. *n.*32,optimè inquit,quòd possessio tunc restringitur intra metas actuum positiuorum, quando actus illi geruntur solùm propter se,& vt suos iuris effectus operentur;& non propter aliud, & ad alium finem,animum & intentionem,quia si non geruntur propter se, sed propter aliud, tunc inspiciendum id propter quod fiunt duntaxat.Plurima iura recensct ipse Garcia,& explicat videndus,quapropter si pignus reddatur debitori ob causam,& finem diuersum,cessat præsumptio iuris destinata ad admissionem iuris pignoris,& inducendæ solutionis crediti. 21

Ac denique,& quod creditor, qui rem debitoris recepit vt teneat quousque ex fructibus, & redditibus eorum soluatur,& de suo credito satisfiat ; si pro tempore reddat debitori; oritur præsumptio ipsum integrè satisfactum manere de suo credito; nam si ei datur res ad hunc solutionis finem simpliciter reddendo illam debitori, vel est præsumendum ipsum creditum remittere velle , alio fine,causa & intentione diuersa non apparente, vt hactenus dictum est. 22

Vel est præsumendum ipsum solutum,& satisfactum manere de suo credito ex fructibus rei à se perceptis,quoniam creditor, qui bona debitoris administrat præsumitur sibi ipsi satisfecisse ex ipsis bonis quę administrat,plurima iura & Doctores,ad hoc idem allegauimus *infr.*3.*part. c.*7.*n.*19.*& seqq.* 23

Nam qui totum sibi soluisse potuit,& partem crediti tantum accepit,præsumitur ingeneraliter solutus & satisfactus.Afflict.*decisione* 23.*num.*20. *&* 21.tenet Pirrus Maurus Arctinus *in tract.de solutionibus,cap.*14.quæ quidem præsumptio tandiu durabit interim, quod creditor administrans non reddat rationem fructuum à se perceptorum, vt plurimis citatis Doctoribus diximus *in d.cap.*7. *num.*20.*cum seqq.*quod certum apparebit constito de valore fructuum ac reddituum,& de tempore quo penes se,non habuit creditor.& detinuit. 24 25

Illud non omittamus, creditor qui recepit pignus ad satisfactionem sui crediti præsumitur illud tenere,donec probet ipsum reddidisse debitori Menochius *lib.6.præsumpt.*64.*num.*7.quia esse semper præsumitur, quod in meo posse semel fuit.Afflictus *decis.*13.*num.*1. 26

Ex prædictis õnibus illlud igitur infertur, quod creditor qui pignus accepit, vt ex eius fructibus satisfiat,non sit graduandus, vel ex eo quod reddens pignus præsumatur integrè satisfactus , vel; quod dimiserit ius pignoris,& ius crediti amiserit nam cum creditor non appareat,non debet in cõcursus iudicio graduari. 27

CAPVT XXX.

Ad prælationem & graduationem, an attendatur tempus mandati, vel tempus contractus sub hypotheca mandati virtute, celebrati, itavt creditores medio tempore contrahentes præferantur.

SVMMARIVM.

Mandati tempus ad hypothecæ prælationem, & non contractus attendendum, qui tenuerint. num. 1. & num. 2

Ex mandato ad adeundam hæreditatem ipso iure aditio inducitur. n. 3.

Ex mandato ad contrahendum matrimonium inducitur ratificatio iam antea contracti nomine mandantis. n. 4.

Consus patroni requisitus ad actum per viam simplicis cobsensus, probatur ex constitutione etiam inualida mandanti. n. 5.

Voluntatis probatur etiam per instrumentum, & dispositionem nullam, vel reuocatam. n. 6.

Electio pertinens alicui probatur ex sola sua petitione, etiam bulla. n. 7.

Item nominatio facta in testamento nullo, vel reuocato. n. 8.

Ad prælationem hypothecæ non tempus mandati, sed tempus obligationis attenditur. n. 9. & seqq.

Tempus contractus hypothecæ non retrahitur, ad tempus mandati. n. 10.

Ex solo mandato ad contrahendum, non probatur contractus, sed ex defectu, & executione mandati. numer. 11.

Mandatum ad dispensandum non est dispensatio. numer 12.

Mandatum ad contrahendum matrimonium, non est contractus matrimonij. n. 13.

Mandatum ad vendendum, non est ipse venditionis, contractus. n. 14.

Mandatum habens ad obligandum alterum eum non obligat, quousque vtatur mandato n. 15.

De potestate ad actum non valet argumentum. numero 16.

Mandatum non probat, id quod fuit mandatum, nisi probetur effectuatio. n. 17.

Contractus non censetur celebratus in loco mandati sed in loco quo procurator contraxit. n. 18.

Et eo loco sortitur forum mandans. n. 19.

Mandati locus non attenditur, sed locus quo fuit dictum mandatum commissum. n. 20.

Beneficium eo in loco vacare dicitur, quo facta fuit resignatio à procuratore n. 21.

Contractus executio quando confertur in futurum, nõ attenditur tempus conuentionis, sed executionis. num. 22.

Mandatum ad contrahendum dirigit suam dispositionem in futurum. n. 23.

Facultas Regia ad contrahendum, dirigit suum effectum in futurum, si prohibitus ea vtendo contrahat. n. 24.

Facultas ad contrahendum, diuersa est, ab ipso contractu. n. 25.

Aliud est facultas data ad contrahendum, aliud ipse contractus. n. 26.

Hypotheca contracta virtute mandati non retrotrahi ad tempus mandati. n. 27.

Fictio translatiua nunquam admittitur in præiudicium tertij medio tempore eius acquirentis. n. 28. & 29.

Hypothecam contractam virtute mandati non retrotrahi ad tempus mandati, qui Doctores teneant. num. 30.

Qui soluere promisit, quod suus procurator recepit ad cambium, hypotheca non retrotrahitur ad tempus promissionis. n. 31.

Ea quæ consistunt in mera, & nuda voluntate mandantis, probantur per mandatum. n. 32.

Mandatum continens obligationem provt ex nunc an attendatur: an tempus executionis. n. 33.

HANC quæstionem difficilem reddiderunt nonnulli Doctores asserentes, creditorem contrahentem cum procuratore debitoris esse præferendum à tempore mandati. & non à tempore contractus, postea mandati virtute celebrati, eo quod contractus retrotrahatur ad tempus, quo mandatum fuit fabricatum, vt ex Baldo *cons. 198. numero primo vol. 1.* tenet aperte Ioan. Baptista Costa *in tractat. de retrotractione cap. 8. casu 31. numero tertio*, ex eodem Baldo, & Cardin. Tusco *lit H. conclus. 128. numero 14. & numero 18.* idem tenet Noguerol. *allegat. 11. numero 100.* ex quo præcisè infertur, quod is creditor, qui cum procuratore contraxit debitoris, præferatur quibuslibet creditoribus medio tempore contrahentibus, hoc est post mandatum, & ante contractum eius virtute executum, & celebratum, ad latè tradita *2. p. c. 13. ex num. 18. c. 21. ex n. 1. cum seqq.* 1

Cui opinioni arridet resolutio, D. Larra *decis. Granatens. 78. tom. 1.* vbi agit de mandato ad interponendam secundam supplicationem, & obligandum bona principalis, & fideiussoris cum clausula, vt ex tunc à tempore mandati bona vtriusque maneant obligata pro pœna mille & quingentarum duplarum, procurator autem post terminum à lege regia taxatum ad præstandam fideiussionem in Senatu comparuit offerendo dictam obligationem. & fideiussionem iuxta suum mandatum, controuersia orta super admissionem earum; fuit à Senatu resolutum, admittẽdas, eo quod licet post terminum præstentur, retrotrahuntur ad tempus mandati; quæ resolutio assentire videtur proximæ relatæ Ioan. Baptist. Costæ. 2

Et vlterius probatur hæc retrotractio cõtractus; nam ex solo mandato ad aliquem actum gerẽdum inducitur ipse actus gestus: etenim ex mandato ad adeundam hæreditatem ipso iure probatur, aditio *in l. si ego 26. ff. de acquirenda hæreditate*, vbi bona glossa *verb. Pomponius, gloss. in l. per procuratorem, ff. de acquirenda hæreditate* Museus Valascus *de partionibus, cap. 7. ex n. 25* Rota, vt per Ludouis. Posti. *post tract. de manutentione, decisione 320. n. 11.* vide Vincent. de Franchis *in decisione 60. num. 5. & n. 15.* Mascard. *de probat. conclus. 1. numero 11.* Marta. *cons. 34. n. 3. vol. 1.* Riccius *in addit. in fin. ad Franh. & decis. 6.* 3

Et ex mandato ad contrahendum matrimoniũ statim inducitur & operatur ratificationẽ contractus matrimonij iam antea celebrati nomine mãdantis Petrus Surdus *consil. 462. n. 23. vol. per quem* 4

Narbo

Narbonam,& alios diximus in noſtris commentariis,*de Retent.Bullar.*1.*part.cap.* 10. *num.* 13. & poſt Alexand.*conſil.*146.*n.*6.*vol.*5.*& in conſil.* 95. *n.*9.*volum.*7.

5 Et ſimiliter conſenſus patroni requiſitus ad actum per viam ſimplicis, & nudi conſentus,colligitur ex ſolo mandato, & conſtitutione procuratoris,etiam inualida.Syluester Aldobrandin *con-*
6 *ſil.*32. *n.* 14. *& à n.* 19. Caſtillo *controuerſ.tom.*5. *cap.*108. *num.*6. *& per totum*, cap. tractat. quod voluntas probatur etiam per inſtrumentum nul-
7 lum,conducit Gratian. *diſceptat.*301. *ex num.* 40. *cum ſequentibus.* vbi quod electio pertinens alicui
8 probatur per ſolam ſuam petitionem,etiam nulla, & inutili, idem denominatione facta in teſtamento nullo, aut reuocato tenet Caldas Pereira *de nominatione emphyteut.quæſt.*10 *n.*10.ex quibus videtur roborata opinio Coſtæ *de retrotract.cap.*8. *caſ.*31.*num.*3.afferentis ad prælationem hypothecæ, non attendi tempus contractus, ſed tempus mandati,ad quod retrotrahitur contractus poſtea per procuratorem celebratus.

9 Sed reuera huius doctoris opinio falſa eſt, & prorſus improbabilis,quo qua ipſemet illum fundamentum adducit,nec Noguerol.*citatus ſupra n.*1. ſed duntaxat auctoritate Bald. *in d. conſil.* 198. *num.*10.*lib.* 1. mouentur, ſed tantum abeſt quod Bald. tenuerit ſuam opinionem ; imo contrariam multis fundamentis confirmat, & tenet in hæc; *Aliud punctum, de quo quari poteſt tale eſt, vtrum hypotheca conſtituta a procuratore trahatur retrò ad diem mandati ; & videtur quod ſic, quia ſubſtantia iſtius obligationis conſiſtit in mandato, item iſta obligatio fuit facta ex cauſa de præterito argument. ff. de pignorat. actio. leg. ſi rem, §. fin. item mandatum forte non poſſet reuocari, quia neceſſarium, vt ff. de acquirend. poſſeſſ. leg. fundum*, §. 1. *item ad hoc facit pro, & contra, ff. de fideiuſſoribus leg. ſi vt proponitur.*Hæc ſunt argumenta Baldi conducibilia facto ſuæ conſultationis,*ſequitur, & facit*
10 *in contrarium.* quod non trahatur retrò. *Quia inſpicitur tempus contractus, item quia tunc, & non prius interuenit conſus procuratoris, vt ff. de acquirend.poſſeſſ. leg. qui abſent.* §. 1. *item quia tractatur de præiudicio tertij, cui iterum erat facta venditio, & traditio, vt ff. de ſolutionibus, leg. cum decem, & leg.ſi offerenter, & leg. fin. ff rem ratam haberi. idem quia iſta fictio non haberet extremum, à quo cum res tunc non ſit in bonis debitoris,vt ff.qui, potior in pignore, habe. leg. potior. & leg. qui balneum, item ratihabitio, quæ æquiparatur mandato ; traditur ad diem contractus:ergo & mandatum:* Hactenus Bald.qui omnibus iuris fundamẽtis;qui de iure adduci, & conſiderari poſſunt vſus fuit in comprobationem huius contrariæ, & veriſſimæ reſolutionis,Tuſchus etiam adductus àNoguerol, nec vllum verbum adducit, quod tangat noſtram quæſtionem,imò noſtram reſolutionem etiam ſequuntur plures Doctores poſtmodum referendi.

11 Nam ſolum mandatum ad contrahendum nihil de perſe operatur non ſecuta executione,vt eius virtute actus & contractus celebretur à procuratore,qui ex mandato ad contrahendum ſolum recipit poteſtatem,vt nomine domini poſſit actum celebrare,&præſtet cõſenſum reciprocum,& ante conſenſum præſtitũ in ipſo actu contrahendi,nullus adeſt contractus, ſicut contingit in domino principali,qui licet habeat propriam poteſtatẽ,& perfectam voluntatem contrahendi;tamen vſque quo conſenſum præſter cum alio contrahente, nihil eſt actum, quia multa tractantur,quæ non perficiuntur,& quo vſque contractus inter partes contrahentes ſit omnino perfectus pœnitentiæ locus eſt,ex vulgaribus.

1 Hinc videmus quod mandatum ad diſpenſandum non eſt diſpenſatio, quouſque per mandatarium hæc ſequatur,plures per Thom.am Sanchez *de matrim.tom.*3.*lib.*8.*diſput.*30 *n.*12.*fol.* 615. 12

Et mandatum ad contrahendum matrimonium, 13
non eſt matrimonij contractus, Sanchez *de matrim.tom.*1.*lib.*2.*diſput.*11.*n.* 14.

Mandatum ad vendendum non eſt ipſe venditionis contractus,Gratianus *diſceptat.*54.*n* 49 Riccius *lib.*5.*Collectan.*1719.*limitat.*3.*&* 4. Hermoſilla *ad leg.*52.*tit.*5.*part.*5. *gloſſ.* 7.*ſub num.*15.*tom.*2. *fol.*233. 14

Et qui mandatum,& facultatem habet obligan, 15
di alterum,eam non obligat,quouſque mandato, & poteſtate vtatur, Caſanate *conſil.* 30. *num.* 12 16
quia non ſufficit quem poteſtatem habere ad aliquod gerendum, niſi poteſtate vtatur,& eam reducat ad actum, quia de poteſtate ad actum non valet argumentari,Aluares Valaſcus *in axioma iuris argument.*499.*fol.* 78.

Hinc eſt,vt per mandatum datum procuratori 17
ſuo ad vendendum,& alienandum bona feudalia, vel maioratus,aliaue prohibita alinari ſine aſſenſu,vel facultate regia,poſſeſſor mandãs nec cadit in commiſſum,nec incidit in pœnam,quia ſolum mandatum non eſt alienatio,niſi cum effectu eius virtute bono alienentur.&in alium transferantur, vt ex Bald. *in leg.*1.*colum.*7 *Cod.qui admit.* probat abunde Marinus Frecia *de feud.lib.* 2.*tit. de auctoritat.*Baro.*Reg.ſub feud.. in limitationib.conſtit.*2.2.*limitat.ex n* 65.*cum ſeqq.fol.*152.

Item mandatum non probat id quod per illud 18
fuit mandatum,ſi non probatur effectuatio, & in actum redactum, Farinacius *in poſthum.tom.*1. *deciſ.*660.*n.*2.

Cuius etiam eſt farinæ,quod contractus nun- 18
quã dicitur celebratus,quouſque procurator vtatur mandato, & conſenſum ſuum præſtet ſecum contrahenti, in tantum quod ſi detur mandatum alicui, vt in alio loco pro ſe contrahat,in quo cũ effectu procurator contraxit, contractus ipſe non cenſetur factus in loco,à quo emanauit mandatũ; ſed in loco vbi procurator contraxit,& conſenſus contrahentium coniunguntur,& in eo loco con-
tractus ſortitur forũ mandans,vt ex Petro Barbo. 19
ſa,& Sigiſmundo Scaccia diximus in noſtris cõmentariis *de retent. Bullar.*2 *p.c.*27. *n.* 49. *&* 50. nam vbi conſenſus contrahentium coniunguntur, ibi dicitur pefectus contractus,non autem locus à quo dirigitur mandatum,vel epiſtola ad contrahendum,& ibi mandans conuenitur provt vtrũque probat Bald. *in leg. multum intereſt n.* 28. & Salicetus *num.*17.*Cod.ſi quis alteri, vel ſibi* Rota Ianuenſ.*deciſ.*161.*num.* 4 Albericus *in l.* 2. *n.* 4. *ff de procurator.* Coccinus *deciſ.Rotæ Roman.*116. *num.*1. eadem Rota *deciſ.*531.*n.*4. inter recollectas per Ludouic.Poſt.poſt. *tract. de manutentione.* Conſonat reſolutio mandatum præſtantis,vt quis 20
in alio loco committat delictũ,vt non attendatur locus,quo fuit datum mandatum; ſed locus, quo executio eius facta fuit, & procurator eius virtute perpetrauit delictum, vt per plures reſoluit Fachinæus *controuerſiur lib.*9. *cap.* 15. *per totum.* acit text. *in leg.hæres abſens,* §.*apud Labeonem*, *ff.*

de iudicijs, illic apud Labeonem quæritur, quid si homo provinciarius seruum institorem, vendendarum mercium gratia Romæ habebat? Quod cum eo seruo contractum est, ita habendum ac si cum Domino contractum sit, quare ibi se debebit defendere. leg. si vt proponis ff. de fideiuss. in illis verbis. *Ita conuenit vt in Italia solueretur, intelligendum mandatorem quoque simili modo contraxisse.*

21 Cui conuenit quod beneficium ibidem vacare intelligitur, vbi fit resignatio per procuratorem, licet alibi mandatum fuerit confectum ad resignandum, quoniam procurator Romæ præstitit consensum resignationi Nicolaus Garcia *de beneficijs 5. p. cap. 1. n. 75.*

22 Nam quando executio negotij confertur in futurum, non attenditur tempus conuentionis, sed executionis Panormitanus *in cap. in ciuitat. n. 3. de vsuris.* Antonius Rubeus *in leg. vinum. n. 132. ff. si certum petatur* Pinellus *in leg. 2. Cod. de rescind. vendit. 3. part. cap. 4. num. 16.* D. Larrea *in*
23 *allegat. fiscalib. 2. tom. allegat. 106. num. 8.* mandatum etenim ad contrahendum dirigit dispositionem in futurum, vt contractus eius virtute celebretur, quia per mandatum solum procurator recipit potestatem ad alieno nomine contrahendum, quod quantum distet ab ipso contractu, nemo est qui nesciat, provt hactenus fusius probatum est.

24 Ex quo prouenit, quod quando prohibitus alienare, vt possessor maioratus, feudatarius, & similes, impetrat facultatem à Principe; vel à Domino assensum, vt possit alienare bona prohibita, solùm recipit potestatem, & habilitatem ad alienandum, & contrahendum, & vt sublato impedimento prohibitionis, habilis maneat, & cum potestate ad peragendum, & celebrandum contractum, qui quidem in ipsa facultate celebratus non reperitur sed datur per eam facultas, vt in posterum, & in futurum illum facit prohibitus in tantum quod dum facultate non vtatur, nec ad effectum, & executionem contrahendo, redacat; nihil actum intelligitur, nec facultas operatur, nisi à tempore ipsius contractus postmodum celebrati diximus 2. *part. cap. 4. n. 36. num. 37. cum seqq. & ex n. 50. & ex*
25 *n. 102. & ex n. 113.* & quod facultas regia ad alienandũ, vel aliter contrahendum diuersa si ab ipso contractu, & non continet contractum, nisi postmodum fiat, & celebretur, multas, & singulares doctrinas videbis 2. *part. cap. 5. ex num. 52. cum multis sequentibus* & eadem 2. *part. cap. 9. num. 70.*
26 *& 71. cum sequentibus.* Quia aliud est facultas, & potestas recepta ad faciendum; aliud verò ipsum factum *d. cap. 9. ex d. num. 70. cum seqq.* vbi multa singulariſſima reperies omnino videnda in proposito.

27 Si igitur mandatum ad contrahendum non contineat contractum, nec fit ipse contractus, hypotheca quæ postmodum ex contractu facto virtute mandati, quomodo possibile est, quod possit retrotrahi ad mandatum, quod non fit contractus, nec aliquam obligationem contineat, cum deficiat extremum habile ad quem possit referri, & retrotrahi. Nam licet hypotheca conditionalis soleat referri, & post purificationem retrotrahi ad tempus, quo fuit contracta; ideo fit, quia præcessit contractus, & obligatio ad quam potest retrotrahi vt latius videre est ex his, quæ diximus 2. *part. cap. 13. ex n. 19. cum sequentibus.*

28 Imò, & tunc fictio translatiua nunquam admittitur in præiudicium tertij medio tempore ius acquirentis, provt de hypotheca probauimus *d. cap. 13. n. 17.* maximè dato casu, quod mandatum contineret contractum hypothecæ, & adfuisset extremum habile, ad quod contractus sequens potuisset fieri, retrotractio adhuc non admitteretur, 29
cum contractus pendeat à voluntate contrahentium, quo casu non datur retrotractio in præiudicium tertij medio tempore contrahentis, provt plenè probauimus 2. *part. cap. 21. ex num. 1. 2. 3. 4. & sequentibus.*

Et ideo veriſſima est opinio, quod hypotheca 30
contracta per procuratorem non retrotrahatur ad tempus mandati in præiudicium tertij medio tempore contrahentis, sed operetur ex nunc à tẽpore contractus, quo ipsa hypotheca fuit constituta, & orta obligatio, hæc opinio veriſſima est, & communiter recepta, quam probat Bald. *d. consil. 198. n. 10. lib. 1.* quem nullus ex Doctoribus citandis allegat. & ipse Bald. *in consil. 466. volum. 5.* tenet etiam Carrosco *ad aliquas leges Regn. cap. 11. n. 280.* tenet Mantica *de tacitis, & ambiguis lib. 11. tit. 22. num. 16.* Rota Genuensis *decis. 188. n. 12. vsque ad finem*, quæ loquitur in fortioribus terminis in eo, 31
qui per publicum instrumentum promisit soluere, quod alius nomine suo acceperit ad cambiũ, quod non retrotrahatur hypotheca ad tempus mandati, sed habeat principiũ ex nunc à tempore receptionis cambij: & nostram opinionem quod hypotheca non retrotrahatur ad tempus mandati, sed quod operetur ex nunc à tempore contractus celebrari per procuratorẽ tenet in terminis ipse Noguerol, ex diametro sibi ipsi contrarius, *in allegat. 22. n. 8.* nec non nouiſſimè à Costa *de priuilegijs creditorum regul. 5. ampliat. 3. fol. 281.* & ita tenendum erit contra Ioan. Baptista Costam miserè lapsum, eius autem nullus ex Doctoribus citatis meminit.

His suppositis non obstant, quæ in contrarium 32
considerauimus *ex num. 2. & sequentibus.* Vbi multas doctrinas adducimus probantes, quod mandatum ad aliquid faciendum statim operatur non expectato actu celebrando, qui procedunt omnes in eo, quod pendet ex mera, & sola voluntate constituentis mandatum absque alterius interuentu, & dependentia. Nos loquimur in contractu, & actu pendente ex voluntate, & consensu duorum, aut plurium contrahentium, & in præiudicium tertij medio tempore legitimè contrahentis. Quo casu nihil operatur mandatum, quousque consensus contrahentium coniugantur, vt probatum relinquimus.

Nec minus obstat determinatio D. Larrea *d. decis.* 33
Granat. 98. tom. 2. quia in mandato, de quo ibi aderat obligatio perfecta cum clausula retrotractiua, in qua ipse Larrea fundat totam suam resolutionem, sed non perfectè nec concludenter; sed sub aliquorum iurium, *violenta ponderatione, & inductione*, de hac doctrina Larrea efficaciter videbis *infrà hac 1. part. cap. fin. ex num. 146. cum sequentibus*, vbi melius examinatur, & facti ratio redditur vera.

CAPVT

CAPVT XXXI.

Credit ex instrumento (quo possessor maioratus obligauit omnia bona sua) postmodum exhibito, & confirmato per Regem, an graduetu inbonis maioratus in concursum deductis.

SVMMARIVM.

In generali bonorum obligatione non veniunt, bona prohibita ali enari.n.1.& 2.

Verbo vniuersali omnia bona mea an veniant quæ debitor specialiter non obligaret.num.3. ex n. 33.& seqq.

In obligatione generali tunc cõprehendantur ea bona, quæ verisimiliter debitor non obligaret, quando alia non habet.n.4.& vide n.35.

Idem operatur Principis confirmatio alienationis iam factæ à possessore maioratus quod facultas ad alienandum.n.5.

Facultas Regia potest præcedere, & subsequi contractum in bonis maioratus.n.6.

Producens instrumentum, omnia, & singula, in eo contenta approbare censetur, nihil excepto. num.7.

Facultas Regia ad alienandum debet referri ad casum magis necessarium n 8.

Actus debet interpretari vt censetur promissum causa vrgentiori. ibid.

Solutio simpliciter facta, intelligitur facta in duriorem causam n.9.

Facultas Regia debet in aliquo operari, ne reddatur frustratoria n.10. vide n.36.

In generali obligatione bonorum facta à possessore maioratus, non comprehenduntur bona maioratus ex n 11.cum seqq.

Facultas confirmans obligationem generalem bonorum non potest comprehendere bona maioratus in ea non contenta.n.12.

Confirmatio instrumenti comprehendit omnia in eo contenta.n.13.

Non tamen ea, quæ in instrumento, nec leguntur, nec comprehenduntur.n.14.

Confirmatio non est actus de per se stans, sed alteri adhærens.n.14.

Confirmatio commensuratur cum illo, quod confirmatur, & vltra actum quo confirmatur non extenditur.n.16.

Facultas pro rei alienatione nihil operatur inter imperemptare, aut iure possessoris maioratus extincto. n.17.

Facultas Regia non extenditur ad id quod principi fuit incognitum nec facta relatio.n.18.

Facultatem impetrans tenetur omnia, quæ vult specificè narrare Principi, alias præter casus expressos non extenditur.n.19.

Facultas Regia currit si narratio non sit vera numero 20.

Confirmatio non intelligitur facta ab ignorante. numer.21.

Facultas debet operari circa contenta, & expressa in ea, non circa extera nec expressa.n.22.

Quidquid in facultate non expressè concessum censetur omissum.n.12.

Quidquid in contractibus est omissum habetur pro omisso.n.24.

Facultas superueniens obligationi bonorum generali facta à possessore maioratus, non comprehendit maioratus bona, ex numero 25. cum sequentibus.

Nisi accedat nobis contractus, & consensus possessoris maioratus n.26.& 27.

Princeps præstando assensum nihil de suo dat, nec de suo iure agitur.n.28.

Contrahentes non obligantur ex facultate Regia, sed ex contractu, & consensu.n.29.

Facultas super confirmanda generali bonorum obligatione facta à possessore maioratus, simpliciter postulata, siue specificè petatur ad bona maioratus, istorum respectu nihil operatur, quia deficit consensus partis. numero 30. 31. & 32.

Creditor virtute obligationis bonorum generalis factæ à possessore maioratus confirmatæ postea à Rege non est grauandus in bonis maioratus. numero 37.

IVRIS quæstionis resolutio ex variis iuris principiis pendet, quæ propterea variis casibus deseruire potest, possessor maioratus, dum mutuo quantitatem ab aliquo recepit absque Regia facultate; obligauit creditori omnia bona sua, creditor postmodum agnoscens inconstantiam suæ obligationis ob defectum facultatis, comparet coram principe & exhibens instrumentum confirmationem, & approbationem eius obtinuit, vt defectus sanaretur. Ex pòst facto vel ipsemet possessor maioratus obligatus; vel alter successor formauit concursum super eodem maioratu: comparet inter cæteros ille creditor, & virtute huius obligationis, & instrumenti confirmati, & à Principe approbati: creditum, & gradum postulat, cui ex diuerso opponitur defectu insuper facultatis, & à bonis maioratus esse excludendum, tanquam non creditorem ad ea pro vtraque parte multa vrgent. 1

Et pro creditore admittendo facit, quoniam licet in generali bonorũ obligatione non veniant bona prohibita alienari, ad text. *in leg. obligatione generali, ff. de pignoribus*, vt postmodum dicetur latius *ex num.* 11. tamen quando præcedit verbum vniuersale, omina bona mea. veniunt ea bona, quę aliàs non venirent in obligatione, quæque verisimiliter debitor specialiter non obligaret, Decius *in consil.* 30. quem commendat Negusantius *de pignoribus part.2.memb 2.n.*35. ergo cũ bona maioratus comprehensa videantur sub obligatione per verba vniuersalia *omnia bona mea* sub confirmatione, & approbatione principis cõprehendi debent cum hæc approbatio, & confirmatio instrumenti vim habeat facultatis, vt statim. Et hoc argumentum multo fortius procedit, quando debitor non habebat alia bona præter maioratum, quibus obligatio verificari possit. Nam tunc comprehensa intelligitur in generali obligatione bona ea, quæ debitor verisimiliter specialiter non obligaret, ad text. *in leg peculis, §. item cum quæritur, vbi gloss. ff de aur. & argent. Laga Roman, singul.* 437. probant Bartol. Bald. Iaf. & alij relati à Nicol. Purat. *in addit. ad Rom. loco citato.* Ludouic Gomez *in §. item Seruian. num.* 19. *institut. de actio.* Dueñas *in regul.* 275. *limitat.* 1. Marsil. *in Rubric. de fideiussoribus.* 2 3 4

soribus Gerardus *singul.* 35. quos congerit Anton. Gabriel. *commun. conclus. tit. de regul. tur. concl.* 12. *num.* 40. Mandel. Couarr. Canol. Mantica, & alij citati à Gaito *de creditor. cap.* 4. *quæst.* 5. *num.* 76. & 77. & latius *ex num.* 104. *cum sequentibus.* Ergo bona maioratus sua generali debitoris obligatione, & Principis confirmatione, & approbatione subsequuta comprehendi debet.

5 Secundò probatur, quoniam idem operatur confirmatio Principis, & approbatio contractus, & alienationis bonorũ maioratus subsequuta; quod facultas Regia à principio emanata, vt eius virtute alienatio, & obligatio celebrentur; quia facultas regia, & assensus potest intervenire post contractum, & obligationem iam factam, & celebratam, Socinus Iunior. *consil.* 97. *num.* 2. Euerardus *consil.* 8. Barsatus *consil.* 32. *num.* 12. *lib.* 1. Abb. *in cap. cum vos n.* 8. *de his quæ sunt à prælatis sine consil. cap.* Mieres *de maiorat.* 4. *part. quæst.* 2. *num.* 168 Balzanarius *de feudis in cap. imperialem de prohib. feud. alien. per Feder. num.* 44. Francisc. à Ponte *consil.* 86. *num.* 44. Ioan. de Saccarr. *in consuetud. Catbalon. fol.* 428. *num.* 12. Intrigliol. *de feudis centur.* 1. *art.* 6. *num.* 14. & *seqq.* Anton. Petr. *in Epitom. ad consil.* 1. *Octauiani Corseti num.* 3. Nam postquam principi exhibitum fuit instrumentum alienationis rei prohibitę continens defectum, illúdque confirmat, & approbat, omnia in eo contenta approbasse dicitur, & confirmasse, ex quo deinceps creditor tutus redditur, ac si à principio sub facultate regia contraxisset cum possessore maioratus, plurimos Doctores in comprobationem adduximus *infrà* 2. *part. cap.* 9.
6 *num.* 19. & *num.* 17. & latiùs eadem 2. *part. cap.* 17. *num.* 69. 70. & 71. sub alia etiam suppositione hæc doctrina procedit, quia assensus, & facultas regia potest ante contractum, & post contractum, iam absque illa celebratum, impetrari, & supervenire, vt probatum est, & insuper probant ea, quæ abunde diximus inferius 2. *part. cap.* 21. *ex num.* 34. *cum multis sequentibus, & ex n.* 55. *cum sequentibus,* & ideo licet confirmatio principis de per se sola non probet alienationem rei feudalis, nisi contractus, qui confirmari prætenditur: ostendatur, & principi exhibeatur, vt docuit *Specul. tit. de instr. editio.* § *nunc autem num* 2. *vers. quid conceditur comprobans ex leg. si quis in aliquo. Cod. de edend.* & *cap.* 1. *de fide instr. cap.* 1. *cap. cum dilecta de fide instr.* plures relati à Mascardo *de probat. conclusion.* 403. *num.* 2. Tamen quando in confirmatione inseritur tenor contractus exhibiti principi, contractum alienationis probare dicunt per argumentum *d. Auth. quis in aliqua docum. Cod. de edend.* Speculat. Marthæus de Afflictis, & Mascardus, vbi proximè *num.* 2.

7 Corroboratur hæc pars, quoniam approbatio instrumenti comprehendit omnia, & singula in ipso instrumento contenta, & comprehensa, multa notabilia videnda erunt in proposito, quæ scripsimus in nostris commentariis de supplicat. ad Sanctiss. 2. *part. cap.* 30. §. 1. *ex num.* 25. *cum multis sequentibus,* & insuper ampliſſimè probat Aponte *de potestat. prorogis, de assensu regio. tit.* 6. *ex n.* 21. *cum multis seq.* vbi quod assensu Regius simpliciter præstitus super instrumento cõprehendit omnia contenta in ipso instrumẽto, vt etiam diximus de producente instrumẽtum in iudicio, qui omnia in eo contenta approbare, ratificare, & fateri dicitur nihil dempto, aut excepto, abundè videbis *infrà* 2. *part. cap.* 6. *ex num.* 16. *cum multis sequentibus.*

Ergo princeps confirmando, & approbando contractum sibi exhibitum, & obligationis instrumentum, omnem defectum supplere intelligitur, & cuncta in eo contenta, & comprehensa approbare, & rata habere per confirmationem.

Tertio probatur, quoniam contractus confirma- § tio facta à principe si non operatur in bonis maioratus, & prohibitis alienare, de nihilo seruiret, cum ad hunc finem ab eo impetretur confirmatio, & approbatio, non ad alium, cum super bonis liberis non erat facultas necessaria, & sic debet referri ad casum necessarium Nos 1. *part. cap.* 2. *n.* 154. & *sequentibus,* & insuper faciunt ea, quæ in similibus terminis diximus *infrà* 1. *part. cap.* 23. *n.* 4. & *sequentibus.* Quod actus sic debet interpretari, vt censeatur promissum causæ magis necessariæ diximus interum *in* 2. *part. d cap.* 23. *n.* 24. & *facit argumentum à leg.* 1. & *leg.* & *magis, leg. cum ex pluribus,* & *leg. in iis, ff. de solutionibus,* exornat Bartol. & *cæteri ibi* Corneus *consil.* 128. *numer.* 1. *volum.* 4. Rimal. Sen. *consil.* 297. *num.* 2. *volum.* 2. Parisius *consil.* 123. *num.* 2. *cum sequentibus, volum.* 4. Berous *consil.* 196. *num.* 24. *lib.* 1. & *consil.* 19. *lib.* 3. Gabriel. *consil.* 75. *num.* 10. *part.* 2. Menochius *de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 136. Vincent. de Franchis *decis.* 164. *num.* 15. *part.* 2. & plurimi alij relati à Pirro Mauro Aretin. *in tract. de solut. cap.* 9. *per totum.* Vbi quod solutio simpliciter facta creditori habenti plures, & diuersas obligationes contra debitorem, censetur facta in causam duriorem, ac vrgentiorem. 9

Quartò, & denique, quoniam facultas regia ad 10 alienanda, vel hypothecanda bona maioratus, debet in aliquo verificari, & operari, ne reddatur frustratoria, & illusoria, & propterea verba facultatis ita sunt interpretanda, vt habeant aliquem effectum, vt post alios probat Molina *de primogen. lib.* 2. *cap* 10. *n.* 77. & 78. & *cap.* 11. *n.* 11. Marius Giurba *decis.* 23. *n.* 7. & 8. Carleual *de iudiciis* 2. *tom. lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 23. *num.* 41. & 42. Sed sic est, quod hæc Principis confirmatio, & approbatio hypothecæ in instrumento contentæ omnium bonorum debitoris, si non operatur, & effectum sortiatur in bonis maioratus possessoris obligati; in alio non potest operari, nec verificari, ergo ita debet interpretari, vt in aliquo operetur, nec illusoria, & frustratoria remaneat.

His tamen, & aliis minimè refragantibus, con- 11 traria opinio, & vera, & certior est, vt scilicet facultas superueniens in approbationem, & confirmationem obligationis factę bonorum suorũ omnium à possessore maioratus non comprehendat bona ipsius, nec ad ea protrahi possit, quoniam bona maioratus in illo obligationis instrumento nominatim non erat obligata, & per consequens nec contenta, nec comprehensa in obligatione, quoniam sub obligatione generali omnium bonorum facta per debitorem non includuntur, nec comprehensa intelligũtur bona maioratus feudi, seu alia quævis prohibita alienari: probant Alexand. *in consil.* 2. *n.* 1. *lib.* 4. & *in consil.* 124. *n.* 9. *eodem lib.* 4. & iterum *in consil.* 41. *numero* 2. *lib.* 6. Cardinal. Tuschus *littera F. concluſ.* 204. *num.* 3. Menochius *consil.* 129. *numero* 3. & 10. Melius *in consil.* 150. *num.* 50. Augustin. Barbosa *de appellat. argument. num.* 12. Gratian. *discept. at. forens. tom.* 3. *cap.* 580. *ex num.* 10. & *sequentibus,* communis Doctorum ex Curtio Iun. *de feudis* 4. *part. in vltim. causa primationis feud. in* 3 *regul. colum.* 6. *Iul. Clar. recepta.*

*recept.sentent.lib.*4.*§ feudum,n.*10.pro quo est text. *in c.*1.*de Capit.qui Curiam vend.* Afflictus *in constit. Regni,rubr.*5 *in princ.num.*81. *& in verb. hac edicti,num.*9.*lib.* 3. idem notat Iason. *in §. item Seruiana,num.*114.*cum addition. ibi. num.* 11. *Instit. de actionib.* Duenas *in Regula* 320. *feudum non potest.* Tiraquell. *in tract. le mort saisit,* 4. *part. declar.* 5. *num.*16. Iulius Clarus *§ feudum quæst.*35.Michaël Grassus *in commun.opin lib.*1 *feudum, quæst.* 8. Anton. Gabriel *commun.opin tit. de regulis iuris, concluf.*12.*num.*15.*cum seqq.* Burfatus *conf.*31.*num.* 18. *vol.*1 Horatius. Carpanus *ad statum Mediolan.tomo* 1.*cap.*273.*num.*18 *fol.*401. & ex Bart. Bald. & Natta idem firmauit Mierez *de maioratu* 1. *part. quæst.* 1. *num.* 176. & post alios 1. *part. quæst.* 40. *n.*100.

12 Ergo facultas regia superueniens approbatiua,& confirmatiua illius obligationis bonorũ impossibile est comprehendere posse alia bona, quæ in instrumẽto,nec nominatim,nec virtualiter insunt, quia non reperit subiectum super quo possit figere pedes,& qualitas sine subiecto esse non potest, & non entis nullæ sunt qualitates, nec qualitas stare potest sine subiecto. *l.* 4. *§. ff. de actionibus empt.l.fin ff.de collat.bonorum,l.nullam, §. si absentis ff. de petitione hæred. l. Pomponius, §.fin.ff.de acquirend.hæredis l.eius,qui in prouincia, ff. si certum petatur.*

13 Et quamvis verum sit,quod approbatio & confirmatio instrumenti comprehendat procũl dubio omnia, & singula in eo contenta, nihil excepto etiam minimo, vt diximus *num.* 5. *&* 7. & amplissime diximus & probauimus in nostris commentariis *de supplic.ad sanctiss.*2.*part.cap.*30.*§.*1.*ex n.*15. *cum multis seqq.*

14 Tamen quoad ea quæ in instrumento non leguntur,neque in corpore Scripturæ continentur,confirmationis,& approbationis facultas non operatur,quia cadere non potest super non ente,quamplures ad idem citauimus *d.* 2.*part.cap.*31.*n.*56. *&* 57.& iterum mirabiliter per Rotæ decisionem, & alias doctrinas *d.*2.*part.d.cap.*30.*§.*1.*n.* 33. *cum sequentibus.*

15 Et est singularis doctrina Bald. *in l. falsus, n.* 3. *C.de furtis.*quatenus ait,quod confirmatio non est actus per se subsistens,sed præcisè adhærens alteri actui;dicitur enim confirmatio,quasi cum alio firmatio. Vbi enim non est quid confirmabile,confirmatio nihil operatur, quia per se sola non potest subsistere,nec esse in aëre,idem Bald.*in consil.* 501. *verb.Papæ,vol.*5. Decius *in rub. de confirmat.vtili, vel inutil.*quos referens sequitur Bartazola *declam. fulis.clausul.*4.*gl. sf.* 14.*num.*3.Bald. sequuntur Philippus Decius *in l. more, num.* 3.*ff.de iurisdict.omn. iudic. & in rubr.de confirmat.vtili,vel inutil.num.*2. Sforcia *in consil.*77.*n.*19. Corneus *cons.*199. *n.* 88. *vol.*2.Hyppolitus Riminald.*cons.*5.*num.*137.*vol* 1. Caballinus *quæst.*29.Pelinus *cons.*27.*num.*16. Valençuela Velasquez *consil.*177.*num.*56.*tom.* 2. *& à num.*48.*cum seq.* Surdus *cons.* 289. *num.* 8. 9. *& in cons.* 47. *num.* 19. & in nostris commentariis *de Regia protectione* 2 *part.cap.*14.*num.*14.*n.*19.*&* 20. *& de retent.Bullarum* 2.*part.cap.*17. *n.* 39. ergo ad bona maioratus, quæ in instrumento non nomi-
16 nãtur, nec sub ombligatione generali omniũ bonorũ cõprehendãtur,protrahi non potest confirmatio principis.idem Bald.*in l.nominationis, circa fi.C.de appell.*dicens quod cum cõfirmatio semper supponat aliquid prius esse quod cõfirmatur;ideò confirmatio commensuratur ad illud quod confirmatur,& quod non extenditur vltra, quàm actus confirmatus se extendat,quia natura confirmationis est;dare robur actui cõfirmato, non autem extendere. Idem Bald. & Paulus de Castro *in l. aduersus,in fin.C.fst aduers.rem iud.*cum allegatis per Decium *de conf.vtili.col.* 2. tenet etiam Crotus *in l.*1.*§ si quis simpliciter,num.*10.*in* 1.*lectura, de verb. oblig.* Bertazola *clauf.*4.*dict.gloss.*14.*num.* 3. & per hanc doctrinam Baldi dixit in nostris terminis Francisc.à Ponte *de potest. prorog.tit.*7. *de assens Regis,§.*9.*n.*7.quod assensus regius non est actus de per se stans, sed est confirmatio contractus rei feudalis,& non dato confirmabili, quod est contractus assensus non habet vbi figat pedes, quod & latiùs comprobauerãt ipse Aponte *in cons.n.*49.

Et ex hoc fonte fluit,quod assensus & facultas 17
principis in confirmationem alicuius cõtractus super rebus feudalibus,atque maioratus superuenies tempore,quo contractus erat dissolutus vel bonis peremptis,aut aliter iure possessoris obligari resoluto,nihil operatur facultas & assensus confirmatorius, cum non reperiat subiectum, super quo subsistere possit, nec materiam præxistentem super qua possit radicari.Capicius *decis.*100.*n.*5.Afflictus *decisione.*335 *n.*11,*& sequentib.*Marinus Freccia *de subfeudis lib.*2.*comment.constitutionis, constitutionem diuæ memoriæ, n.* 86. *& sub tit. de assensus lib.* 2. *quæst.*30 *per totam.* Ponte *de potestate prorogis,tit.*6.*§.*1.*n.* 22. *&* 25. Francisc de Amicis *in repet.tit.de ijs,quæ in feud.dare possunt, §.* 17. *sed quæ in hypotheca, pag.* 21. Paris de Puteo *de reintegrat. feudor cap.* 298. Caleual *de indic.tom.*2.*lib.*1.*tit.*3. *disp.*23.*&* 28. Nos infia 2.*part. cap.* 20.*num.* 109. bene faciunt,quæ Molina *de primogen.lib.*2.*cap.*7. *ex num.*20.Castillo *controuers.tom.*5.*cap.* 67. *ex n.* 56.*&* 57.

Nec enim facultas & assensus principis extendi 18
posset ad id,quod principi fuit incognitum, nec ab impetrãte in precibus suis relatum,nec postulatum,vt plures probant,citati infrà 2. *part. cap.* 10.*n.*39.*& cap.*9.*num.*64.vbi lacissimè hæc doctri- 19
na exornatur,quapropter dum facultas,& assensus sit stricti iuris,qui facultatem petit claris,& expressis verbis vti debet in precibus, exprimendo specificè omnes casus ad quos vult assensũ impetrare, alioquin non censetur velle impetrare ad alios casus,causa,& effectus præter expressos principi,& ideo verba facultatis contra impetrantem interpretari debent,iuxta textum *in l.quid adstringenda* 99.*ff.de verborum obligat.*prout optimè considerat Carleual. *de indic. tom.*2.*tit.*3.*disp.*23 *sub n.* 20
64.*vers.*2.*quoniam.& n.*9.vbi quod sit narratio non sit vera;corruit facultas,& hypotheca eius virtute constituta nulla est; & quod confirmatio fieri 21
non dicatur ab ignorante, ex Socino *consil.* 258. *col.fin.vers.*4.tenet Bartazola *clauf.*4. *dict. gloss.* 14. *sub num.* 3.

Nam licet facultas regia sit interpretanda,vt in 22
aliquo operetur,vt suprà *n.*10.id tamen intelligitur inter metas & cancellos eius,quod in ipsa facultate ex expressum,& contentum,verum quoad cætera non expressa angustiatur,& pati debet omnimodam restrictionem, tanquam quid odiosum & ita debet interpretari facultas, vt minus lædat commune,vt ex *l.*2.*C.de nov.alib.action.*probat Camerarius *in cap. imperialem,de prohib.feud.alienan. fol.*44.*art.*8.Felicus *in cap.*1.*num.* 9. & ibi Decius *num.* 30. *de rescriptis.* Molina *de primogn. lib.* 2. *cap.*19.

*cap.*10.*num.*77.*&* 78.*&cap.*11.*num.*11.*verſ.*3. quia Gurba *deciſ.*23.*n.*7.*&* 8. Carleual.*de iudiciis tom.*2.
23 *tit.*3.*diſput.*23.*num.*41.*&* 42. Nam quidquid in facultate non fuit expreſsè petitum, ſed omiſſum, manet relictum ſub diſpoſitione iuris communis, vt per plures probat Carleualius *d.c.*23.*num.*40. igitur de primo ad vltimum ſequitur, quod facultas confirmatiua, & approbatiua alicus contractus geſti à poſſeſſore maioratus præſentato ad id principi inſtrumento, præciſè debeat reſtringi ad ea ſola, quæ in inſtrumento leguntur, & reperiuntur ſcripta, & contenta, ad alia verò extra illud nullatenus ſit extendenda.

24 Quidquid enim in contractibus eſt omiſſum, habetur pro omiſſo, *leg.quidquid adſtringendæ.ff.de verbor.obligat.* Pariſ.*conſil.*117.*num.*6. Surdus *de alimentis tit.* 8. *priuileg* 76.*&deciſ.*28. *numero* 5. *& deciſ.*195.*num.*11. Franciſc. Molin. *de ritu nuptiar. quæſt.*24.*num.*277.*& quæſt.*34.*num.*6. *&* 8. Rendinus *in promptuario recept.ſentent. tom.* 1. *titul.* 100. *n.*27.

25 Et in eiſdem, in quibus verſamur terminis; hanc eandem reſolutionem brevibus, & mirabiliter reſoluit Alexander *in conſil.*2.*num.*1.*lib.* 4. vbi aſſerit, quod quando Vaſſalus obligauit omnia bona ſua, conſenſus domini ſuperueniens non operatur circa bona feudalia, quia non erant comprehenſa in ipſa generali bonorum obligatione; & ideo debitorem ſe iuuare non poſſe hac domini licentia, & aſſenſu, non adhibito, & nouiter accedente nouo conſenſu, & noua obligatione ipſius vaſalli, qui propoſita caſus ſpecie ita ait. *Stante licentia dicti domini feudi poſtea ſubſequuta eo modo, quo in inſtrumento dictæ licentiæ continetur, in quo breuiter puto, quod non comprehendit bona feudalia, quod oſtenditur ſic. In generali obligatione bonorum non videbitur debitor voluiſſe obligare bona, quæ tenet in feudum. Speculator. in tit. de pignoribus, §. 1. verſ. penul.* & Bald. *in cap. imperialem in princincip. de prohib. feud. alien. per Feder. per illum text. iunct. leg. In obligatione generali, ff. de pignorib. idem ſentit Bald. in leg. voluntas, Cod. de fideiuſſor. per id quod habetur in cap.* 1. *de capita. qui curiam vend. melius facit text. in cap. in generali. Si de feudo fuer. contro. inter dom. & agna. iunct. d. cap. imperialem in princip. notat.* Bald.*in leg.* 1.*per illum text. cap. quæ res pignor. obliga. poſſ. benefacit quod notat Bartol. in leg. codicillis, §.inſtitu. ff. de legat.* 2. *Angel. in Authent. de reſtitut. & ea in princip. hoc etiam in ſpecie ſequutus fuit Paul. Caſtro in l. tutor. §. fin. de pignor. ergo prædictis nonaginta. ducatis ducatis fuerunt ſolum obligata generaliter bona antequam aliquis haberetur conſenſus, vel licentia domini feudi, ideo non poteſt dici quod pro illa quantitate operetur conſenſus, ſed licentia ſolius domini, quia non tractatur de obligando iure domini feudi,*
26 *ſed de iure vaſalli, qui erat debitor,* & idem repetit ipſe Alexand. *in conſil.*124.*n.*9.*eodem lib.*4. repetit. etiam *in conſil.* 40.*num.* 1. *lib.*6. *& Apoſtilla in d. col.*2.*verb. priuationis* mirabiliter dicit, quod aſſenſus ſuperueniens, non ſufficit vt feudalia bona maneant hypothecata, ſub obligatione generali præcedenti, niſi nouus accedat vaſalli conſenſus; & denuo hypotheca contrahatur ſuper bonis feudalibus, quibus dominus præſtat aſſenſum, ex doctrina Salicet. *in leg. fin. cap. de remiſſione pign.* &
27 vtramque doctrinam ſequitur Cardinal. Tuſcus *practic. concluſ. littera F. concluſ.* 204.*ex num* 3. vbi dicit quod in generali bonorum obligatione non veniunt bona feudalia, *& in num.*5.*&* 6. ſic explicat ibi. *Extende vt procedat etiamſi Dominus poſtea conſenſerit, quod bona feudalia cadant in obligatione prius facta ante conſenſum.* Alexand. *de conſil.* 2. *in principio lib.*4.*vbi Apoſtilla in verbo priuationis, dicit quod neceſſe eſt, vt denuo poſt conſenſum fiat obligatio, alias prima non valet.* Quod veriſſimum eſt, cum prior contrahentium conſenſus nõ fuerit applicatus ad bona feudalia, qui ſimultaneus vtriuſque requiritur in quolibet contractu ad ſui ſubſtantiam, & eſſentiam, & quod omnium contrahentium conſenſus coniungantur, & in vnum cõueniant. Nec ſufficit ſubſequens aſſenſus domini, tum qui contractus, cum eo non celebratur. 28
Quia dominus præſtando aſſenſum de ſuo nihil dat, nec de iure ſuo agitur, ſed remouet impedimentum à vaſallo, vt poſſit diſponere de iure proprio, quod in feudo, & eius bonis habet. Vt plenè ſentit Iſernia *in cap. imperialem n.*11.*de prohib. feud. lib.*2.§.*vigeſimonono quæro. n.* 3. Afflictus *in conſtit. cum circa inſtitiæ n.*54.*lib.*1.*Rubric.*71. Roſental. *de feudis cap.*9.*membr.*1. *concluſ.* 38. *num.* 4. *& in littera C.* Carleual, *de iudiciis tom.* 2.*tit.*3.*diſput.* 23. *num.*64.*verſ.*3. *quia cum vtilis fol.* 309. tum etiam 19
quia aſſenſus ſolum præſtat facultatem vaſallo, vt poſſit contrahere, ſi velit, & ſic deſtinatus ad contractum futurum, & fiendum, nec contrahentes obligantur ex facultate, & aſſenſu Regis, ſed ex ſuo ſolo conſenſu, ad latiſſimè tradita *infra* 2. *part. cap.* 9. *ex num.* 71. vbi multa, & mirabilia videbis in propoſito, nam contractus ab ipſo contrahentium conſenſu, & voluntate dependet, non ab alio.

Ex hac quæſtionis reſolutione vtiliter primo in- 30
fertur, quod licet ſiue à Rege ſimpliciter poſtuletur confirmatio contractus ſibi exhibiti, & præſentati, quo omnia bona ſua poſſeſſor maioratus obligauit, & princeps ſimpliciter confirmet, ſiue ſimul poſtuletur, vt in eadẽ obligatione ſubintelligantur comprehenſa bona maioratus non nominatim ſpecificata; neutro caſu prodeſt aſſenſus, & facultas, prout expreſsè probant Doctores paulò ante citati *ex num.*26.*verſ. & Apoſtilla in d. conſil.* 2. quoniam cum ad bona maioratus non contenta in obligatione generali præcedente deficiat contractus, & partium conſenſus, à Principe ſupplerí non poteſt, probauimus 2. *part. cap.* 9.*n.*71. 31
& 72. quia conſenſus in contractibus prouenit à iure naturali. Siue poſtuletur noua facultas ad obligãda bona maioratus, & ſemper appetẽdus erit nouus conſenſus poſſeſſoris maioratus, vt nouus celebretur contractus ſuper bonis maioratus, & feudi, quæ non erant ſpecificata in inſtrumento, & obligatione confirmata per principẽ. Quapropter in libera eſt facultate, poteſtate, & volũtate cuiuſlibet ex cõtrahentibus, nolle nouiter contrahere, nec creditor ad id cogere poteſt debitorem, cum contrahere ſit voluntarium, & poteſt poſſeſſor vti vel non vti facultate ad alienandum, vel hypothecandum à ſe impetrata. Prout plenè diximus 2. *part. cap.* 5.*ex n.*49.*cum multis ſequentibus.* Vbi quod 32
facultas ad alienandum non eſt alienatio, ſed poteſtas conceſſa ad contrahendum in futurum, itavt neque ex ea cogatur impetrans ad contrahendum, ſi velit, nec ad vtendum facultate & poteſtate ſibi à principe conceſſa ſublato impedimento, & inhabilitate, quæ erat in poſſeſſore maioratus ob prohibitionem fundatoris & legis.

Quibus ſic ſuppoſitis, non obſtant argumenta, 33
quæ

quæ contra nostrã principalem solutionem considerauimus superius à principio huius capitis *ex n. 2. cum sequentib.* Nam ad primum, quo diximus in generali, & vniuersali obligatione omnium bonorũ venire; quæ verisimiliter debitor specialiter non obligarit; respondetur, contrarium verius esse & magis communiter receptum, provt videre est ex eo quod Gaito *de credit. c. 4. d. q. 9. ex*
34 *num. 68. cum seqq.* Sed quatenus vera foret opinio contraria; procedit in iis quæ consistent in mera voluntate, & facultate debitoris, an velit ea obligare vel nõ, vt per Gaitum *ibid n. 72.* Et solum tractatur in quæstione, an verisimiliter ea bona obligasset, at nos loquimur in bonis prohibitis alienari, & hypothecatæ subiicere, quæ alienare nõ est in potestate debitoris, etiam si de facto alienet, & pignori dederit absque facultate regia. Ex quo similiter
35 respondetur alteri doctrinæ *num. 4.* vt scilicet tunc videatur debitor hypothecare ea bona, quæ alias non obligaret verisimiliter specialiter, quãdo alia non habet bona; quia procedit, quando nullo iuris impedimẽto obstante, poterat debitor liberè ea bona alienare. Et sic in casu ipso solum tractatur de voluntate debitoris, non de eius potestate, qua si ad hypothecandum caruisset, nulla caderet dubitandi ratio, quod etiam si expressè obligaret, non teneret hypotheca obstãte prohibitione iuris vel hominis, vt in maioratu, & feudo, ac similibus.
36 Ad secundum argumentum, de quo *n. 5. 6. & 7.* respondetur; tunc confirmationem principis super cõtractu sibi exhibito operari facultatem circa ea nempe omnia, quæ continentur in instrumento confirmato; non verò aliquid operatur super cæteris in illo non comprehensis. iuxta ea, quæ latiùs deduximus suprà *ex num. 11. cum seqq.* vbi specificè satisfecimus huic argumento: & eodem modo directè satisfit tertio, & quarto fundamento, de quibus suprà *n. 8. 9. & 10.* quæ ad eundem finem tendunt.
37 Ex quibus infertur, quod creditor virtute obligationis omnium bonorum factæ à possessore maioratus confirmatæ postmodum per principem nullo modo potest esse creditor ad bona maioratus in iudicium concursus deducta, denegandaque ei erit graduatio inter cæteros, nisi obtenta noua facultate, & eius virtute nouus celebretur contractus, ac nouiter obligetur possessor, sub hypotheca bonorum maioratus.

CAPVT XXXII.

Concursus formatus cum curatore dato hæreditati, tanquam iacenti, quæ postmodum apparet iam ex tunc adita: an nullus reddatur.

Et an aduersus gesta in concursu moto hæreditati iacenti, pupillo hæredi postea adeunti in integrum restitutio competat.

SVMMARIVM.

Hæreditati iacenti curator datur ad instantiam creditorum, cum quo formetur iudicium concursus. n. 1.
Iudicium concursus cum curatore dato hæreditati tanquam iacenti, quæ iam adita erat, an reddatur nullum. n. 2. cum seqq.
Hæreditas iacens est persona ficta representans personam defuncti, non hæredis futuri. n. 3.
Sicut hæreditas iacens representat personam defuncti, & non hæredis, ita adita representat hæredem, & non defunctum. n. 4.
Hæreditati personæ fictæ dum viuit datur à iudice curator. n. 5.
Curator datus hæreditate iam adita, curator nullius dicitur. n. 6.
Curatore dato pupillo tanquam adulto datio nulla erit n. 7.
Concessio facta contemplatione, nominis, puta hæredi extinguitur, extincto nomine. n. 8.
Datio sub qualitate cessat, cessante qualitate. n. 9.
Si tutor detur alicui tanquam pupillo, qui verè pupillus iam non sit, datio nulla erit. n. 10.
Mandati defectus vbi adest deficit consensus partis nullo modo aliter supplendus. n. 11.
Mandati defectus includit defectum citationis. numero 12.
Curatoris officium dati hæreditati iacenti finitur hæreditate adita. n. 13.
Curator dari non potest hæreditate iam adita. n. 14.
Dispositum sub aliquo supposito, quod detegetur falsum resoluitur, & nullum est. n. 15.
Commissio impetrata super apellatione, quæ non extat, nulla est. n. 16.
Curator datur tempore incongruo, & quod dari non debuit, vitiatur, n. 17.
Curatore dato hæreditati tanquam iacenti, quæ iam erat adita, iudicium concursus an sit nullum. n. 18. 19. & 20.
Curatoris dati hæreditati aditæ nullitas non prouenit ex scientia, aut ignorantia creditorum, sed ex supposito falso. n. 21.
Bona, vel mala fides, scientia vel ignorantia contrahentium non officit iuri tertij. n. 22.
Hæres institutus perquirendus est à creditoribus hæreditatis, an velit adire, vel non. n. 23.
Si ignoratur an hæreditas sit iacens, vel adita, perquisitio fiat per proclama. n. 24.
Hæres comparens post iudicium cœptum cum curatore hæreditatis iacentis, illud assumit in eodem statu. n. 25.
Qualitatis mutatio superueniens lite pendente, non mutat iudicium legitimè cœptum n. 26.
Quemadmodum lis cœpta cum defuncto transit in hæredem, ita cœpta cum hæreditate iacente, defunctum representat. n. 27.
Minor hæres an restituatur aduersus gesta per curatorem legitimè datum, hæreditati iacenti. num. 28. cum seqq.
Ætas tanquam personalissima ad hæredem non transit. n. 29.
Hæreditas iacens efficacius representat personam defuncti quam hæres. n. 30.
Hæreditas dum iacet ipse defunctus viuere fingitur, representatus in persona ficta, hæreditatis iacentis. n. 31.
Hæreditas iacens gaudet priuilegio fori clerici defuncti. n. 32.
Hæres autem eius non gaudet fori priuilegio. n. 33.
Gabellæ exemptio communicatur hæreditati clerici iacenti, non tamen hæredi. n. 34.
Bona hæreditatis clerici iacentis si distribuantur aut distrahantur, iudex ecclesiasticus competens est, non secularis. n. 35.

Hereditate clerici iacente bona diſtracta non debent gabellam ſicut nec defuncti iuxta magis communem.n.36.

In hereditatem iacentem tranſit priuilegium quodlibet perſonæ defuncti clerici, pupilli, & minoris, quia repræſentat minorem defunctum non heredem maiorem.n.37.

Hereditas iacens fingitur ipſe minor defunctus, & gaudere debet omnibus priuilegiis defuncti.n.38.

Iura loquentia de caſu vero extenduntur ad caſum fictum, in quo militat eadem ratio.n.39.

Minor hæres non habet reſtitutionem aduerſus geſta à curatore, dato hæreditati iacenti.n.40.

L. nam, & Seruius 22. §. qui negotia ff. de negotiis geſtis, adducitur. ibid.

Geſtum pro pupillo, illum non obligat niſi quatenus fit locupletior.n.41.

Geſtum pro hæreditate maioris iacente, obligat pupillum hæredem futurum inſolidum n.42.

Abſque ſpe reſtitutionis.n.43. & 44.

Perſona ficta nullum per ſe præſtare poteſt conſenſum in actibus iudicialibus, vel extraiudicialibus. numer.45.

Per curatorem, aut adminiſtratorem legitimè nominatum poteſt in negotiis ad perſonam fictam ſpectantibus, & illam obligat.n.46.

Geſta à curatore dato hæreditati tanquam iacenti quæ adita erat, nulla ſunt ipſo iure n.47.

Geſta à curatore perſonæ fictæ legitimè dato profunt, & nocent perſonæ fictæ, & iuscum habenti.n.48.

Curator datus prodigo qui prodigus non erat, ſed luxoſus an ſuſtineatur.n.49.

Curator datus alicui tanquam prodigo, qui re vera non erat, an ſuſtineatur.n.50.51. & 52.

Aditio hæreditatis conſiſtit in animo, & per quemlibet actum illum indicantem probatur tacitè. num.53.

1 HÆREDITATI ære alieno grauatæ, nondum aditæ, ſed iacenti inſtantibus creditoribus pro ſolutione dandum eſſe curatorem, cum quo iudicium concurſus agi poſſit legitimè inter hæreditatem, & creditores: abundè diximus *ſupr.c.2.§.vnic.ex n.1. cum ſeqq. & eodem c.2.ex n.47. cum multis ſeqq.* & alibi paſſim. *& 1 p.cap.13.n.3. & 4.*

Et iſte curator, & adminiſtrator hæreditati iacenti datus ad inſtantiam creditorum tenetur conficere inuentarium apud acta iudicij, tenent Bald. *in leg.2.colum. fin. Cod. ſi vt ſe ab hæredita. abſti.* & Bertach. *in tract.de Epiſcop. 1.part.num.38.* Plotus *in leg.ſi quando num. 194. Cod. vnde vi. tract. de inuentario diuerſorum, queſt.61. & queſt.62.*

2 Nunc ſe offert non leuis difficultas, ſi curator cum quo iudicium cõcurſus tractatur, datus fuerit à iudice hæreditati, quæ ſuppon. batur iacens, cum reuera iam eo tempore erat adita ab hærede legitimo, an iudicium concurſus cum tali curatore Proſequutus reddatur nullum, & inualidum, eo ipſo quod deregatur hæreditatem fuiſſe aditam, & de eo doceatur, & verè appareat.

3 Et quod hoc iudicium fuerit ab initio nullum, tanquam agitatum cum perſona minus legitima, manifeſtè probatur, nam hæreditas iacens eſt quædam perſona ficta, in qua repræſentatur perſona defuncti quoad omnes iuris effectus, non vero repræſentet perſonã hæredis poſtea adeuntis, prout diximus *in d.cap.1 num.51.* ita vt illa perſona ficta ſtatim, quod hæreditas aditur, extinguitur, & reſoluitur, & hæreditas ſuum nomẽ amittat, & confunditur cum patrimonio, ac bonis hæredis, cum quibus vnum efficitur patrimonium ipſius, diximus *1.part.cap.9.n.11.*

Nam ſicut hæreditas non adita repræſentat defũctum, & non hæredem; eodem modo adita repræſentet hæredem, & non defunctum *l.§. Scenola. ff. ſi quis teſta liberi eſſe iuſſ. hæreditas in multit.61. ff. de acquirend. rer. dom. l. cæptam ff. de vſucapio.* Ioan. Lupus de Palat. Rub. *in Rubr. de dona. inter. §. 39. n.12.* Guido Papæ *q.261.n.2.* Rolland à Valle *de inuent.2.part.q.17.n.10. in fin.* Gutierrez *l.1. tract. quæſt.49.num.2.* Caleual. *de iudicijs tom. 1.tit. 1. diſput.2 quæſt.5.n.528.fol. 153.* 4

Dum enim perſona illa ficta viuit, cum carear administratore, à iudice datur curator inſtantibus creditoribus qui illam defendat, vt dictum eſt, & ideo illi perſonæ fictæ tanquam exiſtẽti, & viuẽti, quæ reuera iam non exiſtit, nec ſit in rerum natura per additionem hæredis; curator, datus nullius momenti, quia dicitur curator, & procurator nullius, quem poſſit, prout debet, repræſẽtare. Vt tenet Angel. *in diſput.* quæ incipit. *Aſſenſis miles in col.1* quem ſequitur Felin *in c. relatum col.2. in fallent. 5. in c. quoniam frequens col.3. in fin. vt lite non conteſt.* Angel. *in conſ.3. 4 mandatum in princ.* Roman. *conſil.202.* Socin. *conſ.60. in præſen. n.10. & conſ. 86. in princ. lib.1.* Sebaſt an. Vantius *de nullit. ſentent. ex defectu mandati n.174. & ex n.171.* 5 6

Si enim à Iudice peteretur tutor, vel curator minoris, & tempore dationis mortuus reperiatur, clarum eſt, talem dationem eſſe nullam, & nullius momenti, facit doctrina Antonij Pagij *in tractat. de tuto. & cura. quæſt.8 num.4.* dum dicit, quod impuberi datur tutor, non curator; ſi curator detur tanquam adulto, datio irritatur. Ex qua inferri poteſt, quod ſi impuberi petatur tutor, & tempore, quo datur reperiatur factus adultus, certe datio tutoris nulla erit, quia conceſſio facta contemplatione nominis puta hæredi, hæreditati iacenti extinguitur extincto nomine, plura congeſſimus *in 2.part.cap.10. ex n.40. vſque ad 44.* 7 8

Datus enim curator hæreditati ſub qualitate quod ſit iacens, *ſi qualitas deficiat. deficit diſpoſit. gloſſ. in leg. mancip. verb. auocandum. Cod. de ſeruis fugitiu.* Fuluius Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 14. n. 8.* Camillus Galenus *de verb. ſignific. lib. 4. cap. 9. n.9.* Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſ. 15. n. 47.* Marius Anton. *variar. lib.1. reſolut.82. num. 1.* Surdus *conſil.400. n.16. & conſil. 514. num. 8.* per errorem etenim datus fuit curator, in quo deficit intentio iudicis, & conſenſus *l. ſi per errorem, ff. de iuriſdic. omn. iud.* cum vulgaribus. Ergo datio curatoris non tenet.

Probatur expreſsè hæc ſententia per tex. *in l. tutor ſi petitus & in l. Seia egreſſa, ff. de tutor. & curator. dato. ab iis,* &c. Quibus dicitur, quod ſi tutor detur alicui tanquam pupillo, qui verè pupillus non eſt, dationem non valere, idem probat *leg. ſi putas. Cod. de petit. hæredi.* vbi communiter Bald. Ode. Cynus, & Alberic. & alij plures citati, & ſequuti ab Andr. Fachin. *controuerſ. lib. 2. cap. 65. verſ. fundamentum eſt in leg.* &c. *fol.243. & 244.* 10

Quapropter cum curator & procurator nominatus non ſit conſtitutus à legitima perſona, mandatum eſt nullum, & eius virtute lis & iudicium moueri non poteſt circa bona hæreditatis iam aditæ: nec in aliquo præiudicat hæredi adeũti, qui dominus eſt bonorũ hæreditatis, à quo curator nõ recepit 11

pit

pit mandatum,& vbi adest defectus mandati, deficit consensus partis principalis, qui nullo modo suppleri potest,cum sit de iure naturali: text.*in l.ex causa,§.1.ff.de procuratorib.c.1.de sponsalibus, lib. 6.* Bald.*in l.si filius column.2.versic.factum vero falsi,de furtis* & post alios plures Vantius *vbi proximè,n.60.*

12 *& defectus in mandato,& mandante includit defectum citationis*,citatur etenim curator nomine hereditatis super eius bonis quæ iam hæreditatis nó sunt, sed hæredis adeuntis, cuius consensus deficit, & mandatum, & per consequens citationis defectus inclusus in mandato illegitimè orto. Plures citat Vantius *de null & defect.mandati,n. 61. & seqq.*

13 Deinde hæc curatoris nullitas, & insanabilis iudicij defectus probatur,nam si curatoris dati hereditati,quæ reuera iacet,officiũ finitur statim,quod hæreditas adeatur per hæredem,& desinat hereditas esse iacens , prout probat *l. 2.C de admin. tut.* Vergil.*in tr.de legitima persona,c.15.n.29 in fin.* & Nos infr.*3.p.c.16 n 74.* quia cum detur & creetur curator hæreditati,quia & quando iacens est absque administratore & defensore, & propter hanc finalem & solam causam bonorum vacantium datur;ergo per aditionem,per quam hæreditas desinit esse iacens & vacans, cessare debet curatoris officium , quia curatoris officium datum ab aliquam causam determinatam cessat,cessante causa; ad innumerabilia penè exempla,&doctrinas adductas *3 p.d.cap.16.ex n.68.cum multis seqq vsque ad*

14 *num.80.*Ergo multo minus debuit creari curator tempore,quo hæreditas erat adita,& non iacens, ex quod prorsus cessabat causa,& per consequens facultas & potestas iudici illum creandi,& creditoribus petendi , ac insuper iudicium concursus cum eo prosequutum tanquam illegitima persona,& mandato carente penitus nullum dicetur ex iam probatis. Cum mandatum sumpserit originem & principium ab illo actu qui mandatum consumit,& prorsus perimit , & contra naturam vult assumere vitam vnde mors oriebatur. Et lex imitatur naturam *§.maiorem natu.instit.& adopt.*

15 Et vlterius hæc curatoris, & iudicij nullitas probatur,quoniã omnis actus gestus sub aliquo supposito,quod supponitur existens,& verum, semper tamen quod detegatur falsũ & tunc non existens; actus ipse & dispositio resoluitur , & annullatur tanquam fundatus in causa , quæ detegiturfalsa, plurimas doctrinas ad idem cumulauimus in variis casibus & materiis,infrà *3.p.c.1. n. 89. cum multis seqq.*Quare curatoris datio,supposito; quod hæreditas sit iacens & vacua.atque iudicium cum tali curatore fabricatum,nullum reddi debet, semper quod appareat eo tempore hæreditatem esse iam aditam,cum in præiudicium veri hæredis,partis formalis omnia corruant ex defectu mandati legitimi,atque citationis ad iura vulgaria.

16 Hinc est quod commissio impetrata super appellatione,quæ supponitur interposita; nulla est, & inefficax , eo ipso quod detegatur appellationem eo tempore interpositam non existere, quia commissio super non ente nullam tribuit iurisdictionem. plures per Marchesanum *de commiss.1.p. c.3.n.220.fol.170.*Seaccia *de appell.q.3.n.3.*Gratian. *discept.17.per tot.* qui plures allegant.

Facit etiam argum.*factum legitimè retractari non debet,licet casus postea excesserit,à quo non possit inchoari,de reg.iur.lib.6.*ergo curator qui datus fuerit tempore illegitimo , & a quo initium sumere non potuit , semper quod superueniat ille-

gitimatis cognitio,vitiatur.

Hanc difficultatẽ in iis terminis tetigisse repe- 18
rio Seaccium *in tr.de cõmerc.& camb §.7.gl.7.n.10.* dicens,quòd si ad instantiam creditorem datus est curator hæreditati iacẽti,quę iam fuerat adita per hæredem,nũquid processus factus cũ hoc curatore sit nullus;eo quod datio curatorisprocessit ex falsa causa,cum hæreditas adita amplius non dicatur hæreditas. Et quia dario curatoris fit per iudicis decretum,quod ex falsa causa vitiatur.ex Fulgos. *cons.190.& ex l.tutor,C.ex quib.caus.restit.in integr. non est necess.*Anton.de Butr *cons.18.*late Caballin. *miscel.q.c.18.lib.1.*& Menoch.*cons.314.n.27.*

Adhuc tamẽ ipse Seaccia sic distinguit,aut cre- 19
ditor sciebat stare hæredem,& tũc datio curatoris non tenet,& consequẽter processus est nullus.aut creditor ignorabat aditionem esse factam,& tunc subdistinguendũ esse sentit Seaccia *loc.cit.*vel creditor vsus fuit debita diligentia ad inquirendum hæredem,& isto casu processum cũ curatore dato hæreditati tanquã iacenti esse validum,cum adsit ignorantia excusabilis,cum paria sint,non esse vel esse & non apparere.Quando præcessit debita diligentia : vel creditor non est vsus debita diligentia,& tunc error,quia crassus:& supinus vitiat dationem curatoris , & processum cum eo gestum 20

Hanc Seacciæ distinctionem refens sequitur nouissimè Anton.de Virgil *in tract de legit.person. curat.c.15. n.30.* addens quod ipse in datione curatoris,scilicet hæreditati iacenti,vt fieret publicum proclama,vt si quis esset,vel vellet esse hęres, compareat declaraturus apud acta iudicij , ex quo cessaret omnis suspicio scientiæ , ac esset fortior præsumptio ignorantiæ, Quod prius annotauerat Seacciamet ipse §. *7.d.gloss. .n.130.*

Sed reuera non parum non mirari hos doctores, 21
cum primum distinctionis membrum scientiæ,vel ignorantiæ creditoris prorsus falsum sit.&improbabile,& valde impertibens ad rem nostrã.Etenim validitas aut inualiditas curatoris hæreditati,tanquam iacenti , ac iudicij inter eum & creditores fabricati non prouenit ex scientia, vel ignorantia actoris.& creditorum , nec ex bona vel mala fide eorum;sed præcipuè ex falso supposito,super quo etiam ignoranter à partibus vtrumque fabricatur, quo stante semper & indistinctè actus resoluitur, & annullatur ad ea quæ hactenus fundata sunt, maximè *n.15.c.& vlterius hæc curatoris*, &c.Atque 22
in super nullitas , & inualiditas prouenit ex iure tertij hæredis,cui scientia,vel ignorãtia,bona vel mala fides contrahẽtium detrahere nulla arte potest,ad latissimè per Nos tradita *2.p.c.9.ex n.86.*& iterum *c.22.ex n.7.cum seqq.*atque ideo,inutilis est Seacciæ consideratio,& nanc fundamentum.

Secundum autem distinctionis membrum,dem- 23
pta scientiæ vel ignorantiæ consideratione, mihi arridet,& ideo sẽper quod nõ appareat hęres, qui adierit hæreditatem, sed hæreditas vacans in sui figura appauerit,semper hæres perquirendus erit; nã si sit certus,quia in testamento fuit aliquis institutus,iste nominatim & specialiter erit citãdus, & requirẽdus pro declaratione,an ideat.vel repudicet hæreditatẽ intrà terminum sibi à iudice prefixum.Et de is,& aliis diligentiis fiendis ad inquirendum hæredem ad hunc effectum vt possit dari curator hæreditati iacenti ad instantiam creditorũ,videbis latius penes eundem Seacciam *de commer.§.7 d.gl.6.ex n.4.cum seqq.*Nam creditor , qui cũ hæreditate contendere vult,& quasi contrahe-

rem in iudicio partē legitimam, qualitatem, & conditionem eius perquirere, & indagare tenetur, ne iudicium reddatur illusorium, & irritum, alias sibi imputatur, ad late comprobata 2.p.c.4.ex n.27.cum multis ff qq & hic 1.p.c.2 .n 16. vt etiam videmus in eo, qui litigat cum minore, tanquam maiore, quo detecto nullū est iudicū indistincte, abunde Vantius de null.ex defect.maud.ex n. 28. cum seqq.

24 Si autem hæres sit incertus, vel quia hæres scriptus repudiauit, vel quia testato decessit ab intestato, & nescitur quis sit hæres legitimus, tūc per proclamata faciēda erit indagatio cum termini assignatione, quo transacto, si nullus apparet hæres, qui hæreditatem velit adire, detur curator hereditati iacenti, cum quo deinceps legitimè formatur concursus, & iudicium secure absque metu nullitatis prosequitur, quo casu approbo doctrinā Scaccia. & Virgilij quæ diligenter a sufficiens iudicanda

25 erit & curator legitimè constituatur, quia iudex & pars, faciendo quod possunt, non tenentur ad ampliorem obseruantiam iuxta l.si mulier.§.si quis hæreditatium.ff de condition. institutionum. Ceuallos. de cogn.Violentis 2.p q.78.n.6. ita vt postmodum comparens hæres, qui vel antea, vel postmodum adiuit hæreditatem, assumit iudicium in eodem statu, & officium curatoris extinguitur. Vt & bene asserit Virgilius d.c. 15.sub d.num. 30. tenet etiam Odofred in tr.de curat.bonis dando, n 46.62. & 101.& seqq.tom 8.p.2.diuersor. fol. 407. Scaccia de commerc.§.7.gloss.6.n.15 fol.484.

26 Et probatur ex regula, *Factum legitimè recognitari non debet licet casus postea euenerit, a quod non potuit inchoari, de reg.iur in 6* Et quia mutatio qualitatis superueniens lite pendente legitimè inchoata nō mutat iudicium, ad latissimè tradita suprà cap.7.ex n.79.vsque ad n.85.& in nostris terminis sunt iura expressa in l.in integrum 22.ff.de minorib l. nam & Seruius 22.§.qui negotia, ff de negot.gest. quæ statim exornantur ex n.seq.vsque ad fin. huius cap.

27 Nam quemadmodum in hæredem transeat, lis & instantia cœpta cum defuncto; ita pariter debet trāsire lis & instātia legitimè cœpta cum hæreditate iacente, eius curatore legitimè ab initio cōstituto, cū ab isto gesta videantur facta à defūcto ipso repræsentato in hæreditate dum fuerit iacēs; iuxta iam dicta, ac plurima, & singularia dicenda.

28 Ex qua resolutione alia & non contemnenda difficultas suboritur; Iudiciū concursus tractatur cū curatore legitimè dato hereditati iacēti, An minor hæres, qui postea adiuit hæreditatem possit habere restitutionem in integrū aduersus gesta interim à curatore, ex quibus læsus minor dicatur, in quo duo casus distinguēdi sunt, aut agimus de hæreditate defuncti minoris; cui maior est hæres institutus,

29 & hoc casu tenendū erit, quod licet ætas tanquam personalissima ad hæredē non transeat l. ea

30 quæ.§.si quando.& ibi notat Paulus n.6.C.de tēpor.in integr.restit. tamen hereditas iacens representat defunctum, ita vt ius simile multo maiorē vim & effectum repræsentādi defunctum tribuit personæ illi fictæ hæreditatis iacentis, quā hæredi. Ex quo hæreditatis iacentis cōmunicantur multa iura, quā-

31 tumvis personalissima defuncti quæ denegātur, & non cōmunicantur hæredi, nec ad hæredem transeunt nec trāsire possunt. Nam dum hæreditas iacet defūctus ipse viuere intelligitur, qui repræsētatur in illa persona fictæ hæreditatis iacētis, quod

32 experimur in priuilegio fori, quo gaudet hereditas clerici dum iacet, & iudex Ecclesiasticus adeūdus, tam quoad seipsum, quæ est persona quædā ficta vice & loco defūcti priuilegiati; quā quoad bona quæ censentur esse sub ipsius personæ fictæ dominio l.hæreditas 61.ff.de acquir.rer.dom.l.denique, §.quæsitum, ff.quod vi aut clam. quam doctrinam tradunt Petrus Baboſa in l.hæres absens, in princ.n.180. & seqq.ff.de iudic.& colligitur ex traditis à Gutierrez lib.2.pract.p.49.n.3. Flores de Mexia l.2.varia. q.49.n. 3. apertè Lasarte de decima vendit. cap. 19. n.44. Matta de iurisd.4 p.cent.2. casu 122.n.14.15. & ante eos, Belluga in speculprinc.rubr.17.§.fin. n.14. 15. multis cōprobat Carleual. de iudic. tom. 1.tit.1.disp.2.q.5.ex n.322.cū seqq.fol. 150. & seqq. 33 quod quidē priuilegiū fori non transit in hæredē adeuntem, ipse Carleual. ibid. ex n.319.cum seqq. 34

Id ipsum videmus in gabellæ exemptione, quæ licet personalis sit, cōmunicatur hæreditati clerici iacenti, cum hæreditas clerici defuncti, antequam adeatur, representet clericum, & sit persona ficta, sub cuius vmbra viuere dicitur defunctus censeri quoq; debere bona hæreditatis esse bona & patrimoniū clerici, & eisdem priuilegiis gaudere, quibus gaudebāt viuo clerico. Vnde si aliqua bona di- 35 stribuantur vel distrahantur ab hæreditate iacente, adeūdus erit iudex Ecclesiasticus. Vt apertè sentiunt Gutierrez, & Lasarte *locis proximè cit.* & Carleual. n.324. Petr. Barb. d.l.hæres absens, in princ. n.199.& 200.& 184.& 186.& eadem ratione quēadmodum ea bona viuo clerico erant exempta à gabella, ita dum eius hæreditas iacet, si aliqua vēdantur ad hæreditatē pertinentia, exempta erūt à gabellę solutione, probant Florez lib.2.var.d.q 21. 36 n.201. testaturque se id semper vidisse vsu receptū, sequitur Petrus Barbosa vbi supr.n.201. Molina de iust.& iur tract.2.disp.663.n.11. Ricius in praxi fori Eccles.resol.129 p.3. Nouarius de elect. forens. q.27. n.25.sect.2. in vlt. impress. Neapol. pluribus fundamentis tuetur, & contrariis valide respondet Carleual. de iudic.tom.1.tit.1.disp.2.q.9 ex.n.324.& ex n.322.cum seqq. contra Lasartem de gabell. cap.19. n.38.& 40. Gutierez eod.tract. q.88.n.4. & seqq. Girunda de gabell.p.11.in princ.n.3.& 9.

Pariformiter & ex identitate rationis idem di- 37 cendum erit in hæreditate pupilli, & minoris iacē. tis, cuius maior sit hæres, iste nō tenebitur pro gestis cum hæreditate dum erat iacens, nisi quatenus iacens hæreditas locupletior esset facta, quia dum iacet pupillus, & minorem repræsentat, non hæredem maiorem, ita in terminis tenet Albericus in l. nam & Seruius 22.§.qui negotia.n.4 ff. de neg. gest. per illum textum à contrario sensu. Fulgosius ibi n.1. Paul. de Castro n.2.& in l. siue hæreditaria 23. n.3.ff.de negot.gest. quos sequitur Carleual. de iudic. dict. quæst.5. sub num. 326. versic & vice versa, dict.§.qui negotia, ex eo, quia cum hæreditas iacens fingitur esse, idem defunctus minor in qua ficte 38 iste repræsentatur, gaudere debebit omnibus priuilegiis concessis tali, cum iura loquentia de casu vero extendantur ad casum fictum, in quo militat 39 eadem ratio, *c.ap.ad audientiam de cleric non resident.* Imola in l. 1. § lex Falcidia, n.8. Alexand n.9.ff. ad legem Falcid. Gregor. Lopez in l. 4. tit. 24. part. 3. gloss.1. Florez de Alena lib.var.quæst.21. n. 202.

Secundus casus erit versa vice, quando scilicet 40 defūctus erat maior, & hæres est minor etiam pupillus, tunc aduersus ea, quę hæreditate iacēte gesta fuit à curatore dato, minor restitutionē in integrum non habet, cū hereditas iacens defunctū maiorem repræsenter, non pupillum hæredem, vt

dictum

dictum est, quod probat textus celebris *in l. nam & Servius*, 22. §. *qui negotia*, ff. *de negotiis gestis*, cuius sunt verba, *qui negotia, hæreditaria gerit, quodammodo sibi hæreditatem, seque ei obligat, ideoque nihil refert, an etiam pupillus hæres existat, quia id ex*
41 *alienum cum cæteris hæreditariis oneribus ad eum transiit*, nam licet gestum pro pupillo non obliget
42 illum, nisi quatenus factus est locupletior, *l. pupill. 6. in princ. ff. de negotiis gestis*, gestum tamen pro hereditate maioris iacente, cuius hæres pupillus futurus est; obligat pupillum in solidum, vt dicitur *de §. negotia*, tametsi post aditionem retro fingatur hæres a tempore mortis defuncti dominus hæreditatis, ex *l. hæres quandocunq; ff. de acquirend. hæred.* attamen ista fictio retrotractiua, non est in consideratione, quando vertitur in præiudicium tertij, qui ius habebat quæsitum, anteaquam fictio locum haberet, ita docent in iis terminis Bart. *in d. l. nam & Servius, §. qui negotia, n* 1 Comanus *in d. l. hæres quandoque, ante n. primum*. Paulus Castrens. *n* 2. Decius *in l. omnia ferè*, 153. *n.* 2. *ff. regul. iur.*
43 Quod expressius in nostris terminis facit text. *in l. in integrum*, 23 *ff. de minoribus*, vbi, quæ facta sunt à curatore bonorum iacēte hæreditate, secundum iuris formam rata habentur sine auxilio restitutionis, quod minori futuro hæredi denegatur; verba text. hæc sunt. *Quemadmodum per contrarium, cum minor restituitur ad adeundam hæreditatem, quæ antea gesta erant per curatorem bonorum decreto prætoris ad distrahenda bona secundum iuris formam constitutum rata esse debenda*, provt ex eo text. docuit Bart. *in l. si quis instituatur*, 23. §. *&*
44 *ideo, num.* 1. *de hæred. instituend.* in hæc: *Lex in integrum, de qua glossa facit mentionem, loquitur in pupillo, qui non restituitur de eo, quod factum est ante aditam hæreditatem, cum interim tunc non fiebat contra pupillam, sed contra hæreditatem, quæ interim repræsentat personam defuncti maioris*, quem sequitur Paul. *in d. §. & ideo, num.* 1. *&* 3. Carleual. *de iudiciis, tom.* 1. *tit* 1. *disput.* 2. *quæst.* 1. *num.* 326. *vers. quod fit. vt si quid hæreditate maioris*. latissimè ea iura interpretatur; & sic intelligit & declarat Petrus Barbosa *in l. hæres absens, in princ. ex num.* 199. *cum seqq.* & signanter *ex num* 203. quem Carleual transcripsit de verbo ad verbum. Tacito tamen auctore, à quo mutuauit; & pro eadem doctrina faciunt, quę cumulat Gratianus *disceptat. forens. tom.* 1. *cap.* 182. *ea numero* 32. & Afflictis *decis.* 211. *&* 212. & Franchis *decis.* 647.
45 Ex istis duobus iuribus, nempe *l. nam & Servius*, 22. §. *qui negotia ff. de negotiis gestis, & d. l. in integrum*, 23, *ff. de minoribus*. Mirabilis ponderatio fieri potest, valde vtilis ad ea, quæ à principio huius capitis scripta, ac resoluta manent; vt scilicet, quod hæreditas iacens tanquam persona ficta, sicuti aliæ fictæ personæ, vniuersitas, populus, cōmunitas, municipiū, collegium, sodalitas, societas & similes nullū possit per se ipsam præstare consensum in contractibus, & aliis negotiis iudicialibus, & extraiudicialibus, ex *l. sed & ex dolo*, §. 1.
46 *ff. de dolo*. Nihilominus procuratorem syndicum, vel administratorem legitimè constitutos personam fictam repræsentantes posse in contractibus, & aliis negotiis iudicialibus, & extraiudicialibus consensum præstare nomine personæ fictæ, quæ hoc modo obligatur, & ei cōtrahentes obligantur, *l. mortuo ff. de fideiussor. l. metum*, §. *animadmertendum Digestis de eo quod metus causa l. si quando, Digest. vt legato, non caueat, cap. quod quibusdam de fideiussoribus, l. municeps, Digest. ad municipalem, l. municipibus, Digest. de condit. & demonstr. signi in §. item, Digest. ad exibend. l. §. si minus, ff. de bonor. possessor. l. igitur §. refertur Dig. ff. de regul. iur. ad quod nostra iura expressa sunt.*

Ex qua vera doctrina duo inferuntur, primum, 47 quod si curator ad hæreditatem iacentem non sit legitimè constitutus, quia puta fuit datus hæreditati tanquam iacenti quæ reuera iam erat adita, & nulla persona ficta iam aderat, & non fuit adhibita legitima diligentia ad perquirēdum hæredem gesta per talem curatorem in iudicio, & extra iudicium nulla erunt in præiudicium hæredis, qui eo tempore aditam habebat hæreditatem; provt probatum remanet abundè à principio huius capitis; & hanc defectus mandati exceptionē hæres quandocūque, etiā post mille annos opponere potest.

Secundum infertur quod si curator personæ fi- 48 ctæ sit legitimè constitus, prodest & nocet personæ fictę in contractibus eius nomine, aliàs legitimè gestis, & in actibus iudicialibus, ad iura & Doctores præallegatos, & abundè tractat Petrus Maur. Arctinus *in tr. de fideiussoribus*, 2. *part. princip. sect.* 8. *c.* 26. *per totum fol. mihi* 772. *seqq.*

An autem vitietur dario curatoris facta alicui 49 vt furioso, qui furiosus non erat, sed prodigus, velut prodigo, qui erat surdus, vel mutus vel huiusmodi, si erratum fuit in propriis curatorum præstandorum causis, & speciebus, vel an sustineatur in illa causa, & infirmitate, quæ vere stabat, distinguit Antón. Piagius *de tutor. & curator. quæst.* 8. *n.* 4. de cuius distinctione, licet remissè dubitat Ioan. Gutierez *in tr. de tutell. & cur. cap.* 16. *n.* 162. *Nostri non est examinare, si erratum sit in causa dationem non tenere dicit Fachineus, controuers. lib.* 2. *c.* 65. *littera A. col.* 244.

Magis autem ad propositum conducit alia quæ- 50 stio, nempe quando fuit datus curator alicui tanquam prodigo, qui reuera non erat prodigus, an gesta à tali curatore valeant, quam erudite disputat Fachinæus, vbi proximè *d. cap.* 25. *per totum*, vbi à principio refert plures Doctores affirmatiuè tenentes, valere gesta ab isto tali curatore, contrariam sententiam imò non valere, tenēt plerique ab eodem Fachinæo relati ibid. *vers. contrariam sententiam*, tertiam autem sententiā distinguentem, quæ 51 reuera verissima est, & meritò ab eo sequuta, refert ibidem, *vers. tertia est sententia*, & dicit, quod si in contradictorio iudicio, & cum causæ cognitione, an prodigus quis sit vel non, detur talis curator, vt tunc propter auctoritatem rei iudicatę, sustinētur gesta ab hoc curatore; secus si simpliciter absque contradictione curator detur à iudice tanquam prodigo, qui non esse detegitur & tunc non tenetur gesta à tali curatore, ità nulliter dato quia obiectum est prætori, provt latius ibidem videbis.

Primum distinctionis membrū nullo modo po- 52 test adaptari curatori dato hæreditati iacenti, quæ iacens non erat, nam eo ipso quod daretur contradictor legitimus provt est hæres, affirmans non esse iacētem, eo ipso defineret hæreditas esse iacens, sed adita, cum supponat per contradictionem esse iam adita, aditio etenim consistit in mera & nuda voluntate, & animo hæredis quæ inducitur tacitè per quemcumque actum gestū ab hærede, ex quo voluntas & animus adeundi colligatur ad latè per Nos tradita 1. *p. c.* 9. *ex n.* 12. *cum seqq.* & ideo in nostra quæstione obseruanda est distinctio tradita suprà *ex n.* 18. 2. *hanc quæstionem in iis terminis*, &c.

CAPVT XXXIII.

Ad maioratus bona pro dotis restitutione à possessore obligata sub pacto impetrandæ facultatis ; an vxor, quæ ipso possessore mortuo, facultatem impetrauit, possit in concursu vti creditrix graduari.

SVMMARIVM.

Facultas regia super alienatione aut obligatione bonorum maioratus, non potest impetrari ipso possessore mortuo absque consensu successoris. n.1.

Facultas regia impetrata re non integra non reualidat obligationem præcedentem super bonis maioratus, etiam Principe sciente mortem possessoris obligantis. n. 2.

Facultas superueniens non retrahitur ad tempus hipothecæ, sed solum operatur à tempore facultatis concessæ. n. 3.

Actus non potest confirmari, nisi eo tempore quo geri potest. n. 4.

Princeps non intendit actum facere, sed iam factum confirmare prout ex nunc. n. 5.

Contractus sine assensu, morte contrahentis extinguitur, itaut nequeat à Principe confirmari. numero 6.

Facultas non operatur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit ius quæsitum. n. 7.

Sine facultate contractus in feudalibus est nullus, nec potest reualidari à Principe mortuo possessore. numero 8.

Contractus mulieris absque viri licentia nullus est, nec potest ab eo præstari mortua vxore n. 9.

Idem in consensu patris requisito in contractu filij, qui filio mortuo præstitus non prodest. n. 10.

Facultas fauore dotis an impetrari possit post mortem possessoris obligantis bona maioratus pro dotis restitutione n. 11. & seqq.

Affirmatiuam opinionem plures tenent Doctores. numer. 12.

L si ego, 10. §. si res ff. de iure dotium exornatur & interpretatur. ibidem, & num. 13. cum sequentibus.

Contractus conditionalis transit in hæredem. actiuè, & passiuè, si conditio sit causalis vel mixta. num. 14.

In contractibus innominatis fauore dotis, sicut non admittitur pœnitentia contrahentis, ita nec eius hæredis. n. 15. 16. 17. & 18.

Contractus sine nominatus sine innominatus, transit in hæredem cum sua causa & natura. n. 19.

Contractus gestus a possessore maioratus absque facultate regia mortuo possessore extinguitur. numer. 20.

Possessor maioratus pendente conditione, impetrandæ facultatis potest pœnitere, & discedere a contractu super bonis maioratus. n. 21.

Post beneplacitum, L. A. reseruatum & obtentum nullus ex eo attrahentibus potest pœnitere. numer. 22.

Facultas impetrari nequit mortuo possessore maioratum obligante pro restitutione dotis. n. 23.

Verus intellectus ad l. si ego §. si res, ff. de iure dotium, num. 24.

Feudum obligatum pro restitutione dotis si ante impetrationem assensus sit ad regem deuolutum nihil doti prodest. n. 25. & 26.

CONSTANS regula est, & communis [1] obseruantia in Doctores, quod contractus & hypothecæ super bonis maioratus sine facultate Regia, à possessore maioratus celebratę etiam sub conditione facultatis impetrandæ. Vt ista nullo modo impetrari possit possessore ipso, qui contraxit, mortuo: eo quod res iam non sit integra, sed rerum statu mutato, & iure quæsito successori, & vocato, cui bonorum maioratus dominium fuit statim quæsitum, in cuius præiudicium facultas impetrari nequit ipso successore non consentiente, quam resolutionem constanter tenet Andreas de Iernia *in cap. imperialem. in princip. num. 12. de prohib. feud alien. per Feder.* Vbi singulariter dicit, quod assensus Re- [2] gias concessus re non integra ; iam mortuo eo, qui contractum fecit super bonis feudalibus: non validat alienationem præcedentem, etiam si Rex sciret tempore quo facultatem concessit, illum esse mortuum, per singularem rationem, & fundamentum à se traditum. Idem Andreas de Iernia *in cap. 1. § donare, qualiter olim feud. alien. potest. in vsibus feudorum* Cuius resolutionem refert, & sequitur Matthæus de Afflictis *in decisione* 335. *num.* 12. *cum sequentibus.* Roland à Valle *consil. 2. num.* 145. quos referens sequitur Molina *de primogen lib. 2. cap. 7. ex num. 20. & sequentibus.* tenent etiam Paris de Puteo *de reintegratione feudorum, cap. 272. An assensus & cap. 273. & 274. & c. 275.* idem Iernia *in dict. cap. imperialem. num.* 15. Vincentius de Franchis *decisione* 86. *num. 1. & decisione* 116. *ex num. 7. & decisione* 280. *ex num. 3.* Capicius *decisione* 115. *num. 4.* Camerarius *in repetitione d. l. imperialem, fol.* 88. *ex litt. E.* Marinus Frecia *de sub feudis, lib. 2. cap. 3. per totum.* Carleual. *de iudicis, tom. 2. tit. 3. disput. 23. num.* 18. à quo tamen [3] cauendum erit sectantem, assensum subsequutum super cõtractu, in quo fuit reseruatus, retrotrahatur ad tempus obligationis, cum reuera nunquam operetur, nisi à tempore assensus præstiti, & non à tempore contractus, nec retrotrahatur in præiudicium tertij medio tempore ius quærentis, ad latissimè tradita contra ipsum Carleual. *infr. 2. part. cap. 21. ex n. 32. cum multis seqq. & ex n. 35.*

Huius resolutionis rationem reddit Molina *di-* [4] *cto cap. 7. num.* 21. nam aut hæc contractus confirmatio regia vult valere provt nunc, & hoc est impossibile, cum iam is, qui contraxit, non sit in rerũ natura, actus namque non potest confirmari, nisi eo tempore quo fieri possit, Ex Bart. *in l. si is qui pro emptore, num. 4. ff de vsucapionib. l. bonorum.* [5] vbi Bart. *ante num. 1. ff. rem ratam hab.* Nec Princeps intendit actum facere; sed iam factum provt ex nunc confirmare, & ideo actus contra eius intentionem valere non debet, ex *l. non omnis ff. si certum petatur.* Explicat post Camerar. & additio. ad Iherniam Octau. Corsetus *cons. 2. num.* 9. contractũ [6] sine assensu, & eius spem conualescentiæ morte contrahentis extingui, eo quod iam deficit consensus eius, qui iam tempore regiæ facultatis, & assensus non reperitur, super quo cadere possit confirmatio, cum solus dominus non possit consentire, nec contractum celebrare.

Aut

7 Aut enim prosequitur Molina ibidem *num.* 22. ille contractus per regum confirmationem vult valere provt ex tunc,& hoc etiam cùm impossibile de iure, cum retrotractio non operetur in præiudicium tertij,cui medio tempore fuit ius quæsitum,quam rationem reddunt etiam omnes DD. à principio huius cap.laudati.

8 Cui consonat Pet.Corset.filius *in add.ad Ocla. Corset.Patrem in d consil.1.qui ex num.1.* dicit,quod consensus Regis in alienatione rei feudalis post mortem alienantis; ideo non valet præstari; quia tunc temporis res non dicitur illius alienantis,sed alterius,ea ratione,quia statim à mortuo alienante, dominium illud vtile,quod non potuit transferri in alium,stante nullitate alienationis, transit in agnatos, & filios, quorum ius Rex confirmando cõtractum præcedentem auferre non potest, quia contractus semper fuit nullus non sequuta principis cõfirmatione,vel sequuta invalide,puta post mortem alienantis,post And.de Isern.Camer.Freciam Menoch *consil.*89.*num.* 6. & 75.& Surdum *consil.*526 *numer.*19.Vincent.Anna *allegat.*69.*n.*56. Franciscus a Ponte *de potestate pro regis tit.* 6.§.1. *num.*24.Balcard. *de feudis in d.cap.imperialem num.* 44.& plures alij ab eo citati num.2 & 3.

9 Facit simile quod tradit Paul.de Castro *c.*438. *quantum.ad primum.n.*1.*vol.*2 nempe quod stante statuto, quod contractus vxoris non valeat sine consensu,& licentia mariti, si ante adeptum consensum mariti moriatur vxor contrahens absque illo;non poterit maritus præstare consensum eo tempore,& idem de consensu patris requisito in contractu filij vt nõ valeat si præstetur post mor-
10 tem filij.Paulum de Castro sequuntur Tiraquell.*in legib.connubial gloss.*6.*num.*18.Menoc. *de arbitrariis lib.*1.*quæst.*69.*n.*6.Ioan.Gutierrez *lib.* 2. *practicarum quæst.*23.Carleual. *de iudiciis tom.*2.*tit.* 3. *disput.*23.*n.*18.*prope finem.*

11 Quibus suppositis,videtur determinata nostra quæstio vt videatur nihil hæsitandũ,quod vxor, cui possessor maioratus bona eius obligauit pro restitutione dotis receptæ,sub facultate impetrãda non possit mortuo marito, facultatem impetrare, nec à principe concessa in præiudicium tertij successoris in eodem maioratu huius consensu nouiter non præstito,iuxta doctrinas hactenus adductas,& verè communiter receptas.

12 Nihilominus non desunt plurimi Doctores tenẽtes assensum regium posse impetrari,& à principe concedi vxori, mortuo marito, super bonis feudalibus sibi obligatis à marito feudi possessore pro restitutione dotis,ob fauorem ipsius dotis habentis hoc priuilegium, propter quod frangitur rigor,& regula iuris supradicta. Quam sic limitant Gofredus *in consil.*31.*in princip.*Maurin. Frescia *de subfeud.in materia constitutionis, constitutionem diuæ memoriæ, vers. nono non posset fol.* 111. idem tenet Afflictus *in decis.*383.*nouum dubium,*& hoc tenuisse Andr.de Isernia *in cap. imperialem in quadam parua additione*, quæ non habetur in aliquibus libris,dixit Paris de puteo *de re intergrat. feud.in cap.an consensus Regis fol.*146 *colum.* 2. qui subdit, sic etiam obtinuisse in facto consilio, & multa allegat,& hanc limitationem perito Rgu Neapol.admisisse, firmat Capicius *in repet.d.cap. imperialem in* 4.*num.tab.in* 2 *limita.col* 4 *colum.* 1. idem tenet Capicius *in inuestitur.feuda in verb feudales assensus* 2.*colum.vers.dotium tamen fol.* 77. & in hac opinione,& limitatione concurrere omnes Neapolitanos,dicit Camerar,relatus, & sequutus à Vincentio de Franchis *decis.*8.*n.*1.& *decis.*126. obiter tenet Riccius *Collect.* 1802. Anna Senior *allegat.*66.*part.*1.& vide *allegat.*115.

Huius fundamentum opinionis assumunt DD. 13 *ex lege si ego* 10.§.*si res,ff.de iure dotium,* cuius verba sunt. *Si res alicui tradidero vt nuptiis sequutis dotis efficiantur,& ante nuptias decesserit in sequutis nuptiis dotis esse incipiant, & mortuo ne non possint in dominio eius esse,cui datæ sunt, quia post mortem incipit dominium discedere ab eo, qui decedit,quia pendet donatio in diem nuptiarum: & cum sequitur conditio nuptiarum, iam hæredis dominium est: a quo discedere non posse verum dominium inuito eo faciendum est; sed benignius est fauore dotium necessitatem imponi hæredi consentire ei, quod defunctus fecisset si distulerit, vel abfit,etiam nolente, vel absente eo dominium ad maritum ipso iure transferri,ne mulier indotata sit,*&c. Iste text. maximam patitur difficultatem,quatenus supponit, quod ille contractus condicionalis inter tradentem, & 14 sponsum futurum non transit in hæredem, nec hæredem purificata conditione obligari mero iure,sed solùm ex mero fauore dotis cogi hæredẽ consentire,quod purificata conditione dominium acquiratur doti,siquidem de iure certissimum sit, quod contractus conditionalis, quando conditio nõ est merè potestatiua ex volũtate creditoris solius. Sed sit conditio casualis seu mixta, quæ pendet ex voluntate vtriusque,vel vnius simul cum volũtate alterius tertij, vt his casibus semper trãsiat contractus actiuè,& passiuè ad hæredes contrahentium *iuxta text. capitalem in* § *ex conditionali stipulatione tantum ff.es, est debitum iri, eamque ipsam spem in hæredem transmittimus, si priusquam conditio extet mors nobis contigerit, instit. de verbor.obligat.leg necessario,*§.*quod si pendente emptor,vel si venditor decesserit,constat si exiterit conditio hæredes quoque obligatos esse, quasi iam contracta emptione in præteritum,ff.de periculo, & com. rei venditæ,*amplissimè exornat,& explicat Anton. Gomez *tom.*2.*variar. cap.* 11.*de qualitatibus contract.ex n.*36. *per* 4. *colum.* Tiraquell.*de retractat. lignagier.*§.1.*gloss.*2.*num.*27.Mantica *de contractibus lib.*14.*cap.*41.*num.*10.Gouar.*practic.cap.*39.*num.* 3. Matienzo *in leg.*2.*tit.*11.*gloss.*6 *num.*39.*lib* 5.*recopilat.*Hermosilla *ad l.*26.*tit.*5.*p.*5.*gloss.*2.*n.*4.*tom.* 2. *fol.*218.à tergo.

Vt autem text.ille *in d.leg. si ego*, §.*si res. ff.de* 15 *iure doti.*effugiat hanc iuris repugnantiam, illum communiter interpretãtur Doctores,(nimis tamẽ violenter,)vt loquatur non in donatione,& dotis promissione,& sic non in cõtractu nominato;sed in contractu innominato.In quo locus est pœnitentiæ ante complementum, ad latè tradita per 16 Anton Gomez *variar.tom.*2.*c.*8. *per totum.* Atque ideo in casu *d. leg. si ego,*§.*si res* hæredi non permittitur pœnitere fauore dotis,ne mulier maneat indotata,provt dotis fauore cessante, pœnitere poterat permittente natura cõtractus innominati, quam interpretationem tenent Bald. *in leg. sicut. in fin.Cod.de actionibus, & obligationibus* dicens quod quando traditur res, vt sequutis nuptiis dotis fiat,videtur resultare quidem contractus innominatus,do,vt faciat,id est, vt conuertas in earnem dotis,tamen speciale esse fauore dotis, vt in eo non admittatur pœnitentia,provt scribunt Decius *in consil.*25.*num.*5.Lafred.*consil* 31.*num.* 4. Menochius *consil.*92.*n.*79. *tit.*1. & plures relati à

Couarr. *variar.resolut.lib.*1.*cap.*14.*numer.* 13. Cal. can.*consil.*31.*ex num.*21.Tiraquell.*de priuilegiis pia causæ priuileg.*133.abundè prosequitur hunc intellectum ad *d.*§.*si res.*Petrus Barbosa *in Rubric.ff. de solut.matrim.*4.*part. ex numer.* 37. *cum multis sequentibus.*

17 Quo supposito vtique desiderarem, scire veram inductionem,& applicationem illius text.*in leg.si ego,*§.*si res,ff.de iure dotium,*ad nostram quæstionem,an vxor,cui à possessore maioratus fuere obligata bona eius,vel feudi pro securitate doris restituendæ:possit mortuo marito obligante, impetrare facultatem,& assensum inuito successore maioratus,vel feudi.Cum inter casum *d.*§.*si res,*& nostram quæstionem tanta sit differentia, & inueri similitudo omnimoda,vt vlla arte aut ingenio fiat illatio,ex qua possit text.ille applicari,siquidem casus illius text.& resolutio versatur circa contractum innominatum. Nos in contractu prorsus nominato;ille text. loquitur inter vnum contrahentem,& hæredem arterius,qui quemadmodum defunctus fauore dotis pœnitere non po-
18 terat;ita nec eius hæres, qui ad factum defuncti tenetur.provt abunde comprobat Petrus Barbosa *d.Rubric.ff.de solut.matrim.*4.*part. ex num.* 42. *cum sequentibus.*Nos autem versamur inter defunctum obligantem bona maioratus,& successorem in eo, qui nec prædecessoris hæres est,nec ab eo ius aliquod habet,sed à primo maioratus fundatore,nec tenetur ad contractus antecessoris regia facultate cessante.

19 Deinde quoniam in casu *d.*§.*si res* promissor, sub conditione disponit super re propria, de qua liberè,& nulla lege prohibente poterat disponere, & se liberè obligare,& suum hæredem, in quem contractus,& obligatio actiuè,& passiuè,siue contractus sit nominatus siue innominatus transit cũ sua qualitate, ac sua causa. At nos loquimur in
20 vna obligatione protsus prohibita possessori maioratus,qui licet alienet sub conditione facultatis impetrãdæ,eo ipso quod decedat; resoluitur obligatio,& bona feudalia remanent libera, atque ideo assensus regius non habet contractum,quo nitatur,Ponte *in tract.de potest.at.proregis tit* 6.§ 1.*n.* 6.
21 & 21. *Thoro.in compend. decis. verb. assensus super venditione facta.* Ricius *in additio.*ad Frachis *decis.*620.imò interim non manet obligatus,sed potest pœnitere,& à contractu tanquam de iure nulliter gesto,& celebrato discedere, pendente illa conditione, iuta veriorem resolutionem, de qua infra per nos 2.*part.*21.*ex numer.* 36.*cum sequentibus.& ex numer.*56. *& sequentibus.* Quibus adde Marc.Anton.Genuens.*in prax cap.*75.*numer.*16.*in annotatione,& praterhas Rotæ decisiones*, hic relatas plures alias nouissimas refert,& sequitur Ioan. Anton.Mangilli *in tract. de euictionib. quæst.* 125. *num.*20 Maresecotum *variar.resolut.lib.*1. *quæst.* 14. *per totum.*Vbi plures Rotæ decisiones sic tenentes recensetenent quam plures relati à Mieres *de maioratu.*1.*part.quæst.*2.*numer.*48. idem etiam supponit Buratto *decis.*15.*n.*6.vbi aliæ decisiones recensentur,dũ dicit quod beneplacito S.A reseruato,& obtento, nullus ex contrahentibus potest
22 pœnitere,ergo ante illius obtentionem pœnitere poterit,& quod fieri non potest absque beneplacito S.Apostol.est nullum,si sit reseruatum,interim anteaquam sit obtentum sit nullum,itavt quilibet ex contrahentibus possit liberè pœnitere,& à cõtractu resilire,pluries determinauit Rota,vt praeter relatas decisiones sunt & aliæ decisiones Putei *decis.*353. *num.* 7. *lib.* 1. Achillis *decis.* 2. *de pactis* Farinacius *decis.*337. *num.*1. *part.*1. *in nouiss.* probantes pendente conditione beneplaciti obtinẽdi quilibet ex cõtrahentibus potest pœnitere etiam. si contractus fuerit iuramento vallatus,quia ante beneplacitum obtentum contractus, qui absque eo geri non potest,est nullus Capataq. *decis.* 12. *n.*2.*part.*3.ibidem Farin.*decis.*755.*n.*2.*in recent.p.*1. idem Farinacius *in posthum.tom.*2.*decis.*189.*num.*2. Garcia *de beneficiis* 2 *part.cap.* 1.*n.*36. Octauian. Corsetus *in consil.* 1.*num.* 9. vbi quod fendatarius sicut potest contractum à se factum reuocare, & pœnitere ante beneplacitum obtentum,sic & eius hæres,ita vt assensus superueniens nihil operetur, 23
quia non inuenit contractum confirmabilem. Et quia ille prior consensus possessoris maioratus appositus in illo contractu conditionali imperfecto extinctus fuit,& resolutus eius morte ante facultatem obtentam, vt nullum vestigium remaneat confirmabile,cum per mortem,ita ius possessoris maioratus sit resolutum,& annihilatum eo modo, ac si nunquam defunctus successisset,imò ac si nũquam in mundo nasceretur,vt alibi latius diximus *infrà* 3.*part.cap.*15.*ex numero* 33. *cum seqq. & ex n.*15.Ergo impossibile est quod principis facultas, & confirmatio possit aliquid operari,ac propterea ego non video fundamentum aliquod iuridicum, quo honestari possit doctrina,& resolutio Doctorum Neapolitanorum,de qua *supra num.* 12. *vers. nihilominus non desunt.*& c.Vt causa dotis, pro cuius restitutione bona feudalia fuerunt obligata sub conditione impetrandæ facultatis.sit priuilegiata,vel possit impetrari facultas possessore mortuo,& hic casus à regula generali,& constanti,de qua ad principium huius capitis exceptuari possit cum,vt vidisti fundamentum Doctorum *ex l. si ego,*§.*si res,ff.de iure dotium.*prorsus sit ineffi.ax,& nullatenus applicabile.

Et propterea ego libenter sequor distinctionem 24
Camilli de Curte *in diuerso iuris feudor capite* 5. *num.*88.*fol.*223,sequutam ab Addition. ad Molin. *lib.*8 *cap.*5.*n.*37.quod text *in d.leg.si ergo,*§. *si res,* procedat,quãdo feudum, quod obligatur pro dote,est hæreditarium, & quod iure hæreditario in eo succedatur;secus quando est familiare, & generationis, quo casu procedere nequit *d.*§. *si res,* In terminis etiam nostris, quod si bona feudalia obligentur à marito pro dotis restitutione cum conditione si princeps præstet consensum, vt si consensus Principis præstetur post mortẽ mariti, non noceat successori in feudo, cui per mortem mariti ius fuit quæsitum,tenent expresse Alciatus *consil.*100.*ad finem*; *sequitur* Carpanus *ad statuta Mediolanens.cap.*273.*n.*28.*tom.* 1. quæ resolutio mihi certissima,& vera videtur ex hactenus à principio huius cap. comprobatis, maximè cum in Hispania ego numquam audiui, talem facultatem expeditam fuisse in concilio Cameræ.

His conuenit quod dicit Naldus Liparuli *in ad.* 25
ditio ad Iserniam *in cap.imperialem de prohib.feud. alien per Feder.*post Camerat & Afflictum *fol.*259. à tergo *verb.& tunc præiudicat.colum.* 4. *ad finem;* quod si maritus pro restitutione dotis obligauit feudum,& antequam impetraretur assensus. feudum fit apertum domino,& deuolutum vxor petat assensum,si Rex præstet assensum domino,nõ præiudicat si enim Rex idem, qui confirmat, & approbat obligationem, sibi non præiudicat in

suo

suo iure deuoluto; multo minus præiudicabit iuri alieno.

26 Quapropter resoluendum erit, quod vxor non dicetur creditrix ad bona maioratus, quæ vir eius possidēs obligauerat pro dotis receptæ restitutione absque facultate regali, sub conditione tamen eius obtinendæ; quā tamē in sua vita non obtinuit vt mortuo eo, vxor vllo modo impetrare poterit, nec eidem concedēda in præiudicium successoris maioratus, cui rerum omnium dominium interim fuit quæsitum iuris ministerio. Atque ideo vxor cum bona maioratus obligata non habeat legitimè, & congruo tempore, sed re iam non integra facultatem impetrauerit; nihil ei proderit, nec dicetur creditrix ad bona ipsa deducta in concursū à successore, & possessore maioratus.

CAPVT XXXIV.

Ad concursum fideiussoris dati super contractu tempore limitato cum facultate tamen illud prorogandi; creditor an sit graduandus pro vtroque tempore tam assignato, quam postmodum iuxta facultatem concessam prorogato?

SVMMARIVM.

Tempus appositum obligationi finiendæ si prorogetur fideiussore non consentiente liberatur.n.1.

Non in totum, sed tempore prorog.uo, dumtaxat. numer.2.

Ad tempus quando non est appositum substantiæ obligationis, sed executioni est solutioni prorogatum tenetur fideiussor.n.3.

Fideiussor an teneatur ad tempus prorogatum virtute pacti in eodem contractu appositi, quo datur facultas prorogandi n.4. cum seqq.

Negatiuam opinionem qui teneant.n.5.

Fideiussor primi compromissi limitati ad tempus non tenetur pro tempore prorogato illi nouiter non consentiens.n.6.& 7.

Inter terminum prorogatum primo iam finito, & eo durante differentia traditur.n.8.& 9.

In facultate prorogandi certa forma data si non seruetur fideiussor non tenetur pro tempore prorogato. n.10.11.& 12.

Fideiussor pro contractu limitato cum facultate prorogandi tempus tenetur pro tempore prorogat.n.13. cum seqq.

Contractus cum omnibus suis pactis & conditionibus vnus est diuisus, & inseparabilis.n.14.

Ad pactum initum in contractum, cui fideiussor simpliciter accessit, pariter tenetur, ac principalis ex primo consensu.n.15.

Fideiussor æque obligari præsumitur ac principalis, vbi aliud expresse non apparet.n.16.

Contractum simpliciter approbans omnia pacta, & conditiones in eo contentas, approbare intelligitur nihil excepto.n.17.

Contractus cum pactis conuentis cum sit vnicus, & indiuisus, scindi, nequit.n.18.

Consensus præstitus ad actum fiendum sufficit ad eius executionem alio nouo non acquisito, n.19.

Impensionis constitutione continenti facultatem transferendi patroni consensu adhibito nouus non requisitus, in pensionis translatione.n.20.

Assensus regius præstitus venditioni rei feudalis continenti pactū de retrouendendo informat pactum, & nouus non requiritur in retrouenditione. numer.21.

Super venditione rei feudalis, assensus præstitus an comprehendat etiam pactum de retrouendendo separatim conuentum inter contrahentes de quo non fuit facta principi relatio.n.22.

Vel an sit assensus nullus in totum ob connexitatem, & indiuiduitatem contractus compacta.n.23.

Leg. Labeo. §. fin. ff. de receptis arbit. interpretatur, & declaratur ex num. 24. 25. & 26. & ex n.11. cum seqq.

Fideiussor obligatus pro contractu tempore limitato, continente tamen facultatem prorogandi tenetur, etiam pro tempore prorogato, nouo eius non adhibito consensu.n.27.

Et in concursu ab eodem fideiussore firmato, creditor principalis, graduabitur pro vtroque tempore assignato, & prorogato.n.28.

VT facilius percipiatur huius quæstionis vera resolutio, vnum supponendum erit necessarium, quo ad temporis prorogationem obligationis, nempe quod quando tempus apponitur obligationi finiendæ, postmodum quomodolibet prorogetur fideiussore non consentiente nunc, iste liberatur, cum nouus sit contractus inter partes principales, cui reuera non interuenit fideiussor iisdem; & propterea non tenetur, sed liberatur non in totum, sed pro tempore prorogato dumtaxat. Huius conclusionis exemplum habemus *in leg. cum Hermes. Cod. locati leg. item quæritur, §. qui impero ff locati. leg. Labeo. §. fin. ff. de arbitriis*, nempe quando principalis conduxit domum vsque ad annum, pro quo fideiussor interuenit, prorogatum fuit tempus tacitè vel expressè inter contrahentes, inscio fideiussore, iste pro tempore prorogato non tenetur. 1 2

Aut tempus fuit appositum non substantiæ cō- tractus, & obligationis; sed solum solutioni, & executioni, vt si debitor promisit soluere die Paschatis, & tunc licet terminus prorogetur, non liberatur fideiussor. Hæc distinctio in hoc articulo magis communiter recepta est, prout amplissimè tractat, & resoluit Alexand. Trentacinq *variar. resolut. lib. 3. resolut. 1. de fideiussoribus, per totum.* Andreas Fachineus *controuers. lib. 2. cap. 88. per totum* Pirrus Maurus Aretinus *in tract. de fideiussoribus, sect. 10. §. 33. ex num* 1. maxime ex *numer.* 16. *cum sequentibus, fol.* 1006. *& sequentibus*, qui innumerabiles alios allegant. Henrigius (licet non ita explicite) *in tract. de fideiuss. capite* 20. §. 18. 3

Qua distinctione supposita, circa primum distinctionis membrum mirabilis se effert dirimēda difficultas, an fideiussor teneatur etiam pro tēpore prorogato, quando in principali contractu appositum fuit tempus obligationi finiēdæ, data tamen facultate prorogandi, & cum effectu inter principales contrahentes facta fuit prorogatio, exēplo res sit manifesta: Principalis conduxit domum vsque ad annum, & amplius si habitet, vel pro tempore, quo habitare volet: aut etiam factum est compromissum inter partes, vt intra 4

mensem

mensem arbiter definiat, data eidem arbitro facultate illum terminum prorogandi. ad hos contractus simpliciter interuenit fideiussor, facta fuit prorogatio inuitu facultatis concessæ, & reseruatæ in eodem contractu; Quæritur an iste fideiussor, sine cuius consensu fuit facta prorogatio, teneatur non solum pro tempore assignato, sed etiã
5 pro tempore prorogato?

Negatiuam opinionem, nempe fideiussorem nõ teneri, tenuit Paulus de Castro *in l. diei cautionis, ff. de damno infecto, numero* 2. in hæc, *aduertendum tamen quod in hac prorogatione debent consentire fideiussores in prima. alias non noceret eis, si damnum daretur in tempore prorogato, etiamsi à principio fuisset actum de prorogatione, quia fideiussores non censentur se obligasse nisi ad damnum, quod daretur in primo tempore. Casus est singularis secundum vnum intellectum. in l. Labeo, §. fin. ff. de arbitris, iuncto principio illius legis*, &c. Paulum licet obiter alij sequũtur Carrocius *de locato, titul. de obligatio. q. 6. de fideiussor. numero* 3. *fol.* 249. sed in meis *fol.* 296. Ruginellus *practic. quæst. cap.* 24. *num.* 2. Noguerol. *allegatione* 21. *num.* 26. qui allegat Heringium *de fideiussoribus, cap.* 20. §. 18. *num.* 8. qui tamen nihil tractat de hac quæstione, sed simpliciter dicit, quod fideiussores primi compromissi, non comprehenduntur in prorogatione ipsius, nisi consenserint,
6 quia compromissum prorogatum intelligitur quo ad ipsas partes, non quoad fideiussores, per *d. l. Labeo §. fin. ff. de arbitris*, & per plurimos Doctores ab eo citatos, nihil tamen tractat quando à principio ipsius compromissi fuit data facultas prorogandi terminum assignatum in eo. ipse Noguerol. allegat etiam Pirrum Maurum Aretinum *in tract. de fideiussoribus* 2. *part. princip. sect.* 5. *cap.* 3. *num.* 13. *p. ig.* 307. in magnis, & in paruis, *fol.* 508. *ex num.* 9. *cum seqq.* qui tamen simpliciter & in eodẽ
7 casu quo Heringius loquitur, nihil tamen tractat de facultate prorogandi, data & apposita in eodem compromisso cui se subscripsit, & obligauit fideiussor, imò Pirrus Naurus in duobus locis expresse contrarium tenet, vt inferius *ex num.* 27. ponderabimus.

8 In confirmationem opinionis Pauli de Castro adducit insper Noguerol. Tiberium Decianum *in responsi.* 72. *num.* 14. *tom.* 2. qui licet verum sit loqui in casu, quando in eodem compromisso data fuit facultas prorogandi, & insuper dicat, quod fideiussores non tenentur pro tempore prorogato; tamen caute legendus erit, quia loquitur quando iam finito primo termino assignato fuit facta prorogatio; quoniam vt ipse latissime prosequitur *ex*
9 *n.* 15. *cum seqq.* tunc prorogatio nouus est contractus, & diuersus à primo, pro quo si deficiat consensus fideiussoris, non tenebitur, secus in prorogatione termini facta durante adhuc primo termino, quia tunc est vnus, & idem contractus continuatus cum primo, abundè comprobat ipse Decianus *d. num.* 15. & 16. Pirrus Maurus Aretin. vbi proximè *n.* 13.

10 Imò ipse Tiber. Decian. *in eodem responso* 72. *ex num.* 24. & signanter *ex num.* 32. insinuat contrarium, dicens quod si facultas prorogandi terminũ compromissi, aut conductionis data fuerit sub certa forma si in prorogatione eadem forma non seruetur: fideiussor non tenebitur pro tempore informiter, & contra clausulam prorogato; ergo si in prorogatione seruaretur tenet facultatis datæ; tenebitur fideiussor.

Paul. de Castro. vt vidisti, nec cæteri eundem 11
obiter sequentes, nullum adducit iuris fundamentum, nec aliquam rationem, quæ consonet iuris principiis, nec meo videre aliquã adducere poterunt; fundatur tamen in quadam ponderatione, & coniũctione duorum iurium, nempe *l. Labeo*, §. *fin.* iuncto principio ipsius legis, vbi dicitur, quod arbiter à partibus nominatus pro certo tempore limitato, si insuper à contrahentibus data fuerit facultas prorogandi illum terminum, poterit in vtroque pronunciare. In casu huius text. nulla mentio facta fuit de fideiussore aliquo. Postea Iurisconsultus per diuersa intermedia transiens, peruenit ad 12
§. *fin.* in quo simpliciter dicitur, quod si terminus compromissi fuerit prorogatus, non consentiente fideiussore ad primum dato, non tenebitur. In hoc §. nihil agitur de facultate data ad prorogandum, cuius text. dispositio in se completa est, & perfecta absq; alterius coniunctione; idem disponens, quod *l. cum hermes. C. locati*, cum concordantibus, & sic simpliciter cum §. allegant, & intelligant omnes Doctores tractantes de fideiussore liberato à tempore prorogato, provt vidi ebis infrà *n.* 25.

Vt igitur ad suam opinionem possit attrahere aliquod fundamentum compulsus fuit Paul. de Castro coniungere illos duos casus distinctos, & diuersos, ac quemlibet de sui dispositione iuridicum supplendo factum vnius ex facto alterius nempe *§. fin. cum d. l. Labeo. in princ.* ex hac quidem iurium connectione monstruum, & absurdum maximum in iure oriretur, & ex ea proculdubio iuris regulæ turbarentur, provt euidenter ex sequentibus apparebit. 13

Quod igitur vt cuites, firmiter teneas conclusionem contra Paulum de Castro & sequaces, vt fideiussor teneatur pro tẽpore prorogato, quoties in eodem contractu, cui consensit, & interuenit, fuit data facultas prorogandi, cui ipse simul consentire intelligatur, quãdo aliter suam obligationem non restrinxit, nec limitauit, sed simpliciter contractui ipsi, cui facultas eadem inerat, consensum suum accommodauit, quia omnibus & singulis clausulis, conditionibus & qualitatibus in contractu contentis, & comprehensis consentire, & se obligasse intelligitur, nihil dempto, nec excepto. 14

Manifestè probatur, quoniam contractus cum omnibus suis pactis, cõditionibus & qualitatibus vnus est indiuiduus, & insedarabilis. vnicaque conuentio, quæ scindi non potest, pactaque ipsa & conditiones sunt pars inseparabilis ipsius contractus, *in l.* 2. §. 1. *ff. locati. l. fin. ff. de condit. ob caus.* latè & optimè Petrus Surdus *decis.* 33. *ex n.* 4. *& seqq. & num.* 13. *& in cons.* 104. *ex numero* 4. *lib.* 1. *l. si quis aliam. ff. do solut. l. quod si vno pretio, Digest. de in diem adictio.* Caldas Pereira *cons.* 39. Gratianus *discept. forens. cap.* 101. *num.* 57. abundè plura cumulans Augustin. Barbosa *in tract. de pensionibus, quæst.* 1. *ex num.* 20. *cum seqq.* Surdus *consil.* 217. *num* 1. *& à num.* 6. *& ex num.* 20. idem Gratianus *discept.* 742. Giurba *decis.* 85. *numer.* 13. latissimè Tiraquell. *de retract liguagier.* §. 23. *glos.* 1. *per totam & pe retract. conuentio ad finem tituli ex num.* 4. *vsque ad num.* 10. ergo si fideiussor suum simpliciter apposuit consensum super ipso contractu limitato, qui facultatem extensiuam simul continet ad totam; insẽparabiliter se obligasse non est dubium.

Si igitur facultas prorogandi est pars ipsius con- 15
tractus, cui toto simpliciter fideiussor consensũ
præstitit

præstitit, sicut tenetur principalis, pariter & ad id tenetur fideiussor absque nouo consensu, *l. grege. & illud. § si quis Stichum. ff. de fideiussor. l. si testamento. § fin. & l. si adeo sub condition. ff. eodem tit.* quia
16 fideiussor æque obligari præsumitur, ac principalis, quando aliud expresse non apparet Iason. *in l. si cum procuratore. n. 3. dere iudicata* Ruinus *cons. 99 n. 3. volum. 5.* Marsillis *in rubric. de fideiussorib. quæst. 38. numero 291.* Petrus Maurus Aretinus *in tract. de de fideiussor. 2 part. princip. numero 7. & in num. 1. fol. mihi 291.* atque in dubio fideiussor censetur obligatus pro tempore, quo tenetur reus principalis potius *cons. 48. num. 14. volum. 1.* Cagnolus *in l. lect. num. 99. ff. si certum petat.* quos sequitur Berrazola *clausl. 41. gloss. 7. sub num. 5.* sed principalis ab initio remansit obligatus pro tempore assignato in contractu, & pro prorogato postmodum virtute facultatis in eodem contractu datæ; ergo pariter fideiussor pro eodem termino prorogato obligatus manebit; ita argumentatur Iacob. Menoc. *in cons. 719. num. 9. tom. 8.*
17

Qui enim simpliciter contractum approbat, totum cum suis qualitatibus, & singulis pactis, & conditionibus in eo cõtentis approbasse censetur,
18 nihil dempto vel excepto ex causa indiuiduitatis. Abunde probauimus infrà 2. *part. cap. 6. ex num. 16. cum multis seqq.* quia contractus iste cum sit vnicus & indiuiduus scindi nequit, vt etiam probant omnes DD. & iura proximè allegata; ergo cum fideiussor à principio consenserit in pacto prorogationis permissæ, & fiendæ, nouus alius consensus, & approbatio eius non requiritur in ipsa prorogatione facta in executionem facultatis datæ, &
19 permissæ. Innumerabiles penè doctrinas, & valde singulares coniecimus in proposito infrà 3. *part. c. 4. ex num. 5. cum multis seq.* ad hoc, quod quando consensus requiritur ad actum, si in eo semel fuit adhibitus, nouus non requiritur in executione, & complemento ipsius actus. Ad saturitatem videbis
20 ibidem.

Eleganter facit magis in specie, quod quando in constitutione pẽsionis super beneficio iurispatronatus laicalis continente facultatem transferẽdi, si patronus præstitit consensum suum, si postmodum pensionarius, vtendo facultate, transtulerit pensionem in alium, nouus non requiritur cõsensus patroni, qui semel constitutioni continẽti facultatem transferendi consẽsit. Rota *decis. 505. num. 4 part. 1. recent.* Barbos. *de vniuersoiure Pontific.*
21 *lib. 3 cap. 11. num. 103. in fin.*

Co roboratur etiam, quoniam si assensus domini fuit adhibitus & interpositus super vẽditione feudi continente pactum de retrovendẽdo, si in executionem pacti postea fiat retrovenditio, non requiritur alius nouus assensus domini, cum sufficiat simpliciter præstitus à principio in ipso contractu complectente principalẽ dispositionẽ cum omnibus suis pactis qualitatibus & conditionibus in ea insitis & contentis, quia nõ est nouus actus, sed prioris executio, quæ non inducit nouũ actum, sed dicitur & habetur pro eodem contractus, & ideo pro ea non requiritur nouus assensus, sed prior sufficit, vt per *l. si pupillorum, §. si pupillus, ff. de rebus eorum*, tenent & amplissimè discutit Marinus Freccia *de subfeudis baron. lib. 1. quæst. 2. num. 17. & per tota.* quem sequitur Petrus Surdus *decis. 321. ex numero 1. & 6. & à prin.* Tiraquell. *de retract. conuentio. §. 6. gloss. 1. numer. 19.* Paris de Puteo *de reintegratione feud. cap. 225.* incipit, *& circa. num. 12 fol. 129. & cap. 236. per totum.* Matthæus de Afflictis *in cap. Imperialem, in princip. numer. 36. de prohib. feud. alien.* per Federic. Francisc. Burlatus *in cons. 30. num. 16. & num. 29. volum. 1.* Riccius *in addition.* ad Vincent. de Franchis *decis. 126. vers. assensus tamen interpositus.*

Conducit doctrina Vincent. de Franchis in ipsa *decis. 126.* vbi tradens de venditione rei feudalis facta, & de pacto de retrouendendo postea apposito inter contrahentes; an assensus impetratus super sola venditione, nulla facta mẽtione pacti de retrouendendo, ad illud se extendat assensus obtentus; & *n. 1.* ita ait; *quodque assensus non erat impetratus, nisi super venditione, vnde assensus dicebatur corruere ex rationibus cumulatis per Freciam. in tract. de subfeud. in 16. q. vbi plenè & per Camerarium, in cap. Imperialem in 16. conclusio. litera R. fol. 58. in magnis.* & contra quod postea arguit, 23
& num. 2. & 3. ita pro resolutione & nostro proposito ait. *Ex adductis dicebatur rationes Doctorum obtinere, vel quod venditor, vel quod emptor debuisset impetrare assensum, quia potissima ratio, qua mouentur Doctores est indiuiduitas contractus, & confessus, qui cum sint vnus, & idem ex contrahentium voluntate; si corruit in vno, corruit in totum ex defectu assensus. licet pactum de retrouendendo fiat; post absolutum contractum venditionis, nihilominus fuit primum in intentione, quamuis sit vltimum in executione, & sine quo alias venditor non esset venditurus, ita pulchrè Bald. in lib. auia, colum. penult. cum seqq. vers. modo hic occurrit quadam subtilitas, Cod. de iure dotium, & quod dicit Frecia in vltimis verbis suæ quæstionis, vult dicere in causa in qua fuit iudicatum concurrisse dolum emptoris: sed non per hoc recedit ab opinione, quod assensus sit in totum inualidus, nec recedere poterat stantibus validissimis rationibus pro inualiditate assensus, & sic etiam iudicauit alius Senes.* &c. quæ opinio vera est licet eam turbare velit Riccius *in addit.* ad principium ex fundamentis reuera non conducibilibus quæstioni.

Et quod cõtractus alienationis rei feudalis, quo continetur pactum de retrouẽdendo, cui princeps simpliciter apposuit assensum, vel confirmauit, & approbauit, assensus ratione indiuiduitatis contractus comprehendit simul pactum de retrouẽdendo contentum in contractu, itavt retrouẽditio postea facta nullo alio egeat regis cõsensu seu facultate, quoniam totum contractum indistinctè approbasse principem intelligitur, & pacto consensisse, tenent Mathæus de Afflictis *in cap. Imperialem, in princ. numer. 7. & notab. numer. 5. de prohibita feud. alien.* per Feder. *& ibidem in princip.* Balzanarius *n. 35.* pulchrè quoque, & multis comprobat Camerarius *pag. 462. & seqq.* Paris. de Puteo *de reintegra feud. cap. 236. numer. 12. 14. & numero 20.* Afflictis *in c. 1. num. 16. quid iur si post alienatio.* &c. Marinus Frecia *de authoritate Baronum. author. 1. quæsit. 16. numer. 1. & 9. lib. 2.* Capicius *in inuestitura feud. cap. feudalis assensus necessitas, col. 4. §. quero quarto*, &c. *pag. 81.* Schraredus *de feud. pag. 8. de alienatio. feud. cap. 2. num. 54.* Corbuculus *de iure emphyt. causa amissio. ob alienatio. c. 14. amplia 27. num. 9. & seqq.* Rosental. *de feudis, tom. 1. de feud. alienat. cap. 9. membr. 1. numero 11. & in addit. littera I. l. n.* vbi plurimos alios allegat, conducit doctrina Iason. *in l. 1. §. item acquirimus. num. 5 & 7 ff. de acquirend. possess.* Tiraquell. *de retract. conuent. §. 19. gloss. 2. numer. 3. &* 4. Ripa *in l. ex quartam, num. 46.*

*num.*56.*ff. ad legem falcid.* Cagnol. *in l.*2. *num.* 113. *quæſt.*35.*C. de pactis, interemp. & venditor.* Pinellus *in l.*11.*part* 3.*num.*52.*de bon. matern.*

24 Si igitur hæc omnia ſupradicta proueniunt ex viſceribus iuris, quomodo poſſibile erit iuriſconſultum in caſu *d.*§. *fin. l. Labeo. ff. de arbitriis* voluiſſe ſupplere facti ſpeciem in ſe perfectam,& iuridicam, trahendo factum *d. l. Labeo, in principio*, legendo & iungendo eam cum *d.*§ *fin.* cum ſimilis coniunctio,& lectura produceret abſurdum magnum,& intolerabilem iuris errorem; quælibet igitur lex de per ſe,& ſeparatim legenda erit, prout iacet abſque alterius in facto commixitione,& coniunctione, cum quælibet in ſui diſpoſitione perfecta ſit, & iuris principiis conformis, nam text. *in d. l. Labeo in princ.* ita loquitur Labeo ait *ſi arbiter, cum in compromiſſo cautum eſſet, vt in eadem die de omnibus ſententiam diceret, & vt poſſet diem proferre, de quibuſdam rebus dicta alioquin ſententia, de quibuſdam non dicta, diem protulit, valere, prolationem diei, ſententiaque eius poſſe impunè non pareri,* &c. In hac lege lege licet de facultate & pacto prorogandi ſit dictum, nihil tamen de fideiuſſore loquitur, nec mentionem facit aliquam Conſultus; ſed ad longè diuerſam difficultatem propoſitam in diuiſione determinandi, reſpondit; tandem peruenit conſultus ad §. *fin.* aliis diuerſis interuentis, & ita a t: *Sed ſi per fideiuſſores fuerit cautum in prima compromiſſo, & ſequens ſimiliter proferendum Labeo dicit, ſed Pomponius dubitat vtrum eſdem, an alys tam idoneis, quid enim (inquit) ſi idem fideiubere noluerint? Sed puto ſi fideiubere*
25 *noluerint, tunc alios non abſimiles adhibendos.* In quo tex. nihil tractatur de facultate conceſſa arbitro ad prorogandum terminũ compromiſſi, licet de fideiuſſore loquatur ſimpliciter diſponendo fideiuſſorem pro compromiſſo limitato ad certum tempus nõ teneri de tempore prorogato, niſi nouiter conſentiat, cũ primus terminus ſit appoſitus obligationi finiendæ, quo tranſacto contractus, & obligatio penitus diſſoluatur, & extinguatur ad ea, quæ in princip. huius cap. diximus; atque ita hunc §. *fin.* ſimpliciter in caſu quo loquitur abſq; aliqua coniunctione, & commixtione intelligunt, & communiter legunt, omnes ferè Doctores communiter laudati, & ſequuti ab Heringio *cit.* ſuperiùs *num.*6. & ab Anton. Gomez *tom.*2.*variar.cap.*3. *ſub num.*17. ſi igitur in caſu huius §. *fin.* ſupplereturpactum, de quo *in d. l. Labeo, in princ.* quo datur facultas prorogandi, & nihilominus pro tempore prorogato non teneri fideiuſſorẽ niſi nouiter prorogationi conſenſerit; proculdubio incideremus in maximum abſurdum diuidendo pactum ab ipſo contractu, cum totus ſit vnica & indiuidua diſpoſitio, & quemadmodum principali diſpoſitioni ſuum accommodauit fideiuſſor conſenſum, ita pariter & ipſi pacto, & aliis quibuſlibet qualitatibus & conditionibus in contractu principali contentis; & ex eo à principio inſeparabiliter manet obligatus ex permiſſione prorogationis fiendæ, in qua fideiuſſoris nouus non requiritur conſenſus, cùm ipſa prorogationis executio contineatur in principali contractu, & pars ſit ipſius inſeparabilis &
26 indiuiſibilis à ſuo toto; prout hactenus abundè probauimus.

Igitur ceſſante ponderatione, & coniunctione, *d.*§ *fin.* cum principio, *d. l. Labeo*, necnon abſurdo ab eo manifeſtè ſequuto, opinio Pauli de Caſtro, omni manet deſtituta auxilio, ſine lege, & ſine fũdamento, quo niti poſſit, & niſi apertiſſima lex foret, quæ expreſsè determinaſſet lecturam, & opinionem Pauli de Caſtro; nullus Doctor interrogaretur de hac quæſtione, qui contrarium nõ determinaſſet.

Et propterea contra eundem ac ſequaces firmi- 27
ter tenendum erit, fideiuſſorem pro contractu ad tempus limitato continente facultatem prorogãdi, nõ ſolum teneri pro primo termino, ſed & pro tempore prorogato, nouo eius conſenſu non interueniente ſed virtue prioris, qui proculdubio complectitur vtrumque tempus; quam doctrinam & opinionem tenet etiam Petrus Maur. Aretinus *in tract. de fideiuſſoribus* 2.*part. per prin. ſect.*2. §.33.*numero* 21.*fol. mihi* 101. in paruis vbi ſic ait, *ſed quid ſi in prima obligatione fuerit appoſitum pactum, & in eo data facultas de reuocando omnes obligationes ſequentes: Dic quod tali caſu fideiuſſores non liberantur: nam tunc dicitur vnus contractus, & vna obligatio, quæ habet ius à primo contractu & obligatione* Couarr. *variar. reſol. cap.*16.*num.*5. *lib.* 3. &c.

Eandem reſolutionẽ in terminis noſtris tenet 28
Horatius Carpanus *ad ſtatuta Mediolanens. tom.*1. *cap.*111.*ex num.* 90.*cum ſeqq.* in hæc *Quod tamen non haberet locum in compromiſſo de re ſequeſtrata, ſuper qua præſtita fuiſſet fideiuſſio, quia ſi illud prorogaretur à partibus abſque conſenſu fideiuſſoris, fideiuſſio expiraret, vt in his terminis notat Bald. in d. l. Labeo ait,* §. *idem protulit, ff de receptis arbitriis, per l. ſi cum Hermes. C. locati, latè notat Tiraquellus, de retract. conuentio.* §.1.*gloſſa* 7.*numer.*34.*cum ſeqq. ratio eſt, in promptu, quia prorogatio compromiſſi dicitur noua obligatio, vt tradit Bubld. conſ.*94.*num.*1. *vol.*1.*Vrſill. ad Affictum deciſ.* 148. *num.*3. *fallit tamen, ſi in compromiſſo attributa eſſet facultas arbitro prorogandi, prout ſibi libuerit, prout fieri, & apponi ſolet, quia tunc ex conſenſu eiuſdem fideiuſſoris diceretur facta prorogatio, & ſic ceſſaret obiectum prænarratum,* &c. quem in eiſdem terminis referẽs ſequitur Petrus Maurus Aretinus *in tract. de fideiuſſoribus,*1.*part. princ. ſect.*2.*cap.*6. *num.*4. *&* 5.*fol. mihi* 147.

Hanc eandem opinionem; vt veram ſupponit Aretinus *in conſ.*78.*in fine*, quem ſequitur Cardin. Tuſchus *litt. C concluſ.*518.*ex num.*13.*cum ſeqq.* & ſignanter *ex num.*16. dum aſſerunt, quod quando in compromiſſo data eſt arbitro poteſtas prorogandi terminum; & ſimul interuenit fideiuſſor, quod prorogatio debet intimari partibus, & fideiuſſori. aliàs neutri præiudicabit; ex quo clarè tenent, quod fideiuſſor in prorogatione facta virtute poteſtatis datæ manet obligatus, eo quod eidẽ intimari debet, vt ſibi pariat præiudiciũ ſua obligatio, quoniam ſi iſta per prorogationem fuiſſet extincta, fruſtra ſibi intimatio fieret,

Quapropter ex noſtra veriſſima reſolutione viriliter comprobata infertur, quod ad concurſum formatum per fideiuſſorem, ſi creditor compareat admitti & graduari debeat pro tẽpore & termino principaliter aſſignato, & ero prorogato virtute pacti eiuſdem contractus, quo facultas prorogandi data fuit, cui indubitanter conſenſiſſe fideiuſſor intelligitur ratione indiuiduitatis.

CAPVT

CAPVT XXXV.

Creditor census creati super pretio officij renũciati, cum reseruatione proprietatis, donec redimatur, an graduetur in concursu, antequam titulus emptori concessus, & expeditus sit à principe?

Et an officio interim perempto, vel legitimè consumpto, census duret, & redditus annui currant?

Et quid si ob defectum obiectum personæ emptoris dilatio, & mora causa fuerit?

SVMMARIVM.

Ca censsus sa per pretio officij renuntiati, an producato redditus ante assensum principis. 1 p. c. ap. 35. ex n. 1 cum seqq.

Officium renuntiabile vendi, & obligari potest. principis licentia accedente n. 2. & 4.

Et cadit sub partitione & diuisione bonorum sicut quælibet alia res patrimonialis. ibid.

Et cogitur debitor officium renuntiare in fauorem emptoris pro titulo a principe consequendo. n. 3.

Officia Romanæ Curiæ renuntiari & alienari possunt sub beneplacito Papæ. n. 5.

Census super pretio rei iusto licitè promitti potest ab emptore. n. 6.

Pactum ne dominium transeat in emptorem, est contra substantiam contractus. n. 7.

Valet tamen si apponatur limitatè, donec pretium soluatur. n. 8.

Dominium rei venditæ, & traditæ, non habita fide de pretio, non transit in emptorem. donec pretium soluatur. ibid.

Pactum, ne dominium transeat in emptorem, donec pretium soluatur domini, translationem impedit. num. 9.

Officij venditor potest pactum apponere, ne dominium transeat in emptorem, donec pretium soluat. n. 10.

Officij titulus potest esse apud vnum, & dominium penes alium. n. 11.

Census constitui potest super pretio rei venditæ, cum pacto ne transeat dominium, donec census redimatur. n. 12.

Periculum rei venditæ etiam ante traditionem regulariter pertinet ad emptorem. n. 13.

Si venditor non sit mora vel culpa. n. 14.

Culpa imputatur ei, qui se immiscuit rei ad se non pertinenti. n. 15.

Census super pretio officij creatus ante principis licentiam, & assensum, non producit annuos redditus. n. 16. cum seqq.

Officij venditor nequit titulum, possessionem vel exercitium in emptorem transferre. n. 17. & 18.

Officij renunciati titulum, & exercitium confert Princeps. n. 19.

Officij successor virtute renuntiationis non capit titulum & possessionem à renuntiante, sed a solo principe. n. 20.

Ad officium nominatus ab vno & à Rege confirmatus, à Rege promissus intelligitur. n. 21.

Actus attribuitur confirmanti, & approbanti non gerenti. ibid.

Officia renuntiata principis sequuta licentia à principe tenentur. n. 22.

De officiis temporalibus ad beneficia valet argumentum, & contra. 23.

Renuntiatio beneficij in fauorem, non confert titulum, nec possessionem, aut exercitium, sed Papa illam admittens. n. 24.

Renuntiatio officij & beneficij fieri debet per viginti dies ante mortem renuntiantis. n. 25.

Officiorum dominium, & proprietas residet penes principem. n. 26.

Licentia petita, & concessa ad aliquid faciendum arguit dominium, & ius concedentis. numero 27.

Venditio dicitur imperfecta, & conditionalis, etiam si sit de re, & pretio conuenium, si aliquid remanet faciendum. n. 28.

Venditio est imperfecta si inter partes sit conuentum de conficiendo instrumento, & interim est locus pœnitentiæ. ibid.

Et ex tempore confecti instrumenti non antea contractus operatur effectus. n. 30.

Renuntiatio Beneficij in fauorem dicitur conditionalis, num eius essentia pendeat ab approbatione Papæ. n. 31.

Officij renuntiatio, & venditio nil valet, nec operatur quousque sit à Rege admissa. n. 32.

Factum quod eget approbatione, vel confirmatione superioris, caret effectu, donec per superiorem confirmetur. n. 33.

De officio ad feudum valet argumentum. n. 34.

Ad perfectionem actus si duo requiruntur ex vltimo actus perficitur & consummatur. n. 35.

Actus non dicitur gestus, vbi aliquid remanet faciendum. n. 36.

Actum non incipere, & cœptum non perficere paria sunt. n. 37.

Ex venditione imperfecta, & conditionali neuter agere potest. n. 38.

Census vt constitui possit super pretio, istud debet esse certum, verum, & exigibile. n. 39.

Census tunc potest formari super pretio de quo fides habita fuit; quando res est tradita emptori, non aliter. n. 40.

Ita tamen vt redditus non excedant valorem fructuũ rei traditæ. n. 41. & 42.

Officium renuntians nullum ius, titulum, possessionem, aut exercitium potest in emptorem transferre. numer. 43.

Ante officij renuntiationem admissam à principe renuntians illud exercet, continuat & emolumentis fruitur. ibid

Officium renuntians titulum retinet, & exercitium continuat, quia non vacat, ante principis admissionem, & nouam collationem factam. n. 44.

Et ad renuntiantem pertinent officij emolumenta interim. n. 45.

Renuntians beneficium, eius titulum possessionem, aut fructus non amittit ante superiorꝭ admissionem. numer. 46. & 47.

Super pretio officij retenti à venditore, census creari non potest. n. 48.

Periculum rei venditæ pertinet venditori, si venditio sit imperfecta, & conditionalis, non ad emptorem. num. 49.

Redemptio officij & conceptio permissa populo, inest in ipso officio à natura, & nemini culpa imputatur. num.50.

Impedimentum ne quis nanciscatur possessionem officii renuntiati constituta tertio non imputatur resignatario.n.51.

Damnum proueniens ex facto principis nulli imputatur.n.52.

Ex culpa quis tenetur ad causam, quando culpa fuit destinata ad ipsum casum, non aliter.n.53.

Renuntiens officium debet eligere, & quærere personam habilem.n.54.& 55.

Ius cessum aut renuntiatum alicui, si ibi non quæratur ex iuris impedimento non abdicatur à renuntiante.n.56.

Mora debet præcedere culpa n.57.

Mora non committitur sine die, aut interpellatione. num.58.

Et an ista interpellatio debeat esse iudicialis, vel extraiudicialis sufficiat.ibid.

Officij renuntiatio debet principi præsentari intra triginta dies, alias annullatur.n.59.& 60.

Periculum rei non imputatur tenenti morosè, si eodem modo esset peritura apud Dominum, tam in actionibus realibus, quàm personalibus.n.61.

Officium publicum tenere prohibetur dardanarium victualium, non alias merces exercens n.62.

Emptor semper tutus est exceptione rei non traditæ aduersus executionem etiam rei iudicatæ.n.93.

Et hanc exceptionem rei non traditæ non oppositam aperte potest iudex ex officio supplere.n.64.

Rotæ decisio insinuans ex officij renuntiatione coram notario contractum esse perfectum, abundè declaratur.n.65.& seqq.

De venditione officiorum Romanæ curiæ ad officia Hispaniæ, non valet argumentum.n.66.

Facultas ad assensus generalis ad alienandum vbi præcedit, alia non eget alienatio ad eius perfectionem. n.67.

De feudo ad officium, & econtra, valet argumentum. n.68.

Facultas ad alienandum data investitura feudi, etiam additio, quod assensus petatur, validat alienationem etiam ante assensum, n.69.

Littera expediendæ pro officio Romanæ curiæ renuntiato, non tangunt substantiam contractus. n. 70.

Per generalem assensum regis ad alienandum, perficitur alienatio, etsi pro recognitione veri Domini præstatio requiratur.n.71.

De renuntiatione officij Rom.Cur. ad renuntiationem beneficij, non rectè arguitur propter diuersitatem naturæ.n.72.

Quæ cessante ad alia officia rectè arguitur ad renuntiationem beneficij, n.73.

Officiorum Hispaniæ natura multum distat à natura officiorum Rom.Cur n.74.

In officij renuntiatione, de qua in decisione Seraphini multa specialia reperiuntur, quæ officiorum renuntiationum naturam alterant.n.75. 76.& 77.

Facultas regia ad alienandum siue præcedat, siue sequatur æqualiter operatur.n.78.

1 AD multorum valde singularium cognitionem deseruiet disceptatio, & resolutio huius quæstionis admodùm difficilis. Finge quod possessor officij vendidit illud & renũciauit alteri sub certo precio conuẽto, quod cum emptor in contanti non haberet; constituit annuum censum forti principali correspondentẽ, cum pacto quod vẽditor retineret proprietatem, donec cẽsum emptor redimeret. Huius venditionis, & renuntiationis virtute emptor postulauit à Principe admissionem, ac tituli expeditionem, vt officium exercere valeat; tertius ex transactio admissionem contradixit opponendo defectum personæ emptoris; interimque populus consumendum officium obtinuit ex viliori precio, quo venditum fuit; quæritur nunc, an emptor exequi possit pro census à se creati redditibus supposita census existentia?

Et videtur quod sic, cum census à principio le- 2
gitimè creatus nullum passus fuerit accidens, ex quo alterari, aut variari potuisset, si regulas iuris certissimas attendamus sub vno & vero supposito quod officium tabellionatus & decurionatus sui natura est renuntiabile, licet interuenire debet licentia, assensus, & beneplacitum principis; nihilominus, quia id facile obtinetur à principe, ex consuetudine Hispaniæ, alienari, vendi, cedi, ac renunciari potest, necnon hypothecæ subiici; & in solutum creditoribus dari, & ad hæredes transit, & in diuisione, & partitione bonorum cadit, sicut quælibet alia res patrimonialis & libera: de quo amplissimè videre est per Couarr. *lib.3.variarum, c.19.n.5.& n.6.* Ioan. Gutierrez *lib.2.practic. q. 64. n.4.& n.5.* Gomez de Leon. *allegat. 100.* Aluarum Valascum *de partitionib. c.13.n.62.& seqq.* Pereira *ad tit. de inofficios. testament. post lecturam c.2.n.9.& 25.* Nogueirol. *allegat. 19. ex n. 46. & seqq.* optimè Anton. Gomez *in l.29. Tauri, n. 21.* & mirabiliter per Tellum Fernand. *in eadem lege 29. ex n.11. per aliquot columnas.* Auendanus *de censibus, cap.55. per totum* Bobadilla *in politic. lib.3.c.8. ex n.285. cum seqq.* Vbi quod venditor, seu debitor cogitur per com- 3
pulsionem, vt titulum generalem exhibeat, & officium renunciet, & alteri constituat mandatum ad renuntiandum, vt renuntiationis virtute ad principem pro titulo consequendo ad fauorem emptoris vel successoris recurratur.

Alij etiam exteri, qui naturam officiorum renun- 4
tiabilium Hispaniæ agnouerant, idem de eis determinant & transmutabilia, & alienabilia asserunt sub beneplacito, & assensu regio, vt videre est ex Rouito *consil.106.n.6.& 7. vol.2.* Capicio Galeota *in tract. de alien. officior. num. 22. 23. & sequentibus.* Rota *decis. 54. numero 6. tom. 5. in recent.* edito anno 1636.

Sicuti etiam obseruatur in officiis Romanæ Cu- 5
riæ, quæ ex eo quod facile possunt vendi, renuntiari, & alienari accedente voluntate, & assensu pontificis, iudicantur bona patrimonialia, cum facile beneplacitum hoc obtineri contingat: testatur Paulus de Castro *in l. omnimodo, §. imputari, n.5. C. de inoffic. testam.* que sequitur Ias. *ibid. num.2.* & 3. per Rotam apud Seraphin. *decis.100.* Farinac. *decis.495.n.2. tom.2. in recent.& decis.54. num.7. cum seqq. tomo 5. in recent.* Marescotus *lib.2. variar. resol. cap.86.n.15.* Gratianus *discept. forens. tom.1.c.50. n. 15.& num.16.& tom.3. cap.580.& tom.4. cap.670. num.12. cum seqq.* & idem Gratian. *c.730. ex n. 44. cum seqq.* Pacificus *de Saluiano interdict. inspect. 3.* Merlinus *de legitim. lib. 2. tit.2. quæst.24. pag.199.* Burato *decis.873. per totam, tom.3.*

Igitur si precio æstimabile est officium, & licitè vendi permittitur: licitè etiam super eius iusto precio census creari potest, vt latiùs videre est, per Gaspar Rodriguez *de annuis reditibus, tit.1. quæst.* 6

quæst. 13. *per totam*, & Auendañum *de censibus*, *cap.* 37. *per totum*, & melius *in cap.* 38. *ex numero* 2. *cum multis sequentibus*, qui ex pluribus latius comprobat videndus,

7 Nec pactum, quod venditor officij retineat eius proprietatem, donec census redimatur, reddit inuitam census creationem, nec reddituum cursum impedit, cum licet pactum absolutum, ne dominium transeat in emptorem, sit contra substantiam, & naturam contractus; ex *l. cum manu fata ff.*

8 *de contrahenda emptione*; validum tamen est, quando apponitur limitatum, donec pretium integrè soluatur, quia tunc nec est contra naturam venditionis, sed iuxta illam, cum pretij solutio sit de natura emptionis *l. quod vendidi. & tradidi.* 19. *l. vt res.* 54. *ff. de contrahenda emptione*, *l. ex empto*, 11, *in prin. ff. de action. empt. §. vendita. Instit. de rer. diuisio-*

9 *ne*, *l.* 46. *tit.* 28 *part.* 3. quæ probant, quod rei venditæ, & traditæ dominium non transfertur, donec pretium soluatur, non habita fide de pretio. Et ideo ex hoc pacto licito impediri translationem dominij probant ex *l. procuratoris §. plane ff. de tributoria. actio. l. ea quæ distracta ff. de precario. l.* 3. *Cod. de pactis inter emptor. & vend. l. cum manu fata.* Tiraquellus *de retract. lignagier*, *§.* 1. *glos. f.* 2. *à numero* 36. *cum sequentibus.* Anton. Gomez 3. *tom. variar. cap.* 2. *numero* 30. Parlador. *lib.* 1. *rerum quotidianarum*, *cap.* 8. *à num.* 3. Fontanella *de pactis nuptial.* 2. *part. clausul.* 7. *glos.* 3. *p.* 9. *numero* 21. *&* 22. Gratianus *discept.* 325. *num.* 11. *& discept.* 525. *ex num.* 1. *tom.* 3. Burdus *decis.* 220. *num.* 13. *& decis.* 344. *à n.* 11. Caldas *de empt. & vendit cap.* 22. *num.* 31. Franchis *dec.* 506. *ex n.* 5. Magonius *dec. Lucens.* 31. *& Florent.* 91. *num.* 8. *&* 9. Marta *decis.* 43 *à num.* 2. Sesse *decis.* 42. *à num.* 13. Mantica *de contractibus*, *lib.* 4. *tit.* 27. *n.* 4. *&* 5 Valenzela Valasquez *cons.* 59. *n.* 35. Hermosilla *ad l.* 28. *glos.* 1. *tit.* 5. *p.* 5. *tom.* 2. *ex n.* 39. *cum seqq. fol.* 123.

10 Et in nostris terminis quod venditor officij possit apponere pactã reseruationis dominij, donec sibi totũ officij pretium soluatur; amplissimè resoluit Gratianus *disceptationib forens. to.* 4. *c.* 730.

11 *ex num.* 1. 17. *& n.* 49. cum non sit inconueniens, vt apud vnum sit titulus officij, & apud alium sit dominium, iuxta Rotam ab eodem Gratiano citatam.

12 Nec hoc pactum, quo venditor officij sibi reseruat dominium, donec census redimatur; impedit census creationem, super prerio officij conuento, cum adhuc eo stante, census constitui licitè possit super pretio ipsius rei, ita vt annua præstatio conuenta interim licita sit, & a iure permissa, probarunt Carrocias *de locato, & conduc. rubric. de vsuris*, *q.* 1. *à n.* 3. Cagnolus *in l. curauit*, *n.* 16. *C. de actionibus empt.* Rodrigiez *de annuis redditibus*, *lib.* 2. *q.* 3. *n.* 61. cum aliis. Auendanus *de censibus*, *capite* 9. *num. fin.* Gratianus *discept.* 3. *tom. c.* 523. *num.* 14. *& cap.* 206. *n.* 9. Hondedeus *consil.* 30. *num.* 29. *part.* 1. Claud. à Bertazol. *cons. crimin.* 40. *l.* 2. Hermosilla *ad l.* 28. *glos.* 1. *num.* 42. *&* 43. *titul.* 5. *part.* 5. *tom.* 2. *fol.* 123. & valere pactum de soluenda aliqua pensione interim dum pretium rei venditæ, non soluitur, Claudian. & Hermosilla *locis citatis.* Gratiã. *decis.* 13. *n.* 4. Scaccia *de commerciis*, §. 1. *q.* 7. *p.* 2. *ampliat.* 8. *num.* 164. *&* 165. Mantica *de contractibus*, *lib.* 4. *tit.* 24. *à nu.* 19. & est Rotæ *decis.* 2. *inter recollectas*, per Concium *post. tract. de censib.*

Cum igitur hæc census iustitia creati super pretio officij vẽditi, & renũciati ex omnibus suis partibus integralibus iustus appareat; nihil esse videtur, quod huic cõtractui obstare possit, quo minus redditus cẽsus currat, debeãtur ac persolui debeãt.

Nec insuper officij venditori obstabit, quod po- 13
pulus auctoritate regia interim officium illud cõsumpserit, antequam emptor obtinuerit titulum & approbationem à Rege; tum quoniam cum præcesserit perfecta officij venditio inter ipsos contrahentes, quia de re & pretio inter ipsos fuit conuentum; periculum res contingens ante eius traditionem ad emptorem, non ad venditorem regulariter spectat *l. id quod post emptionẽ*, 7. *l. necessario.* 8. *ff. de peri. & com. rei vend. l.* 1. *l. cum speciem*, 5. *C. eod. l. sciuit*, 12. *C. de action. empt. l. si soluturus*, 36. *in fin ff. de solutio* Abundè videndus per ampliationes & limitationes Hermosilla *ad l.* 23 *glossa* 1. 2. *&* 3. *tit.* 5. *p.* 5. *fol.* 108. *& seqq.*

Tum etiam, quia hoc periculum, & damnum 14
non supereuenit ex facto aut culpa venditoris; sed potius fuit cautatum à culpa emptoris, qui sciens se pati defectũ impeditiuum officij, ac eius vnus, & exercitij, illud emit, cuius obiectio causauit dilationem, & moram admittendi renunciationem, & tituli expeditionem, & culpa adscribitur ei, qui se immiscuit rei ad se non pertinenti, *l. culpa est*, 37. *ff. de reg iuris*, *l. vtique*, & *ib.* Bart. *ff. de rei iudicata* nec culpa caret qui se immiscet rei alterius artis, vel professionis, *l. idem iuris*, *§. vult. ff. ad leg. Aquil. l. illicitus*, *§ penul. ff. de offi. præsid. c fine culpa de regul. iur l.* 6 *c. tua*, *de homicidio*, † & ideo damnum, quod quis 15
sua culpa sentit, sibi debet, & non aliis imputare, *de regul. iur. l.* 6. & ad pretium rei peremptæ post venditionem perfectã tenetur emptor ex iuribus & Doctoribus paulo ante citatis, & per consequẽs census super eo semel formatus durare debet, ac tedditus currere, quorum creditor venditor est. & in concursu formato ab emptore debet graduari pro sorte principali, & decursis.

Quibus tamen (quæ in se verissima sunt, & in 16
iure certissima) minime refragantibus; contrariã sententiam, imò census, creationem in nostro casu attenta natura mercis venditæ, hoc est officij renunciati & venditi; nullam à principio habuisse subsistentiam, nec perfectionem, ex quã possint causari redditus annui, nec emptorem obligari ad pretium, & redditus manisse obligatum; ex multis apertissimè ostendemus.

Magna etenim versatur differentia quoad vẽdi- 17
tionis perfectionem inter rem quamlibet, cuius dispositio & alienatio ad dominum liberè spectat absque alterius interuentu, licentia, assensu, aut beneplacito, ita vt in domini sit libera facultate, & voluntate ad sui libitum venditionis contractum perficere trahendo emptori dominium, titulum, possessionem, vsum & exercitium ipsius rei venditæ, contractum purum, & absolutum celebrate, provt regulare est in quolibet rei dominio, argumento text *in re mandata*, *C. mandati*, *& integris tit. ff. & C. de emptione*, *& l. venditione.*

Et inter officium publicum decurionatus, & 18
tabellionatus renunciabile, quod quidem licet officialis possessor possit renunciare, & vendere; non tamen liberè & independenter, nec potest dominium officij proprietatatem, titulum, possessionem aut exercitium in emptorem transferre, & tradere absque licentia, assensu beneplacito, gratia, & concessione Regis; provt expressè probant Doctores suprà laudati superiùs *numero* 2. Ad officij etenim simplicem renunciationem & nudam

19 nominationem possessoris exhibitam principi, ipse confert titulum & nouam gratiam emptori; vel successori cuilibet, cuius virtute, & non aliter potest successor apprehendere officij possessionem, & illud exercere sub certis qualitatibus, & conditionibus facta renunciatione, *l.3.& l.4.tit.4. lib.7.recopilationis.* ibi. *Que quando algun hombre, que tiene oficio publico se viene a cercano a la muerte, y que no lo puede tener por si en tonces le renunciaT otros procuran con el tal que haga la renunciacion; y esto tiende en perjuicio de nuestra Real preheminencia, y en daño de la republica. Por ende ordenamos y mandamos que de aqui adelante la renunciacion que alguno hiziere de su oficio que tubiere, no valga, sino viniere veinte dias despues que otorgare la tal renunciacion, y de otra guisa que nos podamos proueer del dicho oficio sin embargo de la tal renunciacion dela prouision que por virtud de ella se diere, assi como proueyramos, si nunca la tal renunciacion interuiniera.* l.5. eiusdem tit. ibi: *Como quiera que estuua ordenado que la renunciacion de los oficios de regimientos y juraduarias y escribanias de quelo hagan renunciaciones, la presentacion de ellas se haga dentro de veynte dias ante nos para que proueyessemos cerca della lo que fuesse nuestro seruicio, nos fue pedido prorogassemos el termino de la dicha presentacion: mandamos que la persona, en cuyo fauor el tal oficio se renunciare, baste que se presente ante nos con la tal renunciacion y suplicacion dentro de treynta dias: y que si dentro del dicho termino no se presentare la tal renunciacion, sea en si ninguna,* &c.

20 Ex quibus iuribus ad nostrum propositum multa vtilissima inferuntur: primum, quod ille successor, cui fit officij publici renunciatio, à solo Rege capit officium, & eius titulum, eiusq. virtute possessionem, & exercitium, non à nominante, & renuntiante, prout apertius apparet *ex l.6.titul.7. lib.4.recopilat.* ibi: *Mandamos a qualquier persona en quien se ha renunciado o renunciare qualquier oficio de alcaldia, alguaçilazgo o regimiento, o veinte y quatro, o iuraduria, o escriuania, o otro qualquier oficio publico, dentro de sesenta dias despues que nos le vbieremos dado la prouision de merced del dicho oficio, la presente en el consejo de la ciudad* &c. *donde fuere el tal oficio tome la possession del,* &c. & iterum ibi: *Y los que hasta aqui de nos an hauido merced de los dichos oficios por virtud de las renunciaciones antes echas,* &c. *presenten las tales mercedes en los dichos consejos y vsen de ellas,* &c.

21 Non si quis ad officium nominetur ab vno, & sit à Rege approbandus, & confirmandus, Principe nominatus, & prouisus intelligitur, & à principe confirmante officium obtinere dicitur, probatur *per Litem coram, § si decuriones ff. quod cuiusque vniuersitat. nomine.* Ioannes de Platea, Alberic. Bald. Bart. Castrens. Abb. Padilla, Auiles, & plures alij citati per Nos *in commentar. de retention. Bullar. 2.part. cap.22. ex num.1. cum sequentibus.* Gratian. *consil.65 a numero 15. & sequentibus.* Mo-lin. *de primogenitis, lib.1. cap.25. num.10.* Valenzuel. Velasquez *consil.155 à num.10. cum multis sequentibus, tom.2.* quia actus attribuitur confirmanti, & approbanti, non gerenti. Surdus *consil.185. à numero 31. cum sequentibus*, quamplurimos Doctores laudauimus *in eodem. capite 22. ex num.3. per 2. columnas.*

22 Et in terminis quod officia, quæ renũtiantur de licentia & assensu principis, ab ipso principe transeantur, & ipse consentiens, intelligatur, abũde probat Tellus Fernand. *in l.6. Taurin. num.30.* Valenzuela *consil.155. tom.1.* Gratis *de cessib. cler. effect. 2. a num.156. cum seqq.* facit Authent. *de exhibendis reis, §. optimum.* ibi: *Et secundum iussionem nostram hoc habeant, non tanquam paternam hereditatem, sed tanquam imperialem magnificentiam.*

23 Deinde, quia officiorum prouisio & collatio regulariter à prouisione, & collatione beneficiorum, & de officiis ad beneficia, & e contra, valet argumentum. Bald. *decis.29.* Ricius *in collectan. 1498. p.* Canedo *decis.20.* Augustinus Barbosa *in locis commun. argument. iuris, loco 12. & loco 77. & loco 176.* qui plurimos Doctores cumulat. Adde Mastrillum *de magistratibus, cap.25. a num.10.* & suprà *tomo 1.* quamplurimos congerit Canedo *decis.132. n.1. p.1.* Castillo *controuers. tom.6. cap.178. sub n.16. vers. & quamuis.*

24 Sed renuntiatio beneficij facta in fauorem alicuius nullam ius, & titulũ præstat ei, in cuius fauorem fit, nec eius virtute potest apprehendere possessionẽ, nec beneficij habere exercitium, quousque approbetur à Papa, & ab eo accipiat titulum & collationem: tenent quamplurimi Doctores adducti à Nicolao Garcia *de benefic. 2. part. c.1. ex num.136. cum sequentibus. & 9. part. cap.2. numer.* 120. Alexand. Ludouic. *decis.138. à num.3. & in annot.* Oliuer. Beleram Marcellotus *variarum resol. lib. 2. cap.18. n.2.* Gratianus *discept. c.139. ex n.24. & cap.127. à num.34.* atque in beneficiis sicut in officiis limitata est facultas renuntiandi in fauorem 25 ad viginti dies ante mortem renũciantis, iuxta regulam Cancellariæ ad latè tradita per Nicol. Garcia *de beneficiis. part 11. cap.3. §.1. ex num.57*, ergo idem debet operari renuntiatio officij in fauorem alicuius,

Nam cum penes principem resideat dominium 26 ac proprietas officiorum, & in officialem solum trãsit exercitium, vt probat Mastrillus *de magistratibus lib.1. cap.24. num.37.* idem Mastrillus *lib.5. c. 6. num.140.* Bald. *in l. qui se patris, Cod. unde liberis, versic. idem in concessis.* Natta *consil.538. num.4.* Vasquez Minchaca *de successionum creat. §.18. a numero 88.* Surdus *consil.152 numer.16.* Castillus de Curte *1. part. diuersor. iuris feudalis, §. potest, num.5. fol. 18.* Franchis *decisione 51. num.2.* Ponte *decisione 2. numero 6.* Arias de Mesa *variarum resolutionum lib.2. cap.17. num.8.* quod dominium etiam arguit 27 licentia, assensus, & beneplacitum principis requisitum ad valorem renuntiationis, cum ex licentia ad actum postulanda ab aliquo in dispositione alicuius rei, eius dominium arguat, probant Bald. *in l. si permittente, num.2. Cod. ad Velleianum*, Socinus *consil.12. num.34. & 5.* vbi quod licentiæ petitio & præstatio inducit probationem dominij. Ozascus *decisione 164. numero 16. & 17.* Burgos de Paz. *consil.16. num.4.5. & 6.* vbi quod licentia dominorum quod vasalli possint pascularj arguit dominium pascuorum in domino. Noguerol. *allegatione 28. ex num.86.* Natta *consil.522. num.9.* Rota *decisione 53. num.2. & per totam. part. 1. diuersorum.* Hieronimus Gonçalez *ad regul.8. Cancellar. glos. 5. §. Ceterum. 17.* & ideo semper expectanda erit dominij approbatio, licentia & assensus, vt virtute renuntiationis ius officij, & exercitium transferri possit in successorem, ad cuius fauorem facta fuit renuntiatio.

Quibus

28 Quibus præcognitis, affirmandum erit, huius census creationem super pretio officij venditi, & renuntiati nunquam habere potuisse principium, à quo sortiri potuerit effectum, & ex quo redditus currere possint, cum ipsa venditio dependens à gratia, assensu, & voluntate principis, præcisè requisita ad eius valorem, & perfectionem, sit informis, imperfecta, & conditionalis, suspensa quousque accedat principis licentia, & ideo cum deficit res, quæ venditur præcisè deficere debet pretium, super quo census constitui possit, cũ imperfectio vẽditionis prorsus impediat omnes iuris effectus, ex ea profecte, aliàs existente producendos.

29 Nam licet in venditione accedat res, & pretium; si tamen etiam ex voluntate contrahentiũ aliquid remanet faciendum, venditio dicitur imperfecta, & conditionalis, *l. contractus, C. de fide instrum.* Anton. Gomez. 2. *tom. var. c.* 2. *n.* 17. Gutierrez *pract. lib.* 3. *q.* 94. *n.* 12. *& in tract. de gabell. q.* 17. *n.* 2. 3. *&* 8. Gironda *de gabell.* 6. *p in prine. n.* 14. *&* 15. Mantic. *de contract. lib.* 2. *tit.* 10. *n.* 7. *&* 12. Lasarte *de decima vend. cap.* 3. *n.* 18. Cancerius *var. resol. cap.* 1. *n.* 13. *de empt. & vend. n.* 5. Ceuallos *q.* 91. *n.* 3. *&* 4. Parlador. *lib.* 2. *ver. quotid. cap.* 3. *n.* 4. *&* 49. Castillo *controu. lib.* 3. *c.* 26. *n.* 8 *&* 9. Bertazola *clauſ.*, 0. *num.* 10. *& quinque ſeqq.* Pereira *de empt. & vend. c.* 19. *n.* 21. *&* 22. Auendanus *d. cenſib. c.* 84. *n.* 14. & quamplurimi alij congesti ab Hermosilla *ad l.* 6. *tit.* 5 *p.* 5. *gloſſ.* 1. *per tot. tom.* 2. *ex fol.* 50. *& ſeqq* & maxime *ex n.* 5. tenentes quod cõtractus dicitur imperfectus, conditionalis, & inualidus, & est locus pœnitentiæ, quando in contractu ipso, vel ante contractum de scriptura fienda inter contrahentes mentio simpliciter facta est, etiam si dictum non sit, quod aliter non valeat contractus, ad *l. contractus, C. de fide inſtrum l.* 6. *tit.* 5. *p.* 5. saltem de iure regio.

30 Ita vt huius contractus tempus ad nihil atendatur, sed tẽpus confectæ scripturæ & ex nunc dumtaxat agi potest ex eo, nec antea vllos iuris effectus produxit, provt multis Doctoribus adductis comprobat Hermosilla *ibid. ex n.* 21. 22. 23. *& n.* 24. si enim imperfectio cõtractus producit hos effectus, quãdo provenit ex iis, quæ consistũt in voluntate, & potestate contrahentium; multo magis imperfectus erit contractus in iis, quæ dependendent à cõsensu, & voluntate, seu potestate alterius tertij, & sic principis, cuius licentia & cõcessio expectatur ad perfectionem, & validitatem translationis officij venditi, & renuntiati in fauorem alterius.

31 Provt idem in beneficij renuntiatione in fauorem contingit, quæ ex eo dicitur conditionalis, quia per se nihil operatur, donec admissa fuerit, & approbata à Papa, à cuius voluntate & dispositione dependet renunciationis, validitas, & effectus, ad late tradita per Nicol. Garcia *de benef.* 2. *p. c.* 1. *ex n.* 139. 147. *& ex n.* 125. & iterum 11. *p. c.* 3. §. 4. *à princip. ex n.* 143. *& ſeqq.*

32 Et in terminis nostris, quod renuntiatio, & venditio officij nihil valeat, nec operetur, quousque sit admissa à Rege, mirabiliter probat Tellus Fernandez *in l.* 29. *Tauri, ſub n.* 11. *verſ. ſecundo vero caſu & ſic*, & dicens, quod cum venditio officij fieri nequeat absque principis licentia, & authoritate, ideo facta ante eam venditio, & renuntiatio dicitur nulla ex doctrina Iserniæ *in c.* 1. *de inueſtitura de re aliena facta*, 2. *col. verſ. quid ſi vaſallus contraxit debita.* & melius ex Afflict. *in c. imperialem, de prohib. feud. alien. per Federic. n.* 38. tenente, venditionem & alienationem rei feudalis esse nullam fa-

ctam sine consensu domini. *ex c.* 1 *de alim. feud.* & non valere quod factum est; quia vbicumque actus sine consensu superioris fieri non potest, actus 33
non habet effectum, donec consensus superioris superueniat, interim vero nullum effectum sortitur, vt declarat Bald. *in l. ſi incertos, §. deportat. ff. de legat.* 3. ibi, *Factum, quod eget à probatione, vel confirmatione ſuperioris, non trahit ſecum effectum, donec approbetur, & confirmetur à ſuperiori.* Quod sequitur Afflictis in prohibitione alienandi, vel obligandi feudum absque assensu Regis. *in d. c. imperialem; not.* 12. *n.* 2. maximè cum de officio ad feudum valeat argumentum, vt diximus 2. *p. cap.* 27. 34
n. 54. concludi igitur Tellus *loco cit.* hanc renuntiationem officij, & venditionem esse nullam absque Principis licentia, procedereque hanc doctrinam sine alicuius Doctoris contradictione, quem in terminis, & per idem fundamentum sequutus fuit Auendan. *in tr. de cenſib. c.* 55. *n.* 6. 8. *&* 9.

Ad perfectionem namque huius venditionis, & 35
renuntiationis officij duo requiruntur; renũtiatio ex parte contrahentium, & licentia, assensus, atque approbatio ex parte principis, & quoties ad perfectionem actus duo requiruntur, vtrúque præcisè debet concurrere, & ex vltimo dicitur actus perfici, & consummari. *quoties, C. de rei vend.* ita Alberic. *in l.* 2. *in fin. princ. ff. de procur. gloſſ. in Clem. vnic. verb. collato. ad fin. vt lite pendente.* Tiraquell. *de retract. lingn. §.* 1 *gloſſ. n.* 67. *&* 68. Lasarte *de decima vend. cap.* 4. *n.* 24. Molina *de iuſtit. & iur. tom.* 2. *diſp.* 337. *verſ. dubium eſt, col.* 510. Ioann. Gutierrez *de gabell. q.* 15. *ex n.* 11. *cum ſeqq.* Quo loco, & per totam quæstionem vnum valde simile adducit; quod quando quis sine mandato vendit rem alienam sub spe approbationis domini; quod hæc venditio imperfecta & inanis erit, quousque accedat domini approbatio, & ratificatio, quod & idem accidit in venditione officij, quæ fit sub spe confirmationis & approbationis principis domini officiorum; & ideo quousque subsequatur, renuntiatio, & venditio inefficax, & imperfecta erit, & nulla.

Dumigitur in hac officij venditione deficit es- 36
sentiale, substantiale, & præcipuum requisitum, assensus, & licẽtia Regis, nulla adest certa venditio, nullum pretium certum ac verum, super quo possit formari, & creari census, & nulla certa res in venditionem deducta, nulla certa adest venditio, cum sit imperfecta, & conditionalis dependens à voluntate, & assensu Regis ex hactenus comprobatis.

Et quia actus non dicitur gestus, quando ali- 37
quid supereſt agendum. *l. cum Syllanianum.* vbi Iaſ. *num.* 3. *C. de his quib. vt indign. l. Titia. ff. de verbor. oblib. l. ſi oleum, § fin. & l. ſeq. ff. de dolo. l. in rebus, §. poſſunt, ff. commod. l. res, ff. de contrab. empt.* Flamin. Paris *de reſign. lib.* 8. 7. 8. *n.* 42. *&* 97. Anton. Monac. *Lucenſ. deciſ.* 25. *n.* 7. & Florent. *deciſ.* 19. *num.* 5. Gironda *de priuil. num.* 1133. Ricius *in collect.* 2497. Surdus *conſ.* 168. *n.* 9. Mantic. *deciſ.* 186. *n.* 3. Costa *de fact. & ſcient. ignor. inſpect.* 6. *n.* 12. Ioann. Maria Nouarius *quæſt forenſ. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 9. *&* 10. Gonçalez *ad regul* 8. *cancel. gloſſ.* 63. *n.* 11. & paria sunt actum non incœpisse, & cœptum non perficere. *l. fin. § illud, C. de codicillis, §. penultim. inſtitut. quibus modis teſtament. infirm.*

Deficit certum ac verum pretium, ex quo possit 38
census constitui atque creari; nam cum deficiat venditionis contractus tanquam informis, imperfectus & conditionalis, pretij certitudinẽ ac veritatem deficere necesse est, cũ ex cõtractu informi,

vel conditionali nouter contrahentium agere possit ad pretium, vel ad rem deductam in eo, cum nondum sit nata actio, nec obligatio *leg. cedere diem ff. de verbor. obligat.* Menoch. *consil.* 63. *n.* 28. *cum sequentibus.* Surdus *consil.* 186. *n.* 12. *& consil.* 238 *n.* 7. Castillo *controuers. lib.* 5. *cap.* 115 *num.* 7. Intrigliol. *decis.* 21. *num.* 7. Ioann. Maria Nouar. *q. forens. lib.* 1 *quæst.* 27. *num.* 5. dicimus *suprà num.* 29. *& num.* 30.

39 Et vt possit census constitui validè super pretio rei venditæ, iuxta Doctores laudatos *suprà num.* 6. necessariò requiritur quod pretium aptum sit verum, certum, & realiter veraciterque debitum, ita quod precise exigi possit probat optimè Auendañus *de censibus quæst.* 39. *num.* 19. *& n.* 20. Gaspar Rodriguez plures referens *lib.* 1. *q.* 13. *ex numero* 3. *leg. si ex pretio. Cod. si certum petatur,* sed fiet, quod pretium officij conuentum ex contractu, & venditione informi, imperfecta, & conditionali nec debetur, nec exigi possit, nec certum sit; ergo census constitutio ex eo nulla erit, inefficax, & inutilis.

40 Deinde quoniam res etiam in venditionem deducta prorsus abest ab emptor, cui ante perfectionem contractus officium renunciatum tradi non possit, vt eius emolumentis frui valeat, & emptor enim quando res venditur habita fide de pretio, tunc ex pretio potest formari annuus census in fauorem venditoris; quoties res cum effectu tradita fuit emptori, qui cum fructibus, & emolumentis eiusdem fruatur, licite potest stipulari annua pensio correspondens fructibus rei traditæ, & pretio conuento, non soluto, ne venditor damnum patiatur si fructibus, & pretio defraudetur, & ideo semper fructus recompensationi sunt iuxta *leg. curauit. C. de actionibus empti. probant* Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 4 *n.* 6. Petrus Barbosa *in l. de diuisione n.* 71. *& 72. ff. fol. matrimon.* Rodrig. *de annuis reddit. lib.* 3. *qu. est.* 7. *num.* 78. Felicianus *de censibus l.b.* 2. *cap.* 1. *numero* 38. *& 2. tom. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 12. 13. *& sequentibus.* Scaccia *de commerciis, §.* 1. *quæst.* 7. *part.* 2 *ampliat.* 8. *ex num.* 152. *vsque ad n.* 170. qui alios plures allegant. Fachineus *controuers. iur. lib.* 2. *cap.* 32. *colum.* 2. *vers.* 3. *controuertitur* Mozius *de empt. & vendit. cap. de falsitate empt. & vendit. num.* 39. Iacob. Cancer. *variar. resolut. lib.* 3. *c.* 7. *de pactis num.* 59. ita tamen

41 vt interesse promissum non excedat quantitatem fructuum rei traditæ, vt ex pluribus resoluit Hermosilla *ad leg.* 28. *tit.* 5. *part.* 5 *glos.* 2. *ex n.* 25. *cum seq. num.* 2. *fol.* 128. *& sequentibus.* Vbi *ex n.* 28. *alias limitationes desumpsit videndas.*

42 Eodem modo procedit assertus Cagnoli, Carroci, Rodrig. Auendañ. Gratian. Bertazolæ, & aliorum, quos retulimus superius pro contraria parte, *num.* 12. dicentium valere pactum, ne transferatur dominium in emptorem, donec pretium integrè soluatur, itaque licitum pactum de soluendo aliquod annuum redditum, donec pretium soluatur, quando, dilata re, res vendita tradita fuit emptori fructus eius percipienti, vt apertè loquuntur Doctores ipsi, & latius est videre per Hermosillam *ad l.* 28. *glos.* 1. *ex num.* 40. *cum seq. tit.* 5. *part.* 5. *glos.* 1. *fol.* 125. *& eadem leg.* 28 *glos.* 2. *ex n.* 42. *cum sequentibus, & ad declarationem, l. curauit. C. de actionibus empti* vide eundem Hermosillam ibidem *ex num.* 14. *cum sequentibus, & ex num.*

43 Hæc autem doctrina nullo modo adaptari nec verificari potest in officio decurionatus, aut tabellionatus vendito, & renuntiato in fauorem alicuius, cui venditor illud tradere non potest, nec in venditorem transferri valet possessio, & officij huiusmodi exercitium ante admissionem, & licentiam Principis, à quo emanat gratia, collatio, & titulus officij, interim quo ipse venditor illud retinet, exercet, & emolumentis fruitur, prout vltra abunde dicta *suprà ex num.* 19. *cum sequentibus,* probat in terminis *leg.* 6. *tit.* 4. *lib.* 7. *recopilat.* ibi, *Mandamos que qualquier persona en quien se ha renunciado o renunciare qualquier oficio de o regimiento, o veintequatria, o iuraderia, o escriuania, o otro qualquier oficio, o otro qualquiera oficio publico dentro de sesenta dias despues que nos le vuieremos dado la prouision de merced de dicho oficio la presente en el consejo de la ciudad, villa, o lugar donde fuere el tal oficio y tome la possession del, y no de lugar a que vsemas del dicho oficio, el que assi lo renuncio,* &c. Et iterum; *Y los que hasta agora han hecho las tales renunciaciones de los tales oficios, y las hicieren de aqui adelante, que dentro de sesenta dias despues que nos hicieremos merced de los dichos oficios por virtud de las dichas renunciaciones vsen dellos, so pena que los que vsaren despues de los dichos oficios por el mismo hecho pierdan los dichos oficios que assi huuieren renunciado, y caygan en las penas que caen los que vsan de oficios publicos sin tener poder para los vsar,* &c. Ibi *Y mandamos que al tiempo que se trayeren ante nos las tales renunciaciones traygan assi mismo a registrar los titulos originales que de los oficios tenian aquellos que los renunciaron,* &c. Et *leg.* 1. *tit.* 22. *lib.* 12. *recopilat.*

44 Nam antequam princeps admittat officij renunciationem, officialis vtitur officio, & eius exercitium continuat quia non vacat per renunciationem, ante admissionem, & licentiam, seu assensum Principis, vt argumento text. *in l. meminisse. ff. de officio præsidis,* tradunt Rebuffus *in prax.* 3. *part. titul. de Simon. in renuntiat. num* 29. Imol. *in Clement.* 1 *de renunciat.* Franchis Chald. Peccira *cons.* 8. *n.* 7. 8. *& sequentib.* Mastrillus *de magistratibus lib.* 1. *c.* 23. *ex n.* 23. *cum sequentibus* Interimque ad cum 45 pertinent emolumenta officij, cuius adhuc titulum habet, à se nondum abdicatum, nec in alium translatum, ad text. *in* 6 *fin. Authent. de administr.* Rebuffus, Caldas, & Mastrillus *locis citatis.* Rota Roman. *decis.* 1. & 3. *de renunciat. resignat. in antiquis.* Cauedo *decis.* 23. *n.* 5.

46 Probatur etiam ex renunciatione beneficiorum, (à quibus ad officia temporalia, & è contra valerè argumentum, ex pluribus diximus superius *n.* 22.) ex qua possessor beneficij ante superioris licentiam, & admissionem, nec amittit possessionem, nec titulum, nec vacare dicitur *ex cap. admonet. cap. quod in dubiis cap. nisi cum pridem, de renunciation.* Tenent quamplurimi antiquiores, & moderniores Doctores laudati à Nicolao Garcia *de benefic. part.* 11. *c.* 3. *§.* 4. *ex num.* 219. *& 222. cum multis sequentibus.*

47 Et ex hac ratione renuncians beneficij fructibus & emolumentis potitur, & adeum pertinent, donec virtute renunciationis suæ fiat gratia à Papa resignatario, & illi fiat collatio, & titulus beneficij quæratur, Quamplurimos Doctores adducit abunde contrarientes ipse Nicolaus Garcia *de beneficiis to. n.* 1. 2. *part. cap.* 1. *ex num.* 125. *cum multis sequentibus.*

48 Igitur si officialis renuncians, & vendens officium,

cium,nec tradat,nec traddendi potestatem,& facultatem habeat officium emptoris: imò penes ipsum remaneat titulus,possessio,exercitium,actiones, atque emolumentorum perceptio,qua arte, quove colore poterit exigere annuos reditus ab emptore,& ex pretio consentio censum creare, cum antequam princeps admittat renunciationem,& conferat officium ei,cui fiat renunciatio ; nullum ipse renuncians damnum patiatur emergens, vt scilicet sibi interesse aliquid debeatur. Ideoq; consentio, vt ex nunc à tempore renunciantis officij, reliquus census constituti currant,& debeantur, prorsus vsuraria,& illicita erit ex hactenus abunde comprobatis.

Nec obstat quod officium fuisset redemptum, & consumptum auctoritate regia minori pretio quàm fuisset venditum,& quod ideo tam hæc diminutio deberet cedere in damnum emptoris,cui eius culpa acciderit damnum illud. & cur autem à sua dilatione in non consequendo titulum à Rege ad tradita superius pro contraria parte *ex n.* 13.*&* se-
49 *quentibus.*

Quia multis modis respondetur. Tum quoniam damnum,interitus,vel periculum rei venditæ tũc pertinet emptori,etiam,ante traditionem,quando venditio fuit perfecta,non tamen quando imperfecta,vel conditionalis remansit, quia tunc periculum ad venditorem spectat *l.necesse in §. quod si perdente vers. si ita res ff. de per. & comm. rei vend. l.2. Cod. eodem tit.* Gutierrez *lib. 3. pract quæst. 94. numero* 14.*&* 15. Lasserte de Gabellis *cap.5.n.* 29. Parlador. *lib.1.cap.3.§.3.numer.*16. Trentacinquinus *variar.resolut.lib.2.tit.de emptio.resolut. 5.ex num.1. cum seqq.* Hermosilla *ad l.24.tit.5.part. 5. glos. 1. ex num.1.& num.5.& in l.23.tit.6.part.5. glos. 4. ex num.1.& ex num. 22. cum sequentibus, fol. 111. to.2.* at venditionem officij renunciabilis esse imperfectam,& conditionalem penderéque è voluntate gratia,& titulo Regis,abunde probatum remanet *ex num.*18 *cum multis sequentibus* , ergo ad emptorem periculum,& damnum spectare non potest.

50 Deinde quia ista redemptio,& consumptio officij inest in ipso officio,& ex natura rei,& ex causa de præterito,quia populo pertinet ius redimẽdi,& consumendi quandocunque apud quẽlibet officium existat,*l.*11. *cum sequentibus tit. 3. lib. 8. recopilat.& l.*14. *tit. 3.lib. 7. recopilat.* vel saltem ex facultate regia,atque ideo nemini potest applicari culpa juxta text.*in l.vlt. Cod. de pericul. & comm.rei.vend.* Trigona *singul.* 110. Boër. *decis.* 323.*num.*12 Joseph.Ludouis. *decis. Perus.* 118. *q. fin.* Iacob.Cancer.*variar.resolut.lib.2.cap.1. n.* 117. Hermosilla *in d leg.*23.*d.glos. 4. num.* 36. faciunt quæ loquendo in officio renuntiabili , & quæ insunt in eo ex natura rei adducit Mastrillus *de magistratibus lib.1.cap* 24.*ex num.*33. *cum sequentibus*; & vide *infra num.*61.*& sequentibus.* Nec emptori imputari potest culpa ex eo quod ei sit objectum impeditiuum vsus officij renunciati, &
51 durante lite,& mora seu dilatione , successit redemptio,& consumptio officij;tum quia impedimentum,ne quis nanciscatur possessionem officij sibi renunciati,si prouenit,& causatur à tertio,nõ imputatur officiali emptori,vt per text.*in leg.qui operas,ff.locat.* Farinacius *decis.*859. *in nouem centuriis,& decis.*265. *num. 3. part.2. in recentioribus.* Ponce *decis.*5.*numero* 16.*& sequentibus.* Reynoso *observat.*27.*num.*22. probant in specie Franchis *decis.*49.*num* 3.*& decis.*451.Noguerol. *allegat.* 33. *num.*65.*& n.*64.

Deinde quia cum hoc damnum,& pretij diminutio prouenit ex facto Principis nulli imputatur culpa *ex l. Lucius ff. de actionibus,leg si fundum, §. fin. ff. locat.* Alexand. *consil.*57.*colum.*2.*volum.*2.*& consil.*17.*volum.*penult. & Rolas *consil.*145. *numero* 4. *lib.* Cravetta *consil.*93. Bertrand *consil.*148. *numer.*3. *volum.*1. Canedo 2.*pars decis.*114.*n.*5.& plures alij adducti ab Hermosilla *ad l.*5.*tit.*2.*p.*5.*gl.*4.*n.*4. *to.* 1.*fol.*156. 52

Et insuper quia tunc ex culpa quis teneretur ad casum quando culpa est destinata ad ipsum eum, itavt si eadem culpa non præcessisset, casus non succederet, *leg.qui rogatus §.qui medius ff. locati* , & ibi Bartol. & Doctores idem Bart. *in leg si vt certo. §. interdum ff. commodat.* Decius & Cagnol. *in lib. contractus de regul.* Rolland. *consil.* 86. *volum.* Surd. *consil.*11.*num.*95. cum aliis Pinell. *in l.*1. *Codice de rescind. vend.*1.*part.cap.*3.*numer.*16. *& sequentibus.* Anton. Gomez *variar tom.*1.*cap.*3.*n.*18. Mantic. *de contract. lib.*5.*tit.*8.*num.*10.& quamplurimi alij adducti ab Hermosilla *ad leg.*3.*titul.*2.*glos.*7.*per totam,partic.*5.*tom.*1.*fol.*157. *& sequentibus.* Sed objectum,& impedimentum à tertio appositum emptori officij,& dilatio ex eo causata non destinatur ad interitum,seu consumptionem officij,cum etiam cessante renunciatione,& quocumque tempore potuit peti à populo & à Rege concedi,ergo emptori imputari non debet.

Deinde quia objectio illa,an sit habilis,vel in- 54
habilis emptor,potius imputanda erit renuncianti,cum debuerit quærere personam habilem , in cuius favorem renunciet *l.*1.*tit.*4.*lib.*7.*recopilacio.* Videndus Bobadilla *in polit.tom.*2 *lib.*3.*cap.* 8. *numer.*288.& in electione personæ adest culpa.Hermosilla,vbi proximè *n.*12.& loquendo in renun- 55
ciatione beneficij à quo ad officium temporale valere argumentum, diximus superius *numer.*22.) plura mirabilia congerit Nicolaus Garcia *de beneficiis.p.*11.*cap.*3.*ex num.*35.*cum multis sequentibus*,videndus *ex n.*29.

Cum etiam, quia renuncians officium , non 56
reperto habili,& idonco resignatario , nihil iuris sui amittit,sed annullata,& caducata renunciatione,ius suum titulum, & possessionem conseruat, & continuat vt antea , ac si non renunciasset, vt probant omnes leges Regiæ superius citatæ *ex n.* 43.*vers. hac autem doctrina*,& aliæ plurimæ *tital.*4. *lib.*7. *recopilat.* Ius etenim in alium renunciatum, cessum,aut translatum, si isti ex aliquo iuris impedimento,vel prohibitione non acquiritur, nec transfertur,remanet pene renuncianiem,& transferentem,*leg.nec vtilem , ff. ex quibus causis maiores,leg.cum quis, §.*1.*ff. de solutionibus* , exornat latè post plurimorum allegationem Anton. Gomez *in leg.*45.*Tauri num.*24.Augustin. Barbosa *de iur. Ecclesiast. l.b.*1.*cap,*39.*§.*3.*à num.* 40. *& sequentibus.* Castillo *in tract. de vsufructu cap.*69.*num.*24. Marius Gianba *decis.*64.*num.* 4. qui plures alios allegant.

Quibus suppositis mora culpabilis in hoc casu 57
cessat,cum moram debeat præcedere culpa *l.prouinciæ fœnebris 9. §. fin. ff. de vsuris.* D. Pichard. *in tract. de mora numer.*22.*& numer.*29.Deinde, quia emptor nihil egit contra conuentionem partium iuxta text. *in leg. videamus 9.*1.*ff. locat. leg.* . §. 15. *vero,leg. idem quæritur §. de actio & obligat. leg. in rebus,leg. si vt certo, §. nunc videndum. ff. commo-*

dati leg.qui iumenta.leg.si is,cui commodata, Digest. de furtis Surdus *consil.*22.*num.*30.*lib.*1. Molina *de iust.& iur.disput.* 295.*vers.casu fortuito.* Couarruu. *lib.*3.*variar.cap.*5 *in fi.* Cardoso *in praxi iudic.verb. commodatum,* & plurimi alij laudati per Hermosillam *ad l.*3.*tit.*2.*part.*5.*gloss.*7.*ex numero* 6. *tom. fol.*158.

58 Nec est mora ob dilationem titulum à principe nanciscendi arguipotest,cum in contractu terminus sibi non fuisset appositus,nec aliter fuisset à renunciante interpellatus,sine quibus mora non committitur,*l fideicommiss.ff. de vsuris,l.si ex legati causa,ff.de verbor. obligationibus. l.mor.*32.*ff.de vsuris leg.Titia* 89.§.*vsuras ff.delegat.*2.*l.cui Rom.*122. §.*cohaeredes de verbor.obligat.l. quod te mihi* 5.*ff. si cert.pet.a.l.*18.*tit.*11.*part.*5.Cardoso. *in praxi iud. verb.mori num.* 9.Pichard. *vbi suprà ex num.* 20.*& ex num.*43.*cum sequentibus*; vbi tractat,an ista interpellatio debeat esse iudicialis, vel sufficiat extraiudicialis.Mascard.*de probationibus.consil.* 1070. *ex num.*7.*& per totam.*& vsque ad saturitatem vi-
59 dendus erit de hac materia Hermosilla *ad* 8.*tit.*1. *part.*5.*gloss.*4.*per totam,tom.*3.*fol.*72.*cum sequentibus* qua nec emptor officij arguitur ex non facta præ-
60 sentatione renunciationi; coram principe inter triginta dies,iuxta *leg.*5. *tit.*4.*lib.* 7. *recopilat.* Et quando intra illum terminum se non præsentaueritinihil ex hoc detraheretur iuri renuncian-tis,qui semper ius suum integrum retinet, quia solum annullatur renunciatio in præiudicium,& pœnam eius,cui facta fuit ibi. *Mandamos que la persona encuyo fauor el tal oficio se renunciare, baste que se presente ante nos con la tal renunciacion y suplicacion dentro de treynta dias. Y que si dentro del dicho termino no se presentare,la tal renunciacion sea en si ninguna.*Et quando emptor argueretur de hac negligentia,& culpa in omittenda præsentatione, adhuc ei nocere non poterat diminutio pretij contingentis ex redemptione, & consumptione officij postulata per populum, cum ad eam non
61 destinetur,nec fuisset causata dilatio.

Imò adhuc data mora in eo,cui facta fuit renũciatio officij consumptio,& redemptio facta àpopulo non cedit in eius damnum,cum eodem modo apud vnum,sicut apud alium res peritura erat attento iure populi,quod nemo euitare poterat,vt *suprà num.*50.& in actionibus personalibus(sicut in realibus)interitus rei non imputatur tenenti moroso,quando certum est eodem modo esse rem perituram apud dominum iuxta magis communem receptam *ex l.si plures,*§.2.*ff depositi. l. si cum exceptione,*§ *sed etsi, non culpa.ff.quod metus causa, leg.si vehend.*2,§.*si ex conditione,ff. ad leg. Rhod. de iact.u.leg. cum res* 49.§.*fin.de legatis* 1.*leg.illud* 43. *ff. de petit hared l si pecuniam de condit.causa data,* tenent Carrocius *de depositi.*1.*part tit.de causa n.*3.*in* Tiraquellus*de retract.lignagier,*§.15.*gloss.*2.Suarez *Tr.de sup. recept.sentent lite.d numero* 91.*&* 92. Alexand.Trentacinq. *lib.*3.*resol.*11.*de solut.n.*13.*vers. ex ratione huius legis;*& quamplurimi alij sequuti ab Hermosilla *ad l.*9.*titul.*2. *part.*5.*gloss.*6. *numero* 7.*& à num.*1.*cum sequentibus,tom.*1. *fol.*176. maximè cum officium hoc nunquam exierit potestatem;& possessionem renuntiantis,vt sæpè diximus,& probauimus.

62 Ac denique,quia emptori non fuit obiectus defectus,seu impedimentum officij decurionatus,quia Dordatarius hoc est,*rogator.de bastimentos* , prohibetur officia publica exercere:non aliud genus mercaturæ exercens *leg.*20.*tit.*3.*lib.*9.*recopilat.* ibi, *Porque resultan muchos inconuenientes y en carescimiento de los bastimentos en lo pueblos dende los veynte y quatros, Rigidores Y iurados, y escriuanos son regatones,y tratantes en oficio de regateneria de mantenimientos;mandamos que ninguno de los suso dichos so pena de priuacion de sus oficios no vsen del dicho oficio y trato Y a los del nuestro consejo, que den sobre esto prouisiones ordinarias. Y en quanto a los otros tratos de mercadurias, mandamos que los del nuestro consejo, hauida informacion prouean lo que mas conuenga.*Sicut contigit in casu præsenti, in quo consilium regium emptorem admisit, non obstante obiectione mercantiæ; ex quo prorsus cessat in eo culpa omnis, & argumentum de quo superius *ex num.*14.*cum sequentibus,*cui & cæteris in contrarium consideratis sufficienter satisfactũ remanet.

Et per consequens resoluendum erit,renunciã- 63
tem officium ex pretio conuento non posse creare censum currentem ab initio contractus,nec interim, quod princeps talem renunciationem admittat,&titulum officij,collationem,& possessionem permittat, nec pro redditibus interim decursis exequi, aut aliter conueniri nequit emptor, cum venditionis informitas,imperfectio, & conditio ortum obligationis; & actionis impediant, iuxta tradita *suprà num.*30.*&* 38. tum etiam quia emptor semper tutus est exceptione rei non traditæ,qua vti potest etiam contra viam executiuã ex instrumento, vel re iudicata Carol. de Grassis *de exceptio.excep.*13.*num.* 37.*cum sequentibus* Mascardus *concl.*890.*& conclus.*1387.Surdus *cons.*101. *à num.*1.*& decis.*202.*num.*70.Parlador *rer.quotid. lib.*2.*cap.fin.*5.*part.* §.11 *num.*26. Ceuallos *q.* 756. *à num.*81.Fontanella *de pactis claus.*4.*gloss.*10. *p.*1. *num.*39.*&* 40.*&* *tom.*2.*claus.*7.*gloss.*3.§.*numer.* 23. Pereira *de emption.& vendit. cap.* 22.*n.*30. Giurba *decis.*100.*n.*22.*&* 23.Gratian.*tom.*2. *disceptat.*301. *num.*9.*& disceptat.*307.*num.*2. *&* *tom.* 3. *cap.* 325 *à num.* 19.Surdus *decis.*53.Marescotus *variar.lib.*1. *cap.*88.*num.*3.& plurimi alij conducti ab Hermosillâ *tom.*2.*ad leg.*32.*gloss.*1. *ex num.* 341.*cumer sequentibus.*Qui post plurimos Doctores *num.* 343. 64
ampliat hanc exceptionem obstare,& si non opponatur à parte,cum si de ea constat;possit Iudex supplere,& venditorem condemnare:nec ad concursum ab eo peractum venditor admitti debet, quia creditor non est census,nec reddituum, nec in posterum etiamsi cum effectu officium non fuisset quæsitum eidem emptori, qui censum pro pretio conuento constituerat, provt ebundè probatum remanet.

Sed post hæc scripta vidi Seraphinum *dec.*389. 65
qua videbatur probari venditionem officij ex sola cessione,& renunciatione in fauorem alterius coram notario factá manere perfectam,& suos operari effectus;cui multipliciter respondetur de vẽditione officiorum Romanæ Curiæ ad renũciationem officiorum publicorum Hispaniæ non valere argumentum cum in illis, sit à Sede Apostolica permissa facultas liberè disponẽdi de officiis,provt affirmat Gratianus *disceptat.forens.*t.3. *cap.*380. *ex num.* 1. in fine:in reductione ad perpetuitatem officiorum, de quibus agimus, mandat summus Pontifex quod non solum illa non vacent per obitum alicuius ex notariis;sed perpetuo liberè,& integrè spectent, ac perrineant ad hæredes,& successores quoscumque eiusdem notarij decedentis,

siue

fint ab inteſtato, ſiue ex teſtamento venientes tu. quam bona ſtabilia & quæ deſigne villus contra factione, ſicut de bonis ſtabilibus perpetuis totaliter, & integraliter poſſint diſponere, ipſaque reſignare, vendere, & alienare, & poſſeſſio dictorum officiorum in hæredes prælatos, & eorum ſingulos continuetur, ac ſi bona allodialia, & ſtabilia, ac propria ipſius defuncti eſſent, ac ſemper fuiſſent, provt latius in dicta conſtitutione pontificia continetur, &c. Idem repetit ipſemet Grarinus *tom.4.c.710.n.8.*

67 Quo ſuppoſito quoties præcedit generalis licentia, & aſſenſus Principis ad alienandum, libere poteſt officium alienari, & alia non ſpecialis licentia, & aſſenſus alienatio, & venditio ipſa perfecta remanet, & abſoluta, Cannuet. *ini. volentes* 28. *ſub Rege Federico, in 9. deuenio n. 4. & ſequentibus, & in 9. ac non eſt omittendum num. 9. fol.* 189. *& in 9. ſed prælat quærere num.* 10. *fol.* 196. Aloiſ. *de ſeptimo ſuper pulla cenſus n.*15. Maſtrillus *deciſ.*18. *num.* 12. *& deciſ.*87. *num.* 6. *& numero* 13. quos ſequitur Antonin Amat. *variar.reſol.tom.2.reſol.*67. *ex num.* 1. dicentes, quod in Regno Siciliæ *ex d. cap.volentes*, feuda habentur generalem Regis aſſenſum in eorum alienatione ex quo indulgetur feudatariis feudum ſuum ignorare, vendere, & donare, permutare, & quomodolibet alienare inter vivos, & per vltimas voluntates, ſine alia licentia, aut Regis novo aſſenſu, cum ex generali alienatione huiuſmodi validentur, quæ doctrina renera
68 contingat naturam officiorum Romanæ Curiæ habentium à Papa eundem aſſenſum, & beneplacitum generalem: & de feudis ad officia valere argumentum ſæpè diximus præcipuè *ſupra num.* 34. *& 2. part.c.*27. *n.*54.

69 Imò etiam quando in ipſa officij conceſſione, & inueſtitura à principio datur officiali facultas alienandi, & additur, vt fiat ſub aſſenſu, & beneplacito Principis adhuc venditio facta valida eſt, & perfecta ante beneplacitum, cum fiat ex permiſſione præcedente, aſſenſus tamen ſimul requiſitus nihil tangit ſubſtantiam venditionis, nec eam reddit conditionalem ſub cõditione ſuſpenſiua, ſed ad alium finem petitur extrinſecum, & dicitur neceſſarius, qui à Principe denegari nequit, ita vt habeatur pro quaſi ſito aſſenſu, ſi iniuſtè à Principe fuerit denegatus, Auguſt. Beroius *conſ.* 73. *num.* 14 *& ex num* 27. *lib* 1. Roland à Valle *conſil.*97. *n.*33. *lib.* 1. & per Alberic. *in leg. vni. col. fin. Cod. ne nouo. Cod. compo* Aſſlictis *in conſtitut. ſi quis poſt litem col.* 2. & Lofred. quos refert, & ſequitur Vincent. de Anna *in conſtitut. conſtitutionem diuiuæ memoriæ numero* 46. Thomas de Minadou. *conſil* 10. *num.* 52. Intrigliot. *de feudis centu.2.art.6. num* 93 à Ponte *de poteſtat.proceris tit.* 6. §. 1. *n.* 4. Sardus *conſil.* 422. *numero* 14. Octauian. Corſetus *conſil.*1. *in fine*, *& à princip.* & latius per Anton. Petr. Corſetum §. *ius additionator. ibidem, numero* 4. *& num.*5. & ibidem Octauian Corſetus *in conſil.*2. *per totum, & ex num.* 2. *& conſil.*3. *n.*10.11.12.13. & 14.

70 Ex quibus, & ex natura officiorum Romanæ Curiæ recte infertur ad dicta per Seraphinam, quæ alias procul dubio fore falſa iuris diſpoſitione attenta, vt *n.* 3. dicit, per Motum proprium concedentem generalem facultatem renunciandi officia in fauorem alicuius coram notario, & duobus teſtibus, non ſuſpendit eundem renũciationis effectum eo ſi quo eodem motu proprio dicatur quod reſignatarius teneatur literas petere à Camera & recipere ſolutis viginti ſcutis auri pro recogitione Cam. Apoſtol. vt hoc requiſitum nõ ſuſpendat effectum renũciationis, & renunciationis præcedentis, quod verum eſt cum ex conſenſu præcedente cõtractus inter partes fuerit perfectus, cuius ſubſtantiam nõ tangit actus ſubſequẽs extrinſecus, & pertinens dataria ad recognitionẽ S. Apoſtol. independens ab ipſo contractu, provt probant Doctores omnes proxime citati, quod & in ſimilibus omnino terminis probarunt relati, & ſequuti 71
ab Octano Corſeto *d.conſil.* 3. *n.*11. quod licet generali à Rege detur facultas alienandi addito, quod præſertur aſſiſtat Regius, & Rex recognoſcat, nõ per hoc diminuitur poteſtas alienãdi ſibi conceſſa, quæ facit validam alienationem à principio, licet poſt contractum ſubſequatur, & interueniat aſſenſus ad effectum recogitionis, quia illud eſt onus quoddam conſequutionem contractum alienationis ex permiſſione generali præcedentem legitimum, & perfectum, Maſtrillus *deciſ.*87. *n.*6. *&* 13. Anton. Amar, *variar.reſolut.tom.2. reſolut.*67. *num.* 1. ſecundum, quod dicitur in eadem *deciſ.* Seraphin, 389. *num.*4. *& ſequentibus*, ibi, *&* 72
hæc ſententia dominus pro maiori parte placuit; conſtituebant enim magnam differentiam inter reſignationes beneficiorum, & ceſſiones officiorum, nam in beneficialibus, quia nullus eſt commercium beneficiorum Eccleſiaſticorum neceſſario eſt omnino ſuperioris auctoritas, vt in eorum in dubiis, & in cap fin. de renunciation. Verum eſt attenta natura officiorum Romanæ Curiæ in quorum renunciatione præcedit ſubſtantiale requiſitum ad eius validitatem, & perfectionem, provt eſt approbatio, & admiſſio ipſius, quod non datur in renunciatione beneficiorum, quia ſequi debet, & quouſque ſubſequatur renunciatio tanquam informis, & imperfecta nihil operatur; at ceſſante natura officiorum Rom. Cur. falſa foret prorſus aſſertio *d.* deciſionis 72
negantis iuris identitatem inter renunciationem officiorum, & beneficiorum, cum vtriuſque ſubſtantia, & perfectio dependeat ab approbatione, & aſſenſu Principis, vt in iis eiſdem terminis probarunt multi relati à Maſtrillo *de Magiſtratib.tom. 1.lib.1.& 25.& n.* 10. & ſuperius imò generaliter verum eſt, & ab omnibus receptiſſimum valere argumentum de collatione Beneficiorum, & eorum renunciatione ad renunciationem, & collationem officiorum provt *ſupra n.*23. *& ſeqq.*

Cum igitur ea omnia quæ dicta ſunt circa offi- 74
cia Romanæ Curiæ prorſus ceſſent in officiis renunciabilibus Hiſpaniæ omnino habentibus diuerſam naturam, quorum renunciatio, venditio, & contractus omnino dependeat à graria, aſſenſu, & liberalitate principis, à quo titulum, & officium recipere dicitur ſucceſſor cui fit renunciatio provt ad longuum videre eſt ex ſuperius ſcriptis *ex n.*19. *cum multis ſequentibus.* Ergo falſa erit argumentatio de officiis Romanæ Curiæ ad officia Hiſpaniæ renunciabilia.

Sed quando officia Romanæ Curiæ fuiſſent 75
æqualis naturæ quo ad officia Hiſpaniæ, adhuc in *ea d.deciſ.* Seraphin. *n.* 389. tot reperiuntur ſpecialitates, quæ procul dubio illam alterent, tũc motus proprius Pij V. attribuens facultatem renunciandi officia in fauorem cuiuſque perſonæ coram notario, & duobus teſtibus vt perfecta remaneat, provt legitur penes *deciſ.ante num.*1. & omnino, videndas *num.* 11. vbi notat, imputandum eſſe

Princi

Principi, qui talem facultatem resignandi coram notario,& testibus concessit, & *num. 7.* ita mirabiliter notatur differentia illius officij venditi,& renunciati ad cæterorum officiorum renunciationes,sed licet non acquirantur cessionario quando est in fauorem certæ personæ sine admissione hoc videtur introductum sine interesse Principis, in cuius personam reincidat officium propter eam vacationem quæ còntingere potest per ob tum,& propter alia emolumenta,quæ ex admissione prouenunt; sed licet hoc sit regulare in aliis officiis, tamen in eo de quo agitur, est specialiter prouisum vt cessiones coram notario, & duobus testibus factæ teneant,& ideo cesset huiusmodi obiectio,quod ius non acquiratur cessionario nisi sequuta admissione,redderetur enim hoc pacto cluforia huiusmodi facultas,& ideo.

Deinde quia,ad dictam officij renuntiationem simul præcessit facultas,& assensus Papæ ad vendendum, & renunciandum pro satisfactione creditorum, vt apparet expresse in eadem *decis. sub d. num. 11.* ibi. *Causa autem adeo erat necessaria vt obtenta sit facultas à Sanctissimo Domino nostro subhastandi huiusmodi officium*, &c. Quo casu renunciatio,& alienatio officij alia non eget noua licentia, & beneplacito, nam in his quæ sine Principis licentia assensu, facultate alienari sunt prohibita, facultas siue procedat, siue sequatur, operatur firmitatem,& validitatem contractus,vt ex pluribus diximus *hac 1. part. cap. 31. ex n. 5. & sequentibus.* Igitur siue attendamus diuersitatem naturæ officiorum Romanæ Curiæ generalem, siue specialiter concurrentes in casu *d. decis. 389.* nullatenus trahenda erit ad renunciationes officiorum Hispaniæ,quæ & per se nullum ius,aut titulum tribuit,nec contractus admittit perfectionem quousque è Principe admittantur,& nouum titulum, & gratiam conferat ei, cui renunciantur hactenus probatum remanet *ex n. 19. cum seqq.*

CAPVT XXXVI.

Redemptio census facta possessori maioratus habentis clausulam, ne ei fiat; sed sors redimenda deponatur: an liberet debitorem itavt successor prorsus à concursu creditorum excludatur?

SVMMARIVM.

Maioratus fundari potest super censu redimibili. n. 1.

Nouam formam redimendi censum an fundator maioratus possit imponere suo debitori. numero 2. cum sequentibus.

Opinio Molinæ & sequacium recensetur. ibidem & n 3. cum seqq.

Redemptio census vinculati rectè fit possessoris maioratus n. 4.

Hermosilla errore notatur, astringens debitorem census vinculati vt redimat per depositum authoritate iudicis. n. 5. & 6.

Fundamentum maioratus non posse nouiter grauare debitorem census à se vinculati, vt sortem deponat authoritate iudicis, vt verius ostenditur. n. 7. cum sequentibus.

Redemptio census vt fiat per depositum coram iudice licite in pactum deducitur in ipsa creatione census n. 8. & 9.

Cum hoc pactum non sit grauosum debitori. n. 10.

Noua redimendi forma imposita per creditorem debitori census non astringit debitorem. n. 11. cum sequentibus.

Et contra Molinam contrarium sectantem n. 12. 14. 15. & n. 22.

Redemptio census facta à debitore contra nouam formam, & conditionem appositam à fundatore maioratus valida est, & debitorem liberat. n. 13.

Forma redemptionis apposita in initio contractus seruatur. n. 14. & n. 15.

Contractus semel perfectus non recipit ex interuallo conditionem, modum, vel grauamen ab vno imposito, altero inuito. n. 16.

Fundator maioratus potest circa redemptionem census suis successoribus imponere quaslibet conditiones, & modos. n. 17.

Non tamen tangere potest ius liberum redimendi iuxta contractum debitori pertinens. n. 18.

Testatoris potestas quantumcumque amplissima non extenditur ad tertij præiudicium. n. 19.

Leg. nemen. Cod. quæ res pignor. olig. & l. 3. cap. de noua procedunt, quando, eodem modo facienda est solutio cessionario, quæ cedenti, non quando cessioni additur noua forma, & modus soluendi. num. 20. & 21. & 22.

Fundator maioratus potest adimere potestatem à successoribus recipiendi consensus. n. 23. & 24.

Actum qui potest in totum subuertere, potest eum modificare, & qualitatem opponere. n. 25. & 26.

Solutio vt legitima sit, debet fieri, creditori vel alteri habenti speciale, vel generale mandatum cum libera. n. 27.

Soluens scienter vel ignoranter carenti mandato non liberatur. n. 28.

Debitor si non adest persona cui soluat deponendo sortem cum vsuris auctoritate iudicis liberatur, & cessant redditus. n. 29. & n. 30.

Potestas recipiendi redemptionem, ad empta à possessore maioratus intimanda erit debitori, aliàs rectè ei soluat. n. 31. & seqq.

Redemptio census rectè fit possessori maioratus tanquam legitimo administratori. n. 32.

Debitor soluens alteri solutionis tempore iam priuato ob iustam ignorantiam liberantur. n. 33.

Soluens procuratori reuocato reuocationem ignorans liberatur. n. 34.

Reuocatio mandati non præsumitur. n. 35.

Reuocatio mandati intimanda erit debitori. n. 30.

Soluens ante sibi intimatam reuocationem mandati dicitur esse in bona fide. n. 37. & 38.

Ad solutionis iustificationem sufficit conditionem extrinsecam, eius cui fit, esse veram, nec cogitur debitor latentem diuinare. n. 39.

Denunciatio debitori, ne alicui soluat quomodo facienda erit. n. 40. remissiuè.

Vt ex scientia quis obligetur debet habere plenam, & perfectam scientiam totius negotij cum omnibus suis qualitatibus. n. 41.

Contractus perfectus recipere potest, nouam formam, & conditionem, si vtroque contrahenti concurrat consensus. n. 42. & 43.

ANCEPS

1 NEC PARS est ista quæstio, quamuis Molina *de iustitia et iure tract. 2. disp. 10. numero 6.* aliter rescripserit, & resoluerit, non tamen sustulit difficultatem dixit enim *ex numero 5.* posse fundari maioratum ex annuo censu redimibilium constituto in fauorem fundatoris, cum ante redemptionem pro re immobili iudicetur; at considerato tempore redemptionis pecuniam ex ea prouenientem prorsus rem mobilem, non immobilem esse, super qua maioratus constitui,&
2 subsistere nequit, ex notatis per eumdem *numero 4.* quapropter vt detur perpetua subrogatio, & maioratus subsistentia ipse Molina *sub d. numer. 6.* ita maioratum fundatoris consulit. *Ideoque semper maioratuum institutoribus, qui ex huiusmodi annuis redditibus primogenia instituunt præcipuè solet, vt pecunia ex redemptione prouenientes apud idoneas personas ex iudicis præcepto deponatur, atque ex eiusdem authoritate fiat in prædiorum, siu in aliorum bonorum immobilium emptionem conuertatur, addentes insuper, vt redemptio quæ aliter facta fuerit, nulla sit, quod annuorum reddituum debitoribus nuntiari solet, ne aliter redemptionem facere valeant. Idque sæpius in maioratuum institutionibus sic esse specifice prouidendum consuluimus.* Hactenus Molina, qui (vt vides) formam nouiter impositam à creditore maioratus fundatore in census redemptione adstringere non solum maioratus successores, verum etiam debitorem clausulæ prohibitiuæ consensum, itavt redemptio ab eo aliter facta sit nulla, & debitorem aliter soluentem non liberet. Idem ferè, licet per diuersos terminos transeat ipse alter Molina Theologus de iustit. & iure *tract. 2. disput.* 306. *ad medium vers. quamuis solaues perpetuæ.*
3 Molinam sequutus fuit, Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus lib. 2. q. 15. num. 83.* qui postquam
4 vt verum supposuerit solutionem, & redemptionem census recte fieri posse ab eo maioratus, tanquam legitimæ personæ, de quo nos altius *supra cap. 27. n. 45.* vbi plurimos alios ad idem laudauimus, asserit, quod cauti maioratuum institutores solent præcipere, vt pecunia ex redemptione redditus prouenientis apud idoneas personas, & iudicis decreto deponatur, & eiusdem authoritate in emptionem prædiorum, vel aliorum immobilium conuertatur, quod aliter facta redemptio sit nulla, idque debitoribus reddituum nuntiatur, iuxta, *l. nomen quoque. Cod. quæ res pignori obligari poss. &*
5 *l. 3. Cod. de nouationibus* Ne aliter maioratus possessoribus offerre possint sortem principalem, nec eis soluto pretio redimere valeant. Hermosilla meo videre dum Molinam, & Rodriguez allegat *locis citatis* idem voluit dicere, licet perperam illos percepisse appareat, dum *in l. 2. l. 4. n. 92. titul. 3. part. 5. tom. 1 fol.* 189. à tergo. Secure dicit, quod debitor census, ex quo maioratus fuit institutus, volens redimere censum, debet de mandato iudicis sortem deponere apud idoneam personam, & possessorem maioratus citare, vt eadem authoritate in emptionem bonorum immobilium conuertatur, aliter redemptio est nulla. iuxta *d. l. 3. Cod. de nouationibus & l. nomen Cod quæ res pignor.* allegat. Molin. & Rodrig. *vbi proximè*, & Petrum Gregor. *de censib. q. 5. n. 297.*
6 Ipsum authorem si intelligimus litteraliter, & secluſa clausula prohibitiua fundatoris, sub qua loquuntur Doctores ab eo citati provt eius verba sonant, sine dolo fatendum erit, supponente posse solui maioratus non posse solui, nec fieri redemptionem contra expressam determinationem Mol. & Rodrig. contrariam expresse tenentium, & alios plurimos per nos adductos *supra cap. 27. num. 45.* si autem ipse supposuit clausulam iuxta Doctores à se citatos eandem difficultatem, quam ipsi, sua asserendo patitur.

Quæ procul dubio ingens est, & durissima semper vitio fuit, & improbabilis assertio Mol. quatenus attribuit potestatem fundatori maioratus directè grauandi non solum successores, verum, & simul tertium census debitorem in forma redimendi, tum quia redemptionis facultas adeo liberè à iure concessa est debitori census, vt quodlibet pactum, grauamen, vel conditio ob hanc libertatem sit nulla ipso iure, & prorsus vitiatur, cum sit contra formam substantialem, & naturalem contractus. Provt diximus *2. part. cap. 29. n. 1. & 2. n. 16.* Sed clausula fundatoris alterans formam iuris redimendi, & nouam grauosam imponens debitori non potest non infringere eius libertatem, vt in illis terminis considerat, & de eius nullitate agens tradit acute Giurba *decis. 79. n. 6. n. 43. vers. prouide id de quo quæritur.* Ergo vitari debet, & à debitore contemni.

Et quatenus fieret nouæ redimendi forma præterius, vt scilicet sors redimenda certæ personæ tradatur, vel iudicis authoritate deponatur apud certum, & fidum depositarium, cum solum respicere videatur indemnitatem maioratus, vt eius consulatur perpetuitati, & non contineat grauamen cõsiderabile debitoris, tunc permittenda foret, quando in ipsa census creatione fuisset in pactum deducta iuxta tradita per nos *2. p. d. c. 29. ex n. 11. cum sequentibus, & ex n. 15 & sequentibus.* Et quod istud onus quod in casu redemptionis quandocumque faciendæ deponi debeat fore principalis ad effectum emendi alios redditus pro vocatis, & substitutis possit initio, & in actu ipsius creationis census in pactum deduci: ita vt aliter redemptio census facta a debitore nulla sit; probarunt expresse Ioseph Scisse *decis. 30. num. 16. in fin.* latissime comprobat Gratianus *disceptat. 45. per totam* & ita iudicatum citatur Anat. *decis. 56. n. 33. vers. non obstat vsque ad finem.* Giurba *decis. 79. n. 46.* consonat Exophimus *in l. nec ex prætorio* ibi. *nisi hinc cum inchoatur actio inter eos conuenit, ff. de regulis iuris, l. 4 § si ab ignoto.* ibi, *ab initio hoc accidisset,* & iterum *in vers. vnde quæri poterit,* ibi. *Si cum ab initio esset actum.* Et ibi, *in contractu exprimatur,* 10
iunctis notatis per Iacob. Ar. & Alberic. *ff. de manumissionib.* Cum redimendi facultate; non hoc pactum directè, nec indirecte infringat. sed potius contineat quid iustum; & honestum, vt expresse latius probant Doctores citati videndi.

At vero quando ab initio venditi fuerunt per- 11
fectè annui redditus natura contractus seruata, & nõ alterata nec expressè mutata, sed cum simplici pacto redimendi; & citra aliud onus & conditionem non poterit postea esse in facultate, & potestate creditoris, conditione, onere, aut qualitate aliqua extrinseca grauare debitorẽ, quominus sua libertate, & iuris facultate in modo redimendi vtatur, nec adstringitur ad noui oneris, & cõditionis obseruantiam, provt in iis propriis in quibus versamur terminis probarunt Casanate *in consil. 1. n. 5.* apertius *in consil. 9. n. 56. 161. quæ in rem nostram fortius procedunt. nam cum ab initio Castra vendita fuerint cum pacto redimendi, & sic emanauerint cum onere reuersionis, non potuit ab emptore*

diffi-

differentiæ reperiri, quominus leuione filiifamilias omnia extinguantur, ex quam sententiam facile subsistere. allegat Boer. *decis. 30. ex numer. 3. cum seq. Surd. decis. 30. n. 6. Capyc. Latr. decis. 30. n. 2. Pet. Gregor. de imperio lib. 6. cap. 1. n. 2. quia cum ipse Gregorius de imperio non pertrahat confirmationem voluntatis.* Cephalus *cons. 36. & quia leg. 11. qui bonis ver. 3. ff. de pignor.* Cabedo *cons. 69. num. 5v.* Mascard. *de probat. primogen. cap. 1. num. 20. Idque hoc in casu magis procedit quod si vocatus tenuit se non posse solvere gravamen, & vocatus alienare, alienatio censetur absoluta, ad gravari non potest, quando ipse vocatus filiifamilias se tenuit non posse solvere gravamen, & ipse vocatus alienare, & ita tenet Gama decis. 262. num. 6. ubi, & sic in contractibus non dicitur talis pactum determinatum tempus contractum, Quod fallit non cadens tale onus adhuc censetur non primo, casu id non licet in præjudicium debitoris aliquid innovandi, & ita etiam nobilis placuit, quia filius ex quo a primogenio fuit confessus liberum; ex illo facto non potuit gravamen imponi: declaratur ex eo quod non cadebat ex quo non fuit firmata in ipsa persona, & ita respectu primogeniti confessum, tanquam fuit declaratum quod dicitur esse bona, &c.*

12 Et rectum quæstionem eandem in alio simili casu decidit pro utraque parte ipsemet Seffe, in *decis. 30. ex multis cum seq. quibus n. 19. dicit, non esse fundatas, contrarium sibi tenuit ante dicto processu, scilicet, quod, ubi testator sensit dicta verba apposita, sit condition quod discendat, & illa forma, Gratianus discept. forens. apposita post primum contractum, & non tenere, & post ipsum quidem universitati debitoris, quo casu prima verba præjudicium debitoris. & non illi, quando fuit ab eum primo contrahente cum domino Zilgas, in quo convenit ex ratione quod simplici verba apposita non necessarium ad hoc quod apponatur pactum in præjudicium debitoris, quod testator, ut dicit Marcell. Sco. Item dicit Mant. decis. 22.*

13 Et rectum quæstionem eandem in alio simili casu decidit pro utraque parte ipsemet Seffe, in *decis. 30. ex multis cum seq. quibus n. 19. dicit, non esse fundatas, contrarium sibi tenuit ante dicto processu, scilicet, quod, ubi testator sensit dicta verba apposita, sit condition quod discendat, & illa forma, Gratianus discept. forens. apposita post primum contractum, & non tenere, & post ipsum quidem universitati debitoris, quo casu prima verba præjudicium debitoris. & non illi, quando fuit ab eum primo contrahente cum domino Zilgas, in quo convenit ex ratione quod simplici verba apposita non necessarium ad hoc quod apponatur pactum in præjudicium debitoris, quod testator, ut dicit Marcell. Sco. Item dicit Mant. decis. 22.*

14 Et rectum quæstionem eandem in alio simili casu decidit pro utraque parte ipsemet Seffe, in *decis. 30. ex multis cum seq. quibus n. 19. dicit, non esse fundatas, contrarium sibi tenuit ante dicto processu, scilicet, quod, ubi testator sensit dicta verba apposita, sit condition quod discendat, & illa forma, Gratianus discept. forens. apposita post primum contractum, & non tenere, & post ipsum quidem universitati debitoris, quo casu prima verba præjudicium debitoris. & non illi, quando fuit ab eum primo contrahente cum domino Zilgas, in quo convenit ex ratione quod simplici verba apposita non necessarium ad hoc quod apponatur pactum in præjudicium debitoris, quod testator, ut dicit Marcell. Sco. Item dicit Mant. decis. 22.*

15 Et rectum quæstionem eandem in alio simili casu decidit pro utraque parte ipsemet Seffe, in *decis. 30. ex multis cum seq. quibus n. 19. dicit, non esse fundatas, contrarium sibi tenuit ante dicto processu, scilicet, quod, ubi testator sensit dicta verba apposita, sit condition quod discendat, & illa forma, Gratianus discept. forens. apposita post primum contractum, & non tenere, & post ipsum quidem universitati debitoris, quo casu prima verba præjudicium debitoris. & non illi, quando fuit ab eum primo contrahente cum domino Zilgas, in quo convenit ex ratione quod simplici verba apposita non necessarium ad hoc quod apponatur pactum in præjudicium debitoris, quod testator, ut dicit Marcell. Sco. Item dicit Mant. decis. 22.*

16 Quorum Doctorum assertio iterum probatur, quoniam quilibet contractus nominatus si forte perfectus sit, & absolutus inter contrahentes, nulla postmodum recipit conditionem, modum, vel gravamen ab uno impositum, altero contrahente inuito vel non consentiente, qui etiam ex contractu perfecto fuit ius quæsitum; & cui alter solus detrahere nequit tex. capitalis *in l. perfecta donat. Cod. de donationibus, quæ sub modo, leg. ea quod 10. Cod. si certum petam, leg. sicut. Cod. de obligatio. & actio. leg. 1. de rescind. donat. leg. non idcirco. Cod. de contrab. emption. leg. quamvis. Cod. de transactio. l. si commodato. 3. sicut. ff. commodat. leg. illud in fin. Cod. de collat. l. item Labeo. vers. sed si iure. ff. famil. &c. cum l. licet. Cod. qui potior. in pignore habeant.* Exornat post plurimos alios Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. tit. num. 108.* Pinel *3. part. l. 1. Cod. de bonis matern. ex num. 62.* & ibi Flores de Mena *in addition.* Gama *decis. 262. ad fin. 1167.* Anton. Gomez *tom. 1. variar. cap. 4. n. 11. & in leg. 17. Tauri num. 22.* Mieres *de maiorat. 1. p. quæst. 26. ex num. 1. cum seqq & quæst. 44. ex n. 11. & 2. part. quæst. 3. illat. 8. n. 14.* Molina *de primog. lib. 1. cap. 8. ex numero 21. usque ad 38.* Gutierrez *pract. lib. 2. quæst. 33. & lib. 3. quæst. 101. per totum cap 53. ex n. 46.*

17 Deinde quia licet fundator maioratus possit quilibet conditiones, & gravamina ad sui libitū apponere suis successoribus & vocatis vt notum est, & in specie, hanc, de qua agimus, conditionem, vt fors census vinculo gravari redempta ceponatur iudicis authoritate, vt eadem in emptionem immobilium convertatur, provt asserit Iosephus Seff. *d. decis. 30. n. 21. & 22.* prope finem, & Giurba *decis. 79. n. 43.*

18 Attamen respectu ipsius debitoris inuiti hoc nouum gravamen nullomodo admittitur; nec eius præiudicium operatur, vt expresse probant sub hac distinctione Seff. *d. n. 22.* ibi, *Nam alia forma tradita per Ioannem de Zilgas, solum potuit afficere eum, cui fit redemptio non vero redimentem qui iuxta formam primi contractus redemptionem fecit, nec aliud consequi debuit.* & Giurba, Surd *d. n. 43.* & elt text. *in legem pater 6. Titio fratri, ff. de legatis 2. text. in leg. cum filius. ff. de vulgari testamento*, ibi, *quæ hæreditati quidem suæ miles quamcunque subjunctionem facere potest, veruntamen alienationem eius tollere non potest.* Et quod portas testatoris quantumcumque disponendi, & gravandi amplissima non extendatur ad tertij præiudicium, abunde comprobat animus *infra 3. part. c. 13. num. 2. & per totum.*

19

20 Nec huic resolutioni in aliquo opitulantur iura allegata a Gaspard. Rodrig. *lib. d. quæst. 5. n. 89. nempe leg. nemo quisque. Cod. quæ res pignor. oblig. post. & leg. 2. Cod. de annona.* determinantia posse creditorem cessionem alteri, soluendum inuito debitori quia legitime per cessionarium denunciatus nequit eidem, sed tantummodo cessionario soluere, seu debere, quibus respondetur ea iura recte procedere quando simpliciter mutatur persona cui prius debebatur, hoc casu bene potest debitor nil interest debitori, hoc est alteri reddere, nec de eo potest conqueri, cum sibi nihil debeat creditori, vel alteri sive cessionario, vel nouinato habenti ius, & Doctores relatos citatos *n. 22. verst. at debitor 22. libertat.* Verum quando cessioni additur

21

nouæ

nouæ solemnitas, forma, aut noua conditio soluendi, hæc non potest adstringere debitorem, nec grauamini nouiter sibi imposito acquiescere, nec eo casu loquantur præallegata iura, nec ad nostrum trahenda ob manifestam rationis diuersitatem, prout apertissime hactenus fuit ostensum ad exornationem *d. leg. nouem quoque. & d. leg tertia.* Videnda erunt quæ diximus *hac prima part. capite 27. ex numero 43. & multis sequentibus.*

22 Quibus suppositis, verior longè est opinio tenentium contra Molinam, & Rodriguez, vt fundator maioratus super censu iam creato non possit imponere nouum modum, aut conditionem, seu grauamen redimendi censum factum quod infringat libertatem debitoris, & formam iuris aut contractus præcedentis; qui semel perfectus, & consummatus mutatam alterationem, conditionem, modum, vel grauamen, altero contrahente inuito non patitur, id circo redemptio facta à debitore ipsi maioratus possessori tanquam legitimo administratori rectè, & validè fit, ex qua procul dubio liberatur debitor, ita vt amplius molestari nequeat à successore aliquo eiusdem maioratus, reclamante contra redemptionem, & nulliter factam fuisse allegante, ob non seruatam nouam formam traditam à fundatore, iuxta præfatam clausulam depositi authoritate iudicis fundi, vt ex eo bona stabilia comparentur, ac per consequens si ad debitoris concursum peractum successor compareat pro eodem censu sic redempto graduandas, nullo modo admittendus erit cum census extinctus sit legitimè, ac iuridicè, ac maioratus desierit iam creditor esse; & ita non semel, in hac Cancellaria Vallisoletana vidi iudicatum, prorsus contempta opinione Molinæ tanquam improbabili.

23. Quæ resolutio in terminis de quibus loquuntur Doctores omnes vtriusque opinionis, nempe quando fundator ordinauit, quod redemptio census fiat per depositum authoritate iudicis, & quod aliter non valeat, certissima est, & iuridicè procedit; quia tunc permittitur solutio facienda possessori maioratus à quo debitor recipere debet liberationem. addito tamen grauamine debitori deponendi sortem redemptam posito citra propriam obligationem, & præcedentem contractum perfectum, & consummatum, ad quod non teneri satis probatum remanet.

24. At si fundator vltra progrediatur & simul addat, quod redemptio non fiat ipsi maioratus possessori, & ei adimat potestatem recipiendi solutionem, & redemptionem; aliud puto dicendum, vt debitor de hac clausula prohibitiua denuntiatus, monitus, & certioratus præcisè ad. stringatur voluntatem & intentionem fundatoris sequi; non immediatè, nempe virtute eiusdem clausulæ, sed mediatè causatiuè, & potius ex iuris necessitate, ex qua debitor deponere sortem iudici iuter adstringitur; eo quod defecit persona legitima, cui solutio, & redemptio fieri debeat, vt ipse redimens liberetur, & tutus in posterum remaneat.

25. Hæc declaratio, ac limitatio efficaciter probatur; nam cum hic ultor maioratus omnem potestatem recipiendi a fundatore, tum succedendo quam in administrando: potuit procul dubio fundator illam po[illegible], reformare, minuere, & limitare, seu aliter ad sui libitum qualificare, & modificare *leg. videamus, § permittimus. leg. in actionibus.* vbi Iason notat. *Digestis de in litem iurand. leg. in traditionibus leg. quia absenti, § si quis, Digestis de acquirend. possess.* Surdus *consil.* 12. *num.* 2. Tormol. *consil.* 42. *numero* 2. Moretus *consil.* 62. *numero* 7. Marta *vers* 13. *numero* 10. Gratianus 26.
disceptat. 175. *numer.* 5. *Giurba decisione* 79. *n.* 46. nam qui actum potuit in totum subuertere, poterit & multo magis & illum modificare, & limitare seu reformare, multa videnda infrà 2. *p. cap.* 16. *ex n.* 51. *cum seq.*

At debitor vt liberetur, & legitimè soluisse 27.
dicatur, debet soluere creditori, vel eius procuratori speciale mandatum, vel generale, cum libera administr. tione habenti, aut administratori, vel aliter potestatem habenti recipiendi solutionem, & redemptio cui census, qui si alteri soluat non liberatur, sed iterum soluere cogitur creditori, *leg. si ego, Digestis de negotiis gestis, leg.* 1. *§. ante omnia, Digestis de pactis, leg non debet, Digestis de regulis iuris, leg solutam, & leg. qui hominem, § si nullo. Digestis de solutionibus l eius qui in prouincia, Digestis, si certum petatur, leg.* 1. *§. ante omnia, Digestis de pactis leg.* 2. *§. ante omnia, Digestis vt legator. nomin. caueat. leg. vero procuratori in principio. Digestis de solutionibus*, & vtrobique Doctores Alexander *consil.* 20. *column.* 2. *lib.* 5. communiter glossæ & Doctores, Cephalus *consil.* 24 *numero quarto*, Beccius *consil.* 19. *numero primo, &* 2. Torrens *consil.* 59. *num.* 6. Rota *Genuens. mercati. decisione* 172. *numero* 6. Petrus Surdus *decisione* 60. *numero primo*, Magonius *decis. Lucens.* 5. *num.* 321. Petrus Maurus, Aretinus *in tractat. de* 28.
solutionibus, cap. 6. *ex numero primo, & ex num.* 36. *cum sequentibus*, itavt soluens scienter vel carenti mandato non liberetur. Bartol. *in leg. si procuratori, Digestis de condit. ob causam.* Abbas *in cap. eam te.* per text. *ibi, de iureiurand* Magnitus *decisione Florent.* 70. *numero* 15. Alexand. *consil.* 103. *numero* 16. *libro secundo*, Petrus Maurus, *vbi proximè, num.* 50. *&* 51. Tiraquellus *de retract. lignag.* §. 9. *gloss.* 3. *numero* 45. *&* 7. Petrus Gregorius *de censibus, quæstione* 5. *numero* 393. Auendañus *de censibus, cap.* 106 *n.* 1.

Igitur si debitor denuntiatus sciat possessorem 29.
maioratus carere potestate ad recipiendam solutionem, & redemptionem census, nec aliter inueniat cui legitimè solu t, debet, vt soluere procedat, & vt census reddituum cessent, comparere coram iudice, cuius authoritate deponit sortem census principalem cum decentis *leg. si eo tempore, Codice de distract. pign.* Baberius *in tractat. de mora, 3. part. column. antepenultim.* Bald. *in l. si reus paratus, Digestis de verborum oblig.* Tiraquellus *de retract. linag.* § 9. *gloss.* 3. *numero quarto*, Rodriguez *de annuis redditibus* 162. *quæstione* 15. *numero* 55. Scaccia *de commerciis*, §. 2. *g. oss.* 5. *num.* 264. Cencius *de censibus* 3 *part cap.* 1. *quæst.* 3. *articulo* 9. in antiquis & noua impress. *quæst.* 111. *numero* 9. Hermosilla *ad l.* 2. *tit.* 3. *part.* 5. *gloss.* 4. *num.* 90. *& ex n.* 88. *tom.* 1. *fol.* 189.

Qua cautela fundator maioratus per indi- 30.
rectum, ac iuris necessitatem consequitur à suo census debitore, quòd directè consequi non poterat cum nouo grauamine adstringendo ad depositum sortis tempore redemptionis præterquam antecedentem & perfectam obligationem, prout ex aliis comprobauimus superius *numero* 7. *cum*

multis sequentibus versic. quæ procul dubio ingens est.

31. Adhuc tamen adnertendum est etiam in terminis huius redemptionis potestatis, quod necessaria erit denuntiatio facienda debitori, vt sciat possessorem maioratus carere mandato, & potestate recipiendi census redemptionem, cum alias ignorans redemptionem potestatis, si eidem solnat & redimat, debitor liberatur, cum iustam habeat causam intelligendi eum esse ad id legitimam personam, & legitimum administratorem in omnibus ad maioratum spectantibus, re-

32. præsentans personam sui creditoris ad Molinam *de primogeniis libro primo capite* 10. *num. secundo*, & in terminis redemptionis faciendæ possessori maioratus tanquam administratori & legitimæ personæ, altius egimus *hac prima part. capite* 2[illegible]. *ex numero* 45. & superius *ex numero* 49. *cum sequentibus* maximè cum ipsi possessori maioratus semper ipse debitor annuos reddit⁹ solnisset, rectè conducit in iis terminis, quod Sesse asserit *in decisione* 30. *numero* 22. in hæc: *Nullis obstant in contrarium adducta: nam primò cessat, quod dictum erat de forma data, quia hic nulla datur forma circa actum luitionis, nisi quæ reperitur in primo contractu formationis census, cui satisfactum fuit per luitionem: nam alia forma tradita per Ioannem de Algas solum potuit afficere eum, cui fit redemptio, non vero redimentem, qui iuxta formam primi contractus redemptionem fecit, nec aliud inuestigare debuit, ex qua solutus fuerit secundum argumentum, & tertium, ex hoc solutus erit quartum, quia cum Thomas esset verus successor in censu, & ex lege impositionis census, licitè potuit fieri coram primo creditore, vel successoribus suis, quidquid postea alterauerit Ioannes, nocere debitori non potuit, & sic vniuersitas lucrando cum successore satisfecit primæ conuentioni, & facultati luendi.*

33. Comprobatur, quia debitor, qui iustam causam credendi habuit à principio, si soluat alteri, solutioni tempore tam priuato liberatur ob iustam ignorantiam, ac bonam fidem Bald. *in leg. 2. num. 86. Cod. de seruitutibus & aqua* Alexander *consil. 120. num. septimo, volum. 5.* Rebuffus *consil. 150. numero septimo, volum. 1.* Alb anus *consil. 542. numero tertio*, Affl ctis *decisione 147.* Cosanate *consil. 9. numero 30* Prætis *consil. 152. numero 44.* Corbulus *d. iure emphyteut. tit. de causa priuat. ob non solum canon. limitat. 24.* Costa *de scientia & ignorantia, cencur. 2. dissicult 55. numero 5.* Masc rdas *conclus. 548. numero 18. de probationibus.* Gi lo
34. Papæ *decisione 173.* additio ad Mignonium *decisione Lucens. 9 liter. D.* Giurba *decisione 79. num. 200.* sicut & excusatur debitor soluens procuratori reuocato, eius reuocationem ignorat. *leg. si fideiussor. Digestis mandato leg. vero procuratori, §. sed & si quis leg. dispersorem leg. sicut. Digestis de solutionibus, §. rectè, institut. mandati.* Baldus *in leg. inuito, Digestis de procuratoribus*, Cagnolus *in leg. qui cum alio, Digestis de regulis iuris.* Enchiridium parnum & simil. *verb. soluere pretium.* Cattarinus *decisione 30. numero 12.* Ioann. Baptista Costa *d. decentur. 2. d. sinct. 24. numero 6.* Calanare *consil. 9. num. 21.* Parladorius *lib. 2. rerum quotidian. cap. 5. part § 17. numero 3. & 5.* Giurba *decisione 39 sub*
35. *numero 20.* cum nec reuocatio præsumatur. Menochius *lib. 2. præsumpt. 36. numero 1.* Thesaurus *decisione 107. n. 4.*

36. Et ideo reuocatio procuratoris intimanda erit debitori; licet publicè facta fuerit. Giurba, *ubi proximè.* Calaneta *consil. 76. numero tertio*, Rota Auc- 37.
nionens. *decisione 13.* Bursatus *consil. 205. numero 5.* quia soluens ante scientiam reuocationem per intimationem sibi factam dicatur esse in bona fide. Angelus *in leg. si quis seruo, numero 5. Digestis de solutionibus.* Abbas *in cap. ex parte decani, num. 13. de rescriptis.* cum aliis per Pirrum, Maurum, Aretin. *in tractat. de solutionibus, cap. 5 ex numero 14. vsque ad numerum 25.* Carolus de Grassis *in tract. de exceptionibus, except. 25. ex numero 53. qui numero 54.* docet quomodo in principio probetur
38. scientia debitoris. Plura cumulauimus. Nec hoc 1. *part. cap. 27. ex numero 108. cum sequentibus, & secunda part. cap. 9. cum sequentibus.* & lati s *ex numero 34. cum sequentibus.* nam ad iustificationem solutionis, & excusationem soluentis sufficit conditionem extrinsecam esse veram, nec co-
39. gitur debitor intrinsecam & latentem diuinare, vt ex *leg. si hominem 8. si nullo, Digestis de solutionibus. & leg. Barbarius Philippus, Digestis de officio prætoris.* probat Calanare *consil. 9. numero 34.*

40. Et de hac intimatione, & denuntiatione faciendæ debitori, ne alteri soluat, & quomodo faciendæ, multa videnda erunt supra *cap. 27. ex numero 43. cum multis sequentibus.* necesse tamen
41. erit, vt quis per sententiam obligetur quo plenam, & perfectam habuerit scientiam totius negotij cum omnibus suis qualitatibus. Baldus *consil. 1. numero 44.* Petrus Sardus *consil. 150. numero 136. & ex numero 155.* Giurba *decisione 79. sub numero 28. versic. nec scientia partis.*

42. Secundo modo nostra principalis resolutio, vt scilicet quod forma, modus, aut conditio notiter apposita redemptioni census iam perfecti, & creati per fundatorem maioratus non afficiat debitori, limitatur, vt non procedat quando debitor eidem nouæ formæ & solemnitati consensit, & acquieuit; nam licet contractus ubi semel remansit perfectus, non possit nouam formam; procedit quando ab vtroque ex contrahentibus fit apposita; recipit enim modum & formam nouam ex consensu, & voluntate vtriusque contrahentis. *leg. iuris gentium, §. adeo, & leg. ab empt one Digestis de pactis leg. prout quisque ff. de solutionibus.* iuxta doctrinam Baldi *in leg. perens, num. 8. Cod. de pactis.* Angelus *in consil. 374. n. 4.* Arcenius *consil. 128.* plurimos refert Petrus Surdus *in consil. 136. num. 21. & num. 23. cum sequentibus, lib. 1.* vt latius sequitur Castillo *controuers. tom. 4. c. 53. n. 46.*

43. Hanc etiam limitationem in terminis apposuisse reperio *Sesse dicta decisione 30. numero 7. 16. Verum ex alio fundamento ego contrarium tenui, quia ex quo illud onus fuit impositum præsente comite de debitore census, non potuit contrauenire, qui remansit obligatus, vt per Iason, in leg. quæ dotis, Digestis soluto matrimonio, qui enim præsens est, & non contradicit, consentit, & sibi præiudicat, & in leg. si fideiussor, Digestis qui satisdare cogant. Alexand. consil. 130 num. 19 volum. 3. Nata consil. 167. num. 9. volum 3. visus est etiam pius, & suo iuri renuntiare præsens, & tacens. Paris. cons. 76. num. 4 vol. 4. Cas. de indemnitate mulier. &c.*

CAPVT.

CAPVT XXXVII.

De creditoribus concurrentibus ad bona maioratus ex facultate regia vitio ſubreptionis, ſubiecta excludendis.

Et an facultas ob non factã omnium clauſularum fundationis pœnalium infringentium principis, vel ſucceſſorum poteſtatem, ſpecificam principi relationem vitietur?

Vbi accurate examinatur doctrina Ludouici Molinæ *lib.4.c.3. ex n.* 28.

SVMMARIVM.

Creditores imperantes ad concurſum maioratus cum facultate ſubreptitia excluduntur, n.1.

Facultas ad alienandum bona maioratus eſt mera gratia, vt diſpenſatio, per quam habilitatur poſſeſſor, n.2.

Facultas ad alienandum eiſdem regulis regitur, quibus alia ſcripta gratioſa, n.3.

Gratia principis nulla redditur propter vitium ſubreptionis, vel obreptionis, n.4.

Facultas ad alienandum eſt ſubreptitia ob non factum principi relationem omnium quæ cum mouere poterant ad non ita facilè concedendum, n.6. 7. & n.8.

Facultas eſt ſubreptitia, ſi principi non fiat integra relatio omnium qualitatem rei, n.9.

Facultatis regiæ ſubreptio an cenſeatur excluſa per clauſulas, ex certa ſcientia non obſtantibus, & ex plenitudine poteſtatis, n.10.

Creditor contrahens ſub facultate regia obreptitia, antequam fuerit confirmata nihil agit, nec poſtea contractus confirmatur à principe, n.11.

Facultas regia eiſdem cauſis redditur ſubreptitia, quibus & cæteræ gratiæ, & ideo facienda erit relatio principi eorum omnium quæ mouere poſſunt ad difficulter concedendum, n. 12.

Facultas impetrata à poſſeſſore maioratus, qui poſtea euictus fuit, reſoluitur tanquam ſubrepitia. numero 13.

Alienatio & hypotheca bonorum maioratus ex facultate ſubreptitia nulla eſt, n.14.

Facultas vt euitet ſubreptionem, debet principi fieri relatio ſpecifica eorum quæ mouere poſſunt, vel ad non concedendum, vel ad difficilius concedendum, num.15.

Nec ſufficit facta relatio ſub inuolucro verborum, quæ vitiant facultatem, n.16.

Qualitatis quæ grauat, erit facienda principi relatio. n 17.18. & n.19.

Facultas ad alienandum non facta mentione clauſulæ prohibitiuæ, & pœnalis ne valeat alienatio etiam cum facultate regia, an ſit ſubreptitia, n.20. cum ſeqq.

In concedenda facultate poteſtas principis ſuperat omnes clauſulas quaſlibet fundatoris prohibitiuas & pœnales, n 21.

Fundatoris poteſtas quantumuis pleniſſima ſit de iure, nunquam extenditur ad præiudicium iuris tertij, num.22.

Clauſulæ prohibitiuæ, & pœnales fundatoris, licet non impediant poteſtatem principis, poſſunt tamen eum mouere ad non ita facile concedendum facultatem, n.23.

De clauſulis prohibitiuis & pœnalibus tendentibus ad minutionem poteſtatis principis tanquam nullis, non tenetur impetrans relationem facere, numero 24.

Clauſulæ fundatoris per quas infringitur poteſtas principis ſunt nullæ, & inualidæ, n.25.

De diſpoſitionibus nullis, vel aliqua exceptione elidibilibus, non eſt facienda principi relatio numero 26.

De clauſulis prohibitiuis & pœnalibus tendentibus ad infringendam poteſtatem, & voluntatem ſucceſſorum, ne impetrent facultatem, vel ne ea vtantur, tenetur facere relationem impetrans, numero 27.

Opinio Molinæ contraria refertur ex n. 28.

Quando in diſpoſitione vnum exprimitur, & ad aliud effectus dirigitur, non verba ſed effectus conſiderandus, n.29.

Molinæ opinio refutatur, n 30. & ſeq.

Prohibitio impetrandæ facultatis & ea vtendi ducitur ſucceſſoribus, nec directè, nec indirectè infringit poteſtatem principis, n 31.

Facultate impetrata, poteſt impetrans vti, vel non vti, prout voluerit, n.32.33. & n.34.

Inter clauſulas prohibitiuas & pœnales impetrandæ vel vtendi facultate, directas ſucceſſoribus, & directas principis poteſtate multum diſtat, n. 35. & ſeqq.

Facultatem ad alienandum bona maioratus impetrare nullus poteſt niſi poſſor. n 38.

Fundator poteſt ſucceſſorem inhabilem reddere, & poteſtate alienandi ſucceſſorem, n.39.

Fundator ad libitum poteſt grauare ſucceſſores, & quaſlibet pœnales conditiones apponere, n.40.

Clauſulæ prohibitiuæ qualificatæ, poſſunt mouere principem ad difficilius concedendam facultatem ſi eorum ſit conſcius, n.41. & 42.

Quando plura obſtant impetranti nihil prodeſt ſuper voto facultatem impetrare, n.43.

Facultas ad alienandum eſt ſtricti iuris non extendenda de vno caſu ad alium, n.44.

Facultas non cadit ſuper impedimentis ignotis principi, quia deficit intentio, & conſenſus, numero 45. & 46.

De pacto non petendæ à principe moratoriæ, facienda eſt à debitore relatio ne ſubreptitia ſit, numero 47.

In iuramento contractus confirmatorio præſeruata eſt authoritas ſuperioris, qui poteſt abſoluere ad effectum agendi, n.48.

Tenetur tamen impetrans facere mentionem de pacto non petendi abſolutionem appoſito, n.49.

Clauſulæ prohibitiuæ impetrandæ facultatis, nec ea vtendi, directæ ſucceſſoribus, non minuunt authoritatem principis, n.50.

Clauſulæ prohibitiuæ directæ principi eius minuunt poteſtatem, & vt nulla de eis non ſit principi relatio, n.51.

Secus quando diriguntur ſucceſſores maioratus, vt niſi de illis clauſulis fiat principi relatio, facultas erit ſubreptitia, n.52.53. & 54.

Contraria opinio Molinæ periculum continet & periculum ipſemet agnoſcit. n.55.

facultas à Rege impetrata pro alienando, vel hypothecando bona maioratus, reddatur nulla, & subreptitia, eo quod Principi non fuit facta mentio, & ipsius prolatio clausularum prohibitiuarum, & pœnalium fundationis, vtpote, qua fundator maioratus expressè inhibuisset, nec regia facultas ad alienandum concedi possit, vel quod non valeat impetrata facultas ad alienandum, quod alienatio ipsa nulla sit, etiam si cum facultate regia fiat, vel quando prohibuit sub pœna priuationis maioratus ipso iure, ne successores impetrent facultatem ad alienandum, vel impetrata nullatenus vtantur sub eisdem pœnis.

21. In qua quæstione non dubitamus, nec contendimus de potestate Principis ad concedendam facultatem ad alienandum, vel obligandum bona maioratus, cum constans sit inter omnes conclusio, vt hæc nullis quantumuis exuberantissimis fundatoris clausulis, prohibitiuis, aque pœnalibus subsici possit, sed illis minime obstantibus posse Principem ex iusta causa publica, vel euidenter vtili ipsi maioratui facultatem concedere, & eius virtute valere alienationem, vel obligationem cum hæc sit regalia Principis, & summa eius potestas quæ non patitur alterationem, nec diminutionem ex qualibet fundatoris dispositione, aut prohibitione, in qua semper authoritas superioris reseruata, & illæsa remanet, comprobant Molina *de primogeniis.lib.4 cap. 3.ex.n.28. cum multis sequentibus* Pater Molina *tom.3 d'sput.650.* Pelaez à Mierez *de maiorat.4. part.quæst.1.limit.1.ex num. 139. cum multis sequentibus* & ex præcitatis Doctoribus, necnon Sarmiento, & Gutierrez tenet Castillo *controuersiar.tom 7. de tertiis cap. 41. ex num. 193. & sequentibus, & num. 197. cum sequentibus & sub numero 20. versi.ul. secundus casus est.*

22. Et quia potestas fundatoris quantumcumque ampl'ssima ad grauandina, & conditiones apponendum inter suos successores; tamen nunquam extenditur ad præiudicium tertij, & maxime superioris *l.cum filius, Digestis de militari testament. lex.cum pater,* & *Titio fratriff de leg 2.* abundè comprobauimus, suprà *cap. 36. ex numero 17. cum sequentibus.*

23. Sed de hoc dumtaxat disceptatur, an supposita potestate Principis in concedenda facultate ad hypotheceandum, & alienandum, nihil refragantibus quibuslibet clausulis fundatoris prohibitiuis, & pœnalibus; an facultas ipsa sit subreptitia, & ineffieax ad alienationem, eo quod de eisdem clausulis prohibitiuis specialiter non fit facta relatio Principi in supplicatione, qua licet non impediant vsum & exercitium regalis potestatis, vt diximus; possint tamen ob causam fundatoris voluntatem Principem difficilem reddere ad concedendum: in qua difficultate distinctè procedere necesse est, nam aut cognoscimus de clausulis prohibitiuis & pœnalibus inspicientibus, & infringentibus potestatem, & auctoritatem Principis in concedendo facultatem ex iusta & publica causa, vel valde vtile maioratui, vtputa quando fundator dixit, *ne valeat facultas ad alienandum impetrata*, vel quod *non possit Princeps concedere facultatem*, vel *quod non valeat alienatio, etiam cum facultate regia*, & in hoc casu doctrina Ludouici Molinæ, & sequacium admittenda erit; ipse enim in *lib 4. de primogen.cap.3. ex num.28.* & 29. mouet quæstionem, & in primis pro facultatis subreptione & nullitate arguit, quibus validè satisfacit *ex numero 32.* & hac vnica ratione difficultatem euincit, quia clausula fundatoris, per quam infringitur potestas Principis, est nulla, & nullius effectus; ergo impetrans de ea relationem facere in supplicatione non adstringitur & idem quando non fit nulla, sed sit saltem aliqua exceptione elidibilis, ad quod allegat doctrinam Bartol. communiter receptam *in l si quis in principio testamenti, num 4. & 5. ff. de legatis 3.* hanc Molinæ rationem, & fundamentum agnoscunt omnes in iisdem terminis. Mierez *de maioratibus*, 4. *part. quæst 5.limit.6 ex num.61. cum sequentibus.* Pater Molina Theolog. *de iustitia & iure, tract 2. disputat. 650.numero 2.* Ludouici de Auendan *in tract.de censibus.cap.4. num.12.* Castillo *controuersiarum tom.7. de tertiis, cap. 41. num. 200.* & Molinam referens præcitato loco idem tenet Thomas Sanchez *de matrimonio, tom.3.lib.8.disp.22.n.21.*

25. Vera namque iuris conclusio est, quod de clausula nulla, vel de alia dispensatione, vel facultate, aut rescripto nullo, vel saltem aliqua legitima exceptione elidibili relationem impetrans Principi facere non teneatur; nec facultatem aut dispensationem ex eius omissione subreptitiam censeri: quoniam cum illæ clausulæ nullæ sint, & nullius momenti; sequitur regula, *vt non præstet impedimentum, quod de iure non sortitur effectum* Regula *non præstat. de regulis iuris, lib 6* quam extendi ad gratias, & priuilegia docet *gloss. ibi. verb. non præstat. gloss. in cap. suggestum.verb.posterius, de iure patronat. & in cap. cum in nostris, verd.de facto.de concessione præbend. & in cap. ex tenore, verb.negotio in fin.de rescriptis*, vbi Abbas *numero 6.* Felinus *num. 2.* Decius *in noua editione, num.19. & in cap. ebsane, numer.11. notab.vltimo, de appellation.* Felinis *in cap. primo, num 13. de rescriptis.* Dominicus *in cap.quoniam, columna.4. versic super tertio, n.18.* Barbat. *consil.43. num. 5. volum. 5.* Neuizan. *consil. 56. numero 16.* Rebuffus *de constitutionib. regiis, tom.2. in præfatione num. 95.* Mascardus multos allegans *de probation bus, conclus.846.num.20. & sequentibus.* Flaminius Paris. *de consident.benefic. quæstione 46.* Iason. *in l 1 num. 1.cap.si contra ius, vel vtil.public.* Gratianus *regula 229 num.12.* Pater Molina *tomo 3. de iustitia & iure, disputat. 656. numero 2.* Thomas Sanchez *de matrimonio, lib.8.disput.22.num.21. & sequentibus, tomo 3* Atque ideo cum clausulæ supradictæ tendant ad infringendam minuendam, & irritandam potestatem Principis, prout manifestè patet; & per consequens nullæ sint, & pro non scriptis habeantur, nulla de eis requisita relatio fienda Principi in impetranda facultate ad alienandum, vel obligandum bona maioratus, quæ nec ex hoc capite dici potest subreptitia, sed valida.

26. Secundus casus erit, quando clausulæ prohibitiuæ, ac pœnales appositæ à fundatore non tendunt ad infringendam Principis potestatem, sed directè ad reprimendum, ac refrenandam voluntatem, & potestatem successorum impetrandi facultatem, & sic quando prohibitiones, & pœnæ diriguntur ad successores a fundatore vocatos ad maioratum, vt puta, quando prohibuit alienationem, & inhibuerit successoribus in perpetuum nec possint à Principe facultatem impetrare ad bona eiusdem maioratus alienanda, vel hypotheceanda, nec impetrata vti possint, quod si contrarium fecerit factum, illico maioratu priuentur, & successio in sequentem

27. ipso

ipso iure transeuntem. Et hoc casu Ludouic. Molina, sicut non firmat, & secure eadem putat dicendam quod in priori casu, quia saltem indirectè etiam in isto infringitur potestas, & authoritas Principis, & per consequens de hac clausula tanquam nulla, & irritica non adstringitur impetrans mentionem Principi facere

28. Ipse igitur Ludouicus Molina *in lib. 4 d. cap. 3. ex num.* 36. ad hæc sentiendum, & introducendum connexionem latas è aruleæ directæ soli potestati cum Principis suprema potestate, & quod tendat in eius derogationem, ea moueatur ratione, quia si fundator maioratus non potest directè quoad hæc amouere potestatem Principis; pariter

29 nec indirectè id facere iuxta Regul. *cum quid prohibetur de regul. iur is lib. 6 leg. si is qui ff. de vulgar:* & quia quando in dispositione vnam exprimitur, & ad aliud effectus eius dirigitur; non verba dispositionis; sed effectus eius considerandus erit, *leg. 4. §. nunc de effectu, §. de liberatione legata, leg. si quis rerum, §. 1. ff. eodem tit. leg. cum de tem ff. de legem falcid.* nec est curandum, cum quo qui loquatur; sed in quem voluntatis intentio dirigatur, *leg. cum pater. §. donationis ff. de leg. 1.* Molinam sequutus est, Castillo *in tract. de tertiis tom. 7. quæst. 41. ex num. 193. cum sequentibus.*

30. Sed reuera ista Molinæ opinio semper in tribunalibus dura visa fuit, & sæpe inter Doctores controuersa, contra quam non semel vidimus iudicatum in hac Pinciana Cancellaria, & contra eam multi Doctores tenent, & multa vrgent referenda clarè ostendentia nullitatem, & subreptionem facultatis impetratæ ad alienanda, vel hypothecanda bona maioratus non facta Principi specifica relatione harum prohibitionum pœnalium, quæ tantum diriguntur successoribus maioratus, ad horum voluntatem, & potestatem impetrandæ facultatis, atque ea vtendi summouendam, & infringendam, tendentium.

31. In primis etenim acerrimè negamus, vt ex hac clausula prohibitiua, pœnali directa successoribus inducì aliquo modo possit directe, vel indirectè diminutio potestatis supremæ Principis, nec illam vllo modo tangat, nec à parte ante, nec à parte post, sed sit quid omnino, & prorsus separatum ab illa, quoniam hæc suprema Principis potestas solum versatur, & consistit in concessione, vel negatione facultatis, postquam fuerit ab eo postulata, non tamen consistit in deliberatione, & voluntate impetrandi facultatem, nec in ipso actu ea vtendi, postquam iam fuerit impetrata, cum vtrumque consistit in mera, libera, & absoluta, voluntate possessoris maioratus. Nam si hæc successorum voluntas, & potestas impetrandi tangeret Principis potestatem, etiam inuiti cogi poterant facultatem impetrare, sed hoc est falsum. quia eorum liberæ potestati, & voluntati relinquitur, ergo, & illud ex quo sequitur.

27. 32. Ex iis etenim quæ consistunt in mera, & libera facultate gerendi, vel vtendi, nullum infertur, nec vtendi vltra considerabile præiudicium tertij, iuxta celebrem doctrinam Bald *in leg. vsus. num. 5. Cod. de seruit. quæ pro eo quod interdum dicit*, quod quando duobus vni post alterum concessa fuit facultas à qua discedere, si aqua fluentem sit vtriqué; poterit secundus ædificare molendinum, etiamsi primi molendini domino notabile commodum, & lucrum inferatur ex defectu concursus molendinum; quia istud non est in consideratione, cum non sit damnum quod cohæreat rei, hoc est molendino; sed tantum consistat in mera, & absolutâ facultate personarum quæ si velint, possint ire ad quodlibet molendinum, in quibus nullum erat ius quæsitum, sicut in ipsa aqua concessâ, quod in expresso tenuerat Bart. *in leg. quominus celum. 5. q. 11. infin. ff. de fluminibus*, per bona inta, quæ allegat, tenet etiam Paul. ibid. *n.* 8. Ripa ibid. *n.* 82. tenet etiam in fortioribus terminis Albericus *in leg. si manifestè. Cod. de seruitut. & aqua.* Antonius Gomez *in leg. 46. Tauri sub num.* 12. pro qua allegat expressam *leg. 18. tit fin. part. 3.*

Non enim potestas Principis consistit in exercitio plurium, vel paucorum actuum, cum eadem regalia semper illæsa permaneat, quoties facultas postuletur, imo si postuletur, nec ex prohibitione fundatoris in minimo detrahitur, nec læditur, & quando iuxta Molinam aliquod damnum indirectè potestas pateretur, hoc foret per accidens, ortum ex acta licito, & omnino permisso fundatori ex adductis *infra ex n.* 37 quod non est in consideratione, cum principalis intentio fundatoris eò non tendat, sed sibi consulendi dumtaxat & suæ posteritati, pro quo celebris est Baldi, & Calderini doctrina, quos, & alios referens sequitur Couarr. *in regul. possessor. 2. part. §. 4. sub num. 9.* vbi in hæc verba scripsit *Hinc denique infero, non omnino falsum esse, quod inter consil.* Ancharrani, Bald. scriptit, & Calderin. *in d. consil. 21. tit. de constitutionibus, in his etenim Calderini, & Baldi responsis, non agitur de statuto directè prohibente, ne quis triticum deferat molendum ad alia, quam ipsius communitatis, & reipublicæ molendina, nam in hoc inualidum esse, maximè in præiudicium Ecclesiarum, ipse fateor, sed altum est de municipali lege, qua tempore publicæ inopiæ, cum respublica grauatur annonæ penuria, ne triticum ipsius ciuitatis ad exteros deferatur, vetitum fuerit, ne quis triticum molendum extra vrbem deferat, nam esti ex hoc statuto sequatur damnum Ecclesiis quoad earum redditus, qui ex earum molendinis extra vrbem existentibus, percipiebantur, admittendum est statutum*, &c. Hæc Couarr. meminit Menochius *in consil. 1001. n. 4.* & conuenit Paul. Franc. Xuarez *de censuris disp. 21. sect 2. num. 91. fol. 335.* in hæc verba, aliud explicandum erit, quando statutum aliquod censendum sit contra libertatem Ecclesiasticam, & Caietanus ait, tunc statutum esse huiusmodi, quando per se, & ex intentione attingit libertatem Ecclesiasticam, eamque lædit, rectè autem declarat, hoc intelligendum esse, non de intentione ferentis statutum, sed de intentione ipsius operis (vt sic dicam,) seu ex virtute, & directa materia ipsius statu, nam si hæc talis sit, vt per se non respiciat res Ecclesiasticas, nec harum exemptionem diminuat, licet ipse legislator intendat aliquod detrimentum, quod accidens potest deinde resultare in Ecclesiasticas personas, non tamen agit contra hanc prohibitionem, & censuram, quia statutum ex se non est contra libertatem Ecclesiasticam, & ea quæ sunt per accidens non considerantur, &c. Sequitur Castillo *in tract. de tertiis cap. 9. num* 54. & alij citati *infrà n* 40.

Et quod magis est, etiamsi facultas sit iam postulata, impetrata, consequuta, & obtenta cum sit actus magis propinquus, & immediatus, ipsi Regiæ supremæ potestati, adhuc tamen diuersus, distinctus, & independens est ab ea; vt impetrans nullomodo cogatur ea facultate vti, sed in impe- 33.

trantis libera & absoluta potestate sit, eadem vti, vel non vti siue in parte, siue in toto, siue prorsus eam negligere, provt ampissime videre est infrà 2. *part. cap.* 5. *ex num.* 49. *cum seq.* quia nihil interest Principi nec eius authoritati supremæ, postulari, vel non postulari facultatem: nec vti, vel non vti, postquam semel eam concessit, & sua vsus fuit auctoritate ac potestate in concedendo, nam si vsus, & executio facultatis iam concessæ tangeret in aliquo ipsam Principis authoritatem supremam; proculdubio cogeretur impetrans eadem præcisè vti; sed hoc est falsum, vt probauimus *ex d. n.* 49. *in d. cap.* 5. *cum sequentibus.* Dum liberè impetrans possit facultate non vti; ergo nil tangit Supremam Principis potestatem, sed voluntatem successoris, & successorum distinctè, & separatim ab ea.

34. Ex quo infertur, quod cum impetrare, vel non impetrare facultatem ad alienandum bona maioratus, vti vel non vti, eadem consistat, & dependeat à sola mera, & absoluta voluntate successorum independenter à potestate Principis: liberè, & valide poterit fundator maioratus vel prorsus subuertere, vel minuere, & reformare vt statim dicimus.

35. Minus vrget consideratio Ludouici Molinæ *in d. cap* 3. *sub num.* 37. tanquam prorsus inapplicabilis ad casum, dum vult, quod quando fundator maioratus inhibet suis successoribus ne impetrare possint facultatem ad alienandum, vel ne illa impetrata vtantur sub pœna priuationis, vt huius clausulæ verba licet dirigantur ad successores intentio tamen fundatoris dirigitur ad Principis potestatem infringendam, & ideo non verba, sed intentio attendenda, vt diximus *suprà num.* 28. & 29.

36. Cui facillimè respondetur, tum ex diuersitate, & discrimine inter clausulas directas ad Principem, & directas ad successores, ex quibus nequit fieri illatio: tum etiam, quia quando fundator maioratus dirigit prohibitiones has pœnales ad successores, apertissime, & clarè, deregitur sua intentio solum intendens consulere vtilitati, & perpetuitati bonorum, abhorrens dismembrationem & separationem eorum, quod licite, & liberè primissum est

37. fundatori maioratus: nam cum impetrare facultatem ad alienandum sit positum in successorum libera voluntate, & facto; liberè: & licite potest fundator illam coarctare, minuere, & in totum prohibere. Hæc namque successorum voluntas, & potestas impetrandi omino dependet, & cadat à potestate, dominio & administratione maioratus data per ipsum fundatorem successoribus vocatis; cum nullus alius nisi ipsemet possessor maioratus possit impetrare facultatem ad alienandum; vt

38 optimè probat Molina *de primogen. lib.* 4. *cap.* 3. *in princip.* Auendañus *de consil. cap* 62. *ex numero* 1. *cum sequentibus*, & Nos 2. *part. cap* 9. *numero* 128. & latius *cap.* 10. *ex n.* 129. *cum sequentibus.* Imò, & per tota *c.* 9 & 10. amplissimè videbis.

39. Quid igitur mirum, quod ipsemet fundator, coarctet, minuat vel in totum subuertat voluntatem, & potestatem successoris quam ille ab illo recipit, cum reddendo inhabilem, & incapacem ad contrahendum super bonis maioratus, provt pulchrè consideratimus *suprà cap.* 36. *ex num.* 23. *cum sequentibus.*

40. Fundator namque potest ad libitum suum grauare successores suos, & omnes, & quascumque illis apponere prohibitiones, conditiones alias honestas omnino seruandas, & adimplendas, sub pœnis & priuatione, provt maluerit, vt ad longum videre est ex Castillo *controuers. tom.* 5. *cap.* 94. *per totum*: & maximè *a n.* 9. *cum sequentibus.*

Quapropter nihil refert, quod ex hac fundatoris dispositione aliquod inferatur præiudicium potestatis regiæ exercitio, & frequentiori vsui suæ potestatis, cum hoc (quando aliquod foret, vt efficaciter contra Molinam negamus, & probauimus hactenus) veniret per quandam consequentiam valde remotissimam, & per accidens, quod quidem nec est in consideratione, nec attenditur, vt *ex num.* 31. probauimus, quibus adde Menochium *de arbitrariis lib.* 2. *centur.* 6. *cas.* 562. *numero* 46. Valasc. *de iure emphyteut. quæst.* 17. Molina *de iustit. & iure tom.* 3. *tractat.* 2 *disput.* 663. *n.* 5. *in fin.* Henriquez *in summ. lib.* 10. *c.* 15. *n.* 6 *in gloss. Licera V.* Manuel Rodriguez *in summ. lib.* 4. *c.* 166. *numero* 7. Mexia *in pragm. ut. tax. panis concl.* 5. *n.* 39. Laserte de Gabellis *c.* 39. *n.* 10. Idem Manuel Rodriguez *quæst. regular. tom.* 3. *quæst.* 74. *artic.* 7. Diana *resolut. moral. tom.* 1. *tractat. de immun. Eccles. 2 tr resolut.* 48. *vers. dices laditur indirecte Ecclesia* dicentes, quod gabella imposita laicis generaliter, & eius bonis, licet indirectè per accidens præiudicet clericis, non ex hoc infringitur immunitas Ecclesiastica, & propterea valide imponitur. Nam quando principalis actus, & dispositio est permissa inter principales contrahentes, non attenditur præiudicium, quod inde alteri prouenit in consequentiam, *leg. si quis nec consam ff. si certum petat. leg. nullus* 6. *ff. de regul. iur.* plures Doctores per Hieronym. Gonzal. *de mensib gloss.* 45. §. 1. *n.* 15. Nicol. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 1. *ex num.* 216 qui pene tractant de concordia inita inter Episcopum, & Capitulum super diuisione simultaneæ prouisionis, quæ est à iure permissa, non attenditur præiudicium, quod inde prouenit Sedi Apostolicæ, prouenerat in consequentiam actus principalis permissi, quæ doctrina admodum conuenit nostræ resolutioni & contra Molinam: conducunt optime quæ abunde adducit Castillo *controuers. tom.* 4. *cap.* 4. *a n.* 100. *cum seqq.*

Igitur cum hæ clausulæ prohibitiuæ, & pœnales, tendentes ad diminutionem potestatis, & voluntatis successorum dumtaxat, & non Principis, (vt minus rectè putabat Molina,) & per consequens validè ex hactenus probatis, & vlterius efficacius probandis; de eisdem omnino facienda erit Principi specifica relatio, ne facultas impetrata subreptitia efficiatur, & vt impetrans ad contrahendum habilis reddatur, ad tradita *infrà* 2. *part cap.* 10. *ex n.* 11. 41.

Nam cum hæ clausulæ tot sint notabiles, debent specificè referri Principi, qui postquam ex eis cognouerit eiusmodi voluntatem, & ardens desiderium fundatoris, volentis bona maioratus perpetua esse, & vnita semper; proculdubio difficilis reddetur ad concedendam facultatem, & dispensandum erga inhabilitatem, & pœnalem prohibitionem successoris impetrantis; quod fortasse, vt facultas, relatione omnium cessante, reddatur subreptitia ad latè tradita superius *ex n* 2. *cum multis sequentibus.*

Deinde quia illæ clausulæ directæ successoribus 42.
multa, & diuersa obstant à complectuntur, prohibitionem generica alienandi, prohibitionem impetrandi ad id facultatem à Principe, nec non ea impetrata vtendi, atque ex contrauentione priuationem ipso facto maioratus, quæ singulæ amouent

uent à ſucceſſore poteſtatem, & inhabilem eum reddunt ad contrahendum & alienandum, atque ideo de omnibus iſtis prohibitionibus ſpecificè erit facienda relatio Principi, vt ſuper omnibus cadere poſſit diſpenſatio, & facultas abſque vitio ſubreptionis.

43. Tot enim ſunt conditiones,& qualitates aggrauantes, & qualificantes prohibitionem alienationis, & vnitatem bonorum perpetuam indicantes, ideo de ſingulis debet fieri relatio, aliàs vitio ſubreptionis ſubijcitur facultas. Felin. *in cap. ſuper litteras de reſcript. num.* 8. & ibi Decius *num.* 9 idem Felin. *in cap. in noſtra, n* 19. de reſcriptis, Socinus *lib. 2. conſil.* 164. *n.* 5. *& conſil.* 169. *n.* 10. *& ſapius, quæſt.* 89 *n.* 6. Affictis *deciſ.* 116. *num.* 4. Menoch. *caſ.* 201. *n* 28. *&* 3. Mieres 1. *part q.* 8. *n.* 9. Tuſch. *littera S. concluſ.* 720. *n.* 15. & alij, quod refert Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 21. *n* 19. Larrea *allegatio. fiſc. a part.* 1. *n* 22. *tom.* 1. *n.* 19.

Quapropter quando feudatarius vult impetrare à Principe facultatem, & aſſenſum pro alienandis bonis feudalibus, tenetur præcisè facere Principi relationem ſpecificam de qualitatibus feudi, aliàs facultas, & aſſenſus erit ſubreptitius, & nullus, vt probant Ozaſcus *deciſ. Pedemont.* 167. Sigiſmundus *conſil.* 41. *num.* 1. Gozadinus *in conſil.* 26. *n.* 41. Socinus Iunior *conſil.* 77. *num* 84. *volum.* 1. Rutinus *conſil.* 108. *n* 25. *volum.* 2. Neuizan. *conſil.* 12 *n.* 17. *inter conſil.* Brun. Anton. Sol. *ad conſtitut. Sabaud. tit. de feudis* 2. *p. gloſſ.* 2. *n.* 2. *&* 3 *fol.* 105.

Non enim ſufficit petere in genere facultatem alienandi, quoniam quando plura obſtant impetranti impedimenta, ſi ſuper vno poſtuletur facultas, & diſpenſatio, nullomodo ſuffragatur impetranti cum remaneant cætera obſtantia, ſuper quibus non cadit diſpenſatio ignotis Principi; plurima notatu digniſſima in iis terminis ſcripſimus *infrà* 2 *p. q.* 9. *ex num* 60. *cum multis ſequentibus, & c.* 10. *num* 39 videndæ ſunt ſingulares doctrinæ *infrà c.* 38 *ex n.* 4.

42. Quia facultas eſt ſtrictiſſimi iuris quæ non extenditur de caſu, ad caſum, de re ad rem, nec de perſona ad perſonam, ſicuti abundè probauimus *infrà* 1. *part cap.* 10. *ex num.* 73. *cum multis ſequentibus*; nam licet facultas operetur in caſu Principi expreſſo, & impedimento narrato, non tamen in aliis non narratis, vt latius videre eſt, *d. cap.* 9. *n.* 65. *& d. c.* 10. *n.* 76 *&* 77.

45. Debet enim princeps ſcire impedimenta omnia, vt ſuper iis conſtetur facta, & conceſſa facultas, & diſpenſatio, nam ſuper impedimentis, quæ ipſe Princeps ignorat, non poteſt cadere diſpenſatio, quia deficit in Principe conſenſus, & intentio, & facultas quæ conſiſtit in voluntate, & conſenſu, Principis ignorantia conſenſum excludit, multa ſcitu digniſſima congerit in propoſito Thomas Sanchez *de matrimon. lib* 8 *diſp.* 4. *per totam*, & maximè *ex n.* 11 *cum ſequentibus*. Marc cotus *variar. reſolut. ib.* 2. *c.* 18. *ex n.* 40.

46. Et quod facultas ad alienandum non cadat ſuper ignoratis à Principe, plurimos referunt Petrus Surdus *deciſ.* 189. *n.* 33. *cum ſequentibus*, & Caſtillo *controuerſ. tom* 6. *cap.* 116. *ſub numero* & melius, ipſe Caſtillo *tom.* 1. *cap.* 89. *num.* 119. *per duas col.* ex Molina, & Pez *in tract. de tenuta cap.* 57. *ex num.* 320 *& ſeqq. & ex n.* 324. *&* 340. & hæc Principis ſcientia debet apparere ex relatione gratiæ impetratæ, optime Echinus *controuerſiar. lib.* 10. *cap.* 67. *pag* 1330. & quod aſſenſus Regis impetratus ad alienanda bona feudalia, non cadat, nec extendatur ad incognita Principi, & incogitata ex Iſernia, & aliis probat Franciſc. à Ponte *de poteſtat. proreg. tit.* 4. *de regalib impoſition. §. num.* 38. *in fin. fol.* 145. *& titul.* 8. *de reſtit. feudor. § 5. numer.* 22. *fol.* 274. per text. *in leg. cui cum tutorib. §. fin. ff. de tranſactionib.* & iterum *d. tit.* 8. §. 11. *n.* 21. *fol* 302. igitur vt ſucceſſor impetrans habilis ad contrahendum reddatur, & vt priuationis pœnam poſſit effugere: tenetur de omnibus clauſulis pœnalibus prohibitiuis, & priuatiuis validè ſibi directi (cum ex qualibet inhabilis ſit effectus per fundatoris diſpoſitionem) relationem facere ſpecificam Principi; aliàs facultas generalis obtenta ad alienandum, nec ei, nec ſecum contrahentibus ſuffragatur, nec proderit, iuxta text. *leg.* 2. §. *tràctari ff. ad Tribellian.* ibi. *Aut hoc imputatur matri, cur non deſiderauit à Principe conditionem remitti.* Singularem dicit Beroius *in cap. quæ in Eccleſiarum n* 138. *de conſtitutionibus*, & facit, *leg. legatum municipio, ff. de adminiſtr. rerum ad ciuita. perti.*

47. Et magis indiuidualiter ad noſtram reſolutionem contra Molinam vrget, quod debitor, qui promiſit non impetrare a Principe moratoriam, licet Principis poteſtas ex hoc pacto non reſtringatur, quominus contra illud poſſit nihilominus moratoriam impetratam concedere; tamen vt moratoriæ facultas ſit valida, & non ſubreptitia, tenetur debitor ſpecificam facere Principi relationem de hoc Pacto prohibitiuo moratoriæ poſtulandæ, mirabiliter probant Paulus Gal. ratus *in tr. de renunciatione tom.* 2. *centur.* 2. *q.* 196. & Antonius Faber *ad titul.* 6. *de precib. Imperat. offerend. definitione vnic.* & Alexand. & Trentacinquio, & aliis obſeruat Oſualdus ad Donellum *lib.* 2. *commentar. cap.* 9. *littera M.* Idem, & de promittente non impetrare à Principe moratoriam ſub pacto, & pœna, tenetur de pacto, & pœna relationem Principi facere, vt ex Saliceto tenet Iacob. de Graſſis *in tr. de exceptionibus excep.* 33. *n.* 14.

48. Elegans eſt, & alia doctrina contra Molinæ reſolutionem, quod qui iuramento firmauit contractum, abſolutionem ad effectum agendi, poteſt, petere, & concedere ſuperior, cuius authoritas in omni diſpoſitione cenſetur excepta, ac præſeruata, vt tenet Molina *lib.* 3. *d. cap.* 3 *n.* 28. *ex cap. quemadmodum de iureiurando, & leg. nemo poteſt, ff. de legatis* 1. tamen ſi ſimul promiſerit abſolutionem à iuramento non poſtulare, nec ea obtenta vti, ſi in impetratione abſolutionis ad effectum agendi, non fecerit ſpecificam relationem præfatæ clauſulæ, qua inhibetur impetrare, & abſolutione vti, abſolutio nulla erit, & ſubreptitia; tenet expreſsè Hermoſilla *in leg.* 56. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſſ.* 11. *n.* 92. *t.* 2. *fol.* 329. qui alios allegat. Intrigliol. *conſil.* 20. *num.* 29. Camill. Borell. *in ſumma omn. deciſ. tit.* 62. *de periurij abſolutione num.* 39. alios allegat Ioann. Baptiſta Thoro 5. *tom compendy verb. abſolutio à iuramento*, & latius, voto ſeu *deciſ.* 89. *per totam*, quod & ſentire videtur Ludouicus Molina *de primogen lib.* 2 *c.* 3. *n.* 25.

49. Hæc doctrina fuit originalis Bald. *in repetitione leg.* 2. *ff. de iureiur. co. um.* 35. *verſ. & quoad primã quæſtionem*, ſequuta per Roman. *in conſ.* 326. *col.* 2. vbi mirabiliter dixit, quod quando adeſt contractus, quem quis iurauit, non contrauenire, & quod non impetrabit abſolutionem à iuramento, etſi impetrauerit impetratione non vſurum: ſi tamen inſuper a Sede Apoſtolica, impetrare velit

50. dictam

dictam absolutionem tenetur in supplicatione tria exprimere: primum,iuramentum contractus, secundum, promissionem de non impetrando absolutionem, tertium quod absolutione impetreta non vteretur, alias si solum super iuramento simpliciter appositio peteret, & obtinuerit absolutionem,rescriptum est subreptitium,& nullum,&inefficax, quoniam cum adsint tria impedimenta diuersa, si aliquod ex iis omisit exprimere; vitiatur rescriptum tanquam subreptitium, cum si exprimeret, Pontifex difficilior redderetur ad concedendam absolutionem. Hanc Romani doctrinam eleganter, & latè comprobat Rolandus à Valle *consil.*;4.*vol.*1.*ex n.*5. *cum seqq* ominino videndus, qui *n.*9 allegat Felinum *in cap. constitutus colum* 8. *vers.amplius duas de rescriptis*, vbi dicit,quod non solum in supplicatione debet fieri mentio de iuramento confi matorio contractus. Quinimo si impetrans promiserit, nedum contractum obseruare,sed etiam absolutionem non petere, non sufficeret in supplicatione simpliciter dicere, se iurasse, sed debet etiam exprimere,se iurasse non petere absolutionem. Imò plus subdi, quod si iurasset non solum absolutionem non petere, sed quod etiamsi peteret, & obtineret, non vteretur quod non sufficit illas duas primas partes exprimere, nisi & tertiam de non vtendo simul etiam exprimat,alias impetratio erit subreptitia, decisum tenatur Afflictis *dec* 30 *in fin.*quam doctrinam verissimam profitentur Pari. *consil.*13. *num.*15 *lib.* 1 Socinus *consil.*59. *col.*3.*&* 4. *versic. capio secundo vol.*3 Francisc.de Curtio *consil.*43.*col.*8.*&* 9 Afflictis *dec.* 220 *in causa col.* 3. *vers. tamen si summus Pontif.*Federic.de Senis *consil.*101.Felin. *in cap.*1.*de iureiur. and.n.*26. Alexan *consil.* 17.*volum* 2, Corneus *consil.*6.*col. penult.in Princip. vol.* 1. Farinac. *in repertorio iudiciali q.*40. *n.*17.Vide Rolandum à Valle mirabiliter loquentem.

50. Quæ doctrinæ prorsus euincunt incertam opinionem Molinæ, cum ex illis duo præcisè inferantur, primum,quod Clausulæ prohibitiuæ impetrandi facultatem à Principe, & ea impetrata vtendi, directæ successoribus, in nullo infringant, nec tangant authoritatem,& regaliam ipsius Principis:secundam, quod huiusmodi clausulæ directæ successoribus; & contrahentibus sint validæ,è iure permissæ. Nam si infringerent in aliquo authoritatem,& potestatem Principis, forent nullæ, & de eis non teneretur impetrans relationem Principi facere, ad late tradita ex Molina, & aliis superius *ex n.*24 *cum seqq.*Sed isti omnes Doctores requirunt præcisam relationem harum clausularum, & pactorum tendam Principi, vt impetratio euitet subreptionem; ergo per necesse supponunt, quod sint validæ, & quod non tangunt,nec minuant,nec in aliquo offendunt Principis supremam authoritatem.

51. Et magis in nostris terminis contra resolutionem Molinæ tenuerunt alij Doctores, Mieres *de maioratus* 4.*part.q.*1 *limit.*6. distinguens vtranque clausulam respicientem potestatem Principis, & potestatem successoris, nam cum *infrà n* 61. *cum sequentibus*, loquatur,quando fundator prohibuit alienationem bonorum maioratus, & quod non valeat alienatio,etiam cum facultate Regia; rectè determinat non valere hanc clausulam, quia nemo potest facere quin leges in suo testamento locum habeant,*ex leg. nemo potest.de legat.*1 *&* ex *l. vltim.C. de legibus.* In illis verbis, *vel quis stante superbia fastidio tumidus est, vt regalem sensum contemnat.* Et de hac eadem prohibitione directa ad diminuendam Principis potestatem expressè loquitur fuit ipse Mieres 4 *part.quæst.*1.*limitat.* 1.*ex num.* 139. *cum sequentibus*, & in idipsum tendit ipse Mieres *eadem* 4.*part. quæst.*9. *num* 7. *&* 8. vbi similiter loquitur de prohibitione alienationis etiam cum facultate Regia, maximè dum allegat ad id Molinam *lib.*4.*d.cap* 3. *num.* 29. vbi expressè loquitur de prohibitione directa ad infringendam Principis potestatem.

At vero ipse Mieres *in* 4 *part.d. quæst* 1. *limit.*6. 52.
*num.*72. dum loquitur de prohibitione impetrandæ facultatis ad alienandum bona maioratus impetrandæ facultatis ad alienandum bona maioratus imposita per fundatorem successoribus, vt valida facultas sit; expressè requirit relationem huiusmodi prohibitionis faciendam Principi; ibi. *Ex quibus aliàs in practica inferebam, quod si fundator maioratus prohibuit possessorem maioratus alienare, & impetrare facultatem ad alienandum.& nihilominus possessor impetrauit facultatem facta mentione de tali prohibitione excusatur à pœna incursa per fundatorem maioratus.* Id ipsum loquendo de hac clausula prohibitiua impetrandæ facultatis ad alienandum bona maioratus,tanquam directa tantùm ad successores, & non tendentem ad minuendam seu infringendam potestatem Principis, vt de ipsa sit facienda Principi specifica relatio ad euitandam subreptionem expressè ex Carolo Ruino, tenet ipse Mieres *de maiorat.*1.*part. quæst.*3.*num* 5. ibi, *ex quibus scribit* Carolus Ruinus *in consil.* 80. *n.*5. *lib* 3. *quod quando impetratur legitima a Principe, est illi facienda mentio, quod testator fecit substitutionem prohibendo impetrari legitimationem, alias est subreptitia.*

Hanc nostram resolutionem contra Molinam 53.
acerrimè ex aliis,licet non ex nostris vrgentissimis fundamentis tuetur Ludouic. de Auendaño *in tract. de censibus cap.*62.*ex num.*21.*qui sub num.*22. *vers. Isdè firmiter*, ita ait. *Imò firmiter credo quod in casu Molinæ, quando scilicet concurrunt duæ tantum prohibitiones non alienandi, & non petendi facultatem ad alienandum, etiam hæc resolutio verissima sit, & quod salua pace tanti viri nec eius ratio procedit nec decisio sustineri potest, quod ex eo inconuincibiliter suadetur, quia Molina præsupponit quod quando testator prohibet facultatem concedi, restringitur potestas Principis, & quod ideo nulla est prohibitio, atque consequenter quod de ea tanquam de nulla non est facienda mentio, quæ resolutio ex eo conuincitur, quod Regia potestas nullo casu restringitur nec restringi potest,quia causa publica, & vtilitas euidens maioratus si non interuenit nulla datur restrictio Regiæ potestatis: vt quia Reges nec velint, nec possint stante prohibitione testatoris sine iis causis concedere facultatem, vt ipse Molina pro regula constituit,d.c.*3.*n.*1.*&* eodem *n.*28.*& per totum cap. sin vero prædictæ causæ accedant non etiam restringitur potestas Regia,imò ex verisimili testatoris mente conficitur, vt supra diximus, ergo impossibile est quod in casu Molina regiæ potestas restringatur, vt inde prohibitio nulla sit, ad excusandam eius narrationem, vt Molina argumentatur, & resultat certissimum, principem de dictis prohibitionibus atque clausulis esse certiorandum, vt regia facultas subreptitia non sit.*

Quod iterum inconuincibili consideratione (prosequitur ipse Auendañus) *suadetur, scilicet, quia non facere principem certiorem de dictis prohibitionibus*

nibus clauſulis, non eſt poſſibile, niſi quod ſit omiſſio cauſæ finalis, vel impulſiuæ, ſi quidem principi propter eas prohibitiones, vel præcisè negaret facultatem, vel difficilius eam concederet; ergo vtroque caſu omiſſio earum cauſarum redderet nullam facultatem, de omiſſione cauſæ finalis, nullus vnquam dubitauit, quia ſemper eſt prima in Principis intentione, vt poſt Ariſtotelem reſoluit Molina *lib.1 cap.5. numero 15. ideo eius omiſſio vitiat gratiam, vt latiſſimè conſtituit pro regula* Gutier. *lib.2. Canonicar. quæſt. cap.5. n.15. vbi fatetur eam eſſe communem, & indubitatam ſententiam*, &c.

Et quod de cauſa impulſiua ſit etiam facienda Principi relatio, cum poſſit reddere eum difficiliorem ad concedendam facultatem; optimè & latiſſimè comprobat ipſe Auendañus *ſub d. num. 22. ex verſ. in omiſſione tamen cauſæ impulſiuæ*, omnino videndus.

In noſtræ opinionis ſequela annumerari poſſunt additionatores, ad Molin. *lib.4. d.c.3. num.28.* dum ſe referentes ad Auendañum ita dicunt ibi, Auendañum qui optimè explicat *in tract. de cenſibus, cap.62. num.12.* qui vt vidiſti; acerrimè tuetur opinionem noſtram contra Molinam.

55. Molina verò *in d. cap. 3. num 38. 39.* benè agnouit, duritiem, dubium, & periculum ſuæ opinionis, & propterea conſuluit *d. num.38* faciendam eſſe relationem Principi harum clauſularum continentium prohibitionem impetrationis facultatis; & priuationem, *& in n.39.* dat cautelam, ineſficacem tamen, & multum fallacem ad impetrandam facultatem ſine periculo, cui nullus aſſentit.

56. Pro hac noſtra opinione rectè etiam diſtinguit Pater Molina *de inſtitia & iure, tract.2. diſputat.50. num.2.* qui in principio, ponit caſum priorem Molinæ, in quo fundator prohibet ne ex Principis facultate fiat bonorum alienatio, & ſic quando minuitur poteſtas Principis, quo caſu ſequitur Molinam, & eius rationem, poſtmodum verò ſub eodem *num. 2. verſ. incunte autem.* Indicans caſum ſecundum, quando ex prohibitione impetrandæ facultatis non minuitur Principis poteſtas, & auctoritas, & relationem harum clauſularum eſſe faciendam Principi firmat. in hæc. *In cuius autem proximè à nobis explicato, quoniam ea clauſula retardare ac impedire deberet principem, ne in eo caſu facultatem concederet, ſanè non eſt nulla, arbitrorque ſi ſubijciatur, cenſendum eſſe ſubreptitiam facultatem, quæ ea ſuppreſſa facilè obtenta*, &c. Et *num.3.* per totum inſiſtit ipſe Molina præcisè præcedere debere derogationem omnium clauſularum penalium, & prohibentium impetrationem facultatis ad alienandum bona maioratus, hactenus de ſecundo caſu.

57. Tertius caſus erit, quando clauſulæ prohibitiuæ alienationis, & impetrationis facultatis ad alienandum bona maioratus, ſiue tangant ſolam poteſtatem ſucceſſoris iuxta ea quæ dicta ſunt *ex num. 27. cum ſeqq.* ſiue etiam tangant, & infringant directè poteſtatem, & auctoritatem Principis ſine appoſitæ in fundatione maioratus confecti ex facultate Principis, cui hæ clauſulæ inſunt, vel cum illis confectum maioratum Principis confirmauit, & approbauit: an poſtmodum ad facultatem impetrandam debeat ſucceſſor facere ſpecificam mentionem Principi de prædictis clauſulis prohibitiuis, & nullitatem, in qua difficultate reſolutiue procedendum erit, vt præcisè de his ſit faciendo relatio, prout late probat Auendañus *de cenſibus d. c.60.* quem ſequitur Caſtillo *in tract. de tertijs c.41. n.199 & iterum num.200. ad finem.* in hoc tertium caſus ſit, quando cum omnibus clauſulis, & conditionibus, ac prohibitionibus ab inſtitutore maioratus appoſitis de quibus caſu præcedenti concurrit ſimul prohibitio Principis, qui dum conceſſit facultatem ad maioratum inſtituendum, id ipſum expreſſit, & voluit prout terminos propoſui ſuprà num.199. & in his ipſis quando inſtitutores, & Regis ſimul qui facultatem conceſſit, prohibitio adeſt, non loquimur eſt Molina, nec ratio caſibus duabus præcedentibus adducta conuenit, & tunc credo veram, & tenendam reſolutionem Auendañi, vt neceſſario debeat fieri mentio Principi, cum facultas ad alienandum petitur non obſtante Principis prohibitione, nam etſi poſſit ipſe non obſtante ea ex cauſa publica, & vera & quæ verè exiſtit, & appareat facultatem concedere, adhuc mentio requiretur præsisè, cum fortius moueatur forſan ad denegandam illam, aut non ita facile concedendam ex propria ſui ipſius, aut alterius anteceſſoris ſui prohibitione, quam ex ea quæ ab inſtitutore facta fuerit*, &c.

Et hæc reſolutio aperte fuit de mente Ludouic. Molinæ *l.b.4. d. cap.3. num.29.* vbi quærit an fundator poſſit apponere prohibitionem alienationis non obſtante facultate regia, & quod ea impetrata nec valeat, nec teneat, an de hac prohibitiua clauſula ſit faciendæ Principi relatio, & pro affirmatiua parte arguit de lege *Si quis in principio in teſtamento, ff. de legat.3. & leg.3. leg. ſimili, & ſibi.* §. *in legatis, ff. de legat.1.* quibus probatur, quod de clauſula derogatoria primi teſtamenti debet fieri relatio in ſecundo primum reuocante, alias ſecundum non valebit, & dum contrariam opinionem tuetur, & nos tuetur *ſuprà ex n.24. cum ſequentibus*, ipſe Molina *n. 33.* ſatisfacit dictis iuribus, vt procedant quando vnus ſibi ipſi impoſuit dictam prohibitionem, & clauſulam derogatoriam, atque ideo non comprehendere principem, qui nec concedit maioratum, nec clauſulas apposuit, vt ex Bartolo approbat, quæ reſponſio procul dubio comprobat noſtrum caſum, in quo verſatur diſpoſitio Principis concedentis facultatem cum prædictis clauſulis prohibitiuis, & pœnalibus, & illas confirmat ex quibus ſibi ipſi legem ſimul imponit, vt ſaltem difficilior reddatur ad concedendam facultatem ad alienandum bona maiorates non facta ſibi relatione de dictis clauſulis a ſe, vel ab anteceſſore ſuo impoſitis, prout comprobauimus *infrà cap. ſequenti b. n.38 ex n.45.*

53.

CAPVT XXXVIII.

Creditor, qui cum poſſeſſore maioratus contraxit cum facultate Regia non facta relatione Pacti præcedentis inter poſſeſſorem, & ſucceſſorem de non alienando cum clauſura irritante, ac de non impetranda ad id facultate, nec impetrata vtendo; an excludendus à concurſu, vel etiam iam graduatus delendus à ſententia.

SVMMA

SVMMARIVM.

Pactum inter possessorem maioratus, & immediatum successorem de non alienando bona maioratus, & non impetrando ad id facultatem Regiam nec ea vsurum, an vitiet facultatem desuper impetratam pacti precedentis, non facta Principi relatione disceptatur ex n.1. cum seqq.

In hoc impetrante tria concurrunt impedimenta, prohibitio alienationis, pactum de non alienando, & pactum de non impetrando facultatem, n.2.

De omnibus tribus impedimentis, an sit necessaria relatio Principi, n.3.

Impedimenta, quando plura obstant impetranti de omnibus est facienda relatio, vt super omnibus facultas prosit, n.4.

Quando impetranti plura obstant impedimenta, nihil prodest pro singulis singulas facultates impetrare, sed de omnibus in vna est facienda relatio, num.5.

Impedimentum narratum coniunctum cum tacito reddit difficiliorem impetrationem, n.6. & n.7.

Pactum de non alienando non impedit translationem dominij, nec irritat alienationem, n.8.

Licet prohibitus alienare teneatur alteri ad interesse, ibidem.

Pactum de non alienando decreto iudicis confirmatum an impediat translationem dominij, n.9.10. & 11. & n.62. cum seqq.

Ex facultate Regia ad alienandum tacito pacto de non alienando nihil detrahitur iuri contrahentes, quominus contra impetrantem possit ius suum personale prosequi, n.12.

Frustra precibus impetratur, quod à iure communi concessum est, n.13.

Pactum semel perfectum, non nisi vtriusque contrahentis consensu dissolui potest, n.14.

Consensus, qui est ad actum de iure naturali suppleri a Principe non potest, nec à Principe subuerti. num.15.

Principis humana potestas non extenditur ad contractus initos inter partes, n.16.

Deus non subiecit Principi contractus, ibidem. Contractus à se gestos cum subdito princeps non habet potestatem infringendi, n.17.

Ratione consensus, qui est de iure naturali, ibid.

Nec rescripta ab ipso Principe dimanata infringentia contractus inter partes valent, ibid.

Nec etiam de plenitudine potestatis potest princeps contractus reuocare, ibid.

Nec clausula non obstante pacto operatur derogationem contractus firmati consensu partium, ibid.

Nihil imputatur ei, qui non fecit, quod factum non prodest, n.18.

In facultatis impetratione non tenetur impetrans facere relationem dispositionis nullæ, n.19.

Pactum de non alienando operatur, vt contrauenies teneatur ad interesse, non ad aliud, n.20.

In facultatis impetratione an sit facienda relatio de non impetrando facultatem, n.21.

Facultas ad alienandum est subreptitia non facta Principi relatione pacti de non alienando bona maioratus, & de non impetranda facultate, vel impetrata non vtendo verius probatur ex n.22. cum sequentibus.

Pactum de non alienando cadens super re alias de iure prohibita alienari, impedit translationem dominij, n.23.

Pactum de non alienando cadens super feudo de iure inalienabili impedit translationem dominij, etiam in casibus in quibus alias feudatario permittitur alienare, n.24.

Pactum de non alienando res dotales factum à muliere de iuramento irritat alienationem sequentem, etiam iuratam, n.25.

Duplex impedimentum difficilius tollitur quàm vnum, ibidem.

Prohibitio alienationis maioratus vestitæ cum pacto de non alienando vitiat facultatem non facta vtriusque prohibitionis Principi relatione, n.26.

Facultas impetrata super spurietate, non facta relatione, quod spurietas procedit ex duplici causa, puta tam ex parte patris quam matris, est nulla, & subreptitia, n.27.

Pactum de non alienando precedens, an præiudicet tertio contrahenti cum prohibitio ignoranti pactum, n.28. & seqq.

Contractus gestus cum inhibitore proposito ad negotiationem, renouato iam, sum validi ignorante contrahente renouationem, ibid.

Gesta cum renouatore reuocato valent non intimata renouatione alteri tertio, n.29.

Protestatio precedens de non contrahendo, vel fideiubendo non irritat contractum gestum cum ignorante & non consentiente protestationi, n.30.

Potestas recepta a Domino ad contrahendum datur, non intimata reuocatione secum contrahenti, numero 31.

Promittens sibi ipsi, etiam cum iuramento non alienare sua bona, alienatio tenet licet teneatur per iurium, n.32.

Nisi cum eo contrahens patat iuramentum precedens, quia tunc sibi nocet, n.33. & 34.

Prohibitio alienationis sibi ipsi imposita facta cum tertio cuius interest, & cadens super prohibitore iuris, impedit alienationem, & translationem dominij n.35.

Pactum de non alienando factum à possessore maioratus redundat in fauorem ipsius maioratus, personæ fideic, cuius sunt bona, & maioratus, num.36. & 37.

Qui cum alio contrahit sibi imputet, si non perquisiuit qualitatem eius, & potestatem, n.38.

Ignorantia contrahentis cum muliere rupta tacente maritum, non excusat quominus contractus sit nullus, ibidem, vbi plura similia recensentur.

Contrahens cum possessore maioratus, sub qualitate subreptitia, & ignorans subreptionem, non euitat nullitatem alienationis, n.39.

Pactum de non alienando cum herba ignoratum à contrahente, non impedit nullitatem alienationis subsecutæ ibid.

Pactum simplex de non alienando, vt impediat alienationem requirit scientiam tertij contrahentis, num.40.

Pactum simplex de non alienando cum inest clausulam irritantem imposit alter alien. n.41.

Clausula irritans inest in pactum, & titulum, num.42.

Et operatur contra ignorantem, n.43.

Dispositio confirmata per principem ab ipso censetur dimanata, n.43.

Per clausulam, non obstantibus statutis non tolluntur statuta à Principe confirmata, scienti, nec ab ipso edita, n.45.

Clausularum derogatoriarum, & penalium, quæ a Principe fuerunt confirmata ei est facienda relatio,

latio,vt facultas euitet subreptionem, n.46.

De clausulis infringentibus potestatem Principis, tanquam nullis, non est facienda relatio in facultatis impetratione n 47.

De clausulis infringentibus potestatem successorum maioratus, dumtaxat est facienda Principi relatio,ne facultas sit subreptitia,ibid.

De pacto de non impetrando facultatem, si specifica non fiat Principi relatio, facultas est subreptitia, & nulla,n.48.

Principi est facienda relatio eorū omnium,quæ ipsum possunt dubium, & difficilem reddere ad concedendum,vel non ita facilè concedendum,n.49.

Princeps contra pacta, & conuentiones contrahentium dispensare non potest,n.51.

Subreptionis facultatis regiæ exceptioni non deductæ in iudicio graduationis, & nuiter per successorem oppositæ contra creditores maioratus,non obstat res iudicata n.51.

Pactum simplex de non alienando initum cum tertio, cui interest,& vestitum iuris prohibitione impedit translationem dominij, n.53.

Is cum quo gestum fuit pactum de non alienando habet contra venientem ius ad interesse, & pœnam appositam n.54.

Princeps caret potestate ad infringendum contractus initos inter partes, & super illi,altera inuita dispensandum, n 55.

De pacto de non alienando impediente translationem dominij,est facienda Principi relatio, ne facultas sit subreptitia n 56.

Pactum simplex de non alienando tenet & operatur interesse partis,& pœnam committendi,n.57.

Præsens rei status attenditur, licet possit alterari ex futuro euentu, n.58.

De clausula refringente solum potestatem successorum maioratus debet fieri Principi relatio,vt facultas euitet subreptionem,n.59.

Transactio continens pactum de non alienando simplex confirmata per iudicem an immediatam translationem dominij, ex n.60. disceptatur.

Referuntur plures Doctores affirmatiuam tenentes alienationem esse nullam, & per plura iura comprobantes,ex n.61. vsque ad n.64.

Respondetur Doctoribus tenentibus pactum simplex de non alienando confirmatum à iudice, non impedire translationem dominij,n.65.

Confirmatio pacti de non alienando, maximè cum clausula irritante, non indiget alia prohibitione facienda per iudicem confirmantem, n.66.

1. QVÆSTIO celebris, & difficilis nobis se offert discutienda de possessore maioratus, conquerebatur immediatus successor primogenitus dilapidatione bonorum maioratus, inter vtrumque conuentio facta fuit, qua possessor promisit se amplius non alienaturum bona maioratus,alienationésque esse nullas, & irritas ipso facto,nec ad id impetraturum facultatem à Rege, & casu, quo illam de facto impetret, promittit ea non vsurum.

Pro tempore non stando promissioni ipsemet possessor maioratus impetrauit facultatem à Rege ad obligandum bona maioratus pro certa quantitate in censum redimib. lem recipienda, obtenta cum effectu vsus fuit, & annuatim persoluet annuos redditus sua vita durante; tandem successor quidam formauit concursum ad bona maioratus,& inter cæteros ad illum creditores illum citauit censualistam,& omissa pacti exceptione,sententia graduationis lata fuit, qua huic censualistæ assignatus fuit gradus:redditus per plures annos exegit.

Post modum vel ipse possessor, qui concursum formauerat,vel alius successor sciens pactū de non alienando,nec facultatem impetrando gestū ab eo possessore,qui eidem contraueniendo alienauit, & censum creauit;de nullitate ipsius in eodē concursu,& de facultatis subreptione dixit,delendúmque fore creditorem huius census à sententia graduationis;quæritur,an facultas sic impetrata,non facta Principi specifica relatione pacti de non alienando, & de promissione,non impetrandi facultatem, nec ea impetrata vtendo, sit subreptitia, & nulla, ita vt census impositio subsistere non possit.

Et pro parte negatiua, quod facultas non fuerit 2.
subreptitia,sed census ex ea creatio fuerit legitima; plura vrgent iuris fundamenta. Primū in hoc possessore maioratus paciscente tria concurrebant impedimenta separata,prohibitiua alienationis,vnum natura maioratus continens tacitam,vel expressam, etiam simul prohibitionem fundatoris: secundum ipsum pactum de non alienando initum inter possessorem maioratus, & immediatum successorem. Tertium, pactū de non impetranda facultate regia ad alienandam,nec ea de facto, impetrata vtendo, 3.
& horum trium impedimentorū,non nisi primum eget facultate regia ad valide alienandum,seu obligandum bona maioratus, quæ obtenta per possessorem maioratus sola sufficit ad validitatem alienationis, & obligationis, etiamsi de aliis duobus impedimentis nulla facta fuerit relatio Principi, quia eorum omissio non reddit subreptitiam facultatem ad alienanda bona maioratus cum possessori sufficiat relationem facere bona esse maioratus, & à fundatore prohibita alienari, vt de singulis impedimentis obstantibus, & non obstantibus 4.
specialiter discutiendum erit;nam licet in nostro iure vera & certissima regula sit,quod quando obstant impetranti plura impedimenta, facultas impetrata super vno, non porrigatur ad alia, Principi incognita, ita vt eadem facultas sic limitata nullatenus prosit impetranti,nec ex ea valeat possit peruenire ad alienationem, vel obligationem bonorum maioratus, cæteris obstantibus impedimentis Principi non relatis, nec ab eo sublatis, prout ad longum plurima cumulantes diximus infr. *1.p.c.6.ex n.60.cum multis seqq & tad.2.part. c.10.n.39.76.& 77.* & mirabiliter etiam suprà hac *1.p.c.37.ex n.42.cum seqq.* vbi hæc propositio bene 5.
roborata reperietur, quibus addere poteris illam aliam veriorem, probabiliorem, & certiorem sententiam,qua dicitur,quod quando impetranti plura obstant impedimenta, non sufficit pro singulis singulas,& diuersas facultates impetrare; sed præcisè teneatur de illis omnibus impedimentis in vna, & eadem facultate, & dispensatione relationem Principi facere, quia licet de singulis facilè sit singulas, & diuersas facultates à Principe obtinere, tamen si Princeps cognouerit tot impedimenta adesse & in eadem persona impetrante concurrere, non ita facilè moueretur ad concedendam facultatem; cum hoc sufficiat ad illam reddendam subrepritiam,prout abundè ex iuribus, & communi obseruatione Doctorum diximus *suprà in c.37. ex n.3.cum seqq.*& in expresso,quod quando plura obstant impedimenta, non sufficiant plures pro singulis facultates. sed quod in eadem, ne subrepti- 6.
tia sit, teneatur impetrans de omnibus relatio-

nem ſpecificam principi facere, quia impedimentum narratum coniunctum cum tacito efficitur vinculum longè ſtrictius, ac difficilioris diſpenſationis, iuxta text. *in cap. ex tuarum, de authoritate, & vſu pallij, c.1. de treuga, & pace, cap. paſtoralis, de priuilegijs*; nam princeps, qui ſuper vno impedimento narrato facultatem concedit, non intendit diſpenſare ſuper alio ſimul obſtante, ſed potius exiſtimat impetrantem nullo alio impedimento laborare, argumento text. *in l. qui teſtamentorum, in princip ff. de teſtamentis*, ibi, *ſi aliud eos nihil impediat*, & text. *in c. 1. de etat & qualitate, lib. 6* ibi: *ſi aliud non obſtat*, & in expreſſo hanc veriſſimam ſententiam tenet Bald. *in l. ſi non lex, in princip. ff. de heredibus inſtituendis*, vbi inquit non valere litteras, ſi per eas remoueantur certa obſtacula; non tamen omnia, quæ ſequuntur Dominicus *in conſ. 33 pro examinatione, à n. 2.* Decius *conſil 602. viſo punctо, n. 19. dub. 7. vol. 5.* Cephal *conſil. 639. à n. 38. vſque ad n. 44. vol. 5.* Mandoſius *de ſignatura gratiæ, tit. diſpenſationis matrim. ad fin. verſ. reliquum eſt.* Menoch. *de arbitr. l. 2. centur. 3. caſu 203. n. 12.* Gallego *de cognat. ſpiritu, c. 23. n. 6. & c. 24. n 7.* Petr. de Ledeſma *in ſumma ſacram. tit. de matr. cap. 26. poſt 6. concl. difficult. 1. & q. 56. art. 2. dub. 1. in ſolut. ad 2.* Ludouic. Lopez *1. p. inſtruct. c. 296. col. 15. verſ. pro expeditione*, & iterum *2. part. vbi de matrim. c 46. impedimento 4 fol. 1110. col. 1. in fin.* Couarruuias *in 4. decret. 2. part. cap. 6. § 4. in fin.* optimè, & per plura fundamenta, necnon plures alios Doctores tenet Thomas Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 8. diſp. 23. per totam.*

7. Nihilominus tamen hæc omnia vera ſunt quando impedimẽta omnia eius ſunt naturæ, vt ſingula impediant alienationem, & obligationem irritent,

8. vt expreſsè firmant præfati Doctores, & doctrinæ omnes loquuntur; ſed ſic eſt, quod pactum de non alienando initum inter poſſeſſorem maioratus, & immediatum ſucceſſorem non impedit, nec irritat alienationem factam in contrauentionẽ facti, nec impedit tranſlationem dominij, quia pactum ipſum non eſt reale, quo affici poſſit res, ſed merè perſonale; & ideo contra tertiũ, in quem res prohibita alienari per pactum fuit trãſlata, nulla actio reſciſſoria, vel auocatoria dirigitur, ſed ſolum alteri parti aduerſus contrauenientẽ datur actio perſonalis ad intereſſe dumtaxat. text. *in l. ſi quis ita, §. ea leg ff. de verb. obligat.* vbi habetur, quod ſi quis vendidit, donauit, vel tradidit alteri rem eo pacto, & conditione, vt eam non poſſit alienare, liberè eam poterit alienare pacto prohibitiuo non obſtante, licèt prohibitus teneatur ad intereſſe. Vbi Bart. Albert. Bald. Angel. Paulus, Imola. Aretin. Alexand. Ial & communiter Doctores omnes, probat etiam text. *in l. penult. ff. de pact* quia diſponitur, quia nemo poteſt per contractum obligari ſuam rem non alienaturum, & ibi notant Bart & omnes, text. *in l. ſi ſterilis. § ſi tib. ff de act. empt.* vbi dicitur, quod ſi vendo alicui fundum eo pacto, vt nulli alteri vendat, niſi mihi, per hoc non impeditur libera in quemlibet alienatio; licet prohibitus mihi teneatur ad intereſſe; quem text. commendat *ibid* Bart. Alberic Bald. Paul. Fulgoſ. & communiter Doctores, text. *in l. ea leg. C. de condict. ob cauſam*, vbi habetur, quod ſi qui donauit rem duobus; pacto appoſito, vt neuter alienet patrem ſuam, quod aut nemo debet alienare, vel ſi alienet; donatori, vel eius hæredi competit condictio ob cauſam. contra alienantem ad intereſſe, per quæ, & alia quamplura iura; necnon mirabilia fundamenta hanc concluſionem ampliſſimè comprobat, & latè proſequitur Anton. Gomez *in l. 40. Tauri, ex n. 13. cum ſeqq.* obſeruant Bernard Diaz *regul. 208* & *ibi* Salzedus Falcon. *regul. 834.* Villalobos *commun. opin. verb. alienationis probatio, num. 138* Curtius iunior *conſ. 174. n. 19.* Roland. à Valle *conſ. 62. lib. 2.* Gutierrez *in l. nemo poteſt, n. 57. & 58. ff. de legat. 1. & in tractatu de iuramento confirmatorio, 1. part. cap. 45. n. 1.* Menchaca *de ſucceſſion. creation. §. 10. lib. 1. n. 82. cum quatuor ſequentibus.* Matienzo *in l. 3. tit. 10. gloſſ. 8. n. 3.* Azeued. *in l. 11. tit. 6. n. 10. lib. 5. recopil.* Vincent. de Franchis *deciſ. 355. n. 1.* & *ibi* Amendula. Petrus Surdus *deciſ. 234. n. 11.* Vivius *deciſ. 471. n. 1. & 2.* vbi rationem reddit. Flam. Cartarius *deciſ. 104. n. 5.* Lud. Peruſin. *deciſ. 68. n. 10.* Magonius Florent. *deciſ. 112.* Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſul. 4. gloſſ. 25. num. 56.* Theſaurus *lib. 2. quæſt. forenſ. 81. n. 1.* quem vide *n. 2.* Caſtillo *controuerſ. lib. 5. cap. 80. n. 30.* Giurba *deciſ. 79. n. 31. 92. & num. 22.* plura per Mantica *de contractibus, lib 4 tit. 30.* Ceuallos *commun. opin. quæſt. 673. & quæſt. 756. num. 1. & 2.* Molina *de ritu nuptiarum, quæſt. 25. lib. 3.* Valaſcus *de priuilegijs pauperum, quæſt. 22. num. 6. part. 1.* Hermoſilla *in lib. 43. tit. 5. part. 5. gloſſ. 5. per totam, tom. 2. ex folio 206. & gloſſ 4. per totam.*

Etiam ſi pactum ipſum de non alienando fuiſſet decreto & ſententia iudicis confirmatum, quia adhuc non mutat ſuam naturam, & effectum, nec ex eo impeditur prohibitus liberè alienare, & transferre dominium, provt expreſsè tenet Antonius Gomez *in l. 40. Tauri, ex num. 23. & 24.* ex eo fundamento; nam quemadmodum ex ſola ſententia, & decreto iudicis non transfertur dominium rei abſque traditione, vt notatur latè per omnes *in l. Pomponius, §. ſi viſa, ff. de requirend. poſſeſſion.* maximè per Aretinum *ibid. in 3. column. num. 29.* dicens communem opinionem, & ibi Roman. *3. column. in princ.* Alexand. *4. column num. 9.* & in expreſſo tenet gloſſa notabilis *in §. fin. poſt princip.* quam ibi notabilem dicit Angelus Aretinus *2. column n. 2.* & communiter Doctores tenent, etiam Bart. *in l. ex hoc iure. ff de iuſtitia & iure, 2. column. num. 2. & ibid.* Paulus de Caſtro *num 12. col. pen.* latè *ibid.* Iaſon. *num. 44. column. 6.* Bald. *in lib. 1. n. 5. C. commun. vtriuſque iudicij*; ergo pariter, & eodem modo dicendum videtur, provt argumentatur Antonius Gomez *loco citato*, quod ſola iudicis authoritas non poteſt impedire tranſlationem dominij, & alienationem irritare. videbis latius de hoc articulo infrà *ex n. 62. cum ſequentibus*; ergo ſi ex pacto de non alienando poſſeſſor maioratus non prohibetur liberè alienare, nec in alium validè transferre dominium, fruſtra de eo facienda erit relatio principi, cum ſemel ſublato impedimento principali prouenięte ex natura maioratus, in mera voluntate poſſeſſoris erit bona maioratus ex tola facultate regia alienare, & obligare non facta relatione pacti de non alienando, cum ei impedimentum non ſit; maximè, quia facultas impetrata tacito pacto præcedente, nihil impedit, nec detrahit iuri ex pacto quæſito immediato ſucceſſori, quominus ſuam actionem perſonalem ad intereſſe poſſit mouere contra poſſeſſorem, qui pacto inter eos inito alienando contrauenit, quia id ius ſibi integrum, intactum, & illæſum remanet eo, quod facultas regia ſolum habilitauit poſſeſſorem maioratus ad alienãdum reſpectiuè, dumtaxat ad impedimen

9.

10.

11.

12.

cumentum fundationis, igitur de primo ad vltimum sequitur, quod licentia regis tali pacto præcedente de non alienando non sit subreptitia, sed valida, cum impetranti ad alienandum nihil obstare possit.

13. Nulla namque in lege aut facultate super tali prohibitione inducta per pactum, eo quod prohibitus esse a iure indigeatur ad libere alienandum, & pacto non obstante transferendum dominium, in quem vellent, de iure fundata precibus impetrata, quod a iure communi concessum est, *l. 1. ff. ad municipalem. l. Imperatores, ff. de priuileg. creditorum. l. 1. Cod. de bis, quæ vi aut clam lib. 10.* Surdus *cons.* 175. *n.* 18 *& cons.* 213 *n.* 23. *& in cons.* 298 *n.* 26. Escobar *de ratiocinijs, in c. 6. n.* 24. Stephanus Gratianus *disceptat. forensium* 4 *c.* 617. *n.* 23. ergo impossibile erat, quod facultas sit subreptitia ex solo hoc defectu, & omissione.

14. Secundò hæc pars mirabiliter fulcitur eo inuincibili fundamento, quoniam etiam dato casu, quod pactum prædictum de non alienando irritaret alienationem, adhuc taciturnitas huius pacti non potuisset reddere facultatem regiam subreptitiam, cum expressio eius nihil potuerit operari nec effectum sortiri ex defectu potestatis Principis, qua imp dimentum ortum ex pacto inito inter contrahentes Princeps tollere, & infringere non potest, nam pactum licet legitime initum, & ex consensu contrahentium rite perfectum non nisi vtriusque in concurrente contrahentis consensu dissolui potest *l. sub exceptione, ff. de pactis, l. 1. & 2. eum qui de rebus ab imperatore litteræ, text. in l. quæ non erat. Digestis de reb. creditis. text. in l. generaliter, & ibi do, Digestis de pactis.* Quia omnes res, per quascumque causas nascuntur, & per easdem dissoluuntur, & solemnitas requisita actum, requiritur ad eius dissolutum, ex vulgatis dictis.

15. Sed licet ex parte impetrantis adsit consensus ad dissoluendum pactum de non alienando, adhuc deficit consensus alterius contrahentis, quem Princeps nullo modo tollere potest cum consensus in contractu sit de iure naturali, & quod Deus non fabricet Principi contractus pacta & conuentiones partium cum sint de iure gentium, atque pronuntiat, ex eorum consensu qui est de iure naturali & propterea Principum pacta, ac contrahentium conuentiones non posse infringere, nec rescindere permulti alij tenuerant præter iam relatos, Iason *in l. 1. num. ... ff. de pactis* Burgos de Paz *in cons.* 25 *n. m. 5. ... ntibus* Antonius Galeatius Mahusia *in cons.* 1. *num.* 6 & 7. Valenzuela Velasquez *in cons.* 2. *numero* ... 64. & 65. quamplurimos refert Anton. Gabriel. Ferdinand. Lonzes *in allegatione de nulla dubitatione* 1. *fundament.* 5. *pro appellat. ex fol.* 28. *cum sequentibus.* Roland à Valle *cons.* 1. *ex num.* 26. *vsque ad numerum* 37 *lib.* 2. Tiberius Decianus *respons.* 25. *volum.* 1. *ferè per totum.* Peregrinus *de iure fisci lib.* 1. *cit.* 3. *num.* 9 *& num.* 41. *& lib.* 6. *tit.* 1. *ex n.* 7. Petrus Surdus *cons.* 419 *lib.* ... *ferè per totum.* Ponte *cons.* 53. *ex num.* 6. Ioseph Ramon *cons.* 24. *numero* 53 81. 108. & 110. Alexand. Trentacinqu. *variar. resolut. lib.* 2. *tit.* 1. *de pactis resolut.* 1. *per totum*, & plures alios refert Carolus de Tertiis *c.* 18. *n.* 4. *& ex nostratibus fisci ... tatores videndus.*

16. Nec ad hoc tria beneficia Principis pactis extenduntur, prout ex notatis colligimus *infra* 2. *part. cap.* 9. *num.* 7. *& plenius retulimus in tract. per-*

fecta donatio. Codice de donatio. quæ sub modo, & in lege si donationem. Codice de reuocand. donation. vbi etiam ex rescripto Principis donatio perfecta reuocari non potest, text. *in cap. Abbate sanè, §. sed ad hæc de sententia, & re iudicat. lib. 6. gloss. in si pecuniam, in princ. in verb. repetit. ff. de condictione ob causam, per text. in §. alien. institut. de donationibus & gloss. in leg. 1. in princip. in verbo agitur, post medium, ff. de actionibus empt.* sequitur Petra *dicto dubio 2. princip. ex numero* 175. *quinum.* 84. *&* 85. post Baldum & alios, quod Deus non subficit Principi contractus; tenet etiam ex aliis Matienzo *in l. 3. glossa 2. sub numero* 5. *tit.* 10. *lib. 5 recopilationis*, videndus etiam per totam glossam, vbi hæc comprobat, *leg. Si bona § naturalis, Digestis de solutionibus.* Curtius iunior *in leg. 1. in principio, num.* 11. *Digest. quod quisque iuris, & in l. 3. si is pro quo ff. eodem titulo, num.* 8. Bald. *in leg. quæ se patris, num* 13. *Codice vnde liberis, & in cap. 1. de natura feud.*, & latius *in cons.* 227. *colum.* 3. *& consil.* 23. *... eo vol. num.* 4. *colum.* 2. Paruisius *in consil.* 8. *num.* 48 *cum sequentibus*, idem Bald. *in consil.* ... 01. *super eo quod quæritur num.* 1 *vol.* 4. Cagnol. *... cap.* 317. *visto, & examinato puncto, tomo primo.* Rebuffus *consil* 145. *num.* 7. *& in fine.* Curtius iunior *in l. hæres absens, in principio, n.* 9. *de iudiciis*, & post plures Antonius de Petra *in tractatu de potestate principis, dubitatio fine quæst. 2. princip. ex fol.* 109. *num.* 3. *... num.* 4. 88. *&* 89. *numero* 91. quia pacta, & partium conventiones sunt iuris gentium, & eo ipso non subiciuntur potestati Principis, vt præter relatos Doctores tenent communiter omnes *in cap. quia in Ecclesiarum, de constitutionibus*, vbi acute Felinus *num.* 6. & Decius *numero* 54. Afflictis *decisione* 191. *numero primo.* Cravetta *consil* 105 *numero* 13. Menochius *in consil.* 156. *num.* 46. *&* 47. & ego indubitable, Principem non posse infringere, aut rescindere pacta, & conventiones partium, sine vtriusque contrahentis consensu, firmarunt Gozadinus *consil.* ... *numero* 43. Seemus iunior *consil.* 77. *numero* 111. *libro primo.* Alciatus *responsa* 162. *numero* 6. Cravetta *... variarum, capite* 6 *numero* 7. *versic. quinimmo.* Menochius *consil.* 1 *numero* 394. *& in consil.* 282 *numero* 43. *& in consil.* 146. *num.* 47 & post alios Natta *consil.* 268 *numero* 8. *lib.* 2. Roland. *consil.* 66. *n.* 56. *lib.* 2. qui omnes, nec etiam de plenitudine potestatis posse Principem pacta infringere partium affirmant.

17. Imò nec contractus à se gestos cum subditis; potest Princeps rescindere, nec ab illis resilire ratione consensus, qui est de iure naturali & gentium, vt ad longum per plurima iura, & fundamenta, necnon inuictabiles Doctorum prosequitur, & defendit Petra *de potestate Principis, dicto dubio 2. principio ex numero* 57. *cum multis sequentibus*, vbi quod, nec valeant rescripta ab eo emanata infringentia contractus eos, & hæc iura aperta, textus *in l. quicunque. Codice de fide instrumentorum & cautionibus*: & *si quid vnquam, vel a fisco vel a quolibet fuerit impetratum, nullius omnino sit momenti, & in leg. quicunque Codice de sacrosanctis ecclesiis, lib.* 11 vbi conductores bonorum Principis non possunt impetrare molestari, vexari, aut citari, etiam si contra eos Princeps rescripserit, & clarior textus *in l. vnica, quæ est in Cod. de locatione prædiorum ciuil. &c. lib.* 11 vbi quidam Principis

perpetuò semel concessum non potest Imperator in alterum transferre, vel exorari; etiam si ipsemet donauerit annotatione, vel rescripto, quia perpetuò secarus est ex firmitate publici contractus, *l. fin. Codice de diuersis prædiis, eodem lib. 11. in fin.* ibi: *Nec iudiciaria authoritas, nec Imperiale rescriptum quacumque adiectione munitum sæpè dictæ legis generalis possit vires infringere*, &c. nec etiam de plenitudine potestatis potest Princeps contractum initum cum subdito reuocare, vt ex Socino, Cephalo, Beroio, Burfato, Grammat. Peregrino, Anton. Gabriel. Rodulphino, Menochio, Sesse, & Aluaro Valasco firmat Augustin. Barbosa *de clausulis, clausul. 41. ex numero 26. & seqq. in fin.*, nec clausula, *non obstante pacto*, operatur derogationem dispositionis firmatæ consensu pertium; vt latè per Menochium *in consil. 1. num. 434.* & melius *in cons. 339. num. 62.* Barbosa *clausula 25. num. 1.*

18. Si igitur pacti de non alienando relatio facta Principi nihil prodesse potest impetranti facultatem, cum pactum inuito contrahente non possit Princeps ipse rescindere nec reuocare; frustra desideratur mentio faciendæ ad validitatem facultatis, quia nihil imputatur ei, qui non fecit quod factum, non prodest, quia factum, quod non reuocari fieri non debet, *l. ad probationem C. od. de probationib. l. aliquando 13. § fin. l. debitrix 24. § vltimo, ff. ad Senatusconsultum Velleianum, lege apud Iulianum 11. § fin. l. ille a quo 13. in princip. ff. ad Senatusconsultum Trebellianum leg. hoc stipulatio 14. § domus ff. ex legatorum, vel si debitorum nomina causa. cap. per tuas 32. de simonia.* Surdus *decisione 260. num. 5. cum seqq.* Costa *de facti. & scientia ignor. insect. 31. per totam.* Aloysius Riccius 7. *part. collectan. 2497. versic. & factum quod non reuocat.* ergo facultas regia tacito pacto præcedente obtenta dici non potest subreptitia.

19. Tertiò hæc pars probatur: nam dispositio, quæ si valida esset, sufficiet impedimentum, de quo præcisè fieri debet relatio in facultatis impetratione, vt valida sit, & non subreptitia: si tamen ex aliquo iuris defecta nulla sit, non tenetur impetrans de ea relationem Principi facere, nec omissa vitiare potest facultatem regiam, vt expressè probauimus *supra cap. 17. ex num 24. cum seqq.* ex Ludou. Molina, & Molina Theologo, Mieres, Castillo, Auendaño, Thomas Sanchez, & pluribus aliis, quia non præstat impedimentum, quod de iure non fortitur effectum.

20. Sed pactum de non alienando appositum inter contrahentes est nullum, & non valet, quoad hoc, vt dominij translationem impediat, licet quoad hoc vt prohibitus contrahens teneatur ad interesse validum sit, vt ex *l. ea lege cum glossis, Cod de condictione ob causam, l. si ista, quis, & ea lege, ff. de verborum obligat. vltima. de rebus alienis non alienandis* & ex Bart. *opin.* & Soto Ferdinand. Loazes, Ripa, Federic. de Senis, Calderino, Fulgosio, Alexandro, Ruino, & Rolando à Valle *cons. 62. num. 1. lib. 2.* de aliis firmat Cardinal Mantica *de conjecturis lib. 4 tit. 30. num. 1. tomo 1.* ergo de eo impetrante non tenetur Principi relationem, nec ob eius subreptitiam facultas impetrata ad alienandum bona maioratus poterit dici subreptitia, sed omnino valida.

21. Quinto, quoniam nec ista facultas dicenda erit subreptitia, eo quod Princeps ignorauit aliud pactum, quo possessor maioratus fratri promisit, non impetraturum facultatem regiam ad alienandum, nec de facto impetratam vsurum, quoniam huiusmodi pactum, & clausula licet directè non infringat Principis potestatem & regulam; per indirectum tamen ei opponitur, & per consequens pactum est nullum; & ideirco de eo, tanquam nullo, & inefficaci impetrans facultatem non tenetur Principi relationem facere, nec eiusdem pacti taciturnitas reddit subreptitiam, & nullam facultatem obtentam; ita in his terminis probauit Ludou. Molina *de primogeniis, lib. 4. cap 3 ex n. 36 cum seqq.* quem sequitus fuit Castillo *tomo 7. in tractatu de tertiis, quæst. 41. ex n. 193. cum seqq.* ergo dicta facultas nec ex hoc capite poterit dici subreptitia, sed omnino valida ad alienandum habere bona maioratus & per consequens, & is, qui eius virtute contraxerit cum possessore maioratus, seu per totus esse debet, & nullo modo pati controuersiam per sententiam graduandus in concursu, nec graduatus iam non defendus.

22. Quibus tamen & aliis minimè refragantibus, contraria tenendi veritas, & de iure probabilior est, vidempe facultas impetrata ad alienanda bona maioratus, non facta relatione Principi de pacto antea inito inter immediatum successorem & possessorem promittentem, non alienaturum bona maioratus, nec ad id impetraturum a lege facultatem, & de facto impetratam non vsurum, sit nulla, & subreptia, ita vt secum eius virtute contrahens nullum ius acquirat, nec tanquam creditor possit in concursu ad bona maioratus formato gradu agi; multis modis probatur, respicientibus omnes clausulas contractas, tam pactum de non alienando, & clausulam irritantem, quam clausulam de non impetrando, nec vtendo facultate regia.

23. Primo, quia hoc pactum de non alienando cadit super bonis maioratus, ex cuius vi, & natura alienatio de iure Hispano prohibita est, etiam si fundator nihil aliud exprimat, nec alienationem expresse prohibeat, quia tacitè subintelligitur a iure, vt notum, & vulgare est, vt quando prohibetur res alienari ex pacto, & dispositione contrahentium, quæ tamen ex iuris dispositione alienari non poterat, tunc concursus huius duplicis prohibitionis impedit prorsus alienationem, nullam reddit & impedit translationem dominij in tertium recipientem, etiam in casibus à iure alias permissis, text. est *in Authent. de alienatione, & emphyteusi, §. sanctissimas verò Ecclesias omnes, seu œconomos ciuitatum præcipimus alienare res immobiles pro captiuorum redemptione, nisi sub hac conditione possessiones aliquas eis dederint vt nullo modo has alienent. collat. 9.* prout expresse firmat Rol. *in l. 1. à leg. n. 5 vers. sexto C. de reuocatione ob causam*, quem communiter sequuntur omnes, vt testatur Roderic. Suar. *allegatione 9. n. 14.* Ferdinand. Loazes *in l. filiusfamilias, §. diui, el 2. n. 85. vers. limitatur. ff. de legatis 1.* Ruinus *cons. 23. num. 11. vol. 2.* Salzedus *in regula 208. cons. septimò limita.* Mantica *de conjecturis tom. 1. lib. 4. tit. 30. n. 3.* Hermosilla *ad l. 43. tit. 5. part. 5. glos. 4. n. 8 tom. 2. fol. 205.* à tergo, qui omnes ita limitant regulam generalem, de qua reperius *ex num. 7 cum seqq.* quod pactum de non alienando, non impedit alienationem faciendam, nec translationem dominij, vt non procedat, quando pactum redit. per iuris prohibitionem rei alienationis.

24. Comprobatur ista doctrina ex alia, quod pactum de non alienando bona feudalia appositum in inuestitura

ueſtitura feudi auget prohibitionem alienationis ortam ex natura ipſius feudi,& duo annectuntur alienandi impedimenta, ita vt feudatarius non poſſit alienare, etiam in caſibus alias ſibi de iure permiſſis. Bald. *in c.1.§.præterea,de capit.Conradi.* Decius *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitutionib.col.fin.verſ.fallit ſecunda,* ſequutus Seraphinus *de priuileg.iuramẽt. priuileg.13. num.19 fol.70. & priuileg.18.n.23. fol.86.* & iterum *in priuil.49. num.46. fol.281.*

25. Fulcitur etiam,quia ſi mulier iurauit non alienaturam bona dotalia; ſi poſtea alienauit etiam cum iuramento; iſta ſecunda alienatio non valet, nec tenet,cum primæ iuris prohibitioni alia prohibitio per pactum adhærebat,atque ideò duo impedimenta ſimul concurrentia irritant alienationem ſequentem, provt voluerunt gloſſa communiter ab omnibus recepta *in cap. licet mulieres,de iureiurand. in 6.* Cepola *in caut.172.* Natta *in conſ.480.n.24.* Couarr.*in cap.quamuis pactum,2.p. § 2 de pactis lib.6.* Anton.Gabriel.*commun.concl. 1it de iuramẽt.concluſ.1. in princ.* innumerabiles pene alios allegat Seraphinus *de priuil.iuramẽt. priuil.57. ex n.44. cum ſeqq.* Ioan. Gutierrez *de iuramẽt.confirmat.c.74 n.3 per totum,* audi verba Seraphin. *loco citato, ſub num.46. Patet ergo ex prædictis, quod ideò mulier,quæ iurauerat non alienare bona dotalia, poſtea alienando, & iurando nihil legit, quia duplici de cauſa ad alienationem non potuit procedere, primò propter iuramentum prius præſtitum, ſecundò propter legis prohibitionem; conſtat autem, quod duplex impedimentum difficilius tollitur, quàm vnum, l.penult. § ſi vero pater, C. de adoptionibus, l.v. de raptu virginum. Paulus de Caſtr. in conſ.30. colum.3. in fin.vol.1. & conſequenter ſecundum iuramentum non obligat, quia concurrit duplex prohibitio,ſcilicet hominis,& legis quæ efficacius operatur, quam ſimplex,vt nunquam ſatis tradit Ruinus conſil.41. columm.11. poſt n.17. volum.1. ad idem facit, quod ſcribit ipſemet Ruinus in conſ.12.colum.2. in princip. eodem volum.1.vbi dicitur, quod quando cum prohibitione legis concurrit prohibitio teſtatoris, tunc talis prohibitio ipſius ſcilicet teſtatoris valet etiamſi ſit facta ſine cauſa,per textum in l.8. C. de vſucap pro emptore, quia concurrente duplici prohibitione efficacius prohibitio operatur vt ſcilicet non poſſit alienari etiam in illo caſu,in quo eſſet permiſſum alienare, quod & tradit in conſ.13.n.8.eodem lib.1.* quia latius proſequitur per multos *num.ſeqq.* & declarat procedere, quando in hoc caſu pactum fit cum tertio,cui intereſſe poteſt, vt ex eodem, & aliis videbimus infrà *ex num.35.*

26. Igitur cum in noſtro caſu propter concurſum duarum prohibitionum, concurrant duo impedimenta in poſſeſſore maioratus, ne poſſit alienare de omnibus debet facere relationem Principi, vt facultas euitet ſubreptionem & non ſufficit facultatem imputare ſuper ſolo impedimento orto ex iuris & teſtatoris prohibitione;ſi remanet aliud,ex quo alienatio ſubſequens eſt nulla & non apta ad transferendum dominium, nec ius aliquod in recipientem, & ſecum contrahentem virtute facultatis ſubreptitiæ, eo quod omnia impedimenta,& obſtantia debuit exprimere in eadem facultate.& gratia, vt valida ſit, & aliquid operetur, ad latè comprobata ſuperius in primo contrariæ partis argumento,*n.4.5.6 7.* & Quod ex iis quæ in hoc primo fundamento dicta ſunt, deſtruitur cum noſtrum pactum de non alienando veſtiatur alia iuris prohibitione alienationis bonorum maioratus, & per conſequens nulla redditur alienatio ſubſequens in contrauentionem ipſius pacti facta per poſſeſſorem maioratus, iuxta ea quæ dicta remanent *ex dict.num 4. & ſeqq.*

Et inſuper probatur, quod facultas, ſeu gratia 27.
à Principe obtenta ſuper vno impedimento,quod prouenit ex duplici cauſa, & defectu tanquam ſubreptitia nihil prodeſt,non facta relatione eiuſdem duplicis cauſæ, optimè probat Alexand. *in conſ.195.à ſummo,lib.2. per totum* dupliciter *lib.1. conſ.62.* ſequitur Card.Domin.Tuſchus *pract.concluſ.littera C. concluſ.342. n.10* Auguſt. Barboſa *in tract.de clauſulis, clauſul.40. n.37.* dum dicunt, quod gratia impetrata ſuper ſpurietate ſimpliciter expreſſa, non ſuffragatur impetranti, ſi ſit ſpurius duplici ſpurietate non expreſſa ſpecificè, vt qua tam ex parte patris coniugati,quàm ex parte matris pariter coniugatæ natus fuerit, & quod talis gratia eſt nulla, & nihil operatur, etiam continens clauſulas non obſtante, & de plenitudine poteſtatis probant etiam ipſe Barboſa *clauſul.82. n.9.* ex Alexandro, Cardin Tuſcho, & Gratiano *diſcept.forenſ.cap.827.num.10.*

Sed hæc noſtra nouiſſima reſolutio, de qua ex 28.
num.23. cum ſeqq. ingentem patitur difficultatem cauſatam ex malitia,dolo,& fraude poſſeſſoris maioratus, occultantis ſecum contrahenti pactum præcedens de non alienando, oſtendendo ſolum facultatem regiam in ſui prima figura validam, cum reuera intrinſecè nulla ſit, & ſubreptitia ob non factam Principi relationem pacti de non alienando præcedentis qua deceptus,& talis prohibitionis ignarus deliberat contrahere cum poſſeſſore maioratus,cui,ſi doctrina ſuprà ſcripta fuiſſet vera, facilè erit ſecretò, & occultè cum immediato fingere pactum de non alienando ad fraudandum, & illudendum ſecum contrahentibus ignorantibus pactum occultum, & interdum fictum; atque ideò ne hæc via fraudibus aperiatur; videtur dicendum nullo modo præiudicare hos contractus tertio ignoranti pactum, & validos eſſe in fauorem eius,in quem fit alienatio, ac bona fide contrahentem cum doloſo, pro quo eſt text. *in l ſed, & ſi pupillus 11. §. de quo palam, ff. de inſtitoria actione,* vbi diſponitur, valere contractus geſtos cum inſtitore in loco præpoſito per Dominum, licet reuocato, ſi ſecum contrahentes iuſtam cauſam ignorantiæ reuocationis habuerint;& ideò eo textu diſponitur quod ad euitandum fraudem,huiuſmodi reuocatio, & inhibitio patentibus litteris apponatur ante apothecam, ſeu tabernam, cui inſtitor præpoſitus fuerat à Domino mercium. Parlador. *lib.6. rerum quotidian. cap. fin. 5.part. num.2. & 3.*

Idem etiam videmus in procuratore ad negotium & litem, cuius mandatum ſi Dominus reuocauerit, valent geſta à tali procuratore reuocato interim, quod reuocatio non ſit nota, & intimata alteri parti, cuius ignorantia excuſat, *l ſi mandaſſet, ff mandati, cap. mandato, de procuratoribus, cap.ex parte decani, de reſcriptis. Clement.vnica, de renuntiatione.* Felinus *in dicto cap. ex parte, num.7.& 8.* Vantius *de nullitate ſentent.ex defectu mandati, ex num.159. cum ſequentibus,* late Hieron Gonçalez *de menſ. & alternanti gloſſ.63. ex num.48. cum ſeqq.* videndus *à num.36.* & iterum ipſe *gloſſ.56.num.124.* 29.

30. Hinc si quis protestauerit, non fideiubere,nec contractum aliquem facere,si insuper postea contraxerit cum aliquo ignorante,& non consentiente protestationi; valet contractus gestus, quia in potestate fuit protestantis à sua protestatione discedere per actum contrarium suæ protestationi cum contractus subsequens non dependeat à sola voluntate protestantis,*l si debitor* §. 1 *ff. quibus modis pign. vel hypoth. tacitè contrah. l. cum ij plures,* § *locator horrei,* Ioan Garcia *de nobilit. gl. 6. n. 65.* Mieres *de maioratu,* 1. *part. q.* 11. *n.* 63. Gutierrez *de iurament. confirm.* 1. *part. cap.* 55. latè Mantica *de contractibus, lib.* 16. *tit.* 7. *per totum,* latè etiam multis laudatis Pirrus Maurus Aretin. *in tractatu de fideiussorib.* 2. *part. sect.* 3. *cap.* 12. *per totum, fol. mihi* 386 Gratianus *in disceptat. forens. c.* 751. *n.* 40. Hieronym. Gabriel. *consil.* 47 *n.* 7. *lib.* 2. Mascardus *de probationibus, conclus.* 1247. *num.* 12. Tuschus *littera P. conclus.* 944. *num.* 9. *&* 10. optimè Antonius Gomez *in l.* 53. *Tauri, n.* 58. *per totum,* maximè *in versic. Tertio principaliter facit.* Ergo idem videtur dicendum in casu, vt contrahens cum possessore maioratus ignorans pactum præcedens, de non alienando, tutus esse debeat, & alienatio valida,& irrenocabilis.

31. Quibus facilè occurres distinguendo inter potestatem suam alicui datam, vt aliquid cùm aliis gerat, & potestatem à se abdicatam aliquid gerendi: primo casu,cum is, qui alteri dedit mandatum ad aliquid suo nomine gerendum semper maneat cum facultate ad libitum reuocandi; ideò ista reuocatio regulariter debet certiorari, & intimari iis,cum quibus est actus agendus, alias tenent contractus, & quasi contractus iuxta iura,& Doctores citatos *n.* 28. *&* 29.

32. Secundo casu, quando quis à seipso ademit potestatem contrahendi, seu alienandi,duo casus distinguendi sunt,prior quando quis simpliciter sibi ipsi (tertio, cui interest, non interueniente) promisit etiam cum iuramento,& prohibuit non alienaturum bona sua,& tunc non obstante hac prohibitione sibi imposita, poterit validè alienare, quia nemo potest sibi legem imponere,à qua non liceat recedere, si tamen hanc prohibitionem simpliciter sibi impositam firmauit iuramento, periurus remanet, & tenet alienatio à se facta iurata. Hanc doctrinam probant multi communiter ex textu *in l. si repetierdi, Cod. de condictione ob causam, l. si filiusfam. l. as,* § *diui. ff. de legatis* 1. quia quando actus, & dispositio pendet à mera voluntate,& facultate ipsius disponentis, non potest irreuocabiliter astringi, etiam cum iuramento,taliter quod ab ea non possit recedere, sed valet, & tenet secundus actus contrarius, per quem intelligitur recessisse à primo etiam iurato, licet pertineat periurus argument. text. *in l. qui in aliena,* § *fin. ff. de legatis* 3. *l si mihi & tibi,* § *in legatis. ff. de legatis* 2. eleganter per plura fundamenta, & Doctores probat Antonius Gomez *in l.* 72. *Tauri, ex num.* 58. plures etiam per Matienzum *in l.* 3. *glossa* 13. *num.* 8 *tit.* 10. *lib.* 5. *recopilationis,* Ioan. Gutierrez *de iurament. confirmat.* 1. *part. cap.* 1. *num.* 87. & iterum *cap* 74 *sub num.* 3. *versicul. superest non modica difficultas.* qui optimè explicat,latè etiam Seraphinus *de priuilegiis iuramenti priuilegio* 75. *num.* 7. *&* 8. *&* 44. *num* 43. *&* 44. & ideò hoc casu,nec intimatio prioris prohibitionis sibi ipsi independenter à tertio impositæ, nec scientia eius erit necessaria in contrahente,cum in eius fauorem validus sit contractus, & alienatio subsequuta.

33. Imò potius, & poterit esse nociua scientia, quando hæc prior prohibitio fuit iurata, quia tunc sciens hanc prohibitionem iuratam, si nihilominus contrahat, contractus non valet, vt ex quamplurimis Doctoribus probat Antonius Gomez *in dicta l.* 53. *num* 58. *in fin. versic. secundo limita,* & Matienço *d. glossa* 13. vide alios *n.* 40. *n* 9 & ita procedunt etiam iura, & Doctores citati suprà *n.* 60. pro contraria parte.

34. Aut enim quis à se ipso ademit potestatem alienandi per pactum initum cum tertio, cui ius incesse poterat, & hinc regula generalis est. quod licet tale pactum valeat,non tamen regulariter impedit, nec irritat alienationem subsequentem,nec impedit translationem dominij,iuxta iura,& Doctores adductos superius *ex num.* 7. *& seqq.*

35. Attamen quando pactum hoc de non alienando cadit,& imponitur super alia prohibitione iuris,vt super bonis maioratus, vel super bonis dotalibus,aut rebus immobilibus minorum,vel super bonis maioratus,& similibus,tunc si istud pactum fit in fauorem tertij, concurrente duplici hac prohibitione;certissimum est impedire alienationem,dominij translationem, & irritum reddere contractum subsequutum in pacti contrauentionem, provt probarunt illi quamplures Doctores supra citati, *n.* 23. *& seq.* idem indupe. tenent innumerabiles alij Doctores loquentes in muliere, & minore; laudati,& sequuti ab Antonio Gomez *in dict l.* 53. *Tauri, num.* 58. *versic. ima quando primum* Matienzo *in d. l.* 3. *glossa* 13 *n.* 8. Gutierrez *de iurament. confirm.* 1. *part. d. cap.* 1. *num.* 81. *& 79. & cap.* 74. *num.* 3. *per totum* & Seraphino *de priuileg. iuram. priuileg.* 75. *num.* 46. 47. *& seqq.* vbi optimè explicat, qui etiam loquantur de contractibus iuratis.

36. Quæ omnia requisita verificantur, & concurrunt in possessore maioratus cum immediato successore cõtrahente, qui à se ademit potestatem alienandi bona maioratus quæ aliàs à iure,& fundatore erant alienari prohibita,& tale pactum in fauorem tam eiusdem immediati successoris,cuius intererat pactum hoc de non alienando, quam etiã & principaliter in fauorem ipsius maioratus, cuius tan-

37. quã personæ fictæ sint iura,& bona, potius,quàm possessoris, vt per textum expressum *in cap dilectio, de iureiurand.* dixerunt expressè Seraphin. *de priuileg. iuram. d priuileg.* 75. *n* 44. *ad fin. & n.* 55. ex Abb. Hostiens. Iaf. & Roland à Valle,& Martinus *vbi proximè n.* 11. dicentes principaliter hoc pactum de non alienando vergere in vtilitatem ipsius maioratus, & quod iura, & bona vinculata pertineant ad ipsorum maioratum, tanquam personam fictam & representatam, penes quam possessio, & proprietas bonorum residet, quod & Nos amplissime probauimus infrà 2. *p. cap.* 22. *ex num.* 99. *cum multis seqq. ex n.* 83. *cum seqq.* atque ideo concurrente in pacto de non alienando duplici hac prohibitione,& iure tertij pacisscentis,proculdubio prohibitus non potest alienare, nec alienatio valet.

38. Igitur cum ex vi,virtute,& efficacia huius pacti de non alienando possessor maioratus abdicauerit à se potestatem alienandi bona maioratus & habilis, & non legitima persona remãserit ad alienandum, alienatioque de facto facta erit nulla, quantumuis secum contrahens hanc inhabilitatem, & defectum ignoret; quia, cum alio cõtrahit, vel scit,

vel

vel ſcire debet conditionem eius, cum quo contrahit, ita vt ſibi imputet, ſi qualitatem,& potestatem eius non perquiſiuit, plura notabilia videbis *infrà 2.part. cap.9. num.120. & 2.part. cap.4. ex num.104. cum ſeqq. & 1.part. cap.26.ex num.19.* vt per varia iuris exempla appareat, in vxore alienante, & tacente ſe nuptam, ignorantia ſecum contrahentis non reddit validam alienationem, *infrà 3.part. c. 1. n.22.* in poſſeſſore maioratus tacente in alienatione rem eſſe vinculatam, non ideò alienatio deſinit eſſe nulla, vt *in d.cap.9. ex n.129.cum multis ſeqq.& c.22.n.15.& c.4.n 27.28. & n.30.& num.105. cum ſeqq.* in emptore rei alienæ ignorante alienam eſſe, venditio nulla eſt reſpectu veri Domini, item in hypothecante rem alienam creditori ignoranti, vt ſit nulla hypotheca, nos *d cap.9.ex n.73.& ex n.59.cum ſeqq.* idem in agricola contrahente non manifeſtata qualitate officij, vt nihilominus contractus ſit nullus, & in minore contrahente, & tacente habere curatorem, vt inſuper contractus ſit nullus *leg. clarum, Cod.de auct.or.præſta, leg.ſi curatorem habens minor. C.de integr. reſtitut.*

29 Item in contrahente cum poſſeſſore maioratus ignorante vitium obreptionis, & ſubreptionis facultatis Regiæ, vt nihilominus alienatio, & obligatio ſit nulla ad tradita abundè *ad 1.part. c 37. per totum, & infrà 2.part. c.9.10.11. & c 22.* per tota, ſicuti in emptore rei prohibitæ alienari, cuius ignorantia prohibitionis non excuſat, vt plurimis Doctoribus relatis dicit Ioan. Anton. Mangill. *de emtionib.us, q.59. n.7. & q.111. n.9.* & alibi paſſim, idem in pacto de non alienando quando impedit alienationem afficit tertium emptorem, ſiue ſcientem, ſiue ignorantem pactum de non alienando præcedens, iuxta text. *in leg.ſi creditor. §.fin. ff. de distract. pignor.* & ex pluribus adductis Doctoribus, per Hermoſillam *ad leg.43. tit.5. part.5. gloſſ.4. num.4. verſ.limita tertio*, ſi ille, qui prohibuit, *& in leg.14 tit 13. gloſſ.8. tit.5.p.5.* & quod addit, requiratur hypotheca ſpecialis contra plures contrarium tenentes multos congerit & ſequitur ipſe Hermoſilla *in leg.67. tit.5.part.5. gloſſ.2. per totam, tom.2. fol.360.* à tergo, quem conſule pro hac vera opinione, ac limitationibus, quod verificatur in pacto de non alienando bona maioratus inter poſſeſſorem, & immediatum ſucceſſorem, quod impedire alienationem, & dominij tranſlationem in tertium probauimus abundè *ex n 23. & ex n.35.* & ſic etiam ignorantem, maximè ſtante pacto hoc, clauſulam, & decretum irritans, quod operatur contra ignorantes prohibitionem, vt ſtatim videbimus.

40. Et comprobatur quoniam ſi pactum ſimplex de non alienando, (quod non impedit alienationem, nec dominij tranſlationem, ex iuribus, & Doctoribus *ſuprà ex n.7. & ſeqq.*) vt impediat, & irritet alienationem; requiritur ſcientia emptoris pacti præcedentis, quia tunc ob malam fidem venditio irritatur, vt ex aliis Theſaurus *quæſt. forenſ. lib.2. q.71.n.14.* Hermoſilla *ad lib 43 tit.5. p.5. gloſſ.5. num.6. & in leg 7. tit.15 part 5. gloſſ.1.* & faciunt plures citati Doctores *ſupra num 33.* ergo quando pactum à principio irritat alienationem ſic dam ab quæ ſcientia contrahentis, operatur vt inter eos caſus adſit differentia.

41. Secundum fundamentum quo detegitur facultas Regia ſubrepticia ob non factam Principi ſpecificam relationem huius pacti de non alienando bona maioratus, illud eſt, quoniam in eo adſit clauſula, & decretum irritans alienationes futuras, quo caſu, quodlibet ſimplex pactum de non alienando operatur nullitatem alienationis, & impedit tranſlationem dominij ſtante clauſula quod res nullo modo poſſit alienari, & quod ſi de facto alienetur, alienatio ſit nulla, & nullius valoris, defectus, vt ex Imol. *in Clement.1. col.8. de ſequeſtr. poſſeſſio, & fruct.* Felinus *in cap. at ſi clericus. §. de adulteriis, col.3. de iudiciis*, tradit Salcedo *in regul.208. verſ.ſeptimo limit.* Franciſc. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. lib.4. tit.30. num.38.* Hermoſilla *ad d.leg.43.tit.5.part.4. gloſſ.4.n.7.tom.2 fol.205.* à tergo.

Quia huius clauſulæ virtus, & effectus talis eſt, 42.
vt inficiat ipſo iure, non ſolum titulum, verum, & poſſeſſionem, vt latè per Auguſt. Barboſ *in tract. de clauſulis, clauſul.40. a principio*, & tantæ eſt efficaciæ, vt etiam ſuos irritandi effectus operetur contra ignorantes, vt probat text. *in cap. ſi poſtquam, & in cap. dudum, & in cap. ſi beneficia de præbendis, lib.6.* innumerabiles penè Doctores, & Rotæ de- 43.
ciſiones in comprobationem congerit Auguſt. in Barboſa *dicta clauſ.40. ex n. . . cum ſeqq.* Igitur ſi hoc pactum de non alienando bona maioratus, etiam per clauſulam irritantem in eo contentam impedit, & irritat quamlibet alienationem futuram, de eo præcise facienda erit relatio Principi, alias facultas ſimplex ad alienandum bona maioratus erit ſubreptitia, & nulla ad latiſſimè comprobata ſuperius *ex n.4. cum ſeqq.*

Tertiò, & hæc pars comprobatur, nam hæ tran- 44.
ſactiones ſuper bonis maioratus ſemper ſolent à principe confirmari ad eius firmitatem, provt ego in terminis, de quibus loquimur, vidi, & cum iſta tranſactio contineat pactum de non alienando, & de non impetranda facultate, nec ea de facto impetrata vtendo, hæ clauſulæ derogatoriæ præcedentes cenſentur emanatæ ab ipſo Principe, cuius authoritate per confirmationem roboratæ iudicantur, ac ſi ipſe princeps illas appoſuiſſet, vt iunt iuxta expreſſa *in cap ſi apoſtolica de præbendis, lib.6.* probant Domini *in cap.1. in princip.n.11 de filiis Preſbyteror. lib.6.* Boteus de Synodo *Epiſc. 2 p.art.4. n.12.* Sylueſter *verbo beneficium 3. q.9. num.13.* Angelus *verb. beneficium num.22.* & ibi Armilla *num.27.* Tabiena *verb.beneficium.2. quæſt 15. n.17.* Saytus *in Theſauro ſacrum tom.1.lib.6.c 11. num.11.* Azor. *lib.5 inſtitut. moral cap.15.quæſt.7.* Thomas Sanchez *de matrim. tom.3. lib.8.diſp.17. num.30.* & præter hos DD. innumerabiles penè alios adduximus *in tract.de Retent. Bullar.2.part. cap.22.ſub num.3.verſ.quia per hanc Principis*, &c. Vide optimum conſilium Petri Surdi *185.à n.31. cum ſeqq.* adeò, vt per clauſulam Principis *non obſtantibus ſtatutis*, non tolluntur ſtatuta ab ipſo Principe edita; ſeu ab ipſo confirmata, vt tenet 45.
Felinus *in cap. nonnulli in princip. num.10. de reſcriptis, & in cap.conſtitutus, n.21. verſ. conſider. tertio eodem tit.* Romanus *ſingul.8 & in conſ.394. ad fin. & in conſ.336. colum.4. & conſ.404. in fin.* Celſus Hugo *in tract.clauſular. pag.480. colum.1.* Brunor à Sole *in locis commun. verb. clauſul.31.* Moneta *de commutat.vltimar.volunt. lib.7.n 190. cum ſeqq.* Auguſtin. Barboſ. *de clauſul.clauſul.84. n.1. & clauſul.82.n 19.*

Et propter a quando clauſulæ derogatoriæ fu- 46.
turæ alienationis, & pœnales fundationis fuerunt confirmatæ per Principem, vt illas derogare poſſit;

præcisè de illis Principi facienda erit ſpecifica relatio, & notitiam debet habere, aliàs facultatem tacitis clauſulis derogatorijs, & pœnalibus à Principe confirmatis, eſſe nullam & ſubrepritiam; latius ex Molina, Auendaño, & Caſtillo reſoluimus *in c.antecedenti 37. ex n.59. cum ſeqq.*

47. Quartum fundamentum prorſus euincens facultatem huiuſmodi impetratam, non facta ſpecifica relatione Principi de clauſula *de non impetrando facultatem, nec ea de facto impetrato vtendo*, eſſe nullam ſubreptitiam, oritur ex contrapoſitione quarti argumenti contrarij, de quo *n.21.* nam quamuis verum ſit, quod de clauſulis infringentibus poteſtatem Principis, tanquam nullis, non ſit faciẽda relatio, nec eius omiſſio vitiet facultatem, vt in eodem argumento diximus: tamen de clauſulis inficientibus & reſpicientibus ſolam poteſtatem ſucceſſorum omnino fieri debet Principi relatio, ita vt non facta facultas ſit ſubreptitia, quia tales clauſulæ; nec ſunt nullæ, nec tangunt Principis poteſtatem, hanc diſtinctionem abundè comprobauimus *ſuprà c.37. per totum*, & in terminis contra Molinam quod hæ clauſulæ de non impetranda facultate, nec ea impetrata vtendo, ſit valida, & quod nec directè, nec indirecte tangat, nec reſpiciat Principis poteſtatem, imò quando per quandam conſequentiam remotam in aliquo præiudicaret poteſtatem, & regaliam Principis, adhuc id non ſit attendendum, nec eſſe in conſideratione, & per conſequens non facta relatio Principi de ea vitiet, & annullet facultatem latiſſimè, & euidenter probauimus *in eodem c.37. per totum*, & ſignanter *ex n 27. vſque ad fin. cap.*

48. Et magis ſpecificè, quando in pacto initio inter partes interuenit clauſula de non impetranda facultate, vel impetrata non vtendo ſit de hac clauſula facienda Principi ſpecifica relatio, ita vt taciturnitas vitiet facultatem ipſam, eámque reddat ſubreptitiam, & nullam ex Baldo, & pulcherrimo *conſil.* Rolandi à Valle, Intrigliol. Ioan. Baptiſta, Thoro, Borrel Hermoſilla, & innumerabilibus penè aliis abundè, & latè probauimus *in cap. antecedent.37. ex n.47.cum ſeqq.*

49. Quinto, & vltimo probatur hæc pars, quoniam Principi ad facultatis impetrationem non ſolum facienda erit relatio eorum omnium, quæ eum poſſunt omnino mouere ad denegandum; verùm, & eorum omnium, quæ ipſum poſſunt dubium, & difficilem reddere ad concedendum. Vel ad non ita facilè, & leuiter concedendum, in qua propoſitione nemo eſt, qui dubitet, omnes Doctores vnanimiter conueniant, vt ad longum eſt videre *ſuprà c.37. à princip.* quis igitur ſanæ mentis poteſt dubitare, quod pactum hoc valide inter partes intereſſe habentes initum, & præmeditatum, non redderet dubiam voluntatem Principis ad concedendam facultatem, & non ita facilè concedere, attendens tertij præiudiciũ, hoc addito, quod quando de hoc pacto facta fuiſſet Principi Chriſtiano
50. ſpecifica relatio, non vteretur, nec poſſet abſoluta ſua poteſtate ad ſubuertendum pactum inter contrahentes initum, quia Deus illi non ſubiecit contractus, qui propter conſenſum ſunt de iure naturali, quem Princeps ſupplere nequit, nec ſuper eo diſputare, ac latè comprobata ſuperius *ex n.14. cum ſeqq.* quæ de iure veriſſima ſunt, & non habent contradictorem, & ideò non dubito, quod omninò Princeps bene informatus denegaret facultatẽ impedimento talis qualitatis, & naturæ obſtante, cum contra partium conuentionem venire, & diſponere nullo modo poſſit, & ita in terminis huius quæſtionis propoſitæ Senatus noſter Valiſoletanus expreſsè determinauit ſuper lite verſa inter Comitẽ de Alua de Aleſta debitorem concurſum creditorũ habentem ad ſuum ſtatum, & Marchionem de Salinas creditorem graduatũ per rem iudicatam facultatem impetratam a poſſeſſore maioratus ad imponendum cenſum ſuper eius bonis fuiſſe nullam & ſubrepritiam ob non factam Regi noſtro ſpecificam relationem pacti de non alienando initi inter tunc poſſeſſorem maioratus, & eius filium primogenitum de non alienando, nec obligando bona maioratus, nec impetrando facultatem regiam ad id, nec ea impetrata vtendo ſub ampliſſimis clauſulis irritantibus alienationes, & obligationes de facto factas, accedente ſimul pacti præfati confirmatione Principis, & cum hæc controuerſia mota fuiſſet nouiter ex hac noua cauſa non deducta nec cognita in primo iudicio concurſus creditorum, declaratum fuit, non obſtare rem 52. iudicatam per ſententias graduationis, quibus creditores qui virtute eius ſubreptitiæ facultatis contraxerant, fuerant graduati, & à ſententia graduationis eſſe delendos, quæ determinatio iuſtiſſima redditur ex fundamentis in iſtis terminis adductis *infra 3.p. cap.1. per tot. & in §. vnic.* & ita ſimiliter fuit in aliis ſimilibus caſibus determinatum, quibus ſic prælibatis feliciter, non obſtant argumenta in contrarium adducta, & non primum *ex n.3.cum ſeqq. & ex n.8.* deductum ex regula generali, quod cum pactum ſimplex de non alienando non impedit alienationem ſubſequutam, nec dominij tranſlationem, de eo quod non debuit fieri relatio in facultate impetrata. Cui dupliciter re- 53.
pondetur, primo, quia iſti regula limitatur, quoties pactum hoc cum tertio intereſſe habente celebratum cadit ſuper re aliàs de iure alienari prohibita; aſtringit præcisè & inualidat, ac irritat alienationem ſubſequutam, & impedit tranſlationem dominij, vt *ex n.21. cum multis ſeqq.* oſtenſum fuit ideò argumentum retorquetur, vt præcisè requiratur pacti huiuſmodi ſpecifica Principi relatio, vt facultas euitare poſſit ſubreptionem.

Secundò reſpondetur, quod quando hoc pactum remaneret in puris, & ſimplicibus terminis 54.
regulæ prædictæ; adhuc de eo requirebatur Principi facienda relatio, ob ius tertij contrahentis, quod habet intereſſe aduerſus contrauenientem, vt diximus *ſuprà d.n.8. & ſeqq.* imò, & ad pœnam conuentam, vt tenent plures ſequuti ab Hermoſilla *in leg.43. tit.5.p.5 gloſſ.5.n.7.tom.2.fol.207.* à tergo, & quamuis hoc ius præſeruatum ſit & illæſum etiam Regia facultate ſtante, & eius virtute facta alienatione, vt annotauimus ſuperius *n.12.* adhuc tamen eidem poteſt Regia facultas eſſe nociua, cum, vt frequentius accidit, poſſeſſor maioratus contrauenies poteſt eſſe non ſoluendo, & ſic ius ſuum vndique amittere, quod indubiè retardaret Principem notitiam habentem huius pacti ad difficilius concedendam facultatem, vel ad prorſus denegandam, cum quodlibet ſufficiat ad reddendum facultatem, ſubreptitiam, vt annotauimus *ſuprà n.51. & 52.*

Secundi fundamenti doctrinam de qua *n.14.* 55.
& ſeqq. fatemur, & in ea ſum ſententia, Principem non poſſe diſpenſare, & ſubuertere contractus legitimè initos, & perfectos inter partes ex iis, quæ in prædicto ſecũdo fundamento latius deduximus,

&

& hoc magis redarguit negligentiam, vel malitiam poſſeſſoris maioratus tacentis in impetratione facultatis hoc pactum, & impedimentũ vitians alienationem ipſo iure, & coarctans poteſtatem Principis ad illud deſtruendum, & diſpenſandum, provt agnouimus, & annotauimus *n.*52. & per conſequens ipſa facultas magis redargueretur ſubreptitia, & nulla, cum ſemper remaneat illæſum impedimentum pacti tam ex omiſſa Principi relatione, quàm ex defectu potentiæ Principis ad illum ſubtollendum, quando de illa facta fuiſſet ſpecifica relatio, nec obſtant tertium argumentum de quo *n.*19. & *n.*20. quod pactum de non alienando ſit nullum, quoad dominij tranſlationem, & ideò de ea tantùm de diſpoſitione nulla non eſt facienda Principi relatione: ai tripliciter reſpondemus, primò quod nos loquimur, de eo pacto, quod impedit tranſlationem dominij. Et irritat alienationem fiendam, ex latè deductis *ex n.*13. *cum ſeqq.* & in pacto habente decretum irritans, vt vidiſti *ex n.*41. e. de pacto confirmato per Principem ex comprobatis *ex num* 45. atque ideò argumentum retorquetur, ſecundò reſpondetur quod pactum ſimplex, de non alienando valet, & tenet provt iura, & DD. allegat *ex n.*8. expreſſe affirmant, & in terminis quod hoc pactum ſit validum, & efficax per plures firmat Ioann. Anton. Mangill. *in tract. de extinctionibus, q.*111. *n.*11. & licet non noceat tertio contrahenti; poteſt tamen nocere, ſi ſciat pactum præcedens de non alienando, vt diximus *ſuprà n.*30. & *n.*33. quem effectum operari non poterat ſi nullum fuiſſet, quia, quod à principio non valet, tractu temporis, non conualeret ex regula iuris

57. vulgata. Tum etiam, quia ex eodem pacto contrauento agitur ad intereſſe, & pœnam, vt dictum eſt, atque ideò Mantica in argumento citatus abuſiuè locatus fuit, vocans pactum de non alienando nullum quoad dominij tranſlationem, quia non ſequitur contractus, vel res indicata non præiudicet tertio, cum quo non fuit actum, nec celebratus, ergo eſt nullus, vel nulla.

58. Tertiò reſpondetur, quod dato caſu, quod illud ſit plex pactum de non alienando decretum nullum, adhuc tamen argumentum non curreret, quoniam hæc nullitas inducitur in fauorem tertij, poſſe contrahentis, quo caluante eius declaratio pactum eſt validum, quia attendi debet primeuus rei ſtatus, licet poſſit variari per aliquod accidens ex futuro euentu, vt per plurima iura, & Doctores comprobauimus *infra 2. part. cap.*22. *ex num.*102 *cum mutuis ſequentibus, & ex n.*112. *cum ſequentibus.* Ergo interim de eo debet fieri relatio Principi.

59. Nec obſtat quartum, & vltimum, de quo *ex num* 21. vbi ex doctrina Molinæ dicitur, quod de clauſula impediente, & prohibente impetraria facultatem, & ea vtendi, tanquam nulla, eo quod factem indirecte infringit poteſtatem Principis, non eſſe faciendam relationem Principi, nec eius oblationem vitiare facultatem, cui difficultati aperte ſatisfecimus *ſuprà ex n.*48. relatiuè *ad c.*37. maximè *ex n* 27. *huc vſ* quo oſtendimus apertiſſime falſum eſſe opinionem Molinæ, imò talem clauſulam prohibitiuam directam ad iubuertendam ſuccedentis in maioratu poteſtatem, & arbitrium imperandi facultatem ad alienandum, & ea vtendi eſſe [illegible] & vbique à [illegible] & indirectè [illegible] poteſtatem, & regalium Principis, & per conſequens, ſi de ea non fiat relatio ſpecifica, facultas ſit ſubreptitia, ineffieax, & inualida ad contrahendum eius virtute.

Ac denique reſtat examinare illam difficultatem ex tranſacto tactam ſuperius *n.*9. & 10. ſub primo contrariæ partis fundamento, quæ ſimul occurrebat in præfata lite relata ſurſum *n* 53. vbi tranſactio inter poſſeſſorem maioratus, & eius primogenitum ſucceſſorem, continens præfatas clauſulas de non alienando bona maioratus cum decreto irritante quaſlibet alienationes, & obligationes futuras, & de non impetranda à Principe facultate, nec ea impetrata vtendo: fuit confirmata per Senatum per ſententiam, provt aſſolent quotidie confirmari per iudicem tranſactiones ſuper litibus pendentibus, an hæc confirmatio per decretum iudicis operetur nullitatem alienationis, etiam in caſu, quo pactum de non alienando fuiſſet ſimplex, & non caderet ſuper re aliàs de iure prohibita alienari, vt ſæpè diximus, ſed fuiſſet tale, quod de iure nec impediret alienationem fiendam nec tranſlationem dominij.

Negatiuam opinionem; nempe confirmationem 61.
iudicis pacti de non alienando eius naturam, non mutare, nec impedire alienationem nec dominij tranſlationem, tenuerunt Baldus *in l. ea lege col. & quæſt. fin. Cod. de conditione ob cauſam colum. penult. in fin.* Albericus *colum.*3. *in princip* Aretinus *in leg. ſi ita quis, §. ea lege, ff. de verbor. obligationibus, colum. fin. in fine*, tenet etiam expreſſe Bartol *in leg. filiusfamilias d.§ dius numero* 16. *colum. penult.* tenet etiam Bald. (ſibi contrarius) *in l. fin. Cod. de pactis inter emptorem, & vendit. in quæſt. & colum.*1 *numero* 2. Aymon Crauet *in conſil.*201. *numero* 3. *Vluius deciſ.*471. *n.*8. & 9. vbi rationem reddit, Vincentius de Franchis *deciſ.*355 *num.*12. Salcedus *in regul.*208. *num.*13. *verſ. limita.* Franciſc. Mantica *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.*4. *tit.*30. *num.*38. & *ſequentibus.* Couarruuias *in cap. Raynaldus n.*4. *de teſtamentis.* Hermoſilla *in l.*43. *gloſſ.*4. *num.*33. *tit.*5. *part.*5. *fol.*206. fundantur iſti 62.
Doctores in multis iuribus, qui in variis materiis hanc poteſtatem, & authoritatem tribuere iudici prohibendi alienationem exiſtente iuſta, & legitima cauſa, *leg. Iulianus ff de curat. furio.* vbi quando quis eſt prodigus, vel diſſipator bonorum ſuorum, *leg. ſciens, ff. de contrahenda emptione*, qui loquitur de emente ſcienter ab eo, cui bonis eſt interdictum à iudice, text. *in leg. diuus, ff. de petit. hæredita.* Quæ loquitur, quando hæreditas controuertitur, vt poſſeſſor debeat à iudice prohiberi, ne aliquid ex ea poſſit alienare, niſi maluerit ſatisdare, *leg. ſeruus hac lege, ff. de manumiſſio.* quæ vult, ſeruum à prætore poſſe prohiberi ob delictum, ne ad libertatem perduci poſſit, ex quibus probatur, quod licet Iudex non transferat dominium per ſolam ſententiam, niſi ſequuta traditione; poteſt tamen illius tranſlationem impedire contra rationem Antonij Gomez, relatam *ſuprà d.c.*10. & *eſt* text. ſingularis *in leg. de pollicitationibus, in fin. ff de pollicitationibus.* Ibi, *aut prohibebatur diſtrahi fundum, quem in territorio Gabinorum habent*, vbi quod propter ſuſpicionem de fuga poteſt à iudice fieri prohibitio alienationis bonorum immobilium, quem text. dixerunt notabilem, & vnicum, atque mirabilem Bartol. Alexand. *ibidem*, Bald. *in leg. per diuerſus. Codice mandat. tur, colum.*3. *quæſt.*9. dicit vnicum Alexand. *in leg. ſi iuſſu familias, §. diui, ff. de legat.*1. *num.*20. & commendat notabilem 63.

bilem Albericos, post antiquos *in leg. si fideiuſſor. §. ſi fideiuſſorem ff. qui ſatisdat cogat.* & *ibi* Iaſon. *num.* 8. & ipse Iaſon *in §. 1. inſtitutis de actionib. num.* 80. eandem effectum etiam operatur ſequeſtratio bonorum appoſitum per decretum Iudicis, 64. vt alienatio eorum de facto facta ſit irrita, & nulla ad iura tradita per eos *ſupra c.* 14. *num.* 8. 9. & 10. & 11. vbi quod nec in emptorem transfertur dominium, nec poſſeſſio.

Nec obſtat reſponſio reddita à Doctoribus contrariam opinionem tenentibus, cuius *n.* 63 vt hæc iura loquantur, quando ex iuſta cauſa à iure approbata Iudex prohibet alienationem vel in noſtro caſu, & ſuadente decreto confirmante pactum de non alienando inter partes nulla ſubeſt cauſa facta ad id decernendum; quia reſpondetur, quod cum volentes Domini volentis à ſe abdicare poteſtatem alienandi accedat, deducta in pactum inter contrahentes in vnum ipſi conformes ſtatus, & rationabilis cauſa dicit poteſt, vt Iudex ſuam auctoritatem interponendo per decretum confirmet hoc pactum, nam ratum haberi debet, quod, & contrahentibus placuit, & Iudex decreuit, imò in eo, quod partes conſenſerunt Iudex ſequi tenetur, & ſua ſententia confirmare, *leg. ſi conuenerit ff. de re iudicata l.* 3. *§. inde quæritur ff. de noui operis nuntiatio*, quam rationem, & reſponſum accommodat Cardin. Franciſc. Mantica *lib.* 4. *d. tit.* 30. *n.* 42. ſequutus ab Hermoſilla *in l.* 43. *d. gl.* 4. *n.* 12. *tit.* 5. *part.* 5.

Et quamuis Doctores huius opinionis inſinuent, decretum Iudicis confirmantis pactum de non alienando debeat continere decretum irritans & prohibitionem alienationis iuxta pactum; hoc non admitto fere neceſſarium cum ſatis ſit confirmare pactum continentem prohibitionem alienationis in ſatarum maxime ſi ſimul contineat decretum irritans, quia tunc confirmatio continet, & comprehendit omnia, & ſingula in pacto contenta ac ſi ſpecifice, & de verbo ad verbum in confirmatione repeterentur, plura diximus *ſupra hac 1. part. cap.* 31 *ex num.* 13. *cum ſeqq.*

CAPVT XXIX.

Creditor, qui contraxit ex facultate Regia aſſerente ad inſtantiam poſſeſſoris maioratus fuiſſe impetratam, de cuius tamen aſſertionis veritate aliter non apparet; an ſit excludendus à concurſu ad maioratum formato.

SVMMARIVM.

Ex ſtylo omnium curiarum, quo impetrantur facultates & gratiæ, multa oriri poſſunt fraudes, & præiudicia alterius, n. 1.

Gratia ſi quoquam ſine mandato poſtulare permittitur, vide n. 2.

Gratia impetrari non poteſt ſuppreſſo nomine eius cui impetratur, qui poteſt ignorare poteſſum impetrari, n. 3.

Res alienæ maioratus penitus extra vendi tanquam libera, & impetrari facultas ab emptore nomine poſſeſſoris ignorantis, n. 4. & 5.

Et poterit extraneus impetrare gratiam pro ſpurio, vt inſuper hac infamia ſit maculatus, n. 6.

Vel pro nobili ignorante gratiam nobilitatis impetrare, vt poſtmodum ex gratia appareat eius confeſſio plebis, n. 7.

An gratia aſſerens pro parte P. fuiſſe impetratam probet, aliunde non conſtito per ipſum P. fuiſſe impetratam, n. 8 & *ſeqq.*

Aſſertioni Principis ſtandum erit, ibidem. Mandatum probatur ex verbis narratiuis Principis, num. 9.

Aſſertioni Principis, quod quis ſit procurator alterius ſtatus, etiam quod de mandato aliter non appareat, n. 10.

Aſſertionem Principis ignorantia pro parte tua P. poſſeſſoris talis maioratus, nihil probare pro eius parte fuiſſe impetratam aliunde non conſtito, verius probatur ex n. 11. *cum ſeqq.*

Aſſertio Principis in graue præiudicium tertij nihil probat, n. 11.

Aſſertio Principis atteſtantis de facto alieno nihil probat, n. 13.

Princeps non ſe fundans in aſſertione ſua, ſed per enuntiatiuam de illa loquitur, aſſertio non probat, num. 14.

Clement. 1. *de probationibus multas patitur fallentias, n.* 15. *remiſſiue.*

Facultas ad alienandum bona maioratus aſſerens pro parte P. poſſeſſoris fuiſſe poſtulatam, nihil probare oſtenditur ex num. 16. *cum ſequentibus.*

Impenſa in alieno facta facit præſumere mandatum, & ratihabitionem eius, pro quo factus eſt alius, num. 17.

Gratia legitimitatis aſſerens pro parte P. fuiſſe obtentam, nihil probat in præiudicium patris, num. 18.

Non conſtare de expreſſo conſenſu patris, n. 19.

Leg. omnium in fin. Cod. de teſtamentis ad idem ponderatur, ibi.

Aſſertio gratiæ gratiam fuiſſe ab aliquo impetratam, non probat, niſi aliter probetur, n. 21.

Principis verba aſſertiua non probant in iis, in quibus ipſe diſponere non poteſt, prout de alterius conſenſu, n. 22.

Etiamſi adeſſent clauſulæ de plenitudine poteſtatis ex certa ſcientia, *&* motu proprio, *num.* 23. *&* num. 24.

Aſſertio Principis pro parte tua fuit poſtulatum, *non probat in præiudicium tertij, quod ipſe impetrauerit gratiam, n.* 25.

Facultas ad alienandum bona maioratus aſſerens pro parte poſſeſſoris fuiſſe poſtulatam, non probat in eius præiudicium, n. 26.

Creditores contrahentes cum facultate aſſerente pro parte poſſeſſoris fuiſſe impetratam nullam ius habere poſſunt in concurſu maioratus, n. 27.

Facultas impetrata à non vero poſſeſſore maioratus nihil prodeſt ſecum contrahentibus, n. 28.

Niſi aliter conſtet, & appareat gratiam fuiſſe impetratam ab eo, qui in ea ſupponitur, & aſſeritur, n. 29. *&* ſeqq.

Inſcriptio ſola abſque ſubſcriptione idem probat, ac ſubſcriptio, n. 30.

Ratificatio, & approbatio gratiæ eius, qui ſupponitur impetraſſe, validat gratiam, etiamſi ipſe ignorauerit impetrationem, n. 31. *&* 32.

Actus

Actus quando corruit ex defectu consensus, siue consensus præcedat siue sequatur, conualescit, n.33.
Ratificatio gratiæ impetratæ sine mandato, siue expressa, siue tacita ex aliquibus actibus ad ratificationem tendentibus prodest, n.34.
Facultate à tertio impetrata si possessor maioratus vsus fuit, reualidatur, & idem operatur ac si ab ipso fuisset impetrata, n.35.
Facultas ad alienandum impetrata sine mandato possessoris nihil operatur, n.36.
Posterius tamen vsum probat, & ratificatur, n.37.
Et per vsum facultatis operatur, ac si à principio ipse possessor facultatem impetrasset, n.38.
Creditor contrahens cum possessore maioratus virtute facultatis à tertio impetratæ, sine mandato, semper tutus est, vt in concursu graduetur, n.39.
Facultatem Regiam impetratam à tertio nomine possessoris in sua vita ea non vtentis, non potest ratificari à successore, n.40.
Facultas Regia, etiam valida ad alienandum bona maioratus qua in sua vita impetrans non fuit vsus, non transit in successorem, n.41.
Mandatum datum à possessore maioratus secum super bonis eius contrahendi ad impetrandam facultatem extinguitur eius morte, & à successore ratificari non potest, n 42. & 43.
Scius tamen quando contrahens cum prædefuncto; nomine successoris facultatem impetrauit, & à successore fuerit ratificata, n.44.
Facultatem asserens nomine talis possessoris fuisse impetratam probat in antiquis etiamsi de tertij præiudicio agatur, n.45.
Antiquum tempus quod dicatur, n.46. remissiuè.
Clement. 1. de probationibus, multas patitur limitationes, n 47. remissiuè.
Assertioni Principis asserentis talem esse procuratorem alterius non probat, n.48.
Assertio Pontificis dicentis factã fuisse renunciationem in suis manibus per N. procuratorem patris, non probat verum esse procuratorem, n.49.

1. IX incauto stylo omnium ferè curiarum erga modum impetrandæ gratiæ, & facultatis à Principe multæ oriri possunt fraudes, & inolerabilia præiudicia tertio (cui potius interest non impetrari) à quo gratiam esse postulatam; falso, & facile supponi potest, & fingi, etiam ipso ignorante non consentiente, nec mandante, supplicatio etenim fit per simplex memoriale in papyro, vt nos obiter in tractatu de supplicatione ad Sanctiss. 2. *part. cap.* 30. *num* 3. *& num.* 14. absque subscriptione eius qui supponitur impetrare hoc modo. *P. possessor talis maioratus supplicat, vt sibi concedatur facultas ad alienandum bona ipsius, vel hypothecandum in tanta quantitate ob tales rationes, vel vt confirmetur talis alienatio facta iam, vel census*
2. *creatio*, &c. Et hoc memoriale nunquam subscribitur ab eo, qui facultatem postulare fonat, & idcò à quoquam facultas, seu gratia postulari, & impetrari permittitur absque mandato eius, in cuius fauorem supponitur impetrata. probant Thomas Sanchez *de matrim. lib* 8. *disputat.* 26. *per totem.* Monetta *de commutat. vltim. voluntat. cap.* 7. *n.* 415. Melchior Lotherius *de re beneficiaria, lib.* 3 *quæst.* 1. *num.* 52. Hieronym. Gonzal. *ad reg.* 8 *Cancellar. glos.* 63. *num.* 16. Noguerol. *allegat.* 32. *num.* 117. & nos diximus *infra* 2. *part. c.* 10 *num* 25 26. *&* 27. Per *leg. vniuersi* 6. *Codice de precibus impera. offer-*
ren. capite si motu proprio de præbendis libro sexto.

Quo supplicationis modo non obstante semper, 3.
princeps concedit facultatem, & gratiam ad suprædicta, & cætera alia cum suppositione, quod contentus immemoriali, & supplicatione est, qui postulat, & supplicat idem in eadem gratia expressè dicat *pro parte tui P. possessoris talis maioratus fuerit mihi supplicatum*, &c. Cum forsan ipse P. possessor, de quo fonat memoriale, & facultas ignarus sit talis supplicationis, nec ad illam postulandam suum præstiterit assensum, vel iussum ex quo si fletur Principis illi incertæ assertioni multa detrimenta, damna præiudicialia, & fraudes tertio ignoranti, possunt facile machinari, vt ex exemplis subijciendis clarè percipies, potuit namque 4.
res aliqua maioratus alicui vendi a possessore ipsius absque regia facultate, vel etiam tanquam libera, & absque pacto impetrandæ facultatis, vel quando absque ea super bonis maioratus possessor imposuit annum censum, tunc ipse emptor, vel creditor, vt tutus sit, potuit absque mandato, vel consensu possessoris alienantis confirmatoriam facultatem huius nomine impetrare, ignorantis ad præiudicium maioratus, & successorum.

Item quando possessor maioratus alienauit, vel 5.
censum imposuit dato consensu emptori, vel creditori impetrandæ facultatis, & confirmationis à Principe, & re integra alienans decessit, tunc vel eius nomine, vel successoris non consentientis postulat facultatem ad latè tradita *suprà* 1 *p. c.* 33. *per totum.*

Item filius spurius, seu naturalis nomine patris 6.
ignorantis, poterit eius nomine suppositio legitimitatis gratiam impetrare, & in eius præiudicium: item tertius deprauatæ intentionis poterit nomine filij naturalis ignorantis legitimitatem pro sprietate, vt deinceps ea nota maculetur. item potest 7.
tertius ipse pro aliquo (qui nobilis sit) impetrare nobilitatis indultum, & gratiam, vt ex ea sejpsum nobilem sanguinis negauerit; & plebeium confessus, sit cum, vt diximus memoriale licet non subscriptum fonet ab eo datum, qui in eo nominatus fuit, & insi per princeps in gratia asserat quod pro parte eiusdem supplicatum fuerit.

Quæritur igitur an ista Principis assertio sola, & 8.
de per se probet in prædictis, & aliis similibus casibus in præiudicium eius, cuius etiam ignorantis facultas, & gratia postulata & expedita fuit, aliter non probato, nec constito de consensu, & postulatione ipsius tertij, & videtur, quod sic, primo, quia Principis assertioni standum erit, *Clement. 1. de probationibus*, text. *in cap. cum à nobis*, de testibus cum vulgaribus.

Secundò, quia etiam ex verbis narratiuis Prin- 9.
cipis probatur mandatum, sic per Ruinum in pluribus *concil. per eum allegatis scribit.* Anton. Gabriel. *commun. conclus. titul. de probationibus conclus.* 4. *num.* 19. Prosper Farinac. *de testibus quæst.* 63. *numero* 116.

Tertio assertioni Principis, quod quis sit pro- 10.
curator alterius, vt puta si diceret Papa, quem in suis manibus renuntiasse beneficium per suum procuratorem; standum erit, & creditur renunciantem fuisse procuratorem etiam quod de mandato non constet. Ruin *consil.* 148. *n.* 7. *lib.* 4. Boër. *decis.* 281 Anton. Gabriel, alios referens *d. conclus.* 2. *num* 46. Farinac. vbi proximè *n.* 117. *& seqq* ergo nostra Principis assertio *pro parte fuit mihi supplicatum*, &c. Plenè debet probare, quod iste fuit,
qui

qui facultatem impetrauit, nec eamillare poterit Principis assertionem.

11. Iis tamen, & aliis minimè refragrantibus, contrariam sententiam, imò vt illa assertio Principis facta in literis gratiæ,& facultatis, nempe pro parte tua P. possessoris talis maioratus nihil probare, nec præiudicare eidem in terminis terminantibus probarunt plurimi Doctores inferius referendi, quoniam illa assertio Principis, non continet factum proprium sed relationi ad memoriale supplicationis, sibi exhibitum, quod cum fallax esse possit,& suppositum nomen illius,qui petere sonat, cum ignoret, quid à tertio in eius præiudicium, & detrimentum fuerit hac via alienarum ex supradictis à principio huius cap. minus propterea illa assertio Principis, qui non aliter,sed iuxta memorialis relationem incertam loquitur, & asserit; probare poterit in præiudicium eius,qui negat à se fuisse facultatem,& gratiam impetratam,tum quia in graue præiudicium tertij assertio Principis nunquam probat super facto non suo,sed alieno,provt, latissimè videre est per Prosper. Farinac. *in tract. de testibus, quæst.63. ex num.148. cum multis seq.* 12.

13. Tum etiam, quia quando Princeps attestatur de facto alieno, licet non asserat sibi ita narratum apertè, adhuc tamen supponendum erit de iure Principem ita asseruisse,iuxta relationem partis.& ideò nullam inducit probationem,abunde Anton. Gabriel *commun.opin tit.de probationibus, concl.2. ex num.40* & signanter *ex num.53. cum seqq.* vbi bene explicat.

14. Deinde quoniam, quando Princeps non fundat suam gratiam in illa assertione,sed enunciatiuè de ea loquitur, nunquam talis Principis assertio aliquid probat, provt contingit in facultate de qua loquimur, in qua illa Principis assertio *pro parte tua nobis fuit supplicatum*, non fundat gratiam, & facultatem ad alienandum in illa assertione, quia ad concedendam facultatem alienandi bona maioratus non attendit ad personam petentis, nec in ea se fundat Princeps, sed in causis legitimis ad dispensandum. & alienandi facultatem concedendam, vtpotè si Papa faciat gratiam beneficij à se per aliquem impetratam,licet in ea dicat facio tibi Petro Clerico,gratiam beneficij, non ideò probatur clericatus illius impetrantis, quoniam Papa non se fundat in clericatu, probarunt Anton de Butr.& Felin *in cap.possessionem colum.4 de probat.* Ancharran.*in cap.si Iudex laicus colum.2.vers sed iuxta præfata,de sentent. excommun.* Abb. *in cap. dudum colum.2. de præsumptionibus.* Felin. *in cap. nonnulla vers. sunt, & alij, colum.5. de rescriptis.* Alexander *in leg. si prius colum.9. vers. sed adde, vbi dicit communem. ff.de noui oper. nuntiatio.* Grammatic. *decis.81. num.3. & seqq.* Boër. *decis.171. num.12.* Antonius Gabriel.*commun. opin. tit.de probationibus num.55. & num.56.* videndus etiam Farinacius vbi proximè *num* 196. *&* n 199. 15. *& num* 202 quibus locis plurimos alios ad idem Doctores allegat, *apud quos per totam concluf.* & quæstionem plurimas alias doctrinas videbis conducibiles huic resolutioni, & limitantes regulam generalem de qua *suprà num.8. ex Clement.1. de probationibus.*

16. Et in nostris terminis,quod facultas ad alienandum bona feudi, seu maioratus, nec quælibet alia gratia, qua Princeps asserit fuisse postulatum, & supplicatum pro parte alicuius possessoris feudi, vel maioratus, nullo modo probet in præiudicium ipsius tertij, nisi aliunde ostendatur, & probetur ipsum gratiam,& facultatem impetrasse probarunt multi Doctores,Marinus Freicia *de subfeudis lib.2. quæst.24. per totam, fol. mihi* 178. In hac *Vigesimoquarto quæro. si dicitur in priuilegio assensus, pro parte Petri fuisse sibi supplicatum pro assensu, an ex illis verbis probetur, Petrum Regi supplicasse? dicimus in consilio, quod non illa verba assertiua non probant contra tertium, nisi aliunde probetur ex notat.per Bartol.in leg. in hac scriptura de donat. inter virum, & per Doctores in leg.iis solis. Codice de testament.milit.* & per Geminian.*cons.43.* Oldrad *consil.136. Sanderus in cap. nonnulli de rescriptis, & in cap.sicut de re iudicata alias posset de facili fraus committi in præiudicium tertij, & dum verteretur quæstio his proteritis mensibus inter magnos dominos, quia dicebant in priuilegio esse sibi fuisse pro parte hæredis supplicatum assensu super testamento condito per quendam magnum Dominum ex quo inducebatur nouus consensus hæredis super actu nullo iuxta notata per Andr. Isern in d cap. Imperialem col.6.de probib feud. alien. per Federic. in collaterali consilio indicatum fuit ex illis verbis non esse probatum consensum hæredis, & ideò pars assumpsit onus probandi nouam voluntatem hæredis per testes*, &c. Hactenus Freicia.

17. Aloysius Riccius in praxi *fori Ecclesiast. tom.1. decis.8)* quærit an alienatio Apostolicè impetratæ facta nomine Rectoris probet mandatum eiusdem Rectoris, qui in hæc loquitur. *Respondetur, & dubium faciebat pro affirmatiua ratio illa, quæ communiter traditur per Doctores, scilicet, quod impensa in actu facta præsumit mandatum & ratihabitionem, vt latè per omnes in leg. Cassedulus, ff. de verbor. obligat. Felin. in cap. suas num.35. de re iudicata.* Crescentius *decis... de præsumptionibus, & idem decis.2. de causa possess. & proprietat.* Mascard.*de probat. concl.106 n.39. Verum hæc non obstante in contrarium est communis practicus; nam, & si alienatio rei Ecclesiæ fuerat f. Ecclesiasticæ aliquas assensus, vel reseruatione Summi Pontificis, & postea fuit impetratus assensus, & Rector alienans ostendit reuocationem alienationis, & pariter negat eius voluntate fuisse impetratum assensum, non per hoc probatur eius mandatum, ex eo, quod in præfato assensu fuerat nuntiatum pro parte eius fuisse supplicatum Summo Pontifici, & ratio est,quoniam illa verba assertiua non probant contra tertium.* Bartol. *in leg. ex hac scriptura, ff.de donation.* Geminian. *consil.44.* Oldrad. *consil 136.* Verallus *decis.140. part.2. & ita fuit iudicatum in leg. cap. Neapolit. in assensu super feudis, refert Freicia de subfeudis, q.24. & ita etiam fuit dictum in Rota Roman. in vna. Cortonen. bonorum 26. Ianuarij 1590. coram illustri Placta.*

18. Eandemmet resolutionem ad longum tractauit, & optimè post alios Doctores probauit Philippus Pachalis *in tract.de viribus patr. potest. 2.p.cap.4.ex num.272 cum multis seqq. fol.mihi* 347 vbi tractat de gratia legitimationis filij,qua dicitur.& annuntiatur, quod pro parte patris fuit Principi supplicatum an hæc verba probent in præiudicium patris non aliter constito de eius consensu & voluntate impetrandi, qui *ex n.273. & seqq.* probat quod legitimatio quælibet sit inualida non intercedente expresso consensu Patris,cum de rescripti legitimationis essentia sit vt obtineatur à Principe ad instantiam Patris, & de ipsius consensu, 19.

alias

aliàs ei non præiudicat, ne patri paretur hæres; de quo non cogitauit, vel abhorruit.

20. Postmodum *ex num 277. cum seqq.* ita ad nostram propositum ait in hæc: *Nec obstat ex eadem scriptura legitimationis apparere, fuisse præditos filios legitimatos ad preces Baltazaris Patris, ibi (por parte dellos ditaltazar Cotano) & ex subsequentibus verbis ibi (in os fodlicasteis) quoniam libellus, vel reseriptum in quo dicitur supplicatum fuisse pro parte talis, non probat talem supplicasse, nisi aliunde probetur ex traditis per Bartol in l. ex hac scriptura. Dig. de donationibus, quoniã alias de facili fraus cõmitti posset, agitur enim de præiudicio patris, cum per talem legitimationem sibi occultam potuisset habere necessarium heredem talem filium præter eius intentionem, sicut dicimus in asse si expeditio in forma cancelleriæ, vt non intelligatur concessus à Principe nomine illius pro cuius parte asseritur fuisse petitum vt refert Frecia solemniter decisionis libro secundo de subfeudis, q. 24 per totam, & in individuo in terminis nostris legitimationis notabiliter docuit Fulgosius in cons. 23. post num. 2. vbi allegat text. hoc decidentem in leg. omnium in fine. Codice de testatis, vbi nec instituto hæres pertinescat, cum obtatas preces secundum voluntatem defuncti idoneis testibus possit* approbare, *vbi Glossa, & Alexand. c. ad hæc num 5* &c.

21. Et postmodum ipse Pascalis, *n. 278.* ita prosequitur. *Verba autem assertiua seu potius narratiua Principis quamuis alias fidem faciant, iuxta text. in leg. vniuersis, Cod. de precibus imper. offerendo nec contrarium probetur vt per gloss. & Doctores in clementina vnic. de probation. illud tamen procedit primo, vbi resc ipsum non tendit in alterius præiudicium, veluti, quod quis restituatur ad famam, vt Bald.*
22. *declarat in l. 1. n. 2. Codice eod. m tis. secundo verba assertiua Principis non probant in iis, in quibus ipse Princeps disponere non potest, & sic de alterius consensu necessario, cum non asserat factum proprium & a se gestum, sed alienum, nec testificetur de re sibi nota per sensum corporeum, sed ipsius concessio referatur ad memoriale exhibitum, quod potuit offerri sine dubio ab alio nomine Baltazaris, proinde quod huic assertioni non stetur, nec creditur in præiudicium tertij, & aliunde constare debet sic declarando, text. in clem. vnic. de probationibus cum aliis ex aduerso adductis posuit Iason in cons. 86. in causa, volum. 3. & ante ipsum Alexand. cons. 164. latissimè Albert. Brunus inter cons. feudalia, cons.* 23. *114. à num. 27. cum sequentibus, etiamsi adsint clausulæ de plenitudine potestatis ex certa scientia, siue motu proprio, vt ibi per ipsum num. 280. Decius cons. 202. num. 13. & 15. & cons. 603. numero 8. Crancta cons. 104. num 8. Cancerius variar. resolut. part. 3. cap. 3. num. 5. & antea Versius eumdem cons. 15. numero 25. & cons. 68 num. 217. volum. 4. cum scitum aliter se habere possit, sicut in hac eadem causa produxit pars exemplum cuiusdam supplicationis, vt asserirur perrectæ pro parte prædicti Stephani Cauvei fus maiestati, & nihilominus per eosdem antea prædecessores fuerat, & quamuis legitimatio sit donum Principis, non tamen inuito Patre conceditur, vt per Tellum*
24. *in l. 12. Tauri, num 9. & quando fauetur in talibus narrationibus, quando Princeps simpliciter fidem narrat absque attestatione, præsertim verba Regis in legitimatione, in cuius scriptis communiter narrationes, vt in specie vnius Regius cons. 41. num 17. libro primo*, hactenus Pascalis cuius rationes, &

fundamenta rectè quadrant iis, quæ per nos considerata fuit a principio huius *cap. & ex num. 11. cum seqq.*

Nostram resolutionem tenet Annel Amatus *in cons. 1. n. 18. 19. & n. 20.* & per eundem, & alios sequitur Noguerol *allegans 39. n. 34. & 35.* vbi ita ait, *nec obstabit primo replicare, prædicta priuilegia præcipuè Clement. VIII concessa fuisse ad instantiam Domini Regis Philippi III. & sic videri se velle comprehendere in exemptione decimarum sibi, & Regiæ coronæ debitarum, quia respondetur, quod ad hoc probandum solum ponderantur quædam verba enuntiatiua apposita in dicta concessione, quæ non probant in præiudicium tertij; & sic intelligitur Clement. 1. de probationib. vt per Frecian. de subfeudis, lib. 2. q. 24. vbi in terminis dicit, quod quando Princeps asserit pro parte Titij fuisse supplicatum pro expeditione priuilegij, non probatur in præiudicium Titij quod ipse impetrauit priuilegium Annel. A Amatus cons. 1. n. 18. 19. & 20. Pascalis de patr. potest. part. 2. c. 4. n. 277. qui loquitur in terminis legitimationis, quod non præsumatur concessa ad patris instantiam, sic ex primatur in gratia pro parte Patris fuisse supplicatum*, &c. 25.

Ex quibus communis resultat opinio, quod ex gratia, & facultate Regia asserente pro parte P. possessoris talis maioratus fuisse supplicatum non probatur ipsum talem possessorem maioratus illam postulasse, nec impetrasse, cum facilè potuit eius nomine supposito fingi ab eo petitam, & obtentam considerato modo, & stylo supplicandi, & impetrandi gratiam à Principe nempe per simplex memoriale, quod nec requirit inscriptionem, vel subscriptionem petentis, erit aliter non appareret, & probetur ipsum possessorem maioratus supplicasse, & obtinuisse facultatem, facilè ei erit eam negare, & per consequens creditores, qui 27.
eius virtute contraxerunt, excludi à concursus iudicio, & sententia graduationis, cum facultas ad alienandum vel obligandum bona maioratus non impetrata ab eius vero possessore, & Domino, vel ad eius instantiam, & consensum nulla sit, & prorsus corruat, vt ex Ludouic. Molina *de primogen. libro primo, cap. 9. per totum.* Auendaño *de censibus, 9. cap. 63. ex num. 2. cum seqq.* diximus *infra 2. part. c. 10. ex num. 129. & à princ. & cap. 22.* per totum. 26.

Hæc nostra communis resolutio primo limitatur, vt non procedat, quando aliter constat, & probatur cum, in cuius nomine supponitur, & asseritur in gratia supplicasse, & facultatem obtinuisse, quia tunc bene probat gratia, & facultas Principis, vt supponunt, & probant DD. omnes suprà allegati de hoc articulo loquentes, *ex n. 16.* vel quia 29.
probatur illud ipsum memoriale dedisse officiali, seu officialibus curiæ, vel ad gratiam expediendam diligentias personales fecerit, vel alicui scripserit, vt facultatem impetrasset, vel aliter probetur lit- 30.
teram memorialis fuisse propriæ manus ipsius possessoris maioratus, cum eodem modo probet inscriptio sola absque subscriptione, quo ipsa subscriptio, vt per plures probat Hieronymus Gonzalez *de mens. & alter. vtil. glosse 60. a num 31. & seqq* & Nos *de reuentio. Bullar. 2. p. c. 6. num. 28. & 29. & n 30.*

Secundò limitatur communis resolutio, vt non 31.
procedat, quando is, in cuius nomine illatum facultatem, & gratiam fuisse expeditam, & supplicatam ipsum allegato non impetrasse, vel satisfecerit,

ficauerit ; puta , quia illa vſus fuerit ; nam licet ad facultatis eſſentiam requiratur conſenſus eius in cuius nomine ſit impetrata abſque mandato,
32. ſcientia , vel conſenſu ; tamen bene ſufficiat conſenſum eius ſubſequi , ita in illis terminis per Iacob de Belluuis *in* §. *generaliter , quibus modis natural. efficiant. ſui.* Angelus *in conſ.*87. *pro deciſione, verſic. confirmatur hoc, & verſ. nec etiam obſtat.* Caſſaneum *in conſuetudine Burgund. rubric.*8. §.3. *poſt numerum* 21. Burſatus *in conſil.*443. *num.*1. *cum ſequentibus , volum.*4. dixit Philippus Paſcal. *de viribus patr. poteſtat.*2 *part. cap.*4. *num.*275. *ad*
33. *finem* , & quia quando actus corruit ex defectu conſenſus eius, cuius intereſt , ſiue præcedat, ſiue ſequatur actus reualidatur. Plura adduximus infrà 2.*part. cap.*10. *num.*3. *&* 4. *& ex n.*33. *cum ſequentibus* , vel aliter poteſt expreſsè acceptare gratiam illic cuius nomine ſuppoſito fuit impetrata. Paſca-
34. lis *loco citato, num.*276. Vel quando illam ratificauit, ſiue expreſsè, vt dictum eſt, vel tacitè ex aliquibus actibus tendentibus ad facultatis, & gratiæ approbationem , & conſenſum. Et qui compatibiles non ſunt citra gratiam , nec fieri poſſunt , niſi diſpenſatione exiſtente , Molina latè *de iuſtitia , & iure. tom.*1. *diſp.*173. *colum.*6. *littera A.* Ruinus *conſil.*81. *num.*12. *volum.*3. Oxaſcus *deciſione* 119. *num.*22. Paſcalis *vbi proximè , num.*275. *& n.*273. *verſic. ſupplicationem,* nomine abſentis ex doctrina Baldi *in conſil.*146. *num.*7. *volum.*1. & Cagnolus *in l. ſi qua illuſtris , Codice ad Orfician.* dantis cautelam , vt conſtet de mandato vel ex alio apparcat ratificatio , ſeu approbatio gratiæ. Matienſ. *ad leg.*10. *gloſſ.*1. *num.*11. *tit.*8. *lib.*5. *recopilationis.*

35. Vel quando ipſe poſſeſſor maioratus cuius nomine ſonat, & ſupponitur facultas impetrata , illa vſus fuit, quia tunc idem operatur , ac ſi à principio verè, & realiter, & ab eo, vel ab alio cum ſpeciali mandato ſuo fuiſſet impetrata diſpenſatio, vel gratia, qui gratia, & facultate vſus fuit , etiam ſi ab alio fuiſſet impetrata ſine mandato, vel fuerit motu proprio conceſſa , vt *per regulam , leg.*3. *in princip. ff. quod quiſque iuris,* & per plura alia probat Carolus Ruinus *in conſil.*133. *num.*1. *lib.*1. quam doctrinam ſingularem , & notandam dicit Pelaez à Mierez *de maioratu , 4. parte, quæſt.*1. *limitat.*6. *n.*72. *&* 73. Noguerol. *allegat.*32. *n.*177. *in fin.*

36. Probatur inſuper , quod licet facultas , aut alia quælibet gratia poſſit impetrari ab aliquo tertio
37. in fauorem alicuius ignorantis ſine iſtius mandato ſpeciali, vel generali; vt probant Doctores citati *ad principium huius cap. num.*2. tamen ante eius ratificationem per vſum ipſius gratiæ; vel alio quouis modo tacito , vel expreſſo non prodeſt : poſt vſum facultatis tamen , vel aliam ratificationem bene probat, ſuſtinetur, & operatur, iuxta textum *in Authen. quibus modis natural. efficiant. ſui. §. illud tamen, verſ. generaliter, autem, collat.*7. *ibi, generaliter autem in omnibus , qui per prælictos modos dedeuenerint ad legitimum ius, tunc hoc volumus obtinere. Iuni, & filii hoc ratum habuerint.* Thomas Sanchez *de matrimonio , lib.*8. *diſp.*26. *num.*14 *& num.*5. & ex pluribus iuribus & Doctoribus ipſe Sanchez *lib.*2. *diſp.*26 *ex n.*2. Noguerol. *alleg.*32.
38. *n.*177. vbi dicit , quod licet facultas impetrata ad alienandum , vel emittii ſubiiciendum bona maioratus, impetretur à tertio abſque mandato & ſcientia poſſeſſoris maioratus ; tamen ſi ille vſus fuerit eadem facultate cenſum ſuper eo imponens , intelligitur facultatem ratificare , ac ſi à principio ipſemet impetraſſet eandem , quod & Nos probauimus infrà 2.*part. cap.*10. *num.*127. *& n.*128. & vide ſuperius *num.*25. *cum ſequentibus , eodem cap.*10.

Ex hac ſecunda ad regulam limitatione, de qua 39.
hactenus *ex num.*31. *verſic. ſecundò limitatur,* &c. primò vtiliter infertur , quod creditor , qui contraxit cum poſſeſſore maioratus virtute facultatis regiæ à ſe non impetratæ , ſed ab alio quolibet abſque poſſeſſoris eiuſdem mandato , aut ſcientia ſemper tutus erit, & ſecurus , ne deinceps moleſtari poſſit, nec ab ipſo poſſeſſione maioratus nec à quolibet pro tempore ſucceſſore hac de cauſa, & defectu, quod ad inſtantiam & ſcientiam poſſeſſoris alienantis, vel obligantis bona maioratus facultas non fuerit impetrata , eo quod quomodolibet eam ratam habuiſſet per vſum facultatis , ipſam impetraſſe intelligitur ex hactenus viriliter comprobatis , & propterea iſte talis creditor præcisè graduandus erit in concurſu peracto ad bona maioratus per eundem poſſeſſorem, vel eius ſucceſſores iſtam noſtræ veriſſimæ limitationis doctrinam declarabis , vt non tranſgrediatur terminos ſuos , & ſic vt in duobus caſibus non procedat. Primus quando is poſſeſſor maioratus , cu- 40.
ius ignorantis nomina per tertium fuit facultas regia impetrata , & ad eius inſtantiam ſupplicatum , & expedita , decreſſit , anteaquam illam ratificaret expreſsè , vel tacitè ea vtendo ; nam tunc ſucceſſor eiuſdem maioratus ea vti non poterit, nec eius ratificatio valida erit ; tum , quia non ſucceſſoris , ſed prædeceſſoris nomine fuit impetrata per tertium , & ratum quis habere non poteſt, quod eius nomine non eſt geſtum ex regula iuris.

Tum etiam , quia facultas Regia ad alienan- 41.
dum , vel obligandum bona maioratus per prædeceſſorem , etiam validè , & efficaciter impetrata , qua in vita ſua vſus non fuit ; non tranſit in eius ſucceſſorem , nec eius virtute poterit iſte alienare, vel obligare bona eiuſdem maioratus, vt per plurima fundamenta ex Gregor. Lopez , vtroque Molina, Mierez, & multis aliis Doctoribus manifeſtè probauimus infrà 2 *part. cap.*10. *ex num.*65. *cum multis ſequentibus* ; ergo multo minus vti poterit ea regia facultate , quæ ex defectu ratificationis fuit anteceſſoris manſit informis , & ineffieax , & quæ non probatur verè ad inſtantiam prædeceſſoris in ea nominati , fuerit expedita ad latè tradita ſuperiùs *ex numero* 11. *cum ſequentibus.*

Secundus caſus erit , quando prædeceſſor alie- 42.
nauit , vel obligauit bona maioratus cum clauſula impetrandæ facultatis , & etiam dato mandato creditori eidem ad impetrandum , & iſto mortuo obligante , & alienante , eius nomine facultatem impetrauit , quia tunc ſucceſſor illam non poterit ratificare , quia eius nomine impetrata non fuit ex proximè dictis , & quia illud mandatum à prædeceſſore datum creditori ad impetrandum per mortem poſſeſſoris maioratus , cuius ius fuit annihilatum, ac ſi nunquam in mundo fuiſſet, remanſit extinctum, & reſolutum, abundè probatur *ſuprà hac* 1 *part. cap.*28. *ex n.*12. *cum multis ſeqq. & à princip.*

Vt ſecus tamen ſit, quando contrahens cum præ- 43.
deceſſore nomine ſucceſſoris impetrauerit facultatem

tatem, & confirmationem contractus, & obligationes prædecessoris, quia tunc successor bene potest approbare, & ratificare facultatem sic impetratam, ad latissime tradita supra hac 1. *part. c.* 33. *per totum.*

45. Tertiò nostra principalis resolutio, qua diximus facultatem regiam asserentem ad instantiam, & *pro parte Petri possessoris talis maioratus fuisse obtentam, & exhibitam supplicationem*, minime probari ipsum impetrasse, fallit in antiquis privilegiis, gratijs & facultatibus, in quibus indistinctè etiam quod contra tertium fiebat alienum, ac etiam si de tertij præiudicio agatur: Principis assertioni, & eius verbis enuntiativis omnino erit standum, ac plenè probat. Scribunt Inocla *in Clement.* 1. *de probat.* Felinus *in cap. cum causam. num.* 5. *de probation.* Alexand. *consil.* 6. *num.* 6. *lib.* 1. & *cons.* 15. *post num.* 3. *lib.* 5. Aymon Cravetta *de antiquit. tempor. part.* 1. *in princ. num.* 8. & *sect. non omitto n.* 25. & *seqq.* Anton. Gabriel qui alios refert *tit. de probation. conclus.* 2. *num.* 54. Cephal. *cons.* 202. *num.* 3. & *seqq. lib.* 3. Mandos. ad Lappum *allegat.* 7 *litt. A. colum.* 3 *versiculus primo.* Mascard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 139. *num.* 20. vbi declarat nisi hæc Principis assertio sit fundata super relatione partis; & iterum *concluss.* 1. 7. *num.* 118. & post Mascardum *conclus.* 32. Vivium *communem opin.* Tuschum, Germanum, & Riccium idem probat D. Ioan. de Solorza. *de iure Indiar. lib.* 2. *cap.* 8. *ex num.* 88. & *seqq.* & per decisionem Farinacij tenet Barbosa *in collect. ad Clement.* 2. *de probat. n.* 9. Farinac. *de testib. q.* 63. *ex num.* 106.

46. Et quod tempus dicatur antiquum, videndus Aymon Cravetta *de antiquit. temp. part.* 1. *in princ. num.* 1. & *seqq. usque ad num.* 8. abundè Mascard. *de probat. concl.* 103. *per totam* & *concluss.* 62. Farinacius *de testibus, quæst.* 69. *ex num.* 142. Cenalios *communem contra communem resol.* 392. *per totam*, latissimè plures, & varias referens opiniones post plurimorum Doctorum antiquorum & modernorum relationem, videndus erit Nicolaus Garcia *de beneficiis, p.* 2. *cap.* 2. *de prima, n.* 261. *cum multis seqq.* quem consule.

47. Quibus sic suppositis non obstant argumenta in contrarium facta supra *ex n.* 8. & *non primum, ex regula Communis de probationibus*, quod assertioni Principis standum sit per fidem, quia respondetur regulam, licet generaliter vera sit, pati tamen omnes citra alias limitationes scriptas *ex n.* 11. *cum seqq.* Nec obstat secundum & tertium argumentum (quia ad idem tendit vtrumque) vt

48. ex assertione Principis asserentis coram se, Petro renuntiasse beneficium per procuratorem probari mandatum, & esse procuratorem, & si aliter de mandato non doceatur, quia respondetur, contrarium verius esse; nam Doctores in eo allegati solum firmant mandatum non probari, quando dominus principalis negavit mandatum, vt latè videre est per Anton. Gabriel. *communem opin. tit. de probation. concl.* 2. *n.* 7. 8. & 9.

49. Et ideò dicit Flaminius Pariſ. *de resignat. benefic. lib.* 8. *quæst.* 11 *num.* 16. quod si Summus Pont. asserat renuntiationem talis beneficij esse factam coram se in eius manibus per procuratorem, adhuc tamen licet ista assertio probet renuntiationem factam per aliquem tanquam procuratorem: non tamen probat illum fuisse verum procuratorem, nec habuisse legitimum mandatum. Sequitur Bartol. *in collect. ad Clement.* 1. *de probat. n.* 13.

CAPVT XL.

Lis quælibet mouenda contra debitorem concursu vniuersali pendente, an præcisè cum creditoribus ei assistentibus sit simul retractanda, vt præiudicet.

Et an creditores possint vti exceptionibus debitori competentibus etiam inuito.

Et an concursu pendente possit inchoari præscriptio contra debitorem.

Et an ante concursum inchoata præscriptio possit perfici, & prosequi post concursum causatum.

SVMMARIVM.

Debitor formato concursu, & dimissa administratione, retinet actiones activas, & passivas, sicut possessionem, & dominium bonorum suorum, n. 1.

Non tamen ad earum exercitium, ita amplam retinet potestatem, quin subordinetur iuri creditorum nouiter acquisito ex cessione bonorum, n. 2.

Ex sequestro appositio in bonis concursus prohibitio alienationis oritur ad fauorem creditorum, n. 3.

Lites motas contra debitorem concursu pendente simul sunt cum creditoribus tractandæ, vt iuris res iudicata obstet. n. 4.

Lites omnes motæ contra debitorem, siue ante concursum causatum, siue post, trahuntur ad concursus vniuersalem, n. 5.

Lites motæ contra debitorem concursu pendente, si cum creditoribus non tractarentur, simul facilè fore et illos fraudare, & cum collitigantibus colludere, n. 6.

Sententia obtenta contra debitorem non præiudicat creditoribus non citatis, quominus eam possint impugnare, n. 7.

Tertius quilibet ratione sui interesse assistere potest liti inter alios motæ, ne collusionem patiatur, num 8. & 9.

Contra debitores, vel tertios mouentes litem versus debitorem concursu pendente, siue in rem, siue in personã, possunt cæteri creditores opponere omnes exceptiones debitori communi competentes, n. 10.

Iure meo me inuito nemo potest vti ad sui commodum, n. 11.

Creditoribus mariti competit exceptio nonnumeratæ dotis, competens marito etiam isto inuito, n. 12.

Exceptionem non numeratæ pecuniæ competentem debitori contra alium, possunt opponere creditores ratione sui interesse, n. 13.

Præscriptionis exceptionẽ possunt creditores opponere contra tertium vindicantem rem debitoris, n. 14.

Exceptionem defectus tituli possunt vti creditores opponere contra alios prætendentes admitti ad graduationem, n. 15.

Præscriptionis exceptionem competentem debitori contra creditorem circa creditum, vel hypothecam, possunt cæteri creditores opponere, n. 16.

De iure certi nemo potest recusare opponere, n.1.
Ius credendum quæsummentione debiti, sc. *possessionis*, *est connexum cum iure debitum*, *illam retinendi bona concursu sibi facta*, n.18.
Creditores ex persona sui debitoris possunt uti omnibus exceptionibus tendentibus in patrimonij conservationem, n.19.
De iure tertij primente ipso iure, & excludente agentem, quilibet opponere potest n.20.
De iure certi, quilibet interesse habens opponere potest, n.21.
Creditor agens hypothecaria actione, potest contra possessorem opponere de dominio debitoris, n.22.
Maioratus immediatus successor potest assistere lui contra possessorem venæ, & opponere omnes exceptiones sui & possessori competentes n.23.
Exceptionem legitimam, si possessor maioratus omisserit, potest immediatus successor opponere ad infringendam rem iudicatam, n.24.
Præscriptio contra debitorem, an possit incipere pendente concursu disceptatur, ex n.25. *cum seqq.*
Actionis activæ, & passivæ exercitio an privetur debitor concursu à se formato, ibid.
Præscriptio non currit impedito agere, n.26.
Actiones activas, & passivas, retinet debitor concursum cursans, & ab eo, & in eum exercentur, n.27.
Præscriptionem contra debitorem concursu pendente initium assumere non posse creditur, ex n.28. *cum seqq.*
Concursu formato statim interdictum est debitori bonorum suorum administratio, & alienatio, ibid.
Cui prohibetur alienatio, prohibitum est præscriptionem pati, ibid.
Alienationis verba etiam præscriptio continetur, ib.
Præscriptio non potest incipere, nec currere contra eum, cui est prohibita alienatio, n.29.
Administrationem sui patrimonij abdicat à se debitor concursu formato, n.30.
Administrator negligens in non exigendo, vel minus debito exigendo non præiudicat debitori, n.31.
Administrator non possidet bona concursus, nec alienare potest, nec debet aliquo modo disponere cessante indicis decreto, n.32.
Gabellarum conductores minus debito per multos annos exigentes à debitoribus, ejsi nullam possint contra dominum allegare possessionem, nec præscriptionem, n.33.
Quinquefacti debitores non possident, nec poterunt absque negligentiam constituere non solventem in quasi possessione in præiudicium domini. ibid.
Conductores & similes, qui non possident, non possunt in alium possessionem transferre, n.34.
Annuos reditus per longum tempus exigens ab eo, qui alieno nomine possidebat non constituitur in quasi possessione exigendi in præiudicium domini, non, n.35.
Pensionum solutiones factæ per multos annos à non habente titulum beneficij, non constituunt exigentem in quasi possessione, n.36.
Creditor mandatum habens ad exigendam pensionem, ut sibi solvat, si per multos annos exegit in pecunia erosa, cum deberet exigere in argentea, non constituit solventem in quasi possessione ad præscribendum, n.37.
Administrator causæ piæ exigens censum in erosa moneta per plures annos, non præiudicat ipsi causæ piæ, quominus in argentea moneta iuxta census constitutionem possit exigere, n.38.
Alienus nomine exigens in non exigendo, vel minus debito exigendo vel aliter, quam debebat, non præiudicat domino, nec solventes constituit in quasi possessione, n.39.
Depositarius, sequester, & œconomus negligentes in exactione non constituunt non solventes, vel minus debito solventes in quasi possessione, nisi sciente, & patiente domino, n.40.
Administrator, & œconomus minus debito censum exigens per 40. annos, non præiudicat domino, ib.
Sequester spolij Prælati mortui solvens pensiones alicui, non præiudicat dignitati, nec exigens constituitur in quasi possessione, n.41.
Præscriptio legitimè cœpta contra debitorem ante concursum causatum, an condemnari, & perfici possit concursu pendente, ex n.42.
Ex concursu à se facto debitor prohibetur bona sua alienare, ibid.
Præscriptio cœpta ante prohibitionem alienationis, perficitur prohibitione superveniente, n.43.
Lex si fundum, ff. de fundo dot. explicatur, ibid.
Contra possessorem maioratus præscriptio longissima currit n.44.
Præscriptio immemorialis requiritur contra successores omnes maioratus, n.45.
Præscriptio legitimè inchoata contra fundatorem maioratus, tempore ordinario perficitur contra omnes successores, probibitione alienationis interius superveniente non obstante, n.46.
Ex maioratu revocabili nihil obstat præscriptioni cœptæ tempore fundatoris, n.47.
Præscriptio cœpta contra laicum, non perficitur contra Ecclesiam successorem tempore ordinario, sed quadragenaria requiritur, n.48.
Præscriptionem cœptam ante concursum, non perfici concursu pendente, verius ostenditur, ex n.49.
Præscriptio contra debitorem cœpta requirit scientiam creditorum, qui ex concursu nouum ius, & interesse quæsierunt, quibus ob probabilem ignorantiam restitutio datur n.50.
Præscriptio exceptionis non memoratæ pecunia contra debitorem, non præiudicat creditoribus ignorantibus, vel absentibus, quibus restitutio conceditur, n.51.
Etiam si creditores contraxerint, cœpta iam præscriptione contra debitorem, n.52.
Præscriptio rei hypothecatæ contra debitorem, non præiudicat creditori in sua hypotheca, quæ transit in præscribentem, n.53. & 54.
Bona, & iura debitoris, quæ à tertio possidentur, vendicantur, ut corpus concursus ingrediantur, non, n.55.
Creditores, & tertij possessores ad concursum citati, non prosequuntur præscriptionem per litem motam interruptam, ibid.
Præscriptio inchoata quomodo interrumpatur, & quod per actus iudiciales non per extraiudiciales interrumpi potest, n.56. *resolvitur.*
Præscriptio vis executiva, per quam iudicij actum interrumpatur, n.57.
De præscriptione, etiam immemoriali deducitur tempus litis pendentis n.58.
Præscriptio interrupta per litis contestationem continuatur post rem iudicatam in favorem præscribentis, n.59.
Casus de facto circa præscriptionem continuatam pendente concursu proponitur, ex n.60.
Præscriptio quadragenaria cum titulo sufficit ad reducendam bona libera ad maioratum, n.61.
Præscriptio quadragenaria cum titulo, non sufficit, quando

quando agitur de extrahendis, & præscribendis bonis maioratus, n.62.

In reducendis bonis liberis ad maioratus vinculum nulla adest iuris, nec fundatoris prohibitio, nec is contra quem præscribitur, impeditur rem alienare, num.63.

In reducendis bonis vinculatis ad libertatem adest prohibitio iuris, & fundatoris præscriptionis impeditiua, n.64.

Ad census iustitiam, non super pecunia numerata impositi, sed super credito antecedente, istud debet esse certum, indubitabile, & exigibile, n.65.

Præscriptio per mille annos excluditur à censu iniustè creato, quia semper quod appareat de iniusto principio, præscriptio etiam immemorialis excluditur, n.66.

1. LICET debitor communis concursum formauerit per cessionem bonorum in eo inhibitam factam in fauorem creditorum, vt inter se distribuantur, diuidantur, & soluantur authoritate iudicis; non solum eorundem bonorum retineat dominium, & possessionem, ac per consequens actiones omnes conseruet, eique, & in eundem debitorem dirigantur, & exerceat actiones actiuas, & passiuas, tanquam legitima persona, prout de omnibus ad longum disceptantes resoluimus suprà hac 1. *p. c.*14. *per tot.*

2. Adhuc tamen non ita liberam, & absolutam retinet potestatem actiones suas mouendi, & exercendi, quin subordinetur simul iuri creditorum suorum habentium considerabile ius, & interesse in debitoris communis bonis, & eorum conseruatione, ortum tunc ex cessione bonorum facta per debitorem communem in fauorem, & vtilitatem creditorum suorum, abdicata prorsus à se eorum administratione, vt securè consignata maneant ad creditorum solutionem, & plenam satisfactionem, & vt inter se illa dividere possint iudicis authoritate interueniente, prout ad longum plurimis Doctoribus citatis diximus 1. *hac parte, c.*1. *n.*28. *&* 13. *ex n.*11. *cum seqq.*

3. Tum etiam ob sequestrum bonorum debitoris appositi ad fauorem, & securitatem creditorum, vt securè ex illis isti solui, & satisfieri possint, per quod ad fauorem ipsorum creditorum inducitur prohibitio alienationis, & omissio administrationis, qua in suis eisdem bonis caret dominus ipse, prout suprà hac 1. *part. d. cap.*14. *à n.*1. *cum multis seqq.* latius videre est.

4. Tot igitur creditorum ius, & interesse, cui debitor nulla arte detrahere potest; efficit, vt quælibet lis sit mouenda contra debitorem pendente concursu siue in rem, siue in personam citati debeant creditores illi assistentes, vt eis possit res iudicata contra solum debitorem obtentam præiudicium generare, aliter enim illis non præiudicat, eo quod de eorum interesse, iure, & præiudicio tractatur, qui cui eum ob cessionē eorū bonorū factam à debitore in eorū fauorem, & sequestrum appositum in bonis destinatis ad eorum solutionem ius, & interesse considerabile acquisierint, si diminutionem bona patiantur in soluri remanebunt, & vnde se satisfaciant de suis creditis, non habebunt; ideò eis non citatis litem motam, & rem iudicatam obtentam contra solum debitorem communem, præiudicare non posse ex Gaito *in tract. de credit. c.*4. *quæsito* 11. *num.*152 *&* *seqq. fol. n.* 407. post Ioan. Baptist Costam *de cessione bonorum q.*121. *n.*5. & per eas diximus Nos suprà *c.*13. *n.*53. *&* *num.*24.

5. Ex quo prouenit, quod omnes lites motæ contra debitorem siue ante concursum formandum, siue post; contra debitorem communem, siue in rem, siue in personam debent trahi ad concursum vniuersalem, vt simul cum creditoribus illi assistentibus simul tractetur, & discutiatur, & vt illi legitimè defendantur, & non patiantur bona à concursu extrahi, & dismembrari in eorum maximum detrimentum, & præiudicium, vt ad longum diximus suprà *cap.*4. *cum suis,* §§. *&* *c.*11. *ex n.*28. *cum seqq.* & plenius *ex n* 94.

6. Si enim cum creditoribus in iudicio concursus vniuersali hæ lites pro tertio contra debitorem motæ non tractarentur simul; facile foret debitori istos fraudare, & suis iuribus priuare, cum possit debitor cum amico, vel consanguineo suo colludere, vt sibi moueat super rebus suis litem fingendo, & falsò supponendo se creditorem, vel dominum bonorum, ipsumque debitorem pati se vinci per instrumenta suppositia, & inter collitigātes ficta, ac per schedulas suppositas in eodem iudicio à debitore recognitas, ad fraudandum hac via creditorum iura, quod ius non patitur in tam graue præiudicium & detrimentum creditorum, prout obiter considerauimus *d. c.*11. *n.*105. & ampliſſimè infrà 3. *p. c.*13. *per tot.* maximè *ex n.*13. *cum multis seqq.* pro quo ponderato text. *in l.*3. § *gesta*, ibi, *verum etiam si fortè data opera ad iudicium non adfuerit, vel litem mori patiatur ff. quæ in fraudem creditor.* & probant Vincent. de Franchis *decis.*523. *n.*13. & *decis.*524. Surd. *decis.*256. Francisc. Aponte *cons.*75. *&* *cons*9. Molina *de Hispan. primogen. lib.*4. *c.*8. Anton. de Virgilio *in tract. de legitima pers. c.*12. *n.*28. *&* 29. dicentes, quod sententia lata contra debitorem non præiudicat cæteris creditoribus non citatis, quominus illam possint impugnare, atque vlterius latè videre est suprà hac 1. *p. c.*4. §.2. maxime *ex n.*60. *&* *c.*17. *ex n.*17. *cum seqq.*

7.

8. Hinc tertius quilibet ratione sui interesse assistere potest liti inter alios pendenti defensurus vnum ex illis, ne inter collitigantes collusio intercedat in eius tertij præiudicium, & ne collitigans exceptiones, & defensiones legitimas omittat, & vinci patiatur; ad latè per Nos scripta in commentariis *de supplication. ad sanctiss.* 2 *part. cap.*23. *ex n.*7. & ex *num.*45. si enim iste tertius defensurus actorem vel reum collitigantes inter se (cui lis, & res iudicata inter eos in consequentiam præiudicat, vt ex *d. n.*45. *&* *n.*50.) admittitur pro suo interesse: quanto magis admitti debent creditores ad litem inter debitorem communem, & tertium motam, cum illis ratione iuris, & interesse sui independentis à iure collitigantium, & quibus nec acta nec res iudicata præiudicat ex proximè dictis à principio huius capitis, & ad tradita *d. c.*13. *à princ.* 2. *p. de supplic. ad sanctiss.*

9.

10. Sed an creditores (qui concursu pendente non fuerunt citati ad litem motam per tertium contra debitorem communem, nec cum illis lis fuit contructa & agitata, vel ad illam citati comparentes) possint opponere eas omnes legitimas exceptiones, & defensiones, quæ competant debitori suo. Hanc difficultatem tetigit nouissimè Acosta *in tractatu de priuilegiis creditorum, in præfatione ad regul.*1. *ex numero* 94. *cum seqq.* vbi iuridicè constanter tenet, creditores ratione proprij iuris, & interesse posse opponere contra creditorem alterum ius prætendentem in concursu ad bona debitoris

bitoris communis, omnes exceptiones competentes ipsi debitori, vel contra tertium volentem vendicare rem, vt suam positam tamen in concursu, & repertam in bonis debitoris, ita vt nec debitoris renunciatio, aut omissio possit nocere creditoribus, quia aliàs facilè foret debitori fraudare suos creditores & eorum iuribus, & interesse detrahere contra iura expressa ad latè tradita *infrà à part. c.13. per totum.*

11. Probatur insuper hæc vera resolutio *ex l. pen. C. de non num. pecunia.* Vbi probatur, quod licet regulariter non possit quis vti me inuito iure in meum fauorem introducto ad suum proprium commodum, iuxta *leg. si Iudex, Digest. de minoribus*

12. tamen creditoribus mariti propter eorum proprium interesse permittitur opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ debitori marito competenti, & etiam isto inuito, & reluctante; ita post glossl. Bald. Paul. & Salicetum tradit Petrus Barbosa *in leg. 1. ff. soluto matrim. 6. p. n. 37.* latissime plurimos referens tenet Gaito *de credito c. 4. quæst 11. n. 1760. cum seqq.* vbi latè prosequitur à Costa *de priuilegiis creditor. ad regul. 1. in præfatione sub n. 98. versiq; que clarius probatur, & n. 94.* optimè Cæsar

13. Mancino *conf. 124. n. 34.* & quod creditores debitoris possint opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ contra alios creditores ratione sui interesse, & ex persona debitoris communis, est text. *in leg. sicuti. C. de non numerata pecunia*, exornat post alios Gaito vbi proximè *ex n. 1576.*

14. Et quod contra tertium vindicantem tanquam Dominum rem in concursu existentem, quod creditores possint eundem à concursu repellere, & excludere opponendo exceptionem præscriptionis competentem debitori communi, probat à Costa vbi proximè *sub n. 93. ad finem atque etiam n 94.* Item etiam creditores possint aduersus Dominum vindicantem rem existentem in concursu opponere defectus tituli, & exceptiones illum infringentes ratione sui interesse, & ex persona sui debitoris ex plaribus probat ipse Acosta loco citato *ex n. 100. cum seqq.*

15. Atque pariter contra alios creditores comparentes in eodem concursu, & prætendentes graduari in sententia graduationis, vel ratione sui crediti, vel ratione suæ anterioris hypothecæ, possunt cæteri exceptionem defectus tituli, nullitatis, collusionis, simulationis, & quemlibet alium defectum, ex quo vel prorsus à concursu excludantur, vel vt in inferiori loco graduentur, latè probat Acosta in præfatione *ad regul. 1. ex n. 100. cum seqq.* faciunt quæ latissimè dixi nus *supr. hac 1. p. c. 16. ex n. 20. cum seqq.*

16. Similiter etiam creditores concursus possunt opponere exceptionem præscriptionis competentem, & acquisitam à debitore communi contra aliquem suum creditorem siue circa ipsum creditem, siue circa hypothecæ ius, quod in bonis debitoris habebat, vt ex Anton. Fabro *in suo C. lib. 8. t. 6. defin. 18.* tenet Acosta *de priuilegiis credito. reg. 3. limitat. 5. ex n. 17. cum seqq.*

17. Nec iis obstabit, quod nullus potest opponere de iure tertij aduersus vendicantem *ex leg. loci corpus. ff. si seruitus. vendicetur*, cum similibus ex latè per nos deductis *infrà 2 p. c. 22. ex n. 62. cum seqq.*

18. Quia respondetur multipliciter, tum quia ius creditorum, tam ratione contractus quam ratione cessionis bonorum, & sequestri ad eorum fauorem, & vtilitatem per iudicem concursus appositi, est connexum cum iure debitoris ad defendendum bona concursus eidem cessa, & destinata ad solutionem, quorum interest, ne ab aliis consumantur, minuantur, & ne à concursu ipso extrahi possint, vt ad principium huius cap. & sæpè dictis in hoc tractatu, ac propterea ex persona sui debitoris possint vti huiusmodi exceptionibus tendentibus, vt debi- 19.
toris patrimonium integrè conseruetur, & à nemine diminuatur; provt etiam in iis terminis considerat, licet obiter, Acosta *in dicta præfat. ad regul. 5. ex n. 99. & seqq. & in dicta regula, limit. 3. ex n. 17.*

Tunc etiam, quia de iure tertij perimente ipso 20.
iure, & excludente ius agentes, potest quilibet opponere ad latissimè comprobata *infrà 2. p. c. 22. ex n. 63.* vbi plurimos Doctores allegauimus.

Respondetur vlterius ex communi Doctorum 21.
opinione, quod quilibet habẽs interesse proprium potest opponere de iure tertij ad excludendam intentionem aduersarij, quamplurimos Doctores ad idem allegauimus *d. c. 22. n 64.* de interesse igitur proprio creditorum in conseruatione, & defensione bonorum concursus nemo dubitat ex supradictis ergo tam ratione sui interesse, quam ex persona sui debitoris possunt indubiè creditores vti exceptionibus quibuslibet debitoris ad excludendum quemlibet vindicantem bona concursus, & creditorem ad illa ius quodlibet prætendentem,

Videmus insuper, quod creditor hypothecarius 22.
agens contra tertium possessorem rei illam tenentem iure proprio, & contendentem suam esse, & non debitoris potest obijcere, opponere, & probare dominium debitoris ad exclusionem possessoris: provt diximus *2. p. c. 22. n. 61. & ead. 2. p. c. 9. ex n. 59. & seqq.*

Quibus omnibus conuenit, quod de immediato 23.
successore maioratus diximus, cui res iudicata contra possessorem legitimè defendentem obtenta nocet, at ipse successor pro suo proprio iure, & interesse potest liti ipsi assistere, & opponere omnes exceptiones competentes definitioni maioratus, ne possessor colludat, vel negligens sit in defensione; 24.
itavt si legitimam exceptionem victus omiserit successor ipse immediatus potest infringere rem iudicatam; plurimos Doctores retulimus *infrà 3 p. cap 1. n. 116.* & ideò communiter in tribunalibus creditoris concursus admittuntur opponentes de iure, & defensionibus, & exceptionibus competentibus debitori communi, tam contra quemlibet vindicantem rem concursus, quàm contra alios creditores, ius prætendentes ad concursus bona, quia creditores concursus sunt partes formales intuitu sui proprij interesse ad defendenda bona concursus, & ne debitor colludat.

Quoad secundam huius cap. partem, an pendente iudicio concursus vniuersali formato per debitorem communem inter suos creditores, possit incipere præscriptio contra eundem debitorem, in qua difficultate videtur dicendum, quod ex tunc initium assumere præscriptio non possit contra debitorem, ex ea ratione; nam debitor cõmunis, eo ipso quod format concursum, non potest mouere actionem contra aliquem, vt probare videtur text. *in l. item si vnus 29. ff. de arbitratem si vnus* (inquit consultus) *ex legatoribus bonis suis cedat. Iulianus lib. 4. Digestorũ scribit, non esse cogendũ arbitrũ sententiã dicere, cum nec agere, nec conueniri possit.* text. *in l. ait prætor, ff. de ius deliberand.* ibi, *est enim absurdũ ei cui alienatio interdicitur, per vtiles actiones exercere. ita Labeo scribit*, idipsum probatur *in l. 4. ff. de cessione bonorum*, quæ iura adduximus suprà *c. 13. ex n. 22.*

Sed

26. Sed sic est, quod impedito agere non currit præscriptio *ex leg.1. §. fin. Cod. de Annali exceptione, leg.1. in fin. Codice de bonis quæ liberis, leg. in reb.30. §. omnis, Codice de inre dotium, leg.1. ff. de perpetuis & temporar. præscript. Authent. nisi tricenale, Cod. de bonis maternis cap. quia diuersitatem 5 de concession prebend.* ergo contra debitorem formantem concursum, & bonis suis cedentem currere præscriptio non potest, cum eidem actiones mouere sit interdictum ex prædictis iuribus.

27. Hoc fundamentum aliquibus visum fuit constans, & concludens multósque sæpè decepit. Sed reuera inane est, & in se falsum, cum verius sit quòd debitori formanti concursum non denegetur, actiones sibi competentes aduersus alios mouere, sed prorsus illas retineat, eodem modo, quo retinet dominium, & possessionem suorum bonorum, quousque cum effectu distrahantur, vel distribuantur, inter creditores in crediti satisfactionem, & solutionem, & sic intelligi & interpretari leges in contrarium adductas, denegantes actionem debitori bonis cedenti ad longum probauimus, & disputantes resoluimus *supra hac 1.p.c.13 ex n.46. cum multis seqq. & ex n.22.* quod & quotidie experimur in debitoribus formantibus, concursum agere, mouere actiones suas, & in eum etiam dirigi, ex quo clarè patet hoc fundamentum nihil prodesse ad nostræ quæstionis resolutionem.

28. Efficax tamen, & inexcusabile illud erit, vt partem negatiuam teneamus, scilicet concursu pendente inter creditores causato à debitore communi, præscriptio contra eum initium recipere non possit, nec currere, certum est etenim, vt sæpissime diximus, quòd ipsi debitori interdicta est prorsus suorum bonorũ, tam administratio, quam alienatio in præiudicium creditorum. De iis plenissimè diximus *supra hac 1.p.c.14. ex n.1.* vsque ad finalem, vbi plurima iura, fundamenta, & innumerabiles penè Doctores ad ipsum comprobantes adduximus.

Sed sic est, quod ei, cui prohibitum est alienare, prohibitum simul sit, & intelligatur præscriptionem pati, quia per præscriptionem alienatio inducitur. Itavt alienationis verbo præscriptio etiam contineatur, *leg. alienationis verbum 28. ff. de verborum significatio.* Ibi, *verbum etiam alienationis vsucapionem continet: vox est enim, vt non videatur alienare qui patitur vsucapi: eum quoque alienare dicimus, qui non vtendo amisit seruitutem*, &c. text. *in leg. si fundum 16. ff. de fundo dotali*, ibi, *nam licet lex Iulia quæ vetat fundum dotalem alienari, pertineat etiam ad huiusmodi acquisitionem*, &c. Id est, præscriptionem de qua lex illa à principio loquitur, & ita etiam explicat glossa ibidem verbo ad huiusmodi text. etiam *leg.3. §. gest. ff. quæ in fraudem creditorum* ibi, *verum etiamsi forte lata opera, ad iudicium non adfuerit, vel litem moueri patiatur, vel à debitore non petit, vt tempore liberetur, aut vsumfructum, vel seruitutem amittat, & omnino quale quid facit, vt desinat habere quod habet, ad hoc edictum pertinet*, text. etiam *in leg 4. eodem titulo*, ibi, *in fraudem facere videtur, qui non facit quod debet facere intelligendum est id est, si non vtatur seruitutibus.* Ergo impossibile erit, quod præscriptio contra debitorem communem possit incipere concursu pendente per ipsum debitorem causato, cui à iure interdicta est alienatio, & suorum bonorum administratio.

29. Et quod contra eum, cui bonorum alienatio prohibita est, non possit currere, & incipere præscriptio, probarunt Alberic. Angel Imol. Cumanus, & Paul. de Castro *in leg. vbi lex, ff. de vsucapionibus, & in l. fin. Codice in qq. caus. integr. restitut. non est necessar.* vbi Bald. præ cæteris *num.3.* Alexand & omnes, *in leg filiusfamilias, §. diui, ff. de leg. 1.* Decius *con.445. num.28.* Afflictis *decis.13 n. 5.* abunde Tiraquell. *de retract. lignagier, §.1. gloss.9. ex n.246. cum multis sequentibus.* Antonius Petr. *de fideicommiss. quæst.11. ex num.590. & sequentibus.* Antonius Gomez *in 40. Tauri, num.90.* Matienzo *in leg.8. tit.7. gloss.5. num.11.* Pinellus *in Authent. nisi tricenal. ex num.30. cum sequentibus, Codice de bonis maternis.* Quamplurimos Doctores alios refert, & pro hac opinione resoluit Anton. Gabriel. *commun opinat. de præscriptionib. concl.3. per totam*, ergo impossibile est, quod contra debitorem pendente concursu possit incipere præscriptio.

Hæc inuincibilis pars, & resolutio nostra vlteriùs faciliùs, & fortior redditur, nam concursu causato debitor communis abdicat à se omnis patrimonij sui administrationem, quæ inde transfunditur in administrationem, sequestrem & depositariam à iudice nominatum, itavt debitor ipse amplius ad bona ea non accedat, provt abundè diximus *supra hac 1.part. cap.13. cum suo, § vnico, & vlterius cap.14.* 30.

Vnde fit, quod si administrator concursus negligens fuerit in exigendo quod debetur debitori, vel minus debito exegerit, vel plus debito soluat, nihil officit debitori domino, nec eius debitorem constituit in possessione vel quasi, etsi per multos annos ipse administrator negligens fuerit in exigendo ab eo, vel in minus exigendo, vel plus debito soluendo, quia administrator nec possidet, nec est bonorum Dominus, nec potest alienare bona concursus, nec de eis in aliquo disponere cessante iudicis, decreto, & auctoritate, provt *in d. c.13. & §. vnic.* copiosè dictum fuit, & resolutum, & idcò etsi debitor debitoris non soluerit per multos annos vel minus debito soluat negligente administratore, vel alius, alter, qui eius rem teneat, non poterit præscriptionem allegare, quia caret possessione, & præscriptio sine possessione nulla est *cap. sine possessione, præscriptio non procedit, de regul. iur. lib.6. cum vulgar.* 31. 32.

Hanc doctrinam ex dictis rationibus, innumerabiles penè Doctores tenent *ex leg. si. ff. de acquirenda possess.* facit etiam text *in leg. licitatio. § earum, ff. de publicanis, & Vectigal.* ibi, *si præstari consuetum in diligentia publicani omissum.* Latissimè Petrus Surdus *in cons.454. à num.45. cum seqq.* qui loquitur de conductoribus Gabellarum minus debito per multos annos exigentibus à debitoribus, vt isti in præiudicium domini nullam possint allegare possessionem, nec præscriptionem. Idem probat Tiraquellus *de retractu conuention. ali in fine, num.18.* Menochius *de recuperanda possess. remed.14. num.2.* & alij plurimi à Surdo allegati Francisc. Ripa *in resp. 7. num.8.* ibi, *quod desidia conductoris Tiragi, vel alterius iuris vectigalis nolentis exigere, non nocet vero Domino nec constituit non soluentem in quasi possessione libertatis*, &c. Idem dixit Franchis *decis.397. num.9* ibi, *Nouissimè declaratur non obstare, quod per aliquod tempus non fuerit facta exactio; quia quod census publicanus ex indulgentia, vel negligentia non exigit alternatio, exigere non prohibetur.* Optimè edest doctrina Farinacij *in decis.508. n.2.3.4. & seqq. tom.3.* vbi reddit 33. 34.

rationem, quia isti, & alij similes non possident, & ideo possessionem transferre non possunt Ludouisius Port. *in tract de manutent.obseru.35.n.64.* vbi quod attendatarius Ecclesiæ in exactione, vel solutione facta tertio, hunc non constituit in quasi possessione in præiudicium Ecclesiæ Dominæ, non data scientia, & consensu Domini, allegat Seraphinum *decis.*113. *n.2. & decis.*1463. *num.*3. & 5. & Burattum *decis.*753. *num.*1. & *decis.*646. *n.*13. *post tract. de manutent.*

35. Hinc Cencius *in tract. de censibus quæst.*80. *ex num.*15. dicit quod is, qui per longum tempus exigit annuos redditus, non constituitur in quasi possessione exigendi, quando exegit ab eo, qui non proprio, sed alieno nomine possidebat, & soluebat, qui nullo modo potest constituere recipientem in quasi possessione, exigendi in præiudicium veri Domini, & possessoris, allegat *decis.*433. *num.*5. *post tract de censibus*, qua fuit resolutum, quod solutiones censuum factæ Episcopo per plures annos à Doctoribus cuiusdam Ecclesiæ non potuerunt constituere Episcopum in quasi possessione exigendi dictum censum ab Abbate, & Canonicis titularibus dictæ Ecclesiæ, quia Rectores solum habebant exercitium, & administrationem, cum essent amouibiles ad nutum Abbatis, & Canonicorum, & proprietas, atque possessio residebat penes istos, & Rectores nomine eorum possidebant, & ideò non potuerunt exigentes constituere in quasi possessione.

36. Vnde etiam similiter prouenit, quod solutiones pensionis factæ à non habente titulum beneficij, non operantur effectum quasi possessionis, Rota *decis.*68 *num.*3. *part.*4. *diuersor.* & apud Pacificum *de Saluiano interdict. decis* 40. *num* 4. Gratianus *disceptat. forens. cap.*113 *num.*52. Nicol. Garcia *de benefic. 1.part. cap.5. num.*453. Lotterius *de re benefic. tom.*1. *lib* 1. *quæst* 38. *num.*130. *cum seqq.* Ludouic. Post. *in tract. de manutent. obseruat.*35. *num.*75.

37. Et loquendo in creditore pensionarij, ab isto habente mandatum ad exigendam pensionem; vt ex ea satisfaceretur: si per plures annos exegit in pecuniis minutis, cum deberet exigere in pecunia aurea iuxta bullam pensionis; non potuit constituere soluentem in quasi possessione soluendi in diuersa specie monetæ in præiudicium Domini, nec assumere initium præscriptio, optima Rotæ decisio penes Marchesanum *in commissionib.tom.*1. §.1.*tit.de commiss. in can. pens. fol* 549. *ex num.*2. *cum seqq. & per totam*, & ad idem videndus Cencius *de censibus*, *quæst.*85. *ex numero* 31. *cum seqq.*

38. Quam decisionem addere poteris simili doctrinæ scriptæ per Noguerol. *allegat.*2.*n.*87. asserens, quod exactio pensionum census facta per administratores cuiusdam causæ piæ per plures annos in pecunia erosa, non præiudicat ipsi causæ piæ, cuius erat census, quominus possit, iuxta formam census in pecunia argentea exigere; quia administratores illi non possidebant, nec poterant debitorem minus debito soluentem constituere in quasi possessione: Allegat ad idem Petrum Surdum *cons.*454. *n* 45. & 46. *tom* 4. Nouarium *quæst. forens.* 2.*tom. q.*91. *ex num.*7. *cum seqq.* & Rotæ *decis.*179. *vers vlterius*, *pag.*210.

39. Et de conductore, ac procuratore, ad exigendum pensionem, & aliis alieno nomine exigentibus, vt eorum negligentia in non exigendo, minus exigendo, aut alio modo, quo exigere debebant, non præiudicent Domino, nec constituant soluentes in quasi possessione, videndus insuper erit D. Valenzuela *tom.*2. *consil.*185. *ex numero* 24. *cum sequentibus*, & Petrus Surdus *decis*181. *ex num.*9. *cum seqq.*

Et in nostris terminis, quod œconomus sequester, & depositarius (prout vtrumque administratorem concursus abundè probauimus, *hac* 1.*part. cap.*13.§. *vnic per totum.*) negligentes in exactione vel minus exigendo non constituant soluentes, vel non soluentes in quasi possessione non soluendi, vel minus soluendi in præiudicium Domini, nisi sciente, patiente, & ratificante ipso Domino, probarunt expressè multi DD. Caputaquens. *decis.*165. *part.*3. Rota *diuersor. decis*184 *part.*1. Rota R. *decis.*518. *n.*4. *part.*3. Alexand. Ludouis. *decis.*275. *num.*8. & ibidem latè plures alias decisiones Rotæ cumulans *ex num.*22. omnino videndus Zacch. *post tract. de societate offic. decis.*77. *num.*8. Burattus *decis.*753. *num.*1. Melchior Lotter. *de re benefic. tom. lib.*1. *quæst.*38. *ex n.*134. *& seqq.* Ludouis. Post *de manutent. obseruat.*35. *num.*761. tenet insuper Nouarius *tom.*2. *quæst. forens q.*91. *ex n.*7. vbi probat quod administrator, & œconomus Domini qui recipit censum in minori quantitate per 40. annos, non præiudicat Domino; quia non constituit soluentem in quasi possessione, quem referens sequitur Noguerol. *allegation.*2. *num.*87. *ad finem.* 42.

Cuius est farinæ, quod quando authoritate Principis sequestrantur bona spolij Episcopi decedentis, vt ex ei soluti facilè possint creditores definêti; solutiones factæ ab ipso sequestro, & depositario, puta pensiones super Episcopatu, non constituunt recipientes in quasi possessione in præiudicium dignitatis; tenet ex Rotæ *decis.* Nicolaus Garcia *de benefic* 1.*p.c.*5. *n.*453. Gratianus *disceptationibus forens. cap.*113. *num.*52. Melchior Lotterius *de re benefic. d quæst.*38. *num.*136. Rota penes Pacificum *de Saluiano interdict. decis* 44 *n.*2. Ludouis. Post. *de manutent obseruat* 35 *num* 77. & *n.*78. igitur ex hoc constanti fundamento impossibile est, vt concursu pendente per debitorem communem causato possit contra debitorem administratione suorum bonorum priuatum incipere, & inchoare præscriptio aliqua cum negligentia administratoris sequestri, & depositarij bonorum concursus in non exigendo, vel minus debito exigendo possit constituere in quasi possessione debitores non soluentes vel minus debito soluentes in præiudicium debitoris communis veri Domini, & possessoris, quia sine possessione præscriptio non procedit ad text *in cap sine possessione de regul. iur. lib* 6. concordantibus quod firmiter tenendum censetur ex duobus inuincibilibus fundamentis fortiter roboratis *ex num.*28. *cum seqq. vel sic efficax tamen, & irrenocabile*, &c. 43.

Sed quid dicendum erit de præscriptione legitimè incepta contra debitorem ante concursum formatum, an prosequi, & perfici possit post concursum à debitore ipso causatum, ac pendentem: & videtur dicendum huiusmodi præscriptionem si legitimè incepit ante concursum legitimè etiam prosequi, & perfici poterit concursu pendente, nam prohibitio alienationis bonorum cõcursus principium accepit à tempore concursus legitimè per debitorem causati inter suos creditores, atque ideò præscriptio, quæ ante prohibitionem alienationis 44.

initium

initiam habuit iuridicè profequi, & perfici poterit poſt prohibitionem ſubſequam nihil ei obſtante prohibitione alienationis ſuperueniente text. eſt formalis, copitalis, & expreſſus *in leg. ſi fundum 16. ff. de fundo dotali ſi verba ſunt verba ſtandum. Quem Titius bona fide poſſidebat, & longi temporis poſſeſſione poterat ſibi quærere; mulier, vt fundo marito dederit in dotem, eámque petere neglexerit vir cum id facere poſſet, rem periculi ſuæ fecit, nam licet lex Iulia, quæ vetat fundum dotalem alienare, pertineat etiam ad huiuſmodi acquiſitionem: non tamen interpellat eam poſſeſſionem, quæ per longum tempus ſit, ſi anteaquam conſtitueretur dotalis fundus, iam eſſe cœperat, planè ſi pauciſſimi dies ad perficiendum longi temporis poſſeſſionem ſuperfuerant, vbi l. erit quod imputabitur marito*, & hoc text. communiter deducunt Doctores, quod quando prohibitio alienationis rei ſuperuenit poſtquam cepta erat legitimè, & cum bona fide; præſcriptio cõtinuari, & perfici poteſt poſt prohibitionem ſuperuenientem, & inchoatam iam præſcriptionem, non obſtante prohibitione alienationis ſuperueniente Bartol. *in l. fin. colum. 3. verſiſſa non eſt bona reſponſio.* & ibi Salicetus *colum 2. C. in quibus cauſis in integr. reſtitui non eſt neceſſ.* Bald. *in l. 1 colum. 6. verſ. quædam ſunt, quæ non poſſunt, Cod. de ſeruis fugit.* Abb. *in cap. cum non liceat, num 7. verſ. pro ſecundum hæc dico, & ibidem.* Imol. *colum. 2. verſ. in ſecundo quæſt.* ibi, *& colum. penult. verſ primo caſu*, et ibidem Parifius *num 17. de præſcriptionibus.* Iaſon *in l. 1 in fin Cod de præſcript. longi temper.* Ioan. Petrus Rotus *in l. filius familias*, § *diui, num 142.* & ibi Fernand. Lozes *num. 101. ff. de legat.* Imol. *in l. vbi lex, ff. de vſucapionibus in tractatu de præſcriptionibus in 5. part. principal. queſt. 2.* Antonius Gabriel. *communi, concluſione de præſcriptionibus concl. ſeptima 13. num. 18.* & plures alij ſtatim citandi.

44. Idem procedit in præſcriptione bonorum maioratus, *in qq.* licet contra poſſeſſorem ipſum alienantem præſcriptio ſufficiat longiſſimi temporis triginta, vel quadraginta annorum ex Molina *lib. 4. cap. 10. num. 4.* & ibidē Caſtillo *controuerſ. tom. 2. ap. 957. § 8. ex num. 1.* Et ſignanter *ex num. 6.* licet contra omnes ſuccedentes immemorialis præſcriptio ſit neceſſaria. ex Molina loco citato *ex num. 7.* ubi de per Caſtillum *d. § 8. ex num. 9. cum ſequentibus.*

45. 46. Tamen quando præſcriptio legitimè inchoata fuit cum fundatore maioratus: tempore ordinario contra omnes ſucceſſores præſcriptio continuatur; & perficitur, prohibitione alienationis interim ſuperueniente minimè obſtante Molina *d. cap. 10. num. 4* plures allegant Peregrinus *de fideicommiſſis art. 41. num. 18.* Menochius *conſil. 101. num. fin.* Caldas Pereira *recept. ſenten. lib. 1 quæſt. 23. num. 105.* Anton. Gomez *tom. 2. ex variis num. ante penult. Spinio in ſpecul. teſtamentorum glo. 19. num. 91.* Molinæus *in l. 8 tit. 7. glo. 5. num. 31. in fin.* Gabriel Pereira *lib. 2. reſ. 52 num. 18.* Caſtillo *controu. tom 3. cap 95. d. § 8. num 23.* Vaſſalius *de fideicommiſſis quæſt. 708. num. 2. & ſeqq.* qui plurimos ſuper hoc refert.

47. Idem eſt quando præſcriptio cœpit contra ſolum ius teſtatoris, ſeu fundi dotalis cum eo tempore ibi adſit quod obſtet non intoti maioratus aggregatum præſcriptum, ſed ſolius illius ſingulis ſuccedentibus ipſorum poſſeſſoribus inchoatæ. Molina *d. cap. 10. num. 4.* & Peregrinus *d. § 8. num. 3.*

48. Quod limitatur in Eccleſia, nam præſcriptio cœpta contra laicum, cui ſucceſſit Eccleſia non perficitur contra eam tempore ordinario, liquidem reſpectu temporis reſidui, quod defuit ad præſcriptionem complendam prorata poſſitur Eccleſia ſuo priuilegio quadragenariæ præſcriptionis, quæ contra Eccleſiam eſt neceſſaria, obſtante iuris prohibitione ſuperueniente, ne bona Eccleſiæ poſſint alienari abique debitis ſolemnitatibus iuxta doctrinam Bartol. Bald. & Iaſon *n 36. & communiter in Authent. quas actiones. Cod. de Sacroſanct Eccleſiis.* Abb. *in conſ. 114. num. 2. lib. 2. & in cap. de quarta de præſcriptionibus.* Baldus *de præſcript. 1. part. 5. num. 33.* Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib. 3. cap. 28. num. 20.* per text. quem expendunt *in Authent quod ſi. Cod de longi temp. præſcript. & regulam, leg fiſcus 6. ff. de iure fiſci.*

49. Sed adhuc ſubſiſtendum erit in noſtra reſolutione, cum doctrina *d. l. ſi fundum ff. de fundo dotali* & tantorum Doctorum quos in eius exornationem hactenus adduximus *ex n. 42. cum ſeqq.* videatur non poſſe adaptari circumſtantiis. Quibus valdiantur bona conuatibus, quæ impedire videntur perfici præſcriptionem cœptam contra debitorem communem ante concurſum à ſe cauſatum. Etenim vitio prohibitionis alienationis ex eo reſultat bonum ius, & intereſſe creditoribus valde conſiderabile

50. ad multa, prout à principio huius cap. diximus & annotauimus, quorum differentia requiritur, vt præſcriptio perfici poſſit, aliàs eorum ignorantia, vel impediet præſcriptionis perfectionem, vel creditoribus dabitur reſtitutio in integrum ex iuſta ignorantia probabili, prout quando præſcriptio procedit contra hæredem grauatum, & eius fideicommiſſarium, intelligitur, ſi fideicommiſſarius non haberet probabilem ignorantiam, vel fuiſſet abſens, aliàs reſtitutio in integrum ex hac iuſta cauſa illi conceditur, prout innumerabiles pœnè Doctores ad idem relati refert Vincentius Vaſſalius *de fideiuſſoribus d. quæſt. 528 n. 22.*

51. Et magis in noſtro caſu dubis probatur, nam licet maritus patiatur labi tempus opponendi exceptionem non numeratæ pecuniæ, & dotis creditoribus ignorandibus, vel abſentibus non nocet, nec præiudicat hæc præſcriptio, & ideò creditores reſtituuntur adiectis huiuſmodi temporis lapſum Alexand. *in l. 1. num. 35. ff. ſoluto matrimon.* & ibidem Socinus *n. 90. in fin.* Ruinus *conſil. 185. num. 3. l. 1.* Gozadinus *conſil. 28. num. 20.* Ancharan. Iun, *familiar. quæſt. q. 32. num. 11.* Perutin. *deciſ. 66 n. 40.* Petrus Barbola *in l. 1. part. 6. num. 45 & 46. vbi articulum doctrinæ. ff. ſoluto matrimon.* Cardinal. Mantic. *de tacitis, & ambiguis comment. lib. 11. tit. 20. num. 43.* Marſcotus *variar. reſolut. lib 1. c. 8. num. 36. in fin. & num. 7.* Petrus Surdus *conſil 489. num. 36. in fin. & num. 37.* Ioan. Dominic. Gatto *de creditor. cap. 4. quæſt. 11. ex num. 1795. & ſeqq. fol. mihi 429.*

52. Etiam ſi tales creditores contraxerint, & ius ſuum quæſierint, cœpta iam præſcriptione, & intra tempus opponendi exceptionem non numeratæ pecuniæ, vt latè probat Petrus Surdus *d. conſil 489. ex n. 35.* vſque ad finem conſilij, ſequitur Gatto vbi proxime *n 1. 04.*

53. Et hæc limitatio (quæ recta mihi legitima, & probabilis videtur) hactenus fabricata ex dicta doctrina, quæ tamen ſi ante concurſus pendentia præſcriptioni hypothecæ contra debitorem a tertio tantum poſſeſſore creditorum ſua hypotheca,

theca, cum causa dominij per tertiam præscripta separata sit a iure hypothecæ,& ideò licet debitor amittat dominium per suam alienationem patiendo præscribi ab alio,illud transit cum sua causa,& iure hypothecæ. Nam si debitor expresse contentiendo rem hypothecatam alienauerit absque creditoris consensu; in emptorem transit ius hypothecæ,& aduersus eum potest creditor hypothecaria agere,multo magis hæc doctrina procedere debet,quando ob solam negligentiam debitoris quæ creditoribus nocere non debet, ius istis conseruari debet,prout per iura, & Doctores ampliſſimè probauimus *supra 3 part. cap.13. ex num.45 cum seqq.* Ergo concursu pendente multo magis creditorum ignorantium ius illæsum à præscriptione continuanda, erit præseruata, quando bona administrantur per administratorem, cuius negligentiam, nec etiam Domino debitori præiudicare posse, abundè probauimus superius *ex num.30. cum seqq. mul'is.*

54.

Vig.t vlterius alia specialitas circa præscriptiones continuandas concursu pendente nam in hoc iudicio citantur à principio omnes creditores, & cæteri alij, qui ad bona debitoris ius prætendunt, nec non illi qui bona,non legitimo titulo ad retinendum, quæ propria sunt debitoris, & tenent & possident, quia cuncta pertinent ad concursum,& illius corpus ingredi debent, & a possessoribus ad id vindicantur, vt latè diximus, & ad longum est, videre *supra hac 1.part.cap.11.ex num.1 cum seqq. & ex num.24.& ex num.94.* vsque ad finem,atque ideò illi, qui fuerunt citati ad concursum,vel continuari,non poterunt post litis contestationem continuare præscriptionem,quæ iam interrupta manet concursu pendente, ad late tradita per Nos *in tract de Regia protectio. 2.part. cap.3. a num.289. & seqq.* Otero *de publis cap.21.per totum*,abunde Ioan.Gutierrez *de iuram.confirm 3 part.cap.1. per totum.* Ioan.Garcia *de nobilitat. gloss.6. per totam.* Azeuedius *in l.7 lib.4.tit.15.recopilat.* Parladorius *lib.1. quotidian.var. cap.1. §.14. per totum.* Viuianus *de interpellat. lib.11. cap.4. a n.47.* abunde etiam Fontanella *de pactis nuptialib. claus.4. glos.18. p.t.5. à num.20. cum seqq.* qui late agunt de absolata materia interruptionis præscriptionis iam inchoatæ. & quod per actus iudiciales, non vero extraiudiciales interrumpatur Alexand. Ludouic. *decis.40. num.1,*& ibidem Oliuer.Beltraminius *à n.15.* vbi de limitationibus,quando etiam per litem præscriptio non interrumpatur. De hac interruptione, & quando per solam citationem præscriptio interrumpatur, vide late per Cabedal. *de iudiciis tom.2. tract.3. disp.4. ex num.21. cum multis sequentibus. & ex num.25. cum seqq.* copiosè tractat,per quem actum interrumpatur præscriptio viæ executiuæ.

55.

56.

57.

58. Etenim de tempore præscriptionis,etiam immemorialis deducitur tempus litis pendentis, itavt si tanto tempore durauit, quod testes qui debent esse 54.annorum non possint testificari de 40. annis de visu, præscriptio immemorialis improbabilis redditur,Oliuer.Beltram.*in annotat.*ad Alexand. Ludou. *decis.105.num.6.* & eadem *decis.num.4 & decis.130.num.12.* Seraphin.*decis.1456.* Farinacius *decis.248. num.4. part.2.* Nicolaus Garcia *de benefic. tract.11. cap.12. extensione à num.267. & seqq.* Iacob.Cabed. *allegat.26. num.220.*

59. Attamen fiscus filius qui temporat legitimè præscriptionem, per concurs.[illegible], & item facit præscriptio interrupta;potest obtinere,in lite concursus continuatur præscriptio inchoata,quia continuatur tempus præcedens litem cum tempore futuro post sententiam *leg.29.tit.29.part 3* plures Doctores congerit Otero *pars cuius c.2.. n.13.* quia per iudicium,in quo Actor succubuit,non intelligitur præscriptio interrupta, plures per Tiraq. *de retractu lignagier. §.8. glos.8. n.27.* Rota apud Cenedum *post tract de censib.decis.264.n.3.*

60. Hinc controuersia fuit lis in hoc Senatu Vallisoletano, possessor maioratus, dum nubere[illegible] vt iecura posset semper esse dotis restitutio vxori suæ,à Rege impetrauit facultatem,vt bona sui maioratus obligare posset de ea dote restituenda, ille possessor semper ad solutionem debiti principaliter obligatus est, & ita facultas semper intelligatur sub hac tacita conditione, bonis possessoris liberis deficientibus vt alibi latius diximus,mortuus fuit possessor maioratus.& vxore relicta hærede orta controuersia inter eam, & successorem in eodem maioratu, vt ex bonis hæreditarijs deberet vxor satisfieri, & liberare maioratum ab obligatione dotis restituendæ. Transigerunt inter se,vt vxor cederet hæreditatem in successorem, & ex ea solueret dotem & pro parte eius non soluta constitueret censum cum facultate Regia super ipso maioratu, prout cum effectu in magna quantitate graduatus fuit maioratus,& constituto censu super eo, & per successoris solutis redditibus annuis : vnus successor,& maioratus possessor formauit concursum ad eundem maioratum, & hæredes vxoris graduati fuerunt pro eodem censu,y ott septuaginta annos, & amplius,continuato,ac pendente concursu, iste successor, & possessor reclamauit, & dixit censum fuisse indebite constitutum, cum bona libera hæreditas possessoris imponentis censum, & imponentis facultatem essent valde opulenta,ex quibus primo loco debebat esse[illegible], & vltimi cedat dotis impositæ super maiorato, per sequutas combus. ex bonis hæreditarijs prout ille reclamat censum ex parte creditoris allegabat præscriptio tanti temporis, & quod licet agebatur de præscriptione bonorum maioratus,& alias requirebatur præscriptio immemorialis, sufficere tamen quadraginta cum titulo cum Regia facultate, quam immemoriali æquiparari allegabat.

61.

Ex parte possessoris maioratus, & creditorum consensus dicebatur, præscriptionem pendente concursu currere non posse, & quod immemorialiter nec adesset,nec adesse poterat, quoniam licet quadraginta anni cum titulo æquiparentur regulariter immemoriali præscriptioni : id intelligi, quando agitur de reducendis bonis liberis ad maioratum: at vero quando agitur de præscribendis, & extrahendis bonis, quæ reuera fuerunt maioratus, tunc non sufficit quadragenaria præscriptio cum titulo, sed immemorialis præcise requiritur Molina *de primogeniis lib.2. c.6.n 51.*& 52. idem Molina *lib 4. cap.10.n.12. addit.ad eundem lib.1. cap.3. fol n.22. ad fin.* Castillo *controuers. tom.5. cap 93 §.8.ex n.10 & n.13. & in §.2.* & iterum *in vacl.de tertiis c.24.n.* & 12. D Ioan.Vela *diffin. tom.2.d ffer.at 4.n.* 15. Acosta *de priuilegiis creditor. regul.3. ampliat.3. ex num.121.* vbi alios

62.

Et ratio differentiæ licet ab iis Doctoribus non reddatur, clara est, quia in reductione bonorum liberorum ad vinculum maioratus nulla lex,nec testatoris, nec iuris prohibitio, tantum ex parte possessoris,

63.

fcifionis maioratus, quam ex parte eorum, contra quos intentatur præscriptio, quia illi tanquam sua, & libera prætendunt vindicare à possessore maioratus titulo hæreditario, vel pro donatione, vel
64. alteri; at vero in reducendis bonis vinculatis ad libertatem adest tam iuris, quam testatoris, & fundatoris maioratus prohibitio alienationis, sub qua inclusa est præscriptio, per quam etiam bona alienari probat text. *in l. alienationis verbum. ff. de verbor. signific.* & alij latius adducti supertius *ex n. 28. cum seqq.* & ista præscriptio, vt operetur contra omnes successores in futurum habentes ius independens ab alienante, sed à fundatore, debet esse immemorialis, vt suprà diximus *ex n. 44. vers. idem procedit in præscriptione*, &c. Quæ ratio prorsus cessat in primo distinctionis membro quando agitur de reducendis bonis liberis ad vinculum maioratus, cum quilibet Dominus contra quem præscribitur, habeat ius hæreditarium, & liberam potestatem alienandi rem suam.

65. Sed fortius fundamentum in hac facti specie dubitatum fuit per Senatores, nam cum manifestè appareret super maioratu fuisse hunc censum constitutum creditis incertis, & quæ supponebatur debere maioratum, census creationem fuisse nullam, & illicitam, determinauit Senatus, quoniam ad census creationem, & iustitiam super debitis, & non super pecunia numerata, debitum antecedens debet esse verum, legitimum, indubitabile, exigibile, & super quo nulla possit formari controuersia, nec dubium, ne census creatio reddatur suspecta, & cum libe vsuratum, ita latè probat Ludouic. de Arendaño *in tract. de censibus, cap. 39. ex num. 19. & à principio, & cap. 43. per totum, & cap. 30. 37. & 38.*

66. Ex quo sequitur, quod in materia census, & periculosa vsurarum, præscriptio etiam per mille annos nullo modo admittitur non currit, nec habere potest initium, sed post illud tempus semper, & quandocumque apparet de iniusto principio creationis census nullus redditur, & irritatur præscriptione prorsus exclusa, sed reduci debet ad quantitatem veram, certam, & indubitabilem. Latissimè probat per iura, & Doctores Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, leg. 1. cap. 17. à principio videndus*, & ita Senatus declarauit censum iniustum, & illicitum pro ea parte, quia sibi constitit maioratum non fuisse debitorem.

CAPVT XLI.

Administrator concursus, qui reddita ratione fuit reliquatus, si nobilis sit, an pro reliquorum solutione carcerari possit?

SVMMARIVM.

Administrator ad concursus bona nominatus si reddita ratione debiti exiuit, an pro reliquorum solutione carceratus se nobilem probans libertetur, n. 1. ver. seqq. ad partes disputatur.

Nobilis pro debito ciuili carcerari non debet iuxta tit. regium n. 2.

Nobilis pro debito ciuili præter duos casus à lege regia exceptos non carceratur, n. 3.

Administrator concursus est depositarius, & sequester, n. 4.

Depositarius depositum negans ad poenam dupli non tenetur, ibid.

Negans depositum delictum committit, & pro eius solutione carceratur, ibid.

Pro debito non descendente ex delicto vel quasi delicto nobilis non carceratur, ibid.

Depositarius pro deposito quantitatis si nobilis sit, an carceretur, n. 5. & n. 33. & 42.

Per numerationem pecuniæ data in depositum, non depositum sed mutuum dicitur, & depositarius debitor generis non speciei dicitur, n. 6.

Administrator concursus pro reliquorum solutione facto calculo carceratur, quantumuis nobilis sit, ex n. 7. cum seqq.

Et quilibet administrator rei alienæ pro solutione reliquorum carceratur, vt in tutore nobili, ibid.

Administrator positi panis pro reliquorum solutione, etsi nobilis carceratur, n. 8.

Administrator bonorum ciuitatis cui pro reliquorum solutione non prodest priuilegium nobilitatis carceratur, n. 9.

Mater, & auia nutricis filij, vel neporis ex speciali prærogatiua excipiuntur à regula, vt tutores pro reliquis tutelæ carcerentur, n. 10.

Mulier de iure ciuili, & regio pro debito ciuili carcerari non potest, ibid.

Mulier obligata ratione administratæ tutelæ carceratur, ibid.

Administrator, qui pecunias administrationis in promptu habere debet si in vsu suo conuertat furtum, dolum, & fraudem committit, n. 11.

Et potest tunc dici prædo, n. 12.

Administrator nobilis pro debito malæ administrationis carceratur, ibid.

Leg. 2. §. tutores, qui repertorium ad idem adducitur expressa, & interpretatur, ibid.

Nobilis non publico carcere, sed alio honestiori carcerari debet, ibid.

Administrator, tutor, & curator subterfugiens rationem reddere, est in dolo, fraude, & collusione, & ob id etiam nobilis carceratur, n. 13.

Propter dolum, & fraudem iuratur in litem aduersus tutorem non reddentem rationem, nec soluentem reliqua, n. 14.

Administrator non dicitur rationem reddidisse, nisi, & reliqua soluisset, n. 15.

Ex debito descendente ex delicto, vel quasi nobilis, & mulier carcerantur, n. 16.

In concursus iudicio vniuersali vix deficit persona miserabilis, cui mala administratio præteris officiat, n. 17.

Administrator concursus sequester est, & depositarius, qui de promptu habere tenetur bona ad iudicis iussum, n. 18.

Administrator non seruans, quod ad officium suum pertinet, est in dolo, & in fraude culpabili, ibid.

Sequestrum à iudice factum est verè depositum, num. 19.

Administrator concursus sequester, & depositarius sequestrum non reddens delinquit, n. 20.

Et est in dolo, fraude, & collusione, n. 21.

Depositarius, qui iussus depositum non restituit, delictum committit, n. 22.

Nobilis pro debito ciuili descendente ex delicto, vel quasi potest, tanquam plebeius carcerari, n. 23.

Depositarius nobilis in vsus suos conuertens depositum pro restitutione carceretur, n. 24.

Deposita

Depositarius nobilis non restituens depositum committit delictum pro quo incarceratur, n.25.

Depositarius negans depositum ad duplam tenetur, num. 6.

Depositarius nobilis pro restitutione depositi carceratur, n.27.

Nobilis panetarius recipiens triticum, vt in pane cocto reddat non adimplens carceratur, n.28.

Quia debitum descendit ex delicto, ibid.

Administrator concursus, licet recipiat salarium, non desinit esse sequester, & depositarius n.29.

Panetarius propter perfidiam non reddendo panes coctos carceratur, etsi nobilitati non renuntiauerit, n.30.

Administrator bonorum ciuitatis habetur ad instar depositarij, & nobilis incarceratur pro reliquorum solutione n.31.

Depositarius, quando non vult reddere depositum dicitur esse in dolo si lem non seruare, & in perfidia esse, & efficitur infamis, n.32.

Panetarius recipiens triticum, vt tot panes coctos reddat, an debeatur depositarius dubitatur, nobilis tamen carceratur, ibid.

Depositarius nobilis, non restituens depositum dicitur furtum committere, & carcerari potest, num.33.

Nobilis promittens dare fideiussorem pro obseruatione contractus si non dederit nobilis sit carceratus n.34.

In agri cl i, qui incertis anni mensibus non carceratur Idem pro eo carceratur, n.35.

Condemnatus ad aliquid faciendum, vel obligatus per carcerem compellitur, n.36.

Nobilis, & clericus iussus exhibere pro contumacia ad exhibendum coguntur, n.37.

Ob contemptiam nobilis, & quilibet priuilegiatus carceratur n.38.

Depositarius nobilis recusans exhibere depositum, per carcerem est compellendus, n.39.

Ad depositi restitutionem, quando agitur tractatur simul de eius exhibitione, n.40.

Mater nutrix incarceratur ob contumaciam exhibendi inuentarium, ac cætera instrumenta, num.41.

Nobilis pro occultatione bonorum ne soluantur sui creditores carceratur, n.42.

Pro debito ciuili admixto crimine nobilis ex legibus regiis carceratur, n.43.

Depositum negauti imponitur pœna dupli, n 44.

Nobilis depositarius, vt carceretur pro exhibendo posito nihil refert, an sit in specie vel pecunia numerata, n.45.

In administratorum concursu sit depositum eo animo, & intentione, vt custodiat, & de manifesto habeat ad solutionem creditorum, n.46.

Administratorem concursus pro reliquis etiam nobilem carcerari firmiter tenentium, n.47.

Depositum qui integrum non restituit, nihil restituere intelligitur, n 48.

Administratorem concursus nobilem pro reliquis carcerandum determinauit Senatus Pincianus in causa valdè controuersa, n.49.

1. CRITER disceptari vidimus hanc quæstionem, an administrator ad concursum creditorum à iudice nominatus, si rationem administrationis reddit, in quibus reliquatus debitor exiuit, an à carceris compulsione pro solucndis reliquis, hoc est, *el alcance*, liberetur, allegans, & probans se nobilem In qua quæstione pro parte negatiua, vt carcerari non possit, plura vrgent, & non contemnenda fundamenta.

2. Primò ex regula generali, *leg.4. tit.2. lib.4. ordinam.* quæ hodie est, *leg.4.tit.2. lib.6 nouæ recopilation.* vt nobilis pro debito ciuili incarcerari non debeat, ibi. *Ordenamos que ningun hijo dalgo pueda ser preso ni en carcelado por deuda que deua: saluo si no fuere arrendador, o cogedor de nuestros pechos y derechos, por que en tal caso el mismo que prenda su libertad.* Idem probat, *leg.5. seq.* quam legem latè exornant Azcued. *in d leg.4.* Lasarte *de decima vendit. cap.18. ex num.64.* Anton.Gomez *in l.79. Tauri, num.1. & 3. cum sequentibus.* Molina *de iustit. & iure disput.571. ex vers. hi nobiles per totam disputationem.* Couarr. *lib.2. variar. resolut. cap.1. num.4.* Menchaca *de succes. creatiu. §.12. n.75.* Anton Gomez. *2.tom. variar.cap.11. n.54.* & post Auendañ. Ioan.Gutierrez *de iuramen.confirmat. 1.part. cap.16. ex num.1. cum segq.* Idem Gutierrez *practic. lib.3. quæst.13. ex num.101. cum sequentibus & lib.4 quæst.3. num.3. & 4.* Parladerius *lib.2 rer.quotidian. cap.vlt. 5.part. §.6. num.9.* post Alexand. Iaf. Bald. & Otaloram. Idem supponunt quamplures statim referendi, sed hæc reliqua debita descendunt ex debito ciuili, ergo pro eis soluendis nobilis administrator, carcerari non potest.

3. Roboratur hoc fundamentum ex interpretatione, & intellecta assignato *ad d. l.4.* per Azcued. ibidem *num.25. & l.14. & 15. tit.7. lib.9. recopil. num.10.* Lasarte *de decima vendit. cap.18. à n.63.* & Gutierrez *lib.3. practic. quæst.13. à num.103.* vt nobilis pro debito ciuili præter illos duos casus eadem *leg.4.* exceptos non possit carcerari, etiam si debita sint fiscalia. Ergo præter illos duos casus exceptos in cæteris omnibus debitis nobilis immunis erit à coactione carceris, & suo potietur nobilitatis priuilegio.

4. Secundò, & hæc pars probatur, nam etsi fateamur administratorem concursus dici depositarium, & sequestrum, adhuc pro reddendo deposito nobilis carcerari non potest, quando depositum non negauit, quia tunc delictum committere non dicitur, vt ad pœnam dupli teneatur, licet negando, delictum, & furtum commississe dicatur, prout *ex leg 8. tit.3. part.5.* distinguunt Gregorius Lopez ibidem *glos.5.* sequitur Ignatius del Villar in iis terminis in sua *responsi. lib.2. responsi.16. cap.2. n.36.37. & 38.* quia cum debitum non descendat ex delicto, vel quasi delicto, nobilis carcerari non potest, argumento, *leg.79.* Tauri quæ hodie est, *l.6.tit.2.lib.6 recopilat.* Gutierrez *d.cap.6.num.2.* Ergo administrator concursus pro reliquis soluendis carcere cogi nequit.

5. Tertiò, & ex suppositione quod administrator concursus dicatur depositarius, & sequester, & pro deposito restituendo etiam nobilis carceretur; hæc doctrina tunc procedere poterit, quando depositum est specici, non tamen quantitatis, vt ex aliis comprobat Iacob. Cancerius *variar. resolut. lib.3.cap.8. n 97. & 98* Ergo cum contra hunc administratorem non agatur de restituendis bonis in depositum, & sequestrum sibi traditis; sed de reliquis, facto calculo, consistentibus in pecunia sibi tradita numerata proueniente ex fructuum, aut rerum concursus venditione; nam depositarius dici non potest, sed debitor generis, & non speciei, quia

6. per

per numerationem pecuniæ traditæ in depositum, depositum transit in mutuum, & in depositarium transfertur pecuniæ dominium, abunde probauimus inferius 3. *part. cap.* 11. *ex n.* 21. *& seqq.* & faciunt quæ ibidem late scripsimus *ex num.* 64 *cum seqq.* ergo administrator pro reliquis peracto calculo suæ administrationis, si nobilis sit, nullo modo carcerari potuit.

7. Quibus tamen & aliis minimè refragantibus, contraria sententia receptior, & probabilior est, non solum in terminis strictis, de quibus loquimur (de administratore concursus nobili, in quo specialissima ratio militat, exclusiua prorsus priuilegij cuiuslibet) verum & generaliter in omnibus administratoribus aliena bona administrantibus, quos etiam nobiles pro solutione reliquorum, facto calculo capi, & carcerari posse, priuilegio nobilitatis, vel quauis alia simili exemptione non obstante, tenuerunt plures, vt in nobili tutore seu curatore minoris reliquato scripsit Bartol. *in l.* 1. *§.* 1. *vers. sic tutores ff. de fals.*, quem referens sequitur Addit. Castell. *in l.* 79. *Tauri*, Escobar, *de rationis*, 2. *cap.* 35. *ex num.* 1 Bobadilla *in Polit. li b.* 3. *cap.* 3. *ex num.* 50. qui loquitur de administratore positi passus, vt etiam si sit nobilis incarcerari possit, pro debito administrationis, idem Bobadil. *in Politica, lib.* 5. *c.* 4. *num.* 80. qui loquitur in administratore, bonorum ciuitatis, cui pro reliquorum solutione nihil profuit priuilegium nobilitatis, aut exemptionis, quominus cogi possit carcere ad eorum solutionem.

8. Hanc eandem doctrinam fortiorem reddunt illi omnes Doctores, qui contra alios plures contrarium sectantes magis communiter exceperunt matrem, & auiam tutrices filiorum, & nepotum suorum, vt ne pro reliquis tutelæ, & administrationis carcerentur ex specialissima ratione, orta ex naturali reuerentia per descendentes debita ascendentibus, iuxta text. *in Authent. de nuptiis*, §. *sed quod sancitum, collatio* 4. ibi, *erubescit lex castigatores filios genitoribus statuere*; tenent Bart. *in Authent. matri & auiæ, n.* 13. *C quando mulier officio tut. fungi possit, & in l. si quis sub conditione, numer* 20. *Digest. de testam. tutel* quam opinionem veriorem affirmat Conarruuias *lib.* 1. *variar. cap.* 1. *num.* 3. latius comprobat *in cap. quamuis pactum in initio* 2. *part. num.* 7. *vers. adhuc verò.* Plaça *in epitome delicto. cap.* 34. *num.* 3. Roderic. Suarez *in l.* 2. *titul. de los gouiernos, num.* 10. *vers. additio.* Matienzus *in l.* 9. *tit.* 3. *gloss.* 5. *num.* 4. *lib.* 5. *recopilat.* optimè Molina *de iust. & de iure disputat.* 571. *vers. dubium est.* Prosper Farina *in praxi crimin. tiul. de carceribus, quæst.* 27. *num.* 61. & cum Bobadilla, & aliis tenet Escobar *de ratiociniis, cap.* 35. *ex numero* 2. ex quo limitat regulam generalem à se à principio positam, quod quilibet administrator rerum alienarum, pro reliquis etiam nobilis carcerari possit, eandem limitationem post alios tenet Perez de Lara *in tract. de vita homin. cap.* 19. *num.* 42. igitur à ratione cessante firma remanet conclusio generalis, quod administrator rei alienæ, nobilis pro reliquis suæ administrationis carceretur, quia excepto firmat regulam in contrarium ex iuribus vulgaris.

Et in expresso quod licet de iure communi, mulier pro debito ciuili non possit incarcerari, *ex l.* 1 *Codice de offic. iudic. diuersor. Authent. sed nouo iure. Cod. de custod. reor. & iure regio. l.* 62. *Tauri*,

& ex latè adductis per Grassum *in tractat. de exception. in præludio, x numero* 101. adhuc tamen quoties mulier obligata est ratione administratæ tutelæ pro debito ex ea resultante carcerari potest. Duenas *regula* 312. *limitatione* 2. vbi alios refert Marsilis *in practic. § attingane, num.* 64. Romanus *cons.* 118. *num.* 3. Mathenlanus *singulari* 180. Canalcanus *in tract. de tutore & curatore, numero* 320. Grassis vbi proximè *n.* 109. *&* 110.

Nam administrator, qui res & pecunias ad- 11.
ministrationis habere tenetur de promptu, & de manifesto ad omnia necessaria administrationis, si in vsus suos eas conuertat, committit dolum, & fraudem, ex quibus nobilis amittit priuilegium ne pro debito ciuili incarceretur, vt optimè probat Bobadilla *in Politica, libro quinto, dict. cap.* 4. *num.* 80.

Imò administrator conuertendo pecunias ad- 12.
ministrationis in propriam vtilitatem, & vsus potest dici prædo, vt per Alexand. Imol. & Modernos *in l. Pomponius*, §. *& facta, ff de acquir. possession.* & eundem Alexand. *in leg. stipulatio, ff. de tutelis.* Roland. Menochium Anton Galeat. Maluasia *consil.* 113. *n.* 8. & alios tenet Ioannes Gutierrez *de tutelis*, 3. *p. c.* 1. *n.* 55.

Et in terminis etiam quod nobilis ob debitum proueniens ex mala, & fraudulenta tutelæ, vel alterius rei administratione iure optimo carcerari possit, tenet post alios Alphonsus de Narbona *in l.* 14. *glossa* 1. *ex numero* 25. *& sequentibus. tit.* 2. *de los hyos dalgo, l.* 6. *recopilat.* pro quo adest text. expressus *in l* 3 *§. tutores qui reperiuntur*, alias incipit, *qui pecuniam. ff. de suspectis tutoribus*, illic; *vinculis publicis inbentur contineri*, nec obstat quod text. ille possit intelligi in administratoribus plebeis & non in nobilibus, qui pro se regulam in sui fauorem habent, vt sequens eiusdem legis declaratio demonstrat, ibi. *Sed sciendum est non omnes hac seueritate debere tractari, sed vtique humiliores, caterum eos, qui sunt in aliqua dignitate positi, non opinor vinculis publicis contineri oportere*; quia respondetur *in dict.* §. *tutores*, nobiles aut potentes in dignitate ob malam tutelæ administrationem non omnino à carcere excusari pro compulsione, sed duntaxat à vinculis, & carceribus publicis, de quibus *dict.* §. *loquitur*, ibi, *vinculis publicis contineri*; nam in casibus in quibus nobilis carcerari potest, non debet inter humiles publico carcere detineri, sed in alio loco honesto; quem intellectum realiter conducentem, ad *dict.* §. tradit & exornat Alphonsus Narbona *in leg.* 14. *glossa* 1. *ex numero* 27. *cum sequentibus, tit.* 2. *lib* 6. *recopilat. fol.* 802. vbi licèt alium intellectum assignet ad *dict.* §. *tutores.* reuera ille magis consonat.

Deinde, quia tutor, curator, & administrator, 13.
qui subterfugit ationes administrationis reddere; committit dolum, fraudem, & delictum, & ob id etiam nobilis carcerari potest, quia tenentur pœna quasi falsi, *leg.* 1. §. 1. *vers. tutores, & ibi* Bartol. *Digest. ad legem Cornel de falsis.* Gregorius Lopez *in leg. fin. in glossa buena cuenta, titul.* 15. 14.
part. 6. & ob id propter dolum, & fraudem iuratur in litem aduersus tutorem non reddentem rationem, vel non soluentem debitum reliquatum, vt vtrumque per iura, & Doctores probat Ioannes Gutierrez *de tutelis*, 3. *part. cap.* 1. *numero* 6. *& numero* 9. sed reliqua soluere est pars præcisa ipsius

rationis, & in ea tacitè & virtualiter inclusa, itavt
non dicatur administrator rationem reddidisse
15. niti & simul reliqua soluisset, *l. non solum*, §. *is qui reddere*, *ff. de liberation. legata. l. cum seruus*, *Dig. de condition. & demonstration.* Angelus *consil.* 175. Iason *consil.* 253. *num.* 18. Baëça *de decima tutorum*, *cap.* 2. *numero* 178. Gutierrez *de tutelis*, *dicto cap.* 1.
16. *numero* 75. *& ex numero* 69. Et plura Nos in commentariis *de Regia protectione*, 4. *part. cap.* 9. *ex numero* 140. *cum sequentibus*. Cum propter delictum, seu quasi delictum nobilis debitor carceretur, & priuilegium nobilitatis amittat; ita regulam generalem limitat l. 79. Tauri, *Ordenamos y mandamos que las leyes destos Reynos que disponen que los hijos dalgo y otras personas por deuda no puedan ser presos, que no ayan lugar, ni se plati quen, si la tal deuda dl. seruiere de delicto o quasi delicto, antes mandamos que por las dichas deudas essen presos como fino fuesen hijos dalgo o exemptos.* transcripta *in l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 6. *noua recopilationis.* consonat *l.* 62. *Tauri.* quæ loquitur in muliere, quæ leæ proculdubio verificatur in administratore reliqua non restituente ex hactenus comprobatis.

17. Quæ omnia multo magis, efficaciorique ratione procedunt in administratore concursus, de quo noster sermo est, in cuius iudicio, cum vniuersale sit, & cœtus creditorum, vt sæpè diximus: vt plurimum nunquam deficiunt pupilli, viduæ, communitates monialium, & monachorum, populi, & respublicæ, vel aliæ miserabiles personæ, quæ ex suis creditis, concursus fiat alimenta expectant, quæ indubiè deficient, si administrator bona, & pecunias ad id destinatas, in suos vsus conuertat, vel aliter consumat in maximum detrimentum harum miserabilium personarum, & communitatum,

18. Tum etiam, quia iste administrator non simpliciter administrator est, sed depositarius, & sequester, penes quem deponuntur à iudice, & sequestrantur bona concursus, vt sub fida custodia, teneat, & administret, habeatque de promptu, & de manifesto, vt ex eisdem non aliter quam iussa, & delegatione speciali ipsius iudicis soluat creditoribus concursus, quibus dumtaxat distincta sunt, & in eorum fauorem deponuntur, & sequestrantur, de quibus ipse administrator propria authoritate disponere, soluere, aut distribuere non potest, absque fraude, dolo, & culpa sua. De his singulis latissimè diximus & probauimus suprà hac 1. *parte*, *capite* 13. §. *vnico*, *per totum.* vbi post longam disputationem, varia fundamenta, & authorates administratorem concursus esse sequestrum, & depositarium resolsimus, & eadem 1. *parte*, *capite* 14. & infrà *tomo* 2. *part.* 3. *cap.* 6. *à princip. cap.* 7. *ex num.* 1. *cum sequentibus.* & quod iste administrator, qui non seruauit ea quæ ad officium sunt depositarij, & sequestri, sit in dolo, culpa, fraude, *&* collusione, abundè probatur eadem 3. *parte*, *cap.* 8 *ex numero tertio*, *cum multis sequentibus.*

19. Et quia sequestrum per iudicium factum, est depositum iudiciale *l. eius apud quem*, *ff. depositi. l. Senatus*, *in fin. Digest. de officio proconsulis. l. si fideiussor*, § *vltimo ff. qui satisdare coguntur. leg.* 1 §. *penultimo*, *ff. de liberis exhibendis. l. interesse puto* 39. *ff. de acquirenda possessione*, *leg. sequester* 109. *ff. de verborum significat. cap. examinata* 5. *de iudiciis*, *cap.* 1. *& 2. de sequestratione possess. & fruct. Clement. vnica*, *eodem titulo*, *cap.* 2. *de dolo & contumacia.* Petrus Gregorius *syntagmate iuris*, *lib.* 23. *cap.* 3. *à numero* 12. Rebuffus *de sequestr. articul.* 1. *gloss.* 1. *numero* 35. *lib.* 3. Galganetus *de iure publico. lib.* 12. *titul.* 15. Carocius *in tractatu de deposito*, *in princip. numero* 1. Gondisal. de Paz *in praxi*, 3. *tom. cap.* 6. §. 6. Brisonius *lib.* 4. *de verborum significat. verb. depositum.* Didacus Perez *in l.* 1. *titul.* 10. *lib* 3. *ordinament.* Azeuedus *in rubrica*, *tit.* 2. *lib* 4. *recopilationis*, *numero* 1. D. Pichardus *in* §. *præterea*, *numero* 17. *instit. quibus modis recontrahi. obligat.* Amator. Rodriguez *de priuilegiis creditorum*, *artic.* 6. *numer.* 1. Molina *de iustitia*, *& iure*, *disp.* 325. Hermosilla *ad legem* 1. *tit.* 3. *part.* 5. *gloss.* 3. *num.* 3. *tomo* 1. *fol.* 178. & alij plures per Nos ad idem conducti in nostris commentariis *de Regia protectione*, 2. *parte*, *cap.* 16. *ex num.* 52. *cum sequentibus*, & in hoc Labyrintho infrà 3. *part. cap.* 6. *numero* 5. & 6.

Vnde prouenit, quod administrator, depositarius, & sequester qui depositum non restituit, delinquit, tum quia graue est fidem, & fiduciam fallere, *l.* 1. *in principio*, *Digestis de constituta pecunia. l.* 1. *Digestis de pactis*, ex quamplurimis Doctoribus exornat Augustinus Barbosa *in Axioma* 98. *à principio.* 20.

Tum etiam, quia est in dolo, fraude, & collusione, vt diximus *ex n.* 7. *cum sequentibus versic. quibus tamen*, & aliis & signanter *de administratore concursus*, *paulo ante num.* 18. *versic. & quid iste administrator.* 21.

Tum etiam, quia depositarius qui depositum iussus non restituit, delictum committit, *l. qui depositum*, *Cod. d. posit*, *l.* 1. §. *qui furti*, *ff. de iis qui not. infam. l. si is cui*, *C. de furt.* 22.

Vnde sequitur dispositio text. *in l.* 79. *Tauri*, *& l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 6. *recopilationis*, quibus cauetur, quod nobilis pro debito ciuili delicto, vel quasi delicto potest incarcerari tanquam plebeius, ita vt tunc se tueri nequeat nobilitatis priuilegio. 23.

Et propterea in nostris terminis, quod depositarius nobilis, qui depositum in vsus suos conuertit, & non restituit carcere ad restiturionem sit cogendus amisso priuilegio nobilitatis, tenet Ignatius de Villar. *in sylua resp. lib.* 2. *respons.* 16 *cap.* 2. *num* 38. *ad finem.* Conducunt quæ ex Bobadilla, Ioannes Gutierrez, & pluribus aliis diximus suprà *ex num.* 11. *versic. nam administrator qui res*, &c. 24.

Et generaliter quod nobilis depositarius non restituendo depositum committat delictum, & propterea possit carcerari, probat ipse Villar. ibidem *ex num* 36. *cum sequentibus*, post Gregorium Lopez *in l.* 8. *tit.* 3. *part.* 5. *glossa* 2. non reluctante terminis nostris distinctione à se tradita, an depositum sit negatum vel non. Quia eadem distinctio procedit quoad pœnam dupli, qua tenetur depositarius depositum negans, ex eadem *l.* 8. *titulo* 3. *parte* 5. *& ex* §. *versic. sed ad furti*, *instit. de actionibus*, vt & Gregorius, Lopez, & ipse Villar specifice declarant, & loquuntur, quod ad pœnam dupli requiratur negatio depositi. 25. 26.

Rursus etiam quod depositarius quantumuis nobilis pro restitutione depositi carcerari possit, tenent Bobadilla *in politica lib* 3. *cap.* 3. *num.* 5. qui 27.

loqui

loquitur in administratore positi panis, qui verè depositarius est, vt pro reliquis administrationis
28. carceretur, Molina *de iustitia & iure, disputat.* 571. *versic. si tamen*, loquendo in administratoribus nobilibus positorum, siue montis pietatis, quinimò, & idem seruandum existimat ipse Bobadilla *dicto cap.* 3. *n.* 69. *&* 70. quod si fidalgus recepisset triticum, vt in pane cocto alicui monasterio, vel particulari personæ reddat tanquam depositarius fraudulentus, & delinquens carcerari potest, non adimplens in hæc, *Las panaderas a quienes se da trigo para que acudan con tantos panes por hanega a sus dueños, si dejaran de cumplir, pueden ser presas por ello, por que aunque la muger es priuilegiada para no estar presa por deuda ciuil*, (provt ipse *in lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 30. *& est l.* 6. 26. *Tauri*) *y aunque sea el panadero hidalgo, y tenga el mismo priuilegio* (*l.* 79. *Tauri, & l.* 4. *&* 6. *tit* 2. *lib.* 6. *recopilat.*) *este cessa en este caso, por que la deuda desciende de delicto en dos maneras: Vna por ser la dicha panadera no contracto de empreſtado, como impropriamente se llama en vna ley, y lo censuro Cuiacio, sino casi administracion y deposito, como lo que se da a guardar, dando precio por el beneficio y administracion dello. Es a saber en el sequestro de viñas, olivares, linares, cañamares, y otras cosas que por industria del depositario se conuierten en azeite, vino, lino, y cañamo, y mudan las especies y la forma, y al depositario se le pagan las expensas, que hace en la tal beneficiacion, y por la mala y dolosa administracion puede estar presa la muger como en otra parte diremos, dicto cap* 5. *numero* 31. *cum sequenti.*
29. Hactenus Bobadilla, cuius doctrina bene quadrat administratori concursus, cui, licet sit depositarius & sequester, vt diximus, datur salarium propter custodiam bonorum quæ simul egent cura, administratione, & beneficio; & non ideo definere esse verè depositum, ex pluribus probauimus infrà 3 *p. cap.* 11. *ex num.* 20. *& segq.* & vide *ex num.* 19. *cum sequentibus.*
30. Et Bobadillam sequendo idem dixit Escobar *in tract. de ratiociniis, cap.* 35. *ex num.* 18 addens quod id existimat verum, etiam si talis panetarius iuri nobilitatis sibi competenti non renuntiauerit, propter delictum huic perfidiæ annexum, vt fuisse determinatum in hac Pinciana Cancellaria testatur post Bobadillam.
31. Ponderat ad id vlterius ipse Escobar *ibidem, num.* 19. aliam doctrinam Bobadillæ *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* &c. vbi loquitur in administratore bonorum ciuitatis, vt pro reliquis restituendis, etsi nobilis sit carcerari possit; addendo rationem, quoniam isti administratores habentur instar depositarij, depositarius autem qui retardat depositum & illud celeriter non restituit, est in dolo, quinimò, & vt fur habetur, vt *in cap.* 1. *de deposito*, & ex Ploto *de in*
32. *litem iurando, n.* 394. dicente, quod vbi depositarius non vult reddere depositum iusta causa non intercedente, dicitur esse in dolo, & fidem non seruare, & in perfidia esse, & si patiatur se ad restitutionem depositi condemnari, efficitur infamis, vt *in leg.* 1. *ff. de iis qui notantur infamia*, hoc idem etiam tenent Montalnus *in l.* 7. *glossa magna, tit.* 15. *lib.* 3 *fori.* Didac Perez *in l.* 1. *glossa fin. tit.* 17. *lib.* 8. *ordinamenti* Lasarte *de decima vendit. c.* 20. *ex n.* 10. Alfonsus de Narbona *in l.* 15. *gloss.* 1. *ex num.* 41. *cum seqq. tit lib* 6. *recopilationis, fol.* 783. qui Narbona & Lasarte licet dubitent, & contendant in casu suo, an panetarius, cui aliquis triticum dedit in grano, vt ei tot panes cōctos daret, sit, & dici possit depositarius, provt ex eisdem Doctoribus videre poteris; non tamen negant doctrinam generalem, sed fatentur veram esse, quod nobilis depositarius pro restituendo deposito carcerari possit, cum delinquat illud non restituens. & sit in dolo, & fraude; fatetur tamen Narbona panetarium dici depositarium quando cum eo conuenitur; vt ex eodem grano reddat panes coctos. Vide eundem *ex n.* 38 *cum seqq.*

Hanc eandem opinionem, quod contra depositarium non restituentem depositum criminaliter 33.
agi possit, eo quia non restituendo furtum committit, tenent Micrez *de cessione bonorum, collat.* 4. *c.* 21. Capella Tholosana *quæst.* 168. quos & Escobar *de ratiociniis, dicto cap.* 34. *num.* 18. refert Iacob. Cancer. *variarum resolutionum tit.* 3. *cap.* 8. *ex n.* 97. vbi mouet quæstionem, an mulier, & nobilis pro commenda & deposito possint carcerari, & distinguit inter depositum quantitatis, & speciei, vt pro illo non carcerentur. Pro isto vero sic, quia non restituendo mulier, & nobilis committunt furtum. Sed ne decipiaris attende, quoniam primum distinctionis membrum, Cancerius probat ex expressa constitutione Cataloniæ, quam rotundam vocat, & sic de iure illius prouinciæ. Pro secundo distinctionis membro, & sic quando depositum & in specie, vult accommodare Micrez Capellam Tolosanum, & Escobar, qui similis distinctionis non meminerunt; sed generaliter, & indistinctè loquuti fuerunt de nobili, vel muliere non restituentibus depositum, vt propter dolum & fraudem, seu delictum hoc amittant suum sexûs, & nobilitatis priuilegium, probatum est, nec talem distinctionem agnouerunt iura ciuilia, canonica, & regia hactenus allegata attribuentia delictum, fraudem & dolum depositario non restituenti depositum, & iura regia adimentia priuilegium nobilitatis, & sexus debito descendenti ex delicto, vel quasi delicto & permittentia pro tali debito incarcerari, provt contingit, & verificatur in administratore quolibet, & præsertim concursus creditorum, non restituentibus reliqua, quia in eis tunc reperitur dolus, fraus, & delictum. Et vlterius ad primum distinctionis membrum Iacobi Cancerij respondebimus infrà *ex numero* 42. in satisfactione tertij argumenti pro contraria parte considerati superius.

Ex nostra verissima resolutione primo vtiliter infertur, quod si nobilis promisit dare fideiussorem pro obseruatione contractus, & non dede- 34.
rit, delinquit, & dolum ac fraudem committit, & poterit pro compulsione carcerari, non obstante nobilitatis priuilegio; vt tenet Rodericus Suarez *in titulo de los emplaçamientos*, §. *vlterius*, *numero* 6. relatus & sequutus à Parladorio *in sesquicenturia*, *differentia* 79. *cap.* 2. *num.* 10. *&* 11. Idem admittens in agricola, qui in certis anni mensi- 35.
bus carcerari non potest, pro debito ciuili non decidente ex delicto, vel quasi, iuxta Regiam pragmaticam, quam interpretatur *ex* §. 1. *cum cap. sequent.* vt in prædicto casu carcerari indistinctè possit excluso suo priuilegio, & exemptione agriculturæ.

Comptobatur hæc Doctrina, quia quoties quis 36.
condemnatus, nec obligatus ad aliquid faciendum recusat facere, non aliter compelli, & astringi legitime potest, quam per carcerem, plurima mirabilia iura, & doctrinas cōgessimus in Nostris com-

mentariis *de Regia protectio.4.part. cap. 5. ex n. 41. vsque ad n.64.* vbi *n.* 37. ab hac facti compulsione per carcerem faciendam non excusari probatur, & exemptum, qui ob contumaciam & delictum carcerari recte potest.

37. Infertur etiam ad nobilem, vel clericum, qui licet pro delicto ciuili non possint incarcerari; tamen quando iussi sunt aliquid exhibere, & non exhibent, possunt incarcerari pro contumacia, quæ est delictum, (siue verum siue fictum) iuxta text. *in leg. omne delictum, §. contumacia, Digestis de re militari*, melior text *in leg. 3. §. in bello, Digestis eodem tit* & consonant *leg. 3. vers. pero si aca ecciesse tit. 28. part. 3. & leg. 20. prope fin. tit. 9 part. 1. bona, leg. 20. in fin. tit. 2. part. 3.* ad quod multa cumulat Burgos de Paz *quæstione 5. ex numero 19. cum sequentibus.*

38 Et ob hanc contumaciam posse nobilem, & alium quemlibet priuilegiatum incarcerari, probant Bartol. *in leg. fin. colum. fin. vers. si vero quaris in fin. Digestis ad legem, Iul peculat.* Ioan. de Platea *in leg. nemo carcerem. colum. 8. vers. tertio fallit, numero 12. Cod. de exactoribus. lib. 10.* Abbas *in c. 1.* per textum *ibi colum. 2. vers. item nota depositi*, optimè Bald. *in cap. præterea, numero 5. & 6. vers. dicit Innocent. & vers sed nunc quæro, colum. 2. de officio. delegati*; mirabiliter & copiosè comprobat Burgos de Paz *in d. quæst. 5. ex num. 18. cum sequentibus*, qui ad hoc idem ponderat, & applicat dispositionem, *d. l. 79. Tauri, & l 6. tit. 2. lib. 6. recopilat.* idem tenet Lasarte *de decima vendit. cap. 18. num. 60.* D. Perez de Lazaro *de vita hominis, c. 19. sub num. 43.*

39. Et in nostris terminis, quod si depositarius recuset exhibere depositum, sit compellendus per carcerem, cum ad factum teneatur, & pro contumacia delinquat, ex pluribus Doctoribus probauimus *in tract. de Regia protectio. 4. part. cap. 5. n. 50. & 51.* à qua compulsione per carcerem nobilem non excusati, quia propter contumaciam delinquit, diximus *ibid. n. 57. & 58.*

40. Quæ doctrina ex eo magis accommodatur nostræ resolutioni, quia quando agitur ad restitutionem depositi, tractari de depositi exhibitione, asserunt Bald. Auendan. Montal. Amato Rodriguez *de executione, cap. 5. num. 23.* & Palacios. *lib. 2. ver. quotidian. cap. fin. 5. part. §. 2. num. 6.* per Nos citati *in tract. de Regia protectione 4. part. cap. 5. num. 51.* pro quo text. est expressus *in l. penultim. ff. depos.* ibi. *Posse diri cum eo, apud quem depositum esset, incerti agere, id est ad exhibendum, &c.*

41. Infertur etiam ad matrem tutricem (quæ licet ob reuerentiam naturalem non incarceretur, pro reliquis administrationis, vt superiùs scripsimus *num. 10* tamen pro commoditate exhibendi inuentarium, & cætera instrumenta tuitionis facultates minoris tanquam dolosa potest incarcerari. Ita distinguit Paulus Montanus *de tutelis, c. 15. n. 66.* sequitur Perez de Lara vbi proximè *ex num. 42. & num. 44.*

42. Infertur denique ad nobilem, qui licet pro debito merè ciuili, non possit incarcerari; tamen si facta executione in bonis suis, quæ omnia fideliter tenetur manifestare, vt creditor satisfiat, aliqua scienter occultauerit, committit dolum, fraudem, & crimen, ob quod potest eo ipso in carcerem detrudi pro eo debito, iam crimine & dolo admixto, quia fraus, & dolus, crimen est, post plures comprobat Ioannes Gutierrez *de iuramento confirmat. cap. 16. ex num. 14.* Azeuedus *in l. vltim. tit. 21. lib 4. recopilat. num. 70.* plurima, & mirabilia iura, & fundamenta ad id applicat & late comprobat Molina *de iustitia, & iure tract 2. disputat. 571. colum. 2078. littera C* Gutierrez *cap. 16. citato*, idem Molina *in disputatione 572. colum. 2094. ante finem littera D.* & Montano citato conducit Perez de Lara *d. c. 19. num. 43 in fine.*

43. Iis sic resolutis, non obstant in contrarium adducta fundamenta, & non primum *ex d leg. 4. tit. 2. lib. 4. recopilat.* constituente regulam generalem, ne pro debito merè ciuili nobilis carceretur, nisi in casibus per eam exceptis, & cum non excipiat administratorem, sub regula, iste comprehenditur; cui respondetur, regulam & limitationes procedere, & loqui in debito merè ciuili, at debitum cui est admixtum crimen, à regula semper fuit exemptum, per *leg. 79. 62. Tauri, & leg. 6. titul. 2. lib. 6. recopilat.* pro quo nobilis priuilegio suo non gaudet, & probant Doctores *numero 3.* relati afferentes *in regula illius legis 4.* non comprehendi debitum, cui est admixtum delictum, dolus, aut fraus, at in administratoribus reliquaris, & præsertim in administratoribus concursus verificari clarè ostendimus *ex numero 7. cum sequentibus.*

44. Nec obstat secundum, de quo suprà *numero 4.* quod vt in depositario consideretur delictum, & furtum, requiratur negatio depositi; quoniam id procedit ad effectum incurrendi pœnam dupli ex iuribus, & doctoribus eodem argumento relatis, & declaratis suprà *ex n 24.*

45. Nec obstat tertium argumentum, quo dicitur, quod vt nobilis, mulier, & exemptus possit pro debito carcerari; debet esse depositum speciei, non quantitatis, iuxta Iacobum Cancerinum in argumento citatum, cui verè satisfecimus suprà *n. 33.* vt ea distinctio procedat de iure, & constitutione expressa Cataloniæ; non tamen de iure communi, *vt ibid. d. 33.* probauimus.

46. Sed quando (quod negamus) de iure communi procederet; adhuc in nostris terminis administratoris concursus locum non haberet, secundum distinctionis membrum, quia cum sit depositum, & sequestrum auctoritate iudicis, & ideo semper vno eodemque animo, vt depositarius habeat pecunias sibi in depositum numeratas de promptu, & de manifesto ad finem, & affectum soluendi creditoribus, non autem vt eis aliquo modo vtatur, quia numeratio fit vt quantitas seiatur dumtaxat, & propterea semper conseruat, & retinet suam propriam naturam depositi & consideratur talis pecunia numerata tanquam species, quia restante animo deponentis vt ea vtatur depositarius, semper remanet verum depositum; sed quia de hac doctrina plura & amplissimè scripsimus infra *3. p. cap. 11. ex n. 17. cum multis seqq.* hic missam facimus, lectorem remittimus ad illum copiosissimum locum, vbi pro vtraque parte disceptatum reperies.

47. Ex quibus omnibus, certa, secura, & vndequaque legitimè comprobata deducitur resolutio firmiter tenenda, quod administrator concursus creditorum, ratione reddita, pro reliqui soluendi potest iuridicè carcerari, quantumuis nobilis sit, cum sit sequester, & depositarius iudicialis, & reliqua sint pars depositi, quæ in suos vsus conuertit & sua malitia, & dolosè consumpsit, quia idem est iudicium de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, & qui totum depositum integrè non restituit, sed

diminu

48. diminutum, seu deterioratum, nihil restituisse videtur, & pro portione depositi diminuta eadem depositi actione agitur, quasi nihil restitutum sit, textus elegans *in l.1.§.si res,ff. depositi*, illic, *si res deposita deterior reddatur,quasi non reddatur,agi depositi potest,cum enim deterior redditur, potest dici dolo malo redditam non esse*,text.*in l.3.§.si reddita, ff. commodati*,ibi, *propriè enim dicitur res non reddita,quæ deterior redditur*, quæ & alia quamplurima ad idem adduximus *in nostris commentariis de Regia protectione,3.p.c.9.ex n.* 182. *cum seqq.*

49. Et cum iste casus accidisset in hac Cancellaria Valisoletana anno 3649. dum administrator quidam concursus Marchionis de la Mota fuerit reliquatus, & pro reliquis magnæ summæ fuisset vinculis positus, allegauit se nobilem, & aduocatum, ac etiam relatorem huius Senatus; & ideo pro hoc debito tanquam merè ciuili non posse carcerari. Causa per septem Senatores vita, dempto vno, cæteri vniformiter tenuerunt nobilem administratorem concursus creditorum pro reliquis exoluendis à carcere non excusari, nec nobilitatis priuilegio gaudere; tum quia quilibet simplex administrator & tutor pro reliquis soluendis quamuis nobilis non cuitat rigorem & compulsionem carceris,ex latissimè comprobatis *ex num.7.cum seqq.* tum multò magis quia administrator concursus vere sequester est, & depositarius; & per consequens pro restitutione depositi, quantumuis nobilis,carceratur.Considerabant insuper præfati Senatores hanc huiusmodi administratoris allegationem esse insolitam, & nunquam visam, nec auditam in Senatu, qua quamplurimi administratores concursus nobiles carcere compulsi ad restitutionem reliquorum nunquam vsi fuerunt, agnoscentes nihil eis profuturam.

CAPVT XLII.

Concursu per clericum formato inter creditores, an pensionarius etiam posterior, quoad fructus beneficij omnibus, & quibuslibet præferatur?

Et de concursu plurium creditorum pro diuersis pensionibus ad idem beneficium concurrentium.

SVMMARIVM.

Clericus ad fructus sui beneficij, & dignitatis potest formare concursum inter suos creditores, n.1.

Fructus beneficij sicut obligari,hypothecari,& consignari possunt creditoribus : ita corpus concursus ingrediuntur,n.2.

Clerici vita durante dumtaxat,ibid.

Fructus beneficij possint pro executione capi,vt clerici creditores soluantur,n.3.

Cap. peruenit,el 2 de fideiussoribus exornatur. ibid.

Ex fructibus beneficij tenetur clericus alimenta, & dotem præstare suis. 1. n.4.

Cap. peruenit de arbitris,interpretatur vt procedat, quando consignatarius volebat retinere fructus beneficij consignati pro solutione doris post mortem clerici,num.5.

Fructuum beneficij consignatio pro solutione creditorum, durat durante vita clerici dumtaxat, numero 6.

Intellectus ad cap. peruenit,de arbitris, ab aliquibus traditus,repellitur.n.7.

Fructus maioratus,feudi,emphyteusis,& vsufructuarij capti, vel consignati pro solutione creditorum durat tantum durante vita possessoris feudatarij, &c.n.8.

Etiamsi creditores insoluti remaneant.vel ex integro non sint satisfacti de suis creditis, ibid.

Fructuum beneficij consignatio solum durat durante vita clerici debitoris,n.9.

Fructuum beneficij consignatio facta creditoribus sit in subsidium bonis patrimonialibus clerici deficientibus,n.10.

Alimenta de fructibus beneficij in concursum deductis clerico debitori assignantur, ibid.

Fructus beneficij capiuntur pro executione, & consignantur creditoribus bonis patrimonialibus clerici deficientibus.n.11.

Pensionarius pro decursis, an in fructibus beneficij pensione grauatis præferatur omnibus debitoris clerici creditoribus hypothecariis, & anterioribus disceptatur ex numero duodecimo, & sequentibus.

In creditores hypothecarios præferuntur tempore anteriores,n.14.

Pensionarius pro pensione habet hypothecam in fructibus beneficij, & actionem realem contra quoslibet illos percipientes, n.15.

Pensionarius mortuo Episcopo præfertur Ecclesiæ Cathedrali in Pontificalibus & ornamentis, quæ sua prætendit Ecclesia,n.16.

Pensio est onus reale inhærens fructibus beneficij, num.17.

Onus rei illam diminuit de valore & tanto minus in ea creditores habent, n.18.

Dominus proprietatis, & censuarius præferuntur in ipsa re emphyteutica,aut censuata pro suis pensionibus,decursis omnibus emphyteutæ,vel censualistæ creditoribus anterioribus, n.19.

Pensionarium an esse præferendum pro suis decursis duo Doctores tetigerunt,sed non resoluerunt, num.20.

Resoluitur quæstio cum distinctione,ex n. 21.

Pensio imposita eodem tempore, quo facta fuit gratia, & collatio beneficij clerico debitori præfertur omnibus creditoribus clerici,num. 22. cum sequentibus.

In re per debitorem acquisita sum pacto, quod sit alteri tertio hypothecata,tertius præfertur omnibus anterioribus creditoribus debitoris,sic acquirentis. num.24.

Debitor sicut potuit præiudicare suis creditoribus in non acquirendo,re, multo magis poterit eam conditione grauatam acquirere, ibid.

Debitor in actu, & initio acquisitionis potest consentire grauaminibus appositis in præiudicium creditorum,n.25 & 26.

Pensionarius pro sua pensione imposita in actu, & initio collati, & acquisiti beneficij præferri debet, quibuslibet debitoris creditoribus prioribus, numero 27.

Dominus proprietatis, & censuarius, ideo pro suis pensionibus præferuntur creditoribus emphyteutæ, & censualistæ, quia pensio fuit imposita ab initio, & in ipso actu acquirendi rem. numero 28. & 29.

Pensionarius pro pensione obtenta super beneficio iam obtento per clericum debitorem, de cuius consensu, non præfertur creditoribus clerici anterioribus, & hypothecariis, n. 30.

Debitor in acquisitis nullo modo potest præiudicare suis creditoribus sicus in acquirendis, ibid.

Debitor per factum suum non potest peruertere prælationem sui creditoris, n. 31.

Pensionarius acquirit hypothecam in fructibus beneficij à tempore reseruatæ pensionis, n. 32.

Hypotheca eiusdem rei constituta duobus diuersis temporibus habet tacitam conditionem, vt secundo sit pro residuo hypotheca, primo integrè prius soluto, num. 33.

Hypotheca orta in ipso actu acquirendi præfertur omnibus hypothecis anterioribus, n. 34.

Secus quando imposita fuit ex interuallo, & re iam acquisita per debitorem, n. 35.

Pensio acquisita ex interuallo & beneficio iam obtento per clericum debitorem non præfertur creditoribus debitoris anterioribus hypothecariis, ibid.

Pensionarius pro diuersis præfertur creditoribus clerici anterioribus chyrographariis, & personalibus, num. 36.

Nisi manifestè constet clericum debitorem consensisse in pensione constituenda super beneficio iam obtento causa fraudandi creditores, n. 37.

Pensionariis diebus concurrentibus super fructibus beneficij prior potior erit. n. 38.

Pro pensionibus super episcopatu reseruatis à Papa pro personis a Rege nominandis facta personarum nominatione, & pensionum distributione in concursu spolij, qualis pensionarius præferendus, ex num. 39.

Pensionariorum nominatione facta à Rege in eodem decreto nullus alteri præfertur. n. 40.

In eadem scriptura pluribus nominatis nullus etiam primo scriptus potest prætendere anterioritatem, num. 41.

Quid quando diuersis temporibus à Rege fuerunt pro pensione plures nominati an anterior in tempore alius præferatur, disceptatur, n. 42 & seqq.

Inter hypochecarios prior in tempore, potior est in iure, num. 43.

Verius restituitur nulli alteri pensionario præferri, ex num. 44.

Nominationis facta per Regem ad pensiones pro personis ab eo nominatis, retrotrahuntur ad gratiam ex qua omnes simul ius obtinent, ibid.

Gratia pensionis dubia, & obscura pro personis nominandis, declaratur per nominationes subsequutas, num 45.

Declaratio inest actui declarato, & retrotrahitur ad tempus dispositionis declaratæ, n. 46.

Re empta pro persona nominanda, nominatio subsequuta retrotrahitur ad tempus emptionis, ac si persona nominata ab initio contraxisset, n. 47.

Nomine debitoris duobus certo diuersis temporibus, ambo æqualiter exigunt absque prælationis interse, num. 48.

Clerico beneficiato, & pensionario concurrentibus ad exactionem fructuum beneficij clericus pensionario præferitur, n. 49.

1. AD fructus & redditus sui beneficij potest clericus causare concursum inter suos creditores, ad text. capitalem *in cap. Odoardus, de solutionib us* quem ampliſſimè exornat Iesuitas Gutierrez *de iuramen. confirmat. 1. pars cap. 47 per totum.*

2. Ij enim fructus beneficij intrant in concursum, quemadmodum possunt ad libitum creditoribus clerici obligari, & hypothecari, aut aliter pro solutione consignari, sua vita clerici durante duntaxat, vt tenent Foller. *in praxi censuali, in verb. huiusmodi census, num. 18.* Rodoanus *de rebus Ecclesiæ, tit. de constitut. annui reddit. num. 17. & 18.* Felicianus *de censibus, lib. 2. cap. 3. num. 10. prope fin.* Marcus Antonius de Marsillis Bono. *in tract. de Ecclesiar. reddituum, origin. & iure, 3. part. cap. 27. num. 95.* Auendañus *in tractat. de censibus, cap. 77. ex num. 3. cum segg.* & per Abbatem *in cap. peruenit, num. 11. de fideiussoribus,* tenet Rota *decis. 102. num. 18.* inter recollectas per Farinacium *post cons. crimin.* & post Tiraquellum *de retract. consanguin. §. 1. gloss. 7. n. 52.* tenet Loterius *de re benefic. lib. 1. q. 42. n. 25. & segq.*

3. Possuntque ij fructus beneficij, & præbendæ Ecclesiasticæ pro executione capi, vt ex eis solui, & satisfieri possint creditores clerici, aut Prælati, aliis bonis patrimonialibus clerici deficientibus, vel non sufficientibus, vt per argumentum text. optimi *in cap. peruenit, el 2. de fideiussoribus.* ibi, *Ve memorato R. pecuniam quam pro eis soluit, restituant, impensasque seruent indemnem: alioquin de redditibus eorum præscripta debita faciatis exolui, & damna etiam quæ propter hoc pertulit, resarciri; aut prædictos redditus sibi assignetis, tandiu sine molestia detinendos, donec ipsa damna resarcita fuerint, & debita sine diminutione soluta.* & ibi notant Abbas & Doctores, Collectarius *in cap. Odoardus,* quem Rebuffum, & Capellam Tolosanam, hanc opinionem tenentes; sequitur Couarruuias *lib. 2. variarum, cap. 1. num. 9.* tenent etiam Bart. Paul. & Alexand. *in l. commodis, Dig. de re iudicata.* Petrus Duenas *in regula 275. limitat. 11. fol. 68.* vbi dicit approbari hodie per *l. 23. & l. 45. tit. 6. p. 1.* Ioann. Baptista Caccialupus *in tractat. de pensionibus 11. quæst. princip. num. 4. & 5.* Ioann. Gutierrez *de iuramen. confirm. 1. part. cap. 17. num. 17.* & cum Duenas, Anton. Gomez *2. tom. variarum, cap. 13. & n. 18.* & Farinacio *in praxi crimin. quæst. 27. num. 66.* Augustinus Barbosa *in dict. cap. peruenit, el 2. de fideiussoribus, numero 22.* Petrus Barbosa *in l. 1. parte 4. num. 132. & 133. ff soluto matrimonio,* tenent insuper Rota, Lotterius, & cæteri citati *n. 2.*

4. Hanc eandem conclusionem probant innumerabiles penè alij Doctores affirmantes, quod clericus frater tenetur de iure, vel promittendo dotem sorori, hanc soluere ex redditibus sui beneficij, seu præbendæ, per textum *in cap. peruenit. 3. de arbitris,* vt post alios Nauarr. Didac. Perez, Ioan. Garcia, Matienzo, Spino. Cened. Surdus, Menochius, Molin. Theolog. Petrus Barbosa *vbi proximè.* Mantica *de tacitis conuen. tom. 2 lib. 13. tit. 12. n. 10. & tit. 16. n. 31.* & plurimi alij citati à Barbosa *in d. cap. peruenit, n. 2.*

5. Hinc interpretatur textus *in dicto cap. peruenit, de arbitris* qui contrarium videtur probare, dum irritat consignationem dotis debitæ sorori clerici, quoniam ille text. eo tendit quod soror clerici fructus beneficij sibi ad solutionem dotis debitæ consignatos per arbitros, volebat retinere post clerici, mortem, quod erat in præiudicium Ecclesiæ, vt annuit text. ibi, *pernicioſum existere,* & ibi *Ecclesiæ,* prout interpretatur glossa ibi, *in verbo existere,* quam sequitur ibidem Augustinus Barbosa *n. 5.*

Vt

6. Vt secus sit, quando consignatio fructuum beneficij sit dumtaxat ad tempus pro solutione creditorum durante vita clerici dumtaxat, vt per eius mortem extinguatur consignatio, etiam si creditores integrè soluti non maneant, quo casu nullum possint Ecclesia, & successores detrimentum pati. At fructus, quos sua vita clerici durante perceptos, suos fecit, & ex eis solui debent creditores, iuxta text. *in cap. peruenit de fideiussoribus*, qui ab hoc est expressus, & apparenter contrarius text. *in d. cap. peruenit de arbitris*. Qui prædicta distinctione conciliandi sunt, provt glossa, & Barbosa *locis citatis*, & probant etiam Foller. Rodoanus, Marcus Anton. de Marsillis, Felicianus, & Auendanus citati *suprà n.* 2.

7. Et licet text. *in d. cap. peruenit de Arbitris* intelligi, quando creditor propria auctoritate vult sibi consignare fructus beneficij pro debiti satisfactione, vt dicunt Anton. ibi, *n.* 12. Imol. *n.* 5. Petrus Barbosa *in l.* 1. 4. *part. n.* 133. *ad fin.*

8. A præfata tamen interpretatione recedendum non erit, quæ de iure verissima est, & constans, quod quando fructus, & reditus pro debitis usufructuarij, possessoris maioratus, feudatarij, seu emphyteutæ capiuntur, & consignantur, pro vt consignati, & capi possunt pro satisfactione, & solutione creditorum; non durat consignatio, nisi durante vita debitoris, ita vt per eius mortem extinguatur consignatio, ne fiat præiudicium successoribus, qui ad debita antecessoris nullo modo tenentur, nec in eorum præiudicium potest continuari consignatio, quantumuis creditores maneant insoluti, abundè de singulis diximus; & copiosè probauimus, *suprà hac 1. part. cap. 10. ex num. 89. vsque ad finem, & cap. 24. ex n 32. & ex n. 55. & cap. 9. ex n. 59. & infrà 3. part. cap. 15. ex n. 55. cum multis sequentibus, & à principio*, quibus locis de hac re ad longum videre poteris.

9. Et in specie quod consignatio fructuum beneficij pro satisfaciendis Clerici creditoribus non duret nisi durante vita Clerici debitoris, vltra citatos *suprà, num.* 2. ex aliis diximus 3. *part. dict. cap.* 15. *num.* 32.

10. Hæc tamen fructuum, & reddituum beneficij adiudicatio creditoribus duo temperamenta recipit, vnum, vt fiat in subsidium deficientibus bonis patrimonialibus Clerici debitoris. Secundum, vt ex fructibus, & prouentibus ipsius beneficij debitori Clerico relinquatur congrua, & consignentur alimenta, vt decenter viuere possit, Abbas, & Doctores *in d. cap. peruenit de fideiussoribus*, & per Collectarium *in cap. Odoardus de solut.* & per Rebuffum, & Capellan. Tholosan. tenet Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 1. *num.* 9. Bartol. Paul. & Alexand. *in leg. commodis, ff. de re iudicata.* Duenas *in regul.* 275. *limitat.* 11 Caccia Lupus *in tract. de pensionib* 11. *quæst. principal. num.* 4. & 5. Tiraquel. *de retract. lignagier.* § 1. *gloss.* 5. *num.* 50. Guillelmus Bened. *in cap. Raynutius verb. & vxorem num.* 136. Romanus *consil.* 379. *num.* 30 Gigas *de pensionibus quæst.* 39. *num* 4. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 1. *num.* 11. August. Barbosa *in Collectan. ad cap. olim el.* 2. *in ordin* 16. *n.* 3. per text. ibi, *de restitut. spo iat.* latius Ioan. Gutierrez *de iuramento confirm. t.* 1 *part. cap.* 17. *ex num.* 17. *cum seqq.* idem Barbosa *in cap peruenit de fideiussoribus num.* 22. ex Anton. Gomez *tom.* 2. *variar. cap.* 13. *num.* 18. *in fin. vers. vnum tamen est*, & Farinac. *in praxi criminal. tom* 1. *quæst.* 27. *n.* 27. *& num.* 66. Et simpliciter loquendo vt fructus, & prouentus præbendæ, & beneficij sint consignandi & capiendi pro executione, & solutione creditorum in subsidium deficientibus bonis Clerici patrimonialibus, post plures alios obseruat Petrus Barbosa *in leg.* 1. 4. *part. n.* 132. *in fin.* 11.

Quibus sic vtiliter prælibatis, non leuis oritur disceptanda quæstio: an formato concursu per clericum debitorem, in quem ingrediantur bona eius omnia patrimonialia, verum, & fructus beneficij, & præbendæ, dempta sua congrua, & alimentis; An creditor pensionarius qui super fructibus beneficij habet à Papa consignatam annuã quandam pensionem præferendus sit in fructibus omnibus, & quibuslibet Clerici creditoribus etiam anterioribus, habentibus simul hypothecam in eisdem fructibus? 12. 13.

In qua quæstione, si iuris regulas ordinarias attendimus, tempus ad prælationem inspiciendum erit inter creditores hypothecarios concurrentes, *ad leg. qui potior. ff. de regulis iuris, & leg. potior. & toto tit. ff. qui potiores in pignor. habean. cum vulgaribus.* Et cum certum sit in iure nostro, pensionarium à tempore constitutæ pensionis contrahere hypothecam in fructibus beneficij pensione grauatis, & eidem competit actio realis contra quoslibet percipientes fructus ipsius beneficij. Nauarrus *de spoliis*, §. 8. Ioannes Gutierrez *practic. lib.* 2. *quæstione* 92. *num.* 4. Emanuel Rodriguez *in summa* 1. *tom. cap.* 23. *columna* 4. *& quæst. regular.* 1. *tom q.* 30. *art.* 11. Addit *summæ Bull. in* Quarantæ *verb spolia. clericor.* & per Couarr. & plures Rotæ decision. tenet Nicolaus Garcia *de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *n.* 204. & 205. Vbi propterea pensionarium creditorem, mortuo Episcopo præferri Ecclesiæ Cathedrali, pro pontificali, & ornamentis, quæ sibi vult applicare Ecclesia, quia in eis præferri debet pensionarius habens hypothecam pro suis decentis in vita prælati. Gigas *de pensionibus quæst.* 39. *& quæst.* 43. Crescent. *decis.* 3. *num.* 1. *de solutionib.* & ex aliis Hieronym. Gonzal. *ad regul. alternatiuis gloss.* 5. § 5. *num* 45. & 46. Idem Gigas *quæst.* 51. Caccia Lupus *de pensionib. quæst.* 9. *vers. aut quærimus.* August. Barbosa *de iure Ecclesiast. vniuers. lib.* 3. *c* 11. *de pensionib. num.* 93. & ex Gigante *de pensionibus quæst.* 40. *num.* 1. *quæst.* 47. *num.* 2. *& in consil.* 35. *sub num.* 9. *vers. est enim pensio.* Iacob. Gallo *consil* 65. *num* 1. Bursat. *consil* 361 *num* 32. Seraphin. *decis.* 1351. & Rota *in recent. decis.* 176. *n.* 3. *part.* 3. tenet Lotterius *de re beneficial. lib.* 1. *quæst.* 39. *n.* 72. *& sequentibus*, & ideo pensionarius ratione suæ hypothecæ, quam habet super fructibus beneficij grauari potest pro executione, & solutione illos capere, vt ex Roman. *consil.* 388. *num* 2. Euerard. *consil* 147. *num.* 4. Natta *consil.* 141. *num.* 5. *& consil.* 496. *lib.* 8. tenuit Rota, vt per Farinacium *decis.* 102. *num* 18. *lib.* 1. *in antiq. post* 1. *tom consilio.* Ergo tempus consignatæ pensionis attendi debet, vt pensionarius præferri possit aliis Clerici creditoribus hypothecariis simul concurrentibus. 14. 15. 16.

Pro pensionario autem forte vrget fundamentũ, vt aliis creditoribus hypothecariis etiam anterioribus, saltem in fructibus beneficij præferatur. Nam pensio est onus quoddam reale, quo grauati sunt fructus beneficij, super quibus authoritate Apostolica impositum est, & affixum, & illis inhæret, vt latè probat Gigas *resbonf.* 29. *n.* 4. *vers propterea quod.* Bursatus *consil.* 361. *num.* 19. & ex aliis Augustin. Barbosa vbi proximè *num.* 93. *in principio.* 17.

18. Sed sic est, quod onus rei diminuit valorem ipsius, itavt tanto minus ex ea creditores habere dicantur in bonis debitoris, provt latissime comprobatum fuit infrà 3. *part. cap. per totam*, vbi multas doctrinas per te videre poteris valde conducibiles huic fundamento; igitur pensionarius præferri debet pro suis decursis annuis pensionibus sibi debitis omnibus beneficiatis debitoris creditoribus saltem in ipsis fructibus beneficij

19. Ad similitudinem domini rei emphyteuticariæ, vel in censum perpetuum datæ, qui comparentes in iudicio concursus causati ab emphyteuta, vel censuario debitore præferuntur pro suis pensionibus decursis in ipsa re emphyteuticaria, vel censuaria omnibus, & quibuslibet creditoribus debitoris, cum pensio ipsa sit onus reale inhærens ipsi rei, provt ex pluribus probauimus infrà 3. *part. cap. 3. ex n.87. cum seqq.*

20. Quid igitur tenendum in tanto conflictu, qui maior apparet ex eo, quod Ioan. Baptista Caçeia Lupus *in tract. de pensionibus*, 11. *quæst. princ. n.5.* eandem quæstionem faciat alle, & mouisse videtur, dum solum dicit, se dubitare, eo quod nullus præfatorum Doctorum ab eo allegatorum admisisset, quod possit clericus suis priuatis creditoribus satisfacere de redditibus Ecclesiæ obligatis, & hypothecatis pro pensione, & omittere debita Ecclesiæ, & satisfacere creditoribus suis priuatis; nihil tamen ipse Caçeia Lupus *in quæstione hac à se mota resoluit*; ad idem eundem Caçeia Lupum referens Ioan. Gutierez *de iuram. confirmat.* 1 *part. c.* 17. *n.* 17. *in fine*, nihil pariter resolait, decens pro nunc eam difficultatem non posse examinare.

21. Igitur vt eam dissoluamus, distinctè procedendum erit, & per iuris principia, atque constantes Doctorum resolutiones discurrendum, aut enim debitor clericus beneficiatus eo tempore & momento simul quo obtinuit gratiam, & titulum seu collationem beneficij, iniunctum fuit onus soluendæ pensionis annualis in fauorem tertiæ personæ.

22. Aut enim post sibi collatum, & obtentum beneficium pensio in fauorem tertiæ personæ de eius consensu interposita fuit Sedis Apostolicæ auctoritate interueniente.

23. Primo casu, quando scilicet pensio imposita fuit super fructibus & redditibus beneficij tempore quo sibi facta fuit beneficij gratia, tunc indubiè pensionarius ad cuius fauorem pensio fuit constituta, præferri debet in fructibus beneficij omnibus quibuslibet creditoribus clerici beneficiati, quantumuis anterioribus, & priuilegiatis, & hypothecariis, simul concurrentibus cum pensionario ad fructus beneficij; quæ resolutio manifeste probatur; nam licet debitor habeat creditores, etiam hypothecarios

24. habentes ius ad bona futura, & nouiter acquisita per debitorem, si acquirat aliquam rem, sub pacto, & conditione, vt alteri tertio res ipsa sit hypothecata; tunc per hoc pactum inconrimenti, & in ipso acquisitionis initio, & origine, appositum debitor præiudicare potest quibuslibet aliis creditoribus suis anterioribus, priuilegiatis, & hypothecariis, cum res ipsa in eum transeat cum illo onere, qualitate, conditione, & causa, sine qua ipsam debitor non acquirit, nec sui creditores ad illam rem plus iuris prætendere possunt, quam debitor ipse habeat qui in acquirendis illis potest præiudicare, & sicut potest rem in totum non acquirere, in præiudicium creditorum; ita potest multo magis grauatam aliquo pacto acquirere, quia tanto minus sui præiudicat creditoribus, sicuti per plurima iura expressa & Doctorum resolutiones ad longum scripsimus infrà 2. *part. cap.* 14. *per totum.*

Ita potest grauamini & conditionibus appositis 25.
in actu, & initio acquisitionis consentire debitor in præiudicium suorum creditorum, provt copiosè diximus 2. *part. cap.* 16. *ex num.* 1 maximè *ex n.* 25. *cum multis seqq.* & signanter *ex num.* 48. *cum sequentibus.*

Et quod in initio, & actu acquisitionis debitor 26.
consentiat in onere rei, & hypotheca in fauorem tertij extranei appositio, præiudicare posse prorsus suis creditoribus anterioribus hypothecariis, firmiter tenuerunt plurimi Doctores argumento text. *in l. qui autem, ff. quæ in fraud. creditor. & l. non fraudantur, ff. de regulis iuris* Negusanz. de Fano *de pignorib. 4. part. princ. in princip. vers. quarto quæro, num. 33. & 34. cum seqq.* & eruditè satis hanc Doctrinam disputat, & resoluit Vincentius de Franchis *decis.* 97. Cardin. Tuschus *pract. conclus. tom. 4. littera H. conclus.* 128. *per totam* Parladorius *in sesquicenturia differentia* 57. *num.* 9. Pacificus *de Saluiano interdicto, inspectione* 3. *cap* 2. *num.* 510. *& n.* 512. Fontanella *de pactis nuptialib. tom.* 2. *claus.* 7. *glos.* 2. *part.* 8. *num.* 78. *& num.* 79 Noguerol. *allegat.* 9 *num* 39. Cardinal. Mantica *de tacitis & ambig. conuentio. lib.* 11. *tit.* 23. *num.* 30 *&* 31. & innumerabiles penè alij per Nos conducti infrà 2. *part. cap.* 14. *ex n.am.* 108. *cum multis seqq.* vbi per plurima abundè exornauimus hanc constantem, & valde singularem doctrinam.

Igitur si pensio super fructibus beneficij fuit 27.
imposita ab initio, quo debitor clericus obtinuit gratiam, & titulum beneficij, puta quia in eius fauorem fuit facta beneficij renunciatio per tertium, sibi reseruata certa annua pensione; vel quando beneficij gratiam obtinuit à Papa cum onere pensionis annuæ alteri tertio per Papam reseruatæ; tunc isse talis pensionarius pro suis decursis semper præfertur quibuslibet aliis debitoris clerici creditoribus ius in bonis debitoris & hypothecam habentibus, ante huiusmodi beneficij collationem, & acquisitionem saltem in fructibus ipsius beneficij, cum hæc pensio, & onus super illis, fuerit orta, & imposita ab initio acquisitionis, & tempore, quo creditores ius ad eius fructus non habebant, qui non possunt prætendere maius ius, quam suus debitor habebat, in quem cum hoc onere, & pensione, & cum sua causa beneficium fuit translatum, & ab eo non aliter acquisitum ex præfata Doctorum communi opinione.

Et ex hoc fonte illud simile simul fluit, quod su- 28.
periùs *num.* 9. appositimus de Domino proprietatis concurrente pro annua sua pensione in concursu per emphyteutam formato, vt in re emphyteutica præferatur omnibus aliis quibuslibet emphyteutæ debitoris creditoribus anterioribus, & hypothecariis. Item de re in censum perpetuum debitori data; vt pro suis decursis pensionibus similiter præferatur omnibus debitoris creditoribus anterioribus super re ipsa censuaria; hos etenim effectus prædicit notitiæ doctrinæ efficacia à qua isti casus assumunt fundamentum.

Quoniam cum à principio, & in initio, & actu 29.
acquisitionis rei datæ in censum perpetuum, vel in emphyteusim Dominus sibi reseruauerit certam annuam pensionem, & in emphyteutam, vel censuatium res transierit cum illo onere, & causa grauata, & simul cum tacita hypotheca: ideo nihil mirum

ve

ex pacto hæc habeat prælationem omnibus quibuslibet anterioribus creditoribus, qui tantummodo habent habere, & ius prætendere in ipsa re emphyteuticaria, & confuetaria, quæ cum hoc onere fuit acquisita ab initio per debitorem, provt in iis terminis latius probauimus *supra n.* 18. & 19.

30. Quod secundum distinctionis membrum, de quo superius *n.* 22. quando scilicet clericus debitor habebat ius acquisitum beneficium, nulla pensione grauatum, & simul creditores, tam personales, quam hypothecarius, & præstitit consensum, vt in fauorem alicuius tertiæ personæ pensio super fructibus ipsius beneficij apponatur Sedis Apostolicæ authoritate. Tunc casus iste leuiorem difficultatem continet in quo dicendum erit, quod creditores hypothecarij anteriores ad bona Clerici debitores præferuntur indubiè pensionario in fructibus beneficij, per iura plurima adducta *infra* 2. *p. c.* 4. *n.* 138. quo super re iam acquisita debitor ex facto suo voluntario nihil potest disponere in præiudicium creditorum suorum, licet in acquirendis, provt abunde per plurima iura, & Doctores, ampliſſimas resolutiones disceptantes *infra* 2. *part.*

31. *c.* 14. *per totum*, & magis ad nostri casus terminos speciales videnda erunt quæ scripsimus *infra* 3. *p. cap.* 15. *per totum*, vbi *n.* 4. quod debitor per factum suum, non potest præiudicare prælationem, & anterioritatem suorum creditorum, nec posteriorem anteponere priori.

32. Et ideo licet pensionarius de consensu debitoris Clerici acquisierit hypothecam super fructibus beneficij iam obtenti iuxta Doctores superius adductos *n.* 25 id tamen debet esse attento tempore consignatæ pensionis & sine præiudicio iuris, & hypothecæ anteriores, ad totum titulum *ff. & Cod. qui potiores, in pign. habeantur.* Quia inter hypothecarios creditores tempus attenditur ad prælationem.

33. Nam eiusdem rei hypotheca facta duobus creditoribus per debitorem diuersis temporibus hanc habet naturam, & implicitam conditionem, vt prior pro integro suo credito sit in ea soluendus, & secundo sit duntaxat hypotheca pro residuo, si forte aliquid superfit ex valore ipsius hypothecæ prioris creditoris integrè soluti, & dimisso Provt sunt iura aperta text. *in l. eg. insulam* 14. *ibi:* Nisi ad veteram pensionem pignora suffiterent, ius omnium pignorum ad me pertinere. *leg. qui balneum* 9. §. *Titia ff. qui potior. in pignor. habean. leg. a Diuo Pio*, §. *quod si res ff. locat. in dict. l. 2. tit.* 5. *p.* 5. *l.* 18. *tit.* 13. *eadem not.* quæ & alia iura per plurimas, & singulares doctrinas exornauimus *infra* 3. *p. c.* 11. *ex n.* 7. *cum sequentibus*, concurrentibus igitur pensionario qui obtento iam beneficio à clerico debitore, pensionem, & hypothecam acquisiuit super fructibus beneficij, & creditore anteriore habente hypothecam in illis, quia fructus beneficij hypothecari possunt, iuxta dicta *supra num.* 2. & *sequentibus*, sine prior proculdubio pensionario præferendus erit.

34. Comprobatur etiam ista verissima resolutio ex resolutione omnium Doctorum, quos superius addiximus *n.* 25. *cum sequentibus*, asserentium, quod quando hypotheca oritur in ipso actu acquirendæ rei per debitorem, præferatur omnibus debitoris anterioribus creditoribus; qui eandem doctrinam limitant, vt non procedat, quando ex intervallo, & sequendo res creditoris debitori quæsita, vt

35. tunc hypotheca constituta, & apposita nullo modo præiudicet creditoribus anterioribus ipsius debitoris, nec illis præferatur, qui in illo instanti acquisitionis ius suum perfectum, & irrenocabile in ipsa re acquisita per debitorem quæsierunt, vt per eosdem Doctores, & alios specificè annotauimus, & comprobauimus *infra* 2 *part. c.* 14. *ex num.* 108. *cum sequentibus*, & propterea cum in isto secundo distinctionis nostræ membro, pensio fuerit de consensu debitoris apposita ex intervallo, & beneficio, iam quæsito, & possesso à debitore, nullo modo poterit præiudicare anterioribus Clerici creditoribus habentibus anteriorem hypothecam in fructibus & bonis Clerici debitoris, sed prorsus deneganda erit pensionario prælatio, qui tantum suo loco, & gradu post cæteros soluendus erit in fructibus beneficij.

Si vero creditores debitoris anteriores non sint 36
hypothecarij, sed tantum chirographarij, & personales, tunc pensionarius tanquam hypothecarius creditor illis in fructibus beneficij præferendus erit ad iura, & doctrinas vulgatissimas, quoniam chirographarij, & personales creditores nunquam concurrunt cum creditoribus hypothecariis.

Quod limitatur, quando manifestè constiterit 37
clericum debitorem consentire pensionem super suo beneficio iam obtento & possesso, in fauorem tertiæ personæ, solo animo fraudandi suos creditores, de qua fraude sit conscius vel particeps pensionarius, quia tunc pensionis illa constitutio non potest operari in præiudicium creditorum Clerici debitoris etiamsi fiat chirographarij, & personales, qui omnino præferendi erunt tali pensionario. *leg.* 1. *cum seqq. ff. quæ in fraudem creditor.*

Si tamen duo concurrant pensionarij ad fructus 38.
beneficij grauati, cum vterque habeat æqualem hypothecæ causam, & similem titulum, inter eos attenditur tempus, & tituli anteriorias, ita vt si fructus beneficij vtrique pensionario non sufficiant, prior pensio integrè soluenda erit, & ex residuo secunda persoluenda, si superest aliquid ex fructibus, ad iura vulgaria, *leg. qui prior ff. de regul. iur. l. quoties vtriusque. ff eodem tit. qui balneum in principio*, *leg. potior. ff qui potior. in pignor habean. leg. distractis. & leg sequent. Codice de pignoribus, leg.* 27 & 29 *tit.* 13 *part.* 5. *leg.* 1. *Codice si antiquior cr. ditor. pignor. vendide l. quamdiu. Cod. de distractio. pignor. leg. si prior. in princip. Digest. de privil. leg. creditor.*

Nunc se offert anceps disceptanda quæstio: va- 39.
cante Episcopatu, Rex præsentat Sedi Apostolicæ benemeritum. & insuper grauare solet eandem dignitatum pro certa quantitate correspondente eiusdem dignitatis redditibus, & supplicat suam Sanctitatem, vt illam pensionem imponat distribuendam à Rege inter benemeritos, & sibi, coronæque gratos. Sua sanctitas imponit præfatam pensionem pro persona, & personis à Rege nominandis, & inter eos distribuendam. Rex vel vnico contexta, & in eodem decreto illam pensionis quantitatem inter plures pensionarios à se nominatos distribuit. Tunc non est dubium, quod quando causatur concursus ad bona, & spolium prælati mortui, omnes pensionarij isti habent æqualem causam, & titulum absque antelatione tam in data gratia, quam in nominatione debeant simul concurrere in pari, & eodem gradu, itavt nullus alteri præferatur, sed simul pro rata sua admittantur. Quia in eadem scriptura plures nominati 12.
nullam inter se prætendere possunt antelationem,

nec

nec primus nominatus dici potest prior in tempore; Cum in eadem scriptura non consideratur prius nec posterius, cum in eodem instanti omnium ius perficiatur, de hoc plurima diximus *infrà 2. part. c.4.ex n 130.cum multis sequentibus.*

42. Quid autem sit dicendum, quando Rex vtendo facultate pontificia distribuit illam quantitatem pensionis inter diuersas personas, non simul, & eodem decreto, sed diuersis temporibus, modo pro vna, modo pro alia, aliisve, an omnibus sic à Rege nominatis simul concurrentibus ad spolij concursum priores nominati præferantur posterioribus?

43. In qua quæstione, si iuris regulas attendamus, videbatur dicendum primo nominatum à Rege præferendum pro suis pensionibus decursis aliis postea nominatis, quia inter creditores hypothecarios eiusdem causæ, & paritatis titulorum, prior in tempore, potior sit in iure, vt per plura iura diximus paulo ante *n.*8.*vers. si tamen duo concurrant.*

44. Sed contrarium verius esse existimamus, quoniam omnes isti pensionarij vno, & eodem tempore ius acquisierunt ex gratia pontificia, per quam fuit reseruata pensio pro personis à Rege nominandis, ad quam postea à Rege nominationes factæ retrotrahuntur, & ita non atrenditur tempus nominationis; sed tempus gratiæ, & facta nominatione idem operatur, ac si nominati fuissent in gratia specificè expressi, provt in iis terminis considerat, & probat Nicolaus Garcia *de benefic.*1.*p. c.*5 *ex n* 16. Ergo nullas nominatorum poterit
45. prætendere prælationem inter cæteros, etsi diuersis temporibus nominatos. Nam cum gratia sit iam facta pro personis à Rege nominandis, per nominationes subsequutas declaratur, quæ personæ fuissent ab initio in ea comprehensæ; quia de-
46. claratio nihil noui dat, inest etenim actui declarato, & retrotrahitur ad tempus dispositionis declaratæ, & censetur emanasse cum illa simul, & eodem tempore, quia solum quod obscurum, & coopertum erat, detegit, vt per plura iura, & Doctores probauimus in commentarijs de Regia protectione 4.*part. c.*12 *ex n.* 17. *cum seqq.*

47. Habemus in iure simile expressum, nam res per aliquem empta pro persona à se nominanda, subsequuta nominatione personæ per emptorem, ista nominatio ita retrotrahitur ad tempus contractus emptionis, vt consideretur persona ipsa nominata contraxisse, & emisse, ad nihilum considerato, nec attento iure intermedio quæsito per emptorem; quod iuris subtilitate, & virtute retrotractionis resolutur, & annihilatur. Sic per plurimos Doctores, & varia iuris efficacissima fundamenta disceptantes resoluimus *infrà 2. p. c. 13. ex num.22.cum multis sequentibus, & à principio eiusdem cap.*

48. Alio etiam simili hæc pars fulcitur, nam licet vnus creditor habens nomen debitoris, illud duobus cedat diuersis temporibus, vni post alium, isti duo cessionarij æqualiter exigunt a debitore cesso, vnusquisque pro rata sua, & nullus alteri præfertur, quia attenditur primordium tituli cedentis, à quo ambo causam habent, de quo agimus latius, & ita resoluimus *infrà 3. part. cap. 13. §. vnic. ex n.* 84. *& sequentibus*, ego inter nominatos à Rega diuersis temporibus nulla dabitur prælatio, sed æqualis distributio prorata cuiuslibet.

49. Aliam huic materiæ concernentem quæstionem reperio ab aliquibus tactam: an clericus beneficiatus, & pensionarius super fructibus beneficij eiusdem si concurrant in fructuum exactione, & vendicatione, quis præferatur, & indubitabile clericum beneficiatum peæferri pensionario, vt probat Gigas *de pensionibus qu æst.* 39. *num.*4 Petrus Surdus *alimentis titul.*8.*priuileg.*51 *num.*6. Ioan Garcia *de benefic.*1.*part.c.*4.*num.* 129. Collantes *in pragmat. agricultor.lib.* 1.*cap.*3.*num.*8. nouissimè à Costa *de priuileg.creditor.regul.*1.*ampliat.*12.*n.*18.

CAPVT XLIII.

Pensionarius, qui creditori suo consignauit etiam cum mandato in rem propriam annuam pensionem, vt ex ea satisfiat; vel etiam hypothecauit, an possit in creditoris præiudicium pensionem extinguere, cassare, vel remittere?

SVMMARIVM.

*Pensionarius, qui commoditatem pensionis consignauit suo creditori, an istius præiuditium possit pensionem extinguere, vel cassare, num.*1.*cum sequentibus.*

*Pensionarium in præiudicium creditoris, cui pensionem consignauit cum mandato in rem propriam, posse pensionem extinguere, determinauit Rota, num.*2.

*Pensio extinguitur ex natura rei per mortem, matrimonium, professionem religionis, vel matrimonium, num.*3.

*Pensionarius vsufructuario comparatur, & assimilatur, n.*4.

*Vsusfructus est in commercio nostro, & an possit vendi, cedi, & hypothecari, n.*5.

*Pensio licet possit gratis extingui, & remitti, non tamen cedi, & transferri absque Papæ auctoritate, num.*6 *&* 7.

*Pensionis commoditas potest vendi, cedi, & in solutum dari creditoribus, n.*8.

*Item fructus beneficij, n.*9.

*Vsusfructus commoditas potest obligari, & in fraudem creditoris non potest extingui, vel remitti, n.*10. *&* 11.

*Contra Rotam tenentem posse pensionarium, qui commoditatem consignauit suo creditori cum mandato in rem propriam extinguere pensionem, multum insurgit author, n.*12. *cum seqq.*

*Pensionis cassatio non prouenit ex natura rei, sed ex causa mere voluntaria pensionarij, n.*13.

*Hypotheca superre extinguitur ipsa pereunte ex rei natura, n.*14.

Multa exempla reddantur, ibid.

*Pensio sicuti vsusfructus perit ex natura rei per mortem, matrimonium? & similia, n.*15.

*Hypotheca perit extincto iure debitoris ex causa præambula, & necessaria, n.*16.

*Hypotheca rei non perit, quando ius debitoris extinguitur ex causa sunt voluntaria, n.*17.

*Pensio extingui non potest ex causa voluntaria pensionarij in præiudicium creditoris habentis eam hypothecam, n.*18.

Ius, aut res hypothecata non potest remitti, vel alienari

alienari in præiudicium creditoris, num.19.

Vsusfructus hypothecatus non potest remitti, vel renunciari per debitorem in præiudicium creditoris, num.20.

Pensionarius non potest remittere, vel extinguere pensionem, cuius commoditatem obligauit creditori, num.21.

Commoditas pensionis, sicuti, & vsusfructus obligari, cedi, vendi & in solutum dari potest, n.22.

Pensionis commoditas ingreditur corpus concursus pro satisfactione creditorum vita pensionarij durante, num 23.

Vsusfructus commoditas ingreditur concursum, vt ea satisfiant creditores vita vsufructuarij durante, num 24.

Vsusfructus ius an possit vendi, cedi, vel hypothecari, magna est discordia inter Iurisconsultos, & Doctores, num.25.

Multa iura expenduntur vt ius vsusfructus cedi, & alienari non possit, & per alienationem factam in extraneum contingat consolidatio cum proprietate, num.26.

Opinio Doctorum contrarria refertur tenens quod ius vsusfructus liberè vendi, hypothecari, & alienari, possit absque metu consolidationis, n.27.

Quamplurima iura ad id recensentur, n.28. & 29.

Tertia opinio distinguens inter alienationem, hypothecam, & venditionem ipsius iuris vsusfructus principalis, & inter alienationem solius commoditatis certior, & verior est, num.30.

Alienatio iuris principalis vsusfructus, vel hypotheca, aut cessio non tenet, quia cohæret personæ, ibid.

Quod non est transmissibile ad hæredes non est cessibile, ibid.

Commoditas vsusfructus potest cedi, vendi, & hypothecari, seu in solutum creditoribus dari durante vita vsufructuarij, n.31.

Doctores hanc distinctam opinionem tenentes recensentur, n.32.

Vendito, vel hypothecato simpliciter vsufructu intelligitur de sola commoditate, quæ est permissa vsufructuario, num.33.

Secus si vsufructuarius non simpliciter, sed vniuersum ius vsusfructus vendat, n.34.

In hoc articulo cauendum est a Castillo qui solus iuribus nouum, & improbabilem intellectum confideravit, num.35.

Pensionarium sicuti, & vsusfructuarius non potest cedere ius pensionis, commoditatem vero potest, num.36.

Pensionarius an possit in præiudicium creditorum extinguere, remittere vel cassare pensionem, tres casus distinguuntur, num.37.

Ex sola pensionis consignatione, vt inde creditor soluatur non impeditur pensionarius extinguere, & cassare pensionem, num.38.

Simplex consignatio, vt creditor ex fructibus, vel redditibus soluatur, non causat hypothecam in illis, ibidem.

Debitor in præiudicium creditorum personalium, non impeditur bona sua alienare, cessante fraude, num.39.

Debitor, qui post mortem grauatus est restituere, & sua vita durante fructus ex quibus satisfacit creditoribus, suos facit si ante mortem restituat, non frandantur creditores personales, ibid.

Hypothecaria rei alienatio minime tenet, licet res in tertium cum sua causa transeat, n.40.

Pactum de non alienando sine speciali hypotheca non impedit translationem dominij, nec annullat alienationem, n 41.

Pensionis cassatio, & extinctio facta in fraudem creditorum personalium, & fraus probata illis non præiudicat, num.42.

Sicuti nec vsusfructus remitti potest data opera & in fraudem creditorum facta remissione, n.43.

Pensionis commoditate consignata creditori cum mandato in rem propriam pensionario impediri, remissionem pensionis expresse determinauit Rota, num.44. & n.45.

Mandato in rem propriam dato ad exigendam pensionem penes pensionarium solus titulus remanet, num.46.

Pensionis commoditas in commercio nostro est, sicut aliares temporalis quæ vendi, cedi, & hypothecari potest, num.47.

Pensionarius in præiudicium creditoris habentis ius quæsitum ex mandato in rem propriam non potest pensionem extinguere, & cassare, n.48.

Ex mandato in rem propriam ad exigendam pensionem creditor acquirit ius irreuocabile, quia mandatum reuocari non potest, n 49.

Pensionis reseruata in caput eius ad fauorem alterius recipientis à fiduciario mandatum in rem propriam, tota vtilitas in mandatarium transfertur, & penes fiduciarium sola actiones directæ ineffaces remanent, n.50.

Fiduciarius in præiudicium eius ad cuius commodum reseruata fuit pensio habentis mandatum in rem propriam non potest consentire cassationi, & extensioni pensionis, n.51.

Pensionarius non potest remittere, vel cassare pensionem in præiudicium creditoris habentis hypothecam in pensionis commoditate, n 52.

Vsusfructuarius in præiudicium creditorum habentium obligatam commoditatem vsusfructus, non potest ante mortem bona restituere, nec vsumfructum extinguere, n.53.

Debitor grauatus bona post mortem restituere non potest in præiudicium creditorum habentium fructus obligatos ante mortem restituere, n 54.

Et restitutione non obstante ad fructus medij temporis à præfata restitutione vsque ad mortem debitoris ius habent creditores, n.55.

Pensionarius, qui pensionis commoditatem hypothecauit creditori sua vita durante, non poterit ante mortem extinguere, aut remittere pensionem in creditoris præiudicium, n.56.

VÆSTIO difficillima se offert disputanda an pensionarius debitor qui consignauit creditori suo pensionis annuos fructus, vt ex illis solui, & satisfieri possit de suo credito possit præiudicium sui creditoris pensionem extinguere, cassare, vel aliter renunciare, itavt creditor amplius ex illa pensione sibi satisfacere non valeat. 1.

Hanc quæstionem difficiliorem reddidit Rota *decis. 329. per totam*, inter nouiter recollectas per Farinacium in duas partes distributas, *part. 1. f. l. mihi* 108. dum absolutè, & indistinctè determinauit licere pensionario cassare pensionem consignatam suo creditori eundem constituentem procuratorem in rem propriam, itavt creditor amplius ex ea solui non possit. 2.

Hanc resolutionem fundauit Rota aliquibus mediis primo *num.2.* & 3. quia hæc pensionis extinctio 3.

tinctio provenit ex natura rei, & ideo de ea creditorem conquerere non posse, nam sicut pensio potest extingui per ingressum religionis, per matrimoniuna, vel mortem pensionarij præiudicium creditorum; ita pariter inquit Rota, poterit ei præiudicare pensionarius renunciando, vel cassando pensionem, & ideo mandatum, & consignatio facta creditori hanc tacitam habet conditionem, vt creditor se satisfaciat ex pensione annua, quamdiu illa durauerit, & sic post legitimam, & naturalem eius extinctionem amplius creditor exigere non potest.

4. Nec obstare inquit eadem Rotæ decis. *ex n.* 4. *leg.* 3 *ff. de his, quæ in fraudem creditorum*, qua dicitur, quod vsusfructus acquisitus à debitore non potest per eum extingui data opera, & in fraudem suorum creditorum; ita etiam, nec pensionarius, qui vsufructuario assimilatur, vt etiam probat insuper Augustin. Barbosa *de iure Eccles. vniuer. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 3. Alexand. Ludou. *decis.* 440. *numero* 7. latè post alios Loterius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 42. *ex num.* 14. *cum multis sequentibus*, & quod pensio æquiparetur vsufructui tenent Cardin. *in Clem.* 1. §. *eodem non.* 4. *supplend. negligent. prælato.* Gigas *de pensionibus quæst.* 38. *num.* 2. Moheda *decis.* 4. *n.* 7. de locato Rota *decis.* 401. *num.* 4. *part.* 1. *diuersor.* Rota, vt per Farinacium, in posthumis *decis.* 530. *num.* 2. *tom.*...

5. Cui respondit Rota *d. num.* 4. quod ista æquiparatio non facit quod idem ius esse debeat quando adest rationis diuersitas Provt in isto casu, quia vsusfructus est in commercio nostro, & potest do-
6. nari, vendi, & alienari sicut extingui; non sic pensio quæ solum est in commercio nostro ratione perceptionis fructuum non autem ratione iuris, ideóque licet potest extingui, non tamen transferri potest sine Papæ authoritate, provt etiam Hieronym. Gonzal. *de alternatiua glossa* 5. §. 5. *n.* 37. 38 & *n.* 40. latissimè comprobat Nicolaus Garcia *de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *ex* 23. *cum multis sequentibus*, quod pensio cassari, nec transferri potest absque Papæ authoritate, & *ex num.* 20. *cum sequentibus*. Gratis tamen extingui pensionem, & remitti posse post alios probat ipse Gratian. *ex num.* 19.
7. commoditas tamen pensionis potest vendi, cedi, &
8. insolutum dari creditoribus pensionarij, Nauarrus *consil.* 21. *de reddit. Eccles.* & *consil.* 6. *de Simonia*, & Nicol. Gracian. *cap.* 5. *n.* 29. idem probat Loterius *de re benefic. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 15. & nos *infra n.* 81. provt de fructibus beneficij latius probauimus *cap.* 42. *à princip. huius* 1. *part.*

9. At in vsufructu emptor habet obligatum ipsam
10. ius vsufructus (prosequitur Rota *d. num.* 4.) & propterea vsusfructus in eius fraudem extingui non potest in pensione autem creditor habet obligatos solos fructus, quibus per extinctionem deficientibus deficit etiam fructuum obligatio, sicuti
11. contingit in fructibus beneficij obligatis, si dimitterentur, vel amitteretur.

12. Sed ista Rotæ resolutio nunquam mihi placere potuit, tum tanquam indigesta generica, & absoluta; tum ex fundamento, quo mota fuit, tanquam prorsus inaptabili quæstioni propositæ, cuius punctum non percutit. Tum denique ex rationis diuersitate à se considerata inter pensionarium, & vsufructuarium, quoad iuris principalis obligationem.

13. Quatenus igitur Rota dixit, quod hæc pensionis cessatio, & extinctio prouenit ex natura rei, certè longè distat à iuris principiis, cum prorsus proueniat ex causa voluntaria ipsius pensionarij debitoris, qui ius percipiendi pensionem liberè habebat quæsitum, & in se radicatum, quæ absque suo consensu redimi, aut renunciari non poterat, vt patet manifestè, quia id quod nostrum est absque consensu, & facto nostro tolli non potest iuxta iuris regulam, & specificè protinus probabimus.

Hypotheca etenim aut perit ex natura rei ipsius 14.
provt est res emphyteutica, quæ perit per tempus vel generationem finitam, vel per commissum census hypothecatus perit per redemptionem, officium renunciabili hypothecatum perit non facta intra tempus à lege Regia requisitum renunciatione ferui, & animalia hypothecata si decedant perit hypotheca. Molendino hypothecato radicitus diruto perit hypotheca. Et sic de similibus, quia iste rei interitus, & extinctio venit ex natura rei propria & insita, atque imbibita in ipsa, atque ideo peremptа, aut resoluta re ex natura sua perit hypotheca de hac iuris resolutione; & extinctione ex natura rei plurima congessimus *infra* 2. *p. c.* 27. *ex n.* 36. *cum multis sequentibus*, & *c.* 28. *ex n.* 11. 46. 47. & *à num.* 1. *cum sequentibus*, quia resoluto iure dantis, resoluitur ius accipientis, *ex l. lex vectigalis ff. de pignoribus cum similibus.*

Pensio sicut vsusfructus ex natura rei perit per 15.
mortem pensionarij per contractum matrimonium, vt inquit, & bene *d.* Rotæ *decis. d. n.* 2. & per interitum rei, sicut vsusfructus *ad* §. 1. *Instit. de vsufructu*, ibi, *est autem ius in corpore, quo sublato ipsum tolli necesse est.* Et *in* §. *finitur. vers. eo autem*, constat si ædes incendio consumptæ fuerint, vel etiam terræmotu, vel vitio suo corruerint extingui vsumfructum, & ne areæ quidem vsumfructum deberi, quod certissimum est, sed non applicabile casui nostro, vt statim.

Aut hypotheca perit ex facto, & causa debitoris, 16.
& tunc distinguitur inter causam necessariam præambulam, & antecedentem ante hypothecam, provt quando, debitor acquisiuit rem cum pacto resolutiuo, si melior conditio accesserit, vel de retrouendendo & similibus, tunc accedente resolutione iuris debitoris quæsiti resoluitur hypotheca, quia resolutio rei prouenit ex causa necessaria antecedente, & incuitabili per debitorem.

Aut ius, & res hypothecata perit ex causa vo- 17.
luntaria ipsius debitoris, puta quia iuri iam radicato, & quæsito renunciauit vel remisit, vel aliter rem hypothecatam ex sua voluntate & consensu alienauit, & tunc in præiudicium creditoris non tenet abdicatio, aut renunciatio, sed in recipientem transit ius, & res alienata cum sua causa, & hypotheca. De hac distinctione plura diximus, & plurimos retulimus *infra* 2. *part. cap.* 13. *ex num.* 12. *cum multis seqq.*

Hinc detegitur dissonantia applicationis factæ 18.
per Rotam de pensione extincta ex natura rei per mortem, vel matrimonium, ad pensionem extinctam per renunciationem, vel remissionem pensionarij, vel cessationem, quia ista nequit fieri in præiudicium creditoris hypothecarij cum egeat consensu & voluntate sua, quia aliter geri nequit.

Vnde fit quod iuris, iam quæsiti, & radicati in persona debitoris, ipsius renunciatio, aut remissio non admittitur in præiudicium creditorum, illius hypothecatum habentium, nec habetur tunc in consideratione regula, *leg. in conscribendo. Cod. de pactis*, vt pluribus Doctoribus exornauimus *infra* 2. *part.*

part. cap. 15. n. 74. & 75. & à n. 18. cum multis seqq. & cap. 14. à princ.

20. Inferitur etiam ad nostrum propositum, quod vsufructuarius post adquisitum & acceptatum ius vsusfructus non potest illud renunciare, aut remittere in præiudicium creditorum suorum, quibus fuit iam quæsitum ex illo instanti acquisitionis, & acceptationis, provt innumerabiles penè Doctores comprobant, quos in vnum congessimus *infra 2. p. c. 15. ex n. 50. cum quamplurimis seqq.* omnino videndis, igitur pariformiter dicendum erit in pensionario (qui in omnibus est similis vsufructuario, vt *suprà n. 8. & n. 4.* non obstante dissimilitudine considerata per Rotam relatam superius *ex n. 4.* cum improbabilis sit, vt mox ostendam clarè, vt nullo modo possit pensionis ius iam quæsitum remittere, donare, renuntiare, cessare in præiudicium suorum creditorum obligatam habentium commoditatem pensionis.

21.

22. Omnis igitur conformitas, & rationis paritas considerari debet inter pensionarium & vsufructuarium in hoc casu tam respectu obligandi, cedendi, & alienandi ius ipsum principale; quam respectu consignandi, hypothecandi, vendendi, & alienandi commoditates vtriusque; nam sicuti pensionario prohibitum est vendere, cedere, transferre, vel cessare pensionem ex libera potestate, & consensu suo, non intercedente auctoritate Apostolica vt ex eadem Rota, & aliis diximus *suprà ex n. 4* ita vsufructuario prohibitum est cedere in extraneum vendere, vel hypothecare ius ipsum vsusfructus, vt statim.

23. Et quemadmodum diximus *suprà num. 8.* quod commoditas pensionis potest cedi, vendi, hypothecari, consignari, vel in solutum dari creditoribus, & in concursum ipsa commoditas, & fructus venire, & pro solutione creditorum capi, & ex eis soluere durante vita beneficiati, vel pensionarij, vt diximus superius *n 8.*

24. Ita pariter commoditas vsusfructus, seu fructuum potest hypothecari, vendi, cedi, consignari vel in solutum dari creditoribus, vt statim latius apparebit, & potest fructuum commoditas in concursum peraeum ab vsufructuario debitore trahi, vt ex illis creditores satisfiant, & exoluantur creditores sua vita vsufructuarij dumtaxat durante probabimus *infra hoc 1. p. c. 24 n. 47. & n. 34.*

25. Vt igitur omnimoda æquiparatio & similitudo inter vsufructuarium & pensionarium respectu suorum creditorum appareat cõtra Rotæ fatilem considerationem præmittenduerit apparens concordia inter ipsos iurisconsultos, & scriptores nostros dissentiẽtes an ius vsusfructus cedi, vendi, & hypothecari possit, an sola commoditas; nam multa iura ex-

26. pressissimè probant per cessionem vsusfructus & alienationem factam in extraneum, non solum non valere, sed etiã causare denolationem, & consolidationem cum proprietate, & per talem cessionem, & alienationem finiri vsumfructum, text. est *in §. finiur. instit. de vsufruct.* ibi, *item finitur vsusfructus si domino proprietatis ab vsufructuario cedatur; nam cedendo extraneo nihil agitur, & eo ipso res consolidatio appellatur*, &c. *l. si vsusfructus 67. ff. de iure dotium* ibi, *quoniam dicimus vsumfructum a fructuario cedi non posse, nisi domino proprietatis; & si extraneo cedatur, id est ei qui proprietatem non habet nihil ad eum transire, sed ad dominum proprietatis reuerti cum vsumfructum, l. vnica, § fin. autem vsufructuarius, Cod. commun. de manumiss. l. vsufructu 9.*

C. de vsufruct. ibi, *Vsufructu matri tuæ prædiorum, & mancipiorum relicto, tam alienatio, quam manumissio interdicta est, l. 24. tit. 21. p. 3.* in illis verbis, *Otro si decimos que si aquel aquien fue otorgado el vsufructo o eluso en alguna cosa otorgase despues otro alguno el derecho que auia en ella que se desata por ende el vsufructo, e torna se porende al señor de la propriedad, e de alli adelante no la deue auer ni el otro aquien lo otorgo.* Et ita hæc iura, provt clarè disponunt, exornarunt, & sequuti fuere quamplurimi Doctores relati à Ioan. del Castillo *in tract. de vsufruct. c. 69. ex n. 1. vsque ad n. 6.*

27. Ex diametro vero alij plures Doctores tenuerunt contrarium, quod vsufructuarius liberè possit vendere, alienare, cedere, & hypothecare ius vsusfructus, absque metu consolidationis cum proprietate. Hos omnes refert Castillo *d. c. 69. n. 6.*

28. Huius secundæ opinionis Doctores mouentur ex pluribus iuribus, quæ expresè videntur permittere vsufructuario vendere, & liberè alienare vsumfructum, text. *in l. laboribus 13. §. vsufructuarius ff. de vsufruct.* in hæc: *Vsufructuarius vel ipse frui eare, vel locare, vel vendere, vel aliis fruendam concedere potest; nam, & qui locat, vtitur, & qui vendit sed & si alij precario concedat, vel donet, puto eum vti, atque ideò retinere vsumfructum, l. non vtitur 45. ff. de vsufruct.* Non vtitur (inquit Consultus) *vsufructuarius si nec ipse vtatur, nec nomine eius alius, puta qui emit.* & *in §. planè, eiusdem l.* ibi, *planè illud interest, quod si vendidero vsumfructum, etiam si emptor non vtatur; videor vsumfructum retinere, l. cui vsusfructus 74. eodem tit. de vsufruct.* ibi, *cui vsusfructus legatus est, etiam inuito hærede eum extraneo vendere potest*, text. *in l. si is, qui bona 11. §. vsusfructus ff. de pignoribus*, qui permittit vsumfructum pignori, & hypothecæ subiicere inuito domino proprietatis in hæc: *Vsusfructus an possit pignori hypothecæve dari quæsitum est: & scribit Papinianus lib. 11. responsorum sine dominus proprietatis consentit, sine ille qui solum vsumfructum habet, tuendum creditorem, & si velit cum creditore proprietarius agere, non esse ei ius vti frui inuito se, si non inter creditorem, & eum ad quem vsusfructus pertinet, conuenerit vt vsusfructus pignori sit; nam & cum emptorem vsusfructus tuetur Prætor; Cur non, & creditorem tutebitur eadem ratione, & debitori obiicietur exceptio.* probant insuper alia iura; *l. venditione, ff. de bonis autor. iud. possiden. l vsufructu 58. ff. soluto matrimon. l. fin. ff. de vsuris, l. necessario, §. fin. ff. de pericul. & commod. rei vendit.*

29.

30. Sed tertia opinio media inter istas contrarias, vt certior, verior, & magis iurium dispositionibus conformis, prævaluit, distinguens inter venditionem alienationem, & hypothecam iuris principalis, quod vsufructuarius habet ad vtendum & fruendum, & tunc iura, & Doctores relati in prima opinione *suprà n. 76.* procedant, vt non teneat, nec valeat alienatio, & cessio, seu hypotheca, quia illud ius cohæret personæ vsufructuarij sua vita durante tantummodo, & cum ea finitur, & quod non est transmissibile cedi non potest, ad latè per alios tradita *hac 1. p. c. 26. n. 13.*

31. Si vero non ius ipsum principale vtendi vsufructuarius alienet, aut hypothecet, sed dũtaxat commoditatem, & fructus manente iure vtendi penes ipsum vsumfructuarium, & duratura alienatione, & hypotheca dumtaxat durante vita vsufructuarij, tunc licitè potest facere vsufructuarium, iuxta

iura secundæ opinionis *ex num.27.* quæ sic loqui, & intelligi debent, quia si dicunt penes vsufructuarium vendentem, alienantem, & cedentem vsumfructum, ius ipsum manere, & ipsum vti insuper vsufructu, & quod per emptorem ipse vsufructuarius vsufructu vtatur; quo iuris colore vel arte possumus intelligere illa iura alienante ius ipsum vtendi, nam qui cedit ius, vel alienat totum à se illud abdicat, & in emptorem transfundit, alias alienatio non foret, *l. alienatum*, non propriè dicitur, quod adhuc in dominio remanet *ff. de verborum significat.* & ideò vt præfata iura de quibus *n.26 & seqq.* ne in se ipsis repugnantia tam notam, & manifestam patiatur, & ne cum aliis apertissimis in prima opinione relatis ex diametro pugnent; haec tertia opinio distinguens inter ius vtendi, & commoditatem vsusfructus merito sequenda, & vt verior receptior est.

32. Eam tuentur glossa, Bart. Bald. Alexand. Antonius Gomez, Couarruuias, Fabianus à Monte, & quamplurimi alij adducti à Pinello *in l. 1. part 3. num. 8. vers. aly distinguunt, C de bonis matern.* Lara *in l. si quis à liberis, § parem, n.60. & 61. ff. de liberis agnoscend.* sequitur Orosius *in l. si tibi decem § pactum, n.2. ff. de pactis*, Caualcanus *de vsufructu, n.66. in princip.* Matienzo *in lex.13. tit.11 lib.5. recopilationis, gloss 3. num.25.* Hieronymus Gabriel. *in consil.62. ex num.11. vsque ad n.17. versum.2.* Quesada *diuersor. quæst. cap. vltim. n.16.* & post longam disputationem magis probat Ioan. Garcia *de expens. & meliorat. cap.10. ex n.18. vsque ad num.46.* Sarmiento *Selectarum, lib.3. c.9. num.2.* qui late prosequitur in interpretatione iuris secundæ opinionis; eam item distinctionem sequuntur Spino *in speculo testament. gloss.12. princip. de legato vsusfructus, num.61.* Peregrinus *de fideicommiss. art.10. num 117.* Petrus Surdus *de alimentis, tit.9. quæst.12. num.9.* Petrus Barbosa *in l. usufructu, ff. soluto matrimonio. dissuturs, ex n.1. vsque ad num.10* & hanc insuper communem distinctionem constanter defendit Martinus Monter à Cueua *caesarum ciuil Aragon. dec.46. per totam*, maximè *ex num 22. & 55.* & licet paucis relatis idem sequitur D. Pichardus *in §. fruitur, instit. de vsufruct n.14.*

33. Hæc communis, & verior resolutio roboratur ex alia communi opinione Doctorum firmiter asseuerantium, quod quando simpliciter vsufructuarius vendit, vel hypothecat vsumfructum, vel vsusfructus intelligitur de sola commoditate, & sic de eo iure, quod potest vendere, & alienare non de iure ipso principali vtendi, & fruendi, quod sibi alienare est prohibitum à iure, vt actus magis valeat, quam pereat, quam post Baldum, Socinum, Curtium iunior & alios referunt Pinellus *d. lib 3. part. i. 1. Cod de bonis maternis, n.38 2 vers. sole autem ex proximis.* Petrus Barbosa *in l. legato usufructu, n.5 in fine, ff. soluto matrimonio*, Riciardus *in §. fruitur, num.33. instit.* Ioan. Garcia *de expensis & meliorationibus, cap 10 num.28* Antonius Gomez *tom.2. variarum, cap. 15. de seruitutibus num.17* Spino *de testa nouis. gloss 13. principale de legato vsusfructus,*

34. *n 61* vbi asserit secus esse si vsufructuarius vendat, non simpliciter, sed vniuersum ius vsusfructus, quod habet, vel quidquid iuris habet, quia dum eam simus in casibus, & manifestè appareat voluisse a se abdicere, non solum commoditatem fructuum, verum & ipsum ius principale vtendi, & fruendi, sicut habet in re est locus dispositioni *d. l. 24. tit. 21. part. 3.* & cæterorum iuriam concordantium, de quibus in prima opinione, vt *in num. 1.* eandem limitationem probarunt Bald. *in cons. 335. num. 1. volum. 1.* & cum Beroio, Vinio, & aliis securè probat Martinus Montier à Cueua *dec. 46. n. 16. & 17.*

Vnde cauendum erit à D. Castillo *de vsufructu,* 35. *c.69.* qui neutri opinioni acquiescit, & notam præ cæteris vult assignari intellectum iuribus vtriusque opinionis, sed vtra improbabilis, & friuolis, & omni caret iuris fomento, quem facilè foret subuertere & euanescere, si aliquam vim faceret, ideò à communi tantorum virorum distinctione recepta, & in praxi vti conueniente vtriusque partis iuribus nec in iudicando, nec in consulendo recedendum non erit, sed securè, & firmiter amplectenda.

Et in terminis, quod sicut vsufructuarius non 36. potest ius vsusfructus in alium transferre, commoditatem autem sic, vt dictum est, ita pariter pensionarius in alium transferre non potest sua authoritate ius pensionis, commoditatem tamen eius libere poterit, vt probat Lotterius *de re benefic. lib. 1. q.42. n.14 & 15.* diximus *sup. n 8.*

Ditatis igitur præcipuæ Rotæ fundamentis *in* 37. *d. dec. 129. ex n.4. in recent.* recollectis per Farinacium *part. 1. de qua supra ex n.2.* quibus visum fuit ad reuelandum pensionarium, qui creditori suo constituit ex certo fundo in rem propriam ad fructus pensionis percipiendos, vtque quo de suo credito satisfiat; posse in casu eius præiudicium pensionem emittere, venumdare, vel obligare, ita vt amplius creditor exigere non possit, vbi dubium nobis erit quid in hac difficultate verius sit, & de iure certius.

In cuius resolutione difficilè procedendum 38. erit, & tres casus distinguendi, primus est quo pensionarius simpliciter consignauit suo creditori fructus, & emolumenta pensionis, vt ex eis satisfiat, quo casu dubitandum erit posse pensionarium libere remittere, renunciare, seu cedere pensionem authoritate Papæ, in præiudicium huius simplicis consignationis, alias non habentis hypothecam in commoditate pensionis, nam simplex consignatio, vt ex fructibus vel redditibus possit creditor satisfieri, non causat hypothecam, nec afficit realiter ipsam rem simpliciter consignatam; quia sola est quædam destinatio, vnde fit facienda solutio, prout ad longum ad partes disputantes resolsimus *supra hoc*, *p.c.10. per totum*, & de resolutione *ex n.18. vsque ad finem.*

Ideoque cum creditor remaneat merè personalis, vt antea, eo quod per huiusmodi simplicem consignationem ei nulla actio realis fit quæsita, vt *in dicto cap.* clarius est videre, sequitur quod pensionarius sicuti, & quilibet alius debitor potest liberè sua bona alienare nullo iure prohibente in præiudicium bonorum personalium creditorum, nisi data opera, & causa fraudandi creditores debitor alienet, & fraus ipsa sit per creditores probata ad *totum titulum, ff. quæ in fraudem credit. iuncta & Cod. de reuocandis his, quæ in fraudem creditor. l. 1. & per tot ff. quæ in fraudem patron. §. item si quis in fraudem, instit. de action.* & Nos *infra 2. part. cap. 14. ex n.4. & seqq.*

Et pro hac resolutione sunt iura fermè expressa 40. *in l. Patrem, ff. de iis, quæ in fraud. creant.* vbi Pater rogatus reddere post suam mortem, cum ex fructibus, suæ vitæ durante posset solui suis creditoribus,

tores, si ante mortem restituat, non habent ius creditores personales renocandi talem præmaturam restitutionem non probantes eam fecisse animo, & causa illos fraudandi, ad idem etiam text. *in l. debitorem 20. ff. quæ in fr.* & quæ latissimè in eorum iurium interpretatione diximus *2 part. c. 15. ex n. 7. & ex n. 18. & seqq.* multis, & ideo pensionarius, qui sua vita durante fruitur pensione si ante mortem illam à se abdicet, non ex hoc fraudantur creditores sui personales, & licitè poterit ante mortem extinguere, non obstante quod ex illo fructuum interuallo poterant sui creditores exolui

41. Imò rei hypothecatæ alienatio facta per debitorem tenet intero iure, cuius dominium, & possessio transit in emptorem, licet transeat cum sua onere, & hypothecæ onere in quemlibet tertium possessorem, *infrà 2 part. cap. 15. ex num. 13. cum seqq. & 3. p. c. 3. per totum.* nec pactum de non alienando absque hypotheca speciali impedit translationem dominij, nec annullat alienationem, vt per plurima iura, & Doctores abundè diximus *supra hac 1. part. cap. 18 num. 8. & ex num. 22. cum seqq. & ex num. 40.* & ideò facta alienatione per debitorem hypotheca præseruat ius creditoris in ipsa re, & transit contra tertium in rem hypothecatam generaliter, vel specialiter, tacitè, vel expressè obligatam, quod cessat in creditore mere personali, & chirographario non habente ius reale transitorium in tertium possessorem, provt vulgatissimum est, & ideò data à iure facultate debitori alienandi, personalis creditor conqueri non potest, nec rem alienatam persequi valet, quia caret iure reali, & sibi imputet, qui cautius sibi non consuluit, & propterea ipse creditor, qui pensionem habet consignatam, vt ex ea soluatur de suo credito: non potest impedire remissionem, extinctionem, vel cessationem, vel alienationem pensionis, cum ex ista consignatione nullum nouum ius fuerit acquisitum, vt latius videre est, *in d. cap. 10. per totum*, supra hac 1. *part.*

42. Ista primus casus limitatur, quando pensionarius data opera, & solo animo fraudandi suos creditores, alienauit cessauit vel remisit pensionem & de hac fraude clarè apparuerit, tunc alienatio ipsa, seu pensionis cessatio vel remissio non potest præiudicare creditoribus personalibus, provt paulo ante diximus *n. 39. & in cap. antecedenti 42. num. 37.* & infrà *2. p. cap. 14. num. 71. & 72.* vb. de renunciatione iuris competentis debitori in fraudem creditorum non admittenda, & est text. expressus *in l. 2. ff. quæ in fraudem creditorum*, ibi, *rerum. etiamsi forte data opera ad iudicium non adfuerit, vel litem mori patiatur, vel à debitore non petierit vt tempore laberetur. aut vsumfructum vel seruitutem amittit*, qui text. dum prohibet debitori remittere vsumfructum debet præcisè intelligi, quando hoc animo, & causa fraudandi creditores vsumfructum amisit, vel remisit, vt probatur tum ex eodem text. ibi, *data opera*, tum iuxta rubricam, sub qua citata est *lex 2.* & eundem bene intellexit d. Rotæ *decis. 129. ex num 4. part. 1.* Farinacij, super qua tota est nostra controuersia *ex num. 2. cum sequentibus* vbi fecisse *d. l.* quia pensionarius debitor licet extinxerit, & cessauerit pensionem creditori consignatam non constituit, nec fuit à creditore probata fraus, & sic valuisse pensionis extinctionem in creditoris consignatam; præiudicium, nam data in proposito omnimoda comparatione, & rationis identitate inter pensionarium, & vsufructuarium provt abundè à principio huius capitis comprobauimus, idem ius statuendum erit in vtroque, & regulis vsufructuarij pensionarius muniendus erit, & pensionis materiam regulari secundum eosdem terminos quibus regulatur vsusfructus in terminis specificè dixerant Hieronym. Gabriel *in consil. 191. lib. 3.* Loterius *de re beneficiali. lib. 1. quæst. 42. ex num. 20. cum pluribus seqq.* 43.

Secundus casus erit, quando pensionarius non simpliciter consignauit commoditatem pensionis suo creditori, vt ex ea satisfieri possit de suo credito: sed simul eundem fecit procuratorem in rem propriam ad huiusmodi exactionem, & iste est casus d. decisio Farinacij *129. part. 1. in recent.* in qua Rota, vt *ex num. 2.* vidisti posse pensionarium debitorem remittere, renunciare, & extinguere pensionem in præiudicium creditoris habentis ad exactionem huiusmodi mandatum in rem propriam, Fundamenta Rotæ retulimus à principio huius capitis *ex num. 2.* de illorum tamen subuertione egimus *ex num. 12. cum multis seqq. vertibus.* 44.

Sed contrariam sententiam reperio in eadem mer causa contrariis motam fundamentis, tenuisse Rotam eandem, & à præcedente decisione expressè decessisse, provt in nostris terminis, vt notant Loterius (qui idem causæ aduocatus) *in tract. de re beneficiali, lib. 1. quæst 42. ex num 10.* in hæc. *Pariter si pensionarius debitorem suum constituerit procuratorem irreuocabilem ad exigendam pensionem, donec, & quousque esset sibi satisfactum non posset in illius præiudicium pensio extingui, quamuis contrarium semel fuerit visum in causa Mediolanen. pension. coram bon. mem. Cardinali Marco Montio*; quæ legitur *inter recent. decis. 129. num. 4. & per totam part. 1* (& ista decisa est eadem Farinacij; de qua nos tractauimus *ex num. 2.* vsque adhuc) *nam ea decisio, quam ego obtinueram postea in dubium coram eodem renocata fuit, & inspecta veritate crediti Rota ab ea deflexit, vt licet videre in libris positionum. De 11. & 28. Ianuarij, & 28. Aprilis 1608.* 45.

Et ipse Loterius *ex n. 20. cum multis seqq.* ponit motiua omnia huius nouæ decisionis renocatoriæ prioris, quæ in effectu sunt eademque contra D. decisionem Farinacij *129. p. 1.* copiosè scripsimus *ex n 12.* quod sicut in vsufructu, à quo præcisè regulari debet pensio, provt etiam ex pluribus annotauimus *supra n. 4. & seqq.* datur distinctio iuris formalis à causali, & sic de ipso iure vsusfructus à commoditate, quæ vocatur vsusfructus causalis; ita pariter hæc distinctio, & separatio considerando erit in pensione, qua data per mandatum in rem propriam, & durante causa pensionarius sicuti vsufructuarius nullam ex ipsa pensione vtilitatem consequitur, cum apud eum nihil aliud remanserit, quam nudus titulus, vt in terminis ex Hieron. Gabriel *cons. 162. sub num. 8. versic. tunc commoditas*, huiusmodi *& n. 10. 12. & 15.* & alij comprobat Loterius *n. 23. & 24. & num. 25. & 26. & seqq.* quod pensionis commoditas est in commercio nostro sicut quælibet alia res temporalis, & potest vendi, cedi, donari; & alienari, provt in fructuoribus terminis de fructibus, & redditibus ipsius beneficij, quos titularis alienat. donat, & hypothecæ subiicit, vt *in cap. antecedenti, 41. num 2.* probauimus, quia nulla lege, & iure cuiusmodi actus distractio, & alienatio prohibita est, vt *ex num. 16 27.* 46.

47.

& 28. videndus etiam ad idem *ex num.23. & sequentibus.*

48. Infert ipse Loterius *d. quæst.42. ex n.29.* quod pensionarius in præiudicium huius creditoris ex mandato in rem propriam habentis ius quæsitum super commoditate ad exigendum, maximè ex causa onerosa non poterit in eius præiudicium remittere, aut extinguere pensionem, vbi *ex n.32. & sequentibus*, satisfacit aliis difficultatibus motis à præfata decisione Farinacij 129. vt per te videri poterit.

49. Comprobatur ista resolutio, quoniam creditor per mandatum in rem propriam in exactione commoditatis pensionis acquisiuit ius irreuocabile, quoniam licet controuersum fuerit an mandatum in rem suam possit per mandantem reuocari, certior, & crebrior recepta est sententia, vt simplex mandatum in rem propriam, etiam absque cessione reuocari non poterit, cum iam mandatario ius quæsitum fuerit, & iure proprio absque alia cessione habeat actiones vtiles translatas, quas procurator iste suo nomine exerceat, provt quamplurimis Doctoribus vtriusque opinionis relatis ita resoluimus hac 1. *part. cap.27 ex n.74. cum seqq.* & in istis nostris terminis aliis Doctoribus pro vtraque opinione adductis eleganter resolait Loterius *d. quæst 42. n.38.39. & 40.* & ideò in præiudicium illius iuris irreuocabiliter per creditorem quæsiti pensionarius non poterit pensionem extinguere, vt etiam probat Loterius *ibid.*

50. Roboratur huius secundi casus resolutio, ex alio simili; nam quando pensio sub confidentia fuit reseruata, & posita in caput alicuius fiduciarij ad commodum alterius, qui ad exigendum pensionem à fiduciario recepit mandatum in rem propriam, licet titulus, & ius pensionis resideat penes illum fiduciarium; tota tamen pensionis vtilitas translata fuit in mandatarium irreuocabilem, & penes fiduciarium solæ actiones directæ inutiles, & inefficaces remanserunt, vt latius comprobat ipse Loterius *d. quæst 42 n.14.15.16.& 17.*

51. Ex quo recte infert ad nostrum propositum, quod fiduciarius non poterit consentire extinctioni pensionis in præiudicium illius, ad cuius commodum pensio fuit reseruata, postquam hunc constituit procuratorem in rem propriam acquirentem inde ius irreuocabile in pensionis commoditate, & eius exactione, iam virtute mandati separata à titulo principali, ac proinde non poterit tali cessationi validè consentire ex *l.3. & ibi notat. C. de nouation.* Castren. *in l si cum emptore, num.4 ff. de pactis.* Parisio *cons.19. num.62. lib.3.* Surdo *cons.200. lib.num.28. vers.nec etiam aduertatur, cum seqq* & ita fuisse in terminis resolutum per Rotam in vna Valentin. pensionis 3. Decemb. 1593. coram Cardin. Millino, testatur Loterius ipse *in d. quæst.42. n.18.* conducit, quæ Nicol. Garcia *de benefi.. 2 part. cap.1. num.38. & 1. part. cap.5.n.29.*

52. Tertius, & vltimus casus erit, quando commoditatem pensionis annuæ pensionarius debitor habet alicui creditori obligatam, & hypothecæ subiectam, quia tunc in præiudicium creditoris hypothecarij pensionem extinguere, vel cassare non potest, quia per nullum factum debitoris ius reale creditoris, quod in ipsa re habet subuertere non potest, imò alienatione per debitorem, vel extinctione facta non obstante ius hypothecarium creditoris durat, & manet [illegible]

quem fuit facta alienatio, vel remissio, aut iuris renunciatio, quia creditoris huiusmodi respecta alienatio non tenet, nec in aliquo ex ea præiudicatur. In huius resolutionis comprobationis rationem adductæ sunt omnes doctrinæ, quas adduximus superiùs *num.17.18. & 19.* vbi quod alienatio, seu remissio, aut renunciatio iuris, vel rei hypothecariæ, quominus persequi illud possit contra quemlibet tertium, latissimè per plurima iura, & Doctores videre poteris *infra 3. part. cap.3. a principio, & per totum.*

Et vlterius in similibus omnino terminis hæc resolutio probatur, nam vsufructuarius postquam vsumfructum acquisiuit, qui morte extinguatur, & finitur, non potest in vita, & ante mortem renunciare, remittere, vel extinguere vsumfructum in præiudicium creditorum suorum, qui ad commoditatem annuam ius ex hypotheca tacita, vel expressa generali, vel speciali habet quæsitum, imò adhuc facta remissione, vel rei fructuariæ restitutione ius habet ad illos fructus præceptos, & percipiendos per tertium, à tempore remissionis, & renunciationis, vsque ad mortem debitoris, quia illud interusurium satisfactioni huiusmodi creditorum destinatum est, ac si res non exierint debitoris potestatem. Hanc verissimam Doctrinam sequuti fuerunt innumerabiles pene Doctores, quos ad longum retulimus, & congessimus, *infra 2. parte, cap.15. ex num.50. cum quamplurimis sequentibus.* 53.

Vbi per totum capitis à princip. discepsauimus, & resoluimus, quod debitor, qui ex donatione, vel testamento, aliaue dispositione tenetur bona aliqua, seu maioratum restituere post mortem suam, ex quorum fructibus vita debitoris durante, qui ad debitorem ipsum pertinent, & ius habet quæsitum, & radicatum, nullo modo poterit prouenientio tempore, præmaturè in vita, & ante mortem bona restituere in præiudicium suorum creditorum in illorum fructibus, & reddibus ius hypothecæ habentium, vel potius contra eum in quem facta fuit hæc præmatura restitutio hypothecaria dirigitur ad fructus perceptos, & percipiendos in illo medio tempore à restitutione nempe præmatura, vsque ad mortem debitoris ante tempus restituendis, vt exactissimè per varia iura, & Doctores scripsimus, & resolsimus, *in d. cap.15. per totum*, maximè *ex num.18. cum multis seqq.* ad quem fœcundissimum locum te remitto, quia vlterius repetenda non sunt. 54.

Quæ doctrinæ mitè conducunt nostræ resolutioni, in qua pensionarius omninò adæquatur vsufructuario, vt superius *num.4.* & sæpè diximus, qui sua vita durante percipit pensionem, & morte eius extinguitur, & ideò postquam commoditatem fructuum annuatim creditori hypothecauit in eius præiudicium ex causa sua voluntaria non poterit pensionem extinguere, cassare, vel remittere ante mortem, & ideireo creditor extinctione, & remissione non obstante poterit titularem, & proprietarium beneficij conuenire, & exigere pensionem annuam, ac si facta non fuisset extinctio. 55.

CAPVT

CAPVT Final.

Debitor concursu à se formato, qui in diuersa causa condemnatus secundam supplicationem ad principem interposuit, an tanquam pauper à fideiussionis præstatione per legem Regiam requisitæ relevetur: ita vt formæ legis per iuratoriam cautionem satisfeciſſe dicatur.

SVMMARIVM.

Supplicationem secundam cum pœna mille quingentarum omittens in diuersa causa debitor qui concursum inter suos creditores formauerat. An tanquam pauper excusetur à fideiussione à lege Regia requisita & an illi satisfaciat cum iuratoria cautione disceptatur. ex n.1. cum seqq.

Quilibet pauper, quando à fideiussione mille quingentarum duplarum supplicans releuetur, numero 2.

Pauper secundo supplicans de stylo, Cancellarium à fideiussione relevari solet, n.3.4.5. & 6.

Et ani Doctores de eo testantur, ibidem, & num. sequentibus.

Pauper secundo supplicans constito de paupertate loco fideiussionis admittitur ad iuratoriam cautionem, n.7. & 8.

Supplicans si pauper sit, & fideiussionem non inueniat, admittitur ad iuratoriam cautionem, num 9.

Ad fideiussionem præstandam, qui tenetur, si pauper est, & fideiussionem non inuenit, admittitur ad cautionem iuratoriam, n.10.

Plurima iura ad idem ponderantur, & exornantur, ibid.

Fideiussionem quando lex requirit intelligitur, si fideiussio reperiri potest, n.11.

Fideiussorem inueniri, in quolibet difficile est, numero 12.

Fideiussorem reperiri in paupere penè impossibilitati comparatur, n.13.

Conditio impossibilis, vel reiicitur, & pro non scripta habetur, vel annullat, & vitiat dispositionem, num.14.

Conditio formam inducit, & specificè adimpleri debet, n.15.

Ob fideiussionis defectum à lege vel statuto requisitæ, quis iure suo quæsito priuari non debet, num.16.

Authent. quæ supplicatio C. de precibus Imperatori offeren. vt suæ supplicationi pendente exequi possit sententia, victrix præstare tenetur fideiussionem, num.17.

Si tamen pauper sit, & fideiussionem non inueniat, admittitur ad iuratoriam cautionem, n.18.

Vbi agitur de aliquo recipiendo paupertas non excusat à fideiussione, per legem requisita, num.19. & 20.

Fideiussionem pro forma requirit lex Regia, in secundo supplicante, num.21. & ex num.73. & sequentibus.

Fideiussorem, quando lex requirit ob paupertatem, & ob impossibilitatem contentatur iuratoria cautione, n.22.

Fideiussio requisita ab Authent. quæ supplicatio. C. de precib. Imperat. offerend. est de forma substantiali, n.23.

Forma inducitur, quando lex dicit, sub hac forma, vel alias faciat mentionem de forma, n.23.

Formam inducit verbum non aliter, n.24.

Supplicanti in terminis, Authent. quæ supplicatio, admittitur iuratoria cautio loco fideiussionis, n.25.

Recusans Senatorem non admittitur, nisi deponat certam quantitatem de iure Regio, n.26.

Si tamen recusans pauper sit fideiussionis loco lex Regia cautione iuratoria contentatur, n.29. vers. ex n.57. 124. & ex n.122.

Forma per æquipollens suppletur, si ob maximam difficultatem, aut impossibilitatem specificè adimpleri nequit, n.28. & 29.

Forma l. Regiæ requirens in secunda supplicatione fideiussionem, per æquipollens satisfit, n.30.

Cautio iuratoria ob impotentiam, & paupertatem admittitur vbi lex requirit fideiussionem, n.31.

Fideiussio quando à lege requiritur non semper & indistinctè suppletur per cautionem iuratoriam, n.32. & ex n.173. & seqq.

Fideiussionem, quando lex vel statutum simpliciter requirit ad solam partis securitatem, regulariter ob paupertatem & impossibilitatem admittitur iurata cautio, n.33.

Fideiussionem quando lex requirit pro forma tunc nullo modo admittitur iuratoria cautio ob paupertatem, vel impossibilitatem reperiendi, n.34.

Nisi per æquipollens, tunc fideiussio suppleatur, ibid. ex n.50. cum seqq.

Fideiussionis loco quando lex difficultatem reperiendi vlterius procedat impossibilitatem casuum præueniendo id semper sequendum erit, d.n.34. & ex n.165. cum seqq.

Fideiussionis loco quando lex admittat ob paupertatem, & impossibilitatem cautionem iuratoriam confundi facilè quis poterit, n.35.

Fideiussio requisita ad simplicem securitatem partis ob paupertatem, & impossibilitatem suppletur cautione iuratoria, n.36.

Forma non est omne id quod à lege in actu requiritur, nec omissio illum vitiat, n.37.

Affirmatiuè vel negatiuè, vbi lex aliquid simpliciter deponit formam non inducit, nisi vlterius progrediatur actum aliter gestum annullando, n.38.

Forma per certa verba, & certa signa inducitur, num.39.

Fideiussioni simpliciter requisitæ à lege in fauorem partis ista renunciari potest, fideiussionem non petendo, n.40.

Fideiussio requisita à lege in fauorem partis intelligitur si à parte petatur etiamsi lex annullet actum absque ea gestum. n.31. & n.42.

Fideiussionem requisitam à lege pro forma, & substantia actus omittere non possunt partes, n.43.

Fideiussio requisita à lege pro forma, etiam parte non petente præstanda est. aliter actus corruit. n.44.

Pro forma requirit lex appetens aliquid vltra ius commune. n.45.

Fideiussio præstanda intra certum tempus est forma, num.46.

Forma non dicitur seruata si tempus à dispositione præfixum non seruetur, n.47.

Si fideiussio pro forma requisita actus sine ea annullatur, etiam a parte non petita, n.48.

Fideiussio in secundo supplicante requisita nisi præsentetur intra terminum legis regiæ supplicatio corruit. ibid.

Fideiussionis loco requisitæ ad simplicem securitatem partus admitti iuratoriam cautionem ob impossibilitatem multas pati limitationes, num 49. remissiuè.

Regula, quod quando fideiussio requiritur pro forma, nunquam admittatur cautio iuratoria constans est, & communiter per omnes ferè recepta, num. 50. 51. & 52.

Fideiussio requisita à lege præstanda ab vsufructuario, an requiratur pro forma substantiali, quidam affirmant, n. 53.

Quidam non esse de forma, & substantia vtendi vsufructu, & ideò paupertatem, & impossibilitatem releuare vsufructuarium affirmant, n. 54.

Verius opinionis Doctores affirmant fideiussionem requisitam pro forma non suppleri per cautionem iuratoriam data paupertate vel impossibilitate, num. 55.

Fideiussionem esse de forma vsumfructum acquirendi receptior est opinio, n. 56.

Quæ admittit loco fideiussionis remedium ipsi æquipollens. ibid & n. 151. & seqq.

Intellectus ad Auth. quæ supplicatio. Cod. de precib. Imper offerend. n. 57 & n. 148. cum seqq.

Lex regia admittens pauperem recusantem Senatorem ad iuratoriam cautionem loco pecuniæ deponendæ, nihil continet quod indicet formam ibid.

Cui legi aliæ duæ interpretationes singularissimæ assignantur, n. 124. & n. 172.

Rolandi à Valle opinio asseuerantis fideiussionis requisitæ pro forma loco admittendam iuratoriam cautionem ob paupertatem temeraria, & falsa est, num 58.

Et sibi contrarius Rolandus annotatur, ibid.

Lex regia requirit pro forma fideiussionem pro exequenda sententia arbitraria pendente appellatione, num. 60.

A fideiussione itaque non releuat paupertas & impossibilitas petentem sententiæ arbitrariæ executionem, n. 61.

Sententia de remate, vt exequatur fideiussio per creditorem præstanda requiritur pro forma, num. 61. cum seqq.

Lex loquens per ablatiuum absolutum inducit conditionem & formam, n. 62.

Gerundium dando *finitum in* do *inducit conditionem & formam, n. 63. & 64.*

Paupertas non excusat à fideiussione requisita per legem pro forma, in executione sententiæ de remate, num. 65.

Reus conuentus immobilia non possidens præstat fideiussionem, à qua paupertas non excusat, n. 66. & 67.

Officialis, qui in principio officij ante exercitium tenetur præstare fideiussionem ob paupertatem non admittitur ad iuratoriam cautionem, n. 68.

Cum fideiussio requiratur pro forma, n. 69.

Ob paupertatem naturalia actus non mutantur, nec alterantur, n. 70.

A forma omissione non excusat minor ætas, rusticitas vel militia quo minus corruat actus n. 71.

Fideiussio postulata per l. regiam, in secunda supplicatione, an requiratur pro forma, an ad simplicem partis supplicatæ securitatem, vt illi satisfaciat pauper per iuratoriam cautionem, ex numero 72.

Fideiussionem pœnæ mille quingentarum duplarum in secunda supplicatione requiri pro forma omnes Regnicolæ conueniunt, n. 72.

Dictio si maximè iuncta verbis futuri temporis, denotat conditionem, n. 74.

Conditio inducit formam specificè adimplendam, ibid.

Tempus intra quod aliquid est gerendum appositum, intelligitur a lege pro forma, n. 75.

Verba no pueda, *inducit præcisam necessitatem, priuat potentia, & continet decretum irritans, numero 76.*

Nullitas nulla maior, quàm defectus potestatis, numero 77.

Lex post præceptum vlterius præcedens annullando formam inducere dicitur, n. 78.

Clausula prohibitiua perpetuam causam habens, inducit formam cuius omissio irritat actum, numero 79.

Fideiussio secundæ supplicationis, tanquam de forma excludit cautionem iuratoriam pauperis supplicantis, n. 80.

Cautio iuratoria vbi alias ob paupertatem & impossibilitatem præstandi fideiussionem in causis arduis non admittitur. n. 81.

Supplicatio secunda non admittitur, nisi causa sit ardua, n. 82.

Secundæ supplicationis remedium est exorbitans à iure, n. 83.

Remedium extraordinarium concessum à lege sub conditione præstandi fideiussionem non admittit cautionem iuratoriam loco fideiussionis, numero 84.

Fideiussio requisita ad aliquid consequendum, excludit iuratoriam cautionem ob paupertatem, & impotentiam, n. 85.

Nominatus ad officium tutelæ ab illo excluditur, si ob impotentiam non præstat fideiussionem requisitam. n. 86.

Procurator de cuius mandato dubitatur si fideiussionem requisitam non præstet propter impossibilitatem ad exercitium non admittitur. ibid.

Officialis ad officium electus, qui ob impotentiam fideiussionem à lege requisitam non præstat, non admittitur ad eius exercitium, ibid.

Iuratoria cautio, quando ob impotentiam loco fideiussionis admittitur, ea ratione ne quis ius suum radicatum & quæsitum amittat, n. 87.

Supplicatio secunda non est ius competens de iure condemnato, nisi illud sua pecunia, & periculo pœnæ comparauerit, n. 88.

Ex dispositione conditionali ante purificatam conditionem nullum interim competit ius, nec actio, vel obligatio oritur, n. 89.

Paria sunt nihil fieri, vel fieri sub conditione non impleta. ibid.

Secundam supplicationem omittenti minori non datur restitutio, quia de iure suo nihil amittit, numero 90.

Supplicanti datur restitutio ex legitimo impedimento aduersus lapsum termini se præsentandi coram Rege, n. 91.

Possessor maioratus, qui per rem indicatam condemnatus omisit secundam supplicationem, vel semel interpositam intra terminum renuntiauit nullum ius amisit, nec maioratus indefensus dicetur, num. 92.

Pauper ob impotentiam præstandæ fideiussionis pro pœna mille quingentarum amittens secundam supplica

ſupplicationem nihil de ſuo amiſiſſe dicitur, numero 93.

Permiſſum, & conceſſum ſub conditione, nemo liberatur conditione non completa, n.94.

Et ſi conditionis implementum impoſſibile videatur, & ſit, n 95.

Quia deficit conceſſus, & animus in concedente, & ſic ob conditionem impoſſibilem promiſſio vitiatur ib.

Cõditio, aut eſt impoſſibilis à natura, vel ob omnimodam difficultatem accidenter contingentem, n 96.

Impoſſibilis conditio à natura vitiatur in vltimis voluntatibus, & pro non appoſita cenſetur, n.97.

Et in matrimonio, ibid.

Conditio impoſſibilis à natura in contractibus vitiat ipſum contractum, itavt ex eo nulla actio vel obligatio quaratur, n 98.

Conditio impoſſibilis ob omnimodam difficultatem, nec in vltimis voluntatibus, nec in matrimonio reiicitur, n.99.

Impoſſibilis conditio ob omnimodam difficultatem contractum non vitiat, ſed non adimpleta nihil conſequitur grauatus, n.100.

Fideiuſſionem ſecundæ ſupplicationis ſi præſtare eſt impoſſibile, nihil promiſſum intelligitur à lege regia, quia deficit conſenſus legiſlatoris, n.101.

Si fideiuſſionem præſtare eſt impoſſibile ob omnimodam difficultatem ſupplicantis nihil iſte conſequi lege regiâ poteſt, n.102.

Supplicationem ſecundam interponens ad paupertatem interueniendi fideiuſſionem, non admittitur ad cautionem iuratoriam, n.103.

Doctores Regnicolæ admittentes ex ſtylo pauperem ſupplicationem ad cautionem iuratoriam declarantur, ex n.104.

In Francia ex ſpeciali conſtitutione pauper ſecundo ſupplicans loco deponendæ pecuniæ admittitur ad iuratoriam cautionem. n.105.

Fideiuſſionis loco requiſitæ pro forma nunquam cautionem iuratoriam admitti conſtanter tenet Rebuffus, n 106.

Azeuedius ſæpè idem conſtanter tenuit, n.107.

Aluarez Valaſcus negligens in inueſtigando Doctores à ſe allegatos, & naturam ſecundæ ſupplicationis, & aſſeuerans pauperem loco fideiuſſionis admitti ad iuratoriam cautionem manifeſtè conuincitur, n.108.

Pauper ſolemnitatis; qui ſecundam ſupplicationem interpoſuit, ſi fideiuſſionem non reperit, admittitur ad cautionem iuratoriam iuxta Doctores regnicolas, n.109.110. & 111.

Pauper ſolemnitatis, vt habeat caſum curiæ, & releuetur ab expenſis officialium quis dicatur, n.112.

Pauper ex ſtylo curiarum is dicitur qui ſolemnitatem fecerit, & probauerit ſe in bonis non habere tria millia marapetina, n.113.

Pauper ſupplicans ſecundo, vt excuſetur à fideiuſſione pœnæ mille quingentarum duplarum debet allegare, & probare ſe pauperem ſolemnitatis, & in bonis non habere tria millia marapetina, n.114.

Alias non admittitur pauper ſupplicans ad iuratoriam cautionem, ibid.

Quatuor exempla ſtyli huiuſmodi adducuntur, in quibus controuerſus fuit articulus paupertatis ad excuſandum ſupplicantem à fideiuſſione & in quibus probata fuit paupertas ſolemnitatis, fuit ſupplicans admiſſus ad iuratoriam cautionem in aliis ſimpliciter allegata, & probata paupertate, ſine qualitate fuit reiectus ex d. n.114. vſque ad 16. inclusiuè.

Pauperes ſolemnitatis tenentur officiales gratis adiuuare, n.117.

Item aduocati, ibid.

Tabelliones gratis pauperibus tenentur inſtrumenta, & acta conficere iudicialia abſque vlla mercede, num.118.

Item nuntij executores, & Alguacelli, n.119.

Ceſſat arbitrium quando lege, ſtatuto, aut ſtylo taxatur patrimonium, vt quis pauper dicatur, n.120. & 121.

In iis, quæ ad iudicium pertinent pauper, vt priuilegietur, debet eſſe ſolemnitatis, n.122.

Interpretatio debet fieri iuxta ſubiectam materiam, num.123.

Pauper recuſans Senatorem loco pecuniæ deponendæ admittitur ad iuratoriam cautionem, vt intelligatur pauper ſolemnitatis, n.124.

Pauper ſolemnitatis ſecundo ſupplicans tenetur iuratoriam cautionem præſtare intra terminum, l. regia, n.125.

Et ſimul duo præſtare iuramenta principale cautionis, & aliud quod fecit diligentias, & non inuenit fideiuſſorem, n.126.

Et impotentiam, ac paupertatem ſuam, ibid.

Iuratoria cautio quando locus eſt requirit pro forma iuramentum pauperis ſe non poſſe reperiri fideiuſſorem, n.127.

Quando lex requirit in aliquo actu iuramentum adeſſe, inducit formam, n.128.

Pauper ſolemnitatis à principio litis, vt talis admiſſus, ſi condemnatus ſecundam ſupplicationem emittat, admittitur ad iuratoriam cautionem loco fideiuſſionis, n.129.

Secus ſi tempore ſupplicationis ſe pauperem ſolemnitatis alleget, & probet, n 130.

Aliud iuramentum pauper præſtat de obſeruando omnia ad quæ tenetur, ibid.

Forma fideiuſſionis requiſitæ in ſecunda ſupplicatione per æquipollens ſatisfit, n.131.

Forma dat eſſe rei, & ſpecificè eſt adimplenda, numero 132.

Forma per æquipollens adimpleri non poteſt, numero 133.

Fideiuſſionem requiſitam in ſupplicatione ſecundæ non poſſe adimpleri per æquipollens qui dixerint, num.134

Formæ à lege requiſitæ ad certum finem, defectus ſatisfit per æquipollens operans eundem effectum, num.135.

Specifica hæredis nominatio in teſtamento pro forma requiritur, n.136.

Si per æquipollens indubitanter apparet de nomine, & perſona hæredis, legis formæ ſatisfit, n.137.

Conditioni ſatisfit per æquipollens ex quo idem ſequitur effectus, n.138.

Formæ fideiuſſionis requiſitæ in ſecunda ſupplicatione propter legis rationem poteſt ſupplicans ſatisfacere per æquipollens eoſdem operans effectus, num.139.

Forma fideiuſſionis per æquipollens adimpleri dicitur facto depoſito quantitatis, n.140.

Et per pignora ſufficientia à ſupplicante præſtita, num.141.

Fideiuſſorem dare cui tenetur liberatur, ſi pecuniam, deponat à fideiuſſione promiſſa, ibid.

Pignora dare plus cautionis eſt, quam fideiuſſionem, num.142.

Pignoris datio æquipollet fideiuſſioni, n.143.

Relaxatus à carcere ſub fideiuſſione liberatur offe-

*rendo, pignus, & se obligando sisti, n.*144.
*Enrigius arguitur sibi contrarius, ibid. & n.*145.
*Senatus Granatensis admisit fideiussionem mille quingentarum duplarum per æquipollens eundem effectum operans. n.*146.
*Obligatio tacitè induci solet ex aliquo actu, extra id quod agitur, n.*147.
Pactum tacitum inducitur ex aliquibus actis externis, ibid.
Authent. quæ supplicatio. Cod. de precibus Imperat. offerend. appetens fideiussionem pro forma in executione sententiæ pendente supplicatione mirè interpretatur. n 148. *cum seqq.*
*Pauper victor in casu d. Authent quæ supplicatio, an loco fideiussionis admittatur ad iuratoriam cautionem duæ sunt contrariæ opiniones, n.*149.
Tertia opinio verior & receptior est, vt per æquipollens nempe per sequestrum, & depositum rei, vel pecuniæ executatæ consulatur impossibilitati repetendi fideiussionem, ibid.
*Per æquipollens idem operans satisfit principali legis fini, effectui, & intentioni, n.*150.
Forma Authent. quæ supplicatio non satisfit in casu impotentiæ per cautionem iuratoriam sed per depositum, & æquipollens, ibid.
*Vsufructuarius ob paupertatem, & impotentiam præstandi fideiussionem, an admittatur ad iuratoriam cautionem, duæ sunt aduersæ opiniones, n.*151. *& n.*152.
*Tertia opinio verior, vt deponantur fructus pro securitate proprietarij, ex quo æquipollens satisfit formæ iuris fideiussionem appetentis, n.*153.
L. si constante. 25. *§. quoties, ff. soluto matr. dum maritus, qui ob impotentiam non potest cauere, cogitur ante tempus dotem restituere hæredibus vxoris, reseruato sibi interusurio. n.*154.
Ita vt per illud depositum satisfiat legis intentioni, & non per iuratoriam cautionem. ibid.
Leg. litibus 19. *§. fin autem. Cod. de agri. & censib. lib.* 11. *interpretatur, vt loco fideiussionis formaliter requisitæ admittatur rei depositum, numero* 155.
L. 1. *§. fin. qui satis cogan. cum aliis iuribus similibus intervretatur, vt loco fideiussionis deueniatur ad depositum rei, vt qui per æquipollens formæ satisfiat, n.*156.
*Iuratoria cautio loco fideiussionis pro forma requisita in vilis executionis, & sententia arbitraria non admittitur. n.*157.
*Admittitur tamen depositum, & sequestrum rei, vel pecuniæ executatæ ob impotentiam præstandi fideiussionem, n.*158.
Cautio iuratoria, an subrogetur loco fideiussionis ob impotentiam non præstitæ. n 159. *& seqq.*
*Per iuratoriam cautionem non satisfit fideiussioni requisitæ in secunda supplicatione. n.*160.
*Aliud est subrogatio, aliud æquipollens, & non omne subrogatum dici potest æquipollens. n.*161.
*Fideiussio in supplicatione secunda debet exhiberi intra terminum legis postea, nec tanquam æquipollens admittitur, n.*162.
*Temporis taxati negligentia tacitam inducit renunciationem, n.*163.
*Imputandum est ei, qui se nimium arctauit, & in necessitate posuit, n.*164.
*Fideiussionem lex requirens, etiam pro forma, si vltra procedat præueniendo casum impotentiæ, id seruandum præcisè, n.*165. *& n.*166.
*Lex sicut habet potestatem ad inducendam formam in aliquo actu, eandem habet, ad illam minuendam, n.*167.
*Formas inductas in secunda supplicatione Rex potest reformare, n.*168.
Consuetudo potest tollere, & reformare solemnitates iuris, & formas, ibid.
Lex prohibitiua inducens formam, & nullitatem actus. si vltra procedat apponendo pœnam contrauentioni à forma nullitatis recedit, ibid.
*Lex simpliciter ad securitatem partis requirens iuratoriam cautionem trahitur ad leges simpliciter requirentes fideiussionem, n.*170.
*Leges loco fideiussionis requisitæ prouidentes casum impotentiæ non trahuntur ad leges simpliciter pro forma fideiussionem petentes n.*171. *&* 172.
*Argumentis in contrarium adductis, ex n.*4. *vt ob impotentiam, & paupertatem admittatur iuratoria cautio in secundo supplicante respondetur, ex n.*173. *vsque ad n.*180 *inclusiuè.*
*Fideiussionis loco pauper solemnitatis secundo supplicans dumtaxat admittitur ad iuratoriam cautionem, n.*181.
Supplicans, qui fecit iudicium concursus inter suos creditores, an pauper solemnitatis dici possit, vt à fideiussione reluctetur, & ad iuratoriam cautionem admittatur, disceptatur, ibidem, & num sequentibus.
Per cessionem bonorum cedens probatur pauper, numero 183.
*Cedenti bonis an denegetur cautio iuratoria in casibus alias permissa, n.*184.
Concursus formans eo modo, quo introductum est in Hispania an pauper dici possit, n 185.
*Et de differentia inter simplicem cessionem bonorum, & nostrum concursum, ibid. & n.*186.
*Fideiussio, vbi requiritur pro forma exludi tur cautio iuratoria. n.*187. *&* 188.
Debitorem concursum formantem adeo pauperem solemnitatis esse vt in secunda supplicatione admittatur ad iuratoriam cautionem, vt verius resolnitur, ex n 189. *cum seqq.*
*Debitore formante concursum, nullus pauperior, quia vniuersum patrimonium dimittit, n.*190.
*Qui iuxta naturam actus tria millia marapetina habere non potest in bonis, n.*191.
*Et quamquam pauper solemnit t's supplicans admitti debet ad iuratoriam cautionem fideiussionis loco n.*192.
*Debitor formans concursum. vt releuetur supplicans secundo a fideiussione; concursus debet esse verus, & legitime formatus, non fictus, & simulatus, num.*193.
*Item concursus debet esse formatus ad vniuersum eius patrimonium non ad partem, n.*194.
*Debitor supplicans si in concursu ex suis bonis fuerunt assignata alimenta, non excusatur à fideiussione, n.*195.
Alimenta habens, vel vsumfructum seu annuos reditus ad vitam pauper non est, ibid.
*Alimenta percipiens non dicitur pauper solẽnitatis, vt habeat casum curiæ in prima instantia, n.*196.
Supplicans per concursum affectatum non dicitur pauper, nec à fideiussione releuatur, n 197.
Paupertas affectata non dicitur paupertas, ibidem, plurimæ doctrinæ adducuntur.
*Actus alias licitus si propter malitiam affectatur, non prodest, n.*198.
*Præuentio iurisdictionis si fuerit affectata nihil prodest præuenienti, n.*199.

Affecta

Affectatum priuilegium lite pendente ad mutationem iudicij nihil potest affectanti, n.200.

Concursum affectatum proximum supplicationi secundæ non profuisse supplicanti paupertatem affectanti Senatus determinauit, ibid.

Si affectata paupertas admitteretur, facilè foret supplicanti malitiosè se munire formando fictum concursum, vt a fideiussione liberetur, n.201.

Cedens bonis sua culpa, & dolo, non admittitur ad iuratoriam cautionem n.202.

Formans concursum à principio abdicat à se omne patrimonium, & eius administrationem, ita vt nihil retinere possit, n.203.

Fideiussio, quando requiritur pro forma nec paupertas, nec impossibilitas ab ea excusat, n.204.

Ex æquitate stylus, Cancellariarum introduxit quod pauper solemnitatis supplicans a fideiussione pœnæ mille quingentarum duplarum excusetur, & ad iuratoriam cautionem admittatur.

1. DEBITOR, qui omnium bonorum suorum concursum formauerat inter suos creditores; litigabat forsan super alia re ardua, & fuit condemnatus in Regali Cancellaria, per rem iudicatam; interposuit intra terminum viginti dierum iuxta formam *legis Regiæ 1. tit.20. lib.4. recopilationis*, secundam supplicationem ad Principis personam, omisit tamen fideiussionem requisitam ab ipsa lege Regia, asseueranit tamen intra terminum se esse pauperem, eo quod bonis suis cessit, & ad vniuersum suum patrimonium formatum, & pendens habet concursus iudicium inter suos creditores, & non habere, nec inuenisse fideiussorem. Præstat tamen eius loco cautionem iuratoriam, se casu quo res iudicata in supremo consilio confirmetur, si perueniat ad pinguiorem fortunam, solutorum pœnam mille quingentarum duplarum, & ideò se admissum ad secundam supplicationem à se legitimè interpositam.

2. Aduersarius replicat, hanc supplicationem esse prorsus tanquam nullam, & illegitimè interpositam repellendam, cum formæ à lege Regia requisitæ non fuerit satisfactum ob defectum fideiussionis omissæ, à qua nec pauper quilibet se excusare potest, ipsa legis dispositione reluctante, an nihilominus supplicatio hæc sit legitima, in controuersia est.

3. Et antequam ad nostræ principalis quæstionis, resolutionem deueniamus, prius præcisè alia examinanda erit; an & quando pauper secundam supplicationem proponens, releuari possit à fideiussione mille quingentarum duplarum, pro pœna temere supplicantium per legem regiam imposita.

4. Et partem affirmatiuam, nempe pauperem quemlibet secundò supplicantem releuandum esse à tali fideiussione, & debere legem contentari cum cautione iuratoria, stylo cancellarium, & ex iurium dispositione, ac fundamento manifestè probari videtur, & primo de stylo multi nostri regnicolæ testantur. Azeuedius, relatiue ad Rebuffum *in leg.2.tit.20. lib.2.recopilat. n.11.* super illis verbis, *que se obligue y de fradores*, ibi, *sed quid si pauper est, & non reperit fideiussores, sufficietne iuratoria cautio*, tradit in propositum Rebuffus *1.tom. constitut. Francie tit. de supplicat. art.5.gloss.vnic. vers. quæro pone.*

5. Ex eodem Rebuffo, & Monterrollo in sua practica *tract.5.cap.8. num.8* magis resolutiue obtinuit Gundisal. de Paz *in praxi tom.1. p.7.c.vnic. num.95. fol.198.* à tergo. In hæc. *Aduertendum tamen erit*, quod si supplicans sit pauper, & de eius paupertate constet, nec fideiussores habeat, eius supplicatio admittenda erit, dummodo se obliget, & cautionem iuratoriam præstet intra dictos viginti dies de soluenda pœna 1095. duplarum, in euentum quod sententia de reuista confirmata fuerit, quæ interpretatio fulcitur ex notatis per Hypolitum *in leg.1. § præterea, num.83. ff. de quæstionibus*, & suadetur ex eo, quod si secunda supplicatio inuenta fuit ex æquitate, vt rigor iustitiæ temperetur iuxta Gloss. *in summa tit.14. art.3.* fortius admittenda erit in fauorem pauperum, quam in fauorem diuitum, alioquin nunquam pauperes possent gaudere auxilio huius secundæ supplicationis, quo ob pietate praxis recepit obligationem, & cautionem iuratoriam, & ita tenet Rebuffus *vbi supra art.5 gloss.1. in principio*, Monterrollo *vbi supra n.8.* 6.

7. Doctorem Paz simpliciter referens sequitur Villadiego *in politic. c.4 n.240. fol.95.* à tergo, vbi ex *num.226.* tractat materiam secundæ supplicationis, & *in d. num.240.* ita ait: *Y si es pobre el suplicante y consta de su pobreza, y no tiene frador cumple haciendo caucion iuratoria dentro de el dicho termino de pagar la dicha pena si la sentencia de reuista se confirmare y el viniere a mejor fortuna.*

8. Curia Philippica per Gundisalum de Paz idem testatur *in 5.part. de la segunda instancia, § 5 tit. segunda suplicacion, sub num.9 fol.193.* ibi, *salvo que el pobre basta huver caucion iuratoria de pagar teniendo de que, segun Paz.*

9. Et licet illi Doctores, tot succinctè, vt vidisti, & absque aliqua disceptatione, & iuris examine, pauperem excusari à fideiussione mille quingentarum duplarum, dixerint; tamen Alnar. Valasces *de priuilegiis pauperum, 1.p. q.51.*, postquam generaliter disputauerit, & indistincte resolnerit per varia fundamenta, pauperem excusari à fideiussione, postmodum *ex num.25.* illationem fecit *ad leg.1. tit.20. lib.4. recopilat.* à petente fideiussionem in secunda supplicatione, & resoluit, quod si supplicans pauper sit, nec fideiussorem inueniat, erit admittendus ad secundam supplicationem allegat ad idem Azeuedium *in d.l.2. tit.20. lib.4. recopilat.* se remittentem ad Rebuffum, vt supra annotauimus, atque ideo per argumentum ab authoritate, & stylo Cancellariarum hæc pars affirmatiua videtur tute sequenda.

10. Quæ quidem variis iuris dispositionibus, & fundamentis exornari potest, in quibus expressè determinatur, quod qui tenetur præstare fideiussorem, si pauper est, & fideiussorem non inueniat, sit admittendus ad cautionem iuratoriam, & per eam satisfacit obligationi, vel legi, aut statuto, requirenti, & appetenti fideiussorem in aliquo casu, textus est capitalis *in Authentic. generaliter. Cod. de Episcopis, & Clericis*, vbi actor non admittitur volens offerre libellum reo, quousque caueat de lite prosequenda, vsque ad finem litis, & expensis soluendis, postmodum sic limitat. *Licet fideiussorem dare non valeat, super iisdem iuratoriam exponat cautionem, & tactis Sacrosanctis Euangeliis affirmet, si fideiussorem dare non posse, &c. Leg.1. § omnes verò, qui pro libertate periclitantur, siquidem possunt fideiussorem dare, eum exigi. Sin verò vera satisfactio eius impossibilis eis sit, hócque iudici manifestè ostendatur, iuratoriæ cautioni committi.*

mitti. Cod. de assertione tollenda, ad idem est text. *in Authent. cui relictum Cod de indicta viduitate*, cuius sunt verba. *Cui relictum quid fuerit à coniuge, vel a qualibet persona, ne secundas ineat nuptias; intra annum quidam non petat, nisi spes nuptiarum deficiat: post annum vero capiat, præstita cautione rei cum fructibus restituendæ, si contra fecerit, pro re immobili iuratoria cautio fiat cum hypothecis, pro mobili (si persona sit idonea) eadem sit cautio: alioqui & fideiussor exigitur si præstari potest. Authent. vt nulli iudic. liceat habere loci seruator. §. si vero mulier vers. si vero crimen*, ibi. *Si vero crimen sit quod infertur mulieri in quo necessarium est ipsam custodiri, siquidem fideiussorem persona præstare potest si credatur. Si vero iurauerit non posse se dare fideiussorem, iuratoriam cautionem faciat, de obseruatione indicij, collat. 9. §. sed hodie instituit. de facisd. leg. cum non facile. ff. sicut plusquam per l. g. falcid.* text. & ibi glossa in verbo quam potest, *in cap. per vestras de donat. inter virum, & vxorem.* Exornant hæc iura post plures alios Hypolit. de Marsi. *in l. 1. §. præterea, num. 83. ff. de quæstionibus, & in l. repetitio, l fin. num. 122. & num. 123. ff de in ius vocand. orsm. iudic.* Guido Papæ *quæst. 5. num. 3. & quæst. 184.* Cornelius Benino. *de pauperat speciali 8. in iudic. n. 34. & special. 7. in vltim. volum. num. 12. & seqq.* Natta *consil. 167. num. 7. & 8.* Bertrand. *consil. 103. num. 15. lib. 2.* Rolland. à Vall. *consil. 43. num. 21. lib. 2.* Decius *consil. 1. num. 17. & seqq.* Seraphinus *de priuileg. iurament. priuileg. 18. num. 1. & 37.* Ceuallos *contra commun. quæst 66. num. 7.* Didac. Perez *in l. 12. tit. 11. lib. 4. ordinament. verbo confradores.* Petrus Pechius *in tract. de iure sistendi, quæst. 11. princip. n. 9.* Tiraquell. *de retr. lignag. tit. 1. § 1. gloss. 18. num. 36.* Tuschus *littera C. conclus. 166 num. 5. & ex num. 10.* Surdus *decis. 141. ex num. 7. cum sequentibus, & consil. 68. num. 7.* Vincent. de Franchis *decis. 317. num. 8.* Marta *voto 158. num. 8.* Gutierrez *in l. nemo potest num. 292. & seqq. ff. de legat. 1.* Marius Giurba *decis. 9. per totam.* Andreas Fachineus *lib. 12 controuers. cap. 63.* Sebastian. Med. c. *de casibus fortuitis 2. p. quæst. 4. num 23.* Vincent. Mancias *de iuramen p 4. effectu 149. n. 14.* Carolus de Grassis *de except. except. 32. ex n. 18.* Farinac. *in pract. crimin. quæst. 33. num 43. & quæst. 107. num. 38.* Petrus Maur Argelin. *de fideiussoribus 1. p. princip. in prælud. sect. 3. cap. 25. alias 34. num. 1. & seqq.* Anton. Enrigius *de fideiussoribus cap. 18. ex num. 87.* Anton. Faber *in suo Cod. lib. 2. tit. 10. diffinit. 4. num. 5.* & Iatius *lib. 2. tract. 2. diffinit. 2.* Aniles *in cap. 6. præter. verb. pobres num. 11.* Petrus Barbosa *in l. diuortio §. interdum ex num. 16. cum seqq. ff. soluto matrimon. & in reg. si constante 25. §. quoties, ff. eodem.* Alexand. Trentacinq. *variar. resolut. lib 1. tit de verbor. signific. resolut 3 num. 13.* & alij citati à Velasco *de priuileg. pauper. 1. part. quæst. 53. num. 13.* qui omnes in variis casibus, & materiis loquuntur.

11. Quia quando lex satisdationem requirit, intelligitur, si fideiussor inueniri possit, Cephalus *consil. 89 num. 10. lib. 1.* Alderan Mascardus *de gener. statuto. interpretat. conclus. 2. num. 53.* Carpan. *ad statut. Mediolan. 44. num 51. p. 1.* Marcabru. *consil 105. num. 134.* Binius *consil. 236. n. 21.* Fachineus *lib 12. cap. 63 vers. dicendo, quia hæc promissio.* Petrus Barbosa *in d. §. interdum n. 26. in fin.* Giurba plures refert *ex. dec. 14 n. 13.*

12. Et huius generalis doctrinæ ratio redditur à Doctoribus, quia fideiussorem inuenire in quolibet difficile est, Giurba *d. decis. 4 n. 9.*

13. In paupere vero penè impossibilitati comparatur, vt probat Tiraquell. *de retract. conuentio. §. 1. gloss. 10. n. 120.* Petrus Surdus *decis. 141. n. 9. & 10.* Giurba *d. decis. 4. n. 10.*

14. Et idcò licet fideiussio apponatur à lege, vel statuto conditionaliter, ad ius aliquod consequendum; reiicidebet, si ob paupertatem sit impossibilis, nec reperiri possit, quia impossibilis conditio vel reiicitur, & pro non scripta habetur, vel annullat, & vitiat dispositionem, *l. impossibilis 7. ff. de verbor. obligat. leg. seruum meum 50. §. si in non faciendo ff. de hæred. instituend. §. impossibilis 13. instit. de hæred. inst. vocand. §. impossibilis instit. de inutilib. stipulat. leg. si Maxia 45. ff. de hæred. instituend. leg. 1. leg. si quis ita instit. 6. l. mulier 20. ff. de condit. instit. l. ab omnibus 104. §. in testament. leg. si mihi, & tibi 12. ff. de legat. 1. leg. qui dotem 13. ff. de dote prælegata. leg. obtinuit 2. ff. de condition. & demonstr. cap. fin. de condition. appositis l. 3. tit 4. part. 6.* pro quo Valascus *de priuil. pauper. 1. p. quæst. 53. num. 15. perdurat. leg. cum hæres 4 §. 1. ff. de statu liberis*, ibi, *Ad. si tam difficilem imò penè impossibilem conditionem adiecerit, vt aliunde libertas ei obtingere non possit, veluti si hæredi mille dedisset*, &c.

15. Et fortius redditur argumentum hoc cum conditio inducat formam, quæ in forma specifica adimpleri debet, *leg. qui hæred. & l. Maxim., ff. de condit. & demonst.* cum vulgaribus, & adhuc conditio impossibilis, vel vitiatur, vel vitiat, vt dictum est.

16. Secunda, & potior ratio, qua fundentur communis, & iura superius relata, vt admittatur ad iuratoriam cautionem is, qui fideiussorem à lege, & statuto requisitum inuenire non potest vel ob paupertatem, vel aliam rationem; ea est, ne ob defectum fideiussoris quis amittat ius sum iam quæsitum, neque tantum detrimentum, lasionem, & damnum patiatur, vt amittat quod sibi debetur, quam reddunt Bald. *in l 4. num. 8. Cod. de usufruct.* idem Bald. *in cap. coram 9. de officio delegati.* Rolandus à Valle *cons. 43. num. 46.* Iatius comprobat Petrus Surdus *decis. 141. n. 4. & 5. & ex num. 12.* Beninca sius *in tract. pauper. quæst 9. in 7. special. vltim. volunt. n. 13.* optimè post alios Petrus Surdus *in decis. 141. n. 4. & num. 12. & 13.* & videbis inferius *ex num. 87. & seqq.* & est fundata in maxima æquitate, vt tenent ferè omnes Doctores admittentes cautionem iuratoriam loco fideiussionis, quæ præstari non potest, ergo si suppleans tanquam pauper non potest præstare fideiussionem pœnæ mille, & quingentarum duplarum satisfacit legi Regiæ, præstando iuratoriam cautionem de eis soluendis in casu succumbentiæ, si peruenerit ad pinguiorem fortunam, cum impossibilium nulla sit obligatio.

17. Secundo & pro hac parte fortiter pugnat text. *in Authent. quæ supplicatio. C. de precibus imperator. offerend.* Cuius verba hæc sunt, *quæ sua precatio gloriosissimis præfectis, vel eorum cognitoribus, vel causas introducentibus intra decem dies post sententiam executioni mandabitur, nisi victrix pars dignam fideiussionem præstiterit tantum restituendi cum legitimis augmentis, quantum fecit in condemnatione si legitima retractatione sententia soluatur.*

18. Et tamen in casu illius text. pars victrix, quæ suppli

supplicatione per condemnatum, pendente, petit executionem suæ rei iudicatæ, si ob paupertatem, fideiussionem ab ea lege requisitam præstare non potest, admittitur ad iuratoriam cautionem determinatum, asserit Guido Papæ *decis.* 189. & *decis.* 50. *num.* 3. latè Roland. à Valle *cons.* 43. *lib.* 2 *per totum*, præcipuè *a num.* 34. *cum seqq.* Vrsillus *in addit. ad affictum decis.* 231. *num.* 3. Andreas Claud. *de sequestro cap.* 10. *num.* 18. Anton. Eringius *de fideiussoribus*, *cap.* 18. *n.* 101. quos & alios refert Marius Giurba *decis.* 4 *num.* 14. 15. & 16. Alexand. Trentacinq. *variar. resolut. lib.* 2 *tit. de appellationib. resolut.* 1. *num.* 9 Andreas Gaill. *practic. observa. lib.* 1. *observat.* 155. *num.* 4. & expressius *lib.* 2. *observat.* 47. *n.* 9. quos & alios refert Valascus *de privileg. pauper.* 1. *quæst.* 53. *n.* 26. videbis latius infra *ex n.* 148. ergo multo magis in terminis, *l.* 1. *tit.* 20. *lib.* 4 *recopilationis*, loco fideiussionis admittenda erit cautio iuratoria; cum in casu *D. Authen. quæ supplicatio.* agatur de extorquendo à supplicante rem, vel quantitatem, ad quam fuit condemnatus, quo casu nec paupertas, nec impossibilitas excusat à fideiussione, per legem requisitam, vt pluribus comprobat Valascus *d. quæst.* 55. *ex n.* 27. & Nostro loco latius infrà, *ex num.* 85. & *ex num.* 83. at in terminis *d. l. Regiæ*, supplicans non tractat de exigendo aliquid à parte vicinæ, nec de eum arctando ad aliquid sibi dandum, nec ex hac iuratoria cautione reddit ius aduersarij deterius, quo casu cautio iuratoria multo magis supplere debet fideiussionem requisitam, provt in his terminis argumentatur Valascus *de privilegiis pauper.* 1. *part. tit. quæst.* 55. *num.* 2. 19. 20.

Tertiò inuincibiliter hæc pars probari videtur, quoniam certè, *d. l.* 1. *tit.* 20. *lib.* 4. *recopilationis*, fideiussionem pœnæ mille quingentarum duplarum, in casu quo supplicante requirat pro forma, de quo protinus latiùs tractandum erit *ex n.* 73. 21.

Adhuc tamen paupertas & impossibilitas reperiendi fideiussionem excusat supplicantem, & ab ea relevat, ex quæ ipsa cum cautione iuratoria contentari debuerat, tenuerunt Angelus *in l. cum non facilè ff. si cui plusquam per leg. falcid.* & ibi Imola quos sequitur Peninçanus *in tract. pauper. quæst.* 9. *in* 7. *in speciali*, *vltim. volunt. num.* 13. Roland. à Valle *in cons.* 43. *num.* 45. *volum.* 2. Petrus Surdus *decis.* 141. *num.* 13. *in princip.* videbis inferiùs *ex num.* 50. & *num.* 58. 22.

Fulcitur hoc fundamentum, ex text. *in d. Auth. quæ supplicatio* 1. *de precib. Imperat. offerend.* cuius dispositio fideiussionem pro forma, & substantia actus requirit provt expressè probat text. ibi, *sub hac forma*. nam forma confectus inducta si lex vtitur verbis istis, puta, *iuxta formam tradi'am*, vel alias fit mentio formæ. Roland à Valle *cons.* 72. *n.* 61. *volum.* 2. Bocacius *in constitutio. Marchiæ*, *glos. fin.* 6. *n.* 164. Farinacius *in repertorio de contractibus. quæst.* 7. *n.* 31. & in expresso tenet Giurba *d. decis.* 4 *num.* 32 & 38. Beccius *cons.* 1. *num.* 18. & ex aliis Iacobus de Graffis *in tract. de exceptionib. exceptio.* 32. *n.* 121. Seraphinus *de privileg. iuram. privileg.* 18. *n.* 41. Petrus Surdus *in consil.* 124. *n.* 4. & *seqq lib.* 10. Roland. *cons.* 43. *num.* 8. *cum seqq.* & signanter *ex num.* 10. *cum seqq.* vbi vt fideiussio requisita in casu *d. Authen. quæ supplicatio*, sit de substantia, & forma sententiæ exequendæ pendente supplicatione ad principem, bene ponderat verba illius ibi. *Quo subsequuto sententia non aliter executioni mandabitur, quam si victrix pars fideiussionem condignam præbuerit*; nam verba *non aliter*, solem importare formam ex text. & *ibi* Bart. *in l. de his ff. de transactionibus*, *cum seqq.* & ponderando dictum verbum, *non aliter*, atque etiam dictionem, nisi, positam orationi negatiuæ, vt inducant formam in D. Authen. quæ supplicatio, mirabiliter probat Alexand. Trentacinq. *variar. resolut. lib.* 2. *resolutione* 1. *de appellationibus*, *num.* 8. post Carauitam. 23. 24.

Sed in terminis d. Authen. quæ supplicatio, loco fideiussionis requisitæ pro forma admittitur ob paupertatem, & impossibilitatē reperiendi fideiussionē iuratoria cautio supplicanti, vt superiùs *in* 2. *argumento ex n.* 17. *vers. pro hac parte fortiter*, &c. igitur eodem modo, in terminis *d. l. n.* 20. *lib.* 4. *recopilat.* cautio iuratoria loco fideiussionis pœnæ mille quingentarum duplarum, admitti debet, si offeratur à supplicante paupere, cui impossibile sit fideiussorem inuenire, vide inferiùs *num.* 57. & *ex num.* 73. *cum multis seqq. & ex n.* 148. 25. 26.

Et ad eiusdem l. 1. *tit.* 20. *lib.* 4. *recopil.* clariorem illuminationem, multum operatur, *l.* 2. & *l.* 5. *tit.* 10. *lib.* 2. *recopilat.* cum per *d. l.* 2. nullus litigans admittatur ad recusandū Senatorem, nisi prius deponat pro pœna certam pecuniæ quantitatē, prorsus amittendam, si causam recusationis expressam non probauerit: qui tamen litigans recusans, si pauper fuerit, excipitur omnino à pœnæ pecuniariæ deposito, & lex cautione iuratoria contentatur, vt determinat *d. l.* 5. his verbis. *Mandamos que quando alguno que fuere pobre litigando pusiere recusacion, por la qual fuere obligado a depositar alguna pena conforme a las leyes y pramaticas destos reynos cumpla con obligarse, que quando tubiere bienes pagara la pena si fuere determinado que la pague y fuere condennado en ella*; ergo ad omnimodam similitudinem, *d. l.* 1. *tit.* 2 *lib.* 4. *recopilationis*, ita subintelligi, & interpretari debet, vt pro fideiussione pœnæ mille, & quingentarum duplarum pauper supplicans per cautionem iuratoriam satisfaciat, & hoc quod expressè *d. l.* non limitauit, supplere debemus, videbis infra *n.* 57. & *ex n.* 124. & rursùs *ex num.* 172. 27.

Quarò, eodem formæ & substantiæ themate retento, pars hæc inhabilis reddi videtur; nam forme per æquipollens satisfieri potest, quando lex respexit certam finem, & effectum, sufficit enim quod per æquipollens compleatur legis finis, & effectus, vt ex Cirillo *cons.* 99. *num.* 16. & 17. *lib.* 3. & *cons.* 20. *num.* 14. & 17. *lib.* 4 Rota Genuens. *decis.* 210. *num.* 1. & *seqq.* maximè stante difficultate, & necessitate maxima, ne forma specificè, & formaliter adimpleri possit, quia tunc sufficit per æquipollens formam adimplere, si aliter fieri non possit, vt per text. *in l.* 1. *ff. de verb obligation.* probarunt Ripa *ibid. num.* 38 Francis. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 45. Petrus Surdus *decis.* 268. *num.* 8. Alexand. Raudens. *de analog. cap* 38. *n.* 82. Bernard. Greuæ *in pract. concl. Camer. Imperia. lib.* 1. *conclus.* 2. *consider.* 2. *num.* 3. Valascus *in Axiomat. litt. F. num.* 162. & 163. & *ex num.* 160. & in terminis quod forma *d. l.* 1. *tit.* 20 *lib.* 4. *recopilat*, ex qua, vt admittatur secunda supplicatio, detur præcisè fideiussio, vt valeat adimpleri per æquipollens, expressè probat D. Ioannes Baptista de la Rea *in decis. Granaten. tom.* 2. *decis* 78. *num.* 7. vbi abunde comprobat. 28. 29. 30.

Sed iuratoria cautio in casu impotentiæ, & paupertatis subrogatur in locum fideiussionis petitæ à lege, 31.

lege, vt expresè videmus *in Authent. generaliter. Cod de Episcop. & cleric. l. 1. §. omnes vero. Cod. de assertione soluenda, Authent. cui relictam. Cod. de indicta viduita. tollend. Authen. vt nulli indic. liceat habere loci seruato. §. si vero mulier vers. si vero crimen collat. 9. § sed hodie institut. de satisdationib.* cum aliis quam pluribus per nos adductis superius *ex num. 10. vers. quæ quidem variis iuris*, &c. Et probant *l. 2. & 5. tit. 10. lib. 2. recopilat.* quarum verba transcripta sunt *suprà num. 26. vers. ad eiusdem l. 1.* Ergo cum per iuratoriam cautionem tanquam per æquipollens satisfiat fini, & intentioni *d. l. 1.* cum per eam idem consequatur effectus, debet omnino admitti, casu quo supplicans propter paupertatem, & impotentiam nequit. fideiussionem præstare, ita etiam argumentatur Roland. à Valle *consil. 43. ex num. 36. lib. 2.* Petrus Barbosa *in l. diuortio. §. interdum num. 29, in fin. & num. 30. ff. soluto matrimon.* & Valasc̃us *de priuilegiis pauper. 1. p. quæst. 53. num. 36. &* 37. Surdus *decis. 141. num. fin. in fin* Giurba *decis. 41.*

Hæc sunt fundamenta, quæ vrgent pro absoluta, & indistincta opinione, vt semper, & absque limitatione in quibuscunque casibus iuratoria cautio sit admittenda loco fideiussionis, vel simpliciter vel formaliter petitæ, & requisitæ à lege, statuto, & qualibet dispositione, quoties ob paupertatem & impossibilitatem fideiussio dari non potest.

32. Sed quia his fundamentis, ob eorum incertitudinem, & aliquorum fallaciam, & inconstantiam, seu etiam fallentia iuxta casuum veritatem, plurima iura, & Doctorum communes resolutiones repugnant, & acriter resistunt, quæ suam generalem, absolutam, & indistinctam conclusionem destruunt, prout singulæ suis locis discretiuè collocabuntur, & quibus in locis singula hæc fundamenta diruta, & annihilata manent; specialiter annotabimus inferiùs *ex num. 173.* ideo per regulas certas, & indubitatas procedendum, & deueniendum erit ad veram huius materiæ cognitionem.

33. Sit igitur prima regula, & conclusio, quando lex, statutum vel dispositio requirit fideiussionem simpliciter, & ad solam partis securitatem, ti fideiussio ob paupertatem, & impossibilitatem, præstari non potest, semper regulariter admittenda erit iuratoria cautio.

34. Secunda regula sit, quando lex statutum, vel dispositio requirit fideiussionem, non simpliciter ad solam partis securitatem; sed finaliter pro forma, & substantia actus tunc nunquam, & in nullo casu, (præter vnum suo loco collocandum) admittitur iuratoria cautio loco fideiussionis, quantumuis paupertas, & impossibilitas præstandi fideiussionem allegetur. Nisi hoc casu per æquipollens à forma fideiussionis recedi contingat, de qua *ex num. 50. cum seq.*

Tertia regula sit, quando lex requirit fideiussionem siue ad simplicem partis securitatem, siue etiam pro forma, ti vltra procedat impotentiæ casum præueniendo, ad hoc præuentum à lege remedium erit præcisè recurrendum, de qua *ex n. 165.*

35. Ad has tres regulas reducuntur omnia iura, & Doctorum resolutiones, quæ aliter confusè, & permixtim perlectæ intricationem, & incertitudinem perplexam causant sub singulisque regulis, singula iura collocata verum suum, & certum intellectum agnoscunt omni prorsus cessante repugnantia.

36. Et ad singularum regularum comprobationem deueniendo, primam regulam, de qua *suprà n. 33.* comprobant omnia iura, & Doctores relati sursum *ex num 10. vsque ad num. 16.* qui omnes loquuntur in fideiussione postulata à lege, vel homine ad solam, & simplicem securitatem partis, vt in fideiussione de non offendendo, de se præsentando, aut pro aliquo excarcerando, vel de iudicio sisti, vel iudicato soluendo, & in aliis similibus in quibus profecto paupertas, & impossibilitas rei releuat à fideiussione, & cum iuratoria cautione satisfacit.

37. Non enim omne id, quod à lege, vel statuto simpliciter requiritur, inducit formam, & per consequens, nec præcisum, & specificum adimplementum, nec nullitatem actus sine requisito gesti, latissimè docet Iason *in l. patre furioso colum. 3. 4. & 5. ff. de iis qui sunt sui vel alieni iur.* refert, & sequitur Marcus Anton. Eugenius *in consil. 19. n. 29.* Ioan. Gutierrez *de tutel. cap. 12. n. 37.*

38. Et ideo cum lex aliquid simpliciter affirmatiuè disponit, siue præcipiendo, siue permittendo, nullam formam, aut præcisam necessitatem inducit, nisi vlterius progrediatur, actum aliter factum annullando, *l. fin. vers. hoc adiicimus sanctiss. Cod. de sentent. ex bon. quæ. recitand.* vbi notant Bald. *d. num 4.* & Albericus *ante num. 1. vers.* & sic potest notare *l. 3. vers. non aliter* nisi imperiali authoritate vendantur, vbi notat Bartol. *num. 5. Cod. de venden. reb. ad ciuit. pertin. lib. 1.* & text. *in cap. dilecto vers. nisi forte huiusmodi clausula prohibitionis adiecta vt si quidquam contra id fieret, non valeret, de præbendis, & dignitat.* melius docuit Bald. *in l. 1. num. 2. vers. in contrarium iuncto vers. sicus vero, ff. de liberis, & posth.* receptus à Fulgosio *ibidem oppos. 1. vers. & sic vera* Imol. *n. 2.* Alexand. *n. 5 6. 7. &* 8. & cæteri, magis communiter Iason latè disputans, & non esse recedendum ab hac Bald. magis recepta sententia, asserit *ibidem à n. 5. vsque ad num. 13* & Alciat. *num. 27. in d. l. 1.* rursus Alexand. *consil. 23. num 3. lib. 4* Iason *in l. lectura 2. num. 77. & 78. Cod. de fund. Trinit. & in l. non dub. 5. num. 18. Cod. de legib.* Felin. *in cap. cum accessissent 8. num. 7. de constitut. & in cap. cum dilecta 22. num. 6. in 5. & 6. signo. & num. 10. ampliat. 10. de rescriptis* Decius *consil. 10. n. 2. consil 455. num. 6. vers. tertio cum hoc statutum, consil. 528. n. 11. & consil. 512. num. 1. in fin.* Brunor. à Sole *in compendio variar. resolut. verbo decretum irritans* & post plurimos alios Farinacius *in fragmen. criminal 2 part. littera L. num. 180. & 203. vers. quarto forma.* D. Ioseph. Vela *in iuris controuers. tom. 1. dissertat. 21. num. 36.* idem Farinacius *in repertor. contractu quæst. 7. num. 20.*

39. Nam forma per certa verba, & certa signa inducitur, & cognoscitur, & quando, videndi sunt Paul. Paris. *consil. 47. num. 28. volum. 5. fol. 59.* Netuiza *consil. 2. n. m. 30.* Socin. Iunior *consil. 17. n. 6. volum. 2.* Beroius *quæst. 24. per totam.* Ancharran. *quæst. 141. in fin.* Iason, *in leg. 1. n. 10. ff. de liberis, & posthum.* Æmilian. *consil. 64. per totum.* Farinacius qui hæc formæ signa late prosequitur *in repertorio de contractibus quæst. 7. n. 19. & ex n. 28.* prout & nos aliquot signa assignabimus in secunda regula.

40. Et ideo quando lex requirit fideiussionem, ad simplicem cautionem, & securitatem partis, ista huic requisito in sui favorem principaliter inducto renunciare potest, in tantum vt actus valeat, si à parte fideiussio non fuerit petita, probatur *in leg. si*

quis

gnus filium,§.*ſtipulatio*.ibi,*cum interpellatus*, *Digeſt. de collat. honor. leg.* 2. §. *quod ait prætor. Dig quorum.legato*.ibi, *non ergo debet offerre ſatisdationem, ſed petenti moram non facere*,*leg.*1.§.*non exigit*,ibi, *quare non fuit qui interpellet*,*Digeſtis vt legator nomin. caueat.l.petò*.§. *fratre*, *Digeſtis de legatis*, ibi, *quod ſi cautio non fuit deſiderata*; late & per varia exempla comprobat Petrus Surdus *conſ.*124 *per totum*,*tom.*1.*& deciſ.*57. *num.*17. amplissimè per varios & distinctos casus hunc articulum progreditur Iacobus de Graffis *in tract de exceptionib. except.* 32.*ex n.*100.*cum multis ſequentibus*.Gutierrez *in l. nemo poteſt*,*n.*432.*cum ſeqq.ff.de legatis* 1.

41. Etiamſi lex, vel ſtatutum annuliet actum geſtum abſque illo fideiuſſionis requiſito, quia adhuc vtrumque intelligitur ſi à parte petatur, & parte volente. Petrus Surdus poſt alios *in d. conſil.*124.*num* 1. *& ſequentibus*, & per plurimos Doctores & plurimos caſus diſtinctos abunde comprobat; quoniam quando lex annullat actum in fauorem partis; intelligitur ipſa petente, & volente, provt ampliſſime Nos diximus in noſtris commentar. *de retention.Bullar.*2.*part.cap.*57.*n.*48. *& in tractat. de Regia poteſtate* 2.*part cap.* 18.*ex n.* 69.*cum ſequentibus*.& in hoc Labyrintho *hac* 1. *part.cap.*14.*ex numero* 62.*&* 66.*&* 2 *part. cap.*17. *num.* 82

43. At verò quando fideiuſſio requiritur à lege pro ſubſtantia, & forma, tunc nec eſt in voluntate, & conſenſu partium ipſam omittere, Farinacius *in conſil.crimin.* 18. *num.*11. *volum* 1. Menochius *de arbitrariis quæſt.*30 *numero* 6. Rolandus à Valle *conſil.*72 *num.*37.*volum.*3 *& in conſil.* 60. *num.*31. *volum.* 4 Virgil. Vocaci *in conſtitution. gloſſ.*6 *numero* 159. Farinacius *in repertori de contractibus quæſt* 7.*n.*13.

44. Imò quando fideiuſſio requiritur à lege, non ad ſimplicem partis cautionem,& ſecuritatem, ſed etiam pro forma tunc etiam parte non petente fideiuſſio præſtanda erit, alias actus ſine ipſa erit nullus,ita eleganter præfatam concluſionem de qua *ſupra n.*40.41. *&* 42. limitat ipſe Petrus Surdus *in d conſil* 124.*ex n.*3. *cum ſeqq.* vbi loquitur quando ſtatutum requirit pro forma, quod appellans porrigat petitionem intra ſex dies præfixo iuramento calumniæ, ac fideiuſſione refundendi expenſas parti in caſu ſuccumbentiæ, dicens quod omnia hæc requiſita ſunt de forma, & ſubſtantia appella-
45. tionis, quæ occurrit ſi omittantur,quia quando ſtatutum circa confectionem actus aliquid exprimit, aliter quam de iure communi ſit diſpoſitum, cenſetur tunc formam inducere, plurimos ad id allegat Doctores *in eodem num.* 3. *qui num.* 4. aſſerit
46. quod cum illud ſtatutum apponat certum tempus, intra quod requiſita fieri facienda, fideiuſſio requiritur pro forma, plurimos ad id allegat, &
47. *num. ſeqq. & num.* 6 *&* 7. quod non dicitur ſeruata forma ſi tempus appoſitum ab ſtatuto non ſeruetur, & quod non minus ſeruanda eſt forma in tempore, quam in alijs. & quando ſtatutum requirit tempus, ſeruandum eſt tempus. & qui non ſeruat tempus ſtatuti non ſeruat formam ex Baldo, & Salicet. *in Authen. qui ſuſpicat. Cod. de precib. imperator. offerend. & in l.ordo. Cod de exec. rei iud.* Curtius iun. *in conſil.*166 *n* 7 Fabio de Monte *de emptio. & venditio. quæſt.*6 *n.*88 Marſil *conſil.*65. *num.*4. Socin. iun *conſil.*37. *num.* 10. plura per Iaſon *in conſ* 191. *colum.*2. *vol.* 2. vbi quos idem probant Palmas *in var. cure diſcuſſ. de reſcri-*

*ptis colum.*8.*verſ. octauum ſignum.* Roland. à Valle *conſil.*72. *num.* 7. *lib.* 3. Farinacius *in repertorio de contractibus quæſt.* 7. *num.* 33. & ex text. expreſſus *in Authent.que ſupplicatio.Cod.de precib.imperator, offerend.* iunctis iis, quæ in eius exornationem diximus *ſuprà num.*23.*& num.*24. & ſingularis text. *in leg.ſcire oportet*,§. *conſequens*, illic,*non aliter audiri.ſi non fuerit obſeruatum conſtitutum tempus*,*ff. de excuſation. tutor.*

48. Et hanc eandem limitationem, quod quando fideiuſſio requiritur pro forma, vt actus abſque ea geſtus ſit nullus etiam ſi parte non petatur, ſequutus Surdum ampliſſimè comprobat Iacobus de Graffis *in tractat. de exceptionibus d. except.*32. *num.* 116. Videndus *à num.* 107. *cum ſequentibus*, Idipſum expreſsè tenet Azeued. *in duobus locis* per nos ad litteram relatis inferiùs *numero* 60. *&* 64. Alexander Trentacinq. *variar. reſolution. lib* 2.*reſolutio* 1.*num.*8. & hæc obſerua ad enucleationem noſtræ *leg* 2. *tit.* 20. *lib* 4. *recopilat.* requirentis ſupplicationem, obligationem. & fideiuſſionem interponendam, & præſentandam intra viginti dies de qua latius protinus infra in proxima ſequenti regula ſecunda, de quo Larrea *deciſ. Granat conſ.*78. *num.* 25. *& ſequentibus*, & vide *infra ex num* 172

49. Sed hæc noſtra principalis regula, de qua *ſuprà num.* 33. *& ex num.* 36. qua diximus, iuratoriam cautionem admittendam eſſe loco fideiuſſionis, quando ob paupertatem, & impoſſibilitatem præſtari nequit fideiuſſio requiſita ad ſimplicem ſecuritatem partis; multas limitationes patitur, decem ſcripſit. & latè comprobauit Anton Enrigius *in tract.de fideiuſſoribus*, *c.*18. *ex n* 103 *cum multis ſequentibus*, vndecim limitationes cumulauit Seraphinus *de priuileg iuramenti priuilegio* 13. *ex n.*4. *vſque ad finem*; viginti & tres limitationes cumulauit Pirrus Maurus Aretin. *in tractat. de fideiuſſor. 3.part.principal.cap.*25.*alias* 34.*ex n.*12.*cum multis ſequentibus fol.mihi* 246. *& ſeqq.* quas per te videre poteris, illas tamen quæ noſtro articulo ſint conducibiles non omittemus in proximè ſequentibus regulis. & hactenus de prima.

50. Secunda regula, de qua ſuperiùs *n.* 34. quia diximus, quòd quando lex requirit fideiuſſionem pro forma, & ex neceſſitate, & ſubſtantia, nunquam admittitur iuratoria cautio, etiam euidenter conſtet, nec pignoribus, nec fideiuſſoribus cauteri poſſe. Hanc regulam pro certa, infallibili; & vniuerſali in omni caſu firmarent iura, & innumerabiles penè Doctores, & omnes ferè, qui tractarunt de hac iuratoria cautione *ex l. filiusfamilias*, *§ iidem Principes*,*Digeſtis de legat.*1. text. *in l.*2 *C. de tutor & curator. quia ſatis non ded. eum tutorem* (inquit text.) *qui ſupereſt*, *ſi ſecundum præſidis prouinciæ præceptum*, *& iuris formam ſatis non dat remoueri à tutela*,*ſi inopia hoc faciat ſine infamia*; *ſi fraude*, *etiam cum nota aditus prouinciæ Rector iubebit*, text. *in leg.ſi conſtante* 25. §. *quoties Digeſt.ſoluto matrimon* Illic, *quoties mulieri ſatisdandum eſt de ſolutione dotis*, *poſt certum tempus*; *ſi maritus ſatisdare non poſſit tunc deducto commodo medij temporis condemnatio reſidui præſeruatur*, *Sed ſi eum maritus ſatisdare poſſit*, *nollet*, *in ſolidum eum condemnandum*, *Mela ait non habita ratione commodi temporis*, *iniuis igitur officio conuenit*, *vt aut ſatisdatione interpoſita abſoluat maritum*; *aut habita ratione compenſationis eum condemnet*,text.*leg.*1.§.*fin. Digeſt.qui ſatisdare*

cogantur, si satisd.atum pro re nobili (inquit Consultus) *non fit, & persona suspecta sit, ex qua satisdatio desideratur, apud officium de pœn. debebit, si hoc iudici federit, donec vel satisd.atio detur, vel lis*

51. *finem accipiat*; hanc regulam, & resolutionem firmarunt Alexand. *ibi num.6.* Iason *in leg. 1. num.22. Dig. eodem tit.* Socinus *consil. 129. num.4. volum.1.* Rebuffus *ad constitutiones Gallicas, titul. de sement. execut. artic. 1. glossa 16. num.6.* vbi eleganter loquitur Barba *consil. 1. num. 20.* Apostill. ad Guidon. Papæ *decis. 189.* Bellonus *consil. 54. num.6.* Rancosc. *consil. 61. num. 16. volum. 1.* Cardinalis Tuschus *litera C. conclus. 175. num.6. & 8. & n. 17.* & ex Rebuffo, Socino, Staphileo, & aliis idem in fideiussione requisita pro forma tenet Petrus Barbosa *in l. divortio 8. §. interdum, num. 27. versic. est tamen advertendum ff. soluto matrimonio.* Lander. *consil. 114. num.7.* Azenedius *in l. 2. tit. 21. lib. 4. recopilationis, ex num. 24.* & rursus in terminis ipse Azened. *in leg 11. tit. 11. n. 5. lib. 5. recopilationis.* Gaspar. Anton. Thesaur. *lib. 1. quæst. forens. quæst. 87. num. 6.* Ioseph Ludou. *decisione Perusina 63. num. 18. part. 2.* optimè & iteram ipsemet Azened. *in l. 4. ex n. 188. tit. 21. lib. recopilat.* cuius verba transcripsimus infra *ex num. 60. vsque ad num. 66.* Ioseph Ludou. *decisione Perus. 62. num. 18. & 19.* Glurba *decisione 4. num. 35.* Nicolaus Boerius *consil. 54. n. 6.* Ernest. Cothman *responso 18. num. 38.* mirabiliter Anton. Lutigius *in tract. de fideiuss. rib. cap. 18. num. 112.* optimè Seraphinus *de priuil. ignorament. privil. 13. num. 33.* videndus *ex num. 32.* & rursus *num. 41. 42. & 43.* pul. hrè etiam Iacobus de Crassis *in tract. de exception. except. 32. n. 116.*

52. Hanc eandem conclusionem, quod quando fideiussio à lege, vel statuto requiritur pro forma, & substantia actus, paupertas, & impotentia non releuet à fideiussione. & formæ obseruantia, nec qui ad eam tenetur, admittatur ad cautionem iuratoriam ex Iasone, & Bellono *consil. 54. num.6. &* Ioseph Lodouic *in decisione 63. num. 18.* & ex aliis firmauit Petrus Maurus Anton. *in tract. de fideiussoribus 3. p. princ. c. 25.* aliàs *c. 24. num. 29. fol. mihi 248.* plures etiam probant relati per Valasc. *de priuil. pauper. 1. p. q. 53. n. 4.*

53. Nostram regulam secundam fundarunt etiam innumerabiles pènè Doctores inter se dissentientes an paupertas, & impossibilitas præstendi fideiussionem admittat vsufructuarium ad iuratoriam cautionem, quidam negant ex eo quod fideiussio hæc requiritur à lege pro forma, & substantia adquirendi, & vtendi vsufructu, & de necessitate petitur à iure, vt tenent ex text. *in l. 3. & toto tit. ff. de vsufruct. quemad. cautio cauet. & l. 1. & 4.* & ibi glossa, & Doctores *C. de usufruct. glos. in cap. fin. verb. cautio non admittam, & ibidem glossa fin. extra de pignorib.* Alexand. *consil. 58. n. 6. & 7. lib. 3.* Iason *consil. 40. num. 2. lib. 1.* Carol. Rotin. *consil. 51. num. 8. lib. 2.* Guido Papæ *quæst. 150.* Parl. Parisi. *consil. 59. num. 8. lib. 2.* Roland. à Valle *consil. 92. n. 11. lib. 1.* Arias Pinel. *in l. 1. part. 2. n. 75. C. de bonis matern.* Borgni. Canalean. *de vsufructu mulier. relict. n. 146. & ex num. 150. cum seqq.* Petrus Surdus *decis. 141. num. 1. & seqq.* Hieronym. de Ceuallos *commun. contra commun. quæst. 508. num. 5.* alios referens Castillo *de vsufruct. cap. 8. num. 11.* Ozaleus *decisione Pedemont. 152. numero 1.* Anton. Gabriel *commun. conclus. lib. 5. tit. de usufruct. concl. 1. num. 1. & seqq.* Cornel. Benincasius *de pauper. speciali 7. in vltim. vol. num. 12.* Paulus Æmilius Gallus *de exception. except. 15.* aliàs *2. tit. 4. part. 2. n. 93. & seqq.* Tusch. *pract. conclus. litt. C. concl. 166. n. 1. & concl. 174. n. 1. & concl. 175. n. 8.*

54. Alij autem Doctores hanc opinionem ex diametro negant, & firmant, quod quando vsufructuarius ob paupertatem vel impotentiam fideiussionem præstare non potest, admitti debet ad cautionem iuratoriam, cum isti, & contrario fundamento, quod fideiussio in vsufructuario non requiritur pro forma & substantia vsusfructus acquirendi, horum numero sunt glossa *in leg. 1 verb. vtendi versic. vnde secundum eos quæritur, Digest. de vsufruct & quemadmodum quis vtatur* Ioann. Faber *in §. 1. n. 2. instit. de vsufruct.* Azor. *in summa, C. eodem tit.* Iasè comprobat & defendit Arias Pinel. *in l. 1. part. 2. n. 78. C. de bonis matern.* Petrus Surdus *decis. 141. n. 16.* Rota Bononien. *decisione 24. n. 4.* Cardinalis Tuschus *practicarum conclusionum, lit. V. conclus. 366. num. 12.* Surdus *de alimentis, quæst. 19. num 17.* Stephan. Gratian. *in addit. ad decis. 5. n. 2.* Castillo *in tractat. de usufruct. cap. 16. per totum.* Anton. Faber *in suo Cod. lib. 3. tit. 23. diffin. 3. & diffin. 9.* & pro hac opinione quod hæc fideiussio non fit de forma, & substantia actus, conatur defendere Aluarez Velasco *de priuilegiis pauperum, 1. p. quæst. 54. ex num. 33. cum sequentibus*, & *numero 28. & 29.*

55. Attamen quoad nos attinet, siue vnam siue alteram opinionem sequamur, vtrinque opinionis Doctores apertè fatentur, quod quando fideiussio est de forma & substantia actus, & à lege necessario requisita, iuratoria cautio non erit admittenda ei qui fideiussorem dare non potest; nam secundæ opinionis Doctores, ea tantum fundantur ratione, ad admittendam iuratoriam cautionem vsufructuario, quia fideiussio hoc casu non requiritur pro forma, ex quo voluerat hanc regulam generali, de qua *ex numero 50.* hunc casum eximere.

56. Vnum tamen vere scio circa hanc contrarietatem, quod vtriusque opinionis Doctorum maior pars priori sit inclinata opinioni, & præstandam fideiussionem esse de forma vsusfructum acquirendi, eo quod ad excludendam iuratoriam cautionem, & consideandam impossibilitati vsufructuarij, mediam eligunt, quo per æquipollens satisfiat formæ, & principali fini, & intentioni legis, data impossibilitate reperiendi fideiussionem, & hæc media opinio ab omnibus ferè amplexa est ex æquitate, de qua latè erit tractandum *in 2. limitatione*, tractando de forma satisfactione per æquipollens, *ex n. 131.* & signanter *ex num. 51. cum multis seqq.* ex variis iuris exemplis.

57. Eodem modo respondetur ad *Authent. quæ supplicatio. C. de precibus imper. offeren.* inductis iis, quæ in eius exornationem diximus superiùs *ex num. 21. cum sequentibus*; sed quia eiusdem *Authent.* intellectus, & responsio pertinet ad materiam æquipollentium tractandam *in dicta 2. limit.* ad eam remittimus, vt altius dissoluamus signanter *ex n. 148.*

Minus obstat *l. 5. inducta l. 2. tit. 10. lib. 2. recopilationis* in contrarium adducta supra *num. 26. & 27.* qua dicitur, quod loco pecuniæ depositi pauper recusans Senatores admittitur ad iuratoriam cautionem; cui respondetur, quod illud pecuniæ depositum à lege non requiritur pro forma, sed simpliciter disponitur faciendum per recipientes, sequitur in eisdem legibus Regis vltimus verbum nec aliquod signum legitur, ex quo colligi possit, quod

d. 10

depositum illud requiratur pro forma substantiali, iuxta abundè tractata *ex num. 36. cum sequentibus* multis, atque ideo nihil mirum, quòd *dicta l. 5.* admittat pauperem recusantem ad iuratoriam cautionem, loco depositi, & quod eadem lex adaptetur regulæ primæ, de qua suprà *ex dicto num. 16. cum multis sequentibus*, aliæ duæ responsiones singularissimæ, & certæ præparatæ sunt huic legi videndæ *n. 124. & 172.*

58. Quibus suppositis falsa redditur, & temeraria opinio Rolandi a Valle *cons. 45. num. 45. volum. 2.* sequuti à Beninecassio & Petro Surdo, temerè asserentis, quod etsi fideiussio requiratur pro forma, & substantia actus, si impossibilis sit, suppleatur per iuratoriam cautionem, provt superiùs *n. 21. & 22.* pro contrario fundamento retulimus; tum quia contra se habet tot iura, & Doctores hactenus relati *ex n. 50.* & vlterius referendi; tum etiam quia ipsemet Rolandus nostræ opinionis veritatem agnoscens, *in consil. 92 num. 11. lib. 2.* expressè profitetur, quod quando fideiussio requiritur pro forma, nunquam iuratoria cautio admittitur, etiam si constet de impossibilitate.

59. Nostram resolutionem communiter ab omnibus receptam comprobat vlterius text. *in l. 4. titul. 21. lib. 4. nouæ recopilationis*, quæ ponit formam exequendæ sententiæ arbitrariæ, non obstante appellatione, aut reclamatione, ibi: *Mandamos que luego que la tal sentencia arbitraria fuere dada, de que la parte pidiere execucion se execute libremente*, &c. *haciendo obligacion y dando fianças llanas y abonadas ante el juez o jueces ante quien se pidiere, o oviere de executar la sentencia de tornar y restituir lo que hubiere recebido por virtud de la tal sentencia con los fructos y rentas segun que fuere condenado, si la*
60. *tal sentencia fuere revocada*, &c. quæ verba inducunt conditionem, & formam specificè adimplendam, ibi: *haciendo obligacion, y dando fianças*, *leg. qui hæredi plures, & leg. Maximus, Digestis de condit. & demonstration* in numerabiles pènè Doctores exornant, relati à Valasco *in axiomat. littera C. ex n. 103. cum multis sequentibus*, & Iacobo de Crassis *in tractat. de exception. except. 33 ex num. 1. cum sequentibus*, ad quos te remitto, & in terminis idem probauit Azeued *ibidem ex numero 188.* super illis verbis: *haciendo obligacion, y dando fianças*, in hæc, *ex iis verbis colligitur aliud requisitum*, &c. *vt ipse petens executionem se obliget, & præstet fideiussionem*, &c. *quæ quidem fideiussiones, quando quidem in initio executionis faciendæ præstandæ sunt, quamuis per executandum non petatur, vt præstentur, per exequentem præstari debent, vt executio fieri possit. Tum quia text. noster, vt vides, loquitur per gerundium, in do, & in ablatiuo absoluto, quod gerundium conditionem importat, & formam inducit substantialem, vt dixi in leg. 6. titul. 9. n. 16. lib. 3 suprà. Nam secundùm Rebuffum 1. tomo constitut. Francis, titul. de sententiarum executiõ. artic. 1. glos. 15. num. 2. gerundium illud dando, idem importat, quod si dederit, vel præstiterit, & sic prius debet impleri conditio, quam petatur executio, vel saltem tempore petitionis, ipsius executionis, debent offerri fideiussiones hæ, & obligatio ipsius partis, idemque cum text. noster. nouam formam, & modum inducat, omnia in leg. nostra expressa censentur esse de forma substantiali, ex doctrina Decy relata per Tellum in leg. 3. Tauri, 2 part. num. 16. omnisque qualitas à lege requisita substantialis formæ censetur ex Azendano*, &c. hactenus Azeued. qui bene enucleauit *d. l. 4.* quod & idem repetit ipse Azeued. *in l. 2. ex num. 24. eiusdem tit. 21.*

Et ideo paupertas, & impossibilitas fideiussionem præstandi, non releuat petentem sententiæ executionem, nec admittit ad iuratoriam cautionem; cum fideiussio hæc requiratur pro forma, tenet expressè Azeuedius *in dict. l. 4. num. 193.* ex Auendano, Rebuffo, Crauета, & aliorum sententia, sequitur Aluarez Valascus *de priuilegiis pauper. 1. p. q. 53. n. 8.* idem Azeued. *in d. l. 2. tit. 21. lib. 4. recopilat. n. 26.* 61.

Fulcitur nostra principalis regula ex *l. 2 dicto tit. 21. lib. 4. recopilat.* quæ ad exequendam sententiam de remate in iudicio executiuo, exigit à creditore pro forma fideiussionem casu, quo in gradu appellationis retractetur ipsa sententia, & executio, ibi: *que pague luego al mercader, o al acreedor, dando el tal mercader, o acreedor luego fianças que si el deudor probare la paga, o otra excepçion que la pueda excusar; que le tornara lo que assi pagare con el dobio por pena en nombre de interesse*, &c. ad idem *l. 19. eiusdem tituli in fine*, ibi, *mande el juez hacer remate y pago a la parte, dando las fianças la parte que pide execucion, que la ley de Toledo, y las otras leyes destos reynos disponen.* Quæ leges cum per 62. 63. ablatiuum absolutum, & conditionem loquantur, formam inducunt ex iis quæ in superiori casu diximus *num. 59. & 60.* & in terminis quod hæc fideiussio requiratur ab ista *l. 2.* pro forma substantiali expressè & abundè probauit Azeued, *ibidem, num. 24.* ponderando illa legis verba, *dando el tal mercader o acreedor luego fianças*, quia gerundium illud *dando*, finitum in *do*, est ablatiui absoluti, importans conditionem & formam; & ideo præstandam esse fideiussionem, quamuis ab aduersario petita non fuerit, plura ad id allegat, & idem repetit quod dixerat *in l. 4. ex n. 88.* 64.

Quare idem Azeuedius *in dicta l. 2. num. 25.* inde mouet quæstionem, ibi, *sed num si creditor ipse inops est, nec fideiussorem reperiat, stabitur iuratoriæ cautioni, & dicendum est, quod cum pro forma text. hic fideiussionem hanc requirat, præsertim si per partem petatur præstari, nullo modo sufficiet iuratoria cautio, quia per eam non satisfit menti & dispositioni nostræ legis, nisi realiter, & cum effectu præstetur fideiussio hæc provt in simili inquit Auendano hic numero 36. versic. item sequitur, quod ipse Rebuffus in 1. tomo constitut. Franc. tit. de sentent. execut. art. 1. glossa 16. num. 12. cum seqq. pluribus Aymon Crauета cons. 31. num. 4.* &c. qui vlterius prosequitur comprobationem, idem in simili casu dixit Azeuedius *in l. 19. eiusdem tit. 21. lib. 4. recopilat. n. 77.* 65.

Pariformiter infertur *ad leg. 2 tit. 3. lib. 2. fori legum* qua cauetur, quod reus conuentus immobilia non possidens, tenetur satisdare, alias incarceratur, nec loco fidessionis admittitur iuratoria cautio vt ibidem notat Roderic. Suarez *numero 7.* refert Valascus *de priuilegiis pauperum, 1. part. q. 53. num. 11.* 66.

Nec præfatis legibus regiis relatis *ex num. 59. cum seqq.* refragatur responsio eiusdem Valasci *loc. cit. ex n. 40. vsque ad n. 45.* cum sua responsio magis confirmet nostram inuincibilem regulam, & resolutionem, de qua *ex n. 50.* tot iuribus, & authoritatibus roboratam. Sed quia sua responsio pertinet ad materiam æquipollentium tractandam, *in limitat. 2 ex num. 131. cum seqq.* nunc missam facimus, & signanter annotabitur *n. 157.* 67.

68. Roboratur denique noſtra regula, ex diſpoſitione *l.6 titul.4. part.3. verſic. e despues que los juues.* & *in l.23.tit.7. lib.3. recopilationis*, dum determinant, quod iudices nominati in initio exercitij ſuorum officiorum, vel ſaltem intra 30. dies ſatisfidare teneantur cum fideiuſſione de ſtando in ſyndicatu. Quæ tamen fideiuſſio non ſuppletur per

69. iuratoriam cautionem à ſe oblatam, cum formæ dictarum legum, non niſi per legitimos fideiuſſores ſatisfieri poſſit, tenent expreſsè Gregorius Lopez *in d.l 6 gloſſa 4. verb. tomar fiadores*, quem referens, ſequitur Azeuedius *in d.l.23. tit.7. lib.3. recopilationis, num.11.*

70. Quando igitur fideiuſſio requiritur pro forma, ſubſtantia, & natura actus non poterit illam paupertas, & impotentia mutare, quia ob paupertatem naturalia actus non alterantur, nec mutationem patiuntur, nec eius ratione vel occaſione poteſt à ſubſtantia rei, vel actionis recedi; ita elegantèr & in iis terminis docuit Bald. *in l.4. num. 5. C. de vſufruct.* & ex Menochio *de arbitrariis, caſu* 140. & 141. *lib.2. centur.* 2. tenet Ioſeph. Ludouic. *deciſione Peruſina* 63. *num.* 18. & 19. & *numero* 20. optimè Petrus Surdus *deciſione* 141. *num.*4. quam non impugnat, nec ab ea recedit *num.* 10. ſed tantum dubitat, an fideiuſſio in caſu ſuo ſit de forma, ſubſtantia, & natura actus, atque ideo cum doctrina generali remanet, ſemper quod fideiuſſio ſit de natura, & ſubſtantia actus eandem ſequitur Paulus Æmilius Gall *in tractat. de exception. quæ oriri poſſ. in ſubſectio except.* 15. aliàs 2. *titul.* 4. *part.* 2. *num.*97. & 98. Aluarez Valaſc. *de priuileg. pauper.* 1. *part. quæſt.*53. *num.*6. & *num.*33. vbi ſimiliter dubitat, an fideiuſſio ſit de ſubſtantia, & natura vſusfructus, vt doctrina Baldi, & ſequacium adaptari, & applicari poſſit, qui & Surdus non dubitant de doctrinæ veritate, ſed dumtaxat de applicatione ad ſuos caſus, & ideo quando fideiuſſio eſt præſtanda ex natura, rei, iuratoriam cautionem non eſſe admittendam, agnouit Seraphinus *de priuileg. iuram. priuileg* 13. *ſub. n.*34.

71. Hinc minor ætas, ruſticitas, vel militia non excuſat à nullitate propter omiſſionem alicuius formæ ſubſtantialis, poſt plures Doctores tenent Narbona *in l.*25. *gloſſa* 20. *n.*8. *tit.*21. *lib.*4. *recopilat. pag* 694. Collante *de taxa panis, lib.*3. *cap.* 12. *ex n.*1. *cum ſeqq.* Tiraquellus *de retract. lib.*2. §.4. *glo.*7. *num.*15. & 16.

72. Quibus ſic feliciter, & accuratè enucleatis aperta iam eſt via diſpoſitioni text. *in l.* 1. *tit.*20. *lib* 4. *recopilationis* cuius præcipuus noſter ſermo eſt, & diſceptatio, an fideiuſſio, præcisè requiſita à dicta lege, impoſita condemnato per ſententiam reuiſionis latam in Cancellariis regiis, & Conſilio ſupremo, & ſecundam ſupplicationem interponenti ad perſonam Regis immediatam, ſi pauper ſit, & nullo modo poſſit fideiuſſionem præſtare, remittenda ſit & ab ea relaxandus, itaut eius loco ſufficiat intra terminum 20 dierum præſtare cautionem iuratoriam. Verba legis hæc ſunt: *Pero es nueſtra merced que por la malicia de aquellos que ſuplican por alongar los pleitos no aya lugar que la parte que ſuplicare de la dicha ſegunda ſentencia dada por los dichos nueſtros oydores con el prelado, que fuere preſidente; que ſe obligue y de fiadores dentro de los dichos veinte dias, ante los dichos oydores, de pagar mill y quinientas doblas, ſi por aquel, o aquellos a quien Nos lo encomendamos fuere hallado, que la dicha ſegunda ſentencia de los dichos nueſtros oydores fue bien y derechamente dada: y ſino ſe obligaren, y los dichos fiadores no dieren en el dicho termino que no puedan ſuplicar, ni les ſea otorgada la dicha ſuplicacion.* Igitur vt iuratoria cautio ob paupertatem, & impoſſibilitatem præſtandi fideiuſſionem admittatur: olim remanet inquirere, ac certò ſcire an iſta fideiuſſio cadat ſub diſpoſitione, ac determinatione primæ, vel ſecundæ regulæ. An nempe *in dicta l.* 1. requiratur ad ſimplicem cautionem, & ſecuritatem partis victricis: an ad ſecuritatem partis & pro forma, & ſubſtantia ſupplicationis ſecundæ ſimul, quo præcognito iam reſolutio certa, & determinatio vera præſcripta manet in dictis duabus regulis: prima *ex num.* 36. *cum ſequentibus*, ſecunda *ex numero* 50. *vſque ad num* 71.

73. Et ne te detineam diutius, communis, & indubitata ſententia eſt omnium Regnicolarum, ipſum fideiuſſionem pœnæ mille quingentarum dupiarum, *à dicta l.*1. impoſitam ſupplicanti, eſſe de forma & ſubſtantia ipſius ſecundæ ſupplicationis, adeo vt ſi ad vnguem, & realiter fideiuſſio non præſtetur, ſupplicatio corruit & non currit. Probarunt apertè Didac. Perez *in l.8. tit.4. lib.2. ordinam.* Auendan. *de ſecunda ſupplication. n.*10. *in fine* Gundiſalnus de Paz *in praxi 7. p.c. vnic. n.* 98. 99. 100. 101. & *n.*102. *tomo* 1. Ioan. Gutierr. *practicarum q. lib.3. q.38. n.7.* Azeuedius *in eadem l.*1. *tit.*20. *lib.4. recopilationis*, ampliſſimè comprobat D. Larrea *in deciſione Granatenſ. tom.*2. *deciſ.*78. *ex num.* 1. *cum ſeqq.* & variis in locis per diſcurſum eiuſdem deciſionis affirmat Villadiego *in politica cap.* 4. *de la inſtrucion. num.*226.) ex quo incipit tractatum de ſecunda ſupplicatione) & *n.* 240. *fol.* 95. *à tergo*, ita ait: *Y requieres e tanta puntualidad en eſt as deligencias. que aunque el ſuplicante aya otorgado la dicha obligacion y fiança dentro de los veinte dias; ſi aſi meſmo tambien dentro dellos no la huuiere preſentado no ſera admitido deſpues; por que la forma dada por ley, o ſtatuta ſe debe guardar eſſentialmente, y faltando en algo, es nulo todo lo que ſe hiciere. Yes deſuerte, que dentro del miſmo termino ſean de dar por baſtantes las fianças, y no lo haciendo aunque ſe dieſſe mas termino para dar mas fianças, y ſe dieſſen no ſera valido, ni abra lugar la ſegunda ſuplication, porque el ſuplicante es obligado a dar las fianças neceſarias y no las dando en el debido tiempo, ſera ſuya la culpa, porque quando la ley requiere que ſe haga alguna coſa y lo pone por forma, no baſta cumplir lo por equipolente, que es por echo ſemejante, ſino que es neceſario cumplirlo en eſpecifica forma. Y de otra ſuerte ſera nullo lo que ſe hiciere.* De hoc vltimo, an & quando poſſit hæc forma adimpleri per æquipollens, latius erit agendum infrà *in 2. limitatione, ex numero* 131. *cum ſequentibus.*

74. Ad quod inſuper ponderanda ſuper verbo ipſius *leg.* 1 *titul.* 20. *libro quarto recopilationis*, qua procul dubio ſigna aliqua proponentur, ex quibus manifeſtè deducitur forma ſubſtantialis ibi: *Y ſi no ſe obligaren, y los dichos fiadores no dieren en el dicho termino:* quæ verba ſunt conditionalia, vt indicat illa dictio *ſi*, quæ maximè iuncta verbis futuri temporis denotat conditionem, abundè Barboſa *in tractatu de dictionibus, dictione* 364. *à principio*, at conditio inducit formam præcisè, & ſpecificè ſeruandam, ſub pœna nullitatis, prout abundè probauimus ſuprà *ex numero* 59. *cum multis ſeqq.*

Et

75. Et ibi, *quod esto en el dicho termino*, quia quando lex apponit tempus, inter quod aliquid sit faciendum, tempus apponitur pro forma substantiali, & ideo qui non fornat tempus legis, formam non fornare dicitur, plures doctrinas coniecimus suprà *ex n.* 44. *cum seqq.*

76. Et iterum ibi, *que no puedan suplicar*, quæ verba multipliciter inducunt formam substantialem, tum quia dictio illa negatiua *no*, iuncto verbo *puedan suplicar*, inducit præcisam necessitatem, priuat potentia, & potestate gerendi, quia continet in se decretum irritans, & annullatiuum, & actum in contrarium gestum reddit nullum, vt terminis de iis verbis *no pueda*, tenet Castillo *in tract. de vsufruct. c.* 54. *n.* 16. & 37. per text. *in l. non potest, ff. de furtis.* & ex Peralta, Gutierrez, Aldobrandino, Aluaro Valasco, Fulvio Paciano, & pluribus aliis

77. per eum ad id relatis. Et quia nulla maior nullitas, quam defectus potestatis, abunde Nos in nostris Commentariis *de Regia protectione*, 4. *p. c.* 6.

78. *num.* .. & *cap* 3. *num.* 64 & *ex n.* 56. Atque ideo lex quæ post dispositionem, vlterius procedit annullando, formam inducere dicetur, iuxta plurimos Doctores citatos superiùs *n.* 38.

79. Item cum sit clausula prohibitiua perpetuam causam habens, formam substãtialem inducit; qua deficiente, actus corruit, etiam si deficeret clausula annullatiua, seu decretum irritãs, vt voluit glossa, *verbo inhibentes, versicm non obstat. Clement.* 1 *de iure patronat.* per text. primum *in l. non dubium, versic. nullum, & versic. quoad omnes*, illic, *Licet legislator fieri prohibuerit tantum, nec specialiter dixerit, inutile esse debere, quod factum est*, vbi notant. Bart. *notab.* 1. Bald. *notab.* 4. Fulgosius *not.* 3. & Paulus Castrens. *n.* 2. *vers. prime quod factum*, ac ceteri Doctores magis communiter, secundùm Lar. latè limitantem, & declarantem, *notab.* 8. *à n.* 16. *vsque ad n.* 22. optime Alexand. Trentacinq. *variarum resolutionum, lib.* 1. *tit. de legibus, resolut.* 2. *à n.* 3. *vsque ad n.* 16. *inclusivè*. Farinacius, qui latè prosequitur *in fragment. crimin.* 2. *part. litt. L. à n.* 170. & *n.* 103. *vers. quarto forma.* D. Ioseph Vela *iuris controuers. dissertatione* 21. *num.* 37. & 38. & videndus etiam erit Castillo *in tractatu de vsufruct. cap.* 54. *num.* 36. qui plures refert.

80. Igitur cum indubitabile sit, & constans, quod fideiussio pœnæ millie quingentarum duplarum impositæ secundam supplicationem interponenti per dictam *l.* 1 *tit.* 20. *lib.* 4. *recopilationis*. sit de substantiali forma ipsius secundæ supplicationis; inuincibiliter infertur, quod fideiussionis loco nullo modo sit admittenda iuratoria cautio, quantumuis de paupertate, & impotentia fideiubendi doceatur, iuxta tot iura ciuilia, & regia, necnon tantorum Doctorum, resolutionem, & iuris fundamenta, de quibus in hac regula secunda *ex n.* 50. *vsque ad n.* 71. *inclusivè* quæ omnia accommodantur, & applicantur iuridicè determinationi *d. l.* 1.

81. Adhuc tamen alia repetentur fundamenta inuincibilia, quæ peculiaria sunt nostræ *l.* 1. & sit secundum, quoniam iuratoria cautio, etiam in terminis regulæ primæ, de qua *ex num.* 36. Et sic quando alias ob impotentiam, & paupertatem permittitur: adhuc tamen in causa ciuili ardua nunquam admittitur quantumuis de paupertate, & impotentia fideiubendi doceretur, provt bene probant ita limitantes regulam generalem Seraphinus *de priuilegiis iuramenti priuileg.* 18. *num.* 46 & per Alexand. *in consil.* 168. *n.* 10. Cephalos *cons.* 384. *n.* 66. *lib.* 3. Salgado Labyrinth. Cred. cor. Tom. I.

Ernest. Chotman. *responsi.* 18. *num.* 495. Colet *in decisione German.* 135. *n.* 14. & 15. Anton. Enrigius *in tract. de fideiussorib. cap.* 18. *num.* 113. & optimè antea *num.* 91. ex Anton. Sola *ad constit. antiq. Sabaudiæ, rubr. de conclus. in causa, part.* 3. *in gloss.* 1. *num.* 14. & 15.

Sed secunda supplicatio ac fideiussio pœnæ mil- 82.
le quinquagentarum duplarum, non cadit, nec admittitur, nisi super causa ardua & negotio magni valoris, & æstimationis, vt probat *l.* 7. *tit.* 29 *lib.* 4. *recopilationis*, ibi, *siendo tanar dua la causa y sobre tan grande cantidad que sea de tanto valor y estimacion*, &c. & *l.* 9. *eiusdem tit. & lib* & probat etiam eadem *l.* 1. & ex aliis latè agit Gundisal. de Paz *in praxi* 7. *p. tom.* 1. *cap. vnic.* de secunda supplicatione *ex n.* 63. & 66. *cum seqq. fol.* 195. Curia Philippica 5. *p.* §. 5. *de la segunda supplication, n.* 5. Villadiego *in politica, cap.* 5. *n.* 231. ergo in ea frustra etiam ob impotentiam præstandæ fideiussionis requisitæ postulabitur deneganda cautio iuratoria.

Tertiò probatur, quoniam hoc beneficium, & 83.
remedium secundæ supplicationis, est extraordinarium, exorbitans à iure, & contra ius commune, & regium, *tit. C. ne licent tertio prouocare*, abundè per iura & Doctores Roland. à Valle *consil.* 43. *n.* 1. *lib.* 2. & proinde semper adstringendum, & nunquam ampliandum tanquam exorbitans, & subuertens ius quæsitum per rem iudicatam vincenti, vt adnotarunt Gundisal. de Paz *in praxi* 7. *p. dict. cap. vnic. num.* 105. Maranta *de ordine iudic.* 6. *part. actu* 2. *num.* 17. & ex aliis D. Ioann. Baptista de la Rea *in decis. Granatens.* 78. *n.* 1.

Sed remedium extraordinarium præcipuè exor- 84.
bitans à iure, & contra ius tertij concessum à principe & lege sub qualitate, & conditione præstandi fideiussionem ad tertij securitatem, & firmiorem cautelam, nullo modo defertur, nec acquiritur, nisi cum effectu & realiter præstetur fideiussio requisita, itavt nullo modo suppleri, nec eius loco admitti iuratoria cautio possit, quantumuis quis pauperrimus sit, & ob impotentiam non possit præstare fideiussionem itavt fideiussione non præstita ad beneficium & remedium extraordinarium nullatenus admittatur, sed illud prorsus amittat, probarunt Bald. *in leg. dedi, in princip. ff. de condit. ob causam.* Alexand. *in l. diuortio, §. interdum, num.* 12. *ff. solut. matrimonio.* & rursus *in l.* 1. *num.* 12. *ff. qui satisdare cogantur*, plenè Romanus *consil.* 439. *num.* 10. *versic. contrarium verius.* Troitius *in ritu Siciliæ* 287. *n.* 5. & 7. Crauetta *super ritu* 173. *num.* 9. Iacobus de Grassis *in tract. de exception. except.* 32. *num.* 116. & *sequentibus*, (licet dicat quod in Sicilia adest contrarius stylus.) Cardinalis Dominicus Tusch. *practicarum conclusitter. C. conclus.* 175. *numero* 6. nonnullos alios referens, sequitur Roland à Valle *cons.* 43. *num.* 9. *lib.* 2. Brunus *de cessione bonorum, quæst.* 7. *num.* 9. Pirrus Maurus Aretinus *tractat. de fideiussoribus*, 2. *part. princip. c.* 25. aliàs 34. *n.* 22. *fol. mihi* 246. dicentes, quòd debitor qui obtinuit moratoriam à principe miserationis, & pietatis causa præstita fideiussione, de creditoribus satisfaciendo dilatione finita; nulla modo ob paupertatem, & impossibilitatem præstandi fideiussionem, admittitur ad tale beneficium, & remedium, offerendo iuratoriam cautionem, loco fideiussionis, quia est necessaria, & de forma; ergo pariter & eodem modo secundam supplicationem non poterit legis, & principis beneficium & remedium hoc extraordinarium, imò exorbitans confe-

qui non præstita cum effectu fideiussione requisita, sed ab eo prorsus excludendus, & a iuratoria cautione ob paupertatem, & impotentiam, cum hoc beneficium, & extraordinarium remedium supplicationis non simpliciter sit concessum à Principe, sed sub qualitate, & conditione præstandi fideiussionem.

85. Deinde probatur discursus iste legitimus, quoniam iste supplicans tractat de consequendo hoc remedium, & beneficium extraordinarium & exorbitans, quod lex regia offert sub conditione præstandæ fideiussionis, & hoc in maximum detrimentum sui aduersarij, amittentis suum ius acquisitum ex re iudicata, vt *suprà n.*83 quo casu præcise tenetur præstare fideiussionem; vt illud remedium, & beneficium consequi possit, nec ab ea re leuatur ob paupertatem, & impotentiam fideiubendi, doctrina fuit Bald. *in l.4. num.*8. *Cod de vsufructu.* sequuntur Ias *in l.* 1.*n.*23. *limit.* 9. *ff qui satisd.cogantur, & in l.*1.*num.*1.*Cod. de Carbonia edicto*, vbi etiam Decius *num.* 2. Ludouic. Molina *de Hispano.primogen.lib.*2.*cap.* 16. *num.* 44. Roland à Valle *consil.*43.*num.* 18. *&* 19.*lib.*2. Petrus Surdus *decis.*141.*num.*5.*&*6. Alexand. Raud.*consil.*61.*n.*12 *li.*1. Ioan. Baptista Costa *de remed.subsid. remed.* 58. *num.*15. Matius Giurba *decis.*4.*num.* 36. Aluarez Valascus *de priuileg.pauper.quæst.* 53. *num.*27. licet negent, quod iste supplicans tractet de aliquo consequendo, nec detrimento iuris alterius vincentis, quod quam falsum sit, ad oculum ostendetur, quia solum curauit quomodolibet apparenter exire ab hoc fundamento contrario, prout in aliis plurimis, ei contingit.

86. Pro quo ponderanda etiam erit dispositio text. *in leg.*2. *Cod. de tutor. & curat qui satis non ded.* vbi nominatus ad officium tutoris, & curatoris si ob paupertatem, & impotentiam, fideiussionem (ad quam ex necessitate iuris tenetur iuxta, *leg. dedic.* § *tutor. & leg. fideiussor.* § *necessaria, Digest. qui satisdare cogant*) nullomodo ad munus admittitur, sed repellitur prorsus, nec admittitur ad cautionem iuratoriam, constanter affirmant Seraphinus *de iurament. priuileg.* 18. *num.* 39. Rolandus à Valle *consil.*43.*num.* 20. *&* 47 *lib.* 2. Petrus Barbosa plures allegans *in l. diuortio.* 8. § *interdum.num.*28. *vers. non obstat secundum, Digest. soluto matrim.* Aluarez Velasco *de priuileg. pauper.* 1. *part. quæst.* 53. *sub num.*1.

Idem est in procuratore, de cuius mandato dubitatur, qui si petat admitti ad egendum, debet præstare fideiussionem, *l.*1. *Cod. de procuratoribus*, qui tamen si satisdare non potest, non stabitur eius iuratoriæ cautioni, sed prorsus repellitur. Bald. *in cap. coram. colum. fin. de officio delegati.* idem dixerunt Bart. & Paulus de Castro *in leg. cum non facile ff. si plus quam per legem falc.* Roland. à Valle *consil.* 43. *num.* 48. *volum.* 2. Petrus Barbosa *in d.* § *interdum num.*29. Matthæus Brunus *in tractat. de cess. bonor. quæst.*7 *. num.*6. Petrus Maurus Aretinus *de fideiussorib.*1.*part. princip. sect.*3. *in prælud. c.*25. alias 34. *n.* 25. *&* 26. *fol.* 247.

Ponderantur etiam ad hanc eandem doctrinam *leg.*6. *tit.*4.*part.*3. *vers. e despues que los jueces, & leg.*23. *tit.*7. *lib.*3. *recopilat.* quibus cauetur, quod Iudex ad officium nominatus, teneatur ante omnia præstare fideiussionem de bona administratione iustitiæ, & de standō syndicatui, itavt non data fideiussione, ad officium non admittatur, nec satisfacit per iuratoriam cautionem, quando fideiussionem reperire non potest, vt ex aliis diximus *suprà num.*68 *& num.*69. Ergo eodem modo debet procedere dispositio nostræ *l.* 1. *tit.* 21. *lib.* 4.*recopilat.* quæ absolutè excludit supplicantem non præstita fideiussione, ibi. *T si no se obligaren y los dichos fiadores ne de eren en el dicho termino. que no puedan suplicar, ni les se astorgada la dicha suplicacion* vt intelligatur etiam data paupertate, & impotentia cum exclusione iuratoriæ cautionis, iuxta præfata fundamenta, iura, & doctrinas, admodum conducibiles.

87. Quarto nostra lex Regia fulcitur, quoniam si aliqua ratione iuratoria cautio in defectum fideiussionis admittitur in casibus in quibus de iure admitti solet iuxta terminos primæ regulæ dequa *ex num.*36.*cum sequentibus*: ea potissimum, ne ob impotentiam fideiussionis præstandæ quis amittat ius suum legitimè, quæsitum, & radicatum, neque tantum detrimentum, præiudicium, damnum, & læsionem patiatur amittendo quod suum est, & sibi de iure debetur, prout ex pluribus probauimus superius *n.*16. in tantum quod iuratoria cautio non admittitur loco fideiussionis, quando quis vult ius aliquod de nouo acquirere, & consequi, nec cum tunc inopia, & impossibilitas excusat, sed tantum cum excusat, ne is iure suo quæsito damnum patiatur, vt per text. *in leg. continuus*, § *illud ff. de verbor. obligation.* & Salicetum *ibidem col.*2. & doctrina originalis Bald. *in cap. coram num.*9. *de offic. delegat.* Petrus Surdus *decis.* 141. *sub num.*12. *& num.*4. per Bald. *in leg.*4.*num.*8. *Cod. de vsufructu*, & per alia fundamenta, videnda per eundem *ibid. num.* 5. *&* n.6.

88. Sed ista ratio nec militat, nec verificari potest in secunda supplicatione cum pœna mille quingentarum duplarum, quoniam ad eam interponendam, nullum ius radicatum, nec acquisitum habet condemnatus, nec de iure sibi competit, nisi postquam sua pecunia, & pœnæ periculo illud comparauerit, conceditur enim condemnato hoc remedium extraordinarium, & exorbitans sub conditione se obligandi, & fideiussionem præstandi de soluenda pœna mille quingentarum duplarum, vt *in d. leg.*1. ibi. *T si no se obligaren, y los dichos fiadores no dieren en el dicho termino, que no puedan suplicar ni les se astorgada la dicha suplicacion*; ad tradita superius *ex numero* 59. *cum sequentibus*, & 89. *num.*74. & pluribus aliis locis; ex dispositione autem conditionali, quousque purificatur conditio; nullum interim ius competit, nulla actio seu obligatio oritur. Imo non purificata conditione promissio habetur ac si à principio non fuisset facta, ampliſſimè videre est, de singulis per Iacob. de Grassis *de exception. exception.*33. *fere per totam, &* per Aluarez Valasco *in axioma*, *littera C. ex numero* 102. *cum sequentibus*, & conditio nihil ponit in esse, *leg si quis sub conditione, ff si quis omissa causa testamenti*; dum aliis per eundem *num.*103 & paria sunt nihil fieri, aut fieri sub conditione non purificata *ibid. n.* 108.

90. Et ideo ex omissione, amissione, seu renunciatione huius secundæ supplicationis nullum considerabitur, nec causatur præiudicium, detrimentum, seu lasio iuris condemnati, & propterea non datur restitutio in integrum de quo expressa est *l.*4. *tit.*20. *lib.*4. *recopilationis.* Illic. *Mandamos que no aya lugar, ni se pueda pedir restitucion para suplicar en el dicho grado de mill y quinientas, quando la parte no huuiere suplicado y cūplido con la dicha ley dētro*

del

del termino en ella contenido quod & constanter tenent omnes Regniculæ Azeuedius *in d.l.1. num.9. & in l.2.in principio eiusdem 7.part.tom.1. num.92.* Monterroso *in practic. tractat.5. cap. 8. in princip.* Villadiego *in politic. cap.4. num.240.* Curia Philippica *1.tom.5.part.§.5. numero 8. & 9.* D. Ioann. Baptista de la Rea *decis.Granatens.78.num.6.* videndus *n.15.& 16.*

91. Et obiter nota quod licet contra terminum 40. dictum, datum supplicanti ad se præsentandum coram persona Regis, sub pœna desertionis *ex l. 4. tit.20. lib.4. recopilat.* & aduersus hunc terminum omissum detur minori, vel maiori restitutio in integrum, ex causa iusta, & probato legitimo impedimento, vt probat Paz vbi proxime *num. 125.* & Curia Philippica *loco citato numero 13.* non ideo refragatur *d. leg. 4.* in priori parte, quæ duntaxat sustulit restitutionem omnem minori, & maiori limitatiuè in duobus casibus, *quando la parte no viniere suplicado, y cumplido con ladha ley dentro del termino en ella contenido*, quæ est, *leg.1. eiusdem tit.* in qua nihil tractatur de termino ad se præsentandum; & ideo prohibitio limitata extra limitem suum non extenditur, & sic relinquitur ille casus sub dispositione iuris communis, ex quo in cunctis permittitur restitutio, nec in lege generali excludente omne priuilegium comprehenditur restitutio in integrum nisi specialiter exprimatur, vt *suprà 1.p.c.7.n.48. & 49.*

92. Ac pariformiter possessor maioratus, qui agnoscendo bonam fidem acquieuit rei iudicatæ contra se obtentæ in consilio regio, aut Regali Cancellaria omisit secundam supplicationem, vel iam interpositæ intra tres menses pœnitendo, ab ea discessit iuxta *leg. 4. tit. 20. lib. 4. recopilat.* successor non potest reclamare, nec ob id solum allegare minus plenam defensionem, nec collusionem, prout notabiliter probat Ludou. Molin. *post finem operis de primogeniis in annotat.ad lib.4.c.8.n.18. & n.19.* ad longum sequatus fuit D. Ioann. Castil. *controu. tom.6.n.38. ex vers. quatenus vero*, limitat ipse Molina *vsque ad fin.cap.per duas colum.* videndus, cum nemo temerè teneatur se subiicere periculo tantæ pœnæ, comparando ius nouum, & extraordinarium remedium, non simpliciter, & absolutè destinatum à iure, sed contra ius ipsum, & sub tanto grauamine quærendi fideiussores, quod omnibus valde difficile esse diximus superius *ex n. 12.* nec omissió hæc culpabilis possessori maioratus potest esse, sicut culpatur in omissione appellationis, aut primæ supplicationis interponendæ, cum sit remedium iuris ordinarium cunctis permissum absque aliqua pœna, vel grauamine.

93. Si igitur causa, propter quam iuratoria cautio admittitur ob paupertatem, & impossibilitatem, loco fideiussionis; cessat in terminis *d. leg.1. tit.20. lib.4. recopil.* de causa secundæ supplicationis disponentis, vt hactenus probauimus *ex num. 97. cum seqq.* nihil mirum vt pauperi condemnato denegetur cautio iuratoria, à se oblata loco fideiussionis, cum nihil omittendo secundam supplicationem, de suo iure amittere dicatur, sed contentari debet, determinatione tanti Senatus supremi illum condemnantis, sicut contentantur minor, Ecclesia, Respublica, & aliæ personæ priuilegiatæ, miserationis, & pietatis causa necnon successores maioratus, & alij qui legitimo impedimento detenti non potuerunt formæ legis satisfacere.

94. Quintò, & vltimò hæc nostra vera resolutio comprobatur, quoniam secunda supplicatio, non simpliciter, & absolutè conceditur condemnato; sed sub certis conditionibus, & formis, vt sæpè diximus *ex numero 59 cum sequentibus, & num.74.* promissum, & concessum sub conditione, non acquirit, nec lucratur quis nisi prius adimpleat conditionem, & formam, adeò vt conditionis implementum impossibile videatur, & sic, nullo modo consequitur promissum, & concessum, quia in concedente sub conditione impossibili prorsus cessat consensus, & animus promittendi, aut concedendi, & ideo vitiatur dispositio, & contractus, plurima sunt iura id probantia text. *in leg. cum hæres 4.§.1. Digestis de statu liber.* Non est statu liber (inquit Consultus) cui libertas in tam longum tempus collata est, vt eo tempore, is qui manumissus est, viuere non possit: vt si tam difficilem, imò penè impossibilem conditionem adiecerit, vt aliunde libertas ei obtingere non possit, veluti si hæredi mille dedisset, aut cum moreretur liberum esse iussisset, sic enim libertas inutiliter datur, & ita Iulianus scribit, quia nec animus dandæ libertatis est. 95.

Ad quod breuiter notandum erit, quod conditio dupliciter consideratur, vna impossibilis à natura, altera omnino difficilis, cuius impedimentum, & defectus, non dependet, nec causatur ab ipsa natura, sed ab accidenti particulari, vt pura quando quis conditionaliter grauatur dare; vel facere aliquid, quod quamuis de per se factibile sit, & ab aliquibus fieri possit, is autem cui conditio apponitur, dare, vel facere, nullo modo potest, vt latius videre est per Anton. Pichard. *in §. impossibilis 13. instituit. de hæredib. instituend. ex num.7. cum sequentibus.* Augustinus Barbosa *in Collectan. ad regulam nemo potest 6. de regulis iuris lib.6. numero secundo, & num.4.* 96.

Impossibilis conditio à natura, & cui ipsa natura impedimento est, quominus existat, in dispositionibus apposita vel vitiatur, & pro non scripta habetur, itavt is cui apponitur, statim consequatur sibi relictum, & hoc procedit in vltimis voluntatibus, §. *impossibilis 13. instituit. de hæredibus instituend. leg. Mania 45. Digestis eodem tit. leg.1. leg si quis institutus 6. leg. mulier 20. ff. de condit. instituta. l. si mihi, & tibi 12. §. leg. ab omnibus 104. §. in testamento. ff. de legatis 1. leg. qui dotem 13. ff. de dote prælegata, l. obtinuit. 3. ff. de condit. & demonstrat.* & in matrimonio idem probatur *in cap. fin. de condit. appositis*, consonat *leg.3. tit.4. part.6.* Pichard. *vbi suprà ex n.1. & in §. si impossibilis 12. instituit. de inutilib.* ex Mantica, Anton. Gomez, Couarr. Menchaca, Sarmiento, Costa, & Spino, & aliis. 97.

In contractibus vero, & in aliis dispositionibus viuentium, hæc conditio impossibilis à natura omnino vitiat ipsam dispositionem; itavt ex ea nec promissor remanet obligatus, nec is cui sub tali conditione aliquid promittitur, illud consequitur, nec aliquod ius, vel actionem prætendere potest, quia deficit consensus promittentis, & contrahentium, eo quod super impossibili à natura non cadit obligatio, *leg. impossibilis 7. ff. de verbor. obligat. leg. seruum meum 50. §. si in non faciendo, ff. de hæred. instituend. leg. non solum, Digest. de obligat. & actio leg. si quis in graui in princip. ff. ad Silanian. l. si stipuler, Digestis de verbor. obligat. leg. Paulus ff. quæ sentent. sine appellat. rescind. leg. impossibilium, Dig. de regul. iuris, cap. nemo potest, eodem tit. lib.6. §. si impossibilis conditio obligationibus adiiciatur, nihil valet* 98.

ſtipulatio impoſſibilis autem conditio habetur, cui natura impedimento eſt, quominus exiſtat; velut ſi quis ita dixerit, ſi digito cœlum tetigero, dare ſpondes, &c. Leg. 17. *titul.* 11. *part.* 5. §. *ſi impoſſibilis inſtitut. de inutilibus ſtipulat.* Pichard. *ibidem, & in d.* §. *impoſſibilis*, plures allegans Mantica *de contractibus lib.* 14. *tit.* 28. *numero* 6. & 14. Surdas *deciſ* 289. *ex n.* 15. *cum ſeqq.*

99. Impoſſibilitas autem conditionis, quæ ex omnimoda difficultate grauati prouenit, non à natura ab vltimis voluntatibus, & à matrimonio non reiicitur, quia cum iura loquantur de impoſſibili conditione à natura duntaxat, ratio non patitur vt etiam ad' has conditiones in ſe factibiles, licet difficillimas reſpectu perſonæ, trahantur, vt probant gloſſa communiter recepta *in d.* §. *impoſſibilis inſtit. de hæred. inſtit.* communis *in l.* 1. *ff. de conditio. inſtitut.* Coſta *ſelectar. lib.* 1. *c.* 8. *num.* 14. Couarr. *de ſponſalib. p.* 2. *c.* 382. Menochius *de arbitr. caſ.* 89. *n.* 8. Molin. *d. lib.* 2. *cap.* 13. *à n.* 8. Auguſtin. Barboſa *in regula nemo poteſt* 6. *num.* 4. *iunctio n.* 2. Pichard. *in d.* § *impoſſibilis ex num.* 17. *cum ſeqq. inſtitut. de hæred. inſtitut.* vbi latè agit de intellectu text. *in*

100. *leg. cum hæres* 4. § *ff. de ſtatu liber* de qua *ſuprà n.* 95. in diſpoſitionibus viuentium, in quibus ſola impoſſibilitas à natura operatur, nihil immutatum reperitur, ſed quaſlibet alias conditiones eſſe ad vnguem, & in ſpecifica forma adimplendas, quod ſi is cui apponuntur, non adimpleuerit; nihil conſequitur, ſed prorſus reiicitur a iure, & emolumento iuxta iuris vulgatiſſimas regulas, & dicta *ſuprà n.* 88. *& n* 89.

101. Igitur non eſt dare medium, ſi non poteſt ſupplicans præſtare fideiuſſionem in conditionem deductam à noſtra *l.* 1. *tit.* 20. *lib.* 4. *recopilat.* & dici poteſt conditio impoſſibilis, (vt opinatur Valaſcus relatus in contrarium ſuperius *num.* 14.) quoad ipſum vitiatur legis prædictæ diſpoſitio, ex qua nihil ſupplicanti conceſſum intelligitur, quia nihil ei promiſiſſe, & obtuliſſe, cenſetur legiſlator, cum conditionis impoſſibilis reſpectu nullum conſenſum præſtiterit, nec promiſſor manet obliga-

102. tus ex iurium caterua hactenus relata: ſi autem eſt difficilis conditio reſpectu alicuius perſonæ, cum in ſe impoſſibilis non ſit, ſi non poteſt adimplere, vt ſpecificè tenetur; nihil ex legis diſpoſitione conſequitur, ſed emolumentum, & remedium ab ea oblatum prorſus amittit, quia deficiente, & non completa conditione, diſpoſitio, & oblatio ipſius legis quoad ipſum reſoluta, & pro non ſcripta ac promulgata habetur, vt *ſuprà ex n.* 88. quia princeps à ſua promiſſione ſolutus eſt, & per conſequens argumentum in contrarium adductum *ſuprà n.* 14 *& ſeqq.* prorſus retorquetur.

103. Ex quibus fundamentis conſideratis *ex n.* 72. *cum ſeqq.* & præcipuè *ex num* 90. *& plurimis ſeqq.* tutiſſima, & indubitabilis remanet noſtra reſolutio, quod ſecundam ſupplicationem interponens nullomodo admitti debet, ad iuratoriam cautionem loco fideiuſſionis, pro forma requiſita à noſtra, *leg.* 1. *tit.* 20. *lib.* 4. *recopilat.* quantumuis ob pauperatem, & impotentiam præſtare fideiuſſionem non poſſe, alleget.

104. Nec huic veræ reſolutioni obſtant Doctores omnes in contrarium allegati ſuperius *ex n.* 4. *vſque ad n.* 10. teſtantes de contrario ſtylo tribunalium, quod pauper, qui præſtare non poteſt fideiuſſionem pœnæ mille quingentarum duplarum admittitur ad iuratoriam cautionem, nempe Rebuffus, Azeuedius, Aluarez Valaſcus, Monterroſſo, Gutidizal. de Paz, Villadiego, & Curia Philip. nam iſti omnes Doctores in duas claſſes ſunt diuidendi, tres primi Rebuff. Azeued. & Aluarez, in vnam; alij quatuor ſequentes in aliam.

Rebuffus, & Azeuedius, nullo modo poſſunt 105. pro contraria parte allegari. Tum quia Rebuffus *in* 1. *tom. ad conſtituta Gallicas, tit. de ſupplicat. artic.* 5. *gloſſ. vnic. prope principium verſ. quæro quid ſi ſit*, vbi licet breuiter mouet quæſtionem an ſupplicans ſi ſit pauper teneatur conſignare, & deponere quantitatem à conſtitutione Franciæ requiſitam, & dicit quod non, quia ita expreſsè reuelatus reperitur in conſtitutionibus antiquis, vt hoc caſu admittatur pauper ad iuratoriam cautionem, hæc doctrina Rebuffi, ad noſtram *leg.* 1. trahi non poteſt, cum in noſtro iure regio nullibi reperiatur pauper, ſupplicans reuelatus ab hac obligatione fideiuſſionis, nec admiſſus ad iuratoriam cautionem loco fideiuſſionis, mille quingentarum, & ſi lex voluiſſet, expreſſiſſet, vt inferius dicetur.

Quatenus autem ipſe Rebuffus ibidem in con- 106. probationem alleget, *leg. generaliter, C. de Epiſc. & Cleric.* & Guidon. Papam *in deciſ.* 189. vel dicendum id adducere ad ſolam exornationem ſuæ conſtitutionis, & antiquæ admittentis pauperem ſupplicantem ad iuratoriam cautionem; vel quod iuxa Gallicæ conſtitutiones illam conſignationem pecuniæ non requirant pro forma ſubſtantiali ſupplicationis, quoniam ſi pro forma requiratur, non eſt credendum id voluiſſe afferere, cum pluribus in locis, ipſe Rebuffus conſtanter, & pro indubitata regula aſſeuerauerit: iuratoriam cautionem nunquam ob pauperatem, & impoſſibilitatem, admittendam eſſe loco fideiuſſionis, quando requiritur pro forma, *in tom.* 1 *ad conſtitut. Gallicas titul. de ſentent. execution artic.* 1. *gloſſ.* 15 *n.* 2. quem ad idem referentes ſequuntur Petrus Barboſa, Matthæus Giurba, & Azeuedius relati *n.* 51. *& ex numero* 60. *vſque ad n.* 65. *incluſiue.*

Eodem modo reſpondendum erit Azeuedio, qui 107. dum monet hanc quæſtionem in noſtra *l.* 1. *tit.* 20. *lib.* 4. *recopilat. num.* 11. ſuper illis legis verbis, *que ſe obligue y de fiadores*: ita ait, *ſed quid ſi pauper eſt, & non reperit eos; ſufficiet ne iuratoria cautio, tradit in propoſitum Rebuffus* 1. *tom. conſtitut. Franciæ titul. de ſupplicationibus artic.* 5. *gloſſ. vnic. verſ. quæro pone*; aliud in puncto non dixit Azeued. de quo non eſt credendum voluiſſe ſequi Rebuffum, ad quem ſe remiſit, & quæſtionem determinantem ex antiqua ordinatione Franciæ expreſsè admittentem ſupplicantem pauperem ad cautionem iuratoriam loco conſignatæ pecuniæ, ſciens quod ſimilis lex in ſecunda ſupplicatione Hiſpaniæ non adeſt. Maximè quia ſimiles alias leges noſtræ 1. *tit.* 20. *lib* 4. *recopilat* pluries explicauit, & declarauit conſtanter, aſſeuerando, quod cautio iuratoria, nunquam admittitur, ob pauperatem, & impoſſibilitatem fideiuſſionis, quando illa requiritur pro forma, vt ex eodem Rebuffo, firmiter tenuit (prout de iure tenere debuit) locis citatis *num.* 106. Ergo Azeued. ſolum Rebuffum retulit, non animo illam ſequendi, ſed ſolum locum, quo punctus tractatur, indicandi, atque ideo nec Rebuffus, nec Azeued. poteſt contra noſtram reſolutionem, & pro ea clarè allegare.

Nec de Valaſco in contrarium citato *ſuprà n.* 9. 108. curandum eſt, cum ex doctrina Rebuffi, & Azeuedij, patens noſtram, eos ſecuiſſe opinionem,

motus

motus fuit, negligens in inueſtigando terminos vtriuſque loquendi. Imò animo fabricandi nouũ hoc, & abſolutum priuilegium pauperi in numerabiles difficultates digluſſit, & apparenter ſatisfecit, confundendo materiæ terminos, & eræcipuam regulam, & communem reſolutionem negligendo, contrariam temere fuit ſequutus, nempe vt iuratoria cautio, indiſtincte & abſolutè ſit permittenda pauperi, ſi non poteſt fideiuſſorem dare, etſi fideiuſſio requiratur pro forma, ex eo quod impoſſibilium nulla eſt obligatio, & ex aliis ridiculis, & apparentibus fundamentis, iuridicè dirutis per diſcurſum huius quæſtionis.

109. Cæteri verò quatuor Doctores Monterroſſo nempe Gundizal.de Paz, Villadiego & Curia Philippica, dum omnes ex vno ore Monterroſſi bibũt ſtylum Cancellariarum cum maiori temperamento, loquuti fuerunt, in hoc puncto, ex quorum aſſertione nobis deducenda venit ſingularis, vera, & vſitata limitatio ad regulam noſtram.

110. Noſtra regula, quod fideiuſſio pœnæ mille quingentarum duplarum tanquam requiſita pro forma ſubſtantiali à lege Regia 1. *tit.* 20. *lib.* 4. *recopilat.* non admittat iuratoriam cautionem ob paupertatem, & impoſſibilitatem reperiendi fideiuſſionem, ad modum comprobata *ex n.* 72. *cum multis ſeqq.* atque fortiter roborata *ex num.*50 *cum ſeqq.* vnam recepit limitationem, quam de mera æquitate & pietate admiſit ſtylus Cancellariarum, vt non generaliter iuxta regulam omnis, & quilibet excludatur à regula, ſed cum moderamine & iuſto temperamẽto, vt ſolus pauper ſolemnitatis ſupplicãs excuſetur ac releuetur, à fideiuſſione penè mille quingentarum duplarum, ſed eius loco admittatur ad cautionem iuratoriam; huius ſtyli; & praxis vſitatæ in tribunalibus ſupremis primus teſtis fuit Practicus ille Gabriel Monterroſſo *in ſua praxi tract.* 5. *de Chancillerias, cap.*8. *de la ſegunda ſuplicacion con lapena y fiança de las mil' y quinientas doblas, num.* 7. *fol.* 67. qui ita ait, *lo ſegundo que en las cauſas de los pobres de ſolemnidad ay grado para ſuplicar ſegunda vez ſiendo el pleyto de las calidades ſobredichas y no ſon obligados a dar fiença.loqual ſe platica aſi y es de ſtylo*, Paz Villadiego, &
111. Curia Philippica qui ex eodem Monterroſſo teſtantur de ſtylo, & ſimpliciter dicunt, quod pauperes ſupplicantes, qui fideiuſſionẽ inuenire non poſſunt, admittuntur ad iuratoriam cautionem, debent intelligi cum eadem qualitate, qua loquitur Monterroſſo, *pobres de ſolemnidad*, quia Doctores ſimpliciter loquentes debent intelligi ſecundum alios, idem cum qualitate dicentes, quos allegant, & à quibus deſumunt Doctrinam, iuxta Bart. doctrinata *in l. non ſolum*, 9 § *liberationis, in fin ff. de liberation.legata* Farinac. *conſ* 96. *n.*46. D. Ioſeph. Vela *diſſertation.*13 *num.*4. *& diſſertion.*24. *num.*66. adſunt etiam exemplaria huius Senatus, vt ſecundam ſupplicationem interponens ſi tanquam pauper & ob impotentiam releuetur à fideiuſſione debet eſſe, allegare, & probare ſe pauperem ſolemnitatis

112. Pauper ſolemnitatis autem, apud nos, vt vel habeat caſum Curiæ, vel releuetur ab expenſis aduocatorum, tabellionum, relatorum, & aliorum tribunalium miniſtrorum, vel ab expenſis cuſtodis carceris, alguazelorum, & ſimilium; is dicitur qui facit ſolemnitatem, hoc eſt, qui ſolemniter iuramentum præſtat, & inſuper teſtes adhibet, aſſerentes ſe eſſe pauperẽ, & non habere in bonis tria millia marapetina, iuxta *l.* 7. *tit.*2. *lib.*3. *recopilationis*, ibi, *Y a los pobres que huuieren hecho ſolemnidad, eſcribanos, ni relatores, noſſeben derechos alguno., ſo pena de los voluer con el quatro tanto para nueſtra.Camera*; *l* 25. *tit.* 12. *lib.* 1. *recopilat.* ibi, *mandamos que quando alguno ſe dice pobre para ſe eſcuſar de pagar derechos a los oficiales de las Audiencis, que baſte la informacion que de ſu pobreça truiere de ſuera parte, dando vn teſtigo en la Audiencia que concluya con tanto que le tome el eſcriuano de la cauſa*, *l.* 20. *eodem tit* ibi, *iurando que ſon pobres y que no tienen de que pagar, noſean detenidos por derechos de las iuſticias y eſcriuanos y Carceleros*; *l.* 21. *eodem tit. que haciendo iuramento que ſon pobres y que no tienen de que pagar las coſtas y derechos de la iuſticia y eſcriuanos y carceleros no ſean detenidos luego por ellos*, *& l.* 13. *eodem & lib.*

Et quamuis hæ leges non aperiant quam quan- 113.
titatem ex qua quis dici poſſit pauper; tamen, *l.*20 *tit.* 13. *part.*3. loquendo de caſu Curiæ ob paupertatem, aſſignat quantitatem, ex qua ad id quis dicatur pauper; ibi, *e ſo miſmo decimos de los otros que ſon tan pobres, que no han valia de veinte marauedis*; attamen ex communi, & vniuerſali omnium tribunalium vſu & ſtylo obſeruato ad hoc, & ad ſupradictas leges regias, is pauper dicitur, qui fecerit ſolemnitatem, & probauerit non habere in bonis tria millia marapetina, vt teſtatur Couarr. *practicar.cap.* 6. *num.*3. Aluarez Velaſco *de priuilegiis pauper.* 1. *part.queſt.*4. §. 1. *num.* 80. & eſt omnibus pluſquam notiſſimum.

Et in individuo, quod vt ſecundum ſupplicatio- 114.
nem interponẽs tanquam pauper releuetur à fideiuſſione mille quingentarum duplarum. & admittatur ad iuratoriam cautionem; talis debeat eſſe pauper, ne habeat in bonis tria millia marapetina, & hoc debeat allegare, & probare duo exempla teſtimonio roborata, diuerſarum litium fuerunt reperta, & exhibita in alia ſimili cauſa per ſupplicãtem, qui tanquam pauper deſiderabat releuari à fideiuſſione, & ad iuratoriam cautionem admitti, alia etiam duo exempla certiſſima habemus. Primum exemplum ex lite inter D. Anton de Tabera & Vlloa pupillum ciuem de Ledeſma, & conuentum monialium Spiritus ciuitatis Taurenſis, & alios litigantes ſuper ſucceſſione certi maioratus; monaſterium obtinuit ſententiam reuiſionis, à qua dictus D. Antonius interpoſuit ſecundam ſupplicationem ad Regis perſonam, & quatenus aſſerebat ſe eſſe pauperem ſolemnitatis, & non habere in bonis tria millia marapetina & ideo ad iuratoriam cautionem, quam ſimul fecit, & præſentant, eſſe admittendum contendebat, monaſterium id firmiter negauit & quod non erat pauper ſolemnitatis, ſenatus articulum ſuper paupertate ad probationem admiſit: ſupplicans conſtanter probauit ſe eſſe pauperem ſolemnitatis, & non habere bona valoris trium mille marapetinorum, monaſterium nihil in contrarium probauit, indeque ſupplicans fuit admiſſus ad iuratoriam cautionem, & ſupplicationem ſecundam anno 1646. tabellione Matthæo Gonzalæ de Rocas, relatore licentiato Laurentio Fernandez de Angulo.

Secundum exemplum pariter teſtimonio robo- 115.
ratum fuit adductum, alterius litis inter Dominic. Louiano & D. Antonium Louiano ſuper quodam maioratus Dominicus Louiano à principio dixit ſe pauperem ſolemnitatis, & non habere in bonis tria millia

millia marapetina, probauit id ipsum, & fuit decretum tanquam pauperem solemnitatis esse ab officialibus omnibus sine expensis adiuuandum. Fuit postmodum per sententiam reuisionis condemnatus; interposuit secundam supplicationem, & vt pauper solemnitatis excusandus a fideiussione, mille quingentarum duplarum, & satisfacere legis formæ cum cautione iuratoria, aduersario contradicente. Octob. 1630. Senatus decreuit supplicantem satisfeciss cum cautione iuratoria

Tertium exemplum habemus in lite mota inter Franciscum de Leo, & inter licentiatum Antonium Velasquez, atque Thomam de Leon, ad inuicem litigantes super quodam vinculo, & Capellaniis. Thomas de Leon obtinuit sententiam reuisionis, à qua Francisc. de Leon secundam supplicationem interponendo, simul exhibuit obligationem personalem & realem, non fideiussionem, sed allegat se pauperem, & nullomodo posse fideiussionem præstare, ideo admittendum ad iuratoriam cautionem, quam simul obtulit, ex aduerso replicabatur non satisfeciss formæ *l. 1. tit. 20. lib. 4. recopilat.* hinc inde controuerso articulo, sed quia non allegabat se pauperem solemnitatis, per duo decreta Senatus declarauit repellendam fore suam supplicationem, & non esse admittendum supplicantem ad cautionem iuratoriam, & expedita
116. fuit executoria vincenti.

Quartum exemplum me iudice tanquam Aulæ præside hoc anno 1649. in lite inter D. Didacum de Arançamendi, & Dominam Franciscam de Sadornina, sententia reuisionis contra D. Franciscam, lata secundam supplicationem interposuit, & simul iuratoriam cautionem, asserens, se esse pauperem, & non potuisse reperire fideiussionem; non tamen pauperem solemnitatis, & non habere in bonis tria millia marapetina specifice allegauit, nec probauit, sed generaliter esse pauperem, dumtaxat, articulo valde controuerso, tandem determinauit Senatus non esse satisfactum formæ *leg. 1. tit. 20. lib. 4. recopilat.* & ideo secundam supplicationem esse repellendam, & expediendam fore executoriam præfato D. Didaco de Arançamendi; atque ideo constanter tenenda erit nostra limitatio de qua *ex n. 110. cum sequentibus*, vt solum pauperem solemnitatis admiserit stylus, & praxis supremarum. Cancellariarum ad iuratoriam cautionem loco fideiussionis pœnæ mille quingentarum duplarum.

117. Et ad hanc taxam trahendæ sunt multæ doctrinæ, quæ de iure communi facilè asserunt officiales gratis debere adiuuare litigatores pauperes, vt iuxta prædicta, intelligantur de pauperibus solemnitatis, & non habentibus in bonis tria mille marapetina, vt de sportulis, & salario iudici non soluendo per pauperem plurimos allegat Valascus *de priuileg. pauper. 1. part. quæst. 28. num. 41 & 42.* Item aduocati pauperes gratis, & sine salario adiuuare tenentur, & patrocinari ex ab eodem Valasco *adductis ibidem num. 43. cum sequentibus multis*
118. & similiter tabelliones gratis pauperibus scripturas, & acta conficere, tradere, & exhibere tenentur, absque vlla mercede, & expensis, *leg. tam dementis 21. in fine. Cod. de Episcop. & cleric. & leg. 2. tit. 18. lib. 4. recopilat.* ibi. *Y el escribano sea apremiado de ledar el proceso del pleito sin dineros*, & plura alia iura superius retulimus, & plurimos Doctores congerit Valascus *d quæst. 28. ex num. 61. &*
119. *sequ.* de nuntiis executoribus, seu Alguazelis, vt absque salario teneantur ger.re, & exequi causas pauperum litigantium vltra iura Regia superius adducta ex Andrea Gaill. dixit Valascus *num. 63.* vt istæ omnes doctrinæ intelligantur de pauperibus solemnitatis iuxta subiectam materiam.

Nam licet inter Doctores valde controuersum 120.
sit, quis pauper dicatur, cum varij varia dixerunt, vt videre est per Valascum *de priuileg. pauper. 1. p. quæst. 4. per totam.* Tandem quis pauper dicatur iudicis arbitrio relinquendum esse, obtinuit crebrior & certior opinio, vt ex innumerabilibus Doctoribus congestis ab eodem Valasco *ibidem ex num. 75. cum seqq.*

In eo tamen omnes conueniant; vt cesset iudicis 121.
arbitrium in casibus, in quibus à lege, vel statuto, stylo, vel consuetudine certa patrimonij quantitas determinata est, vt quis dici possit pauper ad illum non ascendens, itavt is sit pauper, & non alius qui legis, statuti, & styli quantitatem in bonis habuerit dumtaxat, & illam non excesserit, provt firmiter docent Bartol. *in leg. si constante num. 13. & ibidem* Iason *num. 145. ff. soluto matrimon.* Bald. *in Authent. præterea num. 4. Cod. unde vir. & uxor.* communem dicit, *ibidem num. 76.* Cornel. Benincasf. *de paupert. quæst. 6. princip. num. 27. & num. 37. & sequentib.* Carol Ruin. *consil. 55. n. 5. lib. 1.* Matthæus de Afflictis *dec. 179. num. 9* Ioseph Maschar. *de probat. conclus. 1159. num. 12.* Petrus Roiz Maur. *decis. Lituana 4 num. 282.* Gregor. Lopez *in l. 20. tit. 23. part. 3. gloss. 2. verbo, veinte marabedis, & in leg. 2. tit. 1. part. 7. glossa verbo cinquenta marabedis.* Menochius *in additio. ad casum. 65.* Farinacius *in decis. nouiss.* Rotæ *decis. 233. num. 6. & decis. 532. n. 2. part. 2.* Rota Roman. *diuersor. 2. part. decis. 48. n. 3. 4.* Fulgius Fatianus *de probationib. lib. 1. cap. 54. num. 73. & segq.* Marius Giurba *decis. 18. num. 6.* Aluarez Valascus *de priuileg. pauper. 1. part. d q. 4. ex num. 78. cum seqq* vbi nonnulla iura adducit, in quibus hæc doctrina verificatur ob taxam paupertati per eas inpositam.

Igitur cum in iis Hispaniæ tribunalibus ad ea, 122.
quæ in iudicio geruntur solus priuilegiatus, & admittitur pauper solemnitatis, scilicet, & qui in bonis tria millia marapetina non habet in bonis; nullomodo amplius erit hæsitandum, qualis dicitur pauper, vt releuetur à fideiussione pœnæ mille quingentarum duplarum & admittatur ad cautionem iuratoriam secundo supplicans, nec amplius erit iudicum arbitrium cum tractemus de paupere in iis, quæ ad iudicium pertinent, in quibus pauper simpliciter dictus intelligi debet de paupere solemnitatis, iuxta subiectam materiam secundum quam 123.
facienda erit interpretatio, cum aptior sit naturæ actus *leg. quoties 69. ff. de regul. iuris, leg. si vno in principio ff. locat. leg. miles ad sororem, leg. cum pater §. bona ff. de legat. 2.* Natta *consil. 416. num. 2.* Cassanate *consil. 43. n. 79.* Giurba *consil. 19. n. 58.* Tiber. Decian. *vol. 1. resp. 32. num. 42.* Mantica *de tacitis conuent. lib. 3 tit. 11. num. 4.*

Ex quo venit interpretanda, & iuridicè decla- 124
randa *leg. 5. iuncta leg. 2. tit. 10. lib. recopilat.* in contrarium superius adducta *n. 26.* qua disponitur, quod recusans Senatorem si sit pauper non teneatur deponere pecuniæ quantitatem petitam à lege 2. sed satisfaciat se obligans eam soluere cum venerit ad pinguiorem fortunam, & vltra verum alium intellectum & responsum assignatum superius *num. 57.* alius, & certissimus præstandus erit, vt illa lex dum simpliciter loquitur de paupere intelligatur de paupere solemnitatis, iuxta subiectam

mate

materiam, iuxta proximè relatas doctrinas, atque aperte demonstrant verba adiuncta, *in d.l.5.* ibi, *que quando alguno que fuere pobre litigando pusiere recusacion.* Cum pauper litigans, vt excutetur ab expensis, & falsatis debet esse solemnitatis, iuxta supradicta *ex num.* 110 *cum multis seqq.* alius & tertius intellectus describendus erit huic, *l.5.* infra *in 2.* limitatione nostræ regulæ.

125. Et pro perfectione huius limitationis positæ *ex n.* 110. vt pauper solemnitatis loco fideiussionis admittatur ad cautionem iuratoriam, eam tenetur præmittere, nonnulla necessaria animaduertenda erunt, primum, quod pauper fideiussionem illam ad cautionem tenetur præstare intra terminum viginti dierum, intra quem fideiussionem præstare tenebatur supplicans, vt aduertunt & iuridice Gundisal. de Paz, & Villadiego citati ad litteram superiùs *n 5. & n.7.*

126. Et insuper non vnum tantum iuramentum, sed duo præstare debet is qui loco fideiussionis admittitur ad cautionem iuratoriam, vnum quod ob paupertatem se non posse fideiussorem dare, text. expressus, *in Authent. generaliter, Cod. de Episcop. & Cler.* ibi, *testibus euangelicis affirmabit se fide iussorem dare non posse*, melior text. *in l. vnic. §. omnes vero, Cod. de assertione tollenda*, ib', *omnes vero qui pro libertate periclitantur, si quidem possint fideiussorem dare, cum exigi, sin vero verecundia eius impossibilis eis sit, hoc que iudici manifestè ostendatur; iuratorie cautioni committi*, Baid. *in l. 1. §. 1. n.3. Cod. de assertione tollenda, & in cons.* 178. *num.* 2. Natta *cons.* 116. *num* 9. & 11. Cornel. Benincasa. *de paupertate, special. 9. in iudiciis, n* 15. Iulius Clarus *receptar sentent. lib. 5. § fin. quæst. 46. n.* 15. Seraphin *de priuileg. iuram. priuileg.* 18. *in fin.* Petrus Surdus *decis.* 141. *num.* 11. Ioan Baptist. Costa *de remed subsidiar. remed.* 58 *num.* 11. Frec. *de process. instrument. part* 9. *quæst.* 6 *n.* 2. Ozasius *decis. Pedemont* 70. *n.* 70. Iacob de Graffis *in tract. de except. exceptione* 32. *num.* 110. *cum seqq.* Marius Glurba *de iur.* 4. *n.* 34. Pirrus Maurus Aretin *de fideiussorib. 1. part. in prælud.* 2. *part. cap.* 25. *alias*, 34. *num.* 4. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 10 *d. sp.* 18. *quæst.* 2. *num.* 38. Valasc. *de priuileg. pauper. 1. part. quæst* 53 *n* 17. optime videndus Anton. Hering *de fideiussoribus, c.* 18. *ex numero* 119. *cum multis seqq* qui alios quam plurimos allegant.

Et non solum teneatur probare impotentiam hanc, verum etiam quod pauper fecit exactam diligentiam inquirendo & reperiendo fideiussionem; & inuenire non potuit, voluerunt Bartol. *in leg. qui commeatus, ff. de re militari.* Felinus *in cap. ex transmissa de rescriptis.* Catalia Cotta *in memor. verb. iuramentum*, Cæsar Contardus *in l. vnic. quæst.* 23. *n.* 5. & 6. *Cod. si de moment. possess. fuerit appellat.* Iulius Clarius *in pract. criminal. §. fin quæst.* 46. *numero* 15. Emanuel Suarez *communi. opin. littera F. num.* 159. Carpanus *ad statuta Mediolanen. part.* 1. *cap.* 44. *num.* 56. 57. & 58. Rolandi. *cons.* 43. *num.* 5. *volum.* 2. Surd. *decis.* 141 *num.* 2. & post alios, Pirrus Maurus Aretin. *de fideiussorib. 1. part. princ. sect.* 3. *in prælud.* 25. *alias*, 34. *n.* 51. & 52. *sol mihi* 253.

127. Et hoc primum iuramentum pauperis, se non posse fideiussorem dare est de forma iuratoriæ cautionis admitendæ, tum quia *d. Auth. generaliter, & d § omnes verò* sub conditione loquuntur, quam formam inducí substantialem, abundè diximus *ex*

128. *num.* 74. *& seqq.* tum etiam quia per iuramentum inducitur forma, nam quando lex requirit in aliquo actu, iuramentum interuenire detegitur forma Virgil. Boccac. *in consil. Alex. hac glossa* 6 *num.* 164. sequitur Farinacius *in repert. ad contract. lib quæst.* 8. *num.* 41. ex eo etiam quia iuramentum in specifica forma adimpleri debet.

Vnum tamen aduertendum erit, quod quando quis ab initio huius, vel in eius prosequutione fecit solemnitatem pauperis, & vt talis fuit admissus per decretum Senatus; si postmodum condemnatus secundam supplicationem interponat, sufficit docere ex decreto præcedenti se tanquam pauperem litigasse, vt ad iuratoriam cautionem loco fideiussionis mille quingentarum duplarum admittatur; secus si tempore supplicationis se pauperem solemnitatis probare voluerit iuxta exempla superiùs adducta, *n.* 14. 15. & 16 prout stylus communiter obtinuit. 129.

Post hoc iuramentum præstitum, & declarante iudice locum fore iuratoriæ cautioni; secundum aliud præstat pauper iuramentum de obseruando omnia ad quæ tenetur, aliàs priuilegium huiusmodi iuratoriæ cautionis perderet, vt pluribus Doctoribus citatis tradit Petrus *dec.* 141. *n.* 11. Pirrus Maur. Aretin. *de fideiussoribus*, vbi proximè *num.* 5. Andreas Gaill. *practic. observat. lib 2. observat.* 51. *num.* 8. Valascus *de priuileg pauper 1 p. d. quæst.* 53. *num.* 28 *cum seqq. & num.* 22. Iosepli Lutonic. *dec. if. Perus. 62. num.* 3 *lib.* 1. Ozasius *decis. Pedemont.* 70. *num.* 2. Hyppolit de Marsil. *in rubric. de fideiussoribus, num* 1 *vers. seq.* talius Iarue *recept. sententiar. lib* 5. *§ fin. quæst.* 40. *num.* 14 & ferè omnes alij supra citati *n.* 126. 130.

Secunda limitatio signanter ad nostram Legem Regiam, *1. titul.* 20. *lib* 4. *recopilat.* de qua supra *ex num.* 72 *cum multis seqq* necnon aliquibus in casibus ad regulam generalem de qua *ex num.* 50 *& seqq.* quibus diximus iuratoriam cautionem nullatenus esse admittendam loco fideiussionis, quando fideiussio requiritur pro forma solemnitatis actus, vt limitetur, quando per æquipollens satisfit principali legis fini & intentioni. 131.

Nam licet firmissima regula sit, quod forma dat esse rei, & eius omissio etiam in minimis vitiet actum, & quod formæ nihil est detrahendum, sed specificè, & ad vnguem seruanda, *ex leg. cum §. si prætor.* 17. *vers. sed est non de omnibus quæsitum, quæ oratio mandat. Dig. si de ea re certum est. constitutionibus*, 24 *in fine*, ibi, *cui consuetudo est, ne in futurum à forma obseruata discedatur, Dig. ad municipal. leg. fin § fin verò postquam, Cod. de iure deliber. leg.* 1 illic, *infirma enim voluntas est, si hæc fuerit forma neglecta. C. de decurionibus lib.* 10. *L. Iuuenis*, 9. *§. sed si quis rem, in fin.* illic, *nam quæ forma propè interimit substantiam rei, Dig. ad exhibend. n. l. si is qui quadraginta*, 80. *§. 1. vers. sed est*, ibi, *transire in formam, quæ ex consummatione contingit. D. ad legem falcidiam, l. quidam ad cedens*, 6. ibi, *non mutare formam antiquam, Dig. ff. de admin. tutor.* & est vulgata, & brocardia regula ad quam innumerabiles penè Doctores congerunt Valascus, *de æquipollentia littera F. ex n.* 154 *cum seqq.* D Ioseph Vella *dissertatione* 21. *n.* 5. 132.

Itaut nec per æquipollens forma adimpleri possit, sed specificè, *l.3. ff. cum duobus seqq. de iure per salutem ff. de iureiuran.* Tiraquell. *de retract. lignag. §.1. glossa* 21 *num.* 11. Petrus Surdus *cons.* 318. *n.* 10. Bernard. Graua *consil. practic. Camer. Imper. lib.* 1. *concl.* 2. *consil.* 1 *n.* 2. Scaccia *de commerc. § 2. glossa* 8. *n.* 22 *& § 1. quæst.* 1. *n.* 151. *& seqq.* Valascus vbi proxi- 133.

num

x mè *n.* 61. plurimos refert Castillo *de vsufructu, cap.*54.*n.*35.

134. Et in terminis nostris, quod forma *leg.* 1. *tit.*20. *lib.*4.*recopilat.* quæ pro forma substantiali requirit obligationem, & fideiussionem pœnæ mille quingentarum duplarum infra viginti dies; non posse adimpleri per æquipollens, probarunt expressè Villadiego *in politic.c.*4. *n.* 240. *fol.*91. à tergo ad litteram relatus *suprà n.*73. & Gundizal. de Paz *in praxi 7.part.tom.*1.*cap.vnic.ex n.*99.*cum segq.& ex num.* 96.

135. Ista tamen regulæ ampliatio vnam fallentiam communiter patitur, vt non habeat locum, quando lex, quæ inducit aliquid pro forma; respexit ad certum effectum, & finem, nam tunc quando per æquipollens consequitur idem effectus integraliter; satisfactum dicitur legis fini, & effectui, & intentioni,sic expressè tenent Parisius *consil.*99. *num.*16.*&* 17.*lib.*3. *consil.*20. *num* 14. *&* 17.*lib.*4. Rotta Genuens. *decis.*210 *num.*2.*& sequentibus*,& plures alij allegati supertius *num* 28.29.*&* *num* 30. amplissime D. Ioseph Vella *dissertio.*21.*ex num.*39. *cum multis sequentibus*, vbi huius doctrinæ plurima reddit exempla: plures Doctores in terminis refert Larrea *decis.Granatens.*78.*num.*7. *& sequentibus.*

136. Et inter alia *num.* 42. quod licet pro forma substantiali requiratur à lege hæredem nominatim esse instituendum,vel exhæredandum,*leg. hac consultissima* 8 ibi. *Deinde exprimat nomina specialiter hæredum, & dignitates singulorum, & indicia.Cod. qui testamenta facere poss.* §. 1. *institut. de exhæred. liber leg.iubemus* 29.*in princip.Codice de testamentis.* Adhuc tamen hæc forma, cum respiciat certum finem, effectum, vt certè constet de persona hæredis, & vt euitetur confusio contra testantis voluntatem, vt *ex d. leg.* hac consultissima apparet ibi. *Ne sola nominum commemoratio quidquam ambiguitatis pariat, & in d. leg.* iubemus, illic. *Vt sit manifestum secundum illius voluntatem.* Si per æquipollens indubitanter appareat de nomine,& persona hæredis, valet institutio, & formæ legis satisfit,*leg.*2.*&* 3. *Dig.de liber.& posth. leg. quoties* 9.§. *si quis nomen* 8.*leg.nemo dubitat.*8. *in princip.& in* 6. *Digest de hæredib.instit d.leg.* hac consultissima, iuncta glossa verbo indicia, & vbique communis, quam resoluit Tiraquell. *ad leges connubial.glos.*7.*n.*38. Anton. Gomez *variar. tom* 1.*cap.*2.*num.*6.*&* 7.& ad eum Emanuel Suarez littera F.

138. Idem & de conditione, quam sui natura inducere formam sæpè diximus in hoc cap si ad certum finem, & effectum fuerit directa, non minus impleta dicitur per alium casum similem, & æquipollentem, per quem isdem consequatur effectus, plura infra, & Doctores adducit D. Ioseph. Vella *d.differtat.*21.*n* 43.*&* 44.

139. Vnde cum nostra *lex* 1 *tit* 20.*lib.*4.*recopilat.*requirat fideiussionem, pro forma, ne pœna mille quingentarum duplarum imposita temerè supplicanti frustretur. sed vt certa sit semper, & secure exigi possit; adueniente casu poterit supplicans loco fideiussionis per æquipollens, ex quo isdem omnino effectus, & finis securitatis, & exactionis promptæ consequatur; admitti & satisfacere legis fini & intentioni per effectum vt in terminis probauit D.Ioan.Baptista de la Rea *decis. Granat.* 78. *n.*1.*tom.*2.*& pertotam*, decisionem vbi sic Senatus ille Granatensis per æquipollens admisit fideiussionem alias pro forma requisitam per nostram *leg.tit.*20.*lib.*4.*recopilatio.*

Nostræ *leg. finis*, & effectus tunc per æquipollens satisfactus dicetur, quando loco fideiussionis, quantitas pœnæ, vel pignus sufficiens, deponatur penes personam à Senatu electam. Nam pecunia in depositum posita patenter stare dicitur, plurimos adduximus *hac* 1. *part. cap.* 10. *n.*69. *&* *n.*70. & quoniam,qui tenetur dare fideiussorem, liberatur dando pignora sufficientia inuito creditore Bartol.*in leg* plus cautionis vbi Decius *num.*3.*ff.de regul.iuris*,idem Bartol.*in leg.prætoriæ la* 3. *de prætor stipulat* Bald. Cynus. Alexand.& alij.*in leg.*1.*C. de procuratoribus* Bartol.Alexand & alij *in leg.*1.*ff. qui satisdare cogant.* Albanus *consil.*338.*numero* 8. *Nepit super consuetud. Cataniæ titul.* 1. *consuet.*4. *numero* 10.*&* 11. Ioann.Andreas *ad speculat.in tit. de satisdatio.*§.*dicto in princip. & tit.de pignoribus in Rubr.* Alexand.*num.* 6. Iason. *num.*17. *in leg.*1.*ff. qui satisdare cogant.* Neguantius *de pignor. in* 5. *part. principali num.*4 *&* 5. Hypolitus de Marsil. *in Rubrica de fideiussoribus ex num.* 296.*cum segq.* Pirrus Maurus Aretinus *in tractat de fideiussoribus*, 2.*part.sect* 10.§ 11.*per totum*,*fol. mihi* 947. idem etiam quando quis tenetur dare fideiussionem, si deponat pecuniam liberatur a fideiussione promissa,idem Pirrus Maur *eadem sect* 10.§.63. *fol.*1050. & loco fideiussionis esse admittenda pignora, innegabile esse probat Ioseph. Lodouic. *in decis.Perus.in decis.*63.*num.*20.*&* *num.*14.*&* 15. per Menoch. Iacob. de Grassis *in tractat.de exceptionibus except.*3.*n.*122.

Imò plus cautionis est dare pignora, quam fideiussores *l.plus cautionis, Digest.de regul.iuris,*§ *fortè autem*, ibi, *quia expedit ei pignori potius incumbere, quam in personam agere institut. de obligat. quæ ex delicta nascuntur.* Cagnolus, & Decius *in d. leg. plus cautionis* Iacob. de Grassis *loco citato numero* 23 Pirrus Maurus *d.* §. 10. *num.* 2. & dare pignora a quipollet dationi fideiussionis, *leg. fin.* §.*si legatarius ff quorum legatorum*,*leg.*1.§.*semper, Digestis vt legater non ne caueatur, leg* 1.§.*si bet ff. de collat bonor leg.*4.*Digest.de liberat. legat.leg promissor.*§ *vltimo*,*Digest.de const.tut.pecun.Iulius Pacius Antinom.iuris,centur* 1.*quæst.*67. Petrus Henricius *Antinom.iuris,centur* 1.*quæst.*67. Petrus Henrigius *in quæst. iuris*, *quæst.* 36. *numero* 34. *&* *seqq.* Hypolit. *de Marsillis in Rubr.de fideiussoribus.*247. Alexand. *consil.*65.*volum.*5. Albanus *d.consil* 338. *numero* 8.*volum.*2. Ioseph Ludouic. *in decis. Perusin.*63.*n.*14. Hugo Donellus *in tract. de pignoribus in principio inter tract.de pignorib.diuersor.* Iacob de Crassis *de except.*32.*n.*124.

Quidquid in contrarium autumat Anton.Henrigius *de fideiussorib.cap.*18.*ex num.*68.*& sequentibus.*per paucos Doctores nec.*leg.soluitur.*§.2 *leg. item liberatus*,*& leg.penultim.ff.quibus mod.pignor. vel hypothec. soluitur.* Quibus ipse nititur nihil ad rem pertinent, nec satisfacit ad innumerabiles pene Doctores quos *num.* 69. in contrarium allegat, asseuerantes,quod relaxatus à carcere sub cautione fideiussoria satisfacit, & liberatur dando pignora, & se obligando iudicio sistere, adeo quod si iudex eum non relaxet sub istis pignoribus tenetur actione ininriarum.

Imò ipse Henricus *in num.*84. constanter tenet, quod si statutum requirit fideiussionem præstari, intelligitur si fideiussor haberi possit, alias per pignoris præstationem. vel depositum satisfacit ex Cephal. *consil.*89.*n.*10. *lib.*1. Horatio Carpano *ad statu.*

ſtatu Mediolanenſ. p.1. c.44.n.51. & 52. Alexand. Rebuffo, & M.Viuio, & M.Mantua *ſingulari* 334. *n.2.* & ideò ipſe non erit audiendus contra tot Doctorum Cateruam,quos ſi videret,facilè à ſua opinione irrationabili recederet.

146. Huius doctrinæ clarum adeſt exemplum in determinatione Senatus Granatenſis, teſte D.Ioann. Baptiſta de la Rea *in dicta deciſione Granatenſ.78.* inqua intimata ſententia reuiſionis minori condemnato, & eius tutori,ſtatim conſtituerunt mandatum ſpeciale, vt procurator compareat & interponeret ſecundam ſupplicationem in Senatu,& vt minoris bona, necnon tutoris tanquam fideiuſſoris obligaret ad pœnam mille quingentarum duplarum pro ſatisfactione legis regiæ, itavt ex tunc illi mancant obligati, procurator intra terminum comparuit interponendo ſupplicationem, & ſimul præſentando mandatum illud obligationis, & fideiuſſionis tranſacto termino viginti dierum, aduerſarius victrix,repellendam fore ſupplicationem, eo quod procurator virtute mandati non ſe obligauit intra terminum, & iuxta formam *d. l.1. tit 20. lib.4. recopilat.* pro parte pupilli inter alia reſpondebatur ex integro fuiſſe legis formæ ſatisfactum,ſi non in ſpecifica forma, ſaltem per æquipollens, vt ex plurib⁹ comprobat ipſa la Rea *ibidem, ex num.7. cum ſeqq.*

147. Quia ex illa mandati præſentatione ſimul cum ſupplicatione, tacitè intelligebatur ſe voluiſſe mandato,ad obligandum principalem,& fideiuſſorem, cum aliter non potuiſſet ſuſtineri actus ſupplicationis à ſe geſtus, eoque animo ſimul exhibuit mandatum, ex quo tacita oriebatur obligatio vtriuſque; & ſi expreſsè de ea nihil actum fuiſſet, iuxta gloſſ. *verb. furioſi, in l.3.§. & ſi furioſi. ff. de negotiis geſtis*, quæ adducit *l at qui natura 20. §. ſi libero ff eodem*, facit *l ſi is,cum quo 20. ff communi dividundo. Igitur*,§.*fin.*& ibi *gloſſa final ff.de liberali cauſa.l.apud antiquos, C.de furtis, iuncta gloſſa finali,eadem gloſſa verb.agitur, in l non omnes, ff. ſi certum petatur*,& licet non ageretur,vt in hoc caſu etiam ſolet tacita oriri obligatio, *l ſi is qui 13.§.ſi libero, ff.commodati.* in illis verbis, *plerunque enim accidit,vt vltra id quod agitur, tacita obligatio naſcatur.*& de effectu taciti Menchaca *controverſiar. illuſtr.c 33.n.26.* Tuſchus *littera T. concl.8.* Nouarius *q.forenſ. lib.1.q.95. n.9.* & latiùs exornat D.la Rea *d.deciſ.78 ex n.10.cum ſeqq.* mirabiliter etiam conducunt, quæ de pacto tacito ex aliquo actu externo, inducto per legem diximus *infrà 2. p. c.26. n.51.52.& n.53.* per plura iura & Doctores; nam cum ex hac tacita obligatione orta ex facto procuratoris, fideiuſſor & principalis remaneant obligati, & ligati, & ex ea poſſint conueniri, & pœna exigi, ac ſi fuiſſet expreſſa,quia taciti, & expreſſi, idem eſt iudicium,ideò admittendam eſſe formam per æquipollens, cum ex eo idem effectus ſequebatur, & fini atque intentioni legis ſatisfiat, per Senatum determinatum fuit, ſupplicationem eſſe admittendam,& illi deferendum.

148. Ex hac ſecunda limitatione,de qua *ex n.131.cum ſeq.* per quam admittimus fideiuſſionem pro forma requiſitam per æquipollens, puta per pignora, vel depoſitum quantitatis, vel rei ſequeſtrum, multæ leges iuris communis, & regij recipiunt verum intellectum, & interpretationem, multæque Doctorum aſſertiones rationem,& efficax fundamentum, quæ alias periclitari videbantur,& in primis infertur *l Authent.quæ ſupplicatio, C.de precib.Imp offer.* per quã determinatur,quod interpoſita ſupplicatione à Præfecto Prætore ad Principem per condemnatum,ſi victrix petierit rei iudicatæ interim executionem; tenetur dare fideiuſſionem de reſtituendis rebus, vel pecuniis, ſibi ex executione traditis in caſu ſuccumbentiæ in iudicio ſupplicationis, & per illud retractetur res iudicata,& executio præcedens,in tantum quod hæc fideiuſſio ſit de forma ſubſtantiali requiſita *ad Authent.quæ ſupplicatio*,iuxta magis veram & certam opinionem,de qua *ſuprà n.23.& 24.*

Propter quod maximè controuerſum fuit inter 149.
Doctores,an pauper victor, qui ſupplicatione pendente, poſtulat ſuæ rei iudicatæ executionem, ſi nullo modo poteſt fideiuſſionem dare, an admittatur ad iuratoriam cautionem, nonnulli ex relatis ſuperiùs *n.17. & ſeqq.* abſolute admittendum eſſe tenuerunt: cæteri verò, necnon alij plures metu formæ requiſitæ atrentiùs conſideranerunt, & non iuratoriam cautionem eſſe admittendam, ſed remedium adhibendum,per quod & formæ & impoſſibilitati eius, qui ad fideiuſſionem erat formaliter adſtrictus, conſuleretur, nempe quod res, vel pecuniæ non traderentur petenti executionem, ſed manerent in depoſito, aut ſequeſtro, donec penderet iudicium ſupplicationis, vt ei tradantur, qui in ea obtinuerit, cum hoc modo per æquipollens ſatisfiat principali illius legis fini, intentioni, & effectui, cum per depoſitum, vel pignora ſatisfactum dicatur obligationi ſatisdandi, vt latiùs eſt videre *ex n.140. cum multis ſeqq.* Huius opinionis fuerunt Apoſtilla *ad Guid.Papæ deciſione* 189. Seraphinus *de priuilegiis pauperum, priuileg* 18.*n.41.* Gaill.*lib.1.obſerv.154.n.2.* Aſſlictis,& Vrſillis *deciſione 79. & deciſ.155.* Petrus Gregorius *de indic. cauſar.feudal q.52.n.11.* Rimunald ſenior *conſ.489. num.21. volum.2.* & ex alijs tenet Marius Giurba *deciſ.24.num.27. & num 41.* & ſignanter *num.43.* pro quo allegat Carol.de Tapia *lib.1.de iure Neapol.tit.de offic.ſacr corſia.progmat.5.* Raudenſis *conſil.61. n.13.* Cardinalis Tuſchus *practic. concluſ. littera C. concluſ.175. num.3. & 17.* Ioan Baptiſt. Coſta *de ſubſid.remed.59.num.11.* Roland.a Valle *conſ.43. a n.49. vol.2.* qui per totum conſilium late pro vtraque parte articulum iſtum examinauit,& tandem *ex dicto n.49.* ita concludit per plura fundamenta,& authoritates, vt loco fideiuſſionis fiat pecuniæ, vel rerum depoſitum, & ſequeſtrum. Idipſum concludit Alexand. Trentacinq. *lib.2. tit. de appellationib. reſolut.1. n.9.* Caranza *rita 25.* hanc quæſtionem ad partes diſputauit abunde Marius Giurba *d.deciſione 1. per totam, & tandem 27.42. & n.43.& 44.* ita reſoluit, *& n.49.* ita determinaſſe Senatum omnium communi voto, anno 1611. menſe Decembr. eandem reſolutionem contra Guidonem Papæ tenuerunt Aſſlictis *in praxi iudic. § 31. c.2. ampliat.9.n.8 & ſeq. contrarium.* Petrus Maarus Aretinus *in tract. de fideiuſſoribus, 3. part. princip. in prælud. fell.3. c.4.* alias 13. *fol.166 & c 25.* alias 34. *num.54 fol.254.* idem expreſsè determinaſſe Senatum Pedemontanum teſtatur Gaſpar Anton Theſaurus *quæſtion. forenſ lib.1. quæſt.87. n.7.* per quem ſolum idem firmat Valaſcus *de priuilegiis pauperum, 1.p q.53. num. fin.*

Quæ opinio,& vera reſolutio ad interpretationem *Authent. quæ ſupplicatio*, requirentis pro forma ſubſtantiali fideiuſſionem, non tantùm formæ prædictæ non refragatur; quin potius ei adhæret, 150.

dum

dem ob paupertatem, & impotentiam satisfandi admittit implementum per æquipollens; nempe depositum, & sequestrum, per quod loco fideiussionis satisfit principali Authenticæ fini & intentioni iuxta suprascripta fundamenta *ex num.131. cum sequentibus*, prorsus excludit iuratoriam cautionem, quam in casu *d. Authent. quæ supplicatio*, prorsus explodunt Doctores omnes hactenus relati, obstante forma *dict. Authent.* quorum resolutio rationem & fundamentum in æquipollenti recipit, quam ipsi non consideraverant, saltem explicitè; ex quibus clarè respondetur secundo fundamento in contrarium considerato superiùs *ex num.17. cum sequentibus*, cum forma *dict. Authent. quæ supplicatio*, non suppleatur per iuratoriam cautionem, sed per æquipollens, prout etiam tetigimus *suprà*.

151. Secundò infertur *ad l.1. & l.4. C. de usufruct. l.1. ff. de usufructuar. quemadm. caut.* appetens fideiussionem de utendo, & fruendo, & restituendo proprietatem rerum absque diminutione aliqua. Sed an quando fideiussio hæc pro forma requiratur, ad hoc vt propter paupertatem, & impotentiam satisfandi admittatur, vel excludatur vsusfructuarius à iuratoria cautione. Duæ sunt contrariæ opiniones, de quibus superiùs *ex num.53. cum seqq.* quidam negent & admittunt iuratoriam cautionem, qui citantur *num.54.* si hæc opinio fuisset vera, nihil nostræ faciebat tractanti de fideiussione requisita per formam, sed subsicitur primæ regulæ, de qua satisfit *ex num.56. cum multis sequentibus.*

152. Alij requiri pro forma firmiter tenuerunt relati *suprà n.53.* si horum opinio vera sit, iuratoriam cautionem prorsus excludit forma requirens fideiussionem, vt tenent Doctores ibidem relati, imò omnia quæ dicta remanent *num.50. cum multis sequentibus.*

153. Si tertiam opinionem (quæ proculdubio verior, æquior, & receptior est) sequamur, medium inter has tenentium, quod si propter inopiam, & impotentiam vsufructuarius præstare non possit fideiussionem, non admittatur ad cautionem iuratoriam, cum per eam nullo modo satisfiat formæ legis: sed quod bona sequestrentur, & in depositum tradantur proprietaria ipso, ita tamen quod vsufructuario caveat de præstandis annuis fructibus, seu redditibus, vel alteri personæ fideli & idoneæ, vt ea administret, & correspondeat annuatim de fructibus vsufructuario, cuius sunt eius vita, vel vsufructu durante, quo finito restituat proprietario bona ipsa. Hæc opinio similiter non solum excludit iuratoriam cautionem; verum & adhæret formæ fideiussionis, cui licet ob impotentiam satisfieri non possit specificè, admittit tamen satisfactionem formæ per æquipollens; nempe depositum, & sequestrum ex abundè comprobatis *ex num.131.* & signanter *ex numero 140. cum multis sequentibus*, & per totam hanc secundam limitationem.

Hanc opinionem æquiorem dicentes tenent Salycet *in l.4. C. de usufruct. n.2.* Angelus *in l. hoc edictali, §. his iuxta, num.6. Cod. de secundis nuptiis.* Gulielm. de Cun. Ruinus, & alios quos sequitur Bellonus *in consil.54.* Canalcanus *de usufruct. mulier. relict. num.150.* Sylvanus *consil.37. num.8.* citans Bald. Roman. & alios dicens magis communem, veriorem & magis vicinam veritati dixit Petrus Surdus *decisione 141. n.13. in fin. & num.14. & 15.* veriorem & benigniorem dicit Andr. Gaill. *lib.2. observat.47. num.13.* vbi quod hanc opinionem Senatus sequutus fuit, à qua in iudicando recedendum non est. Ruinus *in cons.51. n.8. & in cons.206. n.25. vol.2.* Minsinger. *observat centur.6. observat.48. num.8.* veram dicit & æquiorem Castillo *de usufruct. cap.18. num.19. & 20.* licet *n.21.* relinquere voluit arbitrio iudicis; & per Gulielm. de Cun. Bart. Paul. de Castrens. Ruinum, & alios tenet Roland. à Valle *consil.43. num.51. volum.2.* sequitur Petrus Barbosa *in l. uxorio 8. §. interdum, num.28. versic. nec obstant adducta in contrarium, ff. soluto matrimonio*, plures referens sequitur Seraphinus *de priuileg. iuramont. priuileg.18. num.41.* Petrus Maurus Arctinus *de fideiussoribus, 1. part. princip. sect.3. in præludiis ex num.31. fol.221.* allegat ad id Gabalin. *milleloquio 516. de eccles. de arte testandi, titul.8. de variis testato præcept. caut.1. num.1.* Vincent. de Franchis *decisione 497. num.12. & num.6. part.2.* Anton. Perigius *de fideiussoribus, cap.5 num.204.* Cæsar Contard. *in l. vnic. quæst.23. num.9. & 10. C. de fide mument. possess.* & alios plures, &c. *v.27.*

154. Tertiò infertur ad textum *in l. si constante 25. §. quoties ff. soluto matrimonio*, cuius verba ad litteram adduximus *suprà num.50.* ex qua disponitur, quòd si maritus bonis dotalibus frui velit per annum teneatur cavere hæredibus mariti de restituenda dote anno transacto, quia si fideiussionem hanc præstare vir non potest, in depositum & sequestrum deponuntur bona penes hæredes, cogiturque vir præmaturè restituere pro securitate hæredum; ita tamen, vt fructus & interusurium illius medij temporis reservetur marito, & ei annuatim præstentur: non tamen maritus ob impotentiam loco fideiussionis admittitur ad iuratoriam cautionem, vt ex Franchis *decisione 118. num.4. & 5 p.1.* tenet Petrus Maurus Arctinus *in tract. de fideiussoribus, 1. part. sect.3. in prælud. cap.20.* alias 29. *per totum, fol. mihi 228.* & in aliis Codicibus *fol 137.* Valasc. *de priuilegiis pauperum, quæst.53. num.1. & num.40. & 42.* Petrus Barbosa *in l. uxorio, §. interdum, num.30. versic. nec etiam obstat, ff. soluto matrimonio*, quoniam per hoc depositum & sequestrum consulitur vtrique parti, & per æquipollens satisfit principali, *l. intentioni*, effectui, & formæ.

155. Infertur quartò, ad text. *in l. litibus 19. §. sin autem vxorio, C. de agricolis & censitis, lib.11.* ibi, *tunc si quidem in fideiussore à colonis detur*, iuncto § sequenti *sin autem fideiussione cessante, ad sequestrationem rei eorum & pecuniæ deponantur ex earum summa tanta iudicis separare, quanta ad publicas sufficiat functiones*, &c. per quam loco fideiussionis; quæ præstari non potest, admittitur depositum, & sequestrum, per quod satisfit legis præcepto per æquipollens: non tamen admittitur cautio iuratoria.

Infertur quintò, ad text. *in l.1 §. fin. ff. qui satisdare cogantur*, ibi, *si satisdatum pro re mobili non sit, apud officium deponi debet si hoc iudex fecerit, donec vel satisdatio detur, vel lis finem accipiat.* Et infertur pariter *ad l. filiusfamilias 117. §. idem Principes, ff. de legatis 1. & ad l. postquam, §. Imperator, in fin. ff. vt legator. seu fideicommissi nomine caveat.* quibus pariter idem intellectus, & ratio adaptatur.

156. Sextò infertur ad plures leges Regias, de quibus superiùs *ex num.59. cum multis seqq.* nempe *l.4. tit.21. lib.4 recopilationis*, ex qua pro forma requiritur

ritur fideiussio, nec ob impotentiam admittitur iuratoria cautio, quando petitur executio sententiæ arbitrariæ; item etiam *l.2.dicto titulo 21.lib.4. recopilat.* vbi etiam vt in via executiua exequatur sententia add.Qtoni, hoc est,*de remate.* requiritur pro forma fideiussio præstanda per creditorem,quæ nec ob impotentiam creditoris suppletur per cautionem iuratoriam, vt ibidem abunde fuit probatum.

158. Fatemur tamen iuxta stylum tribunalium frequens,de quo testamur & Nos,vt ne ius partis pereat, nec executionis suspensione detrimentum patiatur,fieri solet executio,res verò, vel pecuniæ non traduntur creditori, sed deponi,& sequestrari iubetur, donec lis finiatur, & vel executio confirmetur, vel reuocetur in gradu appellationis, quod etiam affert Valascus *de priuilegiis pauperum 1.p. dicta quæst 53. n.44. & 45.* ex quo putauit exire à difficultate earundem legum, cum reuera per hoc remedium magis confirmetur, vt quoties fideiussio requiritur pro forma, non admittatur iuratoria cautio ob impotentiam, & paupertatem, nisi saltem per æquipollens formæ satisfiat, nempe per depositum, vel sequestrum, iuxta latè comprobata *ex num 131. cum seqq.* vt contra ipsum Valascum annotauimus surfum *n 67.*

159. Sed quid respondebis quarto argumento superiùs appositio *num.28. 29. 30 & 31.* quo diximus suppositio implemento formæ per æquipollens, iuratoriam cautionem subrogari in locum fideiussionis, vt ex pluribus iuribus ibidem relatis videmus, & subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur: ergo per iuratoriam cautionem tanquam æquipollens suppleri debet fideiussio pro forma requisita.

160. Cui difficultati facilimè occurres,si consideres, quod per cautionem iuratoriam non satisfiat fini, ex effectui,*l.1.tit.20. lib.4 recopilat.* sicuti huic argumento respondet Marius Giurba *decis.4.n.41.*

161. Sed euidentius respondebis, quod aliud est subrogatio, aliud verò æquipollens; nam potest quid subrogari in locum alterius rei, & ei non æquipollere,nec æquiualere. Finge, promitto tibi equum,si habuero, vel asinum, asinus est subrogatus in locum equi deficientis, non tamen æquipollet, nec æquiualet valori equi, in cuius locum subrogatur: non est dubitabile, quod per aliqua iura lex contentatur iuratoria cautione, quando fideiussio haberi non potest.Sed non dat ei æquiualentiam,nec facit æquipollens. quo solùm satisfit legis formæ, & fini Si enim iuratoria cautio faceret æquiualens, & æquipollens fideiussioni requisitæ sub forma admitteretur indubie, at quantum eidem resistat forma; iura & doctrinæ hactenus *ex n.50.* relatæ testentur, & æquipollens, per quod satisfiat fideiussioni formali,solum potest dici depositum, aut pignus, vt annotauimus superiùs *ex n.140.cum multis seqq.*

162. Et tandem declarabis doctrinam Gundisal. de Paz & Villadiego, quos retulimus *suprà n.134.* dicentium in casu nostræ *l. tit 20. lib 4. recopilat.* non admitti formæ implementum per æquipollēs: quoniam in casibus à se propositis, puta quando fideiussionem in termino factam post terminum præsentatis supplicans, obstante *d.l regia,* id simul requirente pro forma, vt ad longum prosequitur D la Rea *decis Guatemal.58. ex n.25. & seqq.* & Nos surfum *à n.46 cum seq* non potest dici æquipollens, quod concedo, & ex dictis circa apponitur formæ: tunc etenim per æquipollens satisfit formæ,quando æquipollens æquiualet fini,& effectui formæ,& per æquipollens idem effectus sequatur, non aliter, vt expresè la Rea *d. decis.78. num.7. & seqq.* & latius Nos *suprà ex n.131. & ex n.135. & seqq.*

Nam cum terminus *in illa leg.* datus ad præsentandam supplicationem, & fideiussionem sit forma ex dictis Doctoribus, negligentia taxati temporis tacitam inducit iuris renunciationem, Riminald. iunior. *consil.45. n.64 & consil.48. n.12. & consil.499.n.21* Roman *cons.43* Tuschus *litter. N. conclus.33. n.17.* Carpanus *ad stat. Mediolan.417. num.25. tomo 1.* Giurba *decis. 1. num 1. & 2.* imputandum namque est ei, qui sua negligentia & culpa se excluſit, & in tempore remedia apta non adhibuit,*l.veteres,in fin. ff.de itinere actuq. priu. l.non enim.ff.ex quibus causis maior.l.qui repudiantis,§ cum contra ff.de inofficios.testam.l.cum hæreditarium ff de cuittion.l.pupium. ff.quæ in fraud.cred. l.4. § negligentia, ff de fideiuss tutor.* innumerabiles pene Doctores congerit Giurba *dict. decis.4. num.8.* vbi etiam quod imputandum est ei, qui se nimium arctauit, & in necessitate potuit per plura iura & Doctores, qui loquitur in terminis *dict. Authent. quæ supplicatio,Cod.de precibus Imperatori offerendis.* 164.

Tertia regula sit, quando lex requirit fideiussionem,siue ad simplicem securitatē partis, siue etiam pro forma substantiali,si vltra procedat,casum impotentiæ præueniendo ad remedium in lege præuentum erit præcisè recurrendum; huius regulæ exempla plurima habes;in quam pluribus legibus adductis superiùs *n.10.* in quibus postulata fuit fideiussio, & in casu impotentiæ leges vlterius procedendo loco fideiussionis admiserunt iuratoriam cautionem, & *ex n.148. vsque ad n.158. inclusiuè,* plura iura reperies, quæ appetentes fideiussionem, in defectum admittunt depositum seu sequestrum. 165.

Atque idcò lex quæ loco fideiussionis,siue simpliciter requisitæ ad solam securitatem partis,iuxta terminos regulæ primæ, *ex num.36.* siue requisitæ pro forma iuxta regulam secūdam,de qua *ex n.50.)* contentatur cum iuratoria cautione, vel deposito, sequestro, vel alio remedio indistinctè seruanda erit,quam regulam ponit Petr. Barbosa *in l.diuortio,§.interdum, n.30. versnec etiam obstat.ff.solutio matrimonio,*ex Roderico Suarez sequitur Valascus *de priuileg.p.super.1.p.q 53 n.40.* 166.

Nam lex quæ requirit etiam pro forma fideiussionem, & potestatem habuit formam inducendi, ita & potuit eam minuere,& reformare,ad latè per Nos tradita *infrà 2.part. cap.16. n.48.51. & n.56.* 167.

imò & consuetudo ipsa potest tanquam lex tollere, vel diminuere, & reformare solemnitates, & formam inductam à lege, abundè Nos *supra hac 1.part.c.1.§.2.ex n.46.cum multis seqq.* Et Princeps potest reformare & dispensare super requisitis formalibus nostræ *l.2 tit.20.lib.4.recopilat.* vt tenet Paz *in prax. 7 part.tom.1.cap.vnic.n.138.* pluribus adiectis videndus. 168.

Comprobatur, quia quamuis lex prohibitiua sui natura annullet actum, & inducat formam, vt latius probatum remanet superius *ex num 79.* tamen si ipsa lex prohibitiua vltra progrediatur, & contra facienti pœnā imponat à nullitate, & forma necessitate censetur, & actus validus remanet, optima Bartol. doctrina *in leg.prætor ait 20.num.3. ff.de noui operis nuntiat.* & ibidem Paul.de Castro, 169.

& Alexand. & Iason *n.*11. Gregor. Lopez *in l.*28. *gloss 7. verbo contra nuestra ley tit.*11.*p.*5 Ludouic. Molina *de primogen. lib* 2. *cap.*19. *à num.*17. vbi Addition. plures congerunt Doctores, Anguian. *de legibus, lib.*3. *controuers.*7.*num.*31. *cum sequentibus, leg* 14. *tit.*25. *lib.*4. *recopilat.* tradit Ioan. Gutierrez *lib.*1.*practicar.quæst.*144. *n.*1. vbi plures allegat.

170. Sed an possint istæ leges,quæ in aliquibus casibus ob aliquam rationem admiserunt loco fideiussionis, vel iuratoriam cautionem, vel aliquod aliud remedium adhibuere, trahi ad alios casus, in quibus lex simpliciter requisiuit fideiussionem, cum distinctione procedendum erit,sub qua reuiuiscunt duæ regulæ antecedentes. Si lex requirit fideiussionem ad simplicem partis securitatem, semper ad hanc legem trahi possunt, quæ ob impotentiam admittunt iuratoriam cautionem, quia hæc conditio semper subintelligitur in legibus simpliciter apparentibus fideiussionem iuxta latè comprobata in prima regula *ex n.*10.

171. Aut lex fideiussionem requirit pro forma,& vltra procedit prouidendo casum impotentiæ, & id omnino seruandum iuxta tradita *in hac* 3. *regula, ex n.*165. & hæ leges intra Cancellos suæ dispositionis, & casus specialis sunt continendæ,& nullo modo sunt trahendæ ad alias, quæ absolutè pro forma requirunt fideiussionem, vltra non prouidentes casum impotentiæ, quia hæ leges absolutè loquentes absque aliqua qualitate, & modificatione semper remanent sub dispositione iuris communis dicentis. quod fideiussio requisita pro forma sit specificè adimplenda, vel per æquipollens ad latissimè tradita *in* 2.*regul. ex n.*50 in quibus si lex voluisset, vt loco formæ aliud fieret,dixisset,& expressisset, sicut in aliis in quibus voluit de remedio prouidere,dixit.& expressit, & ex quo noluit ad vlteriora procedere,voluisse intelligitur, vt seruaretur ius commune,& formæ rigor,iuxta text.*in leg. vnic.* § *fin autem ad deficientis, Cod.de caducis tollend. leg.si seruus,* § *prætor ait. vers. non dixit ff.de acquirend. hared. cap.ad audientiam* 12. *in fine de decimis cap inter corporalia vers.vnde si circa de translation. Episcop.* exornant Tiraquell. *in leg. si vnquam verbo libertis num.*3. *Cod. de reuocand.donatio.* Menoch.*consil.*1.*num.*178.*& consil.*140.*num.*40. Surd *decis.*88.*num.*4.*& decis.*322. *num* 22. *& consil.*245. *num.*45. Gutierrez *practic. lib.*3.*quæst.*22.*num.*7.Gonzal.*ad regulam* 8 *Cancell. gloss.*9. §.1. *num.*33. *& gloss.*42. *num* 11. Cardoso *in praxi iudic.verbo lex num.*28.Valascus *de priuileg. pauper priuileg.*9.*num.*21.*part* 1.*& in istis,* in quibus versamur terminis, expressè tenet Marius Giurba *decis.*4 *n* 52.

172. Ex qua doctrina infertur ad tertium intellectum *leg.*5 *tit.*10. *lib.*2 *recopilat.* de qua *suprà num.*26. quæ in recusatione Senatoris loco pecuniæ deponendæ admittit pauperem ob impotentiam,ad iuratoriam cautionem, huic legi alios duos iuridicos intellectus applicuimus, vnum *num.*57. quo ostendimus illud pecuniæ depositum non requiri pro forma, & iuxta hunc intellectum trahi potest, ista *lex* 5. ad casus sibi similes non requirentes fideiussionem pro forma ex assertione *suprà n.*170. secundus intellectus apponitur *suprà num.*124 *& num.*125.tertius noster intellectus ex hactenus dictis deducitur, quod etsi pro forma in casu illius *leg.*5. requiratur depositum, & eius loco ob pauperiatem,admittatur iuratoria cautio. Tamen ipsa lex sub suis limitibus contineri debet, & non trahi ad nostram *leg.*1. *tit.*20. *lib.*4 *recopilat.* & alias leges absolutè requirentes pro forma fideiussionem, & vltra non procedunt, in quibus forma specificè est seruanda, nam si eius loco aliud voluerint, expressissent vtique, sicut expressit quando voluit ipsa *lex* 5. quæ suis limitibus contineri debet iure communi intacto, & illæso in cæteris remanente.

Quibus sic vtiliter prælibatis, non obstant ar- 173.
gumenta in contrarium adducta superius *ex n.*40. *cum sequentibus*, quibus omnibus licet per discursum suis propriis locis abundè, & efficaciter satisfecimus : non desinam pro labore excusando hic breuiter propria loca assignare, quibus latius argumenta destruantur. Non obstant Doctores superius allegati *ex num.*4.*cum sequentibus*, qui indistinctè, loqui videbantur, vt iuxta stylum supplicans, si est pauper releuetur à fideiussione mille quingentarum duplarum, & sit admittendus ad iurationem. Nam vt manifestè ostendimus *ex n.*104. *cum sequentibus*, quosdam ex Doctoribus nihil opitulari nostræ resolutioni verissimæ : cæteros vero loqui in paupere solemnitatis, ex quo regulam nostram generalem limitauimus ex vero & certo stylo tribunaliam, & qualis dicatur pauper solemnitatibus declarauimus ibidem *ex num.*109. *cum multis segq.*

Ad primum argumentum,de quo *ex num.*10.& 174.
sequentibus, indistinctè tendens ad probandum iuratoriam cautionem concedendam loco fideiussionis, semper quod constet, quem esse pauperem; & non posse præstare fideiussionem Respondetur procedere, quando fideiussio requiritur à lege, vel statuto, ad simplicem, & solam securitatem partis, vt per totam regulam primam *ex num.*36, *cum sequentibus*, secus si requiratur pro forma,vt per totam regulam secundam *ex n.*50. & insuper ad im- 175.
possibilem conditionem appositam in dispositione quod vel vitiet,vel vitietur,& quod impossibilium nulla est obligatio, respondimus *ex n.*94. *& sequentibus*, nullatenus posse applicari ad nostram *leg.*1.*tit.*20. *lib* 4 *recopilat.* & quatenus applicetur argumentum clarè retorquetur.

Ad secundum argumentum de quo *ex num.*17. 176.
deductum *ex Authent.quæ supplicatio. Cod.de precibus Imperat. offerend.* quæ licet pro forma requirat fideiussio in eo qui petit executionem suæ rei iudicatæ pendente supplicatione, & nihilominus si est pauper admittitur ad cautionem iuratoriam, quod reperitur *in* 3. *argumento ex num.*23. *& sequentibus*,abundè respondendo. ostendimus *n.*57. *ex num* 73.*& ex num.*148.*cum sequentibus*, veram esse propositionem, quod fideiussio in casu *d.Authent. quæ supplicatio*, requiritur pro forma, iuxta eius clara verba : *Sed omnes ferè Doctores in argumento relatos, nec non alios quamplurimos prorsus excluisse iuratoriam cautionem loco fideiussionis;& tertium adhibuisse remedium, nempe depositum, & sequestrum ex quo per æquipollens satisfactum sit formæ dictæ Authent.*

Quod diximus *in eodem* 2. *argumento num.*19. 177.
& 20.in lege nostra 1 *tit.*20. *lib.*4 *recopilat.* pauperem supplicantem solum tractare de se excusando à fideiussione,non de aliquo iure consequendo in damnum, & detrimentum sui aduersarij falsum esse clarè ostendimus *n.*83. *& n.*85.

Tertio argumento appositio *num.*21 *&* 22.asse- 178.
renti quod fideiussio requisita pro forma, ob pauperiatem,

pertatem, & impossibilitatem suppleatur per cautionem iuratoriam, temerariam, & falsam esse opinionem respondimus *num.*58.ei qui refragiari innumerabilia penè iura expressa, & maximam Doctorum, atque fundamentorum catervam *ex n.*50. & per totam regulam secundam.

179. Ad *leg.*2. *& leg.*5. *tit.*10. *lib.*1. *recopilationis in eodem* 3. *argumento num.*26. disponentem, circa recusationem Senatoris, & requirentem certæ pecuniæ quantitatis dispositum, à quo pauperem excusari ex eadem lege, & sufficere cautionem iuratoriam, tria scripsimus responsa, & intellectus variis in locis *num* 57. *num.*124. *& num* 172. quorum quilibet destruit eiusdem *leg.* ponderationem *in d.n.*26.

180. Quartò denique, & vltimo argumento, quod formæ satisfiat per æquipollens, & quod cautio iuratoria in casu impotentiæ subrogatur in locum fideiussionis requisitæ pre forma, & propterea cum sit æquipollens per eam debet satisfieri formæ provt latius continetur *ex n.*28 *& seqq.* maiorem argumenti fatemur,& probauimus abundè *ex n.*131 *& cum seqq.*minorem vero,iuratoriam cautionem æquipollere, & æquiualere fideiussioni requisitæ pro forma:falsam esse ostendimus *ex n.*159. *cum seqq.*

181. Destructis igitur omnibus contrariis, prælibata, & constans remanet regula, quod secundam supplicationem interponens nullatenus excusetur à fideiussione pro forma requisita *in leg.*1. *titul* 20. *lib.*4. *recopilat.* quantumuis constiterit de paupertate, & impossibilitate cauendi, nisi talis pauper solemnizaris sit, & probet tria millia marapetina in bonis non habere, ad late tradita *in regul.*2. *ex num.*50 & in eius limitatione prima *ex n.*109. *cum multis seqq.*

182. Hinc inde pedetẽtim labimur in nostram principalem quæstionem, an debitor,qui pendente concursu à se formato inter suos creditores seorsũ reportauit contra se sententiam reuisionis in Cancellaria,vel consilio, super aliquo maioratu,vel re ardua, à qua secundam supplicationem ad personam Principis interposuit, & simul intra terminum cautionem iuratoriam præsentauit, allegans se pauperem. & non posse,vt talem dare,nec reperire fideiussionem, & ad paupertatem suam probandam exhibet testimonium concursus pendentis inter suos creditores,an sit releuandus à fideiussione per legem requisita: ardua quæstio est.

183. In qua pro parte negatiua,non esse nempe releuandum debitorem tanquam pauperem ex concursus pendentia, à fideiussione penè mille quingentarum duplarum, nec admittendum ad iuratoriam cautionem ob paupertatem,& impotentiam; probatur primò, quoniam licet cedens bonis pauper sit,& miserabilis persona, vt mox dicemus, in tantum quod per solam cessionem bonorum cedens probetur pauper,vt per text.*in c.Odoardus.de solutionibus*, probarunt Innocent.& cæteri *ibidem.* Alexand.*in l.si constante num.*13. *ff soluto matrim.* Mascard. *de probationib. conc.*1159 *n.*29. Didacus Perez *in l.*1. *tit.*1. *l.*3. *ordin. in gloss verb. pobres, col.*3.*vers.ex qualitate vera.* Sebastian Medices *de casibus fortuit* 2.*n.*3.4.*n.*7.*vers.*6 idem M dices *in tract. mors omnia solvit* 1.*part. num* 103. *pag.*3. *vers.nono si cessit bona.* Velasc*us de privileg.pauper.* 1.*part.quæst.*5. *n.*41. Stephan. Gratian. *disceptatio forens.tom.*4.*c.*660.*n* 10 *vers.nec obstabat.* Seraphinus Oliuarius *decis.*1098.*n.*2.

Tamen cedens bonis,etiam in casibus in quibus alias cæteri loco fideiussionis admittuntur ad iuratoriam cautionem ipsi prorsus denegatur imploranti, tenent Hypolitus de Mersillis *in Rubrica, ff.de fideiussoribus,n.*116. *cum seqq.* Iason *in leg.*1. *n.*23. *ff. qui satisdare cogantur.* Becius *cons.*1.*n.*18. 19.20.22. *& n.*25. Secastian. Medices *de casibus fortuitis, part.*2. *quæst.*4. *n.*23. Millis *in reperter. in littera F.num.*11. Petrus Maurus Aretinus *in tract. de fideiussoribus* 3.*part. princip. sect.* 3. *in præludiis, cap.*25. aliàs 34. *num.*46.*fol.mihi* 252. Ergo supplicans debitor concursu à se formato pendente, quantumuis pauper dicatur, frustra postulat ad iuratoriam cautionem admitti loco fideiussionis à lege Regia requisitæ. 184.

Secundo fortiter probatur;nam licet debitor,eo ipso quod cedit bonis; pauper dici possit, & verè pauper sit, debitor tamen qui in nostris Hispaniarum Regnis format concursum creditorum pauper dici non potest, eodem concursu pendente. Differentiæ ratio ea est,nam simplex cessio bonorum nunquam fit nisi super re iam iudicata, vel confessione ipsius debitoris, qui debita fatetur, abundè nos *suprà hac* 1.*p. c.*1.*n.*25.*&* 3.*p.cap* 16. *n.*31 *&* 32. & cum fiat post rem iudicatam vel debiti confessionem ipsa cessio magis dicitur datio in solutum,diximus *in d c.*1 § .*n.*39 *&* 40 & propterea in simplici cedente, cessio dicitur alienatio iuxta eius definitionem, provt annotauimus *d.*§.2. *n.*17.19. *& n.*28 itavt nec vnum denarium penes se remanere possit 1.*p.c.*1.*ex n* 13 *cum seqq. & ex num* 10.*&* 2.*p.cap.*1.*num.*14. idcò nihil mirum vt cessione facta pauper, & miserabilis persona dicatur. 185.

At in formante concursus iudicium hæc ratio cessat, cum illud formetur ante rem iudicatam, & debitorum confessionem, cum potius concursus destinetur, vt iudicium plenarium, & cum plena causæ cognitione formetur, & prosequatur, quo disceptatur de viribus iurium creditorum, & ideo quovsque sententiæ graduationis ferantur, & bona pro satisfactione creditorum distrahantur; debitor ipse retinet suorum bonorum dominium, & possessionem. Hanc differentiam inter concursus iudicium,& simplicem cessionem bonorum annotauimus *suprà hac* 1.*part. cap.*1 *num.*23.*& sequentibus, & num.*25. *&* 3.*part. cap.*5. *num.*31. *& sequentibus,& cap.*11.*num.*16. & sola administratione priuatur, *d.cap.*5. *num.*32. *&* 1.*part. cap.*14. *ex num* 1. *& ex num.*35. Ergo debitor litem creditorum formans interim quod bona sua non distrahuntur,pauper dici non potest, & per consequens secundum supplicationem interponens releuari nullo modo potest à fideiussione mille quingentarum duplarum,nec eius loco admitti ad cautionem iuratoriam. 186.

Tertiò, & pro hac parte negatiua fortiter vrget tota *regula* 2.de qua superius *ex num.*50. *cum multis seqq.* vbi per plurima iura, vrgentissima fundamenta, & magnam Doctorum caterua euidentissimè probauimus, quod quando fideiussio requiritur à lege pro forma substantiali,quantumuis de paupertate,& impossibilitate præstandi fideiussionem doceatur, & euidenter constiterit, cautio iuratoria eius loco non admittatur, & signanter hanc regulam de plano procedere in determinatione *leg.*1.*tit* 20.*lib.*4.*recop.*requirentis fideiussionem pro forma aliter non posse admitti secundam supplicationem concludenter probauimus, abundè 187.

188. *ex n.*72. *cum multis seqq.* tam ex fundamento regulæ generalis,quàm ex variis aliis, & peculiaribus fundamentis materiæ eiusdem *leg.*1. conducibilibus. Ergo quamuis fateamur debitorum formantem concursum inter suos creditores esse pauperem,& ex concursus pendentia sola probata dicatur eius paupertas, adhuc secundam supplicationem emittens in aliqua causa nullo modo debet admitti ad iuratoriam cautionem loco fideiussionis pro forma requisitæ.

189. Sed adhuc iis admodum vrgentibus fundamentis minimè refragantibus; contrariam sententiam, imò debitorem bonis credentem, vel concursum formantem, & supplicantem ad personam Principis debere admitti ad cautionem iuratoriam loco fideiussionis à lege regia 1. *tit.*20. *lib* 4. *recopilat.* requisitæ veriorem regulariter, & certiorem iuxta

191. stylum tribunalium saltem probauimus. Nam debitore formante iudicium concursus (quo imbibita cessio bonorum ex propria iudicij, & actus natura diximus *hac* 1.*p.c.*28 *n.*5. & alibi passim) nullus pauperior. Nam is eo ipso, quod format concursum vniuersum patrimonium suum abdicat à se,& in manibus curiæ ponit, absque vnius denarij reseruatione vt abundè diximus 1.*p. c.*1. *n.*13. *& cap.*3.*ex num.*1. *& cap.*13. *num.*10 *&* 2.*p.cap.*1. *n.*14. qui procul dubio iuxta naturam actus, tria mille matapertina habere non potest, & per consequens solemnitatis pauper est, & vt talis vtitur casu curiæ, & releuatur ab omnibus expensis, & salariis officialium,ad latissimè tradita *supra n.*110. *& ex num.*112 *cum seqq.* & quod debitor formans concursum inter suos creditores, tanquam pauper solemnitatis admittatur ad casum Curiæ, probauimus superiùs *hac* 1.*part. c.*2.*ex num.*34. *cum seqq. num.*28.

192. Igitur cum iste debitor verè pauper sit solemnitatis, eo ipso quod format concursum; meritò secundam supplicationem interponens releuatur à fideiussione requisita per legem regiam, & eius loco admitti debet ad iuratoriam cautionem iuxta stylum tribunalium admodum comprobatum *ex n.*110. *cum multis seqq.* omnia etenim ibidem adducta indistinctè adaptentur,& applicantur huiusmodi debitori, qui scienter ex concursus pendentia de qua Senatui docetur, pauper solemnitatis efficitur. Et tanquam talis secundo supplicans relevari debet à fideiussione, & ad cautionem iuratoriam admitti.

193. Hæc tamen resolutio aliquibus modis temperanda, & limitanda erit, & primo vt procedat dumtaxat quando iudicium concursus verè,& realiter, & cum omnibus suis requisitis sit vniuersaliter formatum, & pendens, non tamen quando ob defectum alicuius requisiti necessarij fuerit. & appareat fictum,fraudulentum, & simulatum,quia istud nullo concursus vniuersalis priuilegio, & prærogatiua fruitur,nec ad aliquid prodest,ad latissime tradita *hac* 1.*part.cap.*1.*ex num.*7. *cum multis seqq.*

194. Secundò limitatur, in debitore formante concursum ad vniuersum patrimonium suum, secus si ad partem bonorum,vt puta ad vnum maioratum, alio retento,vel etiam patrimonio saluo, vel econtrà quando ad proprium patrimonium, vel vnam hæreditatem, & aliam liberam retinet, vel bona vinculata, nam tunc iste non poterit dici pauper solemnitatis,eo quod bona valentia tria millemarapetina habeat, & iustè, & lege permittente retineat, ad tradita *ex d. num.*110. *& sequentibus.*

Tertiò limitatur quando, vt diximus, debitor 195.
formando concursum omnia bona sua dimisit nihil retento, quod si illi ex suis bonis in concursum deductis fuerunt alimenta assignata,iam pauper solemnitatis dici nequit, & ideò nec secundo supplicans releuari debet à fideiussione mille quingentarum duplarum, nam qui habet alimenta ad sui sustentationem pauper non est,vt bene probat Fontanella *de pactis tom.*2. *clausul.*5 *gloss.*8.*ex n.*2. *cum seqq. part.*10 *fol.*176. provt etiam qui habet annuos redditus ad vitam, vel vsumfructum, pauper non est,Velasco *de priuileg. pauper.*1.*part.q.*4. §. 1.*per totum.*

Atque ideò pariter iste qui habet alimenta non 196.
dicatur pauper solemnitatis ad hoc vt habeat cessum Curiæ in prima instantia suarum litium,vt ex Petro Surdo *de alimentis tit.*7.*quæst.*3.*num.*7. resoluit Carrascus *in opusculo de cessibus Curiæ ex num.*47. *& n.*49. vbi notat non valere allegationem quia cessus Curiæ formatur ex eo quod actor vivit ex alimentis cum non habeat,& nisi probetur paupertas summariè forma tradita à Conar. *pr.ll. quæst.*8. *num.*....

Quartò limitatur, quando concursus iudicium 197.
fuit affectatum, formatum dumtaxat animo illudendi,*leg* 1.*tit.*20 *lib.*4.*recopilat.* fideiussio non requisitam, vt admittatur secunda supplicatio: vt puta quando erat debitor condemnatus per Senatum in reuisionis instantia, vel paulo ante, quia tunc ex vicinitate actuum præsumi debet fraus, collusio,& affectatio ad exonerandum à fideiussione,& pœna mille quingentarum duplarum ex quo affectatur paupertas, & ideò paupertas affectata, nec prodest,nec prodesse potest,vt per text. *in l.*3. *§.si sic.ff.de in rem verso.* Castrens *consil.*295.& firmat Fontanella *de pactis nuptialib. tom.*2. *claus.*5. *gloss.*8. *num.*4. *&* 5.*part.*10 *fol.*176. & necessitas affectata nihil prodest affectanti vt ex Riminaldo Corso *lib.*1. *indagatio iuris, cap* 24. *num.*2. tenet Valenzuel Velasquez *in consil.*172. *num.*37. *qui ex num.*36.*cum multis sequentibus*, varios casus refert, in quibus affectatio non prodest, licet aliàs cessante affectatione actus prodessent, probatur insuper ex doctrina Imol.Castrens.Roman.Alexand.& Iason *in leg.diuortio. in princip. ff. soluto matrim.* dicentium,quod mulier pauper alimenta percipit ab hæredibus mariti intra annum, quæ si mulier potest alimenta exigere à parentibus, vel fratribus,& aliunde, si non exigit non dicitur pauper, ex quo paupertatem affectare dicitur, & ideò tanquam diues non consequitur ab hæredibus mariti alimenta. Idem probant plures à Passario relati, & sequuti, *de subst. quæst.*537.*ex num.*1. Noguerol. *alleg.*14. *num.*41. vbi loquuntur de fideicommissario cui concessa fuit alienatio pro suis necessitatibus,vt non habeat locum, quando fingitur,& affectatur paupertas.

Nam actus alias liciti, si sub aliqua malitia af- 198.
fectentur,nihil prosunt affectanti,*l.spadonem,*§.*fin. ff de excusatione tutor. leg. & qui data opera. ff. ex quibus caus. maiores.* Vbi dicitur, quod ille, qui sponte procurauit ambasiatam,non gaudet priuilegio absentium pro Republica,propter eius affectationem, plurima exempla, & Doctores congerit Hypolitus de Marsilis *in Rubrica de fideiussoribus ex num.*153.*&* 154. text. etiam *in can.pastoralis in principio, de officio delegati.* ibi, *dummodo exonerare sipsum malitiosè non quærat.* Cassaneus *in*

10 sue

*consuetud. Burgund. Rubric.*4. §.40. *num.*3. Tiraquell. *de utraque retract. 1.p.§.*55.*glos.*4.*num.*29. Iason. *in leg. si vero num.*8. *ff. qui satisd.are cog.ant.* Felinus *in cap. si.num.*5 *de censibus.* Menoch. *consil.*100. *num.*4 *lib.*1. Ludouic. *decis. Perusin. lib.*2. *decis.*36.*num.*3. latè Sforzia Oddi. *in tract.de restit. in integr. quæst.*27. *artic.*1. *per totum, inter tractat. variar. fol.*134. qui loquuntur in impedimento affectato.

199. Hanc doctrinam probant etiam Angel. *in leg si seruus plurium*, §. *penultim. ff. de legat.*1. Iason *in leg. si vero num.*8. *ff qui satisdar cogant.* Guido Papæ *consil.*153. *num.*2. Scaccia *de iudiciis lib.*1. *c.*12. *num.*61. Tuschus *littera P. concl.*646. *num.*7. & *concluf.*647. *num.*12. *concluf.*649 *num.*3. Boërius *decis.*289. *num.*10. Beccius *consil.*69. *num.*7. & 8. Bossius *tit. de foro competent. num.*79. & *num.*97. Farinac. *in pract. crimin. quæst.*7. *num.*64. Iacob. Cancer. *lib.*2.*resolut.c.*2.*de iurisdictione, num* 209. Guazinus *de defension. venun. c.*1. *c* 8. *num.*21. & *c.*10.*num.*18 Mascard. *de probationib.concl.*1226. *num.*20. Decian. *lib.*4. *crimin. quæst.*20. *num.*24. Matteratens. *resolut.*38 *num.*6.*lib.*1. Baiard. *ad Iulium Clarum*, §.*fin quæst.*38.*n.*34. qui loquuntur in iurisdictione præuenta, nam si ob aliquem malitiosum finem præuentio fuerit affectata non prodest affectanti, nec acquirit iurisdictionem ex tali præuentione Iaf. *vbi proximè.* Cepol. *cautel.*19. Boër. *decis.*28. *n.*10. *in fin.* Mascardus *concl.*1229. *num.*20. Baiard *ad Clarum d.*§.*fin.qua.l.*5. *num.*48. Beccius *consil.*69.*num.*7. Guazin. *d. num.*18. & *d c.*8. *n.*22. Azeued *in l.*10. *n.*46. *tit.*13. *lib* 8. *recopilat.* Marius Giurba *in conf.*48. *n.*46. & 47 qui loquuntur de reo qui malitiosè procurauit præueniri ab eo iudice, à quo mitiorem pœnam sperabat, vt affectata præuentio illi non suffragetur, nec affectata prouisio beneficij tanquam fraudulenta, & malitiosa attenditur per Hieronym. Gonzal. *ad Regulam, Cancellar. gloss* 5.§.11.*n.*23. & plures alios, Giurba *conf.*65. *n.*4.

200. Idem in priuilegio affectato lite pendente, vt nihil prosit affectanti ad mutationem iudicij, & quid quando motu proprio fuit emanatum à Principe copiosè Marius Giurba *decis.*23. *ex n.*5. *cum multis seqq.* igitur eodem modo concursus creditorum affectatus eo animo solo, vt debitor excusari possit tanquam pauper à fideiussione pro forma requisita per *leg.*1.*tit.*20.*lib.*4.*recopil.* vt admitti possit secunda supplicatio ab eo interposita, vel de proximo interponenda ab aliqua re iudicata contra eum obtenta in Cancellaria; nihil affectanti prodesse potest, prout in facti contingentia consideratum fuit in simili causa in hac Pintiana Cancellaria me iudice inter cæteros.

201. Si enim ista sic affectata, & dolosa paupertas admitteretur in secundo supplicante, facilis pateret via cuilibet supplicanti ad euitandam fideiussionem mille quingentarum duplarum, fraudandi, & subaccendi iustam illam dispositionem *leg.*1. *tit.*20.*lib.*4 *recopil.* Cum facilè cuique foret expectanti contrariam sententiam remissionis in Consilio Regio, vel Cancellaria, muniri se concursus creditorum iudicio, vt temerè, & sine pœnæ periculo possit secundam supplicationem interponere, cum tanto damno, & detrimento, aduersarij, & authoritatis tanti Senatus, contra legis intentionem, & ideò tantæ fraudi præcludenda est via, ex *leg. in fundo. ff de rescindend. vendit. Clement.*1. *de vsuris Clement.*1. §.*fin. de concess. præbendæ c perrò de diuortiis.* Mar. Anton. *vari. resolut. lib.*1. *resol* 50. *num.*31. & *resolut.*6 *num.*5. Gratian. *discept.* 851. *num.*12. *tom.*5 & *discept.*875. *num* 5. Ioan. Mar. Nouar. *quæst. for. cons. lib.*1. *quæst.*129. *n.*5. Mianguis. *de imputat. q* 183. *n.*6. Carol. de Grassis *de except. except.*15 *n.*36.

Quibus sic suppositis non obstant argumenta in contrarium addocta, non primum *n.*183. & 184. dum diximus cedenti bonis denegatur beneficium cautionis iuratoriæ loco fideiussionis ad actum requisitæ, quando cessione cessante, ei erat permissi, cui respondetur, Doctores in eodem argumento citatos loqui in casu speciali in eo qui suo dolo, & culpa a bonis cecidit, & effectus est pauper non quando aduersa fortuna, casu & citra dolum, & malitiam suam. 202.

Nec obstat *l. ex n.*175. & 186. circa discrimen ibidem considerandum inter cedentem bonis, & formantem concursus iudicium, vt ille statim dicatur pauper, licet non nisi distractis bonis, quia vsque ad id tempus retinet dominium, & possessionem bonorum suorum. Cui facile respondetur, quod ad hoc inter vtrumque nulla est differentia, cum debitor concursum formans virtualiter cedit bonis, & cessio bonorum fit imbibita in ipso concursu, & eodem modo cedens finaliter retinet dominium, & possessionem bonorum suorum quousque cum effectu distrahantur ad satisfactionem creditorum, & vterque à principio credit omnibus bonis suis, nihilo retento, & à se abdicat omnimodam administrationem bonorum, & in curiam transfert, & vtique denegatur eorum dispositio, atque super eis contrahere, vt probatur in locis per nos relatis in eodem 2. argumento, & propterea pariter dicitur pauper concursum formans ac simpliciter cedens bonis cum vtriusque paupertas ex vna, & eadem causa procedat. 203.

Nec obstat tertium argumentum, de quo *suprà n.*187. & *n.*188. deductum *ex Regula* 2. de qua *ex n.*50 *cum seqq.* determinante, quod quando fideiussio requiritur pro forma substantiali in aliqua lege, statuto, vel dispositione, paupertas quantumuis euidens, nec impossibilitas alia præstanti fideiussionem neminem releuat, nec eius loco admittitur pauperrimus ad cautionem iuratoriam. Cui argumento facilè satisfit, fatendo regulam generalem constanter ab omnibus tentam, & validissimè roboratam *ex d. num.*50. *cum seqq.* 204.

At hanc regulam temperauit, & limitauit stylus Cancellariarum, vt non procedat in paupere solemnitatis, eo scilicet, qui in bonis non habet tria millia marapetina: prout abundè ostensum fuit superiùs *ex n.*110. *cum multis seqq.* quæ limitatio cum verè verificetur in debitore validè formante, concursus iudicium, inter suos creditores, prout ostendimus *ex num.*189. *cum seqq.* nihil mirum, vt ei suffragetur paupertas, & supplicans admittatur ad cautionem iuratoriam, loco fideiussionis requisitæ, pro forma, à nostra *leg.*1. *tit.*20. *lib.*4. *recopilationis* iuxta stylum vsitatum, & à pietate & æquitate deductum. 205.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

LABYRIN

LABYRINTHVS CREDITORVM CONCVRRENTIVM AD LITEM PER DEBITOREM COMMVNEM inter illos cauſatam.

PARS SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

Concurſu pendente, debitore mortuo an hæres, qui abſque inuentario adducit, poſſit eandem concurſus litem continuare, vel an potius ex proprio matrimonio creditoribus concurſus teneatur.

SVMMARIVM.

Hæres debitoris concurſum cauſantis poteſt eandem litem continuare, & proſequi, num.1.

Hæres repræſentat perſonam defuncti, & ſuccedit in vniuerſum ius, num.2.

Iudicium concurſus diſſoluere, non eſt in poteſtate debitoris illud formantis, n.3.

Hæres non poteſt infringere factum defuncti, numero 4.

Inſtantia certa cum defuncto tranſit actiue, & paſſiuè in hæredem, num.5

Hæres debitoris non conficiens inuentarium ſicut cogitur concurſum continuare, an in ſolidum, & vltra vires hæreditatis creditoribus teneatur, n.6.

Hæres non conficiens inuentarium tenetur creditoribus hæreditatis, & legatariis vltra vires hæreditatis, num.7.

Per additionem hæreditatis quaſi contrahit hæres cum creditoribus, & legatariis, num.8.

Non ex noua obligatione, ſed ex antiqua defuncti in hæredem tranſiſta, ibid.

Ceſſione bonorum per defunctum debitorem facta, an hæres ſe iuuare poſſit, num.9.

Beneficio, ne quis conueniatur vltrà quàm facere poſſit, non tranſit ad hæredem tanquam merè perſonale, num.10.

Hæredem eius, qui bonis ceſſit, ſi adiuit abſque inuentario, non admitti ad proſequutionem concurſus, qui tenuerunt, num.11.

Et an is ad longum concurſum formandum admittatur, num.12.

Hæres immiſcens ſe hæreditati abſque inuentario præſumitur doloſus, & bona ſurripuiſſe, ibid.

Et eſt præſumptio iuris, & de iure non admittens probationem in contrarium, num.13.

Debitor non indicans omnia bona, ſed aliqua occultans, non admittitur ad concurſum formandum, num.14.

Hæredi non conficienti inuentarium denegatur facultas formandi concurſum, n.15.

Hæres debitoris decedentis concurſu pendente, an ſit adſtrictus confitere inuentarium, n.16.

Hæres, qui adiuit abſque inuentario, an creditoribus in ſolidum teneatur, etiamſi aliàs appareat quanta bona in hæreditate manſiſſe, n.17. & 18.

Hæres an excuſetur à pœna legis ob liſtam bonorum datam à debitore defuncto, tempore formati concurſus, num.19.

Inuentarij confectio perſonaliſſima eſt, itaut confectum à tertio non proſit hæredi, n.20.

Inuentarium à matre confectum filius non prodeſſe, qui teneant, num.21.

Inuentarium à matre confectum, an filij poſſint ratificare, num.22.

Inuentarium confectum à legatario, an proſit hæredi, d.num.22.

Confeſſio quorundam creditorum inuentarium confectum ab hærede verum eſſe, cæteris creditoribus non nocet, num.23.

Hæredem defuncti ſuccedere in litem concurſum, etiam

etiam non conficientem inuentarium, nec vltra vires hæreditarias creditoribus teneri, verius est, & non obesse defenditur, num.24.

Inuentarium ab alio legitimè confectum hæredi prodesse, receptior est opinio, num.25.

Per inuentarium ab vno ex heredibus confectum probatur, quod bona defuncti reliquerit, n.26.

Inuentarium confectum à pupillo, prodest eius substituto, num.27.

Inuentarij beneficium transmittitur ab hærede in successorem, tanquam in rem scriptum, numero 28.

Inuentarium confectum à patre, vel matre prodest filiis, aliud non facientibus, n.29.

Inuentarium fit, vt hæres bona defuncti non occultet, num.30.

Inuentarium factum ab vxore de bonis mariti, ad effectum dividendi hæreditatem, prodest hæredibus mariti, num.31.

Inuentarium factum ab eo, cuius intererat bona non occultari prodest illi, qui alias conficere tenebatur, num 32.

Inuentarium confectum à tutore prodest substituto, & fideicommissario, n.33.

Donatarius omnium bonorum reseruata donanti certa quantitate ad testandum non tenetur facere inuentarium, num.34.

Inuentaria fieri consueuerunt, ne bona occultentur, num.35.

Hæres debitoris formantis concursum, excusatur inuentario, & ob listam bonorum à debitore datam, num.36.

Inuentarium factum à iudice ex officio suo prodest hæredi absenti, n.37. & 38.

Hæres debitoris formantis concursum legitimo iuris, & facti impedimento excusatur nouum conficiendi inuentarium, num.39.

Tutoribus, curatoribus, & administratoribus, qui ratione officij tenentur conficere inuentarium; non prodest aliud à tertio confectum, num.40.

Hæres illius, qui bonis cessit, nulla inuentarij confectione indiget, ibid.

Penes debitorem defunctum qui concursum formauit nulla bona sunt, sed penes sequestrum, & administratorem, num.41.

Hæredi non currit tempus ad conficiendum inuentarium durante impedimento iuris, vel facti, num.42.

Lite pendente super bonis hæreditariis, quibus immiscere non potest hæres, nec tenetur ad inuentarij confectionem, nec ad protestationem, n.43.

Administrator non tenetur conficere inuentarium quandiu ad eius manus bona non perueniunt, ibid.

Curator ad bona absentis tenetur inuentarium conficere cum fideiussore, quando scilicet bona ad eius manus peruenerunt, ibid.

Hæres debitoris mortui pendente concursus lite illum prosequi tenetur, nec ab ea discedere potest inuitis creditoribus, num.44.

Hæres succedens lite creditorum pendente, non tenetur ad inuentarium, nec vltra vires hæreditarias, n.45 46.47. & 48.

Bona concursus sunt affecta, & eum suis vitiis transeunt in hæredem, & cum onere cessionis imposito per defunctum ad fauorem creditorum, n.49.

Beneficium, ne quis conueniatur vltra quam facere possit, continuatur in hæredem succedentem in lite quæ defuncto excepionem opposuit, numero 50.

Secus si defunctus non opposuerat, & hæres ex persona defuncti velit opponere: ex sua tamen opponere potest, num.51.

Hæres, qui ad inuentarium tenetur si omisit, non admittitur ad cessionem bonorum ob doli præsumptionem, num.52.

Hæres excusatur ab inuentarij confectione, si factum si ab alio, qui ad conficiendum tenebatur, numero 53.

Hæres debitoris, concursu pendente, impedimento iuris, & facti excusatur ab inuentarij confectione, num.54.

Hæres à iudicio concursus formato per defunctum discedere non potest, nisi integrè solutis creditoribus, num.55.

Creditorum confessio, inuentarium verum esse, confitentibus duntaxat nocet, & non aliis, numero 56.

Hæres debitoris etiam conficiens inuentarium, an teneatur ad fructus perceptos ante, vel post aditam hæreditatem, n 57. & 58. remissiuè.

Hæres grauatus restituere potest deducere creditum suum, etiam non confecto inuentario, numero 59.

Et an fructus hæreditarios in creditum suum compensare teneatur, n.60. remissiuè.

Hæres, qui non confecto inuentario soluit creditoribus, potest ex corpore bonorum credita deducere, & non in fructibus à se perceptis computare, numero 61.

Hæres non tenetur creditoribus reddere rationem fructuum à se perceptorum, ante factam instantiam creditorum, num.62.63. & 64.

Hæres grauatus, licet non conficiens inuentarium posset suum creditum deducere, non tamen desinit teneri creditoribus hereditatis, vltra eius vires, num.65. & 66.

VOAD primam huius capitis partem perfunctoriè agendum, & affirmatiuè resoluendum, hæredem debitoris concursum inter suos creditores causantis posse eundem concursus litem contenuare & prosequi, cum hæres personam defuncti repræsentet, & vna & eadem cum illo videatur, *leg. à matre, Cod. de rei vendic. leg. 1. & 2. C. de hæreditariis action. Authent. de iureiurand. à moriente præsti.* §. 1. & eiusdem est potestatis, cuius fuit defunctus, *leg. hæredem 59. ff. de regulis iuris, lege hæres 37. ff. de acquirenda hæreditate lege nemo plus, 54. lege inuitus 156. §. cum quis, & lege qui in ius succedit alterius eodem iure, quo ille vei debebit 177. ff. de regulis iuris*, qua succedit in vniuersum ius, quod defunctus habebat, *lege nihil aliud 24. ff. ac verborum significatione, lege hæreditas 62. ff. de regulis iuris*, nec ex eius persona qualitas obligationis immutata, *leg. 1. §. & harum, ff. de verborum obligatione.*

HInc est, quod quemadmodum in defuncti facultate non fuerit, concursus iudicium semel à se cœptum dissoluere, aut in præiudicium creditorum, quibus ius quæsitum fuit, extinguere aliter quàm integrè solueudo, & dimittendo creditores suos iudicio concursus comparere, prout ex iuribus & Doctoribus abundè comprobauimus infrà *cap. fin. per totum. 3. part.* pariter nec hæres aliter iudicium concursus iam cœptum cum defuncto dissolucre potest, sed præcisè continuare cogendus;

cum qua factum defuncti infringere hæres non potest, *l. cum à matre. Cod. de rei vindicat. l. ex qua persona ff. de regulis iuris, lege si vxor ff. de bonis authorit. iudic. possidend. leg. si ad ea 10. de negotiis gestis*; tum etiam quia instantia cœpta cum defuncto transit actiuè, & passiuè in hæredem, quam cogitur continuare inuitus. Couarruu. *practic cap.* 8. *n.* 3. abundè Iacob. de Graffis *de effectibus cleric. effectu 1. ex num.* 248. *cum multis sequentibus*, & innumerabiles alios copiosè articulum tractantes, retulimus *in tract. de Regia protect 4 part. cap.* 8. *ex num.* 302. & latius in nostri commentariis *de supplicatione ad Sanctissimum 2. part. cap.* 12. *& n.* 29. *& seqq.* tenet inuper in iis terminis Gratianus ad litteram citatus *in n.* 47. Idcirco non erit amplius insistendum in hoc articulo, cum omnino hæres teneatur illud cœptum iudicium concursus continuare, & ad finem prosequi, eodem modo, quo & defunctus adstrictus erat: ex persona etenim hæredis qualitas obligationis non mutatur, ex iam citatis iuribus vulgaribus. 5.

6. Sed difficultas ingens versatur circa huius cap. secundam partem, an hæres, qui adiuit hæreditatem defuncti; non tamen confecit inuentarium, sicut tenetur prosequi iudicium concursus; ita si militer teneatur de suo proprio patrimonio, & vltra vires hæreditarias creditoribus concursus satisfacere; & pro parte affirmatiua, quod non confecto inuentario, non admittatur volens concursum formare, & intentare, ita vt iam facto per defunctum celebrari non possit, sed in solidum teneatur satisfacere creditoribus defuncti, multis mediis probatur.

7. Et pro omnium fundamento illud prius, quod hæres, qui adiuit hæreditatem non conficiens inuentarium, teneatur creditoribus hæreditariis, & legatariis in solidum, & de proprio patrimonio, etiam vltra vires hæreditatis text. capitalis *in l. fin. §. cum igitur & § si vero post quam. C. de iure deliberandi*, & cum omnibus suis, §. *Auth. de hæredibus, & falcidia* §. *si vero non fecerit inuentarium*; consonat. *lege* 10. *titulo* 6. *parte* 6. plures refert Conarruuias *in cap.* 1. *num.* 13. *& 14 de testament.* Menses *in lege 1. num 79. & seq. entibus. Cod de iuris, & facti ignorantia* abundè per Spinum, *de testamentis glossa* 35. *princip. ex numero* 50. vbi extendit ad clericos, mulierem, & rusticum, *& sub numero* 55. *vers. prædicta tamen sententia.* Antonius Gomez *in lege* 3. *Tauri ex num.* 120. Conarr. *lib.* 3. *variar. capite* 3. *ex num* 7. Gregorius Lopez *in lege* 5. *tit.* 6. *parte* 6. Iacob Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 2. *de inventario ex num.* 71. *& lib.* 1. *cap.* 2 *num.* 6. Morquecho *de diuisione bonorum* 1. *part. cap.* 3 *n.* 10. *&* 11.

8. Azora *de partitionibus cap.* 8. *num.* 15 quia per aditionem quasi contrahitur cum creditoribus hæreditatis, & legatarij, *l. hæres institut. de obligation. qui ex quasi contra*; non quod ex illa aditione illis incipiat obligari, sed obligatio antiqua, qua defunctus tenebatur, in ipsum transferatur tanquam illius personam repræsentantem, *lege* 2. §. *ex hoc ff. de verbor. obligation.* Cuman *consil* 176 *num* 3. Ia. *in lege cum res num* 1. *ff. de leg. 1.* sic intelligendum esse text. *in l. qui cum alio, ff. de re iudicat. lege ex maleficio. & hæres ff. de action. & obligation.* §. *hæres institut. de actio. ea quæ ex quasi contra*, firmat Spino *de testam. de gl.* 35. *sub n.* 55. *vers. & pro hac opinione.*

9. Igitur nec cessione per defunctum facta se iuuare poterit, nec aditione per se faciendam hæres admitti debet, non priori defuncti concursu, quoniam illud est quoddam iuris beneficium personale, & nec transmissibile ad hæredes, arguin. text. *in l. maritum, cum lege sequent ff. soluto matrimonio*, melior *in leg secundum. l. & si fideiussor, de re iudicata. leg. sed & si ex parte.* §. *sibi autem, ff. quod cum eo. & in l. verum.* § 1. *ff. pro socio.* quibus apertè probatur, quod beneficium ne quis conueniatur vltra quam facere potest, non transit ad eius hæredem, aut successorem tanquam merè personale. Et per hoc fundamentum tenet expresse Alexand. *in l. fin.* §. *& si præfatam post principium, versic. alius est casus, num.* 4. *C. de iure deliberand.* quem sequitur Iason *num.* 2. & Rolandus *in tractatu de inuentario, part.* 2. *quæst.* 53. Matthæus Brunus *in tractatu de cessione bonorum, quæst.* 6. *quæsito* 4. *princip. sub n.* 7. *&* 8. dicentes, quod hæres eius, qui bonis cessit, si adierit absque beneficio inuentarij, non admittitur ad cessionem bonorum, nec virtute præcedentis litis concursus, cum sit priuilegium personale defuncti ad hæredem non transmissibile, sed insolidum creditoribus tenetur. 10. 11.

Nec ex sua persona ad cessionem & concursum nouum per se formandum admittendus erit, quoniam hæres, qui adiuit non conficiens inuentarium, iuris præsumptione dolosus habetur, & præsumitur bona hæreditatis occultasse, atque surripuisse. *Authent de hæredit. & falcid* § *hinc nobis, &* §. *suncimus.* ibi, *& non per eas quæ forte subripiunt, aut malignatur introducere per sententiam. Falcidiam. leg. si quis, C. de bonis proscript. l. ad protegendum. C. de in litem dando tutore. leg creationibus, C. de episcopali audient.* Bart. *in Authent. sed cum testator, colum. 2. versic. oppono de lege successoris, Cod. ad legem Falcidiam* Albericus *in l. fi.* § *fin autem dubium. C de iure deliberand.* Ias *in dict. l. fin.* §. *& si præfatam, in 1. limit.* & iterum *in 4. limit.* Angel *in leg* 1. § *hæc autem stipulatio, versic in aliis.* Corneus *in dict. lege fin.* § *si vero postquam, 2. colum. versiculo & est ratio*; quæ communiter dici solet subtractio bonorum. Monticulus *in tract. de inuentario, cap. incipit nouo principaliter videndum, num.* 459. *& vers. secundo hæres non conficiens inuentarium, num.* 735. Romanus *in repetit Authent. similiter, colum.* 35. *num.* 15. *versic. sed his addo in materia. C. ad legem Falcid.* D. Franc. de Leo *in diuisione Valentiæ* 107. *numero* 27. *&* 28. post Mieres *in constitut.* 142. Vincentius de Franchis *decisione* 36. Matthæus Brunus *consil.* 128. *num.* 26 faciuntque Gratian. *discept. tom.* 3. *c.* 570. *num.* 23. Ioannes Anton. Bellonus *consil. n.* 8. *&* 9. *& n.* 39. *& seqq. & conf.* 70. *n.* 12.

Et hæc præsumptio est iuris, & de iure, quæ non admittit probare in contrarium; abundè post plures probat Vincent. de Franchis *d. decis.* 136. *ex num* 13 *& seqq.* 13.

Sed ille debitor, qui omnia bona non iudicat, nec ponit in inuentario, aut aliqua bona occultat, non admittitur ad faciendum concursum, nec cessionem, vt notant glossa & Doctores *in l.* 1. *C. qui bonis cedere possunt.* Bart. *in l. penult. per illum, ff. de cessione bonorum.* Angel. Aretin. *in* §. *fin institut. de actionibus*, vbi etiam Ias. *num.* 8. Rolandus à Valle *consil* 7. *volum.* 2. Rebuffus *consil.* 184. *in princip.* Natta *consil* 36. *num.* 8 Matthæus Brunus *de cessione bonorum. quæst.* 5. *princ.* Bruno à Sole *q.* 9. *n* 31. Iacobus Cancer. *variarum resolut lib cap.* 9. *n.* 15. & 16. igitur neutro concursu potest se iuuare hæres, quominus creditoribus omnibus teneatur de suo, insolidum, & vltra vires hæreditarias. 14.

15. Et in noſtris terminis, quod hæres non conficiens inuentarium, nullo modo admittatur ad concurſum formandum, & ceſſionem bonorum, probant Thomas Triuizan *deciſ.* 8. Ricius *in ſolut.* 21. *ante med. & deciſ.* 22. *per tot. tom.* 1.

16. Nec dicatur, quod hæres debitoris decedentis concurſus pendente non ſit adſtrictus ad conficiendum inuentarium, cum bona hæreditatis ſint apud ſequeſtrum, curiam, & adminiſtrationem provt latiſſimè diximus ſupra 1. *p. c.* 13. *&* 14. *per tot.* nec propterea ſint in poteſtate defuncti d bitoris tempore mortis: imò & quod plus eſt, eorum omnium co.fectum eſt præcedens inuentarium tam ab ipſo debitore, qui dum volait cauſare concurſum inter ſuos creditores, omnium bonorum ſuorum, litem tradidit, & in iudicium exhibuit, provt abunde diximus ſupra *dict. part.* 1. *c.* 1. *n.* 7. *& ex n.* 13. *& ſeqq.* ſed & ab ipſo adminiſtratore nominato, atque ideo ceſſet ratio legis, & præſumptio, timorque ſubtractionis, & occultationis bonorum hæreditatis, cum in tuto ſint, & eis ſe imm ſcere prohibitum, & omnino impeditum, provt ſuperius ex multis probauimus *ex n.*..

17. Quoniam horum nihil excuſat hæredem à confectione inuentarij, & à pœna legis propter omiſſionem, vt creditoribus teneatur vltra vires hæreditarias: tum quoniam leges de inuentario loquentes, & indulgentes hæredi, non tantum fundantur in præſumptione occultationis; verum in hærede contemnente earum beneficium, atque ideo ſi occultationis ratio ceſſet, quando ſcilicet appareat quæ bona in hæreditate remanſere, non ideo pœna legum ceſſat, cum alia remaneat ratio contempti beneficij, & auxilij; atque ideo hæredem ab inuentario conficiendo non excuſari, ſed nihilominus ſubſidium de proprio patrimonio teneatur, abundè probat Vincentius de Franchis *deciſione* 536. *per totam*, & ſignanter, *ex num.* 8. *cum ſequentibus*, ex Bald. *in leg. fin. C. de iure deliberandi. in principio*, *column.* 2 *quæſt.* 6. & ibidem Cornens *column.* 5. *verſic. & Bald.* idem Bald. *in l. filium qui habentem*, *ff. de liberis & poſthumis & in conſ.* 382. *in quæſtione columna fin.* idem ſaltit *volum.* 5 pulchrè etiam Ferdinandus Menchaca *de ſucceſſ. creat.* 1. *part.* §. 1. *num* 26. *per aliquot columnas* Phanutius *in tract. de inuentario*, 7. *part. num.* 83. *&* 313. *verſic. nam reuera* idem Phanutius *in d.* 7. *part. num.* 34. *&* 310. *verſic. in in primis.*

18. Et quod hæres, etiam ſine confectione inuentarij adiunt hæreditatem, teneatur creditoribus vltra vires hæreditarias, etiam ſi conſtet alia bona non adeſſe, post Franchum, quem refert *in dict. deciſione* 536 ſequitur Philippus Parchalis *de viribus patr. poteſt. at.* 1. *part. cap.* 2. *n* 75.

19. Nec etiam à pœna legis excuſatur hæres ex inuentario, ſeu bonorum liſta per defunctum cauſantem concerſum curiæ tradita ac exhibita, nec ex ſequeſtratione, & adminiſtratione bonorum ablata ſubſequuta atque adhuc permanente, quoniam inuentarium hoc nihil ei prodeſſe poteſt, tanquam ab alio non à ſe confectum, & ad alium finem diuerſum quam ſententiam probauit Bartol. *in l. in rotione*, *n* 1. *§. quod vulgo*, *ff. ad legem Falcidiam*, dum tenet, quod inuentarium confectum à tutore de bonis ſui pupilli non prodeſt ſubſtituto eiuſdem pupilli per fideicommiſſum ſuccedenti eidem ita hoc eſt bono in ventario non poſſit gaudere b neficio inuentarij. contra ex ſtentes, ſequitur Imola *in d. §. quod vulgo*, *in fin.* Rolandus à Valle *in tract. de inuentario*, *fol.* 116. *n.* 3. rationem reddentes, quia vbi à lege confectio inuentarij exigitur, eiuſdem confectio perſonaliſſima eſt, ita vt 20.
ab alio confectum non releuet hæredem, aut adminiſtrationem ab eius confectione. Bald. *in dicto cum igitur*, *n.* 18 dixit, quod etiam ſi ipſe teſtator paulo ante eius mortem ſuorum bonorum inuentarium feciſſet adhuc eius hæres eo non poſſet tueri aduerſus creditores & legatarios prætextu falſi inuentarij.

Item latè comprobans per varia fundamenta 21.
firmant Morquechus *in tract. de diuiſione bonorum*, *cap.* 1. *ex num* 19. *cum ſequentibus*, vbi reſoluit inuentarium a matre confectum non prodeſſe filiis hæredibus, quominus amittere debeant beneficium legis, ne conueniantur vltra vires hæreditarias, quia formæ legis per æquipollens non ſatisfit, ſed in ſpecifica forma adimpleri debet, nec poſſunt inuentariam à matre confectum earum habere, cum eorum nomine non ſit confectum, & quia inuentarium a matre factum ad vnum finem, non poteſt ad alium prodeſſe qui *n.* 32. allegat Bald. *in conſil.* 221. *n.* 3. *volum.* 4. dicentem, quod inuentarium à legataria factum non prodeſt hæredibus, licet eidem legatariæ noceat, ne contra factum ſuum audiatur

Roboratur hæc doctrina, & opinio, quoniam et- 23.
ſi aliqui creditores fateantur hæreditatem non eſſe ſoluendo; imò quod nulla alia bona præter contenta in inuentario confecto per hæredem, erant in bonis defuncti, nec tempore mortis; adhuc cæteris creditoribus non conſentibus, non nocet aliorum confeſſio, quam ſententiam refert, & ſequitur Gregorius Lopez *in l.* 10 *tit* 6. *part.* 6. *verb Las mandas*, *fol.* 60. *e variocuitis*, *c.* 9. *n.* 19. ex quibus omnibus apparet hæredem defuncti pendente iudicio concurſus, omiſſa inuentarij confectione, nec admittendum ad iudicij proſecutionem; cum, nec lucrari poſſit ex beneficio debitoris defuncti ad hæredes non tranſmiſſibili, nec ad aliud nomen iudiciam concedas à ſe formandum ob dolum ex præſumpta bonorum occultatione deductum, provt hactenus probatum eſt.

Sed iis & aliis adhuc minimè obſtantibus (provt 24.
ex eorum reſponſione apparebit) contrarium in noſtro caſu admittendum erit: imò hæredem defuncti ſuccedere in litem concurſus, & inſtantiam in eum transferri, cum ſibi nihil obſtet non confectio inuentarij, legitimè excuſato ex tam confecto & ob impedimentum legitimum ac probabile, nec non manifeſtum aliud viteries conficiendi ob ſequeſtrationem bonorum apud Curiam, ex qua ſibi prohibita eſt, & adempta facultas ingrediendi bona, & aliud conficiendi, ſicuti & ipſi defuncto, provt ex fundamentis apparebit.

Primò ex magis communi, & recepta opinione 25.
Doctorum tenentium, inuentarium ab alio legitimè confectum excuſare hæredem ab eius confectione. & à pœna iuris incurſu, nec teneatur vltra vires hæreditarias creditoribus defuncti, & legatariis, provt in variis materiis & caſibus probarunt Doctores, Imola *in l. cum hæreditate*, *ff. de acquir. hæredit* quatenus dicit, quod per inuentarium ab 26.
vno ex hæredibus confectum probari poteſt quot bona defunctus reliquerit, quem ſequitur Monticulus *in tract. de inuentario*, *can.* 10. *num.* 462 Bald. *in d. l. fin. §. cum igitur. num.* 15. *C. de iur. d. l. hæredi.* 27.
quatenus dicit, quod inuentarium pupilli prodeſt

ſubſti

subſtituto pupillari, quando commenitur per creditores patris defuncti, & ab eius creditoribus; ea ratione
28. ſecundùm eum, qui beneficium inuentarij tranſmittitur ab hærede in ſucceſſores, cum ſit in rem ſcriptam, afferens quod in hoc nulla alia ratio poteſt aſſignari, Eſcobar *de ratiociniis, cap. 9. n. 20.* ſequitur Noguerol *allegatione 19. ſub num. 103.* &
29. Monticulus vbi proxime, quod ſufficit exhiberi inuentarium confectum à patre, vel matre, licet filij hæredes nullum aliud inuentarium confecerint, & in omnibus iis caſibus, variis fundamentis exornat, & per diſputationem comprobat Ayora *de partitionibus, cap. 2. num 21. & 22. per totum.* ſequitur Eſcobar *de ratiociniis, cap 9. ex num. 15. vſque ad num. 22.* ſed præ cæteris Ioannes Gutierrez *in tractatu de tutelis, 2. part. cap. 1. ex numero 49 cum multis ſequentibus*, vbi pro vtraque parte quæſtionem diſputat, & pro hac reſoluens contrariæ fundamentis ſatisfacit ſequutus Ayoræ reſolutionem, qui ſub *dicto num. in 2. fundamento* commouetur, quia inuentarium fit, vt hæres bona defuncti &
30. legata ſoluere teneatur ex *dicta Authent. de hæredibus & Falcid. cum ſimilibus, collation. 1* quæ ratio ex inuentario iam aliunde confecta ceſſat, cum manifeſtè conſtet hæredem nihil de hæreditate ſubtraxiſſe. Sed omnia bona hæreditaria, quæ defunctus reliquit tempore mortis, tutorem, vel curatorem hæredem in inuentario ſolemni deſcripſiſſe, atque ſic ceſſare debere diſpoſitionem *dictæ l. fin. cum ſuis §§. Cod. de iure deliberandi*; quod fundamentum aptius congruit hæredi debitoris mortui pendente iudicio concurſus a ſe cauſato inter ſuos creditores. Et Ayoræ opinionem in omnibus ſupradictis ſequitur Noguerol. *dicta allegatione 19. ex num. 103. & in num. 51* ipſe Gutierrez ſequutus
31. opinionem Ayoræ firmat ſufficere hæredi pro inuentario id, quod vxor fecit de bonis mariti defuncti cum diuiſione, & partitione facta cum hæredibus mariti, maximè (vterque inquit) ſi ſi in capite, aut ſiue eiuſdem inuentarij dicatur quod illa bona ponebat & pro inuentario minoris, vel hæredis, & idem eſſe in inuentario facto per maritum de bonis mulieris, quamuis eius filij non faciant aliud inuentarium.

Ayoræ reſolutionem in omnibus, & per omnia cum declaratione prædicta ſequitur, & comprobat Aluarus Valaſcus *in tractatu de partitionibus cap. 8. num. 26. & 27.* eleganter etiam probat ipſe Valaſcus *in conſultatione 87. à principio*, comprobant etiam plures alij egregiè innui Rotæ *deciſion. 800. num. 18. part. 1. diuerſorum* Mieres *tit. de tutelis, p. 1. collat. 6. fol. 132. num 29. circa medium.* Pariſius *conſil. 25. n. 52 volum. 2.* Rebuffus *ad conſtitution. Regias, tit. de ſentent. prouiſionalibus, articul. 3 gloſſ. 3. num. 2. tomo 1.* optimè Iacobus Cancerius *variar. reſolut. tom. 3 cap. 2. de inuentario, num. 131. & 132.* vbi ſequitur opinionem Ayoræ contra Morquechum *de diuiſione bonorum, lib. 1. cap. 2. numero 24*, quem ſuperiùs pro contraria parte citauimus, & contra Monaldum *conſ. fin. lib. 2.* dicentes inuentarium ſolum ſpectare ad hæredem eiuſque perſonam repræſentantes, aliàs nihil prodeſſe. Quorum opinionem, licet in Puncto iuris veram eſſe fateatur (provt reuera in diſputando verior appareat) tamen cum inuentarium factum eſſet à eo, cuius intererat, ne bona occultarentur; cenſet ipſe
32. Cancerius poſt alios, prodeſſe illi, qui inuentarium conficere tenebatur, vbi loquitur de executore teſtamentario conficiente inuentarium, quod prodeſt hæredibus ne teneantur vltra quam facere poſſint, ex quo iam ceſſat occultationis præſumptio atque periculum; atque etiam ſub *d n. 151. verſic ſi. qui etiam dicti executores*, probat idem in inuentario confecto à tutore pupilli hæredis gra- 33
uati. vt proſit fideicommiſſario, & ſubſtituto. cum per hoc inuentarium ceſſare faciat occultatio, & omnis fraudis ſuſpicio.

Conſonat reſolutio illius quæſtionis, quam poſt 34
alios diſputat D. Franciſcus de Leo *in deciſione Valentia 107. ex n. 19. vſque ad n. 29.* an donatarius, cui facta fuit donatio omnium bonorum præſentium & futurorum, reſeruata ſibi certa quantitate ad teſtandum, teneatur facere inuentarium, & reſoluit poſt Tuſchum *littera H. concluſ. 50. num. 5.* Cancerium *lib. 3. dicto cap. 2. num. 113. & ſequentibus*, & varias illius Senatus deciſiones, non teneri ad aliud inuentarium, nec creditoribus & legatariis vltra vires donationis, ex quo notoriè conſtabit in hæreditatem non poſſe recadere pluſquam illa certa quantitas reſeruata etſi eſſet fraudis & occultationis præſumptio; comprobat ex ratione tradita à Mieres *in conſtitutione hac noſtra, numero 142.* dum ita inquit, *quia hæreditas iſtius attenta forma donationis, non poteſt valere, nec eſſe vltra ipſa retenta, de quibus tantum potuit teſtari, & ita ceſſat fraus, propter quam vitandum, eſt inducta ſolemnitas inuentarij per dict. leg. ſcimus: & ceſſante cauſa finali legis, debet ceſſare, & eius diſpoſitio*, &c. & paulo poſt & eſt ratio, quia inuenta- 35
rium & deſcriptiones bonorum fieri conſueuerunt, ne ipſa bona valeant occultari. *l. ſi. quis, C. de bonis præſcript. l. ad protegendum, C. de in litem dand. tutor. l. creationibus, C. de epiſcopali audient. l. nulli, C. de epiſcop. & cleric.* & ad comprobationem huius rationis videndus Iacob. Cancer. *dict. cap. 2. à n. 34.* & reddunt omnes Doctores ſuperiùs citati per Coſta Siculum *conſ. 38. n. 31.* idem dicit Noguerol. *allegat. 19. ſub n. 104.*

Et ex alio etiam capite excuſatur hæres debitoris mortui lite concurſus pendente ad inuentarij confectionem, cum bona omnia in tuto ſint, deſcripta, & inuentariata ad relationem debitoris in iudicio iudiciſque authoritate, adſtantibus creditoribus, vigilantibus, ne fraus fiat & intereſſe habentibus, ne bona debitoris aliqua occultentur, ſed in corpus concurſus patcant, ſufficienter excuſatus redditur hæres aliud inuentarium conficiendi, ſemper enim quod cautio & præuentio ali- 36
qua ſubeſt, qua bona defuncti in tuto ſint, ne occultentur, aut diſſipentur pro inuentatio ſufficit quoad omnes iuris effectus, & aliud non requiritur; ita pro regula conſtituit Iacobus Cancerius *variarum reſolutionum lib. 3. c. 2. n. 109. & 110.* ſequitur Noguerol. *allegatione 19. n. 108* quod & probatur ex doctrina Aluari Valaſci *in conſultat. 87. à n. 1.* vbi quærit, an inuentarium factum à iudice ex officio ſuo, abſente hærede, huic poſit, & excuſetur aliud conficere; poſt aliquot argumenta nihilominus *num. 2.* ita reſolvit. Reſpondi, quod cum factum fuerit authoritate iudicis, & in forma apud nos conſueta, & ex generali conſuetudine admiſſa valet, &c. Et paulo poſt: Nec refert quod ipſe hæres fecerit inuentarium per ſe, vel aliàs factum ſit iuſſu iudicis, ab alio, ſi ipſe hæres illius beneficio aderit, & ſic tacitè, vel expreſsè approba- 37
uerit, ex regul. per alium facit, & ita etiam vidi iudicatum, quamuis *dicta l. fin.* hæredem ipſum conficere iubeat.

38. Id ipsum per solum Damaudenum *in tract. de tutore folio* 19. *colum.* 4. *numero* 19. tenet Escobar *in tractatu de ratiociniis cap.* 9. *numero* 12. dicens, quod si mortuo administratore, vel mercatore, Iudex ex officio inuentarium omnium bonorum fecit, absente vel ignorante scripto hærede vel successore ab intestato, hæredem postea venientem iuuari prædicto inuentario iudicis authoritate confecto, nec teneri aliud conficere, nec creditoribus hæreditariis, aut legatariis, vltra vires hæreditarias, dummodo ipse hæres illud coram iudice ratificet, intra tempus datum ad conficiendum inuentarium. Hoc tamen vltimum requisitum praxis non admisit, sed quotidie videmus,& practicamus illo iudicis inuentario excusari hæredem, & quando ita generaliter illud requisitum ratificationis viget in praxi; adhuc tamen non vigeret in nostro casu quantum attinet ad hæredem debitoris mortui pendente lite concursus ab eo mota inter cre-
39. ditores, cum omnino excusatus sit aliud conficiendi inuentarium ob legitimum iuris, & facti impedimentum vt statim probabimus.

40. Quantum autem attinet ad curatores, tutores, & administratores, qui ratione officij tenentur conficere inuentarium, ne illis prosit aliud ab alio tertio confectum, sed tantum à seipsis confect. dum admittimus libenter opinionem Escobar *in d.cap.*9 quam rectè probat *ex n.*23.*& seqq.*

Et in iis in quibus versamur terminis, quod hæres illius qui cessit bonis, nulla inuentarij confectione indigeat nec teneatur, cum sit notorium hæreditatem esse inutilem. probat Cancer. *d. cap.* 2.*num.* 111. *& num.* 112. Manguillius, *in tract.de euictionibus quæst.*50.*num.*20.Noguerol.*allegat.*19. *num.*104.

41. Ex alio insuper cap. legitimè excusatum reperio hæredem debitoris mortui pendente iudicio concursus ab inuentario conficiendo, ob impedimentum iuris & facti, cum penes defunctum nulla bona sint, sed penes curiam, sequestrum, & administratorem,itavt nec ei, sicuti nec defuncto permissum sit bona attingere, ingredi. nec administrare, ad latissimè per nos tradita *supra* 1. *part. cap.* 13.*& cap.* 14.*per tota*,quibus multa mirabilia & singularia scripta fuere ac feliciter considerata, & resoluta.

42. Quare impedimento stante, tempus nullum currit hæredi ad conficiendum inuentarium, ita singulariter probat Iacobus Cancerius *variar.resolut.lib.*3. *cap.*2. *de inuentario ex numero* 21. dicens, quod hæredi tempus inuentarij conficiendi non currit, nisi à tempore, quo ipse illud potuit facere, nam si forte vidua non possidebat bona, vt quia tempore mortis degeret extra domum viri & cum ingredi vellet domum ad conficiendum inuentarium impediretur, ac similiter quando lis mota sit super hæreditariis bonis, & sic non posset eorum facere inuentarium,nec illis immiscere, non currere præfignatum iuris terminum durante lite,& impedimento, & sic ex eo dumtaxat tempore currere
43. incipit ex quo potuit illud conficere, & non confecit; vt in terminis declarat Guillelmus Ben dic. *in cap.Raynutius verb. morte testatore* 1.*num.*38. Alnarus licet non satis explicet) *consil.* 52. *num.* 6. sensit Bald *in leg.solemnibus in fin. Cod. de rei vindicatione* dicens deberi mihi imputari, quamdiu possessor contra me litigat, plures refert Borgninus Caualeanus *decis.* 44. *numero* 13. *part.*1 quos refert, & sequitur Iacob.Cancer.*loco citato*, & aliquibus fundamentis comprobat,ideoque non currente tempore huic hæredi, nec interim tenetur protestari, cum protestatio conficiendi inuentarium nullo modo requiratur, vt post plures à se relatos firmat Cancerius *ib.ex n.*31.

Roboratur ex singulari, & simili doctrina, quod licet administrator quilibet teneatur conficere librum rationum, & edere, tamen conclusio cessat, quando ad manus administratoris, nihil administrationis causa peruenit, quia tunc omnino excusatur à confectione inuentarij, & libri rationis, nec non eius editione; probant Corneus *in consil.* 81. *n.*4. *l.*4. Paul.de Monte Pico *in cons.*67. *n.* 4. *& n.*18. *vers. vltima coniectura*, & ante eos firmauit Iacob. Butricar. *in leg. nulli colum.*1. *vers. item nota quod facit inuentarium*,& ibi etiam Bald.*d.num.*10. *Cod.de Episcop.& Cleric.& in Authent.sed si testator in fin.numero* 13. *Cod.ad legem falcid.* Capra *in tr.de executor.testament. membr.*5. *num.*25. nouissimè Percja *in tract.de vniuers.instrum.editio titul.*5. *resol.*3.*num.*36.

Et similiter cutaror ad bona absentis per iudicem datus tenetur inuentarium conficere, & fideiussionem dare. Ant. Amat. *resolut.* 34.*n.* 8. quod procedit, quando bona absentis ad manus cutatoris peruenerint,non aliàs;provt declarant Virgilius *in tr.de legitim.person. cap.*10. *n.*8.*in fin.* Gratianus *discept.forens.c.*225. *n.* 34.*&* 35. Anton. Amat.*loc. cit.n.*30.

Quare tutissima remanet resolutio nostra, hæ- 44.
redem debitoris mortui, pendente iudicio concursus per seipsum moto succedere in eius instantiam,& illud posse,imò teneri prosequi præcisè ob ius quæsitum, & interesse creditoribus, quibus in uitis a lite discedere non possit hæres, nec in sua facultate est, iudicium concursus hoc dissoluere, & extinguere aliter, quam integrè satisfactis creditoribus provt probauimus ad principium huius cap. nec sit hæres adstrictus vltra bona concursus ob non confectum inuentarium, cum ad illud conficiendum non teneatur nec currat tempus legitimo impedimento detentis.

Et in iis terminis quod hæres debitoris mortui 45.
lite, & cessione bonorum facta, & pendente, qui absque beneficio inuentarij adiuit hæreditatem, vltra vires hæreditarias non teneatur creditoribus concursus, sed bona in eum transeant cum illa qualitate, causa, & suis vitiis quæ penes defunctum erant tenuit Bald. *in leg.fin.n.*9. *Cod.qui bonis ceder.poss.* licet mediis à se scriptis sua assertio non efficiatur probabilis, læditur tamen talis ex hactenus à nobis consideratis: fundamenta autem Baldi impugnant Salicetus *in leg.*1.*Cod.qui bon.ceder. poss.* Matthæus Brunus *in tractatu dicis. bonor. quæst.*6. *quæst.*4. *princip.*dum disputantes resoluunt hæredem qui adiuit absque beneficio inuentarij, non posse cedere bonis, sed vltra vires hæreditarias creditoribus teneri quæ non est nostra quæstio.)

Et Baldi opinionem sequuntur veriorem dicen- 46.
tes Marcellus Cala *de mod. articulan.* §.2 *glossa* 1. *num.*108 Vinius *decis.* 364. *num.*20. Baeça *de debitore inope cap* 6.*num.*12. Æmilius Gallus *de exceptionibus tit.*2.*except.*5. *part.* 3. *num.* 53. Ioan Ant. Manguilius *in tractatu de euictionibus quæstione* 50. *num.*20. qui hanc tuentur contra aliorum Doctorum opinionem, superius in contrarium adductam *ex num.* 9. firmantes hæredem eius, quibus cessit, non teneri conficere inuentarium, nec vltra vires

hære

hæreditatis soluere tenetur creditoribus debitoris mortui concursu à se formato pendente.

47. Et sequutus Baldi doctrinam idem firmiter asseuerat Gratianus *disceptat forens. tom. 2. cap. 222 num. 25.* ibi: defuncto eo, qui cessit bonis, hæres illius quamuis non fecerit inuentarium, non tenetur in solidum, licet enim non habeat beneficium inuentarij, tamen habet priuilegium defuncti, & hæreditas transit ad hæredem cum sua causa, suisque vitiis, nec in plus tenetur hæres creditoribus, quam defunctus, & beneficia, quæ acquisiuit testator, transeunt ad hæredes, & competunt tam agendo, quam excipiendo *leg. non solum, de in integr. restitut. leg. quæ dotis ff. soluto matrimonio,* & in specie ita concludit Bald. *in leg. vltim. in fin. vers. quæro C qui bonis cedere poss.* &c.

48. His suppositis non obstant argumenta in contrarium adducta, quæ omnia cum vno, & eodem fundamento nitantur, ipsóque verè sublato, omnia pariter dissoluuntur, omnia enim fundantur super non confecto inuentario per hæredem debitoris: at cũ apertè ostẽdatur variis ex iuris rationib. ad illud conficiendum non teneri hunc hæredẽ atque ideo nec vltra vires hæreditarias creditoribus cõcursus, fas est, nullũ argumentũ casum percutere nostrum.

49. Sed signanter omnia dissoluamus: non obstat quod *ex num. 9.* diximus, hoc beneficium cessionis non transire ad hæredes, vti priuilegium personale. Cui respondetur bona esse affecta, & cum suis vitiis transire in hæredem; in quem lis concursus transit, & sic durat adhuc onus impositum per defunctum ad fauorem, & ius creditorum, quorum solutioni bona sua omnia destinauit debitor, quod quidem transmissibile est, nec separabile ab ipsa lite & bonis.

50. Nec iura quæ in argumento citantur aliquid ad propositum faciunt, disponunt etenim in beneficio personalissimo iuris, ne quis conueniatur vltra quam facere possit, quod non transit ad hæredem, sed adhuc in casu illorum iurium affirmare auderem tunc transire, quando in lite pendente in vita defuncti ipse de eo beneficio opposuit, quod cum causæ inhæreat, & hæc cum sua instantia transit in hæredem, simúlque transire videtur; quo

51. casu illa iura, non loquuntur; Sed quando hæres nouiter conuentus vti vult hoc beneficio ex persona defuncti, cui hoc priuilegium de iure competebat; at vero quando ipse hæres ex propria persona priuilegio hoc vti velit, quia sibi de iure competit; tunc iura illa non procedunt, quia hoc casu hæres qui habet priuilegium; ne conueniatur vltra quam facere possit, recte eo potitur, etiam quando defunctus illud non habebat, provt probant Marcel. Cala *de modo articulandi, §. 2 gloss. 1. n. 10. & 16.* Æmilius Gallus *de exceptionibus tit. 2. except. 5. n. 51.* Manguilius *in tract. de euictionibus quæst. 50 ex n. 23.* qui sic intelligunt, & declarant d. iura in argumento deducta.

52. Non obstant quæ *ex n. 12* in contrarium ponderantur, quæ omnia vera sunt in se, non tamen adaptantur quia procedunt in hærede non conficiente inuentarium ad quod tenebatur, quo casu ob doli, fraudis, & subtractionis bonorum præsumptionem iuris, & de iure denegatur beneficium cessionis bonorum, cum in solidum creditoribus teneatur, eo quod præsumitur hæreditas opulenta & sufficiens, atque merito non auditur hæres cedere bonis ambiens. At nos loquimur in hærede debitoris mortui lite pendente super concursu, qui legitimo excusatur impedimento illud non conficiendi, nec ad id tenetur, cum in sua potestate non sit, bonis se immiscere hæreditatis, atque ideo omnis cessat subtractionis præsumptio, & per consequens nec creditoribus vltra vires hæreditarias tenetur, quia cum cesset ratio in nostro casu, non erit illud fundamentum eiadaptandum.

Nec obstant quæ *à n. 16.* scripta sunt ex com- 53.
muni Doctorum opinione, cum ex magis communi, & æqua opinione, atque receptiori (vt vidisti *ex n. 24. cum multis sequentibus*,) quando notoriè constat per inuentarium bonorum ab alio confectum, (qui de iure, & ratione officij ad eius confectionem tenebatur) quæ bona sint hæreditatis; hæres alio non adstringitur, eo quod iam cessat subtractionis præsumptio, & creditores in quorum fauorem inuentarium desideratur tuti sunt, & securi, atque ideo cum cesset ratio legis, eius cessat dispositio ex magis communi receptioríque opinione, quam vt æquiorem admittimus, tot patrum authoritate fulcitam.

Imò quando contraria admitteretur opinio; ad- 54.
huc non procederet in nostro casu, de quo agimus quo hæres debitoris impedimento iuris, & facti facultatem non habet bona hæreditatis describendi per inuentarium, cum penes curiam sint, nec ea ingredi atque attingere permittatur hæredi, eorumque sit administratio prohibita, quæ per administratorem alium nominatum continuatur, eo quod durat adhuc causa primæua sequestri, quoúsque creditores hæreditatis satisfiant ex eisdem bonis affectis, & destinatis creditoribus prædictis ex
55. quasi contractu defuncti venire, vt *supra ex n. 1.* videre est. Nec potest dissoluere iudicium inter creditores causatum à defuncto aliter, quam ex integro satisfaciens creditoribus, & per solutionem dimissis ad latè tradita *infrà 3. part. cap. fin.*

Nec obstat quod vltimo loco pro contraria parte 56.
diximus *n. 23.* quoniam etii propositio verissima sit, creditores confitentes inuentarium confectum ab hærede verum, & certum esse, & in hæreditate alia bona non remansisse sibi, & non aliis præiudicare; nam cum in eorum fauorem simul inducatur inuentarium, confesso sua sibi præiudicare debet, quia iuri pro se introducto cuilibet renuntiare libet, non tamen non confitentibus præiudicat, nec iuri tertij à suo nec dependenti detrahere potest.

Sed pro complemento huius cap. illa se offert 57.
difficillima, & singularis quæstio, an hæres, qui cum beneficio inuentarij hæreditatem adiuit, non solùm de bonis in inuentario descriptis teneatur instantibus creditoribus, sed etiam de fructibus, redditibus & emolumentis ex dictis bonis prouenientibus, atque ab ipso hærede perceptis, tam ante, quam post aditam hæreditatem, & non solum perceptis ante instantiam creditorum vrgentium; quam postquam instarunt vrgentes, atque de iis rationem reddere teneatur hæres, dum certat, hæreditatem soluendo non esse; quam quæstionem ad partes amplissimè disputauit Escobar *in tr. de ratiocinijs c. 9. ex n. 76 vsque ad n. 83.* quem omnino vide pro resolutione, vide etiam Surdum *decis. 15. num. 3. & in consil. 128. n. 7.* pro contraria parte ipsum Surdum *consil. 291. num. 6. & 7.* qui allegat Rolend. 58.
Phanutium, & alios nonnullos Doctores; sed distinctionem Escobar, & vt hæres teneatur soluere creditoribus ex fructibus hæreditatis ab eo perceptis postquam creditores instarunt pro suis creditis; secus ex fructibus perceptis anteaquam credi-

tores instarent quos suos hæres facit, sequitur Hermosilla *in leg. 8. tit. 4. part. 5. gloss. 12. n. 13. ex n. 10. fol. 278. tom. 1.* vide de hac difficultate iterum *infrà ex n. 62.*

59. Illud quoque finitimum est, quod hæres gratuatus restituere potest deducere ex fideicommissi bonis si creditor sit defuncti, creditum suum, nam etiamsi adiuit absque beneficio inuentarij, sibi soluere potest, provt latè prosequitur innumera pe-
60. nè Doctorum allegatione Vincentius Fusſarius *de fideicommissis latius q. 665.* qui *à num. 7. cum multis seqq.* controuertit illam quæstionem, an hoc casu ipsæ hæres teneatur in suum creditum fructus hæreditatis à se perceptos computare etiam adeundo sine beneficio inuentarij, in qua quæstione licet duas communes opiniones Doctorum contrarias referat; tamen vt certiorem sequitur negatiuam, quam ampliat, & limitat per totam quæstionem videndus omnino; qui pro vtraque magnam Doctorum cateruam diligenter congessit. Idem etiam abundè tenet *in q. 541 ex num. 5. cum sequentibus*, quam doctrinam intellige vt procedat inter hæredem gratuatum, & fideicommissarium, at secus erit respectu aliorum hæreditatis creditorum, nam tunc quando cum eis hæres concurrit, tenetur cum fructibus à se perceptis compensare suum creditum, quando cum beneficio inuentarij adiuit, nam potius commodo creditorum omnium quam hæredis cedunt, vt per Surdum, & Casaldum *consil. 144. vol. 2.* absolutè, & indistincte tenet Anton. Amat. *variar. resolut. tom. 2 resol. 56. n. 8. ad fin.* Sed non recedas à distinctione Escobar de qua *suprà n. 57. & 58.* & statim *ex n. 62. cum sequentibus*, ad quam isti Doctores reduci debent.

61. Idem etiam resoluit ipse Fusſarius *in quæst. sequenti 666. num. 3. & num. 4. & in d. quæst. 541. & num. 5. & 6. & 7. cum sequentibus*, optimè etiam *in quæst. 665. ex num 12. & sequentibus*, & *ex n. 7. cum sequentibus*, in solutione facta per hæredem creditoribus hæreditariis, quia etsi adiuit non confecto inuentario, non teneatur fructus à se perceptos ex bonis hæreditariis computare, & compensare in ipsa credita, nec ex eis teneatur creditoribus hæreditatis soluere, sed potius ea credita à se soluta potest detrahere in bonis hæreditatis, & eius corpore principali.

62. Sed quidem hæ duæ doctrinæ *ex n. 59.* nihil influunt in illam quæstionem, & resolutionem Escobar *d. c. 9. ex n 76.* ei inhærentis opinioni, vt hæres creditoribus hæreditatiis non teneatur soluere ex fructibus à se perceptis ex bonis hæreditatis, quos iure dominij, iusto titulo, & bona fide suos fecit, & percepit, anteaquam instarent creditores, licet non postquam instarunt, & hæres dixit hæreditatem soluendo non esse, de quo diximus *suprà n. 57. & 58.* quam tamen distinctionem trepidè dixit, & cogitandam reliquit, postquam pro veriori assumserat opinionem Surdi, & aliorum absolutè tenentium negatiuam, nempe hæredem non teneri fructus prouenientes ex bonis hæreditatis creditoribus restituere.

63. Quam constanter sequitur Hermosilla loco proximè citato *suprà n. 58.* eandem etiam opinionem, & distinctionem sequitur Vincentius de Franchis *decis. 179. ex n. 6.* vbi agit de hærede debitoris, cui viuenti creditores concesserant dilationem quinquennalem, vt hæres ei teneatur reddere rationem fructuum à se perceptorum à tempore mortis debitoris, & sic Franchis loquitur de fructibus perceptis post instantiam creditorum trahentem originem ante debitoris mortem.

64. Quæ verior mihi videtur, etenim illa communis opinio, & quæstio ventilata per Vincent. Fusſar. de qua *supra ex n. 59. & sequentibus*, longè diuersa est ab hac quam tractat Escobar, loquitur enim Fusſarius respectu fideicommissarij, vt tunc fructus interim percepti per hæredem gratuatum non debeat hæres compensare in suum, vel aliorum creditorum creditum; at quæstio Escobar versatur, an fructus debeant cedere in vtilitatem creditorum hæreditatis, quando ab eis conuentus hæres dicit hæreditatem non esse soluendo, & sic vna quæstio ab alia longè distat, ob rationem differentiæ inter fideicommissarium, & creditores, quam abundè plurimis citatis reddunt Petrus Surdus *consil. 7. ex n. 13. & sequentibus. & in consil. 191. ex n. 6. & sequentibus.* Rolandus à Valle *consil. 61. per totum.* præsertim *ex n. 13. vsque ad fin. vol 2.* & ex aliis relatis à per nos *supra n. 60.* & innumerabiles, penè alios ad idem congerit Anton. Amat. *variar. resol. tom. 2. resol. 6. n. 8.*

65. Vnum tamen notabile in hac materia inuentarij non omittam circa illud quod modo ex communi Doctorum recepta sententia diximus, hæredem creditorum hæreditatis posse suum creditum deducere, etiam non confecto inuentario, vt declares velim, ne confundaris quod licet non confecto inuentario teneatur de suo vltra vires hæreditarias creditoribus defuncti, non tamen ideo desinit esse creditor hæreditatis, quia non ex eo quod debitor soluendi non sit, creditores amittunt ius suum & ideo licet hæreditas soluendo non sit, & hæres sit creditor anterior suum in exigendo, obtinet primum locum, licet postmodum de suo, & de illo credito exacto tanquam suo teneatur satisfacere iis creditoribus hæreditatis, quibus hæreditas ob inopiam non satisfecit.

66. Atque ideo rectè compatitur hæredem manere creditorem, & teneri de suo aliis creditoribus defuncti vltra vires hæreditatis, & hoc attende, quia nemo ex iis, quos viderim Doctores ita clarè loquitur; nec rationem reddunt, quare hæres creditor etiam non conficiens inuentarium suum exigat creditum ex bonis hæreditatis etiam prohibitis alienare, cum tunc teneatur de suo creditoribus satisfacere, & sic etiam de illo quod prius ex hæreditate exegit pro sui crediti satisfactione.

CAPVT II.

Naturæ iudicij concursus, quæ specialia, præter, aut contra iuris regulas inesse detegantur?

Et an inter ea illud numeretur, vt nouus licitator ad bona concursus iam per subhastationem adiecta, si meliorem conditionem attulerit, admittatur?

Et an coram eodem iudice concursus, tam nouus, quam antiquus licitator, & possessor comparere cogantur?

SVMMA

SVMMARIVM.

Licitator nouus, poſt bona concurſus addicta meliorem conditionem offerens, an admittatur, n.1.

Poſt ſubhaſtatam ſemel rem, & addictam licitanti nouus non admittitur licitator, meliorem conditionem offerens. n.2.

Et quæ dicatur melior conditio, ibid.

Etiamſi ſtatim, & eodem momento poſt extinctam candelam, nouus licitator accedat, non admittitur, num 3.

Subhaſtatione peractâ, & extincta candela emptio manet perfecta, in qua locus non eſt pœnitentiæ, num.4.

Minor, reſpublica, nec fiſcus habent priuilegium admittendi nouum licitatorem, ſubhaſtatione perfectâ, n.5.

Leg. Lucius, §. fin. D. ad municipale, exornatur, ibi cum.

In fiſci bonis licitandis ex nouiori iure Regio, nouus admittitur licitator n.6.

Minor, reſpublica, vel Eccleſia reſtituuntur aduerſus emptorem in ſubhaſtatione, ob læſionem pretij oblati, n 7.

Reſtitutio hæc non conceditur ex leui, & modica adiectione noui licitatoris, n 8.

Sed ſaltem in ſexta parte plus oblata. n.9

Reſtitutio minoris, & ſimilibus contra ſubhaſtationem peractam conceditur iure ſpeciali, non iure communi, num. 10.

Ad concurſus bona ſemel ſubhaſtata, nouum licitatorem plus offerentem non admittendum, tenet Hermoſilla, n.11.

Licitator nouus ob ſpeciale priuilegium ad concurſum admittitur, meliorem ſi attulerit conditionem, n. 12 & ſeqq.

Ratio redditur, ex qua nouus licitator admittatur in bonis concurſus ſubhaſtatis, num.13. & ſequentibus.

In bonis debitoris licitatis præfertur cognatus extraneo emptori, & iſtis ipſe creditor, numero 14. & num.15.

Creditor tanquam extraneus plus offerens tutus eſt, & rem debitoris ſubhaſtatam emptam recipit non in pignus, n.16.

Creditoribus concurſus ſuccurritur per viam reſtitutionis ex clauſula generali, vt nouus admittatur licitator, n.17.

Prodigo, an competat in integrum reſtitutio: variant Doctores, n.18.

Prodigo poſt interdictam adminiſtrationem conceditur reſtitutio. n 19.

Prodigus poſt ſibi interdictam ſuorum bonorum adminiſtrationem æquiparatur minori, n.20.

Debitori cedenti bonis, vt miſerabili perſonæ, & cui ſuorum bonorum adminiſtratio eſt interdicta, competit reſtitutio, n.21.

Concurſus creditorum conſideratur vniuerſitas, numero 22.

Concurſus creditorum habet effectus vniuerſitatis, num.23.

Concurſus bona per adminiſtratorem reguntur, interdicta debitori, n.24.

In concurſu creditorum vix aliqua perſona priuilegiata deficit, cui reſtitutio competat, n 25.

In concurſu creditorum ſemper adeſt perſona miſerabilis, ipſe debitor bona cedens, n.26.

In concurſu creditorum multæ adſunt, quæ reſtitutionem in integrum appetant, n.27.

Vniuerſitati, Villæ, & Caſtro, quæ per adminiſtratores reguntur, competit reſtitutio in integrum, numero 28.

Vniuerſitati, cui adſunt pupilli, viduæ, pauperes, vel ægroti competit reſtitutio, n 29.

Quid in collegio, n.30.

Vniuerſitas; licet per ſeipſam regatur, tamen cum in ea adſint pupilli, viduæ, & ſimiles perſonæ, habet beneficium reſtitutionis, n.31.

De miſerabilium perſonarum reſtitutione, qui tractent, n.32.

Licitatorem nouum poſt ſubhaſtationem peractam in bonis concurſus praxis frequenter admittit, n.33.

Subhaſtationem ſemel factam ob iuſtam cauſam fraudis, colluſionis, vel doli, poteſt Iudex reiterare, num.34

Licitator primus quando per ſecundum offerentem meliorem conditionem liberatur, vel non, num.35. remiſſiuè.

Duo licitatores ſimul, & eodem inſtanti concurrentes offerendo eandem quantitatem de quorum anterioritate non apparet, quis præferendus, num.36. remiſſiuè.

Argumentis contra licitatorem nouum admittendum in bonis concurſus, reſpondetur, num.37. & ſequentibus.

Hermoſilla reprobatur, ibid

Priuilegium reſtitutionis conceſſæ minori vro admittendo nouo licitatore, an extendatur ad bona ſui debitoris, n.38 & ſeq.

Debitor formans concurſum ratione minoris ætatis habet reſtitutionem, vt nouus admittatur licitator, num.39.

Minori comparenti concurſui intereſt vti creditori, augmentum bonorum debitoris, n 40.

Cuius reſtitutio prodeſt aliis maioribus creditoribus in iudicio concurſus ſtantibus, ibid.

Maior, ratione intereſſe commixti cum minore non litigante, poteſt reſtitutionem petere. n.41 & 42

Plus licitanti an poſſit offeri præmium, hoc eſt, prometido, in ſubhaſtatione bonorum concurſus ex num.43.

Debitor in concurſus bonorum ſubhaſtatione non poteſt plus licitanti offerre præmium n. 44

Nec adminiſtrator bonorum concurſus, n.45.

Nec Iudex, aut apparitor ſubhaſtationi aſſiſtentes, num 46.

Nec creditoribus hoc licet. n.47.

Niſi accedat creditorum, & debitoris conſenſus numero 48.

Speciale eſt in concurſu creditorum fauore, & intereſſe creditorum nouum admittere licitatorem, dummodo quod plus offert in magna ſit quantitate, num.49.

Concurſus ſæpe deſtinatio eſt caſus curiæ, vt in prima inſtantia adeatur Cancellaria, n.50.

In concurſu ſpeciale reperitur, vt creditores prouocati ſequantur forum debitoris prouocantis, n 51.

Iudicium concurſus alibi pendens ſemel auocatum à fiſco, hoc per ſolutionem dimiſſo, iterum redit ad priorem iudicem, n.52.

Scholaris ſiue ſtrenuus, ſiue Actor ad ſuum iudicem trahit omnes cauſas: concurſum creditorum non poteſt, n.53.

Cauſæ individuæ, & connexæ ad vnum, & priorem iudicem remittuntur: concurſus autem non item. n 54.

Debitor licet dominus ſit bonorum ſuorum, per concurſum à ſe cauſatum amittit facultatem alienandi,

di, & disponendi, necnon eorum administrationem, num.55.

Creditor conditionalis licet actione careat ad agendum, admittitur tamen in concursu, & inter cæteros graduatur, n.56.

Creditor consualicia pro sorte, & usuris in concursu comparet, & consequitur redemptionem, n.57.

Creditor, etiam consualicia cogitur bona concursus taxata in solutum recipere, tam pro extinguenda sorte principali, n.58.

Concursus pendentia peractis per debitorem excussit creditores ab excussione, vt liberè agat contra tertium, n.59.

Ad alimenta taxanda ex bonis concursus, non qualitas, sed necessitas dumtaxat inspicitur, n.60.

Mandatum ad contrahendum, sed ad ministrandum extinguitur statim, quod mandans format concursum, n.61.

Venditione perfecta, nemini licet pœnitere, n.62.

Venditæ rei traditio quibus in casibus dicatur facta habita, vel non habita fide de pretio, n.63.

A venditione facta in subhastatione ob non solutum pretium rectè discedi potest, & vlterius subhastari, n.64

Minor, Respublica, Ecclesia, aliæve quævis communitas concursum inter suos creditores firmare potest, absque decreto, facultate Regia, & solemnitatibus, n.65.

Exceptio concursus pendentis potest opponi in quacumque parte iudicij n.6.

Administrator concursus quamuis nobilis sit, pro reli quorum solutione invaderatur, ibid.

Debitor concursu pendente si secundam supplicationem interponat, excusatur a fideiussione, ibid.

Decimam executionum licet regulariter percipiat Iudex, eam tamen non deducit ex bonis concursus subhastatis ibid.

Negotium, si plures tangat vt singulos, non determinatur à maiori parte, sed omnium requirit consensum, & citationem; nec maior pars præiudicat minori, n.67.

Secus quando tangit plures, ac vniuersos, n.68.

In concursu creditorum maior pars minori præiudicat, & in vnum congregantur omnes, num.69.70. & 71.

In concursu speciale est, vt maior pars creditorum præiudicet minori, n.72.

Et amplia procedit in aliis casibus vltra expressos in certis legibus ex n.73 & seq.

Affirmatiuè resolvitur contra Vincentium de Franchis ex n.74.

Leg. fin. D. de bonis authorit. iudic. possidend. & aliæ adducuntur, in quibus maior pars creditorum minori præiudicat ibid. & n.75.

Verior, & communior opinio est tenentium creditorum maiorem partem minori præiudicare, quoties agitur de consequutione suorum creditorum ex bonis falliti, n.76.77. & 78.

Creditor inferioris gradus, etiam maioratus summæ, non admittitur postulans, vt prior recipiat bona debitoris in solutum, n.79.

Creditorum maior pars tunc attenditur in his, quæ omnibus est communis, damnum, aut vtilitas proportionabiliter ad singulorum credita, n.80.

Secus quando damnum, & vtilitas omnibus non communiter cedit, n.81. & 82.

Pactum maioris partis creditorum in bonis debitoris, et præiudicij minori parti, debet esse æqualis fortunæ, n.83.

Fisco creditore ad se trahere volente iudicium concursus, solet creditorum maior pars consentire, vt fiscus primo loco soluatur, ad euitandum damnum omnibus creditoribus commune, n.84.

Licitator nouus plus, offerens sub hastatione perfecta, an comparere debeat coram iudice concursus, & an ad idem cogatur emptor possessor, ex n 85. cum sequentibus.

Licitatoris forum sequi tenetur plus postea offerens, quando illi fuit rei subhastatæ possessio tradita, n.86. & 87.

Clerico emptori, & possessori rei subhastatæ, si peracto concursu controuersia moueatur, forum Ecclesiæ sequi debet, n.88.

Licitatoris noui plus offerentis, non prouenit iure ordinario, sed priuilegiato restitutio in integrum, num.89.

Restitutio aduersus subhastationem bonorum concursus pro admittendo nouo licitatore, petitur vel à debitore, vel a creditoribus, n 91.

Licitatoris noui admissio ad bona concursus subhastata debet postulari coram iudice concursus, etiam aduersus licitatorem possidentem, veriùs esse ostenditur, n.92.

Concursus bona subhastata traduntur plus tunc licitanti sub tacita conditione, nisi alius meliorem conditionem attulerit, n.93.

Et alio licitatore comparente ad eundem iudicem concursus recurrere tenentur omnes n 94 & 95.

Contractus aliqui licet purè appareant, tamen ex natura rei recipiunt conditionem a iure, n. 96.

Quæ conditiones tacitè subintellectæ, pro expressis appositis habentur, n.97. & 98.

Lex, vel consuetudo quando subintelligit conditionem in actu, hæc operatur suos effectus resolutiuos, num 99.

Conditio tacitè à iure subintellecta in actu, non minus operatur, quam expressa, n.100.

Conditione tacitè subintellecta pendente, rei subhastatæ venditio non est perfecta, sed cum ea transit affectata in emptorem, n. 101.

Conditio sub qua res tacitè à iudice subhastatur inducit prioris iudicij continuationem, & termini subhastationis prorogationem, n. 102.

Subhastationis terminus potest à iudice ex iusta causa prorogari, n.103.

Pro admittendo nouo licitatore, & rescindenda prima subhastatione, ad iudicem concursus recurrere debent omnes, n.104.

Respondetur argumentis in contrarium consideratis, num.105.

Nouus licitator ad bona minoris, Ecclesiæ, & similium priuatim subhastata, recurrere debet ad iudicem possessoris, cui fuerunt tradita, numero 106. & 107.

Leg. à Diuo Pio, §. si post additum D. de re iudicata, ponderata n 108.

Possessor rei subhastatæ priuatim, si præmaturè conqueratur de captiuo, tutore, & similibus volentibus admittere nouum licitatorem; debet tanquam Actor sequi forum rei n 109.

Super quo ita determinauit Senatus Pintianus, numero 110.

QVA natura iudicij concursus plura mysteria & specialia præter iuris communis regulas occulta latent, quæ non nisi intensæ meditationi manifestantur, necnon continuo ingentique labori detegantur, quæ omnia in vnum congre

congregare valde vtile iudicauimus, vt de cætero cunctis pateant. Igitur primitus indagandum, an
1. quid speciale in subhastatione bonorum concursus, inueniatur, quod licitatorem nouum admittat, post eorum licitationem, & addictionem, quam vulgo *remate* appellamus? In qua difficultate ti iuris regulas attendimus, nouum licitatorem non esse audiendum efficaciter probatur.

2. Primò, quoniam post subhastationem, licitationem, & addictionem rei subhastatæ finitam, perfectam, & temporis assignati transitum, aut candelam extinctam licitator à futuris oblationibus, & licitationibus (etiam maioris summæ, & melioris conditionis cum melior conditio etiam dicatur, tametsi in maiori summa nihil fuerit additum, sed in faciliori etiam solutione, aut conditionum remissione, iuxta text. expressam *in leg. cum, qui, §. fin. ff. de in diem adictione*) semper retro, & secundus redditur, nec reiteratæ licitatio debet, nec alius admitti, *leg. eos, C. de diuersis prædiis lib.* 11 *leg. si tempora C. de fide instrument. lib.* 10. *leg.* 1. *Cod. de vendendis reb. ciuitat. lib.* 11. *leg. Lucius, §. fin. ff. ad municipalem, gloss. in d. leg. si tempora.* Alberic. *in leg. etsi fine, §. quæsitum ff. de minoribus.* Parlador. *lib.* 2 *vers. quotidiar. cap. fin.* 5. *part.* §. 13. *num.* 16. Capicius *decis.* 39. *num.* 5. Affl. is *de executione*, § 4 *cap.* 86.
3. *per totum.* Mastrillus *decis.* 84 etiamsi momento post extinctam candelam nouus accedat licitator meliorem afferens conditionem Affl. ius *loc. citato, num.* 12 Francisc. Marius *decis.* 500. *num.* 1. Ricius *Collectan.* 1726. Carrocius *de locato lib.* 3. *tit. de locato vectigal. quæst.* 3. *num* 9. Afflictis *decis* 340 *sub num.* 4. Muscatellus *in prax. part.* 3. *gloss. venduntur num.* 52. & 53. Menochius *consil.* 1121. *num.* 3. *lib.* 12. Anton. Amat *variar. resolut. cap.* 38 *sub n.* 1. Hermosilla *in addit. ad leg.* 52. *gloss.* 7. *tit.* 5. *part.* 5. *num.* 43. *fol.* 235. *colum* 4. Magon Florin. *decis.* 132. *per totam.*

4. Cuius ratio est in promptu; quia tempore subhastationis finito, extincta iam candela, sicque perfecta semel subhastatione, venditio quoad vltimum licitatorem plus offerentem tempore congruo perfecta dicitur, & contractus celebratus, & omnino consummatus, ita vt pœnitentiæ amplius locus non sit Boërius *decis.* 249 Alexander *consil.* 114. *sub. num.* 2. *volum* 6. Afinius *de executione*, §. 6. *c.* 10. *num.* 20. Ricius *Collectan.* 1726. *in princip.* Muscatellus *in prax. part.* 3. *gloss. venduntur*, *sub num* 101. Aluarus Valascus *consultat.* 37. Scaccia *de iudiciis cap* 97. *num.* 41. Rebuffus *ad constitut. Gallic. part.* 2. *tit. de præcon. art.* 4. *num.* 33. Cardin. Tuschus *littera H. consil.* 715. *num.* 9. & *littera O. consil* 81. Farinacius *decis.* 55. *num.* 2. *part.* 1. *tom.* 1. Antonin. Amat. *d. resolut.* 38. *num.* 2. ergo nullo iure admitti debet, quantumuis meliorem conditionem attulerit nouus licitator, perfecto iam contractu cum vltimo licitatore.

5. Secundò fortius probatur, etenim nec minor, nec Respublica, nec fiscus; tot iuris priuilegiis ditati, quorum bona subhastata fuere, & plus offerendi addicta, hac non gaudent prærogatiua, vt iterum alius plus offerens ad meliorem conditionem admitti debeat, si congruo tempore non comparuerit, text. optimus *in leg. Lucius, §. fin. ff. ad municipalem, idem respondit*, (inquit Consultus) *fiscinitas, nullam propriam legem habet actionibus admittendis non potest recedi a locatione, vel venditione prædiorum publicorum, iam perfecta: tempora enim additionibus præstituta ad causas fisci pertinere, leg.* 1. *Cod. de vendend. reb. ciuitat. lib.* 11. vt plurimis citatis Doctoribus probat Antonin. Amat. *variar. resolut. cap.* 38. *ex num.* 14. *cum sequentibus*, plures adducti per Hermosillam *num.* 40. loco statim citando, quidquid noniori iure regio in fisci bonis sit admissum ex Parladorio videndo 2. *part. cap. fin.* 6.
§. 13. *ex numero* 14. *& sequentibus.* Gutierrez de Gabellis *quæst.* 46. *per totam.* Hermosilla *tom.* 2. *ad leg.* 52 *gloss.* 6. *ex num.* 43. *tit.* 5. *part.* 5 *fol.* 235. à tergo; ergo multo minus admittendus erit in bonis concursus, cum priuati cuiusdam, licet communis debitoris, sint.

Tertiò, quoniam licet minor, Ecclesia, necnon 7.
Respublica restitutionem habeant contra vltimum licitatorem, cui bona, vti plus offerenti in pretio, aut in meliori conditione, ex text. *in leg. etsi fine, ff. de minoribus* ibi *quæsitum est ex eo, quod in lucro quoque minoribus subueniendum, dicitur, si res eius venierit, & existat, qui plus licitatur; an in integrum propter lucrum restituendus sit, & quotidie prætores eos restituunt, vt rursus admittatur licitatio. Idem faciunt, & in iis rebus, quæ seruari eis debent, quod circa quæ fieri erit faciendum: cæterum vetus accedet ad emptionem rerum pupillarium.* Parlador. *lib.* 2 *rer. quotid. cap. fin.* 5. *part.* §. 13 *ex n.* 18. (vbi post Auendanum, & contra auiles, rectè probat, tunc restitutionem concedendam, non ex leui, & parua additione, sed ex magna, in qua læsio consistat. Guido Papæ *decis.* 536. Ponte, (qui plures refert *de potestate Prorege tit.* 4. §. 5. *de regalibus impositionibus num* 58. *& sequentibus.* Muscatellus *in praxi part* 5. *gloss* 2 *examinatur ex num.* 57. *& seq.* 58. *& sequentib.* Cardinal. Tuschus *littera H. conclus.* 715. *numero* 11. Anton. Amat. *resolut* 38. *numero* 18. (qui contrarium tuetur in fisco ex quam plurimis Doctoribus citatis *numero* 19 *videndus numer* 16.) Mauritius *de restitut. in integr. cap.* 219. Sforcia Obdus *de restitut quæst.* 57. *art. c.* 3. *num.* 22. Afflictis *decis* 340. & ibi Vitalius Aules *in capp. prætor.* 31. *gloss. verb. depujas.* Mastrillus *decis.* 84. *numero* 6. Gutierrez *tit.* 1. *quæst.* 38 *& in tract. de Gabellis, q.* 144. Hermosilla *tom.* 2. *in addit. ad leg.* 52. *gloss.* 7. *n.* 43. *fol.* 235. *colum* 4. qui *num.* 44. cum Auendano, Mastrillo, & Gutierrez *d. quæst* 38. *num.* 40. *& de Gabellis d. quæst.* 140. *num.* 10. rectè dicit, quod vt restitutio hæc concedatur, vtilitas minoris Ecclesiæ, aut Reipublicæ debet esse magna saltem *in* 6 *part.* 9.

Sed hæc restitutio iis conceditur, ex iure speciali non ex iure communi, *leg. si index circumuenit, ff. de minoribus*, latè Tiraquell. *de retractat lignag. ad fin titul. num* 24. *& sequentibus.* Vincentius de Franchis *decis.* 346. Marienf. *in leg.* 12. *gloss.* 2. *an.* 8. *& sequentibus, tit.* 11. *lib.* 5. *recopil. fol.* 388. Gonzal. *in regul. Cance. gloss* 56. *num* 92. Lara *de vita hom. cap.* 18. *numero* 99. ergo adaptari nec potest bonis concursus, nec creditoribus concurrentibus, qui non vniuersim considerandi sunt, cum ius eis competat, & negotium pluribus vt singulis, non vti vniuersis. 10.

Et hanc partem negatiuam, licet obiter contra Ricium, quem allegat, tenet Hermosilla *in leg.* 52. *gloss* 7. *numero* 47. *tit.* 5. *part.* 5. *tom.* 2 *fol.* 236 dicens limitationem (quam tradit Ricius, vt addicta re subhastata plus offerenti in subhastatione ad instantiam creditorum, admittatur tertius nouitèr plus offerens (carere fundamento, & contrariam esse veritatem, cui assistit regula negatiua; nam hoc priuilegium de iure creditoribus, etsi minores sint, concessum non reperitur; nec quod speciale 11.

ter in venditione rerum suarum eis concessum est, ad eorum debitores licet extendere.

12. Sed nihilominus à prædicta iuris regula in subhastatione bonorum concursus receditur, quia speciale est praxi admissum in concursus bonis subhastatis, ob favorem, & interesse creditorum, vt si novus licitator accedat, qui meliorem conditionem attulerit, etiam tempore subhastationis transacto, & candela extincta, audiatur, & admittatur, secundum Matsilium, in addictio, ad Afflictum *decis.* 36. *num.* 6. qui sacro Concil. Neapolitano testatur fuisse decisum, quem referens sequitur Ricius *in Collectan.* 1726. *vers. limita tertio*, dicens, quod iuris regula exclusiva novi licitatoris perfecta venditione, & additione plus offerenti, limitatur, quando tractatur de interesse creditorum, quoniam tunc admittenda sit obligatio etiam contractu perfecto, & extincta candela, ex determinatione Senatus Neapolitani, & ex Magnesi *decis.* 142. idem tenet Torus *in compendio decisio. regni Neapolitan. verb. oblatio.* sequitur Antonin. Amat. *variar. resolut. c.* 38. *n.* 3. qui ita limitandam esse regulam generaliter, affirmant.

13. Sed ex qua ratione, & fundamento hæc procedat specialitas in bonis concursus subhastatis, etiam intercedente interesse creditorum, Doctores præfati non aperiunt; ego autem nonnulla

14. considerabam, quibus iustificari forte posset Doctorum horum assertio, & praxis vsitata. Primum ex alia non absimili specialitate, & prærogativa, qua vti possint creditores in hac bonorum addictione, vt cognatus in pari oblatione præferatur extraneo emptori, & licitatori. & ambobus creditor ipse, ad cuius instantiam bona subhastantur, sicuti bellissimè scribit Iurisconsult. *in leg.* 1. *ff. de priuilegiis creditorum*; *cum bona* (inquit) *tendunt debitoris, in comparatione extranei, & eius, qui creditor, cognatus velit, potior habetur creditor, cognatus vt, magis tamen creditor, quam cognatus, & inter creditores potior is est, cui maior pecunia debetur.* Parlador. *lib.* 2. *rer. quotidian. cap. fin.* 5. *p. n.* 13. *num.* 10. & quod creditor in æquali licitatione sit præferendus; probant Maranta *in disputat* 8. *num.* 29. Faber

15. *de erroribus dec. ad* 56. *errore* 2 *verisimile aliud.* Amador. Rodriguez *de execut. sentent. cap.* 6. *numer.* 3. *in fin.* Curia Philippica 2. *part.* §. 12. *numer.* 5. Hermosilla *ad leg.* 52. *glos.* 7. *sub num.* 16 *tom.* 2. *fol.* 224. *colum.* 1. qui *ex num.* 16. rectè tractat, creditorem, cui, tunquam extraneo plus offerenti in licitatio-

16. ne bonorum sui debitoris sit addictio, semper tutam esse, & non pleno iure acquirere, non in pignus, immo rabiles penè alios congessimus *supra* 1. *part. c.* 10. *ex n.* 10. *& sequentibus.*

17. Secundò virtute restitutionis in integrum saltem ex causa generali provt colligi videtur ex mente prædictorum Doctorum *n.* 12. qui dum assingunt regulam novæ licitationis negotium; limitant ex restitutione minorum, Reipublicæ, & Ecclesiæ, & prosequuntur ob interesse, & favorem creditorum. Sicque ex causa restitutionis censetur eis hoc beneficium competere volutile.

18. Tertiò per argumentum à prodigo, cui an concedenda sit in integrum restitutio, Doctores non conveniunt. Felicianus post multos *in tractat. de cessib. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 18. absolutè ei concedendam fore affirmat, etiam ante bonorum administrationis interdictionem. Oddus tamen *in*

19. *tractat. de restitut. in integr. part.* 1. *quæst.* 11. *artic.* 4. *numero* 9. post Paul. *in consil.* 248. *sub num.* 5. *lib.* 2. verius distinguit ante, vel post interdictionem quam vt veriorem sequitur Cencius *de cessionis q.* 16. *ex n.* 9. ex illo validissimo fundamento: Quia 20.
antequam prodigo sit intricta administratio suorum bonorum, nec habetur loco minoris, nec illi æquiparatur, sed post quam fuit illi interdictum, ne sua bona administret, ex text. *in leg. certè conditio. §. quoniam in fin. ff. si certum petat*, concurrunt quæ Antonius Gomez 2 *variar. resolut. tom* 2. *c.* 14. *n.* 31. Vincentius de Franchis *decis.* 672. *n.* 1. 21.
& n. 3. Solis loco citato, *n.* 8. & Cencius *de quæst.* 16. *num.* 7. *& 8.* Igitur si in prodigo interdictio administrationis subsequuta, est causa legitima ad restitutionem concedendam, eandem debet restitutionem attribuere miserabili personæ debitoris, post quam bonis suis cessit, & inde interdictio administrationis suorum bonorum fuit subsequuta, & in administratorem nominatum translata, atque ideò ex identitate rationis restitutio eidem denegada non videtur.

Quæ consideratio adhuc non adeo re esse videtur, cum in hoc corpore concursus tot concurrant 22.
specialia, quæ singula, veritatem simul iuncta præstant cautam restitutioni, vel ad instar minoris, vel ex clausula generali, etenim creditorum concursus formatus per debitorem communem, quodammodo potest considerari vniuersitas concurrens ad bona vniuersa debitoris, quorum negotium licet pertineat singulis, vt singulis, non vti vniuersis, vt post alios probat Franchis *decis.* 82. *n.* 4. *& an.* 1. *cum sequent. vis*; tamen in aliquibus, vti vniuersi considerantur, congregantur, & maior pars attenditur, provt annot. [illegible] specialitate vltima; habet enim concursus creditorum iste effectus vniuersitatem, provt in d. specialitate vltima inferius probatur, atque etiam corpus bonorum, quæ ad creditorum solutionem, & satisfactionem destinata sunt, per administratorem regitur ita vt nec debitori ipsi eorum domino, nec creditoribus sit permissa, sed ea attingere veritum provt superius 1. *p. cap.* 13. *ex num.* 1. *& c.* 14. atque 25.
vt plurimum vix in eo deficit persona aliqua priuilegiata, cui beneficium restitutionis competat, minor, pupillus, Ecclesia, monasterium, vel loca pia, populus, aut Respublica, & similes priuilegiatæ; atque semper miserabilis adest persona, ipse nempe debitor ad latè tradita 1. *part. c.* 2. *ex n.* 34. 26.
& sequentibus.

Quorum singula (vt prædiximus restitutionem 27.
appetunt post Iacob. de Aren. & Buttigar. firmat Bald. *in leg. Respublica. num.* 2. *Cod. ex quibus causis maiores*, & ibi Angel. *num.* 1. *speculat. titul. de restitut. in §.* 1. *num.* 20 Ioann. Andr. *in cap.* 1. *de in integr. restitut.* Paul. de Castro, & Fulgosius *in d. leg. respublica.* Paulus de Castro *in leg.* 1. *num.* 3 *Codice etiam per procuratorem.* Alberius *in leg. si ab hostibus num.* 17. *ff. ex quibus causis maiores.* Alexand. *in leg. civitas num.* 4. *ff. si certum petatur*, & ibi Decius *num.* 8. Bald. *in leg. legatis ff. ex quibus causis maior.* Cardinal. *in d. cap.* 1. *numero* 4. & ibi Abbas *numero* 15. Maranta *in* 3. *part.* 6 *p. in actu* 2. *num.* 97. Corneus *consil.* 284. *num.* 5. *tit.* 4. Socinus Senior *consil.* 299. *num.* 1. *lib.* 1. Aleiatus *consil.* 167. *num.* 2. *& num.* 3. *&* 4. Socinus Iun. *consil.* 5[illegible]. *n.* 5. *lib.* 2. Natta *consil.* 158. *num.* 19. Neuzan. *consil.* 43. *per totum* Rolandus à Valle *consil.* 90. *numero* 27. *lib.* 1. *& consil.* 68. *num.* 22. *lib.* 3. Riminald. Iunior. *consil.* 31. *num.* 31. *lib.* 1. Bossius *in tit. si aduersus rem iudic. num.* 20 Mauritius *in tract. de restit. in integr. c.* 417.

*cap.*417. Sfortia obdus *eodem tractatu, part.*1.*q.*3. *articulo* 10.*ex numero* 66.*& articulo* 11.*per totum,*

28. qui loquuntur in Vniuersitatibus, Villis, seu Castris, quæ per sindicos, seu administratores, & non per seipsa reguntur, probat etiam Gaspar Rodriguez *de reddit.ibus*; *libro* 1. *quæstione* 14. dum *sub*

29. *numero* 68. probat vniuersitati, quæ alieno administratore, & regimine indiget, restitutio conceditur, quia in ea adsunt pupilli, viduæ, pauperes, & non ægroti, non si sit publicarorum, fabrorum, vel pistorum collegium post Alciatum *in l. si ciuitas, numero* 3.*& 4. ff. si certum petatur*, & Sfortiam Odd *in d. tractatu de restitut* 1.*part. quæst.* 3.*articu-*

30. *lo* 13. vbi hoc vltimum de collegio limitat, idem ex eadem ratione tenet. Vincent. Carrocius *in tractatu de exceptionibus except* 49. *num.* 7. item etiam Bald. post Odofred. *in leg. Respublic. in fin.* & ibi Paulus de Castro *in fin.* Ioann. Andreas *in addit. ad speculat. d.* §. 1. *tit. de restitut. in integr. vers. respublica.* & ibi Bald. *columna* 1. in Alberic. *in dicta l. ab hostibus num.* 7. Ias. *in leg. vt inter diuinum n.* 16. *Cod. de sacros. Eccles.* Afflictis *super constitut. regni in prælud. quæst.* 5. *num.* 3. Mauritius *in tractatu de restitut. in integr. cap* 417. *vers. sed ego ab hoc intellectu.* Hypolit. de Marsillis *singul.* 699. Petrus Follet. *in addit. ad Marant. vbi supra num.* 99. *in fin.* Gratianus *in addit. ad Vestrium in praxi Rom. Curiæ lib.* 8. *c.* 3 *n.* 22. Brunus *in consil.* 87. *num* 33. Crotus *consil.* 145. *n.* 2. Natta *in consil.* 548. *n.* 19. & plures alij per Sfortiam Oddum *in tract de restitut. in integr. part.* 1. *quæst* 3 *art* 11. qui omnes loquuntur

31. in communitatibus, villis, vel castris, quæ licet per seipsos cogantur, & non per administratorem, restitutio datur, eo quod in illis adsint minores, pupilli, furiosi, seu aliæ miserabiles personæ, quæ in consequentiam lædantur atque ibidem plurimi citati per Sfortiam *dicta quæst* 3 *artic* 3. *per totum*, Nouar. *de priuilegiis, miserab. personæ priuileg.* 63. *per totum.* Antonius Amat. *variar. resolut.* 11. *ex*

32. *num.* 11. qui post alios quamplurimos tractant de restitutione in integrum competente miserabilibus personis.

33. Ex iis igitur probabilis redditur specialitas hæc, & assertio DD. quos superius pro ea citauimus *supra numero* 12. *vers. sed nihilominus*, quam praxis tribunalium frequenter admisit, vt post licitationem, & subhastationem peractam, atque etiam addictionem, nouus admittitur licitator, qui meliorem conditionem offerat, ob vtilitatem, & interesse tam debitoris, quam creditorum, cum ex iu-

34. sta causa, dolo, fraude præsumpta, & ex aliis accidentibus possit Iudex reiterare subhastationem, & nouum terminum concedere, vel signatum prorogare, vel vltimo plus offerenti bona licitata non addicere, vt latius videre est per Parlador. *lib* 2. *rerum quotidian.* 5. *part. lib.* 1. *cap. fin.* §. 13. *numero* 1. abunde Gutierrez de Gabellis *quæst.* 152. *&* 156. Antonin. Amat. *variar. resolut.* 38. *ex num.* 6. *& se-*

35. *quentibus.* Hermosilla *in leg* 52. *gloss.* 1. *num.* 14. *& gloss.* 7. *tit.* 5. *part.* 5. *ex num.* 36. *fol.* 235 *colum.* 2. *& sequentibus*, qui plurimos alios laudant, qui etiam *à num.* 31. *cum sequentibus*, & Amat. *à num.* 9. Gutierrez *de Gabellis quæst.* 134 abunde agunt quando primus licitator liberetur, vel non per secundum plus offerentem.

36. Atque ex Amat. *ibidem ex numero* 11. videbis, quando duo plures licitatores simul, & eodem tempore concurrunt ad licitandum eodem pretio, & de prioritate ignoratur; an sit locus gratifica-

tioni, vel potius ob incertitudinem subhastatio reiteranda sit, quam plurimos ad id allegat.

Ex quibus hic præmissis fundamentis satis pa- 37.
tet responsio ad argumenta in contrarium considerata, quæ omnia tendunt in corroborationem generalis regulæ negatiuæ, a qua tamen hunc casum specialem extrahere, fas esse videtur, ex Doctorum authoritate, fundamentis nostris fulcita & ex praxi vsitata; restat tamen respondere opinioni contrariæ, quam tenuit Hermosilla loco relato suprà *n.* 11. *vers. & hanc part.* &c. qui nullum inuenit fundamentum pro opinione Ricij, cum tot vrgeant, hactenus relata.

Et minus pro sua facit illa consideratio eius- 38.
dem Hemosillæ; nempe priuilegium minoris, vt admittatur nouus licitator; esse speciale in venditione rerum suarum, non propterea extendendum ad eius debitores; quæ assertio ad duo tendit: alterum quando minor est ipse debitor concursum formans inter suos creditores; alterum verò, quando ipse minor est creditor, & inter cæteros creditores citatus assistit concursui, per debitorem communem, & maiorem formato.

Sed adhuc in vtroque casu minori non dene- 39.
ganda erit restitutio, & priuilegium admittendi nouum licitatorem, etenim in vtroque casu vertitur interesse & vilitas minoris: in primo non est dubium, cum agatur de vendendis bonis ipsius minoris, qui concursum tanquam debitor formauit, quam consequitur, ex augmento valoris oblato, cui assistunt doctrinæ hactenus relatæ; imò & ratio ipsius Hermosillæ cessat in hoc casu, quo tractatur de propriis bonis minoris.

Quoad secundum idem, quod diximus, erit af- 40.
firmandum, quia cum sit creditor, ei interest augmentum valoris bonorum concursus, ne creditum suum ob inopiam debitoris amittat; & licet hoc redundet in fauorem, & interesse cæterorum creditorum maiorum eius, ex participatione de iure prouenit; nam cum simus in iudicio indiuiduo inter minorem, & cæteros creditores, nec non debitorem maioris, restitutio minori concessa, ipsis prodest ex plurimis DD. citatis in nostris commentariis *de retentione Bullarum.* 2. *part. capite* 11. *num.* 63.

Tum etiam, quoniam adhuc ratione indiuidui- 41.
tatis, & inseparabilis interesse inter minorem, ac cæteros creditores, nec non debitorem principalem ex hac admissione noui licitatoris possent siue debitor, siue cæteri creditores hanc restitutionem postulare intuitu, & contemplatione minoris, etiam non litigantis, habentis tamen inter se ius inseparabile; vt ex Gama *decisione* 262. & Phœbo *decisione* 61. *tomo* 1. latè comprobans prosequitur Fontanella *in decisione* 111. *per totam* omnino videndus; ergo multo magis, quando 42.
ipse minor litigat, & simul assistit, tanquam creditor citatus huic iudicio concursus indiuisibili, & inseparabili. Ex quibus quidem euacuatur clarè consideratio Hermosillæ non admittentis limitationem ad regulam, vt fallat in concursu creditorum in quarta bonorum subhastatione, & addictione facta emptori, admittatur nouus alius licitator meliorem conditionem afferens.

Obiter dubium illud frequens dubitamus, an 43.
in subhastatione bonorum concursus possit offerri præmium plus licitanti, hoc est pro methodo ad inflandum licitationis calorem, & alliciendos licitatores; breuiter dico, quod non moueor quoniâ in

hac ſubhaſtatione nullus concurrit, qui eam promiſſionem, & donationem licite gerere valeat,
44. non debitor quilibet bonorum concurſus dominus ſit, eorum adminiſtratione priuatus eſt, itavt donare, vendere, aut alias alienare nullo modo poſſit in præiudicium creditorum, ad latè tradita
45. ſuperiùs 1. *part. c.* 14. *per totum*, nec adminiſtrator qui generalem, & liberam adminiſtrandi facultatem non conſequitur ſed particularem, & limita-
46. tam, provt abundè 1. *p. c.* 13. *per totum* nec per iudicem, aut apparitorem, qui ſubhaſtationi aſſiſtant, de quibus omnibus videbis eleganter per Parladorium *lib.* 2. *rerum quotidian. c fin.* 5. *p.* §. 13. *ex*
47. *n.* 3. *cum ſeqq.* nec creditoribus hoc licet, qui bonorum concurſus nec domini ſunt, nec adminiſtrationem habent, ſed deſtinationem ad ſui crediti
48. ſatisfactionem, vt ſæpe diximus. Fateor tamen debitorum, & creditorum conſenſu hanc promiſſionem plus licitanti offerre poſſe, cum tunc ceſſet omnium præiudicium ex Parlador. *loc. cit. n.* 3. & 4.

49. Igitur fauore & intereſſe creditorum hoc ſpeciale adſcribatur, vt in ſubhaſtatione bonorum concurſus nouus licitator, qui plus, & magna in quantitate offerat, admittatur, iuxta hactenus comprobata. Et ſit prima concurſus iudicij inter cæteras ſpecialitates præter, vel contra iuris regulas.

50. Secunda ſit, quod attenta natura iudicij concurſus cauſati per debitorem communem, ſola de per ſe ſit cauſa legitima, & caſus curiæ attendendus, vt prima inſtantia deducatur ad Cancellarias ſupremas, & Audientias Regias, provt abundè probauimus ſuperiùs 1. *part. cap.* 2. *ex num* 28. *vſque ad finem.*

51. Tertia erit, quod licet vulgare ſit iuris axioma, quod actor ſequatur forum rei prouocari, & citari; tamen fallit in iudicio concurſus, vt creditores ad illud prouocari per debitorem communem illud mouentem & cauſantem priuſquam ad iudicium comparentem, debitoris forum ſequatur, diximus 1 *part. c.* 2. *per totum, & c.* 6.

52. Quarta, quod licet fiſcus ad ſe trahat omnes cauſas, & etiam iudicium concurſus alibi coram iudice ordinario, & competente pendens, & cœptum; tamen ipſo ſemel dimiſſo, & de ſuo credito ſatisfacto, iudicium ipſum iterum redit ad priorem iudicem, à quo fuit ſublatum, de quo *d.* 1. *part c.* 7. *ex n.* 31. *verſ. illud inſuper conſtans eſt, & in praxi receptum.*

53. Quinta erit ſpecialitas, quod licet ſcholaris ad ſuum forum priuilegiatum trahat omnes cauſas, ſiue actor ſit, ſiue reus; tamen iudicium, & litem concurſus alibi cedentem ex peculiari huius iudicij natura trahere non poteſt, ſed cogitur ibidem comparere, copioſè & ſingulariter comprobauimus *d. c.* 7 *ex n.* 39. *cum multis ſeqq. verſ. quoad vltimam huius c. partem.*

54. Sexta ſit ſpecialitas, quod licet de iure ſit quod in indiuiduis, & connexis cauſis, ne earum continentia diuidatur, ad eundem, & priorem iudicem cæteræ conferant; adhuc tamen iudicium concurſus ad ſe trahit omnes creditorum cauſas alibi procedentes, ſiue antea, ſiue poſt illud motas; probatur *d* 1. *part. c.* 4. & 5.

55. Septima, quoniam licet de iure dominus in re ſua ſit moderator, & arbiter, & poſſit diſponere, & adminiſtrare, quod pars dominij eſt integralis; nihilominus formato per debitorem concurſu inter ſuos creditores, ſtatim alienandi facultate priuatur, & adminiſtrationem ſuorum bonorum à ſe abdicat, iudicij natura attenta; efficaciter oſtendimus 1. *part. c.* 13. & 14. *per tot.*

Octaua, quod etſi creditor in diem incertam, 56.
vel ſub conditione careat actione ad agendum in iudicio; tamen ex peculiari natura iudicij concurſus comparet, & admittitur, inter cæteros creditores graduatur, diximus 1. *part. cap.* 8. *ex num.* 24. *cum multis ſeqq. verſic. nunc tractandum an creditores*, &c.

Nona ſpecialitas, & admirabilis erit, quod 57.
quamuis ſit contra naturam intrinſecam contractus cenſualis redimibilis, vt in poteſtate creditoris ſit, ſortem repetere, vel ad redemptionem debitorem cogere; nihilominus ſpecialitas iudicij concurſus regulam hanc frangit, & ea attenta, creditor cenſuarius citatus per debitorem ad iudicium hoc a debitore formatum comparet poſtulans non ſolùm reddit..s concurſus verùm & ipſam ſortem cenſus principalem, & pro redemptione licitè inſtare valet. & iuſtè conſequi, copioſè annotauimus 1 *p. c* 19. *per tot.*

Decima ſpecialitas, quod licet inuito creditori 58.
pro pecunia ſpecies in ſolutum dari non poteſt; tamen hoc eſt ſpeciale iudicij concurſus; vt ei inuito bona concurſus in ſolutum dentur, & etiam ſi ſit creditor cenſuarius, cogendus ſit pro ſorte, & decurſis bona taxata pro redemptione cenſus accipere; probauimus manifeſtè 1. *p. c.* 22. *per tot.*

Vndecima ſpecialitas, quod quando quis aduer- 59.
ſus alium, fideiuſſorem nempe, agere non poteſt, niſi prius facta legitima excuſſione in bonis principalis debitoris, tamen eo ſolo quod doceat de concurſu pendente peracto à debitore principali, excuſſio legitima cenſetur, & alia extrinſecus excuſatur creditor abundè videbis 1. *p. c.* 23 *per tot.*

Duodecima licèt in præſtandis alimentis atten- 60.
datur qualitas, & quantitas bonorum alimentantis, & alimentandi; tamen in iudicio concurſus, quando præſtandæ ſunt, non ex toto qualitas attenditur ſed neceſſitas, & miſeratio, ne fame pereat, atque ideo longè minora taxantur alimenta ob præiudicium creditorum, diximus *c.* 24. *part.* 1.

Decimatertia ſpecialitas adeſt, quod licet man- 61.
datum ad exigendum, negotiandum, aut alienandum, nonniſi re integra morte finiatur, aut aliàs expreſſa mandantis ſuperueniente reuocatione; adhuc tamen ſpeciale eſt, vt ſtatim formato iudicio concurſus per mandantem inter ſuos creditores, ſtatim reuocatum, & extinctum, etiam re non integra, intelligitur prædictum mandatum; abundè reperies *d. part.* 1. *c.* 28.

Decimaquarta ſpecialitas erit, quod licet in aliis 62.
venditionibus priuatos inter contrahentes perfecta venditione neutri liceat recedere, nec pœnitere, ſed quemlibet teneri emptorem ad pretium, venditorem ad rem tradendam (licet ſi tradat non habita fide de pretio dominium rei emptæ, non tranſeat in emptorem, de quo, & quibus caſibus dicatur fuiſſe habitam fidem de pretio, vt dominium in emptorem tranſlatum ſit, vide ampliſſimè 63.
per Hermoſillam *tom.* 2. *ad l.* 28. *gl.* 1. *per totam, tit.* 5. *part.* 5. *fol.* 120. & *ſeqq.*

Tamen hoc fallit in venditione per ſubhaſtatio- 64.
nem pro ſatisfaciendis creditoribus, quia propter pretium non ſolutum, licitum eſt à venditione recedere, rem retrahere, & aliis vendere, tradunt ex Alexandro, Iaſon & aliis Viſillus ad Afflictum *deciſione* 358. *numero* 4. Surdus *conſil.* 168 *numero* 14.

Gratia

Gratianus *discept. cap.7. num.4.& c.321. num.20.* Hermosilla *in l.52. glos.7.n.12.tit.5. part.5.tom.2. fol.281.a tergo,col.4.* idem tenet Ioannes Antonius Manguillius *in tr. de euict. q.45. num.13.* vbi alios allegat.

65. Decimaquinta specialitas est; nam licet minor, respublica, Ecclesia, vel alia communitas nequeat alienare bona sua absque decreto, regia facultate, vel iuris solemnitatibus; potest tamen absque eisdem concursum formare inter suos creditores, licet cessio bonorum hæc sit species alienationis; abundè disceptatur *suprà 1.p.c.1.§.2. per tot.*

66. Decimasexta specialitas erit, etenim exceptio litis pendentis regulariter tanquam dilatoria debeat deduci, & proponi intra terminum à lege regia præscriptum, vt admitti debeat; exceptio tamen concursus alibi pendentis quacunque parte iudicij proponi potest,& admitti debet;provt manifestè probauimus *suprà 1.p.c.4.§.3. per tot.*

Decimaseptima specialitas erit, vt quamuis decima executionis debeatur iudici, eam tamen iudex concursus consequi non potest ex bonis concursus vniuersalis subhastatis pro satisfactione, & solutione creditorum; plenè probauimus *suprà 1.p.c.1.§.1. per tot.*

Decimaoctaua specialitas est, quod administrator concursus quantumuis nobilis sit, carceatur pro reliquorum solutione,vt *1.p.c.41.per tot.*

Decimanona specialitas erit, quod debitor ob concursum formatum,si secundam supplicationem in aliqua causa interponat, tanquam pauper excusatur à fideiussione præstanda, & quando secus videbis amplissimè *supra 1.part.c.fin. per tot.*

67. Vltima specialitas sit, quod licet corpus bonorum concursus,& debitorum tangat omnes creditores vt singulos, & propterea nec debeant alias in vnum congregari, provt abundè per Nicolaum Garciam *de benef.5.p.c.9 à n.222. cum multis seqq.* in quo omnium requiritur consensus, & approbatio,necnon citatio, nec factum maioris partis aliis etiam minoris partis præiudicat, ex regula iuris, *quod omnes tangit,debet ab omnibus approbari, l.6. l.1.& vlt.C.de author.præstan. l.per fundum 11.ff.de seruit. rust. præd.* at quando negotium pertinet ad plures vti vniuersos,vel in communi,veluti ad collegium, sufficit maior pars, & consensus maioris partis, *cap.1.de his, quæ fiunt à maior. part. capit.* plures per Augustinum Barbosam *in d.regul. quod omnes 19.de reg.iur. lib.6.n.2.*

68.

69. Tamen speciale est in concursu creditorum, vt in iis quæ omnes tangunt maior creditorum pars attendatur, & minori præualet in nonnullis, & omnes sint in vno loco congregandi, ad ea tractanda,& transferenda; iuxta iura, & DD. citatos *suprà part.1. c.3.num.13 & 14.& cap.13. à num. versic.sed an vnus ex ipsis creditoribus*, &c. & hoc modo interpretantur, & declarantur præfata iura. Abb. *in c.3.de iure patron.in fin.* sequutus à Felino *in cap.cum omnes, num.29. de constit.* Rochus de Curte *de iure patron verb. honorificum,quæst.60.* ex regula B. quam ibi approbant communiter DD.

70. *in l.omnes populi,n.18. ff. de iustit & iur.* quod in iis in quibus consensus maioris partis præiudicat minori, etiam si pertineat ad plures, vt singulos, requiritur, quod actus fiat simul, debeántque omnes conuenire in casibus doctorum iurium, loquentium de creditoribus,ex Greg. Lopez *in dict. l.5.tit 15.p.5.* Beneuentus Stracha *de creditoribus, 6.part.num.9.* Et ex citadinis,& Lambertino, ob-

seruat Garcia *de benef.5. p.c.9. n 223.* vt secus sit, quando factum maioris partis non præiudicat minori, vt inter patronos, qui in actu præsentationis, in quo neuter alteri præiudicat;sed quilibet potest præsentare, quem maluerit, non debent congregari & simul conuenire. 71.

In tantum quod dispositio *leg. maiorem, ff. de pact. l.iurisgentium,§.fin.ff.eod.tit.l fin. C.qui bonis cedere poss. leg 5. tit.25. p.5.* hanc specialitatem dictandum, sit à iure exorbitans, & vltra casus per eosdem titulos decisos non trahi; latissimè autumat Vincent.de Franchis *dec.82. ex n.1.cum seqq.* 72.

Sed licet verissimum sit,quod sit speciale in eis, quæ tangunt creditores quoad bona debitoris, vt sit maior pars attendenda,& minori præiudicet ex tot iuribus,nihilominus tamen in eo quod ex aliis contra glossæ *in l.1 ff.de priuil.creditorum* asseuerat Vincent.de Franchis præfatas leges non habere locum,nec trahi per alios casus extra expressos per easdem leges,subsistendum arbitror,etenim de iure inter creditores maior pars attenditur, & minoribus præiudicare reperimus in aliis diuersis casibus, vltra expressos *in d l fin. qui bonis cedere poss.& d.l. iurisgentium §.fin.& d.l.maiorem ff.de pactis* provt expressè habemus *in l fin. ff.de bonis authorit. iud. poss.* ibi: *ne corrumpantur rationes vni hoc negotium a creditoribus esse dandum, quem maior pars creditorum elegerit, l.curatore ff. eod. tit. l.de curatore constituendo hoc iure veimur,vt prætor adeatur,is ne curatorem,curatoresve constituat ex consensu maioris partis creditorum,ff.de curatore bonis dando,* cum aliis *suprà 1.p.c.13.num...cum seqq verf. vnum tamen circa hanc,* &c quæ determinant, in curatore bonis debitoris dando, & nominando maiorem partem creditorum attendendam, ita vt eius consensus præiudicet minori eorum parti. Idem videmus in casu *in l.1. ff de priuileg. credit.* vt in emptione bonorum concursus præferantur creditores extranei emptoribus & inter creditores,qui debiti maiorem partem habuerint. 73. 74. 75.

Quorum quidem iurium si memor fuisset Franchis, & ab eo citati, non temerè affirmarent contrarium, nempe *d.l.fin.& l maiorem*, vt maior pars creditorum attendatur, non extendi ad alios casus vltra expressos in eisdem. Cum etiam ius commune contrarium admiserit,sicque verior & probabilior mihi videtur opinio glossæ *in d.l.1.ff de priuilegiis credit* quam expressè sequuntur ibidem Angelus.dicens legem prædictam esse notabilem,quia supplet dispositionem *d.l fin.& leg.maiorem*,vt non solum habeant locum in casibus per eas expressis, sed etiam vbicunque est concertatio inter creditores, qualiter debeant consequi debita super bonis debitoris cedentis, aut cessantis in solutione, seu falliti, aut non sufficientis. Angelum sequitur Franc.Ripa *ibid.in vlt.not.in fin.*Fulgosius *in d.l.iurs gentium §.hodie*, tenet etiam Beneuent Stracha *in tr de cessoribus. part.6.n.21. verf. sed licet consilij Neapol. authoritas.* 76. 77.

Et licet Vincentius de Franchis *dec.82.* in contrarium alleget Afflictum *in decis.288. dicentem n.4.*Senatores dixisse *d.l.fin.& sequaces*,non extendi vltra casus, ab ea expressos; nihilominus adhuc ipsi contrarium admiserunt in suo casu, etiam diuerso, de quo ibi, quando scilicet hæres debitoris communis nolebat adire, nisi per creditores sibi fieret remissio partis debiti,provt videre est ex ipsa *decisa à princ. & ex resolutione n.5.& fin.* & ita tenendum firmiter asseueramus. 78.

79. Quibus suppositis,non est mirum,quod in casu decisionis Vincentij de Franchis non admitteretur postulatio creditoris inferioris gradus , etiam habentis creditum maioris summæ , vt prior creditor bona debitoris in solutum reciperet ; quoniam tunc attenditur maior pars creditorum in præiudicium minoris partis,quando agitur de modo, & forma exigendi à debitore fallito, & ex eius bonis , quando damnum, seu vtilitas communicabilis est omnibus creditoribus consentientibus,& non consentientibus simul , & æqualiter pro rata vniuscuiusque crediti , & sic quando damnum est vniuersale , provt expressè monstratur in casibus tantorum iurium.

80.

81. At verò quando vtilitas sit particularis,& damnum tangens & pertinens aliquibus dumtaxat , & vtilitas alteri, vel alteris ; tunc non admittitur dispositum à maiori parte , quia foret in potestate maioris partis suæ particulari vtilitati , & interesse consulere,ac prospicere in damnum minoris partis, quod nec ius naturale , nec dictæ leges patiuntur: provt contingebat in casu *dict.decis.de Franchis*,in qua,quod volebat creditor posterior maioris summæ totaliter erat in præiudicium prioris creditoris non communicabile posteriori petenti,sed in eius totalem vtilitatem ; provt bene ponderauit

82. Franchis *in d. decis.*82. *n.*9. vbi hoc damnum ex pluribus causis ponderabatur. Cuius resolutio ex hoc fundamento rectè sustinetur , non tamen ex principali , quo motus fuit Senatus , d. leges non trahi ad alios casus diuersos , cum minus sit legitimum , vt apertè ostendimus.

83. Et in terminis,quod pactum inæquale omnibus creditoribus appositum per maiorem partem creditorem non admittatur in præiudicium minoris partis , cum debeat omnium creditorum par esse fortuna,mirabiliter probat Vincentius de Franchis *in decis.*179.*ex n.*9. vbi tractat,quando maior pars creditorum inter concedendam dilationem debitori respectu personæ dumtaxat , & non bonorum , cum nimis præiudiciale sit hoc pactum posterioribus creditoribus, & in fauorem anteriorum tantum,qui pendente dilatione,possint ex eo vendere bona debitoris,& ea consumere, ita vt posterioribus nihil remaneat ad eorum satisfactionem, contra finem & intentionem dilationis concessæ, quæ fit ob spem,vt ea pendente, de nouo acquirat debitor. Vide eundem latius , vbi testatur bis ita determinasse Senatum.

84. Et pariformiter in alio casu , quam stylus vsitatus introduxit intuitu prædictorum iurium ; quando scilicet fiscus , vti creditor ad bona concursus attrahere vult ad se litem , & iudicium concursus alibi pendens , creditorum maiors pars,ad euitandum tot commune damnum consentire affolet, vt fiscus præ cæteris exigat,soluatur, & dimittatur,ad excusandam mutationem iudicij , provt latè diximus *supra* 1.*part.cap.*7.*ex num.*18.*versic. non desinam adnotare*,&c.

85. Redeundo insuper ad primam specialitatem erga nouum licitatorem admittendum , iam re subhastata , & addicta plus offerenti , & termino subhastationis transacto (à qua propter præcisam cæterarum specialitatum continuationem degressum fecimus) & pro eius complemento illa mouenda erit quæstio,an esto, quod in bonis concursus subhastatis sit admittendus nouus licitator, ad resoluendam priorem venditionem iam perfectam;an coram eodem iudice concursus comparitio, & controuersia inde orta tractari debet,vel an potius coram iudice ordinario emptoris cui res addicta fuit?

Et quod ad iudicem ordinarium recurrendum, 86.
probatur primò ; quia hæc controuersia præcisè dirigitur ad rescissionem , seu resolutionem venditionis antecedentis legitimæ & consummatæ, cuius titulo rei dominium, & possessionem acquisiuit emptor , qui vti reus coram suo iudice conueniri debet, & eius forum sequi.

Deinde quia hæc controuersia ei mouetur tan- 87.
quam nouiter orta post perfectam venditionem, & possessionem adeptam ; ergo coram suo iudice, & non coram iudice concursus conueniri debet, vt in expresso probat text. *in l.à Diuo Pio.*§ *si post additum pignus ff.de re iud.*quem abunde,& feliciter exornauimus *infrà hac* 2 *part. c.*6. *per totum*, vbi etiam,quod si clericus fuerit emptor,& pos- 88.
sessor rei subhastatæ , & extincto concursu sibi super eadem re moueatur controuersia, eius forum Ecclesiasticum sequi tenetur actor.

Tertiò, eo potissimum, quia hæc noui licitato- 89.
ris admissio in iudicio concursus non de iure ordinario prouenit,sed priuilegiato , & extraordinario restitutionis in integrum , vt latius probatum reliquimus *ex n.*7. *cum seqq.* Sed eam petens iure actionis postulat principaliter , non incidenter; ergo tanquam actores sequi tenentur forum rei possessoris;maximè,quia non petitur hæc restitutio per licitatorem nouum ; sed debet peti per credi- 90.
tores,seu debitorem communem , quibus competit,vt per Amatum *decis.*97. *n.*6. tenet Hermosilla *in l.*52. *gloss.*7.*n.*6.*tit.*5.*p.*5. *t.*2. *fol.*236.

Quibus tamen non obstantibus , contrarium 91.
(imò quod hæc noua controuersia sit tractanda coram iudice concursus , qui rem subhastauit , & addixit plus offerenti possessori) verius probari videtur,siue hæc noui licitatoris admissio intra certum terminum proueniat à iure, consuetudine, vel restitutione in integrum ; quoniam etsi dispositio text.*in dicto* §.*si post additum*, simpliciter vera sit,& tenenda ; tamen tunc fallit, quando res non libera , sed affecta, & conditionaliter addicta fuit, 92.
atque tradita per iudicem concursus , puta cum clausula aliqua perseueratiua , vt puta , nisi alius comparuerit potentius ius habens , vel sine præiudicio alterius,& similibus;nam adueniente conditione , & comparente alio potius ius habente ad 93.
eundem iudicem concursus pro noua hac quæstione rescissoria , & auocatoria recurrendum erit, & emptor possessor conueniendus ibidem respondere tenetur , exclusa prorsus eius declinatoria, plura fundamenta,& innumerabiles penè DD pro 94.
hac doctrina constanti, & indubitabili adduximus *infrà hac* 2.*part. c.*6. *à princ.* & signanter *ex n.*42. *cum multis seqq.verf.ad vlt.part.suam.*&c.

Sed hæc doctrina verificatur in casu,de quo agi- 95.
mus ; quoniam licet absque expressa aliqua conditione plus offerenti fuit res in subhastatione per iudicem concursus addicta , & tradita ; tamen ex natura rei tacita inest conditio per legem,vel consuetudinem , nisi alius meliorem conditionem attulerit,iuxta text.*ff.de in diem adiect.* provt in terminis etiam firmat D. Larrea *alleg.*106. *n.*8. *t.*2. dicens,quod in contractibus fiscalibus semper inest conditio quod adiectio fit admittenda , per *l. Lucius.*§.*idem respondetur* , & ibi Bart. *ff.ad municip. l.*1.*&* 2.*C.de rend.reb. ciu. lib.*10. Renat. Chopin. *de doman.Franc. l.*3.*c.*29. *n.*29. & per *l.*7.*tit.*7 *p.*5.

Quoniam

96. Quoniam multi contractus quamuis purè apparent celebrati secundùm eorum verba; tamen ex natura rei recipiunt conditionem virtualiter insitam, text. est *in leg. interdum 75. ff. de verborum obligat. leg. 1. in fin. ff. de condit. & demonstr.* quæ tacitæ
97. conditiones cum à iure subintelligantur, pro expressè appositis habentur, *leg. licet Imperator. ff. de legatis 1. ... C. de testament. milit.* Tiraquell. *in leg. si unquam, verb. donatione largitus, num. 158. Cod. de revocand. donat.*

98. Virtualiter quippe inest hæc conditio, nisi alius meliorem conditionem attulerit naturæ rei subhastatæ, & sic meritò operatur, ac si expressè in eius traditione, & addictione apposita fuisset. Ioseph de Sesse *decis. 65. n. 22.* Ferrer. *in Constit. Cathalon. gloss. 4. n. 61.* Craueta *cons. 149. n. 11.* Cephal. *cons. 152. n. 76.* Petr. Surdus *cons. 143. n. 20.* Stephanus Gratianus *t. 5 discept. 916. n. 38. & discept. 957. num. 25.* vbi idem dicit in eo, quod est naturæ actus venit.

99. Idem ex Menochio *lib. 4. de præsumpt. 175. n. 5.* & ex Galganeto *de condition. & mostrat. 2. part. cap. 6. quæst. 2. num. 3. & 4.* firmat Castillo *controuersiar. tom. 6. cap. 117. num. 6 & 7.* quod quando lex, vel statutum subintelligit conditionem in actu, attendi debet, & suum effectum operatur resolutionem.

100. Et cum hæc conditio à iure, & ex natura rei gestæ tacitè insita sit, & subintelligatur quamuis verbis non exprimeretur, plus expressa non operaretur, quam tacitè subintellecta, *l. 1. ff. de legat. l. 3. C. de fideicommissoris.* Gratianus *tom. 4. c. 728. num. 24.* Fusarius *de substitutionibus, quæst. 249. num. 8.* ergo purificata conditione per comparitionem alterius licitatoris plus offerentis, ad eundem iudicem concursus venire cogitur possessor, & respondere, & de resolutione venditionis tractari.

101. Durante etenim illa tacita conditione, interim venditio, & subhastatio imperfecta est, & sub eadem transit reuocabiliter in emptorem, prout in simili habemus de re subhastata ad satisfaciendum creditorem, quæ plus offerenti traditur, pro cuius recuperatione de stylo, & consuetudine Hispaniæ conceditur debitori ipsi termines trium, vel nouem dierum pro mobilibus, aut immobilibus respectiuè, & sub tacita conditione retractus in emptorem res transit, ita vt interim imperfecta dicatur venditio, & subhastatio. Nec ex ea gabella debetur, vt per Castellum *in l. 70. Tauri, verb. del remate*, ibi, *quæ interim venditio non est perfecta, cum res vendita extrahi possit per debitorem*, planè per Lasartem *de gabellis, c. 7. n. 57.* ergo præcisè talis contractus perfici debet ab eodem iudice, & sub eodem iudicio Lasartem etiam sequitur Ioan. Gutierrez *de gabell. q. 22. n. 13.*

102. Hæc enim tacita, & subintellecta conditio inducit termini præfixi subhastationi quandam prorogationem, & subhastationis, atque iudicij continuationem ob inter se connexitatem prout in similibus consideraumus *in dicto cap. 6. ex num...* infrà
103. *hac 2. part.* ita operatur termini etiam præclusi aperitionem prout à iudice ex iusta causa fieri posse diximus ex aliis supra *ex n. 34. versic. ex iis igitur probabilibus*, &c. Bene consonant quæ copiosè, & eruditè congessit circa prorogationem temporis officij, contractus, locationis, & similium Noguerol. *allegat. 21. per totam.*

104. Deinde, cum potestas rei subhastandæ resideat solùm penes iudicem concursus; ad eum præcisè,

& de necessitate, non ad alium recurrere debet, & comparere nouus licitator, vt admissâ sua obligatione sibi addicat illammet rem, ad quod citare facit creditores concursus, debitorem communem, & priorem licitatorem possessorem, quibus comparentibus, debitor, seu creditores, tum vt licitatio admittatur, & vt reuocetur conditionalis illa præcedens adiudicatio, restitutionem postulant, & sic incidenter, cum obligatio, & noua licitatio præcisè præcedere debeat restitutionem postulandam, cum absque noua oblatione meliorem conditionem offerentis detegi non posset licitio, ex qua prodit restitutio. Quo quidem satisfit tertio argu- 105.
mento in contrarium considerato; cæteri verò duo apertè diluuntur ex limitatione ad textum *in l. à Diuo Pio §. si post additum. ff. de re iudicata*, de qua supra *ex n. 91. vers. quibus tamen non obstantibus*, quam resolutionem vti legitimam, & iure constantem praxis quotidiana admisit, à qua nec recedendum.

Sed hæc omnia indubitanter procedunt in re 106.
subhastata per viam iudicij, & iudicis authoritate; at in subhastatione priuatim facta, puta per capitulum, seu eius administratorem, seu in bonis Ecclesiæ minoris, & similium, aliud erit dicendum; quoniam facta semel subhastatione in rei additione, & traditione plus licitanti, eidem fit ius, dominium, & possessio acquisita; vnde si compareat ius, aut consuetudinis, seu statuti promissione tertius alius, & nouus licitator plus offerens, & fuerit admissus, resque adiudicata; tunc vt recuperari, & effectiuè reuocari possit a primo emptore, debet fieri per viam iudicij, & authoritate iudicis, qui tunc ille erit competens, qui de emptore reo cognoscere potest. Cum hæc licitatio fiat inter 107.
priuatos contrahentes, non secus ac si res vendatur ab aliquo cum conditione, *de in diem addictione, & nisi alius meliorem conditionem attulerit*; nam si adsit res tradita, auocanda erit à primo emptore per suum iudicem competentem, tanquam à reo necessario, non autem recurri potest ad capitulum, seu Ecclesiam, minoremve, qui nec iurisdictionem habent, nec authoritate iudicis, nec in forma iudicij res subhastata fuit, pro quo facit text. *in d. §. post additum*, & quæ in eius exornationem adduximus copiosè infrà *c. 6.* vt quando super re addicta in subhastatione, & simpliciter tradita moueatur controuersia, inspicitur an prioris iudicij subhastantis iudicium finitum sit & extinctum, vt tunc ad iudicem ordinarium possessoris sit pro controuersia recurrendum; ergo multò magis debet procedere, vbi nullum vnquam iudicium in re subhastandà adfuit, nec iudicis authoritas; quo casu nulla potuit cadere dubitatio quoad iudicij continuationem, vbi iudicium non adfuit, & sic præcisè ad iudicem ordinarium possessoris pertinet quæstio. 108.

Vno modo limitabis, quando ipse emptor præ- 109.
maturè agens conqueritur de capitulo, minore & similibus admittere volentibus in sui præiudicium nouum licitatorem, qua tunc procul dubio quæstio hæc, & querela tangens, & respiciens factum capituli, vel Ecclesiæ, huius præcisè fori debet forum, & iudicem Ecclesiasticum; prout in iis terminis determinauit Senatus noster Pinciannus 110.
in facti contingentia, & declarauit iudicem Ecclesiasticum de hoc facto capituli Ecclesiastici cognoscentem, vim non facere.

CAPVT III.

Creditores anteriores, an cogi possint ab aliis inferioris gradus, vt fructus concursus (qui extraneum emptorem non reperiunt) aut vt taxatos in solutum recipiant, vel vt patiantur inferioribus pro suo credito plus offerentibus assignari?

Et an debitor communis solus impugnari possit, & prælationem anteriorem contra posteriorem agentem opponere?

SVMMARIVM.

Creditor inferior an possit cogere anteriorem vt fructus bonorum concursus decenios, aut in solutum recipiat, aut patiatur quod inferior ex eis soluatur, n.1. & 2.

Ad quæstionem non tetigisse Franchis in decis. 82. adducitur, n.3. 4. & 5.

Pars affirmativa multis comprobatur ex numero 6. & seq.

In casu huius iudicij speciale est, vt creditores cogantur bona taxata in solutum recipere, n.7.

Creditor inferior eorum de utilitate bonorum concursus, admitti debet, n.8. & 9.

Creditores inferiores plus offerentes pro bonis concursus, præferuntur anteioribus pretium currens offerentibus, n.10.

Secus etiam præfertur extraneus plus offerens, ibidem.

Inter socios agentes de re communi dividenda, plus offerens aliis consociis, & coheredibus præfertur, num.11.

Creditor posterior appetens fructus in solutum recipere, non videtur egere utilitatem communem, sed suam damnare, n.12.

Licitator extraneus cogitur ad pretij oblati solutionem, n.13.

Creditor licitator bonorum debitoris compensat pretium cum suo credito, cuius partem retinere potest, n.15.

Creditores anteriores nec cogi possunt fraudari bonorum concursus in solutum recipere, nec inferiores in computum sui crediti provt communis praxis decreuit, n.16.

Quod creditoris anteriori voluntati, & libere electioni relinquit inferior, recte potest recusare, & contemnere n.17.

Creditor licet bona concursus in solutum recipere cogatur, id tamen fit seruatis iuris requisitis, n.18. & 19.

Ad creditores voluntatem & appetitum, non potest creditor anterior cogi bona concursus in solutum recipere, n.20.

Creditor anterior etiam minoris summæ, non potest cogi à creditore posteriori, etiam maioris, vt bona concursus recipiat in solutum, n.21.

Creditor prior non vult recipere bona in solutum, ergo potest superior, non seq. iuar, n.22.

In creditoris posterioris intentione, petentis vt prior vel recipiat bona concursus in solutum, vel sibi recipere patiatur, multa latent damna, cautelæ & fraudes, n.23.

Appetit enim primum gradum, non adhuc dimisso primo creditore, & hac via huic præferri vult in solutione, n.24.

Posterior per adiudicationem bonorum concursus nihil soluit anteriori, sed vult compensare cum suo creditore, n.25.

Creditor posterior offerens priori vt vel rem concursus recipiat, vel patiatur sibi dari, nullatenus certat de vtilitate anteriorum, sed de sua dumtaxat, num 26.

Imò in notabile detrimentum cæterorum creditorum intentio inferioris ista vergit, n.27.

Creditorum anteriorum ius quandiu viuit, posteriorum ius dormit, in cuius damnum redundat diminutio, & defectus bonorum concursus, num.28. & 29.

Creditor vti maior licitator emens bona concursus respectu debitoris bene potest compensare pretium cum suo credito n.30.

Respectu autem priorum creditorum, nullo modo compensare potest, n.31.

Et de ratione, n.32.

Compensatio inter debitorem & creditorem non admittitur in præiudicium creditorum anteriorum, num.33.

Gaspar is Rodrigues locus insignis in proposito adducitur, n.34.

Rotæ Romanæ mirabilis ad literam adducitur decisio, n.35. & 36.

Compensatio regulariter non fit ipso iure, sed opponere necesse est, n.37.

Compensatione cessante debitum, & creditum hinc inde remanet in suo esse distincto, n.38.

Et tunc licitum erit vtrique debitoris creditoribus ex illo nomine exigere, n.39. & 41.

Creditoribus debitoris habentis nomen debitoris, an possit opponi compensatio, n.40 & 41.

Quod ex una causa solutum creditori, si ex alia sit debitor potest, ex ea statim repeti, n.42.

Creditor quando agit contra debitorem sui debitoris, non patitur compensationem, n.43. & 44.

Creditor emens rem debitoris, compensato credito cum pretio, dicitur rem in solutum recipere, numero 45.

Rem in solutum datam posteriori creditori, potest anterior auocare, n.46.

Creditor idem & debitor duas personas representat, ideo non potest apud seipsum compensare in præiudicium aliorum creditorum, n.47.

Respondetur contrarijs argumentis, ex numero 48. & 49.

Creditor inferior plus offerens pro bonis debitoris subhastatis, huic præfertur anterioribus, si pretium solutum quando compensat, n.50. & 51.

Creditor inferior tunc excluditur ab electione oblata anteriori, vt vel rem concursus recipiat, vel sibi recipere patiatur, quando creditor anterior contradicit, n.52.

Secus quando non contradicit, nec impugnat, numero 53.

Creditor prior potest suo iuri prælationis renuntiare, & alteri cedere, ibid.

Creditor posterior, fœcundus, & non impugnantibus anteioribus, potest suum creditum exigere absque impedimento, n.54.

Actus

Alius quilibet in iudicio fallus præiudicialis creditor si non adiunxerit expresse, illi consentire, & acquiescere censetur, n. 55.

Debitor non potest opponere exceptionem prælationis alteri creditori pertinentis, contra inferiorem creditore ab eo exigentem suam creditum, n. 56.

Debitori satisfacienti præponere, & ante tempus suo creditori posteriori nulla datur conditio repetendi, num. 57.

Prælationis ius non est debitoris, sed aliorum nempe creditorum inter ipsos, & ideò de ea nequit opponere posteriori contra ipsum agenti, num 58. & num 59.

De iure prælationis competente creditori debitor disponere non potest, nec subuertere aliam præponendo, n. 60.

Debitor communis ius habet reclamandi contra taxam infimam bonorum concursus, n. 61.

1. VOLENT creditores inferioris gradus, spem exigendi non habentes, vel tardius sua credita consequendi despectantes, aliquibus cautelis vti, & in istum concursus proponere inter alios, quod creditores superioris gradus pro suis creditis in solutum recipiant credicum, vinum, aliosve fructus productos ex bonis concursus, detentos penes administratorem, qui vel temporis abundantia, vel pecuniæ inopia vendi non possint, & corruptioni sint subiecti, vel hoc non admisso patiantur, vel etiam eis inuitis, quod creditores ipsi posteriores possint illos taxatos, etiam precio rigoroso, & iuxta legis taxam recipere, & adiudicari pro suis creditis; creditores priores, quibus hæc petitio & pretensio intimatur pontes contradicunt. Qui nec recipere ea bona in solutum cogi valent, nec pati posterioribus ex illis satisfieri in sui crediti anterioris præiudicium.

2.

3. Quam quæstionem licet prima facie videatur tetigisse Vincent de Franch. *decis.* 82. & ad eum remittere Ioan. Gutierr. *de iuram. confirmat. c.* 29. *in fin.* adhuc tamen nihil *in d. decis.* refertur, quod in aliquo condubitare sit, nec adaptabile nostræ quæstioni, dubitatur in eadem; an creditor minoris

4. quantitatis, sed anterior, cogi possit à creditore minoris summæ ad capienda bona debitoris in solutum pro tanto precio, & in tota decisione pro eius resolutione illud tantum disceptatur, an maior pars creditorum, & sic maioris summæ, possit disponere circa medium soluendi ex bonis debitoris in præiudicium minoris partis, & sic creditorum minorem summam habentium. Quæ disceptatio quam aliena sit à nostra nullus est qui non videat, cum nostra versetur circa quemlibet creditorem appetentem, vt priores merces concursus in solutum recipiant, vel vt patiantur ipsos in solutum eis dari.

5. Imò, & quod magis est fundamentum, quo ritus fuit dicit ad resolvendum negotium in suo casu adhuc de iure non procedere, & contrarium imò *l. iuris gentium*, § *fina. iuncta rem. ff. de pactis, & l. fin. C. qui bonis cedere possunt concordantibus*, non restringi ad solos casus in eisdem expressos; sed & ad omnes similes extendi; euidenter ostendimus *supra hac 2. p. t. cap. 2. ex num. 73. cum seq. in ultima specialiter.* Quo loco resolutionem *dicti decis.* in suo casu procedere recte posse ex alia melius consideratione, & fundamento diximus, quod nostræ quæstioni nullatenus adaptatur, hæc obiecta volui aduertere, ne quis decipiatur, & putet ex illius decisionis resolutione hanc nostram quæstionem eumdem posse.

Et ad eam dirimendo pro parte affirmatiua, nempe posse liberè creditorem quemlibet posteriorem has alternatiuas frui, vt vel priores in solutum recipiant, vel ipsi taxatæ in solutum detur, probatur primò. Quia ille creditor inferioris gradus nihil tueretur, quod præiudicet huic priorum creditorum cum eorum electioni dimittat, velint ne, bona concursus in solutum, itaut eis volentibus ipse vlterius nihil prætendit, nec sibi vltra locum, & gradum hanc tulit desiderat, quo casu fiet edit regula quod tibi non nocet, & mihi prodesse præstare teneris. 6.

Deinde, & secundo probatur ex singulari specialitate iudicij concursus, in quo creditor pecuniarum, & quantitatis cogi potest bona concursus in solutum recipere, prout abundè ex pluribus Doctoribus probauimus *supra 1. p. c. 22. per totum, & hac 2. capitulo eleuen. n. 58. specialiter*, ergo si priores creditores certam mercis in solutum recipere prout tenentur; poterit inferior, ad quem gradatim ius optandi deuenit ob defectum priorum, & inferior cogi, etiam poterit attenta specialitate antedicta. 7.

Tertiò, quia creditor iste licet inferior certat de beneficio, & vtilitate bonorum concursus, tum ex quo bona emptoribus extraneis non inueniant, possunt recuperare exemplo, & pretio, quæ per accessionem suam in solutum cæteris remanentibus, à pretio redacta, etiam quia rigoroso precio facta in illa, ex quo exonerantur bona concursus, & extinguitur illud creditum ex diminutione oneris. 8.

Quartò, quoniam etsi priores creditores vellent recipere bona in solutum iuxta valorem currentem, adhuc inferiores plus offerentes deberent admitti, & præferri, sicuti admitteretur quilibet extraneus text. est *in lege fideiussor hoc esse firmandum ff. ad leg. falcid. l. a Diuo Pio. § fideiussor. ff. de re iudicata*, optimus text. *in lege ad officium. C. communia diuidun.* ibi, *ad licitationem nonnunquam etiam extranei licitatores admissi, maximè si se non sufficere ad iustum pretium; alter ex sociis suæ portionis vilius licentiam profiteatur, l. 1. Cod. eodem tit.* ibi, *aut omnino fundum proscriptionis licitatione vicerit, exclusa socio parte pretij obtinebit; aut pretij portionem, si alius melior ex conditionem attulerit, consequetur*, ex quibus iuribus colligunt, & probant communiter Doctores, quod quando agitur inter socios de re communi dividenda, aut familiæ erciscundæ inter coheredes, si vni ex eis res taxata adiudicetur; poterit alter socius, & debebit admitti licitans, & ei plus offerenti adiudicari, imò aliis, & extraneo licitatori præferri. Nec ceteri hanc licitationem possunt impedire, nec conqueri, cum agatur de beneficio corporis bonorum, quæ redditur in vtilitatem communem omnium creditorum, Bald. *in dicta leg. ad officium, num. 4.* S. Bert. *num. 2.* Paul. *num. 6.* Iason *in § quod si. num. 6. in fin. instit. de offic. iudic.* Accursius *consil. 156. colum. 2. num. 2. vers. sed & quia.* Idem Bald. *in leg. 1. Cod. de Metallariis, lib. 11.* Franciscus Marcus *dec. 2. p. 2.* Iuc Ayor. *de partit. 1. part. cap. 3. num. 26. & n. 28. vers. sexto, quero, & num. 20. & 21.* Valascus *in tract. de partitionibus, cap. 11. ex num. 1. cum multis seqq. & cap. 22. ex num. 8. cum sequentibus.* Ergo cum ille creditor præ cæteris habeat de beneficio, & vtilitate bonorum concursus, atque etiam

creditorum ; debet admitti ad iustam hanc suam prætensionem.

12. Quintò, nec dicatur, quod creditores anteriores nullum beneficium, & vtilitatem consequuntur exemptione bonorum, necnon oblatione maioris pretij facta per hunc creditorem posteriorem, cum bona ipsa recipiat in solutum sui crediti, & ad eius competum, & compensationem, sicque ad

13. solam sui, non alterius vtilitatem. Nam licet licitator extraneus possit cogi per iudicem pro integri pretij oblati solutione, Rebuffus *de litteris obligatorum art.5 glos.3.num.16.* Foller. *super constitutione regni in Rubric. de Episcop. & Cleric. in constitut. si quis n.20.* Carpan *ad statut. Mediolan. cap.167. n.14.* Decius *consil.558.num.12.* Grassis *in præludio exceptionum, num.149* Castillo *decisione 3.num.6.* Cumia *in vita 17.num.125.* Afflictus *de executione §.4.cap.70.num.1. & cap.87.& §.6 cap.2.num.1. & seqq.*

14. Tamen quando creditor est licitator bonorum debitoris, non cogitur integrum pretium oblatum soluere, sed potest compensare cum suo credito, & retinere iam pecuniæ partem sibi debitam, Rebuffus *de præconiis & licitat.art.5 gl vnic. n.19.* & cum Mafurio Intrigol. *dec.15.n 58.& 59.* Gi rba *decis.53. n.6.* Hermosilla *in leg.52 glos.7. num.8.tit.5.p.5.fol.232.tom.2.* Castillo *decis.7.lib.1.*

15. Antonius Amat. *variar. resolut.58. n.4.& 5.* hoc igitur non obstat, cum creditores anteriores iuri sui renuntient, contemnentes electionem prius sibi oblatam per creditorem posteriorem, qui solus consideratur, & absque anterioribus aliis iam de medio hac de causa sublatis & idem sibi eligat vtilitas, quæ ex meliori conditione, & maiori oblatione pretij, corpori bonorum concursus, necnon debitori ipsi cedatur.

16. Nihilominus tantum in nostra quæstione proposita contrarium semper determinant Senatus hic nostri Pinciatus, vt creditor pecuniæ anterior inuitus nec teneatur ad petitionem creditoris posterioris tritticum in solutum recipere, nec vt posterior illum possit ad computum recipere sui crediti. In cuius praxis iustificationem duo cõsideranda sunt.

17. Primum ex parte creditoris anterioris, secundum ex parte creditoris inferioris gradus, quoad primum animaduertendum erit, quod in hac quæstione non tractatur de compellendo priorem creditorem, vt in solutum recipiat sibi debitis concursus, penes administratorem detentos. Sed imò potius eius voluntas & meræ electioni relinquit creditor posterior, quod iuste ille potest recusare, tum ex regula iuris vulgari, quod aliud pro vero inuito creditore soluti non potest. Tum etiam, quia quod alicuius voluntati potestati, & electioni relinquitur, id non subiicitur iuris necessitati, *leg. quod iudicis potestati ff. de iudiciis.* cum vulgaribus.

18. Deinde, quoniam licet simus in iudicio concursus, in quo illud speciale sit, quod creditor potest cogi bona in solutum recipere, prout diximus in secundo argument contrariæ partis *n.7.* tantum id non ita absolutè accipiendum est, sed terminis habilibus constitutis, nempe quando agitur de vt iacenti patrimonio debitoris distribuendo inter omnes creditores, & ad commodum, & vtilitatem eorum, & ipsius corporis bonorum & facta bonorum sublimatione legitimè, & adhibitis requisitis, de quibus *supra part.1.* [illegible] *totum*, &

19. ad petitionem debitoris, [illegible] iudicis habentis & iure fiscali non dicit bona recipi

concursus inter creditores, vt *cap.13.& cap.14.* abunde diximus *supra p.1.*

Non tamen hæc compulsio potest procedere ad 20.
solam voluptatem, appetitum, commodũ, & vtilitatem vnius creditoris, maximè deterius ius habentis ad bona concursus, vel latius ostendemus protinus. Nec petitio, & intentio huius creditoris ad coactionem destinatur, vt diximus, sed solum ad electionem relictam voluntati prioris creditoris, vt hoc recusante recipere, ipse locum, gradum, & ius anterioritatis subingredi intendat, ad quod nec ius habet, nec pars legitima considerari potest.

Ad quod adaptari, valet generalis determinatio, 21.
& decis.82. Vincent. de Franchis in qua determinatur, quod anterior creditor, etiam minoris summæ cogi non potest per creditorem posteriorem etiam maioris quantitatis bona debitoris in solutum recipere.

Quare prior creditor monitus, & citatus ad po- 22.
steriores instantiam solo respectu eius intentionem, & iure contemnit vtramque alternatiuæ partem, primam scilicet vt ipse recipiat, quia nec cogitur nec status rei coactionem patitur, quominus iste suo vti possit, ne speciem pro pecunia in vltimo recipiat secundam etiam, quia non sequitur; primus creditor non valt recipere bona debitoris in solutum, ergo posterior potest sibi ea applicare, adhuc isto non dimisso, satisfacto, nec de medio sublato, vt statim.

Quoad secundum, attinens partem creditoris 23.
posterioris ambientis recipere in computum sui crediti bona concursus, quæ prior recipit; multa considerauda sunt, ne audiatur, etenim sua intentio, & petitio licet externa, & apparenti vestiatur vtilitate corporis bonorum, dum vult bona, quæ vendi non possunt in solutum recipere, ne pereant; tamen in ea plurima alia damna, & præiudicia latent contra omnes iuris regulas, & solum continet vtilitatem propriam sui ipsius, qui dum vltimum gradum sibi consequitur in tenuitia graduationis, videns forte, quod nullam spem habet exigendi suum creditum, vel forte tardius, per hanc viam & cautelam vult ingredi locum prioris creditoris, isto nondum dimisso, nec soluto, nec ipse ei soluens 24.
nec offerens creditum, cum aliud eidem ius in bonis debitoris communis creditori posteriori contra anteriorem non competat, nisi offerendi debitum, nec aliter eius locum subingred. potest, *leg.potior. § fin.ff qui potiores in pignore habeant*, ibi, *& omnino secundus creditor nihil aliud iuris habet, nisi vt soluat priori, & loco eius succedat leg 1. C.eodem tit.leg penult.Cod.de iis qui in prior. locum succed.* Rotæ *dec.if.351. inter recollectas per Cencium, post tract.de consib.* abunde Anton. Amat. *var. resolut 7. ex n.12. cum seqq.*

Sed ille creditor posterior licet velit sibi adiu- 25.
dicare rem concursus, etiam vti plus offerenti, nihil tamen offert priori creditori, anteriorius ius habenti, sed solum certat rei taxatæ pretium in computum, & compensationem sui crediti recipere, nihil exburlando, late tradita superius in fundamento quinto contrariæ partis *ex n 12.* & ex mox dicendis, ergo impossibile est, quod posterior prioris creditoris locum subintrare valeat, hoc nondum prius dimisso, nec de medio sublato.

Ex quo late infertur, quod nihil de vtilitate cæ- 26.
terorum creditorum posterior ille creditor certat, sed duntaxat de suo commodo particulari, allecurando, & exigendo suum creditum, fortè aliquem,

vel

27. vel absque spe aliter consequendi illud. Imò potius in notissimum damnum, ac præiudicium anteriorum creditorum, quorum credita bonis concursus sic consumptis forte periclitabunt, turbato iuris, & sententiæ graduationis ordine, ad quorum potius commodum, & satisfactionem ipsa debeant bona vendi, *l. ordo. C. de executione rei iudicat. l. a Diuo Pio §. in vēditione, ff. de re iudic.* abundè D. Ioan. Baptista Valenzuel. *in consil. 156. n. 10.*

28. *& in consil. 189. num. 51. cum seqq. & in consil. 150. num. 60.* & quamdiu priorum creditorum ius viuit, ius posteriorum dormit, & suspenditur quantum ad exactionem, imò horum periculo cedit consumptio, & defectus bonorum concursus, probat text. *in leg. quamdiu ff. de distract. pignor. leg. Moschis ff. de iure fisci, leg. si prior. in princip ff. de priuil. creditor leg. 1. Cod si antiq credit. pignor. vend.* latè Cencius *quæst. 98. ex num. 42.* & nos inferiùs *c. 14.*

29. *3. p.* qui si admitterentur ad hanc prætensionem, certè defraudaretur apertè anterioritas priorum, & iura partium, totúmque iudicium concursus subuerteretur, & foret vna via admittere ad id, quod alia posterioribus ipsis prohibetur, & posteriores prioribus anteferre contra iustitiam, & omnes iuris regulas.

30. Deinde vana hæc posterioris creditoris prætensio, necnon priorum iniuria, damnum, & præiudicium ex eo manifestè detegitur. Quia licet posterior, vti maior licitator, emendo rem concursus, possit respectu debitoris sui compensare apud se ipsum suum creditum, & tanto minus soluere ex plurimis Doctoribus superius citatis in quinto fundamento contrariæ partis.

31. Hanc tamen compensationem, nec crediti, (quod contra debitorem habet) retentionem facere potest in præiudicium priorum creditorum, ius potentius ad illud exigendum habentium, ideóque quando creditum, quod creditor posterior compensare vult apud seipsum est posterius, & minus priuilegiatum, absque dubio non habet locum in præiudicium creditorum anteriorum, talis compensatio, quia foret ex bonis debitoris hac via posteriorem exi-

32. gere deterius, & posterius creditum ideóque quando creditor ex alia causa diuersa, & separata efficitur debitor sui debitoris habentis alios creditores anteriores se: vtrumque creditum retinet suam causam separatam absque vlla confusione aut compensatione, text. optimus *in l. cum eos, ff. rerum amota.* Bald. Salycet. & Modern. *in l. siquidem. Cod. de transactionib.* Iacobus Cancerius *variar. resolut. p. 2. c. 6. n. 38.*

33. At quando compensatio prouenit ex facto debitoris, & creditoris, id non sustinetur in præiudicium creditorum, ius habentium anterius, & priuilegium ad exigendum creditum illud anterius per debitorem communem quæsitum in bonis sui creditoris, aliis posterioris, vt per Angelum *consil. 259. n. 1. ad fin.* Vincent. de Franchis *decis. 53. num. 10. & num. 5.* Larata *consil. 39. num. 11. & 12.* Rota Genuens. *de mercatura decis. 190. num. 10.* Vincentius Anna *allegat. 80. num. 8.* Ziriaco *tom. 2. controuers. 224. num. 13.* & aliis probat Noguerol.

34. *allegat. 11. num. 139. & num. antecedenti*, optimè loquitur Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus lib. 2. quæst. 19. num. 2.* in hæc compensatio fit ipso iure, ad impediendum cursum vsurarum, & vitandum omissionem pœnæ, *leg. si constat leg. etiam. Cod. de compensation. leg. cum alter cum sequenti, ff. eodem titulo leg. eius. Cod. de solution.* &c. *Hoc tamen verum est* (prosequitur Rodriguez) *inter ipsum creditorem, & debitorem: secus si sit alius creditor antiquior potius iam habens, quam volens compensare, quia in eius præiudicium non fit compensatio, vt est decis. Neapolitan. Vincent. de Franchis 53. num. 10. vbi dicit, contra naturam fictionis esse, quod fictio operatur in tertij præiudicium, idem decis. Genuens. 190. n. 19.* &c. idem tenent Delic. *in consuetud. Auersæ cap. 7. num. 166.* Thorus *in compendio decis. in verb. compensatio.* Aloysius Ricius *in additio. ad Franchis d. decis. 53. in principio*, & Franco duntaxat citato, idem firmat Castillo *controuersiar. tom. 4. c. 4. n. 117. & sequentibus*, igitur ex nullo capite posterior creditor poterit admitti ad hanc emptionem, cum tendat ad solum suum commodum, & in manifestum præiudicium creditorum, potentius ius habentium.

Et pro hac doctrina mirabilis adest Rotæ *decis.* 35. *in vna Romana de Cangiis 16. Nouembr. 1615.* præ oculis semper habenda ob sua fundamenta quæ sic ait. *Quondam Blasius Cangius soluit proprium ex alienum, quod nepotes ipsius occasione donationis, ad eorum fauorem emanatæ soluere tenebantur, & hoc pacto effectus fuit eorum creditor, vt illi negotiorum gestorum actione, vt aliàs in hac causa fuit decisum in Rota, postea detectum fuit eundem Blasium contraxisse noua debita cum D. Ioan. Antonio Citarella, & consortibus, qui propterea mortuo eodem Blasio, egerunt contra dictos nepotes donatarios pro consequutione pecuniarum, quas Blasius soluerat pro eisdem donatariis, & sic contra nomina debitorum ipsius Blasij post plures annos dicti nepotes donatarij se opposuerunt prædictis creditoribus Blasij, ex eo, quia ipsi deinde extinxerunt alia debita pro dicto Blasio, & ex quo Ioannes Baptista alter ex dictis nepotibus, & donatariis repertus fuit creditor Blasij ex aliis causis. Ideóque prætendebant ex hoc* 36. *nouo credito extinguere illud, quod Blasius contra seipsos habebat, & hoc modo excludere Citarellam, & consortes: propterea coram me dubitatum fuit, an id nepotibus liceret? & pro negatiua tantum: præ-* 37. *mittendo, creditum Blasij cum nepotibus extinctum, eo ipso quod nepotes aliquid pro eo soluerunt, vel alias effecti fuerunt illius creditores, sed ex illo tempore fuisse nepotes ex vna causa debitores Blasij; ex alia vero creditores, etenim, exceptis quibusdam casibus priuilegiatis, compensatio non fit ipso iure, sed qui vult compensare, debet opponere leg. 2. leg si quid à fideiussore, Digest. de compensat. gloss. in leg. 4. vel ipso iure. Cod. eodem.* Tindar *in tract. de compensat. artic. 5. num. 23. 57.* Patrisius *consil. 82. n. 23.* 38. *vers. propterea lib. 1. propterea cum nepotes Blasij in vita ipsius Blasij nunquam dederint de compensatione; resoluit, quod viuente Blasio debitum, & creditum hinc inde remansit in suo esse, & hinc sequitur, licuisse Citarellæ, & aliis creditoribus Bla-* 39. *sij, qui inuenerunt hoc nomen debitoris adhuc extans, super illo sibi ipsi satisfacere,* iuxta notata per Negusant *in tract. de pignor. part 2. membr. 3. n. 22. & 23.* & ponit in specie Francus *decis. 77. per totam.*

Non obstat, quod Citarella, & alij creditores 40. *Blasij representent ipsum Blasium, & proinde sicut compensatio posset per nepotes opponi ipsi Blasio, ita debebat posse opponi creditoribus, illum representantibus; quia fuit responsum, non esse verum, quod creditores Blasij representent ipsum Blasium; sed imò representant personam propriam, quæ vult satisfieri in bonis sui debitoris: etenim debitor debitoris in hoc* 41. *casu*

casu consideratur tanquam res inanimata, reperta in bonis principalis debitoris, leg. bonorum, §. fin. vbi Alban. *ff. de verborum signific.* Surdus post alios *consil. 4. num. 18. atque hinc apparet, non bene inferri de compensatione, quæ posset opponi Blasio, ad compensationem opponendam creditoribus, non ideò*

41. *compensatio posset opponi Blasio, quia si Blasio solueretur ex vna causa; statim ab illo posset repeti ex alia: vnde leges ad euitandum inanem circuitum, inuenerunt remedium compensationis, quando agitur singulariter inter debitorem, & creditorem: at*

43. *quando creditor agit contra debitorem sui debitoris, cessat ista ratio, quia creditor non tenetur soluere debita sui debitoris: vnde si exigat à debitore sui debitoris, non tenetur restituere; ergo non compensare, quia hæc duo pari passu ambulant, leg. si debitor, ff. gestis qui potiores in pignor. habeantur.* Gabr. *in conf. 329. n. 1. lib. 1.*

44. *Nec etiam obstat, quod donatarij de anno 1608. petierint dictam compensationem, quia non suffragatur, vti facta contra tertium, hoc est, creditores Blasij, qui non tenetur compensare*, vt per Franchum *in suprà allegata decis. 53. n 10.* hactenus de singulari decisione, quæ est in posthumis Prosper. Farinacij *tom. 1. 703.*

45. Cuius resolutio, & doctrina inuincibili alio nititur fundamento: nam re debitoris empta per creditorem compensando suum creditum cum pretio, nihil aliud est, quam receptio in solutum, vt per se patet sed hæc fieri non potest in præiudicium anteriorum creditorum, quibus omnino competit ius impediendi exactionem, vel quandoque exactum & consumptum auocare, ad latè scripta *suprà 1. p. c. 10. ex n. 52. cum sequentibus vers. quoad primum illud firmiter*, &c. *Et ex num 59. cum multis sequentibus, vers. ideò si res consignata,*

46. & quod res data in solutum posteriori creditori possit per anteriores auocari per hypothecariam probat text. *in leg. fin. fundus, §. in vendit. ff. de pignoribus leg. si cum venditor. 66. ff. de euictionibus, leg. fin. §. cæsi præfatam vers. sin vero hæredes, Cod. de iure deliberan.* latè Castillo *controuersiar. tom. 1. cap. 61. num. 72.* ergo nullum ius posteriori creditori potest competere nec ad cogendum anteriorem, vt bona in solutum recipiat, & multo minus per electionem ei datam, nec isto renuente; poterit ille in præiudicium anteriorum creditorum bona in solutum appetere, nec eius gradum, & anterioritatem subintrare, nec turripere. Quæ resolutio verissima est, & pluries practicata in hac nostra regali Cancellaria Vallisoletana.

47. Et hoc eodem argumento vtitur Vincentius de Franchis *in decis. 53. n. 10.* vbi etiam dicit, quod debitor repræsentet duas personas, alteram debitoris, alteram creditoris, nec potest sibiipsi soluere per compensationem in præiudicium anteriorum creditorum, potentius ius habentium in credito, quod ipse debet creditori communi, ita vt ficta solutio orta ex compensatione, etiam à iure inducta, non potest plus operari, quam vera solutio. Cum fictio nihil operetur in præiudicium tertij cui ius fuit quæsitum.

48. Quibus suppositis non obstant argumenta in contrarium considerata, quibus per discursum satisfactum manifestè remanet, non insuper primum quod nullum ex alternatiua proposita per posteriorem creditorem præiudicium infertur cæteris anterioris gradus. Quod quam falsum sit euidenter ostendimus. Hactenus secundo de specialitate iudicij concursus satisfecimus *suprà ex n. 18. vers.* 49.
deinde quoniam licet, &c. Ad tertium de creditore 50.
plus offerente in subhastatione rerum debitoris; procedit inter ipsum, & debitorem, vel quando adsunt creditores anteriores soluta pecunia, ex qua ipsi possint satisfieri; non tamen quando vult pretium rei emptæ compensare cum suo credito, & in solutum rem recipere, quod facere nullo modo potest in præiudicium, & damnum priorum creditorum, prout hactenus euidenter probauimus. Et eodem modo respondetur quinto, & vlti- 51.
mo argumento contrariæ partis.

Hanc tamen nostram verissimam resolutionem, 52.
vt posterior creditor nequeat cogere anteriorem, vel anteriores, vt bona concursus recipiant in solutum iusto pretio taxata, vel vt renuentes permittant vt sibi idem pretium, vel plus offerenti adiudicetur, vno modo declarabis, vt procedant quando ipsi anteriores creditores impugnant & contradicunt intentionem hanc posterioris: vt secus sit quando nullus se illi opponit citatus. Nam cum 53.
hoc ius contradicendi sit effectus prælationis, & huic possit prior creditor tacitè, vel expressè renuntiare, patiendo, & consentiendo, vt posterior prius exigat, iuxta text. *in l. Paulus, ff. quibus mod. pignor. vel hypothec. soluit & leg. creditor, qui prior, §. si tecum, ff. qui posteriores in pignor. habean. leg. iubemus, C. ad Vellei anum*, de quorum iurium intellectu altius *infrà 3. p. c. 12. §. vnic.*

Sequitur, vt deficiente omnium anteriorum 54.
creditorum contradictione, sit posterior admittendus ad huiusmodi exactionem, & oblationem, cum verè creditor sit ad bona debitoris, & vt talis graduatus per sententiam, & sibi licet quomodolibet
suum creditum consequi, prioribus non refragan- 55.
tibus, citatis, actus enim quilibet in iudicio factus, præiudicialis creditoribus, si isti citati, & moniti ad actum non contradicant expressè, aut actum impugnent, eo ipso illi consentiunt consentire, & approbare, & sibiipsis præiudicant, ac si expressè consensissent, pro quo plura iura, & singularissimas doctrinas cumulauimus, *infrà 3. part. cap. 2. ex num. 62. cum multis sequentibus, vers. sed an creditorum expressa debeat adesse approbatio.* &c. Et *ex num. 136. cum sequentibus vers. hinc prius reuocamus.* & c.

Nec illum impedit debitor communis, oppo- 56.
nendo prælationem aliorum anteriorum creditorum, qui citati tacuerunt, & minimè impugnarunt, imò sua sola oppositione non obstante, poterit iste posterior hoc modo, & via suum ab eo, & bonis concursus exigere creditum. Nam hoc ius prælationis est priuatiuum, & speciale creditorum inter seipsos duntaxat, non communicabile debitori, qui omnibus indistinctè obligatus est, & tenetur satisfacere, & sua non interest, vnum prius alteris dimitti, aut solui, sed solùm creditoribus inter seipsos, hunc, vel illum prius exigere; ad eum tamen pertinet omnibus soluere, non tamen exactionem inordinatam impedire. Nam tunc nulla debitori datur repetendi condictio, quia debitum soluit licet præposterè, & ante tempus, *ad totum tit. ff. de condictione indebiti*, & plurima iura *infrà 3. p. c. 8. ex num. 32. vers. & insuper quia iste creditor*, &c. Sed creditoribus ipsis anterioribus ratione sui peculiaris iuris datur reuocatoria actio, quando debitor ipse non est soluendo, nec satisfacere potest ad latissimè tradita *in d. c. 8 per totum.* 57.

Et idcirco cum ius prælationis sit alienum, creditorum

ditorum scilicet anteriorum, & non suum, de ipso non potest debitor opponere posteriori creditori, ab eo & ex suis bonis exigere volenti, & creditum suum petenti, quia non est, nec dici potest persona legitima ad huiusmodi exceptionem opponendam, quia foret opponere de iure tertij, nullo modo excluso iuris agentis contra communes iuris regulas, vt alibi diximus abundè *infrà hac 2.p. c.22. ex n.61. cum seqq.*

59. Et hanc doctrinam quod debitor communis nequeat opponere, & in iudicium deducere, aut controuertere ius prælationis alterius creditoris fuit singularis doctrina Bald. *in consil.327. n.10. lib.1.*

60. vbi dicit, quod debitor non potest creditori agenti contra eum pro suo credito; quod sit posterior in hypotheca, nisi eidem debitori prior creditor inhibuerit, ne soluat, aut tradat possessionem posteriori, quem referens sequitur Cardinal. Mantica *de contractib. tom.1. lib.11. tit.22. n.19.* per quos, & alios, nec non validissima fundamenta latius idem scripsimus *supra 1.p c.16. ex n.22. cum seqq.* vbi videre poteris, & ita per doctos Senatores communiter practicatur, nam prælatio, vt diximus, ius est alienum, creditorum scilicet, non suum debitoris, & ideò de ea debitor ipse disponere non potest, nec subuertere, iuxta text. singularem *in l.2. ff. quæ in fraud. creditor. idem* (inquit Consultus) *erit probandum & si pignora liberet, vel quem alium in fraudem creditorum præponat.*

61. Poterit tamen iste debitor communis reclamare versus taxam bonorum, & pretium oblatum ab ipso creditore, modo prædicto contendente sibi fore adiudicanda in sui crediti satisfactionem, cum ad hoc pars sit formalis, & legitima, cum sua principaliter intersit, bona esse sufficientia ad solutionem creditorum, vt à nexibus obligationum absoluatur, & pluris subhastentur ad id facilius, & commodius consequendum.

CAPVT IV.

Qui ex facultate regia ad mille mutuo accipienda, & bona maioratus obligandum obtenta, à pluribus successiuè duo millia recepit; cíſq; tandem in concursum comparentibus, an priores intra summam permissam excludant posteriores vltra illam mutuantes.

Vel an omnes pro rata ad summam permissam admittantur.

Et quid si in eodem instrumento, ac momento omnes simul mutuauerunt vltra tamen summam facultatis.

SVMMARIVM.

Creditores mutuantes possessori maioratus intra summam permissam à facultate Regia, & mutuantes vltra summam an pariter concurrant ad quantitatem permissam pro rata, vel an omnium contractus vitietur, ex n.1. cum seqq.

Legata diuersa excedentia vires hæreditatis, reducuntur ad eas pro rata cuiuslibet legati, n.2.

Leg. si quis in testamento, §. apud Iulianum D. de legatis 1 & aliæ plures exornantur, ibid.

Si aliquis legatarius integrum legatum fuerit consequutus vltra vires patrimonij, tenetur cæteris restituere excessum. n.3.

Hanc diminutionem & defalcationem pro rata similiter procedit in contractibus, sicut & in legatis, num.4.

Pensionarius habens facultatem transferendi pensionis certam quantitatem, si vltra eam transtulerit pluribus, & diuersis temporibus, omnes simul ad quantitatem permissam admittuntur pro rata, n.5 & 6.

Obligationes factæ ab vxore pro marito si excedant dimidiam partem dotis ex quo vxor remanet indotata, & læsa, annullantur, n.7.

Obligationes diuersis temporibus factæ per vxorem pro marito, & si priores non inducant læsionem, omnes simul annullari defendit Noguerol. num.8. & 9.

Mutua priora contenta intra metas facultatis Regiæ sustineri, alia vero vltra illas esse irrita, verius ostenditur, n.10. cum seqq.

Maioratus possessor licet in vita sit dominus, alienandi tamen bona maioratus potestate caret, cessante facultate Regia, n 11.

Facultas ad alienandum bona maioratus, & feudi, strictè interpretatur vltra verba ipsius, numero 12.

Facultas concessa ad certam rem, quantitatem, causam, vel personam non extenditur ad aliam rem, causam, aut personam, n.13.

Et quod vltra facultatem sit, non tenet ex defectu potestatis, qua possessor caret vltra facultatem, num.14.

Facultas vbi in aliquo potest operari, non extenditur vltra tanquam stricti iuris, n.15.

Gesta vltra limites facultatis nulla sunt, ex defectu notissimo gerentis, n.16.

Leg si pupillorum, § si prætor. ff. de rebus eorum, cum aliis similibus exornatur, ibid.

Potestatis defectus semper adest in excessu, n 17.

Prouisio iuris, vel hominis facta determinato modo, excedenda non est, n.18.

Facultas concessa ad translationem pensionis limitata ad certam quantitatem, vltra quantitatem facta translatio non sustinetur, n.19.

Sustinetur tamen in quantitate permissa, & in excessu vniatur, n.20.

Facultas Pontificia ad transferendum certam pensionem, vitiatur, si alia pensio translata fuerit, num.21.

Rescripta Principis non extenduntur vltra ea, quæ verba patiuntur, n.22.

Facultas ad diuidendum feudum inter filios, si vltra diuisionem substituat, quoad substitutionem facultas vitiatur, n.23.

Oppositores ad parochialem, qui intra terminum Concilij Tridentini se opposuerunt admittuntur, qui vero post terminum iuris, etsi se opponant intra terminum excessiuum præfixum à prælato illegitimi sunt, n.24.

Creditores mutuantes possessori maioratus intra summam contentam intra facultatem legitimè contraxerunt, & irreuocabiliter, n.25.

Cæteri

Ceteri vero vltra facultatis ſummam mutuantes nulliter contraxerunt, & cum perſona carente poteſtate, n.26.

Contrahens cum poſſeſſore maioratus in culpa fuit ſi facultatem Regiam non examinauit, n.27.

Contrahens cum poſſeſſore maioratus, ſibi imputet ſi non vidit facultatem, quam videre debuit, n.28.

Emens à procuratore non viſo mandato, in multa fide eſt, & nec præſcribit, n.29

Contrahens cum alio nomine alieno eſt in culpa non petendo ſibi oſtendere mandati, aut tutelæ inſtrumentum, & in mala fide, & in dolo eſt, nec lucratur fructus, n.30.

A mala fide tamen excuſatur, ſi probabiliter credidit mandatum adeſſe, & quomodo, n.31.

Plures contractus diuerſis temporibus geſti cum poſſeſſore maioratus, inter ſe nullam connexionem, nec dependentiam habent, n.32.

Summa contenta in facultate Regia eſt diuidua, num.33.

Donatio vltra quantitatem permiſſam vitiatur, in reliquo ſuſtinetur, n.34.

Contractus viles, per inutiles non vitiantur, n.35.

Facultatem habens ad alienandam rem, ſi duobus vendat, primus præfertur, etiamſi ſecundo res tradita ſit, n.36.

Quia per primam alienationem facultas conſumpta, & extincta fuit, & ad ſecundam defecit poteſtas, num.37.

Contractus ille ſemper præualet, quoad fuerunt prius ſolemnitates neceſſariæ, n.38.

Ex duobus emptoribus ille præualet, qui prius obtinuit aſſenſum domini directi, etſi alteri fuerit poſſeſſio tradita, n.39.

Inter creditores contrahentes ſuper re feudali poſterior cum aſſenſu præfertur priori, abſque illo mutuari ſub hypotheca, n.40.

Ceſſionarius poſterior cum aſſenſu, præfertur priori, cui aſſenſus defuit, n.41.

Aſſenſus tempus non tempus contractus, obligationis attenditur ad validitatem, n.42.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſi vltra tertiam generationem fiat, ſuſtinetur vſque ad tertiam permiſſam, n.43.

Donatio abſque inſinuatione ſuſtinetur in quantitate permiſſa, vitiatur tamen in exceſſu, n.44.

Leg.1.§ ſed mihi. ff. de verborum obligationibus ponderatur, ibid.

Cenſus conſtitutio ex ſorte non correſpondente redditibus, non eſt nulla, ſed ſuſtinetur in redditibus ſorti correſpondentibus, n.45.

Donatio, aut legatum à patre factum vltra quintum vitiatur in exceſſu, & in quinto ſuſtinetur, n.46.

Arrharum promiſſio vltra decimam in exceſſu vitiatur, & ſuſtinetur in decima, n.47.

Leg. generaliter 24.§ proinde, ff. de fideicommiſſar. libert. ponderatur, n.48.

Leg. ſi quis 24. ff. qui, & à quibus adducitur, numero 49.

Ex facultate Pontificia ad transferendum certam quantitatem penſionis, ſi pluribus vicißim vltra ſummam fuerit tranſlata penſio, priores intra ſummam contenti præferuntur poſterioribus in ſumma exceſſu, n.50.

Facultate ſemel completa in quantitate permiſſa, extinguitur poteſtas ad transferendum, n.51.

Caldas Pereira explicatur circa ſupradicta, n.52.

Fideicommiſſarius prohibitus alienare, quod alienat computatur in ſuas detractiones, n.53.

Prohibitus alienare ſi plures alienationes fecerit, quæ ſummam detractionis permiſſæ excedant, priores intra ſummam contentæ ſuſtinentur, cætera excedentes vitiantur, n.54.

Alienationes priores factæ à prohibito alienare ſuſtineantur, vſque ad metas detractionum. poſteriores autem vitientur, quæ quantitatem permiſſam excedunt, n.55.56.57.

Emptores primi, qui intra metas detractionum emerunt, tuti ſunt: poſteriores vltra detractionem permiſſam teneantur reſtituere maioratui, n.58. & 59.

Conſumpta quantitate facultatis, alienationes ſubſecutæ nullæ ſunt, & inefficaces, d. n.59.

Deciſio Rotæ ſingularis pro hac in propoſito refertur, ibid.

Mutua recepta per poſſeſſorē maioratus vltra ſummam permiſſam ei, facultate Regia ſuunt irrita, ex defectu poteſtatis; cætera autem ſub limitibus facultatis recepta, ſuſtinentur, n.60.

Facultas ſub conditione, (quæ tacitè etiam non expreſſa ſubintelligitur) vt prius obligentur bona libera ſi non obligentur, facultas ſuſtinetur in reſiduo excuſſis bonis liberis, non tamen in totum vitiatur, n.61.

Maioratus diſpoſitio cum facultate Regia ſub conditione de conſignando prius alimenta aliis filiis, ſuſtinetur etiamſi tunc non ſint conſignata, dum poſtea conſignentur, n.62.

Creditor ſi pluribus correis in ſolidum obligatis plus debito exegit diuerſis temporibus, poſteriori, & non anterioribus intra ſummam contentis, repetitio competit, n.63.

Leg. cum duo 15. ff. de conditione indebiti, exornatur, ibid.

Si pater vltra tertium, & quintum vltres meliorationes fecit diuerſis temporibus, priores contenta ſub tertio, & quinto ſuſtinentur, cætera autem exceſſu vitiantur, n.64.

Donatio omnium bonorum valet, aliquo reſeruato ad teſtandum, n.65.

Si poſtmodum quod reſeruauit, donauit, non ideò prior donatio, permiſſa, reuocatur, ſed ſecunda excedens metas facultatis à iure datæ, num.66. & 67.

Vxor pro marito pluries, & ſucceſſiuè ſe obligauit, quæ omnes obligationes ſimul iuratæ reddunt vxorem indotatam, & læſam vltra dimidiam dotis, priores obligationes intra dimidiam ſuſtinentur, cætera læſionem inducentes reſcinduntur, n.68.

Contrarium aliquando tenuit Senatus Cathaloniæ, non diſtinguens inter priores, & poſteriores obligationes, n.69.

Contra quam deciſionem inſurgit Fontanella, ex n.70.71. & 72.

Noguerol perperam arguit Fontanellam de contrarietate, cum diuerſos caſus definiat, n.73.

Mulier ſi ſe creditori pro marito obligauit vltra dimidiam dotis, ex quo remanſit læſa, & indotata, an tota obligatio reſcindatur, vel pro parte, num.74.

Ex pluribus obligationibus mulieris pro marito ſucceſſiuè factis, non priores intra dimidiam contentæ, ſed poſteriores vltra eam cauſarunt læſionem, ac dotationem, n.75.

Quæ verior eſt opinio, multoties practicata in Senatu Valliſoletano, n.76.

Ad læſionem indotationis, & quorumlibet contractuum attendi debet tempus contractus, non quod poſteà euenit, n.77. & 78.

Ad

*Ad indotationem mulieris tempus obligationis attendi debet,n.*79.
*Indotationis exceptio quibus in casibus denegetur mulieri, n.*80. *remissiuè.*
*Ad indotationem considerandam non sunt attendenda bona mulieris paraphernalia, nec patrimonialia,sed dotalia tantum,n.*81.
De indotationis materia qui tractent,ibidem, remissiuè.
*Noguerol defendens omnes indistinctè obligationes factas à muliere pro marito esse rescindendas ob indotationem , communiter à Senatu Pintiano contemnitur,n.*82.*&* 83.
*Creditor dum agit contra tertios possessores,an praecisè debet incipere à posterioribus, & non à prioribus,n.*84.*&* 85.
*Ob excessum non tota executio,sed dumtaxat excessus reuocatur,n.*86.
Excessus in executione est quid diuersum,& separatum à re iudicata,quæ exequenda committitur,numero 87.
Argumentum de tempore ad rem valet , numero 88.
*Permissum ad tempus ,post tempus censetur prohibitum,n.*89.
*Facultas regia pro certa, & limitata quantitate,vltra eam censetur prohibere,*90.
*De facultate regia pro certo,& limitato tempore, ad facultatem pro certa, & limitata quantitate validè argumentatur,vt in vtroque excessus in tempore,aut in quantitate vitietur, n.*91,
*Bona feudalia , aut fideicommissaria ob dotem permissa alienari si obligentur in plusquam necessitas patiatur,sustinetur obligatio in parte permissa, & in excessu irritatur.*92.
*In excessu deficit potestas , & facultas à iure concessa hæredi grauato,taxata,& limitata ad certam causam,n.*93.
Creditori mutuanti pro rei refectione , & conseruatione datur hypotheca cum prælatione , numero 94.
*Pro mutuo tamen correspondente necessitati rei , non pro excessu,pro quo & hypotheca,& prælatio creditori negatur, n.*95.
*Non dicitur vtiliter quid gestum , quando debitum modum quis excedit,n.*69.
Obligatio vltra modum facultatis limitatæ eodem modo vitiatur in excessu,siue sit vnica,siue plures successiuè à diuersis personis , n. 97.
*Fideiussoris obligatio in plusquam principalis non tenet,n.*98.
*Fideiussoris obligatio sustinetur in quantitate principali,in excessu autem corruit,n.*99.
*Quando plus est promissum, quam promitti oportuit illud plus infirmatur, n.*100.
Superabundans vitiatur,sed non vitiat,ibid.
Mulier quæ pro marito vnica obligatione causante indotationem , an in totum rescindatur , an solum pro dimidia parte dotis contenditur inter aliquos, numero 101.
Qui totam rescindi volunt, fundantur in ratione externa , complectente totam obligationem , numero 102.
*Siue vnus sit creditor, qui vnico contractu mutuauit vltra summam facultatis , aut successiuè plaries, siue plures sint creditores vicissim mutuantes,quidam intra summam permissam,quidam vltra eam, nullus ad excessum ius,aut hypothecam habent, num.*103.
*Quo tamen ordine isti omnes concurrere , & exigere debent ex bonis maioratus , n.*104.
*Qui cum possessore maioratus contrahit,tenetur accuratè inuestigare suam potestatem , & facultatem, num.*105.
*Ignorantia eius , qui inuestigare tenetur illum non excusat,sed potius inducit scientiam , n.*106.
*Scire , & scire debere paria sunt,n.*107.
*Alleganti,fuisse mutuatum vltra facultatis quantitatem,incumbit onus probandi, n.*108.
Idem est in asserente facultatem fuisse consumptam tempore mutui, de quo docere tenetur : & priores obligationes factas fuisse virtute huius facultatis, num. 109.
Secus quando ex eadem facultate ,& contractu simul exhibitis,apparet de excessu, vel non excessu, num. 110.
*Asserenti alienationes fuisse factas vltra modum, & quantitatem facultatis incumbit onus probandi,& non emptori,aut creditori,n.*111.
Asserenti bona libera stare , vt deueniatur ad maioratum obligatum , an incumbat onus probandi, ibidem.
*Legata relicta vltra vires hæreditatis , ad eas reducuntur omnia pro rata, n.*112.
*Creditores plures diuersis temporibus mutuantes intra,& vltra summam facultatis priores posteriores sunt & de ratione,n.*113.*&* 114.
*Creditores plures simul in eodem contractu mutuantes intra summam facultatis , an omnes pro rata sint admittendi ad summam promissam,num.*115. *remissiuè.*
*Facultas transferendi pensionem simpliciter concessa ad certam quantitatem , non prodest vltra eam, num.*116.
*De facultate Pontificia ad transferendum pensionem in vita,aut in morte,n.*117.*&* 118.
*Hæc clausula transit facultatem in diuersam naturam,n.*119.
*Et an tunc si plures sint translatorij vltra quantitatem pensionis permissæ , an omnes pro rata in ea concurrant,n.*120.*&* 121.
*Facultas Pontificia ad transferendum pensionem,regulatur ab actibus inter vinos,n.*122.
*Electione semel facta,re non tradita admittitur variatio,n.*123.
*Secus si tradita sit verè,vel fictè, cum iam variandi potestas sit consumpta,ib. & n.*124.
*Ex facultate Pontificia ad transferendum pensionem in vita,vel in morte,non argumentatur ad facultatem regiam habentem certam , & limitatam quantitatem, n.*125.
*Obligationes plures successiuè pro marito ab vxore factæ , si simul iunctæ inducant læsionem vltra dimidiam dotis ; an omnes rescindantur indistinctè, n.*126.*&* 127.
*Vnitas causæ efficientis comprehendit omnes casus, num.*128.
*Defectus potestatis in possessione maioratus annullat contractus , & obligationes vltra quantitatem limitatam per facultatem regiam,n.*129.
Creditores plures eodem tempore , & scriptura mutuantes possessori maioratus , vltra tamen summam in facultate limitatam , omnes admittuntur pro rata ad quantitatem permissam , numero 130.
De contractu ad vltimam voluntatem valet argumentum , vbi non adest diuersitatis ratio , numero 131.

Obligatio si fiat pluribus eodem instrumento vltra quantitatem permissam, pro rata inter omnes fit diminutio, & defalcatio sicut in legatis, numero 132.

Fideiussores plures simul supra debitum soluentes creditori nullus alteri præfertur in repetitione, sed omnes pro rata admittuntur, n. 133.

Vt secus sit quando diuersis temporibus omnes supra modum soluerunt, vt tunc in repetendo posterior priori præferatur, n. 134.

Simul contrahentes in eadem scriptura, & tempore non possunt ad inuicem anterioritatem prætendere, n. 135.

Etiam is, qui prius nominatus fuit in instrumento, ibid.

Prius, & posterius non datur in eodem instrumento, cum eodem momento omnium ius simul nascatur, num. 136.

Creditores in tempore æquales simul pro rata admittuntur ad quantitatem permissam à facultate, num. 137.

L. in stipulationibus 54. §. *optrarum, D. de verb. obligat. ponderatur, ibid.*

L. si seruus communis 29. *D. de donationibus inter, ibid.*

In pignore pluribus obligato is præfertur, qui prius contraxit, n. 138.

Creditores simul mutuantes sub pignore, omnes ad illud simul admittuntur pro rata cuiuslibet crediti. num. 139.

L. idemque est 7. *D. qui potiores. ponderatur, ibid.*

Si omnibus non sufficit hypotheca, omnes pro rata diminutionem patiuntur. n. 140.

L. si fundus 16. § *si duo pariter, D. de pignoribus. Et l. si debitor* 10. *ff. eod. ponderatur, ibid.*

Creditor idem diuersis temporibus mutuans ex pretio redacto ex pignore soluitur seruato ordine obligationum, secus si eodem tempore, quia tunc pro rata cuiuslibet crediti soluitur, n. 14.

Ad l. l. papilli 96 §. *cum eodem tempore, D. de solutionibus, ibid.*

Antonius Faber reprehenditur putans simul mutuantes, etiam pro disparibus quantitatibus omnes, pro virili & æquali parte habere ius in hypotheca. n. 142. *& seqq.*

Monetur ex l. alienas res 20. §. 1. *D. de pignor. action. ibid.*

Verus sensus d. §. 1. *redditur, ex n.* 143.

Æqualis omnium creditorum causa, prout loquitur, dicto §. 1. *tendunt ad æqualitatem tituli, numero* 144.

Causa pignoris, quæ tractatur Iurisconsulti, refertur ad anterioritatem, n 145.

Causa prælationis, & causa tituli idem est, numero 146.

Heredes plures inæqualiter instituti æqualem causam & titulum habent ad petendum, non tamen exigunt æqualiter sed pro rata institutionis, & portionibus hæreditariis, n. 147.

Creditores plures simul mutuantes possessori maioratus vltra quantitatem permissam à facultate, omnes simul admittuntur pro sua rata, pro qua omnes participant de damno, & diminutione, numero 148.

Pignore simul à pluribus contracto, an potius nominatus præferatur? n. 149.

Prius nominatus in instrumento non attenditur ad prælationem, n. 150.

Contractus in vltimo verbo scriptura perficitur, ex quo nullus potest considerari scriptura ordo, numero 151.

Contractus conclusio semper attenditur, n. 152.

Contractus consistit in vltimo instanti conclusionis, ex quo non antea perficitur, n. 153.

Creditores eiusdem gradus simul exiguus pro rata, num. 154.

Ad deposita plures creditores simul concurrentes admittuntur æqualiter pro rata, inter quos anterioritatis ratio non attenditur, n. 155.

Limita. nisi aliter vsuras rei depositæ percipiat, numero 156.

Distributio bonorum debitoris inter creditores eiusdem gradus, & prælationis pro rata, quomodo facienda, num. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. *&* 164.

Inter duos creditores eadem die contrahentes, de quorum anterioritate non apparet, non datur prælatio, sed pro rata simul omnes admittuntur, numero 165.

Fallit in creditore habente instrumentum cum die, & hora, vt iste præferatur alieno horam non habenti. num. 166.

Etiam contra dotem, cuius instrumentum caret hora, num. 167.

Et in quocunque actu præfata sententia locum habet, iuxta communem opinionem, n. 168.

Ex duobus instrumentis horam non continentibus præfertur instrumentum pro dote, etiam contra fiscum, num. 169.

Dos, & fiscus habentes instrumenta eadem die confecta, cum quibus alij creditores concurrunt habentes tacitam, vel expressam hypothecam, quis alijs præferendus, remissive. n. 170.

Prævention e iudicis Ecclesiastici, & prævention e iudicis secularis concurrentibus eodem die, de quorum anterioritate non apparet præsumitur præcessisse prævention em secularis, n. 171.

RVDA res est, & nullis iuris ambagibus inuoluta hæc quæstio, eam ad partes disputabo. Et pro affirmatiua, quod vel omnes creditores illi, qui diuersis temporibus mutuarunt maioratus (vltra tamen summam permissam à facultate regia) debeant in concursu ita creditа consequi pro rata, ita vt quantitas facultatis sit pro rata distribuenda inter omnes, non obstante, quod priores mutuarint intra summam permissam, & nondum facultate consumpta; alij verò post summam completam. Vel, quod omnes contractus vitientur, & nulli reddantur. Validissima vigent fundamenta. 1.

Primum, quoniam quando testator pluribus diuersa inæqualia legata fecit, quorum omnium quantitas vires patrimonij sui, de quo tantum potuit disponere, excedit, reducuntur omnium legata ad vires patrimonij, facta singlorum diminutione pro rata, ita vt inter omnes distribuatur patrimonij quantitas, facta defalcatione pro ea parte, & quantitate cuilibet legata, & taxata; ita vt primo loco nominati integram partem non consequantur exclusis secundo, aut tertio loco nominatis, sed omnes æqualiter pro rata pari teneantur patrimonij diminutionem, text. est *in l. si quis in testamento,* §. *apud Iulianum, lib.* 32. *Digestorum. Marcellus notat, si qui sic triginta reliquerat, Titio triginta legauit, Seio viginti, Mæuio decem; Masurius Sabinus probat Titium quindecim, Seium decem, Mæuium* 2.

*uium quinque consequuturos ff. de legat.*1. idem probat text. *in l. si vero composita*, §. 1. *ff. de militari testament & in l. in quantitate*, §. *fin. ff. ad legem Falcidiam l. si pluribus, ff de legat.* 1. text. *in l. quærebatur. ff. ad legem Falcidiam.* ibi: *Quare cum nomen minus soluendo est in hæreditate eius, quod exigi potest, pro rata fiet distributio residui, venditio facienda est, & id demum in hæreditate computatur, quanti nomen distrahi potest.* Quæ iura latè exornant, & hanc computationem, & diminutionem pro rata abundè comprobant Parlador. *libro* 1. *rerum quotidianarum, cavite* 18. Vincentius de Franchis *decisione* 336. Escobar *in tractatu de ratiociniis, computat.* 10. *per totam.* Caldas Pereira *de nominatione emphyteut. quæstione* 10. *ex numero* 45. Castillo *controuersiarum libro* 4. *capite* 51. *per totum.* maximè *ex numero* 12. *vsque ad finem.* ita vt si aliquis ex legatariis 3. partem integram fuit consequutus, aliis excessum restituere tenetur, est text. notabilis *in l.* 2. §. 1. *ff. de condictione indebiti.* ibi, *vel diminutionem per hoc, quod aliis quoque legata relicta sunt* Caldas *vbi proximè.*

Et hanc doctrinam diminutionem, & defalcationem pro rata diudicantem similiter procedere 4. in contractibus, sicut in vltimis voluntatibus, probat Iason *in lege si pluribus, num.* 20 *ff. de legatis* 1. Felinus *in capite cum dilecta, anteante num.* 6. *declaratione* 3. *de rescriptis.* sequitur Caldas Pereira *in nominatione emphyteut. quæstione* 10. *sub. numero* 45. Igitur idem pariter dicendum erit in creditoribus maioratus, mutuantibus eius possessori vltra summam contentam, & permissam in facultate regia, sibi concessa ad certam, & limitatam quantitatem; vt ista inter omnes distribuatur pro rata, non attento, quod aliqui prius, alij verò posterius mutuauerint, cum omnium debeat esse æqualis fortuna, & pro rata damnum, & diminutionem pati.

Secundò, & pro hac parte fortiter pugnat reso- 5. lutio illius celebris quæstionis, quam mouet, & ad partes disputat Caldas Pereira *in tractatu de nominatione & emphyteusi, quæstione* 10. *ex numero* 41. *cum sequentibus.* quando pensionarius habet Apostolicam facultatem transferendi pensionem vsque ad certam quantitatem in vita, vel tempore mortis, si plures nominauit, distribuendo inter omnes vltra summam in facultate contentam, quæ erat mille aureorum, quingentos vni, quingentos alteri, & quingentos alij, vt tunc translatio primo nominatorum intra quantitatem facultatis nihil eis prodest, quominus pariantur diminutionem pro rata inter illos, & nouissimos, nec consequatur suam partem integram posterioribus exclusis. Sed omnes pro rata partis sibi translatæ admittantur ad totam summam facultatis Apostolicæ, fiantque participes damni ex excessu illati. Quæ quæstio, resolutio,& doctrina quam adapta- 6. bilis sit nostræ; nemo est, qui non videat. Ergo idem pariter in hac admittendum erit, vt priores creditores intra summam permissam per facultatem regiam debeant integram summam mutuatam, penitus exclusis posterioribus vltra summam permissam mutuantibus, sed pro rata simul omnes pati debent diminutionem, & reductionis esse participes.

Tertiò, pro hac parte vrget, quod quando præ- 7. fatum fundamentum diminutionis pro rata inter omnes creditores anteriores, & nouissimos vltra summam permissam mutuantes; non admittatur,

tamen fatendum videtur, omnium simul contractus esse inutiles, inuadidos, & annullandos. Vt vidimus in contractibus, & obligationibus cum diuersis personis, successiuè factis pro marito, ex quibus vxor remanet indotata, quia enormiter vltra dimidiam partem dotis excedunt obligationes, illæsa debet vxor remanere, vt apparet ex quadraginta Doctoribus accuratè cumulatis per Noguerol. *allegat* 29. *ex n.* 107. *cum multis seqq.* Et de materia superius abundè tractat.

Quo casu etsi plures obligationes pro marito- 8. fecerit vxor in fauorem plurium personarum diuersis temporibus, non solùm annullantur posteriores, quæ simul cum anterioribus iunctæ excedunt dimidiam partem; sed & priores etiam contentæ intra dimidiam partem ipsius dotis, quæ rescissioni, & nullitati solæ, & de per se non subiiciebantur, prout multis, & non contemnendis fundamentis conatur defendere Noguerol. *dicta allegation.* 29. *ex n.* 182. *cum multis seqq.* Ergo idem 9 in nostro casu admitti debet, cum diuersitatis ratio nulla reddi possit, sed potius præfata doctrina eidem rectè quadrat, & congruit, vt tam priora credita, quam posteriora annullentur propter excessum, qui respectiuè ad omnes obligationes consideratur.

Quibus tamen (quæ in se vrgentissima sunt) & 10. aliis minimè obstantibus, contrariam sententiam, imò sola illa mutua quæ excedunt metam, & summam contentam in facultate regia, esse nulla, & irrita; ea verò priora vsque ad permissam quantitatem omnino sustineri: verissimam esse,& tenendam; manifestè ostendemus. Primò supponendum 11. erit, quod possessor maioratus, licèt in vita dominium rerum habeat; alienandi tamen potestate penitus caret, cum maioratus imbibitam ex sua perpetua natura prohibitionem habeat, & non nisi facultate regia potest alienationem validè facere, vt notum est. Quampluimos cumulat Felicianus de Solis *in tr. de censibus, lib.* 2. *cap.* 3. *ex n.* 15. *cum seqq.* Castillo *contr. tom.* 4. *c.* 35. *n.* 34. *&* 35. Et probant omnes DD. de facultate regia ad. alienandum bona meioratûs, aut feudi tractantes, statim citandi, & videndi, quæ abundè infrà hac 2. *part. c.* 10. *per totum.* Quæ licentia,& facultas cum sit, & ha- 12. beat vim dispensationis, & in prohibito adimendi impedimentum ad alienandum, ita vt liceat, quod antea non licebat: quia facultas strictissimæ naturæ est, & in strictiori sensu admittenda, & interpretanda, quando aliter ex verbis, & mente concedentis non apparet. Vt notatur *in cap. fin. de simonia.* Abbas *in cap. cum ad hoc, column. fin. de cleric. non resident.* Cardinalis *Clement. fin. de electione, quæst.* 5. Bald. *in leg. si vt proponis, C. de seruo pignor. dat. manu.* Corbulus *de iure euphyt. cap.* 14. *de priuatio. ob alienatio. irrequis. domi. ampliatio.* 5. *per totam.* & ante *num.* 2. & *ampliat.* 6. *num.* 2. & iterum *ampliat.* 8.

Nec limitata ad certam rem, quantitatem, cau- 13. sam, aut personam potest extendi ad aliam rem, quantitatem, causam, aut personam; vt argumento *l. in agris, ff. de acquirend. rerum domin.* Corbulus *vbi proximè. ampliat.* 34. *n.* 5 *&* 6. nec tenet quod 14. vltra facultatem,& licentiam fit, cum gerens careat penitus potestate, quam non recipit, nisi ad id quod continetur expressè in dicta facultate, in cæteris verò adempta manet, vt antea cum nullam licentia patiatur extinctionem; probam in terminis regiæ facultatis ad alienandum, seu mutuum accipiendum

obtentæ per possessorem maioratus *ex cap.* 1. §. *profecto, de lege Contradi.* Bartol. *in l. sicut,* §. *si pater, ff. quibus modis pignus, vel hypoth.* Paulus *in lege quicunque,* §. *fin ff. de institor. action.* Molina *de primog. initis, lib.* 4 *cap.* 5. *per totum* maximè *à num.* 10. & ibi additionatores optimè loquuntur Frecia *de subfeud. lib.* 2. *quæst.* 38. *à num.* 1 *fol.* 255. Entic Rosentaur *de feud. cap.* 9. *conclus.* 33. *cum sequentibus.* Rodriquez *de annuis redditibus, lib.* 2. *cap.* 16. *ex num.* 53. abundè Felician. de Solis *in tractatu de censibus, tomo* 2. *lib.* 2. *cap.* 3. *à numero* 1. *cum seqq. & lib.* 3 *cap.* 5. *sub num.* 16. *versic. iam iam, per aliquot*
15. *columnas fol.* 201. Et vbi licentia aliàs in aliquo potest operari, non extenditur vltrius tanquam stricti iuris. Ruinus *consil.* 100. *n.* 6. *& 7. lib.* 1. Petr. Surdus *cons.* 220. *n.* 9. *& cons.* 50. *n.* 27. Fontanella *decis.* 263. *n.* 9.

16. Qui omnes pariter concludunt in nullitate actus gesti, excedentis limites facultatis regiæ, ex notissimo defectu potestatis gerentis, pro quo facit text. (licet vulgaris) singularis *in l. si pupillorum,* § *si prætor.* ibi, *& mea fert opinio eum, qui aliud fecit, quam quod à prætore decretum est, nihil gessisse, ff. de rebus eorum* & etiam *in l. diligenter,* ibi, *nam qui excessit, aliud quid facere videtur ff. mandati. l. si itaque*
17. *mandatum,* ibi, *aliud fecit, quam quod mandatum est, ff. de iurciurand. leg. sed & si ante ff. ad Trebellianum lege parui, in fin ff. de recept. arbi.* Nam in excessu semper adest defectus potestati; & ideo nulla maior datur nullitas, quam defectus potestatis. Amplissimè plura in proposito, scitu dignissima congessimus *in nostris commentariis de regia protectione, 4. part. cap.* 3. *ex numero* 62. *cum multis se-*
18. *quentibus & ex n.* 36. *& seqq* Nam permissio siue iuris, siue hominis facta determinato modo excedenda non erit. Bald. *consil.* 61. *lib.* 5. per *l.* 1. § *si plures, ff. de exercitori. t. qui aliena,* §. *libertos. ff. de negot. gest.* latius prosequitur Cæsar Rugiel. *præt. quæst. c ap.* 42. *ex num.* 9. *& seqq.* Nos *loco proximè citato, num* 47.

19. Et comprobatur, posse iam facultas concessa per Papam habenti pensionem, ad eam transferendam; si fuerit limitata ad certam quantitatem, si vltra quantitatem permissam fiat translatio; non sustinetur nisi pro quantitate permissa, & per facultatem limitatè concessa. Provt expressè tenet Rota apud Manticam *in decis.* 153. *n.* 1. *& 4. & per totam decis.* vbi dicitur, quod si virtute facultatis li-
20. mitatæ ad certam quantitatem, fiat translatio pensionis in maiori quantitate, non propterea corruit tota translatio, sed sustinetur, in quantitate permissa, & damnatur corruit respectu excessus. Cum summa semper sit dividua, idem etiam tenuit ipsa Rota *decis.* 733. *n.* 110 *vers. quidquid enim sit, part.* 2. Quas referens sequitur in terminis Melchior Lotherius *lib* 1. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 36. *num.* 79. *&* 80. & iterum *eodem lib.* 1. *quæst.* 40. *ex n.* 64. vbi allegat *decis. Flaven. pensionis* 27. *Iunii* 1605. coram Litta impressam, apud Marquesar. *de commissionib. tom.* 1 *pag.* 597. *n.* 2.

Et hoc idem quod habens facultatem Apostolicam ad transferendum certam quantitatem pensionis, si vltra quantitatem limitatam transferat, sustinetur translatio pro quantitate permissa renent insuper ipse Mantica *decis.* 173. *per totam*, & est *decisione* 684. *part.* 4. *diuersorum.* Marchesanus *de commissionib. tom.* 1. *pag.* 559. *& decis.* 199. vt per Pacificum *post tractatum de Saluiano interdicto.* & post Galesi. *decisione* 138. & aliæ plures adductæ à Frerentili *in annot. ad Buratum, decisione* 12. *littera E.*

Quæ doctrina pariter procedit, quando facul- 21.
tas transferendi pensionem est limitata ad certam pensionem, quæ non potest extendi ad aliam pensionem, ita vt virtute facultatis facta translatio alterius, & diuersæ pensionis; corruat ex defectu facultatis ad certam limitatæ, vt in expresso tenuit Rota *in dicta decisione Placentina*, ex eo quia re- 22.
scripta Principis hanc sortiuntur à iure naturam, vt non extendantur nisi ad ea, in quibus clarè & specificè eorum verba verificari possint; sequitur Melchior Lother. *dicta quæst.* 40. *num.* 71. *& 72. & n.* 64. alia quamplurima videnda erunt *in hac* 2. *p. cap.* 9. *& 10 per totum.*

Idem probat Marinus Frecia *de fal feudis, lib.* 2. 23.
quæst. 36. dum ait, matrem, quæ habuit facultatem diuidendi feudum inter filios, sed non substituendi & grauandi, quæ tamen de facto substituit, quoad substitutionem actum non valere, sustineri verò intra limites facultatis concessæ; sequitur D. Christophorus de Paz *in tract. de tenuta, c.* 34 *sub n.* 53.

Fulcitur ex eo quod edicti ad parrochialem va- 24.
cantem non potest ex Conc. Trident. terminus assignari vltra viginti dies: si tamen cum maiori termino apponatur, edictum non erit nullum in totum, sed quoad excessum, & sic qui se opposuerunt intra viginti dies legitimi sunt oppositores: qui verò in tempore excessiuo se opposuerunt, illegitimi sunt, & nec ad concursum admittendi. ita Nicol. Garcia *de benefic. 9 part. cap.* 2. *num.* 49. videndus *à n.* 44. *& seqq.*

Igitur creditores maioratus, qui intra metas fa- 25.
cultatis Regiæ eius possessori mutuauerunt, veliter & legitimè, congruoque tempore contraxerunt, & cum legitima persona ad id potestatem habente, quorum ideirco contractus ab initio, irrevocabiliter meritò sustinentur vsque ad summam & quantitatem permissam: cæteri verò posteriores supra modum facultatis, & ea etiam iam 26.
consumpta mutuantes nullitèr contraxisse intelliguntur: contraxerunt enim cum minus legitima persona carente penitus potestate, & prohibita alienare, & sibi imputent. si pigri accurrè & strictius non examinarunt facultatem, conditionem & potestatem eius, cum quo contraxerunt, ad text. 27.
in l. qui cum alio contrahit vel scit, vel scire debet conditionem eius cum quo contrahit. ff. de regulis iuris, & quæ abundè diximus infrà *hac* 2. *p. c.* 9. *n.* 120. *cum multis seqq.* vbi latissimè examinatur hæc negligentia contrahentis cum possessore maioratus, ideo nihil mirum, si sua credita, quæ in tuto non collocarunt amittant.

Et rectè adaptatur doctrina Cæsar. Manentæ, *in* 28.
decis. 63. *num.* 8. & 9. dum in hæc inquit: *Nec obstat quod non videret primum rescriptum, nec preces, quia sibi imputet cum illas diuidere debuisset, ex quo secunda ad eas se referunt.* Decius *cons.* 201 *num.* 17.
29. Rota *Genuens. debis.* 14. *sub num.* 105. *&* 112. & sic emens à procuratore, & non visò illius mandato dicitur in mala fide, & non præscribit, *l. fin. ff pro tempore.* Bart. *in l. 9. qui fundum,* §. *procurator, ff eodem. & in l. cum vir num.* 16. *vers. præterea. ff. de vsucapion.* per text. & ad rem *in l. qui fundum,* §. *procurator. de vsucap. pro emp.* Bald *in leg.* 1. *n.* 2. *C. de rebus alien. non hac & ibidem alios in fin.* Imola *in a. l. qui fundum.* Alexand. *in l. qui in alienas, in princ. n.* 11. *in fin. de adquirend. hared. & in cons.* 35. *num.* 9.

num.9 lib.7. Felin. *in cap si diligenti, num.5. de præscript. & in cap. istud, num.31. vers. 6. aduerte, de re iudic.* Socin. senior *consil.80. num.3. lib.3.* Ruinus *consil.68. num 23. lib.10.* Curtius iunior *in l.1. num 61. C. qui ad iud.* Rebuf. *de præscript. 2.p.3 p. princip. quæst.2. num 5.* Gratiola *consil.260. num.3.* Anton. Gabr. *compend opinat. à procurator. concluſ.1. num 13.* Iacob. Menoch. *de præsumpt. lib.2. conſ.33. n.22.* Mantica *de tacitis & ambiguis conuent. lib.2. tit.4. num.18.* & quod contrahens cum procuratore, tutore, aut curatore; atque ſic contrahente nomine alieno ſit in culpa, ſi negligens ſit in petendo ſibi offendiere, & exhibere mandatum tutelæ, aut curæ inſtrumentum ſit in dolo & mala fide, vt nec lucretur fructus; tenet poſt Aretinum *in §. actionum, n.30. inſtitut. de action.* Franciſc. Herculan. *in tract. de modo proban. negantur. num 88. & ſeqq.* Rota Honorien. *deciſ.18.* Franc. Mare. *deciſione 131 part.1. & deciſ.592. part.2.* & per Decium *conſil.255. ſub num.3.* Afflict. *deciſione 87. num.5.* pulchrè Roland. à Valle *conſil.18. num.86. vol.2.* Roman. *conſil.134.* Ruin. *conſ.168. num.83. vol.1.* Parut. *conſil.100. num.23. vol.1.* Menochius *de recuperand. remed 15. quæſt 20. num.38. cum ſeq.* & poſt plures alios Cardenas *de tutore, ex num.32. cum ſeqq.* vide vlterius *infra ex n.114. & in cap.9. ex num.120. cum multis ſeqq.* quos licet non allegat, idem tenet Pareja *de inſtr. edit. cap.5. reſol.10. ex num.28. fol.558.* qui *n.29.* poſt plures Doctores excuſat contrahentem à mala fide, ſi probabiliter crediderit adeſſe mandatum & facultatem quando ſcilicet ſibi ſic fuerit affirmatum à perſonis fide dignis.

32. Non enim priores à nouiſſimis contractibus, nec è contra dependentiam aut connexionem aliquam habent, ſed penitus ſeparabiles ſunt: tum ex diuerſitate rerum & perſonarum, *l. ſi vnus, §. ante omnia. ff. de vulgo*, ibi, *ante omnia aduertendum eſt, ne conuentio in alia re facta, aut cum alia perſona; in alia re, aliaue perſona noceat*, &c. & facit *l.1. cum ſeqq & tota tit. C. res inter alios acta, aliis nec nocent,* 33. *nec proſunt*; tum quia ſumma contenta in facultate ſit diuidua. Probat Lotherius ex Rota proximè citatus *ſupra à num.20.* & in ſimilibus fere terminis, probat etiam poſt plures alios Doctores Thomas Sanchez *de matrimonio, tom.1. lib.6. diſputat.4. n.25.* & eſt text expreſſus *in l. ſancimus, & in l. penult. Cod. de donation. ſi quid autem ſupra legitimam diſpoſitionem fuerit donatum, hoc quod ſuperfluum eſt tantummodo non valere, reliquum verò quantitatem, quæ intra legis terminos conſtituta eſt, in ſuo robore perdurare*: ideò vtiles per inutiles 35. contractus vitiari non poſſunt: ita vt vtiles & legitimè facti ſuſtineantur, inutiles verò vitientur, *leg. certi conditio, § 2 ff. ſi certum petatur. l.1. §. ſimiliter, l.4. §. ſi is, qui duos, ff. de verborum obligat. leg.3. §. Trebatius, ff. de vſucap. pro emt. & aſtu. l.1. § publicani, ff. de publican. & vectigal. l. ſancimus 5. Cod. de donat.* Molina *de II. ſpaniarum primogen. lib.1. c.21. n.28.* Couar *lib 2. variarum, cap.16. num 5.* Sarmiento *lib.3. ſelect. c.num.5.* Vgolin *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap 11. §.2. num.1.* Peregrinus *lib 2. conſt.19. num.15.* Sardus *conſil.380. à num.52 & conſil.428. à num.20.* Cabedus *diuerſorum iuris lib.2. cap.16.* Pereira *de captiuit & poſtlim. cap.42. num.36.* Mantica *de coniectur. tom 2. lib 16. tit 36. num.3.* Caſtillo *controuerſ. lib.1. c.7. n.27. & lib.5. cap.100. n.1. & ſeqq.*

36. Comprobatur ex illa celebri doctrina, quod *Salgado Labyrinth. Creditor. Tom.1.* quando in alienatione eſt neceſſaria licentia alterius, ſi licentiæ virtute quis duobus, ſibi inuicem alienet, etiam ſi ſecundis tradiderit poſſeſſionem rei contentia alienatam, adhuc tamen primus præferetur, ea ratione (quam nos ſemper tenuimus) quoniam per primam alienationem, [illegible] fuit facultas, & licentia expiraut; & ſecunda alienatio non valet, nec tenet, cum ſecunda vice perficiat curſum ſuum, & per eam conſumatur, & conſummatur. Andreas de Isernia *c. imperialem. de prohibita feudi alien. per Fred.* & idem Andreas *in cap.1. qui ſucceſſores teneant.* Loſredus *in conſ.3. n.16. & ſeqq. & diuerſor. conſ. Sicuorum conſ.27. ex n.16. fol.218.* tenent etiam quamplurimi Doctores relati à Th. Sanch. *de matr. tom.3. lib.8. diſp.1. n.17.* nam facultas conceſſa ad actum faciendum conſummatur in primo actu, ita vt ad ſecundum ex eadem facultate geſtum deficiat facultas, & primus præualeat ſecundo ineficaci, & nullitate geſto ex defectu poteſtatis, & facultatis: quando nempe actus ille, ad quem facultas conceditur, non eſt ſuæ naturæ reuocabilis, ſed irreuocabilis; ita hanc diſtinctionem probat Thaquell. *in leg. boues, §. hoc ſermone, in princ. num.128. de fideiuſſ. limit.* [illegible] *ex n.1.* Nauarrus *in tract. de reddit. lib. 3. n.23. & 24. & in Apologia q.3. monito 9.n.3.* Albanus *in tract. de Cardinal q.48.* Couar. *in cap. cum in officiis, num.8. de teſtamentis.* Peralta *in l. ſi quis in principio, n.94. de legat 2.* Tello *in l.3. C. Turi n.1. & in l.4. n.6 & 13.* Molina *lib.2 primogen. p.21. num.15.* latiſſime Sarmiento *de reddit. ius Eccleſ. part.4. c.4. n.3.* Maticnzo *in l.3 gloſſ 3. num.5. tit.4. lib.5. recopilat. & l.9. gloſſ.1.* Barboſa *in l. diuerſio 8. §. quod in anno, num.19. ff. ſoluto matrim.* Cervantes *in l.4. Tauri, num 80.* præ cæteris mirabiliter dixit Thomas Sanchez plurimos alios referens *de matrim. tom.3. lib.8. diſput.1. ex num.7 cum ſeqq* vbi etiam agit de facultate Epiſcopo conceſſa ad teſtandum; & ſic ad actum illi naturæ reuocabilem, vt non conſummatur ex primo teſtamento. Quam doctrinam ex hac certiſſima ratione tradiderunt Gregorius Lopez *in leg 5. tit 5. p.5. verſic. aduerte etiam* Valaſcus *de iure emph. q.14. num.9.* Caldas Pereira *de extinct. emphyteut. lib.4. cap.10. num.36. & 37.* vbi latè corroborat, & ex Bald. & Iaſ. *in leg. quoties C. de rei vindic. n.33. & 39.* tradit in omni materia illum actum, ſeu contractum præualere, in quo prius concurrunt omnes qualitates ad illius validitatem, & omnimodam perfectionem neceſſariæ. Et quod ex duobus emptoribus ille præualere debet, qui prius domini conſenſum fuit aſſequutus, quamuis alteri inutiliter tradita fuerit poſſeſſio, ſiue is primus, ſiue ſecundus fuerit emptor. Theſaurus *lib 4. quæſt 64. num.4.* Nam præfertur ille, qui prius à domino ſit inueſtitus. Quas omnes doctrinas refert, & ſequitur per præfatam rationem conſumptæ & ſtrictæ licentiæ Hermoſilla ad *l.50. num.29. tom.2. fol.228.* vide etiam Capicium *deciſ.182. num. fin.* latiſſimè pluribus relatis Gratianus *tom.4. diſcept.750. ex n.12. vſque ad n.17.*

Et quod in feudo creditor poſterior, cum aſſenſu præferatur creditori anteriori abſque illo contrahenti cum vaſallo ſub hypotheca, probat ex Afflictis *deciſ.286. in princip.* vbi Vrſillus *in addit.* Frecia *de ſubfeudis, lib 2. quæſt 30. num 3. & 15.* Vincent de Franch. *deciſ.64. & dec.75.* & Georgius *allegat.18. in princip.* tenet Gaito *de creditor. cap.4. quæſtio 11. num.1892.* qui *n.1893.* idem extendit

41. ad duos ceſſionarios diuerſi temporis inter quos licet aliàs præferatur anterior, vt alibi probauimus *ſuprà 1.part. cap.10. ex num.46. & ſeqq.* tamen quando ius cedi non poteſt abſque domini aſſenſu, poſterior, qui prius illum obtinuit, & impetrauit anteriori ceſſionario præfertur ex Vincentio de Franchis *d. deciſ.75.* vide etiam in optimo caſu Annel. Amat. *conſ.95.* & Gaitum *dict. quæſito 11.*

42. *n.1854.* Semper enim attenditur inter hos creditores & emptores tempus aſſenſus, non tempus obligationis & contractus, ad late tradita & comprobata *ſuprà hac 2.p.c.21.per totum*, & ſignanter *ex num.55. cum ſequentibus, verſic. illud denique ſingulare*, &c.

43. Prout ſimile habemus in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quam concedere poteſt Prælatus vſque ad tertiam generationem, & vltra prohibetur, quam ſi exceſſerit, & vſque ad quartam conceſſerit, quoad exceſſum poteſtatis vitiatur, & quoad metam permiſſam ſuſtinetur. Caldas *de nominatione, q.10.ſub n 59.* Couar. *variarum reſolutionum, l.2. cap.16.n.5.* Molina *de primogen.lib.1.cap.21.n.28.* Iulius Clarus *recept. ſentent. lib.4. §.emphyteuſis, q.6.& §.feudum, quæſt.13.* Gama *deciſ.387.num.3.*

44. Pater Ludou. Molina *de iuſt.& iure, 2.tom.tract.2. diſp.467. per tot.* vbi adducit ſimile de donatione facta abſque inſinuatione vltra ſummam, quam abſque inſinuatione fas eſt donare. Quia licet iuris diſpoſitione nulla ſit talis donatio, id tamen intelligi quoad exceſſum ſolum: non tamen quoad ſummam, quam ſine inſinuatione permiſſum eſt donare. Quam plurimos citat Caſtillo *contr. cap.100.ex num.12. tom.5.* Thomas Sanchez *de matrimonio, tom.1. lib.6. diſp.4.num.25.* qui plures allegat. & idem Thomas Sanchez *de matrimonio, tom.1.diſp.14.ex num.2.* & eſt text notabilis *in l.1. §.ſed mihi, ff. de verborum obligat.* vbi validam eſſe ſtipulationem, ſi ſtipulanti mihi Pamphilum, tu Pamphilum & Stichum promittas, quæ ſuſtinetur in Pamphilo, legitime ſtipulato, licet vitietur in Stichoinutiliter adiecto.

45. Conſonat quod de cenſus illegitimo pretio, & non correſpondente quantitati redditus conuenti & conſtituti vt non ſit nullus in toto, ſed in ea parte, quæ excedit redditum, ita vt redditus reducatur ad quantitatem ſortis principalis receptæ, pro qua tantum cenſus conſtitutio ſuſtinetur. Salas *de cenſib.d.6.n.23. n.4. pag.498.* Meſtrillus *deciſ.94. n.13.& 14.deciſ.261.n.48.* Mota *ad vrcgum.de cenſib. num.151.* & rurſus *n.517. ſeque ad fin.* legendus *ex n.516.* Medina *contr.1.cap 96. n 18.* Duard. *ſuper Bulla de cenſib.§.2.q.26.ex n 14. cum ſeqq.pag.355.* Notarius *ad vrcgum de cenſib. collect vrc 2. num 9. & 10.* vbi in hoc reprehendit. D.Ioan. de la Rea *deciſ.Granat.deciſ.24 n.3.* contrarium tenentem. Cyriacus *tom.3.contr.547.ex n.46. ſeque ad fin* & nouiſſimè Hector Capicius Latro. *deciſ.Neapol 116. ex n.22. & ſeqq.* Noguerol. *alleg.n.32. num.114.* & Felicianus *de cenſib. tom 2. lib.2. cap.1. num.1. & ſeqq.* vbi dicit contra ſuam opinionem praxi eſſe receptum; cenſum illegitimo pretio conſtitutum in totum non irritari. Sed ad iuſtum pretium reducendum.

46. Hinc cum pater à iure facultatem habeat legandi, aut donandi vſque ad quintum bonorum dum taxat, ſi vltra quintum donauerit extraneo, donatio ipſa in legatum vitiatur in exceſſu, ſuſtinetur autem in quinto, *l.8.tit 4.n.5.* Ant. Gomez *tom.2.variar. cap.1. ſub n.11.* Baëça *de non melioran. d. cap.9. ex num.32. cum ſeqq.* Marienzo *in l.3 gloſſ.3.n.3.tit.6. lib.5.* Azeuedus *in l.2. tit.2.num.10. lib.5.recopilat.* Fontanella *de pact.nuptial.claus.1.gloſſ.21.ex n.37. vſque ad num.42.p.1.* Molina *de Hiſpan.primogen. lib.1.cap.8. n.19.* plures ſimiles doctrinas cumulat Caſtillo *contr.tom.5.cap.100. ex num.6.cum multis* 47. *ſeqq.* qui *num.21.* adducit ſimile de promiſſione arrharum vltra decimam, vt intra illam ſuſtineatur, vrgent mirabilia iura *l.rogatus, ff. mandati, l ſine generalis, ff. de iure dotium, l.pecunia, & l.placuit, ff. de vſuris, l.cum allegas. C.eodem, l ſcimus, §.cuius autem, C.de inoff.teſtam. l.qui quartam ff. de legat.1. l 6.mihi & Titio 57. §.1.de legat.2. l.ſancimus, C.de donat.l.7.tit.12. lib.3.fori.* ibi, *Ysmas diere no vale la donacion en aquello que es mas, e vala en aquello que puede valer.* Et multa iura, & varia exempla congerit D.Chriſtophor.de Paz *de tenuta.c.34.ex n.142. vſque ad finem*, videndus.

Fulcitur hæc pars ex celebri text. *in l.generaliter* 48. *24.§ proinde, verſ.quia ergo ff. de fideicommiſſ liber.* vbi diſponitur, quod ſi teſtator quingenta reliquit Titio, vt ſeruos proprios legatarij manumitteret, qui multo pluris æſtimati ſunt, ita vt quantitas relicta omnium manumiſſioni ſufficere non poſſit, primos nouiſſimis, & poſterioribus in manumiſſione præferendos, & ad quantitatem relictam admittendos, cæteris excluſis; reſpondet Conſultus, ibi: *Quid ergo ſi plures ſint ſeruos rogatus manumittere, & ad quorundam pretium ſufficiat ad quod relictum eſt, ad omnium vero non ſufficiat. An cogendus ſit quoſdam manumittere? & putem debere eum cogi, vel eos quorum pretium patiatur manumittere.* Et paulò poſt inferiùs: *Et fortaſſe quis rectè dixerit, ordinem ſcripturæ ſequendum.*

Melior text. *in l ſi quis 24. ff. qui & à quib.* vbi 49. caſum ponit Iuriſconſult. quo debitor ære alieno grauatus plures ſeruos manumiſit, ita vt tanta ſeruorum manumiſſio in fraudem creditorum verſa reperiatur. Ideò ad ſeruitutem reuocare nonnullos ſeruos oportebat, & Conſultus reſpondit, manumiſſiones priorum factas ſuſtineri, & poſteriorum reuocandas, ſicque primos nouiſſimis præferendos. Conſonat text. *in l qui ſub uendo 60 ff. de hæred. inſtit.* Quæ iura ſingulariſſima ſunt, & noſtræ reſolutioni valdè adaptabilia.

Quæ etiam ſolertiæ ex ſimili doctrina, quam 50. multis comprobant, & ad partes diſputans admittit Caldas Pereira *in tr.de iure emphyteut. tit.denomination.q.10.ex n.41.* & ſignanter *ex n.44.* de facultate Apoſtolica conceſſa penſionario, vt poſſit in quoſcunque voluerit, transferre penſionis partem, vſque ad certam quantitatem in facultate limitatam, cuius virtute in plures clericos diuerſis temporibus excedendo metam, & ſummam penſionem tranſtulit, & diſtribuit. In qua quæſtione primo loco arguit iſte author, priores non integram ſummam ſibi tranſlatam excluſis nouiſſimis conſecuturos; ſed pro rata inter omnes eſſe diſtribuendam ſummam in facultate promiſſam. Poſtea verò *ex n.44.* rectiùs, veriùs, & probabilius cenſet; priores integram quantitatem, & penſionis partem ſibi tranſlatam conſequi vſque ad permiſſam in facultate; cæteris verò, qui ad exceſſum, & vltra facultatem fuerant nominati, penitus excluſis. Eo 51. quod in ſumma permiſſa prioribus tranſlata, conſumpta fuit, & omnino extincta poteſtas transferendi, & facultas Apoſtolica qua iam erebat penſionarius, amplius transferendi, atque ideò inutiliter, & nullitèr in poſteriores tranſtulit.

Et

52. Et licet ipſe Author *ex n.* 45. in caſu ſuo reſpectu facultatis ſpecialis eligendi, & nominandi vſque ad mortem, nec non per conſequens variandi ius continentis, aliud ſenſerit, vt inter omnes ſit facienda diſtributio ſummæ permiſſæ, & pro rata omnes admittendos tranſlatarios. Ita vt hac ceſſante ſpeciali facultate, prior reſolutio reſpectu ſimplicis transferendi facultatis ſit veriſſima, & admiſſa per ipſam Caldam Pereiram; adhuc tamen in ſuo caſu ſpeciali ſua reſolutio longiori indiget examine, de quo inferiùs ad reſponſionem ſecundi argumenti pro contraria parte cõſiderato ſuperius.

53. Ex eo etiam noſtra reſolutio veriſſima detegitur. Nam hæres rogatus reſtituere hæreditatem, & prohibitus alienare, adhuc tamen ei permittitur alienare irreuocabiliter vſque ad quantitatem, quam pro ſua Trebellianica, aut legitima dettahere poteſt & pro aliis detractionibus, ita vt ſi contra prohibitionem de facto alienaſſet, bona ſic alienata imputantur in ſuam Trebellianicam, legitimam, & alias detractiones, quia ea alienando videtur eligere pro eiſdem, *l. Marcellus, §. res quæ, ff. de Trebellian.* Surdus *deciſ.* 316. Menochius *conſil.* 232. *ex n.* 14. *& conſil.* 292. *num.* 6. Graſſis *in §. Trebellianic. q.* 9. *num.* 7. *& 8. legitima quæſt.* 4. *& ſequentibus*, Magonius *deciſ. Floren.* 35. *num.* 11. *cum ſequentibus, & deciſ.* 92. *num.* 21. Petra *de fideicommiſſ. quæſt.* 15. *num.* 148. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 39. *ex num.* 1. innumerabiles penè alios refert Vincentius Fuſſarius *in tract. de ſubſtitut. q.* 543. *ex num.* 1. *& ſeqq. & ex num.* 19.

54. Si tamen ſic alienare prohibitus plures alienationes fecit quæ omnes ſimul iunctæ excedant detractiones ſuas, & ſic permiſſam facultatis quantitatem: non omnes infirmantur, reſcinduntur, nec annullantur; ſed illæ poſteriores dumtaxat, quæ excedunt metam detractionum permiſſam, priores vero alienationes contentæ intra limites quantitatis detractionibus permiſſæ ſuſtinentur, cum legitimè, & irreuocabiliter factæ ſint. Quam ſententiam communiter tenent Doctores, nemine reluctante. Crotus *in leg. filius familias*; *§. diui num.* 15. *& 20. ff. de legat.* 1. Arctinus *conſil.* 18. *colum. vltim. & in conſil.* 19. *colum. penult.* Alexander *conſil.* 178. *colum.* 3. *lib.* 5. Ruinus *conſil.* 153 *num.* 11. *lib.* 3. Socinus Iun. *conſil.* 137. *num.* 15. *lib.* 1. *& conſil.* 28. *colum.* 2. *lib.* 2. Cephalus *conſil.* 189. *& conſil.* 624. *n.* 6. *&* 7. Bertazol *conſil.* 27. Hieronym. Gabriel. *conſil. num.* 46. *lib.* 1. Chriſtophor. Torniolus *conſil.* 13. *num.* 50. Peregrin. *conſil.* 52. *num.* 36. *lib.* 1. & idem Peregrinus *in tract. de fideicommiſſ. artit.* 39. *n.* 4 vbi dicit ita in praxi ſeruari, Simon de Prætis *de interpretat. vltim. volun. fol.* 365. *n.* 16. Vincent. Fuſſarius *de ſubſtitut. d. quæſt.* 543. *num.* 21. *&* 22. qui ſic conſuluiſſe teſtatur.

55. Et quod alienationes factæ per grauatum reſtituere, & prohibitum alienare, ſuſtineantur pro ea parte, & quantitate dumtaxat, quam patiuntur detractiones grauati, & pro ea emptores tuti ſint, cum intra quantitatem permiſſam validè, & legitimè contraxerint, non aliàs: probant inſuper Rota per Farinacium *deciſ.* 152. *num.* 4. *& per. totum, part.* 1. *& deciſ.* 215. *part.* 2. *in recentioribus* Rota apud Martin. Andream *deciſ* 80. *n.* 1. Mangaillus *in tract. de imputationib quæſt.* 136. *num.* 49. Iacobus
56. Cancerius *lib.* 1. *variar. cap.* 2. *ex num* 52. *cum ſeqq.* vbi quod alienationes factæ à grauato ſuſtinentur pro ea parte, quam admittit, & capit legitima alienantis. Cyriacus *controuerſiom.* 2. *controu.* 284. *& controuerſ.* 160. *numero* 76. *&* 77. Fontanella *de pactis nupt. tom.* 2. *clauſ.* 5. *gloſſ.* 1. *part.* 2. *numero* 40. *&* 41. Anellus Amatus *conſil* 8. *numero* 8. Rota per Alexand. Ludou. *deciſ.* 580. vbi latè explicatur hæc materia, & ibidem Oliuer. Beltramin. *in annotat.* Fontanella *deciſ.* 266. *numero* 2. Gratian. *deciſ.* 54. *numero* 4. *&* 5. *& diſceptation. forenſ. cap.* 263. *per totum.*

57. Et quod quando grauatus, & prohibitus alienare feciſſet alienationes vltra legitimam, & detractiones ſuas, taliter, quod fidei commiſſo, vel vinculo præiudicium ſequatur, validæ ſint primæ alienationes, in quibus non reperitur exceſſus facultatis permiſſæ, nec detractiones, ſed ſolum poſteriores reformationem recipiant, patique teneatur, & in exceſſu reſcindantur, ſeu annullentur, probant Manguillus *de imputationibus d. quæſt.* 136. *num* 5. *& in tract de euictionib. d quæſt.* 8. *ex num.* 10. *cum multis ſequentibus*, qui plures refert Iacob Cancer. *d. cap.* 2. *num.* 52. ſequitur Noguerol. *allegat.* 37. *num.* 41. *&* 42.

58. Et quod primi emptores rerum, (quæ generaliter alienari prohibentur, qui inſuper pro ære alieno defuncti poſſunt alienari) ſint tuti reſpectu æris alieni, & pro eadem ſumma permiſſa; poſteriores vero, qui vltra eandem emerunt, debeant reſtituere probat *leg. Marcellus, §. res quæ ff. ad Trebellian.* & poſt Alexand. Socin. Iun. Ruin. Hieron. Gabriel. Cephal. Peregrin. Decian. *conſil.* 27. *num.* 8. *&* 41. *volum.* 3. & plurimos alios exactiſſimè probat Ioan. Anton. Pellot. *in conſi* 36. *ex num.* 3. *cum multis ſequentib.* Qui multa congerit tam pro ſecuritate priorum emptorum intra ſummam permiſſam contentorum; quàm pro infirmitate, & reſtitutione facienda per poſteriores, qui iam ſumma completa emerunt.

59. Et quod in alienationibus primo loco factis conſummantur, & imputetur detractioni facultas, ita quòd poſteriores alienationes factæ poſt conſumptam detractionum facultatem, retractioni, & nullitati ſint ſubiectæ dumtaxat, probat etiam *in d. deciſ.* 580. Alexand. Ludouiſ. *ex numero* 1. *& ex num.* 2. qui rectè argumentatur, quod ſi quantitas conſumitur in prioribus alinationibus, poſteriores inanes remanent, cum nihil ſuperſit, quod eiſdem poſſit applicari, ibi. *Et clarum ſit prima alienata imputari in cauſam detractionum, l. Marcellus, §. res quæ, & ibi notatur per DD. Dig. ad Trebellian.* Alexand. *conſil.* 178. *num.* 4. *lib.* 5. Aretin. *conſil.* 18. *ſub num.* 5. *verſ. ex hoc ſequitur.* Ruinus *conſil.* 135. *num.* 11. *lib.* 3. *alienans enim videtur bona alienata pro legitima, & aliis detractionibus elegiſſe.* Arctinus *d. conſil.* 18. *num.* 5. Socinus *conſ.* 36. *ſub numero* 2. *verſ. & tunc etiam dando in ſolutum, lib.* 3 cum aliis per Cephalum *conſil.* 189. *num.* 19. *Quod procedit etiam in eo inuito.* Cephal. ibi *n.* 20 *vnde ſi ſimul fuerunt habitæ detractiones in bonis alienatis, non potuerunt amplius prætendi ſuper aliis, leg. bona fides, Dig. de reg. iur.* Cephal. ibi. *num.* 24. *imò ſequentes alienationes poſt iam conſumptas detractionet veniunt à fidecommiſſario retractandæ.* Alexander *d. conſil.* 178. *num.* 4. *in fin. & n ſeqq. cum concordantibus*, per Peregr. *conſil.* 52. *num.* 37. *lib.* 1. &c. Et Oliuer. Beltramin. ibi *numero* 7. allegat in comprobationem Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 39. *num.* 4. Surdum *deciſ.* 170. *num.* 10. Hondedeum *conſil.* 59. *num.* 12. *lib* 1. Aldouin. *conſil.* 76. *num.* 70. Rotæ deciſionem, & alios plures DD. quæ omnia inirè conueniunt, vt ex nutnis cõtractibus per poſ- 60.

fefferem maioratus dumtaxat fuſtinebantur illi, qui intra ſummam contentam, & permiſſam per facultatem regiam fuerunt recepti; cætera verò, quæ poſt conſumptam facultatem contracta fuere, fuſtineri non poſſe ex defecta poteſtatis, obſtante prohibitione perdurante recurſu excelſus.

61. Conducit reſolutio illius quæſtionis, quam mouet Molina *de primogen. lib. 4. c. 7 n 6.* ex facultate regia obtenta ad obliganda bona maioratus vſque ad certam quantitatem, obligatis priùs bonis liberis, quæ clauſula etiam tacitè ſubintelligitur à iure, etſi non exprimatur. *Vt c. ſeq. ex n.....* latiùs dicitur, vt ſi fiat bonorum maioratus obligatio, non præcedente bonorum allodialium obligatione, non idcirco obligatio in totum annullatur abſolutè; ſed dumtaxat nulla ſit vſque ad valorem bonorum liberorum, non obligatorum, ita vt reſtituo, ſubſiſtat, validaque ſit bono, rum maioratus obligatio. Quam reſolutionem comprobat ipſe Molina ex iis fundamentis, quæ ſimili omninò quæſtioni recte applicuit, *lib. 2. c. 15. n. 26.* circa facultatem regiam ad faciendam maioratum, dummodo alimenta filiis relinquantur, quem licet conſtet abſque eorum aſſignatione, non ideo maioratus erit nullus; ſed

62. aſſignatis poſtea alimentis ſuſtinebitur, quem ſequitur, & comprobat Pater Molina *de iuſtit. & iur. 3. tom. tract. 2. diſp. 563. ex n. 2.*

63. Fulcitur opinio, & reſolutio noſtra ex text. elegantiſſimo *in leg. cum duo 25. ff. de condit. indebit.* vbi, qui poteſt à pluribus ad eandem ſummam obligatis exigere, ſi à ſingulis diuerſis temporibus vltra ſummam recepit, poſteriori, & non anterioribus ſoluenti repetitio exceſſus competit. In hæc dicit Conſultus. *Cum duo pro eo fideiuſſiſſent in decem, deinde reus tria ſoluiſſet & poſtea fideiuſſores quina: placuit eum, qui poſterior ſoluit, repetere tria poſſe: quia tribus à reo ſolutis ſeptem ſola debita ſupererant, quibus perſolutis, tria indebita ſoluta ſunt.* Qui text. admirabilis eſt ad propoſitum noſtrum, *iunctis glo. ibid. verb. quina. id eſt vterque quinque, & in verb. poſterior.* dicit, quod fideiuſſores non pariter, & eodem tempore ſoluerunt, quia ſi pariter, & ſimul ſoluiſſent, non poſſet poſteriori repetitionem ſolidari, ſed vtrique pro rata per text. *in leg. ſi pœnæ cauſa, §. fin. & leg. ſi rem. ff. de condition. indebiti, & leg. ſed & ſi quis, §. quid ergo, ff. de vſufruct.* cui text. conſonat *leg. fin. §. Titius, ff. eodem tit. de condictione indeb.*

64. Et quia pater, qui à lege facultatem habet meliorandi in tertio, & quinto bonorum, ſi pluribus filiis diuerſis temporibus fecerit meliorationes excedentes metam legis, & facultatem, poſteriores meliorati tangentes exceſſum nihil conſequuntur, ſed priores contenti intra tertium, & quintum. *Vt per l. 26. Lauri, & Lud. ſit. 6. lib. 5. recopilat.* Azened. Matienzo, Molinam, Anglum, D. Roderic. Suarez tenet, & bene comprobat D. Valenzuela Velaſquez *conſil. 134. ex n. 25. cum ſequentibus*, vbi plura fundamenta applicabilia addiscet.

65. Comprobatur vera reſolutio noſtra ex alia ſimili doctrina, nam licet donatio omnium bonorum (cum pariet libera facultate teſtandi) non valeat:

66. valet tamen aliquo ad id reſeruato. Si poſtea ex intervallo ipſe donator reſeruata eadem bona alteri donet etiam in vita, taliter, quòd tempore mortis non habeat, de quo teſletur: non propterea annullatur donatio prima, ſed nihilominus remanet, vti irreuocabiliter celebrata; ſed dumtaxat ſecunda irritatur: quia hæc, & non illa facultatem abſtulit tentandi. Nec foret iuſtum, quòd quæ ab initio valuit; & vires habuit, legitimèque facta fuit, ex poſt facto reuocari poſſet abſque culpa donatarij. Hoc enim eſſet concedere donatori facultatem facilè ad libitum reuocandi donationem, quando vellet, faciendo alteri ſecundam de reſervatis donationem, ac propterea non primæ legitimo modo, & intra iuris permiſſionem celebratæ, annullatur, ſed ſecunda ſub prohibitione comprehenſa. Sic reſoluit Bolognetus *in l. fin. num. 133. C. de pactis*, quam fuit amplexus Senatus Cathaloniæ, teſte Michael. Ferrer. *in ſuis obſeruat. in 3. p. c. 305.* refert, & ſequitur Fontane *de pactis nuptialibus tom 1. claus. 4. gl. 23. n. 18. fol. 549.* 67.

68. Fulcitur etiam ex doctrina Gaſp. Anton. Theſaur. *additio. ad deciſ. Antonij Theſauri patres ſic in deciſ. 223. ſuper num. 15.* vbi ſi mulier pro nuptiis plures obligationes fecit, diuerſis temporibus, quarum quælibet de per ſe eam non redderet indotatam, nec læſam vltra dimidiam dotis, omnes autem ſimul iunctæ ſic, & reſolutum omnes annullandas fore; ſed dumtaxat poſteriores; quæ dimidiam dotis partem permiſſam excedunt: cum ex eis læſio prohibita fit orta, & cauſata, ſubſiſtentibus prioribus contentis intra dimidiam dotis partem à iure permiſſam, & non reddentibus mulierem indotatam, ſed poſteriores contra ſe in prohibitione legis, & ſic nulle decretum à Senatu Pedemontano, teſtatur ibidem ipſe Gaſpar Theſaur. quam doctrinam refert, ac amplectitur Fontanella *de pactis d. claus. 4. glo. 4. n. 21. d. fol. 549.* idem Gaſpar Theſaur. item *dec. 2. q. fore ſ. q. 65 n. 4.*

69. Et licet Senatus Cathaloniæ aliquando contrarium determinauit, reſcindendo omnes obligationes mulieris, non diſtinguendo inter priores, & poſteriores. Quam pro ſua opinione adducit Nogarol. *allegat. 19. ſub n. 192.* de quo ſuperius in tertio argumento contrariæ partis *a num. 7.* quam Senatus ſententiam refert Fontanella alio in loco,

70. nempe *de pactis nuptial. 2. tom. claus. 7. glo. 2. p. 6.* quidquid contra eam inſurgat ipſemet Fontanella, audi *n. 19 & n. 20. notandum circa hæc eſt, & animadvertendum, quod ex additione Gaſpar Anton. Theſaur. ad Patrem in deciſ 223. quod deinde repetit quæſt. forenſ. 65. num. 4. lib. 2. Ego dixi in 1. tom. claus. 4. glo. 22. num. 15. in illo caſu, qui ordinariè contingit, quando ſcilicet mulier, quæ habet ducenta in dote, primum ſe obligauit in centum fauore vnius creditoris, & deinde in aliis centum fauore alterius, dicit additio prædicta deciſum in Senatu fuiſſe poſt multa alia inde deducta; primam obligationem non annullari ex eo, ſi per eam non remanet mulier indotata, nec in maiore parte dotis læſa, & ſic priores obligationes, quæ non excedant dimidium dotis, non annullari, ſed ſequentes, & ideo diſtinguendum eſſe inter obligationes, & obligationes.*

71. *Per quæ conſultiſſimus de anno 1620. ſuper quadam ſententia lata in Senatu, Relatore egregio Senatore Don Petro Soler, in cauſa Catharinæ Real, de qua ſupra, in qua nullam differentiam facta inter obligationes & obligationes, licet eſſent plures diuerſis temporibus pro diuerſis quantitatibus firmatæ; fuerunt omnes reciſæ: dixi, eam (ſalua pace) grauare*

72. *Senatorum primos creditoribus, quatenus non aſcendebant dimidium dotis vxoris, obligationes ſic firmatas, dimidium dotis excedentes, ſalua in eis doctrina ſupra enarrata rectè ſalua eadem in ea doctrina ſupra enarrata poterant annullari. & reſcindi, quæ poſtea fuerunt facta,*

facta, quarum respectu diceb.atur, & dici poterat mulier indotata.

73. Et quamuis ipse Noguerol *sub d.num.* 192. *in fin.* eundem Fontanellam notet de contraria sententia in ipsamet *glosſ num.* 30. *&* 31. certè non iure cum increpat: quoniam Fontanella ibidem prosequitur *ex n.* 21. aliam longè diuersam monet quæstionem, & ad partes disputat, scilicet, quando obligatio mulieris vnica sit; læsionem continens vltra dimidiam partem dotis, an in totum sit nulla, vel pro parte læsionis, sicuti quando obligationes sunt plures successiuè factæ, vt in casu præcedenti *cap. n.* 19. quem semper vniformiter, & constanter resoluit pluribus in locis ipse
74. Fontanella hactenus relatis Ideoque *ibi d. n* 21. diuersam quæstionem monet in hunc modum. *Sed an idem dicendum sit, ob unica alienatione siue obligatione mulier alienauit, seu obligauit totam pro marito dotem uni creditori*, &c. *Quæritur, an idem obseruandum esset, quod supra diximus in multis alienationibus diuersis creditoribus per mulierem factis*, &c. Quam quæstionem vti habentem diuersam inspectionem, & diuersis fundamentis inniti, ad partes disputat, atque ideo nihil mirum si diuersum coniciat ob alio casu, quando plures successiuè fiunt obligationes.

75. Quæ doctrina ex tot fundibus, & variis fundamentis hactenus adductis, vt scilicet quando adsunt plures obligationes, successiuè factæ pro marito in fauorem plurium creditorum, posteriores, quæ excedunt dimidiam dotis partem & læsionem, enormem immediate causantes annullandas; anteriores verò intra dimidiã contentas sustineri, vti factas lege permittente) probabilior procul dubio, & verior est & in iudicando, & consulendo omnino tenendã, quam etiam multorum in hac Vallisoletana Cancellaria admodum communiter retinamur & eam nouissimus sequitur D. Larea *in allegat. fiscal.* 30. *n.* 29. sequutus, dicit Ant. Thesaur. atque Fontanella loco citato, addit doctrinam Bartol. *in l.* 1. *C. de inofficios. donat. n.* 3. vbi Bald *num.* 8. Salicetus *n* 4. Castrens. *n* 6. hoc idem probantes in remedio inofficiosæ dotis.

77. Quæ insuper doctrinæ valido comprobantur fundamento. Nam ad inducendam indotationem, & exclusionem obligationum, & contractuum attendi oportet tempus obligationis contractæ: etenim damnum illud, quod postea euenit, non est in consideratione ad læsionem inducendam, *l. verum §. Ciendum ff. de minoribus*, ibi. *Non enim euentus dandæ restitutionem indulget, sed inconsulta facultas.* Et in omnibus contractibus ad lesionem
78. tempus, quo celebrantur, respicitur, & dumtaxat attenditur, *cap. cum dilecti. de empt. & vendit. l. si voluntate. C. de resc. vendit.* & in terminis, quando vxor intendit rescindere obligationem, eo prætextu, quia manet indotata, vt attendi debet tempus obligationis & contractus, tenet Barbosa
79. *in l.* 1. *p.* 5 *n.* 52. *& n.* 50. *ff. soluto matrimon.* sequitur D. Larea *d. allegat* 30. *n.* 28 (videndus *ex n.* 31. *cum sequentib.* vbi plures limitationes recenset, quibus indotationis exceptio mulieri denegatur,) & pro Barbosæ opinione contra Noguerol contrarium sectantem rectius determinauit Senatus Vallisoletanus in facti contingentia

80. Sed tempore priorum obligationum contentarum intra dimidiam partem dotis nulla lesio considerari debet à iure, ergo illæ illæsæ manere debent, nec vllatenus rescindendæ; sed dumtaxat posterioris dimidiam partem dotis excedentes, quæ læsionem causarunt, & indotationem.

Et aduerte, quoad indotationem considerandam; non sunt attendenda bona paraphernalia, nec patrimonalia vxoris; sed tantum bona dotalia; probat Fontanella *de pactis nuptial. tom.* 2. *claus.* 7. *p.* 6. *num.* 42. sequitur D. Larea vbi proximè *num.* 30. *infin. qui num.* 25. innumerabiles penè modernos congerit de materia indotationis tractantes, nullo modo audito Noguerol contrarium autumante. 81.

Ex his communiter in hoc Senatu Vallisoletano contemni solet opinio Noguer. *in a. allegg.* 29. *ex num.* 182. *cum seqq* quam pro tertio contrario fundamento adduximus superius *n.* 7. qui solus contendere conatur ob indotationem, & læsionem enormem vxoris omnes indistincte obligationes, & contractus tam priores, quam posteriores esse nullos & rescindendos. 82.

Sed adhuc (quod prorsus negamus) quando eiusdem Noguerol opinio foret admittenda; nihil opitularetur nostræ quæstionis principalis resolutioni veritissimæ. Cum ex diuersa causa, & fundamento influente in omnes obligationes mulieris suum tueri resolutionem, ipse conetur Noguerol. Quod quidem nullatenus mihi arridet in casu nostræ quæstionis principalis, prout clarè ostendimus infectus ad responsionem eiusdem tertij argumenti *ex n.* 126. 83.

Pro qua doctrina rectè conducit communis illa Doctorum opinio (si vera foret) quod licet creditor possit agendo contra debitorum eligere super qua re per eum possessa velit: tamen alienatis omnibus bonis debitoris amittit hanc electionem, sed tenetur contra posteriorem emptorem experiri, & non contra primos, quasi ex posteriori alienatione cauetur damnum creditori ipsi. Quam tuetur Hypolit. de Marsil. *singul.* 290. Amend. de Claris aquis *singul.* 128. Callianus *in consuetud. Burgund. tit. des rentes constit. §.* 2. *n.* 35. Bartol *in leg. Mœuia, ff. de iure fisci*. Bigot Magon *in tract. de subhastat. c.* 41. *inter decis. Tholos.* & Papon *lib.* 11. *Arrestor. tit.* 3. *arrest.* 1 quibus accedit Amendula *in addit. ad Vincent. de Franchis decis.* 53. *num.* 4. 5. *&.* cessantibus clausulis contrariis instrumenti; tamen Guido Pape *dec.* 432. & Leo *dec. f.* 17. & Francisc. Marcus *dec. f.* 296. *&* 433 *p.* 1. *&. dec. f.* 930. *p. ult.* 2. absolute, & regulariter dicunt, creditori electionem dari contra quemlibet possessorem, & hanc ex plurimis aliis Doctoribus veriorem diximus *supra* 1 *part. c.* 17, *ex n.* 16. *vers. certè namque dubitari non potest.*, &c. Et exactius disputauimus *infra* 3. *p. c.* 14 *per totum.* 84.

Et vlterius vera nostra resolutio comprobatur ex innumerabilibus, & valde singularibus doctrinis in vnum cumulatis, in nostris commentariis, *de Regia protect.* 4 *part. c.* 14. *ex n.* 195. *vsque ad numerum in* 217. in comprobationem illius quæstionis. An tota executio propter excessum reuocanda sit. Vbi feliciter validissimis fundamentis, huic nostræ resolutioni omnino conducibilibus resoluimus, non totam executionem, sed excessum dumtaxat reponendum, cum excessus sit quid diuersum, & separatum à re iudicata, quæ exequenda mandatur, & quod in ea continetur licitè, & iure permittente exequitur; quod autem vltra eam excessiuè exequitur, deficit potestas concessa, & limitata ad metas rei iudicatæ. Et sic excessus tanquam nullus, & 85. 86. 87.

separa

separatus reponitur, altera executionis parte licitè gesta, in suo robore remanente.

88. Et amplius fulcitur hæc pars, quia valet argumentum de tempore ad rem, *leg. miles ita*, §. *quia dicimus ff. de militar. testament.* Euerard. *in topic. legal. loco* 39. Menoch. *consil.* 122. *n.* 62. Surdus *decis.* 460. *n.* 36. Mandos. *ad regul* 30. *Cancellas. q.* 3. *n.* 7. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 23 *n.* 22. Gratian. *disceptat.* 28. *n.* 8. Tusch. *littera A. consil.* 504. *ex n.* 1. Ergo quemadmodum permissum ad tempus; post tempus censetur prohibitum, *l. si vnus*, § 1 *ff. de pactis. l. Epistol.* §. *fin ff. eodem tit. l. Imperator, ff. de postuland. leg. cum pater*, §. *à filia, ff. de legat.* 2. *leg. statum liberum*, §. *Stichum. & leg. Titia cum testament* §. *vltim ff. eodem tit. leg. pater filium*, § *fundum ff. de legat.* 3. *l.* 2. *Cod. de iure emphyteut. cap. vlt.* § *in aliis: vt lite non contest.* Eodem modo facultas regia obtenta ad certam, & limitatam quantitatem, vltra eam bona maioratus alienare, aut obligare censetur prohibere, cum excessus respectu iam sit consumpta facultas, & potestas per eam data possessori maioratus; qui vlterius ad mutuum recipiendum, & contrahendum inhabilis est, & remanet sub generali alienandi prohibitione, non nisi sublata, & limitata ad illam certam, & limitatam quantitatem, ad quam dumtaxat regia facultas restricta fuit.

89.

90.

91. Et ita in similibus omnino terminis post alios argumentatur, & rectè Pater Ludouic. Molin. *tom.* 2. *disput.* 463. *per totam*, & signanter *in vers. communis opinio cum Bald. prope finem.* Vbi rectè quit de facultate permissa pro certo, & limitato tempore, ad facultatem permittentem certam, & limitatam quantitatem, vt in vtroque casu vitietur contractus quoad excessum summæ, aut temporis permissi; sustineatur tamen quoad tempus, & summam permissam: cum excessus temporis, aut summæ permissæ separari possit à tempore, vel summa permissa, in quo vtile per inutile non vitiatur, vt supertus probauimus.

92. Atque denique nostra resolutio comprobatur. Quod licet bona fideicommisso subiecta, vel feudalia, & aliàs prohibita alienari; permittantur alienari, & obligari pro causa dotis, aut alia à iure permissa, tametsi ex eadem causa alienentur, & obligentur, excessiuè tamen vltra modum, & magis quàm necessitatis ipsa causa expostulauerit, licet ipsa alienatio, & obligatio sustineatur, quatenus patitur iusta, & rationabilis causa; in excessu tamen non sustinetur, sed irritatur, & nulla redditur. Ita per text. *in leg. Titius rogatus, Dig. ad Trebellian.* expressè probant Milanens. *dec.* 272. 73. *& sequentibus, & num.* 84. *& 85. & sequentibus, lib.* 1. Farinacius *decis* 131. *n.* 7. Hieronym Gabriel. *consil.* 118. *num.* 5. *& 6. lib.* 1. Molfell. *in consuetud. Neapolit. part.* 3. *tom.* 1. *de successions. ex testament. quæst.* 21. *num.* 12. *in fin.* Menoch. *consil.* 226. *n.* 110. *& lib.* 3. *& de arbitrariis cas.* 182. *sub num.* 31. Marius Giurba *decis* 24. *num* 5. 27. *&* 28. Raudensis *decis. Pisana.* 29. *num.* 175. *& decis.* 30. *num.* 227. Intrigol. *de feudis centur.* 2. *art.* 7. *num.* 75. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 40. *num.* 26. Turretus *consil.* 92. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 2. Antonin. Amat. *variar. resolut.* 3. *num.* 64. Nam vt dicunt præcitati DD. in excessu deficit potestas, & facultas à iure concessa hæredi grauato, aliàs foret in eius potestate totum grauare fideicommissum, aut feudum in præiudicium vocatorum.

93.

94. Cui singulari fundamento aliud tandem finiti mum est, quod licèt mutuans pro rei aliàs hypothecatæ refectione, & conseruatione consequatur hypothecam cum priuilegio prælationis aliis anterioribus creditoribus, de quo abundè per Antonin. Amatum *d. resolut.* 3. *à princip.* & nos alibi diximus. Tamen illa doctrina procedit pro mutuo correspondenti necessitati rei, secus tamen pro excessu, & quantitate mutui excedentis refectionis necessitatem, vt excessus huiusmodi respectu res refecta libera maneat annexa hypothecæ. Ita argumento *leg. fin. in fin. principij, Digestis de exercitoria actione*, firmarunt Iason *in leg. creditor. ff si certum petatur.* Negusantius *de pignoribus in* 2. *membr.* 5 *part. num.* 15. *vers.* 4. *restring.* Afinius *de execut.* §. 7 *cap.* 13. *sub n.* 1. *vers. quarto limitat.* Molina *de Hispano primogen. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 3. Greg. Lopez *in leg.* 26. *tit.* 13. *part.* 5. *gloss. fin.* Pater Molina *de contractibus, disput.* 438. *sub numero* 7. *& disput* 300. *num* 9. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 8. *titul.* 15. *num.* 7. Marius Giurba *in consuetud. Mexanens cap.* 9. *gloss.* 2. *part.* 1. *numero* 27. *& 47. in fin.* Toro *in compend. decis. verb. creditor. num.* 33. Gratian. *disceptat.* 25. *num* 23. *&* 24. Rota Genuens. *decis.* 14. *num.* 107. Philipp Paschalis *in tract. de viribus patriæ potest. part.* 4. *cap.* 6. *sub n.* 67. Bimius *consil.* 216. *num.* 83 *&* 85. Ozascus *dec.* 171. *numero* 14. Cardin. Tuschus *littera A. consil.* 535. Costa *de ratione Rotæ quæst.* 67. *num.* 1. 2. *& sequentibus.* Menochius *de arbitrar. cas.* 332. *num.* 42. *& cas.* 182. *sub num.* 31 Morot *consil* 85. *num.* 22. Non enim dicitur vtiliter quid gestum, quando debitum modum excedit, Siceus *in leg. aliment. n.* 4. *Cod. de neg. gestis.* Gratianus *d. disceptat.* 25. *n.* 24. Decian. *consil.* 20. *n.* 57. *volum* 5. Antonin. Amat. *& resolut.* 3. *n.* 63.

95.

96.

97. Ex quibus omnibus fundamentis pro hac parte hactenus consideratis, præsertim quatuor proximè antecedentibus, vtiliter inferre poteris, quod nostra resolutio æqualiter procedat in mutuis receptis virtute facultatis regiæ, siue successiuè à diuersis creditoribus, & à diuersis contractibus, siue ab vno tantum creditore semel, & vnico contractu mutuante supra modum summæ permissæ in facultate, vt vtroque casu dumtaxat rescindatur, & annulletur pro excessu, in quo deficit potestas, & habilitas possessori maioratus. Cum vt ad principium huius partis dictum sit, quod sumus in contractu quantitatis, sui natura diuidiuæ, & separabilis.

98. Prout videmus insuper in fideiussore, qui in plus quam principalis debitor se obligare non potest. Nec obligatio tenet, ad iura, & DD. per Pirrum Maur. Aretin *in tr. de fideiussorib.* 2. *p c.* 3. *à princip. fol.* 290. adeò vt si in plus obligetur, sustinetur obligatio in quantitate principali, & in excessu corruit, & vitiatur, tenet Azon. *in summa tit. de fideiussor. num.* 7. Cyn. & Alberic. *in l. fin. Cod eodem.* Decius *in leg in eo, quod plus est*, vbi *Adden. ff. de reg. iur. & in consil.* 7. *n.* 6. Galliac. Alciat. & Duaren. *in leg.* 1. § *si stipulant ff. de verbor. obligat.* Balduin. Rodeus, & alij *in* § *fideiussores institut. de fideiussoribus.* Qui contra alios hanc dicunt æquiorem, & receptiorem opinionem sequitur Anton. Gomez *variar. c.* 13. *n.* 2. Ferdin. Vasquez *lib.* 1. *controuers.* 4. *n.* 5. Emanuel. Suarez *commun. opin. l. tit. F. n.* 129. *& in additio.* ad Paul. *in rubric. C. de rescind. vendit. part.* 1. *c.* 1. *n.* 20. veriorem, & receptiorem dixerunt Rota Perus. *decis.* 57. *num.* 5. *&* 6. Anton. Entigius, & alij, quos cumulat, *in tract. de fideiussor. cap.* 24. *num.* 83.

99.

num. 83. & post Magon. Franch. Natta, Couarru. & alios plurimos, idem affirmat Pirrus Maurus Arentin. *d. cap.* 3. *ex num.* 18. *cum seqq. fol.* 292. late
100. disputans *ex num.* 8. *fol.* 291. dicens *ex n.* 20. Quia quando plus est promissum, quam promitti oportuit, tunc non tota obligatio, sed dumtaxat superfluum infirmatur, superabundans enim, cum pro non adiecto, & scripto habeatur, vitiatur, sed non vitiatur, *ex l. g. hactenus in fin cum leg. seq. ff. de constitut. pecun. l.* 3. *§. fin. cum tit. sequentibus leg. rogatus, ff. mandati l. quibus idem, ff. de verbor. obligat.* cum plurimis aliis ab eo allegatis.

101. Quod verissimum est, quidquid in alio casu particulari, nempe quando mulier pro marito se vnica obligatione, & alienatione obligauit, an tota obligatio, quæ læsionem vltra dimidiam partem dotis continet, rescindatur, & annulletur. An pro sola ea parte, quæ excedit dictam dimidiam causantem læsionem. Inter Gaspar Anton. Thesaur. *lib.* 2. *quæst. forens quæst* 65. *per totam*, & Fontanellam *de pactis tom.* 2. *claus.* 7. *glos.* 2. *part.* 6. *ex num.* 21. *& sequentibus*, nec non Noguerol *allegatio.* 29. *ex num* 182. *cum sequentibus*, & signanter *ex*
102. *num* 186. & superius annotauimus. Quoniam qui totam obligationem hanc rescindi tuentur speciali, & particulari ratione, ac fundamento mouentur, quod nullatenus militare potest, nec adaptari nostræ quæstioni, nec aliis doctrinis similibus hactenus consideratis. Considerant enim in dicta mulieris alienatione, & obligatione latum metum, & dolum mariti, qui influant in tota obligatione: ac propterea, vbi adest metus, & dolus, etiam in minima parte, rescindit quemlibet contractum, & obligationem. Hoc fundamentum, & ratio cessat penitus in nostra quæstione, & per consequens nihil opitulari potest.

103. Infertur deinde, quod vtroque casu, siue vnus fuerit creditor, qui simul, & semel, & vnico contractu, vel successiuè pluries mutuauit vltra summam tamen permissam in facultate regia: siue plures sint creditores, successiuè mutuantes, quidam intra summam permissam, quidam vltra eam, & facultate regia iam consumpta; bona maioratus minimè sint obligata pro excessu, sed intra limites facultatis, & ad summam taxatam, & limi-
104. tatam in ea. Nec creditores ius habent, nec exigere possunt vltra eam, quantumuis in plus mutuassent, hac sub declaratione, vt primi creditores vsque ad facultatem durantem, mutuantes sua credita consequantur; cæteri vero, qui facultate regia finita iam, consumpta, & extincta, mutuauere, inutiliter contraxisse intelligantur, ita vt nihil exigere possint ex bonis maioratus, nullomodo obligatis, & sibi imputent qui iam consumpta facultate, & potestate concessa, cum inhabili contraxerunt; nulla facta diligentia conditionis eius, cum deberent certi prius esse, an duraret facultas an sit iam extincta, provt hactenus *ex num.* 27. *& sequentibus*, comprobauimus.

105. Cum enim contrahat cum persona aliàs inhabili, & super bonis alienari prohibitis, quæ distrahi nequeunt absque facultate, virumque tenebatur creditor inuestigare, ad latissimè comprobata *infrà hac* 2 *part. c.* 9. *ex n.* 120. *cum multis*
106. *sequentibus*. Atque ideo ignorantia eius, qui inuestigare tenetur, cum nullomodo excusat, imò in eo præsumitur scientia, *cap. in iuuenit vbi gloss. de electione, leg. patruus, vbi Bartol. ff. de confirmat. tutor. text. in cap. penult.* vbi Abbas *de regulis iur. gloss. in cap. ad falsariorum* Vbi Anania *colum. penult. de crimine falsi.* Parisius *consil.* 59. *n.* 53. *volum.* 1. *Ripa in cap. cum M n.* 136. *de constitut.* Natta *consil.* 58. *n.* 9. Alban. *consil.* 18. *num.* 4. Cranet. *consil.* 186. *num.* 4. Menoch. *de arbitrar. cas.* 308 *n.* 5. Roland. *cons.* 42. *n.* 3. *volum.* 3 Cephalus *cons.* 218. *n.* 15. *& cons.* 359. *n.* 7. Beeius *consil.* 96. *n.* 3.

Paria enim sunt, scire, & scire debere *ex l. quod* 107. *te mihi* 5. *ff. si certum petatur*, vbi omnes, *& in leg. si duo, ff. de acquirend. hæred.* Tiraquell. *de retract. lignagier. §.* 12. *glos.* 1. *n.* 7. *& n.* 18. Cephalus *consil.* 23. *n.* 14. Surdus *consil.* 150 *n.* 23. Tiraquell. *post. leges connubiales glos.* 6. *n.* 153. *alias glos.* 8.

Vnum tamen notabile non omittam in hac 108. materia, vt nempe ei qui allegat vltra facultatis quantitatem fuisse mutuatum, incumbat onus probandi, nec non is, qui asserit illam facultatem esse consumptam per alia credita prius sumpta, & 109. recepta, nihil agit; nisi probauerit priora etiam credita recepta fuisse virtute eiusdem facultatis, & quod omnia excedant quantitatem per eandem facultatem limitatam. Cum potuissent priora credita fuisse contracta vigore alterius diuersæ facultatis impetratæ. Sic in terminis resoluit Rota Romana teste Puteo *decis.* 396 *lib.* 1. sequitur, & latius probat Melchior Lotherius *de re beneficiar. tit.* 1. *q.* 40 *ex n.* 64. *cum seqq.* ad quod etiam addueit Rotæ decisionem idem tenentem, quæ est apud Mi[illegible] *de cons[illegible] .1 p.* 55[illegible] *sub n* 2. creditur enim fundat[illegible] tionem in facultate regia, ac sua obligatione non excedente quantitatem permissam à fa[illegible] & ideo qui dixerit vltra eam fuisse mutuatum probare tenetur.

Quam limitationem intellige, quando ex ea- 110. dem facultate, & contractu simul exhibitis non appar[illegible]t de excessu, vtpote, quia facultas fuit ad mille, & mutuum, seu confus contractus celebratus fuit super eadem, vel minori quantitate. At vero quando ex contractu, & facultate apparet excessus, alia probatione non eget possessor maioratus, cum satis manifestè appareat de eo, & nullitate contractus respectu excessus ex ipsa facultatis, & contractus inspectione, faciente rem notoriam.

Et quod allegauti alienationes factas fuisse vl- 111. tra summam, & quantitatem à regia facultate permissam, facultatemque esse iam consumptam, incumbat onus probandi, non vero emptori, aut mutuanti facultatis virtute, probant Castrens. *cons.* 215. *primo videndus lib.* 2. Peregrin. *in cons.* 52. *num* 36. *lib.* 1. *& consil.* 39. *num.* 13. *& 14. eodem lib.* & idem Peregrin *in tract. fideicommiss. artic.* 39. *num.* 13. Curtius Sen. *consil.* 27. *n.* 17. vbi de communi Curtius Iun. *consil.* 150. *num.* 10. Aretin. *consil.* 120. *sub. num.* 2. Decius *consil.* 100. *numero* 22. Purpurat. *consil.* 104. Hieronym. Gabriel. *cons.* 138. *per totum lib.* 2. Hondedeus *consil.* 72. *num.* 6. *lib.* 1. Ruinus *consil.* 91. *n.* 3. *lib.* 5. Rota *decis.* 641. *num.* 18. *part.* 1. *diuersor. & decis.* 747. *num.* 5. *part* 1. *& decis.* 216. *eadem part.* 1. *diuersor.* Cardinal. Seraphin. *decis.* 609 *n.* 7. & quam pluribus ad id alias congerit decisiones Ioan. Anton. Mangaill *in tract. de euictio. quæst.* 108. *ex num.* 13. *cum sequentibus*, vbi latè agit, & explicat Fontanella *de pactis nupt. claus.* 5. *glos.* 1. *part.* 2. *num.* 45. & iterum ipse Fontanell. *in decis.* 166. *n.* 5.

Quid autem sit dicendum, cui incumbat onus, probandi, quod bona libera deficiunt vt ad bona maioratus obligata recurri possit creditor, an isti,

an

an poſſeſſori maioratus, vide latius per Additionad Molinam *de primogen. lib. 4, cap. 7. num. 32. cum ſequentibus.*

112. Quibus ſic ſuppoſitis non obſtant argumenta in contrarium adducta ad principium huius cap. non primum *ex num. 2.* tendens ad reductionem omnium creditorum, tam primo loco contrahentium, quàm poſteriorum vltra metam mutuantium, ad ſummam permiſſam diſtribuendam inter omnes creditores pro rata. Cui reſpondetur, id rectè procedere in vltima voluntate, in qua primo nominati non poſſunt prætendere pinguius ius, quàm alij, qui in fine eiuſdem teſtamenti fuerunt vocati; cum ad omnes accommodetur voluntas teſtatoris. Idcirco ſi legata ſupra ſint relicta vltra vires hæreditatis, minuenda ſunt pro rata, vt omnes ſuam partem capiant, nequis excludatur contra voluntatem teſtatoris, qui omnibus æquali voluntate prouidit, & prodeſſe voluit. Provt optimè explicat poſt alios Caldas Pereira *de iure emphyteut tit de de nominat. emphyteut. q. 10. n. 45.* Eleobar *poſt tr. de ratiociniis computat. 10. n. 4.*

113. Quæ ratio ceſſat omnino in noſtro caſu, in quo tamen à principio fuerit in voluntate poſſeſſoris maioratus virtute facultatis obtentæ prius contrahere cum vno, quam cum alio creditore: poſtquam enim ab vno prius mutuum accepit, ius irrevocabile acquirente, congruo tempore, & legitimè contrahente, ei detrahere debitor non poteſt, nec tacitè, nec expreſsè nec in ſua voluntate, facultate, aut poteſtate eſt ius prioris diminuere, atque prius hypothecam, & obligationem acquirentis in bonis maioratus *ex toto tit. ff. & C. qui potiores in pignor. habeat.* Nec enim hi omnes

114. contractus dependent, & originantur ab vna voluntate principali, ſed à voluntate variſcuinſque ex contrahentibus, ſibimetipſis ſingulariter eam accommodantibus, & proſpicientibus independenter ab aliis, ſicque qui prior eſt tempore, potior eſt iure.

115. Ad aliud verò, quod in prædicto argumento *n. 4.* dictum fuit, quod diſtributio pro rata habeat etiam locum in contractibus; dependet à reſolutione alterius quæſtionis, an & quando plures creditores vnico contractu ſimul, & eodem tempore mutuarunt vltra ſummam facultatis regiæ, an aliquis ſit præferendus, vel pro rata debeant diminutionem pati, quam infrà examinabimus.

116. Nec obſtat ſecundum *ſuprà n. 5.* de penſionario habente facultatem Apoſtolicam ad transferendam certam, & limitatam quantitatem, quam ſi exceſſerit, proculdubio exceſſus erit nullus, & tranſlatio reducenda ad quantitatem permiſſam in facultate Apoſtolica, ita vt ſi in plures ſucceſſiuè tranſtulerit, primi vſque ad ſummam permiſſam præferendi ſint, & integrè admittendi exclusis penitus poſterioribus, & nouiſſimis inutiliter, nullinterque nominatis ab inhabili, & perſona poteſtate carente, quando facultas ſimpliciter fuit conceſſa nullam permittens variandi ius. Ex his, quæ abundè hactenus comprobata ſunt, & ſignanter *ex n. 5. verſ. quæ etiam fulcitur ex ſimili*, &c. Et ſuperius *à num. 19. verſ. & comprobatur quoniam facultas*, &c. Ex Rotæ deciſionibus, & Per Letherium.

117. At verò quando facultas ipſa non ſimpliciter data fuerit ad transferendum penſionem: ſed potius vltra progrediatur dando facultatem nominandi, & eligendi, in vita, ſeu in morte, provt ad erat in caſu, de quo controuertit Caldas Pereira *in tract. denominatio emphyteuſ. d. q. 10. ex d. n. 41*, quam clauſulam adducit *n. 42.* ibi. *Etiam penſiones, & fructus huiuſmodi in alios quoſcumque per eum nominandos, & in eorum fauorem iura deſuper conceſſam facultatem transferendi*, &c. Et paulo poſt, ibi. *Etiam in mortis art. in clericos, ſeu laicos non coniugatos per reum eligendos ſeu nominandos*, &c. Ex qua clauſula facultatem nominandi, & eligendi datam fuiſſe, & ab ea regulandum dicunt in terminis Paulus Pariſius *conſil. 46. volum. 4.* & Caldas vbi proximè *num. 42.* 118.

Quæ quidem clauſula alterat ſimplicem transferendi poteſtatem, & facultatem datam, eamque in diuerſam naturam commutat, vt aduertit ipſe Caldas *num. 45.* vbi ita ait. *Poſtquam prædicta ſcripſimus, matureſcentibus per ætatem litteris, ſuper hac quæſtione exactius deliberanti, prædicta opinio difficultatem pati videbatur, ſcrupulum injiciebant verba priuilegij Paulo indulti, quod eidem facultatem largiebatur transferendi penſionem vſque ad ſummam centum ducatorum, diſtribuendam in vnum, vel plures ab eo eligendos, & nominandos. Quare cum plures nominauerit, illiſque maiorem ſummam, quàm potuerit, legauerit: ſatis probabile eſt, omnes debere admitti pro concurrente quantitate, faciunt enim ſibi partes per concurſum, quemadmodum in legatis iure conſtitutum eſt*, &c. Ad quam doctrinam animaduerti debet, quòd penſionarius in caſu Pereiræ diſtribuit, & tranſtulit penſionem in vltima voluntate, & in teſtamento, virtute clauſulæ facultatis, ibi. *Etiam in articulo mortis*, &c. Et videre eſt ex d. Pereira *num. 41.* ibi. *Cum iam in extremis.* Atque etiam in proxime relata reſolutione ſupponit, dum faciat mentionem nominationis per viam legati, & ſic in vltima voluntate. 119.

Quapropter, vt meritus cognoſcatur, quando habeat effectum nominatio, vel electio penſionarij habentis facultatem transferendi cum d. clauſula nominandi, & eligendi tam in vita, quam in articulo mortis; nonnulli caſus ſunt diſtinguendi, & regulandi iuxta terminos facultatis cuiuſlibet conceſſæ alicui ad nominandum, vel eligendum. 121.

Et in primis præ oculis habendum, quòd cum facultas Apoſtolica ad transferendum, & nominandum ſimul ſit actus inter vinos, regulari debet ex facultate eligendi, & nominandi inter vinos, & ſic per contractum, vt in terminis probat Paulus Pariſius *d. conſ. 46. n. 35. & num. 37.* & quod affiniſitur facultas penſionis potiùs contractui, quam vltimæ voluntati ratione conſenſus, per plures tenet Loterius *de re beneficiali lib. 1. q. 42. ex n. 7.* Nicol Garcia *de benefic. 1. p. cap. 5. ex num. 4. & ſequentib.* Et tunc facta electione, ſeu nomina- 123.
tione, re tamen non tradita, poteſt ſemel variare, & iterum eligere, & nominare alium, ſecus ſi res, ad quam fit electio, tradita fuerit verè, vel fictè, vt tunc variandi facultas ſit iam conſumpta, & adempta. Latè Alvarus Valaſcus *conſultatione 102. per tot.* Caldas Pereira *de poteſtat. eligendi, & nominand. 1. part. cap. 2. per totum & quæſt. 10. per totam.* Cardoſus *in praxi iudicial. & adnum. 83. & 84.* Flores de Mena *voc. verb. emphyteuſis, num. 18.* Gutierrez *pract. lib. 3. quæſt. 22. per totam.* Quàm rectè explicat Castillo *controuerſiarum 5. cap. 20. ſub num. 18. verſ. ſecundo deinde* Molina *de maioratibus lib. 3. cap. 4. per totum*, & ſignanter *n. 55.* Paz *de tenuta cap. 31. ex numero 62. & ſequentibus.*

Quod

124. Quod eidem admittendum est, quando per contractum datur facultas nominandi siue in vita, siue in morte, vt tunc semel variari possit, ex plurimis relatis à Castillo *vbi proximè sub n.*18.

Ex quo infertur, quod habens hanc facultatem nominandi siue in vita, siue in mortis articulo, si per testamentum vtatur facultate, & plures nominet vltra summam permissam; omnes nominati pro rata admittuntur: iuxta doctrinam Pereiræ *dict. n.*25 Quod si pensionarius per contractum plures simul nominauerit, an idem obseruandum erit, protinus examinabimus.

125. Quare ex hac facultate Apostolica irregulari,& translata, vt aliam diuersam naturam,& qualitatem rigore clausulæ eligendi,& nominandi siue in vita, siue in morte, sicut non arguimus ad simplicem facultatem transferendi pensionem in qualitate limitata: ita pariter nec ad nostram regiam facultatem possessori maioratus limitate concessam ad contrahendum, & obligandum bona maioratus multo longiùs diuersæ naturæ.

126. Nec obstat tertium, & vltimum argumentum contrariæ partis, de quo *suprà num.*7. circa plures obligationes pro marito successiuè factas per vxorem, quæ simul iunctæ, si afferant læsionem vltra dimidiam partem dotis. non tantùm posteriores sed etiam priores contentæ intra dimidiam,& nec causantes læsionem, nec indotationem, esse irritas,& annullandas Provt opinatur Noguerol *dict. allegat.*29.*n.*82.*cum seqq.cuius opinionis veritatem abundè examinauimus suprà n.*68. *cum multis seqq. vers: fulcitur etiam ex doctrina Gaspar Anton. Thesaur.* &c.

127. Et quando sua opinio Noguerol vera foret, & admitteretur; adhuc nostræ resolutioni vt priores dumtaxat creditores admittantur ad summam limitatam per regiam facultatem; exclusis prioribus vltra eam mutuantibus nihil officeret, ex diuersitate rationis. Cum ex læsione enormi, quam patitur mulier suam dotem obligando pro marito, præsumatur mala administratio, fraus, dolus, qui influunt in omnes obligationes,& propterea dolosa administratio omnes reddit inutiles,& inualidas: 128.
nam vnitas causæ efficientis comprehendit omnes casus, *l.cum quæritur, ff. de administrat. tutor* text. *in l. sed & cum aliquis, ff. de negot. gest.* ibi. *Sed & cum aliquis negotia mea gerit non plura negotia, sed vnus contractus est*, text. etiam *in l. nouum*, §. *filio iuncta gloss. verbo omnis substantia, ff. de legat.*3. & alia quamplura fundamenta in comprobationem adducta per Noguerol *allegat* 29.*ex n.*188.

129. Quæ ratio nullo modo militat, nec adaptari potest possessori maioratus mutuum accipienti extra summam contentam, & limitatam in facultate regia ab eo obtenta: sed solida illa ratio defectus potestatis,& legitimæ personæ ad obliganda bona maioratus vltra quantitatem sibi permissam. Atque ideò cum simus in re merè diuidua, & omninò separabili priores obligationes legitimè contractæ intra metam quantitatis permissæ validæ sunt: posteriores vero factæ iam consumpta facultate regia, & extincta potestate ad mutuum accipiendum; nullæ sunt, & inefficaces, sunt enim contractus hi omninò diuersi, & inter se separati, nec alij in alios influunt, nec aliquam dependentiam habent ex abundè comprobatis hactenus.

130. Deueniamus ad vltimam partem huius cap. quid dicendum, quando omnes creditores simul & eodem tempore, atque scriptura mutuauerunt possessori maioratus, habenti facultatem ad certam summam, illi tamen vltra eam mutuantes excesserunt. An omnes pro rata admittendi sunt ad summam per facultatem permissam. Et omissa disputatione, resoluendum erit affirmatiuè: ita vt hoc casu idem admittendum sit, quod de pluribus legatariis, quibus vltra vires hæreditatis legauit testator in suo testamento, diximus superiùs ad principium huius cap. in primo argumento, *ex n.*2.

131. Tum quia vbi non datur diuersitatis ratio, valet argumentum de contractibus ad vltimas voluntates,& è contra, *l. pactum inter heredem ff. de pactis, l quæ de legatis, l seruum filij* 46.§. *eum qui chirographum ff. de l. l. l fin. C. de legat. in princ. instit de leg. Fusia Caninia toll. l. eum qui ita. in princ ff. de verborum oblig.* Euerardus *loco cit.* Francisc. Molina *ritu nuptiarum, lib.*3. *quæst.*8 *num.*14 Mantica *de coniectur. vlt volunt. lib.*3. *tit.*18. *per totum*,& *de ambiguis comment. tom.*1 *lib.*2. *tit.*15. *num.*1. Petrus Moneta *in tract. de distribut. quotid. part.*3, *quæst.*4. *num.*14.

132. Et in his terminis, quòd quando pluribus obligatio fit eodem instrumento, vltra tamen quantitatem permissam, & vires patrimonij rei obligati, vt sit pro rata inter omnes creditores facienda diminutio, & defalcatio: sicut in legatariis. Probarunt Iaf. *in l si pluribus, num.*20. *de legat.*1. Felinus *in c. cum dilecta, ante n* 6. *declarat.*3. *de rescript.* & Caldas Pereira *in tract. de nominat. emphyt. q.*10. *sub n.*45.

133. Quod, & idem dicimus de pluribus fideiussoribus, simul, & eodem tempore supra modum soluentibus, vt nullus in repetitione, & condictione præferatur, sed omnibus simul pro rata condictio detur, & repetitio, eo quod inter eos non adsit in soluendo temporum diuersitas, nec anterioritas. Sic eleganter declarat *leg cum duo* 25. *ff. de condict. indebit. gl. ib. verb. posterior.* per text. *in l si pœnæ causa.* § *fin & leg. si reus, ff. de condict. indebit. leg. sed & si quis.* §. *quid ergo, ff. de vsufruct.* quam gloss. adnotatiuinus *supra n* 63. *vers: fulcitur opinio & resolutio nostra.* &c. Vt secus sit, quando diuersis temporibus omnes soluerunt plus debito, vt in repetendo, tempus soluentium attendatur, ex *d l cum duo*, & ex text. *in l. fin.* §. *Titius ff. de condict. indeb.* 134.

135. Et ratio est, quia cum in eadem scriptura omnes contraxerint, eodem tempore, & momento contraxisse intelliguntur, nec vnus potest aduersus alium anterioritatem allegare, quantumuis is prius nominetur in instrumento: quia prius, ac posterius non datur in eadem scriptura; ex quo vno, eodémque instanti instrumentum partium consensu perficiatur, & eodem momento æqualiter omnium 136.
contrahentium ius nascitur Bart. *in l. lecta, n.*9. & *n.*18. & Cagnolus *n.*129. *ff. si certum petat.* idem Bart. *in leg contractus, num.*4. Paulus de Castro *n.*7. Salicetus *n.*9. *Cod. de fide instrument.* & per Iasonem Menochius *lib.*3. *de præsumpt.* 133.*n.*23. Fænutius *de momento tempor. cap.*17. *n.*2. Rota *decis.*756. *num. fin. part.*1. *diuers.* Casanate *in consil.*10. *num.*139. Gratianus *discept.*175. *n.*7. *tom.*1. & *cap.*146. *num.*18. & *c.*774. *num.*17. Iacobus Cancerius *variarum resolut.* 2. *part. c.*7. *tit. de pact. num.*303.

Ergo cum nullus in tempore alteri præferatur, omnes per partes ad concursum admittendi sunt pro rata, ita vt inter omnes hos creditores simul mutuantes quantitas per facultatem permissa distribuatur pro ea parte, pro qua vnusquisque mu-

tuauit,iuxta textum celebrem *in l.in ſtipulationibus* 54.§.*operarum ff de verbor.oblig.* ibi, *quod ſi vnam*
137 *operam ſeruus communis ſtipulatus fuerit, neceſſe eſt vtrique dominorum partem operæ tantam quantam in ſeruo habuerit*, *petere*, *l.ſi ſeruus communis* 29. *ff.de donation.inter.* ibi, *pro qua parte is ſeruus, qui donaſſet,viri eſſet,pro ea parte munus non eſſe factum mulieris, reſpondi.* Et ex aliis iuribus probatur, de quibus *infra c.*11. *ex num.*48. *cum ſeqq. verſic. ſuppoſito igitur,quod pars deficiens*,&c. Vide etiam ad finem huius capitis. Ad differentiam creditorum ſucceſſiuè, & diuerſis temporibus mutuantium, cum tunc priores tempore nouiſſimis præferantur, provt latè probauimus, & reſoluimus *in hoc cap.à princip.*

138. Fulcitur hæc pars, quoniam licet in pignore pluribus obligato debitoribus, is ſemper præferatur aliis, qui prius contraxit, ita vt ſi omnibus pignus non ſit ſufficiens, prius contrahentes debeant ex eo ſatisfieri,cæteris excluſis,*l.qui prior eſt tempore, de reg. iur. in* 6.*l.quoties vtriuſque. ff. eodem tit.leg qui balneum: in princ leg. prior, ff.qui potiores in pign.habe.leg.diſtractis.leg.ſequent. C.de pignoribus, leg.*27. *&* 29.*tit.*13 *p* 5. bonus textus *in leg.*1. *Cod. ſi antiq. credit. pignor. vendider. leg. quandiu,C.de diſtract. pignor. leg.ſi prior, in princ. ff.de priuileg.credit.* & latiùs *infrà* 3. *part. c.*11. *à princip.*

139. Tamen quando inter eoſdem creditores non datur temporis anterioritas, quia ſimul mutuauerunt, vel in eadem ſcriptura contraxerunt; tunc nullus alteri præfertur in pignore, ſed ſimul omnes pro rata admittuntur ad eiuſdem pignoris valorem. Provt probat elegans textus *in leg.idémque eſt* 7.*qui potiores in pign.habea.* ibi, *ſi tutor rem ſibi emit ex pecunia duorum pupillorum. Quæritur, quemadmodum res empta ſit vtrique hypothecata,* & reſpondit Conſultus, *ita ambo in pignus concurrunt pro his portionibus, quæ in rei pretium fuerint*
140. *expenſa*,&c Ita vt ſi omnibus non ſufficiat hypotheca, diminutionem omnes pro rata ſui crediti pati tenentur, & eſt ſingularis *in leg ſi fundus* 16. *§.ſi duo pariter de hypotheca paciſcantur, in quantum quiſque hypothecam obligatam habeat, vtrum pro quantitate debiti, an pro partibus dimidiis,quæritur & magis eſt,vt pro quantitate debiti pignus habeant obligatum, ff. de pignor.* text. etiam *in leg. ſi debitor* 10.*ff.eod tit.* exornat Felicianus de Solis *in tractatu de cenſibus, tomo* 1. *lib.*3.*c.*5. *ſub num.*4. *verſiculo ſecundo conſtituto, quod quando vna & eadem res pluribus obligatur, concurrunt omnes in hypotheca*,&c.

141. Idem etiam euidenter probatur ex textu,*in lege pupilli* 96. §.*cum eodem tempore. ff de ſolutionibus*, qui noſtram reſolutionem determinat in ſortitoribus terminis, in eodem nempe creditore pignus recipiente eodem tempore pro duobus,& diuerſis creditis, vt expreſſio pignoris venditi vtrumque ſoluatur pro rata cuilibet text. verba hæc ſunt: *Cum eodem tempore pignora duobus contractibus obligantur tertiam eorum pro modo pecuniæ* pro rata explicant gloſſam, & Paulus Caſtrenſis ibidem) *cuiuſque contractus creditor accepto ferre debet,nec in arbitrio eius electio erit, cum debitor pretium pignoris ſorti omni ſubiecerit:quod ſi emptoribus decretis ſuperfluum pignorum obligare placuerit, prius debitum pretio pignorum iure ſoluitur, ſecundo ſuperfluum compenſabitur*,vbi gloſſ.Paul.*in ſummario*, & communiter Doctores.

Ex quo text.& *dicto* §.*ſi duo*, ac *d.leg. idémque*, 142.
aliiſque pluribus, manifeſtè conuincitur Antonius Faber *de erroribus pragm. decad* 21. *errore* 9 dum tenet, vnam rem pluribus obligatam ſimul, omnium æqualem cauſam eſſe, id eſt, vnicuique pro virili eſſe obligatam, licet vni plus, alteri minus debeatur,per text.*in lege alienas* 20. *ff* [illegible] *actio*. ibi,*ſi pluribus res ſimul pignori data ſit æqualis omnium cauſa eſt.* Quem text. ſic intellexiſſe Ant. Faber *vbi proximè*, refert Ioan. Baptiſta Coſta *de ratione Rotæ, q.*94.*n.*4. Sed non poſſum non mirari Antonij Fabri aliorum errores corrigentis, quin à ſeipſo inceperit loquente contra apertiſſima iura, & eorum principia, debebat enim attendere text. *in d.*§.1.loqui de æqualitate temporis, vt declarat, & rectè Bald. ibidem, non de æqualitate portio- 143.
nis, ſed pro rata eius,quod cuique debetur, vt poſt Caſtrenſ. expreſsè annotat Ioan Baptiſta Coſta *de ratione Rotæ, q.*124. *ex num.*8. quoniam id intelligere, fieret abſurdum, tot iuribus expreſsè contrarium decidentibus,apertiſſimè ſtantibus: illa enim verba *d.*§.1.ibi,*æqualis omnium cauſa eſt*; tendunt ad titulum, & cauſam petendi, vt æqualis ſit text. 144.
expreſſus *in leg.priuilegia. ff.de priuileg credit.* ibi, *ſed eiuſdem tituli ſint,concurrunt*, ſicuti in aliis plurimis Iuriſconſultorum reſponſis,*leg ſi is qui.ff.de iure fiſci* ibi,*prænenit enim cauſam pignoris fiſcus*, *leg.*1. ibi, *alia cauſa eſt eius, qui pignus accepit ad eam ſummam, quam infra diem certum numeraſſet*, *l.debitor* 4 ibi,*nec enim intereſt exoluerit, an penſauerit; & ideò poſterioris creditoris cauſa eſt potior*, *l.huiuſmodi enim pecunia ſaluam fecit totius pignoris cauſam.lege qui balneum*,ibi, *potiorem eius cauſam habendum omnes ff.qui potior. in pign.habeant.* in quibus iuribus cauſa pignoris refertur,& intelligitur reſpectu anterioritatis, & quo ordine vnuſquiſque ſolui debet, & quod titulus prælationis, 145.
de cauſa prælationis idem ſit, & promiſcuè vtrumpetur ex dictis iuribus, necnon Doctoribus videndus Amat. Rodriguez *de priuilegiis creditor. 2.p. artic.*2. *num.*7. & Gaitus *de credit. in appendice*, 146.
*ſub num.*126. *verſiculo præditti autem*, &c. *c.*4. *fol mihi* 472.

Non verò ad modum exigendi, & quantitatem, quia tunc rata portionam attenditur ex ſuperius adductis iuribus, provt videmus in pluribus hæredibus inſtitutis inæqualiter Omnes & ſinguli ad petendum habent coæqualem cauſam, titulum, & ius & æqualem gradum; ſed non ideò omnes exigere poſſunt æqualem portionem, ſed quilibet ſuam ratam partem iuxta teſtamentum, provt probant Bald. & alij *in lege* 2. *Cod quibus res iud. not.* Felinus *in capite quamuis, de re iudic.* Tiraquell. *de nobilit. cap.*37. *num.*7. Pinel. *de bon. matern. l* 1. *part.*3.*num.*49. *limit.* 1. Gratian. *tom.*3. *diſcept.*456. *numero* 92. optimè Gaito *de credit. capite* 2. *titulo* 3. *num.* 38[illegible]. *folio* 27. Imò hæredi agendi in ſolidum obſtat exceptio,quod alij ſimul hæredes adſint, *lege* 2. *&* 3. *ff. ſi pars hæred. petat. cum lege* 1. *eodem tit.* diſputat, & ſic reſoluit Theſaurus *deciſione* 4. *ex num.*8. quam etiam latè, & ad partes diſputat, & reſoluit Caſar. Arced. *de acquir. poſſeſſ. quæſt.*8. *artic.*9. *per totum ex fol.*470. *& ſeqq.*

Ex quibus rectè admittendum erit, quòd quando creditores eodem tempore, & eadem ſcriptura mutuarint poſſeſſori maioratus vltra ſummam 148.
permiſſam in facultate regia per eum obtenta, fit inter omnes diminutio facienda, ita vt ad ſumma

ut ex pecuniam pro rata sui crediti omnes fiant ... creditores cum inter eos aliqua non ... temporis anteriorias, sed potius simul omnes in executione fierent participes, & simul in eo insisterent, & cum illegitima persona contrahitur.

149. Et veritas nostra facilem resolutionem ex doctrina Mantic. *de tacit. & ambigu. conuent. tom.* 1. *lib.* 11. *tit.* 22. *num.* 3. & 4. vbi mouet illam quæstionem de pignore a pluribus eodem tempore contracto. Et primò arguit de priori nominato, vt is præferri

150. videatur. Post eum *dicto numero* 4. post Bartol. *in lege contractus, num.* 4. Baldus *numero* 12. *vers. item dicit.* & Salycetus *numero* 9. *Codice de fide instrument.* Iason *in l. ge* 2. § *veius, numero* 22. *ff. de vulgar.* & Felinus *in cap. cum dilecti* 1. *numero* 19. *de scriptis*, dicit, quod si contractus fiat in scriptis; non attenditur prioritas in nominando alte-

151. rum: quia cum contractus in vltimo verbo perficiatur, quando ipsi contrahentes eum habent pro perfecto, & absoluto; nullas potest considerari scripturæ ordo, & contrahentium prælatio ex sola prioritate nominationis, ex dictis authoribus.

152. Semper enim contractus conclusio attenditur, *lege si dominus, de præscriptis verbis.* Gratianus *discept. for. cap.* 115. *num.* 35. *tom.* 1. Petrus Surdus *cons.* 217. *num* 11. & constitit in vltimo instanti conclusionis, latissimè Hieronymus Gonzalez *in regula de alternativis, glos.* 65. *ex num.* 31. *cum seqq. vsque ad num.* 35. Sed miror tantum Doctorem Manticam immemorem fuisse tantorum iurium, quæ in terminis allegauimus paulò ante quæstionem hanc expressè terminantia.

153. Hæc enim est constans conclusio, quod in casibus, in quibus creditorum non datur hypotheca & præiatio, sed potius debeant in æquali gradu

154. exigere, semper inter eos communicatur pro rata diminutio bonorum debitoris: nam si illius bona non sint soluendo, distribuuntur inter eosdem creditores pari gradu, & æqualis priuilegij, & solutio fit pro rata crediti, quod cuique debetur. Quod contingit in creditoribus mere personalibus sine hypotheca, aut priuilegio quos chirographarios appellamus, qui quidem omnes in vno, & pari grada sunt, omnesque admittuntur, & simul veniant in tributum, nec vnus alteri præfertur, imò si debitor soluendo omnino, & integrè non est, omnes faciunt inter se partes per concursum, & exactio, atque solutio fit non æqualiter, sed pro rata eius, quod cuique debetur, *l. ge pro debito, Codice de bonis author. iud. possid. lege si procuratoris* 5. *c. si plures. &* §. *plane, ff. de tributor. actionib. lege* 11. *titulo* 14. *parte* 5. ibi, *entonces si de los bienes del deudor no pudiesse ser pagados las deudas, debe los compartir entre aquellos, por quien fue dada la sentencia, & cada vno dellos, mas o menos, segun la quantia que debe auer*, &c. & tam nostris, ex communi sententia tradiderant Matienzo *in l.* 7. *tit.* 16. *glos.* 5. *num.* 15. *lib.* 5. *recopilationis.* Petr. Molina *de hispan. & ind. disput.* 536. Amato Rodriguez *de concurs. cred. part. tit.* 3. *ex num.* 1. *& artic.* 4. *num.* 13. optimè Ant. Gom. *Gail. observat.* 25. *lib.* 2. latè disserit Ioannes Baptista Costa *de ratione Rotæ, quæstione* 220. *ex num.* 1. *vsque ad finem, & quæstione* 224. *ex num.* 8. D. Pichardus *in* § *quoniam actiones, instit. de actionibus, numero* 57. *&* 84. Gabriel Pereira *de iur. Portugal.* 16. *num.* 1. Gaeta *de credit. in appendice ad cap. num.* 11. *fol. mihi* 472. Flores Diaz de Mena *cons. lib.* 1. *cap.* 5. *ex num.* 1. *cum seqq.*

Castillo *contr. lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 77. iuxta calculum, & computationem statim per Nos faciendam.

Quod & idipsum in duobus, seu pluribus ad 155.
depositum simul concurrentibus dixit Vlpian. *in l. si hominem* 7. §. *quoties, ff. depositi.* vbi scribit depositarios simul inter se concurrere æqualiter, nec habere inter se prælationem, seu prioritatem temporis non attendi, sed simul ad exactionem, & solutionem admittendos. Satisfieri ergo pro rata debent, nec prioritatis ratio habenda est, vt post plurimos exornant Gaeta *de credito. in appendice* 4. *part. ex n.* 124. *& n.* 126. Amat. Rodriguez *de priuileg. credit.* 2. *part art.* 2. *ex n.* 7. *& part.* 1. *art.* 6. *ex num.* 50. Pichardus *in* §. *aliæ ones, num* 41. 42. 43. *&* 44. *instit. de actionib.* Castillo *dicto cap.* 16. *num.* 78. *&* 79. vbi post plurimos Doctores notanter limi- 156.
tat, quando alter vltras pecuniæ depositæ recepit, cum iste habeatur, & consideretur, ac si depositi titulum non haberet, atque ideo cæteris deponentibus inferioris gradus esse. & nec simul cum eis concurrere, probarunt multi DD. ab eodem Castillo *loco proximè citato*, ad quem te remittimus videndum.

Sæpè hoc cap. & aliis diximus, damnum, & di- 157.
minutionem bonorum debitoris communis distribuendum esse pro rata inter eos creditores, qui æqualem causam, & parem titulum habent, & inter quos nulla inueniatur prælatio, & quod hoc damnum inter eosdem distribuitur pro ea parte, pro qua vnusquisque exigere debet ex bonis debitoris communis, quæ verò non sufficiunt integræ omnium solutioni, ville propterea indicauimus verum calculum, & certam hanc computationem describere.

Vnus fiet cumulus omnium nominum, & cre- 158.
ditorum simul, & iste diuiditur in tot partes, quot sunt credita, & nomina ipsa: ita vt quilibet creditor faciat partem in eo cumulo respectiuè ad creditum suum, quodlibetque creditum reducetur ad certam, seu certas partes illius cumuli integralis: & tunc quantitas redacta ex bonis debitoris communis (quæ nec ascendit ad quantitatem cumuli, nec sufficit ad omnium creditorum integram satisfactionem;) pariter in tot partes distribuitur, quot faciunt singula credita. Hinc vnusquisque 159.
creditor consequitur ex ista quantitate, & pretio redacto ex venditione, seu taxatione bonorum illam partem (tertiam, vel quartam) quam facit respectu totius cumuli, ita vt diminutio, & defectus pretij omnibus communicetur creditoribus, proportionabiliter ad suam partem, & ratam.

Exemplo res fiet manifesta, adsunt tres credito- 160.
res inæqualium summarum, vnus pro 300. alter pro 200. alius pro 100. fit (vt diximus) omnium harum summarum vnus cumulus, quæ simul iunctæ, & coacernatæ ascendunt ad 600. in quo non omnes faciunt æquales partes; nam cumulo diuiso in tres partes; primus habebit tres partes, secundus duas, & tertius vnam.

Finge nunc quod in bonis debitoris communis, non nisi 300. reperiantur, ex quibus impossibile est, vt quilibet creditor suum integrè consequatur creditum, quando omnes pro rata simul absque aliqua prælatione sint soluendi, atque ideo trecenta similiter diuidantur in alias sex partes, & tunc ille creditor, qui habet tres partes, exigit 150. quæ pariter eos respondent tribus partibus trecentorum, & qui habet duas partes 100. qui verò habet vnam partem consequitur 50.

162. Singuli namque admittuntur ad exactionem pro eadem parte, quam facit in casu omnium damnarum, non tamen pro eadem quantitate sibi debita, quia damnum, diminutio, & defectus bonorum pro rata communicatur inter omnes creditores respective, ac proportionabiliter ad partem, quam quilibet facit debiti; nam damnum pariter dividitur in alias sex partes, quæ similiter distribuuntur inter creditores iuxta partes, quas quilibet facit in
163. exactione; nam qui plus exigit, plus ex damno, & diminutione participet, qui autem minus exigit, minus damni recipiet; & sic proportionabili ad
164. cuiuslibet partes: damnum namque pro eadem parte & rata dividi debet; pro qua lucrum dividitur, vt per text. *in leg. secundum naturam ff. de regulis iuris. cum doct. & §. quidem si gravius ff. pro socio.* tenet Petrus de Vbal *in tract. de societate, part. 4. quæst. 11.* & Ioannes Baptista Costa *de ratione Rotæ, quæstione 40. numero 6.* & pro rata honoris sic distributio oneris, *l. si quis servum, § fin ff. de legatis 2.* vbi Bartolus, Paulus Raphael. Cumanus & communiter omnes. Molina *de primogeniis, lib. 1. cap. 10. numero 6.* atque iuxta hunc calculum, & computationem, in similibus casibus quibus contingat plus esse in ære alieno, quam in bonis debitoris, faciendæ erit distributio damni correspondens singulorum creditorum partibus, & ratæ sui crediti.

165. Et ea omnia, quæ hactenus scripsimus *ex numero 140. cum sequentibus, usque eo deveniamus ad solum eorum partem &c.* vt scilicet creditores simul & eodem tempore contrahentes cum possessore maioratus vltra summam permissam in facultate regia, ad eam admittantur pro rata, eo quòd nullus præferatur, sed potius habeant æqualem causam, & tempus: pariter vt extendas velim, & omnia repetas in duobus, pluribusve creditoribus separatim cum possessore maioratus eodem die contrahentibus, in diversis instrumentis, de quorum tamen anterioritate non apparet, vt nullus alterum excludat, sed omnes occupent eundem locum, & gradum, similique in exigendo admittantur, vnusquisque pro sua rata, vt dictum est hactenus. Ex quo enim non docetur de anteriore tempore, vnusquisque æquale privilegium temporis habere præsumitur, vt probant ferè omnes DD protinus referendi.

166. Quæ certissima conclusio limitatur, vt non præcedat in creditore habente instrumentum eadem die confectum, quoniam ideo perficitur alteri creditori habenti instrumentum eodem die confectum, sed absque expressione horæ, & appositione horæ. Eo quod is qui credidit sub hypothecam suam & tempus præferri sit, qui sic credito tempore probet. Baldus *in lege creditor, qui, in principio, ff. qui potior. in pignor. habean.* Socinus senior *consil. 6. numero 2. libro 2. in lege 1. ff. soluto matrimonio numero 12. & sequentibus.* Iason *numero 12.* & Decius *consil. 169. numero 6.* probant Matthæus Gil. Cyneus, Baldi, Salicet. Plat. Parpalia, Ripa, Ruin. Curt. senior. Dec. Mantil. Carrill. Cotta Mant. Pa. Socin. Felin. & Alciat. quos congerit Tiraquellus *de retr. lib. signag. §. 11. glossa 1. num. 16.* Antonius Gomez *in lege 40. Tauri, numero 40.* Calliodorus *de vsubus dotium 20.* Menoch. *de arbitrariis, casu 38. num. 28.* Bald. *Nauch. de dote, parte 9. privil. 3. & 4. privil. princ.* Pegnera *in ord. Cancellar. 48. num. 4.* quos probat Petrus Barbosa *in secunda parte, lib. 1. num. 8. ff. soluto matrim.*

167. Imò maior pars horum Doctorum loquuntur contra dotem, vt si pignus habeat instrumentum cum appositione horæ, præferatur mulieri habenti sine horæ expressione, & sic in sortiendis terminis, vt contra alios contrarium tenentes verior rem, & communiorem probat Barbosa *loco citato*, dicitque communem hanc probare Afflictis *decisione 87.* Caravita *vita 186. numero 5.* Adrianus Negusant. *responso 250. numero 10.* Comprobatur insuper Menochius *de adipiscend. remed. 4 numero 492.* Hieronymus Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. in prooemio, §. 3 num. 100. & glossa 2. num. 74. & 75.* Gaitus *de credit. cap. 4. quæsito 11. ex numero 162. cum sequentibus*, & in quocunque actu hanc opinionem esse receptissimam, & per Rotam Romanam approbatam, testatur Stephanus Gratianus *discept. forens. tom. 4. capite 732. numero 72. & 73.* eandem probat multis citatis Muta Sicul. *decisione 14. in princip.* & nouissimè Barbatius *in tractatu de assistent. prælat. glossa 12. num. 64.* Fr. Vchis *decisione 649.* vide D. Amayum supra 1. *part. cap. 7. num. 6.* 168.

169. Fallit etiam secundo favore dotis, vt non procedat in duobus instrumentis eodem die confectis; vnum scilicet dotis, aliud alterius privati, vel etiam fisci, non continens horam: nam illud dotis antiquius reputabitur, & præcessisse præsumendum, atque ideo habere præferentiam dotalis aliis creditoribus. Baldus *in lege dominus, ff. de iure dotium.* Nicolaus de Neapol. Alexand. vterque Socinus. Bulgarin. Ripa, & Alciat. *in lege 1. ff. soluto matrimonio.* Bossius *de fisco, num. 77.* Alciatus *de præsumptionibus, regul 3. præsumpt. 21 numero 2.* & alij, quos probat Covarruvias *variarum, libro 1. cap. 16. n. 6.* Menochius *de præsumptionibus, lib. 2. præsumpt. 72. num. 18.* Peregrinus *de iure fisci, lib. 6. tit. 6 num. 33.* Fab. Anius *consil. 115. n. 21. & 22.* quam opinionem veriorem, & receptiorem dixit Negusant. *de pignor. parte 2. membr. 4. num. 108. & 109.* Ruinus *in dicta l. 1. num. 11.* Pontanus *numero 4* Socinus iunior *consil. 10. numero 26. lib. 3.* Baptista *de privilegiis, dotis centur. 2. numero 59.* Gutierrez *libro 3. pract. quæstione 95. numero 15.* latè discusso articulo probat Barbosa *in 2. parte, dict. lege 1. numero 21. & 22.* Cardinalis de Mantica *de tacitis conuention. lib. 11. tit. 16. numero 34.* latè & optimè Ioan. Domin. Gaito *de credit. cap. 4. quæsito 11. ex numero 1883.* qui *ex numero 1887. cum multis sequentibus*, disputat, quid quando concurrent dos, & fiscus habentes instrumenta eodem die confecta, & sic idem temporis privilegium, cum quibus etiam aliis concurrant creditores tacitam, vel expressam hypothecam habentes quis eorum præferatur. 170.

171. His & simile est quod præventione iudicis Ecclesiastici, & præventione iudicis secularis concurrentibus eodem die (de quarum anterioritate non apparet) quia vtraque præventio caret hora, in dubio præsumitur præcessisse præventionem iudicis secularis, sicut ex Innocentio, & Guido Papæ determinauit Senatus Lusitanus, teste Cabedo *decisione 38. num. 3.* & quando duo iudices concurrunt eadem hora recurritur ad superiorem. Farinacius *tom. 1. quæst. 7. num. 63.*

CAPVT

CAPVT V.

Creditor ad bona maioratus cum facultate regia, & simul ad libera debitoris; an cogatur per posteriores creditores an sola libera, in concursus iudicio, prius excutere maioratum, ne liberis bonis consumptis, credita sua amittant, sed imò omnibus consulatur.

Et an bona maioratus sic hypothecata ad instar fideiussoris indemnitatis habeantur.

SVMMARIVM.

Inter creditores ad bona maioratus, & ad libera possessionis fortunatis concursum solet de separatione vtriusque patrimonij contendi, numero 1.

Creditores ad bona maioratus, & simul ad libera, an cogantur prius agere contra maioratum, ne creditores ad sola libera consumpta per anteriores, ius suum amittant, n. 2. & seqq.

Affirmantium partem æquiorem tuetur Molina, tribus potissimum fundamentis, n. 3.

Creditor habens specialem hypothecam, & generalem cogitur ab habentibus generalem tantum, vt prius excutiat specialem, n. 4.

L. 2. C. de pignoribus, exornatur, ibid.

Dicta l. 2. dispositio inducta est in fauorem creditorum posteriorum, & non in fauorem debitoris, qui non potest contra anteriorem de ea opponere, num. 5.

Maioratus bonorum hypothecam cum facultate regia esse specialem, & bonorum allodialium obligationem esse generalem, asserit Molina, num. 6.

Maioratus bonorum hypotheca statim contrahitur, & non pendet eius substantia ex existentia, vel defectu bonorum allodialium, secus quoad ordinem exigendi, n. 7.

Excussio in aliis bonis non requiritur, quando ea are alieno grauata ostenduntur, & adest lis creditorum, n. 8.

Creditores qui maioratum, & bona allodialia habent hypothecata, æquius videtur vt prius contra maioratum exigant, ne consumptis liberis, creditores posteriores, & ad maioratum recursu carentes, ius suum amittant, n. 9.

Quod tibi non nocet, & mihi prodest, præstare teneris, n. 10. & 11. vide ex n. 43.

Creditores maioratus nullum damnum patiuntur, prius exigendo ex maioratu cum quod in illis defuit, exigere possint ex allodialibus, num 12. & 13.

Creditores ad bona maioratus, & libera teneri prius maioratum ex vtere, ne creditores ad sola libera damnum patiantur, æquiorem opinionem dicit Molina, cui se inclinare videtur, num. 14.

Molina opinionem plurimi Doctores forenses sequuntur, ibi.

Creditores ad bona maioratus, & ad allodialia non posse cogi à creditoribus solum ad libera hypothecam habentibus, vt prius ex liberis exigant, verius esse ostenditur, ex n. 15. & seqq.

Facultates ad bona maioratus obligandum, tacitam habent conditionem, bonis liberis non existentibus, etiamsi amittatur in facultate, n. 16.

Creditor ex facultate regia non agit aduersus maioratum, nisi prius excussis bonis liberis, ibid.

Obligatio maioratus ex facultate regia est subsidiaria & nihil operatur, nisi in defectum bonorum liberorum siue tempore obligationis, siue exactionis, n. 17.

Maioratus obligatus ex facultate regia dici potest fideiussor indemnitatis, & subsidiarius, quia non nisi in subsidium tenetur, n. 18.

Creditor anterior ab bona libera, & simul maioratus cogi nequit prius ad maioratum agere, cum id sibi sit à iure, & facultate regia vetitum, n. 19.

Hanc opinionem plurimi tenent, & defendunt contra Molinam, relati, n. 20.

Et plures pro ea determinasse Senatum, testantur aliqui D D. n. 21.

Molina nunquam contrariam opinionem firmiter, sed sub dubio tenuit, n. 22.

Respondetur l. 2. C. de pignorib. ponderata à Molina, n. 23. & seqq.

L. 2. C. de pignorib. dispositio procedit, quando vtraque hypotheca specialis, & generalis est pura, non conditionalis, n. 24.

Creditor propter res alienum quo grauata sunt bona libera, peruenire an possit ad maioratum, n. 25.

Creditor quemadmodum excusatur ab excussione bonorum liberorum are alieno grauatorum, eodem modo excusabitur in bonis maioratus propter dominium possessoris. n. 26.

Impugnatur præfata D D. responsio, n. 27.

Molina fundamentum secundum, de quo n. 8. ineffax ostenditur. n. 28. & seqq.

Creditorem posse excutiari ab excussione bonorum liberorum; ergo potest cogi vt agat contra bona maioratus, sibi etiam hypothecata: non est bonum argumentum. n. 29.

Ab excussione, quam quis facere prius tenetur, excusatur ob concursum pendentem, ex iuris beneficio, num. 30.

Non tamen eo vti, ius creditorum inuitum non arctat. n. 31.

Exceptione alicui competente potest vti, vel non vti, & tacitè, vel expressè renuntiare non opponendo. n. 32.

Excussionis exceptio non opposita, nihil operatur, num 33.

In fauorem alicuius dispositio per legem is solus vti potest; non tertius aduersus eum, n. 34.

Creditor ad bona maioratus, & ad libera are alieno, & litibus grauata non insuper impeditur aduersus ea agere, n. 35.

Creditor prior cogitur prius excutere bona libera & cum creditoribus ad ea litigare, anteaquam possit peruenire ad bona maioratus, simul obligata in subsidium. & conditionaliter, n. 36 & 37.

Et sufficit quod bona libera extent, etiam litibus vexata, vt putant D D. n. 38.

Sed de veritate opinionis dubitat Author, numero 39.

Æquitas in hac quæstione considerata à Molina potius iniquitatem esse clarè ostenditur, num. 40. & seqq.

Æquitatis prætextu fieri non potest, quod à iure fieri est prohibitum, n.41.& 42.

Annus dammum est creditorem non exigere, quando debitor non est solvendo, quam permittere, vt exigat ab alio, qui debitor non est, n.43.44.& 45.

Creditor ad bona maioratus, & ad libera cogi non potest à creditoribus posterioribus ad sola libera, vt prius exigat à maioratu, n.46.

Creditores, qui virtute facultatis contentantur obligari bona maioratus, & omiserunt obligationem bonorum liberorum, solum remanent horum respectu creditores personales, n.47. & seqq.

Nisi alias fuerint privilegiati, tacitam de iure habentes hypothecam, n.48.

Facultas regia licet permittat bona maioratus obligari, deficientibus liberis, hæc non manent obligata tacitè, nec expressè, n.49.& seqq.

Hypotheca bonorum omissa in instrumento nunquam subintelligitur, nisi in casibus à iure tacitam inducente, n.50.

Hypotheca auget obligationem, & personali adhibet realem, quæ nisi expressè apponatur, nunquam subintelligitur, n.51.

Per facultatem ad alienandum, vel obligandum bona maioratus, non inducitur alienatio, vel obligatio, sed adest sequi effectualis obligatio, n.52.

Idem in decreto indicis ad alienandum bona minoris & licentia viri data uxori, n.53.

Facultate regia ad alienandum, vel obligandum, potest vti possessor maioratus, vel non vti, in toto, aut in parte, n.54.

Azendalius, dum putat obligationem bonorum maioratus tantum virtute facultatis regiæ subintelligi, etiam prius bona libera manere obligata refutatur, n.55.

Possessor maioratus, licet virtute facultatis teneatur prius obligare bona sua libera, si non obligavit, obligata non remanent, n.56 & 57.

Maioratus successor non habet bona antecessoris censuræ ex facultate imponentis super maioratu obligata; nec hypothecata, vt maioratum liberet, sed actionem personalem tantum, n.58.& 59.

1. AVSATO concursus iudicio per possessorem maioratus, cuius bona ex facultate regia fundi, & libera obligata sunt, assidue controuerti solet inter creditores veroumque bonorum super quodam separationis genere, etenim creditores ad sola bona allodialia certantes creditorem, vel creditores anteriores cogendos fore sua credita prius exigere ex bonis maioratus, non ex liberis habentibus alios creditores posteriores, ne illis consumptis per creditores maioratus anteriores; illi, qui allodiales sua credita consequi non valent, nec ad bona maioratus ius habent, excludi, & in soluti remanentes aperte contra omnem æquitatem amittant, asserentes nullum damnum pati anteriores creditores ex bonis maioratus sibi hypothecatis sua credita prius exigendo. Contra verò creditores istì anteriores nullo modo cogi posse bona maioratus prius excutere teneri, cum sit libero arbitrio, & electioni sit positum ex bonis sibi hypothecatis siue liberis, siue vincalatis, quod voluerint persequi.

2.

3. Hanc quæstionem nouit Doctissimus Ludouicus Mol. *de primogen. lib.4.c.7.ex n.17* & ad partes disputans retobuit; partem affirmatiuam veriorem esse, neque creditores anteriores ad bona maioratus, & libera cogi posse à posterioribus, bona libera obligata duntaxat habentibus, vt prius excutiant bona maioratus, ne illis liberis neque consumptis, sua credita posteriores amittant. Qui quidem doctissimus vir ex tribus potissimum fundamentis ad hanc æquitatem tuendam mouetur videtur.

4. Primò, *ex l.2.C.de pignorib.* decisione, vbi creditor, qui habet specialem, & generalem hypothecam in bonis debitoris communis, tenetur prius ex bonis sibi specialiter obligatis creditum summ exigere, nec potest, creditoribus posterioribus contradicentibus, prius bona sibi generaliter obligata excutere; sed in subsidium tantum, bonis scilicet specialiter hypothecatis ad debiti exactionem non sufficientibus. Cuius textus dispositio specialis est in æquitate fundata in fauorem posteriorum creditorum, vt omnibus tam anterioribus, quam posterioribus consulatur, quam exornant Negusantius *de pignoribus 1.membr. 5.part. princip. n.51.& in 1.membr. 8.part. princ. num.20.* Couar. *lib.3.var.c.18.* Magon. *decis. Florentinæ 124.* Rolandus Valle *consil.56.lib.4.* Bœrius *decis.52.* Octauia Chacherianus *decis. Pedemont.159.* Vincent. de Franchis *decis.5.* Sund. *decis.44.per totum*, *& in consil.495.lib.4* Gutierez *pract. l.3.q.85.n.93.* *n.13.*& latius *cons.50 per totum.* Sarmiento *selectarum lib.7.c.5.* Velasquez de Arandafio *in l.46. Tauri. gl.9. ex n.6.cum seqq.* Azendalus *de cens. c.95. ex n.9.& c.23.n.5.* Azeuedus *cons.38.à n.27. cognus ad fin.* Pater Mol. *lib.4.de iustitia, & iure, disp.653. n.6.& 7.* Fontanella *de pactis nuptialib. clausula 4. glos.7.part.2.num.86.* Alexander Trentacinquius *var. resolutionum, lib.3. tit.de pignorib. resol.5. per totum.* Cravetta *in additionib. ad decis.5.& 42. Curiæ Sicul. ferent. l.1. c.38.* non tamen ita decisa est ad hanc dispositio in fauorem debitoris, nec hæc ratio eius, qui non possunt exceptionem hanc contra creditorem anteriorem opponere Ioannes Gutierez *decisione Dolana 79.*& ex Couarr. & aliis Sanchez *dict. decis.44. num.10.* Ioannes Gutierez *d. q.93. num.3.* Trentacinquius *dicta resolut.5. numero 8.* Molina *lib.4.dict. cap.7.num.21 vers. quod extenditur* & ex aliis Castillo *contr. lib.4. cap.26. ex n.20. cum seqq.*

5.

6. Ex qua *l.2.* decisione infert Molina *in d. cap.7. num.17.* quod cum bona maioratus ex facultate regia specificè hypothecata sunt, post bonorum liberorum generalem obligationem, non posse creditores anteriores ad generalem bonorum allodialium exactionem procedere, quæ aliis creditoribus obligata sunt; nisi prius bonis maioratus excussis quod etiam affirmat, quando bona maioratus, ac bona libera generice obligata sunt, & arbitratur hypothecam bonorum maioratus, quæ cum in posterum bonorum liberorum concurrit, non generalem, sed potius specialem dicendam esse.

7. Fundit ipse Mol. *n.19.& seqq* huic fundamento, quod constituendum à principio hypothecam super bona maioratus, illud esse quod bona libera tempore obligationis contractæ non adsint, vel adsint, obligationi minime contraria; non enim ex eo bonorum maioratus debet persequi ad tempus actionis, si filius contradicat, &c. verum sit, quod tempore actionis non sit specialis executio sit, sed tantum si alia bona non extent. Quod non ad subsidium ipsius obligationis [illegible] ad executionem, vel exactionis ordinem

attinet. Quo casu respectu ordinis habere locum *d.l.1.* æquitatem, & dispositionem in hoc casu.

8. Secundum Molinæ fundamentum ex eo prouenit, quod cum bona libera sint ære alieno grauata, pluribusque hypothecis affecta, non possint creditor anterior in illis exactionem facere absque pluribus litibus, & controuersiis inter ipsum, & alios creditores; ideóque succedit regula: quod quando creditor teneatur facere excussionem in bonis alterius, ab ea excusatur, si super eisdem lis inter ipsum, & alios speratur creditores. Quo casu absque excussione, & absque lite, & controuersia ad alia bona recurrere omissis litigiosis, *ex leg. à Diuo Pio. si super rebus de re iudic.* & ipse Molina *d.c.7. ex n.30.* Ergo cogi poterunt creditores anteriores ad bona maioratus deuenire, & prius agere, & exigere.

9. Tertium denique, & vltimum fundamentum Molinæ ab æquitate deducitur, etenim si debitum pro quo bona maioratus hypothecata sunt, ex bonis liberis exoluendum permitteretur; omnes fere alij creditores posteriores, qui non nisi ad ea bona libera recursum habent, & vt plurimum pauperiores esse solent, creditus suis facile fraudarentur, quod nimium rigoris contineret, sicque maiorem æquitatem habere hanc opinionem, quam semel admissam in facti contingentia vidisse testatur ipse Molina *d.c.7.n.31. versq; cui additur.*

10. Cui æquitatis fundamento aliud addiderim ex *reg. leg.2. §. item Varus, ff. de aqua pluuia arcenda, leg.2. & locum ff. de vsufr. & quemadmod. leg. in fundo, ff. de seruit. vrb. prad.* qua docemur, vt quod tibi non nocet, & mihi prodesse, præstare teneatis, quam exornant Vincent. Carrocius *decis.53. n.1. & 2. & decis.4 n.4.* qui plures recenset DD. Bald. etiam *in rubric. ff. de rerum diuis. §.26.* Iosmnes Cephal. *consil.130. a n.13 lib.1.* Menochius *in consil.51. num.4. & in consil.62. n.16. lib.1. & in tract. retinend. possess. rem 5. num.11.* & post alios optime exornat *d.l. §. item Varus* Petrus Barbos. *in l.2. de prine. ff. fl. to marino. 2.D. ex n.29.* Ioan. Vincent Hondedeus *in cons.208. n.2.7. & n.10. & n.13 lib.2.* Castillo *controuers. tom.4. c.10. n.36. & n.55.* vide infrà *ex n.43. & seqq.*

11. Quæ regula omnino verificari videtur in prætensione creditorum posteriorum certantium, priores ad bona libera, & maioratus prius agere teneri ad bona maioratus, non enim ex hoc aliquod damnum recipiant, nec eorum interest plus magis ex istis, quam ex illis bonis suum creditum consequi, nam si bona maioratus non sufficiant ad eorum satisfactionem; semper ius suum integrum permanet ad consequendum quod deest ex bonis liberis, in quibus vti anteriores præferuntur cæteris creditoribus, in illis ius, & hypothecam

12. habentibus, text. *in leg. hypotheeis, vel pignoribus à creditoribus reuendaris, in id quod deest aduersus rem, vel fidei-fores eius actio competit Cod. de dist. act. pignor. leg. qui specialiter* ibi. *Ita enim apparebit, an ex pretio pignoris debito satisfieri possit, quod si quid deerit, non prohibemini cætera etiam bona iure conuentionis consequi,* & text. *in leg. quamdiu.*

13. *Cod. eodem tit.* Creditoribus ideirco maioratus omnino prodest excuti prius bona maioratus, vt bona libera, quæ duntaxat habent posteriores obligata; non confumantur, sed permaneant ad horum creditorum satisfactionem, quod si non petantur creditores priores, dominum eorundem maximum inferrent posteriobus, confumendo bona libera, ex quibus tantummodo isti possint solui, nec ad bona maioratus (quæ obligata non habent, sicut priores) recursum aliquem habere, & suis creditis amissis defraudarentur. Quare æquitatem horum latius, & *d. leg.2. C. de pignor.* admittendam esse, vt omnibus, tam prioribus, quam posterioribus, ad sola bona libera ius habentibus, consulatur.

Huic opinioni æquitate nitenti inclinari videtur peritissimus Ludouicus Molina *de primogen. lib.4. d.cap. ex num.1. vers. sed* 14. quem nominati alij exteri Doctores sequuntur, eadem æquitate moti, Annelus Amat. *cons.95. n.1. & 11.* Manent. *dec.62. n.5.* Aloysius Rieras *part.4. Collect. n.248.* & Nouarij *allegat.* ibidem per eum in sexta hodierna ad Surdum *decis.44.* & Nouarius *decis.5.* affirmantes cum eodem Molina quod debitor anterior ex facultate Regia ad bona maioratus debeat fieri primam actionem, & exactionem dirigere ad eadem bona maioratus, bonis liberis relictis ad executionem posteriorem creditorum, eadem fere forte carundem. Eandem etiam tenet Storcia Peralta *in tractat. de feliciss. omniss. q.44. num.84.* Peregrinus *eodem tract. art.41. num.18.* Domin. Flor. *ibi. de Leo decis Valentin. 176. a. num.1.* qui quamvis *num.5.* Molinæ sententiam non esse satis tutam asserat, tamen in eandem propensior est. Tenet etiam Annel. Amat. *cons.95. n.6.* vsque ad finem Consilij Franciscus Ponta. *de possess. Prærogat. de assen. nuper dat. in prin. q.32. fol. vbi 170.* alias 251.

Contrariam tamen, imò debitores anteriores 15.
ad bona maioratus simul, & ad libera non posse cogi à posterioribus ad sola bona allodialia iis habentibus, prius agere, & exigere ex bonis maioratus, sed imò teneri prius bona libera excutere, quantumuis suis creditis contumantur, ne eorum creditores ad ea duntaxat suis creditis deriuandi contingat, & reliqui remanant longe creditorum, versentque ipso de iure, & à communi Doctorum, & praxi receptiorem, inuincibili, & incontrabibili inter alia fundamento quo cuncta in contrarium considerata penitus continentur, atque exornantur, probatur.

Etenim facultates Regiæ ad bona maioratus 16.
obligenda, etsi exercitæ (vt frequentius accidit) habeant illam clausulam, quod scilicet, prius obligentur bona libera, vel quod obligatio fieri valeat bonis liberis deficientibus: sine hac clausula in eis omittatur: semper tamen subintelligitur, & sub ea concessa facultates, non aliter intelliguntur, atque ideò creditor ad bona maioratus ex Regia facultate non potest vllo modo deuenire, nec ex eis exigere; nisi prius excussionem fecerit, & exigat ex bonis existentibus, ita per text. *in l. pater filium in prine. ff. de leg.3 & Authent. res quæ. C. communia de legat.* ibi. *Sed si liberis portio legitimæ non sufficit.* Vbi communi DD. abundè probant Ludouic. Molina *lib.4. de primogen. c. ex num.1. & sequentib. & num.8. & fere per totum & cap.7. num.5 & lib.4. cap.6. num.15. & 17. & lib.1. c.16. n.4.* Follarius *de subsitutionibus quæst.11. n.119. & quæst.52. num.43. & 48.* Hunius *dec.519. num.3.* & ibi, Addit. Antonius Peregrinus *art.42. num.1 & num.20.* Matthæus *tract.4. num.1.* Storcia *decis.2 num.4.* Salgado *de Somm. 1 part. 3.* Iosephus Ludouic. *de Hæred. tom.2. cap.8. n.8. & 10. & de claus. cap.* Portugalensis Alexand. Iudoucus *in decis.20. n.16.* vbi Olmed. Belorado inter citat. Mo-

linam,& *decis.*544.*n.*3. Milanens. *dec.*7.*n.*38.*lib.*1. Mancin. *decis.*68. *num.*5. *& decis.*28. *num.*4. *&* 5. Vivius *decis* 18.*num.*27.*lib.*1. Fontanella *de pactis nuptial.tom.*1. *claus.*4. *gloss.*10 *part.*2. *num.*30. *& tom.*2. *claus.*5. *gloss* 1.*part.*2. *num.*9. *& num.*110. Giurba *de consuetud. Messanens part.*2.*c.*1.*gloss.*2. *num.*106. Cancerius *variarum resolut.lib.*1.*cap.*9. *num.*173. idem Giurba *decis.*51.*n.*20. Cossa Siculus *consil.*89. *num.*5. *& lib.*1. Merlinus *de legitima tit.*1. *quæst.*9 *num.*6. Ramon. *consil.*1.*num.*52. Martha *in summa success. legal.* 4.*part. quæst.*21. *art.*10. *num.*6. *& art.*17. *num.*79. *cum sequentib.* Noguerol *allegat.*40 *num.*38. Auendanus *de consilibus cap.*65. *sub num.*9. late Felicianus de Solis *in tract. de consil. lib.*2. *cap.*3. *ex num.*15. *cum multis sequentibus, & in* 2 *tom. lib.*2.*cap.*4. *sub numero* 4. *fol.*128. Pater Molina *de iustit. & iur. tractat.*2. *disp* 633. *& num.*1. Vincentius Anna *allegat.*115. Camillus de Curte *in diuersis iur.feudal. c.*5 *n* 91. abende Auendan. *in leg.*46. *Tauri. gloss* 9. *num* 5. *& seqq.* Azeuedius *in consil.*38. *num.*16. *cum seqq.* Sarmiento *selectar. lib.*7. *cap.*5. *per totum*, & per hos vltimos tres Doctores, Castillo *controuers. tom* 4. *c.*26. *num* 26.*ex num.*29.*& 31. cum seqq.& cap.*35 *num* 34. Addit. ad Molinam *lib.*4. *d.cap.*7. *à princ.p.*

17. Ex qua doctrina rectè inferunt Doctores, quod obligatio bonorum maioratus virtute facultatis regiæ sit subsidiaria, itavt nihil operetur, nisi in subsidium bonorum allodialium deficientium, atque nisi prius excutiantur bona libera existentia tempore obligationis, vel postmodum tempore exactionis, fere omnes firmant Doctores citati, & signanter Sarmiento *selectar. lib.*7. *d. cap.*5. quem ad id referens sequitur Azeuedius *conf.*38.*n* 29. *in fine & n.*30. Pater Ludouic.Molina *tract.*2.*tom.*3. *d.disp.*653. *à princ.* Castillo *controuers.lib.*4. *c.*26. *sub n.*32. *vers.denique, & quinto loco*, ad medium Addit.ad Molinam *lic.*4.*c.*4.*sub n* 6.Auendanus *de cons.bons c* 65. *n.*9. post medium.

18. Deducitur etiam, quod maioratus obligatus facultate regia, quasi indemnitatis fideiussor, & subsidiarius dici potest, qui non nisi excussis principalis debitoris bonis non tenetur, sed in subsidium, quantum minus creditor consequi potest facta excussione ex bonis debitoris, & non aliter, iuxta text. *in leg.generalis, ff. qui potiores in pignor hab.& in leg.fin ff.si certum petatur,leg* 1 *de magistrat. conuen. Authent. hoc nisi debitor. Cod. de fidiussor. cum similibus.* Probant in terminis Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, lib.*3. *q.*7. *num.*7.*vers.similiter & lib.*2.*quæst.*19.*num.*19.*vers. primo quia,& numero* 16. *ad finem.* Noguerol *allegat.*40.*num.*41.*&* 42 & iterum *numero* 59. tenent etiam expresse Addition.ad Molinam *lib.*4. *cap.*7. *sub num* 6. *sub vers. ex adductis ab Authore*, ante finem, quod etiam clare insinuauit Castillo *controuersiar. lib.*4. *c.*26.*sub num.*32. *vers.denique, & quinto loco.*

19. Ex quo verissimo, & incommutabili fundamento præcisè infertur per necessariam consequentiam, creditores anteriores ad bona libera,& simul maioratus ex facultate Regia à nemine cogi posse prius excutere bona maioratus, cum in sua facultate, & potestate id non sit; sed imò potius inhibitum, ne possit ante bonorum allodialium excussionem, ad bona maioratus deuenire, sed in subsidium tantùm deficientibus bonis liberis, ergo compelli nequeunt id facere, quod de iure sibi vetitum est,ne facere possint,vt euidentius apparebit ex responsione argumentorum.

Et hanc partem negatiuam plurimi tenuerunt contra Molinam,& in fauorem maioratus, vt eius creditor ex facultate Regia debeat se opponere creditoribus eam non habentibus, vt debitum suum exigere possit prius ex bonis liberis, quantumuis ea consumat, itavt maioratus liber remaneat, rectius, & verius probarunt Sarmiento *lib.*7. *selectar. cap.*5. *per totum.* Auendañus *ad legem* 46. *Tauri, gloss.*9. *ex num.*9.*vsque ad num.*12. Molina Theologus *de iustit. & iur.*3.*tom.* § 53. *ex num.*6.*& seqq. per totam disputat.* Azeued.*in consil.*38.*n* 27.28.29. *&* 30. Vincentius de Franchis *decis.*519. Castillo *controuers.tom.*4. *c.*26. *ex n.*29. *cum seqq* Leo *decis. Valentiæ* 176.*tom.*2. Cyriacus *tom.*2.*controuers.*328. sequutus Franch. reprobato Molina Marius Cutel. Siculus *decis.*13. *num.*15. *vers. aliter dubitat.* Noguerol *allegat.*40. *num.*69. *&* 70. *& allegat.*4. *num.*39. veriorem contra Molinam probarunt eius Additionat. *ad cap.*7. *sub num.*17. *lib.*4. 20.

Veriorem,& in praxi receptiorem,& non semel in supremo Regio consilio admissam voluisse dixerunt ipsi Additionatores *ibidem. vers. quorum sententia* salua tanti viri pace; Castillo *d.lib. proximè n.*31. dixit ita contra Molinam terminatum, & praxi esse receptam tanquam nitentem verbis, & naturæ Regiæ facultatis, Noguerol *d. allegat.*40. *num* 70. *ad finem*, & ita contra Molinam fuisse in facti contingentia determinatum testatur Vincent. de Franchis *d.decis.*519. 21.

Nec reuera ipse Molina pro contraria opinione securè saltem allegari potest, cum ipse nunquam in ea firmiter loquutus fuit, sed semper trepidè, & sub dubio, dum *num.*18. faretur nostram veriorem de iure,ibi. *Quæ omnia iuris rigore considerato vera esse videntur.* Et postmodum contrariæ ex æquitate motus adhærens, adhuc sic *sub num.*51. *in fine*, concludit, ibi. *Ideòque cum similis casus acciderit, de his deliberandum erit*,& ita (vt vides) non audet firmare contrariam sententiam, nec ei firmiter adhærere, quæ reuera non solùm iure manifesto conuincitur; verùm etiam, & æquitatis fortiori ratione, provt vtrumque clarius ad responsionem argumentorum, quæ in contrarium Molina considerauit, ostendemus. 22.

Non igitur obstat primum *ex l.*2.*C.de pignorib.* de quo *supr ex n.*4.quoniam etsi ponderatio,& applicatio (aliquantulum violenta) Molinæ ad nostram quæstionem foret vera,nempe obligationem bonorum liberorum, & maioratus ex facultate Regia simul factam considerari obligationem liberorum generalem,& maioratus specialem,vt locus foret *d.leg.*2. dispositioni dictantis,renet priorem creditorem, & prius specialem excutere ad instantiam posteriorum creditorum, vt ex eodem Molinæ argumento diximus. 23.

Adhuc tamen argumentum nihil vrgeret, nec applicari poterat nostræ quæstioni maioratus,cum certum sit text.*in d.leg.*2. tunc tantum procedere, quando vtraque hypotheca generalis, & specialis est pura,sed non quando specialis sit subsidiaria & conditionalis, provt est illa, quæ ex facultate Regia in bonis maioratus contrahitur, ad quorum obligationem, siue exactionem, nequaquam, nisi bonis liberis deficientibus,vtroque tempore attento,potest deueniri vt in comperto est, & ex communi 24.

muni ostensum superius, quo casu omnino cessat ratio, & dispositio text. *in d. leg. 2. Cod. de pignor.* & per consequens Molinæ imaginaria applicatio, tenent expresse Ioan. Andr. *in addition. ad Speculator. tit. de locat. § iam decidam glossa magna.* Tiberius Decian. *respons. 2. n. 142.* Auendan. *in d. leg. 46. Tauri gloss. 9. num 8.* ipse Molina *in d. c. 7. num. 31. lib. 4. de primogen.* Negusantius *de pignoribus 2. membr. 5. part. num. 51. in principio.* Azeuedius *in d. consil. 38. numero 29* Castillo *controuers. lib. 4. d. cap 26 numero 32* per aliquot columnas. Pater Ludouic. Molina *de iustit. & iur. tract. 2. tom. 3. num. 6 & 7. vers. quod verò non ad primum euentum.* Additiones ad Molinam *d. cap. 7. sub n. 17. & 32. vers. quorum sententia.* Qui omnes post alios communiter decidrant, & interpretantur, *d. leg. 2. Cod. de pignoribus.*

25. Nec obstat secundum argumentum Molinæ de quo *suprà num. 8.* qui magis vrgere videbatur, dum de iure excusetur prior creditor ad bona maioratus faciendi excussionem prius in bonis liberis, quando (vt in hac quæstione supponitur) multis creditoribus grauata sunt, atque tunc liberè potest bona maioratus persequi, & ex eis exigere omissa excussione actuali, provt, & nos abunde diximus *suprà 1. part. cap. 23 per totum, & c. 17. & 18.* quibus in locis copiose articulus iste fuit discussus, & abundè tractatus.

26. Quando hoc argumentum legitimè fuisset formatum a Molina (quod quidem punctum non percurrere, aperte ostendendum fuit) eidem respondent Doctores nempe multo grauioribus litibus bona maioratus esse grauata, quando creditor omissa prius excussione bonorum liberorum ad ea directè deuenire elegerit pro sui crediti exactione, nam possessor maioratus ratione sui dominij impugnabit profecto hanc electionem, quapropter semper lites inueniet creditor in bonis maioratus, quam responsionem adducunt Pater Molina *2. tract. d. disput. 6. 3. ante finem vers. ad primam vero confirmationem.* Auendanus *in l. 46. Tauri d. glos. 9. n. 9. in fine.* Castillo *controuers. tom. 4. d. c. 26. sub n. 30. vers. iterum nec ista ratio quidquam concludit.*

27. Sed hæc responsio mihi non placet, eo quod quando creditor eligat ex bonis maioratus exigere suum creditum, parum obstaret contradictio possessoris maioratus, cum contra eam possit replicare creditor ipse se non teneri ad excussionem bonorum liberorum, quod litibus, & ære alieno sint grauata, quæ exceptio de iure legitima est ad excutiendum creditorem ab excussione, & ex ea facile posset creditor vincere possessorem maioratus.

28. Ideo alia verior, & efficacior responsio quærenda non est, & non tantum miror Doctissimi Molinæ, pro hac opinionis comprobatione quoddam inutile, & inefficax argumentum considerantis quantum Doctorum illam impugnantium, putantium argumentum in aliquo vrgere, & punctum percutere. Cum reuera extra propositum sit quæstionis moræ per Molinam, quam & nos tractauimus, in qua dumtaxat agitur an creditor anterior ad bona libera, & simul maioratus possit cogi à creditoribus posterioribus habentibus obligata sola libera, vt prius agat ad bona maioratus, & non ad libera,

29. & Molina dicit cogi posse, quia potest excutiori ab excussione bonorum liberorum, sed quam illegitima sit hæc argumentatio atque extra rem, & propositum, nemo est, qui non videat. Non enim est rectum argumentum, potest creditor excusari antiquior ab excussione bonorum liberorum; ergo potest cogi per creditores, ne super eis agat, sed super reb. maioratus, luce reddam clarius.

Certum est in iure, quòd quando alias creditor 30.
tenetur facere prius excussionem in quibus dam bonis, antequam ad alia perueniat: excusetur, si illa bona sint in contentia, vel litigiosa, & controuersa. Quia tunc hanc exceptionem, horum, & 31.
beneficium sibi attribuit lex, non tamen lex ipsa cogit eo iure, & beneficio, atque exceptione vti, si creditor non vult, quia inuito beneficium non datur, ex iuris regula vulgari, & quilibet iuri pro se introducto potest renunciare, & eo non vti, *l. si quis in conscribendo. Cod. de Episcop. & Cleric. leg. pen. Cod. de pactis, cap si de terra, de priuileg. cap. tuis, vers. nisi de testibus.* Cum aliis, & exceptione 32.
alicui competente vti, vel non vti in sua facultate est, & illi potest tacitè per non oppositionem, vel expresse renunciare ad libitum suum, *l. si quis delegauerit 12. ff. de nouationibus*, ibi. *Similis videtur is, qui donat, quoniam remittere exceptionem videtur, leg. si in fin. ff. de priuilegiis, veteranorum, leg. Canuarius, Dig. de operis libertor. leg. 2. Codic. de tabularijs, lib. 10.* Ioann. Garcia *de nobilitate gloss. 6. num. 26* Giurba *d. cis. 14 num 5 & a num. 1.* Noguerol *allegat. 2. num. 346.* Gutierrez *practic. lib. 1. quæst. 6 num. 11.* Carleual *de iudicijs tom. 2. lib. 1. tit. 1. disput. 5. num. 6.* plura per nos in Commentarijs de retentione *Bullæ, 1. part. cap. 10. ex num 57.* plurimos Doctores ad id congessimus *infrà 31. c. 1. ex num 192 cum sequentibus, vers. quia respondetur, text. in d leg. 2.* &c. Sed cogi ad id extra omnem iurisprudentiam est, quia non quidquid alicuius potestati, & facultati relinquitur, id subijcitur iuris necessitati, *leg. non quidq id, ff. de iudiciis.* Imò excussionis exceptio, vt effectum aliquod operetur debet omnino opponi contra creditorem, quæ si non opponatur nihil prodest: vt late *infr. cap. 23. ex n. 5. & seqq.*

Comprobatur, quia quando lex aliquid dispo- 33.
nit in fauorem alicuius, ipse potest eo vti potest, si vult, non tamen cogitur, itavt tertius eo remedio, & iuris fauore aduersus eum vti non potest mirabiles doctrinas in comprobationem congessit plenissimè Mieres *de maioratu 4. part. quæst 23 ex n. 142. cum multis seqq.* transcriptit Castillo *controuers. tom. 5. c. 111. ex n. 45.* quorum meminimus *in hac 2. part. c. 14 n. ... vers. bell issimè etiam respondet ad d. leg. 45.* &c. 34.

Si enim creditor ad bona libera simul, & ad bo- 35.
na maioratus, vult ad illa libera agere, quantumuis sint ære alieno, creditoribus, & litibus infecta, & grauata, quis quæso poterit eum impedire, si vti non vult beneficio, & exceptione sibi competente, nemo quidem. Quoniam si ea bona libera litibus sint, intricata, damnum creditoris huius anteriores est, non alterius. Perperam ergo argumentatur Molina volens, creditorem hanc excludere à bonis liberis litigiosis, ad quæ vult agere, provt prius tenetur virtute exceptionis non faciendæ excussionis sibi competentis, & ea vti nolentem, contra iuris regulas, & principia.

Imò per contrarium, iste talis creditor anterior 36.
præcise tenetur, & à iure cogitur prius excutere, agere, & exigere suum creditum ex bonis liberis exigentibus, quantumuis sint litigiosa, & litibus aliorum creditorum inuolata. Antequam peruenire possit ad bona maioratus, pariter hypothecata,

quæ

quæ non nisi in subsidium, & conditionaliter obligata habet, atque ideo cogitur pro libertate cum eorum aliis credi oribus litigare & exigere, vt maioratus liber remaneat, vt in terminis probarunt Sarmiento *feudal. lib.7. c.5.* Auendan *ad l.46. Tauri glossa 9.n.9. ex n.9. vsque ad n.12.* Molina Theolog. *de iustit.& iur.tom.2. disput.653. per totam*, maxime *n.6. & 7.* Menochius *cons.* 38 *n.27. 28. 29. & 30.* Franchis *decis.* 519. Castillo *tom.4. c.26.ex n.29. & seqq.* Lecuna *dec. Valentiæ* 176. *tom.2.* Cyriacus *controuers.* 228. *tom.2.* Marius Cutel *decis.*13 *n.15.* Negnerol *allegat.46. n.70.*

37. Quia hæc tacita, siue expressa conditio, quæ inest obligationi bonorum maioratus à natura perpetuitatis, & indiuiduitatis ob conseruationem primogeniorum necessariò, & iusse deducta præcisum formam inducit à lege ipsa, vel ab homine datam, & in fauorem possessoris maioratus dimanat, non creditorum posteriorum indu-

38. ctam, sequitur, vt neque etiam volente priori creditore, nec etiam instantibus posterioribus, possit is creditor, qui bona maioratus specialiter obligata habet, specialem hypothecam attingere, sed ex bonis liberis teneatur debitum exigere, non obstantibus litibus, & controuersiis super eisdem bonis ortis, aut oriundis, quia sufficit, quod quo-

39. quo modo extent, ita post Auendanum latè discurrit Castillo *vbi proximè.* 32 sed in hoc vltimo subsistendum ex Doctoribus laudatis *suprà 1.part. 23 n.... vers.& idem repetit ipse.* affirmantibus concursum ad bona libera pendente ex-

40. cussione creditorem maioratus ab eorum excussione, currit tamen præcedens nostrer discursus, vt in fine creditoris anterioris liberta sit facultate, & potestate perlequi illa eadem bona libera, quantumuis litibus, & creditoribus grauata, & non vti exceptione sibi à lege indulta, vt possit ea bona relinquere, & ad alia non grauata deuenire.

41. Nec obstat tertium argumentum Molinæ, de *Hispa ex n.9.* deductum ab æquitate, ne consumptis bonis liberis per creditores anteriores habentes etiam hypothecam in bonis maioratus posteriores ad sola bona libera suis creditis fraudentur, & insoluti remaneant, cogi debent priores ad vincula ea prius agere, cum eis id non no-

42. ceat, & posterioribus profit. Quia respondetur ex æquitate id fieri non posse, quod de iure fieri prohibetur, nec debet æquitas attendi, quæ veritati, & iuris dictæ rationi non militat, vt in iis terminis contra Molinam recte considerat patet Ludouicus Molina *tom 3 de iustit. 653. sub num.6. vers ad secundo in vero confirmatio num.* Imò æquitas ea, quæ pro creditoribus instantibus considetatur a Molina est iniquitas, & contra iustitiam, *Sequitur Sarmiento feud. et r. lib.7 cap.5.ad medium.* Castillo *d.c.26. sub num.30 vers tertia denique, &*

43. *seqq.* Ideoque æquius dammum est creditores non exigere creditum suum, eo quod debitor non est solidendo; quam id exigere valde ab eo, qui nihil debet, provt est maioratus, qui nunquam tenetur, nisi in subsidium, & in defectum bonorum liberorum, filiis omnibus, & sufficientibus, (propter quos maioratus liber remanet) creditor maioratus ex eius bonis exigat. Creditores posteriores, qui ex liberis exigunt, per quandam necessariam con-

44. sequentiam exigere censentur ex bonis vinculatis, quæ ad eorum credita non tenentur, quoniam quanto magis creditor maioratus exigit à bonis ob ea obligatis, (provt prius facere, & excutere tenetur) tanto minus maioratus manet obligatus, & ideo creditor iste si cogatur prius à bonis maioratus exigere, proculdubio maioratus solueret id, cuius debitor non est quod omnino contra iustitiam est, & iniquissimum, quare cessare regulam. *leg.2.§.item Varus, Digest.de aqua pluuia arcen.* Cum similibus in prædicto tertio argumento adductis *num.10. & 11.* quod tibi non nocet, & mihi prodest, præstare teneris, quia licet non noceat creditori anteriori, nocet tamen maioratui, eius perpetuitati, & indiuiduitati, ac per consequens bono publico, quod præfertur priuato, provt altius consideranimus valde comprobantes *in hac 2. part. cap. 9. ex num. 124. cum seqq.* Maximè cum in facultate, potestate, aut vo- 45.
luntate creditoris anterioris non sit, id præstare posterioribus, obstante iuris resistentia, quo casu penitus cessat dispositio *d.§.ità Varus, & sic Ium.*

Ex quibus sufficienter probatum habes, quod 46.
si in concursu creditorum ad bona maioratus, & libera creditores posteriores non habentes bona maioratus obligata, si instent priores ad vtraque bona; prius exigere debere sua credita ex bonis maioratus, antea quam perueniant ad libera; nullatenus esse audiendos.

Vnum, tamen circa prædicta annotabis, ad quod 47.
non attendunt Doctores, de hac quæstione tractantes, quod si creditor virtute facultatis Regiæ mutuauerit, & contentatus obligatione bonorum maioratus, omiserit tamen obligationem specialem, aut generalem bonorum liberorum, tunc existentium, creditores etiam posteriores ad 48.
hæc bona generaliter, aut specialiter obligata priori præferuntur, qui solam ad ea habet personalem actionem, nisi aliter de iure sit priuilegiatus tacita hypotheca, vt ex principiis iuris deducitur vulgaribus, & sibi imputet creditor ille, qui sola hypotheca bonorum maioratus contentatur, cum sit conditionalis, & subsidiaria bonis liberis deficientibus tantum, & vel non libera sibi obligari fecit, nec fideiussores recepit, ad Molinam Theolog. *disp 653. sub num.7. v. nec refert quod hoc dato.* & melius post Molinam *sub n.1.ad finem, vers. ex dictis infert Molina,* & quod vt bona libera maneant hypothecata requiratur eorum expressa obligatio pluries manifestè supposuit Molina *de primogen. lib.4. cap.7.n.5 num.6. & num.8.*

Et quia licet facultas regia conditionaliter per- 49.
mittat bona maioratus obligari, & hypothecæ subsici deficientibus bonis liberis: non ideo sequitur, quòd bona libera ita maneant obligata, vt in eisdē 50
fit contracta hypotheca non tacita, quia à iure inducta non reperitur, nec inducī debet, ad latè tradi- 50.
ta *supr.1.p.c 10.n.39. & sup. vers. ergo eodē modo,* &c.

Nam si hypotheca bonorū omitti fuit in instru- 51.
mento, nunquam subintelligitur, nisi in casibus à iure tacitam inducentibus, ea namque quæ augent obligationem principalem, nisi expressè apponantur non subintelliguntur, etiandi solita sint opponi per Notarium, & ideo cum obligationi personali addatur obligatio realis per hypothecam supposi- 57
tam, & subintellectam, nullomodo admittitur, nisi de hypotheca expressè per contrahētes dicantur in instrumento obligationi principalis. hanc quæstionem latissimè ad partes disputans ita resoluit, & 18.
magis communē profitetur post plurimos Doctores Ioan. a Dominic. Gaito *de credit. c.4. quæst.11. ex num. 172. cum multis seqq. fol. 453. & iterum consule c.4.q.1. ex n.133 cum multis seqq. fol.503.*

Nec

52. Nec etiam reperitur hypotheca expressa, quia non interfuit, quoniam ex facultate emanauit sola permissio ad alienandum, seu hypothecandum: non tamen ex tunc hypothecam imponit, sed tollit impedimentum à possessore maioratus, eúmque reddit habilem, & capacem ad alienandum, obligandum, seu hypothecæ subiiciendum bona maioratus, aliàs prohibita alienari ex ordinatione fundatoris, circa quod multæ doctrinæ cumulantur *in hac 2.p.c.9.ex num.72.cum seqq.* & superius, & etiam *in c.10.ex num.88.v. Doctissimus Molina.*

53. Vt in decreto iudicis ad alienandum bona minoris, & licentia viri concessa mulieri ad vendendum, videmus, vt nihil importent, si tutor, aut mulier,
54. non alienent, & contrahant. Et quia possessor maioratus, qui facultatem impetrauit, sicut potuit ea in totum non vti; ita potuit ea non vti in parte, & sic nec expressè, generaliter, nec specialiter obligare, aut hypothecare sua bona libera ad latissimè tradita *hac 2.part. d. cap.10. ex n.88. cum multis sequentibus, vers. Doctissimus Molina*, &c. Atque ideò non video, quo iure maneant hypothecata, & sibi (vt diximus) imputet creditor, qui incautè contraxit.

55. Hæc opinio certè mihi verior est, licet contrariæ, absque fundamento nisus fuit Ludouicus de Auendano *de censib. c.65. sub n.9.* qui ita loquitur. *Nec obstat, si replicetur, quòd cum census ex Regia licentia super bonis maioratus nominatim sit constitutus, alia bona libera præsentia, vel futura constituentis, quæ sub generali obligatione censuali non continentur, nec cætera bona libera suorum hæredum ad eius census solutionem tenebuntur, sed tantùm subiecta erant bona maioratus nominatim obligata: quia facilè respondetur,* &c. *Hoc tamen facit in censu super maioratus bonis regali scientia instituto: quia cum in eis census creatione ex natura ipsius contractus, & bonorum super quibus fit constitutio, subsit ea peculiaris conditio, vt deficientibus liberis bonis, super aliis maioratus fiat consignatio: iustissimum est, quòd si ex defectu bonorum liberorum maioratus censibus oneretur superuenientibus liberis bonis census solutioni, & redemptioni subiiciantur, cum si principio superessent, consignatio super ipsis esset facienda, & inde constet, quod ex natura propria contractus, & peculiari lege maioratus, bona libera, vel præsentia sunt, quæ tam ex mente Principis concedentis facultatem, quàm ipsius maioratus constituentis censum, remanent obligata, & censui subiecta, & bona maioratus accessoriè, & in subsidium, quasi subsidiarie subiecta fuissent,* &c. Hactenus ille, cuius ratio licet euincat, vt teneatur possessor maioratus prius bona libera obligare, & hypothecare; non tamen concludit, vt si id facere omisit, remaneant hypothecata, altius cogitabis, pro nunc tamen priori opinioni fum proclivior, quia fundamentum Auendani tantum respicit, vt caeteris bonis liberis, non intelligantur hypothecata bona maioratus, & nostræ opinioni adhærere videtur Noguerol, dum præfert
57. creditores maioratus in bonis liberis, eo quòd expressam habeant hypothecam in eis, *allegat. 1. num. 3. & 4.*

58. Probatur etiam, quoniam si successor in maioratu obligato non habet tacitam hypothecam in bonis liberis prædecessoris constituentis census, vt maioratum liberet, sed solùm actionem personalem, ad cogendum hæredem, vt expressit Rodrig. *de redditibus, lib.2.q.19. n.7. circa finem.* Sequitur à Noguerol, *vbi proximè n.16.* & conducunt, quæ ipse *a n.9.* multo minus ipsi creditores in illis tacitam hypothecam habebunt, qui expressam neglexerunt. Et inter istos duos tanta est differentia, 59.
vt successor consulat indemnitati, & conseruationi maioratus, cui assistit dispositio legis, & fundatoris, creditores autem vtique repugnant, resistente lege, & fundatore.

CAPVT VI.

Creditor posterior ante, vel post sententiam graduationis exigens iudicis decreto habente clausulam (sine alterius præiudicio; vel simplici obligatione,) an & quando teneatur insuper anterioribus restituere.

Et quando fideiussor datus à creditore, sub hac clausula exigente conueniri possit à quolibet creditore anteriori nouiter comparente, vel tantum ad tunc existentes in concursu sua restringatur obligatio.

Et nunquid coram eodem iudice concursus creditor ipse, etiamsi clericus sit, cogatur respondere, & ad restitutionem compelli.

SVMMARIVM.

Creditori quando in concursu soluatur sub cautione, obligatione, aut fideiussione de restituendo alteri comparenti, potentius ius monstranti, n.1.

Et quibus ex causis Iudex moueatur ad hanc clausulam apponendam in decreto solutionis, n.2.

Iudex creditori soluens, semper quod suspicatur alium esse creditorem anteriorem, apponit clausulam, sine præiudicio alterius potius ius habentis, n.3.

Leg procuratoris 5.§.fin. leg.illud, ff. de tributoria actione, leg.ex facto, §.si dos, ff.de peculio, leg.1. & leg.2. ff. vsufruct quemadmodum caueat.ponderantur, ibid.

Solutio facta creditori ex decreto iudicis sub clausula præseruatiua iuris tertij, non est stabilis, & perpetua, sed resolubilis comparente alio potentius ius habente, n.4.

Creditor sub cautione solutus considcratur, ac si solutus non fuisset respectu effectus resolubilis, num.5.

Pecunia soluta sub cautione qualibet de restituendo potiori, fingitur stare, & non esse consumpsam, num.6.

Solutio recepta etiam sub simplici cautione, aut obligatione, vel de posituam habere promissione, facit pecuniam stare n.7.

Qualitas, & idoneitas creditoris cum obligatione supplet fideiussoris præstationem, n.8.

Decretum iudicis cum clausula sine præiudicio iuris

tertij,

tertij, etiamsi cautio non sequatur, idem operatur, quoad effectum retinendi pecuniam creditori veniant, n.9.& 10.
Creditor recipiens pecuniam sub clausula præseruatiua, sub conditione recepisse dicitur, n.11.
Solutio sub clausula præseruatiua non est libera, nec irreuocabilis, n.12.
Nec per eam reducitur census extinctio, subsequuta conditione, & euictione, ibid.
Clausula, sine præiudicio tertij, reddit decretum conditionale, n.13.
Decretum hoc conditionale operatur non solum respectu rei principalis restituendæ, verum, & fructuum, n.14.
Creditor acceptans decretum iudicis conditionale, & eius virtute exigens, non plus prætendere potest, quam suus titulus sibi confert, n.15.
Acceptans actum, & dispositionem, eum censetur acceptare cum omnibus suis qualitatibus, & conditionibus inhærentibus, n.16.
Decretum de facto acceptans visus est consentire omnibus in ea contentis, n.17.
Decretum acceptans, conditionem eo insitam acceptasse intelligitur, n.18.
Possessionem apprehendens virtute decreti cum clausula præseruatiua, eam apprehendisse videtur sub illa clausula resolutiua, n.19.
Decretum scindere, pro parte acceptare, & pro parte repudiare, non est in facultate acceptantis, num.20.
Decretum, & qualibet dispositio conditionata, & qualificata dicitur indiuidua, & vnica cum suis conditionibus, & qualitatibus, n.21.
Qualitates, & conditiones contractuum sunt indiuiduæ, & inseparabiles ab eo, n.22.
Contractu vtens nequit reiicere aliquam eius conditionem, sed tenetur, vel totum recipere, vel totum acceptare, n.23.
Scriptura aliqua qui iuuatur, totam suscipere tenetur, nihil repudiato, n.24.
Scripturam petens exhiberi, totam approbare videtur, n.25.
Idem in libro exhibendo, n.26.
Et qui iuuatur aliqua partita libri existentis penes alium, ibid.
Relationem iuratam exhiberi petens debet vel totam approbare, vel totam reiicere, n.27.
Libro, quo reperitur vna partita recepti, altera solutionis, an creditor stare teneatur, n.28.
Scripturam producens videtur fateri omnia in ea contenta, n.29.
Etiamsi protestetur vno dum taxat capitulo, vti velle, n.30.
Et de pluribus huius regulæ ampliationibus; & limitationibus, n.31 remissiuè.
Scripturam producens videtur fidem eius approbare, etiamsi non sit solemnis, n.32.
Nisi sit suspecta de falso, ibid.
Contractum faciens videtur se submittere legibus de illo loquentibus, n.33.
Fideiussor datus creditore exigente virtute decreti cum clausula sine præiudicio tertij, an teneatur non solum creditoribus tunc in concursu existentibus, verum, & aliis quibuslibet, postea comparentibus, num.4.
Decretum, & fideiussio limitata ad ius certi creditoris, non extenditur ad alium, n.35.
Sequestrum appositum ad instantiam certi creditoris, si relaxetur sub fideiussore, iste non tenetur aliis creditoribus, num.36.
Fideiussio ad plus, restringitur ad limites decreti iudicis, n.37.
Iudicis animus soluentis sub cautione fuisse præsumitur consulere voluisse omnibus ius habentibus, num.38.
Decretum iudicis præseruantis ius tertij omnes comprehendit, atque etiam fideiussio, numero 39.
Fideiussio in ampliſſima forma soluere iudicatum semper durat, etiam variato tribunali, numero 40.
Creditor recipiens pecuniam sub obligatione de restituendo potioribus creditoribus, à quolibet cogi potest via executiua, n.41.
Creditor diuersi fori, etiam Ecclesiastici, cui in concursu sub cautione de restituendo, fuit solutum; an conuentus reuocatoria ab alio potiori creditore, debeat respondere coram iudice concursus, n.42. & seqq.
Solutione facta simpliciter creditori pro reuocatoria intentata per anteriorem creditorem forus rei sequendus erit, n.43.
Si lis creditorum sit iam extincta, ibid.
Clerici forum sequi debet creditor pro reuocatoria pecuniæ solutæ, vel rei adiudicatæ, si lis concursus sit iam extincta, n.44.
Intellige quando solutio fuit facta clerico simpliciter, & non sub cautione, & conditione, n.45 & 46.
Iudex concursus cognoscit de reuocatoria intentata contra creditorem, etiam clericum, dum iudicium extinctum non est, n.47.
Reuocatoria causata ex adiudicatione, & solutione concursus, adhuc pendentis, ad illum etiam contra clericum mota redire tenetur, ratione indiuiduitatis, n.48.
Et de ratione, n.49.
Concursus iudicium vniuersale, vt eius cessent effectus, quomodo, & quando extinctum dicatur, n.50. remissiuè.
Solutionis virtute non libera, sed conditionalis sub clausula iuris tertij præseruatiua reuocatoria mota, ad eundem iudicem redire debet creditor, nec clericus declinat, etiamsi concursus iudicium fuerit extinctum, n.51. & seqq.
Solutio sub clausula iuris tertij præseruatiua operatur vt iudicium concursus non extinguatur, ibid.
Clausula præseruatiua stante clericus submissus intelligitur eidem foro, n 52.
Clericus comparens in concursu, cui res in solutum fuit tradita sub clausula præseruatiua alterius creditoris, si iste compareat tenetur ille eundem concursum sequi, exclusa declinatoria, n.53.& 54.
Per actum nullum res non desinit esse integra, ibid.
Per actum resolutum, & annihilatum res non desinit esse integra, ibid.
Actus resolutus reddit rem ad suum priorem statum, ac si gestus non fuisset, ibid.
Tertium audiri super sua prælatione, ac meliori iure, non est noua lis, sed antiqua continuatio, num.55.
Idem determinauit consilium in facti contingentia, num.56.
Solutio facta sub clausula præseruatiua conditionalis est, & resolubilis, & tantum durat, dum creditor tertius non compareat, n.57.
Donatio facta à patre etiam irreuocabiliter ex clausula reseruatiua facultatem reuocandi, efficitur reuocabilis, n.58.& 59.

Solutio sub clausula præseruatiua iuris aliorum est conditionalis sub conditione resolutiua n. 60.

Decretum sub clausula præseruatiua alterius melioris creditoris, resoluitur per comparitionem ipsius, num. 61.

Ius alterius reseruatum in decreto, illæsum, & integrum permanet, n. 62.

Ius reseruatum non est comprehensum in condemnatione, n. 63.

Reseruationis natura est nec tribuere, nec auferre ius num. 64.

Reseruatio nihil operatur contra decisum in sententia n. 65.

Declara vt in n. 66. remissiuè.

Lis creditorum extinguitur per omnium creditorum dimissionem, durat, & pendet aliquo credito non soluto, n. 67.

Etiamsi bona concursus sint consumpta inter cæteros creditores, n. 68.

Clausula præseruatiua iuris tertij facit vt res sit adhuc integra, ac si nihil factum fuerit per iudicem, num. 69.

Per clausulam, saluo iure, res remanet integra, & in eo in statu n. 70.

Creditor, cuius ius fuit præseruatum in decreto, comparens eadem continuatur instantia, n. 71.

Tertius comparens virtute clausulæ (salvo iure tertij) dicitur petere in eadem instantia eam continuare, & non nouam incipere, n. 72.

Maria contrarium sic etiam reprobatur, & eius falsum ostenditur fundamentum, numero 73. & sequentibus.

Clausula saluo iure posita per iudicem in sententia, plus operatur quàm si iure ineset, n. 74. & 75.

Clausula saluo iure vestita cum cautione aut fideiussione de restituendo potiori creditori comparenti, veniente conditione resoluit n. 76.

Clericum semel immissum in possessionem rei tertium comparentem debere conuenire coram suo iudice Ecclesiastico autumat Maria, conuincitur, numero 77.

Possessio data clerico sub conditione resolutiua non mutat statum iudicij secularis, nec res desinit esse integra, n. 78.

Ius per sententiam reseruatum, tribuit iurisdictionem eidem iudici reseruanti, n. 79.

Creditor nouus inuentarius reuocatoriam contra alium posteriorem cui facta fuit solutio sub cautione, aut clausula præseruatiua, omnino debet comparere coram iudice concursus, continuando litem, quæ sopita non est mediante solutione cum dicta clausula, n. 80.

1. SOLET aliquando, vel iudicio concursus pendente, ex aliqua iusta causa, vel post graduationis sententiam, vel venditis bonis debitoris concursus, vt ex pecunia ex eis redacta inter creditores comparentes distribuatur; ad petitionem alterius iudex differre, vt ei soluatur, non simpliciter, sed addita clausula, *cum cautione, vel sub fideiussione*, aut *simplici obligatione de restituendo eandem pecuniam*, vel alias *sine præiudicio iuris tertij, vel prioris creditorum in fauorem conuenientium, & ius ad illam potentius habentium.* Et vt plurimum ita discerni

2. solet, quoties creditor aliquis dicit conditionalis, ad late tradita supra 1. *part. cap. 8. ex num. 24. cum multis sequentibus, vesic. non credit nouum creditorem*, &c. Vel quando creditori ius alterius creditoris ex aliquo accedenti differtur, iuxta terminum cum materia *in lege is à quo, ff. de rei vendicatione*, quam altiùs exornauimus *in nostris commentarijs de supplicat. ad sanctiss. part. cap. 13. ex num. 11. cum multis sequentibus.* Vel quando vrgens adest aliqua creditoris necessitas, cui occurrere prium, & æquum iudex concursus arbitratur, vt aliqua tritici, vel pecuniæ quantitas sibi soluatur, ad compatum fui credidi indubitabilis postmodum suo gradui soluendi, vel quando prima sententia graduationis lata fuit in consilio, aliisve tribunalibus regijs; quæ non obstante supplicatione, ab ea interposita executur, & iuxta eius graduationem soluuntur creditores per eam graduati, debent isti priusquam soluantur & exigant sua credita ex bonis concursus, debent præstare fideiussionem depositi aliàs reddendæ, & restituendæ pecuniæ sibi solutæ in casu, quo ista prima sententia in gradu supplicationis fuerit reuocata, iuxta expressam legem regiam, de qua & eius intellectu egimus late supra 1. *part. cap. 16. ex n. 64. cum segq.*

Et generaliter decretum solutionis sub aliqua ex iis clausulis concipi solet, semper quod supplicatur, alios adesse creditores, quorum ius præferuari debeat ne ei absolutè solutionis decreto fiat aliquando præiudicium; sed omnino tuti sint comparentes, & de suo potiori iure docentes. Iura sunt singularia, & expressa *in leg. si procuratoris 5. §. fin. ibi, tributio autem fit pro rata eius quod unicuique debetur, & ideo si annus creditor veniat desiderans tribui sibi integram portionem consequitur. Sed quoniam fieri potest, vt alios quoque vel aliquos existere possint mercis perditoris creditores, cauere debet creditor ille pro rata se restituturum si forte alij emerserint creditores ff. de tributor. Idem leg. iudicique cauere debet si quid aliud domini debitum emersisset, restituturum se ei pro rata. Finge enim conditionale debitum imminere, vel in occulto esse hoc quoque admittendum est, ne iniurium Dominus pati non debeat, licet in tributum vocatur, ff. eodem titulo, leg. ex facto quæritur §. si des fideiussionis sit danda cautela administrationis, habemus erit ratio priuilegiorum in actione de peculio, debita interim cæterorum creditorum actione, qui interposita cautione si priores agant, qui priuilegium non habent, restituturi quod acceperant si inferatur postea cum parte actio priuilegij ff. de peculio lege 1. & 2. ff. si fructuarius quemadmodum caueat.*

Ex quorum iurium dispositione communiter deducunt Doctores, quòd solutio iudicis decreto, quo alias creditor tutus, & securus esse poterat à molestijs, & euocatione aliorum quorumcumque creditorum, etiam potentioris, atque potioris iuris: si tamen sub prædicta qualitate, & conditione insita in decreto fiat: non est solutio perpetua, nec stabilis, nec ex ea tutus est creditor; quominus cuiuslibet creditoris postmodum comparentis iure potiori sit affecta, & eius variationi, & euocationi subiiciatur; ita vt creditor, qui hac conditione, obligatione, cautione, aut fideiussione seu iuris alterius reseruatione solutionem acceperat, conuictus fuerit, ac si ei soluto facta non fuisset, cum liberè, & absolutè non fuerit, sed conditionaliter, iuxta pulchram Paridi Cæbantis doctrinam *in consil. 289. visis & perlustratis omnibus, existimamus, numero primo, & in lege prima, vesicula fodit plures, numero 6. ff. de vsucapionibus*, tenent, & sequuntur Benuentus Stracha *de decoctoribus*,

part. vltima, titul. qui potiores in bon. decoct. habeant. numero 34. & 35. Vincentius de Franchis *decisione* 75. *numero* 9. Petrus Barbosa post Salicetum, Castrensem, & Strachan *in lege* 1. *parte* 6 *sub numero* 23. *versic. & idem erit, si præstet cautionem. ff. soluto matrimonio.* Aloysius de Leo *in leg. pecunia, Cod de priuileg. fisci, numero* 2. & 3. Iosephus Ludouisius *decisione Perusina* 45. *numero* 20. Vincentius de Anna *singul.* 535. & 538. Alexander Trentacinq. *variarum resolutionum, libro* 1. *titulo de iure fisci, resolut.* 7. *numero* 10. Thesaurus *decis forens.* 16 *numero* 20. Castillo *controuersiarum, tomo* 4. *capite* 61. *num.* 74. Giurba *decisione* 4. *numero* 40. Gaito *de credito, capite,* 3. *quæstione* 11. *num.* 131. Noguerol *allegatione* 7. *numero* 4. Franciscus Hieronymus Leo *in decisione Valentiæ* 50. *numero* 10. & 11. Vincentius de Franchis *decisione* 614. *numero* 3. & *decisione* 635. *num.* 3. abundè Fontanella *de pactis nuptialibus, tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 18. *part.* 6. *ex n.* 33. *cum multis seqq.*

6. Qui omnes communiter tenent, quod per hanc solutionem sub cautione, obligatione, aut fideiussione de restituendo potiori creditori, finguitur pecuniam stare, & non esse consumptam, ita vt semper prior creditor eam possit auocare à creditore, qui eam recepit ex bonis debitoris communis. Quam resolutionem fatentur etiam illi Doctores, qui verius opinati fuerunt pecuniam solutam creditori posteriori, si sit consumpta, non posse per anteriores creditores auocari, prout abunde probauimus superius 1. *part. cap.* 10 *ex numero* 68. *cum multis sequentibus versic. quoniam quibuslibet anterioribus, &c. & ex num* 68. *versic. sed difficultas, & altercatio.*

7. Declaranda tamen erit hæc superior doctrina quòd ad hoc vt dicatur pecunia, etiam bona fide consumpta, stare, sufficit simplex creditoris solutionem accipientis cautio, & simplex obligatio de restituendo, aut de habenda in depositum, absque alia fideiussione, quia hæc securitatem respicit, non autem auget obligationem, & naturam rei, vt ex plutibus DD probauimus *in d. cap.* 10 *num.* 68. *& sequentibus, vers. sextò dicitur extare,* &c in quo dubium esse non potest.

8. Semper enim attenditur ad huiusmodi solutionem faciendam qualitas, & idoneitas creditoris recipientis; nam propter indemnitatem, & diuitias excusatur, & liberatur ab onere fideiussoris præstandi cum regulariter satisfaciat, se obligans ad restitutionem cum hypotheca suorum bonorum. Alexand. *in l. si se non obtulit, §. ait Prætor, num.* 2. *vers. sed istud* & infrà *ff. de re iudicata.* & alij relati per Alexand. Trentacinq. *variarum resolut. tom.* 1. *lib.* 3. *in tit. de obligat. resolut.* 1. *num.* 1. *versic. secunda resolutio.* Pirrus Maurus *in tractatu de fideiussoribus, parte* 2 *sectione* 4. *quæstione* 20. Cenchus *in tractatu de censibus, quæst.* 111. *sub num.* 40. *versic. ego tamen consulerius.*

9. Sed id ipsum etiam operatur solum decretum iudicis præferuntis ius tertij in eodem decreto, per quod iubet solui creditori sine præiudicio alterius creditoris, vel simpliciter sine præiudicio tertij, quoniam ad hanc obligationem restituendi pecuniam solutam, & exactam anteriori cuilibet creditori comparenti, & ius potius habenti, sufficit, quod iudex absolute, & simpliciter non iussit, sed sub hac qualitate, & conditione orta ex clausula præseruatiua iuris tertij, qua stante creditor non recipit facultatem ab ipso iudice soluendi absolutam disponendi de ea, & consumendi. Cum sit affecta receptio, & solutio clausulæ conditionali infitæ decreto, & solutioni ipsi probant expresse Iosephus Ludouis. *decis.* 45. *n.* 20. ibi *quia tunc temporis Perusiæ Gubernator in publica audientia decreuit, pecunias dictæ assecurationis exigi per dictos Rodulphum & Vincentium, easque retineri per eos, donec causa expediretur sine præiudicio iurium ambarum partium, adeo quod versantur citra dubitationem omnem, cum conditionaliter prædicti habuerunt dictas pecunias,* &c. Rota *decisione* 247. inter recollectas per Cencium *post tractatum de censibus,* quæ *numero* 3. & 4. sic ait: *Nec visum fuit obstare, quod opponebant Domini de Sabellis, videlicet, D. Citarellam exegisse plures pecunias ex assignamentis prafatis ad computum sortis principalis, vnde stante affectuatione, census erat extinctus, saltem pro ea parte, quam D. Citarella ad computum sortis exegerat, vt firmatum fuit in supradicta decisione Romana census quia Domini dicebant, quod licèt D. Citarella exegisset plures pecunias ad computum fructuum cum clausula, quod si quid vltra superaret recipiebat ad computum sortis, nisi scuta mille decenta in decem locis montium fidei quæ ei non fuerunt tradita liberè, & irrenocabiliter, sed cum obligatione de restituendo prioribus, & potioribus creditoribus dominorum de Sabellis. Et anno sequenti fuerunt exacta à D. Mario Tutabilla anteriore creditore, & propterea non videtur posse dici census extinctus, præsertim cum non intercesserit actus retrosimilis, leg.* 1. *Cod. e quando non liceat ab emptione disced. Et fuit dictum in vna Romana anterioritatis* 4. *Februarij, coram R. P. D. Iustio* &c. idem tenent Vincentius de Anna *in singulari* 537. *n.* 11. & *singula* 1518 Maceratensis *lib.* 2. *variarum resolutionum* 6. *casu* 15. Ioannes Baptista Costa *de remed. sufficit. ex remedio* 37. *dilatione* 2. *numero* 2 & *in tractatu de restitut. distinctione* 46 *num.* 6. Sesse *decisione* 206. *ex numero* 34. *volumine* 2. Paccheus *de Saluiano interdicto, inspectione* 2. *capite* 2. *num.* 245. Fontanella *de pactis, tomo* 2. *clausula* 5. *glossa* 8. *parte* 6. *numero* 36. *fol.* 153. Gaito *de credito, capite* 4 *quæstione* 11. *numero* 13. 8. Novarius *quæstione forens. parte* 1. *quæstione* 139. *numero* 16. Noguerol *allegatione* 7. *num* 6 & *allegat* 35. *numero* 24. Castillo *controuers. tom.* 4. *cap.* 61. *sub num.* 74. & post Rotæ decisionem & alios Doctores Gratian *tom* 4 *discept.* 732. *num.* 12. qui omnes vnanimiter profitentur, creditorem recipientem solutionem, non simpliciter, sed sub clausula sine præiudicio, aut sub cautione aut obligatione, seu fideiussione, vt tunc conditionaliter recepisse videatur, & quòd clausula (sine præiudicio) reddit actum, & decretum conditionalem, si & quatenus præiudicium ex actu illo alicui non inferatur, probat Peregrinus *de fideicommissar.* 47. *sub num.* 19. *versic. & ideo* Marta de *clausulis* 1. *part. cap.* 157. *n.* 2. & ex Marscoto tenet Oliuerius Buramirius *in annotat. ad Alexand. Ludouisi decisione* 332 *sub num.* 6. Hondedeus *consil.* 86. *num.* 44 *lib.* 2. Seraphinus *decisione* 817. *num.* 2. & 3. & per Rald. *in l. fin. num.* 41. *Cod de edict. D. Adriani toll. & in consil.* 104 & Nattam *consil.* 65. *numero* 5. & Salicet. *in dict. lege fin. columna* 1. Boërium, & Puteum citatos à Peregrino *ar. nat.* 1. Boërium, & Puteum citatos à Peregrino *articulo* 47 *num* 19. tenet D. Ioannes Baptista de la Rea *in decisione* 6. *numero* 12. Nos id allegans per plures alios, nec non innumerabiles Rotæ decisiones referens sequitur Ludouisius Post. *in tractatu de manutentione observatione* 50. *per totam,* &

& operatur non solùm in re principali sic conditionaliter per creditorem à iudice recepta, sed & in eius fructibus pariter restituendis. Francisc. Hieronym. de Leo *decis. Valentiæ* 50. *n.* 10. *&* 11. sequitur Fontanella *vbi proximè, n.* 25. *in fine.*

15. Quæ doctrina ex eo fortior redditur, & verissima apparet, quoniam iudicis decretum, cuius virtute exigit creditor, non est absolutum, & simplex, sed qualificatum, limitatum, & conditionatum, ex tot DD. authoritate dudum adducta; ergo creditor illud acceptans, & eius virtute exigens; non plus iuris prætendere potest, quam id, quod sibi suo titulo quærit & eo modo, quo sibi decretum præ-

16. stat; quia acceptans actum, & dispositionem cum omnibus suis qualitatibus, insitis conditionibus & oneribus acceptare intelligitur. *l. cum ab vno, in principio ff. de legatis* 2. *l. qui tutelam ff. de testam. tut. l. si compensandi, C. de hæred. instit. l. neminem* 4. *cum l. sequent. ff. de legat.* 1. *l. g. si legatario* 22. *ff. de de fideicommiss. liber. cap. offert de testamentis.* Decius *consil.* 209. *num.* 11. Alciatus *consil.* 545. *num.* 3. Cagnolus *in l. qui cum alio, num.* 9. *ff. de regulis iuris.* Cravetta *cons.* 174. *num* 9. *& consil.* 245. *num.* 4. Surdus *consil.* 60. *num.* 27. *& consil.* 150. *n.* 20. *& consil.* 7. *num.* 5. *& consil.* 295. *num.* 3. *& in consil.* 111. *num.* 29. *& consil.* 143. *num* 10. *& cons.* 237. *num* 26. *& consil.* 254. *num.* 16. Menochius *decisione* 190. *n.* 20. *lib.* 2. Tiraquell. *de retractu conuentionali, in fine, ex num.* 8. *cum seqq.* Castillo *controuersia, lib.* 5. *cap.* 107. *n.* 68. *&* 69. Burgos. de Paz *cons.* 112. *n* 33. Mieres *de maioratu*, 2. *part. quæst.* 4. *illat.* 8. *num* 65. *& de ibus seqq.* qui in variis materiis, & dispositionibus loquuntur.

17. Quia decretum de facto acceptans visus est consentire in omnibus eo contentis, ut eus *decis.* 369. *alias* 369. incipit, *in vna Hispalens.* & per Rotæ *decis.* tenet Barbosa *in tract. de pensionib. q.* 1. *n.* 21. quo argumento etiam vtitur in iis terminis D. de la Rea *in decis. Granaten. 6. numero* 14. & qui

18. decretum, contractum, aut dispositionem cui inest conditio reuocationis, acceptauit, qualitas illius semper viget. & cum eadem conditione reuocationis acceptasse intelligitur, vt per text. *in leg. contra iuris, § fin. cum l. seq. ff. de pactis.* Auendan. *in leg.* 44. *Tauri, glos. f.* 19 *n.* 1. Mieres *in tract. de maioratu*, 2. *part. quæst.* 26. *à n.* 1. Molinus *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 6. *sub n.* 6.

19. Et in terminis, quod apprehendens possessionem virtute decreti, aut sententiæ iudicis cum clausula sine præiudicio iuris alterius, seu habentium meliora, & potiora iura, & similibus, eam capere intelligatur sub illa conditione resolutiua eo ipso, quod appareat de alio meliori iure, innumerabiles penè DD. refert videndus Ludouic. Post *in tr. de mutuatis, obseru.* 50. *ex num.* 3 *vsque ad num.* 8. *inclusi è.*

20. Non enim in facultate creditoris est decretum scindere, pro parte acceptare, & pro parte repudiare, *leg. cum quæritur ff. de administrat. tutor. lege nam alfenum* 7. *ff. de bonis liber. l. si ita stipulatio.* 39. *in fine ff. de operis libert.* Surdus *cons.* 52. *num.* 4. *& cons.* 107. *numero* 1. latissimè Tiraquellus *loco proximè citato.*

21. Quia decretum iudicis, seu quilibet dispositio, & contractus qualificatus, & conditionatus dicitur indiuiduus, & vnicus cum suis qualitatibus, & conditionibus, non scindendus. quia aliter nec iudex soluere inberet, sicuti nec contrahens aliter contraheret absque qualitatibus, & conditionibus appositis, quæ decreti pars est inseparabilis, *l. si quis aliam* 46. *ff. de solut.* ibi, *non accepisse rem integram. l. cum eiusdem* 34. *ff. de ædilit. edict.* ibi, *non nisi omnes venditurum fuisse, lege cum quæritur* 17 *ff. de administrat tutor. leg. Caius ff. de manumiss. leg fundi partem* 79. *de contrahend. empt.* ibi, *nam hoc ipsum fundi pretium videtur, quòd eo pacto venditus fuerat.* latissimè Tiraquell. *de retractu lignagier.* §. 23. *gl.* 1. *per totam, & de retract. conuention. in fine, ex n.* 1. *& sequentibus*, Pinellus *de bonis materni, lib.* 1. *part.* 3. *ex num.* 52. *& seqq. & lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 1. Surdus *cons.* 217. *num.* 1. *& à num.* 6. *& à num.* 20. Gratianus *discept. forens. cap.* 742. *à num.* 61. Gluuba *decis.* 85. *num.* 13. optimè idem Surdus *in decis.* 33. *ex n.* 4. *& ex n.* 13.

22. Et quod qualitates & conditiones contractuum sint indiuiduæ ab ipso probat Surd. *cons.* 107. *n.* 1. *cum seqq. & in decis.* 288. *num.* 7. Becius *consil.* 169. *num.* 3. *lib.* 2. Caldas Pereira *q. forens.* 39. Fachineus *cons.* 59. *n.* 10. Gratian. *discept. forens. cap* 301. *n.* 57. Barbosa *de pensionib. part.* 1. *num.* 21. *& seqq.* Atque

23. ideo, qui vtitur contractu non potest reiicere aliquam eius conditionem, aut qualitatem; sed tenetur eam recipere, vel repudiare, *l. quidam eulogio, C. de iure deliber.* Surd. *dec.* 53. *n.* 6. Tiraquel *de retract. conuent. n* 4. *& 5. cum plurib. seqq.* Ant. Amatus *resol* 50. *n.* 26.

24. Et qui iuuatur aliqua scriptura, tenetur in totum eam recipere, nihil repudiare *l. quidam eulogio, C. de iure deliber.* Surdus *decisione* 53. *num.* 6. Tiraquell. *de retract. conuent. à num.* 4. *cum multis seqq.* Antonius Amat. *variarum resolut.* 50. *numero* 26. abundè Barbosa *de pensionib. quæst.* 1. *ex numero* 20. *cum seqq.* Et qui petit, quòd aliqua scriptura exhibeatur, ad hoc vt iuuari possit aliqua parte eius-

25. dem; videtur eam totam approbare, item in libro exhibendo, item in eo, qui iuuatur aliqua partita libri existentis penes alium, latissimè Nogueroll.

26. *alleg.* 38 *ex n.* 45 *cum seqq* Surd. *dec.* 299 *à num* 6. & relationem iuratam exhiberi petens, eam diuidere non potest, sed debet totam approbare, aut

27. totam reiicere dicit Nogerol. *allegat* 33. *num* 35. *& seqq.* & de libro, quo reperitur vna partita recepti, & alia solutionis; an creditor pro omnibus stare debeat latissimè per Escobar *in tr. de ratiociniis, cap.* 13 *per totam.* Atque etiam producens scripturam videtur fateri. & approbare omnia in ea con-

28. tenta. *l. pluuia § fin. ff. depositi, cap. cum olim. de censibus*, quãplures Doctores refert Parcia, *de vniuers. instrument. edit. tit.* 1. *resolut.* 3. § 5. *numero* 26. Parlador. *rerum quotidianar. lib.* 2. *cap fin.* §. 5. *numero* 21. post alios plures Doctores. Vbi etiamsi protestetur

29. illo dumtaxat capitulo vti velle, quod sibi prodesset, quia in totum sibi præiudicat, latissimè Genuæ. *de reseript. pr ust. quæst.* 4 *ex numero* 151. *vsque ad num.* 160. D. Valenzuæ Velasquez *consil.* 123. *n.* 76. *& consil.* 179 *num* 82. Parcia, *vbi proximè num.* 27. Augustin. Barbosa *in collect. ad cap. cum olim. num.* 4. vbi multos refert plenius cæteris Caldas Pereira *de empt. & vend. cap.* 10. *ex num.* 44. *cum seqq.* vbi de

30. regula, plurimis, & singularibus ampliationibus, & limitationibus omnino consulendus, quamplures DD. referens sequitur Petrus Surdus *decis.* 267. *ex num* 1. qui *num.* 2. idem affirmat. quamuis scriptura non sit solemnis, quia productio imponit illi fidem, & solemnitatem, & *num.* 3. limitat, nisi

31. sit suspecta de falso. Quam doctrinam latissime per ampliationes, & has, & alias limitationes prosequitur Olia. Beltram. *ad Alex. Ludou. dec.* 338. *n.* 15.

vbi quamplurimos Doctores, & Rotæ decisiones accuratè, & docte congerit, necnon Pereira, *vbi proximè*.

33. Et quia cum pacta, & conditiones actus sint lex ipsius ex iuribus vulgaribus, actum faciens videtur se submittere legibus loquentibus de ipso actu, & ad id, quod ex actus natura dependet, *l. si duo, ff. de acquir. vel hæred.* exornat latè Petr. Surd. *cons.* 198. *ex n.* 10. *cum multis seqq.* Natta *cons.* 49 *n.* 22 Riccius *cons.* 53. *n.* 11 Surd. *cons.* 247 *n.* 24. Castillo *con-*
34. *trouers. tom.* 5. *c.* 86. *n.* 28. *&* 29 Igitur creditor, cui per iudicis decretum fit solutio conditionaliter, & qualificatè, ex quo eam recipit, videtur conditionibus resolutiuis, & abdicatiuis se submittere, & consentire. Et præterea creditor, qui virtute decreti qualificati, & conditionalis creditum suum exegit, etiamsi non caucrit, nec obligauerit, nec fideiussorem præstiterit de restituenda pecunia exactè ex ipso actu exigendi ex decreto iudicis præseruante ius creditoribus anterioribus, tenetur postmodum comparentibus restituere ex eiusdem decreti virtute.

35. Nunc tractandum ad quid, & quando teneatur fideiussor vigore decreti solutionis datus à creditore exigente, si conueniatur à quolibet creditore postmodum comparente anteriori; vt sibi restituat quantitatem exactam per creditorem, pro quo fideiussit in diuerso iudicio. In quo dicendum erit, quòd si decretum iudicis fuit limitatum ad beneficium, & præseruationem iuris aliquorum creditorum existentium in aliquo iudicio: atque etiam fideiussio ad decretum prædictum fit restricta, prout in dubio intelligitur, quia non tenetur vltra principalem: tunc ille fideiussor nullo modo tenetur, si conueniatur ab alio creditore etiam anteriore, non comprehenso in reseruatione iuris limitata per decretum. text. *in l. in conuentionalibus stipulationibus contractus formam contrahentes dant. Enim verò prætorie stipulationes legem accipiunt ex mente prætoris. Denique in prætoris stipulationibus nihil immutare licet, nec addere, nec detrahere* 52. *ff. de verborum obligat. & in l. non à iudice* §. *si quis alio ff. de iudiciis*, tenet Franchis *dec.* 601. Mastrillus
36. *decis.* 126. *part.* 2. quos sic explicat & intelligit Nogucrol *allegat.* 7. *n.* 5. *&* 14. vbi ex eodem Mastrillo dicit, quòd si sequestrum factum fuit de pecuniis debitoris ad instantiam quatuor creditorum. & Senatus sequestrum remouit sub fideiussoribus datis à debitore ipso. Et postea alter creditor diuersus à primis compauit, & petit quod ei solueret fideiussor; declaratum fuit Senatum, testatur Mastrillus *decisione* 225. fideiussorem non teneri, cum non intercesserit, nisi dumtaxat respectu, & contemplatione illorum quatuor creditorum.

37. Comprobatur, quia fideiussio ampliari non potest vltra decretum, quo dari fideiussio iubetur, quod si insuper de facto fiat, adhuc tamen in eo, quod excedit, non valet, nec fideiussor vltra decreti tenorem remanet obligatus, *leg. sed & si quis* 3. §. *item quæritur, ff. si quis cautionibus*, & est expressa *leg.* 7. *tit* 20 *lib.* 2 *recopilationis*, quæ disponit, quod fideiussiones non amplientur, nec extendantur ad plus, quàm in decretis iudicis continetur. Sequitur Noguerol. *allegatio* 15. *num.* 13. *& superius*, & est text. *in dict. l. ex in conuentionalibus* 52. *ff. de verborum obligat.*

38. At verò quando in decreto iudex præseruauit generaliter, & absolutè ius creditorum, (prout in dubio intelligitur talem animum habuisse, soluere nempe absque præiudicio tertij cuiuslibet, sicuti expressè post alios DD. firmat Oluerius Beltraminius *in annotation. ad Alexand. Ludouis. decisione* 332. *sub. num.* 6. Et eo ipso, quòd se iudex non re- 39.
strinxit ad certos creditores tantum) tunc quomodocunque constet de antelatione cuiuslibet creditoris nouiter comparentis omnino eius ius præseruatum intelligitur, & tenetur fideiussor, vt in terminis probat Rotæ *dec.* 134. quam adducit Statili. Pacificus *post tractatum de Saluiano interdicto* vbi allegatum fuit à fideiussoribus interuenisse non absolutè, sed respectu certorum creditorum, & nihilominus fuerunt condemnati, sequitur Noguerol. *d allegation.* 7. *n* 12. 13. *&* 14. vbi etiam 40.
de fideiussore in amplissima forma obligato soluere iudicatum à quocunque tribunali, quamuis varietur instantia. Ex Franchis *decis.* 320. Thesaur. *decisione* 202. *num.* 4. *&* 5. *& num.* 11. *versic. primus igitur est casus*, qui sic intelligunt iura de hoc loquentia.

Ex his infertur, quòd creditor, qui sic recepit 41.
creditum, vel se obligauit restituere prioribus creditoribus, poterit ab istis via executiua cogi ad restitutionem. Cum hæc obligatio in eorum fauorem emanauerit, & ex eius, & interesse habeant, probarunt Seraphinus *decisione* 1233. *à num.* 2. *& decisione* 1396. Zechias *ad Gales. de obligation. Canerali quæst.* 37. *à num.* 51. Gratianus *disceptationibus forensibus tom.* 1. *cap.* 34. *ex num.* 44. *cum seqq.* videndus *à num.* 34. qui plures allegat. & *in c.* 115. *ex num.* 27. vide quæ copiosè scripsimus circa declarationem, *l.* 2. *tit.* 16. *lib.* 5. *recopil. in hac* 2. *part. cap.* 26. *per totum.*

Ad vltimam partem iam nostri capitis accedamus, an creditor diuersi fori, atque etiam si clericus sit, cui in concursu creditorum facta fuit solutio, si ab alio creditore, ius potius pendente con- 42.
ueniatur actione reuocatoria ad restitutionem pecuniæ receptæ: teneatur coram iudice concursus respondere, etiam (vt diximus) si aliàs diuersi, aut etiam priuilegiati fori sit, ita vt declinatoria vti nequeat.

In quo per casus distinctos procedendum, pri- 43.
mus sit, quando creditori fuit facta solutio simpliciter, & absque aliqua clausula præseruatiua, & tunc iuridice distinguendum erit, quòd si his creditorum sit iam extincta, tunc indubiè creditor ipse actione reuocatoria conueniri debet coram suo iudice ordinario, aliàs competenti, itavt omnino sit eius declinatoria admittenda, text. est expressus *in l. à Diuo Pio*, §. *si post additam ff. de re iudicata*, quam latissimè sic in terminis interpretati fuimus in nostris commentariis *de reuentione Bullarum*, 2 *part. c.* 18. *ex n.* 1. *cum multis seqq.*

Et in terminis, quòd clericus creditor, cui in iu- 44.
dicio concursus formato per debitorem communem, fuit facta solutio, aut rei concursus adiudicatio per iudicem sæcularem, vt post ipsum iudicium, & litem concursus extinctam, & finitam, sit conueniendus coram iudice suo Ecclesiastico ordinario, si ab aliis anterioribus creditoribus super solutione, aut adiudicatione non fuit controuersia aliqua, in terminis probarunt Francisc. Vinius *dec.* 52. *n.* 7. *lib.* 1. Alphonsus Guzman *in tr. de exceptionib. q.* 7. *à n.* 62. *cum seqq.* & Nos abundè *in d. cap.* 18. *ex n.* 6. *& seqq.* vbi de fundamentali ratione, ex magistrali doctrina Pauli de Castro *in dicto* §. *si post additam.*

Eam

45. Eandem etiam opinionem probant Rouitus *decisione Neapol.* 44. quæ loquitur in istis terminis, quando solutio, & adiudicatio simpliciter, & absque aliqua clausula facta fuit clerico in concursus iudicio, quod in totum fuit extinctum, & lis finita, seu sopita, & nihil iam pendens coram iudice sæculari, vt noua lis mota super solutione, & adiudicatione hac mota clerico debeat proponi coram suo iudice Ecclesiastico, & eius forum sequi creditor potentius ius prætendens provt, etiam in hoc eodem casu loquitur Vinius *d. decis.*

46. 526. *part.* 4. vbi Monasterio Monialium facta solutio fuerat absolutè, & absque vlla reseruatione, aut clausula præseruatiua. Et sic intelligunt, & declarant Carleual. *in tr. de iudic. disp.* 2. *quæst.* 7. *sect.* 3. *n.* 961. *pagin.* 402. & per nostram doctrinam *in d. cap.* 18. nouissimè Noguerol. *in allegat.* 19. *num.* 136. & idem ex Vinio *decis.* 527. *num.* 3. & 7. & Caputaq. *decisione* 172. *num.* 4. Socin. *regula* 10. *num.* 1. & 2. & Guzman. *loco citato*, tenet Hermosilla *in leg* 52. *glos.* 7. *numero final. titulo* 5. *part.* 3. *tom.* 2. *fol.* 236. *a tergo.*

47. Secundus casus erit, quando solutio simpliciter facta in iudicio concursus euocatur per alterum creditorem, ius potentius habentem; & tunc si iudicium concursus adhuc pendeat, necdum sit extinctum; proculdubio coram iudice concursus sæcularis creditor iste, etiam clericus, respondere tenetur, quam conclusionem probarunt indubiè & omnes præcitati DD. qui dum admittendam esse declinatoriam, & remissionem ad iudicem ordinarium, resolunt; loquuntur eo dumtaxat casu, quando lis graduationis & iudicium concursus sit iam extinctum, qui ob id verè sentiunt contrarium fore resoluendum, quando adhuc perdurat, nec non omnes rationes, & fundamenta per eos considerata ob extinctionem iudicij graduationis, cessant, eo adhuc pendente.

48. Et quia cum hæc controuersia deriuetur, & sit orta ex illo iudicio concursus indiuiduo inter creditores, & ab eo cauetur, ad illud adhuc pendens, & viuens redire tenetur, ratione indiuiduitatis, quam nullus creditor, etiam clericus, effugere po-

49. test, ad latè tradita supr. 1. *p. cap.* 3. 4. & 6. Cum ad ventilanda & discutienda iura creditorum omnium inter se ipsos hoc iudicium graduationis destinatum, & hæc controuersia ab illo sit dependens, & cohærens; ideo index concursus pendentis competens est omnium causarum alibi motarum, quas omnes, vti membra inseparabilia ad se trahit, tanquam ad caput, provt *in d. tribus capitibus & c.* 5. copiosè, & subtiliter fuit consideratum, atque viriliter roboratum. Maximè cum per reuocatoriam intentatam contra vnum superioris gradus, gradatim debeant cæteri descendere, & inter omnes controuerti reuocatoria ad tradita infrà 3. *part. c.* 4 *per totum.*

50. Quando autem ad hos, & alios iuris effectus iudicium concursus dicatur extinctum, vel adhuc durare & pendere etiam post sententiam graduationis, abundè intelligandum erit, & disceptandum in-scribs *in cap. fi.* 3. *part.*

51. Tertius casus erit, quando creditor in iudicio concursus solutionem ex iudicis decreto recepit non implicitè, & absolutè provt in duobus casibus præcedentibus; sed conditionaliter, & sub clausula aliqua ex præmissis de quibus à principio huius capitis, puta sub cautione, fideiussione, aut obligatione de restituendo, aut sine præiudicio tertij potiùs ius habentis, aut sub deposito, & sic quando solutio non liberè facta fuit creditori, & hoc casu proculdubio dicendum erit, quod creditor reus iste, etiam clericus conuentus per creditores anteriores, nouiter comparentes debeat respondere coram ipso iudice concursus, etiamsi iudicium hoc graduationis alias videatur extinctum, eo quod reuera, prædicta clausula stante finitum dici non potest, sed adhuc pendens, & per noui creditoris comparitionem continuatum, provt infrà latè probatur.

Cum hac via creditor ipse etiam clericus iurisdictioni sæculari se submiserit iuxta resolutionem Peregrini *in tr. de fideicommiss. art.* 48 *ex num.* 62. vbi latè disputat, & resoluit, quod quando clericus accepit possessionem à iudice sæculari cum clausula, sine præiudicio alterius tertij, remansit subiectus, & adstrictus respondere cuiusliber tertij opposito, & contradictioni coram eodem iudice sæculari, à quo compellendus erit restituere possessionem adiudicatam. Sequuntur Carolus de Grassis *in tr. de effectibus clericor. effectu* 1. *num* 947. *pag.* 114. Cæsar Argelius *de acquirend. possess. quæst.* 13 *num.* 87. & 88. Marta *de successio. legal* 4. *part. quæst.* 16. *articulo* 1. *numero* 41. & 42. *pag.* 207. Christophorus de Paz *in tractat. de temporal. cap* 64. *ex num* 13. Notarius *in praxi election. & variation. fori, in* 2 *edition sect.* 3. *quæst.* 56. *pag.* 313 Ludou. Pott. *in tractatu de mutuo vsurario, clausu.* 50. *ex n.* 3. *vsque ad num.* 9. Nos abundè *in nostris commentariis de regia protectione*, 4. *part. cap.* 14. *ex num.* 125. *& sequentibus*, & nos secuti sequuntur Noguerol. *allegat.* 19 *n.* 134. & D. Dominus Baptista de la Rea *in decisione Granatens. decis.* 6. *ex numero* 9. *cum sequentibus*, quibus adde Carleual *in tract. de iudic. tom* 1. *tit.* 1. *disput.* 2. *quæst.* 7. *sect.* 3. *ex n.* 510 loquentem in nostris terminis clerici creditoris soluti sub clausula præseruatiua.

Quod & ex benignitate rationis procedere in concursu creditorum, quo clericus, vt talis comparuit pro suo credito consequendo; nam si ei à iudice sæculari concursus res aliqua in solutum fuerit assignata, sub cautione, aut clausula præseruatiua iuris aliorum creditorum, melius ius habentium, ad horum instantiam teneri coram eodem iudice sæculari comparere, respondere, & iudicium prosequi, tenuerunt Carleual. *in tr. de iudiciis, disp.* 2 *d. q.* 7. *sect.* 3. *n.* 950. & 951 ex prædicta resolutione Peregrini per argumentum de re ad quantitatem, vt clericus possit coram iudice sæculari conueniri pro restitutione rei, seu pecuniæ in solutum illi datæ, quem in iis terminis referens, sequitur Noguerol. *d allegat.* 19. *n* 135. reddens rationem ex nostra doctrina *in dicta* 4. *parte, cap.* 14. *num.* 18. quia tertium audire super sua prælatione non fit noua lis, sed antiquæ continuatio, & prosequutio ratione iuris reseruati; & ita hunc articulum intelligit, & declarat Carleual. *d. q.* 7. *sect.* 3. *n.* 961. quoniam per hoc iudicis decretum conditionale, seu præseruatiuum, res non desinit esse integra, sed fingitur eandem lis status perdurare, Carleual. *vbi proximè n.* 510.

Nam quemadmodum per actum nullam præcedentem res non desinit esse integra, sicuti abundè probauimus ex variis doctrinis, & decisionibus in nostris commentariis *de fideiussor. ad finem 3. part. cap.* 10. *ex n.* 113. *cum multis seq. & 2 part. cap.* 12 *ex numero* 58. *cum seq.* ita patet quando actus resoluitur, extinguitur, seu annihilatur, per

quem res non desinit esse integra, vt iisdem locis diximus; nam actus resolutus reddit rem ad suum priorem statum, ac si gestus non fuisset, vt *in dicto cap.* 10. *num.* 102. *& sequentibus, & dicto cap.* 12. *num.* 71. abundè Giurba *decisione* 24. *num* 9. 10. & 11. & mirabiliter conducit quod ex pluribus Doctoribus adducit *num.* 12. ac propterea decretum conditionale per comparitionem noui creditoris, ius anterius prætendentis, statim resoluitur, & extinguitur, lisque creditorum redit ad suum priorem statum ante decretum prolatum, & ad eandem instantiam, quæ à comparente, & reuocatoriam proponente continuatur, vt antea, quia idem iudicium permanet, & pendet, licet interim quod alius creditor non comparet, suspensum fuerit, vt statim *ex num.* 57. *& seqq. vsque ad finem huius cap.* apparebit.

56. Pro quæstione facti contingentia resoluisse consilium supremum testatur ipse Noguerol *dicta allegat.* 19. *num.* 137. vbi refert, reuocatum fuisse contrarium decretum iudicis inferioris, & per ipsum Senatum decisum processum hunc super reuocatoria solutionis factæ clerico in concursu nouiter coram alio iudice mota per creditorem anteriorem accumulandum esse iudicio graduationis, & concursus priori.

57. Et comprobatur, quoniam cum iudicis solutio facta creditori libera non fuerit, sed conditionalis & affecta variationi, & nouæ comparitioni cuiuslibet creditoris anterius ius habentis, & sine eius præiudicio fit facta, tantum durat solutio, quamdiu creditor potioris iuris non apparuerit, quo demum comparente, ob defectum conditionis solutio facta resoluitur vt probant *ex l.* 17. *Tauri, & ex l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 5. *recopilat.* & ex doctrina Speculator *tit. qui filij sint legit. versic. sed numquid.* & Innocent. *in c. verum, de foro compet.* & ibi Archidiac. & DD. Didacus de Castillo *in d. l.* 17. *Tauri, n.* 70. & 71. Ioan. Matienz *in dict. l.* 1. *tit.* 6. *gloss.* 10. *n.* 3. & *leg.* 4. *tit.* 7. *gloss.* 6. *num.* 1. Castillo *controuersiar. tom.* 4. *cap.* 16. *num.* 26. dum firmant, quòd donatio

58. facta filio per patrem alias irreuocabiliter, fit reuocabilis, si pater reseruauerit sibi facultatem reuocandi: reddunt rationem, quoniam reseruatio huiusmodi loco conditionis est, & principalis donatio non fit libera, & absoluta; sed conditionalis si

59. pater reseruata sibi facultate vtatur, aliàs deficiente conditione & facultate non vtendo, donatio remanet perfecta quoad totum. Cancerius *lib.* 1. *c* 8. *num.* 1–9. Fontanella *de pactis nuptialibus, tomo* 1. *clausul.* 4. *glos.* 26. *num.* 1. *& per totam.* Fusarius *de substitut. quæst.* 545. *numero* 38. Menochius *consil.* 1186. *num.* 19. *lib.* 12 Costa Siculus *consil.* 12. *numero* 70. 71. *&* 72. & ex aliis, Noguerol. *allegat.* 19. *num.* 116.

60. Et in terminis, quòd solutio facta ex decreto iudicis sub clausula reseruatiua iuris tertij, sit conditionalis, non sub conditione suspensiua, sed resolutiua, vt duret quandiu de alterius iure non apparet, eo tamen apparente, resoluatur, ac si à principio facta non fuisset, tenent expresse Peregrinus *de fideicommiss. art.* 47. *sub n.* 29. *versic. intelligo.* Hondedeus *consil.* 86. *num.* 44. *lib.* 2. Seraphinus *decision* 877. *n.* 2. & 3. Rota *in decisione* 512. *sub n.* 3. *part.* 1. *in recent.* optimè prosequitur Oliverius Bitramin. *in annotat. ad Alexand. Ludouisi. dec.* 332. *sub num* 6. Ergo siue creditor, etiam clericus, semper tenetur respondere coram eodem iudice, eidem conditionaliter soluente, si mouca-

tur lis super eadem solutione per creditorem quemlibet anteriorem, cuius ius præseruatum dicitur.

Et quòd semper quòd constet de præiudicio, & 61.
iure alterius, resoluatur decretum, quo facta fuit solutio, cum hac clausula sine præiudicio alterius, aut sub cautione de restituendo, & quòd decretum tantum duret dumtaxat, quandiu non apparet alter ius potius habens, probant Pontanus *de spol. lib.* 2. *c.* 14. *n.* 136. *& lib* 3. *c.* 2. *n.* 52. Bocacius *de interdicto vti possi c.* 2. *n.* 62. Hondedeus *cons.* 86. *n.* 52. *lib.* 2. Gratianus *discept.* 317. *n.* 31 *& seqq.* Cyriacus *contr. lib.* 1. *contr.* 10. *ex numer.* 7. *& ex numero* 12. *&* pluries tenuit Rota iuxta decisiones adductas per Ludou. Post. *de manutent. obseruat.* 50. *n.* 8 *& per totam obseruat.* videndus. Atque ideo per comparitionem noui creditoris lis continuatur, cum hæc ex defectu conditionis reducatur ad illum priorem statum, quo erat ante decretum præseruatiuum.

Etenim ius hoc reseruatum cum illesum sit, & 62.
integrum permanet ex hac decisa *in leg. penult. C. dep. spti.* Oldradus *cons.* 239. *in fin.* Riccius *consil.* 74. *n.* 17. Cravetta *cons.* 974. *n.* 17. *cum seqq.* cum ius reseruatum non sit comprehensum in condemna- 63.
tione. Petr. Surd. *cons.* 152. *num.* 30. *& decis.* 163. *n.* 16. & Nos latè post alios *in nostris comm. de Protectione Regia, 4. part. c.* 7. *ex n.* 103 *& seqq.* Castillo *contr. tom.* 4. *c.* 16. *ex num.* 27. quia reseruatis nihil natura est, nec tribuere ius nec auferre. Bald. *in authent. interdicimus, C. de sacrosanct Eccles.* Vincentius de 64.
Franchis *decis.* 437. *in fin.* Cravetta *cons.* 244. *n.* 15. Cephalus *cons.* 441. *n.* 99. *volum.* 3. Capicius Galleotus *contr.* 6. *n.* 37 *&* 38. *& in contr.* 30. *num.* 73. *& contr.* 46. *n.* 32. *part.* 2. Peregr. *cons.* 16. *n.* 9. *& in cons.* 45. *n.* 10. *volum.* 6. Noguerol. *allegat.* 25. *n.* 142. qui *num.* 143. ex Cornazan. *decis* 106. dicit, quòd re- 65.
seruatio nihil operatur contra decisum in sententia, quia alias nihil decideret, si permitteretur 66.
noua controuersia super decisio, quod & repetit *allegat.* 2. *n.* 20. quam Cornazij doctrinam optimè explicat ipse Noguerol. *allegat.* 7. *n.* 26. videndus, adde Oldrad. *consil.* 230. Seraphin *decis.* 756 *n.* 2. *& decis.* 1445. *n.* 4. Rota *decis.* 256 *n.* 3. *part.* 1. *diuerso.* cum aliis per Hondedeum *consil.* 86. *num.* 46. & per Martam *clausul. part.* 1. *clausul.* 157. *num.* 3. qui ad id alias Rotæ decisiones allegat. Oliuer. Beltra. *in annotat. ad Alexand. Ludouisi. decis.* 332. *num.* 7. & præ cæteris explicat Ioan. Garz. *de nobilitate, gl.* 42. *per totum.*

Igitur cum adhuc adsit ius creditorum ex re- 67.
seruatione, sis graduationis alias extincta, horum respectu perdurare dicetur, cum quousque quod omnes extinguatur creditores, per omnium dimissionem, solutionem, & satisfactionem, iudicium concursus adhuc pendere, aliquo existente non soluto, alias probauimus in 3. *part. cap. in.* 68.
etiamsi bona concursus fint consumpta, prout idem abunde comprobatum reperies; ergo quaibet controuersia contra posteriorem creditorem per anteriores mota coram eodem iudice concursus, à qua emanant proponenda, & decidenda erit.

Quoniam iuris decretum cum dicta clausul 69.
præseruatiua iuris, & præiudicij alterius, adeo rem integram præseruat, & constituit, vt nihil attentetur, ac si nihil esset per iudicem gestum, probat Peregr. *de fideicommiss. art.* 48. *sub num.* 36. Oliuer. Beltram *in annotat.* ad Alexand. Ludouis. *decisione* 332. *sub num.* 6.

70. *num.6.* & quòd per hanc clauſulam (ſaluo iure) res immineat in eodem ſtatu, dixit, licet neminem allegat D. Larea *in deciſ.6. num.14.& n.15.* quod per comparationem tertij melius ius habentis, eadem ſit inſtantia continuata. Quod verum eſt, quia huius tertij reſpectu nec iudicium extinctum intelligitur, nec decretum prolatum, in quo ius ſuum præſeruatur expreſsè, & ſic ſemper quòd compareat, re integra, & inſtantia pendente comparere cenſetur, & eam continuare tenetur. Optime conducit doctrina Garzia 4. *tom. diſceptat. 732. n.12.* poſt alios probat etiam expreſsè Carleual. *de iudic. tom 141. diſp.2. q.7. ſect.3. ex n.950.& n.952.*

72. Hanc etiam reſolutionem probat expreſsè Angelus *in l. fin. colum pen. C. de edicto D. Adrian. tol.* vbi dicit, quòd per clauſulam *ſaluo iure tertij*, ſuper immiſſione poſſeſſionis appoſitam, pars, quæ comparens petit eius reuocationem, dicitur id petere in eadem inſtantia, atque eandem continuare, non vero nouam incipere. Idem expreſsè tenet Peregrinus *in tract. de fideicommiſſ. art.48. ex n.63.* Auguſt Barboſ. *de clauſul. clauſ.139. num.11.* allegans ad id Martham *de iuriſdict.4. part. cent.2. caſ.9. num.5.* (ſed mendosè quia *caſ.159. n.5.*) qui tamen Martha perperam ab opinione diſcedit falſo (vera ſolet) vel ſophiſtico fundamento, inquit enim ſuam clauſulam, *ſaluo iure tertij*, nihil operari, quia, intelligitur à iure, quia expreſſio eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur.

74. Quoniam cùm hanc clauſulam, & ſimiles exprimat Iudex in ſua ſententia, ad aliud, & diuerſum finem (hoc eſt) ad declarandam, & oſtendendam ſuam voluntatem, non velle dare poſſeſſionem alio legitimo oppoſitore nouiter comparente, non audito; reddit ſuam ſententiam, aut decretum conditionale, & ſub conditione appoſita reſoluendum, vt ex indubitabili Doctorum
75. communi reſolutione (à nemine hactenus, quàm ab ipſo Martha impugnata) manifeſtè apparet, atque ita ſequata reſolutione per comparitionem, res redditur integra, & inſtantia continuata, hanc ſiquidem intentionem manifeſtauit Iudex per illam clauſulam præſeruatiuam, & reſolutiuam, ſe velle reponere grauamen, & præiudicium, quod generari poteſt alteri tertio non citato, melius ius habenti, reponere, apertam ad id relinquendo inſtantiam, ad tertium comparentem audiendum per continuationem litis, atque ideo hæc clauſula alio modo, fine, & intentione exprimitur, quàm ineſt à iure plus operatur, ex his, quæ Barboſ.
76. *axiomate 89. in fin.* maximè quando præfata clauſula vallatur, & veſtitur cautione de reſtituendo, quia tunc indubiè decretum iudicis conditionale redditur, & ſub conditione reſoluitur prout iuridice omnes Doctores hactenus enumerati expreſsè profitentur.

77. Ex his facile conuinces Marthan ipſum, dum *d. cap.159. n.14.* argumentatur, quòd ſemel clerico immiſſo in poſſeſſionem rei, tertius comparens debet ſequi eius forum, eo quòd illud primum iudicium, & inſtantia ſit finita per iudicis ſententiam, ſiue diffinitiuam, ſiue interloquutoriam vocare eam velimus. Quoniam hoc argu-
78. mentum tunc procederet, quando immiſſio pura foret & abſoluta: non tamen, quando conceditur ſub conditione reſolutiua. Quoniam accedente conditione decretum, & immiſſio, ſeu ſolutio reſoluuntur, & res redit ad ſua principia attractiua, ac ſi decretum, & immiſſio, aut ſolutio factæ non fuiſſent, ad latiſſimè tradita ſupra, & per Giurbam *deciſ.24. ex n.9. cum ſequentib. & in deciſ.53. num.19. & ſequentibus.* Atque ideo, ſtante reſolutione, res non deſinit eſſe integra rediens ad priorem ſtatum continuandum, ac ſi decretum, ſolutio, ſeu immiſſio non fieret, prout ex aliis mirificè comprobauimus.

Probata tandem hæc pars, & vera reſolutio ex 79.
natura iuris reſeruati in ſententia, & re iudicata, vt ius ipſum reſeruatum tribuat iuriſdictionem iudici reſeruanti, & coram eo lis noua ſuper iure reſeruato mota proponi legitimè poteſt, non obſtante declinatoria rei conuenti, petentis nouam hanc inſtantiam ad ſuum forum, & iudicem ordinarium domicilij remittendam. Cum prior ratione conuentionis fiat competens, vt contra Martham contrarium tenentem reſoluimus nos *in comment. de Regia poteſt. 2. p.c.18. n.10.* ex Peregr. qui eam veram probat, *in tr. de fideicommiſſ. art.48. num.66.* quam etiam tenent, & veram profitentur Cæſar Bartius *dec.53.* Caſtillo *controu. tom.4 c.10. num.27.* & eam amplectitur, & ſequuta fuit praxis 80.
quotidiana omnium ſupremorum Tribunalium, ideireo reuera concludendum erit, & firmiter tenendum, creditorem quemlibet, cui in concurſus lite facta fuit ſolutio ex debitoris communis bonis, ſub aliqua clauſula præſeruatiua creditorum, potiora iura habentium; teneri reſpondere coram eodem iudice, & iudicio concurſus poſtmodum creditoribus ipſis comparentibus, & auocationem, & pecuniæ ſolutæ reſtitutionem poſtulantibus. Nam cùm mediante clauſula præſeruatiua iudicium concurſus, & inſtantia perſeueret, creditores omnes ad illud recurrere debent ratione indiuiduitatis, vt inter eos de prælatione diſceptetur. Atque perneceſſè iudicium illud, & inſtantiam proſequi, & continuare tenentur. Quippe nulla arte iſta noua petitio, & comparitio noui creditoris contra creditorem ſub clauſula ſolutum inducere poteſt nouæ litis iudicium, ſed antiquæ continuationem, & proſequutionem.

CAPVT VII.

Poſſeſſor maioratus, qui cenſum ſuper eo impoſitum propria pecunia redemit an vti creditor ad concurſum citatus, vel ſponte comparens ſit excludendus, & an tertius ex cuius pecunia ad redimendum poſſeſſori mutuauit, prioris creditoris locum ſubintret.

Et numquid in vtroque caſu noua regis facultas requiratur vel, prior ſufficiat.

SVMMARIVM.

Tertius creditor mutuans poſſeſſori maioratus ad redemptionem cenſus ſuper eo legitimè conſtituti, ſubintrat priorum creditorum locum, ſub eiſdem hypothecis, num.1.

Possessor maioratus propria pecunia redimens censum ab antiquo impositum super eo, an sibi acquirat ius, & annuos reditus super eodem maioratu, num. 2.

Possessor maioratus propria pecunia potest redimendo censum super eo impositum, nouum alium constituere absque noua facultate, n. 3.

Sed an haec noua census creatio possit fieri in fauorem ipsius possessoris, sicut potest constituere in fauorem tertij absque noua facultate, non aperiunt Doctores, num. 4.

Leg. patrem filium D. de legatis 3. leg. si pupillorum, § fin D. de rebus eorum, ponderantur, ibid.

Censum impositum super bonis maioratus, ciuitatis, minoris, vel Ecclesiæ potest nouus alius constitui super illis absque noua solemnitate, aut facultate, num. 5.

Census contrarium tenens reprehenditur, n. 6.

Census noua constitutio pro antiquioris redemptione dicitur de vno in alium transfusio super eisdem reditibus, num. 7.

Possessor maioratus an censum super eo impositum redimens propria pecunia possit locum dimissi creditoris subintrare, & sibi suisque heredibus quærere, num. 8.

Hypotheca super suis bonis creditoris cadere non potest, num. 9.

Possessor maioratus non potest sui ipsius creditor, & debitor esse, num. 10.

Possessorem maioratus propria pecunia, vel industria redimentem censum super eo positum cum cessione dimissi creditoris locum eius subintrare, & sibi censum suisque heredibus acquirere, verius esse ostenditur, n. 11. & seq.

Molina doctrina ad id adducitur, ibid.

Possessor rem acquirens, nisi ex intentione vt maioratui acquiratur, sibi, & heredibus suis quærit, numero 12.

Idem seruatur in redemptione census impositi super maioratu, facta per possessorem, num. 13. & 14. ex doctrina Molinæ.

Idem obseruatur in redemptione vsufructus, vt attendatur intentio possessoris maioratus redimentis, num. 15.

Bona per possessorem maioratus quæsita non veniunt in restitutione ipsius, sed suis heredibus reseruata sunt, num. 16.

Nisi aliud à possessore maioratus acquirente expressis verbis dictum fuerit, n. 17.

Possessor maioratus potest redimendo censum alium denuo sub eisdem hypothecis tertio vel sibi creare, num. 18.

Refertur Auendañus ad idem, ibid.

Locus Ludouici Cassanate, valdè singularis in proposito refertur n. 19. 20. 21. 22. 23. & 24. vbi plura scitu dignissima cumulauit.

Possessor maioratus redimens censum; quantitas haec non erit vinculata, nec ex bonis maioratus, numero 25.

Possessor maioratus, quod bona ipsius potest representare duplicem, & diuersam personam; suam propriam, & ipsius maioratus possessorem representatiuam, num. 26.

Quæ duo iura inter se non confunduntur, sed vnum quodque de per se, & independenter ab alio operatur, num. 27.

Feudum est persona ficta, quam feudatarius representat, & in tangentibus feudum, magis attenditur persona intellectualis, quam propria, n. 28.

Feudi possessor representat feudum, quod loqui nescit, num. 29.

Maioratus est persona ficta diuersa à possidente eum, num. 30.

Possessor agens pro iure, & nomine maioratus, non tenetur compensare quod ipse debet ex persona propria, num. 31.

Maioratus possessor agendo nomine maioratus non attenditur; sed ficta persona maioratus, quem ipse representat, num. 32.

Quidquid agit persona representans, videtur fieri à persona representata, num. 33.

Possessor maioratus propria persona redimens censum super eo impositum, representat personam creditoris dimissi, cuius locum subintrat, n. 34.

Quia non vt possessor, sed tanquam ipse contrahit, ad plurima iura ponderantur, ibid.

Creditore herede debitoris facto, confunditur actio personalis, & hypothecaria, n. 35.

Actio non confunditur per hæreditatis additionem, quando ex confessione induceretur damnum ipsi heredi creditori, aut etiam tertio, num. 36.

Hypothecaria actio non confunditur per actionem hæreditatis creditoris, quando alij sint creditores in hypotheca ius prætendentes, num. 37.

Dominij acquisitio ne noceat creditori, conseruatur ius anterioris hypothecæ, vt dominus se defendat ab aliis creditoribus posterioribus, num. 38.

Dominium successoris maioratus non est perpetuum, sed durat suæ vitæ durante, n. 39.

Confusis actionum ob dominij acquisitionem, dominio extincto, resoluto, restituuntur, & reuiuiscunt, num. 40.

Creditor hæres debitoris grauatus restituere hæreditatem, suum creditum retinet, & deducit, numero 41.

Etiamsi non conficiat inuentarium, n. 42.

Bona prohibita alienari, alienantur, pro soluendis debitis ipsius testatoris, num. 43.

Etiamsi creditor sit ipse hæres grauatus, n. 44.

Dominium vtile reuersum ad dominium ipso iure consolidatur cum directo, & resoluitur, n. 45.

Ab emphyteuta maioratus si possessor emat vtile dominium, vel aliter acquirat, non consolidatur cum ipso maioratu, sed sibi, & suis acquirit hæredibus durante iure emphyteutico, num. 46.

Vsufructuarius rerum maioratus si possessori ipsius vendat, donet, aut renuntiet vsumfructum, sibi acquirit possessor vita vendentis durante, & non consolidatur cum maioratu, n. 47.

Possessor maioratus propria pecunia redimens censum super eo impositum sibi & suis acquirit hæredibus censum, exigendum ex bonis maioratus, numero 48.

Possessor maioratus vt si quærat ius census propria pecunia redempti, & locum creditoris dimissi subintret; requiritur vt à primo creditore sibi cedantur actiones, ante, vel in ipsa solutione, non aliàs, num. 49.

Nam absque hac cessione facta redemptio nihil acquirit possessori maioratus, cum apud creditorem dimissum nulla actio primæua remaneat, quæ cedi possit, n. 50. & 51.

Sub ingressionis materia amplissimè tractatur, n. 52. remissiuè.

Tertio pro alio soluente quibus casibus cessio sit necessaria, vel non, n. 53. remissiuè.

Maioratus vt sibi acquirat libertatem census à possessore redempti, non solum requiritur expressa redi-

mentis

mentis voluntas, vt in aliis modis acquirendi; verum, & vt possessori fiat cessio à creditore dimisso, non aliter, num. 54.

Possessor maioratus redimendo censum propia pecunia deficiente cessione, & subingressione nullum ius habet ad bona maioratus, quæ per hoc libertatem acquisierunt, num. 55.

Potest tamen sortem principalem exigere ex bonis liberis antecessoris sui, qui ex Regia facultate censum imposuit, n. 56. & 57.

Possessor maioratus qui ex facultate Regia censum creauit super bonis maioratus, eiusque hæredes tenentur ad redemptionem ipsius, n. 58.

Correus soluens absque cessione consequitur solutum, deducta sua rata, a cæteris correis actione negotiorum gestorum, n 59.

Possessor maioratus redimens censum super eo imposito, in dubio censetur ex propria pecunia, & non ipsius maioratus soluisse, n. 60.

Ex quibus coniecturis inducatur potius ex pecunia maioratus, quam ex propria possessorem soluisse, n 61. remissiuè.

Possessor maioratus propria pecunia redimens censum, & subintrans locum dimissi creditoris, est tanquam creditor ad concursum formatum super eodem maioratu, num 62

Et in quibus casibus hoc procedat declaratur, n. 63. & num. 64.

1. DISPVTATIONE omissa, quantum attinet ad tertium mutuantem, illa veritissima, & praxi recepta est conclusio, quòd si tertius mutuauerit pecuniam possessori maioratus (super cuius bonis vel à fundatore, vel per diuturnum successionis per aliquem successorem, Regia facultate præmissa, census impositus fuerit) ad effectum illum redimendi, & effectiue eadem pecunia redemerit. Tertium illum creditorem subintrare, & succedere in ius illius prioris census creditoris, & sub eisdem maioratus bonis hypothecatis, cum declarationibus pacti, aut cessionis postmodum inferendis. Hanc conclusionem probant, & formant quamplurimi Doctores statim laudandi.

2. Sed quantum autem ad ipsum possessorem maioratus redimentem propria pecunia censum impositum super bonis ipsius ex facultate Regia, an ipse subintret in locum dimissi creditoris, ita vt de cætero sibi fit quæsitum ius redditus super eisdem maioratus bonis, & sub eisdem hypothecis, Doctores plurimi de hoc tractantes sub aliqua confusione, & minus clarè loquuntur.

3. Dicunt enim maioratus possessorem, qui propria pecunia redemit censum, seu annuum redditum Regia facultate impositum super ipsius maioratus bonis, posse alium censum super eisdem, etiam noua alia facultate non obtenta, imponere. Hanc assertionem probant Ludouic. Molina *de primogen. lib. 1. cap. 10. ex num. 21. & seqq.* quem sequitur Peregrin. *de fideicommiss. art. 40. num 31. vers. 8. quæro.* Martinus Frecia *in tract. de subfeudis lib. 2. quæst. 22. per totum.* Renatus Coppinus *de feudis Andegau. lib. 2 tit. 4. num. 2.* Gaspar Rodrig. *de annuis redditibus lib. 1. cap. 16. à num. 1.* Auendañus *de censib. cap. 5. num fin.* & superiùs Intriglolus *de fideiuss. centum quæst. 72. à num. 48.* Vincentius Fullarius *de fideiuss. quæst 54. n 21. & quæst. 702. num. 4.* Additionat. ad Molinam *d. cap. 10. sub num 25 & 26.*

4. Sed non aperiant, nec diserè loquuntur, an hæc impositio noua, extincto, & redempto priori censu, possit fieri in fauorem ipsiusmet possessoris maioratus, an solùm in fauorem tertij volentis illum censum emere super bonis maioratus? Etenim in fauorem noui tertij creditoris apud omnes in confesso est, vt nec noua licentia Regia ad idem sit necessaria per text. singularem *in leg. patrem filium, in princip. ff. de legat. 3.* ibi. *Prædia alienare, seu pignori ponere prohibuerat*, & ibi. *Filius prædia, quæ pater obligata reliquerat, dimisso hæreditario creditore, nummis non creditoris à priori in sequentem creditorem pignoris, hypothecæue non ine transtulit: quæritur an pignus rectè contractum esset, respondi secundum ea, quæ proponerentur, rectè contractum*, text. est etiam *in leg. si pupillorum. §. fin. ff. de rebus eorum*, ibi. *Item videndum est, & an obligare ei rem possit, & dicendum est, si eandem sortem acceperit, nec grauioribus vsuris, obligationem valere, vt ius prioris creditoris etiam ad sequentem transeat.* &c.

5. Ex quibus iuribus Molina, & sequaces deducunt, quòd etiamsi census cum Regia facultate super bonis maioratus, aut ciuitatis, aut aliis alienari prohibitis, vel super bonis minoris cum decreto iudicis, aut super bonis Ecclesiæ cum solemnitate debita constitutus, si postmodum absque alia Regia facultate, decreto iudicis, aut debita solemnitate posse bona ipsa, primo debito soluto, & primo creditore dimisso, nouis creditoribus pro eadem facultate obligari. Cum in isto casu minimè imponatur, nec erectur nouus redditus super ipsis bonis aliàs alienari prohibitis; sed potius census antiquus in nouum creditorem transferatur, quod fieri posse, affirmant omnes absque noua Regia facultate, decreto, aut solemnitate, ex doctrina Bartol. *in d. l. pater filium*, dicentis, quòd cum bona fideicommissi à principio pro hoc debito à defuncto procedente hypothecata essent, non est mirum, si pro eadem quantitate, soluta prima, possint de nouo hypothecæ subiici, cum ex hoc nullum præiudicium fideicommissario irrogetur, nec hæc res aliquid noui faciat, atque hæc noua hypotheca ex causa antiqua necessaria procedat.

6. Ex quibus manifestè conuincitur Ludou. Cencius *in tract. de censib. q. 15. dum ex n 32.* autumans, censum impositum super bonis minoris ad redimendum alium anteriorem pro eadem quantitate in sorte, & vsuris, non valere, motus quòd bona minoris pro sola eius vtilitate alienari non possunt absque decreto, allegat ad idem Rotam *in decis. 27. in fin.* inter recollectas per eundem, idem

7. dicentem obiter tamen, & absque aliquo fundamento. Sed miserè labuntur immemores tot iurium expressorum permittentium transfusionem de vno ad alium creditorem pro eadem summa, & quantitate, eisdémque vsuris, non maioribus. In quo nulla datur noua alienatio, quod est fundamentum debile ipsius Cencij, sed eiusdem obligationis transfusio, in quo nihil offenditur constitutio, de prædiis minorum sine decreto non alienandis, cum possit minor rigorosum creditorem dimittere. Vide de hoc latissimè Gaspar Rodriguez *de redditibus lib. 1. quæst 14. ex num. 22. & sequentibus*, & superius *ex n. 20. cum multis seqq.* & Doctores superiùs hic relati.

8. Sed quantum ad ipsum possessorem maioratus propria pecunia redimentem censum ius impositum, an possit locum dimissi creditoris subintrare

&

& eadem maioratus bona sibi obligata habere, vt sibi,& hæredibus suis census ip e acquiratur, & redditus annui in posterum persoluantur; certe
9. res maiorem difficultatem habet. Cum maioratus possessor dominus sit bonorum maioratus,quæ domino ipsi hypothecata esse non possunt, *leg.nec pignor. ff. de reg.iur. leg. huiusmodi*, §. *cum res de legat.*1 *leg.vt pomum*, *ff. de seruitutib. rusticor.*Nec
10. possessor maioratus potest sui ipsius esse creditor, & debitor,*leg.Stichum*,§.*aditio.ff de solut.leg.Vran. leg.fi deiussor obligari.ff.de fideiuss.leg qui hominum*, § *quidam filium.ff.de solutio.* nec actio,& passio cadit in eodem subiecto.

11. Sed nihilominus iis non obstantibus; verius est, possessorem maioratus, qui propria pecunia, & industria censum impositum super maioratus bonis redemit, & cessionem à creditore dimissio habuit, sibi, & hæredibus suis in perpetuum, donec redimatur, eisdem hypothecis persistentibus annui redditus acquirit, quemadmodum, & aliis obligare potuit creditoribus absque noua Regia facultate.Prout expressè colligitur ex Molina *d. lib. 1.cap.*10.*sub n.*27.*vers.quod etiam.* Dum sic loquitur. *Quod etiam subintelligendum erit, nisi ante solutionem,vel in ipsa, vel in continenti post factam solutionem actiones maioratus possessori cesse sint, tunc namque idem ius, quod prior creditor habebat, expressa cessione consequitur, leg. Modestinus ff. de solutio leg. Papinianus,vbi gloss. & communiter scribentes.ff. mandati, leg.*11.*tit.*12 *p.*5.*qui intellectus, nouus, atque ad d.leg.pater filium, satis conueniens mihi videtur,sic semel,cum de hac quæstione lis orta fuisset,respondi. Et hæc,quando causa, ex qua debitum contractum est,ex debito defuncti procedit.obseruanda erunt. Idque in qualibet alia causa necessariò dicendum est,nisi maioratus clausulæ repugnent,*&c.

12. Adhuc tamen, & apertius idem affirmat ipse Molina *eodem lib.*1.*cap.*26 *num.* 10. qui postquàm à principio eiusdem cap. longè tractauit per regulam, & limitationes an & quando possessor maioratus intelligatur rem acquirere ipsi maioratui, vt nisi apertè ea intentione, vt maioratui aggregetur,
13. non acquirat: suis in dubio hæredibus acquisisse censeatur *d. numero* 10. In hæc prorupit. *Idem etiam pari ratione dicendum erit, in censibus, annuisque redditibus, cæterisque pensitationibus, quibus res maioratus ita subiectæ sunt, vt ea obligatio perpetuò ad eiusdem successores transiret. Nam si ea à maioratus possessore redimantur, bona maioratus perpetuo eisdem censibus, seu pensitationibus obnoxia erunt, ipsiusque maioratus possessoris hæredibus illa soluenda sunt. In quo ex præcedentibus summè considerandum erit; an ea lege eorundem censuum,*
14. *ac pensitationum redemptio facta fuerit,vt maioratus ab eisdem liber sit: an vt idem ius maioratus possessori eiusque hæredibus remanet. Primo namque casu maioratus ab eisdem liber remanebit: secundo autem non. Prout suprà isto lib. cap.*10.*numero* 25. *cum seqq ostensum est. Quæ omnia in hac parte repetenda erunt. Quod etiam in redemptione vsusfructus dicendum est*, &c. Hactenus Doctissimus
15. Molina, qui clarè censuum redemptionem acquiri possessori maioratus,eiusque hæredibus profitetur.

16. Quod ex alia doctrina comprobatur, quoniam in restitutione maioratus iura, & bona per possessorem acquisita non transeunt in successorem, sed defuncti hæredibus reseruantur. Vt ex Molina,loco citato, tenet Ioann. Garcia *de expen. cap.*22. *numero* 3. & 7. Menoch. *lib.*4. *præsumpt.* 196. *numero* 4. Quesada *diuers.quæst.capite* 32. *num.*36. Cardinal. Mantica *de coniect. vltimar.lib* 7. *titul.*8. *numero* 18. Peregrin.*de fideicommiss. articul.*6. *n.*7. 34.& 59. & *artic.*7. *numero* 5. & *artic.*10 *num.*16. nisi aliud à possessore maioratus expressis verbis dictum fuerit. Quesada *vbi proximè.* Garcia *n.* 54. & 5. Auendañus *in leg.* 46. *Tauri gloss.* 7. *num.* 9. Ioann.Gutierrez *lib.*3. *practic. cap.*90. *numero* 12. 17.
Anton. Peregrin. *artic.* 53. Ioannes Francisc. de Ponte *consil.*51.*n.*31.Anton. Amat.*variar.resol.* 4. *num.*27.Addition. ad Molinam *d.cap.*26. *num.*2.*in fin.*& *n.*6.

Eandem sententiam, quod possessor maioratus, 18.
redimens censum super maioratus bonis impositum, possit vel eadem bona aliis nouis creditoribus pro eadem quantitate obligare, vel super eisdem nouum sibi censum creare sub eisdem hypothecis, absque noua Regis facultate, dixit ex Molina Auendan. *de cens.cap.*65.*num.fin.*In hæc. *Imò quod magis est si forte dicerent hæredes constituentis censum.potuit successorem maioratus, qui censum redemit, sortem, & vsuras ab eisdem rebus maioratus recuperare, obligando rem ipsam nouis creditoribus,vel creando super ea absque noua facultate pro sorte & vsuris redemptionis nouum censum. Vt resolvit ipse* Ludouic. Molina *lib.*1. *de Hispan. primog.c.*10.*n* 25.& 26 *cum præcedentibus, & seqq. quod in quibus casibus procedat ipse Ludouic. Molina explicauit,*&c.

Et Molinam sequutus, pulchrè hanc partem 19.
fundat Ludouic Cassanate *in consil.* 28. *ex num.*1. In hæc. *Et primo videtur teneri D. Ioannem de Guerra fratrem primogenitum maioratus successorem ad soluendam Baltazari fratri hæredi D. Michaëlis communis parentis septem mille libre ratione septem censualium ab antiquo super maioratum impositorum, quæ prædictus D. Michael vltimus maioratus possessor redemit. Quia redemptio ista est quædam melioratio seu argumentum maioratus,quod debet hæredi redimentis solui seu satisfieri:prout generale est in quolibet augmento maioratus* Peregrin. *artic.*10.*n.*1.& *per totum.* Garcia *de expen. cap.*22. *n.*7.Molina *lib.*1.*cap.*26.*n.*6.Parisiens.§.1.*gloss.*5 *n.*4. Mantic. *lib.*7.*tit* 8 *n.*19.

Quæ concessio nedum procedit in augmento pa- 20.
tenti, & separabili, sed & in latenti, & inseparabili. Quale est hoc augmentum libertatis acquisitæ ex redemptione censualium. In quo augmento inseparabili debet pretium, vel æstimatio liberationis solui à successore maioratus, cap. 1. §.*ad hoc vers. si Vasallus,hic finitur lex.Deinde consuetudines Regni incipiunt*, ibi. *Vel solui pretium melioratione, vbi Bald.Isernia, Aluaretus, & omnes*, Parisiens. §. 1. *gloss* 5.*num.*70 Molina *lib.*1.*cap.*26.*num.*11.& 14. Roland.*consil.*28.*num.*13.*lib.*1. Peregrin. *artic.*10. *num.*13.& 26.

Et ita in terminis tale augmentum concedunt hæ- 21.
redi Doctores, quandocumque possessor maioratus liberauit rem à seruitute,iure luendi,vsufructu,annuo redditu, vel quacumque alia pensione, vel iure. Isernia *num.* 9. Alretes *num.*3. *in cap.*1.§. *contrario de innestitura de re aliena facta.* Bald. Isernia, & Aluarotus *in d.*§.*ad hoc, vers. si Vasallus* Parisiens. §.1.*gloss.*5.*num.*70. & §. 13.*gloss.*1. *num.*59.& 64. Cagnol. *in leg.*2. *numero* 191. *Codic.de pactis inter emptor.*pulchrè Molina *lib.*1, *cap* 26. *num.*9.10.11. & 14. *præcisè aliter loquens in liberatione, luitione, vel redemptione ab his annuis redditibus, vel pensionibus,*

nibus de quibus nunc, &c. Hactenus Cassinate, qui iterum *ex num. 5. cum sequentibus*, sic insuper comprobat.

23. *Item respondeo, quod licèt non interuenisset pretium, adhuc hæredi debetur æstimatio huius liberationis, seu æstimationis prouenientis ex facto D. Michaëlis patris vltimi possessoris maioratus. Nam augmentum non solùm quando contingit pecunia interueniente, sed etiam industria, labore, remuneratione, donatione, meritis, vel ex alio qualicumque facto possessoris.* Ruinus *consil.* 97. *numero* 13 *lib.* 5. Mantica *lib.* 7. *tit.* 8 *numero* 19. Crauet *consil.* 295. *numero* 4. Parisiens § 1 *gloss.* 5 *num.* 4. Molina *lib.* 1. *cap.* 26. *numero* 6. Garcia *de expens. cap.* 22. *num* 7. Palatius Rub. *in rubr. de donat. inter.* § 62. *num.* 13. Peralta *in leg. Manius*, §. *duorum num.* 29. *de leg.* 2. Peregrin. *artic.* 6. *numero* 1. *versit item donata, ant.* 7. *num* 7.

24. *Et commodum huius liberationis, seu meliorationis sibi ipsi, suisque hæredibus acquirere censeatur D. Michael. non successori in maioratu, cui non aliter acquiritur ex facto prædecessoris acquirentis, quam si expressa adsit acquirentis voluntas, in quo verba clara, aperta, & perspicua esse debent. Nam in dubio maioratui non accrescit, sufficitque contrarium non apparere.* Ita Cumanus *in leg. si serui electione*, §. *idem de leg.* 1. Parisiens §. 1. *gloss.* 5. *numero* 16. & 20 §. 57. *gloss.* 10. *numero* 4. & *intellecta quatuor legum num.* 18 & 21. Molin. *lib.* 1 *cap.* 26 *numero* 3. Quesadas *diuersor. quæst. cap.* 12. *num.* 36. Garcia *de expen. cap.* 22. *num.* 3. & 4. Gutierrez *lib.* 3. *pract. gloss.* 90. *num.* 12. Auendan. 29. *in l.* 9. 46. *Tauri gloss.* 7. *num* 5. *cum seqq.* Francisc de Ponte *cons.* 52. *a num.* 3. Hactenus Cassinate, qui quidem valde eleganter hunc articulum pertractauit.

25. Sequitur Molinam locis citatis idem dixit Mieres *de maioratu* 1. *part. quæst.* 9. *num.* 164. In hæc. *Lopez addere libet, quod si successor in maioratu reaimerit aliquem censum impositum super bonis maioratus; quantitas illa non erit vinculata, nec ex bonis maioratus, quod ex superioribus constat, & in hac materia, & puncto legenda sunt, quæ scribit.* Molin *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 25 *cum sequentibus*, & *cap.* 6. *n.* 10. & in puncto multa allegat Peregrin. *in tract. de fideicommiss. art.* 10. *n.* 3 &c Cuius quidem Authoris nullus meminit ex relatis.

26. Hæc sunt, quæ succinctè & resolutiuè dixerunt nostri in hac difficultate; non dissoluentes, quas in contrarium vrgentes tetigimus superiùs *num.* 2. *vers. sed quantum ad ipsum possessorem.* Vt scilicet possessor maioratus dominium habet in rebus ipsius. Atque idò in eis subsistere non possit hypotheca. & quia ipse & debitor. & creditor esse non potest, quibus subtiliter satisfit, quòd possessor maioratus potest repræsentare quoad bona ipsius duas, & diuersas personas, alteram tanquam successor, & ex iure maioratus; alteram propriam, & iure suo proprio, & hæc duo iura non confunduntur, sed vnumquodque de per se, & independenter ab alio operatur, ac si essent in diuersis & distinctis personis, vt in terminis post alios Doctores diximus *in nostris communib. decision. Pedemont. tom.* 1. *p. c.* 12. *ex n.* 11. *cum seqq. & 2. p. cap.* 15. *ex n.* 16. *cum seqq.* quæ omnia ibidem dicta præsertim repetere poteris, cum omnia mirabiliter concludant quibus adde Bartol. *lib.* 3. *consil.* 159. super eo Martin. Freciam *de feud. lib.* 1. §. *alias quæro n.* 22. *lib.* 2. *post quæst.* 95. & post alios Scipio Rouitas *cons.* 82. *n.* 3. Mieres *de maioratu* 3. *p.* §. 9. *n.* 40. D. de Larea *decis. Granat.* 10. *num.* 19. *tom.* 1.

Et præter hos alios plures ad idem refert D. Paz *de tenuta, c.* 63. *ex n.* 13. vbi quod feudum est persona ficta, quam feudatarius repræsentat, & ille fungitur vice duarum personarum, propriæ, & intellectualis, & in tangentibus feudum, magis attenditur persona intellectualis, quàm propria. Affl. *decis.* 14. *num.* 16. dicens, quòd Baro repræsentat ipsum feudum, quod nescit loqui, & inquit Nauarr. *consil.* 6 *de iureiurand.* quòd maioratus est dignitas, seu persona ficta diuersa à possidente cum. Sequitur D. Ioan. Baptista Valenzuel *in consil.* 156. *ex n.* 78. vbi multa congerit in proposito, & quod possessor agens pro iure, & nomine maioratus, non tenetur compensare, quod ipse ex sua propria persona debet debitori maioratus, cum sit diuersa à maioratu, inter quas non admittitur, nec obijcitur compensatio, & *num.* 82. *cum seqq.* rectè inquit, quod quando possessor maioratus agit, & litem mouit tanquam possessor, & nomine maioratus, attenditur persona ficta maioratus, quam agendo repræsentat, non tamen persona possessoris agentis *ex leg. denique* 3. *fin. ff. de minor.* Surdus *consil.* 140. *num.* 16. *de alimentis tit.* 1. *quæst* 39. *num* 6. Florianus *in leg. Titia*, §. *si ea conditione n.* 3 *ff. de leg* 2. dicens, quòd quidquid facit persona repræsentans, videtur fieri à persona repræsentata, nec inspici debet, per quem actus expediatur, sed in quem effectus dirigitur, & est text. expressus *in leg. tutorem ff. de his quibus, vt indig.* ibi *Discreta sunt enim iura, quamuis plura in eadem persona deuenerint aliud tutoris, aliud legatarij, & cum non suæ personæ iure, sed pupilli accusauerit, propriam pœnam mereri non debet.*

Idcirco cum ius census proprium sit possessoris repræsentantis ius prioris creditoris propria pecunia dimissi, cuius locum subingreditur, nihil mirum, vt ex propria persona, proprióque contractu conseruet omnia iura, & hypothecas in bonis maioratus, quas iure ipsius maioratus, & vti possessor conseruare non poterat. Conducunt quamplurima, & singularia iura adducta *in d. c.* 15. & *n* 30 quibus adde text. *in leg debitor. §. fin. Dig. ad* Trebell. ibi. *Quia non quasi heres, sed quasi mater ex pacto accepit, leg. si pater*, §. *qui duos*, ibi. *Facit etiam hoc quasi quilibet, non quasi auus, leg. tutor. peritus*, § *quæ tutoribus. Digest. de excusat. tutor.* ibi. *Cum iudicium patris, vt filius, non vt tutor promeruerit l. profectitia*, §. *Papinianus, Digestis de iure dotium*, ibi *Magis eum quasi patrem, quàm quasi curatorem fecisse videri, leg. qui duos, Dig. de coniungend. cum emancipat. liber, leg. si filius, qui patri* 42. *ff. de bonis libert.* adde nouissimè Noguerol *allegat.* 25. *num.* 158. text. etiam *in leg. si mater*, § *eandem Dig. de ex. ep. rei iud.* ibi. *Alia enim causa fuit prioris domini, hæc nouæ nunc accessit, itaque acquisitam postea dominium aliam causam facit*, text etiam expressus *in leg. si filius* 42. §. 1. *D gestis de bonis liber.*

Ex quo primum in comprobationem infertur, quòd licet creditore succedente suo debitori regulariter confundatur actio personalis, & extinguatur hypotheca, *vel debitori. C. de pactis leg. Stichum*, §. *actio ff. de solut. l. unum secundum C. de fideicommiss.* tamen hæc regula limitatur, quando ex actionum confusione fieret ipsi hæredi creditori, vel etiam tertio præiudicium, quia tunc ius suum remanet præfernatum, & confusio impeditur,

aditione

aditione hæreditatis non obligatæ, text. est *in leg. debitor. Digestis de separation. l. 3. hæres*, §. *quod si hic servus, Digest. de solution.* vt post alios tenet Rodriguez *de annuis redditibus, lib 2 quæst.* 19 *num.* 1. *num* 20. *& n.* 34.

37. Hinc fit, quòd licet aditione hæreditatis per creditorem hæredem confundantur hypothecæ, quia rei suæ nemo potest hypothecam habere; limitandum tamen erit in concursu creditorum, quando alius creditor, in eadem re habens hypothecam, eius virtute cum hærede contendit, & eam auocare vult, quia tunc hæres rectè obiicit 38. sua hypotheca anteriori, quatenus enim alius tentat rem à creditore inferiore, vel hærede, auocare, licet eidem etiam domino se tueri anterioris hypothecæ exceptione, ne dominij acquisitio ei noceat. Vt post Cranetum *cons.* 248 *& cons.* 202. Capicium *decis.* 43 Afflictum *decis.* 8. *& decis.* 16. & Bossium *decis.* 47. *n.* 4 dicentem, quod ne acquisitio dominij sit nociua creditori, conseruatur eius hypothecæ anterioris, quo defendat rem aduersus hypothecarios posteriores *ex leg. si posteriores, vbi glos.* Bartol. & Salicetus *cap si antiquior creditor.* & per Negusantium *de pignorib. 1. part. membr. 1. n* 56. tenet Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus lib* 2 *quæst.* 15. *num.* 34. *& sequentibus*, text. optimus *in lege ex fœtante, pennit.* § *Latinus Largius. ff. de excepi rei indicatæ*, vide latius *infrà 3. part c.* 2. *ex n.* 129. *& ex n.* 124. *cum seq. versicul tandem intentionem capteris*, &c. Plura etiam videnda per Gerunum *de exactionibus cap.* 18 *ex n.* 15. *cum seq.* vbi late agit de exornatione d. §. *Latinus Largius.* Ergo dominium possessoris maioratus non potest ei afferre damnum; quomodo iqe iure feo, & subrogatus loco prioris creditoris, eum representat, creditor dicatur ad bona maioratus, & hypothecas contendere, prout satis, & fusius latè dictum est.

39. Procedit insuper, quoniam dominium possessori retractatus non acquiritur perpetuò, & absolutè, sed reuocabiliter tantum ad vitam, qui extincta, simul extinguitur dominium. Et actionum confusiones, & consolidationes hæc casu non sunt perpetuæ, sed extincto dominio reintegrantur, & reuiuiscunt, vt in hypotheca per dominij acquisitionem extincta, & aliis variis casibus à nobis infrà comprobat, & innumerabiles Doctores laudans tenet Gurba *decis.* 63. *à principio.* Rodriguez *de reddit. lib* 2. *q.* 3. *à num.* 8. Mantic. *de conject. lib.* 4 *tit.* 10 *n.* 16. *& seqq.*

41. Hinc quando creditor succedit debitori cum gravamine restituere hæreditatem, nullum ius amittit, sed tamen creditum deducere potest, innumerabiles Doctores congerit Vincentius Fulfar. *de fideicommiss. quæst.* 665. *ex n.* 1. etiam nullam confidens inuentationem, quam plurimos Doctores reperentes & consolidantes congerit, & sequitur ipse Fulfarius ibidem *ex n.* 2.

42. Atque etiam pro debitis testatoris soluendis bona maioratus, & prohibita alienari vendi possunt *leg. filia. f. in hac* §. *Divi ff. de adimen. legat.* 2. *leg. pen. filium ff. de legat.* 3. *alienationes. ff. famil. hersc.* plures per Fulfarium *quæst.* 141. *per totam*, etiam quando creditor esset 43. fideicommissi hæres gravatus, seu successor in maioratu Fulgos. *consil.* Ruinus *consil.* 11. *n.* 19. *lib.* 2. Parisius *consil.* 5. *lib.* 1. Natta *consil.* 215. *num.* 6. *& sequentib.* Rolandus à Valle *consil.* 84. *num.* 10. *lib* 2. Cancer. *consil.* 104. *numero* 5. Menoch. *consil.* 85. *n.* 35. *& seqq.* Honded. *cons.* 38. *n.* 27. *lib.* 1. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 40. *n.* 18. Intelligebatur *de fideicommissario*, *committentur.* 3. *q.* 73. *n.* 47. Surdus *decis.* 62. *num.* 22. Vincentius Fulfar. *post d. q.* 141 *ex n.* 5 *& q. sequ. per totum.* Quia aditione, & confusione non obstantibus, hæres nullum damnum in isto credito patitur, & se tueri adhuc necessorem fideicommissarium, quia ei alienum non venit in restitutione hæreditatis, cum potius eam minuat, & sit in bonis creditorum, vt alibi latius diximus.

Quibus mirè conuenit, quod ex iuris dispositione dominium vtile reuertatur ad dominum consolidetur cum dominio directo, & ipso iure extinguatur: tamen si posterior bonorum maioratus dominium vtile perfectus penes emphyteutam, vel fundatarium maioratus, emat propria pecunia, vel ex donatione per emphyteutam eidem possessori facta, vel alterius sua mera personali acquitat, nullomodo consolidatur cum bonis maioratus, sed sibi, & hæredibus suis priuatim acquirit, deuenit. Iure concessionis Ex adhuc post plurimos Doctores, vnus in casibus, & materiis, videndus Gurba *decis.* 92. *per totam.* Optimè explicat Peregrinus *de fideicommiss. art.* 10 *n.* 1. plura congerit Cattanæus *cons.* 10. *per totam.*

Quod, & idem eleganter dixit in vsufructu alicui pertinente in re maioratus, quem possessor illius propria pecunia redemit, atque etiam in renunciatione, aut donatione vsusfructus facta per vsufructuarium ipsi possessori maioratus, vt non consolidetur cum eo; sed sibi, & hæredibus suis acquirat, durante vita, & iure vsufructuarij venditione cedentis, donantis, aut renuntiantis, omnino videndus Ludouic. Molina *de primogeniis. lib.* 1. *c.* 26. *n.* 9. quia alio iure venit ex propria persona, repræsentante vsumfructuarium, emphyteutam, seu fundatarium quam iure maioratus.

Ex quibus manifestè apparet possessorem maioratus propria pecunia redimentem censum alias impositum, vel a fundatore, vel ab aliquo successore ex facultate Regia super bonis maioratus sibi acquirere, suisque hæredibus: non verò extingui, licet dominus sit bonorum maioratus, in quibus adhuc conseruat hypothecam, quoviquque ipse census ab aliquo redimatur, cum dominium illud sit non perpetuum, sed reuocabile, & commutabile, & restitutioni post mortem subiectum.

Sed hæc vera resolutio vno modo temperanda erit, vt tunc procedat, quando ipsi possessori maioratus propria pecunia redimere volenti, vel tertio, ex cuius pecunia redimitur census, cessæ sunt actiones per primum census creditorem, vel in ipso redemptionis tempore, vel postea, in continenti, vt tunc, vbi pactum de subrogando in ius, locum & hypothecas prioris creditoris. Sic eleganter interpretatur, *d. consuetudinem fori leg.* 1. Doctissimus Molina *lib. de ex n.* 22. dicens, quòd licet *d. leg.* videtur loqui pure; tamen accipiendam esse, & intelligendam eo in casu dumtaxat, quo in ipso actu solutionis facta à possessore maioratus, vel ante solutionem, ea tamen lege, & pactione solutionem pecuniæ, & redemptionem census faciendam, vt res maioratus ei, à quo pecuniam mutuam accepit, vel alteri pro eadem quantitate obligata remaneat. Atque etiam quando ipse possessor propria pecunia redemit, vt non alias consequatur subrogationem, & bonorum maioratus hypothecæ, nisi ante solutionem, vel in ipsa

ipsa, vel in continenti post factam actionem ipsi possessori maioratus cedantur à creditore dimisso vt ex *l. Modestinus, ff. de solutionibus. l. Papinianus ff. mandati. & l. 11. tit. 12. part. 5.* observat ipse Molina *sub dicto num. 27. versic. quod etiam subintelligendum* quoniam aliàs, si possessor maioratus simpliciter, & absque hac pactione, aut cessione soluat, & redimat, actio primæua penitus extinguitur; & per consequens hypothecæ, & ob id nihil remanet, quod sibi vel hæredibus suis acquirere possit; quoniam non remanet ius quod ei cedatur, prout in tertio mutuanti ad redimendum, ac propterea ad nouam hanc obligationem inducendam, seu nouum censum creandum super ipsis bonis maioratus, noua alia requiritur Regis facultas. 50.

Molinam plures Doctores sequuntur, Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, l. 2. quæst 16 ex n. 47.* vbi optime tractat per hanc cessionem factam possessori maioratus, vel tertio mutuanti ad census redemptionem, an e redemptionem, vel in ipsa solutione, vel in continenti post ipsam redemptionem, & solutionem. Vt tunc possessor, vel tertius subintret locum creditoris dimissi, & in eius ius, & hypothecas subrogatur cum prælatione illorum creditorum qui post creditorem dimissum contraxerunt. Atque hoc casu noua non indigere facultate Regia, qui latè prosequitur articulum hunc. 51.

Molinam etiam sequuntur eius Additionatores *ad dict. n. c. 10. sub n. 25. & 26.* optimè etiam Ludou. de Auendaño *in tract. de censib. cap. 65. num. 9.* qui rectè loquitur videndus.

Et ad hanc materiam subingressionis vel, nonnullas regulas, & limitationes, quas eleganter & copiosè exornauit Anton. Amato *variarum resolutionum. 7. per totam.* atque etiam rectè prosequitur Additionator ad Molinam *d. c. 10. sub n. 26. & 27.* quas per te videre poteris, & an, & quibus casibus requiratur, vel non, cessio actionis facienda soluenti pro alio, latissimè, & eleganter per eundem *Amatum resolut. 37. per tot.* 52. 53. 54.

Ex qua verissima resolutione veniunt declarandi, & intelligendi Doctores omnes superius allegati *cum 12. non seqq versic. adhuc tamen* & apertius affirmat ipse Molina, dum simpliciter asserunt, quòd ad hoc, vt bona maioratus libertatem acquirant ob redemptionem censuum, & pensionum super eis impositarum factam à possessore maioratus, requiratur expressa eius voluntas non sibi, & suis hæredibus, sed maioratui ipsi acquirendi, quod verissimum est, vt procedant ciuiliter & iuxta iuris regulas; nempe, quando sibi aut maioratui possessor redimendo acquirere potuit: at quando sibi acquirere non potest, deficiente cessione creditoris dimissi, aut facto præambulo de subintrando eius locum: sibi acquirere non potest, & sic acquisitam intelligitur maioratui, qui ob solationem in causam recuperauit libertatem. Et ideo possessor maioratus quando redimendo census sibi, & suis hæredibus potuit acquirere, in dubio præsumitur, sed non quando acquirere non potuit ob extinctionem actionis deficiente cessione, aut pacto ex iam dictis. 55.

Vnum tamen est considerans in hac materia, quod licet possessor maioratus qui propria pecunia redemerit censum super eo impositum soluerit absque cessione, nec pactione: atque ideò perempta sit actio priuæua, quæ ad eum non fuit transfusa; imò bona maioratus libertatem acquirunt, & ab hypothecæ nexu redempta manserunt, contra quem ipse possessor ius aliquod prætendere non potest: adhuc tamen fortem solutam ipse consequetur ab hærede possessoris maioratus, qui censum ex facultate Regia super maioratus bonis imposuit, & vendidit, cuius bona libera siue tunc temporis ab eo possessa, siue post notum acquisita ad redemptionem ipsius census omnino tenentur, ac propterea possessor maioratus propriè pecunia redimens, & liberans bona libera, & hæredem possessoris imponētis censum istum, potest aduersus eum actione negotiorum gestorum agere, & sortem à se solutam exigere, & recuperare. Hanc quæstionem docte, & copiosè disputat, rectè fundat, & resoluit Auendan. *dict. c. 6. per totum*, omnino videndus. 56. 57.

Eundem Auendan referendo sequuntur Additionat. ad Molinam *dicto c. 10. sub num. 25 & 26 vers. quam receptam sententiam*, vbi conclusionem circa cessionem, vel pactum in solutionis actu requisitum limitant, quando extant hæredes constituentes censum super bonis maioratus, quo casu etiam si simpliciter sine iurium cessione debitum à successore maioratus solutum fuerit. Adhuc hæredes prædicti actione negotiorum gestorum conuenire possunt, vel aliis iuris remediis. Quasi vtiliter possessor maioratus expenderit in exonerationem hæredum tenentium ad redemptionem, ex ipso Auendan & ex doctrina Mollin. *l. 4. cap. 7 n. 16* vbi maioratus possessorem censum creantem, vel eius hæredes ad remptionem annui redditus faciendam munere obligatos & adstrictos (intelligendo vt per eum ibi,) & vt rectè aduertunt Doctores prædicti, hic casus longè diuersus est ab eo, de quo loquuti fuimus respectu bonorum maioratus, quæ, deficiente cessione, aut pacto de subintrando libertatem, recuperarunt propter extinctionem obligationis & actionis primæuæ, ideo contra bona libera possessoris constituentis censum, & eius hæredes datur regressus alias videbis doctrinas infrà; *part. c. 8. ex num. 44 versic. bene tamen verum est*, &c. 58.

Prout in simili videmus, quòd licet creditus integraliter soluerit debitum absque pacto de cedendo, vel absque vlla cessione, nihilominus suo proprio iure, & actione negotiorum gestorum ab aliis correis potest repetere dempta sua rata, vt ex *l. 2. C. de duobus reis*, probarunt Molina *de contract. disp. 544. sub num. 4.* Ronchegal. *de duobus reis, in l. reos, num. 40. & in l. eadem § si quis, n. 25.* Rota Genuens. *decisione 6 num. 6. & 7. & decisione 143. n. 2.* Simon de Prætis *consil. 78 num. 16.* Mastrillus *decisione 224 lib. 3.* Cephal. *consil. 374 n. 46 lib. 3.* Decianus *consil. 25. n. num. 109. lib. 1.* Cabal. *consil. 121. n. 12 lib. 2.* Grimel. *decis. 8. n. 3.* Fontanella *de pactis nuptialib. clausula 5. glos. 1. part. 3. sub num. 1. tom. 2.* Antonin. Amato *variarum resolutionum 37. n. 36.* 59.

Obiter annotandum erit, quod possessor maioratus redimens, vel soluens debita, & census maioratus in dubio præsumitur ex propria pecunia soluisse, non de pecunia maioratus, prout latissimè in hac de tractat Vincentius Fularius *in addit. ad Surdi de subtilit. quæst. 627.* attamen ex quibus inducantur coniecturæ, vt potius ex hæreditatis quàm propria pecunia soluerit hæres abundè prosequitur, & multas, atque singulares præsumptiones congerit omnino videndus ipse Fularius *d. q. 627. à n. 35. cum multis seqq.* 60. 61.

Igitur cum possessor maioratus ob census impositi 62.

fiti ſuper eius bonis redemptionem propria pecunia fit vere,& legitimus creditor ad eadem maioratus bona, vt antea hypothecata poteſt, & debet in concurſu formato ſuper bonis maioratus concurrere, citari, & omnino audiri,quod dupliciter contingere poteſt,& practicari,vno modo,quando ipſemet poſſeſſor redimens formauit concurſum ad bona maioratus dumtaxat, & inter creditores eiuſdem maioratus. Nam tunc tanquam tertius alius creditor, & extraneus pro ſuo credito rectè concurrit, cui inter cæteros per ſententiam graduationis aſſignatur gradus, & vti talis ex redditibus,ſeu bonis maioratus exigit.

Secundo modo poteſt contingere, quando ſcilicet ipſo poſſeſſore,qui redemit, mortuo,& maioratus ad legitimum ſucceſſorem deuenit, & ille ære alieno grauatus format concurſum, ſiue inter ſolos creditores maioratus,ſiue etiam inter eos, & ſuos ſimul, vt tunc hæres illius poſſeſſoris, qui redemit, cuius conſtis redempti fuit quæſitum per ſucceſſionem omnino, & citandus, & admittendus erit ad iudicium concurſus, & inter cæteros maioratus creditores graduari debet, ad quem dumtaxat creditor eſt, & ex cuius bonis exigere poteſt, eidem tamen licet ſeparationem poſtulare, ne creditores debitoris communis ad bona libera confundantur cum creditoribus ad ſola bona maioratus, iuxta quæ abundè diximus *ſuprà 1. part. cap. 9. & hac 2. part. cap. 5.*

CAPVT VIII.

Poſſeſſor maioratus, qui olim ex facultate regia (ad mille ſimpliciter obtenta) eadem tamen in argentea aureaue pecunia mutuo recepit, & pro eadem ſpecie reddenda bona hypothecæ ſubiicit; an nunc creditor in concurſu poterit eandem monetæ ſpeciem nouo ſucceſſore impugnante conſequi.

SVMMARIVM.

Ex facultate ad mille mutuo recipienda, ſi poſſeſſor maioratus in aurea, vel argentea pecunia recepit, an in concurſu creditor hanc ſpeciem conſequatur, varie fuiſſe determinandum, numero 1.

Et teneri bona maioratus ad hanc ſpeciem reddendam & in eadem annuos redditus perſoluere,nerueſè tuetur Noguerol,n.2.

Facultatem ſimpliciter ad mille comprehendere monetam argenteam tuetur Noguerol, n.3.

Anno 1602. nullam eſſe differentiam inter valorem monetarum,atque ideo omnium genus in facultate comprehendi, ſine maioratus detrimento, numero 4.

Cenſus in aurea moneta creatus poteſt redimi in moneta æroſa,vbi in valore diſcrimen non adeſt, n.5. & n.6.

Mandatum ſpeciale vbi requiritur ad tranſigendum,non eſt neceſſe in eo exprimere tranſactionis modum.n.7.

Ex aſſenſu Regia ad donandum,poteſt donari in vita,aut in morte, n.8.

Ex facultate ad vendendum,poteſt quælibet alienatio celebrari, n.9.

Ex facultate ad conficiendum maioratum apponi poteſt conditio, quod per electionem ſuccedatur numero 10.

Facultas Regia ſemper intelligitur iuxta naturam actus,cui accedit, n.11.

Facultate pro ſecuritate dotis reſtituendæ ſuper maioratu,aut feudo, comprehendit caſum reſtitutionis, ob vergentiam viri ad inopiam, n.12.

Facultas ad vendendam bona maioratus, operatur in creatione cenſus ſuper ipſis bonis, numero 13. & num.14.

Facultas ad obliganda bona maioratus pro ſorte principali, comprehendit obligationem pro intereſſe,& redditibus,n.15.

In qualibet diſpoſitione ſtrictæ interpretationis ſubintelliguntur comprehenſa, quæ veniunt ex natura actus,n.16.

Procurator ſimpliciter conſtitutus ad fideiubendum, poteſt renuntiare beneficio cedendarum, numero 17.

Procurator ad vendendum, poteſt dominum obligare ad euictionem, n.18.

Procurator ad mutuum accipiendum, poteſt ad cambium, & intereſſe mutuum accipere, numero 19.

Facultas Regis comprehendit conſequutiuum, & acceſſorium,n.20.

Caſus deciſi referuntur remiſſiuè, in quibus poſſeſſores maioratuum fuerint condemnati ad reſtituendam ſortem in eadem ſpecie monetæ, & perſoluendos annuos redditus in argentea conuenta, numero 21.

Vel æroſam,cum cambio decem pro centum iuxta pragmaticam,ibid.

Facultas ad mille non comprehendere mille in aurea, vel argenta moneta,multis adſtruitur fundamentis, ex n.22.& ſeqq.

Amaya eam tueri videtur opinionem, ibid.

Æroſa pecunia non habet proportionabilem valorem cum argentea, n.23.

Ad cenſum impoſitum ſuper maioratu in argentea moneta, ex facultate non diſtinguente monetæ genus,tenetur imponens in exceſſu,non maioratus, num.24.

Nec conuentionem imponentis poſſe nocere ſucceſſoris,aſſerit Amaya, n.25.

Qui ita in praxi receptum fuiſſe, teſtatur, ibidem.

Noguerol opinionem, nec Amaya reiicit author, illam abſolutè relaxantem facultatem Regiam, hanc abſolutè, & indiſtinctè reſtringentem, n.26. & ſequentibus.

Facultas Regia limitata ad mille impoſſibile eſt, vt extendatur ad maiorem quantitatem, numero 27. & 28.

Nec poſſeſſor in exceſſu poteſt maioratum obligare, num.29.

Moneta argentea virtualiter vbi continetur in facultate ſimplici ad mille,redditus in eadem ſpecie recte ſtipulantur ex natura contractus, numero 30. & 31.

Amaya opinio abſolute negatiua inclusionis monetæ argenteæ in facultate ſimpliciter ad mille, rigoroſa oſtenditur, n.32.

Facultas ſimpliciter ad mille,an comprehendat mille

le in argentea moneta, fœdere distinctionis iuridicæ componitur opinionum diuersitas, n.33.

Monetarum omnium intrinsecus valor in Hispania conuersatus fuit vsque ad annum 1612. numero 34.

Ab anno 1612. cœpit ob abundantiam monetæ æro-sæ è regnis extraneis introductæ, vilescere valor huius monetæ, & in dies crescere valorem extrinsecum monetæ argenteæ, n.35.

Facultates obtentæ ad mille simpliciter tempore, quo monetarum intrinsecus valor, & æqualitas permanebat; proculdubio omne indistinctè monetæ genus comprehendebant, n.36. & n.38.

Facultates impetratæ simpliciter ad mille tempore, quo inæqualitas valoris inter monetas fuit cognita, nullatenus comprehendunt argenteas monetas, numero 37.

Facultates obtentæ ad mille eo tempore, quo æqualitas monetarum in valore permanebat, indistinctè de quolibet monetæ genere intelligendæ erunt, n.39.

Facultas generalis ad certam quantitatem comprehendebat eo tempore quodlibet genus pecuniæ proportionabile quantitati, n 40.

Ad quod singularia iura ponderantur, ibid.

Pecunia non tam ex substantia, quàm ex quantitate, id est æstimatione debet iudicari, n.41.

Pecuniæ essentia ex valore, non ex metallo administratur, n.42.

Generalis dispositio ad pecuniam relata quamlibet comprehendit, cum constet ex auro, argento, & ære. d.n.42.

Facultatis terminos excedit qui concessa ad mille simpliciter, argenteam monetam recipit, tempore quo inæqualitas valoris adest, numero 43. & numero 44.

Lex 6. titulo 21. libro 6. recopilat. & lex 6. titulo 14. libro 6. permittentes licere creditoribus debita soluere in qualibet moneta minuta, & æro-sa, edita fuerunt tempore, quo monetarum æqualitas aderat in valore, non tamen hodie procedunt, num.45. & 46.

Debitor, qui recepit pecuniam auream potest in qualibet minuta, & æro-sa soluere, numero 47. & numero 48.

L. Paulus. D. de solutionibus exornatur, ibid. & num. seqq.

Debitor obligatus ad quantitatem in genere, & non certam speciem monetæ, potest in qualibet soluere, n.49.

Pro aurea pecunia potest solui æro-sa, & minutissima, dummodo idem sit valor, & quantitas, n.50.

Doctores, qui in solutione admittunt quamlibet monetam etiam pro argentea, fundantur in æqualitate valoris; non si in earum valore intrinseco adsit inæqualitas, n.51.

Ante annum 1612. nulla erat differentia in valore vtriusque monetæ, atque ideo omnes continentur in facultatibus simplicibus ad certam quantitatem, aliter non expressa certa monetæ specie, numero 52.

Et in hoc casu loquutum fuisse Noguerol circa facultatem obtentam, & executam anno 1602. numero 53.

Nec possessor eo tempore argenteam monetam recipiens, & ad illam obligans maioratum excedit fines & quantitatem facultatis ad mille simpliciter obtentæ, n.54. & 55.

Possessor maioratus promittens in argentea soluere reddituum, poterat vsque ad annum 1612. æro-sam soluere, ob æqualitatem æstimationis extrinsecæ, num 56.

Possessor cum ab initio contractus potuit licitè argenteam pecuniam recipere, absque lesione maioratus, damnum superueniens patì debet, non creditor, numero 57. & 58.

Noguerol perperam allegatur, cum limitate loquatur in facultatibus obtentis tempore, quo monetarum valor coæqualis erat, non postea, n.59. & 60.

Temporum discrimen ante augmentum valoris monetæ argenteæ, & post eum, pro facultatibus impetratis, pluries attendit Senatus Pisanus, n.60. & 61.

Facultas post annum 1612. simpliciter concessa ad mille, præcisè intelligitur de mille in æro-sa moneta, ex num.62.

Facultatem ad mille, si possessor maioratus recipiat mille in argentea moneta post annum 1612. proculdubio excedere dicitur n.63.

Et pro excessu non manere obligata bona maioratus, num.64.

Sed ipsum possessorem damnare ad excessum, à se receptum manere obligatum, n.65.

Creditor minutam monetam pro argentea minuta recipere tenetur, quando ex hac subrogatione damnum, vel incommodum aliquod non patiatur, num.66.

Secus si incommodum creditor, aut damnum patiatur ex monetarum subrogatione, n.67.

Qui in Hispania pro argentea pecunia soluit æro-sam, minus soluit, sicut qui recipit pro æro-sa argenteam, plus recipit, ibid.

Possessor, qui hodie pro mille contentis in facultate, mille recipit in argentea moneta, tenetur pro excessu creditori, pro mille autem in æro-sa moneta bona maioratus, n.68.

Hodie stante æqualitate valoris inter vtramque monetam, mediante præmio à lege taxato an possessor virtute facultatis ad mille possit liberè, in argentea moneta mille recipere, n.69.

Facultas limitata ad centum deficit in præmio quo plus æstimatur centum in argentea moneta, cuius respectu maioratus non tenetur, n. 70.

Nisi euidenter probetur illud plus versum etiam fuisse in vtilitatem maioratus, quo casu tenebitur, etiam deficiente facultate, n.71.

An & quando debitor teneatur præcisè soluere in argentea moneta promissa, & recepta, & excludatur a præmij oblatione, n.72.

Et de variis quæstionibus respicientibus pragmaticas taxantes præmium argenteæ monetæ, ibid.

Ad certam speciem monetæ, annuatim persoluenda obligatus, si pluribus annis in diuersâ specie solui iubeatur, n 73. & 74.

Duæ singularissimæ Rotæ decisiones in proposito recenseantur, ex n.75. vsque ad n 80.

Alia refertur ex n.81. & n.82. & 83.

Aliæ plurimæ Rotæ decisiones recensentur. n.84.

Species monetæ in obligatione deducta præcisè soluenda, vel eius æstimatio, n.85.

Et ad hoc pactum obligatur debitor præcisè, n. 86.

Maxime si eadem monetæ species data fuerit debitori, n.87.

Pragmaticæ nouæ taxantes valorem præmij argenteæ monetæ, & quo genere soluendi fiat annui reditus, & quando debitor adeundus ad præmij solutionem, vel præcisè cogatur in argentea moneta soluere, & de aliis, enucleantur ex num. 88. vsque ad num.95.

1. INTER alias penè innumerabiles controuersias, hanc infelicitas temporis, & iniuria frequentissimè prodidit, quotidieque in tribunalibus supremis versatam, varium, & quandoque contrarium exitum habuisse testamur, testanturque docti duo moderni authores sparim laudandi, dum vnusquisque pro suæ opinionis ad inuicem contrariæ fundamento tribunalium praxim ostendere conetur.

2. In qua parte m affirmatiuam nempe possessorem maioratus, qui facultatem regiam ad mille simpliciter, & indistinctè mutuo accipienda, & bona maioratus obliganda obtinuit, posse licitè, libereque illam quantitatem in pecunia argentea, aureaue recipere, & ad reddenda in eadem specie, annuosque redditus interim in argentea moneta persoluendos bona maioratus hypothecæ subiicere eiusdem facultatis virtute nemo sè tuetur notissimè Noguerol *a leg. 2. ex n. 27. cum seqq.*

3. Qui *ex n. 11 & seqq* ad suadendum hæc mille aurea, seu argentea sub generalitate facultatis regiæ (non distinguentis monetæ speciem, sed simpliciter de mille ducatis loquentis) comprehensa esse ac virtualiter contineri, possessoremque maioratus nullatenus quantitatem permissam, & à facultate limitatam excedere, maioratumque in posterum iuste manere obligatum, & tam ad sortem principalem, quàm ad nos redditus annuos in eadem specie promissos, & expresse stipulatos: variis iuris fundamentis vtitur.

4. Primo *num. 42.* ex notorietate annis 1602 nullam esse inter monetas, earumque valorem differentiam, atque ideo tunc possessorem accipientem argenteam monetam non grauare maioratum, nec eius successores, nec se obligantem in argentea reddere, & annuos census soluere, cum eandem æstimationem æroſa moneta, atque æqualiter in
5. permutatione cum argentea, & aurea, se communiter habere, in tantum, quod etsi in prædicta argentea moneta tunc acceperit sortem, potuisset libere eandem redimere, & annuos redditus persoluere in æroſa & minuta moneta, ob publicam æstimationis æqualitatem inter vtramque speciem. pro quo nonnullos DD. allegat nempe Bart. *in l. Paulus. num. 3 ff. de solut.* Theram *d. c 174. num. 5.* Mastrill. *dec. 7. n. 1.* Cencium *de censib. p. 2. c 2 q. 4. art. 4. n 9. pag.* 163. quæ in nouissima impressione est *q. 85. n 9* ipse Noguerol *ex num. 43.* multas doctrinas conducit, & singulares casus circumstantias, quas non repeto, cum comprehensionem facultatis (cuius tantum noster est sermo) non percutiant.

6. Tamen *ex n 58.* redeundo ad comprehensionem facultatis multis dis trinis contendit, possessorem maioratus nullatenus excedisse facultatis regiæ terminos, recipiendo pecuniam argenteam, & promittendo annuas præstationes in eadem specie, cum pro meni at ex natura contractus. & rei permissæ, nec ex his mutetur natura contractus per regiam licentiam permissi, nec in naturam alterius conuertatur, sed potius in propria sit contentus, ex Dec. *cons. 20. n. 4. & cons. 60. n 1. vers. & dicitur*
7. *speciale mandatum*, dicente quod vbi requiritur speciale mandatum ad transigendum, & promittendum: necessarium non sit, quod in mandato exprimatur transactionem, vel compromissum hoc vel illo modo fieri, aut celebrari, quia mandati generalis virtute potest procurator transire, vel compromittere, provt sibi placuerit, clausulas, & conditiones, quas voluerit, adhibere; itavt nec per hoc dicatur mandatum excessisse, quod late exornat Ceuallos *in contra commun. tom. 1. quæst. 135. n. 1. 2. & per tot.*

Quem discursum magis in terminis prosequitur Noguerol ipse *ex num. 59* vbi examinatio *in repet. c. imperialem, de prohib. feud. alien. per F. deric. fol. 44 col 4. in magnis n 5. & fol. 45. ex lit. A vsque ad lit. K.* post Ifern. & alios, asserit assensui regio 8.
satisfieri, quando contractus eius verbis accommodatur, ita vt si assensus sit ad donandum, potest Varo illius virtute donare in ei vires, vel post mortem, ex *l vbi ita donatur ff. de don. caus. mort.* & ex eadem Camera, quæ securius est assensum re- 9.
gium impetrare ad vendendum, cum illius virtute possit quælibet venditio, & alienatio celebrari, & ex latè adductis per Mol. *de primog. lib. 2. c. 4. n 7.* dicentem, quod virtute facultatis ad conficiendum maioratum apponi potest conditio, quod 10.
succedatur per electionem, *& c. 11. num. 51.* atque etiam ex Ponte *de potest. pro regis, tit. 10. de assensu regio super dotibus, in princip. n 22. & 23. & tit. 8. § 10 n. 6. 7. & seqq.* Rouita *ad pragm. 1. de priuileg. vniuers. conseff. n. 25* Niger *contr tom 1. contr. 188. n. 7. & per tot. & contr 189 n. 17. cum seqq.* late probantibus regium assensum semper intelligi iuxta 11.
naturam actus cui accedit.

Aliis etiam, & non contemnendis similibus 12.
comprobat ipse Noguerol *ex n. 61.* vbi de assensu regio obtento ad securitatem dotis super feudo, seu maioratu in casu restituendæ dotis, comprehendente casum restitutionis propter vrgentiam viri ad inopiam, ex latè traditis à Frecia *de subfeudis, lib. 2. q 1.* Paschal *de vsib. patr. potest. p. 2. cap. 7. n 44.* Thoro *in compend dec. p. 1. lit. A vers. assensus prestitus pro restitutione dotium pag. 61*

Atque in eadem *alleg. 2. n. 62.* quod assensus re- 13.
gius ad vendenda bona feudi operatur, quod ex pretio eorum possit creari assensus super feudi bonis, ex Guzarelo *dec. 70 per tot* Thoro *tom. 2. lit. A. vers. assensus concessus venditioni rei feudalis. p. 30.* quod & in maioratu dixit Mol *lib. 4. c. 5. n. 5.* quod
virtute regiæ facultatis ad alienandum, posse cre- 14.
ditorem pacisci cum possessore maioratus, vt imponatur census super illius bonis ex pretio, quod pro re præstare tenetur, cum excutetur rei hypothecatæ venditio, sitque alienatio hæc minus maioratui præiudicialis. Noguerol *loc cit. n 63. & 64.*

Qui *n. 65. & 66.* aliud simile confert, de facul- 15.
tate regia ad obliganda bona feudi, seu maioratus pro sorte principali comprehendat obligationem pro interesse, & redditibus, argum. *leg. per retentionem*, vbi Paulus *C. de vsur.* Blasius Lancea. *in repet. c. volentes, fol. 8* Camerat. *in repet. c. imperialem, fol. 51. col. 4.* ex quibus Naldus *in addit. ad Ifern. in d. c. imperialem, sub. n. 5. s. per vers. grauius, ad fin* Ponte *cons. 76. vol. 1.* Resental *de feudis, c. 9. cons. 19. n. 3.* Camill. de Cutte *in diuers. iuris feudalis, 2. p. c. 5. ex n. 51. cum seqq.* Castillo *dec. Sicilia 17. n 31. & 32.* Thoro *in compend. part 1. lit. A. vers. assensus prestitus super capitali, pag. 54.* & plenissime Paschalis *de patria potest. 2 part. c. 7. n. 44. & n. 51.* Rodrig. *de patria potest. 2 part. c. 7. n. 44. & n. 51.* Rodrig. *de annuis reditib. lib. 5. q. 7. n. 70. vers. ex prædictis.* Felicianus de Solis *de censib. tom. 2. lib. 3. c. 1. n. fin. fol 202 col. 2.* Mieres *de maior. tom. 4. part. q. 1. limit. 2. num. 39. fol. 131* cum proueniat ex natura hypothecæ, quæ pro sorte principali data comprehendit vsuras, & redditus cum horum prælatione aliis medio tempore contrahentibus, provt abundè

vide

videbis 1.*part.cap.*24. *ex num.*91. *cum sequentibus.*

16. Atque adhuc ipse Noguerol. *ex n.*67. *cum seqq.* plures alias doctrinas accuratè cumulat, ad hoc, quòd in qualibet dispositione strictæ interpretationis subintellecta intelligantur, & comprehensa ea, quæ ex natura actus procedunt, sicuti de procuratore simpliciter constituto ad fideiubendum, posse renuntiare beneficio cedendarum, ac diuisionis ob
17. consuetudinem, & *n.* 8. quòd procurator simpliciter constitutus ad vendendum, potest dominum de euictione obligare, & pro ea idonee cauere, &
18. *n.*69. quod procurator ad mutuam pecuniam accipiendam, potest ad cambium cum interesse mutuum accipere, & ex Cyriaco *tom.* 1. *contr.* 189.
19. *num.*28. & 29. quòd assensus regius comprehendit
20. consequutiuum, & accessorium.

21. Atque denique ipse Noguerol. *in d. alleg.* 2 *n.*70. nonnulla exemplaria adducit, in quibus similis difficultas opposita fuit, & acerrime controuersa, atque nihilominus possessores maioratuum fuisse condemnatos, ad persoluendos reddditus census super eo impositi in pecunia argentea iuxta pactum, & stipulationem, vel saltem pro cambio monetæ argenteæ in æroſa decem supra quotlibet censum, iuxta nouam regiam pragmaticam.

22. Sed contrariam partem, imo facultatem regiam simpliciter loquentem de mille ducatis, non comprehendere, nec intelligi posse de ducatis in argentea moneta, vel aurea, imo possessorem maioratus, qui eiusdem facultatis virtute mille in argentea, vel aurea pecunia mutuò accepit, eius limites excessisse, nec maioratum pro excessu teneri, nec pro eo bonorum hypothecam adstringere, absolutè videtur tenere D. Francisc. de Amaya, Consenator noster, *in l.* 1. *C de collatio. æris, lib.* 10. *n.*38. *vers. solum restat dicere, pag.* 342.

23. Qui postquam præmiserat *num.*20. æream pecuniam non habere proportionalem valorem, & æstimationem cum argentea, vel aurea, cum nostris temporibus ita viluerit, vt centum ærei nummi non æquiualeant centum argenteis, atque ita provt tempora tulerunt, iam viginti, iam triginta, & vltra vsque ad septuaginta, & amplius pro cambio æroſæ monetæ cum argentea præstari soleant.

24. Idem D. Francisc. Amaya sub *d. n.* 38. infert ad facultatem regiam, cuius virtute aliquis census impositus est super bonis maioratus, & sit conuentum, vt pensionum solutio in argentea moneta fiat, maioratus possessorem, qui censum imposuit, ad eandem conuentionem teneri: successorem verò non teneri, nisi in æroſa moneta redditus persoluere Ex eo obiter motus, quia cum facultas regia sit stricti iuris, nec dicat in hac, vel in illa moneta, sed simpliciter ac genericè, *que podais tomar*
25. *sobre vuestro mayorazgo mill ducados* illam conuentionem non posse nocere successori, nec grauari, vt in argentea moneta soluat, cum ex hoc maioratus deterioris fiat conditionis, & contra tenorem facultatis, & plus quàm à facultate concessum, & permissum est, & sic multoties in praxi receptum esse testatur ipse D. Amaya.

26. Hæc sunt, quæ pro sua opinione vnusquisque horum DD. in medium contulit, sed earum neutram adhuc eligendam rectius atbitrantur, non primam, Noguerol. tanquam absolutè affirmantem, & regiam facultatem supra modum laxantem & extendentem, quam non comprobant fundamenta ab eo considerata. Omnia etenim duntaxat respiciunt comprehensionem eorum, quæ ex natura actus, super quo regia facultas emanauit, veniunt, quæ etiam in actibus sui natura strictissimi iuris, quantumuis non expressa, sed tacitè subintellecta includi; certissimum est, ex DD. & exemplis, per eundem Noguerol. abundè consideratis, & copiosè Nos *in nostris comment. de Protectione regia* 4 *part. c.*10. *ex num.*92. *cum multis seqq. vers. quibus tamen (quæ iure vrgentissima sunt)* &c. quas omnes huic articulo applicare, & trahere potest.

27. Sed hæc doctrina punctum nostrum non percutit, nec vllo modo eidem adaptari valet. Agimus enim de facultate limitata ad mille, quomodo igitur possibile erit, quod alia quingenta superaddita ex facto facultatem obtinentis sint, & prouenient ex natura actus, nec facultatis. Cum potius natura rei limitatæ limitatos producat effectus, & natura diminutionis sit augmenti impeditiua, si enim supponimus iuxta iniuriam, & infelicitatem temporis præsentis; mille ducata argentea valere mille, & quingenta æroſæ monetæ;
28. qua igitur industria, aut iuris artificio possumus facultatem ad mille limitatam ad mille, & quingenta prorrahere; & extendere? certè nullo.

29. Si enim vt ipse Noguerol. *dicta allegatione* 2. *sub num.* 70 pro constanti supponit, possessorem maioratus mutuo recipientem mille in pecunia argentea, alia lucrare simul quingenta ex æroſa moneta, quo igitur titulo, quaue facultate illa quingenta superaddita ob valorem extrinsecum illius speciei tutè potest recipere, nec bona maioratus pro eis validè obligare? Certi si quidem iuris sit, facultatem regiam limitatam, & restrictam ad certam quantitatem, vltra eam nihil operari, & in excessu penitus deficere potestatem in possessore maioratus, illam impetrante, illaque vltra modum vtente, provt abundè præ cæteris diximus, & singulares doctrinas cumulantes suprà *hac* 2. *parte, cap.*4. *per totum*, & præcipuè *ex num.*10. *cum multis seqq. vers. quibus tamen (quæ iure vrgentissima sunt)* &c. quas omnes huic articulo applicare, & trahere potest.

30. Sed adhuc saluando prædictum auctorem; certius (si ante perlegas) easdem doctrinas nullatenus applicuit ad facultatem respectu sortis principalis receptæ in pecunia argentea, sed duntaxat ad pactum, & stipulationem soluendi annuos redditus in moneta argentea, & sub hoc vero supposito, de quo ibidem *num.* 41. & 42. iuxta sui facti speciem (cuius doctrinæ specialem mentionem faciemus inferùs) rectè firmauit, pactum hoc prouenire ex facultate concessa, ad census impositionem super maioratus bonis natura, & sub eadem includi; nam si in moneta argentea sortem principalem
31. licitè recepit possessor, ex natura actus prouenit redditus in eadem specie persoluendos stipulari, & in pactum omnino obseruandum deducere, vt ex plurimis Doctoribus, quos ipse laudat *in dicta allegatione* 2. *numero* 35. & *numero* 40. quibus adde plures alios citatos, & sequuturos per D. de la Rea *decisione* 21. *per totam*, & D. Amayam *in lege* 1. *C. de collation. æris, lib.*10. *ex num.*31. & *sequentibus*, quare fundamenta, & iuris exempla per Noguerol. adducta rectè huic pacto, & conuentioni adaptantur dato, & supposito, provt ipse supponit, apto sortis receptæ principio. Sed nihilominus adhuc difficultas subsistit, quomodo ex illa facultate ad mille possit comprehendere mille in aurea, vel argentea

gentea moneta, quia hoc est quod quærimus in nostra disceptatione.

32. Nec insuper opinionem D. Amayæ simpliciter amplectendam, nec sequendam sensimus tanquam nimis arctantem,& absolutè restrigentem facultatem regiam, cum factibile sit, & possibile, aliquando valorem, & æstimationem æreæ monetæ coæquari & æquiualere argenteis nummis. Quo casu rationem excessus,atque facultatis regiæ transgressionem,quibus ipse (licet obiter) nititur,penitus cessare certissimi iuris est.

33. Quid igitur in tanta DD. & rerum iudicatarum (ex tribunalibus,& senatibus in dies emanatarum) contrarietate tenendum. Arbitror illam veram certissimam, iuri consonantem, mentibus vtriusque Doctoris Amayæ scilicet,& Noguerol (qui reuera inter se non pugnant, vt vulgus cogitat, & apertissimè ostendimus) opinionem sequendam, & firmiter tenendam, quæ temporis distinctionem, & diuersitatem respexerit, & insequatur.

34. Nam aut regiæ facultates, & earum executio ante annum 1612. vel paulo post emanarunt. Vsque ad quem annum proculdubio æreæ monetæ valor proportionabiliter coæquabat argenteis nummis, aut præfatæ facultatis, necnon earum executio post prædictum annum vsque nunc expeditæ,& executæ fuerunt(ex quo quidem tempore ob abundantiam monetæ æreæ tam propter

35. infelix valoris argenteæ, aureæque monetæ augmentum ad dimidiam partem, & plus, quàm propter æreæ monetæ multitudinem, & desuper introductam ex regnis exteneis, Hispaniæ inimicis, qui paulatim innumerabilem quantitatem monetæ aureæ,& argenteæ auxerunt) cœpit vilescere æreæ moneta, indeque in tantum augeri extrinsecum aureæ,& argenteæ valorem, vt pro centum illius centum, & quinquaginta, & vsque ad septuaginta, & amplius offerri in cambium consueuit, provt notissimum est neminique incognitum.

36. Et in primo casu, & tempore virtute regiæ facultatis licitum fuerit, & per eam verè permissum possessori maioratus quantitatem in ea simpliciter, & indistincte contentam, & limitatam in argentea, aureave moneta mutuo accipere, & tam sortem principalem in eadem specie redemptionis tempore reddere; quàm annuos redditus in ipsamet specie persoluere, pacisci, & promittere ex

37. suprà dictis In secundo autem casu, & tempore ex quo distinctio, æstimatio, atque extrinseci valoris inter vtrumque monetæ genus supra modum prævalere cœpit. Non ita cum excessus quantitatis limitatæ, & per eadem facultates permissæ notissimus sit, & manis maioratui eiusque successoribus præiudicialis.

38. Et ad hæc distinctè sentiendum vina iuris, & naturalis æquitatis ratione mouemur; etenim si in primo tempore *anno* 12. & retrò nulla aderat distinctio valoris, & æstimationis inter vtriusque generis monetas, sed vnaquæque suum iustum pretium,à Principe assignatum, retinebat, & coæqualiter confirmabat, ita vt centum aureum, vel argenteum pro alio centum æreæ monetæ duntaxat in cambium dabatur, & communiter absque aliqua differentiâ permutabatur. Quomodo igitur possibile est in facultatibus à Rege tunc concessis subintelligi, & introduci posse differentiam, & monetarum discrimen, quod nec tunc aderat, nec humana malitia inuenerat, nec in imaginatione legis,hominumve cecidерit? igitur nec per Principem cogitari. Atque ideo foret absurdum non ens velle qualificare, & super non ente præsumere, contra nataram, & iuris regulas.

Quapropter facultas tunc temporis emanata, 39.
& simpliciter atque indistinctè de ducatis loquens, generaliter & indistinctè de quouis genere monetæ intelligenda erit, quæ numerum, & quantitatem limitatam, & permissam non excedat, provt tunc verè non excedebat genus, & species aureas, vel argenteas, nec ex ea plus grauabantur maioratus bona, cum in valore, pretio, & æstimatione omnes monetæ proportionabiliter essent coæquales, quia in quacumque moneta possessor maioratus receperit illa mille ducata, nullatenus plus nec in æstimatione, nec in quantitate recipiebat, nec recipere poterat intrinsecè,vel extrinsecè:ergo quodlibet monetæ genus, ascendens quantitatem, inclusa censebatur in facultatibus regiis,tunc temporis expeditis.

Comprobatur, etenim generalitas facultatis 40.
non restricta ad certam speciem, sed ad certam quantitatem perneccssè comprehendit tunc quodlibet genus pecuniæ proportionabile ad quantitatem, iuxta text. *in l.* 1. ibi. *Quod ita verum est, si non certum genus argenti legatum sit, leg. cum certum 9 ff. de auro & argent. l.* ibi. *Si non species designata sit,non materiam, sed pretium,* & text. etiam singularis *in lege si cui* 94.§.1 *ff. de solut.* ibi. *Ei pecuniam numeratam dando ipsò iure liberetur, si ea pecunia eadem æstimatio fuerit.* Cuius dispositionis ratio brilissima à iuris consulto redditur, *in* §. 1. *eiusdem, lege* ibi. *In pecunia non corpora cogitet,sed quantitatem.* Pecunia namque non tam ex substantia, scilicet, materia quàm ex quantitate, id est, æstimatione debet iudicari, *l.* 1. *ff. de contrahenda emptione.*(At etiam ex notissima imperatoris Leonis *Nouella* 52.*& lege fin. Cod de veterum numisma potestat.* quibus vsus promiscuus monetarum probatur Quia in nummis essentia ex qualitate, & va- 41.
lore, non ex materia, & metallo admittitur, probatur etiam *ex lege Titia* §3. *de legat.* 2. *l. quisquis* 95. *de legat.*3. *lege fin. ff. de adimend. legat. leg. si pœnæ* 19 §. *si falso, l. qui hæredes* 46. *ff. de condit. indeb. leg. Lucius* 24. *ff. depositi. lege planè* 34.§ *sed etsi ff. delegat.*1.

Nam generalis dispositio ad pecuniam relata 42.
quamlibet comprehendit, cum constet ex auro, argento,& ære,*ex l. Cornel.* §. *eadem, ff. ad l. Cornel. de fal. l. Quintus Mutius* 27.§. *fin ff. de aur. & argen. l.* D. Larea *in dec.* 21. *n.* 10 *& n.* 11. videndus *per totam dec.* qua multa congerit valde conducibilia nostræ præsenti considerationi.

Quæ vlterius comprobatur ex viuo iuris funda- 43.
mento,quoniam si aliqua ratione potest in possessore maioratus recipiente quantitatem permissam in aurea, vel argentea pecunia considerari transgressio facultatis regiæ, & per consequens defectus potestatis:ea potissimum, quia excedit quantitatem sibi limitatam, attenta æstimatione extrinseca huius generis monetæ,comparatione ad æreæ fam,quia tunc verè plus mutuo recipit, quàm sibi concessum, & permissum fuerit, vt constat ex D. Amaya *in dicta lege* 1. *ad fin. Cod. de collat. æris libro* 10. & ex his quæ circa excessum quantitatis per facultatem regiam limitatæ longa manu congessimus *suprà hac* 2. *part. c.* 4. *per totam.* Maxime *ex n.* 10. *versic quibus tamen, quæ urgentissima sunt*, &c. Vsque *ad fin.* sed hæc ratio eo tempore, quo impe- 49.
trata

trata fuit facultas, & executa, scilicet ante annum 12. penitus cessabat, quo nulla differentia valoris, & æstimationis inter vtramque monetam ærosam, & argenteam, sed potius omnimoda coæqualitas considerabatur. Ergo nullo modo considerari potest excessus aliquis, nec transgressio facultatis in possessore maioratus ante prædictum tempus recipiente quantitatem, ad certum monetarum genus non restrictam in aurea, vel argentea, qua plus non recepit, nec ad plus oneratur maioratum.

45. Quibus, & rectè conducit (inter alias interpretationes per scribentes traditas *ad leg. 6. tit. 21. lib. 5. recopilat.* ex qua Reges Catholici permiserunt creditorem in minutis monetis soluere, & circa vectigalium solutionem expressiùs *in leg. 6. tit. 14. l. 9. recopilat.* Castillo *controuersiar. lib. 4. c. 10. ex n. 59.*) illa tradita à D Larea *in decis. 21. num. 40. & seqq.* nouiter considerans, ea iura procedere, quando ærosi nummi vera constabant æstimatione, quæ illis à Principe data erat, qui aureos, vel argenteos rectè poterant sua proportione adæquare, & rarior vsus monetæ ærosæ, & pretium maius non debebatur, nec in æstimatione inæqualitas aliqua reperiebatur, nec vsus communis admittebat, vt secus hoc nostro tempore, quo ex multitudine, & superabundantia ærosæ monetæ eius valorem, & æstimationem vilescente; & suprà modum argenteæ æstimationem augente. Vide eundem
46. *in n. 31. & 42.* ac iterum *in num. 50.* qui nonnulla adducit mirabiliter conducentia nostræ temporum distinctioni

47. Pro qua, & vlterius facit illa Doctorum communis opinio *ex leg. Paulus, ff. de soluto.* deducta posse quemlibet debitorem, qui mutuo recepit pecuniam auream, vel argenteam, soluere pro ea in quacunque moneta, alias approbata, & currenti, siue munita, & ærosa, siue aurea, vel argentea, provt sibi placuerit. Tum quia pecunia non tam ex materia, quàm ex quantitate, & æstimatione
48. debet iudicari, vt superius diximus. Atque ideò datur de vna ad alteram subrogatio, cum eandem afferat vtilitatem pecunia ærosa pro portione sua adæquans argenteam, & ex aliis fundamentis obseruant Castillo *controuers. tom. 4. c. 10. ex num. 25. cum seqq.* Carrocius *decis. 4. num. 4. & decis. 53. num. 1. & 2.* Pinell. *in leg. 2. God. de rescinden. 2. p. cap. 1. num. 25.* Vincentius de Franchis *decis. 508.* & ibi. Amendul. *in additio.* Alexand. Raudens. *tom. 1. variar. cap. 64. num. 32.* Gratian. *disputat. forens. cap. 55. numer. 29.* Molina *de iustit. tom. 2. disputat. 312.* Salas *de contract. it. de cambiis dub 32.* Parlador *lib. 2. quotidian. cap fin. 5. part. §. 17. num. 16. & 17.* Armendat. *ad leg. Nauarr. 1. tit. 29. lib. 4* Præses Ioannes Baptist. Valenzuel. *consil. 30.* Gaspar Rodriguez *de annuis redditib. lib. 2. q. 15. num. 92.* Felician. *de censib. lib. 4 cap. vnic. num 28.* Thesaur. *de augment. monetæ 2. p. num. 74.* Chilchen. *in leg. incendium numer. 55. cum seqq Cod. si cert. petat.* Scaccia *de comment. §. 2. gloss. 3. q. 6. n. 195.* & cum aliorum allegatione Carranca *de monetis 4. part. cap. 1. §. 7.* D. Pichard. *in princip. quibus recontr. obligat.* Gutierrez *lib 2. practicar. quæst. 179.* D Larea *decis. Granat. 21. à princip.* D. Amaya *in leg. 1. Cod. de collat. ærie lib. 10. ex num. 8.* Ludouis. Cencius *de censib. quæst 85. num. 8. & seqq.* qui omnes alios innumerabiles penè allegant, & Faber *de minist. solut. in tract de commerc. quæst. 10*
49. *num. 19.* in illis verbis. *Cum enim hæc minutissima moneta, quantumcumque vilissima sit publicè ad formam, & diffinitionem publica facta, & approbata, est vera & proba moneta. Igitur in ea solutio fieri potest siue in parua, siue in magna summa, cum debitor non sit obligatus ad aliam certam speciem monetæ, sed ad quantitatem in genere*, &c. Et Gilchen. Rutigel. *in leg. cum quid num 8* ibi *Infero vnum generalius, vt pro pecunia aurea solui possit argentea, & pro argentea area, dummodo idem sit valor, nec creditor sit passurus damnum, aliter quam quia materia sit diuersa*, &c. 50.

Qui omnes, & quamplurimi alij (dempto Carranza) loquuntur, & rescripserunt long ante annum 12. quo nulla fuerat variatio æstimationis inter argenteam, & ærosam monetam. Imò expressè supponunt æqualitatem in valore, & æstimatione extrinseca. At Hispani Doctores, scilicet D. Larea, & Amaya, qui hos temporibus scripserunt, aliud, & rectè considerarunt, quorum inferius ad secundum tempus, seu distinctionis membrum specialem mentionem faciemus. 51.

Igitur euidenter apparet, quod facultas Regia ante annum 1612 obtenta, & executa simpliciter de mille ducatis loquens, nec restricta ad certam speciem monetæ, omnes quascumber comprehendit, cum nulla tunc fuerit inter ærosam, & argenteam distinctio reperta, ac per consequens in nihil excessisse possessorem maioratus in pecunia argentea, vel aureâ mutuum recipiendo. 52.

Et in hoc primo temporis, & distinctionis membro expressè loquitur Noguerol *d. allegat. 2.* qui reuera non loquitur in facultate Regia obtenta, & exequuta post annum 12. sed antea anno scilicet 1602. quo nulla distinctio monetæ ærosæ, & argenteæ quoad æstimationem extrinsecam aderat, imò sub hoc supposito quod tempore licito receperat possessor maioratus quantitatem in pecunia argentea totam suam fundat allegationem. Vt nec possessorem limites facultatis Regiæ ex- 54.
cessisse demonstraret, vt apparet ex casus positione *ex n. 27. cum sequentibus, & numer. 39.* ibi *Et anno 1603. quando fuerant redempti census, quos Marchio impo suerat, tunc nulla quoad æstimationem erat differentia inter aream, & argenteam monetã*, &c.

Ex num. 41. 42. & 43. mouet magis in specie difficultatem, atque resoluit in hunc modum. 55.
Nec obstat replicare, quod excessit Marchio sine facultatis, se obligando soluere redditus in argentea moneta. Cum adimpleret, si se in area soluere obligasset.

Cui satisfit (inquit *num. 42. seq.*) *nam vt notum est, dictis annis 602. & 603. nulla erat inter monetas differentia, & sic Marchio maioratum non grauauit, quando se obligauit in argentea soluere, cum eandem æstimationem haberet, & tunc ex generali consuetudine, vbique recepta ipse, & successores adimplerent, si in moneta area soluissent, cum eiusdem æstimationis, & bonitatis esset, quam argentea, & nullam causa pia creditrici damnum, & præiudicium sequeretur: quia æqualem æstimationem habebat*, ex Bartol. &c. 56.

Prosequitur *num. 31* ibi. *Secundo cum in principio contractus licitus fuisset, & non grauatus, non potest maioratus successor conqueri ex eo, quòd ex post facto ex anno 616. in variatione æreæ monetæ (quæ in argentea nulla fuit) cum hodie eandem, quam tunc, habeat æstimationem*, &c Et postea *num. 46.* 58.
ita concludit. *Et sic successor maioratus dicere non potest, quòd facultas non poterat extendi ad solutionem*

nonem reddituum in argentea moneta : nam tempore conceſſionis , & impoſitionis cenſus expreſsè , & virtualiter comprehendebat ſolutionem reddituum in qualibet moneta ex eo , quod inter eas nulla erat differentia.

59. Vides quam falſo ſoleat iſte Author communiter allegari pro abſoluta comprehenſione facultatis, cum claris , & diſertis verbis limitate loquatur de facultate dumtaxat , quæ obtenta , & executa fuit ante augmentum , extrinſecum æſtimationis monetæ argenteæ , nempe ante annum 1619.

60. Et in eodem caſu intelligendas eſſe duas executorias pro hoc obtentas in Regiis Senatibus nempe latas ſuper facultatibus ante annum 18. impetratis, & executis , quarum meminit ipſe Noguerol *ibid.num.*70. & expreſsè declarat , ibi *Cum ſimiles facultates*, & ex eo , quod *in fin.* eiuſdem *n.* 70 ibi. *Et ita deciſum fuit in hac cauſa* , & in deciſionibus allegatis , *num.* 70. &c. ob ſimilitudinem caſuum.

61. Atque etiam pariter ita in facti contingentia vidi per plures Senatores ſic determinaſſe in hoc Senatu Pintiano , in cauſa omnino ſimili. In qua conuentus Regius,& inſignis S. Benedicti huius ciuitatis litem mouit contra aliquos creditores, cenſum quondam ab eo ementes in pecunia argentea , & cum pacto expreſſo de ſoluendis redditibus in eadem ſpecie. Certabat , non niſi in pecunia æroſa eſſe ſoluendos , & redimendam ſortem principalem, cum Abbas , & conuentus ipſe facultatis , & licentiæ præſtitæ à generali limites exceſſerat. Cum ſimpliciter fuiſſet conceſſa ad mutuo recipienda octo mille ducata , & pro eis centum creare , & vendere,atque ideo non poterat Abbas, & conuentus recipere eandem quantitatem in pecunia argentea. Sed cum replicaretur quod eo tempore , multo ante annum 16. non adeſſet diſtinctio aliqua inter vtramque monetam quoad æſtimationem, & quantitatem;facultatem indiſtinctè conceſſam , indiſtinctè , & abſque deferentia conceſſam intelligi debere , atque cuiuſlibet monetæ comprehenſiuam. & ita fuit deciſum , & determinatum per duas ſententias , atque rem iudicatam , quod & idem pluries in variis cauſis fuit determinatum , & temporum diſcrimen habitum, & aſſiduè conſideratum.

62. Quoad ſecundum autem tempus , & diſtinctionis membrum , de quo *ſuprà num.* 33. *verſ. quid igitur in tanta* , &c. Conſiderandum erit omnes facultates Regias ad mille , puta , ſimpliciter expeditas poſt dictum annum 12. proculdubio intelligi de mille in moneta æroſa;non verò de mille in aurea,vel argentea , ita vt ſi poſſeſſor maioratus prædictam quantitatem in moneta argentea recepit, indubiè excedit limites ,& metas facultatis. Ratio eſt in promptu , longè deductis hactenus , in primo tempore , diſtinctionis membro , à contratio ſenſu, & ratione ceſſante ſumptis. Nam ſi ex ipſo anno vſque nunc , vilescente moneta æroſa in tantum creuit comparatione ad eandem monetam argenteam,plus vſque quinquaginta , & ſeptuaginta. Vt ex Noguerol *d. allegat* 2.*num.* 43. & 47. & 70. Carranza *de monetis* 4.*p cap.* 1.§. 7. *punct.* 2. D. Larea *deciſ.* 21.*n.*50. Amaya *in l.* 1. *C. de collat. æris lib.*10.*n* 20.& 35 pluſquam manifeſtũ eſt, poſſeſſorem maioratus habentem facultatem ad ſola mille limitatam , ſi recipiat illa mille in argentea moneta ; eo ipſo recepiſſe conſtat ſupra mille alia quingenta, ſeu ſeptuaginta , & ad hæc quingenta, ſeu ſeptuaginta recepta carere penitus facultate, & poteſtate , & ſic excedere notiſſimos facultati limites,atq ; pro exceſſu nulliter, & inutiliter obligare bona maioratus , qui nullomodo ad ea tenetur , ſicuti abundè probauimus *ſuprà hac 2.p. c. 4. per totum.* Quo loco plures ſingulariſſimas doctrinas reperies in huius puncti corroborationem & exornationem , quas iterum repetere nobis non licet. Sed ad exceſſum ſolum teneri ipſum poſſeſſorem conſtituentem cenſum, eius bona , atque hæredes dumtaxat Provt rectè conſiderat D. Amaya *vbi proximè n fin.* & conducunt , quæ *ſuprà c.7. num. 75. & ſeqq. verſ. vnum tamen eſt* Atque aduerſus conſtituentem poſſeſſorem , illud plus recipientem , eius bona , & hæredes recurſum habere creditorem , qui incautè totam facultatis ſummam ei in moneta argentea mutuo dedit.

63. 64. 65.

66. Hoc inſuper ſecundum diſtinctionis membrum vlterius comprobatur ex ratione communis opinionis , ab omnibus conſtanter receptæ , & expreſsè *ex leg. Paulus , ff. de ſolut.* Vt tunc non teneatur creditor in ærea , vel minuta moneta pro argentea recipere ; ſi damnum , vel incommodum aliquod patiatur ex hac ſubrogatione monetarum.Quam aſſerunt illi omnes Doctores , & plurimi alij per eos conducti , quos laudauimus *ſuprà n.47.verſ.pro qua,& vlteriùs facit*,&c.Nam ſi damnum aliquod ſentiat creditor ex pecunia æroſa (quam plurimas congerit , & doctè comprobat D. Larea *in deciſ.*21.*ex.num.*13.14.*& ſequentibus*.quæ per te videre poteris , nos omittimus, cum pluſquam nota ſint , provt in dies infeliciter experimur) ideo ſolutionem , & ſubrogationem non admittendam hodie in Hiſpania , quia plus in communi æſtimatione , & valore extrinſeco valet argentea pecunia , & penitus ceſſauit iam antiqua illa adæquatio , & ad maximam differentiam deuentum eſt inter æroſam , & argenteam pecuniam , & qui ſoluit pro æroſa argenteam , plus ſoluit atque è conuerſo , qui pro argentea recipit æroſam , longe minus recipit. Cum centum æroſum ſine cambio triginta , quadraginta,aut ſeptuaginta plus his temporibus in Hiſpania non æquiualeat æſtimatione alteri centum in moneta argentea , provt expreſsè conſiderarunt D. Larea locis proximè citatis, & D. Amaya *n.*20.*&* 35. quos conſule pro latiori explicatione.

67. 72

68. Et ad hoc ſecundum tempus , & diſtinctionis membrum rectè trahes , quæ circa facultatem Regiam dixit Amaya *vbi proximè ſub num.fin.* vt ſi ad mille conceſſa , poſſeſſor in argentea moneta mille recipiat ; cum creditori teneri de exceſſu,ſucceſſores autem dumtaxat ad mille in æroſa moneta, cum limites facultatis exceſſerit ob inæqualitatem vtriuſque monetæ his temporibus inuentam in Hiſpania , de quo tempore loquutum fuiſſe , colligitur ex antea per eum conſideratis *n.* 20. *&* ex *n.* 35. ex quibus videtur deriuari , quod *d.n.* 38. circa facultatem genericè, dixit , quem etiam ita intellexit Noguerol. *d. allegat. 2.ſub d. n.* 70. ſic loquentem in hoc ſecundo tempore , & diſtinctionis membro , iuxta terminos caſus , de quo *n. ſeq.* dicemus , ad quos ipſum traxit , & pro contrario allegauit.

73.

74.

69. Ex quibus valde ſcrupuloſa redditur , (ſi indiſtinctè accipiatur ,) noua quædam conſideratio facta à Noguerol.*d. allegat.2. ſub d. n.* 70. dicente, quod in hoc puncto ceſſant omnes difficultates, conſiderando , quòd hodie quando tanta eſt differentia

75.

rentia in valore monetæ argenteæ comparatæ ad æream, potest securè affirmari; virtute Regiæ facultatis posse hodie maioratus possessorem super bonis maioratus censum constituere ea conditione, quòd tedditus soluantur in moneta argentea, quando sors principalis recepta fuit in eadem specie, absque vllo maioratus grauamine, ex ea ratione, qua lege Regia præmium differentiæ monetarum taxatum est ad rationem 25. *pro* 100. atque sic præmio mediante vtriusque monetæ ad æqualitatem redactus est. Et ideo, qui recepit centum ducata argentea; in effectu recipit 125. in ærea moneta, neque maioratum lucrare illa 25. in eius vtilitatem conuersa supra alia 100. idcirco ipsum ad omnia teneri, & obligari posse.

70. Sed hæc opinio non simpliciter accipienda erit, quia licet verum sit, quòd possessor recipiat illud plus propter præmium à lege taxatum. Adhuc tamen pro illo plus recipiendo, caret facultate Regia, quæ solum ad centum mutuo accipiendum, & maioratus bona obligandum, sibi permisit, & limitatam concessit potestatem. Quapropter licet ex capite maioris vtilitatis, seu quantitatis receptæ videatur teneri maioratum: ex capite tamen limitatæ facultatis, & restrictæ potestatis ad 100. duntaxat, obligatio non subsistit in excessu, quia illud plus, quod respectu præmij possessor recepit, non plus operatur quoad iuris effectum, quam

71. si totam quantitatem receperit absque vlla Regia facultate, prout hactenus in discursu totius c. abundè probatum est; nisi euidenter probatur, illud plus versum fuisse in vtilitatem maioratus ipsius, ad late tradita per nos *in c. seq 9. ex n.* 138. *vsque ad n.* 144. ac magis in terminis *in hac 2. part. c. 17. ex n. 5. cum multis sequentibus, vers. quinto pro hac parte faciunt Doctores.* Quo casu, atque sub hac declaratione rectè procedit assertio Noguerol, quam (licet sub inuolucro verborum) sentire ipse videtur, dum dicit, & supponit; maioratum ipsum lucrari illud præmium, & in eius vtilitatem fuisse versum.

72. Circa pragmaticam taxantem præmium argenteæ monetæ, & quando debitores teneantur præcisè soluere in argentea moneta recepta, & promissa absque præmij admissione, & de aliis pluribus difficultatibus materiam pragmaticæ tangentibus, vide D. Larea *d. decis. 21. & decis. 22. & decis. 24.* D. Amaya *in d leg. 1. Cod. de collation. aris lib. 10.* Noguerol. *d. allegat. 2.* vide etiam latissimè plura congerentem Cencium *de censibus quæst. 85. per totam.*

73. Sed an, & quando qui tenetur ad vnum genus monetæ annuatim persoluere, si soluat ex alio per aliquod tempus creditore recipiente, & non contradicente, nec reclamante; an & quando sibi præiudicet in posterum, vel an, & quando debitor inuitari possit præscriptione, plures casus distinguit Ludouis. Cencius *de censib. q. 85. ex num. 31. cum*

74. *sequentibus*, & Noguerol omnino videndus *in d. allegat. 2. ex num. 71. cum multis seqq.* semper tamen quoad præscriptionem seruanda, & attendenda erit distinctio Ludouis. Cencij *in d. q. 85. num. 31. cum sequentibus*, quo loci latissimè loquitur, & eius doctrina communiter practicatur in hac Regali Cancellaria Vallisoletana, ad quam reducendæ sunt, & iuxta eam intelligendæ Rotæ *decisiones* sequentes, quatenus de præscriptione loquuntur.

75. Circa quod duæ adsunt singulariſſimæ Rotæ *decisiones*, quæ ad multa de hac materia prodesse solent, alterum adducit Marchesanus *de commiss. tom. 1. part. 1. sit. de commiss. in causa pensio. fol. 549.* quæ *ex num. 2.* in hunc modum loquitur. *Quo verò ed secundam partem dubij ea moti ratione fuerunt Domini, qua licet regulariter solutio sit facienda in ea specie, de qua canit obligatio, si modo illa reperiatur. Reinos de monetis in 2. præsupposito num. 8.* cum aliis per Menoch *consil. 138. à num. 1. vsque ad 6. & fuit ter tum in Caesaraugustana pen. 11. Martij 1561. coram Cyprio. Potest tamen debitor* 76. *propter difficultatem illam speciem, vel in tanta quantitate sibi necessaria soluere iuxta æstimationem illius, vt per Sarner. in regula de valore, quæst. 8. n. 7.* 77. *qui refert ita pluries fuisse per Rotam resolutum, quantum æstimationem fieri debere hoc in casu censuerunt domini habita ratione fontorum auri in auro, currentium in curia de quibus Paxon reseruando huiusmodi pensionem sensisse credendum est, & non currentium alio in loco in bonitate, vel in pondere* 78. *diminutorum, ad notata per Abb. in cap. quanto colum. fin. de iureiurand. & præcot fuit tentum in Caesaraugustana. & prius in Conchen. 28. Iun. 1585. coram Orano. Nec huic sententiæ obstant so-* 79. *lutiones vsque factæ. Siquidem pro interpretatione huius reseruationis deseruire non possunt, cum reseruatio illa clarè loquatur de fontis auri, in auro ad leg. quod constitutum, vbi Baron. ff. de cessam. milit. & in cap. significauit, vbi Abb. colum. 2. de appellat. Aretin. concluſ. 84. num. 5. non etiam obstat pro præscriptione, quia ad minus requiruntur 30. anni, vt alias fuit resolutum in d. Caesaraugustan. pens. maximè* 80. *cum istæ solutiones sint factæ creditori Cardinalis, cui concessa fuerunt, & qui non potuit sine speciali mandato præiudicare ipsi Cardinali ad text. in leg. si quis mihi, §. sed si mandauerit, ff. de acquir. hæreditat. per Crescent. decision. 8. & 9. de renuntiatione in præsid. &c.*

Eadem Rota *in alia Corduben. pens.* vt per Marchesan *in 1. part. §. 2. de commun. in causis pensio. tom. 1. fol. 631. à num. 2.* ibi. *Respectu vero iustitiæ,* 81. *quia placuit dominis decis. Caesaraugustan. pens. 11. Maij 1591. coram Cyprio, quod sæpè fuit sequuta Rota maximè infrà dicendis decisionibus, cum pensio sit soluenda, vel in ea specie moneta, quæ est in obligatione, vel in illa moneta iuxta valorem in curia currentem, vt fuit dictum in Burgensis pensionib. 7. Iun. coram Cyprio. Et in Conchen. pens. 28. Iunij 1585. coram Orano, & in Aretin pens. 21. Februarij, & 12. Aprilis 1598. coram Litta. Et ita* 82. *quoque vt attendatur valor monetæ, vbi est facta gratia, non autem vbi est collata, de communi testatur reprobando.* Oldradum *in consil. 68.* Surdus *decis. 327. num 4. vt sit facienda solutio in moneta, vel in tempore debita, vel in eius æstimatione de tempore solutionis*, &c. Vbi aliàs comprobat, & consequutiuè, ibi *Nec etiam obstare dicebant Domini exceptionem sine obseruantiæ, siue præscriptionis. Cum* 83. *vtrique satisfieret in d. Caesaraugust. scilicet dum obseruantiam excludebant vbera verba reseruationis; præscriptio vero cessabat ex defectu animi præscribendi*, &c. Adde, & alia decisa per eundem Marches. *vbi proximè, fol. 639 & alia. fo. 639. in vna Aretin.*

Videndæ sunt in comprobationem aliæ Rotæ 84. *decis. 214. vsque ad 221.* inclusiuè inter recollectas per Cencium *post tract. de censib. tom. 2* Farinac. *decis. 683. & 686. & decis 682. & dec 909. & 899.* Alex. Ludouic. *decis. 42.* & ibi. Oliuer. Beltramin. Seraphin.

Seraphin. *decis.* 511. & 944. Farinac. *in nouissimis secundi tom.* & *decis.* 145 & *tom.* 1. *decis* 54. & 397. & *decis.* 140. idem Farinac. *decis.* 49. *tom.* 1. *in posthumis.* Loter. *de re beneficiar. tom.* 1. *quæst.* 39. *num.* 157.

85. At obiter circa prædictas duas decisiones notandum erit, quòd quando certum genus, & species pecuniæ soluendæ in pactum expressè deductum fuit; præcisè tenetur, vel saltem ad æstimationem iuxta proportionem, & valorem in qualibet prouincia taxatam, innumerabiles congessit D. Larea *decis. Granat.* 22. *ex num.* 4.

86. Atque etiam cum in pactum expressum dedu cta fuit monetæ species in auro, vel argento persoluendæ, pactum omnino seruandum erit, nec cogitur creditor in alia moneta diuersi generis recipere, plurimi citati per Noguerol *allegat* 2 *n.* 40. quam plurimos per Larea *decis.* 22. *ex num.* 8 *cum seqq.* D. Amaya *in leg. vnic. de collat. arcis lib.* 10. *ex n.* 33.

87. maximè si eadem monetæ species data fuerit, quia tunc præcisè cogitur debitor in eadem promissa specie solucre, infinitos penè Doctores congerit Noguerol *d allegat.* 2. *num.* 34. *cum seqq*

88. Quo casu nouæ Pragmaticæ nostri Philippi IV. *anni* 1625. quæ taxatum fuit præmiũ obligationum, & promissionum in pecunia aurea, vel argentea, distinxit inter promissam, non tamen receptam in eadem, vt tunc sufficiat debitori soluere in æroſa

89. moneta cum præmio 5. pro quolibet centum. At vero in promissione recepto mutuo in argentea moneta nihil dispositit. Sed intactum reliquit iuris communis dispositioni, pro redditibus autem annuatis conuentis in moneta aurea, vel argentea sufficere debitorem pro præmio decem soluere supra centum æroſæ monetæ Vide latissimè D. Larea *disput.* 21. 22. & 24. quem sequitur Amaya *vbi proximè d leg.* 1. *à princ* & vide *ex n.* 33. & 34. *cum seqq* & disposuisse expressè *d. pragmatic.* 1625.

90. vbi data fuit realiter moneta argentea, vel aurea, e i tamsi de eadem reddenda, & soluenda non sit pactum expressum, vt in eadem specie sit facienda solutio, affirmat Noguerol *d. allegat.* 2. *num.* 37. &

91. vide *ex num.* 5. quod tamen expressè *d. pragmatic.* non dixit, sed virtualiter continetur, quare hunc casum omisit, vt rectius censuerunt D Larea, & D. Amaya locis citatis, atque apertè ex eadem pragmatica *anni* 1625. quæ hodie recopilata est in noua impressione, quæ est, *leg.* 19 *tit.* 21. *lib.* 5. *recopilat. quæ sub* §. 1. sic ait *Mandamos que de à qui adelante, pro el tiempo que fuere nuestra voluntad, los premios del trueco de estas monedas de vellon, oro, oplata no puedan pasar, ni passen.* Et consequutiué §. 2. *Que en las obligaciones, o contratos y a hechos de pagar en oro, oplata: cumplan los que no hauieren receuido en las dichas monedas, o en pasta con*

93. *pagar lo en moneda de vellon, a racon de los dichos diez por ciento. Et in* § 3. *que esto mismo se entienda en los censos, que tuuieren condicion de pagar los reditos en plata: porque han de cumplir los de dores, con pagar los en vellon. Y el trueque de loque montaren arracon de los dichos* 10. *por* 100. *vea camo corriere, si pasare amenos al tiempo de la paga, y esto se entienda tambien en el cap. precedente, que trata de las obligaciones.*

94. Et ita rectum per *leg.* 22. *eiusdem tit. & libri.* quantum ad cambium, & permutationem æroſæ monetæ cum aurea, vel argentea, & sic de moneta ad monetam *d. leg.* 19. *in princip.* innouata fuit: & permissum, quemlibet liberè posse permutare aureum, vel argenteam monetam pro æroſa cum præmio 28. pro centum, & quod *d. leg.* 19. *in* §. 1. 2. & 3. supradictis solùm loquatur, & disponat super obligationibus, & contractibus, quibus promissum fuit soluere in aurea, vel argentea moneta, quando debitor eandem speciem non recepit, clarè constat ex eis, & apertius ex §. 4. proximè sequente, quo prohibetur, vt deinceps hæc promissio non fiat, nec facta valeat, si in eadem specie debitor non recepit.

CAPVT IX.

Facultate Regia ad imponendum censum, super bonis maioratus impetrata per eum qui duos pluresve distinctos possidebat; singulíque pro tempore in singulos possessores separatim deuenerunt: an insuper omnes ad censum teneantur, vel an pro rata inter omnes maioratus distribuatur vel an, & quando vno ex eisdem dumtaxat grauato manente, cæteri prorsus liberi transire valeant.

SVMMARIVM.

Separantur duo, vel plures maioratus ab vno possessore tenti, duobus modis, aut per viam legitimæ successionis, aut per viam euictionis, & vindicationis, num. 1.

Facultate ad alienandum bona vinculata generali, & indefinita potest impetrans duos possidens maioratus vel in bonis cuiuslibet, n. 2.

Gregorius in Lopez recensetur, ibid.

Facultas ad alienandum obtenta per possessorem duorum maioratuum restricta ad vnum, ad alium nullo modo extenditur, num. 3.

Potestatem qui habet in duobus, si se restrinxit ad vnum, ex alio non sustinetur actus, num. 4.

Facultas concessa ad alienandum vnam rem maioratus, non extenditur ad alias eiusdem maioratus, ibid.

Nec facultas extenditur de parte ad totum. ibid.

Facultas ad vendendam vnam rem ex maioria matris, non tenet venditio rei ex maioria patris, num. 5.

Facultas con essa à Papa habenti diuersas pensiones, ad vnam nominatim transferendum, aliorum translatio est nulla, ibid.

Ponderatur singularis, text. in leg. 1. §. *illud potest quæri D. de hæreditat. vel actio. vendit. ibid.*

Senatus Pinciani determinatio in facti contingentia refertur, ibid.

Facultas indifferens, super tuo maioratu, concessa ei qui plures, & distinctos possidet; vitiatur incertitudinis ratione, num. 6.

Incertum, & nullum equiparantur, ibid.

Maioratus instituitur si se referat ad vnum maioratum, & plures adsint contrarij, neuter attenditur ratione incertitudinis, num. 7.

Primi

Priuilegium conceſſum Eccleſiæ ſancti Franciſci, ſi ibidem duæ ſint Eccleſiæ ſancti Franciſci, vitiatur, ſi non apparet, de qua ſenſerit princeps, ibid.

Æquiuocus actus; qui vni, & alteri poteſt adaptari; neutri prodeſt, num 8.

Incertitudo facultatis certificari poteſt ex iudiciis, & demonſtrationibus legitimis vt appareat; de quo maioratu ſenſerit princeps, numer. 9. & ſequentibus.

Impetrans facultatem poſſeſſorem plurium maioratuum, ſi ſe nominet poſſeſſor vnius ſuper eo conceſſum fuiſſe facultatem intelligitur, n. 10.

Habens duas dignitates diuerſas, quas etiam ipſe repræſentat perſonas; ita vt geſta per eum in vnius vnius non confundantur cum geſtis nomine alterius, num. 11.

Et tunc diſtinguitur cuius contemplatione actus ſit, quando agens ſe nominat poſſeſſorem talis dignitatis, & à quo nomen aſſumpſit, n. 12.

Secuti de poſſeſſore maioratus actum gerente optimè dixit Molina, relatus, ibid.

Contrahens cum aliquo ſub certa qualitate expreſſa non poteſt poſtmodum illam negare, ibid.

Denominatio eius, qui actum gerit, attenditur, vt cognoſcatur cuius nomine actum geſſit, ibid.

Creditor ſimpliciter vendens pignus, cenſetur vendere iure proprio, non iure creditoris, ibid.

Vendens tamen cum denominatione creditoris, vt talis vendidiſſe intelligitur, ibid.

Emens, vel vendens non ſimpliciter ſed adiuncto nomine procuratorio, non nomine proprio, ſed nomine alieno emiſſe cenſetur, ibid

Denominatio ſemper ſit à digniori, & potiori, n. 13.

Facultas incerta, & aquiuoca, ſeu generalis declaratur per cauſam in ſupplicatione appoſitam, quæ ſoli vni ex maioratus poſſeſſoribus conuenit, & cæteri adaptari, n 14. & 15.

Cauſa limitata, & reſtricta ad vnum ſolum maioratum, illum non egreditur, n 16.

Principis ſubſcriptio & conceſſio generalis regulatur à ſupplicatione limitata, & reſtricta, ſeu generali, num. 17.

Ex pluribus in ſupplicatione petitis ſi aliqua princeps conceſſit, cætera negare videtur, n. 18.

Facultas Regis ambigua, generalis, vel aquiuoca declaratur a ſupplicatione, ibid.

Facultas generalis ſuper contractu Principi præſentato, conceſſa intelligitur ſuper omnibus in eo contentis, num. 19.

Facultas Regis ad alienandum ſimpliciter conceſſa preciſam habet relationem ad memoriale, & preces, ibid.

Cauſa, negotium, & vtilitas ad vnum dumtaxat maioratum ſpectans, ad alios trahere facultatem impetrans nihil agit, n. 20.

Maioratus obligatus virtute facultatis, pro fideiuſſore habetur, ibid.

Pluribus in ſolidum obligatis, ſi vtilitas ad vnum dumtaxat pertineat, iſte dicitur principalis, cæteri fideiuſſores inter ſeipſos, non reſpectu creditoris, num. 21.

Pluribus maioratibus obligatis ex facultate pro cauſa, & negotio ad vnum dumtaxat tangente, iſte ſolus tenetur, cæteri liberi remanent n. 22.

Facultas ad obligandum duos maioratus ab vno legitimè poſſeſſos, ſi legitimè diuidantur, omnes tenentur pro rata, num. 23.

Cenſus inter eos ſic computatio, & diſtributio iuxta valorem fructuum, & reddituum vniuſcuiuſque maioratus, ita vt quilibet pro ea parte fructuum recipiat partem cenſus, annuatim perſoluendi, ibid. & num. ſeqq.

Vna penſio impoſita ſuper duobus beneficiis ab eodem vno beneficiato poſſeſſis, iſto mortuo ſeparentur, & duobus conferantur, quo modo penſio ſit inter nouos poſſeſſores diuidenda, & virique oneranda, num. 24.

Pluribus rebus eodem pretio venditis, pretium inter eas diſtribuitur, iuxta cuiuſlibet valorem, ibid. d. num. 24.

L. ædiles. §. fin. in fin. D. de ædilitio edicto ponderatur, ibid.

Ex duabus rebus vno pretio venditis ſi vna ſit exempta à gabella ſingularum valor taxatur, vt pars gabellæ vni oneretur, & exempta libera maneat, ibid.

Cenſus vnus impoſitus ſuper duobus fundis iuxta motum proprium, quilibet pro rata proportionabili manebit obligatus pro redditibus cenſus, ibid.

Quæ doctrina in Hiſpania non verificatur, ſed in prouinciis, quibus motus proprius fuit receptus, ibid.

Facultas ad obligandum plures maioratus non intelligitur in ſolidum, ſed pro rata proportionabiliter ad fructus, & prouentus cuiuſlibet, quando ipſi in poſterum diuidantur per legitimam ſucceſſionem, num. 25.

Cenſu impoſito ſuper duobus maioratibus ab vno poſſeſſore tentis: ſi vnus euincatur, an iſte prorſus liber in vincentem tranſeat abſque cenſus obligatione, n. 26. cum ſeq.

Et an ſaltem pro ſua rata parte maioratus euicti cenſum ſuper duobus impoſitum recognoſcere teneatur, num. 27.

Cenſus ab initio legitimè impoſitus ſuper duobus maioratibus, poſtmodum per legitimam ſucceſſionem diuiſis ab vnoquoque pro rata agnoſcitur. n. 28.

Facultate Regia mediante bona maioratus libera officiuntur, n. 29.

Bona noſtra appellamus, & inter noſtra computantur, quæ bona fide poſſidemus, n. 30.

Bona a viro bona fide poſſeſſa, computantur pro decima arrhamum promiſſarum, licet euincantur à vero domino, num. 31.

Bona, quæ ſunt in bonis debitoris, obligari, & hypothecari poſſunt, n. 32.

Creditores tenentur indagare intrinſecam conditionem debitoris, & inueſtigare titulum bonorum, num. 33.

Debitor ſoluens ei, qui communiter reputabatur procurator creditoris, liberatur, quamuis verè procurator non ſit, ibid.

Soluens hæredi putatiuo, qui fuit hereditate priuatus vt donatario, cuius donatio fuit reſoluta, verè ſoluit, num. 34.

L. ſtatu liberi. cæteris, §. Quintus Mutius D. de ſtatu liberis ponderatur, num 35.

Solutio facta prælatio intruſo liberat debitorem habentem iuſtam cauſam credendi eſſe verum, & iuſtum prælatum, num. 36.

Debitores, qui conduxerunt à prælato intruſo ei ſoluentes, liberantur, ibid.

Secus ſi non conduxerunt, ibid.

Solutio facta tutori, qui ſolemnia contra fecit, ſi tamen debitor cum eo contraxit, liberatur, etſi lis pendeat ſuper nominatione, ibid.

Prælato putatiuo, & intruſo communiter tolerato, recte fit ſolutio, & ſi debitor cum anteceſſore vero contra

contraxerit, num. 37. & 38. vbi de vericri opinione.

Possessor beneficij potest cogere debitores beneficij vt ei soluant, qui possessori nequeunt mouere quæstionem veri tituli, ibid.

Solutio facta falso prælato existenti in possessione liberat soluentem, ibid.

Soluens prælato intruso in beneficium, aut prælaturam, etiam iniustè electo, & iniustè confirmato, reputato legitimo possessori, liberetur; siue cum eo debitor contraxerit, siue cum antecessore, ibid.

Soluens possessori malæ fidei ignoranter liberatur, secus si scienter, ibid.

Soluens possessori intruso iustam habens causam credendi verum esse possessorem liberatur, ibid.

Soluens canonem ei, qui publicè se gerebat vti procuratorem domini, liberatur, ibid.

Soluens iniusto possessori maioratus, iustam habens credendi causam a principio, tempore solutionis iam realiter priuato; liberatur, n.49.

Sufficit enim conditionem extrinsecam esse veram, nec cogitur debitor intrinsecam, & latentem diuinare, ibid.

Cum filiofamilias, communiter se gerenti pro patrefamilias, rectè contrahitur, num.40.

Idem in minori, communiter reputato pro maiori, num.41.

Collatio, & electio facta ab iniusto, & illegitimo prælato, communiter tamen legitimo iudicato, sustinetur, num.42.

Contrahens cum aliquo qualitatem personæ scire tenetur, non qualitatem rerum, n.43.

Censum constituens capitulum absque iuris solemnitate, si ad eius redemptionem alium constituit minori pretio, solemnitate seruata, validè secundus creatus dicitur, n 44.

Idem in censu prædicto modo creato ab vniuersitate, & populo, quando in secundo pro extinctione prioris accedit facultas, n.45.

Gesta per eum qui communiter reputabatur habilis sustinentur propter publicam vtilitatem, n 46.

Leg. Barbarius Philippus D. de officio præsidis exornatur, ibid.

Contractus cum institutore reuocato à domino, non apposita reuocatione in apotheca sustinentur, numer.47.

Hæres putatiuus, ante hæreditatem cuictam per veram hæredem potest alienare, & transigere super bonis hæreditatis, num.48.

Hæreditatis possessorem putatiuum in restitutione teneri ad pretium rei venditæ, si sit possessor bonæ fidei, non ad ipsas res alienatas, num.49.

Pretium rei venditæ qui exigit, approbare venditionem censetur, num.50.

Alienare cui licet, multo magis hypothecare, n.51.

Hæres putatiuus an possit cum debitoribus hæreditatis transigere, num.52.

Leg. Imperator. 3. §. fin. D. de transactionibus. ibid.

Leg. si tibi decem 18. § fin. D. de pactis, n 53.

Cum quibus pugnat, leg. si post contractum 22. D. de constituta pecunia, n.54.

De horum iurium concordia anxie torquentur Doctores, num 55. de qua vide ex num. 89. cum sequentibus.

Possessori dignitatis putatiuo fit solutio fructuum, eique præstanda erit obedientia, & non habens ius in proprietate, num.56.

Possessor beneficij sola possessione probata, potest exigere debita beneficij, n.57.

Bona nostra dicimus quæ bona fide possidemus, quoad aliquos iuris effectus ciuiles, n.58.

Alienationes, & hypothecas factas à possessore maioratus putatiuo, etiam cum facultate Regia, ab eo euicti, nullas esse, viriliter defendit Author. ex n.59. vsque ad finem capitis.

Impedimenta duo reperiuntur in possessore maioratus putatiuo ad effectum alienandi, alterum personæ, alterum reale, num.60.

Facultas ad alienandum solum tollit impedimentum reale, prouenicns ex prohibitione alienationis bonorum maioratus, num 61.

Facultas ad alienandum, seu obligandum bona maioratus, ea reddit libera, & tollit prohibitionem, ibid.

In verum successorem maioratus dominium, possessio ciuilis, & naturalis statim transferuntur ministerio leg.45. Tauri, num.62.

Facultas ad obligandum concessa possessori maioratus putatiuo non tollit impedimentum dominij, nec potest, ibid.

Facultas Regis ad alienandum est stricti iuris quæ non extenditur de re ad rem, de persona ad personam, nec in casu ad casum, n.63.

Facultas ad alienandum petita solum tollit impedimentum ortum ex prohibitione alienationis, non aliud vndecumque prouenicns, n.64.

Consuetudo vt emphyteuta possit alienare solum tollit impedimentum alienationis prohibitæ, non aliud, ibid.

Quando plura obstant, vno sublato aliud remanet, num.65.

Facultas Regis solum tollit illud impedimentum, super quo fuit petita, & concessa, non tamen alia aliunde obstantia, ibid.

Et ideò aduersus contractus gestos virtute facultatis ad alienandum, opponi possunt omnes aliæ exceptiones aliunde prouenientes, & obstantes, ibid.

Facultas super promissione arrharum vltra decimam, non comprehendit obligationem maioratus, nisi simul super hoc impedimento dispensetur, ibid.

Facultas Regia ad meliorandum filium, non extenditur vt possit ratione dotis filiam meliorare, ibid.

Dispensatio ad vnum casum, seu defectum, non intelligitur disponere in alio, ibid.

Facultas ad alienandum bona prohibita non tollit alia impedimenta prouenientia ex alio capite, & alia iuris dispositione, ibid.

Baldi singularis doctrina in proposito adnotatur, ibid.

Possessor maioratus putatiuus alienando virtute facultatis, dominium, quod non habeo, in emptorem transferre non potest, ibid.

Prohibitus alienare sub pœna priuationis si alienet sub facultate, nihil agit, nec transfert ius, aut dominium, quod iam non habet, ibid.

Hæres simpliciter grauatus, pendente conditione, potest alienare, cum retineat dominium, numero 66.

Secus post purificatam conditionem, ex qua translatum fuit in dominium in fideicommissarium, etiam ignorantibus hærede, & emptore, n.67.

Maximè quando dominium recta via transit in fideicommissarium, absque restitutione, n.68.

Possessor putatiuus nunquam habere potest dominium aut possessionem, in bonis maioratus, ibid.

Princeps per facultatem ad alienandum bona maioratus non vult supplere defectum dominij, quo careret possessor putatiuus, ibid.

Facultas

Facultas ad alienandum, seu hypothecandum sub intelligitur saluo iure partium, ibid.

Nec tollit ius tertio quæsitum, ibid.

Facultates ad alienandum vel obligandum bona maioratus, expresse requirunt dominium in possessore impetrante, ad exclusionem intrusionis, numero 69.

Facultas ad alienandum conceditur sub expressa conditione, & suppositione, con tanto, *& sean vuestros propios, num.70.*

Quando vnum disponitur, & aliud supponitur, non potest verificari dispositio, nisi prius verificetur suppositio, ibid.

Verba illa facultatis, con tanto, *conditionem præcisam inducunt, qua deficiente, facultas nihil operatur, ibid.*

Dispositio quælibet loquendo de aliquo, non verificatur in putatiuo, ibid.

Etiam clausula (iuribus curiæ & alienis semper saluis in facultate apposita, an Princeps ius suum videatur remittere, ibid.

Facultas ad alienandum sub conditione nulla est, conditione deficiente, ibid.

Facultas ad faciendum maioratum in filio naturali, & eum legitimandum si postea appareat non esse filium impetrantis, resoluitur, ibid.

Facultas ad alienandum concessa possessori putatiuo, supponit eum verum dominum, ibid.

Dispositio quæ aliquid supponit, nihil super suppositio disponit, ibid.

Princeps non potest supplere defectum dominij impetrantis facultatem ad alienandum bona maioratus, ibid.

Ad valorem hypothecæ requiritur consensus veri domini, n.71.

Consensus, cum proueniat à iure naturali, non potest suppleri à Principe, n.72.

Ad pensionem constitutam de consensu prædecessoris consentientis in pensione, non tenetur successor beneficij docentis de non iure consentientis ex defectu consensus, ibid.

Contrahentes non obligantur ex facultate Regis, sed ex suo vtriusque consensu proprio, ibid.

Facultas ad alienandum solum tollit impedimentum prohibitæ alienationis, à qua non dependet contractus, sed à contrahentium voluntate, ibid.

Facultas Principis ad transigendum, seu contrahendum non tollit impedimenta ad contrahendum aliunde prouenientia; nec defectus contractus fiendi, ibid.

Facultas ad alienandum bona prohibita solum habilitat personam ad alienandum, ibid.

Facultas ad alienandum bona prohibita non respicit rem, sed dissoluit personam à vinculo, & eam habilitat, ibid.

Facultas solum tollit obstaculum qualitatis feudalis, & maioratus; non tamen addit potestatem contrahenti, quando ei alias deficit, ibid.

Princeps concedendo facultatem ad alienandum, non alienat, nec disponit, sed contrahere permittit, ibid.

Facultas ad alienandum bona maioratus, feudi, minoris, & similium est futuræ alienationis permissio, ibid.

Aliud est facultas & licentia ad aliquid faciendum, aliud ipsum factum, ibid.

Hypotheca rei alienæ absque domini consensu non tenet, n.73.

Creditor hypothecariam agens contra tertium, tenetur probare dominium debitoris, alias non obtinebit, ibid.

L. fin. C. de pactis, adducitur, ibid.

Differentia inter rei alienæ venditionem & obligationem, vt illa meo iure teneat, hæc nulla est ipso iure, n.74.

Rei alienæ venditio tenet contrahentium respectu dumtaxat, non domini ipsius rei, n.75.

Venditio rei alienæ non præiudicat vero domino, ibid.

Possessor duorum maioratuum, quos simul ex facultate obligat, licet teneat respectu sui, respectu tamen maioratus alieni, non tenet, n.76. & 77.

L. bonorum 49. D. de verborum signific. interpretatur ex n.78.

Bona aliena bona fide possessa, prosunt ad causam præscribendi, exigendi debita, & percipiendi fructus, n.79.

Possessor rei alienæ non potest alienare in præiudicium veri domini, cui bona, vel mala fides possidentis nihil detrahit, n.80.

Alienans non dominus in emptorem dominium transferre non potest, etiamsi emptor credat alienantem esse dominum, ibid.

Bona fides contrahentium nihil prodest ad valorem hypothecæ, ibid.

Bona fides emptoris, vt venditoris non validat contractum, ab initio nullum ex defectu dominij venditoris, ibid.

Emens scienter rem prohibitam alienari etiam pretium amittit, quia bona fides creditoris, aut credulitas non nocet domino, ibid.

L. si extraneus 45. D. de donat. inter, ponderatur, ibid.

Dominio debitoris resoluto, resoluitur hypotheca imposita, n 81.

Emptor condemnatus ex l. 2. C. de rescind. vt vel rem reddat, vel pretium suppleat, si rem eligat, sustinentur hypothecæ ab eo impositæ, secus si rem reddere eligat, n.82.

Res empta ex pecunia pupilli ei acquiritur, & insuper pro pecunia, & vsuris sibi manet hypothecata, num.83.

Vtrumque pendet ab electione pupilli, vt si rem eligat, cesset hypotheca, si pretium, hypotheca maneat, num. 84.

Dominio deficiente in detentore maioratus hypothecæ interim per eum contractæ ex facultate Regia, nihil operantur, nec vero successori euincenti, nocent. n.85.

Alienationes factæ per possessorem maioratus putatiuum annullantur, nec nocent maioratui, nec vero successori, n.86.

Cap. alienationes 12. quæst. 2. interpretatur, & declaratur, n.87.

Contractus & alienationes factæ ab intruso in prælatia, sunt nullæ ipso iure, n 88.

Alienatio facta à possessore maioratus putatiuo sub facultate Regia, non tenet, ibidem, & ex num. 127. cum seqq.

Sententia lata contra intrusum in prælaturam, non nocet vero prælato, ibid.

Alienationes, & infeudationes bonorum spectantium ducatui, seu maioratui factæ per illegitimum possessorem, nullæ sunt, & per legitimum postea successorem possunt recuperari, ibid.

Contractus, & transactiones factæ ab hærede putatiuo, non tenent in præiudicium legitimi hæredis, euincentis hæreditatem, n.89.

Hæres legitimus, hæreditate euicta, an possit ratificare alienationes, & transactiones gestas ab hærede putatiuo: maxima est controuersia inter Doctores numero 90. 91. vbi apponitur negatiua opinio.

Affirmatiuam semper sequuta fuit Rota in tribus decisionibus sub distinctione, n.92.

Nempe quando putatiuus tanquam hæres super re hæreditatis contraxit, vt tunc hæres legitimus possit ratum habere, ibid.

Secus si non vt hæres, sed de re non pertinente ad hæreditatem, vt non possit ratificare legitimus hæres, num.93.

L. si tibi, decem, §. fin. D. de pactis, probans pactum ab hærede putatiuo nec nocere, nec prodesse hæredi vero, interpretatur, vt ex hoc non sit impedita ratificatio istius, n.94. & 95.

Contractus gestus à putatiuo hærede nunquam nocet legitimo postea euincendi, siue admittamus negatiuam siue affirmatiuam, vt ei noceat post ratificationem, n.96. & 97.

In voluntate hæredis veri consistit, vel pretium rei venditæ per putatiuum recipere, vel ipsam rem ab emptore auocare, n.98. & 99.

Hæres verus recipiens pretium rei hæreditariæ venditæ à putatiuo, videtur venditionem approbare, ratamque habere, ibid.

Per receptionem pretij factam à domino rei venditæ, tacita inducitur ratificatio contractus, ad quem alias non tenebatur, ibid.

In hæredis legitimi arbitrio est, vel pretium rei alienatæ ab hærede putatiuo recipere, vel rem vendicare ab emptore, n.100.

Idem admittitur in fideicommissario, ibid.

Electio si datur fideicommissario petendi vel rem alienatam à vero hærede, vel pretium, multo magis dabitur verò hæredi in alienatis per putatiuum, cui nullum ius ad hæreditatem competebat, ibid.

Contractus gesti ab hærede putatiuo nihil detrahunt iuri veri hæredis, euicta hæreditate, n.101.

Contractus gestos ab hærede putatiuo, gestos tanquam ab hærede, potest verus hæreditate euicta ratificare, n.102.

Si quis contrahendo asserat se hæredem, præsumitur contractus sub qualitate hæredis, n.103.

Contractus, & alienationes factæ à tutore putatiuo, non valent in præiudicium minoris, n.104.

Possunt tamen ex postfacto ratificari à minore, numer.105.

Aliud est putatiuum contrahere super rebus alienis, aliud contrahere super suis, num.106. & sequentibus.

In bonis alienis contractus non valent, in bonis suis tenent, n.107.

Putatiuus in rebus alienis contrahendo tertio præiudicat, non sibi in rebus suis, solum sibi ex numero 108.

Fingens se habilem ad ignaros decipiendum, non potest ex sua malitia, & dolo commodum reportare, num.109.

Cum putatiuo contrahens, sciens defectum, participat de dolo, & sic valent contractus etiam in eius damnum, n.110.

Fallit in muliere contrahendo cum alienigena affirmante se solutam, aut viduam, vt adhuc non valeat contractus ob præiudicium mariti, ibid.

Contractus gesti ab vxore communiter reputata soluta, sunt nulli in præiudicium mariti, ibid.

L. Barbarius Philippus, D. de officio prætoris prodit in officiis publicis; non in negotiis priuatis, ibid.

L. si quis mancipiis 17. §. si impubes, D. de institor. action. disponens contractus cum institore ab eo qui scit mortem domini præponentis, valere in præiudicium hæredis, interpretatur, ex n.111.

Institoris mandatum non extinguitur morte domini præponentis, sed durat quousque ab hærede reuocetur, n.112.

L. eius qui in prouincia, vers. placebat, D. si certum petatur. Contrarium supponens, interpretatur, ibid. & n.113.

Contractus gesti à prælato putatiuo post depositionem ignoratam non valent. Solutiones ei factæ liberant debitores, n.114.

Solutio est actus necessarius, contractus autem actus voluntarius, ibid.

In liberatione fauor, in obligatione rigor iuris attenditur, n.115.

Liberari ab obligatione quodammodo Reipublicæ interest, ibid.

Publica vtilitas versatur in liberatione debitorum, ibidem.

Liberationis fauore latior fit interpretatio, cum reducat debitorem ad pristinam libertatem, & extinguat obligationem, ibid.

Fauorabilior causa est liberationis, quam obligationis num.116.

In soluente si adsit bona fides ac iustus error, præstat liberationem, ibid.

Contrarium versatur in contrahente cum putatiuo, ibid.

Ex solutione facta putatiuo parum, aut nullum infertur præiudicium vero domino, cum possit solutum repetere, n.117.

Quilibet præsumitur esse soluendo, & qui contrarium affirmat, probare tenetur, n.118.

Lucri, & damni data paritate ob incertitudinem futuri contingentis, iustificatur actus, numero 119.

Liberationis fauor cessat quando ostenditur debitori mandatum falsum, licet apparenter verum, ibidem.

Damnum quod contrahenti cum possessore maioratus putatiuo, sibi non inuestiganti conditionem eius cum quo contrahit, imputatur numero 220.

Contrahentem teneri, indagare conditionem eius cum quo contrahit, & bonorum verior est opinio, num.121.

Creditor tenetur inuestigare qualitatem rerum in hypothecam acceptarum, ibid.

In contractu gesto cum possessore maioratus putatiuo sub facultate Regia, non dubitatur de qualitate rerum, sed de inhabilitate personæ, numero 122.

Contrahens cum alio an teneatur indagare, vel non qualitatem personæ, aut rerum, solum attenditur inter ipsos contrahentes, non respectu tertij, cuius iuri detrahi nequit, n.123.

Creditor confidens de bonis debitoris sibi obligatis, sæpe creditum amittit, euicta hypotheca per verum dominum, n.124.

Periculis maioribus submittitur contrahens, super bonis maioratus ex facultate Regia, quam super liberis, ibid.

Creditor, qui accepit rem pignori debuit naturam, & qualitatem eius prospicere, & sibi cautius cauere alio iuris remedio, n.125.

Imputet sibi, qui legitima cautela non se munivit, ibid.

Negligentia arguitur is, qui opportunis remediis uti potuit, & non fecit, ibid.

L. Imperatores 3. ff. de transactionibus, ponderatur, ibid.

Contrahens debet prospicere casuum contingentiam, quam si non prospexit, magis à seipso, quam ab alio deceptus dicetur, ibid.

Contrahenti cum vassallo, vel possessore maioratus indaganti facultatem, nec sibi alio remedio præcauenti, imputatur, ibid.

Minus damnum est creditorem amittere creditum ob inopiam debitoris, & defectum bonorum, quam illud exigere ab alio, qui debitor non est, ibid.

Singulares doctrinæ Auendani in proposito recensentur, ibid.

Possessorem maioratus putatiuum, aut intrusum, non posse alienare, aut obligare bona ipsius etiam cum facultate Regia, tenet expresè Gregorius Lopez, num.126.

Tenet Negucrol. ibid.

Tenet Grammaticus relatus, n.127.

Tenuit Alexander, ibid.

Christo horus de Paz, relatus, n.128.

Molina affirmans facultatem, ad alienandum bona maioratus, non posse impetrari, nisi à vero maioratus domino, & possessore, ibid.

Recensentur aliqui casus, in quibus ita declaratum fuit per Consilium, & Cancellarium Vallisoletanam, ibid.

Successor verus euincens maioratum in tenuta à putatiuo, imponente census ex facultate Regia, si potest creditores enertere, multo magis poterit, qui in proprietate maioratum euicit, ibid.

Inter separationem maioratuum ab vno possessore vtrosque obligatos, factam per legitimam successionem, & contingentem per euictionem ex defectu tituli possessoris: magna versatur differentia, num.129.

In separatione maioratuum per successionem sustinentur hypothecæ super vtroque in separatione per euictionem nullo modo in euicto, ibid.

In arrharum sponsæ promissarum æstimatione non computari bona aliena bona fide possessa à viro posteà euicta, verius est, n.130. & 131.

Liberationis fauore admittuntur solutiones factæ possessori bonæ fidei putatiuo, secus in alienatione ab illo facta, n.132.

Differimen inter putatiuum contrahentem super suis bonis & contrahentem super alienis, num.133. & ex n.106.

Fructus pertinent possessori dignitatis putatiuo, comoda iter reputato legitimo n.134.

Collatio, præsentatio & electio sunt fructus iuris conferendi, quos percipit is prælatus, qui sit in quasi possessione iuris conferendi n.135.

Priuatus dignitate per sententiam lite pendente percipit fructus, n.136.

Possessori putatiuo non competit libera administratio rei stantis sub fructuum rerum, n.137.

Creditorum damnum, cuius dominium indebitè cum possessore maioratus sub facultate Regia, non attendatur, ibid. & ex n.120.

Creditores secum & cum legitima facultate mutuantes pro extinctione aliorum censuum, minus legitimè impositorum tuti sunt, n.138. & 139.

Census impositi à Capitulo minus solemniter habens statum implicitum, capitulo volente contractui stare; interim rectè soluuntur, & exiguntur redditus, n.140.

Minor, Ecclesia, vel respublica nulliter vendentes censum, si in earum vtilitatem versum esse pecuniam appareat, teneantur ad sortem cum redditibus loco interesse, n.141.142. & 143.

Census nulliter impositus super maioratu si euidenter probetur in eius vtilitatem versam pecuniam fuisse, sustinetur, ibid.

L. Barbarius Philippus ff. de offic. prætor. procedit in officiis publicis, non in priuatis negotiis, n.144.

Gesta per eum, qui se gerit pro Principe, qui verè non sit valebunt, & potest confiscare bona, & aliis donare, ibid.

Gesta per possessorem maioratus putatiuum tangentia iurisdictionis administrationem, valent, num.145.

Respondetur ad l. sed si pupillus, §. si impubes, ff. de instit. act. & aliis, n.146 147. & 148.

Hæres putatiuus non potest alienare in præiudicium legitimi hæredis, num.149. Vide ex n.86. & ex num.58.

Hypothecam super bonis maioratus impositam à possessore putatiuo, etiam cum facultate Regia, nullam esse, inuincibilis, & vera opinio est, n.150.

Successor maioratus vincens in tenuta intrusum, an possit subuertere census ab eo impositos, num.151. & 152.

ARDVA, & grauis est difficultate, & grauitate disceptatio hæc, variis intricationibus inuoluta, passim in iudicio concursus per successores in maioratibus mota, & valdè indies controuersa; hactenus tamen semper indigesta, quam vt clarius percipias, clariúsque dissoluas, in duas partes distribuendam fore censemus. Aut enim illi duo maioratus diuiduntur, & separantur per legitimam successionem. Aut separantur per iustam & iuridicam euictionem; puta, quando ab eodem possessore, vel alio possessore vtrosque simul possidente per Tertium aliquem certantem ad se, non verò ad possessorem vnum ex eis legitimè pertinere, auocetur de quo agendum *infrà ex n.26. vsque ad fin. cap.* 1.

Primo casu, plures alij supponendi, & distinguendi sunt, vt facilius peruenire valeamus ad veram, & certam resolutionem quæstionis principalis. Num aut facultas concessa possessori maioratus (qui duos possidebat) fuit generalis & indefinita ad alienandum vsque ad tantam quantitatem ex bonis vinculo subiectis, & absque determinatione, nec speciali demonstratione horum, vel illorum maioratuum, & tunc si diuersos, & distinctos maioratus possideat impetrans: licitè poterit eandem quantitatem ex quolibet deducere, & alienare. Sic in terminis determinauit Greg. Lopez *in l. 3. tit. 11. p. 6. col. 10. vers. quid autem si habeat licentiam*, ibi, *quid autem si habeat licentiam habendi rem ex maioria, & sic generaliter, iste verò habebat duas maioritas, vnam ex parte patris, & aliam ex parte matris, vendidit rem ex maioria matris, tanquam si esset ex maioria patris: an teneat venditio? Et videtur quod sic, vt notat glossa*, & ibi Bartol. & Plarea *in leg. 1. Cod. ne fiscus rem, quam vendidit, emineat. lib. 10.* &c. quam firmiter tene, li- 2.

cet Gregorius Lopez trepidè resoluat. Explica tamen & declara ex his, quæ *infrà n.6. & seqq.* determinantur, ne terminos illius casus cum isto confundas.

3. Aut enim facultas expedita non fuit generalis, & absoluta, vt in casu præcedenti; sed potius fuit restricta ad vnum, & certum dumtaxat maioratum. Et tunc nullum dubium esse potest super eo tantum imponi censum posse, altero, alterisve indemnibus remanentibus, ex eadem facultate sic restricta, & limitata: tum ex vulgari axiomate, quod mandatum, aut dispositio quælibet limitata limitatum producit effectum. Et ex iis, quæ circa facultatem Regiam limitatam abundè diximus *suprà hac 2.part. c.4. per totum, & c.10. & sequent. per totum.*

4. Tum etiam, quia is, qui habet potestatem in multis, si se restringat ad vnum tantum, actus nullo modo sustinetur in aliis, nec ad alia extendi vltra illum expresè restrictum, quam plurimas doctrinas valdè singulares congessimus *in nostris commentariis de retentione Bullarum, 1.p. cap.22. n.25. & 2.part.cap.12. §.vnico, ex num.5. cum seqq.* & iterum *eadem 2.part. cap.26. n.82.* quapropter licet Princeps potuisset facultatem concedere ad mutuum recipiendum, seu censum constituendum super omnibus maioratibus per possessorem, vel detentis, vel possessis, ex quo tamen in facultate concessa, se ad vnum tantum nominatim restrinxit: facultas vltra nihil operari potest, nec possessor absque reatu excessus, & nullitatis vitio manifesto alterum validè obligare valet maioratum: & ideò si facultas concedatur ad vnam rem alienandam, vel hypothecæ subiiciendam, non extenditur ad aliam, aliasve eiusdem maioratus, & feudi, ita concludit Andreas Isernia *in cap.1.num.5. in fin. qui succes. teneant.* & ibi Afflictis *num.6.* sequitur Camerarius *in cap. imperialem, de prohib. feud. alien. per Federic. pag.363.365. & 377.* & latiùs disputat *pag.542. & seqq. & in pag.407. eodem loco*, Balcarrend. *in cap.1. de feud. cognit. num.35.* Paris de Puteo *de feudor. reintegr. cap.98. n.5.* Sigismund Neapol. *cons.7. n.33.* Schrader. *de feudis, part.8. cap.4.n.20.* Rosent. *de feudis, cap.9. de feud. alien.membr.1.num.10 tom 1.fol.527.* ergo idem dicendum erit de facultate limitata ad vnum maioratum vt ne extendatur ad alium etiam simul ab eodem possessum; & quia facultas non potest extendi *de parte ad totum*; latè Camerarius *in cap. imperialem, de prohib. feud. alien. per Federic. fol.43. litter.G. & fol.44. litter.E. cum seqq.* Carleual *de indiciis, tom.2. lib.1.tit.3. disputat.23. num 40.*

Sic etiam in terminis licet obiter, & nullo adducto fundamento, resoluit Gregorius Lopez *in dict.l.6.tit.11. part.6. colum.10. d vers. quid autem*, ibi, *contrarium tamen esset: si licentia fuisset specialis ad rem ex maioria matris si vendidisset rem ex maioria Patris vt vult ibi Platea in eo, quod dicit de re, quæ erat alterius Ecclesiæ, cuius rector non consensit*; & addè Bald. *in d.l.1. & in d.cap.1. de his, qui feudum dare possunt, colum.1. vers. sed numquid superius*, &c.

5. Et in expresso quod facultas concessa per Papam habenti diuersas censiones super diuersis beneficiis, limitata ad transferendam vnam, & certam pensionem, vt nullo modo valeat translatio alterius diuersæ facta, imò quod hæc diuersæ pensionis translatio corruat, & nulla sit, renuit expresè Rota in vna decisione Placentina adducta per Marchesan. *de commiss. tom.1. pag.557. num.2.* quam referens sequitur Melchior Lotterius *de re benefic. lib.1. quæst.40. nnm.64.71. & 72.*

Pro quibus omnibus pondero text. celebrem in ratione sui, *in l.1. §.illud potest quari, ff. de hæred. vel actio vend.* cuius verba sunt: *Illud potest quæri si etiam impuberi sit substitutus is, qui vendidit hæreditatem testatoris, an id etiam, quod ex impuberis hæreditate ad eum, qui vendidit hæreditatem testatoris peruenit, ex empto actionis locum faciat: & magis est, ne veniat, quia alia hæreditas est, licet enim vnum testamentum sit, alia tamen atque alia hæreditas est. planè si hoc actum sit, dicendum erit etiam impuberis hæreditatem in venditionem venire, maximè si iam ei, delatâ impuberis hæreditate venierit hæreditatem*; & ita his diebus in terminis determinauit Senatus hic Vallisoletanus in controuersia inter D. Hieronym. de vera creditorem, & Comitem de Alua, cuius statum à censu impositio liberum esse declarauit, cum facultas limitata fuerit ad certa bona alterius maioratus, quem tunc Comes simul possidebat tempore impetratæ facultatis.

6. Aut facultas indifferenter, aut indistinctè concedatur ita dicendo simpliciter, *super tuo statu*, aut *super tuo maioratu*, in numero scilicet singulari, ita vt solum vnum comprehendat, & de vno dumtaxat expresè loquatur facultas ad differentiam alterius diuersi casus, de quo *suprà n.2.* ex Gregorio Lopez; & tunc, cum duos maioratus, aut status distinctos possideat impetrans, & legitimè habeat: facultas regulariter vitiatur ratione incertitudinis, cum non appareat, sed potius incertum sit, de quo Princeps & facultas senserit. Iura sunt licet vulgaria ferè expressa *in leg. duo sunt Titij, ff. de testament. tutel. leg. idem Pomponius, §. fin. ff. de rei vend. l. tutor incertus, ff. de testament. tutel. l. ita stipulatus, l. vbi autem non apparet, ff. de verbor. oblig. l. si sic, §.1. ff. de leg. 1. cum post, §. gener. ff. de iure dotium, §. in certis*, vbi D. Pichar. *instit. de legatis.* Mantica *de coniectur. vltimar. volunt. lib.8. tit.4. ex num.4.* Thomas de Thomaseto *in regul.146.* Gratianus *disceptat. tom.4. cap.640. num.29. & 682. num.6. & cap.715. num.7. & 8. cap.736. num.61. & cap.741. num.15.* vbi, quod incertum & nullum æquiparantur, Manguillus *de imputation. quæst.82. num.16.* Maresc otus *variar. resol. lib.1. cap.11.* Calderinus *cons.521.* aliàs *cons.6. de priuilegiis*, vbi de priuilegio concesso Ecclesiæ S. Venantij talis loci, si ibi sunt duæ Ecclesiæ Venantij: nec appareat de qua senserit concedens, priuilegium est nullum, maximè concessum ad petitionem partis; sequitur Augustinus Barbosa *axionate 119. sub num.1.* ideoque huius facultatis omnimodam incertitudinem continentis virtute possessor maioratuum super neutro poterit, imponere censum, nec mutuum recipere. Quia idem est incertum obtinuisse facultatem, vel omnino nullam impetrasse: hinc fit, quod latè & singulariter comprobat Casanate *consil.57. per totum, ex num.4.* de institutore maioratus dicente, *con los vinculos y restituciones*, &c. maioratus intercessoris, vt si plures sint maioratus intercessorum, & aliter non appareant, nec constet, qualis fuerit in relatione comprehensus, nullus attenditur, & relatio ex incertitudine vitiatur ex doctrina Socini iunioris *consil.2. num.12. lib.1.* ibi, *quod etsi testator de certo fideicommisso*

commissò senserit,& secundùm vnam scripturam sit eius voluntas tamen cum multæ incompatibiles producuntur, nullum testamentum, seu nulla scriptura attenditur, quasi deficiat non ius & veritas, sed probatio. l. duo sunt Titij, ff. de testament. tutela,&c.

Nam relatio generica ad alia vincula, si plura vincula concurrant,non constito, de quo referens senserit, nulla est,& incerta, vt docent Fabian. de Monte *cons.*149. *n.*57. *lib.*1.*vol.vlt.* Zileti sequitur Marcus Anton.Eugenius *cons*54.*per tot.* & ex Paulo & Cracta,Cacherian.*decis*38 *n.*4.Cracta *consil.*143.*num.*4.*&* 5.*lib.*5.*lib.*1.Anton.Natta 535. *num.*138.*&* 139.*lib.*3. in hæc, *quia cum dictum sit generaliter de iuribus, ne appareat, quæ & qualia sint illa iura, non potest aduersarius ex ista declaratione se fundare nisi edoceat de certis suis iuribus. Illa enim incertitudo iurium nullum eis tribuit titulum,aut vsucapiendi conditionem quod & idem docet Oldrad. consil.*264. *n.*2. *&* 3. Bart. Angel. & Imola *in l si sic*, §.*si mihi, ff. de legat* 1. Hippolyt. Riminald. *consil.*614.*num.*2. *cum seqq.lib* 6. Tiraquell. *de iure primogen. quæst* 17. *ex num* 1. *vsque ad fin.* alias plurimas speciales doctrinas ad hanc incertitudinis materiam videbis penes Ludouic. Casanate *dicto consil.*57.*per tot.* vbi *n.*10.*quod incertitudo remouet consensum à toto & à parte,& vitiat omnem dispositionem l decem. ff locati.* Petrus Rimius *cons.*69 *ex num* 2.*vsque ad n.*16 & Surdus *cons.*235.*ex n.*8 *vsque ad n* 11.& Rimius *d.cons.*69. *n.*11.*&* 12.dicit,quod quid obiectè actum & prolatum est pro non acto & prolato iudicari & hoc procedere in omni quacumque dispositione & sententia.

8. Et actus æquiuocus, qui vni & alteri potest adaptari,neutri prodest,nec habetur in consideratione,*l.pro hærede* 20. §. *Papinianus, in fine*, ibi,*itaque tunc pro hærede geri dicendum esse, quoties accepit, quod citra nomen & ius hæredis accipere non poterat, ff. de acquirend. hæred. Mascard. de probat. cons.*43.*num.*7. Mantica *de coniectur.vltim.volunt. lib.*12 *tit.*12.*ex num.*6 *cum sequentibus*, latius Surdus multa congerens *decisione* 267 *ex num.*5. post Menoch.& Tiraquell.& alios plures.Hieronymus Gonzalez *de alternatiuis, gloss* 45. §. 2.*ex num* 38. abundè Ritius *in tract.de iure patron.resol* 116.*ex num* 4 Iacob. Canallerius *decisione* 326. *ex n.*5. Gratianus *disceptat.*706. *ex num.*14. Fontanella *dec.*87. *cum tribus sequentib.* plures alios citat Ludouic.Post. *de manutenent.obseru.*49.*n.*5.*&per tot.* qui omnes in variis actibus & materiis probant theoricam hanc, quod ex actu dubio & æquiuoco, quod non præcisè vni tantùm, sed duobus potest conuenire,& adaptari; at neutrum concludere potest, nec neutri prodest, atque ideo facultas obtenta *super tuo statu*, cum duos habeat;neutri potest prodesse, cum de vno loquatur, & vtrique potest adaptari,si de quo senserit Princeps non appareat.

9. Non est omittenda celebris Bart. doctrina *in l.non solum*, §.*sed vt probaui,num.*2.*ff.de noui operis nuntiat.*dicentis, quòd quando fundi pars est permissa ad pasculandum, lignandum, venandum,seu aliud quid faciendum;alia verò eiusdem fundi pars sit vetita,& prohibita sub pœna; non sufficiet ad pœnam, quod probetur aliquem in illo fundo pasculauerit,aut lignauerit nisi specificè,& in individuo probetur id fecisse in fundi parte vetita, ac prohibita; quia potuit in fundi parte permissa pasculare & lignare, atque ideò generica illa probatio, tanquam æquiuoca non releuat, nec probat; cum possit etiam pasculare loco & tempore permissis, & non vetitis. Bartol. sequuntur Alexand. *consil* 24. *num* 2. *&* 23. Parisius *in cap. in præsentia, num* 2. *de probationib.* Alciatus *de præsumptionibus regul.*3. *præsumpt.*2. *num.*10. Cracta *consil.*205. *num.*9. Baldus *in l.*1. *num.*15. *Cod. de seruis fugit.* Ioseph. Sesse *de inhibitionibus, cap.*22. *n.*12. Guido Papa *singul.* 958. Valenzuela Velasquez *tom.*1. *cons.*39. *num.*30 *&* 31. optimè Mandosius *in regul. Cancellariæ* 32. *quæst.*14. *ex num.*8. *cum seqq.*

Quod & idem procedit,& ex eadem ratione respectu temporis; nam si in aliqua parte anni, vel mensis factum sit punibile, & in altera parte permissum; non sufficit in libello expressio anni, vel mensis; sed debet exprimi specificè pars anni, vel mensis vetita,alias tanquam incertum & æquiuocum admitti non debet, vt ex *l eum actum, in fine, ff.de negotiis gestis,& l.*1.*in fin. ff.de incendio ruina & naufrag.*& per Bart. & per notata *in Clem. fin. de rescript.*tenet Lanfranch.Bald. *decis.*20.*censu* 1. & Mandosius *loco citato.*

Hæc tamen iuris regula limitanda venit, quoties ex aliquibus præsumptionibus, indiciis legitimis,aut validis demonstrationibus apparere potest, de quo maioratu senserit Princeps, & Regia facultas, iuxta textum *in l. quem hæredem*, ibi, *si quibusdam argumentis apparebit.ff.de rebus dubiis, l.demonstratio falsa, in fin princip. ff.de condition. & demonstration l.cum in testamento, & l vbi est, ff.de rebus dubiis.* Mantica *de coniect.vltim volunt. lib* 4.*tit* 8.*n.*5.Bald.*cons.*188.*per tot. lib.*5.August. Barbosa *axiomate* 119.*n.*6.

Et ad hoc agnoscendum, scilicet,super quo maioratu fuerit perita, facultas, atque concessa intelligatur, illud in primis attendendum; si possessor vtriusque in supplicatione se nominauerit simpliciter possessorem,aut dominum talis maioratus,vel status, atque etiam facultas super ea emanata sic possessorem denominans, simpliciter concedat; sufficiens videtur demonstratio,Principem de possessore vti se nominante,& de eo statu,ac maioratu sensisse, à quo possessor impetrans nomen in supplicatione assumpsit hæc coniectura admodum legitima erit; nam is,qui habet duos status,aut dignitates, aut etiam diuersa officia,duas etiam ipsemet repræsentat personas, & diuersas, ac separatas ænigmaticè,ita vt actus à se gesti intuitu, & contemplatione vnius non confundantur cum gestis intuitu alterius. De quo amplissimè loquuti fuimus *in nostris commentariis de retentione Bullarum,* 2 *p.c.*15.*à princip.*& præcipuè *ex n.*16 *cum multis sequentibus, vsque ad finem. cap.& 1.part. cap* 12. *ex num* 11. *cum seqq.* Et quia actus sui natura indifferens, & qui duobus potest applicari, semper tamen determinatur, & declaratur per denominationem *glossa in l.pro hærede.* §. *seruos, ff.de acquirend hæredit.* Innocent *in cap.ex parte* 14.*num.*6. *de restit. spoliat.* Socinus *consil.*89.*num.*4. *post medium, lib* 4. Gratianus *disceptatione forens. c.*562. *n.*6 *cum sequentib.*vbi etiam dicunt, actum percptionis distributionum quotidianarum, qui licet sit communis Canonico, & Capellano; tamen si percipiatur ab aliquo tanquam Canonico, constituitur quasi possessio Canonicatus, cum actus æquiuocus, & indifferens determinetur per denominationem.

10. 11.

12. Quia hoc casu denominatio distinguit actum vt illum quis egisse videatur contemplatione & intuitu illius maioratus,dignitatis,aut officij,à quo nomen dumtaxat possessor vtriusque assumpsit, latissimè Nos *in nostris commentariis de Regia protectione,4.part.cap.8.num.246.267.& seqq.* & melius *n.277.& 278.* optimè etiam *de retent. Bullar. 2.part.dict.cap.15. n.25. & seqq. & à n.37. & 46. & seqq.*

Prout de maioratus possessore actum in liti-
13. gante gerente, dixit mirabiliter Ludou. Molina *de primogen.c.21.n.13. & 14.* ibi : *Sufficit tamen, quod maioratus possessor in principio contractus appellet se talis maioratus possessorem,taliter enim quis contrahere videtur, qualiter per nomen appellationum, profertur, l. qui tabernas, ff. de contrahend. empt.* Bald.*in c.1.qui successor.feud.dare,* tenet Bart. *in l.1.§.nunciatio n.14 ff.de noui oper.nunt.vbi etiam cæteri scribentes id notant*, &c. ita vt contrahens cum aliquo sub certa qualitate expressa ; non possit postea illam negare,latè Surdus *decis.104.n.5. cum seqq.* Alexand.Ludouis. *decis.227.n.13.* quod denominatio eius, qui actum fecit, attendatur, vt cognoscatur, cuius contemplatione illum egisse videatur, probant Salicetus *in l. penult. ff. de distract.pign.* Motus *ex l.cum post,§.1. ff quando ex falso tutor* & per gloss *in l.sciendum §.tutores, ff.qui satisdare cogantur.* Alexander Trentacinquius *variarum resolutionum, lib.3. de emptione,& vendit. resolut.17. num.8.* Negusant. *de pignoribus, membro 1.part.6.princip sub num.40.* Gusman *de euict. quæst.34. num.10.* vbi agunt de creditore simpliciter pignus vendente, vt intelligatur iure proprio, & non iure creditoris, & de vendente cum denominatione creditoris;putà Titius creditor, vt hoc casu intelligatur vendere iure creditoris, & tanquam creditor, & de vendente, vel emente non simpliciter, sed adiecto procuratorio nomine putà Petrus, Procurator ; intelligitur vendere nomine alterius,quia attenditur qualitas nominis latè post Marcardum,Tiraquellum, Menochium, plurimos alios prosequitur Caldas Pereira *de empt. & vend. cap.7.ex num 19.* maximè *n.21.* notantur etiam *in l.quacumque, ff.de procuratorib.* Bart. *in l.fin ff. de institor.action.* Siluanus *conf.8.n.3.& seqq.* Romanus *conf.88.in princ.* Alberic.*conf.42 n.3.* Alciatus *conf.3.num.13. lib.2.* Purpurat. *conf.14.num.11.* Eguidius *decis.5 & decis.423.* Sarania *de iurisdict. adiunctor. sub num.36.* per decisiones Rotæ in vna Salmantina exemptionis, coram Pena ibidem adductam.

15. Quod & maximè procedit,quando possessor ab eo maioratu, seu statu nomen sumat, quem à maioribus suis principaliter habet, & non ab eo,qui ex transuerso,& per accidens sibi denenit cum denominatio fiat semper à digniori & potentiori, *l.cum ex aliqui.ff.de acquirend rerum domin. l.quæritur,ff.de statu homin l.1.in princ.* vbi gloss & Doctores *ff.de verbor.oblig.* Gonzal.*de reg.8.Cancell. gloss.5. § 3. n.133.& gloss.14. num.66.* Ioseph de Scifo *de inhibitione,cap.1. §.3. num.3.* Thomas de Thomasset. *in flor. legum, regul.2.*

14. Similiter & illa præsumptio, & coniectura vrgens erit ad indicandam intentionem Principis, qualem maioratum voluisse grauare,quæ ex qualitate actus deducitur;nam si impetretur facultas ad reparanda bona alicuius ex maioratibus, vel pro soluendis debitis alicuius,aut ex aliqua necessitate vnum tamen maioratum tangente;& tunc licet facultas æquiuocè, & sub incertitudine, vt dictum est,expediatur, ex illa causa, quæ vni ex eis maioratibus conuenit, declaratur, & ad eam restringitur, vt per textum singularem *in l. pupillus, §.1. ff.de negotiis gestis,* & ex pluribus Doctoribus vtiliter diximus *in nostris commentariis de Regia protectione, 4.part. cap.8. ex n.285. cum multis seqq.* quibus ad idem adde Caldam Pereiram *in tract.de empt. & vend. c.7. ex n.19. vsque ad fin.* Menoch. *de præsumpt.lib.5. præsumpt.49. per tot.& à n.6.& præsumpt.39. à num.18.* Giurba *decis.98. n.15. & n.11.* Gusman *de euictionib.q.53.num.24.* & idem erit, quando in vno maioratu potest causa verificari, & non in alio, & tunc pro illo incertitudo facultatis verificari debet dumtaxat,vt ex Cravetta *cons.162. n.4.* firmat August. Barbosa *axiom.119. sub num.6.* 15.

Et quia causa limitata,& restricta ad vnum maio- 16.
ratum, cum egredi non potest, sed limitatum producit effectum,*l.in agris,ff.de acquir.rerum domin.l.cancellauerat ff.de his quæ in test.deten.l.2.de feruis export. l.ex facto, §.item quæro, ff.de vulgar. & pupil.l.cum pater,§.dulcissimis.de leg.2.l.age cum Geminiano, C.de transact. cap. ea noscitur, de sent. excommun.*

Quæ omnia comprobantur,quia Principis sub- 17.
scriptio,atque concessio generalis regulatur à supplicatione & petitione limitata, & restricta; seu ab eius generalitate.Plurima scitu dignissima congessimus valdè huic conducibilia *in nostris commentariis de retentione Bullarum, 2.p. c.30. §.1. ex num.21.cum multis seqq.* non repeto, facillimè applicabis;& ibi latissimè *ex num.33. & multis seqq.* quando plura fuere in supplicatione petita, & aliqua Princeps concessit, cætera videtur negasse,& iterum *cap 31. n.102. & seqq.* & iuribus ibidem adductis, adde singularem textum *l.cum hic status, § si ambo,in fin.ff.de donationib.inter virum & vxorem,* ibi,*qui quasdam res,ex his, quas donauerat, legasset ; quasdam non, videbitur cæteras res ad vxorem voluisse pertinere*, & ibi gloss. & Sanchez *de matrim. tom.1. lib.6. disp.15. ex n.5.* text. etiam *in l.aiumna §.qui filias,ff.de adimendis legat.* ibi, *respondi,non à tota voluntate recessum videri;sed ab iis tantum rebus quas reformasset,*&c. *l.tribunus, §.fin. de militari testam.* plures doctrinas congerit Escobar *de ratiocin. comput.32. ex n.28.*

Et in terminis quod facultas, & assensus Regis 18.
ambigua, generalis, aut æquiuoca debeat intelligi, & declarari per supplicationem,& ad eius tenorem reduci.Notarent Bald.*in cap.inter dilectos,*per text. ibi,*ex forma petitionis,de fide instrument. vers. item nota.* vbi Abbas & alij, Anton. de Butrio *cons.19. quia hic agitur*, idem Abbas *in cap.2.de treuga,& pace.* Decius *cons.378.* & per text. *in l.1. C.de diuersis rescript.& in l.si defensor, §.interrogatus, ff.de interrogator. action. & §.præterea, instit. de inutil. stipulation.* ex Ias. & Abbate, dixit expressè Thomas Grammat. *decisione 103.num.201.cum tribus sequentibus.*

Et similiter, quando assensus Regius apponitur 19.
generaliter super aliquo contractu gesto, & Principi exhibito instrumento, intelligitur assensus simpliciter appositus super omnibus contentis in eodem instrumento ; prout ex aliis affirmat Franciscus de Ponte *in tractat.de potestate Proregis,tit.6. de assensu Reg.super dotibus,num.27.& 34.* in cuius comprobationem plurima reperies *in dicto cap.30. §.1.ex num.21.de retention. Bullar.2.part.*

Et

Et quod assensus, seu licentia Regis simpliciter ad alienandum concessa, habet de iure præcisam relationem ad memoriale, & preces, probat in terminis Petrus à Luna *consil. 33. num. 12 inter consil. diuers. DD. Siculorum* post Menochium *consil. 33. num. 14.* Bertazol. *consil. ciuil. 55. num. 5. & 6.* Surdus *consil. 59. num. 24. & consil. 104. num. 32.* Peregrinus *consil. 5. num. 2. & 4.* cum aliis per hos allegatis. idem ex aliis probat Cæsar Manent. *decis. 36. ex num. 20. cum seqq.*

20. Qua propter si causa, & negotium, seu vtilitas vnum dumtaxat tangat maioratum, licèt possessor virtute facultatis obtentæ, æquiuocè loquentis, *super tuo maioratu* duos possidens, voluerit vtriusq; bona obligare, & hypothecæ subiicere, nihil agere intelligitur eius maioratus respectu, ad quem negotium non tangebat, nec vtilitatem consequutus fuit; quoniam illum facultas non comprehendit, & quia maioratus ex facultate Regia obligatus habetur loco fideiussoris provt abundè probauimus suprà hac *2. part. cap. 5. ex num. 16. cum sequentibus.*

21. Sed sic est, quod quoties duo pluresve obligantur insolidum, si pecunia ad vnum solum peruenit, seu negotij vtilitas vnum ex eis sequatur, omnium respectu iste solus tenetur, vti principalis: & cæteri, vti fideiussores, licèt respectu creditoris quibus vti principales insolidum omnes fuere obligati, nihil immutetur latissimè Scaccia *de sentent. & re iudic. gloss. 16. quæst. 12 ex num. 20 & seqq. fol. 596.* plures congerit Graffis *de effectibus amicitiæ, numer. 259.* Petrus Surdus *cons. 50. ex num. 57. tom. 1.* abundè Rodriguez *de redditibus, lib. 2. quæst. 5. per totam,* Auendan *de censibus, cap. 94. & 95.* Anton. Amato. *variarum resolutionum 37. numer. 33.* vbi plures allegat.

22. At in nostro casu alter maioratus, cui nec negotium, nec vtilitas tangit, liber remanet ab obligatione, tam respectu alterius, quàm creditorum; cum ad illius bona obliganda de fecit Regia facultas, & per consequens potestas in possessore ad latè tradita suprà *cap. 4. hac 2. part. & cap. proximè antecedenti.* quare in casu præcedentis doctrinæ ideo respectu creditoris omnes tenentur, quia omnes (quibus nullum ius, nec prohibitio resistit, sed liberam suorum bonorum administrationem habentibus) fuerunt obligati in solidum, & vt principales; & ideo respectu creditoris sua obligatio non immutatur, nec alteratur, quia non erat prohibita.

23. Quarto modo expediri potest Regia facultas, nominatim scilicet super omnibus maioratibus, seu statibus ab vno, & eodem possessore, nulla habita ratione ad causam particularem vnum ex eis tangentem, sed fortè ad personam possessoris ob belli, aut imbastiatæ, necnon seruitij Regi facti, vel faciendi in bello expensas, & sumptus, & ob id facultas expediatur expressè, & nominatim super omnibus maioribus simul possessis. Et tunc si morte possessoris pro tempore separentur, & ad singulos successores diuisi peruenerint, census sic impositus super omnibus pro rata distribuendus, & diuidendus erit. Attentis nempe redditibus vniuscuiusque maioratus, seu statu, hoc nempe modo, si fors principalis census ascenderit ad triginta, & vnus maioratus in redditibus, & fructus valeat viginti, & alius decem duæ ex tribus partes sortis principalis onerabuntur maioratui opulentiori, & alia tertia pars alteri in redditibus minori, vt vnusquisque soluat deinceps illam partem redditus correspondentem parti sortis principalis, sibi attingenti pro sua rata.

Hanc resolutionem probarunt in omnino similibus terminis plurimi Doctores dicentes, quòd si vna, & eadem pensio fuit à principe à Papa imposita super duobus indistinctè beneficiis per vnum clericum legitimè obtentis, & possessis; si post modum morte istius possessoris separentur, & aliis duobus clericis conferantur, pensio prædicta inter eadem duo beneficia sit pro rata proportionabiliter diuidenda iuxta vniuscuiusque beneficii valorem in fructibus; & redditibus, ita vt vnusquisque possessor teneatur de cætero recognoscere, & persoluere illam ratam partem suo beneficio attingentem, facta vniuscuiusque fructuum computatione, & rata. Hanc veram resolutionem probant Antonius Augustin. *de solut. pension. n. 2.* Sarner. *in compend. signaturæ, n 88. versic est & alius casus* Gigas *de pension. quæst. 85. n. 5. & cap. constitutus.* & ibi Abbas & Innocent. *de religiosis domib.* concludit Rota adducta per Sarner. *vbi proximè.* Paleotus *decisione 304. manuscriptis.* Paulus Parisius *in tractatu de resignatione beneficiorum, lib. 6. quæst. 4. n. 47.* Ioannes Hieronym Campanill. *diuerso, iuris Canon. rubr. 11. cap. 13. n. 87. fol. 362.* Hercules Marescotus *variarum resolutionum, lib. 1. cap. 21. num. 16.* vbi testatur fuisse resolutum per Rotam *in vna Segouiensi pensio* coram Cardinali Seraphin. *sub die 19. Aprilis 1602.* quos & nos libenter sequuti fuimus *in nostris commentariis de Regia protectione 3. part. cap. 3. nnm. 70 & 71.* quibus adde, quæ in puncto diximus Infrà *cap. 11 ex num. 24 cum sequentibus, versic. tertiò viterius fulcitur,* &c. 24.

Et quod pensionis reseruatio facta à Papa super duobus beneficiis, intelligatur à principio facta pro rata vtriusque, & in solidum pet text. *in cap. constitutus, de religiosis domibus* expressè ibidem annotauit Abb Panormitan *num. 8* quem referens sequitur Rota, vt refert Gomezius *in compendio signaturæ gratiæ, ad finem, versic potest & alius casus.* Seraphinus *decisione 1429. num. 7.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. cap. 38. nnm. 19. 20. & 21.* Vnde refert. quòd si hæc duo beneficia vnica pensione grauata, mortuo possessore titulari duobus clericis conferantur; pensionarius non potest in solidum à quolibet beneficio pensionem integram petere; sed dumtaxat pro rata, provt à principio de mente Papæ constituta intelligitur.

Etiam est si pensio sit reseruata super duobus beneficiis vel principaliter vnitis, vel ex dispensatione vni clerico collatis, si pro tempore contingat vt vnio dissoluatur, sit facienda diuisio oneris & pensionis pro rata fructuum. vt ex Mantica *decisione 224. n. 1. & 3.* & Rota *in recent. decisione 181. num. 3. part.* tenet Lotterius *dicto lib. 1. quæst. 39. num. 84.*

Conducit doctrina Pauli de Castro *in l. si quod ex Pamphila, num. 1 ff. de legat. 2.* vbi tenet, quòd quando vnum pertium soluitur pro duabus rebus, tantum pro qualibet censetur solutum, quantum cuique earum conuenit secundùm valorem earum, facit text. *in l. ædiles, §. fin ff. de ædilit. edicto.* vbi pluribus hominibus vno pretio distractis, vnus vitiosus adhiberi potest, facta eius valoris computatione, ex quibus resoluit Ioann. Gutierrez *in tract. de gabellis quæst 83.* quòd si duæ res simul vnico pretio vendantur, quarum altera, fortè pretiosior libera est à gabellæ solutione, vt tunc, quamlibet

rem ſuo iuſto pretio, & iuſſu iudicis æſtimandam fore, & ex pretio rei tributariæ diffinito ſoluendam eſſe gabellam, ita vt altera remaneat libera.

Et magis in propoſito facit, quòd ex motu proprio Pij V. ſuper conſtitutione cenſus, dixerunt quamplures relati à Cencio *de cenſibus, quæſt.*100. & *quæſt.*89. *& quæſt.*41. *per totas*, vbi data obſeruantia dicti motus proprij, vt cenſus ſit præcisè conſtituendus ſuper re certa, & limitibus ſuis terminata,ſi ſuper duabus impoſitus fuerit. Sed quærit ipſe Cencius *d.quæſt.*41. *ex n.*19 quomodo iſti duo fundi manebunt obligati pro ſolutione cenſus. Et concludit omnes proportionabiliter ad fructus cuiuſlibet, ita vt quilibet pro rata iuxta vniuſcuiuſque valorem reſpectiuè ad fructus tenebuntur,ita vt ſi ſinguli dicti fundi æquales dnt in fructuum valore, quilibet fundus pro ſua æquali portione oneratus,& grauatus manebit. Quod etiam ex multis comprobat Cæſar Bartius *decif. Bononienſ.*56.*n.*32. ſed aduerte,quòd hæc doctrina procedit, vt diximus; in terminis dict.motus proprij. Et vbi receptus fuit, & obſeruatur: non tamen in Hiſpania, vbi non fuit admiſſus, ſed ab eo ſupplicatum ad Sanctiſſimum, vt aduertimus *inf. à hac* 2.*part.cap.*11.*ex n.*29.

25. Ex quo enim facultas fuit comprehenſiua omnium maioratuum,qui ab impetrante legitimo ſucceſſionis titulo poſſidentur, omnes & ſingulos in poſterum legitimos vtriuſque ſucceſſores obligare voluit. Sed non quemlibet maioratum pro tota ſumma, & quantitate grauare, nec talis Principis fuit intentio, qui illam quantitatem recipere permiſit, habito reſpectu ad vtriuſque ſimul maioratus fructus,reditus & prouentus. Quapropter facta ſeparatione eorum rationi congruit quemlibet agnoſcere partem pro rata ſibi tangentem ad euitandum confuſiones & magnas lites inter vtriuſque maioratus poſſeſſores, nec non creditorum, & ad horum fraudes eneruandas, qui facilè poſſunt eandem ſummam annuatim exigere ab vtroque maioratu inſcio,& ignorante exactionem ab alterutro iam factam per eos, & foret omnes litibus, & intricationibus inuoluere, quibus omnibus damnis diuiſionis pro rata medela rectè occurritur ex DD. ſuprà relatis; quem articulum altius comprobatum videbis *infrà cap.*11. *ex num.*13. *cum multis ſeqq. verſic.quibus tamen,& aliis minimè obſtantibus*,&c. *& per totum.*

26. Nunc tractandum de ſecundo diſtinctionis membro,de quo *ad princip. huius cap.n.*1. quando ſcilicet duo maioratus tempore impetratæ facultatis ab vno poſſidentur, qui poſtmodum non per viam legitimæ ſucceſſionis ſeparantur, & in ſingulos ſucceſſores diuiduntur, vt in caſu antecedenti diximus; ſed per viam euictionis,putà quando per alium legitimum ſucceſſorem mota fuit lis ſuper vno ex iis maioratu, & detentorem vicit,& auocauit:an inſuper cenſus ſuper eo ſimul impoſitus, virtutè Regiæ facultatis ad vtroſque nominatim conceſſæ, cum eo tranſeant in nouum poſſeſſorem vincentem:vel an penitus liber remaneat in totum, vel ſaltem pro rata,ardua quidem longè cæteris difficilior eſt quæſtio.

27. Et pro parte affirmatiua vt ſaltem pro ſua rata parte grauatus tranſeat maioratus euictus; probari videtur ex identitate rationis ſimilis caſus in primo membro huius diſtinctionis conſiderati *ſuprà ex num.*23.*& ſeqq.verſic.quarto modo*,quo ex communi Doctorum probauimus,quòd quando impetrans poſſidebat duos maioratus, & facultas ſuper eiſdem nominatim fuit conceſſa, ſi poſtmodum morte poſſeſſoris ſeparari contingat, & in duos legitimos ſucceſſores ſinguli deueniant, credita, & cenſus pro rata inter vtrumque maioratum diuidendos eſſe, & cuilibet ſua pars contingens oneranda.

Primò ſi aliqua ratione in prædicto caſu ſeparationis per legitimam ſucceſſionem pro rata admittitur deciſio: ea potiſſimum, quia fuerunt à principio cenſus legitimè impoſiti per verum dominum & poſſeſſorem bonorum maioratus, à quo media facultate Regia ſublatum fuit impedimentum,prohibitionis alienationis per fundatorem maioratus appoſitæ, vel lege ſubintellectæ, ita vt libere tanquam verus, & abſolutus dominus ad alienandum, & alienationi conſentiendum intra limites facultatis remanſit, facultate Regia etenim mediante bona matoratuũ libera,vt tanquam propria remanſerunt.Molina *de primogen.*4.*part.cap.*9.*à num.*38 *& cap.*5.*per totum.*& ibi Additionator.*n.*1. Pater Molina *tract.*2.*diſput.*652.*ex n.*1. Mieres *de maiorat.* 4.*part quæſt.*3. *ex n.*1. Felicianus *de cenſibus. lib.*2. *cap.*3.*n.*20.D. Perez de Lara *de vita hominum.c.*23. *ex n.*24 Flores de Mena *lib.*2. *variarum, quæſt.*21. *n.*22 alio adduximus. DD. infrà *n.*60.

Sed hæc ratio militat in maioratus poſſeſſore per legitimum ſucceſſorem, poſtea ab ipſo auocatam, victum, & ademptum à poſſeſſore vtriuſque, quem bona fide poſſidebat; atque ideo licet alienus fuerit; interim tamen inter bona ſua computatur: quoniam bona noſtra appellantur, quæ bona fide poſſidemus; quamuis aliena ſint text. eſt expreſſus *in l.bonorum appellatio.*49. *ff. de verborum ſignificat.*lib),*in bonis autem noſtris computari (ſciendum eſt) non ſolùm quæ dominij noſtri ſint, ſed & ſi bona fide à nobis poſſideantur*, quem textum exornarunt Roderic. Suarez *lib.*3. *fori, tit.*2. *de las Arras,l.*1. *n.*5.*verſic. tenet etenim menti.* Ant. Gomez *in l.*50. *Tauri, num.*13. Baëça *de non melioranda, cap.*28. *num* 4. *& cap.*23. *num.*12.Matienzo *in l.*2. *gloſſ.*2. *num.*4.*tit.*2. *lib.*5.*recopilat.* & ibi Azeuedus *num.*23. Molina *tom.*2. *de iuſtitia & iure, tract.*2. *diſput* 431.§.*illud eſt obſeruandum*, per quam probarunt, in decimam pro arrhis promiſſam computanda eſſe bona aliena,quæ vir tempore promiſſionis bona fide poſſidebat, & ſi ab eo poſtea fuerint euicta per verum dominium,vide infrà *ex num.*78. *cum ſequentibus, & ex num.*130. Ergo huiuſmodi bona maioratus poſſeſſor liberè poterit obligare, & hypothecis ſubiicere, tanquam propria, ſublato prohibitionis impedimento virtute facultatis.

Quoniam ea bona per debitorem obligari, & hypothecari poſſunt, quæ in eius bonis ſunt.*l.quæ prædium.* ibi *euidenter iure pignoris rem teneri non poſſe,niſi.quæ obligantis in bonis fuerit.ff.ſi aliena res pignor. data fuerit. l.quæ nondum.*§.1 *ff. de pignorib.* cum aliis. Igitur cum huius maioratus bona, poſtmodum euicti, bona fide poſſeſſa tempore obligationis in bonis debitoris fuerint; rectè obligari potuerunt,& cum hypotheca in nouum, & verum dominum tranſibunt.

Secundò,quoniam licet poſſeſſor verus non fuerit maioratus dominus; tamen communiter talis reputabatur, & publicè pro tali habebatur, & vti verus adminiſtrator negotia maioratus agebat, gubernabat, & publicè adminiſtrabat, quod ſufficit ad excuſandos creditores ad contrahẽdum cum eo ſuper rebus ad maioratum ipſum ſpectantibus, qui non

non coguntur indagare intrinſecam, & latentem conditionem eius, an fuerit verus, vel iniuſtus poſſeſſor, nec ad id eius titulum inueſtigare, text. eſt capitalis *in leg. eius, qui in prouincia* 41. *ff. ſi certum petatur.* Per quem communiter affirmant DD. quòd debitor ſoluens ei, qui communiter tenebatur, & reputabatur procurator domini creditoris ad pecunias exigendas, liberatur, quamuis in rei veritate procurator non ſit, nec de mandato doceatur, *leg. ſi quis ſeruus. ff. de ſolutionibus.* Socinus *conſil.* 32. *num.* 22. *lib.* 1. Menoch. *conſil.* 573. *num.* 41. *lib.* 6. Tiraquell. *de legibus connubial. gloſſ.* 8. *n.* 148. Curtius Iun. *conſil.* 310. *num.* 95. *lib.* 3. Maſcard. *de probationib. in euidentialibus lib.* 1. *concluſ.* 10. *num.* 28. Pirrus Maurus *in tract. de ſolutionib. c.* 15. *num.* 26. idem tenet Maſcard. *de probat. concluſ.* 649. *num.* 28.

34. Tertio quia ſoluens poſſeſſori hæreditatis, & ſic hæredi putatiuo, qui verè hæres non erat, ſed poſtmodum hæreditate priuatus, vel etiam donatario, cuius poſtmodum ex defectu conditionis fuit donatio reſoluta: rectè ſoluit, & liber manet. Bartol. *in leg. filiæ inteſtatæ, ff. de ſolutionib. & in leg. cum fundum, § ſeruum, verſ. venio ad ſecundam, ff. ſi certum petatur, & in leg. falſus, num.* 4. *ff. de furtis.* Paulus de Caſtro *in leg. ſi procurator. notabil.* 2. & 3. *ff. de condit. ob cauſam, & in leg. cum quis, §.* 1. *ff. de ſolut.* Aretinus melius omnibus *in conſil.* 35. *per totum* Riminald. Senior *conſil.* 64. *n.* 4. Ruinus *conſil.* 171. *n.* 4. *volum* 4. Mandellus *conſil.* 462. *n.* 5. & 6. Briſonius *de ſolutionibus lib.* 1. *pag.* 325. Caſſanate *conſil.* 9. *num.* 52.

35. Pro quo eſt textus elegans, & expreſſus *in leg. ſtatu liberi à cæteris* 29. *§. Quintus Mutius, de ſtatu liberis.* Vbi data libertate ſub conditione, ſi ſeruus decem dederit hæredi teſtatoris, cui ſuper hæreditate mota fuit lis per hæredem ab inteſtato venientem; dicit Conſultus, quòd ſeruus, ſiue dando decem hæredi vincenti, ſiue hæredi ſcripto poſſeſſori, rectè ſoluere, reddens text. rationem *in fin. d. §.* ibi. *Nec intereſſe, quo genere quiſque dominus eius fieret: & ideo hunc quoque ea lege contineri, ſecundum quem ſententia dicta eſt: & liberum futurum eum, qui ei dediſſet pecuniam, hunc autem poſſeſſorem hæreditatis cui data eſſet ſumma, ſi victus eſſet hæreditatis petitione, cum cæteris eam quoque pecuniam victori reſtituere debere,* qui text. celebris eſt.

36. Quartò, (& quod magis terminis noſtris accedit) quoniam Prælato intruſo in dignitatem, & eius iniuſto poſſeſſori, tolerato tamen, ſolutio facta (quamuis nulliter) debitorem liberat, habentem iuſtam cauſam credendi eum eſſe verum Prælatum, Ruinus *conſil.* 150. *num.* 7. *lib.* 1. ex Bartol. *ex leg. ſi Vrban. n.* 4. *ff. de condit. indeb.* dum diſtinguit, quòd ſi emphyteutæ, vel conductores conduxerunt ab illo Prælato intruſo, liberantur, aliàs ſecus. Quod & ſequitur Alexand. *conſil.* 120. *num.* 7. *volum.* 5. nam ſoluens Prælato intruſo ex contractu prius facto cum vero Prælato non liberatur. Alexander *conſil.* 103. *num.* 17. *lib.* 1. Decius *conſil.* 407. *num.* 1. Crotus *conſil.* 24. *num.* 14. *vol.* 1. quod & aduertunt Cardinal. Tuſchus *practicar. concluſ. litera S. conſil.* 336. *num.* 6. & *infrà* Carolus de Graſſis *de exceptionib. except.* 25. *num.* 92. qui *num.* 94. dicit rectè ſolui tutori, qui non fecit ſolemnia, quando à principio contractus cum eo geſtus fuit, etiamſi tempore ſolutionis verteretur lis ſuper eius electione, & nominatione, quæ omnia refert, & ſequitur Pirrus Maurus Aretinus *in tract. de ſolut. cap.* 5. *num.* 27. & *ſeqq.*

In quo alter dixit Ruinus *conſil.* 150. *n.* 7. *vol.* 1. qui Bartol. declarat, vt ſolutio facta Prælato intruſo, & tolerato rectè fiat, ſi à vero Prælato fuerit conductio facta, quando ſoluens iuſtam habuit cauſam credendi eum eſſe verum, & legitimum Prælatum per *d. leg. ſi Vrbana*, & per text. *in l. cum fundus, §. ſeruum tuum imprudens, ff. ſi certum petatur.* Cum quo communiter tranſire omnes DD. teſtatur ipſe Ruinus, & ſequitur Aurelius, Corbulus *de iure emphyteutic. cap.* 15. *tit. l. de priuat. non ſolut. Canon limitat.* 24. *per totam, fol.* 163. 37.

Sequi videtur Maſcardus *de probationib. concluſ.* 640. *num.* 11. dum dixit, Prælato intruſo, qui diu in prælatura permanſit, communi omniũ opinione exiſtimatus verus Prælatus, ſi exigat penſiones à colonis prælaturæ, & inquilinis eos ſoluẽtes rectè liberat, ex Iaſon, poſt Paul. de Caſtro, Iaſon, firmat, & ex Bald. *in cap. in litteris de reſtitut. expol.* & Tiraquell. *de retract. conuentione, §.* 4. *gloſſ.* 9. *in fin* tenet Surdus *deciſ.* 129. *n.* 9. dicens, debitores ſoluentes Prælato putatiuo non liberari, niſi ſolutio facta ſit ex contractu cũ eodem celebrato. Sed Tiraquellus ibidem ſimpliciter loquitur poſt alios, quos allegat, vt ſcilicet poſſeſſor beneficij poſſit exigere, & cogere debitores beneficij, vt ſibi ſoluant, qui, ſoluendo ei, liberantur: ita vt debitores non poſſint Prælato exiſtenti in poſſeſſione beneficij mouere quæſtionem dominij, & veri tituli, ex Feder. de Sen. Panormitan. & Ancharrano, & hæc opinio ſimpliciter, & abſque præfata diſtinctione verior mihi videtur, aliàs foret miſeros debitores, & attendatarios litibus inuoluere, quod procedit ob fauorem liberationis de quo latius diximus inferius *hoc eodem cap. ex num.* 115. *cum ſequentibus.* 38.

Quam etiam indiſtinctè probat ex Bald. ex Innocentio Iaſon. *in leg. ſi Vrbana. Cod. de cond. indeb. num.* 10. vbi admittit ſoluentem falſo Prælato liberari, quando eſt in poſſeſſione authoritate ſuperioris: quamuis ea non valeret, ne decipiatur debitor, & laqueus illi imponatur, qui communi iudicio, & opinione non peccauit. Sequitur nouiſſimè D. Larea *in allegat. fiſcal.* 22. *num.* 45. *in fin.*

Et quod ſoluens Prælato, Rectori, ſeu beneficiato intruſo in beneficium, aut prælaturam, & iniuſtè electo, & iniuſtè confirmato; cum debitor habeat iuſtam cauſam credendi, eum eſſe verum Prælatum, & legitimum poſſeſſorem, ſi ſoluat liberatur, ſiue cum eo contraxerit, ſiue cum ſuis anteceſſoribus veris dominis probant argument. text. *in leg. cum fundus, § ſeruum tuum, ff. de rebus credit.* Bartol. Ibidem, Innocent. *in cap. nihil de electio.* Bartol. Angel. Paulus de Caſtro, Iaſon *num.* 7. & alij *in leg. ſi Vrbana, ff. de condict. indebiti.* Sequitur Cardoſo *in praxi iudic. verb. ſolut. num.* 5. & 6. & *iterum in verbo debitor. num.* 24. vbi de ſoluente poſſeſſori, ſiue bonæ fidei, ſiue malæ, ſi tempore ſolutionis ignorabat, quod eſſet poſſeſſor malæ fidei, omnino liberatur, *ex leg. ſi quis poſſeſſor. §. fin. ff. de petit. hæred.* & per *leg. ſi Vrban. vbi gloſſ. verb. ſoluend.* & Bartol. Paul. de Caſtro, Bald. Fulgoſ. Iaſon, *& omnes, ff. de condict. indeb. & leg. filiæ, & leg. ſi cum ſeruus, ff. de ſolut. & leg. eius, qui. vbi* DD. *ff. de reb. credit.* Secùs ſi debitor ſciat poſſeſſorem eſſe malæ fidei.

Idem etiam probant poſt Corbulum *tit. de cauſ. priuat. ob non ſolut. Canon. limitat.* 24. Ouidius de Amicis

Amicis *in reperit. cap. potuit. quæst. 10. num. 4. fin.* Angelit. Barbos. *in eodem cap. num. 123. de locat.* Decianes, quòd quando emphyteuta solvit Canonem Prælato intruso, habens verisimilem, & justam causam credendi esse Prælatum; excusatur à commisso, quia quamvis nulliter sit Prælatus, rectè tamen et solvit, & liberationem consequitur; sicuti etiamsi solvat Canonem illi, qui publicè se gerebat pro procuratore domini, quia liberatur ex tali solutione. Ita Barbos. *vbi proximè n.* 154. post Surdum *decis.* 181. *num.* 7 *&* 9. Cravettam *decis.* 30. *num.* 20 *post.* 2. Baptista Costa *de facti, & scient. ignor. centur.* 2. *d. limit.* 54 *n.* 8. Basilio Bordillo *in Collectan. decis. tit.* 33 *de jure emphyteut. n.* 103.

32. Quintò, quoniam solvens illegitimo possessori majoratus, qui justam causam credulitatis à principio habuit, licet tempore solutionis jam redierit privatus, liberatur ob justam ignorantiam, vt ex Bald. *in l.* 5. 2. *n.* 76 *Cod. de servitutib. & aqua.* Alexander *consil.* 120 *num.* 7. *lib.* 5. Ruino *conf.* 150. *num.* 7. *lib.* 1. Mandello de Alua *consil.* 542. *&* 3. Pratis *consil.* 152. *n.* 44. Afflictis *decis.* 147. & Corbalo tenet Cassinate *cons.* 3. *num.* 30. *&* 31. sufficit enim conditionem extrinsecam veram esse, nec cogitur debitor intrinsecam, & latentem diuinare, *leg. si hominem. §. si minor. ff. de solution. leg. Barbarius, ff. de officio prætoris.* Cassinate *vbi proximè numer.* 34.

40. Sextò, quia filiusfamilias, qui communiter reputatur paterfamilias, sicque se publicè gessit, & vt talis plures actus gessit cum pluribus personis, qui cadere non possent nisi in eo, qui reputatur patersamilias; rectè contrahit; probat text. *in leg. 3. in princip.* vbi Bartol. *n. 2. ff. ad Macedonian. l.* 2. *Cod. eodem tit.* Ita è Bald. *in leg. 3 num. 1. 3. & 6. Cod. ad Macedonian.* Ferron. *in consuet. Burdegalens. tit. de pact., & inter. de fem. §. 1. in fin.*

41. Rota, vt per Alexand. Ludovis. *dec.* 82. *num.* 5. provt etiam de minore, qui communi opinione reputabitur major, vt tradit Innocent. *in cap. constitut. de procurator.* Bald. *in leg. Barbarius Philip. ff. de officio Prætor.* & ibi Ias. *vers. secunda limitat.* Decius *consil.* 107. Panormitan. *in cap. sicut nova de rescriptis, & in cap. si duobus, vers. hoc de appellat.* Roman *singular.* 763. Iarè Tiraquellus, *post leges connubiales, gloss.* 6. *quæst.* 17. Paulus Montan. *de tutelis cap.* 33. *de requisitis in alienation. minor. num.* 47. *& seq.* & per prædicta iura ita tenet. Mascard. *de probat. consil.* 639. *num.* 27.

42. Septimò, quia collator, & alij actus huius generis, quos quis ratione officij, & dignitatis, quam minus legitimè, dirigimè, & per intrusionem tenet, qui tamen ab omnibus existimatur legitimus, & verus Prælatus: tenent, & sustinentur *ex cap. nouit 8. quæst.* 1. Mascard. *de probat. d. consil.* 639 *num.* 23. *& 24. & numeris sequentibus*, vbi alia similia congessit.

Octavò probatur, quoniam si per evictionem, & revocationem vltimi majoratus sublato intelligeretur hypotheca in eo promissa; magna incommoda, & grauissimo animo afficerentur creditores, qui justo errore ducti, & bona fide cum eius possessore, alias non illegitimo occultè tamen; contraxerunt, qui
43. licet qualitatem personæ, cum qua contrahunt, scire tenentur *ex leg. qui cum alio, ff. de reg. jur.* id tamen non procedit in qualitate rerum, quam indagare non tenentur contrahentes, vt post alios tradit Gratian. *d. disc.* 69. *n.* 28. Cravetta *de antiq. temporibus, quæst.* 23. *num.* 42. *& sequentib.* Mangonellus *eodem tract. quæst.* 151. *num.* 27. *&* 28. Noguerol *allegat.* 2. *num.* 55. videbis *infrà ex n.* 120. *cum seq.* Vbi de hac doctrina plenius agitur.

Sufficit enim possessorem de facto possidere majoratum, absque alia creditorum indagatione. Provt in similibus terminis considerauit Rota apud Farinac. *decis.* 202. *in nouiss. recent. n.* 3. qui fuit resolutum, quòd si capitulum Ecclesiæ constituit censum absque debitis juris solemnitatibus ad eorum validitatem, ad quos redimendos alios de nouo creauit minori pretio redemptos; quòd secundi valide creati censentur, priorum nullitate non obstante, cum sufficiat, quòd tempore subrogationis, & redemptionis validi judicarentur, & aduersus eos non fuisset nullitas opposita. Quam doctrinam refert Noguerol. *d. allegat.* 2. *num.* 56. eámque intellige, quando pro secundis interemptionem constituendis intercessit solemnitas à jure Canonico requisita, alias dubissime foret resolutio, & foret error notissimus, pejor priori.

44. Provt in casu addicto per Capeblancum *in tract. de Baronib. tom.* 1. *pragmat.* 1. *n.* 198. *ex vers. alia quæstio mihi.* Quem referens sequitur Noguerol. *vbi proximè n.* 57. dicens, quod assensus Regius ad census creationem causa soluendi creditores vniuersitatis; & eius debita extinguendi, quæ alias contracta fuerunt absque regia facultate, & debita solemnitate. Adhuc tamen census nouiter creatus erit validus, quia sufficit ei, quòd dederit pecuniam, fuisse nunc facultatem concessam, & quòd priora credita de facto, licet non de jure, debeantur ab vniuersitate, nec de alio tenetur nouus creditor indagare.

46. Gesta namque ab eo, qui communiter reputabatur habilis, licet inhabilis foret, & intrusus fuerit in dignitate, sustinetur ob publicam vtilitatem, & ad sentiendum damnum publicum. ex text. *formalit in leg. Barbarius Philippus, ff. de officio Prætor.* quem exactissimè per regulam ex eo deductam, communem errorem ius facere, præualere veritati, ampliationes, & limitationes exornarunt Mascard. *de probat. conclus.* 649 *per totam.* Anton. Gabriel *communi. conclusit. de probat. in conclus.* 8. *per totam.* Baëça *de decima tuto. cap.* 12. Ioan. Gutierez *in tract. de tutelis c.* 8. Nic. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 4 *ex num.* 176. *cum multis seqq.*

47. Nonò, insuper hæc pars fulcitur, quia cum institore præposito à domino in aliquo loco ad artem, vel mercem exercendam, vel negotiandum, post domini reuocationem, & prohibitionem rectè contrahitur, & contractus cum eo gesti sustinentur, & dominum obligant, & profunt, si publico loco, & palenter in Apotheca, seu taberna prohibitionem administrationis exercendæ non apposuerit, vt de inhibitione cuncti patent, & contrahentes, qui bona fide cum eo iam reuocato negotia gesserunt, ignorarunt, aut quouis modo contraxerunt, ob probabilem errorem, & ignorantiam tuti sint, text. est *in leg. fed. si pupillus, §. de quo palam ff. de institoria actione, leg. quoties 48 ff. de peculio leg. si pars mancipii 17. & si impubes, ff. de institor. actio.* ibi. *Non enim imputandum ei, qui fidem dominum desistit. cum institore exercente mercem contrahit.* Parlodor. *lib.* 2. *quæstionar. cap. fin.* 5. *part. num.* 2. *&* 3. Genuens. *decis.* 14 *vers. tertium.* Mascard. *de probat. concl.* 1016. *ex n.* 13. *cum seqq.* quæ omnia fundamenta virilitèr influunt in contractus gestos per possessorem majoratus putatiuum, sententiandos auocatione, & cuictio

euictione subsequuta, ob bonam fidem contrahentium cum eo, atque probabiliter ignorantium iniustitiam possessionis, & possessoris.

48. Decimò denique fortiter roboratur hæc pars, nam hæres putatiuus interim dum per verum, & legitimum hæredem non sit hæreditas euicta, & ab eo auocata; alienare potest bona hæreditatis, & super eis transigere, & contrahere. Quod apparet *ex leg. item veniunt* 22. §. *simili modo si fundum hæreditarium distraxerit: siquidem sine causa, ipsum fundum, & fructus in hæreditatis petitionem venire: quod si æris exsoluendi gratia hæreditarij id fuerit, non amplius venire, quam pretium*, &c. *Et in §. cum antequam*, ibi. *Qui se hæredes esse existimabant, hæreditatem distraxerint; placere reducta ex pretio rerum venditarum pecunia vsuras non esse exigendas. Et in § item placere: à quibus hæreditas petita fuisset, si aduersus eos iudicatum esset: pretia, quæ ad eos eorum ex hæreditate venditarum peruenissent, ff. de petit. hæreditat. leg si possessor.* 23. §. *redacta* (inquit) *pecunia ex pretio rerum venditarum: redactam sic accipiemus, non solum iam exactam: verum etsi exigi potuit, nec exacta est, & in § quod si post petitam hæreditatem res distraxerit, hic ipsæ res veniunt, fructusque earum, ff. de petition. hæreditat. & d. leg item veniunt*, §. *ceterum si quis, sciens ad se hæreditatem non pertinere, distrahit, sine dubio non pretia rerum, sed ipsæ res veniunt in petitione hæreditatis, & fructus earum*, &c. *d. leg. si possessor.* §. *post petitam, & §. bonæ fidei possessor, si vendiderit res hæreditarias, siue exegerit pretium, siue non: quia habet actionem, debebit pretium præstare: sed vbi habet actionem. sufficit eam actionem præstare*, &c. *eum §§. seqq. &*
49. §. *retinere autem pretia debebit possessor.* Cum pluribus aliis, in quibus apertè constat; possessorem hæreditatis putatiuum bona hæreditatis alienantem, euicta postmodum hæreditate per verum possessorem: ad pretium solum teneri; non ad ipsas res distractas, nisi malæ fidei possessor fuerit. Ex pluribus *d. legibus, & ex leg. sed etsi lege*, §. *scire autem ad se non pertinere.* Cum omnibus aliis §§ *ff. de petition. hæredit.*

Ex quibus sequitur, quod si ab hærede putatiuo vendente res hæreditarias verus emptor pretia exigere duntaxat potest; ergo ipsæ res legitimè ab eo venduntur. Atque distractæ non auocantur ab
50. emptoribus. Cum ex pretij exactione supponatur venditionum subsistentia, validitas, & perseuerantia, *leg. Iulianus*, §. *fin. cum leg. sequenti. ff. ad Macedonian. leg. quidam, ff de euictionib. leg. si creditor.* §. *illud ff. de distract. pignor. leg. etiam, ff. de minoribus*; ibid. *Dicebam posse magis ea ratione restitui eam, quòd venditor renuntiando post diem, quo placuerat esse commissum, & pretium petendo, recessisse à lege sua videatur.* Surdus *consil.* 60. *n.* 12. & 13. *leg. Paulus respondit, ff. rem ratam haberi.* Fulgos. Iason, & alij post Mantic. *de contractibus l. b.* 2. *tit.* 5. *num.* 1. DD. *in leg. Æmilius* 38. *ff. de minorib.* Balb. *de præscriptionib.* 1. *p.* 6. *p. post. n.* 52. Tiraquell. *lib. de retract.* §. 1. *gloss.* 2. *n.* 57. Caldas Pereira *in l. si curatorem, verb. sua facultate, num.* 49. *Cod. de in integrum restitut.* Bartol. *in d. l. quidam.* Roman. *consil.* 87. Socinus Iunior *consil* 84. *n.* 23. *lib.* 2. Aretin. *consil.* 128. *num.* 8. idem Tiraquell. *de retractu lignagier.* §. 1. *gloss.* 9. *num.* 137. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 75. *num.* 2. Caldas Pe-
51. reira *de emptione, & vendit. cap.* 22. *num.* 35. Ergo multo magis poterit ipse hæres putatiuus eadem bona obligare, & hypothecis submittere, quia cui licet alienare, multò magis hypothecare, & pignorare, *leg pupillorum* § *& Prætor ff. de reb. eorum.* 5. Molina *lib.* 4. *cap.* 5 *per totum* Maxinè *ex num.* 10. *& sequentibus, leg. sicut*, §. *sed si permiserit, ff. in quibus caus. pignor. vel hypothec.* Franchis *dec.* 105. *num.* Molina *disput.* 652. *num.* 2. Paulus Cristin. *decis. Belgic.* 185. *num.* 18. *tom.* 1. Fusarius *de substitut. quæst.* 678. *ex num.* 25. *cum sequentibus*, quod quando permittitur venditio, & alienatio, multo magis hypotheca, & pignus. Caldas Pereira *de emption. & vendition. cap.* 8. *num.* 32. & per consequens maioratus possessor putatiuus, antequam ab eo auocetur, & euincatur maioratus per verum, & legitimum successorem; poterit alienare, & hypothecare bona ipsius; sublato alienationis prohibitæ impedimento ex facultate Regia sibi concessa.

Et quod hæres putatiuus possit transigere su- 52.
per bonis hæreditatis, interdum quòd per verum hæredem non euincatur hæreditas; plurima sunt iura (quæ licèt inter se fortiter, & acriter pugnare videantur, ex Doctor. tamen intellectu temperantur) text igitur Capitalis *in leg. Imperator.* 5. §. *fin. ff. de transactio.* cuius verba sunt. *Debitor* (inquit Vlpianus) *cuius pignus debitor distraxerat, cum Mæuio, qui se legitimum creditoris hæredem iactabat esse, minimo transegit postea testamento prolato. Septitium hæredem esse apparuit: quæsitum est si agat pignoratitia debitor cum Septitio an is possit vti exceptione transactionis factæ cum Mæuio, qui hæres eo tempore non fuerit, possitque Septitius pecuniam, quæ Mæuio vt hæredi à debitore numerata fuit, conditione repetere, quasi sub prætexto hæreditatis acceptam. Respondi secundum ea, quæ proponerentur, non posse: quia nec cum eo ipse transegit, nec negotium Septitij Mæuius gerens accepit.*

Ad idem adest text. *in leg. si tibi decem* 18. § *fin.* 53.
ff de pactis. In hæc. *Cum possessor alienæ hæreditatis pactus est: hæredi si euicerit, neque nocere, neque prodesse pleri que putant.*

Contrarium probat text. *in leg. si post constitutam* 54.
22. *ff de constitut. pecun.* cuius verba ita se habent. *Si post constitutam tibi pecuniam hæreditatem ex S. C. Trebellian. restituueris: quoniam sortem petitionis transtulisti ad alium, deneganda est tibi pecuniæ constitutæ actio. Idem est in hæreditatis possessore post euictam hæreditatem, sed magis est fideicommissario, vel ei, qui euicit decernendæ esse actionem.* Et quod in fideicommissarium actiones per hæredem interim quæ illæ non transeant, nisi per cessionem, est text. *in leg si hæres pecuniam, ff ad Trebell.*

Pro concordia horum difficilium iurium anxiè 55.
torquentur vbique gloss. & DD. amplissimè tractarunt Franciscus de Ponte *in consil.* 38. *per totum*, & ex proposito Cardinal. Franciscus Mantica *de tacit. & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 26. *tit.* 5. *per totum*, & Hercules Marsicotus *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 17. *per totum.* Qui tandem authoritate Rotæ Romanæ in nonnullis decisionibus firmiter tenet, transactionem factam super bonis hæreditatis per hæredem putatiuum prodesse vero hæredi euicenti postea hæreditatem.

Atque tandem confirmatur omnia supradicta 56.
ex eo, quòd possessori dignitatis, & Prælato putatiuo est facienda solutio fructuum, & reddituum dignitatis, illique est præstanda obedientia, non autem habenti proprietatem, aut dominium possessione destituto, seu carenti, probant Bald. *in leg. 2.*

leg. 2. *num.* 73. 76. & 77. *Cod. de seruitutib.* post Innocent. *in cap. in litteris, num* 3. & 8. *de restitut. spoliator.* Gaspar de Perusio *in tract. de reseruatione*, §. *quæro primo num.* 2. Simoneta *de reseruat. quæst.* 50. *num.* 19. Rota *decis.* 9. *de casu possess. in nouis.* Vbi habetur, quòd possessor beneficij, probata sola possessione, potest exigere bona debita beneficio. Quos referens sequitur Hieronym. Gonzalez *de censib. & alternat. gloss.* 45. §. 2. *n.* 17. & 18.

58. Quibus rectè consonat, quod dicunt Rebuffus *in leg. bonorum appellat. ff. de verbor. sign. vers. in bonis autem.* Ioann. Gutierrez *practicar. lib.* 3. *quæst.* 42. *num.* 35. Thomas Sanchez *de matrimon. lib.* 6. *disput.* 31. *num.* 4. bona nostra dici, quæ bona fide possidemus, quoad aliquos effectus ciuiles, vt ad habendum actionem, & exceptionem pro eis, & ad præscribendum, licet aliena sint, & ad alterum eorum dominium pertineat, igitur idem dicendum erit in possessore maioratus; posse interim, adhibita Regia facultate, hypothecæ subiicere, & obligare bona ipsius validè, etiam postmodum maioratu euicto, & auocato per legitimum successorem, ex tot doctrinis fortiter casum roborantibus.

59. Quibus tamen non obstantibus (quæ verè non obstant, provt ex eorum responsione apertè patebit) contrarium de iure verius esse existimo. Imò alienationem, seu obligationem bonorum maioratus factam per possessorem putatiuum, etiam adhibita regia facultate nominatim, non valere, nec adstringere verum, & legitimum successorem, qui maioratum euincit. Ad quod sentiendum authoritate plurimorum Doctorum, (quorum meminimus *infrà ex num.* 126.) validissimisque ducor fundamentis.

60. Et sit primum tanquam fulcrum, & totius resolutionis præcipuum neruum: quod in maioratus possessore putatiuo ad effectum alienandi, & obligandi bona ipsius, duo distincta considerantur impedimenta; alterum personale respiciens defectum dominij: alterum verò reale, ortum ex prohibitione alienationis à testatore, & à lege inducta.

61. Et licet ex obtenta Regia facultate (quæ circa hoc tantum expeditur, & emanat) hoc secundum impedimentum prohibitæ alienationis tollatur, ita vt per Principem super hoc impedimento dispensetur, & per eam possessor maioratus, & bonorum dominus habilis, & capax reddatur ad alienandum ad latè tradita per Ludouic. Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 1. *per totum*, & vide *suprà hoc cap. n.* 28. & 29. nam tunc facultas tollendi prohibitionem alienationis reddit bona libera, quantum ad quantitatem in ea permissam, vt expressè appareat ex clausula eiusdem facultatis, vt inferius *n.* 69. & iudicantur bona allodialia, quæ alienari, & hypothecari possunt, & in causam iudicati capi, ad instar allodialium, probant in assensu Regio ad hypothecanda, aut alienanda bona feudalia, seu alias prohibita alienari. Ripa *lib.* 1. *responsorum.* Idem Ripa *in leg. obligatione num.* 39. *vers. tertius casus, ff. de pignoribus*, iuxta doctrinam Salicet. *in Authent. & qui iurat. colum.* 11. *in fin. Cod. de bonis Authent. iud. poss.* per quos, & Afflictum *in cap.* 1. §. *in generali, si de feud. fuerit controuers. inter domin. & agn.* Frecian *de subfeudis lib.* 2. *quæst.* 3. *colum.* 3. *ad medium, vers. & ideo si Rex dat licentiam num.* 6. *fol.* 127. & per alios voluit Gratian. *in discept. forens. tom.* 3. *cap.* 180. *ex num.* 11. *cum multis sequentibus*, videndus, & præ cæteris Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 43. vbi in proposito plures allegat, & plura notabilia adducit, & plures alios adduximus *supra num.* 29.

Tamen impedimentum ad contrahendum proueniens ex defectu dominij, quod totum cum vera possessione remanet penes verum, & legitimum successorem *ad leg.* 45. *Tauri iuncta leg. cum haredes, ff. de acquirend. possess.* & vulgare est, provt probant communiter DD. *in d. leg.* 45. *Tauri* Matienz. *in leg.* 8. *tit.* 7. *gloss.* 1. *sub num.* 5. & *gloss.* 2. *num.* 4. *lib.* 5. *recopilat.* Ioann. Gutierrez *practicar. lib.* 3. *quæst.* 71. *num.* 3. Ludouic. Molina *de Hispan. primogen. lib.* 13. *cap.* 12. *num.* 34. & 35. Castillo *controuers. tom* 5. *cap.* 112. *num.* 17. qui affirmant, vero & legitimo successori maioratus acquiri a tempore mortis vltimi possessoris dominium, & possessionem ciuilem, & naturalem, idem Castillo *ibidem sub num.* 45. *vers. hactenus, & vers. rursus cum is, & tom.* 6. *cap.* 135. *num.* 33. & *sequentibus.* Paz *de tenuta cap.* 8. *num.* 13. post alios, princeps igitur impedimentum dominij, nec abstulit per suam Regiam facultatem, nec amouere voluit, nec amouere potest. Non sustulit, quia facultas ad id non destinatur, nec petitur, sed solùm ad dispensandum super alienatione prohibita per fundatorem, & sic tanquam limitata, & stricti iuris non extenditur de re ad rem, de persona ad personam, de tempore ad tempus, nec de contractu ad contractum. Plurimis singularibus doctrinis exornauimus *suprà hac* 2. *p. cap.* 4. *per totum*, & multa in his terminis videnda *infrà cap.* 10. *proximè, sequenti per totum.* 62. 63.

Et quia licentia ad alienandum non operatur, nec ad aliud iuris impedimentum, ex alio capite proueniens, vel ex iure alterius extendi potest. Ita tenent Decius *consil.* 208. *num.* 7. & *seqq.* Ioan. Baptista Feretus *consil.* 178. *num.* 15. Ancharranus *consil.* 427. *sub n.* 4. Aurelius Corbulus *de iure emphyteut. cap.* 14. *de priuat. ob alienat. limitat.* 32. *per totam.* Maximè *num.* 2. dicentes, quod consuetudo inducta in fauorem emphyteuticorum, vt liberè alienent irrequisito domino, solùm tollit prohibitionem, & impedimentum inductum *ex leg. fin. Cod. de iure emphyteut.* & licentiæ loco subrogatur; non tamen aliud vndecunque prouenions operatur, nec in præiudicium alterius ius ad rem, vel emphyteusim habentis extenditur. Ea moti ratione, quia quando plura obstant, vno sublato, aliud remanet ex Bald. *in leg.* 1. *Cod. de furtis*, & Bartol. per illum text. *in leg si domus ff. de seruitut. Vrban. prad.* & in terminis Castrensis *consil.* 244. *visis, & examinato. sub n.* 3. *in* 3. *dubio vol.* 2. Gozadin. *consil.* 75. *num.* 6. *vers. septimo videtur obstare.* Qui duo vtrumque etiam probant, & Corbulus *d. limitat.* 32 *num.* 4. 64.

Id ipsum probarunt in terminis facultatis Regiæ Molina *de primogen. 1. p. cap.* 9. *num.* 32. & 33. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 52. *num.* 39. *vers. quod Principis rescriptum.* Fusarius *de substitut. q.* 562. *num.* 11. & 12. dicentes, quod facultas Regis solum tollit illud impedimentum, super quo postulata fuit, & conceditur; non tamen alia ex iuris dispositione alias existentia & obstantia: atque ideo aduersus contractus gestos ex Principis licentia, & facultate possunt nihilominus opponi omnes exceptiones, quæ alias de iure possint opponi contra ipsum contractum; Notarius *lib.* 1. *forens. q.* 38. *n.* 12. *vers. nec obstat.* Laxtra *consil.* 43. *num.* 3. 65.

Peregrin.

Peregrinus *art.51. n.89.* Manent. *dec.7.n.50.vsque ad fin.* Montan.*in c.imperialem.in princ.n.53.fol.57. de prohib.feud alienat.*

Et in his terminis facultatis Regiæ rectè faciunt, quæ Noguerol *allegatione 40. n. 22. & 23.* quo sic loquitur: *Nec obstabit,si secundo opponatur dictam Regiam facultatem supplere defectum, qui potuit in arrharum excessu considerari: quia Regia facultate dicta obstantia, & duo defectus supplendi erant. Primus arrharum excessus; secundus earum constitutio super bonis maioratus in successorum præiudicium: & vt omnia firma remanerent, & supplerentur prædicti defectus; necessarium erat, facultatem vtrumque defectum comprehendere,& eos dispensare, vt plenè tradit Sanchez de matrimonio,lib.8.disputatione 83.Garcia de beneficiis, parte 8.capite 3.numero 54.& 55.& Barbosa de potestate Episcopi,allegatione 45.numero 3.& allegatione 114.num.24. & hæc dispensatio specialiter debebat prouidere, & non sufficiebat. quod facultas permitteret arrharum promissionem, quia hæc permissio debet intelligi provt de iure,& dummodo in promissione arrharum excessus non interueniret, vt probatur in leg.si quando, C. de inoffic. test. & ibi notat Bald. & Salic. Mieres part.1. quæst.1. n. 147. & 148. vbi in terminis dicit, quod facultas Regia,ad meliorandum filium,non potest extendi ad hoc,vt possit ratione dotis filia meliorari,optimè Rota apud Farinacium dec. 653. n.5.& 6.tom.1.in recent, quæ loquitur in pulchro casu*, &c.

Et quod dispensatum ad vnum casum, seu defectum non intelligatur dispensatum ad alium probant in variis materiis, Graffis *de effectibus cleric. effectu 4.ex num.49.* Barbosa *de canonicis, cap. 19. & 37.ex num.5.* Gratianus *disceptat.270. num.7.* qui ex hoc ad plures singulares doctrinas in specie inferunt.

Et quod facultas ad alienandum bona prohibita, non tollat alia impedimenta prouenientia ex alio capite, & iuris dispositione, quia dispensatio super vno impedimento, nihil circa alia operetur. probarunt post Paris.Roland.à Valle Petrum Surdum,& Cagnolum. Stephanus Gratianus *dec.131. ex n.4.cum seqq.* sequitur Castillo *contr.tom.4.c.61. n.43.* & præ omnibus recte firmat Bald.per text.ibi *in l. si non lex Ælia Sentia, ff. de heredibus instituendis,* in hæc, *Amotio vnius impedimenti non firmat actum aduersus aliud impedimentum. Et ista lex est multum allegabilis in litteris Papæ, quod si per litteras remouentur certa obstantia, sed non omnia, non valent litteræ,* &c. sequitur Rota, *dec.32.in tit. de rescript.in nouiss.* Molina *de primogen. lib.2. c.7. n. 27.* & in nostris terminis doctrinam Baldi ponderat D.Paz *de tenuta,q.40.n.24.*

Ideoque possessor maioratus putatiuus, si alienet virtute facultatis,nihil secum contrahenti prodest,quia ius, & dominium (apud legitimum successorem existentia) quod non habet, in alium transferre non potest,ex reg.*nemo plus iuris, de regulis iuris* quæ doctrina robur recipit ex altera Ludouici Mol.*de primogen lib.4.c.5. ex n. 33. & seqq.* & signanter *n.36.* vbi firmat, & constanter asseuerat,quod si fundator maioratus prohibuit alienationem sub expressa priuationis pœna, & possessor alienat, & postmodum facultatem Regiam impetret, non facta relatione alienationis iam factæ non tenet alienatio,nec prodest facultas, cum impetretur ab eo, qui iam non erat legitimus possessor maioratus, cuius titulum amiserat per contrauentionem; & quia eo tempore iam erat dominio priuatus, translato in sequentem successorem, in cuius præiudicium alienatio non valet, nec per facultatem princeps eidem præiudicasse, intelligitur,vbi bene comprobat videndus.

Et hoc ipsum probatur; nam in his casibus, in quibus hæres fideicommisso simpliciter grauatus, pendente conditione, possit rem alienare ad tradita per Vincentium Fusarium *de fideicommissione, quæst.553 cum sequentibus*, tamen hoc non procedit in fideicommisso puro, vel conditionali, purificato iam tempore alienationis,etiam facta ab ignorante ignoranti emptori, ea ratione; quia tunc dominium non est hæredis, sed fideicommissarij, in quem fuit recta via ministerio translatum, & potuit rem vendicare, sic ex hac ratione tenuerunt Imola *in l.quidam ita,§.vltimo, ff. ad Trebellianum,* Paulus Castrensis *in lege vltima,§ sed quia nostra,numero 4 versic.intelligo,Codice communia de legatis,& in leg.fin.columna.* & ibi Alciatus *num.5. prope finem,* vbi testatur de communi opinione, *ff. de lege 2.* Alexander *in lege Marcellus, §. res quæ, num.4.* & ibi Claudius Aquens. *num. 6.* & Ruinus *num.5 ff. ad Trebellianum.* Opiæ *in l. filiusfamilias, §.diui,num.24 ff. de legat.1.* Padilla *in Authent.res quæ num.11.Cod.communia de lege*, Corneus *consil.298.num.6.lib.3.* Gratius *consil.65.numero 18.& sequent.* vbi latè defendit Anton. Trigon. *singular. 54 num.6.* Socinus senior *regula 38. versic. limita illum textum* Petra. *de fideicommissione, quæstione 3. n.40* Peregrinus *de fideicommiss.art.40.n.39.versic. item cum text.* Hieronymus Gabriel. *conf.118. num. 2. ad medium, lib.1.* Petrus Surdus *consil.116. num.17.lib.1.* Rota Romana *in nouiss.decisione 49. num.56. part.2.* Vincentius Fusarius *de substitutionibus, quæst.556. num.11.* vbi de magis communi. Atque maximè procedere, quando dominium recta via absque restitutione transit in fideicommissarium, iuxta per eum dicta *in quæst. 603.* provt verificatur in maioratu, in cuius verum successorem omne ius, dominium & possessio ipso iure, *ex lege 45. Tauri* ministerio transfertur, provt suprà *num 62.*

66.

67.

68.

Quæ doctrinæ attentè ponderandæ erunt, quia loquuntur in fortioribus terminis, quando alienatio facta est ab eo, qui fuit dominus, & legitimus possessor,sed eius dominium tempore alienationis extinctum, & in alium translatum reperitur; ad ea, quæ inferiùs latius dicenda erunt. At in nostro casu possessor maioratus putatiuus nunquam dominium habuit, nec etiam possessionem, quia vtrumque iuris ministerio à principio in verum successorem fuit translatum.

Diximus,principem per facultatem datam maioratus possessori putatiuo non voluisse adimere impedimentum ex defectu dominij, quod probatur ex tacita, & subintellecta iuris dispositione dictantis; nunquam principem velle iuri tertij præiudicare,vt vulgarissimum est Et in specie facultatis Regiæ ad alienandum, & hypothecæ subiiciendum bona maioratus, vel feudalia, vt subintelligatur saluo iure partium; probarunt Isernia *in cap.imperialem,de prohibita feud.alienation.n.11.* & ibi Carnerarius *fol. 79. columna 4.* item Isernia *in capite 1.qui succes.ten. numero 6.* Paris de Puteo *de re integra feud.capite 267.* Frecia *de feudis,lib.2. quæst. 29. num. 3.* Contardus *in l. vnica, C. si de moneta possess. limit.258. n.47.* Franchis *decis.540. num. 9. & 10.* Valasc. *de portionib. cap. 13. n. 70.* Notarius *quæst forens.38.* Lasarta *consil 43. num.3.*

Manent. *dec.7. num.*50. & quod facultas Regia ad alienandum non tollat ius tertio quæſitum, plurimis DD.cit.dixit Mol.*de primogen. lib.* 4. *c.* 5.*n* 36.

69. Tum etiam manifeſtè apparet ex verbis, & tenore ſolito ipſius facultatis, qua expreſsè decliditur, & facultas taxatur ad bona ipſius poſſeſſoris impetrantis,& pertinentia ipſi maioratui, per hæc verba: *E para el efeto ſuſo dicho, eno para otro alguno,apartamos,è diuidimos el dicho eſtado,y maiorazgo,y de las crauſulas, vinculos,y condiciones del: los bienes,e Rentas,ſobreque impuſieredes, y cituare des el dicho cenſo, y los hacemos libres; ni obligados. ni ſuietos a vinculo ni reſtitucion alguna. comanto que ſean vueſtros propios, y del dicho eſtada,y mayorazgo:porque nueſtra intencion y voluntad no es de preiudicar en lo ſuſo dicho a nueſtra corona Real, ni a otro tercero alguno.* Ex quibus verbis apertiſſimè conſtat,quod ad hoc,vt operetur, & conceſſa intelligatur facultas ad alienandum,ſeu obligandum bona maiotatus, duo præcise ſimul requiruntur, quod bona propria non ſolùm ſint maioratus, ſed etiam propria ipſius poſſeſſoris impetrantis, nempe vt ipſe tanquam legitimus ſucceſſor eorum ſit dominus,quod verè tendit ad excluſionem intruſionis, & illegitimi poſſeſſoris; necnon præſeruationem iuris veri, & legitimi ſucceſſoris appoſitum intelligitur.

70. Quare reſpectu huius maioratus alieni facultas nihil operatur, nec eius virtute eius bona obligari poſſunt,cum fuerit conceſſa ſub hac expreſſa qualitate,& conditione,& ſuppoſitione, *con tanto que ſean vueſtros propios.* Et quod vnum diſponitur, & aliud ſupponitur: non poteſt verificari diſpoſitio, niſi prius verificetur ſuppoſitio ex gloſſa *in l.mancipia.verb.anocandum, Cod.de ſeruis fugitiuis* vbi Bart, Bald. & Paulus Mantica *de contractibus, tomo* 1.*lib.*4 *tit.* 26. *num.*11. & Nos *de Protectione Regia,*1.*part.cap.*2. *num.*68. *&* 2.*part.cap.* 11.*n.*35. quia illa verba, *con tanto*, quibus vtitur facultas conditionem præciſam important,qua deficiente facultas nihil operatur, ita in terminis facultatis Regiæ, quam plurimis citatis tenet Mieres *de maior.*4.*part.q.*11.*ex n.*35.*& ſeqq.* & ſignanter de verbo facultatis *con tanto,ex n.*38.qua propter vterque defectus reperitur adeſſe in putatiuo impetrante, Nempe dominij, & prohibitionis inducta à fundatore quæ per facultatem non adimitur, ceſſante principis intentione, qui putatiuo in bonis alienis dare non intelligitur conditione deficiente, & quod illa verba *con tanto*,inducant conditionem in ſpecifica forma adimplendam. bene Caſtillo *lib.*5. *contr. c.* 125. *n.* 18.

Nec de tali poſſeſſore, & domino putatiuo putaſſe principem probatur: quia diſpoſitio quælibet loquens de aliquo non verificatur in putatiuo, vt de viro,aut vxore, & aliis ſimilibus abundè probat Tiraquell. *poſt l.connubial. gl.* 8. *n.* 134. *cum multis ſeqq.* Ioan. Gutiert. obiter, *de tutelis, c.*8.*n.*18.

Et an Princeps ius ſuum cenſeatur remiſiſſe, etiam præſtito aſſenſu ſub hac clauſula,*iuribus Curiæ,& alienis ſemper ſaluis*, vide negatiuè per Molinam *de primogen. lib.*4. *cap.*4. *ex n.*39. & ibi Addition. plures allegant. Et quod facultas Regia ad alienandum, ſeu hypothecandum bona maioratus ſit nulla conditione non verificata, probat Mieres *de maioratu* 2.*part. quæſt.*4. *illatio.*8. *num.*10. *&* 14. *&* 4.*part. quæſt.* 11. *num.*32. *cum ſequentibus.* hinc fit, quòd ſi quis impetret facultatem à Rege ad faciendum maioratum in filio naturali, & eum legitimandum, ſi poſtea appareat non eſſe filium impetrantis, non tenet facultas. Plurimos refert Mieres *de maioratu* 2.*part.quæſt.*1.*num.*71. Quæ omnia manifeſtam inducunt nullitatem facultatis impetratæ, ita vt alienationes eius virtute geſtæ inutiles, & inefficaces reddantur. Alia multa fundamenta in comprobationem nullitatis huius facultatis videbis *in c.*10.*& ſeqq.*Maximè,quia princeps, quando concedit facultatem domino putatiuo ad huius relationem, ſupponit eum dominum, & ideo eum dominum facere non intendit: quia diſpoſitio, quæ aliquid ſupponit, ſuper ſuppoſito nihil diſponit.*leg.*1. *ff. de. hæredib. inſtituendis.l.neque* § *.ſi ſeruum.ff de militar. tit. leg. generaliter,* §.*ſi is, qui ſub rem,ff. de fidei commiſſ. libert.* Surdus *deciſ.* 195. *n.*8. eſt enim contra principis intentionem id concedere, cum adeſſe ſupponatur eidem. Hunc diſcurſum latiſſimè ex aliis validiſſimis fundamentis efficaciùs comprobauimus infrà *in cap.ſeq. per totum.*

Addidimus ſuprà *n* 62. (nec princeps poteſt) nempe ſupplere defectum dominij, quem putatiuus maioratus detentor habet) non intendimus huic applicare potentiam principis Chriſtiani ſaltem) in tollendo iure tertij tanquam vulgatiſſimam: ſed alio ſubtiliori fundamento nitimur (quia ad valorem hypothecæ, & obligationis bo- 71.
norum maioratus requiritur veri domini conſenſus (provt ſtatim dicemus:) ſed ſi daremus per facultatem ſufficere conſenſum detentatoris dominio carentis, iam veri domini conſenſus ſupple-
retur in his contractibus, qui quidem, cum ſit de iure naturali, nullo modo ſuppleri poteſt pet prin-
cipem, nec ad id ſua humana poteſtas extenditur. 72.
Abbas *in cap.cum vigeſimum num.*12.*de officio delegat.* Staphilius *de litteris inſtitiæ,*§.*poſtremo, quoad hanc ſignaturam, num.* 5. Gomezius *in compendio ſignaturæ, poſito ſuper regulis de infirmis reſignand. ſub. num.* 71. *verſic. & quod dictum eſt de citatione, idem de conſenſu.* Achilles *deciſione* 8.*numero* 2. *de priuilegiis.*Rota *deciſione* 458.*lib.*3 *part.*3. *diuerſor.* Hieronymus Gonzalez *in regul* 8.*Cancellar. gloſſa* 47.*num.* 60. infinitos penè congeſſit Thomas Sanchez*de matrimonio. tom.*1. *lib.*2. *diſput.* 27. *per totam.* ad quod quam plurimos Doctores congeſſimus ſuprà 1. *part.cap.*38. *num.*14. *cum multis ſeqq.* vbi ampliſſimè egimus de hoc defectu poteſtatis in principe circa deſtruendos contractus, vel ſupplementum conſenſus.

Fulcitur hoc fundamentum ex ſingulari doctrina Rotæ, quæ admodum conuenit diſcurſui noſtro, pluries determinantis, ad penſionem impoſitam ſuper beneficio de conſenſu illud poſſidentes, nullo modo teneri ſucceſſorem probantem, prædeceſſorem conſentientem non habere ius ad illud beneficium, quia propter penſio erat nulla ex defectu conſenſus, quem præſtare non poterat ad gratiamen beneficij, qui iure ad illud carebat.Rota *dec.*666.*ex n.*1. *in nouiorib. part.*2.*&* iterum *part.*1.*dec.* 477. *per totam.* licet Sedis Apoſtolicæ authoritate ex tali conſenſu penſio fuiſſet conſtituta, quod eſt ſimile admodum conducibile noſtræ reſolutioni. Adeſt & alia Farinacij *dec.*396. *in poſthum.*16.*to.*1. *&* *dec.*337.*n.*1. vbi alias allegat *&* *in* 2.*to.dec.*559.*n.*2.*&* 3.

Et quia contrahentes non obligantur ex aſſenſu, & facultate Regia, ſed ſuo proprio conſenſu, qui in contractu interuenire debet ad eius valorem. Franchis *dec.*540.*n.*9.*&* 10.Ric. *in praxi p.*1. *deciſ.*

*decis.*55. Additionat. ad Molinam *lib.*14. *cap.*9. *ad num.*32. *versic. regula est, in fin.* facultas enim solum tollit impedimentum prohibitæ alienationis, & possessorem reddit habilem ad contrahendum: ideoque contractus postea gestus inter partes nullam ab ipso facultate dependentiam habent, sed suammet naturam sequuntur, provt *supra ex n.*69. idem probat Peregrinus *de fideicommiss. art.*52. *num.*89. qui post Molin. Aret. *consil.*14. *col.*9. Beret. *cons.*144. *n.*11. & 12. Bellamer. *dec.*502. Grammat. *dec.*66. *n.*50. Fusfarius *de fideicommiss.* 512 *n.*11. & *n.*12. dum dicunt, quòd facultas, *& authoritas Principis ad transigendum*, vel contrahendum, non validat, nec tollit defectus aliunde prouenientes, & in ipso contractu contingentes. Pro quo facit text. *in l. authoritate. C. vnde vi.* conducunt singulares doctrinæ, rem hanc rectè comprobantes, quas congerit Molin. *de primog. lib.*4. *c.*3. *ex n.*23. *cum seqq.* sequitur Noguerol *alleg* 19. *ex n.*72. *cum seq.* & quia facultas non afficit rem, sed tantùm dissoluit personam, prohibitam alienare, ab eo vinculo, (quo ligata erat,) & ad alienandum habilitat. Ita post Bald. & Greg. Lopez tenet Noguer. *alleg.*32. *n.*134. nam assensus, & facultas Regis solùm tollit obstaculum, respectu qualitatis feudalis, & maioratus: non tamen addit potestatem contrahendi, vbi non adest in eo, qui ad contrahendum super feudo, & maioratu impetrat facultatem, nec facit verum Vasallum, aut verum maioratus successorem eum, qui verè non est. Ita secundum communem theoricam in terminis probat Ioan. Faber *in §. non solum instit. de legatis.* Pulchrè Ioan. Franciscus de Ponte *cons.*36. *num.*6.

Princeps etenim facultatem concedens ad alienandum, non alienat, nec disponit, sed dumtaxat alienanti permittit contrahere, tollendo impedimentum prohibitæ alienationis; provt latè probauimus *infra c. seq. ex n* 88. *vers. doctissimus Molina*, &c Nam facultas decretum, & licentia ad alienandum bona feudalia, maioratus, minorum, & similium, est futuræ alienationis permissio, vt ex Ioan. de Platea *in l.* 1. *vers. & debet istum decretum, C. de prad. decurion. sine decreto non alien. lib.* 10 & ex Cravetta *in responso pro genero num.*129. *cum seqq.* firmat Ozaeus *in dec. Pedemont.* 171. *sub num.*20. quoniam aliud est accipere licentiam, & facultatem ad aliquid gerendum, aliud ipse actus, & dispositio: nam facultas est quid diuersum ab ipsa dispositione. Vt per plura iura probat Roland à Valle *cons.*30. *n.*9. *lib* 4. Rota vt per Farinac. *in post-hum. tom.*1. *dec.*553. *n*13. igitur tam ex defectu substantiæ, quàm ex defectu formæ dominij, scilicet, & facultatis Regiæ obligatio bonorum maioratus facta per possessorem putatiuum non tenet

73. Secundò, & hæc pars probatur, quia rei alienæ absque domini consensu obligatio, & hypotheca non valet, quia debitor obligare potest creditori suas res non alienas, *l. si probaueris Præsidi prædia, vel homines, de quibus agebatur, suos esse, intelligis obligari eos creditori ab alio non potuisse, si non sciens hoc agi in fraudem creditoris ignorantis dissimulat. C. si aliena res pignori data sit, l.*4. *l. quæ prædium in filios à se titulo donationis translatum creditori suo dat pignori. seruatis contrario pignoribus, obligat iudicio, quàm quidquam dominus vocaticum Seruiana etiam actio dicet, euidenter iure pignoris teneri non posse, nisi quæ obligauerit in bonis fuerint, & per alium rem alienam inuito domino obligari pignori non posse certissimum est. Idem nexum non facit creditorem, nisi perso-*

*na, quæ iure potuit obligare, & toto tit. C. si aliena res pign. data fuer. l.*1. *§.*1. *& toto tit. ff. quæ res pign. obligare possit l.*1. *§.*1 *l. quæ nondum §.*1. *& §. quod dicitur, ff. de pignoribus, lege rem alienam, & leg.* 41. *ff. de pignorat. action l. ante omnia ff. de probationib. leg.*13. *tit.*13. *p.*5. *& l.*18. *tit.*13. *p.*5. ibi. *La cosa que a las à con del en penamiento, que era aquella cossa suya de aquel, que dixo que se la empeno.* Afflictis *decis.*389. Rodriguez *de annuis redditib. lib.*2. *q.*9. *num* 71. *&* 72. Noguerol *alleg.*22. *num.*57. Rota apud Farinacium *decis.*48. *n.*3. *& 5. tom.*1. *in posthumis*, Mangulius *de euictionibus, quæst.*37. *num.*2. Afflictis *decis.* 383. *n.*2. *&* 7. Vincent. de Franch. *decis.* 101. *n.* 23. Christophor. de Paz *in tract. de tenut. c.*30. *num.*21. Negusantius *de pignorib.* 8. *part. princip. membr.*3. *ex num.*57. Bellonus *consil.*45. Pacificus *de Saluiano interdict. inspect.*2. *cap.*2. *n.*53. Qui omnes firmant, etiam creditorem, agentem hypothecaria contra tertium possessorem, teneri probare dominium debitoris, alias non obtinebit, text. etiam *in leg fin. Cod. pactis*, ibi. *Iubemus enim, nec donationes rationum rerum, nec hypothecas penitus esse admittendas, nec alium quemquam contractum, cum in alienis rebus contra domini voluntatem aliquid fieri, vel pacisci secta temporum nostrorum non patiatur.*

Et hæc est differentia inter rei alienæ obligationem, vt nulla sit; & inter rei alienæ venditionem, vt nullà sit; & inter contrahentes mero iure valeat, eo quod illa affi. iat, & obliget res, & sic non teneat; hæc autem, & sic venditio personam debitoris dumtaxat obligat. Quam singularem rationem reddit gl. *in l.*1. *verb. potuisse. C. si aliena res, & in l. si fine. C. ad Vellæian.* & ex aliis exornat Negusant. *de pignor.*2. *part. membr.*3. *num.*58 *& sequentibus*, & quamuis rei alienæ venditio teneat, intelligitur contrahentium respectu, & in præiudicium vendentis, non autem domini, qui libere euincere rem suam potest. *Ad totum tit. ff. & C. de euictionib.* latè prosequitur Ant. Gom. *tom.*2. *variar c.*2. *n.*8. & Caldas Pereira *de empt. & vend. c* 11. *per totum*, & quod valet respectu possessorum contrahentium: secus autem respectu domini, cui per hoc in nihilo præiudicatur Bald. *in l.*1 *in fin. C. commun. rer alien.* Gratianus *discept. forens tom.*4 *c.*730. *n* 26. *&* 28. vergent quæ Tiraquell. *de retractu lignagier*, §.32 *gl.*1, *n.*42 & supra vbi postquam resoluit, quòd pactum inter permutantes rem patrimonialem cum non patrimoniali, vt hæc in patrimonialis locum subrogetur, operatur inter ipsos contrahentes, & eorum hæredes; non verò in præiudicium tertij habentis ius ad rem alienatam retrahendum, cui pactum non impedit. Et annotauimus *infra c.*22. *n.*11. vbi efficacius valide hæc doctrina comprobatur, quam omnino vide ad totius articuli intelligentiam. Ergo bona obligata per detentorem maioratus sua nunquam fuere; sed aliena legitimi successoris illum euincentis; nunquam per consequens obligatio tenuit, atque ideo per separationem ne euincentem libera transibunt absque pignoris, vel hypothecæ nexibus.

74. Et hæc est differentia inter rei alienæ obligationem, vt nullà sit; & inter rei alienæ venditionem, vt nullà sit; & inter contrahentes mero iure valeat, eo quod illa affi. iat, & obliget res, & sic non teneat; hæc autem, & sic venditio personam debitoris dumtaxat obligat. Quam singularem rationem reddit gl. *in l.*1. *verb. potuisse. C. si aliena res, & in l. si fine. C. ad Vellæian.* & ex aliis exornat Negusant. *de pignor.*2. *part. membr.*3. *num.*58 *& sequentibus*, & 75. quamuis rei alienæ venditio teneat, intelligitur contrahentium respectu, & in præiudicium vendentis, non autem domini, qui libere euincere rem suam potest. *Ad totum tit. ff. & C. de euictionib.* latè prosequitur Ant. Gom. *tom.*2. *variar c.*2. *n.*8. & Caldas Pereira *de empt. & vend. c* 11. *per totum*, & quod valet respectu possessorum contrahentium: secus autem respectu domini, cui per hoc in nihilo præiudicatur Bald. *in l.*1 *in fin. C. commun. rer alien.* Gratianus *discept. forens tom.*4 *c.*730. *n* 26. *&* 28. vergent quæ Tiraquell. *de retractu lignagier*, §.32 *gl.*1, *n.*42 & supra vbi postquam resoluit, quòd pactum inter permutantes rem patrimonialem cum non patrimoniali, vt hæc in patrimonialis locum subrogetur, operatur inter ipsos contrahentes, & eorum hæredes; non verò in præiudicium tertij habentis ius ad rem alienatam retrahendum, cui pactum non impedit. Et annotauimus *infra c.*22. *n.*11. vbi efficacius valide hæc doctrina comprobatur, quam omnino vide ad totius articuli intelligentiam. Ergo bona obligata per detentorem maioratus sua nunquam fuere; sed aliena legitimi successoris illum euincentis; nunquam per consequens obligatio tenuit, atque ideo per separationem ne euincentem libera transibunt absque pignoris, vel hypothecæ nexibus.

Nam licet à principio possideat vtraque possideat, & simul suum, & alienum obligauerit, tamen quantum ad hunc euictum nunquam tenuit hypotheca: ita vt, facta postmodum separatione per euictionem liber transeat in verum successorem. Argumento, *lege frater vester suum vnus iudex portionem vobis competentem obligare non potuisse, ita suam dando obligationem suo creditori quæ fuit: vnde intelligitur contractum eius nullum præiudicium* 76.

dominio veſtro facere potuiſſe. Codice ſi communis res pign. dat. ſit, leg. ſi probatum fuerit Præſidi prouinciæ fratrem tuum vineas communes pignori dediſſe; cum partem tuam, quam in vineis habes, creditori obligare non potuerit: præſes prouinciæ reſtitui tibi eam inbebit, cum fructibus, quos creditor de parte tua percepe-rit, &c. *Cod. commun diuidun. l. ſi fratres veſtri prædium pro indiuiſo commune citra veſtram voluntatem obligauerunt, & hoc ad vos ſecundum pactum diuiſionis nullaque pignoris facta mentione prænenit: euictis partibus, quæ ante diuiſionem ſociorum fuerunt, in quibus obligatio tantum conſtitit,* &c. *Cod. commun. vtriuſque indic.* Quæ iura ponderanda ſunt in fortioribus terminis loquentia, nempe in obligatione bonorum communium à debitore iuſto titulo, & dominio pro indiuiſo poſſeſſorum: vt pars ſocio pertinens nunquam manſit obligata, ſed li-
77. bera ad eum facta diuiſione pertranſit. Idem multo magis dicendum erit in noſtro caſu, quo obligantur duo maioratus omninò diſtincti, & ſeparati, quorum alterum eſt alienum abſque titulo poſſeſſum per debitorem, vt omnino in euincentem liber tranſire debeat.

78. Sed vt hoc fundamentum prorſus ſine ſcrupulo tranſeat remouendum eſt obſtaculum deductum *ex l. bonorum appellat. 49. ff. de verborum ſignific.* in contrarium adducta ſuperius *ex n. 30. 31. &* 32. vbi inter noſtra bona computari ea, quæ bona fide poſſidemus. Ex quo conſequentiam deduximus ibidem; ergo obligare, & hypothecæ ſubiicere poſſumus. Cui ſatisfit ex iuribus hactenus *in*
79. *hoc 2. fundamento ex n. 73. allegatis*, prohibentibus obligationem in bonis alienis, & cuius dominium non habemus, abſque domini conſenſu, & illam legem intelligunt DD. quoad alios iuris effectus præſtandi cautam præſcribendi, exigendi fructus, & vt poſſeſſori ſolutio rectè fiat, & vt fructus ſuos interim faciat, prout videre eſt ex Rebuffo, Gutier. & Th Sanchez *ſuprà citati n. 58.* & vide *n. 56. & 57.* & vlterius *infrà ex num. 130. cum ſeqq.* quoad alios vero effectus res, quæ poteſt euinci non cenſetur eſſe in bonis poſſeſſoris, vt eſt expreſſus text. *in l. quod euincitur 190 ff. de reg. iur.* & conducunt quæ latè congerit Arias de Meſſa *var. reſol. lib. 2. c. 39. n. 13. cum ſeqq.*

80. Non tamen intelligenda erit quoad rei diſtractionem, & pignorationem in præiudicium veri domini, cui bona, vel mala fides poſſidentis, & alienantis nihil detrahit, quominus dominus ipſe ſuo iure liberè vtatur, vendicet, & rem euincat, *leg. rem alienam ff. de contrab. emptio. l. bonæ fidei 48. ff. de acquir. rer. dom. l. qui ſcit 25. & § bonæ fidi, & §. porrò ff. de vſuris, l. certum. Cod. de rei vendicat. §. ſi quis à non domino, inſtit. de rerum diuiſ. l. 39. tit 28. p. 3.* quia quando alienans non eſt dominus, non poteſt dominium, quod non habet, in emptorem transferre; quamtumuis emptor credat, & pro certo habeat venditorem dominum eſſe, & poſſe vendere, vt ex *d. §. ſi quis à non domino*, obſeruat Noguerol *allegat. 13. ſub n. 22.* & in terminis hypothecæ rei alienæ, vt bona fides contrahentium minimè præſtet creditori ius in ea. Probat Rota *dec. 22. n. 1. p. 1. in nouiſſ.* prout efficaciter comprobatur *infrà c. 22. n. 11.* vbi exactius declaratur hæc doctrina.

Nec bona fides emptoris, aut venditoris vllo modo poteſt validare titulum ab initio nullum ex defectu dominij venditoris, vt tradit Gutierrez *Canonica lib. 2. cap. 23. n. 15.* Scaccia *de commentar. §. 1. q. 1. n. 556.* Pat. Azor. *p. 3. lib. 8. tit. de emptio. & vendit. c. 5. ex verſ. his præmiſſis.* Hermoſilla *in l. 19. tit. 5. p. 5. gloſſ. 2. num. 1. & per totam, tom. 2. fol. 98.* & vide eundem *in gloſſ. 3. per totam, maximè n. 2.* vbi de emente ſcienter rem prohibitam alienari, vt amittat pretium, quoniam bona fides creditoris, aut credulitas non debet nocere vero domino, iuxta text. *in l. 3. §. ſi accepit ff. de in rem verſo*, ibi, *ne credulitas creditoris domino obeſſet, vel calliditas ſerui noceret*, text. famoſus *in l. ſi extraneus rem viri 45. ff. de donationib. inter.* Vbi bona fides vtriuſque ſolùm tranſfert vſucapiendi conditionem; non tamen impedit rei vendicationem domino, quia ei non nocet alienatio.

Deinde quia quantumuis quis bona fide poſſi- 81.
deat, & iuſto titulo, necnon dominium habeat, non tamen plenum, & abſolutum; ſed variabile, & reuocabile ex cauſa originem trahente de præterito, & exiſtente tempore acquiſitionis: ſi interim eadem bona obliget ſuo creditori, & hypothecæ ſubiiciat, adhuc ſtatim quod ſuum reſoluatur, aut extinguatur dominium, & in alium transferatur, in tantum reſoluitur hypotheca, vt in dominum bona libera tranſeant, *l. ſi res diſt. 3. ff. quibus modis pign. vel hypothec. ſolut. l. 6. §. ſed & Marcell. ff. de in diem adiect. l. ex vectigal 31 ff. de pign. l. grege 13. §. ſtatu liberi. ff. eod. tit. leg in diem 19. ff. de aqua pluuia arcend. text. in cap. Imperialem lege in princip. de prohibita feudi alienatio.* in quorum iurium exornationem videndus eſt Ioan. Garcia *in opuſculo de hypotheca poſt contractum per totum*, appoſito poſt *tract. de expenſis, & melioratio.* Hermoſilla *in l. 67. titulo 5. parte 5. gloſſa 1. per totam, tomo 2. fol. 358. & ſequentibus*, qui plures allegant, & tam ipſi, quàm iura citata in variis caſibus, & materiis loquentia hanc doctrinam conſtanter affingunt, & vide DD. citatos *ſuprà numerum 67.* innumerabiles alios congerit Antonius Amatus *variarum reſolutionum 4. ex numero 15. cum ſequentibus*, & alij mox citandi.

Comprobatur ex illa receptiſſima ſententia, 82.
quod ſi emptor rei alternatiuè damnatus (in terminis *l. 2. C. de reſcinden. venditio*) vt vel rem reſtituat, vel pretium ſuppleat, eligat rem reddere, & pretium recipere: reſoluuntur hypothecæ medio tempore contractæ per ipſum emptorem. non obſtante ſuo dominio, & ſua legitima poſſeſſione iuſto titulo & bona fide roborata, quæ omnia non obſtant, quominus res ipſa libera, & abſque hypothecæ vinculo in venditorem vincentem tranſeat. Tradunt Bald. *in d. l. 2. q. 13. n. 17.* Paulus ibi, *n. 11.* Salicetus *q 15. n. 18.* Fabius de Anna *conſ. 81. n. 18.* Finel. *in d. l. 2. p. 2. c. 3. n. 11. & ſeqq. & num. 13.* Petr. Surd. *de aliment. tit. 9. q 42. n. 17.* Aldouinus *conſ. 15. n. 10 volum. 1.* Anel Amat *conſ. 10. num. 12. & 13.* Mantic. *de contractib. leg. 11. tit. 31. n. 68. & 69 pag. 666.* Carrocius *de locat. 2. p. Rubrica de vſufruct. q 52. pag. 83.* Hermoſilla *in addition.* ad Gregor. Lopez *in l. 67. tit. 5. gl. 1. n. 10. cum ſeqq. tom. 2. fol. 358.* Martha *conſ. 143. n. 18. verſic. item dicit Paulus de Caſtro.* Noguerol *allegation. 11. numero 96.* & eruditè examinat, & ita reſoluit Ioannes Garcia *in opuſculo de hypotheca poſt contractum, ex numer. 23. cum ſequentib.* & iterum ipſe Noguerol *allegat. 14. num. 116.*

Pendet etenim perſeuerantia hypothecæ me- 83.
dio tempore contractæ ex electione emptoris condemnati, vt ſi pretium ſupplere velit, & rem tenere continuatur hypotheca ſuper eadem, prout probant omnes Doctores citati, & etiam ex ſimili

mili, quod quando res empta ex pecunia pupilli eidem acquiritur ex iure ſpeciali, & nihilominus intelligitur eidem pupillo hypothecata pro pretio & vſuris, *leg. in princip. ff. de reb. eorum, leg. tutor. qui § ſi tutor pecuniam l. cum quæritur, ff. de adminiſtrat. tutor, l. idemque*, cum gloſſa & Bartolus *numero 2. ff. qui potiores in pignore habean.* vt intelligatur non

84. ſimpliciter pupillo rem acquiri, ſed ſi eam eligat, ſed quando pretium elegit, tunc ſibi intelligitur obligata pro pretio, & vſuris, provt gl. intellexit, & ſequitur Bart. *in d. l. idémque n. 2.* & Bald. *in leg ſi tutor n. 2. C. de ſervo pign. dato. manumiſſ.* Mantic. *de contract. tom. 1 lib. 11. tit. 17. n. 13.* Gaſpar Rodrig. *de reddit. lib. 3. q. 10. ex n. 8. & ex n. 27.* per aliquot numeros bene tractat de hac materia infinitos penè DD. pro hac electione congerit Ant. Amat.

85. *var. reſolut. 3. n. 67.* videndus etiam *n. 66.* Ergo deficiente dominio in detentore maioratus evicti, non tenet obligatio, & hypotheca interim ab eo contracta, quacunque exiſtente Regia facultate, quia hæc facit bona maioratus libera, non tamen dominum eum, qui dominio caret præiudicium maioratus, & veri ſucceſſoris evincentis. Ad latè tradita in primo fundamento *ex n. 60. cum multis ſequentibus.*

86. Tertium, & admirabile fundamentum, hanc noſtram opinionem roborans, atque indubitabilem reddens, ex eo deduces, quòd contractus, & alienationes factæ per poſſeſſorem maioratus putatiuum, ſeu intruſum non tenent in præiudicium eiuſdem maioratus, nec veri domini, illum evincentis. Iura ſunt expreſſa tam canonica, quàm ciuilia, text. *in c. alienationes omnium per intruſionem, ſiu canonicè electorum ſub Epiſcopi nomine, aut Abbatis, qui ſecundum ſuæ Eccleſiæ vſum conſiderandus eſt: alienationes dico quocunque modo factas, necnon & ordinationes.* &c. *Sine communis conſenſu clericorum* &c. *Eidem factas, irritas iudicamus* 12 *q.* 2. iam video lectorem ponderantem hoc cap. pro contraria parte vt de conſenſu capituli alienationes factæ per prælatum intruſum teneant, atque ideo accedente facultate Regis expreſſa poſſe poſſeſſorem intruſum, & putatiuum bona maioratus alienare.

87. Sed audi gl. celebrem *in d. c. alienationes, verb. alienationes.* In hæc. *Hoc ad canonicos electos referas: quia intruſi, vel ſchiſmatici nec etiam cum conſenſu capituli poſſunt aliquid alienare*, &c. allegat iura expreſſa *c. precariæ, & commutationes tempore viduarum Eccleſiarum factæ ab his, qui loca Epiſcoporum occupauerant, reſcindantur: & cum authoritate Eccleſiaſtica, vel ciuili, ſi facienda ſunt, fiant. Eadem cauſa. & q.* Probant etiam text. expreſſus *in c. 1.* ibi, *alienationes quoque, quæ per eoſdem ſchiſmaticos ſuper laicos factæ ſunt, omni careant firmitate, & ad Eccleſias ſine omni onere reuertantur*, &c. *De ſchiſmaticis.* Vbi ſimiliter gloſ. verbo *alienationes*, adducit pro concordanti text *in d. c. alienat. 12. q. 2.* & eadem gl. verbo, *firmitate*, firmiter tenet; huiuſmodi alienationes factas per prælatum intruſum, & ſchiſmaticũ non valere in præiudicium dignitatis.

88. Et in expreſſo etiam, quòd contractus confecti ab intruſo ſint nulli, tenuerunt per text. *in c. alienation. 12. q. 2.* Sarner. *de publicand. reſignat. q. 3. col. 5. verſic. quinto.* Caputaquenſ. *dec. 319. lib 1.* Haminius Parifius *de reſignat. benefic. lib. 11. q. 1. n. 22. & 23.* ſequitur Hieron Gonzal. *in regul. 8. de alienatiuis, gl. 5. §. 2. in fin.* Per text. inſuper *in d. c. alienat.* ita intelligit Greg. Lop *in l. 10. gl. 1 q. 4. tit. 26. de los feudos p. 4.* quem in terminis noſtræ queſtionis ita ponderauit, & per eum reſoluit, alienationem factam à putatiuo poſſeſſore maioratus cum facultate Regia, non valere, provt altiùs eiuſdem authoris mentionem fecimus, & eiuſdem doctrinam commemorauimus *infrà n. 227.*

Et per argumentum text. *in leg. qui nec tutores. ff. de rebus eorum, & leg. 1. ff. de eo, qui pro tutore.* Sic *in hac l. 2.* dicit Bald. *& eſt bonum argumentum, quod licèt quis ſit in poſſeſſione prælaturæ, tamen etiam cum authoritate ſuperioris non poteſt alienare, ſi non ſit verus Prælatus.*

Et per prædicta iura firmat Innocentius *in cap. in litteris n. 5. de reſt. ſpol.* quòd ſententia lata contra intruſum in aliqua prælatura non nocet vero prælato, quem ſequitur ibidem Bald. *n. 4. verſ. idem ait.* Puteus *deciſ. 375. lib. 1.* quæ doctrina procedit in fortioribus terminis, loquens in alienatione neceſſaria, cum iudicium reddatur in rem ſuam: contractus autem, de quibus loquimur, ſint alienationes voluntariæ.

Et quod alienationes, & infeudationes bonorum ſpectantium ducatui, ſeu maioratui factæ per illegitimum eius poſſeſſorem nullæ ſint, & per legitimum poſtea ſucceſſorem recuperari poſſint, eleganter probat expreſſa gloſſa Salicet Decius, & Brunus citati, & ſequuti per Iacobum Mandel. de Aluat. *in conſil. 433. tom. 2.* qui *n. 11.* ita ait, *deinde quoad priuationem factam per Ducem Franciſcum, qui fuit verus, & legitimus Dux, cum bis fuerit inueſtitus à Cæſare; res videtur clara, nam viderat ipſe Dux Franciſcus, quod magiſter Ambroſius nullum penitus ius habebat in hoc feudo, quia habuerat conceſſionem à Duce Ioanne Galeatio nepote Ducis Franciſci I. ex Galeatio filio, qui Dux Ioan. Galeatius non fuerat legitimus Dux, ſicut nec eius pater, nec auus, ita quod cum eſſet inueſtitus à non legitimis principibus, expeditum erat, quod poſtquam ſupereuenit legitimus princeps, inueſtituræ, & conceſſiones factæ ipſi magiſtro Ambroſio erant nullius momenti, & nullo ipſo iure*, vt per gl. & Salicet. & alios *in l. decernimus. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & Decius *conſ. 191. vol. 93. qui vt ſupradictum eſt, loquitur in terminis de hoc feudo contra magiſtrum Ambroſium* Brunus *d. conſil. 19. 20. & 21. qui pariter conſuluit contra ipſum magiſtrum Ambroſium ideoque valuit executio, & priuatio facta per ipſum Ducem Franciſcum abſque aliqua citatione, vel declaratione*, vt per Bald. *in c. 1. de feud. ſine culpa*, & Brun. *d. conſil. 19. col. 2.* &c. Hactenus Mandellus.

Pro huius fundamenti firmitate iura ſunt expreſſa probantia contractus, & tranſactiones factas ab hærede putatiuo non teneri in præiudicium veri hæredis hæreditatem evincentis, text. ſic. in *l ſi tibi decem* 18. §. *fin. ff. de pactis.* Cuius verba ita ſe habent. *Cum poſſeſſor alienæ hæreditatis pactus eſt; hæredi (ſi evicerit) nec nocere, nec prodeſſe plerique putant.* expreſſior text. *in leg. Imperatores 3 §. fin. ff. de tranſact.* cuius verba tranſcripſimus *ſupra n. 52.* vbi hæc iura pro contraria parte perpetam induximus. Sunt etenim clara, & apertiſſima pro hac probantia, tranſactionem factam à putatiuo hærede non tenere in præiudicium veri hæredis evincentis, nec eum adſtringere, nec eius virtute conueniri poſſe, quod etiam probat text. *in l. ſi actionem, C. de pactis.* Vbi pactum geſtum ab hærede putatiuo non nocere vero hæredi Cyriacus *tom. 2. controu. 236. n. 24. & 25.* & in hac concluſione tota gloſſa & DD. conueniunt vnaniminter, ſuper qua nulla vnquam fuit inter eos dubitandi occaſio. 89.

90. Sola etenim inter DD. controuersia versatur dumtaxat, an ex contractu gesto per hæredem putatiuum, & intrariam possit se iuuare hæres verus, euicta hæreditate, & illum ratificare expressè, vel tacite agendo, vel excipiendo de eo; Et negatiuam opinionem viriliter tuetur Francisc. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. tom. 2. lib. 26. tit. 5. per totum*, dicens non valere contractum, & transactionem factam à putatiuo hærede, nec prodesse vero vincenti, qui nec ratum habere potest, cum hæres putatiuus transigens, & contrahens suo proprio nomine contrahere intelligatur, non nomine veri hæredis, cuius negotium non gessit; sed sium dumtaxat, ex regula. *Ratum quis habere non potest,*
91. *quod suo nomine non est gestum, de regula iur. in 6.* quam exornat, & plures adiicit limitationes Hermosilla *ad leg. 47. glos. 1. per totam titul. 5. part. 5. tom. 1. fol. 115. & in leg. 54. eodem tit. & part glos. 1. per totam. fol. 246, & seqq.* cui etiam nititur *d. lex Imperatores, § fin. ff. de transactio.* in illi verbis. *An is* (scilicet verus hæres) *vti possit exceptione transactionis factæ cum Mæuio* (scilicet hæde putatiuo) *qui hæres eo tempore non fuerit possitque Septitius* (nempe debitor, cum quo hæres contraxit) *pecuniam, quæ Mæuio, vt hæredi à debitore numerata fuit condictione repetere, quasi sub prætextu hæreditatis acceptam*; *Respondi secundum, quæ proponerentur, non posse: quia nec cum eo ipse transegit; nec negotium Septitij Mæuius gerens accepit* Quibus verbis inhærens Mantica loco citato non immerito hanc negatiuam opinionem defendit, quia si eorum rigorem, & apparentiam attendimus, vera est ista opinio

92. At contrariam semper tenuit Rota in tribus decisionibus, vna relata per Manticam loco citato *num. 1.* duabus per Marescotum *variar. resolution. lib. 2. cap 17. num. 1. & num. fin* distinguens inter transactionem, contractumque per hæredem putatiuum factum super re hæreditaria, & tanquam hæredem licet putatiuum, iuxta ea, quæ late cumulat Fontanella *de pact. nuptial. clausul. 7 glos. 3. part. 3. ex numero 37. cum sequentibus. tomo 2.* Nec non ex aliis Doctoribus probat Grat. *de creditor c. 14. quæst. 11. ex num. 1430 cum sequentibus.* Et tunc mediante ratificatione tacita, vel expressa legitimi
93. hæredis hæreditatem euincentis sibi prodest. At quando hæres putatiuus contrahit, vel transigit super re non hæreditaria, vel extra hæreditatem, & tunc solum prodest hæredi putatiuo, non tamen vero hæredi, cuius negotium ille non gessit, atque ideo contractum ratificare non potest ex *dicta l. Imperatores, § fin.* Hanc distinctionem pott Rotam sequuntur, aliis Doctoribus relatis, Hercules Marescotus *d. cap. 17. per totum* Optimè etiam Francisc. à Ponte *consil. 38. per totum*, & hæc distinctio procul dubio magis constat iuris principiis, & pro interpretatione *d. § fin.* videndus omnino à Ponte. Et vrgent alia iura statim alleganda, & ponderanda.

94. Nec huic veræ distinctioni obstat text. *in d. lege si tibi decem, . fin. ff. de pactis.* Probans pactum factum per hæredem putatiuum, nec nocere, nec prodesse vero hæredi euincenti; quia respondetur per hoc non impediri ratificationem, ex qua procul dubio adstringitur hæres verus, eique prodest, & nocet pactum. Ante eam autem verius est, pactum nec nocere, nec prodesse, prout videmus generaliter; res inter alios acta, nec nocere, nec prodesse aliis. Non tamen impeditur ratificatio, consensus, & approbatio aliorum ius habentium, vt illis prosit, & nocet. Videmus etiam in venditione rei alienæ nomine domini facta, absque tamen eius mandato, quæ nullomodo, ei prodest, nec nocet, nisi eius subsequatur ratificatio, à qua pendet vtilitas, vel damnum. Vt est videre per 95.
Hermosillam *ad leg. 48. glos. 1. ex num. 1. tit. 5 p 5. tom 2. fol. 215.* Anton. Gomez *in l. 45. Tauri n 82. & 83.* Mantica *de contractib lib. 4. tit. 32. num. 13.* qui alios allegant, & est text. *in leg. si pupilli, § sed si ego, ff. de negotiis gestis.*

Sed vtcunque sit, quantum ad nos attinet, siue 96.
vnam, siue alteram amplecti velimus opinionem, vtraque procul dubio nostram resolutionem efficacius roborat, etenim si negatiuam absolutam, vt non possit hæres euincens hæreditatem contractum ratificare, habemus intentum contractum gestum à putatiuo non subsistere in præiudicium veri hæredis, & absque ipse coniaidescentiæ, & subsistentiæ. Si affirmatiuam sequamur, nempe posse ratificari, pariter, & nostra roboratur opinio, vt ipse contractus de per se, & in suo primo statu 97.
sumptus non officiat hæredi, & vt officiat, vel proficiat, pendet à sua voluntate, & consensu tacito, vel expresso, ex quo incipit vigorem assumere ille contractus, tanquam à vero hærede à principio celebratus: atque ideo iura præallegata text *in d. l. si tibi decem, § fin. ff. de pactis, & leg. Imperatores, § fin. ff. de transactio.* absolutè esse expressa, & apertissime probare contractum factum ab hærede putatiuo (hæreditate euicta) non nocere hæredi euincenti.

Quam verissimam conclusionem plura insuper 98.
alia iura expressè comprobant, quæ in vnum congessimus, & allegauimus pro contraria parte *supra ex num. 48.* dum expressè probant in petitione hæreditatis euictæ contra hæredem putatiuum res hæreditatis, quam possidebat, distrahentem, pretium ad putatiuum peruenientis restituendum esse, eo quod in petitione hæreditatis, sicut in cæteris iudiciis vniuersalibus pretium succedit loco rei, *ex l. rem. & pretium. ff. de petitio hæreditat* Non tamen ex hoc sequitur, quod contractus, & alienationes factæ per hæredem putatiuum ante euictam hæreditatem prosint, aut nocent vero hæredi, sumptis contractibus in sua simplici subsistentia, atque primo statu; sed dumtaxat subsequuta expressa, aut tacita approbatione facta per hæredem euincentem, petentem, aut recipientem pretium receptum ab hærede putatiuo venditore. Atque 99.
sic vtilitas, vel damnum contractuum, & alienationum gestarum per istum pendet à voluntate, consensu, aut ratificatione veri hæredis. Iura sunt expressa *in lege ut vbi 27. § 11. ff. de petitione hæred.* In hæc. *Certe si minori pretio res venierint, & pretium (quodcumque illud sit) Actor consequutus sit, multo magis poterit dici exceptione eum fuit moueri, sed & id, quod is debitoribus exegit possessor, petitori hæreditatis soluit, liberari debitores, Iulianus libro 4. d. gest. scribit, siue bonæ fidei possessor siue prædo fuit, qui debitum ab his exegerat: eo ipso tunc eos liberari.* Quod quidem prouenire ex effectu ratihabitionis per receptionem factam ab hærede euincente, probant Bartolus & communiter Doctores, ibidem, *& glossa verbo multo magis, & verb. s. b. moueri*, textus etiam *in lege si possessor 34. §. fin. ff. eodem titulo*, probat etiam *glossa fin. in lege tertia, § fin ff. de transactione in verficulo illud verum est, cum infrascriptus hæres habet ratum, quod gessit*

possessor

possessor. Quam gloss. communiter sequuntur ibidem Bartol. Albericus, Angelus, quam communem testatur Iason *num.* 1. *versic. in eadem glossa.* Etenim per receptionem pretij, aut solutionem factam domino rei tacita re ipsa inducitur ratificatio contractus Paul. Montanus *de tutelis c.* 33. *num.* 5037. Petrus Surdus *consil.* 104. *num.* 1. *cum sequentib.* Menoch *de recuper possess. rem.* 15. *n.* 150. Alexander Trentacinq. *variar. resolut. titul. de minorib resolut.* 10. *n.* 1. Lara *de vita hom'n cap.* 12. *n.* 45. Hermosilla *ad d l.* 4. *gloss.* 12 *n.* 53. *tit.* 5. *p.* 5. *tom.* 2. *fol.* 44. Qui plures alios allegant, & est text. *in leg. Iulianus,* 3. *fin. ff. ad Macedonian.* infinitos DD. refert Giurba *decis.* 100. *n.* 32.

100. Attamen cessante ratihabitione, & approbatione veri hæredis liberè poterit ipse rem vendicare à possessore emptore res distractas per hæredem putatiuum ante euictam hæreditatem; quia in mera, & libera potestate est veri hæredis, vel pretium à putatiuo consequi, iuxta iura prælegata dudum, *& in n.* 48 *& seqq.* vel rem ab emptore vendicare, cum per distractionem huiusmodi nullum sibi, tanquam vero domino illatum fuit præiudicium. Iura sunt expressa *leg. at vbi* 5. *§. item si hæres distraxit bonæ fidei possessor,* ibi. *An singulares si nondum vsucapta sint vendicari petitor ab emptore possit &c. Et puto posse res vendicare,* &c. *leg. quod in diem* 8. *§. fin* ibi. *Sed pretia rerum quas distraxit ex causa fideicommissi, solui; peti hereditatem posse ab eo, quia reperere potest. Sed hæ casibus actiones suas cum damnaxat præstaturum: cum & res extant: & potest petitor etiam per in rem actionem eas vendicare, l. & non tantum* 21. *§ quod si pro emptore,* ibi. *Quia hæres idémque petitor eam vendicare potest, nec vlla exceptio datur possessori omnia, Dig. de petition. hæred. leg. si post moram in fine. Cod. ad tit.*

Provt in fortiotibus terminis probarunt Peregrin. *decis.* 2. *numero* 5. dum firmat, quod in potestate, & electione est fideicommissarij, vel pretium rei hæreditariæ venditæ per hæredem petere, vel ipsam rem alienatam vendicare. Sequitur Vincentius Fusarius *de substitutionib. q.* 627. *num.* 54 *&* 55. eo quod in vniuersalibus pretium succedit loco rei Ergo multo magis concedenda erit hæc electio vero hæredi, & domino, in contractibus gestis ab hærede putatiuo nullum ius, aut dominium ad hæreditatem habente. Provt in terminis consequentiæ probat post Peregrin. *d. decis.* 2. *numero* 5. Gaito *de creditor. cap.* 4. *quæst.* 11. *numero* 1420. indubitabilem dicens, & iterum post gloss. Tiraquell. Bened. Cassan. Peregrin. *d. decis.* 2. *numero* 10. Gaito loco citato *numero* 1429. *&* 1430.

101. Ex quorum iurium dispositione duo vtiliter inferuntur, nempe contractus gestos per possessorem hæreditatis hæredem putatiuum nihil opitulari vero hæredi cuicta hæreditate, nec iuri, ac dominio suo aliquid detrahi. Alterum, quòd ipsos contractus tanquam gestos per intrusum vti hæredem, & hæreditatis intuitu, & nomine, posse verus ipse hæres ratos habere, vt sibi nocent, aut prosint. Ex quo iuri consentanis apparet resolutio Rotæ Romanæ atque Doctorum eam sectantium, de qua furfuri *ex n.* 89 *versic. pro hanc fundamenti firmitate*, & cum reuera eo ipso, quòd hæres,
102. vt hæres contrahit, vel quando contrahit super re ad hæreditatem & non ad se pertinente, intuitu, & nomine hæreditatis contrahere intelligitur; Ad latè tradita *suprà ex n.* 9. *cum seqq.* Nec ipse debitor, aut creditor hæreditatis foret tam supinus velle contrahere cum eo, sciens hæredem non esse, & non legitimam personam. Et quia si quis in instrumento asserat se hæredem, præsumitur cum 103.
eo contrahi, tanquam cum hærede, & sub ea qualitate celebrari, Angelus *in l. si personas,* §. 1. *per illum text. ff. de inofficios. testament. leg. fin. ff instit. actio. leg. in familia. & si vertis hereisc. leg. si pater,* §. *qui duos ff. de adoptio.* Caldas *de emption. & vendition. c.* 7 *ex n* 25.

Hoc tertium fundamentum insuper roboratur, 104.
quoniam contractus, & alienationes gestæ authoritate tutoris putatiui nec valent, nec tenent in præiudicium minorum, text. est *in l. si is qui,* & ibi Bartol. & Bald *ff. de eo qui pro tutore negot. gest.* text *in l quinque tutores, de reb. cor. l* 2. *ff. de eo qui pro tutore, text in l qui in aliena, si is qui putabat,* & ibi gloss. & Rominus *ff. de acquir. hæred.* & alios allegat plures Tiraquell *post leges connubial. gloss.* 8. 105.
num. 25. Barça *de decim. tutor. cap.* 12 *n.* 10. *&* 11. Ioann Gutierrez *de tutelis c.* 8. *n.* 15. & licet gesta, sint valida, adhuc non valent in minorum præiudicium, nisi ex postfacto minores rata ea habeant. Vt notant Bartol. & communiter DD. *in l. si tutor. per gloss. ibi. Cod. in quibus claus. in integ. restitut. non sit necess.* Quæ est vera, & magis communis opinio secundum Baronum *q.* 105 *n.* 2. Ex quo, & aliis communem, & magis communem profitetur Barça *d. c.* 12. *n.* 12. Sequitur Gutierrez *d. cap.* 8. *num.* 16 vltra quos, & quòd gesta a tutore putatiuo, & communiter reputato pro tali non teneant, innumerabiles pene DD. referunt, & sequuntur Anton. Gabriel. *commun conclus. tit. de probat. conclus.* 8. *n.* 28. & Mascard *de probat. concl.* 699. *n.* 88.

Quartum fundamentum (quod & clarum præ- 106.
stabit intelligentiam ferè omnibus doctrinis pro hac, & contraria parte consideratis) deducitur ex quadam singularissima theorica à nemine hactenus excogitata, quod aliud est putatiuum contrahere super rebus alienis aliud contrahere super bonis suis. In primo casu, non sustinentur contractus in præiudicium veri domini, provt apertè constat ex tot iuribus, & doctrinis cumulatis pro hac parte *ex numero* 59. & signanter per totum fundamentum tertium huius partis negatiuæ *ex numero* 86. *cum omnibus sequentibus.* & in putatiuo 107.
contrahente super propriis bonis contractus sustinentur; provt videmus in filiofamilias communiter reputato patrefamilias, vt *suprà numero* 40. & in minore communiter reputato maiori, de quo *in n.* 41.

Et inter vtrumque casum differentiæ ratio in 108.
eo consistit, quòd quando putatiuus hæres, Prælatus, possessor maioratus, tutor, & cæteri huiusmodi contrahunt, non possunt præiudicium afferre tertio vero domino, cuius consensus non adfuit. Cum sit de substantia intrinseca, contractus, vt sustineatur in eius præiudicium, & commodum, de quo abunde in tota hac parte negatiua *ex n.* 59 *cum seqq.* ex vulgari regula, quod nostrum est, ad alium sine consensu nostro transferri non potest, & ex alia, res inter alios acta aliis nec nocet, nec prodest.

At quando putatiuus contrahit super rebus suis, 109.
solum suum præiudicium versatur, quod sibi imputare debet, qui falsò se fingit habilem, maiorem, patremfamilias ad contrahentes ignaros decipiendum, ideóque ne ex sua fictione, malitia, & dolo,

commodum reportet contractus iustissimè sustinentur. Vt probant Bald. *in l. Barbarius Philippus, in 1. lectura, num. 7.* vbi Iasso. *column. penult. in repetitione, column. 5.* idem Bald. *in repetitione. column. 4.* Antonius Gabriel, *commun. conclus. tit. de probation. consil. 8. num. 12. & sub num. 30. versic. & propterea ad commodum contrahentium cum tali valent ab eo*

110. *gesta*, in tantum quòd si cumputatiuè contrahens sciat defectum, & verè non esse talem ob doli, & malitiæ participationem, sustinentur gesta etiam in eius damnum Infinitos penè Doctores ad idem cumulat Gabriel. vbi proximè *n. 32.* & Mascard *de probation. conclusio. 649. n. 36. cum seqq* & latè Garcia *de beneficiis, 5. p. c. 14. ex n. 310. cum seqq.* Quæ vera differentiæ ratio probatur ex doctrina Castelli *in l. 55. Tauri, num. 7 8. & 9.* Quam sequitur Azeuedius *in l. 2. tit. 3. lib. 5. recopilat n. 2.* Dicentes, quòd si mulier coniugata contraxit cum alienigena, iurans se solutam, & maritum non habere, vel mortuum esse, adhuc contractum non valere, ad differentiam minoris affirmantis se maiorem. nam illa contrahit in tertij præiudicium, mariti, ad quem fructus bonorum vxoris pertinet pro oneribus matrimonij. Minor autem contrahit super rebus suis, à tertio independentibus, & suam rem gerit absque tertij præiudicio, cuius dolus eidem patrocinari non debet. Ex toto tit. *Si minor se maiorem dixerit.*

111. Et idem Azeuedius in eadem *l. 2. n. 85.* probat, quòd si mulier communiter reputabatur libera, & non nupta, adhuc contractus à se gestus absque viri sui licentia nulli sunt, quia communis reputatio in negotiis, & contractibus priuatorum nihil releuat. Cùm text. *in l. Barbarius Philippus, de officio Prætor.* procedat officiis publicis, quo casu propter publicam vtilitatem sustinentur gesta per officialem, & iudicem putatiuum, & quòd dispositio illius legis ad actus priuatos trahi non possit in præiudicium tertij, post Tiraquell. *de legib. connubial. gloss. 8. ex n. 144. vsque ad n. 162.* vide plurimos alios infrà *n. 144. & seqq.*

Sed hanc secundam partem huius theoricæ videtur destruere text. singularis *in l. si quis mancipiis 17. § si impubes ff. de institor. action.* Quem pro contraria parte ponderauimus suprà *n. 47.* quo probatur contractum celebratum cum institore, post mortem domini, & sic finito mandato, & adhuc contrahente conscio mortis, sustineri, & obligari hæredem, verba text. hæc sunt: *Si impubes patri habens institoris, heres extiterit, deinde cum his contractum fuerit, dicendum est in pupillum dari actionem, propter vtilitatem promiscui, vsus, quemadmodum, vbi post mortem tutoris, cuius authoritate institor præpositus est, cum eo contrahitur. Certè eius contractus nomine, qui ante aditam hereditatem intercesserit, etiam si furiosus heres extiterit, dandam esse actionem Pomponius scripsit. Non enim imputandum est ei, qui, sciens dominũ decessisse, cum institore, exercente merces, contrahit.* Ecce contractum cum institore super rebus alienis domini hæredis. *Adl. cùm hæredes. ff. de acquir. possess.* iuncta regula, quod morte mandantis finitur mandatum. Imò & plus auget difficultatem, quòd in secunda parte *d. §.* extenditur etiam ad institorem non putatiuum, cum contrahens scierit mortem domini, & extinctionem mandati.

112. Facilis patet solutio, si attendas, quod institoris mandatum talis est naturæ, vt non extinguatur per mortem domini cum præponentis, sed continuatur, donec expressè ab hærede reuocetur, maximè quando mors re integra, non contingit. Per illum text. sic dicunt gloss. Bart. & communiter omnes ibidem. Et plenius huius text rationem examinant DD. Bart. Bald. Raphaël, Fulgosius, Paulus de Castro, & Iason *in l. eius qui in prouincia, vers. placebat, ff. si certum petatur*, communiter tenentes mandatum institoris per mortem domini non finiri cum præponentis. Qui varias solutiones assignant *ad d. l. eius qui d. vers. placebat*, qui directè repugnare videbatur huic §. *si impubes.* Pro quorum concordia plenissimè tractat Iason *in d. vers. placebat*, post cæteros DD. & quod per mortem domini non finiatur potestas, & mandatum institoris, sui factoris per eundem. §. *probat Curia Philipp. tom. 2. c. 4. de facto res, n. 47. in fin.* & est similis text. *in leg. sed etsi pupill. 11. ff. de instit. action. sed etsi pupillus* (inquit Vlpianus) *hæres extiterat ei, qui præposuerat aequissimum erit pupillum teneri, quamdiu præpositus remanet. Remouendus enim fuit a tutoribus, si nollent eius opera vti*, &c. Et quod institoris mandatum morte domini cum præponentis non extinguatur, sed continuetur, ad gerenda, ad quæ obligatur, & tenetur hæres, etiamsi sit pupillus, aut furiosus, comprobat, & declarat Castrens. *in leg. si quis mancipiis 17. § si impubes, in princip. ff. de instit. action.* Socinus *consil. 112. num. 13. lib. 1.* explicat, & probat Gratianus *disceptat. forens. c. 342. ex num. 2. cum seqq. tom. 2.* vt intelligatur hæc vera conclusio quando viuo præponente institor præpositus cœpit agere, vt probant *gloss. fin. in 8. l. si quis mancipiis in principio, ff. de institor.* Bart. *in leg. si per epistolam, vers. contra hoc facit*, & ibi Paul. *colum. 1 ff. de acquir. hæred.* Bald. & Salicet. *in leg. mandatum. Cod. mandat.* Ruinus *consil. 115. vol. 1.* Anton. Gabr. *commun. opin. lib. 2. tit. de procurator. conclus. 2. n. 20.* per varia fundamenta comprobat Alexand. Trentacinq. *variar. resol. lib. 2. resolut. 10. de procuratorib. per totam. fol. 391.*

113. Et sic cum eo rectè contrahitur continuante mercium exercitium propter vtilitatem promiscui vsus, vt inquit *d. §. si impubes.* Quia vsus institoris post mortem domini coniunctus est, & vicinus vsui ante mortem, iuxta text. *in leg. cum actum, & in leg. atqui, §. Scæuol. ff. de negotiis gestis.* Vt benè explicat gloss. ibi, *verb. promiscui vsus.* Quare nihil mirum contractum valere nomine hæredis per continuationem gestum, siue cognita, siue ignorata morte domini; cum ex ea non extinguatur institoris mandatum, ex quo ipsemet hæres super bonis suis contrahere intelligatur, quia qui per alium facit, est perinde, ac si faciat per se ipsum, *leg. hæres absens 19. §. apud Labeonem quæritur, quid si homo prouincialis seruum institorem reddendarum mercium gratia Romæ habebat, & ait quod cum eo seruo contractum est, ita habendum esse, atque si cum domino contractum sit, quare ibi se debebat defendere, ff. de iudiciis.* Atque ita benè dixisse Vlpianum ibidem, *in d. § si impubes, non enim imputandum est ei, qui sciens dominum decessisse, cum institore exercente mercem contrahit*, &c. Cum eius potestas morte domini non finiatur. Et ad cætera iura *in eodem 9.* argumento pro contraria parte allegata *in d. n. 47.* facile respondendum erit in suo loco.

114. Quintum fundamentum (ex quo tota hæc materia illuminatur, & multa in contrarium adducta fundamenta diffoluuntur) pendet ex singulari distinctione Felin. *in cap. fin de accusationib.* quam sequitur

quitur Anton. Gabriel. *commun. concluſ. titul de probat. concluſ.* 8. *num.*6. *in fin.* loquens in prælato putatiuo firmat, quòd contractus geſti à prælato poſt eius depoſitionem ignoratam non valent; ſolutiones autem ſic, & debitores liberari. Hanc eandem diſtinctionem deduces apertè ex conſideratis à Noguerol *alleg.*19.*n.*12. *in fi.* n.24. dum dicit, aliud eſſe emere rem alienam ab aliquo habente apparens mandatum, vt non transferatur dominium, nec poſſit domino præiudicium aliquod afferre; aliud verò, ſoluere bona fide alicui, credendo iuſta de cauſa legitimum habere mandatum ad recipiendum, nam tunc ſoluendo tollit obligationem propriam, & penes ſe nihil alienum remanet. Quam inſuper diſtinctionem prius renuere Bald.*in cap. nihil n.*2. *ad fin.de electione.* Iſac. *in leg.ſi Vrbana præd. num.* 11.*verſic. ſed alienationes factæ per eum non valerent, ff. de conditio. indebiti.* Eandem diſtinctionem facilè deduces ex text. *in leg.* 1. §, *fuit quæſtum, ff. ad Trebellian. iuncta leg. ſi curatorem habens. Cod. de in integrum reſtitut. mi.* & ex his, quæ in eorum ponderationem, & interpretationem congeſſit Caldas Pereira *ſuper ea, verbo, implorata in integrum reſtitut. ex num.*34.*& ſequentibus, & num.*69 optimè etiam Sforcia Oddus *de reſtitut.*2. *p. quæſt* 52.*art.*3. *n.*22. reddens differentiam inter ſolutionem debiti, & cæteros contractus, vt ſolutio ſit actus neceſſarius, contractus vero actus voluntarius *ex leg. quòd ſi minor.* §. *reſtitut. ff. de minor.ib.* primum diſtinctionis membrum ſatis comprobatum remanet *in* 3. *&* 4. fundamento huiuſce partis affirmatiuæ *ex num. 86. cum omnibus ſeqq.* Imò, & ſuperius *ex num.* 59. hactenus, & pro hac ſingulari diſtinctione plures alios videbis Doctores *ſuprà* 1. *p. cap.*28. *ex num.*28. *cum ſeqq. verſic. ſed nunc tractandum eſt*, &c.

115. In ſecundo autem operatur fauoris ſpecialitas deducta ex liberatione, ad differentiam obligationis, iuxta text. *in leg. Arrianus ait, multum intereſſe, quæras vtrum aliquis obligetur, an aliquis liberatur. Vbi de obligando quæritur, propenſiores eſſe debere nos, ſi habeamus occaſionem ad negandum. Vbi deliberando, ex diuerſo, vt faciliores ſimus ad liberationem* 46 *ff.de obligat.& actio.* In quo fauor etiam publicus attenditur, & ineſt. Quodammodo etenim intereſt Reipublicæ homines ab obligationibus liberari, provt conſiderarunt Selſe *in deciſ. Aragon.*204. *num.*1. *&* 2. Mantier à Cueua *deciſ. Aragon.*2.*num.*42 *& num.*49. Decius *in leg. inuito* 69. *num.* 2. *ff de reg. iur.* ſequitur D. Valenzuela Velaſquez *conſil.* 179. *num.*8. & ex Cyno, & aliis annotauit Caſtrenſis *conſil.* 144. *à princip. & num.* 3. publicam vtilitatem verſari in debitorum liberatione, & Caſtrenſe relato idem tenet D. Larea *deciſion. Granatenſ.*19. *ex numer* 2. *tom.*1.

Atque ideo cum liberatio ſit fauorabilis, latior eius admittenda eſt interpretatio, quia reducit ad priſtinam libertatem, & reſoluit obligationem Socinus Iun. *conſil.*40.*n.*3. *volum.*3. Decius *in conſil.* 178 *.num.*4. Cephalus *conſil.*39. *num.* 26. *lib.*1. Ioan. Vincent. Honded.*in conſil.* 49. *num.* 18. *& ſeq.lib.*1. & poſt plurimos alios tenet Caſtillo *controuerſ.tom.*4.*cap.*42.*num.*46.*&* 47.

Eſt enim fauorabilior cauſa liberationis, quàm obligationis, vt per Bartol. *in leg.*eius qui in prouincia, *num.*18. *ff. ſi certum petatur*, & Bald. *in l. in contractib.*§. *ſuper cæteris*, *God. de non numerat. pecun.* Philippus Corne. *conſil.*169. *num* 20. *lib.*2. tenet D. Valenzuel Velaſquez *in conſil.*78.*num.*18. *& ſequentibus.* Ex quo prouenit, vt ſemper quod 116.
in ſoluente adeſt bona fides, & iuſta ignorantiæ cauſa, iuſtóque errore ſit ductus ad ſentiendum eum, cui ſoluit, habere legitimum mandatum ad recipiendum, vel quando aliquando habuit, fuerit tamen reuocatum, de quo nulla adſit ſcientia, & notitia, vel quando cum eo contraxit, vel quia hæres legitimus reputetur, & de aliis legitimis cauſis longa ſerie cumulatis *ſuprà ex n.* 33. *vſque ad n.*41. incluſiuè conſequi liberationem. Vbi pro fundamento contrariæ partis plurimas doctrinas ponderauimus tendentes in ſoluentis putatiuo hærede, ſeu ſucceſſore liberationis, provt Doctores ipſi expreſsè affirmant, & videre inſuper erit *ſuprà* 1.*p. cap.*27.*per totum, maximè ex n.*108. quæ doctrinæ ob fauorem liberationis, & ſolutionis egredi ſuos terminos non poſſunt, nec ad contractus alienationes, & obligationes trahendæ ſunt, cum ſint termini omnino diſtincti ob manifeſtam differentiæ rationem, provt ampliſſimè vidiſti per totum diſcurſum huius ſecundæ partis negatiuæ *ex.n.*59 *cum multis ſeqq.* vbi apertè probauimus obligationes, hypothecas, tranſactiones, alienationes, & contractus quoſlibet celebratos per hæredem putatiuum, poſſeſſorem dignitatis, aut maioratus, tutores, & alios putatiuos ſuper bonis hæreditatis, dignitatis, maioratus, aut minorum non valere in præiudicium veri, & legitimi hæredis, aut ſucceſſoris.

Nam ex ſolutione facta putatiuo parum, aut 117.
nullum infertur præiudicium vero ſucceſſori, & creditori, cum poſſit ſolutum repetere, & exigere à putatiuo, per rationem celebris text.*in leg.ſtatuliberi à cæteris* 29. §. *Quintus Mutius, ff. de ſtatuliber.* pro contraria parte adducta ſuperius *n.*15. in illis verbis, *Et liberum futurum eum, qui ei dediſſet pecuniam. Hunc autem poſſeſſorem hereditatis, cui data eſt ſumma, ſi vt Etus eſſet hæreditatis petitione; cum cæteris eam quoque pecuniam victori reſtituere debere.* Quam rationem ex aliis conſideratiuimus *ſuprà* 1.*p.cap.*27. *ex num.*71. *cum ſeqq. verſic.huius opinionis veriſſima*, &c.

Nec dicatur, quòd hoc caſu poteſt ſuperuenire 118.
damnum vero creditori, cum putatiuus poſſit tempore exactionis, & repetitionis fieri, & eſſe non ſoluendo, & ex hoc ſuum amittere creditum verum ſucceſſorem. Quia reſpondetur, tum quia quilibet præſumitur ſoluendo, adeò vt qui ſoluendo non eſſe dixerit probare teneatur, abundè nos *ſuprà* 1. *p.cap.*23. *per totum*, & ſignanter *ex num... verſic. vnum tamen præ oculis*, &c. Tum etiam quia hoc periculum vtrique æquale eſt; Poteſt etenim etiam cadere in debitore ſoluente, qui pariter 119.
poterat tempore, quo verus creditor ſucceſſit, & exigere vult, adeſſe, & factum fuiſſe non ſoluendo, & penitus amittere creditum ſuum. Atque ideo data paritate damni, & lucri, ob incertitudinem futuri contingentis redditur diſpoſitio iuſtificata, text *in d.l. ſtatu liberi à cæteris*, §. *Quintus Mutius*, ad latè tradita *ſuprà* 1.*p. cap.*20.*ex. n.*44. *verſic.hinc eſt, quòd hi contractus*, &c.

Hoc tamen diſtinctionis membrum deductum ex ſpeciali fauore liberationis, vt iuſta erroris cauſa, reputatio, & iuſta credulitas excuſet debitorem; fallit quando reſpiciens ſolutionem docet de mandato, quod reuera falſum eſt, licèt apparenter verum; nam in hoc caſu vti falſa procuratori ſolutio facta

facta debitorem non liberat, cum nihil adsit, quod possit domino imputari, vt ei præiudicet solutio Anton. Amat. *variar. resolut. lib.* 1. *resolut.* 20. *ex num.* 9. *& seqq.* Scaccia *de commerciis*, §. 2. *glos.* 5. *num.* 24. *&* 25. Gratianus *tom.* 1. *cap.* 194. *num.* 10. abunde Noguerol. *allegat.* 19. *n.* 27. videndus omnino *ex num.* 21. *cum multis sequentibus*, vbi multa vtilia congerit pro huius limitationis comprobatione.

120. Sextum, & vltimum fundamentum pro hac parte erit exclusium damni ponderandi contingentis creditoribus amittentibus credita sua, dato, quod per separationem maioratuum, super quibus ex facultate expressa Regis consensus emerunt, amittunt in maioratu euicto hipothecam; Sibi enim imputare debent damnum passum, & contingens, cum tenerentur indagare, & perquirere conditionem, & qualitatem possessoris, cum quo contraxerunt, *ex leg. qui cum alio contrahit, vel scit, vel scire debet conditionem eius, cum quo contrahit. ff. de reg. iur. cap. innotuit de electione, leg. si patronus de confirmando tutore.* Et ex Doctoribus *suprà citatis num.* 43.

121. Nec obstat, quod ibidem diximus ex multis Doctoribus, hanc regulam procedere in qualitate, & conditione personæ, cum qua contrahitur, non vero in conditione rerum, super quibus contractus celebratur; Quia respondetur, tum quòd hæc opinio semper nihil visa fuit suspecta. Sequeretur enim valere emptionem bonorum maioratus, vel alterius dominio pertinentium, eo quòd ignorat emptor aliena esse, vel non teneri indagare, & ita contra Cephalum *consil.* 393. *num.* 99. distinctionem inter rem, & personam referentem, tenet, & rectè Petrus Surdus *consil.* 150. *n.* 27. *l.* 1. sequitur Gratianus *discept. forens. tom.* 1 *cap.* 194. *n.* 20 & sub dubio eandem distinctionem ponit Velasc̃us *in axiomat. littera C. n.* 204. vide Castillo *tom* 4. *c.* 42 *n.* 64. 99. *& n* 100. *& sequentib.* Ex quo, & Tiraquell. Menoch Montier. & Surd. tenet Hermosilla *in leg.* 18 *glos.* 1. *n.* 11. *tom.* 2. *fol.* 94. Et quòd creditor teneatur indagare qualitatem tam rerum, quas in hypothecam accepit, an sint maioratus vel feudalia, quam personæ debitoris. Probat ex Baldo, Ioanne Garcia, & aliis nouissimè D Larea *in allegat. fisca lib.* 22. *numer.* 28. optimè Gratian. *tom.* 5. *cap.* 855. *num.* 17. vbi quòd de hac nullitate potest tertius etiam opponere.

122. Tum etiam, quia quando præfata distinctio foret vera (quam prorsus negamus) in hoc casu non agitur nec debitatur de qualitate rerum, super quibus contrahitur hypotheca, & obligatio, nec qualitati rerum attribuitur ius ad liberandum bona maioratus euicti ab obligatione, & hypotheca imposita; sed defectus dominij in imponente, & sic directè, & immediatè testatur de qualitate personæ, an fuerit dominus, vel non, & an habuerit potestatem alienandi. Vt in terminis probat Bald. *in §. rursus num.* 1. *versic. secundo quæritur tit. quibus modis feud. amit.* Ioan. Garcia *in opusculo de hypothec. post. contract. num.* 7. *& num.* 15.

123. Quod videmus ex tot exemplis *ex n.* 59. cum omnibus seq. in quibus non dominus alienans, vel pignori subiiciens rem alienam siue bona, siue mala fide, nihil transit in emptorem scientem, vel ignorantem, quominus verus dominus possit rem suam vendicare, nec scientia vel ignorantia emptoris, vel aliter contrahentis illum excusat à restitutione vero domino libere facienda, iuxta quæ diximus *ex n.* 78. *& sequentibus.* Atque ideo defectus in hoc casu consistit in persona, non in rebus, & sic eius qualitatem, & conditionem debuit indagare, & perquirere iuxta iuris regulam. Et vtcumque sit, siue conditio consistat in persona, siue in rebus, vt contrahens teneatur, vel excusetur indagare, vel non, habet locum dumtaxat inter ipsos contrahentes non respectu tertij, cuius iuri nihil detrahitur, nec euictio impeditur, *ex tit. integris ff. & C. de euictionibus.* Vel saltem in maioratibus prohibitio alienationis vtrumque respuit, tam personam possessoris, quàm ipsa bona, provt de vtroque plures doctrinæ hactenus relatæ sunt. 123.

Hoc enim nouum non est, sed frequentissimum in iure, & praxi quotidie vsitatum, vt creditor, qui confidens de bonis debitoris sibi per eum possessis, & hypothecatis mutuauit, his post modũ à vero domino euictis, amittat suum creditum; nulla enim excogitari potest circa hoc differentia inter creditores ad bona libera, vel ad bona maioratus, nec diuersis iuris principiis regulari possunt ad latè trad. ta supra *ex num.* 59. *cum omnibus seqq. sibi enim imputent, qui cum tali contraxerunt*, vt inquit text. *in l.* 1. §. *quæsitum* 3. *ff. de sep. rationib.* longè etenim maioribus periculis subiicitur contrahens super bonis maioratus, etiam cum facultate Regia, quàm super liberis. Vt pluries considerauit Ludouic. Molina & per eum P. Molin *de iust. & iure.* 3 *tomo, disp.* 651 *sub versic. Molina c.* 4. *ad fin. &c.* 124.

Imputent etiam sibi creditores, qui incautè contraxerunt, nec se aliquo iuris remedio præcauerunt, vt in similibus terminis dixerunt Bald *in. d.* §. *rursus, & in l. fin.* §. *sed quia nostra. C. communia de leg. a.* Ioan. Garcia vbi proximè *d. n.* 15. quia creditor, qui accepit rem pignori, debuit cautus prospicere naturam, & quantitatem rei, & sibi cauere alio iuris remedio, & indemnitate iuxta latè tradita per eundem Bald. *in l. fin* §. *sed quia nostra. C. communia de legatis.* & ex Ioan. Garcia vbi proximè *n.* 12. Probat nouissimè D. Larea *allegatio fiscali* 22 *n.* 28. *& a n.* 26 alias si non fecerit, sibi imputare debet suam negligentiam. *ex l. mulier. ff. de lege commissoria. l. si delegatio* 3. *C. de nouationibus. l. si quis domum* 8. *subiungi ff. locati* Larea vbi proximè *d. n.* 26 imputet enim sibi qui legitima cautela non se præuenit, & hoc damnum æquo animo pati debet creditor, qui ex propria culpa, atque negligentia actum securum, atque constantem non fecit, *leg. quod. eius ff. de reg. iur. l. si communis familia. ff. de noxalibus. l.* 21. *cit. fin. p.* 7. *l. non enim ff. ex quibus caus. maior.* 125.

Arguitur enim negligentia in eo, qui cùm remediis opportunis ad actum vti potuisset, id non fecit, *scilicet Episcopus de præbendis in.* 6. notant Socius. & Aymon relati à Mieres *de maioratu* 1 *p. q.* 25. *n.* 2. Azeued *in consil.* 3. *n.* 5. *&* 6. & est text. *in l. imperatores.* 3. *ff. de transact.* vbi facta transactione inter hæredem scriptum, & legitimum ab intestato, actionem dirigunt legatarij aduersus hæredem scriptum negligentem in se præcauendo, ex illa ratione, ibi. *Quare quidquid ex testamento petunt, hæredem scriptum conuenire debent, qui in transactione hæreditatis, aut cauit sibi pro oneribus hæreditariis: aut si non cauit non debet negligentiam suam, ad alienam iniuriam referre, l. electio.* §. *penult. ff. de noxalib. l.* 1. §. *item, si. quando actio de pecul. est anna* Contrahens enim hunc euenire posse casum perspicere debuit, *ex l. si quis domum*, §. 1. *ff. locati.* quem si non prospexit, & sibi alia via, & iuris remedio

remedio non cauit magis à seipso deceptus, quam ab alio iudicatur, seipsum etenim circumuenit, & ex sua culpa damnum patitur non aliena, quam sibi & non alteri imputare debet, optimè Paul. de Castro *cons.243.colum.2.in medio.* Corn.*cons.159. col.1.lib.4.* Alciat.*in leg.licet. Cod. de pactis,versic. sed quid si alterum pœniteat.*Burgos Salon de Pace *in leg.3.Tauri.2.p.consil.6. n.1218. per totum, & in consil.2. num.41.per totum.* Couarruu. *in rubric. de testament.2.part.num.8.versic. nec iniuria cuiquam.* Valascus *consil.7. num.8.* Molina *de iustitut. & iur. tract.2.disp.252. versic.quando tamen.* Castillo *controuers.lib.2.tap.18.ex numero 27.cum seqq.*& in similibus terminis loquendo in facultate super bonis feudalibus, vt imputandum sit contrahenti cum Vasallo,non habente facultatem, vel minus legitimam obtinente, si se non præcauit, & secure contraxit provt debebat, tenet Marius Frecia *de subfeudis,lib.2. de authorit.baron. authoritat.1.quæst. 30. numero 3. folio 158.* & quod tertio quantunuis bouæ fidei possessori rei maioratus, minus legitimè contrahenti cum eius possessore, imputetur negligentia inuestigandi,cautè, & accuratè inquirendi naturam, & qualitatem rei, atque potestatem possessoris, cum quo contraxit, ita vt nihil ei prosit sua bona fides quominus amittat suum creditum, vel expensas in re maioratus à se factas, multa videnda cumulat D.Ioan.de Castillo *controuersiar.lib.5.cap 65 ex num.91.92. & ex num.95. & ex n.101.& per totum,cap.quibus in locis,*quamplurimos alios DD.allegat.

Atque tandem minus damnum est creditorem amittere creditum ob inopiam debitoris, & defectum bonorum; quam ei permittere, vt credita sua exigat à tertio qui non est obligatus, & à bonis maioratus prohibitis alienari,hoc etenim summa foret iniustitia,& absurdum, quam æquitas introduxit contra ius ipsum naturale, provt expressè considerarunt D.Francisc. Sarmient.*selectar. lib.7. cap.5.* & Castillo *controuersiar. tom. 4. cap. 26.sub num.32.*

Pro quibus omnibus considerandæ sunt singulares doctrinæ adductæ per Auendan. *de censibus, cap.64. sub num.* 10. *versicul.fateor eum.* Qui dum per totum caput loquutus de inualiditate census empti à creditoribus, non seruata forma regiæ facultatis, in hunc modum ait: *Fateor enim, quod creditores considerabile damnum sentirent ex annullatione contractuum,vt quia perderent pretium: sed etiam fatendum est, quod si maioratus successor iuste id petit,ab eo debet charitas incipere,vt non consideretur damnum alterius. Vulgata lege præses. Cod.de seruitutibus, & aqua.Sibi enim imputent creditores, qui male pecunias crediderunt,argumento, leg.ciuile, & eorum, quæ ibi tradunt omnes. Codice de furtis. Scire enim debebant creditores qualitatem personæ possessoris maioratus, cui pecunias debebant ex vulgata lege qui cum alio de regul. iur. & eorum, quæ tradit Tiraquell. de legibus connubial.glossa 8. num. 152. cum sequentibus, vbi eleganter resoluit, quod quando aliquando error communis liberet errantem, hoc procedit in iis,quæ respiciunt officium personæ ex lege Barbarius Philippus ff. de officio prætor.non tamen in ignorantia qualitatis personæ, cum qua contrahitur,quia non excusat, ex lege qui cum alio. Est enim receptissima sententia pariis esse, scire, & scire debere,lege quod te mihi in fin.ff.si cert.petat, & eorum,quæ latè tradit Tiraquell.de retract lignag.§.12. glossa 1. num. 19. & antea numero 7.& in fin. eius-dem tractatus numero 46.cum sequentibus, vbi probat, idem esse scire qualitatem contrahentis,& scire posse,vel debere. Maximè quia in hac specie creditores non solum ignorant qualitatem personæ maioratus possessoris,atque rerum ipsius,sed eam cognoscunt, siquidem cum eo super ea re aperte contrahunt: ergo debent curare,quòd pecunia conuertatur in causam regiarum,facultatum,*&c.

Hæc sunt fundamenta (aliis omissis) quæ hanc partem negatiuam vtiliter sustinent, & vt arbitror indubitabilem reddunt, vt non sustineantur alienationes, vel hypothecæ bonorum maioratus factæ, & impositæ per putatiuum maioratus possessorem, superueniente euictione per verum, & legitimum successorem, etiam præcedente expressa regis facultate, cum ex ea putatiuus maioratus possessor dominio, & potestate carens expressè excludatur, vel quamuis non excludatur expressè, cum ex defectu dominij ipse de iure includi non possit ex hactenus dilucidè adductis fundamentis, proculdubio inuincibilibus, & ex aliis etiam, quæ ex responsione argumentorum facilè percipientur, & nostram resolutionem indubitabilem reddunt.

Sed ne tam celebri quæstioni tot exagitatæ hinc inde fundamentis, resolutionique tam feliciter illustratæ authoritas insignium deficiat Doctorum, eam doctissimam Gregorium Lopez tetigisse, & pariter resoluisse, multo post hanc scriptam quæstionem reperi,*in lege 10.titulo 26.de los feudos parte 4.glossa 1. in 4. quæstione* tenentem, possessorem maioratus putatiuum, seu intrusum, qui verus reputabatur, bona ipsius maioratus alienando, virtute regiæ facultatis à se obtenta;minimè transire dominium in emptorem. Vbi sic fatur iste doctissimus vir: *Sed pone,quod possessor maioratus impetrauit à rege facultatem alienandi rem maiorum,& alienauit:postea apparet,quod ad alium pertinet maioria, & non ad alienantem, an valebit alienatio?& quod valeat facit legem, fin. ff.de rebus eorum. Quod non valeat facit textus in lege quinque tutores,in principio ff.eodem titulo,& in lege 2. ff.de eo qui pro tutore.& quæ ibi dicit Baldus, &c. Alienationes 12.quæstione 2.& hoc fortè verius*, &c. Et ad hoc ipsum, vt non valeat alienatio facta per possessorem maioratus putatium,qui verus reputatur, etiam adhibita regia facultate allegans Gregorium Lopez,sequitur Noguerol *allegatione 19.numero 22 in fine,*ex textu *in dicto capite alienationes,* quo meritò mouetur noster Gregorius Lopez, altius in proposito exornauimus *suprà ex num.86. cum sequentibus,*vbi alia, similia iura canonica adduximus.

126. Hanc eandem resolutionem in individuo tenuerunt Gramm.*dec.103. n.143.* In hæc: *Et etiam ex alio causatur subreptio, quia fuit expositum Regi Catholico,quòd præfati Domino Antonio,& Domino Ioanni expectabant feuda:quod fuit falsum, quia non ad ipsos.sed ad Petrum spectabat, vt maiorem natu, & successorem vigore dicti priuilegij Regis Federici,* &c. Hoc idem in assensu regio cum clausula (quæ ad præsens tenes subditione tua) vt hac conditione,& qualitate deficiente, facultas, & assensus sit nullus, & subreptitia; consuluit Alexander *consil. 23. numero 13. libro 5.* quod & in terminis nostris terminantibus idem considerauit diuus Christophorus de Paz *de tenuta, capite 40. ex numero 22.* vbi etiam latè quod facultas regia ad alienandum bona maioratus, seu hypothecanda sit ob falsam

127.

128.

falsam narrationem dominij subreptitia, ita vt quidquid eius virtute fiat, sit nullum; qui author (quatenus contrariam sententiam in nostra quæstione principali amplectatur, provt *in cap.22. infrà hac 2. part.* altius examinabimus) adhuc tamen huic fundamento nullatenus respondet, quod ex aliis DD. vt verissimum, & innegabile comprobat videndus.

Et insuper in terminis, quod facultas regia ad alienandum, vel hypothecandum bona maioratus impetrari non possit, nisi per possessorem, & verum dominium ipsius maioratus. Latè probat ex Mol. *lib.4.c.3.in princip.* Auendañ. *de censib. cap.63.n.2. n.3. & 7.* cuius specificam mentionem facimus *infrà c.10.ad fin.* Ergo clarè probant isti DD. nostram resolutionem, possessorem maioratus putatiuum, qui verè, vel fictè dominus non est, non posse facultatem validè impetrare ad alienandum bona maioratus.

Nostram, & horum Doctorum resolutionem qualificauit Rota Romana in quamplurimis decisionibus quas adduximus *suprà sub n.72.* determinans simile quod ad pensionem constitutam de consensu possessoris beneficij authoritate Apostolica non teneri successorem probantem nullum ius in beneficio habuisse antecessorem consentientem pensioni impositæ ex defectu consensus, quem præstare ad id non posse carentem iusto titulo ad beneficium, super quo pensio grauata fuit, & imposita. Nam si possessor maioratus, qui consensum imposuit facultate regia super maioratu, in quo ius non habebat, sed victus fuit per legitimum successorem, consensus veri possessoris, & successoris defecit in ipsa facultatis impetratione, quem princeps supplere nequit, ex defectu potestatis, vt diximus *in d.n.72.* & latius *suprà 1.part.c.38.ex n 14.cum multis seqq.*

Et ita iuxta hanc DD. communem opinionem declarauit pluries Senatus hic Vallisoletanus per duas sententias in causa Marchionis de Velada contra creditores censualistas super maioratu de Velada, postquam illum euicerat a tertio illum de facto occupante, & ab eo impositos census præfatos cum facultate regia nullitèr fuisse constitutos, & ad illorum solutionem libera esse bona maioratus euicti Senatus declarauit.

Et pariter in consilio regio ad fauorem D. Antonij de Luna euincentis à tertio possessore maioratum, & statum de la Adrada contra creditores censuum emptores super ipso statu ex facultate regia, obtenta à possessore putatiuo, in ipso consilio regio semel, & iterum confirmata fuit sententia lata per prætorem prouinciæ, Alcalde de Corte dictum licentiatum Ioannem de Aquileta, declarantem, census huiusmodi constitutionem esse nullam, & status bona ad eos persoluendos non teneri.

Iterum in fortioribus terminis noster hic Senatus Vallisoletanus *anno 1635.* per duas sententias declarauit, census impositos à possessore putatiuo maioratus de Villalba cum facultate regia esse nullos, & maioratum ad solutionem non teneri, & hoc in fauorem D. Gundiçalui Enriquez, qui postquam in tenuta dumtaxat obtinuit sententiam contra tertium detentatorem putatiuum eiusdem maioratus, mouit litem aduersus omnes prædictos creditores, illosque vicit. Quam quæstionem, an verus successor obtinens in tenuta possit mouere has lites, amplissimè disputauimus *infrà hac 2.part.c.22.ex n.45. vsque ad fin.* Etenim euincens in tenuta dumtaxat, ius habet ad euertendum censuum impositionem factam à possessore putatiuo, etiam cum facultate regia (vt post longam hinc inde disputationem secuti D. Christophor. de Paz ibidem resoluimus) quanto magis eam euertere poterit verus successor in proprietate maioratum euincens.

Non obstant igitur argumenta, quæ pro contraria parte considerauimus, & non primum, de quo *à n. 28.* tendens ad diuisionem pro rata inter vtrumque maioratum, accedente euictione vnius, per argumentum à paritate rationis inter separationem maioratuum per legitimam successionem, de qua *ex n.23.* & per euictionem, *de qua ex num.26.* cui respondetur: multum distare vnum ab alio. Nam in alienatione, & obligatione bonorum maioratus à legitimo successore possessi adhibita regia facultate, cuncta concurrunt alienationem, & obligationem iustificantia. Dominium nempe verum, & regia facultas remouens impedimentum alienationis prohibitæ, qua bona maioratus libera redduntur vt superius diximus; *at in* 2. casu, quando separatio contingit per euictionem, omnia deficiunt, dominium in possessore putatiuo, omnino essentiale ad valorem, & subsistentiam hypothecæ, & alienationis, & amplissimè vidimus in primo fundamento huius partis affirmatiuæ *ex n 59. cum multis seqq. & ex n.73. cum seqq.* deficit etiam facultas regia, quæ non extenditur ad possessorem putatiuum, dominio carentem. Imò ex ea aperte excluditur, vt probauimus *ex num.64. & ex n 69. & seqq.* 129.

Ad legem *bonorum appellatio.* iam respondimus *suprà ex numero 78. cum seqq.* Doctoribus autem in eodem argumento *ex num.30.* allegans, tenentibus ex ea, quod quantitatem arrharum computandam esse rem à marito bona fide possessam, satisfit ex eo, quod contraria opinio verior sit, & receptior. Vt ex Gutierrez, & aliis, resoluit Th. Sanch. *de matr. lib.8. disp.30.* probatur, *in leg. quod euincitur 150 ff de regul. iur.* dicente, quod res, quæ potest euinci non censeatur esse in bonis nostris. multa congerit Arias de Mesa *var. resolut. lib.1. cap.39. ex num. 14. cum seqq.* 130.

Sed quando affirmatiua vera foret, vt computaretur res aliena bona fide possessa inter bona mariti ad deducendum decimam arrharum promissam sponsæ; nihil adhuc detrahere potest nostræ resolutioni, quia id procedit inter virum, & vxorem contrahentes, non verò in præiudicium tertij, veri domini rem suam vendicare, & euincere volentis, ad latè *suprà tradita 2. & 3.* fundamento, *& seqq. huius 2.p.* quam tuemur id ipsum expressè supponunt Doctores vtriusque opinionis, dum mouent quæstionem super re bona fide possessa per sponsum tempore Arrhæ promissæ, quæ postmodum fuit à vero domino euicta, & auocata, in cuius præiudicium, atque respectu nihil obest, computetur res illa, vel non computetur. Cum ex ipsa re aliena integre restituenda domino non deducantur arrhæ. 131.

Nec obstant 2. & 3. fundamenta *ex n.33. vsque ad finem n. 39.* inclusiuè, quibus iam satisfecimus *suprà ex num.114. cum seqq.* loqui in casu speciali, & à iure fauorabili, scilicet in solutione debiti, in qua fauor liberationis viget. Et idcircò admittuntur solutiones bona fide factæ possessori putatiuo, atque procuratori, qui communiter talis reputa 132.

repotabatur habere mandatum ad exigendum credita domini. Nos autem loquimur in alienatione bonorum facta à putatiuo possessore non domino, quæ non tenet in veri domini, & successoris legitimi præiudicium vt ex theorica Felini, & aliorum distinguentium inter contractus gestos à possessore putatiuo, & inter solutionem eidem factam, de qua vberrimè *ex d.n.*114.

133. Sexto fundamento, de quo *num.*40. *&* 41. circa filiumfamilias, & minorem reputatos communiter patremfamilias, & maiorem, satis accuratè satisfecimus *ex num.*106. *cum multis sequentibus*, ex illa singulari theorica distinguente inter putatiuum contrahentem super rebus suis, & inter putatiuum contrahentem super rebus alienis, vt illius respectu sustineantur contractus ob eius dolum, & malitiam; istius tamen non ob tertij, & sic veri domini præiudicium, qui contractibus non interfuit.

134. Septimum argumentum de quo *num.* 42. valeant collationes factæ à Prælato intruso in dignitatem, & communiter reputato vero, aliam, & diuersam inspectionem habet. Siquidem respicit facultatem percipiendi fructus, quæ omnino competit ad rei, aut dignitatis possessionem, non tamen vero domino proprietatis, interim dum res, aut dignitatem à possessore non auocauerit, quia pro possessore præsumitur. Huic enim competit illa nuda, & simplex administratio, quæ tangit fructuum perceptionem, & exactionem; vt probauimus ex multis *suprà n* 56. 57. *&* 58. in vltimo argumento contrariæ partis, quod in se horum terminorum respectu, quo loquitur, verissimum est, & omnino tenendum.

135. Et hinc est, quod cum collatio præsentatio, & electio sint fructus iuris conferendi, & præsentandi, eos percipit, colligit, & præsentat, qui reperitur in possessione, seu quasi iuris conferendi, seu præsentandi, non tamen is, qui habet eiusdem iuris proprietatem, & rerum dominium, interim quòd ius à possessore non sit euictum Latissimè plurimis DD. citatis, & decisionibus Rotæ per Nicol. Garciam *de beneficiis* 5. *part. cap.* 5. *ex num.* 1. *cum sequentibus.*

136. Probatur insuper, quod licet Prælatus sit accusatus eo crimine, quo de iure sit priuatus dignitate, & sit contra eum lata priuationis sententia, à qua tamen appellauit, interim lite, & appellatione pendente fungitur honoribus suæ dignitatis, eiusque iura exercet. Vt ex Abbate, Franco, Felino, Corrallo, Ioan. Gutierrez, & Scaccia tenet Nicolaus Garcia 5 *p.c.*4.*n.*338. *& sursum.*

137. Non tamen possessori putatiuo competit libera administratio tangens rerum principalium substantiam, quæ respicit verum dominum, & ad eum solum pertinet de his disponere, qui proprietatem habet, & verus est dominus *ad leg. in re mandata. C. mandati*, ideoque putatiuus possessor obligando, vel alienando bona ipsa, nihil agit, tanquam disponens de re aliena: provt *ex n.*59. amplissimè comprobauimus.

Octauo argumento superius *num.* 43. *& seqq.* respiciens damnum, & præiudicium creditorum contrahentium bona fide, & & sub facultate regia super maioratu postea euicto, vt debeant sustineri & transire hypothecæ cum eo in euincentem. Sufficienter satisfecimus *suprà.num.*120. *cum seqq.* ideo vlterius non repeto.

138. Nec obstat doctrina Rotæ, Capiblanc. & Novarol. in comprobationem adducta *in eodem* 8. *argumento, n.*44. *&* 45. de secunda facultate à principe impetrata, ad imponendos, & creandos nouos census pro extinctione antiquorum, quos constituerat capitulum Ecclesiæ, vel vniuersitas absque debita solemnitate, vt sustineantur secundi virtute nouæ facultatis, non obstante, quod primi fuerint nulliter constituti. Quia hæc doctrina (quatenus in se vera sit) nihil ad rem facit; sufficit enim secundis creditoribus pecuniam realiter numerare, & obseruare facultatem regiam legitimè obtentam per maioratus possessorem, vel capitulum cum cæteris solemnitatibus, vt tuti sint, quia nullitas & defectus priorum creditorum nihil influit in hunc secundum legitimè constitutum. Nec quoad nouos creditores dependentiam vllam habet iste contractus à priori, nec secundi à prioribus creditoribus, cum diuersi sint contractus, & separati inter diuersas personas; dependentia autem, quæ adest, versatur inter capitulum, & priores creditores. Secundi verò legitimè habent obligatum capitulum ex noua, & valida facultate, qui propterea non tenentur indagare priorum creditorum validitatem, sed duntaxat tenorem facultatis, cuius virtute numerant pecuniam, quasi ad subrogandos redditus in locum priorum, & extinguenda credita maioratus: si numeret pecuniam, & subrogatio sequatur de facto, tuti remanent omnino; plurimos citant Addition. ad Molin. *lib.*4. *c.*4. *ex n.* 20. Nos autem agimus, quando quis tenetur indagare conditionem, & personam eiusdem qua contrahit, an habeat facultatem regiam, annè, an sit dominus vel non, in quibus in dicta decisione, & Doctorum doctrina nec agitur, nec dubitatur, an capitulum sit dominus. 139.

Secundò, & magis in specie, & in terminis illius decisionis respondetur, quod licet ob defectum solemnitatis prior census impositus à capitulo sit nullus; hæc tamen nullitas habet statum implicitum, scilicet, capitulo, & Ecclesia (in cuius fauorem nullitas inducitur) volente contractui stare, & dum soluerit, & expressè non declarauerit, nolle stare censui contractui; licitè soluitur, & exigitur, latissimè per Cencium *de censib. in q.* 24. *ex n.*15. *cum seqq. & q.*88. *n.*16. quem vide. Atque ideo prior census legitime debebatur, quia non solùm illum non impugnauit capitulum, sed expressè approbauit volens redimere, & secundus in illius extinctionem ex facultate Apostolica iure constitutus fuit. 140.

Atque etiam licet prior census absque solemnitate impositus ab Ecclesia, minore, seu republica, adhuc tamen fors principalis versa in earum vtilitatem debetur, & est restituenda emptori cum redditibus, seu interesse, vsque ad restitutionem realem. Provt abundè videre est per Cencium *in tr. de censib. q* 88. *ex n.*14 *cum multis seqq. vsque ad fin. & in q.*19. *ex n.*39. *cum multis seqq.* qui *n.*45 *&* 46. ex pluribus DD. & Rotæ decisionibus, in huiusmodi censibus interesse iam esse taxatum per ipsum instrumentum eiusdem census, aliàs nulliter constituenti, & iuxta illius quantitatem esse liquidandum, imò liquidum iam esse. 141.

Idem etiam procedit in censu impositio à minore super suis bonis absque iuris solemnitatibus & decreto iudicis, vt nihilominus teneatur minor restituere sortem principalem versam in eius vtilitatem. provt pluribus comprobat Cencius *q.*15. *ex n.*40. *cum seqq.* Ideo cum prædictis casibus duret 142.

adhuc obligatio restituendæ sortis cum interesse; nihil mirum, quòd secundus sensus pro prioris extinctione validus sit ex noua facultate, & adhibita noua solemnitate, quæ in primo defecit. ad latè per Nos tradita suprà hac 2 *p. c.* 7. *à principio.* Quæ quidem non militant in maioratu euicto, & eius legitimo possessore, qui à principio ad nihil obligatus fuit ad censum impositum à non domino, nec vero possessore, nisi omnino probetur, & euidenter doceatur versum fuisse in ciusdem maioratus vtilitatem. Provt minore, & Ecclesia dictum est, vide quos latè congerit Hermosilla *ad l.* 4. *tit.* 5. *part.* 5 *gl.* 7. *ex n.* 21. *cum seqq tom.* 2. *fol* 33. & vbi suprà *cap.* 8. *ex. n.* 99. *versic. ex quibus valde scrupulosa*, &c.

144. Aliud autem quod in eodem 8. argumento dicitur *n.* 46. iuxta terminos l. *Barbarius Philippus, ff. de officio prætor.* vt sustineantur gesta à publico officiali inhabili, communi tamen errore habili reputato, ob publicam negotiantium vtilitatem. Verum est; & sic DD. intelligunt, & communiter interpretantur illam legem, vt procedat in iurisdictionibus, & aliis officiis publicis authoritate & vtilitate, non tamen in aliis officiis priuatis, nec etiam publicis authoritate, si sint vtilitate priuati, provt in tutore. sic latissimè declarant illam legem Doctores omnes *in d. n.* 46. *citati.* & latè Azeued. *in l.* 2. *num.* 85. *tit.* 3. *lib.* 5. *recopilat. & in l.* 8. *tit.* 9. *num.* 14. *lib.* 3. *recopilat.* Maschard. *de probationibus consil.* 694. *n.* 88. *&* 96. *&* 101. vbi plurimos alios refert. Error autem communis tunc aliquando liberat errantem, hoc tamen procedit in his, quæ respiciunt officium personæ, non tamen in ignorantia qualitatis personæ, cum qua contrahitur. provt ita text. *in d. l. Barbarius, cum leg. qui cum alio contrahit, de regul. iur.* latè conciliat Tiraquell. *de legibus connubial. gl.* 8. *n.* 152. *cum seqq.* Aucndan. in iis terminis alienationis bonorum maioratus *in tract. de censibus, cap.* 64 *sub num.* 10. *versic. fateor enim*, &c.

Et hinc est, quod rectè inquit Corneus *consil.* 96. *vol.* 4. & Raphael Cuman. *cons.* 154. quod gesta per eum, qui gerit se pro principe, firma & rata sunt; & ideo ille, qui se gerit pro principe, potest confiteare bona delinquentium, eaque alteri donare, & huiusmodi donationem valere, si bona habebat tanquam princeps, etiam gesta per eum valebunt, & firma erunt; etiamsi non esset verus princeps, sequitur Paul Paris. *consil.* 1. *n.* 66. *volum* 1. Caldas Pereira *de renouat. emphyt. quæst.* 7. *n.* 10 *in fin.*

145. Ex qua doctrina infertur, quod licet alienationes factæ à possessore maioratus putatiuo, seu intruso non valeant; provt hactenus apertè probatum remanet: at ea omnia, quæ tangunt iurisdictionis annexæ maioratui exercitium, & administrationem, siue per suam personam immediatè, siue per iudices ab eo electos, & nominatos ordinariam, seu delegatam exercentes iurisdictionem, proculdubio omnia sustinentur ob bonum publicum, & communem vtilitatem ex *d. leg. Barbarius Philippus*, ita communiter intellecta, & declarata.

146. Nono argumento, de quo *n.* 47. de institore putatiuo, non obstante mandati renouatione, aut extinctione, contrahente, quantum ad text. celebrem *in l. si quis monetis, §. si impubes, ff. de instit. actione.* satis ei satisfecimus suprà *ex n.* 109. *cum seqq.* text. verò *in l. sea si pupillus, §. de quo palam ff. de institoria actione & l. quoties ff. de peculio.* parum obstant. cum

147. in reuocatione institoris præpositi non seruauerit dominus reuocationis, & inhibitionis formulam à iure præscriptam, nempe vt in eadem apotheca, seu taberna, cui fuit præpositus palam litteris præscripta pateat reuocatio & prohibitio contrahendi cum institore, vt cunctis pateat, & notum fit. Aliter vero per occultam inhibitionem non fit contrahentibus præiudicium, qui vt ante vident institorem merces exercere, & tabernæ administratorem continuare. Ideirca de his contractibus tenetur dominus, ac si non reuocasset, nec prohibuisset, cum in hac materia idem sit, non reuocasse mandatum, vel occultè reuocasse, & non publicè, & sic per eundem dominum gesti intelliguntur contractus. cui consonat, quod superius diximus *ex n.* 109 *& seqq.*

Sed vtcunque sit, nihil obest nostræ resolutioni, 148.
nam ipsi contractus gesti ab institore sustinentur in præiudicium domini, inter quem, & contrahentes celebrari censentur super rebus ipsius domini, non tamen præiudicabunt tertio super realiena in appotheca existente, quominus verus dominus eam possit vindicare, & euincere, qui est casus noster. provt late suprà *ex n.* 106 *& seqq.*

Decimo, & vltimo argumento, de quo *ex n.* 48. 149.
cum seqq. tractanti de alienationibus rerum hæreditatis factis ab hærede putatiuo, vt sustineantur, satis abundè respondimus superiùs *ex n* 98. *cum seqq.* & superiùs *ex n.* 86. vbi apertè ostendimus hæredem putatiuum nullo modo posse alienare, vel contrahere super bonis hæreditatis in præiudicium veri hæredis euincentis, qui nisi ratificet hæreditate euicta, reuendicare potest liberè, & absque vllo impedimento alienata.

Quibus suppositis, inuincibilis remanet reso- 150.
lutio nostra, vt hypotheca super bonis maioratus, post modum à vero successore euicti per possessorem putatiuum etiam expressa adhibita regia facultate, non subsistat, nec transeat cum maioratu euicto in successorem verum euincentem, nec idcirco in concursus iudicio creditores illi admittendi sunt, saltem quoad graduationis sententiam respectu illius maioratus euicti.

Quid autem erit dicendum de vero successore 151.
maioratus, qui in iudicio tenutæ duntaxat maioratum ab iniusto detentore euicit, an poterit intentare nullitatem, & rescissionem censuum impositorum super bonis eiusdem maioratus ex facultate regia obtenta per eundem possessorem maioratu putatiuum ad excludendos creditores ei mutuantes; Tractabimus inferiùs hac 2. *p. c.* 22. quo loci examinabimus etiam resolutionem Christophori de Paz *in tract. de renuc.* 40. *ex num.* 20. *&* 152.
seqq. dum longè post hæc scripta eum videmus tractantem illam quæstionem, an alienationes factæ per possessorem maioratus putatiuum ex facultate regia valeant in præiudicium veri successoris maioratum euincentis, qui videtur sub dubio tamen, inclinati contrariæ resolutioni; vt æquiori, ex aliquibus argumentis ex his, quæ nos considerauimus *hoc c. ex n.* 26. *& seqq.* quibus insuper apertissimè satisfecimus hactenus. Adhuc autem quatenus ipse contrariæ fortè sententiæ adhærere visus fuerit, sua fundamenta examinanda erunt, & apertè conuincenda *in d. c.* 22. ad quem locum te remitto, quoniam vt ibi ostendemus, ipse author non videtur contrariam nostræ resolutionem firmiter sequi, sed sub dubio tantum.

CAPVT

CAPVT X.

Esto quod hypotheca in bonis maioratus (postmodum per tertium euicti) imposita per possessorem putatiuum ex facultate regia non subsistat, an verus successor euincens possit illam expressè, vel tacitè per continuationem solutionis ratam habere?

SVMMARIVM.

Facultatem, in se nullam impetratam à possessore maioratus putatiuo ad imponendum censum, successor legitimus, qui maioratum euicit, an possit tacitè, vel expressè ratificare, & approbare, num. 1. & sequentibus.

Hypothecam in bonis maioratus, duo sustinent, regia facultas, & dominium ex parte possessoris impetrantis, num. 2.

Actus quotiens corruit ex defectu consensus alicuius, quandocunque superueniat actus reualidatur, numero 3.

Defectus consensus veri domini in imponenda hypotheca, quandocunque superueniat confirmatur, quoad omnes iuris effectus, n. 4.

Res aliena pignori obligata, si debitor consequatur dominium, pignus conualescit, n 5.

Contractus, & alienationes factæ ab hærede putatiuo non teneri in præiudicium veri hæredis, n. 6.

Hæres tamen legitimus post euictam hæreditatem potest contractus à putatiuo gestos inuitu hæreditatis ratificare, & approbare, num. 7.

Facultas regia ad alienandum bona maioratus, qua prædecessor vsus non fuit: potest successor uti, n. 8.

Per actum nullum facultas faciendi concessa non consumitur, sed durat, quousque validè ea vtatur, numero 9.

Per actum nullum res non desinit esse integra, numero 10.

Prohibitus alienare sub pœna priuationis, si facultate, quam impetrauit, vsus non fuerit, pœnam non incurrit, num. 11.

Idem quando facultate vsus fuerit, sed nulliter, & inutiliter, num. 11.

Ratificatio actus admittitur dum res est integra, sicut si integra non sit, num. 13.

Hærede putatiuo contrahende nomine proprio legitimus, qui hæreditatem euicit, ratificare nequit, numero 14.

Ratum quis habere non potest, quod suo nomine non est gestum, n. 15.

Hæres putatiuus contrahens super re ad hæreditatem pertinente, tanquam hæres contraxisse intelligitur, num. 16.

Quod meo nomine non est gestum, possum in mei præiudicium ratum habere, num. 17.

Ratificatio non tantum verbis, sed fortius facto fieri potest, num. 18.

Si factum sit determinatum, & concludens ad consensum inferendum, & præsumendum, secus si sit indifferens, & non præcisè conludens, n. 19.

Ratificans, ignorans nullitatem contractus etiam per mille actus approbatiuos à se gestos illum ratificare non intelligitur, ex defectu consensus, numero 20.

Soluens, vel faciens aliquam petitionem, credens ad id teneri, non præiudicat iuri suo, quia errauit, numero 21.

Idem de re cognitione erronea, num. 22.

Contractus gestus sub falsa causa, & sub falsè supposito, quod detegitur falsum non tenet, n. 23.

Partitio bonorum cum hærede putatiuo per errorem non tenet, num. 24.

Facultas, & dispensatio tenet, etsi impetretur sine mandato, num. 25.

Secus in rescriptis ad lites, quorum impetratio speciale requirit mandatum, num. 26.

Facultas ad alienandum bona maioratûs potest à tertio pro possessore validè impetrari, n. 27.

Census impositio super bonis minoris absque decreto nulla est ipso iure, num. 28.

Minor factus maior potest censum nulliter impositum tacitè per continuationem, solutionis, vel expressè per recognitionem ratificare, num. 29.

Et censum tacitè, vel expressè ratificatum non potest quis vlterius impugnare, num. 30.

In census ratificatione debet concurrere scientia nullitatis, alias ratificatio non tenet, n. 31.

Successorem, qui à putatiuo possessore (censum super maioratu imponente ex regia facultate) maioratum euicit; non posse tacitè, nec expressè, contractum ratificare absque noua facultate: verior, & certior opinio est, num. 32.

Validitas alienationis bonorum maioratus ex duobus pendet ex regia facultate, & ex consensu legitimi possessoris simul concurrentibus, num. 33.

Consensus, aut confessio nihil operantur, quando contractus validitas non dependet à sua voluntate contrahentis, num. 34.

Verba enuntiatiua tunc dispositionem inducunt, quando proferuntur super iis, quæ dependent à sola partium voluntate, num. 35.

Alienatio bonorum maioratus vt valeat, duo præcisè requiruntur, dominium ex parte impetrantis, & facultas regia, quorum altero deficiente, tota subuertitur alienatio, & obligatio, num. 36.

In legitimo successore euincente maioratum à putatiuo, licet adsit dominium ad ratificandum gesta à putatiuo, deficit tamen regia facultas, numero 37. & seqq.

Facultas ad alienandum bona maioratus impetrata à possessore putatiuo fit duabus qualitatibus, quæ in eo non verificantur, num. 38.

Facultas non trahitur ad id, quod Principi est incognitum, num. 39.

Dispositio omnis facta sub aliqua qualitate, restringitur ad qualitatem expressam, num. 40.

Concessum sub falsa credulitate non valet, numero 41,

Commissum iudici tanquam iudici, si iudex non sit extinguitur, num. 42.

Concessio facta contemplatione nominis, puta Imperatori hæredi, & similiter, extinguitur extincto nomine, num. 43.

Facultas ad alienandum bona maioratus conceditur sub expressa conditione, con tanto que sean vuestros, y de vuestro maiorazgo, y estado, *numero 44.*

Sub conditione concessum, sub contraria conditione censetur ademptum, num. 45.

Idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, num.46.
Facultas ad alienandum bona maioratus concessa sub aliqua qualitate, aut conditione, sub contraria intelligitur negata, num.47.
Quia conditione, aut qualitate deficiente deficit intentio Principis concedentis, n.48.
Facultas ad alienandum sub certa forma, qualitate, aut modo continet in se prohibitionem alienandi citra formam qualitatem, aut modum, n.49.
Alienatio facta à possessore maioratus putatiuo virtute facultatis à se obtenta est nulla, si postea detegatur non ad eum, sed ad alium pertinere maioratum, num.50.
Verus successor in maioratu non potest vti facultate ad alienandum obtenta ab intruso vicio, cum nulla fuerit, num.51.
Nullitas contractus si pendeat ex defectu solemnitatis iuris, consensus partis, aut ratificationis nihil operatur, num.52.
Assensus Apostolicus superueniens alienante mortuo, an valeat absque consensu prælati, n.53.
Successor in maioratu non potest ratificare alienationem factam à prædecessore nulliter, nisi accedat valida facultas, num.54.
Alienationes facta virtute facultatis subreptitiæ, non possunt ratificari noua valida non impetrata, numero 55.
Super alienatione facta à prædecessore mortuo facultas impetrari non potest in præiudicium successoris, nec istius ratificatio valet absque noua facultate, num.56.
Alienante rem maioratus mortuo, impetratio facultatis non tenet, num.57.
Nec licentia, & consensus mariti in contractu ab vxore celebrato, superueniens mortua vxore, ibidem.
Nec consensus patris superueniens mortuo filio, ratificat contractum, ibid
Actus nullus ex solo consensus defectu, conualidatur quandocunque accedente, n.58.
Actus nullus ex defectu consensus, & solemnitatis simul non validatur, nisi vtrumque concurrat in ratificatione, num.59.& 60.
Facultas emanata in confirmationem alienationis absque ea antea facta, non trahitur retro ad tempus contractus, sed operatur à tempore impetrationis, num 61.
Alienatio nulliter à prælato facta, vt ratificari valeat omnes iuris solemnitates debent nouiter adhiberi, num.62.
Pensio semel resoluta, & consolidata cum titulo beneficij ob defectum conditionis non reualidatur ex sensu partium, nec ex continuatione solutionis, nisi noua accedat gratia Papæ, n.63.
Ratificatio quatenus valideat actum nullum, hypothecæ medio tempore contractæ, remanent infectæ, num.64.
Facultas ad alienandum bona maioratus non transit re integra in successorem, etiam immediatum, numero 65.
Permissio vendendi concessa vni, non porrigitur ad successorem in illa re, num.66.
Concessio omnis, quæ ad factum refertur, in dubio censetur personalis, num.67.
Facultas ad alienandum est stricti iuris, & propterea non extenditur ad successorem impetrantis, n.68. 69.70.71.& 72.
Facultates ad alienandum, & hypothecandum bona maioratus sunt odiosæ, & restringendæ, n.73.
Habitationes ad alienandum sunt stricti iuris, quæ personam impetrantis non egrediuntur, n.74.
Facultates ad alienandum sunt dispensationes, numero 75.
Facultates ad alienandum, non extenduntur de vna re ad aliam, de persona ad personam, de tempore ad tempus, nec de casu ad casum, n.76.
Facultas ad alienandum est dispensatio, & solum habet locum in casu expresso, dicto numero 76. & 77.
Facultas ad alienandum, non extenditur de persona ad personam, num.78. & 79.
Facultas ad alienandum in vno casu, ad alium non extenditur, num 80.
Facultas ad alienandum non extenditur de credito ad creditum, seu debito ad debitorem, numero 81.
Etiam quod militet eadem, vel maior ratio, ibid.
Facultas ad alienandum pro soluendis decursis, non extenditur ad reditus recurrendos, numero 82.
Facultas ad alienandum propter æs alienum vrgens, non intelligitur de ære alieno contracto post facultatem, num.83.
Facultas super alienatione facta, non extenditur ad faciendum, nec è conuerso, n 84.& 85.
Quod intellige ignorante Principe actum iam gestum per veram, & specificam relationem, numero 86.
Facultas qua impetrans vsus non fuit, non transfertur ad successores in feudo, emphyteusi, & maioratu, n.87.
Concessio omnis ad aliquid faciendum in dubio censetur personalis, ad hæredes non transmissura, num 88.
Facultas ad alienandum est distinata ad faciendum. num.89.
Aliud est facultas ad contrahendum, aliud ipse contractus, n.90.
Aliud est dispensatio ad contrahendum matrimonium, aliud ipse matrimonij contractus, numero 91.
Facultatem Princeps concedendo ad alienandum, non est qui alienat, sed alienare permittit, & adimit impedimentum prohibitæ alienationis, numero 92.
Facere aliud est, aliud permittere, n.93.
Facultatem ad alienandum obtinens, si non alienet, nihil actum, & impetratum intelligitur, cum in suo sit libero arbitrio vti, vel non vti facultate, numero 94.
Facultatis virtute alienans an teneatur, alienare in publica subhastatione, num 95.
Assensus, & facultas ad alienandum non est actus de per se stans, quæ deficiente contractu, nihil est, in quo figat pedes, num.96.
Facultate ad alienandum, vel hypothecandum bona maioratus, potest impetrans non vti, veluti in toto, vel in parte, num.97.
Pensionarius obtinens à Papa facultatem transferendi pensionem, potest illam in tota, vel in parte transferre, num.98.
Facultas regia ad certam pecuniæ quantitatem mutuo accipientem, est diuidua, num.99.
Doctores contendentes, an facultas, qua in vita sua impetrans non fuit vsus; transeat in successorem, vt

vt ea vtatur, clarè supponunt facultate vti vel non vti esse in arbitrio impetrantis, n.100.

Facultas ad alienandum non transit in successorem, vel hæredem, cum consistat in facto.101.

Priuilegia concessa à Principe potius personalia, quam realia præsumuntur, & ideo nec transibilia, num.102.

In facultate ad alienandum nihil adest, quod transmitti possit, cum ius non sit, sed mera facultas, & personæ habilitas, n.103.

Ius adeundi hæreditatem non transit in creditores, cum in bonis debitoris non sit, sed merè personalis facultas non transmissibilis, n.104.

Ius adeundi facultatiuum nec est actio, nec petitio, nec officium iudicis, nec aptum ad præscriptionem, num.105.

Facultas ad alienandum quando contineret ius aliquod habile ad transmittendum transire in hæredem impetrantis, non in successorem maioratus, qui hæres non est, n.106.

Facultas à legitimo possessore obtenta, si non transit in successorem; multo magis translatio denegabitur, quando fuit impetrata ab intruso, numero 107.

De non ente ad ens, non potest fieri transitus, numero 108.

Facultas superueniens post venditionem reuocatam non reperit materiam existentem, qua possit radicari, n.109.

Vassallus si obligauit omnia bona sua, consensu domini superueniens non operatur super bonis feudalibus, quæ in obligatione non comprehendebantur. n.110

Ratificatio non cadit super non ente, & ideo noua obligatio requiritur, n.111.

Confirmatio, & approbatio, vel ratificatio scriptura plus non operatur, quam in eo expressè, aut virtualiter contenta, n.112.

Facultas realis, respiciens vtilitatem maioratus, an transeat ad successorem, n 113.

Si facultas impetretur nomine ipsius maioratus, transit in successorem n.114.

Ad facultatis translationem in successorem certa regula dari non potest, sed attendi debent eiusdem verba & quo nomine sit impetrata, & aliæ circunstantiæ considerandæ. n. 115. 116. & 117.

Facultas etiam realis, & nomine maioratus impetrata à possessore putatiuo, & tanquam nulla, & inefficax nequit in verum successorem, qui maioratum euicit, transire, n.118 119. & 120.

Verus successor, qui maioratum euicit, non potest vti facultate impetrata per intrusum, nec eius virtute alienata de facto per eum, ratificare, numero 121.

Reprobatur communiter Afflictis, contrarium autumans, n.122.

Nullitas quando solum consistit in executione facultatis, non consumitur potestas, secus si nullitas versatur in eadem facultate, & sic in radice, numero 123.

Gratiam potest pro alio quis impetrare, etiam sine mandato, n.124.

Si aliter gratia vitiosa non sit, n.125.

Gratia à tertio impetrata non habente ius, non pro alio, sed pro se, & nomine proprio, nec sibi, nec alteri prodest. n.126.

Gratia per tertium impetrata nomine alterius sine mandato non operatur, quousque sequatur ratificatio, n.127.

Facultas ad alienandum potest à tertio pro possessore maioratus impetrari absque mandato, debet tamen ab isto ratificari, tribus cõcurrentibus, n.128.

Facultas ad alienandum non potest impetrari nisi per verum dominum, & possessorem maioratus, num.129.

Molinæ, & Ludouici de Auendaño doctrina singularis in proposito adducitur, ibid.

Declarantur si gratiam à tertio impetratam pro vero domino, & legitima maioratus possessore non sit ab isto ratificata, n 130

Minor factus maior absque vlla iuris prohibitione potest ratum habere, quod in minori ætate inutiliter gessit, n.131.

DIFFICILLIMAM, celebrem, tamen aggredimur controuersiam; quæ in iudicio concursus assiduè contingere potest; an creditor ad bona maioratus, quem legitimus successor post hypothecam impositam à possessore putatiuo, expressa adhibita regia facultate, euicit, excludatur ob inualidam impositionem, & nullam facultatem iuxta nostram resolutionem manifestè comprobatam de qua suprà *capite antecedenti* & vlterius infrà hac 2 *parte*, *capite* 22. *per totum*, possit nihilominus creditor se tueri expressa, vel tacita approbatione, ratificatione, seu consensu superuenienti eius, qui tanquam verus, & legitimus successor euicit maioratum, & ab intruso, seu putatiuo possessore auocauit, virtute illius facultatis per putatiuum impetratæ, alia noua non accedente? 1.

Et partem affirmatiuam, posse nempe censum illum sic impositum ratificare, & expressè, vel tacitè approbare verum successorem euincentem, validissima sustinent iuris fundamenta. Primum, quoniam vt bonorum maioratus alienatio, & hypotheca subsistat, duo requiruntur: facultas regia qua dissoluuntur vincula eorum orta ex prohibitione legis, & fundatoris) aliud dominium ex parte possessoris maioratus, quorum alterum si deficiat in hac bonorum obligatione corruit penitus alienatio, & hypotheca. De his duobus requisitis altius peregimus *in capite antecedenti, ex numero 59. cum multis sequentibus.* Sed sic est quòd in hac, de quâ agimus, hypotheca, & obligatione defecit duntaxat veri successoris consensus, cum facultas expressa adfuerit. Ergo quotiescunque superueniat consensus tacitus, vel expressus, seu approbatio veri domini contractus conualescent, & hypothecæ subsistent. 2.

Consequentia probatur, quia quoties actus corruit ex defectu consensus alicuius requisiti ob eius præiudicium, semper, & quandocunque superueniat, reualidatur, perinde ac si à principio in ipso actu concurreret. ex Bart. doctrina *in l. si quis mihi bona, §. iussum; n.5.* & ibidem Ias. post alios *n. 41. & seqq. ff. de acquir. hæred.* per text. *in l fin. C. ad Macedonian. cap. cura, cap. suggestum cum similibus de iure patron.* Rolandus à Valle *conf. 97. ex n. 14. cum multis seqq. l.1.* Hieronym. Gabriel. *conf 2 n.1. cum seqq. lib.1.* Paul. Paris. *de resigna lib.8. quæst.10. n.5. cum seqq. vsque ad n.23.* & plurimi alij. Hieronym. Gonzalez *de alternatiuis, gl. n.447. n.37.* & per consequens si per verum successorem, & dominum, postquam maioratum euicit, expressus, vel tacitus præsumatur, debet conualidari, & confirmari ius creditorum, & per eum suppleri defectus à principio existens. 3.

4. Secundum, quoniam licet rei alienæ hypotheca non valeat ob defectum consensus veri domini: tamen quandocunque superuenerit; hypotheca in illa re confirmatur, & conualescit quoad omnes iuris effectus, iuta sunt expressa *in lege si fundus,6.§ si nesciente ff.de pignorib.* In hæc.*Si nesciente domino res eius hypothecæ data sit, deinde postea dominus ratum habuerit: dicendum est,hoc ipso,quod ratum habet, voluisse eum retrò currere ratihabitionem ad illud tempus quo conuenit,voluntas autem ferè eorum demum seruabitur,qui & pignori dare possunt,*textus etiam *in lege aliena res pignori voluntate domini dari potest.Sed etsi ignorante eo data sit,& ratum habuerit: pignus valebit* 20.*ff.de pignor.actio. vbi glossa verb.valebit.*Dicit,*ab initio & ab eo tempore, quo conuenit*, &c. textus *in lege si probaueris. Codice si aliena res pignor.data sit,leg* 4.*leg.quæ prædium,eodem titulo,lege in diem* 19 *ff. de aqua pluu. arcen.leg.*1.§.1.*ff.quæ res pignori oblig poss.leg.*1.§.1. *leg.quemadmodum,*§.1.*&* § *quod dicitur ff.de pignoribus, lege rem alienam, & lege* 41.*ff. de pignorat. actio.* bonus textus *in lege frater vester. Cod si communis res pignor.data sit,l.si probatum,Cod.communi diuid. frater vester. Cod. commun. vtriusque iudicij.* Cum aliis. Ergo cum ij contractus nulli fuerint ex solo defectu consensus veri domini, & maioratus successoris; suppleri, & conualescere debent per eius consensum, & approbationem superuenientem, in tantum quod si res aliena à non domino
5. fuerit obligata creditori; sed debitor eiusdem rei postmodum dominium consequatur, hypotheca conualescit, *leg. cum res quæ nondum,Cod si aliena res piguor.data sit,leg.in princip.ff.de pignor.leg.rem alienam,ff. de pignoratitia actione.* Sed an actio directa, vel vtilis aquiratur creditori, late disputat Hugo Donell. *in tractatu de pignor. capite* 7. *per totum.*

6. Tertium probatur, quia contractus quilibet, transactiones, distractiones,obligationes,& hypothecæ factæ ab hærede putatiuo tanquam hærede, & intuitu, & contemplatione hæreditatis, seu de rebus ad eam pertinentibus, licèt vero hæredi non noceant,nec prosint, ex singulari text *in leg.si tibi decem* § *fin. ff.de pactis,* texcus *in lege Imperatores,*
7. § *fin.ff. de transactio.* Nihilominus tamen eos contractus potest verus hæres post euictam hæreditatem ratificare, approbare,& in eos consentire, eidemque adstringitur, ac si ipse à principio consensum præstiterit,*l.at vbi* 27 §.*certè.ff.de petit.hæreditat.in text. l.si possessor.* §. *cum suis.ff.eodem*, & est communis Doctorum sententia, quam adduximus, & resoluimus copiosè comprobantes *in cap. antecedenti ex num.*89.*cum multis sequentibus.* Ergo per ratificationem veri successoris in maioratu euicto iure creditorum, qui cum putatiuo possessore contraxere confirmantur.

8. Quartum, quoniam in hac ratificatione concurrunt omnia, quæ concurrere debent ad iustitiam, & legitimitatem alienationis rerum maioratus; consensus, scilicet,veri domini, & successoris legitimi. Licentia & facultas regis, quæ licet concessa fuerit prædecessori putatiuo, ea vti poterit successor in eodem maioratu, siue ea vsus non fuerit prædecessor, qui mortuus fuit ante eius vsum. Vt tenet Afflictis *in c. imperialem in princip. n.*35. *de prohibita feu al ena.* & ex Bald. *in cap.*1.§.*Marchion.n.*4. *qui feuda dare poss.* Gregor. Lop. *in leg.*6. *tit.*11.*p.*6. *verbo, que la pudiesse vender, colum* 9. *vers. item pone quod rex,*dicens quòd quando possessor maioratus impetrauit facultatem à Rege ad alienanda, seu hypothecæ subiicienda bona ipsius *&* ad maioratus vtilitatem,si ea, morte præuentus, vsus non fuerit; successor in maioratu ea vti poterit.

Siue etiam ipse impetrans facultate vsus fuerit, 9.
nulliter tamen, & inutiliter, ita vt ob aliquem iuris defectum alienatio non teneat, cum per actum nullum potestas faciendi non consumatur, sed durat, vsque quo valide agatur. Ex Tiraquell. *in lege boues,*§.*hoc sermone in* 1.*limitat. ex n.*1.*cum plurim. seqq.*Mol. *de primogen. lib.*2.*c.*4 *n.*38. vbi latissime Paz *de tenuta.cap.*34.*n.*51. Giurba *cons.*33.*n.*25. ex quibus, & aliis plurimos nos *de retent. Bull.*2.*part. cap.*12.§. *vinc. num.*46. quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. Ex iuris regula.

Et quia per actum nullum res non definit esse 10.
integra, provt abundè diximus *in nostris comment. de supplic. ad Sanctiss.*1.*p.c.*10. *ex n.*113. *cum seqq.* & iterum 2.*p. c.*12.*ex n.*38. *cum seqq.* quibus locis singulares videbis doctrinas, in proposito. Atque ideo tempore euicti maioratus, & præstiti consensus, & ratificationis veri domini; facultas regis reperitur in eodem, & primitiuo statu, quod erat tempore concessionis, cum per alienationem nullam consumpta non fuerit. Idem etenim est aliquid non fieri, vel nulliter, & inutiliter fieri.

Et in similibus terminis facultatis regiæ impe- 11.
tratæ ad alienandum, seu hypothecandum bona maioratus, quando per fundatorem prohibita fuit impetratio facultatis sub pœna priuationis ipso iure, vt in eam non incidisse intelligatur possessor maioratus, quando facultate impetrata vsus non fuit,forte morte præuentus,latè disputat, & resoluit Mieres *de maioratus* 4 *part.quæst.*11.*ex num.*18. *cum seqq.* Vel quando licet ea vsus fuerit nulliter tamen, & inutiliter. Provt exactè examinat, & 12.
æquiorem dicit Mieres ipse *eadem* 4. *part.quæst.*13. *per totam.*

Comprobatur ex eo, quod ratificatio omnino 13.
admittitur, quando res adhuc est integra, provt hic; secus quando integra iam esse desierit, Alex. *consil*78. *num.*23. *lib.*5. Alexand. Trentacinq. *var. resolut.lib.*2.*tit.de procuratorib. resolut.*9.*n.*7. Card. Tuschus *littera R.conclus*21.*num.*23. Polidor. Ripa *observat.*124. *num.*1. *& per totam observat.* qui, & Trentacinq. ad longum de hac distinctione tractarunt.

Quintam nec dicatur, quod possessor putatiuus 14.
nihil egit nomine veri, & legitimi successoris, qui maioratum ab eo euicit postmodum, imo suo proprio nomine alienasse, & contraxisse cum creditoribus, cum bona fide ductus putasset ad se, non ad alium veram successionem spectasse. Ad celebrem,& valdè difficilem text *in leg. Imperatores* 3. §.*fin ff. de transact.* vbi de hærede putatiuo contrahente, & transigente cum creditoribus hæreditatis, non nomine veri hæredis, qui postea eam euicit, contraxisse dicit Vlpianus, atque propterea ex eo contractu verum hæredem se iuuare non posse, nec tacite ratificare,agendo ex eo, nec excipiendo, ibi.*Respondi secundum ea, quæ proponerentur, non posse, quia nec cum eo ipse transegit, nec negotium Septitij* (scilicet veri hæredis euincentis) *Mæuius gerens accepit.* Mæuius namque in casu illius tex- 15.
tus hæres putatiuus erat. Et quia ratum quis habere non potest, quod suo nomine non est gestum, *ex capite ratum* 9. *de regul.iur. in* 6. *capite cum*

quis

quis,de sentent.excommun.lib.6. cap.cum ad sedem; de restit.spoliat.l.si pupilli, §.sed si ego.ff.de neg.gest. l.si servus ff. de precar.

16. Quia respondetur,vt semper quod quis,vti hæres,& possessor maioratus . & de re hæreditatis, & maioratus contrahit, hæreditatis , & maioratus intuitu contraxisse intelligitur, atque ideò verus successor in hæreditatem, vel maioratum rectè ratificare potest contractus gestos à putatiuo , & ex eo agendo , & excipiendo se iuuare potest , cum hoc modo tacitè eos approbare , & ratificare intelligatur. Sic latissimè comprobantes resoluimus ex communi Doctorum *in cap. antecedenti , ex n.*89. *cum multis seqq.& ex n.*86.*& seqq.*vbi ex aliis Doctoribus, præcipuè Francisc.à Ponte *consil.* 38. respondimus,tert.*in dict.l. Imperatores,§.fin.* loqui in contractu facto extra rem hæreditatis,licèt eius occasione,latius per te *locis citatis* videre poteris.

17. Deinde,quia dicta regula,*ratum,de regulis iuris*, non procedit in præiudicium ratum habentis, quia etiamsi actus suo nomine gestus non fuerit, eum in sui præiudicium ratum quis habere potest. *l.si fundus,§.1.ff.de pignor.l.mater,vbi gloss.& Bald. C.de rei vendicatio.*cum multis aliis apud Tiraquellum *de retractu lignagier*, §.1. *gloss.*9. *numero* 255. Trentacinquius *variarum resolutionum,lib.*2.*tit.de procur.dict.resolut* 9. *num.*10. Caualcanus *decis.*19. *n.*4.*part.*4.Ozascus *decisione Pedemont.* 138. *n.*18. Turrecius *consil.*52. *num.*14. Giurba *in consuetud. Messanens.cap.*9 *gloss.*5.*num.*44.*part.*1.Surdus *consil.*83. *num.* 14. Tuschus *liter. R. decisione* 10.*n.*10. Igitur verus successor, qui maioratum à pututiuo hypothecæ subiiciente bona maioratus facultate regia , cuicit ; vti verus dominus ratificare poterit

18. expressè,vel tacitè continuando solutiones annuorum reddituum , cum ratificatio , non tam verbis, quàm,& multo magis , factis fieri possit, *l.Paulus, ff.rem rat.hab.l reprehendenda, C. de instit. & subst.*

19. *l.pro hærede,ff. de acquirend hæred.* quando nempe factum est determinatum , & concludens ad consensum inferendum,& præsumendum, vt sit secus, quando nempe factum sit indifferens, & non præcisè concludens.Marius Antoninus *variar.resolut. l.2.resolut.*11.*n.*89.post Mascard. *de probat. conc.*45. *num.* 5.

20. Ita tamen vt ratificans certus sit de causa,ex qua nullitas contractus, & defectus proueniat , alias si conscius , & certus non sit , etiam per mille actus inducentes approbationem,& ratificationem,ratificatio non induceretur , nec actus conualesceret, nec validatur;nihil enim volitum , quin præcognitum:atque ideo consensus deficit, deficiente certitudine , cum hos actus fecisse videatur intelligens ad illos teneri multas & singulares doctrinas videbis *in nostris commentariis de retentione Bullar.* 1. *part.c.*3.§.*unic.ex n.*26. *& seqq.* & sursum.

21. Hinc qui soluit , vel facit aliquam partitionem, credens ad id teneri non præiudicat suo iuri , quia id per errorem fecisse intelligitur.si re vera de iure non tenebatur,text.capitalis *in l.post diuisionem, C.de iuris,& facti ignoran.l.*3.§. *subtilius, ff.de condition.ob causam l.*us,*qui putat,ff.de acquirend.hæreditat.*Anton.Gomez *in l.*45.*Tauri,n.*41.*circa princip.& ad finem* latissimè Nicolaus Garcia *de beneficiis,*3.*part.c.*2.*n.*241. *& seqq.* qui plurimos Doctores & Rotæ decisad id conducit videndus abundè etiam Mieres *de maioratu* 4.*part.quæst.*20.*n.*69.

22. *& quæst.*35.*n* 45,*& seqq.*vbi etiam de recognitione erronea de qua etiam latissimè per Antonin.Amatum *variarum resolutionum* 67.*ex num.* 62. *& seqq. & à num.*97.Marta *consil.*96.*à n.*40.vbi de contractu facto sub causa falsa , falsoque supposito quod sit nullus ; contractus enim gestus , & dispositio 23. facta sub causa,quæ detegitur falsa , nullus, nullaque est ex defectu consensus , plures Doctores per Rotam *decisione* 373.*per totam , & decisione* 412. apud Cencium *post tractatum de censibus,*Ioannes Gutierrez *de iuament.confirm.*3 *part.cap.*7.*per totum* , vbi de partitione cum hærede putatiuo per 24. errorem , vt non teneat , plurimas alias doctrinas videbis infrà 3.*part.cap.*1.*ex n.*88. *versi secundò hæc pars fulcitur*,&c.

Sextò probatur,quoniam etsi possessor putatiuus non fuerit legitima persona ad impetrandam facultatem , & dispensationem ad alienandum bona maioratus ; tamen ex quo fuit concessa à principe 25. ad eius petitionem,id sufficit , vt sustineatur, text. est *in l.vniuersi 6,C.de precib.imperat. offerend.* decidens , non referre à quo impetratum sit priuilegium , dummodo à principio concessum sit. Quoniam ad impetrandam dispensationem , vel quamlibet aliam gratiam à principe non requiritur mandatum eius,pro quo impetratur ; siue sit ad beneficium,siue ad matrimonium , *c. si motu proprio , de præbendis in* 6. ibi, *secus si ad petitionem illius , vel alterius pro eodem*, latissimè plures Doctores congerens tenet,& disputans resoluit Thom. Sanchez *de matrimonio lib.*8. *disput.* 26. *per totam*,vbi secus 26. de impetratione rescripti ad lites , quæ speciale mandatum exigit,vt alteri,pro quo impetratur profit. Igitur in hac veri successoris approbantis alienationem ratificatione omnia concurrunt, quæ de iure requiruntur ad validam alienationem bonorum maioratus ; consensus scilicet , veri domini,& valida dispensatio,seu facultas regia.

Et quod facultas ad alienandum bona maiora- 27. tus possit ab vno pro alio, nempe possessore impetrari absque mandato,probant ex Moneta *de commutat.vltimarum voluntatum,cap.*7. *n.*415. *&* 416. Melchior Lotherius *de re benefic lib.*3.*quæst.*1.*n.*32. Gonzalez *ad reg* 8.*Cancellar.gloss.*63 *n.*16. Noguerol.*alleg.*32.*n.*117.

Septimò hæc pars concludenter probatur, nam 28. licet census impositio , facta per minorem super suis bonis absque decreto iudicis , & aliis iuris solemnitatibus,sit nulla ipso iure , provt latè videre est per Cencium *de censibus,quæst.*15.*à princ.& ex n.*17.tamen si ipse minor , postquam fuit factus 29. maior viginti quinque annis , censum præfatum soluit,vel recognouit, conualidatur præcedens inualida impositio , provt ex nunc ex nouo consensu , & tacita ratificatione , orta ex continuatione solutionis,*l.si præterea us,ff.de bonorum possession.contra tabul.l.si proponas*, §. 1.*ff. de inoffic. testam.* per quæ iura Natta *consil.*45.*n.*20. *lib.*1. Menoch. *consil.*561.*n.*12.*& seqq.l.*6 Boccacius *in tractat.de censib.part.*2.*n* 144 Decius *consil.*665.*n.*2.Crauetta *consil.*188.*n.*5. Mascard.*de probationib. consil.*915.Cephalus *consil.*51 *n.*14 *& seqq.l.*1. Gabriel. *consil.*13. *n.* 13.*l.* 10. latissimè per Cencium *de censib. dict. q.*15.*ex n.*21.*cum multis seqq.*dicentes amplius præ- 30. terea census huiusmodi impositionem non posse impugnari. Sequitur Hermosilla *ad lib.* 4. *gloss.* 12. *num.* 55. *tit.*5. *partic.* 5. *tom.* 2. *fol.* 44. Saltem si in hac tacita ratificatione concurrat scientia 31. imponentis , censum esse nullum ex defectu solemnitatum , vt paulo ante diximus *ex n.*20.*vers, ita tamen vt ratificans.* &c. & in terminis plurimis

citatis probat Cencius *vbi proximè sub n.22. vers. prout tacita ratificatio.* Ergo pariter dicendum erit in censu impositio nulliter ex defectu dominij, ex facultate regia per possessorem maioratus putatiuum, vt conualescat per tacitam, aut expressam ratificationem subsequutam, & factam per verum successorem, postquam maioratum euicit, & possedit.

Quæ quidem omnia, & singula fundamenta in se verissima sunt de iure, & proculdubio euincunt, & efficaciter concludunt in ratificatione valide faciendа per successorem legitimum eorum, quæ possessor putatiuus maioratus ante euictionem gessit, & contraxit, sub hac suppositione, vt adhuc perduret, & valida fuerit a principio facultas regia ad alienandum, seu hypothecæ subiiciendum bona maioratus à se impetrata.

32. Mehercle animum meum arriperent tot legitima fundamenta si intensa cogitatio illum non præuenisset ex alio longè potiori, illis tamen minimè obstantibus, contraria opinio probabilior mihi videtur, vt scilicet legitimus successor, qui maioratum euicit à possessore putatiuo alienante ex facultate regia, non possit approbare, & ratificare contractus, eius virtute gestos absque noua facultate.

33. Ad quod sentiendum inuincibilibus moueor (vt arbitror) fundamentis: Quorum præcipuum est, quia validitas huius alienationis nullomodo pendet à solo consensu successoris, & veri possessoris; sed simul à gratia, & facultate regis, ergo cum gratia deficiat (vt euidenter statim ostendemus) ipsius consensus, etiam expressus, nihil operari potest, nec eidem, nec maioratui præiudicare. Latè, & optimè Gratianus *discept. forens. tom. 3. c.782.n.8. & seqq. & tom.1. c.116 ex num.42. vsque ad n.57.* Castillo *tom.5 cap.111. n.4. in fin.* melius Surdus *decis.104. num.3. & consil.403.n.77.* Ioan. Anton. Bellonus *consil.12. num.54. & cons.81.n.15. & consil.18.n.3. & sequentibus*, & *n.26. cum sequ.* qui loquuntur in quolibet consensu, & confessio-
34. ne, quando actus non pendent à sola voluntate contrahentis, vt nihil operentur; qui plurimos alios allegant, & vlterius infra comprobabimus, facit etiam, quod Castillo latè cumulans *controuersiar. lib.4. cap.46. ex num.28. & ex num.41.* quòd
35. verba enuntiatiua tunc dispositionem inducunt, quando proferuntur super his; quæ dependent à sola voluntate partium, & super quibus ipsæ liberè, & absque alterius interuentu possint disponere, quam doctrinam copiosè prosequitur, & roborat multis Doctoribus laudatis.

36. Ad valorem etenim alienationis bonorum maioratus duo præcisè copulatiuè requiruntur, dominium scilicet ex parte possessoris impetrantis; & facultas regia ad submouendum prohibitæ alienationis impedimentum, quorum altero deficiente, tota subuertitur alienatio, & obligatio bonorum maioratus. De iis duobus essentialibus requisitis abundè egimus *in cap. antecedenti, ex num.60. cum*
37. *multis sequentibus*, & licet verum sit, quòd in vero successore adsit dominium ad ratificandum ex tot fundamentis considerатis à principio huius cap. tamen omnino deficit regia facultas, tum quia prima à putatiuo impetrata nulla fuit, tum quia licèt valida fuisset, non transit in successorem, & esto, quòd casu aliquo aliàs transiret, non procedit in terminis nostræ quæstionis.

38. Et quòd facultas concessa à Principe possessori maioratus putatiuo sit; nulla probatur. Tum quia ei fuit concessa sub duabus qualitatibus, & conditionibus, vna præcisè subintellecta; altera expressa. De prima, quoniam ipse impetrauit tanquam verus possessor maioratus, atque etiam à Principe fuit concessa eidem, vti possessori vero maioratus, nec aliter concederet in bonis alienis princeps, si id sciret, & ei rerum alienarum fieret expressa mentio. Nam facultas, & assensus regius, 39.
non trahitur ad id, quod Regi est incognitum, & sic nec ad verum successorem de cuius iure non fuit facta Principi relatio, vt patet text. *in leg. cum Aquilan. ff. de transactio.* tenent Ioan. Andreas *in cap. imperialem de prohib. feudi alien.* & Marinus Frecia *de subfeudis lib.2. de author. Baron. authoritat.1. quæst.4.n.5. & seqq. fol.126.* vbi *n.9* dicit, quod Rex in assensu non vult disponere de alieno, inuito domino.

Omnis quippe contractus, & dispositio facta 40.
sub aliqua qualitate, restringitur ad qualitatem expressam, & eius terminos non egreditur, *leg. fin. ff. de iustit. actio. leg. si non subscripsit. Cod. de administrat. tutor.* abundè nos *suprà 1.p. cap.9. ex n.76. versic. ita etiam ipse mandatarius*, &c. Et sursum, *& hac 2.p. cap.9. ex num.5. & seqq.* & faciunt, quæ *suprà n.m.30. versic. ita tamen, vt ratificans. & n.6. seqq.* & quia concessum sub falsa credulitate non 41.
valet, sed vitiatur. Ita Socinus Iunior *cons.89. n.23. volum.1.* Beroius *consil.15. num.52. volum.3.* Petrus Surdus *consil.107. num.15.* facit optima doctrina Bartol. *in leg. si ita stipulatus, ff. de verbor. obligationibus.* Dicentis, quòd si iudici tanquam iudici 42.
aliquid committatur, si non sit Iudex, extinguitur Sequitur Surdus *decis.30. num.4.* & quia concessio facta contemplatione nominis, puta, Imperatori, tutori, hæredi, extinguitur extincto nomine. Plurima similia exempla, & doctrinas congerit Petrus Surdus *decis.74. num.7. cum seqq. & decis.322. à num.7. & decis.39. per totam*, & nos *de retentio. Bullar.2 p. cap.5. §.4. ex num.4. & seqq.* adde 43.
Petrum Surdum *consil.445. ex num.18. cum seqq.* vbi multa congerit in proposito *lib.3.*

De secunda qualitate, & conditione constat 44.
expressè ex facultatibus huiusmodi, quæ expediri solent sub hac conditione. *Con tanto que sean vuestros propios, y del dicho vuestro estado, y maiorazgo.* Et quod hæc facultas sit conditionalis, ita vt hac conditione non verificata, penitùs reddatur nulla, & omnes contractus eius vitute gestos pariter corruere, & subuerti; validissimis fundamentis manifestè probauimus *in cap. antecedenti n.96. cum multis seqq.* & sursum *ex num.59.* quæ vide omnino.

Illis tamen & alia belliſſima addere poteris, 45.
quod concessum sub conditione, sub contraria conditione videtur ademptum, *leg si legatum pure, l. legata inutiliter ff. de adimend. legat. l. aliquando, ff. de condit. & demonstratio. leg. quod purè, ff. quando dies legat. cod. leg si pecunia, ff si certum petat.* Francisc. Molin. *de ritu nuptial. lib.3. q.51. n.11. & 12.* Petrus Surdus *consil.129. numero 36.* Natta *consil.200. num.5.* Cephalus *consil.17. num.20.* Pedemontan. *decis.166. num.4.* idem Surdus *consil.133. num.27. & consil.143. num.44. & consil.[illegible] num.5. & consil.294. n.8.* Marescotus *variar. lib.2. cap.103. n.2. & num.11.* & quia idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, *leg.* 46.
fin. §. fin. ff. de leg.3. l qui quartam, leg si ex toto, ff. de leg.1. leg. Iulianus, § *si venditor*, & §. *si*

procura

procurator, ff. de actionib. empt. l. sicut proponis 2. Cod. nuptiis.

47. Et insuper in terminis, quòd facultas, & licentia data ad alienandum, seu hypothecandum bona maioratus, vel feudalia sub aliqua qualitate, aut conditione censeatur sub contraria conditione adempta, & reuocata; notanter tradit Pedemont. *decis.* 164. *num.* 4. *cum seqq.* plurimis Doctoribus citatis Barsatus *consil.* 171. *n.* 26. *lib.* 2. Parisius *consil.* 57 *num.* 52. *lib.* 4. & ex aliis notabile dictum asserit Mieres *de maioratu.* 4. *p. quæst.* 11. *num.* 32. &

48. fusius, idem Mieres 2. *p. quæst.* 4. *illat.* 8. *num.* 10. & *num.* 14. dicens quod tunc deficit intentio, & consensus Principis facultatem concedentis.

49. Idem probat Rota *decis.* 326. *num.* 6. *p.* 1. *diuersor.* dum dicit, quòd licentia ad alienandum sub certa forma, qualitate, aut modo, continet in se prohibitionem alienandi circa formam, qualitatem, aut modum. Quam decisionem sequitur Sforcia *in tract. de fidei commiss. per alien. prohib. inducend. q.* 25. *n.* 53. Cyriacus *controuers. tom.* 2. *controuers.* 364. *num.* 21. & *controuers.* 247.

50. Et magis in specie, atque terminis nostris accedens resolvit Doctissimus Gregor Lopez *in leg.* 10. *tit.* 26. *part. gloss.* 1. *quæst.* 4. dicens, quòd alienatio facta per possessorem maioratus putatiuum, qui pro vero reputabatur, ex licentia regia ad idem à se obtenta, non valeat, si post modum detegatur maioratum non ad ipsum, sed ad alium verum successorem pertinere; quam obiter referens sequitur Noguerol. *allegat.* 19. *n.* 22. *in fine*, & alij DD. quorum specialem mentionem fecimus *in cap. antecedenti num.* 227. & *num.* 86. & *sequentibus.* ex quorum resolutione manifestè concipitur facultatem à putatiuo possessore maioratus impetratam non tenere; & insuper *infrà cap.* 22. *per totum*, vlterius comprobabitur.

51. Et quamuis superueniat veri domini, qui maioratum eiicit, consensus, deficit tamen habilitas consentientis, obstante prohibitione fundatoris, & legis, quam non adimit illa facultas præcedens, cum nulla fuerit, ex omnibus fundamentis, etiam contrariæ partis huius c. consideratis. Atque ideo nudus remanet eius consensus, qui nullus, & ineficax redditur, cum alienatio non pendeat à sola sua voluntate. Probant Surdus *consil.* 128. *ex n.* 122. *cum sequentibus*, & idem Surdus *decis.* 33. *à num.* 13. & iterum *consil.* 128. *num.* 124. *vol.* 1. Valenzuela

52. Velasquez *consil.* 177. *a n.* 51. qui post plures alios probant, quod quando nullitas actus pendent ex defectu solemnitatis iuris; consensus partis, aut ratificatio superueniens nihil operatur; cum defectus non pendeat à solo partis consensu. Idem probant Ioan. Andreas *in c. imperialem in principio, de prohibita feudi alien. per Federic.* Vincent. de Franchis *decis.* 163. *n.* 9. Roland. à Valle *consil.* 63. *num.* 52. *volum* 4. Fontanella *de pactis nuptial. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 3. *p.* 1. *ex num.* 23. *cum seqq.* allegat in simili Gutierrez *practicar. l.* 2. *quæst.* 6. Mexicanus *de success. creat. lib.* 1. 4. *num.* 14. Molin *de primogen. lib.* 2. *cap.* 7. *à num.* 12. *cum multis seqq.* sed

53. quid quando adest assensus Apostolicus mortuo prælato alienante absque consensu prælati successoris. Optimè disputat Fontanella *vbi proximè ex d. n.* 23 *& sequentibus.*

54. Eleganter probat considerationem nostram Ludouic. Molina *de primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 30. In hæc: *Cum enim res maioratus (vt infrà cap.* 6. *dicemus) non possint alienari, vt ex pretio illarum aliæ res in maioratu subrogentur, nisi regia facultate præcedente, atque per consequens venditio rei maioratus nulla sit, sequentes successores rem male alienatam reuocare poterunt, ad pretium autem, vel ad rem ex illo emptam ius aliquod non habebunt, nec etiam poterunt venditionem ratificare, nisi regia facultate præcedente, cum ea ratificatio vim alienationis obtineat, quam non posset facere ipse maioratus possessor,* &c.

Mieres etiam *de maioratu* 1 *perte quæstione* 6. 55.
n. 13. ibi, *Quod conuenit scire ad eos, qui impetrant facultates ad alienandum, vel hypothecandum bona maioratus, vel ad faciendum maioratum qui ob aliquam causam subreptionis, vel obreptionis sunt inualidi, & anteaquam confirmentur, vel ratificentur tales facultates, faciunt aliquem contractum, vel aliam dispositionem: nam si prima dispensatio, aut facultas fuit inualida, non potest ratificari, aut confirmari in præiudicium tertij, cui ius quæsitum fuit, nec assensus regius potest tertio præiudicare,* &c. Pro qua doctrina plurimos DD.

Et quod alienatio bonorum feudalium, facta 56.
absque consensu, & facultate regia, sit nulla, ita vt mortuo alienante facultas impetrari non valeat in præiudicium successoris, & quatenus consensus, & ratificatio subsequatur, non sufficit, nisi simul cum hoc consensu nova impetretur facultas; probat Andreas Siernia *in capite imperialem in principio penultimo, & vltima columna*, per quem, & alios tenet Anton. Capicius *decisione* 115. *n.* 3. & 4. & per Ioannem Andream *in capite* 1. §. *donare qualiter olim feud. pot. alien. & dicto capite imperialem, de prohibita feud. alien.* per Federicum tenet Thomas Grammaticus, *decisione* 103. *n.* 120 pulchrè comprobat Marinus Freccia *de subfeudis libro* 2. *de authoritate Baronj, authorit.* 1. *quæstione* 30. *n.* 9. *& sequentibus, & n.* 14. *folio* 158.

Et quod eo tempore, morte nempe alienantis 57.
bona feudalia, impetratio assensus non teneat probant Paris de Puteo *de reintegrat. feudos, c.* 272. *& cap.* 273. 274. *& 275.* Siernia *in cap. imperialem, num.* 15. *de prohib. feudi alienat.* Franchis *decis.* 86. *num.* 1. *& decis.* 126. *ex num* 7. *& decis.* 120. *ex n.* 3. Capicius *decis.* 115. *num.* 4. Camerarius *in cap. imperialem, fol.* 88. Carleual. *de iudiciis tom.* 2. *lib.* 1. *titul.* 3. *disput.* 23. *num.* 18. Cephalus *consil.* 617. *num* 168. Manguillus *de cuictionq.* 36. *sub num.* 18. optimè Parisius *consil.* 18. *per totum, lib.* 1. vbi multa congerit, quamplurimos alios Doctores cumulat Carleual *de iudicis, tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disput.* 23. *num.* 18. vbi adducit simile de statuto, quod contractus vxoris non valeat absque consensu mariti, istum interueniri, & interponi validè non posse mortua iam vxore, ex doctrina Paul. de Castro *consil.* 438 quantum ad primum *n.* 1. *volum.* 2. sequitur Tiraquell. *ad leg. connubial. glos.* 6. *num.* 18. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæst.* 69. *n.* 6. Gutierrez *lib.* 2. *practicar. quæst.* 23. quod ex alio simili comprobat, de patre, cuius consensus si requiritur ad contractum filij, vt nihil prosit mortuo filio ad valorem, & existentiam contractus; alios allegat Carleual *loco citato d n.* 28.

Et quia illi actus inualidi possunt ratificari per 58.
consensum superuenientem, quando ex eo solo sunt nulli ob defectum huiusmodi consensus domini (quo casu loquuntur omnes doctrinæ in contrarium adductæ à principio huius cap.) at quando actus est nullus non solùm ex defectu consensus, sed & ex defectu solemnitatis à iure requisitæ, tunc vt

nouus

nonus operatur consensus, debent in hoc, & in ratificatione concurrere, & adhiberi illæ omnes solemnitates, & requisita à iure, vel ab homine ordinata ad illum actum perficiendum, quia hoc casu iste actus non retrotrahitur, nec valet ex tunc, sed ex nunc à tempore ratificationis solemniter factæ, *leg. nuptiæ, 8. ff de ritu nuptiarum, leg. si vt proponis, leg. 2. Cod. de nuptiis.* Innocent. *in cap. dilect. de emption. & vendit.* Geminian. *consil. 528. num. 4.* Calcaneus *consil. 57. n. 6.* Roman. *consil. 12. column. 2.* Aymon Crauet. *consil. 871. n. 10. vol. 5.* Decius *consil. 532. num. 2.* Socinus *versic. 92. n. 11. volum. 3.* Hippolitus de Marsillis *in rubric. Cod. de probat. num. 343.* Tiraquell. *de retractu lignag. § 1. gloss. 10. num. 87.* Valenzuela Velasquez *consil. 177. num. 52.* quos sequimur *in nostris commentar. de Retent. Bullar. 2. p. cap. 17. sub num. 52. versic. altera est ratificatio actus,* &c. Omnino videas superiùs *hoc cap. ex versic. tum etiam, nam, etsi,* &c. *& ex num. 51. & 52.*

60. Quibus adde multa singularia valde per Mieres *de maioratu 4. quæst. 2. ex n. 10. vsque ad n. 15. & ex n. 18. vsque ad n. 50.* inclusiuè, quod bellissimè comprobat omnes huius fundamenti particulas, omnino videndus, & Giurba *decis. 55. ex n. 15. & seqq.*

61. Et in terminis, quòd facultas regia emanata in confirmationem, & approbationem alienationis rerum maioratus præcedentis absque ea, & sic nulliter ipso iure, vt non trahatur retrò ad tempus alienationis aurea factæ, sed ex nunc à tempore impetrat onis nouæ facultatis, vt valida reddatur alienatioj, probat ex aliis Mieres *vbi proximè numero 106. & sequentibus.*

62. Et quod in alienatione facta per Prælatum absque solemnitate, vt capituli expressa, vel tacita ratificatio, & approbatio inducatur, sit necessaria noua solemnitas, & decretum validum, ita vt in ratificatione contractus nullius debeant interuenire omnes solemnitates, quæ de iure requiruntur, aliàs non tenent, plurimos refert, & sequitur Petrus Surdus *decis. 189. num. 24.* & latius *in consil. 28. ex n. 120. cum seqq.* Tiraquell *de retract. lignagier, §. 1. gloss. 10. n. 87. & decis.* Pedemont. *166. n. 13.* Rolandus *consil. 90. n. 50. volum. 1.* & plures alij citati per Surdum *d. n. 120. & 121.*

63. Hinc venit illud simile, quòd pensio à Papa alicui concessa, si ex aliquo defectu sit nulla, vel ex post facto nulla reddatur, & resoluatur ob defectum conditionis, sub qua gratia ipsa fuit concessa, ita vt consolidetur cum titulo beneficij; quantumuis partes ipsæ in soluenda, & exigenda pensione perseuerent, continuent, & consentiant; nullomodo reualidatur ipsa pensio ex defectu nouæ gratiæ, quæ ad id præcisè requiritur authoritate Apostolica, cum conualidatio hæc non pendeat à sola voluntate, & consensu partium, sed etiam à Papa: latissimè, & optimè per Ioan. Anton. Bellonum *consil. 27 per totum.* Barbosa *de iure Eccles. iust. lib. 3. cap. 11. tit. de pension. ex n. 75. cum sequentib.* & iterum *voto 5. a num. 19. & seqq.* Flamin. Paris. *de resignat. lib. 6. quæst. 2. num. 8.* optima decisio Mohedani *12. de renunciatione.* Paulus Æmilius *decis. 309. p. 2.* conducunt, quæ in similibus terminis dixit Giurba *decis. 55. ex n. 15.*

64. Vnde fit, quod ratificatio, quatenus valider actum nullum antecedentem; & quòd inducat nouum contractum, & operetur ex nunc à tempore ratificationis; sequitur, quòd ea, quæ medio tempore fiunt, vt hypotheca, pignus, interesse, & interusurium sint omnino infecta, nec prosunt. Vt probant post Bartol. & Decium, Gratianus *in discept forens. cap. 124. ex numero 22.* Petrus Surdus *decis. 246. num. 5. 10. & 13.* & per doctrinam Bart. *in lege obseruare, ff. de officio Proconsul.* Franciscus Manent. *in decis. Delphinal. 166. num. 16. p. 1.* Martha *consil. 79. num. 10. & 11. & 12.* quos sequimur *vbi proximè de retent. Bullar. 2. p. cap. 17. sub n. 52. versicul. altera est ratificatio actus,* &c. Surdus *dicto numero 52. versic. vltra quos, & quod,* &c. Igitur hæc ratificatio deficiente penitus facultate regia, non potest fieri à vero possessore, alia noua facultate ad id non impetrata.

65. Ex alio, & secundo capite defectu facultatis in hac veri successoris ratificatione, & approbatione manifestatur ex regula, quam vti constantem tradit Mol. *de primogen. lib 4. cap. 5. ex num. 37 & seqq.* quòd facultas regia concessa possessori maioratus ad alienandum, vel hypothecandum bona ipsius, qua si in vita sua ex aliqua causa, vel morte præuentus visus non fuit; nullatenus transeat in filium vel alium successorem, etiam immediatum; motus; quia permissio vendendi concessa vni non porrigitur ad alium succedentem in illa re, *l. sicut. § fin. ff. quibus modis pignor. vel hypothec. sol.* In hæc: 66. *Si debitor fortè concessa venditione rem deserit possidere & nouus possessor vendiderit: an duret pignus: quasi personæ permiserit creditori quod magis est, lege si marito, §. si voluntate, ff. soluto matrimonio* pro cuius textus exornatione videndus etiam Tiraquell. *de retractu lignag. §. 1. glossa vnica. num. 124 & sequentibus.*

67. Atque etiam, quia omnis concessio, quæ ad factum refertur, in dubio censetur personalis, atque ideo ad heredem non extenditur, nec transit, *lege locat ff. locat. lege inter stipulantem, §. 1. & lege cum quis, & lege cemestimis, & vtrobique perscribentes, ff. de verborum obligatione, lege apud Iulianum,* (aliàs *idem Iulianus,*) *§ si quis alicui, ff. de legat. 1.* quibus 68. adiicitur facultatem ad alienandum esse stricti iuris, præcisè, atque strictè intelligendam fore. Ex quibus rationibus hanc facultatem regiam concessam maioratus possessoris, eo mortuo, antequam eadem vsus fuerit, non transire ad successorem opinati fuerunt Celsus *consil. 117. numero 4. ad finem.* & Gregorius Lopez *in lege 6. titul. 11. part. 6. verbo. Que la non pudiesse vender. colum. 9. vers. item pone, quod rex.* Per Baldum *in capite 1. §. Marchio, numero 4. qui feuda dare poss.* & per eundem Mol. *vbi suprà.*

69. Molinam in totum per eadem fundamenta sequitur Pater Molina *de iustit. & iur. tr. 2. disp. 652. num 5.* affirmans, facultatem concessam possessori maioratus ad alienandum, vel hypothecæ subiiciendum bona maioratus; non transire in successorem, quando ille ea vsus non fuit.

70. Eandem sententiam tenet Mieres *de maioratu 4 part. q. 11 per totam*, vbi hinc inde (indigestè tamen, vt assolet) plurima cumulauit, *& ex num. 17.* hanc sequitur ex Greg. Lopez *vbi suprà* & iterum *ex lege 7. titulo 18. part.*; atque Butsatum, plura in proposito adducentem, *in consil. 131. numero 34. cum sequentibus*, & per Nattam *consil. 165. num. 3.* 71. dicentem, quòd licentia alienandi feudum non transit ad hæredem, ex Ruino *consil. 39. libro. 1.* & ex doctrina Baldi *in d. §. Marchio colum. 1. num. 4.* 72. *fol. 6.* tractantis quæstionem de Papa concedente licentiam Abbati, & capitulo infeudandi aliquam terram,

terram,qua si vsus non fuerit; licentiam ad Abbatem successorem non transire,nec successorem infeudare posse absque noua licentia.

73. Et inter alias rationes illam *ex num.23.* adducit ipse Mieres, quod hæ licentiæ ad alienandum, & hypothecandum bona maioratus sunt odiosæ, & restringendæ de quo ipse eandem 4 *p. quæst.* 1. *limitat.* 1. *& in d. quæst.*11. *n.*25. quod hæ habilitationes ad alienandum sunt stricti iuris, & personam non egrediuntur ex Bald. *in consil.* 112. *l.* 1. Thomas Menad.*in constitutione Regni Neapolit.in text.n.*35.*pag* 45. adde quia hæ facultates sunt dispensationes,Mieres *ibidem num.*10. Noguerol *allegation.* 40. *num.* 23. Pater Molina *de iustit. & iur. tom.*3.*disput.*650. *num.*4. Franchis *decis.*105. Apicella *allegat.*14.*num.*8. *cum duobus seqq.* Viscontus *in conclus. iur. littera A versic. assensus Regius.* Ziriacus *tom.*1. *controuers.*189. *n.*5. *& tom.*2. *controuersiar.* 313. *num.* 22. *&* 23. quamplurimos refert Carleual. *de iudiciis tom.*2. *lib.* 1. *tit.*3. *disput.* 23. *num.*9 vbi etiam post multos Doctores ex hoc infert quod hæc facultas sit subreptitia, & nulla, si Principi non fiat vera ratio omnium obstantium, qui *sub num.* 64. *versic. secundo quoniam*, rectè inquit, quod cum facultas hæc sit gratia dispensationis, atque ideo stricti iuris, qui illam impetrauerit, tenetur exprimere omnes casus in quibus vult, quod operetur facultas, alioquin non censetur velle impetrare ad alios casus,& effectus,quam expressos, & verba aduersus eum debent interpretari, cui liberum fuit verba supplicationis latè concipere, ex *leg. quidquid adstringendæ, ff.de verbo, obligat.* melius Molina *l.*4. *c.*5. *n.*26. *& n.*30. *& ex n.* 14. quibus locis ex aliis plurimis probat, non

76. esse extendendas facultates de persona ad personam,de re ad rem,nec de tempore ad tempus, nec de casu ad casum, de vna re ad aliam, nec de vno contractu ad alium. Guizarel. *decis.Neapol.*67.*per totam.* Molina *lib.* 4. *d.c.*5. *n.* 10. *& sequentibus,& lib.*2. *c.*4.*n.*49.

77. Et quòd licentia ad alienandum sit quædam dispensatio stricti iuris, & strictæ interpretationis, & solum habet locum in casu expresso, vt *n.* 75. antecedenti diximus, quæ solùm tollit impedimentum iuris prohibitiui, & dispensatur super iure prohibitiuo, tenet ex Marino Frecia *de subfeudis Baron.lib.*2.*quæst.*7.Corbolus *de iure emphyt.tit.de causa priuat. ob alienat. cap.* 14. *quæst.* 6. *ex num.*9. ex quo firmat *in ampliat.*8 *per totam eiusdem q.*14.

78. quòd huiusmodi licentia ad alienandum non extenditur de persona ad personam, ex Ioan. Andr. ad Speculator. *in §. nunc aliqua quæst.* 98. *in verbo, possit, num.* 121. *tit. de locato.* Beroio *consil.* 123. *num.*9. *volum.*1. & per Tiraquell. *de retract.lignag.* §. 32. *gloss.* 1. *& vnic. num.* 49. Aluarotum *in cap. imperialem in princip. n.* 8. *versic. quæro cum gloss. de prohibita feudi alien.* ex aliis idem dixit *eadem quæst.*14. *ampliat.* 6. *num.* 2. *& ampliat.* 11. *num.*2.

79. & quod facultas ad alienandum non extendatur de persona ad personam, tenet Pinell. *in leg.*1. *p.*3. *num.*52.*&* 53. *Cod. de bonis maternis.* Surdus *decis.*220. *num.*4. idem Surdus *in decis.* 325. *numer.*9. post gloss. *in d.cap.imperialem in principio, versic. sine permission. de prohibita feudi alien.* vbi ifernia *num.*8. *versic, quæro cum gloss.* Aluarotus *numer.* 8. qui tripliciter fundat, & Afflictum communem dicentem *in nota* 12. *num.* 3. & Nard. *ad* Iserniam,

80. Paris de Put. Corbul. Molin. Sicuti nec facultas stricte concessa ad alienandum in vno casu, ad alium extenditur,tanquam ad casum limitata, §. *si libellum de alienat. feudi pater.c.*1.*&* §.*si Clientulus de feudi alienat.* Afflictis *in cap.*1. §. *donare num.*2. *qualiter olim feudum poterat alienari, & lib.*3.*constitut.Rubric.*5.*n.*17 Franch. *decis.*71.*n.*17. Noguerol *allegat.* 19. *n.* 118. & in simili tradunt Cancer. *l.*1.*variar. c.*2. *n.*116. *& c.*8. *n.*79. Sforcia *de fideicommiss quæst.*25.*n.*47.*&* 49. Amat. *variar.resolut.* 76.*n* 51 *lib.*2 Mieres 1.*p quæst.*48. *n.*153. Martianus *consil.*52. *n.* 3. & quod licentia ad alienandum, vel hypothecandum bona feudalia, vel maioratus 81.
sit stricti iuris, ita vt non extendatur de persona ad personam,de casu ad casum,nec de debito ad debitum, etiam quod militaret eadem, vel maior ratio,tenuerunt Corbul.*de iure emphyteut tit.de causa priuatiua ab aliena irriguis dom.quæst.*6.*n.*9.*&* 10. Anton.de Ball.*super Bulla census quæst.*26.Beroyl. *consil.* 127. *n.* 17. *lib.*1. Tuschus *verb. licentia consil.* 352. *numer.* 3. Marinus Frecia *de subfeud. lib.* 2. *quæst.* 9. Rosental, & alij sequuti per Petrum à Luna *consil.*33.*ex num.*10.inter *consil.diuers. Siculo,* vbi etiam *num.*8.*&* 9.quòd facultas ad alienandum 82.
pro soluendis decursis, non extendatur ad decurrenda ex Alexand.*consil.*2.*n.*14. *& sequentib. lib.*4. Ozasceus *decis. Pedemont.* 171. *in fin.* Rosenta. *de feud.tom.*1. *c.*9 *n.*1. *colum* 19. *& n.*33.

Et ideo facultas concessa ad alienandum bona 83.
maioratus propter æs alienum vrgens tempore concessionis, non trahitur ad debita postea contracta, & non vrgentia tempore facultatis, Alexand. *consil.*2.*n.*13.*l* 4 Mieres *de maioratu* 1.*p. q.*7. *n.*17.*&* 4.*p quæst.*11.

Hinc est,quòd assensus regius præstitus ad alie- 84.
nationem factam rei feudalis, seu maiotatus, non extenditur ad faciendam, nec conuerso, concessa facultas ad alienationem faciendam non extendatur ad iam factam, ex notabili decisione Pauli de Castro *in leg.hæc conditio. §. si causa facta,ff de conditio. & demonstratio* Ioan. Andr. *in c. imperialem,* quod decisum in sacro Cons. testatur Afflictis *decis.* 355. & Martinus Frecia *in tract. de feudis lib.*2. *de authorit Baron.authoritat.*1.*per totam, quæst.*11. idem Afflictis *in constit. Regni constitutionem diuæ memoriæ, in q.* 6. *& in constitut. cum hæreditarium, in vltim quæst.* & Capicius *in repetitione d. cap.imperialem colum.* 172. in paruis, *in additione ad primam quæstionem.* Andr. Camerar *in repetione eiusdem cap. imperialem, fol.* 65. *littera C.* Alexand. *consil.* 146. quam veriorem opinionem dicit Molin *de primogen.lib.*4.*cap.*5.*num.*33.*versic.similiter etiam*, & pro clara habitam fuisse in Senatu testatur Franch. *decis.*105. *n.*1. contra alios contrarium tenentes. Sequitur Ricius *in eius additio.*ex Anna *allegat.*36.*&* *allegat.*142.& Grammat.*decis.*79.*post num.*22.*&* 30.idem Ricius *in Collect.à n* 50.*&* *decis.*28.idem Vincent.de Franchis *in decis.*113.*n* 11. qui omnes affirmant assensum regium non extendi de persona ad personam, de re ad rem, nec de tempore ad tempus, cum sit strictissimi iuris.

Licet præcedens doctrina.nempe assensum super 85.
re alienanda, vel facienda non extendatur ad iam factam, vel venditam, plures habeat contradictores, inter quos admodum est controuersia, vt videre est in nostris commentar. *de supplicatio. ad Sanctiss.* 1.*part. cap.* 10.*ex num.* 6.*&* *à num.* 3. *& sequentibus*, attamen illa, vt non valeat ignorante 86.
Principe alienationem iam factam, & ei non facta specifica relatione, in supplicatione,verior est, & receptior, vt vltra supra citatos optimè comprobat

Caldas

Caldas Pereira *in tract. de extinct. emphyteut. c.*13. *ex num.* 2. & ita concordari debent opiniones data scientia Principis per specificam relationem, aut ea deficiente. Optimè Anton. Gomez *in lege* 42. *Tauri num.*2. *per totum.* Graffis *de effectu clericor. effectu* 4. *ex num.*283. *& seqq.* & suprà Vantius *de nullitat. ex defectu iuris delegat. ex num.*51. *& seqq.* Ripol. *variar. resol. cap.*2. *ex num.*142. Giurba *consil.*99. *à num.*5. *& num.*37. Sesse *decis.* 254. *num.*8. *&* 9. *part.*3. Barbos. *de Canonicis cap.* 19. *num.*11. Thom. Sanchez *de matrim. lib.*8 *disp.*21 *à n.*8.12. *&* 15. qui omnes,& alij plures scientiam requirunt in Principe, vt valeat gratia, & dispensatio super iam factis.

87. Et quod facultas alienandi emphyteusim, vel feudum non extendatur, nec transmittatur ad hæredem, quando possessor defunctus, cui fuit concessa, ea vsus non fuit. Probant latissimè Marinus Frecia *de subfeudis Romani libro* 2. *quæst.*5. *per totam.* vbi plura fundamenta adducit. Tenet etiam Andreas *in cap. imperialem, de prohib. feud. alienat.* Curtius *in tract. de feud.*4 *part. quæst.*17. & Aluarotus. Et copiosè multis doctrinis confirmans idem tenet Aurel. Corbul *de iure emphyteut. cap.*14. *tit. de causa priuat. ob alien. ampliat.*11. *per totam fol.*217. *& seqq.* contra Afflictum,& Capicium contrarium tenentes, motos *ex lege sicut,* § *si debitor, ff. quibus modis pigner. vel hypothec. solui.* cui ipse *ex num.*6. satisfecit.

88. Doctissimus Molina *in dicto cap.* 5. *n.* 38. *lib.*4. in comprobationem huius verissimæ opinionis alio ducitur fundamento, quia omnis concessio, quæ ad factum refertur, in dubio censetur personalis, atque ideo ad hæredes non transmittitur, text. est, *in lege apud Iulianum,* §. *si quis alicui, ff. de legat.*2. & omnis facultas aliquid faciendi personalis censetur, quæ ideo ad hæredes non transit, *ex lege locatio, ff. locat. leg. inter stipulantem,* §.1. *&*
89. *l. cum quis,* & *leg. centesimis, de verbor. oblig.* & quod hæc facultas alienandi sit destinata ad faciendum, abundè post plurimos Doctores probat Mieres *de maiorat.*4. *part. quæstione* 2. *ex numero* 104. *cum sequentibus.*

90. Aliud namque est facultas, licentia, & permissio ad alienandum, vel contrahendum, aliud ipsa alienatio, & ipse contractus dependens à voluntate contrahentis. Vt diximus, & probauimus *in capite*
91. *antecedenti à numero* 72. *& superius.* Sicut aliud est dispensatio ad contrahendum matrimonium, aliud ipse matrimonij contractus. Sanchez *de matrimonio, lib.*8. *disput.*30. *num.*12 *& num.*13. qui plures refert, & aliud est mandatum ad vendendum, aliud ipse venditionis contractus gerendus per mandatarium.

92. Princeps namque concedendo facultatem ad alienandum bona maioratus, nihil disponit, nec alienat, sed solùm permittit alienare, tollendo impedimentum prohibitæ alienationis latè probat D. Christophor. de Paz *in tract. de tenuta cap.* 34. *sub num.*155. *pag.* 436. *& seq.* ibi. *Consequ. est, regem, cum nihil det, sed solùm dare, disponere, & donare permittat, nullatenus reuocare, nec mutare dispositionem posse. Aliud enim est facere, aliud vero per-*
93. *mittere, lege si pater,* § *vltimo, ff. de manumiss. vendic.* ibi. *Quia non tam manumittere, quam non impedire manumittentem intelligitur, lege si liqueat. Codice de inofficios. de donat. c. aliquibus de rescriptis lib.*6. ibi. *Si verò Canonicorum receptio alias pertinet ad eosdem, non Apostolica, sed recipientium censetur authoritate receptus.* Baldus eleganter *in lege ex placito, num.*7. *versic. tum non. C. de rerum permutat* &c. Et aliis comprobat ipse Paz melior text. *in l. sicut* 8. §. *si voluntate, ff. quibus modis pignus, vel hypothec. soluatur.* Vbi ius pignoris per consensum alienandi præstitum à creditore non tollitur, nisi sequatur alienario.

Et qui habet facultatem ad alienandum, si non 94.
alienauerit, nihil actum intelligatur, ac si facultas non concederetur, cum in sui arbitrio sit, vti, vel non vti facultate à se impetrata. Probant Cancerius *lib.*1. *var. cap.*8. *num.*117. Fontanella *de pactis, tom.*1. *claus.*4. *glossa* 26. *num.*1. *per totum.* Fussarius *quæst.*545. *num.*35. Menoch. *consil.* 1186. *num.*19. *lib.*2. Costa Siculus *consil.*12. *ex num.*70. Rosental. *de feudis cap.*9. *concluf.* 40. *num.* 22. *vsque ad n.*26. Rota per Farinac. *decis.* 468. *tom.* 1. *in posthumis.* Nogucrol. *allegat.*19. *num.*116. & probatur ex his, quæ vterque Molina *de primogen. lib.*4. *cap.*3. *n.*44. & alter Theologus *lib.*3. *disp.* 560. *n.*5. an habens 95.
facultatem ad alienandum rem maioratus teneatur alienare in publica subhastatione, & an aliter teneat venditio?

Rex namque, dum præstat assensum, vel facul- 96.
tatem ad alienandum bona feudalia, aut maioratus, nihil disponit, sed permittit contrahere, & absque contractu sequuto facultas nihil operatur; nam assensus non est actus de per se stans, sed est approbatio alienationis faciendæ, & confirmatio, & non dato, & deficiente contractu, non habet, vbi figat pedes. Ita eleganter docuit Bald. *in lege falsus colum.*2. *C. de furtis,* quem sequitur Francisc. à Ponte *de potest. Proregis, tit.*6. *de assensu regis n.*7. & latius *in cons.*5. *n.*49. *& tit.*8. *de refutatio feudor.* §.11. *ex num.*17.

Et ideo qui à Principe obtinuit facultatem ad 97.
vendendum, vel hypothecandum bona maioratus, vel certam super eius bonis quantitatem mutuo recipiendam, potest ea vti, siue in parte, siue in toto, vel prorsus ea non vti. Tenet Suarez *tract.*3. *de religione lib.*4. *cap.* 26. *num.*9. & post alios Nicol. Garcia *de beneficiis* 1. *part. cap.*5. *num.*55. vbi de 98.
pensionario habente à Papa facultatem transferendi pensionem, qui potest ea vti parte, & non in totum, partem transferendo, & partem sibi reseruando, qui fundamenta reddunt videndi; alios 99.
etiam DD. ad id, quod facultas regia ad certam quantitatem sit diuidua, videbis *infrà hac* 2. *p. c.*18. *n.*12. *vers. sed nihilominus contrarium verius existimo,* &c. Et apertè constat ex tot DD. *ex n.*65. *cum seqq.* hactenus laudatis; dum controuertenti facul- 100.
tatem alicui datam ad alienandum, qui ea vsus non fuit, dum viueret; an possit transmitti ad successorem, vt eius virtute possit alienare; clarè supponunt per facultatem non manere bona alienata, nec obligata, sed in arbitrio libero impetrantis esse, vti, vel non vti facultate à se impetrata.

Et eadem ratione, qua Molina loco citato *n.*88. 101.
moti fuerunt etiam Ruinus *cons.* 39. *n.* 12. *&* per cum & alios Corbolus *de iure emphyt. cap.*14. *tit. de causa priuat. ob alienat. ampliat.*11. *n.*4. dicentes, quòd licentia alicui concessa ad alienandum non transit ad successores, & hæredes, eo quod coëxistit in facto, id est, in faciendo, atque ita personalis, 102.
iuxta Molinam.

Quò tendit, quod in confirmationem doctrinæ Gregor. Lopez, adducit Mieres *de maiorat.*4. *p. d. quæst.* 11. *ex n.*21. quod priuilegia per principem concessa potiùs præsumuntur personalia, quàm realia,

realia,& sic non transmissibilia ad hæredes, & successores,ex gl.*in c.cùm venissent, de institutionib. & c.tua, de his, quæ fiunt à prælat.* notat Alexand. *in cons.86. in causa dationum, lib.1.* vbi plura ad hoc refert, & ibi gl Parisien. Decius *in l.in omnibus, de reg.iur.n.3.* Ægidius Bosius *tit. de principe, n.171.* & iterum 345. Boërius *decis.227.n* 18. Matth. de Afflict. *in constit. Neapol. lib.1. rubr.9 n.32.fol.32. & lib.2.de except.* Host. *rub.* 19.*n.15.fol.222.lib.1.* & est *l.27.tit.9.p.6.*

103. Ego autem rem hanc altius considerabam, quod in hac regia facultate nihil adsit, quòd transmitti possit, cum ius aliquod non sit, sed quædam mera facultas, & personæ habilitas ad alienandum, quæ tanquam merè personalis non transmittitur; cum non sit,nec consideretur in bonis possessoris maioratus.sic in simili considerat, &

104. probat Gartian *discept forens.tom 2.c.271.ex n.27.* quòd ius adeundi hæreditatem delatam debitori non transmittitur in eius creditores, quia non est in bonis debitoris.ex *l. pretia rerum,ff. ad l.Falcid.* cum sit potius facultas, & potestas adeundi, quàm merum ius,& id merè personale; quod & idem reperit Gartian. *tom 1.c.132.n.5.* Petr. Surd. *dec.140. ex n.4.ad n.9.* Castillo *contr. tom.5.c.112.n.33.& 34.*& ex Bald. Salicet. Castrens. Aretin. & aliorum sententia obseruarunt Ionn. Ceph *cons.321. n.38. lib 3.* Surd. *d.dec.140.n.6.* Tellus Fernandez *in l.4. Tauri,n.58.* Vincent. de Franch. *dec.101.n.26.* Ius

105. enim hoc facultatiuum nec est actio, nec petitio, nec officium iudicis, nec præscriptionem admittit.eleganter præ cæteris explicat Ant.Gom.*tom 1. var. c.9 n.27. per tres column.* videndus omnino.& *ex n.1.*vbi iura, & plures DD. cumulat Vide omnino Iacob. Cancer.*var.resol.3.p.c.21.tit.de transmissionib. ex n.*160.& quæ infrà hac *2.part.c.25.per totum.* maximè *ex n.66.vers. prædictus non absimilis est*, &c.

106. Et dato falso supposito, quod facultas ad alienandum aliquod contineret ius considerabile, habileque ad transmittendum, cum fuerit personæ possessoris concessum, quomodo quæso, potest in successorem in maioratu transmitti, qui prædecessoris hæres non est, nec ab eo causam habet, sed à primo fundatore, vt sæpe diximus? hæredi autem inutile foret, cum in bonis maioratus se intromittere non possit; & ideo vtroque casu, & vtriusque personæ respectu facultas, qua impetrans in vera sua vsus non fuit, inutilis & inefficax remanet.

Igitur si facultas concessa vero possessori maioratus, qui legitima fuit persona ad impetrandum,& valide impetranit, si in vita sua vsus ea non

107. fuit,vel non potuit, vel morte præuentus, vel occasione deficiente, non transit in successorem eodem iure, & titulo; multo magis dicendum erit, transire non posse facultatem impetratam à persona aliena à maioratu, non legitima, & non domino.sed inhabili, in verum successorem alio iure venientem, & iustè euincentem, & vindicantem maioratum.

108. Maximè, quia cum facultas illa nulla fuerit à principio,nihil est, quod transferri possit, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus. *l.2.ff.de vsufruct.l Seia.ff.de tutor. & curator.l.eius, ff.si certum pet.l.si me tua, ff.de hæred. instituend.l. sed & si manente.ff.de precario.* Aristot. *lib.1. de generat.& corrupt.* Caldas Pereira *de empt. & vendit.c.3.n.15.* Giurba *in consuet. Messanens.c.16.gl.1.n.8.part.1.* Tiraquel.*in tr.le mort saisit.5.part. declar.1.num.7.*

Mol.*de primogen. lib.3.c.14.n.40. & lib.4.c.12.à n.22.* Paz *de tenuta,c.33.à n.17.& 20.*& plures alij per Nos *de retent.Bullar. 2.part.c.34.n.8.* quo tendit Capicius *dec.100. n.5.*dum dicit, quod facul- 109.
tas, & assensus regius superueniens post venditionem, & alienationem reuocatam; nihil prodest, nec operatur, quia non reperit materiam præexistentem, qua possit radicari; plurimos congerit DD. Carleual *de iudic. tom. 2.lib.1.tit.3.disp.23 nu. 18. & ex n.15.* ideoque ad hanc ratificationem faciendam per verum successorem euincentem noua præcisè requiritur facultas.

Quibus consonat notabilis doctrina Alexand. 110.
in cons.2.n.1. lib.4. & consil.124.n.9. cod. lib & iterum *in cons.41.n.1. lib.6.* dicentis, quod quia vasallus obligauit omnia bona sua; consensus domini superueniens non operatur circa bona feudalia, quia non erant comprehensa in ipsa generali bonorum obligatione, vt per plures comprobat, & Menoch. *cons.129.n.3. & 10.* & melius *cons.250.n.* 50. quia consensus, & ratificatio non cadit super 111.
non ente, ad latè per Nos tradita *in commentariis de supplicat.ad sanctiss.2.p.c 31.n.58.* & ideo dicit Alexand.*dictis loc.* quod debitor se iuuare non potest hac damni licentia, & consensu, non adhibita noua obligatione ipsius vasalli, de quo obligando agitur; dominus autem suam proprietatem obligare non intendit, nec per suum assensum remanent obligata bona feudalia, & ius vasalli, eo se nouiter non obligante, ad ea quæ copiosè dicta remanent suprà *hoc c.ex n.90. cum seqq. vers. aliud namque est facultas*, &c.

Et quia confirmatio, approbatio, aut ratificatio 112.
obligationis, & scripturæ plus non operatur vltra expressè, aut virtualiter contenta in ipsa scriptura, plura bellissima videbis *in d.tr.de supplicat. ad sanctiss.2.p.c.30.§ 1.ex n.15.cum multis seqq*

Et hæc ratio æqualiter militat in facultate reali- 113.
hoc est, quæ in meram vtilitatem ipsius maioratus vergit. Nam quamuis verissima sit limitatio per DD. considerata ad regulam negatiuam hactenus scriptam, vt tunc transeat facultas ad possessorem maioratus, quando sit realis, & pro vtilitate ipsius maioratus emanauit; provt expressè limitat Greg. Lopez *in d.leg 6.tit 11. part 6. verb.que la non pudiesse vender.column 9.vers.item.pone quod rex.*dicens, quòd quando facultas alienandi in vtilitatem, & augmentum maioratus concessa esset,veluti ad subrogandam in locum rei maioratus vendendæ, vel permutandæ aliam maioris valoris, vel ad aliud simile vtile; vt tunc etiam si impetrans in vita non vteretur facultate, potest filius, vel alius successor ea vti ex his, quæ dixit Bald.*in c.1. §. Marchio,n.4. qui feud. dare poss.*Quod verum in- 114.
telligit, & rectè Mol. *de primogen. lib.4.c 15 n.39.* Quando facultas ipsa nomine dignitatis, & maioratus impetrata fuit, & non alias ex eodem Bald. hoc casu,& terminis loquente, & Molinam sequitur P. Mo. *de iust. & iur. tract. 2.disput. 63 2.n.5.ad fin.tom.3.*

Et in effectu hoc ipsum resoluit Mieres *de ma-* 115.
ioratu 4.p.q. 11.ex n.43. cum seqq. dicens in his, quoad facultatem ad alienandum, vel hypothecandum bona maioratus transmissione in successorem, non posse certam constitui regulam; cum sint verba facultatis contemplanda, & causa propter quam facultas fuit concessa, & an sub nomine dignitatis, vel personæ concedatur ex Natta *consil.163.num.7. & seqq.* Ruino *consil.39.num.12.*

*lib.*1.& ex ipso Gregor.Lopez; atque etiam ex deductis per Tiraquell. *in tract. de causa cessante.p.*1. *n.*104. *& seqq.* atque Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 92.*ex n.*1 *fol.*150.

116. Hoc ipsum sentire videtur Corbulus *in tract.de iure emphyt.cap.*14.*tit.de priuat. ob alien. ampliatio.* 11.dicens post plures alios, attendenda esse verba licentia, vt si sonent in personam impetrantis mortui re integra, non transeat ad hæredem eius, pro quo multa cumulat, vt aliud fit, si realis appareat licentia; notanter dicens,quod si dominus dicat, permitto Sempronio vendere emphyteusim, quam ipse possidet, vt eo mortuo, non possit hæres in vim dictæ licentiæ vendere, cum iam non dicatur emphyteusis Sempronij, sed emphyteusis hæredis, adnotat per Andr. Isernia *in d.c. imperialem, colum.*6. Quia verba licentiæ venditioni hæredis non congruunt, quæ ad tempus venditionis restringuntur, & quando hæres vendit, Sempronius non dicitur dominus, licet dominus fuerit, nec dicitur possidere, quamuis possederit; argumento text.*in leg.qui Romæ* §. *Augerius, secundum vnam lecturam ff.de verb.obligat.*quem singularem decit Bald.*in c.ad nostram, 2.lectur.colum.2.de iureiur & in c.significauit, colum.2. de rescriptis*; quem ad propositum refert Frecia *de subfeudis Baron lib.* 2.*q.*5.*sub.n.*7.

118. Quæ quidem doctrina benè quadrat possessori maioratus putatiuo, ex his, quæ superiùs de facultate per eum impetrata, vt nulla sit, dicta remanent; nam cum concedatur sub suppositione, quod ipse sit dominus, & possessor maioratus, qui nec dominus vnquam fuit, nec possessor, cum vtrumque ius fuerit semper penes verum successorem, etiam per alium tertium possessione occupata ad *d.l.* 45. *Tauri.* Sequitur, vt eidem non intelligatur data facultas, tanquam per inhabilem & non legitimam personam,impetrata, & præter intentionem principis; ad late tradita superiùs. Et per consequens etiam si facultas si realis in successorem verum, euincentem maioratum non transire, tanquam nullam à principio datam sub falso supposito, & conditione non verificata; atque ideo de non ente ad ens non post fieri transitus ex his, quæ *n.*107.*vers. igitur si facultas* &c. cum hæc ratio pariter militet, siue facultas sit personalis, siue realis, & hanc distinctionem adducunt DD. quando facultas ipsa impetratur per verum, & legitimum possessorem, & dominum maioratus vti legitimam personam, & sic quando à principio ipsa facultas valida fuit. Nam si in se nulliter fuisset impetrata; frustrà tractarent DD. quæstionem, an re integra mortuo impetrante transeat in successorem, cum de non ente ad ens transitus non fiat; & cum de vno disputamus, cætera supponuntur habilia.

119.

120.

121. Quibus sic suppositis vna, & eadem responsione dissoluuntur omnia fundamenta pro contraria parte considerata, tendentia ad ratificationem, & approbationem alienationis factæ per possessorem putatiuum virtute facultatis, à se impetratæ; quia cum facultas fuerit à principio nulla, ea vti non poterit veres successor, atque ideo cum alienationes fuerint nullæ,dato, quod velit illas iste approbare, requiritur noua facultas, quia ratificatio est actus nouus, & vim recipit contractus à tempore approbationis, in qua interuenire debent omnes solemnitates, quas contractus requirit ex suprà dictis *ex n.*50. *cum seqq.*

Ad Afflictum relatum superiùs *n.* 8. in fundamento 4. contrariæ partis; respondetur, ipsum communiter reprobari per Mol. & alios DD. de re hac tractantes suprà relatos *ex num.* 50. *cum seqq.* 122.

Cætera, quæ de re integra diximus in eodem 4. fundamento *ex n.*9. verissima sunt, sed procedunt, quando nullitas dumtaxat in ipso actu virtute potestatis validæ celebrato versatur; Quia tunc non consumitur facultas, & potestas data, sed vt antea remanet firma, quousque validè exequatur. Quia per actum nullum res non desinit esse integra,sed non procedit, quando defectus, & nullitas residet in visceribus ipsius facultatis, quia tunc omnes actus eius virtute gesti semper erunt nulli, vti procedentes à radice infecta; cum omnes actus humani vim recipiant à potestate gerentis. 123.

Eodem etiam modo respondetur ad sextum argumentum contrariæ partis ex *n.*25. *cum seqq. d. l.vniuersi,*6. *C.de precibus imper. offeren.*cum communi opinione probante ad impetrandam gratiam, & dispensationem pro aliqua persona non exigi mandatum; quia respondetur, tum id procedere, quando ex alio c. non peccaret vitio nullitatis dispensatio, & gratia; at cum sit in seipsa nulla, ex defectu potestatis ex latè hactenus fulcitis *ex n.* 32.*& seqq.*nec impetrãti, nec alteri potest prodesse. 124. 125.

Secundò respondetur, iura, & communem opinionem DD. procedere, quando extraneus sine mandato scienter, & apertè impetrauit pro alio, vt expressè probat text. *in d.cap si motu proprio, de præbendis,lib.*6 ibi, *secus si ad petitionem illius, vel alterius pro eodem,*&c. At iste non pro vero successore,sed pro seipso impetrauit; atque ideo nulliter, vt diximus, & termini sunt distincti. 126.

Tertiò respondetur, quia etiam quando gratia, seu dispensatio impetratur ab aliquo pro alio nominatim absque mandato, non sustinetur impetratio, quousque ille, pro quo impetrata fuit, eam ratificet;vt ex aliis probat Th.Sanch.*lib.*8.*d.disput.* 26.*n.*5. *&* 2. & iterum latiùs *lib.*3. *disp.* 36. in hoc autem casu nostro ratificationem impediunt omnino tot doctrinæ hactenus consideratæ, quam facere non potest verus successor in maioratu, etiam post euictionem,& rei venditionem, provt abundè probatum remanet. 127.

Et quod facultas ad alienandum bona maioratus, ab extraneo impetrata pro maioratus possessore sustineatur, si post modum ipse possessor ea vtatur, & sic ratificet,& approbet tacitè,vtendo; tenet expressè Nogaerol *alleg.*32.*n.*177. ex quibus duo requiruntur,quod facultas impetretur pro possessore, & eius deinde sequatur ratificatio & approbatio, tertio insuper quòd adsit habilitas in ratificante. 128.

Et iuxta hanc verissimam tot DD. resolutionem intelligenda erit, & non aliter Auendani opinio, *de censib.c.*61. *à princ.* vbi absolutè resoluit, impetrare minimè posse tertium extraneum facultatem ad alienandum, vel hypothecandum bona maioratus, nisi impetretur ab ipso possessore vero domino ipsius maioratus.Qui *n.*2 ita ait *Et primò pro reg. quæ clauis est totius materiæ, prænotandum erit, quod solus actualis maioratus possessor poterit ex iusta causa,petere similes facultates ad bona eiusdem maioratus alienãda,vel hypothecis,aut censib.subijcienda: quia cum solus ipse sit verus dominus ipsius maioratus,vt prosequitur latè Mol.lib.*1. *de primogen. Hispan.c.*9 *per totum.& de eiusdem præiudicio principaliter in alienationibus agatur;ipse solus interponere poterit supplicationem ad obtinendas prædictas facul* 129.

facultates, & ita constituit pro regula Molin. lib.4. cap.3.in princip. dicens,quod solus actualis possessor, tanquam verus dominus,& de cuius præiudicio principaliter agitur, admittendus est ad petendas similes facultates, &c.eandem rationem ipse reddit Auendan.*ibidem num.3. in fine,* & iterum *num.* 7. ex qua constat non valere facultatem impetratam à possessore,qui non sit verus dominus maioratus, quod rectè conuenit iis, quæ hoc c. & antecedenti probauimus contra possessores maioratus putatiuos,& non veros dominos bonorum maioratus.

130. Hæc tamen principalis Auendan. & Molin. resolutio, vt non possit impetrari facultas ab extraneo, intelligenda erit, non sequuta ratificatione eiusdem possessoris veri domini,quando eius nomine fuit sine mandato impetrata, vel quando eius nomine per extraneum impetrata non fuit, ex hactenus apertè probatis.

131. Nec obstat septimum,& vltimum argumentum, de quo suprà *ex num.*28. quia respondeo, quòd in minore facto maiore nullum iuris impedimentum reperitur, quo minus à se gesta in minori ætate possit liberè ratificare, & approbare,sicut de nouo alienare absque iuris prohibitione,*ex l.1.& 2. C. si maior fact.ratum habuerit*, at in maioratus successore vero adhuc & semper durat iuris prohibitio, ex hactenus abundè comprobatis, in quo propterea cessat potestas ratificandi noua non adhibita facultate regia.

CAPVT XI.

Census impositus super duobus maioratibus ex facultate regia per possessorem vtriusque obtenta, an vno per legitimum successorem euicto extinguatur pro rata,vel an integra census quantitas alteri remanenti oneretur?

Vel an partis deficientis damnum sit inter omnes creditores pro rata communicandum, & distribuendum? Vel an posteriores à prioribus excludantur arrha remanente?

SVMMARIVM.

Facultas ad censum imponendum super duobus maioratibus ab impetrante legitimè possessis,sustinetur in vtroque, etiam si pro tempore separentur, & à duobus legitimis possessoribus possideantur num. 1.

*Facultas ad censum imponendum super duobus maioratibus, ab vno possessore tentis, quorum alter fuit euictus,huius respectu est nulla à principio,& maioratus euictus liber transit in verum successorem euincentem,n.*2.

Et an maioratus non euictus, census integra quantitate remaneat grauatus, num. 3. *cum sequentibus.*

*Hypotheca à principio constituta super duobus fundis, vno postmodum euicto, aut peremptoalter totum obligationis pondus sustinet,n.*4.

*Hypotheca ius est indiuiduum, n.*5.

*Ius hypothecæ est indiuiduum, licet res hypothecatæ diuiduæ sint,n.*6.

*Hypothecatæ si fuerint plures res, aut plures fundi, quilibet in solidum obligatus intelligitur, n.*7.

*Soluta si sit pars debiti, adhuc pro residuo etiam minimo,omnes manent obligatæ, n.*8.

*Et totum pignus pro debiti residuo vendi potest, num.*9.

*Hypothecæ obligatio est tota in tota re,& tota in qualibet re,& in qualibet rei parte,ac qualibet obligationis pars, in tota re,n.*10.

*Tertius possidens vnam ex pluribus rebus hypothecatis,vel vnius rei partem, ad integri census redditus tenetur.*11.

*Census impositus super duobus fundis, si aliquis pereat,totus super alio remanet,n.*12.

*Census impositus super duobus maioribus ex facultate impetrata ab vno vtrumque possidente, si vnus euincatur liber transit in verum successorem, alter remanet census parte pro rata grauatus n.*13.*& seqq.*

*Princeps, qui concessit facultatem ad certam quantitatem super duobus maioratibus, non habuit intentionem totam cuilibet grauare, sed ratam proportionabilem fructibus cuiusque, n.*14.

*Princeps si sciret alium maioratum esse alienum, & iniustè possessum ab impetrante illud non grauaret,in præiudicium veri successoris, n.*15.

*In Principe concedente facultatem ad alienanda bona maioratus, defuit intentio,disponendi de alieno inuito domino,n.*16.

*Onus census imponens Princeps habito respectu ad duos maioratus; vno deficiente,iniquum foret,alterum sustinere totum pondus,n.*17.

Leg. si duobus 5. *D. de legatis* 2. *& si legatarios, D. de fideicommissar.libert.l.planè, §.*1. *D.ad legem Falcidiam, l.*36.*tit.*9. *part.* 6. *ponderantur, ibid.*

*Plures fideiussores simul dati, singuli correspectiuè ad alios intelliguntur obligati,vnus contemplatione alterius, n.*18.

*Creditor non potest liberare vnum ex pluribus fideiussoribus simul obligatis, cum vnus aliorum contemplatione intelligatur,se obligare,n.*19.

*Princeps onerando duos maioratus ab impetrante possessos, si sciret vnum pro tempore liberum mansurum non concederet facultatem in tanta quantitate super solo vno,n.*20.

*Facultates ad alienandum, seu hypothecandum regulantur ab intentione Principis concedentis, numer.*21.

*Venditis pluribus rebus simul pro pretiis cuique correspondentibus, tot venditiones dicuntur separatæ, & super qualibet separatim potest intentari receptio,n.*22.

*Fallit quando vna non venderetur sine altera, & quando pretium vnius sit infimum, licet in alia sit excessiuum; cum videantur omnes correspectiuè venditæ,n.*23.

*Pensio eadem super duobus beneficiis ab vno possessis imposita, si beneficia separentur & duobus conferantur,non cuilibet tota pensio in solidum onerat, sed diuiditur pro rata fructuum vniuscuiusque num.*24.

Quia Principis intentio à principio deficit, volente quemlibet insolidum, & pro tota pensione grauare, num. 35.

*Pensio reseruata super pluribus, & diuersis redditibus pro rata distributa intelligitur, ita vt pro parte eorum dismembrata, pensio quoque diminuenda sit pro rata sua, n.*26.

*Pro pensione beneficium grauatum competit pensionario actio hypothecaria, etiam contra tertium quemlibet possessorem, n.*27.

Ponderatur l. in his, C. de prad. & omn. reb. & nauicul. lib. 11. *n.*28.

*Plura prædia censualia diuersis dominis pertinentia si quis vnico pretio emerit, singulis dominis debetur laudemium pro rata, n.*29.

*Maioratum vnum plus debito grauare Principem foret inhumanum, cum onus debeat fructibus correspondere, n.*30.

*Principi si fuisset facta narratio vnum maioratum fore alienum, & liberum à censu mansurum, non concederet facultatem in tanta quantitate super alio n.*31.

*Et ideo facultas à principio super duobus maioratibus concessa, vno evicto, & liberato, debet restringi ad quotam census proportionabilem fructibus maioratus remanenti, n.*32.

*Eadem ratione, qua à principio non valuit facultas super vno maioratu per impetrantem intrusum possessio, eadem etiam postmodum evicto, debet minui pars census correspondens fructibus eiusdem n.*33. *&* 34.

*Intentionis defectus in Principe, vitiat gratiam, num.*35.

Intentionis defectum in Principe clausula motu proprio, non tollit, nec operatur contra præsumptam, aut verosimilem intentionem Principis, n 36.

*Exceptio defectus intentionis, vel facti nunquam censetur exclusa à statuto omnes excludente exceptiones, n.*37.

Filius agens inofficioso, contra duos hæredes institutos vnum vicit, & ab alio separatus, pro ea parte, qua vicit, tenetur creditoribus, & legatariis, n. 38. *&* 39.

L. cum filius diuis. tribunalibus 28. *ff de legatis* 2. *& l. nam & si is, §. filius, ff. de inoff. testam. ponderantur, ibidem,*

*Obligatio pro rata diuiditur inter plures simul obligatos, etiam si in persona vnius deficiat obligatio; quia aliter vltra suam ratam non tenetur, numer,*40.

*Obligatio super duobus maioratibus sequuta diuisione iuridica per euictionem vnius, pars correspondens euicto prorsus fuit extincta, n.*41.

*Obligatio orta ab vno defuncto, pro rata diuiditur inter hæredes, quorum altero effecto non soluendo, cæteris non oneratur pars deficiens, n.*42.

*Si vnus ex pluribus hæredibus deponentis pecuniam suam ratam exegerit, aliis non communicabit, etiam si cæterorum partes perierint, n.*43.

*Plures in eadem sententia ad quantitatem condemnati, pro rata tenentur, etiam si aliquis efficiatur non soluendo, n.*44.

*Obligatio ad quantiatem diuiditur inter hæredes, pro rata nec alius ad ratam alterius deficientem tenetur, n.*45.

*Idem in pluribus in solidum obligatis per sententiam ad quantitatem simpliciter condemnatis, num.*46. *&* 47.

Pars census deficiens, qua tangebat maioratui evicto, quomodo computanda, vt sciatur, quanto minus maioratus remanens soluere debeat, n 48.

*Computationis exemplo clarè monstratur pars census, qua grauatus remanet maioratus, non evictus, num.*49.

Pensio super duobus beneficiis constituta, postmodum separatim collatis, distribuitur pro rata inter illa iuxta quantitatem fructuum vtriusque beneficij n. 50. *&* n.47.

Duabus rebus eodem pretio venditis altera exempta à gabella altera non, fit vtriusque æstimatio, vt ex pretio non exemptæ gabella soluatur dumtaxat, n 51. *&* 52.

Leg. ædiles, § fin. D. de ædilitio edicto, ponderatur, ibid.

*Leg. si fundus, D. mandati, ponderatur, n.*53.

*Leg. tutor. §. curator, D. de minoribus, ponderatur, num.*54.

Leg. in stipulationibus 54. *§. operarum, D. de verbor. oblig. n.*55.

Leg. si seruus communis 39. *D. de donat. inter virum & vxorem, n.*56.

*Res patrimonialis simul vendita cum non patrimoniali, taxatur iudicis, arbitrio, vt retrahi possit sola à consanguineo, n.*57.

*Gabella debetur ex censu consignatiuo redimibili, eo in loco, quo bona specialiter hypothecata sita sunt. num.*58.

Quæ bona si in diuersis locis sita sint singulorum fit æstimatio, & pro rata fors principalis distribuitur, & cuilibet gabellario soluitur illa pars gabellæ correspondens fundo in suo districtu existenti, num 59.

*Quòd si vnus locus sit exemptus, illam ratam partem gabellæ correspondentem fundo, ibidem existenti amittit gabellarius, ita vt aliis bonis non oneretur n.*60.

*Filio, & extraneo hæredibus institutis, & mater omnium bonorum relicta vsufructuaria, ex rata portione filij alimenta consequetur, ex portione extranei vsumfructum ei correspondentem, n.*61.

*Maioratus evictus licet à census obligatione liberetur, eius tamen fit taxatio, vt sciatur quanta census parte maneat grauatus alter maioratus num.*62.

*Partem quis facere potest, licet non admittatur, sed excludatur à parte, n.*63.

Ponderantur ad id mirabilia iura, ibid.

Filius renuntiata hæreditate paterna, adhuc facit partem quoad hæreditatis diuisionem inter coheredes, licet non admittatur, ad partem, 64.

*Rotæ decisio singularis in proposito, recensetur, n.*65. 66. *&* 67.

*Ratæ census sublatæ à maioratu evicto, &c. & damnum, quomodo communicandum erit inter creditores, ex n.*68. *& seqq.*

*Inter creditores eodem tempore, & instrumento contrahentes damnum ratæ ademptæ à maioratu evicto pro rata communicatur, n.*69.

*Damnum contingens in bonis debitoris, ita vt omnibus creditoribus non sufficiant, in posteriorum detrimentum vergit, prioribus prius solutis, n.*70.

*Respondetur argumentis, tendentibus vt pars deficiens correspondens maioratui evicto, sit onerandæ remanenti simul obligato ex n.*71.

*Duabus rebus obligatis, vna extincta, altera eo debito manet grauata, n.*72.

Fallit

Fallit quando ipsius crediti pars simul extinguitur cum ipsa re, n.73.

Obligationis facta diuisione, inter plures, quilibet agnoscit suam ratam partem, & non partes aliorum, etiamsi faciant non soluendo, n.74.

Creditor recipiens solutionem pro rata ab eo, qui inter alios sit insolidum obligatus; quoad omnes correos sibi præiudicat, qui deinceps solum pro rata tenentur,75.

Et facta sic obligationis diuisione, vnus reus pro alio etiam facto non soluendo, non tenetur, n.76.

Diuisioneque sic facta à iure inter obligatos in solidum operatur, ac si à principio pro rata singuli fuissent obligati, n.77. & 78.

Obligationis parte perempta, & extincta simul cum fundo hypothecato, cæteræ hypothecæ non tenentur ad integram obligationem, num. 79. & 77. cum seqq.

Societate contracta super duobus officiis, vno resoluto, etiam societas extinguitur pro ea parte correspondente fructibus, & emolumentis officij extincti, num.80.

Motus proprius Pij V. de forma creandi census, in Hispania non fuit receptus, sed imò ab eo supplicatum, n.81.

In census constitutione bona obligata habentur loco pignoris, & hypothecæ, & persona principaliter obligata, ita vt hypothecis peremptis integra maneat obligatio personalis, n.82.

Secus ex dispositione motus proprij, & vbi seruatur, vt in bonis obligatis pro censu hypothecæ contracta sit irregularis, n 83.

Perempta re, super qua census ex motu proprio impositus, periit census in totum, & perempta rei parte, pro parte proportionabili fructibus rei manentis census perdurat, n.84.

Quando pars obligationis, & quantitatis simul periit cum re hypothecata, cæteræ res hypothecatæ solum ad residuum obligationis tenentur, n.85. & 86.

Secus si vna hypotheca pereat integra manente obligatione, vt tunc cæteræ hypothecæ pro tota manent obligatæ, ibid. & n.87.88. & 89.

EX duabus resolutionibus inuincibiliter comprobatis in duobus capitibus antecedentibus 9. scilicet & 10. ex quibus manifestè colligitur differentia inter diuisionem maioratuum per legitimam successionem, & inter eorum diuisionem per euictionem, ac rem iudicatam obtentam à tertio contra vtriusque possessorem; Difficultates arduæ admodum (de quibus in hoc capite erit disceptandum) inexcusabiliter dilabuntur; vna igitur resolutio est, quod virtute facultatis regiæ impetratæ per possessorem legitimum duorum maioratuum, vt super vtroque possit certam pecuniæ quantitatem in censum redimibilem possessor ipse recipere; valeat & teneat, & super vtroque maioratu subsistat, huiusmodi facultas, tanquam à vero, & legitimo domino, & possessore maioratuum impetrata; etiamsi pro tempore ipsi duo maioratus separentur, & in duos legitimos successores deueniant, & diuidantur. De qua resolutione abunde actum fuit *in dicto cap.9. ex num.1. & sequentibus, & ex num.23. cum seqq.* 1. 2.

Alia & secunda resolutio admodum certissima, quòd facultas impetrata à possessore duorum maioratuum super vtroque nominatim, vt censum recipiat super vtroque, quorum alter fuerit postmodum euictus per alium verum & legitimum successorem; Ad hunc indubiè transit maioratus euictus absque eo onere, nulliter a principio impositio. Quam resolutionem firmissimam longè disputauimus, & resoluimus *dicto cap.9. ex num.26. cum multis seqq. & c.10. per totum*, & insuper iterum de ea erit tractandum inferiùs *c.22. hac 2. part.* Quo copiosè examinatur intentio D. Christophori de Paz erga eandem quæstionem.

Ex hac igitur suppositione, quòd bona maioratus euicti libera transeant in verum successorem euincentem; prior oritur difficultas, an maioratus remanens totum censum integraliter agnoscere, & & soluere teneatur; ita vt creditores in concursu eiusdem maioratus prætendere valeant totum censum cum decursis exigere ab eius remanentis maioratus bonis; ardua quæstio est. 3.

Et parti affirmatiuæ fortissimæ iuris communis regulæ assistunt, quoniam à principio super vtriusque maioratus bonis fuit inducta hypotheca, & licet postmodum bona vnius maioratus fuissent euicta per tertium; alter remanens maioratus totum agnoscere debet debitum ac totum obligationis pondus sustinere; hæc enim virtus est, & efficacia hypothecæ, cuius ius cum sit indiuiduum, vt probant *l.rem hæreditariam 65. ibi, idque placet propter indiuisam pignoris causam, ff. de actionib. l. Moschis, ff de iure fisci*, Fachin. *lib.2 controuers. iur. cap.47.* Peregrin. *de iure fisc. lib.6 tit.6. n.46* & ex aliis Ioan. Baptist Costa *de portione rata, q.9. num.5* nouissimè Ludou. Sanchez *in tract. de induciis debitor. cap.8. n.14.* & quod ius hypothecæ sit indiuiduum, licèt res hypothecatæ sint diuiduæ, tenet Afflict. *decisione 213. sub n.3.* Socinus senior *cons. 175. n.2. lib.1.* Pedroch. *in tract. de resol. contract. n.306.* Cencius *de censib. q.98. lib.31.* ita vt si plures res, vel fundi fuerint hypothecati, quilibet insolidum obligatus intelligitur in fauorem creditoris, *l.1. & 2 C si vnus ex plurib. hæred. cred.* In tantum, quod etsi sit pars debiti soluta; nihilominus pro residuo, etiam minimo, omnes res manent obligatæ, & hypothecæ subiectæ, text. est *in l.quandiu, C. de distract. pign.* text. optimus *in l.qui pignori ff. de pignor.* ibi, *qui pignori plures res accepit, non cogitur vnam rem liberare, nisi integro, & vniuerso debito soluto, l.item, §. omni ff. qui potiores in pign. hab.* Gratian. *discept. forens. tom 4 cap.730.* Cencius *vbi proximè, sub dicto n.31.* Petrus Surdus *decis. 44. n.7.* & totum pignus pro debiti residuo vendi potest à creditore, *l.si necessarias 8. si de pign. act.* 4. 5. 6. 7. 8. 9.

Nam obligatio hypothecæ est tota in tota re, & tota in qualibet re, & in qualibet rei parte, & quælibet obligationis pars in tota re. Post alios Couarr. *variarum resolut. lib. 3. cap.7. num.5. vers. sed quia hypotheca*, sequitur Ferdinand. Rebell. *in tract. 1. de oblig. iustitiæ, lib.10. quæst.6.* Cencius *de censibus, quæst.100. num.4. & quæst.80. num.18.* vbi plures allegat. Ludou. Molin. *de iust. & iur. parte 2. disp.391. n.3. vers. posteriori vero.* Ergo licet vnus ex maioratibus hypothecatis euincatur, res aliàs pereat, aut euanescat, aut in eo non subsistat hypotheca; tamen ad alterum remanentem tota obligatio integraliter reconditur, redit, residet, & permanet vt indiuidua. 10.

Deinde, & secundò probatur, Quoniam aduersus eum, qui possidet, vel vnam tantùm ex pluribus rebus, censui suppositis, vel vnâ tantùm parte vnius rei pro censu hypothecatæ, potest creditor agere hypothecaria pro integri census redditib. Mol. *de iust & iur.* 11.

part 2. *diſput.* 383. *num.*9. & poſt plures alios Petrus Surdus *deciſ.*32.*num* 7. *& ſequentib.* Nauarrus *in commentar. de vſuris*, *quæſt.*17. *num.*114. Alnatus Valaſcus *de iure emphyt. quæſt.*52. *num.*5. alios allegat Intrigolus *ſuper Bullæ de cenſib. quæſt.* 52. *num.* 7. *cum ſeqq.* Auendañus *de cenſibus cap.*94. *num.*8. & latius *cap.*96. *num.* 14. & multos allegat, & veriſſimam profitetur ſententiam Felicianus de Solis *de cenſib. tom* 2. *lib.* 3. *cap.* 4 *num.*17.*verſic. ſub n.*11. Ioan. Petrus Fontanella *de pactis nuptial. tom.*1. *clauſ* 4 *gloſſ.* 18. *p.*2.*ex num.*51.*& ſequentibus.* Cencius *de cenſib.quæſt.*98.*num* 29.*& quæſt.* 80. *ex num.* 8. Bertrand. *conſil.* 124. *num.*2. *lib.*2. Ioan. Baptiſta Coſta *de ratione Rotæ*, *quæſt.*72.*num.*6. qui alios quàm plures allegat Paulus Merenda *conſ.*63. *num.* 8. Alexand. Trentacinq. *variar.reſolut. vol.*1. *lib.*3.*tit. de cenſib. reſolut.*1. *verſic. prima eſt*, *quòd creditor.* Gaſpar Rodriguez *de redditibus lib.*2.*c.*9. *ex num.* 30. *cum ſequentibus*, *& n.* 61. Gaſpar Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.*2. *quæſt.* 85. *per totam* & ſignanter *num.* 3. ſed in noſtro caſu per poſſeſſorem ex facultate regia vtrumque maioratum cenſus hypothecæ ſuppoſuit, ergo licèt vnus per euictionem diſſoluatur à nexu pignoris, & liber tranſeat in euincentem, verum ſucceſſorem; creditores vtriuſque nihilominus ex integro totàm cenſus, & integram quantitatem conſequi debent ex bonis maioratus non euicti, ſuper cuius concurſu adſunt creditores; quia ſuper eo totum integraliter hypothecæ ius fuit conſolidatum, atque reconditum.

12. Tertiò, & pro hac parte viriliter pugnat diſpoſitio motus proprij Pij V. ex qua quamplurimi Doctores conſtanter tenent, quod ſi ex duobus pluribuſvè fundis, ſuper quibus impoſitus fuit cenſus, aliqui pereant, vel infructiferi redacti fuerint; nihilominus totus integer cenſus remanet ſuper aliis rebus,& fundis,qui fructiferi ſubſiſtunt. Idem & de vna re,quando non tota, ſed eius pars aliqua vel euicta fuit, vel peremit, aut infructifera fuit effecta, adhuc ex alia rei fructiferæ parte cenſus exigitur, & ſolui redditus debent, vti omnino obligata,& hypothecata. Provt ad longum proſequitur plurimis relatis Doctoribus Cencius *in tract. de cenſibus*, *q.*41.*per totam.* Vbi agit, quando cenſus impoſitus fuit ſuper pluribus diuerſis rebus,*& in quæſt.*100 *per totam.* Vbi quando peremit pars fundi, ſuper quo cenſus fuit impoſitus, *& in quæſt.*99.*antecedenti*, vbi quando tota re peremptа cenſus extinguatur. Igitur manifeſtè probatur, maioratum remanentem integrè pro tota ſumma cenſus grauatum exiſtere, atque ideo creditores habentes hypothecas ſuper vtroque maioratu, licet ab ea eximatur vnus; ab altero remanente in concurſu ſuper eo formato per poſſeſſorem integrè cenſus ſortem principalem cum omnibus decurſis exigere,& conſequi debere per ſententiam graduationis; cum tota cenſus obligatio in maioratu remanente recondatur.

13. Quibus tamen,& aliis non obſtantibus, adhuc ex alio diuerſo, atque ſpecialiſſimo capite, rectius contrariæ ſententiæ inhærendum eſſe, opinamur. Imò quòd euicto vno maioratu ex duobus, ſuper quibus impoſitus fuit cenſus, vel quodlibet aliud creditum ex facultate regia; remanentem nullatenus grauari poſſe pro tota, & integra quantitate, ſed pro ſua rata portione reſpectiuè ad fructus,redditus & prouentus vtriuſque maioratus quantumuis vnus euictus liber tranſeat in veram ſucceſſorem euincentem, ita vt ad nihil teneatur provt reſoluimus in duobus *c. antecedentib.* 9. *&* 10. validiſſimis ducor fundamentis.

14. Primò ex defectu intentionis Principis concedentis facultatem expreſsè ſuper duobus maioratibus, ad quorum ſimul fructuum, reddituum, & emolumentorum valorem habuit reſpectum, vt permitteret vtrumque vna magna ſatana pecuniæ, proportionabili tamen vtriuſque emolumentis grauare, quam proculdubio integram vni eorum maioratui apponi minimè princeps pateretur, nec concederet à principio, ſi verè ſciret & ei fieret relatio poſſeſſorem vnum maioratum iniuſtè 15. poſſidere, alienum eſſe, & ad alium verum ſucceſſorem pertineret, ſciens facultatem eius reſpectu non ſubſiſtere, nec eſſe ſuæ intentionis ſuper alieno maioratu facultatem concedere, nec velle grauare. Ad latiſſimè tradita *in c.*10.*anteced.per totum*, quia in principe concedente facultatem ad alie- 16. nanda bona maioratus deficit intentio diſponendi de alieno,inuito domino, vt ibidem probauimus, & latè Marinus Frecia *de ſubfeudis lib.*2.*de authorit. Baron.authoritate* 1.*quæſt.*4.*ex num.*9. *cum ſequentibus.fol.*129.

17. Ideoque cum princeps onus hoc impoſuerit habito reſpectu ad vtrumque maioratum, vno eorum deficiente, atque euicto, iniquum foret, alterum totum pondus integrè ſuſtinere. Argumento text. *in leg.ſi duobus* 5 *ff de legat.*2.vbi teſtator,qui legatario reliquit duas res, & duo legata, & in vno apposuit grauamen, non poteſt grauatum repudiare, acceptando alterum, cum videatur à teſtatore grauamen fuiſſe vni appoſitum intuitu, & contemplatione emolumenti alterius, & legatum ſine onere fuiſſe relictum habito reſpectu ad oneratum, text. ad id etiam *in leg.ſi legatario*, *ff. de fideicommiſſ.libertat.leg.planè*, *in princip.*§.1.*ff.ad legem falcid concordat.l.*36.*tit.*9.*p.*6. exornat Mieres 1 *part. quæſt.*55.*a principio.*

18. Secundò comprobatur iſte reſpectus correſpectiuus ex alia doctrina, quod plures fideiuſſores à principio ſimul dati intelliguntur ſinguli reſpectiuè ad alios ſe obligaſſe, & inter ſe facti ſocij, & vnus contemplatione alterius, ſeu aliorum intercedere ſub hac ſecuritate, vt inter omnes, & ſingulos diſtribuendum ſi creditum illud totum, & communicandum periculum, & damnum contingens, & quòd licèt vnus ex eiſdem ſoluerit totum debitum in ſolidum, ab aliis illud totum recuperabit dempta ſua rata, nec aliàs quilibet ſolus fideiuſſiſſet pro tota quantitate, ceſſante aliorum ſubleuatione, & damni communicatione, Franchis *deciſ.*55. Cardinal Seraphin.*deciſ.*865 *ſub n.*1. Ioan.Baptiſta Coſta *de ratione Rotæ*, *quæſt.*22. *num.*6. Gratianus *diſceptat.*409 *numer.*39 *lib.*3. Cardinalis Tuſchus *littera F. conſil.* 389. *numer.* 4. Roman. *conſil.*472. *colum.* 1 *circa fin. verſic. aliquando agit in vnum.* Idem Gratianus *diſceptat.*281.*num.*14.*&* 286.*n.*2. Enrigius *de fideiuſſoribus cap.*27.*part.*3. *numer.*27. Petrus Maurus Aretinus *in eodem tract. ſect.* 6. *c.*5. *n.*26. Bertazola *de clauſ inſtrument.clauſ.*40.*gloſſ.*1. *n.*11. & poſt plures alios Antonin. Amat. *variar. reſolut.*37.*ex n.*56.*&* 19. *ſeqq.*

Qui omnes propterea firmant creditorem non poſſe dimittere, aut liberare vnum ex duobus, aut pluribus fideiuſſoribus ſimul in eodem contractu obligatis, cum inter eos dicatur celebrata tacitè reciproca,& correſpectiua obligatio,qua omnes ad inuicem ſe adſtringunt, vnus alterius contemplatione

tione, & intuitu, inter quos eo casu consideratur quædam indiuiduitas, & societas ob mutuum periculum omnes tangens pro portione, & inter omnes communicabile.

20. Eo igitur modo si Princeps sciret tempore concessionis, vnum maiorarum liberum pro parte, mansurum, non est credibile super solo alio totam summam apponere voluisse, nec talem habuisse retentionem, sed potius habuisse respectum ad vtriusque maioratus emolumenta, atque prouentus.

21. Nam licentiæ, & facultatis concessæ ad alienandum, vel hypothecandum bona maioratus debent regulari, & interpretari, secundum intentionem Principis concedentis, vt voluerunt Innocent. *in cap. cum Ecclesiastica, de exceptionibus.* Bald. *in leg rescripta. Cod. de precibus Imperat. offerend.* vt per Decium *cons.* 409. *n.* 14. sequitur Mieres *de maioratu* 1. *p. q.* 8. *n.* 28.

22. Consonat, quòd licet plures res eodem instrumento simul vendantur, pretiis in singulas res diuersis, & dicantur propterea plures venditiones, ita vt si alter contrahentium sit deceptus in vna re vltra dimidiam, poterit vti remedio *leg.* 2. *Cod. de rescindend.* pro illa sola re, ex latè comprobatis per Tiraquell. *de retractu lignagier*, §. 23. *gloss.* 1. *ex*
23. *num.* 19. *cum seqq.* Tamen fallit, quando in aliis rebus etiam singulariter æstimatis tantum esset lucri, vt in ea non videatur esse deceptus; quia tunc compensatio in contractibus admittitur, & videntur correspectiuè omnes venditæ. Item etiam quando venditor non venderet vnam rem sine aliis, quia tunc ob correspectiuitatem non admittitur separatio. Tiraquell. *vbi proximè* videndus, & Gusman *de euictionibus, q.* 45. *n.* 9. *in fine.*

24. Tertiò vlterius fulcitur, quoniam quando super duobus beneficijs, vel duobus maioratibus ab vno legitimè possessis Papa imponit vnam, & eandem pensionem in fauorem alicuius, vel Princeps concedit facultatem ad mutuo accipiendam certam quantitatem, si postmodum hæc duo beneficia, aut duo maioratus deueniant ad duos successores, non quodlibet beneficium, aut maioratus adstrictus remanet ad totam integram pensionem, & credita in solidum, sed pro rata, habito respectu ad cuiuslibet fructus, & emolumenta, scinditur. & distri-
25. buitur pensio, seu census. Et hoc non alia ratione, quàm defectu intentionis Principis, seu Papa principio constituentis pensionem, & concedentis facultatem regiam, non fuisse scilicet suæ intentionis, quemlibet pro toto grauare, sed vtrumque pro rata emolumentorum, provt ex communi Doctorum in iis terminis resoluimus *suprà cap.* 9 *ex n.* 23. *& seqq.* ergo multo magis, si Princeps sciret, vnum ex maioratibus esse alienum.

26. Fulcitur, quoniam quando pensio fuit reseruata super pluribus diuersis redditibus, pro rata distributa censetur, ita vt pro parte eorum disinembrata, pensio quoque censeatur diminui pro rata, nempe quando respectiuè redditus disinembrantur. Ita pulchrè probant Abbas *in cap. constitutus, num.* 8. *de religiosis domibus.* Gomez. *in compendio vtriusque signaturæ, num.* 87. *vers. & alius casus.* Mantu. *decisione* 224. Mantica *decisione* 273. Seraphinus *decisione* 1429. *per totam; & num.* 3. & 4. August. Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.* 3. *c.* 11. *de pensionib. num* 73.

27. Et vt hæ doctrinæ omni paritate currant cum nostro casu principali, cui adaptantur, attendere debes, beneficium, seu beneficia pensione grauata, in tantum eis esse affecta, vt pensionarius habeat actionem hypothecariam in eisdem, & contra quemlibet tertium possessorem. Plurimos Doctores cumulat Barbos. *vbi proximè, ex n.* 70. *cum seqq.* & Nos *suprà* 1. *part. cap.* 42. *ex num.* 15. *cum sequentibus.*

Facit text. *in l. bis, C. de prædiis, & omnibus rebus & nauic.* & ibi Ioan. de Platea *lib.* 11. vbi onus reale, vel patrimoniale nauiculorum diuiditur inter possessores pro rata, iuxta id, quòd ad vnumquemque peruenit. Hinc etiam est, quòd si quis 29.
vnico pretio plura prædia censualia diuersis dominis diuisim pertinentia emerit, singulis debentur sua laudemia pro rata prædij vnicuique pertinentis, & facienda æstimatio prædiorum, vt sciatur, quantum cuique prædio correspondeat. Vt post Parisiens. tenet Ioannes Gutierrez *de gabellis, q.* 55. *n.* 3. & 5. & mirabiliter explicat *ex n.* 6.

Inhumanum quidem foret, maioratum vnum 30.
plus debito grauari, cum onus impositum debeat commensurari cum fructibus, provt ex pluribus Doctoribus scripsimus *infrà hac* 2. *part. cap.* 14. *ex num... vers. semper etenim quoad omnes iuris effectus*, &c. probatur etiam ex *l. ei qui amplius, ff. de donationibus:* vt bona donata cum onere, si pars bonorum euincatur, onus quoque minui pro rata debet. Eidem pertinet text. *in cap. quanto, de censib.* Parladorius *in sesquicentur. different.* 17. §. *vnico, num.* 7. Perez de Lara *lib.* 1. *c.* 15. *n.* 11. & à principio vide Ioan. Baptistam Costa *in tract. de ratione ratæ, quæst.* 158. *num.* 34. *& 9. & quæst.* 45. *num.* 15. *& quæst.* 151 *num.* 6. 7. *&* 14. & post Bart. & Peraltam, Mieres *de maioratu*, 1. *p. quæst.* 55 *n* 6. text. etiam optimus *in l. qui hæredi,* § *si pars, ff. de condit. & demonstr.*

Mirabiliter consonat, quod feudum est indiuiduum, & onus seruitij vniuersitati feudi incumbit à principio. Lanarius *cons.* 40. *num.* 2. 3. 4 *&* 5. Camilius de Curte *diuers. feud.* §. *declarata igitur, num* 145. *&* 146. at feudo ipso dismembrato, dismembratur etiam, & diminuitur domini seruitium *gloss. in constitut. consuetudinem prauam, rubr.* 31 *in fin.* Schrader. *de feudis, part.* 8. *cap.* 4. *n.* 15. Georgius *allegat.* 14. *num.* 6. Marius Giurba post hos, & alios *in decis.* 50. *n.* 6. *& ex n.* 4.

Ideoque cum deficiat intentio principis concedentis licentiam ad imponendum censum super 31.
duobus maioratibus, quam nullo modo cõcederet super vno eorum in tanta quantitate, si ei fuisset facta relatio, ex qua apertè percipere potuisset, vnum maioratum ob defectum dominij impetrantis non manere grauatum, etiam respectiuè ad quotam, & ratam census; certè non concederet à principio facultatem pro tanta quantitate, quam pati non poterat solus vnus, atque sic gratia hæc, & facultas debet restringi ad quotam proportionabilem emolumentis maioratus remanentis, qui parte census deficiente, atque tangente maioratui cuicto liberè, & absque onere transeunti in verum successorem euincentem, grauari nullo modo potest.

Hæc Principis intentio nolentis maioratum plus 32.
debito grauare, vltra vires & facultates reddituum, manifestè probatur, quoniam quando impetratur facultas ad alienandum, vel hypothecandum bona maioratus, tenetur impetrans facere Principi relationem alterius facultatis iam concessæ ad alienandũ, vel hypothecandum, vt Princeps cognoscat vires maioratus, an pati possit tot onera, cum in dubio præsumatur nolle plus debito grauare maiora-

tum in damnum succeſſorum, vt probant Caſſador. *deciſ.3.& 4. de penſionib* Caputaq. *deciſ.301.312. & 322.p.2.& deciſ.83.p.3.* Gigas *de penſionibus, quæſt.29.& quæſt. fin. num 12.* Mohedan. *deciſ.11. de locat. alias 259.* Mandoſ. *regul.33.quæſt.6.à n.7. & de ſign.ut. gratiæ, tit. de penſionib. verſic ſuppoſuimus.* Fiamin Pariſ. *de reſignat. lib.6.q.2. à num.40.* Azor. *inſtitut moral.2.p.lib.7.c.9 q.3.* & plures alij relati à Nicolao Garcia *de benefic. 1.part.cap 6.ex num.560 cum ſeqq* Leo *in Th. ſtur. fori Eccleſiaſt. cap.22.n.68.* Mareſcotus *variar.reſol. lib.2 cap.18. ex num 40. cum ſeqq.* loquentes in impetratione ſecundæ penſionis non facta mentione alterius, qua extat grauatum beneficium, vt ſit nulla, & ſubreptitia ipſo iure, quæ doctrina vera eſt abſolutè ſumpta quidquid diſtinguere velit Molina *de primogeniis, lib.3. n.42. videndus à n.40.* vbi dicit hanc doctrinam fortè non procedere, quando ſecunda facultas impetratur ex noua, & iuſta cauſa, certè minus rectè, nam cauſa noua, & iuſta ad alienandum iterum bona maioratus, non ſupplet defectum vnius, & facultatum ipſius; nec ex noua cauſa ceſſat ratio fundamentalis, qua ius deſiderat relationem, & ſcientiam alterius oneris, ne plus debito maioratus, & beneficium grauetur à Principe, præſumitur nolle vltra vires, & facultates grauare, & quod facultas ſit ſubreptitia non facta Principi relatione de alio onere, quo res antea erat grauata, reſoluit Oldrad. *in conſ.22. n 4.* quem ſequitur Mieres *de maioratu 1 p. quæſt 3. num.30.* cuius doctrina, & opinio proculdubio verior ex ſupra allegatis, & loquendo in penſione præter iam relatos idem probat, & latè proſequitur Lotherius *de re benefici. lib.1.q.38.ex n.56.cum multis ſeqq.*

33. Nam eadem ratione, qua gratia hæc, & regia facultas nulla eſt à principio ex defectu intentionis Principis reſpectu maioratus alieni, & cuicti in præiudicium veri ſucceſſoris, provt abundè *in c.10. antecedenti* videre eſt; eadem etiam ratione pro parte, quæ proportionabiliter tangebat maioratui cuicto, & deficienti, non debet alter remanens maioratus grauari, nec eo ſuppleri, ſed potius pro ea parte deficiente deficere debet facultas regia, ac ſi eam quantitatem minus concederet; tum quia facultas regia ad alienandum, vel hypothecandum 34. bona maioratus tanquam ſtrictiſſimi iuris, ſtrictè interpretari debet provt ex pluribus fœcundiſſimè probauimus *cap.antecedenti 10.ex n.73.cum ſeqq. verſic. & inter alias rationes.*

35. Tum etiam quoniam gratia ex defectu intentionis Principis, corruit ipſo iure ab initio in iis, in quibus intentio defecit, eo quod eorum ille notitiam non habuit, nec fuit ab impetrante facta relatio, ſuper quibus propterea gratia, & facultas cadere non potuit, ſingulariſſimæ adſunt ad hoc Rotæ deciſiones, vt per Seraphin. *deciſ.761. per totam & dec.341 n.8.& 9.* ibi. *Clarus eſt autem defectus intentionis, quia Papa noluiſſet inferre hoc præiudicium D. Iulio* &c. *Et in deciſ 1491.num.1. & 3.& in deciſ.338.* ibi. *Ad hoc idem quod gratia motu proprio ſit nulla ex defectu intentionis ſemper tenuit Rota,* &c. Vbi in comprobationem quamplurimi adducuntur Doctores, & iterum ipſe Seraphinus *deciſ.351.num.26.29.& 30.* Alexander Ludouiſ. *deciſ.164. à num.7.* plures refert Mareſcot. 36. *var. reſolut. lib.2. cap.18. ex num.47.* Et quod defectus intentionis vitiet gratiam, & quod cl uſila, *motu proprio*, non tollat defectum intentionis, nec operetur contra præſumptam, aut veriſimilem voluntatem, & intentionem Principis & quòd hæc exceptio defectus intentionis, vel facti non cenſeatur reiecta ab ſtatuto reiiciente omnes exceptiones, atque de aliis plurimis doctrinis tan- 37. gentibus defectum intentionis Principis, abundè videre eſt poſt longam Doctorum allegationem, in noſtris commentar. *de ſupplicat. ad Sanctiſſ. 1.p.c.3. ex n.30. cum multis ſeqq.* Igitur cum omninò ſit probabile Principem duos maioratus grauantem vna quantitate, reſpectiuè ad vtriuſque fructus, & emolumenta, nullo modo intendiſſe grauare quemlibet in tota cenſus quantitate; ita poſtmodum altero cuicto, & liberè exeunte abſque vllo grauamine, pars deficiens remanenti maioratui non erit accreſcenda, nec ipſe tenetur totum, & integrum cenſum recognoſcere.

Quartò pro hac reſolutione facit celebris text. 38. *in leg. cum filius diuerſis tribunalibus 78. ff. de legat.2.* cuius verba ſunt. *Cum filius diuerſis tribunalibus actionem inofficioſi teſtamenti protuliſſet, atque ideo variæ ſententiæ iudicum extitiſſent, hæredem, qui filium vicerat pro partibus, quas aliis cohæredibus abſtulit filius non habiturum præceptiones ſibi datas non magis, quam cæteros legatarios actionis conſtitit* &c. Melior text. *in leg. nam etſi 15. §. filius, ff. de inofficioſo teſtament.* filius (inquit Conſultus) *qui de inofficio actione aduerſus duos hæredes expertus, diuerſas ſententias iudicium tulit, & vnum vicit, ab altero ſuperatus eſt: & debitores conuenire, & ipſe à creditoribus pro parte conueniri poteſt: ſed & corpora vendicare. Verum enim eſt familiæ herciſcundæ iudicium competere, quia creditus eum legitimum hæredem pro parte eſſe factum: & ideò pars hæreditatis in teſtamento remanſit. Nec abſurdum videtur pro parte inteſtatus videri*, &c. Ex quibus iuribus conſtat, quòd licet à principio legatariis, & creditoribus integra fuerit quæſita 39. obligatio aduerſus ſcriptos hæredes, & omnia bona ſimul hypothecata legatariis quæſita; tamen poſtfactam hæreditatis diuiſionem pars hæreditati cuicta per filium libera remanſit, & alia pars quæ penes hæredem vincentem remanet, pro parte dumtaxat creditoribus tenetur; attenta diuerſarum ſententiarum diuiſione, & ſeparatione, & hoc fundamentum ex ſequentibus roboratur.

Eſto igitur, quòd à Principis intentione, & legis 40. intellectu diuiſio hæc fit obligationis inter vtrumque maioratum, & quod annullatur cenſus reſpectu vnius cuicti; ſequitur, vt pars deficiens non ſit oneranda alteri, provt videmus in debitoribus ſimul ad quantitatem obligatis, vt vnuſquiſque pro rata teneatur. Item quando pluribus creditoribus quis ſe obligat *ad leg. reos, §. cum in tabulis, ff. de duobus reis.* Vt procedat hæc diuiſio, etiamſi in perſona vnius obligationis contractus non valeat; quia adhuc alteri ſola ſua pars acquiritur, text. *in leg. ſi mihi, & Titio, ff. de verbor. obligat. text. in leg. ſtipulatio iſta, §. alteri, verſic. eum qui eodem tit. leg. his verbis, ff. de duobus reis* & per plurima alia iura idem tenet, & latè probat Anton. Gomez *tom 2. variar. cap.11. num.1.* videndus. 41.

Quintò probatur, quoniã licèt à principio ſuper vtroque maioratu fuiſſet de facto cõtracta obligatio & hypotheca, poſtmodum nihilominus vtriuſque facta fuit ſeparatio, & diuiſio realis, & iuridica, ita vt tam obligatio, quam hypothecæ fuerunt reſolutæ reſpectu maioratus cuicti, quapropter alter remanẽs maioratus non tenetur de tota obligatione

gatione. Provt in simili probarunt Francisc. Aretinus *in leg. 2. § & horum num. 7. colum. 2 ad fin. ff. de verborum obligat. & ex leg. fin. C. depositi. & in leg. ff de aliment. & cibar. legatis, l. legatorum petit. ff. de legat. 2. l in naui Sæphel. ff locat.* Angel. *consil.* 230. Boërius *decis.* 57. Anton Gomez *in commentar. de individuis num.* 3. Parladorius *rerum quotidian. cap. fin. 4. p. §. 1. num* 13. Ioan. Baptist. Costa *de ratione Ratæ quæst.* 23. *num* 3. bellissimè dicentes, quod quamuis obligatio oriatur ab vno defuncto, eius hæredes pro rata portione teneantur dumtaxat, in tantum, quòd si vnus ex hæredibus efficiatur non soluendo, pars deficiens cæteris non oneratur, nec alteri tenentur, nec poterit à creditore conueniri, nisi pro sua rata parte sibi tangente dumtaxat, ita vt hæredis fallimentum cedat in damnum creditoris. Quæ est doctrina valde singularis, & adaptabilis casui nostro, pro quo etiam
42. viget text. *in leg. fin. Codic. depositi.* vbi, si vnus
43. ex pluribus hæredibus deponentis pecuniam, vel aliud confitens in pondere, numero, aut mensura, partem suam, & sibi tangentem suscepcrit, non tenetur aliis partem aliquam refarcire, aut communicare, quamuis postea coram partes perierint. Comprobat Mantic. *de ambig. conuent. lib. 9. tit. 7. num.* 3. & 4 videndas *per totum tit.* text. etiam *in*
44. *leg. Paulus* 43 *ff. de re ind.* vbi pluribus condemnati in eadem summa fit inter eos diuisio pro rata, itavt si aliqui non reperiantur soluendo, cæteri pro eo non teneantur; ibi, *ex persona cæterorum ex eadem sententia conueniri eum non posse.*

45. Et quod obligatio ad quantitatem diuidatur inter hæredes pro rata, itavt nullus teneatur vltra suam ratam, etiamsi alter eorum efficiatur non soluendo, per *d. leg. fin. Cod. depositi. & text. in leg. Lucius, ff. familiæ herciscund.* text. *in leg. filio, ff. de inofficios. testament. leg. in naui Sauphel. ff. locat. & in leg. si filius, ff. pro socio.* & per plures Doctores idem optimè Anton. Gomez *variar. tom. 2. c* 10. *num* 4. vbi etiam per plura iura, & Doctores, quod
46. obligatio sui principio, qua plures tenentur in solidum, si simpliciter condemnentur omnes per sententiam, fit inter eos diuisio pro rata. & licèt aliqui fiant, non soluendo, cæteri tamen ad solas suas ratas tenentur, ita vt hoc damnum solummodo tangat creditorem. Quod & idem repetit *in*
47. *cap.* 11. *num.* 1. atque etiam licèt plures sint in solidum a principio obligati, si postea conuenti simpliciter omnes condemnentur, pro rata vnusquisque intelligitur condemnatus, itavt licet aliqui efficiantur non soluendo, cæteri non tenentur vltra suam ratam. Latissimè probauimus ex multis in commentar. *de Reg. prot. 4. p. cap. 12. ex num. 114.* adde Cardosum *in praxi iudiciali verbo debitor. num.* 37.

Qua resolutione vti verissima stante, non obstant argumenta, quæ in contrarium consideranimus ad principium huius cap. *ex n. 4. & sequentibus, versic. & parti affirmatiuæ*, &c. Quæ verè non obstant, provt eisdem satisfit ad calcem huius cap. quæ modo omittimus, ne prorsus discursus interrumpatur.

48. Supposito igitur, quod pars deficiens, quæ tangebat maioratum euictum, euanescit, ac prorsus deficiat, & pro ea parte extinguatur obligatio, ita vt nullomodo oneretur maioratui remanenti; quomodo facienda erit computatio, vt sciatur, quæ, & quanta pars census tangat maioratum obligatum. Ecce, quod alter liber remaneat ab omni pignoris, & hypothecæ nexu; videamus. In quo dicendū cur-

rit, quòd facienda erit computatiuo valoris fructuum & emolumẽtorum vtriusque maioratus, euicti scilicet, & remanentis, & pro rata distribuenda erit tota census quantitas, & partem, quæ proportionabiliter tangit maioratum remanentem, obligatum, recognoscere, & soluere tenetur, non amplius (vt diximus) alia vero pars proportionabilis, & correspondens maioratui libero, & euicto euanescit, penitusque deficit, ceditque periculo, & damno creditorum, cum nulliter fuerit constituta ex defectu facultatis regiæ, quæ ad eam quantitatem, sicut nec ad maioratum euictum extendi potuit ab initio, provt diximus.

Sit exemplum: maioratus euictus valet in reddi- 49.
tibus mille, maioratus remanens valet duo millia, census capitale constat ex tribus milliibus, duo millia onerantur maioratui remanenti, & mille quæ tangebant, & correspondent redditibus maioratus euicti euanescunt, ac si à principio data non fuissent debitori; vide circa hanc computationem, quæ vberrimè scripsimus *supra hac 2. p. cap. 4. ex n. 167. cum multis sequentibus.*

Hoc genus computationis iuridicum est, & 50.
multis mediis probatur. Tum ex illa communi Doctorum sententia in similibus tenente pensionem constitutam super duobus beneficiis ab vno clerico simul possessis, & in duos alios postmodum diuisis & collatis, diuidendam esse inter vtrumque beneficium pro rata, & mensura fructuum, & emolumentorum vtriusque, de qua latius egimus *supra cap 9 ex num. 22. & seqq. hac 2. part.* & hoc eodem capite tetigimus in tertio huius partis fundamento *ex num. 24. versi. tertiò vlterius fulcitur*, &c.

Tum etiam ex doctrina Ioan Gutierrez *in tract.* 51.
de Gabellis quæst. 83. dum resoluit, quod si duæ res vendantur vnico pretio; quarum altera libera sit, & exempta à Gabellæ tributo, ad sciendum quanta gabella sit altera res non exempta grauanda; inquit quamlibet rem suo iusto pretio ex precepto iudicis fore æstimandam (nisi inter partes aliter conuenerit) & tunc gabella deberi ex pretio rei tributariæ iuxta factam vtriusque computationem, & valorem, ita vt res alia exempta à sua rata parte libera remaneat, nec gabellarij ab ea aliquid exigere poterunt. Quod Gutierrez probat ex doctrina Pauli Castrensis *in leg. quod ex Pamphil. 2. ff. de legat. 2.* Tenentis, quòd quando vnum pretium soluitur 52.
pro duabus rebus, tantum pro qualibet censetur solutum, quantum cuique earum conuenit, ac correspondet secundum vtriusque rei valorem, ex text. *in leg. ædiles, §. fin. ff. de ædilitio edicto*, vbi pluribus seruis vnico pretio distractis, vnus vitiosus redhiberi potest, facta eius æstimatione pro rata pretij ibi. *Ita demum pro bonitate eius æstimatio fiet, si confusè vniuersis mancipiis constitutum pretium fuerit.*

Comprobatur ex text. celebri *in leg. si fundum, ff. mandati, vbi si fundum communem habebam cum Titio, & Seio, & tu mihi mandaueris, vt tibi fundum emam, ego tibi emi partes Titi, & Seio pro diuersis pretiis, cogar ipse partem quoque meam tibi vendere pro pretio, quod Iudex æstimauerit. leg. suæ rei in fin. cum leg. seqq. ff. de contrahenda emptio. l. cum filius, in princip. ff. de legatis 2. l. si quod ex Pamphil. ff. eodem tit. leg. non quodcumque § fundus, ff. de legat. 1. l. in lege fideicommissi ff. ad legem falcid. leg. duorus, ff. de libera causa leg. iudicatæ, ff. de exceptionacei iudic. leg. 18. tit. 5. parte 5.*

Text.

54. Text etiam *in leg tutor §.curator ff.de minoribus*; vbi si curator adolescentium prædia communia sibi, & iis minoribus, quorum curam administrat, vendidit, eatenus rescinditur venditio, quatenus pro parte,& rata fundus communis fuit.

55. Text.etiam *in leg.in stipulationibus* 54. *§.operarum*, ibi. *Quod si vnam operam seruus communis stipulatus fuerit,necesse est vtrique dominorum partem operæ tantam,quantam in seruo habuerit, petere,*

56. *ff. de verbor. obligat. l.si seruus communis* 39. *ff. de donatio inter*, ibi, *Pro qua parte is seruus, qui donasset, viri esset, pro ea parte munus non esse factum mulieris respondi,*& in verbis sequentibus idem iterum probatur, *& lex cum eo, ff.de pactis.* Iason *in §.sequent. instit. de action. num.*36. Alexand. *in leg. sic ita quis §.Seia num.*9.*ff.de verbor. obligat.* Caldas Pereira *de empt. & vendit. c.*15.*n.*26. Gratian. *discept.*160. *num...& c.*207. *à num.*31.*& decis.*32. *in fine.* Hermosilla *ad l.*48. *tit.* 5.*p.*5. *gloss. num.*21. *to m.*2. *fol.*217.

57. Fulcitur ex alio simili, quod si res patrimonialis (in qua de iure cadit retractus)vendatur simul cum alia re non patrimoniali vnico pretio,& eodem instrumento? consanguineus admittitur ad retractum illius rei, quæ patrimonialis est, alia emptori relicta, & taxabitur pretium boni viri arbitrio. Vt per text. *in cap. constitutis de in integr. restitut.* quem ad idem expendit solus Tiraquell.*lib* 1.*de retractu lignagier*, §.2.. *gloss.*2. *ex num.*26. *& seqq.* voluit idem Matthæus de Afflictis *in tractat pro tom.*201. §.6. *num.*8. Cyfuentes *in leg.*50. *Tauri, quæst.*39 *& in leg.*71.*Tauri*, & ibidem Anton.Gomez *num.*15. per text. *in leg. domum, ff. de contrahend. emptio. & leg.*14.*tit.*5 *p.*5. sequitur Ioan. Matienz. *in leg.*7.*gloss.*7.*ex numero*.31.*tit.*11.*lib.*5 *recopilat frl.* 369.à tergo.

58. Mirabiliter resolutioni nostræ conducit, quòd ex censu consignatiuo redimibili debetur gabella, eo in loco vbi bona? hypothecata specialiter sita sint.Provt ex Lazarte Gironda, Azeued. Parlad. Molin.Solis, & aliis probat Gutierr.*de gabell q* 55.

59. *tota.* Quod si bona ipsa censui supposita in diuersis locis sint.omnium,& singulorum bonorum fit æstimatio, & pro rata fors principalis distribuitur, & cuilibet gabellario soluitur illa pars gabellæ correspondens fundo in suo loco existenti, vt latius ex

60. aliis probat Gutierrez *vbi proximè num* 6. at si vnus locus sit exemptus à gabellæ solutione, tunc illam ratam partem correspondentem fundo existenti in loco exempto amittit gabellarius, & tantominus soluitur gabella; quia hac pars deficiens non oneratur cæteris fundis, sed prorsus detrahitur à sorte principali, ex qua debetur gabella. Sic tenet Parlador. *lib.* 1.*rerum quotidiam. cap.* 3.§ 8. *quæst. fin. in fin.* sequitur Gutierrez *d. quæst.* 55. *num.* 7. quæ doctrina rectè adaptatur quæstioni nostræ pars deficiens correspondens maioratui euicto prorsus pereat, & non oneretur alteri maioratui remanenti, obligato tantum ad eam partem, & crediti ratam sibi tangentem, & fructibus correspondentem.

61. Consonat vlteriùs, quod si testator filium, & extraneum simul hæredes vniuersales instituit, & vxori suæ vsumfructum omnium bonorum reliquit huiusmodi vxor ex quota portione, & rata hæreditatis pertinentis filio sola alimenta consequitur;respectu verò portionis ad hæredem extraneum expectantis integrum vsumfructum obtinebit,non tamen ei onerabitur pars deficiens in portione filij, quæ euanescit, & amittit mater; resoluunt Bartol. *in leg. Titia cum testamento*, §. *Titia cum nuberes num* 9. & ibi Fulgos. *& Picus, ff. de legat.*8. Angelus *in tract. de testibus, verb. item reliquis.* Ruinus *consil.*3. *num.*11. *&* 21. *volum.*2. quos sequitur Roland. à Valle *consil.*74.*num.*6. *volum.*2. Rodric. Xuarez *in leg. quoniam in prioribus, ampliatio.* 3. Anton. Gabr. *commiss.opinio tit. de vsufructu consil.*1. *&* 2. Maron. *in tract.de pace quæst.*38.*num.*4. Caualcan. *tract.de vsufruct.num.*42. *fol.*191. Otero *de iure pascendi cap.*26. *num.*15.

62. Hoc idem computationis genus in similibus semper iura amplexerunt expressa. Etenim licèt pars contingens maioratui eiecto punitus euanescat,ita vt ad nullam census quantitatem teneatur; adhuc tamen eius rata pars attenditur, non vt pars illa ei adiiciatur, nec accrescat, sed ad faciendam computationem, vt sciatur, quæ pars census remaneat onerata alteri maioratui obligato, & affecto hypothecæ, ita vt maioratus liberatus, & hypotheca dissolutus faciat partem pro sua rata, licet

63. non admittatur ad partem: text. est mirabilis *in l. huiusmodi* 86. *§.si Titiæ, & Mæuio legatus fuerit Stichus, qui Titij erat, debita pars Stichi Mæuio. Nam Titius, quamuis, ad legatum non dimittatur partem faciet, ff. de legat.* 1.text. *in leg. planè* 34 *§. si coniunctim res legetur constat partes ab initio fieri, nec soluum ij partem faciunt in quorum persona legatum constitit: verum ij quinque in quorum persona non constitit legatum, ff. eodem tit.*text. etiam *in leg. si duobus res coniunctim legata sit, quamuis alter in rerum natura non fuerit, alteri deberi solam partem, puto verum esse* 16.*ff. de legat.*1. *vbi gloss verbo.deberi.* Notat ex eodem text. facere partem etiam cum, qui non admittitur ad partem, text. etiam *in leg.si Titio, & ei, qui capere non potest, decem legata sint, quia duobus hæres dare damnatur, & vnus capere non potest, quinque sola Titio dantur* 7.*ff. de legat.*2.

64. Hinc fit, quòd etsi filius validè, & cum iuramento renuntiauerit suæ legitimæ,& hæreditati paternæ; nihilominus quoad hæreditatis diuisionem, & partium computationem, & applicationem cæteris hæredibus, computatur, & ipse in numero filiorum, ita vt exclusus faciat partem, licèt non admittatur ad partem. Ex communi resolutionem Doctorum quòd quis exclusus à parte, faciat partem, licet ad eam mininè admittatur Guido Papa *decis.*599 *& decis.*295. Capicius *decis.*158. Bœrius 104.*num.*9. *&* 10. Castrensis *in d. leg. huiusmodi, §. si Titio, ff. de leg.* 1. idem Castrensis *consil.* 287. *quoniam fundamentum, volum.* 1. & iterum *in leg.* 1. §. *inde Neratius num.* 2. vbi Ripa *num* 8.*ff. ad Trebell* pulchrè Socinus Iun.*consil.*26. *volum* 1. eleganter Iacobus Cancerius *variar.resolut.*1.*p.cap* 3. *de legitima num.*30 *&* 31. Thesaurus

65. *decis.*159. *n.*13. Rota,vt per Farinacium *in posthum. tom.* 2. *decis.* 241. *quæ num.* 6. ita ait. *Non enim releuat ex summa æris alieni testatoris esse detracenda scuta* 2200 *soluta ab hæredibus pro dote Camillæ filiæ testatoris, quæ non vti æs alienum, sed vti legitima venit deducenda ex corpore legitima omnium filiorum, cum illa faciat partem, & ad illam admittatur ex allegatis. Quia de iure non est*

66. *inconueniens, quòd quis faciat partem, & non admittatur ad partem, vt ex text. in leg. huiusmodi, §. si Titio, ff. de legat.*1. *& tradit in istis terminis.* Thesaur. *decis.* 159.*num.*13. *circa medium, versic. nec enim absurdum est. Vnde stante exclusione fœminarum per statutum Montis Bedy propter mas-*

culos

67. *culos ipsa filia testatoris auget numerum filiorum, ita vt faciat transire legitimam de triente in semissem, & quod ab ea per statutum aufertur, accrescit masculis, eorum legitimam impugnando. Vt art. bene discusso firmauit rota in causa Romana de Tante eorum fetic. record. Clem VIII. inter impressas diuersarum decis. 266. p. 1 quam postea fuit secuta in Anconitana legitimæ 28. Iunij 1606. coram bon mem. Penia, &c.*

68. Quibus sic resolutis, ad vltimam nostri c. partem accedendo indagare licebit, quomodo hoc damnum, quod ex rata parte census deficiente contingit ob resolutionem hypothecæ à principio de facto contractæ super maioratu euicto, communicandum sit inter plures creditores eiusdem vnius, vel plurium censuum, certum est enim per necessariam consequentiam, partem censuum, & obligationum deficientem in illorum damnum cedere. Etenim, si illa pars detrahitur à maioratu euicto, & penitus resoluitur, & non adiicitur, nec augetur alteri maioratui remanenti obligato, & affecto, qui solùm tenetur agnoscere suam ratam partem, facta vtriusque fructuum computatione, provt hactenus probatum, & resolutum remanet, de primo ad vltimum sequitur hanc partem censuum, & æris alieni resolutam, & deficientem in ipsorum creditorum damnum cedere debere, ad latè tradita *infrà c. 11. ex n. 7. cum multis seqq.*

69. Sed an hoc damnum sit inter eos creditores pro rata communicandum, vel duntaxat in damnum posteriorum, breuiter dicendum erit, adhibita distinctione, aut enim isti creditores vno, & eodem tempore, seu instrumento contraxerunt, & tunc pariter omnes comprehendit diminutio hypothecarum pro rata sortis creditorum.

70. Aut enim isti creditores successiuè, & diuersis temporibus contraxerunt, & tunc diminutio bonorum debitoris cedit in damnum posteriorum creditorum, qui priùs solutis creditoribus anterioribus ex bonis debitoris, amittunt sua credita, si bona omnia consumpta fuere in soluendis prioribus. Hanc distinctionem ad longum comprobauimus, & resoluimus *suprà hac 2. p. c. 4. ex n. 142. cum multis seqq. versic. deueniamus ad vltimam*, &c. Vbi per te videre poteris, quia nostri non est iterum repetere, & vide etiam *infrà 3. part. cap. 11. per totum.*

71. Quibus omnibus sic viriliter corroboratis, restat satisfacere argumentis pro contraria parte à principio huius cap. *ex n. 3. & seqq.* consideratis, ad hoc tendentibus, vt maioratus remanens obligatus non solùm teneatur de sua rata portione, sed etiam de ea, quæ deficit, & resoluitur ob euictionem vnius ex maioratibus ab impetrante facultatem regiam possessis tempore, quo super vtroque
72. imposita fuerunt census. Et non obstat primum *ex n. 4.* de indiuiduitate iuris hypothecæ, vt sit totum in tota re hypothecata, & totum in parte, & pars in tota, atque ideo si pars bonorum hypothecatorum diminuta sit, vel euicta, totum ius hypothecæ remanet in bonis remanentibus; quoniam hæc
73. doctrina regulariter loquendo verissima est, & indubitabilis; sed non procedit, quando ipsum creditum simul diminuitur, atque resoluitur, & diuiditur pro rata ipsius rei; quia tunc bona remanentia duntaxat remanent obligata pro sua rata crediti, *l. quandiu. C. de distractione pignor. l. si necessarius 8. §. si vnus, ff de pignor. actio.* ita vt facta separa-
74. tione, & dimissione crediti consideratur, ac si alia pars solutione extincta sit, & solum durat hypotheca omnium bonorum remanentium pro illa rata parte, quæ illis contingit post factam computationem, ex dictis iuribus, & ideo non tenetur pro aliis, quæ sunt effecta non soluendo, & exempta, atque liberata ab obligatione. Provt vidimus ex doctrina Francisc. Aretin. & sequacium, de qua *suprà in 4.* fundamento huius partis, *ex num. 42.* nempe de obligatione defuncti, vt pro rata diuidatur inter debitoris hæredes pro portionibus hæreditariis, ita vt si quis eorum efficiatur non soluendo, alter non teneatur vltra suam portionem pro rata sibi tangentem. Vide latissimè *suprà ex n. 32. cum multis seqq.*

Quæ doctrina fulcitur ex alia, nam etsi controuersum sit nunquid creditor recipiens partem crediti ab vno ex correis in solidum obligatis, seu confideiussoribus, videatur scindere creditum, & amittere obligationem solidi; de qua ad partes disputat Cencius *de censib. q. 119. ex num 23.* & sursum; constans tamen est inter omnes, quòd quando debitor, vel correus soluit suam partem, & pro sua rata tangentem inter soluendum dicat, & exprimat, sic soluere pro sua rata parte; & creditor simpliciter recipiat, absque aliqua protestatione; tunc diuiditur pro rata correorum: ita vt singuli pro sua parte tantum teneantur, amissa obligatione in solidum. Vt ex plurimis per ipsum Cencium loco citato *ex num. 25. & seqq.* latissime Pereira *de emptio. & venditio cap. 33. ex num. 58. cum multis sequentibus.* 75.

Quod in tantum diuisum remanet creditum inter correos, aut confideiussores, vt quilibet pro rata duntaxat teneatur deinceps, etiamsi aliqui eorum efficiantur non soluendo, nec ab eis possit creditor exigere, aut partes per eos debitas consequi, per text. *in l. inter eos. §. cum inter, ff de fideiussor.* Alciatus *in l. si creditores, C. de pactis.* Cencius *vbi proximè n. 26.* 76.

Etenim post factam à iure diuisionem crediti, iudicatur, & consideratur, ac si fuissent plura credita distincta, & separata inter singulos. Provt in similibus terminis tenet glossa per text. ibi, *in l. nam satis 6. verbo respondit. ff. quemad seruitut. amittant.* Quare cum pars crediti pertinens pro rata maioratui euicto à principio fuerit extincta, imò non contracta de iure ob defectum facultatis regis, non habentis intentionem grauandi alienum maioratum; provt hactenus probauimus, & *in cap. anteced.* abundè, sequitur quod maioratus remanens ad suam ratam portionem duntaxat teneatur, & non pro alia deficiente. 77. 78.

Et eodem modo respondetur secundo argumento de quo post principium huius *cap. num. 11.* vt vtrumque procedat, quando duntaxat perit pars bonorum hypothecæ subiectorum, sed remanet obligatio quantitatis integra. Nos autem loquimur in casu speciali, & irregulari, quo non solùm perijt pars bonorum hypothecatorum; sed etiam simul pars quædam obligationis quotitatiua, & proportionabilis ipsis hypothecis peremptis, cum quibus simul pars debiti perit, & euanescit, quo casu ad quantitatem remanentem in obligatione tenetur duntaxat maioratus hypothecatus remanens. 79.

Provt in simili de societate contracta super duobus officiis, quorum altero extincto, extinguitur etiam societas pro ea parte, & pro ea rata proportionabili fructibus, & emolumentis officij extincti, & remanet pro ea parte proportionata emo- 80.

lumen

lumentis officij remanentis, & quatenus eius capacitas patitur, Rota, *dec.* 91. *n.* 2. *& dec.* 424. *n.* 10. *& decis.* 90. *n.* 9. inter collectas per Cencium post *tract de censibus*, qui etiam videndus *in quæst.* 36. *n.* 8. eadem Rota *decis.* 43. *num.* 4. per Farinacium *in posthum. tom.* 1.

81. Nec obstat tertium deductum ex dispositione motus proprij *Pij V. de forma creand. census*, de quo *suprà num.* 12. cui dupliciter respondetur, primo, quod motus ipse proprius, atque eius dispositio locum habet, vbi receptus fuit, & obseruatur. At tamen in Hispania nunquam à principio fuit receptus, sed potius ab eo supplicatum humiliter ad Sanctissimum; vt testantur innumerabiles penè DD. laudati in nostris comm. *de supplica ad Sanct.* 1. *p. c.* 2. *sect.* 4. *à n.* 159. *& seqq.* adde Noguerol *alleg.* 32. *num.* 41. Antonin. Amat. *var. resolut. tom.* 2. *resol.* 54. *num.* 21.

82. Atque ideo in Hispania communiter obseruatur in constitutione census: res, & bona, quæ subiiciuntur, habentur loco pignoris, & hypothecæ, persona autem principaliter obligatur, ita vt deficientibus hypothecis, remaneat integra, & illæsa obligatio personalis. Prout tenens Couarruuias *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 5. *per totum*. Soto *de iust. & iure lib.* 6. *q.* 5. *art.* 1. *in* 4. *& 5. concluf.* Azor. *institut. moral. p.* 3. *lib.* 10. *c.* 5. *q.* 1. *vers. secunda sententia*. Molina *de contract lib p.* 2. *disp.* 387. *n.* 6. Felician. de Solis *de censib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *ex num.* 4. *& seqq.* Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, lib.* 1. *quæst.* 4. *num.* 25. *& seqq. & ex n.* 36. *& latius lib.* 2. *quæst.* 19. *num* 29 & iterum ipse Rodriguez *lib.* 2. *quæst.* 7. *ex num.* 13. qui innumerabiles alios allegant, & quamplurimi congesti à Cencio *de censib. quæst.* 34. *per totam*, qui tamen generaliter amplectens dispositionem Pij V. contrarium ex eo tuetur, imo census præcisè constitui debere super re certa, & non super generali obligatione bonorum & idcirco contrahi hypothecam irregularem affirmat, prout in locis *in d.* 3. *argumento citatis*. Et cauendum erit ab Auendaño *in tract. de censibus cap.* 25. qui cum Hispanus sit, deberet attendere communem, & vniuersalem regionis obseruantiam, & ab ea non recedere, prout recessit, & idcirco communiter reprobatur in tribunalibus supremis, & inferioribus.

83.

84. Qua motus proprij dispositione attenta, ipse Cencius obseruat in dictis quæstionibus citatus *suprà num.* 12. perempta re, super qua census fuit impositus, perimi censum in totum, & perempta rei parte, pro parte perimi, & pro alia parte proportionabili ad fructus partis rei permanentis, & non aliter sustineri; quia nulla in census creatione datur obligatio personalis, sed realis tantùm, iuxta dictum motum proprium. Quæ doctrina in Hispania ex supradictis non obseruatur ex præfatis Doctoribus.

Secundò respondetur, quod quando in Hispania hæc motus proprij dispositio obseruaretur, & per consequens doctrina Cencij, adhuc tamen pro nostra parte, quam tuemur, potuisset rectius allegari, vt peremptis, & dissolutis bonis vnius maioratus evicti hypothecatis, perimi partem census proportionabilem ad illum maioratum, & solùm remanere aliam partem quotitatiuam super altero maioratu remanentem, ad quam duntaxat tenetur, & pro ea tantum sustinetur hypotheca super eo, & non amplius. Ex his quæ amplissimè tuetur ex dicto motu proprio Cencius locis in argumento citatis *dicto numero* 12.

86. Imo, & ego circa hæc considerabam hanc Cencij doctrinam rectè adaptari posse huic casui nostro speciali, & irregulari, quantumuis in Hispania (vt diximus) motus proprius non sit receptus, etenim cum in nostro casu non solùm dissoluantur hypothecæ de facto contractæ super maioratu euicto; sed etiam simul sit pars census impositi super eo à principio extincta; bene sequitur maioratum remanentem solum grauari pro alia rata parte proportionabiliter sibi ex diuisione, & æstimatione, atque computatione facta tangente. Quod nos tuemur, defendimus, & probatum reliquimus à principio huius cap.

87. Atque tandem omnibus argumentis pro contraria parte consideratis vnica responsione simul satisfacies, vera esse confitendo in casu, quo loquuntur, nempe quando duntaxat perit pars bonorum, quæ hypothecæ fuerunt obnoxia, integra manente quantitate obligationis, vt tunc etiam pro tota bona omnia remanentia obligata manere pro tota, & integra quantitate. At nos loquimur, & versamur in casu specialissimo, & irregulari, quo non solum periit pars hypothecarum, verum etiam cum ea simul pars quotitatiua, debiti, & obligationis correspondens proportionabiliter ipsis hypothecis peremptis, & dissolutis, periit, & resoluitur. Quare impossibile est, vt pars hypothecarum, quæ remansit non dissoluta, sed obligata ad plus grauetur, quàm ad eam quantitatem quæ in obligatione remansit, facta computatione iuxta modum, & formam superiùs scriptam, & comprobatam, & sic ad ratam duntaxat, quæ maioratui remanenti in obligatione contingit.

88.

89.

CAPVT XII.

Diuisa per prouincias hæreditate inter duos hæredes à debitore institutos, & vno vel etiam vtroque concursum formante; an creditores vnius prouinciæ ad concursum alterius admittantur, vel moniti adire cogantur?

Atque generaliter an creditores ad negotiationem, vel merces vnius prouinciæ etiam posterioribus aliis creditoribus alterius prouinciæ, quoad illam negotiationem præferantur?

SVMMARIVM.

Diuisa per prouincias hæreditate inter duos hæredes, an creditores hæreditarij vnius prouinciæ admittantur ad concursum factum per hæredem alterius prouinciæ, n. 1. *& seqq.*

Iura, & actiones eius loci esse iudicantur, quo exigi possunt, n. 2.

Iura, & actiones loco non circumscribuntur, ibid.

Iura, & actiones quoad exactionem, an loco circumscribantur, n. 3. *&* 4.

Quid in statutis prohibitionis, & pœnalibus, n. 5.

Res

Res mobiles an personam domini sequantur, an locum quo exstant, num.6.

Miles per prouincias distinctos hæredes instituit, nec isti tenentur creditoribus alterius prouinciæ, quia duo patrimonia separata intelliguntur, numero 7. 8. & 9.

Duobus hæredibus institutis, alter bonorum vnius prouinciæ, alius ad bona alterius, creditoribus vnius prouinciæ hæres alterius soluere non cogitur, num.10.

Nomina debitorum eius loci esse censentur, vbi de iure, & de facto exigi possunt, n.11.

Administratio bonorum pupilli inter tutores per diuersas prouincias diuisa, quilibet agit, & conuenitur pro rebus sui territorij, n.12.

Duorum peculia concurrentia in eadem persona, ex vno peculio non tenetur creditoribus alterius, numero 13.

Bona debitoris confiscata, & applicata duobus diuersis fiscis, vnusquisque tenetur creditoribus sui territorij & non alterius, n.14.

Ne fraus fiat alteri fisco si in arbitrio creditorum foret, quamlibet rem persequi, n.15. & 16.

Hæreditate diuisa à debitore per prouincias in suos hæredes, creditores hæreditarios promiscuè concurrere ad concursum formatum per hæredem vnius prouinciæ, verius defenditur, ex num.17.

Æs alienum vniuersum patrimonium spectat, & ad vniuersa debitoris defuncti bona vbique existentia, creditores ius habent, num.18.

Æs alienum non respicit vnius loci facultates tantum, sed vniuersum patrimonium, n.19.

Ære alieno totum diminuitur patrimonium quia totum comprehendit, n.29.

Æs alienum totum complectitur patrimonium, onus super vna re impositum, rem ipsam duntaxat, numero 21.

Debitor per quamlibet suorum bonorum dispositionem, aut diuisionem non potest impedire, vt sui creditores exigant à quibuslibet bonis, vbique existentibus, n.22.

Debitoris factum nullum potest creditoribus suis afferre præiudicium, num.23.

Ex prohibitione alienatis, nec ex bonorum institutione maioratus facta per debitorem nihil detrahitur iuri creditorum, quo minus ad sui satisfactionem possint distrahere quælibet debitoris bona, numero 24.

Creditor hæreditatis non cogitur eo loco petere, quo maior hæreditatis pars sit, sed vbilibet, numero 25.

L. fideicommissum, 50. §. tractatum, D. de iudiciis, ponderatur, ibidem, & exornatur ex num.17. cum sequentibus.

Administratio bonorum licet inter tutores, & curatores diuidatur per prouincias, intelligitur quoad administrationem, non quoad iuris effectus, numero 26.

Tutor vnius loci iuxta tacitam inter eos diuisionem si agat contra debitorem sui districtus, potest ei opponere compensationem de eo, quod debitor soluit alteri tutori alterius districtus, n.27.

Plures dati tutores an in litibus contra pupillum motis debeant omnes citari, num.28.

Administrationis diuisio facta inter tutores per prouincias operatur in actionibus realibus motis contra pupillum, vt tunc ille conueniendus erit tutor eius prouinciæ; qua res vesidet, numero 29.

Creditor actionem personalem potest mouere contra quemlibet tutorem cuiuslibet prouinciæ, numero 30.

Administrationis diuisio inter tutores vniuscuiusque potestatem arctat, non aliorum qui eos possunt conuenire pro ære alieno alterius prouinciæ, numero 31.

Creditor diuisa administratione, potest quemlibet tutorem conuenire, dummodo sit in proprio foro cuiuslibet tutoris, n.32.

Et non cogatur vnus tutor ire ad alienam regionem, extra propriam, tangentem suæ administrationi, num.33.

Creditor debitori, bona confiscata, & diuisa per prouincias inter duos fiscos liberè potest persequi, & quemlibet fiscum conuenire, num. 34. & sequentibus.

Patrimonium debitoris totum est æstimandum, & quilibet fiscus tenetur pro rata creditoribus condemnati, n.35.

Statutum diuidens hæreditatem, vt vnus succedat, in patrimonio paterno, alter in materno, nihil immutat respectu creditorum, n.36.

Verior, & probabilior opinio est creditorum posse quemlibet fiscum conuenire, non obstante inter eos diuisione, n.37. & 38.

Fiscus vbi specialiter non reperitur priuilegiatus, vtitur iure communi, num.39.

Fiscus vbi specialiter non reperitur priuilegiatus, vtitur satisfacere creditoribus, quo, & debitor tenebatur, num.40.

Doctores contrariam opinionem sectantes, limitant, vt in subsidium deficientibus bonis vnius territorij, posse creditores recurrere ad bona fisci alterius territorij, n.41. & 42.

Fiscus vnius territorij non potest remittere creditores debitoris, ad fiscum alterius territorij inter quos diuisa sint bona debitoris, numero 43. & numero 44.

Quilibet fiscus tenetur creditoribus gratificare pro rata bonorum confiscatorum, non pro virili, numero 45.

Duobus hæredibus à milite institutis, altero in castrensibus bonis, altero in patrimonialibus speciale est, vt creditores ad vna bona, non exigant ab aliis, num.46. & 47.

In milite Castrensia, & pagana bona faciunt diuersa, & separata patrimonia. n.48.

Et vtriusque patrimonij bona non confunduntur, sed à creditoribus vtriusque separatio postulatur. numero 49.

Militibus permissum est hæredem instituere in bonis castrensibus, nullo instituto in patrimonialibus, num.50.

Creditores vnius, & diuersi patrimonij non confunduntur cum creditoribus alterius. n.51.

Duas artes, & negotiationes exercens diuersas, credi, tores vnius, non confunduntur cum creditoribus alterius. n.52.

Creditores ad bona libera, non confunduntur cum creditoribus ad bona maioratus, n.53.

Successor in feudalibus tenetur ad debita contracta occasione feudi: successor in allodialibus ad debita illorum occasione contracta, n.54.

Feudalia bona habent omnino naturam separatam ab allodialibus, n 55.

Bona castrensia, & bona pagana concurrentia in milite sicut sunt diuersa patrimonia, ita pariter operantur diuersos effectus, n.56.

Diuersitas, ac distinctio patrimoniorum in milite procedit ex iuris priuilegio, effectus autem inde productì ex iuris communis dispositione, n.57.

Diuersitas patrimoniorum continuatur in hæredibus militis separatim ad singula instituti; deficit tamen quando iura accrescendi in vnum eorum deueniunt, n.58.

Et iste indistinctè tenetur omnibus militis creditoribus, n.59.

Diuisione inter hæredes per prouincias facta à debitore non obstante, possunt creditores indistinctè agere versus qualibet bona vbique existentia, n.60.

Non tamen poterunt ad concursum ab vno hærede factum comparentes integra credita consequi, sed pro rata, & portione hæreditaria tantum, numero 61.

Debitor etsi cauerit, vt æs alienum deducatur ex certis bonis, vel vnus hæres soluat, possunt creditores omnes conuenire, & ab vniuerso patrimonio exigere, n 62.

Etiamsi inter legitimum hæredem, & institutum aliter transactum sit, vterque pro portionibus hæreditariis tenetur creditoribus, n.63.

Et vnusquisque pro rata tenetur duntaxat, etiamsi aliquis efficiatur non soluendo, n.64.

Creditores actionem hypothecariam inuentare possunt contra quemlibet hæredem hypothecæ possessorem, num 65.

Hæres nomina debitorem tangentium sua prouincia exigere potest, n.66.

E conuerso autem actiones passiuas quilibet hæres pati tenetur, etiam diuersæ prouinciæ, n.67.

Debitore habente plures negotiationes, apothecas seu tabernas in diuersis prouinciis, creditores intuitu vnius contrahentes an præferantur in ea aliis creditoribus etiam anterioribus, aliarum apothecarum intuitu contrahentibus, n 68.

Negatiuam opinionem qui teneant, ibid.

Fundamenta pro ea referuntur ex Cardinali Mantica, n.69.70.71.& 72.

Contraria opinio, vt creditores vnius apothecæ præferantur creditoribus alterius, etiam anterioribus, & quod debeat fieri apothecarum & mercium separatio, refertur, ex n.73. & 74.

Et hæc opinio in praxi sequenda erit, & iudicanda licet contraria in puncto iuris verior sit, n.75.

1. DEBITOR communis ad suam hæreditatem vocat, & instituit duos (plaresve) (nihil interest) hæredes, facta inter eosdem hæreditatis, seu sui patrimonij diuisione, vt vnus hæres sit in bonis, quæ habet in regno Castellæ, alter verò in regno Galliciæ. Vnus ex his hæredibus puta ad bona Castellæ scriptus, ære alieno grauatus iudicium concursus formauit, vel signanter inter creditores hæreditatis, & ad ipsam hæreditatis quotam sibi contingentem, vel inter omnes etiam suos creditores indistinctè (nihil interest ad casum) volunt creditores existentes in regno Castellæ concurrere in hoc iudicio; an sint admittendi, quæstio est difficilis, & intricata valde.

2. Et pro parte negatiua, quod audiendi non sint, plura & bellissima fundamenta vrgent. Primum, quoniam hæc hæreditas diuisa est inter institutos per prouincias, & loci distincta, atque ideo iura, & actiones eius loci esse iudicantur, quo exigi possunt. Nam licet generaliter verum sit, iura, & actiones loco non circumscribi. *lege quæsitum 12. §. Papinianus ff. de fundo instructo, lege vxorem 39. § legauerat, lege quæsitum 76. §. 1. & lege simili Mœuia 90. ff. de legatis 3. lege Caius Seius 88. ff. de lege 2* id verum est quoad ipsam corporalem circumscriptionem. 3. Cæterum quoad effectum exactionis verius videtur ea iura censeri de loco, vbi agi, & exigi possunt. Prout censuerunt Alexander, *consilio 16. in fine, vol. 1.* Socinus senior *consilio 101. numero 5. versiculo puto hæc, vol. 1.* Tiraquellus *de retractu lignager, §. 36 glossa 3. numero 16. & 17.* & ipse Tiraquellus *de iure primogen. quæstione 49. numero 6.* Ozascus *consilio 76. numero 20.* Peregrinus *consilio 90 numero 29. versiculo communes, vol. 1.* vbi testatur de communi resolutione Thesaur. iunior *quæstione forens. libro 2. quæstione 5. numero 15. & 16.* vbi ait Senatum in hanc opinionem inclinare Aymon Crauetta *consilio 934. numero 11.* & quod 4. iura, & actiones circumscribantur, & reputentur eius loci vbi exigi debent, probauit Rota *decisione 3. numero 19. & decisione 441. numero 5.* inter recollectas per Cencium post tractatum *de censibus*, 5. qui *quæstione 30. numero 27.* aliud censet in statutis prohibitiuis, & pœnalibus, late Ioannes Antonius Bellonus *in consilio 74. ex numero 111. cum sequentibus* vbi *numero 116.* dicit, non obstare, quod ab aliquibus alleneratur, huiusmodi credita fiue actiones pro his competentes pro mobilibus reputari, eo quod ad pecuniam, & sic ad rem mobilem adaptantur. Cum verius sit, non personam 6. domini sequi res mobiles, sed iudicari eius loci, quo sunt, vt plurimi tradunt Doctores per eundem Bellonium relatos, *numero 86.* igitur cum sequantur locum, vbi exactio fieri debet, non debent de vno ad alium migrare, nec creditores mutare hæredem, ad quem ille locus, & prouincia contingit ex diuisione testatoris. Et ad concursum per alterum hæredem formatum recurrere, nec admitti debent in præiudicium creditorum, qui ad bona ipsius loci ius habent, & sequi tenentur.

Secundò probatur, quoniam facta per loca, & 7. prouincias distinctione, & diuisione à debitore testante inter suos hæredes bona ipsa hæreditaria duo patrimonia diuersa, & separata iudicantur; ita vt creditores vnius patrimonij nullo modo possint recurrere ad aliud, nec hæres vnius ad debita alterius persoluenda tenetur, nec adstringi potest, pro quo iura sunt expressissima, textus *in lege si certarum 18. §. Iulianus, ff. de militari testamento*, cuius sunt verba, *Iulianus etiam ait, si quis alium castrensium rerum, alium ceterarum scripsisset hæredem, quasi duorum hominum duas hæreditates intelligi: vt etiam in æs alienum, quod in castris contractum esset, solus is teneatur. qui castrensium rerum hæres institutus esset: extra castra contracto ære alieno is solus obligetur, qui ceterarum rerum hæres scriptus esset, cui scilicet conueniens videtur respondisse, vt ex quacunque causa debeatur militi, vel huic hæredi, vel illi debeatur ipso iure. Quod si alterutra pars bonorum æri alieno, quod ex ea causa pendebit non deficiat, & propter hoc is, qui ex ea parte hæres institutus est, non adierit, alterum qui audiisset, compellendum esse, aut defendere totam hæreditatem, aut totam creditoribus soluere.* 8.

Et hanc patrimonium, & hæreditatem separationem, & distinctionem probat etiam text. *in l. hæredes 26. § si miles alium castrensium, alium ceterorum bonorum hæredem fecerit, non est locus familiæ erciscundæ iudicio; diuisum est enim per constitutiones inter eos patrimonium ff. famil. erciscund.*

Hanc

9. Hanc conclusionem ex fortioribus terminis roborat text *l si cum militis, 16 ff. de compensatio*, vbi Papinian. sic testatur. *Si cum militi castrensium bonorum alius hæres exiterit. Debitor alteri hæredem obligatus velit compensare quod ab alio debetur, non auditur.* Et vtrobique gloss. & Doctores hoc idem profitentur in hoc casu duo esse patrimonia separata, ac si provenissent à duabus personis defunctis, & distinctis; quæ quidem iura satis aperta esse videntur pro hac parte non garitia.

10. Tertium vrget fundamentum ex doctrina Bart. Socin *in cons. 5. num. 2.* dum consulunt, quod si aliquis fuerit institutus hæres in bonis, & iuribus existentibus in ciuitate Mutinæ, alius vero in bonis existentibus in ciuitate Centiationes, & nomina debitorum censeri eius loci, in quo debitor, ac debitum exigi potest ratione contractus, aut destinatæ solutionis; atque ad eum hæredem pertinere, qui in bonis eiusdem loci fuerit institutus, per text. *in l. Titium & Mœuium §. tutores, ff. de administratio. tutor.* Et quæ notant Bald. & Angel. *in l. ex facto, ff. de hæredib. instit.* quam merito sequitur Peregrin. *de iure fisci, lib 5. tit. 1. sub num. 142 vers. contra vero.* Pro qua resolutione allegat etiam Lippum *in allegatio. 91. quidem Nicolaus.* Quod &

11. idem reperitur *in consil. 101. num. 1.* & istam opinionem quæ fuit originalis eiusdem Lappi, nempe nomina debitorum eius loci censeri, vbi de iure, & de facto exigi possunt, communiter tenet, firmat Peregrinus citato loco ex Baldo *consil. 357. nulla mulier. colum. fin. num. 1.* Salicetus *in l. ex vltim. vers. si autem essent iura, C. de comm. Trinit. & fid.* Romanus *in l. si constante. §. fin. ff. soluto matrim.* Alexand. *consil 16. colum. fin. lib. 1.* Marian. Socin. Sen. *cons. 36. colum 5. num.* Steph. Bertran. *cons. 74. colum. vlt. volum. 2.* Albertus Brunus *de statut. ex luden. fœmin. art. 8. num. 134.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 36. gloss 3 numer. 15. 16. & 17.* Et probant etiam alij Doctores citati supra in primo fundamento *ex num. 2.* Eandem opinionem sequuntur Ioan. Lacenier *de primogen. lib 2. quæst 9. num. 7.* Pinellus *in rubrica de bonis mater 1. part. n. 12* Simanchas *de cathol. instit. cap 9. num. 109.* & quam plurimi alij non ducti per Ioan Matienz. *in l. 2. gloss. num. 85. tit. 9 lib. 5. recopil. fol. 255.* a tergo videndus *n 84.*

12. Quartò probatur, quoniam si pupilli patrimonij administratio inter tutores fuerit diuisa per diuersa loca, seu regiones, vel territoria, quilibet agit, & conuenitur pro negotiis, & rebus sui territorij, text. *elt in l inter tutores, ff. de administr. tutor. l. quæro ff. de solutionib* Quibus non immerito conducit text. *in l. hinc, quæritur, §. potest, ff. de peculio,* vbi de vno habente duo pecalia diuersarum perso-

13. narum, vt ad debita intuitu vnius contracta non teneatur ex bonis alterius soluere, sed vniuscuiusque peculij debita singula sua peculia sequi teneatur. Igitur in nostra quæstione, idem resoluendum apparet, vt diuisa per loca, aut prouincias hæreditate debitores inter duos hæredes quilibet creditor hæredem suæ prouinciæ sequi teneatur, itavt ad concursus iudicium per alium hæredem cantatum comparens non admittatur.

Quintò comprobatur, etenim si bona debitoris confiscata duobus fiscis applicentur, &

14. diuidantur per regiones, & loca vniuscuiusque fisci, licet quilibet fiscus de bonis confiscatis in suo territorio teneatur satisfacere creditoribus debitoris condemnati: id tamen sanè intelligendum est, vt teneatur scilicet satisfacere creditoribus sui territorij, non autem creditoribus alterius territorij, vbi a ia bona confiscata sunt, quoniam licèt creditor habeat præcipue bona sui debitoris hypothecata, & possit contra illa agere vbicumque existentia, & quocumque territorio sita. Cum possit eligere in qua re velit sibi satisfacere, ex *l. creditoribus ff. de distractio. pignor.* vbi tamen dicta bona sunt 15.
confiscata, & distributa in duos fiscus per diuersa territoria; non potest vti illa regulari facultate; ea ratione, quia si admitteremus creditores vnius territorij; posse agere contra bona confiscata in alio territorio, facile foret fraudare fiscum vnius territorij, illumque omnibus bonis contingentibus in suo districtu exuere, altero fisco illæso remanente; ideoque ad hanc fraudem euitandam, æquius esse, firmat communis opinio; vt quilibet fiscus agnoscat, & soluat debita sui territorij, & non vltra. Quam sententiam tenent Cinus Petrus, Bald. & Angel. *in l. ex facto, ff. de hæredibus instituend.* Quorum opinionem (reprobata contraria Immolæ, quem etiam sequi videtur Anchiran. tun. Regiens. *in quæstion. familiar. quæst. 25. num. 5. part. 1.*) communem dixit August. ad Angel *de maleficiis verb. & eius bona publicamus, num. 9.* refert, & sequitur Iulius Clarus *in pract. crimin. quæst. 78. vers. sed quæro*, & hos Prosper Farinacius *in praxi criminal. tom. 1. quæst. 25. num 76.*

Hæc sunt fundamenta valdè vrgentia, quæ hanc 16.
partem negatiuam sustinent, vt scilicet creditores vnius territorij diuisa hæreditate debitoris communis in duos hæredes per loca diuersa, territoria, aut prouincias; non possint in iudicium concursus formatum ab vno hærede alterius territorij comparere, & pro suis creditis alibi contractis concurrere, ne creditoribus huius hæredis aliisque hæreditariis, quæ ad bona huius territorij ius habent, præiudicium aliquod vel fraus fiat.

Sed adhuc illis, atque aliis quibuslibet minimè 17.
obstantibus, pro affirmatiua plura alia euidentia vrgent; imò quantumuis debitor suam diuidit inter hæredes hæreditatem cuilibet creditori licere liberè accedere ad concursum formatum per hæredem alterius territorij super bonis in eo sibi tangentibus, mediante debitoris defuncti distributione, & applicatione. Primò, quia æs alie- 18.
num vniuersum patrimonium expectat, & ad omnia bona defuncti debitoris vbique existentia creditores ius habent, *l si fideicommissum, § tractatum, ff. de iudiciis, l. hæreditas, ff de reg iur l. § si hæres, ff ad Trebell l. 2.* vbi gloss. & communiter scribentes, *C. ad Trebell. l. si quis seruum, cum l. sequenti, ff de leg. 2. l filiusfamilias, §. dini. el. 2. ff. de leg. 1. l. alienationes, ff. familiæ hercisc.* cum pluribus aliis addictis per Molinam *lib. 1. de primogen. cap 10. numero 3. & numero 2.* Palladorius *quæst. 15. num 3.* qui plurimos allegat Valenzuela 19.
Velasq. *cons 56. num. 16. tom 1.* Quia æs alienum non respicit certi loci facultates tantum, sed patrimonium vniuersum, vt ex *§. tractatum, & l. ex facto, ff. de hæred. instit.* dixit Gratian. *in discept. forens. tom. 1. cap 194. num 32.* & per plura iura & Molinam, ac etiam Parladot *lib 1. rer. quotid. cap. 3. num. 6.* idem firmat D. Valenzuela Velasquez *in cons. 150. num. 56. tom 2.* Et quod ære alieno totum dominatur patrimonium debitoris, quia totum æs alienum comprehendit, & respicit, non patrimonium certi loci tantum, per *d. §. tractatum*

Elasum, tenent Magonius *Lucenſ. deciſ.* 2. *num.* 4. *quæſt.* 12. *&* 33. Tuſcus *littera F. deciſione* 333. *num.*6.Mieres *de maioratu*,1. *part. quæſt.*37. *num.*6. Schultet.*practic. quæſt.*14. *num.* 25. Coſta *de ſubſidiar.remed.* 119.*n.*13.Aymon. Public. *ad conſuetud. Aluerniæ,tit.*24.*art.*3. *gloſſ.*1.*n.*2.

21. Et quod æs alienum reſpiciat omne patrimonium debitoris, niſi ſuper aliqua re ſpecialiter ſit onus impoſitum ex *l.fideicommiſſum* §. *tractatum*, vbi Bart.*ff.de iudiciis*,& Doctores,*in dicto* §. *ſi hæres,& in l.vti frui.& l.quantitas, ff. ad legem Falcidiam,leg.*2.& ibi Alexand *C.de hæredit. actionib.* & per *l.*1.*C.de annonis & tributis, lib.* 10.tenet Cardoſo *in praxi indic.verb. debitor. n.*19.

22. Quo fit,vt nec per quamlibet diſpoſitionem,diſtributionem, ſeu prohibitionem debitor defunctus poſſit ſuis creditoribus nocere, nec aliqua arte, aut modo valet impedire, quominus illius ſium integrum, & illæſum in ſuis bonis conſequantur *l ſi qui ſolidum* 80.§ *fin ff.de leg.*2. *dict.l.filiusfamilias*, §. *diui.* Angel de Gambara *conſil* 12. *num.*10.*& conſ.*28 *num.*13. Socinus iunior *in dict.* §. *diui*, *num.*32. Natta *conſil.* 147. *num.*22. *& conſil.*528.*num* 30.Peguera *deciſione* 106 *num.*2. Ioan.

23. Anton Bellon *conſil.*36. *num* 4. *&* 5. Cum factum debitoris nullum poſſit creditoribus ſuis afferre præiudicium,*l.debitoris* 25. *C.de pactis l. debitorem* 15.*Cod.de pignoribus*, *l. diſtractis*, *& Authent. hoc ita, Cod.eodem titul.l.ſi prior*, §. *fin. ff. qui potiores, l.ſicut*,§ *non videtur*,*ff.quibus modis pign.vel hypothec.ſolu.l.*1.*Cod.debitorem euict. pignor. imped.non poſſ.*Socinus Iunior *dicto* §.*diui*, *num.* 32. D.Valenzuela Velaſquez *conſil.* 56. *n.* 49. *tomo* 1. Guzman *de euictionibus*, *quæſt* 34. *num.*45.*&* 49.latè Fontanella *de pactis nuptialibus,clauſul.*5. *gloſſ* 8. *part.*7. *num.*29.*& à num.* 57. *tom.*2. Felicianus de Solis *de cenſibus,tom.*2.*lib.*3 *cap.*2. *à num.* 14. Giurba *deciſione* 24.*num.* 4.*&* *deciſione* 61. *num.*21. *&* *deciſione* 104.*num.*5.Ioan.Anton.Bellon.*conſil.*46.*num.*6. Cum alias foret in poteſtate debitoris creditores ſuos fraudare, & eludere contra ius,*toto tit. ff. quæ in fraudem creditorum,& C.de reuocand.iis*, *quæ in fraudem creditorum.*

24. Hinc fluit, quòd ex prohibitione alienationis, ſeu ex vinculo, & maioratu facto per debitorem in bonis ſuis nihil detrahit ſuorum creditorum iuri, in quorum præiudicium prohibitiones, & diſpoſitiones huiuſmodi nihil impediunt, quominus creditores in eiſdem omnibus bonis ius ſuum conſequantur, ad eorum inſtantiam bona omnia diſtrahentur, & ex pretio ſatisfiant innumerabilia iura & Doctores conducunt, Molina, *de primogeniis lib.*1 *cap.*10.*ex num.*1.*cum ſequentibus*, ibidem Additionat. Ioan. Anton. Bellon. *conſil.* 36. *ex n* 1.& præ cæteris infinitos penè congetens Doctores Vincentius Fuſar. *de ſubſtitio lib. quæſt.* 54. 542. *&* 543 quibus copiosè tractat articulum hunc; multos etiam citauimus infra hac 2. *part. cap.*16 *ex num... cum ſequentibus*,*verſic. comprobatur vt ſuper ex iis*, &c igitur creditores minimè obſtante diuiſione bonorum per prouincias, facta per debitorem inter hæredes, liberè poſſint perſequi ius ſuum contra vniuerſa bona hæreditatis vbique locorum exiſtentia, cum ius ſuum ſemper illæſum permanſit.

25. Secundò pro hac parte expendo text.ſingularem *in l.ſi deicommiſſum* 50.§ *tractatum*,*ff.de iudiciis*,vbi quæritur, an creditores adſtringi debent, ibi petere ſua credita; vbi maior pars hæreditatis ſit, ſicut in fidei commiſſi petitione,& Vlpianus ſic reſpondit: *Tractatum eſt de ære alieno, ſi in ea prouincia, vbi fideicommiſſum petitur, plus eſſet, æris alieni, an quaſi maior pars alibi eſſet, præſcriptio locum haberet.Sed hic placuit nihil facere æris alieni nomen: cum non loci ſit æs alienum, ſed vniuerſarum facultatum*, &c. quo mirificè probatur, quòd reſpectu creditorum nullo modo attenditur bonorum ſeparatio, & diſtinctio per diuerſa loca, atque prouincias, nec magis ad bona vnius loci debita ſpectant, quàm ad cætera aliorum, locorum, cum æs alienum totum patrimonium reſpiciat vbique exiſtens, niſi fortè onus ſit reale ſuper certis bonis affixum,vt probat eleganter Conſultus *in eodem* §. *tractandum, verſic. quid tamen fortè, ſi certis oneribus diſtinctum ſit id patrimonium.*

Tertiò probatur,quia licèt inter tutores, aut curatores per regiones diuiſa fuerit adminiſtratio bonorum,in qualibet exiſtentium,iuxta text.*in l. inter tutores ff.de adminiſtrat.tutor.l.*1. *C. de diuid. tutel. l duo tutores ff de magiſtratib. conueniend.* tamen id eſt,& operatur quoad factum,& adminiſtrationem; non tamen quoad ius. Quoniam adhuc ius illud vniuerſum, & indiuiduum permanet, ex dictis iuribus. Nec iuri creditorum ad totum, & vniuerſum patrimonium habentium in aliquo detrahit, adeò vt ſi agatur per vnum ex tutoribus, cui certi loci adminiſtratio aſſignata fuit,contra debitorem illius loci poterit debitor opponere compenſationem de eo, quod ſibi debetur ex adminiſtratione alterius loci:quia quoad effectum iuris, & ius creditorum, & debitorum nihil immutatur per dictam diuiſionem adminiſtrationis vt tradit Salicetus *in l cunctos populos, C de Summ.Trinit. & fid. Cathol.* ſequitur Paul. Montanus *in tract. de tutel. & cur. cap.*39.*n.*109. *&* *à n* 105.*&* *cap.*32 *num.*104. idem firmat Alexand.*in conſ.*32.*col.fin.*optimè etiam Peregrin. *in tract.de iur. fiſci. lib.*5 *tit.*1. *ſub num.*144. *verſic.ad contraria autem.*& probat eadem. *quæro, ff. de ſolutionib. & d.inter.tutores ff de adminiſtrat. tutor.*pro contraria parte adducta *in* 4. *fundamento, num.*12 *&* 13.

26.

27.

28. Atque inſuper optimè dixit Gratianus *diſceptat. forenſ.tom.*1.*cap.*94. *ex num.* 31. *&* *ſeqq.* vbi poſt. quam à principio cap. diſputauit, an & quando omnes tutores dati debeant citari, vel an ſufficit vnum ex eis dumtaxat citare, inquit *ex l.*2.*C. ſi ex pluribus tutoribus*,intimandam eſſe petitionem omnibus tutoribus; inter quos fuit diuiſa adminiſtratio tutelæ ſiue à iudice,ſiue à teſtatore:nam illa diuiſio operabitur, vt vnus tutor non debeat conueniri pro rebus ſpectantibus ad alterius adminiſtrationem. Nempe quando actione reali ageretur ad rem à pupillo poſſeſſam; per textum *in l.ſi duo ff de adminiſtr. tutor.*

29.

30. Secus autem ſi actione perſonali agatur, quia tunc creditor contra quemlibet tutorem agere poterit ex eo quia æs alienum non reſpicit, nec reſtringitur ad certi loci facultates, ſed patrimonium

31. vniuerſum ex iuribus ſuprà citatis. Quare (inquit ille) diuiſio a quocunque,ſiue iudice,ſeu à teſtatore, ſiue ab ipſiſmet tutoribus, dumtaxat eis præiudicabit,& eorum reſpectu attenditur, vt non poſſint agere;non autem extraneis, qui eos poſſunt conuenire non attenta locorum diuiſione, ideò vt tutor vnius prouinciæ poſſit conuenire pro eo contracto in illa prouincia. ex *l.Titia. fin. de admin.tut.*& ita etiã in ſpecie declarat Bart.*in l inter tutores* 37.*col. vlt.n.*2.*verſ.non obſtat ſuprà eodẽ.ff.de adminiſt.tutor*

vbi

vbi quòd illa est verior opinio, & post Azorem sequitur Salycetus *in d. l.* 2. *C. si ex plurib. tutor.* vbi etiam quod si omnes tutores sunt eiusdem fori, potest vnus pro alio tutore personali conueniri, si autem sint diuersi fori: si volo vnum conuenire in foro administrationis ipsius conuenti pro alio tutore possum, secus si extra forum illius. Non enim potero, si ille, qui est in vna regione, cogatur ire ad aliam regionem non suæ administrationis. Bartol. *in l. 1. inter tutores, colum. 1. post medium n. 2. vers. tu dices quod si tutores*, sequitur Gratianus *d. cap. 94 num. 4. & ex num 31.*

32.

33.

34. Quartò hæc opinio atque solutio nostra probatur ex lege veteri, & probabiliori opinione, quod licèt bona debitoris confiscata inter diuersos fiscos per territoria diuidantur pro lubitu creditoribus ad vniuersum patrimonium debitoris iuri habentibus, vbique existentium, & omnes sua credita indistincte, & libere possint petere, & exigere à quolibet fisco, etiam alterius territorij: quia illa diuisio inter fiscos per territoria reperit ius inter ipsos dumtaxat, vt scitur quæ sint, & bona quemlibet fiscum sequantur, nihil tamen tangit creditores, quo ius suum integrum, & illæsum semper retinent in vniuerso patrimonio, & à quolibet fisco possent petere, & bona vbique quærere; vt contra Iulium Clarum, & August. ad *Angel.* contrarium sentientes rectiùs probarunt Alexand. *cons. 32. num. 16. lib. 1.* Iacob. *in tractat. de Roidis, num. 26.* Tiraquell. *de iure primogen. quæstione 5. num. 31.* Imola *in l. ex facto, ff. de hæredib. instit.* & Vlderic. Zasius *in consil. 37. num. 2. colore. fin.* quem sequitur Ancharan. Iun. Regiens. *de quæstio. famil. quæst. 25. num. 5. part 2.* optimè dilucidat, & veriorem resoluit Peregrinus *de iure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 141.* vbi concludunt patrimonium debitoris totum esse æstimandum & quemlibet fiscum teneri pro rata patrimonij ad satisfactionem creditorum, iuxta text. *in l. si pro rata, ff. de relig. & sumpt. funer. l. si vir vxori. ff. ad tertull.* Ad quod inducunt etiam determinationem Gulielmi Cuman. *in l. 2. ff. de capit. diminut. & in l. hinc quæritur, §. post ff. ff. de pœnis*; idem tot tantis fiscis circa duos succedentes ex dispositione statuti, altero in bonis paternis directo in bonis maternis vt omnium bonorum fiat coacervatio, & æstimatio pro facta diuisione creditorum defuncti, quorum respectu diuisio illa statutaria nihil immutare intelligitur.

35.

36.

37. Quæ opinio verissima est, & multis iuris fundamentis ornata quibus omnino defficata est contraria, de qua supra *num. 12. in 5.* fundamento contrario, quæ diuersarum partium aspernari (vt aiunt Doctores) qui eam sectantur, quæ potius iniquitas censenda est, quæ tollit ius creditorum? nec enim in consideratione aliqua esse potest, quod creditores ab vno fisco petant, agente de lucro captando. Maximè cum ille possit præcauere & concursione totius debitoris patrimonij, & facta æstimatione pro rata satisfacere creditoribus; vt bene cauetur in hac æquissima opinione; tum ex fundamentali ratione *ex num. 7. cum seq. vers. ad alleg. 1.*, &c. Tum etiam, quia nullo iure in hoc casu specialiter priuilegiatus reperitur fiscus, imò in iure contrarium determinatum est, vt creditores tam per pœnis fiscalibus præferantur ex quamplurimis iuribus, & Doctoribus adductis supra *l. part. 1. cap. 7. ex num. ... cum seq. vers. sed illa ratio* &c.

38.

39. Et ideò quando existens non reperitur fiscus priuilegiatus, iure ordinario vti debet tanquam priuatus: Diuersc. de Amaya Consenator noster *lib. 3 observat. cap. 2. num. 24. & in l. 1. num. 25. & seqq. & num. 28. C. de iure fisci lib. 10.* Farinacius *in fragmentis, part. verb. fiscus num. 50.* Et quia fiscus succedens in bonis debitoris eodem modo tenetur satisfacere creditoribus, quo & debitor tenebatur nihil immutato; prout concludit Farinacius *d. num. d. quæst. 25 ex num. 74.*

40.

Tum etiam ex eo quod dicunt Doctores contrariâ sententiam sustinentes, vt licèt creditores vnius territorij non possint recurrere contra fiscum alterius, limitant, quando bona vnius territorij non sufficiunt, eo casu ne creditorum iura pereant & ne in totum suis creditis frustrati remaneant, pro eis satisfaciendum de bonis fisci in alio territorio: vt ex Iulio Claro, Aug. & Angel. dixit Farinacius *de delictis, cum 1 quæst. 25 sub num 13.* Agnoscunt enim hi Doctores integrum, & illæsum remanere ius creditum, non obstante diuisione inter fiscos per territoria. Ergo nullo iuris colore debet per prædictos Doctores restringi, nec limitari.

41.

42.

Comprobatur etiam ex receptissima, & communi Doctorum sententia tenentium, quòd si debitor delinquens bona habuerit sita in diuersis territoriis distributa in tot fiscos, & creditores pro suis creditis agant contra fiscum illius territorij, in quo ipsi creditores contraxerunt cum debitore, vel ibidem fides fit data se solutum non posse eundem fiscum illos remittere ad fiscum alterius territorij, vbi alia bona confiscata sunt; prout singulariter consulit Imola *in l. ex facto, ff. de hæred. instituen. & in cons. 25. colum. 10. & seq.* Castrens. *in cons. 209. num. ... vers. si enim vbi cum bona cuiusdam Veneti, incolæ tamen Ciuitatis Ferrariæ, confiscata fuerint in eadem ciuitate Ferrariæ: tenetur dictus fiscus Ferrariensis creditoribus sui incolæ delinquentis satisfacere, nec potest eos Venetias remittere.* Quem refert, & seq itur Ancharanus Iunior Regiens. *de quæstionibus familiar. quæst. 25. numero 5. & num 12. part. ...* Poland. *in tract. de iure dotis, quæst. 20. n 10.* & iterum *in cons. 78. n. 15. colum 2.* firmans, quod sicut quilibet fiscus debet agere in suo territorio contra omnia bona debitoris ibidem existentia, ita pariter, & quilibet fiscus debet correspondere & satisfacere creditoribus existentia debitoris, in cuius locum successit, secundum legitimam & canonicam communionem, quam in affirmit opinionem quibus addendi sunt Angel. *de malefic.* & ibid. August. *in addit. verb. & eius bona publicentur, cum 9. in fin.* vbi post Guillelm. de Cloris, latissime in hac materia loquentem *in l. 3 ff. de cap. diminut.* edixit, quòd quilibet fiscus teneatur creditoribus gratificare pro rata bonorum, quæ quisque habet, non pro virili. Quæ doctrina, vt vides procedit, quando inuiti cogi velint ad bona alterius territorij recurrere, vt ne teneantur; at volentes creditores nullo iure impediri debent, ex hac eadem doctrina eisdem præferuntur suum ius respectu communibus initi eodem loco, & nullum constituente priuilegium fisco hoc in casu.

43.

44.

45.

Quintò, & hæc pars probatur per argumentum ab speciali deductum, ex *l. si certum in 18. §. Iuliano ff. de usufruct. militi libres, 26. ff. solut. matrim. l. militi §. si ff. & in l. si cum militi, 1. ff. de collatio. bonor.* quibus probatur duobus hæredibus institutis à milite, altero in bonis castrensibus, altero in bonis paganis, seu patrimonialibus, creditores existentium bonorum non posse agere contra hæredem

46.

dem barerum paganorum, nec è contra. Quia concedit ex speciali priuilegio militum; provt demonstrat, *d.l. hæres, § si miles*, ibi, *diuisum est enim inter eos patrimonium per constitutiones, ex l. fin. C. de inofficios. testam. & l. penult. C. de bonis quæ liber.*

48. Ex quibus & aliis iuribus constitutum est ex priuilegio militum, vt castrensia bona faciant diuersum, & separatum patrimonium à bonis paganis; atque ideo debitores ad castrensia nullatenus confundantur cum bonis paganis; sed vtriusque patrimonij in persona militis concurrentis creditoribus datur separationis postulatio; ne castrensium, cum cæterorum bonorum creditoribus confundantur; de quo est text. expressus *in l. 1. §. si filyfamilias bona veneant, qui castrense peculium habent, an separatio fiat inter castrenses creditores & cæteros, videamus, &c. ff. de separationib.* vt ipsis militibus sit ex iuris priuilegio permissum testamentum tantum condere, & hæredem instituere in castrensibus, etiam nullo alio instituto in paganis, in quibus hæredes abintestato succedunt, nec hi, qui instituti in eis non sunt à milite, possint iure accrescendi habere bona castrensia repudiante hærede in eis dumtaxat instituto text. *in l. 1. & 2. C. de testam. militis.*

51. Atque ideo cum distincta, diuersa sint, & separata patrimonia, iure speciali permittente, nihil mirum, vt creditores, qui vnius intuitu contraxère cum milite, ad alterius patrimonij bona nequeant recurrere, etenim nullo modo confundi possint cum creditoribus contrahentibus intuitu paganorum bonorum, ex quo etenim duo patrimonia diuersa, & à iure separata concurrunt in eadem persona hæc iuris intellectu duas pariter diuersas repræsentat, ita vt actus ab eadem gesti intuitu vnius patrimonij nullo modo influant in gestis respectu alterius; iura sunt expressa *in l. hinc quæritur, § potest. ff. de peculio*, vbi de duobus peculiis diuersis, & à duabus personis prouenientibus, concurrentibus in eadem persona, hæc non tenetur de bonis vnius peculij satisfacere creditotibus alterius, in text. *in d. l. 1. § filyfamilias* 7.

52. Hoc enim generale est in eo qui exercet duas negotiationes, vel administrationes distinctas, vt creditores respectu vnius nequeant exigere credita ex bonis alterius negotiationis, proinde singulos creditores in sua negotiatione aliis præferendos, ex celebri doctrina Pauli de Castro *in cons. 285. colum vltim. in princip. volum. 1.* Ioan. Baptista Costa *de ratione Rotæ, ad principium præmisso 4. ex n. 3. & seqq.* sed quia de his, & aliis exemplis abundè reperies *suprà 1. p. cap. 9. per totum*, hic omittere licet.

53. Vbi etiam de creditoribus bonorum maioratus, vt non confundantur cum creditoribus ad bona libera vltimi possessoris, cum sint diuersa patrimonia.

54. Quibus addere poteris, quod successor in feudalibus tenetur ad debita contracta occasione feudalium; successor verò in allodialibus ad debita illorum occasione; cum penitus distincta sint, & separata patrimonia, vt tenent Andr. Hernia *in c. 1. in agnat. vel filius.* Quem cæteri sequuntur, Brunus *consil.* 104. Mag. *de statuto exclud. in art.* 1. *n.* 69. Kohol *exercitat legal. 1. num.* 14. Vincent de Franchis *decis.* 1. *num.* 24. & *decis* 159. *part.* 1. Caueta *cons.* 197 Ioan Baptista Costa *de ratione rotæ, q.* 2. *num.* 5. & 6. Grammaticus *decis.* 105. *num.* 47 & post alios sequitur Peregrinus *de iure fisci lib.* 5 *tit.* 1. *num.* 144. *in principio, & pisto odiam in verf. ad contraria autem, prope finem.* Nam bona feudalia habent naturam omninò separatam ab allodialibus *cap. 1. de succeff. feudi.* Et ita etiam tatione diuersitatis patrimoniorum rectè respondet Peregrin. *vbi proximè ad dict. leg. si certarum, §. Iulianus, ff. de testat. milit.*

Quapropter cum in milite concurrant duo diuersa patrimonia Castrensium, & paganorum ex iuris permissione, ac priuilegio, iuxta tot aurium dispositionem; nihil mirum, vt operentur diuersos effectus, & distinctionem inter creditores vtriusque, quando perueniunt ad diuersos hæredes, ita vt hæres castrensium bonorum non agnoscat creditores paganorum, nec è contra. Provt tot iura clamant. 56.

Nam licèt diuersitas, & distinctio patrimoniorum proueniat ex iuris permissione, & priuilegio; effectus tamen proueniunt ex iuris communis dispositione, vt dictum est. Ergo non erit trahenda prædictorum iuriam dispositio, tanquam specialis, ad cæteros hæredes testatoris pagani, qui etsi plures sint, in vnum tamen defuncti debitoris patrimonium, & in vnam hæreditatem succedunt quæ tota destinatur æris alieni creditoribus, quibus de iure omnes hæredes satisfacere tenentur ex totius hæreditatis bonis, ad superius traditum. 57.

Quæ in tantum vera sunt, vt respectu militis, atque suorum hæredum (inter quos diuisi hæc duo patrimonia) eorum diuersitas consideratur, & continuatur. At quando ipse vnum hæredem instituit in vtroque patrimonio, vel duos in singula; tamen quando ad vnum hæredem per ius accrescendi, altero repudiante, vtrumque patrimonium deuenit, in hoc vnum tantum patrimonium consideratur amisso iam iuris priuilegio, & qualitate per commixitionem, per text. *in d. leg. fin. in fin. Cod. de inoffic. testament.* ibi. *Cum nec nomen peculij remanet, sed aliis rebus confunditur, & similem fortunam recipit, quemadmodum, & cætera res eorum, quæ ad vnum congregantur ex omnibus patrimoniis*, &c. Et tunc concurrente in vno hærede vtroque militis patrimonio, cum vnum iam, & idem iudicetur, atque vna eadem omnium hæreditas, hæres indistinctè omnibus vtriusque patrimonij creditoribus promiscuè ex omnibus bonis satisfacere tenetur. Vt probat expressè *d. leg si certarum, §. Iulianus in fine, ff. de militari testamento.* 58. 59.

His igitur suppositis (ex quibus simul satisfit omnibus fundamentis pro contraria parte consideratis) verior, & longè probabilior apparet nostra opinio, & resolutio, vt non obstante diuisione per defunctum debitorem suorum bonorum per diuersa loca, & territoria; posse creditores vnius territorij concurrere, & comparere in iudicio concursus peracto per hæredem alterius territorij, & ibi audiendi, & admittendi erunt omnino cum eorum respectu (qui ad vniuersam patrimonium, & hæreditatem, eiusque bonorum vbique existentium ius habuit) diuisio, & dispositio quælibet debitoris nihil interest, cum creditores ex debitoris facto siue viuentis, siue morientis prægrauari, nec damnum aliquod pati possint. 60.

Quam tamen resolutionem ex aliis iuris principiis temperabis, vt non ita absolutè procedat, sed potius ille creditor, qui ad concursus iudicium per hæredem alterius territorij eatenus cõparet, non poterit integrum suum debitũ consequi per illius iudicij graduationis sententiam; sed tantum pro rata, & pro ea dumtaxat parte, quæ fuit hæres, cum non in solidum teneatur, sed pro portionibus hæreditariis 61.

ditariis vnuſquiſque conueniri debet, inter quos ipſo iure actiones ſcinduntur, *leg. .. Cod. ſi certum petatur, leg. pro hæreditariis. Cod. de hæreditar. actio.* Adeò vt ſiue defunctus aut teſtamento,
62. contractuve cauerit, ſiue etiam hæredes ipſi inter ſe conuenerint, vt onus æris alieni vnus eorum dumraxat ſuſtineat: nihilominus creditor aduerſus hæredes omnes experiri debet pro toto credito, *leg. ſeruo legato 72 § ſi teſtato ff de legat 1 leg. ſi filiæ, §. ſi pater, ff. famil. her. iſcun .. leg. ſi cogitatio. Cod. eodem tit. leg. pacto ſucceſſorem Cod. de pactis.* Parlador. *lib. 2. rerum quotidian cap. fin. 1. part. §. .. ex num. 11. & ſeqq.* Ioan. Baptiſta Coſta *in tract. de ratione Rotæ quæſt. 23. num. 4.* nos *infra cap. 26. per totum.*

63. Adeò vt ſi controuerſia inter legitimum hæredem, & teſtamentarium exorta ſit, mox ſopita fœdere tranſactionis vterque de ære alieno pro rata, & portione hæreditatis ſibi tangente, & veluti ex tranſactione inter ipſos ſit conuentum, tenebitur. Parlador. *vbi proximè num 14* quem ſequitur Coſta loco proximè citato, & eſt text. expreſſus *in l. controuerſ. ff de tranſactionibus.*

64. Prius dicam, ſi vnus ex hæredibus efficiatur non ſoluendo, cæteros non onerat, nec aduerſus alios dabitur creditori regreſſus vltra ratam ſibi tangentem. Sicuti beniſſimè annotauit Franciſcus Aretinus *in leg. §. & harum, num. 7. colum. .. ad fin. ff. de verb obligat* & probatur benè *in leg. fin. Cod. depoſiti, & in leg. 3 ff. de alien. & cibar. legat. l. legatorum partitio ff de leg. 2. l. in naui Sauphel. ff. locati.* Angel *conſil. 250.* Boërius *deciſ. 57.* ſequitur Anton. Gomez *in commentar. de indiuid. numer. 3.* Parlador. *d. cap. fin. 4. p. §. 1. num. 13.* Ioan. Baptiſta Coſta *de ratione Rotæ d. quæſt. 23. num 3.* vide *ſupra cap. 11. .. num 39. verſic. quinto probatur, quia lucèt*, &c.

65. At quando creditores habent pro ſuis redditibus bona defuncti obligata, ſeu hypothecata, ſecus erit, quia actione hypothecaria agentes poſſunt in ſolidum conuenire quemlibet hæredem poſſidentem bona defuncti debitoris, *l. ſi fundus, §. in vendicatione, ff. de pignorib. l. pro hæreditariis. C. de hæreditar. actio l. ſi vnus, ff de pignoratic. actio. l. creditoris, ff. de diſtractio. pignor. l. fin C ſi vnus, ex plurib hæred.* Parlador. *n. 1* & Coſta *n. 4. locis citatis.* Quibus quidem declarationibus tutiſſima tranſit reſolutio noſtra.

66. Et pro totius tandem materiæ comprehenſione diſtingues inter hæreditatis actiones actiuas, & paſſiuas, vt in illis, hoc eſt, quando in hæreditate adſunt actiones aduerſus debitores defuncti, & tunc ſi hæreditas diuidatur per regiones; aut loca inter hæredes hoc modo inſtitutos, ad eum pertinebit nomen debitoris, cuius loco hæredi tangente exigi poteſt debitor, & ad hunc effectum attenditur exactionis locus. Prout probat communis opinio relata ſupra in 1. fundamento contrariæ partis, *ex num. 2.* & latiùs in 3. fundamento, *ex num. 10. verſ. tertium vrget*, &c. quæ in hoc caſu loquitur, & procedit.

67. At quando actiones ſunt paſſiuæ, de quibus egimus in tota hac quæſtione puta, quando creditores habent actiones perſonales, ſiue etiam ſimul hypothecarias aduerſus hæreditatem; tunc per quamlibet diuiſionem locorum inter hæredes inſtitutos ſaltum, tutum, & illæſum remanet ius illorum, influens, & onerans vniuerſum patrimonium, & omnia hæreditaris bona, ex quibus vbique exiſtentibus ſatisfieri debent. Et tunc procedunt, quæ hactenus dicta fuere in confirmationem huius partis affirmatiuæ, cum ſuis declarationibus, ex *num. 17. cum omnibus ſeqq.* Quam diſtinctionem explicitè nullus (quem viderim) indicauit, dempto vno, Peregrino *de iure fiſci, lib. 5. tit. 1. ex num 142.* iuncto *num. 143. & ſeqq.* Quæ iuridica, & conſtans eſt, & apertiſſima deducenda facilè ex latè deductis in hoc cap.

Nunc de celebri quæſtione tractandum, quando debitor diuerſas negotiationes habet, apothecas, ſeu tabernas in diuerſis locis, vel prouinciis, an creditores vnius prouinciæ ad merces eius præferantur aliis alterius prouinciæ, etiam anterioribus, qui in alia prouincia contraxerunt, in qua quæſtione quod anteriores debeant præferri, etiam in bonis alterius prouinciæ, veriorem cenſuit Raphael Cumanus *in l. priuilegia. n. 9. & 10. ad finem, ff. de priuileg creditorum* Qui aſſerit ſe vnà cum Fulgoſio, ita conſuliſſe; ea ratione quia æs alienum non eſt vnius loci, ſed reſpicit vniuerſum debitoris patrimonium ex *l. fideicommiſſum §. tractatum ff. de iudicis*, quam abundè exornauimus ſuperiùs *ex n. 17. cum ſeqq. verſ. ſed adhuc illis, atque aliis*, &c. Et per diſcurſum totius cap. hanc etiam opinionem veriorem contra Angelum, & ſequaces dicit, & conſtanter defendit Cardinal. Franciſc. Mantic. *de contractib. l. b. 11. tit. 23. ex num. 32. cum ſeqq. tom. 1.* 68.

Nec obſtat (dicit Mantica) *l. procurator, §. ſi plures, ff. de tributor. action. cui Cumanus reſpondit, vt loquatur in ſeruo, nec ad hominem liberum eſſe extendendam. Nam cum ſeruus non teneretur, niſi deducto eo, quod domino deberetur, ex l. depoſiti, §. vltimo, ff. de peculio, §. cum autem inſtit. quod cum eo, Prætor propoſuit edictum, vt ſi ſeruus in aliqua merce contraxerit, ſciente domino, ipſe dominus non poſſit deducere quod ſibi debetur, ſed in tributum, ſimul cum creditoribus ipſius mercis vocari debeat, §. cæterum, verſ. is quoque, inſtit. quod cum eo, atque toto tit. ff. de tributor. actio. Nam in tributoria actione domini conditio præcipua non eſt, ſed eiuſdem iuris, cuius, & cæteri creditores, vt dicitur in d. verſ. is quoque.* 69.

Vnde nemini mirum videri debet, ſi alij creditores qui non poſſunt dominum tributoria conuenire, non ſint pares, cum reſpectu alterius mercis contraxerint; ſed ſi velint actione de peculio cum domino agere, poſſunt concurrere, in qua, licet deducatur imprimis, quod domino, & aliis, qui in eius ſunt poteſtate, debetur; tamen totius peculij ratio habetur, l. penult. ff. de tributor actione, d. §. cæterum, verſ. rurſus. inſtit. quod cum eo. 70.

Sed ſi mercatores contraxerunt cum homine libero, qui potuit quomodocumque obligari, omnes creditores indiſtinctè cuiuſcumque regionis debent concurrere, & qui prior eſt, in pignoribus potior haberi debet, & iuxta ſuam antelationem graduari in vniuerſo debitoris patrimonio, prout ſcribit. Cumanus in d. l. priuilegia, num. 9 ad fin. & num 10 ff. de priuileg. creditor. licet Fulgoſius contrariam ſententiam ſectatur in d. l. procuratoris, ſi plures, num. 2 ff. de tributor actio. Quod ibi dicitur de ſeruo extendi ad eum, qui contraxit cum homine libero, ſed nihil reſpondit ad illud indiſſ. ſubile fundamentum, quod æs alienum non eſt vnius loci, ſed vniuerſarum facultatum, totumque reſpiciat patrimonium, prout eleganter annotauit Mantica *de tacitis conuentionibus, lib. 11. d. tit. 23. ſub n. 34.* Quod ſequitur Cumani intellectum, ad d. §. *ſi plures.* 71.

72. Qui quidem aliter argumento eruditè respondet, si fortè quis replicet, quòd vnusquisque eum locum, eamque tabernam mercem, aut negotiationem contrahendo respexit in quæ contraxit, vt colligitur *ex d. §. si plures*, cui ipse Mantica acute satisfacit quia ex eo sequeretur, quòd si facultas vnius loci, vel tabernæ non essent sufficiendo, & facultates alterius loci, seu tabernæ possint creditoribus alterius regionis satisfacere; debitor non tenetur. Quod quidem ratio naturalis non patitur, vt quis cum aliorum iactura locupletior fiat *l. nam hoc natura, C. de condit. indebit. d. iure naturæ ff. de regulis iuris.*

73. Sed nihilominus contrariam sententiam plerimi alij Doctores defendunt, imò quando debitor habet in diuersis locis, aut prouinciis diuersas negotiationes apotheeas, seu tabernas, nempe in regno Neapolis, Romæ, Hispania, & similibus, & in vtraque negotiatione creditores eiusdem negotiationis intuitu contrahentes, vt tunc debeat fieri separatio mercium cuiuslibet apotheeæ, vt singulis creditoribus satisfiat, ita vt creditores vnius apotheeæ in mercibus eiusdem præferantur aliis creditoribus

74. aliarum apothecarum etiam tempore anterioribus & donec illi satisfiant alij diuersæ prouinciæ non admittantur nisi ad merces, quæ supersunt, qui non dicitur habuisse fidem personæ, sed mercis, & negotiationis. Quam resolutionem probant per text. *in l. procuratoris. § si plures ff. de tributoria*, vbi Angel. *n.* 1. & Paulus *n.* 1. *& in cons.* 185. incipit *visis, & ponderatis lib.* 1. latissimè contra Raphaël. Cuman. & paulatim omnibus contrariis satisfaciens defendit Stracha *de decoctor. part. vltim. ex num.* 20. *cum seqq.* omnino videndus. Sequitur Magonius *decisione Luxens.* 1. Scaccia *de commerciis*, § 6. *gloss.* 1. *n* 43. *fol.* 653. & nouissimè Antonius de Virgilio *in tract. de legitim. person. c.* 12. *n.* 36. qui bene loquitur. Quæ omnino sequenda videtur in iudicando, tot Doctorum authoritate suffulta. Quam

75. etiam defendit, & sequitur Tiberius Decianus *in cons.* 109. *n.* 29 *& seqq.* sed in puncto iuris certior mihi videtur opinio Raphaël Cumani, cui adsunt omnia, quæ a principio huius cap scripsimus.

CAPVT XIII.

Res empta per debitorem pro persona nominanda, an concursum, emptoris, an concursum nominandi, seu nominati sequatur, vt cuius creditoribus sit affecta dignoscatur.

SVMMARIVM.

Ad rem emptam pro persona nominanda, vt creditores emptoris, an creditores nominati, seu etiam nominandi præferantur n. 1. *&* 2.

Emptori pro persona nominandi ante factam nominationem dominium quæritur, n. 3.

Qui si non nominet, totum ius in re acquisisse videtur, n. 4.

Debitor potest eam rem obligare, quarum habet dominium, n. 5.

Obligatio bonorum generalis bona præsentia, & futura comprehendit, num. 6.

Hypotheca generalis vt operetur, sufficit quod dominium rei fuerit per momentum quæsitum debitori. n. 7.

Prohibitio hypothecandi, eodem instanti, quo dominium rei sit quæsitum minori, operatur, numer 8.

Leg. 1. *§. si minor, D. de rebus eorum, exornatur, ibidem.*

Concurrentibus in eodem instanti dispositione iuris, & dispositione hominis, illa vt velocior potius operatur, num. 9.

Potentius est factum legis, quam factum hominis, num. 10.

Facta nominatio per emptorem ipso iure transfertur in nominatum ius omne, ac si à principio solus nominatus contraxisset, n. 11.

Resolutio dominij debitoris extinguit hypothecam, medio tempore impositam, quando sit ex causa de præterito, n. 12.

Secus quando resolutio contingit ex causa voluntaria debitoris, n. 13.

Quia hoc casu durat adhuc pignoris ius, n. 14.

Alienatio rei hypothecatæ quando & quibus casibus facta dicitur ex causa debitoris voluntaria, vel necessaria, & præambula, num. 15. *remissiuè, & num.* 16.

Fictio retroactiua non operatur in præiudicium tertij, medio tempore ius quærentis, n. 17.

Emptio pro persona nominanda est conditionalis, si nominet, n. 18.

Hypotheca contracta sub conditione voluntaria, aut potestatiua, etiam purificata conditione non retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium tertij, medio tempore ius quærentis, num. 19.

Secus si conditio fuerit casualis, seu mixta, ibidem, & num. 20.

Nominationem personæ subsequutam (pro qua emptor rem emit) non retrotrahi ad tempus emptionis, nec in præiudicium creditorum emptoris, nec eorum, qui cum eo medio tempore contraxerunt qui affirmant, n. 21.

Contrariam sententiam, vt creditores personæ nominatæ præferantur creditoribus emptoris, defendit Author, ex n. 22.

Nominatione sequuta dominium, & possessio rei emptæ pro persona nominanda, ipso facto transferuntur in nominatum resoluto iure nominantis, num. 23.

Facta nominatione acquisitio retrotrahitur ad tempus emptionis, n. 24.

Et ex eo tempore ita ius acquiritur personæ nominatæ, vt nec per momentum dominium rei emptæ permanserit penes emptorem, n. 25.

Creditores emptoris nominantis nullo tempore acquisierunt ius hypothecæ in re empta, num. 26. *&* 27.

Nominatione facta emptor consideratur contraxisse, tanquam nudus minister contemplatione personæ nominandæ, n. 28.

Ita vt nominans à solutione pretij à se promissi liberetur ibidem.

Emptio pro persona nominanda, & ipsa nominatio vnicus est contractus, & non diuersus, n. 29.

Et ideo gabella sola vna debetur, non duæ, numero 30.

Nomi

Nominatus nihil recipit ab emptore nominante, sed à venditore, cum quo persona nominata, mediante persona emptoris contraxisse intelligitur, numer.31.

Hypotheca, & alia onera imposita per emptorem ante nominationem, ea facta resoluuntur, nec transeunt in nominatum, num.32.

Nominatio facta ab emptore non est voluntaria, sed necessaria; cum ab initio ita celebrata fuerit emptio, num.33.

Vt actus inuoluntarius dicatur sufficit, quod habeat originem anteriorem hypothecis medio tempore contractis, num.34.

Emptor condemnatus vt vel reddat, vel pretium suppleat, si rem reddat, omnes hypotheca ab eo interim impositæ resoluuntur, num 35

Marthæ contrarium sectanti respondetur, n.36.

Conducens rem pro persona nominanda transfert in nominatum liberum ab hypothecis, n.37.

Acquisitio nominantis est reuocabilis, & facta nominatione resoluitur, & in nominatum transfunditur, num.38

Fructus rei emptæ pro persona nominanda, facta nominatione, suos non faciat emptor ante nominationem perceptos, num.39

Fructuum acquisitio sequitur dominium n 40.

Quando aliquid fit a lege ipso iure fructus ab eodem die debentur, n.41.

Super re empta pro persona nominanda, causato concursu, creditores emptoris ius non habent, sed creditores personæ nominatæ, n.42. & 43.

Ad nominationem faciendam venditor non est citandus, num 44

Nominandi facultas non transit in hæredes emptoris, num.45.

Nominationis approbatio requiritur, vt nominatus rem acquirat; alias penes emptorem residet, num.46.

Nominationem emptor intra quod tempus facere teneatur, num.47.

Emptor si intra tempus à iure destinatum non nominauerit, sibi rem acquisisse videtur, & a principio sibi tantam emisse intelligitur, n 48.

Emptiones pro persona nominanda frequenter vsitantur apud exteros in Hispania commorantes, num.49.

Emptio pro persona nominanda de iure licita est, & a iure permissa, num.50.

1. SVPER rebus à debitore emptis pro persona nominanda quandoque controuersia inter vtriusque, tam emptoris, quam nominati, seu etiam nominandi creditores oritur, illius, creditores prætendentes sibi esse hypothecatas, statim quòd post emptionem emptori fuere tradita virtute generalis hypothecæ, vel quia emptione facta nouiter sibi hypothecæ fuerunt:
2. contra vero nominati, vel nominandi creditores idem ius in eis habere contendunt, cum post emptionem, & nondum facta nominatione sibi fieret subiectæ ob hyporhecam anteriorem generalem, vel post modum facta per emptorem nominatione posse sibi obligari excluſiuè ad emptoris creditores.
3. Et pro parte creditorum emptoris, vt penitus excludant creditores nominati, fortissima vrgent fundamenta. Primum, quia emptori totum rei emptæ pro persona nominanda dominium ante factam nominationem fuit quæsitum, text. est *in secundum responsum. Cod. de contrahend. & promittend. stipulat.* Alexand. *consil* 232. *sub n* 3. *lib.6.* Rota vt per Alexand. Ludouis. 227. *num.* 1. idem etiam probant, Cephalus *consil.*325. *num.*14. *lib.*3. Magon. *decis. Florent.* 37. *n.*16. Martha. *voto* 127. *num.* 1. Mantic. *de tacit & ambig. conuentio. lib.*4. *tit.*12. *num.*9. *in fine & in decis.*, 36. *num.*1. Decius *consil* 543. *n.*3. & 4. Cencius *de censibus quæst.* 67. Qui etiam dicunt, quod si non nominasset, sibi in totum acquisisse videtur.

Sed debitor obligare, & hypothecæ subiicere 4.
potest ea bona, quorum dominium habet, atque in bonis suis sunt, provt probant text. *in leg. quæ prædium, . si alienares pign. data sit, l quæ nondum, 8.1. ff. de pignorib.* cum aliis quamplurimis citatis *supra, hac 2.p cap.9. ex num.73. cum seqq.* Ergo poterit emptor iste ante nominationem à se factam 5.
res sic emptas hypothecæ suis creditoribus subiicere vel illi ex hypotheca generali anteriori, quæ præsentia, & futura bona denuò acquisita comprehendit, *leg. si quis in cuiuscumque 6. quæ res in pignor. obligat leg. si generaliter, C. qui potiores, leg. solite fin. C. de remission. pignor. l.2. ff. qui potiores in pignor. leg si eis qui. de iure fisc.* latè Castillo *controuers. tom.4. cap.* 61. *ex num.*1. ius habent ad eadem bona.

Ad hoc enim quòd hypotheca generalis statim 6.
operetur in bonis nouiter acquisitis per debitorem, sufficit per momentum penes debitorem eorum ius intrare, remanere, aut transire. Ad notata per text. *in leg. cum tabernam, §. fin. ff de pignor.* Riminald. Iunior *in §.1. num* 125. *institut. per quas person. nob. acquir.* Phanutius *de momento tempor. cap.*31. *n.*9. *& cap. fin. num.*5. *& seqq.* Gaito *de creditor. cap.*4. *quæs.*11. *num.* 1331. *& seqq.* in iis etenim, quæ momento temporis perficiuntur, momentum sufficit, vt operentur, *leg. thais, §. intra. ff de fideicommiss. libertat. leg. pecuniam quam, ff. si cert. petat.* Bald. *in cap. dilectus, num.* 4. *ff. de fide instrument.* Negusantius *de pignor.*4. *priuilegiat. in princip. numer* 33. Montier à Cuëua *decis.*2. *num.*99. Gutierr. 7.
*consil.*6. *n.*9. & 10. nam quando in aliquo actu vel dispositione potest considerari prælatio, vel priuilegium ex anterioritate, vel posterioritate temporis, sufficit constare de anterioritate etiam per momentum temporis glossa singularis iuncto text. *in leg. si ex pluribus, § fin gloss fin ff. de solut.* vbi Paul. de Castro, & communiter Doctores, commendat Bald. *in leg. Imperator, la* 1. *tol.*3. idem Bald *in cap. ego enim de iureiurand. num.* 1. Socin. *in leg* 1. *ff. soluto matrimon colum.* 1. *Barb in cap. consuluit, de offic. delegat. num.*35. *similis glossa, & expressa, in cap. duobus verbo, si non appareat de rescriptis lib* 6. *glossa in cap. si a Sede Apostolica, de præbend. lib.*6 Anton. Gomez *in lege* 40. *Tauri, sub num.* 58 bonus text *in leg. fin. dem § si duo, ff. de pignorib.* & ideo ad prælationem sufficit prioritas in puncto temporis: probant insuper Decianus *in consil.*29. *num* 54. *volum.*2. *additio.* ad Maurium Burgi. *in tract de lauaemiis 4. p. inspectione 39. num.*15. & 16.

Sicuti è conuerso ad effectum operandi iuris pro- 8.
hibitio, & impediendi ingressum hypothecæ, vt in minore, qui absque iudicis decreto non potest rem suam alienare: sufficit, quod res minoris fiat, quoniam in eodem instanti operatur iuris dispositio prohibitiua, per text. *in leg. §. si minor. ff de reb. eorum*, ibi. *Si minor emerit prædia, vt quoad pretium solueretur essent obligata, non puto pignus*

valere

valere, nam vbi dominium quæsitum est emptori cœpit non posse obligari. De cuius text. intellectu vide latissimè per Pinellum *in leg. 1. 3. p. ex. num. 52. cum multis seqq. Cod. de bonis mater.* Valascum *de iure emphyt. quæst. 35 ex numero 3. vsque ad fin.* Caldam Pereiram *de extinctio. emphyt. cap. 15. ex num. 20* & supra ad cuius text. intellectum vide quos allegauimus *infrà cap. 14. ex numero 113. & sequentibus.*

9. Et quando concurrunt in eodem acquisitionis instanti iuris dispositio, & hominis contraria, illa vti velocior prius operatur, & impedii ingressum facto, & dispositioni hominis tanquam tardius operanti. Vide Paz *de tenuta 1. p. cap. 10. num 21. & 22.* Rodriguez *de annuis reddit. lib. 2. quæst 19. ex numer. 8. & numer. 20.* & est optimum consil. Bald. 454. *num. 2. & 3.* vide Britium *de locato 1. p. rubr. §. 1. fol. num. 31. fol. 22.* Statili. Pacificus *de*
10. *Saluian. interd. inspectio. 3. cap 2. num. 452.* dicens potentius esse factum legis quam factum hominis. Hondedeus *consil. 18. per totum.* Quem sequitur Ludouic. Post. *de manutentio. obseruatio 55. num. 62.* videndus *ex num 54* loquentes de lege, aut statuto operante continuationem possessionis in hærede, vt in concursu donatarij habentis à defuncto clausulam constituti cum reseruatione vsusfructus, eius vita durante, vt lex tanquam velocior prius operetur in continuatione, quam clausula constituti contraria proueniens ex facto hominis.

11. Secundò, & pro creditoribus emptoris facit, quod licèt verum sit, quòd facta nominatione per emptorem, ius quod erat apud istum resoluatur, & transfundatur in nominatum ipso iure, & à die initi contractus, ad quem retrotrahitur ipsa nominatio, ac si ipse nominatus solus contraxisset, & non alius, vt post modum dicitur. Tamen medio tempore fuit creditoribus emptoris ius quæsitum ex hypotheca. Ergo in eius præiudicium retro-
12. tractio non operatur. Quoniam resolutio dominij debitoris ipso iure facta operatur resolutionem hypothecæ medio tempore à debitore impositæ, quando resolutio prouenit ex causa necessaria antecedente, & originem trahente ab initio acquisitionis, & quando dominium fuit translatum in ipsum debitorem, ante hypothecam: non tamen quando ex causa voluntaria ipsius debitoris domi-
13. nium fuit resolutum, & in alium translatum. Sic interpretantur communiter plura iura de hac re loquentia, vt de causa necessaria probant *leg. si res ff. quibus modis pignor. vel hypoth. fol. leg. si ex duobus 6 § sed & Marcellus. ff. de in diem addictio. leg. vectigal 13 ff. de pignor. leg. prope § status liber. ff. eodem tit. leg. in diem, ff. de aqua plua. arcen. leg. fin §. sed quia nostra. Cod. commun. de*
14. *legatis, leg. 67. tit. 5 n. 5.* de meræ voluntariæ autem resolutione, vt dicet adhuc pignus. text. est *in leg. si debitor. 14 ff. quibus modò pign. vel. hypothec. sol. leg. bonem 45. & si quis eam, & §. pignus. ff. de edilitio edict.* Et hanc receptissimam, & veram distinctionem originalem Bartol. *in d. leg. in diem, num. 2 & 3.* probarunt latissimè post plurimos alios Ioan. Garcia *in tract. de hypothec. viuen. vel morien. resciss. contract. num. 6. & 7. & per totam tract.* vbi omnia iura sigillatim ad hanc distinctionem trahuntur, Boërius *d. cis 181. ex n. 8* Tiraquell *de retract. conuentio § 3. glos. vnic. numer. 10* Surdus *de aliment. tit. 9. quæst. 42. num. 11.* & idem Surdus *in d. cis. 286. ex num. 11.* Latissime Hermosilla *ad leg. 67. glos. 1. per totum, tit. 5. p. 5. tom. 1. fol 358.*

Qui post alios abundè prosequitur exempla quando causa resolutionis dicatur prouenire ex causa necessaria vel merè voluntaria ipsius debitoris, innumerabiles pene congerit Noguerol *allegat. 22. ex num. 44. cum sequentibus, & allegat. 14. n. 104. & sequentibus.* 15.

Sed huius emptoris ius resoluitur ex mera voluntate sua, in qua duntaxat consistit facultas nominandi personam; pro qua emit, vel non nominandi, ita vt si nominare nolit, continuet dominium rei à principio sibi acquisitæ. Vt probant Doctores superius laudati in primo fundamento *num 4.* Ergo hypothecæ medio tempore contractæ resolui nullomodo possunt. Quo argumento motus Martha *in voto 127. num 8. & sequentibus*, resolvit, etiam facta nominatione personæ, pro qua debitor à principio emit, durat hypotheca medio tempore imposita per emptorem. 16.

Fulcitur hoc argumentum, quia fictio translatiua non operatur in præiudicium tertij medio tempore ius quærentis in ipsa re, latè diximus in nostris commentarijs, *de retentione Bull. 2. part. c. 17. n. 52.* per aliquot columnas. Ergo sustineri debet hypotheca rei in fauorem sui creditoris impositæ per debitorem ante nominationem personæ à se factam, itaut nec resolutio superueniens possit hypothecam medio tempore factam infringere, nec resoluere. 17.

Tertiò, & pro hac parte fortiter urget; nam hæc emptio pro persona nominanda, est conditionalis, videlicet, si emptor nominauerit personam, prout demonstrat illud gerundium *nominanda*, vt tenet Riminald Iunior *cons 165. num. 1. & num. 19 & 22. lib. 1.* per *l. 1. ff. de pactis, & l. 1. ff. de constit pecunia* sequitur Cancius *in tit. de cens lib. quæst. 67. sub num. 11.* sed hypotheca contracta antecedens sub conditione voluntaria, & potestatiua etiam postea purificata non retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium alterius creditoris, cui medio tempore fuit hypothecata res ipsa ab eodem debitore, secus si conditio sit casualis, seu mixta, vt probat expressè, text. *in l. 1. ff. qui potiores in pignore habeantur*, vbi gloss. Bart. Angel. & Salicet. *l. Titius, & ibi* Bartol & omnes *ff quæ res pig oblig. poss. l. 32. tit. 3. part 5.* Bart. *in l. si quis pro empt. n. 46. & 47. ff. de euict. pro emptor.* dicit communem Gregorius Lopez *in dict. l. 32. verb. la condicion.* Ioan. Gutierrez *allegat. 4.* Felician. *de censib. tom. 1. lib 3 cap 5. ex num. 19.* Quam etiam distinctionem secutus fuit post alios Doctores, Ioan. Baptista à Costa *in tract. de retract. cap. 8. casu 31. ex n. 6.* & maximè *ex num. 8. cum seqq* latissimè eam prosequitur, vt benè explicat post plures alios Mangonillus *in tract. de euictio. quæst. 36. ex num. 7. cum seqq. & per totam*; qui præ cæteris hanc distinctionem comprobat & *ex num. 13.* rationem reddit. Ergo cum hæc conditio pendeat à voluntate emptoris, an velit nominare personam, vel non, sequitur, vt qua hoc ipso purificetur; & retrotrahatur, non potuit oppugnari hac ficta retrotractiua in præiudicium creditoris medio tempore contrahentis ex ius hypothecæ ire habentis. Et circa conditionem casualem seu mixtam, vt retrotrahatur 18. 19. 20. etiam in præiudicium tertij creditoris, ea pendente, ius hypothecæ in eadem re acquirentis, probant text. *in l. qui balneum, §. 1. & l. potior, §. 1. ff. qui potior. in pignor. habean.* Ripa *in l. priuilegia, num. 17. ff. de priuileg. cred* Neg sant. *de pignoribus membr. 2. n. 10. ampliatio 16.* & alij iam citati.

Quo etiam argumento in nostris terminis vsus 21.

fuit

fait Alexander *in consil. 232. numero 36. & 7. lib. 6.* quo moueatur, vt nominatio personæ (pro qua debitor a se nominanda emit) subsequuta non retrotrahatur ad tempus emptionis, & requisitionis in præiudicium creditoris habentis iam hypothecam generalem in bonis emptoris, vel postea etiam contracta medio tempore ante nominationem factam, cum hæc sit conditio voluntaria. Eodem etiam argumento vtitur Rota apud Alexandrum Ludouisium, *decisione 227. sub numero 1. & 2.* Hæc sunt fundamenta quæ partem creditorum ementis pro persona nominanda sustinent.

22. Sed partem creditorum personæ nominatæ post factam nominationem communis Doctorum, & Rotæ indistinctè, & neruose defendit, penitus excludens creditores emptoris ab hypotheca rei per suum debitorem emptæ pro persona nominanda, siue hypothecam prætendentes ex generali obligatione antecedente, siue ex speciali postmodum medio tempore ipsis quæsita ante no-
32. minationem. Quoniam in emptione pro persona nominanda subsequuta nominatione, dominium, & possessio rei ipso facto transferuntur in nominatum resoluto iure, quod acquisiuit nominans per contractum, eo quòd fuerit cum qualitate inita ab initio contractus. Vt per plura fundamenta tradit Rota Genuens. *decis. 14. numero 33.* Ce-
24. phalus *consil. 325. numero 15. vol. 3.* vbi quod facta nominatione acquisitio retrotrahitur ad tempus contractus Farinacius *de falsitate quæstione 162. numero 186.* Tuschus *littera E. consil. 153. numero 1.* Mantic. *de contractibus, lib. 4. tit. 22. numero 9.* Icobus Cancerius *variarum resolutionum, tomo 1. cap. 8. de donationibus, numero 192. in 2 editio.* qui omnes pro huius opinionis authore allegant Ancharran. *consil. 127.* Reminaldus Iunior *in consil. 591. per totum, & consil. 163. num. 23. & 24 lib 2.* Decius *consil. 45. num. 4.* Magonius *decis. Florent. 17. num. 16.* Noguerol. *allegat. 11. num. 89.* Gratianus *tomo 3. cap. 547. num. 32.* Surdus *decis. 182. ad finem* Idem Surdus *decis. 226. num. 1.* late Cencius *de censibus. quæst. 67. num. 13, & seqq.* Hermosilla *in lege 48 titulo 5. parte 5. glossa 1. numero 10. & 11. fol. 215. tom. 2.* Mantica *decis. 336. num. 1.* singularis Rotæ *decis.* apud Alexandrum Ludouisium *decis. 227. per totam,* & signanter *à num. 7.* vbi eleganter Oliuerius Beltramin. *num. 24. & 25.* post Rotam *decis. 615. num. 1. & seqq. part. 1. in recent.* & alias quas allegat.

25. Fit enim retrotractio ad initium contractus, & initæ stipulationis, ex quo tempore ira acquiritur nominatæ personæ, vi nec momento quidem temporis dominium dici possit fuisse penes ementem, apud quem nec vestigium acquisitionis remanet, Hodierna *in additio.* ad Surdum *decis. 226. n. 1.* idem Surdus *dec. 182. num. 15.* Gratian. *in addit. ad decis. March. 135. num. 1.* Cencius *dict. quæst. 67. num. 15. & 19.*

26. Ex quo infert *num. 16.* quod cum acquisitio ad fauorem personæ nominatæ retrotrahatur ad principium contractus, & illi censeatur facta in ipso actu emptionis, & stipulationis; sequitur, quod super ipsa re empta pro persona nominanda ante factam nominationem creditores ipsius emptoris
27. non possint prætendere ius aliquod ratione suæ anterioris hypothecæ. Si enim apud eum nullo momento temporis permanserit dominium, nec possessio rei emptæ, sed iuris interpretatione ab ipsomet initio semper extitit penes personam nominatam, nihil est, in quo fundari, & radicari potuisset ius ad fauorem dictorum creditorum, quod & probant Decius *consil. 543. num. 5. cum multis sequentibus.* Alexander Ludouisius *decisione 227. ex num. 4.* Surdus *dicta decis. 182. ex num. 16.* Hermosilla *dicta lege 48. tit. 5. part. 5. glossa 1. num. 11.* & Oliuerius Beltramin. ad Ludouisium, *decis. 157. num 25. & 26.*

Et comprobatur, quoniam nominatione facta, 28.
emptor à principio contraxit contemplatione nominati, & tanquam quidam nudus minister, & nominatio nihil tangit contractum emptionis, sed est illius executio, ita vt facta nominatione, emptor liberatur, nec tenetur, sed solus nominatus ad pretij solutionem obligatus remanet prout si à principio cum ipso solo fuisset contractum, plura in proposito cumulat Hermosilla *vbi proxime numero 10. & 11.* post plures, quos allegat videndus.

In tantum quod inter emptionem, & nomina- 29.
tionem nulla sit differentia, nec alius diuersus contractus, sed semper vnicus, & idem dumtaxat factus à principio cum eadem qualitate intelligitur. Mantica *dicta decisione 336. numero 2.* Hodierna *in additione ad decisionem 326. numero 1.* Petri Surdi, Noguerol *allegatione 11. numero 90.* Hermosilla *sub dicto num. 10.* ad medium, qui alios allegat.

Ex quo infertur ad gabellam soluendam de 30.
quolibet contractu, vt nullo modo sit soluenda de hac nominatioe, cum contractus non sit diuersus; sed vnicus, & idem cum emptione, Hermosilla, & Noguerol. modo citati Riminaldus, *cons. 136 lib. 2.* Surdus *dec. 182. a. fin. & dec. 226. n. 2.* Fachineus *cons. 6 à n. 1. lib. 3.* Ramon *cons. 85. n. 3. & 4.*

Nominatus autem nihil recipit à nominante, 31.
nec ab eo habet dependentiam, sed à venditore, cum quo mediante persona emptoris censetur à principio contrahere, Decius *consil. 544. in 1. dubio.* Quem refert, & sequitur Bertazola *de clausi. clausi. 17. glossa 5 numero 1. ad finem, fol 84.* Cagnolus *in lege 2. Codice de pactis inter emptorem, numero 205.* Farinacius *de falsitate quæstione 126. numero 80. & 86.* Rota per eundem Farinacium decisione *615. num. 24. & 25.* Noguerol *allegatione 11. n. 91.* & pro hac eadem doctrina celebris est *decisio 226.* eiusdem Alexandri Ludouisij, & Farinacij, 51.
tom. 2. in posthumis. Quibus resolutum fuit, quod 32.
hypotheca, & alia onera per nominantem imposita super re, quæ sibi acquiritur, non transire in nominatum: quoniam facta nominatione intelligitur nominatum ipsum emisse à principio.

Cum quibus satisfit contrariis argumentis pro 33.
alia parte consideratis, prout late, & optimè respondet Rota *in decisione 227.* Alexander Ludouisius *per totam* & per Censium *de censibus, quæstione 67. ex numero 11. cum sequentibus*, maximè illi præcipuæ difficultati, nempe istam resolutionem prouenire licet ex causa antecedenti, voluntaria tamen, nam in præsenti causa necessaria extitit, siquidem contractus ab initio initus sit pro persona nominanda. Sequitur Noguerol. *vbi proximè num. 95.* Cyriacus *controuersia. tom. 3. controuersia 425. num. 1374.*

Respondetur vlterius, quod ad hoc, vt resolu- 34.
tio suum iuris operetur effectum; nihil interest, quod sit in voluntate, & electione illius, qui facit medium opponere resolutioni, nam sufficit, quod id,

id quod facit, habeat originem, & principium anterius hypothecis medio tempore contractis. Prout videmus in rescissione contractus ex remedio
35. *lege* 2. *Codice de rescind. venditio.* quo condemnatus emptor rem reddere, vel supplere pretium: nam si eligat rem reddere venditori, resoluuntur omnes hypothecæ medio tempore impositæ per emptorem, & libera res restituitur venditori. Prout latè deduximus, & comprobauimus exacta Doctorum authoritate superius *hac 2. p. c. 9. ex n. 81. & sequentibus*, & hanc considerationem in nostris terminis acute fecit Noguerol *dicta allegatio 11. ex num. 96.*

36. Et ex his, quæ hactenus diximus, rectè respondetur Marthæ *consilio 127. & consilio 132.* contrarium resoluenti, quia loquitur, quando ex qualitate, & modo contrahendi appareat emptori sibi duntaxat voluisse stipulari, & contrahere, necnon acquirere, & non personæ nominandæ. Prout respondet eidem Cencius *in tractatu de censibus, quæstione 67. ex numero 14. & sequentibus.* Hermosilla *in dicta lege 48. tit. 5. part. 5. super gl. 1. num. 11. pag.* 216. Noguerol *dicta allegat. 11. num. 93.* qui latius videndi erunt.

37. Imo idem hoc modo declarauit ipse Martha *in consilio 143. volumine 1. ex numero 15.* dicens, conducentem non pro se, sed persona nominanda, eam transferre in nominatum liberum ab hypo-
38. thecis, *& numero 16. & 20.* hanc tangens difficultatem eidem satisfaciens respondit, vt procedat, quando acquisitio fuit irreuocabilis; sed non quando fuit reuocabilis, vt in acquisitione pro persona nominanda, quia facta nominatione ius nominantis resoluitur, & in nominatum transfanditur. Et ad hoc idem eundem Martham allegat Hodierna ad Surdum *decisione 226. numero 2. & 5.* vbi pariter idem resoluit cum prædicta *decis.* Alexander Ludouisius 227. quæ est magistralis in hac materia.

39. Ex his his omnibus infert Ludouisius Cencius *in tract. de censibus quæst. 67. ex n. 11. cum multis seqq.* vbi late disputat pro vtraque parte. An emptor pro persona nominanda fructus rei faciat suos medio tempore à se perceptos ante nominationem. In qua tandem resoluit, nullos fructus suos facere, sed omnes teneri restituere, facta nominatione,
40. nominatò, tanquam domino à principio emptionis: quia fructus sequuntur dominium, *l. si dominium. Cod. de pignor. lege 2. & 3. Cod. de pignor. actio.* Cephalus *consil. 3. numero 71. lib. 1.* Cencius *in dicta quæstione 77. numero 12. lege fructus. Codice de fructibus, & liti. expen lege & ex diuerso, ff. de rei vendica.* Iata Doctorum cumulatio per Marium Giurbam *in constitut. Messanens. cap. 10 glossa 7. part. 1. num. 11.* Franch. *decis. 665. num. 6.* Castillo *decis. Siciliæ 14. ex num. 19. lib. 1.* Pereira *decisione Portugal. 15. num. 3.* Anton. Thesaur *decisione 165. num. 6.* Gama 66. 95. & 266. Nouarius *quæstionibus forens. 140. ex numero 6. & sequentibus* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. quæst. 71. num. 18.* Castillo *de tertiis cap. 18. ex num. 10.* Fontanella *decis. 64. num. 11. & decis. 66. num. 21. & decis. 73. num. 4. & decis. 86. n. 5. & decis. 99 num. 16. & 17. & decis. 108. n. 4.* D. Præses Valenzuela *concluf. 196. ex num. 11. cum seqq. tom. 2. & in concl. 156. ex num. 26.* infinitos penè Doctores refert Anton. Amat *resolut. 49. num. 9.*
41. Et quia quando aliquid fit à lege ipso iure; fructus ab eodem die debentur, late Surdus *decision. 25. ex num. 21.* Paz *de tenuta, cap. 88. ex numero 18. cum sequentibus, & cap. 13. à num. 42.* quam plurimos refert Antonius Amato *in loco* proximè *citato*, Cencium, & Hermosillam *(loco citato)* poteris pro aliis dubiis huius emptionis pro persona nominanda consulere.

Igitur in nostra quæstione principali concludendum erit cum communi Doctorum opinione, 42.
re empta pro persona nominanda, facta nominatione, nullatenus sequi concursum peractum ab emptore, nec eius creditores ius aliquod ad eam habere; sed potius sequi debet concursum causatum à nominato, tanquam rei vero domino, & in
quem post factam nominationem res ipsa libera 43.
transit ab omni hypotheca, & onere medio tempore impositio per emptorem, apud quem nec remansit iuris aliquod vestigium, cum nudus minister in hoc contractu duntaxat consideretur, à quo nominatus nihil capit, sed immediatè contraxisse dicatur cum venditore; prout expressè probant DD. hactenus laudati.

Sed an ad nominationem faciendam debeat ci- 44.
tari venditor, vtque idem facienda sit intimatio personæ nominandæ, vel nominatæ negatiuè respondet Cencius *de censibus d. quæst. 76. num. 17.* per Rotæ *decis. 162.* ex impressis ab eo post tractatum, *de censibus*, & Gratianus *disceptat. forens. tom. 1. cap.* 194. *numero* 10. licet iste *ex decisione Martæ 135.* 45.
num. 15. contrarium dixerit, & quod hæc nominatio non fit facienda post mortem emptoris, nec ad
hæredes eius transeat, videndus ipse Cencius ibi- 46.
dem *sub n. 17. & seqq.* Qui optimè tractat, quod requiritur approbatio, & ratificatio ipsius nominati, alias ei non acquiritur, sed remanet res penes emptorem.

Sed intra quod tempus fieri debeat hæc perso- 47.
næ nominatio, Doctores non conueniunt, circa quorumque opiniones refert Petrus Surd. *in dec.* 226. & tandem pro veriori tenet, vt is quam primum facere possit, ad faciendum sit adstrictus; vbi latissimè prosequitur; quem referens sequutus
fuit Hermosilla ad Doctores lege 148. *tit. 5. part. 5.* 48.
glossa 1 num. 13. tom. 2. fol. 216. Qui, & alij plures ab eisdem relati, & à Cencio *de censibus. d. quæst. 67. sub num. 14. vers. facta autem nominatione*; in vnum conueniunt, quod si intra tempus à iure requisitum (iuxta meliorem opinionem ex quinque relatis) emptor non nominauerit; ibi acquisisse videatur, ac si à principio pro se solo contraxisset. 49.

Hæc notare potest, quæ possent in concursus iudiciis quandoque accidere maximè formatis per exteros Gennenses, & Italos mercatores, apud quos magis frequentatur hoc contractus genus, & inter Hispanos, maximè eos, qui effugiunt opulentiam suam manifestare, imo certant occultare propter aliquod regium munus, quod exercent, & 50.
in reddenda ratione, paupertatem affectant, & est contractus in se (alio extrinseco dolo cessante) licitus & à iure permissus, & frequens; provt probatur *in leg. secundum responsum, Codice de contrab. empt.* quod ibi notat Angelus, Baldus *in leg. cum post, §. gener. in lectura antiqua, vers. extra quæro, ff. de iure dotium, & in leg. 1. ff. de pactis, in fine principij, vers. vltimo quæro.* Alexander *consil. 242. num. 4. lib. 6.* Decius *cons. 544. num. 2.* Mantica *decis. 336. num. 1.* idem Mantica *de tacitis conuent. lib. 4. titulo 22. numero 9.* Gratianus *tomo 3. capite 547. numero 31.* Cencium *de censibus, quæstione 67. num. 13. in princip.*

CAPVT

CAPVT XIV.

Debitor, concursus iudicio pendente, an possit maioratum, legatum, hæreditatem, seu donationem sibi delatam repudiare in præiudicium creditorum.

Vel an in alterius fauorem renunciare, & quid inter repudiationem, & renuntiationem distet.

Vel an insuper bona ipsa ad corpus concursus instantibus creditoribus redire debeant.

SVMMARIVM.

Inter repudiationem hæreditatis delatæ, & renuntiationem, quæ sit differentia, num. 1. & sequentibus.

Debitor potest inuitis creditoribus repudiare hæreditatem sibi delatam, legatum, & donationem, num.2.

Creditores non fraudantur quando debitor non vult acquirere; sed quando acquisitum alienat, numer.3.

Fraudem prætendere non possunt creditores in acquirendis, sed in iam acquisitis alienatis per debitorem, n.4.

Facultas acquirendi sub alienationis verbo non continetur, n.5.

Non alienat, qui acquirere non vult, n.6.

L. qui autem, 6. D. que in fraudem creditorum. l. non fraudantur, 177. D. de regulis iuris, l.1. §. fin. D. collatione bonorum, cum aliis similibus, ponderantur, ibid.

Etiamsi fiscus creditor sit, n.7.

Exornantur plurimorum authoritate prædicta iura, num.8.

Debitor in acquirendis potest creditoribus præiudicare, cum de suo non alienet, n.9.

Secus post additionem, & acquisitionem iuris eidem delati, n.10.

Ius adeundi hæreditatem, legatum, & similia non est in bonis, nec de bonis debitoris, n.11.

Maioratum delatum debitori, an in præiudicium creditorum possit repudiare, n.12.

Ius semel incorporatum in patrimonio debitoris, renunciare non potest in præiudicium creditorum, num.13.

Maioratus possessio statim mortuo possessore transfertur in successorem, etiam ignorantem, numer.14.

Dominium etiam bonorum maioratus sine apprehensione transfertur, & ante acceptationem, numer.15.

Alienatio voluntaria non impedit hypothecam in quemcumque res transierit, n.16.

Debitor ius sibi delatum potest libere repudiare, in præiudicium creditorum, n.17.

Debitor nihil de suo patrimonio diminuit non acquirendo ius delatum, sed repudiando ius iam quæsitum, n.18.

Maioratus delati acquisitio ante acceptationem ius est quoddam informe, variabile, & resolubile, num.19.

L. qui autem, 6. D. quæ in fraudem creditorum, cum aliis similibus ponderantur, n.20.

Dominum rei legatæ ipso iure transit in legatarium, etiam ignorantem, quod ante acceptationem potest debitor repudiare inuitis creditoribus, numer.21.

Dominium rei legatæ transit in legatarium ipso iure, num.22.

Etiam sine traditione, n.23.

Legati repudiatione sequuta fingitur retro nihil acquisisse, n.24. & n.25.

Maioratus delati sequuta repudiatione nullus consideratur status, quo creditorum ius possit subsistere, n.26.

Dispositio l. 45. Tauri inducta fuit in fauorem successoris, qua uti potest in sui utilitatem, non in sui damnum alter, n.27.

Itaut tertius quilibet contra successorem ea dispositione se iuuare non possit, n.28.

Renuntiatio hæreditatis, maioratus, legati, donationis, & similium ante acceptationem facta in fauorem tertij, rescinditur ob præiudicium creditorum, num.29.

Iuris delati renuntiatio in tertium vera est proprij patrimonij alienatio, & renuntiatio, n.30.

Renuntiatio iuris quærendi supponit antecedentem acceptationem, ac dominij acquisitionem, numer.31.

Is, qui de hæreditatis bonis sibi relictis ante additionem testatur, eo ipso adire videtur, n.32.

L. si auia, C. de iure deliberandi, l. Pantonius, §. fin. D. de acquirenda hæreditate exornantur, ibid.

Si hæres ante additionem de hæreditate testetur, animum adeundi manifestat, etiam si postea testamentum reuocet, n.33.

Animus, & voluntas etiam ex actu nullo deprehenditur, atque inducitur, n.34.

In renuntiatione hæreditatis, donationis delatæ, & similium occultatur vnus actus, nempe acceptatio, tanquam præcisa actui, n.35.

L. 3. §. fin. D. de donationibus inter, l. in Gallia, C. si certum petatur, l. licet, §. quotiens, D. de iure dotium, exornantur ibidem, & numeris sequentibus.

Aliud est absolutè repudiare, & abstineri, aliud vero cedere ius in alium, cum ipse gerere actum tanquam hæres videatur, n.36.

L. qui autem, D. quæ in fraudem creditorum, non procedit quando iuris delati à debitore fit renuntiatio in tertium, n.37.

Renuntiatio hæreditatis delatæ debitori non admittitur in præiudicium creditorum, n.38.

Renuntiatio iuris iam quæsiti mera est donatio, numer.39.

L. hæc ratio in fin. D. de donationibus inter, l. idemque, 4. D. eodem, concordantur cum l. sed si vir, 32. § si vir, D. eodem tit. n. 40. & seqq.

Aliud est repudiare legatum, aut donationem sibi delatam; aliud iubere, donationem sibi paratam, & oblatam vxori fieri, n.42.

Verbum iubere, *importat necessitatem, n.43.*

L. sed si vir, §. si vir, D. de donationibus inter. loquitur quando vir rogauit, vt donatio sibi oblata fiat, vxori non ius sit, n.44.

Renuntiatio hæreditatis delatæ, & similium, tunc supponit acquisitionem præcedentem, quando fit extra

extraneo, cui secluſa renunciatione, ſibi hæreditas non deferatur, n.45.
Secus, ſi fiat ei, qui ſtante debitoris repudiatione iuris diſpoſitione ſuccederet, vel alio legitimo titulo hereditas, vel maioratus ei defertur, n 46.
Renunciatio ſucceſſionis delatæ facta ei, qui alias ad eam ſit vocatus, potius dicitur refutatio, & repudiatio; & non donatio, n 47. 48. 49. & n.50. cum ſeqq.
Reducuntur ad præfatam diſtinctionem plurimi Doctores abſolutè loquentes, n.51.52.53.54. & n 55.
Simplex, & generica renunciatio hæreditatis, aut maioratus quædam eſt repudiatio, & refutatio, per quem locus fit proximiori, n.56.
Repudians, refutans, & ſimpliciter renuncians ius delatum, non eſt auctor acquiſitionis, quæ ex repudiatione alteri provenit, n.57.
Secus in renunciante aut cedente alteri, quia iſte ab illo ius habet, num 58.
Concurſus indicio iam formato, & pendente, an poſſit debitor repudiare hæreditatem, maioratum, donationem, & ſimilia ſibi delata, vel vſumfructum ſibi tanquam patri delatum, ex n.59. & ſeqq.
L. qui autem, 6. D. quæ in fraudem creditorum, qua permittitur debitori repudiare ius quærendum, procedit alio iuris impedimento non ſtante, n.60.
Concurſu formato debitor in tantum ſuorum bonorum amittit adminiſtrationem, & ſtatum mutat, vt nihil agere poſſit in præiudicium ſuorum creditorum, num 61.
Cui prohibetur contrahere, pariter prohibitum intelligitur hæreditatem repudiare, num 62.
L. 55. Tauri, qua diſponitur, mulierem ſicut ſine viri licentia nequit contrahere, ita nec diſtrahere. ibid.
L. 44 Tauri, qua prohibet, ne mulier abſque viri licentia poſſit hæreditatē repudiare, exponatur, n.63.
Donationem mulieri abſenti factam repudiare nequit abſque viri licentia, n.64.
Per additionem hæreditatis oritur quaſi contractus inter hæredem, & creditores, nec legatarios, ac fideicommiſſarios, n.65.
Contractus, & diſtractus à pari procedunt, & de vno ad aliam valet argumentum, num.66.
Concurſu pendente illicita iudicantur, quæ ante eum debitori permittuntur, n.67.
L. qui autem, §. ſciendum, D. quæ in fraudem creditorum cum aliis acutè ponderatur, ibid.
L. ait prætor, 10. §.12. D. quæ in fraudem creditorum, ponderatur, n.68.
Delitor cedens bonis, in miſerabili paupertatis ſtatu reperitur, num 69.
Fallitus repudiando maioratum, hæreditatem, aliudve vtile, nulla alia actione facere intelligitur, quam fraudandi ſuos creditores, n.70.
Actus, qui ſine fraude fieri poteſt, non ſuſtinetur factus in alicuius fraudem, num.71.
Renunciatio, ſicut & donatio facta in fraudem creditorum reſcinditur, num.72.
Vbi contractus præcedit, aut materia, quæ ex bona fide obliget ad acquirendum, qui acquirere non vult in fraude, & dolo eſſe dicitur, & tenetur, n.73.
Inter debitorem formantem concurſum, & creditores ad illum conuocatos quaſi quidam contractus præcedit, num.74.
L. in fraudem, D. de iure fiſci, & l. cum quidem, D. eodem, conciliantur, n.75.76.77. & ex n.121.
Debitori formanti concurſum interdicta cenſetur ſuorum bonorum adminiſtratio, n.78. & n.61.
In condemnato ad pecuniæ quantitatem parti applicatam pro damno dato, repudiante hæreditatem ſibi delatam, fraudem conſiderauit Conſtitutio Regium, num.79.
Concurſu pendente, debitorem poſſe libere repudiare hæreditatem ſibi delatam, maioratum, legatum, aut vſumfructum, ante acceptationem certius de iure defendit Author, ex n.80.
Fraudari dicuntur creditores, quando debitor ius iam radicatum, & plene quæſitum alienat, n.81.
Ex concurſus pendentiâ nihil ſpeciale infertur, quod poſſit impedire debitorem ius quærendum repudiare, ſicut antea, n 82.
Pater poteſt reſtituere filio maioratum ante tempus, creditorum concurſu non obſtante, n.83.
Falliti, & decocti poſſunt in præiudicium creditorum ius delatum, & quærendum repudiare, n.84.
Debitor concurſu formato licet adminiſtrare, & alienare prohibeatur, non ideo cogitur acquirere, n.85.
Per additionem contrahitur, ergo per repudiationem diſtrahitur; non valet argumentum, n.86.
Non entis nulla ſunt qualitates, & quod non eſt, rumpi non poteſt, num.87.
Oſualdi doctrina recenſetur, ex n 88.
Adeundi facultas, vel agnoſcendi legati, ius nondum quæſitum, non eſt in bonis noſtris. n.89.
Adire, vel non adire hæreditatem, vel legatum, liberum eſt, num.90.
Debitor obligatus non eſt acquirere, n.91.
Nulla iuris ratio patitur, quem compelli adire, vel agnoſcere legatum, vel hæreditatem, n 92.
Sicut liberum eſt contrahere, ita & adire cum in alicuius quæſitum, non in non acquirendo præiudicium alteri fiat, num.93.
Repudians ius delatum nihil agit, ſed tollitur de medio, & removet obſtaculum, vt ſequens in gradu ingrediatur, n.94.
Debitor pendente concurſu, non prohibetur abſolutè contrahere, ſed limitate, & reſpectu ad ius quæſitum creditoribus, n.95.
Contrahere qui prohibetur abſque tertij interuentu, non prohibetur repudiare hæreditatem, n.96.
L. 54. Tauri, dum prohibet mulieri repudiare abſque viri licentia, eſt ſpecialiſſima, quæ ad alios caſus trahi nequit, num.97.
Qui prohibetur contrahere, iure communi attento, non prohibetur repudiare hæreditatē, n.98.99. & 100.
Prælatus quamuis non poſſit alienare ſine interuentu conuētus, poteſt tamen ipſe ſolus abſque eo, hæreditatem, legatum, & ius delatum repudiare, n.101.
Conſenſus ſolus Abbatiſſæ in renunciatione Monialis ſufficit ad præiudicium Monaſterij, n.102.
Concurſu pendente illicita iudicantur, quæ ante eum debitori permittuntur, in iis, quæ opponuntur finis concurſus, non in aliis, n.103.
L. qui autem. § ſciendum, & l. ait prætor. §. debitorem, D. quæ in fraudem creditorum, interpretantur ibidem, & n.104. 105. & 106. & n.107.
Debitor in initio acquiſitionis poteſt pactum admittere in præiudicium creditorum, n.108.
Pater in quærendis poteſt præiudicare filiis, n.109.
Inter emptorem, & venditorem valet pactum inconuenti appoſitum, vt res empta ſit obligata pro credito alicuius præferendi quibuſlibet creditoribus anterioribus emptoris, n.110. & n.111.
Venditor pro pretij ſecuritate poteſt ſibi cauere de hypotheca ſuper eadem re incontinenti, vt aliis anterioribus præferatur, n.112.
In ipſo acquiſitionis initio poſſunt apponi pacta, & conditiones, quæ poſt rei acquiſitionem, &

& traditionem non admitterentur sine iuris solemnitatibus, num. 113.

Leg.7.§. fin. cum l.seq. D. de rebus eorum dispositionem exorbitantem esse, fatentur omnes, ibid.

Miram interpretationem, & conciliationem prædictorum iurium tradunt Gutierrez, & Gaito, numer. 114.

*Pactum in initio acquisitionis, vt res sit obligata alicui valet, & ipse tertius præfertur omnibus debitoris acquirentis creditoribus anterioribus, numer.*115.

*Venditor potest incontinenti dictum apponere, vt res vendita sit hypothecata vni debitoris creditori posteriori, vt aliis anterioribus præferatur, numer.*116.

*De casu legis speciale non est deducenda regula generalis ad alios casus. n.*117.

*Iura radicata in patrimonio debitoris alienata in fraudem reuocantur, non quæ sibi delata repudiauit ante acceptationem, n.*118.

*Contractus, vel causa ad acquirendum quando præcessit, non potest quis non acquirere, absque fraude, & dolo. n.*119.

*Secus quando materia, quæ obliget ad acquirendum non adest; quia tunc liberum est acquirere, vel repudiare. n.*120.

*Condemnatus ad pecuniam fisco applicatam potest repudiare hæreditatem delatam. n.*121.

*Debitor pendente concursu potest libere repudiare iura sibi delata, & non acquirere, etiam renitentibus creditoribus. n.*122.

*Fallit quando ex legitimis præsumptionibus deducitur fictam, & simulatam fuisse repudiationem, num.*123.

*Fraus in repudiationem arguitur ex eo quod debitor bona suo nomine locauit. n.*124.

*vel prædia coluit. n.*125.

*Et ex fructuum perceptione. n.*126. *&* 127.

*Fraudis erit præsumptio in repudiante, quando debitor ipse facta repudiatione, remansit in possessione. num.*128.

*Nisi alia extrinsecus subsit iusta retinendi causa. num.*129. *remissiue.*

*Fraudis præsumptio erit, si ob repudiationem debitoris bona deueniant ad vxorem, vel ad filios. num.*130.

*Simulatio requirit causam ad fingendum, & simulandum; quæ deficiente, præsumptio cessat. numero.*131.

*Sufficit tamen pro causa sufficiente sola partium opinio, & si non appareat vera. n.*132.

ANTEAQVAM nostræ quæstionis principalis disceptationem aggrediamur, nonnulla vtilia, & valde necessaria præmittenda sunt, ex quibus facilior percipiatur resolutio, quæ omnia pendent ex differentia, quæ versatur inter delatæ hæreditatis, donationis, legati, necnon maioratus repudiationem, & renuntiationem in fauorem alterius, ad quam differentiam pauci quidem ex tot Doctoribus, qui articulum hunc repudiandæ hæreditatis delatæ, & similium licitè permittendæ debitori in damnum creditorum, attenderunt, imò multi incautè promiscuè vtuntur repudiationis, & renuntiationis verbis, vt igitur terminorum confusio de cætero euitetur, qui inter vtramque differt vtiliter præmittamus. 1.

Et in primis de repudiatione hæreditatis, donationis, legatis, aut maioratus delati, quid operetur in præiudicium creditorum; agi oportebit: constans est enim inter Iurisconsultos, omnésque ferè Doctores; debitorem, cui hæreditas delata est, legatum, seu donatio (de maioratus delatione nunc non tractamus, sed inferiùs cum habeat specialem inspectionem) posse liberè repudiare, & non acceptare, nec acquirere, etiam renuentibus creditoribus, & in eorum damnum, & præiudicium, cum non fraudentur, quando debitor non vult acquirere, sed quando de suo, quod iam quæsitum ius habet in fraudem creditorum alienat; quia repudiatio iuris quærendi non est alienatio, prout hæc omnia protinus constabunt. 3.

Non enim creditores ex hac repudiatione hæreditatis delatæ possunt conqueri ex eo, quod in eorum fraudem fieri intelligitur, cum si adeat debitor, efficiatur proprium debitoris patrimonium, ex quo sicut de aliis bonis potuissent sua consequi credita: quoniam actionem illam ex *tit. ff. quæ in fraudem creditorum, & C. de reuocandis his, quæ in fraudem creditorum alienata sunt*; intentare non possunt; quæ dumtaxat tendit ad reuocandum ea, quæ debitoris propria sunt, atque in suis bonis esse dicuntur, & in ipsorum creditorum fraudem debitor alienauerit, vendendo scilicet bona sua, aut ea donando, aut liberando hypothecas, seu debitores suos, siue aliquo quocumque modo, alienando & distrahendo; siquidem voluntas acquirendi sub alienationis verbo non contineatur, nisi postquam ipse debitor acquisierit irreuocabiliter, & acceptauerit delatam hæreditatem, legatum, & donationem, pertinet enim hæc actio ad diminuentem patrimonium suum, non ad eum, qui acquirere non vult, vt probatur *in l.1.& seqq. ff. & C. quæ in fraudem credito. l. videamus, §. in Fabiana, ff. de vsuris, l.1. & per totum, ff. quæ in fraudem patronor. §. item si quis in fraudem, inst. de actionibus*, vbi D. Richardus *n.1. & l.7. cum sequentibus, tit.*15 *p.5.* Ioannes Philippus *in summa vtriusque iuris ad titulum quæ in fraud. credito.* Cuiacius, & VVesembechius, ibidem, Doctor Paz *in praxi 3. tom. cap.2. §.3. fol.* 18. Flamin Parisius *de confidentia benefic. quæst.*30. *n.*7. Alex. Trentacinq. *variarum lib 2. tit de exceptionibus. resolutio. 4. fol* 90. Hugo Donellus *commentarior. lib* 23. *cap. fin. in princip.* Vincentius de Franchis *decis.*101. *per totam.* Francisc. Molinus *de pactis nuptialibus. lib. 3. cap.*49. *n.*36. facit *l. fin. C. de acquirend. possess.* 4.

Atque ideo cuilibet debitori liberè permissum est, repudiare ius sibi delatum in præiudicium creditorum suorum, qui de hoc conqueri nequeunt, cum debitor nihil de suo proprio patrimonio diminuat, nec alienet, non enim alienat, qui acquirere non vult, ad quod plurima sunt plus quam notissima iura expressa, text. *in l. qui autem, 6. ff quæ in fraud. creditor.* vbi iure Consul, sic loquitur; *qui autem possit aliquid quærere, non id agit, vt acquirat, ad hoc edictum non pertinet, pertinet enim hoc edictum ad diminuentes patrimonium suum, non ad eos, qui id agunt, ne locupletentur; proinde & qui repudiauit hæreditatem vel legitimam, vel honorariam, vel testamentariam, non est in causa, vt huic edicto locum faciat, noluit enim acquirere, non suum proprium patrimonium diminuere, sed & illud probandum est, si legatum repudiauit cessare hoc edictum*, text. etiam *in l. non fraudantur creditores, cum quid non acquiritur à debitore, sed cum quod de bonis diminuitur* 177. *ff.* 5.

de 6.

de regulis iuris, text. in leg. 1. §. fin. verſic. confertur ff. de collatione bonorum. ibi, *vt hoc demum conferatur, quod eius eſſe deſiit dolo malo, cæterum ſi id egerit ne acquireret, non venit in collationem.* & *in l. 1. §. vtrum ff. ſi quid in fraudem patronorum.* vbi ſic deciditur: *Vtrum autem ad ea ſola reuocanda Fabiana pertineat, quæ quis libertus de bonis diminuit, an etiam ad ea quæ non acquiſiuit, videndum eſt, & ait Iulianus lib. 26. Digeſtorum; ſi hæreditatem libertus non adierit, fraudandi patroni cauſa, vel legatum repudiauerit, Fabianam ceſſare, quod mihi videtur verum.* text. celebris *in l. alienationis, §. qui occaſione, ff. de verborum ſignificatione,* ibi, *qui occaſione acquirendi non vtitur, non intelligitur alienare, veluti qui hæreditatem omittit, aut optionem intra certum tempus datam non amplectitur.* Quod & idem quoque reſpectu fiſci probatur *in l. cum quidam capitis, ff. de iure fiſci,* & de donatione, *in l. ſi ſponſus, § ſi maritus, ff. de donat. inter. & in l. fin. §. licentia. el primero ff. de iur. deliber.*

8. Id ipſum, & alia plura in eorum iurium exornationem innumerabiles penè DD. affirmarunt, vt poſt antiquos Petrus de Peralta *in l. ſi Titia cum teſtamento, §. ſi ea conditione, n. 3. & §. Lucia, num. 6. ff. de legatis 2.* latiſſimè & optimè Tellus Fernandez *in l. 4. Tauri, ex num. 52. cum multis ſeqq.* abundè etiam per Mieres *de maioratu, 4. part. quæſt. 23. ex num. 117. cum multis ſeqq.* Palatius Rubeus *in rubr. de donat. inter virum & vxorem, §. 47. per totum.* Anton. de Padilla *in l. poſt. mortem. ex n. 4. & ſeqq. & num. 12. & 23. C. de fideicommiſſis.* Ioannes Gutierrez *in repetit. cap. quamuis pactum, de pactis in 6. ex num. 14. cum ſeqq.* idem Gutierrez *practic. quæſt. lib. 2. quæſt. 127 per totam* optimè Aluaradus *de coniectur. vltimarum voluntat. lib. 2. cap. 3. §. 1. quæſt. 12. per totam.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. vtrum ff. de liber. agnoſcend. ex num. 60. vſque ad 74.* Caualcanus *de vſufruct. num. 185. & ſequentibus.* Vincentius de Franchis *deciſione 101. ex num. 1. vſque ad num. 9.* Ozaſcus *deciſione Pedemont. 95. num. 42.* Hieron. Magonius *deciſione Florent. 132. numero 15.* Anton. Gomez *tom. 2. variarum cap. 4. numero 16.* & latius *cap. 14. num. 14.* Flores de Mena *ad Gamam deciſione 92. & 119.* Petrus Surdus *deciſione 116. ex num. 78. vſque ad finem tit. 1. & in conſil. 300. num. 17. cum ſequentibus, lib 3.* idem Surdus *deciſione 140. num. 8* Rolandus *de lucro dotis, q. 40.* Nellus *in tractat. Bannitorum, quæſt. 40.* Bottius *in tractat. de publicatione bonorum, ex num. 16. & 18. & ſequentibus,* optimè etiam Fabius de Anna *conſil. 113. per totum.* Aldrouandinus *conſ. 26. ex n. 18. cum ſeqq.* latè Gratianus *in diſceptat. forenſ. deciſione 17. per totam,* idem Gratianus *in diſcept. forenſ. lib. 1. cap. 132 ex numero 1. vſque ad num. 25. & lib. 2. cap. 271. per totum.* Peregrinus *de priuileg. fiſci lib. 3. tit. 1. de publicatione bonorum, num. 190. & duobus ſequentibus, & lib. 6. tit. de debitoribus fiſcalibus, ex num. 38. vſque ad finem,* idem Peregrinus *de fideicommiſſ. art 2. numero 51. & artic. 3. ex num. 1. 5. & 6 ſequentibus.* Tellus Fernandez mirabiliter, & latè *in l. Tauri,* abundè multa congerens Thomas Sanchez *de matrimonio. tom. 1. lib. 6. diſput. 4. per totam.* Azeuedius *in l. 1. tit. 8 num. 77. & l. 5 tit. 4 ex num. 6. cum ſeqq. lib. 5. recopilat.* Cenuantes *in l. 6 Tauri, ex num. 67. vſque ad 88.* Ceuallos *commun. opin tom. 3. q. 81.* Menochius *conſil. 77. per totum.* Fachineus *controuerſiar. lib. 13. cap. 46.* Matienzo *in l. 9. tit. 9. gloſſ. 1. per totam, lib. 5. recopilat.* Iacob. Cancer. *variarum reſolutionum, tom. 1. cap. 2. de legitima, ex num. 41. cum ſequentibus, & tom. 2. cap. 15. de renuntiatione, ex num. 166. vſque ad 177.* Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib. 3 quæſt. 49. ex numero 11. cum ſeqq.* Fontanella *de pactis nuptialib. clauſ. 4. gloſſ. 4. part. 5. ex num. 74. vſque ad num. 129.* Caſtillo *controuerſ. tom. 5. cap. 112. per totum.* Vincent. de Franchis *deciſ 101. per totam.*

Qui omnes vnanimiter profitentur, in acquirendis poſſe non acceptando debitorem creditoribus præiudicare, cum de ſuo alienet, cum adhuc eidem ius non ſit quæſitum: ſecus autem quando per additionem, vel acceptationem tacitam, vel expreſſam ius fuerit, & dominium quæſitum debitori, & incorporatum iam cum ſuis bonis, quia tunc iam de ſuo alienare dicitur, quod in fraudem creditorum non admittitur ex iuris diſpoſitione. 9. 10.

Et hæc doctrina, & iurium reſolutio procedit, ſiue creditores ſint Chirographarij, ſiue hypothecarij, cum ius adeundi & acceptandi legatum, hæreditatem, donationem, & ſimilia, non ſit in bonis, & dominio debitoris repudiantis, vt contra Ancharan. contrarium perperam ſectantem probat, & mirabiliter multis mediis defendit Tellus Fernandez *in dict. l. 4. Tauri, ex numero 57. & ſequentib.* Vincentius de Franchis *deciſione 101. ex num. 9. cum ſequentibus*, ex Alberico, Bohic. Ripa, Socino iunior. & Hieronym Zancho, & ibidem Addition. Amendulæ: optimè Peregrinus *de fideicommiſſ. artic. 3. numero 130.* Fontanella *de pactis, clauſul. 4. gloſſ. 9. part. 5. num. 76. fol. 127.* Thomas Sanchez *de matrimonio lib. 6. diſput. 4 ſub num. 8. in princip.* Gratianus *deciſione 17. num. 16. & ſequentib.* idem Gratianus *diſceptat. forenſ. lib. 1. cap. 132. num. 2. & 5. vſque ad num. 14. & tom. 2. cap. 271. ex num. 27.* latè etiam à Caſtillo *tom. 4. cap. 112. ex num. 31. cum ſequentibus, & ex n. 51. & ſequentibus.* Manguilius *de imputationibus, quæſt. 4 ex num. 5. & ſequentibus, & quæſt. 117. num. 3.* Paſchalis *de viribus patriæ poteſt. part. 2. cap. 4. ex n. 165.* Marius Muta *deciſione Siciliæ, 49. num. 20. & ſequentib.* Noguerol. *alleg. 19. num. 69.*

Sed difficultas maior verſatur circa maioratum delatum debitori, an illum poſſit in fraudem, & præiudicium creditorum (qui ex eius fructibus vita debitoris durante poterant credita ſua exigere) repudiare, & non acceptare, quæ potiſſimum oritur ex dictis iuribus, & Doctorum veriſſima reſolutione, vt in iuribus quærendis repudiatis per debitorem non fiat fraus creditoribus, in quæſitis tamen, quorum dominium ſemel incorporatum eſt in patrimonium debitoris; nullo modo in eiſdem præiudicium aliquod facere poterit alienando data opera in fraudem creditorum etiam chirographariorum, & multo minus eorum, qui hypothecam habent generalem in bonis debitoris, quæ in illo inſtanti acquiſitionis operatur, vt diximus cap. antecedenti, poſt princip. *ex n. 7. verſic. ad hoc enim vt hypotheca. &c.* 12. 13. 14.

Sed hic eſt, quod maioratus mortuo vltimo poſſeſſore in debitorem legitimum ſucceſſorem, etiam ignorantem *legis 45. Tauri*, miniſterio, ſtatim & ipſo iure transfertur poſſeſſio ciuilis & naturalis, necnon dominium abſque alia apprehenſione actuali; vel acceptatione, iuxta Doctores per nos citatos *in c. 9. num 62. hac 2. p.* quapropter reſpectu maioratus delati debitori non poteſt dici, quod ius non ſit acquiſitum iam ante acceptationem, quod per conſequens debitor vlterius repudiare non poterit 15. 16.

terit in fraudem creditorum quorumlibet, imò respectu hypothecariorum nulla voluntaria alienatio debitori permittitur, sed in quemcunque transit hypothecæ onus, cum hæc sit voluntaria debitoris alienatio, quæ nihil operatur in præiudicium creditorum, hypothecam generalem, vel specialem habentium; provt abundè diximus suprà *cap. 1. ex num. 17. versic. sed adhuc illis, atque aliis* &c. *hac 2. part.* ergo in creditorum præiudicium debitor maioratum sibi delatum repudiare non potest, cum de proprio suo patrimonio alienare dicatur, atque ius iam quæsitum diminuere, & dimittere.

17. Sed ne te detineam diutius, hanc quæstionem mouet in terminis & mirabiliter disputauit hac & aliis difficultatibus adductis Pelaëz & Mieres *de maioratu, 4. part. quæst. 23. ex num. 17. cum multis sequentibus*, & postmodum eandem quæstionem, ad partes pariter disputauit Castillo *controuersiarum 5. tomo quæst. 112. per totam.* D. La-Rea *decisione Granatens 55. num. 14. tom. 2.* & Matienz. & alij per Flores de Mena *in addit. ad Gamma-, decisione 92. circa finem*, qui ex singularibus, & concludentibus doctrinis rectè resoluerunt, debitorem, cui delatus est maioratus; posse liberè eum repudiare, quantumuis creditores conqueruntur, atque damnum patiantur in exactione suorum creditorum; quoniam nihil de patrimonio suo alienat debitor, qui ius dumtaxat delatum repudiat, sed tantum, quando alienat ius iam quæsitum, & radicatum, non ius quærendum, quia maioratus delati

18. acquisitio ante acceptationem dicitur ius quoddam informe, variabile, & resolubile, cum sequuta repudiatione, fingitur retro nihil acquisitum fuisse debitori: ex quo fundamento (statim comprobando) satisfit *dictæ leg. 45. Tauri*, & aliis

19. pluribus eiusdem qualitatis, & facit vt leges, & Doctores superiùs citati à principio huius capitis, similiter procedant in maioratus successione, & lata debitori, quam in damnum creditorum repudiare potest.

20. Quæ resolutio inuincibili fundamento probatur ex textu *in dict. l. qui autem 6 ff. quæ in fraudem creditorum.* ibi *sed & illud probandum est si legatum repudiauit, cessare hoc edictum*, etiam *in leg. 1. §. vtrum, ff. si quis in fraudem patronor.* ibi, *& ait Iulianus lib. 25. Digestorum, si hæreditatem libertus non adierit, fraudandi patroni causa, vel legatum repudiauerit, Fauianam cessare*, &c. quæ iura procedunt in eisdem terminis, de quibus *in dict. leg 45.*

21. *Tauri*, cum loquantur in legato delato debitori, quod in præiudicium creditorum rectè posse repudiare cum certi iuris sit legati dominium recta via transire in legatarium, *l. à Titio, ff. de furtis*, etiam legatario ignorante, legatum sibi relictum fuisse, *leg si tibi hom. §. cum seruus, si de legatis 1. l. cum pater, §. surdo. ff. de legatis 2.* & transit ipso iure dominium in legatarium. Afflictis *decisione 269. numero 3* Crotus *in consil. 119. numero 3.* Alciatus *con-*

22. *sil. 116. num. 7.* Rubeus *in consil. 58. num. 4.* vbi dicit, retro transferri sine traditione, Cephalus *consil. 49. num. 7.* Petrus Ricardus *in rubr. de legatis, num. 21.* Fabius Anna *consil. 113. num. 1.* Petrus Surdus *con-*

23. *sil. 300. num. 1. 2. & 3.* Anton. Pichardus *in §. ita demum, instit. de hæredit. quæ ab intestat. deferunt. num. 28. & in §. quos autem 1. instit. de bonorum possess numero 60* Gratianus *tom. 1. cap. 132. num. 4. & tom. 2. cap. 271. num. 10. & 22.* ac proinde non iam eidem fuerit dominium, & ius quæsitum, nec non incorporatum in patrimonium debitoris; videbatur non posse repudiare in præiudicium creditorum, habentium iam hypothecam quæsitum in eodem, iuxta iura, & communem opinionem Doctorum, quorum hactenus mentionem fecimus.

At tamen cum legatum possit repudiari, non dicitur ius quæsitum, sed ius quærendum, cum illa acquisitio sit imperfecta, commutabilis, & variabilis, atque sub conditione quæsita, nisi legatarius repudiauerit, quoniam sequuta repudiatione, fingitur retro nihil acquisiuisse legatarium, & consideratur ac si nihil ei fuisse legatum, iuxta textum singularem *in leg. 1. § vtrum autem ad ea sola, ff. si quid in fraudem patronor.* ibi, *quamuis enim legatum retro nostrum sit, nisi repudietur; at tamen cum repudietur, retro nostrum non fuisse, palam est*, pulchre explicuit Ofualdus *in annotat. ad Donellum, lib. 23. cap. vltim. in princip. fol. 320.* quo loco sic scribit: *quamuis autem legatum retro nostrum sit, nisi repudietur; attamen aliud, cum repudiatur, Et quamuis ignoranti id acquiratur, non tamen inuito, nec lex id vult, vt volenti liberalitas acquiratur. Anton. Faber 8. coniecturarum cap. 19.* &c. optimè etiam P. Thomas Sanchez *de matrimonio, lib. 6. disput. 4. sub num. 8. tomo 1. & in summa lib. 2. cap. 14. ex num. 59.* & ex communi sententia tradiderunt Cuuan, Decius, Anton. Gomez, Syluester, Aldrouand. Hondedæus, & alij relati per Fabium Annam *consil. 113. n. 8. 9. & 10.* Tellus Fernandez *in l. 4. Tauri, numero 59. versic. vlterius videbatur in legato.* Franchis *decisione 101. numero 17.* pulchrè Surdus *consil. 300. n. 8. 16. & 17.* Gratianus *discept. tom. 1. cap. 132. num 4 & tom. 2. cap. 271. num. 10. 12. 37. & 38.* & plurimi alij relati à Castillo *d. cap. 112. n. 35. & seqq.*

Igitur maioratus delatus, sicuti & legatum sequuta repudiatione, mediante iuris fictione retrotractiua, nunquam vllum potuit consequi, nec habere statum, quantumuis momentaneum, quo possit ius hypothecæ apprehensionem facere, nec subingredi

Bellissimè etiam respondet ad *dictam legem 45. Tauri*, Mieres *de maioratu, 4. part. dicta quæstione 23. ex num. 142. cum sequentibus*, quod dispositio illius legis inducta fuit in fauorem successoris in maiotatum, qua vti potest in sui vtilitatem, non alias in sui damnum; ita vt tertius, nec creditor eius dispo- 2.
sitione contra successorem se iuuare potest, nec ea vti, allegando possessionem, & dominium fuisse in successorem translatum ipso iure, & legis ministerio, cuius effectus sibi debet prodesse; quoniam huius legis fauore, & dispositione solus successor aduersus alios vti potest volens; non verò alij aduersus eum, cui reseruata est, & concessa libera voluntas acceptandi maioratum, aut repudiandi, quod si hoc elegerit, nihil quoad eum retro dispositum intelligatur *in dict. l 45.* sed respectu successoris proximi, hanc pulchram considerationem mirabilibus doctrinis, & validissimis fundamentis exornat, & vberrimè comprobat Mieres ipse *in d. q. 23. ex n. 142. cum multis seqq.* omnino legendus, quæ omnia ferè etiam repetit eo citato, Castillo *controuers lib. 5. dict. cap. 12. ex n. 45.* per aliquot columnas. D. La Rea *in decisione Granatens 55. numero 14. tom. 1.* & hæc circa repudiationem hæreditatis legati, maioratus aut donationis delatæ debitori permittam in damnum creditorum pro nunc sufficiant.

29. Nunc tractandum de renuntiatione hæreditatis, legati, & maioratus delati & similium ante acceptationem expressam, vel tacitam facta an noceat creditoribus atque de ea pariter dicendum, quod de repudiatione hactenus à principio huius cap. scripsimus: in quo negatiuè resoluendum; nempe renuntiationem delatæ hæreditatis, & similium factam in fauorem tertij, & in fraudem creditorum quorumlibet etiam personalium rescindendam, iuxta titulum, *ff. & C. quæ in fraudem creditor.* at in damnum creditorum, generalem bonorum debitoris obligationem habentium (etiam cessante fraude) non tenet, sed in quemcumque eadem bona renuntiata transierint hypothecæ oneri affecta sint omnino.

30. Etenim hæc cessio, & renuntiatio est vera donatio & alienatio proprij patrimonij ipsius debitoris, cum præcisè præsupponat additionem, & acceptationem debitoris renuntiantis, & sic acquisitionem rei renuntiatæ & cessæ antecedentem: vt possit effectum sortiri ipse renuntiationis contractus, & contrahentium intentio, quæ tendit in translationem dominij in recipientem, quod consequi non potest, nisi renuntians ius habere prius radicatum, quia nemo dat quod non habet, nec plus iuris in alium quis transferre potest quàm ipse habet, ex iuris regulis vulgaribus. Et ideo, vt contractus sit efficax; videtur velle prius adire, &
31. ceptare ad transferendum: qui enim vult aliquid censetur velle omne id quod ad eius efficaciam, & validitatem necessarium est, *l. 2 ff. de iur. omn. iudic. C. de offic. delegat.*

32. Hæc conclusio expressè probatur *in l. si auia, C. de iure deliberandi*, vbi dicitur, quod is, qui de hæreditatis bonis sibi relictis ante additionem testatur, eo ipso adire videtur, *l. Pantonius, §. vltimo,* & *ibi* Bart. *ff. de acquirenda hæreditate.* Mantica *de coniecturis vltimarum voluntatum, lib. 12. tit. 12. sub num. 12.* Gutierrez *de gabellis, quæst. 63. num. 3.* in quorum iurium exornationem plura videnda per
33. Fontanellam *decisione* 87. 88. & 89. vbi de resolutione, quod is qui disponit de re hæreditatis sibi delatæ animum adeundi censetur habere, etiamsi
34. postmodum ipse reuocet testamentum, animus namque & voluntas etiam ex actu nullo deprehenditur, & colligitur *l. fin. ff. de rebus eorum. l. legatum sub conditione, §. vltimo ff. de adimend. legatis, leg. qui à patre, ff. de confirman. tutore*, latissimè profequitur Castillo *controuers. tom. 5. cap. 108. & num. 1. vsque ad fin.*

35. Etenim in hac renuntiatione hæreditatis, aut donationis delatæ occultatur vnus actus, scilicet, acceptatio, quæ præcedere supponitur tanquam necessaria iuxta textum singularem *in l. 3. §. fin. ff. de donat. inter virum & vxorem. l. in Gallia C. si certum petatur, leg. licet, §. quoties, ff. de iure dotium.* Ripa *in l. si vnquam. quæst. 11. n. 21. C. de reuocand. donat.* glossa Parisiensis *in const. cuid. Parisien. tit. 1. § 9.*
36. *gloss. 4. num. 4.* vbi dicit, aliud esse absolutè abstineri, & repudiare; aliud verò cedere ius suum in alium, quia tacitè se gerere intelligitur hic cedens pro hærede, sic cedendo, siue illa gestio fiat tacitè, siue expressè, *ex num. 7.* inquit, perinde haberi cedens, ac si expressè adiret, & postea cederet, quia prior natura est aditio & iterum §. 1. *gloss. 3. n. 15.* dicit *dict. l. qui autem, ff. quæ in fraudem creditorum*, comprehendere, quando quis renuntiat hæreditati, vt alij cedat, plura cumulat Casanate *consil. 10. ex*
37. *num. 186. & seqq.* & de hac differentia inter repudiationem hæreditatis delatæ, & renuntiationem in fauorem tertij, optime agit Ioannes Gutierrez *in repetitione, cap. quamuis pactum, num. 29. de pactis, lib 6.* abunde per Iacob. Cancer. *variarum resolutionum, 3. part. cap. 15. de renuntiatione, ex n. 160. cum seqq.* & plurimis Doctoribus, quos refert, absolutè, & indistinctè tenet, & probat D. La Rea *decisione Granatens. 55. num. 15. tom. 2.* & plures alij in discursu citandi. innumerabiles penè Doctores pro hac vera resolutione cumulat Mierez *de maioratu, 1. part. quæst. 36. ex num. 57. cum multis seqq.* & de hac occultatione vide singularem doctrinam Martæ *consil. 28. a num 23.* vbi plures Doctores cumulat.

Et insuper in nostris terminis, quod renuntiatio 38.
hæreditatis delatæ debitoris, non admittatur in preiudicium creditorum (intellige habentium hypothecam generalem, non de creditoribus merè personalibus, nisi renuntiatio probetur facta in fraudem creditorum) cum mediante acquisitione, virtute additionis tacitæ, inductæ, & occultæ, & in patrimonium debitoris incorporatione dicatur alienatio, & donatio iuris acquisit, eleganter probat Thomas Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 6. disput 4. ex num. 2. & 16. cum seqq.* prout & iterum ipse Sanchez *in summ. tom. 2. lib. 7. cap. 7. ex num. 52.* vbi post Ripam *in l. si vnquam. quæst 11. num. 21. C. de reuocand. donat.* Roland. à Valle *consil. 11. n. 25. vol. 2.* & Marchabrum *consil. 30. ex numero 399.* eleganter respondet Bartholom. Socinus asserenti, illam tacitam acceptationem occultam, & inductam ex renuntiatione non esse habendam in consideratione, cum sit momentanea non ad finem retinendi, sed statim repudiandi, vide Sanchez *in vtroque loco.*

Et quod renuntiatio iuris iam quæsiti debitori 39.
sit mera donatio, probatur ex text. *in l. in aditus, in princ. ff. de donationibus. l. si Mater, C. de transactionibus, & in l 6. tit. 7. part. 1.* notat Decius *in l. si quis obligatione, ff. de regulis iuris.* Couar. *lib. 2. variar. cap. 4. num. 8* & per Tiraquellum, Mozienzum, & Ioan. Gutierrez tenet in his terminis Mieres *de maioratu, 4. part. quæst. 23. n. 130. 131.*

Hæc eadem resolutio manifestè probata ex com- 40.
muni, & vera concordia, text. singularis *in l. hac ratio in fin 3. ff. de donationib inter virum, & vxorem,* ibi: *Si donaturum mihi insero vxori meæ dari, nullius est momenti, Iulianus scribit, perinde enim habendum, atque si ego acceptam rem meam factam vxori meæ adissem*, cum quo concordat text. *in l. idemque 4 ff. eo t. tit. idemque est, & si mortis causa traditurum mihi insferim vxori meæ tradere*, cum *l. sed si vir 32. §. si vir ff. de donat. inter.* quæ prædictis videt repugnare in illis verbis, ibi, *quod legaturus mihi, aut hæreditatis nomine relicturus est. potes rogatus à me vxori meæ relinquere, & non videbitur ea esse donatio, quia nihil ex bonis meis diminuitur.*

Varios intellectus attribuunt Doctores his iuri- 41.
bus; verior tamen, & receptior ille est, vt *in d. leg. hac ratio, & in d. leg. idem quæst.* esse vnum actum occultatum, quo donatarius iubendo tacitè acceptat donationem, & iterum donat alteri coniugi, ita explicauit Odofredus *in leg. 1. in fin ff. eodem tit.* & Bald. in eadem *leg. in fine*, dicunt illa procedere, quando est vnus actus, nempe acceptatio, occultatus, Couar. *in 4. 2. part. cap. 7. §. 1. n. 11.* Matienzo *lib. 5. recopilat. tit. 9. leg. 9. gloss. 1. num. 4.* Conanus *lib. 8. commentariorum cap. 11. num. 7. in fin.* Caldas Pereira *in leg. si curatorem, verb. læsis, num. 117.*

*num.*117. *verſic. ſecundo. Cod. de in integr. reſtitut.* Anton. Gomez *tom.*2 *variar. cap.*4. *num.* 24. Thomas Sanchez *de matrimon. tom* 1. *lib.*6. *diſputat.*4.

42. *num.*2. qui omnes ſic explicant dictas leges ; dicentes, aliud eſſe repudiare legatum, aut donationem ſibi delatam; aliud iubere, donationem ei paratam, & oblatam vxori fieri, quo caſu illam non repudiat vir, ſed recipit, ac demum vxori fieri iubet.

43. Nam verbum *iubere*, importat neceſſitatem. Vt optimè Albericus *in dictionario, verbo iubere*, Rebuffus *in leg.*164. *verbo iubere ff. de verbor. ſignificatione.* Sanchez *vbi proximè d. num* 2. *ante finem*, & conſtat ex *leg.*1 *ff. quod iuſſu*, ibi. *Nam quodammodo cum eo contrahitur, qui iubet.*

44. Et per contrarium *in d.* §. *ſi vir*, valida ſit donatio, quia vir non iuſſit, ſed rogauit donaturo, vt vxori legaſſet, id eſt, interceſſit, vnde vxor immediatè accepit ab illo tertio donatario, quo caſu vir nihil ex proprio patrimonio perdit, diminuit, nec alienat; quia ſibi rogando nihil acquiſiuit, iubendo autem, ſic, & ideo donatio non valuit, vt probant præfati Doctores, ita mirè conciliantes prædicta iura.

45. Hæc tamen differentia inter repudiationem, & renunciationem hæreditatis, nondum aditæ; temperanda erit vt procedat dumtaxat, quando renunciatio ſit tertio, & extraneo, cui alias ſecluſa, & ceſſante repudiatione expreſſa, hæreditas eadem, legatum, aut maioratus, ſeu donatio non defertur, nec eidem tertio ex teſtamento, nec ab inteſtato, nec lege, aut contractus diſpoſitione, acquiri non poteſt, vt ſecus ſit, quando renunciatio fit in fauorem eius, qui ſtante debitoris renunciantis re-

46. pudiatione, & de medio ſublato, ſibi acquireretur, vti vocato lege, teſtamento, aut contractu, provt expreſsè limitant Pariſienſ. §.1. *gloſſ.*3. *numero* 15. Ripa *in leg. ſi nunquam, quæſt* 1. *num.*21. *Codice de revocandis donat.* ſequitur Thomas Sanchez *de matrimonio d. diſputat.* 4. *numero* 17. poſt medium, & aliis relatis obſeruat Flores de Mena *in additio. ad Gamam deciſ.*92. *verſic. communis reſolutio eſt.*

47. Quoniam hæc renunciatio facta aliàs vocato, & proximiori ſucceſſori, potius dicitur refutatio, & repudiatio, non alienatio iuxta intentionem contrahentium, ita latiſſimè poſt plures alios Petrus Surdus *deciſ.*343. *ex numero* 430. *& 49. cum ſequentibus, & num.* 8. *&* 9. latè etiam Antonius Amat.

48. *variar. reſolut.*84. *num.* 14 *& à numero* 39. *& 43. & ex n* 52. *lib.*2 qui optimè plurib. aliis DD. citatis, probat, hanc renuntiationem factam proximiori ſucceſſuro; potius vim habere repudiationis, & refutationis, quam alienationis, quæ eſt ſingularis doctrina ad corroborationem huius limitationis, de qua vide in noſtris terminis multa per Cancerium, nec non Fontanellam citandos.

49. Hanc eandem diſtinctionem, & per hanc noſtram rationem expreſsè poſt plures alios tenet Cardinal. Mantica *in tract. de coniectur. vltimar. voluntat. lib.*12. *tit.*12. *num.*17 vt aliud ſit cedere, & renuntiare hæreditatem alteri per viam donatio-

50. nis, aut venditionis, vt tunc ſine dubio inducatur præambula, & præcisa aditio, & acquiſitio. Aut etenim renunciatio hæreditatis fiat etiam ex cauſa donationis, vt ad ſequentem in gradu ſucceſſio deuoluatur, vt tunc intelligatur ſimplex repudiatio, cum renuntiatio hoc intuitu, & intentione facta intelligatur, vt ipſe ſuo iure poſſit ſuccedere. Vide eundem qui ſingulariter loquitur in hoc diſtincto articulo.

Et ad terminos huius limitationis omnino referendi ſunt Ruinus *in conſil.* 170. *n.* 9. *lib.*1. Petrus Surdus *deciſ.*70. incipit, *duo proponebantur, n.*1. 11. *& num.*13. Menoch. *conſil.*1. *n.*489. *& in conſil.*77. *n.*22. qui alios allegant, & Pereira *d.*145. Gratianus *deciſ.*17. *ex num.* 27. Fontanella *de pactis nuptialib. tom* 1. *clauſul.*4. *gloſſ.*9. *p.*5. *ex n.*125. *cum ſequentib.* Iacobus Cancerius *variar. reſolut.*3. *part. tit.*15. *de renuntiatione ex n.*160. *cum ſeqq.* dum generaliter, & indiſtinctè affirmant; renunciationem hæreditatis delatæ habere vim repudiationis, imò repudiationem hoc caſu factam intelligi per ipſam renuntiationem hæreditatis, dicentes quod quamuis hæc in neceſſarium antecedens præſupponat prius fuiſſe acquiſitam hæreditatem, & aditam acquiſitionem illius, & aditionem præceſſiſſe, ſaltem ordine intellectus, alioquin renuntiatio, & ceſſio nihil operarentur; tamen (dicunt ipſi Doctores) ipſa præambula acquiſitio, & hæreditatis aditio præſuppoſita, cùm non ſit principaliter ordinata ad adeundum, & acquirendam; ſed ad dimittendum, & renunciandum, tanquam momentanea non ſit habenda in conſideratione (provt latius probant) ad effectum vt aliquod ius ex ea acquiratur in prædicta hæreditate creditoribus. 51. 52.

Qui quidem Doctores (provt ex eiſdem, licet non expreſsè; tacite tamen colligitur) loquuntur in renuntiatione facta in ſequentem vocatum ad hæreditatem, quæ ex hæredis repudiatione eidem defertur teſtamento, lege aut alia diſpoſitione. Etenim ſi (vt ipſi ſupponunt Doctores) hanc renuntiationem habere vim repudiationis, & ad hanc conferi ordinatam: manifeſtè ſupponunt; factam eſſe in fauorem immediati ſucceſſoris. Etenim tertio impoſſibile foret per repudiationem ius acquiri, cum per repudiationem ſecundo vocato deferatur, primo de medio ſublato, nec hæres, qui repudiat aliquod ius poteſt transferre in tertium extraneum, cum ipſe nullum ſibi acquiſierit nec reſeruet, nec habuerit, quod cedere tertio extraneo, aut transferre poſſit; atque ideo præcisè intelligendi ſunt præfati Doctores de renuntiatione facta in proximè vocatum teſtamento, vel à lege. 53. 54. 55.

Vel ſaltem intelligi debent præallegati Doctores de ſimplici renuntiatione, & refutatione, non in fauorem alicuius, quia mea refutatio, repudiatio, aut ſimplex renunciatio non transfert vllum dominium, nec ius rei refutatæ, ſed ſolum operatur, vt refutans repudians, vel ſimpliciter renuncians à re ipſa excludatur, vt amplius competere non poſſit, & quod me de medio ſublato per refutationem, aut ſimplicem renunciationem huiuſmodi, in rem illam alius ſuccedat, vel alteri accreſcat; non vero operatur, quod ego ſum author iuris alteri quæſiti, nec iſte ſuccedit in re iure à me tranſmiſſo, ſicque refutans, repudians, vel ſimpliciter renuntians nihil ad alium transfert. Cedens autem, aut renuntians, vendens, vel donans alteri, in ius ſuum transfert, & hanc eſſe veram, & realem differentiam inter vtrumque caſum latiſſimè poſt alios probat Ioannes Gutierrez *de gabellis, quæſt.*63. *per totam*, quem reducere poteſt, ad diſtinctionem, de qua nos ſuperius *ex n.*45. *verſic. hæc tamen differentia inter repudiationem*, &c. 56. 57. 58.

Hinc pedetentim labimur in noſtram principalem, admodum difficilem, arduamque quæſtionem, an debitor poſt iudicium concurſus à ſe formatum, & pendens inter ſuos creditores, ad illud vocatos; poſſit liberè repudiare hæreditatem, ma- 59.

formatum donationem, seu vsumfructum sibi in bonis filij aduentitiis delatum à lege, etiam ante veram.& perfectam acquisitionem eorum, ita vt sola iudicij concursus pendentia sufficiens sit impedimentum, ne debitor possit ius quærendum repudiare, aut remittere.

60. In qua pro parte negatiua, scilicet, lite concursus pendente, debitorem non posse repudiare ius delatum, & quærendum, ita vt in debitore, qui bonis cessit, non procedat dispositio text. *in leg. qui autem c. ff. quæ in fraud. cred. & leg. non fraudantur creditores* 177. *Digest. de regul. iur.* cum aliis superius citatis à principio huius cap.& signanter *ex n.6. cum multis sequentibus, versic. atque ideo cuilibet creditori*, &c. Cum illa iura, & communis Doctorum sententia simpliciter loquantur, & genericè de debitore repudiante ius quærendum, nullo alio superueniente impedimento, quod illorum iurium determinationem cessare faciant, provt in nostra quæstione plurima, & fortissima considerabuntur, quæ vrgent.

61. Primum, quoniam debitor, qui concursum formauit inter suos creditores, & bonis suis cessit, in tantum statum suum mutauit, & suorum bonorum administrationem amisit, vt super eis non possit amplius contrahere, nec quid aliud agere, quod iuri suorum creditorum nocere possit. Provt amplissimè probauimus *suprà 1. p. c. 14. per totum, & cap. 28. per totum.* Ergo in creditorum præiudicium concursu pendente, repudiare non poterit ius quærendum.

62. Etenim quibus prohibetur contrahere, pariter prohibitum censetur repudiare hæreditatem, vt videmus in vxore, quæ nullomodo contrahere potest, nec quasi contrahere absque viri sui licentia, vt probatur *in leg. 55. Tauri*, ibi. *La muger durante el matrimonio sin licenzia de su marido como no puede hacer contrato alguno, à si misino no se pueda a partar ni desistir de ningun contrato que a ella lo que ni dar por quito añadie del, ni pueda haçer*

63. *quasi contrato*, &c. Ita similiter nec repudiare hæreditatem potest, vt probatur *in leg. 44. Tauri*, ibi. *La muger durante el matrimonio no pueda sin licencia de su marido repudiar ninguna herencia, que le venga ex testamento ni abintestato.* Quas leges exornant præter Anton. Gomez, & ordinarios in eis Couarruuias *de testament. in rubrica 2. p. n. 12. & in 4. de sponsalibus, fol. 71. col. 2. ex num. 1. cum sequentibus.* Ioannes Gutierrez *allegat. 3. num. 25.*

64. Mieres *de maioratu 4. p. quæst. 23. num. 122.* vbi dicit, idem esse in donatione facta mulieri absenti, quam absque viri sui licentia repudiare non potest. Ergo eodem modo dicendum erit in debitore cedente bonis, & concursu formato, cui contrahere, & administrare prohibitum est, ex supradictis, vt ius quærendum sibi delatum renuntiare non possit, absque creditorum, quorum interest, consensu.

65. Deinde & secundo, quia in hæreditatis aditione quasi contrahitur inter hæredem, & creditores, nec non legatarios, ac fideicommissarios provt diximus

66. *suprà hac. part. cap. 1. num. 7. & 8.* ergo sicut debitor, concursu pendente, prohibetur contrahere, ita & distrahere. Quia contractus, & distractus à pari procedant, & sint eiusdem naturæ, & de vno ad alium valet argumentum, *leg. Pomponius, §. præterea, Digest. de acquirenda possess. leg item venium, in principio, §. Digest. de petitio. hæredit. leg. ab emptione 59. Digestis de pactis, leg. de tutela, C. de in integrum restitui.* Surdus *de alimentis titulo 8. primileg. 22. num. 6.* Caldas Pereira *de potestate eligendi, cap. 7. numero 15.* Gratianus *disceptat. forens. cap. 168. num. 7. & num. 10. cum sequentibus.* Cecallos *commun. contra commun. quæst. 897. num. 886. tom. 4.* Mantica *de contractibus lib. 1. titulo 2. ex num. 25. & sequentibus.* Escobar *de raciocin. cap. 14. num. 42.*

Tertiò probatur, nam quæ ante concursum licita sunt, & permittuntur debitori, & creditori; tamen concursu iudicis pendente, illicita iudicantur, & ex nouo accidenti litis impedimentum nouum superuenit, text. est *in leg. qui autem, §. sciendum, Digestis quæ in fraud creditor.* In hæc. *Sciendum est Iulianum scribere, eoque iure nos vti, vt qui debitam pecuniam accepit, antequam bona debitoris possideantur, quamuis sciat soluendo non esse recipiat: non timere hoc edictum, sibi enim vigilauit, qui vero post bona possessa debitum suum fecerit hunc in portionem vocandum, exæquandumque cæteris creditoribus, nec enim debuit præcipere cæteris post bona possessa: cum iam par omnium conditio creditorum facta esset.* Ad idem est text. *in leg. si non expedierit, §. 1. Digestis de bonis Authent. iud. possid. leg. penult. Digest. de rei iudicat.* text. *in leg. ait prætor 10.* 67.

§. 12. In hæc. *Si debitorem meum, & complurium* 68.
creditorum consequutus essem fugientem, & pecuniam secum ferentem, & abstulissem ei, id quod mihi debebatur, placet Iuliani sententia dicentis multum interesse, anteaquam in possessionem bonorum eius mittantur creditores, hoc factum sit, an postea, si ante cessare in factum actionem, si postea huic locum fore, Digestis eod. tit. quæ in fraud cred. ergo licet text. *in d. leg. qui autem, & d. leg. non fraudantur, Digestis de reg. iur. & similium dispositio non admittant fraudem in debitore nolente acquirere,* & repudiante ius quærendum; tamen procedit generaliter, quæ limitari debet ex casus nostri specialitate ante concursum formatum, non vero postea eo pendente, & impediente contractus debitoris ob status mutationem, & administrationem adeptam.

Quartò probatur, quis enim negare poterit, 69.
quod debitor cedens bonis in valde miserabili paupertatis statu reperiatur: pluribus comprobauimus *supra 1. p. cap. 2. ex n. 58. cum multis sequentibus.* Negari igitur nec poterit, quin debitor tam 70.
fallitus, cui maioratus, aut hæreditas defertur, eidem renuntians manifesta intentione fraudandi creditores suos id faciat, cum certum sit, & indubitabile, quod is non repudiaret, nisi eo respectu, & fine cognoscens: quod non facta renunciatione, hæreditatis bona, & fructus maioratus sua vita durante, penitus consumerentur in satisfaciendis suis creditoribus, ex quo sequitur notissima fraus facta creditoribus ipsis, & per eam renunciatio sustineri 71.
nec potest. Nam actus, qui sine fraude fieri potest, non sustinetur in fraudem alicuius gestus, *leg. Titius, Digestis ad Trebellianum. cap. beneficium si de feudo fuerit controuersum* plurima in proposito cumulauit Petrus Surdus *in consil. 384. ex n. 60. vsque ad num. 66. lib. 3.*

Renunciatio autem facta in fraudem creditorum 72.
æquè reuocatur, ac donatio *leg 1. §. vlt. Digest. quæ in fraudem creditor. leg. 1. & per totum, Cod. de reuocandis iis quæ in fraudem creditorum, leg. 7. & 8. cum sequentibus tit. 15. p. 5.* ergo si fraus debitoris repudiantis tam nota est, de qua dubitari vix potest, admitti nec debet in præiudicium creditorum.

Quintò

74. Quinto fulcitur hæc pars ex singulari theorica Ioannis Fabri *in §. manet instit. de societate*, quod vbi præcedit contractus, aut materia, quæ ex bona fide ad acquirendum obligat, præsumitur in dolo, & fraude is, qui non acquirit, ideò vt si non acquirere vult, perinde tenetur, ac si acquisiuisset, Quod probat per text. *in leg. 1. §. non tantum, ff. de hæreditat. vel actio. venditat. leg. sed etsi leg, §. de petitione hæreditatis.* Quibus probatur, quod is, qui dolo noluit acquirere reputatur perinde ac si acquisiuisset, melior text. *in leg. §. in fraudem 4. Dig. quæ in fraud. creditor. in fraudem* (ait) *facere videri eum etiam, qui non facit, quod debet facere, intelligendum est.* Quam Fabri doctrinam ponderarunt Aluaradus *de conjecturata mente defuncti c. 3. §. 1, num. 29.* Vincentius de Franchis *decis. 103. n. 3.*

75. ergo dicendum erit in nostro casu, in quo proculdubio inter debitorem & creditores præcessit quasi contractus, per iudicij concursus pendentiam, ad quod illos conuocauit, ad finem satisfaciendi, provt abundè dicemus *infrà 3. p. cap final. per totum* atque ideo ex repudiatione fidem eis frangit, & haberi debet, ac si adiuisset, & acceptasset maioratum, seu hæreditatem delatam, aliudve quodlibet ius sibi vtile, & fauorabile.

76. Sextò hæc pars comprobatur ex intellectu per aliquos Doctores assignato text. *in leg. in fraudem, Digest. de iure fisci*, ibi. *In fraudem fisci non solum per donationem, sed etiam quocunque modo res alienatæ reuocantur, idémque iuris est, etsi non quæratur, æquè enim in omnibus fraus punitur.* Nec non text. *in leg. cum quibus ff. eodem tit.* qui contrarium determinare videtur. *Cum quidem* (inquit Vlpianus) *capitis reus emancipasset filium, vt hæreditatem adiret; rescriptum est, non videri in fraudem fisci factum*

77. *quod acquisitum non est.* In quorum concordiam Doctores distinguunt inter repudiationem hæreditatis, & iuris quærendi ante condemnationem fisco factam, & applicatam, atque sic procedat text. *in d. leg. cum quidam.* Post condemnationem autem quod non possit repudiare ius quærendum in fraudem fisci, cum eo interdicatur rerum suarum administratio. Videndus Peregrinus *de iure fisci lib. 5. tit. 1. de publicatione bonor. n. 190. & duobus sequentibus, & lib 6. tit de debitoribus fiscalibus, ex n. 38. cum sequentibus.* Gratianus *tom. 1. cap. 132 ex n. 12. vsque ad 19.* & Castillo *lib. 5. controuers. 112. n. 50 per duas colum*

78. Sed hæc ratio militat in debitore post iudicium concursus formatum cui bonorum suorum interdicta est administratio, provt diximus in primo fundamento, *n 61.* ergo in acquirendis repudiatio sibi debet interdici in fraudem creditorum suorum.

79. Et in confirmationem adduci potest doctrina Gregorij Lop *in leg 12. tit 10. p. 5. verbo engañosamente*, vbi refert casum in facti contingentia decisum per consilium Regium de delinquente condemnato in quadam pecuniæ quantitate parti applicata pro damno recepto, cui delinquenti absenti delata fuit hæreditas opulenta materna, quam repudiauit, & nihilominus regium consilium pronuntiauit, executionem fiendam in bonis hæreditatis repudiatæ, quia aperte constabat, repudiationem dolosam fuisse, & in fraudem factam. Hanc Greg Lop doctrinam multi Doctores commemorant. Quos in vnum congerit Castillo *tom. 6. c. 112. n. 5.* atque idem videtur dicendum respectu debitoris concursum formantis repudiare volentis ius quærendum in fraudem paratæ executionis, & solutionis, creditoribus fiendæ, ad quod distinatur hoc iudicium concursus.

Nihilominus his non obstantibus, procliuior adhæreo contrariæ sententiæ, vt scilicet debitor, cui pendente iudicio concursus inter suos creditores defertur hæreditas, maioratus, legatum, donatio, seu vti patri vsusfructus; possit libere ante eorum acceptationem repudiare, pro qua expressa sunt iura *in d. leg. qui autem, ff. quæ in fraudem creditor. & d. l. non fraudantur, ff. de regulis iuris.* absolutè probantia ius quærendum posse debitorem repudiare, quia ex sola hâc repudiatione nulla fit fraus creditoribus. Nec ipsi possunt conqueri, cum debitor nihil de suo patrimonio diminuat, nec alienatio datur in iure quærendo, sed dumtaxat, tunc fraus consideratur, quando debitor ius iam radicatum, & plenè quæsitum alienat, fraudandi creditores causa. Quo casu dumtaxat loquuntur, *cum sequentibus, ff. duæ in fraudem creditorum*, provt loquuntur iura expressa, nec non communis tot Doctorum obseruantia, de qua supra à principio huius cap. & per totum abundè probatum est. 81.

Quæ proculdubio indistinctè habent locum ante concursum formatum, siue post, in quo nihil speciale reperitur, quod innodare possit, vel alterare tam firmissimam, & constantem iurium, & Doctorum resolutionem, nec aliquod ex tali iudicio speciale exoritur impedimentum, quominus prædictorum iurium dispositio, authoritate communi Doctorum roborata, indistinctè, & absolutè currere valeat, provt ad responsionem argumentorum, quæ pro contraria parte considerauimus, manifestè apparebit. 82.

Et insuper in terminis per Aluaranum *de conjectur. men. defuncti lib. 2. cap. 3. §. 1. ex numero 26.* (qui tamen de hoc verbum aliquod non dixit) affirmat obiter Castillo *controuersiar. tom. 5. cap. 112. num. 42. colum. 3. ad medium.* dicens quod pater, qui creditores habens restituit maioratum, seu fideicommissum ante tempus filio suo, quod non obstante creditorum concursu, & contradictione; id efficere valeat. Qui Castillo nihil in comprobationem confert, nihilominus nudam eius, & simplicem assertionem veram arbitror, ex iam dictis, & dicendis. 83.

Et loquendo in decoctis, & fallitis, vt valeat repudiatio legatis, & iuris quærendi per eosdem facta in præiudicium creditorum suorum; post alios tenet Stracha *de mercatura p. 3. de decoctoribus n. 37. & 38.* 84.

Nec obstant in contrarium adducta argumenta (ex quorum responsione apertè apparebit nihil speciale continere iudicium concursus pendens, quod à iuris notissimis regulis nos diuertere valeat, (& non primum de quo *n. 61. cum sequentibus*, quod debitor bonis cedens, & concursum causans, sicut administrare bona sua, ita & contrahere prohibetur sit Cui multipliciter satisfit. Primò, fatendo propositionem; sed ex ea non sequitur, prohiberi alienare bona concursus in præiudicium creditorum: ergo & cogi acquirere, quia alienatio tantum cadit in diminutione proprij patrimonij, non in nolente acquirere, nec admittente, & remittente ius quærendum, provt ex pluribus iuribus, & Doctoribus probauimus supra à principio huius cap vbi videre latius poteris. 85.

Nec obstat, quod *in eodem 1. & 2.* argumento dicitur, valere argumentum de contractu ad distractum, 86.

ſtractum, & per aditionem quaſi contrahi inter hæredem, & creditores, quod fatemur: negamus tamen applicationem. Quia non benè ſequitur, contrahitur per aditionem, ergo per repudiationem diſtrahitur. Si enim formaretur argumentum, quando contractus aditionis fuiſſet celebratus, & ab eo voluerit pars diſcedere vel poſt eum repudiare; rectè curreret argumentum.

87. Non vero quando nullns adeſt præcedens aditionis contractus, cum non entis nullæ ſint qualitates, & quod non eſt, rumpi non poteſt, & per diſtractum præſupponitur actus præcedens, qui adeſſe minimè poteſt, vbi ſupponitur repudiatio iuris quærendi, & voluntas acquirendi, ſeu lucrandi. Hoc enim noſtro caſu creditores ipſi potius certant, & cogere volunt debitorem, vt contrahat adeundo, debitor vero non certat de diſcedendo à contractu, quem non celebrauit. Audi

88. Oſualdum *in additionib. ad Hugon. Donellum, in annotation. ad cap. vltim. lib. 23. verſic. obijcitur 1. l. 45. fol 320. in fine*, ita ſcribentem, *neceſſe eſt vt res in bonis debitoris fuerint, etſi poſt obligationem contractam fuerint quæſitæ. Idque probandum eſt ſic agenti, & vt traditio facta ſit, aut dominium tranſla-*

89. *tum, aliàs non diceretur alienatum. Quia facultas adeundi, vel agnoſcendi legati, ius nondum quæſitum, non eſt in bonis noſtris, leg. 42. de acquirend. rerum Domin. leg. 5. §. 5. de iure dotium leg. 53. §. 13. de donation. inter virum, leg. 1. §. 23. ff. de collatione. Cum*

90. *aut à lege obueniat, aut defuncto deferatur. Itavt agnoſcere, vel non agnoſcere liberum ſit. Nicol. Valla. Annæus Robert. Petrus Faber, Schifor de Gir. quin iure hic ſuo, vt repudians, vel fraudulenter verſari, nec cuiquam iniuriam facere videtur leg.*

91. *nemo 151. de regulis iuris, cum non obligatus ſit debitoribus, vt acquirat, ſed de acquiſitis conueniri poſ-*

92. *ſit.* VVelembech. *conſil. 17. n. 42. & n. 46. nec iuris ratio patitur, quem compelli vt agnoſcat legatum, vel hæreditatem Valla, d. titul. 12. ſub fin. cum & adeun-*

93. *do quaſi contrahere hæres videatur ac, ſicut liberum eſt, contrahere, ita & acquirere, cum in alienando quæſitum, non autem in non acquirendo, præiudicium alteri fiat*, &c. Sequitur referens Caſtillo *tom. 5. controuerſiar. cap. 112. num. 34.* igitur tantum abeſt, quod hic agatur de diſtractu, vt potius qui repudiat, nec contrahat, nec diſtrahat.

94. Atque ideo dicimus, quod ille, qui repudiat ius quærendum, nihil agit, nec alienat, ſed tollitur de medio, vt alteri, qui poſt eum ius habet, acquiratur, & qui remouet obſtaculum, non facit actum, latius proſequitur, & comprobat Fontanella *de pactis, tom. 1. clauſul. 4. gloſſ. 9. part. 5. ex n. 96. & ſequentibus fol. 210. & clauſul. 3. n. 76.*

95. Deinde quia debitor concurſus iudicio pendente, non prohibetur abſolutè contrahere, ſed limitate in præiudicium ſcilicet iuris iam quæſiti creditoribus in bonis debitoris, quorum reſpectu dumtaxat prohibetur alienare, & contrahere; abundè diximus *ſuprà 1. p. cap. 14. & c. 28. per totum*, & alibi ſæpè, de quibus bonis non tractamus, cum ius adeundi in bonis debitoris non ſit, tanquam ius quærendum, vt hoc capite ſæpiſſimè diximus.

96. Nec obſtat, quod argumento *2. ex n. 62.* dicitur *ex leg. 54. & 55. Tauri*, vt is, cui prohibitum eſt contrahere abſque alterius interuentu, prohibeatur etiam hæreditatem repudiare, quia contrarium eſt verius, vt ſtatim probauimus, ita vt licet mulier prohibeatur contrahere abſque licentia viri; non

97. prohiberetur repudiare abſque ea. Niſi ſpeciali, *leg. 54. Tauri*, fuerit determinatum, ob eiuſdem imbecillitatem, & facilitatatem incauti conſilij, quæ lex eſt ſpecialiſſima in caſu, de quo loquitur, nec ad alios trahi poteſt, vt notant Ioannes Gutierrez, & Mieres, *in argumento citati*, alias autem ius 98.
commune eſt in contrarium, vt per text. *in leg. ſi ego, ff. de negotiis geſtis, & in cap. ſi tibi abſenti, de præbend. lib. 6.* firmat Paulus Caſtrenſ. *in conſ. 171. in caſu præſenti viſis omnibus, num. 1. lib. 2.* quod 99.
mulier donationem ſibi abſenti factam, & non acceptatam poteſt repudiare, non obſtante ſolemnitate ſtatuti diſponentis, quod in alienationibus mulierum interſint conſanguinei, quam doctrinam ſequuntur Bartholomæus, Socinus *in conſ. 53. viſo inſtrumento, n. 22. lib. 4.* Caſſaneus *in conſuetud. Burgundiæ Rubric 4. §. 7 n 10.* & alij plurimi relati à Tiraquell. *in legibus connubial. gloſſ. 5. in verbo, contracter. num. 31.* vbi hanc opinionem fundat latè Gozadinus *in conſil. 12. num 6.* vbi dicit quod in 100.
repudiatione iuris quærendi non requiritur illa ſolemnitas, quæ alias eſſet neceſſaria ad repudiandum ius iam quæſitum Caſtillo *in d. leg. 55. Tauri, fol 116. colum. 4* & quæ notanter tradit Mandoſius *in tract. de ætate minorum quæſt. 21. per totum, fol. 24.* & quod in minori tradit Petrus Surdus *deciſ. 278, num. 8.* Mieres *de maioratu 4. p. quæſt. 23. numero 121.*

Hinc videmus idem in Prælato religionis, qui 101.
licet non poſſit alienare bona abſque conſenſu ſui capituli, & conuentus, & aliis iuris ſolemnitatibus tamen abſque illis, & ipſe ſolus poteſt repudiare hæreditatem delatam monaſterio, legatum, & donationem, qui in quærendis eidem poteſt præiudicare, non in quæſitis, & radicatis iuribus monaſterij, Mieres *ibidem num. 120.* latiſſimè Ceuallos *commun. contra commun. quæſt. 661.* Ceruant *in leg. 6. Tauri, num. 79.* plurimos congerit Auguſtin. Barboſa *in cap. nonnulli num. 9. de rebus Eccleſiaſt. non alienand. & in tract. de iure Eccleſ. lib. 3. c. 50. ex num. 42. cum ſequentibus*, latè & optimè plures referens videndus Thomas Sanchez *de matrimonio, lib. 6. diſput. 4. ex num. 42. cum ſequentibus.* Molinus *de ritu nuptiarum. cap. 99. num. 17. fol. 369.* 102.
vbi etiam poſt Couarruuias, Purpuratum, Cagnol. & alios. Quod ſolus conſenſus Abbatiſſæ in renunciatione Monialis ſufficiat ad præiudicandum monaſterio, cum cadat ſuper iure quærendo, & nondum quæſito, & in pulchro caſu videndus erit Noguerol *allegat. 6 ex num. 23. & ſequentibus*, qui plures DD. congeſſit ad prædictum caſum, videndus per totam allegationem loquens, de renunciatione monialis, & conuentus.

Igitur ex hoc argumento, quod magis vrgebat ad inducendam ſpecialitatem, & impedimentum, ne lite concurſus pendente debitor ius quærendum poſſet repudiare in præiudicium creditorum; clarè monſtratur concurſus pendentiam, nihil innodare, nec mutare iurium abſolutam determinationem nec aliquam ſpecialitatem adeſſe probabilem.

Nec etiam deduci poteſt ex iis, quæ in tertio ar- 103.
gumento *ex num. 67.* dicitur *ex leg. qui autem 6. §. ſciendum, ff. quæ in fraud. creditor. & leg. ait Prætor. 10 § debitorum, ff quæ in fraud. creditor.* vt ſcilicet quæ ante concurſum licita ſunt; poſt concurſum illicita iudicentur. Quia vera eſt propoſitio in his caſibus, & actibus, qui tangunt finem iudicij concurſus, ad quem deſtinatur; non tamen in aliis actibus, qui fini concurſus non opponuntur. Etenim cum concurſus formentur ad ſatisfaciendum

dam creditoribus ex bonis cessis per debitorem communem, iuxta vnicuiusque gradum, & prærogatiuam in eodem iudicio dirimendam: non est
104. in facultate creditoris propria authoritate, & absque iudicis licentia exigere suum creditum in præiudicium cæterorum, inter quos omnes æqualitas quædam contractafuit, vt dicitur *in d. §. sciendum*, in illis verbis *Nec enim debuit præcipere cæteris posti bona possessa cum iam par omnium creditorum conditio facta esset.* Atque ideo hanc fidem frangere, ortam ex natura, & fine iudicij non debuit creditor aliquis, præmaturè erigendo in damnum cæterorum creditorum, ad quem non pertinet facultas erigendi propria authoritate, sed ad iudicem, qui bona distribuere debet inter omnes. Iuxta iura expressa, & latè tradita *supra 1. cap. 13. à princip. & cap. 14. ex n. 31. versic. moueor ad sic dicendum*, &c. Atque ideo mala fides, qua exigit propria authoritate, ei non prodest, quamuis cæteris restituat. Prout abundè diximus *suprà 1. p. cap. 10. ex num. 62. cum multis sequentibus, versic. secundo fingitur stare*, &c. *Cum duobus versicul. sequentibus.*

106. At nos agimus de casu diuerso non comprehenso in ipso iudicio concursus, nec ratione rei ipsius, quæ in concursum non cadit, cum ius quærendum in bonis debitoris non sit. Vt sæpè diximus in hoc cap. nec ex natura, & fine ipsius iudicij concursus, cum quasi eius contractus inter debitorem, & creditores, ac inter istos restringatur duntaxat ad fines ipsius iudicij, quos non egreditur. *ad leg. qu. d. quid adstringendæ, ff. de verbor. obligatio. cum concordantibus.*

107. At respectu iuris acquirendi creditores non tenent debitorem obligatum, neque eum adstringere possunt acquirere, nec eum possunt compellere adire, nec impedire repudiare lucrum ei delatum, qui tantum habent eum obligatum ad bona quæsita, & in suo debitoris patrimonio radicata conferuanda: non tamen eum habent obligatum ad lucrandum, vt eleganter dixerunt VVesembechius *in consil. 17. num. 42. & num. 46.* necnon Osualdus, quem ad litteram retulimus *suprà num. 88. versic. nec obstat quod in eodem*, &c. sequutum per Castillo *controuers. lib. 5. cap. 112. n. 34.* & probabitur mox ad responsionem quinto argumento.

108. Imò, & quod plus est, in bonorum ipsa acquisitione potest debitor præiudicare creditoribus suis, quando scilicet in ipso initio acquisitionis adest pactum in fauorem posterioris creditoris, vel alterius tertij extranei, & conditio, quod priores in bonis his nouiter acquisitis nullam ius habeant. Vt per text. *in leg. qui autem, ff. quæ in fraud. cred. & leg. non fraudantur, ff. de reg. iur.* tenet Negusant. Fanac. *de pignor. 4. p. princip. in princip. vers. quarto quæro num. 33. & 34. & seqq.* vbi erudite disputat, resolnit, & ad alia vtilissima infert Vincent. de Franchis *decis. 97.* Tuschus *tom. 4. littera H. consil. 128. per totam.* Parlador. *in sesquicentaria, different. 57. num. 9.* Pacificus *de Saluiano interdicto, inspectio. 3. cap. 2. num. 510. & num. 512.* Fontanella *de pactis nuptialibus, tom. 2. claus. 7. gloss. 2. part. 8. n. 78. & 79.* qui alios plures Doctores referunt, & Noguerol *allegat. 19. num. 39.* vbi, & *num. seqq.*

109. latè prosequitur, quod pater in quærendis potest præiudicare filiis, & *ex num. 44.* vbi de patre bona acquirente eo pacto, & qualitate, vt de eis ad libitum possit disponere, vt possit alteri dare, nihil illis relinquendo, pluribus comprobat videndus.

110. Optimè etiam Cardinal. Mantica *de tacit. & ambigu. comment. lib. 11. tit. 22 num. 30. & 31.* vbi agit de debitore emente aliquam rem ab alio tertio, inter quos fit pactum, vt res empta sit specialiter obligata pro aliquo debito ipsius emptoris; veluti pro dote vxoris, itavt præferatur aliis etiam anterioribus creditoribus ipsius emptoris, qui in bonis suis debitoris emptoris generalem habent hypothecam: hoc pactum valere in præiudicium prædictorum creditorum anteriorum: si factum fit ante traditionem, vel in ipsa traditione, & antequam emptor rei emptæ dominium quæsierit, quoniam dominus, in traditione rei sua quamlibet legem, pactum, & conditionem imponere potest, *leg. in traditionib. ff. de pactis, l. legem. Cod. eodem tit. leg. qui absenti, §. 1. ff. de acquirend. possessio.* Nec obstare, inquit *ibidem num. 31.* quod cum omnia bona emptoris debitoris præsentia, & futura fuerint aliis prioribus creditoribus obligata, quibus per nouam acquisitionem ius sibi quæritur: non valeat pactum in eorum præiudicium, *leg si vnus, §. ante omnia, ff. de pactis*, quia licet in quæsitis debitor non possit præiudicare suis creditoribus, potest tamen in acquirendis. Vide de hoc latissimè, & eleganter per Negusantium, loco citato, vbi abunde plura quando pactum hoc apponitur post traditionem rei vendit, vt tunc non præiudicet creditoribus anterioribus ipsius emptoris, quibus semel fuit quæsitum per rei acquisitionem. 111.

Idem etiam mutuans pecuniam creditori ad rem emendam, vel etiam venditor pro ipsius rei pretio possunt de speciali hypotheca sibi cauere super eadem re: vt in ea anteribus creditoribus præferatur, quando scilicet pactum specialis hypothecæ fieret appositum in ipso initio contractus, vel in ipsa emptione in continenti, & sic ante rei traditionem vt per *l. licet 6. Cod. qui potiores.* Valenz. *cons. 56. num. 36. & seqq.* Rodrigaez *de redditibus, lib. 2. quæst. 20 sub n. 6.* Selle *decis. 42. ex n. 8. & seqq.* Gratian. *discept. 670. n. 2. tom. 4.* Surdus *decis. 157.* Fontanella *de pactis claus. 7. gloss. 2. p. 8. n. 73. vol. 2.* Anton Amat. *resol. 3. n. 49. & 50.* qui quamplurimos alios allegant. 112.

Et quod in ipso actu, & initio acquisitionis possit apponi conditio, & pactum, quod post acquisitionem non admitteretur absque iuris solemnitate, (omissa tanquam exorbitanti, *leg. 1. §. fin. cum leg. seq. ff. de rebus eorum*,) latissimè probat Pinellus *in leg. 1. 3. p. Cod. de bonis mater. ex n. 24. & num 51. cum seqq.* & omnino videndus Matienzus *in leg. 2 gloss. 1. ex num. 17. cum seqq* Valasc. *de iure emphyteut. quæst. 53. à num. 3. vsque ad fin.* qui latè agunt de hoc pacto apposito in initio acquisitionis, & de intellectu *d. §. fin* quamplurimi citantur Authores ab Hermosilla *in leg. 4 gloss. 2. num. 25. & 26. tit. 5. p. 5. tom. 1 fol. 21.* qui de præfatæ *leg. 1. § si minor.* interpretatione agunt, quidam præfatam decisionem text. vt exorbitantem, & contra iuris principia vndique constantia non esse seruandam; quidam contra sectantes, omnes tamen vnaniniter tenentes, vltra casum illius text. pactum ab initio contractus, & acquisitionis appositum obseruandum in eumlibet præiudicium. Sed melius, & magis ex professo, declaratum text. *d. §. fin. & leg. seqq.* Gutierrez *de iuram. 2 p. cap. 5. ex num. 36. cum seqq.* omnium opiniones, & intellectus a præfata iura cum Duar. Ioann. Dominic. Gaito *creditor. cap. 4. quæst. 7. ex n. 441. vsque ad num. 509. fol. 53.* à tergo *cum seqq.* qui notatur in- 113. 114.

terpretantur d. iura, vt loquantur, quando pactum hypothecæ emptæ à minore appositum fuit ex interuallo, & post perfectam venditionem, & ante traditionem, secus si incontinenti pactum apponatur, & ante traditionem, quia tunc transit res in minorem, & ei acquiritur cum illo onere, & cum sua causa hypothecæ, donec pretium soluatur.

Quiquidem intellectus satis iuridicus, consonans est iuris regulis, & principiis, in quibus omnes Doctores, nemine dempto, vnanimiter conueniunt, nec ei dem intellectui resistit text. *in d. §. si minor*, imò prorsus conuenit, cum in nulla sui parte insinuauerit Consultus, pactum, *vt quoad pretium solueretur, prædia essent obligata*, fuisse in continenti appositum, imò contrarium insinuare videtur, vt non incontinenti, sed ex interuallo post dominium rei emptæ minori quæsitum pactum prædictum fuisse appositum, vt clarè indicant illa verba text. ibi. *Nam vbi dominium quæsitum est minoris cœpit non posse obligari*, & ideo in hoc dubio facienda erit interpretatio iuris regulis conformis, ne Iurisconsultus de errore, & temeritate arguatur, & ad euitandum notissimum absurdum.

115. Quæ doctrinæ in tantum procedunt, vt si in initio acquisitionis conuenerit inter debitorem, & venditorem, seu donantem, vt res empta, aut donata, & sic nouiter acquisita sit obligata specialiter pro aliquo debito ipsius debitoris puta pro dote vxoris suæ, vel alio creditore, iste tertius præfertur aliis debitoris creditoribus etiam anterioribus, provt latè probat, & prosequitur Cardinal. Mantica *de contractibus tom. 1. lib. 11. tit. 13. n. 30.* 31. plures alios vide *suprà 1. p. c. 12. ex n. 14. vers. & quod pactum, quod creditor*, &c. *Et num. 2* & idem post Gallum *singul. obseru. lib. 2. obseruat. 12. in 2. limitat. & obseruat. 15. in 3. limitat.* & alios tenet Ioan. Anton. Manguil. *in tract. de euictionib. quæst. 40. n. 6.* vbi quod quando venditor rei vult,
116. quod creditor vnus emptoris præferatur in ipsa re vendita cæteris quibuslibet creditoribus ipsius emptoris, quod liberè potest hoc in pactum deducere, quia in actu acquisitionis, potest venditor aliis præiudicare.

117. Igitur ex casu speciali illorum iurium de quibus in argumento contrario *ex n. 67.* non contento intra limites, & fines iudicij concursus, & eius finj, & destinationi repugnante, non erit deducenda doctrina generalis ad alios casus diuersos, & non comprehensos sub fine prædicti iudicij, atque ideo nulla ex hoc argumento specialitas deduci valet.

118. Nec obstat quartum argumentum, de quo *suprà ex n. 69.* vt manifestè fiat per debitorem fraus creditoribus repudiando hæreditatem delatam sibi inopi, etsi tanquam in fraudem creditorum esse reuocandam, ex *leg. 1. & toto tit. ff. quæ in fraud. cred.* cui facilis patet responsio. Etenim tunc facta in fraudem creditorum reuocantur, quando debitor alienat bona sua, iam quæsita, & in suo patrimonio radicata: non vero nolendo acquirere, & repudiando ius, & hæreditatem delatam: quia tunc non fraudare creditores, clarè dicunt iura expressa, *leg. qui autem ff. quæ in fraud. cred. leg. non fraudantur creditores, ff. de reg. iur.* cum aliis, & communi resolutione, de quibus à principio huius cap.

119. Nec obstat quintum, de quo *suprà n. 73.* ex singulari doctrina Ioan. Fabri *in §. manet instit. de societate* Dum dixit, quod quando præcedit contractus, vel materia, quæ obligat ad acquirendum, non potest non acquiri absque fraude, & dolo. Quæ parum vrget, cui respondetur, vt procedat (vt vides) quando quis necessario ex obligatione, contractu, aut legis dispositione tenetur acquirere ad alterius vtilitatem, provt videmus in hærede venditore hæreditatis; qui omne ius quomodolibet pertinens hæreditati cessit in emptorem, in cuius præiudicium non potest non acquirere, sed omnino tenetur virtute contractus præcedentis, sicut apparet ex exemplis eorum iurium, quæ in argumento allegaui, & quibus nititur Faber, & aliorum etiam, quæ recenset Gloss. *in leg. alienationis, §. qui occasione ff. de verb. signific.* vbi benè declarat Rebuffus post Bartol. *in d. l. qui autem?* Castillo *controuers. tom. 5. c. 112. n. 49.* post quos, & Decium *in leg. non fraudantur 176. n. 1.* & ibidem Cagnol. *num. 1. ff. de regul. iuris.* Aluar. *in l. alienationis verbum 28 num. 11. in fin. ff. de verbor. signific.* Anneus Robert. *rerum iudica. lib. 3. cap. 12.* Camill. de Medicis *consil. 98. ex num. 18.* & post plures alios hanc doctrinam Fabri, comprobat Carleual. *de iudiciis tom. 2. lib 1. tit. 3. disput. 25. num. 12. cum seqq.* quod quando procedit contractus, aut materia, quæ obligat ad acquirendum iuxta bonam fidem, vt tunc dolum, & fraudem committat qui non acquirit.

Cæterum in specie, & casu nostro lex ad acquirendum non obligat debitorem; nec ex contractu, 120.
qui præcesserit cogitur, nec ex natura rei, de qua agitur. Vt ad responsionem tertij argumenti diximus, & probat expressè Castillo *vbi proximè d. num. 49.* Imo potiùs ius ipsum disponit expressè contrarium, quod scilicet acquirere non teneatur is, qui cum possit hæreditatem, aut successionem legitimam consequi, in sua sit libera facultate, si velit, sicuti expressissimè probant text. *in d. l. qui autem 6. cum suis §§. ff. quæ in fraudem creditorum, & leg si sponsus, §. si maritus ff. de donat. inter d. leg. non fraudantur, & d. §. qui occasione.*

Nec obstat sextum, & vltimum argumentum, de 121.
quo *n. 75.* quod nullo modo vrget. Tum quia loquitur post rem iudicatam, non lite pendente, quæ dum pendet, res non potest dici iudicata: tum quia etiamsi in nostro casu adesset res iudicata: non versatur ratio, & priuilegium fisci, quo Doctores nonnulli, qui eam opinionem sectantur, mouentur. Tum tandem quia verior, & receptior opinio est contraria, text. *in d. leg qui autem procedere in fisco*, vt siue ante condemnationem, siue post, reus condemnatus potest delatam successionem liberè repudiare: quia etiam post condemnationem fiscus solum consequitur esse creditorem ad bona ipsius condemnati, & quantumvis cum hypotheca; hæc non comprehendit ius nondum quæsitum, nec adhuc non incorporatum in patrimonio debitoris. Provt iam ex multis probauimus *suprà ex num. 11. vers. hæc doctrina, & iurium*, &c. Atque ideo, vt prædicta iura pariter procedant in fisco creditore ad bona delinquentis. Latissimè ad partes disputans resoluit quamplurimis Doctoribus relatis, Castillo *lib. 5. controuers. c. 112. per totum num. 50.* per duas columnas, erudite satisfacit doctrinæ Gregorij Lopez, cuius nos mentionem fecimus superius *ex n. 75.*

D. Larea *in decis. Granat. 55. num. 27.* licet ipse videatur se contrariæ opinioni inclinare, sed hæc, quam sequimur longè receptior est, maiorique numero Doctorum fulcita, & videndus est Castillo, 122.
qui plures Doctores etiam congerit.

Ex quibus manifestè deducitur vera huius quæ-

stionis

ilionis difficilis resolutio, debitorem concursu pendente liberè posse, sicuti & ante ipsum repudiare ius, aut successionem quamlibet sibi delatam, renitentibus etiam, & impugnantibus creditoribus, qui quidem ad id ius aliquod non habent, nec ad id tenent obligatum debitorem, sed solum ad bona, quæ ipse in suo patrimonio habet iam quæsita.

123. Hanc tamen resolutionem, vno modo limitabis, quando appareat etiam ex probabilibus præsumptionibus, hanc repudiationem non esse veram, sed fictam, & simulatam: quia tunc non potest præiudicare creditoribus, vt expresse tenet Castillo *vbi proxime*. dum respondens ad casum decisum in Consilio regio relatum à Greg. Lopez, inter alias solutiones ita scribit: *Quod etiam certo crederet, aut scieat repudiationem ipsam fuisse fictam ac simulatam, atque factam, vt filius eandem hereditatis ius à se abdicaret: sed potius ipsam retinere contenderet in fraudem tamen offensi, & sententia iuta; vnum simularet, repudiare scilicet, aliud verò ageret, retinere (inquam) hereditatem eandem, & condemnationem, atque executionem vitare sicque venatum ipsum sententiam, & partem offensam decipere. Veritatem itaque magis, quam subtilitatem iuris perpendens ipse regius Senatus ad offensum consulendum maxime æquitate decreuit, & fraudi adeo clare cognitæ, atque ex opulenta hereditatis repudiatione, simulatione, & fictione præsumptæ, aut pro certo habita* &c.

124. Hanc in nostris terminis optimè probat D. la Rea *in dec. Granat. 55. n. 14.* circa reum condemnatum, cui maioratus successio delata fuit, & renuntiauit in filij fauorem, & in fisci fraudem, & arguit fraudem atque simulationem ex eo, qui iam acceptare videbatur maioratum, cum tres locationes fecerat rerum pertinentium ad maioratum lapsum, ex quibus inducitur agnitio, & acceptatio per text. *in §. pro hærede, instit. de hæredum qualit. & differ.*

125. Vel prædia colendo, locandove, *ex l. pro hærede, ff. de acquirend. hæredit.* & ex fructuum perceptione, &

126. quod per locationem facta nomine successoris videatur adire, & agnoscere maioratum, tenuerunt Imola *in l. gerit. c. de acquirend. hæred.* & ibi Aretin. Bald. Corneus, Barbos. & Mantica, quos refert, &

127. sequitur Fachineus *lib 6. contr. iurium. c 52.* & in locatione pro hærede geri, probat Farinac. *1. part. nouissimar. dec. 32.* probans *n. fin.* in maioratu hanc agnitionem induci. Vide D. la Ream *loc. cit.* & vlterius *ex n 17. & seqq.*

128. Et præsumptiones erunt sufficientes ad inducendam simulationem, quando ipse debitor facta repudiatione remansit in possessione, ad text. *in l. sicuti 81. §. superuacuum, ff. quibus modis pign. vel hypothec. solu* abunde Farinac. *in tr. de simulatione,*

129. *q. 162. ex n. 246. cum multis seqq.* & antecedentibus, nisi subsit iusta retinendi causa, quas late cumulat ibidem.

130. Item quando ex repudiatione hæreditas peruenit ad vxorem, vel filium, tunc vehemens præsumptio simulationis fraudulentæ inducitur ob tantam sanguinis coniunctionem *l. data, C. de donat. l. penult. versic. sed hoc quæ ff. de bonis libert.* Bald *in l. si quis post hac. n 2. C. de bonis proscript. & conf. 70. lib. 1.* Laudens. post Alberic. & alios *in tract. de fisc. q. 11. fol 244.* Roman. *consil. 367. num. 15.* Decius *consil. 587. num. 9. & consil. 559. num. 2.* Alciatus *in l. si mater. num. 3. Cod. de transact.* Natta *consil. 444. num. 10. lib. 1.* Crancta *consil. 85. n 5.* & alios plures.

communem dicit Menochius *consil. 226. num. 92. & 93. lib. 3.* etiam *consil. 334. n. 47. lib. 4* Tiberius Decianus *respons. 37. num. 9. lib. 2.* Francisc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 3. quæst 49. num. 25. & seqq* Alios plurimos retulimus suprà *1. part. c. 7. versic. singula conditiones*, prout in casu relato à Gregor. Lopez vbi suprà *n 79.*

Maximè stante causa simulandi, prout est creditorum exactiones euitare; quia simulatio requirit causam ad simulandum, itaut causa simulandi cessante, & deficiente, cessaret simulationis præsumptio plures per Farinac. *de falsitate, & simulatione, quæst. 162. n. 163.* & qualis causa sufficiat, & quod 132. sufficiat opinio partium sola, etiamsi non appareat vera, & de aliis vide singulariter per Oliuerium Beltramin. *in annotat. ad Alexand. Ludouis. decis. 141. numero 27.* vbi multa elegantia cumulauit in proposito. 133.

CAPVT XV.

Creditores possessoris maioratus patris hæredis grauati, vel donatarij præmaturè & ante tempus restituentis maioratum, vsumfructum (patri debitum in filij aduentitiis) seu hæreditatem, aut donationem, an concursu super eisdem bonis causato ius habeant ad interusurium medij illius temporis saltem.

SVMMARIVM.

Creditores debitoris ante tempus restituentis maioratum, fideicommissum, vsumfructum patri debitum, an possint in concursu per restitutionem formato, ius prætendere ad interusurium & fructus, à tempore restitutionis vsque ad mortem debitoris perceptos, n. 1.

Sine concursus formetur à debitore præmaturè, & ante tempus restituente, n. 2.

Sine formetur à possessore, cui hæc præmatura restitutio facta fuit à debitore, n. 3.

Interusurium rei præmature restitutæ, an indicentur bona debitoris restituentis, n 4.

Separatio patrimoniorum in vna debitoris persona concurrentium conceditur, ne iura creditorum confundantur, n. 5.

Quæstio proponitur disceptanda, n 6.

Pars negatiua, vt creditores præmaturè restituentis hæreditatem, maioratum, vel vsumfructum, ad interusurium medij temporis ius non habent, n. 7.

L. Patrem, D. de ea quæ in fraudem creditorum, ponderatur, in qua creditores patris, qui filio communi ante tempus fideicommissum restituit, ad fructus medij temporis ius denegatur, ibid.

Grauato restituere per suam mortem permittitur, ea non expectata, restituere, n 8.

L. post mortem. C. de fideicommiss. ponderatur, ibid.

Grauatus restituere, si restituat, ex hoc actu restitutionis acceptatio hæreditatis præcedens tacitè indicitur, n. 9.

Fraus fit creditoribus, si debitor ante tempus restituat num. 10.

Grauatus ex actu restitutionis præmaturæ acceptare

etiam censetur Falcidiam, & Trebellianicam, sibi pro iure debitam, n.11.
Leg.patrem,l.debitorem.ff.de iis quæ in fraud.credit. ponderantur,n.12.
Creditores debitoris præmaturè restituentis ius non habere ad fructus, & interusurium perceptum à tempore restitutionis vsque ad mortem restituentis, qui teneant,n.13.
Possessor maioratus an possit in vita,& contradicente vxore maioratum restituere ante tempus, numero 14.
Pater habens vsumfructum in aduentitiis filij potest illum remittere,& ante tempus filio relinquere, num.15.
Et talis vsusfructus à patre repudiatus erit aduentitius filij, & non profectitius à patre, numero 16.
Debitor in diem potest ante diem soluere, nec semel solutum potest repetere, n.17.
Creditores debitoris præmaturè restituentis, an ius habeant ad interusurium, distinctio traditur inter restitutionem iuris iam perfecti, & iuris quærendi reuocabilis,& resolubilis, numero 18.& sequentibus.
Leg.patrem,& l.debitorem,D.de iis quæ in fraudem creditorum,interpretantur, numero 19. & sequentibus.
Vt loquantur quando hæres restituit ante acceptationem, & ante ius sibi radicatum iuxta illorum iurium communem interpretationem,numero 20.21. & 22.
Versus traditur intellectus ad l.patrem, D. de iis quæ in fraudem creditorum, n 23.& 24.
Lege post mortem, Codice de fideicommiss. loquitur de præmatura restitutione in præiudicium solius restituentis;non quando vergit in præiudicium tertij, n. 25.
Hæres non potest præmaturè restituere in præiudicium secundi substituti,n.26.
Possessorem maioratus, hæredem grauatum, nec patrem vsufructuarium non posse post acceptationem, & ius radicatum præmaturè restituere in præiudicium suorum creditorum,vera est, & certa opinio,n.27.
Et creditores ius habent ad interusurium medij temporis,n.28.
Pro ea adducitur l.3.§. gesta, D. de iis quæ in fraudem credit.n.29.
Melior l.omnes,§. si vir vxori, D.de iis,quæ in fraudem creditorum, expressè probant resolutionem communem, n.30.
In temporis præuentione fraus sit creditoribus, numero 31.
Præmatura restitutio in se includit remissionem fructuum, non admittendam in præiudicium tertij, num.32.
Interusurium donat debitor, qui ante tempus restituit maioratum, n.33.
Grauatus restituere post mortem,potest restituendo in vita grauamen imponere commensurabile fructibus medij temporis, n.34.
Hæres, vel possessor maioratus per acceptationem faciunt fructus suos, qui si ante tempus restituant, non ius quærendum, sed ius quæsitum dimittunt, num.35.
Legatarius, qui ex legato commodum non consequitur grauari non potest: secus si sub die.aut conditione,ratione interusurij,quod percipit ea pendente,n.36.
L.3.§.Iulianus,& §.si rem,in proposito ponderantur, ibid. & n.37.
Qui præmaturè restituit hæreditatem non transfert iura in substitutum auctoritate Senatusconsulti, n.38.
Nec is cui restituitur possidet tanquam fideicommissarius, sed tanquam cessionarius vita hæredis durante,n.39.
Præmatura restitutio non dicitur vera restitutio, sed donatio,& largitas hæredis, n.40.
Ex præmatura restitutione possidens, non tanquam fideicommissarius, sed tanquam donatarius possidet, n.41.
Leg.sed & si ante,ff.adTrebell.l.hæres metus,in princ. D. de condit. & demonstrat. in terminis adducuntur,ibid.
Et dicitur donatio non respectu proprietatis, sed interusurij tantum, ex quo attenta vita restituentis debetur gabella,n.42.
Maioratum ante acceptationem potest debitor renuntiare in præiudicium creditorum, secus post acceptationem, n.43.& 44.
Possessor maioratus pro tempore vitæ suæ, & in suæ præiudicium potest commoditates maioratus cedere, etiam in præiudicium filij si non excedat quintum.n.45.
Debitor maioratum quærendum potest renuntiare in præiudicium creditorum,quæsitum tamen, non,numero 46.
Possessor maioratus potest in vita renuntiare maioratui in præiudicium vxoris,cui ex lege regia debetur medietas fructuum,n.47.
Vir in aquæstu liberam habet alienandi facultatem renuente vxore, n.48.
Leg.5.tit.9.lib.5. recopilation. exornatur, idem, & num.49.
Pater vsumfructum sibi pertinentem in bonis aduentitiis filij,post acceptationem remittere non potest filio in præiudicium creditorum, ad illud interusurium medij temporis ius habentium, numero 50.
Pater vsumfructum sibi delatum,& ante acceptationem liberè potest repudiare, & remittere filio in præiudicium creditorum,ius non habentium ad interusurium,n.51.
L.cum oportet,§ sin autem, Cod.de bonis quæ liberis, ponderatur loqui, in patre renuntiante vsumfructum ante acceptationem, n.52.
Pater ante acceptationem remittendo filio vsumfructum, non dicitur donare; secus post acceptationem.n.53.
Pater ante acceptationem potest ante vsumfructum remittere filio in præiudicium creditorum; secus postquam illum acquisiuit,n.54. & 55.
Pater remittendo filio vsumfructum iam acquisitum,proprium diminuit patrimonium, n.56.
Quia tunc remittit ius quæsitum, & non quærendum, num.57.
Gratianus loquens in remissione vsusfructus facta per patrem filio,declaratur, n.58.
Distinctionem an pater remittere valeat vsumfructum ante, vel post acceptationem sequutus fuit Gratianus,n.59.
Renuntiatio iuris quærendi connexi cum iure quæsito non admittitur in præiudicium creditorum, numero 60.
Filius percipiens vsumfructum sibi remissum viuente patre, non tenetur communicare fratribus patre mortuo,n.61.

Dona

Donatio inter patrem,& filium de iure communi non valet,sed morte confirmatur,n.62.

Valet tamen remissio vsusfructus ante acquisitionem, & acceptationem, cum pater nihil diminuat de suo patrimonio, n. 61.

Debitor in diem ante diem solutum repetere non potest, poterit tamen interusurium conducere, numer.64.

L.in diem, D. de conditione indebiti mirè interpretatur,n.65.

Iura, & Doctores non distinguunt præmaturam restitutionem propter præiudicium restituentis, sed propter præiudicium tertij,n.66. & 67.

Restitutio præmatura nemini permittitur in præiudicium tertij,n.68.

L.vxorem,§.Seio,D.delegatis,3. exornatur,ibid.

Hæres grauatus post mortem restituere primo substituto, non potest ante mortem restituere in præiudicium secundi substituti, n.69.

L.post mortem, C.de fideicommissis, interpretatur, num.70.

L.cum pater,§.à filia, D.de legatis,2. ponderatur, num.71.

Facultatem eligendi incertum de certis tempore mortis, habens in vita eligens potest variare, ne fiat præiudicium iis, qui tempore mortis viuunt, num.72.

Facultatem habens præstandi eleemosynam tempore mortis, an possit præuenire tempus in præiudicium tempore mortis existentium,n.73.

Nemo potest iuri sua renuntiare in præiudicium tertij, n.74.

Tertij interesse vbi intermediat, deficit regula legis si quis in conscribendo.C.de pactis,n.75.

1. AD concursum maioratus, bonorum fideicommissi, aut aduentitiorum, & similium solent creditores comparere, & in eisdem ius prætendere non obstante restitutione facta per debitorem immediato successori,seu filio,& secundo donatario, contendentes debitorem suum, & possessorem maioratus,seu hæredem (grauatum restituere post mortem) nec non patrem habentem vsumfructum in bonis aduentitiis filij nullatenus potuisse successori immediato, fideicommissario aut filio restituere bona ante tempus à testatore, donante,seu iure destinatum. & appositum in præiudicium prædictorum creditorum, habentium illos fructus & interusuria obligata, hancque præmaturam restitutionem factam fuisse in manifestam eorum fraudem, & notissimum damnum.

2. Et ista controuersia dupliciter potest versari,veluti quando ipse possessor, hæres, pater, seu donatarius, & similis aggrediuntur iudicium concursus super bonis suis facta iam prædicta restitutione præmatura,quorum creditores hypothecarij efficaciter contendunt aduersus bonorum possessores (quibus præmatura hæc facta fuit restitutio)vt eadem in concursum debitoris perducant, & simul cum cæteris debitoris sub eadem administratione, & administratore regantur, vt de eorum fructibus perceptis & percipiendis à die factæ restitutionis vsque ad mortem grauati satisfiant, & soluantur.

3. Vel alio etiam modo hæc controuersia potest oriri, quando scilicet, ipsi bonorum possessores ex huiusmodi præmatura restitutione, concursum super suis bonis, inter suos creditores formarunt, cui creditores hypothecarij restituentis comparent, & id ipsum prætendunt, illud nempe interusurium à tempore restitutionis præmaturæ vsque ad mortem debitoris restituentis esse proprium patrimonium illius, quod alienare non potuisse in præiudicium, & fraudem creditorum suorum; & idcirco de prædicto interusurio idem iudicandum esse, ac si à patrimonio restituentis non exiret, cum omnino ad eum pertineat; & ex eo priùs satisfieri debere suos creditores, & præferendos omnino quibuslibet aliis creditoribus eiusdem possessoris, qui concursum formauit; ad latissimè deducta suprà *1.part.cap.9.per totum*, vbi copiosè & diffusè egimus de separatione patrimoniorum,simul concurrentium in eodem debitore concursum formante, ne iura creditorum vtriusque confundantur, & de prælatione inter omnes. 4. 5.

His igitur prælibatis,pulchra, & valde vtilis disceptanda erit quæstio, an creditores hypothecarij huiusmodi debitorum præmaturè restituentium possint ius habere ad illud interusurium, seu fructus medij temporis perceptos, & percipiendos à possessore, cui hæc facta fuit restitutio, in qua simul de possessore maioratus, hærede grauato, patrefamilias, seu donatario grauatis post mortem, vel certum tempus, aut sub conditione restituere, atque de eorum creditoribus ad illud interusurium ius prætendentibus. 6.

Pro parte negatiua,nempe creditores ad interusurium ius aliquod prætendere non posse; probatur primò ex text. expresso in sui generalitate *in l. patrem ff.de his quæ in fraud. cred.* quo determinatur, quod si vxor iustituit maritum hæredem, eumque grauauit, vt post mortem restituat hæreditatem communi filio, si ante mortem illicò pater restituat, licitè fieri posse ita, vt patris creditores non possint coqueri, nec restitutionem impedire,postulantes, quod durante vita patris ex interusurio & fructibus sint soluenda credita, ibi *Patrem qui non expectata morte sua, fideicommissum hæreditatis maternæ filio suo soluto potestate restituit, omissa ratione falcidiæ, & plenam fidem, & debitam pietatem sequutus, exhibitionis, respondi, creditores non fraudasse*; text. etiam *in leg. debitorem, 20.ff. eodem tit.* in hæc. *Debitorem, qui ex Senatusconsulto Trebelliano hæreditatem restituit, placet non videri in fraudem creditorum alienasse portionem, quam retinere potuisset; sed magis fideliter facere.* Quorum iurium dispositioni consonat generalis determinatio, text.*in l.post mortem, C. de fideicommissis*; permittens hæredi, qui grauatus fuit post mortem suam restituere substituto, vt possit liberè in sua vita restitutionem facere, & tempus mortis præuenire; & voluntatem testatoris præmaturè commodare, ideoque nemini facit iniuriam, qui suo iure vtitur, & restituit lege permittente. 7. 8.

Et creuit difficultas, seu potius pro hac parte fortior redditur horum iurium dispositio ex eo, quod rogatus restituere hæreditatem statim, aut post mortem ex ipso restitutionis actu acceptatio inducitur, & vnus actus occultatur, iuxta iura, & Doctores abundè cumulata supra cap. antecedenti 14. *ex num. 291 cum multis seqq. vers. nunc tractandum de renunciatione*, &c. cum ex ipso facto hæres acceptare intelligatur; vt *in §.restituta, instit.de fideicommiss.hæred.* & ita iam non ius quærendum; sed ius quæsitum, & radicatum alienasse hæredem ex præmatura restitutione, cum etiam in tempore fraus fiat creditoribus, si debitor ante 9. 10.

tempus reſtituat. Probant text. *in l. ait prætor* 10. §.8. *Si cum in diem* (ait Conſultus) *mihi deberetur, fraudator præſens ſoluerit, dicendum eſt in eo, quod ſenſi commodum in repræſentatione in factum actioni locum fore; nam prætor fraudem intelligit etiam in tempore fieri, ff. quæ in fraudem creditorum*, text. etiam *in leg. omnes*, §. *ſi vir vxori*, ibidem; *Nam prætor in tempore fraudem intelligit, ff. eodem titulo.*

11. Augetur vlterius prædictorum iurium difficultas: quoniam eo ipſo hæreditatem acceptare ex facto reſtitutionis intelligitur hæres, ac ſimul videtur etiam acceptare Falcidiam, & Trebellianicam ſibi debitam ipſo iure, *l. in quantitate*, §. *vltim. ff. ad legem Falcidiam.* ibi, *pro rata portione per legem ipſo iure minuuntur.* Ex quibus ſequi videbatur, poſt ius iam quæſitum, & in ſuo patrimonio radicatum reſtitutionem in præiudicium creditorum admitti non debere, ex latè deductis à principio huius capitis, & præcipuè in c. antecedenti, *ex n. 29. cum ſeqq. verſic. nunc tractandum de renuntiatione*, &c. cum alienare intelligatur ius quæſitum, & non quærendum.

12. Et tamen Iuriſconſulti *in dict. l. patrem*, & *dict. l. debitorem*, abſolutè determinant, iis principiis iuris notiſſimis omiſſis, ex præmatura hæredis reſtitutione, ante tempus mortis non induci præiudicium creditoribus, quibus ex hoc apertè negatur interuſurium, aliàs pertinens debitori ſua vita durante, & totius temporis, quo hæreditate frui poterat, & in vtilitatem ſuorum creditorum, qui ex fructibus ſua credita exigere potuiſſent.

13. Et horum iurium determinationem (vt hæres grauatus reſtituere poſt mortem poſſit reſtituere in vita ſua, quantumuis inuitis, & renuentibus creditoribus hæredis reclamantibus ſaltem pro interuſurio, & fructibus medij temporis ſpectantibus debitori ſuo, vt ad illos ius non habeant, nec admittantur (tenuerunt multi Doctores Iaſon *in lege poſt mortem, num. 2. C. de fideicommiſſ. & in §. item ſi quis in fraudem, num* 127. *inſtitut. de action.* Padilla *in dict. leg. poſt mortem, num. 3. & 4* latè Aluaradus *de coniecturata mente defunct. lib. 2. cap. 3. §. 1 quæſt.* 12. *per totam, & ex num. 26. vſque ad* 53. Mieres *de maioratu, 4 part. quæſt. 22. num. 115. & 126.* Peregrinus *de fideicommiſſ. art. 2. num. 51.* & latius *artic. 3. num. 125. cum duobus ſequentibus.* Iacobus Cancerius *variarum reſolutionum, 3. part. cap. 15. de renuntiation. ex num. 170. cum ſequentibus.* Ioannes Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſul. 4. gloſſ. 9. part. 5. ex num. 74.* Caſtillo *controu. tom. 5. cap. 112. ex num. 42. & ſequentibus.* Molinus *de ritu nuptiarum, lib. 3 quæſt. 49. ex num. 33. & ſequentibus.* Ioan. Anton. Bellonus *conſil 33. per totum.* Qui omnes latè exornant *dict. l. patrem, & dict. l. debitorem*) & tenentes præmaturam reſtitutionem hanc poſſe fieri etiam reclamantibus creditoribus hæredis debitoris pro fructibus, & interuſurio hæreditatis.

14. Deinde probatur hæc pars ex doctrina Padillæ *in leg. poſt mortem, C. de fideicommiſſ.* vbi ex ſupradictis iuribus infert ad quæſtionem: an poſſeſſor maioratus poſſit vxore inuita, & contradicente ante tempus maioratum reſtituere, ita quod ipſa fraudaretur fructuum meditate, & interuſurio, quod maritus percipere poterat illo medio tempore, in qua affirmatiuè reſpondet.

15. Comprobatur etiam, quon am pater, qui habet vſumfructum in bonis aduentitiis filij ſui, poteſt illum ei ante tempus reſtituere, & filio remittere, quaſi hæc remiſſio potius refutatio dicatur, quàm donatio. Et quaſi videatur nolle requirere vſumfructum, qui ſicut habet tractum ſucceſſiuum, quoquo tempore renuntiatio hæc reſpiciat ius quærendum deinceps in futurum, & non ius quæſitum, & quaſi videatur pater nolle acquirere vſumfructum, non autem velle donare. Azor. *in ſumma, C. de bonis quæ liber. col. 1. verſ. aduentitium.* Bart. Bald. Salicet. Caſtrenſ. & alij *in l. cum oportet*, §. *quod autem, C. eodem tit.* Corneus *conſ.* 185. *volum. n. 3. verſic. poteſt etiam lib. 1. conſil. 79. in fin. lib. 2.* Crotus *in l. frater à fratre, num. 8. ff. de condition. indebit.* Tiraquell. *in l. ſi vnquam, in verb. donatione largitus, num. 211. Cod. de reuocandis donation.* cum aliis per Surdum *de alimentis, tit. 9 quæſt. 20. num. 22. & tit. 4. quæſt. 16. num. 16. & in conſil. 159. num. 16. lib. 2.* (vbi ſubdit, quod talis vſusfructus repudiatus erit aduentitius filij, non autem profectitius à patre.) Aymon *in l. cum filio, part. 2. num. 46. de leg. 1.* Gratianus *diſceptat. forenſ. tom. 4. cap. 713. ex num. 24.* tenet Anton. Gomez *in l. 29. Tauri, numer. 29.* & iterum *in l. 48. num. 9. & 10.* Ioannes Gutierrez *in cap. quamuis pactum, de pactis in 6.* & hanc ex nonnullis à ſe allegatis Doctoribus opinionem refert Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verb. donat. largitus, n. 213. C. de reuocand. donat.*

16. 17. Et denique probatur, quia debitor in diem, ſi præueniat ſolutionem, & ante diem ſoluat, non poteſt rem ſolutam repetere, *l. in diem*, vbi Bald. Angel. & Salicet. Iaſon, & alij, *ff. de condition. indebiti*, & plures alij citati inferiùs ante finem huius capitis, *num. 64. verſic. nec etiam obſtat*, &c.

18. Igitur in hac quæſtione videtur abſolutè dicendum, creditores nullo modo poſſe ius habere ad fructus, & interuſurium hæreditatis, maioratus, ſeu vſusfructus reſtituendi ante tempus per hæredem grauatum, poſſeſſorem maioratus, ſeu patrem. Cum ex hac præmatura reſtitutione fraus vlla in eorum præiudicium inducatur, ex iuribus, & doctrinis hactenus conſideratis.

Sed nihilominus non obſtante generalitate prædictæ *leg. patrem*, & *leg. debitorem, ff. de his, quæ in fraudem creditorum*, necnon *dict. l poſt mortem. Cod. de fideicommiſſ.* diſtinctè reſoluendum erit in hac quæſtione, inter creditores perſonales & hypothecarios, vt illorum reſpectu renuntiatio, ſeu anticipata reſtitutio teneat, non probata fraude, animo illos fraudandi ex *dict. l. patrem & l. debitorem, ff. quæ in fraudem debitor.* de quibus ſuprà *ex numero 7. & ſequentibus*, quæ in his terminis loquuntur.

At reſpectu creditorum habentium hypothecam in bonis debitoris præmaturè reſtituentis iterum diſtinguendum erit inter ius perfectè quæſitum poſſeſſori maioratus hæredi, ſeu patri; & ius quærendum, vel nondum perfectè quæſitum; ſed irreuocabiliter, aut conditionabiliter, & reſolutioni ſubiectum, quod ad effectum inducendi fraudem hæredis repudiantis, vel renuntiantis hæreditati delatæ in præiudicium creditorum ſuorum, quæ diſtinctio indubitabilis eſt, & iurium diſpoſitione, necnon communi omnium Doctorum plane, nemine ferè reluctante, ſequuta, Provt abundè *in cap. antecedenti, à principio*, ampliſſimè retulimus, ad quam per neceſſe reduci debet diſpoſitio *dict. leg. patrem, cum leg. ſequent.* 19. caſu

casu, quo aliquis illa iura trahere velit ad creditores hypothecarios, contra illius textus expressam determinationem, quæ si sic non declarantur, atque intelligerentur, proculdubio ex diametro repugnarent iuris principiis, & aliis indubitabilibus, incommutabilibúsque legum determinationibus, provt supra hoc cap. annotauimus *ex numero 6. cum sequentibus, versic. ex hucvsque prælibatis*, &c.

20. Et in primis pro maiori corroboratione, & harum legum intelligentia, & ad effugandà contraria iuris principia, omnes ferè Doctores in earum exornationem laudati *supra num. 15. vers. & horum iurium determinationem*, &c. & alij plures mox citandi vnanimiter profitentur, in casu illorum non agi de repudiatione, & remissione iuris quæsiti iam, & radicati in persona hæredis præmature re-
21. stituentis non detracta Falcidia, nec Trebellianica, eidem à lege permissa, sed potius de iure quærendo licet iam delato, non tamen acceptato, nec in patrimonium adhuc debitoris incorporato: quam in super distinctionem interminis *dict. leg patrem*, vltra Doctores in argumento citatos, vt scilicet restitutio præmatura admittatur in præiudicium creditorum ante fideicommissi acceptationem, & aditionem, vt secus sit, quando hæres restituit post aditionem, & acceptationem, vt tunc non præiudicet creditoribus, scilicet hypothecariis respectu interusurij. Probant Iacobus Menochius *in tractat. de præsumptionibus, in additionibus ad præsumpt. 30. num. 57. lib. 3.* Marius Giurba *in consuetud. Messanens. cap. 1. gloss. 12. num. 18.* Marius Cultellus *de donat. inter patrem & filium, tract. 1. discurs. 2. part. 10. num. 55. pag. 308.* Fontanella *in decis. 40. n. 14 & 15.*

22. Sed quamuis omnium ferè Doctorum iste sit vnus finis, tamen vt ad eum perducere possint; varios intellectus prædictis legibus assignarunt, provt videre est ex Fontanell. *de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 9. p. 5. ex n. 88. cum seqq.*

23. Tamen ille, quem tradit *ad dictam leg. patrem, quæ in fraudem creditorum.* Peregrinus *de fideicommiss. 3. n. 125.* magis mihi & legis dispositioni arridet casu quo loquatur, vt dixi respectu creditorum habentium obligata bona debitoris. Quem latè & doctissimè probat Fontanella *loco citato ex num. 18. cum multis seqq.* vt scilicet in casu *dict. l. patrem*, Iurisconsultum non intendere casum decidere, an præmatura restitutio respectu fructuum, qui ex hæreditate pertinebant hæredi, ex die restitutionis vsque ad eius mortem fieri possit in præiudicium creditorum. Cum certum sit ex iurium expressa dispositione (quorum protinus mentionem specificam faciemus) hæredem fraudare circa illum interusurium ex præmatura restitutione creditores minimè posse; sed dumtaxat Consultum in casu illarum legum illud determi-
24. nare voluisse; an illa præmatura totius, & integræ hæreditatis restitutio non detracta quarta Falcidia, & quarta Trebellianica hæredi per legem delata, fraudati dicerentur creditores, & resoluisse creditores hæredem non fraudasse, eo quod non detrahat, cum eas quartas nondum acceptauerat hæres, & potuisset repudiare ius quærendum, quantumuis ipso iure sit eidem per legem acquisitum, cum huiusmodi acquisitio sit variabilis, & conditionalis, si hæres acceptet, ita vt repudiatione subsequuta retro fingatur non acquisita, provt latissimè superiori cap. in legato, & maioratu delatis *ex num. 21. cum segq. versic. sed difficultas maior*, &c. hunc intellectum ad *dictam leg patrem, cum leg. sequenti.* Eruditè quidem, & peracutè prosequitur Fontanella *vbi proximè citatus*, validissima iura, & fundamenta applicans, quæ illum ferè indubitabilem reddunt, & valdè prædictis legibus consonum, videndus etiam pro eorum iurium intellectu *in decisione 40. ex num. 13. cum sequentibus*, eiusdem Fontanellæ.

Sed reuera certior intellectus ad prædicta iura ille est, quem tetigimus *supra num. 18. ad principium*, vt loquantur respectu creditorum personalium sine hypotheca; nam horum respectu nullum de iure adest debitori impedimentum sua bona quæsita alienandi, nisi data opera, & animo fraudandi creditores alienet, ad quod fuerunt appositi titulus, *ff. & C. de iis quæ in fraudem creditorum:* imò respectu creditorum habentium hypothecas, adhuc alienatio tenet, sed non in eorum præiudicium, cum in accipientem transeat ius hypothecæ, & suo iure creditores isti sunt præseruati, vt videre est *supra 1. part. cap. 43. ex numero 38. cum sequentibus.*

Atque ideò multo minus obstat text. *in d. l. post* 25.
mortem, C. de fideicommiss. quæ nihil disponit, nec loquitur de præmatura fideicommissi restitutione in præiudicium tertij, sed tantum in præiudicium ipsius hæredis grauati restituere post suam mortem, qui si voluerit, poterit in vita restituere: cum ex hac præmatura restitutione solum sibi, non alteri præiudicet. At verò quoties adest præiudicium tertij, talis restitutio ante tempus non admittitur, quando adsunt creditores hæredis grauati, vt tunc attendatur distinctio; an ante ius quæsitum, an post ius quæsitum restituat, provt ex iam dictis, & amplius protinus dicendis apparet manifestè, vel etiam 26.
quando adest secundus substitutus datus à testatore in defectum primi fideicommissarij, quia tunc hæres non post præmaturè, & in vita sua restituere fideicommissario: cum potuisset iste ante mortem hæredis grauati discedere, quo casu vocatur eius substitutus, in cuius præiudicium non tenet præfata restitutio, sed ei acquiritur hæreditas, non verò fideicommissarij (cui fuit ante tempus facta restitutio) hæredibus, à quibus nihilominus auferetur hæreditas, & secundo fideicommissario assignatur; provt eleganter, & latissimè comprobant iura expressa, & communis Doctorum opinio, de qua inferiùs ad finem huius *cap. 16. ex n. 68. versic. certa etenim*, &c.

Conclusio igitur sit firmissima in hac quæstione 27.
possessorem maioratus, hæredem rogatum post mortem restituere, necnon patrem vsumfructuarium in bonis filij aduentitiis minimè posse ante tempus restituere in præiudicium suorum creditorum post ius perfectè eidem quæsitum, scilicet post acceptationem expressam, vel tacitam hæreditatis maioratus, vsusfructus, & similium, sed insuper creditores hypothecarios ius habere ad illos fructus, quos 28.
possessor maioratus, hæres grauatus, vel pater percipere poterat à tempore restitutionis vsque ad eius mortem: cum ex hac præmatura restitutione verè fraudentur creditores respectu illius interusurij, ad quod creditores proculdubio ius habent pro sui crediti satisfactione. Quam conclusionem multis, & euidentissimis mediis probabo.

Et primum sit ex duobus iuribus expressis, ex 29.
l. 3. §. gesta, in hæc *gesta fraudationis causa accipere debemus, non solum ea, quæ contrahens gessit ali-*

quis, verum etiam si fortè data opera ad iudicium non adfuerit, vel litem mori patiatur, vel à debitore non petit, vt tempore liberetur (sequitur & facit) aut vsumfructum, vel seruitutem amittit, & omnino qui aliquid fecit, vt desinat habere, quod habet, ad hoc edictum pertinet, ff. quæ in fraudem cred. tor. ex quo text. manifestè probatur, quòd vsumfructum habens debitor remittere non potest in præiudicium creditorum, cum hæc remissio in eorum fraudem re ipsa facta intelligatur.

30. Melior text. *in l. omnes* 17. § *si vir vxori, eod. tit. quæ in fraudem creditor.* mirabiliter probans restitutionem præmaturam factam à debitore esse in fraudem creditorum, ita vt interusurium illius medij temporis præstandum sit à recipiente, vt illis satisfiat. Verba sunt: *Si vir vxori, cum creditores suos fraudare vellet, soluto matrimonio præsentem dotem reddidisset, quam statuto tempore reddere debuit, hac actione mulier tantum præstabit, quanti creditorum intererat dotem suo tempore reddi. Nam prætor fraudem etiam in tempore fieri intelligit.* Hactenus de expresso, & celebri text. resolutionem nostram comprobans, vt fructus medij temporis, quos percipere potuisset præmaturè & ante tempus restituens, creditores exigere posse à recipiente pro sui 31. crediti solutione, cum in temporis præuentione fraudem fieri creditoribus, probent dicta iura, & text. *in l. ait prætor* 10. §. *si cum in diem, ff. quæ in fraudem credit.*

32. Semper enim quoad omnes iuris effectus illud interusurium, & fructus, qui percipi potuisset ab eo, qui præmaturè, & ante tempus restitutioni appositum restituit, in consideratione sunt; nam cum in se includat restitutio hæc remissionem fructuum, admitti non debet in præiudicium creditorum, vel cuiuslibet tertij, quibus indubiè fraus fit ex ea, iuxta iura expressa; & ideò data fraude ex parte restituentis, & probata, vel data hypotheca ex parte creditorum semper præmatura restitutio nihil operatur respectu fructuum, & interusurij medij tem- 33. poris. Qui enim ante tempus restituit maioratum, aut fideicommissum, illud interusurium quidem donat, ex Roman Ripa, Roderic. Suarez communem dicit Antonius de Padilla *in l. post mortem, n. 6. C. de fideicommiss.* sequitur Aluarad. *de coniecturata mente defunct. lib. 2. c. 3. §. 1. sub n. 26.* quod in præiudicium creditorum hypothecam habentium ad illos fructus non tenet remissio, & alienatio.

34. Et ideo ille, qui ex dispositione iuris, vel hominis non tenebatur restituere, nisi post suam mortem, vel eligere, si ante eam eligat, & restituat, potest grauatus restituendo in vita sua, & ratione illius commoditatis, quam erat ipse perceptuus sua vita durante grauamen, aliquod imponere, dummodo sit commensurabile cum emolumentis, & fructibus, quos ipse percepisset in illo medio tempore à restitutione vsque ad mortem, si non restituisset. Hæc fuit celebris consideratio, & doctrina Peraltæ *in repetit. l. cum pater, § à filia, num. 92. cum seqq. & in l. 3. §. qui fideicommissum, n. 63. & seqq. ff. de hæred. instit.* qui latè, & bellissime prosequitur videndus, & cum referens sequitur Ludou. Molin. *de primog. d. b. 2. cap. 4. ex num. 52. & seqq.* omnino videndus Iacob. Cancer. *variarum resolutionum, 3. part. cap. 15. de renuntiat. n. 173.* Ioan. Fontanell. *de pactis nuptialib. tom. 1. claus. 4. glos. 9. p. 5. n. 82.*

35. Qui duo vltimi hanc doctrinam rectè applicant nostræ quæstioni, vt eo ipso quod quis per acceptationem, & additionem hæreditatis, seu maioratus efficit fructus suos, si ante tempus restituat; non ius quærendum, sed ius quæsitum, & incorporatum in suo patrimonio dimittit, quod diminuit in fraudem creditorum, quibus respectu interusurij obesse renuntiatio, & diminutio non potest; quoniam illud interusurium dicitur esse in bonis restituentis; vt post Padillam *in dict. l. post mortem, n. 6. C. de fideicommiss.* tenet Aluarad. *de coniecturata mente defunct. lib. 2. c. 3 §. 1. sub n. 26.* vbi etiam quod eo respectu (nempe interusurij potest grauari ille, cui restitutio fit; allegat ad idem *l. 6. tit. 9. part. 6.* ibi *aquella quantia*, alios ad hoc citauimus hac 2. *p. cap. 27. num. 25.*

Pro quibus adsunt iura optima *in l. 3 §. Iulianus,* 36. *ff. de legatis*; vbi legatarius purè grauari non potest, quando commodum ex legato non recipiat; secus si sub die, aut conditione grauetur, quia tunc propter interusurium medij temporis à legatario perceptum proportionabiliter ad commodum grauari permittitur, ibi: *Iulianus scribit, si seruus mihi legatus, eumque manumittere rogatus sim, fideicommissum à me relinqui non posse, scilicet si purè rogaverim; nam si sub conditione, vel in diem propter fructum medij temporis posse me obligari, nec Iulianus dubitat.* text. etiam elegans *in §. si rem, eiusdem l. 3.* in hæc, *Sed si habenti tibi proprietatem vsumfructum* 37. *mortis causa cessero potest dicere fideicommittere me posse: nec quemquam mouet, quod vsus fructus solet morte extingui. Num medij potius temporis, quo vixit, qui donauit, commodum cogitamus.* &c. Quorum iudicium præfati Doctores non meminere; igitur cum interusurium considerabile sit, & æstimabile in iure, eo absque fraude priuare non potest debitor creditores suos per præmaturam restitutionem, quando ius ad illud habet quæsitum, non tamen quærendum.

Pro quibus pulchra adest theorica Iacobi Can- 38. cerij *dict. 3. part. cap. 15. de restitution. n. 172. & 173.* in hæc, *Hinc ex dicta restitutione præmatura actiones non esse translatas authoritate Senatusconsulti in substitutum, est certum, vt in l. hæres meus, in princip. ff. de condition. & demonstrat. dict. l. sed si ante, ff. ad* 39. *Trebell. & sic dum viuit, qui restituit, ipse, qui possidet, non possidet tanquam fideicommissarius sed tanquam donatarius illius, qui restituit, & sic quemadmodum, qui vendidit hæreditatem, potest post factam venditionem conueniri per creditores hæreditarios, l. 2. C. de pactis, ita rogatus de restituendo sub conditione, qui ante restituit, vt Cynus, Bart. & communiter scribentes in dict. l. post mortem, C. de fideicommiss.* &c.

Iacobum Cancerium sequitur Ioannes Petrus 40. Fontanella *decis. 39. ex n. 16.* in hæc, *Nunc est, quod hanc præmaturam restitutionem non vocant leges, & Doctores veram & propriam restitutionem; sed donationem, & largitatem hæredis, & ideo non tan-* 41. *quam fideicommissarius dicitur ille habere hæreditatem sic restitutam, sed vti donatarius, & cessionarius hæredis, quoad leges, de hoc est in terminis, l. sed etsi ante, ff. ad Trebelli vbi sic SC. sed etsi ante diem, vel ante conditionem restituta fuerit hæreditas, non transferuntur actiones: quia non ita restituitur hæreditas, vt testator rogauit. Planè posteaquam steterit conditio, vel dies venerit, si ratam habeat restitutionem hæreditatis, benignius est intelligi, tunc translatas videri actiones. Concordat l. hæres meus in princ. de condition. & demonstrat. Quæsti Doctores vnus est Cancerius, qui eum latè discutit, &c. dixi esse do-* 42. *nationem (prosequitur ipse Fontanella ex num. 18.)*

non

non proprietatis: eam enim non potest donare grauatus sed respectu interusurij, & fructuum medio tempore percipiendorum, vt dicit Padilla in casu citato l. post mortem, Cancerius etiam, vbi supra text. de renunciatione, num. 174. vbi sit ex ista donatione deberi quidem Laudemium, sicut ex aliis; sed non respectu proprietatis, sed considerata vita, quam possit viuere, qui restituit, &c. esse hanc restitutionem donationem respectu dumtaxat interusurij, &c iterum dixerat ipse Fontanella *decis.* 38 *n.* 10.

43. Secundò, & pro nostra veritima resolutione facit in terminis elegans valde doctrina Mieres *de maioratu 4. part. quæst. 25. num. 124. cum seqq.* dum firmat, quod maioratui delato ante acceptationem potest successor renunciare in præiudicium creditorum, secus postquam illam acquisiuit, acceptauit, & possidet; in hæc. *ex eisdem fundamentis concludit etiam, Tiraquell. in tract. de primogen. q. 24. num. 1. fol. 213. Quod primogenitus potest renunciare primogenituræ in præiudicium creditorum; quod ego intelligo* (inquit ipse Mieres) *vbi nondum primogenitura illi delata fuerit: nam si postquam illam possidet, ei renunciauerit, iam renunciat bonis acquisitis, non acquirendis: & ideò renunciatio non est licita per iura supra allegata, & ita intelligenda sunt, quæ scribunt de renunciatione primogenituræ facta per patrem.* Greg. Lopez *in l. 9. tit. part. 2. verſ. sed an poterit filius conqueri; & ibi, Abumada, qui distinguit glos. 2. n. 8. cum seqq. fol. 126.*

44. Et hanc eandem doctrinam, & distinctionem Pelaez à Mieres sequitur Hieron. de Ceuallos *in communi contra communem q. 811. n. 14 & n. 21.* dicens, quod primogenitus potest renunciare primogenituram in præiudicium creditorum, vbi nondum à principio primogenitura acceptata fuit, allegat Mieres in loco dudum laudato, Tiraq. & Afflictum *in decis. 129.*

45. Et id ipsum, quod scilicet si successor maioratus habeat creditores, maioratum quærendum, & sic nondum quæsitum potest repudiare, siue renunciare in præiudicium creditorum, non tamen iam quæsitum, & acceptatum, ex sententia communi tradit Blasius Flores Diaz de Mena *in addit. decis. Gammæ 92. sub verſ. communis resolutio est*; qui sic eruditè loquitur. *Et communis resolutio est, quod*

46. *successor maioratus pro tempore vitæ suæ, & in sui præiudicium potest renunciare commoditatem maioratus in quem voluerit, simpliciter tamen non potest renunciare, nisi in sequentem successorem. Et sic habeat filios non potest renunciare in præiudicium eorum, si illa renunciatio quintum excedat, nec potest renunciare in vnum ex filiis, si valor commoditatis excedat tertium, & quintum, saltem quoad excessum. Et si habeat creditores maioratum quærendum potest renunciare in præiudicium eorum, non tamen quæsitum, nisi renunciet in successorem; nam tunc cum renunciando adire videatur non eis oberit renunciatio; de quo vide, quæ allegat Matienzo in l. 9. glos. 1. tit. 9. lib. 5. recop. & vide Iouin. Gutierr. in repetit. cap. quamuis pactum, 1. part. à num. 6. cum seq. de pactis in 6. & Baëzium, de non meliorand. c. 12. 23. & 24.* &c. Quod etiam relatiuè ad Flores *loco cit.* tenet D. Ioan. de Castillo *controuers. tom. 3. cap. 12. num. 115.* Eandem doctrinam Mieres sequitur idem D. Ioan. de Castillo *controuers. tom. 5. cap. 119. n. 44.*

47. Nec huic veræ, & receptissimæ resolutioni obstat quod ex Padilla *in l. 3. post mortem, n. 22. C. de fideicommissis*, diximus superius pro contraria parte *num. 14. verſ. deinde probatur hæc pars*, quod possessor maioratus de rigore iuris potest renunciare bona maioratus in præiudicium vxoris suæ, cui medietas fructuum competere poterat iuris regij dispositione; quem licet Mieres *in d. q. 23. n. 125. & n. 147. in fin.* alleget pro affirmatiua, & negatiua parte, non inficior, sciens eius doctrinam in nihilo opitulari nostræ, & communi resolutioni iuris principiis nitenti, cum vir in aquæstu constante matrimonio, ad. ò liberam disponendi facultatem habeat, vt ad libitum inuita vxore possit alienare, ac dissipare, cum aquæstus, & bona lucrata non considerentur inter coniuges, quoiusque dissolutur matrimonium. Prout vulgatissimum est in nostra Hispania, ex *l. 5. tit. 9. lib. 5 recop.* ibi: *Y otro si que los bienes, que fueren ganados, y meiorados, y multiplicados durante el matrimonio entre el marido, y la muger, que no fueren castrenses, ni quasi castrenses, que los pueda enagenar el marido durante el matrimonio, si quisiere, sin licencia, nio torgamiento de su muger, y que el contrato de enagenamiento vala: salvo si fuere prouado, que se hizo cautelosamente, por defraudar, o damnificar à la muger,* &c. Quam in proposito latè exornat Matienzo *ibid. glo. 6. à princ. per totam*, & Ioannes Garcia *in tract. de coniugat. aquæstu, num. 56 & 66. & ex num. 5. & num 7.* qui quam plurimos allegat Doctores.

48.

Et idcirco quid mirum, vt doctissimus Padilla, 49.
sic censeat in renunciatione maioratus; cum vir omnia alia bona sua alienare libere possit, nulla habita consideratione ad bona ex eisdem lucranda, cum etiam lucrata eidem libere alienare permittat lex.

Tertiò ita communis opinio fulcitur ex alia 50.
communi opinione circa illud dubium: an pater possit illo remittere vsumfructum, qui ex iuris dispositione eidem quæritur in bonis aduenticiis eiusdem filij; distinguente inter vsumfructum acquisitum iam, & vsumfructum nondum acquisitum, sed delatum dumtaxat, & sic ante patris acceptationem, vt in primo casu pater habens creditores, non possit in eorum præiudicium vsumfructum remittere ante tempus; cum ex hac remissione fraudentur creditores, qui ex interusurio, & fructuum commodo, quo vti potuisset pater illo medio tempore inter renunciationem, & tempus, quo teneatur restituere, possint satisfieri creditores. Sicque iuri à filio possint illud interusurium, alias debitum patri, exigere. At verò 51
quando renunciatio patris, & remissio fit, antequam acquisierit per acceptationem vsumfructum prædictum, rectè admittitur in præiudicium suorum creditorum. Sic apertè loqui videtur text. *celebris in leg. cum oportet. & sin autem. C. de bonis quæ liberis.* Cuius sunt verba. *Sin autem res sibi memorato modo acquisitas parens voluerit retinere, sed apud filium, aut filiam vel deinceps personas reliquerit, nullam post obitum eius licentiam habeant* 52
hæredes alij patris, vel aui, vel proaui eundem vsumfructum, vel quod ex hoc ad filios familias peruenit (vtpote patri debitum) sibi vendicare: sed quasi diuturna donatione in filium celebranda: qui vsumfructum detinuit, quem pater eius habere oportuerat, ita causa succiderat, vt eundem vsumfructum post obitum non ipsi sed hæredes, &c. Quæ lex in multis suis partibus clarè demonstrat loquutionem remissionem vsusfructus fieri ante acceptationem, vt ibi: *Memorato modo acquisitas retinere filios; &*

ibi: *Parens noluerit tenere*,& iterum ibi: *in filium, qui vſumfructum detinuit*,&c. Et hoc modo illam legem intelligunt quamplurimi Doctores citati ab Anton.Gomez *in leg.*48. *Tauri,n.*9. cuius inferius ſpecificam mentionem faciemus.

53. Vltra quos hanc etiam diſtinctionem ſcripſit Cornelius *in leg. cum oportet*, §. *ſin autem num... Cod.de bonis quæ liberis* Vbi vult,quod ſi pater ante acquiſitionem vſusfructus remittit filio vſumfructum,non dicitur donare; ſecus ſi ſit remiſſus poſt acquiſitionem, & idem Cornelius *in conſil.*285. *num.*15. *lib.*1. quem referens ſequitur Tiraquell. *in leg. ſi vnquam in verb. donatione largitus, n.*212. *Cod.de reuocan.donation.*vbi poſtquam retulit duas contrarias opiniones, tertiam ſequitur diſtinguentem inter vſumfructum acceptatum,& acquiſitum à patre, & ante acceptationem. Tellus Fernandez *in leg* 17. *Tauri*, *num.*61. Mieres *de maioratu* 4.*p.* 54. *d. quæſt.*23. *numero* 136. *poſt principium*, & idem Mieres 1.*p.quæſt.*53.*ex num.*13. Aluaradus *de conie-Eturata mente defunct. lib.*2. *cap.*3. §.1. *quæſt.*12. *num.*16. *&* n.25. Blaſius Flores de Mena *in addit. ad deciſ. Gammæ* 118. quam etiam diſtinctionem ex Mieres, & aliis tenet Caſtillo *controuerſ. tom.*5. *cap.*112.*ſub num.*21.*verſic Blaſius Flores,& verſic.* 54. *ſeq.& ſub num.*40. eandem diſtinctionem, an pater quæſierit vſumfructum, vel non, vt in primo caſu renuntiare, nec remittere poſſit filio in præiudicium creditorum,in ſecundo ſic,tenet, & late probat Petrus Surdus *conſ.*116.*ex num.*78.*cum multis ſeqq* Montealegre *in praxi ciuil.lib.*2.*cap.*10 §.13. *num.*23. *&* num.24. eandem hanc diſtinctionem ſequitur, & cuiuſlibet eius membra mirabiliter, & ampliſſimè comprobat Menoch. *in addit. ad lib.*3. *præſumpt. ad n.*57.

55. Eandem diſtinctionem ex aliis ſequutus eſt Fontanella *de pactis nuptial.tom.*1.*clauſul.*4.*gloſſ.*9. *p.*5 *ſub num.*77. qui in hæc inquit. *Et in expreſſo in noſtris terminis propriis renunciationis in fauorem filij factæ de vſufructu patri competenti in bonis filij, hanc diſtinctionem, vtrum ſcilicet renunciatio fiat ante acceptationem, an vero poſtea probant Chriſtophor.Portius in* §.1.*num.*4. *inſtitut. per quas perſon.nob.acquir.Hypolitus Rimin.in eodem* §.*num.*2. Ancharran.*in conſ.*106. *n.*3. per text. expreſſum *in* 56. *leg.*3.§.*geſta,ff.quæ in fraud. cred.* &c. Sequitur, & facit. *Cum autem in noſtro caſu loquamur de renunciatione vſusfructus iam patri acquiſiti, & per eum acceptati, imò de vſufructu, qui ſemper fuit ipſius, (vel cauſaliter, vt ante hæreditamentum ſecundum opinionem illorum, qui volunt ſtatim proprietatem tranſlatam in hæredem filium) quique nunquam exiuit ab eius dominio, & poteſtate: certè dicendum eſt eſſe diminuere proprium patrimonium, ſi pater vſusfructus renunciationem faciat, & nullo modo dici poſſe ſolum noluiſſe acquirere.* Hactenus Fontanell.

57. Et iterum ipſe Fontanella *ibidem n.*120.In hæc: *Et Pater Thom. Sanch.de matrimon. lib.*6.*diſput.*4. *num.*18. *qui loquitur in remiſſione vſusfructus,quem lex defert patri in bonis filij aduentitiis (intellige de remiſſione, vſusfructus ante acceptationem non poſt eam, ſic ego intelligo) aliàs enim nec concederem fieri poſſe renunciationem in præiudicium creditorum,cum eſſet de iure quæſito,non quærendo talis renunciatio.*

58. Nec obſtat quod ex Gratiano *tom.*4. *cap.*13. *ex num.*4. diximus ſuperius in contrarium allegato, poſt alios *num.*15. *verſic. comprobatur etiam quoniam pater*, &c. Quod pater poteſt ante tempus reſtituere filio vſumfructum, quem habet in eius aduentitiis, cum potius dicatur refutatio, & nolle acquirere quàm donare. Cui reſpondetur, ipſum Gratianum ad diuerſum finem loqui de iure communi, an valida ſit donatio facta per patrem filio exiſtenti in ſua poteſtate; non autem loquitur, quando eadem donatio valeat in præiudicium creditorum patris, cum ſtante creditorum iure iam quæſito, impedimentum adeſt, quominus debitor queat abſque fraude de re ſua liberè diſponere, vt optimè aduertit Fontanella *vbi proximè citatus, num.*86.*&* num.92.*&* 91. quo caſu admittenda erit communis diſtinctio ante patris acquiſitionem fructus,vel poſt eam.

59. Quam & ipſe Gratianus ſequutus fuit apertè, quando de hoc caſu præiudicij creditorum loquutus fuit,& valdè eleganter *in diſceptat forenſ.tom.*2. *cap.*271.*n.*37.*&* 38. in hæc verba. *Nec obſtat,quod non videatur poſſe repudiari per patrem, ſeu dominum vſusfructus: cum illi acquiratur etiam ignoranti,& inuito: quia hoc eſt verum quoad commutabilem,ſeu reuocabilem acquiſitionem; ſed non acquiritur irreuocabiliter, ſeu incommutabiliter.* Surdus *in conſil.*116. *n.*78. *lib.*1. &c. Quiquidem Author apertè inhæret communi Doctorum diſtinctioni, & iterum ibi, *ex num.*27. *&* ſeqq. vbi etiam dicit 60. *n.*34. *&* 35. quod renunciatio iuris quærendi connexi cum iure quæſito non admittitur in fraudem creditorum. Quem ſequitur Caſtillo *d. cap.*112. *ſub n.*33. *ad finem*, & eodem modo intelligendi ſunt Anton. Gomez, & Ioan. Gutierrez, ſuperius *n.*5. in argumento allegati.

61. Sex expreſsè hanc diſtinctionem doctè fecit ipſe Anton.Gomez *in leg* 48.*Tauri, n* 9. qui poſtquam reſoluit poſſe patrem remittere vſumfructum filio, ita vt filius vſumfructum à ſe perceptum viuente patre non teneatur reſtituere aliis fratribus patre 62. mortuo,ita eleganter ait.*Nec obſtat,ſi dicatur,quod donatio inter patrem, & filium non valet, ſed morte confirmatur. Vt in leg. donationis poſt parentum. Codic. de donat. inter vir. & vxor.cum ſimilibus,* 63. *& dixi latè in leg.*17. *ſuprà iis legibus Tauri, quia reſpondeo quod illud eſt verum, & procedit, quando pater aliquid diminuit de ſuo patrimonio, ſed in noſtro caſu non diminuit aliquid, ſed tantum renuit lucro legali, & deſinit acquirere, vnde talis refutatio, & remiſſio bene valet, & tenet, & iſta eſt vera,& fundamentalis ratio text. in d §.ſi autem, & confirmatur per text. in leg. ſi ſponſus, §. ſi maritus, ff. de donation. inter vir. & vxor. vbi habetur, quod licet donatio inter virum & vxorem non valeat, tamen bene poteſt vnus renuntiare hæreditatem, vel legatum fauore alterius, & vt ei quæratur.Confirmatur etiam per text.in l.qui autem,ff.quæ in fraudem creditor. vbi habetur, quod licet debitor non poſſit alienare bona ſua in fraudem creditorum, tamen bene poteſt renuntiare hæreditatem, vel legatum ſibi delatum in bonis alterius, nec poſſunt creditores illam renunciationem reuocare, etiamſi fiat in eorum fraudem: quia non diminuitur patrimonium debitoris,*&c.

Tiraquell.etiam in argumento citatus duas contrarias opiniones retulit, poſtmodum tertiam diſtinctionem præfatam tenentem in qua ipſe reſidet. Provt ſupra aduertimus.

64. Nec etiam obſtat, quod in contrarium adduximus *n.*17. de debitore in diem, & ante diem ſolnente,vt repetere non poſſit;quod verum eſt;poteſt tamen

tamen debitor ipſe interuſurium, & commodum medij temporis repetere, provt *ex leg. in diem, ff. de conditio. indeb.* probarunt ibidem Bald. Angel. Salicet. Iaſon, & alij, *& ex leg. nam etſi dum moriar. ff. eodem tit.* Bartol. *in l. 1. num. 16. ff. de conditio. indeb. & in leg. eum quis, num 29. Cod. de iuris, & facti ignor.* quos referens ſequitur Cardoſo *in praxi iud. verbo debitor. num.* . ſed ego de hac doctrina multum dubito, non examino pro nunc.

65. Sed ad text. *in leg. medium, ff. de conditio. in deb.* efficaciter reſpondetur, quod in caſu illius text. non tractatur de præiudicio tertij proueniente ex præmatura reſtitutione facta per debitorem rem, aut pecuniam in diem à ſe debitam reſtituentem, ſed agitur dumtaxat de ſuo reſtituentis præiudicio, quod ſibi inferri potuit ex ſuo conſenſu, atque ideo ſibi denegatur repetitio, non tamen denegatur tertio, vel debitoris cæteris creditoribus, ſuper quo nihil fuit quæſitum, nec controuerſum in caſu illius text. imò quando ex præmatura ſolutione inſurgit damnum creditori non admitti debitorem diem præuenientem, alibi latius diximus *hac 2. p. c. 29. ex n. 35. & ſeq* Nec iura, & Doctores hactenus laudati infringunt præmaturam reſtitutionem quatenus tangit præiudicium debitoris reſtituentis, ſed quatenus tangit præiudicium creditorum, vel alterius tertij. Provt ex ſequentibus apparebit vlterius.

66.

67. Ex quibus proculdubio vera reſolutio probatur præmaturam maioratus iam quæſiti, & poſſeſſi, fideicommiſſi, ſeu vſusfructus reſtitutionem fieri non poſſe in præiudicium creditorum tanquam re ipſa fraudulentam, reſpectu nempe illius interuſurij quod medio tempore inter renunciationem, & mortem, ſeu tempus, quo reſtitututio fieri debuit percipere potuiſſet reſtituens, ſi non reſtituiſſet ante tempus debitum, ita vt nihilominus inſtantibus creditoribus, illud interuſurium pro eorum ſatisfactione, & ſolutione debeat ad corpus concurſus cauſati per reſtituentem trahi, vt hactenus manif. ſtè probauimus.

68. Certa etenim, & generaliter vera eſt concluſio, quod nullo caſu, quo tertius præiudicari poſſit admittatur reſtitutio, ſeu renunciatio præmatura, text. eſt formalis, & ſingularis *in leg. vxorem,*

69. *§. Seio, ff. de legat. 3.* qua expreſsè probatur, quod quando hæres grauatur, poſt mortem reſtituere hæreditatem alicui, & iſti fideicommiſſario datur alius ſubſtitutus; non admittitur præmatura reſtitutio facta ante mortem primo vocato in damnum, & præiudicium ſequentis, cum poſſit ille prior fideicommiſſarius mori viuente adhuc hærede grauato, adeò vt adueniente caſu, quo primus fideicommiſſarius moriatur in vita hæredis, reſtitutio præmatura non nocet ſecundo vocato, & ſubſtituto, cui proculdubio reſtituitur hæreditas, non tamen hæredibus primi fideicommiſſarij acquiritur, ſequuntur Peregrinus *de fideicommiſſ. art. 2. num. 5. & art. 4. num 3.* Morotus *conſil. 3 ex num. 11. cum ſeqq.* Ioan. Anton. Bellonus *conſil. 33. per totum.* Fuſſarius *de ſubſtitut. quæſt. 597. & quæſt 602.* Molina *de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 28. & 29.* aliàs, & ſingulares Rotæ deciſiones allegat, & ſequitur Fontanella *in deciſ. 39. per totam, & deciſ. 40. per totam.* Qui omnes etiam intelligunt *dict. leg. poſt*

70. *mortem, Cod. de fideicommiſſ.* quæ grauato reſtituere poſt mortem concedit facultatem reſtituendi in vita, procedere in ſui præiudicium dumtaxat, & ſic quando ſolus aderat vnus fideicommiſſarius, & vni tantum erat facienda reſtitutio; non tamen quando adeſt ſubſtitutus vocatus in defectum primi fideicommiſſarij in cuius præiudicium non admittitur, nec valet præmatura reſtitutio. Ampliſſimè videbis apud Fontanellam *deciſ. 8. 39. & deciſ. 40.* qui mirabiliter rem hanc tractat videndus Et etiam adeſt text *in leg. cum pater, §. a filia de legatis 2.* qui pariter in ſuo caſu impedit præmaturam reſtitutionem in præiudicium tertij, cui tempore reſtitutionis ſeruato, ius competit. 71.

Quando ſcilicet facultas eligendi incertum de certis confertur in tempus mortis, quo caſu variare poteſt in vita eligens, ne præiudicium fiat iis, qui viuunt tempore mortis eligentis ex Molina, & DD. citatis, & videndus D. Chriſtophor. de Paz *in tract. de tenuta cap 34. ex num. 5. & 53.* & quod quando hæres grauatur dare pauperibus eleemoſynam, vel aliquid præſtare pro dotandis virginibus poſt eius mortem; an poſſit tempus præuenire, & in vita diſtribuere, accurate poſt plures DD. tractat Hieronymus de Zeuallos *commun contra commun. quæſt. 684. per totam*, vbi de ſpeciali ratione, & in exornationem *d. a filia*, plura videnda per Valenzuela Velaſquez *conſil. 63. ex num. 39. & ſeqq* & ſuperius *ex num. 29. cum ſeqq. tom. 1.* 72. 73.

Ex quibus deducit regulam Fontanellæ *d. dec. 39. ex num. 13.* quod nullus poteſt iuri ſuo renuntiare in præiudicium tertij; quando etenim intermediat tertij intereſſe, non procedit regula *leg. ſi quis in conſcribendo, Cod. de pactis*, de quo per plura iura videndus Menochius *in additio. ad præſumptio. 30. num. 57. lib. 3.* Caſſante *conſil. 54. num. 43.* Anton. Faber *coniecturar. lib. 18. cap. 5. in princip. & cap. 4. verſic. non alia.* Milanenſ. *deciſ. 8. num. 275.* Poſt Molinam *de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 28. & 29.* 74. 75.

CAPVT XVI.

Creditores filij conſentientis vinculi grauamini per patrem impoſito in ſua legitima, an inſuper ad eiuſdem vinculi bona in concurſum deducta ius aliquod prætendere valeant?

SVMMARIVM.

Creditores filij, conſentientis vinculi grauamini, an inſuper ad legitimam vinculatam in concurſum deductam ius habeant, n. 1. & 2.

Filius an poſſit conſentire grauamini vinculi in ſua legitima in præiudicium creditorum, n. 3.

Ius quærendum, & nondum radicatum debitor poteſt repudiare in præiudicium creditorum, n. 4.

Ius tamen quæſitum, & in ſuo patrimonio radicatum debitor non poteſt diſtrahere in præiudicium creditorum, n. 5.

Legitima filio acquiritur ipſo iure, & etiam legitimæ ſupplementum, num 6.

Etiam filio ignoranti n. 7.

Quod ſpeciale eſt in filiis: non in aliis hæredibus, num. 8.

Legitima debetur filio pro iure, & abſque eius facto; ſicut, & ius agendi ad ſupplementum, n 9.

Filius adhuc viuo patre quodammodo dominus legitimæ exiſtimatur, num. 10.

Debito

Debitorem non posse in præiudicium creditorum repudiare delatam legitimam, etiam ante acceptationem, qui tenuerunt, num.11.

Nec etiam legitimæ supplementum renuntiare potest, in præiudicium creditorum, n.12.

Legitima continetur sub generali hypotheca bonorum filij, num.13.

Debitor licet ex causa necessaria, trahente originem ante hypothecam, possit alienare, ex causa vero voluntaria nequit iuri creditorum præindicare. num.14.

Vinculum legitimum appositum ex sola voluntate filij dependet, n.15.

Grauamen quodlibet à parte impositum legitimæ, ipso iure ab ea reijcitur non spectata petitione filij. num.16.

Tacita filij approbatio grauaminis legitimæ impositi, & etiamsi possidendo ipse, & hæredes per mille annos tacuerint, non inducitur filij consensus, qui expressus requiritur, vt grauamen sustineatur, num.17.

Quod multo magis procedit in grauamine qualitatis, puta vinculi, & fideicommissi, n.18.

Qui alienationi, seu donationi per alium facta consentit, alienare, & donare, in rem perdere dicitur, num.19.

Is, qui sine solemnitatibus alienare nequit, alienanti consentire absque illis non potest, n.20.

Qui consentit alteri rem suam donare, ipse donare videtur, n.21.

Retractus datur consanguineis eius, qui consentit alienationi per alium factæ, n.22.

Gabellam an debeat is, qui consentit venditioni ab alio factæ, num.23.

Filius, qui grauamini legitimæ à patre imposito consenti, an ipse vinculare dicatur, n.24.

Filius ante additionem, & immixtionem legitimæ vinculi grauamini consentire potest in præiudicium creditorum, num.25.

Filius post citationem, seu additionem nequit vinculi grauamini consentire in præiudicium creditorum, n.26. & 27.

Renunciatio hæreditatis delatæ an præiudicet patri, vt ex propria persona possit adire, n.28.

Filij eius, qui consentit vinculi grauamini impositi per patrem, an reclamare possint, n.29.

Creditores filij consentientis grauamini vinculi ante additionem, ius non habent ad impugnandum. num.30.

Maioratum potest condere pater ex legitima filij expressè consentientis in suorum creditorum præiudicium, num.31.

Distinctionem inter consensum filij ante additionem, & post additionem legitimæ, quoad præiudicium creditorum sequuntur plures Doctores, n.32. 33. 34. & num.35.

Filius si ante additionem potest totam legitimam repudiare in præiudicium creditorum, multo magis tunc minuere, & vinculo consentire, n.36.

Iuri quærendo potest quis liberè renuntiare in præiudicium creditorum, secus iuri acceptato, etiam quæsito, n.37. & 38.

Filius an, & quando possit consentire vinculo imposito per patrem in legitima, quatuor casus distinxit Flores de Mena, ex n.39.

Filius an grauamini vinculi consentire potest, si postea repudiauit hæreditatem, & à patre, vel à filio conditus dicatur maioratus, num.40. & sequentibus.

Filij expressus consensus in vita patris condentis maioratum, eum reddit irrenocabilem, & firmum, num.41.

Nec creditores filij in vita patris consentientis possunt de hoc consensu conqueri, num.42.

Nec filij consentientis grauamini à patre impositi, num. 43.

Et in præiudicium creditorum valet consensus filij præstitus in vita patris grauantis legitimum, numer.44.

Iuri supplementi legima potest filius in vita patris renuntiare, in præiudicium suorum creditorum, num.45.

Consensus à filio præstitit post delatam legitimam, & ante acceptationem firmum reddit maioratum in præiudicium creditorum, n.46.

Consensus filij præstitus ante acceptationem, quam postea acceptauit, validum reddit maioratum in præiudicium creditorum, n.47.

Filius quemadmodum ante aditionem potuit totam legitimam repudiare, ita potuit eam non liberam sed vinculo grauatam acquirere, n.48.

Leg. iuris gentium, §. adeo D. de pactis, exornatur, ibid. & ex n.51.

Filius qui ante agnitionem potuit vinculo consentire renuentibus creditoribus, supponitur posse vinculum postea adire, n.49.

Creditores ad fructus vinculi possessi à debitore ius habent, eius vita durante, n.50.

Qui actum purè facere potest, potest etiam illum qualificare, & ei conditionem apponere, n.51.

Rex in prorogatione officij vitalitij potest apponere conditiones, & qualitates, quas voluerit, numero 52.

Ex donatione facta patri, vt liberè de ea possit disponere inter filios, sicut potest inter omnes distribuere, ita & vnidare, n.53.

Pater inuitis creditoribus potest admittere ad successionem sororem exclusam ab statuto, n.54.

Actum qui liberè, & purè facere non potest, ita nec eum qualificare, aut conditionem apponere, numer.55.

Potestate qui caret ad subuertendum actum, ea quoque caret ad diminuendum, n.56.

Debitor in initio acquisitionis potest admittere quodcumque pactum, aut conditionem præiudicialem creditoribus suis, n.57.58. & n 59.

Filius adeundo patris hæreditatem vinculo maioratus grauatam, quod grauamen postea tacitè, vel expressè approbauit, à se factus maioratus intelligitur, ad cuius bona creditores ius habent, n.60. & num.61.

Consentiens alienationi rei suæ ipse alienare videtur. num.62. & 63.

Debitor maioratum [illegible] nequit in præiudicium creditorum, quorum respectu bona libera manent, num.64.

Annotatur Noguerol, n.65. & n.66.

Filius si tempore approbationis grauaminis vinculi non habebat creditores, isti postmodum contrahentes nequeunt maioratum impugnare, n.67.

Maioratus grauamen impositum à patre, cui filus post mortem consensit, an à patre factus, an à filio conditus maioratus dicatur, n.68.

Opinio Gammæ refertur, tenentis conditum censeri maioratum à filio consentiente, ibid.

Eundem perfunctoriè sequutus additionator ad Molinam, num.69.

Filius in vita patris consentiens vinculi grauamini,

non

*non intelligitur à se conditus maioratus, n.*70.71. *& n.*72.

Filius qui ante additionem consensit vinculi grauamini, & postmodum hæreditatem paternam repudiauit, an à se, vel à patre dicatur conditus maioratus, n 73. *cum seqq.*

Hæres sub grauamine, & conditione institutus, & conditione à se impleta, non censetur adire, numero 74.

*Qui tunc solum videtur tollere obstaculum ad effectum deliberandi, & adeundi, n.*75.

*Filius per consensum grauaminis ante acceptationem legitimæ, sicut nullam irrogauit iniuriam creditoribus, ita nec per repudiationem subsequutam, num.*76.

Ius alicui delatum ipso iure, ante acceptationem est conditionale, & variabile; ita vt sequuta repudiatione retrofingatur non delatum, numero 77. *& num.*78.

*Legitimam delatam potest debitor repudiare in præiudicium creditorum: n.*79.80. *&* 81.

*Si totam legitimam potest filius repudiare, multo magis grauatam, & diminutam acceptare potest in præiudicium creditorum, n.*82.

*In actu acquirendi potest debitor consentire grauamen, & conditionem præiudicialem suis creditoribus, n.*83.

*Qui consentit rei suæ alienationi ab alio factæ, ipse alienasse videtur n.*84. *& n.*85.

Lædibus D. de donationibus, l. censualis, C. de donationibus, & aliæ plures alienantur, ibid.

Consentiens vt alius de re sua testetur, sibi præiudicat, n 86.

*Vinculi grauamini consentiens filius mortuo patre, & postquam eius adiuit hæreditatem, vinculum ab ipso filio conditum intelligitur, n.*87.

*Consentiens actui ab alio gesto si non est dominus, actum facere non dicitur, sed approbare, n.*88.

*Molinæ locus insignis, recensetur, plura, & varia exemplaria conduxit, n.*89.

*Filius consentiens vinculo in vitæ patris, vel ante aditam hæreditatem sicut non disponit de re sua, ita nec vinculum sibi adaptatur, n.*90.

*Creditores impugnantes consensum filij super vinculo, attendant, quo tempore sit præstitus, n.*91.

Licentia, à patre filio data ad testandum an comprehendat legitimam patri debitam, in eius, & suorum creditorum præiudicium, numero 92. *remissiuè.*

Licentiam concessam filio ad testandum, an reuocare pater possit condito testamento, numero 93. *remissiuè.*

*Filia dote contenta, aut ingrediens religionem renuntiat legitimam patri, vt de eo libere disponere possit, an disponendo possit aliis filiis, vel etiam creditoribus præiudicare, n.*94.

1. ARDVA se offert disceptanda quæstio in nostri iudicio concursus controuersa, & assiduè contingens. Dum filius, qui viuente patre, æs alienum contraxit, eoque mortuo suam legitimam vinculo maioratus grauatam recepit, & simul grauamini huic filius ipse expresse consensit, qui postmodum ære alieno oppressus iudicium concursus super omnibus bonis ad se pertinentibus inter suos creditores formauit; anteriores illi, qui ante delatam successionem contraxere, certant ad legitimæ bona vinculata ius habere, non tantum ad eius reddi-

tus, fructusque, verùm & ad eorum proprietatem, vt pro suis creditis persoluendis liberè distrahi, & alienari debeant, tanquam libera, & uullo maioratus vinculo affecta, certantes in eorum præiudicium filium nullo modo potuisse consentire.

Filius verò, & fortè etiam alij creditores, qui postmodum contraxerunt, & ex facultate regia ad maioratum ius, & hypothecam habentes contradicunt, certantes ad bona sic ex consensu expresso filij: & debitoris communi vinculata priores illos creditores ius non habere, nec vinculum vti legitime ab initio constitutum, nullatenus dissoluendum, sed esse penitus excluſos quantumuis tempore, & hypotheca anteriores in bonis filij reperiantur. 2.

Et partem creditorum filij, qui ante delatam, & agnitam legitimam sic vinculo grauatam contraxerunt, plurima, & valde fortia fundamenta tuentur; vt non solùm in eorum præiudicium filium vinculi grauamini consentire non potuisse, verum & quod magis est, vt nec legitimam ipsam delatam repudiare possit. Etenim licet iuris constans sit conclusio, vt quilibet ius quærendum, & nondum radicatum in bonis, & patrimonio debitoris possit liberè repudiare in præiudicium suorum creditorum, quibus ex eo fraus non fit; tamen ius iam quæsitum, & iam radicatum in patrimonio debitoris, iste nullo modo potest renuntiare, dimittere, nec alienare in præiudicium suorum creditorum. Has duas propositiones iuribus expressis, & innumerabilium DD. authoritate comprobauimus *in c.* 14. *per totum supra hac* 2. *part.* 3. 4. 5.

Sed legitima acquiritur ipso iure filio, atque & etiam eius supplementum. Vt ex regula *l. quoniam in prioribus, & leg. sancimus in princip. & §. repletionem. Codice de inofficios. testamento.* Nam cum filius sit hæres suus, ei adhuc ignoranti statim mortuo patre, ipso iure acquiritur hæreditas, *leg si fratris* 3. *Codice de iure deliberandi, leg.* 1. *§ qui sunt in potestate, D. si quis omissa causa testament.* quod est speciale in filiis, quidquid sit in aliis. Vt notat glossa *in dicta lege, si fratris in verbo successionem*, per text. *in lege* 1. *D. de his qui antea per tab testament in leg. vnic. §. in nouissimo. Codice de caduc. tollen.* quæ magis procedunt in legitima, quæ ipso iure debetur filio, absque eius facto, provt etiam ius agendi ad supplementum, *leg scimus, leg. omnimodo. Cod. de inofficios. testament.* ita quod ex legis dispositione filius dicatur successor in sua legitima *l. cum ratio, D de bonis damnat. lege* 3. *D de interd. & releg.* & adhuc viuo patre quodammodo filius dominus existimetur, *leg in suis, D. de liber. & posthum.* ergo debitor repudiare, aut per grauaminis consensum diminuere legitimam sibi delatam non poterit; cum non ius quærendum, sed ius iam quæsitum ipsa iuris dispositione radicatum, & incorporatum iam in suo patrimonio repudiare intelligatur, ex supradictis *in c.* 14. *hac* 2. *part.* 6. 7. 8. 9. 10.

Roboratur hoc argumentum ex plurimorum DD. authoritate, & opinione, expresse tenentium debitorem non posse repudiare legitimam à parente sibi delatam, etiam ante agnitionem, & acceptationem expressam, seu tacitam in præiudicium creditorum suorum habentium ius hypothecæ in eius bonis; cum legitima ipso iure filio debeatur, & acquiratur. Sic in terminis defendit Ancharranus *consil.* 101. quem sequitur Beroius *consil.* 43. *num.* 1. *lib.* 1. Cardinal. Franciscus Mantica *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 13. *tit.* 38. *num.* 19. 11.

qui

qui loquitur de filio supplementum legitimæ renunciante post mortem patris, vt nullo modo possit in præiudicium suorum creditorum. Peregr. *de fideicommiss. a.3. ex n.128. cum seqq.* ex eo quod legitima ipso iure debeatur filio, *ex d.l.scimus, & d.l. quoniam in prioribus, & n.133* aperte admittit
13. legitimam contineri sub vniuersali bonorum filij hypotheca; idem Peregr.iterum *in tr.de iure fisci, lib.6.tit.7.de debitorib fiscalib. num.39.* qui quidem sequuntur Menochium *in consil.77. per tot.n.1.* vbi constanter hanc opinionem tuetur in legitima, licet de supplemento dubitet. Eandem opinionem veriorem existimat Ioan. Petrus Fontanell.*de pactis nupt. clausul. 4 glossa 9 part.5 num.122.* cuius opinionis fundamenta plura excitat Menochius *loco cit.* Ergo si filius debitor in præiudicium creditorum non potest legitimam repudiare, pariter nec vinculi grauamini consentire in præiudicium creditorum; cum per illud minuatur; & qui totam absolute prohibetur repudiare, ergo & minuere, cum sub totius prohibitione partem contineri, & comprehendi non est dubium, cum idem sit ius de parte quoad partem, quod de toto quoad totum.

14. Secundò, & pro hac parte fortiter vrget; quoniam licet debitor possit in præiudicium creditorum habentium hypothecam in suis bonis alienare ex causa necessaria originem trahente à tempore præterito, & ab initio acquisitionis; ex causa tamen mere voluntaria & ab ipso debitore duntaxat procedente, nullo modo potuit iuri creditorum alienando detrahere, provt probant communiter Doctores citati supra hac 2. *part. capite 9. ex*
15. *num 81. & sequentibus*, sed vinculum legitimæ à sola voluntate & libero consensu filij absque aliqua obligatione iuris, vel hominis dependet, vt statim probabimus. Ergo nullo modo poterit debitor vinculo per patrem impositio in legitima sua consentire in præiudicium creditorum, quibus voluntaria alienatio, & sui patrimonij diminutio officere non potest

16. Et quod approbatio vinculi super legitimam per patrem impositi pendeat à mera voluntate, & libero consensu filij, nullo iure ad id cogente aperte probatur, quia grauamen quodlibet, vinculum, fideicommissum, conditio, aut delatio, nec non quælibet diminutio statim & ipso iure reiicitur à legitima nullo facto, aut petitione ipsius filij, ac si in testamento patris tale grauamen impositum non fuisset, *l quoniam in prioribus.* ibi *ipsa conditio vel dies vitio, vel alia dispositio moram, vel quodcumque onus introducens tollatur & ita res procedat, quasi nihil eorum testamento additum esset, Cod. de inoffic. testam. l.scimus, in princ.* ibi, *attamen ipso iure inesse eandem repletionem, l.1. & 4. tit.11.p.6. & l.17 tit.1. eadem p.6.* Quam plurimi probant DD. conducti à Cast. *contr tom.5.c.10. ex n.40. seqq.*

17. In tantum vt quamuis ipse filius inofficiositatem legitimæ possessionem vinculo grauatæ, ipsique generaliter agnouerit iudicium parentis, sive testamentum, aut dispositionem simplicem, aut generaliter approbauerit, aut vt diximus, sibi bona se immiscerit, illisque vsus fuerit, & fructus adierit; haec tacita approbatio nullo modo inducit consensum in vinculo, aut grauamine imposito legitimæ, nisi expressus, atque specificus illi accedat consensus, & approbatio, etiamsi filius, & eius hæredes per mille annos possidentes tacuerint; provt amplissime, & ex aliis plurimis comprobat Cast. *filio d.c.*
107. *ex n.36 cum multis seqq.* Vbi quod multo magis hoc procedit in grauamine qualitatis, puta vinculi, seu fideicommissi, & similium per te latius videbis. Ergo de primo ad vltimum sequitur, quod iste consensus filij prouenit à mera voluntate independenter ab alio, etiam à patre, atque hanc alienationem iuris quæsiti iam, & redicati esse, non iuris quærendi; cum approbet grauamen, quod iam euanuit, & iuris intellectu in rerum natura non sit, sed mero iure extinctum, & ab ipso filio de nouo creatur in fraudem duntaxat, & damnum creditorum; qui admittendus nullo modo erit, ex iam dictis. 18.

Tertiò fortiter vrget; nam etsi vinculi grauamen impositum à patre in legitima filij adhuc duraret quod negamus ex iuribus. & doctoribus laudatis) adhuc iste filij consensus sibi alienationem, & diminutionem proprij patrimonij attribuit, is etenim, qui alienationi, seu donationi per aliam factæ consentit, ipse consentiens alienare, & rem perdere dicitur.text.est *in leg.iam quis ff.de reg.iur.* vbi cui donare non conceditur, nec donanti quoque consentire permittitur. text. etiam *in l. 2. C. si aduersus donationem*, optimus text. *in l. cum quadam, C.de administrat tutor. leg.nihil, §.1 ff.de leg.1. text. in cap.1. de probib. feud. alien. per Federicum.* 19.
Ex quibus iuribus ad plurimas, & singulares doctrinas inferunt DD. vt is, qui alienare, aut donare prohibetur absque certa solemnitate, non potest donanti, seu alienanti absque ea consentire, innumerabiles pene DD. referens, sequitur Tiraquell. *in l.inquam, verbo, donatione largitus, ex num.346. cum multis seqq.* videndus *ex num.343.* 20.

Nam qui consentit alij donanti rem ipsius consentientis, donare ipse videtur, *l.siliquæ, l.in ædibus, & filiusfamilias ff. de donatio.* Tiraq. plurimos referens ibidem *n.349. cum seqq* & consanguineis consentientis rei alienationi ab alio factæ conceditur tractus, ac si ipse vendidisset rem. Tiraquell. *de retract. lignagier, § gl.9.n.105.* sequitur Ioannes Gutierrez *in tract de gabellis, q.48.n.2* vbi per totam disputans, an consentiens venditioni tenetur soluere gabellam, quam sub distinctione resoluit, vt si consentiens, vel eorum recipit pretium, vel aliquam partem eius participet, ex toto, vel pro rata ipse consentiens gabellam soluit, aut pretium non participat, & tunc non soluit gabellam, vel vendens, cui ex consensu videtur rem donare, & ipse vendere. 21. 22. 23.

Ex quo fundamento deducitur, quod licet pater sit, qui grauat legitimam, tamen cum consensus expressus filij sit necessarius ex supradictis, filius ipse, cui vinculi grauamini consentit, est, qui perdit, donat, & alienat, ac propterea in fraudem creditorum consensus filij prodesse non potest, nec impedire ipsos ex eadem legitima sua credita consequi; quia vinculum, & prohibitio alienandi inducta per debitorem nihil detrahit iuri creditorum, quominus bona ipsa vinculata libere distrahantur ad eorum satisfactionem provt infrà numero 64. *versiculo atque ideo sequitur* &c. 24. 25.

Quibus tamen (quatenus absolute, & indistinctè impediens repudiationem legitimæ filio debitori detur, nec non consensum grauaminis, & vinculi imposititi in ea per patrem in præiudicium creditorum non obstantibus; sub iuridica quadam distinctione absoluenda erit tam arduæ, & singularis quæst. difficultas. Aut enim filius consentit vinculi grau-

grauamen ante aditionem, & immixtionem in hæreditatem, & legitimam; & tunc indubiè consentire potest in præiudicium suorum creditorum; quia tunc non repudiat, nec diminuit ius quæsitum, sed ius quærendum, & quemadmodum potest eo tempore filius totam legitimam repudiare, prout rectius, & verius resoluit communis opinio, de qua ad responsionem primi argumenti latiùs erit agendum; ita pariter, & à fortiori consentire in vinculi grauamine bona nolens acquirere libera, atque sicut potest istam repudiare; ita etiam eo tempore consentire grauamini legitimam minuenti in præiudicium suorum creditorum, vt statim probabimus.

26. Aut enim filius consentit vinculi grauamini post aditam, seu agnitam à se hæreditatem patris; & tunc minime poterit in præiudicium creditorum suorum; cum non ius quærendum, sed iam ius à se quæsitum, & radicatum in suo patrimonio repudiet, atque patrimonium suum diminuat; ita vt ex suo consensu vinculum bonorum legitimæ non à patre factum intelligatur, sed ab ipso filio liberè, & nullo iure cogente, consensum præstante; iuxta ea, quæ ad responsionem vltimi argumenti contrariæ partis dicenda erunt.

27. Hanc distinctionem eleganter constituit post Paulum de Castro, Tellum Fernandez, Rodericum Suarez, & alios, Mieres *de maioratu, 4. part. q. 23. n. 253.* qui in hunc modum ait: *In qua quæst. animadvertat Lector ad notabilem doctrinam Pauli de Castro in l. fin. n. 5. Cod de bonis quæ liber. quam citat Tellus in l. 6. Tauri n. 55. Suarez in l. quoniam, C. de inofficioso testamento, ampliat. 10. n. 69. vbi videtur distinguere inter consensum præstitum per filium ad maioratum factum per patrem ante hæreditatem acquisitam: & in consensum præstitum post acquisitam hæreditatem, ad quæ adde notabilem resolutionem Tiraquelli de legib. connubialib. gl. 7. expresse n. 57.*

28. *fol. 308 vbi ex Baldo, & aliis pluribus DD. ponit doctrinam, qualiter renuntiatio hæreditatis delatæ non præiudicet patri, vt propria persona possit adire, & ad doctrinam Ioan. Lopecij in rubric. de donation. inter*

29. *virum & vxorem, §. 47. num. 2. & 3. pag. 35. vbi vult, quòd si pater grauamen fideicommissi imposuit filio in legitima, vt restituat post mortem filio suo primogenito, & filius expresse consentiat; valet grauamen & filij consentientis non possunt dicere, quod fuit factum in illorum fraudem, & ad doctrinam Baldi addo Carolum Ruinum in cons. 20. n. 4. & 5. lib. 1. Cephalum in cons. 34. n. 18. lib. 1. & in cons. 142. n. 29. 20. & 48. eod. lib. & in cons. 405. num. 55. lib. 3.* hactenus Mieres qui docte iuridicam distinctionem agnouit.

30. Hanc eandem distinctionem secutus fuit Boërius *in cons. 43. n. 2. & per tot.* qui loquitur quando filius consentit grauamen in legitima impositum ante aditionem, & agnitionem hæreditatis, vt sui creditores nec possint conqueri, nec consensum hunc reuocare, cum ex eo non lædantur; quia nihil diminuitur ex bonis debitoris, sequitur Ma-

31. strillus *dec. 181. p. 2.* vbi resolut patrem posse in præiudicium creditorum filij condere maioratum in legitima ipsius de consensu expresso filij, quem consensum creditores non possunt impugnare, sequitur etiam Thesaurus *lib. 3. q. forens. quæst. 74. per totam.*

32. Eandem distinctionem apertius secutus fuit, & singulariter resoluit Florez de Mena *in addition. ad Gammam dec. 219. p. 2. fol. 10.* qui per quatuor casus distinctos procedit in huius articuli explanatione; quos etiam refert, & sequitur nouissimè Noguer *alleg. 19. ex n. 63.* (vbi mendosè allegat d. Florez de Mena, quoniam respectu Florez non est *dec. 219.* at verò respectu authoris reuera est *decis. 218*) & nostram distinctionem sequitur, casus autem dicti Florez inferiùs referam, & exornabo.

Eandem etiam distinctionem probarunt quam- 33.
plurimi alij DD. affirmantes posse filium in præiudicium suorum creditorum repudiare legitimam totam, antea quàm illi se immiscat, & acceptet, quantumuis ipso iure legitima ipsa filio acquiratur, etiam ante acceptationem tacitam, vel expressam; cum adhuc ius legitimæ non ei acquiratur irreuo- 34.
cabiliter, sed conditionaliter, & dependens ab acceptatione filij; ita vt si eam repudiet retro intelligatur sibi nullam fuisse ab initio ius, quæsitum, atque ideo de hoc iure iudicatur, ac si esset ius quærendum, & de futuro, cuius renuntiatio admittitur in præiudicium creditorum, quibus ex ea fraus non fit, at vero postquam filius adiuit, vel 35.
agnouit legitimam, seu bonis se immiscuit, nullo modo potest in præiudicium creditorum legitimæ renuntiare; cum iam per agnitionem ius dicatur radicatum irreuocabiliter, necnon suum patrimonium diminuere. Hanc resolutionem vti veriorem, & de iure probabiliorem probant quamplures DD. de quibus inferiùs ad responsionem primi argumenti latius agendum erit. Ex qua sequitur 36.
quod cum filio liceat toti legitimæ renuntiare, seu repudiare in præiudicium creditorum ante agnitionem, multo magis licebit, patri eius, prout est, consentire legitimæ diminutioni, seu vinculi grauamini, & adire bona non libera, vt statim dicemus.

Præfata insuper nostra distincta resolutio mul- 37.
tis fulcita est iuribus, & innumerabilium DD. authoritate generaliter probantibus iuri de futuro, & hæreditati, legatos & maioratui nondum aditis, nec acceptatis per debitorem posse libere renuntiare, seu repudiare in præiudicium creditorum; cum de suo proprio patrimonio nihil diminuat, nec alienet; vt secus sit post aditam hæreditatem, 38.
legatam, maioratam, & similia; quia tunc iam dicatur ius quæsitum, cui in præiudicium & fraudem creditorum renuntiare, aut repudiare debitorem non posse ampliissime resoluimus suprà *cap. antec. 14. per totum.*

Sed vt hæc distinctio plenior appareat, referre 39.
vtile mihi visum fuit quatuor casus, quos in nostra quæstione; an creditores filij ius habeant ad bona maioratus per patrem instituti de consensu filij, quos singuli distinctione reseripsit Florez Diaz de Mena *in addit. ad Gammam, dec. 219.* quos licet ipse non comprobauit, pendent tamen ex iam dictis hoc in cap. & ex iis, quæ in singulis annotanda erunt per Nos.

Primus casus est, de quo per ipsum Florez *ibid.* 40.
versic. primus est, quando filius, qui vinculi grauamen approbauit, & nihilominus repudiauit, vel non adiuit paternam hæreditatem, vt tunc maioratus conditus non à filio, sed duntaxat à patre censebitur; quia bona nunquam fuerunt filij, sed semper patris, potuitque filius repudiare in præiudicium creditorum *ex leg. qui autem § undique, D. quæ in fraudem creditorum* & ex Tiraquell. *in leg. si vnquam, verb donatione, ex n. 180. C. de reuoc. donat.* de quo plurima in comprobationem videbis *in cap. 14 per tot. hac 2. part.*

41. Hic tamen primus casus dupliciter concipi potest, vno modo quando ante mortem patris conficientis maioratum ex legitima filio debita, ipse filius vinculum, & grauamen approbauit, & expresse consentit; eo namque tempore interponens consensum à iure quærendo excluditur, & valet vinculi consensus; vinculumque firmitatem recipit irreuocabilem, ex *l. si quando §. generaliter. C. de inofficios. testam.* quamplurimos DD. congerens sequitur Molina *de primogen. lib. 2. c. 3. ex n. 7.* & vlterius *in c. 11. n. 9. vers. sexta, & vltima limitatio est,* 42. vbi Additionatores plurimos alios DD. referunt. Sequitur etiam in nostris terminis Noguerol *allegat. 19. n. 63. & 64.* vbi dicit, quod cum consensus filij adhibitus sit in vita patris ad validitatem, & firmitatem vinculi super sua legitima, filij creditores conqueri non possunt, cum amiserit, & alienauerit, seu potius grauauerit ius quærendum, & nondum quæsitum, nec radicatum in bonis debitoris, cui viuente patre nullum ius competit in bonis parentum; hoc idem dixerunt Palacios Rubius *in repetitione rubricæ, §. 47. num. 2. & seqq.* Ioan. Gutierrez *in cap. quamuis pactum, de pactis, in princ. num. 32.* Menochius *cons. 410. n. 28. & 29. volum. 5.* 43. Noguerol *dict. alleg. 19. num. 41.* probantes filium posse consentire, quod in sua legitima apponatur grauamen, & quod ex ea instituatur maioratus, de quo non possunt conqueri eius filij ex eo, quod legitima paterna nondum est in bonis patris eorum, quousque eam habeat, & possideat mortuo iam patre, tanquam proprium patrimonium, & ideo eos non fraudat consentiendo, quod ei legitima relinquatur oneribus affecta.

44. Ideireo eo tempore, & ante acquisitionem legitimæ rectè potuit filius consentire vinculi grauamini in præiudicium creditorum; idem insuper probant Beroius *consil. 45. num. 2. per totum* Mastrillus *decis. Sicilie 181. part. 1. per totam.* Thesaurus *forens. quæst. lib 3. quæst. 74.* tenet etiam Cardin. Francisc. Mantica *de tacit. & ambiguis conuention. lib. 13. tit. 38 num 19.* dicens, quod consensus & renunciatio filij viuente patre iuri supplementi legitimæ non poterit creditoribus ipsius filij reuocari; 45. cum ei debeatur post mortem; tenet etiam hoc casu Menochius *consil. 77. per totum*, qui tamen aliud esse dicendum, quando post mortem patris consentit grauamini, vel renuntiauit legitimæ; in quo vtimo adhibenda est distinctio superiùs tradita *ex n. 24.* ante, vel post immixtionem & legitimæ additionem.

46. Secundo modo potest intelligi præfatus primus casus Flores de Mena; vt procedat, quando filius consentit vinculi grauamini post mortem patris, & postquam sibi delata fuit hæreditas, seu legitima, sed tamen consentit filius ante agnitionem, & additionem; quo casu pariter firmum remanet vinculum in præiudicium creditorum; cum consentiat tempore, quo nondum ius firmum, sed variabile, & conditionale sibi erat quæsitum, quod repudiare, & minuere potest in præiudicium creditorum; ex hactenus comprobatis, *ex numero 24. & sequentibus.* Et in casu proxime sequenti dicendum erit ex identitate rationis in vtroque militantis.

47. Secundus casus est, quem singularem valde scribit Flores de Mena, vbi suprà *versic. secundus casus*; quando scilicet filius post mortem patris, & ante additionem, & agnitionem legitimæ consentit vinculi grauamini, & postmodum adiuit hæreditatem eandem grauatam; & tunc etiam idem esse dicendum (recte firmat Flores ipse) quod in primo casu antecedenti, quia quemadmodum filius potuit ante additionem repudiare in totum, ita etiam repudiare in parte, scilicet libertatem bonorum, & sicut potuit, nihil acquirere, potuit non acquirere bona libera, sed grauamine, & vinculo affecta? sequitur Noguerol. *allegatione 19. numero 67.* facit celebris textus *in leg. iuris gentium, §. adeo*, ibi, *nam si potest tota res tolli non & reformari, D. de pactis*, exornat Molina *de primogen. libro 1. capite 8. ex num. 24.* & vide iterum infra *ex num 51.*

49. Fulcitur hîc casus ex communi Doctorum opinione veriſſima, de qua superiùs *ex numero 25 versiculo quibus tamen*, &c. dum probant ante additionem posse filium consentire vinculo maiotatus in præiudicium creditorum; qui expresse supponunt, posse postmodum filium debitorem ipsum adire bona sic vinculata, & ad eum cum vinculo transire, ad quæ ius negant Doctores creditoribus, saltem quoad distractionem bonorum; secus quo ad fructus per filium perceptos, & percipiendos 50. sua vita durante, qui ad satisfactionem creditorum sunt obnoxij, vt suo loco diximus, & infra 3. *part. cap. penult.* dicendum erit.

51. Comprobatur, nam cum filius potuit liberè, purè, & absolutè repudiare totam legitimam in damnum creditorum, & eis inuitis; eodem modo poterit additionem qualificare, & admittere modum, & conditionem: qui enim potest actum facere purè. potest etiam illum qualificare, & conditionem illi apponere, *dicto §. adeò, & lege videamus, §. penultimo, lege in actionibus.* vbi Iason *in secundo notabili, D. de in litem iurand.* Boërius *in consilio 101. num. 25.* Castillo *controuers. tom. 5. capite 64. numero 12. & 13.* Calganetus *de conditione. parte 2. capite 1. quæstione 71. numer. 1.* per quem, *& lege in traditionibus, D. de pactis*, inquit Noguerol *allegatio. 19. numer. 39.* quod rex in pro- 52. rogatione temporis, & vitæ officij vitalitij à se concessi potest apponere clausulas, conditiones, & qualitates sibi bene visas: quia sicut rex potuit hoc officium non prorogare, vel illud alteri tertio libere concedere; rectè poterit illum possidenti prorogare cum quibuslibet conditionibus, & grauaminibus, absque eo quod filij, descendentes, vel creditores possint conqueri, nec impugnare, & idem tenet Surdus *consil. 19. in fin.* & Castillo *tom. 5. cap. 68. versic. quinto, & vltimo, ad finem*; circa donationem factam patri, vt bona pos- 53. sit ad libitum disponere inter filios, qui sicut potest totum vni dare, ita & meliorare, vel inter omnes distribuere; quem omnino vide per totum, cap. vide inferiùs hoc *num. 94.* quamplures Doctores allegat Mieres *1 part. quæst. 26. num. 26.* benefacit doctrina Baldi *in l. maximum vitium, colum. 4. vers. sed pone, quod pater potest inuitis creditoribus* 54. *admittere secum ad successionem sororem ab statuto exclusam*; sequitur Castrensis late *in consil. 257.* Campeius *de dote, quæst. 208.* cum aliis allegatis per Albertum Brunum *in tract. de statu exclud. fœmin. propter maior. art. 10. quæst. 2.* late Tiraq. *de primog. q. 24. per tot.* idem Brunus *art. 12. quæst. 7. in fin.* sequitur Hieron. Zanchus *in §. cum ita 4 part. n. 414. D. ad Trebell.* quæ doctrina singularis est ad propositum: nam si potuit filius totam hæreditatem repudiare, multò magis inuitis creditoribus eam diminutam adire, & multo magis conditionibus, & grauaminibus assentire.

Sicuti

55. Sicuti è conuerso, qui non potest actum facere dispositiue liberè, & purè, nec potest eum qualificare, & conditionem apponere, iuxta text. *in leg. Seius. & Aufrerim, ff ad l. Falcidiam*; ex qua deducunt ibidem Bart. Paulus, Alexand. & cæteri Doctores, Castillo *tom. 6. cap. 128. num.* 12. Et qui caret potestate ad derogandum, aut subuertendum actum, ea quoque caret ad diminuendum. *l. quod de bonis, §. fin. ff. ad l. Falcid.* ibi, *non magis minus potest, quam auferre, l. si actio. ff qui, & à quibus*, ibi, *aut euertere, aut minuere ius electionis* plures refert Doctores Castillo *tom. 7. de tertiis. cap. 36. sub num. 28. sub. vers. Respondisse in sexto.* Mieres *de maioratu 1. part. quæst. 26. n. 14. & n. 26.* per *d §. adeò & l. videamus, §. an igitur, ff. de in litem iurando.*

56.

57. Fulcitur viterius, quoniam quando debitor rem acquirit, potest in ipso acquisitionis principio, & actu admittere, apponere, & consentire quodlibet grauamen pactum, & conditionem præiudicialem etiam suis creditoribus anterioribus, & eo tempore existentibus. Prout per plura iura, & Doctores probauimus *in cap. 14. hac 2 part. ex num. 108. cum seqq. vers. imò & quod plus est*, &c. text. *in l. 2. ff. de reb. eorum*, ibi, *quod cum dominio pignus quæsitum est, & ab initio obligatio inhæsit* notatur *in l. dicta. ff. si certum petatur. C. veram, de donatio. appositis.* Boërius *decis. 182. ex num. 34.* & ex pluribus probat Gaspar Rodriguez *de reddit. libro 1. quæst. 14. sub num. 68. vers. in contrarium facit, per duas columnas*, vbi de pacto resolutiuo, & grauamine imposito in initio contractus celebrati cum minore, aut ecclesia, quod alias non subsisteret absque decreto iudicis, & debitis solemnitatibus; id

58.

59. ipsum de pacto da retrouendendo apposito ab initio contractus per minorem emptorem rei, infinitos penè Doctores congerit pro vtraque parte Hermosilla *ad l. 4. gloss. 2. tit. 5. part. 5. numero 30. & 31.* validum esse, veriorem opinionem esse afirmans. Ergo nihil mirum, vt in hoc secundo casu considerato à Flores de Mena, idem in filio debitore admittamus vinculum consentiente ante aditionem legitimæ, & sic ante acquisitionem, vel etiam in ipso actu acquirendi.

60. Tertius casus consideratus per eundem Flores de Mena *in addit. Gammam decis. 219. vers. tertius casus est*, quando filius prius adiuit hæreditatem patris vinculo maioratus grauatam, & postmodum, tacitè, vel expressè vinculi grauamen approbauit, vt tunc si approbationis, & consensus tempore creditores habeat filius ipse, videtur maioratus ab eo institutus, ita, vt creditores ad ipsius maioratus bona ius habebunt.

61. Iste quidem casus notissimis iuris principiis fulcitur, & communi innumerabilium Doctorum authoritate comprobatur. Cum in eo consensus filij accedat tempore, quo ipse debitor iam habebat ius radicatum, perfectum, certum & inuariabile, non de futuro, sed de præsenti in bonis hæreditatis paternæ, quæ per aditionem in suo patrimonio fuerunt incorporata, atque ideo grauamini consentiens suum omnino patrimonium minuit; & non erit iam nolle acquirere, sed acquisitum perdere, atque minuere amissa facultate, & potestate alienandi; quo quidem casu nec iura, nec Doctores vnquam dubitarunt, nullatenus posse fieri à debitore in damnum creditorum suorum, sed potiùs apertam esse fraudem machinatam in eorum præiudicium; & ideo creditores habere ius ad eadem bona; quem casum, & eius doctrinam exornabis ex iis, quæ longa serie cumulata sunt, *in cap. 14. per totum, hoc 2. part.*

Comprobatur insuper ex iis, quæ adduximus 62.
supernùs tertio fundamento pro contraria parte considerato, quæ huic casui rectè, & iuridicè adaptantur, iunctis iis, quæ ad eius responsionem dicenda erunt: vt is scilicet, qui alienationi ab alio gestæ consensit, alienare dicatur, quando qui consentit rei alienatæ dominus est, & ius in ea habet, non is, qui alienat. Etenim cum iste filius per adi- 63.
tionem dominus hæreditatis sit effectus; ad text. cum materia *in l. cum hæredes facti sumus omnia iura ad nos pertinent, &c. ff. de acquirend. hæred.* constanter sequitur, quod eleganter dixit Flores in hoc casu, scilicet, quod ab ipso debitore consentiente institutus censeatur maioratus de suis bonis iam quæsitis.

Atque ideo succedit notissima iuris regula, quod 64.
is debitor, qui maioratum de suis bonis instituit, nullatenus valeat præiudicare suis creditoribus, quin prohibitione alienandi non obstante, pro eorum satisfactione, atque æris alieni solutione vinculum dissoluatur, & bona vsque ad creditorum quantitatem libera manent, & liberè absque aliquo impedimento distrahuntur, & alienantur, *l. filius famil. §. diui. ff de leg. 1. & l. peto, §. prædium, ff. de leg. 2. & l. pater filium, ff. de leg 3. & l. alienationes ff. familiæ herciscæ.* & receptissima omnium sententia, quam inter alios probauit Bartol. *in dict. l. pater filium*, & *ibi* Albertus, rursus Bartol. *in l. Marcellus, §. res quæ, in prima appos.* & *ibi* Romanus *num. 11. in fin.* Iason *vers. in vellige*, & Socinus Sen. *num. 10 ff. ad Trebell.* Cumanus *in dict. leg. peto, §. prædium, ff. de leg. 2.* Paul de Castro *in leg. vltima. sed quia, numero 4. Cod. commun. de legatis*, Iason *in leg. commodis, numero 4. ff. de re iudic. & in Auth res quæ, limit. 6. Cod. commun. de legatis* Peralta *in leg. 3. §. qui fideicommissum, numer. 118. ff. de hæredib. instit* Padilla *in l. vnum ex familia, § si de falcidia, num. 7. ff. de legat. 2.* Socin. Iun. *consil. 28. numer. 3. lib. 2.* Natta *consil. 110. numer. 13. & consil. 145. numer. 22.* Neuiz. *consil. 62. numer. 79.* Cephal. *consil. 344. num. 7. & cons. 393. num. 14. & cons. 676.* Pancirol. *cons. 60. num. 5.* Hieronym. Gab. *consil. 118. num. 6. lib. 1.* Surdus *consil. 7. numer. 23. lib. 1.* Hondedeus *consil. 58. num. 25. lib. 1.* Menoch. *consil. 245. num. 21. & lib. 4. præs. 192. in fin.* Ludouic. Molin. *lib. 1. de Hispan. primogen. cap. 10. num. 14.* Mantic. *de coniectur. vltim. volunt lib. 9. tit. 8. num. 11.* Andreas Gail. *libro 1. practic. obseruat. 137. num. 7.* Grassus *in §. fideicommissum, q. 58. num. 10.* Petra *de fideicommiss. quæst. 8. num. 415. & quæst. 15. num. 2. & sequentib.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 40. num. 18. & numer. 22.* Intrigol. *de substit. centur. 3. quæst. 73. num. 417.* Surdus *decis. 62. numer. 21 & sequentibus.* Abundè Vincen. Ferrarius *in tractatu de substitutionibus, quæstione 541. per totum.*

Ex iis cauendum erit à Noguerol, qui *allegat. 19.* 65.
num. 69. sentire videtur in hoc tertio casu idem resoluendum esse, quod secundo antecedenti, in quo prius filius consensit, & postea adiuit, quo casu creditores non habere ius ad bona sic vinculata ex Flores de Mena, & iuris fundamentis probauimus. At Noguerol idem sentit, quando prius adiuit filus, & postea consentit maioratus grauamini vt pariter creditores excludantur ex eadem ratione, de qua in secundo casu Florez. Nempe vt qua

ratione potuit filius in totum non acquirere, potuit etiam repudiationem, limitare, consentiendo grauamini. Et Noguerol ex eo mouetur: quia licet priùs adierit hæreditatem, poterit postea consentire grauamini vinculi, ita vt creditores ad sola bona hæreditatis ius habeant; ad vinculi autem bona tanquam diuersa, & alienari prohibita, nullo modo.

66. Sed Noguerol proculdubio terminos huius tertij casus imò & antecedentem confundit, distinguendo intra bona hæreditatis, & bona vinculata. Cum Flores de Mena in omnibus quatuor casibus à se propositis, *in dict. addition. ad Gamam, d. decis. 219. alias 218.* solùm loquatur de vnis, & eisdem bonis, nempe legitima filij vinculo grauata, an eidem consentiat ante, vel post aditionem eiusdem legitimæ, & hæreditatis; in quo casu rectè fit distinctio inter hunc tertium casum, quo consensus præstatur post aditionem legitimæ grauatæ; & inter secundum casum antecedentem, in quo supponitur consensus ante agnitionem & aditionem legitimæ grauatæ; quoniam in hoc filius nihil de suo alienat; in illo autem sic, cum grauet suum ius iam irreuocabiliter quæsitum.

67. Quartus casus sit, quem Flores *in dict. addition. ad decis. 219. vers. quartus casus est*, (cum reuera respectu Authoris decisio sit 218.) scripsit, sed valde confusum, & enodatum, quando filius rempore approbationis maioratus debita non habeat, sed post ipsam approbationem debita contraxit; & tunc resoluit, prædictos creditores, cum sint futuri, non posse maioratum impugnare, nec prohibitionem alienationem subuertere; nec ex eius bonis exigere; cum iam tempore suarum hypothecarum maioratus esset perfectus, & irreuocabiliter constitutus. sequitur Noguerol *dict. num. 70.*

68. Addit ipse Flores & aliud valde considerabile: an in hoc casu maioratus intelligatur fundatus ab ipso filio consentiente maioratui, vel à patre illum instituente cum hoc vinculo. Gamma ipse in corpore *decis 218. num. 4.* firmat à filio esse fundatum maioratum; in hæc verba; *Dicebat enim, vt quamuis præsupponatur vinculi validitas; ex alio tamen capite hæc bona libera reputarentur, vt ex eis, non ex redditibus satisfieret creditoribus: quia ipse Smeragdus Iunior filius vinculantis consenserat vinculo quod potuit facere in præiudicium legitimæ, vt concludit Palatius Rubius. in repetitio. rubric §. 6. finalibus verbis; & Suarez in repetitio. l. quoniam in prioribus 9 ampliatio. fol. 22. colum 1. & sic dicebat hunc Smeragdum Iuniorem, & fratrem eius ratione consensus fundatorem esse maioratus: qui enim consensit videtur constituere Bart. in l. cum qui, num. 2. & 4 ff. de leg it 3. & in l. quæ dotis, ff. solut. matrimon. num. 15 & sic pro debito Smeragdi Iunioris, non obstante prædicto vinculo in patrimonio vinculato, poterat exequutio huius debiti fieri: nam bona maioratus alienare possunt pro debitis constituentis per l. regiam l b. 6. tit. 75. & sic etiam ex hoc cap. nihil ad propositum facere videtur vinculum prædicti patrimonij*, hactenus Gamma.

69. Quem referens, licèt perfunctoriè, & absolutè dixit, idem Additio. ad Molinam *de primogen. lib. 2. cap. 3. ad num. 7. in fine*, ibi: *Secundum, quod filius consentiens patri facienti maioratum ex legitima dicitur ipse filius facere, & ideo pro debito filij potest fieri executio in legitima, vt testatur Gamma decis. 208. (sed est decis. 218.)* vbi Addit. declarat, hactenus Additionator.

Sed contra eundem Gammam iuridicè resoluit eius Additionator Flores de Mena *ibi lem d. vers. quartus casus est.* Et vt appareat resolutionem Flores longe veriorem esse, & iuris principiis niti, aduertere debes Gammam loqui quando pater in vita per contractum fecit dictum legitimæ vinculum, quo filij consensus fuit adhibitus quo casu etiam loquitur contra Gammam ipse Flores, & rectè, cum ipse filius consentit tempore, quo nullum ius ad legitimam radicatum habebat, sed de futuro, & in spe, atque ideo eius nunciatio, & consensus sustinetur in præiudicium creditorum, & maioratus non à filio conditus, qui eo tempore nullum ius firmum habebat, sed à patre originem habere intelligitur; vt ad responsionem vltimi argumenti inferiùs dicemus; atque in his terminis tetigimus superiùs *num. 26 vers. aut enim filius consentit*, &c. 70.

Quo igitur supposito, Flores ipse de Mena contra Gammam *dict. num. 4.* sic iuridicè insurgit in hæc: *Quartus casus est, quando filius, eo tempore debita non habebat, sed postea contraxit: & hic est proprius, casus huius decis. (scilicet per contractum in vita patris, prout dudum aduertimus ex casu d. decisionis) & dubitatur: an tunc indicetur, vt ab eo fundatus, vel à patre? & decisio tenet, quod ab eo; mihi autem contrarium videtur: quia pater fundauit de suis rebus, & vt suum, & non filij; vnde vt suum indicari debet in tantum, quod si filius ei consentit, ab eo reuocari non potest: quemadmodum quando quis testatur, aut contrahit de re aliena, domino consentiente, indicatur sua dispositio, & non domini rei, nec ab eo reuocari potest, vt de marito testante de re vxoris tradit Baldus in l. nec fratris, Cod. de donationib. causa mortis, Suarez in dict. l. quoniam in prioribus, limita 15. num. 13. & 14. & ibi Baldus, in addition. Tum etiam, quia quando res vinculata fuisset perfectè filij, ipse videtur retrò donare patri per dictum consensum per viam donationis inter viuos, vnde iudicatur patris integra dispositio, & in eius præiudicium non potuit filius ipse debita contrahere, quæ essent soluenda de dictis bonis vinculatis. Quod sic mihi videtur contra decisionem, hic (salua melius sentientis coniectura,)* 71.

hactenus Flores de Mena, qui sub hoc supposito, 72.
provt decisio supponit, quod consensus fuisset à filio præmitus in vita patris, & per contractum eo tempore celebratum. Mirabiliter, & iuridicè resoluit articulum ipse Flores; & iuxta regulas firmissimas superiùs per totum hoc cap. descriptas; contra quem nec Addit. ad Molinam loco paulò ante citato; nec in fauorem Gammæ firmauit, cum postquam resolutionem Gammæ retulerat *in dict. decis. 218. num. 4.* statim se retulit ad declarationem additionatoris Flores cuius solutionem libenter amplectitur.

Quintum, & non minus singularem casum addiderim ego, quando filius post mortem patris consentit grauamini vinculi super sua legitima imposito, & postmodum hæreditatem paternam repudiauit. Quod licitè facere potest, cum consensus à se pendeat, & adhibeatur ante aditionem, præstetur que iuri quærendo, nec ex eo inducì potest aditio hæreditatis; nam hæres institutus sub 74.
grauamine, & conditione, eam adimplens, non videtur adire. Vt per Roman. Alexand. Iason, & Costalium *in leg. 1. §. fin. per text.* ibi, *ff. de conditio.* 73.

ditio. ob cauſam, tenet Franciſc. Mantica *de conie-*
75. *ctur. vltim. volunt. lib* 12. *num.*7. & Valaſcus *in*
tract. de petitionibus, *cap.*15. *num.*39. quia ſolùm
videtur hæres remouere obſtaculum conditionis,
& grauaminis ad adeundum,& deliberandum. Vt
dicunt præfati Doctores ex Paulo de Caſtro *in leg.*
conditionibus pupilli per illum text. ff. de condition.
& demonſtrat. licati potuit in vita patris filius con-
ſentire vinculo, & poſt mortem, vel adire, vel re-
pudiare inuitis creditoribus, ad late tradita ſuper-
rius *ex n.*41. *& ſeqq.* vt hic tamen primus caſus &c.
Quoniam legitimo, & permiſſo tempore conſen-
tit, & repudiat, neque ex conſenſu poſſint con-
queri creditores, vt dictum eſt ſæpiſſimè, ſicuti
nec de repudiatione re integra, & ante additionem
76. facta. Atque ideo nec per conſentium præiudicium
intulit ſuis creditoribus filius; cum illam præſtite-
rit re non acquiſita; nec per repudiationem, cum
ante acceptationem ei omni iure licet, atque ideo
neutro caſu conqueri poſſint creditores.

77. Quibus ſic ſuppoſitis,ac firmiter tenendis (quæ
vlte ius clariora, ſic.nioráque reddentur ex reſpon-
ſione ad argumenta pro contraria parte conſidera-
ta) non obſtat primum, de quo ad principium
huius cap. *ex num* 4. *& ſequentib.* tendens ad ex-
clusionem conſenſus filij ſuper vinculo impoſito
ſuperſua legitima, cui renunciare, aut repudiare
non poſſit in damnum ſuorum creditorum etiam
ante agnitionem; cum ipſo iure,mortuo patre, ius
filio ſit quæſitum,atque ideo non ius quærendum,
ſed ius radicatum repudiare, & diminuere intel-
gitur. Prout latius ibidem diximus.

78. Cui reſpondetur id verum eſſe,ſed adhuc quan-
do lex ius defert alicui,ipſo iure, tamen ius ipſum
eſt imperfectum, variabile, & reſolubile, necnon
conditionale ſi illud acceptauerit, ita vt ſi ſequatur
repudiatio, ius ipſum reſoluitur, ac de eo iudice-
tur, ac ſi à principio delatum non fuerit, & inte-
rim conſideratur ius quærendum; non vero ius
quæſitum, vt illud poſſit liberè debitor repudiare
in præiudiciũ creditorum. Prout in legato,necnon
maioratu (quorum dominum iuris diſpoſitione
ſtatim quæritur legatario, & maioratus ſucceſſori)
copiosè iuribus, & authoritate Doctorum com-
probauimus *in c.*14. *antecedenti ex n.*12. *cum multis*
ſeqq. verſic. ſed difficultas maior verſatur.

79. Quæ reſolutio pariter, & ex identitate rationis
procedit in legitima filio delata, quam debitor li-
berè ante agnitionem, & additionem expreſſam,
ſeu taciram repudiare poteſt in præiudicium ſuo-
rum creditorum ex veriori, & magis communi
Doctorum opinione recepta per text. *in leg. qui au-*
tem, ff. quæ in fraud. cred. & leg. ſi poſtulante, ff. ad
Trebellian. Gozadinus *in conſ.*97. *n.*3. Laurentius
de Pintian. *in conſil.*71. *per totum.* Iacob. Cancer.
*variar. reſolut. tom.*1. *cap.*13. *de legitima, num.*41.
& 42. Anton. Gomez *tom.*1. *variar. cap.*9. *ex n.*20.
cum ſeqq. Ioan. Gutierrez *in cap. ſui inſtitut. de hæ-*
*red. qualit. & differ. ex num.*100. *cum ſeqq.* Ioan.
Lupus *in leg.*2. *Taur. num.*16. Pelaz à Mieres *de*
maioratu 4. *p. quæſt.*23. *n.*117. Albericus, Alexand.
Paul. Caſtrenſ. Anton.Gomez, Tellus Fernandez,
Marienzus,Ioan.Gutierrez,Ceruant Palacios Rub.
& Molina, quos referens ſequitur Pater Thomas
Sanchez *de matrimon. tom.*1. *lib.*6. *diſp.*4 *ex num.*8.
in fin. quod & conſtanter defendit Anneus Ro-
bertus *rerum indic. cap.*12. Andreas Fachin. *con-*
*troverſ. iuris, lib.*13. *c.*46.

80. Hoc idem probat Paulus Caſtrenſis *in d. leg. ſi*
*poſtulante, ff. ad Trebellian. qui num.*2. ita ſcribit,
Item hic eſt caſus, ſi filius repudiat hæreditatem pa-
rentum in fraudem creditorum, etſi deuoluitur ad
ſequentes in gradu,non poſſunt eius creditores petere
ſe inueſtire de ſua legitima dicendo, quod in fra-
dem eorum non potuit à ſe abdicare,ſicut nec alienæ
bona. Oſualdus in annotatio. ad Hugo Donellum
*lib.*23. *cap. vltim. fol.*320. *verſic. licet item.* Vbi in
hæc ſingulariter reſcripſit: *Licet in ſuis hæredibus*
citra aditionis ſolemnia continuatio domini intelligatur;
tamen & eorum abſtentio è paterna hæreditate
fraudulenta non habetur leg. Cod. de reuocand. his
quæ in fraud. cred. nec ſi præteritus, vel exhæreda-
tus filius ære alieno obrutus cogitur querelam in-
officioſi, vel conditione ad expletionem legitimæ exer-
*cere vrgentibus creditoribus argum. leg.*1. *§. vtrum,*
ff. ſi quid in fraud. patronor. quamuis autem quoad
legitimæ recuſationem quæſtionem variè tractatam
*referat Robertus d. c.*12 *quod quaſi quoddam æs*
alienum ſit, in quo creditor filius habeatur, vino
etiam patre. Fabius de Luna *conſ.*86. *num.*3. & 45.
probat; ius tamen nec ad eam petendam, filium cre-
ditoribus ſuis rectè compellit ſiue Chirographarij,
*ſiue hypothecarij, per d. leg.*3. *§.*2. *& l.*19 *hoc tit.*
*leg.*1. *§.*8 *ff ſi quid in fraud. patronor. l.*67. *§.*1. *ff. ad*
Trebellian. quia ſi hæreditas delata omitti poteſt,item
legatum, quod recta tamen via tranſit magis defe-
renda. Nec eſt quod iuſte hic conqueantur creditio-
res, ſiue ſint obuentura patrimonia hæreditatis contem-
platione filio crediderunt, fiducia aliorum bonorum,
quia nulla horum ſit diminutio: ſiue eius intuitu,
quia & imprudentes, ſi obligari putant poſſe bona,
in quibus nondum ius vllum habeant, & impruden-
tes ſi filio, vt caprez patris ſucceſſionem incentiuum
*præbent. Robertus d. cap.*12. *ſub fin.*

81. Eandem etiam opinionem poſt longam diſputa-
tionem hinc inde varia, & ſingularia fundamenta
conſiderans reſoluit Stephanus Gratian. *diſceptat.*
*tom.*2. *cap.*271. *ex num.*1. *& n.*10. *uſque ad n.*20.
præcipuè *num.*13. & 14 quibus ſic ſcribit: *Nec*
faciunt quæ dicta ſunt de legitima, ac eius ſuppple-
mento: quia licet in ea videatur præſupponi ius inueſſe
productum, etiam quæſitum; tamen intelligitur quoad
reiectionem grauaminis, cuius reſpectu repetitio, &
acquiſitio ſit pro iure per legem. Sed quoad effectum
acquiſitionis realis, & incommutabilis requiritur de-
claratio, & petitio, ſine qua non eſt aliquod ius quæ-
ſitum, & ideo datur repudiatio, & præſcriptio, cum
aliis ſimilibus effectibus, &c. quos proſequitur
*uſque ad n.*20.

Copiosè etiam hanc iuridicam opinionem con-
tra Menochium *d. conſil.*77. contrariam ſectantem
rectè fundat, & comprobat Caſtillo *controverſiar.*
*tom.*6. *cap.*112. *ex num.*50. *cum ſequentibus*, vi-
dendus.

Eandem opinionem poſt longum examen tuetur
Philippus Paſchal. *in tract. de viribus patriæ po-*
*teſtat. 2. p. cap.*4. *ex num.*165. *cum multis ſeqq. pag.*
nibi 308 *ſeqq.*

82. Igitur ſi totam legitimam ante eius additionem
poteſt filius debitor repudiare in præiudicium
ſuorum creditorum, eiſque inuitis, & repugnan-
tibus, quantò magis conſentium præſtare grauami-
ni vinculi, & libertate acquirere: quia qui licet,
quod eſt plus,multo magis quod eſt minus; ex ma-
ris regula idemque ius eſt de parte quoad partem,
quod de toto quoad totum, prout ſollicitè pro-
bauimus *ſupra ex n.*4. *cum ſeqq. vſque ad ſeptimum ca-*
ſum eſt, &c.

83. Nec obstat secundum argumentum, de quo superiùs *ex num.14. vers. secundò, & pro hac parte*, quo dicitur debitorem posse alienare acquisita ob causam necessariam originem trahentem à præterito, non tamen ex causa voluntaria, & proueniente ex sua solùm voluntate in præiudicium creditorum, quia respondetur argumentum procedere in rebus acquisitis, non verò in acquirendis, in quibus sicut potuit debitor non acquirere, pariter & acquirere limitatè sub conditione, & grauaminibus quantumcumque infringentibus ius suorum creditorum, quando sunt apposita in ipso actu acquisitionis, provt annotauimus *suprà n.57. vers. fulcitur vlterius, & in c.14. antecedenti, ex n.108. vers. imò & quod plus est* &c. necnon probant Doctores metipsi in argumento citati.

84. Nec obstat tertium, & vltimum argumentum de quo superiùs *ex n.19. cum seqq. vers. tertiò fortiter urget.* quo supponitur filium consentientem vinculi grauamini imposito per patrem in sua legitima, non posse impedire creditores exigere sua credita ex eadem legitima vinculata, eo quod vinculum ipsum censetur factum ab ipso filio consentiente, non à patre vinculante legitimam; cum idem sit alienare, vel alienanti, seu alienationi ab altero facto consentire.

85. Quoniam hæc doctrina singularem admittit distinctionem, quæ quidem omnino conuenit principali alteri distinctioni ex communi Doctorum opinione per Nos traditæ principalis huius cap. resolutioni, de qua superiùs *ex n.25 cum seqq vers. quibus tamen (quatenus absolutè*, &c.) vt scilicet tunc procedat, quando is, qui consentit rei alienationi, dominus sit eiusdem rei; quia tunc dicitur actum facit tanquam domini procurator, & dominus consentiendo dominium transfert provt loquuntur Doctores in argumento citati. Tiraquell. *in l. si vnquam, verb. donatione largitus, q.21. num.279. & seqq. & in legibus connubialibus, gloss.3. verb. contrahere, num.142. & 143.* Molina *de primogen. lib.4. cap.3. num.23.* qui quàm plurimos alios ad idem conducunt loquentes in consensu domini. Noguerol *allegat.19 num.72* per text. *in l. adibus, ff. de donationib.* vbi si quis donet rem meam alteri suo nomine, mea tamen voluntate interueniente, ego videor donare, & in hoc casu consentiens, aut confirmans ipse videtur donare, text. etiam celebris *in l. censualis, C. de donat.* ibi, *Sed si censum velut sua mancipia deferenti priuigno suo consensisti, donationem in eum contulisse videris:* exornat latissimè Mieres *de maioratus, 1 part. quæst.3. ex num.47. cum multis seqq.* & ad idem facit etiam text. *in l. si fundus, §.1. ff. de pignorib.* in quo deducunt Bold. *in l. si vt proponis, C. de fru. pignor. dato manumiss.* Decian. *cons. 60. num.14. lib.1.* Manguilius *in tract. de euict. quæst. 1. 3. num 3.* quod qui consentit, si dominus effectum proprium facere dicitur innumerabiles alios Doctores cumulat Castillo *controuers. c.89.*

86. *ex num.117.* post quamplurimos exteros, & regnicolas, quod consentiens, vt alius de re sua testetur, sibi præiudicat; videndus Molina etiam de *maior. 4 part. cap.1. num.84.* vbi omnino vide Additionatores, optimè ipse Castellas *controu. lib.2. cap.18. ex num.38. & seqq.*

87. Atque ideò quando filius consensit vinculi grauamini imposito per patrem post huius mortem, atque etiam simul postquam adiit hæreditatem grauamini consentiens, verè censetur maioratum facere, cum iam de suo patrimonio filius ipse disponere intelligatur, & postquam iam ius habuit perfectum & radicatum in bonis legitimæ; provt sæpius diximus, & probauimus in discursu huius cap. & ad idem hoc distinctionis membrum adducit, & applicat Noguerol *loco dudum citato.*

88. Aut enim consentiens non est dominus rei alienatæ, & tunc cum de suo nihil det, ita nec dominium transfert, sed solùm actum approbat, qui ei attribui non potest; probant Hernia *in cap. imperialem num.11. de prohib feud. alien.* & ibi Camerarius *fol. mihi 75. col.4.* idem Hernia *in cap.1. qui successores teneantur, num.6.* Paris de Puteo *de reintegratio. feud. cap.167. num.5.* Frecia *de subfeudis, lib.1. quæst.29. num.3.* Cæsar Contardus *in l vnica, C. si de moneta possessio limit.2. §.8. num.47.* Valascus *de partitio. cap.13. num.70.* Vincent. de Franchis *decisione 540. num.10. & 11.* Nouarius *lib.1. quæst. forens. quæst.38. num.12. versic. nec obstat.* Larata *consil.43. n.3.* Montan. *in repetit. dict. cap. imperialem, super verb. imperialem, sub num.53. littera B. versic. mihi autem.* Rouitus *in rubr. de feud. num.66. cum seqq. & in consil.1. num.7. & 8. lib.2.* Georgius *in repetit. feudal cap.6. num 14. & seqq.* Corbulus *tit. de causa priuatio. ob alienationem, ampliat.6. num.2.* Caccialuppus *in methodo feudali, p.2. c.5. n.21. 22. & 23.* Noguerol *allegat.19. n.73.* & cum Molina *loco cit.* Anton. Gomez *l.43. Tauri, num.4.* & Petrum Barbosa *in l. quæ dotis 34. n.18. & 22. ff. soluto matrim.* idem probat Mieres *de maior. 1 part. q.23. num.80.*

89. Et pro vtroque distinctionis membro notabilia sunt verba Molinæ *de primogen. lib.4. dict. cap.3. num.23 & 24.* vbi sic loquitur: *Non enim Princeps facultatem concedens, sed is, qui vtens illa de re sua disponit, donare videtur; provt suprà lib.2. cap. num.17. latius ostendimus. Illud autem, quod ex aduerso dicebatur, quod scilicet consentiens, vel facultatem præstans videatur donare: intelligendum est, quando quis consentit donationi rei propriæ, secus autem si consensum præstet, vt donetur res alterius: tunc namque non consentiens, seu facultatem præstans, sed dominus ipse donare videtur. Esset namque absurdissimum dicere, quod quando vxor donat ex licentia viri bona propria, vel minor cum licentia tutoris, vel filius familias ex licentia patris non ipsi sed hi, qui licentiam præstant, donare videantur, quod probatur ex l. si pater, §. fin. ff. de manumiss. vindic. l. & si liqueat; vbi Baldus, & cæteri, C. de inofficios. donat. sicque id optimè resoluit Tiraquellus, qui plura refert in repetit. l. vnquam, C. de reuocand. donat. verb. donatione largitus, num.279. idque verissimum est,* &c. Quam doctrinam vltra Doctores citatos optimè exornat D. Christophorus de Paz *in tract. de tenuta, cap.34. sub num.155. versic. ego tamen semper fui persuasus, fol 436. & seqq.*

90. Quæ doctrina rectè conuenit alteri distinctionis membro, de quo *suprà n.25. & seqq. versic. quibus tamen (quatenus absolutè*, &c.) nostræ quæstionis principalis, quod quoties filius consentit vinculi grauamini ante aditam hæreditatem; vel etiam ante mortem patris, & sic ante ius perfectè quæsitum, & radicatum, sed quærendũ, & in spe, vt tunc sicut nihil de proprio diminuat patrimonio; ita nec vinculum sibi adaptari possit, cum tempore consensus dominus non sit, sed pater, qui grauat legitimam, & vinculum de suo fundat, & per consequens ad vinculi bona nullum possint filij sic constituentis creditores regressum habere, nec prætendere bonorum alienationem, provt sæpissimè diximus, & probauimus

bauimus superiùs; atque præfatam doctrinam ad hos nostros terminos adduxit,& applicat Noguerol. *d.alleg* 19.*n.*37.

91. Quapropter semper quod creditores filij contrò irrere certent consensum grauaminis, & vinculi appositi per patrem in filij legitimam;præ oculis habenda erit constans illa,& iuridica distinctio, an consensus fuerit adhibitus ante editionem hæreditatis tacitam vel expressam, vel post agnitionem, seu aditionem, vt in primo casu, creditores ad concursum huius maioratus non audiantur petentes bonorum distractionem pro sui crediti satisfactione; in secundo autem sic,vt abundè comprobatum est in huius cap. discursu.

92. Ex eisdem iuris principiis & fundamentis alia & singularis euincitur quæstio,verâque desumitur resolutio;an, & quando pater dat licentiam filio liberè testandi de bonis sui, filij nempe,an in ea inclusa intelligatur facultas disponendi, aut aliter grauandi legitimam patri debitam in bonis filij in præiudicium creditorum patris, & aliorum filiorum? Quam quæstionem mirabiliter ad partes disputat Ioannes Gutierrez *in cap.quamuis pactum,ex n.* 9 *cum seqq. de pactis in* 6. vbi *ex n.*20.*& seqq.* triplicitèr ponderat text. *in d.l.qui autem, ff.quæ in fraudem*, omnino videndus.

93. Idem Ioannes Gutierrez *practicarum lib.*3.*q.*84. *num.*12. *fol. mihi* 664. & iterum *eodem lib.*3. *q.*75. vbi disputat, an pater facto per filium testamento possit prædictam licentiam reuocare. Sequitur Parladorius *quæst.*16. *n.*5. Azeuedius *in l.* 11. *tit.*8. *lib.*5. *recopilat. ex num.*76.*cum seqq.* latè Iacobus Cancerius *variarum resolutionum,lib.*3.*cap.*7. *ex num.*92. *cum multis seqq.& ex num.*99. & ex Parladorio *in sesquicentur.diffinit.*150 § 4 *n.*11.*&* 12. Gutierrez *in dict.cap.quamuis pactum*,& per Hermosillam *in l.*11. *tit.*4. *part.*5. *gloss.*8.*n.*6. *fol.*302. atque Baium *practi lib.*2. *quæst.*127. *per totam, pag.*384.*& seqq.* tenet Noguerol. *allegat.*19. *num.*43. Eandem opinionem sequitur Tellus Fernand. *in leg.*6.*Tauri.ex num.*63. à quo tamen cauendum requirente iuramentum.

94. Item pariter quando filia dote contenta, vel ingreditur religionem,siue etiam filius renuntiet suæ legitimæ in fauorem patris, vt de ea liberè possit disponere inter cæteros filios, sicut potest vni totum dare pater,etiam renuentibus cæteris filiis,fratribus renuntiantis;ita in præiudicium creditorum patris,quoniam tempore,& ab initio acquisitionis cum hoc grauamine pater legitimam filij sibi renuntiatam acquisiuit,& nihil de suo dat, sed de filio, à quo electus capere dicitur non à patre. Gutierr *in dict.cap.quamuis pactum, ex n.*6.*&* 11. Azeuedus *in l.*11. *tit.*6. *lib.*5.*recopilat. n.*9.*&* 10. Addition. ad Anton Gomez *in l.*22. *Tauri*, *n.*31. sequitur Noguerol *allegatio.*19. *num.*44. optimè Mieres *de maioratu*, 4 *part.quæst.*19 *num.*69. comprobant Petrus Surdus, Fontanell. Cancerius & alij per Castill. *controu.tom.*5.*cap* 68.*per totum*, vbi quos sequutus Ioannes Gutierrez tenet Vega *in summ.*2.*part cap.*22.*sub casu* 26. vbi de ratione,& Manuel Rodriguez *in summ.tom.*1.*cap.*131. Hubo Heredero*s num.*5.

CAPVT XVII.

Census absque facultate Regia nouiter impositus super maioratu in concursu deducto pro extinctione alterius eiusdem quantitatis, tam in sorte,quàm in redditibus,an vitietur?

Et quid si census sic subrogatus æqualis sit in sorte,minor tamen in redditibus an pereat ex defectu nouæ facultatis Regiæ?

Et an census sic subrogatus cum facultate Regia in locum prioris absque ea ab initio creati sit nullus; ita vt in iudicio concursus contemnatur?

SVMMARIVM.

*Super maioratus bonis contrahere valdè periculosum est, n.*1.

*Creditores ad bona maioratus concurrentes sæpè excluduntur ex defectu facultatis Regiæ. n.*2.

*Census noui creatio, pro extinctione alterius super bonis maioratus, an sine noua facultate sustineatur, disputatur, ex n.*3.

Facultates pro extinctione census antiqui, & nouo creando minoris reddituus,quotidie expediuntur in consilio Cameræ, ibid. & n 4.

*Frustratorios suos actus nemo facere præsumitur,n.*5.

*Frustra precibus impetratur, quod aliis e communi conceditur, n.*6.

*Per facultates Regias semper taxatur sors principalis,respectu partis superioris, & partis inferioris, & quare,n.*7.*&* 8.

*Census ad rationem viginti ab initio creatus legitimè super bonis maioratus minoris,ciuitatis,vel Ecclesiæ,an inter eos valeat reductio ad rationem triginta,absque noua facultate,aut solemnitate,n.*9.

*Facultas Regia est stricti iuris,quæ non extenditur de persona ad personam, nec de uno contractu ad aliam, n.*10.

*Census reductio de viginti, ad triginta an nouus sit contractus,eo quod pretium mutatur,n.*11.

L.pacta conuent.ff.de contrah.empt.ponderatur, ibid.

*Ex nouo contractu prior nouatur,& simul hypothecæ, & fideiussores liberantur,n.*12.

*Quando aliquid additur,vel detrahitur priori obligationi,noua intelligitur contracta obligatio,n.*13.

*In census impositi super re feudali,maioratus,Ecclesiæ,aut minoris translatione de uno ad alium creditorem mutuantem ad census redemptionem,nouam facultatem esse necessariam,qui dixerunt, n.*14.

*Et qui distinxerint, n.*15.

*Et de ratione, n.*16.

Reprehenditur Cancius æquiuocationem passus, numero 18.19.*&* 20.

*Census semel legitimè constitutus in bonis maioratus, pupilli,minoris,& Ecclesiæ potest in alium creditorem transferri, & multo magis si minoretur usuræ,absque noua facultate, n.*21.*& seqq.*

Facultates ad transactionem censuum, vel proprio-rum extinctione licet sæpè in Camera expedian-tur, necessariæ tamen non sunt, n. 22.

Impetrantúrque ad maiorem securitatem, & vt fa-cilius possessores maioratus inueniant qui secum contrahant, n. 23.

Vel quis in modo transferendi censum aliquid po-test accidere, quod facultatem requirat, n. 24.

Ad maioratum conficiendum facultas non est ne-cessaria, modus autem conficiendi eam appetere potest, n. 25.

Maioratum conficiens licet non faciat facultatis impetratæ mentionem, prodest tamen in his, quæ sine facultate non sustinentur de iure, nu-mero 26.

Contractus celebratus sub beneplacito Sedis Apostо-licæ impetrando, sustinetur absque eo, si alias non sit necessarium, n. 27.

Nisi addatur clausula, non alias nec alio modo, *quia tunc semper beneplacitum est necessarium, vt contractus valeat, n. 28.*

Facultas etiam non necessaria in actu, impetrari po-test ad maiorem iuris competentis corroboratio-nem, & actus confirmationem, n. 29.

Lex forma, §. fin. de censibus exornatur cum aliis, ibidem.

Nemo iura, & titulos cumulare impeditur ad maiorem cautelam, & iuris sui confirmationem, num. 30.

Quæ abundant non vitiant, sed deseruiunt ad ma-iorem cautelam, n. 31.

Ex facultatum impetrationibus ad translationem census super bonis maioratus, ciuitatis, & simi-lium non bene infertur ad earum præcisum requi-situm, n. 32.

Ex accidentibus tamen potest in translatione requiri facultas, & ideo possessor maioratus bene ea cau-telatur, n. 33.

Et quales sint qualitates istæ alterantes naturam translationis ex n. 34. cum seqq.

Translationis contractus contentus in puris suis ter-minis, vnus dicitur contractus cum antiquo, qui noua non eget facultate, n. 35. & n. 36.

Lex pupillorum, §. fin. ff. de rebus eorum, & leg. pater filium in principio, ff. de legatis 3. exornan-tur, ibid.

Possessor maioratus propria pecunia redimens cen-sum, quando annuos reditus sibi acquirat super eodem maioratu, n. 37. remissiuè.

Tutor potest rem minoris semel legitimè hypotheca-tam, iterum hypothecare pro eadem summa, sine decreto, n. 38.

Facultas noua non requiritur quando creditor ius suum cedit, in alium, n. 41. n. 39.

Creditor mutuans possessori maioratus ad extinguen-dum alium censum, & vt minores reditus per-cipiat, cum pacto de subintrando, noua non eget facultate, n. 40.

Idem quando ipse creditor minuit reditus ex eadem sorte principali, n. 42.

Census translatio quæ sit animo nouandi priorem contractum, noua eget Regia facultate, n. 43.

Et tunc extinguitur obligatio fideiussorum, & hy-pothecarum prioris contractus, n. 44.

Census constituti fors si augeatur, vt iidem reditus maneant, ita vt possessor maioratus illud augmen-tum percipiat, nouus est contractus, & noua eget facultate, n. 45.

Facultas impetrata ad creandum nouum censum, pro extinguendo antiquo absque facultate impositio super maioratu, aut ciuitate, an subsistat, num. 46. & seqq.

Census a principio nulliter impositus nequit cedi, nec transferri in alium, n. 47.

De non ente ad ens, non potest fieri transitus, n. 48.

De priuatione ad habitum non fit egressus, n. 49.

Priuatio & extinctio præsupponit vitam, habitum, & existentiam rei, n. 50.

Ius quod nunquam fuit, extingui non potest, n. 51.

Ius cedentis transit in cessionarium cum omnibus suis qualitatibus, ac sua causa, n. 52.

Cessionarius non plus iuris habet in censu transla-to, quam cedens habebat, n. 53.

Translatio sit cum suo onere, sua causa, & qualitate, num. 54.

Facultas ad aliquid faciendum concessa, non exten-ditur a talia non specificata, & à Principe igno-rata, n. 55. & n. 56.

Facultas ad creandum censum pro aliorum extinctio-ne, non comprehendit censum nulliter impositum ad quem maioratus non tenetur, n. 57.

Facultas ad alienandum pro ære alieno extinguen-do, non operatur si as alienum deficiat, num. 58. & n. 59.

Census nouum creatum ex facultate Regia ad ex-tinguendum antiquum absque debita solemnitate impositum, sustineri; qui indistinctè asseruerunt, n. 60. 61. & n. 62.

Facultas ad creandum censum pro extinctione an-tiquorum absque ea impositorum; tunc hos com-plectitur quando probetur, pecuniam versam in vtilitatem maioratus, vniuersitatis, minoris, & similium, n. 63.

Censum nulliter impositum, si sit versus in vtilitatem minoris, Ecclesiæ, aut maioratus; minor, & cæteri restituere tenentur, cum redditibus vsque ad ea-lem restitutionem, n. 64.

Et tunc interesse taxati intelliguntur iuxta reddi-tus promissos in census creatione nulliter celebra-ti, n. 65. & 66.

Facultas ad extinguendum censum absque ea crea-tum, complectitur hunc censum ad quem de iure tenentur minor, Ecclesia, & maioratus ob versio-nem in eius vtilitatem, n. 67.

Facultas pro extinguendo censu nulliter creato sustі-netur, si nullitatis fuit facta Principi relatio: etsi in minoris, aut Ecclesiæ, &c. vtilitatem versus non fuerit, n. 68.

Et secundus creditor tutus est in noua census crea-tione, ibid.

Census prior nulliter creatus confirmatur à Principe si nullitatis ei fuerit facta relatio in facultatis ob-tentione pro illo extinguendo, n. 69.

Et pro specifica relatione sufficit Principi præsentare instrumentum primi census, ex cuius inspectione apparent defectus, n. 70.

Ex instrumento exhibito si apparet defectus excе-ptio, & oppositio partis non est necessaria, n. 71.

Facultas ad alienandum pro extinctione census, à principio nulliter creati, nec versi in vtilitatem minoris, aut maioratus, non sustinetur, n. 72.

Facultas secunda ad translationem census validè creati, de vna in aliam personam, si aliquem patiatur defectum, an insuper translatio sustinea-tur, num. 73.

Solemnitas ad actum non requisita, si adhibeatur nulliter tamen, & inutiliter, actus sustinetur, num. 74.

Depos-

Depositum vbi sufficit verbalis, si fiat actualis nulliter tamen, sustinetur, n.75.

Contractus, qui non requirit scripturam, si sub ea, nulliter tamen, celebretur: sustinetur, & testibus probatur, n.76.

Statutum annullans instrumentum ob non solutam gabellam, non intelligitur annullare contractum, num. 7.

*Minor, populus, aut Eccl-sia si in feudum, emphyteusim, aut censum reseruatiuum bona recipiant, nulla egent facultate, aut iuris solemnitate, numer.*78.

*Si tamen inter contrahendum facultas impetranda reseruetur, quæ nulliter fuit impetrata, contractus adhuc sustinentur, n.*79.

*Facultas, seu assensus in actu non requiritur impetrata tamen nulliter actum non vitiat, numer.*80.

*Nisi adiatur expresè quod sine facultate contractus sit nullus, n.*81.

*Alienatio, vbi prohibetur ob fauorem alicuius, sine solemnitate, si isti vtilis sit sustinetur, etiam ea deficiente, n.*82.

VAM periculosum sit contrahere cum possessore maioratus super bonis vinculatis, & alienari prohibitis sæpè admonuit Doctissimus Ludouic. Molina, quod & quotidie experimur in
1. iudiciis concursus creditorum ad eadem bona introductis per maioratum ære alieno grauati possessores, provt per discursum huius Labyrinthi sæpissime in variis locis apparet. Et inter plurimas alias difficultates assiduè contingentes, & per discursum nostri labyrinthi examinatas, & feliciter resolutas, hæ quæ sese offerunt in præsenti discepandæ, nec minorem continent, nec laxiori examine contentantur.

2. In hoc iudicio concursus ad bona maioratus concurrere assolent creditores, qui absque regia facultate cum possessore contraxerunt, eidem mutuando pro extinctione alterius crediti, (quo grauata erant bona maioratus,) sub pacto inter ipsos, & possessorem maioratus, vt illi subrogentur in locum, & hypothecam prioris creditoris ex pecunia nouorum creditorum dimissi, cæteri vero horum ius dupliciter impugnant, vt penitus excludantur à concursu, & exactione, tum ex nullitate tituli ob defectum regiæ facultatis: tum etiam ne eisdem vti prioribus, & ante huiusmodi subrogationem, & translationem contrahentibus possint præferri, subintrationem in locum, & ius prioris dimissi creditores prætendentes.

3. Et pro hac parte negatiua, vt nullo casu ex relatis valeat census subrogatus absque Regia facultate, multa vrgent. Primum à communiter accidentibus: quoniam pro extinctione census antiqui impositi super bonis maioratus in consilio Cameræ expediuntur quotidie facultates ad alios nouos creandos minoris redditus, vel eiusdem quantitatis, & sortis principalis, quæ facultas vulgo dicitur,
4. *para subir los censos*, provt testatur Noguerol *allegat.*32. *num.*45. atque quotidie experimur. Neque enim credendum est, has facultates expediri in simili casu etiam vtile maioratui, si de iure non fuissent præcisæ, & penitus necessariæ. Nec præ-
5. sumendum velle Consilium Cameræ facere actus suos frustratorios, *leg. 1. ff. ad Municipalem, leg. vnica. Codic. de Thesaurariis, lib.* 10. *leg. si Prætorium, ff. de præiudiciis, leg. fin. ff. nequit in loco publico.*

Et quia si de iure hoc permissum foret possessori maioratus, mininori, aut Ecclesiæ, sufficere primam facultatem, & iudicis decretum, seu solemnitas ad huiusmodi obligationis transfusionem, nullomodo admitteretur frustratoria hæc impetratio facultatis nouæ: cum frustrà precibus impetretur, quod à lege, & iure communi est concessum, *leg.* 1. *ff ad municipalem, leg. Imperatores, ff. de priuileg. creditor. leg.* 1. *Cod. de Thesaurariis lib.* 10. Surdus *decis.*173. *n* 18. *& consil.*215. *n.*23. *& consil.*298. 26. Escobar *de ratiociniis cap* 6. *num.*29. Gratian. *tom.*4. *cap.*617. *num.*23. quoniam actus frustratorios iura abhorrent. Ergo semper necessaria erit secundas facultas. 6.

Secundò quoniam in facultatibus expeditis pro creando censu super bonis maioratus expressè taxari sors principalis solet, tàm respectu patris inferioris, quàm respectu partis superioris, vt nec sit minor viginti, nec maior viginti quinque. Et pars inferior taxatur, ne offendatur legis taxatio appositа pro censu redimibili, pars vero superior ne damnificentur maioratus; & eius successores, qui pro modico redditu grauantur in magna sortis quantitate, indeque exoriatur difficultas redimendi. 7.

Quibus quidem magna fraus fieret, si possessori maioratus, cui ad quingenta in redditu persoluendo ex fructibus maioratus datur facultas, quæ iuxta legis Regiæ taxam correspondent decem millibus ducatis sortis principalis, quinque pro quolibet centum. Atque ideo possessor maioratus proculdubio excederet quantitatem facultatis, si pro decem millibus reciperent duodecim, aut quatuordecim millia iuxta doctrinam Gaspar Rodrigez *de annuis redditib. lib.* 2. *quæst.*16 *num.*57. & Freciæ *in tract. de subfeud. lib.* 2. *quæst.*32. 8.

Tertiò quia quando census redimibilis fuit constitutus à principio ad rationem vnius pro viginti super bonis maioratus, aut super bonis publicis ciuitatis cum assensu regio, vel super bonis minoris, vel Ecclesiæ cum decreto iudicis, & debitis solemnitatibus, si postmodum possessor maioratus, ciuitas, tutor, vel Prælatus Ecclesiæ conuenit, vel cum creditore ipso absque regia facultate decreto, aut solemnitate, vt deinceps sit constitutus ad rationem vnius pro triginta. Vel conueniat cum tertio, vt credat pecuniam, qua sors census creditori soluatur, & ipsi tertio maneat redditus super ipsi bonis maioratus, & similium ab initio hypothecatis constitutus ad rationem vnius pro triginta. Ista subrogatio absque regia facultate subsistere non posse videtur, etiamsi vtilis appareat maioratui, ciuitati, minori, vel Ecclesiæ, nec in præiudicium creditorum posteriorum priori censu, anteriorum tamen subrogato creditore. 9.

Tum, quia subrogatio non potest fieri virtute prioris facultatis regiæ, nec primi iudicis decreti, cum sint stricti iuris, nec extendantur de persona ad personam, nec de vno contractu ad alium, provt abundè comprobauimus *hac* 2. *p. cap.*10. *per totum*, & alibi passim. Ergo non potest in nouam personam transferri consensus huiusmodi. 10.

Tum etiam quia huiusmodi redditus ad rationem vnius pro triginta diuersus à redditu priori constituto ad rationem vnius pro triginta ex regia licentia, aut iudicis decreto constitutus: quia verè mutatur pretium iuris venditi, atque ideo contractus iste nouus, & diuersus est à primo, à quo 11.

per

per nouum receditur, & nouam emptionem intercedere dicendum erit. Vt inquit text. *in leg pacta conuenta in fin princip.ff.de contrahenda emptio.* Atque ideo nouus hic contractus noua regia facultate,aut decreto eget,cum prior facultas ad diuersum extendi non possit , maximè in præiudicium creditorum.

12. Tum etiam , quia ex hoc nouo contractu prior fuit nouatus, & primus census fuit extinctus ex redemptione,& solutione facta cum pecunia secundi creditoris ; quapropter hypothecæ , & fideiussores primi census sent extinctæ,liberati,réque in pristinam causam, & libertatem redit, iuxta text. *in leg. voluntate*, § *fin.ff.quibus modis pignor. vel hypothec. sol.*cum traditis à Tiraquell. *lib.*1. *de retractu*,§.19. *gloss.*2.Vincent de Franchis *decis.*39.ergo noua facultas in hoc hoc secundo contractu necessaria est, vel nouum decretum.

13. Quartò , quia quando aliquid adiicitur , vel detrahitur antiquæ obligationi ; noua censetur obligatio contracta text. est *in leg.*1. §. *si quis simpliciter* ; *versic. cum adijcitur , ff. de verb. obligat.* ergo extinguuntur priores hypothecæ,& fideiussores, imò ex solutione extincta prior fuit , quo casu subingressio, & subrogatio in locum prioris creditoris denegatur ex *leg. Modestinus , ff. de solutionibus.*

14. Hinc nonnulli Doctores tenuerunt semper esse necessariam regiam facultatem in translatione census de vna persona in aliam , quæ pro extinctione prioris census mutuauit possessori maioratus, Prælato, Ecclesiæ, aut tutori. Frecia *in tract.de subfeud. lib.* 2. *quæst.* 32. vbi in hac quæstione , an feudum cum assensu regio obligatum creditori possit sine eodem assensu alteri , cuius pecunia liberatur, obligari ; respondit negatiuè,imò nouum assensum in hac translatione necessarium fore. Reddens rationem *num.*2. inquit,quod licèt feudum non alienetur ex toto per venditionem , vel adiudicationem , tamen citiùs forte feudum esse recasurum à domino magis vno possidente , quàm alio ; ideo huius interesse ratione assensus regius necessarius erit.

15. Alij autem distinguunt, Cencius nempe,& Rota , ille *in tract. de censibus, quæst.*15.*ex num.*32.per Rotam *decis.*27.*num.*10 inter censum nouiter impositum super bonis Ecclesiæ pro extinguendo alio censu eiusdem quantitatis,tam respectu sortis principalis, quàm respectu reddituum , & inter censum impositum pro extinctione alterius census super bonis Ecclesiæ , vel minoris iam impositi maioris
16. quantitatis, tam in sorte,quàm in vsuris. Vt in primo casu necessarium sit nouum decretum, seu nouæ solemnitates , mouctur ex eo , quod licet bona minoris possint pro ære alieno alienari,maximè instantibus creditoribus;tamen cum creditores censum non possint pro redemptione instare,non debet permitti alienatio absque decreto,& debitis solemnitatibus , & ex eadem Rotæ *decis.* quæ obiter hoc dixit.

17. In secundo autem casu,nempè pro extinguendo alio censu maioris quantitatis tam in sorte , quam in vsuris , necessaria non sit facultas regia, nec decretum,vel solemnitas. Allegat Rotam, Rodriguez *de redditib.lib.*1.*quæst.*14 *sub num* 31.& Gratianum *disceptat.*45.*num.*47.

18. Sed proculdubio iste Author æquiuocationem hoc casu patitur manifestam , dum loquitur de secundo censu hoc extinguendo alio maioris quantitatis in sorte , quod impossibile per minorem quantitatem extingui maiorem,& ideo intelligendus erit de eadem , & æquali quantitate respectu sortis , minoris tamen redditus,provt Doctores ab eo citati dicunt , necnon exemplum ab eo positum ibidem , dum *num.*35. firmat licere imponere cen- 19.
sum super bonis Ecclesiæ pro liberanda Ecclesia à solutione maioris census,post Gratianum,& Rotæ decisiones nonnullas,necnon *n* 36.circa censum 20.
impositam à muliere ad rationem octo, pro extinguendo alio ad rationem decem.

Nihilominus tamen prædictis minimè obstanti- 21.
bus , regulariter verum esse in translatione census super maioratu , aut ciuitatis bonis imposito ex facultate regia,vel super bonis minoris cum decreto, aut Ecclesiæ cum debitis solemnitatibus , pro cuius extinctione alius imponatur æqualis quantitatis tam respectu sortis principalis, quàm respectu vsurarum ,& reddituum , & multo magis , quando eiusdem sit sortis, minoris tamen redditus ; non sit regulariter necessaria noua facultas regia, decretum , aut solemnitas : longè verior est opinio iuribus expressis comprobata.

Nam licèt verum sit,quod assiduè à Camera re- 22.
gia indistinctè per possessores maioratus impetrari soleant nouæ facultates ad recipiendos nouos census pro antiquorum extinctione , & præcipuè pro eadem sorte minoris tamen redditus, in eademque Camera facillimè expediantur ; non tamen ex hoc sequitur quod semper , & indistinctè sit necessaria noua hæc facultas ad huiusmodi translationem census de vna persona in aliam sub eisdem hypothecis,provt aliqui decepti putant.

Etenim hæ facultates impetrantur à possessori- 23.
bus maioratuum pro maiori ipsorum , nec non creditorum securitate, & cautela ad euitandam difficultatem contrahendi , & vt faciliùs reperiant creditores , qui aliàs forta sè nollent cum eis contrahere, nec possessoribus maioratus mutuare super suis maioratibus impediente scrupulo defectus regiæ facultatis , non tamen quod sint de necessitate contractus , itavt in huiusmodi census translatione de vna in aliam personam defectus eam vitiet.

Atque etiam quia potest ex aliquo accidenti in 24.
hoc requiri facultas quando nempe translatio ipsa non fiat seruato iuris requisito,atque formula , nec sub meris, iurisque translationis terminis se contineat ; sed potiùs adhibita nouatione in nouum , & diuersum contractum transeat , iuxta casuum di- 31.
stinctionem protinus asserendam ; indeque quia accidentaliter potest esse necessaria , iusta præuentione tuentur se possessores maioratuum in has impetrando facultates.

Atque ideo non ex expeditione,& impetratione 25.
earum inferri potest ad præcisam necessitatem, 32.
quando alias de iure non requiritur. Provt videmus in impetrationibus , & expeditionibus facultatis à rege impetratis ad conficiédum maioratum, etiam ab eo,qui aliàs absque eis maioratum instituere valet, quæ tunc prosunt ad maiorem firmitatem ; at in casibus , in quibus fundator maioratus disponit præter,vel contra ius, ipsæ facultates operantur effectum suum , & sustinent dispositionem, 33.
iuxta *leg.* 3.*ff de militar. testament cap. nisi essent de præbendis.* Menchaca *in leg. quoniam in prioribus , num.* 249. *Cod de inofficios. testament.* Molinam *de maioratib. lib.*2. *cap.*7. *num.* 69. & ibidem Additionator. allegant Azeuedum *in l.* 10. *titul* 7. *libro* 5. *recopilat.* Castillus *controuers. lib.*5.*cap.*67. *n.*60.

num. 60. qui vtrumque Molinam allegant, & tractant circa impetrantem facultatem regiam ad conficiendum maioratum, & conficit nulla facultatis facta mentione, vt nihilominus ea videatur vti in
* his casibus, in quibus sine facultate non sustinetur maioratus; in alijs verò ea vti noluisse.

27. Id ipsum videmus in beneplacito Sedis Apostolicæ, quod etsi inter partes contrahentes dicatur esse obtinendum ad contractus confirmationem; adhuc tamen si alias de iure non sit necessarium, licet non impetretur; sustinetur contractus absque eo, Rota, vt per Alexand. Ludouic. *dec.* 192. vbi Oliuer. Beltramin. plures alias doctrinas, necnon DD. id congerit Hieronym. Gabriel *consil.* 91. *n.* 7. *lib.* 1. Rota *dec.* 96. *num.* 2. *p.* 1. *diuersor.* eadem Rota *dec.* 215 *ex n.* 12. inter recollectas per Ludo. Post *post tract. de manutentione*, & per eandem Rotam firmat Gratian. *tom.* 1. *discept.* 86. *num* 13. abundè
28. *infra ex n.* 73. *cum seqq.* Qui omnes limitant nisi in contractu inter partes addatur clausula (non aliàs, nec alio modo) quia pactum est seruandum, & præcisè requiretur beneplacitum, vt sustineatur contractus.

Ideoque non frustra impetrantur, & expediantur facultates regiæ, tum ad maiorem corroborationem, & cautelam, exitumque faciliorem, tum etiam quia possunt accidentaliter, & iuxta modum contrahendi variabilem esse necessariæ. Non enim impeditur quis obtineri priuilegio, & gratia principis id ipsum quod aliàs de iure communi sibi comprobat, ad maiorem iuris sui corroborationem, & confirmationem. text. est optimus *in lege forma, §. fin. de censib.* ibi. *Si quis veniam petierit, vt sibi censum emendare permittatur, deinde post hoc impetratum cognouerit se non debuisse hoc petere: quia res emendationem non desiderabat. Nullum ei præiudicium ex eo, quod petit, vt emendaret censum, fore, sapissimè rescriptum est.* Vbi gloss. verb. rescriptum alia iura refert concordantia, text. etiam *in leg. Cod. de repudian. hæredit.* Molin. *de primogeniis lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 75. D. Solorzanus *de iure Indiar. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *ex num.* 56. Iacob. Cancer. *variar. resol. tom* 2. *part.* 3. *ex num.* 81. *& sequentibus*, quos, & plurimos alios sequimur in nostris commentarijs *de Retent. Bullar.* 1. *part. cap.* 2. *sect.* 4. *ex num.* 166.
30. *cum multis seqq.* vbi etiam neminem impediri plura iura, & titulos acquirere, & cumulare posse ad maiorem cautelam, & iuris sui confirmationem *ex leg.* 4. *D. ad l. falcidiam cap. sacrorum* 12. *quæst.* 2.
31. *cap. post electionem de conceff. præbend.* Atque etiam quod ea, quæ abundant, non vitiant, sed deseruient ad maiorem cautelam, *l. inutiliter, D. de legat.* 1. *l. non solent.* 94. *D. de reg. iur. l. testament.* 17. *cap. de testamentis.*

32. Ex quo infertur, quod licet in huiusmodi censuum translationibus impetrari soleant nouæ facultates regiæ per possessores maioratus, villas, aut ciuitates, nouaque decreta, & solemnitates; non ideo sequitur, quod semper absolute, & indistinctè sint necessariæ, & à iure requisitæ, ita vt earum defectus vitiet translationes huiusmodi, nisi ex variato modo transeundi nouus inducatur contra-
33. ctus, quo ipsa noua facultas necessaria sit. Nam cum à principio dubium sit, quo genere contractus accommodabuntur creditores, qui mutuati sunt, caute à possessoribus maioratus impetrantur facultates regiæ, secundum Guido Papæ *dec.* 149. *secund. conclus. circa finem*, Calderin. *consil* 277. *alias* 1. *de emptione & venditione*, Cardin. Tuschus *littera A. conclusione* 68. Augustinus Barbosa *axiomate* 3. *numero fin.*

Quapropter vt faciliùs percipiatur, & cognoscatur quando in translatione census impositi super bonis maioratus, & similibus non sit necessaria noua facultas regia. Quando vero requiratur, per casuum distinctionem procedendum erit. 34.

Primus casus sit, quando translatio fit sub puris, & meritis terminis suis, nempe quoties nouus creditor mutuauit pecuniam possessori maioratus pro redimendo alio censu imposito super bonis maioratus, minoris, populi, aut Ecclesiæ cum facultate regia; vt hoc casu etiamsi sit pecunia mutuata eiusdem quantitatis in sorte, & vsuris, creditor iste nouus subintrat locum prioris, quo casu non requiritur noua facultas, sed hoc fieri sufficit ex virtute primæ facultatis influentis in secundum mutuum; cum sit vnus contractus, & vna obligatio translata de vna persona in aliam, nec sit nouus, sed vnus, & idem contractus. Atque ideo 36.
quando tertio mutuauit possessori maioratus eandem pecuniæ quantitatem ad extinguendum alium censum, & cum eo conuenit, vt hypothecæ eædem maneant in eisdem bonis maioratus, vel populi, aut minoris, absque nouo decreto, nec noua facultate contractus sustinetur, probant iura expressa *in l. pater filium, in princip. D. de legat.* 3. *l. pupillorum, §. fin. de reb. eorum.* Mol. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 10. *ex n* 25. *& seqq. & num.* 27. idem Mol. *lib.* 1. *cap.* 26. *n.* 10. Peregrin *de fideicommiss. art.* 40. *n.* 31. *vers. octauo quæro.* Marinus Frecia *in tr. de subfeud lib* 2. *q.* 42. *per totum.* Renatus Coppinus *de feudis.* Andegaud. *lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 3. Gaspar Rodriguez *de reddit. lib.* 2. *cap.* 16. *num* 51. Auendan. *de censib. cap.* 65. *n fin.* & superius Intrigol. *de substitutionib centur.* 3. *quæst.* 73. *num.* 418. Vincent. Fussarius *de substitutionibus, quæst.* 541. *num.* 21. *& quæst.* 702 *num.* 4. Additionator. ad Molinam *dict. cap.* 10. *sub num.* 25. *&* 26. Mieres *de maiorat.* 1. *part. quæst.* 10. *num.* 164. de hoc articulo abunde egimus *suprà hac secunda part. cap.* 7. *per totum*, vbi etiam quando ipsemet 37.
possessor maioratus propria pecunia redemit censum impositum super eodem maioratu, vt ipse percipiat redditus, & succedat in locum prioris creditoris, sua pecunia dimissi absque noua facultate, sed virtute prioris.

Sicuti in tutore, qui potest prædia minoris, quæ 38.
iam semel erant longissime hypothecata, pro eadem quantitate sine decreto hypothecare, dummodo non sit in duriorem causam. Probat, licet obiter *ex d. l. pupillorum, §. fin. D de reb. eorum*, & ex Rodrig. *lib.* 1. *q.* 14. necnon Castillo *controuersiarum, tom.* 1. *c.* 61. *n.* 25. Hermosilla *in l.* 4. *gl.* 7. *n.* 34. *tit.* 5. *p.* 5. *tom.* 2.

Idem erit, quando primus creditor cum facul- 39.
tate regia cedit ius redditus principale in alium tertium, vt isto casu non requiratur ad hanc cessionem noua facultas regia ex identitate rationis. Vt probat post Molinam Rodriguez *lib.* 2. *quæst.* 16. *num.* 48. *&* 49.

Secundus casus erit, quando tertius mutuat pos- 40.
sessori maioratus eandem quantitatem, ad extinguendum alium censum maioris vsuræ, impositum super maioratu, aut ciuitate, & similibus eiusdem quantitatis, ita vt tertius minores vsuras percipiat ex eodem censu sibi translato, cum pacto subintrandi in censum, & hypothecas. Multo magis admittitur ista subrogatio, translatio, & subingressio absque facultate regia. Idem etiam quando possessor 41.
maioratus

maioratus conuenit cum creditore, qui ex mille percipiebat quinquaginta annuatim, vt de cætero non percipiat, nisi triginta, aut quadraginta. In hoc enim contractu versatur notissima causa vtilitatis maioratui, & similibus. Vt per Seraphinum *dec.*1109. *p.* 2. vbi ponderat minori, & Ecclesiæ esse vtile censum minoris redditus accipere ad extinguendam alium maioris redditus. Sequitur Riccius *in praxi Eccles. fori, part.* 1. *dec.*49. Marius Muta *super Bulla de censibus, ampliatio.* 34. *n.*130.
42. & 171. inferens ex hac, minorem posse absque decreto, & solemnitatibus censum super bonis suis imponere ad alterius maioris redditus extinctionem. Noguerol *allegat.* 32. *n.*44. Rota, Cencius, & Rodriguez citati supra *ex n.*17. *vers. in secundo autem casu*, &c.

43. Quibus duobus casibus si hoc pactum non fiat in vim noui contractus, nec animo nouandi priorem, nulla eget noua facultate, & perdurant priores hypothecæ, & fideiussores. Vt secus sit, quando in vtroque casu fit animo nouandi priorem contractum, & inducendi alium nouum, vt tunc noua egeat regia facultate; quia prior aduersus hunc contractum non extenditur. Ampliſſime differit, & explicat videndus Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, d. lib.* 2. *q.* 16. *ex n.*53. *cum seqq. & ex n.*58. *cum seqq.* Sequitur Castillo *contr. tom.* 4.
44. *c.*59. *ex n.*48. *& seqq.* vbi etiam sub hac distinctione extingui, vel permanere fideiussionem, & hypothecas.

45. Tertius casus est, quando fors redditus augetur ita, vt augmentum illud nouiter recipiat possessor maioratus, vt putà censum emi super maioratu cum facultate regia ad rationem vnius pro viginti, & pro tempore pepigi cum successore maioratus, vt augeatur fors principalis ad rationem vnius pro triginta, & ei tradidi illa decem, redditus autem non fuit mutatus, sed illud vnum duntaxat pro illis triginta mihi persoluendum, nouus est contractus, & noua indiget regia facultate. Rodriguez *d. q.* 16. *n.*16 *n.*56. & 57. quos, & alios similes casus latius explicat Rodrig. *ib. ex num.* 47. *vsque ad fin.*

46. Ad tertium autem casum, & difficillimum (quem ipse Rodericus non tangit) transeamus, quando nempe census impositus fuit a principio super bonis maioratus, aut ciuitatis, absque tamen facultate regia, vel super bonis minoris sine decreto, aut super bonis Ecclesiæ absque debita solemnitate, postmodum autem obtenta fuit noua facultas à Rege, vel Sede Apostolica ad creandum nouum censum pro extinctione prioris; an iste nouus census sustineatur, ardua quæstio est.

47. Et pro parte negatiua, vt etiam secundus census, ex cuius pecunia prior creditor fuit dimissus, nullus sit, facultate regia ad extinctionem obtenta non obstante, multa faciunt. Primum quoniam cum prioris census impositio super bonis maioratus, vniuersitatis, minoris, aut Ecclesiæ, absque regia facultate decreto, aut solemnitatibus fuerit à principio nulla ipso iure, nihil iuris adest quod cedi, aut transferri possit in secundum creditorem, iuxta textum *in lege Modestinus*, cùm materia, *D de solution. leg.*
48. *cum precario, D. de precar.* & quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, vt per plura iura, & Doctores diximus suprà hac 2. *part. cap.* 10. *ex nam ... vers. igitur si facultas concessa*, &c. & per totum cap. multa applicabilia videbis. Nec de priuatione ad habitum fit regressus, *l. quires, §. arcam,*
49. *D. de solution leg. post diem, D. de lege commiss.* late Sigism. Scaccia *de commerciis, §.* 2. *glos.* 5. *n.*88. *& ex n.*290. *cum seqq.*

50. Et quia facultas secunda ad extinguendum primum censum perneceſſe ſupponit veram & realem eius existentiam; cum priuatio, & extinctio præsupponat vitam, habitum, & existentiam rei, *l. decem* 117. *D. de verb. oblig. l.*4. *§. condemnatum, D. de re iudicata, leg. nec vtilem* 20. *D. ex quibus causis maiores. l. Titio vsusfructus, D. de condit. & demonstratio, l. remittit, D. de iureiurand. l. manumissiones, D. de iustit. & iur. l. non potest videri, D. de regulis iuris, §. seruus, instit. de cap. diminutio. cap. ad dissoluendum, de desponsat. impub.* quæ iura rectè conducunt. Ergo
51. si nihil est, quod extinguatur, in nihilo operatur facultas regia, & ad extinctionem, & translationem omnino inefficax, & frustratoria: nam ius quod nunquam fuit, extingui non potest. *l. nam etsi sub conditione, D. de iniusto rapto, l. obligare, §. tutor, D. de author. tutor. l. si tutor, Cod. in quibus causis in integr. restit. non est necess. d. c. ad dissoluendum, de desponsimpub.* Surd. *cons.* 51. *n.*58. *& cons.*73. *n.*77. *& cons.*114. *n.*9. *& cons.*160. *n.*61.

52. Secundò, quia ius cedentis transit in cessionarium cum omnibus suis qualitatibus, & cum sua causa Rota *in dec.*490. *n.*12. *& dec.*536. *n.*30. inter recollectas per Cencium *post tract. de censib.* Nec
53. cessionarius plus iuris habet in censu cesso, & translato quam ipse cedens habebat Rota *dec.*458. *n.*12. apud ipsum Cencium. Ergo eodem vitio transit in eum, *l. vitiaretur, D. de acquirend. rerum domin.* & quemadmodum à principio penes cedentem nullus
54. extitit census; sita pariter apud cessionarium. Translatio etenim fit cum suo onere, sua causa, & qualitate, *leg. Caio, in princip. D. de aliment. legat.* & ibi Bart. & idem Bart. *in l. si adimendo, D. de adimend. legat.* Paulus Castrens. *cons.* 326. *n.*2. *volum.* 1. Natta *in cons.*476. *num.* 15. Hieronymus Gabriel *cons.*110. *n.*4. Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib.* 12. *tit.* 3. *n* 3. vbi limitat.

55. Tertiò, quia hic census nunquam potuit habere statum conualescentiæ; cum omni tempore sibi defecerit facultas regia; non in eius prima creatione, quia omnino non interuenit; non in translatione, quia facultas regia nec fuit petita ad validandam prioris census creationem, nec ad id fuit destinata, nec à principe (qui de eius inualiditate, & defectu notitiam non habuit, nec ei fuit de eo in impetratione facta relatio, quæ specifica requiritur) ad id fuit concessa, nec ad supplendum defectum fuit emanata; quia deficit principis intentio, & sic gratia
62 ad id extendi nullo modo potest; prout in similibus terminis latius probauimus suprà hac 2. *p. c.*11. *ex n.*14. *cum seqq vers.* 1. *ex defectu intentionis principis*, &c. Sed solum fuit petita, & concessa ad ex-
56. tinctionem census, quæ potius supponit eius existentiam, vt in primo fundamento diximus, & sic vltra operari non potest facultas, tanquam stricti-
ſſimi iuris, prout late probauimus hac 2. *p. c.*9. 10. *&* 11 *per tot.* imo in hac facultatis impetratione tam principis, quàm patris impetrantis deficit ad validandum priorem censum intentio ad diuersum finem penitus destinata, & actus non debent operari vltra intentionem agentis *lege non omnis, D. si certum petatur.*

57. Quartò, quoniam hæc facultas impetrata fuit generaliter ad extinguenda credita, & census imposi-
tos super bonis maioratus, aut Ecclesiæ, & similium, & ex hac causa fuit concessa. Non igitur potuit

tuit comprehendere hunc censum, ad quem vti nullum ex defectu solemnitatis maioratus, nec Ecclesia tenebantur. Ergo illum comprehendere
58. non potuit facultas; quia in eo facultas regia verificari non potest, cessante causa æris alieni, ob quam fuit concessa. Vt probat Rota apud Cene. post *tr. de censib. dec.* 28. *n.* 5. *&* 6. vbi de facultate impetrata pro extinctione æris alieni, quo teneri Ecclesiam, fuit assertum, nullum esse ex eo, quod non constitit de debitis Ecclesiæ.

59. Quintò, & pro hac parte faciunt Doctores omnes laudati *suprà n.* 35. *vers. primus. casus sit.* Dum admittunt census impositionem super bonis maioratus, & similium absque noua facultate pro extinctione priorum censuum; quando in illis adfuit solemnitas requisita, & sic à principio valide constituti, & impositi; quo omnino sentiunt contrarium, quando in priorum creatione defecit facultas regia, vt tunc secundam impositionem pro eorum extinctione non excusent à noua, & valida facultate, quæ in nostro casu omnino non adest ex defectu intentionis Principis, & quia ad reualidandam priorem census creationem destinata, non fuit petita, nec concessa. Igitur nullo modo potest prodesse, nec validam reddere translationem ex noua impositione.

60. Pro contraria parte imo nouum censum creatum ex facultate impetrata pro extinctione census impositi super bonis maioratus, Ecclesiæ, vniuersitatis, aut minoris absque regia facultate, validum esse, & sustineri, & verificari posse huiusmodi nouam facultatem in hoc censuum genere à principio non ritè impositio; vrget authoritas Rotæ, necnon aliorum DD. Rota etenim *in dec.* 202. *n.* 3. *in nouit. recent* per Farinacium resoluit, quod si capitulum Ecclesiæ vendidit census super suis bonis absque debitis solemnitatibus ed eorum validitatem, ad quos postmodum redimendos, alios de nouo creauit minori pretio redemptis, quod secundi valide creari censentur, priorum nullitate
61. non obstante; cum sufficiat quod tempore subrogationis, & redemptionis validi iudicarentur, nec aduersus eos fuisset nullitas opposita. Quam doctrinam, & decisionem refert Noguerol. *alleg.* 1. *n.* 56. sed hæc decisio simpliciter intellecta omnibus iuris principiis repugnat, dum mentionem non facit de solemnitate in secundo censu adhibita per capitulum; nam ea deficiente, multominus sustineri potest prior, nullitasque nullitati additur, provt aduertimus *suprà hac* 2. *p. c.* 9. *num.* 44.

62. Eandem opinionem tenent Capiblancus *in tr. de Baronib. tom.* 1. *pragmat.* 1. *n.* 298. *ex vers. alia q. mihi.* Dicens, quod assensus regius obtentus ad census creationem ex causa dimittendi, & soluendi creditores vniuersitatis, & eius debita extinguendi, quæ alias contracta fuerant absque regia facultate, necnon debita solemnitate; adhuc tamen census nouiter creatus erit validus, quia sufficit ei, qui nunc dedit pecuniam, fuisse ad id facultatem concessam, & quod priora credita de facto, licèt non de iure deberentur ab vniuersitate ita, vt secundus creditor non teneatur aliter indagare de priorum validitate, Sequitur Noguerol *in d. alleg.* 2. *n.* 57.

63. Quid dicendum in tanta contrarietate? arbitror tunc validam esse facultatem regiam pro extinctione alterius census impositi super bonis maioratus, vniuersitatis, Ecclesiæ aut minoris absque regia facultate, decreto, aut solemnitate; si pecuniam ipsius census probetur versam fuisse in vtilitatem ipsorum; non aliàs nec alio modo. Etenim probata versione, maioratus, populus, minor, vel Ecclesia tenetur ad sortis restitutionem, ne contra naturalem æquitatem, & ius lucrentur cum alterius iactura, provt latissime probat Cene. *in tr. de censib. in q.* 24. *ex num.* 25 *cum seqq. & in q.* 88. *n.* 16. 64.
omnino videndus, & priori creditori sors principalis, (non vti census) debet restitui cum redditibus, ratione interesse lucri cessantis, aut damni emergentis vsque ad realem restitutionem sortis. Provt latiùs, & doctè videre est apud ipsum Cene. *in d. q.* 88. *ex n.* 14 *cum multis seqq. vsque ad fin. & in q.* 19 *ex n* 39. *cum multis seqq.* qui *ex n.* 45. *&* 46 Ex quampluribus Rotæ dec. & DD. probat hoc interesse intelligi esse taxatum iuxta redditus 65.
promissos in constitutione prioris census, quamuis nulla ex defectu solemnitatis; nam ad taxationem huiusmodi attendenda est partium conuentio, & taxatio ipsius instrumenti. Quæ & procedunt in minore, in cuius vtilitatem apparet ver- 66.
sam esse pecuniam census ab eo, vel tutore, & curatore sine decreto impositi, vt ad sortem, & interesse teneatur. Cencius plenè comprobat post alios *in quæst.* 15. *ex num.* 40. *cum seqq.*

Igitur cum maioratus ex causa versionis, mi- 67.
nor, populus, & Ecclesia teneantur ad sortem cum vsuris, seu interesse, rectè verificatur in huiusmodi obligatione secunda facultas impetrata pro extinctione istius census, cum reuera prædicti teneantur ad æs alienum; & causa impetrationis verè existat, & per consequens creditor, qui huiusmodi facultatis virtute mutuauit pro extinctione prioris census absque ea constituti, & re vera fuit creditor prior dimissus ex pecunia secundi, tutus esse dicitur, & hoc modo procedunt Rotæ decisiones, Tapiblancus, & Noguerol paulò ante citati, provt eos declarauimus *suprà hac* 2. *p. c.* 8. *ex n.* 69. *vers. ex quibus valde scrupulosa, &c.*

At vero quando non apparet priorem census 68.
versum esse in vtilitatem maioratus, minoris, vniuersitatis, & Ecclesiæ, si tamen in impetratione facultatis regiæ (nouiter impetratæ pro nouo censu constituendo ad extinctionem prioris constituti sine ea) specifica fiat Principi defectus, & nullitatis relatio, & princeps certior factus concedat facultatem, secundus eius virtute censum emens à 69.
possessore maioratus, populo, & minore, &c. tutus esse dicetur; quia hoc casu à principe prior census confirmatus, & approbatus manet. Rota apud Duard. *post tr. de censib. decis.* 124. *n.* 34. vbi fuit habita pro perfecta census confirmatione, si in assensu obtento fuit facta relatio de eius defectu, *& n.* 9. 70.
10. *&* 11. idem ponderatur. Sperell. *dec.* 28. *n* 29. *&* 30. Gratian *tom.* 4. *c* 652. *n.* 16. *&* 17. Rota apud Farinac. *dec.* 115. *n.* 7. *& per totam* 1. *tom. consilior. criminal.* quæ decisio est apud Cene. 124 *n.* 10. *post tr. de censib.* Sequitur post alios Noguerol, (qui in casu suprædicto intelligi debet) *alleg.* 32. *ex n.* 242. vbi tenet pro huiusmodi relatione sufficere in impetratione facultatis pro census extinctione exhibere coram Principe, & consilio Cameræ census ipsum instrumentum, ex cuius inspectione apparet defectus. Et iterum repetit inferiùs *n.* 206. *ex* Marcscot. *var. resol lib.* 6. *c.* 10. *n.* 151. *&* 152. comprobatur, quoniam quando instrumento præsentato, & exhibito apparet defectus; exceptio, & appositio contra eum non est necessaria Azeued *in l.* 2. *tit.* 3. *num.* 35. *lib.* 5 *recop.* plurimos alios videbis

DD *infrà 3 part cap.1.ex num.108.cum seqq.vers. d.i nde vnusquisque creditor*, &c.

72. Qua distinctione attenta, facile respondebis argumentis vtriusque partis, maximè prioris in contrarium consideratis, quæ omnia fere tendunt ad vnum finem, & vna solutione euacuantur. Fundantur enim in nullitate census prioris impositi super bonis Ecclesiæ, populi, minoris, aut maioratus, quæ non habent locum, quando data versione in vilitatem eorum, cum tunc remaneat obligatio ad sortem, & interesse, in quibus rectè verificatur facultas postea obtenta etiam non facta relatione nullitatis, & defectus census. Vt secus sit deficiente ratione, necnon expressa relatione defectus in impetratione; qua quidem iuridica distinctione cuncta contraria ad concordiam reducuntur.

74. Nunc tractandum, quando ad translationem census legitimè à principio impositi ex facultate regia super bonis maioratus, aut populi, quo casu ad translationem simplicem de vna persona in aliam non requiri nouam aliam facultatem regiam; si nihilominus impetretur, & ex aliquo capite sit inefficax, aut nulla, seu subreptitia: an secunda census eius virtute impositio, & subrogatio sit nulla? in quo negatiue respondendum erit.

Quoniam vbi in actu nulla solemnitas requiritur; si tamen adhibeatur, nulliter tamen, & minus legitimè, non ideo vitiatur, nec annullatur actus, qui omnino sustinetur, ac si à principio nulla adhiberetur. Provt in variis casibus, & materiis probant quamplures DD. glossl. singularis *in §. minuris* alias *ferui, instit. de libertinis*, quam summe notant, & commendant DD. ibi Bald *in l. consentaneum C quomodo & quando iudex* pro qua est text. *in l. vnic. vers. fin. C. de rei vxor. action. l. hæres palam in fin. D. de testamentis. l. 1. §. fuit quæsitum, D. ad Trebellian. l. si vxori, D de donat. inter virum, & vxorem. l. 1. §. fin. D. de dote præleg. l. cum tabulæ, D. de bonorum possess. secund. tabul. l stipuler, §. fin. D de verborum obligat. Clement. sæpe, vers. fin de verborum significat.* Anton. Gomez *in tom. 1. variarum, c. 12. de legat. n* 74. Puteus *dec. 344. n. 4. in fin.* aliàs *, 34. n* 4 *lib. 2. in correctis.* qui loquitur de solemnitate non necessaria, & minus solemniter, atque defectuosè adhibita, non vitiare principalem dispositionem. Augustinus Barbosa *axiomat. 33. n. 7.* qui *n.* 4. post Cruetam *conf. 331. n. 1*, & Card. Tusch. *practicarum conclus.*

75. *littera A. concl. 67. num. 21.* loquuntur de depositio nulliter facto eo in casu, quo sola verbalis oblatio requirebatur, vt nihil obstet deponenti.

76. Et hinc est, quod actus, seu contractus, qui de iure non requirit scripturam; si hæc nihilominus fuerit adhibita, nulliter tamen ex aliquo iuris defectu, & absque iuris solemnitate, non ideo vitiatur, nec annullatur contractus ipse, qui aliter per testes probari nihilominus potest. text est *in l. 1. tit. 25. lib. 4. recopil.* Burgos. de Paz *in l. 3. Tauri. 2. p. n. 1041.* Parlador. *lib. 2. rerum quotidianarum, c. fin. 1. part. §. 12. n. 13. in fin* multa per Iacob. Cancer. *var. resolut. 2. part. c. 3 de instrument. guarentig. ex n. 25.* Petrus Surdus *de alimentis, tit. 8. priu. 3.* abundè Mieres *in tr. de maioratu, 1. p. q. 62. ex n. 76. cum seq.*

77. Hinc etiam quia statutum annullans instrumentum ob non solutam gabellam ex contractu, vel ex alia causa, non ideo intelligitur annullare contractum ipsum, quia differunt inter se contractus, & instrumentum inductum ad eius faciliorem probationem, latè comprobat Bart. *in l. si quis legatum, D. de falsis*, vnde vnum non trahitur ad aliud; secundùm Ioan. de Imola, Paulum Castrens. & Ioan. de Portu, & modernos, necnon Bartol. *in l. seruum filii §. eum qui chirographum D. de legat. & fideicommiss. 1.* & notat Bald. *in l. fin. C. de falsa caus. adiec.* Bertachin. *in tr. de gabellis, 3. membr 8. part. princip. tit. de gabellis contractuum, num. 32.*

Ex quibus rectè infertur, quod si minor, populus, vel Ecclesia recipiat in feudum, vel emphyteusim, aut censum reseruatiuum bona aliqua sub canone perpetuo annuatim persoluendo, quod contractuum genus facultate regia, decreto, aut solemnitatibus non eget. Rodrig. *de redditib. lib. 1. quæst. 14. num 6.* Valascus *de iure emphyt. quæst. 35. num. 6.* quicquid contrarium autumet Auendan. *de censibus, cap 68 num. 4.* contra quem plurics iudicatum fuit in hac nostra Pinciana Cancellaria; quam doctrinam veram esse inteligerem in terminis iuris, quibus loquitur; at si ad solutionem pensionis, & obseruantiam contractus bona minoris, vel populi fuerint obligata, non sustineri hanc obligationem, & hypothecam, quæ nullatenus valet deficientibus iuris solemnitatibus, & regia facultate, ex iuris principiis, & sæpe diximus; & sic procedit doctrina in terminis, quibus bona ipsa in feudum, emphyteusim, aut censum reseruatiuum sola maneant affecta, & obligata, aliàs non video quo iuris colore possit minor, respublica, vel Ecclesia absque solemnitate, sua propria bona obligare, quo casu rectè admitto opinionem Auendan. *d. c. 68. ex n. 4. & seqq.* qui sub hac distinctione erit intelligendus omnino, & ad eam reducendi sunt vtriusque opinionis doctores. Si tamen insuper 79.
inter contrahendum dicatur, quod facultas impetretur, vel decretum prætoris adhibeatur, provt de facto impetrata fuit, nulliter tamen; nihilominus sustinetur contractus præcedens, minorque, ciuitas, vel Ecclesia remanet obligata ad pensionis annuæ solutionem; ex hactenus comprobatis.

Etenim facultas, assensus, seu beneplacitum 80.
Sedis Apost. si in contractu postulandum & impetrandum esse dicatur, si alias de iure non requiritur, ad actus, vel contractus validitatem, non vitiat 81.
contractum; quamuis non impetretur; nisi addatur expresse, vt absque eo contractus nullus sit. Rota, vt per Alexand. Ludouis. *dec. 192. per totam*, & ibi Oliuerius Beltramin. plures alias congerit decisiones, & Doctores Hieron. Gabriel *consil. 92. num. 7. lib. 1.* Rota *decisione 96. num. 2. part. 1. diuersor.* Rota *in vna Romana affictus, decis. 215. à n. 12. & seqq.* inter recollectas per Ludou. Post. *post tract.* vide infrà *cap. 23. in fin. hac 2. p. de manaten. 2. tom.* Gratianus *tom. 1. discept. 168. n. 13.* Rota apud Farinacium *decis. 404. n. 1. & 6. tom. 3.* latè Mieres *de maioratu, 4. p. cap. 11. ex n. 41. cum seqq.* Augustin. Barbosa *de clausul. clausul. 3. n. 21. cum seqq.* & rursum tetigimus etiam superiùs *ex num. 27.*

Et quia alienatio vbi prohibita est in fauorem 82.
alicuius absque solemnitate, aut decreto; sustinetur tamen absque eo, si ei vtilis sit, vt in minore, Ecclesia, maioratu, & fideicommisso; plura iura, & Doctores obseruat Castillo *controuers. tom. 4. c. 61. ex num. 22. cum sequentibus*, vide plurimas doctrinas cumulatas suprà 1. *part. cap. 14. ex num. 62. cum sequentibus, vers. nec obstat vltimum dicta lege ait prætor*, &c.

CAPVT

CAPVT XVIII.

Creditores eius (qui facultatem sibi reseruatam, vel aliter datam habeat disponendi de certa re, aut quantitate) an in concursus iudicio sua credita exigere valeant ex illo iure reseruato, siue debitor reseruationis facultate vsus fuerit siue non?

SVMMARIVM.

Creditores donantis sua bona reseruata sibi certa quantitate ad liberè disponendum, an in ea ius habeant, num.1. & seqq.

Distinguitur an ante, dispositionem iuris reseruati, vel post, num.2.

In generali bonorum obligatione an veniat ius sibi ad disponendum, reseruatum à donatore, n.3.

Negatiuè resoluitur quando iuris reseruati dispositio fuit restricta ad vitam debitoris, n.4.

Non generali bonorum obligatione non veniunt bona ad disponendum reseruata, nisi specificè exprimantur, num 5.

Ea bona, quæ nondum nostra sunt, sed esse sperantur, possunt obligari, num.6.

In obligatione generali bonorum, futura quoque comprehenduntur, num.7.

Hypotheca cadit super iure de futuro, iure in spe, atque super actione competente ad rem, n.8.

Hypotheca non cadit in rebus ad disponendum reseruatis, anteaquam debitor declaret, si vti velit facultate, num.9.

Ius ad disponendum de certis bonis potest debitor repudiare, & non requirere in præiudicium creditorum, num.10.

Per hypothecam specialem eorum bonorum, quæ sibi ad disponendum habet debitor reseruata, an censetur vti facultate, n.11.

Affirmatiuè resolutum, n.12. cum seqq.

Hypotheca specialis bonorum reseruatorum licet non destinetur expresè ad vtendum facultate; destinatur tamen tacitè velle debitorem adire, & facultate vti, n.13.

Facultatem habens acquirendi rem aliquam, eo ipso quod de illa disponit, videtur acquirere velle, num.14.

Per locationem rei hæreditatis hæres censetur adire, num.15.

Aditio inducitur per rei hæreditatis distractionem, num.16.

Hypotheca rei alienæ ipso iure non valet, n.17.

Per hypothecam specialem bonorum reseruatorum ad disponendum, inducitur acceptatio, n.17.

Bona in quibus debitor habet spem de præsenti, non veniunt in obligatione generali, nisi exprimatur specificè, num.19.

Per specialem, non per generalem obligationem bonorum reseruatorum, ius acquiritur creditoribus. num.20.

Aditio est indiuidua, & ex ea infertur de parte ad totum, num.21.

Facultate, ad disponendum de certis bonis, qui vsus fuit in parte, ad tota bona non extenditur, num.22.

Adire hæreditatem pro parte, & pro parte repudiare nemo potest, n.23.

Facultate reseruata ad disponendum de certis bonis per vltimam voluntatem, inter viuos vti debitor non potest, nec suis obligare creditoribus, etiam expresè, n.24.

Facultatem disponendi vno modo qui sibi reseruauit, alio modo vti eadem non potest, n.25. & 26.

Qui expresè vti facultate sibi vno modo reseruata non potest, ita, nec tacitè, n.27.

Facultate disponendi in vita, & in morte reseruata potest quis vti siue inter viuos, siue in morte, numer.28.

Facultatem qui sibi reseruauit simpliciter ad disponendum, vtroque tempore potest quis vti, numer.29.

Disponere *verbum, aptum est comprehendere contractum, & vltimam voluntatem: vt contra Castillum rectius probatur, n.30.*

Castillo sibi contrarius annotatur, n.31.

Facultas ad disponendum simpliciter concessa complectitur tam contractus, quam vltimam voluntatem, n.32.

Facultas ad alienandum quando comprehenndat tam contractus, quàm vltimam voluntatem, ibid. remissiuè.

Donator omnium bonorum præsentium, & futurorum, cum reseruatione aliquorum ad disponendum; debet intelligi de dispositione in vltima voluntate non inter viuos, n.33.

In reseruatione disponendi, & testandi, *si simul dictum fuit, an* disponendi *facultas restringatur per adiunctum* testandi: *vel an sit augmentatiuum, tam in vita; quàm morte, num.34. remissiuè.*

Creditores eius sibi reseruauit bona, vt de eis possit disponere, an ad ea ius habent, postquam debitor disposuit tacitè, vel expresè, n.35.

Negatiuè resolnit Castillo, vt debitor de bonis reseruatis possit liberè disponere in præiudicium creditorum, n.36. & n.37. & sequentibus.

Debitor per æs alienum postmodum contractum non videtur obligare bona aliunde sibi, ad disponendum reseruata, n.38.

Nec in generali obligatione venire intelligantur, n.39. & n.40.

Impugnatur Castillo in sua assertione, de qua n.36. ex n.41.

Aliud est, posse debitorem de bonis sibi aliunde reseruatis nolle disponere, in præiudicium creditorum, aliud postquam de eisdem disposuit, ibid.

Per dispositionem bonorum reseruatorum bona ipsa effecta sunt de patrimonio debitoris, affecta creditoribus, n 42.

Bona reseruata non subintelligi sub obligatione bonorum, nihil commune habet cum vsu facultatis, & expressa, vel tacita dispositione bonorum reseruatorum, n.34.

Cum in vno agatur de iure quærendo, quo debitor præiudicat creditoribus, in alio de iure iam quæsito, n.44.

Ius delatum acquirere, vel non acquirere in mera facultate debitoris est, etiam inuitis creditoribus, num.45.

Postquam tamen debitor semel acquisiuit, & receptauit,

vit, repudiare, aut renuntiare nequit in detrimentum creditorum, num. 46.

Debitor disponendo de iure sibi delato per contractum, aut in testamento in fauorem tertij, eo ipso illud acquirere videtur. num. 47. *&* 48.

Maioratus familiæ relictus, extinguitur extincta omni familia, & in vltimo bona remanent libera. num. 49.

Non tamen iste vltimus aliquid de bonis ipsis potest disponere in præiudicium suorum creditorum. num. 50.

Maioratum debitor condere non potest, quin eius bona libera remaneant, pro solutione suorum creditorum, num. 51.

Facultate, quæ sibi data vel reseruata fuit disponendi de aliqua re, vti intelligitur per generalem omnium suorum bonorum dispositionem, num. 52. *&* 53.

L. vnum ex familia, § si duo, D. de legat. 2. *& l. si quit prioris, §. certum, & §. illud, D. de secund. nupt. ponderantur. ibid.*

Ad bona reseruata, de quibus tacitè disponere intelligitur debitor per generalem bonorum suorum dispositionem, creditores ius habent contra hæredem. num. 54. *&* 55.

Debitor qui habet facultatem reseruatam disponendi de aliquibus rebus, & non disposuit, suis relinquere intelligitur hæredibus ab intestato. num. 56. *&* 57.

Nisi aliter inter contrahentes dispositum fuerit. numer. 58.

Vel nisi reseruans sibi facultatem dominus rerum non sit, nec plenum ius habeat in bonis reseruatis. num. 59. *&* 60.

Donans bona sua alicui reseruata facultate sibi alienandi, aut disponendi de aliquibus; si ea non vtatur, pertinent donatario, num. 16.

Dispositione tacita, vel expressa rei reseruatæ, acquiritur debitori disponenti, ad quam ius habent creditores sui. num. 62.

1. DEBITOR, qui fortè donando sua bona, reseruauit sibi facultatem disponendi de certis bonis, aut quantitate, postmodum verò multa debita contraxit, ad quæ obligauit omnia bona sua præsentia, & futura, præterea, vel ipse ære alieno grauatus vel etiam is (in cuius fauorem tacitè, vel expressè de dictis bonis aut quantitate reseruatis disposuit, vel successi) concursus iudicium causauit: an creditores illic comparentes possint prætendere in illis bonis, aut quantitate reseruatis; tanquam bonis sui debitoris quæstionis est non leuis.

2. In cuius resolutione duo tempora distinguenda erunt, ante, scilicet, dispositionem iuris reseruati, vel post dispositionem expressam vel tacitam, & sic postquam debitor vsus fuit facultate sibi ad disponendum reseruata.

3. Et circa primum tempus quæritur, an debitor, qui huiusmodi facultatem habens æs alienum contrahēs generaliter obligauit omnia bona sua nunquid illa bona, & quantitatem reseruatam ex' tunc obligatam manere intelligatur. Quo casu subdistinguendū esse censeo; nam aut facultas restricta sit ad dispositionem in vita, & inter viuos, & tunc per illam generalem bonorum obligationem non intelligitur vti facultate, cum sit actus diuersus à dispositione sibi de certis bonis, & quantitate reseruata; nam cum disponendi facultas debitori sit reseruata restrictiuè ad vitam, & per dispositionem inter viuos ea vti debuit specifice in vita; iuxta singulare consilium Bart. 76. *pater filio mancipato, n.* 4. *&* 5. *lib.* 1. quem magis communiter sequuntur Doctores, Surdus *consil.* 357. *n.* 1. *lib.* 3. Albanus *consil.* 406. *alias* 415. *l.* 3. Thesaurus *decis.* 209. & innumerabiles penè alios refert, sequitur, & defendit Gratianus *tom.* 3. *discept.* 539. *ex n.* 6. *cum multis seqq.*

5. Et in terminis quod per hanc generalem bonorum obligationem factam per debitiorem debita contrahentem, non videatur vti facultate sibi ad disponendum de certis bonis, aut quantitate reseruata, nec hæc bona debitoribus manere obligata, nec in generali obligatione comprehensa, nisi expresè, & specificè illorum bonorum expressa fuit mentio, Tenuerunt argumento text. *l. si ita legatum, §. illi si volet. ff. de legatis* 1. Menochius *cons.* 210. *n.* 16. 17. *&* 18. *lib.* 3. Peregrinus *de fideicomm. art.* 40. *difficul.* 2. *n.* 54. Quos in iis terminis referens sequitur Castillo *controuersiar. lib.* 4. *cap.* 61. *num.* 7. *&* 8. *& sub num.* 11. *vers. sextus etiam casus esse poterit, & sub num.* 1. *& vers. ad rem igitur, & primum articulum.* vbi adducit fundamentum, quod 6. licet verum sit, quod ea etiam bona, quæ nondum nostra sunt, sed esse sperantur, possint pignori obligari. vt *in l. & qua nondum* 15. *ff. de pignorib. & in §.* 1. *eiusdem l. vt cum nostra fiant, remaneant. obligata ex d. §.* 1. & in generali obligatione bonorum, futura quoque comprehenduntur vt *in l. fin. C. quæ res pignor. oblig. poss.* & per Doctores ibidem relatos. R *in tomo* 5. *c.* 112. *ex n* 9. *cum seq.* vbi de obligatione, & hypotheca, quæ cadit super iure de futuro, & in spe, necnon super actione habita ad rem. 9.

Tamen (vt inquit ipse Castillo *d. c.* 61. *sub. dist. num.* 1.) hoc procedit reuocabiliter postquam eadem bona reseruata ad disponendum effecta sint ipsius debitoris reseruantis, & sic sub conditione, si eiusdem fiant, & postquam expresè declarauerit vti velle facultate, quod nec tacitè inducitur hæc voluntas ex generali bonorum suorum obligatione, quæ verificatur in suis bonis, non in iis, quæ habent statim dubium, & quæ pendent à merâ, & libera acquirendi, & disponendi facultate ipsius debitoris, & sic ex futuro euentu, quia potest non acquirere, & expresè dicere, nolle vti facultate, & re- 10. pudiare illam etiam in præiudicium creditorum, qui ad ea bona reseruata, seu quantitatem nondum in esse productam, aut nondum acquisitam per debitorem ius non habēt, cum in mera facultate debitoris sit ius delatum repudiare, non acquirere quantumuis id vergat in præiudicium suorum creditorum, vt iis terminis cōsiderauit Castillo *loco citato* & Nos latissimè supra hac 2. *p. c.* 14. *&* 15. *per tot.*

Sed quid dicendum erit, huius casus themate retento, quando nempe facultas disponendi reseruata 11. ad vitam, & inter viuos fuit restricta, an debitor per obligationem; & hypothecam specialem reseruatæ quantitatis, aut bonorum censeantur illa vti ita, vt statim in his ius acquiratur creditoribus? & videtur quod non, ex his quæ hactenus dicta sunt, quod hæc bonorum obligatio non sit destinata ad disponendum iuxta facultatem reseruatam debitori.

Sed nihilominùs contrarium verius existimo; 12. tum ex his, quæ in omnino similibus terminis per iura & Doctores diximus *in c. seq. & ex n.* 18. *cum seqq. vers quantum ad obligationem*, &c. quæ per te videnda ad hunc articulum adducere poteris.

Tum

13. Tum etiam, quia licèt hæc ſpecialis bonorum reſeruatorum hypotheca non deſtinetur expreſsè, & directè ad diſponendum; deſtinatur tamen tacitè ad inducendam voluntatem debitoris ſe velle vti facultate ſibi reſeruata, & velle eam acceptare, & adire; nam cum iſti actus hypothecandi ſpecificè rem, aut quantitatem reſeruatam non poſſit fieri citra ius, & nomen veri domini, per neceſſarium antecedens inducitur voluntas, & animus acquirendi, & acceptandi. Iura ſunt clara *in l pro hæred §. Papinian. l. ſiquis mihi bona, § ſed quid ſi mădauit ff. de acquirend. hæred. leg. ſi quis domum, §. penult. ff. locati, leg gerit ff. de acquirend. hæredit.*

14. Is enim qui habet facultatẽ acquirendi rem aliquam; eo ipſo, quod illam diſtrahit, & alienat aut aliter diſponit, videtur per neceſſarium antecedens eam acquirere, & ſuam facere, §. *ſed quid ſi mandauit, & d l pro hærede, §. proinde l. Pamonius. § vltim. ff. de acquirend hæred. l. ſi auia. C. de iure deliberand.*

15. plurimos refert Caldinal. Mantic. *de coniectur. vltimar volun. lib. 12. tit. 12. per totum*, maximè *ſub n. 6. n. 10.* qui *n. 11* de hærede locante rem hæreditariam.

16. Quæ doctrina multo fortius procedit in pignorante, quam in diſtrahente, quia rei alienæ venditio mero iure valet *l. rem, alienam ff. de acquirend.*

17. *poſſeſſ.* & tamen ex ea inducitur aditio, & acceptatio. Vt in his terminis conſiderat arguen lo Mantica *vbi proximè ſub n. 10.* at rei alienæ pignus, &

18. hypotheca ipſo iure non tenet vt per plura iura, & Doctores diximus *ſuprà hac 2. p. c. 9. ex n. 73 cum ſeqq.* Ergo cum ex hac obligatione expreſsè, & ſignanter mentio fiat bonorum, aut quantitatis reſeruatæ; per neceſſe inducitur facultatis vſus, & acceptio, & per conſequens acquiſitio præcedens, & inde ius creditoris in ipſis rebus, ad latè tradita *ſuprà cap. 14 & cap. 15. hac 2 part.*

19. Deinde probatur ex doctrina Gratian *dec. 17. n. 18* qui ex Bald. Salicet. Alexand. & Paulo Pariſio firmat, quod bona, aut iura, in quibus debitor habet ſpem de præſenti, non veniunt in obligatione bonorum præſentium, & futurorum, niſi aliud exprimatur; & ita declarat *l fin C. quæ res pignor. obligat. poſſ.* quem, & plures alios referens ſequitur Caſtillo *controuerſ. tom. 4. cap. 61. ſub. n. prope finem.* Igitur cum hic exprimat debitor in hac hypotheca bona reſeruata, eadem venire debent, cum ſupponatur præcisè acceptatio, atque vſus facultatis

20. Probant hanc reſolutionem Menoch. Peregrin. & Caſtillo ſuperius relati *num. 5. verſ. & in termino. quod ex hac generali*, &c. Dum firmant, quod per generalem obligationem bonorum non veniant ea bona, quæ debitor ad diponendum ſibi reſeruauit, niſi eorum fecerit ſpecificam commemorationem; atque ideo cum in hac hypotheca eorum ſpecialem mentionem fecit, proculdubio hypothecata intelliguntur, & creditoribus in eis ius quæritur; cum iam per præambulam acceptationẽ ex facto ipſo debitoris facta ſint, & ei acquiſita.

21. Quod intelligi videtur, ſive debitor omnia bona reſeruata, ſive vnam rem, ſive partem hypothecauerit, vt idem iudicãdum ſit, cum acceptatio, & aditio non ſcindatur in partes, tanquam indiuidua; & præſumptio, quæ inducitur ex actu hypothecandi, aut diſponendi de vna re, ad omnes alias extenditur Vt per *l. ff. de acquir. hæred* & ex aliis probat Mantic. *de coniectur. vltim volun. lib. 12. tit. 12. n. 19.* vbi de hærede, qui adiuit partem hæreditatis, vt totam adiuiſſe intelligatur præſumptione iuris, & de iure.

22. Sed nihilominus contrarium verius exiſtimo in noſtro caſu, in quo materia eſt diuidua, & poteſt pro parte vti facultate, & pro parte non vti, & in ea parte, in qua vſus fuit facultate, operabitur diſpoſitio; non in aliis. Ad quod plura fundamenta poſſem adducere; noſtri non eſt pro nunc. Vide Doctores, quos citauimus *ſupra hac 2. p. cap. 10. ex n. 97. verſic. & ideo qui a Principe obtinuit facultatem*, &c. *Et à n. 90. & c 4. n 19. verſic. & comprobatur quoniam facultas conceſſa per Papam.* &c.

23. Nec obſtat doctrina Manticæ; quia eius doctrina cadit ſuper hæreditatis acceptatione, & ſic ſuper re merè indiuidua, quia hæres non poteſt pro parte adire, & pro parte non adire, & pro parte eſſe hæres, & pro parte non, quia teſtator non poteſt pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus decedere. Vt ſint iura vulgaria quod obiter nota, facilè vtrumque membrum per te exornabis.

24. In ſecundo autem diſtinctionis membro, quando nempe debitor facultatem ſibi reſeruauit diſponendi de aliqua re, vel quantitate, tempore mortis, & ſic ad teſtandum; tunc indubiè dicẽndum erit nullomodo poſſe hypothecare eadem bona, nec quantitatem ſuis creditoribus, etiam ſpecialiter, & ſignanter, ſeu expreſsè mentionem faciendo de dictis bonis reſeruatis; nam diſponendi facultatem

25. qui ſibi reſeruauit vno modo, & ſic ad teſtandum, non poteſt ad alium ea vti, & ſic diſponere in vita, aut inter viuos Vt poſt alios multos Doctores probarunt Anton. Theſaur. *deciſ. Pedemontan. 209.* Peregrin. *de fideicommiſſ art 40. deſficultate 2. n. 62.* Iacob Cancer. *variar. lib. 1. cap. 2. de Trebellian. n. 46.* Fontanella *de pactis nuptialib. clauſ. 4 gloſſ. 9. num. 12. p. 1. fol. 80. & gloſſ. 23. clauſ. 4 numero 19. fol. 344.* Gratian. latiſſimè *tom. 3. diſceptat. 539 ex num. 6. vſque ad numer. 26.* Caſtillo *tom 4. cap. 61. numero 12.* Mantica *de coniecturis vltimar. volunt. lib. 3 tit. 18. ex num. 5. cum multis ſeqq.* nec è contra

26. vt ipſe probat Doctores, & alij ſuperiùs relati *numer. 3. & 4. verſic. & circa primum tempus.* Et hanc etiam conſiderationem fecit Caſtillo *d. c. 61. num. 9. & num. 12.* quem ſequitur Noguerol *allegat. 19. num. 11.* & poſt alios Antonin. Amat. *variar. reſolut. lib. 2. cap. 76. num. 52. & num 55.* Cyriacus *controuerſiar. tom. 3. controuerſ. 598. numero 35. & ſeqq.* Giouagnon *reſponſ. 45. num. 2. lib. 2.* ex eo,

27. quia qui habet facultatem diſponendi in vltima voluntate, câ vti nequit in vita, nec per quemcumque actum inter viuos; atque ideo ſi expreſsè diſponere non poteſt, nec vti facultate, multominus tacitè per hypothecam rei reſeruatæ.

28. Ex quibus infertur quòd quando facultas diſponendi de aliqua re fuit reſeruata, non tamen reſtrictiuè ad vnum dumtaxat genus diſpoſitionis, ſed expreſsè ad vtrumque, nempe ad diſponendum tam in vita, quàm in morte, & ſic tam inter viuos, quàm in vltima voluntate; tunc liberè poterit in vita diſponere; & procedunt in hac reſeruatione ſimultanea ea, quæ diximus in primo diſtinctionis membro, prout ſtatim probatur.

29. Sed quid dicendum quando facultas fuit ſimpliciter reſeruata ad diſponendum non reſtricta ad vitam, vel mortem: an tunc poterit debitor ea vti vtroque tempore: in quo articulo licèt Caſtillo dicat ex proprietate ſermonis hoc verbum, *diſponere* referri ad actum vltimæ volantatis, & ſentire videatur non referri diſpoſitionem per contractum. Plures ad id adducens Doctores. Nihilominus contrarium communiter per eoſdem Doctores, & alios plures tenetur, vt hoc verbum *diſponere*,

aprum sit comprehendere contractum,& vltimam
30. voluntatem. Prout in nostris terminis probarunt Peregrinus *de fideicommiss. artic.* 40. *difficultate* 2. *num.* 58. Menochius *consil.*210. *num.*5. Fontanella *de pactis nuptial clausul.*4.*gloss.*22.*ex num.*9. Surd. *decis.*172.*&* *decis.*279. *num.*6. & per Menochium *consil.*476.*num.*13.*&* 15.*lib.*5.*&* *consil.*1006.*n.*32. *&* 33.*lib.*11. & per Surdum *consil.* 357. *n.*7 *lib.* 3. Doctor *in Rubric. ff. soluto matrimon.* vbi Niconit. *n.*127. Nottam *consil* 563.*n.*26. Rolandus *consil.*62. *num.*15.*lib.*1. tenet Gratian.*discept.*539.*num.*22. Molinus *de ritu nupt. lib.*3. *quæst.*18. *n.*17. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.*5. *tit.* 8.*ex num.*9. qui plurimos alios allegant loquentes omnes in nostris terminis, quando facultas alicui simpliciter
31. disponendi de aliqua re reseruatur. Atque ideo cautè legendus erit ipse Castillo, qui *tom.*6.*c.*113. *num. fin.* hanc difficultatem tangens se refert ad Molinum loco citato. Et sic contra id quod *d. cap.* 61. dixerat, videtur sequi iuxta resolutionem Molini.

32. Et quod facultas ad disponendum simpliciter concessa intelligatur tam inter viuos, quàm in vltima voluntate Præter hos Doctores innumerabiles penè alios cumulauit Antonin. Amat. *variar. tom.*2. *resolut.*76. *ex numer.* 3. *cum sequentibus*, & Vincent. Fussarius *in tract. de substitut. quæst.*549. *num.* 12. qui à principio quæstionis copiosè agit, quando, & quibus casibus facultas alienandi concessa comprehendat tam contractus inter viuos, quàm vltimam voluntatem.

33. Hanc tamen verissimam conclusionem vno in casu speciali limitabis ratione subiectæ materiæ, puta quando quis omnia bona sua tam præsentia, quàm futura alteri donauit, reseruata sibi facultate disponendi de certis rebus, aut quantitate; vt hæc simplex disponendi facultas reseruata non sit intelligenda de dispositione facta in vita donantis, sed de dispositione facienda in vltima voluntate, alioquin si contrahentes intelligerent de dispositione tam in vita quam in morte, liberam facultatem testandi à se auferret donator, ex quo vitiaretur omnium bonorum principalis donatio; sic egregiè docuit,& limitat Bartol. *in consil.*76. quem sequitur Alexand.*consil.*13.*num.*17.*lib.*3. *&* *in leg. stipulatio hoc modo concepta,n.*18.*de verbor.obligatio.* Boërius *decis.*204. *num* 45. Iulius Clarus *in* §. *donat.quæst.*16. *num.*8. Crauetta *consil.*222. *numer* 10. Molina *de ritu nuptiar. lib.* 3 *quæst.* 18. *numer. fin.* optimè aliis pluribus citatis Mantic. *de coniectur. vltim.vol lib.*5.*tit.*18.*ex n* 9.

34. Sed an quando in reseruatione dicitur, vt possit testari, & disponere; an verbum *disponere* restringatur per adiunctum, & sic vt intelligatur dumtaxat de dispositione facienda in vltima voluntate,& per testamentum, non tamen in vita, & per contractum, vel potius posita esse intelligantur augmẽtatiuè,non restrictiuè? Vide Menoch.*cons.*947. & Surdum *decis.*124. Fussarium *de substitut.q.*549. *num.* 4. videndus etiam erit Castillo *controuersiar. tom.*4.*cap.*61.*ex num.*3. & Petrus Surdus *decis.*272. *ex num.* 1. *num.* 23. *&* 24. ex quorum omnium lectura quid verius sit, percipies, cum diuersimodè se habeant, maximè Castillo. Hactenus de primo tempore.

35. Ad secundum tempus accedamus, postquam scilicet debitor vsus fuerit facultate sibi reseruata libere disponendi de certis rebus, aut quantitate An postquam disposuit expresè in fauorem alicuius per contractum, vel vltimam voluntatem, vel tacitè per generalem suorum bonorum dispositionem, (in qua inclusa intelligatur reseruatio, vel nulla facta reseruatione, quia in bonis reseruatis, sicut in cæteris (si quæ habet) succedit iuris, & defuncti tacita, & subintellecta dispositione hæres ab intestato de quibus protinus erit agendam)an in iis bonis reseruatis creditores disponentis ius habeant, vt ex eis tanquam ex patrimonio? debitoris sua credita consequi, & exigere possint?

In qua quæstione reperio negatiuè resoluisse 36.
Castillo *controuersiar.d.cap.*61.*n.*15 imò debitorem liberè posse de bonis, aut quantitate sibi reseruata disponere, & testari in præiudicium creditorum; mouetur ex iis, quæ antea dixerat à principio cap.quod habens facultatem liberè disponendi in vltima voluntate, ea vti, nec consumere videtur per magnum æs alienum postea contractum, nec per generalem bonorum hypothecam, & obligationem, nisi specificè de bonis reseruatis mentionem fecerit,& quod potuit expressè dicere se nolle vti sua facultate, & eam repudiare in præiudicium creditorum,*&* *ex n.* 12. quod cum vti, vel non vti 37.
hac facultate sit positum in sua mera voluntate, vt nec cogi possit per creditores, quod ea vtatur inuitus;cum ea, quæ in mera facultate consistunt, iuris necessitati non subiiciantur. Et alia id genus.

Tandem ex iis infert, & concludit *num.* 15. in 38.
hunc modum: *Quibus consequens est, quod anteaquam dictus Dux Ferdinandus vsus esset dicta facultate, quam habebat testandi, & disponendi de quantitate illa quatuor mille ducatorum; dici non potest quod quantitatem eandem quouis modo obligasset,quamuis plura debita contraxisset,nec in gene-* 39.
rali obligatione comprehensa censeretur:& quod potuit de eadem quantitate liberè disponere in testamento suo in fauorem eius, in cuius fauorem vellet, cui nihil de suo præstitisse censendus, est saltem in damnum creditorum suorum: quia non modo ex eius reseruatione,& consensu,sed etiam ex placito,& con- 40.
sensu aliorum,matris scilicet suæ,& fratrum reseruata facultas fuit disponendi liberè de prædicta quantitate, idque argumento text.in leg. vnum ex familia, §. 1 *ff.de legat.*2 *&* *in leg.item eorum*, §. 1. *ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine,&* *orum,quæ tradiderunt Decius in cons.*543. *Peralta in d.l.vnum ex familia.*§. 1.*vbi etiam Castrensis in lectura eiusdem,* §. 1. *Loaces in repetit.l.filius familias,*§.*diui.n.*77.*delegat.*1. Molin.*de Hispanor.primogen.lib.*1.*c.*8. *n.*21. *&* *lib.*2.*cap.*4.*n.*19 Caldas Pereira *in consil.*8.*n.*38. *hactenus de art.*1.*quod facultas consumpta non fuerit, quantumque grande æs alienum contractum fuerit, & generalis bonorum obligatio facta.* Hæc Castillo.

, Sed non possum non mirari tanti viri iuris prin- 41.
cipiorum, & constantium regularum immemoris, vt tam disparem, atque insanam illationem fecerit, & tam improbã resolutionem elegerit. Quid enim (quæso) commune habet,posse, vel non posse debitorem in præiudicium creditorum vti, vel non vti facultate sibi reseruata,aut concessa de certis bonis disponendi, qui in delatis iuribus, & nondum acquisitis potest creditores repudiando, vel non acquirendo præiudicium facere cum dispositione de bonis reseruatis iam facta, cum inter hæc duo magna detur differentia, siquidem ex dispositione effectiua,& actuali, bona illa sua iam fecit debitor, 42.
eo quod per necessariam & præcisam, necnon taciram inductã à iure præambulam acceptationem

bona

bona illa reseruata sua propria debitoris facta fuerunt, & in patrimonio suo incorporata, quæ in quemcumque donatarium, seu hæredem ex testamento, aut ab intestato cum sua causa affectu creditoribus debitoris transferuntur. *ad totum tit. ff. de separationib.* & quæ Nos suprà 1. *cap. 9. per totum* & hac 2. *part. cap. 14. & 15.* & quæ statim dicenda erunt?

43. Quid etiam vlterius commune habet, non posse, vel non intelligi esse inclusa bona reseruata in obligatione bonorum generali (nisi specialiter de iis bonis facta sit mentio) cum expressa, vel tacita subsequuta dispositione, facta per debitorem, necnon cum vsu facultatis, vt ex hoc excludantur creditores? Prædicta enim rectè euincunt. & ex iis rectè infertur, quod debitor non censeatur vti facultate, nec eam consumere, ex generali bonorum suorum obligatione, quominùs quandocumque debitor post modum ea vti valeat, necnon vt expresse, etiam renuentibus creditoribus, eam respuat. &
44. repudiet, non tamen infertur ad exclusionem creditorum si eadem vtatur facultate tacitè, aut expresse, cum in vno agatur de iure quærendo, & nondum adito, nec acceptato; in alio autem de iure iam quæsito debitori, & per vsum facultatis acceptato, & in bonis eius per necessarium antecedens incorporato, ex ipso actu dispositionis induto, à quo nulla arte, nec colore quæsito excludi possunt creditores, quibus statim in dictis bonis reseruatis ius acquiritur.

45. Constans est enim, & firmissima iuris regula, quod licet debitor possit in præiudicium suorum creditorum hæreditatem, legatum, maioratum, aut donationem delatam repudiare, & non acquirere; cum dependeat à sua mera facultate, & voluntate adire, vel non adire, nec acceptare, etiam in præiudicium creditorum, à quibus debitor cogi non
46. potest iis delatum acquirere, & acceptare; tamen postquam semel ipse debitor tacitè, vel expresse adiuit, vel acceptauit hæreditatem delatam, aut donationem, adeo firmum & constans fuit ius acquisitum creditoribus, vt amplius nullo facto debitoris eisdem possit præiudicare per quamcumque dispositionem. Hanc verissimam, & distinctam regulam adeò amplissimè iuribus, & Doctoribus comprobauimus *in cap. 14. 15. & 16. per tot. hac 2. part.* vt amplius repetere sit fastidiosum.

47. Deinde ex alio iuris principio comprobatur. Nam quando alicui defertur hæreditas, legatum, aut donatio, licèt possit in præiudicium creditorum non adire, nec acceptare debitor ex eo quod dimisit ius non perfectè quæsitum ante acceptationem; tamen postquam de eo iure disposuit ex contractu vel testamento in fauorem alicuius, eo ipso pernecesse supponitur præambula acquisito rei, & eius incorporatio in bonis debitoris, ad quæ simul ex eodem facto ius acquiritur creditoribus debitoris disponentis. Plura iura, & Doctores vberrimè adduximus in comprobationem suprà hac 2 *part. dict.*
48. *cap. 14. ex n. 29. cum multis seqq. versic. nunc tractandum de renuntiatione hæreditatis*, &c. vbi latissimè videbis. Ergo licèt à principio liberum fuisset debitori vti, vel non vti facultate, vel eam expresse repudiare in præiudicium creditorum; tamen non exinde sequitur, quod possit ea vtendo expresse, vel tacitè ius creditoribus quæsitum ex acceptatione ipsa auferre, cum potius ex eodem facto, & dispositione confirmetur, & radicitus eis quæratur. Ex quibus firmiter tenendum erit contra Castillum, debitorum habentem facultatem reseruatam disponendi de aliqua re; aut quantitate in vita, vel in morte, & disponentem expresse, vel tacitè ad ea bona, & quantitatem ius habere creditores, qui ante dispositionem factam cum eo contraxerunt.

Nec obstat quod ex *l. vnum ex familia, §. 1. ff. de legatis* 1. Caldas, Padilla, & Molina, dixit ipse Castillo in suæ opinionis comprobationem. Nam nihil 49.
ad rem faciunt, dicunt enim, quod fideicommissum, aut maioratus familiæ relictum dissoluitur extinctis omnibus de familia, ita vt in vltimum familiæ possessorem bona ipsa transeant libera, de quibus disponere potest ad sui libitum, & in eis succedere possessoris hæredes extranei ex testamento, & ab intestato, seu nouum ex isdem fundare maioratum vltimum possessorem posse; non tamen dicunt hæc 50.
iura, & Doctores posse vltimũ familiæ successorem, in cuius fauorem maioratus, & vinculi bona dissoluuntur, & libera in eum transeunt, disponere, & maioratum ex eisdem nouum condere iin præiudicium suorum creditorum, nec possent id de iure rectè respondere, aut consulere, cum ad omnium bona libera debitoris creditores ius habeant, & hæredes eius ad æs alienum (cum quo transeunt) tenentur, ex iuribus vulgatissimis, de quibus hac 2. *part. 12. ex n. 17. & seqq. versic. sed adhuc illis atque aliis*, &c. vbi quod per quamcumque dispositionem debitoris in vita, seu in morte non posse detrahi iuri creditorum, non posse debitorem con- 51.
dere vinculum, aut maioratum in præiudicium creditorum, in quorum respectu bona ipsa libera adhuc iudicare. amplissimè probauimus suprà hac 2. *part. cap. 16. per totum*, & signanter *ex n 60. versic. comprobatur insuper ex iis*, &c. & *ex n. 26.* & latius *in dicto cap. 12. loco dudum citato.* imò hæc bona maioratus, quæ libera redduntur in debitore, vti vltimo possessore familiæ, omnino cedunt in vtilitatem creditorum eiusdem, sicut alia quælibet per debitorem nouiter acquisita.

Ex quibus primò infertur ad illam satis inter nostros controuersam quæstionem, an ille, qui habet facultatem sibi datam, aut reseruatam disponendi de aliqua re, aut quantitate, videatur ea vti 52.
velle, generaliter disponendo in fauorem alicuius de omnibus suis bonis, & in eisdem hæredem instituendo ita, vt in hac dispositione vniuersali inclusæ intelligantur res, & quantitates reseruatæ. In qua magis communiter tenetur includi, & sua facultate tunc vti voluisse tacitè testatorem ita generaliter disponendo Prout contra alios veriorem opinionem affirmant Mantic. *de coniecturis vltimarum voluntatum, lib. 7. tit. 7. num. 14.* Vincentius de Franchis *decisione 45.* Frecia *in quæstionibus noui. quæst. 43.* Antonius Thesaur. *decisione 97 & decisione 29.* Bursatus *in consil. 266. per totum lib. 2.* Menochius *consil 210. lib. 3.* Hieronymus Gabriel. *consil. 39. & conf. 143 lib. 1.* Caualcam. *decis 12. part. 4.* Petr. Anton. Petra. *de fideicommiss. quæst. 9. num. 178. cum seqq.* Iacobus Cancerius *variarum lib. 1. cap. 2. de legitima, & Trebellianica, num. 46. part. 3. & cap. 2. de inuentario, num. 125.* Michaël Ferrer *in suis obseruationibus 3. part. cap. 305.* Gerard. Mainardus *decisione 94 lib. 1.* Caldas Pereira *de nominatio. quæst. 7. num. 48.* Velasquez de Auendan. *in l. 4 Tauri gloss. 5. num 5.* Petrus Surdus *decisione 272 per totam* Sesse *decisione Aragoniæ 48* Peregrinus *de fideicommiss. art. 40 difficultate 2. per totam.* Fontanella *de pactis nuptialibus, clausul. 4. gloss. 23. ex num. 8. vsque ad num. 20.* Gratianus *disceptat. forens. tom. 3. cap. 539.*

Hyppolyt. Riminald. *in conſ.*176. *per totum, lib.*2. Petrus Surdus iteram *in conſ.*157. *ex num.*1. *vſque ad num.*31. *lib.*2. *& in conſ.*384. *num.*53. *cum duobus ſeqq. lib.*3 *& deciſ.* 277. & reſolutionem communem dixit Marius Giurba *ad conſuetudinem Senatus Maſſauenſ. cap.* 5. *gloſſ.* 4. *part.* 1. *ex num.* 6. *fol.*410. *in fin & fol.*411. Caſtillo *controuerſ. tom.*4. *cap.* 61. *num.* 10. *&* 11. iterum *tom.* 6 *cap.* 113. *num.* 33. qui alios quamplures referunt, & magis communem dicunt, quod diſponendi de aliquibus rebus, vel quantitate ſibi reſeruans, etſi non diſponat expreſsè de iis rebus, aut quantitate, ſed generaliter de omnibus bonis ſuis, eo ipſo de rebus reſeruatis diſpoſuiſſe videtur per text. *in l. vnum ex familia, & ſi duos ff de legat.*2. *& in l. ſi quis prioris §. certum, & §. illud, C. de ſecund. nupt.* Et hanc quæſtionem præ cæteris ad partes diſputat Vincent. Fuſſarius *de ſubſtitutionib. quæſt.* 550 *ex n.*10. *cum multis ſeqq.* & pro noſtra opinione innumerabiles Doctores præter hic relatos congerit, & huic magis ſe inclinaſſe videtur.

Vtriuſque opinionis Doctores recenſet Anton. Amat. *variar. tom.*2. *reſolut.*76. *ex num.*9. *cum ſeqq. & ex num.* 12. *cum ſeqq.* tertiam refert opinionem plurimorum diſtinguentium, vt ſcilicet, quando facultas diſponendi non reſeruatur domino, ſed alteri, vt tunc non generalis diſpoſitio ſufficiat; ſed ſpecialis requiratur; nec per generalem diſpoſitionem cenſeatur vti facultate; at verò quando facultas diſponendi reſeruatur domino, tunc ex generali ſuorum bonorum diſpoſitione intelligitur vti voluiſſe facultate reſeruata. Innumerabiles penè Doctores recenſet pro hac veriſſima, & iuridica diſtinctione Anton. Amato. *loco* proximè *citato.*

54. Cum igitur hoc in caſu, quando ex ſubintellecta diſpoſitione debitoris includantur res particulares, ſeu quantitates ſibi ad diſponendum reſeruatur ſub ſi la generali omnium bonorum per eum facta; ſequitur idem de eiſdem iudicandum eſſe in fauorem ſuorum creditorum, ac ſi expreſsè diſpoſuiſſet; quia taciti & expreſſi idem eſt iudicium; & quia hæres hoc caſu nullo alio modo ſuccedit in dictis rebus particularibus reſeruatis, quam ex voluntate teſta
55. toris tacitè ſubintellecta à iure. Quæ eſt ratio, quamoti fuere præallegati Doctores omnes ad ſic ſentiendum. Quæ quidem ſucceſſio, & hæredis acquiſitio admitti non poſſet, niſi prius res hæ fuiſſent in dominio debitoris, atque præcederet aditio, acceptatio, & acquiſitio occulta in ipſa talium rerum reſeruatarum diſpoſitione. Aliter verò minimè acquirerentur hæredi; quia nemo dat quod non habet, nec plus iuris in alium quis transferre poteſt, quàm ipſe habet; prout copiosè diximus in locis remiſſis ſuprà *can.*25. *verſ conſtans eſt enim, cum ſeqq.* atque adeò ad hæc bona creditores debitoris diſponentis ius habere illæſum probatum eſt ſuperiùs *ex de n.*35 *cum ſeqq.* & euidenter in locis ibidem remiſſiue relatis.

56. Secundò infertur ad aliam Doctorum reſolutionem, de qua idem ex identitate rationis dicendum erit; quod in præcedenti illatione, vt nempe debitor, qui habet facultatem diſponendi in aliqua re, vel quantitate, etſi non diſponat de eis ſpecifice; ſed inteſtatus decedat; videtur de eiſdem bonis reſeruatis diſponere in fauorem eorum, qui ab inteſtato ſucceſſuri ei ſunt; vt contra alios rectiùs firmant; & latè comprobant Vincent. de Franch. Surd. Seſſe, Peregrin. & Fontanella, & Caſtillo *in locis* ſuprà *citatis*, idem Fontanell. *tom.*2. *clauſ* 5 *gloſſ.*10. *part.*1. *n.*70. & per Franchis, Nattam, Mo.ſcſium, Caualcanum, Cancer. Seſſe, Mantic. Thorum, & Fontanellam, idem tenet Marius Giurba *ad conſuetud. Meſſanerſ. cap.*5. *gloſſ.*4. *part.*1. *ex num.*6. & ibi per eos, & pro hac opinione quam plures refert Viſcontus *in addit.* ad Franch. *dec.*45. *n.*2. Molinus *de ritu nuptiar. lib.*3. *cap.*18 *per totum.* Franciſc. Leo *deciſ. Valentiæ* 58. *per totam.* Quamplurimos alios præter hic relatos congeſſit Fuſſarius *de ſubſtitut. quæſt.* 450. *ex n.* 1. qui pro vtraque parte diſputat, licèt ipſe contra- 57.
riam ſententiam cum aliis teneat, quæ reuera in puncto iuris certior eſt; non tamen à magis communi recedere auderem, & pro ea innumerabiles alios Doctores ſequitur referens Hermoſill. *in d. l.*9 *tit.*4 *part.*5. *gloſſ.*1. *ex num.*10. *cum ſeqq. tom.*1. 58.
fol. 284. Niſi reſeruationi clauſulam adiecerit donator, quod ſi non diſpoſuerit de bonis reſeruatis, quod ea tranſeant in donatarium; ſequitur Caſtillo *tom.*6. *cap.*113. *ſub num.*34. *colum.*3. *ad finem.* Prout in ſingulari caſu, de quo per Rotam *in poſthum.* Farinacij *tom. deciſ.* 229. *per totam*, pro quo reddit mirabiles rationes, doctrinas, & fundamenta videnda.

Dummodo intelligatur, quando facultatem re- 59.
ſeruans dominus ſit, vt pura, is, qui donans diſponendi de aliqua re ſibi reſeruauit facultatem, ſecus vero ſi reſeruans, & habens facultatem dominus non ſit; nec plenum ius habeat in bonis reſeruatis. Prout latiſſimè, & iuridicè probat Fontanella *d. 2. tom. clauſ.*5. *gloſſ.*10. *part.*1. *ex num.*68. allegans ad idem Gabrielem, Gratianum, Surdum, & alios ita tenentes, adducit etiam Anton. Menoch. *deciſ. Bononienſ.*71. optime de hac materia facultatis reſeruatæ loquentem; ſequitur Caſtillo vbi proximè *colum.* 4 & innumerabiles alios Doctores refert Anton. Amat. *tom.* 2. *reſolut.* 76. *numero* 12. prout annotauimus ſuprà *numer.* 43.

Et hanc eandem diſtinctionem quam plures 60.
vltra hos Doctores referens tenet, & declarat Vincent. Fuſſar. *de ſubſtitut. quæſt* 550. *num.*19. mirabiliter etiam *in conſil.* 129. *ex num.* 4. *cum ſeqq.* vbi applicat huius doctrinæ mirabilia exempla, & quamplurimos alios Doctores in confirmationem congerit.

Prout quando quis donauit bona ſua alicui re- 61.
ſeruata ſibi facultate alienandi, aut diſponendi de aliqua re, quaſi non vtatur, diſponendo de ea, donatio reſpectu totius perfecta remanet, Quamplures probant Doctores, quos referens ſequitur Nogueriol. *allegat.*19. *n.*116.

Quapropter in vtriuſque illationis caſu hæres 62.
ab inteſtato, & ex teſtamento, qui ex tacita voluntate, & diſpoſitione ſuccedunt in bonis debitoris, reſeruantis ſibi facultatem diſponendi, nec non donatarius in caſu limitationis proximè præcedentis, tenentur creditoribus debitoris defuncti ex bonis huiuſmodi reſeruatis, & in concurſu bona hæc deſtinanda ſunt ad eorum ſatisfactionem, cum fuerint in debitoris dominio, & in eis ſuccedant hæredes iuxta voluntatem, & tacitam, aut ſubintellectam diſpoſitionem debitoris, tacitè vti voluiſſe facultate ſibi reſeruata ex hactenus comprobatis.

CAPVT

CAPVT XIX.

Et bonis debitoris per viam melioratio-nis, vel aliter reuocabiliter tamen donatis, & insuper in concursus iudicium deductis, an creditores sua consequi credita valeant, accedente tacita, vel expressa reuocatione donantis?

Et an per generalem suorum bonorum dispositionem seu obligationem, aut specialem, reuocatio ad creditorum donatarij exclusionem inducatur.

SVMMARIVM.

Ad bona reuocabiliter donata per debitorem, tacita, vel expressa sequuta reuocatione ius habent creditores donantis, num.1.

Sed si reuocatio tacita, vel expressa non sequatur ea bona donata sequuntur concursum donatarij, num.2.

Reuocatio donationis reuocabilis potest fieri tacitè ex aliquibus præsumptionibus manifestam pœnitentiæ reddentibus voluntatem testatoris, ac per actus indirectos, num.3.

Melioratio, & maioratus reuocabiliter gestus à patre, irreuocabilis remanet, non sequuta tacita, vel expressa reuocatione, num.4.

Quod pariter procedit in quibuslibet aliis donationibus sui naturæ reuocabilibus, num.5.

Donatio reuocabilis, reuocata non dicatur per dispositionem generalem omnium bonorum factam à donante, num.6.

Idem procedit in melioratione facta à patre, vt non reuocetur per generalem dispositionem.n.7. & 8.

Idem in maioratu reuocabiliter facto à patre in fauorem vnius filij, num.9.

Ad reuocationem donationis reuocabilis debent concurrere actus concludentur eam inducentes, numer.10.

Donatio inter virum, & vxorem non censetur reuocata per generalem bonorum coniugis dispositionem. num.11.

Donator, si specialiter disposuit de bonis, aut eorum parte, reuocabiliter donatis, reuocare intelligitur. num.12.

Quid si donator non in totum de omnibus bonis disposuit, sed de eius vsufructu tantum; an eius respectu moderasse donationem videatur. n.13.

Donatio reuocabilis reuocata remanet per bonorum ipsorum alienationem.n.14.

Per rei legatæ alienationem inducitur legati ademptio, n.15.

Cum distinctione inter alienationem voluntariam, & necessariam factam à testatore, n.16.

Donatio causa mortis per alienationem sponte actam à coniuge reuocatur, n.17.

Donatio reuocabilis an per obligationem, & pignorationem rerum donatarum reuocata censeatur, num.18.

L. cum hic status, 33. §.3. D. de donationibus inter l. si maritus la 2. C. eodem titulo, ponderantur, ibidem.

Per hypothecam, & obligationem rei legatæ legatum ademptum non intelligitur, n.19.

Sed hæres tenetur rem luere, & tradere legatario, num.20.

Inter alienationem rei legatæ pleno iure factam, & pignorationem, aut obligationem discrimen quoad legati ademptionem, n.21.

Donatio causa mortis per rei donatæ plenam alienationem reuocatur, non ita per solam obligationem, num.22.

Donatio inter coniuges per solam rei donatæ pignorationem reuocatur, n.23.

Secus in aliis donationibus reuocabilibus, n.24.

Donatio inter coniuges est, odiosa, exorbitans à iure communi, n.25. & 26.

Donatio reuocabilis per obligationem & hypothecam non dicitur reuocata, n.27.

Donatio reuocabilis licet tacitè reuocetur, non tamen hypotheca rei donatæ reuocationem inducit, num.28.

Donatio inter coniuges non reuocatur per generalem bonorum obligationem; nisi specialiter res donata obligata fuerit, n.29.

Si facultas ad condendum maioratum contineat clausulam, vt fundator possit ad libitum reuocare, per æs alienum postmodum contractum à fundatore non inducitur reuocatio, vt contra Peraltam resoluitur, n.30.

Donationes irreuocabiles sicut donatores contrahendo non reuocantur; ita non reuocantur per bonorum confiscationem, n.31.

Donatio reuocabilis per delictum commissum non transit reuocata in fiscum, & de ratione, n.32.

Ad bona reuocabiliter donata, quando tacita, vel expressa inducitur reuocatio, & creditores donantis ius habent, n.33.

Secus quando non reuocatur, quia tunc creditores donatarij ex bonis donatis credita sua exigunt, num.34.

Donatio irreuocabilis nullam patitur reuocabilitatem ex quacumque dispositione durantis, n.35.

Nec per æs alienum postmodum à donante contractum, aut per census impositionem, n.36.

Donatio tertij, & quinti irreuocabilis patitur diminutionem per æs alienum postmodum à patre contractum, n.37.

In restitutione fideicommissi non veniunt ea, quæ hæredi competunt alio iure, quam hæreditario, etiam proueniente ab ipso testatore, n.38.

L. sequens quæstio. D. de legatis, 2. exornatur. ibid.

DVPLICITER potest hæc celebris quæstio contingere, vel in concursus iudicio peracto per donatorem, vel per donatarium; & in vtroque casu eadem resolutio adaptatur; cum in vtroque inquiri necesse sit, quis in bonis donatis dominium, & ius habeat, & in cuius bonis esse dicantur. Etenim si donatio, aut melioratio tertij, & quinti fiat per patrem filio reuocabiliter tamen (quia non ex causa onerosa, aut non traditio possessionis vera, vel ficta interuenit, sed simpliciter facta ipsa fuit donatio) vel quando inter coniuges facta fuit inter viuos, quæ non nisi morte confirmatur, & vsque ad vltimum vitæ spiritum reuocari potest. Et in donatione causa mortis, vel in similibus, si reuocatio 1.

reuocatio subsequatur tacita, vel expressa; non est dubium creditores donatoris ius ad ea bona habere, & ad eius concursum reducenda; cum resoluatur ius debitoris donatarij, & per consequens creditorum eius, esto, quod ex causa præambula præexistente ab initio acquisitionis dissoluatur donatio, & bona libera reuertantur ad donantem, iuxta ea, quæ latius diximus suprà hac 2 *part. cap.* 9. *ex num.* 80. *cum seqq. & ex num.* 67.

2. Et per contrarium, si donatio non fuerit tacite, vel expressè reuocata (provt expressè requiritur, vt statim probatur) ad concursus iudicium pertinent donatarij, & in eius bonis esse dicuntur. ex quibus proculdubio creditores sui satisfieri debent.

3. In quorum cognitione primitus supponendum erit; quod reuocatio huiusmodi donationis reuocabilis potest subsequi expressè, verum & tacitè ex aliquibus manifestissimis præsumptionibus inducentibus manifestè voluntatem, & pœnitentiam donatoris, & per actus indirectos; provt probatunt Petrus de Peralta *in l.* 3. §. *qui fideicommissarium. num.* 124. *ff. de hæred. instit.* Anton. Gom. *in leg. Tauri, num.* 72. D. Anton. de Padilla *in l. vnum ex familia,* §. *si de falcidia, numer.* 16. *ff. de legatis,* 2. Molina *de Hispanor. primog. lib.* 1 *cap.* 10. *numer.* 11. *& cap.* 9. *num.* 8 *& num.* 11 Castillo *in tract. de vsufructu, cap.* 39. *num.* 21. *& seqq.* Qui expressè loquuntur in maioratu, & melioratione inter viuos facta per patrem filio suo reuocabiliter, vt tacitè, & per indirectum eam valeat pater vsque ad mortem reuocare, ita vt si tacitè, vel expressè non reuocauerit, irreuocabilis perpetuò efficiatur, provt eruditè comprobat Molina *d. cap.* 11. *num.* 7. 8. *& 9.* sequitur Castillo *num.* 22. & alij protinus allegandi, Hieronymus Gonzalez, & Anton. Gabriel, & alij.

4.

5. Quæ doctrina ad alias donationes sui natura reuocabiles extendenda erit, vt in donatione inter virum, & vxorem facta, quæ tacitè, aut expressè reuocari potest, si de voluntate donatoris manifestis præsumptionibus, atque indubitabilibus coniecturis apparuerit; vt probatur expressè, *in cap. fin. de donat. inter vir. & vxor. & in l. cum hic statum,* 33. *cum suis,* §§. *ff. eodem tit. & in l.* 4. *tit.* 11. *part.* 4. abundè per Thomam Sanchez *de matrim. lib.* 6. *disputat.* 15. *à principio, & per totum* omnino videndus.

6. Ex quibus infertur primò; an is qui potuit donationem liberè reuocare, puta in donatione causa mortis, vel in donatione inter viuos reuocabili, censeatur vti facultate, quando generaliter de omnibus suis bonis disposuit, vel donando, vel hæredem instituendo? in qua quæstione resolutiuè tenendum erit nullo modo induci hoc casu, donationis præcedentis, etiam reuocabilis pœnitentia, aut reuocatio; sed potius remanere bona sic donata penes donatarium; quam probant Aretinus *in consil.* 74. *colum. penult.* Aymon Saailli. *in consil.* 144. *num.* 10. Couar. *in rubric. de testamentis,* 3. *part.* 7. *num.* 19. Aluaradus *de coniecturata mente defunctor. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 48. *fol.* 136. vbi loquitur in donatione seu melioratione reuocabiliter facta, vt per generalem dispositionem subsequutam, vel hæredis institutionem non censeatur reuocata, nec derogata, nec comprehensa sub generica dispositione; & Angulo *ad leges meliorationum, l.* 10. *tit.* 15. *glossa* 2. *num.* 4. *fol.* 198. Azeued. *in l.* 1. *tit.* 6. *numer.* 20. *l.* 5. *recop.* Qui duo loquuntur etiam, quando facta fuit à patre filio specialis quædam donatio in aliqua re, vt non reuocetur, nec includatur in alia dispositione, & melioratione tertij, & quinti bonorum. Et idem etiam antea dixerat Roderic. Xuarez *in l. quoniam in prioribus, quæst.* 8. *colum.* 6. *vers. secundum dubium*; & aliquibus fundamentis comprobat hanc eandem doctrinam Castillo *de vsufruct. cap.* 39. *ex num.* 33. *cum seqq.* vbi agit de maioratu reuocabili facto per patrem in fauorem filij, vt minimè videatur reuocatus ex generali bonorum dispositione subsequuta à patre ipso facta, siue inter viuos, siue in vltima voluntate, cum vtraque donatio possit subsistere, nec inter eas aliqua adsit incompatibilitas, ex quo tacitè, aut expressè prioris mentionem non fecit, reuocata non censetur. 9.

Debet enim in hoc casu interuenire reuocatio expressa, vel tacita ex actibus concludenter eam inducentibus; multa mirabilia congerit omnino videndus Hieroym. Gonzalez *de mensib. & alternatiuis gloss.* 12. *ex num.* 53. *cum multis seqq* vbi plura iura ponderat, & quamplures Doctores allegat, eleganter etiam per Anton. Gabriel, *commun. opinit. de præbendis conclus.* 1. *ex num.* 26. 27. *&* 28. 10.

Et loquendo in donatione inter virum & vxorem, quæ morte confirmatur, non facta reuocatione in vita, vel in morte, vt minimè intelligatur reuocata per generalem omnium bonorum institutionem, seu dispositionem, tenet argumento text. *in l. cum hic status,* § *si amb. in fin. ff. de donatio. inter vir. & vxor.* Thomas Sanchez *de matrimon. tom.* 1. *lib.* 6. *disput.* 15. *numer.* 8. 11.

At quando specialiter legauit, aut disposuit de rebus donatis reuocabiliter, vel generaliter inter disponendum de suis bonis mentionem fecit de dictis bonis sic donatis, siue in parte, siue in totum adimere, & reuocare censebitur; quod etiam procedit, quando non ita expressè, sed indubitabilibus coniecturis, & præsumptionibus apparere potest de bonis donatis, vel parte eorum sensisse donatorem; ex his, quæ Petrus de Peralta *in l.* 3. § *qui fideicommissariam, num.* 124. *ff de hæred instituend.* Anton. Gom. *in l.* 40. *Taur. num.* 72. D. Anton. de Padilla *in l. vnum ex familia,* §. *si de falcidia, n.* 16. *de legatis,* 2 Molina *de Hispanor. primog. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 11. *& cap.* 9. *num.* 42. *vers. fin. & cap.* 11. *ex num.* 8. *& num.* 11. Castillo *de vsufructu, de cap.* 39. *num.* 25. 12.

Qui *ex num.* 26. *& seqq.* limitat, & pluribus fundamentis probare conatur, quod quando pater, vel aliàs donator reliquit alicui vsumfructum omnium bonorum suorum, qui tamen alia bona non habebat, quàm illa, quæ reuocabiliter donauerat alteri, vt hoc casu vsusfructus relictus intelligatur in prædictis bonis donatis, atque vsusfructus respectu videatur testator reuocasse, & moderasse donationem præcedentem, cum in aliis bonis non possit verificari eius dispositio, ne inanis remaneat; iuxta text. *in l. pediculis* §. *cum quæreretur. ff. de aur. & arg. lege l. Manius, ff. de legat.* 2. *l. seruus, in fin. ff. de leg.* 3. vide eundem Castillo latè comprobantem. 13.

Sed tunc quæri potest, an donator, qui reuocabiliter donauit, vt in casibus præcedentibus, censeatur donationem tacitè reuocasse per bonorum donatorum alienationem, generalem eorum obligationem, aut specialem hypothecam? In qua difficultate quantum ad alienationem, siue inter viuos; siue in vltima voluntate non est dubium, vt statim remaneat reuocata donatio præcedens; cum ex alienatione rei, vel rerum ipsarum clara pœnitentiæ, & reuocationis detegatur voluntas donatoris, 14.

sunt

sunt iura aperta *l.cum hic status*,33. §. *qui quasdam res ex his, quas donauit, legasset, quasdam non, videbitur cateras res ad vxorem pertinere, &c. D. de donatio.inter vir. & vxor.*text.etiam *in l.si maritus, la* 2. ibi *Sed etiam donatione, vel venditione, vel alio quolibet modo rebus alienatis, reuocatam esse à viro in mulierem factam donationem*;concordat.*l.*4. *tit.*11. *part.*4 probant Sanchez *de matrimon. lib.*6. *disput.* 15. *sub num.*5. & probant omnes Doctores paulò ante citati *numero* 12. *versiculo at quando specialiter*,&c.

15. Sicuti contingit in re legata, quæ per alienationem eius factam per testatorem videtur etiam adimere,& legatum reuocare,necnon à priore voluntate recedere,*leg.rem legatam, D.de adimend.legat. rem legatam*(inquit Consultus)*si testator viuus alij donauit, omnino extinguitur legatum,leg.verum est, D.de manumiss. testam.* latissimè per ampliationes, & limitationes Anton. Gomez *tom.*1. *var. cap.*12. *de legatis,ex numero* 56.*per aliquot column.*Cardin. Mantic. *de coniecturis vltimar.volunt.lib.*12. *tit.*6.
16. *per totum*; ita intelligentes, vt si alienatio sit merè lucratiua, & voluntaria, indistinctè legatum reuocatum censeatur; si sit alienatio ex titulo oneroso, tunc distinguunt inter hanc alienationem ex mera, & libera voluntate testatoris factam, vt pariter reuocatum intelligatur, si vero aliqua necessitate cogente, non reuocatur, nisi per hæredem probetur contrarium, per text.*in leg.fideicommissa*, §.*si rem, D.de leg.*3.

17. Sicuti etiam procedit in donatione causa mortis, vt per alienationem sponte factam à donatore reuocata intelligatur; provt pluribus relatis probat Cardin.Mantic.*d.lib.*12.*tit.*7. *n.*8.

18. Sed quantum ad obligationem, pignorationem, & hypothecam rei reuocabiliter donatæ, an censeatur donator donationem præcedentem reuocare; videtur quod sic, provt affirmant iura expressa,text *in l.cum hic status*,33.§.3.*Si maritus*(inquit Consultus)*ea,quæ vxori donauit,pignori dedit, vtique eum pœnituisse dicemus. Quid tamen si hoc animo fuit,vt vellet adhuc esse donatum? finge,in possessionem precariam mulierem remansisse, paratamque esse satisfacere creditori; dicendum est,donationem valere: nam si ab initio rem ei obligatam hoc animo donasset, diceremus vim habere donationem, vt parata satisfacere mulier haberet doli exceptionem: quin imo etsi satisfeciisset,potuisse eam per doli exceptionem consequi,vt sibi darentur actiones, D.de donationibus inter virum & vxorem*, text. est etiam expressus *in lege si maritus,la* 2.cuius verba sunt:*Si maritus tuus creditores sortitus post factam in te donationem,fundum,quem ex donatione iuri tuo vindicas, iisdem specialiter obligauit:eandem obligationem defensionis tuæ firmitatem interrumpere intelligere debes:cum sit manifestum non solum huiusmodi obligatione,sed etiam donatione, vel venditione,vel alio quolibet modo rebus alienatis, reuocatam esse à viro in mulierem factam donationem, Cod.de donatione inter vir.& vxor.*

19. In contrarium autem fortiter vrget, quia legatum non censetur ademptum, nec reuocatum, quando res legata pignoratur, aut hypothecæ per testatorem in vita subiicitur, nec ex huiusmodi rei legatæ obligatione inducitur voluntas à priori dispositione recedendi; vt est text.expressus *in l.*3. *C.de legatis*,cuius verba sunt:*Qui post testamentum factum, prædia, quæ legauit pignori, vel hypothecæ dedit, mutasse voluntatem circa legatariorum personam,non videtur*,text.*in* §.*si rem suam, vers.*2. *instit. de legatis*,itavt hoc casu hæres tenetur rem pignoratam luere, & tradere legatario; abundè prosequitur Antonin.Gomez *tom.*1.*var.c.*12 *sub num.*56. *vers secundo intellige quando res legata alienata pleno iure*,&c.copiose etiam per Card. Franch.Manticam *de coniect.vltimar.volunt. lib.*12. *tit* 6. *num.*25. 20.
Qui quamplurimos DD. allegat, & vterque tationem reddit differentiæ inter alienationem pleno iure factam, & hypothecam, seu pignoris impositionem. 21.

Et vlteriùs hæc pars comprobatur: nam licet ex alienatione rei pleno iure facta reuocetur donatio causa mortis;vt paulò ante dicimus: tamen per solam obligationem,& hypothecam rei donatæ non intelligitur reuocata donatio causa mortis facta, nec ex eo actu inducitur animus, aut voluntas donatoris,velle à donatione recedere, aut eam reuocare;ita probant Ioan.Faber.*in* §.*idem rescripserunt, in fin.instit.de legatis*.Tiraq.*in l.si vnquam,verbo,libertis, n.* 103. *in fin.* Ergo idem indistinctè dicendum erit in omnib. donationibus reuocabilibus. 22.

In hac controuersia sequendam esse arbitror distinctionem gl. *in d.l.si maritus,la* 2.*C.de legatis*; inter donationem inter coniuges factam, & cæteras donationes pariter reuocabiles; vt in illa non solùm per alienationem pleno iure factam à donante reuocata censeatur donatio; sed etiam per pignus,aut hypothecam rei donatæ;ex *d. l. si maritus,& d.l.cum hic status*, § *si maritus*. Quæ sunt iura expressa, in aliis vero donationibus reuocabilibus,& legatis non ita,ex *d l.*3.& similibus. Rationem differentiæ reddit glossa. Quia donatio inter coniuges est odiosa, & exorbitans à iure communi,& ab eo reprobata regulariter,& à principio inualida:at legatum, & aliæ donationes à principio validæ sunt,& à iure admissæ,& approbatæ, atque ideo faciliùs illius admittitur reuocatio, quàm in istis;sequitur Ioan. Lup.de Palacios Rub. *in rubric. de donat.inter*,§.69.*n.*4.dum dicit, donationem inter coniuges attento iure communi non valere, iure autem singulari confirmari morte, id autem, quod iure singulari valet, faciliùs tollitur, quàm quod valet iure communi,*leg.eius minus*, §. *militia missus D.de testam. milit.* sequitur Th. Sanchez *de matrim.tom.*1.*lib.*6.*disp.*15.*n.*5. 23. 24. 25. 26.

Et insuper in istis terminis, quod per obligationem, aut hypothecam rei donatæ reuocabiliter non reuocetur donatio aliàs reuocabilis, quæ nihilominus firma remanet, probarunt gl. *in leg. fin. Lucius,verb.perfectam,D.de donat.* Faber *in suo C. lib.*8. *tit.*36. *de reuocand donat.diffin.*11. quam laudat Fontanella *de pactis nuptial. tom.* 1. *claus.* 4. *part.*5. *n.*193. 194. 195. *& seqq.* vbi reprobat Roman. Ripam, Angelum, & alios contrarium sentientes, nempe donationem, data facultate reuocandi,censeri reuocatam ex hypotheca,vel pignoratione rei donatæ, dicens, horum sententiam procedere in donationibus sui natura inualidis, vt in donatione inter virum, & vxorem, quæ à iure reprobatur; secus vero in aliis donationibus à iure permissis, & à principio existentiam habentibus, quæ quidem, licèt reuocabiles, requirunt reuocationem tacitam, aut expressam, hanc tamen non induci ex hypotheca rei donatæ factæ per donantem Monachus *dec. Bononiæ*,71.*ex n.*65. *vsque ad n.*69 Molinus *de pactis nuptial.q.*1. *num.*45. *&* 46. Giurba *de feudis*, §.2.*g.oss.*13. *num.* 99. *vers.nec ex reuocandi pact pag* 644. 27. 28.

29. Et adhuc Pater Sanchez loco cit. *tom. 1. lib. 6. disput. 15. sub d. num. 5. & n. 6.* rectè animaduertit, vt etiam donatio inter coniuges non intelligatur reuocata per obligationem bonorum generalem factam à donante, sed potius requiratur ad hoc hypotheca specialis eiusdem rei, aut rerum donatarum *ex d. leg. si maritus*, ibi. *Si maritus post factam donationem specialiter obligauit*, vt per *leg. ex differentia, D. ex quibus cauſ. pignor. vel hypothec.* Bartol. Baldus & Iason, quos ad id allegat Ioan. Lup. de Palac. Rubr. *in Rubric. de donat. inter*, §. 69. *num.* 4. Negusant. *de pignor. 2. p. membr. 1. num.* 4. Couarr. *Rubric. de testament. 3. part. num. 19. versic. 4. ex his.* Pater Molin. *tom. 2. de iustit. & iur. tract. 2. disp. 289.* §. *tacite censetur.* Quia hypotheca specialis magis afficit, quam generalis, ex eisdem DD. quos allegat Sanchez.

30. Ex quibus improbabilis, & valde suspecta redditur doctrina Peraltæ *in l. 3.* §. *qui fideicommissum num. 128. D. de hæred. instit. vers. resoluendo.* Asserentis, quod si in facultate regia concessa ad faciendum maioratum detur facultas reuocandi ad libitum vsque ad mortem, & post conditum maioratum contraxerit debita, teneatur successor, debita hæc persoluere, quem refert Mieres *de maioratu 2. part. quæst. 24. num. 121.* cui opponuntur iura, & Doctores hactenus citati, & in cap. antecedenti; vbi etiam in casibus, in quibus per rei reuocabiliter donatæ obligationem inducitur reuocatio, debet adesse non solum bonorum generalis obligatio, sed & specialis rei donatæ. Ergo multominus quando nulla bonorum præcedit obligatio, etiam generalis, vt supponit Peralta, sed solus æris alieni contractus.

31. Hanc etiam quæstionem eleganter pertractatam reperio apud Anton. Gomez *in l. 40. Tauri, n. 91. vers. aduertendum tamen est*, & post alios Molinam latius *de primogen. lib 4. cap. 11. ex n. 18. cum multis seqq.* qui verè, & iuridicè resoluunt donationes irreuocabiles sicut donans contrahendo non potest reuocare, ita nec reuocatæ intelligantur per delictum ab eo commissum, ex quo bona fisco applicantur. In quo nullum dubium esse asserunt ipsi Doctores.

32. Quando vero donatio reuocabilis sit, vt de donatione inter virum, & vxorem, donatione causa mortis, & maioratu reuocabiliter facto; post hinc inde longam disputationem firmiter tenent, per delictum commissum à donante, ex quo bona sua omnia sint confiscata, non transire bona reuocabiliter donata in fiscum, per text. expressum *in l. res vxoris. Cod. de donat. inter vir. & vxor.* ea inter alias singuli ratione, quia nec donans reuocauit donationem, nec in fiscum transiuit facultas, & potestas reuocandi, ac ideo non intelligitur reuocata, sed permanere; multa alia conducibilia apud ipsos Doctores perleges.

33. Igitur concludendum erit, quod in casibus, in quibus diximus, & probauimus donationem sui natura reuocabilem censeri tacitè, aut expressè reuocatam, creditores donantis ius habent, vt donationis bona trahantur ad corpus concursus peracti à donante debitore.

34. Et per contrarium, quoties reuocata non censetur donatio, creditores donatarij idem ius habent, vt ex eius bonis satisfieri valeant; quia non subsequuta reuocatione tacite, aut expressè firma permanet donatio; provt ex aliis superius probauimus *n. 3. versus quorum cognitione*, &c.

35. Eodem modo ac si à principio fuisset donatio, melioratio, seu vinculum irreuocabiliter gestum, quod per quamlibet donantis dispositionem, siue generalem, siue specialem non subiicitur reuocabilitati; vt plurimis Doctoribus prosequitur Castillo *de vsufructu, cap. 39. num. 40. & seqq.*

36. Quæ doctrina communis est, quando maioratus irreuocabilis fit ex facultate regia, vel quando à patre in filium in re certa, vel quando fit ob causam onerosam matrimonij, vt in iis casibus nec obligatio, nec census impositio facta à constituente maioratum teneat in præiudicium vocatorum.

37. At secus erit, quando maioratus etiam irreuocabilis fit à patre de tertio, & quinto bonorum, etiam facta consignatione in certa re; quia tunc licet pater directè maioratum reuocare non possit; potest tamen eum diminuere contrahendo debita, ea ratione: quoniam cum melioratio tertij, & quinti habeat respectum ad mortem patris; interim ei non adimitur bonorum administratio, & potest debita contrahere, & bona diminuere, cessante fraude, & filius melioratus recipit diminutionem, quæ inuenitur in bonis tempore mortis. Ita eleganter probauit videndus Ludouic. Molina *de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 2. num. 82.* & post Castellum, Anton. Gomez, Ioan. Gutierrez, Angelum Azeued. & alios latissime, & doctè prosequitur omnino videndus Castillo *controu. tom. 4 cap. 35. ex n. 58. vsque ad finem*, vbi fundamentaliter rem hanc differit, *& à num. 45.* quem merito sequitur Hermosilla *ad l. 3. tit. 4. part. 5. gl. 6. num. 93. tom. 1. fol. 244.*

38. Prædictis addere potes, quod in restitutione hæreditatis per fideicommissum non veniunt ea, quæ hæredi competunt alio iure, etiam ab ipso defuncto, quam hæreditario nomine, sed sibi præcipue reseruat; de quo latissime videbis per Peregrin. *de fideicommiss. art. 6 per totum.* Petr. Surd. *cons. 7. ex num. 21. cum seqq.* Castillo vbi proximè *ex n. 1.* Fusarius *cons. 131. ex n. 13. & cons. 147. n. 7. & per totum*, & est text. *in leg. sequens quæstio, D. de legat. 2.* Et alia iura ab ipsis DD. citata, quos consule pro latiori articuli cognitione.

CAPVT XX.

Procuratore ad exigendum pecunias constituto (quas exactas alteri sub lucro dedit) necnon domino constituente concurrentibus, ad huiusmodi lucri exactionem, quis eorum graduetur?

Vbi etiam de procuratore ad rem certo pretio vendendam, & pluris vendente, an hoc plus sibi & suis creditoribus excluso domino quæsierit?

SVMMARIVM.

Concurrentibus creditoribus procuratoris, qui pecunias exactas alicui lucro dedit, & creditoribus domini ad illud lucrum, quales præferantur, num. 1. & seqq.

Pro

Pro creditoribus mandantis textus celebris in l. idemque 10.§.si procurator, D. mandati, ponderatur, num.2.

Procurator ad credendum Titio pecunias sine vsuris, si sub vsuris mutuauerit, eas domino restituet, numero 3.

Procurator ad vendendum rem certo pretio, si plus vendat, an illud plus simul restituat, n.4. vbi vna opinio refertur.

Contraria adducitur, n.5.& 6.

Opinio distinguens verior, & seguenda refertur, n.7. & 8.

Lucrum ex industria procuratoris, aut hæredis acquisitum, licet ex causa hæreditatis suum facit, numero 9.

L.3. D. ad legem Falcidiam, & l. Paulus 29. D. de pignoribus ponderantur, ibid.

Quod hæres ex causa hæreditatis sua industria quæsiuit suum facit, nec tenetur creditoribus hæreditariis, nec legatariis præstare, n.10.& 11.

Hæres non tenetur creditoribus hæreditariis ex iis, quæ sua industria extra hæreditatem, licet hæreditatis occasione quæsiuit, n.12.

Hæres vendens hæreditatem pretio excessiuo propter stultitiam emptoris, solum tenetur de iusto pretio. num.13.

Hæres non tenetur creditoribus de eo, quod alij sibi remiserunt, n.14.

L.3. ad legem Falcidiam, ad idem expressa adducitur, ibid.

Idem admittitur in socio, n.15.

L. socius 61.§. socius, D. pro socio, adducitur, ibid.

Si hæres grauatus ex pecunia exacta fundum emat, non fundum, sed pecuniam restituere tenetur, numero 16.

Rei emptæ ex pecunia aliena dominium quæritur ementi, non domino pecuniæ, n.17.

Etiam si res sit empta per depositarium ex pecunia deposita, aut sibi acquirat, n.18.

Res empta ex pecunia aliena in dubio præsumitur empta pro emptore, non pro alio, n.19.

Fructus sequuntur dominium, n.20.& 21.

Procuratori pertinere lucrum ex pecunia exacta, & sufficere eam domino restituere, qui simpliciter teneant, n.22.& 23.

Procedit quando suo nomine, & periculo pecunias exactas dedit lucro, n.24.

In dubio suo nomine, ac periculo præsumitur quis emere ex pecunia aliena, & lucro ponere, n.25.

Actus, qui potuit geri nomine proprio, & alieno: in dubio præsumitur nomine proprio gestus, numero 26.

Procurator ad vendendum certo pretio, si plus vendat periculo suo, illud plus sibi acquirit, n.27.

Procurator ad exigendum si pecunias lucro dedit nomine, & mandato domini, huic lucrum pertinet, num.28.

Secus si nomine domini, periculo tamen suo pecunias sub vsuris dederit procurator, n.29.

Procurator tradendo alteri sub lucro pecunias exactas, non suo, sed domini nomine huic quæritur, num 30.

Hæres sua industria quærens occasione hæreditatis, non sibi, sed hæreditati quærit, si nomine hæreditatis fecit, n 31.

Filius quod lucratus est ex pecunia patris, & ex sua industria, an & quando sibi, vel patri acquiratur, n.32.& 33.

Lucrum pecuniæ exactæ quando procuratori pertinet, aut quando domino, adducitur Rotæ decisio ex n.34. vsque ad n.38.

Creditores procuratoris lucrum consequentis ex pecunia exacta ius habent ad illud, numero 38. & 39.

IN hoc iudicio concursus causato siue à procuratore ad exigendas pecunias, siue à domino constituente, & mandante, siue etiam ab illo tertio, cui procurator ipse pecunias has alienas sub lucro, aut vsuris dedit, concurrere solent creditores domini, & creditores procuratoris; illi ad dominum mandantem lucrum illud ex pecunia sua productum pertinere certantes; isti verò ad suum debitorem procuratorem contendentes: quales igitur erunt in sententia graduandi; quales verò contemnendi, quæstio non facilis se offert.

Et pro creditoribus domini primò facit text. celebris, & difficilis *in lege idemque 10.§.2. si procurator, D. mandati*, cuius verba sunt: *Si procurator meus pecuniam meam habeat, ex mora vtique vsuras mihi pendit. Sed etsi pecuniam meam fœnori dedit, vsurasque consequutus est, consequenter dicemus debere eum præstare quantumcunque emolumenti sensit: siue ei mandauit siue non; quia bonæ fidei hoc congruit, ne de alieno lucrum sentiat* Igitur cum ad dominum mandantem pertinet lucrum pecuniæ suæ à procuratore in lucrum datæ, etiam deficiente ad id domini mandato; sequitur eius creditores ad idem ius habere.

Secundò & pro hac parte non minus celebris vrget text. *in d l idemque*, §.7. quo sic determinauit Consultus: *Si mandauero procuratori meo, vt Titio pecuniam meam credat sine vsuris, isque non sine vsuris crediderit, an etiam vsuras mihi restituere debeat, videamus. Et Labeo scribit restituere eum oportere, etiam si hoc mandauerim, vt gratuitam pecuniam daret.* Qui text. multò fortiùs roborat ius domini mandantis, & creditorum eius.

Tertiò vrget resolutio illius controuersæ quæstionis, an ad procuratorem constitutum ad vendendum fundum, vel aliam rem pro certo, & determinato pretio, & tamen pluris vendiderit; an verò ad dominum illud plus, quo res fuit vendita, pertineat? In qua varij variè senserunt: Purpuratus *in l. si cum seruum 7. n.22. ff si certum petatur*: dixit, quod hoc plus ad dominum rei pertinet, ad quem, non ad procuratorem pertinet incommodum, si minori pretio fuisset res vendita, procurator etiam nullum ius habet in ipsa re, ex quo ad eum hoc plus spectare possit. Qui quamuis procurator vendiderit nomine proprio; tamen quantum ad vtilitatem mandantis perinde est, ac si nomine ipsius domini vendidisset.

Didacus Perez *in l.2. tit.23. lib.6. Ordinamenti, gloss.1. col.8. versic. hic quærendum est, pag.432.* refert Angelum *in summa, verb. emptio*, §.27. dicentem, quòd procurator non tenetur illud plus reddere domino, motum; quia si excedit iustam pretium, tenetur restituere ementi; si verò non excedit, & sua industria habuit, quod sibi acquirit. Ipse verò Didacus Perez distinguendum esse putat: quod aut rem industria sua procurator melioranit, cum ad id non teneretur, & sibi illud plus acquirit; Secus verò si ex mercede sibi oblata ad meliorandum esset adstrictus.

Atque tandem cum Ioan. Fabro, Ioan. de Platea, & Iasone *n.87. in §. actionem instit. de actionibus.*

Hanc quæſtionem quotidianam eſſe dicentibus, diſtinguit, quod aut periculum mercis pertinet domino, aut vendenti procuratori: ſi domino. & competit illud plus, quo vendita fuit res; quia non intelligitur rem ſuam dare vendendam dominus pro decem, quia velit habere duodecim, aut plus, ſi poteſt; limitauit enim pretij partem inferiorem, vt minori non vendatur; non tamen limitare intendit partem ſuperiorem vt in plus non vendatur, ſi poteſt plus vendi. Si venditori ex conuentione partium, vel aliàs ex natura contractus periculum pertinet, ſimiliter, & venditori competere illud plus debet, vt cum periculo lucrum compenſetur, per regulam,
8. ſecundum naturam, *de regul. iur. in 6.* quæ diſtinctio mihi placet, quæ & ex inferius dicendis comprobabitur, placet etiam Hermoſillæ *ind. 48. tit 5 p 5. gl. 6. ex n 2. tom. 2. fol. 218. & ſeq.* qui tamen attente, & cautè legendus, dum in vltimis verbis videtur confundere diſtinctionem prædictorum DD. Ex quibus videtur dicendum in noſtra quæſt. principali, vt non procuratori ad exigendam danti pecunias exactas ſub licito lucro, pertineat earum lucrum, domino pecuniæ cum procuratorem conſtituenti ad ſolum miniſterium exigendi, & domino reddendi.

9. Pro contraria autem parte, atque ita pro creditoribus procuratoris alia vrgent fortia fundamenta: primum, quia lucrum illud procurator ſua induſtria quæſiuit, & quamuis ex pecunia domini, ſuum tamen facit, iuxta textum celebrem *in leg 3. D. ad leg. falc. diam, ſi hæres* inquit Conſultus) *inſtitutus eam hereditatem, quæ ſoluendo non eſt, vendiderit (vix quidem poterit perſuaderi non fruſſe eam hereditatem ſoluendo, quæ emptorem inuenerit) vera autem ratione nihil legatariis debebitur: quia magis ex ſtultitia emptoris habere videtur hæres inſtitutus, quam ex bonis defuncti. Nam ex contrario ſi male vendiderit res hereditarias, non erit legatariorum detrimentum. Ita ergo commodum debet eſſe hæredis, ſi bene res adminiſtrauerit. Sed etſi is, qui ſoluendo non eſt, legauerit, & hæres cum creditoribus deciderit, ne ſolidum ſolueret, & ob eam deciſionem, factum ſit, vt aliquid retineret:* nihil tamen legatariis debitorum, quia eam pecuniam non ex hæreditate, ſed ex deciſione habeat, text. etiam *in l. Paulus reſpondit. generalem quidem conuentionem ſufficere ad obligationem pignorum, ſed ea, quæ ex bonis defuncti non fuerunt, ſed poſtea ab hærede eius ex alia cauſa acquiſita ſunt, vindicari non poſſe à creditore teſtatoris 29. D. de pignoribus.*

10. Per quæ, & alia iura præcipuè ex *d. lege 3. D. ad legem falcidiam*, communiter deducunt Doctores firmiſſimam concluſionem, Vt quæ hæres acquirit ſua induſtria, ſibi duntaxat acquirit, & ex eo non tenetur legatariis, aut creditoribus; quia tale acquiſitum ex induſtria non fuit in hæreditate, ſed extra eam. Provt præfatam legem ſumat Bart. ibi: *Quod hæres acquirit ſua prouidentia, vel alterius ſtultitia non computatur in bonis.* Sequuntur ibidem Alberic. Angel. & Odofredus, Imol. Paulus Alexan. Vincentius Herculanus, rationem reddentes decidendi ad illum text. fuiſſe acquiſitionem ex induſtria hæredis potius quam ex ipſa hæreditate, & per textum *in d. ſi hæres inſtitutus 3. D. ad legem falcidiam*, idem dixerunt Peregrinus *de fideicommiſſ. art. 6. num. 39 & art. 44. num. 29.* Ruinus *conſ. 97. num. 13. lib. 5.* Mantic. *de coniectur. vltim. vol. lib 7. tit. 8. num. 19. ad medium.* Fuſſarius *de ſubſtitution.*
11. *quæſt. 617. num. 4.* quod id, quod acquiſiuit hæres ex ſua diligentia, & induſtria non computatur in hæreditate, & propterea nec venit in hæreditatis reſtitutione id, quod ex ſua induſtria quæſiuit hæres Fuſſarius ibidem *num. 10.* poſt Peregr. & Mantic. locis citatis.

Comprobat doctrina Baldi *in leg. vbi adhuc, C.* 12. *de iure dotium num. 39. verſic. ſi autem dum firmat,* defuncti creditores non habere ius in acquiſitis per hæredem aliunde, vel etiam ex rebus hæreditatis, & eorum occaſione propter induſtriam, & negociationem ſuam, *ex dicta lege Paulus reſpondit 29. D. de pignoribus*, & eſt melior textus *in dicta lege ſi hæres inſtitutus 3. in verſic. ſed etſi is, qui ſoluendo non eſt, D. ad legem falcidiam*, bene explicat Ferrer. *ſuper conſtitutione hac noſtra tempore 3. declarat. 9. num. 261. & 262 pag. 672. & 673.* Caſſanate *conſ. 10. n. 140. verſic. etiam ſi peruenerit, & verſic. maximè ſi acquiſierit. & verſic. vel ob remunerationem.* Optime Noguerol *allegat. 11. num. 119. & n. 120.* Phanutius *de inuentario, inter diuerſos quæſt 24. num. 71. pagin. mihi 378.* vbi quod hæres vendens hæreditatem pre- 13.
tio exceſſiuo propter ſtultitiam emptoris, ſolum tenetur hæreditati de pretio iuſto correſpondere, & exceſſum ſibi retinet. Barbatus *de diuiſ. fructuum 1. part. cap. 14. num. 53. & 54.* ſequitur Noguerol *d. num. 20.*

Comprobat Thoro *in compendio deciſione p. 1.* 14.
verſic. augmentum hæreditatis pag. 60. dum reſoluit hæredem obligatum non eſſe ſoluere creditoribus quod acquirit ex remiſſione partis debiti facta per alios creditores anteriores; quia hoc eſt quæſitum ex induſtria ipſius hæredis, quem refert & ſequitur Noguerol *allegat. 11. num. 121.* & eſt text. expreſſus *in leg. 3. D ad leg. falcid.* & Noguerol ipſe *num. 122.* ex textu expreſſo *in lege ſocius 61. §. ſocius, D. pro ſocio*, & ex aliis Doctoribus idem dicit in ſo- 15.
cio. Ergo codemmodo idem dicendum erit in procuratore conſtituto ad exigendas pecunias, vt ſibi retineat lucrum ex eis exactum, quod ſibi ex ſua induſtria, & diligentia atque negociatione propria quæſiuit, non tamen domino, nec eius creditoribus.

Secundò, & pro creditoribus procuratoris facit, 16.
quia licet iſte ex pecuniis alienis, & ſic domini conſtituentis lucretur, non tenetur ad lucri reſtitutionem, nec ad rem emptam, aut fructus ex ea productos domino, ſed ad pecunias ipſas, quas offerendo liberabitur ab obligatione, iuxta doctrinam *gloſſ. in l. Imperator. §. fin. D de lege 2.* & ibi Rainerius, Alberan. Cuman. & Imola, Bartol. *in lege item veniunt, D. de petitio. hæreditat.* & ibi Bald. Angel. & Fulgoſ. Caſtrenſ. *conſil. 289. in caſu ſuprà ſcripto, verſic. & poſito quod fuiſſet, lib. 2. & conſil. 488. ad primum quo quæritur lib. 1.* Alex. *conſil. 21. num. 3. & conſil. 51. num. 11. lib 6.* Iaſon *conſil. 231. ad fin. lib. 2.* Ruinus *conſil. 97. colum. penult. lib. 5.* Capra *conſ. 88. in fin.* Cephal. late *conſil 645. n. 28. & 49. cum ſeqq. lib. 5.* Menoch. etiam latiſſime *in conſ. 213.* Vincent. Fuſſar. *de ſubſtitut. quæſt. 627. num. 8.* quatenus communiter ſtimant, quod ſi hæres grauatus ex pecunia per eum exacta à debitoribus hæreditariis emat bona, non tenetur ea reſtituere, ſi offerat pecuniam exactam.

Tertiò, quia quemadmodum rei emptæ ex pe- 17.
cunia aliena dominium quæritur emenți, & non domino pecuniæ, ex gloſſ. *in l. ad probationem, Cod. de probation.* Socin. *regul. 343.* Tiraquell. *de retract. lignagier, §. 32. gloſſa vnic. num 16.* Anton. Gomez *in l. 53. Tauri num. 36.* Molin. *de Hiſpanor. primogen. lib 4.*

*lib.4.cap.4.numer.*35 Escobar *de ratiociniis cap.*14. *num.*35. Menochius *lib.*3 *præsumption.* 51. *num* 43. Matienz. *in leg.*8. *tit.*11. *gloss.*4. *lib.* 5. *recopilation.* Martha *voto* 127. *numer* 3. Trentacinq. *variar. resolut. lib.*3. *tit. de exemption. & vendit. resolut.*1. *n.*1.
18. Fontanella *de pactis nuptial. clausul* 7. *gloss.*3. *p.*13. *num.*27. *tom* 2. Hermosilla *ad leg.*49. *gloss.*1. *num.*1. *tit.*5. *part.*5. qui *numero* 3. ex Molina *lib.*4. *cap.*4. *num.* 35. *versic. nobis tamen.* Ampliat, etiamsi res empta sit ex pecunia depositа, vt non fiat deponentis, sed depositarij, ementis, inxta text *in leg.*
19. *pecunia. Cod. de rei vendicat. & numer.* 4. ampliat multis Doctoribus citatis, quod indubio res empta præsumitur pro emente empta, & non pro eo, cuius est pecunia.

20. Et quemadmodum fructus rei emptæ ex pecunia aliena pertinent ad ementem: quia fructus sequuntur dominium, *leg.* 1. *& 2. Codic. de pignor. action. leg. Iulianus.* § *si fructibus, de actionibus. emption. leg. ex diuerso, & leg. in fundo, ff de rei vendicat. leg fructus. Cod de fructibus, & litium expen.* Roman. *consil.*25. *num.* 2. *& consil.* 53. *n.*23. *lib.* 2. Tiraquell. *de tract. connentional.* §. 2. *gloss. unica num.* 34 Cephalus *consil.* 131. *numero* 14. *& consil.*49. *numero* 13. *consil.*50. *numer.*3. *& consil.*63. *num.*12. Vincent. de Anna *allegation.*104 *numer.*5. Rogeri. *consil.*18. *numer.*11. *lib.* 1. Surdus *consil.*55. *num.*3. *& consil.*101. *num.* 14. *& consil.* 128. *num.*5. *& consil.* 333. *num.* 24. idem Surdus *in decis.* 211. *num.*12. Ioseph. Ludouic. *decis. Lucens.*7. *numero* 6. Maluasia *consil.* 66. *numero* 15. Eugenius *consil.* 8. *num* 65. Menochius *lib.*3. *præsumption.*30. *num.*55. Fachineus *controuersiar. iur. lib.* 3. *cap.*47. *versicul. confirmatur.* Couarruuias *practicar. quæst cap.* 12. *numer.* 2. *cum sequentibus.* Mastrillo *decision.* 148. *num.*19. Rota Romana *diuersor.* 389. *num.* 2. *lib.* 3. *& decis.* 192. *lib* 4. Cæsar de Grassis *decision.* 105. *num.*11. Peregrinus *de fideicommiss. art.*49 *num.*20. Valenzuela *consil.*55. *num.*91. *&* 92. Farinacius *decision.* 495 *num.* 1. *part.*1. *tomo* 2. Anton. Faber *in Cod lib.*8. *tit.* 38. *diffinit.* 15. *numer.*2. Fab. Turret *consil.*51. *num.* 4. *lib.* 3. *& consil.* 59 *numer.*7 *lib* 2. Hypolitus Riminald. *consil* 623. *num* 26. Burlatus *consil* 303. *num.*6. Rota *consil.*82. *num.*23 Ceuallos *commun. contra commun. quæst.*561. *numer.*45. *&* 54. Franchis *decis.*642. *num.*11. *lib.*4. Hondedeus *consil* 39. *num.* 22 *lib.*2. *& consil.* 30. *num.* 10. *& consil.* 69. *num.* 19. *lib.*1 Gratianus *disceptation.* 540. *num.* 8. *colum.* 3. Cardinal. Tuschus *littera F. consil.*486 *tom.*4. Georgius *allegation.*49. *num.*8. Martha *de iurisdict* 4. *part centur.*2. *cas.*191. *numero* 4. Anellus de Amato *consil.* 62. *num.*17. Rouitus *consil.*37. *num.*1. Antonin. Amat. *variarum resolut.*49. *num* 9.

21. Ita pariter, & procuratori danti suo nomine pecunias exactas sub lucro, quarum dominium quæsiuit, ex earum vsu, & non ad illos, sed alios restituendum domino tenetur. Ex iuribus vulgatis. Ergo fructus lucrum, & vsuræ ex eis productæ sibi quærit, & non domino, nec eius creditoribus.

22. Sufficit enim procuratori pecuniam, quæ in genere suo functione recipit, restituere domino constituenti, cum eius conditio non lædatur, nec potuit cogere procuratum, vt pro eo negotiaret. *leg. postulante,* §. *sed & in huiusmodi. ff. ad Trebellian.* sic argumentatur Peregrinus *de fideicommiss.*
23. *art.* 44. *num.* 29. sequitur Vincentius Fulfarius *de substitut. quæst.* 627. *num.* 11 *&* 12. Qui similiter, & aliter considerant, quod si mala fuisset pecuniæ

innestitura, & negociatio periculosa, dominus suam pecuniam solam peteret, & non staret pro ipsa negociatione, & lucro. Ergo nec audiendus erit, quando negociatio foret lucrosa, & vtilis, *leg. scribit Celsus, ff. ad Trebellian. & leg. penult. Cod. de solution*, & iterum dixit idem Peregrinus *in consil.*31. *num.*16. *ad medium lib.* 4. ergo dominus, & eius creditores ab huiusmodi lucro excludendi sunt, & minimè graduandi in iudicio concursus, sed tantum creditores procuratoris luctum suum facientis.

Sed quid in tam ancipite quæstione sequi de- 24.
beamus, attende distinctionem, vt hæc secunda pars in fauorem procuratoris, & eius creditorum procedat, quando procurator pecunias domini exactas alteri debet sub vsuris, aut lucro absque mandato domini, sed suo nomine, provt præsumitur, vt statim, & suo proprio periculo, vt tunc lucrum sibi, atque suis creditoribus acquirat; Quoniam cum ad eum periculum spectet, vsura, & emolumentum ipsius pecuniæ ad eum debet, non ad dominum spectare. Provt probat text. *in d. l. idemque*, § *si mandauero in fin.* ibi. *Quamuis si periculo suo credidisset*, (inquit Labeo) *in vsuris actio mandati, ff. mandati.* Ad idem est text. *in leg. si vnus*, § *si vnus, ff. pro socio, & in leg. si nauis de rei vendicatio.*

Et in dubio, nomine, & per consequens periculo 25.
proprio pecunias alienas procurator videtur tradere, & emere, & non nomine eius, cuius est pecunia. *leg. & magis, ff. de solutionibus, leg. si ita stipulatur*, §. *Chrysogonus, ff. de verbo obligat. leg. Titium, & Mœuium*, §. *Præfectus, ff. de administrat. tutor.* Alexand. *consil.*132. *num* 8. *&* 134. *n.*6. *lib* 5. Decius *consil.* 213. *num.*21. *& consil.*446. *n.*2. *&* 3. Parisius *consil.* 84. *num.* 9. *lib.* 1 Crauetta *consil.* 129. *à numero* 2 Matienz. *in leg.*1. *tit.*9. *gloss.*1. *num.* 14. *&* 38. *lib.* 5. *recopilat.* Escobar *in tract. de ratiociniis cap.*14. *numer.*43. Hermosilla *ad leg* 49. *gloss.*1. *numer.*4 *tit.*5 *part.*5 *tomo.*2. *fol* 219 qui red- 26.
dit rationem. Actus enim qui potest geri nomine proprio & alieno; in dubio nomine proprio gestus censetur. Ex Bartoli doctrina *in leg. gerit.* 3. *quæst. principal. versic.* 2. *modo, ff. de acquirenda hæreditate*, & ex Matienzo, loco citato. Quibus adde Menochium *consil.*213. *num.*37. *& sequentibus, & in consil.* 1177. *num.* 16. Peregrin. *de fideicommiss. art.*44. *num.*28 *& seqq* idem Peregrinus *consil.* 31. *num.*16. *lib.* 4. quamplures refert, & sequitur Vincentius Fulfarius *de substitutionibus, quæst.*627. *ex num.* 28. *cum seqq.*

Et huic distinctionis priori membro fauet reso- 27.
lutio Doctorum de qua suprà ad principium huius cap in tertio fundamento pro creditoribus domini *ex n.* 4 *& sequentib.* circa procuratorem ad rem certo pretio vendendam, vt si plus vendat, sibi tunc plus illud acquirat, quando vendidit suo periculo.

At vero quando procurator ad exigendum pecunias exactas alteri tradidit sub vsuris, & lucro, mandato, nomine Domini; tunc cum ad dominum pertineat periculum, pariter, & lucrum pertinebit; vt secus sit quando procurator ipse nomine domini dederit periculo tamen suo ipsius procuratoris *ex d. § si mandauero in fin.* quem sic Rota statim allegandà conciliat *cum § si procurator. eiusdem leg. idemque, ff. mandati.* Quorum mentionem fecimus ad principium huius c. in primo, & secundo fundamento pro creditoribus domini.

Et quod quando nomine domini pecuniæ sub

lucro datæ sunt à procuratore, vel eo nomine procuratorem emit, & per consequens vsuræ, & fructus ad dominum pertineant; ex superiùs comprobatis firmarunt *ex l. Imperator*, §. *fin. ff. de legatis 2. gloss. ibi, in verbo non videtur.* Dinus, Rainer, Andreas de Pisis, Bald. Albericus, & Imola *in eodem* §. *fin. gloss. in l. si hæres pecuniam*, per text. *ibi*, §. 1. *ff. ad Trebellian.* Alexand. *consil.* 82. *num.* 10. *lib.* 2. Natta *consil.* 11. *num.* 4. *lib.* 1. Cephalus *consil.* 645. *ex num.* 49. *cum sequentibus.* vbi dicit hanc esse communem sententiam, refert & sequitur Cardinal. Mantic. *de coniectur. vltimarum voluntatum, lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 19. Menochius latè *consil.* 213. *n* 9. & 21. Peregrinus *de fideicommiss. art.* 44. *num.* 28. idem peregrinus *in consil.* 31. *ex n.* 11. Petrus Surdus *decisione* 15. Vincentius Fusarius *de fideicommiss. quæst.* 627. *num.* 21. qui postquam veriorem dixerunt, lucrata, & acquisita per hæredem ex pecunia hæreditatis suæ industria, diligentia, & negotiatione non fieri hæreditatis, nec in restitutione hæreditatis fideicommissaria facienda venire, Prout latiùs Nos superiùs probauimus; limitant, quando hæres non suo nomine negotiauit, lucrauit, vel emit, sed nomine hæreditatis, vt tunc aquæstum, & luctum hæreditatem sequatur, cuius erat pecunia. 31.

Quibus quidem & rectè consonat, & alia similis doctrina ex illa deducta controuersia, an & quando, quod filius lucrauit ex pecunia patris, & industria propria sit profectitium patris, & ei acquiratur? de qua abundè apud Aluarum Valascum *in tractat. de partition. caq.* 13. *ex n.* 180. *cum sequentibus.* Constans tamen est distinctio, quòd si filius ex pecunia patris negotiauerit nomine patris tantum, hoc idem exprimendo in contractibus à se gestis, vel aliter constiterit, aut è contra suo tantum nomine, & periculo, & hoc protestetur, non admittetur diuisio, sed totum erit patris, vel suum respectiuè, quia scilicet ex quo paterno nomine negotiatur, videtur anquam institor, & procurator patris ad negotiandum constitutus, & ideo totum patri quæritur *l. quod procurator ex re, ff. de procuratorib.* Ex quo verò filius nomine proprio tantùm, suoque periculo negotiatur, cum periculum solum ad eum pertinet, ita pariter lucrum totum eidem pertinere debet. Francisc. Ripa *in l. in quartam, num.* 159. *& sequent. ff. ad legem Falcidiam* Rovian. *consil.* 469. *num.* 5. Rivinal. necnon multi alij per eum citati *in* §. 1. *num.* 43. *cum sequent. inst. per quas person. nob. acquir.* Aluarus Valasc. *vbi proximè, d cap.* 13. *n.* 188. 32. 33. 34.

Hanc vltimam distinctionem, conferendo §. *si procurator. &* §. *si mandauero. dict. l. idemque, ff. mandati.* elegantissimè tenuit, & sequutus fuit Rota *decisione* 421. *tom.* 1. in posthum. Farinacij, quæ *ex num.* 4. in hanc modum decidit quæstionem nostram principalem: *Quantum ad pecunias D. Alberti P. Fabianum in locis montium vocabilium super caput eiusdem Fabiani impositis, dominio recessuro à deciis, pro quo fuit consideratum, quod D. Fabianus emendo loca montium nomine proprio, sibi acquisiuit dominium illorum, etiam si pecunia essent alienæ l. si ex ea, C. de rei vendic. l. 1. & l. penult. C. si quis alteri, vel sibi. Et consequenter ad Fabianum spectant fructus, & quatenus dominium rei, quod illos producit l. 1. & 2. C. de pignorat. actionib. l. Iulianus,* §. *si fructibus, ff. de actionibus empti. Et fuit in similibus terminis dictum in causa Engolismen. computatum* 10. *Decembris* 1609. *coram R. P. D. Coccino. Facit, quia periculum vocabilitatis locorum montium sine dubio spectabat ad D. Fabianum, ex quo non habuerat mandatum ab Alberto ad inuestiendum maximè in locis vocabilibus: si igitur periculum spectabat ad Fabianum, vtique ad illum debent pertinere fructus siue vsuræ. per text. in l. idemque,* §. *si mandauero, in fin ff. mandati. & in l. si vnus.* § *si vnus, ff pro socio. & in l. si nauis ff. de rei vendication. vbi gloss. in verb. fœneretur.* Roman. *consil.* 469. *num.* 5. *versic. tertio cæsa.* Castrens. *consil.* 377. *in fin. lib.* 2. Corn. *consil.* 113. *num.* 2. *lib.* 3. 35.

Non obstat text. in l. idemque in 5. *si procurator, in versic. sed si pecuniam meam fœnori dedit præstabit mihi, quantumcumque emolumentum fecit, siue mandaui, siue non, quia fuit responsum, illum text. esse intelligendum, quando pecunia fuit fœnori data nomine, & periculo domini, vt animaduertit Albericus ibidem, alias directo sibi ipsi contrariaretur in subsequenti* §. *si mandauero. & pugnaret cum dictis ll. si mauis, & si vnus. Nos refragantur huic intellectui illa verba siue mandauero, siue non. Quasi quod non possit intelligi text. quod pecunia fuerit data fœnori nomine, & suo periculo domini contra illius mandatum, quia iungendo text. in dict. l. idemque,* §. *si procurator iure,* § *sequent. si mandauero. Prout iungit gloss. ibi in verb. siue non. post illam Albericus apparet, quod dominus mandauerat procuratori suo, vt crederet pecuniam Titio sine vsuris, proinde benedicit text d. ll.* §. *si procurator, quod si procurator exegit vsuras, licet, hoc dominus non mandauerit, quod scilicet daret sub vsuris, nihilominus tenetur eas restituere domino; in* §. *vero si mandauero, limitatur hoc dictum quandocunque procurator dedit fœnori pecunias nomine domini, & periculo proprio.* 36. 37. 38.

Quæ quidem Rotæ determinatio mirabiliter conuenit iis omnibus quæ pro vtraque parte à principio huius c. considerauimus; iuxta quæ facilè percipies qui creditores præferendi sint concurrentes ad lucrum redactum ex pecunia domini. Etenim si procurator ad exigendum alteri dederit pecunias exactas sub lucro, suo tamen nomine, & periculo, ad eum, eiusdem per consequens creditores spectabit lucrum hoc Si verò nomine domini, aut eius mandato, & periculo pecuniæ sub lucro, vel vsuris (licitis tamen, & iure permissis, iuxta regionis permissionem, & vsum toleratum) datæ sint per procuratorem, ad exigendum domino constituenti pertinent, & adiudicabuntur, eiusque creditores ex eo satisfient, 39.

Pariformiter idem, & sub eadem distinctione 40.
diecndum erit in procuratore ad rem certo pretio vendendam dato, qui si plus vendat, illud plus sibi faciet, si ad eum spectet periculum negotiationis, & mercium, & ad eius creditores, vt secus sit, quando ad dominum rei periculum pertinet, vt tunc huic & illud plus, quo fuerunt merces venditæ, applicabitur, necnon eius creditorum satisfactioni. iuxta doctrinas Doctorum adductas superius ad principium huius capitis, in tertio fundamento, *ex num* 4. *& sequentibus.*

CAPVT

CAPVT XXI.

Prior creditor cui sub conditione impetrandæ facultatis regiæ, hypothecata fuere bona maioratus; an præferetur ei, qui postea ante facultatem à priori obtentam contraxit cum facultate tamen regia?

Et quid in generali obligatione bonorum sub conditione, qua pendente res fuit acquisita per debitorem, & iterum per eum alienata, an hypothecæ subiecta remaneat purificata postmodum conditione?

Et an à creditoribus, quibus maioratus diuersis temporibus obligat, facultas superueniens omnibus simul prosit, vel an inter eos sit retinenda temporis anterioritas, absque facultate Regia bona fuerunt.

SVMMARIVM.

Creditur, cui bona maioratus fuerunt hypothecata sub conditione impetrandæ facultatis, an præferatur ei, qui interim cum possessore maioratus contraxit sub facultate, ex n. 1.

Facultatis impetrandæ conditio, an sit potestatiua, vel casualis n. 2.

Conditio potestatiua non trahitur retro ad tempus contractæ hypothecæ in præiudicium secundi creditoris, medio tempore contrahentis, n. 3.

Conditio casualis, seu mixta retrotrahitur ad tempus hypothecæ, & præfertur secundo, medio tempore contrahenti, n. 4.

Dotis parte recepta maritus tertio hypothecauit, si uxor reliquum soluat, an pro tota dote præferatur interim mutuanti, n. 5.

L. 1. D. qui potiores, & l. 33. tit. 13. particula 5 ponderantur, ibid.

Hypotheca tacita incipit à tempore promissæ dotis, non à tempore solutionis.

Maritus partem dotis remittens, tenetur pro tota, ac si totam recepisset.

Idem erit si maritus nollet dotem recipere, quia quoad hypothecam, idem est ac si recepisset.

Quoad retrotractionem hypothecæ distinctionem inter conditionem potestatiuam, & casualem, seu mixtam plurimi Doctores probarunt.

Differentia inter contractus & vltimam voluntatem, quoad conditionis retrotractionem in præiudicium tertij, medio tempore contrahentis.

Conditio potestatiua illa dicitur, quæ pendet à voluntate debitoris, vel etiam creditoris simul.

Conditio pendens ex sola voluntate creditoris, non impedit retrotractionem.

Hypotheca sub conditione potestatiua non contrahitur quousque purificetur conditio.

Secus in conditione casuali, seu mixta, in qua tempus contractus attenditur.

Conditio potestatiua qua dicatur.

Ratio differentiæ inter conditionem potestatiuam, & casualem, quoad effectum retrotractionis, traditur.

Hypotheca expressa sicut purificata conditione potestatiua, vel retrotrahitur, ita in hypotheca tacita.

Res alienata pendente hypothecæ conditione casuali, seu mixta postea purificata, affecta remanet in præiudicium emptoris.

Hypotheca pro euictione promissa, si alienetur, & postmodum sequuta euictione remanet obligata, & tertius tenetur.

Fideiussor obligatione prior, licet solutione posterior præfertur creditoribus debitoris interim contrahentibus.

Fideiussor à principio obligatur sub conditione, si debitor non soluat.

Debitor principalis fideiussori obligatus intelligitur sub conditione si pro eo soluat.

Et hæc conditio casualis est, & propterea sequuta solutione retrotrahitur ad initium obligationis cum prælatione ad alios creditores, medio tempore contrahens cum debitore.

Si sint fideiussori per creditorem, qui soluit actiones cessæ.

Chirographi cum hypotheca recogniti à debitore, recognitio non retrotrahitur in præiudicium creditorum medio tempore contrahentium.

Noua pragmatica papyri sigillati an det prælationem priuato chyrographo tam inter simplices chirographarios, quam inter hypothecarios.

Chirographum cum omnibus requisitis, l. scripturas, C. qui potiores, quoad prælationem eosdem habet effectus, quos scriptura publica quoad prælationem.

Scriptura priuata quibus in casibus, plenam fidem facit, remissiuè.

Creditor prior, cui obligata fuerunt bona maioratus, sub conditione impetrandæ facultatis, an impetrata præferatur aliis, qui medio tempore cum facultate contraxerunt cum possessore maioratus.

Affirmatiuam sententiam tenere videtur Capicius.

Conditio impetrandæ facultatis videtur casualis, cum non pendeat à voluntate debitoris, sed Principis: vel mixta ab vtriusque voluntate, quæ causat retrotractionem hypothecæ in præiudicium tertij medij.

Inter creditores contrahentes sub conditione impetrandæ facultatis, posteriorem prius impetrantem anterioribus postea impetrantibus præferri multis defenditur.

Facultas impetrata vires habet à tempore gratiæ, nec retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium tertij medio tempore legitimè contrahentis cum possessore feudi, aut maioratus.

Retrotractio conditionis locum habet, quando contractus ab initio erat validus, non quando nullus fuit ex defectu facultatis.

Clarenallus contrarium factum reprobatur.

Vassallus alienare feudum sub conditione impetrandi assensus, excusandus à pœna priuationis.

Vassallus contrahens sub conditione impetrandi assensum, potest interim pœnitere.

Creditor hypothecarius omnium bonorum, sub conditione retrotractiua, an habeat hypothecam in re medio tempore acquisita per debitorem, & eodem etiam iterum alienata.

Negatiuè resolnitur.

Conditio nunquam retrotrahitur ad initium contractus, quando deficit habilitas alicuius extremi, siue in re, siue in persona contrahentis.

Debitor potest alienare bona acquisita, pendente conditione in præiudicium creditoris cum obligatione generali, & conditionali.

Secus si tempore obligationis conditionalis illa bona debitor habebat.

L. qui balneum, §. Titia prædium, ff. qui potiores, &c. exornatur, & ponderatur.

Retrotractio concessa, vel denegata à iure subijcitur pacto contrario contrahentium.

Re aliena mihi obligata, & postea à domino alteri obligata, & denique meam hypothecam ipse dominus ratam habuit, non ego, sed creditor domini præfertur.

Hypotheca secunda non præiudicat primæ legitimè contractæ.

In bonis maioratus pluribus diuersis temporibus obligatis, absque facultate: is, etiam posterior præfertur qui prius facultatem impetrauit.

Hypotheca sub conditione assensus impetrandi, si interim alienetur cum assensu, licet postea prior impetrauerit, non præfertur tertio.

Etiam si secundus contractus à feudatario, aut possessore maioratus fiat cum clausula, saluo iure prioris creditoris.

Et etiam si se constituat possidere nomine prioris contrahentis sub conditione impetrandæ facultatis.

Inter plures contrahentes cum possessore maioratus sub hypotheca, & absque facultate Regia, si postea in omnium confirmationem impetretur omnibus simul prodest, nec priores posterioribus præferendi.

Quia omnes hypothecæ ex eadem facultate simul & eodem momento robur, & validitatem recipiunt.

Pluribus creditoribus si debitor vni post alium rem obliget sub conditione, si dominium consequatur, & conditione completa, omnes simul absque alterius prælatione admittuntur.

Duobus generalis obligatio facta vni post alium, in nouiter per debitorem quæsitis priores præferuntur.

Limita respectu fisci.

Quæ doctrina procedit quando prior obligatio fuit valida, non verò quando fuit nulla ex defectu facultatis, quæ postea impetrata omnes simul reualidat hypothecas.

Facultatem habens ad alienandum rem maioratus, quam duobus alienauit, & posteriori tradidit, an iste præferatur.

1. VLCHRA quæstio disceptanda in concursus creditorum iudicium incidit. Possessor maioratus pro mutuo recepto hypothecauit rem, vel bona maioratus suo creditori, sub hac tamen conditione, vt sit obtinenda à Rege facultas, & assensus ad illius hypothecæ firmitatem, & existentiam; Postea verò ipsemet possessor, antequam facultas præfata impetraretur, vel eandem rem, vel bona hypothecata alteri creditori cum expressa facultate regia, vel vendidit, vel hypothecæ subiecit, postmodum per priorem creditorem obtenta fuit regia facultas ad tui crediti, & hypothecæ confirmationem, & robur; accedunt isti duo creditores ad iudicium concursus per possessorem maioratus causatum; quis eorum alteri præferatur per sententiam graduationis inter vtrumque controuertitur.

2. In qua controuersia absolutè dicendum videbatur, quando vtrique creditori bona ipsa maioratus fuere hypothecata, priorem creditorem sub hypotheca conditionali, conditione postea purificata præferendum esse posteriori, cui interim conditione pendente, eadem bona fuerunt hypothecata, vel vendita, ex facultate regia alias alienata, si attendamus, quod hæc conditio non fuit potestatiua, sed casualis, cum dependet à voluntate principis, & sic alterius, quam ipsius debitoris.

3. Est enim apud Iurisconsultos, & Doctores communiter iura de hoc loquentia sic interpretantes, constans, & firmissima resolutio distinguens inter conditionem potestatiuam, & conditionem casualem, seu mixtam. Vt in potestatiua, hoc est, quæ pendet à voluntate, & potestate debitoris, non trahitur retrò ad tempus, & initium contractus, & hypothecæ celebratæ, sed incipit à tempore conditionis impletæ; ita vt creditor prior conditionalis non præferatur secundo purè contrahenti illo medio tempore, conditione pendente, & nondum impleta.

4. At verò quando conditio est casualis, vel mixta; tunc prior creditor conditionalis præfertur secundo purè, & conditione pendente, hypothecam contrahenti, vel aliter dominium rei hypothecatæ acquirenti; nam post purificatam conditionem, cum conditio retrotrahatur ad tempus initi contractus per iuris fictionem; præfertur primus creditor posteriori. Quam distinctionem profitentur Consulti *in l. potior, in 1. respons. ff. qui potiores in pignor. habeant.* quæ loquitur in conditionem dependente à potestate debitoris, vbi Titius conuenerat cum Seio de pecunia sibi mutuanda, & de hypotheca rei, postea Titius ab alio accepit pecuniam, & hypothecauit bona, deinde ab illo primo debitor recepit pecuniam; dicitur istum posteriorem esse, & nec præferendum; quia erat in potestate debitoris, pecuniam ab eo non accipere, & propterea conditio potestatiua retrò non trahitur ad

5. diem contractus, celebris text. *in l. penult. ff. quæ res pign. oblig. non poss.* in hæc: *Titius cum mutuam pecuniam accipere vellet à Mœuio, cauit ei, & quasdam res hypothecæ nomine dare distinauit, deinde postquam ex his rebus quasdem vendidisset, accepit pecuniam. Quæsitum est, an & prius res venditæ creditori tenerentur? Respondit: Cum in potestate fuisset debitoris post cautionem interpositam, pecuniam non accipere: eo tempore pignoris obligationem contractam videri, quo pecunia numerata est: & ideo inspiciendum quas res in bonis debitoris numeratæ pecuniæ tempore habuerit.* Consonat in casus similitudine text. *in diuersis* 8. *C. qui potiores* probat etiam text. *in l. qui balneum, in 1. respons. ff. qui potiores in pign. & in §. amplius.* probat expresè *l. 27. tit. 13. part. 5.* quæ singulariss. est probat etiam text. singularis in suo casu. *in l. 1. ff. qui potior.* in hæc: *Qui dotem promisit, pignus seu hypothecam de restituenda sibi dote accepit, subsequuta deinde pro parte numeratione; maritus eandem rem pignori alij dedit, mox residuæ quantitatis numeratio impleta est. Quærebatur de pignore. Respondi: cum ex causa promissionis ad vniuersæ quantitatis solutionem qui dotem promisit compelli*

compellitur : non vtique solutionum obseruanda sunt tempora ; sed dies contractæ obligationis : nec probe dici potest , in potestate eius esse , ne pecuniam residuam redderet , vt minus dotata mulier esse videatur. Alia causa est eius , qui pignus accepit ad eam summam , quam intra diem certum numerasset ; ac forte priusquam numerasset , alij res pignori data est. Concordat *leg. 33. tit. 13. p. 5. ad fin.* ibi. *Otro si decimos , que casando alguna muger consu marido , o prometiendole ella , o , otro por ella , de dar alguna cosa cierta en dote , si el marido por raçon de aquella dote que esperaua hauer , le obligasse Señaladamente sus bienes, o , despues de esso los empeñasse a otra parte, enante que la muger huuiesse pagado a su marido lo que la hauia prometido por dote , o otro , pagando ella despues la dote , o otro por su nombre, entonces mayor derecho abria ella en los bienes del marido , que otro ninguno a quien los huuiesse obligado. Has ll.* optimè , & exactè exornat Petrus Barbosa *in leg. 1. p. 3. ex n. 32. ff. solut. matrimon.* vbi etiam agit , an hæc iura procedant etiam in hypotheca tacita , & quod tacita hypotheca cum prælatione incipiat à tempore promissæ dotis, non autem solutionis, innumerabiles penè DD. refert, & sequitur Gaito *de creditor. c. 4. quæst. 11. n. 1594.* & plures alios insuper recenset in appendice ad idē *c 4 n 113.*

6. Ad quæ iura vnum nota quod si maritus partem dotis remittat, tenetur ad integræ restitutionem ac si totam recepisset. Gamma *decis. 70. num. 2.* Pater Molin. *tom. 2. tract. 2. disputat. 431. §. dubium est vtrum* Thomas Sanchez *de matrim. lib. 6. disput. 37.*

7. *ante fin.* idem est si vir nollet dotem recipere, quia quoad obligationem, & hypothecam idem est , ac si recepisset , text. *in leg. vir. ab eo 50. ff. de iure dotium.* Petrus Barbos. *in d. leg. 1. p. 3. num. 32. versic. non obstat secunda. ff. solut. matrim.*

8. Quam distinctionem inter conditionem potestatiuam , & casualem assequuntur Bart. & Bald. *in d l. qui balneum.* Parisius *consil. 11. n. 69.* Hieronym. Gabriel *consil. 141. numer. 8.* Marcabrun. *consil 31. num. 20.* Negusantius *de pignorib. 5. part. principal. membr. 1. num. 14. & ex num. 11. cum sequentibus, & memb. 2. num. 10. & à n. 40.* & per eadem iura, *& leg. Titius* , vbi Bartol. & omnes , *& l. 32. tit. 13. p. 5.* vbi Gregor. Lopez *vsrbo, la condicion* , & per Ripam, Bartol. Angelum, & Salicetum probat Felicianus de Solis *in tract. de censib. lib. 3. cap. 5. ex num. 19. tom. 1.* Mantica *de contractib. tom. 2. lib. 14. tit. 46. ex num. 19. cum seqq.* melius *tom. 1. lib. 11. tit. 23. num. 28. & 29.* innumerabiles penè DD. reperies pro hac distinctione ad effectum retrotrahēdæ hypothecæ per Antoninum Amat. *variar. resolution. 5. ex num. 3. & à principio, & per totam resolutionem* Gratianus *tom. 5. disceptat. 904. ex n. 7. cum seqq* alios plures vltra hos nouissimè congerit pro hac distinctione D. Ioseph Vela *controuersiar. iuris dissertat. 21. num. 63.* Ioan. Anton. Manguilius *in tract. de euiction. quæst. 36 per totam* , & præcipuè

9. *ex num. 7. vsque ad fin* penes quem *ex num. 10.* Negusant. & Mantic. locis citatis percipies differentiam inter contractum, & vltimam voluntatem, vt in illo conditio potestatiua retrotrahatur ad initium contractus in præiudicium tertij , qui medio tempore ius quæsiuit ; in vltimis voluntatibus autem nulla conditio retrotrahitur in præiudicium tertij.

10. Conditio potestatiua , ne retrotrahatur , illa dicitur , quando pendet ex sola facultate , & voluntate debitoris , vel debitoris , & creditoris simul ; secùs autem quando pendet ex voluntate, & facultate solius creditoris ; quoniam hæc non dicetur 11.
potestatiua ad effectum impediendi translationem & retrotractionem. Sic per Rotam *in decis. 728. num. 3. p. 1. in nouiss.* explicat Manguil. *d. quæst. 36. num. 8. in fin.* melius explicat Mantic. *d. titul. 23. ex num. 28.* dum dicit , quod quando conditio potestatiua omnino pendet à voluntate debitoris, veluti si à te centum fuerim stipulatus , si ea tibi numerauero; tunc enim mihi prius non competit hy- 12.
potheca , quàm pecunia sit numerata ; nec enim ego possum cogi, vt numerem , nec tu , vt accipias *ex leg. qui pecuniam , ff. si certum petat.* Atque ideo huiusmodi contractus non est obligatorius, neminem enim adstringit : quamobrem inspicitur tempus numerationis, & conditionis impletæ , quo nascitur obligatio. At vero quando talis est contractus, qui vel vtramque partem , vel alteram tantùm adstringat ; tunc tempus, quo celebratur con- 13.
tractus , inspicitur : quia quandocumque conditio impleatur, retrotrahitur ad illius initium , *ex leg. si filiusfamilias, in princip.* & ibi Raphaël Cuman. & Imola *de verb. obligat. & leg. Lucius , & leg. 1. ff. qui potior. in pignor. hab.* Ioan. Crotus *in leg. si is , qui pro emptore num. 39. versic. 5. fallit , ff. de vsucap.* Alciatus *consil. 15. num. cum seqq. lib. 5.* & secundum hanc distinctionem decisum fuisse in Rota apud Mohedan. *decis. 1. de pignor.* & apud Seraphinum *in vna Roman. de Canalcan. die 10. Iunij 1593.* testatur ipse Mantic. *d. quæst. 23. num. 29. d. lib 11.* sed vlterius circa hanc declarationem videndus erit ipse Mantic. *tom. 2. lib. 14. tit. 46. ex* 14.
num. 19. cum sequentib. Vbi amplissimè post plura fundamenta , & Doctores probat , vt in hoc casu conditio potestatiua illa sit , quæ pendet ex potestate debitoris, & promissoris, non autem illa , quæ pendet ex potestate creditoris , sed quæ inuito creditore impleri potest , vt hæc nullatenus habeat effectum translatiuum ; Vt scùs sit de ea conditione potestatiua, quæ inuito debitore impleri potest. Vide eundem omnino latius exponentem Gratian. *tom. 5. disceptat. 904. ex num. 9.*

Rationem differentiæ inter vtramque conditio- 15.
nem potestatiuam nempe, & casualem, seu mixtam reddunt ex glos. in Clementin. 1. *in verbo, executorem , de conces. præbend.* Paulus de Castro *in leg. quidam cum filium , in fin. ff. de verb. obligat.* Socin. *consil. 41. post principium lib. 4.* Negusantius *de pignorib. part. 5. membr 2. sub num. 10.* Menoch *consil. 851. ex num. 39. vsque ad num. 4. lib 9.* Cardin. Mantica *de tacitis , & ambig. conuent. lib 14. tit. 46. num. 19. & 20.* Ioan. Anton. Manguil. *in tract. de euiction. quæst. 36. num. 14.* vt illa sit , quoniam in conditione casuali dicitur ius quæsitum , quamuis conditionaliter , nec ideo mirum , si conditione existente retrotrahatur , & primus creditor sit præ- 16.
ferendus posteriori ; quod non accidit in conditione mere potestatiua , quæ à voluntate debitoris pendet, ita , vt nec dicatur gestus, & consummatus aliquis contractus , sed potius habitus tractatus de ineundo , & ideirco conditio retrò non trahitur. Aliam etiam rationem differentiæ , & singularem 17.
perleges apud Manticam loco citato , & Gratianum *d. cap. 904. ex num. 11.*

Ex quibus primo infertur , quod sicut hypothe- 18.
ca expressa purificata conditione casuali, vel mixta & quæ non consistit in potestate solius debitoris, trahitur retrò ad principium contractus , vt *in d. leg. 1. & leg. qui balneum , in principio , & §. 1. &*

d.leg. potior. in princip. & in §. 1. ff. qui potiores in
19. *pignor.hab* ita pariter, & in contractibus conditionalibus,in quibus,à iure inducitur tacita hypotheca , vt hæc similiter retrotrahitur in præiudicium tertij,cui medio tempore fuit ius quæsitum. Provt ex argumento *leg. cum quid , ff. si certum petatur*, & ex notatis per Bartol. & communiter Doctores *in leg. assiduis, Cod. qui potiores in pignor. habeant.* vbi habetur quod tacita hypotheca in dote trahitur retrò ad diem possessionis , quia scilicet maritus , cui fuit promissa dos, & postea data, censetur obligatus ad restitutionem à die promissionis , & ab illo die constituta intelligitur. Ita in his terminis latè post plurimos Doctores probat Negusantius *de pignorib 5.part.memb.1.ex num.14.* & supra latissimè Antonin.Amat.*variar.resolut 5 ex num.1. cum multis sequentibus*,& per totam resolutionem, conducunt quæ *supra hac 2.part cap.9. ex num 82. & sequentibus*,& est insuper text.expressus *in leg.1. ff. qui potiores in pignor.habeantur.* Vide superius *num.5.*

20. Secundò infertur , quod dominium rei conditionaliter obligatæ creditori , si in alium medio tempore translatum sit,per venditionem,aut donationem, vel similem alienationem, obligatione, & hypotheca affectum,vt purificata conditione potestatiua , vel mixta, is , ad cuius fauorem facta fuit dicta obligatio , & hypotheca, potior sit altero, in quem post dictam obligationem dominium rei translatum fuit,cum conditio retrotrahatur ad initium prioris contractus conditionalis virtute huius regulæ ex *d.l.1.*vbi Bart *& d.l.qui habuerunt*, vbi Bal *l. ff.qui potior. in pignor.hab.d.l potior.*& *ibi* Bart *in summariis ff.eodem tit* facit text. *in l.Titius.* vbi Bart *ff.quæ res pignor.oblig poss l.ferunus pignori, ff.de legatis,1.* Bart. & Iason *n 2. vers.secundo limita* ; & ceteri scribentes *in l.si filiusfamilias , ff. de verbor. obligationib.* Maluasia *cons 99.* Menochius *consil.851.ex n.17.& seqq.lib 9* & plures alij laudati per Manguillum *d.q.56.n.10.vers.hocque iure merito*,vbi per totam quæstionem infert ad emptorem cui venditor pro euictione bona hypothecæ tibiecit,& ante euictionem alienauit, vt postea euictione subsequuta,ius hypothecæ retrotrahatur ad initium obligationis factæ sub hac conditione casuali , atque ideo emptor pro hypotheca præferatur ei , cui medio tempore res fuit per venditorem alienata.

21. Infertur tertiò ad fideiussorem obligatione priorem, qui licet solutione sit posterior,præfertur creditoribus reliquis post fideiussionem cum eodem debitore contrahentibus ; nam quemadmodum fi-
23. deiussor à principio creditori est obligatus sub illa conditione,si debitor principalis non soluerit, *Authentic. præsente. C. fideiussoribus* ita quoque princi-
24. palis debitor ipsi fideiussori obligatus est sub conditione, si soluerit pro eo, *l pro ea, C. mandati.* Ac proinde fideiussor creditori est conditionalis respectu debitoris ipsius.Cum ergo illa conditio,*si soluerit fideiussor*, casualis sit pendens à casu, & fortuna, an debitor principalis sit soluendo necne ; proculdubio retrotrahitur,& fideiussori licet solutione posteriori, debet præferri cæteris creditoribus posteriùs
25. contrahentibus, vbi diffusè pertractat Ioan. Gutier *allegat. 4. per totam*, & Felicianus de Solis *in tract. de consult.tom.1 lib.3.cap.5.num* 20. vbi declarat,intelligi hanc fideiussoribus prælationem , si fiat ei per creditorem,cui soluit, ædictos edito : quod la-
26. tius explicat viaendus.

t

Quartò infertur , quod quando chirographum, 27.
quo generalis, vel specialis hypotheca inest , recognitum est à debitore , nullatenus fit recognitionis retrotractio ad initium, & tempus confecti chirographi in præiudicium aliorum creditorum , qui medio tempore sub hypothecata cum eodem debitore contraxerunt ; provt de communi testatur Rebuffus *1.tom.ad leg.Gallicas, tit. de chirographorum recognitio. in præfatione , num.*8. Hieronymus Laurentius *in decis. Rotæ Auenionens.* 146. *num.*2. *&* 4 Magonius *decis. Florenti.*122. *part.*1. Couar. *lib.2.variar.cap.*11. *num.*4 *vers. illud adijciendum, & in practicis quæstion. quæst.* 22. *num.* 5. Didacus Perez *in l.4. tit.*8. *lib.*3. *ordin. gloss.*1. *ante fin vers. contrariam sententiam,in eo quod non retrotrahatur*, Azeuedius *ad l.*3. *tit.*15. *sub num.*10.*& ad l.*15 *tit.* 31.*num.*21. *lib.*4. *nouæ recopil.* Gutier. *practic. quæstion. lib.*1. *quæst.*125. *num.*3 *& lib.*3. *quæst.*35.*n.*9. Parlador. *rer. quotid. lib* 2. *cap fin.*1. *part.*§. 5.*num. fin. in fin.* Gutuizal. de Paz *in praxi* 4.*part. tom.*1. *num.*21. Petrus August. Morla *in emporio iuris tit. de fide instrumentar.quæst.*5 *num.*11. Vincentius de Franchis *decis* 95. *num. fin. ad fin.* Polydor. Ripa *singular. obseruat. lib. vnic. obseruatio.*189. *num* 6. D. Perez de Lara (alios congerens , & iuxta illud intelligendus) *de anniuersar. cap.*13. *num.*23. Mathias Colleius *de processibus execut. part.*3. *cap.*1. *num* 115.Fachineus *lib.*3.*consil.*31.*num.*5. Gratian. *discept.*391.*num.*1. Nicolaus Genua. *de scriptura priuata, lib.*1. *quæst.*4. *& lib.*2. *quæst.* 1. *ex num.*13. Vil.adiego *in politic. cap.*2. *num.* 32. Rodericus *de concursu creditor.*2.*part.art.*1.*num.*15. *& de executione,cap.*1.*art.*2.*num.*20. Ioan.de Hevia Bolanus *in commercio terrestri,lib* 2 *cap.*12.*num.*50. D.Ioseph. Vella *dissertat.*21. *num.*22. *&* 23. & nouissimè Parejo *in tract.de vniuers.instrum.editio. tit.*1. *resolut.* 3 §.*ex num.*77.vbi *ex num.*75.*&* 74.*& seqq.* vtiliter 28.
agit,an stante noua papyri sigillatæ pragmatica chirographum in ea scriptum det prælationem creditori, non tantum à die recognitionis;verum etiam à die confecti chirographi,& non solum inter cæteros chirographarios in papyro communi : verum & hypothecarios ; & recte negatiuè comprobans resoluit.

Quæ doctrina intelligenda est , quando chiro- 29.
graphum vires habet à recognitione ; non tamen quando confectum fuit cum omnibus requisitis, *leg. scripturas* , 8. *Cod. qui potior. in pignor. hab. & l.*31. *tit.*15. *part.* 5. nempe priuatam habens scripturam trino teste bonæ opinionis , ac famæ munitam non solum probationem legitimam habet, verum etiam cæteris anterioribus creditoribus nitentibus publico instrumento posteriori quoad pignus , & hypothecam in eadem scriptura priuata contentam ; provt latè exornat Anton. Gabriel *commun. opinion. tit. de probat. conf.* 910. *&* 11. Gregorius Lopez *in d. l.* 15. maximè *ex gloss.*1. *vsque ad gloss.*4. Couar.*practicar.d.cap.*22.*ex num.* 5.Cæsar Battius *decis.*21. *num.*11.Petrus Augustin. Morla *in empor. lib.*1. *tit. de fide instrumentor. q.*3. Bertazol.*conscrimin.*295. præcipuè *ex num.*9. Petrus Canalius *conf.*121.*ex num.*3.Alexand. Trentacinq. *variar.resolut.lib.*2.*tit.de fide instrum.*3 *resolut.* 12 *ex num.*20. Magon.*decis.Florenti.*22. *ex num.*9. Franchis *decis.*96. *num.*6. *& seqq.* Roland. à Valle *conf.*83. *n.*2. *volum.*3 Thomas Triaffan. *lib.*1 *decis.* 4 *num.*9. Iustissimè Scaccia *de indic. confarum ciuil. n.*11.*ex num.*990.Marta *voto* 53.*per totum.*Thomas Nonius *cons.*70. *ex num.* 2. Pater Molina *de iusti-*

tia.

tia & iure, 2. *tom. disput.* 534 *num.* 21. Matienzo *in l.* 7. *glos. 5. num.* 12. *tit.* 16. *lib.* 5. *recopil.* Rodriguez *de concurs. creditor.* 2. *part. art.* 1. *ex num.* 12. *cum seqq.* Gratianus *discept.* 537. *per totam.* D. Ioseph. Vela *d. dissertat.* 21. *per totam*, & *ex num.* 17 Pareja *d.* §. 5. *ex num.* 63. qui per totam, §. eruditè congessit casus, & plures limitationes, in quibus scriptura 30.
priuata plenam fidem facit; & an formam dictæ *l. scripturas*, C *qui potiores*, supplere possit aliud genus legitimæ probationis, puta per duos testes probantes contractum scripturæ priuatæ verè, & realiter eo tempore præcessisse, affirmatiuè resoluit, & ex plurimis doctoribus, & fundamentis comprobat videndus D. Ioseph Vela *in d. dissertatione* 21. *ex n.* 34. *cum multis seqq.*

31. Ex quibus quidem euinci videtur apertè nostra difficultas principalis, vt prior creditor, cui possessor maioratus bona vinculata obligauit sub conditione obtinendæ facultatis à rege, ei præferatur, qui interim medio tempore emit bona eiusdem maioratus, vel mutuans in hypothecam recepit, cum regia facultate, quandocumque postmodum impetrata, & obtenta facultate ad firmitatem prioris obligationis; cum eius conditio non sit potestatiua, nec pendeat à voluntate debitoris, sed à voluntate, & facultate tertij, nempe Principis, & sic prorsus casualis, iuxta doctrinas hactenus adductas, & in terminis probare videtur Anton. Capicius *decis.* 182 *num.* 16. in hæc *Non omitto an possit* 32.
dici, quod licèt in concessione Bernardino facta post pactum An, & ante concessionem Cassandræ interuenerit assensus post concessionem Cassandræ, & ille assensus trahevetur retrò ad tempus concessionis. Ita Dom. Masc. in constitutione, constitutionem diuæ memoriæ 17. *colum. vbi tenet quod si ego hypothecarem feudum, sibi sine assensu, & non aliter, nec alio modo: deinde illud venderem alij cum assensu, demum creditor, cui hypothecaueram, impetraret assensum, præferetur emptori: quia illa conditio, sine assensu regis, & non aliter, nec alio modo trahitur retro conditione veniente ad tempus contractus, leg. balneum, & leg. qui potior ff. qui potiores in pignor. hab.* &c. *Et hoc secundum eum.* Quod assensus trahatur ad tempus contractus probatur per text. *in leg.* 1. *ff. qui potiores in pignor. hab.* &c. Hactenus Capicius expressè quæstionem determinans nostram, qui vt vides, cum loquatur in contractibus, & admittat retrotractionem omnino intelligi debet de conditione casuali iuxta iura, & Doctores à se allegatos, atque ea, quæ hactenus à principio huius cap. dicta sunt.

33. Et probatur insuper, quoniam cum conditio hæc non pendeat à voluntate possessoris maioratus debitoris; sed à voluntate, & facultate Principis, & sic tertij omnino iudicanda erit conditio casualis, vel quando penderet à voluntate debitoris, & tertij adhuc mixta diceretur conditio, & non potestatiua, quæ non retrotrahitur. Ita hanc distinctionem post ordinarios, & alios quamplurimos annotauimus, plenè Iacobus Menochius *lib.* 4. *præsumptione* 185. *ex num.* 2. Cardinal. Franciscus Mantic. *de coniectur. vltimar. voluntat. lib.* 11. *tit.* 16. *n.* 14. Molina *de Hispan. primogen. lib.* 2. *cap.* 13. Pelac. à Mieres *de maiorat.* 1. *p. quæst.* 50. Ioann. Sichard. *in leg.* 1. *ex numero* 4. *Cod. de institut. & substitut.* Peregrin. *de fideicommiss. art* 16. *ex num.* 115. *vsque ad num* 123. *& ad num.* 137. *vbi agit de conditione potestatiua, & ex inde vsque num.* 156. *plenè tractat de conditione mixta.* Ludouicus Morotus *resp.* 57.
Pater Ludouicus Molina *tom.* 1. *de iustit. & iur. disput.* 207. *& tom.* 3. *disputat.* 613. *&* 614. Thomas Sanchez *de matrimonio lib.* 1. *disputat.* 33. Michael Grassis §. *legatum, quæst.* 46. Tuschus *littera C. consil.* 578. *& tribus sequentibus*, Leand. Galganetus *de condit. & demonstrat.* 1. *p. cap.* 2. *ex num* 15. *cum sequentibus, & cap.* 101. *ex num.* 1. Castillo *controuersiar. tom.* 4. *cap.* 25. *ex num.* 68. *& sequentibus.*

Sed adhuc in nostra quæstione maioratus, feudi, 34.
& aliarum rerum quibus adest prohibitio alienandi, & hypothecandi, contrarium verius est, vt nullo modo facultas superueniens retrotrahatur ad tempus obligationis, sed recipit vim & robur à tempore, & data facultate, cum absque ea obligatio, & contractus ab initio sit nullus, prout obseruat, & in terminis expressè probat communis quam plurimorum Doctorum opinio, de qua *infrà ex n.* 55. *versic. illud denique singulare annotabis*, &c.

Et præ cæteris hanc quæstionem inter plures 35.
creditores diuersis temporibus contrahentes cum feudatario sub conditione impetrandæ facultatis, vt posterior prius impetrans aliis prioribus postea impetrantibus præferatur, ad partes disputat, & ita resoluit Burlatus *cons.* 45. *per totum, tom.* 1. *& cæteri citati inferius ex n.* 55 expressè idem tenent, qui omnes latè rationes adducunt.

Eandem quæstionem in nostris terminis tracta- 36.
uit Afflictis *in decis.* 286. vbi de feudo hypothecato primo creditori sub conditione impetrandi assensum, & antequam impetretur venditum fuit à debitore feudum cum assensu expresso, postmodum creditor alium impetrauit pro confirmatione sui contractus, quæritur, an hæc conditio purificata retrotrahatur ad tempus contractus, iuxta *l.* 1. §. *qui balneum, ff. qui potiores*, determinatum fuit non retrotrahi, sed valere dumtaxat à tempore impetratæ facultatis, quia antea obligatio feudi deficiente assensu erat nulla, qui insuper *num.* 4. ita respondit.

Nec obstat quod in contrarium allegabatur, quia 37.
in dictis iuribus obligatio à principio erat valida, ideo si postea confirmetur per assensum, non operatur in præiudicium tertij, & hoc tenet gloss. in d. constit. constitutionem in verbo, confirmetur, & ita Senatum determinare idem Afflictis *in d constitut. constitutionem num.* 48. cuius vestigia, & fundamenta sequuntur, & comprobat Marinus Freccia *de subfeudis, quæst.* 30. *per totam*, quam etiam resolutionem comprobant innumerabiles penè alij Doctores inferius allegandi *ex n.* 55 *versic. illud denique singulare*, &c.

Hanc considerationem probat Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 730. *ex num.* 12. *vsque ad num.* 15. *inclusiuè.* In hæc. *Minus obstat, quod aduersarius quamuis sit posterior, tamen sit præferendus verisimile tanquam prius impetrauerit assensum à rege: Afflictis decis.* 82. *num.* 2. *quia ista præsumptio tunc daretur posteriori impetranti prius assensum, vel ei qui prius fuit inuestitus; quando essemus in bonis, quæ à principio non possent obligari sine tali assensu, aut inuestitura, vt in feudalibus, emphyteuticis, & similibus, quasi tunc à principio contractus cum huiusmodi obligatione, & hypotheca non fuerit validus, neque fecerit acquisitum aliquod ius, nec dominium, & possessio priori, qui non habuit assensum, cum aliud sit quando, prout in casu nostro, contractus à principio fuit validus, & tenuit obligatio super bonis, quæ potuerunt recipere hypothecam*

thecam tanquam liberis, & allodialibus; vt dictum est, tunc enim stante validitate hypothecæ præferendus est qui potior est in tempore, l. potior. & l. qui balneum, ff. qui potior. in pignor. habent. & ita in specie declarat. Vtil. ad Afflict. *decis.* 286. *num.* 2. 3. & 4. Burſat. *consil.* 44. *num.* 22. *vsque ad* 29. *lib.* 1. Tiraq. *de iure constitut. possessor. part.* 3. *limit.* 3. *n.* 4. *fol.* 174. Caſſan. *consil.* 8. *num.* 36. & 37. *& in istis terminis loquuntur omnes, qui tractant de huiusmodi prælatione secundi creditoris, videlicet respectu bonorum non allodialium, vt per Guid. Pap. decis.* 46. *col. vlt. vers. & ex hoc infertur & dec.* 81. *in fin. & decis.* 112. Benedict. *in cap.* Raynutius, *in verb. & vxorem nomine Adelasiam, num.* 294. *& num.* 551. *de testam.* Bertrand. *cons.* 107. *num.* 3. *lib.* 2. *part.* 1. Caſſan. *consil.* 7. *versic. ad hoc est clara responsio.* Petr. Iacob. *de action. in rem, quæ pro emphyteut. quæ cecid in commiss. col.* 14 *vers. item colligitur hic.* Corbul. *de cauſ. priuation. ab alienat. quæst.* 4. *num.* 9. *fol.* 316. Veronen. *cautel.* 130. *ſi dominus inuestiuit ad ued.* Burſat *consil.* 44. *n.* 22. *cum ſeq. & consil.* 45. *n.* 9. *& 10. lib.* 1. &c.

38. Ex quibus manifeſtè conuincitur Carleual. *de iudiciis, tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 23. *ex num.* 20. qui perperam contrarium autumat contra Afflictum, & Freciam, neminem alium citans, debilibus quidem motus fundamentis, quæ dum loquuntur de obligatione conditionali in caſu quo à principio valet obligatio, & nulla adeſt in obligante prohibitio, aut inhabilitas contrahendi; nihil mirum, vt conditio caſualis ſeu mixta poſtea purificata retrotrahatur ad principium obligationis, ex *d.l. & d.l. qui balneum ff. qui potiores.*

39. Et quatenus adducit Doctores *n.* 23. ne ſit prohibita alienatio feudi, & emphyteuſis ſub conditione impetrandi aſſenſum; illi omnes loquuntur ad excuſandum vaſſallum à commiſſo, & deuolutione, quia cum alienatio ex defectu aſſenſus ſit nulla, nullum deuolutionis producit effectum, & à commiſſo excuſat vaſſallum, qui omnes in eum retorquentur.

40. Quantum autem ad id quod in eodem *num.* 23. ipſe Carleual. aſſerit, alienationem feudi ſub conditione aſſenſus impetrandi eſſe validam à principio, itavt vaſſallus interim non poſſit pœnitere, id comprobans ex regula vulgari procedente inter contrahentes, cui ius & prohibitio non reſiſtit, quæ ad noſtrum caſum trahi non debent.

Adhuc tamen in noſtris terminis quod in obligatione, ſeu alienatione feudi ſub conditione impetrandi aſſenſum poteſt quis pœnitere antequam aſſenſus impetretur, communis reſolutio eſt Afflictis vbi ſuprà *in cap* 1. *num* 7. *in fin. de reg. feud. qui contra const.* Loter. *& in cap. Imperiale m. quæſt.* 10. *num.* 15. *& 17. de prohib. feudi alien. & in quæſt.* 24. *num.* 50. *& in decis.* 111. *num.* 3. *& decis.* 328. *num.* 11. Caputaq. *decis.* 100. per quos Surdus *in cons.* 484. *num.* 8. *tom.* 4. idem probat Puteus *decis.* 2. *de tranſact.* per quem, & Rotæ aliam decis. tenet Angelus Baboſa *clauſ.* 3. *num.* 14. & per Puteum & Caputaq. *decis.* 12. *num.* 3. *part.* 3. & Aneſt. de Grafſis *decis.* 2. *num.* 3 *de pactis*, determinauit Rota vt per Alexand. Ludouiſ. *decis.* 189. *num.* 2. *ex ſeqq.* aliæ plurimæ Rotæ deciſiones, & Doctores ad ſi videndæ erunt ſupra 1. *part. cap.* 32. *ex n.* 19. determinantes, quod contractus, qui ad ſui validitatem eget beneplacito, & aſſenſu Apoſtolico, ſit interim nullus & quod ante obtentum poteſt quilibet ex contrahentibus pœnitere, & ab eo reſilire, etiamſi fuerit iuramento vallatus; vbi alij Doctores recenſentur. Hinc venit reprobandus Ioan. Anton. Manguil. *in tract. de euict. quæſt* 125. *ex num* 13. *& ſeqq* dum conſtituit differentiam inter alienationem feudi, ſub conditione obtinendi conſenſum domini, & inter alienationem rei Eccleſiæ, ſub conditione obtinendi beneplacitum; & aſſenſum Apoſtol. vt in feudo interim non ſit locus pœnitentiæ, ea ratione, quia ſubeſt ſpes conualidationis accedente aſſenſu domini impetrandi; at vero ipſe Manguill. *dict. quæſt.* 125. *n.* 20. affirmat per quam plurimas Rotæ deciſiones nouiſſimas, quod anteaquam impetretur beneplacitum, quilibet ex contrahentibus poteſt pœnitere, & à contractu diſcedere; ſed quæro, cur tam variè, nonne in vtroque caſu militat rationis identitas: nonne in alienatione rei Eccleſiæ ſub beneplacito impetrando facta, non adeſt eadem ſpes conualeſcentiæ, accedente aſſenſu Apoſtolico, cum ſub eadem ſpe contractus fuerit celebratus? igitur eadem diſpoſitio admittenda eſt in vtroque caſu, vt ſit locus interim pœnitentiæ, vt per plurimos Doctores, & Rotæ deciſiones videbis ſuprà *part. 1. cap.* 33. *ex n.* 19. ſatis conuincitur Carleual, quia in eum retorquetur argumentum, nam ſi fuiſſet valida obligatio, nullus potuiſſet pœnitere pendente conditione ex vulgaribus iuris regulis, quibus ipſe nititur, & Carleual. ſibi ipſi repugnat ex his, quæ in contrarium firmiter tenet *n.* 18.

Nunc obiter pulchrè ſe offert difficultas; an creditor hypothecarius ſub conditione caſuali, & per conſequens retrotractiua habens obligata conditionaliter omnia bona debitoris præſentia, & futura; an ius habeat purificata conditione ad bona nouiter acquiſita per debitorem, & ſuper per eum iterum adhuc pendente conditione alienata, ita vt tam acquiſitio rei, quam eiuſdem alienatio contingat medio tempore, & ante conditionem purificatam? 41.

In qua quæſtione reſolutiuè dicendum erit, vt ad hæc bona creditor conditionalis ius habere non poſſit, nec ad ea fictio retrotractiua protrahatur nec efficere valeat; cum hæc effectum habere non poſſit niſi in vtroque extremo capacitas, & habilitas concurrat videlicet in termino à quo, & in termino ad quem, itavt debitor tempore obligationis contractæ dominium rei habuerit, abſque quo hypotheca contrahi nequit; provt abundè probauimus ſuprà hac 2. *part. cap.* 9. *ex num.* 59. *cum multis ſeqq.* Sed neutro tempore iſte debitor dominium rei habuit, nec tempore obligationis, nec tempore impoſitæ conditionis, ſed potius in vtroque res aliena, non debitoris fuit. Et hanc reſolutionem probant Bald. *in l. qui balneum, §. Titio prædium, in decima ariana in nona editione ff. qui potiores in pignor. hab.* quem ibidem ſequuntur Angel. & Imol. & communiter ſcribentes. Barbatia *conſil.* 45. *num.* 17. *lib.* 1. Afflictis *de execut. §.* 7. *cap.* 33. Signorol. de Homod. *conſ.* 217. *in* 1. *dubio ex num.* 1. *& ſeqq.* Ripa *reſponſ.* 8. *tit. de donatio. & ad Trebellian. lib.* 8. Gozadinus *conſ.* 28. *num.* 37. *&* 38. Tiraquell. *de iure conſtitut. ampliat.* 17. Marcabrunus *conſ.* 31. *per totum.* Albanas *conſ.* 103. Hondedeus *conſ.* 31. *per totum.* Albanas *conſ.* 103. Hondedeus *conſ.* 31. *per totum.* Albanas *conſ.* 103. Monterent. *ad ſtacon ſil.* 18. *numero* 67. *lib.* 2. Monterent. *ad ſtaconſil.* 18. *numero* 67. *lib.* 2. Monterent. *ad ſtatuta Bononien. de pacto precario, §. ita tamen, in vers. ſolut. in fin.* Bart. *in l. ſi is qui pro emptore, num.* 28. 38. *& 52 ff. de vſucapionib. & in l. quoties. ff. de renouationib.* Decius *in l. contractus, limit.* 6. *ff. de reg. iur* pulchrè Bal. *in l. qui balneum, §. Titia prædium, in prine. ff. qui potiores in pignor. habeant,* 42.

Ripa

Ripa *in l.priuilegio, num.42. ff.de priuileg. creditor.* Curtius Iunior *in conſ.76.num.5.* Gozadin *conſ.26.* Gratus *conſil.69. num.11. lib.1.* Maluaſia *conſ.99. num.5.* qui alios allegat. Neguſantius *de pignoribus, 5.part. membr 9. ex num.40. & 41.* optimè Manguillius *de euictionibus,quæſt.36.ex num.1.* vbi *num.4.* poſt alios allegat Rotam *deciſ 728.num.13. part.1 in nouiſſ.* & Antonius Gomez *tom.2.variar. cap.11. ſub num.30.verſ.tertiò principaliter limita,* rectè conducentem in doctrina generali, & Decium *in conſ.247.* meliùs hanc quæſtionem diſputat,& ita reſoluit ipſe Manguillius *de euictionibus, q.37. per totam.*

43. Atque ideo rectè dicit Mantic. *de contractibus, tom 2. lib.14 tit.46.num.20.& ſeqq.* quod conditio qualiſcumque ſit, non trahitur retro ad principium contractus, ſi deficiat habilitas extremorum, quæ in huiuſmodi fictione tranſlatiua eſt neceſſaria, veluti ſi res deducta in obligationem extincta ſit, vel non ſuperſit perſona, quæ obligetur, vel cui obligatio acquiratur,*ex l.eum qui ita, §.vltim.ff.de verbor. obligat.lege quoties,in fin.*& ibi Bart. *num.4. ff.de nouat.* & per Bart. *in d.l.ſi is qui pro emptore, ex n.52.& ſeqq. ff.de vſucap.* Angel. *in l.ſi filiusfamilias,in fin.princ. verſ.vlt.* & Cuman. *n.4.* Imola *n.1.ad fin. verſ. item attende.* Iaſon *n.2. verſ.limita.* Alciatus *n.11.* & Ioan. Crotus *in d.l. ſi is qui pro emptore, n.39. verſ.tertiò fallit,* & Natta *conſ.372.*

44. *n.7.* & ipſe Mantica *n.21.*agit,quando perſona deficere intelligatur; latè etiam declarat hunc articulum quando ſcilicet tam reſpectu rei, quam perſonæ extremum non dicatur habile in eſſentia. Gratianus *5.tom. diſceptat.856. ex num.2. cum ſequentibus.*

45. Nam quamuis creditor conditionalis habeat bona debitoris futura obligata, tamen ex quo tempore obligationis, & tempore conditionis purificatæ debitor eorum bonorum futurorum dominio careat,ob cuius defectum ſubſiſtente non potuit hypotheca; illud medium tempus acquiſitionis minimè potuit cauſare ſtatum iuri creditoris,quia eo tempore, ob conditionis pendentiam obligatio ſua perfecta non erat; provt optimè declarat Manguillius vbi proxime *ex n.3.*

46. Nec obſtabit, quod ſi reſpectu rei nouiter acquiſitæ per debitorem non adeſt habilitas termini, à quo, & ſic tempore purificatæ conditionis; id contigiſſe ex culpa debitoris, & ex eius facto alienantis, vel nouiter obligantis rem nouiter acquiſitam, & in eius dominio iam exiſtentem, in cuius poteſtate eſſe non poteſt bona alienare in præiudicium creditorum; ad latè tradita per Nos *ſuprà hac 1.p. c.14 per totum*; & ſic nec facere, vt definiat terminum à quo; provt conſiderant Pariſius *conſ.11. n.72 & ſeqq. lib.1.* Hieronymus Gabriel *conſ.141.num.8. lib.1.* Maluaſia *d.conſ.99. num.21. & num.27.*

47. Quoniam facilè reſpondetur id rectè procedere in bonis, quæ debitor habet tempore obligationis conditionalis, quo caſu cum eadem bona ſint iam affecta obligatione cum ſua qualitate, quæ propterea debitor alienando impedire non poteſt, vt tranſeant cum ſuo onere, & hypotheca; vel quando alienatio contingit poſt conditionem obligationis præcedentem, ex *l.ſi debitor. Cod. de diſtractio. pignor.C.ex litteris de pignoribus,* quo quidem

48. in caſu loquuntur Pariſius, Gabriel, & Maluaſia; at Nos loquimur quando res fuit per debitorem quæſita, pendente conditione, & ante eam impletam per eum alienata fuit; provt latè videre eſt per Manguillium *in d.quæſt.36 ex n.4.* & altius, & perfectius *in d.q.37.per totam,& ex n.3.& n.14. & ſeqq.*

Et pro hac ſententia text. eſt formalis, & expreſſus *in l.qui balneum, §.Titia prædium, ff.qui potiores in pignor. hab.* vbi Titia prædium alienum, & ſic bona futura pignori dedit, priùs Titio, & poſtea Mæuio, ſub conditione, ſi deſierit obligatum eſſe Titio (iuxta expoſitionem gloſſ. ibi, & Bart.) deinde Titia prædium illud acquiſiuit, & poſtea alienauit, illud æſtimatum tradendo in dotem (quæ æſtimatio facit emptionem, iuxta text. eundem) poſtea ſatisfacit primo creditori, quo purificata fuit conditio ſecundi creditoris. 49.

Dubitatur, an ille ſecundus creditor ſua ſic purificata conditione poſſet contra maritum tanquam dominum,& poſſeſſorem prædij agere; quia tempore, quo fuit confirmatum pignus ſecundi huius creditoris, præmium illud iam non erat in dominio Titiæ, nec in eius bonis; & reſpondet Conſultus,ibi: *Atque ideo quia nec tunc,cum Mæuio obligaretur,nec cum Titio ſolueretur in bonis mulieris fuerit,nullum tempus inueniri quo pignus Mæuij conualeſcere poſſit*; in cuius text. exornationem multa videnda erunt per Ioan. Anton. Manguillium *de euictionibus,d.quæſt.37.per totam,* qui *n.23.* 50.
& 24. limitat, quando bona per debitorem medio tempore acquiſita, & ſimiliter ante conditionis euentum fuere bona fide alienata, vt tunc fictio retrotractiua non habeat locum;ſecus ſi mala fide,& in fraudem creditoris, cuius particeps ſit emptor.

Circa quæ animaduertendum erit, quod omnes 51.
ij caſus,in quibus diximus, in contractibus conditionem caſualem, ſeu mixtam inducere retrotractionem in præiudicium tertij, cui medio tempore ius fuit quæſitum; nec non in conditionibus poteſtatiuis, quibus virtus retrotractionis denegatur, ſubiiciuntur pactionibus contrahentium, qui poſſunt inducere retrotractionem, vbi non admittitur,& eam tollere, & adimere in caſibus, quibus alias à iure conceditur; vt per plures probat,& ſic limitat Cardin. Mantica *de contractibus, tom.2. lib.14.tit.46.n.22.*

Vnam inſuper circa prædicta, & notabilem ſpe- 52.
culatoris doctrinam non omittam, is enim author *in tit. de obligat. §.1.31.& 36.* ſingulariter inquit, quod ſi Titius mihi obligauit rem alienam, quam poſtea verus rei dominus eam ſuo creditori obligauit, & deinde ipſe dominus obligationem mihi factam per Titium ratam habuit; non ego,cui rem Titius alienam obligauit, ſed creditor domini tempore poſterior potior erit in hypotheca; quia omni tempore dominium apud dominum erat, & ſic ratificatio domini poſterior retrotrahi non poteſt in præiudicium ſui creditoris; nam cum prior obligatio Titij ſit nulla ob defectum dominij, ad latè comprobata *ſuprà hac 2.p. c.9. ex n.59.* cum multis ſequentibus, ratificatio ſubſecuta non retrotrahitur, ſed validat vt nunc plenè probauimus 53.
hac 2.part. cap.10. ex n.58. verſ. & quia illi actus, &c. & quemadmodum verus dominus duobus creditoribus eandem rem obligans diuerſis temporibus, prior præfertur, nec ſecunda hypotheca præiudicat priori, ex *lege 1. toto tit. ff. & Cod. qui potiores in pignor.hab.*ita pariter verus dominus qui priori obligauit ei præiudicare non poteſt per ſecundam obligationem, ac poſteriorem ortam ex

ratificatio

retractatione facti alieni, quæ operatur ex nunc absque retractatione; sequamur speculatorem, licet non ita explicant Decius *cons.* 247. Gonzalin. *cons.* 28. *n.* 37. *lib.* 1. Bursel. *cons.* 187. *n.* 16. *lib.* 1. Cornæus *cons.* 173. *n.* 27. *lib.* 2. Cæp. habes *cons.* 17. & *cons.* 68. *lib.* 5. Curtius Iun. *consil.* 76. *n.* 5. & iterum ipse Hieronymus Gabriel. *cons.* 69. *num.* 11. & alij, quos referens sequitur in his terminis Ioan. Anton. Mangilius *in tract. de exceptionibus*, *quæst.* 36. *n.* 6. & vlterius *ex n.* 17.

55. Illud denique singulare annotabis, quod si possessor maioratus duobus diuersis temporibus rem maioratus, vel alias prohibitam alienare hypothecauerit absque assensu, & facultate regia; is præferendus erit creditor, etiam posterior, qui prius assensum, & facultatem impetrauerit. Probat Afflictis *dec.* 86. *n.* 1. Marinus Frecia *de subfeudis lib.* 2. *de authorit. Baron. authorit. q.* 35. *n.* 3 & *n.* 15 *fol.* 58. Vincentius de Franch. *dec.* 82. *n.* 2. qui loquuntur in bonis feudalibus, emphyteuticis, & aliis, quæ à principio non possunt alienari, nec obligari absque tali assensu, quasi tunc à principio huiusmodi contractus, & obligationes non sint validæ, nec fit acquisitum aliquod ius, nec dominium, aut possessio priori emptori, aut creditori, qui non habuit assensum, vt sciat fit quando prior valide contraxit; provt in specie vltra relatos probant & declarant ex Alciato Valasc. *de iure emphyteut. quæst.* 14. *num.* 3. & ex Guido Papa tenet Riccius *in additionib. ad Franc. decis.* 220. & quod quando fit obligatio feudi sub conditione assensus impetrandi, si antequam impetretur, res valide, & cum assensu alteri alienetur; assensus postea à primo creditore impetratus non operetur in præiudicium tertij, cui validè medio tempore ius fuit quæsitum, nec retrotrahatur ad initium prioris obligationis; eleganter notarunt Pauli. de Puteo *de reintegra feudi cap.* 170. *n.* 4. & 5. & 271. & *cap.* 273. Afflictis *in constitut. confirmationem diuæ memoriæ, n.* 48. & *dec.* 335 *num.* 11. & *seqq.* Marin. Frecia *de subfeudis, lib.* 2. *in commentario ejusdem constitutionis, num.* 85. & *sub tit. de assens. lib.* 2. *quæst.* 30. *per totam* Ponte *de potest. te prærog. tit.* 6. § 1. *num.* 22. & 23. Franciscus de Amic. *repetit tit. de iis, qui infeudare possunt*, §. 17. *sed quia in hypotheca pag.* 21. quos sequitur Carlen. *de iudiciis, tom.* 2. *lib. tit.* 3. *disput. a.* 25. *num.* 13.

57. Quod omnino repugnat iis, quæ antea perperam opinauerat ipse Card. nal. quod alienatio sub conditione assensus, si ille sequatur, retrotrahatur ad initium contractus, putans non esse nullum, quod falsum est, vt superius contra eum ostendimus. & vlterius ex iam dictis, & ab eo sequuta doctrina conuincitur; nam si prior obligatio valida foret, quandocumque superueniret assensus, retrotraheretur in præiudicium tertij medio tempore contrahentis, vt expresse probant *l.* 1. *l. qui balneum, cum similibus, D. qui potiores*; at si non retrotrahitur in nostro casu ex eo prouenit, quia extremum ad quod est inhabile ob nullitatem, vt probant præfati DD. & etiam optimè Flores de Mena *de dilat. ad Gammam, dec.* 5. *sub n.* 1. *colum.* 4 *ad med.* vbi de pluribus creditoribus concurrentibus ad bona emphyteutica sibi hypothecata, vbi adest expressa prohibitio; vt non attendatur tempus hypothecæ, sed consensus domini, vt is præferatur aliis anterioribus in re imposterum per text. *in l. qui prior, & l. qui balneum, l. qui potiores, in pign. hab.* Vrsillus ad Afflictum *dec.* 286. *n.* 2. 3. & 4. Tiraq. *de iure constitut. possessor. part.* 3. *limit.* 3. *num.* 24. Bursatus *cons.* 44. *ex num.* 22. *vsque ad num.* 29. Cardanus *consil.* 8. *n.* 36. & 37. Guido Papa *decis.* 46. *colum. vltim. versic. & ex hoc infertur*, & *decis.* 81. *in fin. & decis.* 112. Guilielm. Bened. *in cap. Raynutius, verb. in vxorem nomine Adelasiam*, *num.* 249. & *n.* 550. *de testamentis.* Bertrand. *cons.* 107 *n.* 3. *libro* 2. *part.* 1. Cassan. *cons.* 7. *vers. ad hoc est clarè responsio.* Petrus Iacob *de action. in rem, quæ pro re emphyteut. quæ cecidit in commiss. colum.* 14. *vers. item colligitur hic.* Corbulus *de causa priuatio. ob alienat. q.* 4. *n.* 9. *fol.* 316. Veronens. *cauela* 130 *si Dominus innestiuit. ad medium*, idem Bursatus *cons.* 45. *n.* 9. & 10. *lib.* 1. optime Gratianus *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 730. *ex n.* 12. *cum seqq.* idem Bursatus *consil.* 45. *per totum.*

Quæ doctrina procedit etiamsi feudatarius, vel possessor maioratus in secundo contractu retinuerit, & dixerit saluo iure prioris, quia intelligitur de iure tale quale habeat, & quatenus ius haberet potentius, cum reseruato iuris nullum de nouo tribuat, vt ex Taurisens. post Angel. *in leg. epistol.* 5. § *si inter*, *D. de pactis.* Ioan. Andr. *in capite si facta, colum.* 2. *si de feudo fuerit controuersia.* Guido Papæ *decis.* 45. Marinus Frecia *de subfeudis*, *lib.* 2 *de author.* Baronius *authorit.* 1. *ex num.* 4. *fol.* 158. qui late prosequitur, & optime fundat omnino videndus, plurimos sequitur Vincentius de Franchis *decis.* 126. *num.* 4. & ipse Frecia *eodem lib.* 2. *prima author. Baron. fol.* 107. *ex n.* 17. pariter extendit etiam si rem feudalem, vel emphyteuticalem vasallus vendens constituat se possidere nomine emptoris, vel creditoris, & antequam dominus, vel princeps facultatem concedat, alteri vendat, vel hypothecæ subiiciat sub facultate; adhuc iste secundus præfertur priori ex Guidone Papæ *d. dec.* 46. & *dec.* 71. *colum. vlt.* Bertrand *cons.* 107. *colum.* 2. Cassanæo *cons.* 7. quia illa possessionis constitutio non habet concomitantiam iuris, nec lex illi præbet assensum ob iuris resistentiam; & quemadmodum contractus principalis ex defectu facultatis regiæ, est nullus, ita omnes eius clausulæ; latè procedit ipse Frecia tollendo contraria. 58.

Sed quid quando pro omnibus alienationibus vna impetrata obtenta fuit facultas, an prosit omnibus seruata temporis contractuum anterioritate in creditoribus; & ex iam dictis clare colligitur omnibus prodesse simul absque temporis attentione, cum omnes hypothecæ à principio nullæ sint, & ex tempore facultatis robur & vim omnes recipiant simul, atque ideo omnium creditorum concursus pro rata crediti admitti debent absque aliqua prælatione iuxta singularia iura, & doctrinas per Nos congestas superius 2. *part. cap.* 4. *ex n.* 140. *cum multis seqq. vers. deueniamus ad vltimam partem*, quod & est de mente Gratiani, *in d. c.* 170. *num.* 16. 59.

Conducit optima doctrina Roderici Xuarez *allegat.* 8. *vers. verum est*, quod vbi tempus; dum asseritur, quod vbi aliquid sumit vigorem ex confirmatione, quem antea non habuerat, tunc confirmatum trahitur ad tempus confirmationis, non è contra, per plura iura per quem & Bart. doctrinam *in l. eos qui, C. de appellat.* Iason & Fanum *de pignor. part.* 3. *membr.* 2. *num.* 16. & alios tenet Mierez *de maioratu* 4. *part. quæst.* 2. *num.* 47.

Et in his terminis probauit post alios Franciscus Bursatus *in cons.* 31. *num.* 18. *tom.* 1. qui ita ait. *Quare consulo, quod in contractibus venditionis exigentur omnia*

60.

omnia bona venditoris etiam feudalia, vel alias quouis modo obnoxia dominis directis habitis licentiis, &c. & numero 19. prosequitur: *Consulo similiter quod quam primum fieri possit, dictæ licentiæ obtineantur in forma amplissima ab istis dominis directis, cum respectu anterioritatis hypothecæ & bonorum super bonis obnoxiis attendatur tempus licentiæ obtentæ; non autem instrumenti crediti, vt per multa ponit Parisius consil. 18. volumine 1. Frecia in tract. de feud. 2. parte, quæstione 30. per totam, &c. quos referens sequitur Micres de maioratu, 4. parte, quæstione 3.*

62 *numero 20.* ibi: *Vnum etiam memorabile est egregium in ista materia animadverto, quod si detur licentia ad hypothecandum pro aliquo debito, vel casu bona maioratus, & tradatur contra debitorem de proprietate, vel prælatione inter creditores; attendatur tempus licentiæ obtentæ, & non instrumenti crediti, vt in licentia data ad obligendum bona feudalia, tradunt Ferecia, &c.* Atque merito cum ex vna & eadem facultate, & licentia omnes hypothecæ recipiant robur, & firmitatem nulla inter eos debet dari prælatio; quia vna determinatio respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare. *Limitibus, vel Lucius, D. de vulgari & pupill. substit.* cum vulgaribus.

64 Quæ resolutio ex eo insuper probatur; nam quando quis debitor duobus creditoribus vni post alium obligauit rem aut res sub conditione, si in suum dominium perueniant; isti creditores completa conditione pariter, & absque vlla prælatione concurrunt in pignore, ex *lege idemque, §. si tibi, D. qui potiores in pignor. habeant.* cum vtrique creditori eodem momento acquisitionis factæ & completæ cœperit obligari, non obstante quod alter conuentione, & temporis prior sit, cum vtriusque hypotheca in effectu sit conditionalis? eaque conditio ad vtriusque commodum sit in eodem momento, & instanti completa. Optimè comprobat Franciscus Balduinus *in tractatu de pignoribus, titulo quibus modis pignus, vel hypothec. solu. numero 108. & sequentibus,* & signanter *numero 110.*

65 Nec prædictis obstat text. *in l. vltim. in princip. D. qui potiores in pign. habeant. lege hac edictali 6. §. omnibus Codice de secundis nuptiis. lege si ignorante 3. Codice remissio. pignor.* quibus probatur quod quando quis duobus creditoribus diuersis temporibus, & vni post alium obligauit omnia bona sua præsentia & futura, vt is in bonis futuri, & postea quæsitis præferatur cui prius facta fuit hæc generalis obligatio futurorum bonorum; horum iurium dispositionem exornarunt Bartolus *in dicta lege si. & in lege is qui numero 18. D. de iure fisci.* Baldus *in dicta lege edictali 3. in illud, numero 16.* Balbetus *in dicto §. omnibus, numero 1. & in lege licet, numero 4 Codice qui potioribus.* Paulus *in lege obligatas 27. numero 7. D. locati.* Riua *in lege priuilegia, numero 16. D. de priuilegio credit.* Pichardus *in §. in commentariis eiusdem l. vltimi, numero 64.* inserto *in §. fundam actiones 20. instit. de actionibus.* Negusantius *de pignorib. 5. parte, membro 2 numero 5. & 59.* Peregrinus *de iure fisci, libro 6 titulo 6. numero 15.* Petrus Barbosa *in lege 1. parte 2 numero 12. & 16. De soluto matrimonio* Tepatus *variarum tomo 2. titulo 105. capite 7. column. 2. versic. in generali hypotheca.* Cassanæus *in catalogo gloriæ mundi, part. 12. consideration. 33. vers. sexto 2 extende* Castillo *controuersiarum lib. 1. capite 4. ex num 18.* late & pulchre per Cardinal. *de iudiciis tomo 2. capite 9.*

disputatione 34. ex numero 1. & ex numero 3. cum seq. ibi. Limitat respectu illi qui in bonis futu- 66
ris post tacitum contractum quæsitis præfertur anterioribus priuatis, non doribus per alios pariter priuilegiatis anterioribus, vbi hæc hucusque & eruditè examinat. Igitur idem videbatur dicendum in nostra quæstione, quando possessor maioratus pluribus creditoribus diuersis temporibus bona maioratus hypothecauit absque facultate regia, vt si ita postea superueniret, omnibus prosit gradatim iuxta temporis anteritatem; ita vt qui prius contraxerunt primum locum obtineant in bonis maioratus hypothecatis.

Cui difficultati facile occurres, si consideres 67
hactenus adductas doctrinas. Nam in casu *dictæ legis vltimæ, cum similibus,* nullus defectus aderat in contractibus creditum contrahentium sub generali hypotheca; imo contractus erant validi, & omnino perfecti ab initio, & sic nihil mirum vt inter eos seruetur in acquirendis eadem gradus & temporis prærogatiua. Nos autem loquimur quando omnium creditorum contractus erant nulli, inutiles & inefficaces à principio, & vno momento omnes conualuerunt, & simul omnes in eodem instanti roborati fuerunt; & simul ac semel omnes vim, robur & validitatem acceperant, inter quos igitur nulla potest dari aut considerari authoritas, nec temporis quantumuis momentanei prælatio, quia contractus nullus, nullum conducit effectum, nec nomen contractus meretur. *ad legem 4. 9. condemnatum. D. de re iudicata,* cum vulgaribus, provt latius superiùs probauimus *ex n. 36. vers. eandem quæstionem in nostris terminis. & n. 57.* &c.

Sed quid quando possessor maioratus habet 68
facultatem regiam ad alienandum certam rem, & pluribus in solidum diuersis temporibus alienauit, & vni etiam posteriori tradidit, an iste sit cæteris præferendus, ex pluribus Doctoribus diximus suprà hac 2. *parte, capite 4. ex numero 16. versiculo comprobatur ex illa celebri doctrina* &c. alias plures difficultates conducibiles videbis infrà *capite vigesimo tertio.*

CAPVT XXII.

Successor maioratus, qui in tenuta tantum euicit, & concursum formauit, an impugnare valeat, & euertere censum super eodem maioratu impositum, per detentatorem postea victum, cum facultate regia à se impositum?

Quæ addenda resolutioni, de qua suprà *cap. 9. 10. & 11.*

SVMMARIVM.

Census impositio à possessore maioratus putatiuo cum facultate regia à se impetrata, nulla est, si soluatur, in prouindicium veri successoris. n. 2.

Maioratus possessor, qui vere dominus non sit, nequit impetrare facultatem ad alienandum, vel hypothecandum. ib.

Chistophori de Paz contrarium sectantis fundamenta singula examinantur, & impugnantur. ex numero 2.

Multa fundamenta recens, & Paz pro nullitate, & surreptione facultatis impetrata à possessore maioratus putatiuo & non domino. n.3.

Paz sequutus aequitatem resoluit trepide, valere hypothecam cum facultate impositam per possessorem maioratus putatiuum. ibid.

Paz arguitur contrarius, dum firmat, verum successorem euincentem maioratum in iudicio proprietatis non posse subuertere alienationes cum facultate factas a possessore putatiuo: euincentem autem in sola tenuta posse. n.4.

Tenuta iudicium ius praestat variabile, & resolubile; in proprietate autem ius constans, & perpetuum, num.5.

Paz pro sua opinione plura adducit fundamenta, quaedam falsa, quaedam prorsus inutilia, & apparentia. quae singula recensentur, & diluuntur. ib. & n. seqq.

Lex Barbarius Philippus, D. de officio pratoris adducitur, & responsum praestatur, vt solum procedat in iurisdictionalibus, & officiis publicis auctoritate, & vtilitate, non in negotiis priuatis. numero 6.

Bonam finem in possessore maioratus putatiuo validare contractus à se gestos cum regia facultate, asserit Paz. n.7.

L. sed & si lege, §. scire, D. de petit. hared. ponderatur à Paz. ibid.

Contractus gestus ab harede putatiuo nullus est in praeiudicium veri haredis euincentis hereditatem. numero 8.

Error facti, non iuris inducit bonam fidem, numero 9.

Bona, vel mala fides haeredis putatiui non attenditur ad validitatem alienationis ab eo factae. ibidem.

Sed solum ad hoc vt teneatur restituatur rem distractam. ac si possedisset. n.10.

Bona, vel mala fides alienantis non validat alienationem, nec impedit verum dominum vendicare à quolibet possessore bona fidei. n.11.

Bona, vel mala fides vendentis, vel emptoris nihil detrahit iuri veri domini, sed tantùm vt venditor ad magis vel minus teneatur emptori agenti pro euictione. ibid.

Bona, vel mala fides, scientia, vel ignorantia solum requiritur in emptore, vt possit re euicta agere ad interesse, non ad validandam, vel invalidandam alienationem. ibid.

Venditio rei alienae tenet, respectu tantum contrahentium, non tamen veri domini, cuius respectu venditio nulla est. ibid.

Venditio rei alienae tenet de facto, non de iure. ibidem.

Bona, vel mala fides solum operatur inter ipsos contrahentes non in praeiudicium tertij, cuius ius manet illaesum. ibid.

Iusta haeredis ignorantia confirmat alienationem rei, per fideicomissum alteri relictae. numero 12.

In possessore maioratus putatiuo impetrante facultatem ad alienandum non potest cadere ignorantia fideicommissi perpetui. n. 13.

Haeres verus ignorans fideicommissum vendens alteri simul ignoranti, solum ad pretium tenetur fideicommissario. n. 24.

Nisi haeres soluendo non sit, quia tunc potest fideicommissarius rem ab emptore euincere. ibid.

Alienationis prohibitio expressa impedit alienationem factam ab harede ignorante emptori, vel creditori pariter ignoranti, quae ipso iure nulla est. numero 15.

Haeres grauatus restituere verus est dominus bonorum hereditatis. n.16.

Fideicommissarius non acquirit dominium nisi post restitutam sibi hereditatem verbo, vel facto. numero 17.

Maioratus possessor putatiuus nunquam fuit dominus, nec possessor. ib.

L. fin. D. de rebus eorum ponderatur à Paz pro sua opione. n.18.

Cui respondetur, & interpretatur. numero 19. & sequentibus.

Voluntas patris mandantis alienari certam rem filij minorem, supplet omnes iuris solemnitates. ibid.

Voluntas etiam ex testamento, ex quouis actu nullo probatur. n.20.

Bona, vel mala fides, seu ignorantia inter contrahentes ipsos, non respectu tertij, contractui non stantis. n.21.

Creditores non teneri inuestigare titulos debitoris firmat Paz ex doctrina Angeli. n.22.

Quos falso loquutos fuisse euidenter ostenditur. num. 23.

Rei alienae hypotheca ipso iure nulla est in praeiudicium veri domini n.24.

Declaratur doctrina Angeli, à Paz pro sua opinione adducta. n.25.

Causa substantialis vbi non deficit, sed solum materialis, actus sustinetur. n.26.

De substantia cuiusuis contractus est, consensus contrahentis n. 27.

De substantia alienationis & hypothecae est regia facultas in bonis maioratus, quia possessor efficitur habilis. ibid.

Facultas impetrata à possessore maioratus putatiuo ad alienandum est nulla, & surreptitia. numero 28.

L. Barbarius Philippus. procedit in officiis publicis, non in negotiis priuatis ibid.

L. 1. C. de iure fisci, lib. 10 pro sua opinione adducit Paz. n.29.

Dicta l. 1 expresse loqui contra ipsum Paz manifeste ex eius verbis demonstratur. n. 30.

Putatiuus possessor maioratus nullo tempore habere potest, quo valide alienari possit, cum domino, & possessione careat ab initio. n.31.

Praelatus, & possessor maioratus putatiuus etiam communiter reputatus verus, nunquam potest alienare, vel hypothecare. n.32.

Praelatus titulo carens, & communiter reputatus habere, nequit bona praelaturae alienare. ibid.

Possessor maioratus titulo, & possessione carens intrusus dicitur. n.33.

Tertius maioratus possessor detentor est duntaxat. ibid.

Creditor quando sufficiat probare possessionem hypothecae, fuisse penes debitorem tempore obligationis. n.34.

Debitores bona fide soluentes domino putatiuo, liberantur. n.35.

Hypotheca rei alienae, domino non consentiente, nulla est ipso iure. n.36.

Defectus dominij in possessore maioratus putatiuo non supple

suppletur per regiam facultatem ad alienandm.numer.37.

Actione hypothecaria agens præcisè, tenetur dominium debitoris probare.num.38.

Creditori agenti Saluiano interdicto sufficit probare possessionem esse apud debitorem tempore obligationis.num.39.

Sine possessione debitoris Saluianum interdictum non datur creditori ad hypothecam.n.40.

Maioratus possessor putatiuus, cum prorsus careat possessione, interdicto nullo agere potest.n.41.

Nec præscribit, nec suos facit fructus, nec illa putatiui possessio, seu detētatio aliquos iuris effectus producit. n.42.

Debitor si non competit aliquod interdictum ad recuperandum possessionem, multo minus eius creditori. num.43.

Solutio potest fieri putatiuo fauore liberationis, alij verò contractus, & alienationes sunt prorsus prohibitæ.n.44.

Paz arguitur de leuitate suorum fundamentorum ibid.

Paz sibi ipsi contrarius & inconstans arguitur concedendo actionem vero possessori maioratus obtinenti in tenuta, & denegando eandem obtinenti in proprietate.n.45.

Melioris conditionis esse non potest ius dubium, quam ius certum.n.46.

Verus successor maioratus, qui in tenuta vicit, potest subuertere cēsus impositos cum facultate Regia per possessorem putatiuum victum.num. 47. & sequentibus.

Recensetur fundamenta Christophori de paz, cuius hæc est vera opinio. ex n.40. & seqq.

Possessor putatiuus maioratus caret possessione. ibidem.

Aliud est possidere, aliud in possessione esse. numero 49.

Tenere, & possidere diuersum est.n.50.

Successor maioratus obtinens in tenuta, iustus possessor est, ex vi sententiæ.num.51.

Ad quem fructus maioratus pertineant.ibid.

Possessionis effectus est hypothecas maioratus recuperare.num.52.& 53.

Possessor mouere nequit iudicium proprietatis regulariter.num.54.

In tenuta iudicio controuertuntur, quæ ad proprietatē pertinent.55.

Possessor maioratus obtinens in tenuta potest impedire creditores exigere annuos redditus, nulliter impositos.num.56.

Successor obtinens in tenuta, & subuertens cēsus constitutos ab antecessore victo si in proprietate vincatur conualescunt iura creditorum quoad hypothecas. num.57.

L. uti frui, D. si vsufructus petatur.num.58.

Status in quo quis inuenitur, semper attenditur. numer.59.

Possessor in tenuta obtinens caret dominio & proprietate bonorum hypothecatorum, reseruata iudicio plenario.num.60.

Creditor ius suæ hypothecæ fundat in dominio debitoris, alias non obtinet. n.61.

De iure tertij opponens regulariter non auditur. n.62.

Ius tertij, quando sit iuris agentis excluſiuum potest ab eo opponi.num.63.

Ius tertij quando dicatur excluſiuum, ipso iure iuris agentis. ibi concluſe.

Exceptio, quod actor non sit dominus, sed ad alium tertium admittitur. ibid.

De iure tertij potest allegare, quicumque habeat interesse.n.64.

Emphyteuta agenti ad rem emphyteuticam non potest obijci exceptio, quod ab emphyteusi ceciderit ob commissum, cum hoc pendeat ex voluntate, & declaratione domini directi.n.65.

Quod fallit quando dominus iam super caducitate mouerit litem aduersus emphyteutam.n.66.

Emphyteuta, feudatarius, & vsufructuarius nequeunt mouere aut sustinere litem sibi motam super iure proprietatis in præiudicium domini directi. numer.67.

L.2.C. de vsufruct. ibid.

Tenutarius si admitteretur ad subuertendos census à putatiuo impositos, daretur occasio ferendi contrarias sententias super iure creditorum.n.68.

Hypotheca rei alienæ conualescit per acquisitionem dominij postea consequuti à debitore ibid.

Res propria, & ab alio possessa hypothecari potest, & conualescit hypotheca recuperata possessione, ac dominio. num.69.

Tenutarius, qui contra creditores maioratus obtinuit, si in proprietate vincatur, creditores iterum ius hypothecæ in bonis maioratus recuperant. num. 70. & 71.

Possessores maioratus ex sola sententia tenutæ sunt legitimi administratores, & agunt, ac conueniuntur pro rebus ad maioratum pertinentibus.n.72.

Senatus pluries denominauit in fauorem tenutarij subuertentis census impositos à possessore putatiuo victo, etiam ex facultate Regia.n.73.

Possessor maioratus obtinens in tenuta, iustus, & legitimus possessor est, num.74.

Iudicis authoritas tribuit bonam fidem ibid.

Possidens ex sententia iustum titulum habet ad fructuum perceptionem, & ad præscribendam rem. num.75.

Iustam habens possessionem rei, fundat interim in eius proprietate. ibid.

Possessor rei præsumitur dominus eius. ib.

Præsumptio idem operatur, quod veritas, donec contrarium probetur. ibid.

Possessor bonæ fidei rem suam dicere potest, quoad plures iuris effectus. num.176.

Possessor bonæ fidei dicitur quasi dominus, cui competit rei vendicatio publiciana. ibid.

L. non ideo minus rectè, D. de rei vindicatione, exornatur. ibid.

Prælata putatiuo recta fit solutio fructuum, eique præstatur obedientia. num.77.

Possessor beneficij ex sola possessione potest exigere, ac vindicare bona suæ dignitati pertinentia. n.78.

Prælatus, cuius titulus controuertitur potest exercere, quæ pertinent dignitati cuius dicitur administrator ibid.

Possessor ex sententia tenutæ interim quod in proprietate non vincitur, dominus maioratus iuris præsumptione num.79.

Possessori agenti de libertate rei sufficit ei præsumptio dominij, quod incidenter deducitur tunc in iudicium. n.80.& 81.

Possessor maioratus vt dicatur administrator, & vt possit agere, & vindicare bona maioratus sufficit esse in possessione maioratus. n.82.

In possessione qui est dignitatis potest efficaciter agere pro iuribus ipsius, & debitores nequeunt opponere defectum tituli. ibid.

Actio confessoria soli vero domino competit, & etiam ei, qui in possessione est, cum domus præsumatur. num. 83.

Possessor maioratus ex sola possessione præsumitur dominus, & potest agere pro rebus, & iuribus maioratus. num. 84.

Possessor maioratus putatiuus potest exigere pensiones non obstante exceptione defectus dominij. num. 85. & 86.

Examinatur assertio Aluari Valasci dicentis, possessori maioratus tanqnam administratori vendicanti rem emphyteuticam ob commissum posse obiici defectus dominij. n. 87.

Possessor maioratus putatiuus, reputatus legitimus administrator pro iuribus dignitatis huius nomine, non suo agit; cui defectus proprij dominij obstare potest n. 88. 89. & n. 90.

Administrator tanquam talis agens, eo ipso fatetur se nomine alieno agere, & dominio proprio carere. num. 91.

Maioratus per administratorem repræsentatus est qui agit, & qui habet dominium ibid.

Feudum est persona ficta, quam feudatarius repræsentat, & ille fingitur dici duarum personarum, propria, & intellectui. n. 92.

Et in tangentibus feudum magis attenditur persona intellectualis, quam propria administratoris agentis ibid.

Baro repræsentat ipsum feudum, quod nescit loqui. num. 93.

Maioratus est dignitas seu persona ficta, diuersa à persona possessoris. ibid.

Ius possessoris maioratus diuersum est à iure expectanti ipsi maioratui. n. 94.

Maioratus possessor agens nomine ipsius attenditur persona ficta maioratus, quam ipse repræsentat, non sua. num. 95.

Persona repræsentans quidquid facit, videtur fieri à persona repræsentata. n. 96.

Possessori agenti pro creditis maioratus, non opponitur compensatio eius, quod ipse possessor debet. numero 67.

Tutori agenti ad credita pupilli non potest apponi compensatio eius, quod ipse tutor debet. n. 98.

Lud. quod, D. de compensationibus, exornatur. ibid.

Procuratori agenti ad debitum domini non opponitur compensatio eius, quod ipse debet ibid.

Maioratus, dignitas, & ecclesia tanquam persona ficta, & repræsentata habet dominium, & possessionem iurium ad eam spectantium, administrator autem agit, & conuenitur nomine ipsius, quam repræsentat. num. 99.

Possessore dignitatis, & maioratus mortuo, non vacat possessio iurium ad istum pertinentium, sed penes personam fictam remanet. ibid.

Persona repræsentans licet deficiat, nunquam deficit persona ficta, & representatata; in qua principaliter, & intrinsecè iura residunt. ibid.

Maioratus est quædam persona ficta repræsentata veluti homo mutus, qui si posset loqueretur, ibid

Maioratus possidet omnia iura, nec non priuilegia, & effectus successionis tanquam persona ficta; possessor autem nomine ipsius possidet, ministrat, & agit. ibid.

Feudum agit, loquitur patitur, & feudo fertur sententia, & contra feudum; nec refert quæ sit imago, sed quæ sit substantia rei, in quam actus dirigitur ibid.

Possessori maioratus vti administratori rem maioratus vindicanti, non obijcitur defectus dominij proprij, cum maneat dominium maioratus penes quem semper residet, & cuius nomine agitur. num. 100. & num. 101.

Commissio impetrata super rebus dignitatis, vel ecclesiæ, non expirat mortuo prælato, contra quem fuit impetrata, sed continuatur in successorem, dignitatem repræsentantem. ibid.

Maioratus possessor obtinens in tenuta dominus interim præsumitur ad agendum, & defendendum, nec attenditur quod possit vinci in proprietate: cum id sit incertum, & pendens à futuro euentu. num. 102.

Census redimibilis propter dubium euentum, an redimatur, vel non, perpetuus indicatur iuxta præsentem statum. n. 103.

Sufficit incertum esse, sit ne futurum dominium temporale, an perpetuum vt perpetuum iudicetur. numer. 104.

Omnis actus, qui ex aliquo accidenti, ac futuro euentu potest resolui, constans indicatur iuxta præsentem statum, quoad omnes iuris effectus. numer. 105.

Contractus nullitas celebratus à minore, vel ecclesia, licet ab ea possit rescindi, interim iuxta præsentem statum nullitatem patitur, quæ à tertio potest opponi. num. 106.

Ius incertum, & pendens ex futuro euentu non est in consideratione, quousque per euentum declaretur certum. num. 107.

Interim nullum ius adest, quod in iudicio moueri possit n. 108.

Iura plurima in proposito ponderantur. ibid.

Iudicium certum capi non potest ex iis, quæ pendent à futuro euentu, sed debet euentus, à quo declaratio pendet, expectari. n. 109.

Futura, quæ possunt abesse, & adesse, non sunt in consideratione. n. 110.

Præsens rei status semper attenditur, non futurus euentus. n. 111.

Melioris conditionis esse non potest incertus, quam certus status præsens. n. 112.

Possessorem maioratus, qui in tenuta obtinuit, potest mouere controuersiam creditoribus hypothecariis contrahentibus cum putatiuo victo, etiam ex facultate Regia. n. 113.

Nec impedit quod maioratus ab eo possit in proprietatis iudicio euinci, quia iudicatur dominus iuxta presentem statum. n. 114.

Iura mirabilia ad hoc ponderantur plurima. ibid.

Quæ sperantur, & quæ fieri possunt, non attenduntur, nisi sint certa, & infallibilia. n. 115.

Qualitas rei præsens non mutatur ex eo, quod continere potest. ibid.

Possessorem obtinentem in tenuta posse mouere actiones spectantes maioratui, verius est de iure, numer. 116.

De iure tertij potest dare reus, si sit exclusinum iuris agentis ipso iure. n. 117.

Si sit adiudicatum in tertio. ibid. & n. 119.

Reus potest dare de iure tertij, quod iuxta præsentem statum constat sic, licet accidentaliter possit deficere n. 118. & 119.

Idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito. n. 120.

Tertius consentiens non potest excipere de iure tertij, quod pendet à voluntate, & declaratione tertij, antequam declaret. n. 121. & 122.

Voluntas

*Voluntas hæc satis detegitur per litem motam à tertio super extinctione tituli illius, qui nunc, conuenitur ab alio.n.*123.

*Lis mota super proprietate contra obtinentem in tenuta, nihil impedit possessori agenti ad iura maioratus n.*124.

*Ius usufructuarij, aut emphyteutæ est certum, ac limitatum, quod in agendo egredi non possunt. numer.*125.

Tenutarius non debet spectare finem litis in proprietatis iudicium, ad mouendas lites super iuribus maioratus, quæ ex tarditate possent perire in detrimentum ipsius maioratus.n. 126.

Creditores victi, à tenutario ob nullitatem hypothecæ in bonis maioratus, si putatiuus vincat in proprietate iura sua ad hypothecas recuperant. numer. 127.

*Creditoris hypotheca variatur; & alteratur ex alteratione, & variatione iuris debitoris hypothecantis.n.*128.*&* 129.*&n.*136.*cum seqq.*

Ex diuersitate personarum, & ob earum conditionis mutuationem diuersa iudicia patiuntur,& diuersæ sententiæ ferri possunt n. 130.131.132.

*L. Claudius felix,D.qui potior. in pign. habeant. mirabiliter ponderatur.n.*133.*& seqq.*

*Si vinco vincet.tem te,à fortiori vincam te.n.*134.

*De eius limitationibus n.*435.*remissiuè.*

*Status rerum mutatur,mutata conditione personarum. n.*136.

*Ex mutatione personæ rei natura,& status mutatur. num.*137.

*Qualitas rei non attenditur,sed personæ conditio per quam reperitur.n.*138.

*Res iudicata sæpe mutatur ob mutationem status rerum,& personarum,n.*136.

*Sententiæ diuersæ tolerantur super eodem facto ob diuersitatem personarum.n.*140.

*Diuersitas personarum diuidit, ac diuersificat factum, quod alias vnum est n.*141.

Rei iudicatæ exceptio non obstat in iis, quæ sui natura statum mutant, tam respectu rerum, quàm personarum.n. 142.

DIFFICVLTAS hæc omnino dependet à resolutione illius quæstionis, quam vbertimè ad partes disputauimus *hac 2. part. cap. 9.* nec non 10. *&* 11. & inuincibilibus fundamentis communem Doctorum defendimus tenentem,censum impositum super bonis maioratus ex facultate regia impetrata à possessore putatiuo, necnon quamlibet alienationem nullam esse ipso iure in præiudicium veri successoris(post modum euincentis maioratum)tam ex defectu facultatis nulliter impetratæ;quàm ex defectu dominij,quo carebat possessor maioratus putatiuus.Quam opinionem communiter tenuerunt primus omnium Gregorius Lopez *in l.*16.*tit* 26.*de los feudos,part.*4. *gloss.*1.*in* 4 *quæst.*quem referens sequiturNoguerol. *alleg.*19.*n.*22.*in fin.*tenet Grammaticus *in decis.*103. *n.*243. & consuluit Alexand.*consil.*28.*n* 13. *lib.* 5. Necnon Molina *de primogen. lib.* 4. *cap.*3 *in prine.* Auendan. *de censibus. cap.*63.*n.* 2. 3. *&* 7. dum isti duo probant,solum possessorem verum dominum maioratus posse impetrare facultatem regiam ad hypothecandum, aut alienandum bona ipsius. Quos omnes Nos retulimus *in dict. c.*9.*ex n.*126. *& seqq.* & acerrime tuemur per totum cap.& duobus sequentibus. 1

Sed cum postmodum longè post illo conscripta, 2
viderimus Christophorum de Paz *in tract. de tenuta,cap.*40.*ex num.* 20. eandem quæstionem mouentem,& ad partes disputantem, à communique (si mens mea non fallit)& saltem sub dubio aberrantem, & contrariæ, tanquam æquiori videatur suum arbitrium inclinare, debilibus quidem motũ fundamentis,opere pretiũ duximus ea paulatim referre,& veraciter examinatis,satisfacere,vt nostra,atque cõmunis resolutio tutissima appareat,& vt de cætero sine scrupulo aliquo pertãsire valeat.

Is igitur Author,pro nostra opinione,vt hypotheca imposita super bonis maioratus per possessorem putatiuum cum facultate regia in præiudicium veri successoris, postmodum maioratum ipsum euincentis non teneat. Multa *ex n.* 21. *&* inuincibilia fundamenta(ex iis,quæ inter plura alia 3
Nos alterius,ac longè perfectius efficaciter considerauimus *in dict.cap.*9.*ex n.*59. *cum multis seqq.*) annotauit, respicientia nullitatem, & surreptionem facultatis impetratæ per putatiuum maioratus possessorem,necnon defectum dominij, penitùs necessarij hypothecæ firmitati,& valori,postmodum autem *ex n.*27.alia considerauit pro firmitate contractus,& valore hypothecæ respicientia dumtaxat æquitatem.

Et tandem *num.*36.*in fine*,sic resoluit: *Hæc sunt grauiora fundamenta pro vtraque parte pluribus aliis omissis, fateorque quæstionem ancipitem, & dubiam esse, & quæ contrarias habet opiniones multis rationibus subnixas. Si tamen iudicium inter iudicium est, puto hanc secundam partem esse tutiorem,& æquiorem, quam iudicando sequerer: respicit enim ius publicum, & contractuum firmitatem, & regiæ facultatis valorem.*hæc ille.

Sed adhuc ego non acquiesco,nec firmare audebo,ipsum Authorem voluisse firmiter tenere contra communem:moueor tam,quia ipse statim consequentiuè *num.*37.mouit aliam longè magis dubitabilem,ac difficiliorem quæstionem,an verus successor,qui in tenuta vicit,possit, lite proprietatis adhuc pendente, mouere actionem nullitatis aduersus creditores & emptores reddituum super maioratu euicto impositorum à possessore putatiuo ex facultate regia per eum impetrata;& firmiter resoluit,posse,(quę est nostra principalis quæstio, de qua postmodum agendum erit.) 4

Si igitur ille author concedit actionem ad impugnandos census modo prędicto impositos vero 5
possessori maioratus, qui dumtaxat talis declaratus fuit in iudicio possessorio tenutæ, tribuente ius inconstans, variabile, & reuocabile per iudicium proprietatis pendens? Quomodo credibile est absque animi inconstantia,ipsũ Authorem firmiter tenuisse contrarium in vero possessore maioratum euincente per iudicium proprietatis,tribuens eidem ius perfectũ,perpetuum & irreuocabile,in quo declaratus fuit verus maioratus dominus?Certè nullo modo,nisi Authorem de contrarietate,& visibili inconstantia arguamus.

Apparet etiam ipsum Authorem non secutè,nec firmiter iudicium suum accommodasse, sed adhuc sub dubio imposuisse,ex eo, quod contrariæ partis fundamentis (quæ proculdubio euincibilia sunt,provt clarè cuilibet apparebit,si Nos perlegerit *in dicto cap.* 9. *ex n.*59.*cum multis sequentibus, & vsque ad finem cap.*)non satisfecit, nec enerauit,quæ vere nec adhuc apparenter enerare quis poterit.

6 Sed vtcumque sit eiusdem Authoris fundamento,quædam in iure falsa sunt,quædam prorsus inutilia, & apparentia, & nullatenus adaptabilia quæstioni propositæ. Et vt talia cunctis pateant, paulatim singula referam, & sigillatim conuincam.Igitur ipse D.Christophorus de Paz *in d.cap.* 40. *n.* 27. relatiuè pro fundamento adducit materiam *leg.Barbarius Philippus,ff.de officio Prætor.* quę non obstare quæstioni nostræ, plusquam manifeste ostendimus, & euidenter probauimus *hac 2.p. d.cap.9.ex num.*144. eius dispositionem dumtaxat procedere in iurisdictionalibus, & aliis officiis publicis authoritate,& vtilitate simul;non tamen in aliis negotiis, & contractibus à priuato putatiuo, quantumuis communiter reputato vero, gestis.

7 Secundò sic argumentatur ipse Paz *sub eodem num.*27. quando quis est possessor communi existimatione,& opinone, cum possessione facti absque vlla contradictione, quamuis al às cum iuris ignorantia possideat;non potest dici intrusus,nec malæ fidei possessor; cum ius scire ad illum non pertineat;& sic quamuis alius iustus,& legitimus successor pronunciatus sit,gesta tamen ab eo, qui possessor reputabatur, si regio assensu sint confirmata,debent sustineri, iuxta text. *in leg. sed si lege §.scire, ff. de petition. hared.* vbi error iuris non inducit malam fidem; in specie itaque illius text. valent gesta à possessore putatiuo, quamuis alius agnatus eum præcederet.

8 Sed hæc argumentatio omnibus iuris principiis caret. Tum quia falsum est contractus gestos ab hærede putatiuo valere in præiudicium veri hæredis,cui potius à iure facultas libera remanet impugnandi præfatos contractus, tanquam gestos à non legitima persona,& rei vendicandi res à putatiuo distractas, non accedente veri hæredis tacita,vel expressa approbatione,aut ratificatione.Huius veritatis innumerabilia penè iura sunt expressa,& Doctorum assertiones, quas longa serie adduximus *in d.c.9.ex n.* 86.*cum multis sequentibus*,in quo non erit hæsitandum,ibidem per leges ad fatuitatem vsque, vlterius apparebit ad responsionem sequentis fundamenti.

9 Nec obstat text. *in d. leg. sed si lege, scire, ff. de petitione hæreditatis.* Quo leuiter motus fuit D.Paz ad arguendum prædicto modo,etenim reuera nihil in eo reperitur,quod ad suam intentionem trahere, aut inducere possit, text. verba sunt. *Scire autem ad se non pertinere is tantummodo videtur,qui factum scit, an is, qui in iure errauit, putauerit fortè rectè factum testamentum, cum inutile erat: vel cui eum alius præcederet agnatus? & non puto hunc esse prædonem, qui dolo caret, quamuis in iure erranerit.* Qui text. communiter allegatur, ad hoc, quod error iuris, sed facti non inducit malam fidem. Sed hoc quid ad rem? nam bona, vel mala fides hæredis putatiui non attenditur ad iustificationem,existentiam,& validitatem alienationis,& distractionis bonorum factæ per hæredem putatiuum: quia hæc nullomodo subsistit in præiudicium veri hæredis,huius approbatione deficiente, prout paulo ante probauimus relatiuè *n.*8.

10 Sed dumtaxat mala fides attenditur in casu illius text.ad hoc,vt non obstante alienatione ipse rem alienam præstare teneatur, non minus, quàm si eam possideret cum mala fide, vt probatur *in §. quod ait Senatus, cum §§. seqq. eiusdem leg.sed etsi lege*, à quibus *d. §. scire*, dependet, in quo tantum declaratur,quis malę fidei possessor hęres putatiuus dicetur ad prædictum effectum dumtaxat, vt *in d. §. quod ait*, ibi. *Perinde condemnandos quasi possiderent*, &c. *Et in §. etiamsi, & in §. perinde* (inquit)*condemnandos,quasi possiderent & in pluribus aliis §§.eiusdem leg.*

Tum etiam,quia bona, vel mala fides possessoris alienantis,non iustificat alienationem,nec impedit vero domino,vt rem suam vendicet à quolibet possessore bonæ fidei,in quem alienatio fiat, Provt manifestè ostendimus in sæpè relato *c.9.ex num.*78.*cum seqq.*maximè in pignore,& hypotheca rei alienæ ex iuribus,& Doctoribus plenè adductis ibidem *ex num.* 73. *cum seqq.* quibus adde, quod scientia, vel ignorantia,bona, vel mala fides hæredis putatiui vendentis, vel emptoris nihil detrahit iuri veri hæredis ad rem vendicandam,sed dumtaxat prodest, vt venditor ad magis, aut minus emptori teneatur contra ipsum agenti de euictione.Latissimè Ioan.Anton.Manguillus *in tract.de euictionib.quæst.*162.*per totam,& quæst.*163. *à princip.& n.*23.omnino videndus. 11

Bona etenim,vel mala fides,scientia, vel ignorantia rei alienæ requiritur in emptore ad hoc dumtaxat, vt possit vel non agere ad interesse re euicta vel ad recuperationem pretij,& non ad validandam; vel invalidandam venditionem, quia bona fides emptoris non potest validare titulum ab initio nullum ex defectu dominij in vendente. Optimè Gutierrez *canonicar.l.*2.*c.*23.*n.*25.Scaccia *de commerciis*, §.1.*quæst.*1.*num.* 556. Pater Azor. *institut.moral.p.* 3. *lib.* 8. *tit. de emptione,& venditione cap.*5.*ex versic.his præmissis.*Sequitur Hermosilla *ad leg.*19.*gloss.*2.*n.*1.*tit.*5.*p.*5.*tom.*2.*fol.* 99. à tergo.

Cum verior, & communior sit opinio tenentium.quòd licèt rei alienæ venditio teneat,ex latè congestis ab eodem Hermosilla *in d.leg.*19 *gloss.*1. *à princip.* tamen id intelligi respectu contrahentium; non vero respectu veri domini: nam huius respectu venditio nulla est,ex text.*in d. leg.* 19. *& ex leg. rem alienam, & l. qui officij. §. qui nesciens*, ibi. *Licet emptio non teneat, ff. de contrahenda emptione.* Nam venditio rei alienæ in effectu, & substantia est nulla,& solum valet in præiudicium venditoris,quoad effectum, vt teneatur vltra restitutionem pretij ad damnum,& interesse ementis.Carrocius *decis.*110.*num.*9. Auendan. *de censib. cap.* 61. *versicul. quia licet Vlpianus.* Fabianus de Monte *in tract.de emptio.& venditio. quæst.* 4. *principal.num.* 8. vbi multis fundamentis comprobat nullam esse venditionem veri domini respectu. Rebuffus *in repetit.leg. vnic. Cod. de senten. quæ pro eo, quod inter. super gloss. vera. dupli. numero* 35. vbi tradit,venditionem rei alienæ valere de facto, sed non de iure,& sic esse intelligendam *d. l.rem alienam.* Vnde respectu domini nullam esse venditionem,& ab emptore rem auferri posse: quia talis venditio domino non præiudicat. Dixerunt præcitati Authores,necnon Afflictis *decision.*369. *num.*3.Gratian.*discept.cor.*730.*num.*28. Surdus *consil.*284.*num.*8.*& consil.*19.*num.*32. *& in decis.* 122. *num.*4. 5. *&* 6. qui nullam esse venditionem latè comprobat Didacus Perez *in leg.*1.*tit.*7.*lib.*5.*ordinam fol.*192.*colum.*37. Caldas Pereira *de emptione, & vendit.cap.*11. *num.* 11 Bartazol.*clausul.*19.*n.*3. quos referens sequitur Hermosilla *in d. l.*19.*gloss.*1. *num.*7.videndus.Igitur bona vel mala fides inter ipsos contrahentes dumtaxat consideratur,inter

quos

quos tantùm prodeſt, vel nocet, nihil autem officit perſonæ extrinſecæ, cuius ius illæſum, & intactum ſemper remanſit, independens à facto contrahentium.

Omnes etenim concluſiones, & doctrinæ huius materiæ excuſantes contrahentes cum bona fide procedunt inter ipſos contrahentes duntaxat, ſecus vero in præiudiciũ tertij, cuius iuri nihil detrahitur; ſed illæsũ indiſtincte, & perpetuo remanet, Vt ex Gratian. *tom. 1. diſceptat. 194. n. 17.* Carthario *deciſ. 20.* Mareſcoto *lib. 2. variar. cap. 17. numero 10. cum ſequentib.* & ex Gregor. Lopez probat Noguerol. *allegat. 19. num. 22.* allegat etiam Cyriacum *tom. 2. controuerſiar. 236. num. 24. & 25.* & eſt doctrina Baldi *in leg. 1. in fin. Cod. de communi. rerum aliena.* & iterum Gratian. *tom. 4. diſceptat. 730. num. 26. & num. 28.* Tiraquell. *de retract. lignagier, §. 23. gloſſ. 1. num. 42. & ſuprà.*

Comprobatur, quoniã poſſeſſor rei qui dominio caret, etſi defectus ſit occultus, & publicè habeatur pro domino ſi alienet, alienatio nõ tenet, quãtumuis ſecum contrahens ſit in bona fide, vt per text. *in l. quæ de Samaritis, verſſi verò, C. de hæreticis,* probant Burſatus *conſil. 289. à num. 10. vſque ad num. 15.* Menochius *conſ. 84. n. 8. & conſ. 218. num. 7.* Peregrinus *de iure fiſci, lib. 5. tit. 1. numer. 170. verſ. ampliatur etiam.* Surdus *de. iſ. 247. numer. 9. & 12.* & alij, relati à Ricciolo *in tract. de iure perſon. lib. 5.* 12 *cap. 35. num. 1. & ex num. 1. & 2.*

Alio & debiliori fundamento conatur roborare procedens Chriſtophorus de Paz *num. 28. quibus addſtipulatur* (inquit ille) text. *in l. vlt. §. ultim. de legatis, 2. vbi iuſta hæredis ignorantia confirmat. alienationem rei per fideicommiſſum relictæ quem text. quamuis intelligat Cumanus, vt tantum procedat in ignorantia cauſata ex facto defuncti; in omni tamen caſu alienationis ex ignorantia iuſta accipiunt Alexand. & Claud. in l. Marcellus, §. res quæ, ff. ad Trebellian. ille, numero 5. hic numer. 40. & plus, quos refert & ſequitur Peregrin. de fideicommiſſ. art. 40. numero* 13 *39.* &c.

Sed iſte vir nimis apparentibus doctrinis contentatur, hæc nullo modo adaptari poteſt putatiuo poſſeſſori maioratus. Tum quia ſi poſſeſſor maioratus impetrat regiam facultatem ad hypothecandum, vt ſupponit ipſe Paz à principio quæſtionis, *ex num. 20. & ſeqq.* quomodo poteſt in eo cadere ignorantia fideicommiſſi, non ſimplicis (vt doctrina ſupponit, & ſtatim aſſertius dicemus (ſed per- 14 petui, quod poſt mortem ſucceſſoribus vocatis reſtituere ſcit?

Sed intentius huic argumento (noſtræ quæſtioni extraneo) reſpõdetur quod licet verum ſit, alienationem bonorum ſimplicis fideicommiſſi factã ab hærede vero (ignorante ſibi fuiſſe peteſtatorẽ fideicommiſſum in punctum) emptori pariter hoc ignoranti valere, & ſolum ad pretium tenere hæredem fideicommiſſario, niſi hæres non ſit ſolutẽdo; quia tunc & rem poteſt fideicommiſſarius euincere ab emptore, ex *l. quidam ita, §. vltim. ff. ad Trebellian. l. ſi hæres, & dict. l. fin. ff. de leg. 2.* vt poſt infinitos penè Doctores tradit Vincentius Faſſarius *de ſubſtitutionib. quæſt. 556. per totam,* vbi ampliat, & multiplicitèr limitat; adde Manguillum *de euictionibus, quæſtione 111. per totam,* pariter ampliantem, & limitantem.

15 Adhuc tamen hæc doctrina non procedit, nec habet locũ, quando ita eſt prohibitio alienationis expreſſa bonorum fideicommiſſi; quia tunc alienatio facta per hæredem grauatum, etiam ignorantem emptori, vel creditori pariter ignoranti non tenet, ſed nulla eſt ipſo iure, & fideicommiſſarius liberè eam poteſt vendicare probant gloſſ. *in l. cum pater, §. liberis. ff. de legat. 2.* Paul. Caſtr. *in d. l. fin. §. ff. eodem, & in l. filiusfamilias, §. diui. & ibi* Iaſon. *numer. 69. numer. 21. ff. de leg. 1.* Alexand. *in d. l. quidam ita, §. fin. numero 2. & 3. & in. d. leg. Marcellus ff. res quæ & ibi* Socin. Sen. *numero 10.* Iaſon. *in l. vltim. ſed quia noſtra, C. communia, de legat.* Padilla *in Authent. res quæ. C. eodem, nnmero 10.* Zanchus *in l. hæredes mei §. cum ita. numero 409 ff. ad Trebell.* Alexand. *conſil. 32. numero 5. lib. 3.* Corneus *conſ. 298. numer. 6. & 7. lib. 3.* Capra *conſ. 93. num. 8. conſ. 49. num. 13. & 14. lib. 1.* Ruinus *conſ. 98. n. 18. lib. 2. & conſ. 214. num. 13. lib. 2.* Decius *conſ. 1. n. 80. lib. 1.* Cephalus *conſ. 620. numero 26. lib. 5.* Beccius *conſil. 97. num. 4.* Riminald. iun. *conſ. 2. numero 324. lib. 2.* Surdus *conſ. 116. num. 17. lib. 1. & conſ. 331. n. 37. lib. 3.* Bertran. *conſ. 6. numero 5. & 6. lib. 4.* Hondedeus *conſ. 43. num. 50 lib. 2.* Gratus *conſ. 91. numero 13. & 14. lib. 1.* Riminald iun. *conſ. 246. numer. 67. & conſ. 323. num. 741. & ſeqq. lib. 3. & conſ. 371 num. 88. lib. 4.* Burſatus *conſ. 3. num. 6. lib. 1.* Hieron. Gabriel. *conſil. 118. num. 2. & conſ. 119. lib. 1.* Peregrin. *conſ. 35. num. 4. & ſeqq. lib. 2.* Raudenſ *conſil. 24. num. 133. lib. 2.* Vaſquez *de ſucceſſ. progreſſu, §. 28. numero 22.* Graſſis *in § fideicommiſſum, quæſt. 58. num. 6.* Petra *de fideicommiſſ. quæſt. 3. num. 35. & ſeqq. & quæſt. 14. numer. 311.* Ioſeph. Ludouic. *concluſ. 14. illa. 91. verſ. declaratur primò.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 40. numer. 39. verſ. rurſus,* text. Intrigol. *de fideicommiſſ. centur. 2. quæſt. 73. num. 10.* Pedemont. *deciſ. 73. in fin.* & plurimi alij relati, & ſequuti à Faſſario *de fideicommiſſ. quæſt. 556. ex numer. 15. & quæſt. 554. num. 6. & quæſt. 553. per totam. & quæſt. 718.* Manguill. *de euictionib. quæſt. 111. ex numer. 8.* Sed in maioratu expreſſa à teſtatore, ſeu fundatore, & tacita à lege, & ab ipſius maioratus natura adeſt prohibitio alienationis; ergo perperam, & incautè D. Paz dictam doctrinam applicuit alienationi factæ per poſſeſſorem maioratus putatiuum, cum adhuc etiam per verum, & legitimum ſucceſſorem ignorantem facta alienatio non teneret.

Ex alio etiam cap. inapplicabilis detegitur præ- 16
fata doctrina noſtræ quæſtioni; quoniam doctrina habea locum in hærede vero domino à principio; quia fideicommiſſarius non efficitur dominus, niſi poſt reſtituram hæreditatem verbo, vel facto. Fuſſarius; *de fideicommiſſ quæſt. 601. & d quæſt. 556. n. 12.* 17
At poſſeſſor maioratus putatiuus nunquam fuit dominus nec etiam poſſeſſor; vt ex *l. 45. Tauri,* & plurimis doctoribus probauimus *in d. cap. 9. ex n. 62.* Vndique ergo termini ſunt diuerſi, & penitus inapplicabiles, & inadaptabiles.

Iterum ipſe Paz *num. 29.* in eiuſdem intentũs 18
comprobationem adducit text. *in lib. fin ff. de rebus eorum,* vbi quis in ſuo teſtamento tutori ſui filij alienationem fundi permiſit, quo aſſenſu illud tutor diſtraxit: mox teſtamentum nullum fuit declaratum, & nihilominus alienatio ſuſtinetur. Ex quo infert ipſe Paz, quod quemadmodum in caſu illius text. alienatio ſuſtinetur propter bonam fidẽ contrahentium, & ignorantiam iuris, an teſtamentũ valeret, cuius ſententia non pertinebat ad emptorem; ita ſimiliter dicendum alienationem, & hypothecam valuiſſe, maioratus poſſeſſione, communi exiſtimatione, & regia facultate præcedentibus, quãuis ex poſt facto nulla pronũcietur dicta

facultas;cum non potuerit præcaueri ab emptore, qui bona fide emit prædictos annuos redditus, & in exornationem *prad.leg.fin.* adducit Bartol. & Bald.*in leg. generaliter. Cod. de non numer.... pec.* Alexand.*in leg.stipulatio hoc modo concepta.num.* 4. *ff.de verbor.obligat.* Guido *consil.*55.Tiraquell. *post leges connub.glos.*3.*num.*35. Curtium Iun. *in Authentic.ex causa,num.vltim.Cod.de liber.præterit.& in leg.hæres absens §.proinde numer.* 7. *ff. de iudicijs.* Ialon.*in leg.qui Romæ,§.cohæredis num.*21.*ff.de verb. obligat.*

Sed huic text.*in leg. fin.* facillimè respondetur:
19 bonam,aut malam fidem contrahentium , nec testamenti irriti ignorantiam non sustinuisse contractum in casu illius text.saltem solam,& de per se,sed principaliter voluntatem patris permittentis fundum filij distrahi, quæ vbi interuenit,validat alienationẽ bonorum filij minoris absque alia solemnitate & iudicis decreto, & omnes solemnitates rerum minoris alienationi à iure requisitas supplet,quando hæc voluntas cadit super certa re, aut fundo,& non generaliter,& indistincte super bonis minoris,*leg.*1. *§. & decis. leg.fin. ff. de rebus eorum,leg.*1.*&* 2. *Cod. quando decreto opus non est.* probant Doctores in argumen-o citati , & quamplurimi alij moderni laudati per Hermosillam *tom.*2.*ad leg.* 4.*titul.*5. *part.* 5.*glos.* 7.*numero* 27. *fol.*33.

At cum voluntas, assensus , facultas data per
20 testatorẽ in casu illius text.etiam irrito declarato testamento,perduraverit.quia nõ irrita declarata fuit voluntas,& assensus(vt falsò opinatur Christophorus de Paz,)sed dumtaxat testamentum,ex quo nihilominus voluntas testatoris probatur,& subsistit ad iustificationem alienationis,quoniam voluntas etiam ex actu nullo probatur. Provt ex eadem *leg.fin.*communiter, veluti axioma deducitur,& *ex leg.legatum sub conditione,§. fin. ff. de adimend leg.l.qui à patre ff.de confirmando tutor.* Provt vltra Doctores in argumento citatos copiosè tractat.Castillo *controversiar. tom.* 5. *c.* 108. *vsque ad fin.*& nos *suprà hac* 2.*p.cap.*14.*ex num.*32. *versi: l.hæc conclusio expressè probatur,*&c.Omnia propterea in casu illius text.adfuerunt,quæ ad alienationem validam necessaria erant. Non vero ad eius valorem bona,vel mala fides contrahentium attenditur,de qua in casu illius text.nulla mentio tacitè,aut expressè facta fuit,sed dumtaxat de voluntate patris apertè probata ex testamento, etiã nullo, super qua dumtaxat fundatur illius text. determinatio.

21 Deinde quoniam quando bona fides, & ignorantia contrahentium apta foret ad sustinendum aliquem contractum;intelligitur ipsorum contrahentium respectu dumtaxat,non vero tertij veri domini rei , qui contractui non interfuit , cuius iuri bona, vel mala fides contrahentium nihil detrahit,vt suprà diximus *num.* 10. *versic. tum etiam qui bona,&c.*Et remissiuè ad copiosè comprobata *suprà decis.cap.*9.*ex num.* 73. *&* 78. *cum multis sequentibus.*

22 Monetur iterum ipse Christophor.de Paz.*n.*30. ex doctrina Angeli *in §.item Serviana , num.* 8. *instit.de actionib.*in illis verbis , ibi. *Quia daretur necessitas creditoribus inuestigandi de titulis illius, qui vult mutuum recipere , quod lege non cauetur.* Ex qua dicit Paz , quod ad contrahendum cum possessore non est opus inquirere de titulo, cuius vi possideat:cum ad valorem contractus sufficiat cum inuenire in possessione bonorum,super quibus contrahitur:

Sed Paz,& Angeli assertio falsa est:tum *ex leg.*
23 *qui cum alio contrahit ff.de reg. iur.*quam procedere tam respectu personæ , quàm rerum veriorem probauimus *in d. cap.*9. *ex num.* 121. Tum etiam quia subuerterentur integri tituli,*ff.& Cod.de rei vendication.& ff.& Cod.de euictionib.& integris titulis.C.de reb.alien.non alienand.& Cod.de communi rerum alienat.* in quibus vero domino datur rei vendicatio , & euictio rei suæ à non domino bona,vel mala fide,& ignorante possessæ , & in tertium etiam ignorantem alienatæ. Tum etiam sub-
24 uerentur tot iura expressa,prohibentia debitoribus hypothecæ subiicere suis creditoribus bona aliena a se possessa,bona,vel mala,fide in præiudicium veri domini.De quibus omnibus abundè in nostris terminis egimus *in d.cap.*9.*ex d.n.*121.*cum multis sequentibus, & ex num.* 59. *cum multis seqq.* circa quod non amplius immoramur , cum nullus sanæ mentis ignoret,quam falsa sit,& improbabilis præfata assertio.

Sed adhuc nec in contrarium probat Ang. l. ab
25 eo allegatus in Prædictis verbis,quæ ad diuersum finem protulit,quando creditor agit contra tertiũ possessorem rei sibi hypothecatæ habentẽ causã, & titulum ab ipso debitore , qui sicut non potest regulariter dominij quæstionem reflicare contra creditorem hypothecaria agentem in ipsum , nec opponere se nõ fuisse dominum rei hypothecatæ. Ita pariter tertius , qui à debitore ipso eandem habet, minimè poterit defectum dominij debitoris contra creditorem opponere:quia contra vtrumque sufficit creditori rem debitorem possedisse tempore obligationis.Ex aliquibus rationibus adductis per Angelum *in d. n.*8. inter quas præfatam scripsit, *quia daretur necessitas creditoribus inuestigandi de titulis illius,qui vult mutuum recipere.* Sed adhuc an tertius rei hypothecatæ possessor habẽs, vel non habens causam à debitore,possit refricare defectum dominij sui Authoris contra creditorẽ agentem; longum requirit examen , Consule Negusantium *de pignorib.*8.*p.princip.membr.*2.*sub num. septimo in* 3.*conclus. per totum , & numeris sequentibus.*

Alio argumento vtitur Christophor.de Paz *n.*31. quod in quæstione nostra nõ adfuit error in causa efficienti, sed in materiali,cum causa efficiens sit illa,quæ mouit regem ad facultatẽ indulgendam. Tum & regia authoritas , qua potuit princeps tollere de bonis maioratus illud onus accidentale prohibitionis alienationis,& ea reducere ad qualitatem naturalem , vt libera fierent vndique , & pignorari posset:causa materialis fuit defectus personæ impetrantis facultatem,quia non erat verus dominus,& iustus primogenij successor,& possessor,licèt errore communi pro tali reputaretur.Et
26 hoc casu (inquit ipse) quando non deficit causa substantialis,sed solùm materialis,actus sustinetur ex doctrina Bartol.*in leg.actuarios, n.*3.*C. de num. & actuar.lib.*12 Bald. *in leg.Barbarius n.*10.*de officio Prætoris.*Speculator *de instrument.editio. §. restat. num.*32.& Mascard.*de probationib.consil.*648. *num.* 50.voluit allegare *consil.*649.*num.*50.

Aut ego penitus ignoro vim huius argumenta-
27 tionis,aut hoc argumentum suæmet Authoris intentioni repugnat.Nonne de substantia intrinseca cuiusuis contractus,vel pacti est partis consensus? nonne ad substantiam hypothecæ requiritur veri

domini

domini consensus? nonne ad substantiam alienationis rei prohibitæ alienari requiritur validus regis assensus,& facultas,absque qua inhabilis ad contrahendum super bonis maioratus est persona possessoris,quantumuis legitimi? Si igitur hæc omnia omnino substantia deficiunt in possessore maioratus putatiuo,contrahente etiam cum facultate regia à se impetrata. Provt singula manifestissimè ostendimus *in cap. 9. ex num. 59. vsque ad fin. & cap.*10.*&* 11.probat Fabius Capicius Galeota *resp onso fiscali* 15. *num.* 31. in hæc ibi. *Præcedebant capitula tractatus, hic verò decretum, in quod consistit essentia venditionis rerum fiscalium, adeò, vt post decretum interpositum, & signatum nihil vltra procedi possit.* Rebuffus *ad constitution.Gallic.tit.de præconijs art.* 4. *gloss.vnic.num.*33. *& art.*5.*num.*12. *Fre. in lib.*2. *limitat.* 44. *ad constitut. num.* 103. imò & ipsemet Paz *in d.cap.* 40. *ex num.* 21. *cum seqq.* mirabiliter probauit,& hanc facultatem impetratam per possessorem maioratus putatiuum esse penitus subrepticiam, nullam, & ineffi.acem ad contrahendum rectè probat.Cui fundamento nec respondit,nec vti inuincibili respondere poterat. Ergo argumentum hoc suum in eundem retorquetur.

28 Respondetur deinde,quia doctrina Mascardi,& aliorum procedit dumtaxat in terminis *d.leg.Barbarius Philippus*, & sic in officijs authoritate, & vtilitate publicis,propter errorem communem,& publicam vtilitatem. Provt expresse loquuntur Mascard. & cæteri Doctores citati; non vero in negotijs priuatis,vt sæpe diximus, & probant innumeri Doctores conducti *in d.cap. summer.* 141. atque ido D.Paz perperam applicuit illam doctrinam quæstioni nostræ.

Rursus,& temerè insistit ipse Paz, *dum num.*32. inquit quòd creditor,qui mihi hos annuos reddit us super bonis maioratus cum regia facultate,habet titulum onerosum causatũ in tempore habili, in quo scilicet bona maioratus possidebantur ab illo, cum quo contraxit,& sic quamuis fuerit declaratum per sententiam hunc non esse iustũ possessorem;hæc tamen declaratio,cum sit posterior, non potuit nocere bona fide contrahentibus;prę-
29 sertim ex contractu oneroso. Hanc temerariam propositionem(vt apparet ex supradictis)conatur probare ex text. *in leg.* 1. *Codic. de iure fisci lib.* 10. quem inducit,quod in casu illius text.qui contraxit cum fisci debitore, antequam fisci debitum fuisset causatum,satis tutus est,quamuis fiscus ius petendi haberet ante primum contractum : cum hoc fuisset ius intrinsecum,cuius notitia non habebatur tempore prioris contractus idem probare firmat *l.post hæc,§. quod etiam Cod. de bonis proscriptor.& leg in fraudem.ff de iure fisci.*

30 Sed hæc iura totum dicunt contrarium, iuris communis regulas sequentia. Nec in eisdem vllum verbum reperitur, quo tam dissonans propositio percipi possit. Verba *de leg.* 1. sunt hæc. *Si prius quam fisci rationibus vxor vestra obligaretur, perfectum prædiorum donationem fecisse fuerit probatum : quod citra iniuriam creditorum gestum est, non rescindetur.* Ex quo text. apertissimè constat contractum fuisse anteriorem,necnon eum præcessisse obligationem fisci,qui propterea nullum ius,nec hypothecam in prædijs antea perfectè donatis acquisiuit. Quam rem copiosè, & eleganter exornat Consultor noster D.Francisc. de Amaya ibi de communi vsu loquendi ipsum. Et eandem cõclusionem expresse probat *d. leg. post hæc, §. quod etiam*, & expressius *in §. sed in ijs.* Vbi decidit, quod quãdo donatio præcedit originẽ debiti fisci sustinetur; secus quando sebsequitur : quia tunc non potest in fisci præiudicium subsistere,text.verò *in d. leg. in fraud.*ff, nihil ad rem facit. Ergo falsò putauit Paz ius fisci anterius,licet occultum, & ignoratum à contrahentibus adfuisse in casu illorum iurium : cum aperte dicant,ius fisci esse posterius,nec de ignorantia,aut scientia contrahentis aliquid iura loquuntur,nec poterant : quia rei non existentis in rerum natura scientia, vel ignorantia adesse,aut cadere non poterat.

Corripe insuper Paz, dum asserit, creditorem 31
maioratus contraxisse in tempore habili, in quo scilicet bona maioratus possidebantur ab illo possessore putatiuo, cum quo contraxit, Decipitur aptè, cum in putatiuo nullo tempore adfuit status habilis ad alienandum, & hypothecandum : cum semper caruerit non solum dominio, omnino necessario ad valorem hypothecæ(vt sæpè diximus) sed etiam possessio ne bonorum maioratus,*ad leg.* 45. *Tauri.* Si enim demas, quod tempore alienationis,aut hypothecæ fuisset verè dominus, accõmodari poterat argumentum,licèt postèà defierit esse dominus, non aliàs, quia semper, & ab initio in putatiuo maioratus possessore defecit habilitas contrahendi in præiudicium veri domini, & successoris.

Ipse Christophor. de Paz *id num.*34.inquit:nos versari in possessore maioratus, qui communiter reputabatur legitimus successor,& sic contrahentes cum eo ductos iusto errore totos esse debere ob ignorantiam.&.Doctores contrarium tenentes loqui(firmat)in possessore intrusso,qui alienare,& pignorare bona dignitatis non potest.Sed dubitatur,cum communis opinio,de qua ad principium 32
huius cap.apertè loquatur in nostris terminantibus. Iaò, & iura, & quamplurimi alij Doctores loquentes de Prælato iniusto possessore, & absque legitimo titulo, vt non possit alienare, aut pignore bona dignitatis, expresse loquuntur in huiusmodi Prælato putatiuo, & qui communi existimatione verus iudicabatur. Vt ex quamplurimis Doctoribus patet, quos in vnum congessimus *suprà hac 2.p.d.cap.9.ex n.*36. & insuper de hoc Prælato non habente titulum,sed communiter tolerato,& reputato pro Prælato vero,est *gloss. fin.in c.nihil de electione,*& ibidem latè Iason,Abb. & cæteri Canonistæ,Innocent.*in cap.in litteris de restit. sp.* vbi Bald.*n.*7.Bartol. Paul.& Iason *in leg. Vrbana. ff. de condit. & demonstr.* Tiraquel. *in l. connub. gloss.*8. *num.*148. Alexand. *consil.*54.*n.*3. *lib.* 3. Mastrill. *in tract. de bannitis, in verb.ciuitate num.*86.Alexand.*consil.*12 *à num.* 7. *lib.* 5. idem Alexand. & Iason *in leg. si tibi, §. cum possessor, ff. de pactis.* Decius *consil.*407.*num.*1.Surdus *cons.*43. *num.*2. Iacob. de Graffis *in tract. de exception. exception.*25.*n.*71.

Conuincitur insuper;nam possessor maioratus 33
putatiuus,ex quo ministerij legis caret non solum titulo, sed & possessione, verè intrusus est, malæ fidei possessor,& tanquam à tali gesta non valent, vt ex plurimis comprobat Hieronym. Gonçalez *ad regul.* 8.*Cancelar.gloss.*31. *ex num.* 27. *cum seqq.* omnino videndus.Et expresse in tertio possessore maioratus,vt sit nullus detentator ciuili,& naturali possessione carens,&per cõsequens intrusus.Probãt Molina,& alij plures Doctores statim referẽdi.

di. Et quod iste talis possessor maioratus putatiuus sit intrusus expressè firmat,& talem vocat ipse Paz *in eodem cap.40.num.37.& 38.*provt videre est infrà *num.44 & seqq.*

34 Et tandem in sui inanis laboris.Paz *n.36.*comprobationem aliud applicuit vanum,ne dicam falsum in sui generalitate, fundamentum. Quod quando agitur iure pignoris,seu hypothecæ sufficit probare possessionem illius, qui pignorauit; ex *l.& quæ nondum,§ quod dicitur.ff.de pignoribus l. ante omnia,ff.de probationib.gloss.in l.rem alienam.ff. de pignoratio. actio.* Quam conclusionem firmare affert Angel. Aret.inter conf.Alexand. *conf.138. num.1.lib.2.*Afflictum *decis.383.num.* 7. Roland. à Valle *conf.14.num.6.lib.* 1. Negusant. *de pignorib. part.8.membr.1.num.6.* Guido Papæ *decis.433.n.6.* Mascard *concl.456.num.4.* Menoch. *de adipiscend. remed.3 à num.158.*Peregrin. *decis.* 48. *num.* 8. idcirco dominij defectum in maioratus putatiuo possessore ad hypothecandum nihil obstare.Quod vlterius comprobare intendit ex doctrina *l. cum quis,§.1.& l.dispensatorem.ff.de solutionib. l. eius qui*
35 *in prouinciam.ff.si certum petatur;*vbi debitores bona fide,& ignorantia soluentes non vero domino liberari saltem exceptione æquitatis.

36 Certè doctor iste notissimos iuris terminos confundit,quis enim sanæ mentis vnquam negare potuit, hypothecam, rei alienæ, verbo domino non consentiente,nullam esse, & ad eius validitatem dominium debitoris esse omnino necessarium, propositio est innegabilis deducta ex iuribus expressis, & Doctorum allecutatione ; de quibus abunde suprà hac 2.*part.d.cap.9.ex n.73.cum mul-*
37 *tis seqq.*videre poteris,vbi etiam *ex n.59.& seqq.* hunc defectum dominij in possessore maioratus putatiuo nullatenus suppleri per facultatem per eum à rege obtentam ad alienandum,& hypothecæ subiiciendum bona maioratus.

38 Creditoribus igitur hypothecariis duo sunt à iure remedia descripta pro consequenda re hypothecata.Actio hypothecaria in qua credito omnino probare tenetur dominium debitoris tempore obligationis,quâdo contra tertios rei possessores non habentes causam,& titulum ab ipso debitore agitur;secus regulariter contra ipsam debitorem, qui non potest opponere ipsam rei dominium non suisse,aliud remedium est merè possessorium, quod vocamus *Saluianum interdictum*, in quo
39 sufficit creditori agenti contra tertios possessores probare de possessione debitoris ad auocandam possessionem,sed non petitur per eam ius hypothecæ,cum adhuc subiiciatur controuersiæ veri domini, qui quandocumque potest rem suam vendicare à quocumque possessore,vt dictum est, & in iis terminis Saluiani interdicti meri possessorij expressè loquuntur Doctores citati à Christoph.de Paz , qui hanc differentiam ad longum scripserunt, de qua videndus erit Negusant. vbi proximè *ex n.6.& seqq.& membr.3 per totum, & 3.part.membr.3.ex n.* 57.

40 Quod quidem remedium nec concedi potest credenti huiusmodi , cum census, hypothecæ constitutio super maioratu per putatiuum possessorem nulla sit ipso iure,& sine hypotheca Saluianum interdictum non concedatur,sic in similibus omnino terminis probant ex Bart *in l.1. n.* 3. & *ibi* Salicet.*n.5.ff.de Saluian interr.* Natta *conf.*474. Roland.à Valle *conf.14.num.*13.*lib.*1. Surdus *consil.*51.*n.*11. *lib.* 1. Gratian.*discept.forens.tom.*4. *cap.*691.*n.*13.*& n.*1.*& seqq.*Manguillus *de euictionib.quæst.*126.*n.*15.& sursum.

Deinde quia adhuc in hoc remedio possessorio 41
Saluiani interdicti impossibile foret obtinere creditorem contra verum successorem,in quem ciuilis possessio , naturalis fuit translata à tempore vltimi possessoris ita, vt omni caruerit putatiuus, qui dumtaxat detentator dicitur nudus, & intrusus.Molina *de primog.lib.*3.*cap.*12.*num.*18.ibi. *Ex quibus infertur, quod cum in maioratus successorem possessio ciuilis,& naturalis pertranseat, etiam tertio possidente , quod penes illum tertium non potest esse possessio ciuilis , nec naturalis ; cum duo non possint simul, atque eandem rem in solidum possidere : sed solùm habebit nudam facti detentationem ; ideoque* 42
nec poterit præscribere , nec alienare fructus , nec competent sibi remedia possessoria, nec producet possessio illa aliquem effectum iuris,ex his , quæ possessio producere solet, cum ista detentatio facti non sit apta producere ciuiles effectus , vt notissimum est ; ideoque sic resoluit Anton. Gom. in d.l.45.Tauri, num. 117. *ad finem,* &c.sequuntur Azeued. *in l.8.tit.7.lib.5. recop.num.*3.& *ibi* Matienzo *gloss.4.num.* 12. Mieres *de maioratu* , 3. *part. quæst.* 22. Paz *de tenuta cap.*11.*num.*11. Pater Molin. *de maioratu, disp.*36. *num.*2. & addit. Molin. super *d.num.* 18. Etenim cũ creditor in remedio possessorio teneatur probare possessionẽ hypothecę apud debitorem tẽpore obligationis, qua semper ciuili, & naturali caruit:per necesse cõcluditur,in remedio possessorio obtinere non posse ex d.doctoribus.Nã quando debitori non competit interdum aliquod ad 43
consequendam suam possessionem,à qua cecidit, pariter & eodem modo creditori suo denegatur Saluianum interdictum;latissimè comprobat Negusant.*d.part.*8.*memb.*3.*conclus.*7.*per totam, n.* 19. At cum possessori maioratus putatiuo denegantur omnia interdicta possessoria Ex Molina,& sequacibus;quia nunquã possedit,pariter & multo magis negatur eius creditori,maximè vbi iam debitor iste in possessione victus est à vero successore.

Ad *d.l. cum quis, §.* 1.*& d.l.eius, qui in prouinciam*;cum similibus , vt solutio facta domino pu- 44
tatiuo,& possessori liberet debitorem,respondetur;speciale esse fauore liberationis,provt copiosè probauimus in sæpè *citato cap.*9.*ex num.*114.*cum seqq.& ex num.*132.& iterum *ex num.*106.*& seqq.* quibus in locis singularem in hac materia theoricam videbis inter contractus gestos à possessore putatiuo,& inter solutiones ei factas, & iterum differentiam inter putatiuum cõtrahentem super rebus suis, & contrahentem super rebus alienis.

Vides,quã tenuibus,improbabilibus,inapplicabilibus,&interdum falsis doctrinis,& fundamentis leuiter mouetur Christoph. de Paz, in hac quęstione contra communem Doctorũ opinionẽ; quam inuincibilia fundamenta tueatur , vt arbitretur censum impositum super bonis maioratus per possessorem putatiuum,ex facultate regia per eum obtenta sustineri contra verum successorem, qui per sententiam euicit, vt verus, & legitimus successor prædictum maioratum; sed denique vt penitus omne deponere valeas scrupulum perlege Nos *in dict.cap.*9.10.*&* 11.in quibus vtriusque partis fundamenta reperies , & pro negatiua , vt non valeat census impositio ex defectu dominij, & ex nullitate regiæ facultatis per putatiuum maioratus possessorem impetratæ , inuincibilia multa videbis, quibus responderi non potest.

Sed

Sed ahuc ego non credo D.Christoph de Paz firmiter tenuisse affirmatiuã, sed sub dubio suum arbitrium æquitate quadam non iuridica morum scripsisse:moueor ad sic sentiendum tum ex debilibus,& inanibus suis fundamentis (vt vidisti hactenus)tum quia ausus non fuit respondere contrariis aliquibus à se doctè consideratis fundamentis illorum vim, & efficaciam agnoscens, & fugiens.

45 Tum denique quia ipse Paz *in d.q.40 ex n.37.* consecutiuè,& immediatè aliam mouet quæstionem:an quisin tenutæ iudicio vicit,possit,lite proprietatis pendente prædictam actionem proponere aduersus reddituum creditores, & emptores à possessore putatiuo impositorum;an verò opus sit in proprietate quoque vincere ad hoc,vt prædictę actioni locus sit. In qua quidem quæstione nihilominus affirmatiuè respondit ex fundamentis
49 statim recensendis.Cur igitur tam variè negare actionem vero successori absolutè vincenti in proprietate,& ius cõstans,perpetuum, & inuariabile habenti;& eam concedere, & attribuere successori duntaxat obtinenti in iudicio tenutæ, acquirenti ius fortè temporale,inconstans,variabile & reuocabile per iudcium proprietatis,vt quotidie accidere videmus;certè iste author vel de sua inconstantia,& contrarietate arguendus erit:dum facit melioris conditionis ius dubium, quàm ius certum contra text.*in l ordinatas vers. is qui D.de liberal.caus.*ibi *Ne melioris conditionis sit is,qui dubiæ libertatis est,quàm qui certæ.* Vel credendus est sub dubio locutũ fuisse respectu veri possessoris, quoad proprietatem, & dominium maioratum euincentis:cum ad huius quæstionis suam resolutionem perueniri non possit, nisi sub præcisa suppositione nullitatis hypothecæ ex defectu dominij,nec non nullæ,& inefficacis regiæ facultatis per possessorem maioratus putatiuum obtentę, ac similiter necessarium erit ei,vti contrariis fundamentis.Imo alia plura dubia longè difficiliora vincere,quæ in priori quæstione, loquẽte de vero successore absolutè vincente in proprietate;nihil obstant.

Igitur D.Christophor.de Paz.suam sententiam affirmatiuam nempe successorem in maioratu,qui tantùm vicit in tenuta,ius,& actionem habere aduersus creditores, qui sub hypotheca maioratus mutuauerunt possessori putatiuo victo, vel ab eo censum emerunt sub facultate regia per eum impetrata *ex n.37.& seqq.* fundamentis mouetur.

47 *Sed prædictæ quæstioni alia affinis est* (inquit ipse Paz) *an qui in tenuta vicit,possit lite proprietatis pendente,prædictam actionem proponere aduersus reddituum emptorem, an vero opus sit in proprietate quoque vincere ad hoc,vt prædictæ actionis locus sit:& sanè dici posset,qui in tenuta obtinuerit,prædictum iudi-*
48 *cium intentare posse,si animaduerteramus, ex legis mysterio & eius facto,& operatione, à die mortis vltimi possessoris possessionem ciuilem, & naturalem simul cum domino transitam fuisse in verum maioratus successorem & dominum:non vero in intrusum, & illum,qui quamquam maioratus possessionem habeat; non tamen illum possidet, cum ciuiliter non possideat, quamuis in possessione sit:cum aliud sit possidere, aliud in possessione esse.lege officium, D.rei vendicatione, l.acquiritur, D. acquir. rer. dom. lege certè, D. de*
49 *precario.Tenere enim,& possidere separatur, iuxta eas,quæ in capite 1.fusè tractauimus.Cum ergo verus*
50 *successor ille dicatur,qui pro tali vero successore à supremo Senatu declaratus fuit manifestè constat illum, qui præcessit detinuisse tantum primogenium, non vero possedisse: cum apud duo possessio in solidum detineri nequeat.Vulgaris,lege si vt certo,§.si duobus vehiculum,D.commod. lege duo. D. de precario.Licet non ignorem opinionem veterum Consultorum, quibus placuit ciuilem possessionem, de qua agimus apud duos consistere posse:quod equidem falsum est,vt videre licet ex Accursio in dicto § si duobus,verbo, dominium, quem omnes ibi admittunt, & hoc iure vtimur.*

51 *Consequens* (inquit ipse *numero 38.*) *igitur est hunc verum dominum ex legali translatione, & iustum, & legitimum possessorem titulatum ex vi sententiæ tenutæ,legitimam personam habere ad mouendam litem aduersus censuum emptores. Ratio est,quia cum cum lege possessor,& dominus sit factus; & à iudice talis possessor, & dominus declaratus sit, fructus maioratus ad eum necessario pertinent, §.commodum institut.de interdictis,lege exitus, D. de acquirenda possessione de quo plura in capite decimo tertio copiosè congressi;quæ ibi inspicienda sunt, & vt hi fructus ratione annuarum præstationum, & reddituum solutionis non diminuantur,in iudicio experiri potest.*

52 *Effectus namque* (inquit ipse *numero trigesimo nono*) *suæ possessionis est,has hypothecas recuperare, & liberas afficere à reddituum solutione,vt in bonis maioratus fruatur, & possessionis commodis vtatur, & ideo actio ei deneganda non est: cum nec ei obstet defectus dominij, nec possessoris: nam lex in eum vtrumque transtulit,& sententia sic declarauit: &*
53 *non à die sententiæ dicitur possidere, sed à die legalis translationis.Vterque igitur cessaret effectus, si sententia tenutæ non esset sufficiens ad hoc, vt qui in ea vicit actionem reuocatoriam intentare posset; alias enim si in proprietate obtinere esset opus, priuaretur quis emolumentis possessionis, cum horum reddituum solutio, & annua præstatio possessioni detrahant: statim itaque à iure remedium proditum est, quo ab hoc grauamine primogenium liberũ efficere possit, vt possessionis vtatur commodis,nec iudicium proprietatis, expectare possessor adstringatur. Sicut diximus de eo qui aliquo titulo possidet aliqua bona maioratus: nam quamuis contra hunc tenuta proponi nequeat, cum ex diuersa causa possideat. Ex his,quæ in capit. vigesimo octauo scripsimus,potest tamen rei vendicatio aduersus hunc intentari,in qua requiritur dominium ex parte agentis:ergo sequitur opus non esse vincere in proprietate, qua reseruata fuit in sententia tenutæ, cum dominus,& possessor per sententiam,& per legem personam habeat legitimam ad iudicium intentandum aduersus quoslibet, qui eum impediunt vti, & frui maioratus commodis,& emolumentis.Cum igitur hi annui redditus impositi sint super bonis, quæ possidet,nihil mirum si prædictam actionem proponere queat,ne,vt superius diximus,priuetur possessoris effectibus,dum de proprietate sententia fertur,quæ diu differri posset.*

Rursus inquit ipse *numero 40.& sequentibus,)* 54 *quia hic qui possidet,non potest proprietatis iudicium proponere,cum id ad victum attineat,in cuius potestate esset hoc iudicium differre,& iniuriam victori facere,iuxta ea quæ in capite 49. differenda sunt. Et* 55 *confirmatur, nam tenutæ interdictum non est merum, & simplex,sicut erat in eius origine.sed mixtum cum proprietate; omnia itaque ea, quæ in proprietatis iudicio controuerti possunt,eadem & in hoc tenutæ iudicio examinantur respectu prædictæ mixturæ,quamuis*

alias

altiorem quæstionem, seu indaginem requirant; vt in capite 28. plenè docuimus & controuersia itaque super possessione facta, ad proprietatis iudicium spectari non debet ad proponenda ea omnia, quæ ad emolumenta possessionis tendunt, vt supra ostendi: præsertim cum quandoquidem ex fructus pertineat de natura iudicij tenutæ fuerit in capite decimo tertio animaduerti, & in ea de proprietatis meritis disceptatur: victor itaque in tenuta ad præditam actionem mouendam, non debebit proprietatis causas examinare in alio iudicio, cum in tenuta de eo quod ad hunc effectum satis sit cognitum, l. 1. C. quorum bonor.

56 *Quibus* (inquit ipse *numero* 43.) *quia possessor, quamuis alius non esset dominus, potest retinere, petere, neque vt declaretur censuum creditores ab eo pensiones & annuos redditus exigere non posse lege vti frui, verissimum quod si forte D. si vsus fructus petatur, qui textus loquitur in actione negatoria, vt glossa, & omnes, ibi agnoscunt; qua actione concluditur ius aduersario non esse, vt in § æquè si agat instit. de actionibus, possessori enim bonæ fidei competet actio negatoria, & non solum in seruitutibus, sed in omni iure incorporali. Faber & Iason in dicto §. æquè si agat, numero 24. & 95. de actionibus, Baldus in rubrica, Codice de vsufructu. Et bonæ fidei possessori competere actionem negatoriam arbitrantur ibidem. Angel. numero 11. Faber numero 34. Iason numero 56. in dicto §. æquè si agat.*

57 *Nec iterum* (inquit ipse *numero* 44.) *obstabit, si dicatur illum qui in tenuta vicit, in iudicio proprietatis posse vinci: resultare itaque posse repugnantes, & contrarias sententias, ideoque ad hoc, vt controuerti queat, an annui reditus virtute facultatis super bonis maioratus constituti annullari possint; omnino in possessionem vincentem, & in proprietate tutum esse debere, vt actioni locus sit contra censuum emptores; alioqui iudicium redderetur illusorium: nam si is, qui facultatem impetrauit ad census constitutionem, & impositionem super bonis maioratus in proprietate obtinere, vltra dia manebit censuum constitutio, neitaque contrarias sententias fieri possent, secarias esse iudicium proprietatis finiri.*

58 *Respondetur enim* (inquit ipse *numero* 45.) *qui in tenuta obtinuit, iustum & legitimum possessorem maioratus dici, quod sufficit ad hoc, vt se defendere queat aduersus censuum creditores, & contra eos excipere in iudicium non esse annuos reditus soluere, cum bona quæ possidet non sint obligata, nec potuerint obligari à constituente, cum per sententiam declaratum sit iustè eum non possedisse dominiumque, & possessionem bonorum maioratus in hunc qui in tenuta victi fuisse translatam, iuxta textum in dicta lege vti frui. D. si vsusfructus petat. ibi. Quod si forte qui agit, dominus proprietatis non sit quamuis fructuarius ius reddi fruendi non habet, vincet tamen iure, quo possessores potiores sunt. Semper enim attendendus est status, in*

59 *quo quis inuenitur, & sic iustus possessor legitimè excipere potest non teneri ad reddituum solutionem, iudicium namque proprietatis finiri ad eum non pertinet, leg. moueor si seruus exportandus ven. vbi Accursius verb. deprehenditur, & ibi Bald. num. 1. Franch. d. 189. n. 6. & plura in id adducit Peregrinus conf. 1. à n. 1. lib. 2.*

Hæc sunt fundamẽta, quibus mouetur D. Christophorus de Paz, atque amplectitur, hanc partem affirmatiuam, sed nihilominus pro negatiua, vt successor maioratus, qui dumtaxat cuicit in tenuta, non possit mouere actionem contra creditores census habentes census super maioratu impositis, atque venditis per possessorem putatiuum, cum facultate regia ab eo obtenta: plura & ingentia fundamenta vrgent, quorum nec meminit Paz nec satisfecit, vt tua resolutio tuta transiret.

Primum sit, quod possessor maioratus, cuius 60
duntaxat habet tenutã, dominio tamen, & bonorum hypothecatorum proprietate, reseruata in illud iudicium plenarium, caret. Ergo interim vel non poterit mouere actionem contra creditores, eorum subuertens hypothecas, & harum nullitatem ob defectum dominij possessoris putatiui victi indicantem, vel pati debet quæstionem dominij sibi motam per creditores ipsos, ab hac ipse possessor se tueri non potest, cum dominio, & rerum proprietate careat: ergo quousque in proprietatis iudicio simul vincat, agere contra maioratus
hypothecarios non poterit. 62

Certum est etenim (vt sæpè diximus in hoc c. & relatiue *ad cap. 9. ex num. 59. cum multis seqq.* creditorem hypothecharium ius suum duntaxat fũdare posse in dominio sui debitoris hypothecam constituentis, & vt in hypotheca obtinere valeat dominium sui debitoris probare adstringitur; iura sunt expressa in locis allegatis. Negusantius *de pignorib. 8. part. princip membr. 3. ex n. 11. in 4. conclusione* Ergo præiisse super hoc articulo, & exceptione præiudiciali audiri debet creditor, imò & obtinere aduersus possessorem maioratus, tenutam bonorum duntaxat habentem, qui se dominio defendere nequit.

Secundò; quia licet regulariter nullus audiatur 62
opponens de iure tertij, & sic creditor volens opponere de iure, & dominio possessoris victi in tenuta, ex *l. loci corpus. §. competit. D. si seruitus vendicetur, l. si quis emptionis, §. si vero nullum. Cod. de præscript. 30. annor.* Quam regulam exornant plurimi
nox laudandi. 63

Tamen hæc regula fallit in nostro casu, tum quia quando ius tertij est excluſiuum iuris agentis ipso iure, de eo potest reus conuentus opponere Petr. Surd. *decis. 108. num. 20.* plenè Iacob. Canc. *variarum resolut. lib. 1. cap. 18. de exceptionibus ex numero 13. cum seqq.* vbi declarat, quando ius tertij dicatur ipso iure excluſiuum iuris agentis, *& lib. 2. cap. 16. de tertio oppositore, ex numero 116. & seqq.* Anton. Thesaur. *decis. 4. ex num. 1. per totam.* Bartol. *in l. 2. vers. quandoque ius tertij, D. de except. rei iud.* Ruinus *conf. 40. num. 7. & 8. lib. 5.* Bursatus *conf. 82. num. 10. cum seqq. lib. 1.* Afflictis *decis. 366. numero 6.* Scapucinus *de Salutan. interd. lib. 2. quæst. 16. n. 15.* Cardinal. Mantic. *de ambig. conuent. libro 4. titulo 8. num. 54.* Cephalus *conf. 233. num. 25. lib. 1.* Alexand. *conf. 38. num. 6. lib. 2.* Menoch. *consil. 1. numer. 120. & conf. 79. num. 28. & conf. 90. num. 10. lic. 1.* Roland. *con. 15. num. 22. lib. 1.* Vinius *conf. 291. in fine, lib. 2.* Imola *in cap. si quis presbyterorum, de rebus Eccles. non alienand.* late Tiraquell. *in lege si vnquam, verb. reuertatur. num. 356. C. de reuocand. donatione* post Bald. *in l. his consequenter, §. 1. familiæ herciscund. & in l. cum seruus, colum. 2.* vbi Cynus, & Arctinus *C. de seruis fugitiuis.* Ancharanus *in cap. 1. col. 1. de rescript lib. 6.* Gratian. *disceptat. forens. tom. 4. ca. 691. num. 12.* Marquillus *in tract. de euiction. quæst. 126. ex num. 8.* Alexand. Ludouis. *decis. 415. num. 3.* Surdus *conf. 415. num. 1. lib. 3.* Qui omnes loquuntur, quando conuentus opponit contra agentem, quando conuentus opponit contra agentem, quod non sit dominus, sed alius tertius ex eo quod reo sufficit vincere ex non iure actoris, etsi ipse nihil de suo probet *l. fin. C. de rei vendicatione*
Ergo

Ergo creditores possunt opponere de dominio sui debitoris,&authoris,cum ipso iure excludant obtinentem in tenuta.

64 Tum etiam, quia quilibet habens interesse proprium potest allegare,& opponere de iure tertij, Paul.de Castro,& Alexand.*in l.ille a quo,§. de testamento,D.id Trebellian.* Cephalus *consil.* 133.*n.* 125.*lib.*1.Menochius *dicto consil.*1.*n.*121.*lib.*1.Aluens.*consil.*64.*n.*3.Thesaur.*decisione* 4. *n.* 7. & ex aliis pluribus Gratianus *dicto cap.*691.*ex num.*15. *& seqq.*Manguillus *dicta quæst.*126.*numero* 8.Sed creditores omnimodum interesse habent in iure, & dominio sui debitoris,imponentis censum super bonis maioratus, à cuius possessione decidit in iudicio tenutæ.Ergo de eo opponentes audiri debent contra successorem obtinentem in tenuta tantum,&subuertere volentem census impositos per putatiuum,à cuius dominio ius eorum penitus dependet,ob cuius defectum creditoribus lis monetur.

65 Maximè si iam possessori vincenti in tenuta mota sit lis super dominio,& maioratus proprietate per putatiuum victum;quia tunc creditores possunt opponere possessori maioratus agenti ad subuersionem,& nullitatem censuum de dominio debitoris,& de lite pendente,ex doctrina Iacobi Cancerij *variarum resolutionum lib.*1.*capite* 10. *de except.num.*14.*in fin.*vbi dicit, quòd emphyteutæ agenti vtili rei vendicatione,possessor conuentus non potest obiicere , quod ceciderit ab emphyteusi ob non solutum canonem , vel ob aliam commissi causam, cum hoc iuris defectus dependet, à voluntate domini directi , nondum eam declarantis,atque ideo hoc ius tertij non est exclusiuum iuris agentis ipso iure,sed secundario, & causatiuè declarante demùm domino. At ipse Cancerius *dicto n.*14.*in fine*,ita limitat:*Censeo tamen,quod si dominus pro recuperatione rei, cœpisset*
66 *mouere litem,quod tali casu ille,qui rem detinet,posset excipere aduersus emphyteutam agentem de iure domini,& de lite per eum mota.argumento lege is,à quo,D.de rei vendicat.& l.ita tamen,§. quoties, D. ad Senatusconsult.Trebellian.*

67 Secundò pro hac parte facit,quia cum successor maioratus hîc ex eo , quod solum in tenuta obtinuit,non habuit ius plenum,perfectum, & absolutum,nullatenus poterit mouere litem contra tertios super iure tangente dominium,& proprietatem bonorum maioratus,nec ad ea actionẽ habet,ne fiat damnum,& præiudicium ei,qui ius in dominio,& proprietate habet,& de emphyteuta,feudatario,vsufructuario & similibus,quos non posse monere , nec sustinere litem sibi motam super dominio rei,nec sententiam contra eos latam dominis directis,& proprietatis ignorantibus nocere posse,copiosè diximus in nostris commentariis *de regia protectione*,4.*part.cap.*8.*ex num.* 130.*cum multis seqq.& in cap.*8.*ex n.*273.*&* 327. quibus adde Castillum *in tractu de vsufruct. cap.* 34.*ex num.*5. Pinellum *de bonis maternis*,2.*parte. lib.*1.*à num.*68.Caualcanus *de vsufruct.à num.*125. pleniſſimè Paulus Parisius *in repetit.l. sæpe, n.*10. 12. 13. 14. 15. 16. *D.de re iudicata.* Gamma *decisione* 266.*p.*2.& facit ratio text.celebris *in l.* 2. *Cod.de vsufruct.*ibi:*Verbis testamenti, quæ precibus inseruisti,vsumfructum ibi legatum animaduertimus, quæ res non impedit proprietatis dominium obligari creditori proprietatem , manente (scilicet) integro vsufructu.*

68 Tertiò,& vltimò hæc negatiua pars probatur; nam si admitteretur tenutarius iste ad subuertendos census impositos per possessorem putatiuum ob defectum dominij,& facultatis regiæ, in quo si tenutarius ipse obtineat;daretur occasio ferẽdi contrarias sententias contra,&pro creditoribus: nam cum successor solum obtinuerit in tenuta maioratus potest fortè vinci in dominio,& proprietate,& victus in tenuta legitimus in proprietatis iudicio successor,& dominus declarari, quo casu indubiè creditores modo victi tunc recuperant ius hypothecæ , & ius pignori per acquisitionẽ, vel recuperationem dominij sui debitoris conualescit,&reintegratur,iuxta text *in l.cum res, quæ nondum,C.si aliena res pignori data sit lege* 1. *in princ.D.de pignorib.rem alienam,D.de pignor.act.*in fortioribus terminis determinãtibus,quod si rem alienam debitor pignori,aut hypothecæ dederit creditori,qui postea dominium quæsierit,pignus, & hypotheca conualescit. Hugo Donellus *in tr. de pignorib.c.*7.*per totum.* Neguſant.*de pignorib.*2. *part.membr.*3.*ex n.*55.*cum seqq.* Vbi distinguit inter creditorem sciẽtem rem pignoratam esse alienam,vel ignorãtem,& vberius mirabiliter declarans hunc articulum *in* §.*p.princip.membr.*3.*in* 5. *concl. ex n.*13. vbi in proposito nostra tractat de
69 creditore hypothecante rem, ad quam ius habebat,sed possessio apud aliumtertium erat, vt quãdocunque recuperet possessionem,reconualescit, & confirmatur hypotheca creditoris,& actio hypothecaria directa,ex *d.l.*1.*in princ.D. de pignorib. & l.*3.§.*cum ex causa,D.qui pot.in pign. habeant.*

Quo supposito frustratorium redditur primum 70
iudicium cõtra creditores maioratus intentatum per tenutarium possessorem,& res iudicata cõtra eos obtenta de vento seruiret:si postmodum per dictum debitorem ipse tenutarius in proprietate vincatur,creditores præcisè contra suum debitorem fauorabilẽ rem iudicatam,contrariam priori reportantem obtinere debent ob recuperationẽ dominij in bonis maioratus , nouiter consequuti per suum creditorem ex re iudicata in iudicio proprietatis,& ob confirmationem iuris creditorũ in sua hypotheca.Atque ideo daretur occasio ferendi contrarias sententias super eodem iure,& causa,modò contra reum;modo pro eo,modo negando creditori ius,& hypothecam in bonis maioratus;modo declarando ius,& hypothecam eis 71
competere super eisdem bonis,contra text.*in lege cognitio,§.si plures.* ibi *Ne variè iudicetur, D.de lib. caus.l.singulis.*ibi,*Maximè si diuersa pronuntiaretur, D.de except.rei iudic.*vbi gl.subdit:*Nunc pro actore,nunc pro reo.*Ergo successor maioratus , qui in tenuta dumtaxat sententiam reportauit , audiri non debet contra creditores maioratus , ementes censum à putatiuo possessore cum facultate regia:quousque lis super iudicio proprietatis finiatur,& in eo simul obtineat, vel omnino pati debet controuersiam dominij eidem motam per creditores conuentos. Quod argumentum licet proposuerit Christoph.de Paz *in d.c.*40.*n.*43.*& seq.* non ita explicitè formatum, nec eidem tamen perfectè responsum præbuit.

Quid dicendum in hac controuersia, arbitra- 72
mur resolutionem Christoph. de Paz sustinendam,non tam ex suis fundamentis,(quæ prorsus non conuincunt,nec concludunt , nec aliter diluunt,quæ in contrarium considerauimus)quàm ex aliis longè fortioribus per Nos consideratis,

tum ex communi vſu,& praxi vniuerſali,qua experimur,poſſeſſore, maioratus in ſolo tenutæ indicio obtinentes,tanquam legitimos adminiſtratores lites mouere actiue, & paſſiue in eis omnibus,quæ tangunt bona maioratus, tam reſpectu dominij, quàm poſſeſſionis agere, & hæ ſententiæ indubie, & abſque controuerſia ius faciunt indiſtinctè contra quoſlibet ſucceſſores, & eis proſunt.

73 Tum etiam quoniam in eiſdem,inquibus verſamur terminis determinauit noſter hic Senatus Villaſol. tanus in cauſa Domin. Gondiſalui Enriquez,qui poſtquam tenuit ſententiam tenutæ in conſilio ſupremo contra poſſeſſorem putatiuum ſuper maioratu illuſtriſſimæ,necnon antiquiſſimę domus de Villalba (quam nunc poſſidet Charus mihi Domin.Alphonſus Enriquez à Sotomaior Conſenator noſter,mouit lites cõtra omnes maioratus creditores,qui ex facultate regia impetrato à putatiuo poſſeſſore, poſtmodum victo, conſtituerant impoſitos ſuper eodem maioratu,ob nullitatem creationis, & defectu dominij,& per conſequens ſubreptitiæ facultatis, & hinc inde cauſis acerrimè ventilatis & accuratè valde per vtriuſque partis famoſos aduocatos fundatis, in vtraque inſtantia ſententiæ prolatæ fuerunt *anno* 1645.in fauorem temtatarij,& cenſus nulliter faiſſe conſtituros iuridicè ob præfatos defectus determinatum fuit.

74 Deinde quia iſte ſucceſſor iuſtè, & legitimè poſſidet authoritate Senatus,& iudicis ſententia *l.in ſe poſſidet, D. de acquirend. poſſeſſio.* Bartol. & DD.ibidem,Iaſon.*in leg.clam.poſſidere n.20.eodem tit. & in l.ſi quis id quod n.13.D de iuriſdict. omn. iudic.* Tiraquell. *in l. 9. connub.in princip.* Tornil. *conſil.* 9.*n.*55. Surdus *conſil.* 36.*n* 17.*& conſil* 39. *n.*10. & iudicis authoritas tribuit bonam fidem Crotus *conſ.*62.*n.* 21. *vol.* 1. Menoch. *conſ.* 1173. *num.*3 *& n* 4 *& in tract.de recup.poſſeſſ.rem.ed.* 15. *n.*373.Aſſiſetis *dec.*218.*in fin* Ludouiſ.*dec.Lucenſ.* 7.*num.*7.Sarius *conſil.*58.*n.*12.& poſt plures alios 75 Marius Cierba *dec.*89.*n.*15.*& ſeqq.* & iudicis ſententiam obtinens,& poſſidens habet iuſtum titulum,& habilem, nedum ad fructuum perceptionem,ſed & ad præſcribendam rem *l.Pomponius §. ſi ineſſi iudicis,*& ibi plenè notatur.*ff.de acquirenda poſſeſſio.l.*3.*in fin.D.de public.l.*3.*§.idem quæritur.D. de reb. eorum.* Alexand.*conſ.*24.*n.*19.*vol.*um.5.*gloſſa in cap.ſacerdotes* 15. *quæſt.* 3. Baldus *de præſcript. 1. part. p.ct.*3.*princip quæſt.*11.*numero* 2. Sacca *conſ.* 53.*numero* 15.. Landerch. *conſil.* 68.*n.*6.Neuizan. *conſil.*77.*num.*22.Barſacus *conſil.*63.*n.* 30. Beccius *conſil* 95.*numero* 24.Menoch *dicto conſil.* 1173 *per totum.* Cierba *d.deciſ.*89 *ſub.num.*15.& qui iuſtam habet poſſeſſionem rei, fundat interim in proprietate ipſius.Latè comprobat Io. Garcia *de nobilitate gloſſa* 1.§.2.*ex n.*3.probatur *in lege* 2. *lege cum res Cod.de probat. leg. ob maioratum* 1. *Cod.ne uxor pro marito,* notant poſt gl. Bald. Salicet. & Caſtrenſ.*in dicta leg* 2.Menoch.*de præſumpt.lib.* 3. *præſumpt.*100 *n.*5. Lucas de Peñas *in lege* 3. *Codice de apochis public.lib.*1.Cancerius *lib.*2.*variar.cap.* 8 *n.*33. Oſualdus ad Donellum *lib.* 20 *c.*7.*littera A,*qui probuat,in dubio poſſeſſorem rei præſumi dominum eius, & alij inferius allegandi *n.* 79. & quam idem operatur præſumptio,quod veritas, donec contrarium probetur.Verſadit gloſſ.*in lege fin.vbi.*5.*C.de priuilo tutor.*Bald *in lege* 1.*num.*18. *C.de fideicommiſſ* Decius *in Rubric. de probationib.* *numero* 13.Sanchez *in ſumma lib.*7.*cap.*7 *num.*19. *tom.*2.

Hinc eſt,vt ille,qui pro domino iuſtè,& bona 73
fide poſſidet, etiamſi à vero domino res poſſit euinci,interim tamen poſſeſſor rem ſuam dicere poteſt,quo ſatiquos effectus ciuiles, vt ad habendum actionem, exceptionem pro ipſa recam defendendo,aut recuperando,& ad præſcribendum,licet alienè ſit,& ad alium pertineat, vt probant Rebuffus *in l.honorem appellat.D de verb. ſignif.verſ.in bonis autem* Ioan.Gutierres *practicar. lib.*3.*quæſt.*22.*num.* 15.. homas Sanchez *de matr. lib.*6 *diſp.*3 1.*n.*2.poſſeſſor enim bonæ fidei dicitur quaſi dominus, & quaſi dominium habet cui competit rei vendicatio,quæ vocatur publiciana *ex iuſto titulo D.de publician.in rem actio.*provt late poſt iura, & Doctores proſequitur Aluar. Valaſcus *de iure emphyteut.quæſt.*13.*n* 7.facit text.*in lege non ideo minus.D. de rei vendicatione* in hæc, *Non ideo minus reële noſtrum eſſe vindicamus,quod abire à nob.dominium fingatur.* Quam exornant Marzari.*in epitome de fideicommiſſ.quæſt.*91.*num.*2.Molina *de primogen lib.*1.*cap.*19. *numero* 2. Peregrinus *de fideicomm.art.*40.*num.*6.Fontanella *deciſione* 298. *num.*4.& 5.text.eſt etiam elegans *in l.magis puto, §.ſi papillus,el primero ff.de reb eorum,*determinans quod ſi papillus alienum fundum bona fide poſſideat, non poſſe illum tutores ſine decreto alienare,nam etiam vt dicit gloſſa ibi.*verbo, ille.* ille eſt quaſi dominus,cum habeat actionem publicianã *lege* 1.*D.de publicia.*exornat Tiraquellus *de retr.lignag.ier,*§.1.*gl* 2.*n.*38. Ergo ſucceſſor maioratus qui iuſto titulo,& bona fide,& Senatus authoritate,ipſius tenutam habet, legitima perſona dici debet ad bona maioratus tuenda, & defendenda mouendo litem,& actiones,& exceptiones pro eis competentes,ſicut ius habet ad ea adminiſtranda tanquam propria.

Et confirmatur, quia tali iuſto poſſeſſori maio- 77
ratus,ſicuti Prælato putatiuo dignitatis poſſeſſori bonæ fidei eſt faciendæ ſolutio fructuum, & reddituum dignitatis, illique eſt præſtanda obedientia,non autem habenti proprietatem,poſſeſſione tamen carenti. Probant Bald *in l.*1.*n.*71.76. *& n.*77.*C.de ſeruitutib.& aqua.* poſt Innocent. *in cap.in litteris n.*3. *& §.de reſtitut. ſpolia.* Gaſpar de Perufio *in tract de reſernat.§ quaro primo n.* 2 Simoneta *de reſeruatione.quæſt.*50.*n.*19.Rota *deciſione* 9.*de cauſa poſſeſſion.& proprie in nouiſſ* vbi habetur expreſsè,quod poſſeſſor beneficij ex ſola ſua poſſeſſione poteſt exigere, & vindicare bona, & iura pertinentia beneficio, & dignitati, quos refert,& ſequitur Hieronymus Gonzalez *de menſ.& alternatiua gloſſa* 45.§.2.*numer.*17.& 18. quoniam Prælatus,cuius authoritas controuertitur,& diſputatur ſi tamen talis Prælatus eſt in quaſi poſſeſſione dignitatis,poteſt exercere omnia quę pertinent eidem dignitati & valent omnia quæ geſſerit reſpectiuè ad adminiſtratorem, ſuorum iurium,ac iuriſdictionum,quia per hoc non præiudicatur dignitatis,ſed potius iura eius conſeruantur,provt in aſſenſu præſtando Vaſſalo, ad alienandum feudum probat per gloſſam *in capite* 1. *de ſ. biſmaticis & tradita.* per Bartol. *in lege creditor.D.de ſolutionibus.* indubitabile dicit Mandell. de Alba *in conſilio* 61.*ex n.*8.& ſignanter *num.*10. *tomo* 1.& nos *hac* 2 *part.cap.*9.*ex num.*56.*& ſeqq.* quæ doctrinæ omnes ſingulariſſimæ ſunt ad propoſitum noſtrum.

Deinde

79 Deinde quia iste legitimus maioratus possessor interim dum non vincitur in proprietate, iuris præsumptione dicitur rei dominus, iuxta text. *ibi. possideris C. de probatio. l. Iuribus, C. de agricol. & censit. lib.* 11. *l. quidam in fine* vbi Bart. *ff. de conditio. insti. ut l.* 2. *& l.* 4. *de probatio. l. fin. C. de rei vendicat.* Afflictis *decis.* 23. *num.* 5. & Doctores *in cap. ad Sedem de restit. spoliator.* Martin. Socin. *in consil.* 135. *num.* 15. *lib.* 2. Berolus *in consil.* 79. *numer.* 14. *& in consil.* 111, *num.* 13. Bald. *in l.* 1. *col.* 1. *post numer.* 1. *C. si de moment. possess.* sequitur Iaf. *in §. sic itaque, col.* 5. *in fin. instit. de actionib.* Menoch. *de recuper. remed.* 9. *num.* 32. Alexand. *consil.* 10. *num.* 14. *vol.* 4. & Guido Papæ *in tractat. de præsumpt. numer.* 19. Mascard. *de probationibus. consil.* 540. *numero* 21. *&* 22. & plurimi alij conducti suprà *ex numer.* 75. *& sequentibus.*

80 Comprobatur etenim, quando tenutarius mouet litem contra creditores, principaliter agit de nullitate, & defectu dominij debitoris hypothecantis bona maioratus, atque ideo bona maioratus, quę possidet de præsenti, esse libera nexibus hypothecæ, quo casu dominium deducitur incidenter: tũc namque sufficit possessio rei, de cuius libertate agit, esse penes se de præsenti, ex qua præsumitur dominium, & sola iuris dominij præsumptio sufficit, ad obtinendum, vt testatur glet. *in l. sicuti, § sed si quæratur. super verb. possessoris, in fin. & super verb. declarari, in fin. ff. si seruitus vendicetur, l.* 3. & ibi Accursius *verbor. non nocet ff. de acquirend. possess.* Paul. Castrens. *in consil.* 4. *incipit in causa motæ, numero* 3. *versic. tamen quia dominium deducitur, volum.* 2. cum aliis adductis à Boërio *quæst.* 42. *num.* 8. & à Cam. pegio *in tractat. de testib. regul.* 399. *versic. quante quia* & docuit Bart. *in l. quidam in fine, num.* 4. *versic. secundo casu ff. de condit. instit.* quem omnes sequuntur, tenet Barbac. *conf.* 80. *numero* 7. *lib.* 1. Socinus *conf.* 112. *num* 22. *&* 23. *lib.* 4. Socin. iun. *conf.* 135. *numero* 3. *lib.* 2. Decius *consil.* 221. *num.* 4. Alciatus *responso* 319. *num.* 1. Cephalus *consil.* 61. *num.* 13. *lib.* Alexand *conf.* 10. *num.* 4. *vol.* 4. & latè prosequitur

81 Lanfranc. de Oriana *in tractat. de testib. numer.* 143. *& seqq.* & singulare dixit Guido Papæ *singul.* 952. *num.* 2 Mascard. *de probationib. conf.* 540. *ex numer.* 8. *cum seqq. & ex n.* 17. reddentes exemplum in possessore excipiente actionem confessoriam ad seruituram rei suæ debitam; nam cum in hoc casu principaliter deducat in iudicium seruitutem, secũdariò & incidenter deducit dominium rei, quam possidet, vt sufficiat ad eius probationem deducere possessionem de præsenti, ex qua præsumitur

82 dominus.

Et in comprobationem mirabilis facit assertio Albari Valasci *in consuetud. 194. ex numer. 37. vsque ad numer. 42.* vbi sic: *illud tamen maximè notabis, sufficere dominum esse in possessione administrationis maioratus licet non sit verus, nec legitimus administrator; vt possit agere pro rebus maioratus vendicandis, & etiam pro iuribus maioratus competentibus per actiones de quibus suprà, quæ probatur à simili, quia qui est in possessione beneficij, vel prælaturæ potest ipse aliter agere pro iuribus illius, & debitores non possunt replicare defectum tituli maximè si possessio non sit recens. Vt determinat Abbas in cap. nihil, colum. fin. de elect. Imola in Clement. 1. vt lite pendente. Optimè Surdus, Capicius decis. 6. numero 6. facit quod notat Federic. in consil. 13. incipit parochianus, nam etiam prælatus intrusus, qui tamen communi opinione reputatur verus prælatus, continetur in concessione, & rescripto pontificio alicuius causæ directo prælato talis loci, vt per Ioannem Andream post Vincent. in cap. venerabilem, qui filij sint legitimi, quem sequitur Capicius allegat.* 89 *versic. & quod omnia. Comprobatur etiam in iuribus secularibus, & prophanis, vt puta seruitutibus: nam possessor fundi, cui debentur seruitutes potest pro illis agere, & sufficit probare se possessorem, & pro domino habitum, & reputatum licet sè verum dominum non probet, quamuis actio confessoria talis sit, quæ de se non competit, nisi vero domino. l.* 2. *§ hæc autem ff. si seruitus vendicetur. Et ita determinat glossa accepta à Bart. & aliis ibi. in l. Sicuti, § sed si quæratur. verb. quis possessoris, in fin. ff. illo tit. Si seruit. vendic. Bald. & Alexand. in l. si prius & ibi Iaf. colum. n.* 8. *ff. de noui operis nuntiatio. Gaill.* 1. 10. *fol.* 16. *column.* 4. *Vide eodem de quinento sufficit, quem esse in possessione maioratus, & haberi pro vero administratore, licet verè non sit, vt possit agere pro rebus, & iuribus maioratui competentibus: maxime quando isti sunt actus administrationis, & conseruationis, & non alienationis,* &c. Quæ vltima verba notanda sunt ad ea, quæ supra diximus, *nu.* 44. constituentia differentiam inter agere pro rebus maioratui pertinentibus, quod tangit administrationem; & inter alienationem earundem rerum, quæ tangunt dominium, & potestatem possessoris, & veri successoris.

Et iterum protinus ipse Valascus *in consultatione proximè sequen.* 195. vbi à principio agit de possessore maioratus putatiuo, vt possit exigere pensiones, & debita, non obstante oppositione defectus dominij post modum *ex numer.* 6. sic allequitur: *Quod si locatio vel emphyteusis sit facta ab antecessore, tunc vide iudicatum, bene posse etiam afferri quæstionem dominij maioratus, & iuris agentis, & posse negari solutionem pensionis etiam existenti in possessione administrandi, & reputato pro vero administratore, & mouebantur iudices, à contrario sensu text. & eorum, quæ scribunt Bart. Iaf. & alij in dict. leg. si virbona, ff. de condit. indebit. Sed profectò* (inquit ipse) *fuit male iudicatum. In primis quoad denegationem solutionis pensionis: quia successor in maioratu videtur continuare possessionem antecessoris aduersus colonos ipsius maioratus, vt dicitur in hæredibus, quos coloni negando solutionem, videntur spoliare. Item fuit male iudicatum, quatenus permiserunt colono, seu emphyteutæ referre quæstionem dominij existenti in possessione administrandi: quia in illo contractu videtur esse idem cum administratore, & militant iura, & rationes, de quibus suprà. Et certè aquinocarunt maximè in illo doctissimi, salua eorum authoritate.* &c. in quo rectè loquatus fuit ipse Valascus.

Quantum autem statim limitat *num.* 8. & 9. in hæc: *Quod si existens in possessione administrandi* 87 *maioratum, tanquam verus administrator agit ciuili rei vendicatione contra emphyteutam, petendo rem ipsam emphyteuticam commissi nomine, aut alias, tunc verissimum est, & extra omne dubium posse illi referri quæstionem dominij ab emphyteuta: quia cum agitur de rei vendicatione, potest conuentus excipere de dominio, hoc est, quod actor dominus non est, quia in rei vendicatione non defuerunt. an reus conuentus habuerit causam ab agente, sed an actor sit dominus. Et de hoc est text. in lib. vltim. Cod. de rei vendication.* &c.

Sed procul dubio decipitur, ipse etenim Valas 88 cus oblitus prorsus principiis iuris huncarticulũ tangentibus, & à se antea consideratis, sumpsit

di scursum destruxit,etenim possessor putarius,si
89 reputatur legitimus administrator(vt ipsemet profiteatur)& agit nomine dignitatis, & maioratus, pro rebus ad ius,& dominium maioratus pertinentibus; frustra maioratus possessori non agenti ex proprio iure,& persona obijcitur defectus dominij sui cum dumtaxat agat tanquam administrator de & super dominio maioratus,& eo nomine rem vendicat,& ipsa dignitas,& maioratus attenditur, & est qui agit, & dum reus conuentus de defectu dominij non opponit ipsi maioratui,cui dominium inest & attenditur,nihil reo prodesse poterit,
90 iuxta text.*in l.fin.C.de rei vend.*quæ loquitur,quando defectus dominij opponitur actori ipsi principali,agenti ex suo dominio:non vero,quando opponitur administratori, tutori, aut procuratori alieno iure agentibus.

Marius Giurba *de successione feudi*.§.1 *gloss.*4. *num.* 14.asserit, quod feudum, cum homo sit licet mutus vtitur ministerio, industria,ac diligentia feudatarij,possidentis,in iis quibus indiget,vt sibiipsi loco sui,& vice tanquam pica, & organum petat,& agat,suamque gerat vicem, & repræsentet, geritque feudatarius vicem & personam feudi. *ex l.venditor.ff.de haredit.vel action.venit.* Afflictis *constit.sanimus,num.*58.*rubr.*37.*lib.*1.Balearanus *constitut.sive vsali rubr.*103.*lib.*11.Marin.Freccia *de subfeudis,lib.*3 *forma* 2. *quia num.*5.Larata *consil.*3.*num.* 29.Camillus de Curte *diuers.feud.*2.*part.*§.1.*num.* 2.& 3.quod & eidem dixerat ipsemet Giurba *in decisione* 50.*num.*5. quod penes ipsum feudum remanet grandi ius & actio residet,vt hominis muti personam,per gloss.*in constitut.consuetudinem prauam, rubr.*31.*lib.*3.Georgium *allegatione* 5. *num.* 72.§. *semper autem,num.*2.*fol.*4.

Et in terminis nostrum discursum pulchrè cõprobat Millanensis *l.*1. *decisione* 8.*nu.* 329.& 341. dum asserit, quod possessore agente ad recuperationem bonorum seu rescissionem vel nullitatem contractus,grauantis feudum : feudum ipsum est qui agit,& loquitur cum lingua possessoris, adeò vt isti defectus dominij oppositus nihil releuet opponẽti,nec austringitur se dominũ esse probare cum satis sit ipsum possidere feudum,ad effectum recuperandi bona,& detinendi;allegat ad id gloss. *in constitut.constitutionem diuæ memoriæ*. Paris. de Puteo *in tract.de reinteg. feud fol.*526. & Andream
91 *in tit.de controu.inter masc.& fœmin.in.*

Isti namque eo ipso quod administratorio nomine rem vendicant, simul fatentur dominio in re vendicata, & iure proprio carere; ideò exceptio defectus dominij administratorum non percutit punctum,nec operatur contra personam maioratum repræsentantem,cuius est dominium, & cuius nomine agitur, vel potius ipse maioratus est persona,quæ principaliter agit.probant post alios
92 Christoph.de Paz *in tractat.de tenuta,cap.*65.*ex n.* 11.vbi,quod feudum est persona ficta,quã feudatarius repræsentat, & iste fungitur vice duarum personarum propria,& intellectuali,& in tangẽtibus feudum magis attenditur persona intellectualis & ipsum feudum quam persona propria
93 possessoris.& administratoris.Afflictis *dec.*324.*n.* 16.dicens. quod Baro repræsentat ipsum feudum, quod nescit loqui.Nauar.*cons.*6.*de iure iurand.* inquit,quod maioratus est dignitas seu persona ficta diuersa à persona cum possidente.

94 Hæc omnia refert & sequitur D Ioan. Baptista Valenzuela Velasquez *in cons.*156.*ex num.*78.*cum seqq.* vbi postquam probauit, diuersum esse ius eo operetur personæ possessoris maioratus, à iure spectante ipsi maioratui ex hac iurium diuersitate. late & optime tenet *ex n.*82.*cum multis seqq.*quod quando possessor maioratus tanquam talis agit & 95
nomine ipsius;attenditur persona ficta maioratus quam repræsentat non sua ipsius possessoris,*ex l.* *denique.§ fin.ff.de minorib.* Surdus *cons.*140.*n.*16. & 96
*de alimentis,tit.*1.*q.*3.9.*n.*6.Florian.*in l.Titia,*§.*si ea conditione n.*3.*ff.de legat.*2.dicente,quod quidquid facit persona repræsentans,videtur fieri à persona repræsentata,nec inspici debet per quem actus expediatur,sed in quem eius effectus dirigitur. *si legatarius,C.de legatis.l.cum filio,ff.de legatis* 1.*l. si defunctus.C de suis & legit.hared.* Ludou. Gomez *in cap.*1.*n.*77.*de rescrip.in* 6. per *cap.diui, de consecrat.dist.*1.Hieron.Gonzalez *ad regul.*8. *Cancellar. glos.*9. §.2.*n.*38.*l.*3.*C. de liber.præt.rit.* Vincent.de Anua *allegat.*97.*n.*2.*l.qui mihi,ff.de donat.l.si extraneus ff.de iure dotium. l. vnica,* §. *videamus C. de rei vxor.action l.fideicommiss.*1.§.*cum esset,*& §.*interdum de legatis* 3.

Recte faciunt verba Bard. *in l.terminato, C. de fructib.& litium expens.n.*10.ibi,*quæ sine officio fieri non possunt ab officio facta videntur,personæ sui ministerium præstante,quia officium sine persona est in actu primo in forma substantiali, sed non in actu secundo in executione,*&c.& recte explicat ipse Bald. *in cons.*159.*n.*5.*vol.*3.dicens,quod qui nomine rei publicę gerit nihil agit per se,sed eius ministerio, tamen organicè per eum agit,& magis attenditur virtus principalis,quam virtus organica,refert D. la Rea *decis.*45.*num.*1.

Et quod quando possessor agit super re,& iuribus pertinentibus ad maioratum,nomine maioratus agat;probat per plura iura & Doctores Christophor.de Paz *de tenuta cap.*43.*ex num.*7.& *seqq.* vbi quod propterea ipse maioratus est qui agit,vel conuenitur;non persona possessori maioratum repræsentantis,quod in tantum procedit;nam licet prælatus Ecclesiæ aut dignitatis seipsum excluserit ab agendo super bonis & iuribus dignitatis seu Ecclesiæ;potest nihilominus nomine Ecclesiæ aut dignitatis agere,non nomine proprio, caputaq. *decisione* 182.*n.*2.9.& *seqq.p.*3. Rota *diuersor. decis.* 881.*n.*3 & 4.*p.*4.Seraphin.*decis.*1417.*n.* 3.Oliuer. Beltramin. *in annot ad Alexand Ludou.decis.*116. *num.*5.& *ad decis.*246.*n.*2.optimè explicat videndus Ludou.Post.*de manuten.obserua.*57.*ex num.*102. *cum seqq.*vbi post plurimos alios allegat.

Indeque fit,vt eleganter probat ipse D.Valen- 97
zuela *in dict.cons.*156.& signanter *ex num.*86.quod possessori maioratus agenti nomine maioratus contra debitores ad credita maioratui debita non obijcitur compensatio debiti,quod ex sua propria persona debet ipse possessor,nõ vero ipse maioratus,cuius nomine agit,cum huius respectu alienũ & diuersum debitum sit.Ad quos plurimos Doctores allegat,ad similitudinem tutoris aut cura- 98
toris petentis creditum pupilli, & eius nomine agentis contra debitores,vt isti non possint obijcere compensationem crediti, quod debet tutor: vel administrator ex sua persona.Vbi plurimos allegat.& est text famosus *in leg.id.quod ff.de compẽsationibus,id quod* (inquit Consultus :) *pupillorum nomine debetur,si tutor petat non posse compensationem vllius eius pecuniæ, quam ipse tutor suo nomine adueniorio debet,*& comprobat Castillo *controuersiar.tom.*4 *cap.*40.*ex num.*85.& *num.*90.*cum sequentibus,*

quentibus, vbi an quis proprio nomine conuentus possit obijcere compensationem alterius quantitatis, quam sibi tanquam procurator alterius actor debet, & de aliis similibus, de quo alibi abundè diximus 3. *part. cap.* 6. §. *vnic. per totum.* & pleniſſimè per Antonium Amat. *var. resolut. cap.* 17 *ex n.* 1. *& per totum.*

99 Quo pertinet, quod quando Prælatus, vel rector Eccleſiæ agit in iudicio nomine ipſius Eccleſiæ, non poteſt reconueniri pro re ad ipſum Prælatum, & non Eccleſiam pertinente. Alex. de Neuo *in c. at ſi clericus n.* 39. *verſ. quartus caſus, & in verſ. tertius caſus, de iudiciis, & iterum ſub eodem n.* 39. *verſic. quintus caſus eſt.* Hieronym. Paſqual. *conſil.* 58. *n.* 51. *& 52. lib.* 1. Carol. de Graſſis *in tract. de effect. clericatus effectu* 1. *n.* 778. 781. *& n.* 785.

Quę omnia rectè comprobantur ex eo quod maioratus, dignitas, Eccleſia vel officiũ tãquam perſona ficta, & repræſentata habet dominiũ, & poſſeſſionem rerum, & iurium ad eam ſpectantium, & poſſeſſor ſeu Prælatus eam repręſentans adminiſtrationẽ, & eius rerum nõ ſimpliciter, ſed agit, vel conuenitur nomine maioratus, & dignitatis, imò licet iſte moriatur, non ob id vacat poſſeſſio, iurium, & rerum ad dignitatem, & maioratũ ſpectantium, quam potius ipſa dignitas retinet, & conſeruat penes ſe, tanquam perſona ficta, & repræſentata, adeò vt quod ex ſeipſo ipſe poſſeſſor, & prælatus nõ valet agere, ſemper admittitur nomine dignitatis, & maioratus, in quo principaliter, & intrinſece iura reſident. Nam licet perſona repræſentans deficiat nunquam tamen deficit ipſa perſona ficta repræſentata, quæ nunquam moritur. Hæc omnia probarunt latè, & ſolidè Bocacius *de interdict. vti poſſid. c.* 2. *n.* 91. Rodoanus *de ſpoliis Eccl. q.* 14. *n.* 30. *& q.* 15. *n.* 12. Tuſch. *verb. poſſeſſ. conſ.* 432. *n.* 1. *&* 2. optimè Pontan. *de ſpoliis, q.* 12. *ex n.* 6. *& q.* 14. *ex n.* 16. ipſe Rodoan. *de ſpoliis q.* 7. *n.* 35. *& d. q.* 14. *n.* 28. *&* 29. *& q.* 15. *n.* 11. *Tiber. Sauſtius in prax. Aud. cam. lib.* 2. *c.* 1. *in fin.* Ludouiſ. Cenſius *de cenſib. q.* 8. *n.* 12. Nic. Gratia *de benef. p.* 5. *c.* 5. *ex n.* 15. *& ſeq. ex n.* 57. *& n.* 38. *& n.* 142. Criſtoph. de Paz *de tenut. c.* 50. *n.* 25. Cyriac. *controu. lib.* 2. *controu.* 300. *ex n.* 38. & ſurſum latiſſimè poſt innumerabiles Rotæ deciſiones, Ludouiſ. Poſt *de manut. obſerv.* 55. *ex n.* 89. *cum multis ſeqq.* & omnino videndus *in obſeruat.* 73. *ex n.* 104. maximè *ex n.* 12. *& n.* 124. *& obſeruat.* 57. *ex n.* 102. *& ſequentibus*, quibus locis multa videbis ad propoſitum noſtrum.

Audi inſuper Velaſcum de Auendano *in leg.* 45. *Tauri gl.* 7. *n.* 7. dicentem, quod maioratus eſt quędã perſona ficta iure repræſentata, veluti quidã homo natus, qui ſi poſſet loqueretur, ex Iſernia *lib.* 3. *conſtit. Siciliæ tit. de rei vxor. actio.* per text. *in l. peculium naſcitur ff. de peculio, l.* 1. *ff. de ſpeculat. ſeruo, l. mortuo, ff. de ſtatu liber.* & quod ipſe maioratus poſſidet omnia iura, & nõ priuilegia, & effectus ſucceſſionis tanquam perſona ficta, & poſſeſſor nomine ipſius poſſidet, miniſtrat, & agit, qui licet moriatur iura omnia reſident penes maioratũ integra, qui nunquã moritur, nec mutatur per mutationem ſucceſſorum, alios ad idem citauimus *ſuprà* 1. *p. c.* 38. *n.* 30, *&* 37. & quibus verũ redditur axioma, quod in ore omniũ quotidie verſatur: *fundum agit, ſequitur, & patitur fundo fertur ſententia, & contra fundum, nec enim refert quæ ſit imago, ſed quæ ſit ſubſtantia, vel in eum actus dirigantur*, ex Marino Frecia *de ſubfeud. Baron. lib.* 2. *q.* 1. *num.* 27. (apud quem ego reperire non potui ſeius verba prædicta refert Chriſtophor. de Paz *in tract. de tenut. c.* 43. *n.* 8. vbi Frecian allegat *lib.* 2. *for.* 28. *n.* 27. *& fol.* 382. *n.* 5. eundem Pazem ad literam refert videndus Caſtillo *controu. tom.* 6. *c.* 157. *ſub n.* 37. veriſſimæ tamen ſunt doctrinę, & eius ſingulæ partes ex hactenus abundè cumulatis, diuiſim, & ſeparatim comprobat etiam Paz loco citato.

Si igitur præfatus Aluar. Valaſc. *in dictis conſultationib. 94. ex n.* 37. *& in conſultat.* 195. fatetur, poſſeſſorem maioratus putatiuum conſiderari, & eſſe adminiſtratorẽ ad id agendũ, & defendendũ bona maioratus, quomodo poſſibile eſt ei agenti iure alieno, & ex dominio maioratus, & nõ ſuo nec iure proprio poſſe obſtare defectũ dominij in ſua perſona quãdo hæc exceptio non opponitur cõtra ipſum maioratũ, & dignitatem repręſentatã ex ſuo dominio agentẽ, (& quando his non vertitur ſuper ſucceſſione ipſius inter deſcendẽtes) quorũ ius ad vitã eorum dumtaxat durat, quia hoc caſu ius potentius attẽditur, & ideo licet deficiat dominium in adminiſtratore, non deficit ſed permanet in perſona ficta maioratus, cuius nomine lis monetur, & res vendicatur à tertio poſſeſſore aut detentore, quapropter iſtum releuare nõ poteſt defectus dominij, in adminiſtratore ſicuti nec in tutoribus, procuratoribus, & aliis nomine alieno litem mouentibus, quia à ſeparatis non fit illatio. 100

Vrget doctrina gloſſ. Innocent. Compoſtellani, Abbatis, & aliorum *in cap. ſignificaſti de reſcriptis.* Philip. Franciſc. & Ioann. Andr. *in regul. is qui, de regul. iur. in 6.* quod commiſſio impetrata ſuper re pertinente ad dignitatem, vel Eccleſiam non expirat mortuo Prælato etiã re integra, contra quẽ fuit impetrata, ſed continuatur, & durat contra ſucceſſorem, quando negotium tangit Eccleſiam, (quę nunquam moritur, cum mors Prælati, & adminiſtratoris nõ attendatur.) Secùs ſi de re, & iure ad ipſum Prælatum, & eius perſonam ſpectante commiſſio faeris impetrata. Sequitur Moneta, & alij quos nos ſequuti ſumus *in noſtris commentariis, de ſupplicatio. ad ſanctiſſ. 2. part. cap.* 12. *ex n.* 15. *& n.* 27. *& ſequentibus.* Vide optimas doctrinas ad propoſitum noſtrum *ſuprà hac* 3. *p. cap.* 7. *ex n.* 26. *cum multis ſequentibus, verſicul. hæc ſunt, quæ ſuccinctè*, &c. Atque ideo penitus refellitur limitatio Aluari Valaſci, cui inſuper obſtant ea omnia, quæ ſcripta remanent *ex n.* 74. & ſignanter *ex n.* 79. *& ſequentibus.* 101

Quapropter dicit Marius Giurba *de ſucceſſione feudi*, §. 1 *gloſſ.* 4. *n.* 26. *quod hinc finxerunt maiores noſtri feudum hominem eſſe, licet mutum, & fardum ex gloſſ. in conſtitut. conſuetudinem pranam, Rubric.* 31. *lib.* 3. *Frecia de ſubfeudis lib.* 3. *formula* 2. *quæ à n.* 2. *Intriglior. de feudis centur.* 1. *q.* 45. *n.* 73. *Ponte in feudali lectu* 21. *n.* 5. Larata *conſil.* 3. *n.* 39. *Gregorius allegat.* 50. *num.* 4. quod idem Giurba repetit *d.* §. 1. *gloſſ.* 5. *n.* 13. *poſt alios probatos*, quod feudum tanquam homo fictus ad ſimilitudinem hominis naſcitur, viuit, & moritur.

Et denique probatur ex eo, quia licet ius, & poſſeſſio huius ſucceſſoris, & poſſeſſoris maioratus poſſit alterari, & reuocari per iudicium proprietatis, tamen hoc incertum eſt, & penderet ex futuro iudicij euentu, quapropter præſens eius ſtatus potius attendi debet ad actiones mouendas, & exceptiones opponendas, tangentes bonorum conſeruationem, & recuperationem; cum iuris præſumptione interim dominus bonorũ maioratus præſumatur, & ſtatum certum habeat de præſenti, nec 102

futurus attendi debet,nec expectari,qui incertus nunc est, & potest non accidere iuxta text.*in leg. Seianus liberi a extraneis in princip.Digest.de stat.liber.l. si ex duobus,§.idem Marcellus,Dig.de in diem addictione,leg.sub conditione,Digestis de assignand.liberis*, & post alios Tiraquell.*de retract.lignagier,§.1. glos.3.num.45.*& plurima videnda *infra ex n.*112. *& sequentibus.*

103 Probant etiam *ex leg fusficit,Digest.de conditione indeb.*Rod.Suarez *de annuis redditibus,lib.2.quæst.3. n.8.& quæst.6.n.*18.Felicianus *de censibus lib.1.c.4. num fin.* La arce *de gabellis c.*10.*n fin.* Anendanus *de censib cap.*18.*num. fin.*Guzman.*de emptionibus, quæst.*30.*numer.*34.35.*&* 36.dum affirmant quod census redimibilis propter dubium,an redimatur vel non,perpetuus iudicatur iuxta dubium præsentem statum, à quod causatur perpetuitas, & interim dum ad effectum redemptionis non peruenitur.

104 Nam sufficit incertum esse, sitne futurum dominium temporale,an perpetuum:vt perpetuum in dubio conferi debeat,vt *d.leg.sufficit*,& ibi Iason *not.*2.text *in cap.si gratiosè de rescriptis lib.6. glos.in cap. fin. in verb. perpetuas in fin.* & ibi quoque Ioann.Andr.*& Dominic.eodem tit. & lib.* Federicus de Senis *consil.*32.*quæst. talis est,col.pe.*8. *in leg.de pupillis §.quis ipse quæst.* 4. *Digest. de noui oper.nunc.*& ex Fabro,Iason, Decio, Alexand, Felin & aliis probauit Tiraquell. *de retract. conuentio.*3.2.*glos.*1.*& vnica num.*39.

Atque ideo idem dicendum erit in iure obtinentis in tenuta, quod iuxta præsentem statum, vbi status attenditur, interim dum possessor non vincitur per rem iudicatam in proprietate, iuxta iura singularia statim citanda *ex n.*112.etenim omnis actus,& dispositio, quæ ex aliquo futuro euentu potest resolui;tamen quantum attinet ad præsentem statum,dicitur pura,non secus, ac si nullo casu daretur illius resolutio, sed tantum consideratur quoad iuris effectus præsens eius status glos.*in leg.*2.*ff. de indictu adictio.*Bald. *in leg.cum nota.Cod.de transactionib.*Parisius *consil.* 11.*n.*57 *lib* 1.Natta *consil.*372.*n.*8.Cephalus *consil.* 51.*n.*6.Petrus Surdus *de cis.*108.*ex n.* 19.*vsque ad n* 24.vbi quamplures alios ad hoc allegat.Sequitur Gratian.*discept.fori cis.tom* 4.*cap.*691.*ex n.*11. *& sequentibus*,qui ex hoc interunt post innumeros alios Doctores, quod quando contractus Ecclesiæ, vel minoris est nullus ipso iure ex defectu solemnitatis, licet ipsi possint, si velint, contractum approbare,& validare; tamen tertius interim potest dare de nullitate ipsius contractus, cum sit tertij exclusum ipso iure iuris agentis, attento nullitatis præsente contractus statu, non obstante conualidatione, & approbatione, quæ fieri contingere potest,cum ea sit incerta & pendeat a futuro euentu qui nullo modo interim est in consideratione.Sequitur Manguill.*in tract. de emptionibus q.*106.*ex n.*5.*cum sequentibus.*

Et per contrarium cum ius horum creditorũ sit omnino fundatum in iure sui debitoris victi, & hoc, an aliquod habeat,pendeat à futuro,&admodum incerto euentu:an scilicet adiudicetur eidem maioratus in iudicio proprietatis vel non,& an debeatur,bitur dominus bonorum maioratus ab eo hypothecatorum,vel non:nullomodo interim attento debeat,sed illum futurum euentum omnino

105 expectare tenentur,vt ius suum semel alterarũ,& vna tantum per iudicium tantæ rei tum cõualescat, aut confirmetur,ad iura,&Doctores superius citatos *ex num.*6.*& seq. tertio.& vltimo probatur*,&c. Nam quousque ex euentu ius creditorum declaretur certum,ipsi expectare debent,cum interim 108
ius nullum sibi competere potest,quod mouere, aut opponere possint,nec super incerto iudicium certum fieri valet in hoc iudicio eisdem moto per legitimum maioratus possessorem.Prout probant singularia iura text. *in leg.si Titius,in principio*,ibi, *ex euentu solutionis,Digest.de legat.*2.*& in leg.seruus*, §. 1.ibi. *In pendenti est. cui proprietatem acquisierit,Digest.de acquirendo rer.d. m.& in leg. si is, qui pro emptore.*§ 1. ibi *In pendenti esse, Digest. de vsucap.leg penult.*§. *vltim. Digest. de castrens peculio*, text.etiam *in leg.proponebatur,eodem titul.*ibi. *Nec est nouum, vt ex postfacto aliquis successerem habuisse videatur.*Et quæ sequuntur, quæ huc ad modum pertinent, vt scilicet ex postfacto constet, quis successor futurus sit in huiusmodi rebus, *leg.* 1. *Cod.de ordine iudicium*, ibi *ex euentu iudicij,leg. sed si Iulianus,§.proinde Digest ad Macedonian.*ibi. *Sed si in rem patris postea verit,videri ab initio sic accepisse,leg.Seiæ,*§ *tyrannæ,Digestis de fundo instructo,*text.*in leg.rescriptum* 12.§.*fin.*ibi. *Quod si non ita vendidit creditor,vt certum sit, omnino apud eum pretium remansurum,verùm obligatus est ad id restituendum; arbitror, interim quidem,nihil à debitore peti posse,sed in suspenso haberi liberationem; verum si actione ex empto conuentus præstitisset pretium creditor emptori, debitum persequi eum à debitore posse:quia apparuit non esse liberatum.Digest.de distractio.pignor.* exornat latè Guzman.*de emptionibus quæst.* 34.*ex num.* 22.*cum multis sequentibus.* Manguillus *eodem tractat.quæst.*45.*per totam,leg.si seruus* 27. ibid.*In pendenti puto esse causam obligationis, donec vir, aut moriatur, aut suspicione mortis, propter quam donauit, liberetur. Quidquid autem eorum inciderit, quod donationem aut perimat; aut confirmet, id quoque causam stipulationis, aut confirmabit,aut resoluet.Dig.de donationib.inter vir. & vxor.leg.sic in fin.Dig.de legat.*1.*& in leg.in bello*, §.1.*leg.bona*,§.1.*& 2.Digest.de captiuis, & in leg. si seruus communis meus*,§.*seruus.&* §.*fin.Dig.de stipulatio.seruor.& vt leg fideiussor obligari*, §.*stipulatione,Digestis de fide iussoribus.leg.Iouem*,§ *vltim. Dig. de ædilitio edicto*,text.etiam *in leg.qui res suas.*§.*rem autem,Digestis de solutionib.*ibi,*& vtique cuius fuerit,euentus declarat*, text.optimus *in leg.a.t, Digestis de feudo dotali.*facit quoque text.*in leg.in iure*,§. *fin.ff.de testamen tutor & in leg.*1.§.*si seruus,Dig. ad Senat. Concil. Macedonian.leg si fur.leg.sed etsi qui* §.1.*Dig.de vsi fruct.& leg. quid ergo in princip. Cod.eodem tit.leg.res vxoris.Cod de donatio. inter vir.& vxor.leg si debitor.Digestis de iure dotium,&* 109
*leg.si is seruus, Digestis de donatio.inter.*Quæ omnia iura in variis casibus, & materiis expresse probant iudicium certum capi non posse ex iis, quæ pendent à futuro euentu, nec interim ius aliquod certum competere, sed debere euentum à quo declaratio pendet,expectari.Latissimè prosequitur Tiraquellus(qui varias cumulat doctrinas*de tractu lignagier ad finem tituli ex n.*18.*cum multis sequentib.*& loquendo in optimo casu successionis latè videndus Angel.Matheatius *de legatis, & fideicommiss.l.b.*1.*cap.*2.*num* 24.vbi multa, quæ in iure cluali, ex futuro euentu decidi affirmat.Sequitur Castillo *controuersiar.lib.*3.*cap.* 17. *ex n.*6.

Futura enim quæ possunt abesse,& adesse non 110
sunt

fore in consideratione iuris iura, & Doctores statim laudandos, & Gratianus *in addit. ad decis.* 52. *num.* 2. *cum segq.* vbi etiam quod non est prudens iudicium super re præsenti determinare ex eo, quod in futurum potest contingere, cum tamen incertum sit & semper sit attendendus præsens rei status, non futurus, allegat *c.* 2. *de inuician.* & Tiraquell. *in l. si vnquam, in præfatione, num.* 106. *C. de reuoc. don.*

111 112 Ergo interim ius hoc incertum creditorum in consideratione esse non potest, nec admitti debet, sed potiùs ius certum possessoris maioratus ex tenutæ sententia iuxta præsentem statum, & iuris præsumptionem considerantis eum dominum bonorum maioratus, quæ possidet, nec melioris conditionis sit incertus, quam certus status præsens; iuxta text. *in leg ordinata, vers. is qui, Digest. de liberali. causa* ibi *ne melioris conditionis sit is, qui dubiæ*

113 *libertatis est, quam qui certæ* & eatque id ò affirmandum erit posse fore in maioratus, qui in tenutæ iudicio obtinuit; posse controuersiam mouere, seu se opponere aduersus creditores censum ementes à possessore maioratus potatino super eius bonis; etiam cum facultate regia cum fuerit nulliter, & subreptitiè obtenta à non vero domino, prout requiritur ex his, quæ à principio huius cap. dicta

114 remanent.

Nec hoc impedit, dicere quod maioratus ab eo possit vindicari, quia interim hoc non habetur in consideratione, *l non ideo ff de rei vendicatio. non ideo minus* (inquit text.) *prætè quid nostrum esse vendicamus, quod dominium à nobis abire speretur, leg. 1. §. serui. ff ad Senat. Consul. Sylanian. l si iur. Digest. de vsufructu. l. fœdum. §. si fundum digest. qui satisdar. cogan.* vbi possessio fundi controuersi, & alteri iam per sententiam adiudicati, à qua appellatum est, releuat absentem fatis ad inducendum, *nec ad rem* (vt ibi dicitur) *per iure, quod enim ei non possessio posset*; & per hæc iura reddit rationem Otra. *in cons.* 430. *circa primum dubium*, in secundo dubio quia multa possunt accidere propter quæ res ipsa non auferatur, ex *l. naturaliter. §. 1. in fi. Dig. de acquir. rerum dom.* sequitur Tiraquell. *de retract. conuent. §. 2. gloss. 1. &*

115 *vnic. ex num. 35. cum segq.* qui *num.* 37. mirabiliter firmat non esse inspicienda nec consideranda, quæ sperantur, & quæ fieri possunt, nisi ea sint certa, & infallibilia *l. quemadmodum §. si nauis, vers. idemque*, ibi *cum incertum sit, an caperent, Digestis ad leg. Aquil. l. 1. ff. de milit. iuran.* vbi probatur, qualitatem præsentem rei non mutari, ex eo quod contingere potest, rect. optimus *l plerumque sit, vt ea, quæ à nobis possint abire, perinde in eo statu sint, atque si non essent eius conditionis, vt abire possint, Digestis de regulis iuris* pluribus doctoribus exornat Tiraquell.

116 *loco cit. num segq.*

Quibus impositis, nec ob tant argumenta, quæ in contrarium consideraimus, *ex n.* 60. *cum segq.* Non igitur primum in principio, quo dicitur possessorem ex iudicio tenutæ carere dominio bonorum, & sic nō posse interim mouere actiones pertinentes maioratui, cui respondetur contrarium verius esse de iure, prout probauimus manifestè, *ex n.* 71. *cum segq.*

117 Nec obstat quod in eodem argumento *ex n.* 61. *cum segq.* diximus, creditores posse opponere de dominio debitoris tertio aduersus tenutarium agentem, cum rectè conuertus dando, & opponendo de

118 iure tertij, quando est exclusum ius agendi ipso iure, sit audiendus. Quod facilè diluitur, cum procedat, quando tale ius est radicatum de præsenti in illo tertio; non quando est incertum, & pendet à futuro euentu. Nam quemadmodum reus conuentus potest opponere de iure tertij, quod secundum præsentem statum est constans, licet ex accidenti aliquo possit deficere, & extingui, vt plurimis probauimus supra *ex n.* 102. ita pariter, & ex identitate 119
rationis dicendum erit, vt ius tertij oppositum per reum, quando est incertum & dependet de futuro euentu, non admittatur contra agentem, habentem ius certum considerato statu præsenti, prout habet successor maioratus possidens ex sententia tenutæ, & ius debitoris olim possessoris putatiui sit incertum, & casu, & futuro euentu dependens, quod interim non admittitur, nec habetur in consideratione; ad latissimè tradita *ex num.* 102. *cum multis segq.*

Et quia idem operatur oppositum in opposito, 120
quod propositum in proposito, *l. fin. §. fin. Dig. d. legatis, 3. l. qui quæram, Digest. de legat. 1. leg ex 1 tain principio, ff eodem l. 1. huius, §. venditor. & §. si procurator ff de actionib. empt. l. si vt proxenis ta 2. C. de nuptiis.* Marius Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 52. n. 12.* Surdus *cons. 45. n. 23.* Gratianus *discept. forens. tom. 4. cap. 757. n. 6.* Fussarius *de fideiussion. q. 257. n. 65.*

Nec etiam obstat, quod in d. 1. argumento *n.* 65. 121
& 66. diximus ex doctrina Iacobi Cancerij, vtilis super proprietate maioratus fit iam per victū debitorem in tenuta. mota, poterit creditor à possessore conuentus super nullitate census opponere de lite ad excludendum ius agentis; rei respondetur; tum iura per Cancerium allegata suam intentionem minimè probare. Tum etiam, quod quatenus sua resolutio vera foret, adhuc nō posset adaptari quæstioni præsenti: quia procedit, quando 122
nullitas iuris agentis pēdet à mera voluntate tertij, & ab eius solida declaratione, scilicet, quando emphyteuta vtili rei vendicatione agit contra tertium rei emphyteuticæ Possessorem, & ille allegat caducitatem agentis, & per consequens extinctionem sui tituli, & sic opponit de iure tertij, scilicet directi domini, non auditur, quoniam titulus extinctio hæc non fit ipso iure, si à domino directo volente & expressè declarante, rem suam cadere in commissum; vt probat ibi Cancerius, & alij quamplurimi citati supra *n.* 63. At cum per litem motā 123
per dominum directum contra suum emphyteutam super commisso, iam suam voluntatem declaret, quæ operatur extinctionem iuris agētis, nihil mirum, vt tunc tertius admittatur ad tandum de iure tertij iam ob dominij declarationē cassato, & integrè formato. At cum in nostro casu extinctio 124
iuris possessoris ex tenuta agentis contra creditores maioratus non pendeat ex mera voluntate victi debitoris, nec à sua declaratione, & sic nec à litis motione, sed à fortuna, & litis exitu, ac iudicis declaratione per rem iudicatam; sequitur, quod lis super proprietate pendens nihil interim operetur nec aliquid detrahat iuri possessoris, cui lex interim assistit, ideo creditores de ea opponentes audiri interim non debent.

Nec obstat secundum argumentum *n.* 67. quo- 125
niam vsusfructuarius emphyteuta, & similes ideo non possunt mouere litem super dominio, & proprietate tangente vero, & directo domino ignoranti, quia ins eorum est limitatum, & restrictum, & limitatio, atque restrictio hæc est certa, & patēs & ideo eius limites in agendo excedere non pos-

sunt domino ignorante, at possessor ex tenuta interim est legitimus administrator bonorũ maioratus à iudice per sententiam declaratus & est dominus iuris præsumptione, qui ad defensionem bonorum legitima persona est, & admittenda; non is, qui iure in proprietate prætendit, provt superiùs probatum est, non enim spectanda ex litis super proprietate immortalitas, & finis, nec in suspenso possunt tanto tempore esse iura ad maioratum pertinentia: cum interim facile possint perire in notissimum damnum, & detrimentum ipsius mãioratus, cuius nomine agit possessor, vti administrator, & iniustos bonorum detentatores alieno sui, & forte nec victus in tenuta, nec alius agnoscentes bonam fidem, & iustitia carere, non curabant nec litem mouere in proprietate, nec cœptã prosequi, vt in dies succedit, & ex Christoph. de Paz annotauimus suprà *ex n.* 54.

127 Nec denique obstat tertium, & vltimum argumentum *ex n.* 68. *cum seqq.* circa contrarietatem sententiarum ex eo, quod si modo creditores reportant sententiam condemnatoriam, & declaratoriam ius non habere, nec subsistere eorum hypothecas in bonis maioratus ob defectum dominij, & nullitatem facultatis obtentæ per suum debitorem maioratus possessorem putatiuum victũ in tenutæ iudicio; possunt postmodum debitore in proprietate vincente, iterum recuperare suas hypothecas ex eo, quod debitor earum dominium recuperauit, contra quem si illi agant actione hypothecaria fauorabilem sententiam reportabunt, & sic omnino contrariam priori obtentæ per tenutarium nunc victum.

128 Quia, respondetur, nullum ex hac sententiarum diuersitate inconueniens in iure oriri, nullam repugnantiam, aut contrarietatem, quæ à iure non patiatur, & cernitatur; cum proueniat ex natura rei gestæ personarum cõditione mutata; tum quia creditoris hypotheca variatur, & alteratur ex variatione iuris debitoris super re ipsa: quia bona hypothecata simul mutauerunt statũ, mutata possessorum conditione, & secundum primam tenutæ sententiam, ex qua iuris præsumptione dominium eorum attribuitur iusto huic possessori per quod maioratus recuperauerunt, suam libertatem à nexibus obligationis attento illo præsenti statu, & eo durante: qhia si debitor rem alienam hypothecauit, & à domino vendicetur, amittitur hypotheca, si tamen postmodum rem iterum acquirat debitor, vel alter recuperet, potest creditor denuo 129 vincere, & sententiam fauorabilem, & sic contrariam priori obtinere actione hypothecaria, vt probant iura, & Doctores in argumento relati suprà *n.* 68. & 69. quia creditoris ius hypothecarium eidem subiicitur variationi, cui & ius debitoris erga rem hypothecatam,

Atque ideo hæ sententiæ compatibiles sunt, cũ 130 ex diuersitate personarum, & earum conditionis mutatione diuersa iudicia, & diuersæ sẽtentiæ ferri possunt: quia potuit creditor vinci à possessore tenutario ob suum ius, & dominium præsumptum, & postea vincere debitorem ob rei dominium recuperatum: aliud enim ius, & diuersum consideratur in possessore tenutario, respectu creditorum ad bona maioratus sibi adiudicati; aliud verò in debitore postmodum quandocumque futuro euentu maioratum eũdem recuperante, & sic res iudicata obtenta per tenutarium contra hos maioratus creditores nõ prodest debitori post modum in propricate vicenti: *nam etsi eadem* 131
quæstio in omnibus inducitis vertitur tamẽ personarum mutatio, cum quibus singulis suo nomine agitur, aliam, atque aliam facit rem, verba sunt text. *in leg si cum vno*, 22. *ff. de except. rei iudicatæ*; & argum. text. *in l. iurisgentium*, §. *adeò. ff. de pactis*, ibi, *quoniam, & ex*
alio contractu paciscendo, alter ex hæredibus acqui- 132
rere sibi exceptionem potuisset. Quia vt prosit, aut obstet rei iudicatæ exceptio, debet concurrere eadem conditio personarum verè, vel interpretatiue *leg. cum quæritur, leg. & an eadem. ff. de except. rei iud.* ad latissimè tradita in nostris commentariis *de retentione Bullarum*, 1. *part. cap.* 12. *num.* 18. *& seqq. & num.* 11.

pro quibus pondero text. famosum, *in l. Claudius* 133
Felix. ff. qui potior. in pign. hab. in quo admittuntur contrariæ sentiæ in eodem, & vno creditore super eiusdem rei hypotheca vincente; & victo. Plures enim erant creditores, gradatim ius habentes ad bona debitoris communis, tertius creditor vicit in prælatione priorem habentem primum locum, contra quem obtinuit (iniuria iudicis, vel negligentia sua, puta) rem iudicatam: postea secundus creditor mouit litem, & obtinuit contra tertium; tandem prior creditor iterum agens contra secundum opponentem ei rei iudicatæ exceptionem, ex regula. Si vinco vincentem te, à fortiori
vincam te; de qua per Castillum *controuers. tom.* 3. 134
cap. 30. *per totum*; quoniam si primus superatur à tertio, quare non vincetur à secundo potentius ius habente, & sic secundo videtur permissa contra primum exceptio rei iudicatæ, tamen contrarium ob diuersitatem personarum, respondit eleganter Consultus *in d. leg. Claudius Felix*, in hæc verba *Si post primum iudicium, in quo prima creditrix superata est à tertio creditore, secundus creditor*
à tertio obtinuerit, poterit vti exceptione rei iudicatæ
aduersus primam creditricem? Nullomodo, vt opinor;
igitur nec tertius creditor successit in eius locum, quem 135
excluserit, nec inter alios res iudicata aliis prodesset,
aut nocere solet; sed sine præiudicio prioris sententiæ
totum ius alii creditori integrum relinquitur, &c. Et pro exornatione *d. leg. Claudius*, atque limitatione regulæ si vinco vincentem te; multas, & singulares limitationes videbis apud Castillum proximè citatum, quæ mirabiliter adaptantur, *d. l. Claudius*,
rationibus, 136

Rerum enim status mutatur, mutata conditione personarum text. *in leg per procuratorem*, 89. *ff. de acquirend. hared.* ibi. *Quia castrensia esse permutationem personæ desierunt, leg. fin. C. de inofficios. testam. in fin.* ibi *Sed hoc obtinere oportet, donec in sacris parentum suorum constituti sunt ij, qui quasi castrense peculium possident, si enim sint iuris efficiantur, proculdubio est, eorum testamenta & eo ipsis rebus, quas antea ex quasi castrensi peculio habebant, posse de inofficioso querelam subsistere, cum nec nomen peculij permanet, sed aliis rebus confundiur, & similem fortunam recipit, quemadmodum, & cætera res eorum, quæ ad vnum congregantur ex omnibus patrimonium*, &c. text *in cap. sancitum in fin.* 23. *q.* 8. *leg.* 1. *C. de imponend. descriptio. lib.* 10. à contrario sensu, ibi, *nam cum personæ conditio non mutetur, nec rei quidem status consuevit mutari.* Bartol., *cons.* 108. *part.* 1. Bald *in leg. placet, Cod. de sacrosanct. eccles. & cons.* 280. *præmisso numero* 2. Ruinus *consil.* 117. *per totum, volum.* 4. Felinus *in cap. S. Mar. Maria, numer.* 76. *de constitutio.* Siluanus *consil.* 32. *num.* 1. & 14. Marc. Antonius Bruna *cons.* 40. *numer.* 5. *& seqq.*
Bellonus

B. Bonus *conſ.*40. Archidiac. Ioan. Andr. Comin. & Imola, & Franchus *in cap. 1. de immunit. Eccleſiar. lib.6.* Ioan. Anton. de Nigris *in extrauag. vnica. de vita, & honeſtate clericor. ex num.* 134. Theſaur. *deciſ. Pedemont.* 234. Guido Papæ *deciſ. Delphinati* 383 Natta *conſ.*210. *n.* 4. Nicolaus Feltaſius *in tract. de collectis, part.4.cap.2.num.*14. *& in c.* 1. *ad finem.* Brunus *conſ.* 91. *colum.* 1. *inter conſeudal. diuerſor.* copiosè Marta *de iuriſdictione.4.part.cen-*
137 *tur.*1.*caſu* 11.*à num.*28. *& ſeqq.* & ex mutatione perſonæ rei natura, & ſtatus mutatur, *l. Paulus* § 1. *ff. de acquirend. hæredit. l. cum quidem,* 8. *ſi debitores, ff. de vſuris,* vbi Doctores, *l. ſed etſi reſtituatur,* §. 1. *ff. de iudicijs, l fin. C. de inofficioſ. teſtam.* Plures cu-
138 mulat Marta *loco citato, ex num* 38. Non enim attenditur rei qualitas, ſed perſonæ conditio apud quam inuenitur. Surdus *conſ.*338. *num* 9. Valaſcus *de iure emphyteut. quæſt.*17. *num.* 15. Caldas *de iur. emphyteut. lib* 2 *quæſt.*12. *num.*22. Cæſar Manent. *deciſ.*6. *n.* 27. Ioan. Baptiſta Ciarlinius *controuerſ. cap.*17. *num.*35. *&* 36. Videnda plura alia circa mu-
139 tationem rei iudicatæ ob mutationem ſtatus rerum, vel perſonarum, de quibus ſuprà 1. *part. cap.* 25. *per totum.* maxime *ex n.*26. *cum multis ſeqq. verſ. Et inſuper hæc noſtra reſolutio,* &c Atque ita textum *in l. ſingulis ff. de except. rei iud.* in argumento allegatum *num.*71. intelligit glo. ſa, inter eaſdem perſonas non permitti contrarias ferri ſententias, ibi *nunc pro actore, nunc pro reo.*

140 Et quod ſuper eodem facto ſententiæ diuerſæ toleratur inter diuerſas perſonas, iura ſunt ſingulariſſima, & expreſſa *in l. nam etſi* 15. *§ filius, qui de inofficioſo, ff. de inofficioſ. teſtamen. l cum filius diuerſis tribunalibus,*78. *ff. de legatis* 2. continentia mirabiles caſus, quando ſcilicet duo ſunt hæredes inſtituti, & filius, vel veniens ab inteſtato dicit de nullitate, aut inofficioſo teſtamento contra hæredes in diuerſis tribunalibus, & aduerſus ſingulos ſeparatim agit, & vnum hæredem vicit, & ab alio hærede victus & ſuperatus fuit; ſuſtinentur hæ contrariæ ſententiæ, & pro parte victi hæres eſt, & pro rata tenetur creditoribus, & legatarijs hæreditatis, *d. l. Claudius Felix, ff. qui pot. pign hab.* quorum iurium licet non meminerint, probarunt tamen Crancta *conſ.*232. *n.*5. *&* 6. Viſillus ad Afflictum *deciſ.*213. *n.*8 late proſequitur Iacobus Cancerius *variar reſolut. lib.*3. *cap.* 10. *de*
141 *contentu. iuriſdict. ex n.* 100. per text. *cap. fin. de iudicijs,* qui *n.*99. poſt alios inquit, quod diuerſitas perſonarum diuidit, & diuerſificat factum, quod alias vnum eſt, & per conſequens iudicium, ex
142 *l. non ideirco, in pri. nc. ff. de iudicijs.* Et quod exceptio rei iudicatæ non obſtat in iis, quæ ſui natura ſtatum mutant, tam reſpectu rerum, quàm perſonarum vltra hactenus adducta, multa alia notabilia videnda erunt ſuprà 1. *part. cap.* 25. *per totum, & in cap.*28. *per totum;* atque ideo hæc iudicioram varietas inter tenutarium, & vincentem poſtea in proprietatis iudicio nihil impedit quominus creditorum ius varietur, qui ſi à tenutario victi fuerunt, poſſunt ius ſuum nouiter recuperare in hypothecis, quando debitor, & poſſeſſor putatiuus, cum quo ſub regia facultate contraxerunt; maioratus bona iterum in iudicio proprietatis recuperauit & obtinuit contra tenutarium, qui cum in tenuta ſiccerat.

CAPVT XXIII.

Creditores ſimpliciter mutuantes poſſeſſori maioratus, habenti duas regias facultates ad certas quantitates (altera tamen iam conſumpta vel alia inefficaci) cuiuſnam intuitu contraxiſſe intelligantur, vt eis gradus in concurſu aſſignetur, vel prorſus excludatur?

Et quid ſi inter contrahendum poſſeſſor ipſe ad vnam iam tamen conſcriptam facultatem ſe reſtrinxit; an ex alia nondum plena, aut valida, cenſus impoſitio ſuſtineatur?

SVMMARIVM.

*Facultas limitata ad certam quantitatem non proeſt creditoribus mutuantibus poſſeſſori maioratus, vltra illam. num.*1.

*Poſſeſſori maioratus aſſerenti vltra ſummam facultatis fuiſſe mutuatum, vel virtute facultatis iam impletæ, & conſumptæ, incumbit onus probandi. num.*2.

*Mutuans ſimpliciter poſſeſſori maioratus habenti duas facultates ad limitatas quantitates, vna tamen iam conſumpta. an tutus ſit ex facultate non conſumpta, n.*3. *& ſeqq.*

Contractus ſimpliciter cum poſſeſſore maioratus habenti duas facultates, vna iam conſumpta, nulla earum facta relatione, ſuſtinetur ex non conſum. pta, n. 4.

Idem ſi vnam tantum facultatem habebat, cuius in contractu facta non fuit relatio, ex ea ſuſtinetur contractus. ibid.

*Poteſtatem duplicem habens, ſi actum faciat ſimpliciter, ſi ſuſtineri non poſſit ex vna inutili, ſuſtinetur ex alia vtili, tunc exiſtente. n.*5. 6. *&* 7.

*Actus qui poteſt fieri vno modo licitè, & alio modo illicitè, cenſetur factus eo nomine, & ſub eadem perſona, & iure, quo licitè geri potuit. n.*8.

*Pro actus validitate, & ſubſiſtentia in dubio præſumitur. n.*9.

*Ex duobus factis, de quorum anterioritate non appareret, ſemper præceſſiſſe præſumitur id, quod facit actum valere. n.*10.

*Viam nemo eligere videtur, per quam iudicium ſuum ſubuertatur. num.*11.

Si quod ago non valet, vt ago, valeat, valere poteſt. num. 12.

*Niſi contrahentes ſe reſtringant ad actum geſtum, vltra quem deficit conſenſus, n.*13.

*Pater habens duplicem facultatem ad condendum maioratum, ſuam Regiam, ſi ſimpliciter non facta Regiæ facultatis mentione, maioratum confecit, cum conditionibus à iure reprobatis, ſuſtinetur ex Regia facultate. n.*14.

*Ad actus validitatem ſufficit habere poteſtatem extrinſecam, licet expreſſe ea non exprimatur in contractu, & diſpoſitione. n.*15.

Facultate

Facultate sibi reseruata ad disponendum de aliqua re, si illum simpliciter hypothecauerit, nulla facultatis sibi facta mentione, ea uti voluisse intelligitur. num.16.

Facultate sibi reseruata disponendi de aliqua re, an videatur, qui generaliter, vel specialiter de re simpliciter disposuit. n.17.18.& n.19.

Bona feudalia obligari non possunt, absque Regis assensu. n.10.

Facultatem habere ad alienandum sufficit, licet in contractu non exprimatur, ipsum fieri eius virtute. n.21.

Facultate ad alienandum, vel hypothecandum censetur uti, qui eam habens, simpliciter contraxit. num. 22.

Facultate ad dandum uxori arrhas vltra taxam legis, uti videtur, qui simpliciter eas promisit. numero.23.

Actus sic debet interpretari, vt conseatur prouisum causa magis necessaria. n.24.

Facultate ad alienandum, & alienatio si in eadem die celebrentur, de quarum anterioritate non apparet; præsumitur facultatem præcessisse. numer 25.

Maximè si in ipsa alienatione annuntietur licentia. & facultas; quæ ob id præcessisse intelligitur numero 26.

Facultatem habens ad alienandum, si alienet eam tacendo, sustinetur alienatio, & hypotheca, numer.27.

Facultatem habens ex pacto ingrediendi possessionem propria auctoritate, simpliciter ingrediatur, facultate uti videtur. n.28.

Qui pro alio in iudicio comparet, non ostenso mandato, acta sustinetur, si reuera illud habeat, & sufficit quandocunque de eo constare. n.29.

Nisi mandati ostensio fiat post oppositam exceptionem defectus mandati. n.30.

Mandatum qui habet ad emendum feudum, si simpliciter emat, intelligitur virtute mandati emisse. num. 31.

Possessor maioratus habens duas facultates pro diuersis quantitatibus, si vna insit consumpta, & simpliciter contrahat, nullius facta mentione ex non consumpta sustinetur contractus. n.32.

Duas facultates habens ad certas quantitates, & virtute iam consumptæ nouiter contraxit, an contractus sustineatur ex alia nondum eo tempore completa existente, negatiuè resoluitur ex n.33.

Facultatem duplicem habens, si se restringat ad vnam, inutilem tamen, non sustinetur actus ex alia valida etiam tunc eximente. num.34.& n.35.

Ordinarius, qui tanquam delegatus processit, cum delegatione careret, processus est nullus: nec sustinetur ex iurisdictione ordinaria, qua vsus non fuit. n.36.

Quia se restrinxit ad potestatem delegatum, quam habebat. n.37.

Ex potestate valida qui potuit actum facere, & fecit ex inutili, ad quam se restrinxit; nullus est actus. n.38.

Potestatem validam, & inutilem qui habet si actum simpliciter fecit, & non se restrinxit ad aliquam, sustinetur actus ex potestate valida. numero 39.

Secus si se restringit ad potestatem inutilem. n.40.41. & n.42.

Creditor neutra facultate iuuatur, non ex inualida, ad quam se restrinxerunt contrahentes, nec ex valida, cum ea vti non fecerunt. n.23.

Quod potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit. num. 44.

Contrahens ex qualitate inutili, cum potuerit ex vsili contrahere, ex neutra sustinetur contractus. num.45.

In contractibus non valet argumentum, si quod agi non valeat, vt ago, valet, valere potest n.46.

Procurator duo diuersa habens mandata videtur illius virtute contrahere. quo vsus fuit. n 47.

Et ex mandato, etiam inutili, quo vsus fuit, contractus regulatur, quamuis corruat. n 48.

Duæ distractæ qualitates si concurrant in eadem persona, actus ex vna gestus nihil influit in aliam. num.46.

Actus simpliciter gestus iudicatur ab intentione gerentis, contra quam etiam fauorarabilis operatur. num. 50.

Creditor qui sub facultate extincta, & consumpta contraxit, sibi imputet, qui eam non examinauit. num.51.

Creditores cum possessore maioratus contrahentes sub facultate Regia, iam consumpta, & extincta, nullum ius habent ad bona maioratus. numer.52.

Viam, quam quis semel elegit, sequi debet, nec ad aliam redire potest. n.53.

Contrahens sub facultate, ad quam se restrinxit possessor maioratus, nequit postmodum eligere aliam facultatem vtilem, cum hoc non sit in eius potestate. n.54.

L. habebat 13. de institutoria actione, ponderatur. ibid.

Contractus intuitu vnius negotiationis non confunditur cum alia, nec ista tenetur. n.55.

Electio eius, qui facultatem duplicem habet, attenditur, qua vti voluit n.56.

Facultatem habens ad alienandum, si alienauit sub conditione facultatis impetrandæ, an contractus sustineatur sub facultate iam obtenta, alia non impetrata. n.57. seqq.

Contrahentes certi de facultate iam obtenta, si ei renuntiarunt, nouæ aliæ egent ad contractus validitatem. n. 58.

In dubio autem, etsi contrahant sub conditione impetrandæ facultatis, contractus sustinetur ex priori iam impetrata. n.59.

Contractus sub conditione impetrandæ facultatis si ea non sit necessaria ad actum, sustinetur absque ea. num.60.

AD harum difficultatum resolutionem in mentem trahendæ sunt, & premittendę duę mirabiles resolutiones, de quibus *in hac 2. p. cap.4.* Altera, quod facultas regia impetrata per possessorem maioratus ad mutuo, aut in censum redimibilem recipiendam certam, & limitatam quantitatem supradicto maioratu intra fines limites contineri debeat ita, vt deficiat in excessu facultas, & cum quantitate permissa iam completa facultas ipsa prorsus extinguatur, & creditores vltra summam in facultatem limitatam, & permissa mutuantes prorsus à bonis maioratus excludantur. Ita post longam hinc inde disputationem resoluimus per totam illud *cap.4.*

Secunda

Secunda resolutio est vt ei, qui asserit, atque opeponit facultatem regiam concessam possessori maioratus ad mutuo accipiendam certam & limitatam pecuniæ quantitatem tempore, quo aliquis creditor mutuauit, esse iam cõsumptam seu extinctam, illumque mutuasse vltra summam permissam, incumbit onus probandi, non tamen creditori mutuanti, & cum possessore maioratus contrahenti. Hanc resolutionem extimunicabilibus pene Doctoribus firmauimus in eodem *cap. 4. ex n. 118. cum sequentibus, versic. vnum tamen notabile non omittam.*

Quibus præmissis, nunc quæri vtiliter potest, an creditor, qui simpliciter contraxit cum possessore maioratus habente duas regias facultates diuersis temporibus impetratas, & obtentas, quarum quælibet ad quatuor millia mutuo accipienda limitata erat, vna tamen iam erat consumpta, & per quantitatis permissæ receptionem extincta, altera vero nõdum creditor, qui simpliciter mutuauit nulla facta facultatum mentione, vel facta cum restrictione tamen ad vnam, quæ iam eo tempore erat consumpta, & extincta, possit insuper in iudicio concursus instare pro graduatione, & exactione, certam summam creditam sustinendam ex alia facultate, quæ nondum consumpta erat, nec eius summa completa.

Quoad primam difficultatem, quando scilicet mutui aut census contractus super bonis maioratus fuit celebratus simpliciter, indifferenter, atque nullius facultatis facta mentione, vel etiam quando vnam tantum facultatem habebat, & bona maioratus obligauit tacendo & non exprimendo facultatem, & in vtroque casu æqualiter verum puto, sustinendum contractum ex facultate existente, & non consumpta, cuius intuitu, & contemplatione gestum esse intelligendum, & benignius interpretandum, quia sufficit creditori simpliciter mutuanti super bonis maioratus, realiter tunc adesse facultatem, & regium assensum, etiamsi in contractu non explicetur; pluribus fundamentis monemur. Primò, quoniam habens duplicem potestatem ad actum gerendum, si actus à se simpliciter, gestus nequit sustineri ex vna, tanquam inutilis sustinetur tamen ex alia, quæ tunc aderat vtilis, efficax, & validans actus pereat; vt per text. *in cap. nisi si de præbend. & in l. 2. D. militar. testament.* probant abbas *in c. Quintauallis, colum. penult. versi. eo autem casu reuerentia, de iureiurand.* Innocent. *in cap. cum ex officio in versic. authoritate*; & *ibi* Felinus *column. 9. versic. ex ista consultatione Innocenty, de præscriptionibus*, declarat Alexand. *in consil. 55. quoniam, lib. 7.* & Burol. *in l. qerit. versic. circa tertium principale, de acquirend. hæredit.* per argumentum *in l. 1. cum seq. D. de solutionib. & l. si quis intentione. ff. de vsufr.* Bald. *in l. 2. D. militar. testam.* Ioannes Mollius *in verb. index potest procedere*, latè Ioannes Baptista *in tract. de creditis, cap. 4. cum pluribus cap. seqq.* copiosè in variis materiis videndus Vancius *de nullitatibus sent. ex defectu iurisdict. Ordinar. ex n. 171. cum seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 17. per totam.* facit Rotæ *decis. 415.* apud Seraphinum *ex num. 1.* ibi. *Hæc obiectio non placuit: quia reuera ipse est rector & administrator cum amplissima potestate à progenitoribus ei tributa, quare cum citatio non facta regiæ personæ, sed eum tanquam principalem tantum. & ex hoc respectu facultatis, quæ ei, vti tutori competebat, sustinetur actus ex cap. ex quo sustineri potest, ad Constit. Roman. 445. & 447. Iason. in lege exigendi, num. 7. & 9. de procuratoribus*, &c. optima decis. Alexand. Ludouic. 204. *ex n. 16.* ibi. *Facit quod dicitur de habente potestatem ordinariam, & delegatam, vt confertur præcessisse ea potestate secundum quam actus valet. Abbas in cap. cum officio, num. 31. & sequentibus de præscriptionibus* ubi Felin. *sub n. 32. versi. amplia secundo. Alciatus dicta præsum. 5. actus enim, qui potest fieri vno modo licitè; & alio illicitè, confertur factus eo nomine, & sub ea forma, & iure quo licitè fieri potuit. Arctin. cons. 23. num. 10. in fin. Curtius iun. consil. 20. sub num. 7. versic. & ad hoc optimè conuenit*, & latissime plura congessimus in nostris commentariis, *de supplicat. ad Sanctiss. part. cap. 12. §. vnic. ex num. 3. & seqq. & ex n. 9. cum seqq.*

Et ratio est, quia in dubio pro actus validitate, & subsistentia præsumitur, latissimè Giurba *dec. 36. ex num 16.* Thesaurus *dec. 49. num. 3.* Seraphin. *dec. 115.* Caldas Pereira *de empt. & vendit. cap. 3. n. 10.* copiosè Nos *d. §. vnic. ex n. 4.* vbi etiam quod ex duobus factis, de quorum anterioritate non apparet, semper fingitur præcedere, quod facit actum valere; plures DD. & exempla reddantur ibidem, *& num. seqq.*

Tum etiam, quia nemo videtur eligere viam, per quam iudicium subuertatur, *l. 3. versi. nec credendus, D. militar. testam. leg. quoties, 13. D. de rebus dubiis, l. quoties. de verb. oblig.* text. optimus *in capite Abbate*, iuncta glossa *verb. potius de verbor. significatione* cum aliis, de quibus per Menochium *de præsumptione, libro 6 questione 4. per totam* Card. Mantica *de verborum significatione, lib. 5. cap. 19. n. 160.* quo casu succedit regula *1. si tam augustis D. de seruitutibus*, vbi si quod ago, non valet, vt ago, valet tamen vt valere potest, Caldas Pereira *de empt. & vendit. cap. 3. num. 10. cum seqq.* vbi latissime hãc regulam examinat, & *n. 11.* illam mirabiliter limitat, quando cõtrahentes se restrinxerunt ad actum gestum, prout est inter eos celebratum, vt tunc vlterius actus ipse progredi nequit, cum deficiat consensus, *l. obligationum substantia §. fin. D. de actionibus, & obligationibus, l. 1. §. cum qui, D. constituta pecun.* cuius limitationis plura reddit exempla ipse Pereira *ex num. 12. cum sequentibus*, de qua limitatione latius protinus in secundo dubio agendum erit.

Secundò probatur ex doctrina Menchacæ *in l. quoniam in priorib. n. 249. C. de inofficios. testam.* vbi patet, qui ex propria persona, & iure, & simul ex facultate regia potuit cõdere inter liberos maioratum, si illum simpliciter fecit nulla facultatis regiæ facta mentione, apponendo aliquas conditiones, quæ ex iure, & potestate propria non tenent, sustinentur tamen ex facultate regia, exqua apponi potuerant, & ea vsum fuisse, eiusque intuitu, & contemplatione, sic deposuisse præsumitur, per text. *in l. 3. D. militar. testam.* sequuntur Molin. *de primogeniis, lib. 2. cap. 7. n. 69. & 70.* & ibidem Additionator. Azeuedius *in l. 10. tit. 7. lib. 5. recopil.* Pater Mol. *tom. 3. de iust. & iure, disp. 590. n. 9.* Castill. *contr. tom. 5. c. 67. sub num. 60 versi. diuersimode tamen.* Et sic ad actus validitatem solum attenditur potestas extrinseca eius, qui illum simpliciter gessit quamuis eam specifice non exprimat in contractu, aut dispositione.

Cui, & illud consonat, quod si cum homicida fuit dispensatum ad obtinendum beneficium, si postea obtinere vult, non tenetur offendere, & narrare dispensationem, collatioque valebit de ea non facta

facta mentione,quia sufficit fuisse habilem redactum, & potestatum habere ad beneficium obtinendum vt tenent Ioan.Andr.*in c.2.n.2. de filiis presbyt.in 6.*& ibi Ancharran.*in annotation.*3.Dominic.*n.7.*Franchus *n.5.*Abb. *in c.p.n.5.de rescriptis.*Rebuffus *in praxi benefic tit.de dispensatione in fine, & in concordat in forma mandati Apostol. super verbo dispensationem.*Thomas Sanchez *de matrimonio,l.8.d.22.n.1.*

16 Tertiò hæc pars fulcitur,nam quando quis sibi reseruauit facultatem disponendi de aliqua certa re,si illã expresse creditoribus hypothecauit,simpliciter tamen nulla facta facultatis mentione, nec ea vti voluisse exprimens;tenet hypotheca,& expressa rei obligatio, & eadem facultate vti voluisse intelligitur, atque in fauorem creditorum hypotheca sustinetur. Huius resolutionis quamplurimos testes adduximus *suprà hac 2.part.capit.* 18.*per totum*, maximè *ex num.21. cum multis seqq. versic.sed quid dicendum erit*,&c.Et iterum *in capite* 19. *ex numero* 18.*cum sequentibus, versiculo sed quantum ad obligationem*,&c.Quibus in locis plurima reperies doctrinas valde huic resolutioni conducibiles.

Cuius est farinæ illa inter nostros controuersa
17 opinio, an qui habet facultatem disponendi de certis bonis, aut certa quantitate, videatur dicta facultate vti ex eo solo,quod generaliter de omnibus suis bonis hæredem instituat?innumerabiles DD.affirmant,& hæredem consequi bona vel quantitatem reseruatam,etiamsi specificè de iis
18 non disponat,Quamplures tamen alij communem tenent, asserentes non sufficere generalem bonorum suorum dispositionem,sed requiri specificam mentionem rerum reseruatarum,vt hæres eas cõsequi valeat,& vt videatur habens facultatem ea vti velle. Has opiniones amplissimè refert Vincent.Fussarius *de subst.q.*150.*per totam* vtriusque opinionis DD.innumerabiles penè recenset Antonin.Amat.*var.tom.2.resolut.76.ex.9.cum seqq. & ex n.*12.tertiam plurimorum distinguentium refert videndus.

Ex vtriusque tamen opinionis Doctoribus cla-
19 rè constat,quoad hoc,vt valeat dispositio rerum reseruatarum,non requiri specificam mentionem facultatis,sed sufficere de rebus reseruatis specificè disponere,iuxta rigorosam opinionem;non tamen,vt teneat dispositio(appetunt ij omnes DD. mentionem facultatis, sed eam subintelligi, & censeri vti eam habentem ex sola rerum reseruatarum generica,vel specifica dispositione iuxta vtriusque opinionis resolutionem,in quo omnes conueniunt;quia sufficit disponentem potestatem & facultatem habere ad disponendum absque eius expressione.

20 Quartò resolutio nostra roboratur ex mirabili doctrina Baldi *in capite 1.§.in generali.si de feudo fuerit controuersia inter domin.& agnat.* dum dicit, quod licet bona feudalia obligari,& hypothecari non possunt,nisi adsit Principis assensus,& facultas;qua existente creditor agere potest per hypothecariam pro aduocanda possessione illorum.Sequuntur Aff li&is ibidem,& Marinus Frecia *de subfeudis lib.2.quæst.3.column.3.ad medium versic. & ideo si Rex dat licentiam num.6 fol.*127.ex hoc infert ipse Baldus *in dicto §.generaliter*,quod si contrahens cum feudatario scit posse ea bona féuda-
21 lia alienari,& hypothecari,eo quod feudatarius facultatem impetrauerat à Principe; tũc sustinetur hypotheca,etsi eadem facultate inter contrahendum expresse non vtatur,nec mentio fiat,quia sufficit scientes potestatem habere, & facultatem legitimè esse obrentam,vt ea bona obligata remaneant;vt *in cap.1.de capitan qui curiam vendid.leg. qui tabernas,D.de contrahenda emptione* & dictã doctrinam Baldi maltum fuisse commendatam à Domin. consiliariis attestatur Marinus Frecia *de subfeud.quæst.3.column.3.ad finem numero 3.in fine, fol.*127.vbi subdit etiam idem sentire Andream de Isernia *in d.cap.1.de capitan.qui cur.vend.* quos etiam omnes referens sequitur Gratian. *in disceptat.* 22
*forensibus,tom.3.cap.*580.*numer.* 10.11.& 12. quod etiam ex pluribus antecedentibus fundamentis expresse infert Mieres *de maioratu 1.part.q.26. ex num.*56.licet neminem alleget, dum firmat, quod si quis habeat facultatem ad alienandum bona maioratus,vel ad ea hypothecanda pro dote, & alienet,vel hypothecet talia bona, non exprimendo, quod id agit ex facultate regia,quam habet; videtur nihilominus ea vti, & ad executionem deducere facultatem,& idem erit (inquit Mieres *in d. q.26.n.*57.& 58.) in eo qui habet facultatem, & 23
licentiam ad dandum mulieri arrhas vltra decimam partem bonorum,vel cum derogatione pragmaticæ de Madrid ad constituendam dotem fi- 24
liæ. Pro quà ponderat Bartoli doctrinam,& aliorum plurimorum asserentium, quod actus sic debet interpretari,vt censeatur prouisum causæ magis necessariæ.

Idem etiam supponit ipse Mieres *4.part.quæst.6* 25
dum per totam firmat,quod si in eadem die expediatur facultas ad alienanda, aut obliganda bona maioratus & ipse contractus alienationis celebretur,de quorum anterioritate non apparet; quod præsumitur facultatem præcessisse, ex *lege cum in testamento,§ hac verba D.de hæredibus,institut.leg.2. § prius versic.si quis ita D.vulgar.*plurimos etiam post Antonium Gomez *in lege 42.Tauri numer.3.* & 4.Molina *de primogen.lib.2.cap.7.num.*50.& 51. 26
addit ipse Mieres *num.*3 hoc maximè procedere si in ipsa alienatione annuntietur contractum fieri virtute regalis scientiæ, ex quo clarè supponit, quod ad validitatem alienationis bonorũ maioratus non sit necessaria expressio facultatis obtentę, sed sufficere eam habere, & simpliciter absque commemoratione eiusdem contrahere. Cui addiderim ego,quod prędata iura,& Doctores nostram expresse probant resolutionem,vt in actu alienationis non sit necessaria expressio facultatis obtentæ,dum probant valere alienationem, & obligationem,quando non apparet facultatem prędecessisse.Etenim si eius in contractu fiat mentio, iam clare appareret ipsam præcedisse,& sic foret otiosa quæst. super qua nulla dubitandi ratio cadere potuisset,nec iuris præsumptio;& ideo prędicte intelligendi sunt DD. quando actus fit absque expressione facultatis,de cuius anterioritate dubitatur, nihilominus iuris præsumptionis actus sustinetur.

Et in assensu regio iam per Vasallum impetra- 27
to ad alienandum,vel hypothecæ subiiciendum bona feudi,& alienet,seu hypothecæ subiiciat,tacendo tamen facultatem obtentam, & nulla eius facta commemoratione, vt nihilominus contractus sustineatur,cum eius virtute Vasallus contraxisse intelligatur:tenet in terminis Marin. Frecia *in tractat.subfeudis,lib 2.de authorit.Baronum authoritate 1.quæst.33.in fin.fol.mihi* 161.

Hinc

Hinc inquit Valenzuela Velasquez *in cons. 33. num. 96. f. l. 251. tom. 1.* in hunc modum, *nec obstat, dicere quod doctus Episcopus in creatione dignitatum & dotatione illarum, non declarat id facere virtute Apostolicæ facultatis, quam habebat a dicto Papa, quia satis euidenter apparet id fecisse virtute dictæ facultatis Apostolicæ, & non authoritate sua propria, etiamsi id non expresserit argument. text. in l. 3. D. de militari testament. per quem text. Doctores ibi resoluunt quod actus qui potest videri factus ex duplici potestate si simpliciter fiat adhuc intelligitur factus ex ea, quæ magis sustineri potest, & citat Bald. Felin. Hypolitum, & Molinam ita tenentes, idque comprobat tribus numer. seqq* sequitur Castillo *in tract. de tertiis cap. 8. n, 11. 12. 13. num. 14. qui ad idem alios allegat.*

Conducit doctrina Sarmiento *de reddit. Eccles. tit. 4. part. cap. 4. numero* 1. vbi dicit, quod si quis habeat facultatem testandi, licet in testamento nullam faciat mentionem indulti aut licentiæ, testamentum sustinetur; quem sequitur Bursatus *in cons.* 178. *n. 9. lib. 2.* & Mieres *de maioratu 4. part. quæst.* 172. qui ex hoc ad nostrum propositum, ac terminos infert, quod habent facultatem ad alienandum, vel obligandum bona maioratus, si obliget, vel alienet nulla facta mentione facultatis obtentæ, valet obligatio seu alienatio, quia sufficit
28 facultatem habere.

Quintò probatur, quoniam quando quis ex pacto habet facultatem hypothecam ingrediendi propria authoritate simpliciter eam ingrediatur, nulla facta facultatis expressione, intelligitur illa ingredi voluisse virtute facultatis, quam ex pacto habet; vt probant Negusantius de pigneribus 4. *p. n. 27. cum seqq.* Mantica *de conjectib. lib. 11. tit. 5. num. 21. & 22. tom. 1.* contra Socin. Senior. *consil. 131. numero 7.* sentientem, quod debet constare creditorem ingredientem voluisse vti facultate ex pacto recepta, per text. *in lege 1. Cod. de conditio. ex lege*, quæ nihil probat, & quatenus aliquid probet potius inducit potest pro opinione Negusantij & Manticæ.

29 Sextò denique fulcitur hæc pars, quoniam procurator potestatem habens reuocandi procuratorem potest tacitè vti dicta potestate per solam constitutionem noui procuratoris absque mentione suæ facultatis, cum intelligatur voluisse vti potestate reuocandi sibi concessa, Barrol. & DD. *in l. ante litis, D. procuratoribus.* Rota *dec. 386. de procurator in nouis.* Vantius *de nullitat. ex defectu mandati, num. 108.*

30 Cuius etiam est farinæ, nam licet quis pro alio in iudicio comparet, licet non ostenderit mandatum, iudicium, & sententia sustinentur, si in rei veritate mandatum habebat; quia sufficit quandocunque ostendere, & de eo docere, & de agentis facultate, & potestate ad agendum constare, tenet Bald. *in lege 1. in secunda lectura numero 2. D. de procuratoribus*, & iterum *in consil. 121. num. 2. lib. 3.* Alexand. *consil. 146. circa finem lib. 5.* Caualcan. *decis. 23. numer. 17. part. 1.* Seraphinus *decis. 993. num. 13.* Rouit. *super prag. nat. Rubric. d. procurator. n. 25.* Cancerius *variar. resolut. lib. 3. cap. 11. ex num. 62. cum seqq.* Costa *in tract. de retrotract. cas. 28. cap. 8. num. 4.* Mart. *de dispos. inuis. 1. part. cap. 28.* Achil. de Grassis *decisione 6. de procuratoribus* Concius *post tract. de censibus decis. 255. num. 3.* Golinus *de procuratoribus 3. p. cap. 3. ex num. 3. cum seqq.* Aymon. Crauet. *in consil. 108.* Guido Bonat. *dec. 129.* Rota *in vna Romana coram* 4. *Decembris* 1595. coram Cardinali Pamphilio quam refert sequitur Marescotus *variar. resolut. lib. 1. cap. 92. num. 1.* quod procedit nisi fuerit de defectu mandati aduersario oppositum, & de eo tunc non doceat prout probant omnes prædallegati Doctores.

Quod & idem est in contractibus, nam si quis 31
habeat facultatem, & mandatum ad emendum fundum, quem emit etiam sua pecunia simpliciter tamen, nulla facta mentione mandati, nec contrahere procuratorio nomine; nihilominus intelligitur emere virtute mandati, quod habeat, & procuratorio nomine contraxisse, atque ideo tenetur domino mandati rem restituere cum fructibus tenent DD. *in l. 4. § si ab ignoto, versende quari, D. de manumissione.* Iason. *in l. Titia 134. § idem respondit. n. 2. de verbor. obligat.* Tiraquell. *de retractu conuent. ad finem tit. n. 110.* Rota Genuens. *dec. 57. n. 9.* Surdus *decis. 325. n. 8.* Ruinus *dec. Cur. Archiepisc. 2. part. 139.* Bertazol. *de claus. 5. glossa 1. numero 1.* Menochius *lib. 3. præsumpt. 49. num. 1.* Mantica *de tacitis, & ambiguis conventionibus lib. 7. tit. 1. 18. ex num. 16.* Pereira *de emptione, & vendit. cap. 15. per totum* maximè *ex n. 9. & 10.* & ex pluribus aliis Hermosilla *ad legem 48. glossa 5. ex num. 9. cum seqq. tit. 5. partita 5. tom. 2. fol. 217.* latissimè etiam Noguerol *allegat. 20. ex n. 33. cum multis seqq.*

Ex quibus fundamentis satis comprobata vide- 32
tur hæc prioris dubij resolutio, hypothecam in bonis maioratus simpliciter impositam per possessorem habentem realiter facultatem regiam validè impetratam, aut etiam duas facultates ad certas pecuniæ quantitates, altera tamen consumpta, nullius facta mentione in contractu, sustineri ex altera existente, ex qua licebat bona maioratus obligare, etiamsi de ea inter contrahendum specialis mentio facta non fuerit, sed ei sufficit ad contractus validitatem facultatem realiter existere & habere, qua tunc vsum fuisse intelligitur, & eius contemplatione cum creditoribus contraxisse, qui propterea vti legitimi creditores ad concursum admittendi sunt, & in sententia inter cæteros graduandi.

Ad secundam huius capitis partem accedamus, 33
quando scilicet possessor maioratus duas diuersis temporibus facultates à Rege impetrauit, quamlibet pro certa, & limitata pecuniæ quantitate, altera tamen iam erat consumpta per quantitatis receptionem à creditoribus quibusdam, & per consequens extincta, & finita, prout verissime diximus *in hac. 2. p. c. 4. per totum*; si possessor nouiter contraxerit expressè ex vna facultate, quæ iam consumpta erat, an census impositio super maioratus bonis sustineri valeat ex alia facultate, eo tempore existente, non consumpta nec completa, de qua tamen nulla facta fuit mentio; & breuibus dicendum erit non sustineri sed annullari.

Quoniam qui habet duplicem facultatem, si 34
actum faciés se restringat ad vnam, inualidam tamen, & inutilem ad actum gestum, non sustinetur actus ex facultate valida, & vti iuxta text. formalem, & expressum *in lege habebat 13. D. de instit. actio.* (quem ad aliud singulare ponderabimus inferiùs ad calcem huius capitis) probarunt cõmuniter DD. Calderin. *cons. 1. de accusationibus consil. 357.* declarat, & sequitur Cagnolor. *decis. 7. n. 7. de appellatione.* Capicius *decis. 56. in causa num. 9.* post Marianum Socinum *in c. p. 2. à 13. de libelli oblatione.* Sebastian. Vantianus *de nullitatibus sen-*

tentiarum ex defectu iurisdict. ordin. sub num 174. *versic. quamuis, dicta clausula.* Notabilia probant duo Romani *consil.* 446. & 496. quæ loquuntur de habente duo mandata, vel duas facultates, vt actus factus intelligatur, virtute illius qua vtitur, quamuis alias sit inualida & inefficax ad actum, itavt ex alia, qua non fuit vsus, non sustineatur; quæ consilia ac omnibus esse sequuta communiter testantur Iason *in lege exigendi. num.* 9. *versic.* 6. *fallit, & in lege maritus, num.* 7. *Cod. de procuratorib.* Achilles de Grassis *decis.* 7. *de procuratorib.* & cum aliis Gratianus *tom.* 3. *cap.* 573. *num.* 48. 49. *& to.* 4. *ca.* 699. *n.* 27. *& seqq.* Virgilio *de legitimatione personarum, c.* 26. *num.* 6. Fontanella *de pactis nuptialib. clauf.* 62. *nu.* 60 *partit.* 7. quos sequitur Noguerol. *alleg.* 7. *n.* 41.

36 Et cum Menochio *de præsumptionibus, lib.* 1. *præsumpt.* 17. *ex num.* 2. & aliis inquit Caldas Pereira *in tractatu de emptione, & venditione, capite,* 3. *à numero* 12. ibi. *Hinc etiam resoluitur, verum esse quod scribit glossa singularis in capite ex literis de officio delegat. asserens processum esse nullum, quem ordinarius tanquam delegatus egisset, cum delegatus non esset. Etsi vti ordinarius potuisset procedere; quod Panormitanus ibidem censuit cauſari ex defectu voluntatis iudicantis, qui se restrinxit ad delegatam iurisdictionem,* &c.

37 Quæ doctrina verissima est, & sæpe canonizata per Rotam; vt *in vna Tridentina, beneficij del Rosal* 12. *Decembris* 1594. *coram D. Peña.* quam ad litteram adducit Nicolaus Garcia *in tractatu de beneficiis,* 6. *part cap.* 2. *num.* 17. quæ ante finem sic ait: *Præterea nec decretum citationis poterat sustineri vigore ordinariæ iurisdictionis, quia cum processerit tanquam delegatus, se restrinxit: fecit enim actus tanquam iudex Apostolicus vigore literarum, & ideo nulliter processit ex prædictis. Hostiensis, Imola, Abbas & alij in cap. cum ex officiis, vbi Felinus, n.*
38 29. *versic. quarta conclusio, de præscriptionibus; nam qui potest procedere ex potestate valida, & procedit ex potestate inualida, ad quam se coarctauit, nulliter procedit Puteus decisione* 583. *num* 3. *lib.* 2. *Romanus consil.* 343. *num.* 5. &c. Et est ad idem *dec.* 415. Seraphini *ex n.* 1. cuius superiùs mentionem fecimus & verba retulimus.

Alia insuper adest singularis Rotæ *decis.* apud Alexandrum Ludouis. 204. *ex n.* 16. ibi. *Facit, quod*
39 *dicitur de habente potestatem ordinariam, & delegatam, vt censeatur processisse ea potestate, secundum quam actus valet. Abbas in dicto capite cum officij.*
40 *numero* 31. *& seqq. de præscript. vbi Felin. sub n.* 32. *versic. amplia secundo. Alciatus de præsumptionibus, numero* 5. &c. (Sequitur, & facit) *quod sine difficultate procedit, quia dictus Virginius non se restrinxit ad facultatem Arbitri incompetentem.* Paulus de Castro, *consil.* 74. *sub n.* 4. *vers. sed ad hos respondetur, lib.* 1. Aymon Crauetta *consil.* 284. *sub n.* 5. *vers. quinto respondeo.* &c. & ex plurimis aliis doctrinis statim relatis adis hęc nostra retolutio indubitabilis redditur.

41 Ex quibus omnibus doctrinas manifestè prodeunt in hac materia duæ conclusiones: altera, quod is, qui habet duas facultates ad actum gerendum, vnam vtilem, & validam; alium inutilem, & inefficacem; actus simpliciter gestus substinetur ex
42 valida. Altera verò, quod si is, qui duas facultates habet, si in actu gerendo, & à se celebrando, ad vnam, inutilem tamen, & inualidam se restrinxit, actus hic gestus est nullus, & minimè sustinetur ex alia facultate vtili, & valida; provt latissimè de iis egimus in nostris commentariis *de supplicat. ad sanctiss. 2. p. c.* 12. §. *vnico. à principio vsque ad n.* 16. *inclusiuè*, vbi singulares doctrinas videbis in proposito *& 1. p. c.* 12. *ex n.* 25.

Neutra igitur facultate iste creditor se iuuare 43
potest, non ex expressa in contractu, quia inutilis, & extincta est, non ex valida, & plena; quia ea vsi non fuerunt contrahentes in contractu argumento text. *in l. quotiens, D. de hæredib. instituend.* ibi. *Nec enim, quem voluit, quia scriptus non est, l. luit.* 20. *D. de adimend. legat.* text optimus est, *in l.* 3. *D. de reb dubiis,* ib. *sitaque qui aliud dicit, quam vult, nec id dicit, quod vox significat; quia non vult. nec id quod* 44
vult, quia id non loquitur. Vnde succedit regula; quod potuit, noluit, quod voluit, adimplere nequiuit, *l.* 3. *in fin.* vbi glossa *Cod. de contrahend. & committend. stipul. l. multum interest.* vbi glossa *Cod. si quis alteri, vel sibi, cap. cum super.* 23. *in fin. de officio deleg.* quę sunt singularia iura in proposito nostro. Surdus *consil.* 251. *n.* 36. Cardinalis Tuschus *littera B. conclus.* 133. *num.* 1. Hondedeus *consil.* 55. *n.* 81. *lib.* 1. Gratian. *tom.* 5. *disceptat. cap.* 809. *n.* 12. Achill. de Grassis *decis.* 17. *in fine de rescriptis.* Quidius *de amicita, in tractatu de iure cuplyt. quæst.* 79. *numero* 9. Costa *de facti scientia, & ignorantia, inspect.* 51. *num.* 10. Hieronius Magonius *decisio. Florentina* 2. *numero* 14. qui similes doctrinas in variis causis adducunt, & Nos *in tract. de retention. bullar.* 2. *part.* 12. *n.* 26. ideoque neutra facultas creditori prodest, non valida, quia possessor maioratus se restringit ad consumptam, & inualidam, & validam non expressit, nec vsus fuit; non inualida, quia inutilis ad actum, tanquam consumpta, iamque extincta.

Conducit elegans doctrina Cæsaris Manentis 45
in cons. 143. *ex n.* 18. vbi de filia transigente tanquam proprietatis bonorum, cum potuerit transigere tanquam alimentaria, *& num* 29. ita ait: *Cum igitur voluerit contrahere tanquam naturalis, & proprietaria, & quod bona omnia spectabant ad ipsam, non autem ad nutum, vel comitem, sequitur, vt contractus sustineri non possit tanquam alimentaria: quia* 46
in contractibus non valet argumentum, quod si non valet eo modo, quo initus est, valeat alio, quod fieri potest. Simon de Pratis in cons. 82. *n.* 3. &c. qui late prosequitur per duas ferè columnas.

Probat etiam Gratian. *tom.* 4 *discept.* 699. *n.* 27. 47
cum seqq. qui loquitur de procuratore habente duo mandata ad contrahendum, & se restringente ad vnum, vt intelligatur contrahere virtute illius quo vtitur. Fontanell. *de pactis nuptial. to.* 2. *clauf.* 6. *gl.* 2. *part.* 7. *n.* 6.

Quod procedit, etiamsi mandatum, & facultas 48
qua vtitur nulla sit, & inefficax ad actum; ea vero, qua vsus non fuit, valida sit, quia adhuc actus regulandus erit ex illo mandato, quod procurator vsus fuit, quamtumuis actus corruat, & pereat, Roman. *consil.* 445 & 446. quæ consilia communiter assequi, testantur Iason *in l. exigendi, n.* 9. *vers. fexiò fallit & in l. maritus. n.* 7. *C. de procuratorib.* Achilles *dec.* 7. *tit. de procuratorib.* vbi refert consilia Romani sæpius in Rota fuisse approbata. Gratian. *tom.* 3. *cap.* 573. *n.* 48. & 49. Noguerol. *allegatione* 25. *sub n.* 120. & 121.

Cõprobatur, quod quãdo in vna persona con- 49
currunt duæ discretæ qualitates, & actũ gessit ex vna qualitate, nihil iuuit in alia qualitatem, nec ex ea actus sustinetur, latissimè cõprobauimus *in tract.*

tract. de suplicatio. ad Sanctiss. 2. p. cap. 15. per totum, maximè *ex num. 37. cum multis seeq.* quibus adde text. *in leg. filius, qui patri 42. ff. de bonis libertor. leg. si pater, §. qui duos*, ibi, *Facit etiam hoc quasi quilibet, non quasi auus, ff. de adoptionalibus, leg. debitor, §. fin. ff. ad Trebellian.* ibi: *Qia non quasi hæres, sed quasi mater ex pacto accepit, leg. tutor petitus, §. quæ tutoribus, ff. de excusationib. tutor.* ibi. *Cum iudicium patris vt filius, non vt tutor promeruerit, leg. profectitia, §. Papinianus, ff. de iure dotium*, ibi: *Magis eum quasi patrem, quam quasi curatorem feciſſe videri, leg. qui duos, ff. de coniungend. cum emancip.* latè Noguerol *allegat. 25. ex n. 158.*

50 Et quia actus ſimplex iudicatur à principali intentione agentis, nec contra agentis intentionem etiam fauorabilis operatur, maximè in iis, quæ pendent à poteſtate agentis, plura congeſſimus *in d. tract. c. 22. ex n. 17. cum ſeqq. 2. part.*

51 Ex quo enim creditor contraxit ſub regia facultate, inutili conſumptâ, & extincta, ſibi imputet, qui eam non examinauit, & diligenter indagauit, an ſit plena, ex quo conſtat omnino habilitas perſonæ ſecum contrahentis; poſſeſſoris maioratus, habentis probationem alienandi, ad text. *in leg. qui cum alio contrahit, vel ſcit, vel ſcire debet conditionem eius, cum quo contrahit, ff. de reg. iuris*, & quæ in his terminis abundè ſcripſimus *ſuprà hac 2. p. cap. 4. num. 27. & ſeqq. verſic. igitur creditoris maioratus* &c. *Et 1. p. cap. 26. ex numer. 28. verſic. octauo quia nec eſt curandum*, &c. *Et n. 43.*

52 *verſic. nec obſtat octauum*, &c.

Quapropter concludendum erit, vt illi creditores, qui ſub facultate iam conſumpta, & inutili, ad quam omiſſa, & neglecta valida, ſe reſtrinxit poſſeſſor maioratus, contraxerunt, & inutiliter mutuarunt nullum ius acquiſiere in bonis maioratus, ex quibus nec ſua credita exigere poſſunt, quia ſemper, & ab initio cõtractus à nexibus hypothecæ libera permanſerunt; nec in ſententia cõcurſus gradum aliquem conſequi poſſunt. Neutra ſiquidem facultas eiſdẽ creditoribus prodeſſe potuit: non conſumpta (ad quam ſe reſtrinxit poſſeſſor maioratus, necnon contrahentes ipſi, eaque dum taxat vſi fuerunt) quia inutilis ad actum, & ob conſumptionem iam extincta, non valide, nec adhuc integra; ſeu omnino conſumpta; quoniam eius virtute contraxerunt, nec in contractum deduxerunt contrahentes. Viam namque quam

53 ſibi quis ſemel elegit, ſequi debet, nec ad aliam redire poteſt, *leg. ſi mulier, §. fin. ff. quod metus cauſa cap. cum omnes circa fin. de conſtitut. c. quod ſemel, de reg. iur. lib. 6.* Surdus *conſil. 377. num. 3.* Farinacius *in praxi crimin. p. 6. quæſt. 175. num. 199.* Marius Antonin. *variar. reſolut. lib. 2. reſolut. 17. n. 8.* Stephan. Gratian. March. *deciſ. 4. n. 72.*

54 Ex quibus denique clarè apparet, quod hæc reſtrictio, & facultatis vſus debet procedere ab ipſo agente, habente facultates, & non ſuſtinet, nec eſt in electione creditoris poſt cõtractum geſtum, in quod debitor ſe reſtrinxit ad vnam facultatẽ, alia vti velle. Provt clarè probant iura, & Doctores prælegati. Et in terminis eſt text. *in l. habebat 11.*

55 *ff. de inſtitoria actione.* Vbi ſeruus à domino inſtitor præpoſitus duabus diuerſis negotiationibus (in quibus contractus geſti diſcretiuè conſiderãtur, & non confunduntur, quia contrahens intuitu, & negotiationis vnius contemplatione, non tenetur pro alia, nec alia negotiatio obligata ma-

net. ad latè tradita *ſuprà 1. p. cap. 9. ex num. 48. cum ſeqq. verſic. his, & proxima cauſa eſt*) ſeruus inſtitor intuitu vnius negotiationis inuitum accepit, creditor putans contraxiſſe ex alia, agit in iudicio ex cauſa alterius negotiationis, cuius contemplatione mutuaſſe putabat, quod cum non probaret, victus fuit, & illa negotiatio abſoluta; & ideo in nouo iudicio, & negotiatione, ad quam inſtitor contrahendo ſe reſtrinxit, demum agens obtinuit. Verba text. ſunt hæc. *Habebat quis ſeruum merci oleariæ præpoſitum Arelate, eundemque mutuis pecuniis ſuſcipiendis; acceperat mutuam pecuniam: putans creditor merces eum accepiſſe, egit præpoſita actione, probare non potuit mercis gratia eum accepiſſe, licèt conſumpta eſt actio, nec amplius agere poterit, quaſi pecuniis quoque mutuis accipiendis eſſet præpoſitus. Tamen Iulianus vtilem ei actionem competere ait.* Quem text. exornat multis ciratis Ioan. Gutierrez *practicar. lib. 1. quæſt. 100. per totam.*

Nam electio eius, ad quem ſpectant facultates, 56
aut aliter conceſſæ ſunt, fit creditur, qua vti voluit, & ad quã contrahendo ſe reſtrinxit, nam ipſe eſt, qui facultatibus vti debet, aliàs ſi creditoris expectaretur electio, cuidens ſequeretur abſurdum, vt non obſtante reſtrictione, poſſet creditor ſuum ſuſtinere contractum ex alia facultate vtili, qua vſus nõ fuit debitor, contra tot iura, & doctrinas, & communem Doctorum conſtantem opinionẽ.

Subtilis adhuc ex principali reſolutione huius 57
cap. ſe offert diſſoluenda quæſtio: poſſeſſor maioratus habens iam impetratam, & obtentam facultatem ad alienandum, vel hypothecandum bona maioratus, qui ad effectum alienationis, & obligationis peruenit, nulla facta mentione facultatis obtentæ, imò potius ſub cõditione facultatis impetrandæ contraxit, an contractus ſuſtineatur ex iam obtenta facultate, alia nouiter nõ impetrata. Hanc quæſtionem ad partes eleganter diſputat Marius Frecia *in tract. de ſubfeud. lib. 2. de authorit. Baron. authoritat. 1. quæſt. 33. fol. mihi 161. per totam.* In qua hinc inde arguens poſtmodum *ſub num. 1. verſic. dicebam ego*, diſtinguendo eam re- 58
ſoluit, aut enim certum eſt, quod partes contrahentes expreſsè renuntiarunt prædictæ facultati obtentæ, & ea vti noluerunt, & tunc nouã iuxta tenorem conuentionis requiri facultatem ad cõtractus valorẽ, in quo dubium nullum eſſe poteſt.

Aut vero ita hoc certum non eſt, noluiſſe partes 59
ſub priori aſſenſu, & facultate contrahere, ſed ſimus in dubio; & tunc multis adductis fundamentis reſoluit ipſe Frecia ſuſtineri contractũ ex priori facultate, iam eo tempore obtenta; quia non eſt credibile ei voluiſſe renuntiare contrahentes, ſed forte aliam deſiderare ad maiorẽ actus firmitatem. Et inter alia illud hoc validiſſimum adducit fundamentum. Si enim contractus, non facta mentione obtẽtæ iam facultatis, ſuſtinetur ex ea (quod, & à principio huius cap. verũ eſſe manifeſtè oſtendimus) ita vt alia non indigeat; reſeruatio impetrandæ facultatis illã immutare non debet; quia natura facultatis impetrãdæ, ac reſeruatio illius eſt naturæ, vt ſubintelligatur, quatenus 60
ſit neceſſaria ad actus validitatem, & ſubſiſtentiã adeò, vt ſi ad actus, & contractus valorem non ſit neceſſaria, defectus impetrationis non vitiet. Provt latius probauimus *ſupra cap. 17. ex n. n. 73. verſ. nunc tractandum quando ad tranſlationem conſus*, &c. Ergo nouæ facultatis inter contrahendum re-

seruatæ defectus non potest impedire effectum contractus semel validè, & vtiliter celebrati aliâ facultate non indigentis, cum prior, etiamsi de ea mentio non fiat, validum reddat contractum; quia sufficit adesse, & debitorem potestatem habere ad sic contrahendum, & eius virtute in dubio contraxisse intelligatur, iuxta latissimè à principio huius cap. comprobata.

CAPVT XXIV.

Ad bona empta per possessorem maioratus, grauatum à fundatore, vt certa pars reddituum emptionis prædiorum in maioratus augmentum deponatur, & applicetur, an maioratus ipse, an creditores ementis sint præferendi?

SVMMARIVM.

Bona simpliciter empta à possessore maioratus ex pecuniis, iuxta clausulam fundatoris ad idem deposite, deducendis ex redditibus maioratus, & vt perpetuo aggregentur ipsi maioratui, an maioratui pertineãt, an emptori, & eius creditoribus. n. 1. & 2.

Ad creditorum postulationem separatio fit bonorum liberorum, a bonis maioratus n. 3.

Pecunia redacta ex fructibus maioratus destinata ad emptionem prædiorum pro argumento maioratus iuxta iussum fundatoris, est ipsius maioratus.

Pecunia redacta ex fundo maioratus, ex Regia facultate vendito, pro alio vtiliori emendo, ipsius interim maioratus est. n. 5.

Res empta ex pecunia aliena ementis est, non domini pecuniæ. n. 6.

Maioratui non datur hypotheca pro deteriorationibus contra hæredes prædecessoris. n. 7.

Emenți ex pecunia deposita res acquiritur, & non domino pecuniæ. n. 8.

Pecunia destinata ad emptionem prædiorum iussu fundatoris, habetur pro re empta. n. 9.

Si tamen permaneat destinationis finis, non quando destinationis mutatur voluntas, quia tunc nihil operatur destinatio. n. 10.

Ex pecunia dotis, ex pacto inter coniuges destinata, ad emptionem prædiorum, si vir sibi prædium emat, an sibi tantum acquirat. n. 11. & ex n. 63.

Dominus pecuniæ, ex qua rem alter sibi emit, actionem habet personalem ad pecuniam, non realem ad ipsam rem. n. 12.

Domino pecuniæ datur actio aduersus rem emptam, in subsidium, quando emptor factus fuit non soluendo. num. 13.

Dominus rei præfertur omnibus quibuslibet anterioribus creditoribus hypothecariis, & priuilegiatis. n. 14.

Dominium rei venditæ si translatum non fuit in emptorem, venditor pro re præfertur quibuslibet emptoris creditoribus. n. 15.

Secus si dominium in emptorem translatum fuerit. num. 16.

Fides habita de pretio quibus in casibus dicatur, vel non; etiam re tradita emptori. n. 17. remissiuè.

Venditor vt præseruet secum dominium, & in re vendita præferatur creditoribus emptoris, quibus muniatur cautelis. n. 18.

Per concursum formatum quis probatur esse non soluendo. n. 19.

Domino pecuniæ datur actio contra rem ex ea emptam in subsidium ex æquitate, sed non in præiudicium creditorum emptoris. n. 20. & n. 21.

Pupillo, mulieri, & militi datur hypotheca in re empta eorum pecunia. n. 22.

Res empta ex pecunia aliena non succedit loco pretij, nec pretium loco rei. n. 23.

Æquitas, & iuris beneficium nunquam admittitur in præiudicium tertij. n. 24.

Mora purgata aliquando admittitur ex æquitate. num. 25.

Non tamen in præiudicium tertij. n. 26.

Actio subsidiaria datur domino pecuniæ contra emptorem ex æquitate, quæ contra alios trahenda non est. n. 27.

Maioratus res vendita ex facultate Regia vt ex pretio alia emenda subrogetur, an, & quando empta subyciatur vinculo. n. 28.

In quo tres casus distinguit Molina, relatus. n. 29. 30. 31. 32. 33. & n. 34.

Ex pecunia maioratus destinatâ iussu fundatoris ad augmentum ipsius, res empta à possessore efficitur, & acquiritur maioratui. n. 35.

Pecunia iussu fundatoris deposita, & destinata ad emptionem prædiorum pro augmento maioratus est ipsius maioratus. n. 36.

Destinatio amittit suos effectus, & cessat cessante fine, & voluntate mutata. n. 37.

Intellige mutata voluntate ipsius, qui destinauit. n. 38.

Destinatio à principio insita pecuniæ inducit subrogationem rei, ex ea empta. n. 39. 40. & 41.

Emens si tenebatur emere pro domino pecuniæ iste acquiritur, etiamsi emptor sibi expressè cauerit. n. 42.

L. si curator. C. arbitrium tutelæ, & l. 49 tit. 5 part. 5. ponderantur. n. 43.

Prælatus, & curator tenentur pecunias minoris, & Ecclesiæ vertere in emptionem prædiorum. n. 44.

Actus in dubio præsumitur gestus nomine proprio potius quam nomine alieno. n. 45.

Fallit in eo, qui tenetur alteri emere, qui in dubio emere alteri intelligitur. n. 46.

Quod extenditur ad quemlibet rei alienæ administratorem. n. 47.

Item quãdo quis nomine officij tenetur emere ex pecunia aliena, qui intelligitur nomine alieno emere, etiamsi suo emisset. n. 48. & 49.

Possessor maioratus tanquam interposita persona à fundatore pro emptione prædiorum, etiamsi suo nomine emat, acquiritur maioratui. n. 50.

Speciale mandatum si quis habet ad fundum emendum, licet sibi emat, procuratorio nomine emisse intelligitur. n. 51.

Mandatarius que compellitur rem cedere mandati, soluto sibi pretio. n. 52.

Pecunia maioratus quando à principio est destinata pro emptione prædiorum in eius augmentum, possessor emens, etiamsi expressè sibi emat, non sibi, sed maioratui acquiritur. n. 53.

Et ea in re maioratus præfertur cæteris possessoris ementis creditoribus. n. 54. 55. & n. 56.

L. si ex ea pecunia, C. de rei venditione. mirabiliter interpretatur. n. 57.

Ex pecunia deposita, non specialiter ad aliquid destinata si depositarius rem emat, sibi, & non deponenti acquiri. n. 58.

Non vero quando deponitur pro emptione prædiorum destinata. n. 59.

Senatus

Senatus determinatio refertur.n.60.

Dmens.ex pecunia alienasibi acquirit, quas patiatur fallentias.n.61.& 62.

Ex pecunia dotis si vir sibi emat, sciente pacto inter coniuges vt sit destinata ad emptionem prediorum vir sibi non acquirit.n.63.

Emptio subsequens censetur facta in executionem pacti precedentis.n.64.

Possessor maioratus eum acceptare dicitur cum omnibus suis grauaminibus,conditionibus,& qualitatibus.n.65.

Molina impugnatur, ex n.66.

Destinatio pecuniæ, & obligatio emendi facit cessare præsumptionem iuris,quod quis videatur potius sibi, quam domino pecuniæ emere.n.67.& n.68.

Senatus determinatio.n.69.

Emptio facta à possessore ex pecunia, cuius dominium erat maioratus,cum qualitate vt alia bona emantur subroganda,acquiritur maioratui.n.70.

1 ARDVA fuit his diebus orta controuersia incidens in litem concursus ad bona maioratus formati fundator inter alias clausulas hãc in fundatione adiecit;vt si successor in maioratu fuerit minor viginti quinque annis; interim alatur ex redditibus maioratus;quantum alimentorum nomine dumtaxat fuerit à iudice taxatum. Alteram vero reddituum partem deponendam iussit apud fidam custodem, vt exea bona stabilia, vel census perpetui emantur in augmentum maioratus à se fundati,cui aggregat,& annecrit.

2 Successit quidam minor,datus fuit ei tutor,minori iuxta clausulam fundatoris assignata fuit ab eodem iudice certa quantitas alimentorum causa ex superstitibus redditibus tutor nomine minoris quosdam emit annos census ita, vt in emptione nihil dictum fuit cui in augmentum maioratus, sed simpliciter minori,& eius hæredibus,ac successoribus;pro tempore quidam maioratus successor ad bona maioratus formauit concursum;creditores conuocati petierunt separationem bonorum,liberorum nempe è vinculatis;iuxta ea,quæ
3 longa serie scripsimus suprà 1.p.9.c.9 *per totum.* Quidam creditores contendebant, illos annuos census emptos à quodam minore esse,& semper fuisse bona libera,& ad minoris illius creditores pertinere,cum ipsius minoris nomine,& hæredũ nulla facultatis facta mentione, fuerint empti. Possessor verò nomine maioratus bona esse vinculata,& maioratui annexa,& aggregata semper fuisse vigore clausulæ fundationis contendebat, aduersus quem,in hac regali Cancellaria creditores obtinuere, & bona libera esse per sententiam fuit declaratum, in gradu supplicationis valde controuersum,an confirmanda erat;vel infirmanda sententia.

4 Et pro creditoribus plura,& vrgentissima fundamenta considerabam.Primum,quod licet verũ sit,illam pecuniã,ac partem reddituum superstitem,remanentem post alimẽta minoris taxata,esse quoad dominium, & proprietatẽ ipsius maioratus,& ad eum pertinere ex applicatione,iussu, & volũtate fundatoris,in cuius fuit libera,& absoluta potestate possessori denegare,& acquisitionem tollere,seu adimere cui voluit applicare, & maioratui pro eius augmento consignare,interimque nullum ius ad eam creditores minoris habere;ad late tradita per Lud.Molin,*de primog.lib.* 4. *c.4.ex n.30.& 31.*vbi eleganter probat,quod si res 5
maioratus ex facultate regia vendatur,vt ex pecunia redacta res alia maioratui vtilior ematur,quod interim illa pecunia erit maioratus,& ad eum pertinet,quoad dominium,& proprietatem.Quem sequutus fuit Pat.Molin.*de inst.& iur.lib.*3.*disp.*651. *ex n.*3.nunquam enim illa pecunia, aut fructuum pars fuit possessoris maioratus,nec ei fuit acquisita,imò acquisitionis initium sibi fuit ademptum, & applicata ipsius maioratus corpori,cuius maioratus ipse semper & ab initio fuit dominus,in quo hæsitandum non erit.

Attamen super eundem possessorem maioratus 6
empta ex eadẽ pecunia,ex qua sibi ipsi(vt supponimus in hac facti contingentia)& non mãioratui emit,nunquam potuit esse maioratus,nec maioratui acquiri sed ipsi possessori ementi quoad dominium,& proprietatem,fructuũque perceptionem; ex trita iuris regula, quod res empta ex pecunia aliena efficitur ementis,& ei acquiritur rei dominium,non autem domino pecuniæ,text.est *in l.si ex ea pecunia.C.de rei vendic.l.*1.*C.si quis alteri,vel sibi,l.si patruus. C.communia vtriusque iudicij.* Concordat *l.*49.*tit.*6.*p.*5.ibi *Dedineros agenos,que tienen los Omes a las vegadas comprare para si heredamientos,o otra cosas,que han menester, e porque dubdarian algunos,si aquella cosa,que assi comprada,es de aquel que la compro,o del otro cuyos eran los dineros,queremos lo aqui decir,e departir,e decimos que deuesser de aquel,que fico la campra en su nome,*text.& *ibi* gloss. *in l.ad probationem,C.de probationib.*Socin.*reg.*343. Tiraq.*de retract.lignag.*§.32 *gloss.vnic.n.*16.Anton. Gom.*in l.*53.*Tauri,n.*3.vbi aliis iuribus compro. bat Molina *de primog.lib.*4.*c.*4.*n.*35.Menoch.*lib.*3 *præsumpt.*51.*n.*43.Matienzo *in l.*8.*tit.*11.*lib.*6.*recop gloss.*4.Marta *voto* 127.*n.*3 Prosper Petra *in addit. ad Thom.Grammatic.decis.*103.*n.*111. Trentacinq. *var.resolut.lib.*3.*de emptio.& vendit.resolut.*1.*n.* 1. Tusch.*littera E.concl.*138.*ex n.*1. vbi late ampliat, & limitat Fontanella *de pactis nuptial.claus.*7.*gloss.* 3.*p.*13.*n.*27.*to.*2.vbi alios laudat.Anton. Monach. *decis.Lucens.*25.*n.*58.Ergo minor,& possessor maioratus qui sibi dũtaxat emit,licèt ex pecunia nõ sua,sed aliena,sibi rem acquisiuit,& in eius dominio semper permansit,atque ideo, eius creditores hypothecarij,vel aliàs priuilegiati,& qui potiora iura habent,omnino præferendi sunt maioratui, qui creditori tantùm est merè personalis ad recuperandam,& repetendam pecuniam ab ipso minore illam consumente,vt probant iura.& Doctores laudati,& alij infrà *n.*4.*fundamento ex n.*12.

Et hoc insuper fulcitur,quia maioratui pro ipsius creditis nulla à iure reperitur cõcessa tacita 7
hypotheca in bonis suorũ debitorũ imò nec cõtra hæredes possessoris defũcti pro deteriorationibus factis in ipso maioratu,prout eleganter cõtra Gaspar.Ant,Thesaur.*lib.*2.*q.forens.*82. validissimè latissimeque comprobat,& variis,fortibusque fundamentis tuetur Noguerol.*alleg.*1.*per totam*,vbi latissimè differit videndus;cuius opinionem in facti cõtingentia sequutus fuit Senat.hic Vallisoletan.

Secundò,& pro creditoribus facit; quoniã nec 8
ab hac constãti regula nos diuertere potest depositum pecuniæ,etiam cum destinatione ad cẽptionem prędiorum; cum adhuc si nomine emptoris emptio fiat sibi,& non domino pecuniæ depositę dominium rei emptæ acquiritur;vt per text.(qui expressè loquitur in depositario sibi emẽte expecunia deposita)*in d.leg.si ex ea pecunia, Cod de rei vendic.*

vendic. clarè tenet Molina *de primogen. lib. 4. cap. 4. num. 35. verſ. nihil tamen*, & firmans, quod ex pecunia depoſita ad emptionem alterius rei ſubrogandæ in locum alterius cum licentia regia venditæ, non eſſent maiorates, ſi poſſeſſor tibi tantum emit. Molinam ſequitur Hermoſilla *in l. 49. gloſſ. 1. num. 3. tit. 5. part. 5. tom. 2. fol. 219.* ergo creditores ementis hypothecam habentes præferendi ſunt maioratui in re empta, qui, vt diximus, & ſtatim dicemus, ſolam actionem perſonalem habent ad pretium repetendum.

9 Tertiò, & pro hac parte facit, quoniam licet regulariter verum ſit, quod illa pecuniæ deſtinatio ad emptionem prædiorum iuſſu fundatoris maioratus habeatur pro perfecta, & pro facta ita, vt interim de ea iudicetur, ac ſi iam prædia ſint empta, ex *l. etſi non ſunt, §. quid ergo, l. lana, & l. veſtimentorum, ff. de auro, & arg. leg. l. ligni. §. ff. de legatis*, 3. *l. ſi chirus, §. 1. ff. eodem tit. l. cætera, §. hoc Senatus, ff. delegat. 1.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 290. *num.* 19. Surd. *conſ.* 195. *num.* 2. & *deciſ.* 141. *num.* 12. Caſtillo *controuerſ. lib. 5. cap.* 62. ibi latiſſimè & *à numer.* 57. & *ſeqq* Gratian. *diſceptat.* 126. *n.* 23. & 24. *&c.* 937. *n.* 24. & *ſeqq* Ioann. Marta Nouar. *in praxi electionis, & variat fori. quæſt.* 57. *num.* 10 *ſect. 1. pag.* 109. Caſta de facti, & ſcientiæ ignorantia, *inſect.* 25. *n.* 4. Caſtillo *tom. 5. cap.* 62. *per totum*, maximè *ex nu.* 40.

10 *& ſeqq.*

Id tamen verum eſt, permanente deſtinationis fine, at ſi mutatur, & alteratur deſtinationis voluntas, deſtinatio ipſa nihil operatur, nec eſt in conſideratione, ſed penitus amittit deſtinationis effectus. Albertus Brunus *de transformatio. & mutatio. concluſ. 6. n.* 12. & 13, *verſ. ita limitantur iura. tom.* 17. *diuerſor.* per text. *in l. ſi quid earum*, 45. *§. inter emptum, delegat. 3. l. etſi non ſunt*, 21. *§. infecti autem, ff. de auro & arg. leg.* Iaſon. *in leg. cætera*, 43. *§. ſed ſi paruerit in princ. verſ. tunc etiam ſequitur, & colum. 2. ad medium verſ. tunc adde primo in quantum, num.* 35. *de leg atis*, 1. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. cap.* 126 *numer.* 6. *& n.* 23. Sed ſic eſt quod illa prior pecuniæ deſtinatio ad emptionem prædiorum in vtilitatem, & augmentum maioratus mutata fuit, eo ipſo, quod poſſeſſor maioratus rem ſibi emens variauerit finem, & in ſui vtilitatem emerit: Ergo illa prior deſtinatio attendi non debet, nec aliquem effectum operari.

11 Fulcitur hoc tertium argumentum; nam etſi inter virum, & vxorem præcedat pactum, vt pecunia dotis cõuertatur in emptionem prædiorum; ſi ſtatim vir emendo ſibi duntaxat emat, non mulieri acquiruntur prædia; ſed ipſi viro, qui eo ipſo, quòd ſibi emit à pacto receſſiſſe intelligitur; provt ex aliis refert Gaito *de credito c. 4. q.* 11. *n.* 154. & vide infrà *ex n.* 63. Ergo idem in noſtro caſu, quia licet præcedat iuſſus fundatoris; & ſucceſſoris ſubſequuta acceptatio, & ex ea quaſi contractus, vt ſæpe diximus infrà 3. *p. c.* 2. nihilominus, ſi ſucceſſor ſibi emerit, non acquirit maioratui.

12 Quartò, quia domino pecuniæ nulla actio datur ad rem emptam ex ſua pecunia perſequendam, ſed tantum actio perſonalis, vt antea, ad repetendum, & conſequendum pecuniam ab emptore, vel depoſitario, vt probant iura, & Doctores ſuperius in primo fundamento citati *n.* 4. & Molina *de primog lib. 4. cap. 4. ſub. num.* 35. Hermoſilla *in leg. 49. gloſſ. 1. num. 5. tit. 5. part. 6. fol.* 219. *tom. 1. & in gloſſ. 7. num. 3. & nun. 5. fol.* 222. vbi plurimos allegat, *in leg.* 54. *ex num.* 15. *& num.* 19. *tit. 5. part. 5. tom. 2, fol.* 248. & poſt aliquos Doctores Mantica *de contractibus lib. 4. tit. 22. n.* 6. Ergo creditores priuilegiati maioratui, quondam domino pecuniæ præferendi ſunt ex iuribus vulgaribus.

Nec obſtat, quod domino pecuniæ tunc datur 13
actio ad perſequendam rem emptam, quando emens factus eſt non ſoluendo, a quo dominus pecuniæ eam recuperare non poteſt, aut non niſi cum magna difficultate, & ſic in ſubſidium ei datur actio ad rem ipſam, licet non ſit ei obligata, vt poſt plurimos Doctores probat Hermoſilla *in locis ſuper* 14
citatis. Ex quo inferri poteſt, quod habens actionem realem ad rẽ præfertur omnibus quibuſlibet creditoribus priuilegiatis, & hypothecariis: quia in re ſua cunctis potior eſt dominus, quippe in eadem tanquam aliena nullus creditor emptoris, aut detẽtatoris acquirere potuit pignus, vel hypothecam ad excluſionem eius qui actionem realem, & dominium habet ad rem perſequendam, Alexand. *in l. creditor, num.* 5. dicens communem, & *ibi* Iſon. *num.* 5. *ff. ſi certum petat.* Neguſantius *de pignoribus in* 4. *part. princip. num.* 35. *& in* 4. *membr.* 5. *part. n.* 3. Surd. *deciſ.* 139. *n.* 4. & *deciſ.* 144. *n.* 33. & 34. *p.* 2. & *deciſ.* 220. *n.* 33. & 34. & ipſe Surd *in tract. de alim. tit. 8. priuil.* 48. *num.* 7. Baſſan. *in Cubalog. glor. mund. part.* 12. *conſ.* 99. *colum.* 6. Couar. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 3. *verſ. ſed*, & *aliud accedit.* Morotus *conſil.* 54. *cum.* 4. Morla *in emporio iur. part.* 1. *titul.* 9. *de contrab. empto. ex num.* 120. *cum ſeqq.* Marienzo *in leg.* 7. *tit* 16. *lib.* 5. *recop. gloſſ.* 5. *n.* 6. Anton. Gomez *variar. reſolut. tom.* 2. *de empt. & vendit. numer.* 23. *verſ. quintus modus.* D. Valenzuela Velaſquez *conſil.* 56. *num.* 34. & 35. Franchis *deciſ.* 106. *num.* 3. & 4. Graſſis *lib.* 1. *commun. opin. cap.* 12. *quæſt.* 3. Gaſpar. Rodriguez *de annuis reddit. lib. 2. quæſt. 20. num.* 6. *& ſeqq.* Cardin. Tuſchus *littera H. conſ.* 131. *num.* 22. 23. & 24. Cumia *in ritu* 97. *vel* 192. *num.* 9. & 20. & *num.* 5. Campeg. *de dote, part.* 4. *quæſt* 8. *ſub. num.* 2. Gutierrez *lib.* 3. *pract. quæſt.* 98. Ceuallos *commun. contra commun quæſt.* 744. *numer.* 3. Gaillus *obſeruatio. lib. 2. obſeruatio.* 15. *num* 1. 2. 3. *& ſeqq.* Polidorus Rippa *obſeruatio.* 134. Riccius *collect.* 473. Gratianus *diſceptatio forenſ. cap.* 25. *n* 5. *& dicept.* 500. *numer.* 19. *lib.* 3. Camillus de la Ratta *conſil.* 98. *n.* 11. & 12. benè Maſerat. *variar. reſolut. lib. 2. reſolut.* 60. *caſu* 41. *fol.* 407. Pinellus, *in* 3. *part. l.* 1. *Cod. de bonis mater. num.* 55. Griuell. *in deciſ. Senatus Dolani* 56. *num.* 1. & 4. & 5. Ioſeph. de Seſſe *deciſ.* 42. *n.* 67. *p.* 1, qui dicit deciſum, Gaſpar. Theſaur. *quæſt forenſ.* 74 *lib.* 1. Papon. *conſ.* 41. *num.* 18. Stracha *de decoctoribus, part. vltim. num.* 5. Barboſa *in leg. ſi cum dotem, §. fin. ſub. num.* 32. & 34. *Dig ſoluto matrim. volum.* 2. Caſtillo *controuerſiar. iur. lib.* 3. *cap* 8. *num.* 9. 10. 11. *& ſeqq* Mantica *de tacitis, & ambig. conuentio lib.* 1. *tit.* 12. *num.* 7. *verſ. ſi verò* Fontanella *de pactis nuptial. clauſ.* 7. *gloſſ.* 2. *part.* 8. *num.* 7. *volum.* 2. Stati. Pacific. *de Saluian. interdict. inſpect.* 3. *cap.* 2. *n.* 385. Parlador, *rer. quotid. lib.* 1. *cap.* 8. *numero* 1. Cancer. *variar. reſol.* 1. *part. cap.* 9. *de dote. & donatio. propter. nupt. num.* 3. Antonin. Amat. *variar. reſol.* 3. *ex num* 40. *cum ſeqq.* qui omnes, & alij plurimi Moderni cumulati ſuprà 1. *part. c.* 8. *ex n.* 38. *verſ. à regula tamen*, &c. & *in cap.* 11. *n.* 94. *verſ. vt in ſimili videmus*, &c. & ſuperiùs *ex num.* 34. *verſ. quoad ſecundum principale*, &c. In eo loquuntur caſu quando dominium rei venditæ, & traditæ non trans- 15
fertur in emptorem, ſed penes venditorem remanſit, vt ſui dominij virtute præferatur omnibus quibuſlibet emptoris creditoribus hypothecariis,

priuile

priuilegiatis,& anterioribus,vt secus sit,quando tradita res fuit habita fide de pretio.& dom. iniù in emptorem transfertur.Itaque semper ad prælationem in re attendatur dominium,cuius nempe sit,an debitoris,an venditoris, etenim si emptor dominium rei quæsiuit, eius creditores pariter
16 ius hypothecæ in ea quæ sierunt,& creditoribus venditoris dominium amittentis præferuntur.Sin vero dominium penes eundem debitorem remansit in re tradita,ille,& eius creditores pariter præferuntur emptori.& eius creditoribus.

7 Et casus : in quibus habita fides de pretio censeatur, vel etiam, quando non intelligatur per traditionem habitam fuisse fidem de pretio. Vt dominium transit,vel non transit in emptorem abundè tractat Hermosilla *in leg.28.gloss.1.per totam tit.5.p.5.tom.2.ex fol.120.& seqq.*

18 Et ex quibus cautelis se præcauere valeat venditor,vt in re tradita præferatur omnibus creditoribus emptoris:nempe hypotheca rei,reseruatione dominij,donec pretium soluatur,precario, constituto,& similibus.Abunde ipse Hermosilla eadem gloss.1.*ex n.39.cum multis sequentibus*, & Antonium Amat *dicta resolutione 3.ex n 42. cum plurimis sequentibus.*

19 Si igitur huius doctrinæ veritatem intuitu instaret maioratus se præferendum esse creditoribus possessoris suo nomine ementis ex pecunia maioratus, eo quod in subsidium facto non soluendo possessore ipso)prout apparet notorie,quia bonis cessit,& concursum fecit,vt copiose diximus *supra part.c.23.per totum*) actio ad rem domino pecuniæ datur. Vt ad principium huius quarti fundamenti *num.12.*probauimus,& in re ipsa esse cunctis præferendum creditoribus.

20 Adhuc tamen maioratui non prodest; nec creditoribus nocebit, quoniã hæc actio subsidiaria, & ad rem persequendam,non est actio realis proueniens ex dominio ad rem vendicandam, quod nunquã habuit,nec obtinuit maioratus dominus pecuniæ, sed personalis in sua origine quã ex iuris æquitate in subsidium exercere permittitur in ipsa re,quæ æquitas non debet extendi ad præiudicium creditorum hbentium ex generali obligatione hypothecam in re ipsa,postquam in dominium transiuit possessoris ementis suo proprio nomine. Sic (licet non ex hac ratione protinus comprobanda,aliis tamen fortibus) in terminis prædictam doctrinã limitat Hermosilla *in leg. 54 tit.5 p.5 gloss.1.tom.2.fol.*248. qui postquam *n.*19. ex Greg.Lopez,& aliis dixerat dari domino pecuniæ actionem in subsidium ad rem ex iudicis offi-
21 cio, *n.*20.21. sic limitat, & ait. *Intellige hanc glossam, quando non sunt alij creditores,potiora iura habentes contra emptorem,nam tunc iure empta domino pecuniæ potiores erunt. prout in mercibus, & rebus venditis,dominis,qui eis vendiderunt, agentibus pro pretio præferuntur. Vt diximus in additio. ad gloss.1. l.*28.*tit.*13.*hac* 5.*p.& gloss.1 .leg.*28.*n.*39.*supra hoc tit.* 5. *quia nulla specialis ratio considerari potest in*
22 *domino pecuniæ,vt in re empta ex ea præferatur sicut in domino rei,qui pro pretio iure,quæ antea sua fuit; non debet præferri;cum vtroque casu dominium sit penes debitorem.Vt de emente ex pecunia aliena diximus in additio.gloss.1.lex.*49.*supra n.*1. *& de alio in d.leg.*28.*&comprobatur per argumentum ab speciali:* nã *pupillo,si tutor emit,& mulieri pro sua dote dominium earum rerum, quæ ex eorum pecuniis fuerunt emptæ ex speciali priuilegio acquiritur,vt diximus in additio gloss.*3.4.*&* 5.*d.*[illegible].*supra in verbo emptis ex eorum pecuniis ab extraneo seu ex pecunia matris, seu bona fide tradita in patrem cum priuilegio prælationis à iure datur.Vt diximus in d.leg.*28.*tit.*13.*Ergo ius commune est in contrarium,*

Res enim empta prosequitur ipse Hermosilla) 23
*non succedit loco prælegis,sed est lege,*8.1.*de petit. hæreditat.vbi Bart.notat, sicut nec pretium loco rei,vt infrà diximus,quia longè difficilius est,vt notat Rota Genuen.*117.*n.*10. *Molina de Hispanor.primogen.lib.*4.*cap.*3.*n.*14. *& hoc est verum nec aliud voluit glossa nostra hic,nec gloss.fin.*1.*Proculus,ff.de iure dotium, qua hanc quæstionem fœcitauit : nam ibi agitur de actione,quæ domino pecuniæ datur contra eum,qui eam consumpsit in emptione alicuius.*Hactenus Hermosilla.

Qui quidem rectè argumentatur de domino rei a se venditæ, & agente ad pretium, non habente hypothecam,nec actionem ad ipsam rem nec præferri creditoribus emptoris,quantumnis dominus fuerit ipsius rei ante venditionem, ad dominum pecuniæ,qui nunquam fuit rei emptæ ex ea dominus, vt multominus debeat præferri creditoribus debitoris ementis igitur nullo ex capite poterit, maioratus ius, & prælationem prætendere in re empta ex illa pecunia destinata ad emptionem prædiorum in augmentum maioratus ipsius iuxta clausulam, & tenorem fundationis, quam possessor ex re emit sibi,& suo proprio nomine.

Et hæc resolutio Hermosillæ mirificè com pro- 24
batur, quoniam hoc remedium subsidiarium ad rem,conceditur à iure domino pecuniis ex æquitate,vt diximus. At æquitas,& legis beneficium nunquam admittitur in præiudicium tertij. Alex. *in leg.si insulam numero 9 ff.de verber.obligat.* Ias on ibidem *num.*10.*per legem impuberi.ff.de administr.* 25
*tutor.*sequitur Hercules Matescot. *variar. resolutio.lib.*2.*cap.*125.*n.*8.9.*&* 10. dicentes, quod cum moræ purgatio aliquando admittatur à iure ex æquitate,*ex leg.si seruum,*§.*sequitur,Digest.de verb. obligat.*non videre æquum eam admittere,vbi cre- 26
ditor passus fuit damnũ propter moram debitoris,iuxta text.*in leg.si cum dies.*§.*fin.cum leg. seqq. Digest.de recept.arbitr.gloss.*2.*in d.leg.insulam*, & ibi Bartol. *in* 1. *oppositio.* quia beneficium legis non debet admitti ad præiudicium alterius.Ergo Hermosilla, & ceteri Doctores rectè affirmant; hoc remedium subsidiarium concessum à lege domino pecuniæ ad rei persequutionem,emptore facto non soluendo;denegandum fore,quoties concurrat cum creditorib emptoris anterioribs, magis priuilegiatis sed iftis prius solutis, ipse postmodum exigere poterit suam pecuniam, ex qua re fuit empta.

Deinde quoniam cum dicta actio subsidiaria sit 27
inducta cõtra emptorem ipsum ex æquitate; debet vtiexorbitans à iure,& cõtra iuris rigorem restringi, & nullo modo trahenda vltra suum casum,nec contra alias personas.Vt latè considerat Ioannes Guttierrez *consil.*50.*n.*2. *&n.* 6. & post alios Petrus Surdus *decis.* 4.*n.*10 *&* 12.Molin.*de primogen.lib.*4. *cap.* 7. *in verficul. quod ea ratione.* Castillo *tom.*4.*cap.*26.*num* 25.conducunt insuper mirabiles doctrinæ scriptæ *supra cap.* 22.*ex n.*11. *cum seqq.& c.*9.*sub n.*74.

Quintò & vltimò pro creditoribus penderari 28
potest doctrina Ludouic Molinæ *de primogen.lib.* 4.*cap.*4.*ex n.*24.*cum seq.*in ea quæstione, quan-

do poſſeſſori maioratus conceditur facultas ad rem alienandam, vt ex pretio alia ematur in locum venditæ ſubrogandæ. An iſta ſubrogata vinculi naturę ſubeſſe dicatur eodemmodo, quo & illa, quæ vendita fuit, vt ex pretio hæc comparetur. Quam pro vtraque parte eleganter diſputat Molina tandem *ex n.* 33. *& ſequentib.* agens, an res empta per poſſeſſorem maioratus ex pecunia ipſius maioratus, maioratui ipſi, vel damtaxat poſſeſſori ementi acquiratur, tres caſus diſtinguit in hunc modum.

29 *Si vero de re ex pretio empta agatur, conſiderandi ſunt tres caſus. Primus, quando expreſsè res empta eſt ea lege, vt in maioratu ſubrogetur. In quo dicendum eſt, procul dubio, rem emptam in locum antiqua cum omnibus ſuis qualitatibus ſubrogari. Ex his,*
30 *quæ ſuperius adducta ſunt. Secundus, quando ſimpliciter empta fuit non exprimendo, quod emebatur ipſe maioratui, nec etiã emptori. Et quãuis Doctores dicere ſoleant nihil intereſſe, an quis emat rem ex pecunia aliena ſimpliciter, vel nomine proprio: cum ſemper cenſeatur ſibi ipſi emere, ſeu nomine proprio vendere: niſi contrarium expreſſum fuerit, vt dicit Bald. in leg. mater. Cod. de rei vendica. num 21. leg. ab ea, Digeſtis de neg. geſt. leg. magis, Digeſt. ſoluto matrimon. & vtrobique per ſcribentes, in caſu tamen, de quo agimus dicendum erit, rem ſimpliciter emptam, ea lege, vt in*
31 *ipſo maioratu ſubrogetur. Cum enim pretium ad hoc deſtinatum eſſet, ſicque à principio conuentum fuiſſet, actus ſequens cenſebitur factus in executionem tractatus, ac conuentionis præcedentis, leg. quædam nulier, Digeſtis de rei vend. leg. minus inſtructus cum ſimilibus. Digeſtis de acquirend. poſſeſſ. idque in ſimili dicit Bald. in cap. 1. quid iuris ſi poſt alien. Vaſall. feud. recap. n. 3. quod præſertim ſi pretium, & res empta, & aliæ coniecturæ correſpondeant, dicendum erit. Si vero res empta ſit mobilis, vel eius natura, vt in maioratu*
32 *ſubrogari non valeat contrarium dicendum erit. Tertius caſus, quando expreſsè emptor rem ex pretio rei maioratus ſibi, & non ipſi maioratui comparauit. In qua ſpecie dicendum eſt, rei emptæ dominium emptori, non autem ipſi maioratui acquiri: quod probatur ex regula, quam ſuperius præmiſimus, quod, ſcilicet, res empta ab alio ex mea pecunia nomine ſuo efficiatur ſua, nec mihi aliud, quàm actio ad pretium ſuperſit, leg ſi ex pecunia, & leg. ſi vt proponis, Codice de rei vendicat. leg. 49. tit. 5. part. 5. quæ iura in caſu, de quo agimus, neceſſario locum habere dicendum eſt*, &c. Qui quidem ſub *numero* 35. in comprobationem ita proſequitur. *Quod ſi dicatur*
33 *in caſu, de quo agimus, contrarium dicendum eſſe: cum pecunia ad hunc effectum depoſita eſſet, vt ex illa alia res in locum venditæ ſubrogaretur; dicendum eſt id non obſtare: nihil namque refert; an pecunia depoſita ſit, vel non ad hoc, vt à præfata regula diſcedendum ſit. Quod probatur ex d. leg. ſi ex pecunia. Cod. de rei vend. quæ in emptione facta a depoſitario ex pecunia apud ipſum depoſita loquitur. Et tamen diſponit nullam actionem domino pecuniæ ad rem, quæ ex illa empta fuit, vendicandam competere*, &c.

34 Ex quibus cuinci videtur noſtra difficultas, vt res empta ex pecunia maioratus, quantumuis deſtinata, & depoſita ad emptionem prędiorum pro eius augmento; maioratui non acquiratur, nec eius efficiatus, quando poſſeſſor ſibi emit, & ſuo nomine tantum, nulla facta maioratus mentione. Atque ideo creditores emptoris hypothecarios, & priuilegiatos maioratui præferri, agenti ad pecuniam, vel ad rem in ſubſidium ex hactenus diluciđè comprobatis.

Sed prædictis fundamentis admodum vrgenti- 35
bus minimè refragantibus, in contrariam ſententiam Senatus iudicium ſuum inclinauit, vnico tantùm, ſed validiſſimo fundamento, contrariis præſtantiori, multis mediis roborato, quo procul dubio cuncta hactenus pro creditoribus conſiderata euacuantur. Omnia quippe ab eo pendent, & deriuantur, vt maioratui pecuniæ domino res empta ex ea non fuerit acquiſita; ſed poſſeſſori pro ſe tantum expreſsè comparanti nulla facta mentione maioratus, nec clauſulæ fundationis iuxta regulam iuris rem emptam ex pecunia aliena effici ementis, & non eius, cuius fuit pecunia, de qua ſuperius.

Cum caſum noſtrum ab ea legitimè eximere 36
poſſimus, vt fateamur in eo, rem emptam ex pecunia maioratus, huic acquiri, non poſſeſſori ſibi ementi, cum etenim pecunia illa ſuperabundans ſit ipſius maioratus, deſtinata ab initio fundationis pro emptione cenſuum annuorum, ſeu fundorum ad augmentum maioratus, vt ſupra ſuppoſuimus *in 1. fundamento n.* 4. & ad hanc comparationem poſſeſſor ipſe habeat à fundatore mandatum, & poteſtatem, ipſeque ad eam comparationem, & applicationem ſit obligatus; ſequitur, quòd quomodocumque emat, cum reuera ex ea pecunia emerit, non ſibi, ſed maioratui ſtatim dominium acquiratur, quod probatur, primo quia deſtinatio pecuniæ ad emptionem prædiorum habetur pro facta, & pro perfecta conſideratur quoad iuris effectum. Vt probauimus *in 3. fundamento contrariæ partis n.* 9. *& ſequentibus.*

Nihil opitalante, quod ibidem *ex n.* 10. dixi- 37
mus, per mutationem voluntatis, & alterationem finis ceſſare deſtinationem, ex pluribus Doctoribus ibidem citatis, cum ipſi expreſſe loquantur, 38
quando à deſtinationis voluntate receſſerit is, qui habuit poteſtatem deſtinandi. At qui deſtinauit in noſtro caſu, fuit fundator ipſe maioratus, ſemper, & perpetuò in deſtinatione permanens. Ergo poſſeſſor, qui non deſtinauit; poteſtate caret à deſtinatione diſcedendi, necnon perturbandi voluntatem, iuſſum, & mandatum fundatoris, aut mutandi finem deſtinationis. Prout ex aliiſmet Doctoribus eleganter probat Gratian. *tom. 1. diſceptat. 126. n.* 23. Caſtillo *controuerſiar. 5. tom. cap. 62. ex n. 67. cum ſeqq.*

Ergo cum huic pecuniæ ab initio inſita ſit qua- 39
litas deſtinationis ad emptionem prædiorum, res ex ea empta eius loco ſubrogatur, & ſẽper empta fit maioratus, in quo caſu nunquam dubitaſſe Doctores, expreſsè profitetur ex Tiraquel. *de retract. lignagier*, §. 32. *gloſſ.* 1. *n.* 25. *in fin.* Molina *de primog.* 40
lib. 4. *d. c.* 4. *n.* 32. vbi inſuper elegãter probat; quod quando pretio, & pecuniæ maioratus ab initio inest qualitas deſtinationis ad emptionem prædiorum pro ipſo maioratus argumento, & acquiſitione, & cum illo grauamine effecta fuit pecunia maioratus; tunc res ſuccedit loco pecuniæ, & pretij, & ſub eiſdem vinculi grauaminibus, quo caſu fallere, inquit regulam; in particularibus rem non ſuccedere loco pretij, cum procedat, quando 41
pretium ad maioratum peruenit abſque hac qualitate deſtinationis, & ſubrogatione. Prout latius apud eum videre eſt, *ex n.* 31. *&* 32. *& n.* 36. ſequitur Pat. Molina *tom.* 3. *diſp.* 651. *n.* 3. cuius Doctoris ſpecificam poſtmodum mentionem fecimus.

Secundò

42 Secundò pro hac parte facit communis fallentia regulæ, quando nempè emens tenebatur emere pro domino pecuniæ, quia tunc etiam si sibi comparauerit, non sibi sed pecuniæ domino. Ita elegantèr regulam limitauit Gregor. Lop. *in leg.49.tit.5.part.5.inverso, en guarda,* & ante eum Bald. *in leg.1.Ced.si quis alteri vel sibi.* Decius *consil.6.* Ripa *in tract.de peste tit.de remed.ad conseruation.vbertatis ex numero* 252. *& in tract.de mercatura p.g.412.numer.41.* Escobar *in tractat.de ratociniis cap.14.numero* 36. & in terminis nostris hanc
43 rationem ponderauit Pat. Molin. *vbi proximè sub num.3.versic.illud obseruandum censeo.* Facit text. *in leg.si curator.Codic.arbitrium tutelæ,* ibi, *Si curator post decretum præsidis sublata pecunia, quæ ad comparationem possessionis fuerat depesita, sibi prædium comparauit: elige, virum malis in emptionem negotium tibi eum gessisse, an quia in vsus suos pecuniæ conuersa sunt, legitimas vsuras ab eis accipere,* &c.
44 *Et d.leg.49.tit.5.part.* Quorum iurium rationem reddunt prædicti Doctores quia curator, Prælatus & administratores tenentur pecunias minori, & Ecclesiæ conuertere in emptionem prædiorum. At cum possessor maioratus similiter influ, & præcepto fundatoris teneatur præcisè pecunias superstites accommodare emptioni pro maioratu, cuius est pecunia; nihil interest, an sibi rem emat cũ de iure maioratui acquiratur.

45 Hæc fundamentum exactè exornat per iura, & Doctores Ioan. Gutierrez *de tutel.2.p cap.10.per totam* qui *num.1.* apponit regulam, quod licet actus in dubio præsumatur factus nomine proprio, po-
46 diùs quam alieno, *ex n.cum seq.* limitat, non procedere in tutore, vel curatore faciente id, quod nomine alieno est obligatus. & ideo licet faciat nomine suo præsumitur tamen nomine pupilli *l.g.Lucius, §.tutorem ff. de administratio. tutor.* per plurimos DD. *& n.* 3. post Cauaican. & Mascardus *consil.1303.n.4* extendit ad quemlibet rerum alienarum administratorem, *& n.* 5. *&* 6. quando quis nomine officij tenetur ad emptio-
48 nem prædiorum ex pecunia aliena, si ex ea emat; intelligitur nomine alieno emere, etiamsi nomine proprio emat, & suppressio officij nomine Ad-
49 quæ plurimos DD. conducit videndus. Et quod curator, qui aliquid nomine alieno facere tenebatur, emendo scilicet pro alio, licèt actum, & emptionẽ fecerit nomine proprio; nihilomius facere censatur nomine minoris, & alieni, & isti; non illi acquiritur. Quamplurimos Doctores congessit Ian. Anton. Manguill. *in tract.de euiction.q.188. ex num.13. cum seqq.* omnino videndus.

50 Tertiò, quia cum possessor maioratus sit interposita persona à fundatore maioratus ad emendũ bona ex ea pecunia, sequitur vt non sibi, sed maioratui emisse dicatur, & nomen suum simulatè fuisse appositum in instrumento; etiamsi fuisset pupillus persona interposita, vel Abbas alicuius monasterij. Ita elegãter regulam generalem limitat Bald. *in leg.1.column.penult.Cod si seruus extero.* Sequitur Escobar *de ratociniis d.cap.14.n.* 33. Sequitur Hermosilla *in leg.49.gloss.1.n.* 6. *ex text. in leg.3. in p.Cod si quis alteri, vel sibi.*

51 Fulcitur hæc tertium fundamentum ex alia doctrina, in fortioribus terminis procedente, quando scilicet quis habet speciale mandatum ad fundũ emendum; nam si sibi emat etiam ex sua pecunia procuratorio nomine emisse intelligitur, & rem tum fructibus restituere tenetur DD. *in leg.4 si ab ignoto, versic. vnde queri potest ff. de manumiss.* Iason. *in leg.Titia 124. §.idem respondit numer.2. de verb.obligat.* Tiraquell. *de retractu ad finem tituli num.217.* Rota Genuens. *decis.57.numero* 9. Surdus *decis.325.num* 8. Ricius *decis. Curiæ Archiepisc.2 part.139.* Bertazol *clauss.5.glos.1.numer.1.* Menoch. *lic.3 præsumpt.49.num.1.* Mantic. *de tacit. & ambigu.conuent.lib.7.tit.18.* Pereira *de emptio. & venditio.cap.15. ex numer.* 10. & ad hoc mandatarius 52
compellitur vt iura sua mandanti cedat soluto ei pretio. Vt ex Bald. tradit Mantica *lib.7.tit.19.nu.5.* Pereira *num.27.* Gratian. *discept.207.num.5.* Hermosilla *in leg.48.tit 5.part.5.gloss.5. numero 9. & num.14.fol.217.tom.2.* igitur quanto fortiùs præfata doctrina, & limitatio procedet in nostro casu, quo ad emendum possessor maioratus habet speciale mandatum à fundatore, & qui nõ ex pecunia sua emit, sed ex pecunia aliena, mandantis nempè, & maioratus.

Quartò, & vltimo pro hac parte adducitur doctrina Pat. Molinæ qui rectiùs & contra alterum 53
Molinam opinatur, quod quando pecunia maioratus destinata est à principio acquisitionis pro emptione prædiorum in augmentum maioratus, vt tunc possessor emens ex ea etiamsi sibi comparauerit; statim res fit maioratus, provt *ex lib.3. disputat.661 num.3. & numer.4.* vbi sic prosequitur, 54
Illud obseruandum censeo, si maioratus possessor ex ea numero pecunia quæ erat maioratus ad id deputata, vt ex ea maioratui res idoneas emeretur, rem quidem emas, sed cum expressione, quod sibi, & non maioratui illam emat, attinere nihilominus ad maioratum si idonea sit maioratui aut si maioratus eam velit; quia aliunde successores in eo compensare non possint maioratui eam pecuniam præfectusque sit maioratus ex in re cæteris creditoribus eiusdem emptoris, &c. Prosequitur reddendo rationem iuridicam, & concludentem de qua nos paulò antè *ex numero* 42. *versic.secundo, & pro hac parte,* &c. In hunc modum. *Ratio autem est* (inquit ipse Par Molina) *quoniam ea pecunia ad id erat deputata, vt inde emeretur res maioratui, & non vt emeretur administratori illi eius pecuniæ: nec sola intentio & expressio illius, quod sibi velit emere eam rem ex pecunia maioratus, præiudicium afferre ea in parte potest maioratui; sicut quamuis administrator bonorum minoris, aut Ecclesiæ in optione tamen minoris, aut Ecclesiæ est, accipere eam sibi quasi sibi eo pretio emptam. Vt habetur leg.49 citata, & aliis iuribus, quæ ibi Gregor. Lopez* 55
citat: multo verò magis id locum habet in re proposita: eo quod eam pecuniam acceperit possessor maioratus, destinataque esset, vt inde maioratui emeret, & non sibi. Quare non est eadem ratio de hoc, & de depositario, qui ex pecunia, quam habet in depositio, minimè deputata, vt ipsi ex illa deponenti aliquid emat, sibi aliquid emit; in quo euenit sibi, & non deponenti comparat dominium rei emptæ ex pecunia deponentis: quod discrimen non satis attendit Molina *vbi* 56
suprà num.35. &c.

Cuius doctrina ex aliis pro hac parte põderatis robur recipit, & fundamentum, quæ quidem iuri consona est, & rectè increpit Molinam, asserentem ex pecunia maioratus deposita ad emptionem prædiorum, si possessor sibi emat rem, non acquiri maioratui, motum *ex d leg.si ex pecunia Cod. de rei vendicatio.* quoniam in casu illius text. pecunia deposita non fuit destinata ad emptionẽ prædiorum, sed simpliciter. Vt ex eius verbis manifestè apparet, quæ talia sunt. *Si ex ea pecunia,* 57

quam

quam depoſueras, is apud quem collocata fuerat, ſibi poſſeſſiones comparauit, ipſique traditæ ſunt: tibi vel omnes tradi, vel quædam ex his compenſationis cauſa ab inuito eo iure transferri iniuriosum eſt.

68 Quo caſu quãdo ſimpliciter deponuntur abſq; deſtinatione aliqua, nihil mirum quod ſi depoſitarius ex ea ſibi emerit rem, ſibi acquirat, & non domino deponẽti, & ſic text. ille in meris terminis
59 regulæ procedit. Nos vero loquimur in aliis longe diuerſis, in quibus pecunia deſtinata eſt ad emptionem prædiorum pro maioratu, cuius eſt pecunia, atque etiam in mandatario, necnon in poſſeſſore maioratus, qui ex officio tenetur, & iuſſu fũdatoris pecuniam conſtituere in vtilitatem maioratus, non ſuam; & ſic putamus perperam ſenſiſſe Molinam in quinto argumento contrariæ partis relatum *ex n.* 28.

60 Quod quando pecunia maioratus depoſita, & ab initio deſtinatur ad emptionem prædiorum in augmentum ipſius; ſit attendenda intentio poſſeſſoris ementis, an ſibi maioratui comparauerit, cũ hoc in ſua poteſtate, & libera voluntate relinquere foret duriſſimum qui facilè poteſt fraudare maioratum, & ſubuertere inuiolabilem fundatoris diſpoſitionem, qui de poſſeſſore confidit. Et ita Senatus hic Valliſoletanus determinauit in lite creditoris formata à Domino.

61 Non obſtant argumenta cætera in contrarium conſiderata, omnia quippè pendent, & deriuantur ab vno principio, & a regula generali. Quod emens ex pecunia aliena ſibi acquirit, & non domino pecuniæ, quæ cum in caſu noſtro non procedat ex fallentiis, & limitationibus hactenùs pro hac parte in fauorem maioratus conſideratis, facillimè ſubuertuntur: quia poſſeſſor maioratus ex pecunia deſtinata emens, non ſibi, ſed maioratui acquirit, quantumuis ſibi expreſsè, comparare dixerit, in cuius non eſt poteſtate maioratum, & fundatorem fraudare, & decipere, atque ideo creditores ementis nullam ius, nec prælationem poſſunt prætendere in re empta, concurrente maioratu ipſo, qui dominium rei quæſiuit.

62 Fundamenta etenim contraria rectè procedunt in terminis regulæ, in qua dominium rei quæritur ementi ex pecunia aliena, & dominus pecuniæ ſolùm habet actionem perſonalem ac repetẽdam ab emente, à cuius creditoribus priuilegiatis, & hypothecarijs excluditur in prælatione, vt clarè oſtendimus.

63 Nec obſtat doctrina aliquorum à Gaito ſupra relata *num.* 9. *& n.* 11. ſub tertio fundamento contrariæ partis, *verſic. fulciuur hoc tertium argumentum.* Cum ipſe Gaitus ex Petro Barboſa, Molin. Bertol. Bald. Alexand. Alciẽt. & aliis veriorem dicit opinionem; vt præcedente pacto inter virũ & vxorem, vt ex pecunia dotali ematur prędiũ. Si ipſe maritus ſibi ipſi emere dicat, nihilominus vxori acquiritur dominium virtute pacti præcedentis. Cum emptio ſequens videatur facta ad exe-
64 cutionem præcedentis conuentionis, & maritus tanquam procurator vxoris emere intelligitur. Plenè etiam probat Menochius *de præſumptionib. li. 6 præſumptio* 12. *per totã.* Ideoque per acceptationem maioratus cũ omnibus conditionibus ſuis, &
65 qualitatibus præcedẽtem, ex qua inducitur pactũ, & quaſi contractus ſequitur, vt licet poſtea ex pecunia maioratus ſibi ipſi expreſsè emat, poſſeſſor maioratui emiſſe intelligitur tanquam procuratore maioratus, cui & non ſibi res empta acquiritur

Reſtat reſpondere ſignãter doctrinæ Molinæ *vti in* 2. *& in* 5. *fundamento* contrariæ partis, dum 66
diſtinguendo tres caſus; inter ſecundum, & tertium ponit differentiam: nam eadem ratione, qua mouetur in ſecũdo caſu, quando ſcilicet, poſſeſſor maioratus ſimpliciter emit ex pecunia maioratus, vt tũc maioratui res acquiratur, ea motus ratione, quia pecunia erat deſtinata, & hac qualitate affecta ad emptionẽ prædiorum, & poſſeſſor tenebatur maioratui emere: eadem & in tertio caſu quando ſibi emit poſſeſſor ex hoc pecuniæ genere, de- 67
buit, & Molina moueri ad ſentiendum idem, quod in ſecundo caſu. Quoniam ſi ſola deſtinatio, & obligatio mouit illum ad extrahendum ſecundũ caſum ab alia iuris cõſtanti regula, quam ipſe ibidem fatetur, quod in dubio res empta præſumitur pro emente, & non pro eo, cuius erat pecunia, *Quamprobat, leg. magis puto, ff. de ſolutionibus, leg. ita ſtipulatus, §. Cryſogonus, ff. de verb. obligat. leg. Titium, & Mæuium, §. præfectus. ff. de adminiſtrat. tutor.* & ex Pariſio, Craueta, Matienz. Eſcobar, & aliis, benè probat Hermoſilla *ad leg.* 49. *gloſſ.* 1. 68
numer. 4. *tit.* 5. *part.* 5. *tom.* 2. *fol.* 219. eadem etiam ratione debuit, & tertium caſum à regula eximere, provt eximit communis opinio iis in caſibus, in quibus pecunia maioratus adfuit à principio qualitas deſtinationis, & obligatio poſſeſſoris maioratus, & iuſſu fundatoris, præcepto, & mandato ad comparandam rem vnien dam, & aggregandam maioratui, vt iis in caſibus ceſſet regula generalis, & omnino res empta per poſſeſſorem ex hac pecunia deſtinata maioratui acquiratur, & non poſſeſſori, quantumuis ſibi expreſsè ementi. Provt abundè probauimus in fundamentis huius ſecundæ partis, quam cum Pat. Molina conſtanter tuemur. Et Senatus noſter Valliſoletanus determinauit in facti contingentia. Maximè cum antea ipſe Ludouic. Molina *in d. cap.* 4. *n.* 32. *in fin.* pro opinione conſtanti, & contradictorem non 69
habente reſoluiſſet emptionem factam à poſſeſſore maioratus ex pecunia, quæ ad maioratus dominium peruenit cum qualitate, vt ex ea alia bona 70
immobilia comparentur in augmentum ipſius maioratũs, & vt fiat ſubrogatio in locum pecuniæ & acquiratur maioratui. Quæ omnia pro hac parte inuincibiliter vrgent.

CAPVT XXV.

Ex hæreditate aui delata nepoti patre præmortuo, an creditores patris ſua credita exigere valeant, ſiue nepos ex propria perſona, ſiue repræſentatiuè patris gradum ſubintrans aui hæreditatem acquirat.

Et quid in hæreditate non adita, ſed in hæredem adeunda tranſmiſſa? an creditores tranſmittentis creditoribus hæredis cui traſmiſſio fit præferantur.

SVMMARIVM.

Ex hæreditate aui delata nepoti, an creditores patris præmortui

præmortui & de medio sublati sua exigere credita possint.n.1.& 2.
Nepos sublato patre de medio succedit auo ex propria persona.n.3.
Nepos ad successionem aui concurrens cum patruo representatione eget, & locum sui patris præmortui, occupat.n.4.
Hæreditas proximiori in gradu gradatim defertur, cæteris interim exclusis.n.5.& 6.
Patre excluso ab hæreditate aui, & præmortuo, nepos excluſus an ſit.n.7.
Pater ſi in vita aui renuntiauit hæreditati cum iuramento, ab ea an exclusus intelligatur nepos, patre præmortuo.n.7.
Creditores patris præmortui nullum ius habent ad hæreditatem aui, delatam nepoti, siue iſte ſuccedat ex propria perſona, ſiue repræſentando patrem.n.9.& ſeqq.
Patre exhæredato præmortuo, nepos ſuccedit auo ex propria perſona, & iure.n.10.
Siue nepos ſuccedat auo ex propria perſona, ſiue repræſentatiuè concurrente patruo.n.11.
Nepos ad hæreditatem aui, renuntiatam à patre præmortuo cum iuramento, vocatur ex proprio iure, & ex propria perſona, etiam ſtante repræſentatione.numer.12.
Renunciatio hæreditatis, paterna intelligitur ſub conditione ſi ipſe filius eam acquirat, quo præmortuo. renunciatio euaneſcit.n.13.& 14.
Nepos ex filia præmortua ad ſucceſſionem aui veniens an teneatur computare dotem à matre receptam. num.15.
Antonij Gomez opinio impugnatur.n.16.
Nepos quomodolibet ſuccedens auo, patruo præmortuo, ſuam facit hæreditatem, qui aui creditoribus tenetur; non creditoribus patris, qui nunquam ius aliquod in ea habuit.n.17.
Hæreditas delata nepoti patre præmortuo, nunquam fuit patris ſed aui, quo caſu non agitur de ſuccedendo patri ſed auo à quo nepos capit, & non à patre. n.18.
Nepos quomodolibet ſuccedat auo, ſuccedit iure proprio independenter à patre præmortuo, etiamſi per repræſentationem locum, & gradum patris ſubintret.n.19.
Non ſequitur, nepos aſſumit locum, & gradum patris, ergo ſuccedit ex perſona patris.n.20.
Nepos ſuccedens auo, etiam repræſentando gradum, & locum patris præmortui, ſemper proprio iure ſuccedit, & locum aſſumit ex beneficio legis, non patris. n.21.23.& 24.
In locum alterius quis ſuccedit per priuationem, vel per tranſmiſſionem.n.25.& 26.
Renunciatio matris præmortuæ non nocet filio numero 27.
Siue nepos auo ſuccedat repræſentatiuè, ſtantibus patruis, ſiue non.n.28.
Nepos ſuccedit ſemper auo ex propria perſona, etiam repræſentatione data.n.29.
Nepos ſuccedens auo mortuo patre per priuationem, & remotionem.n.30.
Succedens alteri per tranſmiſſionem omnino eo modo, & qualitate qua ille ſuccedit.n 31.
Subintrat quis in locum, & gradum patris, ergo ex huius perſona ſuccedit, non valet argumentum. numero 32.
Nepoti monſtrat lex locum patris, non ius eius iam extinctum per mortem, vel renuntiationem.nu. 33. 34.& 35.
Nepos quomodolibet ſuccedat auo, nunquam creditores patris potuerunt prætendere ius ad hæreditatem aui n° 36.37.& 38.
Nepos ius ad hæreditatem aui, nec gradum à patre capit.n.39.
Deſcendens ad ſucceſſionem maioratus repræſentat locum, & gradum aſcendentis præmortui, & tamen nihil ab eo capit, ſed iure proprio ſuccedit fundatori num.40.
Succedit nepos in portione, quam pater habiturus eſſet, ſi viueret, non tamen ſuccedit in illius iure, quod nunquam acquiſiuit.n.41.
Patre præmortuo priuato hæreditate aui, (ſiue exhæredatione, ſiue propria renuntiatione) nihil detrahit iuri nepotis, ex propria perſona, & iure venientis, n.42.
Nepos veniens ad hæreditatem aui tanquam hæres patris præmortui, & in vita renuntiantis hæreditati, an cogatur ex ea ſoluere creditoribus patris ſui. ex n.43.
Renuntiatio patris hæreditatis qui nepoti venienti iure proprio non præiudicat.n.44.
Nepos hæres patris tenetur ſtare renuntiationi patris. n.45.46.& 47.
Nepotem ex hæreditate aui ſibi delata præmortuo patre renuntiante hæreditati non teneri creditoribus ſui patris veriſs oſtenditur ex n.48.
Hæreditas aui, patre præmortuo defertur nepoti iure proprio independente à patre. n.49.
Hæreditas adita efficitur proprium patrimonium hæredis.n.50.
Hæreditas duplex in vno hærede deueniens duo diuerſa, & diſtincta patrimonia dicuntur reſpectu creditorum vtriuſque, & reſpectu hæredis.n.52.
Quæ inter ſe non confunduntur, ſed ſeparantur, ne detrimentum fiat creditoribus.n.52.
Et quemadmodum creditores cuiuſlibet patrimonij ſine ſoluendi, ibid.
Ex pluribus hæreditatibus concurrentibus in eadem perſona: an promiſcuè debitor ſoluat creditoribus. num.53.
Hæres ſub inuentario non tenetur vltra vires hæreditatis.n.54.
Secus ſi ſine inuentario adierit, vel non poſtuletur à creditoribus ſeparatio.n.55.
Separatione poſtulata à creditoribus, quomodo iſti ſint ex diuerſis patrimoniis ſoluendi.56.
Renuntiatio hæreditatis patris viuentis habet tacitam conditionem, ſi ei fuerit delata, & non præmoriatur. n.57.
Patre præmortuo qui renuntiauerat hæreditatem, nepos auo ſuccedit proprio iure, & etiam hæres patris non tenetur patris creditoribus ex hæreditate aui, n.68.
Nec pacto cuilibet reſpicienti hæreditatem aui renuntiatam per patrem præmortuum, nepos etiam hæres patris tenetur ſtare ex hæreditate aui.n.59.
Et ratione. n.60.
Contractu reſoluto, reſoluuntur omnes effectus ab eo dependentes.n.51.
Nepos ex hæreditate aui ſibi delata ob præmaturam mortem patris in nihil tenetur tangente patri. numero 62.
Etiamſi ſit hæres patris, cum beneficio tamen inuentarij. ibid.
Hæres repræſentat defunctum pro ea duntaxat parte, pro qua eſt hæres, in cæteris extraneus dicitur.n.63.
Nec tenetur ex iure non formato, nec creato tempore mortis teſtatoris.n.64.

Nepos

Nepos hæres matris renuntiantis hæreditatem.& premorientis,non tenetur nisi pro ea parte,qua hæres sit matris;non pro hæreditate aui.n.65.
Creditores hæredis transmittentis, an ius habeant ad bona hæreditatis transmissa.ex n.66.
Transmissio hæreditatis fit ex capite iuris deliberandi & potentia suauitatis,& sanguinis.n.67.
Hæreditas transmissa an sit proprium patrimonium transmittentis ita,vt is in quem transmittitur dicatur hæres transmittentis , & non primi defuncti n.68.
Hæreditas non adita transmittitur in hæredem adeunda,vel repudianda.n.69.
Hæres,in quem hæreditas non adita transmittitur potest eam adire,vel repudiare.n.70.
Transmissio est successionis prorogatio, cum eadem natura,& qualitate.71.
Transmittendi an aliquod ius fuit acquisitum in hæreditate non adita sed transmissa.n.72.
Hæreditas transmissa nunquam fuit commixta cum patrimonio transmittentis,n.73.
Hæreditatis transmissa aditio, vel repudiatio non denegatur secundo hæredi,in quem transmittitur.numero 34.
Aditio est. individua,qua pro parte hæreditatis non admittitur.n.75.
Hæreditatis partem qui repudiat,an totam repudiare intelligatur.n.76.remissiuè & n.89.
Ad hæreditatem transmissam non venit, qui hæres non sit transmittentis.n.77.
Hæres transmittentis an teneatur ponere in inuentario illud ius transmissionis sibi à defuncto declaratum. num.78.
Adire hæreditatem transmissam an videatur hæres,qui in inuentario apponit facultatem transmissionis.numer.79.& 80.
Hæreditas delata non est ius quæsitum,sed ius quærendum,ad quod nullum creditores ius prætendere possunt,n.8.
Facultas adeundi licet communicabilis sit hæredi,non est communicabilis hæredis creditoribus, n.82.
In obligatione generali bonorum debitoris non venit ius adeundi hæreditatem illi delatam.n.83.
Ius adeundi transit in fiscum, antequam per aditionem sit quæsitum debitori.n.84.
L.fin.C.de hæred.instit.interpretatur. n.85.& 86.
Adire hæreditatem videtur, qui de tota vel de parte disposuit.n.87.
Hæreditatem , ante aditionem , non esse hæreditatem transmittentis,sed primi defuncti qui teneant. numero 88.
Aditio pro parte trahitur ad totum.n.89.
In hæreditate transmissa non succedi transmittenti,sed primo defuncto.qui asserunt.n.90.91.92. & 93.
Hæreditatem transmissam esse hæreditatem transmittentis,& non primi defuncti communiter est opinio, ex n.94.
Adeundi ius postquam est transmissum dicitur esse in hæreditate transmittentis.n.95.& 96.
Ius adeundi est ius hæreditarium.n.97.
Hæres in quem fit transmissio non adit hæreditatem ex persona sua,sed tanquam hæres representans transmittentem.n.98.
Et fingitur adita hæreditas ab ipso transmittente.numero 99,
Ius adeundi quo respectu dicatur esse in bonis.n 100.
Ex iure transmissionis succedi transmittenti, & non primo defuncto plurimi tenent. numero 101. 102. & 103.
Ius adeundi postquam acceptatur censetur esse in hæreditate transmittentis.n. 104.
L.vnica,§.cum autem,C.de caduc.tollend.ponderatur n.105.
Ius transmissionis potentius est iure substitutionis. numero 106.
Ius deliberandi & adeundi transmissum est ius hæreditatem transmittentis,& vt tale ad hæredem transmittentis transit.n.107.
Ex transmissione is venire non potest cui qualitas hæredis deficit.n.108.
Ius quando hæreditarium contemplatur acquisitio fit hæreditati.n.109.
Hæres iure transmissionis excludit cohæredem iuxta magis communem. 110.
Ius adeundi ante aditionem non est de bonis debitoris, nec ad creditores eius pertinet.n.111.
Ius transmissionis acceptatum ab hærede est de hæreditate transmittentis;& huius creditores ad hæreditatem transmissam ius habent.n.112.
Hæreditas transmissa debet poni in inuentario hæreditatis transmittentis n.113.
Ius de nouo quæsitum post mortem transmittentis etiam ex causa de præterito,quando acquiratur hæreditati.vel non.n.114.
Hæres transmittentis tenetur ponere in inuentario bona hæreditatis transmissa.n. 116.
Quia est quid hæreditarium, & de bonis transmittentis.n,116.
Hæreditas transmissa transit vti adeunda , non vti adita;& liberum est hæredi acceptare,vel repudiare.n.117.
Ius transmissum habet originem à transmittente , & sic in eius inuentario scribere debet hæres , in quem transmittitur.n.118.
Ex hæreditate transmissa si adeatur , tenetur hæres satisfacere creditoribus,& legatariis transmittentis n.119.120.& 121.
Vtriusque hæreditatis creditores possunt petere separationem ne iura omnium confundantur.n.122.

DIFFICILIS admodum , & subtilissima est quæstio;ad concursum peractum à nepote , aut hærede concurrunt creditore patris(qui viuo auo obiit(certantes saltem ad hæreditatem ab auo delatam ius habere, ea moti ratione , quia hæc bona patri suo præmortuo pertinebant,& ipse nepos ius patris sui,& gradum repræsentans ad hæreditatem aui vocatur. Et idcirco exhæreditatis bonis,tanquam bonis patris credita sua consequi debere.Nepos vero,& eius creditores contrarium negantes ius patris,& eius creditorum in huiusmodi bonis,contendentes,hæreditatem hanc pleno iure,& independenter à patre suo sibi fuisse delatam,& acquisitam, & propterea grauari non posse ære alieno, nec subesse creditoribus patris. 1 2

Et pro horum iure ualidissimum,& forte vrget fundamentum,nam licèt verum sit , quòd nepos succedat auo ex propria persona,patre sublato de medio , & mortuo in vita aui , quippe hoc casu nulla eget repræsentatione ; itavt tunc suam nepos faciat hæreditatem delatam , & acquisitam immediatè ab auo , non subiectam creditoribus patris, qui in illis bonis nullum vnquam quæsiuit ius;quia proprio iure & persona efficitur hæres aui,vt ex innumerabilibus iuribus , & Doctoribus probat Antonius Gomez *in lege vigesima secunda ,Tauri,ex numero decimo , & in lege* 8. *ex* 3

numero

*nùm.*10.*cum seqq.*& quamplurimi alij in discursu referendi.

4 Attamen quando nepos,sublato patre de medio conuertit ad successionem aui cum patruo non potest succedere immediatè,& ex propria persona sed repræsentatiuè gradum,& in patris præmort. tui subintrando,& in loco eius,& in eadem parte, & portione,in qua succederet, pater suus, si tempore delatæ hæreditatis de medio sublatus non fuisset text.*est in l.*1.§.*si filius,ff.de suis , & legitim. hæred.si filius,*(inquit Consultus)*hæres esse desinit , in eiusdem gradus succedũt omnes nepotes. nepotésque ex eo nati,l nepotes,ff.de collatione bonor.l.*1. §.*quibus ff. de succeff.edict.l.si quis posthumos,*§.*si filium ff. de lib. & posth.l.Gallus,cum suis* §§.*ff. eodem tit l. posthumorum,l.si quis filio exhæredato.ff.de iniusto,rup.l.*1. §.*penult.ff.de coniungen.cum emancip.l...Papinianus,* §.*quoniam autem quarta,in fin. ff. de inofficios. tit. l.posthumorum.ff de iniusto,rup.l.*2. *Cod.de suis , & legitim.lib.*§. *cum filius , instit. de hæreditatibus quæ abintestat.defer.Authent.de hæredib.abintestat.venient.*§. 1.*collat.*9. *Authent.in succeff.Cod.de suis , & leg.liber.*

5 Nam cum hæreditas de iure deferatur proximiori in gradu,cæteris exclusis,*l.*2.§.*hæreditas proximo agnato,id est,ei , quem nemo antecedit , defertur , ff. de suis legitim. hæred. l.*12. *tabular. versf. illo proculdubio,Cod.de legitim.hæredib.*§.*si plures, instit. de*
6 *legitim.agnat.succeff.*Et cum patruus reperiatur in proximiori gradu , quàm nepos ad successionem aui,pietatis intuitu , & legis beneficio ascendere gradum patris præmortui fuit indultus , ne à patruo excluderetur,*Authent.post fratres,la* 2.*C.de legitim.hæred. Authent.de hæred.abintest.veniens.*§.*huiusmodi.*

Ergo cum nepos in bonis aui succedat repræsentans personam patris,& ex patris iure, atque in portione tangente patri,bona patris consideranda sunt,ad quæ patris creditores idem ius habere debent,quod & pater.

7 Et hoc fundamentum alio efficaciori roboratur; quia quando pater exclusus fuit ab hæreditate aui nepos pariter ab eadem portione exclusus intelligitur, itavt quamuis præmoriatur pater in vita aui;nepos nihil potest prætendere ex hæreditate aui. Hanc doctrinam plurimis fundamentis exornauit Antonius Gomez *in l.*22.*Tauri,sub n.*10. *vers. sed his non obstantibus in hoc arduo, & subtili passu,*
8 vbi etiam tenet,quod si pater invita patris sui renunciauit cum iuramento hæreditatem; licet decedat in vita patris,nepos non succedit auo, siue succedere velit cum patruis,vel auunculis, siue cũ aliis nepotibus,vel descendentibus,quia cũ vtroque casu semper debeat succedere repræsentatiuè, & non ex propria persona,& eam tunc portionem in hæreditate aui consequatur,quãtam suus pater, quem repræsentat, habiturus esset,si eo tempore viuere,ac per consequens si nullam partem haberet pater;nullam pariter habere debebit nepos,atque ideo benè sequitur,quod illa pars,quã repræsentatiuè consequitur nepos ex bonis aui , debet considerari bona patris præmortui , & per consequens suis creditoribus destinata;quam opinionẽ secutus fuit Paulus de Castro *in l. pactum quod dotale,quæst.fin.colum.fin.C.de collationibus.* Callan. *in consil.*47.*n.*23.*&* 33.Ballonus *cons.*15.*n.*10.Boërius *in suis singular.verb.renun.n.*11.

9 Quibus tamen,& aliis (quæ consulto omitto) minimè refragantibus,contraria sententia de iure longè certior,& verior est ; imo creditores patris præmortui in vita aui,nullum ius habere posse ad hæreditatem aui delatam nepoti,siue iste repræsẽtatiuè,& ex persona patris cum patruis succedat, siue ex sua propria persona, quia in vtroque casu hæreditas aui nepoti defertur indistinctè , & ei pertinet pleno iure absque aliqua participatione patris,qui nunquam ius habuit radicatum,sed cõditionale in vita aui, quod sua præmatura morte euanuit,& fuit extinctũ,atq; sublatum,nec ex patris persona nepos succedit auo sed iure proprio. Atque ideo bona hæreditatis nunquam esse potuerunt sub iure,& dominio patris , vt aliquod prætendere possint eius creditores , nec ex eis nepos soluere astringi valet.

Tum *ex l.si quis posthumos,*§.*fin.ff. de liberis , &* 10 *posthumis,*ibi *Filius exhæredatus si moritur patre viuente,non obstat nepotibus,quominus possint venire ex eorum persona ad succedendum etiam contra testamẽtum,& illud rumpendo,si reperiunt se præteritos,*&c. etiam *in l.si ex patronis,* 10. *ff.de bonis libertor.* ibi *Sed si ante pater decessisset,postea auus,dicendum erit nihil mihi nocere patris exheredationem ad auitorum*
11 *libertorum bona* Quæ iura procedere , siue nepos ex propria persona,siue repræsentatiue concurrens cum patruo,innumerabiles probant Doctores statim recensendi.Ergo impossibile est, quòd bona hereditatis nepoti delatæ potuissent aliquãdo dici bona filii præmortui,cum etiam quod iste sit exhæredatus à patre, & omnino ab eis exclusus,deferantur nepoti subintranti patris sui locũ. Ergo vt bona nepotis,& non vt bona filij iudicãda erit hæreditas aui.

Ex quibus iuribus quamplurimorum cõmunis 12 obseruat opinio,quòd si nepotes ad auorum successionem veniant, quorum filij hæreditatem renunciauerint etiam cum iuramento;atque mortuo filio renuntiante in vita aui , non succedunt auo nomine ,& iure parẽtis, sed semper & indistinctè nomine & iure proprio etiam si nepotes ipsi vna cum patruis,vel auunculis concurrant ad eandem aui successionem, cum hoc casu renuntiatio filij non possit nocere nepoti,nec descendẽtibus , cũ intelligatur facta sub conditione,si ipsi renuntiantes succedant. Quam sententiam firmiter tenue- 13 runt Bald.*in l.fin.num.*16.*C.de pactis:&in l.pactum dotale,num.*2.*C.de collat.*Rolandus à Valle *cons.*11. *n.*4.*volum.*1.Cephalus *cons.*143.*num.*19.*volum.*1.*& consil.*335.*num.*16.*volum.*3.Gulielm. Benedict. *in cap.Raynuntius.vers.*duas *habens filias, numero* 20. Vincentius de Franch.*decis.Neapol* 32.*num.*16. *& decis.*67.*à num.*1.*vsque ad* 4.VVesembech. *cons.* 15. *num.*14.*tom.*1.Purpuratus *cons.*307.*num.*9.*volum.*1. Gaspar. de Leon *inter consilia diuersorum collecta à Baptista Martiarussi.cons.*76.*num.*11.*vol.*1. Tiraquell.*de primog.quæst.*40.*num.*113. Grassis *de successo.abintest.*§.*legitimè,quæst.* 4. *numero* 4. Surdus *cons.*113.*num.*19.*volum.*1. *consil.*332. *à numero* 10. *volum.* 3. Crotus *in l.stipulatio hoc modo concepta, num.*55.*ff.de verb.oblig.*Anton.de Pera.*l.*1 *n.* 104. *ff. de iureiur.* Imola *cons.*52. *numer.* 1. Natta *consil.*470.*num.*14.Bellon.*cons.*15.*num.*5.Anton. Thesaur.*decis.Pedemont. decis.*131.Covar.*in cap. quamuis pactum,part.*3 §.2.*num.*4.*&* §.3.*numer.* 7. *&* ibi Gutierrez §.*ultim. num.* 2. *&* 3.Menchaca *in l. si quando §.illud, num.* 56. *casu* 3. *C. de inofficioso testam.& de successionib.credit.lib.*2.§.15. *numero* 150. Baeça *de non meliorand. filiab. cap.* 10. *numer.*112. *&* 113.Suarez *in l.quoniam in prioribus,amplia.* 10.

num. 54 *limitat.* 4. *ad l. Regni, num.* 5. *&* 7. & in vtroque Bald. *in addit.* Tello Fernand. *in l.* 6. *Tauri, n.* 61. Seraphin. *de privileg. iuram. privil.* 21. *n.* 29. Molin. *lib.* 1. *de primogen. cap.* 3. *num.* 47. Maranta *in suis disput. aurif. part.* 10. *num.* 13. *&* 32. Azor. *tom.* 2. *instit. moral. lib.* 2 *cap.* 28. *quæst.* 12. & Ludouic. Morol. *eo if.* 22. *num.* 2. *volum.* 1. latissime Pater Sanchez *in summ. lib.* 7. *cap.* . . *ex num.* 41. *cum seqq. tom.* 3. latissime etiam pro vtraque parte disputans, & ita resolutionis tenet Robles *de præsentatio. lib.* 2. *cap.* 16. *per totum*, omnino legendus, qui *num.* 79. innumerabiles alios Doctores pro ista opinione recenset, & *num.* 80. vbi de repræsentatione agit, quia scilicet nepos concurrit cum patruis ad hæreditatem fratris, cui pater præmortuus renunciauerat; & ex Fontanel. Roberto; Maynario, Thesaur. Cancer. Franciſc. Molino, Pegera, & Franchis tenet, & 24 veriorem resoluit Hotmo ſilla *ad d. l.* 3 *tit.* 4. *part.* 5. *glos.* 5. *n.* 74. *&* 75. Agit, quando filia dotata decessit viuente patre, an huius nepotes venientes ad ſucceſſionem aui, teneantur in ſilua legitima computare dotem receptam à matre ſua mortua, vbi distinguit inter dotem conſumptam, & ſtantem, quæ peruenit ad filios; poſt plurimos Doctores ab eo allegatos inter ſe diſſentientes.

26 Licet Anton. Gomez *in d. l.* 22. *Tauri ex num.* 10. contrariam autumat, cuius fundamenta, ac iura, quibus nititur, ſuam intentionem non probant ex integro, ſed concluſis ſatisfit ex doctrina communiter recepta, de qua ſtatim *ex n.* . . . in ſecundo fundamento, cui ipſe non reſpondet, nec impugnat, ſed potius communiter receptam firmat.

27 Si igitur ad hæreditatem aui, quæ nunquam defuncti fuit filio, nec acquiſitam ob eius præmaturam mortem, vel ea fuit priuatus ob exhæredationem, aut propriam renunciationem, nepos ſemper ſuo proprio iure, & perſona, quantumuis concurrens patruo, admittitur; de primo ad vltimum ſequitur quod neutro caſu filius præmortuus ius aliquod in ea habere non potuit, ſed nepos independenter ab eo ſibi hæreditatem quæſiuit, & ſic ſolum tenebitur creditoribus aui, & non creditoribus patris, a quo nihil recepit ex hæreditate.

28 Secundò, & hæc pars inuincibili fundamento veriſſima redditur (quo inſuper cunctis in contrarium conſideratis ſatisfit) quoniam hæc hæreditas, quæ venit, nec vnquam fuit hæreditas patris, ſed hæreditas aui, nec agitur de ſuccedendo patri, ſed de ſuccedendo auo, ad cuius dumtaxat bona, & hæreditatē iure proprio vocatur nepos, patre (viuo auo) mortuo, ſine ſolus ſuccedat, ſine cū patruo repræſentando locum, & gradum patris ſui; quia neutro, caſu aliquid capit à patre. Hoc priuilegiū etenim & beneficiū legis quod habet nepos non preuenit immediate ab ipſo filio, patre ſuo, ſed ab ipſa lege, & eius beneficio, atque diſpoſitione. Et ſic 29 quantumuis nepos ſuccedat auo repræſentando perſonam, gradum & locum ſui patris; non ideo dici poteſt, quod ſuccedit ex perſona patris, ſed ex ſua perſona, & iure proprio ſibi independenter delato, licet repreſētatiuè, & ſubrogatiuè inter locum, & gradum patris, per locum à remotione, ſeu priuatione eius, nec ſuccedit in eadem parte, & portione, vnde aſſumit locum, & gradum, quem inuenit vacantem, nec materiam, vel portionem iam extinctam. Non enim ſequitur aſſumit nepos 30 gradum, & locum patris præmortui, ergo ſuccedit ex perſona patris; ita valde ſubtiliter tenet, & explicat Bald. *in l. pactum, colum. pen. quæſt.* 18. *in fin. C. de Collat.* Quem ſequuntur ibidem moderni omnes, Alexander ibidem *num.* 7. & Corneus *colum. penult. verſ. nihilominus putarem.* Ioan. de Imola *in l. qui ſuperſtites, colum. fin.* & *ibi* Aretin. *colum.* 5. *verſ. tertio etiam*, poſt Bart. *ff. de acquirend. hæreditate*, & *ibi* Bart. *numero* 2. *& quæſtione* 2. & Angel. de Perusio, Paul. de Caſtro *quæſt.* 1. *col.* 1. Ludouic. Roman. *num.* 7. *colum.* 4. Raphael. Cumanus *numero* 5. *colum.* 2. Franciſc. Aretin. *colum.* 5 Paulus de Caſtro *in d. l. pactum, num.* 2. *& queſt.* 2. *quæſt.* 3. *colum.* 2. Fulgoſ. *numero* 7. Alexander *num.* 7. Corneus *num.* 6. Philipp. Decius *num.* 18, idem Bald. *in l. fin. Cod. de pactis.* Gregorius Natan *in l. quamuis pactum, de pactis lib.* 6. Oldradus *conſ.* 40. & ex Roderic. Xuarez, & aliis communem dicit Anton. Gomez *in l.* 22. *Tauri ſub numero* 10. *verſ. ſecundo facit, quia talis filius, & ſub verſ. limita tamen, & intellige.* Quibus in 21 locis ſtrmiter ex communi opinione tenet, quòd licet nepos ad ſucceſſionem aui concurrat cum patruis, & locum, atque gradum patris ſui ſubintret; ſemper ex proprio iure & perſona ſuccedit; quia ſolum aſſumit gradum vacuum ex diſpoſitione legis, non ex patre, argumento text. *in l. ius autem agnationis ff. de pactis, l. ſi arrogator, ff. de adoptio. l. fin. ff. de pactis, l. ſi poſt mortem, § fin. de bonor. poſſeſſio. contra tab.*

Hanc eandem doctrinam eleganter percallnit 22 Petrus Surdus *in conſil.* 125. *tom.* 1. qui dum per totum conſilium agit de renunciatione hæreditatis patris facta à matre mortua poſtea in vita patris, vt non noceat nepoti, ſuccedere violenti auo repræſentatiuè cum patruo, in comprobationem, *n.* 25. ita ait *Pater non reſiſtit, quod D. Vincentius* 22 *agat nunc ex perſona matris, ex quo vult venire ſucceſſionem auiæ maternæ cum auunculo, & materna id quod facere non poteſt niſi intret locum matris: quia auunculus, & matertera, qui ſunt vno gradu proximiores excludunt. Quandoquidem negatur ea conſequentia; intrat locum, & gradum matris, ergo ſuccedit ex perſona matris. Poteſt enim filius intrare locum, & gradum matris, & ex propria perſona ſuccedere. Nam hoc ipſum, quod ſuccedat in* 24 *locum matris, habet filius à lege, non à matre, & ideo non dicitur venire ex perſona matris, nec pactum matris ei poteſt nocere, vt in propoſito reſpondet Bart. in l. qui ſuperſtitis, numer.* 2. *verſ. aduerte ſit quidem ff. de acquir. hæredit. & dicit idem Bart. in l.* 1. *§. ſi ſit nepos, colum.* 1. *verſ. unde prima ſolutio. ff. de coll. dotis, quod filius ſuccedit in locum, id eſt, in gradum matris, non tamen ſuccedit ex perſona matris, ſed ex propria, idem formaliter dicit Bart. in l.* 1. *§. ſi ſit filius. verſ. ſed mihi non placet. ff. de coniung. cum emancip. lib. & dicit Bald. in l.* 2. *numero* 4. *C. de literis præter.* Quod duobus modis dicitur 25 quis in alterius locum ſuccedere. Primò per priuationem. Secundò per tranſmiſſionem. *Primo modo ſuccedit quis in locum alterius, ex propria tamen perſona, amoto impedimento, quod ei obſtabat, quomodo ſuccedit ſecundus hæres mortuo primo: nec tamen ei nocet factum primi. Secundò verò caſu factum primi nocet ſecundo, & Bart. ibi ſequitur Sali-* 26 *cet. Alex. Borner. Aretin. & Iaſon, idem dicit Aretinus in d. l. qui ſuperſtitis, num.* 4. *verſ. illud ergo vbi, aut, quo filij veniunt ex propria perſona, quando mater prædeceſſit, licet certo modo videantur venire ex perſona matris, quatenus ſuccedunt in ſtirpes, & non in capita. Alex in conſ.* 75. *num.* 19. *vol.* 1. Roderic. *in d. l. quoniam in prioribus, d. limitat.* 4. *n.* 7. Alciat. *in conſil.* 358. *num.* 1. *Cruceta in conſil.* 127. *num.* 4.

*num.*4. latè D.Beccius *in consil.*107.*num.*16.*qui ferè omnes concludunt nepotes ex filia, quæ decessit vivo patre, succedere avo ex persona propria sive concurrat cum avunculis sive non; quia intrat in gradum matris ex legis dispositione, proinde non legatur pacto ipsius matris. Non ergo ideo dicitur venire ex persona matris, quia in locum matris succedat, postquam non succedit ex iure, vel ex facto matris, sed iure proprio.* Hactenus Petrus Surdus.

27 Qui quidem eandem iteram doctrinam repetit, & affirmat *in cons.*332.*tom.*3.*in numero* 12. ita loquitur, *& eodem modo* Decius *in d. consil.*131. reprehenditur à Gozadin. *d. cons.*75. *qui subdit esse communem, & hanc magis dicit communem Maranta in disp.*10.*num.*42. & dicit Graueta *in cons.*84. *num.* 5. *quòd hec sententia seruatur in practica; quod scilicet matris renunciatio non noceat filiis, & idem antea cum dicit Bereng. d. leg. in* 4. *part.*3.*num.*66. *Benet loco prædicto num.*280.*vbi hoc modo conciliat contrarias sententias. Crassus alios citans d. §. legitima.quæst.*4.*n.*4.*vbi multos pro hac parte citat, testantes de communi,* & licèt Decius *in d.consil.*181.*alleget pro sua sententia Bald. in l. pactum, tamen Bald. si bene legatur, & accuratè eius verba perpendantur, tenet expresse contrarium: quando filia decessit vivo patre, tunc indistinctè non efficere neporibus. Ita inducit & verè quidem meo iudicio.* Cephal. *d. consil.* 334. *num.* 40. *& procedit hoc sive cum patruis, sive cum auunculis concurrat, sive non secundum Bald. ibi quem sequitur Alexand.num.*7.*Crassus in loco præ-*
28 *cit.in fin.additur & ratio palpabilis: nam potest de legitima in bonis patris, vel matris tractari, nisi quando is moritur. Bartol.in leg fin ff. de liber. agnos. infinitos citat.* Cephal.*in d. consil.* 334. *num.* 29. *sed eo tempore nepos tenet primum locum, sublato iam de medio patre, vel matre per mortem, & quando dicitur de legitima, quando conditum est testamentum, procedit etiam in successione, quando auus, vel auia accessissent intestati: quia in ea attenditur tempus mortis, atque illius temporis status est respiciendus, quidquid antea gestum est, non officit nepoti, qui non est hæres matris, & Cephal. loco prac. respondet ad omnia argumenta Decij, & aliorum. Sed melius. Purpurat. d.cons* 107.*numer.* 10. *& seq. quæ omnia reddunturindubitata ex eo, quod nepotes in casu nostro non sunt hæredes patris renunciantis, & renunciatio non est facta pro filiis, sed pro omni iure ipsi filio competenti, quocirca non includit ius, quod posteris competere posset in futuris, vt benè instituit* Graueta *d. cons.*703.&c.

29 Constanter etiam firmat Robles *in tract. de repræsentat.lib.*2.*cap.*16.*num.*65.*&* 66. vbi post plura iura, quod mortuo filio nepos succedit ex proprio iure, & ex propria persona, sive solus succedat, sive simul cum patruis, & sic repræsentatiuè subingrediens locum patris præmortui. Qui Ro-
30 bles iterum *n.*106.*&* 107. eleganter distinguit, aut quis succedit in gradum, & locum alterius per illius priuationem, sive remotionem, & tunc quia ita succedit, dicitur venire iure proprio, & ex propria persona amoto impedimento, quod ei obstabat *ex leg. Gallus* 29. §. *& quid si tantum, ff. de liber. & posthum leg.*2.*cum similibus. Cod. de liber. præterit.* Vt in nostro casu, vbi nepos subingreditur gradum, & locum patris præmortui per remotionem, & priuationem. Aut verò quis per transmis-
31 sionem in locum, & grandum succedit, & tunc nō potest venire nisi eo modo, & qualitate, qua ille. Provt ibi comprobat, vide etiam eundem *n.* 98.

præfatam diffinitionem altiùs post plures Doctores comprobat ipse Robles *ex n.* 99. *& n.*100. vbi 32
etiam negat argumentum, intrat locum, & gradum patris renuntiantis, ergo succedit ex illius persona. Potest enim filius intrare locum patris, & ex propria persona succedere, vbi latè prosequitur, & conducunt, quæ ipse *lib.* 1.*cap.*6.*à n.*11. *& cap.*10 *n.* 4. *&* 5. Quia lex nepoti solùm mini- 33
strat locum patris, & gradum, sed non ius, quod habet est propria persona, & ius patris fuit extinctum, quod non reuiuiscit, nec de non ente ad eos potest fieri transitus.

Et hoc ipsum contra Cassan. Bellon. Boërium, 34
& Paul. de Castro, contrarium sentiens (provt eosdē pro contraria parte retulimus *supra sub n.*7. *vers. sed hoc fundamentum alio efficaciori*, &c.) affirmat Thomas Sanchez *in Somm.lib.*7.*cap.*7.*n.*47. sequutus Anton. Gomez, Grassum, Roderic. Xuarez, Bald. & Petr. Surd. dicens hoc casu nepotem non succedere ex persona parentis mortui in vita aui, sed ex persona propria; & ideo ei non obesse exclusionem, exhæredationem, aut renuntiationem parentis: quia bene potest subintrare gradum patris, & succedere nihominus ex propria persona. Nam hoc ipsum priuilegium, quod nepos subintret locum, & gradum prætentis; habebat ipse nepos à lege, & non à parente, atque ideo non dicitur venire ex persona patris.

Tenent etiam, & pro ratione fundamentali om- 35
nes fere illi DD. quos condaximus *supra num.*12. *vers. ex quibus iuribus*, &c. Dum communiter obseruarunt, nepotem vocari ad hæreditatem aui, quam filius in eius vita renuntiauit, vel à qua fuerat à parte exhæredatus, sive nepos solus perueniat ad hæreditatem aui, sive concurrat cum patruis, quorum respectu omnino indigeat beneficio repræsentationis.

Viterius, & pro hac parte egomet considerabam, 37
quòd sive nepos succedat auo ex persona patris, sive non; nunquam creditores patris potuerunt habere ius ad huius hæreditatis bona, cum nunquam peruenere ad statum, quo nec per motum fieri potuissent patrimonium patris, non in vita aui; quia viuentis nulla est hæreditas. Nec in 38
proposito considerabile est, quod filius in vita patris quodammodo dominus hæreditatis dici potest: quia hoc procedit ex quadam spe infirma, & conditionali, si ei fuerit delata hæreditas; nō post mortem aui, qua non est in rerum natura, & eius spes ad hęreditatem euanuit, & extincta fuit. Tum 39
etiam, quia quando viueret, adhuc creditores ad hanc hæreditatē ius habere non possēt, nisi duobus concurrētibus. Primum quod eidem fuerit delata hæreditas, secundum quod ipsam adeat debitor. Provt latius deduximus supra *hac* 2.*part.c.*14. *& c.* 16. *per tota.* Sed hæc omni deficiunt in hac hæreditate delata nepoti, ergo creditores patris ad eam regressum aliquem habere non possunt.

Nepos namque nec ius ad hæreditatem aui ali- 39
quod, nec etiam gradum à patre capit, non ius, quia ei in vita aui mortuo nunquam fuit nec acquisitum, nec adhuc delatum, non gradum, quia semel de medio sublatus gradus euanuit; quia repręsentatio fit à iure de eo, quod non est. Robles *de repræsentat.lib.*3.*cap.*7 *n.*34 sed vtrumque nepos recipit à lege; ius ad hæreditatem quia descendens, & proximior gradum ex quadam fictione, quem lex semel extinctum fictè reuiuiscit, & miserationis intuitu nepoti cōcedit, atque ideo nepos sem-

per ex persona propriâ, non ex persona patris ad hæreditatem ipsi aui vocatur, quam immediatè ab auo capit, & aui, non verò patris hereditas dicitur, & ipsi hæres aui ad aui creditores satisfactionē tenetur, non patris, nihil enim subingressio hæc in gradum patris influit in substantiam rei gestæ, nec hæreditatis delatæ, quia hæc nō potest operari acquisitionē hæreditatis patri, cuius ius præmatura eius mors admit, & euanuit, nec ad id destinatur, sed ad roborandum ius ipsius nepotis, ne excludatur à patruo, provt videmus apertè in repræsentatione descēdētis ad successionē maioratus concur-
40 rere volentis cum patruo ex lege Tauri. Quoniā licèt repræsentans assimiet gradā ascendētis præmortui in vita possessoris maioratus; nihilominus nihil ex successione capit à patre, quem repræsentat, sed à fūdatore, & primo maioratus institutore.

41 Quibus suppositis nihil obstant argumenta in contrarium considerata, quia illi respicienti repræsentationē satisfactum est hactenus, vt vtroque casu sēper nepos succedat auo ex proprio iure, & ex propria persona, quia non valet argumentū, assumit gradum patris, ergo succedit ex patris persona, quia assumit gradum amissum à parte legis beneficio, & ideo licèt aliqui DD. dicāt, quod succedit nepos per repræsentationem in ea portione, quam habituras esset pater, si eo tempore viueret; non tamen dicunt succedere in ea portione, quam patre habuit, provt precisè requirebatur, vt creditores patris aliquod ius in bonis eiusdē hæreditati aui pretendere possint, vt suprà remissiuè ostendimus. Succedit igitur nepos in ius hæreditarium, quod pater amisit, non vero quod habuit, quod est longè diuersum quoad iuris effectus.

42 Non obstat aliud secundum argumentum de quo *suprà ex n.* 7. deductum ex renuntiatione hæreditatis facta à patre, postea decedente in vita aui, ad cuius hæreditatem negat Anton. Gomez nepoti successionem, quando concurrit cum patruo ex causa repræsentationis, cum communis ferè omnium resolutio, sit nepotem semper admitti ex propria persona, non obstante repræsentatione, provt resoluimus *supr. ex n.* 12. *vers. ex quib. iurib.* &c. Atque fundamenta in contrarium considerata prosus euanuerunt.

43 Nunc & alia finitima se offert disceptanda difficillima quæstio, an nepos hæres aui, provt diximus, sit simul hæres patris, & tanquā hæres patris præmortui perierit hæreditatē aui; an hoc casu teneatur creditoribus patris sui soluere ex eadē hæreditate aui. & pro creditoribus vrget, quod hæres vna, & eadē persona est cū defuncto, & quēadmodū ille suis creditoribus tenetur, ita & hæres eius.

44 Deinde quia licet verum sit, quod quando filius remittit hæreditatem patris in cuius vita decessit, vocatur nepos ad hæreditatē aui etiam subintrando gradum sui patris renuntiantis, quia renunciatio habet in se insitam conditionē, si renuntianti fuisset delata hæreditas, & non aliter, vt superiùs ex communi Doctorum probauimus: tamen si ne-
45 pos si hæres sui patris veluti hæres patris agat: teneatur stare renuntiationi patris, quia contra factum defuncti venire non potest, & ad renunciationis obseruantiam tanquam patris renuntiantis hæres tenetur. Sic in terminis probarunt, atque præfatam resolutionem limitarunt Guido Papæ *q.* 238 *n.* 2. Cassaneus *cons.* 47. *n.* 53. Rubeus *cons.* 42. *in fin.* Beltonus *cons.* 15. *n.* 11. Decius, & alij, quos refert & sequitur Menoch. *cons.* 89. *n.* 115. *vol.* 1. & item *in cons.* 211. *n.* 123. *vol.* 3. ergo idem dicendum erit in nostro casu, vt nepos hæres patris præmortui teneatur hæreditate aui ad soluendum creditoribus sui patris.

Hoc ipsum probatur, quando nepos agit ad hæ- 46
reditatem aui tanquā hæres patris præmortui, vt teneatur stare pactis initis à patre tangentibus aui hæreditatem. Provt admittit Petrus Surdus *in cons.* 33. *n.* 29. dicens casum hunc esse absque dubio, & idē tenet Seraphinus *de priuileg. iuramen.* 21. *n.* 39. Atque similiter idem Surdus admittit ibidem cū Franchio, & Bellonio, Quando parens renunciasset 47
pro se, & pro suis hæredibus, vt tunc noceat talis renunciatio nepotibus, qui vellēt esse illius parētis hæredes, quod etiam tradit Gaspar de Leon inter cons. diuersor. collecta à Baptista Martianensio *cons.* 77. *n.* 11. *volum.* 3. & Guido Panzirolus *cons* 52. *n.* 9. *volum.* 1. Quæ omnes doctrinæ influere videtur in nostra quæstione, vt nepos hæres patris teneatur ex hæreditate aui creditoribus patris satisfacere.

Quibus tamen minimè refragantibus, contrariū 48
in omnibus verius est, & tenendū, imò vt in reutro casu ex supradictis, nepos etiā hæres sui patris ad nihilum teneatur, & multominus creditoribus patris ex hæreditate aui. Primo, quoniam in ne- 49
pote patris, & hærede aui duæ hæreditates, & patrimonia concurrūt diuersa, & separata. Ita quod hæreditas aui ad ipsum nepotem peruenit ipso iure, & ex propria persona independenter à patre, cui ob præmaturam mortem nunquam fuit, nec admissa, nec delata sed eo de medio sublato, immediatè fuit delata ab auo nepoti à iure, vocato gradatim. Provt sæpè diximus, & manifestè probauimus per discursum totius *cap. ex n.* 9. *cum multis segq. vers. quibus tamen, & aliis*, &c. Est post aditio- 50
nem nepotis vtraque hæreditas proprium efficitur patrimonium nepotis. Provt abunde diximus 1. *part. cap.* 9. *& cap.* 16. *per tota.*

Quo casu vtriusque hæreditatis creditoribus te- 51
nebitur nepos duplici adhibita distinctione, & declaratione, iam respectu creditorum vtriusque hæreditatis, quam respectu ipsius hæredis. Nam creditorum respectu vtraque hæreditas remanet diuersum, & distinctum patrimonium, siue hæres adiuerit cum beneficio inuentarij, aut absque illo quapropter creditores semper possint petere separationem vtriusque hæreditatis. Possunt enim 52
adesse creditores ad hæreditatem aui, ad hæreditatem patris, & ad patrimonium ipsius hæredis, atque ideo diuersa patrimonia, aut hæreditates in eadē hæredis persona concurrētes separantur, quia confundi non permittuntur, ne damnum fiat creditoribus vniuscuiusque, itavt creditores, etiam Chirographarij, vnius patrimonij, seu hæreditatis præferantur aliis quibuslibet creditoribus alterius patrimonij, aut hæreditatis, quātumuis anterioribus, & priuilegiatis. Circa quo notabiles doctrinas videbis *suprà* 1. *p. c.* 9. *per totum*, & sic creditores patris nullū possunt prætendere ius generaliter loquendo, ad hæreditatem aui delatam nepoti.

At respectu ipsius hæredis an indistinctè cunctis 53
creditoribus omniū patrimoniorum in sua persona concurrentiū teneatur soluere ex omniū patrimoniorū bonis, & ex suo proprio promiscuè: attendendum erit, an cū beneficio inuentarij adiuit nepos an absque illo, si cum eo solū tenebitur ad æs alienum, quo figulæ hæreditates sunt grauatæ, itavt creditores vnius hæreditatis solū prætēdere possint, quātum patiantur vires ipsius hæreditatis,

&

& non amplius,qui hæres vltra hæreditatis vires
54 illis non tenetur. Sed ſuum patrimonium illæſum ſemper manet,& ſic cæteræ hæreditates ſemel aditæ,quæ per aditionem incorporantur in proprium patrimonium,&proprium patrimonium hæredis
55 efficiuntur. At vero ſi abſque beneficio inuentarij hæreditatem adiuit nepos,& per creditores ſeparatio non poſtaletur,omnibus creditoribus tenetur ex quaſi contractu,ex omnibus patrimoniis,& hereditatibus promiſcuè iuxta cuiuſq; creditoris prælationẽ,& priuilegium: quoniã reſpectu ipſius hæredis omnium vnum effectum fuit patrimoniũ, & omnium creditorum promiſcuè fuit effectus
56 debitor. Si autem ſeparationem poſtulauerint creditores,diſtinctio patrimoniorum,& hæreditatum fiet, & omnibus facienda erit ſolutio ſeparatim ex ſingulis hæreditatibus,vt dictum eſt ſuperiùs, quibus perſolutis, & dimiſſis, ad reſiduum etiam concurrere poſſunt cęteri creditores alterius hęreditatis. Provt latiſſimè reperies *in d cap. 9. per totũ.* Atque ideo creditores patris ius habebunt duntaxat ad vires hæreditatis,patris,quam nepos adiuit çum beneficio legis, & inuentarij,itavt ſi vltra conſequantur ex aliis hæreditatibus, & proprio patrimonio nepotis, non proueniet ex iure patris,ſed ex noua obligatione, & ex nouo quaſi contracta, nouiter orto ex facto, & negligentia nepotis adeuntis ſine beneficio inuentarij.

57 Secundo hæc pars probatur, quia quãdo filius in vita patris renuntiat eius hæreditatem, & viuo patre decidit:nepos,etiam hæres patris ſui renuntiantis vocatur ad hæreditatem aui,quã liberè ſibi acquirit abſque eo,quod teneatur vt hæres ſui patris ſtare renuntiationis pacto:quia cũ hæc renuntiatio habeat tacitã conditionem,ſi hæreditas deferatur parenti renuntianti,& nõ purificetur cõditio,eo quod eidẽ delata non ſit;ob eius præmaturam mortẽ corruit eo ipſo,& nõ obeſt ſucceſſioni nepotum omni caſu venientium in proprio
58 ad hæreditatem aui. Provt contra Menochium,& alios *in 2. argumento relatos numer.* 44. verius, & rectiùs tenuerunt Petrus Surdus *in conſ. 133. n. 36. cum duobus ſeqq.* Ludouic. Motot. *conſil. 22. ex nũ. 4. vſque ad n. 10.* Pater Sanch. *in ſum. 3. lib. 7. c. 7. n. 46.* eleganter etiam tripliciter reſpondit Robles *de repræſentat. lib. 2. cap. 16. num. 91. 97. & 58.* probant etiam plures alij citati à Ricio *in add.* ad Vincent. de Franchis *deciſ. 67.* quorum doctrina procedit (vt vides,in fortioribus terminis,quoniam, ſi ad pactum geſtum per patrem(cuius filius eſt hæres) tangens intrinſecè ipſam hæreditatem aui,nepos non tenetur; quanto magis non tenebitur aliis patris obligationibus hæreditatem patris minimè tangentibus.

59 Tertiò quoniam,quando nepos agit ad rem tãgentem hereditatem aui,licèt agat tãquam heres ſui patris præmortui in vita aui,nihilominus nõ tenetur ex hæreditate aui ſibi delata ad obſeruãtiam contractuum geſtorum per patrẽ etiam cõprehẽdentium hæredes,& ſucceſſores. Provt cõtra Surd Seraphin.& Gaſpar de Leon.ſuprà in cõtrarium allegatos *n. 44. verſ. hoc ipſum probatur,quãdo nepos*, &c. Tenuerunt iure optimo Ludou. Moret *in d.c. 22. n. 4. cum multis ſeq.* qui in in comprobatione multa aplegat Vincẽt.de Franch.*dec. Neap. 67. a n. 7. vſque ad finem.* & Pater Sanch. *in d.c. 7. n. 47. & ſeqq.* conſtanter affirmãtes,quod nepos vocatus ad hæreditatem aui,quã filius ex pacto renuntiauerat,& in vita aui deceſſerat,nõ tenetur ſtare renuntiationis pacto,etiam ſi agat tanquam hæres patris,ex eo minori,quia cũ illa renũtiatio habeat 60
tacitam conditionem,ſi hęreditas renuntianti deferatur,vt dictum eſt,nec ea delata ſit,eſt perinde prorſus,ac ſi nunquam talis renũtiatio facta ſit ac ſubinde ab ea tanquam ab omnino viribus deſtituta,nullum fundamentum aſſumi poteſt: quia non entis nullæ ſunt qualitates. Et reſoluto actu,æquè
61 reſoluũtur omnes effectus ab eo dependentes *exl. ſiue autem,& l. p. ff. de c. & demonſtrat l. voluntate, ff. quib. mod. pig. vel hypot. ſol.*

Addiderim ego ex ſuperiùs dictis, & eõprobatis 62
quod licèt actus,& contractus geſtus à patre mero iure valuerit,adhuc nepos nõ tenebitur ex hæreditate aui ſibi independenter à ſuo patre delata ei ſtare,quantumuis hæres ſit patris,cũ beſinecio tamen legis,& inuentario,quia tunc ſolum tenebitur ad obſeruantiam contractus geſti per defunctũ quatenus vires hæreditat.s defuncti contrahentis ſuppetant,& non amplius,provt ſupra probatum fuit in primo huius patris fundamẽto.

Et quia,hære ſolum repræſentat defunctum pro 63
ea parte,pro qua hæres eſt,in cæteris vero iudicatur extraneus,gloſſ.& Bar. *in l. 2. in fin. ff. de Prætoris ſtipulat.* Tiraq. *de retract. conſang. §. 32. gl. dff. 1. n. 50.* Menoch. *conſ. 1204. n. 14* plurimos alleg. Ant. Gõ. *tom. 2. variar. c. 10. n. 3.* Nec etiã habet locum in iu- 64
re nõ formaro, vel creato tempore mortis teſtatoris in ipſius perſona,vt elegãter probat Gratian. *diſceptat. forenſ. num. 4. c. 783. n. 27. 28. & 30.* ex Aret. *c. 123. n. 14.* per text. *in l. hære. ff. ad T.*

Et in terminis,quod nepos hæres matris hære- 65
ditatem renuntiantis, & præmorientis in vita ſui patris,vt non teneatur ſtare renuntiationi,niſi pro ea parte,qua hæres eſt matris,& in reſiduo hæres eſt aui,Probat Robles *tr. de repræſentat. l. 2. c. 16. n. 54. in fin. & n. 105.* Vide eundem *n. 98.* poſt Vincent de Franchis,Ant.Fabrum.

Prædictis nõ abſimilis eſt alia quæſtio,ancredi- 66
tores hæredis tranſmittentis hæreditatẽ ante aditionem decedentis ius habeãt ad bona hæreditatis tranſmiſſæ.Finge pro declaratione.Petrus te inſtituit hæredem.tu anteaquã adiuiſſes, vel repudiaſſes hæreditatẽ,& intra annum deliberandi deceſſiſti,hoc ius deliberandi,& adeundi tranſtuliſti in tuũ hæredem ex capite iuris deliberandi nouiori diſpoſitione *ex l. cũantiquior. C. de iure deliberãdi,&* pro latiori explicatione recurre ad Antoniũ Go- 67
mez *t. 1. variar. c. 1. ex n. 51. cum ſeq.* atque itidem in tranſmiſſione hæreditatis ex potentia ſuitatis vel ſanguinis, vt copioſè explicat ibid. *ex n. 7. cum mult. ſeqq.* & de tota materia à principio eiuſdem *c. 9. & per totum.*

Cuius quæſtionis difficultas in eo verſatur, an 68
hæc hæreditas tranſmiſſa effecta ſit proprium patrimonium hæredis tranſmittentis,itavt ſecundus hæres, cui tranſmittitur, dicatur hæres tranſmittentis,& non prioris defuncti,à quo prouenit.

Quam quæſtionem valde arduam arbitror, & pro hærede,in quem fit tranſmiſſio,& contra creditores tranſmittentis multa grauiſſima vrgent,& firmare ſuadent,vt hæredi tranſmittenti nihil de hæreditate iſta fuiſſe acquiſitum,nec in eius patrimonium incorporatum, & per conſequens eius creditores ad hæreditatem tranſmiſſam nullum ius habere.

Primo,quia tranſmittens ſolum tranſmittit ius 69
illud deliberandi,& illã facultatem,quam tantùm habebat adeundi,vel repudiandi *ex d. leg. cum antiquioribus*

quoribus, in verſic.& ſiquidem. ibi. *Et ſi quid emis. qui ſciens hæreditatem, vel ab inteſtato ſibi eſſe delatam, deliberatione minimè petita intra annale tempus deceſſerit, hoc ius ad ſuam ſucceſſionem extendit.*& text. *in leg.2.tit.6. part.6.* Anton.Gomez *in d.cap.9.n.5.* qui clarius explicat *in n.55.* dum firmat,quòd in omnibus caſibus,in quibus hæreditas non adita tranſmittitur ad hæredes ex quocunque capite faitatis,ſanguinis,vel deliberandi;
70 ſemper tranſmittitur vt adeunda, non tamen vt adita per tranſmittentem.Ita vt hæres,in quem fit tranſmiſſio,poterit eam adire,vel repudiare,ſicut tranſmittens defunctus poterat, qui in eam aliud ius,quod non habeat ante additionem, nec tranſmiſit nec tranſmittere potuit, iuxta text.expreſſum *in leg ſi quis filium, §.1.ff. de acquir. hæreditate.* Cuius verba ſunt. *Si filius, priuſquàm ſciret ſe neceſſarium extitiſſe patri hæredem, deceſſerit relicto filio, neceſſario permittendum eſt nepoti abſtinere ſe ab aui hæreditate, quia & patri idem tribueretur.*Quem text pariter ad hoc notat,& commendat ibi gloſſ.ordinaria Bartol. Bald. Paul. de Caſtro, Imola, Aretin. Alexand. & Iaſon,& per argumentum *leg.1.Cod.ſi certum petat.*idem notat Socin.Iun.*in leg.cum filiofamilias in verſic. 1. poſt num.66.ff.de leg.1.* & Socinus, eius patruus *conſil.67.volum.4.* Iacobus Cancer. *variar. reſolut.3. part.cap.11.num.61. & ſeqq.ex leg. vnic. de his qui antea per tabul. & d. leg. ſi quis filium.* & Craueta *conſil.799.num.7.& conſil.984.n.95.& conſil.985.*
71 *num.4.* tenet Sud.*deciſ.140. num.14. & ſequentibus.* Quia tranſmiſſio nihil aliud eſt, quam ſucceſſionis prorogatio cum eadem natura,& qualitate,vt ex iuribus, & Doctoribus probat ibi Anton.Gomez.

72 Ex qua doctrina tria deduces.ex quibus manifeſtè eruinces,quod tranſmittenti nihil in hæreditatis bonis fuiſſe acquiſitũ,nec hæreditatem eſſe eius;ſed prioris defuncti,& vt hæreditatem defuncti eſſe adeundam, vel repudiandam, ſemper manere vacantem, vt antea, & eſſe ſeparatam ab hæreditate tranſmittentis,faceréque diuerſum,& diſtinctum patrimonium.Primum *ex d.l.§.1.* ibi, *permittendum eſt nepos abſtinere ſe ab aui hæreditate.* Vbi hæreditas vti iacens adhuc dicitur,& denominatur hęreditas aui,& primi defuncti,atque ideò eiuſdem hæreditatis tranſmiſſæ reſpectu hæredis,in quem fit tranſmiſſio, non poteſt dici hæres tranſmittentis, ſed eius, à quo hæreditas
73 iacens prouenit.

Secundum,quoniam eo ipſo quòd ſecundo hæredi datur facultas adeundi,vel repudiandi hanc hæreditatem tranſmiſſam,de neceſſitate infertur, quòd nec ſit commixta cum hęreditate tranſmittentis,nec cũ ſuo patrimonio incorporata. Tum quia ſolùm per additionem fit hæc incorporatio, quæ penitus defuit, cum intra tempus ad delibe-
74 randum deceſſit. Tum etiam, quia denegatur ſecundo hæredi facultas repudiandi hæreditatem tranſmiſſam,quoniam eo ipſo,quòd adiuit hæreditatem tranſmittentis,præcisè tenebatur,& ſimili adire aliam,ſi pertineret ad trãſmittentem,quippè aditio eſt indiuidua,& nó poteſt quis pro parte adire,& pro parte repudiare,ſed totũ defuncti
75 patrimonium vel adire,vel totũ repudiare,*l.1. & 2 ff.de acquirend. hæreditat.* Michaël Craſſus *in §. omiſſio,q.10.n.2.*Fachineus *controuerſ.lib.6.controuerſ.57.*Cardinal.Tuſchus *littera F.conſil.356.n.2.* Mar. Giurba *in conſuetud. Senatus Meſſanenſ.c.5.* *gloſſ.8.ex numero 1.cum ſeqq.* vbi pleniſſimè. Vbi 76
etiam, an qui patrem repudiat, totum repudiare videatur. Quia nullus præter militem poteſt decedere pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus. Ergo de primo ad ad vltimum ſequitur,quod duæ ſunt hæreditates,& patrimonia diſtincta, & omnino ſeparata, & vtrumque ſua iura ſeparata retinere,prouenientes ex diuerſo fonte.

Roboratur hoc fundamentum, quoniam ad 77
tranſmiſſionem nó poteſt quis venire,niſi ſit hęres tranſmittẽtis, ita vt deficienti hanc qualitatẽ tranſmiſſio denegetur. Ita optimè declarat.Paulus de Caſtro *in leg ſi quis filium. Cod. de inofficioſ. teſtament.*vbi etiam Iaſon *colu.n. 2. verſic. ſexto limitat.*quam ad hoc allegat Craueta *in repetit.leg. cum filiofamilias in 2.p.num.340.*& hoc idem aſſerit etiam Ripa *in leg.hæredes mei, §.cum ita n.63.* cum Bartol.& poſt quos Fab. Riminald. Iunior, & Menchacam,& Torniel.annotat Hieronym. Zanch.*in repetitio.d.§.cum ita 4. part.num.108.ff. ad Trebellian.*

Fulcitur etiam ex eo, quod aliqui DD. aſſerunt 78
hæredem,in quem fit tranſmiſſio, teneri ponere in inuentario hæreditas tranſmittentis illud ius tranſmiſſum, & facultas adeundi ſibi à teſtatore tranſmiſſa,& hoc dum ſua qualitate,& natura reuocabili,ita vt per hoc minimè impediatur repudiare.Vt per Ruinum *conſil.51.colum.5.volum 1.* fir- 79
mat Hieronimus Zanchus *vbi proximè n.120.*videndus *ex n.111.* ex qua infertur, quod ſubitantia hæreditatis tranſmiſſa,non eſt, nec iudicetur 80
de patrimonio tranſmittentis,ſed ſolum illud ius & facultas adeundi, & liberandi, quoniam ſi nihilominus poteſt repudiare manente hærede tranſmittentis perneceſſe infertur ad ſeparationem, & diuerſitatem patrimoniorum, & quod ceſſat incorporatio.

Tertium,quod deducitur ex præfata doctrina, 81
quòd non trãſmittitur hæreditas vt adita,ſed vt adeunda,hunc partim effectũ, vt nihil in ea acquiſitum ſit tranſmittẽti,nam creditores nullum ius habent ad hęreditatem delatam debitori,quia hęreditas delata non eſt ius quæſitum,ſeu ius quærendum, & quouſque per additionẽ incorporetur in patrimonio debitoris nullum illis ius acquiritur.Prout abundè tradidimus *ſuprà hac 2.p.c.14. per totum,& c.16.* ſæpè alibi. Sed iſte debitor deceſſit ante additionem à ſe factam Ergo eius creditores ad bona hæreditatis tranſmiſſæ ius aliquod prætendere nequeunt ex perſona ſui debitoris.

Quod magis in terminis probatur,quoniam li- 82
cet iſta facultas,& arbitrium adeundi,vel repudiandi ſit ex noua diſpoſitione communicabile hæredi, non tamen eſt communicabile creditoribus;cum ius illud, & facultates adeundi nec eſt in bonis debitoris, nec ad eius creditores tranſmiſſibile. Ita in terminis tenet Gratianus.Petrus Surdus,Caſtillo,Anton.Gomez,& plures alij laudati *ſuprà.hac 1.p.cap.10.ex n.103.verſic.ego autem rem hanc altius conſiderabam,*&c.Igitur de primo ad vltimum ſequitur, quod hæres, cui hæreditas non adita tranſmittitur ex capite iuris deliberandi ſanguinis,vel faitatis, non teneatur creditoribus tranſmittentis ex bonis hæreditatis tranſmiſſæ, ſed tantum ex bonis hæreditatis immediatè delatæ, & prouenientis ex perſona tranſmittentis,ſub diſtinctione tamen additionis cum beneficio inuentarij,aut ſine illo, quam in reſolutione prioris quæſtionis ſuperius ſcripſimus.

In

In generali namque obligatione bonorum facta per debitorem suis creditoribus ius adeundi hæreditatem delatam non venit, nec comprehenditur, provt notat Petrus Surdus *in decis.* 140. *n.* 9. ex Vincentio de Franchis *decis Neapolitan.* 101.

84 sequitur Iacob. Cancer. *variar. resolut.* 3. *p. cap.* 21. *de transmissionib. sub num.* 160. vbi etiam post Surdum *n.* 19. Menochium, & alios allegans subdit, ius adeundi non transire in fiscum, antequam sit debitori, vel suo hæredi quæsitum per additionem, & voluntatis declarationem, & multominus transire in creditores.

85 Nec hactenus consideratis obstat text. *in leg. fin. Cod. de hæred. instit.* cui Doctores in contrarium protinus allegandi nituntur, vt affirment; hæreditate non transmissam esse hæreditatem transmittentis, & non primi defuncti: qua ille text. nullomodo probat hanc assertionem, quia solùm quærit, an valeat institutio de hæreditate alterius tertij; & distinguit, an iste testator unquã fuit hæres illius tertij, & meritò vocat institutionem, vel fuit hæres eius, & tunc text. dicit. Quod si is, quondam fuit Plotij hæres, instituat Sempronium hæredem in hæreditate Plotij, sibi hæredem instituisse videri. Verba text. hæc sunt. *Sed siquidem ipse testator Plotio quondã hæres extitit: manifestum est sibi Sempronium hæredem instituisse, vt per mediam ipsius testatoris personam Plotij hæres efficiatur, & hoc argumentamur ex antiqua regula, quæ voluit, hæredem hæredis testatori, esse hæredem*, &c.

86 Quæ verba nihil ad rem faciunt, nec in puncto transmissionis loquuntur. Loquitur enim ille text. in hæreditate quondam delata testatori, de qua tanquam sua, & sic per additionem quæsita disposuit, & ad eam quondam hæredem vocauit, tanquam eum instituens in parte sui patrimonij;

87 & quando daremus casum, quòd ipsa testator adhuc eam expresè non adierit tempore testamenti: tamen eo ipso quòd in suo testamento de ea disposuit, vel etiã de eius parte, per necessariũ antecedens intelligitur adiuisse, text. expressus *in leg. si aui. Cod. de iure deliberandi leg. Pantonius*, §. *vltim. ff. de acquirend. hæred.* in quorum iurium exornationem plura singularissima cumulauimus *supra hac. 2 part. ca.* 14. *ex n.* 29. *cum multis sequentibus, versi. nunc tractandum de renuntiatione hæreditatis*, &c. ad quem locum te remitto pro latiori declaratione. Atque ideo nihil mirũ, si iste secundus hæres sit hæres secundi defuncti in illa hæreditate Plotij, quem per dispositionem in suo patrimonio incorporauit saltem tempore conditi testamenti, & tanquam de re sua propria hæredem suum instituit Sempronium, quo casu cessat articulus transmissionis, de quo loquimur.

88 Et insuper ab authoritate probatur hæc pars, non enim desunt DD tenentes, hæreditatẽ transmissam ante additionem non esse hæreditatem transmittentis, sed primi defuncti, atque ideo in ea hæredem transmittentis succedere primo defuncto, & non transmittenti, esseque vtriusque hæreditates diuersas, & separatas. Iason *in leg. si infanti column. penult. Cod. de iure deliberandi.* Latissimè comprobat Ruinus *cons.* 39. *ex n.* 4. *vbi, & sequentibus*, arguit in contrarium, quòd hæres, in quem fit transmissio hæreditatis non aditæ succedit primo defuncto, non vero transmittenti. Postmodum *ex num.* 7. contrarium defendit in hæc. *Quia etiam ex iure transmisso succedunt patri, & non fratri leg. si quis filium*, §. 1. *ff. de acquir. hæred. prout etiã præsupponit Bartol. in leg. fin. in princip. Trebellian. & dicitur inferius. Quando enim ex transmissione venit quis venire, non succedit transmittenti, sed primo decedenti, puta patri, vt in nostro casu, quod patet clarè quia adita hæreditate istius fratris non dotatæ, adhuc est adeunda hæreditas patris transmissa d. leg. si quis* §. 1. *ergo sequitur, quod duæ sint hæreditates diuersarum personarum, quia alias sufficeret prima aditio, etiam facta pro parte. Quia traherentur ad totum. Pro eo, quod habetur in leg.* 1. *&* 2. *ff. de acquir. hæred. Nec est curandum, quod hoc ius adeundæ esset in hæreditate filiæ secundum Bartol. in d. leg. qui duas, ff. de reb. dub. quia in æstimatione illa non auget, vt ipse fatetur, nec in valore eius hæreditas augetur, & sic duæ sunt hæreditates, & pro duabus reputantur. Nec obstat etiam, quod dotatæ veniant ex persona fratris, & tanquam representantes eam; quia per hoc non fit, quin agatur de successione patris, de qua igitur secundum veritatem, qua debet attendi.* &c. *Nec etiam verum est* (inquit ipse Ruinus *num.* 8.) *quod fingatur hæreditas adita per transmittentem, quidquid dicat Aretinus in d. leg.* 1. *ff. de vulg. & pupill. qui hoc non probat, & ista opinio est, de mente Bartol. in l. fin. in princip. ad Tertyl. vbi dicit, quòd adita hæreditate per filium excludentem filium ex forma statuti, non dicitur amplius agi de successione patris, sed fratris, & sic ante aditam hæreditatem præsupponit, quod succedatur patri, & quod statutum locum habeat, etiamsi filia velit venire ex transmissione, & idem etiam præsupponit Rom. & omnes moderni in leg.* 1. §. *veteris, de acquir. poss. ff.* &c. Hactenus Ruinus. 89

Eandem opinionẽ post alios tuentur Barbatus 90 *cons.* 61. *tom.* 1. *per totum*, maximè *ex num.* 11. *vsque ad finem*, vbi post Ruinum suprà relatum Barbat. *cons.* 60. Capra *cons.* 28. Alexand. *cons.* 30. *volum.* 2 *& cons.* 303. *volum.* 6. Iason. *cons.* 159. *volum.* 2. Decius *cons.* 304. *colum.* 1. Dilect. *de art. testan. art.* 5. *caus.* 21. *num.* 3. asserit, in hæreditate transmissa non succedere hæredem transmittentis ipsi hæredi transmittenti, sed primo defuncto, à quo ipsi delata fuit, & nõ adita, nec in huiusmodi successione tractari de hæreditate transmittentis, sed primi defuncti: qui *n.* 19. respondet, quòd licèt hæres trãsmittentis ex persona transmitentis succedat, & vt hæres illius, succedit tamen in hæreditate primo defuncto transmissa.

Hanc eandem opinionem nempe in hæredita- 91 te non adita, & transmissa non agi de successione hæredis transmittentis latè post alios defendit Hypolit. Rimin. *cons.* 607. *tom.* 6. maximè *ex num.* 51. *vsque ad finem.*

Ex quibus ipsi Doctores merito inferunt, quod 92 si ad hæreditatem transmissam cõcurrant hæres transmittẽtis & proximior prioris defuncti, iste illũ excludat, & ideo si mihi, & fratri meo hæreditas patris delata fuit, & ille hæreditate nõ agnita decessit, nõ transmittet suam hæreditatis partẽ ad suos hæredes extraneos, me excluso; quia hoc casu cessare transmissionẽ, & neque esse præferendum: quia cum agatur de succedendo patri, & de patris hæreditate, hæredem transmittentis, extraneũ à me fore excludendum, tenent quamplures; quos refert Barbat. *in cons.* 60. *quod incipit, illud in medium afferam. colum.* 10. *cum tribus seqq.* vbi affirmat hanc esse communem sententiam, & est communis opinio glossatorum, & antiquorũ

secundum Corneum *colum.2. in leg.si infanti.Cod. de iure deliber.*

93 Ac par ter si ad hæreditatem nondum aditam, sed transmissam concurrant mater transmittentis,& mater primi defuncti, hanc illi præferendum, cum de hæreditate primi defuncti tractetur,vt ex Burbat. & Imola tenet Barbatus *d.cons. 61.n. 1.vol.1.*Quæ opinio procul dubio in disputando longè mihi verior videtur.

94 Sed nihilominus,contrariam, esse sequendam tanquam magis communem,(imò hæreditatem aditam,& trãsmissam postquam ab hærede transmittentis fuerit adita , esse transmittentis, & de eius hæreditate censeri : quia ius illud adeundi transmissum,est quid hæreditarium transiens,& residens in hæreditate transmittentis, & non nisi ad eius hæredem vti hæredem transmittitur, ita vt secuta eius aditione retrotrahitur ad illius prius principium delationis primi hæredis transmittentis, & fingitur ab eo adita, & ideo in eius hæreditate incorporatur ; quia retrotrahitur ad causam de præterito, & sic illi causæ de præterito,quæ est hæreditaria, & residet in hæreditate, hæreditati acquiritur trãsmittentis) magis communiter receptam inuenio, à qua non audebo in iudicando recedere , licèt minus probè fuerit à Doctoribus fundata.

95 Post Bartol *in l.qui duos, ff. de rebus dub.in 7. quæst. probat.* Bartol. Socinus ibidem *num.*31. quod ius adeundi , licèt ante aditionem non sit de bonis transmittentis ; tamen postquam est transmissum,dicitur esse ius hæreditarium, & in bonis hæreditatis. Vbi latè disputat, an computetur in legitima hoc ius adeundi , cum proueniat ex causa,quæ retrotrahitur, de quo videlatissimè Peregrinum *de fideicommiss.art.36.ex num. 19.cum multis sequentibus.*

96 Latius hoc idem probat Carolus Ruinus *consil.22. volum.* 3. qui postquam *in num.* 15. mouit difficultatem , & contraria fundamenta proposuit; statim hanc opinionem sequutus , respondit in hunc modum *in versicul. sed his non obstantibus.Est omnino dicendum , quod ad matrem sit hæreditas transmissa ex potentia suitatis secundum Doctores in locis præallegatis , quamuis transmittatur vt adeunda ; tamen potest adire , & excludere alios agnatos , & cognatos defuncti : aliàs sequeretur , si ratio contraria esset vera ; quod ex potentia suitatis quasi nunquam transmitteretur cum effectu hæreditas ad hæredem extraneum , contra intentionem Doctorum communiter : quia cum ad illam transmittatur , vt adeunda , extantibus agnatis , vel cognatis defuncti , non posset extraneus illi succedere , & sic talis transmissio esset illusoria,* &c.

97 Qui quidem *num.*16.continuans reddit rationem , & contrariis satisfacit in hunc modum. *Et ad rationem contrariam , in qua est fallacia manifesta ; respondetur , quod ius adeundi reperitur in hæreditate transmittentis , & est ius hæ-*
98 *reditarium. Vnde mater , vel alius extraneus , ad quem fit transmissio , non adit hæreditatem defuncti ex propria persona , nec suo proprio nomine ; sed adit tanquam hæres transmittentis , & ex persona illius , & velut representans illum & propterea præfertur aliis agnatis , sicut præferretur transmissor , si adiuisset : quoniam (vt dixi) heres illius adit ex persona transmittentis , & tanquam representans transmittentem : & sic fingitur adita*
99 *ab ipso transmittente : quia factum heredis fingitur factum defuncti secundum gloss. 2. Bart. in leg.si seruus in princ. de condition. furt.& Alexand. in stipulatio ista , in princ. ff. de verb. obligat. & prædicta clarè probantur ex notatis per Bart. in l. qui duos,ff.de rebus dubiis , in princip. vers. quæro hæres primus , &c. vbi concludit , quòd ius deliberandi, quod ad hæredes transmittitur,iuxta l.cum antiquioribus , C.de iur. delib. effectum est ius hæreditarium; quòd apparet, quia ad hæredes transmittitur , l.item videndum, §.1 ff. de petitio. hæred. ergo si est hæreditarium, eo modo transmittitur , quo transmittitur hæreditas l. videamus, ff. quod met.caus. Nec obstat* 100 *secundum eum , quod ius adeundi non sit in bonis nostris, l.pretia rerum, ff.ad l.falcid.quia hoc est verum taliter , quòd æstimationem recipiat , & ea ratione, quia adhuc possum hæreditatem non acquirere. Sed tamen alio respectu dicitur esse in bonis nostris : quia ad hæredem transmittitur , & per consequens ex illo iure transmisso potest hæreditas aditi nomine,& persona transmittentis , quæ in illo representatur per hæredem suum etiam extraneum ; & istud apud me nullum habet dubium,*&c.Et licet iste author contrarium dicere renuerit,*in cons.*39 provt eundem retulimus superiùs pro contraria parte *ex n.* 88. adhuc tamen in hoc *cons.n.*8. *in fine*; sic ait , quia tamen ista quæstio , & eius determinatio non transit sine magno dubio illam præcisè non audeo decidere,sed satis sit proposuisse pro vtraque parte , quæ possunt pro vtraque parte animum iudicantis mouere, & instruere.

Petrus Surdus *in decis.*140.*ex num.*14. *vsque ad* 101 *n.*19.inclusiue , affirmat post alios plures , quod ius adeundi est ius hæreditarium existens in hæreditate transmittentis , & quod hoc ius transmissum capitur tanquam hæreditas illius qui transmittit,non autem primi defuncti ex Ascanio *de patria potestat effectu* 16.*n.*61.& Socin. *cons.*67. *n.*14. *volum.* 4. Et licèt pro ea opinione alleget Bursatum *cons.*61.*n.*15.& Riminald. *cons.* 607. *n.* 51.tamẽ illi duo vltimi contrariũ tenent; provt superiùs scripsimus,atque pariter *l.fin. C.de hæredib.instit.*quã pro hac opinione allegat ipse Surd. nihil facit ad propositum ; provt declarauimus suprà *ex n.*85.*vers.nec hactenus his consideratis,*&c.

Constanter hanc opinionem post Ruinum, 102 & Socinum,Corneum,& Paulum de Castro, nec non Phanutium *de inuentario,part.*6.*n.*88.*qui nouo tract.diuersor. de inuentario est, in quæst.*253.*nu.* 88.quod is , qui succedit iure transmissionis in hræditate non adita , succedit tanquam hæres ipsi transmittenti,& tanquam eius hæres,& non primo defuncto ; prosequitur late Hieronym. Sanch.*in l.hæredes mei, §.cum ita,* 4.*part. ex num.* 106.*cum multis seqq.*

Et per Bart.*in l. qui duos , ff. de reb.dub.*Menochius *cons.*77.*in fin.lib.*1. & per Ruinum *cons.*23. 103 *num.*3.*&* 27.*&* *cons.*25.*volum.*5.*&* *d.cons.*39.*volum.*3. necnon Surdum *d.decis.*140.*ex n.*5.*&* 16. necnon Marcabrunum *cons.*30.*num.*291. & post plures alios copiosè hanc opinionem tenet Iacobus Cancer.*variar.resolut. lib.*3.*cap.*21.*ex num.* 144.*cum multis seqq.*vbi quoad effectum transmit- 104 tendi ius adeundi ẽcsetur esse in bonis defuncti, & reputatur ius hæreditarium,*&* num.*164.quod hoc ius transmissum postquam est acceptatum ab hærede , cui fit transmissio , censetur esse de hæreditate transmittentis.

Qui quidem Doctores licèt suam assertionem nõ fundent,mihi probari videtur aliquibus fundamentis?

damentis? & primo, per text. *in l. vnica, §. cum autem, C. de caduc tollen.* vbi substitutus admittitur; quoties transmissio locum non habet, ergo vbi transmissio admittitur, substitutus excluditur à hærede transmittentis, iuncto §. *in nouissimo*, text. etiam *in l. ventre, ff. de acquir. hæredit.* vt post alios obseruat Spino *de testam. gloss.* 33. *tit. de adiuo hæredit. ex num.* 97. *cum seqq.* & sursum *ex num.* 91. quæ iura ita ponderantur substitutus datus hæredi tunc admittitur ad hæreditatem, quando hæres institutus eam repudiat, & nolit, aut non possit hæres esse, ex *toto tit. ff. de vulgar. substitut.* probatur etiam *ex l. vnic. C. de his qui ante aper. tabul. est.* ex qua dicitur communiter, potentius esse ius transmissionis ex beneficio illius legis, quàm ius substitutionis vulgaris, exponendum illud verbum, alios, de quo *in vers. siquidem alius*, id est substitutos vulgares; vt exponit communis opinio secundum Ripam *in l. 1. num. 31 ff. de vulgari*, quam referens sequitur Hieronym. de Ceuallos *in contra commun. quæst. 206. n. 5.* sed sic est quod substitutus ex transmissione repellitur, ergo per transmissionem, & acceptationé hæredis, in quem fit transmissio, consideratur hæreditas transmittentis, & adita per transmittentem, alias foret locus substituto.

107 Secundò quoniam illud ius deliberandi, & adeundi transmissum est ius hæreditarium transmittentis & in hæreditate eius reperitur, & vt ius hereditarium transit in hæredem transmittentis; vt ex pluribus probat Cancer. *d. cap. 21. num. 158.* Gomez *tom. 1. variar. c. 9. n. 54. ad fin.* & plures alij superiùs citati hactenus.

108 Imò ex transmissione quis venire potest, nisi sit hæres transmittentis, & ex qualitate, intuitu, & contemplatione hæredis hoc ius in eum transmittitur, & optimè declarat Castrens. *in l. si quis filiũ, C. de inofficios. testam.* vbi etiam Iason. *col. 2. vers. sexta limita* Craneta *in l. cum filiofamilias, in 2. part. num. 340.* Rippa *in l. hæredes mei, §. cum ita, numero 63. ad legem falcidiam.* Faber. Riminald. Iun. & alij sequuti ab Hieronymo Zanchio *in repetitio. d. §. cum ita. 4. par. num. 108.* Menchaca, pluribus citatis *de succession. resolut. lib 2. §. 14. numero 21. & 22.* Phanutius *de inuentar. part. 6. num. 88.* Peregrinus *de fideicom. art. 31. num. 12. in fin.* Parisius *cons. 32. num. 15. & 16. vol. 3.* Ruinus *d. cons. 36. numero 15. & 16.* apertiùs *in cons. 39. n. 7. lib. 3.* Jacob. Cancerius *resolut. lib. 3. d. cap. 21. num. 154.* ergo per additionem subsequutam factam ab hærede transmittentis bona debent considerari, & acquiri hæreditati illi, in qua ius adeundi reperitur tanquam causa attracta, & ex qua emolumenta hæreditatis trãsmissæ causantur.

109 Quia quando ius aliquod tanquam hæreditarium contemplatur, acquisitio fit hæreditati, vt per text. *in l. T. cum testamento §. T. cum cuberet. ff. de leg. 2.* & ex Theorica Bart. ex eo deducta, & Pauli, & Alex. *in l. fin. C. de legat.* Peralta *in d. §. T. n. 6. 7. & 18.* Surd. *de alimentis, tit. 2. quæst. 1. n. 9.* Socinus Senior *cons. 102. num. 10. volum. 3.* Mandellus de Alba *cons. 347. & cons. 472. num. 21.* latissimè Ludouic. Cassanate *cons. 31. ex num. 17. & cons. 32. numero 17.* ergo cum ius deliberandi, per transmissionem fit ius hæreditarium, & hæreditatis transmittentis, post additionem debet acquiri hæreditati transmittentis, & non vt diuersa considerari respectu hæredis in quem fit transmissio.

110 Deinde quia licet communis, sit opinio, vt si ego, & frater meus simus hæredes patris, & ego ante agnitionem, & additionem decesserim, excludatur transmissio in meum hæredem, ramen magis communis est opinio contraria, vt scilicet hæres meus per transmissionem excludat fratrem cohæredem meum; quia hoc casu non agitur de successione, & hæreditate patris, sed de successione, & hæreditate atque iure meo, quod quoad transmissionem in mea hæreditate reperitur. Vt tenet Bartol. & communiter I. D. *in leg. si infanti. Cod. de iure delibr.* vbi Corneus *num. 4. colum. 2.* idem Corneus *in leg. 3. num. 9. & rursus colum. 5. in princ. eodem* dicens communem, & Iason. *in leg. fin. colum. 2. in princip. Cod. de repud. hared.* Angel. Imol. & Roman. dicentes communem *in leg. ventre. ff. de acquir. hæredit.* Fulgosi, & Paul. *in d. leg. si infanti* Roman. *consil. 58. visis narratis*, est communis secundum Alexand. *in d. leg. infanti*, & secundum Iason. ibi. *numero 14.* & per Iason. *in leg. 3. Cod. de iure delib.* communis secundum Aretinum *in d. leg. ventre colum. 12.* per Iason. *in leg. si emancipata. Cod. qui admitti* Parisius *consil. 59. numero 14. lib. 3.* Gualdes. *de arte testandi tit. 11. caut. 1. numero 3.* per Corneum *consil. 10. numero 2. lib. 1. & consil. 7. num. 4. lib. 2. & consil. 138. num. 11. lib. 3. & consil. 331. n. 5. lib. 1. & consil. 95. numer. 3. lib. 2. & consil. 69. n. 22. lib. 1.* Menchac *de succes. creatione 1. p. lib. 3. §. 21. ex numer. 268.* quam veriorem dicit per text. *in l. apud hostes. Cod. de suis, & legit. leg. 3. Cod. de iure delib. leg. si quis filium, §. 1. ff. de acquir. hæreditat. leg. necessariis eodem tit. §. sui instit. de hæredum qual. & differ. §. instit. de hæreditat. ab intest. leg. fin. ff. de condit. institus. leg. Cornelius, & leg. iam dubitari, ff. d. hæred. instit.*

Quibus suppositis merito plures affirmant DD. 113
quod licèt ius adeundi ante acceptationem nõ sit de bonis debitoris. & per consequens, nec ad illud ius prætendere aliquod possint creditores, qui dũtaxat ius habent post additionem, ex qua dumtaxat eis ius acquiritur: tamen postquã hoc ius adeundi 112
est transmissum in hæredem debitoris, atque per eum non fuerit repudiatam, (vt potest, vt superius diximus) sed aditum, & hæreditas per eum acceptata, censetur esse de hæreditate transmittẽtis, atque ideo dicta hæreditatis bona iure transmissionis acquisita obligata esse creditoribus, & legatariis transmittentis. Vt probat ex Torniel. Hieronym. Zanchus *in repetition. leg. hæredes mei, §. cum ita 4. p. n. 111. & seq.* dum firmat, quòd quando 113
hæres transmittentis venit ad hæreditatem transmissam contemplatione, & ex persona, & tanquã hæres transmittentis, Bona illa debent poni in inuentario cũ cæteris bonis transmittentis, per tex. *in leg. pœnales, in fine principii, ff. ad leg falcid.* Vbi latissimè procedit, & respondet ad illam difficultatem, quod post mortem transmittentis acquisitio ei fieri non potest, nec eius hæreditati, cum 114
sit ius de nouo quæsitum, licèt ex causa de præterito Ex pluribus iuribus, quibus omnibus sigillatim satisfacere conatur, & quod hoc ius adeundi transmissum debeat apponi in inuentario bonorum transmittentis cum sua causa, & natura repudiandi, vel adeundi. Iterum dixit idem Zanchius. ibidem. *n.* 420.

Phanutius etiam inter *diuersor. tract. de inuentario quæst. 243. c. 4. num. 70.* vbi dicit, quod hæres 115
transmittẽtis tenetur apponere in inuentario hæreditatẽ transmissam: quia quod iure transmissionis capitur ex iure transmittentis, ex illius persona venit, per Bartol. *in leg. 1. in quæst. 4. principal. de*

vulgar

116 *vulgar.& pupill.a.* & ex Ruino *d.consil.*39. *num.*4. *lib.*3.& est quid hæreditarium,& de bonis hæredis transmittentis,& *n.*37. quòd transmissio hæc
117 sit non tanquam de hæreditate adita,sed tanquam de adeunda,adeò vt integrum sit hæredi ad quem transmittitur,pro sui libito acceptare, vel repudiare hæreditatem, provt posset transmittens, si viueret,ex Socino *consil.*67.*num.*13.*lib.* 4. Ruino *consil.* 107.*column.penult. lib.* 2. Decio *consil.* 166. *colum.*2. Alexand.*consil.*114.*lib.*3. Aymon.Craueta *consil.*210. Socino Iun.*in d.leg.cum filiofamilias n.* 60.*versic.num circa præmissa*,&c. Et illa plurima inter se videnda.

118 Pariter & Sebastian.Manticulus in eodem *tract. de inuentario diuersor. quæst.*234.*num.*43. vbi quod si hæres post delatam hæreditatem,& ante aditionem decedat, & transmittat, vt hæres teneatur hanc hæreditatem inferere in inuentario transmittentis: quia hoc lucrum,& ius prouenit ex causa, quæ originem habuit viuo transmitente, ex Alexandro.

119 Hinc etiam infert Iacob.Cancer.*variar.resolut. lib.*3.*cap.*21.*ex num.* 164. quod postquam ius est transmissum, & acceptatum per hæredem transmittentis,censetur esse de hæreditate transmittentis, ac propterea bona iure dictæ transmissionis acquisita obligata esse creditoribus, & legatariis transmittentis,quoniam in eius inuentario apponi debent,allegat Tornel,& Zanchum.

140 Petrus Surdus *decis.*140.*ex numer.*14. vbi post plures alios affirmat, quod creditoribus non est fudata intentio circa hereditatem delatam debitori,antequam iste declaret suam voluntatem adeundi, cui liberum est repudiare in eorum præiu-
121 dicium,provt similiter erit eius hæredi, in quem hæreditas delata,& non adita fuit transmissa,ideoque creditoribus non licere ius illud delatũ exercere,anteaquam fit debitori,vel suo hæredi quæsitum per aditionem licet illud ius transmittatur in hæredem debitoris tanquam quid hæreditariũ & pertinens ad hæreditatem transmittentis,non tamen transmittitur in debitores antequam hæreditas adeatur per hæredem debitoris,quæ, & alia latius prosequitur ipse Surdus, *vsque ad finem d. decis.videndus.*

122 Ex quibus videtur in iudicando non esse recedendum à tantorum virorum resolutione: ideoq; creditores ad ius adeundi delatum debitori nullũ habere regressum,anteaquam fit aditum per hæredem,in quem fit transmissio, & tunc demum ex eadem hæreditatis transmissæ bonis satisfacere, soluere debere hæredem transmittentis,adita nẽpe per eum hæreditate,eo tamẽ ordine vt semper vtriusque hæreditatis creditoribus ius sit reseruatum postulandi separationem,eo modo,& ordine tam vtriusque hæreditatis,quam ipsius vltimi hæredes creditores sunt soluendi. Quod diximus *superius.& 1.part.cap.9.per totum*,quia licet respectu secundi hæredis per aditionem vtraque hæreditas efficiatur proprium patrimonium secundi hæredis, ex quo debeant satisfieri omnes creditores hoc subintelligitur non postulata separatione à creditoribus,vel ab ipso hærede.Provt latiùs videre est *in d.cap.9.per totum.*

CAPVT XXVI.

Creditores debitoris sua bona donantis, seu hæreditatem vendentis cum pacto, vt donatarius,aut emptor creditoribus soluat. An ad concursus iudicium motum per donatarium,vel emptorem, seu etiam debitorem ipsum admittendi sint.

Et an principales sic contrahentes liberè discedere valeant à contractu præiudicio creditorum (quibus ex eo ius iam quæsitum videtur)minimè obstante.

SVMMARIVM.

Creditores debitoris donantis,seu vendentis bona sua sub pacto;vt donatarius creditoribus soluat, an ad concursum donantis concurrere debeant, ex numero 1.

*Ex contractu,si tertio resultet ius,aut interesse, tertio acquiritur actio,& ex eo agere potest.n.*2.

*Fideiussori acquiritur ius irreuocabile ex pacto de non petendo inter creditorem, & debitorem. numer.*3.

L.fin.ff.de pactis,exornatur.ibid.

*Ex pacto creditoris vendentis pignus:vt illud debitor possit redimere.debitori ius acquiritur n.*4.

*Venditione facta per debitorem,vt creditoribus emptor soluat,si soluat vni iam per debitorem soluto non isti sed emptori repetitio competit.n.*5.

*Ius tertio quæsitum ex contractu inter principaliter contrahentes,ab eo isti recedere non possunt in terij præiudicium.n.*6.

*Etiamsi à contractu discedãt ante traditionem,nisi discessio fiat incontinenti.n.*7.

*Ex venditione semel facta,& postea à contrahentibus dissolutæ debetur laudemium.n.*8.

*Ius tertio quæsitum ex contractu nequit à contrahentibus tolli.nnm.*9.

*Ius tertio quæsitum ex contractu conditionali potest per contrahentes toti pendẽte conditione.n.*10.

*Pactum inter emptorem,& venditorem,ne colonus expellatur,huic absenti prodest.n,*11.

Creditores hæreditatis fisco delatæ & venditæ contra emptorem ius habent,non contra fiscum. n. 12. & *num.*39.

*L.*2.*tit.*16.*lib.*5.*recopil.exornatur,ex n.*13.

*Alteri per alterum stipulari nemo potest de iure communi secus de iure Regio n.*14.& *ex n.*54.

Creditores vendentis,vel donantis hac conditione, vt emptor soluat creditoribus,isti de iure communi nullum ius habent in emptorem,vel donatarium num. 15.& *seq.*

*L.*2.*C.de hæred.vel act. vend.adducitur.ibid.*

*L.cum res,*22.*C.de donationib.adducitur,& l.hæreditatem,*28.*ff de donation.adducuntur.n.*16.

*L.*2.*C.de condition.ob claus.l.*3.*C.de pact. l. seruo legato.*72.*§.si testator ff. de leg.* 1. *l.item ex diuersor,*19.

ser.19 ff.famil. erciscund.l.si vni ex hæredibus.ff. eod adducuntur.n.17.18 & n.19.

l. si debitorem,21.ff.de nouation.adducitur n. 20.

Pactum inter debitorem, & emptorem, donatarium, hæredem,aut legatarium geruntes, ne fides soluant creditoribus, istis ius non acquiritur de iure communi.n.21.& 22.

Cassa,aut donata re cum onere vt creditoribus satisfaciat cessionem,venditio, est, si creditores sint certi; cum loco pretij sit æs alienum præsentium numero 23.

Bonorum debitoris subhastatio sub pacto de suscipienda in se creditorum solutione, vel recognoscendis censibus venditio est.n.24.

Creditores non possunt rectà via, & absque cessione agere contra donatarium, vel emptorem cum pacto, vt eis soluat.n.25.& n.26. & 27.

Fallit, quando emptor, aut donatarius sponte suscepit iudicium.n.28.

Quia tunc aduersùs debitorem creditores agentes repelluntur exceptione taciti pacti.n.29.

Actio per alterum non quæritur actio.n.30.

Debitores actiones suas passiuas in alium transferre non possunt.n.31.

Creditor potest agere contra emptorem à debitore in quatuor casibus.ex n.32.

Primo in subsidium, quando debitor non est soluendo. ibi.ex n.33.

Secundò, quando creditor egit contra emptorem sua sponte suscipientem iudicium;& licet eum non esse soluendo sciens dissimulabat.n.34.

Tertio, quando notarius stipulatus fuerit pro absente & eius nomine pactum acceptauit.n.35.

Mulier dans bona in dotem, vt maritus satisfaciat creditoribus, isti ex pacto non agunt contra maritum,nisi notarius pro eis stipuletur.n.36.

Tertio quæritur, & actio ex pacto inter contrahentes, si pro eo notarius stipuletur absente.n.37.

Donatio facta absenti ex acceptatione notarij fit irreuocabilis, etiam ante ratificationem absentis. num.38.

Quarto limitatur in fisco vendente hæreditatem, aduersus quem creditores agere non possunt.n.39.

L.2.tit.16.lib.5.recopil. vt quoties apparet se alteri absenti voluisse obligari, remaneat obligatus, non procedat, quando apparet, vt alteri se non voluit obligare.n.40.& ex n.54.

D.l.2.an procedat & requirat acceptationem absentis, vt quis ei maneat obligatus.num. 41. & ex num.54.

Tertiò absenti quæritur ius irreuocabile ex pacto inter contrahentes, quando ius est perfectum, vel si ex iuris dispositione alicui ius defertur.n.42.

Lucrum, & commodum à lege alicui delatum statim defertur,absque aliqua acceptatione.n. 43.

Filio bene adhæreto coniugi.n.44.

L. fin. de pactis interpretatur.n.45.

L. cum vendor.5.de pignor. act. interpretatur n.46. & 47.

Creditor vendens pignus iure creditoris tanquam procurator debitoris vendit.n.47.

Ius tertio quando est perfectè quæsitum ex contractu ab aliis celebrato, nequit ab eo recedi in eius præiudicium.n.48.& 49.

Ex pacto tacito, & lege inducto tertio ius acquiritur irreuocabile.n.50.& 51.

Donatio à lege facta absenti prodest.n.52.

Ex pacto tacito ius tertio ius acquiritur, vt per patientiam eorum contrahentium non renocetur.n.53.

D.l.2.tit. 16. lib. 5. recopil. omnimoda interpretatione Latorum in legem tractatur, ex num. 54. cum sequentibus.

Iure communi alteri no ius non acquiritur creditoribus ex pacto inter debitorem,& donatarium.seu emptorem vt ipse soluat creditoribus.n.55.& 56.

Iure Regio ex d.l.2 inuouatur ius commune, & alteri per alterum stipulatur,& absenti quæritur ius irreuocabile.& obligatio.n 57.

Donatio facta absenti,an etiam bodie stante l. 2. requirat acceptationem ad eius irreuocabilitatem duæ sint communes contrariæ.n.58.

Negantes fundantur in d.l.2.noua dispositione. n.59.

Qui verò affirmant fundantur in natura donationis, vt non sit donantis intentio velle donare ante approbationem donatarij.n.60.

L.qui absenti.384.de acquir possess.ponderatur. n. 61.

Intentio se alteri velle obligare, vel acquirere, si deficit,deficit etiam,d.l.2.dispositio.n.62.

Contractus non dicitur perfectus, & absolutus, si inter contrahentes agatur, vt de eo fiat instrumentum, interimque quilibet potest pœnitere. n.63.

L.contractus. C. de fide instrum. & l. 6.tit.5.part.5. exornantur.ibid.

D.l.tit.16.lib.5.recopil.nihil detrahit, d. l. contractus C.de fide instr.nec l.partura.n.64.

D.l. 2. locum habet in omnibus obligationibus, præter quam in donatione ob eius specialitatem. num.65.& n.66.

Ab aliis obligationibus absentibus factis, præter donationem, nequeunt contrahentes pœnitere, ex d. l. 2.num.67.

Creditores vendentis bona sua cum pacto, vt emptor eis soluat, non possunt de iure communi contra emptorem agere.n.68.

Secus de iure Regio ex d. leg. 2. erit in electione creditorum agere, vel contra debitorem, vel contra emptorem.n.69.

Idem obseruari de iure communi ob circuitus vitandos tenent aliqui.n.70.& 71. & ex n. 90.

Leg. 2. tit. 16. lib. 5. recopil. non procedit in donatione, quæ sui natura requirit acceptationem. numero 72.

Iure Regio alteri per alterum acquiritur irreuocabilis actio, & obligatio efficax ante accepationem. num. 73.

Conducens vectigalia, si postea alium participem fecit in conductione, iste Regi non tenetur,numer. 74.

Secus si inter conductorem, & socium pactum iniat, vi soli Regi, aut tertio teneatur:quia ex eo ius irreuocabile acquiritur regi.n.75.

Creditori stipulanti,vt debitor tertio soluat interest, vt ei soluatur,& tertio quæritur actio,& obligatio.n.79.

Tertio de iure Regio quæritur absenti actio, & obligatio. n. 77.

Actio, quæ tertio absenti hodie quæritur ex d. leg. 2. directa est, non vtilis, cum ius regni sit ius commune.n. 78.

Imò, & ius exequendi tertio illi etiam acquiritur. n.79.

Venditis, vel donatis bonis, vt mens soluat creditoribus, istis de iure communi non quæritur actio, nisi cedatur à venditore.n.80.

Irreuocabiliter tamen de iure Regio eis actio quæritur absque cessione.n 81.

Nec à contrahentibus reuocari potest creditoribus inuitis.n 82.& 83.84.& 85.

Donatio

Donatio etiam de iure Regia vt irreuocabilis fiat, requiri absentis acceptationem.n.86.

In aliis autem contractibus & obligationibus non requiritur, vt irreuocabilis fiat.n.87.

Promittens soluere creditoribus alicuius illis etiam absentibus quaritur actio, & obligatio. numer.88. & 89.

Donatarius se obligans donantis creditoribus absentibus soluere, directo potest ab eis conueniri ob circuitus vitandos.n.90.& 91.

Donatarius vniuersalis tenetur in subsidium creditoribus donantis.n.92.

De iure Regio directè conuenitur.n.93.

Pactum de non meliorando cum vno contractum, quando prosit omnibus filiis irreuocabiliter.n.94. & n.95.

Ex pacto inter contrahentes, si tertio resultet interesse, hodie ei acquiritur actio & obligatio etiam absenti, & ex eo agere potest.n.96.

Pactum de non meliorando quando tertio prodest huius requirit acceptationem, vt irreuocabile fiat. num.67.

Pactum de non meliorando donatio est.98.

Donatio absenti facta etiam hodie ad sui irreuocabilitatem requirit acceptationem.n.99.

Pactum de non meliorando, vt irreuocabile fiat respectu tertij absentis requirit acceptationem.n.100. & n.101.

Ex d.l. 2. omnes contractus, & obligationes absenti facta reuocabiles fiunt ante acceptationem, secus donatio quæ eam requirit.n.102.

Creditores vendentis, vel donantis cum pacto vt eis satisfiat emptor comparere possunt ad concursum emptoris, vel donatarij.n.103.

Vel etiam ad concursum debitoris principalis, quem simul habent obligatum.n.104.

Vterque manet obligatus creditoribus alter vt principalis, alter vt constitutor.n.105.

Vna tamen solutione contentari debere creditor. numero 106.

Leg.2.recopil.procedit, quod quis se alteri voluit obligare.n.107.

Per leg. Regiam alteri per alterum valet obligatio, & stipulatio.n.108.

Donans cum pacto, vt creditoribus satisfiat. dirigit intentionem, & obligationem ad vtilitatem creditorum, & vult reum illis obligare.n.109.

Leg.2.tit.16.lib.5. recopil. verus, & singularis intellectus.

1 IVRIVM, & Doctorum diuersitas hanc quæstionem ancipitem reddit, quam ad partes disceptabimus, & pro affirmatiua, vt nempe facta donatione, aut venditione rei per debitorem hac conditione, vt donatarius, vel emptor soluat creditoribus donantis, aut vendentis, ita creditoribus ex hoc pacto ius acquiri directè, & absque debitoris cessione, vt
2 possit ex eo agere contra donatarium, & venditorem, & in concursus iudicio formato per donatarium, aut venditorem comparere, vt ex eorum bonis satisfiant. Probatur primo, quoniam quando ex contractu inter principales contrahentes, & interesse resultat tertio, isti ius, & actio ita quæritur, vt ex eo agere, & exigere possit absque alia iuris cessione. Vt pluribus comprobat Parlador. Rodriguez, & alij per nos conducti in nostris commentat. *de regia protectio.4.p.cap.8. ex num.304. & sequentib.* vbi de vxore pro dote marito promissa, & pro bonis lucratis, & creditis, licèt de ea instrumenta non loquantur innumerabiles alios allegat nouissimè Marius Castelli. *in tract.de donat.tom.2.tract.2.discursu 1.inspect. 10.n.29.fol.150.*

Secundò, vrget text. capitalis *in leg.fin.ff. de pactis.* Vbi ex pacto de non petendo celebrato inter debitorem, & creditorem, ita ius fideiussori irreuocabile acquirit, vt per eorum distractionem ei non auferatur, nec noceat. Verba text. hæc sunt. *Si reus postquam pactus est, à se non peti pecuniam (ideoque cæpit id pactum fideiussori quoque prodesse) pactus sit, vt à se peti liceat, an vtilitas prioris pacti sublata sibi fideiussori, quæsitum est. Sed verius est post semel acquisitam fideiussori exceptionem pacti, vlterius ei inuito extorqueri non posse.* Quem text. ad hoc latè ponderant, & exornant gloss. ibi. Arisminus. Thepatus, Mastrillus, & plures alij citati à Noguerol. *allegat.21.num.28.* & suprà copiosè Pirrus Maurus Aretinus *in tract.de fideiussor. 2. p. princip. sect.9.§.14.fol.mihil 886. & sect.11.§.3.fol.926. & in §.60.fol.1047.* 3

Tertiò fulcitur ex text. *in l. si cum vendere creditor pignus, conuenit inter ipsum, & emptorem, vt si solueret debitor pecuniam pretij emptori, liceret ei recipere rem suam: scripsit Iulianus, & est rescriptum, ob hanc conuentionem pignoratitiis actionibus teneri creditorem, vt debitori mandet ex vendito actionem aduersus emptorem. Sed & ipse debitor aut vendicare rem poterit, aut in factum actione aduersus emptorem agere 13.ff. de pignor. actio.* vbi gloss. verbo *aut in factum.* Rectè illa verba. *Aut in factum actione*, legi correctiuè, vt tantùm in factum detur actio præscriptis verbis, ex pacto adhibito in continenti. Ex quo text. probatur ex pacto inter principales contrahentes oriri actionem tertio absque aliqua cessione. 4

Quartò magis in proposito probatur ex singulari text, *in leg. Stichus. 67. §. fin. ff. de condit. indebiti. Titius cum multos creditores haberet (in quibus, & Seium) bona sua priuatim venditione facta Mæuio concessit, vt satis creditoribus faceret, sed Mæuius soluit pecuniam Seio tanquam debitam, quæ iam à Titio fuerat. soluta. Quæsitum est, cum postea reperiantur apotheca apud Titium debitorem partim soluta pecunia: cui magis repetitio pecuniæ indebitæ solutæ competit Titio debitori, an Mæuio, qui in rem suam procurator factus fuit, respondi secundum ea, quæ proponerentur, ei qui postea soluisset,* &c. Ecce tertio datur ius ad repetendum. 5

Quintò fortius vrget, quia si ex contractu inter partes principales celebrato, ius tertio acquiritur, ita ei irreuocabiliter quæritur, vt distractus, & ab eo discessus per partes principaliter contrahentes ex interuallo; non incontinenti factus tertio illi non noceat, nec in eius præiudicium partes pœnitendo discedere possint. Vt post Bartol. *in leg. si constante col. 2. per illum text. Cod. de donat. antenup.* & Doctores omnes *in leg. ab emptione, ff. de pactis.* asserentes, quod ex venditione inter cõtrahentes, ita fisco fuitius irreuocabile quæsitũ, vt licet post perfectam venditionem, ab ea pœnitendo, & distrahẽdo discedant, ius à fisco per eosdem non auferatur. Ita post plurimos sequitur, & comprobat Anton. Gomez 2. *tom. variar. cap. 2. de emptio. & vendit. num.* 31. plures allegat Tiraquell. *de retract. conuentio. §. 6. n.* 10. vbi id verum intelligit, etiamsi ante rei traditionem partes discesserint à contractu; nisi incontinenti discedant. Sequitur 6 7

etiam

etiam Arias Pinel *in l.2.in 2.part.cap.3.numer.36. Cod.de rescindend.venditio.* Menchac. *de success.creatio.§.25.num.5.* Didac.Perez *in leg.2.tit.7.lib.5. ordinament pag.196.vers.sed dubium est.* Parlador. *lib. 1.rerum quotid.cap.3.§.4.num.2.5.& 6* & est vera,& communis resolutio secundum Ioseph. Ludouic. *decisione Perusin.113.*& contra Lassartem contrarium asserentem tenet Ioan. Garcia *de expens. & meliora.cap.18.numer.48.* & etiam communis secundum Molinam Theolog. *de institut. & iure 2. part.disputatione 373. columnn.772.* Ioannes Gutierrez *de gabellis.quæst.10. per totam, & d. quæst. 50.* omnino videndus pro latiore explanatione,& id licet obiter,tenet Mierres *de maioratu,1.part.quæst 24.sub num.80.*

9 Qui *eodem num.in princip.* asserit,quòd si sit facta venditio,& postea consensu partium sit dissoluta;nihilominus laudemium debetur domino,*ex cap.1.* vbi notatur,*quid iuris si post alienatio feud.*& per Albert.*in l ab emptione, ff. de pactis.* Angel. & Imola *in l.actia.in princip. ff. de re iud.* glos. Parisien.*in consuetudine Parisiens.part.1.§.22.num.10. quæst.2.* & alios, quos citat Amedeus de Aponte *in lib.Laudemiorum,quæst.28.fol.46.* necnon ipse
9 Mieres abunde *pe totam,quæstione 24.* maximè *ex n.* 72.quod ius tertio quæsitum ex contractu inter partes principales gesto non posset ab eisdem tolli nec reuocari.

10 Quæ procedunt in contractibus purè celebratis,secus in conditionalibus, nam gesto sub conditione possint contrahentes ab eo discedere conditione pendente,etiam in præiudicium tertij,cui fuit ius quæsitum ex tali contractu;prout disputans ita post alios Doctores resoluit Ioannes Gutierrez *in tract.de gabell.quæst.8.ex num.2.cum seqq.* & optimè Anton.Gomez *l.2.var.c.2.de emptio. & venditio.ex n.31.*

11 Quibus adiungere poteris Pereiram Lusitan.*in tract.de emptio.& venditio.cap.26. numero.2.*& latius *num.26.* vbi post plurimos alios probat,pactum inter venditorem,& emptorem ne colonus expellatur,vt huic ius irreuocabile absenti acquiratur.

12 Sextò probat text *in l.1. Cod.de hæreditat. vel actio.vendit.* vbi creditores hæreditatis fisco delatæ,& ab eo venditæ non habent recursum contra fiscum,sed contra emptorem,vbi.*Es alienum,hæreditate nomine fisci vendita, ad onus emptoris bonorum pertinere.nec fiscum creditoribus hæreditariis respondere,certum, & absolutum est*;ergo ad concursum peractum ab emptore creditores hæreditatis rectè admittendi sunt.

13 Septimò,& vltimò hanc partem indubitabilem reddere videtur noua dispositio, *legis Regiæ, tit.16.lib.5. recopil.t.* cuius verba sunt. *Pares ciendo que alguno sequiso obligar, a otro por promission, o por algun contracto, o en otra manera.Sea tenudo de cumplir aquello, que se obligo, y no pueda poner exception,que no fue hecha estipulacion, que quiere decir prometimiento con cierta solemnidad de derecho; o que fue hecho el contracto, obligacion entre ausentes,o que se obligo alguno que daria otro, o haria alguna cosa; mandamos que toda via vala la dicha obligacion, y contracto, que fuere fecho, en qualquiera manera que paresca, que uno sequiso obligarse otro.* Ex qua lege apparet,quod licèt de iure communi alteri per alterum stipulatio non teneat,ei absenti ius quæratur; hodie tamen contrarium est dispositum,& absenti fit obligatio,& per alterum quis alteri obligari potest; exornant Couarr.*lib.1.variar.cap.14.num.13.* Anton.Gomez *li.2.variar.cap.11.num.20.* Gregor Lopez *in leg.7.tit.1.part.5.verb.tertia persona* Matienzus *in d leg.2.* per omnes glossas Parlador. *rerum quotid.lib.1. cap. 3. numer. 27.* Castillo *controuers. tom.6.cap.150.nu.21.24.* & 34. Ioannes Gutierrez *in repetitio. l. vnica Cod.quando non petent. part. num. 33.& de iuram.confirm. cap. 36. num.3.* & 1. *part. cap.68.ex n.num.7.* & 1 *num.1.* & latius ipse Gutierez *practicar.quæst.lib. 3. quæst.97.per totam,* pulchrè etiam *in lib.4 quæst.59.ex n.27.cum sequentib.* qui plurimos alios allegant ad intelligentiam *d.leg.2.* de qua Nos vlteriùs infra agemus,quando de resolutione huius quæst.tractetur *ex num,54. cum multis sequentib.vers.sed quid denique respondebis,*&c. Igitur cum emptor,vel donatarius donanti promittit,se soluturum creditoribus, licet absentibus,& non adstantibus contractui,& pactioni,actio directa contra emptorem,& donatarium acquiri,dicendum erit,*ex d.l.2.*& per consequens ad concursus iudicium formatum per donatarium vel emptorem huiusmodi esse admittendos,& inter cæteros graduandos.

Pro contraria tamen parte iura sunt expressa no- 15
tissimis iuris communis principiis nitentia, & aperte probantia creditores vendentis,vel donantis hac conditione, vt emptor vel donatarius teneatur creditoribus satisfacere, nullam habere actionem veritus emptorem,& donatarium; quia ex prædicto pacto ius, nec obligatio absentibus creditoribus quæri potest,text. *in leg.2.Cod.de hæred.vel actio. vendit.* in hæc *Ratio iuris postulat, vt creditoribus hæreditariis, & legatariis, seu fideicommissariis re conuenire volentibus tu respondeas: & cum eo,cui hæreditatem vendidisti, tu experiaris suo ordine. Nam vt satis tibi detur, sed à desideras: quoniam eo tempore quo venundabatur hæreditas,hoc non est comprehensum, quamuis enim ea lege emerit,vt creditoribus hæreditatis satisfaciat: excipere tamen actiones hæreditarias inuitus cogi non potest,*

Et loquendo in donatione hac lege donante 16
res suas,vt debitoribus suis donatarius satisfaciat; probat text.*in l.cum res 22.Cod.de donatio.* ibi *Cum res filio tuo emancipato ea conditione, vt creditoribus tuis solueret.te donare proponas si stipulatione, vel incontinenti habito pacto huic rei præsedisti, creditoribus quidem non contra eum ex placito vestro.sed aduersus te competit actus.*

Similis omnino text.*in leg.2. C. de conditio. ob* 17
causam, in hæc. *Si(vt proponis) pater tuus ea lege sorori tuæ prædia,cæteraque quorum meministi, donauit,vt creditoribus suis satisfaceret, & ac si placita obseruata non essent,donatio resolueretur; eaque contra fidem negotij gesti versa est; non est iniquum actionem conditionis ad repetitionem rerum donatarum tibi, qui patri successisti, decerni.* conducit text. *in l hæreditatem pater sibi relictam filiæ sui iuris effectæ donauit: creditoribus hæreditariis filia satisfacere debet, vel hoc minimè faciat, & creditores contra patrem veniant, cogenda erit per actionem præscriptis verbis patrem aduersus eos defendere 28.ff.de donatio.* in qua donatione licet pactum de soluendis creditoribus non fuit expressum, adest tamen tacitus ex natura actus; & conditio tacitè inest, vt clare supponit textus.

Post venditionem hæreditatis(inquit textus *in* 18

leg. 2. *Cod de pactis*,)*à te factam*, *si creditores contra emptores actiones suas mouisse probare poterit*, *eosque eas sponte voluntate suscepisse*, *exceptione tacitè pacti non inuiliter defenderis*; *cum autem*, *cui certa lege prædia donasti in certâ ciuili actione ad placitorum obsequia vrgeri secundum legem donationibus dictam conuenit.* Quæ iura in sui dispositione singularia sunt, & annotatione digna.

19 Valdè mirabilis est in proposito nostræ quæstionis text. *in l. seruo legato* 71. §. *si testator quosdam ex hæredibus iusserit æs alienum soluere*, *non creditores ei habebunt aduersus eos actionem*, *sed coheredes*, *quorum interest hoc fieri*, *ff. de legat.* 1. Similis etiam text. *in lib. item ex diuerso.* 19. §. *Si pater inter filios sine scriptura bona diuisit*, *& onera æris alieni pro modo possessionum distribuit*, *non videri simplicem donationem*, *sed potius suprema iudicij diuisionem Papinianus ait*; *planè*) inquit) *si creditores eos portionibus*, *hæreditariis conuenient. & vnus placita detrectet*; *poterit*, *cum eo præscriptis verbis agi*; *quasi certa lege permutationem fecerit*, *scilicet si omnes res diuisæ sint*, *ff. familiæ hercisc. und.* Consonat text. *in l. si vni ex hæredibus onus æris alieni*, *iniungatur circa speciem legato officio iudicis familiæ herciscundæ cognoscentis suscipere eum id oportere*, *&c. indemnes igitur coheredes suos præstare cauebit*, 21. *ff. eodem tit.*

20 Quo tendit dispositio text. *in l. si debitorem meam iussero tibi soluere*, *non statim tu etiam stipulando id nouare possis*, *quamuis debit. soluendo tibi liberaretur*, 21. *ff. de nouat.* Vbi glos. Bart. & alij rationem reddunt, quòd illi peractum inter creditorem, & debitorem ius non fuit quæsitum tertio anteaquam ei fuissent cessæ actiones per creditorem.

21 Quæ iura omnia expresse euincunt difficultatem nostram; ne creditores ius, & actionem acquirant ex pacto inter venditorem, & emptorem inter donantem, & donatarium apposito, vt donatarius, seu emptor creditoribus satisfacere teneatur, nec iste pro ea obligatione illos conuenire possit, sed venditori, aut donatori actio detur ad pacti obseruantiam, & vt eos indemnes reddant à vexatione creditorum suorum, cum nec isti aduersus emptorem, & donatarium, nec isti inuiti agere, nec æs alienum agnoscere nisi voluntariè cogantur.

Hanc resolutionem probarũt communiter glossa & Doctores in eisdem iuribus; & post Bald. *in l. cum res*, *Cod. de donatario. & l. quoties*, *C. de donatio. quæ sub modo*, *& l. si genero*, *C. de iure dotium* obseruat Ioannes Anton. Manguillus *in tract. de euictio. quæst.* 49. *ex num.* 22 dicens, quòd licèt regulariter creditori hæreditario actio vlla competat aduersus emptorem hæreditatis, quamuis pactum interueniisset in emptione, vt emptor satisfaciat creditoribus, cum actio nulla tertio acquiratur, quando aliquod onus extrinsecum pacto includitur, quidquid aliud sit, quando pactum respicit ipsam rem, cui cohæret, & cum quâ coniunctum est, & continet onus intrinsecum; ex Bald. & iuribus proximè citatis.

Eandem quæstionem excitauit Tiraquell. *de retract. lignagier.* §. 1. *gloss.* 14. *ex num.* 114. vbi postquàm resolait, quod quando quis cedat rem quandam ea lege, vt cessionarius æs alienum cedentis, id est, cum eo onere, vt ipse soluat debita cedentis, & creditoribus satisfaciat; vt iste contractus, quando creditores sunt certi, habeat vim emptionis, & venditionis; prout ex pluribus probat, cum loco pretij æs alienum habeatur, vt iuribus, & authoritatibus comprobat; quæ doctrina fuit originalis Ioannis Fabri *in* §. *pretium autem*, *institut. de emptio. & venditio. numero primo* sequitus Lassarte *de gabellis*, *capite* 10. *numer.* 22. *cum sequentibus*, *vsque ad numer.* 32. & Gutierrez *eodem tractat. quæst.* 14. *ex num.* 30. & 31. quo vtile est scire pro subhastationibus bonorum debitoris censibus grauatorum, & solent licitari pro certo pretio per recognitionem censuum ipsorum per emptorem faciendam creditoribus eorum tacito, vel expresso consensu accedente; de quo abundè egimus infrà 3. *part. cap.* 2. *per totum*, quo multa scitu dignissima, & doctis etiam aliàs abscondita reperies.

Tandem Tiraquell. *num.* 116. dubium nostrum mouit, vtrum prædicto pacto facta cessione, & venditione possint creditores recta via, & sine cessione debitoris agere aduersus huiusmodi emptorem, & se remittit ad Baldum, Angel. & Salicet. *in l. quoties*, *Cod. de donationib.* & Bald. *consil.* 315. *in princip. lib.* 2. *& ad l seruo legato*, §. *si testator*, *& ibi noua. ff. de leg.* 1. Qui omnes partem negatiuam tuentur, & post Tiraquellum, Baldus Sallicet. Bartol. Iason, Cæsar. de Bartiis *in decisione Bononiens.* 26. & alios, hoc idem probat Iacobus Cancerius *variar. resolut. lib* 2. *caput* 7. *de pactis*, *ex numer.* 257. *cum sequentibus* vbi agit de emente res pro certo pretio hac conditione, vt soluat certis creditoribus vendentis, vt illis non quæratur directa actio ex pacto absque debitoris cessione, *& num.* 263. ex Cyno, & Castrens. *in l. si luuia*, 26 *ff. depositi*, quod si depono rem meam, quæ durat mea, penes te, cum pacto quo restituas illi qui præsentauit litteras meas; vt non quæratur actio illi, qui præsentabit litteras ad agendum contra te; vbi etiam an si tu illi soluas, maneas liberatus, vide per eum remissiue.

Item tenet Stracha *de decoctoribus*, 5. *part. n.* 9. *fol. mihi* 380. dicens, quòd debitor vendens Titio hæreditatem cum pacto, quod teneatur soluere creditoribus, isti absque debitoris cessione non possunt recta via agere contra tertium emptorem *ex l. cum res*, *Cod de donationibus*; & aliis Doctoribus.

Idem tenet Gratian. *discept. at. forens. tom.... capite* 532. *ex num.* 1. qui tamen male agit, dum *num.* 2. ex Franchis *decisione* 273. *in fin. num.* 5. limitat conclusionem, quando creditores nolunt agere contra emptorem hæreditaris, cum illis volentibus emptor solutionem recusare nõ possit. Quod penitus falsum est, eo quod creditoribus nulla detur actio aduersus emptorem, nec istis eis ex pacto obligat. Vt expresè probant iura hactenus allegata; & tunc dumtaxat possunt conuenire emptorem, & iudicium inter hos motum subsistere, quando omnium tam creditoris, quàm emptoris concurrit consensus itavt libenter vterque suscipiat iudicium text. *est expressus in dict. leg.* 2. *Cod. de pactis*; & gloss. ibi eos exponit, scilicet emptores, provt etiam declara Mantica *de contractibus*, *tom.* 1. *titul.* 10. *numer.* 25. dicens, quod si hæres, qui vendidit hæreditatem pactus fuerit cum emptore, vt soluat debita hæreditaria, & emptor sponte sua suscipiat iudicium; potest se tueri excetione taciti pacti aduersus creditorem; si postea hic hæredem conuenire velit,

velit, per *dict. legem* 2. videndus *ex num.* 20. & *lib.* 1. *tit.* 5. *num.* 12. idem ex *dicta lege* 2. & ex Alexandro intelligit Manguillus *de retract. q. fl.* 51. *num.* 17. videndus *ex n.* 1. quod intelligit, & puriatè probat Caldas Pereira *de empt. & vendit.*, *cap.* 33. *ſéd numero* 89. tunc contra venditorem posse agere creditores regulariter, quando ei prior libenter eis solui, & ab eo credita fuit recepernt: cum extraneus quilibet possit soluere creditori etiam inuito.

30 Et horum iurium, & Doctorum vna est constans in iure ratio, quia inter absentes pacta inter non possunt, nisi adsit nuntius, vel epistola, aut aliud æquipollens, nec alteri per alterum quæsitum actio, ius, aut obligatio etiam naturalis; prout late probat Caldas Pereira *de empt. & vendit. ex numero* 67. *cum sequentibus*; & ad obligationem acquirendam debet adesse consensus acquisitoris, nec sufficit alienas; vt ex aliis probat Gutierez *practicarum, libro* 4. *quæstione* 59. *n.* 13. & profitentur omnes supra *in* 7. *fundamento contrariæ partis*, *ex numero* 13.

31 Nec non, quia creditores aduersus hæredem agunt vendentem hæreditatem, actiones suas habentem passiuas, quas vti alienas, & non suas heres non potest in alium transferre, cum ossibus suis adhærent vt latè ex aliis Mantica *de contractibus, libro* 4. *titulo* 10. *n.* 20. & 21. Manguillus *dicta quæst.* 51. *n.* 14. 15. & 16. optima glosa *in lege vnic. ne iuris, verbo, tu respondeas, Codice de hæreditate, vel actione venditionis*, tum etiam *ex lege debitorum pactionibus creditorum petitioni nec tolli nec mutari potest, Codice de pactis*, iuncta *lege sequenti pacto firmissorem debitoris ex lege* 12. *tabul. as alienum hereditarium proportionibus quæstis singulis ipso iure diuisum in solidum vnum obligare creditori non potest God. eodem titulo.* ex quibus probatur pactum inter cohærentes, vt vnus teneatur creditoribus, non præiudicat creditoribus ipsis, plures Doctores Nos supra hac *secunda parte, capite* 12. *ex n.* 22. *versiculo quum tamen resolutionem*, &c.

32 Hæc conclusio quadrupliciter limitant. Primò, quando hæres effectus fuit non soluendo; quia tũc in subsidium directè ex æquitate agere potest creditor contra emptorem hæreditatis, glosa *in dicta lege* 2. *verbo, ut respondeas*, argumento *lege plenè de la* 2. & *qui rogatus. D. de legat.* 1. & *lege si marito fundum*,

33 *D. de fundo dotal.* quoniam hoc casu in subsidium ex æquitate creditori ex hac debitori stipulatione conceditur vtilis actio aduersus emptorem hæreditatis, etiam absque cessione, glosa *in lege si genero. Codice de inofficios.* Angelus *in lege quoties, vers. sed hodie in hoc casu, Codice de donationes quæ sub modo*. Ioson, *in lege stipulatio ista, § alteri, numero* 27. *in fine versiculo fallit etiam in casu, D. de verborum obligationibus per legem Cassium, in fine*. D. Solyto *matrimonio* post Bartol. in dict. *lege si stipuler, colum. fin.* per quos, & Tiraquellum idem probat Ioannes Anton. Manguillus *de euictio. dicta quæstione* 49. *n.* 24. Gratianus *discept. cat.* 204. *num.* 40. Menochius *consil.* 416. *num.* 21. Virgilius *de legitimat. personar. cap.* 20. *sub n.* 55.

34 Et huic prosit ratio est secunda limitatio, vtunc debito hæreditatis vti valeat exceptione stipulati contra creditorem sua sponte agentem contra emptorem patiter consentientem iudicio quando creditor sciebat emptorem non esse soluendo: quoniam si creditor ignorabat, subueniri debet contra venditorem; ex æquitate, ne alioquin ven-

ditor hæreditatis, qui pretium accepit, locupletior fiat cum detrimento creditoris. *l. quæ bona, D. de condit. insert.* Menoch. Alexand. *in d. l.* 2. *Cod. de pactis*, &. Salcetus, & Caldas *n.* 3. Cartusianus *n.* 16. Mantica *d. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 23. Manguillus *d. q.* 51. *n.* 13.

Tertiò limitatus, quando notarius nomine creditorum absentium, & eorum, qui ex pacto inter principales contrahentes ius, & interesse habent, quo casu procul dubio eis acquiritur ius absque alia cessione, sic probant Romanus *consil.* 76. *in principio*. Decius *consil.* 407. *n.* 14. Socinus *consil.* 125. *in fine* Bertazola *decisi.* 18. *glossa* 5. *num.* 8. ex Rolano, Socino, & Beciano probat Cravetus *decis. forens. tomo* 3. *dicto capite* 532. *numero* 3. & 4. Manguillus *dicta quæstione* 49. *numero* 25. Mantica *de contractibus, tomo* 2. *libro* 13. *tit.* 7. *ex n.* 10. *cum sequentibus.* 35

Quo fit, quod si malier, creditores habens, omnia bona iura deserit marito in determinata lege, & expressa conditione, vt satisfacere debeat creditoribus vxoris, & æs alienum agnoscere; si maritus expresse non se obligat ad solutionem creditoribus præsentibus, vel absentibus cum stipulatione notarij, nullatenus cogi potest per creditores ex hoc pacto, & stipulatione facta vxori donanti, vt post Cranetam *consilio* 12. *n.* 6. Franchis *decisione* 273. Gratianus *discept. forens.* 49. *numero* 20. Baldus *in pragmat. de censibus, quæstione* 1. *num.* 12. Cancer. *variarum resolutionum lib.* 3. *cap.* 1. *de actione, & obligatione n.* 19. *& sequentibus*, & *cap.* 7. *de pactis, num.* 250. & 264. Franchis Marcus *decisione* 615. *part.* 1. Barzius *decisione* 26. Giurba *decisione* 62. *num.* 24. 27. 31. *& sequentibus.* Mallea *de probat. consil.* 280. *num.* 2. Guido Papa *decisione* 272. Foller. *de censibus glossa huiusmodi, num.* 8. Bologn. *cons.* 12. & 32. Tiraquell. *de retract. lignag. § 1. glos.* 14. *numero* 116. Baldus *consil.* 345. *lib.* 1. Socin. 2. 6. *lib.* 2. tenet Antoninus Amat. *variarum resolut.* 45. *num.* 22. 36

Et generaliter quod quando notarius stipulatur pro tertio absente, vt ei ex pacto sibi fauorabili ius quæratur, & obligatio, innumerabiles pene referunt Antonin. Amat *variarum solut.* 10 *ex n.* 1. *& sqq.* Petrus Surdus *decisione* 111. *per totam*, Mieres *de matrimon.* 1. *part. quæst.* 14. *ex n.* 59. *& n.* 105. innumerabiles pene Doctores regnicolas refert Castillo *contr. tom.* 4. *cap.* 37. *ex n.* 50 qui omnes in forcioribus terminis pro inualiditate habent quod donatio facta absenti ex acceptatione notarij pro eo, reddatur irrenocabilis, etiam re integra, & anteaquam absens donationem, & acceptationem huiusmodi ratificet. 37

Quartò limitatur in fisco vendente hæreditatem, cuius creditores aduersus fiscum non dirigunt actiones. Sed aduersus emptorem dumtaxat: quia in hoc reperitur fiscus specialiter priuilegiatus vt probat text. *in lege* 1. *Cod. de hæredit. actio. vendit.* quam pro contraria parte adduximus *in* 6. *argumento n.* 12. cui satisfit procedere ex speciali fisci priuilegio secundum glossam & Doctores communiter *in d. l.* 1. 38

Secundò, & pro hac parte nostræ principalis quæstionis facit, quoniam licet de iure regio, *ex dicta lege 2. titulo* 1. *lib.* 5. *recopil.* adducta supra *in vltimo fundamento* pro contraria parte *numero* 13. valeat obligatio etiam absente facta & huic quæratur ius, & detur actio contra eum, qui apparet quod nec debet, dicendo se noluisse obligari, adhuc in no- 39

ſtro caſu procedere non poteſt,in quo emptor,vel donatarius cum pacto de ſoluendo creditoribus non ſe obligauit iſtis, ſed vendenti, aut donanti, quo caſu non videtur loqui *d. leg.* 2. ſed tantum, quando directe ſe abſenti obligauit, & in eum obligationem direxit ex quo facilneri videtur fundamento vltimo contrariæ partis, circa quæ videbis *infra ex n.* 54 *& ſeqq.*

41 Tertio probatur,quia diſpoſitio *d.leg.* 2. adhuc non procedit, nec ius,actionem,& obligationem præſtat tertio abſenti ex pacto inter alios celebrato ſibi fauorabili, quouſque abſens ipſe pactum, ſeu obligationem acceptauerit, ita vt ante acceptationem, & abſentis ratificationem contrahentes diſcedere poſſint à ſuo contractu, & per pœnitentiam illam reuocare, in præiudicium illius tertij, cum adhuc ei ius perfectum, atque irreuocabile non fuerit quæſitum prout innumerabiles penè Doctores recenſet Caſtillo *controuerſiarum tom.* 4. *cap.* 37. *num.* 39. per aliquot columnas, contra alios nonnullus regnicolas contrariam ſentientes *ex d.leg.* 2. noua diſpoſitione,& iterum 5. *tom. cap.* 80. *ſub n.* 12. *verſicul. ſecundo deinde, & tom.* 6. *c.p.* 152. *ex numero* 10. *& in cap. antecedenti*, quibus locis copioſè materiam hanc controuertit.

42 Pro quaro, & vltimo fundamento vrgent doctrinæ applicandæ reſponſionibus argumentorum contrariæ partis, quæ huic minimè opitulantur. Non primum, quia procedit quando tertio ius quæritur perfectum ex contractu inter alios geſto, vel quando ex iuris diſpoſitione alicui defertur lucrum,quia tunc ſtatim,& abſque aliâ abſentis acceptatione ius irreuocabile acquiritur, ſecundum Alexand.contra Angel.ibi *in leg. ſi vir. ff. ad l falcid.* Socin. *in conſ.* 116. *n.* 19. *lib.* 1. Iaſon. *in l. ſi a, rogator. num.* 15. *ff. de adoptio. Pinel. in l.* 1. *p.* 1. *n.* 39.

43 *C. de bonis mater.* vbi firmat eſſe receptam opinionem, quòd omne commodum, vel lucrum à lege delatum transfertur abſque aliqua agnitione. Optimè Alexand. *in conſil.* 150. *n.* 7. *lib.* 2. Matienzo *in leg.* 5. *tit.* 5. *l.* 5. *recopilat. glo ff.* 9. *n.* 2. *fol.* 269. *& in leg.* 6. *glo ff.* 2. *num.* 1. *&* 3. *eodem fol. & in leg.* 9. *titul.* 5. *glo ff.* 1. *num.* 4. *fol.* 37. Antonius Gomez *tom.* 1. *de teſtam. cap.* 16 *num.* 35. pluribus citatis comprobat

44 Mieres *de maiorat.* 1. *p. quæſt.* 68. *ex n.* 43. *cum ſeqq. &* n. 49 Prout immedietate lucrorum lege regia applicata coniugi, vt abique aliqua agnitione transferatur coniugi,& eius hæredibus prout ex Ioan. Lup. Anton. Gomez, Baëza, & aliis latius comprobat Mieres *de maioratu.* 1. *part quæſt.* 24. *ex n.* 90. *cum multis ſequentib. atque d. quæſt.* 68. *ex n.* 49. *& ſequentibus.*

45 Non obſtat ſecundum *ex d. l. fin. Cod. de pactis*, quia ibi prima obligatio fuit extincta ex quia ipſo iure peremta fuit fideiuſſoria, tanquam accеſſoria,nec per diſtractum inter creditorem, & debitorem hæc reuiuiſcere potuit non accedente nouo conſenſu fideiuſſoris: quia actio ſemel extincta iterum non reuiuiſcit ex vulgaribus prout latius conſiderarunt Doctores citati in eodem ſecundo argumento.

46 Nec obſtat tertium *ex leg. cum venderet. ff. de ignor. actio* quia pactum de retrouendendo appoſitum per creditorem in ipſa pignoris venditione ad fauorem debitoris,ex quo illi fuit ius quæſitũ, & actio abſque ceſſione creditoris; reſpondetur, quod debitor,in cuius fauorem pactum illud fuit appoſitum,non poteſt dici tertius,ſed principalis cum creditore vendente; quia creditor quando pignus vendit,tanquam procurator debitoris vẽdere intelligitur. Vt per iura, & Doctores probat 47 Negusant. *de pignorib. memb.* 1. 6. *part. princip. numer.* 13 *fol. mihi* 142. Franciſc. Baldum, *ad tract. de pignor. & hypothec. cap. de pactis pignor. n.* 10. *fol. mihi* 292. *inter diuerſ. tract. de pignor. per leg. ſi pignor. in fin. ff. famil. herciſc.* Octauian. Cacheran. *in deciſ. Pedemon.* 115. *num.* 15. & per Alexand. *in leg ſi filiofamil. §. ſi vir. in quinquennium num.* 8. *fol. ſolut. matrimon.* necnon tenet Colinus *de procurator.* 1 *part. cap.* 4. *num.* 8. *& ſequentibus*, Facit *leg.* 1. *&* 2. *& rubric. Cod. creditorum euictio. pignor. non debere*, & per Iaſon, Bartol. Bald. Negusant. & Mudeum *de pignorib. tit. de pactis pignor. n.* 10. *&* n. 23. idem tenet Carleual. *de maiciis tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *diſſ.* 21. *n.* 5. *fol.* 254. plures etiam allegat Artiſ. de Meſa *var. reſolut. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 20. & ſic ipſe debitor ſibi proſpexiſſe intelligitur per dictum pactum,nam qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur ex iuris regula.

Quartum argumentum *ex leg. Stichus, § fin. de condition. indeb.* reſponſione non eget, quia nihil facit ad caſum noſtrum.

Quinto reſpondetur, loqui, quando ius per- 48 fectè fuit tertio quæſitum ex contractu inter principales cõtrahentes celebrando ex iuris diſpoſitione,prout in gabella debita principi,& laudemio debito domino,veluti diximus ad reſponſionem primi argumenti, & ideo nihil mirum quod nequeat per diſtractum inter principales ſubſequutum fieri tertij ſemel perfecte quæſitum præiudicium afferre,prout ex iuribus, & Doctoribus plurimis probat copioſè Mieres *de maiorat.* 1. *p. q.* 24. *ex n.* 73. *cum multis ſeq. & in n.* 66. ſignantes dixit, 49 quod quando ex contractu, vel occaſione contractus per diſpoſitionẽ legalẽ eſt ius tertio alicui re, vel ſpe quæſitum,non poteſt ab eo contractu recedi in tertij non conſentientis præiudicium,plura iura, & Doctores adiecit ibidem *cum n ſeq q.*

Prout etiam certa iuris propoſitio eſt,quod licet 50 ex pacto inter contrahentes expreſsè appoſito nõ quæratur ius tertio ex eo prætendente intereſſe, quia nemo poteſt alteri ſtipulari. Prout hactenus probauimus: tamen hæc regula fallit in pacto tacito,& inducto à lege; quia tunc ex eo ius acquiritur irreuocabiliter tertio,per text. *in leg. ſi creditores. C. de pactis.* Vbi per ſolutionem ſuæ ratæ factã creditori abvno correo acquirit diuiſionẽ, quę nõ ſolum ſibi prodeſt,ſed etiam cæteris correi-,etiam abſentibus,& ignorantibus ex illo pacto tertio inter correum ſoluentem, & creditorem recipientem pro rata ſolutionem, text. *in l.* 2. *Cod. de pactis*, ibi. *Exceptione taciti pacti non inutiliter defenderis, & ex leg.* 4. *ff. de negotiis geſtis.* Hanc diſtinctionem probant poſt Paul. Iaſon *in d. leg. ſi creditores num.* 6. Decius *num.* 5. Curtius *num.* 6. & communiter cæteri DD. ibidem *in d. l.* 2. *C. de pactis.* Baldus *in authen. ſi quas ruinas. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Alex. *in l. ſi cum emptore num.* 2. *ff. de pactis*, & poſt Bart. & alios Alexand. *in l. ſi cum dotem, ff. ſolut. matrimon.* & Bald. *in leg.* 3. *§. fin. ff. de negotiis geſtis per l.* 4. *eodem titul.* vbi voluit,donationem præſumptam abſenti prodeſſe, Additionat. Bald. *in leg, abſenti. ff. de donation.* Alexand. *ib d. leg. ſi cum dotem.* Mieres *de maioratu* 2. *p. quæſt.* 68. *n.* 43. 44. *&* 45. ampliſſimè de hoc pacto tacito tractat Antonin. Amat. *variar. tom.* 2. *reſolut.* 70. *per totam*, quo loco innumerabiles pene Doctores congeſſit, & totam materiam

reriam copiosè dissoluit, item etiam text. *ex n. 19. cum seqq.* recenset requisita necessaria ad hoc vt ista diuisio, & pactum tacitum inducatur, altissimè etiam ad partes disputans per plura iura, & fundamenta cum communi resoluit Caldas Pereira *in tract. de emptio. & venditio. cap. 33. ex n. 66. cum multis sequentibus.*

53 Qui *d. num. 66.* rectè infert, quod ex pacto tacito ius ita acquiritur irreuocabiliter tertio, quod principalis contrahentis pœnitentia ei non nocebit, *per leg fin. ff. de pactis, & leg. si post mortem, §. fin. ff. de contra tabul.* & ex Bartol. *in l. qui Romæ, §. Flanius ff. de verb. oblig.* Curtium per text. ibi, *in leg. post diuisionem, num. 10. Cod. de pactis.* Alciatus *in l. 2. gloss. fin. Cod. de pactis.* Ex ea *in tract. de pactis n. 467.* hanc difficultatem ad partes disputat Antonin. Amat. *d. resolut. 10. ex n. 20. cum seqq. & ex n. 27.* hanc resolutionem veriorem amplectitur, post magnam Doctorum allegationem videndus.

Sexto argumento *ex leg. 1. Cod. de hæreditat. vel actio vendit.* iam superius respondimus esse casum specialem ob priuilegium fisci.

54 Sed quid denique respondebis septimo, & vltimo argumento *ex d. leg. 2. tit. 16. lib. 5. recopilat.* quæ proculdubio totam machinam hactenus a nobis fabricatam subuertit, nullam etenim congruam responsionem admittit quapropter in resolutione nostræ quæstionis substistendum, & eiusdem legis Regiæ nouæ dispositioni deferendum, censemus, distinguentes inter ius commune, & Regium.

55 Vt scilicet si ius commune attendamus, indubitabitis sic hæc secunda pars negatiua, nempe ex donatione seu venditione hæreditatis, aut aliarum rerum facta per debitorem ea leg & pacto expresso, vt emptor, vel donatarius teneatur creditoribus satisfacere, & soluere absentibus, & non aditantibus contractui, & pacto, nullum istis

56 acquiritur ius, vel obligatio, cum eo iure alteri per alterum acquiri non possit ex stipulatione, ac propterea liberum erit principaliter contrahentibus à contractu discedere, & à pacto in præiudicium creditorum ex eo interesse habentium, cum fuerit infirmum, imperfectum, & reuocationi subiectum. Quem propositionem manifeste probant iura, & doctrinæ in *hac 2. quæst. parte considerata*, quæ, vt diximus, de iure communi nullam habent dubitandi rationem.

57 Sed iure regio attento *ex d. leg. 2. titul. 16. lib. 5. recopilat.* ex qua prorsus innouatur ius commune, & expressè permittit, alteri per alterum stipulari, & statim acquiri obligationem irreuocabiliter etiam inter absentes: quia sufficit apparere quomodolibet aliquem alteri etiam absenti se velle obligari, vt statim remaneat obligatus, & adstrictus. Sicuti hanc conclusionem quantum ad obligationem, probarunt innumerabiles pene regnicolæ Gregorius Lopez, Olanus, Azeued. Anton. Gomez, Matienz Couarruu. citati, & secuti à Ioan. Gutierrez *practicar. lib. 3 qæst. 97. per totum*, iterum *lib. 4. quæst. 69. ex num. 11. cum sequentibus* quibus adde Parlador. *lib. 2. rerum quotidianarum cap. 3. num. 27.* Ceuallos 1. *tom. quæst. 54. ex num. 8. & sequentibus*, & plures alij per discursum referendi.

58 Hanc eandem resolutionem vnanimiter probarunt, & omnes illi regnicolæ, qui plane disputant, an hodie stante decisione *d. l. 2. tit. 16. lib. 5. recopilat.* donatio absenti facta, vel præsenti pro absente requirat acceptationem tacitam, vel expressam, ne vlterius reuocari possit, quos omnes in vnum congessit Castillo *controuersiar. tom. 4. cap. 37. ex numer. 39. cum sequentibus*, & iterum *tom. 5. cap. 80. ex num. 9. & numer. 16. & numer. 41. & 42.* iterum *tom. 6. cap. 152. & in quæst. 150.*

Quiquidem Doctores in duas contrarias opinio- 59
nes diuersi fuerunt; & qui negatiuam tuentur, fundantur *in d. leg. 2.* ex qua deducitur quomodocumque appareat se velle obligari tertio etiam absenti, quoad se remaneat ita obligatus ab eo tempore, vt amplius reuocandi pactum, aut obligationem sibi sit facultas adempta, etiam ante absentis acceptationem, cui statim irreuocabile ius fuerit quæsitum à lege regia, ita vt interim quantum ad se ipse firmiter, & irreuocabiliter maneat obligatus; plurima adducunt fundamenta, & respondent contrariis, præcipuè, omnia procedere, de iure communi, & non de iure regio *ex d. leg. 2.*

Qui verò affirmatiuam tectantur, nempè etiam 60
hodie stante dispositione *d. l. 2.* requiri acceptationem donatarij absentis tacitam, vel expressam, ne reuocari possit donatio, affirmantes ante huiusmodi donatarij acceptationem posse libere per donantem reuocari, non negantij DD. sed potiùs fatentur effectum prædictos *d. leg. 2.* sed negant in donatione procedere ante acceptationem ex speciali donationis natura, in qua inest conditio intrinseca, ne intelligatur facta donatio, quousque acceptetur. Tum etiam quia verba *d. leg. 2.* non adaptantur naturæ donationis, nec in eâ verificantur, scilicet, *parciendo que vno se quiso obligar a otro por promission, o por algun contrato, o en otra manera sea tenudo de cumplir aquello, que se obligo.* Donantis namque non est intentio, vt velit donare, vel obligari, anteaquam donatarius de ipsa donatione certior factus eam acceptet, per text. *in leg. qui* 61
absenti, ff. de acquirend. possession. cuius verba sunt. *Qui absenti seruo seruo scribi, vt in libertate moretur, non eam mentem habet, vt statim velit serui possessionem dimittere, sed magis destinationem suam in id tempus conferre, quo seruus certior factus fuerit*, & per text. *in leg. si pater filio, ff. de manumiss. vendit* prout in his terminis considerat Molina *de 22. Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 2. num. 62.* quem cæteri huius opinionis sectatores sequuntur.

Et quod hodie etiam vbi deficit intentio alio- 62
quem se velle alteri obligari, vel acquirere, non habere locum *d. leg. 2. dispositionem.* Probarunt Castil. *tom. 5. cap. 150. n. 34.* vbi bene loquitur, licet neminem alleget Gregor Lopez *in leg. 7. tit. 11. p. 5. gloss. 2.* Anton. Gomez *tom. 2. variar. resolut. cap. 11. n. 20. versic. quod tamen.* Mantienzus *in d. leg. 2. gloss. 5. num. 11. titul. 16. lib. 5. recopilat.* & ibidem Azeued. *num. 38.* Ioan. Guutierrez *practicar. quæst. lib. 3. quæst. 97. num. 8.* quæ doctrina conformis est prædictis verbis, *leg. 2. in princip. atque in fin. Que toda via vala la obligacion, y contrato, que fuere fecho en qualquiera manrea, que pareçiere, que vno sequiso obligar a otro.*

Et comprobatur ex his, quæ in terminis *l. con-* 63
tractus. Cod de fide instrumen. nec no n. leg. 6. tit 5. part. 5. approbantis opinionem Alosij, & sequacium vt contractus non dicatur perfectus, & absolutus, quoties inter partes actum fuerit, quod de eo celebretur instrumentum, ita vt interim quilibet possit pœnitere. Quæ iura abundè exornat, & vtriusque partis opiniones recēset Castillo *contr. tom. 3. c. 26. per totum*, maximè *ex n. 17.* postmodum

ex num.19. & seqq. arguit *de l.leg.2.tit.16.lib.5.recepil.* qua videbatur *d.l.parti* innouari,dum disponit. *Que pareciendo que vno sequaſo obliger à otro, que de cumplirlo.* Respondit nihil obstare eo quod in terminis *d.l.p.* contrahens, qui appetit instrumentum conficiendum, non habet animum se
64 obligandi,quousque conficiatur,quo casu *d. l. 2. nihil corrigit*,aut detrahit *l. partitæ.* & communi DD.refert Felicianum *in addit ad cap.4 n.4.* contra alios id fundantem, necnon Gregor.Lop.Couar. Anton. Gomez, Didac. Perez, Lasarte, Parlador Richardum, & Azened. ab eodem Felicianum citatos,& merito sequutos.

65 Omnes igitur DD.vtriusque opinionis,vt vides *ex d.l.regia*,in vnum conueniunt; in ceteris obligationibus, præter donationem ob specialem eius naturam; statim tertio absenti acquiri ius perfectum, & irreuocabile ante acceptationem, qua
66 pendente obligans ab ea resilire non potest, nec reuocare in præiudicium eiusdem tertij, quo ex pacto sibi fauorabili à contrahentibus principalibus appositio ius irreuocabile, & perfectum fuit quæsitum,ad late tradita per discursum huius cap. & per argumentum ab speciali deductum ex Doctoribus tenentibus in donationis obligatione,& promissione non verificari dispositionem *d. l. 2.* ob eius naturam,& specialitatem, vt firma remaneat in cæteris obligationibus, in quibus specialitas prorsus cessat, provt ipsimet fatentur,dum excipiunt donationem.

67 Et loquendo interminis *d. leg.2.* expresè dixit Hern. Osilla *in leg.7.titul.4.part.5. gloss. 4. num. 18. tom.1 fol.261.* pod Accur.Fulgos. Alexand. Couar. & Laram *in leg. si quis à liberis, §. item rescriptum, numer.32.ff.de liber.agnoscen.* quod in aliis obligationibus præter donationem non possunt contrahentes discedere in præiudicium tertij, cui ex eis fuit ius quæsitum.

68 Hinc licet de iure communi creditores hæreditarij nequeant emptorem hæreditatis conuenire,etsi aliter inter contrahentes esset conuentum nisi in subsidium. Vt per *leg. 2. Codic. de hæredit. vel actio.vend.* vt post plurimos Doctores diximus superius, ac insuper ex Anton. Gomez, Mantic *de contract.lib.4.tit.10.à num.* 20. & Parlador.*lib.2.4. part cap. fin. §. 2. numer. 5.* firmet Hermosilla *ad leg.13.tit 5.part.5.gloss.5.numero 10 tom. 1. fol. 68.*

69 Tamen de iure regio ex *d. leg. 2.* aliud firmat ipse Hermosilla in hunc modum: *Hodie de iure nostro regio ex leg 2.titul.16.lib.5.recepilat. contrarium respondendum est:quia alteri per alterum licet stipulari, & ex contractu vnius alteri acquiritur actio, & sic esse in electione creditorum hæredem, vel emptorem,*
70 *conuenire.* notat Azued ibi,*num.39.vbi de facto sic indicatum vidisse,& testatur,& de iure communi vt circuitus euitetur,idem obseruandum esse docuit* Boerius *decisione* 204.*n.*43.&c.Et plures alij citantur concordes *infrà ex n.* 90.

71 Et idem in donatario cum pacto de satisfaciendo creditoribus donantis, vt ille directè conueniri possit propter circuitus videndos, ex Boërio probat Gutierrez *practicar. quæs. lib. 2. quæst.57.n.* 19. & ad hos terminos reducenda erit doctrina Gratiani superius adducta *n.* 28. *versicul idem tenet Gratianus* &c.

72 Et cuncta prædicta complectens in nostris terminis resoluit quæstionem Ioan.Gutierrez *practicarum lib.4. quæst. 59. per totam.* maximè *ex n.12. & sequentibus*, quiquidem Author licèt in pluribus locis tenuerit opinionem Molinæ, *vt l. Regia 2.non habent locum in donatione*, quæ sui natura requirit acceptationem, antequam ius perfectum, & irreuocabile acquiratur donatario absenti,nempe *in cap.quamuis pactum,de pactis,in 6. ex numer. 53. & sequentibus,& 41. per totum, & in consil. 20. & lib. 5. practicarum quæst. 96. numer.6.*

Adhuc tamen in cæteris obligationibus præter 73
donationem *ex d. leg. 2.* contrarium firmiter tenet,vt alteri per alterum absenti quis efficaciter obligatus maneat, & ius irreuocabile tertio acquiratur, ita vt ex eo contractu inter alios celebrando actio directe tertio ex dispositione *d leg.* Regiæ acquiratur,& ex contractu agere tertio liceat *in d.quæst.59.* ipse Ioan.Gutierrez *ex num.12.* quæstionem mouet nostram, necnon aliam omnino similem. Quando, scilicet, vnus conduxit 74
redditus regios, vel concilij, & postea is sponte, & absque nominatione præcedente, admittit alium in societatem illius conductionis vectigalis eiusque partem concedit, atque participem in conductione facit aperdida, y ganancia. An iste particeps socius teneatur Regi, vel Reipublicæ. Hinc inde eleganter disputat, & tandem resoluit non teneri,cum à principio cum ea nihil contraxit, sed cum tertio, inter quos dumtaxat obligatio oritur, quos non egreditur, nec contra participem respublica agere potest.

Et consequutiue *num.22.cum sequentibus*, ita in 75
nostro casu mirabiliter militat. *Supradicta omnia in hac secunda specie vera intelligo, præterquam si conductor primus fecerit, vt socius, vel socij, quos postea admisit in vectigalibus obligentur insolidum, vel pro parte in fauorem Cameræ Regiæ, vel Reipublicæ, alterius ve priuati absentis;tunc enim licet iure communi attento alteri per alterum regulariter non quæratur actio, vt in leg stipulatio iste, §. alteri,ff. de verbor. obligat. & in §. alteri, institut. eodem titul. leg. 7. titul. 11. part. 5. pulchrè Abbas in proœmio decretalium, §. Gregorius. Vbi congerit plures fallentias, & Anton. Gomez 2. tom. cap. 11. numer. 18. rectè Camera Regia, Respublica, vel alius priuatus, in cuius fauorem se adstrinxerunt, atque obligarunt socij postea admissi, poterit aduersus eum, vel eos agere iuxta tenorem obligationis tamensi vectigal acceptum non sit à principio nomine societatis, vel sociorum postea nominandorum.*

Tum quia quando creditor, cui iam debetur 76
res, vel pecunia, stipuletur eam reddi, & solui tertio, stipulanti interest, vt illi soluatur, & quia censetur constitutus procurator nomine creditoris iuxta leg. siccum Camillus, ff. de solution. & ibi Bartol. & communiter Doctores. Tum etiam quia 77
hodie de iure nostro Regio benè quæritur actio, & obligatio illi tertio, & sic corrigatur ius commune per prædictum, quo habetur, vt alteri per alterum illa non quæratur ex leg.3.titul.8. lib. 3. noordinamen veter, hodie leg. 2. titul. 16. lib. 5. nouæ Collectan. Reg. per quam ita tenet, & *probat Roderic. Xuarez in l. quoniam in prioribus, quæst. 8. column. 4. Codic. de inofficios. testament. Couarruu. lib. 1. variarum cap. 14. numero 13. Antonius Gomez vbi suprà numer. 15.& melius numer.18. Gregor. Lopez in d. leg. 7. gloss 1. Didacus Perez in d. leg.3.colum.1059.circa finem versic. quæ, Azued. in d.leg.2.n.30.*

Quod adeò procedit, vt actio, quæ virtute illius, 78
legis

legis quæritur absenti, sit directa, & non contra, nam ap. l. Nas lex illa Regia inducat ius exequendi, vt in terminis probat Anton. Gomez d. n. 16. in vers. & vider, q. in tantum, & Azued. vbi sup.

79 *Quinimo virtute dictæ l. Regiæ quæritur etiam illi tertio absenti ius exequendi, si talis obligatio, permissio alteri facta contineatur in instrumento, quo illam habebat paratam; argumento l. si procurator meus, & ibi notat Bart. & communiter DD. ff. de procurator. & in expresso Bart. in l. 1. ff. de actio. & obligat num 22. & in terminis Segura in repetitione, lib. si ex legati causa, col. 12. fol. 104. ff. de verbor. oblig. Roder. Xuarez in lib. post rem iudicatam, limitat. in 1. ad l. Regni ff. de re iudic. Anton. Gomez vbi supra in d. numer. 18. circa finem, versicul. adde.*

80 *Et Azued. vbi supra numero 31. inde inferens iuncto num. 32 quod licet iure communi si vendam tibi fundum meum, vt ex pretio satisfaceres creditoribus meis, requiritur, quod ego eis cederem actionem, vt huiusmodi creditores contra te agere possint vt per Benevent. Stracham, de mercatura, part. 2. de decoctorib. num. 3. colum. 333. in parvis; hodie tamen per illam legem Regiam hæc non requiritur cessio, sed di-*

81 *recte possunt agere creditores contra emptorem talis fundi pro debitis suis recuperandis, & soluendis ex pretio dicti fundi. Et quæritur prædicta actio, & obligatione hodie per legem alteri per alterum irrevocabiliter, & promissor non potest prædictam promissionem alteri factam revocare, cum sit ex causa onerosa (vt excludamus casum donationis absenti factæ ante acceptationem, de qua infrà agimus alibi) ita in terminis tenet Anton. Gomez, vbi supra n. 18. vers. tertio etiam adde & prius eodem 2. tom. cap. 4. de donatio. num. 3. in fine, vbi & non potest actus vel contractus revocari tametsi Azued. in d. l. 2. n. 30. teneat contrarium dicens, quod ad irrevocabilitatem acceptatio est*

82 *necessaria.*

83 *Ex quibus omnibus* (inquit & prosequitur ipse Ioan. Gutier.) *rectè prolatur, nostra procedens limitatio, quando quidem procedit in favorem cuiuslibet privati absentis, cui hodie de iure Regio quæritur actio, & obligatio per alterum eidem stipulantem, &c.*

84 Hactenus de notabili, admodúmque singulari, determinatione Ioan. Gutierrez firmiter cunctos articulos nostræ quæstionis absoluétis, tam respectu doctrinæ generalis, quàm specialis, vt quoties debitor obligat alterũ, vt soluat creditori suo absenti, & minimè in contractu intervenienti, quod statim quæratur ius, & obligatio tertio creditori, & actio directa. & non vtilis firma, & irrevocabilis, quam in specialicasu, de quo fermo noster est)

85 vt is qui vendit eo pacto, & lege, vt ex pretio emens soluat suis creditoribus, iftis statim quærat ius, & actionem, vt venditor promittens eis sit obligatus directè, & sine vlla debitoris stipulantis, & venditionis cessione facta distinctione inter ius cõmune, & regium ex nostra *l. 2. t. 16. l. 5. recop.* Cum ex ea directè concedatur absenti vt ex aliis rectè firmat ipse Gutier. loco citato, ad quod vlterius videndus erit ipse Gutierrez, *in l. 2. practic. q. 58.* vbi hanc doctrinam mirabiliter comprobat *n. 16. prope finem.*

86 Et similiter facta specialiter, & signanter distinctione inter donationem tertio absenti factam, & aliam qualibet obligationẽ redũdantem in fauorem, & vtilitatem eiusdẽ absentis, vt in illa sit necessaria, etiam hodie, acceptatio, ne vlterius revo-

cari possit, & vt efficaciter tertio ius perfectum acquiratur ex ea, & ex pacto inter principaliter contrahentes ipsa lex Regia vt communis, & irrevocabile tertio absenti acquiratur; nulla sit necessaria acceptatio, sed hæc eadem adsit, & obligatio à lege ipsa secunda irrevocabiliter præsumatur. Cuius quidem ampliationis, & aliorum per eum allegatorum resolutio in omnibus conuenit nostræ. 87

Qua stante, potest probabiliter dubitari de resolutione Alexandri *consil. 4. lib. 6.* quod referens notabile dixit Mierer *de mercatura 18 part. quæst. 68. n. 53.* quo Alexander ex pluribus resoluit, quod promittens alteri, soluere omnibus creditoribus; obligaturi tertia absentibus, & ignorantibus, quę doctrina iure communi attento scrupulosa videtur, & contra iura expressa in tota 2. *p. huius quæst.* allegata; indubitabilis tamen redditur hodie iuxta patrium ius, ex his quæ Anton. Gom. Azued. & Ioan. Gutierr. rectè firmet, nisi Alexand. intelligas iuxta doctrinam Ioan. Gutier. *in d. quæstione 58. n. 23.* vbi dicit quòd quando creditor, cui iam debetur res vel pecunia, stipulatur, eam reddi, & solui tertio stipulanti interest, vt illi soluat & quia censetur constitutus procurator nomine creditoris, iuxta *l. si cum Cornelius, ff. de soluto.* vbi Bart. & communiter Doctores. Quam doctrinam mirabiliter explicat & comprobat Antonius Gomez *tom. 2. variar. capite 1. vers. quinimo casus est, & in vers. seq. sextus casus est.* Vel nisi eam Alexand. & sequacium doctrinam intelligas, prout Boërius *decis. 204. n.* 43. dum in praxi esse tenendum, affirmat propter circuitum vitandum, ex *l. Dominus testamento ff. de condit. indeb.* quod donatarius qui ex pacto se obligauit donanti ad eius debita soluenda, vt donatarius directo possit conueniri à creditoribus, vt circuitus & anfractus euitetur, & ex bono, & æquo. Sequitur Ioan. Gutier. *practicar. quæst. lib. 2. quæst. 58. num. 19* maximè in nostro regno vbi iudicandum inspecta sola facti veritate, ex *l. 10. tit. 17. lib. 4. recopil.* qui quidem latissimè per totam quæstionem agit de donatario vniuersali, qui de iure tenetur soluere creditoribus intra vires donationis, etiam non confecto inuentario in subsidium quando donator non est soluendo, vel quando alicui non est hæres; de quo plenè per Giurbam *decis. ex num. 33.* vbi plures allegat, quibus adde Cancerium *variar. resolutio. lib. 1. cap. 8. de donatio. ex n. 42. & part. 2. cap. 7. de pactis ex n. 128.* tamen ipse Gutier. *d. quæst. 58. num. 19.* rectè obseruat de iure nostro regio directe posse donatarium conueniri propter circuitus vitandos & attenta veritate; ideo multo magis, quando adest pactum expressum de soluendis creditoribus; prout sentit Gutier. *d. n. 19. p. med.* 88 89 91 92

Hanc eandem distinctionem, & differentiam inter donationem absenti factam, vel quæ ex pacto inter alios contrahentes tertio absenti resultat; & aliam obligationem, quæ ex pacto inter principaliter contrahentes infertur tertio, minimè cõtrahenti, nec præsenti tempore contractus, apertissimè agnouit Castillo *controuers. c. 150.* quo illam excitat post alios quæstionem, an & quando pacto de non meliorando profit omnibus filiis irrevocabiliter. Et distinguit duos casus, primus est, quando cum tuo filio, & ad eius dumtaxat fauorem limitatim pepigit pater de non meliorando aliquem filium, vel de nullo meliorando in eius damnum, & præiudicium, vt tunc ex isto pacto limitato nullum iudicatur ius cæteris fratribus, & 94

posse huius filij paciscentis consensu reuocari, & alterari per patrem; vt videre est *ibidem num.* 25. & 26.

94 At quando hoc pactum de non meliorando fit ad instantiam vnius filij, & in eius fauorem principaliter, ita quod promissionis, & scripturæ confectioni ipse tantum adfuerit cum parente promittente, & pactum ad scripturam redigente, iuxta *l.* 22. *T.* attamen pactum ipsum quoad ius, exco resultans, & quoad subst ãtiam promissionis generaliter, & indefinitum magis conceptum sit, atque ita vt non modo filij, cuius fauore adductus fuit parens ad pacti, & obligationis promissionem, sed & omnium filiorum fauorem concipiat, tunc cæteris etiam filiis absentibus, & minimè contrahentibus ius irreuocabile acquiritur, vt post Angel. & Tellum probat Castillo *n.* 35.

Quæ resolutio recipit comprobationem ex iis,
96 quæ antea *n.* 22. præd xit in hunc modum. *Tertiò atque in comprobationem eorundem, id hodie magis indubitatè procedere debere videtur, attenta decis. l.* 2. *tit.* 16. *lib.* 5. *nouæ recopil. ex qua alteri per alterum, etiam absenti quæritur actio & obligatio, vt constat ex illis verbis*, ibi. *Yno pueda opponer que fue fecho el contracto, o obligaçion entre ausentes Et ita annotarunt vnanimiter huius regni interpretes Greg. Lop. Antonin. Gom. Didac. Perez Couar. Villalobos Otanus Matienz, & Azeued. cum quibus Ioan. Gutier. pratic. lib.* 3. *quæst.* 98 *num.* 7. *Ludouic. Molin. de Hispan. primog. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 59. & 68. *Parlador. lib.* 2. *cap.* 3. *ex num.* 1. *cum seqq. Thomas Sanchez lib.* 1. *de sponsal. lib. disputat.* 9. *num.* 18. & *voluit apertè in eisdem terminis noster Tellus in d. l.* 22. *Taur. numer.* 11. *in fin. Angulo de melioratio. ad l.* 6. *gloss.* 2. *numero* 5. ibi *Et hoc est conforme iuri regio; vndeecateri filij ex contractu & pacto de non meliorando, inito cum vno filio, ita acquirere possunt ius, atque ex eo iuxta d. l. regiam* 2. *agere ac si cum eis pactum ipsum factum fuisset*, &c.

97 Et quamuis iste author postmodum *d. n.* 35. *in fine*; quærat, an ad huius pacti irreuocabilitatem requiratur cæterorum filiorum quibus absentibus in consequentiam ius acquiritur, & vtilitas (acceptatio, remittit se, an *cap. seqq.* 151. & melius ad *c.* 152. quo per totum de hoc latè agit, & cum Mie-
98 res *de maiorat. part.* 1 *q.* 68. Angulo, & Morquecho, *requiri acceptationem firme*, ex eo tamen mouetur; quia hi omnes Doctores probant hanc pactionem de non meliorando esse veram donationem, vt ipse Castillo *n.* 1. 2. & 3. cum dictis Doctoribus com-
99 probat, atque *n.* 18. & 19. & quemadmodum in do-
100 natione absenti facta etiam hodie requiratur acceptatio ad eius irreuocabilitatem; ita & in ista de non meliorando, cum sit vera donatio; igitur apertè constat, & clarè sentit Castillo, nec non Mieres, & Morquecho, quod si pactum de non meliorando non contineret donationem: obseruaretur in eo respectu tertij absentis dispositio *d. l.* 2. sicuti in cæteris obligationibus, quæ alteri per alterum hodie acquiruntur irreuocabiliter præter donationes ex speciali ratione eas excludentes à verbis *d. l.* 2. iuxta vnam Doctorum opinionem. quæ in praxi magis frequenter admittitur,

101 Et hanc distinctionem in hisce met terminis, quibus loquimur, clarè declarauit Mieres *maiorat.* 1 *part. q.* 68. vbi postquam *num.* 13. & *seqq. dict l. Regia* 3. opposuit ad denegandam reuocationem pacto de non meliorando ante acceptationem; postea contrarium sequutus *num.* 55. ita ait; *nec ad rem pertinet etiam, d. l. ordinamenti; quia ea non procedit in donatione, vt volunt Doctores prædicti, & docet communis practica regni vt supra dixi.*

Hæc omnia lector attẽde; quia alibi ita digesta 102
non reperies, vidi enim doctos viros in materia *d. l.* 2. infeliciter errare, terminos iuris confundentes & indistinctè sentientes, etiam hodie in obligationibus quibuslibet absenti factis, seu alteri per alterum requiri acceptationem ad earum firmitatem, & irreuocabilitatem moti ex determinatione Doctorum loquentium in donationibus, in quibus tantummodo eorum versatur controuersia, non animaduertẽdo rationis specialitatem sufficiens motiuum præstantem DD. dissentioni, ne includãtur *in d. l.* 2 generali determinatione, & magnam esse differentiam inter donationes, & cæteras obligationes tertio absenti per alterum irreuocabi- 103
liter acquisitas ex immutabili dispositione, *d. l.* 2

Quibus suppositis concludendum erit in nostra quæstione, vt creditores debitoris vendentis, vel donantis, aut aliter cedentis rem suam alteri cum pacto, vt illis satisfaciat, possunt liberè comparere in iudicio concursus, non solũ formati per donatarium, aut emptorem, cum eum ex pacto habeant efficaciter obligatum iuxta nouam *l. Reg* 2. dispositionem vt hactenus manifestè monstrabimus.

Verum etiam ad concursum principalis debito- 104
ris hac lege vendentis, vel cedentis, quẽ creditores simul habent obligatum vt antea, quia prior obligatio per secundã non tollitur, sed imò augetur, etenim est addere obligationẽ obligationi, vt secunda magis tuti, & securi sint creditores, prout ex plurimis iuribus expressè hoc probantibus diximus suprà *ex n.* 15. *cũ seqq. vers. pro contraria tamẽ parte iura sunt expressa*, &c. & tenent in terminis Boërius; Azeued. & Hermosilla superius citati *numero* 68. *vers. licet de iure communi creditores*; &c. Nec enim in creditorum præiudicium hoc pactum debet cedere, nec potest debitor minuere ius creditorum licet augere sic, efficaciores cautiones aut fideiussores, & hypothecas præstando; prout ex iuribus & doctoribus probauimus, sursum *ex n.* 31. *vers. nec non quia creditores*, &c. debitor enim 105
principalis, & emptor, seu donatarius ex hoc pacto iudicantur, & effecti sunt duo rei debendi. Et secũdus, qui soluere promisit, constitutor dicitur, cum accedat debito iam ab alio contracto, quod se soluturum constituit, & promittit, *l. eum qui*, §. *quod exigimus, ff. de constituta pecunia, l.* 2. *l. fin. C. de constit. pecunia.* §. *de constit. instit. de actionibus*? latissimè post plurimos DD. videdus Pirrus Maurus Aret. *in tract. de fideiussoribus, cap.* 4. *per col. fol. mihi* 5. vbi quod iste cõstitutor etiam principaliter obligatur

Et cum vtrosque habeant obligatos creditores, 106
ad cuiuslibet concursum recurrere liberè possunt, ita vt vna solutione contentari debeant; prout abũ dè probauimus suprà 1. *part. cap.* 17. & 18. *per tota.*

Restat nunc satisfacere illi difficultati appositę suprà *in* 2. *argumento* 2. *part. huius quæst. numer.* 40. *vers. secundò*, & pro hac parte facit, quod dicitur *l. Regia* 2. *tit.* 16. *lib.* 5. *recop.* non posse procedere in emptore, aut donatario cum pacto, vt creditoribus satisfaciat, cum hoc casu isti non se obligent creditoribus, nec in eos directè dirigãt suam promissionem, & obligationem, sed directè in venditorem, seu donatorem hac lege & cõditione: nam *d. l.* dicit manere obligatum eum, qui alteri voluit obligari; & de sua voluntate alteri se obligandi

quomodoliber appareat,provt ex aliis diximus ſu-
prà *ex n. 60. cum ſeqq. verſqui verò affirmativam*
108 *&c. ſtabitur*,&c.

Quia reſpondetur,quod quando debitor obligat alium,vt creditoribus ſuis ſatisfaciat abſenti-bus,& non ſtipulantibus : hæc obligatio non ſolum ſit debitori ſtipulanti;ſed eo mediante creditoribus ſuis reum ſimul obligare intendit ; quia hæc eſt vera debitoris ſtipulantis intentio , necnon eius qui ſe obligat, vt ſcilicet ſuam dirigere intendat obligationem in fauorem , & vtilitatem abſentis creditoris,vel eius,cui ſolutio fieri ſtipulatur ; nec vera hæc eſt , & realis ſtipulatio alteri per alterum , de qua loquuntur expreſſe leges de hoc loquentes,nempe *d.l ſtipulatio iſta*, §.*alteri c.*§§.*ſeq.*& propterea non valet hæc obligatio,nec tertio prodeſt,& in expreſſo in noſtris terminis, quod hæc ſit alteri per alterum reum obligari; probat *d l.ſtipulatio iſta ſi quis ergo ſtipulatus fuerit, cum ſua intereſſet ei dare: in ea erit cauſa,vt valeat ſtipulatio. Vnde etſi procuratori meo dari ſtipulatus ſim , ſtipulatio vires habebit, etſi procuratori meo , quia intereſt mea , ne vel pœna committatur, vel prædia diſtrahantur, quæ pignori data erant, &*
109 *in* §.*ſi ſtipuler.* ſimilis text.*in l.ſi cum Cornelius, ff de ſolationibus*:& *ibi* Bart.Et communiter omnes & i terminis quod hæc obligatio dirigatur in; creditores debitoris ſtipulatis cum alio,vt eis ſoluat;probant expreſsè Ioannes Gutierrez *practicar.quæſtio.lib.4.diſt.quæſt. 59. ex num 22.cum multis ſequentibus* ; poſt plures Doctores à ſe relatos in quo nullum dubium eſſe poteſt,ac proinde in hoc caſu planè verificeti,*d l.2.tit.16.lib.5.recopil.* & quæ in eius exornationem abunde hactenus di-
110 ximus.

Et in huius legis intellectum audi inſuper Matienzum *in d.l.2.gloſſ.3.num.6.tit* 16.*lib. 6. recopil. fol.mihi* 422.poſt Plures alios ſic loquentem. *Nec quidquam refert iudicio meo,an verba ſtipulationis, vel promiſſionis dirigantur in præſentem , vel in abſentem;vt promittis mihi dare Titio centum,vel promittis Titio centum,in his enim duobus caſibus pariter lex noſtra præcedit , vt abſenti actio quæratur ſine ceſſione* , &c. Sequitur , & facit , *quidquid tamen ſit,nullo facto diſcrimine inter has duas ſpecies,verum eſſe cenſeo', quod dixi iure noſtro Regio, vt obliget promittentem promiſſio abſenti facta , vel præſenti ad vtilitatem abſentis abſque ceſſione ; vt ſatis conſtat ex verbis leg. noſtræ quam ita intelligit Gregor. Lopez in lib.ſeptimo tit.11.part.5.verb. tercera perſona.Didac.Perez vnico verbo in lib.3.tit. 8. ordinamen.colum.1058.in principio. Antonius Gomez in tractat.de contract.cap.11.numero 20.verſ.hodie tamen iure regio.Didacus Couar.lib.1.reſolut.14. numero 23.*&c. Vtriuſque enim contrahentis ſtipulantis,ac promittentis intentio eſt, vt debitor oneretur,& vt promittens in ſe ſuſcipiat obligationem ſatisfaciendi creditoribus.

CAPVT XXVII.

Officium vitalium , ſeu annui proventus ad vitam conceſſi per legem , ſeu priuatum cum facultate alium nominandi poſt mortem; an & quando nominatis vel nominantis concurſum ſequatur, vt ex emolumentis vita debitoris durante creditores ſatisfiant.

Et an officio renunciabili hypothecato,& ob defunctum renuntiationis amiſſo,& à Rege alteri,ſeu etiá eidem debitori conceſſo ius duret creditorium vel potius extincta maneat hypotheca.

Vel quando ad tempus officium fuit conceſſum,& alterius prorogetur, an ius hypothecæ continuarum intelligatur.

SVMMARIVM.

Ad officij vitalitij emolumenta conceſſi cum facultate nominandi,facta nominatione, an creditores nominantis vel nominati ius habeant.n.1.

Nominante condemnato,facta nominatione , non poſſunt in fructibus rei executi in præiudicium nominati.n.2.

Ex nominatione proficiunt de cetu nominatus conſequitur ſeparatum à nominante.n.3.

A nominationis tempore ius fuit radicatum in perſona nominati acceptantis.n.4.

Nominatus non a nominante ſed à primo concedente ius recepit.n.5.

A nominationis tempore nominatus recipit emolumenta officij.6.

Nominatus non capit ab eligente nullo tantum miniſtro ſed à mandante , à quo recipit poteſtatem. n.7.

Iudicium, & condemnatio nominantis non affert præiudicium iam nominato.n.8.

In electione neceſſaria non cadit grauamen, nec valet opoſitum à nominante.n.9.

Officium conceſſum à Rege cum facultate nominandi quæſitum à patre pecunia , vel meritis,an grauari poteſt per patrem eligentem.n.10.

Vitaligalibus conceſſis cum facultate nominandi aliam vitam facta nominatione creditores nominantis ius non habent ad emolumenta.n.11.

Idem in officij emolumentis eodem modo conceſſi per Regem.n.12.

Officium conceſſum à Rege cum facultate nominandi vnum ex filijs,filius nominatus habet iure proprio & non tenetur creditoribus patris.num.13.

Niſi in facultate filius nominatus ſub qualitate hæredis tacita,vel expreſſa.n.14.

Qualitas hæredis ex quibus indicetur num. 15. recolligitur

Nominatus

Nominato quando ius irrevocabile acquiratur exnumer.16.

Nomin. vita feudum competens ex contractu resolubili ad tempus mortis nominantis in eius imperio est variabilis: sique ad interim.n.17.

Quo casu si non faciat testamentum in vita per nominatum nominatio tenet respectu contrahentium.n.numer.18.

Seues respectu creditorum nominantis praematuro diligentia qui habent ad emolumenta officij durante vita debitoris.n.19.& 20.& n.21.

Electio,& nominatio praematura non praeiudicat creditibus nominatis quod emolumenta, & fructus, percepta durante.n.22.

Leg. cum pater,§.si filia, ff. leg. 2. ponderatur. ibidem.

Electionem datam patri pro nominando unum filium ad emphyteusim post suam mortem pater praecipere nequit eligendo in vita in praeiudicium caeterorum filiorum respectu fructus sua vita durante. num.23.

Et fructus medij temporis filius nominatus conferre tenetur inter fratres.n.24.

Et respectu interesse potest pater nominatus in vita, & eadem emphyteusim gravamen apponere nominando.n.25.

Nominandi tam in vita quam in morte vel simpliciter facultas concessa per contractum semel variari potest.n.26.

Secus si ex testamento, quia tunc nominatio facta per contractum irrevocabilis fit.n.27.

Debet tamen constare nominatio acceptatio, & traditio vt fiat irrevocabilis nominatio.n.28.

Aliàs filia datio personalis acquiritur nominatio, quae non ingredit datam nominationem cum traditione, cessante pacto de non alienando cum hypotheca specialibus.29.

In nominatione procedit i quoties.C.de rei vind.sicut in caeteris contractibus.n.30.

Nominatus ad officium alicui concessum cum facultate nominandi in vita, vel in morte si acceptavit contractum,& possessionem rei,non tenetur creditoribus nominantis.n.31.

Secus si res,ad quam nominatur ei non fit tradita.numer.32.

Et facta fuit accessio dominij, & dominium sequitur. num.33.

Creditores nominantis,qui rem non tradidit non habet interim ad fructus, quia pertinent nominanti.num. 34.& 35.

Officium renuntiabile cum regio assensu hypothecari, & obligari potest.n.36.

Officium hypotheca unum amissum,& regi devolutum, alteri concessum,non tenet cum hypotheca sed solvitur. num.37.

Officium super quo conditus fuit maioratus ob defectum renunciationis amissum,liberum devoluitur ad regem.absque vinculo.n.38.

Hypotheca super iuribus regalibus imposita an resolua per venditionem alteri eorum factam à debitore.n. 39.remissiue.

Creditor debet prospicere qualitatem resolubilem rei sib. hypothecatae, & sibi alio iuris remedio praecavere. n.40.

Emphyteusis per commissum devoluta hypotheca impositi resolvitur.n.41.

Et hypotheca medio tempore contracta resolvitur. numer.42.

Pignus resoluitur, resoluto contractu ex causa praecedente necessaria.n.43.

Causa necessaria,vel voluntaria antecedens,vt pignus resoluatur,quae dicatur.n.44.remissiue.

Emphyteusis de providentia ob non solutum Canonem à possessore devoluitur ad dominum in praeiudicium dell'enfiteuta vocatorum.n.45.

Et etiam in praeiudicium Ecclesiae, si praelatus non solverit pensionem.n.46.

Officium amissum,& ad regem devolutum,si iterum debitori concedatur, extincta manent antiquae hypotheca.n.47.

Officium sicut ad regem liberum devoluitur, ita liberum transit in eum cui Rex nouiter concedit.n.48.

Res,quae semel officia fuit libera semper libera remanet. n.49.

Molendinum hypothecatum si penitus sit diruptum,hypotheca dissolvatur,etiamsi ex eisdem molis, & lamentis aliud nouum construatur.n.50.

Quia non est idem molendinum, sed aliud nouum. n.51.

Actio semel extincta iterum non reuiuiscit n.52.

Hypotheca, quae semel cessauit, & omnino euanuit, amplius non reuiuiscit.n.53.

Dos officio ad feudum valet argumentum.n.54.

Feudum semel amissum ob delictum, si eidem Vasallo concedatur,nouum erit feudum n.55.

Feudum nouum dicitur etiam antiquum e dem Vasallo nouiter concesso.n.56.

Ob nouum feudi concessionem,renutatione precedente, omnia pacta antiqua feudi euanescunt.n.57.

Nouum dicitur quod nunquam fuit,vel fuit,& posica nouo iure acquiritur.n.58.

Nouum officium dicitur ad tempus concessum,prorogatum postea post tempus.n.59.

Officio semel extincto aliud nouum concessum intelligitur.n.60.

Officium prorogatum post terminum nouum est.numer.61.

Eo durante si prorogetur officium idem durat officium n.62.

Si verba prorogationis sint apta ad nouum officium, vt puta eligimus te pro aliis sex mensibus, nouum est officium n.63.

Contractus ad tempus limitati prorogatio inter contrahentes operatur,& non fideiussoribus.n 64.

Officij prorogatio operatur inter officialem, & eligentem, sed non quoad fideiussores officialis. numer.65.

Prorogatio tacita operatur in hypothecis conductoris non in alienis bonis ab alio hypothecis .n.66.

Prorogatio tacita conductionis non conferuat praelationem hypothecae.sed operatur à die tacitae conductionis.n.67.

Concurrentibus locatore pro mercede tacitae conductionis, & creditoribus cum conductore contrahentibus ante eam,isti praferuntur in hypotheca.n.69.

Locator pro suis annuis pensionibus omni prafertur creditori,interim contrahenti cum conductore. numer.69.

Creditor confidisse pro sorte,& usuris praefertur creditori contrahenti postea cum eodem debitore ante usuras dicere fa.n.70.

Fideiussor officialis,vel conductoris cum termino limitato cum facultate tamen in eodem contractu, vt possit tempus prorogari,an pro tempore prorogato teneatur.n.71.& 72.

Fideiussor adiecta pro tempore limitato si dominus

minus post illud vti patiatur, non tenetur. n. 73.

Fideiussio pro vinere ad officium Baiuli si eius industria accedat ad officium Capseri, non tenetur. numer. 74.

Fideiussor pro administratore alicui officij, si nouus dominus illum tolerauit in administratione, non tenetur. n. 75.

Noua persona superueniente in officio semper nouum officium dicitur. n. 76.

Etiamsi à principio officium concedatur duabus personis successiue. n. 77.

Vsufructus relictus Titio, & post eius vitam heredi suo, duo sunt usufructus. n. 78. & n. 79.

Idem in renouatione emphyteuseos. n. 80.

Officium nouiter prorogatum eidem debitori, licet liberetur ab antiqua hypotheca, sub ingreditur tamen hypothecam generalem. n. 81.

Officium ad vitam si fuit hypothecatum, hypotheca durat, durante vita debitoris. n. 81.

Officio extincto hypothecato, creditores quandoque obtinet a rege, vt cum eadem hypotheca transeat in nouum successorem. n. 83. & n. 84.

QVANTVM attinet ad primum articulum huius cap. an officium vitalitium concessum per Regem debitori cum facultate nominandi alium in vita, aut post mortem; videtur dicendum, quod facta nominatione, ita nominato ius ad illud acquiratur, vt creditores debitoris nominantis amplius ex eius emolumentis satisfieri, & solui prætendere non possint, cum pertineant ad nominatum, & eius creditores cum ad ea iam ius habeant, & sic officij huius emolumenta sequi debent concursum nominati, & non nominantis. Hanc resolutionem absolutè firmauit, & amplissimè comprobauit D. Ioan. Bapt. Valenzuela *in consil. 155. per totum, tom. 2.* dum loquitur de ministro Regio, cui Rex ob sua seruitia gratiâ fecerat duo millia ducatorũ annuatim sua vita durante super quibusdam annuis introitibus cum facultate etiã eligendi, & nominandi inter viuos, vel in vltima voluntate aliam quamlibet personam, vt pariter illis per vitam fruatur. Minister in vita sua per authenticum instrumentum nominauit filium suum acceptantẽ nominationem, & in tantum nominato fuisse ius irreuocabile quæsitum, vt per condemnationem postea factam in visitatione ministri, exequutio nequeat fieri in istis introitibus, & emolumentis in præiudicium nominati, ad quem omnino pertinent, & non ad patrem nominantẽ.

Mouetur D. Valenzuela *d. consil. 155. ex num. 10.* quia per hanc nominationem pro secunda vita filius nominatus eo ipso consequutus fuit ius distinctum, & separatum à primo, ex singulari doctrina Pauli de Castro *in consil. 164. num. 4. lib. 2.* Bartol. *consil. 59. num. 3. lib. 1.* Bald *consil. 215. num. 1. lib. 2.* Christophorus de Castellio *consil. 10. num. 51.* Decio *consil. 458. num. 19.* Parisio *consil. 72. num. 2. lib. 4.* Socin. Iun. *consil. 108. num. 3. lib. 2.* Molina *de primogen. lib. 1. cap. 1. num. 17.* & Marinus Frecia *de subfeudis lib. 2. §. 1. numer. 2.* Præpos. *in cap. 1. num. 14. de feudo Mediolan.* Cum à tempore nominationis (tempore non prohibito facta) fuerit ius radicatum in persona filij nominati, & nominationem acceptantis, independens à iure sui patris, *ex leg. cum mater. Cod. de bonis quæ liber. ex fecul. si igitur.* Caldas Pereira *in leg. si curatorem, ver. 69, lapsis, num. 107. Codic. de in integrum restitut.* Anton. Gomez *in leg. 83. Tauri, num. 4. versic. imò quod magis procedit, & num. 7.* Mastrillus *tract de Magistratib. lib. 4. cap. 18. num. 19.* ibi, quia non ab eo immediate, sed ab alio, hoc est, à rege &c. Castro Can. *tract. de scientia*, & ab eo tempore officium, & eius emolumenta sibi quæsisse nominatum, vt ipse Valenzuela ibi *numer. 12. & 13.* Post Patrum *decis. 274. lib. 3.* & Prosper. Farinacius *decis. 71. num. 1.*

Et *à num. 14. cum multis sequentibus*, quod nominatus non capit ab eligente, qui exequitur; sed à mandante, à quo potestatem recepit, cum eligens in exequendo solus sit nudus minister *ex cap. vestrum, de sentent. excommunic.* ibi. *Cum hoc non ipsi, sed illis, quorum authoritate id faciunt, facere videntur*, & ex plurimis Doctoribus abundè prosequitur vsque *ad n. 27. & ex n. 36.* quod iudicium contra nominantem non potuit præiudicium afferre nominato habenti ius antetius ex nominatione acceptata per ipsum nominatum, vbi multa congerit in proposito, & quod in his redditibus non potuit fieri sequestratio.

Consonant quæ Phebo *tom. 2. decis. 157.* vbi pater impetrauit officium vitalitium à rege cum facultate nominandi quendam filiũ, vt pro sua vita officium teneat, & pater tempore nominationis fecit filiũ ipsum obligare pro dote sororis, & fuit determinatum, hanc obligationem & dotationem promissam fuisse nullam, cũ ante nominationem filius iam à Rege habebat ius ad officium, & sic non potuit grauari. Ex Cabedo *2. part. decis. 125. n. 11.* Valasco *consultatione 129. n. 12.* Gonzal *ad regul. 8. glos. 5. §. 6. num. 41.* Ceuallos *commun. contra commun. quæst. 425. à num. 17.* ex quibus apparet, quod electio illius filij tanquam vnici erat necessaria, cum fœmina non possit exercere officium. Et ideo in electione necessaria non cadere grauamen *ex leg. vnum ex familia. §. 1. delegat. 2.* ex Valasco *consil 186. num. 9. & 10.* Caldas *de vom. n. quæst. 2. n. 2.* de qua decisione multum ego dubito nostri tamen non est disputare.

Vel saltem doctrina Phebi non procedit quando facultas data patri ad nominandum filium aliquẽ pro secunda vita officij, obtenta fuit à patre propria pecunia, vel meritis, quia tunc potest pater in acta electionis, & nominationis filium gratiare tanquam successorem peculij profectitij, si credimus Montano *de regalib. officiis num. 42. & 43.* vbi explicat sequutus à Noguerol *allegat. 19. num. 54.*

Idem quo Valenzuela vbi supra, quòd quando à Rege conceduntur redditus vitalitij pro vita patris, hac facultate vt possit nominare filium suum pro alia vita, vt facta nominatione creditores patris non habeant ius ad hoc redditus, nec eos sequestrare posse. Tenent Ponte *consil. 109. per totum, volum. 2.* vbi *n. 9. & 10.* ponderat Decium *consil. 544.* per quos atque D. Valenzuelam *d. consil. 155. volum. 2.* tenet Noguerol *allegat. 11. num. 105.*

Qui *num. 106.* idem affirmat in officio eadem forma habito à Rege cum facultate nominandi alium personam, vt facta nominatione creditores nominantis ad officij emolumenta recurrere amplius non possint. Cum Frecia *de subfeudis q. 55. fol. 51.* Mastrillo ad Petrum Gregorium *de consuet. feudali 3. p. quæst. 7. littera B. fol. 94. & de magistratib. lib. 1. cap. 18. num. 19. & 35.* & Andr. Georg. *in recopil feud. d. cap. 54. ex num. 82. pag. 401.*

Iterum ipse Noguerol *allegat. 19. sub n. 55.* vbi dicit, quod quando officium conceditur à rege

Tum

Titio cum facultate nominandi vnum ex filiis,vel liberis,tunc filius nominatus habet officium iure proprio,& ex propria persona,& succedit in officio absque qualitate hæredis. Provt latè probat Montanus *in tract.de regalib.titul. de regalib.officiis n.* 27.*pag.*193.*& num.*28.*num.*30.*& num.*34. quo casu filius nominatus non tenebitur creditoribus patris nominantis, cum officium habeat ex prouidentia Regis absque qualitate hæreditaria, Ita per Montanum *vbi proximè n.*43.*pag.* 210. & per Pontem *cons.*109.*volum.*2. Gallup. *in methodo*
14 *feudal.*4.*p.cap.* 5.*numero* 69.*cum seqq.* vt secus sit, quando filius,aut successor memoratur in facultate sub ex pressa,vel tacita qualitate hæredis,& ex
15 quibus hæc qualitas inducatur optimè,post alios tractat ipse Noguerol *d.allegat.* 11.*ex num.*50.*cum sequentibus.*

16 Sed adhuc horum Doctorum assertiones maiori indigent declaratione,& distinctione ad hoc, vt cognoscamus,quando nominatione facta ius irreuocabile quæratur nominato,in quo communem scribentium distinctionem sequi debemus asserentium, quod si nominandi facultas competit ex
17 contractu, vel alio actu inter viuos gesto, si est collata, & restricta ad solum tempus mortis eligentis,& nominantis (idem etenim est in hoc articulo) tunc nominans per viam donationis, aut alterius contractus inter viuos, potest semper variare,& alium,aliosvè pluries nominare vsque ad tempus mortis.Vt per text.*in leg.cum pater,*§.*à filio ff de legat.*3.tenent latiùs Anton.Gomez *in leg.* 1*.Tauri,num.*6.Molina *de primogen.lib.*2.*cap.*4.*à num.*22. Menoch. *de arbitrar.lib.*1.*casu* 38. Menchaca *de succes.progressu,*§.26.*num.* 14. Matienzo *in leg.*14.*tit.*4.*glos.*1.*num.* 37.*& seqq.* Aluarus Valasc *consil. siu. numer.* 27.*& sequentibus.* Ceuallos *quæst.*686. Ioan.Gutierrez *practicar.lib.*3.*quæst.*79. *ex num.* 3.*cum sequentibus.* Gonzal. *super reg.* 8. *Cancellar.glos.*2 *ex n.*42. D.Christophorus de Paz *de tenuta cap.*34.*num.*52. D.Valenzuel. Velasquez *in consil.*63. *ex numer.* 39.*cum sequentibus*, & alij per Castillo *controuersiar.tom.*5.*cap.*80.*num.* 18.

18 Quo casu siue variauerit nominatus, siue non variauerit, vel non reuocauerit nominationem factam,sed in ea persisteret vsque ad mortem, ita vt interim firma sit nominatio:hoc intelligendũ
19 erit respectu ipsorum contrahentium,nominantis nempe, & nominati; at respectu creditorum nominantis nominatio non tenet in eorum præiudicium:Nam cum ex forma facultatis ad nominandum,sit facienda tempore mortis debitoris,itavt antea inter viuos non sit adstrictus;sequitur,vt si eam ita fecerit voluntariè;non adstrictus facit, & & alienat ius suum, in suo patrimonio radicatum, in præiudicium creditorum,quo nullo modo admittitur, & ideo licet teneat nominatio quantum ad contrahentes;nihilominus emolumenta,& interasurium reddituum,& officij pertinet creditorum nominantis satisfactioni, ita in iis terminis quamplurima iura,& Doctores in variis articulis, & materiis adduximus,& copiosè disputantes re-
20 soluimus supra *hac* 2.*p.cap.*15.*per totum.*Vbi quod licet quis teneatur restituere pdst suam mortem maioratum, legatum, fideicommissum, bona aduentitia filij,& similia:possit præmaturè, & ante tempus restituere;tamen in præiudicium creditorũ nullomodo potest debito priuari illo interusurio,& fructibus sua vita durante, ad quos ius habet radicatum,& ex quibus tenetur suis creditori bus satisfacere. Atque ideo siue debitor nominans formauerit concursum, illud interusurium 21
trahendum erit ad concursus corpus,siue ipse nominatus concursu fecerit ad illud interusurium ius habet creditores nominantis exclusiuè ad alios creditores nominati. Ad longum probauimus *in d.cap.*15.quo casu non possunt procedere doctrinæ Valenzuelæ,& aliorum,quos supra retulimus.

In terminis præmaturæ electionis factæ per de- 22
bitorẽ,vt non præiudicet suis creditoribus quoad interusurium, ex celebri doctrina Peraltæ sequuta per Molinam,Cancerium,& Fontanellam diximus *in eodem cap.*15.*n.*34.*versic. & ideo ille qui ex dispositione*, &c. Et facit text. *in leg. cum pater.* 79. §. *a filia, ff. de leg.* 2. *à filia* (inquit Consultus) *pater petierat, vt cui vellet ex liberis suis, prædia tum moreretur, restitueret; vni ex liberis prædia fideicommissaria vina donauit; non esse electionem propter incertitudinem fideicommissi certæ donationis videbatur. Nam in eum destinatio dirigi potest, qui fideicommissum inter cæteros habiturus est, remota matris electione.*

Pariter etiam hanc partem notanter disputat, & 23
per plura fundamenta, atque doctrinas defendit Caldas Pereira *de nominat.emphyteut.quæst.* 18. *ex num.*9.*cum multis seqq.* vbi firmat, quod si pater obtinuit emphyteusim pro filiis,vt filiis, & non hæredibus,data facultate eligendi post suam mortem,si in vita vnum filium eligat,& nominet absque reseruatione vsusfructus, sed emphyteusim pleno iure trahendo filio nominato, is tenetur conferre interusurium,& fructus ex re emphyteutica à se perceptos durante vita patris, ad cuius substantiam,& patrimonium eo tempore pertinebant, & in præiudicium cæterorum filiorum vni dare non potuit durante sua vita. Vide eundem Pereiram abunde prosequentem, vt secus sit de 24
ipsa re emphyteutica,quam conferre non tenetur, sed fructus interusurij Et idem post Valascum *de partitionibus cap.*23.*ex n.*97.obseruat Brito *de locato in repetit.ad cap.potuit,*§.3.*n.*9.*in fin.*

Fulcitur hæc resolutio, nam is qui recipit em- 25
phyteusim cum facultate nominandi post suam mortem, licet in nominatione non possit grauamen,aut onus apponere:quia nominatus nihil recipit à nominante,sed à domino: tamen si in vita sua nominauit,& emphyteusim nominato tradidit,quam retinere poterat toto tempore vitæ suæ bene tunc poterit ponere nominato grauamen aliquod in nominatione: quia nominans de suo præstat Illud interusurium,& fructus,quod in vita sua ex emphyteusi percipere poterat. Ita per Cald.Pereira *de nominat.d.quæst.*18. *n.*2. & Antonium Gamam *in decis.*70.*num.*2.tenet Cardoso *in praxi iudical. verb. emphyteusis*, *num.* 47. plura alios Doctores, & iura ad hoc idem adduximus *hac* 2.*p.cap.*15.*ex num.*34 *cum seqq.*

Si vero facultas nominandi competens ex con- 26
tractu alicui simpliciter conceditur,vel etiã quãdo signanter dicitur,vt possit eligere alium, aut nominare tam in vita, quàm in morte:quia vtroque casu omne tempus comprehendit facultas. Hoc casu eligens seu nominans semel variare potest vsque ad mortem,per text.*in leg.eum qui certarum,*§.*fin.ff.de verbor.obligatio.*Si vero hęc facultas prędicto modo concepta competit ex testamẽto, vel alia vltima voluntate, tunc si nominatio fiat per contractum, statim quæritur ius irreuocabile nominato, eique statim acquiritur dominium ex

dispositione

dispositione testatoris,qui solum executionem,& nudum ministerium committit electori,vel nominatori,argumento text.*in l.unum ex familia*, §.*si de falcidia*,*D.de legat.*2.innumerabiles pene DD. pro hac differentia inter contractum,& vltimam voluntatem congerit Castil.*d.c.*80.*sub d.*18.*v.quando verò eligendi,aut nominandi facultas cum seqq.*

28 Qui *in vers.deinde cum seqq.*addit,quod quando ex contractu competit facultas nominandi, debet ad nominationem interuenire contractus acceptatio,& traditio,vt fiat irreuocabilis.Provt ex plurib
29 us comprobat.Aliàs etiamsi interueniat contractus absque traditione;solum acquiritur nominato ius,& actio personalis, quæ non impedit aliam nominationem cum traditione alteri factam,nisi in prima adsit clausula de non alienãdo cum speciali hypotheca, vel pactum de non reuocando.
30 Provt ibi,& *ex n.*19.*cum seqq.*& *n.*44. vbi ad longum,quod in nominatione procedit *l.quoties.C de rei vend.* sicuti in aliis cæteris contractib.

31 Et in hoc distinctionis membro procedunt resolutiones D. Valenz.& aliorum,quos à principio huius c.laudauimus,asserentium habentem facultatem nominandi à rege tam in vita,quam in morte,facta nominatione per contractum cum rei traditione,& acceptatione, ita ius nominato acquiri in officio,vel redditibus à rege obtentis,vt amplius creditoribus nominantis non teneatur.

32 Sed adhuc in horum DD. assertione subsistendum.Nam licet fiat nominatio absque tamen traditione rei , quam adhuc penes se retinet nominans; cum eius dominium non sit quæsitum nominato *ex l.traditionib.C.de pactis*,pariter nec fructus rei eum sequũtur,sed nominantem,tanquam
33 dominum:fructus rei etenim sunt dominij accessiones,*l.*1.& 2.*C.de pignor.act.l.Iulianus.*§.*si fructib. D.de actionib.empt.l.ex diuerso.& l.in fundo, D. de rei vendicat. l.fructus D de fructib.& litium expens.* Quamplarimos DD ad id laudauimus supra *hac 2 p.c* 20.*ex n.*20.*cum seqq.vers.tertio quia quemadmo-*
34 *dum*,&c. Atque ideo interim dum res non traditur vere vel ficte in fructibus,& emolumentis officij creditores debitoris nominantis ius habebunt, & ad eos pertinebunt,& eius concursum sequentur, non tamen nominati,iuxa doctrinam , de qua supra *ex n.*18.*vers. quo casu siue variauerit nominans, &c.*Et huic fundamento rectè conueniunt, quæ copiosè congerit Castillo *d.c.*80.*ex n.*19 & *n.*40. paulo ante citatis.

35 Nam illa nominatio,& acceptatio,licet prosit quoad reddendam nominationem irreuocabilem, & per consequens ad cogendum nominationem ad tradendam rem actione personali, tamen ante traditionem rerum dominium sibi non acquisiuit nominatus, sed potiùs penes nominantem remanet ex vulgaribus,& ideo ad eum tanquam dominum fructus pertinent,& per consequens suis creditoribus,ex iam dictis.

36 Quoad secundum huius c.articulum , quando officium sui natura remuntiabile , & ad hæredes præmissa renunciatione transmissibile.c.Provt tabellionatus,decurionatus,& similia, hypothecatum fuit creditoribus possessoris,provt fieri posse in Hispania cum hæc officia sint vendibilia, & transmissibilia quamuis in transmissione assensus regius requiratur,& titulus officij ad fauorem successoris expeditur,& reputantur bona patrimonialia,& alienantur provt cætera bona patrimonialia Probant Cou.*lib.variar c.*19.*n.*4.& 6.Gutier.*lib.* 1.

*pract.q.*64.*n.*4 & 5.Gom.de Leon.*alleg.*100.Vala *c. de partit.c.*13 *n.*62.& *seqq.*& alij quamplures cit. à Nog.*alleg.*19.*ex n.*46.Auend.*de c.c.*61.

Si forte officium amissum fuit, quia renunciatio non fuit facta intra terminum a iure regio affixum *ex toto tit.*4.*lib.*5.*recop.*vel alio modo amittatur,tunc si rex de nouo alteri concedat officium in istum transit liberum,& absque onere, & vinculo hypothecæ, cui officium supponitur erat, cum ipso iure dissoluatur : quia ius debitoris annihilatum fuit & penitus extinctum ex natura rei resolutum. & ad regem vti dominum officiorum liberè deuolutum absque aliquo onere, sed eo modo,quo à principio concessit debitori.provt argumento *lex vectigalis D.de pignoribus,& lib. stipulantem* §.*sacram.D.de verb. oblig* & ex Bald. Aymon. Cranet.Anton.Gabr.& aliis. in terminis probauit Mieres *de maiorat.*3.*part.q.*5.*n.*32.ibi,*ex quibus decisum fuit, quod cum quidam vinculum fecisset cuiusdam decurionatus,quod officium postea amissum fuit:qui dicebat id non renuntiauit in tempore debito,& ideo rex fecit gratiam nouam illius officij, quod tale officium remansit liberum , & non restitutioni subiectum,& ita obtentum fuit per duas sententias conformes.*Sequitur in nostris terminis D.Larea *in alleg. fiscal.*22.*n.*29.qui *ex n.*19. plura iura, & doctrinas in comprobationem doctè , & vtiliter cumulat, qui per totam allegationem tractat,quando hypotheca imposita per debitorem super redditibus regalibus,hoc est, Iurisd. & illos alteri vendentem, resoluatur,vel remaneat.

Conducit doctrina Baldi *in tit.quibus mod feud. amittat, versus fi fidelis.* Dum tradit , creditorem, dum feudum hypothecæ admisit,debere sibi prospicere,& cauere rem,quæ hypothecæ subiiciebatur,esse sui natura resolubilem,& teneri scire conditionem rei hypothecæ supponitur , & debuit cautius prospicere naturam rei, & sibi cauere alio iuris remedio, seu indemnitate iuxta latè tradita per eundem Bald *in l.fin.*§ *fi dd quia nostra. C. communia de legatis*,quem referens probat Io. Garc. *de hypot.post conv.n.*12.D.Larea *vbi proxime n.*28.

Conducunt verba *d.l.lex vectigal.*31. ibi *Sicut proponeretur vectigali non soluto, iure suo dominus vsus esset,etiam pignoris ius euanuisse.l.ex duob.*§.1. *de in diem addictio.c.nuper 6.de donatio.inter.vir.& vxor.*ex quibus illam regulam , vt resolutio iure dantis resoluatur ius recipientis,exornant ex Bar. Alberic.Salicet.Anton.Gom.Octauian.Cacheran. Barbos.Tusche, & aliis,Valasco, axiomate iuris. *lit.R n.*108.atque pignus medio tempore contractum resoluatur post Bart.Bald.*in c.*1.§.*rursus tit. quib.mod.flud.amittatur* & Marot.Præpos.*num.*1. Tiraquel.*de retr.lignagier.*§.34.*gl.*1.*n.*10.Franchis *dec.*64.*n.*4.Pinellus *in l.*1 *C.de bonis mater.*3. *part. n.*72.& quando resoluitur pignus extincto contractu,& acquisitione debitoris ex causa de præterito necessaria.Vide D.larea *d.alleg.*22 *n.*21.& 20. Giurba *dec.*91.*ex n.*9.& *seqq.*& nos alibi plurimos citauimus,& præ cæteris, quando,& quibus casibus dicatur causa necessaria,vel voluntaria,vt extinguatur,vel permaneat hypotheca.Latissimè prosequitur Hermosilla *ad l* 67.*gl.*1.*per totam,tit.*5.*p.* 5.*fol.*358 *cum seqq.*omnino videndus,qui vndique cuncta congessit.*tom.*2.

Et ex eo principio fit , quod emphyteusim de prouidentia pro se,filiis,& nepotibus, & sic non hæreditariam licet possessor alienare nõ possit ex causa voluntaria in præiudicium successorum ta-

men si non soluerit pensionem, vel aliter res in commissum ceciderit: ipsa libere deuoluntur ad dominum directum in præiudicium successorum, quibus hoc casu ex natura rei, & contractus, cui ab initio acquisitionis hæc inest conditio, proculdubio præiudicat, etenim hæc est alienatio necessaria inducta a lege, nõ ex voluntate possessoris. Latissimè Brito *de locato ad e. potuit*, §. 4. *ex n.* 15. *cum seq fol.* 393. *& in* §. 3 *ex n.* 28 *fol.* 382. & etiam in præiudicium Ecclesiæ, quando prælatus cessauit à solutione pensionis, Brito *d.* §. 4. *n.* 15. *&* 16. 46

Quæ doctrina (vt ad tertium, & vltimum articulum huius capitis accedamus) non solum procedit, quando officium fuit extinctum, & amissum, & ad Regem deuolutum, concessum fuit alteri tertio, sed etiam quando eidem debitori, qui illud ex aliqua causa amisit, fuit de nouo à Principe concessum, adhuc prior hypotheca fuit resoluta; cum nouum sit officium, ex nouo titulo, nouaque concessione illud debitor consequatur, ac de nouo acquirat, & cum ad principem semel liberum fuerit deuolutum, pariter liberum in debitorem trãsit: quia ius semel extinctum iterum non reuiuiscit. Et res, quæ semel effecta est libera semper libera manet, ex vulgaribus. Provt in similib⁹ terminis pulchre probat Ludouic. Cencius *in tractat. de censibus quæst.* 101. *ex n.* 12. *cum seqq.* Quod si molendinum fuit censui hypothecatũ, & penitus dirutũ, hypotheca dissoluitur, etiamsi ex eisdem modis, & cæmentis aliud nouum fuerit constructum: quia hoc est nouum molendinum non idem; sed alterum diuersum à diruto per iura singularia hoc idem probantia *in l. inter stipulantem*, §. *sacram*, & ibi DD. *D. de verbor. obligat. l quod tamen*, §. 1 *ff. quibus mod. vsusfr. amittat. & sub n.* 15. ita ait, *& in molendino combusto ex ruina, si cæmentis alterius molẽdini, quod* 47 48 49 50 *non sit idem, sed nouum molendinum.* Dixi Rota coram Seraphin. *dec.* 1418. *n.* 4. *& fauit vrgens ratio quia actio semel extincta, amplius non reuiuiscit, l. Ad cuius*, §, *duobus*, *D. leg.* 2. *l. quires*, §. *aream*, *D. de solutionib.* &c. *Provt nec hypotheca, quæ semel omnino cessauit, & euanuit, amplius non reuiuiscit, l. eius qui* §. *fin. D. iure fisci*; gl *in l. si cum* §. *fin. D. de furtis* Surd. *dec.* 51. *n.* 5. *& dec.* 163. *n.* ... &c. Vbi latius prosequitur videndus, *& in q.* 98. *sub n.* 62. *vers. verum enim vero.* 51 53

Deinde si Vassallus feudum (cuius ad officium valet argumentum, vt ex Marino Freccia, Boerio; & Ponte asserit Barbosa locorum commun. & argumentor. *loco* 47. *n.* 4.) quia tale delictum commisit, ex quo ipso iure feudo sit priuatus, & dominus ei hoc delictum remiserit, feudum illud non antiquum, & paternum, sed nouum existimatur. Vt pol. Andream de Isernia, Marotum, Præpositum, Bald. Federic. Matthæum de Afflictis, Alexand. & Sazium probat Scraderus *de feudis* 2. *p. c.* 3. *n.* 43. provt in illis nostris terminis recte argumentatur D. Larea *d. allegat.* 22. *n.* 31. 54 55

Nam nouum feudum, etiam antiqui naturam amissa, dicitur ex noua concessione eidem Vassallo facta, etiamsi de antiquo feudo fiat concessio, & ei renouetur *c.* 1. *de eo qui fidem fecit agnato in vsibus feudorum* in illis verbis. *Non obstare illud pactum, nisi feudum omnino refutauerit, vel nisi adhoc refutauerit, vt dominus eum quasi de nouo beneficio inuestiret: tunc enim secuta inuestitura noua quasi nouum* 56 *sit feudum, non succedit.* Ex quo probant DD. quod ob hanc nouam inuestituram, & nouam concessionem, refutatione præcedente, omnia pacta antiqui feudi euanescunt. Vt ex Manento, Rosental, Aretin. Afflict. Millanensi, & aliis probat Armengol. *in responsi feud. sect.* 1. *art.* 2. *n.* 162. vbi satis ad propositum nostrum sic ait. *Et ratio est, quia tunc non existimatur obtinere feudum, ex quo abstulit se de medio refutans, & dedit locum refutatio in successione ad eum pertinere; sed potius censetur feudum refutatum in manibus regis & de nouo eidem concessum ex quo inuestitus efficitur nouus dominus regis, c.* 1. *v. ter. illud videtur, de alienat. feudi. Quia consensus regis viuentis, & confirmatio contractus, & rex confirmans videtur donare feudum*, &c. consonat text. *in l. pactæ conuenta* 71. *D. de contraben. emptio.* ibi, *recessum à priori contractu, & noua emptio interuenire videtur.* 57 58

Nouum dicitur, quod nunquam fuit, vel fuit, & postea nouo iure acquiritur. Provt latissimè post plures DD. & singularium iurium ponderationem eleganter sequitur DD. Larea *vbi proximè dict. allegat.* 22. *ex n.* 31 *cum multis seq.* & idcirco cum fit nouum officium post amissionem, omnia antiqui onera, & hypothecæ per debitorem impositæ euanescunt, & in eum liberè transit ex noua regis cõcessione, vt stat im probauimus.

Et quod ex qualibet noua officij concessione 59 dicatur nouum officium, etiamsi antea concessum officium ad tempus finito tempore prorogetur. Probat expressè Bartolus *in lege dies cautionis, n.* 3. *D. de damno infecto.* vbi Castrensis *n.* 2. & Angelus *num.* 2. Angelus idem *in l. si a maiente, D. de precario* Baldus *in l. penult. n.* 2. *de excusat. tutor* idem Baldus *in l. cum qui.* §. 1. *num.* 2. *D. de iurisdict. omn. iud. & in l. meminisse.* per textum ibi, *numero* 4. *D. de officio Proconsul.* Boërius *decision.* 284. *num.* 12. Natta *cons.* 75. *num.* 1. *cum sequentibus*, Petrus Surdus. *cons.* 202. *num.* 9. Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 791. *numero* 1. Ponte *de potestate Prorogis tit.* 10. *rubric. de potestate substituendi in officiis.* Mastr. Illus *de magistrat. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 67. *cum seqq.* quia semel extincto officio aliud nouum censeatur concessum D. Larea 60 *d. allegat.* 22. *n.* 30.

Valde erudite etiam tractat nouissimè Noguerol *allegat.* 21. *& ex n.* 14. vbi adducit distinctionẽ Bart. *in d. l. dies cautionis n.* 2. *de damno infecto*, dum illum text. & *d. l. sed etsi manente*, quando officium prorogatum in eadem persona sit nouum, vel idem, quod si prorogatio fit post finitum primum officium erit nouum, & diuersum officium, cum primum sit finitum per lapsum termini. Sed si 62 prorogatio fit durante officio, tunc Bart. subdistinguit, quod si verba prorogationis sunt simplicia, nempe, prorogamus primum officium tunc primum officium durat. Si vero verba prorogationis 63 fũt apta ad nouum officium, provt si dicatur, eligimus eum pro aliis sex mensibus, tunc officium est nouum, & in confirmationem adducit DD. eosdem, quos D. Larea dudum citatus, ex quo ipse Noguer. ad plurima admodum notabilia infert, & primum *num.* 10. quod si contractus fiat pro certo tempore limitato, si illud contrahentes tacitè, vel 64 expressè prorogant, nocebit, ipsis, & non fideiussoribus per text expressum *in leg. item quæritur*, §. *quo impleto, D. locati, l si cum Hermes C. eod. tit.* infinitos DD. refert, *& n. seqq.* exempla reddit. *& n.* 20. quod prorogatio officij procedit inter officialem, & eligentem, non vero respectu tertij, qui fideiussor est cuius respectu officij prorogatio nihil operatur; cum per prorogationem fideiussoris obligatio sit extincta ex d. iuribus. *& l. Labeo*, §. *hæ autem, &* §. *si per fideiussores. D. de receptis arbitr.* vbi adducit doctrinam

66 ctrinam (licet. *d. §. qui impleto.* dicentis, quod decisum in eo §. quoad durationem hypothecariam in renouatione conductionis, procedit respectu bonorum conductoris, in quibus durat hypotheca: sed non si bona sint aliena, & obligata ab eorum domino pro conductione, in quibus non durat hypotheca; nec in ea prorogatio aliquid operatur. Idem tradit Alberic. *in d. §. qui impleto* Castr. *n.* 1. Carroc. *de locat. p.* 3. *tit. de renouationibus, conductio. q.* 22. *n.* 3. *& 7. pag.* 159.

67 Et *n.* 21. vnum animaduersione dignum asserit Noguerol. quod etiam respectu ipsius conductoris prælationem in hac tacita, & renouata hypotheca ob tacitam reconductionem inductam non operari ex die primi contractus, sed tantum ex die tacitæ reconductionis, qua ineft tacitus consensus contrahentium, & perseuerantia in priori contra-

68 ctu, & re conducta. Et ideo si concurrat locator ad mercedis exactionem pro tempore tacitæ reconductionis, & alij creditores, qui contraxerunt post primum contractum locationis, & ante tacitam reconductionem, proculdubio isti posteriores locatori præferendi erunt. Per Cornazan, *d. cons.* 177. Rouitum *ad pragm. de locato & conduct n.* 4. Barbar. *de assistentia præstan. gl. fin. n.* 10 *& seqq.* Cæsar Manent. *dec.* 31. *n.* 17. facit Marescot *variar. resol. lib.* 1. *c.* 5. *disp.* & mirabiliter defendit Gaito *de credit. c.* *quæst.* 11. *num.* 2149. *&* 2150. & ipse Noguerol. comprobat *n.* 22.

69 Quod comprobat à contrario sensu, & à ratione cessante de hypotheca, quæ contrahitur ad fauorem locatoris super bonis conductis pro solutione pensionum pro omnibus annis futuris, pro quibus fuit facta obligatio, & locatio sub vnica verborum structura, & conceptione: quę cum vnica reputetur, & sit obligatio pro omnibus annis, locator præfertur pro omnibus decursis cuilibet creditori, post locutionem, & conductionem contrahenti. Probat Cencius *de censib. q.* 118. *ex n.* 14. vbi plurimos allegat.

70 Prout ex hac ratione præfertur creditor censuarius pro sorte, & vsuris futuris, quibuslibus creditoribus contrahentibus cum debitore post census impositionem, & obligationem, anteaquam vsuræ & redditus nascerentur, & deberi inciperent; quia attenditur vnitas obligationis primordialis, in qua annuæ præstationes continentur, ex text. capitali *in l Lucius. ff. qui potior. in pign. habeant* quem exactè exornarũt Negusant. *de pignorib. 5. p. memb.* 1. *n.* 10. *&* 14. Cravet. *in l.* 1. *n* 46. *D. solu matr* Bursat. *cons.* 103. *n* 12. *cum seqq. & n* 18 *&* 21. Surd. *dec.* 250. *n.* 16 Rosental. *de feudis c* 1. *concl.* 19. *ex n.* 1. *& seq.* Bartius *dec.* 108. Mastril. *dec.* 119. *ex n.* 12. *cum seqq. p.* 2. Guido Bon. *aduoc.* 29. *n.* 13. *&* 14. D. Valenzuela *cons.* 16. *n.* 31. 32. 42. *&* 43. *vol.* 1. Peregr. *cons.* 14. *per totum lib.* 5. Castillo *dec.* 17. *n.* 31. 32. 42. *&* 43. Gratian. *to.* 4. *c.* 730 *n.* 18. *cum seqq.* Fontan. *de pactis nuptialib. to.* 2. *claus.* 7. *gl.* 2. *p.* 8. *n.* 76. Gaito *de credit. c.* 4 *q.* 1. *n.* 1176. *& seqq* Merlino *contr.* 43. *n.* 7. Donat. Anton. de Maronis *quotid. resol. lib.* 1. *resol.* 76. *n.* 5. *usque ad* 9 abunde Gasp. Rodrig. *de annuis redditib. lib.* 3. *q.* 7. *n.* 70. Ramon. *cons.* 81. *n.* 7. *lib.* 1. Paschal *de virib. patriæ potest.* 2. *p. c.* 7. *n.* 40. *cum dueb. seqq.* Nogner. *alleg.* 1[illegible]. *n.* 20. & videndus *ex n.* 15. *cum multis seqq* qui multa valde vtilia cumulauit, quibus adde Gratian. 1. *to. discept.* 42 *n.* 15. Surd *de alimentis tit.* 8. *p.* 1. *q.* 59. *n* 2 Ponte *cons.* 34. *n.* 46. Valenzuela *cons.* 56. *n.* 31. Matienz. *de contr. tit.* 22. *lib.* 11. *n.* 32. *&* 33 *& lib.* 12. *tit.* 46. *n.* [illegible]. *tom.* 2. igitur in reconductione tacita cum nouus, & diuersus à priori dicatur contractus, sequitur quod hypotheca, & prælatio non à die contractus, sed à die tacitæ reconductionis admittenda erit. Vide alios DD. 1. *p. c.* 24 *ex n.* 91. *vers. hanc. concl. verissimam*, &c. Et ipse Noguerol. *d. allig.* 21.

Et *n.* 26. erudite asserit, quod fideiussor officia- 71
lis cum termino limitato non tenetur pro tempore prorogato, nisi ipsius nouus consensus in prorogatione interuenit, etiamsi in prima nominatione dicatur, quod possit prorogari tempus, ex text. *in d. l. Labeo* 2. *§ fin. iuncto princ. ff. de receptis arbitr.* vbi factum fuit compromissum pro certo tempore, & cum facultate, quod arbitri illud prorogare potuissent, dicit *§ fin.* quod ad hoc vt prorogatio præiudicet fideiussoribus, requiritur eorum consensus. aliter obligari non manebũt. Cuius text. ponderatio admirabilis esset, si vera foret, quia aliàs quilibet responderet contrarium, cum videbatur insitam esse prorogationem in contractu, cui se subscripserunt fideiussores. Quem singularem dicit Paul. Castrensis *in d. l. sicis cautionis, D. de damno infecto, n.* 2. ibi. *Aduertendum tamen, quod in hac prorogatione debent consentire fideiussores in prima; alias non noceret eis, si damnum daretur in tempore prorogato, etiamsi à principio fuisset actum de prorogatione: quia fideiussores non censentur se obligasse, nisi ad damnum, quod daretur primo tempore. Casus est singularis secundum vnum intellectum, in l. Labeo, § fin. supr. de arbitris iuncto principio illius l.* &c. Idem tenet Decian. *cons.* 72. *n.* 14. *vol.* 2. Carroc. *de locat. tit. de obligat. q.* 6. *de fideiussor n.* 2. *vers. amplietur secundo loco notabiliter, fol.* 249. *sed in meis, fol.* 236. vbi allegat Castr. & Tiraq. *de retr. conuent.* §. 1. *g.* 7. *n.* 32. *in fin.* Ruginel. *in pract. q.* [illegible]. *c.* 24. *n.* 2. *vers. sexto addo prædicta procedere, pag.* 12. Guazin. *de tregua, & parte, p.* 2. 2. §. 3 *q.* 14. *n.* 14. *& q.* 18. *n.* 14. Enrigius *de fideiussorib. c.* 20. §. 18 *n.* 8. Petr Maurus Aretin. *in tr. de fideiussorib.* 2. *p princip. sect.* 5. *c.* 2. *n.* 13. *pag.* 307. *in magnis, & in paruis, fol.* 508. *ex n.* 9. *cum seqq.* Qui tamen nihil loquitur de facultate 72
prorogandi posita ineadem scriptura, imò potius alibi articulum tangens contrarium expressè tenet *in* 2. *p princ. sect.* 10. §. 13 *n.* 21. *fol.* 10. 11. in paruis, dum dicit, quod si in prima obligatione fuerit appositum pactum, & data in eo facultas de renouando obligationem, quod tali casu fideiussore non liberantur; cum tunc dicatur vnus contractus & vna obligatio, quæ habet ius à primo contractu & obligatione. Cou. *var. resol. c.* 16. *n.* 5. *lib.* [illegible]. Quæ opinio longè de iure verior est; at cum latiori examine indigeat, eam accuratius disceptare volui, vt veritas clarius propaletur, prout videre est 1. *part. cap.* 34 *per totum.*

Ex supradictis infert Nog. *allegat.* 21. *ex n.* 16. 73
cum seqq. quod eligens aliquem ad officium administratoris sui per annũ, quo transacto si permisit in administratione durare per aliud tempus. cum ei liberum fuisset, transacto anno reuocare, fideiussor nõ tenetur pro tacita, & remissa prorogatione, vt in puncto tenet Decia *cons.* 72. *n.* 15. *vers. at vero quãdo, &* *n.* 16. sequitur Crau. *cons.* 1. *casu* 59. *ex n.* 6. Guaz. *de tregua. & pace, p.* 2. §. 3. *q.* 18. *n.* 8.

Idem tenent Rota Rom. *to.* 5. *Rotæ recent. anni* 74
1636. quæ est *dec* 156. in ordine, in qua disceptatum fuit an fideiussio facta pro iuuene tyrone, & nouitio tempore, quo fuit admissus ad officium Banchi, extendatur ad casum, quo inuenis fuit admissus ad officium Capserij crescente illius in-

ſtria; & decium fuit,fideiuſſorem pro nouo officio non teneri, nec ad id ſuam obligationem extendi, quia fuit ſua obligatio limitata ad exercitia tyronibus apta: & ideo non poteſt extendi ad officia maiora, de quibus fideiuſſor non cogitauit.

75 Et Donatus Antonin.de Marinis *tom. 1.reſolut.* 136. reſoluens, in fideiuſſorem adminiſtrationis cuiuſdam officij,quod erat alienum, eiuſque dominium ad alium pertinebat, & domino illius mortuo, officium in alium fuit tranſlatum, qui quidem admiſit eundem adminiſtratorem,& permiſit adminiſtrationis continuationem eius induſtria vtens in eiuſdem officij exercitio,& fuit reſolutum fideiuſſorem non teneri pro adminiſtratis ex tacito, vel expreſſo conſenſu ſucceſſoris. Quem Doctorem,& ſuperiorem Rotæ dec.adducit Noguerol *d.allegat.22.n.39.& 40.*

76 Verum denique aduertit ipſe *ex n.*18.in declarationem doctrinæ B & ſequacium,de quibus ſuprà *ex num.59.verſ. & quod ex qualibet noua officij conceſſione*,&c.vt procedat eius diſtinctio,quando ipſi officiali prorogatio conceditur durante,vel finito officij primo tempore; ſed quando noua perſona in officio interuenit;ſemper in ea nouum
77 officium conſideratur, etiamſi à principio concedatur duabus perſonis ſucceſſiuè;ex doctrina Bal. & Saliceti *in l.antiquitas,C.de vſufruct.*dicentium,
78 quod quando vſusfructus, vel relinquitur Titio pro ſua vita, & poſt eum filio,vel hæredi non eſt vnus vſusfructus;ſed duo diuerſi,vnus pro patre, & alter pro filio,idem dixit Caldas Pereira *in tr. de renouat.emphyt.q.4.n 15.*

79 Et hocipſum in officiis reſoluit Matta *voto* 40. *n.3.& voto* 206.*n.*18.Maſtrill.*in addit. ad Petrum Gregor.de conceſſ.feudi,p.3.q.7.ſub littera B. verſed*
80 *hic cadit pulchræ q.pag.*94.*&* 95.idem Maſtril. *de magiſtratib.lib.1.c.28.ex n.16. & n. 23. vſque ad n.* 28.Io. Andreas Geoig.*in repetit.feudali,c.54.n.79. vſque ad* 84.Et in reuocatione emphyteuſis nouæ perſonæ facta, idem poſt Gamam, & alios dicit Noguerol,vbi proximè*n.19.&* 20.

81 Quibus quidem caſibus, in quibus conſideramus nouum officium,& nouam conceſſionem officij factam tertiæ perſonæ,vel etiam eidem procul dubio omnia onera,& fideiuſſiones, vel hypothecæ antea impoſita reſoluuntur,prout hactenus probatum fuit.Non tamen negamus, quod licet officium nouum ſit liberum ab hypothecis antiquis, adhuc tamen non liberatur ab hypotheca generali,quando officium ſemel extinctum eidem debitori iterum noua conceſſione conferatur à Rege; quia licet ſit noua acquiſitio ex hactenus abunde conſideratis, in eius emolumentis creditores ius habebunt virtute obligationis bonorũ,& hypothecæ generalis,quæ cõprehẽdit bona futura, & nouiter acquiſita ex iuribus vulgaribus.

82 Denique obſeruandum erit, quod quando hypothecæ ſubiiciuntur officia vitalitia,redditus,& alia iura donata, & habita ad vitam debitoris,extinguatur hypotheca,extincta vita debitoris, vt per text.*in l.ſi Statius Florus,*§,*Cornelio Felici,D.de iure Fiſci*; probarunt Felicianus *de cenſib.lib.2.c.4. n.14.*Socin.iun.*conſ.119.à n.15.lib.2.*Petr.Surdus *de aliment.tit.9.q.42.n.* 5. Ludouiſ. Mol. *de primog. lib.1.c.12.n.32.& 33.*Mantic.*de contractib.lib.* 11. *tit.*31. Hermoſilla *tom.2. ad l.67.gl.1.ex n.* 17. *& ſeqq.tit.5.p.5 fol.* 360. de qua doctrina per varios caſus diſcurrentes egimus abundè infrà 3. *part. cap penult.15. per totum.*

Non tamen pro omnibus ſupra ſcriptis reſpi- 83
cientibus officij hypothecati extinctionẽ,ac nouam Regis conceſſionem, ſiue ipſimet officiali priuato factam, ſiue etiam alteri tertio; vnum omittere non licet,quod ſecuritatem affert aſſolet creditoribus hypothecariis; vt cognita officij hypothecati vacatione, & extinctione celeriter occurant regi,eiuſq;conſilio Cameræ repræſentãtes iura ſua, & hypothecas in ipſo officio à poſſeſſore impoſitas, & humiliter ſupplicent, vt noua officij conceſſio hac fiat qualitate,& conditione, vt obligationes, & hypothecæ continuentur in nouum officij ſucceſſorem,& iſte ad eas teneatur, prout & prædeceſſor;in quo ſolent multoties audiri creditores,& ſub hâc cõditione expediri nouas conceſſiones exclamantibus creditoribus; ad ea quæ in iis terminis aſſerunt Ponte *dec.18.ſub n.* 18.Molfeſſius *in 2.tom ad conſuetud.Neapolit.part.* 84
4.q.26.n.7.& Gaitus *de credit.c.4.quæſ.12.n.218.*Et hac tuti ſecuritate conſequuntur iura ſua à ſucceſſore conceſſionem nouam acceptante ſub hac conditione,quæ ineſt ab initio acquiſitionis officij,& hi creditores præferuntur reſpectu officij aliis quibuſlibet creditoribus noui ſucceſſoris ante;vel poſt officij conſequutionem,& acquiſitionem contrahentibus cum quibuſlibet hypothecis prout ſæpe in diſcurſu huius labyrinthi ſeripſimus & ſignanter hac *2.p.c.14.ex n. 115. verſ. imò,& quod plus eſt*,&c.vbi plurimæ doctrinæ, & DD.cumulantur;atque etiam *1.p.c.12.ex n.14.cum ſeqq.verſ.nec huic veriſſimæ reſolutioni*,&c. *& princ. ex n.2.*vbi plurimi laudantur Doctores.

CAPVT XXVIII.

Nomen debitoris,an per creditorem debitori ipſi (ex diuerſa cauſa ſimul creditori)hypothecari valet.

Et an ipſe debitor in nomine à ſe debito (ſibique hypothecato) aliis omnibus hypothecantis creditoribus præferatur, etiam in eodem nomine anteriorem hypothecam habentibus.

SVMMARIVM.

Nomen debitoris,ipſi debitori,ex alia cauſa creditori poteſt hypothecari.n.1.

Pignus in re propria non ſubſiſtit.n.2.

Actio & paſſio in eadem perſona non concurrit. n.3.

Nomen creditoris non eſt de bonis,nec in bonis,ſed de bonis creditoris.n.4.

Creditor qui id quod debet habet hypothecatum, licet contra ſeipſum agere non poſſit, poteſt tamen debitum retinere. n.5.

Ac pariter ei competit vtilis actio virtute obligationis.n.6.

Debitor ſimul & creditor, qui obligatum habet quod ipſe debet, an in eo præferatur alii; creditoribus anterioribus,ex n. 7.

Partem affirmatiuam, vt omnibus præferatur,qui teneant.n.8.

Compenſatio admittitur inter partes adinuicem creditores,& debitores.n.9.

Per compenſationem fit ſolutio.n.10.

In nomine debitoris hypotheca tantum durat, quantũ ipſũ nomẽ,quo extincto,& illa extinguitur n.11.

Exin

Extincta re pariter extinguitur hypotheca. n. 12.
Nomine debitoris per compensationem ipso iure extincto, an extinguatur hypotheca. n. 13.
Compensationis exceptio impedit præscriptionem, & eius initio opponitur. n. 14.
Hypotheca super censu, seu nomine debitoris non impedit redemptionem, & solutionem faciendam domino census, etiam inscio creditori hypothecario. n. 15.
Et per redemptionem, seu solutionem extinguitur hypotheca. ibid.
Limen quoque, C. quæ res pign. oblig. poss. adducitur contra Cencium. n. 16.
Solutio nominis hypothecari rectè fit creditori hypothecari, insscio hypothecario, nisi iste debitori inhibuerit, ne suo soluat creditori. n. 17.
Extincto nomine hypothecato, resoluitur hypotheca. n. 18.
Prælatio propter hypothecam, hac extincta, non subsistit. n. 19.
Debitorem factum etiam creditorem ratione compensationis etiam sine hypotheca præferri in eo quod debet omnibus creditoribus hypothecariis, qui dixerint. n. 20.
Compensatio, vt operetur solutionem, debet opponi, & factum hominis requirit, quia non operatur ipso iure regulariter. n. 21.
Et à die compensationis oppositæ, & non antea extinguit obligationem, & actionem. n. 22.
Compensatio fit ipso iure, quando defectus solutionis posset afferre damnum debitori. num. 23. & numero 24.
In nomine eidem debitori simul postea facto creditori hypothecato non præferri aliis anterioribus creditoribus verius ostenditur, ex n. 25.
Compensatio non admittitur ipso iure, nisi ad euitandum pœnam, vel commissum, vel cursum vsurarum. n. 26.
Compensatio non admittitur ipso iure ad euitandum cursum annuorum reddituum ex contractu licito & à iure approbato. n. 27.
Compensatio admittitur ipso iure, vbi defectus solutionis damnum afferret debitori, intelligitur inter debitorem, & creditorem, non in præiudicium priorum creditorum. n. 28. & 29.
Nomen debitoris pluribus hypothecatum non extinguitur per compensationem, & ideo semper durat hypotheca, in qua anteriores præferuntur. n. 30.
Creditor posterior apud se ipsum compensare non potest in præiudicium anteriorum potentius ius habentium ad creditum à se debitum. n. 31.
Debitor ex alia causa factus simul creditor vtrunque creditum retinet, suam causam separatam absque confusione, & compensatione. n. 32.
Soluens, quod debet, non prohibetur petere, quod sibi ab eodem debetur. n. 33.
Creditorem posteriorem non posse apud seipsum compensare in præiudicium anteriorum, qui teneant, n. 34.
Compensandi facultas procedit inter debitorem, & creditorem non in præiudicium tertij. n. 35.
Creditor posterior rem debitoris subhastando non potest compensare suum creditum pro pretio à se oblato in præiudicium anteriorum. n. 36.
Compensatio non admittitur, vbi neque solutio admittitur. n. 37.
Fictio non operatur plusquam veritas. n 38.
Solutio posteriori non fit in præiudicium anterioris creditoris. n. 39.
Fictio non operetur in casu ficto plusquam veritas in casu vero. n. 40.
Compensatio est ficta solutio. n. 41.
Fictio non admittitur in præiudicium tertij. n. 42.
Fictam solutionem per compensationem inducit lex ex æquitate. n. 43.
Æquitatem nunquam lex admittit in præiudicium tertij. n. 44.
Iure creditoris anteriori per factum debitoris detrahi non potest. n. 45.
Hypotheca super nomine debitoris semper durat, durante nomine, & non extincto. n. 46.
Prælatio creditorum cessat quoad omnes extincta re, aut nomine hypothecato n. 47.
Compensatio oppositu per debitorem simul creditorem prorsus excludit in præiudicium anteriorum. numero 48.
Census hypothecatus per redemptionem creditori factam extinguitur, & similiter hypotheca, qua erat grauatus. n. 49.
Facultas recipiendi census redemptionem remanet penes debitorem censum aliis hypothecanti; nisi in tribus casibus. n. 50.
Solutionem per compensationem non admittit lex in damnum creditorum anteriorum. n. 51.
Compensationis exceptionem, qui habet tutus est à præscriptione. n. 52.
Præscriptio in negligentia alterius fundatur, qua cessante præscriptio cessat. n. 53.
Præscriptio contra principalem debitorem non obstat tertio creditori in hypotheca. n. 54.

ARDVA est quæstio hæc, & ideo ex subtilioribus iuris principiis resolutio eius deuuenda erit, quam (vt clarior reddatur) ad partes disputabimus. Eo priùs firmo fundamento supposito, posse, nempe, nomen debitoris ipsemet debitori per creditorem hypothecari. Finge, creditor meus pro aliqua summa, seu quantitate constituit se debitorem meum mihi ex diuersa alia causa (ita vt ego sim debitor tui ex vna causa; & tu ex alia diuersa pro certa quantitate meus sis debitor. Et vterque nostrum ad inuicem creditor sit, & debitor.) Tu, qui præposterè constitutus fuisti debitor meus, pro summa mihi debita obligasti omnia bona tua, iura, & actiones; proculdubio in hac obligatione generali, siue etiã speciali venit, & includitur nomen illud, quod tibi ego debebam; hanc conclusionem verissimam profitentur Negusantius *de pignorib. 3. Membr. 2. p. ex n. 21. 22. & seqq.* Gaito *de credit. c. 4. q. 7. ex n. 328. & seqq.* & inferius *ex n. 352. cum seqq.* Vincent. de Franchis *dec. 53. n. 5.*

Qui quidem duo, scilicet Negusantius, & Gaito, remouent obstacula, quæ huic veræ doctrinæ opponebatur. Primum, quod in re propria pignus consistere non potest, ad text. *in l. neque pignus. D. de reg. iur.* Secundum, quod actio, & passio in eadem persona consistere non potest, atque ideo idem debitor, & creditor contra se ipsum agere non valet.

Ad primum respondetur, quod nomen hoc obligatum, & hypothecatum non est debitoris, sed creditoris hypothecantis, nec in bonis debitoris est, imo eius patrimonium extenuat; sed est in bonis creditoris, cui debetur, iuxta text. *in leg. post. quam, §. idem tamen. D. de vsufruct. earum rerum, quæ vsu consuet.* prout mirabiliter considerant, & respondent post alios Negusant. & Gaito locis cit.

& per *l.bonorum,§.in bonis,D.de verb.significat.* notat Aretinus *in conſ.*147. Caſſaneus *in conſuetud, Burgun.rubric.6.§.6.verb.par inmentare,n.* 3. Iacob. Cancer.*var.reſol lib.c.* 2. *n.* 42. D. Valençuela *in conſ.*156.*ex n.*56. Alexand. *conſ.*12.*n.*2. & Eſcobar *de ratiociniis,c.*31.*n.*17.quos citauimus ſupra *1. p. c.*24 *ex n.*122.*verſ. pro cuius fundamenti comprobatione*, &c.

5 Ad ſecundum ſubtiliter reſpondent,quia ſi debitor,& creditor contra ſeipſum pro nomine hypothecato non valet agere ; poteſt tamen excipere,& nomen illud quod alias debebat,retinere ad text.*in l.creditor.de* 2. *in princip. D. qui potiores , in pig.hab.*ita poſt Bartol.Salicet.& alios late probat Neguſantius,vbi ſuprà *n.*24.ſequutus per Gaitum *d.quæſt.*7.*n.*332.333.334. itaque in nomine, quod ego debeo,poſſum habere hypothecam,cuius virtute habeo retentionem,prout ex Corueo, Socinio, & Neguſant. comprobat etiam Sigiſmund. Scaccia *in tract.de commerciis*,§.2.*gl.*5. *n.*422. *&* *n.*
6 423.qui etiam *n.*418.firmat,mihi competere vtilem actionem virtute obligationis,ſequitur Gaito *dict.c.*4,*quæſito* 7.*n.*352,353.*&* 354.

7 Hoc ſuppoſito , deueniamus ad ſecundam noſtri cap.partem,quæ longè difficilior eſt;an ſcilicet(eodem themate retento)in nomine,quod ego debeo tibi, & tu ex alia cauſa factus es meus debitor ſub obligatione bonorum generali,vel ſpeciali illius debiti;an ergo in eo præferendus ſim omnibus tuis creditoribus hypothecariis, quantumcumque anterioribus me.

8 Et partem affirmatiuam pro prælatione neruosè tuetur Sigiſmund. Scaccia *in tr. de commerciis*, §.2.*gl.*5.*ex n* 424.*cum ſeqq.*vbi dicit,quod quando ego tibi debeo centum, & poſtea tu factus es debitor meus pro certa quantitate , pro qua mihi obligaſti omnia bona tua,iura,& actiones, quod non ſolum nomen,quod tibi debeo,erit mihi ipſi obligatum,ſed etiam ego,in eo potior ero omnibus tuis creditoribus,quamtumuis anterioribus,& hypothecariis. Scacciam referens ſequitur Ioan. Domini Gaito *de credito.cap.*4 *quæſito* 7.*&* *n.*355. *cum ſeqq.*

9 Eo vnico mouentur fundamento ; quoniam contracto inter me,& te hinc,inde debita fit inter nos compenſatio ipſo iure ſine miniſterio hominis,ad text.*in l.*4.*& l. ſi ambo. D de compenſat. l. ſi conſtat.C.eod.tit.*§.*in bona fidei,inſtitut.de actionib.*Et
10 per compenſationem fit ſolutio,per text.*in l.ſolutionis,D.de ſolutionib.l.Iulianus ait,D. de condit. & demonſt. l.ſi debitor.D. qui potior.in pign. habeantur*; quare per compenſationem mihi ipſi ſolui creditori,& extinctum fuit creditum, quod tibi debebam,& per conſequens hypotheca anterior,quam tui creditores in credito habebant , protſus reſolnitur.

11 Hoc fundamentum altius extolles , & clarius percipies, ſi conſideres,quod ſi nomen debitoris creditor ſuis creditoribus hypothecauit , tantum durat hypotheca,quantum ipſum nomen,& quatenus viuit obligatio primi debitoris dùtaxat,itavt per ſolutionem nomen,& obligatio extinguatur,& per conſequens hypotheca ſuper eo impoſita,ad latè tradita infra 2.*p.c.*1.*ex n.*128.*verſ.ſed*
12 *his minimè refragantib.* &c.Nam extincta re,pariter extinguitur hypotheca , iuxta ſingulares doctrinas,*c.ant.*27.*ex n.*36.*cum multis ſeqq.verſ.quoad ſe-*
13 *cundum huius.c.articulum*,&c.Sed ſic eſt,quod eo ipſo quod primus debitor ſuo creditori quantitatem aliquam mutuauit ex alia diuerſa cauſa, itavt ſimul effectus fuit debitor,& creditor ſtatim compenſatione mediante ei ſoluiſſe intelligitur,& ſua extincta fuit obligatio,atque creditum,ſuper quo creditores primi creditoris hypothecam habebant;fuit reſolutum;ergo creditores nullam prælationem prætendere poſſunt in credito ſibi hypothecato , cum eorum hypotheca petierit , & ſimul cum credito ſemel extincto per ſolutionem, reſoluta fuerit.

Comprobatur ex ſimili effectu , quem tacitè 14
operatur compenſatio , ſiquidem exceptio compenſationis impedit initium præſcriptionis ; etenim ſi ego ſum debitor tuus,& tu poſtmodum factus es debitor meus,ego non poſſum aduerſus te præſcribere:nam exceptio compenſationis,quam tu potes contra me opponere ; impedit præſcriptionem;latiſſimè & eleganter pro vtraque parte diſputans,& plures allegans tractat Io.Gutierr.*de iuram.confir.*3.*p.c.*1.*ex n.*21.*cum multis ſeqq.* Ant. Gom.1.*tom.var.c.*11.*n.*20. Couar.*pract.cap.*25.*n.*4. quos,& alios allegat Gutier.*loc.cit.*

Roboratur diſcurſus iſte;quoniam debitor,qui 15
nomen debitoris,vel cenſum ſibi debitum , ſuo hypothecauit creditori;poteſt iuſtè admittere cẽſus redemptionem,& nummis ſolutionem, cique à ſuo debitore rectè fit ſolutio,& liberatur,etiam inſcio, & non citato creditore habente in nomine,aut cenſu hypothecam, quæ ob talem ſolutionem extinguitur,& euaneſcit;latiſſimè poſt alios probat Gaſp.Rodrig.*de annuis redditib.lib.*1.*q.*18. *n.*53.Io.Garcia *in tr.de hypotheca poſt contr.à n.* 13. 16
vſque ad *n.*21.qui plura cumulant, licet & perperam contrarium defendere conetur Ludou.Cenc. *in tr.de cenſib q.*72.*à n.*6.contra quem eſt text.expreſſus *in l.nomen quoque. C.quæ.pign.oblig. poſſunt*, cuius ſunt verba. *Nomen quoque debitoris pignorari,& generaliter,& ſpecialiter poſſe,iampridem placuit quare ſi debitor is ſatis non fecerit,cui tu credidiſti,ille,cuius nomen tibi pignori datum eſt, niſi ei, cui debuit,ſoluit , nondum certior à te de obligatione tua factus.vtilibus actionibus ſatis tibi facere vſque ad id , quod tibi deberi à creditore eius probaueris compellitur,quatenus tamen ipſe debet*,vbi Bart.Bald. & cæteri DD.communiter.

Quæ doctrina rectè procedit niſi creditor,cui 17
nomen debitoris fuit hypothecatum inhibuerit debitori,ne ſoluat ſuo creditori; provt limitant, text.Rodrig.& Io.Garcia locis proximè citatis.Et abundè per Gratianum omnino videndum *tom.*4. *diſceptat.*636.Gutier.*practic.lib.*1.*quæſt.*81.*à n.* 10. *vſque ad* 26.Surdum *dec.*265.*&* *in dec.if.*60. idem Gratian.*lib.*3.*cap.*485.*ex n.*5. *cum ſeqq.* plane plurimos referens videndus Caſtillo *contr. tom.*4.*c.* 59.*ex n.*40.*&* *ſeqq.*

Ergo de primo ad vltimum fatendum erit, 18
quod debitor, qui poſtea ſimul effectus fuit creditor ſui creditoris pro ſecuritate obligantis omnia bona ſua,iura,& actiones,ſub qua obligatione includitur nomen illud,quod antea debeat;præferri debet omnibus creditoribus,etiã anterioribus , & hypothecariis,qui per compenſationem ipſo iure factam eo ipſo quod debitor nominis hypothecati effectus fuit creditor,ſuam hypothecam in nomine ipſo amiſerunt,extincto per fictam ſolutionem nomine. Quia qualitas non poteſt eſſe ſine 19
ſubiecto.& ſic nec prælatio abſque hypotheca ſemel ſublata,& reſoluta,prior enim nominis debitor apud ſeipſum compenſauit, & ſibiipſi ſoluit,

eius

eiusque creditor ex mutuo recepto obligationem lacerauit.

20 Et erit aduertendum præfatos Doctores nempe Scaccia *de commerciis d.§.2.gloss.5.ex num.422.cum multis sequentib.* & Gaito *de creditor.d.c.4.quæst.7.ex n.355.* admittunt suam resolutionem, etiamsi prior debitor qui postea simul fuit effectus creditor sui creditoris; non habeat hypothecam in bonis sui creditoris: nã adhuc excludere, asserunt, creditores anteriores hypothecarios, cũ per compensationẽ subsequutam (quæ loco solutionis habetur, vt diximus) eorum hypotheca resoluatur extincto credito, quo supposito prior debitor postea simul factus creditor non eget hypotheca ad prælationẽ, & exclusionem omnium quorumlibet creditorum qui excluduntur à nomine debitoris, non tam ex iure debitoris primi, quam ex defectu sui.

21 Et insuper præfati duo doctores, Scaccia *n.432. & sequentibus*, & Gaito *n.358.* vt securior reddatur sua opinio, non obstare asserunt, quæ Doctores communiter affirmant, nempe compensationem, vt solutionem operetur, nihilominus facto hominis indigere eamque non admitti, *si* de ea non opponatur, & excipiatur per compensare volentem, Mantica *de contractib.1.tom.lib.11.titul.8.n.13.* & ex aliis Gaito *de creditor.c.4.quæst.8.ex n.1015.* Tindarus *de compensat.art.6.* Gaspar Rodrig. *de annuis redditib.lib.2.quæst.18.n.1.* latissimè disputat, & sic veriorem resoluit Castillo *controuers.tom.4.cap.40.*

22 *ex n.11.& seqq.* qui innumerabiles alios allegat, & est tex. *in leg.fin.Cod.de compensat.* & ex tunc extinguit actionem, & obligationem à die, quo compensatio fuit opposita, & non antea. Surdus *d.117. n.5.* Graffis *in tract.de exception.except.16.n.12.* & cæteri etiam Doctores relati probant, qui Graffis amplissimè *ex n.35.* plurimis relatis probat compensationem requirere factum hominis, & nihil operari, nisi postquam de ea expressè opponatur.

23 Cui difficultati respondent compensationem in hoc casu non esse de illis, quæ facto hominis indiget, cum (si non admitteretur) compensans pateretur damnum, quo casu quoties defectus solutionis possit afferre præiudicium, vel damnum debitori ipso iure fit compensatio absque facto hominis, vt ex pluribus comprobat Gaspar Rodrig. *d. q.18.n.3.cum sequentibus*, & codem *lib.2.q.19. ex n. 2.& n.1.* Castillo *d.c.40.ex n.12.cum seqq.* vbi latè

24 procedit Graffis *de exception.except.16.ex num.36.* (quem necnon Castillum citatum consule pro tota compensationis materia) sed sic est, quod in nostro casu, si compensatio non admitteretur ipso iure, & ante oppositionem ad extinguendam obligationem, & nomen debitoris; super quo alij creditores anteriorem habent hypothecam; maximum dãnum sequeretur priori debitori, qui potiores eo fierent in ipso nomine, cúmque excluderent prorsus. Ergo ne hoc damnum patiatur, compensatio, & per consequens prælatio ei concedenda erit ipso iure, & ante oppositionem.

25 Quibus tamen, & aliis minimè refragantibus contra Scacciam, & Gaitum firmiter asserẽdum erit, imò priores creditores, hypothecarios præferendos esse in nomine debitoris eidem debitori, postmodum iam simul creditori facto hypothecato, nulla eis obstante compensatione tacita, vel expressa etsi alias ipso iure fieri debeat, sine demum opposita exceptione, cum adhuc priorum, & anteriorum hypotheca nihilominus perduret, in quorum præiudicium, nec nomen, seu obligatio extinguitur, nec per consequens hypotheca dissolnitur.

Hæc resolutio (multorum authoritate exornata, 26
da, vnico, & inuincibili nititur fundamento. Nam licet verum sit regulam supra positam *n.21.versic. & insuper præfati duo Doctores*, &c. Nempe compensationem non fieri ipso iure, vsquequò de ea opponatur: illam pati fallentiam, quãdo defectus solutionis damnum affert debitori, vt puta ad euitandam pœnam conuentionalem, aut euitandum commissum, vel ad impediendum cursum vsurarum, seu interesse. Prout testantur DD. omnes superius citati *n.23.versicul.cui difficultati respondent* &c. (Secus ad euitandum cursum reddituum ex 27
censu conuentionato à iure licito, & approbato, prout videre est amplissimè per Gaspar Rodrig. *de annuis redditib.lib.2.q.18. per totam*, maximè *ex n.9.cum sequentibus*, quem sequitur Castillo *controuersiar.tom.4.c.40.num.115.* & ex Nauarro Bocacc. Molina, Rebell. Feliciano, & Gaspar. Rodriguez sequitur Ludouic. Cencius *de censibus, q.88. sub n. 6. ex versic. hinc autem fructus cum seqq. & versic. tunc autem extinguitur census per viam compensationis*, &c.) Qua quidem limitatione ducti fuere, seu potius decepti Scaccia, & Gaitus sublimitationis immemores.

Nam respondetur, quod prædicta limitatio pro- 28
cedit dumtaxat inter ipsos debitorem, & creditorem, non tamẽ respectu tertij creditoris anterioris habentis ius, & hypothecam in ipso nomine debitoris cuius præiudicium comparatione ad damnum debitoris compensare volentis, potentius illud est, & prælatiuè attenditur ad impediendam compensationem, sic eleganter sublimitat Gaspar Rodrig. *de annuis redditib.lib.2.q.19.n.n.2.* In hæc *Compensatio fit ipso iure ad impediendum cursum vsurarum, & ad vitandum commissionem pœnæ, leg. si conflat.l.etiam.C.de compensatio.l.cum alter cum l.seq. ff. eodem tit.l.eius.C.de solutionibus gloss. & Doctores in l.si conflat & (vt diximus supra in quæstione præcedẽti) generaliter compensatio fit ipso iure, vbicunque defectus solutionis posset afferre damnum, vel præiudiciũ debitori: hoc tamen* (sublimitat ipse) *verum est inter ipsum debitorem, & creditorem reciprocum: secus si sit alius creditor antiquior potius ius habens, quam volens compensare; quia in eius præiudicium non fit compensatio, vt est decisio Neapolitan. Vincent. de Franchis 53. n.10. vbi dicit contra naturam fictionis esse, quod fictio operetur in tertij præiudicium. Idem decisio Genuensis 190.n.16.* &c. Hactenus Rodriguez. 29

Ex qua sequitur, quod si debitori reciproco 30
prohibeatur compensatio in præiudicium creditorum anteriorum, nomen ipsum omnibus hypothecatum perdurat, cum non extinguatur per fictam compensationis solutionem, & per consequẽs omnium creditorum hypotheca subsistit, ad quam si concurrant, is est præferendus creditor, qui potius, & anterius ius habeat *ad totum tit.ff. & C.qui potior.in pignor.habeant.*

Non enim creditor posterior apud se ipsum cõ- 31
pensare potest, nec retinere nomen, quod antea debebat creditori suo in damnum, & præiudicium aliorum creditorum anterius, & potentius semel iam quæsitum ius habentium ad illud nomen exigendum; quoniam hac via creditor posterior prælationem haberet in bonis debitoris communis contra notissimas iuris regulas, & principia, quippe nomen illud debitoris præcedens in bonis est creditoris, & tic debitoris communis, non in bonis

32 eius,qui illud soluere debebat, provt ex multis probauimus superius ad principium huius cap. *n.* 4.ideoque quando creditor (aliàs debitor communis) simul postmodum efficitur creditori sui debitoris ex alia causa diuersa,& separata, habentis alios creditores anteriores se,vtrumque creditum retinet suam causam separatam,absque vlla confusione,aut compensatione, texi est singularis *in l. qui inuicem 3.ff.de conditione indeb. Qui inuicem* (inquit Consultus)*creditor ipse,qui debitor est, in casibus,in quibus compensatio locum non habet, si soluit, non habet conditionem veluti indebiti soluti; sed sui crediri repetitionem.*Probat etiam text *ind.si cum dos,*
33 *ff rerum amotar.*vbi *qui resoluit quod debet ,non prohibetur petere quod sibi debetur.*Borcholt.*de compensat.cap.3.n.*13.Ioann. Baptista Costa *de retrotractione casu* 4.*c.9.n.*6.Et id circo creditores anteriores merito præferuntur in illo nomine debitoris quod in bonis debitoris communis erat tempore suarum obligationum cum hypotheca,text.est optimus *in d.l.si cum dos.ff.rerum amotarum.*

34 Et hanc resolutionem, quod debitor reciprocus non potest apud seipsum compensare,nec retinere creditum, quod debebat in præiudicium anteriorum creditorum hypothecam habentium (qui proculdubio in eo ei debent præferri) vltra Franchum Rodrig,& decision.Gennens.supra citatos multi alij communiter tenuerunt Bald.Sali.et.& Moderni *in leg.siquidem ff.de transf.*Angelus *cons.*259.*n.*1.*ad fin.*Iacob.Cancer.*variarum resolut. p.*2.*c.*6.*n.*38.Larata *consil.*39.*n.*11.*&* 12.Vincentius Anna *allegat.*80.*n.*8.Cyriacus *tom.*2. *controuersiar.* 224.*n.*3.Noguerol.*allegat.*11.*n.*139.*&* 140.*præcedẽti* Idem tenet Pellica *in consuetud. Auersæ c.*6.*n.*166. Thorus *in compendio decisio.verb.compensatio.*Aloys. Riccius *in additio.*ad Franhc.*d.decis.* 53. *in princip.* & eodem Vincent.de Franch.dumtaxat citato Idẽ tenet Castillo *controuersiar.tom.*4.*c.*40.*n.*117.*& sequentibus,*quos omnes congessimus,& sequuti fuimus superius *hac* 2.*p.c.*3.*ex num.*31.*& seqq.versic. deinde vana est hæc posterioris creditoris prælatio,*&c. Quibus adde Magonium in Rota Lucensi *dec.* 1. *n.*25.& non obscure Camanum *consil.*172. Ioann. Baptist.Costam *in tract.de retrotractione cas.*5.*c.* 9. *n.*12.Bellonus *decis.*190. *n.* 19. Cardinal.Albanus, quem refert,& sequitur Afinius *de execution.* §. 7. *c.*65.Seff *de inhibitionibus c.*5.§.7.*n.*8.11.*&* 11.licet contrarium tenuerit Carleual.*de iudiciis tom.*2.*l.*1. *t.*3.*c.*37.sequutus Scacciam Gaitum,& alios, ea motus ratione ex facultate compensandi concessa debitori à iure,quam debilem esse superius ostendimus *n.*28.*versic.nam respondetur quod prædicta li-*
35 *mitatio,* &c. Vt eadem facultas procedat inter debitorem,&creditorem dumtaxat, secus in præiudicium tertij,& licet pro sua opinione Carleual. ipse adducat Flamin.Carter.*decis.*62.fallitur, quia nihil tractat de hoc puncto allegat etiam Dianam *resolut.moral part.*3.*tract.*5.*resolut.* 10.*& in additio. ad* 1.2.*&* 3.*p.resolut.*8.*qui quidem in resolut.* 10. loquitur in foro poli, & contrarium expressè tenet in foro fori,qui iterum *in addit verb.*compensare expressè iterum tenet quod in præiudicium tertij creditoris anteriorem hypothecam habentis non admittatur compensatio hæc etiam in foro conscientiæ,&*in d.c.*3.*ex n.*35.ad litteram relatam inuenies singularem Rotæ decisionem mirabiliter
36 loquentem in proposito,& per totum cap. non otiosè disputatam nouam, atque celebrem quæstionem,an creditor posterior rem debitoris communis subhastatam ita possit eam licitare,& emere,vt pro pretio oblato compensare admittatur creditum suum in præiudicium cæterorum creditorum anteriorum. Vbi ex plurimis fundamentis negatiuè resolui vius,ad quæ te remittimus.

Deinde comprobatur hæc pars,nam compensa- 37
tio non admittitur, vbi non admittitur solutio. Bellapertic.& Bald.*n.*12. *versic.sed hodie dubitatur in fin.l.fin.C.de compensatio.*Petr.Surd. *consil.* 246. *n.*12.Imola *in l.*1.*n.*9.*ad medium,versic.& quod dixi de compensatione,digest.de solutionibus.*Laderch.*cons.* 164.*n.*10.Gratianus *discept.at.*515.*n.*46.*&* 47. Ludouic.Cencius *de censibus, q.*38.*sub n. 6. versicul. hic autem fructus fuisse debitos,*&c. Ne fictio operetur 38
; plusquam veritas. Vt considerant DD. ipsi Sed solutio non potest fieri in bonis debitoris 39
communis creditori posteriori in præiudicium creditorum anteriorum,vt abundè tradidimus *supra* 1.*p.c.*10.*per totum,*maximè*ex n.*41.*cum multis sequentibus,versic.quod primum illud firmiter asseuerandum,*&c.*infrà* 3.*p.c.*8. *per totum.* Et sæpè dixi- 40
mus in hoc tractat. Ergo nec admittenda compensatio in eorum damnum;maximè cum sit ficta solutio,quia fictio non potest operari in casu ficto plus,quàm veritas in casu vero,ex iuribus,& axiomate vulgaribus.

Et quia compensatio est ficta solutio,*l. si pecu-* 41
lium ff.status hominum, & ex plurib.Surdus *cons.* 142.*n.*12.*& cons.*82.*n.*4.*l.*1.Tiraquell.*de retract.lignag.*§.3.*glos.*2.*n.*6.Grassis *excepr.*16. *n.*10.sed fictio non admittitur in præiudicium tertij *leg.stipulatio* 42
*de dote,ff.de iure dotium.gloss. in cap. quia nostra, de priuilegiis.*Gutierrez *de gabellis q.*88.*n.*22 quamplurimos Doctores refert Mantica *de contractib. lib.*15.*tit.*6.*num.*15 .*&* 16.& in terminis nostris sic argumentantur Vincent.de Franchis *dec* 53.*n.* 10. Caspar Rodrig.*de redditibus lib.*2.*q.*19.*n.*2.ergo cõpensatio apud seipsum admittenda non erit in præiudicium anteriorum creditorum.

Et insuper,quia prædictam fictam solutionem 43
inducit lex ex æquitate,*in l.rem* 18.*ff.de compensat. l.inter tutores* 36.*ff.de administr.tutor.*Donel. *lib.*16. *comment.c.*15.Gratus *cons.*121.*num.*12.*&* 15.*lib.*1. Gratian.*discept.at. tom.*4.*c.*528.*n.*15.Anton.Ripol. *variar.resol,cap.vult.n.*148.æquitatem autem nun- 44
quam lex admittere assolet in præiudicium tertij, quamplurimos Doctores in comprobationem adduximus suprà *hac* 2.*p.c.*24.*ex n.*24. *& seqq.versic. quoniam hæc actio subsidiario,*&c.*Et in versic.hæc resolutio* Hermosillæ,&c.

Ex quibus manifestè destruitur vanum funda- 45
mentum Scacciæ &Gaiti, quo lapsi admiserunt prælationem,& pertinere,miserè affirmarunt,primo nominis debitori in ipso postmodum facto creditori sui creditoris, eo quod per compẽsationem (quam ipsi perperam fieri posse cogitarunt) fuit extinctum nomen, & per consequens hypotheca priorum,& anteriorum creditorum,necnon primum illum debitorem, & creditorem adinuicem esse præferendum,siue per viam retentionis, siue per viam hypothecam,cui facilè respondetur, quod cum penitus denegetur compensatio in præiudicium tertij & anteriorum creditorum, qui ius hypothecæ quæsitum iam habebant anterius in illo nomine debitoris,tũc existẽte in bonis communis debitoris,ei per factum debitoris,nec cre- 46
ditoris reciproci detrahi nõ potest, provt pro hac parte probauimus.Et ideo adhuc semper creditum,& nomen ipsum viuit,& per consequens hy-

potheca

potheca,quæ durat durante nomine,& eo nondũ extincto.Ad latè tradita, & considerata superiùs *ex n.9.cũ seq.vers.eo vnico mouentur fundamento*,&c. Idcirco ad id omen concurrentibus creditoribus omnibus,is præferendus est, qui anteriorem hypothecam habuerit,Iuxta notissimas iuris regulas,compensatione qualibet sublata.

47 Sed adhuc dicto casu,per eosdem Doctores,Gaitum nempè,& Scacciam,supposito,vt admittatur compensatio,quomodo possibile est,eorum resolutio,attribuẽs prælationem indebito,& retentionem secundo creditori.Quoniam si creditum per compensationem extinctum est; vt ipsi supponũt, quomodo possibile erit,vt detur ptælatio in re hypothecata ; quæ semel extincta per solutionem fictam reperitur. Hæc enim extinctio hypothecæ operatur præcisè tam respectu anteriorum creditorum,quam posterioris,qui nominis debito errat Et sic concursus ad rem,quæ non est in rerum natura,nec per consequens prælatio dari potest:cum non entis nullæ sint qualitates,& ex nihilo nihil fit.Ergo eorum Doctorum disceptatio secundum seipsos inanis , & inutilis redditur,& multo magis reprobata compensatione in prçiudiciũ anteriorũ creditorum,qui faciunt,vt quodlibet creditum reciprocum per se subsistat,&ad iuicem vterque debitor separatim teneatur alterutri secluſa compensatione,etiam opposita per alterum ; quia foret sibiipsi posteriori creditori soluere,antequã prior creditor dimittatur,& soluatur contra omnes iuris regulas,& princ.Vt diximus hactenus.

48 Quo fundamento satisfit omnibus pro cõtraria parte consideratis,quæ cessant ratione compensationis cessãre,quam merito in præiudicium tertij excludunt tot Doctores,qui prorsus communiter præseruant in hoc nomine debitoris prælationem anteriorum creditorum concurrentium ad bona communis debitoris,in quibus nomen hoc,compẽsatione penitus exclusa,vium reperitur.Quos DD.si perlegissent Scaccia,& Gaitus non ita temerè contra communem responderent.

49 Et signanter non obstat,quod *ex n.11.cum seq. vers.hoc fundamentum altius extolle*,&c.In contrarium diximus.nomen,scilicet debitoris, seu censum datum in hypothecam creditoribus per solutionem,aut redemptionem factam debitoris extingui,& similiter hypothecam,qua doctrina verissima est,nihil tamen detrahit nostræ resolutioni ex communi DD. deductę, & fundatæ. Quoniam in eo casu solutio vera, & extinctio crediti omni iure permittitur debitori nominis, & tunc nihil mirum suos iuris naturales effectus resolutionis retinere,& operari solutionem, atque redemptionem,quos creditores impedire non pos-

50 sunt.Quia eius,&facultas recipiendi solutionem remaneat ipsum penes debitorem,demptis tribus casibus,de quibus alibi latè diximus *1.partic.27.ex n.46.cum seq.versicul tractandum decedente, & cessionario*,&c.

51 At in nostro casu per compensationem solutio prohibetur,atque nihil mirum,vt pariter effectus dissoluendæ hypothecæ impediatur.Provt similiter in eodem casu, de quo in argumento idem determinatum videmus,quando impeditur solutio, &redemptio in præiudicium creditoris hypothecarij,nempe quando iste inhibuit debitori nominis,vel census,ne soluat suo creditori,vel redimat eo non citato,ac monito.Vt probant DD. omnes eo in argumento laudati,& hoc casu facta solutio aut redemptio absque creditoris hypothecarij monitione,eius iura,& hypothecæ nihil detrahitur, quia tunc prohiberetur solutio, & redemptio in præiudicium anterioris hypothecæ.Et sic nec debitum extinguitur,nec per consequens hypotheca euanescit,ex Doctoribus omnibus ibidem allegatis,qui hanc simul doctrinam,& limitationem ad regulam comprobant videndi.

Nec denique obstat, quod in contrarium dixi- 52
mus *supra n.14.vers.comprobatur ex simili*,&c.Exceptionem compensationis impedire præscriptionem , eadem namque doctrina nihil detrahit nostræ resolutioni nec ex ea aliquid infertur contra eam.Tum quia intrinsecè supponit compensationem non extinguere obligationem ipso iure , & ante eius oppositionem;nam si extingueret , nullum ius aut obligatio mansisset , quæ possit præscribi per debitorem.Tum quia debitor,qui tutus est exceptione compẽsationis aduersus suum creditorem,quem aliàs in alia summa tenet obligatum,non potest dici negligens in petendo,& ideo 53
cessat causa præscribendi,cum præscriptio in negligentia creditorum fundetur, qua cessante, & 54
præscriptio cessat,& tandem,quia doctrina procedit inter debitorem,& creditores,& non in prçiudicium alterius tertij creditoris habentis hypothecam in nomine debitoris sui,& præscriptio contra istum nihil detrahit iuri hæpothecæ creditoris,ad iura,& DD.*infrà 3.p.c.13.n.45.vers.idem dicimus in vsu capione*,&c.

CAPVT XXIX.

Creditor censuarius cum pacto ne valeat redemptio,nisi ipsam per bimestre præcedat monitio;an graduari valeat,si citra terminum capitalis fors cum decursis, necnon decurrendis per illud bimestre ei obtulit , ac deposuit debitor , inde instans in concursu à se peracto,pro census extinctione,ac legitimo depositio.

SVMMARIVM.

Censui consignatiuo nihil tam naturale est, quàm facultas liberè redimendi quandocumque.n.1.

Pactum de non redimendo,vel redimendo,vel vltra aliquod tempus est nullũ,& vitiatur licèt nõ vitiet.n.2.

Census redemptio non valet,nisi monitio redemptionis feuda per duos menses antea præcedat,ex motu proprio.n.3.

Quæ motus propry forma,in Hispania nunquàm fuit obseruata;sed licitè licet debitori,quando velit redimere censum.n.4.

Debitor ad tempus potest terminũ præuenire,& soluere inuito,& renuente creditore. n.5.

Pactum de non redimendo nisi prius per bimestre creditor moriatur appositum in creatione census est inductum in fauorem creditoris.n.6.

Per redemptionem census intra bimestre cum vsuris decurrendis intra illud consilii videtur principali creditoris intentioni,& fini.n.7.

Pactum ne debitori liceat per bimestre redimere,nisi prius creditore monito,esse licitum,& depositum cũ vsuris iustè recusare creditorem,sæpè determinauit Senatus.n.8.

Pactum de non redimendo nisi per bimestre præcedat monitio

monitio non est contra iustitiam census consignatui, nec grauosum debitori.n.9.

Per pactum de præmittenda monitione ante redemptionem non infringitur libertas debitoris liberè, quando velit, redimendi.n.10.

Aliud est pactum de non redimendo nisi ad tempus, aliud de redimendo monitione præcedente ante tempus.n.11.

Illud est illicitum; hoc vero permissum in creatione census.n.12.& n.13.

Inter pactum de non redimendo intra tempus, & pactū de non redimendo ante monitionem discrimen expresse agnoscit mot. proprius Pij V.n.14.& n.15.

Pactum de nō redimendo, vel redimenda intra, vel extra certum tempus reprobat motus proprius. n. 16.

Pactum de non redimendo, nisi præmissa monitione ante bimestre licitum esse, & posse apponi in creatione census, expresse determinat mot. proprius.n.17.

Motus proprius non dedisset pro forma præambulam monitionem si in aliquo infringeret libertatem redimendi n. 18.

Motus proprius de forma erendi census non fuit receptus in Hispania, sed ab eo applicatum.n.19.

Auendanus reprehenditur contrarium fatens.n. 20. & num.21.

Lex Pontificia non recepta, nec ligat nec obligat.n.22.

Plana constitutio non recepta libet et obliget non allegetur adduci tamen potest in vim authoritatis, & doctrinæ magistratus.n 13.

Et vt approbetur communis Doctorum tenentium de iure communi, & cessante motu proprio, licitum esse pactum de præambula monitione ante redemptionem.num.24.

Pactum de non redimendo ante monitionem futuræ redemptionis non continet onus debitori, sed præstat indemnitatem creditori.n.25.

A ratione legis correctæ, vel reuocatæ rectè argumentatur.n.26.

Quidquid fieri potest lege potest & pacto fieri.n.29.

Quidquid potest fieri per consuetudinem, idem & per pactum fieri potest.n.28.

Et quidquid fieri potest præscriptione, idem & pacto licitum est.ibid.& n.29.

Legitimum dicitur quod à lege approbatur.n.30.

Pactum, quod lege census non reprobatur, permissum censetur.n.31.

Prohibitio nulla inducitur, nisi in casibus à iure expressis 32.

Pactum quod expresse in legibus census non approbatur, non ab eisdem prohibetur n.33.

Leges imperatorum legis vim non habent in Hispania, allegantur tamen in vim rationis & doctrinæ magistratus.n 34.

Debitor ad tempus potest ante tempus soluere inuito creditore; cum tempus in eius fauorem appositum præsumatur n.35.

Tempus appositum in fauorem creditoris debitor præuenire nequit creditore inuito n.36.

Idem quando fauore vtriusque debitoris, & creditoris, ibidem.

In alternatiuis debitori negatur electio, quando vnum ex eis ponitur in fauorem creditoris ad eius securitatem.n.27.

Debitor promittens intra terminum dare centum, vel fideiussorem, non satisfacit, termino transacto offerendo fideiussorem sed ad censum tenetur.n.38.

Condemnatus ad triticum, vel eius valorem non eligit, sed creditor, in cuius fauorem destinatio apposita intelligitur.n.39.

Periculum mutationis moneta vbi adest, debitor non permittitur soluere ante tempus.n.40.

Debitor in diem, vel sub conditione, etiamsi dies non sit appositus in fauorem creditoris, nequit præuenire solutionem, quando præmatura solutio allatura esset damnum creditori.n.41.

Et periculum pecuniæ depositæ in hoc casu cedit in damnum debitoris deponentis, non creditoris iustè depositum recusantis.n.42.

Fraus etiam in tempore fit.n.43.

Solutio præmatura in damnū alterius non admittitur. n.44.

Creditori interesse vbi versatur si sibi fiat solutio ante tempus conuentum non admittitur.n.45.

Nec in præiudicium tertij n.46.

Solutionem anticipatam nequit prælatus, aut possessor maioratus recipere in præiudicium successorum.n.47

Pactum de non redimendo, nisi præmissa monitione ante bimestre, est in fauorem creditoris, & non debitoris. num.48.

Debitor præuenire nequit redemptionem intra bimestre contra pactum n.49.

Bimestre apponitur monitioni ante redemptionem, non tamen redemptioni ipsi. n.50.

Creditori per depositum sortis principalis cum decurrendis in bimestri sequente an consuli possit.n.51.

Creditori ante bimestre recipiens sortem nequit tuta conscientia recipere reddditus decurrendos per bimestre.n.52.

Solutio reddituum anticipata in census contractu reprobatur.n.53.

Creditor recusans redemptionem ante bimestre in pactum deductum nequit vsuras recipere, nisi bimestri transactio.n.54.

Per oblationem sortis cum vsuris bimestri deductis in pactum nullatenus consulitur indemnitati creditoris, recusantis depositum.n.55.

Pactum, ne valeat redemptio non præmissa monitione futuræ redemptionis aut bimestre, verior est opinio. à Rota, & Senatu sæpe canonizata.n.56.

Nec depositum intra bimestre arctat creditorem, nec periculum pecuniæ depositæ cedit in eius damnum sed debitoris contra pactum deponentis.n.57.

Quod defendunt plurimi Doctores citati ibid.& n.58. & seqq.

Depositum sortis cum decursis, & decurrendis intra bimestre non extinguit censum, sed vinit, vt antea n.59.60.& 61.

Pactum de non redimendo ante monitionem per bimestre nullus Doctor reprobat.n.62.

Deppositum sortis cum vsuris decursis, & decurrendis intra bimestre nec liberat debitorem, nec extinguit censum.n.63.

Tempus contractus, & dispositiones qui non seruat, formam non seruare dicitur.n.64.

Depositum vt releuet, debet fieri cōgruo tempore.n.65.

Depositum fit tempore incongruo factum ante tempus adiectum fauore creditoris.n.66.

Creditoris, vel vtriusque fauore quando, & quibus casibus tempus appositum intelligitur.n.67.remissiue.

Depositio iustè recusato, periculo deponentis cedit pecunia. secus si iniustè credito depositū recus.n.68.& 69

Creditor, cum per inutile depositum sit solutus, pro censu & decursis graduari debet in concursu peracto per debitorem n.70.

Debitore ante bimestre in pactum deductum deponente eo transacto liberatur, & arctatur creditor depositum leuare.n.71.

Et ex tunc periculum sequitur creditorem.n.72.

Depos-

Depositum legitimè factum habet vim redemptionis census.n.73. & 74.

Deposito facto ante bimestre post illud desinit esse creditor, & non graduatur, si depositum sit integrum. num.75.

Pactum de non redimendo nisi monitione præmissa ante bimestre non infringit libertatem liberè quandocumque redimendi.n.76.

Census sub pacto præambulæ monitionis ante bimestre an intra illud à tempore contractus redimi possit, bimestri non expectato.ex n.77.cum seq.

Hunc casum non fuisse præuentum a motu proprio, & sic in eius forma non comprehendi, nec esse expectandum bimestre, fuit opinio Doctorū.n. 8.

Casus omissus relinquitur iuris communis dispositioni. num.79.

Redemptio liberè permittitur debitori quandocumque, & ad suam liberam voluntatem n 80.

Solemnitas à lege requisita si adhiberi non sit possibile; actus absque ea valet.n.81.82.& 83.

Solemnitas certa ubi a lege requiritur si non intelligitur, si adhiberi possit, secus si non possit.n.82.

Pactum de non redimendo nisi præmissa denunciatione ante bimestre comprehendere debitorem redimentem intra bimestre a tempore creationis census, & spectare teneri per bimestre, probabilior opinio est. num.85.

Ratio motus proprij requirentis denunciationem ante redemptionem comprehendit omnes casus redemptionis.n.86.

Et multo magis quando statim post census emptionem debitor vult redimere.n.87.& 88.

Ratio legis generalis attenditur ad inclusionem omnium casuum emergentium, sub ea comprehensorum.num.89.

Redimere volēs ante bimestre per illud debet spectare, quia tunc oblatio vim habet monitionis futuræ redemptionis iuxta pactum, aut motū proprium.n.90.

Solemnitas requisita ad actum si in specifica forma adhiberi nequit, debet adhiberi eo modo quo possit. num.91.

Denunciatio, quæ personaliter, vt requiritur, fieri nequit fit eo modo, quo possit.n.92.& 93.

Condemnatus ad reddendum instrumentum si non reperitur, alio modo consulitur vic.cons.n.94.95.& 96.

QUÆ pĕ sæpiùs hic mutationem monetæ temporibus controuersum vidimus, an creditor censuarius (qui sibi cum pacto cauit, vt prius quam debitor redimere censum intendat; præcisè teneatur per duos menses antea monere creditorem, vt intra illos possit quærere alium, qui pecuniam iusto lucro recipiat, ne ex ea otiosa lucrum amittat, vel fortè ne ex rumore, & fumo mutationis monetæ damnum subitò patiatur) possit in concursu creditorum gradum per sententiam tenere, & inter cæteros numerari, scilicet quando debitor pacto neglecto intra duos præfatos menses ei obtulit capitale cum decursis nulla præcedente monitione, vel fortè simul etiam cum decurrendis fructibus per illos subsequentes duos menses, & ex eo quod creditor recipere recusauit iudicis authoritate deposuit.

Debitor postmodum, eiusque creditores contendunt, hunc censuarium creditorem non esse, nec ad concursum admittendum eo quod à tempore depositi extinctus fuisset census, nec inter cæteros creditores concurrentes gradiri debere. Contra verò creditor censuarius ipse ex defectu monitionis præambulæ iuxta pactum in census creatione admissum, iniè recusare redemptionem præfatam, & depositum illegitimè factum, & per consequens, censum non fuisse extinctum; sed potius viuere contendit, & pro graduatione, & prælatione mensæ instat, sed quid iuris in hac contentione ad partes disputandum.

Et pro debitore depositum legitimè fuisse factum, & censum fuisse extinctum, & creditorem non esse graduandum; vrgentia fundamenta faciunt. Et primum, quia nihil tam naturale est censui consignatiuo, quàm libertas redimendi, quandocumque debitor velit, sed pactum & conditio non redimendi, nisi præcedente monitione creditori fienda per duos menses ante redemptionem, prorsus infringit libertatem liberè redimēdi: cum postquam debitor vult redimere, teneatur pacti, & conditionis initiatu per duos menses expectare, & redemptionē detinere, & interim redditus soluere; ergo tale pactum tanquam vitiosum, & contra substantiam, & naturam intrinsecam census consignatiui, & redimibilis est nullū, & à contractu delendum, nec ex eo obligatur debitor, sed potius sua libera quandocumque redimendi facultas salua, & illæsa remanet siquidem pactum de non redimendo, vel de redimendo ante, vel post certum tempus in creatione census appositum est inutile, nullum, & vitiatur, licet non vitiet contractum principalem, prout latissimè post plures alios disputans resoluit Ludouic. Aucindan. *in tr. de censib. c.19.per totum.* abundè per Cencium *in tr. de censib. q.19.ex n.16.vsque ad fin.q.* qui innumerabiles alios allegat; ergo per depositum fortis principalis cum decursis, & maximè cum decurrendis per duos menses sequentes, factum intra dictos duos menses census extinctionem operari, & legitimam dici debet pacto inutili, & illicito non refragante.

Secundò, quia licèt proprio motu Pij V. *vers. cum verò traditione pretij*, &c. disponatur pro forma redemptionis census, ne valeat redemptio, nisi antea per duos menses creditor sit monitus redemptionis fiendæ, ibi *Cum verè traditione pretij redditus extinguendus erit, volumus per bimestre id denunciari eiusdi pretium dandum erit. & post denuntiam, intra annum tamen, etiam ab initio pretium repeti posse*, &c. Quem motum proprium plurimi statim citandi Doctores exornant tenentes, redemptionem ante monitionem esse nullam, & non extinguere censum, nec debitorem liberare, creditoremque legitimè recusare accipere depositum à debitore intra bimestre factum.

Adhuc tamen apud omnes ferè Regnicolas, & quamplures exteros obtentum est, dictum motum proprium in Hispaniæ regnis nec fuisse, nec esse receptum; sed ab eo supplicatum ad sanctissimum, & propterea non ligare: atque ideo forma, de qua *in d.vers. cum verò traditione pretij*; nunquam fuit admissa in Hispaniæ regnis, nec hactenus visum, nec auditum fuit reprobari redemptionem ob defectum præambulæ monitionis; cum iuxta patrias leges, & consuetudinem obseruatam liceat debitori liberè quandocumque redimere, & censum extinguere, quoties velit, dicti motus proprij bimestri neglecto; ergo nec virtute pacti adstringi debebit.

Tertiò, nam quamuis dictum pactum foret licitum, & eius obseruatione adstringeretur debitor; adhuc tamē in facultate debitoris esset intra præfatos duos mēses redimere, & forrem cum decursis

1

2

3

4

5

sis deponere inuito, & renuente creditore : quia debitor ad tempus potest terminum præuenire,& ante tempus soluere , nec huiusmodi solutionem oblatam potest creditor recusare.*l.quod in diem,ff. de solutionib.l.stipulatio ista.§.inter certum,ff.de verbor.oblig.l.quod quis.ff. de actionib. & oblig. l.intra dies,ff.de re iudic.l.cum qui,ff.de annuis legatis, l. in diem.ff.de condictione indebiti.l.sub conditione,cum l. seq.ff.eodem,l.cum tempus.ff.de reg.iur.* Ergo debitor si soluat,& redimere velit ante dictos duos menses in pactum deductos,creditor solutionem iustè recusare non poterit,& per consequens,census ipse ex tunc redemptus remanet,& extinctus,debitorque penitus liberatus.

6 Quartò,& vltimò fulcitur hæc pars;nam quamuis præfatum pactum de non redimendo censum, nisi antea per duos menses credito monitus sit,respiciat,& appositum dicatur gratia,& fauore creditoris,ne damnum patiatur in lucro suę pecunię, & vt interim perquirat alium,qui eam in censum recipiat,ne cesset interesse luctorum : adhuc tamen creditoris indemnitati , & vtilitati consulitur,si per debitorem ei offeratur,vel legitimè deponatur capitale census cum redditibus correspondentibus præfatis duobus mensibus futuris, intra quos deponitur , omni cessante damno suo,
7 potest pecunias iusto lucro accommodare , & reinuestire.Hoc enim depositi genere prorsus satisfit principali creditoris intentioni,& fini,cui nullum damnum pariatur,imò ex eadem pecunia duplex potest consequi lucrum,& interesse per illos duos menses,si statim admittat redẽptionẽ,aut letuet depositum,& consecutiuè aliũ emat censum, tunc namque percipit redditus duorum mensium ab antiquo debitore ; & pariter eodem tempore currunt redditus secundi debitoris,cui in censum pecuniam tradidit;atque ideo pacto non obstante, videtur liberè licere debitori , censum ante duos menses redimere,& extinguere inuito,& renuente creditore : cum prædicto casu prorsus cesset eius damnum,& consequatur id ipsum , quod ex pacto sibi præcauere voluit, & multum magis.

8 Quibus tamen, & aliis minimè refragantibus, contrariam sententiam sæpè,& iuridicè amplexus fuit Senatus hic Vallisoletanus,atque pluries in facti contingentia declarauit;licitum esse pactum in creatione census consignatiui(in suo rigoroso) ictio constituti tanquam licitum & cum natura, & iustitia census compatibile & nullo ex capite reprobatum)per partes appositum,ne debitori liceat censum redimere,nisi antea per duos menses suam debitor creditori intimauerit voluntatem futuræ redemptionis,iustéque creditorem recusare accipere depositum ante præfatos duos menses,& sic intempestiuè factum,etiam cum decursis & decurrendis per illud bimestre,periculumque pecuniæ depositæ intra illos contingens pertinere ad debitorem deponentem , non verò creditori iustè recipere recusanti.

9 Primò,quia illud pactum in census creatione licitum est,cum in nihilo opituletur naturæ iustitiæ,& substantiæ census, sed dumtaxat tendat in indemnitatem creditoris, ne lucrum suæ pecuniæ amittat,sed vt intra illum terminum possit quærere alium nouum census vẽditorem,ne pecunia sit otiosa, quod proculdubio fit absque aliquo detri-
10 mento debitoris;cuius redimendi libertas per huiusmodi pactũ nullo modo infringitur,nec in aliquo retardatur,aut differtur;non enim ex eo pacto impeditur debitor redimere,quandocumque voluerit, sed vt antea per duos mẽses suam redimẽdi liberam facultatem,& voluntatem denuntiet , & manifestet creditori, non vt iste illam impediat, sed vt sibi ipsi interim consulat,& cautè prospiciat per illud bimestre ante redemptionẽ fiendã; & ideo si debitor ab hinc duobus mensibus redimere vult,& intendit,hodie moneat creditorẽ. 11

Et aliud est apponere pactum de redimẽdo intra certum tẽpus,vel non redimendo nisi post certũ tempus;aliud verò pactũ de non redimendo, nisi præcedente monitione;nam in primo casu directè infringitur,& taxatur facultas,& voluntas liberè redimẽdi,quo casu loquitur,& disputat,& per varios casus distinguit Lodou.de Auendan. *in tract. de censibus,c.*19 In secundo vero casu libera relinquitur debitori voluntas , quandocumque redimendi sub præambula monitione;vt dictum est.

Et hoc discrimen inter vtriusque pacti genus 12
non obscurè agnouit Auendan.*d.censib.d.c.*19.qui dum reprobauit pactum de redimendo , vel non redimendo intra certum tempus(adhibita tamen casuum distinctione) *sub n.*1.ita ait.*Nec aliud virtualiter probant verba motus proprij Pij V super fama creandi census* ; quasi dicat huic meæ resolutioni non opitulatur motus proprius, cum in aliud diuersum tendat,& circa diuersum,& licitum casum disponat,quatenus formaliter appetit præambulam monitionem per duos menses ante redemptionem. Hoc idem desumitur ex Cencio *de cen-* 13
*sibus,q.*59.*ex num.*16.*cum multis sequentibus*,iuncta *q.*103 *ex n.*18.*& sequentib.q.*111.*ex num.*43. dum *dict.q.*59.post magnam Doctorum cateruam , reprobat pactum de non redimendo,vel redimendo intra certum tempus, in aliis verò quæstionibus abunde comprobat pactum de præambula monitione tanquam non infringens debitoris libertatem redimendi quandocumque voluerit, qui aperte agnoscit discrimen,rationem,& differentiam inter vtrumque pactum. 14

Eandem apertissimis verbis determinans agnouit motus proprius Pij V. *clausul.* 9. ibi.*volumus autẽ posse pro eodem pretio extingui non obstante longissimi etiam temporis ac immemorabilis,imò centum & plurium annorũ præscriptione,non obstantibus aliquibus pactis directè,aut indirectè talem facultatẽ auferẽtibus,quibuscumque verbis,aut clausulis cõcepta sit.* 15

Et statim consequutiue *in clausul.*10.ponit formam, de qua agimus , vt ante redemptionem teneatur per bimestre eam debitor creditori denuntiare; ac protinus *in clausul.*11.immediata,ita ait, *pacta etiam continentia pretium census extra casum prædictum,ob inuito,aut ob pœnam,aut ob aliam causam repeti posse omnino prohibemus.*

Ex quibus capitibus commixtis,& simul iunctis 16
duo vtilissima deducuntur,alterũ, discrimen maximum, & patens inter vtrumque pactum ; quia vnum illicitũ iudicatur;alterum omnino licitum & non infringens libertatem redimendi quandocumque. Secundum quod notabiliter deducitur 17
illud est,quod in pactũ licitè deduci potest præambula monitio ante redemptionem,dum reprobãs Pij V.pacta,per quæ infringitur libertas redimendi;excipit casum proximè,& immediatè antecedentem de præambula monitione per bimestre, ibi (*extra casum prædictum*)quem in pactum deducere expressè permittit. Quæ quidem subtilis ponderatio euidenter euincit difficultatem nostram , cum quibus satisfit primo argumento

contra

contrariæ partis, de quo fursum *numero* 1. & 2.

Secundò,& pro pacti huiusmodi iustificatione viriliter vlterius pugnat motus proprij Pij V. *de forma creandi census*, qui cum emanauerit ad detestanda pacta illicita, & non concernentia naturæ, & iustitiæ contractus censualis;adhuc tamen pro forma admisit, & decreuit, vt census redemptionem subiequatur ex oblatione pretij recepti, nisi antea per duos menses debitor moneat creditorem de futura redemptione,&de sua voluntate imposterum redimendi,non enim Pontifex (qui adeo scrupulosè se gessit in alia Piana constitutione) hanc monitionis præambulæ formam admitteret; si illicitam,& aduersariam iustitiæ,& naturæ census,& redemptionis iudicaret.Ergo pariter vt licita,& à lege Pontificia permissa, & approbata in pactum deduci potest, provt statim vlterius probabimus.

19 Nec opitulatur,quod præfata Piana constitutio in Hispania non fuit, nec est recepta, imò ab eo supplicatum, provt verum est innumerabili pene Doctorum caterua adducta in nostris commentariis,*de supplicatione ad Sanctiss. 1.p.c. 7 sect.4. ex n.* 159.& comprobant quæ *sect.3.ex n.*147.adde no-
20 uissimè Noguerol.*alleg.* 32.*n.* 41. quidquid falsum & contra omnium communem sententiam autumat.Lud.Auendan.*in tr.de consib.c.*50.*n.* 16. vt non à tota serie motus proprij sit supplicatum,sed tantum ab eo capite,quo prohibetur,census, emptio absque numerata pecunia de præsenti, eo motus, quod petitio regni ad regnum illud tantum capi-
21 talis continebat per *l.*10 *tit.*15.*lib.*5.*recop. in nouo quater.addit.*non animaduertens, quod ea lex loquitur in casu particulari, in qua non fundantur nostri, ad absolutam in obseruantiam motus proprij inducendam, sed in regis responso ad petitionem regni absolutè comprehendente totum motum proprium, ne de cætero amplius super eius capitibus dubitaretur, & eundem motum proprium non esse receptum clare,rex ita asseuerauit; *a esto vos respondemos, que el motu proprio, que decis, no esta receuido,antes sea suplicado del*, &c. Qui totum dicit nihil excludit(& sic intellexit,& iuridicè communis regnicolarum, tam iurisprudentiæ, quam theologicæ professionis Doctorum,quos in vnum congessimus locis proximè citatis) imo, &
22 quod plus est,& annotatione dignum,quod obiter & inaduertenter dixit Auend.*d. c.* 50. Immemor contrariæ doctrinæ, quam verissimam esse, firmiter asseuerauit antea *in c.*37.*n.*25.vbi ex professo tractauit de motu proprio non recepto in Hispania,& per varia fundamenta,atque ponderationes resoluit; verissimam esse opinionem Doctorum tenentium à toto motu proprio fuisse suppli. catum,non ab illo, vel ab illo capitulo limitatim provt apud eundem sibi contrarium latiùs videre poteris, qua vera suppositione stante rectè argui potest, quod lex pontificia non recepta non ligat neque obligat, vt plurimis comprobauimus *in tr. de supplicatione ad sanctiss.*1.*p.c.*2.*ex num.* 114. *cum multis seqq.sect.*3.*per totam*; & sic legitimè currit argumentum.

23 Cui respondetur, quod licèt eadem Piana constitutio ob non receptionem adduci, & allegari nequeat apud nos in vim legis, & constitutionis, vt præcisè adstringatur debitor ad eius obseruantiam cessante pacto expresso:adduci tamen potest in vim authoritatis, atque in vim doctrinæ magistralis in argumentationem trahi, quatenus admittit præambulam monitionem,eamque in census creatione iustam, & licitam agnoscit, essequenaturæ iustitiæ,& substantiæ census conducibilẽ, & adaptabilem,& in nihilo repugnantem; quod sufficit, vt de iure communi licitum iudicetur pactum expressum de non redimendo ante præambulam monitionem per bimestre;& vt approbetur 24
opinio tenentium de iure communi, & secluso motu proprio,hoc pactum licitè apponi posse per contrahentes census cratione, insinuat Gratian. *discept.forens.tom.*1.*c.*8.*n.*23.& 24.Federic.Martinũ *in suo tr.de iure census,c.*6.*num.*382. ibi *Dico valere pactum,quo conuenit,quod debitor census volens illum, redimere bimestre,trimestre, aut semestre ante emptori & domino census suam voluntatem aperire redemptionemque denunciare debet. Quia huiusmodi pactum,* 25
nullum venditoris onus continet, & prodest emptori vt sua indemnitati tempestiuè prouidere possit, & destinare pecuniam suam negociationi,aut emptioni alterius census,&c.quem referẽs sequitur Ludou.Cen. *de censib.q.*105.*n.*19.dicens hanc opinionem, cum sit conformis Pianæ constitutioni, satis æquam esse,& sequendam.

Et quia ratione legis etiam correctæ, vel reuo- 26
catæ legitimè argumentari potest,*c.authoritate, de concessione præben.lib.*6.testatur post alios Sylvester Aldrobandinus *cons.*32.*n.*25.sequitur & variis similibus comprobat D.Ioan.del Castillo *contr.to.*5 *c.*108.*n.*6.& *a princ.*Gutier.*de iuram. confirmat. c.* 17.*n.*61.& facit quod ad propositum diximus infra *num.*34.

Ac denique si hæc conditio licita iudicata fuit, 27
& approbata à lege canonica; eodemmodo potest licite in pactum per contrahentes deduci: nam valet argumentum de lege ad pactum.& quidquid potest fieri lege,potest & pacto fieri, *l. non impossibile, D. de pactis, la* 2.§.*si conueniat, D. depositi l. contractus, D.de reg.iur.l.fin.*vbi Bart.& Bald.*C. de fideiussor.*gl.*in cap.*2. *verb. officiali, in fin. de consuet. lib.*6.Euerardus *in topi.locali. loco* 89. Tuschus *litt. A.cons.*510.*num.*18.Gabriel.Aluarez *axiomatibus, littera A.ex num.*494.Barbosa *in locis commun. loco* 28
60.*num.* 1. Sicuti etiam de consuetudine ad pactum valet argumentum,vt quidquid potest fieri, vel acquiri consuetudine,aut præscriptione:potest etiam per actum fieri,vel acquiri. Euerard.vbi proximè & Aluarez *ex.n.*496. Caldas Pereira *in lege si curatorem,verbo.suæ facilitate,sub num.* 6. *Cod.de in integrum restitutione* Gratianus *disceptatione* 88. *nom.*20 *cum sequentibus*, & alij conducti ab Alua- 29
rez iterum legendo *littera P.ex numero* 8. vbi de præscriptione per *l.alienationis verbum,D.de verb. signif.*& per alios Surdus *decis.*3.*num.* 23. *& decis.* 236.*num.*9.Valascus *consultat.*132. *num.* 32. Gama *decis.*379.*n.*5.

Hæc quippe conditio, cum à lege approbetur, 30
legitima, & licita omnino iudicari debet, legitimum namque dicitur,quod à lege recipitur,& approbatur,*lege legitima,D.de pactis, lege* 3.§.*fin. D. pro socio* & ex Decio Parlador. & Ioanne Garcia. & aliis diximus in nostris commentariis, *de protectione regia* 4.*part.c.*7.*ex n.*2. ergo de valore huius pacti in cuius creatione hæsitandum non erit.

Conducit, quod in alio pacto in census crea- 31
tione apposito,& admittendo contra alios D.D. scripsit Auendan.*de censibus,cap.*86. *numero* 6. ibi *Primò ex eo quod nulla ex constitutionibus, quæ de censu meminerunt reprobant eam conditionem: ergo si non datur prohibitio, necessario datur permissio;*

quia quod lege vetitum non est, licere dicitur, leg. nec non §. quod eis, D. ex quibus causis maioris gloſſa & Bal. in lege in tantum. §. vniuerſitatis, D. de rerum
32 *diuiſ. Iaſon in l. ex facto, n. 25. D. de vulgari, & nulla eius prohibitio inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis gloſſ. ordinar. in cap. fin. de iure patron. cum traditis per Aymonem in conſilio 205. numero 35. Rolandus à Valle conſilio 27. numero 14 lib. 1. & dixit latè in*
33 *lege 40. Taur. gloſſa 4.* &c. Qui argumentandi modus in noſtro caſu, & pacto, de quo agimus, recte quadrat. Molina *de contractibus, diſputat. 391. ad finem ſub clauſula 11.* ibi *Quoniam licet cenſus, qui in eiſdem extrauagantibus approbantur, non crearentur cum huiuſmodi pacto; inde non ſequitur, cenſus qui aliter celebrantur, ibi reprobari, vt ſæpè in ſuperioribus dictum eſt,* &c.

Et ex his „ quæ in hoc ſecundo fundamento diximus, ſatisfacies ſecundo argumento contrariæ partis, de quo ſuprà *n.* 3. cum à ratione legis abrogatæ, & non receptæ poteſt argumentum formari & legitimè applicari, vbicumque ratio militet, etſi lex ipſa non ſeruetur, hoc idem videmus in legi-
34 bus imperatorum, & pandectarum, quæ in his Regnis Hiſpaniæ nullam habent authoritatem in vim legum; ſed tanquam dicta prudentum, & in vim rationis & doctrinæ magiſtralis allegantur, vt per *l. Tauri*, diſponitur, per quam & alios DD. firmat Molina *de primog. lib. 3. cap. 12. n. 11.* Paz *de tenuta, cap. 67. n. 10.* qui latius comprobat *cap. 57. n. 99. 100. & 101.*

35 Tertium fundamentum deſumitur ex exiſtentia, & validitate pacti, vt ne cenſus redimi poſſit, niſi antea per duos menſes certioretur creditor, itavt nec debitor ipſe poſſit validè hunc terminum prænenire, quia licet de iure regulariter debitor ad tempus poſſit ante tempus ſoluere, ex iuribus ſurſum in 2. argumento contrariæ partis al-
36 legatis *n.* 5. id procedit, quando tempus eſt appoſitum in fauorem debitoris (provt regulariter & in dubio præſumitur) at verò quando conſtat, tempus appoſitum fuiſſe gratia, & fauore creditoris, vel vtriuſq; creditoris, & debitoris; tunc nullo modo poteſt debitor ante terminum aſſignatum ſoluere inuito, & renuente creditore, latè probant Cenc. *de cenſib. q. 84. per totam, maximè à n. 5. & ſeqq.* & per *l. cum qui, D. de annuis legatis, & l. qui Romæ, ff. de verb. oblig. & in l. fideicommiſſi. §. cum Polydius. D. de Iuris, & l. filia relictum, §. Pagaſius D. de lege 2.* latè probat Anton. Gomez *in l. 22. Tauri, ſub n. 10. verſic. ſexto & quidem nouiter, & ſubtiliter facit.* D. Perez de Lara *de anniuerſar. & capellan. lib. 1 cap. 9. ex num. 51.* & per *d. l. qui Romæ* gl. & Bart. ibidem, & Decium *in l. cum tempus. num. 115. D. de reg. iur.* idem probat Pirrus Maurus Aretin. *in tract. de ſolutio. cap. 92. per totum.* Anton. Faber *ad tit. de ſolutionib. definit. 14.* in illis verbis. *Vtique dies expectanda eſt ne quidquam de creditoris iure minuatur;* & cum Alciato, Decio, Conrado, Duareno, Hippolyto, de Marcilles, Antonio Gomezio, Padilla, Iulio Claro, & aliis tenet Morla *in emporio iuris, tit. de rebus creditis quæſt. 21. num. 5. & 6.* & aliquibus ex iis relatis late comprobat D. Ioan. Baptiſta de la Rea *in deciſ. 15 ſub num. 9.* & iterum *in deciſione 16. num. 11.*

37 Roboratur hæc doctrina ex alia non diſſimili: quod licet regulare ſit, vt in alternatiuis debitoris ſit electio, fallit, quando vnum ex alternatiuis ponitur in fauorem creditoris ad maiorem eius ſecuritatem, & cautionem, veluti quando quis promiſit intra talem diem, centum dare, aut pignus, vel fideiuſſorem, non ſatisfacit die tranſacto, pignus dando, aut fideiuſſorem offerendo, credi- 38
tore impugnante, & agere volente ad cētum, quia cum pignus, aut fideiuſſor ponatur ad maiorem ſecuritatem, & cautionem creditoris, & in eius fauorem; eius eſt electio, an velit agere pro centum, aut pro pignore; mirabiliter & latè per Iacob. Cancer. *var reſolut. lib. 2. tit. 6. de ſolut. ex n. 47. & ſeqq fol. mihi* 148. optimè diſcutit, & poſt plures reſoluit Tiraq. *de retr. lignagier. §. 3. gl. n. 16.* P. Sardus *conſ. 98. ex n. 30. & per totum* Anton. Gomez *de contr. c. 11. n. 42.* Gratian. *diſcept. 338. per totam.* Montier. *dec. 48. per totam*, plurimos allegat Anton. Amat. *var. reſolut. 34. ex n. 22. cum ſeqq.* Aluarez *in axiom. lit. D. ex n. 22. cum ſeqq.* vbi plures alios allegat, licet male percipiat.

Late & optime Fontanella *in tr. de pactis nupt.* 39
clauſ. 5. gl. 8. p. 13. ex 69. 70. & 71. vbi de ſententia, qua quis condemnatus fuit ad triticum, vel eius æſtimationem, vt tunc non debitori condemnato ſed creditori, & actori vincenti detur electio, an velit triticum, vel eius æſtimationem, quia in huius gratiam & fauorem æſtimatio alternatiuè fuit poſita in ſententia; latiſſimè proſequuntur DD. citati, & plurimi alij ab eiſdem conducti; quibus conſonat, quod licet in obligatione alternatiua ſit debitoris electio regulariter, tamen ſi ſibi aſſignetur terminus ad eligendum, & non eligat intra illum, facultatem eligendi amittit, & tranſit in creditorem, *l. mancipiorum, 6. de opinione legata.* Bart. *in in l. eum qui certarum, 138. §. cum pure, n. 4.* Simon. Prætis *de interpr. vult. volum. lib. 1. interpr. 1. dub. 3. ſolut. 4. n. 20* itavt ſemel ad creditorem electione deuoluta, debitor non poteſt moram purgare, cum res non ſit integra in præiudicium iuris creditori quæſiti Craueta *conſ. 216. n. 23. & conſ. 246. num. 5.* Bellonus *dec. 144. n. 10.* Franch. Aretin. *conſ. 95. ex n. 8.* Tiraq. *de retr. lignagier. §. 24. gl. vnic. n. 9. & 10.* Gratian. *tom. 2. diſcept. 239. ex n. 1.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. c. 97. ex n. 4* Carleual. *de indeiys tom. 2. lib. 1. t. 3. diſp. 3. n. 49.* & quod debitor poſt moram amittat facultatem eligendi, & deuoluatur ad creditorem probant Burat. *dec. 287. n. 7.* Beltramin. *in annotat.* Ad Alexand. Ludou. *dec. 316. num. 3.* qui plures allegant.

Maxime ſi rumor adſit mutationis monetæ, quia 40
tunc multo minus admittitur debitor prænenire terminum appoſitum gratia & fauore creditoris, provt in noſtris terminis probat D. la Rea *in d. dec. Gratianenſi. 15. per totam.*

Et quod magis eſt, ipſe D. Ioan. Bapt. de la Rea 41
in d. dec. 15. per totam, nemosè & abſolute defendit, debitorem ad diem, vel ſub conditione (etiamſi dies non ſit appoſitus in fauorem creditoris) nō poſſe prænenire diem, aut conditionem, quoties rumor mutationis monetæ adeſt, & damnum alla. tura eſſet præmatura ſolutio creditori. Atque tunc 42
creditorem iuſtè recuſare ſolutionem, & depoſitum, necnon periculum, & detrimentum monetæ interim mutatæ cedere in damnum debitoris deponentis, & non creditoris, cum ille in huius fraudem ſoluiſſe intelligatur: nam prætor fraudem in- 43
telligit etiam in rempore fieri, vt inquit text. *in l. ait prætor, 7. §. ſi eum diem, D. quæ in fraud. credit. lege omnes 17. §. ſi eodem tit.* & quia in damnum alte- 44
rius non poteſt fieri præmatura ſolutio *ex l. exorem. 41. §. Seium, 12. D. de leg. 3.* provt ex pluribus notarunt Molina *lib. 2. de primogen. cap. 4 num. 25.*

Anton.

Anton.Gomez *in l.19.Tauri,n.6.* Acaius Ripol. *in lib.1.de condit.& demonstr.* in text.ibi,*cum dies incertus,n.51.pag.*83.Cened. *canon.* 35. *num.* 15. qui multa cumulat, vt solutio ante tempus fieri non debet in alterius præiudicium.

45 Eandem opinionem tenuerunt post alios Iason *in leg.2.quæst.22.vers.motus vltra prædict. C.de iure emphyteut.* & idem Iason.*in l. qui Romæ princip. num.3.& 4.D. de verbor. obligatione*, Cassaneus *in consuetud.Burgund.gloss.*11.*des censes*, §.2.*num.* 30. *& seqq.* & alij plurs sequuti à Cencio *de censibus, quæst.*84,*num.7.& ex num.*4. dum firmant, quod quando versatur interesse creditoris,nec sibi fiat per debitorem solutio, nisi tempore conuento, puta,quando esset soluendum aliquid, quid tempore possit deteriorari, vel eius pretium minui; tunc solutio admittenda non sit absque consensu creditoris, quæ quidem doctrina nusquam potest verificari certius, quàm quando adest rumor, & periculum mutationis monetæ.

46 Et quando solutio anticipata potest alicui, etiam tertiò parare præiudicium, vt non sit ante diem admittenda; probat ex *l. cum pater*, §. *à filia.D.de legatis*,2. Bart.*in leg.* n.11. *D.de legat.*1. Grassis *excep.*25.*num.*104.Rota *Auenionens.*17. *n.*4.Decianus *cons.*71.*n.*4. *lib.*4. Antonin. Amat. *resolut.*29.*n.*6.

47 Hinc posteriori maioratus aut prælatus non possunt admittere præmaturam,& anticipatum solutionem in præiudicium successorum,quia scilicet decesserunt termino solutionis pendente, latissimè Mol. *de primogen.lib.* 2.c.21.*n.* 0.*& per totum*, vbi de variis quæstionibus,& doctrinis, per text. *in l si quis domum*,§.1.*D.locati*,& est Concil.Trid. *sess.* 25. *de reformatione*, *cap.* 11. ibi. *repræsentata pecunia in successorum præiudicium*, vbi Augustinus Barbosa, & Gutierrez *de iurament.* 3.*part.cap.*2. *num.*1.*&* 2.Petrus Barbosa *in l. filiofamilias*, §. *vlt. num.* 27. *D. soluto matrim.* Valascus *de iure emphyt. q.*10.*n.*1.Zerola *in praxi Episcop.p.*1 *verb.alienatio Ecclesiæ,vers.ad septimum* Caldas Pereira *de renou. quæst.*20.*num.*3. *& tract.de empt. & vendit. c.*26. *num.*8.

48 Sed sic est, quod hoc pactum non redimendi, nisi præcedente monitione per duos menses antea,est prorsus in fauorem creditoris dumtaxat,vt ad oculum patet,& in expresso firmauit Ludouic. Cencius *de censibus, quæst.* 103. *sub num.* 20. *versic. caterum cum necessitas ista denunciandi futuram census redemptionem sit inducta fauore domini census, vt possit prouidere de nouo innestimento pecuniarum, vt diximus suprà. num* 18. *& firmauit Rota coram R.P D. Merlino in Essien.a Saluian.*10.*Nouembr.*1634. *quæst est post tract.decis.*558.*num.* 11. &c. Rebellus *lib.6.quæst.*10.*num.* 13. Bonacina *in summa tom.* 2. *de contractibus,disp.*3.*quæst.*4 *puncto vnico, numero* 40.*&* 41.

49 Ergo intra id tempus debitor redimere non potest,maximè si adest rumor mutationis monetæ, ne damnum ex præmatura solutione patiatur creditor,vt ex aliis probat Pirrus Maurus Aretin. *in tract de solutionibus,d c.*91.*n.*4. & D. la Rea *dict. decisione* 16. *per totam*, & alij Doctores dudum allegati.

50 Maximè quia hoc pactum non destinatur, vt debitor ad diem, vel post diem soluat, aut redimat, sed tempus apponitur monitioni dumtaxat, vt superiùs in primo fundamento huius partis latiùs probauimus. Et ideo nec etiam doctrina regulæ, de qua in tertio argumento contrariæ partis,nempe vt debitor ad diem possit ante diem soluere,rectè applicari,nec adaptari,potest intentioni,& destinationi huius pacti.

Quartum,& vltimum fundamentum depromitur ex responsione ad quartum, & similiter vltimum argumentum contrariæ partis de quo suprà *ex numero sexto*, quo dictum fuit, per oblationem, & depositum sortis principalis cum decursis nondum solutis, & decurrendis per illos duos menses contentos in pacto, prorsus consuli indemnitati creditoris, qui intra illos potest accommodare pecuniam absque damno suo: cum per illud bimestre percipiat à debitore fructus correspondentes sorti, & ideo posse hoc modo præuenire solutionem, & census extinctionem consequi à principio omissa præambula monitione. 51

Quia respondetur, hoc totum pendere ex voluntate creditoris,an velit renuntiare pacto in sui fauorem inducto, admittendo oblationem, non expectato termino duorum mensium,ex iis,quæ Cencius *de censib.q.*103.*sub num.* 20. *& num seqq.* & tunc nullo modo potest creditor tuta conscientia recipere redditus decurrendos per illos duos menses futuros,cum accedente suo consensu, census si extinctus,& sors,quam recipit, principalis non potest producere redditus,à debitore iam liberato soluendos.Nec anticipatarum reddituum solutio in censuum contractibus admitti potest. Vt in his terminis probat Stephanus Gratianus *discept.ation.forens.tom.*1.*cap.* 8. *ex numer.*30. *cum sequentibus.* 52 53

Si vero creditor à principio recusat sortem cum decursis debiti, atque etiam cum oblatione fructuum sequentium duorum mensium recipere, quia vult vti obligatione pacti, & spectare duos menses post monitionem futuræ redemptionis;tunc licet currãt redditus illius temporis, quia interim census viuit, & nondum extinctus fuit,suos tamen creditor non facit, neque ei debentur,vsquequò transeat totum tempus,nec eos anticipatè recipere potest, prout latissimè comprobat, & distinguit post alios, & Rotæ decisiones Cencius *d.q.*111.*ex n.*43.*cum pluribus sequentibus* vbi latissimè articulum prosequitur, & declarat omnino videndus. 54

Et idcirco si creditor non renuntiat suo pacto; sed vult eo vti, & non admittere solutionem, & redemptionem per illos duos menses, nullo modo potest recipere redditus futuros, nec suos facere, & propterea per illorum oblationem non consulitur eius indemnitati, nec satisfit damno, & contrahentium intentioni principali: cum eo ipso quod recipiat sortem ante bimestre,redditus bimestri recipere nõ possit,quod casu nullomodo creditoris indemnitati satisfit, nec euitat periculum mutationis monetæ, quæ intra illos duo menses contingere timetur; ex qua suam perdat pecuniam 55

Ex quibus fundamentis longè verior est nostra resolutio in dies per Senatum nostrum Vallisoletanum, necnon per Rotam pluries canonizata, atque plurimorum Doctorum authoritate fulcita,tenentium legitimam,licitamque conditionem in census cõsignatiui redimibilis creatione, & ex ea debitorem ita adstringi,vt nec teneat redemptio oblata per cum sortem cum decursis,atque etiam decurrendis per duos menses futuros, 56

non precedente ante illos monitione redemptionis futuræ. Nec depositum intra illos per debitorem factum inuito, & renuente creditore legitimum iudicari, cui iuridice recusare licet, quousque transierit, & perficiatur dictorum duorum mensium iuxta pacti tenorem terminus, quem debitor spectare tenetur, vt census extinctus, & redemptus dicatur; quia adhuc interim viuit, & currunt reditus, atque ideo periculum pecuniæ depositæ interdum contingens in damnum cedit debitoris præmaturè, & illegitimè deponentis, non seruata forma facti. Tenuerunt Federicus Martinus *in suo tractatu de iure census capite 6.numero* 582. Petrus Surdus *consil.282.per totum*, maximè *ex numero* 18. *cum sequentibus, tomo* 2. *& consil.*198. *numero* 7. *eodem tom* .... omnino videndus, 58
qui eleganter loquitur Salas *de censibus libro* 11. *numero* 1. *&* 2. Molina *de iustitia, & iure tomo* 2. *disputatione* 391. *clausula* 10. *numero* 11. Rebellus *libro* 16. *quæstione* 6. *numero* 22. Bonacina *in summ. tomo* 2. *de contractibus disputatione* 3. *quæstione* 4. *puncto vnico, ex numero* 40. qui *numero* 41. sic ait. *Ego vero existimo cum Salas dubio* 12. *numero* 5. *teneri perseuerare, si valuerit consualista: nam hæc dispositio censetur facta in fauorem consualistæ, vt interim quærat, & deliberet, quid facturus sit de illa pecunia. Idem sentire videtur Rebellus dicta quæstione* 10. *numero* 13. *& alij apud Salas* 10 *simili dubio* 11. *numero* 1. *alioquin ad quid teneretur censuarius denuntiare per bimestre ante redemptionem ita volente censualista*, &c.

59 Nouissimè etiam Duardus *in tractatu de censibus ad extrauagantem Pij V. titulo* 2. §. 6. *quæstione* 11. *& tomo* 1. *quæstione* 8. §. 6. *numero* 2. ibi. *Probatur hæc sententia. Quoniam durante termino duorum mensium per nostram extrauagantem præfixo, adhuc census durat non obstante disdicta seu denunciatione de qua agitur. Nam per solam disdictum, seu denunciationem non censetur census extinctus, ac redemptus, siquidem dum Romanus Pontifex decreuit in hoc §. dictam denunciationem faciendam esse per bimestre, anteaquam census sit extinguendus per pretij restitutionem; necessario supponit quod intra illud bimestre census viuat*, &c.

60 Stephanus Gratianus *disceptatione forens. tomo* 1. *capite* 8. *per totum, & in numero* 23. *&* 24. ita ait. *Quinto poterat dici, non esse expectandum tempus duorum mensium: quia in casu de quo agimus, nullum erat pactum instrumento census, quod pro redemptione facienda deberet fieri denunciatio per duos menses ante: vnde videbatur tacitè per partes renuntiatum huiusmodi priuilegio, tanquam in eorum fauorem inducto, & sic statim erat locus reuenditioni, nullo alio tempore spectato. Et in consequentiam depositum non potuit oppugnari tanquam factum ante tempus: cum venditor, qui habet facultatem redimendi, possit eo tempore redimere, dummodo non sit conuentum, quod fiat retrouenditio præcisè anno, vel die tali, quia tunc debet spectari ille annus, vel dies. Tiraquellus de retractu conuentio. §. 1. glossa* 2. *numero* 68. *licet ista non sint tuta, quia secundum formam constitutionis Pij V. requiritur huiusmodi denunciatio per bimestre ante: vnde quamuis hoc non fuerit expressum per pactum; tamen intelligitur conuentum: ratio, quia ista sint de natura actus, ideo semper insunt, quamuis non exprimantur, lege non dubitatur Codice de euictionibus*, &c. *Prout in specie concludit.* Petrus Surdus *consilio* 198. *numero* 19. *& per totum.* Hactenus Gratianus.

Latissimè etiam, & de tota materia plurimas absoluens difficultates tractauit omnino videndus Ludouis. Cencius *in tr. de censib. q.* 103. *ex. n.* 18. *cum seqq. & in q.* 111. *ex n.* 42. *vsque ad n.* 48. inclusiue. 61

Plures etiam determinauit Rota apud Seraphinum *dec.*1413. & coram Aldobran. *q. dec.*276. *post tr. de censib.* & plures aliæ reperiuntur apud Cencium in locis dudum adductis, quod magis animaduersione dignum est; quod nullus adest author, qui contrariam sententiam sectetur, nec impugnet hoc pactum in census consignati creatione. 62

Quibus ita prælibatis, esto quod pactum de non redimendo, nisi præcedente monitione per bimestre ante appositum in creatione census consignatiui in licitum, & à iure approbatum, necnon compatibile cum libera debitoris facultate, quandocumque redimendi, sequitur per necessariam cõsequentiam debitorem offerentem aut insuper deponentem sortem principalem cum vsuris decursis, & debitis, & etiam simul decurrendis per bimestre subsequens ante denuntiationem, & intra illud, renuente tamen, & inuito creditore, nullatenus liberari, nec census interim extingui, sed adhuc per illud bimestre durare: quia creditor attento pacto iuste recusat pecunias recipere, & depositum leuare cum ante tempus pacti præmature, & illegitimè factum dicatur: quia contra formam contractûs deposuisse debitor intelligitur, quippe qui non seruat tempus dispositionis formam non seruare dicitur *lege obseruare*, §. *post hac, D. de officio Proconsul.* Rebuffus *in tract. nomination. quæst.* 14. *n.* 6. Gamma *decis.*337. *n.* 4. Cardoso *in praxi iudicium verbo tempus, n.* 1. Petrus Surdus *decis.*203. *ex n.* 1. *vsque ad* 7. Castillo *controuersiarum tom.* 4. *c.* 45. *num.* 41. & quia depositum, vt releuet debet fieri congruo tempore, *lege si soluturus, D. de solutionibus, l. obligatione. C. eodem, l. acceptam. Cod de vsuris* Menochius *cons.*756. *n.*13. Giurba *dec.* 80. *num.* 4. 63 64 65

Et tunc dicitur depositum factum tempore incongruo, quando est factum ante tempus adiectum solutioni fauore creditoris, text. *in lege eum qui aliàs Iauolenus, D. de annuis legat. lege si ita relictum, §. Pagasius, D. de legat.* 1. *lege item illa. in princ.* & ibi *glossa D. de constitut. pecun.* Salicet. *in lege quæ Romæ in* 3. *oppositi. D. de verbor. obligat.* Mantic. *de contract. lib.* 14. *titul.* 40. *num.* 6. Morla *in empor. iur. tit.* 8. *quæst.* 21. *num.* 5. Antonius Gomez 2. *tomo, cap.* 1. *num.* 27. Pirrus Maurus *in tract. de solutione, capite* 92. *num.* 2 Hermosilla *ad legem* 2. *tit.* 13. *p.* 5. *gl.* 4. *ex n.* 77. *cum seqq. tom.* 2. *fol.* 188. Vbi latissimè, quando tempus fuit appositum gratia creditoris, aut vtriusque, vbi distinctè per varios casus omnino videndus. 66 67

Atque ideo periculum mutationis monetæ, vel quodlibet aliud interim contingens cedere debeat in detrimentum, & damnum debitoris intempestiuè, & contra formam pacti deponentis, ex hactenus abundè comprobatis. 68

Nam si creditor iustam causam habet recusandi depositum, periculum pecuniæ, ac rei depositę non sibi, sed deponenti peribit; secus autem quãdo absque legitima, & iusta causa depositum recusauit. Ita distinguendo tenet Foller. *de censibus verbo, instrumento gratia n.* 50. Io. Bapt. Lupus *de vsuris.* §. 4. *n.* 103. Bocaccius *in tr. de censio. p.* 2. *n.* 116. *el segunda.* Felicianus *eod. tr. tom.* 2. *lib.* 4. *c. vnic. numero* 69

numero 61. sequitur Cencius *de censibus quæst.* 111. *n.*61. vbi refert Intriglior,& Rotam in duabus decisionibus,idem tenentes. Tiraquell. *de retract.lignag.* §.4.*gloss.*6.*n.*34 Marsil.*decis.*148.*n.*18. Afflictis *decis.*172. Alex. Trentacinq.*variar.resolut.lib.*3.*tit. de solutio.resolutio.*22.*n.*2. Hercul.Marescot.*variar.resolut.lib.*1.*c.*7.*num.*6. Intrigliol.*in tract de censibus, q.*65.*per totam.* Hermosilla *ad l.*2.*tit.*3.*part.*5.*glos.*4 *n.*94.*tom.*1 *fol.*189. Cum igitur ille creditor censuarius cum clausula non redimendi,nisi præmissa monitione per bimestre antea, iustam causam habeat recusandi depositum ante tempus, eius gratia,& fauore oppositum;periculum quodlibet in pecunia interim contingens debet debitor pati. Videndus etiam D.Larea *decis.*19.*ex n.*7.*& n.*14. *& per totam,& decis.*13.*n.*5.

69 Quare cum adhuc creditor sit,non dimissus,solutus, nec satisfactus de suo credito, perneceſſe admitti debet ad concursum sui debitoris, & inter,cæteros per sententiam graduari pro sua sorte principali,& decursis iuxta sui gradus prærogatiuam,quousque integrè satisfiat, & ita non semel determinauit Senatus hic Pincian. me iudice inter cæteros Doctissimos Senatores.

71 Si autem debitor simul cum denunciatione(ad quam per pactũ fuit adstrictus)deposuerit sortem cum decursis debitis,& simul cum decurrẽdis per dictum bimestre futurũ,licet tunc intra illud creditor leuare depositum non teneatur. Vt prędiximus;eo tamen bimestri transacto,ac deposito per-
72 durante,cẽsus extinguitur,& vltra ad vsuras debitor nõ tenetur,sed penitus liberatur,itavt pecuniæ depositę periculum bimestri transacto,& mutatio monetæ superueniens cedat in detrimẽtum credi oris,& nõ debitoris. Provt post plures alios obseruat Ludou Cenc. *de censib.d q.*111.*n.*52.53. 54.*&* 55. In hæc.*Deposito autem per debitorem census illum redimere volentem legitimè facto,illud notificabit domino census,vel alteri legitimæ personæ pro eo,qua notificatione & illius relatione exequuta,si dominus census vltra duos menses à die primæ denuntiationis.& dissidia inchoandos recuset,vel differat facere reuenditionem census, illius debitor liberatur ab onere soluendi annuam responsionem censualem gloss. in l soluendum* 22.*& ibi B.n.*1.*& Castro n.*3.*ff.soluto matrim.Foller.de censibus dicto verbo,instrumentum gratiæ n.*58. *Rom in d.suo tract.de censib.art.*28. *n.* 116.*Felician.d tom.*2.*lib.*4.*cap.vnic.n.*2.*&* 3.*& tom.* 2.*eodem lib.*4.*& cap.vnic.n.*1 *Michaël Salon.d.controuers.*18.*n.*11.*versic.dicosecundo,& versic.dico tertio,& resoluit Rota coram Iuste* 9.*April.* 2601.*in illa Romana census qua est post tract.decis.*131.*n.*1.*& coram eodem ibidem decis.*132.*per totam,& in alia*
73 *quæ est decis.*61.*n.*2.*& seqq nam depositum legitimè factum habet vim extinctionis census ex actu retrò simili,vt fuit de mente Rotæ coram eodem Iusto,*&c. quæ est post tractat *decis.*377.*n.*10.*& seqq.*

74 Sequitur ipse Cencius *ex n.*54.& facit.*Depositum autem istud fieri potest quandocumque intra terminum duorum mensium post factam dissidiam,& denunciationem,quod debitor vult illum redimere, siue fiat in principio dictorum duorum mensium,siue in medio,siue etiam in fine:cum non desinant currere fructus census à die facti depositi sed ab vltima die dictorum duorum mensium cessant currere. Vt fuit resolutum in Rota, coram Seraphino dec.*1413.*num.*2.*p.*2. *dummodo fiat intra illud bimestre, vt sentire videtur Rota coram iusto in illa Anconitana bonorum* 16.*Februarij* 1604. *quæ est post tract.decis.*277.*n.*8. *& coram Dunozet. quæ est ibidem decis.*174.*num.*4. *& coram Seraphino decis.*1413.*n.*2. hactenus Cencius.

Ex qua verissima doctrina sequitur,quod domi- 75
nus census facto depositio intra bimestre cum decursis,& decurrendis transacto biduo tenetur leuare depositum,si integrum sit, imò ex tunc extinctus manet census,& debitor liberatur,ac per consequens ipse,cum iam non sit creditor,excludi debet à concursu,& inter cæteros concurrentes neganda ei erit graduatio per sententiam.

Sed ex resolutione hactenus scripta alia,& non 76
leuis suboritur difficultas per motum proprium Pij V. minimè expressè præuenta, quæ penitus subuertere videtur rationem à nobis allatam supra in primo fundamento *ex n.*8.*& seqq.versic quibus tamen,& aliis*, &c. Quo diximus,pactum de non redimendo, nisi præcedente monitione per duos menses antea,non refragari naturę;& libertati redimendi,cum hęc debitoris libertas semper remaneat illæsa:quia per illud pactum ei non taxatur,nec debitoris voluntas restringitur,quando-cumque redimere; sed dumtaxat vt redimat præmissa monitione per bimestre antea, per quod nullum damnum patitur debitor, sed consulitur indemnitati,atque vtilitati creditoris.

Nunc quærimus,quid si intra bimestre à tem- 77
pore creationis census,& receptę sortis,& sic post paucos dies vult debitor redimere,& extinguere censum reddendo aliam, vel fortè eandem pecuniam,puta quia necessitati,qua fuit adstrictus ad vendendum annuum redditum aliunde occurrit, vel occasio,quæ illum impulit,cuanuit,vel ex alio accidenti , vel iusta causa motus vult se statim exonerari ab annui redditus præstatione. Quo casu denuntiatio per bimestre antea,impossibile est, vt præcedere possit:si dicimus,quod debeat expectare iuxta pactum,aut Motum proprium per illos duos menses;iam infringitur redimendi facultas & non redimit debitor,quando vult,& pactum in effectu operatur, vt non nisi post duos menses possit redimere contra receptissimam innumerabilium Doctorum sententiam,de qua supra *n.*1.& 2.tenentium,pactum de redimendo,vel non redimendo intra,vel vltra certum tempus , esse nullum,& vitiari,licet non vitiet.

Huic difficultati subitò occurrit Peritissimus 78
Consenator noster Dom.Martinus del Arriatigui (cuius merita longè maiora petunt)asserens hunc casum non esse præuentum à motu proprio Pij. V. qui cogitare vix potuit, quod debitor qui necessitate pressus,vendidit annuum redditũ, velit, aut possit statim intra paucos dies illum rẽdimere.Quod rarò, aut nunquam accidere solet,sed post longius tempus,longissimum,aut fortè nunquam redemptio fit , atque ideò Motus proprius formam præambulæ denuntiationis per bimestre ante redemptionem præscripsit,cogitans censum longo emptore duraturum in redemptum : nam ad ea,quæ frequentius accidunt,iura adaptantur. *l.nam ad ea,ff.de legibus.* Et casum,de quo agimus, quando statim post venditionem annui redditus intra duos menses debitor vult redimere , non comprehendisse,cum impossibile sit denuntiationem præambulam præcedere ob temporis angustiam, & sic hoc casu absque ea posse debitorem intra bimestre à die venditionis,& census creationis redimere.

Huic, acutissimæ solutioni pro tunc intellectus 79
meus aliquantulũ acquieuit præcipuè, si addide-

ris,quod si casus iste nec litteraliter, nec virtualiter (vt supponitur) fuit comprehensus in dicto Motu proprio; sed prorsus omissus, debet tanquam omissus remanere sub dispositione iuris communis,ex vulgari *l.commodissimè, ff. de liber.&*
80 *postum.* Sed per ius commune iuxta communem Doctorum sententiam, & naturam contractus liberum est debitori,quandocumque redimere,& non denuntiare, nec expectare terminum aliquem,vt a censu liberetur,provt in hoc cap.sæpè diximus. Ergo ista redemptio absque præambula denuntiatione impossibili ob temporis angustiam legitima debet iudicari.

81 Deinde & eo fortiter hæc opinio comprobatur: nam quando solemnitas aliqua requiritur à lege in aliquo actu,vel contractu,qui absque ea celebrari non potest,valet actus,& perfici potest validè contractus,ea omissa,si possibile non est solemnitatem requisitam adhiberi, provt quando mãdat,vt contractus mulieris nequeat celebrari absque præsentia duorum propinquorum: nam si isti vel adsint,vel mortui sint, vel nulli adsint consanguinei,sine illis geri potest contractus.Latissimè Tiraquell. *de legibus connubialib.gloss.6.verb.de*
82 *suo marito,per totam,* vbi plurimas doctrinas similes affert.Marienzo *in l.6.gloss.1.n.3.* vbi etiam de marito absenti per text.*ibi,tit.3.lib.5.recopilationis.* Idẽ
83 quando consanguinei iusta causa recusant adesse contractui Tiraq.*ibid.q.15.n.125.* & de vtroque Calamate *cons.27.n.13.&* 14.Castillo *controu.tom.6.c.120.n.* 24. & plura similia *ex n.13.* plures refert Garcia *de benef.c.4.p.c.1.n.70.*multa per Castill.
84 d. Bobadilla *in politica lib.3.c.8.n.102.& seqq.*quia vbicunque a lege certa solemnitas requiritur subintelligitur, si potest adhiberi: ita vt quando adhiberi non possit,non est de necessitate seruanda,vt per Bald.Roman.Alex.Paris.Vasq.& Bar.tenet Surdus *in cons.129.n.12.tom.1.*Ergo licèt Motus proprius requirat præambulam denuntiationem ante redemptionẽ hanc absque ea potest fieri,quando pro temporis angustia impossibile est, vt præcedere possit,quia debitor ante duos menses a tempore creationis census vult redimere,& sua vti libera facultate redimendi quandocunque.

85 Ista opinio probabilis est,sed contraria probabilior mihi videtur,vt nempe quãdo debitor intra bimestre à tempore creationis,census cum pacto de non redimendo, nisi monitione præmissa per bimestre, vel in terminis Motus proprij id idem pro forma decidentis) vult redimere,offerẽdo sortem cum illo modico interusurio creditori,vt nõ sit admittendus ad effectũ, vt ex tũc extinguatur census sed quod debeat expectare per bimestre,ita vt illa oblatio habeat vim denuntiationis promis-
86 sæ per pactum, aut iuxta Bullam petitæ:nam Motus proprius disponens,vt debitor non aliter admittatur ad redimendum,nisi præmissa denuntiatione per bimestre antea redemptionis futuræ:ea vnica fundatur ratione, ne creditor damnum patiatur habens otiosam pecuniam, & vt interim quærere possit alium censum,vel iustum lucrum, provt sæpè diximus hoc cap. sed hæc ratio non solum locum habet,quando post multum tempus debitor vult redimere: sed multò magis militat,
87 cum sit generalis,& absoluta complectens omnes casus,& tempora;quando post paucos dies à tempore creationis census,& intra primum bimestre redimere debitor intentat;quo casu creditor longè maius detrimentũ pati dicitur, qui confidens suã accommodasse pecuniam exbursatam,& numeratam, protinus sibi reddatur absque alicuius fructus perceptione non sine ipsius magno incom- 88
modo,quod prorsus quisque effugeret,si cogitaret præmaturam redditionem, confidens siue in pacto,siue in dispositione Motus proprij de non redimendo, quousque per duos menses antea præcedat monitio, qua non præcedente debitor sortem offerens tenetur expectare, vt satisfieri possit pacti, ac Motus proprij intentioni,& fini per duos menses, vt suæ indemnitati consulere possit creditor, quærendo alium census, vel iustum lucrum. Quia ratio legis generalis attendi- 89
tur tanquam virtus intrinseca ad inclusionem omnium casuum emergentium,in quibus militat, & casus omissus comprehensus tamen sub ratione legis expressus,& inclusus dicitur.Plura cumulauimus in nostris commentariis *de supplicatio.ad sanctissimum,1.p.c.9.n.19.& multis sequentibus.*

Et hunc esse verum sensum dicti motus proprij, 90
vt quandocunque debitor offerat sortem creditori, volens censum redimere absque monitione præmissa, teneatur expectare per bimestre subsequens itavt illa oblatio,seu etiam depositum habeatur loco monitionis promissa,aut per motum proprium requisitæ, multi eius interpretes probarunt,Petr.Surdus,Federic.Martinus,Paret Molina,Salas, Rebellus, Bonacina, & Luardus superius citati *ex n.56.vers.ex quibus fundamentis longè verior,*&c.& Cercius pluribus in locis relatus supra *ex n.71. vers.si autem debitor simul cum denunciatione,* &c. qui eleganter loquitur in proposito. Igitur si virtute dicti motus proprij,vel virtute pacti adstrictus est debitor ad præmonitionem, quam satisfacere non potest ante redemptionem, quam vult facere,propter temporis angustiam,in qua se debitor libenter posuit, debet spectare post eam intentatam, & oblatam vt consulatur creditoris indemnitati, qua ipse per pactum,aut formam motus proprij adstrictus est, & obligatus fuit;cum pactum licitum esse,& à iure approbatum,& omnino seruandum per totum discursum huius capitis manifestè probauimus.

Nam quando solemnitas,& requisitum ad actum 92
adhiberi non potest in specifica legis forma, debet tamen adhiberi eo modo,quo possit, vt in licentia mariti requisita à legibus regiis pro validitate contractuum,& quasi contractuum vxoris, quia si vir est absens, à quo difficillimũ fit licentiam petere,debet vxor causa cognita à iudice petere. Tiraq. *de legib.connubial.gloss.8.ex n.* 5. & signanter *n.*10 & post Bald.Paul.Castr.& Alciat tenet Matienzo *in l.6.gloss.1.n.3 & n.4.fol.mihi.58.tit.3.l.5.recop.*pro qua doctrina expressa est,*dict.leg.6*

Et in terminis denunciationis, quæ personaliter debet fieri, si denunciandus sit absens, itavt 92
haberi non possit,debet fieri denunciatio eo modo,quo possit; provt ad Dom. Paul. de Castro *cons.240.n.2.verſ.licet secundò,lib.*1 Iason *in l.de pupillo,§.si quis prætori,n.4. ff. de noui. oper. nunciat.* Ioan.Anton.Manguillus *q.4.n.51.& n* 48. vel per 93
edictum,vt ex plurimis probat ipse Manguillus ibidem *dec.4.ex n* 49.*cum sequentibus.*

Comprobatur,quia si quis per sententiam(quæ 94
strictissimi iuris est,& expressè obligat)adstrictus est,& condemnatus ad conseruandum alium indemnem ab obligatione Titij,si directè cum indemnem conseruare non potest,quia extincta reperitur obligatio; nihilominus cum conseruare

indem

indemnem tenetur eo modo, quo possit; provt etiam de condemnato ad tradendum instrumentum debiti, si non est possibile quia non reperitur, cogitur condemnatus eum securum aliter reddere & eius indemnitati consulere eo alio modo, quo possit condemnatus; de quibus post plurimos Doctores latiùs videbis in nostris commentar. *de Regia protectio.4.p.c.12.ex n.89. cum seq.* Sicque debitor in casu, de quo agimus, post oblationem sortis principalis debet spectare per bimestre, vt creditor conseruetur indemnis: quia motus proprius generaliter, & absolutè loquitur aptus comprehendere omne tẽpus, & casus, in quibus militet ratio illa indemnitatis creditoris, & per quos creditor dãnum pati potest ob defectum præambulæ monitionis. Et huic opinioni, quæ probabilior est libenter adhæreo tanquam tutissimæ.

CAPVT XXX.

Moratoria à Rege per debitorem concursus pendente, impetrata, quos creditores comprehendat, & quales ab ea de iure excepti intelligantur?

Et nunquid ipsius impetrantis fideiussoribus prosit?

Et an impediat cursum vsurarum, seu annuorum reddituum?

Et quid etiam de dilatione remissioneve à maiori parte creditorum debitori concessa?

SVMMARIVM.

Moratoriæ vel à principe impetrantur, vel à creditoribus debitori indulgentur.n.1.

Moratoriam ex iusta causa potest princeps debitoribus concedere, ne per aliquod tempus à creditoribus molestentur.n.2.

Moratoriæ solum à principe concedi possunt, n.3.

Moratoriæ gratiosæ à principe inferiori concedi nequeunt.n.4.

Moratoria est priuilegium merè personale, & vni concessa, nec hæredibus, nec aliis successoribus prodest. n.5. & ex n.31. cum seqq

Moratoria debitor vti nequit, nisi præstita creditoribus cautione, de soluendo termino finito n.6.

L. vniuersa rescripta, C. de precib. Imperat. offeren. adducitur, & exornatur ibid.

Etiam si in rescripto cautio fuerit remissa, adhuc præstanda erit creditoribus.n.7.

Nisi rescriptum habeat clausulam (non obstante) n.8.

Cautio aut fideiussio tunc à debitore præstanda, si à creditoribus petatur, non aliter.n.9.

Cautionem si quis præstare tenetur, intelligitur si petatur.n.10.

Fideiussionem si quis præstare tentur intra certũ tempus, ad eam tenetur, etiamsi à parte nõ petatur.n.11.

Ob impossibilitatem inueniendi fideiussorem, an quis excusetur sub cautione curatoria.n.12.

Moratoriam impetrans debet ea omnia narrare, quæ principem possunt retrahere ad concedendum.n.13.

Moratoriam impetrans debet narrare qualitatem debiti, an sit iuratum.n.14.

An proueniat ex causa delicti.n.15.

An debitum sit regium, vel fisc. de.n.16.

An sit ex causa dotalis, & conductionis.n.17.

At sit Ecclesiæ, vel pupilli.n.18.

An proueniat ab emptione domus.n.19.

An aliam moratoriam impetrauerit ab eodem principe n.20.

An lis pendeat super debito.n.21.

Quibus in casibus non tenet moratoria generalis.n.22.

Idem si debitum procedat ex causa dotis, depositi, salarij, vel annonæ, vel administrationis panis, vel ex causa alimentorum n.23.

Moratoria impetranda an per pactum renunciari possit.n.24.

Moratoria impetrata non prodest ad debita postea cõtracta. n.25. n.30.

Moratoriæ per debitorem impetratæ an prosit fideiussoribus, quidam affirmant ex n.26.

Exceptio realis prodest fideiussori.n.23. & ex n. 31.

Moratoriam posse debitorem allegare in fauorem fideiussoris conuenti qui teneant.n.28.

Fideiussio est obligatio conditionalis, si fideiussor soluat, & tunc incipit esse creditor sui principalis.n.29.

Moratoria non afficit creditores futuros n.30. & n.25.

Fideiussor, si soluat, non habet regressum contra principalem termino moratoriæ durante.n.31.

Exceptio competens reo non prodest fideiussori in obligationibus soluendi n.32.

Exceptio moratoria reficit personam debitoris, quæ eius personam non egreditur.n.33.

Moratoria si foret realis multo magis transiret in hæredem, & successorem.n.34.

Fideiussori non competit beneficium concessum debitori, ne conueniatur vltra quam facere possit.n.35.

Concursus lis facit cessare omnes molestias, & exactiones creditorum contra debitorem lite pendente.n.36.

Concursus iudicium motum à debitore nihil prodest fideiussoribus, nec correis, quominus eo pendente, conueniantur.n.37.

Cessio bonorum facta à debitore non releuat fideiussorem, nec eum liberat ab obligatione.n.37.

Restitutio in integrum competens principali, non prodest fideiussoribus.n.39.

Fideiussoris prælatio non consideratur à tempore, quo soluit: sed à tempore obligationis, ad quam solutio retrotrahitur.n.40.

Fideiussoribus regulariter non prodesse moratoriam impetratam à debitore. quamplurimi tenent Doctores.n.41.

Maximè si non sint in supplicatione, & gratia expressè nominati.n.42.

Moratoria prodest fideiussoribus, quando redundaret in præiudicium debitoris principalis.n.43.

Vt in exemplis appositis, ibid. & n.44.45. & num. 46. & 47.

Pro fideiussoris conuenti defensione, an possit apponi debitoris docentis de sua moratoria.n 48.

Moratoriæ dilatione pendente currunt vsuræ, & redditus censuum.n.49. & n.50

Vsuræ ratione lucris cessantis cessant per inducias concessas à creditoribus.n.51.

Non tamen redditus censuum, nec interesse damni emergentis cessant per inducias.n.52.

Inducia concessa à creditoribus debitori, & ex quibus causis.n.53.

Et ad inducias concessionem quomodo computandus erit creditorum numerus, quando per numerum personarum, aut cumulum debitorum n.54.

Pluribus creditoribus si vna competit obligatio insolidum omnes vnam repræsentant personam.n 55.

Vsuræ, & redditus debiti computantur in quantitate. num 56.

Inducia per creditores præsentes quando obligent absentes. n.57.

Maior pars quantitatis inter creditores præualet minori.n.58.& 59.

In æquali quantitate præfertur maior numerus creditorum. n.60.

In æquali quantitate , & numero personarum illius partis sententia præualet , quæ humanior sit. n.61.

L.5.tit.15.p.5 & l.6 plures casus singulares determinant circa inducias concessas a creditoribus.n.62.& num.63.

L.15.tit.5.lib.2.recopilatio.l.5.6.& 7.tit.19.lib.5.varia dissonunt circa decoctos,& fallitos,cum bonis, vel absque illis fugitiuos.n.64.& n.65.

Exornant præfata iura,& latè de materia inductorum tractant Doctores relati.n.66.

Ad inducias concedendas an omnes creditores tam absentes , quam præsentes sint citandi , vel an maior pars præsens præiudicet minori absenti,n.67.& seqq.

In iis,quæ communia sunt pluribus vt singulis , & in quibus maior pars præiudicat minori,ex substantia actus est omnium citatio.n.68.69.& n.70.

Consuetudo,ne in vno loco congregentur creditores ad inducias concedendas seruatur.n.71.

Consuetudo hæc viget in Hispania,& sic à singulis creditoribus consensus separatim præstatur.n.72.

Ad confirmationem inductarum faciendam à iudice citatur maior pars.n.73.

Inducia concessa a creditoribus debitori prosunt fideiussoribus,n.74.

Prosunt etiam correo.n.75.& 76.

Ad inductarum concessiones credita debent esse vera, non ficta,non per confessionem debitoris,nec per recognitionem scheduæ priuatæ,n.77.

Inducia confirmatæ per sententiam Senatus an prosint hæredi,debitoris , adeunti cum beneficio inuentary. num.78.

1 REQVENS est in hisce regnis Hispaniæ moratoriæ vsus, quas appetere solent debitores ære alieno grauati,vt per aliquod tempus lis concursus suspendatur,vt ne à suis creditoribus interim vexentur,& hæc vel à principe iustis de causis impetrantur , vel ab ipsis creditoribus ceduntur, quæ inducia dicuntur ; quoad primum dicendum erit principē iusta de causa sibi narrata posse debitoribus moratoriam dilationem concedere,ne intra illius metas possint à creditoribus suis molestari,nec credita sua exigere , iuxta text. *in leg. quoties,l.vniuersa C.de precibus impr.offer.l.4.tit.24. part.3.l.32.& 43.tit.18.part.* 3. de qua moratoria tractant Cucus *de moratoriæ præscriptio.* Rebuffus *ad leges Gall.tom.2.tit de litteris dilatoriis annalibus per totum.* Menochius *de arbitrariis,lib. 2.casu* 203. Azeuedius *in l.2.ex n* 34 *cum seqq.tit.*14 *lib.*4,*recop.* latè Rodulphinus *de absolut.princ.potestat.c.6. à n.* 48,Farinac *in praxi crimin.q.29.ex num.29.cum seq.* Muscatellus *in praxi part.4.gl.petendo,n.12.cũ seqq.* Mastrillus *decis.*16.Alexand.Trentacinq.*variar.resolutio.lib.3.tit. de solutionib. resolutio.*1. *per totam* Villadiego *in politica,c.2.num.*169.Tuschus *littera M.conclus.*283.Curia Philipica *lib.*1.2.*p.*§.24. *à n.* 1.nouissimè Ludouic.Sanctius à Melo *in tract. de inductis,q.*34. *ex n.*3.*& n.*10.adde Lacellot.Corrad. *in templo iudic.lib.*1*c.*1.§.4.*tit.de imperato. vers. debitoribus dilationem indulget,n.*1.Surd. *de alimentis. tit.*8.*priuil.*70.*n.*1. pulchrè Iacobus de Graffis *in t.* 3 *de exceptio.à princip.*

Et hæ quidem moratoriæ è principe dumtaxat possunt concedi,vt docent Castrens.*in l.* 1.§. *quæ magistratum,*§.9.per text.ibi , *ff. quod quisque iuris.* Alex.Trentacinq.*de resol.*1.*n.*3. Rebuff.vbi proximè *gloss.*1.*n.*6.Thesaur.*decis.*186.*n.*2.Curia Philippica,& Villadiegio locis citatis,& Ludouic. Sanctius *d.q.*34.*n.*24.Et ideo per inferiorem à principe supremo moratorię hę gratioſę concedi posſūt, vt per Paulam de Castro loco citato. Carauitam, & alios probat Graffis,vbi proximè *n.*45.qui *n.*47. post alios firmat,hanc moratoriam esse merè personalem,& vni concessam non prodesse suis hæredibus,aut successoribus;idem probat Costa *de portione rata,q.*139 *n.*9.Sanctus *q.*12.*sub n.*32. Carrocius *de exceptio.exceptione fin.n.*38. 4 5 6

Sed circa has moratorias à principe impetratas aliqua notabilia,& practicabilia annotanda erunt, &primitus,Quod impetrans vti nequit dictis moratoriis, quoúsque prius suis creditoribus cautionem fideiussoriam , vel pignoratitiam præstet de soluendis creditis , tempore moratoriæ extincto, text.est capitalis,& expressus *in li vniuersa rescripta,quæ in debitorum causis super impetrandis dilationibus promulgantur,non aliter valeant,nisi fideiussione idonea super debiti solutione præbeatur.C.d. precibus imperat.offer.* text.*in cap.vniuersi* 35.*q.*2.*l.*32. *&* 33.*tit.*18.*part.*3.exornant Azeuedius *in l.*2.*n.*33 *cum seqq.tit.*14.*recopil.* Rebuffus *de litteris dilator. art.*1 *gloss.*1.*n.*49.Trentacinq. *d.resolutio.*1. *n.*6.Ludouic.Sanctius à Mello *dict.q.*34.*n.n.*12. probant insuper Guido Papa *dec.*109.Natta *consil.*591.*n.*1. *lib.*3.Carauita *super ritu regni Neapol.ritu* 287.*n.*5. Afflictis *decis.*378.*n.*1.Fuscus *in singula,littera D.n.* 11.Anna *singular.*463.Vitalin.*in tract.clausul. in v. nihil notari dilatio.pendente.n.*3. Lancellot. Conrad. *in templo iudic.lib.*1.*c.*1.§4..*de imper.in verb.debitoribus dilatio.n.*8.Zerola *in praxi episcopali,verb.quinquennalis,vers.secundò* Marches. *de commission.commissio.*4.*c.*1.*n.*7.Graffis *d.exceptio.* 32.*n.*97. 7

Quæ resolutio procedit , etiamsi in rescripto principis cautio hæc fuerit remissa impetranti; quia non obstante tali remissione moratoria non refragatur debitori,nisi præstiterit præfatam cautionem de satisfaciendo creditoribus in fine ipsius dilationis Affirmant communiter DD.Bald.Salic. Castrensis,& Fulgos.*in d.l.vniuersa.*sequitur Trentacinq. *lib.*3.*tit.de solutio d.resolutio.*1.*n.*7.Sanctius è Mello *dict.q.*34.*n.*15.*&* 16.&post Carauit. Afflictum,& alios sequitur Graffis *d.exceptio.*32.*n.* 98. qui omnes limitant,nisi rescriptum habeat clausulam non obstante. 8 9

Sed tunc intelligendum erit, si è creditoribus cautio & fideiussio hæc postuletur, & non aliter, *l.si quis filium,*§.*stipulatio,*ibi,*cum interpellatus,ff. de collatio.*glos. *in d.l.vniuersa.C.de precib.imper.offer.* quam cōmuniter sequuntur Doctores, ibi,& præcipuè Paul.de Castro *n.*6.Carani *in ritu* 189.*n.*5.*& ritu* 287.*n.*5.Alexand.*consil.*220. *volum.* 2. Angel. *cons.*237.*Hipolyt.*de Marsilliis *in rubric.de fideiussoribus,n.*145.*&* 164.Troisi *super d.ritu* 287. *num.* 2. Brunus *in tract.de cessione bonor.quæst.*21.*n.*2.Vrsill. *in annotationib.ad Afflictum dec.*378.*n.*3.Petr.Surd. *cons.*124.*n.*1.*&* 2 *lib.*1.Lancellot.Conrad. *loco citato.n.*11.Ruinus *consil.*26.*n.*33.*volum.*4.Marchesi. *d.c.*1.*n* 8.Gregor.Lopez *in l.*33.*verb.fiador.tit.*18. *part.*3.Surdus *decis.*25.*num.*8.*& decis.*57.*à princip.* Farinacius *in praxi criminal q.*29.*n.*28.Gratian.*discept.forens.c.*100.*n.*6.Petrus Barbos.*in l.diuortio* § *interdum,n.*13.*ff.solut.matrim.*Paz,*in praxi,*4. *part. tom.*2.*c.*6 *n.*5. Barbosa *in remiss.ad leges Lusitan.l.*3. *tit.*37.

10 *tit.* 37 *in princip. num.*4. Sanctius Mello *de induciis quæst.*34.*n.*14. latissimè multa cumulans videndus
11 Iacobus de Grassis *in tract. de exceptio d except.* 32. *n.* 100 *& multis seqq.*vbi etiam de regula generali, quod quando quis tenetur præstare cautionem,intelligitur,si à parte petatur;*& n.*101. quod si quis tenetur ad fideiussionem intra certum tempus,vt tunc teneatur iamsi à parte non petatur ; plures
12 allegat,& comprobat *n.seqq. & ex n.*117. *cum multis seqq.*An ob impossibilitatem inuenien di fideiussores excusetur impetrans cum cautione iuratoria,vbi latissimè videbis.

13 Deinde debitor, qui hanc moratoriam vult à principe impetrare,debet in supplicatione omnino ei narrare ea omnia,quæ principem ipsum retrahere possint à gratiæ huiusmodi concessione, etenim narratione horum omissa gratia erit subre-
14 pitia,nulla & sine effectu;ideo debet narrare de-
15 biti qualitatem(hoc est)an debitum sit iuratum;
16 an proueniat ex causa delicti;& an regium sit,vel
17 fiscale;an ex causa locationis,aut conductionis,an
18 debitum sit Ecclesiæ,vel pupillorum ; an sit pro
19 emptione domus;an aliquando aliam moratoriam
20 impetrauerit ab eodem principe,& an lis pendeat
21 super debito;quibus in casibus non tenet concess
22 sio moratoriæ generalis, prout late prosequitur
23 Alex.Tractatum *d.resolutio.* 1 *à n.*11.*cum seqq.* & alij fortim citandi Item si procedat ex causa dotis depositi aut salarij,vel causa annonæ,vel administrationis panis aut ex causa alimentorum, provt asserit ex aliis sanctius à Mello *in d.tract.de inducis,q.*34 *n* 21.& latiùs singulos hos & alios similes casus comprobans videndus *in q.*12.*per totam*; & latissimè post plurimos de omnibus sigillatim videndus Iacob.de Grassis *in tract.de exceptio. d.*
24 *exceptio.*31.*ex n.* 13.*vsque ad fin.*vbi an debitor per pactum moratoriæ renuncians,& se contra debitorem non impetraturum;nec impetranda vsurũ,
25 nec moratoria impetrata proderit pro debitis postmodum contractis Mello *ibi.n.*32. Grassis *n.* latè etiam,& de singulis Carrocius *de exceptio.exceptio.fin.ex n.*33.*vsque ad n.*39.

26 Sed an moratoria impetrata per debitorem prosit eius fideiussoribus,itavt ea conuenti à creditoribus se iuare possint , non concordant Doctores quidam namque affirmatiuè resoluunt eis prodes-
27 se,ea moti ratione,quia si fideiussoribus non prodesset,inanis foret moratoria.cum isti soluentes cõtra debitorem ipsum regressum haberent;& quia hæc moratoriæ exceptio tangit rem & obligationem ipsam,quæ tanquam realis prodesse debet fideiussoribus,& ea se tueri possunt;tenet ex mente
28 Pauli Alberici & Greg.Lop.Villadieg.*in politica, c.*2,*num.fin ver. sesto contrario* Et quod eam possit debitor principalis allegare in fauorem fideiussoris conuenti,tenent Baptista Costa *de portione rata c.*18.*n.*8.Socinus *dec.*301.*in fin.* Cæsar Barbis *dec.*[illegible] Petr.Barbosa *in l.maritum,n.*87.*vers.q. quæritur,ff.soluto matrim.*Hypolitus de Marsillis *in rub. de fideiussor.c.*75.& remissiuè *nu.*171. Quos nouissimè sequitur Sanctius de Mello *in tr. de inductis c.*25.

29 Aliud , & efficacius fundamentum addiderim ego,quod si fideiussor obligatus remaneat sub cõditione si soluerit & postquam soluerit pro principali debitore adimpleatur conditio,& non antea *Authen. præsenti C. fideiussorib.* Si fideiussor soluat post moratoriam , tunc incipit esse creditor,& poterit libere agere contra debitorem ,qui ei de moratoria opponere non potest;cum moratoria non afficiat creditores futuros sed eam præcedentes.Vt ex Mello *q.*34.*n.*32.& ex Grassis *except.* 32. *n.*94.& per DD.ab illis citatos,diximus superius *n.* 25.*in fine.*Ergo moratoria fideiussoribus prodesse debet ne damnum proueniat debitori,& moratoria ipsa inanis remaneat,iuxta ea, quæ protinus *n. sequent.*& in ferius *ex n.*43.*vers.quam tamen resolutionem limitabis*,&c. 30

Sed hæc opinio nunquam mihi placuit , nec ei acquiescere potui, tum quia non percipio vim rationis,cui innitantur DD.citati,dum dicunt,quod si non prodesset moratoria fideiussoribus,inanis redderetur.Etenim si fideiussores soluunt,non possũt recurrere contra debitorem principalem,durante sua moratoria, qui cum sint etiam creditores, ipsos præcisè comprehendit moratoria,qua indubiè,regulariter loquendo, vti potest debitor aduersus eos volentes illum conuenire. 31

Deinde,quia in obligationibus soluendi exceptio,quæ competit reo,non prodest fideiussoribus 32
suis.Petr. Bald.*in l quoties , C.precibus imper. offeren.*Robius *in tr. de statutar.verbis præscriptio.*Grassis *except.*32.*num.*38.quia cum hæc exceptio moratoriæ sit personalis, & respiciat personam debitoris,eius personam non egreditur.Fabius de Anna *cons.*92.*n.*8.& ex *l.exceptiones,ff.de exceptionibus, l.quia personale,ff.soluto matrim.*& ibi Bart. & Mathesilanus *singul.*104.Crema *sing.*102 obseruat Pirrus Marus Aretin.*de fideiussor.s. 8.q.*3.§ 1.*n.*1.*& n.* 9.*fol.*269. Grassis *exceptio.* 32.*n.*38. quia si moratoria foret realis,multò magis transiret ad hæredem debitoris,sed hoc est falsum, vt probauimus *supra,n.*5.*in fin.vers.& hæ quidem moratoriæ* ,&c ergo est personalissima. 34

Hinc est,quod beneficium concessum debitori, 35
ne conueniatur,vltra quam facere possit,non prodest fideiussoribus suis *l.si fideiussor.*vbi glossa.Bart. & Alex.*ff de re iudic.*Brunus *in tr.de cess.bonor.q.*25 *4.q.princ.n.*1.*& seqq.& q.*6.*n.*8.

Deinde,quia si concursus iudicium inter suos 36
creditores motum à principali debitore per quod suspenduntur conuentiones executiones, & exactiones contra debitorem,cum ad hoc sit destinatum,provt ex plurimis latè probauimus *suprà* 1.*p. c.*1.*ex n.*7.*cum seqq.*)nihil prodest fideiussoribus seu
aliis correis , quominus liberè conueniri possint 37
à creditoribus dimisso concursu , & eius pendentia minimè obstante, provt ad longum probauimus *sup.*2.*p.c.*17.*&* 18.*per tot.*Ergo nec moratoriæ dilatio,debitori concessa fideiussoribus proderit.

Et in expresso, quod cessio bonorum facta per 38
debitorem principale non prosit fideiussoribus suis,nec eos liberat ab obligatione.probat text. *in §.fin.*vbi Aretinus *n.*1.*instit.de actionib. l. hæres à debitore.§.quod si stipulator,*& ibi Bart *ff.de fideiussorib.*Guido Papæ *dec.*211.Cassan.*in § fin.* vbi etiam Aretin.*n.*10.*instit.de actionib.*Brunus *in tr.de cess.bonorum,in* 8.*q.princip.n.*2.Grassis *de except. except.*25 *n.*34.vbi latè probat,*& except.*32.*n.*40.

Comprobatur,quia exceptio restitutionis in in 39
tegrum competens principali debitori, non prodest suis fideiussoribus.Notat Grassis *vbi proximè dicto n.*40.Aretinus *in dicto § fin.num.*5.*de replicatio* Latissimè Sforcia Oddus *de restit.in integrum,q.*48. *per totam.*Ergo nec moratoria tanquam mere personalis exceptio fideiussoris proderit.

Nec obstat aliud fundamentum acutè consideratum pro contraria parte *ex n.*29.*vers.aliud effi-* 40
cacius

cedius &c.quo diximus fideiussorem tãquam creditorem conditionalem soluentem post moratoriam,agere posse contra principalem debitorem. Quia respondetur,quod licet sit creditor conditionalis;tamen purificata conditione per solutionem postea factam,creditum suum, & obligatio retrotrahitur ad tempus suæ obligationis, ita vt præferatur pro suo credito omnibus alijs creditoribus ante solutionem, & post obligationem fideiussoriam contrahentibus,vt ex Feliciano de Solis & Ioan.Gutier. resoluimus suprà *hac 2.p.c.21.22. & seqq.versic.infertur tertiò ad fideiussorem*,&c. Atque ideo attenta origine suæ obligationis præcedens tempus moratoriæ, hæc eum excludit,quẽadmodum & cæteros creditores extantes tempore concessionis.

41 Et hanc partem ex aliquibus fundamentis relatis probarunt expressè Bald.Cynus, & Salicetus *in d.l quoties,C.de precib.imper.offer.*Bart. *in l filius familias.§ si stipulatus fuerit.n.2.ff.de verb.oblig.*Iaf.*in d.l.quoties.in fine.*Paulus Fuscus *in singulari, litt D. n.11.*Rebuffus *in tract.de litteris,gloss. 1.n.42.* Menochius *de arbitr.lib.2.casu 203. n.29. & casu 337. in fin.*Marchesan.*de commiss.coummiss.4.§.1.n. 25. &* 27.Caranita *super ritu 187. n. 16.* Troisi *super eodem ritu,n.13.*Lancellot.Corradus *in templo iudic. lib.1.c.1.§.4.tit.de imperator.in verbo debitori dilatio indulg.n.10.*Fabius Anna *cons.82.n.7.lib.1.* Robius *in tract.de stat.verbium præscript.gloss.21.n.64.&* 65. optimis fundamentis defendit Iacob. de Grassis *excepti mb.d.except.32.ex n.37. cum seqq* & ex eisdem fundamentis, tacito tamen hoc authore, idẽ cum Afflicto *de executione,in prolog.c.2.n.19.&* 20. Anguilosa *cons.142.n.2.lib.3.*Io.Bernard.Muscatel. *in suo praxi fideiussor.2.p.q.9.* Antonius Henrigius *de fideiussor.c.27 5.p.ex n.74.cum seqq.* & suprà Valentin.Franchis *eodem tract.c.3. ex n.153.usque ad n.183.*& sursum Carrocius *de exceptionibus,except. 1.168.ex n.23.& seq.* & Prosper.Farinac. *in pract. crim.q.29.n 16.*latissimè post Surdum *consil.327.n. 22.&* 32.plures alios allegat Gratian. *discept. forens.tom.1.cap.12.per tot.* maximè *ex n.4. & seqq.* Marescotus *variar. resol.lib.2.cap.130. n.1. & seqq.* & post alios plures pro vera conclusione resoluit Pirrus Maurus Aretin.*in tract.at.de fideiussor. fol.9.§ 10. ex n.1.cum seqq.fol.mihi 868.& seq.* dicens,quod moratoria,qua solet muniri debitor,ne ab eo intra aliquod tempus petatur,cõcessa principali debitori non prodest suis fideiussoribus, maxime si non sint insupplicatione, & gratia expressè nominati;eo quod est priuilegium personale non egrediens personam debitoris, & quia in obligationibus soluendi,exceptio, quæ competit reo principali, non prodest suis fideiussoribus.

42

43 Quam tamen resolutionem limitabis,vt procedit,quãdo debitori principali non noceret, vt dictum est at quando eidem nocet,& moratoria remaneret inutilis,puta,quando conuenti fideiussores regressum habent contra debitorem principalem,eo quod ille ad fauorem fideiussorum renuntiauit moratoriæ impetrandæ & ea contra ipsos non vsuros promisit.Nã hoc casu moratoria concessa debitori,fideiussoribus etiam suis prodesset. Vt per Bartol.*in l Stichum §.quod vulgo,ff.solut.matrimon.*Socin.& Alexand.*in l cum filius familias,§.1 ff.de verb.obligat.* Robius *in tract. de statutar. verb. præscript § 31 n.69* Grassis *de except.32.numero 41.* Carrocius *exception fin n.24.*&præ cæteris melius

44 declarat Gratianus *discept.12.ex n.4.& ex numer.9.* prout etiam quando fideiussor non renuntiauit beneficio cedendarum;quia tunc vtitur dilatione principali concessa. Vt ex Baldo, Cin.& Anna *consil.82.n.10. volum.1.*obseruat idem post Bertazolam *consil.359.in fin.lib.2.*& alios Carrocius *de except.exceptio.fin.168.num.26.*Grassis *d.except.32. n.43.*& ex Valentino Francho *in tract.de fideiussoribus c.3 ex n.154.vsque ad n.183.*Bernard.Muscatell.*in prax.fideiussor.part.2.q.9.*Anguisola *cons.142 n.2.lib.3.*Anton Enrigius *de fideiussor.c.27.p.5.n.76 cum seqq* limitat Pirrus Maur.*eodem tract.d.sect.9.* §.10.*n.14.* & quando adest obligatio faciendi ratione indiuiduitatis,& mutui damni,& præiudicij debitoris.Vt ex Bald.& Marchesano firmat Grass. *d.excepti.32.n.43.*Carrocius *vbi proxime n. 27. & n.39* Marescotus *variar.resolut.lib.2.c.130.& n. 1. & sequentibus.* 45

Vel quando creditores agunt contra sequestratarium bonorum debitoris.quem iste defendere potest ratione sui præiudicij,ne vendantur sua bona dilatione moratoriæ pendente, Surdus *decis.* 301, *per totam*,cum omnino redundet in debitoris præiudicium,& inanis redditur moratoria. 46

Et ad hunc sensum,& limitationis rationem,& terminos trahendi sunt Doctores omnes contrariam sententiam sectantes relati *suprà n.26. versic. sed an moratoria impetrata*,&c.Dum nituntur huic rationi, quod si non prodesset fideiussoribus moratoria,debitor noceret,&fuisset inanis,vt procedant in casibus supradictæ limitationis, quando debitori noceat,&non aliter.Imò præfati DD.loquuntur in induciis per creditores datis debitori, de quibus *infrà ad fin.* huius cap. 47

Quapropter nec audiendus erit Pirrus Maurus *d.§.10.dum n.12.& 25. cum seqq.* limitat resolutionem, quando debitor comparet pro sui fideiussoris conuenti defensione,opponens de moratoria, vt tunc fideiussori prosit ob interesse debitoris: quia falsa limitatio est:quoniam nullum interesse debitoris considerari potest , quando fideiussor exactus,& solues non potest aduersus eum sua tutum moratoria regressum habere, vt superius diximus.Ita etiam latissimè explicat , & post plurimos alios distinguit Gratianus *discept.12.per totam.*Secus si potuisset aduersus principalem debitorem regressum habere dilatione moratoriæ pendente,&nec obstante,ex text.*in l.si fideiussor.ff. de re ind.* videndus omnino. 48

Desuper animaduertendum erit,quod moratoriæ dilatione pendente currunt vsuræ,& redditus censuum,ita vt finita dilatione,creditores non solum recuperent redditus ante moratoriam obtentam decursos;verum etiam qui cucurrerunt ea pẽdente : quoniam moratoria tantum impedit exactionem reddituum, non tamen suspendit cursum reddituum , nec tangit sortem principalem. Ita optimè tenet Felician.de Solis *de censib.to.2. lib.3. c.vlt.n.7.*quem sequitur Auendan.*in tract.de censib. c.110.ex n.5.*vbi rectè impugnat Rodriguez *de redditib.lib.3.q.9.*vel contrarium;vel saltem intricatè loquentem.Et quod currant vsuræ,& redditus pẽdente moratoria concessa debitori per principem, tenent Trentacinq.*var.resol lib. 1. tit.de solutionibus resol.1.num.26* & cum Barbosa,& Tuscho Sanctius à Mello *de Inducijs,q.14.n.28.*& cum Cyno, Salicet.& Marchesano Grassis.*except.32, n. 99.* & cum Saliceto,& Vrsillo Carrocius *de exceptionib. except.fin.n.21.* 49 50

Quod limitatur,quando inducæ conceduntur 51

per

per creditores debitori, vt ex Mastrillo *decis.16.per totam*, tenet Sanctius *vbi proximè n.* 29. qui sic intelligit Rodriquez *d. c.* 9. quod declara de vsuris debitis ratione lucri cessantis, & non de redditibus censuum ex stipulatione promissis, & debitis.

52 Sicuti & interesse damni emergentis: quia etiam induciis pendentibus per creditores debitori concessis, currunt. Vt ex aliis firmat Grassis *d. exception. fin. n.* 90. & pluribus relatis idem tenet Alexãder Trentacinq. *variar. resolut. lib. 3. titul de solution. resolut. 1. n.* 26. quo l ego intelligerem, nisi aliud inter creditores, & debitorem actum sit.

53 Quantum attinet ad secundam partem nostri cap. tangentem moratorias miserationis causa cõcessas per creditores debitori (quæ inducie vocãtur) ne intra certum tempus debitor molestetur. nec conueniatur, vt magis commode ipse post terminum eisdem soluere possit: vel etiam quando creditores tractant, de remittenda certa parte suorum creditorum ipsi debitori, vt aliam eis soluat. Quibus casibus vix aliquid potest dubitari, quin à iuris communis, & Regij legibus sit præuentum, text. *in l. & sicut hæredem. §. hodie tamen ita demum pactis huiusmodi creditoribus obest, si conuenerint in vnum, & communi consensu declauerint, quota parte debiti contenti sint. Si verò dissentiant, tunc prætoris partes necessarias sententiæ decreto suo sequitur maioris partis vtilitatem, ff. de pactis. Maiorem esse partem,*

54 (prosequitur Papinianus *in l.* 9. proxime sequenti) *pro modo debiti, non pro numero personarum, placuit. Quòd si æquales sint in cumulo debiti, tunc plurium creditorum numerus præferendus est. In numero autem pari creditorum, authoritatem eius sequitur Prætor, qui dignitate inter eos præcellit. Sin autem omnia vndique in vnam æqualitatem concurrant humanior est sententia à Prætore eligenda, & in leg. sequenti* 10. *ff. eodem titul.* agitur, quando pluribus personis vna obliga-

56 tio competit in solidum, vt pro vna tantum om-

67 nes iudicetur, & habeantur, & in fine ita determinat. Summe autem applicare debemus etiam vsuras, *leg. rescriptum* 11. *eodem tit. de pactis*, ita ait, *Rescriptum D. Marci sic loquitur, quasi omnes creditores debeant conuenire. Quid ergo, si quidem eorum absentes sint? Num exemplum præsentium absentes sequi debeant? Sed an, & priuilegiariis absentibus hæc pactio noceat eleganter tractatur, si modo valeat pactio, & contra absentes, & reperio ante formam à D. Marco datam D. Pium rescripsisse, fiscum quoque in his casibus in quibus hypothecas non habeat, & cæteros priuilegiarios exemplum creditorum sequi oportere. Hæc enim omnia in eis creditoribus, qui hypothecas non habent conseruanda sunt.*

58 His accedit *l. fin. C. qui bonis ceder. poss.* ibi. *Quotidie dubitabatur, si quidam ex creditoribus voluerint quinquennales dare inducias, alij autem iam nunc cessionem accipere velint, qui audiendi sint. In tali itaque dubitatione, neminì putamus esse ambiguum, quod sentimus, & quod humaniorem sententiam pro duriori eligimus, & sancimus, vt vel ex cumulo debiti, vel ex numero creditorum causa iudicetur. Et si quidem vnus creditor aliis omnibus granior in summa debiti inueniatur, vt omnibus in vnum coadunatis, & debitis eorum computatis, ipse alios antecellat, ipsius sententia obtineat, siue indulgere tempus, siue cessionem accipere desiderat.*

59 *Si verò plures quidem* (prosequitur text.) *sint creditores ex diuersis autem quantitatibus, etiam nunc amplior debiti cumulus minori summæ præferatur, siue par, siue discrepans numerus est creditorum: cum non ex frequentissimo ordine fœneratorum, sed ex quantitate debiti causa trutinetur.*

Pari autem quantitate debiti inuenta, dispari verò 60 *creditorum numero: tunc amplior pars creditorum obtineat, ita vt quod pluribus placeat, hoc statuatur.*

Sin verò vndique æqualitas emergat tam debiti, 61 *quàm numeri creditorum: tunc eos anteponi, qui ad humaniorem declinent sententiam non cessionem exigentes, sed inducias; nulla quidem differentia inter hypothecarios, & alios creditores (quantum ad hanc electionem) obseruanda, &c.*

Ad hoc idem duæ sunt singulares leges partitæ, 62 quæ casus distinguentes inter dimissionem, seu remissionem partis debiti facta amiciori parte creditorum, & inducias ab eis concessas debitori Altera est *l. 5. tit. 15 part. 5. Debdor se yenda vn ome de muchos si antes que desamparasse sus bienes, los juntasse en vno, y les pediesse, que le diessen vn plazo señalado a que les pagasse: si todos nose acordassen en vno à otorgarselo, aquel plazo ha de auer, que otorgare la mayor parte de ellos, maguer los otros no seno quisiessen otorgar. Y aquellos decimos que se deben extender, que son mayor parte, que en mayor quantia en los debdos. E si fuesse desacuerdo entre los vnos, queriẽdo otorgarle el plazo: los otros diziendo, que selo no otorgarian, mas que pagasse, o desamparasse los bienes: entonces si fueren iguales en los debdos, o en quantidad de personas, deue valer lo que quieren aquellos, que le jorgan el plazo, porque semexa, que se mueuen a fuçerlo por piedad que han de el. Y si por auentura fuessen iguales en los debdos, e desiguales en las personas, aquello que quisiere la parte o fueren mas personas, esso deue valer.*

Altera est *l. seq. 6. eod. tit. & part.* quæ loquitur 63 circa remissionem partis debiti, & sic ait: *Regando el debdor aquellos, a quien dubiesse algo ante que les desamparasse sus bienes, que le quitasen alguna partida, de lo que les deuia, e que les pagaria lo otro si por auentura fuere desacuerdo entre ellos, queriendo los vnos quitarle alguna cosa, y los otros no, aquello debe valer, e ser guardado en razon del quitamiento, que son todas las cosas, que diximos en la ley ante desta, en razon del plazo, que pidiesse. Y aun decimos, que maguer alguna de aquellos, a quien debiesse algo no estubiesse delante: quando los otros le quitassen alguna partida del debdo, que con todo esso debe valer lo que ficieren, & no lo puede reuocar aquel solo. Fueras ende si la quantia que el deuia auer del debdo fuesse mayor, que la de todos los otros ca entonçes no impeciera, lo que fin el ficiesse. Y otro si decimos, que si algunos, que ouiessen à recebir algo de su debdor, le quitassen alguna partida del debdo, o no fuesse ay presente, quando ficiessen esse quitamiento, algun otro, aquien fuesse obligada señaladamente alguna partida de los bienes del debdor, o tuuiesse alguna cosa suya, señaladamente empeños, que le no empeceria el quitamiento, que los otros se ficiessen. Ca en saluole fincatodo su derecho en aquellos bienes, que le fuessen obligados, o empeñados.*

Ad idem ad sunt plures leges 25. *tit.* 5. *lib.* 2. *recop.* 64 *l.* 5. 6. & 7. *tit.* 19. *lib.* 5. *eiusdem recopil.* varia disponẽtes circa decoctos, & fallitos, cum bonis, aut 65 absque illis fugientes, aut ad Ecclesiam confugientes, & se retrahentes: & an valeant pacta cum eis facta per creditores, & de aliis ibidem disponi- 66 tur, videndæ. Et explicat eorum materiam Sãctius à Mello *d. tract. de induciis q.* 12. *per totam.* præfata iura latè exornãt præter ordinarios, & multa circa hanc materiam tractarunt Stephanus Gratianus *disceptat. forens. c.* 212. *per totam.* Alex. Trentacinq. *variarum resolut. lib.* 3. *tit. de solut. resolut.* 2. Brunus *in tract.*

tract. de cession. bonor. q. 41. *princip. & q.* 26. *princip.* Fontanella *de pactis nuptialib. tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 8. *part.* 7. *n.* 42. Seraphinus *decis.* 1233. *num.* 1. Baptista Thoro *in compend. decis. Neapol. verb. creditores* Apicella *de tutamine pup. titul.* 3. *de remedio debitorum.* Ioan. Baptista Costa *de portione rata, q.* 139. Ramonius *consil.* 10. Petr. Greg. *lib.* 22. *syntagmat. c.* 7. Paz *in praxi, 4. p. tom. 1. c.* 6. Pallador. *l.* 2. *c. fin.* 5 *part.* §. 7. *n.* 8. Amador Rodriq. *de execut. c.* 8. *n.* 35. *cum seqq.* Monterroso *in pract. tract.* 2. Gutierrez *de iuramen.* 1. *p. c.* 63. Vsualdus ad Donellum *lib.* 22. *c.* 9. Nos obiter in nostris commentariis *ac potest Reg.* 2. *p. c.* 4. *n.* 111. Couarr. *lib.* 3. *variarum c.* 1. late Nicolaus de Passeribus *de scriptura priua. lib.* 3. *q.* 5. *tit. de litteris inducialib.* Farinacius *in praxi, tit. de carceribus, q.* 29. *per totam. & de accusatione, q.* 14. *ex n.* 8. *cum seqq.* & nouissimè tractatum scripsit Sanctius à Mello *de inducijs debitorum.* vbi ad longum accuratè tractatum absoluit & vltra hos plurimi alij DD. hanc materiam tractant, quos in vnum congessimus supra 1. *part. c.* 3. *ex n* 13. *& c.* 4. *n.* 21. *vers. quapropter ne eminentia causæ* &c.

67 Sed an in concedendis inducijs citandi sint omnes creditores tam præsentes, quàm absentes, vel

68 sufficiat, quod maior pars eorum concedat; grauis est inter nostros controuersia, eo quod in iis, quæ sunt communia pluribus, vt singulis, & in quibus maior pars præiudicat minori, prout in nostro casu, de subsistantia actus est omnium citatio, & vt omnes audiantur *arg. l. & sacram. haredem,* §. *hodie, ff. de pactis.* & est text. celebris *in l. si præcedente* 58. §. *Lucius, ff. mandati.* vbi *sed cum proponas cum absuisse iniquum est auferri ei electionem.* Ex quibus iuribus prædictam doctrinam deduxere Bart. *in l. omnes populi ff. de iustit. & iur. in* 3. *q* 2. *q. princ.* Alex *cons.* 205. *n.* 2. *lib.* 2. & ex aliis Surdus *consil.* 390. *n* 12. *& seqq.*

69 Et per hoc fundamentum ita expressè, vt accordium præsentium creditorum absenti non citato præiudicare non posse, tenent Alberic. & Ar. tin. Bald. Salicet. & Alex. *in dict. l. rescriptum. ff. de pactis.* Alex. Trentacinq. *variarum resolutionum lib.* 3. *tit. de solutionib. resolut.* 2. *n.* 9. Paz *in praxi, tom.* 1. 4. *p. c.* 16. *n.* 3. Greg. Lopez *in dict. l.* 5. *tit.* 15. *gloss.* 1. *n. fin. p.* 5. communiter receptum dicit Mendez *in praxi Lusitana, lib.* 3. *c.* 22. §. 6. *n.* 61. quidquid contrarium sequatur fœdere distinctionis Mello *in tract. de inducijs, q.* 6. vt hæc doctrina procedat, quando agitur inter creditores de remittenda parte debiti, non verò quando agitur de concedendis inducijs debitori, vt hoc casu non sit absentium necessaria citatio, sed eis præsentium maior pars præiudicet. Nec iura, quæ pro huius posterioris distinctionis membro loquentia de præiudicio absentis vult ponderare, ei assistunt; cum rectè verificetur, & vtrumq; possit stare absentes esse, & citatos fuisse.

70 Deinde cum ad effectum remittendi partem debiti, & ad concedenda's inducias omnes creditores in vnum debeant congregari; prout expressè prosequitur Ant. Gomez *in l. 40. Tauri n.* 3. Couarr. *lib.* 3. *variarum c.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 320. *n.* 3. Mascard. *de probat. conclus.* 1220. *n.* 3. Cabed. *decis.* 30. *n.* 3. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *c.* 222. *n.* 3. Rebuffus *in tract. de inducijs, n.* 3. Gutierrez *de iuramen.* 1. *p. c.* 63. Vsualdus ad Donellum *lib.* 22. *c.* 9. Nos obiter in nostris commentariis *ac potest Reg.* 2. *p. c.* 4. *n.* 111. Couarr. *lib.* 3. *variarum c.* 1. late Nicolaus de Passeribus *de scriptura priua. lib.* 3. *q.* 5. *tit. de litteris inducialib.* Farinacius *in praxi, tit. de carceribus, q.* 29. *per totam. & de accusatione, q.* 14. *ex n.* 8. *cum seqq.* & nouissimè tractatum scripsit Sanctius à Mello *de inducijs debitorum.* vbi ad longum accuratè tractatum absoluit & vltra hos plurimi alij DD. hanc materiam tractant, quos in vnum congessimus supra 1. *part. c.* 3. *ex n* 13. *& c.* 4. *n.* 21. *vers. quapropter ne eminentia causæ* &c.

Sed an in concedendis inducijs citandi sint omnes creditores tam præsentes, quàm absentes, vel sufficiat, quod maior pars eorum concedat; grauis est inter nostros controuersia, eo quod in iis, quæ sunt communia pluribus, vt singulis, & in quibus maior pars præiudicat minori, prout in nostro casu, de subsistantia actus est omnium citatio, & vt omnes audiantur *arg. l. & sacram. haredem,* §. *hodie, ff. de pactis.* & est text. celebris *in l. si præcedente* 58. §. *Lucius, ff. mandati.* vbi *sed cum proponas cum absuisse iniquum est auferri ei electionem.* Ex quibus iuribus prædictam doctrinam deduxere Bart. *in l. omnes populi ff. de iustit. & iur. in* 3. *q* 2. *q. princ.* Alex *cons.* 205. *n.* 2. *lib.* 2. & ex aliis Surdus *consil.* 390. *n* 12. *& seqq.*

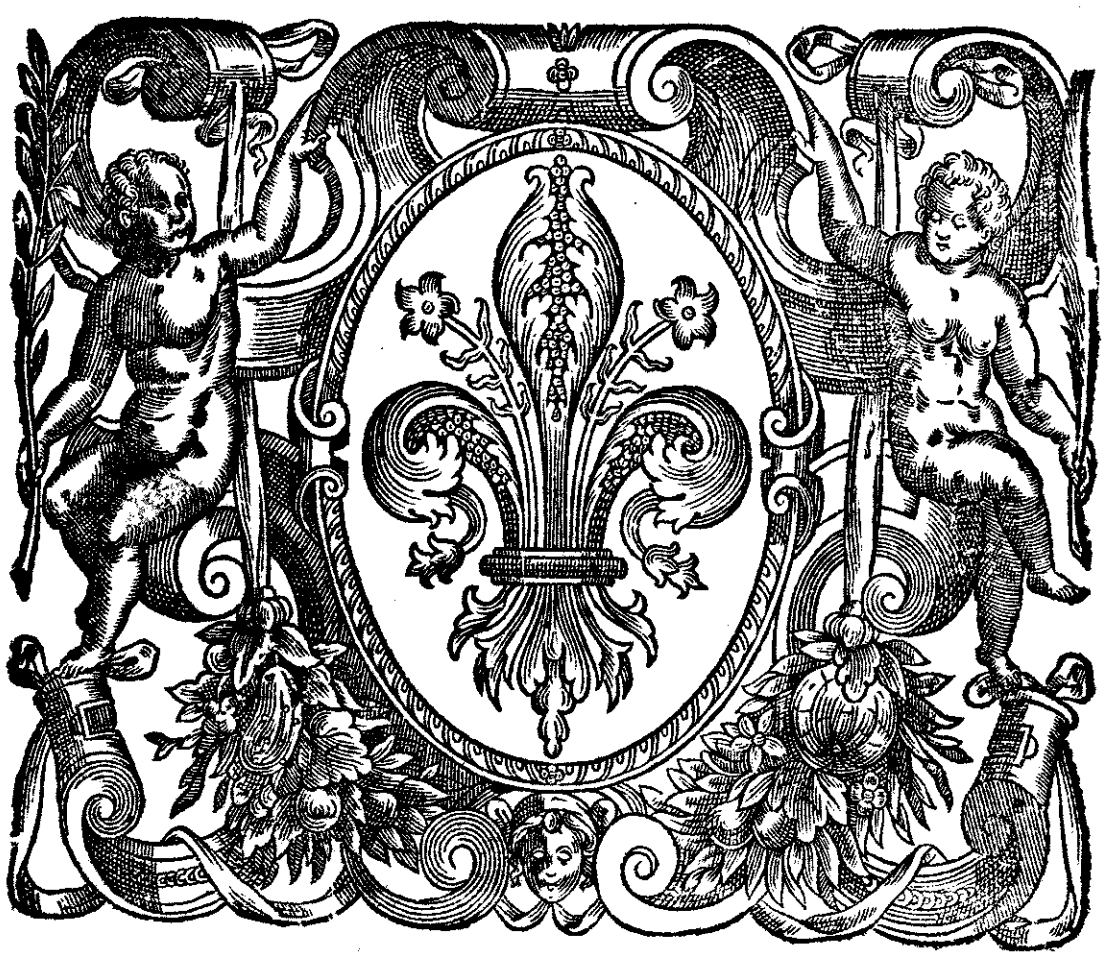
Et per hoc fundamentum ita expressè, vt accordium præsentium creditorum absenti non citato præiudicare non posse, tenent Alberic. & Ar. tin. Bald. Salicet. & Alex. *in dict. l. rescriptum. ff. de pactis.* Alex. Trentacinq. *variarum resolutionum lib.* 3. *tit. de solutionib. resolut.* 2. *n.* 9. Paz *in praxi, tom.* 1. 4. *p. c.* 16. *n.* 3. Greg. Lopez *in dict. l.* 5. *tit.* 15. *gloss.* 1. *n. fin. p.* 5. communiter receptum dicit Mendez *in praxi Lusitana, lib.* 3. *c.* 22. §. 6. *n.* 61. quidquid contrarium sequatur fœdere distinctionis Mello *in tract. de inducijs, q.* 6. vt hæc doctrina procedat, quando agitur inter creditores de remittenda parte debiti, non verò quando agitur de concedendis inducijs debitori, vt hoc casu non sit absentium necessaria citatio, sed eis præsentium maior pars præiudicet. Nec iura, quæ pro huius posterioris distinctionis membro loquentia de præiudicio absentis vult ponderare, ei assistunt; cum rectè verificetur, & vtrumq; possit stare absentes esse, & citatos fuisse.

D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,
IN REGALI CANCELLARIA
VALLISOLETANA SENATORIS,
LABYRINTHVS
CREDITORVM CONCVRRENTIVM
AD LITEM PER DEBITOREM
communem inter illos causatam,

TOMVS SECVNDVS.

Editio nouissima Antuerpiensi, Veneta, & Francofurtensi multo auctior & emendatior.

Fr. Ioseph Vaula & Banadiga

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

LABYRINTHVS CREDITORVM CONCVRRENTIVM AD LITEM, PER DEBITOREM COMMVNEM inter illos cauſatam.

PARS TERTIA.

CAPVT I.

Graduationis ſententia ſemel in rem iudicatam tranſlata, an debitor, vel creditor aliquid nouiter opponere valeat, quod vel creditorem infringat, vel graduum ordinem, ſeu prælationem ſubuertat, rei iudicatæ exceptione minimè obſtante?

SVMMARIVM.

Sententia graduationis in rem iudicatam tranſlata non obſtante, an aliquid nouum per debitorẽ, aut creditorem deductum admittatur, quod vel ius creditorum infringat, prælationem ſubuertat. num.1.

Ius denuò deductum, de quo inter eaſdem perſonas in priori graduationis iudicio fuit cognitum, rei iudicatæ exceptio obſtabit. n.2

De identitatibus rei iudicatæ exceptionem producentibus agitur. n.3. remiſſiuè.

Ius non deductum, nec cognitum in priori graduationis iudicio, ſi de nouo proponatur, non obſtat rei iudicatæ exceptio, ſiuè tunc adeſſet, ſiue nouiter ſit quæſitum. n.4.

Si inter creditores tantum de credito & an aliquis creditor ſit, vel non fuit actum exhibitis tamen totius iuris inſtrumentis, & vt creditor graduetur, an ei nouiter de iure prælationis agenti, rei iudicatæ exceptio obſtet. num.5. & 12.

Affirmatiua ſententia proponitur. n.6. Contraria; verior. n.14.

Expenditur text. in l. duobus 19. ff. de except. rei iud. num.7.

Expenditur Accurſ. num.8. & 9.

Ius, quod poteſt deduci per modum agendi, & excipiendi, ſi deducto per modum excipiendi reus ſuccumbat, non poteſt iterum per modum agendi deducere, ſi tendat ad eundem finem cum exceptione n.10.

Text. in l. penult. §. Latinus Largus, ff. de except. rei iud. adducitur. num.11.

Ex noua cauſa nouo in iudicio deducta, de qua in priori iudicio non fuit actum, poteſt nouiter agi. n.12. & 13.

Concurſus iudicium ad diſcutiendum iura & prælationes creditorum tam cum debitore, quam ipſis creditoribus ordinatur numero 14. & 15.

Creditor in principio concurſus verum eſſe creditorem, & potiorem aliis, deducit. n.16.

Creditor de ſuo priuilegio, aut prælatione inſtrumentis, aut probationibus docet. n.17.

Repræſentans inſtrumentum, continens exceptionem,

eam tacitè opponit. num. 19.

Exceptio, quæ in inſtrumento continetur etiamſi expreſsè non opponatur, à iudice ex officio admittitur. n.19. & 21.

Exceptio, quæ ex cauſa intrinſeca ineſt actioni, debet per actorem euacuari, etiam reo non opponente. num. 20.

Inſtrumentum obligationis ab vxore factum, in quo mariti licentia non apparet; iudex ex officio repellit, etiamſi exceptionem vxor opponat. num. 22.

Actio & exceptio quando ex eodem inſtrumento apparent ſuper eo, poteſt iudex pronuntiare, abſque expreſſa oppoſitione. n. 23.

Actori, qui in actione deducit exceptionem, incumbit onus probandi exceptionis excluſionem. numero 24.

A ſententia, qua quis declaratur creditor, eique gradus poſt alios aſſignatur, non appellans eam approbare videtur. n.25.

Sententia, à qua non eſt appellatum, tranſit in rem iudicatam. n. 26.

Res iudicata facit de albo nigrum, & de falſo verum. num. 27.

D. l. ſi duobus, & d. §. Latinus Largus, diſpoſitio non procedit ſeruato ſtylo concurſus conſueto, comparendi creditores in iudicio concurſus. numero 28.

Diſpoſitio prædictorum iurium locum habet, quando creditor ſolum creditorem eſſe in iudicio dixit ratione ſui iuris, atque hypotheca fuit controuerſum: nihil ſui prælationè tacitè aut expreſsè allegauit. num. 29.

Sententia non poteſt ferri ſuper cauſa in iudicio non deducta, etiamſi ex actis appareat. n.30.

Petens ex vna cauſa, & ex alia non deducta in iudicio probans non poteſt in eodem iudicio obtinere. num. 31.

Super noua cauſa non deducta, non eſt lis conteſtata, nec aduerſarius, vt ſe poſſit defendere, eſt inſtructus. ibid.

Affertur praxis tribunalium, circa ſupradicta. n.32.

Ioannis Gutierrez ſententia reiicitur. n. 33.

Teſtes deponentes circa articulos nihil probant, nec ſuper eorum atteſtatione ferri poteſt ſententia. num. 34.

Creditor in iudicio concurſus omnes prælationis cauſas deducens, ſi aliquas non proſequatur, an poſt ſententiam graduationis poſſit eas proſequi, ſine metu exceptionis rei iudicatæ. num. 35.

Affirmatiua ſententia proponitur. num.36. & ſequentibus.

In actionibus perſonalibus victus ſi in vna cauſa ſuccumbat; poteſt ex alia agere. n.37.

In actionibus realibus ſimpliciter victus ex omnibus cauſis victus intelligitur, & nouiter agenti obſtat exceptio rei iudicatæ. n.38.

L. & an eadem, 14. §. 2. ff. de exceptio. rei iudic. cum aliis expenditur. n.39.

L.25. tit.2.p.3. expenditur ad ſupradicta. n.40.

Gregorii Lopez declaratio traditur, & l.licet,2. C. de iudiciis. num. 41.

L. & an eadem, expenditur, in §. [illegible] num. 43.l. penult. Latinus, ff. de exceptio. rei iudic. explicatur. num. 43.

Res hypothecæ ſubtici poteſt ex pluribus cauſis. numero 44.

Res poteſt mihi ex pluribus cauſis deberi. num. 45.

Socini Conſil. refertur. n. 46.

Res iudicata non præiudicat omnibus cauſis deductis in iudicio, quando quædam tantum ſunt proſequuta. num. 47.

Faſti contingentia circa ſupradicta refertur. ibid. & num. ſeq.

Dominus directus in emphyteuſis bonis ratione penſionis præfertur omnibus creditoribus, etiam anterioribus. num.49.

Dominus rei, penes debitorem exiſtentis præfertur omnibus creditoribus ſiue anterioribus, ſiue priuilegiatis, & hypothecariis. n.50.

Res iudicata non obſtat ſuper non proſequutis, & ſuper non petitis in iudicio. n.51.

Gloſſæ, & aliorum doctrina expenditur. n. 52.

Rei iudicatæ exceptio ſemper oritur ex ſententia reſpectu eorum, quæ ſunt proſequuta. num. 53. & 54.

Refertur controuerſia inter Comitem de Aluа de Liſle, & D. Didacum de Vera. num. 51. & ſequentibus,

Fundamenta Comitis de Aluа proponuntur, n. 58. 59. & 60.

Fundamenta D. Hieron. de Vera, quibus intendit Comiti obſtare exceptionem rei iudicatæ, proponuntur. n.61. & ſeqq.

Facultatis regiæ verba, ad imponendum cenſu recenſentur. ibid.

Rei iudicatæ exceptionem in vim dilatoriæ apponens, ſi ſuccumbat, poteſt eam in vim peremptoriæ opponere. n. 62.

Refutatur opinio D. Ioan. de la Rea contrarium ſentientis. n. 63.

Facultas impetrata ad hypothecandum certa bona, vel certum maioratum, non extenditur ad alia. numero 65.

Facultas limitata ad certam rem, vel quantitatem, caſum, contractum, aut perſonam denegata intelligitur in alios. n.66.

Ad exceptiones, quæ in inſtrumento ſimul continentur, & ex ipſo reſultant allegatæ conſentur, attendere iudex debet. num. 67. & 68. vide numero 110.

Bari doctrina, ad id expenditur. n.69.

Quando iudici eſt notorium actionem non competere, debet reum abſoluere. n.70.

Iniuſtitia non enernat vires rei iudicatæ, quæ de falſo facit verum & de nigro album. n.71.

Sententia aſſignans gradum creditori comparenti in concurſum per neceſſarium antecedens, eum eſſe creditorem, declaraſſe videtur. n. 72.

Sententia non facit rem iudicatam in præſuppoſitis in ea, niſi præſuppoſita veniant in neceſſariam conſequentiam. n. 73. vide n.98.

Sententia quando neceſſariò aliquid ſupponit, ad illud ſe extendit. n.74.

Qualitas ſine ſubiecto eſſe non poteſt. n.75.

Sententia lata ſuper principali cenſetur lata ſuper articulo incidenti incompatibili cum principali. num. 76. & 77.

Determinatio Senatus Valliſoletani traditur in fauorem Comitis de Aluа. n.78.

Comparatur deciſio, & oſtenditur nouum ius quo vtebatur D. Comes non fuiſſe deductum in priori iudicio graduationis. num. 79. & ſequentibus.

Victo ex vna cauſa, nouiter ex diuerſa agenti non obſtat

*obſtat exceptio rei iudicatæ. n.*80.
*Exceptio conſiſtens in facto per externam allegationem, & probationem debet conſtare, & ſuper ea cauſæ cognitio adhiberi. n.*81. *&* 82.
*Facultatis aliqua verba ponderantur. n.*83.
*Duos maioratus, aut duas dignitates habens ad cognoſcendum cuius complatione actus fiat; attenditur denominatio. n.*84.
*Obligationis verba ponderantur, virtute facultatis regiæ factæ. n.*85.
Separationis bonorum exceptio etiam poſt rem iudicatam admittetur, cum ſit modificatiua. numero 86.
*Hæres ſemel iam condemnatus ad ſolutionem crediti hæreditarij poteſt opponere de inuentario, à ſe confecto. n.*87.
*Diſpoſitio geſta ſub cauſa, quæ à gerente ſupponitur vera. ſi detegatur falſa; nulla redditur ob defectum conſenſus. n.*89.
*Tranſactio facta per conſanguineos cum aliquo tanquam filio legitimato, nulla redditur, ſi appareat filium non eſſe defuncti, de cuius bonis agitur. n.*90.
Idem quando legitimatio apparet nulla, vel falſa. num. 91.
*Tranſactio inita à communitate cum tertio immunem eſſe aſſeuerante, ſi conſtet de falſa cauſa, nulla redditur. n.*92.
Diuiſio bonorum facta inter agnatos vigore laudi prolati, ſi detegatur non agnatus; annullatur diuiſio, & laudum. n. 93.
*Contrahens cum aliquo tanquam hærede, & vigore iſtius qualitatis, ſi non ſit hæres contractus annullatur. n.*94.
Tranſactio facta cum aliquo, tanquam cum fratre, ſi talis non eſſe appareat, contractus annullatur. num. 95.
*Diſpoſitio annullatur, ſi ſuppoſitum detegatur falſum. nu. n.*96.
*Sententia ceſſat, ſententiæ cauſa ceſſante. n.*97.
*Sententia facit rem iudicatam ſuper ſuppoſitis in ea, quando veniunt in neceſſarium antecedens, vel conſequens, ſi ſuppoſita deducantur in iudicium, & ſuper iis cauſæ cognitio adhibetur. num.*98.
*Res iudicata vt obſtet, requiritur, vt tam ex parte actoris, & rei, quam ex parte iudicis de omnibus ſit plenè cognitum. n.*99.
Diſpoſitio tunc operatur ſuper ſuppoſito veniente in neceſſariam conſequentiam, quando ſuppoſitum dependet ex mera voluntate gerentis. numero 100.
Iudex in iis, quæ in iudicium deducta non ſunt, nihil poteſt diffinire. n. 101.
Sententia abſque cauſæ cognitione lata, nulla eſt ipſo iure. n. 102.
*Gratiani ſententia in confirmationem adducitur. n.*103. *& ſequentibus.*
*Rei iudicatæ exceptio oritur, quando Iudex ſententiam fert ſuper principali, quamuis non reprobauerit exceptionem, de quæ plenè fuit cognitum. n.*104.
Sententia lata ſuper principali tunc cenſetur lata ſuper incidenti incompatibili cum principali, quando articulus incidit in iudicium, & deducitur. n. 105.
Exceptio, quod quis non erat creditor ad bona maioratus, quæ nec fuit oppoſita, nec de ea cognitum, non potuit in ſententia graduationis tacitè comprehendi. n. 106.
*Iudex, qui de exceptione appoſita non cognouit, de ea non intelligitur iudicaſſe. n.*107.
Argumentis in contrarium adductis reſpondetur. n. 108. *& ſeqq.*
Bartol. doctrina explicatur, adducta. num. 29. *num.* 106.
Exceptiones, quæ ex inſtrumento reſultant, Iudex attendere debet, etiamſi à parte non opponantur, quando eſt in fauorem ipſius, qui inſtrumentum produxit. n. 110.
Ex præſentatione inſtrumenti inducitur exceptionis oppoſitio. n. 111.
*Exceptio vt operetur debet opponi à parte, aliàs omiſſa intelligitur, & in re iudicata non comprehenſa. n.*112.
*Si ex inſtrumento conſtat mulierem eſſe nuptam, & non interueniſſe licentiam viri, Iudex poteſt exceptionem in conſideratione habere, & ſi mulier ſit condemnata, poteſt denuo de ea opponere. n.*113.
*Exceptionem apparentem ex inſtrumento, ex quo actor egit, Iudex videtur non attendiſſe, ſi pro actione pronuntiauit. n.*114.
*Exceptio, quæ externa eget probatione, non poteſt dici ex inſtrumento conſtare. n.*115.
*Defenſio minus plena præſeruat ſucceſſores maioratus à re iudicata. n.*116. *&* n.117.
Re iudicata contra tertium obtenta à creditore, vt vel ſenſum recognoſcat, vel hypothecam dimittat, an reſoluatur per aliam rem iudicatam obtentam à principali declarantem, illum creditorem iam fuiſſe ſolutum. n. 118. *& numero* 119.
*Negatiua ſententia proponitur, ex n.*120.
Sententia in Senatus, à qua ſupplicari non poteſt, eſt omnino irretractabilis, etiam per quamcumque nullitatem, etiam notoriam, & ex actis apparentem, dempto citationis defectu, num. 121. *&* 168.
L. 4. *tit.* 17. *lib. recopilationis annotatur. ibid. & num.*168.
*Executoriæ duæ ſi ad inuicem contrariæ reperiantur an in electione iudicis ſit, quam maluerit, ſequi. n.*122.
*Negatiue, & verius, n.*169.
Executoriæ duæ contrariæ poſſunt eſſe validæ reſpectu diuerſarum perſonarum, expenditur, leg. ſi cum vno 22. *ff. de except. rei indic. numero* 123.
Sententiæ contrariæ etiam ſuper eodem facto tolerantur inter diuerſas perſonas. n. 124.
L. nam etſi 15. *§. ſi filius qui de inofficioſo, ff. de inofficio. teſtament. expenditur, & l. cum filius* 78. *ff. de legatis* 2. *l. cum duobus Cod. de inofficioſ. teſtament. ponderantur. ibidem.*
*Obligatione perſonali extincta, adhuc poteſt durare hypotheca. n.*125.
L. 2. *Cod. de euictione pignor. adducitur. ibid.*
Solutione omnis tollitur obligatio, at ius hypothecæ reſoluitur, n. 126.
Conditionem indebiti excludit auctoritas rei iudicatæ. num. 127. *&* 148.
Authoris iudicium proponitur circa hanc controuerſiam. n. 128.
Comprobatur. n. 129. *cum ſeqq.*

Solutioni eius, quod debetur, omnis tollitur obligatio, principalis, & acceſſoria, fideiuſſoria, & hypothecaria. n 130.
*Principale vbi non ſubſiſtit, nec ea quæ ſequuntur locum habent. n.*131.
*Per ſententiam ſi quis declaratur creditor eſſe, vel non eſſe, iure vel iniuria iudicis diſſoluitur, vel ſubſiſtit hypotheca reſpectiuè.n.*132.
Iura plurima ponderantur. ibid.
Extincto creditorum iure, non ſubſiſtit hypotheca penes ipſum debitorem, aut tertium exiſtens. num. 133.
*Bona fides non patitur, vt ſemel exactum, iterum exigatur.n.*134.
*Abſque vlla iuris fallentia.n.*135.*& n.* 146.
Semel ſoluenti, ſi iterum authoritate rei iudicatæ ſoluat, datur reptitio. n. 136.
Condictio indebiti, vel ſine cauſa etiam cum iuramento non poteſt renunciari. n. 137.
Res iudicata, cuius virtute, quod antea ſolutum habebat, quis ſoluit, non obſtat debitori repetenti. num. 138.
Condictio ſine cauſa datur ei, qui authoritate rei iudicatæ indebitum ſoluit, non condictio indebiti. num. 139. *& n.* 143.
L. in l. commodato 17. *§. fin. ff. commodati explicatur. num.*140.
*Leg.*1. *Codic. de re indicata cum aliis explicantur. num.*141.
*Res indicata ceſſat cauſa ceſſante, & lata ſub ſuppoſitione, quæ detegatur falſa.n.*140.
Solutum indebite per condemnatum non repetitur per condictionem indebiti ob rei iudicatæ authoritatem, ſed per condictionem ſine cauſa. numero 143.
*L. ſi falſo, ff. de condictione ſine cauſa, explicatur. num.*144.
Soluenti virtute rei iudicatæ, quod ſolutum habebat; datur repetitio ex condictione ſine cauſa. num. 145. *& ſeqq.*
Conciliantur iura addicta.n. 127. *&* 148.
*Soluenti indebite ex re iudicata datur condictio ex cauſa: qui ſi adhuc non ſoluit actione de dolo, impedit executionem rei iudicatæ. ibidem, & num.*149.
Æquitas non casus, nouum inducit remedium. num. 150.
Res iudicata, per quam creditor contra debitorem obtinuit, tanquam vere creditor ceſſat, ſi poſtea detegatur, nec fuiſſe creditorem, nec debitum extitiſſe. num. 151.
*Ceſſante cauſa, in qua fundatur ſententia, ceſſant ipſius ſententiæ effectus.n.*152.
*Solutum virtute ſententiæ repetitur, ſi detegatur iam antea ſolutum fuiſſe. n.*153.
Sententia per condictionem ſine cauſa non redarguitur iniuſtitia, aut iniquitate, ſed de cauſa ceſſante, & de ſuppoſito poſtmodum apparente falſo. n. 154. *& ſeqq.*
Debitor cenſuarius ad totam cenſus ſolutionem condemnatus, ſi poſtea de pacti redemptione appareat, habet redditum repetitionem. numero 155.
*Per exceptionem cauſa ceſſante, vel ſuppoſito falſo, impugnatur directe res iudicata; ſed temperatur, & modificatur.n.*156.*&* 157.
Bartol. expenditur doctrina, & aliorum. numero 158. *&* 159.
*Gratiani doctrina traditur. n.*160.*&* 161.
*Repetitio ſi datur eius, quod ſolutum eſt, multò magis impeditur executio.num.*162.
*Rententio facilius conceditur, quàm actio. n.*163.
*Sententia graduationis lata ſub ſuppoſito, quem eſſe creditorem, ſi ſuppoſitio detegitur falſa, reſoluitur. num.*164.
*Sententia contra tertium poſſeſſorem obtenta, vt vel rem dimittat, vel cenſum recognoſcat, variabilis eſt, & mutationi ſubiecta.n.*165.
*Dimiſſio hypothecæ etiam poſt recognitionem factam à condemnato eſt admittenda. n.*166.
*Res iudicata ſuper iure ſui natura variabli non eſt perpetua.*167.
Argumentis in contrarium reſpondetur, at interpretatur. l. 4. tit, 17. *lib.*4. *recopilationis.numero* 168.
Diſpoſitio dictæ leg. 4. *ſolum ademit cauſam nullitatis poſt ſententiam reuiſionis, non verò ceſſus tangentes ius partium principale, ex quibus iure communi, & regio ſententia ſolet infringi. ibidem.*
*Argumento ſecundo num.*121. *adducto reſpondetur. num.* 169. *& ſeqq.*
*Res iudicata contra rem iudicatam regulariter non tenet.num.*171.
*Inuectiua contra iudices ſtricti iuris rigore iudicata contra æquitatem naturalem adhærentes, adducitur.n.*172.
Refutatur iudicum exhibentium, primam rem iudicatam ſequendam eſſe, quando ſecunda fuit iniuſta. n 173. *&* 174.
*Sententia, qua creditor declaratur creditorem non eſſe ſine iure, ſine iniuria iudicis operatur effectum diſſoluendi hypothecam.n.*175.
*Duæ res iudicatæ ſuper eodem iure contrariæ ſuſtinentur, quando ius, & actio diuiditur inter diuerſas perſonas, & quælibet ius & actionem habet independenter ab alio num.*176.
Iura, & actiones hereditariæ diuiduntur inter hæredes ipſos iure pro portionibus hereditariis. num. 177.
Res iudicata contra vnum non nocet, nec prodeſt quoad portionem alterius. n. 178.
Res iudicata in iuribus indiuiduis, & inſeparabiliter connexis quoad omnes operatur.n. 179.
Tertio argumento reſpondetur. n. 180.
*Res iudicata vt obſtet, ſufficit, quod eadem ſit perſona veræ, vel interpretatiuæ.n.*181.
Sententia lata pro reo principali, prodeſt fideiuſſori. num. 182.
*Sententia lata ſuper principali deſinit antea latam ſuper acceſſorio connexo, & inſeparabiliter dependenti.n.*183.
Hypotheca non poteſt ſubſiſtere obligatione principali deficiente. n. 184.
Qualitas ſine ſubiecto eſſe non poteſt. n. 185.
*Acceſſorium perit cum principali.n.*186.
Fideiuſſore condemnato ad ſolutionem, ſi poſtea inter creditorem, & debitorem fiat concordia prodeſt fideiuſſori, re iudicata non obſtante. num. 187.
Res iudicata obtenta ſuper principali operatur ſuper acceſſorijs, & inſeparabiliter dependentibus ab ipſo iure principali. numero 188. *& num.*189.
Bona fides non patitur, vt ſemel exactum, iterum exigatur, etiam per rem iudicatam. n 190.

L. 2. C. de enict. pign. interpretatur. n. 125. adducta. n. 191. & 192.

Præscriptio actionem, & obligationem excludit ope exceptionis, n. 192. & seqq.

Præscriptionis exceptio, si expressè non opponatur, sequi potest præscribendi condemnatio. numero 193.

Argumento adducto. n. 176. respondetur. n. 194.

Sententia lata contra tertium rei hypothecatæ possessorem, vt vel rem remittat, vel censum recognoscat, cessat ob rem iudicatam superuenientem, declarantem debitorem principalem iam soluisse. n. 195.

Absurda, quæ sequerentur, quæ sententia in dicto casu ob nouam superuenientiam non cessaret, referuntur, n. 196. & seqq.

Res iudicata per creditorem obtenta in vno iudicio contra principalem debitorem, per quam creditum qualificatur, non nocet tertio rei hypothecatæ possessori. num. 200.

Res iudicata siue in via ordinaria, siue in executiua, obtenta per creditorem contra debitorem, in alio & diuerso iudicio contra concursum non officit cæteris creditoribus, quominus eam impugnare possint. num. 201.

1 SÆPISSIME solet contingere, vt postquam in iudicio concursus per debitorem communem formato, & inter ipsum, & suos creditores, vel inter istos tantum de iuribus & antelationibus, controuersum fuit lata iam sententia graduationis in rem iudicatam translata debitorem ipsum aliquid denuo obiicere, intùs alicuius creditoris iam graduati ius tangens certantem ipsum non potuisse inter cæteros graduari, eo quod in rei veritate creditor non sit, nec ius aliquod ad bona debitoris prætendere potuisset, necnon creditor aliquis cui inter cæteros gradus infimum assignauit sententia, nunc nouiter prætendit sibi potiorem & anteriorem locum in ea deberi, & aliis anteferri, è contrario verò alij quorum interest ad rei iudicatæ refugium confugiunt, rei iudicatæ exceptionem opponentes, & huic præterea nouæ prætensioni cuilibet debitoris, aut creditorum respectiuè fore audientiam denegandam contendunt. Pro cuius difficultatis resolutione tres erunt breuiter regulæ constituendæ: prima, quando de eodem iure aut exceptione qua non denuo post sententiam graduationis vti vult debitor aduersus creditorem aliquem, vel creditor aduersus alios creditores simul graduatos, fuit deductum & oppositum, & de eo cognitum inter easdem personas in priori graduationis iudicio, quo casu nullo modo potest iterum controuerti, nec admitti rei iudicatæ exceptione obstante, nec aliter modus litium multiplicatus, summam atque inexplicabilem faciat difficultatem, vt inquit textus *in leg. singulis controuersiis singulas actiones vnumque iudicatæ finem sufficere, 6. ff. de except. rei iudicatæ*, multa diximus circa tres identitates exceptionem rei iudicatæ producentes in nostris commentariis, *de retent. Bullarum 1. part. c. 12. ex num. 18. cum seqq.* quod vulgare est ex toto, *tit. ff. de except. rei iudicatæ.*

2

3

4 Secunda regula est, quando causa, & ius, quo nunc agit debitor, aut creditor, non fuit deductum, nec de eo cognitum inter partes, & iudicem, in priori iudicio graduationis, vt hoc casu eisdem nouiter agentibus, aut excipientibus, non obstet graduationis sententiæ exceptio, siue hoc ius tunc simul abesset, siue nouiter eis fuerit legitimè quæsitum, quia ex alia diuersa causa, & diuerso iure potest victus denuo agere, vel excipere; ad latissimè per Nos tradita in nostris commentariis, *de retent. Bullar. 1. part. d. cap. 12. ex n. 5. & n. 10.*

5 Sed an huic regulæ adaptari possit celebris illa quæstio, an & quando formato iudicio concursus per debitorem, conuocantem ad illud suos creditores, vt iura sua, & credita deducerent, vnus ex eis instrumenta, ex quibus suum constabat creditum, & hypothecam, exhibuit, fuit controuersum super suo iure, an sit creditor, vel non oppositis exceptionibus, huc dumtaxat tendentibus, tandem obtinuit, & fuit in sententia graduationis locus post alios creditores assignatus; postmodum re iam ita iudicata, nouiter agit aduersus aliquos creditores de iure prælationis, eumque illis anteriorem esse contendentem; an obtinere debebit, nulla rei iudicatæ eidem exceptione obstante. Et videtur quod sic, tum quia hæc qualitas, & ius prælationis nec deductum adhuc fuit, nec inter eum, & cæteros creditores specialiter controuersum, in priori graduationis iudicio; & aliud tunc actum fuit, aliud nunc, ex *l. si mater, §. si quis inter*, ibi, *aliud videri tunc petitum, aliud nunc, D. de except. rei ind. l. si quis ad exhibendum.* 18. ibi. *Exceptio locum non habet, quia alia res est, l. si ex testamento*, 20. ibi *nec obstaturam exceptionem, quod non sit petitum, quod nec actor petere putasset, nec index in iudicio sensisset, & in l. si cum testamento*, 21. ibi, *quia nec litigatores, nec index de alio, quando argento actum intelligant. D. de except. rei iud.*

6

7 Et in nostris tomihis duo sunt iura valdè singularia, quæ videntur expressa, *in l. duobus 19. D. de exceptione rei iudic.* vbi pignus duobus creditoribus à debitore diuersis temporibus fuit datum, posterior aduersus priorem tempore egit de pignore; putà, an sit creditor hypothecarius, an nō, & sic actione hypothecaria, & obtinuit; posteà victus contra vincentem denuo mouit quæstionem prælationis, & anterioritatis; respondet cōsultus distinguens inter hanc prælationis exceptionē oppositam, & controuersam iam in primo iudicio; aut non oppositam; verba textus hæc sunt. *Duobus diuersis temporibus eādem rē pignori dedit, egit posterior cum priore pignoratitia, & obtinuit, mox ille agere simili actioni instituit; quæsitum est, an exceptio rei iudicatæ obstaret, respōdi, si opposuerit exceptionem rei sibi ante pignoratæ, & nihil aliud nouum & validum adiecit, sine dubio obstabit*, eandem enim quæstionem reuocat in iudicium, vbi glossa, & celebris, & communiter ab omnibus recepta, ibi, in verbo, *obstaret*, sic ait, *Respondi sic, si opposuerat, scilicet in primo iudicio, & sic de iure suo quæsitum fuit, sed si victus facti ignorantia, vel iuris non opposuerit; exceptionem obstabit, vt infr. eod. l. penult. §. Latinus*, ibi, *cum autem*, &c. & eadem glossa, verbo, *quæstionem*, ita ait. *Ergo datur intelligi, quod simpliciter se defenderat, non opposita illa exceptione, quod iteratò possit audiri, sed cur qui iā simpliciter egit, amplius non auditur, vt suprà eod.*

8

9

l. si mater, §. *denique respondè*, ibi, *supplicitèr agendo dominium qualecunque, vndecunque in iudicium deduxit*; *hic autem de pignore disputauit tantum, non de prælationis iure*, &c. Et ita Paulus Diuus, & communiter omnes Doctores hanc legem intelligunt, & sumunt, quod quando est aliquod ius, quod potest in iudicium deduci per modum agendi, & per modum excipiendi, si primo fuit deductum per modum excipiendi, & super illo succubuit reus, non potest iterum deduci ab eodem per modum agendi, si tendit ad eundem finem cum exceptione.

11 Quod apertiùs probatur *in l. penultima* §. *Latinus Largus*, *D. de exception. rei iud.* ibi, *his itaque gestis posterior Titij creditor ius suum* (hypothecari vt rectè exponit glossa ibi,) *persecutus est, & obtinuit, post hoc autem iudicium Mœuius, hæres reperit in bonis auitis Chirographum eiusdem Titij, ante multos annos conscriptum, per quod apparuit eum fundum, qui in causam transactionis venerat etiam auo suo ab eodem Titio fuisse obligatum; cum ergo constet prius auo Mœuij hæredis in obligationem eundem fundum datum de quo Mœuius superatus est; quæro an ius aui sui, quod tunc, cum de eodem fundo ageretur, ignorabat, nulla exceptione apposita exequi possit, respondi, &c. non obesset ei exceptio, nihil enim in suo iudicio de iure eius statutum est, cum autem pignoratitia actum est aduersus priorem creditorem, potest fieri, vt de iure possessoris non sit quæsitum, quia non vt in proprietatis quæstione, quod meum est, alterius non est; ita in obligatione vtique consequens est, vt non sit alij obligatum, quod hic probauit sibi teneri, & probabilius dicitur non obstare exceptionem, quoniam iure possessoris quæsitum non est, sed de sola obli-*

12 *gatione*, &c. Quare habemus iura expressa etiam in fortioribus terminis, quod quando agitur inter creditores super simplici quæstione hypothecæ, hoc est, an alicui sit etiam res hypothecata, vel non, & sic de sola rei obligatione, omissa qualitate antelationis, & prælationis inter eos, potest insuper victus aduersus posteriorem obtinentem denuo in iudicium deducere illud prælationis ius, & de ea constito subuerteretur, & reformabitur sententiæ graduatio, & isti assignabitur anterior locus, iuxta tempus, & priuilegium sui crediti; cum ex noua

13 causa, nouiter deducta de qua in priori iudicio nec oppositum, nec controuersum fuit, & per consequens, nec decisum per sententiam graduationis, agat iste creditor.

14 Sed nihilominùs in nostris strictis terminis iudicij concursus, attenta eius natura, contrarium esse iudicandum arbitramur: nam licet prædictorum iurium nempe *d. leg. duobus*, & *d.* §. *Latinus Largus*, dispositio verissima sit, procedunt tamen in iudicio particulari, quando debitor, seu creditor cum alio creditore contendit super iure hypothecæ, & an sit creditor, vel non, quod quidem facillimè separari potest à iure prælationis, & facilè omitti eius controuersia in huiusmodi iudicio, & in illud antelationis ius non deducit, atque ideo nec sequi super eo condemnationem, & iudicis sententiam, quo casu indubiè de eo potest agi in nouo iudicio, cum de alia re diuersa omninò nouiter agatur, & in iudicium deduci intelligatur; At in hoc iudicio vniuersali concursus via hæc distinctio, & iniurium separatio dari potest, cum sit ordinatum ad duo simul, nempe ad discutienda iura creditorum comparentium, tam inter debitorem, & creditores, quam inter ipsos eosdemmet creditores, quorum interest, plures non adesse, adinuicem se excludere à bonorum debitoris participatione, vt cæteris bona eius sufficere valeant, necnon simul vt singuli de sua prælatione doceant, exclusiuè ad alios, vno quoque prætendente aliis cæteris quibuslibet anteferri, & potiori loco gradum in sententia obtinere, 16
& propterea quilibet, statim quod comparet, hæc duo à principio deducit, sed verum creditorem esse, & cæteris potiorem. Prout altius ostendimus *suprà* 1. *p. cap.* 3. & *num.* 7. *cum sequentibus*, & *per totum cap.* & *cap.* 4. *per totum*, & maximè *num.* 20. *versiculo, repugnat etenim natura causæ*, &c.

17 Deinde vnusquisque creditor sua exhibet crediti instrumenta, vel aliter probat, ex quibus simul de suo priuilegio, aut prioritate, saltim temporis, docet: ex quo potest Iudex rectè iudicium suum formare. Ex doctrina Bartol. *in l.* 2. *D. de except. dicens: quod is qui præsentat instrumentum ex quo sua exceptio constat, videtur opponere, & non eget alia oppositione expressa; vt Iudex super ea determinare valeat, idem probatur ex textu in l. eum qui ita,* §. *qui ita*, & *ibi Bartol. D. de verbor. obligat.* 19
per quem dicit, quod exceptio non opposita, si tamen constat ex eadem scriptura, à iudice ex officio habetur in consideratione, sequitur Ioan. Antonin. Manguilius *in tract. de euictionibus quæst.* 47. *num.* 11. vbi enim exceptio ex 20
causa intrinseca inest actioni deductæ, debet per actorem euacuari, etiam reo non opponente, vt per Bald. & Alexand. *in l. filia licet*, *in princip. Cod. de collatione*, & post alios Cumia in ritibus Magnæ Curiæ, *cap.* 38. *numero* 39. *fol.* 175. & quod quando ex inspectione 21
ipsius instrumenti apparet, de exceptione, nulla sit necessaria exceptionis illius oppositio expressa, sed cum potest Iudex ex officio attendere, probant singulariter Alexand. *in l.* 4. §. *condemnationis numero* 4. *D. de re iud.* Hyppolit. *in prael.* 8. *vltima quæst. numero* 4. Ancharanus *cap.* 16. *prætorum numero* 11. *lib.* 1. Roderic. Suarez *in leg. post rem pag.* 330. *in principio*, & *pag.* 326. *versic. sed pro euidentia numero* 28. quos refert, & sequitur Azeuedus *in leg.* 22
2. *tit.* 5. *numero* 33. *lib.* 5. *recopilat.* vbi reddit exemplum de instrumento obligationis factæ ab vxore, si processu constat eo tempore nuptam esse, de licentia tamen mariti non constat, vt sit per iudicem deneganda executio ex officio, etiamsi vxor executionem illam non opponat expressè, & in eodem casu [illegible] it post alios Ioan. Gutierrez *de iurament. confirmat.* 23
1. *p. cap.* 1. *ex numero* 35. *cum seqq.* & quia quando actio, & exceptio constat eodem instrumento, super ea potest Iudex pronuntiare, absque alia exceptionis expressa oppositione, prout ex plurimis Doctoribus, firmauimus in nostris in Commentar. *de Regia protectione*, 4. *part. cap.* 7. *ex numero* 99. *cum sequentibus*, & *eadem* 4. *part. cap.* 15.

cap. 13. *numero* 48. Mareſcotus *variar. reſolut. libro* 2. *capite* 1. *numero* 34. vbi quod actori, qui in
24 actione deducit exceptionem, incumbit onus probandi excluſionem exceptionis, quia ſuo ſe ligone percutit.

25 Deſuper cum ſubſequatur ſententia, qua quis declaratur creditor, & ſimul ei aſſignatur gradus poſt alios creditores, etiam de iure poſteriores, & eidem ſententia intimatur, a qua ſi ipſe non appellat, ſibi imputet, ei conſentire videtur, & tranſit in rem iudicatam, *appellare enim debuiſtis, ſi ſententia vobis diſplicebat*, vt inquit text. *in l. Cod. ſi ſæpius in integ. reſtitut. poſtulet.*

26 Si appellat, & fuit confirmata, iam legitimè tranſiuit in rem iudicatam, quam retractare non poteſt, eiuſdem exceptionis, vel actionis virtute, nec eandem quæſtionem in iudicium reuocare; cum omnes identitates concurrant, vt ei obſtet rei iudicatæ exceptio; deduxit enim in iudicium prælationem, & anterioritatem ſuam probauit ex inſtrumentis exhibitis, aut aliter probauit, adhibita fuit cauſæ cognitio, & ſuper toto per iudicem terminatio in rem iudicatam tranſlata, non eſt amplius de quo ſe conquerere poſſit, cum res iu-
27 dicata de albo faciat nigrum, & de falſo verum, *l. ſi non ſortem, §. heredi, D. conditione indebiti, leg. cum putarem D. famil. herciſcund. l. ingenuum, D. de ſtatu homil. l. res iudicata, D. de reg. iur. lib.* 1. *Codic. quando prouocare non eſt neceſſ.* Maſcard. *de probat. concl.* 1296. *à numero* 14. *cum ſeqq.* Surdus *deciſ.* 170. *numero* 15. *& deciſ.* 289. *numero* 1. *& conſil.* 35. *numero* 2. Anton. Monach. Florent. *deciſ.* 91. *numero* 1. *& ex numero* 24. Marius Antonius *variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 76. *numero* 2. *& reſolut.* 94. *num.* 11.

28 Quare ſi iudicium concurſus iuxta modum prædictum, & ſtilum vſitatum progrediatur inter creditores, non video, quo iure procedere poſſit diſpoſitio text. *in d. l. duobus diuerſis temporibus, & pendline. paragr. Latinus Largus D. de excepr. rei iud.* at vero ſi forte contingat mutato curſu ſtili naturali, & vſitato iu-
29 dicij credito comparens ſe eſſe creditorem dumtaxat dixerit, & nihil ſuper prælatione ſui crediti allegauerit, atque pariter debitor, & cæteri creditores litem cum eo proſequantur ſuper ſola controuerſia, an creditor ſit, vel non, vel an ſit pignoratitius creditor, vel nec ne: Tunc proculdubio locum habere cenſeo diſpoſitionem prædictorum iurium, quæ ad hunc caſum expreſſiſſima ſunt, vt poſtmodum quandocumque poſſit creditor ipſe denuo in iudicium deducere ius prælationis, & anterioritatis, cum de eo non fuerit oppoſitum, deductum, aut non proſequutum, aut controuerſum, non obſtante ſententia graduationis, in qua gradum ſimul Iudex creditori huiuſmodi aſſignauit inferiorem, qui adhuc attendi non debet, nec facit rem iudicatam, tum quia lata fuit vltra petita, & vltra libellum, & proſequuta, nec ſuper eodem iure lis fuit conteſtata, nec adhibita cauſæ cognitio, nec ſuper eo iure creditor inſtrui potuit, nec defendi, & ſic eidem nihil obſtat prædictæ ſententiæ, nec rei iudicatæ exceptio, quoniam ſuper cauſa non 30
deducta, nec inter partes ventilata, etiamſi de ea conſtet in actis per teſtium, aut inſtrumentorum probationem, ferri non poteſt ſententia, ex ſingulari textu *in l. qui habebat, D. de inſtitor. action. l.* 1. *D. ſi menſ. falſ. mod. dixer. cap. Abbate ſanè, de ſentent. & re iud. libro* 6. per quæ iura hæc eſt communis opinio, vt plures referens teſtatur Anton. Gom. *in l.* 45. *Taur. numero* 159. Menoch. *de arbitrar. iud. lib.* 1. optimè poſt plures alios comprobat Mexia *in l. Regia Toleti, de los terminos, in* 9. *fundamento* 1. *part. numero* 13. *&* 14. *& numero* 15. latiſſimè & eleganter proſequitur Aluarez, Valaſcus *de iure emphyteut.* 1. *part. quæſt.* 6. *ex numero* 11. *cum multis ſeqq.* poſt Pinellum, Iaſonem & alios plu- 31
res abundè tractantes, & verius defendentes contra alios, quoad etiam vbi iudicatur veritate comperta, petens ex vna cauſa, & probans ex alia non deducta, non poteſt in eodem iudicio ex hac ferri ſententia, nec obtinere, ſed debet ius ei reſeruari in aliud iudicium, quia ſuper noua cauſa antea non deducta, nec lis fuit conteſtata, nec aduerſarius fuit inſtructus, vt ſe poſſit defendere contra, eam opponere, & fortè probare, & ita communiter 32
in ſupremis tribunalibus quotidie practicamus, & paſſim ad partis ſic indefenſæ inſtantiam repellere mandamus probationes huiuſmodi factas ſuper articulis additis, non deductis in libello, nec in litis diſcurſu, & de quibus inſtrui non potuit aduerſarius reiiciuntur, quæ ratio inuincibilis eſt, quidquid eam velit cauillare Ioan. Gutier. *practicarum lib.* 1. *quæſt.* 100. *per* 33
totam, qui *numero fin.* eam effugere volens perperam dixit, iterum ſuper eadem noua cauſa non deducta, ſed probata, contraria probatio fit admittenda inſtante aduerſario, ex quo fatetur nouam litem, & cauſæ cognitionem adhibendas ſuper noua cauſa, à quo cauendum eſt; 34
conſtat etiam quia teſtes deponentes vltra articulos nihil probare, nec eſſe ex eorum atteſtatione ferendam ſententiam, vt per iura, & innumerabiles Doctores, tenet, & latè proſequitur, per ampliationes, & limitationes, Farinacius *de teſtibus, quæſt.* 71. *ex numero* 1. *cum ſeqq.* & pro hac vera doctrina vrgent ea omnia iura, & doctrinæ ſcriptæ ſuperiùs à principio huius cap.

Sed, an quando creditor comparuit in iudicio 35
concurſus, & omnes cauſas prælationis deduxit, non tamen omnes proſequutæ fuere, an ſuper non proſequutis poterit poſt ſententiam graduationis iterum eas deducere abſque metu rei iudicatæ, & puto poſſe, provt abundè diſputantes 36
probauibus *in noſtris commentariis de ſupplicatione ad Sanctiſſimum* 1. *part. cap.* 12. *per totum*, vbi ſingulariſſimas doctrinas in propoſito reperies, de quibus vlterius inferius agendum erit; quibus adde mirabilia iura diſtinguentia inter actiones perſonales, & actiones reales, vt in illis ſi ſimpliciter agatur, & vna cauſa deducatur, & proſequatur, poteſt victus iterum ex 37
alia agere, in iſtis autem ſi ſimpliciter agat rem 38
vendicans, & ſuam eſſe dicens, omnes cauſæ, ex quibus dominium habere; & prætendere poteſt,

deducere videtur ; & ſimpliciter victus , in omnibus cauſis victus intelligitur , & nouiter agenti ex aliqua cauſa ſpeciali generaliter proſequuta, obſtat exceptio rei iudicatæ , textus eſt *in l. &*
39 *an eadem cauſa* , 14. §. 2. *D. de exception.* cuius ſunt verba. *Actiones in perſonarum ab actionibus in rem , hoc differunt , quod cum eadem res ab eodem mihi debeatur , ſingulas oblationes ſingulæ cauſæ ſequuntur , nec vlla earum alterius petitione vitiatur; at cum in rem ago , non expreſſa cauſa , ex qua rem meam eſſe dico , omnes cauſæ , vna petitione apprehenduntur ; nec enim amplius quam ſemel res mea eſſe poteſt , ſæpius autem deberi poteſt , l. ſi mater,* 11. §. *eandem in fine* , ibi , *alia enim cauſa fuit prioris dominij ; hæc noua nunc acceſſit ; itaque acquiſitum quidem poſtea dominium aliam cauſam facit , mutata opinio prioris non facit , vt puta opinabatur ex cauſa hæreditaria ſe dominium habere ; mutauit opinionem , & cœpit putare ex cauſa donationis hæc res non parit petitionem nouam : nam qualecumque , & vndecumque dominium acquiſitum habuerit , vindicatione prima in iudicium deduxit , & in §. denique* , & Celſus ſcribit , *ſi hominem petiero , quem ob eam cauſam meum eſſe exiſtimaui , quòd mihi traditus ab alio eſt , cum ex iis hæreditaria cauſa meus eſſet ; rurſus petenti mihi obſtaturam exceptionem. D. eodem tit. de excep. rei iudic. d. §. & §. ſequenti* , ibi , *ſi quis autem fundum petat ſuum eſſe eo , quod Titius cum ſibi tradiderit , ſi poſtea eum alia ex cauſa petat , cauſa adiecta , non debet ſubmoueri exceptione , & in d. l. ſi mater in fine principij* , ibi. *Ego exceptionem obeſſe ei rei iudicatæ non dubito , ſed ex cauſa ſuccurrendum erit , quæ vnam tantum cauſam egit rupti teſtamenti* , textus eſt *in cap. Abbate ſine*, §. *cæterum , de re iud. lib.* ibi , *quia cum quis egit ex aliena certa , & ſpeciali cauſa , & poſtea ſine alia, ſine ſimilis ei, quam expoſuit , accidit, videri non poteſt illa in iudicio deuenijſſe ; cum iudex tunc proſpicere , ac attendere debeat diligenter , an ex ea omnino eadem quæ prius expreſſa extitit , vtpote quæ tunc etiam competeret , actoris intentio ſit fundata , ſecus autem cum egit , vel petiit in genere , nullius certæ vel ſpecialis cauſa faciens mentionem , videlicet , quia generaliter forte propoſuit , aliquem obnoxium eſſe ibi , vel ad ſe iure domino vel quaſi rem aliquam pertinere* , &c. vbi latiùs proſequitur , *in l. hæreditas materteræ petita non infringit alterius hæreditatis petitionem , quæ venit ex alia ſucceſſione , ſed & quæſtionis titulus prior inofficioſi teſtamenti cauſam habuiſſet , iudicatæ rei præſcriptio non obſtaret , eandem hæreditatem ex alia cauſa vendicanti , Cod. de petit. hæredit.* conſonat *l. Lucius , D. eod. l. cum qui , C. de inofficioſ. teſtam.*

40 Sed ad horum iurium , & diſtinctionis clariorem intelligentiam , præ oculis ſemper habenda eſt magiſtralis determinatio , *l.* 25. *tit.* 2. *part.* 3. in hæc mirabilia verba. *Pero muchos e de ne guardar el demandador , quando la coſa demanda por ſuya , quier ſea mueble , o raiz , que ſi lauo la racon porque hubo el ſeñorio della , aſi como por combra , o por donadio , o por otra manera qualquier, que aquella ponga en ſu demanda , e eſto tubieren que era derecho , por dos racones ; la primera por que quando ſu pieſe ciertamente la racon , porque es ſuya , pont en dola en ſu demanda mas de ligero lo puede deſſues probar , otro ſi mas en cierto puede ſer dado juicio ſobrella ; la ſegunda porque ſi a caecieſſe que el demandador no pruene aquella racon, que pugo en la demanda , por que decia , que ſuya, que la puede deſpues demandar por otra racon , ſi la ouiere , e no ſe ennargara el primer juicio , que fue dado contra el ſobre aquella coſa miſma , pues que por otra racon, la demanda, que no ha que ver con la primera. Eſto ſe tiende ſe y endolibrada la racon primeramente porque decia que era ſuya , que anie no puede alogar otra. Mas ſi el demandar ficieſe ſu demana generalmente , raçonando la coſa por ſuya no poniendo alguna racon Señalada , por que huno el Señorio della ; ſi fuere la ſentencia dada contra el, porque ne la pudieſſe probar, no la pueda deſpues demandar en ninguna manera. Eſto es porque alli do la demando generalmente encerro todas las racones porque la podia demandar. Pero ſi el demandador quiſieſe decir , o monſtrar alguna nueua racon , porque el ganara il Señorio de aquella coſſa deſpues que fueſe dada la ſentencia contra el , aſſi como ſi el fueſſe dada , comprada , o la vbieſe ganada de nueuo en otra manera qualquier , de aquel que auia podiero de darla , o de venderla , ſobre tal racon como eſta bien puede facer ſu demanda de nueuo, & in l. 24. antecedenti. eod. tit. & p.*

Hanc tamen *l.* 25. mirabiliter declarat, & intel- 41
ligit Gregorius Lopez ibidem *verb. non la puede,* per dictam *leg. ſi mater in princip.* & ibi Bartol. & Paul. quando petitio fuit generalis , proſequutio fuit etiam generalis. Nam ſi proſequutio fuit ſpecialis in vna cauſa tantum , & in ea condemnatus actor , poterit poſtea ex aliis cauſis agere ſpecialiter non deductis nec proſequutis , de quibus nec fuit actum , nec cauſæ cognitio adhibita , & ſic ei nouiter agenti non obſtabit rei iudicatæ exceptio. Prout abundè probauimus *in noſtris Commentariis de ſupplicat. ad Sanctiſſ.* 1. *part. d. cap.* 12. *per totum*, & eſt text. expreſſus *in l. licet* 2. *Cod. de iudicijs.* In hac licet iudice accepto cum tutore egiſti , ipſo tamen iure actio tutelæ ſublata non eſt , & ideo ſi rurſus eundem iudicem petieris , contra veilem exceptionem rei iudicatæ , ſi de ſpecie de qua agis, in iudicio priori tractatum non eſſe allegas , non inutiliter replicatione doli mali veteris , & ita legem ſimunt ibidem Alexand. & Salicet. ſententia generalis lata ſuper petitione generali , reſtringitur opere replicationis ad proſequuta tantum concordat , text. *in leg. Lucius Titius* 47. §. *tutelæ iudicio , ff. de adminiſtrat. tutel.* firmant. Abb. *in cap.* 1. *num.* 15. *de libel. oblat.* Alexand. *conſil.* 11. *lib.* 2. Bald. *in l. cum Papinianus num.* 10. *Cod. de ſent. & interloqu.* Panor. *in cap. cum Eccleſia ſub trina.* Vbi etiam Ripa *de cauſ. poſſ. & proprietè.*

Et ad hanc declarationem reducenda eſt gene- 42
ralitas text. *in d. & an eadem* §. 2. vt procedat , quando generaliter actor rem vt ſuam vendicauit , nulla expreſſa cauſa , & pariter proſequutio generalis fuit , & non ſpecialis. Quia in hac materia illud ſemper præ oculis habebis , idem eſſe à principio omnes cauſas deducere , & vnam, vel alteram tantum proſequi ; quod vnam tantum à principio deducere , & proſequi , cum in non proſequutis res iudicata non obſtat , ex hactenus comprobatis.

Ex his infertur ad intellectum celebris text. 43
in leg. penultim. 30. §. *Latinus Largus D. de*

excep-

except. rei iud. (quam in aliud propositum adduximus superius *num.... versic. quod apertius probatur*, &c.) In cuius textus dispositione posterior creditor hypothecaria actione egit aduersus primum contendentem etiam sibi à debitore esse hypothecatum fundum, & obtinuit, postea victus reperiit ex alia diuersa causa anteriori sibi esse fundum hypothecatum, mouit nouam litem aduersus vincentem, ex hac noua, & diuersa causa, & determinat primi iudicij rem iudicatam sibi agenti ex causa diuersa non deducta in primo iudicio non obstare, cum ex
44 variis, & diuersis causis possit quis eamdem rem habere hypothecatam, & victus in vna, potest obtinere alterius respectu, quia singulas obligationes singulæ causæ sequuntur, nec vna earum alterius petitione vitiatur, vt
45 inquit text. celebris *in l. & an eadem dicta* §. 2. *D. de except. rei iud.* quia ex pluribus, diuersis causis res potest mihi deberi, *d.* 2. *leg. non est D. de action. empt. leg. hæreditas. Cod. de petition. hæredit.* §. *fin. institut. de legat. leg. si is qui D. de action. & obligat. l. eum qui Cod. de inoffic. test. tit.*

Infertur etiam ad Socinum *consil.* 18. prosequendo ordinem *ex numero* 42. *cum sequentibus lib.* 1. dicentem, non præiudicare rem iudica-
46 tam quoad omnia deducta in iudicio, si solum aliqua sunt prosequuta, veluti si actor deduxit simpliciter, & generaliter actionem hypothecariam, & reus sit absolutus, si vnam rem solum, & hypothecam specialiter est prosequutus, & succubuit, non prohibetur eandem actionem hypothecariam quoad alias intentare, quas non est prosequutus, sequitur Apostilla ad Felinum *in cap. aduersario numero* 4. *versic. res iudicata de exceptionibus.* Cardin. Dominic. Tuscus *littera R. conclus.* 268. *numero* 9. *&* 10. & nos in nostris Commentariis *de supplicat. ad Sanctiss.* 1. *part. d. capite* 12. *numero* 28. *& sequentibus.*

47 Hinc in facti contingentia orta fuit controuersia, debitor super suis bonis formauit concursum, & vocauit suos creditores, comparuerunt, inter alios duo pro annuis præstationibus decursis sibi debitis propter bona in emphyteusimm ab eis recepta per debitorem communem, vnus ex iis creditoribus per sententiam graduationis translatam in rem iudicatam cæteris omnibus prælationem, & gradum obtinuit; iste omnia bona debitoris occupare prætendebat. Alter creditor iterum comparuit in iudicio cõcursus dicens ipsum esse præferendum pro suis decursis, & decurrendis respectu bonorum, quæ de sua manu in emphyteusim habet debitor opponebatur ei de re iudicata, ex sententia graduationis, qua cuilibet gradus fuerat assignatus.

48 Replicabatur non obstare, tum quia solum in illo iudicio actum fuit de prælatione ratione anterioritatis, & temporis ad consequendas decursas debitas creditoribus, ex omnib° bonis debitoris, non tamen quis sit præferendus in istis, vel in illis bonis, hoc enim nec fuit deductum in illo iudicio, nec de eo cognitum, nec inter partes, nec à iudice, & per consequens nec huic in articulo nouiter in iudicium deductum obstare rei iudicatæ exceptionem, determinauit Senatus, opponentem de re iudicata directè responsurum, & causa cognita, fuit declaratum in prima, 49
& secunda instantia creditorem hunc & dominum in emphyteutis bonis cunctis præferendum suæ pensionis respectu priuatiuè, & prælatiuè cæteros creditores quoslibet, etiam tempore anteriores.

Tum quia dominus rei penes debitorem exi- 50
stentis cunctis creditoribus præfertur, siue anterioribus, siue etiam priuilegiatis, & hypothecariis, vt per *leg. si ventri* 8. §. *in bonis D. de priuileg. credit, & l. procuratores,* §. *planè D. de tributoria.* Probarunt innumerabiles penè Doctores, quos laudauimus *suprà* 1. *part. cap.* 8. *ex numero seqq. versic. à regula tamen huius cap.* &c. *&* 2. *p. cap.* 24. *numero* 15. *& sequentibus, versicul. nec obstat, quod domino pecunia*, &c. Et in terminis est, text. famosus, expressus à nemine allegatus *in leg. etiam* 15. *D. qui potior in pignor. habeant.* ibi. *Ita tamen vt prior causa sit domini, si non soluerit ei salarium.*

Deinde quia res iudicata non obstat super non 51
prosequutis, & multo minus super non petitis, in quibus defuit causæ cognitio, & partium defensio & sic dici non potest, nouiter agentem victum fuisse super hoc articulo diuerso, provt vltra Doctores suprà citatos docet Bald. *in l. receptitia, C. de non numero pecun. numero* 5. vbi loquendo in istis terminis, ita ait, *quia in primo iudicio non potuit discuti ista negatiua, & illud, quod est indiscussum, non intelligitur sententialiter determinatum*, sequitur Socinus *consil.* 94. *numero* 7. *colum.* 2. *vol.* 3. Vincentius de Anna. *allegat.* 102. *num.* 2. Ioseph Ramon. *consil.* 50. *num.* 11. Noguerol. *allegat.* 18. *num.* 48.

Facit etiam gloss. *in l. si quis ad exhibendum; D.* 52
de exceptione rei iud. vbi constituens regulam ad cognoscendum quid fuerit per sententiam decisum, id percipi ex causa, quæ resultat ex actis, quam gloss. sequitur Bart. *ibi* Bald. *in l. fin. vers. & secundum hoc, C. de suspect. tutor.* Surdus *consil.* 312. *numero* 16. *lib.* 3. Rota per Farinacium *decis.* 346. *numero* 5. *part.* 2. *in posthumis*, Capicius Galeotus *controuers.* 34. *numero* 45. *& seqq. lib.* 2. Noguerol. *allegat.* 18. *ex numero* 49. & latius *allegatione* 27. *numero* 49. & sententia semper præsumitur lata ex causa deducta, Schrader. *de feud. tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 6. *num.* 120. *pag.* 427. Guazinus *de defension. reor.* 2. *part. cap.* 7. *num.* 12. Ioannes Andr. Greg. *allegat.* 43. *num.* 43. *&* 5. Castillo *decis. Siciliæ* 61. *num.* 12. atque ideo 53
cum in nostro casu causa prælationis deducta per creditores, & prosequuta respiciat dumtaxat pensiones decursas exigendas ex bonis debitoris, sequitur quod sententia graduationis, & prælatio per eam descripta nõ possit referri ad causam prælationis, ortam ex dominio in bonis emphyteuticis nouiter deductam per creditorem, ita in similibus omnino terminis argumentatur Noguerol. *d. allegat.* 27. *&* *numero* 49. vbi ex Surd. 54
d. consil. 312. *numero* 10. inquit, quod, exceptio rei iudicatæ semper oritur ex sententia quoad ea quæ sunt prosequuta, per textum expressum *in l. quoties C. de indic.* vbi generali petitione, quæ plura capita continet, res iudicata solum obstat in prosequutis, & simul decisis, vbi addit plura alia per Nos *de Regia potest.* 4. *part. c.* 8. *n.* 292.

&

& idem repetit *allegatione* 15. *n.* 49. ex quibus iusta redditur Senatus nostri determinatio supradicta.

Idem in simili causa inter monasterium Carthusiense, & creditores ad concursum status de la Mota fuit in hac Pintiana Curia determinatum 4. Maij 1649. in qua, cum possessor status à principe impetrasset facultatem ad crescendum census ab antiquo super eo impositos, & nouos ad redemptionem antiquorum creandum, cum clausula subrogandi in locum, & hypothecas antiquorum, quidam creditor (à quo monasterium ius & cessionem habebat) nouos à possessore emit pro redemptione, & subingressione antiquorum, formato postmodum concursu per vltimum status possessorem, inter cæteros creditores monasterium comparuit virtute suæ cessionis, & ostenso instrumento vltimo simplicis cessionis; fuit admissus & per rem iudicatam assignatus quartus gradus attento tempore instrumenti cessionis, quod, vt diximus, tantum fuit exhibitum in illo graduationis iudicio. Et pro tempore monasterium agnoscens se læsum in gradu, si attendatur tempus subrogationis suis auctoris cædentis, & redimentis virtute subingressus in locum priorum, quos sua pecunia dimisit, virtute instrumenti sui auctoris, ex quo subingressio, & primus gradus apparebant; nouiter hanc causam deduxit in iudicium ad subuersionem aliorum creditorum, qui illud in gradu præferebant; Senatus determinauit oppositam rei iudicatæ exceptionem monasterio non obstare, eo quod nouiter ex noua, & diuersa causa in iudicium comparebat, tunc nec agitata, nec deducta, nec cognita, & propterea monasterio assignatus est prior gradus correspondens subingressioni priorũ creditorum, & illorum creditorum tempore attẽto.

55 Iis & alia non absimilis orta fuit controuersia in hac Regia Cancellaria inter *Comitem de Alua, de Aliste, & D. Hieronymum de Vera Equitem Calatraua creditorem Comitis. Antecessores simul cum suo statu & maiorato de Alua*, legitimè possidebant alium maioratum *de Villada*, & *Villauicencio*, ab vno tunc omnium possessore obtenta fuit facultas Regia ad imponendum censum redimibilem pro solaendo quodam suo creditore, super iuribus, redditibus, & gabellis *de Villada*, nominatim, atque facultas pariter fuit concessa nominatim super ipsis redditibus *de Villada*, ibi, *por quanto por parte de vos Don Diego Enriquez de Guzman Conde de Alua de Aliste*, &c. *Y porque no teneis obiene fuera de vuestro mayorazgo, de que poder pagar la dicha deuda querriades vender para pago la* [illegible] *marauedis de renta de censo, y situar aquellos en las rentas, fuero, y derechos de la vuestra Villa de Villada, que es de vuestro mayorazgo*, &c. *Damos licencia y facultad a vos el dicho Conde de Alua de Aliste que para efecto de pagar la dicha deuda, podais vender e vendais a qualquier persona o personas, con quien os concertaredes los dichos cien mil marauedis de renta de censo, o la parte dellos que para ello bastare, y situarlos en las dichas rentas de la dicha Villa de villada, que es del dicho vuestro mayorazgo*, &c.

56 Huius facultatis virtute præfatus Comes recepit in censum prædictam quantitatem à quodam creditore, (à quo *D. Hieronymus de Vera* causam, & titulum legitimum habet) impositam & situatam super redditibus *de Villada*, & simul cum obligatione personali, & generali bonorum suorum, semper & libenter huius census redditus soluti fuere per Comitem de Alua, & successores suos, prædicto creditori, hæredibus, & successoribus cessionariis. Postea mortuo ipso *Comite D. Didaco*, per iudicium tenutæ diuisi fuere, & separati dicti duo maioratus, status *de Alua* adiudicatus fuit *D. Fadrique & Enrique*, Maioratus verò *de Villada & Villauicencio Marchioni de Fauara*, vti eius legitimo successori.

Pro tempore anno scilicet 1619. *Comes de* 57
Alua successor formauit concursum creditorum ad suum statum *de Alua*; ad quem præfatus *D. Hieronymus de Vera*, vti creditor comparuit, & exhibens omnes suas & scripturas, & instrumenta cum Regiis facultatibus gradum sibi ad bona status *de Alua* assignari postulauit, currente lite inter omnes lata fuit sententia graduationis, in qua idem *D. Hieronymus*, vti creditor inter cæteros fuit graduatus, & locus assignatus; & certum est, semper Comitem *de Alua* soluisse hos annuos redditus.

Postmodum *Comes de Alua*, nunc possessor 58
anno 1641. mouit litem contra *D. Hieronymum* asserens indebitè exegisse annuos redditus ex bonis sui comitatus, ipsumque & eius antecessores post factam separationem maioratuum per errorem soluisse, cum facultas Regia fuerit limitata ad præfatam *Villam de Villada*; dũtaxat (cuius iam possessor non erat) quæ sola huic censui erat obligata, & granata, non tamen *Comitatus de Alua*, etiamsi expressè antecessor eum obligasset, cum caruisset potestate, & facultate, nec concessam vti limitatam, ad obligãda certa bona, excedere validè non potuit, ac propterea declarandũ fore suum statum de *Alua* fuisse & esse liberum ab huius census solutione, necnon defendam *D. Hieronymum de Vera* à sententia graduationis, nihil obstante re iudicata super gradu, tum quia in illo iudicio concursus non fuit adductam hoc ius & causa ex qua manifeste 60
detegitur, ipsum ad statum de *Alua* non esse creditorem, nec super ea fuit controuersia, nec actum inter partes, nec super hac diuersa causa adhibita fuit causæ cognitio, atque ideo nec obstaturam ei exceptionem, quod non sit petitum, quod nec actor petere potuisse, iudex in iudicio sentisset.

Tum etiam quia casu, quo res iudicata sibi- 59
stat, declarandum fore sibi nec statui præiudicium generari ob minas plenam defensionem, quam si adhiberet suus prædecessor, qui concursum formauit, impossibile foret maioratum condemnari.

Respondebatur ex parte creditoris, rem esse in- 61
dicatam iam opponentis reis iudicatæ exceptionẽ in vim dilatoriæ ad impediẽdum litis ingressum, declaratum fuit semel & iterum in Senatu, creditorum directè respondere debere, & respondere iussit in rei iudicatæ exceptione in vim peremptoriæ, (provt licitum eidem est vt in terminis probat Bald. *in l. nam & postea ff. de iureiurand.* Maranta *de ordin. iudic. 6. part. cap. de exceptio. numero* 13. *& membro 9. numero* 11. Par *in in tract. part* 1 *tom.* 1. *tempore* 7. *numero* 17. D. Richard

12

in manuduction. ad praxim, p.1. præcept. num. 11. Maſtrill. *deciſione* 148. *num.* 35. D. Perez de Lara *in tractatu de vita hominis, cap.* 25. *num.* 28. Parej.1 *in tractatu de inſtrumentorum edition. tit.* 4. *reſolutione vnica, §. numero* 54. Molina *de primogen. lib.* 4. *cap.* 9. *ex numero* 39. & ibi
63 Additionator latius proſequuntur, quidquid in contrarium voluerit D.la Rea *decione* 39. *num.* 37. *& deciſione* 40. *num.* 80. *&* 81. *& deciſione* 45. *num* 44. cui omnium ſupremorum tribunalium praxis vſitatiſſima reſiſtit.) Azeued. *in l.* 1. *tit.* 5. *ex num.* 37. *lib.* 4. *recopilat.* Villalobos *in Autin. iur. litera F, num.* 15. Giurba *deciſione* 12. *num.* 2. *& deciſione* 69. *à numero* 8. Paz *de tenuta, cap.* 38. quæ res iudicata præiudicare debeat maioratui *de Alua*, plenè à poſſeſſore defenſo, cum omnia inſtrumenta, & facultates, quæ nunc in hoc nouo iudicio reproducuntur à *Comite de Alua* in ſuæ intentionis comprobationem; tunc in illo cocurſus iudicio fuerant præſentata, & exhibita, ſuper quorum inſtrumentorū omnium cognitione per partes & iudice lata fuit inſuper graduationis ſententia.

64 Alia inſuper allegabātur tendentia ad obligationem ſtatus *de Alua*, & vt facultas Regia non appareret limitata, & propterea tunc poſſeſſor vtriuſque maioratus, qui eam obtinuit, vtrūque potuiſſe obligare; quæ quidem iudices in cōſideratione non habuere, ob manifeſtā, & claram facultatis ipſius limitationem ad quædam bona dumtaxat, quam excedere non potuiſſe poſſeſſorem maioratus in iſtis indiuidualibus terminis la-
65 tiſſimè comprobauimus poſt magnam Doctorum & fundamentorum cateruam ſuprà 2. *part. cap.* 9. *à princ.* vbi quādo quis poſſidet duos maioratus, & obtinuit facultatem ad vnum hypothecandū, vel quado vnum poſſidens, & obtinuit facultatem ad obliganda certa bona eiuſdem, & ſuper eis cenſum imponendum, vt minimè extendatur ad alium maioratum, nec ad cætera eiuſdē bona vltra expreſſa, *& c.* 10. necnon *cap.* 4. *per to-*
66 *tum*, vbi multa & ſingulariſſima reperies in propoſito omnino videnda, circa facultatem limitatam ad certam rem, quantitatem, caſum, contractum, aut perſonam, vt denegata intelligatur vltra rem, quantitatem, caſum, aut perſonam, ita vt in exceſſu cōtractus ſit nullus ipſo iure ex defectu poteſtatis; quapropter de exceptione rei iudicatæ (cuius eſt ſermo noſter) erit nunc agendum duntaxat.

67 Et pro parte affirmatiua quod obſtet res iudicata ex ſententiis graduationis orta, probatur primò, quoniam certum eſt, quod in illo concurſus iudicio ad ſtatum *de Alua* comparuit *D. Hieronymus* tanquam creditor, affirmans ſe talem eſſe, & inter cæteros ſtatus creditores præcisè graduandum, & ad ſuæ intentionis comprobationem plura exhibuit inſtrumenta, tam facultatem ipſam (quæ licet cantabat limitationem ad redditus *de Villada*) quam alias ſcripturas, per quas expreſsà apparebat, Comitem, qui eam obtinuit, ſimul obligaſſe præfatum ſtatum *de alua*, quibus exhibitis, & citatis omnibus creditoribus, & debitore ipſo, & adhibita cauſæ cognitione latæ fuerunt graduationis ſententiæ. Ex qua inſtrumentorum præſentatione, duo reſultant effectus, primus, quod cum apparebat ex dicta facultate limitatio ad reditus *de Villada*, non indigebat poſſeſſor maioratus aliam extrinſecam exceptionem op- 68
ponere, cum omnes, quæ ex inſtrumento reſultant, & in ipſo continentur, appoſitæ & allegatæ cenſeantur, ad quas iudex attendere, & ſuper eiſdem pronuntiare poteſt. Bartoli eſt do- 69
ctrina *in l.* 2. *D. de except. num.* 5. ibi, ſed pone, quod non propono aliquam exceptionē, nec dicō excipio, nec ad mei defenſionem propono, ſed produco inſtrumentum ſolutionis, vel pono ſolutionem, & probo: an ſufficiat, reſpondi, tunc 70
enim iudici eſt notorium, actionem non competere, iudex debet abſoluere. *l. vbi pactum, C. de tranſact.* & eſt text. *in l. eum qui ita, § qui ita.* & ibi Bart. *D. de verbor. obligat.* plures doctrinas & Doctores adduximus in propoſito ſuprà *ad princip. huius cap. ex n.* 17. *& ſeqq. verſic. deinde vnuſquiſque creditor*, &c. ex quo non poteſt dici maioratum minus plenè defenſum.

Secundus erit effectus, quod cum ex inſtrumentorum productione iudicibus conſtabat notoriè, & euidenter de exceptionibus, & defenſionibus debitoris, non poteſt dici fuiſſe cauſæ cognitionem, nec abſque ea rem iudicatam proceſſiſſe, licet iudices ipſi contempſerint eaſdem admittendo creditorem, & eum nihilomi- 71
nùs graduando in bonis Comitatus, hoc tangit iniuſtitiam, quæ non eneruat vires rei iudicatæ, facientis de albo nigrum, & de nigro album, de falſo verum & de vere falſum, ad iura vulgata; atque ideo *Comes de Alua*, qui eandem exceptionem & ius nouiter reuocat in iudicium inter eaſdem partes audiri non debet, rei iudicatæ exceptione ibi obſtante, ex *l. cum quæritur, cum duobus ſequentibus, D. de exceptione rei iudicatæ.*

Secundo & hæc pars probatur, quia licet in 72
priori iudicio concurſus non fuerit ſignanter controuerſum, an *D. Hieronymus* ſit creditor ad bona maioratus *de Alba* (ſuper quo nouam litem mouit *Comes*) ſed tantum de gradu, & propterea videbatur; ſententiam graduationis (quæ nihil ſuper hoc articulo, an creditor ſit ad bona ſtatus *de Alua*, vel non, expreſsè determinauit) ad eum nec referri, nec extendi debere; adhuc tamen ex quo *D. Hieronymus* ad eiuſdem ſtatus concurſum comparuit, vt creditor, & tamquam talis gradum poſtulauit, atque etiam eo ipſo quo ſententia illi gradum aſſignauit, in neceſſarium antecedens intelligitur declaraſſe, cum eſſe creditorem, cum aliàs non potuiſſet ſubſiſtere ſententia ſuper ſola gradus determinatione, ac declaratione, atque ideo perneceſſe ſuppoſuit ſententia, creditorem eſſe ad ſtatum *de Alua*, quoniam licet ſententia non faciat rem iudicatam, in præſuppoſitis in eathoc non intelligitur, quan- 73
do præſuppoſitum venit in ea per neceſſarium antecedens, vel neceſſariam conſequentiam, Alexand Ludouic. *deciſ.* 208. *num.* 4. & ibi Oliuer Beltramin. *in annotation. num.* 7. Caſtillo *controuerſiar. tom.* 5. *cap.* 83. quia quando ſententia 74
aliquid neceſſariò ſupponit, ad illud ſe extendit, tanquam in ea comprehenſum, vt latè nos in noſtris Comment. *de Reg. protect.* 4. *part. cap.* 9. *ex num.* 21.

Et

75 Et quia gradus determinatio nullo modo potest subsistere, nec per se sustineri in bonis comitatus deficiente credito, & creditore ad illius bona, quia qualitas sine subiecto esse non potest, & non entis nullæ sunt qualitates, ad iura vulgaria, quare sententia continens vnum extenditur ad aliud, sine quo illud vnum, super quo lata est, sortiri effectum non potest. Nos in loco proximè citato *ex num.* 24.

76 Deinde quoniam hic articulus, tu non es creditor, incompatibilis omninò est cum graduatione, qui cum inciderit in iudicium mediante instrumentorum productione, (ex quibus manifestè apparebat *Diuum Hieronymum* non esse creditorem ad statum *de Alua*) eo ipso quod lata fuit sententia super graduatione in eius fauorem, censetur etiam super articulo, an sit creditor, declarare, sententia etenim lata super principali, censetur lata super articulo incidenti incompatibili cum principali *leg.* 2. *Codice de ordin. cognit.* abundè nos *in d. c.* 9. *ex num.* 28. *cum seqq.* quare ex iis fundamentis in facti contingentia pro hac parte per nos consideratis, videbatur obstare comiti exceptionem rei iudicatæ.

77

78 Quibus tamen, & aliis minimè refragantibus, contrarium, & verius determinauit Senatus hic Pintianus per octo fermè Senatores vnanimiter sentientes nec obstare rei iudicatæ exceptionem, nec statum *de Alua* ad præfati census solutionem teneri, quæ determinatio iustissima apparebit ex sequentibus iuridicis fundamentis.

79 Primo, quoniam hæc causa, & hoc ius, ex quo comes denuò agit ad liberandum suum statum, & maioratum *de Alua* ab huius census obligatione, & solutione, nouum est, & nunquam per partes deductum, in priori iudicio graduationis, nec in iudicibus illud determinantibus constitit, nec ex instrumentis in illud productis apparebat, nec nunc ex illis apparet; atque

80 ideo semel victo ex vna causa, nouiter ex diuersa agenti non potest obstare rei iudicatæ exceptio ad iura, & doctrinas superius adductas, *ex numero* 4. *vers. secunda regula est*, &c. *& ex numero* 28. *cum seqq. versic. quare iudicium concursus*, &c.

Et quod in illo priori iudicio concursus non apparebat de hac noua causa, & iure facilè percipies. Nam in eo agebatur de concursu creditorum ad sola bona maioratus *de Alua*, & licet ex facultate, & aliis instrumentis productis à *Diuo Hieronymo* creditore pro sui crediti iustificatione, constabat apertè creditum suum esse limitatum ad solos redditus *de Villada*; tamen ex eis non constabat, redditus *de Villada* non esse, nec pertinere ad maioratum *de Alua*, prout præcisè constare debebat, vt *Comes* excusari posset ab exceptionis expressa oppositione, & vt iudices eam ex sola instrumentorum præsentatione habere possint in consideratione, quam merito non habuerunt in determinatione, cum de ea nullatenus constabat. Ideoque vt *Comes* super ea victus dici possit, debebat eam expressè deducere, & allegare, nempe *Villam de Villada* esse, & fuisse semper diuersi maioratus, & nullatenus pertinentem ad maioratum *de Alua*, à se non possessam, sed coactam à *Marchione de Fabara*, & ab hoc ex diuerso iure iustè, & legitimè possessam. Quæ exceptio consistebat in mero facto, & per externam allegationem, & probationem debebat constare, & super ea causæ cognitionem adhiberi, atque ideò eam non fuerit tunc deducta, nouiter eam deducere poterit *Comes* absque metu rei iudicatæ, ex hactenùs abundè comprobatis à principio huius capitis. 81

Et tantum abest, quod ex inspectione facultatis Regiæ apparet, redditus *de Villada* esse diuersi, & distincti maioratus, quin potius tam facultas, quàm cætera instrumenta ita concepta erant, vt indicarent prædictos redditus *de Villada* esse, & pertinere ad maioratum *de Alua* attentis verborum conceptione, & iuris Regulis. 82

Etenim impetrans facultatem Regiam habebat tunc duos distinctos maioratus, *de Alua* scilicet, & *de Villada*, & eam impetrauit non tanquam possessor maioratus *de Villada*, sed tanquam possessor maioratus *de Alua*, & super bonis *de Villada* ad suum pertinentibus maioratum, ibi. *Por quanto por parte de vos Don Diego. Enriquez de Guzman Conde de Alua de Aliste, nos fue fecha relacion*, & ibi. *Queriades vender para pagar la* [illegible] *maravedis de renta de censo, y si tuuia quellos en las rentas, fueros a derecho de la vuestra Villa de Villada, que es de vuestro mayorazgo*, & postmodum in Regis concessione, & decisione. *Damos licencia e facultad a vos el dicho Conde de Alua de Aliste que para efecto de pagar la dicha deuda, podais vender e vendais*, &c. *E situarse los en las dichas rentas de la dicha Villa de Villada, que es del dicho vuestro mayorazgo.* Quis igitur sanæ mentis facilè non percipiet ex hac verborum conceptione, *Villadam* esse maioratus *de Alua*, qui solus nominatus fuerat à principio, ibi. *Por parte de vos Conde de Alua de Aliste.* 83

Is etenim, qui habet duos maioratus distinctos, duas dignitates, aut duo officia diuersa, sicut vtriusque respectu consideratur diuersa persona, imò duas personas ænigmaticè repræsentet, ita ad cognoscendum, cuius contemplatione actum faciat, & super cuius maioratus, aut dignitatis bonis contrahat, & negotium gerat; colligitur ex denominatione. P. comes talis status, P. possessor talis maioratus, &c. De quo in terminis nostris latissimè egimus *supra* 2. *part. cap.* 9. *ex numero* 9. *cum multis sequentibus*, vbi mirabiles doctrinæ videndæ erunt. 84

Et hæc eadem æquiuocatio clarius constat ex instrumentis obligationis postmodum virtute facultatis Regiæ confectis, in quibus non tolum fit eadem prætata facultatis relatio, & per eadem verba, nempe situari censum super redditibus *de Villada* pertinentibus ad suum maioratum, nulla facta diferetione maioratuum, cum *Comes* se obligans loquatur in tota structura tanquam *Comes de Alua de Aliste*, & vt talis se nominat, & obligat simul omnia 85

bona

bona pertinentia ad ſuum ſtatum *de Alua*, qua ſtante confuſione, & æquiuocatione, facillimè decipi potuerunt,& debuerunt iudices ad ſententiendum. *D. Hieron.* eſſe creditorem ab bona ſtatus *de Alua*, ſuper quibus *Comes* poſſeſſor cõcurſum formauerat, cũ nec ex ſua, nec creditorum parte cõfuſionem,& æquiuocationem allegarunt, nec diſtinctionẽ bonorum in iudicium deduxerunt, cum tenerẽtur allegare, excipere & probare *Villadam*, nõ pertinere ad ſtatũ *de Alua*, provt hodie *Comes* nouiter deducit,& licitè propter nouam,& diuerſam excluſiuam creditoris,& quia agit inter creditores
86 de ſeparatione bonorum, quæ eſt exceptio modificatiua, admittenda etiam poſt rem iudicatam, quã non impugnat, ſed modificat, quia bene potuit hæres ſimpliciter comdemnari, vt ſoluat creditori defuncti,& poſtmodum ſeparationem bonorũ poſtulare, vt cõdemnatio intelligatur dumtaxat reſpectu bonorum hæreditatis, non ſuorum, ad tradi-
87 ta ſuperiùs 1.*p.c.*9. provt etiam hæres ſemel iã condemnatus ad ſolutionem crediti hæreditatis poteſt opponere de inuentario à ſe confecto, vt ſua propria bona libera maneant, & tantum ex bonis hæreditatis exigat creditor, vt vulgare eſt, vide infrà *c.*11.*n.*93. probãt Bart. Bald. Angel. & alij magis cõmuniter *in l. ex diuerſo.§. fin. ff. ſolut. matr. & in l. Neſenius,§. fin. ff. de re iud.* Bart. *in l. penult.* per illũ text. *ff. de cõfeſſis.* Bald. & Salic. *in l. execut. C. quorũ appell. non recip.* Paul de Caſtr. & Iaſ. *in* 1 *C. de iur. & facti ignor.* Petr. de Anchar. *conſ.*6. Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib.*2. *reſolut. de except. n.*10.

88 Secundò hæc pars fulcitur, quoniam ſententia graduationis in primo iudicio concurſus lata fuit in fauorem *D. Hier.* creditoris ſub illo ſuppoſito, quod bona *de Villada* pertinebant, & erant bona Comitatus *de Alua*, cui ſuppoſitioni faucbant omnia inſtrumenta, eam indicantia, vt hactenus monſtrauimus; cum aliter ſi vel per eadẽ inſtrumenta, vel allegationẽ & probationem debitoris docereтu, ea bona *de Villada*, non eſſe bona maioratus *de Alua*; impoſſibile foret *D. Hier.* gradum obtinere tanquã creditorem ad bona *de Alua*, quæ dũtaxat erant in cõcurſu, cũ creditor nõ eſſet, manifeſtè ſibi obſtãte limitatione facultatis Regiæ ad ſola bona *de Villada*. Docto igitur hodie de falſo ſuppoſito, provt manifeſtè docuit *Comet de Alua*, gradus aſſi-
89 gnatio debet reſolui,& ſubuerti, quia omnis diſpoſitio geſta ſub aliqua cauſa, quę ſupponitur à gerẽte vera, ſi detegatur falſa, reſoluitur,& nulla redditur ex defectu cõſenſus, quẽ iudices ad actũ nõ accõmodaſſent, ſi cognoſcerent cauſã eſſe falsã, plures DD. per Rot. *dec.*373. *& dec.*412. apud Cencium *poſt tr. de conſib.* & ex aliis quã plurimis Nos ſuprà 2 *p.c.*10. *ex n.*21. *verſ. hinc, qui ſoluit*, &c. quibus adde Pariſ. *conſ.*12. *n.*66. 69. *&* 97. *&* 101. Boër. *conſ. fin.*
90 *n.*40. *cũ ſeqq.* vbi agunt de trãſactione inita per cõſanguineos cũ aliquo tanquã filio legitimato, nullam reddi, eo quod apparuit filiũ non eſſe eius defuncti, cuius bona appetebat,& idẽ quando legiti-
91 matio detegitur falſa, aut nulla, Crauета *conſil.*851. *n.*12. vbi reſpondet pro cõmunitate tranſigente cũ
92 tertio tanquã immuni, & immunẽ eſſe aſſeuerãte, conſtito poſtea de falſa cauſa,& falſo ſuppoſito, vt
93 tranſactio ſit nulla. Menoch. *toto conſil.* 91. vbi loquitur in diuiſione bonorũ facta inter agnatos vigore laudi prolati, quia cũ aliquis detegatur non agnatus, non tenet diuiſio, nec laudum; has omnes doctrinas ſequitur referens Cæſar Manẽte *in conſ.* 137. *ex n.*48. *cum multis ſeqq.* & iterum *in conſil.*143.

ex n. 28. hinc contrahens cum aliquo tanquam cum 94
hęrede, dicitur contractus celebratus vigore illius qualitatis, quod ſit hæres, qui ſi non ſit, cõtractus eſt nullus. Surd. *conſ.* 106. *n.*34. Cæſar Manente *d.* 95
*conſ.*137. *n.*85. qui *n.*86. quod tranſigens cum aliquo tanquam cũ fratre, qui non eſt tranſactio nulla eſt. 96
Ex Barbat. *conſ.*10. *n.*3. quoniã ſi ſuppoſitũ detegatur falſum, vel alter nõ adeſſe, corruit diſpoſitum, provt copiosè cõprobat Caſtillo *centron. to.*5. *c.*83. maximè *ex n.*5. vbi hãc doctrinam procedere indiſtinctè in qualibet diſpoſitione, latiſſimè etiã per Ioan. Gutier. *de iur. confirm.*3. *p.c.*3. *per totum.* Hinc 97
ſententiæ cauſa ceſſante, ceſſat ipſa ſententia, quãplurimos DD. & iura adduximus in noſtris Cõmẽtariis *de Reg. protect.*4. *p.c.*7. *ex n.*88. *cũ multis ſeqq.*

Terriò, probatur quia licet ſententia regulariter 98
faciat rẽ iudicatam in ſuppoſitis in ea quãdo ſuppoſitum venit in neceſſariũ antecedens, vel conſequens, provt ex pluribus diximus in 2. fundamento contrariæ partis *ex n.*73. tamen cadẽ doctrina procedit, quando ſuppoſitũ deductum fuit in iudiciũ, & ſuper eo adhibita fuit cauſæ cognitio, tã reſpectu partiũ, quàm iudicis, ita nos copiosè probauimus, & regulã limitauimus *in d. tract. de Regia protect.*4. *p.c.*9. *ex n.*31. *& per tres col.* & nos referẽs, ſequitur Noguerol. *alleg.*18 *n.*50. *& alleg.*27. *n.*49. nouiſſimè poſt plurimos DD. cõprobat Caſtillo *contr. to.*5. *c.*194. *ex n.*34. *cum mult ſeqq.* Nos iterũ in Cõmentar. *de ſupplicat. ad Sanctiſſ.*1. *p.c.*12. *ex n.* 7. *& ſeqq.* quia res iudicata, vt obſtet, requiritur quod tã ex parte actoris,& rei, quàm ex parte iudicis de omnibus ſit planè cognitũ Noguer. *alleg.*140. *n.*25. & quod ſuper exceptionẽ incidente tunc videatur 99
Iudex tacitè pronuntiare ſimul cũ principali, procedit quando ſuper exceptione incidente fuit plenè cognitum, non alias, nec res iudicata ei obſtabit. Probant. Muſcatellus *in praxi lib.* 1. 5. *p gloſſ. reſeruatis, n.*42. Bart. *in l.*1. *n.*6. 7. *&* 8. *C. de ord. iud. & in l. à procedente n.*3. 4. *&* 5. *C. de dilationib.* Bald. *in d. l.*1. *ex n.*11. Paulus de Caſtro *ibid. n.*8. *&* 9. *Paucianus de probationibus lib.*1. *c.*58. *ex n.* 65. Farinac. *in tract. crimin. q.*200. *c.*2. *n.*89. *&* 90. plura per Carleual. *de iudicis, to.*2. *lib.*1. *tit.*2. *diſp.*5. *n.*30. *fol.*61. dicentesquod tunc obſtabit res iudicata ſuper principali lata exceptioni incidenti, quando ſuper ea fuit plenè cognitũ quod etiã tenet Fachineus *controu. lib.*2. *c.*80. *verſic. ſecundo quia*, & quia ſi exceptio non fuit oppoſita, non intelligitur declaratũ ſuper ea plenè Petr. Barb, *in l. ſi Prator. §. Marcellus ex n.*70. *& ſeqq. fol. mihi* 366. *in paruis, D. de iud.* latè etiã Carrocius *de remedijs excep.*22. *q.*8. *per tot. ĩ.*

Hoc fundamentum ex eo vlterius fulcitur; nam 100
tunc diſpoſitio operatur ſuper ſuppoſito veniente in neceſſarium antecedens, vel conſequentiam, quando ſuppoſitum dependet ex mera voluntate gerentis, & non aliàs. Caſtillo *controuerſ. tom.* 5. *c.*83. maximè *ex n.* 3. poſt Surdum *conſ.* 402. *n.*26. vbi latè proſequitur,& alios. Caſanate *conſ.*16. *ſub n.* 9. *&* 18. ex Bart. vnanimiter recepta *in l. ex hac ſcriptura, n.*3. *verſ. ſed contra prædicta, & n.*4. *verſic. ex his ergo, D. de donat.* Alexand. *conſ.*104. *n.*4. *lib.*1 Crauetta *conſ.*134. *n.*45. Sed ſic eſt quod iudex in iis quæ in iudicium deducta nõ ſunt, nec abſque cauſæ cognitione non poteſt diffinire, ſed imò ſentẽtia abſque cauſæ cognitione lata ſit nulla ipſo iure *l. ſi cauſa cognita, C. de tranſact. l. iudices, C. de iud. l.*2. *C. de ſent. ex periculo rec. l. ex ſtipulatione, C. de ſentent. & interloq. omn. iud. cap. cum Bartholdus, de re iud.* Alexand. Trentacinq. *variar. reſolu.*

lib. 2. tit. de iud. resol. 2.n.2.& seqq. Ergo nec sua diffinitio ad ea suppositа trahi valet,cum non dependeat à sua mera & libera potestate.

103 Quæ doctrinæ mirè fulciuntur ex iis, quæ Gratianus *tom.3. disceptat.* 445. *à princip.* qui *n.*4. ita ait : *Nec est dubitandum, quod in hoc iudicio sumnario fuerit per iudicem plenè cognitum, cum sit seruatus ordo in procedendo, & multi testes sint examinati tam super exceptionibus oppositis, quàm è cõtra, quo casu dicitur adhibita plena causæ cognitio, quasi tunc plenè instruatur religio iudicantis de veritate, per quam adducetur ad iudicandum super re de qua agitur.* Congruit Alberic. *in l.5.§.causæ cognitio,in princ.de Carbon. edict.* Nata *cons.* 473.*n.*36.Butrius *in cap.causam quæ,col.2.de testib.* Abbas *cons.5.n.3. quidquid aliud sit, quando non fuit de illis exceptionibus cognitum, quia tunc salua remanent in iudicio ordinario.* Castrens. *cons.* 91. *in causa appellat. n.* 8. *lib.*1. Hondedeus *cons.*29.40. &c.

104 Qui *ex n.*12. *& seqq.* ita magis ad nostrũ iustitutum prosequitur: *Nec aduertatur non sufficere exam.nata exceptio, cum etiam requiratur,vt iudex vlterius expressè reprobauerit talem exceptionem,condemnando reum, non obstante tali exceptione opposita.* Castrens.*in l.si autem,§.si quomodocũque,n.*2.*ibi.* Fulgos.*n.*2.*D.de reg. gest.* idem Castrens. *in l.*1.*n.*7. *C. de ord. cogn.* Simon de Pretis *in cons.*107.*n.*11.*&* 12.*quia prædicta procedunt. quando exceptio, seu incidens plene cognitum non traheret necessariam consequentiam ad principalem, secus vbi sententia latæ super principali necessario sequitur decisio incidentis, tunc enim etiam videtur decisam incidens, & oritur exceptio rei iudicatæ, quamuis iudex non fecerit expressè mentionem de exceptione,illam reprobando,& ad hoc,vt necessario sequatur decisio incidentis; sufficit, quod appareat vt iudex de exceptione plenè cognouerit, ita post* Guillielm.de Cun. *& alios,benè explicat* Alberic. *in l. si index* 10.*col.*1.*&* 2.*versic.si autem de incidenti,n.*1.*&* 2.*D.de his qui sunt sui,vel alien.iur.* Idem Alber.*in l.si autem* 8.*§.si quocunque. ad med.versic.vnde dic,quod aut est certum,D.de neg. gest.vbi quod quãdo fuit plenè cognitum de exceptione,& de illius viribus,quãuis index non reprobauerit in specie dictam exceptionem;tamen pronuntiando super principali ex hoc oritur exceptio rei iudicatæ,*vbi plurimos refert, & latissimè procedit comprobãs.

105 Hinc sententia lata super principali,tunc cẽsetur lata super articulo incidente incompatibili cũ principali,provt diximus suprà sub argum.2.contrariæ partis *ex n.*75.*versic.& quia gradus,& versic. deinde quæritur hic articulus*, &c. quando scilicet (provt doctrina sonat) articulus incidit in iudiciũ, & deductum fuit per partes, vt expressè probat text.*in d.l.*2.*C.de ord.cogn.*& latius explicauimus *in nostris comment.de Reg. protect.*4.*p.d.c.*9.*ex n.*32. *& seqq.& ex n.*28. *& de rei em. Ballar.*1.*p.c.*12. *ex n.*7. adde Gratian. *d. c.* 445. *ex* 22.*cum seqq.* vbi plures
106 allegat. Sed hæc exceptio quod D. de Vera non erat creditor ad statum de Alua,nec fuit opposita, ne de ea cognitum,ergo impossibile est in graduatione tacitè comprehendi.

107 Et quod iudex qui de exceptione oppositа non cognouit, non intelligatur iudicasse, nec ei obstet rei iudicatæ exceptio, probant Hugo Donell. *in comment.iur.ciuil lib.*16.*c.*15.*in fin.verbis.* Castillo *tom.*4.*controu.c.*40.*n.*110.*ante finem.*

108 Ex quibus fundamentis manifestè euincentibus rem iudicatam graduationis, simul responsum remanet omnibus argumentis & doctrinis in cõtrarium consideratis. Sed vlterius illa Bart. *in l.*2.*D.* 109
de except. docentis per instrumenti præsentationẽ excusari ab oppositione exceptionis expressa,cum de ea per instrumentũ resultet, adhuc indiget declaratione, & in primis intelligitur provt loquitur,quando exceptio est in fauorem ipsius,qui scripturam produxit, cum ex facto suo repræsentationis inducatur oppositio, cum ad hunc,non ad aliũ finem & effectum eam præsentare intelligatur,scilicet ad suam defensionem, & exclusionem intentionis aduersarij, nos autem versamus in scripturis productis ab actore creditore,ex quibus resultare simul potest defensio,& exceptio reo,qui omnino tenebatur ea vti, & de ea opponere, cum ex- 112
ceptionis natura, & requisitum sit ad hoc vt operetur,quod illam opponat pars,aliàs æmissa intelligitur, & in re iudicata non comprehensa, provt superiùs diximus, & latius probatur suprà *ex n.* 191. *cum seqq.vers. nec l.*2.*C.de euict. pignor.* &c.

Et in terminis quando ex instrumento constat 113
mulierem esse nuptam, & non interuenisse licentiã viri,& iudicem eandem exceptionẽ à muliere non oppositã posse habere in consideratione, si tamen insuper mulier sit condemnata.posse vlterius eandem exceptionem,tamquam omissam opponere,& deducere post condẽnationẽ:probarũt post plures alios Azeu.& Io.Gutier.laudati superiùs *n.*21.*&* 22 *vers.& quando ex inspectione ipsius instrumenti*, &c. 114

Et quatenus ex eodẽ instrumento producto resultant actio & exceptio,& possit iudex eam resultantem ex eodem instrumento habere in cõsideratione ex æquitate,& officio suo,& iuxta eã absoluere reum ab actione ex eodẽ instrumẽto deducta, & intentata, benè poterit, & rectè facit iudex, vt probãt quãplures DD. & doctrinæ,quarũ intẽtionem fecimus superiùs *ex n.* 17. *& seqq. vers. deinde vnusquisque creditor,* &c.hæ tamen non adaptãtur nostri casus terminis,in quibus(quãdo cõstaret de exceptione ex instrumentis productis)iudices eam non habuerunt in cõsideratione, sed penitus omiserunt;eũ iuxta actionẽ reum debitorem condemnarunt, & creditori gradũ descripsere,quem penitus negarent, si attenderẽt exceptionem debitoris apparentem ex eodem instrumento,quare ipsa exceptio(si fortè constaret ex productis instrumẽtis, vt statim) omissa intelligitur,& reseruata debitori, tam ex eo quod non fuit opposita per reum tacitè nec expressè, quàm ex eo,quod illã iudex pronuntiando non habuit in cõsideratione,& sic doctrina procedit,quãdo iudex exceptionẽ resultantẽ ex instrumẽto habuit eãdem nõ oppositã,in consideratione:non verò quando eã non intẽdit,provt poterat ex suo proprio officio & æquitate, quo casu omissa intelligitur, quia non deducta, determinata.

Quæ omnia ex abundãti procedunt in casu præ- 115
senti,in quo per instrumẽta præsẽtata nullo modo apparebat exceptio in fauorem debitoris, cũ licet ex eisdem constabat de limitatione obligationis restrictæ ad redditus *de Villada*:tamen non cõstabat ex eisdem, *Villadam* esse diuersi maioratus & ab alio tertio possessam.sed potius prædicta instrumenta omnia indicabant, *Villadam* pertinere ad maioratum *de Alua* in concursum existẽtem, provt manifestè probauimus *sup. ex n.* 79. *cum seq* in primo fundamento huius partis, atque ideo exceptio, quæ extrinseca esset probationi, non potest dici constare ex instrumenti inspectione.

Atque tandem (licet ex superabundanti) etiam 116
huic parti affulsit minus plena defensio, quæ præ-

iciuat

ſeruat maioratum,& eius ſucceſſores à re iudicata, ex latè congeſtis à Molina *de Hiſpan. primog. l.4.c.8.à n.7.* & *ibi* Additionatores plena manu. Caſtillo *tom.6.c.157.* D.Perez de Lara *in compend. vlt.hom.c.20.à n.54.* Mieres *4.p.q.14.* Nos *in noſtris comment.de Reg.protect.4.c.8.n.334.* & *337.* Fuſſar. *de ſubſtitut.q.622.* Gratian.*tom.5.c,869.n.16.* Scaccia *de iud.gloſſ.14.q.12.n.12.* D.Franciſc.de Amaya *in C.lib.10.l.vnic.tit.9.à n.20.ex l.ſeruus plurium, §.1.* & *§.ſi quis ante,D.deleg.1.* & *ex contract.de re iud.*-nam ſi poſſeſſor maioratus allegaret,& deduceret in iudicium concurſus *Comitatum de Alua,* liberum eſſe à cenſus huiuſmodi obligatione, ob facultatem Regiam limitatam duntaxat ad bona alterius diuerſi maioratus iã euicti,& poſſeſſi per verũ; & legitimum ſucceſſorẽ,& quod prędicta bona ſpecialiter cenſui obnoxia ſui non eſſe maioratus, nec illi pertinere; preculdubio creditorem excludere,nec ad ſententiam graduationis admitteretur, provt fuit admiſſus, ex quibus *Comes de Alua,*ſententiam fauorabilem,& excluſiuam creditoris obtinuit in reuiſionis inſtantia, per octo ferè iudices vnanimiter ſic determinãtes. 117

Et ſæpè ſæpius in hac Cancellaria Valliſoletana determinatum fuit,creditores delendos fore à ſententia graduationis non obſtante re iudicata oppoſita,quando graduati fuerunt tanquã creditores ad bona maioratus,virtute facultatis regię, quæ detegitur fuiſſe ſubreptitiã,& nullã,nec hęc ſubreptionis,ac nullitatis vitium,& exceptio fuit deducta in primo illo iudicio cõcurſus,nec ſuper ea cognitũ,iuxta ea,quæ latius ſuperiùs *1.p.c.37.* & *c.38.* abundè diximus, vt in cauſa Comitis de Ciruela cum ſuis creditoribus,& in cauſa Comitis de Alua de Aliſte , opponentis de hac ſubreptione,obtinentis,vt *in d.c.38.n.53.* & *totum cap.*

118 Nunc tractandum eſt de alia cõtrouerſia materiæ huius cap.conducibili, quã dubiam fecit Doctorum virorũ varietas. Quidam debitor formauit cõcurſus iudicium, & ad illud ſuos creditores conuocauit,& omnium excuſſis iuribus graduati fuerunt,& ad eorum ſolutionẽ vendita fuere, & ſubhaſtata bona debitoris communis, vt ex pretio ſatisfiat creditoribus , & in effectu ſatisfacti fuere eo modo , & forma , quam copiosè ſcripſimus *in c.2.hac 3. part.* & pro tempore quidam ex eis prætendentes non fuiſſe cum effectu ſatisfactos, quæſierunt tertium cuiuſdam rei hypothecatæ poſſeſſorem , aduerſus quem actionem ſuam direxere, vt aut cenſum redimibilem recognoſceret,aut dimitteret hypothecam,proſequuta hinc inde controuerſia(debitore communi minimè citato, nec ad iudicium hoc vocato)creditores aduerſus tertium obtinere rem iudicatam,vt vel recognoſcat cẽſum aut hypothecam dimittat,iuxta textum *in l. ſi fundus , §. in vendicatione , ff. de pign.*tertius in executione recognouit cenſus creditorum, & eis ſoluit redditus aliquo tempore.

119 Ipſimet inſuper creditores pariter iterũ conuenerunt principalem debitorem,contendentes nõ fuiſſe cum effectu dimiſſos, nec obligationem extinctam:debitor cõſtanter certabat,iam fuiſſe integrè,& cum effectu ſolutos in pretium rerũ ſuarum in ſubhaſtatione venditarum pro eorũ ſolutione; hac lite pendente inter creditores,& debitorem, tertius ille rei hypothecatæ poſſeſſor (iam victus) comparuit,dicẽs,caſu,quo creditores ſolutos fuiſſe,declaretur,ipsũ liberũ mãſiſſe,& quatenus ſoluit indebitè redditus, à creditoribus repetit iſti verò replicabant inſiſtentes ſuæ rei iudicatæ exceptione;ex qua illa tertius fuit condẽnatus ad recognitionem cẽſus,vel dimiſſionẽ hypothecæ,& tandem debitor principalis obtinuit aduerſus creditores ſententiã abſolutoriam in vltima inſtantia,qua declaratũ fuit,creditores fuiſſe ſolutos , & dimiſſos in iudicio concurſus , & pronunciata hac ſentẽtia,tertius ille inſtabat pro ſui abſolutione in neceſſariam conſequentiam.

Et orta iuris controuerſia, quam cenſuere,rem iudicatam cõtra tertium adhuc perſeuerare,moti ex aliquibus mediis,primo ex *l.4.tit.17.lib.4.nouæ recop.* & *ex pragmat.anni* 1615. Ex quibus conſtabat,ſententiã Senatus,à qua ſupplicari nõ poteſt, eſſe omnino irretractabilem, etiam per quamcũque nullitatem,quãtumuis notoriam,& ex actiis apparentẽ, nec etiam prouenientem ex incompetentia iudicis,dẽpta nullitate ex defectu citationis,quẽ ſuſtuliſſe,*ad.Regiam,*latè exornant Chriſtophor.de Paz *de tenut.c.14.n.6.* & *n.8.* Gironda *de priuil.n.1432.* Nos *de Reg.protect.4.p.c.3.n.122.* Torreblanca *de magiæ,lib.3.c.30.n.9* & *de iure ſpirituali,lib.15.c.12.n.34.* D. Amaya *lib. 10. C.tit.9. l.vnic.n.8.* & *9.* & vide infrà *num.168.* 120 121

Secundò, quia cum hoc caſu duæ exequutoriæ adinuicem contrariæ reperiantur,in electione iudicis eſſe, quam maluerit ſequi,& eligere;& ideo anteriorem obtentam contra tertium ſequendam , & vltimam in fauorem debitoris contemnendam , opinantes hanc ex actis proceſſus non iuſtificari, ſed potius creditores dimiſſos nõ fuiſſe cum effectu, nec eorum obligationem extinctã manere ex circunſtantiis proceſſus apparere dicere auſi fuerunt, & ideò abſolui debere creditores à petitione tertij poſſeſſoris huiuſmodi. 122

Alij,& tertio idem,licet per contrariũ mediũ, affirmabant,dicẽtes vtramque rem iudicatam reſpectiuè ſubſiſtere, & vtrãque eſſe validã ratione diuerſarũ perſonarum, cũ prima ſit obtenta contra ſolum tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem,in fauorẽ creditorum,ſecunda verò contra eos licet pro eodẽ crediro in fauorẽ principalis debitoris, iuxta text.celebrẽ *in l.ſi cum vno,22. D. de except. rei iud.* ibi. *Nam etſi eadem quæſtio in omnibus iudiciis vertitur,tamen perſonarum mutatio,cum quibus ſingulis ſuo nomine agitur,aliã,atque aliã facit rem,* quẽ text. abundè exornauimus ſupr.*2.p.c.22.ex n.127.cũ multis ſeq.verſ.nec deniq; obſtat tertiũ,* &c. 123

Addiderim egò;quia etiã ſuper eodem facto sẽtentiæ contrariæ tolerantur inter diuerſas perſonas latæ,iura ſunt ſingulariſſima, & expreſſa,*in l. nam etſi,15.§.ſtlius,qui de inofficioſo,D.de inofficioſ. teſt.l.cum filius diuerſis tribunal.78. D.deleg.2.* vbi quando ſunt duo hæredes ex teſtamento inſtituti, filius,vel conſanguineus veniens ab inteſtato dixit de nullitate,aut inofficioſo teſtamẽto ſeparatim cõtra ſingulos hęredes in diuerſis tribunalib⁹, & vnũ ex hæredibus in vno tribunali victi⁹ fuit,reſpõdent Conſulti,*vtrãque rem iudicatam,quantumuis contrariam ſuſtinendã,& filius occupat partem hæreditatis victo hæredi pertinentem,& alius hæres, qui filium vicit,ſuam retinet in qua inſtitutus eſt,& vterque pro rata & portionibus hæreditariis creditoribus hæreditatis teneri.* Idem probat text. *in l.cum duobus hæredibus inſtitutis vno ex quinque altero ex ſeptẽ victis, aduerſus eum,qui in ſeptẽ victis hæres ſcriptus fuerat,iuſta querela te contendiſſe,ab altero autem victũ te fuiſſe alleges,pro ea parte qua reſolu-* 124

tum est testamentum (cum iure intestati qui obtinuit, succedat) nec ligata , nec fideicommissa debentur , quamuis libertates , & directæ competant, fideicommissariæ præstari debeant. Cod. de inofficioso testamento, quæ & alia similia iura ponderabimus *in d. c.* 22. *loco citato* , ergo idem dicendum erit in nostro casu; vt vtraque res iudicata etiam contraria,& super eodem facto,& iure indiuiduo sustineatur, diuersarum personarum respectu.

125 Et hoc argumentum, & eius consequentia inuincibilis reddi videtur ex eo, quod nullũ inconueniens considerari potest in iure , & existentia vti iusque rei iudicatæ, cum etsi obligatio personalis sit extincta,adhuc durare potest hypotheca, ex text. capitali *in l.2.Cod. de euictione pignor.* cuius verba sunt. *Intelligere debes , vincula pignoris durare, personali actione submota.*

126 Quibus motiuis iterũ,& quartum longè vrgentius ego addebã,nam licet verum sit,quod per secundam rem iudicatam cõtra suos creditores obtentam per debitorem principalẽ declaretur,creditores esse ,& fuisse integrè,& cũ effectu solutos, & per consequens eoru obligationes tam ex tunc esse extinctas, & nec non ius hypothecæ illis cõpetẽs resolutũ ipso iure,quia solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio,atq; ideo indebitè,& cõtra omnem bonã fidem redditus census iã extincti à tertio rei possessore exegisse , cui regulariter ex cõdictione indebiti repetitio datur, ad integros *tit.D.& Cod. de condictione indebiti.*

127 Adhuc tamen huic tertio semel condẽnato, & virtute rei iudicatæ indebitè soluẽti,cõdictio indebiti , & ex ea repetitio prorsus denegatur ob authoritatẽ rei iudicatæ, huiusmodi condictionẽ excludẽtis,iura sunt expressa *in l.si fideiussor conuentus,§. in omnib.*28.*D.mandati*,ibi.*Vel nunc vtrà iterum accepit,repetitio contra eum cõpetit,nisi fortè ex condẽnatione fuerit e: solutastunc enim propter authoritatẽ rei iudicatæ repetitio quidẽ cessat*, text. etiã *in l.1.C.de condict. indebiti*, ibi, *Pecunia indebita per errorẽ non causa iudicati soluta, esse repetitionẽ iure condictionis,non ambigitur*, text.*in l.eleganter,§.si post rẽ iudicatã.& l.Iulian.D.de condictione indebiti*, quam conclusionem veram esse profitentur plurimi DD.Steph.Gratian.*discept.for.* 417.*n.*35 & 36.Aluar. Valasc.*consult.*56.*n.*6.Surd. *consil.*134.*n*,9.& 10.*l.*1.Fontanella *decis.*1–5.*ex n.*3. *& seqq.*& plures alij protinus referendi *ex n.* 143. ergo impossibile videtur huic tertio repetitionẽ dari,nec ei prodesse rẽ iudicatã in fauorẽ debitoris principalis cõtra creditores obtentã, sed potiꝰ priori contra se expeditę perpetuò parere debere.

128 Sed iis minimè refragãtibus, ego in quæstione proposita nec dubius fui , vnquam , nec cogitare potui, quod in mentem alicuius docti viri aliqua dubitandi ratio cadere possit, vel stare iuris arte, & ratione naturali , vel saltim iuribus expressis, quæstionẽ decidẽtibus. Atq; ideo ego in ea fui, & nunc sũ sententia,vt prior res iudicata contra tertium rei hypothecatæ possessorem,per creditores obtẽta,(qua possessor condẽnatus fuit,vt vel censum recognoscat,& soluat in posterũ,vel illis rem hypothecatam dimittat) finitã, extinctã, & resolutã manere,nec obstare in aliquo posse,nec effectum naturalem secundæ rei iudicatæ obtẽtæ per debitorẽ principalẽ cõtra suos creditores(ex qua declaratũ fuit, ipsos ex tunc,cum effectu fuisse,& esse dimissos,& satisfactos , ex pretio rei ad hoc subhastatæ sibi in solutum dato) impedire posse.

Et in primis ex duobus iuris capitibus simul 129
cõmixtis,alterũ quod solutione eius, quod debe- 130
tur,omnis tollitur obligatio, tã principalis quam 131
accessoria fideiussoria, & hypothecaria, quia cum principale non subsistit,nec ea quæ sequuntur locũ habent,*l.creditricem* 7.*C.de remiss.pign.l.Labeo D.de pact.l.pecun.C.de solut.l.soluitur hypotheca,l. liberatur pignus*,siue solutũ sit debitũ, siue eo nomine satisfactũ est,*l.cum colon.*14.cũ plurimis aliis 132
*D.quibus mod.pig.vel hypothech,soluat,l.fœnerator D.de nauti fœnera.*quia hypotheca non datur, vbi non adest prædicatũ,Rota *decis.*279.*n.*9.inter recollectas per Cencium *tom.*2.*de censibus*,& in terminis,quãdo quis declaratur per sententiã,creditorẽ non esse,siue creditorẽ esse,iure, vel iniuria iudicis dissoluatur,vel subsistat hypotheca respectiuè,text.*est expressus in l.deferente creditore iurauit debitor,se dare nõ oportere,pignus liberatur:quia perinde habetur atq; si in iudicio absolutus esset, nã etsi a iudice(quãuis per iniuriam)absolutus sit debitor,tamen pignus liberatur,l.soluitur,§. fin.*ibi. *Satisfactum esse creditori intelligitur. etsi iusiurandum delatum , datum est, hypothecæ non esse rem obligatam,D.quib.mod pign.vel hypothec.soluat, iuncta l.* 1. *& l. iusiurandum speciem continet transactionis, maiorémque habet authoritatem,quam res iudicata, D.de iureiur.l.post rem iudicatam , vel iurando decisam, D.de re iud.*& quod per iusiurandum delatum tollatur omnis obligatio etiam naturalis, *l.Stichum,§. naturalis D. de solut. & est gloss. celebris in l.*2,*C. de euict.pignor. verb. actione submota*, ad mediũ,vbi inquit quod quando obligatio per- 133
sonalis tollitur pacto , solutione re iudicata , aut iure iurando,hypothecã tunc simul liberari,& ius creditoris eiꝰ respectu extingui.Ergo stãte in nostro casu absolutione debitoris principalis,& extincti iuris creditorũ declaratione,impossibile est de iure quod subsistere possit hypotheca,non solũ existens penes ipsum creditorẽ, verũ multominus si existat penes tertiũ,qui non alio,quã ex illo debito principalis debitoris tenetur, quo extincto, & resoluto obligationẽ tertij resolui nõ ambigitur, & quod effectus iste procedat, si à tertio res 143
pignoris obnoxia possideatur , per iura , & DD. probat Rodr.*de annis reddit. l.*2.*c.*19.*n.*33.*&* 36.

Secundũ caput oritur ex Regula,*bona fides non patitur,vt semel exactum iterum exigatur,de regul iur.l* 6.quid per primã solutionẽ, vel satisfactionem quod idem est, vt ex iuribus,& Doctoribus 135
abunde probatur *infra c.seq.*)ius creditoris extinctum est,& penitus resolutum,non enim ei subest causa,nec titulus aliquis ad iterũ exigendũ,& hoc quidẽ regula nullam in iure patitur fallentiã,sed 136
in omni casu indistinctè & absolutè procedit. & semel soluenti, iterũ etiã ex re iudicata indebitè soluenti datur merito repetitio,vel ex cõdictione 137
indebiti,vel ex cõdictione sine causa,ad instar gros *tit.D.& C.de condict.indebiti*,& de cõdictione sine causa,& intantũ hoc casu exuberat bona fides,vt condictioni indebiti,vel cõdictioni sine causa ro valeat nec teneat renunciatio, etiã cum iuramẽto,latè disputans resoluit Ioan. Gutierr.*de iuram. confirmat.*1.*p.c.*27.*per totum, & quia secunda mea* (inquit Consultus)*ad te perueni, eam bona te red- di*,Bonũ,& æquum est,*in l.si,& me, & Titium D. si cert.pet.l.hac condictio* 66.*D.de cõdict.indeb.* ibi, *hac condictio ex bono , & æquo introducta est , quod alteri apud alium sine causa deprehẽditur se- nuocari cõsueuit,leg.si per ignorantiam.Cod.de condict. l.seruus*

l.ſeruus quem 31.*ff.de act. empt. l. eum qui, C. quod cũ eo.*exornat latè D.Valenzuela Velazquez *in cõſil.*78.*n.*18.*&* 19.*tom.*1.& magis ad propoſitũ facit text.*in l.Stichus* 67.*§.fin.D. de condict. indebit.* in hæc: *Titius cum multos creditores haberet,(in quibus & Seium)bona ſua priuatim venditione facta, Mæuio conceſſit, vt ſatis creditoribus faceret, ſed Mæuius ſoluit pecuniã Seio tamquã debitam,quæ iã à Titio fuerat ſoluta.Quæſitum eſt,cum poſtea reperiantur apochæ apud Titiũ debitorem partim ſolutæ pecuniæ; cui magis repetitio pecuniæ indebitæ ſolutæ cõpetit,Titio debitori.an Mæuio,qui in rem ſuã procurator factus eſt? Reſpõdi ſecundum ea quæ proponerentur,ei qui poſtea ſoluiſſet.* Textus etiam celebris in ſui diſpoſitione *in l.cum duo* 25.*D.eodem tit.Cum duo* (inquit Conſultus)*pro reo ſideiuſſiſſent in decem, deinde reus tria ſoluiſſet,& poſtea ſideiuſſores quina: placuit eum,qui poſterior ſoluit,repetere tria poſſe, hoc merito, quia tribus à reo ſolutis,ſeptem ſola debita ſuperant,quibus perſolutis, tria indebita ſoluta ſunt.* quem textum in aliud & mirabile propoſitum ponderauimus ſuprà 2. *p,c.* 4.*n.* 63.*verſ.fulcitur opinio & reſolutio noſtra,* &c.

138 Deinde probatur,quia res iudicata,ex qua quis ſoluit quod antea ſolutum habebat;vel aliter creditor erat ſatisfactus, & ſic indebitè iterum exegit, nihil obſtat debitori exactum denuo repetenti, ab ipſo creditore iura ſunt expreſſa,text.*in l.rem mihi* 21.*D.commod.*cuius verba ſunt:*Rem mihi commodaſti, eandem ſurripuiſti,deinde cum commodati ageres,nec à te ſcirem, eſſe ſurreptam, iudex me condemnauit; & ſolui. Poſtea comperi à te rem eſſe ſurreptam,quæſitum eſt,quæ mihi tecum actio ſit? Reſpondi, furti quidem non eſſe, ſed commodati contrarium iudicium vtile mihi fore,* qui textus valde

139 ſingularis eſt,vbi gloſſ.*verb.vtili.*notanter aduertit,condictionem ſine cauſa dari ei, qui indebitè ſoluit ex re iudicata, non tamen condictionem indebiti propter auctoritatem rei iudicatæ, iuxta *dict.l. ſideiuſſor;§. in omnibus,D. mandati*, necnon *l.*1.*C.de condict.indeb.*& alia adducta in vltimo fundamento cotrariæ partis, de quo ſuprà *n.*127,*verſic.adhuc tamen huic tertio,* &c.

140 Conſonat etiam text.*in l.in commodato* 17.*§.fin. D.eodem tit. commodati. Rem commodatam perdidi* (inquit textus) *& pro ea pretium dedi; deinde res in poteſtatem tuam venit, Labeo ait, contrario iudicio, aut rem mihi præſtare debere, aut quod à me accepiſti,reddere.*Qui textus licet in principio explicitè non dicat,an datum pro re perdita pretium fuerit per iudicium ſibi motum, aut extra iudicium, adhuc tamen indicat textus de condemnato ad dandum eſſe intelligendum propter textus inferiora verba, ibi, *contrario iudicio,* &c. quæ ſupponunt aliud directum præceſſiſſe, iuxta textum *in dict.l.rem mihi,* eodem loquendi modo vtentem, ibi, *ſed commodati contrarium iudicium vtile mihi fore,* iunctis præcedentibus verbis, *iudex me condemnauit,& ſolui* poſitis in primo iudicio, provt etiam *dicto §.fin.*exponit, & intelligit gloſſ.celebris *in l.*1.*verb.ſed ſi probare,C.de re iud.*

141 Comprobatur iterum ex ſimili expreſſo textu *indict.l.* 1. *C.de re iud. Rebus quidem iudicatis*(inquiunt Imperatores)*ſtandum eſt,ſed ſi probare poteris,eum, qui condemnatus eſt,id, quod furto amiſiſſe videbatur,recepiſſe,aduerſus iudicati agentem,doli exceptione oppoſita tueri te poteris.* Quem mirabilẽ textum vlterius pro alia cõſideratione noſtro caſui adaptibili inferius ponderabimus *ex n.* 148.

probat etiam text. expreſſus (loquens in ſoluentẽ conuento & condemnato ad rei deperditæ valorem,pretium & æſtimationem, quæ poſt ſolutionẽ deuenit ad poteſtatem domini)*in l.ſi fullo,D.de condict.ſine cauſ,*ibi,*ex locato conuentus præſtitit,& poſtea qui dominus inuenit veſtimenta,* &c. quibus quidem iuribus alia ſingulariſſima conſonãt,quæ licet non loquantur in ſoluente indebitũ ex re iudicata,tamen eorum ratio noſtrum intentum roborat.text.*in l.*2.*§.fin.ff.ad legem Rhod.de iactu.*

Quæ quidẽ omnia iura facilè & apertè elidunt 142 difficultatem quæſtionis noſtræ, & rem iudicatã ortam in fauorem creditorum,eos creditore,ſupponentem,& ſub ea cauſa obtentã minimè obſtare tertio rei hypothecatę poſſeſſori,nec impedire ſecundæ rei iudicatæ obtentæ à debitore & eundem abſoluentis,effectum reſolutiuum hypothecæ, influentem inſeparabiliter,& indiſſolubiliter in priori executoria, quam ceſſare facit ob cauſam, (qua fuit lata)ceſſantem, ac propter ſuppoſitũ in ea nouiter falſum declaratum, & ob nouã cauſam ſuperuenientem poſt illam primam rem iudicatam,quæ cum ſecunda nullam habet repugnantiam, ſed tantum modificationem recipit ab ea, provt expreſsè allegatis iuribus hos, & alios admirabiles valde effectus deducunt Doctores. 143

Primus ſit, quod licet indebitè ſolum per condemnatum minimè repetatur ex condictione indebiti propter authoritatẽ rei iudicatæ,cuius effectum condictio illa non impedit,iuxta tot ſingularia iura allegata in vltimo argumẽto contrarię partis ſuprà ex *n.*127.Impedit tamen condictio ſine cauſa,qua interueniente datur repetitio,etiã contra ſententiam tranſactam in rem iudicatam, latã ex cauſa debiti, quæ ceſſat,quoties poſtmodum apparet,nõ debitum, quia nulla ſubeſt cauſa legitima,nec titulus aliquis creditori vincẽti, ex quo valeat, vel indebitè ſolutum retinere, vel in poſterum redigere, iuxta mirabilia iura hactenus allegata,cõcedentia re iudicata non obſtante,vel repetitionem per condictionem ex eo contractu, vel condictionem ſine cauſa; & hanc diſtinctionẽ communiter receptam ſequuntur gloſſ.*in l.rẽ mihi,verb.vtile,ff.commod.& gloſſ.in l.*1.*verb. iudicati,C.de condict.indebit.* eadẽ gloſſ. *in l.*1.*verb.ſed ſi probare,C.de re iud.*ſequuntur Bart.*in d. l.*1.*in fin. C.de condict.indebit.*idem Bart.*in l.ſi fullo,in princ. per textum ibi,C.de condict. ſine cauſa.* idem Bart. *in l.Iulianus verum debitorem,de condictione indebit.* Paulus Caſtrenſ.*conſ.*157.*n.*4. *volum.*2. Cæſar Barzius *deciſione* 17.*per totã* Cancerius poſt Aſin. Cagnol.Didac.Perez.Capic. *deciſ. Genuenſ.* 104. Capell.Tholoſ.Antonium Fabr.Morlam,& alios, idem tenet Ceuallos *in contra comm. quæſt.* 542. Surdus *deciſione* 25.*n.*31.*& conſ.*134.*n.*10. Ioan.Baptiſta Coſta *de remediis ſubſidiar.remed.* 10. *à n.*4. Aluar.Valaſc. *conſ.* 56.*num.*6.Fontanella *deciſione* 125.*ex num.* 6. *cum ſeqq.* Paulus & Iaſ. *in l. Iulianus,§. fin. De condictione indebit.* eleganter proſequitur Petrus Surdus *conſil.*268. *num.* 14. *& ſeqq.* optimè Ludouicus de Auendano *in tract. de cenſibus,c.*41.*n.*5. per rationem expreſſi text. *in dict. l. ſi fullo, ff. de condict. ſine cauſa. Si fullo* (inquit 144 text.) *veſtimenta laudanda conduxerit,deinde amiſſis eis domino pretium ex locato conuentus præſtiterit, poſtea dominus inuenerit veſtimenta, quæ actione debeat conſequi pretium quod dedit? Et ait Caſſius; eum non ſolum ex conducto agere, verum & condicere domino poſſe, ego puto, ex conducto omni-*

modo eum habere actionem, an autem, & condicere possit, quæsitum est, quia non indebitum dedit? nisi forte, quasi sine causa ei datum sit putamus condici posse, & pretium vestimenti, etenim vestimentis inuentis, quasi sine causa ei datum videtur, qui text. singularis est ad hanc distinctionem, cui merito nititur communis Doctorum opinio.

145 Idem etiam probant in terminis; quando quis virtute rei iudicatæ soluit, quod antea solutū habebat, vt detur repetitio *ex condictione sine caussa*, probarunt Ioan. Garcia *de nobilit. gloss.6.§.2. n.8.* Hieronymus de Ceuallos *commun. contra commun. quæst.542.num.3.* Aloysius Leo *in leg. sub specie n.2. Cond. de re iud. Capicius* 52. Fontanella *decis.*176.

146 *n.13. cum seqq.* Vbi & aliis decis. locis applicat *d.* regulam bona fides non patitur, vt semel exactum iterum exigatur, latissimè hanc rationem prosequitur in nostris terminis ipse Fontanella *decis.*

147 177. *ex n.8. cum seqq.* & diximus in nostris Commentariis *de Reg. protect.4.p.cap.7. ex n.* 117. vbi licet promiscuè, & indistinctè videamur asserere, ob nouiter apparentem solutionem indebitam dari contra rem iudicatam condictionem indebiti, & condictionem sine causa, id intellige propter promiscuam iurium allegationem, quorum aliqua loquuntur in repetitione indebiti soluti extra iudicium, & alia ex re iudicata, & ideò respectiuè loquimur ibidem referentes singula singulis, iuxta magis explicatam distinctionem, de qua hic, quæ vere conciliat iura, quæ inter se repugnare videbantur.

148 Ex qua pariter satisfit iuribus negantibus cõdictionem indebiti indebite soluenti ex re iudicata, pro contraria parte allegatis *suprà in argum. fin. ex n.*12-. cui vlterius satisfit, vt prædicta iura procedant, quando condemnatus iam soluit vigore condemnationis, at quando adhuc non soluit, potest rei iudicatæ executionem liberè impedire, actione de dolo, & exceptione quod petis intus habes. Prout expressè probat text, *in d. l.1. Cod. de re iudicata*, & ex protinus dicendis, & vlterius ex Gratiano, & aliis probatur *infra ex num.*161 *cum seqq.*

149 Quod vtrumque verificatur in terminis nostri casus, in quo tertius rei hypothecatæ possessor ad census recognitionem condemnatus fuerat, cuius virtute iam persoluerat aliquos annos redditus, & per absolutionem debitoris principalis postea emanatam hos repetere potest, licet non ex condictione indebiti, tamen potest ex condictione sine causa, quasi ea cessante propter quam fuerat condemnatus, ad impediendam tamen executionem in futurum, eo quod per absolutionem debitoris principalis ius pignoris sit extinctum, & ad nihil in posterum eius respectu teneatur, ex plurium exceptionum capitibus, potest tertius ille se tueri aduersus rem iudicatam.

150 Secundus effectus, quem ex præfatis iuribus considerant Doctores, prouenit ex iuris æquitate, quando condemnatus soluit rei valorem, & æstimationem domino rei, quæ putabatur furata, vt si postea appareat, & reperiatur deuenire in potestatem ipsius domini, vel quando postmodum compertum fuit, debitorem condemnatum ad soluendam pecuniam tanquam debitam, antea fuisse iam solutam, vt iis casibus, & similibus cesset, & impediatur ob exceptionem nouiter repertam effectus, & executio rei iudicatæ, quia æquitas noui casus nouum inducit remedium, vt *ex d. leg.1. Cod. de re iud.* probarunt multi DD. per nos relati *in d. cap.7. n.*118. *& seqq.* Latissimè istis terminis prosequitur Fontanella *decis.* 177. *ex n.8. cum multis sequentibus.*

Tertius effectus propter sententiæ causam cessantem, se fundantis indebito, tamquam vero, quõ 151
obtinuit creditor, tanquam verè creditor, nam si postmodum detegatur nec fuisse creditorem, nec debitum existere, cessat sententia, quia sententia, quæ fundatur in causa, cessat cessante causa. Vt per prædicta iura probarunt quamplurimi DD quos sequuti fuimus nos *in d 4.p.c.7. ex n.*120. *& ex n. 88. cum multis seqq.* Probant text. *in l. si a te 9. & l. si rem leg. si quis ad exhibendum D. de except. rei iud. leg. denique Cod. ad exhib.* text. optimus *in leg.24. tit.2.p.3. gloss. celebris in l. si mater, §. denique verb. si hominem, de exception. rei iud.* non enim obstat res iudicata, etiam data perso- 152
narum, iuris, & rei identitate, si cessat causa, ob quam sententia fuit lata, Intrigol. *decis. Sicilia* 3. *ex num.*15-. Gratian. *discept. forens.* 445 *num.*11. Leo *decis. Valenti n.* 78. *num.*6. Fontanella *decis.* 126. *num.*29.

Quibus adde Auendannum *de censibus d. c.* 41. *sub.n.*5. vbi post Bertol. *in d. leg. si fundo in fin.* Paul. *n.*7. & 8. Iason *n.*2. Petrus Surd. *d. consil.* 268. *n.*16. 153
& seqq. in specie dictorum iurium probant, quod iterum solutum virtute sententiæ repetatur, quando detegitur iam antea solutum fuisse, cum sententiæ causa reducatur ad non causam, & ea cessante, Fontanella *decis.*176. *n.*1-. *& n.* 16. *& in decis.* 1--. *n.* 15. *&* 16. & optimè Aluar. Valascus *consultat.* 56. *n.*6.

Quartus effectus erit, per hanc conditionẽ sine 154
causa non redargui sententiam de iniquitate, cum tempore latæ sententiæ solutio nõ apparebat, atque ideo sententia lata sẽper iusta remanet quoad illud iudicium; atque inspecto tempore, quo lata fuit, sed causa cessante, & de supposito postmodum nouiter apparente falsò, ex quo cõsurgit æquitas concedens repetitionem, & impediens sententiæ prioris effectũ dependentem à causa, gloss. *in l. Lælianus*, vbi Bart. *n.*9. Castrens. *n.*9. Iason *n.*12. *&* 17. *D. de condict. indebiti.* Baldus *in l. sub specie n.* 2. & *ibi* Salicetus *n.*6. *C. de re iud.* Paul. *in l. eleganter in princip. n.* 9. vbi Alexand. *in §.1. n.*7. *de condictione indeb.* Ioannes Baptist. Costa *remedio fulgediano* 19. *n.* 4. Fontanella *decis.* 177. *n.*1. *& seq.* (qui per *decis.* 365. 1-6. *& dec.* 177. in fortioribus omninò terminis materiam hanc latè prosequitur, quando scilicet, debitor censuarius con- 155
demnatus fuit ad totius census solutionem, qui postmodum reperiit instrumentum redemptionis certæ partis ipsius census, & obtinuit, contra primam rem iudicatam, repetitionem, & restitutionẽ reddituum solutorũ vigore rei iudicatæ, & ab eo per creditorem exactorum, fidẽ Castrens. *consil.*257. *n.* 4. *volum.* 2. dum loquitur in eo qui fuit condemnatus soluere, quod antea soluerat, vel quod indebitè soluerat, dicit quod potest repetere primam solutionẽ, quia hoc casu non impugnat sententiam, sed agit de falsa causa, & falso supposito sententiæ. Alexand. *cons.*69. *n.*6. *volum.* 2. Felinus 156
*in cap. sub orta, colum.*6. *in fin. vers. dicit tamen de re iud.* Ruinus *consil.*89. *n.*16. *volum.*1. Curtius *in repetitione, l. admonendi, num.* 21. *de iureiur.* sequitur Auendan. *d. cap.*41. *sub num.* 5. & per Petrum Surdum *in d. consil.*268. *n.* 14. *lib.*4. diximus *in d. cap.* 7. *num.* 119. quod per hanc exceptionem non 157
impugnati

impugnari directè ſententiam & rem iudicatam, ſed eam temperari, & modificari ad cauſam ceſſantẽ, cuius effectus terminatur cauſæ ceſſatione.

158 Et pulchra eſt in propoſito doctrina Bart. *in l. & ſi ſine n.1. verſ. nam ſi tibi, D. rem ratam haberi*; in illis verbis *Nam ſi tibi ſui condemnatus, & ſolui, quia rem non reſtituebam, ſi res poſtea peruenit ad te, tunc cauſa peruenit ad non cauſam, & agendo, nõ dico ſententiam nullam, vel malè iudicatum, imò dico benè iudicatum; tamen cauſa illa deuenit ad non cauſam*, &c. & pro hac ſentẽtia allegat Bart. *l. prætor, §. Marcell. D. iud.* & candẽ ſentẽtiam ſequitur

159 Cuman. *ib. n.5. & in l. ſi fullo, D. de cõdict. ſine cauſa*, vbi Paul. *n.7.* Iaſon *n.2.* Bald. *in l. ſi ſub ſpecie, n.3. C. re iud.* vbi Salicet. *n.6.* Paul. *in l. elegãter, n.9. de cõdict. indeb.* Bart. *in l. Iulianus, n.9. eod. tit.* Surdus *d. conſil.* 268. *n.*15. quos ſequitur D. Paz *de renuta*, c. 14. *n.* 18. Et per numeros ſequentes plurimas adducit doctrinas & iura, quod res iudicata obtẽta ſuper inſtrumẽto falsò, annullatur, cum lata ſit ex ſuppoſitione veri, & propterea apparente falſicare, res iudicata reſoluitur ex cauſa, ob quam lata fuit, ceſſante, & quod, non propterea impugnatur ſententia, & res iudicata, cum agat condemnatus ex eius cauſa ceſſante nouiter apparente.

160 Hanc difficultatẽ acurè etiam percalluit Gratian. *diſcept. forenſ. 3. part. c.* 408. *per totum*, dum agit de re iudicata obtenta per creditorem, & lata ſub illo ſuppoſito, quod non aderat ſocietas officij, de qua poſtmodum per ſcripturam apparuit, & ideo impedire rem iudicatam; ex eo motus *n.*2. quod cauſa, propter quem lata fuit res iudicata, deuenit ad non cauſam, ſtante productione inſtrumentorum, ex quibus colligitur adeſſe verè ſocietatem officij, quamuis in ſententia preſupponeretur, illam non extare, quod facit, vt non attendatur ſententia, nec res iudicata, cum de ea non agatur, ſed de ceſſatione cauſæ, & de iure ſuperueniente poſt ſententiã, ex quo inſurgit æquitas concedens repetitionem, allegat gloſſ. *in l. Iulianus, in verb. ſolutio.* vbi Bart. *n.9. verſ. reſpondeo.* Iaſon *n.*12. & 17. Caſtrenſ. *n.*10. *de condict. indeb.* idem Caſtrenſ. *in l. elegãter, n.9. D. eodem tit.* Felinus *in cap. ſub orta, num.*21. *colum.*8. & *n.*10. & 11. *de re iud.* Ruinus *conſil.*89. *n.*15. *ad med. lib.* 1. Surdus *conſ.*298. *n.*18. & Iarius *conſ.*268. *n.* 15. Alexander *conſil.*69. *n.9. lib.*3.

161 Et *n.*4. *cum ſequentibus*, rectè probat, quod ſi executio huiuſmodi ſententiæ facta fuerit, poterit ſemper condemnatus repetere, per condictionem ſine cauſa, rationem reddens; nam licet illa ſolutio fieret ob cauſam ſententiæ declarantis, & ſupponentis tale debitum; poteſt retractari dicta ſolutio tanquam redacta ad non cauſam, ideo vt euitetur circuitus, poterit recta via ad impediendam executionem talis exceptio *dolis facis*; opponi, adeo vt quamuis petens huiuſmodi debitum non fecerit à principio dolum, quia potuit ignorare exiſtentiam officij, nihilominus ſi hodie, cum ſciat, perſeueraret, dolo faceret, provt adhuc in terminis allegat Caſtrenſ. *conſil.* 257. in cauſa quæ vertitur Parmæ *colum. 3. in fin. verſic. remanet ergo defenſata, n.3. & 4. lib.*1.

162 Qui Gratianus *n.* 7. & 8. concludit argumentum dicens, quod cum detur repetitio eius quod ſolutum eſt, multo magis impeditur executio, & dabitur compenſatio, ſeu reſeruatio, antequam

163 ſoluatur; cum facilius concedatur retentio, quàm actio, *l. per retentionem, C. de vſur. l.*2, *C. de ſideicõmiſſ.* provt in terminis concludit Bald. *in l. ſub ſpecie, 4. n.3. C. de re iud.* Caſtrenſ. *conſ.* 257. *colum* 4. *in princ. n.*4. *ad med. lib.*3 Felinus *in cap. ſub orta, colum.*8. *ad finem verſ. & ſi non fuit adhuc ſoluta, n.*10. *de ſent. & re iud.* quod & probauimus ſuperiùs *ex n.*18. *cum ſeqq.* ex text. expreſſo *in l.* 1. *C. de re iud.* & cui damus actionem multo magis exceptionem, quia facilius datur exceptio, quàm actio, *l.*1. *§. cui damus actionem, ff. de ſuperficiebus.* Tuſchus *littera E. concl.* 374. Scaccia *de indiciis, lib.*2. *c.*2. *n.*121. *& de commerciis, §.*7. *gloſſ.*5. *n.* 98. *l. inuitus, §. cui damus, ff. de reg. iur.* Palat Rubeus *in cap. per veſtras, §.*8. *n.*2. *de donat. inter vir. & vxor.* Surdus *conſil.*377. *n.*45. *Statil. Pacif. deciſione* 205. *n.*5. *& 6. poſt tractat de Saluiuiano inter dicto.*

Et *n.* 14. & 15. firmat ipſe Gratian. quod talis res iudicata non obſtat, tanquam ceſſauerit cauſa, ob quam ſententia fuit lata; cum appareat dẽ exiſtentia officij, cum ex hoc non impugnetur ſententia, ſed aſſeratur, illam corruere ex defectu cauſæ ſuppoſitæ, qua fundatur; ex Tiraquell. *de cauſa ceſſant. part.*1. *n.*2. & *n.*232. *& de retract. lignag. gloſſ.*7. *§.*8. *n.*3. & 4. cuius Doctoris aſſertio rectè conuenit iis omnibus; quæ hactenus conſiderata ſunt.

Quæ omnia roborantur ex iis, quæ ſuperiùs 164
abundè probauimus *ex n.*88. *cum ſeq. verſ. ſecundò hæc pars fulcitur, quoniam ſententia graduationis*, &c. vbi quod ſententia graduationis, in fauorem alicuius, ſupponentis ſe creditorem, lata ſub hoc ſuppoſito, ceſſat, poſtquam poſtmodum detegitur ſuppoſitio falſa, & à principio non exiſtens tempore rei iudicatæ, & in terminis poſt alios probauimus *in noſtris commentariis de regia protect.*4. *part. d. cap.*7. *n.*120. ex quibus, & aliis ad reſponſionem argumentorum dicendis, indubitabilis, & inuincibilis noſtra redditur reſolutio, in quæſtione propoſita.

Deinde, quoniam illa ſententia prior contra 165
tertium hypothecæ poſſeſſorem obtenta per creditores, vt vel rem dimittat, vel recognoſcat, non eſt perpetua, nec perpetuò afficit, ſed potius temporalis, & ſui natura variabilis, & reſolubilis, & variis reſolutionis accidentibus ſubiecta, nẽpe ſolutioni, tam ex parte debitoris principalis. quàm tertij poſſeſſoris, necnon huius tertij 166
dimiſſioni, quæ inſuper poſt recognitionem quãdocumque facta erit admittenda, iuxta veriſſimã plurimorum ſententiam, quos in vnum congeſſimus *cap. ſequenti, n.*100. *verſ. & non immerito, quia neuter eorum*, &c. Et quod ſententia, & inſtrumentum crediti, quo quis tenetur ad certam quãtitatem, ſit temporale, & non perpetuum, dixit Anton. Faber *in C. lib.*2. *tit.* 1. *diffin.*8. *in fin. & lib.* 4. *tit.*18. *diffin.*15. Pareia *in addit. ad* 1. *tom. de inſtrum. ad pag.*24. *col.*1. *poſt lin.*15 *& in addit. cit. fol.* 1. *a tergo, verſ. ſed aduerſus præfatam reſolutionẽ*, &c. atque ideo res iudicata lata ſuper iure, ſui natura 167
variabili, aut aliter reſolubili, nec eſt perpetua, nec perpetuò afficit; ſed variatur, alteratur, & reſoluitur, variato, alterato, aut aliter reſoluto iure ſuper quo lata eſt, latiſſimè per mirabilia iura, & DD. in variis materiis ſcripſimus ſuprà 1. *part. c.*25. *per totum*; temporalis enim eſt prior res iudicata, nõ perpetua, & ſic tẽpore mutari, & alterari potuit, per nouũ accidens reſolutionẽ operans.

Quibus ſuppoſitis, non obſtant argumenta in 168
contrarium ab aliquibus conſiderata, & non primum de quo ſuprà *ex n.*121. *ex lib.*4. *tit.* 17. *lib.* 4.

recop. quoniam illa *l. & similes*, solum adimit nullitates processus à sententia reuisionis lata in cõsilio Regis, & Cancellariis supremis, vt probant etiam DD, in argumento citati. *Ordenamos y mandamos que en todos y qualesquiera negocios, en que conforme a las leyes destos Reynos de las sentencias dadas por los del nuestro consejo y Oydores de las nuestras audiencias, no ha lugar supplicacion; se entienda assi mismo, no auer lugar a llegarse, ni oponerse de nullidad, aunque se diga, y alege ser de incõpetenciã, o defecto de iurisdicion, o que della notoriamente consta del proceso y autos del, o en otra qualquier manera, ni para impedir la execuciõ de las tales sentencias, ni para que despues de executadas se pueda tornar al pleito y por las dichas sentencias se entienda ser acabados y fenecidos los dichos pleitos, sin que se puedan tornar a mouer, ni suscitar, ni tratar en manera alguna*, &c. & iterũ pluries per totã legem, *& l. fin. eiusd. tit.* non tamen ademit casus legitimos tangentes causã, & iustitiam principalẽ & ius partium principale, ex quibus de iure communi ac Regio infringi solet res iudicata, eiusq; effectũ, & executionem impediũt, vel aliàs rei iudicatæ vires eneruant, aut cessare faciunt, inter quos & iste de quo loquimur numerandus ex tot iuribus ita permittẽtibus, de quibus nec loquitur *d. l. Regia*, nec de eis aliquid disposuit, nec innouauit: idcirco nec ad eos tãquã correctoria, & limitata trahi potest, nec extendi, sed intacti remanẽt sub dispositione iuris cõmunis ex iurib⁹ vulgarib⁹

Et quod iste noster casus sit exceptus, illæsus & non cõprehensus in dispositione, *d. l. 4. tit. 1. lib. 4. recop.* expresse probauit D. Francisc. Carrasco *in tract.* an habeat locũ restitutio contra sententiam reuisionis, in explicatione, *d. l. 4. ex n. 41. & n. 48.* ita ait; sed nihilominus in eadẽ conclusione, quã dixi, resideo, & in casu noui instrumenti de nouo reperti, lis moueri potest, & actio supereſt, non ad retractandam sententiam reuisionis, &c. sed ex condictione sine causa, vel condictione indebiti repetetur, quod solutũ est virtute sententiæ reuisionis: ita post Iason *in l. Imperat. ff. de re iudic.* cõcludit Ioan. Garcia *de nobilit. gloss. 6. §. 2. n. 8.* quod remedium tanquã ordinarium, & in noua actione fundatũ competit ex noua lite ad repetendum indebitè solutum, nec habet iam locum retractatio sententiæ reuisionis, de qua idẽ Garcia; quia & executioni mandanda, nec aduersus eã suplicatio admittitur, &c. id ipsum pluribus comprobat idem Carrasco *n. 43. 44. 45. & 46.* summã æquitatẽ hoc expetere ait, vt non obstante *d. l. 4.* repetitio ex instrumentis de nouo repertis concedatur ei, qui victus fuit, noua lite inchoata, post executionẽ sententiæ reuisionis, *& n. 47.* satis aperte respõdet *d. l. 4 & l. 10.* verbis ibi. *Y que por las dichas sentencias entiẽdan ser acabados y fenecidos los dichos pleitos, sin que se puedan tornar a mouer, ni tratar en manera alguna*, cius verba, ita procedunt, quia loquitur de litibus iam motis, & finitis; non verò de noua lite, ex nouo causa reperti instrumenti solutionis, vel quietationis, postea inuenti, quia est diuersa causa litigandi, & sic non obstat rei iudicatæ exceptio, *l. cum quæritur, cum seqq. ff. de iudic.* & rursus *n. 48.* ita ait, instrumento autem de nouo reperto, in quo continetur solutio, vel quietatio, seu transactio, vel collatio debiti, ad cuius satisfactionem quis fuit condemnatus, non impedire executionem sententiæ reuisionis, sed ea facta remedium superesse, ex *l. 3. tit. 17. lib. 4. recopil.* &c. sequitur Pareja *in tract. de instrum. edit. tom. 2. in addit. ad tom. 1. fol. 253. vsque ad pag. 260. & in d. addit. ex vers. in quæ tamen specie, cum seqq.* 169

Minus obstat secundũ de quo suprà *n. 122.* cum totum falsum sit, & falsis principiis nitatur, tum quia hæ duæ res iudicatæ non sunt contrariæ, sed per secũdam, qua declaratur creditorum ius fuisse extinctum, prior modificatur, & cessat cessante causa finali, ob quam lata fuerat contra tertiũ possessorem, provt latius paulo ante probauimus. 170

Et quatenus contrariæ forent, prior ex natura rei finitur, & extinguitur, & naturaliter resoluitur per secundam rem iudicatam super causa resoluitur qua prior fundabatur, & naturaliter subiecta erat lata, & vtcumque sit, si daremus repugnantiam, semper falsum est asserere, in electione iudicis esse, quam maluerit eligere posse, cum secunda nulla sit eo quod res iudicata contra rem iudicatam regulariter non teneat *ex l. 1. C. quando pronocar. non est necess.* quapropter electio denegata est iudici, & vide in iis terminis singularem inuectiuam contra iudices in hoc articulo adhærẽtes stricto iuris rigori rei iudicatæ contra equitatem naturalem, & bonam fidẽ, quæ præfertur iuxta iura expressa penes Fontanellam *in decis.* 177. *ex n. 8. cum sequent.* omnino vidẽdus in proposito. 171 172

Nec quod in argumento dicitur, secundam rem iudicatam latam in fauorem debitoris principalis declarantem creditores fuisse cum effectu satisfactos, esse iniustam, & ideo primam sequendam: non absque temeritate affirmari potest. Cum iustissima fuerit, & validissimis iuris principiis, necnon singularibus doctrinis roborata. Provt per te videre est ad oculum in cap. sequenti *hac 3. p.* quo casus secundæ huius executoriæ ad partes disceptatur, & inuincibilis, ac indubitabilis redditur. 173

Sed adhuc, quando iniusta foret, quomodo potest, quæso, res iudicata per iniustitiam rescindi, quæ de falso facit verum, & de vero falsum: maximè cum sit emanata à Regali Cancellaria, cuius iniustitia non nisi per secundam supplicationem ad Principis immediatam personam interpositam retractari valeat, & in terminis insuper quod sententia, qua creditor declaratur, creditorem nõ esse, siue iure, siue iniuria iudicis operetur suos effectus dissoluendi ius hypothecæ, text est expressus *in l. si deferente D. quib. mod. pignor. vel hypothec. solu.* de quo egimus superius *ex n. 129 & seq. & in primis ex duobus iuris principiis*, &c. 174 175

Nec obstat tertiũ argumentum magis difficile, de quo *suprà ex n.... cum seqq.* quo dicitur, duas res iudicatas super eodẽ iure contrarias sustineri diuersarũ personarum respectu, quia respondetur verum esse, quando ius, & actio diuiduntur inter diuersas personas, & quælibet iuris, & actionis partẽ habet independenter ab altera, sed vtraque persona æquè principaliter ius habet, & actionẽ, diuisibiliter, provt in duob⁹ hæredibus, inter quos iura, & actiones hæreditaris ipso iure diuiduntur proportionibus hæreditariis æquè principaliter, & independenter ab altero, iuxta text. *in leg. 1. & seqq. C. de hæred. action.* & textum celebrem in suo casu, *in l. si petitor. D. de iud. si petit.* (inquit Cõsultus) *plures hæredes reliquerit, vnus si cum iudicio egerit, nõ erit verum tota rẽ, quæ in priori iudicio fuit deducta esse, nec enim quisquam alienã actionẽ in iudicium inuito eo hærede perducere potest*; atq; ideo res iudicata contra vnũ nec nocet, nec prodest quoad portionem alterius, ad latè tradita *in nostris commentariis* 176 177 178

mentariis

mentariis de Regia protect. 4. part. cap. 8. ex n. 27. & seqq. & probant expresse iura in argumento allegata.

179 Secus autem in iuribus indiuiduis, & inseparabiliter connexis, quia tũc quoad omnes operatur res iudicata, provt latè probauimus *in eodem c. 8. ex n. 150.* per textum *in l. loci corpus, §. si fundus D. si seruit. vendic. & in l. ingenuum 25. D. de statu homin.* Adde Card. Tusch. *littera H. conclus. 174. n. 74.* Couar. *practicarum, c. 4. n. 5.* Leo *decisione 93. n. 4.* Fabius de Anna *consil. 17. n. 20. lib. 1. & consil. 97. d. n. 5.* & ex Farinacio Ofalora & aliis, D. Melchior de Valencia *ad l. sapè 73. D. de re iudic. n. 16.* Sese *decis. 4. n. 21. & seqq. & n. 35. & decis. 6. n. 34.* Philippus Paschalis *de virib. patr. potestat. part. 4. c. 4. per totum, & à n. 76.* Dominus Perez de Lara *in compend. vitæ homin. c. 7. n. 51.* Fontanella *decis. 228. & 229.* Escobar *de purit. sanguinis, 1. part. q. 17. §. 1. n. 4. & n. 54. & à n. 33. & seqq.* Dominus Valenzuela *consil. 90. n. 112. & consil. 92. & 61. 66. & 68.* Nos *in dict. c. 8. à n. 27.* quo quidem casu Nos versamur provt statim dicemus; probat etiam Castrens. 236. *c. 1. lib. 2.* Ioan. Baptista Costa *de vsatione ratæ, q. 222. n. 7.* Pirrus Maurus *de fideiussor. sect. 4. c. 34. n. 6. fol. 430.*

180 Secundò & notabiliter respondetur argumentũ & iura procedere, vbi adest diuersitas personarũ, at inter debitorem principalem & tertium hypothecæ possessorem ista personarum diuersitas omnino cessat, cum vterque ex eodem iure, & actione teneatur, & sunt duo rei debendi, ideo vna & eadem persona interpretatiuè iudicantur; textus est expressus *in l. si plures 10.* in hæc: *Si plures sint, qui vnam, & eandem habent actionem: vnius loco habentur; vt puta si plures sint rei stipulandi, vel plures argẽtarij, quorum nomina simul facta sunt, vnius loco numerabuntur, quia vnum debitum est. D. de pact.* vbi gloss. *verb. vnum debitum*, ita explicat quantũ ad vnam solutionẽ, vel exactio-
181 nẽ, vt *l. 3. §. fin. D. de duob. reis.* Et in hac materia, vt obstet exceptio rei iudicatæ sufficit, quod eadẽ sit persona verè, vel interpretatiuè, provt copiosè *in nostris comment. de supplic. ad sanctiss. 2. part. c. 12. n. 20. cum seqq.* Et ideo sentẽtia lata pro reo prin-
182 cipali prodest fideiussori, tenent Bart. *in l. fin.* per textũ *ibi. ff. de pact.* Alberic. de Rossat. *in 1. par. statu q. 146.* Frãcisc. Marcus *decis. 518.* Pirrus Maurus Aretin. *in tr. de fideiuss. sect. 9. §. 15. n. 14. & seqq. fol. 892.* & est text. *in l. aduersus, D. de recept. arbitr.*

183 Tertiò respondetur, quod regula prædictorum iuriũ non procedit, quãdo vna re iudicata versatur super accessorio, & inseparabiliter dependẽti à iure principali, & saltem super eodẽ iure principali, vt puta lata fuit sententia cõtra fideiussorem contendentem eum fideiussorem non esse, vel suam fideiussionem non tenere, vel contra tertiũ, vel etiam principalem debitorẽ super hypotheca, an res sit hypothecæ subiecta, an non, & declaratum fuit fideiussorẽ teneri, & rem hypothecatam fuisse, & esse; si postmodũ declaretur reum principalem soluisse, & eius obligationem extinctam fuisse, per necesse hæc sententia influit in primam super fideiussione, & super hypotheca, quæ inseparabiliter & indiuisibiliter vti accessoria depẽdet ab obligatione principali, & prima res iudicata contra fideiussionẽ, aut hypothecam non est perpetua, sed ad vitam obligationis principalis,
184 qua per solutionẽ extincta, & res iudicata cessat, quia impossibile est hypothecã subsistere obligatione deficiente, quia qualitas sine subiecto esse 185
non potest, & accessorium perit cum principali, 186
provt abũdè probauimus superiùs *ex n. 129. vers. & in primis ex duobus iuris capitibus*, &c. Conducit rectè doctrina Pirri Mauri Aretin. *in tr. de fideiuss. 2. part, princ. sect. 9. 8. 48. per totam, fol. mihi* 187
95. vbi firmat quod postquam fideiussor cõdemnatus fuit ad solutionẽ, si inter creditorem & debitorem principalẽ fiat concordia, & transactio, prodest fideiussori, & cum liberat, re iudicata cõtra eum non obstante vbi latius cõprobat viden- 188
dus. Et quia res iudicata obtenta super principali operatur super accessoriis, & inseparabiliter dependẽtibus ab ipso iure principali, abundè probauimus *in nostris cõment. de Regia protect. 4. par. c. 9. ex n. 19. cum multis seqq.* vbi de variis doctrinis & exemplis. Et in specie de sentẽtia lat. super debito principali influat, & operetur in hypotheca, diximus *ib. n. 152.* & est text. expressus *in l. deferẽte, D. quibus modis pign. vel hyp. soluit.* quẽ altius exornauimus suprà *ex n. 129. vers. & in primis ex duob.* &c.

Deinde & ex alio capite attenta natura rei, de- 189
negandam esse prorsus existentiam prioris rei iudicatæ respicientis ius hypothecæ, cum de nihilo possit de cætero seruire, nec aliquem effectum operari, cum nec iam creditor ex ea possit se iuuare, nec agere, sibi deficiente causa petendi, & titulo creditoris, ad iterum exigendum, cum vtrumque sit extinctum.

Et tandem in nostro casu ex natura rei, & pro- 190
pter bonam fidẽ minimè patientem, vt semel exactum iterum exigatur, permittitur iterum contra rem iudicatam in iudicium deduci solutionẽ, & obligationis extinctionem præcedentem, & iterum de falso sententiæ supposito controuerti, ex iuris æquitate, vt res iudicata cesset, cessante suppositione, & causa, ob quam lata fuit, ex tot iuribus & doctrinis hactenus adductis.

Nec *l. 2. Cod. de luit. pignor.* allegata supra in 191
hoc 4. argumento tollit effectus ciuiles, & naturales extinguendi vinculum pignoris attributos à iure solutioni: & rei iudicatæ, quibus hactenus abundè diximus: quia respondetur textum *in dict. l. 2.* procedere in præscriptione, & in actione, & obgligatione per eam sublata, quo casu præscripta personali actione manet hypothecaria, quæ longioris est vitæ, & cum præscriptio nõ tollat naturalem obligationem, mirum non est, si adhuc durat hypothecaria, extincta personali, ciuili, quoniam remanet naturalis super qua subsistit, & durat hypotheca. *..res hypothecaria, D. de pignor.* quem intellectum reddit Rodriguez *de annuis reddit. ib. lib. 2. q. 19. n. 36. & 37.*

Qui licet sustineri possit, efficaciorem alium 192
præstabimus *ad dict. leg. 2.* quod in casu illius textus ideo durat vinculum hypothecæ, quia nõ obstante præscriptione debiti, & obligationis principalis adhuc obligatio durat ipsa quoad effect⁹ 193
ciuiles, & naturales; quoniã præscriptio actionẽ, nec obligationẽ excludit ipso iure, sed ope exceptionis. *c. ad aures, de præscript.* vbi Felin. & Ancharan. notãt, & magis cõmunem probant. Alex. *cõsil. 228. in fin. volum. 6.* Petr. Surd. *decis. 24. n. 2.* cõmunem dicit Boërius *decis. 344. n. 4.* Ioan. Gutierrez *in l. nemo potest, n. 445. D. d. leg. 1.* Cancerius *lib. 1. resolut. cap. 28. num. 26.* Ponte *conf. 48. n. 3.* Cardin. Tuschus *tom. 5. littera E. concl. 400. n. 2. & tom. 6. littera P. concl. 565. n. 11.* Bossius *de proclamat. quod fit, n. 16.* Giurba *decis. 13. num. 6.* quam

ideirco

idcirco præscriptionis exceptionem opponi necesse est, ad text. *in l. si maritus, §. præscriptionem. C. de adulter.* quem ad hoc expendit Afflict, *in constitut. consuetudinem probam. not. 5. num. 15. rubric. 31. lib. 3.* Felin. *in d. cap, ad aures*, post Bald. *in l. si pœnæ D. de condict. indeb. & in l. 1. Codic. si aduers. creditor. l. si obligata. Cod. de euict. & in l. sicut*, vbi etiam *gloss. Cod. de præscript. 30. annor.* Balbus *de præscript. quæst, 8. p. 1.* Boërius, Cancerius, Giurba locis citatis, Ponte *consil* 48. *n. 1.* Magonius *decis. Florent. 42. n. 17. & decis. 145. n. 24. & decis. Lucens. 27. n. 20.* Caldas Pereira *in l. si curatorem, gloss. infrà legitimum tempus, n. 1. in fin. Cod. de in integr. restitut.* Guido Papæ *decis. 221.* ita vt nec iudicis officio supplenda sit, Riminald. Iun. *consil. 10. n. 26.* Magon. *d. decis. 42. n. 17.* Ponte *consil. 48. num. 10.* Giurba latè comprobans *ex numero 7.*

193 Adeò, vt si non opponatur expressè præscriptionis exceptio, sequi potest præscribentis condemnatio, quia durat eius obligatio. Rebuffus *ad Reg. constit. tit. de mercatorib. minuta vendent. gloss. vlt. n. 13.* Surdus *decis. n. 23.* & Mexia *ad pragmat. taxæ pœn. concluf. 6. n. 72.* Gonzal. *ad regul. cancellar. gloss. 56. n. 83.* Duennas *regula 206. limit. 10.* Giurba *d. decis. 13. ex n. 4 & num. 7.* igitur nihil mirum, quod in casu *d. l. 2. C. de luit. pignor.* subsistat hypotheca, cum mero iure subsistat actio personalis, data illius præscriptione, ad cuius exclusionem exceptio præscriptionis opponi debet.

194 Nec obstat quartum, & vltimum argumentum, de quo suprà *ex n. 126.* quia iuribus in eo allegatis abundè satisfecimus per distinctionem, de qua *ex n. 138. cum seqq. vers. deinde probatur, quia res iudicata*, &c. vt licet contra rem iudicatam negetur condictio indebiti, & ex præfatis iuribus, conceditur tamen repetitio ex condictione sine causa, vel ex eodem contractu.

195 Quare concludendum erit, quod etsi lata sit sententia in fauorem creditorum contra tertium rei hypothecatæ possessorem, vt vel censum recognoscat, vel rem dimittat, omnino cesset ob superuenientem rem iudicatam in fauorem debitoris principalis, declarantem eum iam soluisse, & extinctam fuisse suam obligationem, quæ per necesse influit in priorem rem iudicatam, super accessorio, & inseparabiliter dependente ab ipso iure debitoris principalis, ex quo non ex alio possunt creditores agere contra tertium hypothecæ possessorem, vt sæpè diximus.

196 Quo casu ex ista re iudicata secunda in fauorem debitoris principalis, cui principaliter interest, & defensio principaliter competit; si insuper declararetur, tertium possessorem (ab eo causam & ius habentem) amplius insuper teneri ex priori re iudicata, innumerabilia sequerentur absurda, tum quod hypotheca maneat obligata pro iure extincto, & quod iam non est; tum quod creditores iam soluti & dimissi iterum contra bonam fidem exigant; & quod exigant absque titulo, & causa exigendi.

197 Tum quod iste tertius soluens non possit habere recursum contra principalem debitorem, qui sua tutus est re iudicata, qua iam soluisse, & ad nihilum teneri fuit declaratum; tum etiam quia eo ipso quod tertius hypothecæ possessor declaretur insuper teneri agere contra debitorem permittitur vt ad euictionem rei sibi venditæ teneatur, quam minimè tenetur, cum ipse eo ipso quod soluit, hypothecam liberauit; & sic cessat euictionis causa ex hoc capite, cum ex suo facto res granata non remanserit, sed penitus à pignoris nexu omninò libera, ac si in sua potestate fuisset, & sic multo magis in potestate tertij.

Deinde quia si iste debitor principalis desuper 198
iniquissimè condemnaretur ad euictionem rei, & pretium tertio possessori reddens, rem recuperet, statim libera manet, & antiquam recuperat libertatem ex causa antecedenti, sicut cætera bona eiusdem debitoris, & contra creditores iterum aduersus debitorem agentes pro hypotheca de sua re iudicata opponit, & dicere rectè potest quoad te liberas; ædes habeo, ex text. *in l. loci corpus, §. competit, D. si seruit. vendic.* & ista vltima executoria in fauorem creditorum contra tertium hypotthecæ tunc possessorem obtenta euanescit, & inanis redditur, cum iste rem dimittendo etiam facta recognitione liberetur, vt ex quam plurimis diximus *in cap. sequenti, ex n. 100. vers. & non immerito, quia neuter eorum*, &c.

Ac denique ob repugnantiam rerum iudicata- 199
rum, & ob Iudicum inconstantiam, eadem res diuerso iure conferetur, contra iuris principia, & monstrum oriretur, ridiculum est enim eandem, vt viduam, & vt nuptam admitti, inquit textus *in l. Titiæ si non nupserit, D. de condict. & demonstrat. l. iam hoc iure, D. de vulgar. & pupill. l. 1. C. de dot. promis. & l. si cum dies, §. penult. D. de recept. arbitr.* ibi. *Absurdum enim esse, iussum in alterius persona ratum esse, in alterius non*, hactenus de hac quæstione.

Et pro complemento materiæ huius cap. ad- 200
notandum erit rem iudicatam obtentã per creditorem in vno iudicio contra debitorem suum, per quẽ creditum suum qualificatur non nocere tertio rei hypothecatæ possessori in eo iudicio non adstanti, sed liberum erit tertio iterum de iure creditoris controuertere, latè comprobat, Noguerol *allegat 33. ex n. 77. cum multis seqq.* ad quem pro latiori explicatione te libenter remitto.

Atque etiam res iudicata siue in via ordinaria 201
sine in via executiua obtenta per creditorem in alio, & diuerso iudicio extra concursum contra debitorem, non officit cæteris creditoribus, quominus isti duo prætendere valeant; primum, impugnando eandem executoriam, & de simulatione, collusione aut fraude inter debitorem, & creditorem docere, & creditum esse simulatum, & fictum ad cæterorum exclusionem, vel iam solutum, & extinctum, seu aliter indebitum; secundum, quod casu quo creditum verum sit & certum; quoad eius tamen exactionem debeat creditor iste ad iudicium concursus pendens remitti, ita vt non antea sit soluendus, quam inter cæteros concursus creditores graduetur, præcedente inter eum, & cæteros prælationis examine; circa quæ multa noua notabilia scripsimus suprà 1. *part. cap. 4. ex n. 54. vers. ex quibus infertur primo, & ex num. 60. vers. sed quid dicendum erit, & cap. 16. ex num. 21. cum multis sequentib. vers. quod in tantum procedit*, &c. *eadem 1. part.*

§ Vnic.

§. Vnic.

Creditor plures debitores in ſolidum obligatos per rem iudicatam ſimpliciter condemnauit; poſtea ad concurſum formatum per vnum, comparens pro integra quantitate conſequenda; an exceptione rei iudicatæ repellatur, ne pro tota quantitate, ſed pro data debitoris tangente dumtaxat graduetur.

SVMMARIVM.

Creditor plures debitores obligatos in ſolidum habens, ſi omnes ſimpliciter condemnauit, & ante executionem vnus concurſum formauit, an creditori comparenti pro tota quantitate, res iudicata obſtet. num. 1.

Affirmatiua ſententia proponitur. ex n. 2.

In ſolidum obligati ſi ſimpliciter condemnetur, vnuſquiſque pro rata condemnatus intelligitur, etiamſi aliquis efficiatur non ſoluendo. n. 3

L. 1. C. ſi plures vna ſenten. condemn. expend. tur, & l. 4. tit. 27. p. 3. n. 4. & 5.

L. ſi qua cum totum, cum aliis, de exception. rei iud. expenditur. n. 6.

Correis ſimpliciter condemnatis, vnuſquiſque à reſiduo, & portionibus aliorum debitorum abſolutus videtur. n. 7.

Sententia ſimpliciter omnes correos condemnans innouat priorem obligationem. n. 8. & 47.

Nouatio extinguit priorem obligationem, & ex ea iterum creditor non agit. n. 9.

Actio ſemel extincta iterum non reuiniſcit. n. 10.

Inſtrumentum ſemel reprobatum, nihil amplius prodeſt, nec ad agendum, nec ad excipiendum. num. 11.

Inſtrumentum per ſententiam reprobatum ita viribus euacuatur, vt exemplar ex eo deduci nequeat inter eaſdem, aut diuerſas perſonas. n. 12.

Confeſſiones partium reprobatæ cenſentur atque extinctæ per ſententiam. n. 13.

Per ſententiam, qua dumtaxat reus condemnatus in re, inſtrumentum reprobatum an maneat, itavt ex eo iterum agere nequeat creditor ad totam quantitatem. n. 14.

Fœdere diſtinctionis quæſtio componitur. ex n. 15.

Creditor petens in iudicio concurſus rei iudicatæ iam obtentæ ſimpliciter contra vnum ex correis debendi, graduari, pro tota quantitate audiri non debet, ex re iudicata, ſecus ex primæua obligatione petat. n. 16. 17. & n. 32.

Comprobatur diſtinctio iudicio Accurſij, & aliorum. n. 18. 19. 20. & 21.

Leg. 1. Cod. ſi plures vna ſententia ponderatur. numero. 22.

Res iudicata non extinguit, nec nouat primæuam obligationem. n. 23.

Nouatio, aut voluntaria eſt, aut neceſſaria. 24.

Nouatio voluntaria ſemper eſt priuatiua, & extinctiua obligationis. n. 25.

Nouatio neceſſaria non extinguit primam obligationem, imo magis eam confirmat. num. 26. & ſequentibus.

L. 63. Tauri expenditur. n. 28.

Obligatio perſonalis non extinguitur per executoriam ſuper ea per creditorem obtentam. 29.

Præſcriptio non datur, vbi non eſt actio. n. 30.

Antonij Gomez, & aliorum aſſertio traditur. n. 31. & 32.

Argumentis. n. 3. adductis reſpondetur. n. 33. 34. & ſequentibus.

Obligationem primæuam non nouari, & impediri ex ea agi, incompatibile eſt. n. 35.

In ſolidum obligati ſimpliciterque condemnati, quæ pro rata condemnati intelliguntur, an pro reſiduo abſoluti dicuntur. n. 36.

Ex condemnatione in parte debiti non infertur abſoluto alterius partis, niſi expreſsè dicatur. numero 37.

Sententia in iis, quæ diſſolubilia ſunt, fertur in parte, remanente actione illæſa ad aliam partem. n. 38. & ſequentibus.

Ex ſententia lata ſuper vna ex pluribus rebus petitio non infertur ad cæterarum abſolutionem, ſed potius ad omiſſionem. n. 40.

Sententia ſuper parte rei petitæ non comprehendit aliam partem omiſſam. n. 41.

Creditor poteſt vnum debitum in partes ſcindere, & eas coram diuerſis iudicibus petere, ſi ei non opponatur exceptio. n. 42.

Rei iudicatæ exceptio non obſtat ei, pro quo fuit lata. num. 43.

Cancerij, & aliorum ſententia explicatur. n. 44.

Creditor habens plures correos in ſolidum obligatos, ſi ſimpliciter agat aduerſus quoſdam abſque proteſtatione ſolidi videtur creditum ſcindere; & iuri ſolidi renuntiare. n. 45.

Creditor, qui virtute ſententiæ ab vno correo ratam exegit. non poterit poſtea ab eo, nec à cæteris in ſolidum obligatis ſolitum petere. n. 46.

Nouatio extinctiua non inducitur ex re iudicata, ſed potius accumulatiua. n. 47.

Ex prima obligatione denuò agi poteſt, quæ non nouatur per rem iudicatam. n. 48.

Nouatio non intelligitur facta, quoties poſterior obligatio, quæ ſubſequitur ex interuallo, minus continet, quam prior. n. 49.

Quod plus eſt non poteſt transfundi in id, quod minus eſt. n. 50. & 51.

Inſtrumenta cenſentur reprobata per rem iudicatam, quæ directè, & ex diametro repugnant ſententiæ, & eius effectui, non verò quando ſententiæ effectus concurrere poſſunt cum inſtrumento. n. 52.

Pars inſtrumenti non contenta in ſententia, omiſſa intelligitur. n. 53. 54. 55. & n. 56.

L. 1. 2. & ſimiles. Cod. ſi plures vna ſentent. condem. procedunt, ſiue creditor à principio ſolidum deduxerit, ſiue principaliter omnes correos ad quantitatem conuenerit. n. 47.

DEnique ſe offert diſceptanda quæſtio creditor duos, plureſve debitores in ſolidum obligatos habens pro tota quantitate conuenit, & per rem iudicatam omnes ſimpliciter condemnauit, & ante executionem vnus ex eis iudicium concurſus inter ſuos creditores formauit, iſte citatus inſtrumentum obligationis exhibuit, & pro tota inſtat graduari quantitate, debitor opponit exceptionem rei iudicatæ, qua dicit ſe pro rata fuiſſe condemnatum, & ad eam dumtaxat teneri, quæſtio eſt ardua, & admodum difficilis. 1

Et pro parte debitoris multa, & fortiſſima vrgent fundamenta, vt non niſi pro rata ſua teneatur obſtante creditori rei iudicatæ exceptione. Primò 2 3

quia

quia licet plures sunt in solidum obligati, tamen si conuenti impliciter omnes ad quantitatē per sententiam condemnentur, vnusquisque pro rata cōdemnatus intelligitur: ita etiā aliquis efficiatur nō soluendo, cæteri tamen vltra suam ratam soluere
4 non cogantur, text. est expressus *in l. 1. C. si plures vna senten.* condemnati sunt. *Si non singuli* (inquit text,) *in solidum, sed generaliter tu, & collega tuus vna, & certa quantitate condemnati estis, nec additum est, vt quod ab altero seruari non posset; id alter suppleret, effectus sententiæ pro virilibus portionibus discretus est, ideoque parens pro tua portione sententiæ ob cessationem alterius ex causa indicati conueniri non potest, l. 2. eodem tit.* ibi. *Quoties à tutoribus singulis procuratoribus datis, sequitur in omnium persona condemnatio, periculum sententiæ videtur esse diuisum. Ideoque quod ab vno seruari non poterit, à cæteris exigi non posse, explorati iuris est.* Optima *lex 4. tit. 27. part. 3. in fin.* ibi.
5 *Y si verdaderamente no fuesse dada sentencia condenando a cada vno por todo: Entonce decimos, que se deue cumplir en los bienes de todos comunalmente. Pagandole todos por cabecas, y no pueden apremiar a ninguno dellos por todo, quando la sentencia fuere assi dada, mangner se obiesse obligado cada vno por toda a lasaron que entraron fiadores, o debdores de so vno.* Quæ iura plurimi exornarunt Doctores, quos in vnum congestissimus in nostris Commentar. *de Regia protect. 4. part. c. 12. ex n. 114. cum sequentibus*, qui omnes vnanimiter profitentur, reum in solidum obligatum simpliciter inter correos sententia condemnatum pro rata dumtaxat teneri. Ergo clarè patet ab vno correo, aut confideiussore concursum formante totam quantitatem exigere non posse. Cum tantum pro sua rata maneat post sententiam obligatus re iudicata.

6 Secundo quia creditor vlterius petens in iudicio concursus totā quantitatem virtute suæ obligationis, & instrumenti, eandem proculdubio deducit quæstionem. Quæ in alio iudicio fuit determinata, eidemque recte obiicitur à correo exceptio rei iudicatæ, ac litis pendentis, *l. si qua eum torum*, §. 1. ibi. *Et quidem ita definiri potest, toties eandem rem agi, quoties apud iudicem posteriorem id quæritur, quod apud priorem quæsitum est, in iis igitur fere omnibus exceptio nocet, & in §. generaliter, (vt Iulianus definit exceptione rei iudicatæ obstat, quoties inter eosdem personas eadem quæstio renocatur l. etiam eadem causa petendi, cum suis, §§. de exceptio. rei iudicatæ.* Cum in hac exceptione apertè concurrant tres identitates, idem ius, & causa agendi, eadem quantitas, eademque persona, iuxta iura, & Doctores à principio huius cap. addoctos. Ergo vltra petere non poterit creditor, sed sua contentus esse debet re iudicata, qua ille correus pro sua rata condemnatus intelligitur dumtaxat.

7 Tertiò, quoniam articulus ille, an correi in solidum teneantur, vel non, omissus non censetur in sententia qua omnes correi simpliciter condemnantur, cum potius virtualiter vnusquisque à reliduo, & portionibus aliorum debitorum absolutus videatur. *Vt per gloss. in d. l. 2. verb. virilibus. Cod. si plures vna sentent.* & Cancerium *variar. resol. lib. 3. c. 17. de sententia n. 292.* tenet Giurba *decis. 46. n. 2. in fine.* Ergo creditori aduersus vnum pro tota quantitate nouiter actionem primæuam instanti obstabit rei iudicatæ exceptio.

8 Quartò, quia nec virtute eiusdem instrumenti, iterum petere à quolibet in solidum poterit, duobus fortissimis iuris impedimentis illi renitentibus; vnum, quia per sententiam simpliciter omnes correos condemnantem innouata remanet prior obligatio, & contractus, textus est expressus *in l. fin. § & ideò*, ibi. *Si enim nouatur iudicati actione prior contractus, necesse est, vsurarum quidem quæ anterioris contractus sunt, cursum post sententiam inhiberi. C. de vsuris rei iudicatæ.* Sed per nouationem 9 extincta manet prior obligatio; ergo ex ea iterum creditor agere non potest, quia agi nequit ex contractu nouato, sed ex nouante, vt vtrumque latiùs probauimus *in c. 11. ex num.... cum seqq. vers. hinc quando causa vnius contractus*, &c. quia actio semel extincta, iterum non reuiuiscit, ex iuribus vulgaribus.

Alterum iuris impedimentum oritur ex eadem 10 re iudicata, per quam vires instrumenti prorsus eneruantur, quia reprobatum censetur per rem iudicatam in alio iudicio, & coram alio iudice, 11 aut etiam eodem obtentam, ita vt tale instrumentum sic semel reprobatum nihil amplius prosit, nec probet, nec ad agendum, nec excipiendum, vt per text. capitalem, *in cap. sub orta, de rescriptis*, ibi, *nimirum si prædicti Innocentij priuilegium Alexandro fuit in iudicio præsentatum, & ipse tulit sententiam contra eum*, intelligitur reprobasse, vbi gloss. *verb. reprobasse*, ait, *tale instrumentum viribus euacuatum manere, l. Lucius, §. de usufructu, instrum. l. 1. C. si ex falsis instrumen. c. dilectus, de ordine cognitio* per quæ iura constanter affirmant Felinus *in cap. quoniam contra, n. 4. de probationibus.* Cassadorus *decis. 8. n. 6. de rescriptis.* Rota *decis. 2. de rescriptis in nouis.* Paulus Æmilius *decis. 21. num. 42. part. 1.* Valenzuela Velasquez *consil. 92. ex n. 38.* Escobar *de pariter. & nobilitat. probanda. 1. p. quæst. 15. §. 3. ex n. 26.* nouissimè Pareja *de renunc. instrumen. edition. tit. 1. resolut. 2. ex n. 108.* quibus adde Christophor. de Paz *in tract. de tenuta. cap. 32. ex n. 18. cum seqq.* Surdam *consil. 135. ex n. 128.* Noguerol. *allegat. 27. ex n. 11.* obiter Fontanella *decis. 174. n. 11.* idem Pareja *tit. 1. resolut. 38. 4. fol. 85. n. 16.* vbi 12 quod illud instrumentum per sententiam reprobatum in tantum sit viribus, & fide euacuatum, vt exemplar ex eo deduci nequeat; nec inter eosdem, neque alias personas compulsari, aut produci valeat, quia cum sit reiectum & reprobatum in vno iudicio, nullam præstat fidem in alio; plures Doctores ad id allegat.

Prout etiam confessiones partium reprobatæ 13 censentur, atque extinctæ per sententiam. Petrus Surdus *consil. 135. ex n. 128. lib. 1.* Vitus *decis. 215. n. 3. lib. 2.* Verallus *decis. 197. part.* Paz *d. c. 32. n. 2. & seqq.* adeò, vt confessio semel per sententiam tacitè, aut expressè reprobare, & contra quam fuit iudicatum, potest a confitente impugnari, vt per plures Doctores late prosequitur. Sureus *consil. 423. ex n. 23.* Farinacius *3. tom. quæst. 81. n. 1. & ex num. 92.* Noguerol. *allegatione 27. num. 24.* Si 14 igitur instrumentum, quo debitor in solidum, & pro tota summa obligatus erat, reprobatum remanet per sententiam, qua dumtaxat debitor condemnatur in rata, reprobatum remanet, & viribus, ac fide defuper caret; ex eo agere iterum non poterit creditor contra debitorem ad totam quantitatem.

Sed iis, & aliis minimè refragantibus, in huius 15 quæstionis ardua resolutione distinctè procedendum erit, aut enim creditor cōparet in iudicio cōuersus virtute sententiæ, & rei iudicatæ iā ob- 16

contra debitorem, & petat graduari pro tota, & integra quantitate, & tunc audiri non debet, cum eius virtute, non nisi condemnatus in rata intelligatur. quando simpliciter omnes correi, alias insolidum obligati, fuerunt condemnati, non addico quod insolidum condemnantur. quo casu procedunt, & loquuntur iura, & Doctores supra citati in primo fundamento.

17 Aut enim creditor ipse non ex sententia præfata, sed ex primæua actione, & ex priori obligatione, qua quilibet ex correis in solidum sunt obligati, agit, & in concursum comparet, & tunc proculdubio audiri debet, & pro tota summa graduari, nihil ei obstante rei iudicatæ exceptione, cum per eam non innouetur, nec extinguatur prima actio, & obligatio, sed adhuc fortior duret.

18 Hanc distinctionem probarunt gloss. *in l.1.C. de iudic. verb. possis, post medium*, ibi, *Si autem damnetur debitor, accedit in hoc, quia alia noua actio datur in factum, vt infrà de rebus creditis, actori, scilicet vbi vetus erat personalis, alioquin vtilis in rem ex sententiam datur actio, vt suprà de arbitris. l. ne in arbitris, §. sed & si vetus quoque durat. Licet quidam dicant contra. Si ergo agatur veteri, & excipiatur de sententia; replicabitur de re secundum actorem iudicata, vt ff. de exceptione rei iudicatæ. l. si à te, §. si quis & ibi glossa marginalis ad finem, num. 16.* dicit obstare rei iudicatæ exceptionem, si agatur ex ea, secus si ex primæua actione, & obligatione secundum Alexand. & Iason. Similis glossa *in l.1. verb. virilibus*, ibi, *Et sic videtur quod cum ille, qui in solidum, vel in parte maiori tenebatur, quod sententia condemnatoria proficiat damnato, & sic est contra, ff. de exceptio. rei iudicatæ. l. euidenter soluto. hic in residuo videtur absolutus, & sic absolutoria ei sententia proficit, non condemnatoria. Vel dic, quod actio iudicati pro partibus datur. Sed prima actio in solidum durat, vt prius, nec obicitur exceptio rei iudicatæ, vt notatur suprà tit.1. l. fin. in vers. si enim nouatur*, &c.

19 Eamdem distinctionem in primis sequitur Gregorius Lopez *in l.4. tit.27. part.3. gloss.3. in verb. e no pueda apremiar*, in hæc, *Intellige, si agatur ex sententia: nam adhuc posset omissa sententia agere actione primæua, qua tenebatur insolidum; secundum gloss. in d.l.1. Cod. si plures vna sentent. condemn. quæ communiter approbatur, vt sic quilibet condemnetur in solidum, neque obstabit sibi exceptio rei iudicatæ ex prima sententia, quod nota.* hactenus Gregorius.

20 Eamdem distinctionem sequitur Iacob. Cancer. *variarum resolutionum, lib.3. cap.17. de sententiis, & earum execut. ex num.* 269. & signanter *num.* 299. vbi dicit, quod iste creditor, vt solidum à quolibet consequi possit, nouiter agat non ex sententia, nec ex actione in factum nouiter concessa & adiecta, sed priori obligatione, & instrumento, per quod omnes obligati erant in solidum, & via executiua ex eo aduersus eos nouiter experire. allegat Matthæum de Afflictis *in decisione* 115. qui postmodum à principio probauit, insolidum obligatos, & simpliciter condemnatos, teneri ex sententia pro rata duntaxat, ita vt virtute sententiæ amplius quàm ratam à singulis creditor consequi nequeat: postmodum *num.*4. ita ait: *Bene tamen ille nobilis creditor posset de nouo agere contra quem vellet in solidum obligatum, vt sibi soluat totum integrum debitum.* secundum gloss. & Paulum *in d. l.1. C. si plures vna sententia condemn.* &c.

21 Eamdem distinctionem rectè percipit Doctor Perez de Lara (licet neminem alleget) *in tract. de vita hom. c.15. ex num.37.* & signanter *num.* 41. vbi limitat regulam *dict. l.1.* in hæc: *Et hoc quod dicimus diuisione, intellige, si agatur ea sententia, non autem si extra sententiæ executionem alio iudicio exequatur instrumentum, quia non obstabit sententia; nam licet in iudicio contrahatur, vt suprà n.37. in contractu secundo non fit nouatio, nisi expressè agatur. l. fin. C. de nouationib. l.15. tit.4. p.5.*

Eamdem etiam comprobat post Iafredum Lanfrancum *decis.* 327. Socinum *consil.* 27. *n.17. lib.4.* Ioan. Baptista Costa *de rata, q.*138. *n.*11. *&* 12. abundè Rouito *cons.*58. *ex n.*1. *cum seqq.* qui allegat Doctores antiquos.

22 Et pro hac distinctione, & limitatione ponderò text. *in d.l.1. C. si plures vna sentent. condemn.* vbi tota dispositio diuisionis inter creditores simpliciter condamnatos restricta apparet ad solam sententiã, & quando ex ea creditor agit duntaxat, in illis verbis: *Ideóque parens* (id est obediens, vt explicat glossa) *pro sua parte sententiæ, ob cessationem alterius ex causa iudicati conuenire non potest, quasi dicat, ex causa iudicati debitor conuentus in solidum non tenetur, secus si actione primæua.*

23 Et horum omnium vna est, & concludens ratio, quoniam per rem iudicatam non nouatur, nec extinguitur primæua obligatio, & actio, sed imò potius permanet, & durat viua, provt antea text. *in l. aliam, Cod. de nouationibus, l. grege, §. etiam. ff. de pignoribus, l. Græcè, §.1. ff. de fideiussoribus.* Et quamuis *in l. fin. §. & ideo, Cod. de vsuris rei indicat.* dicatur nouari priorem contractum per sententiam, id communiter intelligitur de nouatione augmentatiua.

24 Nouatio enim duplex est, altera voluntaria, al-
25 tera necessaria, voluntaria illa est, quæ fit extra iudicium, & hæc semper est priuatiua, & extinctiua prioris obligationis, necessaria verò est, quæ
26 fit in iudicio, & hæc dicitur nouatio augmentatiua, & accumulatiua, quæ non extinguit primam obligationem, sed potius illam magis fortificat, & robur addit, & nouatio vocatur, eo quod addit nouos effectus, & nouam actionem, quia vltra primam actionem ex contractu, quæ durat; noua accumulatur actio ex re iudicata, quæ dicitur in factum; provt latè, & pulchrè distinguit glossa *in di-*
27 *cto, §. & ideo, verb. si enim nouatur, gloss. in l.1. verb. possis, Cod. de iudiciis, gloss. in l. duobus, ff. de exception. rei indicat. gloss. in l. nepoti.* & ibi Bartol. *ff. de fundo instructo.* plenè Iason *in dict. l.1. Cod. de iudiciis, num.3. & ex num.*16. *cum sequentibus.* Idem Iason *in l. si domus, §. de euictione, num.* 17. *cum tribus sequentibus, ff. de legatis* 1. optimè post alios. Negosantius *de pignoribus, membro 3. part. principalis, num.* 2. Petrus Surdus *decisione* 69. *num.* 4. Iacob. Cancerius *variarum resolutionum, lib.3. cap.*17. *de sentent. & earum execution. ex num.* 289. *cum sequentibus.* D. Perez de Lara *in tractat. de vita homin. cap.*15. *ex num.*37. (licet nullum ex iis alleget) optimè Anton. Gomez *in l.* 63. *Tauri, sub num.* 2. & relatiuè ad Negusantium. Idem dicit Mantica *de contractibus, lib.* 17. *titul.* 2. *num.* 4. & plurimis citatis pro hac nouatione accumulatiua videndus ibidem *num.* 3. & ex Ias. *in consil.* 16. *lib.3. num.*1. *& consil.*16. *num.*15. Dilect. *de arte testandi, titul.* 12. *de adquirend. vel repud. hæredit. caut.* 9. *tom.* 8. *part.* 1. *fol.* 143. Decius (sic declarandus) *consil.* 299. *visa repetitione*, alias [illegible]

columna. 2. in fin. verſ. & hoc in notabili quæſtione, num.8. Angelus *conſil. 31. viſo laudo , columna.2. in fin.* & ex latè adductis per Fulgoſium *conſil. 141. columna. 4. in princip.verſ. mouet præterea, quod per ſententiam.* Socin. *conſil. 98. num.4. lib.3.* Alexander *conſil. 186. num. 11. lib.3.* Anton. Gabriel. *conſil. 1. de nouationibus , num. 62. ad medium*, optimè, & latè Gratianus *diſceptatio. lib. 3. cap. 557. ex num. 32. cum ſequentibus , & cap. 509. num.9. cum ſequentibus*, vbi plures alios allegat ; qui omnes plures alios antiquiores recenſent; item tenet Carleual. *de iudiciis , tom.2. lib.1. tit. 2. diſputatione 1. num.1. & 2.* firmans, quod licet in iudicio quaſi contrahatur, & per hunc quaſi contractum inducatur nouatio quædam, nouaque actio, ex *leg. aliam , 29. ff. de nouationibus* , per hanc tamen nouationem nouæque actionis ortum non periit antiqua actio, nec ideo actoris ius fit deterius, imò melioris conditionis , ad quæ plures allegat.

28 Pro qua doctrina mirabiliter ponderari poteſt, *leg.63. Tauri*, in illis verbis , *illa accion perſonal, y la executoria dada ſobre ella ſe preſcriba por*
29 *veinte años , y no menos* ; quæ manifeſtè indicat, obligationem perſonalem non extingui per executoriam,ſuper ea à creditore obtentam ; ex quo namque permittit obligationis eiuſdem præſcriptionem : per neceſſe eius exiſtentiam ſupponit;
30 nam priuatio præſupponit habitum. Et quia præſcriptio non datur, vbi non eſt actio, aut obligatio ; quæ præſcribi poſſet. Ludouic.Cencius *de cenſibus , quæſt. 98. num. 59.* ex Cornel. *in l. licet, colum. 2. verſ. & hæc eſt ratio antiquorum , Cod. de iure , deliberan.* Decian. *conſil. 13. numero 51. lib. 2.* & Bartol. *in pignori. ff. de vſucapionibus.* Azeuedius *in leg.6. num.8. tit.15. lib.4. recopilatio.* nec datur præſcriptio , ſi non datur actio. *l.ſicut, Cod.de præſcriptio.30. annor.* quia præſcriptio opponitur actioni Parlador.*rerum quotidian.lib.1.c.1. §.5.n.3.*

31 Et hanc eamdem ponderationem in terminis conſiderauit Antonius Gomez *in dict.l.63 ſub n.2.* ibi. *Item etiam, & ſecundo poteſt iſta lex ; & commun.intelligi,quod actio,& obligatio perſonalis,& ſimiliter ius exequendi,quod ex ſententia oritur,duret per viginti annos, & vterque intellectus eſt verus , & iuridicus , quia per ſententiam latam non tollitur prima actio perſonalis.Item etiam ex ea alia de nouo oritur, vt probat.text.* & ibi,*gloſſ.ordinaria,* & communiter DD. *in l. ſi à te,§.1.ff. de excep.rei iudica.* text.*in l.euidenter eod.tit.* & ibi *gloſſ.* ordinaria, & communiter DD.*in l.aliam,ff.de nouationib.* text.& ibi *gloſſ.ordin.& communiter Doctores in l.1. Cod.de iudicijs,* text. ibi,*ordin. & communiter Doctores, C. de vſuris rei iudicat.ex quo reſultant maximi effectus , de quib.ibid.per DD.* Hactenus Ant.Gomez, quod & idem tenet , licet non explicitè Parladorius *lib.1. rerum quotidian. cap.1. §.14. num. 10.* & Azeuedius *in leg. 6. titul. 15. l. 4. recopilatio. num.42.*

12 Quibus ſuppoſitis firmiter tenendum erit, creditorem poſſe totam, & integram ſummam petere à correo in ſolidum obligato , quantumuis per ſententiam præambulam ille inter cæteros fuiſſet ſimpliciter condemnatus , & quantumuis ſententia de rata intelligatur, ſi creditor graduari inſtet virtute primæuæ obligationis , emiſſa actione in factum orta ex priori iudicio,& ſententia nulla ei obſtante rei iudicatæ exceptione

Nec obſtant fundamenta in contrarium pro debitore conſiderata , non primum , quia procedit 33
quando creditor vult agere contra correum ex re iudicata, quia tunc verum eſt,non poſſe conſequi ab eo niſi ratam , non tamen , quando comparet virtute prioris obligationis , quæ nouata non remanſit , & hìc ſolidum à quolibet inſuper conſequi poteſt.

Nec obſtant ſecundum & tertium fundamen- 34
tum , quæ in vnum tendunt, vt creditori nouiter, & ierum agenti primæua actione obſtet exceptio rei iudicatæ, eo quod omnes tres identitates concurrant,& quod ſolidi condemnatio non ſit omiſſa in ſententia , ſed potius eius abſolutio ſuppoſita. Quibus reſpondetur, tunc ex communi gloſſarum & Doctorum expreſsè , ac firmiter aſſeuerantium, non obſtare hoc caſu exceptionem rei iudicatæ , quia prima actio , & obligatio in ſolidum durat abſque aliqua nouatione , incompatibile
enim eſt;obligationem primam non notari,& im- 35
pediri ex ea agi,prout latiſſimè diximus *infrà c.11. in vltima quæſtione , ex numero ... vſque ad finem verſicul. aut enim non animo nouandi priorem contractum.*

Nec obſtat,quod in tertio argumento diximus, 36
quod quando plures correi in ſolidum obligati ſimpliciter condemnantur , pro rata condemnati cenſentur,& in reſiduo ſingulos eſſe abſolutos,atque ideo ſolidi obligationem non fuiſſe omiſſam, ſed virtualiter comprehenſam in ſententia ; & per conſequens obſtare creditori iterum ex primæua actione , & obligatione agenti exceptionem rei iudicatæ.

Quia reſpondetur,verius eſſe ex ſupradictis,re- 37
ſiduum fuiſſe omiſſum in ſententia , non enim ex condemnatione in parte debiti bene infertur abſolutionem alterius partis , & totius quantitatis 38
debitæ niſi expreſsè dicatur : nam ſententia in iis, quæ diuiſibilia ſunt, prout eſt quantitas, fertur in 39
parte , remanente actione illæſa, (quæ non nouatur) ad aliam partem , gloſſa ſingularis *l. 1. verbo , virilibus , in fine , Cod. ſi plures vna ſentent.* cui diſplicet ſolutio à ſe prius relata , nempe debitorem pro reſiduo eſſe abſolutum, hanc tradit vt veriorem , & communiter ab omnibus reprobatam, vt hactenus vidiſti , ibi , *Vel dic quod actio iudicati pro patribus datur , ſed prima actio adhuc in ſolidum durat , vt prius nec obiiciter exceptio rei iudicatæ.* quia ſi dicat,pro parte debiti ſequuta fuit condemnatio , ſed remanet priſtina obligatio illæſa pro toto. Et in terminis , quod plures in ſolidum obligati , ſimpliciter condemnati pro parte ſua,& pro rata condemnati, intelligantur , & non pro tota quantitate , eo quod reſiduum ſit omiſſum , cum non ſit in ſententia expreſſum. tenet per Guidon. Papæ *ſingulari 681. ſi plures.* & Anna *conſil.10. num.2. & conſil.188. num.1.* Gratianus *diſceptatio 33. num.51.* nec Doctores in argumento tertio allegati contrariam probant , quia loquuntur in caſu longè diuerſo , de quo protinus dicemus.

Etenim ex ſententia lata ſuper vna re, ex pluri- 40
bus petitis non infertur ad cæterarum abſolutionem, ſed potius ad earum omiſſionem.Cardin. Tuſcus *tom 7.littera S, concl.126. num.86.* Bart. *in l.4.C.depoſiti.* Imola & Ant. de Butrio, & Felinus *in cap.exceptionem , de excep. gloſſ.in l.1. Cod. ſi aduerſus rem iudic.* Ioannes Garcia *de expenſ.& meliorat. cap.6. ſub num.17.* Menochius *conſil.117. num.62.*

*n.*62.Nos *in comment.de Regia protect.*4.*part.cap.*8. *n.* 52. & 53. & quidquid enim in condemnatione non est expressum,censetur omissum,vt ex Decio, Ozasco,Escobar,& aliis. Diximus *loc.cit. n.*54. & *sequentibus*,& superius. & *eadem* 4.*part.cap.*9.*n.*3. ex plurimis diximus, quod sententia super parte
41 rei petitæ,non comprehendit aliam partem omissam.

42 Nec enim ex eo, quod creditor partem debiti à debitore petiit, sibi preiudicat in alia parte, & potest vnum debitum in partes scindere, & à debitore coram diuersis iudicibus petere,non opposita exceptione; nec ex hac diuisione videtur iuri suo pro tota quantite competenti renunciare, copiosè egimus *suprà* 1.*part. cap.*4. *ex num.*4. *cum sequentibus*, *versic. verum vnus*, & *idem creditor*, &c.

43 Deinde, quia cum hæc sententia sit pro parte debiti lata in fauorem creditoris, non impeditur, quod ea omissa, & neglecta iterum agere possit in iudicio nouo ex primæua actione,non obstante rei iudicatæ exceptione, quia ipse replicare potest creditor rem secundum se iudicatam fuisse.text.*in l.elegantur* 16.& ibi Bart.quam ita summat.& cæteri, & text.*in l.si à te* 98.§.*si quis fundum*,*C.de except.rei iudic.*

44 Nec obstant Cancerius & Giurba in eodem tertio argumento citati, dicentes, quod in residuo censetur quilibet correus absolutus; ij enim Doctores, & alij ab eis relati, in diuerso casu loquun-
45 tur; nempe quando creditor habens plures correos in solidum obligatos simpliciter egit aduersus quosdam,absque protestatione solidi;alios autem non conuenit, quo casu videtur suum creditum scindere, & pro rata inter eos diuidere velle, & sic iuri solidi renuntiare, iuxta *l.si creditores*,*C. de pactis.* Quare cum debitores amplius ad solidũ non teneãtur mediãte creditoris tacita renuntiatione; nihil mirum,vt singuli absoluti censeantur à residuo,& quod iam de iure non tenentur,provt latè hunc discursum prosequuntur præfati Doctores; necnon Iafredus Lanfrancus *decisione* 327. Socinus *consil.*27.*n.*37.*lib.*4. Costa *de ratione ratæ*, *quæst.* 138. *n.*12. mirabiliter Rouitus *consil.* 58. *n.*3. & 4.sed melius idem Ioannes Baptista Costa *de ratione ratæ*,*quæst.*33.*per totam*,& Nos *de materia*,*d l. si creditores*,abundè egimus,*supra* 2.*part.cap.*26.*ex n.*50.*cum seqq.vers. provt etiam certa iuris propositio est*, &c.

46 Ex hac doctrina proximè relata,vnum notabilem deduces effectum,quod si creditor virtute suæ sententiæ, (qua simpliciter sui correi aliàs in solidum obligati, simpliciter fuere condemnati,quorum ob id quilibet pro sua rata duntaxat condemnatus intelligitur, executionem petierit aduersus aliquem pro sua rata, quam exigit; non poterit postmodum virtute primæuæ obligationis, nec aduersus eumdem,nec aduersus alios correos solidum petere, quia iam creditori obstabit rei iudicatæ exceptio, vt ex pluribus comprobat Iacobus Cancerius *variarum resolutionum*, *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 294. & 295. qui proculdubio hoc voluit dicere,licet sub aliqua confusione; nam ex quo ratam ab vno correo exigit creditor absque protestatione solidi,virtute taciti pacti cæteris correis insolidum obligatis ius acquiritur, ne amplius ab eis solidum,sed ratam consequi posset.ex textu expressè *in dict.l.si creditores*,*Cod.de pactis.*quam exornant plurimi Doctores citati suprà 2.*p. cap.* 26.

*ex d.n.*50.& *seq.vers.provt etiam certa iuris propositio est.*

Nec vltimo loco obstat quartum argumentum 47
in contrarium pro creditore adductum; quod duo iuris impedimenta considerantur,nec creditor vlterius possit agere ex priori instrumẽto obligationis aduersus correos debitores insolidum obligatos, semel simpliciter condemnatos. Et sic pro rata iuxta iuris intellectum primum deductum ex re iudicata, per quam innouatam esse primæuam obligationem, & actionem asseritur; cui satisfit ex longè adductis hactenus ex communi Doctorum, nullam nouationem induci intinctiuam, & priuatiuam, sed potius accumulatiuam, & præfertiuam prioris actionis, & obligationis solidum continentis, ex qua omissa actione in fa- 48
ctum ex sententia nouiter orta, potest creditor iterum agere,& correos, seu correum quẽlibet in solidum conuenire; & solidum exigere minime ei obstante rei iudicatæ exceptione; de quo superiùs *ex num.*15. *cum multis sequentibus*, *versic. sed iis*, *aliis*, & *minimè refragantibus*, & *ex num.* 23. *cum sequentibus*, *versicul. horum omnium vna est*, &c.

Quæ vlterius comprobatur;nam quoties poste- 49
sterior obligatio, quæ subsequitur ex interuallo, minus contineat,quam prior,nõ intelligitur facta nouatio,quia id quod plus est,nõ potest transfun- 50
di in minus.*l.qui vsumfructum*,*ff.de verborum oblig.* Bald.*in l.rescriptum*,§.*si pacto*,*n.*7.*ff. de pactis.* Abbas *cons.*24. *ante n.*1. *lib.*2. Decianus *cons.*11. *n.*70. *lib.*1.Iason.*in l.quibus idem*,*n.*9.*ff.de verborum obligat.*Mantic.*de contractibus*,*lib.*17.*tit.*1.*n.*9. & *tit.*3. *n.*19.Sed hæc sententia minus continet,quam præcedens obligatio: ergo ex ea induci nequit nouatio.

Secundum autem iuris impedimentum in dicto 51
quarto argumento consideratum pariter deduci prætenditur ex eadem re iudicata limitatim iuris intellectu obtenta per creditorem contra correos, per quam omnia instrumenta reprobata intelliguntur.ex *d.c.suborta*, *de re iud.*& aliis iuribus & Doctoribus ibidem laudatis.

Cui respondetur, propositionem in se verissi- 52
mam esse, non tamen adaptabilem cui nostro; non etenim omnia instrumenta indistinctè censentur reprobata per rem iudicatam; sed ea duntaxat, quæ directo, ex diametro repugnant, sententiæ,& eius effectui opponuntur:tunc enim instrumenti fides destructa est, quia illud, & sententia simul stare non possunt; secus verò quando sententia, & eius effectus concurrere possunt cum instrumento, aduersus quod sententia lata fuit, tunc enim illæsa,& intacta remanet eius fides, vt ex *l.si iudex* 10.*ff.de his*,*qui sunt vel alieni iuris*, *l.si quis à liberis* 5. §.*si vel parens* 8. & §. *solent* 18.*ff.de liberis agnoscendis*,*l.sancimus* 27.*Cod.de testament. cap.cum renuntiatur* 32.*quæst.*1. Accursio Bart. Abbate,Alberico,Innocẽtio,Angelo Romano, Christophoro de Paz, & aliis comprobat Escobar *de paritate*, *nobilitate probanda*, 1. *part. quæst.* 15. §.3.*ex num.* 43. *cum sequentibus*, sequitur nouissimè Pareja *de vniuersa instrumenti editione*, *tit.*1. *resolut.*2. *num. final. fol.* 48. & *tom.* 2. *titul.*7. *resolut.* 10. *num.* 22. & *ex num.* 20. & sic quando sententia fuit lata contra instrumentum, & non pro eo, vt ex prædictis doctoribus patet, & ex Christophoro de Paz *de tenuta*, *cap.*37.*ex num.*27. *cum sequentibus.*

Sed in hoc casu res iudicata fuit lata pro creditore,& pro instrumento,& contra debitores:ergo eius fides illæsa manet.

53 Nec dicatur, quod pro parte instrumẽti dũtaxat fiat pronuntiatum,& sic pro alia parte intelligitur reprobatum: cui respondetur quod alia pars non contenta in sententia fuit omissa, & vt talis non comprehensa sub cõdemnatione, vel absolutione, vt superiùs probauimus,atque ideò nihil repugnat sententia, quæ super ea parte omnium lata fuit.

54 Deinde quia instrumentũ continens solidum, & totam quantitatem nihil repugnat sententiæ condemnanti, & continenti partem;rata enim quæ in sententia continetur (non restrictius, & taxatiuè) eadẽ pariter reperitur in instrumẽto maioris summæ,& solidi cõprehensiuo,& ideo instrumentum, & sententia ratæ condẽnatoria tendunt ad eundẽ finem, & ratæ respectu conformitas adest; at verò

55 respectu residui, sicut nõ datur repugnãtia aliqua, ita nec conformitas,quod sufficit, vt cesset reprobatio, quia residuum nec per viã absolutionis,nec per viam condemnationis legitur, aut continetur in sentẽtia,sed totaliter omissum apparet,quapropter dici non potest pugnare cum instrumẽto residuum, & solidum continente, & tunc pugnaret, quando ratæ condẽnatio facta foret restrictius, & exclusiuè ad residuum, vel ab hoc fuisset absolutus correus: quocirca ex huiusmodi condemnatione non potest sequi instrumenti reprobatio.

56 Simul namque stare,& concurrere possunt sententia & instrumentum, quia pro parte omissa in condemnatione, iterum ferri potest sententia,& manet instrumentum solidi in totum illæsum, provt probauimus superiùs *ex num.37.vers.quia respondetur verius esse*, &c. Stant enim sententia,& instrumentum, non per viam repugnantiæ,sed per viam magis, & minus, & vtrumque in fauorem creditoris.

57 Denique pro complemento adnotabis,quod dispositio *dict. l.1.& 2.Cod.si plures vna sentent.condemnentur. & l.4. tit.27. part.3.* necnon ea omnia quæ hactenus diximus; procedant,siue creditor à principio solidum deduxerit aduersus omnes correos, siue simpliciter omnes ad quantitatem conueniat, vt expressè post alios adnotauit Ioan. Baptista Costa *de ratione ratæ, quæst.33 n.3.*& expressè probant dicta iura dum ratam supponũt, quando iudex solidum non expressit in sentẽtia,& eius condemnatione, non enim posset iudex super solido pronunciare, nisi expressè aut tacitè fuisset per creditorem deductum, vt aliud sit dicendum quando creditor non omnes correos conuenit, si quosdam ex eis dumtaxat, iuxta quæ diximus supra *ex num. 44. cum seqq. versic.non obstante Cancerius*,&c.

* * *

CAPVT II.

In subhastatione bonorum concursus licitator pretium offerens,sub conditione, aut qualitatibus an sit, & qualiter admittendus.

Et quid quando loco pretij offert se recogniturum census,& creditores debitoris.

Et an per consignationem à iudice factam creditoribus in hanc recognitionem sic oblatam, obligatio extinguatur, & debitor liberetur.

Et an emptor pro tempore rem sic emptam possit creditoribus censualibus à se recognitis dimittere; necnon creditores in primum debitorem habere recursum. adde cap. 12. in fine.

SVMMARIVM.

Graduationis sententia lata ad instantiam creditorum bona subhastantur.n.1.

Subhastatio per iudicem facta, & admissa habita fide de pretio, nulla est ipso iure. numero 2.

Subhastatio facta habita fide de pretio opponitur ex diametro principali fini concursus. numero 3.

L.à Diuo Pio,§.sed si emptor,ff.de re iud.exornatur. numero 4.

Oblatio conditionalis, , aut licitatio in subhastatione admittenda non est.n.5.

Census constitutio loco pretii subhastati non admittitur, quia est habere fidem de pretio.ibid.

Rotæ decisio admittitur.n.6.

Subhastatio habita fide de pretio,aut oblatio conditionalis valet, si admittatur consentientibus creditoribus. n.7.

Dict.§.si emptor, dispositio in vtilitatem & fauorem creditorum inducta, per eorum confessionem cessat.num.8.

Qui consensus debet immediatè prouenire ab ipsis creditoribus, non tamen ab eorum procuratoribus mandatum speciale ad id non habentibus. ibidem & n.8.

Licitator ad bona debitoris subhastanda accedere non erit admittendus, si loco pretij offerat in se suscipere debita debitoris.n.9.

Decisio Alexand. Ludouis. affertur. n.10.

Doctrina quorumdam expenditur. n. 11.

Licitator sub conditione offerens vel loco pretii debita debitoris in se suscipiens de consensu creditorum admittitur. n.12.

Licitator inde suscipiens onus censuum liberat principalem debitorem virtute nouationis, creditorum interueniente consensu. n.13.

Acollatio, & recognitio censuum promissa in subhastatione per licitatorem, quando principalem debitorem liberet. n.14.

Debito

Debitoris principalis extinguitur obligatio, quando per ſententiam graduationis conſignata fuit creditori ſolutio ſortis principalis, reddituum, ſubſequuta emptoris recognitione, numero 15. *vſque ad numerum* 22.

*Extincta debitoris obligatione, nominis adiudicati periculum ad creditorem dumtaxat pertinet. num.*16.

*Promiſſio de acollando, aut recognoſcendo debitorem liberat, niſi cum effectu fiat.n.*17.

Gratiani ſententia adducitur. num. 18. *& aliorum num.*19.

*Deciſiones Rotæ traduntur.n.*20.*&* 21.

*Acollatio ſolutio eſt. n.*23.

*Promiſſio de acollando, debitorem non liberat, niſi cum effectu ſequatur accedente conſenſu creditorum.n.*24.

*Cencij doctrina explicatur. n.*25.

*Acollans in ſe ſenſum dicitur principalis debitor poſt acollationem,& recognitionem.n.*26.

*Acollatio valet, ſi in ipſa acollatione, verè poſtea interueniat creditorum conſenſus, aut approbatio num.*27.*&* 28.

*Cencij & aliorum doctrina adducitur, n.*29.*&* 30.

*Creditor conſentiens ſubhaſtationi conditionali, illo genere ſolutionis quietari debet.n.*31.

*Solutionis verbum quamlibet creditorum ſatisfactionem continet.n.*32.

*Satisfactio, ſolutio quoad finem extinguendæ obligationis à pari procedunt.n.*33.

*Venditor fundi mandans pretium ſolui creditori ſuo, ſi emens ſolutionem promittat, & creditor eius fidem ſequatur, debitor liberatur, & in eius fauorem nouatio inducitur. n.*34.

*Emptor ſi poſt promiſſionem admiſſam decoxerit, aduerſus venditorem creditor regreſſum non habet.n.*35.

*Campſori, aut debitori mandans, vt creditori ſuo ſoluat, & campſor partitam in libris annotauit in fauorem creditoris, eo ſciente mandantis obligatio extinguitur. n.*36.

*Solutionis promiſſio conſentiente creditore, idem operatur, ac ſolutio.n.*37.

*Mandans debitori, vt ſoluat eius creditori, cui conſentienti ſoluere promiſit, liberatur, licet mandatarius non liberetur à mandante.n.*38.

*Debitor delegatus acceptans litteras, ſi promittit creditori ſoluere, conſentienti, delegans liberatur. num.*39.

*Conſignatio in pretio conditionali approbato à creditoribus, eſt datio in ſolutum, per quem debitor principalis liberatur.n.*40.*&* 41.

Actus à fine iudicantur.n. 42.

*Concurſus iudicij finis eſt, vt debitoris bona ad creditorum ſatisfactionem diſtrahantur.n.*43.

*Creditores fidem licitatoris volentis in ſe onus cenſuum ſuſcipere ſequentes; fatentur velle potius fieri licitatoris creditores, quam debitoris eſſe. num.*44.

*Differentia inter nomen debitoris, & ceſſum ſimpliciter creditoris, & ceſſum per viam dationis in ſolutum.n.*45.

*Per ceſſionem nominis ſimplicem non inducitur nouatio, niſi fiat per creditorem exactio. n.*46.

*Nec prior debitor liberatur, quouſque debitor ceſſus creditori ſoluat.n,*47.

*Vel niſi debitor ceſſus ſolutionis loco promittat ſoluere creditori conſentienti. n.*48.

*L.*15.*tit.*4.*p.art.*5. *explicatur.n.*49.

Sulutio,& promiſſio de ſoluendo de creditoris, voluntate, idem operatur. n. 50.

*Superius ſolutionis genere non tam inducitur nouatio, quam extinctio prioris obligationis.n.*51.

*Per ceſſionem nominis per viam dationis in ſolutum ſtatim inducitur nouatio, & in creditorē acceptantem tranſit nominis periculum, n.*52.*&* 55.

Solutio vera inducitur per dationem nominis in ſolutum.n. 53.

*Petri Surdi conſil. adducitur.n.*54.

*Periculum nominis dati in ſolutum ſpectat ad creditorem, qui acceptauit. n.*55.

*Simplex nominis ceſſio non liberat debitorem cedentem.n.*56.

*Decij Conſil. expenditur. n.*57.

Faber, & Surdus in confirmationem adducuntur. num. 58.

*Conſignatio,& adiudicatio facta creditoribus in iudicio concurſus ſemper eſt intelligenda per dationem in ſolutum, per quam extinguitur obligatio. num.*59.

*Adiudicatio per iudicium in concurſu facta dicitur datio in ſolutum neceſſaria.n.*60.

*Differentia inter ceſſionem nominis factam, per debitorem creditori, & in adiudicationem factam per iudicem, traditur.n.*61.

*Creditorum conſenſus in obligatione pretij conditionata, an debeat eſſe expreſſus, an ſufficiat tacitus, ex num.*62.

*Expreſſum requiri traditur.n.*63.

*Tacitum conſenſum ſufficere, verius eſſe traditur ex. n.*65.*&* 66.

*Iudex licet in venditione non poſſit habere fidem de pretio, conſentientibus creditoribus facere poteſt. num.*66.

*Creditorum conſenſus præſumitur ex admonitione. vt ad diſtrictionem pignorum adſint.n.*67

*Tacens,& præſens in iudicialibus videtur conſentire. n.*68.

*Citatus, vt intra certum terminum apponat cõtra iura,& inſtrumenta producta, ſi intra terminum non impugnet, approbare cenſentur.n.*69.

*Taciturnitas in iudicio inducit conſenſum.n.*70.

*Taciturnitas in iudicio nocet,& conſenſum irreuocabilem inducit.n.*71.

*Actus præiudicialis ex iudicis decreto parti intimatus, ſi nihil apponat, tacitus exindo inducitur conſenſus,& approbatio. n.*72.

*Decreto iudicis vtens ſimpliciter illud acceptare videtur cum omnibus ſuis qualitatibus, conditionibus, & grauaminibus.n.*73.

*Qui non contradicit approbare videtur.n.*74.

*Conſenſus tacitus idem regulariter operatur ac expreſſus.n.*75.

*Taciti,& expreſſi idem iudicium.n.*76

*L. ſi fundum.*92.*ff. de legatis, expenditur, cum aliis. num,*77.

*Acceptatio donationis inducitur ex præſentia donatarij cum taciturnitate.n.*78.

*Acceptatio,& ratihibitio non ſolum fit expreſsè, ſed tacitè.n.*79.

Acceptationis, & approbationis tacitæ plures referuntur modi. ibid.

*Acceptatio ex actis externis inducitur, ac ſi expreſsè fieret.n.*80

*Procurator creditoris non poteſt renunciare iuri hypothecæ abſque ſpeciali mandato.n.*81.

*Conſenſus,& voluntas magis factis, quam verbis declaratur.n.*82.

*Acceptatio non ſolum verbis expreſſis probatur, ſed etiam factis coniecturis. n.*83
*Acceptans actum abſque proteſtatione, cum ſuis qualitatibus acceptare videtur, n.*84
*Acceptans diſpoſitionem tantum eius grauamina acceptare intelligitur, vt nec valeat proteſtatio num.*85.
*Adiudicationem ſui crediti ſimpliciter acceptans, eam approbare videtur cum omnibus qualitatibus. num.*86.
*Ad promiſſionem de vendendo refertur poſſeſſio, & rei traditio ſubſequens, & contractus perfectio. num.*87.
Creditor exigens cenſum ab emptore promittente loco pretij acollationem, cenſetur exigere vigore adiudicationis, etſi de alia acollatione non doceatur. num. 88
*Leg. Imperator, §. cum vero, ff. de legatis 2. expenditur. n.*89.
*Acceptatio donationis præſumitur, quando donatarius reperitur in poſſeſſione rei donatæ. n.*90.
*Poſſeſſio ſubſequuta intelligitur ſemper ex titulo præambulo, n.*91.
*Tacita quauis approbatio acollationis cenſuum habet vim ſolutionis, per quam debitor principalis liberatur. n.*92.
*L. à D. Pio, §. ſi pignora, ff. de re iudicata interpretatur. n.*93. & 94.
Adiudicatio rei, quæ emptorem non euenit, fit per iudicem creditori inuito, & renuenti, cuius conſenſus ad eam non requiritur. 95.
*Pignus ſimpliciter, & inæſtimatum recipiens à iudice in ſolutum, non poteſt poſtea reclamare contra eius valorem. n.*96. & 97.
Emptor rei ſubhaſtatæ ſub conditione recognoſcendi cenſus ſuper ea impoſitos loco pretij oblati, an non obſtante recognitione poſſit dimittendo rem, à cenſus ſolutione liberari, ex n. 98.
*Tertius hypothecæ poſſeſſor recognoſcens cenſum impoſitum, poteſt inſuper hypothecam dimittere, & ſe ab obligatione liberare. n.*100.
*Inter tertium rei hypothecæ poſſeſſorem, recognoſcentem, & habentem titulum à debitore; & inter tertium emptorem, & in ſubhaſtatione recognoſcentem loco pretij magna eſt differentia, ex n.*101. *cum ſeqq.*
*Res hypothecata vendita à debitore tranſit cum ſua cauſa in tertium emptorem. n.*102.
*Per cognitionem tertij poſſeſſoris nec debitor liberatur, nec fideiuſſores, vel hypothecæ. n.*103.
*Creditor cenſus poteſt agere tam contra debitorem principalem, & fideiuſſores, quam contra tertium recognoſcentem, n.*104.
*In emptorem rei ſubhaſtatæ dominium irreuocabile tranſit per traditionem. n.*105.
*Subhaſtatione perfecta, pœnitentiæ locus non eſt. num.*106.
*Idem eſt pretium rei tradere venditori, vel alteri eius iuſſu.*107.
*Res debitoris ad inſtantiam creditorum ſubhaſtata tranſit libera in emptorem abſque pignoris nexu. n.*108.
*Conſentiens alienationi rei ſuæ, vel in qua ius habet amittit ius, & dominium. n.*109.
*Conſentiens, vt alter teſtetur de re ſua, non poteſt reclamare, ſed tenet alienatio. n.*110.
*Conſenſus creditoris, vt hypotheca diſtrahatur ſufficit tacitus. n.*111.
*Res vendita in ſubhaſtatione ad inſtantiam creditorum libera, & ſine hypotheca tranſit in emptorem. n.*112.
*Emptor rei ſubhaſtatæ pleniſſimam conſequitur liberationem, vt amplius a creditoribus concurſus non moleſtetur. n.*113.
*Recognitio cenſuum loco pretij rei ſubhaſtatæ promiſſa non poteſt fieri intuitu hypothecæ, & propterea dimiſſio rei non admittitur. n.*114.
Recognitio cenſus facta per emptorem non fit reſpectiuè ad ipſam rem, ſed ad pretium à ſe oblatum, cuius loco recognitionem promiſit. num. 115. & *num.* 116.
*Per recognitionem loco pretij promiſſam, & ſubſequutam conſenſu creditorum, prior extinguitur obligatio, & hypotheca. n.*117.
*Emptoris recognitio nouus eſt contractus inter eum, & creditores. n.*118. & 119.
*In re hypothecata empta abſque conſenſu creditorum durat hypothecata, & prior obligatio. n.*120.
Vtrumque ceſſat in re ſubhaſtata ad inſtantiam creditorum. n 121.
*Emptor rei ſubhaſtatæ, & loco pretij cenſus recognoſcens ad rei dimiſſionem non admittitur. n.*122. & 123.
*Conditio in ſubhaſtatione per emptorem appoſita, vt creditores redempti ſibi debeant iura cedere, non impedit veram venditionem, cum ſit compatibilis. ex n.*124. 125. 126. & *n.*127.
*Clauſula ceſſionis iuris creditorum eſt compatibilis cum dominij tranſlatione, ex qua tuetur emptor à creditoribus inferioribus, n.*128.
*Hypotheca diſſoluitur per acquiſitionem dominij ab eodem creditore. n.*129.
*Creditor rei factus dominus conſeruat hypothecæ prælationem contra creditores inferiores. n.*130.
*Confeſſio actionum per aditionem hæreditatis, non fit quoties allatura eſt damnum hæredi creditori. num.*131.
*Clauſula ceſſionis faciendæ per creditores emptori hypothecæ valida eſt, ex qua tuetur aduerſus creditores inferiores. n.*132.
*Ex eadem emptor ſub intrat locum creditorum anteriorum, ad excluſionem poſteriorum. n.*133.
*Pacta, quæ aliàs repugnarent tranſlationi dominij, ſuſtinentur appoſita pro cautela, & maiori emptionis ſecuritate. n.*134. *n.*135.
*Emptor rei ſubhaſtatæ cum pacto de recognoſcendo cenſum, non admittitur ad rei dimiſſionem nec creditores, quorum cenſus fuerant recognitti, amplius recurſum habent ad alia bona debitoris. n.*136.
*Recognitio promiſſa, & facta eſt nouus contractus inter rei ſubhaſtatæ emptorem, & creditores cenſualiſtas. n.*137. & 138.
*Res ſubhaſtata ſi emptorem non inuenit adiudicatur creditoribus inuitis taxata. n.*139. & 140.
*Recognitio cenſuum promiſſa in ſubhaſtatione inducitur ex rei traditione, & ſolutione arretrorũ reddituum, etiam alia ceſſante ſcriptura n.*141.
*Cenſus creatio, & conſtitutio ſecundum ius pro forma non requirit, qui in conſenſu partium duntaxat conſiſtit. n.*142.
Poteſt tamen venditor cogi, ſicuti in cæteris contractibus cogi ad confectionem inſtrumenti. ibid.
*In iudicijs quaſi contrahitur, & obligatio inter partes oritur. n.*143.
*Actus iudicialis potentior eſt ex natura ſua. n.*144.
*Quæ in iudicio geruntur effica ciora ſunt ipſis, quæ extra illud fiunt. n.*145.

*Præsentia in iudicio absque vocis expressione stipulationis vim habet. n.*146.
L. cum ostendimus, §. fin. ff. de fideiussoribus, exornatur. ibid.
*Actus iudicialis habet executionem paratam. numer.*147.
*Confessio in iudicio facta habet vim publici instrumenti. num.*148.
Et continet efficaciorem probationem publico instrumento ob calorem iudicij, n. 149.
Instrumentum quodlibet in iudicio factum habet executionem paratam propter calorem iudicij. numero 150.
*Per subhastationem venditio indissolubilis contractus efficitur, à quo recedi non potest. n.*151.
*Licitator certione personali cogitur præstare oblationem à se factam in subhastatione. n.*152.
*Actus subsequens factus intelligitur in executionem contractus præcedentis. n.*153.
*Actus in dubio potius refertur ad causam necessariam, quam ad voluntariam. n.*154.
*Obligatio imponendi censum si præcedat, & subsequatur diuturna census solutio, probatur census impositio. n.*155. *&* 156.
Casus de facto refertur, quo fuit determinatum, per recognitionem oblatam in subhastatione loco pretij, & consignationem in illud, ac solutionem annorum reddituum, esse solutos creditores, & extinctam obligationem. num. 157.
*Per declarationem, creditorem fuisse solutum, resoluitur res iudicata, obtenta à creditore contra tertium, vt vel hypothecam dimittat, vel censum recognoscat. n.*158. *remissiuè.*

1 POST longum examen iurium omnium creditorum in iudicio concursus formato per debitorem communem comparentium, lataque graduationis sententia, qua singulis assignatur locus iuxta cuiusque priuilegium, atque prærogatiuam, instantibus creditoribus ipsis, bona concursus subhastantur, vt ex eorum pretio
2 quilibet graduatim soluatur, & dimittatur. Qua de causa subhastatio per iudicem facta, & admissa habita fide de pretio, aut aliter sub quibusuis conditionibus oblato nulla erit ipso iure, nec
3 ex ea aliquod ius acquiritur emptori, cum hoc
4 modo facta subhastatio ex diametro opponatur fini, quo bona debitoris subhastari mandantur, nempe pro satisfactione creditorum præcisè requirente præsentem pecuniam text. est *in l. à D. Pio, §. sed si emptor, D. de re iud.* ibi. *Oportet res captas pignori, & distractas præsenti pecunia distrahi.* Vide Bartol. Alexand. *sub num.*5. Angel. *num.*2. Iason. *num.*1. Cast. *num.*2. Imola *num.*3. Vrsill. *decis.*358. *num.*4. Surdus *consil.*168. *num.*14. Damauder. *de execution. tit. de subhastat. cap.*5. *num.*3. Gualterus *de tutelis, p.*2. *rubr.*4 *num.*31. Mansuer. *in praxi tit. de subhastat. num.* 35. Peregrin. *de iur. fisci lib.*6. *tit.*4. *sub numer.*9. Ozuscus *decis. Pedemont.*109. *num.*10. Æynius *de execution. §.*6. *cap.*31. *numer.* 47. *& cap.* 9. Menoch. *de arbitr. casu* 381. *num.*19. *&* 20. Tuschus *littera V. concl.*67. Gauagn. *ad decreta montis Ferrati* 72. §.4. *num.*2. Rebuffus *ad Reg. constitutiones, tom.*2. *tit. de subhastat. art.*7. *glos.*1. *num.*2. Muscatellus *de appellat.*3. *p. glos. vendantur, num.*19. 20. 21. *&* 22. Intrigol. *singulari* 173. *lib.*2. *& decis.* 15. *num.* 14. *&* 58. *practica Papiens. tit. de execut. senten. glos.* per publicum nuntiura *num.*6. Farinacius *decis.*3. *num.*1. *&* 2. *& decis.*247. *num.*5. *&* 6. *decis.*105. *num.*5. Alexand. Ludouic. *decis.*23. *num.*1. Gratian. *discept at.*521. *num.*4. Fontanella *de pactis nuptial. tom.*2. *claus.*7. *glos.*3. *part.*7. *num.*2. Giurba *decis.*93. *n.*1. Ioan. Anton. Manguil. *de euiction. q.*45. *ex n.*16.

Nec conditionalis oblatio, seu licitatio in sub- 5
hastatione admittenda est, quæ si fortè admittatur est nulla venditio, Alexand. *consil.* 78. *numer.*29. *lib.*5. vbi dicit, *oblationem conditionalem non valere in debito puro.* Gratus *consil.*93. *n.*75. *lib.*1. Neuizanus *consil.* 78. *num.*14. Gratianus *discept at. forens. cap.* 7. *num.* 4. *& cap.* 326. *num.* 13. Hermosilla *in leg.*52. *glos.*7. *num.*5. *tit.*5. *part.*5. *tom.*2. *fol.*352. & singularis est Rotæ decis. Alexand. Ludouic. 28. *per totam.*

Et ideo subhastat rem alterius, qui non potest habere fidem de pretio, nec etiam loco pretij constituere censum, & annuos redditus, quia hoc est habere fidem de pretio, Couar. *lib.*3. *variarum cap.*11. *num.*5. Alexand. Ludouis. *decis.*113. *num.*8. *& num.*9.

Pro quibus elegans adest Rotæ decis. Iacob. Ca- 6
uallerij 24. *& decis.*18. *quæ numer.*3. 4. *&* 5. ita ait, *tamen in casu nostro Ludouicus executor non potuit vendere absque pecunia numerata, habita fide de pretio, quia facultas vendendi, licet cum libera, non tamen fuit sibi data simpliciter, sed ob certam causam limitatam, vt scilicet animalia venderentur, & de pecuniis inde redactis soluerentur illius debita.* Vnde cum habita fide de pretio, prædicta causa non impleretur, nec debita soluerentur; meritò dixerunt domini, Ludouicum non potuisse animalia vendere habita fide de pretio, Salicet. *in l. in ciuile, n.*4. *versic. quæro modo quæ sunt, & versic. & idem dicit ipse, Cod. de rei vendicat.* Cuman. *in d. §. sed si emptor. num.* 4. & ibi Bartol. *num.* 2. *&* 5. Iason. *num.*7. Felin. *in cap. cum olim el* 1. *num.*5. *vers. item nisi de offic. de legat.* & clausula cum libera intelligitur pro executione contentorum in testamento, Ruin. *consil.*84. *num.*12. *&* 13. *lib.*3. Fabianus de Monte *de empt. vendit. quæst.*3. *num.*2. *in fin.* & sic non videtur posse excusari aliqua bona fide, quia cum tenetur præcisè adimplere voluntatem testatoris, non debebat habere fidem, sed vendere præsenti pecunia, & debita testatoris extinguere, *&c.*

Hæc tamen conclusio vno, & singulari modo 7
assiduè contingente limitanda venit, vt procedat, quando iudex solus admittit sua sponte pretium conditionaliter oblatum per licitationem; secùs verò si admitat consentientibus creditoribus, ad quorum instantiam, & pro quorum satisfactione, & solutione, bona debitoris communis subhastantur, nam tunc validè admittuntur conditiones, seu qualitates quibus licitator bona emit. Gratian. *discept at.*326. *n.*5. vbi pro hac opinione duas Rotæ decisiones recenset, Farinacius *decis.*3. *num.*1. *&* 2. *& decis.*105. *num.*3. Beltramin. *in addition.* ad Alexand. Ludouic. *decis.* 23. *num.*5. Giurba *decis.* 53. *num.*7. *&* 8. Hermosilla vbi proximè *num.* 6. Masuerius *in praxi tit. de subhastat. num.*36. Cauagnol. *ad decreta Montisferrati* 72. §.4. *num.* 2. Apostilla ad Intrigol. *singulari* 173. *n. num.*64. *declarat.*2. & per Farinac. *dec.*247. *num.*6. tenet Giurb. *decis.*53. *n.*7. *&* 8. Castillo *decis. Siciliæ* 7. *num.*8. legitimè ea ra- 8
tione moti, quia dispositio textus *in d. l. à Diuo Pio, §. sed si emptor, D. de re ind.* Vetans debitoris bona non aliter subhastanda, quàm præsenti pecunia, & non habita fide de pretio, in vtilitatem, & fauorē

credito

creditorũ introducta eſt, quibus pecunia ex bonis debitori ſubhaſtatis redacta ſoluenda eſt, quia ob hanc cauſam, & ad hunc finem, non ad alium ſubhaſtatur, & venduntur. Ideo meritò è conuerſo per creditorum conſenſum omninò, *d. l. diſpoſitio ceſſare debet*; hic tamen conſenſus debet immediatè procedere ab ipſis creditoribus, non etiam ab eorum procuratoribus, qui ad id non habeant ſpeciale mandatum, vt expreſsè declarauimus, & probauimus infrà *n.*81.

9 Ex quibus illud notabile & frequens animaduertendum erit, quod licet regulariter licitator ad bona debitoris ſubhaſtanda accedens non ſit admittendus, dum loco pretij bonorum offert in ſe ſuſcipere debita debitoris, vt probat elegans, &
10 ſingularis Rotæ deciſio Ludouici 28. quæ in hunc modum determinat, *quoniam in deciſ. in hac cauſa facta ſecunda menſis præteriti domini reſeruarunt videre, an deliberatio, & venditio vineæ poſſit in caſu iſto dici facta præſente pecunia; ideo cum de hoc particulariter dubitaſſem, domini negatiuè reſponderunt, admittendo enim verbum pecuniæ non eſſe in hac deliberatione ſtrictè recipiendum pro ea, quæ ad numerum datur, ſed pro ſatisfactione, iuxta l. 4. §. ait prætor, & §. ſoluiſſe D. de re iud. l. prætor, §. ſi ab eo, vbi gloſſ. in verb. ſolut. D. de iur. fiſci, tamen nec in caſu iſto poteſt dici interuenire ſatisfactio, cum acollatio cenſus, D. Certinæ, quæ pro ſatisfactione adducitur, nullibi legatur: Apocha enim continet promiſſionem de acollando, quæ acollatio non eſt, leg. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum, §. fin. D. de verbor. obligat. cum alijs, per Tiraquell. de retract. conuention. in fin. num. 4. & ſequenti, & promiſſionem de acollando in genere, quæ propter incertitudinem ex tunc non poteſt dici acollatio. l. duo ſunt Titij, D. de teſtamentar. tut. & propterea D. Ion. Baptiſta emptor inſtitit pro declaratione cenſuum acollandorum, quia propter ea D. Michael Boue. non propterea liberatus erat à moleſtijs ſibi illatis, & poterant oriri multæ controuerſiæ ſuper huiuſmodi acollatione, de quibus per informantes, & res in longius protraheretur, contra l. à Diuo Pio, §. ſi emptor, D. de re iud. viſum fuit dominis, non fuiſſe venditionem factam, & intrare nullitatem in ſuperiori deciſ. in genere firmata, nec attendendum depoſitum poſt multos dies factum, vt fuit dictum in Tiburtina Caſtri Sambec. Lunæ 27. Ianuarij 1579.*

11 Et per hanc deciſionem hoc idem probant Gratianus *diſceptat. forenſ. tom. 2. cap. 326. ex n.*14. 15. & 16. Hermoſilla *in l. 52. gloſſ. 7. n. 9. tit. 5. part. 5. tit. 2.* id ipſum tenet Marius Giurba *in d. deciſ. 53. n. 3.* ex Prouinz. ad Bertachinum decretum, & Intrigol. *ſingulari* 173.

12 Tamen huius deciſionis doctrina intelligenda erit in caſu de quo loquitur, quando ſcilicet de acollando, & recognoſcendo cenſus, & debita debitoris ſimpliciter admittitur per iudicem, ſeu executorem, prout expreſsè loquuntur etiam DD. maximè Gratianus; atque ſic intra terminos regulæ prohibitiuæ procedere clarè patet: attamen intetueniente conſenſu creditorum, quorum principaliter intereſt, tunc proculdubio cõditio oblationis rectè procedit, tum ex communi DD. ſuperius relata pro limitatione regulæ prohibitiuæ *ex n.*7. *verſic. hæc tamen concluſio tuo modo*, &c.

13 Tum etiam quia promiſſio de acollando, & recipiendo in ſe cenſus, & de extinguendo eos facta per tertium debitorem, tunc liberat debitorem ipſum ab obligatione, ſi in eo interuenit conſenſus creditoris, quo etenim caſu nouatur prior obligatio, quæ de vno in alterum transfunditur Rotæ *deciſ. 26. n. 5. & deciſ. 238 n. 2.* inter collectas per Cencium *poſt tract. de cenſib. tom. 2.* quarum vlterius mentionem faciemus.

Sed quando ex hac acollatione, & recognitione cenſus creditorũ promiſſa in ſubhaſtatione bonorum concurſus facta per licitatorem, eorum accedente conſenſu, liberet debitorem, diſcutiamus, & dicendum erit: tunc oriri liberationem, & extingui obligationem, quando per ſententiam graduationis cõſignata fuit creditori ſolutio ſui crediti principalis ſortis, necnon reddituum decurſorum, in hoc pretio ſic conditionato, & cum effectu fiat, & ſubſequatur recognitio per emptorem; tũc proculdubio ſubſequitur liberatio debitoris, & extinctio obligationis præcedentis, & per conſequens pignorum, & fideiuſſorum in ea contentorum, ita vt deinceps periculum nominis adiudicati per iudicem, ad creditorem pertineat duntaxat. Hanc concluſionem in terminis concurſus probauimus abundè *ſuprà à 1. p. cap.*18. à principio vbi longius de hac obligationis extinctione egimus, quam per te ad ſaturitatem videre potes. 14 15

Deinde hoc idem probatur *in d. deciſ.*28. Alex. Lndouici dicente, non ſufficere ad extinctionem obligationis, & liberationem debitoris. promiſſo emptoris in ſubhaſtatione de acollando, & recognoſcendo cenſus creditorum, quouſque cum effectu accollatio, & recognitio fiat, vt quando non fiat ſatisfactio creditorum (quæ ex natura rei geſtæ deſideratur, & principaliter attenditur) non contingit liberatio, ſed adhuc durat prior obligatio contra debitorem, quem interim a creditoribus moleſtari poſſe determinat. 17

Sic enim prædictam deciſ. intelligit Gratian. *d. cap. 326. ex n.* 14. In hæc. *Adde tamen hîs, quæ ſupradicta ſunt, quod in huiuſmodi liberationibus, & ſubhaſtationibus quoties venditio debeat fieri, præſente pecunia; tamen iſtud verbum pecunia non erit ita ſtrictè accipiendum pro ea, quæ ad numerum datur, ſed pro ſatisfactione, iuxta leg. 4. §. ait prator, & §. condemnatum in fin. verſic. ſoluiſſe D. de re iud. l. ſi procurator, aliàs incipit leg. ſi curator 5. §. ſi ab eo, vbi gloſſ. in verb. ſolut. de iur. fiſc. & in materia ſubhaſtationis ita fuit deciſum per Rotam coram Rom. Pontif. D. Ludouiſ. Rom. Vineæ 19. Maij 1601. dummodo tamen ſatisfactio interueniat, non autem promiſſio de acollando cenſu, aut quid ſimile, cum iſta non ſit acollatio, l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum, §. fin. D. de verb. obligat. Bald. in l. ſi papillus, 21. in fin. princ. & ibi Caſtrenſ. num. 2. D. ad l. Falcid. idem Bartol. in l. iuriſgentium, in fin. princip. D. de pact. Bald & Angel. in l. 1. Cod. de pact. pignor. Aretin. conſil. 29. in primo dubio. Tiraquell. de retract. conuention. in fin. num. 22. maximè ſi eſſet promiſſio de acollando in genere cenſus, & debita, quæ propter incertitudinem, non poteſt dici acollatio, l. ſed etſi quid, §. interdum, de vſufruct. l. duo ſunt Titij, D. de teſtam. tutel. l. ſi fuerit de reb. dub. l. in tempus, §. 1. de hæred. inſtituend. cum etiam poſſint oriri multæ controuerſiæ ſuper huiuſmodi acollatione, ita vt venditor propterea non ſit liberatus à moleſtijs, & ſic longius res protraheretur contra l. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor. de re iud. vbi in ſpecie de ſimilibus promiſſionibus de acollando in ſubhaſtationibus reſoluit Rota coram Roman. Pontifice, D. Ludouiſio Roman. Vineæ. 18. Maij 1561. &c.* 18

Et per eundem Gratian. & *d. Rotæ deciſionem*, idem 19

idem affirmat Hermosilla, *in d. l.52.gloss.7.num.9.* dum dicit, *quod loco pretij in subbastatione ad instantiam creditorum sufficit satisfactio creditorum,* & non esse satisfactionem promissio ad acollando, aut redimendo census facta per licitationem. si cum effectu non fiat, & subsequatur; ex quibus sequitur vt postquam recognitionis seu accollationis effectus sequatur, prior obligatio extinguitur, & per secundam factam per emptorem, quæ loco solutionis habetur, prioris sequatur nouatio, seu extinctio, & debitoris principalis liberatio.

20 Pro qua insuper resolutione, mirabilis est Rotæ *decisio* 386.*num.*1.*& n.fin.in fin.* ibi: *Et mediante ista vltima acollatione, fuit satisfactum creditoribus, & sic saltim fuit facta per eos approbatio,* &c. & eadem Rotæ *decis.* 560. *sub n.*1. *vers. non obstat quod adhuc, inter recollectas,* per Cencium *post tr. de censib.* in illis verbis. *Et acollatis per Bonaitam emptorem cum quietantia in eodem instrumento, quæ habet vim solutionis,* &c.

21 Huc etiam tendunt duæ illæ Rotæ decisiones recollectæ per Cencium *post tractat.de censib.altera* 26. dum *n.* 2. ita ait, *& pro residuo acollauit sibi censum supradictum, in quo erat obligatus Andreæ, qui per huiusmodi acollationem factam sine consensu, & interuentu creditoris, non fuit liberatus, quin possit molestari, prout poterat ante acollationem, gloss. magna. in l. legauit, D. de liberat.legat.in fin. Bart. in l. singularia, num.* 19. *Iason num.*54.*D. sit cert. petat. &c. & in d.decis.* 238. *quæ n.*2. ita ait, *quibus non obstantibus, in dicta acollatione promisisse, D. de Biscia, istum censum ad beneplacitum Flaminij extinguere, & per consequens videri per dictam acollationem, D. Flaminium fuisse liberatum; quia respondetur istam acollationem respicere pactum inter D. Flaminium, & dominos de Biscia: non autem producere liberationem Domini Flaminij ab obligatione, qua Dominæ Claritæ, & Domino Angelo ipsius viro, ratione istius census tenebatur, cum ista acollatio census non fuerit per Dominum Angelum acceptata, vnde ex illa non potuit liberari Dominus Flaminius à sua obligatione adnotata, in l. pupillo, §. fin. D. de solution. & per Decium consil.* 107. &c.

22 Ex quibus manifestè colligitur, quod quando acollatio census oblata, & promissa, subsequitur cum effectu, interueniente consensu, seu acceptatione, aut tacita approbatione creditoris, & domini census, realem, & efficacem consequitur liberationem prior debitor census, quia per acollationem debitor consequitur liberationem, siquidem acollatio solutio est, Angel. *in l. item si filius, D. ad Macedon.* Bart. *in l. 3.§.fin.n.*15. & *ibi* Castrens. *n.*6.*D.de duob. reis.* Mastrillus *decis.*37.*n.*7. Oliuerius Beltramin. *in annotat.* ad Alexand. Ludouis. *decis.*389.*litter.L.*& per Rotam *& dec.*547. *n.* 2. inter recollectas per Cencium *post tractatum de censib.* & per eandem decisionem, idem dicit ipse Cencius *in quæst.*73. *n.* 16.*post princip.* & probarunt etiam Rotæ *decis.* 386.*num.*1.*& num.fin.* & *ibi* Oliuerius Beltamin. probat etiam Rota *decis.* 56.*sub n.*1. inter recollectas per Cencium *post tractatum de censibus.* Tiraquell. *de retract.* §. 1. *gloss.* 14.*n.* 114. *& n.* 125. sequitur Marius Giurba *decis.* 53. *num.*10. *ad fin.*

Quorum Doctorum, & decisionum doctrina non simpliciter admittenda est, sed iuxta hactenus

24 scripta, vt scilicet non sola promissio de acollando, sed acollatione effectui subsequuta, & accedente consensu, seu approbatione creditoris extinguat priorem obligationem, & liberet debitorem.

Et ad hos terminos reducendus erit Cencius de 25
*censibus, quæst.*73.*n.*16. dum simpliciter sic ait, *Ampliatur sexto, vt censum soluere teneatur etiam is, qui illum in se acollauit, & promisit soluere, licet ipse noc imposuerit. Crauetta consil.* 217. *n.* 7. *&* 8. *Surdus decis.* 32. *ad fin. Felician. de censib. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 6.*num.* 6. *& tom.* 2. *lib.*3. *cap.* 6. *num.* 3. *vers. circa verò. Auendan.de censib.Hispan.cap.*99. *num.*10.*vers. erit tamen, & fuit declaratum in Rota coram R. P. Domino Mart. Andrea* 10. *Maij* 1615. *in vna Senogalien si prædij, quæ est post tractatum decis.*191. *per totam,* is enim, qui censum in se acol- 26
lauit, & assumpsit, dicitur principalis debitor census, perinde ac si primordium obligationis à se inchoasset, non autem in prime stipulatore, vt dictum fuit in Rota coram R. P. D. Merlino, in Maceratensi, seu Camerinensi cessionis, 17. Martij 1632. quæ est post tractatum *decis.*547.*num.*1. acollando enim in se censum, æquè est ac si ipse ab initio censum imposuisset, & illius pretium recepisset, quod voluit Rota *ibid. n.* 22. dum dicit, *quod acollatio habet vim solutionis.*

Quæ doctrina pariter accipienda erit, quâdo in 27
ipsa acollatione antea, vel post interuenit creditoris consensus, seu approbatio expressa, vel tacita, iuxta ea quæ ipse Censius *dixerat in q.* 66. *sub* 28
n. 36. 53. *&* 65. vbi latè discutit, & resoluit, quod quando quis emit à debitore census rem hypothecatam, & loco pretij offert in se assumere, & acollare censum super ea impositum: si postmodum creditor pacti, & acollationis virtute census recipit ab emptore annuos reddirus, videtur, pactum acollationis approbare, & ratificare.

Quo casu procedit pariter, quod ipse Cencius 29
d. q. 73. *sub d. n.* 16. *versic. hic autem obiter,* &c. Dum inquit, quod is qui in se censum acollauit, & illum soluere promisit, tenetur soluere iuxta formam, & naturam census, quem acollauit, & eodem modo quo tenebatur ille, qui dictum census imposuit, & vendidit, ex resolutione Rotæ coram Pennia, in vna Rauennensi, census 27. *Ianuar.* 1610. quę est post ipsius tractatũ *decis.*337.*n.*2.

Non minus perite loquutus fuit in puncto Auê- 30
danus *de censib.c.*99. *sub num.*20. *versic. erit tamen.* In hæc. *Erit tamen recognitio expressa quoad effectum obligandi quemquam in futurum, non solum ea, quæ fit recognoscendo, sed quæ facta virtualiter censetur, quando emptor rei censualis nominatim in partem pretij se onerauit eius census solutione, quia cum in eo casu principaliter agatur de suscipiendo in se futuram obligationem, vere recognouisse censam dicendum est, vt notauter post Azmon Crauet. cons.* 212. *num.* 7. *&* 8. *resoluit Felician. d. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. *benè Petr. Surd. decis.* 32. *propè fin. & post Petrum Surdum Roman. Afflict. Guillelm. de Cassan. aduertit Felician.in* 2.*part. lib.*3.*d. cap.*6.*vers. circa verò, sed illud est intelligendum quando emptor emit non solum cum onere census, sed nominat.m censum, quo res ipsa oneratur, soluere in partem pretij promisit, quia si solum emit rem sciens censui subiectam, vt quia venditor id expressit, ex ista scientia non induceretur recognitio, licet tanquam possessor ad recognoscendum, & soluendum compelli posset, imò ad recognoscendum teneretur,* &c. Vide etiam Felician. loco citato, videndus *a principio & 1. tom. lib.*3. *cap.*6. *à princip.* maximè *num.*5. vide melius ipsum Auendan. *num* 4. vbi quod po-

recogni-

recognitionem non ſolum ad futuras penſiones, verum ad præteritas obligatus intelligitur recognoſcens.

31 Ex quo enim creditor (ad cuius inſtantiam bona debitoris ſubhaſtantur, vt ex pretio ſolui poſſit) conſenſit huiuſmodi qualitati, & conditioni pretij oblati per licitatorem in ſubhaſtatione, (ſine cuius permiſſu, bona ſic non ſubhaſtarentur, nec potuiſſent, provt à principio huius cap. diximus) ſequitur, vt hoc genere ſolutionis contentari debeat, & tenetur creditor, cum ad eius ſatis-
32 factionem facta fuerit pretij oblatio, & ſubhaſtatio, quia ſolutionis verbo omnis, & quælibet creditoris ſatisfactio continetur, quantumuis deficiat numeratio, text. optimus *in l. ſi rem, §. omnis D. de pignorat. action.* ibi. *Satisfactum enim accipimus, quemadmodum voluit creditor, licet non ſit ſolutum,* &c. text. etiam *in l. ex empto. D. de action. empti.* ibi. *Quæ res ſi quidem dominus fuit venditor, facit & emptorem dominum, ſi non fuit; tamen euictionis nomine venditorem obligat, ſi modo pretium eſt numeratum, aut eo nomine ſatisfactum, l. generaliter. C. de fideiuſſorib.* ibi. *nullo modo,* &c. *Liberationem mereri, niſi ſatisfiat creditori, ſed manere ius integrum, donec in ſolidum ei pecuniæ perſoluantur, vel alio modo ei ſatisfiat,* &c. *l. ſolutionis verbum D. de ſolut. l. ſolutionis verbum* 276. *D. verbor. ſignific. l. liberationis verbum D. eodem, l.* 4. *§. ait Prætor, & §. ſoluiſſe D. de re iud. l. ſolutum, §. ſolutum D.*
33 *de pignorat. action.* & quia ſatisfacere, & ſoluere quoad effectum liberationis, atque obligationis extinguendæ à pari procedunt, *l. ſatisfactio D. de ſolution. leg. quod ſi nolit. §. illud D, de edulit. edict. l. ſolut. D. de verbor. obligat.* latiſſimè Pirrus Maurus Aretin. *in tract. de ſolution. cap.* 1. *per totum, & in c.* 2. *§.* 2. qui multas doctrinas congerit in propoſito, quia ſibi imputare debet creditor, qui ſatisfactionem admiſit vice ſolutionis, verba ſunt text. *in leg. item liberator, §. qui paratus, D. quib. mod. pignor. vel hypotheca ſoluitur.*

34 His adde, alia & ſingularis Doctorum communis opinio, quod ſi ego tibi vendo fundum, & tibi mando, vt ex pretio quod mihi debes, ſoluas centum Petro creditori meo, licet tu non ſoluas, ſed ei promittas, eique ad ſoluẽdum te obliges, ſtatim ſum liberatus ab obligatione Petri, cum creditor iſte meus ſequutus fuiſſet fidem mei debitoris, & eo ſolutionis genere fuit contentus, quia promiſſio, & ſolutio à pari procedunt, & ſolutionis verbo omnis ſatisfactio continetur, & in mei fauo-
35 rem nouatio prioris obligationis inducitur, adeò vt ſi emptor, & debitor meus poſt obligationem, & promiſſionem admiſſam à meo creditore decoxerit & non ſoluendo fiat, aduerſus me creditor meus regreſſum non habet, vt per *l. fin. Cod. ad l. falcid. & per l. ſingularia D. ſi cert. pet.* Probarunt Paul. de Caſtro *in leg. qui vſumfructum in fin. D. de verbor. obligat.* Decius *conſil.* 107. *in cauſa, & conſil.* 421. *in fin. & in d. l. ſingularia n.* 16. Ioan. Andr. ad ſpeculatorem in tit. depoſito Paul. de Caſtro *in leg. cum Cornelius D. de ſolut.* Angel. Alexand. *in d. l. qui vſumfructum,* poſt Marian. Socinum ſingulari 58. ſi dedi mandatum, latius idem Socinus *in conſil.* 267. *proſeus p.* 2. Alexand. *in conſil.* 1. *vol.* 2. & latiſſimè poſt alios plures DD. tenet Iaſon *in d. l. ſingularia ex num.* 24. *& ſequentib. D. ſi certum petatur,* optimè Beneuent. Strach. *in tract. de mercatura tit. mandati n.* 3. *fol. mihi* 168.

36 Qui omnes idem probant, quoties mercatori, aut campſori debitori meo mandaui, vt ſoluat meo creditori, & ille non ſoluit, ſed annotauit in ſuo libro illam partitã in fauorem creditoris mei, hoc ſciente quod ego liber remaneo, atque mea obligatio extinguitur hoc ſolutionis modo, quia 37
volente, & conſentiente creditore idẽ eſt ſoluere, quod promittere ſoluere *ex l. fin. Cod. ad l. falcid. l. fin. de dotis promiſſ.* per quæ vltra relatos in terminis etiam tenent Decius *in l. vt liberis n.* 5. *C. de collat.* Alexand. *in l. fuit quæſtionis nota. vlt. D. de acquir. haredit.* Partſ. *conſil.* 33. *n.* 23. *volum.* 4. Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. titul. n.* 30. Surdus *deciſ.* 187. *n.* 8. Rota Ianuenſ. mercaturæ *deciſ.* 4. *n.* 9. *& ſequentib.* Pirrus Maurus Aretin. *de ſolut. cap.* 2. *§.* 1. *per totum* Facit *l. inter cauſas, §.* 1. *D. mandati.* Vide omnino Surdum per totam *deciſ.* 187. Alexandrum Ludouiſ. *deciſ.* 217. *num.* 5.

Qui quidem Surdus *ex num.* 3. *cum ſequentibus,* 38
controuertit, & reſoluit, quod debitor meus, cui mandaui, vt ſolueret meo creditori, & ipſi illi conſentienti promiſerit ſoluere, quod non liberatur à me, licet ego à meo creditore liber remaneam, huic imputandum eſt, qui loco ſolutionis acceptauit promiſſionem, itaque in eius præiudicium, & in mei fauorem eius creditum extinguitur, pro quo plurima adducit in comprobationem, *ex num.* 8. omnino videndus.

Et quod quando is, in quem fit debiti delega- 39
tio, ſe facit debitorem pecuniæ delegare poſt acceptationem litterarum cõſentiente creditore, ſolutionis vim habeat, reſpectu principalis debitoris delegantis, cum paria ſint ſoluere, & ſoluere promittere creditori litteras præſentanti, innumerabiles penè DD. refert, & latè proſequitur Antoninus Amat. *variar. reſolut.* 47. *ex n.* 25. *cum multis ſequentibus.* Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 134. *ex n.* 50. *cum ſeqq.* Mantica *de contractib. lib.* 17. *tit.* 7. *&* 8. Surdus iterum *deciſ.* 23. Ceuall. etiam contra *commun. quæſt.* 734. *n.* 15. 16. *&* 17. optimè Gratian. *diſceptat.* 64. *ex n.* 14. *& ſeqq. tom.* 1.

Cum enim in hoc genere pretij fit adiudicatio, 40
& conſignatio per vim ſolutionis creditoribus, per ſententiam graduationis, & adiudicationis in eo prius conſequentibus: clarè reſultat extinctio obligationis, atque nouus contractus, priorem nouans; plurimas ad id, & mirabiles doctrinas congeſſimus *ſuprà 1. part. cap.* 18. *à principio, & ferè per totum.*

Quod, & prouenit ex natura rei geſtæ, quoniam 41
cum à principio in iudicio agatur de ſoluẽdis creditoribus, & ad hunc dumtaxat finem vendãtur, & ſubhaſtẽtur bona debitoris, vt ex pretio ſatisfiãt, ſi ſubſequatur cõſignatio, & adiudicatio creditorum in ipſo pretio ab eis approbato, vera reſultat in ſolutum datio, & ſatisfactio, ex qua tollitur obligatio priori nouata, mirabiles doctrinæ vidẽdæ erunt in propoſito *ſuprà 1. p. c.* 16. *ex num.* 3. *cum ſeqq.* & quia omnis actus à fine iudicatur, *l. verum D. de furt. l. ſi is qui in alienã, verſicul. nemo enim D. de acquir. rer. dom. n. l. rem non noſtram C. de iudic.* & ad finem principalis intentio dirigatur *l.* 1. *D. ſoluto matrimon. l. cum quam. Cod. de fideicommiſſ. l. verb. D. de vulgari, & pupillari ſubſtitut.*

Quod maximè procedit in iudicio concurſus, 42
cum ad ſatisfactionem, & ſolutionem creditorum deſtinetur dumtaxat, & ad hunc finem, & effectum illud format debitor, & dimittit omnia bona ſua, vt diſtrahãtur, & de pretio ſoluãtur credita, & creditores dimittãtur, vt ſæpè dixim⁹ in hoc tractatu.

Deinde

Deinde quia quando tertius licitator in ſubhaſtatione loco pretij conſenſu creditorum aſſumpſit in ſe recognitionem cenſuum, in quam conſignantur credita, minimè creditoribus impugnantibus, detegitur voluntas, & animus eorumdem creditorum, potius ſe velle fieri creditores emptoris, quàm debitoris ſui principalis, vt paulo ante probauimus, & in terminis poſt Rotæ deciſ. Cencium *de cenſibus, quæſt.* 107. *num.* 19. *&* 20. diximus *ſuprà* 1. *p. d c.* 18. *n.* 5. *verſic. quando enim aſſignamenta*, Quod rectè comprobant *deciſiones Rotæ* 26. *n.* 2. *&* 238. *n.* 2. ſuperius citatæ, cum hoc caſu de conſenſu ſeu acceptione creditorum fiat obligationis tranſlatio vna perſona in aliam, prima ob nouationem, & ſuæ obligationis extinctionem ſublata, provt ſtatim ex aliis probauimus.

45 Hinc ne decipiaris, nec iuris terminos confundas, attendere debes diſcrimen inter nomen debitoris ceſſum, ſeu delegatum ſimpliciter creditori, & nomen debitoris ceſſum, & delegatum creditori
46 per viam dationis in ſolutum. Vt primo caſu non ſtatim inducatur nouatio, nec extinctio prioris obligationis, niſi demum fiat per creditorem exa-
47 ctio, atque quouſque per debitorem ceſſum, ſeu delegatum creditori ſoluatur, prior debitor non liberatur, iuxta *l.* 15. *tit.* 4. *p.* 5. *& l. fin. Cod. de nouation.* nouam diſpoſitionem quam latè exornant Ceuall. *commun. contra commun. tom.* 3. *quæſt.* 754. *per totam, & quæſt.* 95. Parladorius *rerum quotidian. c. fin.* 1. *part.* §. 12. *n.* 48. *& in ſeſquicentur. different.* 2. §. 2. *fol.* 198. Aton. Pichard. *in* §. *præter ea ex n.* 42. *inſtitut. quib. mod. toll. oblig.* quia interuentu nouæ perſonæ hodie non fit nouatio, niſi expreſsè dicatur. 1. *cap.* 11. *ex n.* 52.

48 Vel niſi debitor delegatus ſolutionis loco promittat, ſoluere creditori conſentienti, & admittenti promiſſionem hanc, quoniam iam ſatisfactus dicitur, & ſic reſpectu delegantis obligatio tollitur, & extinguitur, ad latè tradita *ſuprà ex n.* 34. *cum ſequentibus, verſic. his adde alia, & ſingularis*, &c. Quia cum ſolutionis verbo omnis ſatisfactiò contineatur, ad latiſſimè pluries tradita, in diſcurſu huius cap. ſequitur hoc ſolutionis genus com-
49 prehendi in diſpoſitione *d. l.* 15. *part.* qui tunc primam obligationem extingui ſupponit, quando debitor delegatus ſoluit creditori, cui fuit facta delegatio; nec illius text. diſpoſitio aliquid innouauit, nec immutauit circa modos ciuiles, & à iure approbatos, ex quibus induci ſolet ſolutio, & ideo cum creditor, cui debiti ſit delegatio, contentetur noua obligatione debitoris delegati; debet
50 prior obligatio delegantis extingui, cum hoc caſu, & ad hunc effectum ſolutio, & promiſſio de ſoluendo de voluntate creditoris idem ſit, provt tot patres probarunt *ſuprà ex d. n.* 34. *verſic. his adde alia, & ſingularis*, &c.

51 Ex quibus ſequitur, quod ex hoc ſolutionis genere, non tam oritur nouatio, quàm verè extinctio prioris obligationis, cum ſolutione omnis tollatur obligatio, vt in terminis ex doctrina Bald. *conſ.* 348. dixit Rota Genuenſ. *de mercatura deciſ.* 2. *n.* 13. & poſt alios Caſtillo *tom.* 5. *cap.* 77. *colum.* 5. poſt medium *fol.* 115. & iterum *colum.* 17. *verſic. tertius deinde caſus ſit*. Cum Surdo, Rota Genuenſ, Gratiano, Maſtrillo, & pluribus aliis expreſsè hanc ſcipſit doctrinam.

52 At quando nomẽ debitoris creditor ceditur, aut delegatur per viam dationis in ſolutum, tunc omnes indiſtinctè fatẽtur, induci ſtatim prioris obligationis nouationem, moxque liberari debitorem ſic delegantem, aut cedentem nomẽ creditori ſuo, illud acceptanti, in quem deinceps tranſit periculum nominis dati in ſolutum, *ita per l. pro debito. Cod. de bon. author. iud. poſſid.* & Salicetum *in leg. quamuis*, §. *interdum D. de Velleian.* Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 134. *n.* 38. Aldobrandin. *in addit. ad Decium in l. ſingularia n.* 27. & per alios ita dicit Ceuall. *d. quæſt.* 754. *n.* 15. *& ſeqq.* & innumerabiles alios nos *ſuprà* 1. *p. cap.* 18. *ex num.* 1. *cum ſeqq.* quia per nomen datum in ſolutum vera oritur ſolutio, 53
inducens per conſequens liberationem debitoris, ſic cedentis, vel delegantis.

Pro qua doctrina, elegans, & conſtans Petri 54
Surdi ſtat *conſil.* 145. *lib.* 1. *qui num.* 19. poſt alios affirmat, quod acceptans mercatorem loco debitoris liberat debitorem, quia acceptãdo numulariũ, videtur ſibi ſatisfactum eſſe, *&* 55
n. 21. quod periculum nominis debitoris dati in ſolutum ſpectat ad creditorem qui acceptauit, poſt Caſtrenſ Imol. Socin. Gozadin. Barbat. & Decium, quos ad id allegat Cagnolus *in l. ſingularia n.* 178 *D. ſi cert. petat.* vbi ait. *Quod ſi pro centum, quæ debeo, dederim in ſolutum nomen debitoris, ſtatim ſum liberatus, licet debitor decoxerit, quia apparet creditorem habere animum nouandi, eo quod acceptauit in ſolutum vnum debitorem loco alterius, & num.* 22. ſcribit idem Surdus, quod datio in ſolutum facta de nomine debitoris; liberat dantem totaliter.

Et tandem Surdus ipſe *in d. conſil.* 145. pro de- 56
claratione rectè, & viriliter diſtinguit, quod ſimplex ceſſio nominis non liberat debitorem cedentem; ſecus autem quando ceditur per viam dationis in ſolutum. Nam quando nomina dantur in ſolutum pro debito aliquo, perinde eſt, ac ſi res ipſa debita ſolueretur, & tunc periculum contingens poſt ceſſionem ſpectat ad creditorem, qui nomina ſic in ſolutum data acceptauit, *ex l. pupillus*, §. *ſoror D. de ſolutionibus.*

Et ita etiam declarat Decius *in conſil.* 99. *n.* 4. vbi 57
dicit, *quod ſimplex ceſſio non liberat debitorem cedentem, at ſi nomina ſint data in ſolutum, debitor ſtatim liberatur, quidquid inde ſequatur de nominibus.* Eodem etiam modo diſtinguit, & declarat Decius *in conſil.* 105. *n.* 35. dicens poſt DD. *aliud eſſe cedere nomen debitoris, dare in ſolutum: aliud vero quando ſimpliciter ſolutionis gratia, & conſignationis demonſtratiuè.* Vnde creditor poſſit exigere, vt primo caſu cedens liberetur ſtatim; ſecundo vero non, ſed expectatur exactio.

Eandem diſtinctionem ſequuntur Anton. Fab. 58
conjecturarum lib. 12. *cap.* 7. *per totum.* Surd. etiam *in conſil.* 22. *n.* 23. *lib.* 1. copioſè etiam hanc diſtinctionem, & diſcrimen inter vtramque ceſſionem, ſimplicem ſcilicet, & per viam dationis in ſolutum, tenet Caſtillo *controuerſiar. tom.* 4. *cap.* 59. *ex n.* 30. *& tom.* 5. *cap.* 77. *per totum*, & quamplurimi alij præter hic relatos, quos congeſſimus *ſuprà* 1. *p. d. c.* 18. *ex num.* 1. alios plures *ſuprà cap.* 10. *ex n.... cum ſequentibus, verſic. aut enim in conſignatione hac*, &c.

At cum executio debitoris, & iudicium cõcur- 59
ſus nihil aliud recipiat, nec ad alium finem deſtinetur, præter quam ad ſoluendum creditoribus, & ad hunc finem omnia cuncta ordinentur, provt ſuprà annotauimus. Sequitur, quod conſignatio, & adiudicatio nominum debitoris, facta per iudicem in ſentẽtia graduationis creditoribus, præcisè ſit intelligenda pro datione in ſolutum, & per cõſe-

quens

quens extinctio obligationis, provt probant tot doctrinæ è principio huius cap. adductæ, & remissiuè plurimi DD. in terminis loquentes.

60 Quapropter hæc adiudicatio, per iudicem facta, dicitur datio in solutum necessaria, non voluntaria, late prosequitur Matienzo *in l. 6. tit. 1. lib. 5. recopilat. gloss. 1. à num. 4. & gloss. 2.* Hermosilla *in*
61 *l. 52. gloss. 1. ex num. 13. tit. 5. p. 5. tom. 1. fol. 232.* Vt ex iis potest aliam deducere differentiam, inter cessionem nominis factam per debitorem creditori, & inter adiudicationem nominis factam per iudicem creditori, vt in prima potest cadere dubitatio, an fuierit in solutum vel simplex, iuxta distinctionem præmissam, & hactenus comprobatam, in secunda autem, semper ex natura rei gestæ, & iuxta subiectam materiam inducatur datio in solutum, nisi aliud expressè dictum sit per iudicem, & hanc singularem theoricam annotabis, quam alibi sic Eplicitam non perleges, eam tamen ex hoc discursu, & Doctorum mente facile percipies.

62 Sed an creditorum expressa debeat adesse approbatio, consensus, aut acceptatio huius generis pretij conditionalis oblati per emptorem in subha-
63 statione vel sufficiat tacitus, videamus. In quo videtur dicendum, expressum requiri, per textum *in l. à D. Pio, §. si pignora D. de re iudicata*, quem textum ad hoc ipsum allegatum vidi, vt si creditor non contentetur expressè de pignore sibi addito in solutum, manet adhuc obligatio creditoris, & hypotheca in eodem pignore, vt prius.

64 Sed nihilominus firmiter tenendum, consensum, & approbationem creditorum in hoc casu tacitam sufficere, vt puta, si oblatio conditionalis facta per licitatorē iudicis authoritate fuerit creditoribus, quorum principaliter interest, & de quorum commodo, vtilitate, & interesse tractatur in subhastatione bonorum debitoris fuerit intimata, & nihil contra eam dixerint, nec reclament. Vel post modum facta addictione rei subastatæ emptori, &
in pretio conditionato, seu subrogato in recognitionem censuum, aut debitorum confignentur credita, vt illa exigant, iuxta conditiones, vel si recognoscantur ab emptore, & nihil protestentur, impugnent, aut contradicant, seu etiam quando ipsi conditionum qualitatum, & conditionum pretij postulauerint, atque instauerint pro effectu, & executione, vel de facto inter ipsos, & emptorē perfecerint confignationem, vel deinceps ab emptore, vel partem sui crediti exegerint, vel pensiones annuatim, & redditus intuitu acollationis, seu recognitionis promisse, & oblatæ in subhastatione, quia tunc in his casibus, vel aliis similibus actibus per creditores gestis, ex quibus precisè inducatur tacitus consensus, seu approbatio oblationis qualificatæ, & conditionalis: reuera idem operari, ac si verbaliter, & expressè consenserint, vel approbauerint, prædictum genus pretij oblati in subhastatione, necnon confignationem in illud sibi iptis per iudicem factam, provt de singulis constanter apparebit ex iuris principiis.

65 Quam conclusionem in terminis probarunt Imola *in l. à D. Pio, §. sic quoque num. 29. in glos. super verb. cap. D. de re iudicata.* Cattrens. *in leg. eleganter, §. si vendiderit in principio, num. 2. D. de pignorat. action. & per Rotam coram Pamphilio, in una Betana domus 5. Decembris* 1594. & coram Penia in Perusina dotis 1. *Iulij* 1598. *in fine.* tenet Ioan. Anton. Munguilius *in tract. de exictionibus,*
66 *quæst. 45. num. 28.* dum probant, quod licet Iudex vendendo bona debitoris ad fact. [illegible] creditoribus, non possit habere fidem de pretio fallit, quando id facit Iudex [illegible] tientibus, vel non contradicentibus, & sic [illegible] tacitus eorum consensus, & approbatio sufficiat, & venditionem hanc iustificent. Quod similiter aliæ probant Rotæ decis. de quibus superius.

Similiter comprobatur, quia quando admoni- 67
tio iudicis præcessit, vt creditores adessent distractioni pignorum, eorum consensus præsumitur, & inducitur circa alienationem, nisi expressè contradicant, vt per *l. si eo tempore. Cod. de distract. pignor.* & Bartol. *in l. fin. num. 2. D. eodem tit.* tenet Mantica *de contract. tom. 1. lib. 11. tit. 21. n. 42. & 43.* secus si iudicis monitio hæc non præcessit, ex eisdem Doctoribus.

Tum etiam, quia in iudicialibus præsens, & ta- 68
cens videtur consentire, Bartol. & alij *in l. 1. Coact de relation. & in l. ne in arbitris. Cod. de arbitris.* Fulgos. *in l. 3. Codic. quomodo, & quando iud.* Paris. *consil. 113. num. 9.* Ripa *in l. admonendi num. 4. ff. de iureiurand.* Beroius *consil. 38. vol. 4. volum. 3.* Grauet. *consil. 1. num. 11.* qui dicit, *quod non opponens contra asseuerata in iudicio per partem, videtur consentire, & confiteri,* sequitur Vantius *de nullitat. sentent. titul. quibus mod. sentent. nulla defen. pos. num. 61.* optimè Petrus Surd. *consil. 445. num. 24.* idem tenet Azor. *de parrit. cap. 5. à princip. per text. in l. seruus si hæred. decem. ff. de statu liber. l. 1. ff. fami. hercisc. fund.*

Et ideo si pars citatur ad dicendum contra iura, 69
& instrumenta producta, & nihil opponat intra terminum signatum, ad opponendum, censetur tacitè illa, approbasse, Gonzalez *de alternatiuis gloss. 64. n. 22.* plures Rotæ decis. allegat Oliuerius Beltramin. ad Alexand. Ludouis. *decis. 192. num. 6.* vbi late prosequitur Giurba *decis. 104. n. 13.* Mascard. *de probat. consil. 1300. num. 18.* Maresc. Otus *variar. resol. lib. 1. cap. 81. ex num. 9. & cap. 91. num. 3.* Cancerius *variar. resol. lib. 1. c. 18. n. 14.* qui in variis casibus loquuntur.

Quia in iudiciis taciturnitas inducit consen- 70
sum, *l. cum ostenderimus, §. 1. D. fideiussorib.* Surdus *consil. 465. num. 10.* Tuschus *litera C. conclus. 47. num. 3.* Gratianus *discept. 4. num. 21.* Giurba *decis. 99. num. 4.* & est regula iuris, taciturnitas in iudicio valdè potens est, quæ quidem consensum irrenocabilem inducit, *l. de accessionibus, §. n. D. de perpet. & temporal. præscript. l. 6.* & ibi Iason. *num. 1. Cod. de iud.* Cumaeta *consil. 72. numer. 8.* Regnel. *practic. quæst. 27. num. 3.* Giurba vbi proxime, & quod in iudiciis idem operatur consensus tacitus, quod expressus notat Bartol. *in l. pro suo fundum. Cod. ad legem Iul. de vi publica.* Rips *in l. naturaliter, §. nihil commune numer. 12. D. de acquir. possess.* Decius *consil. 84. num. 2.* Grauet. *consil. 2, 38. num. 5.* omnes tradunt *in l. quæ dotis,* & ibi Iason. *num. 11. in fin. D. solut. matrimon.* Menoch. *de recuperanda possess. remed. num. 162. & seq.* Iacob. Cancer. *variar. resolut. lib. 1. cap. 18. de exceptionib. n. 16. & n. 17.*

Quoniam quando actus alicui præiudicialis, & 72
damnosus ex iudicis decreto parti, cuius interest, intimatur, & nihil in contrarium allegauerit: tacitus exinde eius inducit consensus, & approbatio, ita vt de cætero ei stare cogatur Mard. *de probat. conclus. 1300.* Hieronym. Gonzal. *de alternat. gloss. 64. ex num. 22. & sequentibus.* Surdus *decis. 199. num. 8. & consil. 445. num. 24.* Maresc.

variar.resf.lib.1.cap.81.num.9.& n.14. Aloysius Ricius *deis.189.per totam* qui quamplurimos alios allegant,

73 Et qui simpliciter vtitur iudicis decreto, inseparabiliter illud acceptare videatur cum omnibus suis qualitatibus,conditionibus, & grauaminibus insitis,multa singulariſſima congeſſimus *suprà 2. p.cap.6.ex n.9.cum multis seqq.vers.quæ doctrina ex eo fortior*,&c.

74 Qui enim non contradicit, approbare videtur, paria siquidem sunt non contradicere, & approbare,Bartholus *in l.nec in arbitris,versic. venio ad versiculum finalem. Cod. de arbitr.* latissimè Masc. *de probat.concl.* 121. *à. num.*10. *cum multis seqq.* & approbare intelligitur actum, qui eo vtitur Crauet.*consil.*73.*num.*14Menoch.*consil.*13. *num.*1. Petr. Surdus *consil.*60.*num.*12. *&* 13.sicut consentire, & non contradicere idem est,*in adoptionibus, D. de adoption.*

75 Et quia regulariter, idem operatur consensus
76 tacitus quod expressus.Nos *de retent. Bullar. 2.p. cap.*14.*ex num.*49.*& sequentibus.* Quoniam taciti, & expressi idem est iudicium *leg. cum quid, l. si filiusfamilias D. si cert. petat. leg. vltim. D. de legat.2.l.item quia D.de pact.l.vlt.Cod.qui bon.ceder. possess.*

77 Conducunt text. *in l. si fundum per fideicommissum* 94. *D. de legat.*1.*si fundum* (inquit Consultus) *per fideicommissum relictum, vnus ex hæredibus excusso pretio secundum redditum eius fundi mercatus si propter æs alienum hæreditarium præsente, & assignante eo,cui fideicommissum debebatur, placet,non fundum,sed pretium eius restitui debere*, &c. *l. quidam ex parte D. de euiction.* ibi *Respondi, si cohæredes præsentes adfuerunt, nec dissenserunt, videri vnumquemque partem suam vendidisse, l. mater sua. Cod.de rei vindicat.* ibi. *Sin autem postea de ea venditione consensisti, aduersus emptorem quidem nullam habet actionem.* Conducunt quæ,ex Hieronymo Gabriele,petro Barbos.firmat Castillo *controu. t.5.c.89 n.*112

78 Provt in acceptatione donationis, induci ex præsentia donatarij cum taciturnitate, dixerunt, Castillo,Ioan. Guttierres,Thomas Sanchez, Fontanella,Franciscus Molin. & alij sequuti per additionatores ad Molinam *de primogen.lib.4.cap.2.ad num.76.*

79 Nam acceptatio,ratihabitio, & & approbatio fit non solum exptesse, sed etiam tacitè, *l. si proponas, §. 1. D. de inoficios. testament. l. sed. Iulianus, §.fin. D.ad Macedon. l. fideiussor, §. pater sociij D. de pignoribus, l. Caius De de pignorat actione, l.si seruus D. fideiussor. l. Paulus l. quod enim §. 1. D.rem rat. haberi, l.1. cap. si maior factus*, quamplurimos refet. Ceuallos *commun. opin. quæst.*54.
80 *n.*3.& plures modos tacitæ approbationis, & ratihabitionis refert Tiraquellus *in tract.de constit. limit.*30.*num.*12.

81 Acceptatio etiam ex actis externis inducitur,ac si expresse verbis fieret, *leg.* 3. *§. fin. D. de donat intr. leg.in Gallia. Cod.si cert. petat.* melior text *in l.si auia.Cod.de iure de liber. l. licet, §. quoties D. de iur.dot.*latissimè, & valde eleganter per Thom. Sanchez *de matrim. lib.6. disput.4. per totam* plura congerit Cassanat.*consil.*10.*ex num.*186.*cum seqq.*& per Fontanellam *dec.*87. *cum tribus seqq.& dec.*89. atque rectè conducunt ad hunc tacitum consensum inducendum, quæ per Franchis *decis.*97. *numero* 3. Bald. *in l. nulli. Cod. de solution.* Negusant.

*de pignor.in 3.membr.5.p.sub.n.*45. Giurba *decis.*87. *n.*5.*thesaur.q.*30.*n.*3.Gratian.*decis.*315.*n.*4. in additionibus,& alios per Anton.Amat.*variar.resol.*7. *n.*26.*&* 27.

Hæc omnia quæ hactenus scripta sũt,& insuper scribẽda præcisè intelligẽda sunt in cõsensu tacito vel expresso immediatè emanãte ab ipso creditore, non etiam in cõsensu præstito per procuratorẽ ad litem concursus datum, qui quidẽ absque speciali mãdato nequit iuri pignoris,nec prælationi creditori pertinenti renunciare, vt est text.expressus,*in l.si consensu,§.videamus,&.quib.mod. pign. vel. n.*3. Cartar.*dec.Genuens.*54.*n.*14. Mozzius *de contr. tit. de mand. ordin.*4. *n.*52. *vers.*86. *fol.* 562. nouissimè Golin. *de procurator.* 2. *p. c.*5. *n.* 169. & ideo licet oblatio conditionalis, & qualificata intimetur procuratoribus creditorum concursus, nihil proderit, siue ipsi procuratores expresse consentiant, siue tacitè per non contradictionem.

Et insuper quoniam consensus,& voluntas factis 82
magis,quam verbis declaratur, & efficacius detegitur,& operatur,*l.Paulus,l.non tantum,D.rem rat. haber.l. reprehendenda. C. de institut. & substitut.l. pro hærede D. de acquir. hæredit.* Menoch. *consil.*1. *n.*264.*& de præsumpt. lib.* 1. *q.* 19. *n.* 1. Mascard .*de prob.concl.*1415.*n.*38.Surd.*dec.*174. *n.*21.*& cons.*371. *n.*75.Gonzal.*de mensib.& altern.gl.*8.§.4.*proœmiali n.*71.Scaccia *de appell.q.*17. *limitat.*2. *ex n.*23. *cum seqentibus* Marcus Antonin. *variar. resolut. lib.*2. *resolut.*11.*n.*65. Castillo. *controuers. lib.*5. *cap.* 107. *num.*1.*& seqq.& n.*24. *&* 17. *cum seqq. & cap.* 152. *num.*23.

Et non solum verbis espressis probatur acce- 83
ptatio,sed etiam factis,aut signis, aliisve cũiecturis,& adminiculis,vt post plures comprobat Hier. Gonzalez. *de mensib. & altern.gl.*26.*n.*25. sequitur Castill.*controuers. tom.*6. *c.*152. *n.*12. vbi etiam, *&* *n.* 13. *quod ad probandam acceptationem contractus, sufficit sola scientia cum taciturnitate*, post Auend. *in l.*44.*Tauri gl.*5.*n.*11.*& gloss.*9.*n.*17.*gloss.*12.*n.*4.*& num.*5.

Et qui actum simpliciter acceptat absque pro- 84
testatione,eum acceptare videtur,cum omnibus suis qualitatibus conditionibus, & oneribus insitis,*l. cum ab vno,in principio D.de legat.*2. *l.qui tutelam D.de testam.tutel.l.si compensandi.C.de hered.instit. cap.officij de test.l.neminem cum l.sequenti de legat.*2. *l.legatario* 22.*D.de. fideicommiss.libertat. l.*36. *tit.*9. *part.*6.latè Castillo *controu.t.*5. *c.*107. *ex n.*65. *cum seqq.*& subiicitur legibus,& naturæ actus de eo loquentibus,Natta *cons.*49. *n.*22. Decius *consil.*35 *n.*11.Surdus *consil.*347. *num.*24. *& in consil.*198. *numero.*15.

Imò,& qui dispositionem seu contractum acce- 85
ptat,in tantum eius onera,conditiones, & grauamina acceptare intelligitur,vt nec valeat acceptatio cum protestatione,vt probant Hondedeus *consil.*89.*ex.n.*31.*& n.*32.*lib.*1.sequitur Cassan. *cons.*24. *n.*31.*&* 32.& signanter *n.*36. Francisc. Hier.de Leo *decis.Valent.*102.Castillo *contr. lib.*5. *d. c.*107. *sub. num.*65.

Itaque simpliciter recipiens adiudicationem sui 86
crediti,& in hoc pretij genere conditionati,& ad effectum vt recognoscatur per emptorem,adiudicationem ipsam approbare videtur, cum omnibus suis qualitatibus, quod & vlterius comprobatur hæc resolutio ex aliis quamplurimis doctrinis videndis *infrà ex n.*141.*cum sequentib.vers.hinc prius vt habeamus.*

87 Comprobatur deinde, quoniam si præcedat sola promissio de vendendo, & appareat postea tradita res, & pretium receptum, etiam nulla facta inter partes commemoratione pacti, & promissionis præcedentis, censetur hic actus factus in executionem prædictæ promissionis, & ex effectu inducitur perfectio venditionis promissæ, & ad consummationem promissæ venditionis partes cõtrahentes traditionem fecisse, ita eleganter tradiderunt. Socinus *consil.* 170. *in præsenti consultatione lib.* 2. *& iterum in l. si ante D. solut. matrim.* Tiraquell. *de retract. conuention. ad fin. tit. in* 8. *quæst. numer.* 63. *cum seqq.* Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 4 *n.* 8. *versic. decimooctauo.* Lasette *de gabellis. c.* 17. *num.* 42. Gutierez *eodem tit. quæst.* 47. *num.* 12. ideoque si potest addictionem factam emptori promittenti acollare census debitoris, constet creditores, exigisse ab eo annuos redditus, etiamsi nõ appareat de alia acollationis scriptura, (quæ in actu non requiritur, vt inferius) intelligitur exactio & solutio facta in executionem & effectum acollationis promissæ in subhastatione, necnon consignationem à iudice factam ipsis creditoribus in hoc pretium sic conditionatum, & qualificatum, plenarium effectum, & realem consequi, & habuisse, de quo vlterius apparebit *infra ad fin.* huius cap. vbi. singulares doctrinæ in proposito recensentur *ex numer.* 241. *cum multis sequentibus.*

88

89 Pro qua resolutione facit text *in leg. Imperator, §. cum viro. D. de legat.* 2. Socin. Iun. *consil.* 122. *lib.* 1. *cons.* 67. *lib.* 3. Bald. *in l. nec. ambig.* per text. ibi. *C. de donationib.* Afflict. *decis.* 275. *n.* 8. *& decis.* 393. *n.* 8.

90 Thesaur. *decis.* 40. *n.* 12. Qui omnes tenent, acceptationé præsumi quãdo donatarius reperitur in possessione rei donatæ, sequitur Addit ad Molin. *de*

91 *primog. lib.* 4. *c.* 2. *ad n.* 76. ex eo quod possessio subsequuta intelligitur semper ex titul. præambulo, *gl. in l. quadam mulier, D. de rei vindicat.* Auendan. *de exequend. lib* 2. *c.* 1 *n.* 5. Aymon Craueta *cons.* 231. *num.* 11. Menoch. *lib.* 2. *præsumpt.* 74. *num.* 12. Mieres 1 *p. cap.* 36. *num.* 9. *& num.* 4. Pontanus *de ffolys cap.* 15. *num.* 144. *tom.* 4. idem Menochius *de præsumptio. lib* 6. *præsumpt.* 67. *per totam.*

92 Et in terminis, quod tacita quæuis approbatio acollationis censuum sufficiat ad hoc, vt habeat vim solutionis, per quam liberatur debitor principalis, probauit Rota *in decis.* 386. *numer.* 1. *& num. fin.* apud Alexandrum Ludou. *& in decis.* 560. *sub num.* 1. *versic. non obstat, inter recollectas*, per Cencium *post tract. de censibus*, quarum superius mentionem fecimus *num.* 20. *versic. pro qua resolutione*, &c. Probant aliæ Rotæ decisiones, quas ex Manguilio *de executionibus, quæst.* 45. *numer.* 18. adduximus *supra num.* 65. *versic. quam conclusionem.* Cencius *de consib. quæst.* 66. *sub num.* 36. *& num.* 51. *& num.* 65.

93 Ex quibus doctrinis verissimis, non obstat text. *in leg. a Diuo Pio, §. si pignora. D. de re iudicat.* de quo *supra num.* 63. *versic. sed an creditorum*, &c. Quem ponderatum audiuimus ad hoc, vt si rei in solutum per iudicem consignatæ, creditoris non accedat expressus consensus, & contentus; non extingui obligationem, quia pignoris ius tunc adhuc manet.

94 Cui respondetur, quod tantum abest, quod talis conclusio deducatur *ex illo text.* vt potius apertè probet contrariam, prober ex eius littera manifestè patet, cuius hæc sunt verba: *Si pignora, quæ capta sunt, emptorem non inueniant, rescriptum est ab Imperatore nostro, & Diuo Patre eius, vt addicantur ipsi, cui quis condemnatus est: addicantur vtique ea quantitate, quæ debetur. Nam si creditor maluerit pignora in creditum possidere, hisque esse contentus, rescriptum est non posse cum, quod amplius sibi debetur, petere, quia velut pacto transegisse de cætero videtur, qui contentus fuit pignora possidere; nec posse eum in quantitatem certam pignora tenere, & superfluum petere.* Ex quibus verbis manifestè probatur, quod contentus creditoris, de quo *in d. §.* non respicit pignoris adiudicati acceptationem, & consensum creditoris, quia hoc foret absurdum, cum adiudicatio, & datio in solutum facta per iudicem sit necessaria; fit enim à iudice inuito creditore, quam nullo modo recusare potest, provt superius *hoc cap. num.* 60. *versic. quapropter hæc adiudicatio*, &c. Annotauimus, & abundè videre est *suprà* 1. *p. c.* 11. *per totum*, ex multis Doctoribus, qui ex hoc eodem §. *si pignora*, id probant, & ad hoc communiter allegatur. 95

Sed tantum, contentus creditoris, de quo in 96
casu illius text. respicit, & refertur duntaxat ad pretium, & æstimationem rei sibi in solutum datæ, quia principalis dispositio illius textus, solum emanauit ad determinationem huius dubij, an creditor simpliciter recipiens pignus in solutum, intelligatur illud recepisse pro toto suo credito, super quo ita decidit, quod si creditor contentus sit pignus adiudicatum pro quantitate sibi debita habere, vel etiam si expressè hoc quod dicat, nec de quantitate agatur, sed simpliciter pignus captum recipiat in solutum, intelligitur pro tota quantitate sibi debita rem recipere, & acceptare, cum videatur contentus esse, & eo pretio emere, qui expressè de certo pretio nihil dixit; nec tractauit, sic intelligunt illum textum glossa Bartol. & omnes *in d. §. si pignora.* Farinac. Rebuff. Pereira, Scaccia, Fabrus, & Matienzus sequuti, & relati ab Hermosilla *in l.* 52. *glos.* 7. *num.* 14. *titul.* 5. *part.* 5. *tom.* 2. *fol.* 253. adeo vt contentus creditoris ex simplici pignoris receptione inducatur.

Et ex hoc tacito contentu inducto per legem, 98
ex simplici pignoris in solutum dati receptione, infert textus ille, quod sit creditori præclusa via petendi superfluum sui crediti, quamuis tanti non sit valoris res addicta, & in solutum sibi data, ibi. *Non posse eum, quod amplius sibi debetur, petere, quia velut pacto transegisse de cætero videtur, qui contentus fuit pignora possidere*, & Rationem adducit Pinell. *de resc. leg.* 2. 1. *part. cap.* 4. *num.* 20. quod quidem de iure procedit, quoniam cum in solutum pro suo credito toto tacite pignus recepisse, amplius pro sui crediti residuo agere non potest, cum pro toto fuerit obligatio extincta, ex abundè traditis à principio huius cap. quæ potius comprobatur ex hac celebris text. determinatione apertissimè, tacitam, & simplicem rei acceptationem inducere, & operari pactum, & consensum expressum, & sic contentum.

Ex hactenus firmiter consideratis per totũ hoc 99
cap. facillimè dilues controuersiam, quæ per emptorem officij venditi in subhastatione pro soluendis, & dimittendis creditoribus concursus, solet moueri, ea occasione motum, quod in subhastatione licitator acquiescit, offerens certam pecuniæ quantitatem pro dicto officio, sub hac conditione in se assumendi census creditorum, eosque recognoscendi

gnoſcendi intra illius pretij à ſe oblati quãritatem ſub qua ſcientibus creditoribus, & tacitè, vel expreſsè conſentientibus (vt hactenus dictum eſt) tamquam plus offerens fuit admiſſus ad officij emptionem, & traditionem: atque deſuper in quantitatem pretij conditionalis facta fuit per iudicem adiudicatio, & conſignatio creditoribus in ſuorum creditorum ſatisfactionem, & ſolutionem, quos emptor iuxta vnius cuiuſque crediti quantitatem recognoſcens, præſtitit annuatim redditus correſpondentes ſorti principali, tandem poſt aliquot annos ipſe officij emptor, & nouus debitor contendit, quod recognitio à ſe oblata in ſubhaſtatione, ac poſtmodum executa, atque ad effectum prõducta, facta fuerit reſpectiuè ad officium vti pignus & hypothecam conſuum.

99 Creditores contradicunt, & inſuper pro ſua in poſterum ſecuritate controuerſiam dirigũt aduerſus primum debitorem (cuius erat officium venditum) vt ex eius bonis cæteris ſint ſatisfaciẽdi pro ſuis creditis, ex eo, quod conſignationes & adiudicationes in pretio officij conditionato in non tutum fuere collocatæ, eum in diminutionem deuenerint, quorum periculum tenetur ſubire debitor prior principalis, cum ad eum, non creditores ſpectet. Debitor autem tam emptoris, quàm creditorum intentionem impugnat.

100 Et non immeritò, quia neuter eorum iuris fundamento tuetur, ex abundè conſideratis in hoc c. à principio; non emptor ad dimittendũ officium, eo fortè ductus fundamento, & regula generali, quod tertius rei hypothecatæ poſſeſſor coactus per creditores, vt vel recognoſcat cenſum, vel dimittat hypothecã; licet recognoſcat, poterit quandocumque dimittere hypothecam creditoribus, vt amplius à cenſus recognitione facta liber maneat, quia recognitio hæc cum ſit reſpectiua, & limitata ad hypothecam à ſe poſſeſſam, non amplius tertium poſſeſſorem grauat, nec ad plus obligat, quàm vt antea. Rodriquez *de annuis redditibus, lib. 2. cap. 9. num. 56 & ſupra, & lib. 2. quæſt. 9. n. 11. & 12.* Couarr. *lib. 3. variarum, cap. 7. num. 6.* D. Valenzuela *conſil. 19. num. 52.* quam æquiorem dicit Gutierr. *practicarum lib. 2. quæſt. 177. num. 5.* Felician *de cenſibus, lib. 3. cap. 6. num. 7.* Vincentius de Anna *allegatione 16.* Bald. *in pragmat. de cenſibus, lib. 5. quæſt. 1.* Maſtrillus ad Petrum Gregorium *de cenſibus, quæſt. 5. num. 233.* & alij quamplurimi citati per Antonin. Amat. *variarum reſolutionum 21. per totam.* latiſſimè de hac re tractantem. Auendan. *de cenſibus, quæſt. 99. num. 3.* Manguilius *de euiction. quæſt. 82. ex num. 12.* poſt Rodoan. Gutierr. & Couarruuiam.

101 Sed hoc fundamentum facilè dilues, ſi notiſſimam attendas differentiam inter vtrumque tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem cenſum recognoſcentem, nempe tertium illum, qui à ſolo debitore (pretium rei emptæ recipiente) mediatè, vel immediatè titulum habet; & inter emptorem in ſubhaſtatione, qui à debitore, iudice, & creditoribus titulum fuit conſequutus. Etenim in primo caſu res transfertur in ſucceſſorem tertium cum ſuo hypothecæ onere, eſto quod per nullum factum debitoris infringi poteſt ius iam quæſitum creditoribus, prout copiosè diximus *1. part. cap. 10. ex num. 43. verſic. quia cum hoc iudicio*, &c. & latius ſupra *2. part. cap. 12. ex numer. 17. cum multis ſequentibus, verſicul. ſed adhuc illis atque aliis*, &c.

102

Nec enim per eiuſdem tertij recognitionem extinguitur prior obligatio, nec nouatio aliqua inducitur, nec liberatur principalis debitor, ac proinde nec fideiuſſores, nec hypothecæ diſſoluuntur, cum prior creditor adhuc non ſit ſatisfactus, ſolutus, nec dimiſſus à ſuo debitore, quia per huiuſmodi recognitionem factam à tertio rei hypothecatæ poſſeſſore, additur obligatio obligationi, & contractus contractui, niſi inter tertium recognoſcentem, & cenſus creditorem aliud expreſsè actum ſit. 103

Ideoque creditor cenſus non ſolùm cõtra principalem debitorem, eiuſque hæredes agere poteſt, ſed etiam contra tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem, ſeorſum ſe obligantem per recognitionem. Sic tenent Salazar *de vſu & conſuet. cap. 11. n. 67.* Couarr. *lib. 3. variarum reſolutionum, cap. 7. num. 6. in verſ. hinc etiam deducitur, in fin.* ſequitur Ioan. Gutier. *lib. 2. practicarum, quæſt. 177. num. 5.* & iterum *in tractat. de tutel. 1. part. cap. 1. num. 24.* Anton. Gamma *deciſione 145. num. 2.* Felicianus *de cenſib. lib. 2. cap. 6. num. 7.* Hieronymus de Ceuall. *commun. contra commun. 3. tom. quæſt. 754. ex num. 29. cum ſeqq.* & per eundem Ceuall. licet obiter idem tenet nouiſſimè Noguerol *allegat. 4. num. 34.* durat enim prior obligatio, quæ ſuos iuris effectus integrè fortitur. 104

At in tertio emptore ſubhaſtante totum eſt oppoſitum, & hæc omnia ceſſant, quia ad eum rei dominium irreuocabile, & pleno iure peruenit, traditione facta ad latè tradita per nos *in 2. part. cap. 2. ex num. 1. cum ſequentibus*, poſt magnam, 105 106 Doctorum allegationem. Vbi etiam, quod in tantum perfecta venditio manet, vt amplius pœnitentiæ locus non ſit, & quia quantum ad debitorem venditorem liber etiam adeſt, quia licet ei pretium directè non tradidit, ſufficit iuſſiſſe id ditioribus ſuis ſoluere, quod idem eſt per textũ *in l. 2. D. de calumn.* ibi, *nec refert, an ipſe pecuniam acceperit, an alij iuſſerit dari; nam videtur mihi data pecunia, & à me ad te profecta*, vt inquit textus *in l. ſingularia. ff. ſi certum petat.* Et libera ab omni pignoris nexu res in eum tranſit, ſaltim reſpectu creditorum, qui ad iudiciũ concurſus fuerunt ſpecialiter citati, & ad quorum conſenſum & inſtãtiam, & pro eorum ſatisfactione, & dimiſſione res illa publicè ſubhaſtatur, quia cum res pignorata creditorum conſenſu alienatur, & diſtrahitur, & ex extinguitur hypotheca, & in emptorem libera ab omni hypothecæ onere transfertur, vt ex integris titulis, *C. de remiſſione pign. & D. de diſtract. pign.* & ex text. *in l. ſi debitor 4. D. de quib. mod. pign. vel hypoth. ſolis.* ibi, *magis eſt, ne deſinat, n. ſi ex voluntate creditoris hoc factum eſt; text. eſt in l. ſicut, §. ſi vendit. & §. ſi voluntate, D. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu. l. 1. C. de remiſſ. pign.* Menoch. *conſil. 58. n. 24. & multis ſeqq. lib. 1.* Tiraquell. *de retract. lign. aq. §. 1. gloſſ. num. 239.* Beroius *conſ. 172. n. 4. vol. 1.* Guido Papæ *ſingul. 481.* Cephalus *12. n. 34. lib. 1.* latiſſimè Mantica *de contractibus, tom. 1. lib. 11. tit. 21. per totum.* Caſtillo *controuerſiarum, tom. 5. cap. 89. num. 115. & 116.* vbi latiſſimè *ex num. 112.* poſt innumerabiles DD. quod cõſentiens alienationi rei ſuæ, vel in qua ius habet, amittit ius & dominium, & ex *n. 117.* & iterum antea *lib. 2. cap. 18. ex n. 38.* quamplurimos allegat, quod cõſentiens, vt alius teſtetur de re ſua nõ poteſt reclamare, ſed valet alienatio, per text. *in d. l. ſicut, §. ſi vẽditionis*, ibi, *vt ſi legare permiſit, valeat, quod conceſſit.* latiſſime Mieres *de maior. 1. part* 107 108 109 110

111 *quæſt.*23.*ex num.*48.*cum multis ſeqq.* & hic conſenſus creditoris, quod res hypoteca diſtrahatur,ſufficit tacitus, eius ſcilicet præſentia ſine contradictione,*ex leg.*37.*tit.*13.*part.*5.ibi. *Franquear no puede ningun ho nbre el ſieruo, ni la ſierua, que huuiere empenado a otro, a daño ni menoſcabo de aquel que la tenia apenos, demienta que fuere aſſi empeñada: mas ſi acaeſciaſe que lo a forraſe eſtando delante de aquel,que lo tenia penos y no lo contradice, valdria el aforramiento.* Quam exornat ampliſſimè Mieres *vbi proxime ex num.*51.*& ſeqq.*

112 Et in noſtris terminis, quod vẽdita re hypothecata authoritate iudicis in ſubhaſtatione ad inſtãtiam creditorum,pro eis ſatisfaciẽdis,extinguatur eorum hypotheca,& res libera tranſeat in emptorem ſubhaſtantem,probant Gregorius Lopez, Feliciamus de Solis,Vincent.de Franchis,Hier. Leo, Tellus Fernandez,& Ceuallos relati,& ſequuti à Guzman *de euiction.cap.* 34. *num.* 40. *vſque ad* 44. qui loquuntur in ſubhaſtatione hypothecæ facta in concurſu creditorum,ad eorum inſtantiam, in quo nullum dubium verſatur.

113 In tantum, quod emptor rei ſubhaſtatæ pro ſatisfaciendis creditoribus in poſterum pleniſſimam conſequitur ſecuritatem, ita vt nullatenus poſſit amplius moleſtari à creditoribus,ad concurſum citatis,nec aliquam de cætero eidem ſuper re empta ex pignoris aut hypothecæ cauſa controuerſiam mouere, cum ipſorum reſpectu prorſus libera ad emptorem peruenit, omni pignoris nexu ſublato latiſſimè probarunt Alphonſus Guzman *de euict. quæſt.* 34. *ex num.* 35. *cum multis ſequentibus.* Addition. ad Molinam *de primogen. lib.* 4. *cap.*4. *ſub num.*20. *fol.* 282 latè & optimè Fontanella *de pactis nuptial. clauſ.* 5. *gloſſ.*8. *part.*7. *ex num.* 33. *& à num.*41.*tom.*2.*fol.*153 *& ſequenti.* Gratian.*diſceptat. forenſ.tom.*1.*c.*37.*ex num.*34.*& ſeqq.* & rectè conducunt quæ mirabiliter cumulauimus *ſupra p.*1.*c.*18. *per totum.*

114 Ergo impoſſibile eſt, quod recognitio ab iſto emptore facta, & oblata habere poſſit reſpectum ad hypothecam, nec facta intelligatur hypothecæ intuitu, cum deficiat primum mobile, & præcipuum fundamentum,quo rectè nituntur DD.*ſuprà laudati, num.*100. *& ſequentibus, verſic. & non immerito,* &c.Qui in primo caſu iuridicè admittunt dimiſſionem rei pignoratæ factam per poſſeſſorem poſt eius recognitionem ab initio mediante creditorum conſenſu, eo quod fiat intuitu pignoris,& hypothecæ quæ in re per eum poſſeſſa perdurat; attamen cum in emptorem ſubhaſtantem ab initio mediante creditorum conſenſu res tranſit libera ab omni hypotheca, quæ per rei traditionem diſſoluitur, & extinguitur, ad eum nullatenus trahi valet regula illa,quod recognitio facta cenſeatur intuitu, & contemplatione pignoris, quod non durauit, ſed penitus fuit extinctum, per argumentum à ratione ceſſante. Et quia non entis nullæ ſunt qualitates, & quia ſublato fundamento,ſuperædificari non poteſt, ex axiomatibus vulgaribus.

115 Deſuper doctrina hæc vna infallibili,& conſtãti conſideratione manifeſtè, & mirabiliter probatur, quoniam hæc emptoris recognitio non ſit reſpectiuè ad officium, ſeu rem, quam (vt diximus) iuſto emptionis titulo,& pleno iure ſecurè ſibi licitator acquiſiuit, quæq; omni hypothecæ onere libera ad eu peruenit: ſed tantũ recognitio ſit illis reſpectiue ad pretium à ſe conditionaliter oblatũ: cuius duntaxat debitor debitori remanſit, & affecti tamẽ ſolutioni,& ſatisfactioni creditorum,& pro eadem quantitate, & non amplius ſe obligauit,& ad eam dũtaxat tenetur, & pecunia illa creditoribus duntaxat fuit per iudicem conſignata, & in ſolutum data ex plurimis DD.ſupra citandis *n.*152.*verſ.adeo vt licitator,* &c. Quam quantitatẽ 116
inſuper licitator per recognitionem ſoluit creditoribus tacitè, vel expreſsè ſic conſentientibus, provt ſoluere fuit inſubhaſtatione in hunc modũ obligatus, nec ad aliud creditores emptorem cogere poſſunt,ſed ſolúm ad genus hoc ſolutionis, per eos tacitè,vel expreſsè approbatum, & acceptatum,vt *in d.n.*152.infrà probauimus.

Et quia ſi per adiudicationem nominis,& pretij debiti ab emptore factam per iudicem concurſus creditoribus, & ab eiſdẽ tacitè,vel expreſsè acceptatam,ſtatim extincta fuit prior obligatio, iuxta quæ latè probata manẽt à principio huius cap.per neceſſariam conſequentiã, pignora,& hypothecas diſſolui;(quæ ſine principali obligatione non ſubſiſtunt) fatendum erit.Ergo impoſſibile eſt, quod emptoris recognitio oblata, & ſubſequuta habere poſſit reſpectum ad officium liberè,& irreuocabiliter in emptorẽ tranſlatũ,provt iuribus,& Doctoribus penè innumerabilius *ſupr.*2.*p.c* 2 *à princip.*

Ex quibus pulchrè infertur,quod cum per hanc 117
confignationem in pretium conditionaliter oblatum,& dationem nominis in ſolutum, inducatur prioris obligationis extinctio, & nouatio, atque per recognitionem cenſuum, & accollationem, quam in ſe ſuſcipit emptor de conſenſu creditorum.pariter fit,& penitus liberatur primus debitor, cum per hunc nouum recognitionis contractum prior fuerit innouatus, ex quo creditores maluerunt,emptorem in debitorem agnoſcere, & potius habere.quam primum principalem,indeque per hanc accollationem oritur ſolutio, ad quæ trahenda ſunt omnia, quæ ſcripta reliquimus à principio huius cap.

Atq; ideo hæc noua emptoris recognitio nouus 118
erit contractus, & noua cenſuum recognitorum creatio,quia cum emptor debitor remãſerit pretij perſoluendi creditoribus,fingitur ſolutum, & iterum per eoſdem creditores datum in cenſum eidẽ emptori, qui loco pretij rei emptæ conſtituit, & creat nouum cenſum,iuxta text.*in leg.*2.*D. de contrah.empt.* ibi. *Non pretij numeratio, ſed conuentio perficit ſine ſcripti: habitam emptionem,l.pretij cauſa.Cod. de reſcind. vendit.* latiſſimè Rodriguez *de annuis redditibus lib.*1.*quæſt.*12.*per totam.*

Et quod hæc cenſuum in ſe aſſumptio, acolla- 119
tio,& recognitio facta per emptore rei ſubhaſtatæ,de conſenſu tacito,vel expreſſo creditorum,ſit nouus contractus diſtinctus à priori,per recognitionem,& dationem in ſolutum extincto, probamus copiosè *ſuprà ex num.*31.*cum multis ſequentibus,verſic.ex quo cum creditor,* &c.*Et ex num.*22. *cum ſequentibus.*

Et hoc ad differẽtiam alterius recognitionis fa- 120
ctæ per ſimplicem tertium poſſeſſorem hypothecæ, habentem titulum mediatè, vel immediatè à ſolo debitore,(de quo loquuntur DD. tractantes de recognitione,quos citauimus *ſuprà ex num.*100. *verſ.& non immerito,*&c.)quia cum ſuccedat in re adhuc hypotheca, & in qua durat pignus, atque etiã nullatenus ſit extincta prior obligatio creditorum, & fiat recognitio reſpectiuè ad rem hypothecatam duntaxat, ideo eius recognitio non ſolũ

non

non inducit nouationem,ſed potius tendit in augmentum prioris obligationis,& ei accedit per viã additionis,prout probauimus *ſuprà ex num.* 100.
121 *cum ſeq. verſ. & non inuenerito*, &c. At verò cum in noſtro caſu ceſſent prædictæ rationes, de vno ad alium non erit arguendum, nec ad hunc noſtrum ex diuerſis iuris principiis prouenientem tanquam omnino diuerſum, & ſeparatum trahendæ ſunt,nec valdè applicandæ, cum vtriuſque tertij poſſeſſoris termini ſint penitus diſtincti, omnino ſeparandi,& nullatenus confundendi,prout manifeſtè ad oculum oſtendimus hactenus.

122 Quapropter nec emptor iſte rei ſubhaſtatæ, ob lata recognitione loco pretij, & præſentis pecuniæ,poteſt rem ſibi iam additam, & traditam dimittere creditoribus,quia perfecta venditione,nec poteſt pœnitere,ad latè tradita per Nos *ſuprà. cap. 2. à principio 2. p.* niſi per viam reſciſionis ex læſione enormi,aut enormiſſima, vel niſi à ſe fuerit euicta,per tertium ex cauſa præcedente venditionem,& ex facto debitoris,ſed omnino tenetur cõtinuare;& perſeuerare in recognitione à ſe facta creditoribus debitoris iuxta ſuam obligationem,
123 nec iſti poſſunt mota fortè ſibi litè ſuper dimiſſione officij, & rei emptæ ad debitorem priorem recurrere,pro eiſdem creditis conſequendis, virtute prioris obligationis, quæ iam per conſignationem,& adiudicationem in pretium officij venditi quacumque conditione oblati, eorum accedente tacito, aut expreſſo conſenſu, fuerit extincta, & radicitus ſublata, ſed adeos deinceps rei venditæ,vel nominis adiudicatio in ſolutum, non ad priorem debitorem periculum ſpectat, prout validè probatum remanet per diſcurſum totius huius capitis.

124 Nec tandem intentionem emptoris huiuſmodi, officium dimittere volentis iuuabit, ſi ſimul inter offerendum in ſubhaſtatione vltra conditionem recognitionis cenſuum,aliam addat, quod quando contingat ex propria pecunia redimere cenſus à creditoribus,à ſe recognitis,teneantur in eum cedere ſua iura, quaſi hæc conditio inducere videatur, non veram, ſed fictam,& apparentem quamdam venditionem, & non perfectam dominij trãſlationem,ratione incompatibilitatis huius clauſulæ cum dominio,& ideo quod nec ipſe emptor ſit nouus verè debitor creditorum,ſed reſpectiuè tantùm ad poſſeſſionem, quia ſi nouus,& verus debitor immediatus fuiſſet, nulla ageret creditorum ceſſione, cum per ſolam ſolutionem,dimiſſionem, & ſatisfactionem per eum factam, liber omnino remanet,quare ceſſionem factam debitori per creditorem non valere,eo quod non poteſt ſui ipſius eſſe creditor,& debitor.*ex l. Vranius,D. fideiuſſor.* probari videtur.

125 Tamen dicendum erit valere huiuſmodi ceſſionem factam per creditores emptori debitori,&ad multa prodeſſe,nulla incompatibilitate exiſtente; manifeſtè probatur; tum quia prodeſt ad liberationem conſequendam, in terminis per textus argumentum *in l. ſi ſponſalibus*, §. 1. *D. de iure dotium*,tradiderunt Bal. *in l. 1. quæſt. 11. num. 12. C. de action. & obligation.* quem ibi ſequitur Salicetus *quæſt. 21.* tenet Alexand.*in l. Senatus*,§. *fin. per illum textum D. de legat. 1.* Alexand. *conſil. 157. numero 2. lib. 7.* Ruinus etiam *in conſil. 119. num. 19. lib. 2. & conſil. 17. num. 8. lib. 4. & conſil. 68. num. 6. lib. 5. &*
126 *conſil. 92. num. 22. lib. 3.* Guzman *de euict. quæſt. 35. num. 7.*& ad maiorem cautelam,& firmorem ſecuritatem ſui pretij,vel in caſu quo res à tertio euincatur, vt contra bona debitori communis habere poſſit regreſſum cum prælatione,& ſub intratione in locum dimiſſi creditoris, vel in caſu, quo ipſe debitor ex enormi, aut enormiſſima læſione rem 127
vindicet,quos caſus ſibi non ſolùm proſpicere debet emptor,ſed tenetur, ne aliàs ſibi ſua negligentia imputetur,qui non proſpexit,quod euenire potuit,& ſibi non cauit.argum. textus *in l. mulier, D. de leg. commiſſor. l. ſi. delegatio 3. C. de nouat. l. ſi quis domum*,§. *hinc ſubiungi, D. locat.* optimè D. la Rea *in alleg. fiſc. 22. n. 16. &* 28. poſt alios Doctores.

Tum etiam,quia eſt clauſula omninò compati- 128
bilis cum trãſlatione de dominij realiter facta,atque etiam licitè communiter vſitata,tanquam ſalutaris cautela, præſeruatiua contra poſteriores creditores, eos, ſcilicet, qui non fuerunt citati ad iudicium concurſus,nec comparuerit, ne ad eorũ inſtantiam,& concurſum officium hypotheca grauatum fuit diſtractum,& ſubhaſtatum,quorum idcirco ius proculdubio adhuc præſeruatu remanet, & hypothecaria agere poſſunt cõtra hunc emptorem rei ſubhaſtatæ ad inſtantiam creditorum poſteriorum adſtantium in iudicio concurſus,vt probant expreſsè Guzman,Fontanella,Gratian.& cæteri laudati *ſuprà n. ... verſ. prædictis rectè conſonant*, &c. *& infrà c. 10. per totum.*

Fulcitur ex eo ſimili,quod licet per acquiſitio- 129
nem dominij diſſoluatur hypotheca creditoris acquirentis, hoc tamen procedit, quatenus res per alium poſteriorem creditorem non euincatur, &
130 auocare curauerit; at verò alio violẽte rem hopothecatam auocare,licet domino ſe tueri anterioris hypothecæ exceptionem, vt per Crauett. *conſ. 248. & conſil. 202.* Capucium *deciſione 43.* Afflict. *deciſione 8. & deciſione 16.* Boërium *deciſione 47. num. 4.* vbi ait,*quod ne acquiſitio dominii ſit nociua creditori*, conſeruatur ei ius hypothecæ anterioris, qua defendat rem contra hypothecas poſteriores, *l. ſi poſteriores*,vbi gloſſ. Bart.& Salicetus, *Cod. ſi antiqui creditur.*& per Neguſantium tenet Rodriguez *de annuis redditibus, l. 2. quæſt. 15. n. 34.* Vincent. de Franchis *deciſione 80. num. 17.* pro qua doctrina poſt Neguſantium allegat textum *in l. ex ſextante*, §. *Latinus Largus, D. de except. rei iudic.* Et quod 131
per hæreditatis aditionem factam à creditore confuſio actionum habetur pro non facta, quoties allatura eſt damnum ipſi hæredi creditori, poſt plurimos DD. probat Ioan. Anton. Manguilius *in tr. de euict. q. 99. ex n. 1. & per totum.*

Facit ad idem,quod hypotheca primi creditoris 132
reuiuiſcit, reuocata datione in ſolutum à ſecundo creditore offerente,vt ex Franchis *deciſ. 12. num. 11.* dicit Giurba *deciſione 63. num. 2.* vt à principio plurimas doctrinas adducit, ad hoc quod ius ſemel cõfuſum & amiſſum, quod quis habebat in re à ſe empta,ſi euincatur à tertio,vel per retractum auocetur,reuiuiſcit. Vice Manticam *de contract. lib. 4. tit. 10. num. 16. & ſeqq. ad l. 2.* §. *cum is qui debitori ſuo, ff. de hæred. vel action. vend.* & Rodriguez *de annuis reddit. lib. 2. q. 13. à num. 8.* & quod confuſio actionũ fiat,quando creditor ſuccedit debitori,& econuerſo procedat agendo:ſecus autẽ excipiendo,vt putà quando alius creditor poſterior, qui haberet in eadem re hypothecam aduerſus hæredem, hypothecaria actione ageret ad auocãdam rem;poteſt tunc hæres opponendo de ſua anteriori hypotheca, ſe tueri,& defendere; ita vt eidem nec obſtet actionum confuſio propter ſucceſſionem,

nem, & dominium ſuperuenientem, vt ex Rodriguez, & aliis à Rodriguez citatis, probat Anton. Amat. *variarum reſolutionum, tom. 2. reſolut. 56. num. 14.* ad quod inſuper allegat, Bald. *conſil. 25. quæſt. 5. volum. 1.* Rebuffum *tom. 2. ad conſtitutiones Gallic. tit. de conſtit. reddituum, art. 1. gloſſ. 8. num. 14. & 15.* & Valenzuelam *conſil. 15. num. 13.* & Beroi. *conſil. 46. num. 11. lib. 1.* & de aliis pluribus limitationibus, in quibus confuſio actionum ceſſat, accutè videbis apud ipſum Amatum *eadem reſol. 66. à principio.*

Et pro noſtra, illud etiam vtget; nam creditor, qui debitoris adiuit hæreditatem abſque inuentario cenſetur ſibi de ſuo credito ſatisfeciſſe, quia confuſio habet vim ſolutionis, vt plenè per Amatum *ibidem num. 2. & num. 19.* hoc tamen procedit ad fauorem hæredis: non tamen in eius præiudicium, quoniam ſi illa ficta ſolutio allatura eſſet aliquod damnũ hæredi; nullatenus inducitur, nec præſumitur; ita declarat Paul. de Caſtr. *in l. Stichũ, §. additio. ff. de fideiuſſorib.* Rodrig. *de redditibus, lib. 2. q. 19. ſub num. 4.* Seſſe *deciſione 46.* Hondedeus *conſil. 58. n. 53. lib. 1.* Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſ. 7. gloſſ. 3. p. 7 n. 46. & 48. vol. 2.* Anton. Amat. *d. reſol. 56. n. 20.*

132 Et in indiuiduo quod hæc clauſula ceſſionis faciendæ per creditorem debitori emptori ſit valida, & efficax, vt eius vigore poſſit debitor, vel eius fideiuſſor contra poſteriorem creditorem ſuperuenientem vti retentione bonorum hypothecariorum, & ex ea per iuris ſubintrationem in locum priorũ poſteriores excludere, probarunt poſt gloſſ. Bart. *in l. vſucapio. & C. de pignor.* Bart. *in l. 1. §. cum prædium, verſ. ſed quæro quale remedium. & in l. Ariſtot. 3. quæſt. D. de pign.* Neguſant. *de pignorib. 5. part. membr. 3. num. 74.* Alfonſ. de Guzm. *vbi proximè ci-*
133 *tatus, num. 101.* quod vulgare eſt, & quotidie vſitatum, in quolibet rei hypothecatæ emptore ſoluente prioribus creditoribus, ex pretio conuento ceſſionem ab eis obtinere, ſe hac cautela præmunire, & ad ſubintrandum eorum ius, & ad excludendum quoſlibet alios poſteriores creditores ſuperueniẽtes, & agere volentes contra emptorem ipſum pro ſua hypothecata actione, in eadem re empta; iuxta *l. 1. & toto titulo, C. de his qui in locum prior. credit. ſucced.* vbilibet paſſim per DD. maximè Anton. Amat. *variarum reſolutionum, c. 7. per totum.*

134 Et quando hæc clauſula repugnaret veræ tranſlationi dominij in ſubhaſtatione factæ, adhuc tamen ſumenda foret interpretatio pro cautela contrahentium, vt impediretur repugnantia, & vera emptio ſubſiſteret; provt in ſimilibus terminis de emptione rei ſub pacto de acollando cenſum tertio creditori debitum ſuper ea, eleganter dixit Rota *deciſione 160. n. 1. prope finem, ex n. 2.* in hæc: *Similiter præmiſſis clauſulis habilibus ad tranſferendum dominium provt ſunt ad habendum, &c. & conſtituti, &c. niſi pro hypotheca, & cautela reſeruatio eſſet intelligenda, implicaret contrarietatem, nempe tranſferre, & reſeruare, vnde ſumendo interpretationem per quam diſpoſitiones contrahentium ſaluari poſſunt, à contrarietate. Alexand. conſil. 141. num. 6. lib. 2. Decius conſil. 341. num. 7. & Couarr. variarum reſolutionum, lib. 3. cap. 11. num. 5. & Rota in allegata Romana,* Afflictus, *bene ſenſerint partes de reſeruatione pro cautela, non autem ad reuocandam tranſlationẽ dominij iam factam, nec repugnant deciſiones in contrarium allegatæ Surdi 305. num. 38. Magni 91. num. 6. & deciſione 92. num. 12. & deciſione 181. num. 18. poſt Staril. de Saluiano interdicto, quia in omnibus agebatur de reſeruatione compatibili, non autem de contraria, & continentes repugnantiam, prout in præſenti contingit,* &c.

Et quod pacta quæ alias repugnarent naturæ 135
contractus, & impedirent tranſlationem dominij rei venditæ, & traditæ ſuſtineantur, quatenus ſint appoſita pro cautela, & ſecuritate venditoris; probant ex textu *in l. procuratores, §. planè, D. de tribut. act. l. cum manu ſata, D. de contrah. empt.* Gregorius Lopez *in l. 28. gloſſ. 1. tit. 5. part. 5.* & ibi latè Hermoſilla *ſuper dict. gloſſ. 1. ex num. 40. & ſeqq.* Tiraquell. *de tract. lignag. §. 1. gloſſ. 1. à num. 36.* qui *num. 39.* plures adducit Anton. Gomez. 2. *tom. variarum, cap. 2. num. 30. verſic. idem etiam.* Parlador. *lib. 2. quotid. cap. fin. 1. part. §. 9. num. 7.* & *num. 1.* Surdus *deciſione 220. num. 13.* Gratianus *tom 3. diſceptat. 523. num. 1. 2. & 3.* Caldas *de empt. & vend. cap. 23. n. 31. in fin.* Franchis *deciſione 506. ex num. 5. & cap. 5. ex num. 2.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 31. & deciſ. florent. 91. num. 8. & 9.* Marta *deciſ. 43. num. 2.* Seſſe *deciſ. 42. à num. 23.* Surdus *deciſione 344. à num. 11.* Mantica *de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 27. n. 4. & 5.* Valenzuela *conſ. 59. num. 35.* qui loquuntur in venditore tradente rem cum pacto reſeruationis dominij, donec pretium ſibi perſoluatur.

Quare firmiter concludendum erit in præſenti 136
quæſt. propoſita, quod emptor rei in ſubhaſtatione cum pacto recognoſcendi cenſus creditorum, nullatenus ſit admittendus ad dimiſſionem eiuſdem rei, nec etiam creditores (quorum credita fuerunt conſignata per viam ſolutionis in pretiũ recognitione conditionatum quantumuis in dimiſſione victi fuerint ſiue iure, ſiue iniuria) poſſunt habere recurſum ad bona primi debitoris, cum reuera per eum fuerint iam dimiſſi, & obligatio penitus extincta, debitórque liberatus, turũque remanſit, ita vt periculum nominis, ſeu pretij adiudicati, & recepti ad eoſdem creditores pertineat, non ad debitorem, qui verum nomen in ſolutum dedit, iudice authore, ad latè tradita ſuperius *ex n. 14. verſ. ſed quando ex hac acollatione,* &c. *Et ex num. 22. cum multis ſequentibus, verſic. ex quibus manifeſtè colligitur,* &c.

Tum etiam, quia ex hac dimiſſione officij præ- 137
tenſa per emptorem, creditoribus (vel etiam alias iniuſtè admiſſa) nihil detrahitur conſignationi factæ in pretium, quod tunc temporis firmum, & verum fuit, ad quod duntaxat tenebatur debitor cedens, nomini, *ad l. ſi nominis, D. de hæredi. vel action. vend.* cum ſimilibus. Quare hæc dimiſſio prætenſa nihil tangit, nec dependet ab illa irreuocabili venditione facta per ſubhaſtationem, cum libera, & abſque hypotheca tranſiſſet in emptorem, provt hactenus indiſſolubiliter probauimus: ſed prouenit ex nouo recognitionis contractu inito, tacitè, vel expreſsè inter emptorẽ, & creditores, diuerſo quidem, nouo, & ſeparato independenter à prima venditione in ſubhaſtatione, quæ perfecta inuariabilis, & irreuocabilis permanſit inter debitorem, (cuius erat dominium officij) & emptorem plus hoc modo licitantem, ad contentum, & ſatisfactionem creditorum, provt abundè, & apertiſſimè probauimus per diſcurſum totius huius cap.

Periniquum etenim foret, emptorem hunc ad- 138
mittere ad dimiſſionem, & contra totius iuris regulas (vt vidiſti) ſed adhuc crudele valde, & inhumanũ admittere iterum creditores legitimè dimiſſos ad recurſum contra principalẽ debitorem,

qui

qui pro eorũ ſatisfactione,ſolutione,& dimiſſione dominium ſui officij,& poſſeſſionẽ à ſe abdicauit, & in emptorem trãſtulit,quod ſi non præſente pecunia venditum fuit,ſed habita fide de pretio;hoc non prouenit ex culpa ſua,ſed ipſorum creditorũ, qui eidem pretij generi aſſenſerũt,& acquieuerunt
139 tacitè, vel expreſsè, & contenti fuere hoc genere ſolutionis.Et certè non ex ſua eorum liberalitate, pietate,æquitate,aut charitate,ſed potius ſuæ vtilitati conſulentes, vt ne deficiente licitatore, vel ſtante, iuſtum non offerente pretium, cogerentur officium,metipſum in ſolutum rigoroſo (iuſto tamen) pretio taxato inuiti recipere, iuxta quæ nos abundè 1.*p.c.*18.à principio diximus, innumerabilibus DD.citatis, quibus adde optimè tractantem Hermoſilla *in l.*51.*tit.*5.*p.*5. *gloſſ.*7. *ex n.*14. *& ſeqq. tom.*2. *fol.* 232 indéque debitor ipſe per adiudicationem huiuſmodi in pretium obligatione in totũ liber remaneret,*ex l.à D.Pio,§.ſi pign.D.de re iudita*, quem ſuperius interpretamur,quapropter ſi ob eorum contentum, & conſenſum rem aliter ſubhaſtari paſſi ſunt ſuo iuri renuntiantes, ſibi imputent, nam quidquid inde euenerit ſibiipſis,& non debitori parato eis ſatisfacere, & ab obligatione diſcedere,debet omnino imputari,ex iuris notiſſima regula, damnum quod quis *de reg. iur.in* 6. qui iam ob conſignationem in pretium(tale,quale creditores approbarunt)dimiſſi faerunt,& obligatio prima penitus extincta, ob quam redire non poſſunt,niſi ſequuta officij venditi euictione.

140 Itaque aſſenſu creditorũ exiſtente erga pretium conditionatum, nulla conſideratur vtilitas debitoris,ſed tantum creditorum,cum ille ſemper tutus fuit de vero,& iuſto pretio ſuæ rei, ſi non inueniſſet emptorem, vel inueniſſet iuſtum pretium tamen non offerentem,ipſis danda foret inuitis in ſolutum creditoribus iuſto pretio taxata,ideoque ipſi ſuam non alienam vtilitatem geſſerunt,

141 Hinc prius vt abeamus,illud animaduertendum, quod poſtquam licitator in ſubhaſtatione rei in inſtantiam creditorum vendendæ attulit loco pretij oblati recognitionem creditorum,iſtis citatis, & minimè impugnantibus,ſed ideo tacitè,vel etiã expreſsè conſentiẽtibus, iuxta terminos à principio huius capposítos & re tradita emptori licitãti,& exinde ſoluẽti annuos redditus creditoribus, ipſiſque recipientibus abſq;alia recognitionis ſcriptura,& inſtrumẽto;ſufficere, pro extinguẽda pri-
142 ma obligatione,& inducẽda nouatione,probatur, tum quod cenſus creatio, & conſtitutio ſcripturã pro forma non requirit,& ſufficit inter partes cõuentio,ſeu conſenſus,licet ſicut in cæteris contractibus venditor cenſus poſſit cogi ad ſcripturam conficiendam,altiſſimè & eleganter probat Auendam.*de cenſib.c.*84.*per tot.& c.*18.*n.*4.*& c.*5.6.*&* 7. & innumerabiles alios Doctores, *& Rotæ deciſiones*,in comprobationẽ congerit Cencius *de cenſib. q.*43.*per totam*,& ſignãter *ex n.*13. *cum multis ſeqq.* vbi exactè diſputat, & ſic reſoluit in terminis motus proprij Pij V.contrariũ inſinuantis,cui mirabiliter Cencius, & cæteri ab eo laudati ſatisfaciunt.

143 Tum ex omnibus fundamentis quæ adducimus ſuprà *ex n.*62.*cum ſeqq.verſic.ſed an creditorum debeat adeſſe*, &c.

Tum etiam quia inter creditores, & licitatorẽ fuit iam geſtus,& celebratus contractus recognitionis promiſſæ in licitatione authoritate iudicis, & calore iudicij,in quo quaſi contrahi, & obligationẽ oriri,non eſt dubium, *ex l.*3.*idem ſcribit, D. peculio,l.*2. *D.de prætor ſtipulat.*Ioan.Bellet.*diſquiſ. cleric.p.*1.*tit.de fauore cleric.reali,*§.1. *n.*8.*pag.*275. Ceuall.*commun.contra commun.tom.*4.*q.*897.*n.*887. Gonzalez *de reg.de alternat. gloſſ.*6.*n.*171. Ioannes Maria Nouarius *in praxi elect. & varia fori, q.*20. *n.*8.*ſect.*2.*fol.*183.Giurba *deciſ.*99.*n.*4.imò actus iu- 144
dicialis potentior eſt extraiudiciali,*l.pacta nouiſſima,C.de pact.*Tiraq.*de retract.conuent.ad finem,tit. n.*154.vbi alios allegat.

Ea namque quæ in iudicio gerunt efficaciora 145
ſunt his,quæ extraiudicialiter fiunt, Barbatia *conſil.*47.præclarè *col.vlt.lib.*2. qui ex eo ad plurima infert,*in conſil.* 53. eiuſdem initij, *col.* 5. *verſ. etſi quiſpiam, eodem lib.*2. Iaſon *in d.l.pacta nouiſſima.* Ferro *in conſuetudinib. Burdegal.tit.de retract.*§.13. ſequitur Tiraquell.*loco cit.*Rom.*conſil.*63.*n.*2.Crauetta *de antiq.tempor.*3.*partic.n.*27.Iaſon.*in l.iuriſgentium,*§.*quod ferè,col.*2. *D. de pact.*Bart.*inl.ex hoc ſcriptura, n.*26.*D.de donat.* Cencius *conſ.* 305. *col.* 4.*lib.*3.Menoch.*de præſumpt.lib.*3.*præſumpt.*133.*n.*3. pro quo facit celebris textus *in l. cum oſtendimus,* §.*fin. D. de fideiuſſ.* vbi diſponitur, quod ſimplex præſentia iudicio habet vim ſtipulationis, abſque 146
alia vocis expreſſione.Pirrus Maurus, Aret. *in tr. de fideiuſſ.*2.*p.principali.ſect.*3.*n.*2.*fol.mihi* 256.*l.pacta nouiſſima,*ibi, *maxime (ſicut proponis) apud acta præſidis aſſeuerauit,*&c.*C.de pact.*Et habent execu-
tionem paratam velut res iudicata,ob calorem iu- 147
dicij, plurima congerit poſt iura, & Doctores. Mantica *de contract.l.*24. *tit* 7. *à principio.* & ſignanter *n.*4.*ex verſ.ſed negari non poteſt*, &c.*cum ſeqq.to.*2.quo pertinet,quod confeſſio in iudicio 148
habet vim publici inſtrumenti, *l.cum te, la* 2.*C.de tranſact.* imò continente efficaciorem publico 149
inſtrumento ob authoritatem, & calorem iudicij, tenuerunt quamplurimi relati,& ſequuti à Cencio *de cenſib.q.*43.*ex n.*20.*cum ſeqq*

Et quod inſtrumentum quolibet geſtum in iudi- 150
cio paratam habeat executionem,authoritate, & calore,fori,probat poſt Bart.*in l.tale pactum,*§.*qui pronocauit, D.de pact.*& illic Paul. & Iaſon *n.* 8.& idem Bart.Bal.& Paul.*in l.cum pro quo,D.de in eius vocand.*Alexand.*in l.à Diuo Pio,in princ, D. de re iud.*Afflict.*deciſ.*387. Bald.*in l.*2. *C.de fide inſtrum.* Roderic.Xuar.*in tit de los emplacamientos,*§.*ſed pone.num.*15.Parlador,*lib.*2.*rer.quot.*1.*par.*§.10.*per totum,*latiſſimè & pulchrè plurimis relatis Doctoribus eamdem concluſionem probat Cald. Pereira *de renouat. emphyteuſ. q.*11.*n.*4.

Tum etiam, quia per ſubhaſtationem venditio 151
efficax eſt, & indiſſolubilis contractus, à quo per pœnitentiam recedi non poteſt, provt abundè probauimus 2.*p.cap.*8.*à principio.*Adeò quod licitator cogatur etiã coërtionibus perſonalibus pro implenda oblatione à ſe facta. Rebuffus *de literar. oblig.art.*5.*gloſſ.*3.*n.*16. Follerius *ſuper conſtitutionibus Regni Siciliæ in rubr.de Epiſc. & Cleric.in conſtit.ſi quis n.*20.Carpan.*ad ſtat. Mediolan.cap.*167. *n.*14. Decius *conſ.* 158. *n.*10. Graſſis *in præludio except.n.*149. Caſtill. *deciſ. n.*6. Cumia *ritu* 17. *n.*125. Aſinius *de executione,*§.4.*c.*70 *n.*2. *&c.*87.§.6.*c.*2. *n.*1.*& ſeqq.*Anton.Amat.*variar. reſol.*38.*n.*4.

Atque ideo actus ſubſequẽs ſemper in executio- 152
nem tractatus,& contractus præcedẽtis factus intelligitur,& præſumitur,*l.*4.§.*vnde quæri poteſt D. de manumiſſ.l.qui in alien.*1, §.*ſi is,qui putabat.D.de acquir.hæredit.*cum aliis per Maſcardum *de prob.at. concluſ.*619.*n.*2..*& concl.*1259.*n.*6. Menoch.*de præſumpt.lib.*2.*q.*74 *n.*3.*& lib.*3.*q.*49.*n.*3. Surd.*dec.*325.

n.7. Tusch. *litt. A, concl.*152. sicut dicimus de solutione, subsequuta, quæ non potest referri ad aliud, quam ad titulum præambulum, *l.2. C. de acquir. poss.* Bart. *in l. triticum, ff. de verb. oblig.* Surd. *cons.*16. *n.*13. *& dec.*221. *n.*3. Ozasc. *dec. Pedemont.*57. *n.*17. Rota Ianuens. mercatu. *decis.*4. *n.*21. *decis.*6. *n.*10. *& decis.*91. *n.*4. idem Surdus *dec.* 317. *n.*19. Menoch. *de præsumpt. lib.*3. *præsumpt.*49. plura Pirrum Maur. Aretin. *in tract. de solut. cap.*7. *per totum*, quia à primordio tituli posterior formatur euentus *l.*1. *C. de imponen. lucr. descript.* & in dubio actus censetur potius factus ex causa necessaria, ad quam gerens tenebatur, quam ex voluntaria. *l. Arist. §. de iur. deliber. l. pater filium, in fin. D. ad leg. falcid. l. miles, §. fin. D. de adulter. l. proximè, D. de ritu nupt. l. si cum dotem, §. si pater, D. solut. matr. l. huiusmodi, §. cum pater, D. de leg.*1. videnda erunt quæ diximus supersuperius *n.*78. *vers. comprobatur, quoniam si procedat sola promissio de vendendo*, &c.

154 Hinc dixit Rota in vna Foroliuiensi, quam adducit Cencius *de censib. tom.*2. *dec.*96. *n.*24. quod quando apparet de obligatione præcedenti imponendi censum, ad quem tenebatur debitor, si sequatur diutina census solutio non potest dubitari de ipsius census impositione, sequitur Cencius *de censib. q.*34. *n.*34. videndus *ex n.*33.

155 Et insuper in his terminis, quod quando pretij loco offertur centum, & creditorum recognitio, vt valeat perfecte, si subsequatur effectus, probatur Gratian. Giurba, & Alex. Ludou. citati, & sequuti per Hermosilla *in l.*32. *gl.*7. *n.*9. *tit.*5. *p.*5. *to.*2. *fol.*232. & nos latius *supra ex n.*14. *cum sequentibus, vers. sed quando ex hac acollatione*, &c. Adde Manguilium *de euiction. q.*45. *ex n.* 20. quia dum finem habemus, non curamus de mediis.

156 Et cum casus iste in eisdem terminis, & iuxta præfatas omnes circumstantias cõtrouerteretur in hac Regali Cancellaria, per sententiam reuisionis translatam in rem iudicatam, *ita per pientissimos Senatores fuit determinatum, & creditores nempe cum effecta esse solutos, & propterea debitor nouiter ab eis conuentus fuit absolutus.*

157 Ex hac tamen re iudicata in fauorẽ principalis debitoris lata, alia orta fuit lis inter tertium possessorem rei hypothecatæ, & ipsos creditores, prætendentem rem à se possessam liberam ab omni pignoris nexu manere, accedente declaratione per rẽ iudicatã in fauorẽ debitoris eos fuisse cum effectu solutos, cum solutione omnis tollatur obligatio, & per consequens ipso iure resolutum fuerit ius hypothecæ, necnon executoriam antea obtentam per ipsos creditores contra tertium hypothecæ possessorem, quem vel ad recognoscendos census, quibus res erat affecta, vel rem ipsam dimittendam condemnauerant, cessare omnino, nec in posterum ex ea aliquid exigere posse tanquam prorsus indebitum, quam quæstionem ad partes disputantes vtiliter absoluimus, supra *cap.* 1. *ex num.*118. *cum multis sequentibus, vers. nunc tractandum, & de alia controuersia*, &c. hac 3. *p.* vbi vsque ad refectionem videbis.

CAPVT III.

Bona emphyteutica, & censualia, an corpus concursus ingredi debeant, vt subhastentur, atque emphyteutæ creditoribus satisfiat, aut eis in solutum dentur.

Vel, an potius in pignus creditoribus assignanda, vt ex fructibus, vita debitoris durante, sua credita consequantur.

Et an dominus directi dominij, vel censuarius, siue tanquam talis, siue tanquam creditor ad concursum comparens, sit in prædictis creditoribus cunctis præferendus.

SVMMARIVM.

*Increpatur Auendanus sectator, bona emphyteutica non intrare in concursum, ab emphyteutica formatum, & per concursum ipso iure resolui: atque deuolui ad emphyteutam, num.*1 *& n.*2. *&* 31. *&* 63

*Emphyteusis regulariter intelligitur concessa pro hæreditatibus & successoribus emphyteutæ, n.*3.

Emphyteusis hæreditaria venit in concursum ab emphyteuta notum, n 4.

*Ius emphyteuticum subhastatur absque domini directi licentia, n.*5. *& n.*21

*In huiusmodi alienatione non causatur omissum, nec deuolutio ad dominium, n.*6. *&* 10

*Emphyteutica bona in defectum licitatoris possunt æstimata in solutum dari creditoribus, saluo iure directi domini, n.*7

*Dominium vtile cum, melioramentis, quod debitor in emphyteusis habet, transit in emptorem, num.*8. *num.*9

*Emphyteutici, iuris subhabstatio pro ære alieno soluendo, vel adiudicatio, est necessaria alienatio, quia non eget licentia domini, nec causat deuolutionem, n.*16. *&* 15.

*Emphyteusis hæreditaria, sicut potest trãsire ad extraneos; ita etiam subhastari pro soluendis creditoribus, num.*11

*Datio in solutum voluntaria non permittitur emphyteuta absque pœna commissi. n.*12

*Caldas Pereira adducitur, n.*13. 14 *&* 15

*Florez de Mena adducitur, n.*16.

*Emphyteusis hæreditaria potest pignori obligare, & in generali bonorum obligatione venit absque licentia domini directi, n.*17

*Obligatio ista durat, durante iure debitoris, quo finito resoluitur, n.*18

*Census imponi potest super rebus emphyteuticarijs, saluo iure domini directi, n.*19

*Emphyteutica res venit sub appellatione bonorum, in generali bonorum obligatione, n.*20

*Emphyteutica bona possunt subhastari absque domini licentia, n.*21

*Non possunt tamen tradi licitatori, nisi prius requisito domino, an velit pro tam bona recipere, n.*22. *&* 24

In

In alienatione neceſſaria dominus directus præfertur licitatoribus,n.23.
L.fin.de iur.emphyt.& l.fin. tit.8. part.5. expenduntur.ibid. & n.25.
Subhaſtatio, vel adiudicatio iuris emphyteuticæ non transfert in licitatorem plus iuris, quàm apud debitorem erat,n.26.
Dominus directi dominij non tenetur emptorem admittere vltra ius, quod erat apud venditorem, num. 27
Emphyteuſis alienatio cum conſenſu domini an noua ſit emphyteuſis in perſona emptoris ita, vt eum dominus teneatur inueſtire pro tribus propriis generationibus; affirmat Corbulus. numero 28.
Voces, & generationes emphyteutæ alienantis, cum conſenſu domini attenduntur, nec emphyteuſis prorogatur ad nouas, verius tuentur Caldas, & alij,n.29.& 30.
Emphyteutam cadere in commiſſum, & bona ad dominum deuolui ob concurſum peractum inter ſuos creditores falſum eſt,n.31.
Laudemium an debeatur dominio ex ſubhaſtatione rei emphyteuticæ à iudice facta pro ſatisfactione creditorum, remiſſiuè,n.32.
Emphyteuſis conceſſa pro filiis, & nepotibus, non vt hæredibus, vel pro familia non poteſt ſubhaſtari, à iudice pro ſolutione creditorum. num.33.
Debitor emphyteuta non eſt abſolutè dominus dominij ſed duntaxat ad vitam.n.34.
Emphytheuta primus non poteſt contrahere debita, quorum cauſa valeat vtile dominium alienari in preiudicium ſucceſſorum,n.35.
Fructus emphyteuſis familiaris ſolum poſſunt adiudicari creditoribus vita debitoris durante. num. 36.
Commoditatem, non ius emphyteuticum familiare alienare poteſt poſſeſſor, debitor emphyteuta. num. 37.
Forma primitiua emphyteuſis ſemper ſeruanda eſt, num.38.
Briti ſententia adducitur in confirmationem, numero 39.
Gamæ deciſio adducitur,& Iulij Clari,n.40.
Filius ſuccedens in feudo, aut emphyteuſi paterna non tenetur ex ea creditoribus paternis, etiamſi hæreditatem adierit cum inuentario,n.41.
Laudemium non debetur, quando fructus rei emphyteuticæ adiudicantur creditoribus durante vita debitoris, n.42.
Euphyteuſis non hæreditaria,empta tamen ex pecunia patris, acquirentis, an ſaltim reſpectu pecuniæ poſſit pro ſolutione creditorum alienari. n. 43. remiſſiuè.
Emphyteuſin pro ſe, filiis, & nepotibus quæſitam an acquirens poſſit liberè alienare,etiam in præiudicium vocatorum, n.44. remiſſiuè.
Emphyteuſis hæreditaria, quæ vltra tacitam alienationis prohibitionem, expreſſam habet, nequit ſubhaſtari, aut in ſolutum creditoribus aſſignari abſque conſenſu domini. numero 45. & 46.
Emphyteuſis commoditas prohibitione expreſſa non obſtante,vita debitoris durante, poteſt creditoribus aſſignari,n.47.
Fructus emphyteuſis non prohibentur alienari, aut pignorari pro vita debitoris, n.48.
Idem in maioratu, & aliis diſpoſitionibus expreſſam prohibitionem alienationis habentibus,n.49. & n.50.
Leges Luſitaniæ circa alienationem emphyteuſis pro ſoluendis creditoribus explicantur,n.51 remiſſiuè.
Florez de Mena doctrina adducitur, n 52
Meliorationa in emphyteuſi facta poſſunt obligari, pignorari, & alienari, requiſito prius domino, an velit pro tanto,n.53.
Dominus directus omni iudicationi, & alienationi præfertur pro eodem pretio,n.54.
Cenſualia bona per debitorem poſſeſſa in concurſus corpus ingredi debet,n.55.
Cenſus reſeruatiui bona pleno iure in cenſuarium tranſeunt, cum onere ſoluendi penſionem in futurum,nullo dominio, apud concedentem remanente,n.56.
L.fin.C.de rerum permutatione, exornatur, &c. conſtitutus,de religioſ.domib.n.57.
Cenſuarius debitor poteſt ad libitum rem cenſuariam alienare abſque metu commiſſi, n.58.
Commiſſum in cenſu reſeruatiuo ob non ſolutam penſionem etiam per mille annos non datur, n.59.
Alienatio, ſubhaſtatio cenſus reſeruatiui, cum onere penſionis tranſit in quemlibet,n.60.
L.fin.C.ſine cenſu vel reliq. exornatur. & l. Imperatores.C.de vectigal.n.61
Dominus directus emphyteuſis, vel cenſuarius comparens in concurſu per debitorẽ formato an præferatur in re cenſuaria,vel emphyteutica,n.62
Auendanus iterum increpatur,n.63.
Dominus directi dominij dupliciter poteſt comparere in concurſu formato ab emphyteuta, vel cenſuario, aut tanquam dominus, aut tanquam creditor, n.64.
Emphyteutica bona quando ſubhaſtantur, dominus præfertur pro eodem pretio, n.65.
Dominus rem emphyteuticam diſtractam ad inſtantiam creditorum iure prælationis recuperans liberè,& ſine hypotheca deuoluitur,n.66.
Pignus diſtractum ad inſtantiam creditorum liberum tranſit in emptorem,n.67.
Cenſus ſi per viam donationis, legati, inſtitutionis, emptionis, aut ex quolibet actu voluntario emphyteuſis ad dominum tranſeat abſque creditorum conſenſu, quia tunc pro tempore emphyteuſis onera durant, n.68.
Res emphyteutica eo caſu ad dominum redit non tanquam ad dominum,nec iure dominij directi, ſed tanquam ad extraneum,n.69.
Dominus cenſus reſeruatiui ius prælationis in re cenſuali non habet,n.70.
Cenſuario an competat retractus, quando dominus cenſus vendit in penſionis,n.71.
Dominus directi dominij, & dominus cenſus reſeruatiui poſſunt concapere in concurſu tanquam domini rei,iure conſolidationis, & deuolutionis cauſatæ,n.71.
Emphyteuſis deuoluta ad dominum libera,& ſine hypotheca, & onere interim impoſito ab emphyteuta deuoluitur,n.73.
Dominus rei ratione ſui dominij præfertur in ea omnibus quibuſlibet creditoribus, n.74.
In cenſu reſeruatiuo res non cadit in commiſſum, ſiue per viam alienationis, ſiue penſionis non ſolutæ etiam per mille annos.75.
Res cenſuaria poteſt ob pactum expreſſum cadere in commiſſum,ſicuti emphyteuticaria, n.76.

In

In re censuaria dominus non prefertur anterioribus creditoribus, cessante pacto commissi. n.77.

In re censuaria, quæ virtute pacti cecidit in commissum præfertur dominus, eam vendicans omnibus creditoribus, secus si per commissum ad eum non fuerit deuoluta, n.78.

Res censualis, quæ cecidit in commissum inter bona domini iudicatur, non inter bona debitoris census, n.79.

Alienatio non propriè dicitur, nisi dominium plenè, & irreuocabiliter sit translatum, n.80.

In re censuaria, quæ in commissum non cadit, creditores anteriores domino census præferuntur. n.81.

In re aliena, quæ reperitur inter bona debitoris dominus vindicans cunctis præfertur, n.82.

Debitor de bonis suis, non de alienis facere potest concursum inter suos creditores, n.83.

L. etiam superficies 16. ff. qui potior in pignor, habeant, ponderatur, n.84.

Res censuaria, vel emphyteuticaria, quæ cecidit in commissum ad dominium deuoluitur libera, & extinctio iure pignorum interim impositio, n.85.

Ad rem domino deuolutam nullus creditor cum eo concurrere potest, n.86.

Iure principali sublato, ius prælationis euanescit. n.87.

Dominus directi dominij, aut censuarias an pensionibus decursis præferantur anterioribus creditoribus in ipsa re, n.88.

Domini directi dominij, vel census reseruatiui competit hypotheca in ipsa re pro pensionibus soluendis, n.89.

Et omnibus in re ipsa pro pensionibus præferuntur. n.90.

Hypotheca orta à principio acquisitionis ipsius rei omnibus etiam anterioribus præfertur, n.91.

Dominus directi tanquam extraneus creditor comparens in concursus pro credito sibi debito nullam prærogatiuam habet in re emphyteutica, seu censuaria, n.92.

Emphyteutica res, seu feudataria hypothecata cum consensu domini, an ad eum deuoluatur libera, vel an etiam post deuolutionem duret hypotheca, n.93.

Liberam deuolui, non obstante consensu, tenent plures. n.94.

Liberam non deuolui, sed durare hypothecam post deuolutionem legitimè subsequutam, & aliquid operetur consensus domini, probabilior, & receptior est opinio, n.95.

1 IN hoc articulo incautè, & imprudenter se gessit Lud. de Auendaño *in tract. de censibus, c.11. n.1.* & 11. & *in cap.111. ex n.4.* vbi duas propositiones ineptas, sine lege, & sine auctoritate aut iuris fundamento absolutè affirmat; 2 primam quod bona emphyteutica non intrant in concursum formatum per emphyteutam debitorem, cum debitoris bona non dicantur, sed extra eius patrimonium sint, ad quæ creditores sui nullum ius prætendere possunt; secunda, quod facto per emphyteutam concursus ipso iure resoluatur emphyteuticarius, seu censuarius contractus ob commissum, & bona liberè reuerti ad dominium, & cum directo dominio consolidari, in quibus propterea dominus in eidem præferatur emphyteutæ, & censuarij cunctis creditoribus.

Hæ absolutæ propositiones sic indigestè sumptæ falsæ sunt, & contra communem innumerabilium Doctorum assertionem, & regulam in contrarium affirmantium; ideirco ne huius auctoris desidia decipiamur, distinctè procedendum erit, & per conclusiones singulas examinandæ sunt, & in primis quod attinet ad bona emphyteutica. 2

Prima erit, & firmissima, conclusio quod si bona in emphyteusim concessa fuerint pro hæredibus, & successoribus emphyteutæ (prout singulariter omnis emphyteusis concessa intelligitur iuxta plurimos Doctores laudatos, & sequutos per Aluar. Valasc. *de iure emphyt. quæst. 49. sub num. 2.* ante medium) in concursum motum per emphyteutam debitorem veniunt, subhastantur, & venduntur absque domini directi licentia, aut assensu, & ex eorum pretio creditores satisfiunt, cum sit alienatio necessaria, in qua non datur commissum, nec deuolutio ad dominū, quia hoc casu pro executione sententiæ, & solutione creditorum istis instantibus bona emphyteutica rectè capi valent, necnon in defectu licitatoris, ea potest Iudex æstimata dare in solutū, Semper tamen saluo iure domini directi ad pensionem consequendam, & exigendam à quolibet tertio emptore, qui eum tenetur recognoscere, quoniam duntaxat subhastantur, & adiici potest ius emphyteuticum, & illud vtile dominium, quod penes se debitor habet, necnon meliramenta pleno iure sibi competentia; hanc conclusionem in terminis firmarunt glossa, Bartol. & communiter cæteri Doctores *in l. si finita, §. si de vectigalib. ff. de damno infecto*, testantur communem opinionem Iason *in l. fin. num. 113. Cod. de iure emphyteut.* mirabiliter Auendan. *resp. 13. num. 1.* post Bart. & Iason necnon eundem Bartol. *in l. quemadmodum ad fin. Cod. de agricol.* & *lib. 11.* & Auarot. *in cap. imperialem de prohibit. feudi alien.* per Feder. & Ioannem de Ripam *in l. 1. de pignoribus, num. 13.* Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. cap fin. 5. p. §. 3. num. 33.* quem sic generaliter loquentem ad terminos huius conclusionis trahere debes iuxta DD. à se allegatos. 3 4 5 6 7 8

Eandem opinionem latè probat Aurelius Carbol. *de iure emphyteut. cap. 14. de priuat. ob alienat. limitat. 19. per totam, fol. mihi 318. & seq. qui num. 1.* ponit pro regula, quod pro solutione creditoris possunt capi bona emphyteutica, & possunt à iudice dari in solutum eidem creditori emphyteutæ quoad ius debitoris, saluo iure domini ad canonē, laudemium, & prælationem, quia hæc venditio subhastatio, & adiudicatio dicitur necessaria cum iudicium reddatur in inuitum, ad quam faciendam non requiritur licentia, & assensus domini directi dominij, sed potius in ea limitatur, *l. fin. Cod. de iure emphyteut.* & propterea bona nec cadunt in commissum, nec fit ad directum dominium deuolutio, vt per DD. *in d. l. si finita, §. si de vectigalibus, ff. de damno infecto*, & per Bald. *doctrinam in terminis in cap. imperialem in princip. num. 11. de prohibita feudi alien.* per Federic. Iason *in d. l. fin. q. 5. num. 113.* Alciat. *consil. 343. num. 3.* Afflictum *decis. 191. in dub. 1.* Gratum *consil. 333. num. 9. & seqq. col. 1.* qui testatur de communi opinione quam tamen amplectitur Rodoanus *de rebus Ecclesiæ de caducis. ob rei alienat. num. 32. versic. emphyteuta quoque. pag. 520.* Tiraquell. *de retract. lignagier. § 1. glos. 14. num. 10.* Decius *consil. 160. colum. 2. versic. & hoc saltem videtur habere locum*, &c. Et idem Corbul. *in num. 2.* hunc regulam declarat, procedere, 9 10 11

dere,quando emphyteusis est hæreditaria,& potest transire ad extraneos,quia tunc potest per iudicem dari in solutū creditori vtile dominiū illud pertinens emphyteutæ debitori absque reatu commissi (saluo iure domini)ex Saliceto in Auth.*l.qui vers. tertio est videndus,C.de bonis author.iudic. possiden.* & Bald.*in cons.*306.*verba investituræ,vol.*& Alex.*d. cons.*343.*n.*3 *& seqq.& ex n.*3.*cum seqq.* pulchrè de-
12 clarat ipse collatus post plurimos allegat hanc regulam minimè procedere in datione in solutum voluntariè facta per emphyteutam creditori extra iudicium cum hoc casu sit venditio, & alienatio voluntaria sibi à iure prohibita absque assensu domini directi, quo casu res cadit in commissum, & ad dominium deuoluitur,& directo dominio consolidatur.

13 Hanc eandem sententiam amplissimè prosequitur Caldas Pereira *in tract. de extinct. emphyteusis, cap.*6. *ex num.*3.*cum multis seqq.dicens quod in alienatione rei emphyteuticalis facta per iudicem pro satisfactione creditorum emphyteutæ non habet locum, l.fin. C. de iure emphyteut.* qui cum sit alienatio coacta,& necessaria non requirit consensum,& licentiam domini ex Auendano *respons.* 13. Iason & Afflicto *quæst.*191.*num.*1. Decio *consil.*160. *colum.*1. *ad finem.* Roman. *consil.* 280. Alexand. *consil.* 215. *columm.*2. Socin.*consil.*8.*col.fin.volum.*4.Iason *in l.si vnus,*§.*pactus ne peteret, num.*29.*ff.de pactis.* Bruno *consil.*44. *colum.*3. *dub.*3. Aymon *consil.* 115. *col.* 1. *in fine*, ex celebri doctrina Baldi *in cap.*1. *col.*3. *de prohib. feud. alien.* Feder. Iason.*in l.cætera*, §.*sed si paruerit*, *num.* 10.*ff. de legatis* 1. Cassaneo *consil.* 11. *num.* 79. Capecius *quæst.* 99. *col.* 2. Roland. à Valle *cons.*21.*num.*17.*vol.*1.& Cagnol.*in l.*2.*q.*88. *num.*243.*C.de pact.inter empt.& vend,*& ex Pinello *in l.*2.*C.de rescindenda vend.*2. *p.cap.*3.*n.*42.& post plures alios Doctores, in discursu per eundem CaldasPereira adductos omninò videdus, qui iterum *n.*14. ita ait, *ego autem vt à calumnia legislatorem defendam aduerto bona emphyteutica pro executione sententiæ capi,vendi, & alienari rectè posse vt creditoribus satisfiat,* quod placuit Bart. & aliis,*in l.si finita,* §. *si vectigalibus,ff. de damno infecto,* vbi Alexand.*num.*18.Iason *in l.fin.num.*113. Ripa *in l.*1. *ff.de Pignoribus.*Petrus Auend.*resp.nso* 13.*n.*1.*quod in emphyteusi simpliciter concessa, & pro hæredibus data obtinet, quoniam iis nocere emphyteuta potest,* &c.

14 Idem Caldas Pereira pulchrè etiam in id ipsum affirmat *in tr.de extract.emphyt.c.*14.*ex n.*10.dicens quod bona emphyteutica, aut locata in recensum pro debito subhastari, & licitatori addici posse plus offerenti,quæ cum pēsione,& onere reali quibus sunt obnoxia in emptorem transibunt, si alia bona patrimonialia condemnato non superfint,in quibus executio fieri possit quo integra solutio creditori,qui sententiam obtinuit,fiat; & pro hoc vltimo conducit quod aliis probat Corbulus *de iur.emphyteut.c.*14.*de probat. ob alien. limit.*19.*n.*6. *fol.*331.

15 Et iterum ipse Caldas Pereira *in tract.de potest. gendi,c.*1.*ex n.*58.vbi rectè inquit,quod quando per viam executionis sententiæ iudex creditori emphyteusim adiudicat,ipse creditor vel licitator debet esse persona non prohibita à lege, vel pacto sed habilis ex Grato *consil.*133.*n.*10.*&* 11. atque Signorol.Tiraq.Gregorius Lopez, & aliis quod singulariter limitat,*n.*59.

16 Et pro hac conclusione quod emphyteusis concessa pro se, & hæredibus potest capi, & executio fieri in ea pro satisfactione creditorū emphyteutæ absque licentia, aut assensu domini directi innumerabiles penè DD. congerit Florez Diaz de Mena *in additionibus ad dec.*35.Gammæ *n.*1, sequitur etiam, licet obiter, Noguerol. *allegat.*37.*sub num.* 39. vbi ad idem allegat Rotam *decis.* 381. *ex num.*16.*cum pluribus seqq.tom.*1.*in recent. edit. anno* 1636. latissimè videndus est post alios Doctores Brito *de locato in repetitione,cap.potuit, c.*3.*ex n.*18. *& seqq.*

Conclusio hæc ex eo comprobatur, quod em- 17
phyteusis hæreditaria potest liberè per emphyteutam pignorari,& obligari,& venit in generali bonorum obligatione absque licentia directi domini,& absque metu caducitatis,quæ hypotheca, & 18
obligatio durat, duntaxat durante iure debitoris, quo resoluto, siue per generationem finitam, siue per caducitatem, pariter resoluitur ius hypothecæ, & emphyteutica bona ad dominum directum deuoluuntur libera,& absque aliquo onere imposito per emphyteutam;pro hac vera resolutione innumerabiles penè Doctores, allegant Corbulus *de iure emphyt. cap.* 14. *de causa probationis ob alienatio. limitat.* 33. *fol. mihi* 348. Iulius Clarus *recepta sentent.lib.*4. §.*emphyteusis, q.*18. *& pl.*29. *tit.*8.*p.*5. & alios plures firmat Ioan. Garcia *de expens. & melioration.ib.cap.*6.*num.*21. latissimè Felicianus *de censibus, tom.* 1. *lib.*2. *cap.* 5. *ex num.* 15. *cum seqq.* allegans ad id *d.l.*29.*& l.lex vectigali,ff. de pignor. & l.tutor.*§.*vltimò, ff. de pignorat. action.* Gaspar. Rodriguez *de annis redditibus, lib.*1.*quæst.*3.*num.*7. *per tres columnas,*quam plurimos Doctores in comprobationem congerit Barb. *ad c.potuit de locato, n.*81.Gratianus *disceptat.forens.cap.*8.*n.*40. abundè post plurimos Doctores, & Rotæ decisionum allegationem rem hanc differit, & resoluit Lud.Cen- 19
cius *in tr.de censib.q.*22. *per totam,* qui tres vltimi multis aliis laudatis, probant censum absque domini licētia imponi posse per emphyteutam super bonis emphyteuticis suo iure durante,& saluo iure domini directi,& quod res emphyteutica veniat sub appellatione bonorum, & in generali bonorū 20
obligatione,ex pluribus obseruat Cardoso *in praxi iud. verb. emphyteusis, n.* 16. Sed an ex consensu domini super obligatione duret hypotheca post emphyteusim deuolutam; vide inferiùs ad calcem huius cap.

Ergo eadem bona emphyteutica rectè poterunt 21
subhastari pro satisfactione creditorū absque domini licentia prout ex quamplurimorum resolutione, sic argumentatur de pignore, & oblatione speciali aut generali, ad subhastationem in iure emphyteutico Florez de Mena *in addit. ad dec.*35. *Gummæ ad n.* 1. *optima decis.* 226. *per totam*, Vincent. de Franchis, vbi multa cumulat; notandum tamen, quod licet ius emphyteut. & meliorationes 22
factæ per debitorem possint per iudicem sine licentia domini subhastari, in solutum dari creditoribus;licitatori tamen,vel creditori tradi non possunt, nisi prius requisito domino, an velit pro tanto bona ipsa recipere, & pro se habere, cum in huiusmodi alienatione necessaria semper ius domini maneat intactum, & illæsum qui in hac alie- 23
natione præfertur omnibus emptoribus, & licitatoribus,iuxta *l.fin.C. de iure emphyteut. & 29.tit.*8. *part.* 5. notarunt rectè Alexander in Apostilla ad Bartolum *in l. finita*, §. *si de vectigalibus, verb. in feudatario, ff. de damno infecto.* Auend. *responso* 13.

sub

ſub num.3.verſ. aduertendum tamen, & ſub num.4. verſic. & ſicut donante emphyteuta, vt ponderat *l.fin. tit.8.part.5.* in illis verbis. *Tenudo es el ſeñor de la coſa de recebir en ella aquel aquien la vende*, & ibi, *e de otorgar ſola faciendo en de carta de nueuo*, & Salicet. *in Authent.ei qui, verſic. tertiò eſt videndi, C. de bonis authorit. iudicis poſſid.* Bald. *conſil.306.verb.inueſtiturę, vol.1.* quos refert & ſequitur Alexand. *conſil.343.num.3.* Corbulus *de iur. emphyteut.cap.4. limit.19. ſub num.2.* Florez de Mena
24 *in additionib. ad ſeſſ. 35. Gammæ ſub num.1.* Caldas Pereira *de extinctione emphyteut. cap.6. ex num 12. cum ſeqq. & ex num. 15. & ſeqq.* copiosè per Vincent.de Franchis *deciſ.226.per totam*, & ibi Additionatores, & melius ipſe Caldas *de extinctione emphyt.c.14. ſub num.40.* Vbi quòd ſit denunciandus dominus tempore adi&tionis, an fortè ipſe velit, tantundem offerat, dicens fuiſſe ſententiam gl. & Bartolus *in d. §. ſi de vectigalibus*, & communem ex Iaſon *in l.fin.C.de iur.emphyt. num.113.* Ripa *in l.1.ff.de pign.num.13.* Bart. *in l.quemadmodum, ad fin. C. de agricol. & cenſ. lib. 11.* Baldus & alij *in cap.1. de prohibitione feudi*, & alij per Eederic. & ex plurimis idem probat Brito *de locato ad repetitionem, cap.potuit, §.5.ſub n.18. & n.19.verſ.infrà num.54.*

25 Et iuxta hos termiuos intelliges Doctores citatos ab Auguſt.Barb. *in cap.potuit, de locato, n 58.* quos perperam contrarios cenſent, nempe Auendan.& Cald. Pereira *de extinctione, c.6.n.15. & 16.* dicentes, alienationem neceſſariam, fit ex mandato iudicis non faciendam irrequiſito domino directi dominij, necnon Petr.Barboſa *in l.vſufructu, n.20.ff ſoluto matrim.* & Gaſpar Rodrig. *de redditib. lib.1.q.15. n.81. directum dominium non requirendum affirmantes*, vt iſti loquũtur in ipſa ſubhaſtatione, in qua licentia, & aſſenſus domini non requiritur; ea tamen facta & licitatore admiſſo, rei emphyteuticariæ traditio fieri debet, prius requiſito domino, an pro tanto eam velit, & hoc caſu procedunt Doctores, Auendan.& Pereira, quos iam annotauimus hoc modo loquentes.

26 Vnum tamen notabile in hac materia alienationis & ſubhaſtationis rei emphyteuticæ aduertere debes, quod in tertium emptorem ſub haſta licitãtem nec in creditorem, cui à iudice rei emphyteuticæ datur in ſolutum, non plus iuris trãſeat, quam apud emphyteutam debitorem erat, ita vt ſi erat vltima vox, & perſona, & in emptorem non tranſit plus iuris; quoniã attendũtur linea, & voces debitoris emphyteutæ, non verò perſona ementis, hæc etenim alienatio fit abſque licentia, & aſſenſu do-
27 mini directi abſque tamẽ iuris ſui læſione, & præiudicio, qui non tenetur emptorem admittere vltra ius, quod erat apud venditorem in quo omnes Doctores citandi conueniunt.

28 Nam licet inter eos magna ſit diſcordia, an facta alienatione ex domini conſenſu, noua ſit emphyteuſis, & ius emptoris, ita vt dominus cùm debeat inueſtire pro aliis tribus vocibus, & perſonis, ita vt non debeat attendi ius, & linea emphyteutæ venditoris, ſed emptoris cum domini conſenſu, provt affirmat Corbulus *de iure emphyteut.c.12. de deuolutione ob lineam ſuitam, ex n.78. cum ſeqq. fol.mihi* 165. & iterum *c.14. de priuat. ob alienationem limit.44. in quaſt.1 per totam. fol.mihi* 462. *verſ.in cap. 15. de cauſa probationis ob non ſolut.canon.ampliat. 20. fol.* 448.

29 Tamen rectius quæſtionem ad partes latè diſputans contrarium verius reſoluit Caldas Pereira *de extinctione emphyteut. cap.11. ex num.33. cum multis ſeqq.* vt adhibito conſenſu domini natura emphyteuſis non mutetur in tempore, vel generationibus aut vocibus; ſed ſemper attendendam eſſe perſonam, & lineam vendentis, non verò ementis, in quem plus iuris nõ transfertur, quam habebat, 30 & habere poterat vendẽs, ita vt dominus per conſenſum à ſe præſtitum non intelligatur emphyteuſim prorogare, nec in aliquo alterare, ſed ſemper ius emptoris regulandum à iure venditoris, & eodemmodo finiri apud emptorem, quod finiretur re exiſtente penes emptorem; quæ opinio longè verior mihi videtur; adhuc tamen vtriuſque opinionis Doctores, non dubitant attendendum eſſe ius debitoris, quando abſque domini aſſenſu facta fuit venditio, qui doctores contrariæ opinionis minus rectè attribuunt extenſionem, & prorogationem emphyteuſis, vt operetur vltra intentionem domini, quæ ſola fuit adhibendo conſenſum, vt eius interuentu excludatur &, euitetur commiſſum, pro quo euitando, *l.fin.C.de iur emphyt. & cap.potuit, de locato*, conſenſum domini deſiderat, & ſatis eſt vt in hoc operetur, & dominus præiudicetur in iure ſuo deuolutionis, & conſolationis quam cauſaret alienatio conſenſu domini deficiente, provt latè proſequitur Caldas Pereira *loco citato*, quem vlterius, *verſ.notanter declarandum hunc articulum, in tract. de renouat. emphyt.quæſt.7. num.7.* quibus in locis plures Doctores allegat, idem poſt alios tenet Brito *de locato, in rubrica, §.1. num. 39. & num. 40.*

Ex hactenus prælibatis facilè cognoſces, quam 31 miſere lapſus fuerit Ludouiſ. de Auend. *in tract. de cenſib. d. cap.110. ex num. 10. & cap.111. & n.4.* cuius mentionem fecimus ad principium huius c. dum ineptè firmauit, *bona emphyteutica in concurſum ab emphyteuta per actum inter ſuos creditores nõ venire & per concurſum creditorum à ſe factũ extingui emphyteuſim, & deuolui ad dominum directum in cuius bonis hunc propterea præferendum eſſe quibuſlibet creditoribus*; quæ omnia falſa ſunt ex iam comprobatis, quod imò non expectata licentia domini, & per conſequens nec in his præferendum dominium ex ſuo domino, tanquam conſolidato, vt perperam putabat Auend. *ipſe in locis citatis*, licet verum ſit dominum præferri cuilibet emptori pro eodem pretio oblato, non aliàs, vt diximus ſuprà *n.22. & n.24.* & infra *n.54.*

Sed an ex hac ſubhaſtatione per iudicẽ factam, 32 rei emphyteuticæ tanquam neceſſaria pro ſatisfactione creditorum concurrentium; quemadmodũ domini, non expectatur licentia & aſſenſus: ita pariter denegetur ei laudemium; non conuenit inter Doctores, latè tractant Auend. *d.reſponſo 13. per totum*, Caldas *de extinct. emphyteuſis, cap.6. ex n.3. cum multis ſeq.* Florez de Mena *in addit. ad Gammam d. deciſ.5. ſub n.1.* Corbulus *de iur. emphyt. c.14. de priuat. ob alienat. limit. iam ſub n.2.* & latiſſimè, & optimè quàm plures allegans Brito *de locato, in repet. c potuit, §.5. ex n.3.*

Secunda ſit concluſio: ſi emphyteuſis conceſſa 33 fuerit non ſimpliciter pro hæredibus, ſed ſolũ pro filiis, & nepotibus, ſcilicet, filiis, vt filiis licet non hæredibus, vel aliter ſit conceſſa pro familia; tunc ius ipſum emphyteuticum, & vtile dominium, nõ poteſt capi, nec ſubhaſtari, nec diſtrahi à iudice pro ſatisfactione creditorũ, cũ debitor emphyteuta non ſit abſolutè dominus vtilis emphyteuſis; ſed 34 ad

ad vitam ſuam duntaxat,& quilibet vocatus capit ab inueſtitura,& non à primo acquirente. Et ideo in præiudicium ſucceſſorum ius emphyteuticum,
35 non poteſt ſubhaſtari, nec ad extraneos peruenire, nec primus emphyteuta potuit contrahere debita, quorum cauſa, & occaſione valeat proprietas emphyteutica,hoc eſt ipſum vtile dominium alienari in damnum, & præiudicium ſucceſſorum; licet in
36 emphyteutæ ſolius præiudicium ſit;& ideò ſolummodo poterũt fructus emphyteuſis adiudicari creditoribus, vt ex eiſdem ſua credita exigant, vel in pignus bona ipſa eiſdem conſignari; vt ex fructibus ſatisfiant creditores durante vita debitoris dũ-
37 taxat; vti poterunt,& ſic ius ipſum,non; ſed dumtaxat cõmoditas, quæ pleno iure pertinet,emphyteutæ poſſeſſori, & debitori alienari liberè poteſt eius vita durante; nam eo mortuo proprietas emphyteuſis,& ſic ius ipſum emphyteuticum,& vtile dominium remanens ſemper integrum, penes de-
38 bitorem tranſibit in ſucceſſorem ſecundum primitiuam naturam emphyteuſis, cuius forma ſeruanda erit.Sic in terminis probant Nicolaus Boëtius *in deciſ.ſeu quæſt.*263.Aluarotus *in cap.Imperialem, n.*16.*de prohib.feud.alien.per Feder.* Auend. *reſp.*13. *ſub numerum* 1. *verſ. ſecunda concluſio, ex communi omnium ſententia ſequuta.* Bart. *in l. quod dicitur, ff. de verborum oblig.* vbi omnes deduxit Flores de Mena *in addit. ad deciſ.*2. *Gammæ ſub num.*1.& ex Bart. *num.*8. Alexand. *num*17. Caſtrenſ. *num.*6. *in d. §. ſi de vectigalibus, l. ſi finita, ff. de damno infecto.* Alexand.*concluſ.*124.*ſub num.*9. *volum.*4. & ex aliis pluribus congeſtis à Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 7. *num.* 49. quos referens ſequitur Corbulus *de iure emphy..cap.*14. *de priuat. ob alienatio. limit.*19.*num.*2.*& num.*6. *& cum Gamma, d.deciſ.*5. & Corbulo, necnon Rotæ *deciſ.*381. *ex n.*26.*cum pluribus ſeqq.* Innocent. *edit. anno* 1636. tenet Noguerol. *allegat.*37. *n.*99. qui ex aliis ſimilibus comprobat *ex num.* 34. de quibus & de pluribus aliis latiùs videbis inferiùs:optimè etiam, & latè tradit Brito *de locato in repetitione,cap.potuit,*§.3. *ex n.*18.
39 *& ſeqq. qui, num.*20. ita ait.*Tertia declaratio eſt,vt talis alienatio, authoritate iudicis facta, debeat præiudicium generare ſolum ipſimet emphyteutæ, dum viuit ac eius hæredibus quando hæreditaria exiſtit.* Si verò ſecus dicendum quando conceditur cum pacto de prouidentia, nempe pro ſe & filiis ac cæteris deſcendentibus ſeu nomine familiæ, vel pro ſe, vxore ac filio ex vtroque naſcituro, nec poſſe tunc fieri alienatio emphyteuſis,quoad dominium, & proprietatem,ſed quoad fructus,& commoditatem, tantummodo interim,dum viuit ipſemet emphyt. vt contra. gloſſ. *in l. ſi finita*, §. *de vectigal. ff.de damno infecto.* tenent Doctores ferè omnes,vt teſtatur Tiraquell.*de retract. lignag. de gloſſ.*7. §.1. *num.*47.per text.*in vltim.* §. *ſin autem*, *C. de commun.de legatis.* Bald. *in authent.ſi qui iurat.C.de bonis author.iud. poſſid. colum.*5. *verſ. quæro nunquid.* Palat. Rub. *in repetitione, cap. per veſtras*, §. 38. *num.* 8. Alexand. *in dict.* §. *ſi de vectigal.* & ſequitur Gamma *deciſ.*5.*num.*8.*&c.*& latiùs proſequitur
40 comprobans, hac 3.*part. cap. penult. per totum*; & conducit quæſtio ſingularis agitata per Iulium
41 Clarum *receptar. lib.*4. *feudum. q.*43. vbi reſoluit, quod filius ſuccedens in feudo, aut emphyteuſi non hæreditaria; ſed paterna,non tenetur creditoribus patris ſui, etiamſi eius hæreditatem adierit cum beneficio tamen legis, & inuentarij;quia non tenetur vltra vires hæreditatis patris creditoribus

ſatisfacere, etſi feudum ſeu emphyteuſis paterna ex pacto, & prouidentia libera ſibi remanet, quia non capit à patre,ſed à domino concedente ex ipſo pacto, & prouidentia,& vide, quæ Flores de Mena ad Gammam *deciſ.*5.*ſub num.*5.quo caſu non de- 42
beri laudemium domino; quia cum non alienetur ius emphyteuticum, & vtile dominium: ſed tantummodo fructus & commoditates debitori pertinentes ſua vita durante alienentur, non poteſt,in hac alienatione verificari diſpoſitio text.*in leg.fin. Cod. de iure amphyteut.* loquentis de vtili dominio alienato, & vendito, ita cum Afflicto obſeruat Auendan.*reſp.*13.*ſub num.*1.*verſ. tertia concluſio declaratiua.*

Sed quid dicendũ, in emphyteuſi non hæredita- 43
ria,ſed pro ſe filiis,& nepotibus,quæ tamen empta fuit ex pecunia patris acquirentis; an ſaltem quoad pecuniam,poſſit alienari ſeu capi pro ſatisfactione creditorum acquirentis, vide pro vtraque parte plurimos Doctores relatos per Florez de Mena *in additio.* ad Gammam *dicta deciſ. ſub num.* 1. *col.* 3. *ad medium*, & Barboſa ſtatim citand. & an ipſe
primus acquiſitor, pro ſe,filiis,& nepotibus,& hic 44
emphyteuſim non hæreditariam poſſit liberè eam alienare, &de eà diſponere in præiudiciũ vocatorum, vide latiſſimè Mareſcotum *vari. reſol. lib.*15. 24. *per totum*; quam plurimos Doctores per regulam, & limitationes videbis apud Barboſam *in cap.potuit,ex num.*153 *cum ſeqq.de locato.* quos conſule pro articuli reſolutione, & latiſſimè etiam per Britum *in tit. de locato, in repetitione, c.potuit,* §.3.*per.tot.*

Tertia concluſio ſimilis eſt,quoad effectũ proxi- 45
mè præcedenti, quãdo in emphyteuſi hæreditaria, vltra tacitam prohibitionem inductã, ex *l.*2. *C.de iure emphyt.& c.potuit,de locato*, adeſt expreſſa prohibitio alienationis,pignoris, & obligationis,ius emphyteuticum,& vtile dominium debitoris non poteſt pro ſatisfaciendis creditoribus vendi aut ſubhaſtari,nec eiſdem in ſolutum à Iudice dari,abſque domini conſenſu;cuius ius per pactum expreſſum quæſitum, omnino præſeruatum remanet, ita ex Ripa *in l.*1. *num* 13. *ff. de pignor.* tenet Petrus de Auend. *reſponſ.*13. *num.*2 & 3.& alij protinus allegandi.

Nam quemadmodum exiſtente in contractu 46
emphyteutico, expreſſa alienandi ſeu obligandi prohibitione pignoratio, & obligatio, ſicut & alienatio inualida eſt, vt ex plurimis probant Gratian.*diſceptatio.forenſ.tom.*5.*c.*907. *num.*9. Cencius *de cenſib.quæſt.*2.*num.*6. *cum ſequent.* ita pariter ius ipſum emphyteuticum, & vtile debitoris dominium,per iudicem ſubhaſtari, pro ſoluendis, creditoribus, nec iſti in ſolutum dari poterit abſque domini conſenſu.

Adhuc tamen expreſſa prohibitione non ob- 47
ſtante, poteſt commoditas emphyteutæ debitori pertinens ſua vita durante per iudicem creditori- 48
bus conſignari, quia commoditas hæc, & fructus nullo modo prohibentur alienari,& pignori tacitè aut expreſsè dari per emphyteutam,nec intelligitur comprehenſa in prohitione alienationis ſua vita durante, ſic ex pluribus Doctoribus,& Rotæ deciſionibus, pulchrè probat Ludouicus Cencius *in tract. de cenſibus, quæſt.*22.*num.*10. *verſ. ſecunda verò afferri.* Gratianus *tom.*5.*cap.*916.*num.*24.Tiraquell. *de retract. lignagier.* §.1. *gloſſ.*7. *num.*4. Gratus *conſil.*22. *num*3. *lib.* 1. latiſſimè Caldas Pereira *de extinctione emphyteut. cap.* 5. *ex num* 13. *cum*

sequentib. & superiùs vide etiam quæ latè optimè per Rodoanum *de rebus Ecclesiæ non alienand. quæst. 79. cap. 9. ex num. 20. & ex num. 59.* Francisc. Milanens. *decisione Siculæ 7. num. 50. lib. 2.* Menoch. *lib. 2. de arbitrar. casu 560. num. 10.* Rosental *de feudis, concl. 15. num. 7.* D. Valenz. Velasc. *tom. 1. cons. 56. num. 8. & ex num. 13.*

49 Hoc idem procedit absque difficultate in maioratu, fideicommisso, & aliis dispositionibus, in quibus adest expressa bonorum prohibitio alienationis, vt capi, & subhastari possint prouentus, fructus, & commoditates ex ipsis bonis prohibitis pertinentes possessori pro executione creditorum, & in eisdem fructibus cadit pignus & obligatio, necnon census creatio, provt abundè diximus infra *cap. 15. per totum.*

50 Et in nostris terminis, quando in contractu emphyteutico adest expressa alienandi prohibitio, vt nihilominus quoad fructus & commoditatem pertinentem debitori sua vita durante, possit per iudicem fieri contignatio creditoribus, vt ex ea credita sua exigant. Probat post alios Caldas Pereira *in tract. de extinctione emphyt. cap. 14. sub num. 40.* in hæc: *Et Auendan. resp. 13. in princip. qui n. 4. hanc traditionem limitat, quando in contractu emphyteutico fuit apposita clausula, quod emphyteusis nequeat alienari, quoniam tunc domino refragante nec vendi, nec obligari pro debito emphyteutæ, nec in ea pignus prætorium, aut iudiciale constitui potest, citat Salicetum in Authentica ei qui, C. de bon. auctor. iudic. possid. num. 46. cuius etiam auctoritatem segnatus probat idem Ripa in l. 1 ff. de pignoribus, num. 13. id enim operatur in concessione dominica expressa prohibitio alienationis, quamobrem quod hic sanxit legislator, vendi emphyteusim, posse & alienari ex Iudicis præcepto & auctoritate pro dissoluendo ære alieno vtique intelligendum est, quando simpliciter emphyteusis fuit concessa non adiecta clausula, quod emphyteusis alienari non posset. Quo casu essi clausula a leg. fin. C. de iure emphyteut. adiecta, quia tamen magis agitur cum lege quam cum homine, dispicibi nihilominus res ipsa potest ex auctoritate Prætoris sententiam exequentis in fauorem creditoris latam,* &c. Sequitur & facit: *Potest tamen Iasonis sententia defendi, vbi emphyteusis commoditas tantum pro soluendis debitis alienabitur, vt iam suprà annotauimus cap. 5. num. 14. & videtur agnouisse.* Bart. *in l. si fructa, §. si de vectigalibus, num. 7.* & ibi Alexand. *num. 17. ff. de damno infecto, intelligentes fructus, seu eorum commoditates tantum debitoris emphyteutæ pro tempore vitæ sue posse alienari, non ipsam emphyteusim, quod etiam probat Auendan. resp. 13. num. 2. & 5. ne filius, aut domino directo aliquod præiudicium inferatur, quod & Alexander resp. 343. comprobat. Item emphyteusi Ecclesiastica, quæ ad extraneos ne quit transire, & consequenter nec ad creditores, quoniam & hoc casu solum fructus possent alienari, non ipsa emphyteusis,* &c. Videndus etiam ipse Caldas *in eodem tractatu de extinctione emphyteus. cap. 6. ex num. 13.* vbi latissime agit de intellectu legum Lusitaniæ expressè permittentium alienationem necessariam auctoritate Iudicis, pro soluendis creditoribus emphyteutæ, etiam in contractu emphyteutico adsit expressa alienandi prohibitio.

51

52 Hanc eandem doctrinam sequitur ex plurimis Doctoribus Flores Diaz de Mena *in addition. ad Gamman, decisione 5. ad num. 1.* ibi, *Si tamen in ea probabilis esset alienatio, saltem sine domini licentia; tunc sola commoditas capi potest. & ita procedunt quæ Iason, Burseatus, Gamma & alij vbi supra dicunt. Et quæ notantur in dicto §. fi. de vectigalibus, & in dicto §.* diui argumento textus *in l. fin. Cod. de prohibita rerum alienatione,* &c. & paulo inferius ibi, *Sed vt dixi, quando est prohibita alienatio; idem est de alienatione voluntaria, & necessaria vltra tempus vitæ emphyteu. & quando non est prohibita, possint dari in solutum in forma dicta,* &c. & iterum *sub num. 5. ad finem.*

Quarta conclusio sit respectu meliorationem- 53
rum, quæ debitor fecit in rebus emphyteutici. nam cum hæ propriæ sint ipsius, regulariter pleno iure, eorum respectu, libera conceditur debitori emphyteutæ pignoratio, obligatio, & alienatio, quia proprium patrimonium iudicantur, atque ideo in obligatione generali, veniunt, dummodo prius requiratur dominus, an pro tanto velit, qui omni adiudicationi, & alienationi præfertur pro eodem pretio ex his, quæ post plurimos Doctores firmat Flores de Mena *in addition. ad Gamman, decisione 5. ad num. 4. & ad num. 5. & ad decisionem 4. num. 3.* latissimè etiam per Cencium *in tractatu de censibus, quæst. 22. ex num. 15. & quæst. 21. num. 16. & quæst. 19. numero 57.* plures alios citauimus supra *ex numer. 22. cum sequentibus.* 54

Ad secundam partem huius capitis deueniamus 55
an scilicet, bona censualia possessi per debitorem in concursus corpus, & inter cætera bona liberè ingredi debeant, vt ex eis subhastandis creditores debitoris censuarij satisfieri valeant, quam difficultatem in breuibus affirmatiuè resoluam, & aliter de eisdem bonis censualibus iudicandum, quod 56
de bonis emphyteuticis hactenus scripsimus, huius contractus consulis natura attenta, in quo procul dubio bona dantur censuario cum reservatione annuæ pensionis in futurum soluendæ, & in censuariam vtilemque dominium vtile, & directum, possessioque ciuilis, & naturalis omnino transfertur vita vt verus & perfectus rei censualis dominus efficiatur, nihilque iuris ideo commoditatis præter ius percipiendi annuam pensionem consentaneum in futurum apud concedentem rem in censum reservatum remaneat ad differentiam contractus emphyteutici. Sic per textam *in leg. fin.* 57
Cod. de rerum permutatione, & cap. constitutus, de religiosis domibus. Affirmarunt Abbas & cæteri *in dicto cap. constitutus,* Socinus *consil. 208. num. 5. lib. 2. & consil. 167. num. 6. eodem lib.* Decius *consil. 164. col. 3.* Alexander *consil. 14. num. 8. lib. 2.* dicit communem sententiam Iasonis, *in leg. 1. num. 28. C. de iure emphyteut.* Rebuffus *2. tom. commentariorum, titulo de constitutione reditus, glos. 17.* Calsaneus *in consuetud. Burgund. rubric. 11. in principio,* Gregorius Lopez *in leg. 10. titul. 3. §. 5.* Iulius Clarus *receptar. sentent. lib. 4. §. emphyteut. quæst. 1. in principio,* Sotus *lib. 6. de iustitia, & iure, quæst. 5. artic. 1.* Ioannes Lupus *in constitutiones de censibus, comment. 2. circa l. 2. de pactis inter empto. §. 2. n. 57.* Ant. Gomez *in l. 68. Taur. n. 2. & 3.* vbi Palat. Rub. *n. 2.* Castill. *verb. conf.* Matienz. *in l. 1. tit. 15. lib. 1. recop. glos. 1.* Iacob. Menoch. *consil. 291. n. 5. cum seqq. lib. 5. & in tract. de præsumpt. p. 1. p. præsumpt. 160. ferè per tot.* Aluar. Valasc. *de iure emphyt. quæst. 23. num. 7. cum seqq. & num. 27. cum seqq. & per tot.* quem plenè etiam per Lud. de Auendan. *in tract. de censibus, cap. 13. per totum.* omnino videndus.

Igitur

58 Igitur cum debitor sit dominus rei censualis,& in suo sit patrimonio,eam potest ad libitum alienare,& in pignus,seu hypothecam dare,& sub generali obligatione suorum bonorum comprehendere,& in solutum clarè absque metu commissi,
59 quod non admittitur in censu reseruatiuo, etiamsi per mille annos pensionem non soluat, aut si alienet rem,nec alio modo,vt inferius probabitur , & per consequens multo magis inter cætera eius bo-
60 na concursus subhastari per iudicem,vel adiudicare creditoribus saluo iure domini, concedentis,ad suam reseruatam pensionem, cum qua ineuitabiliter res transit in quencumque licitatorem,aut em-
61 ptorem,seu creditorẽ,ex *l.fin.C.sine censu , vel reliquiis , l.Imperatores, C.de vectigali. & commissis*, provt in terminis etiam agnouit Lud.de Auend. *de censib.cap.3.n.10 in fin.*ibi , *vltimo considerabam, quod cum dominium rei censualis transferatur in cẽsuarium,de cuius bonis formatur concursus; poterit ad creditores anteriores res censualis transire ; cum onere pensionis reseruatæ , quo casu omnibus prouideretur & creditoribus & dominio census* , &c. in quo quidem nulla versatur dubitandi ratio.

62 Quoad vltimam *nostri cap.partem*; an & quando dominus emphyteusis vel censuarius comparens in concursu creditorum formato per debitorem emphyteutam, vel censuarium sit in re omni-
63 bus,emphyteutica , vel censuaria præferendus inuenio Auend.*de censib.c.3.* ita confusè æquiuocè,& imperitè,loqui,vt quid certum sit de iure vix percipi valeat;constituit enim regulam vniuersalem, dominum directi dominij, necnon dominum census reseruatiui,pro re emphyteutica , aut censuali præferendum omnibus creditoribus , eo quod per concursum inter suos formatum ab emphyteuta , aut censuario resoluitur contractus emphytheuticus,aut censuarius:Et ideo huiusmodi bona non subingredi concursum;hanc regulam generalem & absolutam comprobat ex casu quodam speciali,& particulari quando scilicet, res cadunt in commissum,eo quod emphyteuta,& censuarius efficitur non soluendo,nõ possit pensionem præstare,& alia huius generis imperitè inuoluit,quæ nec iuris regulis,nec Doctorum sententiis congruunt; sed penitus opitulantur,provt adnotauimus hactenus per totum discursum huius cap.

64 Sed vt cum claritate procedamus in tam vtili, & frequenti articulo ; plures casus distinguendi sunt ; aut enim ad iudicium concursus dominus directus,seu dominus census reseruatiui comparet tanquam talis,& iure directi dominij,& census reseruati;comparet tanquam creditor eo modo quo cæteri creditores.

65 Primo casu dominus directi dominij, tanquam talis potest tripliciter comparere pro auocanda re emphyteutica,vt in ea præferatur cunctis creditoribus , Primo modo , quando bona emphyteutica subhastantur pro satisfactione creditorum;quo casu cum omnimo dominus directus debeat requiri, antea quam res emphyteutica addicatur,& tradatur emptori licitãti,vel creditoribus pro suis creditis in solutum tradantur , (an fortè pro eodem pretio illam velit)tunc omnibus creditoribus præferri debet in ipsa re , provt abundè pluribus Doctoribus probauimus superiùs *sub prima concl. ex*
66 *n.22.& seqq. vers. notandum tamen* &c.Et hoc casu quando dominus directus iure prælationis recuperat rem emphyteuticam , soluto pretio. ad eum libera omnibus oneribus transfertur ; sicut etiam liberum transfertur ius emphyteuticum ab omni hypotheca in in quemlibet extraneum licitatoré, vt diximus suprà *cap.2. ex n.* 108. *hac 3. p.* cum ad instantiam ipsorum creditorum venditio fiat , vt ibidem probetur ; quia omnes hypothecæ , & pignorum iura,per emphyteutam imposita resoluuntur,& extinguuntur,ita vt amplius dominus directus iure prælationis rem recuperans,soluto pretio non possit molestari à creditoribus emphyteutæ debitoris,qui subhastationi consenserunt;hunc discursum amplissimè prosequitur , & multis comprobat Vincentius de Franchis *decis.* 226. *per tot.* vbi Additionatores,maximè Riccius , quiin comprobationem allegat Mastrillum *decis. Siciliæ* 154. *n.*73. Caualcanum *decis.*8. *n.*35. *in par.*à Ponte *decis.*3. *n.* 27. & seipsum *in decis.* 58. *in fin. part.*2. *&* 67
in collect. 1537. cum dominus ius debitoris emat propria pecunia de cõsensu creditorum, & ad eorum instantiam ius emphyteuticum vendatur, quapropter sicut ius ipsum in extraneum emptorem transiret liberum , & absque hypotheca , vt abundè diximus *in c.*2.suprà hac *3.part , ex. n.*108. *cum seqq.* pariter in dominum emptorem , qui in emptione præfertur;ex qua simul oritur consolidatio dominij vtilis cum directo , libera transit; provt plenè videre est inferius *cap.*10.*per totum.*

Vt secus sit,quando res deuoluitur ad dominum 68
directum,non per hanc viam prælationis, seu etiã commissi, aut consolidationis ob lineam finitam, seu alias ex natura contractus;sed potius per viam donationis,legati,aut institutionis, aut emptionis permutationisve;Et sic ex actu voluntario,& contractu inter emphyteutam, & dominum , non interueniente consensu creditorum;quia tunc adhuc durant hypothecæ seruitutes,& onera imposita in re emphyteutica per emphyteutam, durante scilicet , iure & tempore amphyteusis; provt ex pluribus comprobat Doctoribus Vincentius de Franchis *in eadem decis.*226. *num.*2. *& in dec.*213. *n.*23. & vtrobique additionatores,& ex Pinello Boërio. Gaspar Rodriquez, Intrigol. & Rotæ *decisionibus*, pulchrè comprobat Ludouicus Cencius *de censib.* 69
quæst. 22. *num.* 9. quia tunc res non redit ad dominum tanquam ad dominum , sed tanquam ad tertium extraneum,qui rem cum suo onere debet habere, optimè etiam comprobat Caldas Pereira *de renouat. quæst.* 16. *num.* 22. & superius , vbi dicit, quod hoc casu dominus ab emphyteuta causã habere dicitur , & non à se ipso , quando secundum præcepta & concessiones emphyteuticas ad ipsum non reuertitur emphyteusis. Vide etiam *num.sequentibus* , per eundem Pereiram. Rouitus *cons.*53. *n.*19.*vol.*1.Ponte *decis.*3.*num.*25.26.& 27. Duardus *de censibus*,§.1.10. *ex numero* 10. Surdus *decis.* 286. *num.*2.3.*& per totam.*Ioan.Garcia *in tractat. de hypoth.post contractum,&c. ex num.*6. quamplures refert & sequitur Carleuall.*de iudic.tom.*2.*lib.*1.*tit.*3. *putati* 23. *sub num.*20. Consonant omnino quæ diximus 2.*part.cap.*7. *ex num.*45. *versic. quibus mirè consonat* , &c. & superiùs *ex num.* 11. *cum sequentibus , versic. sed nihilominus iis non obstantibus*, &c.

Sed in domino census reseruatiui contrariũ erit 70
dicendum, vt ei ius hoc prælationis , & retractus penitus denegetur,attenta natura census reseruatiui;quia cum in censuarium transferatur vtrumque dominium, & penes concedentem nihil remaneat in ipsa re præterius percipiendi annuam pensionem,provt ex iuribus, & Doctoribus probauimus

suprà *ex num.56. versic. ad secundam partem huius cap.*&c. ideo nihil mirum, vt denegetur prælatio, & retractus, quando res censualis subhastatur pro ære alieno debitoris censuarij, vel quando creditoribus in solutum datur, saluo iure pensionis domini census, vt rectè comprobat Auendan. *de censibus, cap.87.num.5.* adde quæ Hermosilla *tom.2. ad l.55.tit.5.part.5.glos.2. ex n 25.fol.252. & seqq.* Sed
71 quid econuerso, quando dominus censuarius vendit ius pensionis sibi reseruatæ; an censuario competat retractus, non conuenit inter Doctores. Vide Hermosil. *loco cit.* & Auendan. *in c.88. n.4.*

72 Secundo modo possunt dominus directus, & dominus census reseruatiui comparere in concursu creditorum causato per emphyteutam, siue censuarium debitorem scilicet petendo rem ipsam ob commissum, & ob resolutionem contractus, quia cum ratione cõsolidationis ex causa commissi, vel
73 temporis finiti res pleno iure deuoluatur ad dominum directi dominij, (vel ad dominum census reseruatiui, quando in eius reseruatione adest pactũ commissi caducitatis, vt statim,) semper quod ex natura rei, & ex causa præambula, & necessaria resoluitur ius debitoris; resoluuntur etiam pignora, hypothecæ, & onera per debitorem interim imposita, & res libera ad dominiũ reuertitur, in qua dominus ratione dominij præfertur omnibus creditoribus emphyteutæ, & censuarij, cum quo creditores ipsi concurrere ad rem nullo modo possunt.
74 Et in hoc casu recte procedunt, & admittuntur, nõ alias quæ Ludouicius Auendan. in iis terminis firmauit. licet sub maxima terminorum confusione, & iuris regularum æquiuocatione & intricatione) *in cap.21. n.* & 11. & latius *in cap.3. per tot.* Sed melius magisque ordinatè dixit *in eod. tit. c.91. n.8.* qui postquam *ex n.7. & à n.1 & in cap.92. ex n.4.* ex
75 pluribus DD & *c.13. n.7.* quod in censu reseruatiuo nullo modo sui natura attenta, res censuaria cadat in commissum, siue per alienationem, siue per non solutionem pẽsionis, etiam per mille annos, & post Couarr. Aluar. Valasc. Gutier. & Mantic. obseruat
76 etiam Barbosa *in cap. potuit, n.101. de locat.* admittit tamen ipse Auendan. & latè comprobat, ex pacto expresso commissum esse admittendum, & rem ob non obseruatum pactum, & conditiones sub pœna commissi, deuolui ad dominum censuarium libere, & eo modo, quo res emphyteutica, prout latissimè apud eum locis relatis videre est.

77 Postmodum *in d. c.91. n.8.* ita ad nostrum propositum loquitur. *Ex qua noua interpretatione ad prædictam legem deducitur decisio eius dubitationis, quam semel vidi in facti contingentia agitatam in regia Pinciana Cancellaria, an scilicet dato concursu creditorum in bonis censuarij, dominus census emphyteutici, vel reservatiui perpetui, cui tamen est, conditio commissi, præferatur cæteris omnibus creditoribus cum eo ad pensionem rei censualis concurrentibus cum quo dubitari ne, cuius alibi ad longum resolutio traderetur* (scilicet in d. c. 3.) *vna aduocati Cancellaria distinguebant. Quod si dominus census non agat ex conditione commissi ad vendicandam rem censualem, sed ex iure prælationis rei quia census eius erat naturæ, quod pactum commissi non admitteret, tunc creditores sint præferendi, qui tempore priores, & iure potiores essent, cum eo casu res censualis vere, & irreuocabiliter censuarij esset, & cum tota eius patrimonii substantia conuersa, & confusa, atque sicut reliqua bona debitis eiusdem censuarij obnoxia & subiecta.*

78 *Sin verò dominus census iure commissi rem censualem vendicare conetur, vt quia census eius erat naturæ, quod eam conditionem commissi admitteret; credebant aduocati, præferendum esse cæteris omnibus creditoribus anterioribus, etiam expressam hypothecam, & obligationem habentibus, dicentes quod cum ea conditio commissi, quæ ab initio creationis census resolutiua creatus est, efficiat, quod res censualis adueniente ea conditione commissi, & resoluto per eum contractu, ad concedentem statim reuertatur, non secus eo casu censuarius dominus rei irreuocabiliter, licèt interim dum contractus resoluitur, verus eius dominus sit. Et quod ideo facultas vendicandi rem impedit eo casu confusionem eius cum cæteris bonis censuarij, quoad tunc saltem effectum vt respectu eiusdem rei detur concursus, & prælatio creditorum.*

Efficit enim conditio commissi, & resolutio contractus, vt potius res censualis videatur esse inter cætera concedentis bona, si commissum verificetur, quam inter censuarij facultates, vt inde cæterorum anteriorum creditorum prælatio iustificetur, ac si cum ea resolutiua conditione, & facultate vendicandi rem eius vtrumque dominium reuocabiliter in censuarium transiret; quæ noua, & elegans resolutio confirmatur ex iis, quæ notanter resoluit Tiraquell. de tract. connuent. §.2. gl.1. & vnic. n.7. cum pluribus aliis, dicens num.9. quod alienatio non propriè dicitur, nisi quando dominium plenè, & irreuocabiliter est alienatum, & alia conducibilia ad propositum adducens, quæ confirmantur ex iis quæ ipse Tiraquell. in l. si vnquam, C. de
80 *reuoc. don. at. verb. reuertatur, ex princip. & n.398. qua ratione non poterunt creditores censuarij præferri concedenti rem in censum, ex quo datur nouus & verus inte. eius ad text. in cap. constitutus, de relig. domib. vt ex eo commissum excludatur, & creditores si forsan eorum concursus in eiusdem text. fieri detur, priores tempore & iure domino census præferantur, quia defecit conditio commissi, & resolutio contractus per eam atque vertitque dominium tam vtile, quam directum in censuarium irreuocabiliter fuit translatum.* Hactenus Auend.

81 Ista aduocatorum huius Cancellariæ determinatio multũ conformis est iuris regulis, & principiis, nam comparens in concursu creditorum rem aliquam vendicãdo, quæ inter cætera debitoris bona reperitur; semper pro suo dominio omnibus creditoribus indistinctè præfertur, quia debitor de bonis suis, non de alienis concursum facere potest. Et ideo statim quod res agnoscatur aliena, à concursu extrahitur, & vero domino traditur: prout ex plurium iurium & Doctorum auctoritate ampl^{mè}
82 probabimus suprà *1.p.c.8. ex n.38. & ea regula tamen huius, c.*&c. & *in 2.p.c.24. ex num.14. cum sex, p. vers. quarto quia domus pecunia,* &c. pro qua resolutione allego text. famosum *in l. etiam 16. ff. qui pot. in pign. hab. etiam superficies* inquit Consultus, *alieno solo posita pignori dari potest, ita tamen vt potior causa domini sit solidi, si non soluatur ei solarium.* id est secundum vnum intellectum, si res in commissum
83 cadat ob non solutum canonem, & pensionem pro solito impositam, & à domino sibi reseruata, prior causa est, & potior domini solarij.

84 Et hæc res per commissum ad dominum census reseruatiui, vel dominum directi dominij, libera deuoluta intelligitur, resoluto, extincto iure pignoris, vel hypothecæ quolibet interim imposito super ea per debitorem, iuxta textum expressum *in l. lex cetigalis, ff. de pignoribus,* iunctis his, quæ late per Nos suprà *2.p. cap. 27. ex num.37. cum seqq. vers. quoad secundum huius, cap. articulum,* &c.

quare

85 quare ob deuolutionem resoluto iure creditoris ad ipsam rem nullus eorum potest admitti ad concursum, nec prætendere potest prælationem cum
86 domino, quia sublato iure principali, pariter extinguuntur prælationis iura, etenim non entis nullæ sunt qualitates, vt in iis terminis considerat Auend. *de. c.*91. *n.*9. & quia per deuolutionem ad dominum nulla iuris creditorum remanent vestigia circa rem.

87 Tertio denique modo possunt dominus directi dominij, & dominus census reseruatiui comparere tanquam tales in iudicio concursus formati per emphyteutam, vel censuarium, nempe pro suis annuis duntaxat præstationibus decursis sibi debitis exigendis ex bonis concursus (nulla facta mentio-
88 ne commissi, neque ex eo iure rem vendicantes,) quo casu cum isti ipsa re habeant ius hypothecæ tacitæ impositæ ab initio acquisitionis, provt latè comprobat Auendanus *d. c.*3. *ex num.*2. *& ex n.*7. & est textus, secundum aliam lecturã *in d.l.etiam ff. qui potior in pign.habean.* ibi, *si non soluatur ei salarium*, &c. plurimos Doctores Allegat. Aluar. Valascus *de iure emphyteut. quæst.*4. *& num.* 6. *cum seq.*) licet ipse conetur debilibus rationibus communem receptam per omnes impugnare) innumerabiles penè Doctores pro hac hypotheca domino proprietis competente in re emphyteutica, pro canone refert, & disputans resoluit Ioan. Anton. Manguillius *in tract. de euictionibus, quæst.*124. *ex num* 60. *& vers. à num.*50. *& per totam quæstionem,*
89 omnibus proculdubio creditoribus emphyteutæ, vel censuarij debitoris præferendi sunt in ipsa re emphyteutica, aut censuaria provt iis in locis probat Auend. nulla tamẽ facta distinctione, an creditores sint anteriores, vel posteriores, provt ipse Auend. indicare videtur proximè citato; sed absolutè cunctis præferẽdos esse, asserit ex prædicta ratione; quoniã quando hypotheca oritur simul cũ
90 ipsa rei acquisitione, omnibus anteriobus iste creditor præfertur in ea, provt latissimè ex innumerabilium penè Doctorum relatione comprobauimus suprà *2.p.c.*14. *ex n.*108. *cum multis seqq. vers. imò &*
91 *quod plus est*, &c. vbi mirabiles valde doctrinas, ad propositum reperies; tandem quando isti domini directi dominij, & census reseruatiui, non comparent, tanquam tales ad iudicium creditorum peractum per emphyteutam, aut censuarium, nec eo iure ius aliquod aliquod prætendunt; sed tanquam creditores extranei, ad pecuniam ex diuersa causa eis ab emphyteuta, vel censuario debita; tunc ad omnia bona debitoris ius habent pro suo credito exigendo suo loco, & gradu inter cæteros creditores, attenta sua hypotheca, aut priuilegio, seu anterioritate, si fortè habeant, & non aliàs, provt certissimum est ex iuris regulis, & principiis.

92 Et iuxta supradicta à principio huius c. vnũ notabile omittere non libet; an hypotheca imposita super bonis emphyteuticis, vel feudatariis per emphyteutam, seu vasallũ, cum consensu domini directi dominij, duret, etiamsi emphyteusis, vel feudum finiatur per extinctionem generationis, vel per cõmissũm, ita vt deuoluatur ad dominũ, & cum directo dominio consolidetur, an ipsa bona ad dominum deuoluantur, & transeant cum ipso onere hypothecæ, magna est inter nostros controuersia.

93 Negant Hsernia *in cap.*1. *§. quid ergo, n.*5. *in princ. de inuestitut. de re aliena facta*, abundè disputat pro vtraque parte Carleual. *de iudiciis, tom.*2. *lib.*1. *tit.*3. *disp.*23. *ex n.*29. *cum multis seqq.* & signanter *ex n.*31.

& negatiuè resoluit, vt hypotheca imposita super bonis feudalibus, vel emphyteuticis cum expresso assensu domini extinguatur, extincto feudo, & emphyteusi, ita vt bona ad dominum libera deuoluantur, contendens, text. *in l. lex vestigali, ff. de pignoribus*, procedere, etiam in constitutione hypothecæ interueniat assensus directi domini; pro sua opinione *num.*39. alios quam plurimos Doctores allegat, qui tamen non loquuntur, quando interuenit assensus, sed in nudis terminis, *d. l. lex vectigali.*

Contrariam sententiam viriliter tuentur Bart. *in* 94
l. in diem, 9. *num.*2. *ff. de aqua pluuia arcend.*; & ibi etiam Cumanus *num.*1. quia dominus per consensum appositum dum feudatarius, vel emphyteuticarius obligat suo creditori bona emphyteutica, & feudataria; sibi præiudicat, atque ideo hypothecam per deuolutionem ad dominum contingentem non extingui, sed durare, & transire ad dominum cum bonis deuoluris, tuentur hanc opinionem Hsernia ipse *in d.cap.*1. *§. quid ergo in fin. & in c. Imperialem, n.*11. *de prohib. feudi alien.* per Federic. Boërius *decis.*181. *num.*4. *&* 5. Marius Frecia *de subfeudis, lib.*2. *authorit.*29. *n.*6. Harmant. Pistor. *lib.*2. *q. iuris q.*48. *ex n.*14. Scrader. *de feudis, p.*8. *c.*4. *n.*34. *vers. secundo hæc concl.* Camerarius *in c. Imperialem, fol.*50. *littera L.* latissimè disputat pro vtraque parte, & resoluit Andr. Fachin. *controu. lib.*7. *c.*56. *per totum.* Cardin. Alexand. *in d. §. quid ergo n.*2. Afflictis *n.*3. Balzaranus *num.*21. Puteus *de reintegrat. feudor. c.*256. *pone quod Vasall. n.*7.8. *&* 12. Capicius *in instituta feudal. tit. feudorum deuolutio, §. hypotheca pag.*159. *& in tit. feudorum execut. vers. dominus mortuo, pag.*197. & Rosental. *de feudis, c.*9. *memb.*1. *concl.* 18. *n.*1. & ex text. *in cap.*1. *§. si clientulus de alienatione feud.* quæ opinio probabilior, & communior est.

CAPVT IV.

Bona maioratûs ex facultate regia creditoribus hypothecata, an absque noua facultate in concursus iudicio subhastari valeant.

Et an semel ita distracta possint per bonorum liberorum superuenientiam recuperari, ac venditionem rescindi.

Et quid si tempore subhastationis, reuera libera bona aderant, quæ tamen postmodum reperta fuere; an possessor maioratûs possit illa semel distracta vendicare.

Et an caput maioratûs subhastari possit per iudicium concursus.

SVMMARIVM.

*Maioratus bona, quæ precedente, facultate regia, fuere hypothecata; si in concursu pro soluendis creditoribus distrahantur, in publica subhastatione distrahi debent, n.*1.

Bona ipsa maioratus, si redditus non sufficiunt ad solutionem, quotidie distrahi inbentur. ibid.

Alienatio, quæ iudicis decretum requiritur omnino in

publica ſubhaſtatione eſt facienda, n. 2.
Bona abſentis, fiſci, minoris, Reipublicæ, & quæ in executionem rei iudicatæ venduntur, ſubhaſtationem publicam requirunt, n.3.
Idem in Iudicio concurſus ſeruatur, n.4.
Subhaſtatio bonorum maioratûs non requirit nouam facultatem, ſed ſufficit, quæ præceſſit ad pignorandum, & hypothecandum, n.5.
Idem ſeruatur in omnibus caſibus, in quibus ad pignorationem, & alienationem aſſenſus regius requiritur, n.6.
L. ſi pupillorum, 7. §. ſi pupillus, ff. de rebus eorum. num.7.
Ad venditionem bonorum Eccleſiæ, ciuitatis, & aliorum, quæ facultate regia fuerunt hypothecata, non requiritur noua ſolemnitas, n.8.
Idem in fiſci rebus ſeruatur, n.9.
Aſſenſus domini adhibitus in datione rei feudalis in dotem datæ, operetur, vt ad tranſlationem domini ſoluto matrimonio nouus non requiratur aſſenſus, n.10.
Aſſenſus regius requiſitus in compromiſſo rei feudalis, nouus in feudo non requiritur, n.11.
Aſſenſus regius ſi præceſſit in obligandis rebus feudalibus, alius nouus non requiritur in bonis diſtrahendis pro executione, n.12.
Aſſenſus regius, Epiſcopi, aut Iudicis licentia in bonis alienari, prohibitus aufert impedimentum iuris, vel hominis, & res permanet libera, num.13.
Res, quæ ſemel prohibitionem euaſit, ſemper permanet libera, n.14.
Rei natura ſemel alterata, ſemper remanet alterata, n.15.
Maioratus bona per facultatem regiam alienari, aut hypothecari permiſſa remanent deinceps libera, n.16.
Solemnitas, conſenſus, ſeu authoritas requiſita ad actum, ſi ſit ſemel adhibita, alia noua non requiritur in exequutione actûs, n 17.
Actus nouus non dicitur, qui fit pro executione antiqui, n.18.
Conſenſus patroni adhibitus in conſtitutione penſionis ſuper beneficio cum facultate transferendi, alias non requiritur in tranſlatione, num. 19.
Ad diſtractionem bonorum maioratus ex facultate data ad hypothecandum deueniri nequit, niſi bonis liberis deficientibus, num. 20. 23. & num.44.
Facultas, ad obligandum bona maioratus conceſſa ſemper intelligitur, bonis liberis deficientibus, etiamſi in ea non exprimatur, n.21.
Maioratus obligatus quaſi fideiuſſor indemnitatis reputatur, n.22.
Maioratus bona ex facultate regia in concurſu diſtracta, ſi poſtea ille, qui facultatem obtinuit, bona libera acquirat, ſucceſſor non poteſt diſtractionem retractare, n.23. & ſeqq.
Alienatio ſemel perfecta ad nouam ſuperuenientem cauſam non debet retractari. n.25.
Regula factum legitimè, de regul. iur. lib.6. explicatur, n.26. & ſeqq. & n.51.
Gloſſa doctrina adducitur. n.27.
Dos ſemel legitimè detracta, & reſtituta ex fideicommiſſo non venit reſtituenda in reſtitutione fideicommiſſi poſtea facta. n.28.
Dos ſemel vxori propter viri inopiam reſtituta, non eſt iterum viro reſtituenda, etiamſi dines fiat, num.29. & 38.
Vxori quarta Auth. ſemel, C. vnde vir. & vxor. ſemel ob paupertatem aſſignata non aufertur, ſi poſtea dines efficiatur. n.30.
Mater ad ſecundas nuptias tranſiens, ſi petat Tutorem, & detur; licèt poſtea pœniteat, reaſſumere tutelam non poteſt, n.31.
Mater per ſola ſponſalia non amittit tutelam, n.32.
Etiamſi Maritus ſecundus moriatur, Mater non reaſſumit tutelam, n.33. & 34.
Idem iudicatur de editione liberorum, ac de tutela, n.35.
Vxor, cui legatur ſub conditione ſi caſtè viuat, an ſemel legatum oblatum recuperet, ſi caſtè poſtea viuat, n.36.
Legatum relictum ſub conditione, ſi alicui nubat, amittit alteri nubendo, etiamſi vidua effecta conditioni pareat, ibid.
Dote vxoris per rem iudicatam in tuto poſita ob paupertatem viri, res iudicatæ non retractatur, etiamſi dines vir efficiatur, n.37.
Actus ſemel conſummatus, & perfectus non retractatur, etiamſi caſus veniat, à quo initium ſumere non potuit, n.38.
Quæ ſemel legitimè conſtituta ſunt, durant, licèt caſus ſuperueniat, à quo initium ſumere non potuit, n.39.
Res ſemel effecta alienabilis, ſemper remanet alienabilis, n.40.
Poſſeſſor maioratûs, ciúſque hæredes an teneantur ex bonis liberis poſtea acquiſitis ſatisfacere maioratui bona alienata ex regia facultate, num.41.
Diſtractione facta bonorum maioratus ex regia facultate, ſi appareat eo tempore poſſeſſorem habuiſſe bena libera, an ſucceſſor poſſit alienationem reſcindere num.42.
Negatiua ſententia proponitur ex n 43 contraria ceterior, n.47. & ſeqq.
Idem eſt non eſſe, vel non apparere, n 45.
Idem eſt non eſſe, & non poſſe probari, n.46.
Maioratûs bonorum diſtractio ex facultate regia ſubiecta remanet reſciſcni: quoties bona libera tunc exiſtentia, poſtea manifeſtantur, n 47.
Hypotheca non contrahitur in bonis maioratus, niſi liberis deficientibus, n.48.
Maioratus bona libera remanent ab hypotheca, quoties libera adſunt, n.49
Maioratus bona, vt indebitè alienata repeti poſſint condictione ſine cauſa, vel indebiti, deſignatis bonis liberis tunc extantibus, n.50.
Regula factum legitimè, de regul. Iuris in 6. interpretatur, num. 51.
Quod contingit ex cauſa præterita, ad cauſam præteritam refertur, n.52.
Actus dependens à precedenti, precedens actus attendatur, ibid.
Cauſa remota attenditur, potiùs quàm propinqua, quando ab ea dependet ius actûs propinquioris, n.53.
Ius, quod omnino non eſt extinctum, ſed eliſum, & diminutum durat in eſſentia, licèt ceſſet in effectu, num. 54.
Regula factum legitimè retractare non debet, licèt caſus eueniat, a quo incipere non poteſt; factus quando cauſa, ob factum eſt, denolatur ad non cauſam, n.55.
Commodata re, aut depoſita, deperdita, & non apparente

parente, si postea apparet res iudicata rescinditur, ex condictione sine causa, n.56.

Exceptio dilatoria, quæ opponi potest post litem contestatam, quando reus iurat tunc, & non antea ad ipsam peruenisse notitiam, reiicitur cum probationibus, si postea appareat, reum tunc notitiam illius habuisse, n.57.

Excussio bonorum semel facta præiudicat, & prodest aliis creditoribus in Iudicio non stantibus, n.58.

Excussionis sententia non transit in rem iudicatam, quominus tertius, & fideiussor possit postea ostendere, bona debitoris adfuisse, ibid.

Maioratus caput an alienari possit pro satisfactione creditorum, n.59.

Negatiua sententia propenitur, ibid. verior, & contraria, n.62.

Marchionatus, aut Comitatus, quibus iurisdictio adhæret, pro executione capi nequeunt, n.60.

In facultate cõcessa creditoribus cõcursus ad vendẽdum bona maioratus semper reseruatum manet caput maioratus, n.61.

Bona omnia ad statum pertinentia ex facultate hypothecata alienationi, & subhastationi subijciuntur, etiamsi in iis caput contineatur, n.62.

Facultas regia facit omnia bona maioratus libera, n.63.

Regijs litteris confidens decipi non debet, n.64.

Caput status, licet virtute facultatis sit alienabile: non debet ab eo initium sumere distractio, nisi deficientibus aliis bonis, n.65.

Expenduntur doctrinæ Molinæ, Fusarij, & aliorum, n.66. & 67.

Iurisdictio potest capi in pignus pro executione, alienari, & in solidum dari, n.68.

Domus pretiosa, aut magni ædificij valor quomodo taxatur, n.99. remissiuè.

1 BONA maioratus, quæ facultate Regia fuere ære alieno hypotecata, si in iudicio concursus pro satisfactione creditorum sint distrahenda (prout quotidie distrahi mandantur quoties reditus maioratus non sufficiunt ad eorum integram solutionem) in publica subhastatione distrahi; necesse esse firmarunt Ludouic. Molin. *lib.4. cap.3. num.* 44. & 45. vbi additionatores allegant Pater Molina *disput.* 650. *num.* 5. Puteus *decis.* 252. *lib.2.* & Molina relato obiter sequitur Mieres *de*
2 *maioratu 4. p.art. quæst.3. num.17.* quia quotiescumque ad alicuius rei alienationem authoritas, seu decretum Iudicis requiritur necessariò, res ea, non nisi in publica subhastatione distrahi valet. Bart. *in l.citat. num.3. ff. de public. & vectigali.* Alberic. *in l.1. §. etsi sine, §.1. ff. de minoribus.* Bald. *in l.ordo, num.4. C. de execut. rei iudicatæ.* Platea *in l.si tempora, col.1. C. de fide instrum. lib.10.* Matth. de Afflictis *in constitutio. Regni Siciliæ, lib.2. rubric.38.* Pinellus qui hæc omnia refert *in l.2. C. de rescindend. vendit. 2. part. n.45.* cuius opinionem asserit communem Emanuel Xuarez *in Thesauro recepta sentent. verb. decretum. vbi in alienatione, pag.* 453. & ideo Ludouic Molina *d. cap. sub num.45.* firmat regulam vniuersaliter veram, vt omne illud quod ex Iudicis decreto vendendum est subhastatione requirit prout in bonis absẽtis fisci, minoris & Reip.
3 & his bonis quæ in executione rei iudicatæ vendũtur, & aliis similibus; latiùs prosequitur Molina loco citato, & quod subhastatio bonorũ quæ capiuntur à Iudice pro soluendis creditoribus requiratur, *l. ordo. Cod. de execut. rei iudicatæ*, & in bonis minorum Ecclesiæ ciuitatis vel fisci. Quorum bona prohibita sunt, alienari ratione publicæ vtilitatis in quibus propterea requiritur subhastatio, *l.1. Cod. de prædijs decurio, l.b.10. & in authent. hic ius porrectum. Cod. de. sacrosanct. Eccles.* Bald. *in dicta, l. ordo.* Vbi quod etiam requiritur quando venduntur bona absentis per *l. fundus, ff. de rescind. vendit.* de quibus latè Fabianus de Monte *de emptione & vendit. p.5. princip.* Ioan. Anton. Manguilius *de euiction. quæst.45. ex num.9. & sequentibus, & quæst* 44. *num.1.* & hoc etiam procedit 4
ex natura iudicij concursus, in quo bona debitoris communis non aliter distrahi possunt, authoritate, & decreto Iudicis quàm in publica subhastatione, vt ex pecunia ex eis redacta creditores gradatim satisfiant.

Sed an priùs vt ad hanc subhastationem, & vendi- 5
tionem bonorum maioratus deueniatur; noua requiratur licentia, & facultas Regia, communis est, & omnium Doctorum concors sententia, quod non sit necessaria, quia sufficit quod à principio interuenerit ad pignoranda pro aliquo debito, quo non soluto, & pignore nõ luito, restitutionis, & solutionis tempore adueniente, liberè possint alienari, & distrahi pro satisfactione creditorum absque noua licentia, & regia facultate probàrunt in terminis bonorum maioratus Gregor. Lopez *in l.6. tit.2. p.6. in gloss. verbo, que la no pudiesse vender column.* 8. *versic. etsi data* Ludouic. Molina *de Hispan. primogen. lib.4. cap.5. num.1.2. & 3.* Mieres *de maioratu 4. p. quæst.3. ex num.1. cum sequentib.* Pater Molina *de Iustitia, & Iure tract.2. disp.* 652. *ex num.1.* Felician. de Solis *in tract. de censib. lib.2. q.21. n.22.* additio ad Molin. *dicto cap.5. num.1. fol,* 284. Hermosilla *in l.4. tit.5. p.5. gloss.7. num.* 33. *t.2. fol.*34.

Quæ solutio procedit generaliter in omni casu, 6
& materia, quibus requiritur ad pignorationem, & alienationẽ assensus regius, siue domini, seu decretum Iudicis, vt si semel in pignoris cõstitutione interuenit, postmodũ aduenière tempore solutionis, & subhastationis nõ egeat creditor noua facultate, 7
assensu, aut decreto, vt in minore est, text, expressus *in l.si pupill.7.3. si pupillus dedit res pignori permissu Prætoris, nonnulla erit dubitatio an alienatio possit impediri, sed dicendum est posse creditorem ius suum exequi, ff. de rebus eorum.* Bald. *ibi,* & Bart. *in Auth. hoc ius porrectum n.21. Cod. Sacrosanct. Eccles.* idem Bald. *in l. Papinianus, §. sed nec impuberes, ff. de inofficios. testament.* Alexand. *consil.* 189. *n.1.* & 15. *lib.7.* Decius *in l. singularia num.10. ff. si certum petat.* vbi Cagnol. *n.75.* Fabian. à Monte *de emptione, & vendit. quæst.5. princip. num.98.* Capicius *decis.*182. *n.10.* & 11. Negusantius *de pignoribus 1. part.6. membr. n.15. ampliat.1.* Simoncellus *de decretis, lib.2. tit.3. in spacio 4. n.36.* Surdus *decis.*191. *num.18. & dec.*2-8. *num.4. & 5.* Pereira *de exceptione & venditione c.8. n.12.* Castillo *controuersia. lib.4 cap.61. num.25.* Benchendor *in addit. ad Seraphin. de priuil. iuram priuileg. 45. num.2.* Montan. *de tutel. & curat. cap. 33. n.496. cum sequentibus.* Hermosilla *vbi supra n.32.* & probant omnes alij Doctores paulò ante citati *num.5.*

Et in bonis Ecclesiæ, & ciuitatis quæ semel fa- 8
cultate Regia, aut authoritate Episcopi fuere hypothecata, vt ad venditionem eorum, noua non requiratur solẽnitas vel facultas, probarunt Hermo-

silla vbi proximè *num.*33. Felicianus *d.cap.*3. *n.*20. Mieres *d.q.*3. *n.*2. Caldas Pereira *in l. si curatorem habens, C. de integrum, restit. in verb. contractum feceris, n.*42. Petrus Surdus *d.decis.*278. *n.*5. Menoch. *consil.* 110. *num.* 58. *lib.* 2. & plurimi alij ab istis citati.

9 *Et in feudis,* idem obseruant, innumerabiles penè Doctores si ad obliganda bona, feudalia interuenit assensus Regis aut domini postmodum pro executione, satisfactione creditorum in eorum distractione alius nouus non sit necessarius assensus. Molina *lib.*4. *d.cap.*5. *num.*2. Mires 4 *part. d. cap.*3. *num.* 6. *& seqq.* Surdus *consil.* 30. *in fin.* German. Prior. *lib.* 2. *quæst.* 15. *n.* 19. Nouarius 9. 128. *num.*3. Scader. *de feudis, part.*8. *cap.*4. *quæst.*7. *n.*25. Scipio Rouitus *consil.* 21. *num.* 12. Imola & Ludouicus Roman. *in l. vsufructu, ff. de soluto matrim.* 10 vbi quod assensus domini adhibitus in datione rei, feudalis in dotem marito, operatur quod translatio dominij, quæ fundata est soluto matrimonio non requirat alium assensum, quos referens sequitur Capicius *decis.*182. *num.*11. & 12. Matth. de Afflictis *in c. Imperialem, in princ. vers. duodecimo,* nota ex text. *ibi, n.*8. & 9. de prohibita feudi alienat. & *decis.* 33. *num.* 19. Molina *d. cap.*3. *num.* 2. Marescotus *variar. resolut. lib.*2. *c.*19. 91. *num. fin.* probat 11 Andr. Isernia, in constitut. regni, quod super compromisso de re feudali debet interuenire assensus regius, & non in laudo, quia laudum descendit ex compromisso, & est executio compromissi; sequitur plura adducens Matthæus de Afflictis *dec.*285. *num.* 15. & 16. idem Afflictis *in constitut. Neapol. lib.*3. *rubric.*3. *de reuocat. alienat. num.*55. *fol.* 264. 12 nam quando finis habet necessariam consequentiam a principio; non finis, sed principium attenditur, Afflictis *decis.*210. Mauritius *de restit. in integr. cap.*196. *colum. fin.* Caldas Pereira *in l. si curatorem habens, verb. implorare. num.*50. Ponte *dec.*21. *num.*19. Ancharan. *consil.*28. *num.*6. & 7. *vers. & per iste non obstant.* Cardinal. Tuschus *littera P. conclus.*703. *num.*16. 17. *& seqq.* Antonius Faber *in C. lib.*3. *tit.*19. *de inofficios. testam. definit.* 23. *num.*20. Surdus *decis.*297. *num.*12. & per plures alios Antonius Amat. *variar. resolut. tom.*2. *resol.*65. *ex num.*8. vide plurimas elegantes doctrinas infra *ex n.num.*52. *cum seqq & supra 1. part. cap.*7. *ex n.*79. *cum seqq.* & idem Afflictis 335. *num.* 19. vbi dicit. *Quod si in obligatione rei feudalis præcessit Regius assensus; iudex potest libere interponere secundum decretum contra eadem bona feudalia, absque alio assensu regio, & consensu Regius præstitus super contractu principali, trahitur ad omnia quæ sunt necessaria pro illius executione;* resoluit Amedæus Aponte *in tit.*11. *laudemiorum, quæst.*27. *num.*3. & 4. Frecia *in tract. de feudis, lib.*2. *quæst.* 11. & alij per Burlatum *consil.* 29. *n.*18. & *n.*3. *n.*26. & 29. Petrus Surdus *decis.*22. *n.*52. & 53. quos omnes refert Mieres *d. quæst.* 3. *num.* 67. & 68.

13 Et omnium ratio est euidens, quia per primum Regis assensum, & facultatem seu Iudicis, aut Episcopi licentiam, in bonis alienari prohibitis, sublatum fuit impedimentum iuris vel hominis, ad latè per Nos tradita suprà 2. *part. cap.* 9. 10. & 11. 14 & *cap.*22. quo semel sublato res perpetuò remanet libera: quia res quæ semel prohibitionem euasit semper remanet libera; & res affecta alienabili, perpetuò remanet alienabilis, *cap.* 2. *de feudis.* Caldas Pereira *de renouat. emphyteusi, quæst.* 11. *n.*3. Ceuallos *communi. quæst.*897. Scaccia *de appellation. cap.*1. *quæst.* 17. *limitat.*47. *membr.*1. *num.*3. Gonçales *ad regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 6. *num.* 194. Ioan. Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.*1. *p. cap.*15. *num.*3. Burlat. *consil.*4. *num* 22. *& sequenti.* Menochius *de arbitrariis, quæst.*54. *num.*24. Peregrinus *decis.*2. *num.*2. Vincentius Fullar. *de falsificationibus, quæst.* 352. *num.* 49. Surdus *consil.* 125. *num.*12. Matienzo *in l.*11. *tit.*6. *lib.*5. *recopil. gloss.*8. *num.*2. & per plura iura, & Doctores, Nos *in nostris commentariis de Regia protectione* 3. *part. cap.* 4. *a* 15 *num.*55. *& seqq.* vbi etiam quod rei semel alterata natura, semper remanet alterata, *in tract. de supplicatione ad Sanctiss.*2. *part. cap.*19. *num.*5. & 6. 16 Maximè in maioratibus in quibus per facultatem Regiam bona alienari seu hypothecari permissa remanent libera; provt expressè recitant similes omnes facultates, & adnotant Additionatores ad Molin. *in lib.*4. *c.* 5. *n.* 1. post principium ex Molina *lib.*4. *c.*9. *n.*38. alios plurimos adducimus supra *hoc tit. 2. p. c.*9. *n.*29. *& n.*60.

Et quia solemnitas consensûs seu authoritas re- 17 quisita ad actum si in eo fuit adhibita; alia noua non requiritur in executione, & complemento ipsius actûs, quod in actionibus iudicialibus, & extraiudicialibus varias & singulares doctrinas congerit. Caldas Pereira *de empt. & vend. cap.*8. *a n.*10. *cum seqq.* & sursum Petr. Surdus *decis.*54. *ex n.*43. *cum seqq.* quia non dicitur nouus actus ille qui fit 18 pro executione antiqui, plurimas cumulat doctrinas Surdus *consil.* 385. *a num.* 25. *cum sequentibus, lib* 3.

Provt si in constitutione pensionis super bene- 19 ficio iuris patronatus laicalis cum facultate transferendi fuit adhibitus consensus patroni postmodum pensionarius pensionis translatione non eget nouo patroni consensu. Augustin. Barbosa *de Iure Eccles. lib.*3. *tit. de pensionibus, c.*11. *a n.*103. vbi alios allegat.

Hæc tamen nostra firmissima resolutio, vt bona maioratus semel hypothecata ex facultate Regia, liberè absque alia noua distrahi possunt in concur- 20 sûs Iudicio pro satisfactione creditorum vno modo limitabis, vt ad eorum distractionem deuenire non debes nisi in subsidiû nempe bonis liberis eius possessoris qui obtinuit facultatem, & ad hypothe- 21 cam peruenit deficientibus, nam quemadmodum obligatio bonorum maioratus bonis existentibus liberis non subsistat, eo quod per facultatem ad obliganda concessa expressa dicatur, quod prius obligentur bona libera, ita vt bona maioratus in subsidiû deficientibus liberis non aliter intelligantur hypothecata, etiamsi in facultate id expressè non dicatur, tacite subintelligitur, & maioratus quasi fideiussor indemnitatis, & subsidiarius reputatur, provt latissimè suprà 2. *p. c.*5. *ex num.*16. *cum multis seq. vers. contraria tamen sunt creditores,* &c. 22

Pariformiter denegatur distractio bonorum ma- 23 ioratûs ex facultate Regia hypothecæ subingatorum bonis liberis existentibus, & nisi præcedente eorum excussione, probant Molin. *lib.*4. *cap.*6. *n.*15. & 19. & *lib.*1. *cap.*10. *num.*4. Pater Molin. *tract.*2. *disp.*953. *ex num.*1. Menochius *lib.*4. *præsumpt.*189. *num.*9. Iacob Cancer. *variar. resolut. part.*1. *cap.*9. *num.*109. Oliuer. Beltramin. *in annot. ad Alexand. Iudonic. decis.* 299. Vincent. ad Anna *allegat.* 115. Camil. de Curte *in diuers. iuris feud. cap.*5. *num.*91. *fol.*224. Addit. ad Molin. *lib.*4. *c.*7. *n.*1. qui loquuntur etiam in feudalibus, innumerabiles pene DD. congessimus, suprà 2. *p. d. c.*5. *ex d. n.*16. *cum seqq.*

Ex

24 Ex hac limitatione duæ resultant difficultates dissoluendæ, prima an postquam bona maioratus distracta fuere per subhastationem in iudicio creditorum superueniant bona libera eius, qui debita contraxit, & facultatem à Rege impetrauit, eo quod alia bona libera acquisiuit, an rescindi poterit distractio præcedens, & bona sic subhastata, recuperare, & vendicare valeat successor in eodem maioratu ita vt distractio præcedens retractetur? Hanc quæstionem eleganter tetigit doctissimus Ludouic. Molina *primogen. libt 4. cap. 7. ex num. 13. & sequentibus*, quam iuridicè resoluit, & firmat alienationem maioratus semel iustè, & legitimè factam non esse renouandam etiamsi postmodum bona libera ab alienante acquisita fuerint; mouetur ex eo quod alienatio perfecta atque cõsummata
25 ta fuit à principio, atque ideo ex defectu causæ ob nouæ superuenientiam retractari non debet ex re-
26 gula factum legitimè *de regul. iuris in 6.* quod in actu semel perfecto, & consummato vera esse profitetur, sicque iura contraria conciliari affirmat, nempe text. *in l. fin. in princip. Cod. vnde liber. l. qui res, §. arcam cum similibus, ff. de solutionibus*, ex Tiraquell. qui plura affert *in tract. de causa cessante limitat. 12. num. 1. cum sequentib.*

27 Et allegat in terminis glos. singularem, & communiter sequutam ab scribentibus *in Authent. res quæ l. commun. de legat. verbo obligationem*, dum in-
28 quit, *Quod si dos, pro qua assignanda fuere alienata bona fideicommissi, restituta fuerit ex eis ante fideicommissi restitut.* non venit ipsa dos in restitutione fideicommissi, à quo semel legitimè detracta fuit, vbi Paul. *num. 5. quod & ipsum comprobari*, dicit *ex gloss.* communiter approbata *in l. vbi adhuc*
29 *verbo abutatur, Cod. de iure dotium*, quod vxori sit semel dos restituta, propter inopiam viri, illi non erit iterum restituenda, etiamsi vir ipse ex postfacto dives efficiatur simul decis. doctrina comprobat *in Authentica præterea, n. 25. c. vnde vir,*
30 *& vxor; quod si vxori quarta, de qua in d. Authent.* semel ob paupertatem assignata fuit, non sit sibi ferenda, etiamsi ex postfacto dives efficiatur, quod etiam repetit idem Decius *in consil. 24. n. 2. & seqq.* sequutus à Tiraquell. *de causa cessante, limitat. 4. num. 2.* adde Fontanellam *de pactis nuptial. tom. 2. clausul. 5. glos. 8. p. 8. ex num. 1.* quod quidem fundamentum aliis variis, & singularibus similibus exornare liber, nam mater transiens ad secundas nu-
31 ptias si petat tutorem provt tenetur, & detur, licèt postea pœniteat, non potest reassumere tutelam semel legitimè dimissam, & à se renunciatam. Gratianus *discept. 219. num. 13. tom. 2.* (vbi etiam *de limitationibus*) Spino *de testament. glos. 29. princip. num. 11.* Anton. Gomez *in l. 50. Tauri num. 35.*
32 & quid si per sola sponsalia amittat tutelam, negatiuè resoluit post Gutierrez, & alios, Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 7. disput. 88. num. 5. & per to-*
33 *tam*, de hac materia,) & idem procedere etiamsi maritus secundus moriatur, vt nec tunc vxor recuperet tutelam. Spino *vbi proximè ex num. 9.* vide tamen Gratianum *disput. 5. p. 1. ex n. 34.* & de vxore,
34 & de his omnibus abundè per Anton. Amat. *resolut. 24. ex num. 10. cum seqq.* Vbi post innumerabiles Doctores distinguit inter rem integram, & non integram, scilicet antequam datus sit tutor vel post-
35 quam fuit datus, quem omnino videbis. Et idem iudicandum de educatione filiorũ, quod de tutela. Vide Paulum Montanum *de tutelis, cap. 15. num. 81. & Taur. & à num. 74. cum seqq.* conducit Gutierrez *de tutelis, cap. 3. num. 6.* Vide Cabedum *decis. 99. num. 8. & 10.* latè Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 88 à num. 16. & sequentibus.* Mastrillus *decis. 230.* Leo *decis. 211. lib. 2.* idem de vxore cui legatur sub con- 36
ditione si castè vixerit, an semel ablatum legatum recuperet si postea castè viuat. Vide Sanchez *vbi proximè disput. 91. ex num. 31. cum seqq.* & idem de ea cui legatur sub conditione si alicui nubat, quæ non nubit, sed alteri; vt postea vidua facta, licèt velit illi nubere, & parere conditioni, non auditur, nec recuperat legatum, Molinus *de ritu nuptiarum, lib 3. cap. 29. num. 83.* Castillo *controuers. tom. 6. cap. 127. num. 25. ad fin.* & iterum *num. 58. ad fin.* & similiter idem dicendum quando dos vxoris per 37
rem iudicatam posita est in tuto ob paupertatem viri, etsi iste postea efficiatur dives, nõ ideo res iudicata retractabitur, nec dos viro restituitur innitos Doctores refert, & sequitur Petrus Surdus *in consil. 435. à num. 6.* vbi reddit rationem, & fundamenta *tom. 3.*

Et horum omnium vna est ratio, quia vbi actus 38
est iam consummatus, & legitimè factus; casus superueniens non vitiat, quæ namque semel vtiliter, & legitimè constituta sunt, durant, licèt casus euenerit à quo initium habere non potuerint provt apertè dicitur *in l. plurib. penult. §. etsi placet*, vbi 39
Bartol. & alij, *ff. de verborum obligat.* Petrus de Bellaper. & Bald. *in 2. lectur. in l. patre furioso per textum*, ibi, *ff. de his qui sunt sui vel alien. iuris* Barrol. *in l. ex facto in princip. colum. 2. versic. vltim. hæc lex, ff. de vulgat. & pupillari*, de quo latè per Dinum *in regula factum legitimè, retractari non debet, licèt casus postea euenerit, à quo non possit inchoari*, & Decius *in l. non est nouum per text.* ibi, *ff. eodem tit.* latissimè Tiraquell. *in tractat. de causa cessante limitat. 12. per totam*, præcipuè *numer. 15.* Molina *dicto libro 4. cap. 7. num. 13. in princip.* non *in nostris commentat. de supplicat. ad sanctiss. 2. p. cap. 19. num. 8. l. non enim, ff. de vltim. adluque princ.* Ioan. Baptista Costa *de iuris, & facti ignoran. inspect. 46.* Surdus *consil. 115. num. 11.*

Pro secundo fundamento dicit Molina *dicto c. 7.* 40
num. 16. dicto num. 13. comprobari suam resolutionem ex eo quod res semel effecta alienabilis semper remanet alienabilis *ex l. paterfamilias, §. qui decim. ff. de leg. 1. 3.* quam regulam plurimis exornauimus tuperius *num. 12. & seqq. versic. & omnium ratio eit euidens*, &c. Et opinionem hanc Molina deduxit ex iis, quæ in terminis resoluit Gregorius Lopez *in l. 10. tit. 26. part. 4. verb. vendiendo colum. 5.* & iterum *in l. 6. tit. 11. p. 6. in gloss. verb. que la no pudiesse vender, column. 7. versic. quid autem si Rex.* Pater Molina *disputat. 658. num. 5.* Peregrinus *fideicommissis artic. 42. num. 24.* Auendan. *in tract. de censib. cap. 65. ex num. 1. & num. 7.* Martha *de succes. legal. 4. part. quæst. 21. num. 10. & 11. tom. 2.* Additionatores ad Molinam *dicto libro 4. cap. 7. ad num. 13.*

Sed an hoc casu possessor ipse maioratus, vel 41
eius hæredes teneantur ex illis bonis liberis nouiter acquisitis satisfacere maioratui, vel aliam rem æquiualentem rei maioratus alienatæ ipsi maioratui satisfacere agit, & distinguit ipse Molina *vbi proximè num. 16.* & Additionatores ibidem latè agunt plures Doctores videndi.

Maior tamen difficultas versatur, quando post 42
factam distractionem bonorum maioratus pro satisfaciendis creditoribus ex facultate regia concurrentibus, appareat bona libera eo tempore habuisse,

buiſſe, vel reliquiſſe poſſeſſorem, qui obtinuit facultatem ad hypothecandum, an ſucceſſor,& poſſeſſor poterit vendicando bona iam alienata ſui maioratus reſcindere venditionem iam factam; in
43 qua idem dicendum videbatur quod in proximè præcedenti dubio, vt propter bona libera poſtea reperta penes alienantem, vel eius hæredem, non reſcindatur ſubhaſtatio,& diſtractio præcedens ac ſemel legitimè facta; ad quod trahi poſſunt ea omnia quæ hactenus diximus *ex num.24.cum ſeqq. verſic.ex hac limitatione*,&c.

44 Deinde quoniam etſi vt teneat bonorum maioratus diſtractio debeant deficere bona libera,& ad hoc præcedere diſcuſſio bonorum liberorum ad late per nos tradita *ſuprà ex n.20.cum ſequentibus, verſic. hæc tamen, firmiſſima reſolutio*; tamen ſi diſcuſſio præceſſit, & non apparuere bona libera, nec fuere reperta, legitimè ſubſequuta dicitur di
45 ſtractio bonorum maioratus, quoniam idem eſt, non eſſe,vel non apparere, vel non reperiri, atque idem eſt iudicium *leg. cum vnus, §. fin. ff. de bon. Authent.iudic poſſiden.l.duo ſunt Titi; ff.de teſtam. tutela, l.in leg. 77. ff. de contrahenda emptione, l. cum res, §. itaque, ff. de legat.1.* Bald.per *l.cum ita, §.ſpecies, ff.de legat.2.* Surdus *deciſ.149. num. 2. & deciſ.126.num.13.& conſil.3 77.* Larinaccius *deciſ.167. num.35.tom.1.p.2.*Camil. Gallinctus *de verborum ſignificatione lib.4.cap.13.num.13.*Ioan. Anton. Manguillius *de interuentionibus, q.82 n.8.* ex non eſſe, &
46 non poſſe probari, idem ſunt, Surdus *decta deciſ. 149.n.2.*ergo licet bona libera reuera adeſſent tempore diſtractionis bonorum maioratus; ſi tamen facta diſcuſſione non apparuerant,nec fuerunt reperta, legitimè diſtractio illorum facta dicitur,& per conſequens, etſi poſtmodum apparcant, iam reſcindere poterunt.

47 Sed contraria ſententia in difficultate propoſita verior mihi videtur vt quoties bona maioratus in concurſu diſtrahantur, eo quod bona libera non fuere reperta etiam facta diſcuſſione, cum tamen reuera fuerint eo tẽpore, ſemper diſtractio præcedens ſubiecta remanet reciſſioni, quoties bona libera tunc exiſtentia poſtmodum manifeſtentur,& per poſſeſſorem maioratus vere indicẽtur mouco
48 quia in bonis maioratus non contrahitur hypotheca,niſi in ſubſidium bonis liberis deficientibus,
49 & ideo donec hæc verè adſint, illa non obligata, ſed omnino libera iudicantur a nexibus hypothecæ. Latiſſimè Molina *lib.4.c.13.ex n.17.& ſequentibus*,& plurimis aliis locis quorum meminimus,& latiſſimè exornauimus *ſupra 2.par.c.p.5.per totum*, & ſignanter *ex num.15.cum multis leg. verſic. contraria tamen*. Imo creditores,&c.Et ideo bona maioratus interim indebitè alienata dicentur, & ex conditione ſine cauſa, vel indebiti vindicari poſſunt à ſucceſſore,deſignatis bonis liberis tunc exiſtentibus.

51 Nec obſtat quod regula exornata ſuperius factum legitimè retractari non debere, licet caſus poſtea euenerit a quo incipere no poteſt,quia Molina, & cæteri Doctores illum ſequentes procedunt, quando caſus ſuperuenicns ita ſubuenit, vt omnino independens ſit à cauſa de præterito, pro vt ſtatim dicemus ſed poſtmodum nouiter ſuperuenerit,quando ſcilicet tẽpore diſtractionis, & ſubhaſtationis bonorum maioratus nulla reuera bona libera exiſtebant,ſed poſtmodum ſubhaſtatione,& diſtractione perfecta, acquiſita nouiter fuerant ab ipſo poſſeſſore alienante, & facultatem impetran-
te,quo caſu clarè loquuntur Molina,& cæteri Doctores,in difficultate antecedenti allegati *ex n. 24. cum ſequentibus,verſicul. ex hac limitatione duæ reſultant*,&c.

52 At quando bona maioratus alienata fuerunt ſub hoc ſuppoſito, quod bona libera deficiant cum reuera exiſtant, diuerſa ratio verſatur, quia ſi bona libera poſtea reperiantur tunc exiſtentia, non poteſt dici nouus caſus ſuperueniens,ſed antiquus,& præcedens alienationem, & ab eo trahens dependentiam, qui ad illam priorem cauſam debet habere reſpectum,illud etenim quod nunc contingit ex cauſa præterita,ad tempus cauſæ primæ,& præteritæ referri omnino debet,*l.in oratione in princ. §.Imperator, ff. ad legem Falcidiam, l. Pomponius 2. ff. de negotiis geſtis, l. alienationes, ff. familiæ herciſcundæ*, plura exempla reddit Gaſpar Rodriguez *de annuis redditibus lib.2. quæſt.17. num. 25. per totum*, & multa per Lancellotum *de attentatis 2. p. cap.4.num.4.cum ſeqq.*Gimba *deciſ.69. num.7.* vbi dicit, quod quando actus dependet à præcedenti, præcedens actus attenditur *ex l.2. §.ſint autem, ff. de muneribus.* Crotus *in l.filiusfamilias, §.diuiſum, 76. ff. de legat.1.* & quia cauſa remota attenditur potius quam propinqua, & ſecundum illam debet iudicari actus,quando ab ea dependet ius actus propinquioris, allegat *l.ex placato. Cod. de rerum permutat.* cum aliis a Grammaro *in ſuis tr. de rerum permutat. num. 68. lib. 6.* origo namquiere ſemper attenditur *l.eam origo, ff. quod cuiuſque iuris, l. ſancimus, C. de ſacroſanct. eccleſ. origo eſt, ff.ad Macedon. de adquirenda poſſeſſione, l.2. §. ſi quæ reſert, ff. de prætor. creditorum, l. 1. ad quæ l.24. ff. de donat. l.ex ſola ff. de acquirend. poſſeſſ. l.fi hæres, ff. de acquirend. vel omitt. hæred. l. Macedo, l. legatus, §.ex aliena. ff. de eſſent. & qui originem 3. ff. de numeribus, & honoribus, l. nauicula 20. ff. ad municipalem, l. Senatores 11. de Senatoribus, cap. cum nullus de temp. ordinat. lib. 6. Gratianus diſceptat. forenſ. tom.4.cap.749. num.16.* plenitſſimè Caſtillo *controuerſ. tom. 6. cap. 155. per totum.* Ergo ſi ad illud prius tempus, à quo cauſatur, debet noua reperitio bonorum referri, omnino debet influere in ſubhaſtatione,vt reddatur inutilis, & inefficax.

53 Quibus conſtat, quod quando ius non eſt omno extinctum, ſed elitum, & diminutum dicet in eſſentia,licet eſſet in effectu, vnde cum in eo adhuc ſint reliquiæ,facile fit reductio ad illud. Bald. *in Authent.* quas actiones,*num.5. in fin. Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* ſecus quando omnino ius fuit extinctum, provt hanc diſtinctionem ex aliis latè probat Hieronym.Gonzalez *ad regul.8. Caſtrenſ. glo.17. ex n.5.*

54 Comprobatur deinceps, quoniam illa regula factum legitimè retractari non debet, licet caſus poſtea euenerit, a quo principium aſſumere non poteſt,fallit quando cauſa,ob quam factum eſt,denoluitur ad non cauſam,vt per textum ſingularem ad propoſitum *in l. ſi fundo, ff. de condit. ob cauſa, & l.in commodato, 9. fin. ff. commodati, ſi ſi ſine, ff.rem ratam haberi*, probat Surdus *conſil. 125. num 55.& num.56.* ſequitur Aluar.Velaſco *de exemptionibus littera F. num.95.* ergo ſi ob cauſam deficientium, vel non apparentium bonorum liberorum bona maioratus fuere alienata,reperti poſtea bonis tunc temporis exiſtentibus illorum alienatio ad non cauſam redacta,reſcindi debet.

55 Et in terminis,rei iudicatæ pro re commodata,

vel depoſita deperdita,& non apparente,vt ſi poſtmodum res apparuerit , & fuerit reperta res iudicata reſcindatur conditione ſine cauſa, quia ceſſat ceſſante cauſa ob quam lata fuit,quamplurima iura,& Doctores congeſſimus *ſuprà hac 3. p. cap. 1. ex num 135. cum multis ſeqq. verſic. deinde probatur , quia res iudicata ex qua quis ſoluit* , &c. Et de ſuppoſito ſententiæ quod poſtmodum apparet falſum plura cumulauimus ibidem *ex num.88. cum ſeqq. verſicul. ſecundò hæc pars fulcitur* , &c. Quæ omnino hanc reſolutionem mirabiliter comprobant,& omnino vide *ex n.87. cum ſequentibus verſic. tertius effectus ſit propter cauſam ceſſantem* , &c. Vbi abundè quando cauſa ſententiæ reducitur poſtmodum ad non cauſam.

57 Facit deinde doctrina Paul. de Caſtro *in l. ſi cum patruo. Codic. communi vtriuſque iudicij.* Socinus *conſil.*194.incipit eleganter , & ſubtiliter *colum* 1. Gregor Lopez *in l.9.tit.3.p.3. gloſſ.* 4. *verb.no deue ſer oydo* , dicentes quod reus iurans exceptionem dilatoriam ad ſuam notitiã peruenille,auditur opponendo poſt litis conteſtationem , ſi tamen poſtmodum appareat reum habuiſſe notitiam illius exceptionis, erunt irritæ probationes receptæ ſuper tali exceptione ad quam fuit admiſſus ſub illo ſuppoſito quod de nouo ad ſuam notitiam peruenerat cum detegatur falſum fuiſſe iuratum.

58 Nec obſtat excuſſio præcedens ex qua non adeſſe bona libera declaratur,vt ad bona maioratus perueniatur,cui ſtatuatur, quia idem eſt non eſſe , & non apearere; quoniã reſpondetur præfatæ excuſſioni ſtandum eſſe omnino interim , dum bona liiibera non ſint manifeſta , nam excuſſio legitimè facta declarata preiudicat omnibus,& prodeſt aliis creditoribus in illo iudicio non ſtãtibus , at hæc ſententia nunquam tranſit in rem iudicatam quod minus fideiuſſor, vel tertius quilibet rei hypothecatæ poſſeſſor,vel creditor poſſit condemnatus cã impugnare,docendo,& apertè indicando bona debitoris ſtare,& apparere,ita vt res illa iudicata ſuper excuſſione legitimè facta tantum duret quantum non docetur bona ſtare. At quando fuerint reperta , ſemper retractatur ob cauſam ceſſantem mirabiles doctrinas in iis terminis congeſſimus omnino videndas *ſuprà 1. p. c. 25. ex n.29. cum ſequentibus , verſic.hinc eſt , quod res iudicata non facit ius* , &c. nec non alias ſingulares videndas 1. *part. cap.23. ad fin.ex num.92. verſic. vnum notabile in materia diſcuſſionis non omittam* , &c. Ex quibus videtur noſtra opinio probabilior,vt ad bona maioratus alienata ob non reperta bona libera per excuſſionem tunc factam ius habeat poſſeſſor , & ſucceſſor maioratus , quoties manifeſtè , & ſine controuerſia monſtrauerit bona libera tunc , & nunc adeſſe libera tamen ab omni alia obligatione , & hipotheca anteriori, iuxta Molinam *lib.4. cap.7.ſub num.8.*

Sed an caput maioratus alienari poſſit pro ſatiſ-
59 faciendis creditoribus,videtur dicendum quod nõ ex iis,quæ poſt Bald.aſſerit Parlador. *lib.2. rerum quotid.cap.fin.5 p.§.3.*quod quando iuriſdictio ali-
60 cui principatui adhæret putà Ducatui , Marchionatui, aut Comitatui , vt hæc pro executione capi non poſſunt , quia ſi magnati ſuæ ditionis iuriſdictionem tollas , rotum cum exauthorabis honore, titulo quatenus Dux erit,aut Marchio non erit,&
61 ideo quando in tribunalibus conceditur facultas creditoribus in concurſu adſtantibus , vt iure ſuo vti valeant , & poſſint vendere bona maioratus; ſemper reſeruatur caput ipſius, & ita ſimiliter vidi practicatum in conſilio ſupremo in Marchionatu de Aunon , cuius bona omnia ſubhaſtanda pro ſatisfactione creditorum concurrentium iuſſit,dempta,& ſpecifice excepta iuriſdictione dicti oppidi de Aunon.

Sed reuera contrarium verius eſt , nam ex quo 62
bona omnia ad ſtatutum pertinentia fuerũt facultate Regia hypothecæ ſubiecta, cuius intuitu creditores contraxerunt alias non cõtracturi , alienationi,& ſubhaſtationi ſubiecta ſunt abſque aliquo 63
iuris vel hominis impedimento,cũ facultas Regia ea fecerit omnia libera,& redacta ad ſtatum libertatis priſtinæ,vt ſuperius annotauimus,nulla adeſt ratio quantumcũque apparens,quin regiæ facultati ſubiiciatur,& cedat , nec aliqua bona reſeruari poſſint in graue damnum contrahentium ſub fide Regis,nemo enim litteris Principis confidens , & 64
contrahẽs decipi debet,quamplurima iura, & Doctores adduximus in noſtris Commentar. *de ſupplicat.ad ſanctiſſ.2. part. cap.20. ex num. 59. cum ſeqq.* Benè verum eſt,quod licet alienabile ſit caput ſta- 65
tus,aut maioratus, non tamen ſit ab eo incipiendum,ſed ab aliis rebus minus præiudicialibus ſtatui,& non tam pretioſis,niſi demum in ſubſidium, & aliis non ſufficientibus , & hoc eſt quod in tribunalibus ſemper attenditur, vt à principio exceptuetur caput ſtatus,& iuriſdictio eiuſdem capitis, quando iubetur diſtrahi eius bona , non tamen in totum,& in perpetuum negatur alienandi facultas ſi alia bona non ſufficiant,& hùc tendit quod docuit Molin. *de primogen. lib.4. cap.5. numer.* 4 In 66
hæc. *Hoc tamen ita temperandum eſt, vt abſque dolo,& fraude venditio ipſa fiat. Si enim pro dotis reſtitutione caſtrum , ſeu oppidum maioratus obligatum ſit. In quo plura reditnum membra inueniuntur , quorum vnum ad ipſius dotis ſolutionem ſufficiens eſt , non debet totum oppidum cum iuriſdictione pro dotis reſtitutione vendi , nec etiam omnium reditnum membra , ſed illud tantum quod cum minori rerum maioratus iactura vendi poſſit , in quo boni viri arbitriam verſabitur , text. in dict. l. ſi pupillorum , §. non paſſim , ff. de rebus eorum.* Vbi Bald. *id notabiliter declarat.* Bartol. *num. 8. in leg. alio,ff. de aliment. & cibariis lega. vbi cæteri id notant.*Gregorius Lopez *loquens in bonis maioriæ in dicta l.6. titul.11. p. 6. gloſſ. verb. que la no pudieſſe vender , colum.8. verſic. aduerte* Hactenus Molina idem probat Fuſarius *de ſubſtitut. quæſt.* 541. 67
num. 16. vbi agit à principio , quando bona fidei commiſſi poſſunt diſtrahi pro ſatisfaciendis creditoribus fundatoris *n.* 16. ita ait. *Limitatur quarto, quando pretioſiores res eſſent alienatæ , nam viliores ſemper ſunt alienandæ , l. Marcellus , §. res quæ* , & ibi Roman *num.7.ff. ad Trebellian.* Cæphalus *conſil.* 344. *numer.* 25. &c. Et ipſe Fuſar. *num.* 14. ibi. *Sublimitatur ſecundò , quando alienaretur domus antiqua de familia, vel locus dignus affectione fideicommiſſarij,cũ alia bona extarent,tunc enim reſtituto pretio emptori , res tota vendicari poſſet per fideicommiſſarium.* Hieronym. Gabriel *conſt.*118. *num.*5. *cum ſeqq. lib.*1.Peregrin.*de fideicommiſſis artic.* 40. *num.*26.&c. Et videbis eundem Fuſarium *num.*13. conducit Mieres *de maioratu* 4 *p.quæſt.*3. *num.* 161. ibi. *Creditores , qui habent bona maioratus obligata cum regia facultate , non ſolum poſſunt petere executionem in fructibus bonorum maioratus , procr ordinariè ſit, ſed etiam quod vendantur proprietates bonorum maioratus in quantitate neceſſaria ad totius*

debiti

debiti ſolutionem, & cum minori præiudicio bonorum maioratus,&c.

68 Deinde quia iuriſdictiones poſſunt capi in pignus pro executione, & ſatisfactione creditorum diſtrahique, & alienari,ſeu in ſolutum, aut in pignus creditoribus, ſicut alia bona patrimonialia, provt ex quamplurimis Doctoribus probat nouiſſimè Noguerol. *allegat.* 36. *ex n.*20. *cum ſeqq.*

69 omnino videndus, & circa domus pretioſas magnique ædificij, & quomodo earum valor taxetur; an conſideratis earum redditibus, vel æſtimatione intrinſeca; latiſſimè agit ipſe Noguerol.*allegat.*18. *ex n.*39.*cum ſeqq.*

CAPVT V.

Ius patronatus competens debitori, an in concurſus iudicium ſub ceſſione vniuerſi patrimonij à ſe facta veniat?

Et an ad creditores, quibus bona cedunt, vel in poſterum adiudicantur,tranſeat?

Et an ius ſepulchrorum,ſeu Capellæ debitori pertinens pro ſatisfactione creditorum ſubhaſtari valeat?

SVMMARIVM.

*Ius patronatus Eccleſiaſticum duplici modo, tacitè poteſt tranſferri in diſpoſitione,n.*1.

Ius patronatus Eccleſiaſticum tranſit in venditione, donatione aut ceſſione vniuerſitatis bonorum,ibid.

*Hæreditate vendita ius patronatus in emptorem tranſit,n.*2 *&* 4

*Ratio, ob quam ius patronatus tranſit cum vniuerſitate bonorum,adducitur,n.*3.

*Quæ per ſe prohibita ſunt alienari, cum vniuerſitate bonorum tranſeunt,n.*4.

*Expreſſo iuris patronatus principaliter facta in venditione vniuerſitatis bonorum, venditionem annullat,niſi declaratiuè fiat.n.*5.

*Ius patronatus acceſſoriè annexum, & cohærens rei ſingulari tranſit in emptorem rei,n.*6.

*Ius patronatus quid habet debitor an veniat ſub ceſſione bonorum à ſe facta,negatiua ſententia proponitur,n.*7. *contraria verior,n.*11.

Ius patronatus eſt ſpiritualibus annexum, nec recipit æſtimationem, nec in bonis noſtris dicitur eſſe ibid.

*Sub diſpoſitione rei æſtimabilis non venit res inæſtimabilis,n.*8.

*In ceſſione omnium bonorum non meſt vniuerſitas. num.*9.

*Venditionem omnium bonorum meorum non eſſe vniuerſalem ratione rei, exiſtimant Lambertus n.*10. *vide n.*22.

*Ius patronatus includitur in ceſſione bonorum facta per debitorem in concurſu ſuorum creditorum, n.*11. *& ſeqq.*

*Debitor bonis vniuerſaliter cedens ex natura iudicij concurſus dimittit mobilia,immobilia, iura, & actiones ſibi competentes,n.*12.

*Patrimonium, & peculium eſt quid vniuerſale, ſicut hæreditas,ac bonorum poſſeſſio,n.*13.

Ius patronatus vt tranſeat in emptorem, aut ceſſionarium requiritur, vt vniuerſitas ſit reſpectiua rei, continentis in ſe corporalia, iura, & actiones. num. 14.

Dictio, omnia bona,*ſeu, quæcumque bona mea,comprehendit corporalia, & incorporalia, iura, & actiones,n.*15.

*Debitor in memoriali ceſſionis ſolet dicere, cedo omnia,& quæcumque bona mea, iura, & actiones quomodolibet mihi competentes,n.*16.

*Verbum,*ceſſio,*relatum ad concurſum,etſi nihil aliud exprimatur,tacitè comprehendit omnia,& quæcumque bona,num.*17.

*Concurſus indicium eſſe vniuerſale oſtenditur, n.*18. *remiſſiuè.*

*In venditione, ceſſione, ſeu alia qualibet diſpoſitione omnium bonorum, iurium, & actionum venire ius patronat. multorum authoritatibus probatur.n.*19. *& ſeqq.*

*Deciſio Rotæ adducitur, & refutatur opinio dicentium appellatione bonorum in contractibus non contineri vniuerſitatem,n.*20. *&* 21.

Lambertini doctrina reprobatur, num. 22. *addicta. num.*22.

*Dictio,*mea,*non reſtringit, ſed demonſtrat vniuerſitatem vendentis,& qualis ipſa ſit,qua venditur, n.*23. *&* 24.

Diſpoſitio vniuerſalis omnium bonorum reſtricta tamen ad certum locum, deſinit eſſe vniuerſalis. ibid.

*In diſpoſitione omnium bonorum, iurium, & actionum comprehenditur ius patronatus,n.*25.

*Argumentis in contrarium,n.*7. *addictis reſpondetur, ex n. num.* 26.

Ius patronatus in bonis noſtris eſt, quia proprietatem actionem, & exceptionem, & vtile aſſectionem bonorum, & in eo iure hæreditario ſuccenditur,ibid.

*Ius patronatus per ſe ſolum æſtimabile eſt, & ſine vniuerſitate bonorum nequit cedi creditoribus, vendi,aut in ſolutum dari,n.*27.

*Iuris patronatus venditio ſimoniaca eſt,n.*28.

Ius patronatus non comprehenditur in ceſſione bonorum, quando debitor aliud in bonis non habet, n. 29.

Argumento 2. *num.* 9. *&* 10. *addicto reſpondetur. n.*30.

Ius patronatus includitur in ceſſione bonorum per debitorem facta,an in creditores tranſeat.ibid.

*Ex ceſſione facta per debitorem iudicium ius dominij, aut poſſeſſionis acquiritur creditoribus, ſed vtrinque apud debitorem remanet, vſque ad ſubhaſtationem. cum effectu celebratam num.*31.

*Per ceſſionem factam adminiſtratio bonorum debitoris auferitur, & in manibus curiæ eius bona ponuntur pro ſecuritate creditorum,n.*32.

*Per vniuerſalem ceſſionem (nondum facta ſubhaſtatione) non tranſit ius patronatus in creditores,n.*33.

*Ius patronatus per ſubhaſtationem, aut dationem in ſolutum vniuerſorum bonorum cum effectu factam, in emptores, aut creditores tranſit. num.*34.

*Ius patronatus ſi ematur vniuerſam patrimonij, aut in ſolutum detur pluribus, in omnes inſolidum, tranſit pro rata, n.*35.

*Idem ſi detur aliqua res ſingularis, cui inhæret ius patronatus; cum qua tranſit, n.*36.

Ius

Ius patron. non transit in emptorem quando bona separatim, & diuisim subhastantur, aut in solutum dantur creditoribus n. 37. & 41.

Executio locum non habet in iurepatronatus, nisi adhæreat vniuersitati bonorum. ibid.

Ius patronatus transit in creditorem, quando vniuersalitas, cui adhæret, iure pignoris in causam executionis capitur. n. 39.

L. cum Bertoldus, de re iudicata, interpretatur. numer. 42. & seqq.

Ius patronatus non transit in creditorem, quando executio fit in rebus singularibus n. 41.

Ius patronatus non transit in creditorem, quando vniuersitas ei datur in pignus. n. 42. & n. 40.

Ad iuris patronatus translationem non attenditur vniuersitas respectu animi vendendi, sed respectu effectus acquirendi. n. 43.

Vniuersitas respectu verborum, si resoluatur in singularitates, ius patronatus non transit in acquirentem. n. 44.

Ius sepulchrorum, & capellæ, quod debitor habet, an subhastari possit pro satisfactione creditorum. n. 45. & seqq.

Sepulchri ius potest subhastari, quando in limine erectionis, & ante consecrationem illud fundator sibi ac successoribus reseruauit. n. 46.

Sepulchri ius post erectionem Ecclesiæ acquisitum, quo ad ius, & proprietatem vendi non potest, cum sit locus sacer. n. 47.

Vsus sepulchri, seu capellæ, cum sit quid temporale, respiciens honorem, & præeminentiam, quocumque tempore potest vendi. n. 48. & 49.

Sepulchri vsus hæreditarij, seu capellæ est pretio æstimabilis, & distrahi potest pro solutione creditorum. num. 50.

Phabi, & aliorum decisiones adducuntur. ibid. & num. 51.

1 DVPLICI modo transferri solet, ac in dispositione tacitè comprehendi ius patronatus Ecclesiasticum; vno modo quando venditur, aut ceditur, seu donatur vniuersitas bonorum, nam tunc cum ea transire probant, & ibi communiter Doctores *in cap. cum sæculum, cap. ex litteris de iurepatronatus l. 8. titul. 15. p. 1.* Rochus de Curt. *de iurepatronatus verbo ipse vel is q. 12.* Lambertin. *eodem titul. 2. p. lib. 1. quæst. 5. per totam, cum sequentibus.* Paul. de Citadinis *eodem titul. 9. part. quæst. 3.* Tiraquellus *de primogenitura quæst. 36.* Bernard. Diaz *in regula 401.* & ibi Salicetus, Falcon. *in regul. 341.* Nicolaus Garcia *de benefic. 4. part. cap. 9. numer. 10.* Mieres *de maioratu 3. part. quæst. 11. ex numer. 3.* & ferè per totam quæstionem, plurimos refert Cenedus *in Collectan. 5. ad decreta num. 1.* Molina *de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 28. n. 8.* Azeued. *in l. 7. titul. 3. lib. 7. recopilat. num. 9.* Ceruantes *in l. 9. Tauri num. 125.* Spino *in speculo testament. gloss. 4. princip. n. 3.* Ricius *in praxi fori Ecclesiast. decis. 179. in princip.* Tuschus *littera L. conclus. 612. n. 1.* & plures alij citandi.

2 Hinc hæreditate vendita, ius patronatus in emptorem transire probant ex dictis iuribus, & ibi Hostiens. quem *num. 13.* Abb. & Doctores communiter sequuntur *in dicto cap. ex litteris.* Felinus *in cap. causamque num. 8. de præscriptionibus, & in cap. cum Bertoldus in fin. de re iudicata.* Curt. *n. 40.* & Paul. de Citad. *vbi proximè num. 11.* Couarruu. *lib. 2. variarum cap. 18. num. 8.* Falcon. *n. 5.* Spino *vbi proximè*, qui *à numer. 18.* pro contraria parte multa adduxit, & à dicto *n. 3.* hanc defendit, & contrariis satisfecit, & Nicol. Garcia *n. 11.* & *12.* pro hac opinione multos laudat, & Rotæ *decis.* refert Mantica *de conjectibus lib. 4. tit. 12.* vbi *à num. 1. vsque ad 6.* pro contraria opinione arguit, *& n. 7.* hanc tuetur, & contrariis respondet Ceuallos *quæst. 717. num. 2.* plurimos refert Augustin. Barbos. *in Collectan. ad dictum cap. ex litteris num. 5.* Marescotus *variar. resolut. lib. 2. cap. 55. num. 7. 8. 9.* & 10. vbi dicit rationem esse, quia quando fit cessio, seu venditio vniuersalis respectu rei, quæ sub se vniuersitatem continet, talis vniuersitas non resoluitur in singularitates *in l. 1. C. de euictionib.* idcò nimirum si cum ea transeat ius patronatus, cum de per se non dicatur vendi, sed potius venire in quandam necessariam consequentiam rei venditæ inclusæ in iure vniuersali, cui adhæret Riccius *in praxi fori Eccles. decis. 179. num. 139.* vbi sic decisum fuisse per Rotam testatur consonat text. *in l. fin. ff. de fundo dotali l. quædam, ff. de acquirendo rerum dominio l. in modicis,* & quæ ibi notantur *... de contrahenda emptione l. operarum, ff. ...* probantes quod ea, quæ de per se non sunt prohibita alienari, transeunt cum vniuersitate bonorum. Fabius de Monte *de empt. q. ... principali ... q. 5.* alia tradit Ceruantes *in l. 6. Tauri, n. 116.* Pichard. *in §. 1. n. 16. instit. de inutilibus stipulationibus.* Hermosilla *in l. 15 tit. 5. p. 5. glos. 4. ex n. 1. & seqq.* qui *n. 3.* refert Garciam, & alios ab eo citatos tenentes, hanc opinionem procedere, quando in hæreditate adest aliqua villa, seu Castrum, cui annexum est ius patronatus, quo casu transire cum hæreditate vendita, secus autem quando ius patronatus est personale, & per se distinctum, sed verierem rectè firmat primam opinionem vt sufficiat, quod ius patronatus adsit in hæreditate cum qua ad emptorē transit, vt latè comprobant supra pro prima opinione citati, qui rectè contrariis satisfaciunt, & per Riccium *decis. 164. n. 82.* & alios, necnon singularium Rotæ decis. contra Nicol. Garc. & alios probat priorem opinionem nouissimè Vivianus *... de iurepatron. p. 1. lib. 4. cap. 4. ex n. 16. cum seq.* & contrariis respondit, & in rem *c. 5 ex n. 1. cum seqq*

Vnum tamen animaduertere debes, quod cum ius 5 patronatus de per se vendi non possit, si fiat in venditione vniuersitatis principaliter expressio iurispatronatus, venditio est nulla, quia simoniaca, vt puta quando coniunctiuè dicitur: vendo tibi hæreditatem, & ius patronatus, quia hoc casu per illam copulam, &, vel, etiam, venit ius patronatus æquè principaliter cum hæreditate, secus quando iurispatronatus fiat mentio declarativè, vt puta vendo tibi hæreditatem cum omnibus iuribus videlicet iurepatronatu, tunc transire probant quamplures relati à Viviano *de iurepatronat. 1. p. vt lib. 2 cap. 5. num. 13. & 14.* Thomas Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 19. sub num. 12.* Augustin. Barbosa *in cap. cum sæcularium 13. num. 2. de iurepatronat.* & idem quando dicitur cum iurepatronatu, vt post alios explicat Hermosilla *dicta gl. 14. num. 9.*

Secundo modo transfertur in emptorem ius pa- 6 tronatus, quando accessorie cum vniuersitate bonorum hæret alicui rei singulari, vt post alios probat Nicolaus Garcia *de benefic. 5 p. cap. 9. n. 33. & 34.* quid quid alij contrarium sentiant.

Quibus suppositis, quæritur nunc 7 an ius patronatus quod habet ... fideiussor transeat in ...

eius creditores ad iudicium concursus, venit cum cessione omnium bonorum à se simul facta, & pro parte negatur nonnulla fortissima vrgent, primum quia debitor omnibus bonis suis cedit, vt satisfiant creditores, sed ius patronatus res est spiritualibus annexa, quod nec recipit æstimationem, nec vendi potest, ideò quod plus est, ius patronatus non est in bonis nostris secundum Bald. *in leg. tanquam in fin. ff. de fideicommissis, & in consil. 335. colum. 1. lib. 1.* & ideò dicit Abbas *in cap. quamvis de iure patronat. colum. 2.* Vivian. *cap. 4 quod patronus non potest cedere iure patronatus suis creditoribus*, quia nullam recipit æstimationem, nec sub dispositione loquente de re æstimabili venit res inæstimabilis ex Bartol. *in l. 4. §. Prætor ait in fin. ff. de damno infecto.* Ergo ius patronatus sub cessione bonorum facta per debitorem creditoribus huius venire non potest.

9 Secundò, id pro hac parte facit quia licet debitor formaliter concursis iudicium inter suos creditores cedat omnibus bonis suis quæ habet, tamen in hac omnium bonorum cessione non inest vniuersitas & [illegible] & abolenda omnium [illegible] ius patronatus non venire tenerant ex [illegible] *num. 2.* Ioan. Andr. & Cardinal. *quæst. 11. in cap. ex litteris de iure patronatus.* Fe[illegible] *in c. cumque eum 8. de præscriptionib.* Lam[illegible] *de iure patronatus lib. 1. p. 2. q. 5. art. 14.* Decius [illegible] Gabriel. *quæst. 13.* [illegible] *Soccin. in addit. ad Bertrand. Lanz. reg. 44. num. 10. Mascard. lib. 2. variar. q. 5. n. 12.* dicit, *pro hac opinione Rotam iudicasse.* Ergo impossibile videtur quod sub cessione omnium bonorum facta per debitorem in iudicio concursus possit venire, & comprehendatur ius patronatus, quod non habet in se vniuersitatem bonorum venit enim quæ *cap. 1. & cap. 29.* scripsimus.

11 Sed contraria opinio, imò quod sub cessione bonorum facta per debitorem in concursu creditorum

12 venit, & includatur ius patronatus verum est, quia debitor ita bonis suis vniuersitatem cedit, ut eorum pro solvendis creditoribus vniuersitatem ex natura iudicij comprehendat bona mobilia, & immobilia, iura, & actiones sibi competentes, nihil omnino retento, aut reservato, prout habuit dictum *supra 1. p. cap. 2.* & repè alibi, & ita cessio bonorum facta in iudicio concursus, & peculium ad se trahit, & vult, vt nihil debitori dimittatur penitus, quod vniuersitatem bonorum possit subsistere, quæ verba significant vniuersitatem

13 patrimonium, peculium, & omnia bona, sicut hæreditas, & bonorum possessio *l. 1. hæreditas, & peculium vsufruct. l. peculium vsufruct. ff. de peculio Mascard. de concludentibus, lib. 12. tit. 6. num. 24.* [illegible] *de cessionibus, q. 45. n. 1.* Cardinalis Lucchinus *dec. 12. n. 2.*

14 vbi dicit. *Quod ad hoc vt iura patronatus veniant in emptionem aut cessionarium, requiritur, quod vniuersitas fit respectiua, & quod nomina vniuersitatis sunt ea, quæ continent in se corporalia, & incorporalia iura, scilicet hæreditas, bonorum possessio, pars patrimonium, peculium, territorium, & cætera.* Et in iudicio incidit, refert, & sequitur Heringhella *in l. 15. glo. 4. num. 10. in fin. tit. 5. p. 1. tom. 2. fol. 95.* & quod sub hac voce vniuersitas, peculium, multo magis comprehendatur patrimonium, docebat Consulus *in l. 116 ff. ad Senatusconsult. Trebellian. in illis verbis*, vbi. Et peculium meum testa-

tor, dixerit, quia plerumque diminutè patrimonium suum peculium dicunt de hac cessione sua & hic rogauit, &c. Sed in cessione bonorum facta per debitorem ea omnia iura veniant, & vniuersum eius patrimonium, vt diximus Ergo hæc cessio vniuersitatem significare debet optimè in terminis Parladerius, loco inferius allegandus *ex num. 38. versic. eleganter percipit articulum*, &c.

Hinc quando adest dictio vniuersalis: omnia seu 15
quæcumque bona mea, veniunt iura, & actiones corporalia, & incorporalia, *l. bonor. 49. in fin. l. rei appellat. 23 ff. de verborum obligat. l. si legat. 30. §. 1. ff. ad Trebellian. l. nomen Codice quæres pignori obligari possunt.* Tiraquell. *de retract. lignagier, §. 1. gloss. 2. num. 20. & 21.* latissimè Augustin. Barbosa *appellat. verborum appellatione 25. ex n. 1.* Sed in 16
hac cessione suorum bonorum facta per debitorem in iudicio creditorum siue per verborum expressionem vt assolet in memoriali à se exhibito, nec non in libello solet dicere, cedo omnia, & quæcumque bona mea mobilia, & immobilia, iura, & actiones quomodolibet mihi competentia, aut competentia sine secundam subiectam materiam, & naturam iudicij, etiâsi nihil exprimat, tacite in cessione subintelligentur vniuersaliter omnia, & quæcumque bona tua, & omne patrimonium, seu peculium. Ergo verbum hoc cessio relatum ad concursum cre- 17
ditorum per necesse debet connumerari inter voces significantes vniuersalitatem, cum in hac cessione verificentur omnia requisita, quæ iura & doctores exigunt, vt aliquid dicatur ius vniuersale, relati, *n. 11. N.* Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 9. n. 48. & 49.*

Et sic dico hoc in bonum concursus, in quod in- 18
ducerent omne, & vniuersum patrimonium debitoris, sicut vniuersale abundè probauimus *supra 1. part. cap. 2. à principio.*

Et hinc deducimus quod in venditione, cessione, 19
seu alia quacumque dispositione omnium bonorum, rationum, & actionum inclusum, & venditus intendatur remanere Bald. *in l. C. de bonis libere.* Decius *lib. consultus in consil. 127. num. 3. & 4.* quem refert, & sequitur Gregorius *in l. 15 tit. 5. p. 5. glo. 4. de cessione*, in venditione omnium bonorum, patrimonium intendatur remanere, vbi venditor dicet, vendo omnia bona mea iura, & actiones, sequitur Abbas *in cap. ex litteris n. n. 11. de iure patron.* Rocus de Curte *de iure patron. verbo ius 2. p. n. 22.* Ferretus *in cons. fil. 179. n. 2.* Cardinal. Tuschus *dec. 551. lib. 2.* qui loquitur in donatione, sed cum bonorum, Rebuffus *in l. bonorum, l. 2. glo. 2. de bonis damnatorum*, & Seraphinus *dec. 615.* vbi fuit ita decisum fuisse per Rotam, 20
quod vendens omnia bonorum processus, actiones vitales, ex quo cessio de se obscurum, quod in contractibus appellatione bonorum non comprehendatur vniuersitatem, & contra opinionem Imol. Corneum, & minimè *supra num. 6. & 10. non est tuta* inquit Riccius *in Coll. Rot. 131.* vbi plures conformes Rotæ, & Italiæ, & ita tenuit idem Riccius *in p. recent. Dec. dec. 164.* refert ad literam Rotæ decisam Seraphinus recollectus, & ita tenuit idem Riccius *in dec. 179. n. 141.*

Et hanc opinionem veriorem esse, & omnino 21
sequendam affirmat Heringhella *ad l. 15. tit. 5. p. 5. glo. 4. ex num. 6. & 8.* & contentis laudavit Rota per Seraphin. ac Riccium dicens, *Innocentij opinionem non esse veram*, & Decius *in dicto cap. felix.* Loquimur iuribus ad certum locum re-

stric-

ſtrictis, & Doctores relati à couarruuia, & opinionem Lambertini, non eſſe veram, quia fundat ſe in illa reſtrictione (mea) quæ nihil facit nec mutat ſignificationem vniuerſalem. Cum ſit demonſtratiua vniuerſitatis venditæ, & qualis ſit quæ venditur aut ceditur vt rectè animaduertit Rebuff. *in d. bonorum, ff. de verb. oblig.* & notat Hermoſilla *loco citato*, ſequitur Mieres *de maior. 3. p. q. 11. num. 5.*

24 Et id ipſum affirmat Lotter. *de beneficial. lib. 2. q. 9. ex n. 50. vſque ad 53.* In hæc. *Et denique, quomodocumque quis concipiat diſpoſitionem ſuam ad vniuerſitatem bonorum, & iurium ſuorum ſecundum veriorem ſententiam, quam contra Innocentium videtur tenere Abbas in eod. c. ex litteris, ſub n. 12. v. ſed. pro hac opinione contrariam, etiam quod diſponens vſus fuerit particula,* (mea) *dominij expreſſiua, provt reprobato Innocentio, & Lambertino; cenſuit Rota, apud Seraphinum deciſ. 725. n. 1. atteſtans de commun. Puteus in nouis deciſ. 341. Ferretus conſil. 179. num. 2. quidquid ſit de diſpoſitione vniuerſali, omnium bonorum, vel iurium, quæ quis habet in aliquo loco nuncupatim, in hoc enim caſu Rota tenet nõ tranſire ius patronatus, quod etiam cenſuit Abbas vbi ſuprà n. 11. & 14. ſequutus ibi innocent. n. 3. & idem cenſuit Decius in c. ſedes, n. 3. de reſcriptis, vt benè aduertit Rota dicta Seraphin. deciſ. 725. ſub* 25 *num. 1. ad medium*, &c. Hanc eandem opinionem, quod in diſpoſitione omnium bonorum, iurium, & actionum comprehendatur etiam iuriſpatronatus; ſequitur Viuianus *in tract. de iurepatron. p. 1. lib. 4. c. 4. ex n. 16. & ſequentibus*, dicens veriorem, & communem poſt alios contra innocent. Lamb. & alios, contrarium ſectantes, & fuiſſe per Rotam dec. in vna *Carmonenſi Hoſpitalis 4. Martij* 1586. quam ad literam refert, & reſpondet omnibus contrariis, vbi de opinione Decij, loquentis de iuribus ad certum locum reſtrictis, & excluditur etiam fundamentum Lambert. in particula, (mea) quæ nihil importat, *& n. 21.* adducit ad idem aliam Rotæ deciſion. quæ quidem opinio longè verior eſt, & tenenda, quæ vlterius certior apparebit ex reſponſione ad argumenta in contrarium conſiderata *ex n. 7. & ſequentibus.*

26 Nec obſtat, primum ibidem, quod iuſpatronatus non ſit in bonis noſtris, quia falſum eſt, cum pro eo habeamus actionem, & exceptionem, ideo in bonis eſſe dicitur, *l. rem in bonis, ff. de acquirend. rerum dominio*, & notat Bartol. *in l. rem alienam col. 2. ff. de pignoratitia actione*, & in eo ſucceditur cum hæreditaria ſucceſſione, venit appellatione bonorum ius patronatus, & ſic in bonis noſtris eſſe, latè comprobat Iulius Viuianus *in tr. de iure patron. 1. part. lib. 4. cap. 4. ex n. 34*

27 Nec obſtat doctrina Abb. de qua *ſuprà num. 8.* quod ius patronatus tanquam ineſtimabile non poteſt cedi creditoribus, quia benè loquitur dum dicit quod patronus qui nihil habet in bonis præter ius patronatum, nõ poteſt illud ius cedere creditoribus, quia non recipit æſtimationẽ, & ſic procedit quando ius patronatus ſolùm datur in ſolutum, quæ eſt vera venditio à iudice, & hæc vti ſimoniaca reprobata, imò quando debitor nõ habet
28 in bonis, niſi ius patronatus, tunc non tranſit cum
29 vniuerſali ceſſione, cũ fiat fraus legi, nec valet venditio, vt cum Salicet. & Mantic. tenet Hiermoſ. *in l. 15. tit. 5. p. 5. gloſſ. 5. n. 4. to. 2. fol. 91.* quia ille qui nihil habet in bonis quam ius patronatus, aut parum plus ſub prætextu venditionis vniuerſalis omnium bonorum ſeu iurium quomodocumque competentium vendere poſſet ius patronatum vt poſt alios tenet Ioan. Anton. Manguil. in titulum *de euictionibus, q. 127. num. 15.* ſed non negat Abbas, quod cum vniuerſitate bonorum poſſit vendi, & cedi, vt 30 poſtmodum ſtatim dicemus, nec obſtat ſecundum de quo *ſupr. n. 9. & 10.* quod ex aliquorum Doctorum opinione dicitur, in bonorum omnium venditione, non includi ius patronatus eo quod ſub ea generalitate non ineſt vniuerſitas, cui ſatis abũdè reſponſum fuit hactenus *ex n. 11. & ſequentibus*, ſignanter *ex n. 19. verſ. & in noſtris terminis*, &c. Vbi contrariam opinionem veriorem eſſe oſtendimus, & cõtrariam ſæpè fuiſſe reprobatã à Rota. 31

Sed vlterius ſub hoc vero ſuppoſito quæritur an ius patronatus, incluſus in ceſſione bonorum facta per debitorem pariter tranſeat in creditores, & videtur affirmatiuè reſoluendum, namque non ſolũ comprehenditur in ceſſione omnium bonorum, & vniuerſi patrimonij, facta creditoribus, ſed etiam per iudicem omne illud vniuerſum patrimonium ſubhaſtari mandatur pro illis ſatisfaciendis, ergo in illos tranſire videtur ex iis quæ à principio huius cap. dicta fuere vt ius patronatus tranſeat in emptorem cum vniuerſitate bonorum. 32

Sed ne decipiaris (provt deceptum vidi doctum quendam virum) primò aduertere debes quod ex ceſſione quam à principio facit debitor in iudicio concurſus nullum ius in dominio aut poſſeſſione bonorum acquiritur creditoribus ſuis, nec ipſe â ſe abdicat, ſed potius vtrumque retinet vſque ad ſubhaſtationem bonorum cum effectu celebratam. 33 Sola enim adminiſtratio abdicatur, bona autem ponit in manibus curiæ vel iudicis pro ſecuritate creditorem, nec interim lite pendente diſtrahat, aut fraudulenter diſſipet in eorum præiudicium provt laſſitimè probauimus *ſuprà 1. part. cap. 13. à principio, & cap. 14. ex num ... cum multis ſequentibus, verſicul. ſed an debitor formando concurſum*, &c. Quibus locis multa videbis applicabilia, ideóque ex ac vniuerſali læſione nihil inferri poteſt, ad tranſlationem iuriſpatronatus in 34 creditores, neq; etiam ex iudicis decreto mandare, omne patrimonium diſtrahi pro ſatisfactione creditorum, cum etiam comprehendat venditionem ſingularium rerum ſeparatim & diſtinctè; quapropter pro vera reſolutione noſtræ quæſtionis tres ſunt caſus diſtinguendi.

Aut enim creditor aliquis vel aliqui in ſubha- 35 hatione emant omne ius illud vniuerſale, & totum patrimonium, vel peculium debitoris, aut aliter eis in ſolutum datur à iudice, & tunc rectè procedunt iura, & Doctores dicentes quod ius patronatus tranſit cum vniuerſitate bonorum, de quibus hactenus à principio.

Et idem eſt, ſi vniuerſale hoc patrimonium ematur à pluribus, ſeu pluribus creditoribus in ſolutũ detur, nam in omnes in ſolidũ tranſire non eſt dubium, imò etſi aliquis partem patrimonij vniuerſi emat, vel in ſolutũ accipiat, quia tunc ius patronatus in emptorem, aut creditorem pro eadem parte tranſibit, vt ex Card. *conſil. 48.* incipit quidam nobilis Lambertin. *de iurepatronatus, lib. 1. q. 5. art. 16.* Couarru. *lib. 2. variar. cap. 18. n. 8. in fin.* Salcedus *in additio.* ad Bernard. *in regul. 401. ampliat. 1.* Hermoſilla *ad l. 15. tit. 5. p. 5. gloſſ. 4. num. 5. tom. 2. fol. 90.* aut datur creditori aliqua res ſingularis in ſolutum cui accelſoriè, & inſeparabiliter inhæret, & eſt annexũ ius patronatus, tunc ſimiliter accelſo-

ris, & in consequentiam in eundem transit ius patronatus, vt notauimus supra lib. 2. num. 6. aut enim in subhastatione separatim & diuisim venduntur singulæ res & bona, aut creditoribus, provt assolet æstimata, in solutum traduntur; & tunc procul dubio ius patronatus in emptores non transit; quia vendi non potest, nec est æstimabile, nec in solutū dari potest creditoribus, ex iuribus vulgaribus. Aliud est enim patrimonium alicuius vno contractu, ac simul & eodem tempore & titulo emere: aliud diuersis, & disparibus temporibus & titulis comparare. *l. si peculium, l. 2. ff. de pecul. leg.* quam ibi notat Bart. ad legē municipalem, cauentem, vt qui emit vniuersum patrimonium alicuius, teneatur eius creditoribus: vt non habeat locum emendo non simul, sed vicissim, & diuersis, ac singulis titulis, modo vnam rem, modo aliam, sequitur Iafon *in l. 1. Cod. de repud. hared.* Ioseph Mascard. *de probationib. concl. 45. n. 28.*

37 Hanc verissimam distinctionem probarunt Iulius Vitalianus *de iure patronatus, 1. part. lib. 4. cap. 5. num. 17. & 18.* vbi dicit, *quod ius patronatus non potest cedi a patrono creditoribus nihil aliud in bonis habente cum ius patronatus nullam recipiat æstimationem, ex cap. de iure, de iure patron.* nec per se potest dari in solutum, sed sic cum vniuersitate bonorum, *ex d. cap. de iure.*

38 Eleganter percipit articulum Parladorius *lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 5. part. 2. ex num. 5.* in hæc: *Sed & de iure patronatus Ecclesiæ dicamus an in eo executio locum habeat. Et certum est eo executionem nullo modo sortiri posse, cum res sit spiritualibus annexa, quam distrahi vendique iura prohibeant. cap. de iure. de iure patronatus, l. sacra, ff. de rer. diuis. ne, l. 8. tit. 5. part. 1. excepto eo, si alicui adhæreat vniuersitati. Nam eo casu cum vniuersitate & ius patronatus in emptorem transit, iuxta text. cum vulgarem*

39 *in cap. ex litteris, de iure patronatus. Atque pari ratione, si vniuersitas in causam executionis pignoris capiatur, & ius patronatus illi adhærens cessionis iure ad creditores, cui vniuersitas addicta fuerit, sicut tradit.* Bald. *in consil. 32. vol. 3.* & Felinus *in cap. cum Bertoldus, de re iudicata, Rochus quoque de iure patronatus, verb. ipso iure, qu. 32.* nec eos

40 (prosequitur Parladorius *num. 35. & sequentibus*) *tribuere debet, cap. cum Bertoldus de re iudicata, ubi vniuersitate pignori data ius patronatus, ibi adhærens, ita ex eo transit una cum illa, ex text. in accepedem ex, ex mente ejus acceptationem esse, tam ex ipso loco, quam ex aliis locis apparet ex Abbate & Felino eodem loci. Atque ita ex Rocho loco superiori, qui 32. tradit etiam. Quapropter Lopez ad l. 12. tit. 16. part. 1. vol. non recte, ait cum causa ex. Si quidem ex præmissis recte colligitur, ius patronatus recte tenere debere eos, quos vniuersitas bonorum, cum ius patronatus, cum ea vniuersitate venditioni admittit, ab vniuersitate creditores ius patronatus recipiscitur recte tenere cum suos nexus secum trahat. Et si quis, & l. ff. de religiosis & sumptib. fun. ex.* Bart. & reliqui *in l. si vinea, & l. si domus, ff. de damn. infect. Eloquentiam quam cum veritate hoc locum habeat, quæ tota integra quæque vniuersitas dicat atque dijudicatum fit, vt licet a singulis membratim ex vniuersitatis vendantur, ius patronatus creditores addicti non 41 teneri, cum ex dictis, & manifestum est, nec pecuniam recipiat, nec æstimationem, id quod non obscure habetur. Immo eum in dicto cap. ex litteris, cum reliquos aperte videlicet ex Gregorio Lopez in l. 15. tit. 15. p. 5. verb. ad ea,* & Couarr. intelligere *lib. 1. variarum, cap. 13. num. 3. & ex argumento textus in l. quoniam, Cod. de appellat. & consule, lib.* Practicarum Parladorius, quem recentiùs sequitur Hermosilla *in d. l. 15. tit. 15. glo. 5. n. 6. tom. 2. fol. 91.* qui etiam agit de re vniuersali, cui ineſt ius patronatus, an pignoris creditorum, vt in hanc ius patronatus non transeat, ex *l. 9. tit. 15. part. 1.* Ceuallos *quæst. num. 2.* Mieres 3. *quæst. 11. num. 22.* Spino *glo. 4. num. 118.* non enim attenditur ad translationem iuris patronatus vniuersitas respectu animi, & voluntatis illam vendēdi, sed simul in effectu, & executione adquirendi; nam si vniuersitas non ematur, nec emptori acquiratur ius patronatus transire non potest, & sic debet transire in emptorem vniuersitas bonorū, cum qua & non aliter transit ius patronatus, vt probant omnia iura & Doctores supra à principio huius capitis laudati.

Nam quando generalitas & vniuersitas respectu 44 verborum duntaxat resoluitur in suas singularitates; tunc non transit ius patronatus, quia idem de ea iudicatur, ac si singulæ res venditæ & cessæ sint; innumerabiles pene Doctores refert & sequitur Ioan. Anton. Manguilius *in tractat. de emptis rebus, quæst. 127. ex num. 14. cum seqq.* quo casu recte adiiciuntur Doctores supra citati, *num. 9. &* 10. quos licet *ex num. 11. & seqq.* reprobandos ex ratione nequam applicata casui, de quo loquuntur, ratio tamen in se vera est, vt quoties vniuersitas respectu verborum resoluitur in singularitates, ius patronatus non transeat in emptorem, sed acquirentem.

Vltimo loco quæritur an pro sepulturis fidelium 45 creditorum subhastari, & distrahi possit ius sepulturarum & capellaniæ quod quisque debitor habet in qua resoluendum est, quod si in limine ecclesiæ 46 Ecclesiæ, & ante eius consecrationem ex quasi & successoribus fabricatorum in sepulturis fidelium, cum hoc ius dicatur, & reputetur merè spirituale, eo quod tempore acquisitionis non erat Ecclesia consecrata; licitè posset vendi, & tabellionis executionem capiendo distrahi, quidam existimant probant Henricus Boer. *in cap. fin. de sepulturis, & cap. quandoque de sepulturis.* Lotharius *de re beneficiali, lib. 2. cap. 24. n. 9. & seq. & prior ejus sequitur* Negusantius *d. quæst. num. 21.*

Quando autem possessio Ecclesiæ ad 47 quam ius sepulturæ, & tumulationis spectat, & ius & proprietatem vendendi pertinet, & ei cui datur ecclesiæ interdictæ prius consecratæ, & ecclesia & [illegible] possit [illegible] de iure fori & [illegible] Lopez *ad l. 12. tit. 16. part. 1. vol. non recte, ait cum causa ex. Si quidem ex præmissis recte colligitur, ius patronatus recte tenere debere eos, quos vniuersitas bonorum, cum ea vniuersitate venditioni admittit, ab vniuersitate creditores ius patronatus recipiscitur recte tenere cum suos nexus secum trahat. Et si quis, & l. ff. de religiosis & sumptib. fun. ex.* Bart. & reliqui *in l. si vinea, & l. si domus, ff. de damn. infect. Eloquentiam quam cum veritate hoc locum habeat, quæ tota integra quæque vniuersitas dicat atque dijudicatum fit, vt licet a singulis membratim ex vniuersitatis vendantur, ius patronatus creditores addicti non teneri, cum ex dictis, & manifestum est, nec pecuniam recipiat, nec æstimationem, id quod non obscure habetur. Immo eum in dicto cap. ex litteris, cum reliquos aperte videlicet ex Gregorio Lopez in l. 15. tit. 15. p. 5. verb. ad ea,* & Couarr. intelligere *lib. 1. variarum, cap. 13. num. 3. & ex argumento textus in l. quoniam, Cod. de appellat. & consule, lib.* Practicarum Parladorius, quem recentiùs sequitur Hermosilla *in d. l. 15. tit. 15. glo. 5. n. 6. tom. 2. fol. 91.* qui etiam agit de re vniuersali, cui ineſt ius patronatus

videatur tangere ſpiritualitatem aliquam, ſed tantum honorem & præeminentiam, quæ poteſt pretio æſtimari & vendi tanquam verè temporalis, tenet Soto *de iuſtitia & iure, lib.9. quæſt.7. art.1.* Petrus de Aragon *in 2.2. quæſt.100.art.4.* Victoria *relect.2.de ſimonia,num.10.* Gregorius Lopez *in l.1. verb.vender, tit.13.par.1.* Didacus à Roſario *in addit.ad ſummam,* Caietanus *verb.ſimonia,* Molin.*de primogen.lib.1.cap.24.num.4.* Menochius *de arbitr. caſu 277.* Spino *in ſpeculo teſtament. gloſſ.2. princip. num. 44.* Lælius Zechius *de republ. Eccleſ. lib. 1. cap.27.de Parocho,num.19.verſ. cauſant etiam,* Toletus *in inſtructione Sacerdotis, lib. 5. cap.8. in fin.* Emanuel Rodriguez *in ſumma, part.2. cap.58. n.2. & quæſt. regul.tom.3. quæſt.58. art.2.* Zerola *in praxi Epiſcop.part.1.verb. ſepultura,* §.2. Cabedo *de patronatu Regiæ Coronæ,cap.22.* Petrus de Ledeſma *in ſummâ,part.2.tract.12.concluſ.34.* Nicolaus Garcia *de beneficiis 5.part.cap.9 num.137.* Gumada ad Gregorium *in l.55.gloſſ.5.tit.6.part.1.* Salazar *de vſu & conſuetudine, cap.10.num.24.* D.Petrus de Lara *de anniuerſ. & capellan. lib.1. cap. 25. num. 17.* Saa *in ſumma, verb. ſimonia, num.2.* Philiarchus *de officio Sacerd.tom.2.part.2. lib.6. cap.9.* Arag. *2.2. q.100. art.4.* Bald.*in ſumma,verb.ſepultura,num.8.* Marcus Anton.Genuenſ.*in praxi Archiepiſcop.cap.40.n.19. in 1.editione,aliàs cap.32.num.16.in 2.editione.* Gratianus *deciſione 24. à princip. & diſcept. at. forenſ. cap.110.num.6. cumſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.23. num. 208. & num. 226.* Bellet. *diſquiſit. cleric. part.1. tit. de cleric. debitor. §.3. à num.27.* Azor. *inſtitut. moral.part.3. lib.12. cap. 17. quæſt.2.* Filiucius *quæſt.moralium, tom.3.tractat.45.. cap. 3. quæſt. 11. num. 26.* Bonacina *variar. tractat. tit. de ſimonia,quæſt.4.§.6.* Paul.Layman.*in Theologia morali, lib.4.tract.10.cap.vlt. §.4.num.36.* Ioan. de la Cruz *in direct.conſcient.part.1.quæſt.4. dub.9. concluſ.2.* Dicta *reſolutionum moralium,part.2. tractat.1. Miſcellan. reſolut. 57.* Villalobos *in ſumma, part.2. tractat.37. difficult.12. num.3. & 4.* Hieron. Rodriguez *in compend. quæſt. regular. reſolut. 128. num. 2.* Auguſtinus Barboſa *in tractat. de Parocho, cap.26.num.16. & ſeqq.* vbi allegat. & explicat Xuarez *de religione, tom. 1. tractat. 3. lib.4. de ſimonia, cap.14.num 19.* & poſt Ioannem Garciam, Gregor. Molin. Archidiacon. Lambert. Gratian. Spinum, & Riccium; idem tenet Heumoſilla *ad l. 15. tit. 5. p. 5. gloſſ.1. num.9. & 10. tom.2.* & poſt Gutierrez *de gabellis, quæſt.9. num.24. & 25.* Loterium *de re benef. lib.2. quæſt. 4. num. 10. & 11.* & Rotam per Farinacium *in poſthum. deciſ.cap.61. num.1. tom.1.* & poſt alios Noguerol *allegat.36.num.22.* qui ſimiliter poſt Gutierrez *num.26.* Nicolaum Garciam *dicto cap.9. num.137.* & Lother.*de re benefic.lib.2 dicta, quæſt.4. num.13. & 14.* loquitur in Capella, ex eadem ratione, & quia vſus Eccleſiæ hoc admiſit.

49 Hinc fit, quod ſi in prima acquiſitione licita, & abſque labe ſimoniæ ab ipſa Eccleſia, poteſt hoc ius honorificum ſepulturæ & Capellæ vendi, & pretio acquiri tanquam merè profanum & temporale, meritò magis poterit, poſtquam peruenit in

50 poteſtatem laici, vendi, diſtrahi, & in executionem capi, pro ſolutione creditorum, cum ſit res pretio æſtimabilis, & à iure non prohibitum, vt in terminis probat Melchior Phœbus Luſitanus *deciſione 8. num. 8. 9. 10. & ſequentibus*, qui *num. 13.* reſoluit, quod vſus ſepulchri hæreditarij, & pretio æſtimabilis, & diſtrahi poteſt pro ſoluendis creditoribus, vbi affirmat ita fuiſſe deciſum, quem referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *in tractatu Parochis, dicto cap.26.num.17.* Noguerol *allegatione 36. num. 23.* qui *num. 24.* teſtatur ita fuiſſe per ſupremum Concilium Regium ſæpe determinatũ in caſibus occurrentibus, & ſignanter *in concurſu creditorum Marchienis de Annon*, vbi patronatus Capellæ Maioris Monaſterij Diui Auguſtini iuſſit vendi, pro debitis fundatoris, de quo & nos etiam teſtamur.

Et quod quando ius ſepulchrorum remanet pro- 51
fanum, vt tunc quouis titulo poſſit alienari, & vendi, quia in commercium cadit. ex *leg. ſi monumento, Cod.quæ res pignori obligari poſſunt,* & ſuper eo poſſunt creditores ſatisfieri: tradit poſt Firma *de Epiſcopo, quæſt. 3. lib. 4.* & Banutium *de re inuentar. partita 6.num.68. tom.1.8,part.2.diuerſor.* Gratianus *diſceptatio. forenſ. tom. 2. cap. 210. num.8. & 9.*

CAPVT VI.

De adminiſtratore non ſoluturo abſque iudicis ſpeciali decreto, ac de legatione, vulgò *libramiento.*

Et an delegationem hanc adminiſtratori directam (interim mortuo, vel remoto) adminiſtrator ſucceſſor adimplere teneatur, & eius virtute ſoluere?

SVMMARIVM.

Adminiſtrator ad bona concurſus nominatus recipit facultatem colendi, locandi, erigendi, fructus vendendi, &c. n.1.

Adminiſtrator non poteſt expendere, nec ſoluere creditoribus abſque delegatione iudicis, vulgo libramiento, *n.2. & 7.*

Quid ſeruandum, quando aliquid præcisè ex pecuniis concurſus expendendendum eſt, n.3.

Cura, cuſtodia, & adminiſtratio bonorum concurſus, ad curiam, & iudicem penes quos reſidet, ſpectat.n.4.

Adminiſtrator concurſus eſt ſequeſter, & depoſitarius à curia, vel iudice nominatus, numero 5.

Sequeſtrum eſt depoſitum iudiciale,n.6.

Sequeſtrum, aut depoſitum per iudicem appoſitum, abſque eius mandato remoueri nequit, numero 7.

Adminiſtrator fiſci abſque delegatione nec vnum denarium expendere poteſt, n.8.

Adminiſtratore, cui nominatim erat directa delegatio, mortuo, aut remoto, delegatione minimata, vel non, nouus ſucceſſor eam tenetur adimplere, abſque nouo iuſſu,n.9. & ſeqq.

Adminiſtrator licet mutetur, adminiſtratio non mutatur, nec variatur, n.10.

L. proponebatur 76. ff. de iudiciis, exornatur, numer. 11.

Litteras directas Officiali, reſpectu habito ad officium, ſucceſſor tenetur adimplere,n.23.

Auth.vt nulli iudici liceat habere,§.ex hoc vero, expenditur,n.14.

Successor, & nouus executor, mandatum directum suo antecessori potest exequi absque noua commissione, n.15.

Præceptum directum Prætori, habito respectu ad munus transit in successorem, eius loco subrogatum, n.16.

Subrogatus in alterius locum potest facere ea omnia, quæ poterat ille, cuius loco subrogatur, n.17.

Testes licet non probent, nisi coram iudice examinentur publicentur, fidem faciunt si coram eius successore sint publicati, n.18.

1 LIcet administrator nominatus ad bona concursus tanquã depositarius, & sequester vt illa custodiat, facultatem recipiat colendi, locandi, exigẽdi debita, & fructus vendendi, ac soluẽdi creditoribus, omni exactaque diligentia custodiendi, & conseruandi, provt abundè diximus *supr. 1.p.c.13.ex n.38.cum multis seqq. vers. quam autẽ potestatem iste administrator recipiat*, &c. *Et in c.14.*

2 Tamen non tantam facultatẽ à curia nominante accipit, vt expendere aliquid possit ex pecuniis exactis, vel soluere creditoribus quibuslibet abiq; Iudicis, & curiæ decreto speciali cum delegatione, vulgo dicta *Iberamento* obtenta, & impetrata per
3 creditores, in casibus in quibus præcisè aliquid ex pecuniis concursus expendendum, aut soluendum sit. Copiosè diximus *in dicto cap. 13. ex num. 52.*
4 *vers. & alterius inquit Baëza*, &c. Etenim cura, custodia, & administratio bonorum concursus ad iudicem, & curiam spectet, & apud eam principaliter resideat, in cuius manibus debitor formans concursum bona sua vniuersa custodienda, & ministranda admittat pro securitate, & cõmodo creditorum ne dissipentur, & nequam distrahantur, sed vt eiusdem curiæ authoritate, & decreto subhastentur, & ex pecuniis redactis iudicis, & curiæ delegationibus nominatim, & specialiter expeditis, & obtentis, creditores soluantur, & de suis creditis satisfiant provt copiosè videre est, *in dicto cap.13.in princip. & cap. 14.* ideo ratio postulat vt administrator suam facultatem, quam valde limitatam habet, excedere non valeat.

5 Deinde quoniam cum iste administrator sit sequester, & depositarius à curia, vel iudice nominatus pro custodia bonorum concursus, vt videre
6 est *supra 1.p. dicto cap. 14. per totum*, nam sequestrum est depositum iudiciale, *l. eius apud quem ff. depositi, l. Seneca in fin. ff. de officio Proconsulis, l. si decem ff. ex quib. caus. maior.* qui satisdare cogantur, *l.1. & pen. ff. de Liber. exhibend. l. interpretatio ff. de rebus creditis si certum petatur l. sequester 9. ff. de reb. eorum qui sub tut. vel cur. cap. damnamus 15. de iudicijs cap. 1. & 2. de sequestris possessionum & fruct. clem. vnic. eodem tit. cap.2. de dolo, & contumacia.* Petr. Gregor. *syntagmate iur. lib. 23. cap. 3. à num. 12.* Rebuffus *de sequestro artic.1. glossa 1. num. 25. lib.* Galganet. *de iure public. lib. 12. tit. 15.* Carocius *in tract. de depositu in princip. num.1.* Paz *in prax. tom. cap.6. §.6.* Brisson *lib.4 de verborum significatione, verbo depositum.* Didacus Perez *in l.1. tit. 1. lib. 3. ordin.* Azeued. *in rubric. tit.2. lib.4. recopil. num.1.* D. Pichard. *in §. præterea, num. 17. institut. quid. mod. recontrahitur obligat.* Amador Rodriguez *de priuilegijs creditorum, art.6 num.1.* Molina *disput.523.* Hermosilla *ad l.1. tit.3 p. 5. glossa 3. num.3. tom.1. fol. 178.* & alij plures per nos *in tract. de regia protect. 2 p. cap.16. ex num.52. cum seqq.* sequitur vt ipse nihil de bonis, & pecuniis concursus propria authoritate disponere, aut expendere solucreve possit absque iudicis speciali decreto, & mandato, Paulus de Castro *in cons.433. colum. 2. lib.1.* Bart. & Bald. *in l. si oleum in prin. ff. de oleo num.9.* Foller. *in praxi censuali verbo instrumentum gratis, num.54.* Tiraquell. *de retract. lib.2. § 4 gloss.9. num.1.* Rebuffus *3. tom. ad constitut. Gallic. tract. de sequestro art.1. gloss.1. n.17.* Gregor. Lopez *in l.1. tit.5. p.5. gloss.6.* vbi etiam Hermosilla *gloss.6. n.1. tom.1. fol.222. & idem gloss.4. n.5. & 6.* vbi refert Azeued. & per alios, & per totum gloss. Felicianus de Solis *in tract. de censib. lib.4 tom.2. ex nu. 4. versicul. quæ resoluto, & versic. denique tamen.* Nam ex quo depositum, & sequestrum appositum fuit authoritate iudicis, absque eius mandato, & decreto remoueri non potest, vt probant præallegati Doctores, & intrigol. *in tract. de censib. q. 8. num.3.* Auendan. *eodem tit. c.p.102. num.16.* Cumanis *de censib. q.3. sub num.63.* Surdus *decis.385. num.2. & sequentibus*, & ita communiter practicatur in cunctis tribunalibus.

Et ita in administratore fisci voluit Bald. *in auth. huic. Cod. de constituta pecun.* & Patrit. *de Patrocinio tract. de sindicatu tit. de arbitr. eorum, num.* dicentes, quod fisci administrator nedum dare possit ex suo capite, & æquilibrio soluere potest absque delegatione superioris. Idem tenet etiam Bartol. *in l. 1. §. hæc verba, in fin. ff. ne vxor fiat*, quos sequitur Escoba *de vsuris lib.2. c.11. n.6 &* 7.

9 Sed administratore cui delegatio hæc nominatim directa fuit, & cum quo specifice loquebatur, mortuo, aut aliter remoto ab administratione interim, & anteaquam ea fuisset intimata, vel forsan iam intimata, adhuc tamẽ eius virtute non soluisset, an administrator successor nouiter nominatus eam poterit solummodo adimplere absque nouo iudicis, aut curiæ speciali mandato, ita vt eidem intimata delegatione expedita contra suum antecessorem cogi valeat ad soluendum? in eo breuiter affirmatiuè resoluendum erit, nam licet administrator mutetur, nõ tamen administratio mutatur, aut variatur, quoniam semper est vna, & semper attenditur corpus illud bonorum concursus quæ 11 administrator administrat, *ex [illegible] l. propinquiores ff. de iudicijs.* ibi. *Cum res facere eadem est*, hoc est forma vt explicat *glossa* ibidem *[illegible]* & ibi. *Paten. [illegible]* & ibi. *Decian. [illegible]* Quemadmodum multis ostendimus in variis quæ vltimo in nostris Communibus *de regia protect. 1. part. cap.3. ex num. 18. cum multis seq.*

12 Idcoque cum attendatur dumtaxat corpus bonorum, & eius administratio, administratorum mutatio, & variatio nihil immutat delegationis, quæ in administratore fundatur, vt cum adimplenti morienti illius corpori ius quod repræsentat, & ideo subrogatus eandem repræsentationem obtineat, & idem est cum prædecessore in cuius locum subrogatur, qui eodem modo teneatur adimplere delegationem, & præceptum solutionis emanatum circa ac si cum eo expresse, & nominatim loquebatur, quia litteræ dictæ officiali habito respectu ad officium, & munus illa tenetur successor subrogatus in eade administratione adimplere, & exequi sicut

eſt expreſſus *in Authent.* vt nulli iudici liceat habere locis citato, §. *ex hoc vero iubemus*, ibi. *Ex hoc vero iubemus obſeruari ab omni adminiſtratore, vt ſi contigerit in ſcriptis noſtram iuſſionem fieri ad aliquem iudicem, & interea iſte quieſcat ab adminiſtratione, hinc is qui poſt illum ſuſceperit dignitatem accipiat eam, & inſinuet, & ſiquidem priuata eſt cauſa, & implere eam, & aſſequi quemadmodum ad eum proueneit reſcriptum*, text. etiam *in leg. mortuo*, ibi, *idem cum qui ſubſtitutus eſt, ſequi oportet, ff. de iudicijs.* Hinc etiam Auendan. *de exequend. mand. c. 17. ſub num. 10. verſicul. & nouus executor.* poſt Angel. *in Authent. vt nulli iudici, §. & hoc collat. 9.* & Felin. *in cap. cum contingat, de foro competent.* & per notata per DD. *in l. fundum in princip. ff. de acquirenda poſſeſſ.* inquit, *Quod ſucceſſor, & nouus executor, virtute primi mandati dati, & directi ſuo anteceſſori poteſt illud exequi, & adimplere abſque nouo mandato.* Florez Diax de Mena *practicarum, quæſt. 4. num. fin.*

16 Et ideo quando præceptum eſt aliquid prætori, putà vt prætori, & habito reſpectu ad munus, trãſit in ſucceſſorẽ eius loco ſubrogatum, qui omnino pariter præceptũ illud tenetur adimplere. Bald. *in l. tale pactum, ff. de pactis, l. ſi communis ſeruus, ff. de ſtipulat. ſeruor.* Bartol. *in l. à filio in fin. ff. de aliment. & cibariis legat. Speculator. in tit. de inſtrument. editione, §. nunc aliquid verſic. ſed quid erit, idem tradit gloſſ. in cap. penult. de teſtament. in 6.* Rota *deciſ.* 412. in nouis, pulchrè. Couarr. *pract. quæſt. cap.* 11. *à num.* 1. & præcipuè *num.* 2. *verſic. ſecundo hoc ipſum probatur.* Optimè etiam Mantica *de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 7. tit. 23. num. 49. & num.* 50. Marqueſan. *de commiſſionibus* 1. *part. cap. 29. n.* 40. nam licèt ſucceſſor, & prædeceſſor adminiſtrator diuerſi ſunt perſonarum reſpectu; eo tamen habito ad adminiſtrationem verè idem ſunt, & reputantur, vt ex Bart. *in l. ab executore num. 9. ff. de appellat.* Burgos de Paz *in l. 1. Tauri, num. 427.* & Auiles *in cap. 1. prætorum, num. 20. verſicul. ſed in contrarium diximus in noſtris Comment. de regia protect. 1. cap. 3. num.* 86. & ideo is qui in

17 alterius loco ſubrogatur poterit ea omnia facere quæ poterat ille cuius loco ſubrogatur. *l. 2. Cod. de eo qui vicem alterius gerit.* Alexand. *in l. num. 53. ff. de de officio eius*, cui mandata eſt, Petrus Barboſa *in l. ſi longius in princip. num. 43. & 44. ff. de iudicijs.* Couar. *practic. 11. ſub num. 2. ad finem, verſic. poſthum. illud.* Nos *dicto cap. 3. num.* 38. *& num.* 58. imò *per totum cap.* multa ſcitu digniſſima, quæ hanc noſtram reſolutionem mirè comprobat, vſque ad refectionem reperies omnino videnda in variis articulis, & materiis.

18 Quibus addere poteris, quod licèt teſtes, de iure non probent, niſi publicentur corã eodem iudice, qui illa examinauit, vel examinare fecit, vt per text. *in l. geſta. Cod. de ſe indicata*, & per innumerabiles Doctores probat Farinacius *de teſtibus, q. 75. ex n. 12. cum ſeqq.* tamen rectè probat ſi publicentur coram iudice ſucceſſore, & ſubrogato iuſ ocum ipſius iudicis examinantis, ſiue delegato ſiue ordinario à quo benè poſſunt publicare, licèt eos non examinauerit, & fidem faciunt, quia vnus, & idem iudicantur reſpectu cauſæ, & tribunalis Bald. *in dicta, l. geſta, num. 4. verſicul. aut coram iudice.* Caſtrenſ. *in l. 1. num. 24. verſicul. & idem feciſſet, tranſitum ad ſucceſſorem*, & ibi Ripa *in dicta l. 2. n. 32. Cod de edendo.* Imola *in cap. cauſamque el. 1. colum. 2. verſicul. ſi verò ſunt de teſtib.* Aretin. ibidem *num 7.* & 8. Farinacius *d. quæſt. 77. num. 21. cum ſequentibus.*

Quapropter praxis communis idem admiſit, 19 vt delegationem à Iudice emanatam directam vni adminiſtratori bonorum concurſus, licèt iſte remoueatur, aut interdum moriatur, aut aliter deficiat, ſucceſſor implet, & adimplere rectè poteſt, & eius virtute ſoluere, non ſpectato nouo iudicis decreto ex his, quæ hactenus dicta fuere. Benè verum eſt, quod aliqui noui adminiſtratores, ſiue ſcrupulo detenti, ſiue malitia moti vexandi creditores cauſa, ſiue auaritia cupidi ſoluere recuſant, & adimplere mandatum ſuo anteceſſori directum cunctantur, & ideo cogunt, creditores iterum recurrere ad curiam, vel iudicem, vt delegatio præcedens cum adminiſtratore ſucceſſore intelligatur, ad eius implementum, & ſolutionem toto iuris rigore compellatur, quod abſque vlla difficultate, aut dilatione, ſed per ſimplicem relationem à iudice, & curia mandatur.

§. vnic.

Et nunquid adminiſtrator delegationem adimplere dicatur, compenſando quod ſibi, aut debitori communi per creditorem debetur?

Vel quando creditoris ceſſionario exigenti eandem compenſationem opponere intendit?

SVMMARIVM.

Adminiſtrator concurſus ſtrictè cogitur adimplere delegationem, hoc eſt, el libramiento, *creditoribus conceſſam, n.* 1.

Adminiſtrator concurſus delegationi ſibi directæ ſatisfacit, volens compenſare, quod creditor ipſi debitori ex alia cauſa debet, n. 2.

De credito proprio ad creditum proprium ſemper admittitur compenſatio, n. 3.

Compenſans ſoluere dicitur, n. 4.

Alimentario creditori compenſationem adminiſtrator obijcere non debet, n. 5.

Compenſatio non admittitur, vbi realis, naturalis, vel incontanti numeratio requiritur, n. 6.

Compenſationẽ tollit pactum de ea non opponenda, n. 7.

Creditum iuratum an admittat compenſationem, non conuenit inter Doctores, n. 8. *&* 9.

Creditum anterius non iuratum poteſt compenſari cum debito poſteriori, etiam iurato, n. 10.

Compenſatio an admittatur in dote, depoſito, alimentis, ſalario, aut indebitis fiſcalibus, aut reipublicæ, n. 11. *remiſſiuè.*

Compenſatio an fit ipſo iure, vel ope exceptionis, num. 12.

Compenſationis exceptio non expectata ſententia ipſo iure perimit obligationem ad differentiam aliarum exceptionum, n. 13.

Compenſare non poteſt adminiſtrator quod ſibi ipſi debet creditor concurſus, exigens virtute del libramento, *ex n.* 14.

Quid quod, ff. de compenſationibus, examinatur, ibid.

Adminiſtrator repræſentat duas perſonas, propriam, & adminiſtrationis, & vtraque differunt, n. 15.

Obligationes, & Scripturæ adminiſtrationis differunt à propriis adminiſtratoris, n. 16.

De debito alieno, quod tertio debetur, ad debitum proprium non admittitur compensatio, n.17.

Creditor compensare non cogitur, quod alteri, quam debitori suo debet, n.18.

Administrator societatis à creditore conuentus non potest ei compensare, quod ipsi administratori creditor debet, n.19.

Cessionarius an teneatur compensare quod cedens debet debitori suo cesso, n.20. & seqq.

Exceptio compensationis, quæ potest opponi cedenti; potest etiam opponi cessionario, n.21.

Creditum cessum transit in cessionarium, cum sua causa, & onere compensationis affectum, n.22.

Exceptio respiciens rem cessam potest opponi contra cessionarium, n.23.

Declara: si exceptio orta iam erat contra cedentem tempore cessionis, n.24.

Compensationis exceptio, quæ non erat quæsita debitori, cesso tempore cessionis, non potest opponi contra cessionarium, 25.

Creditum cessum iam non dicitur creditum credentis, sed proprium cessionarij, n.26.

Debitor conuentus potest creditori agenti opponere compensationem debiti alieni, cuius habet cessionem, n.27.

Cessionarius dicitur creditor debitoris cessi, n.28.

Creditum ortum contra cedentem post cessionem, non opponitur cessionario, cum sit debitum alienum, & à tertio, n.29.

L. qui inuicem, ff. de conditione indebiti, ponderatur, n.32.

Ius compensandi superueniens contra cedentem, non opponitur cessionario, n.31.

Confessio, & pactum vendentis præiudicat emptori si emanauerit ante venditionem, n.32.

Secus, si emanet post venditionem, quæ emptori non præiudicat, n.33.

Confessio cedentis præiudicat cessionario, si præcedat cessionem, secus si eam sequatur, n.34.

Debitor cessus ius iuri compensandi iam quæsito renunciare videtur, si tempore cessionis præsens promisit soluere creditum cessum, n.35.

Debitor cessus, qui cœpit soluere cessionario, an amittat ius compensandi sibi quæsitum ante cessionem, n.36. & sequentibus.

Negatiuam sententiam qui Doctores tenuerint, n.37. & 38.

In quibus casibus, in quibus potest solui cedenti in præiudicium cessionarij, de quibus in l.3. Cod. *de nouationibus, in eis etiam ei opponi potest compensatio per debitorem cessum, n.39.*

In casibus, in quibus aufertur debitori cesso facultas soluendi cedenti, in iis etiam aufertur facultas compensandi, n.40.

Intellige, si ante cessionem competebat debitori ius compensandi, n.41.

Quod ius tolli non potest per factum creditoris cedentis, n.42.

Debitori sicuti auferri potest facultas soluendi suo creditori; ita & facultas compensandi, n.43.

Ius compensandi quæsitum debitori ante cessionem, per eam subsequutam non tollitur, n.44.

Secus si ius compensandi acquisitum debitor post cessionem, quo obuiari non potest cessionario, n.45.

Opiniones Doctorum, quæ inter se pugnare videntur, conciliantur, n.46. & seqq.

Aliud est velle compensare inter debitorem, & creditorem: aliud inter debitorem cessum, & cessionarium, n.47.

Debitori cesso, quibus casibus tollatur facultas soluendi creditori, de quibus ibi, ita & compensandi eidem creditori, n.48.

Solutio, quando non admittitur, ita nec compensatio, n.49.

Debitor soluendo creditori cedenti, si non intercedat aliquod requisitum, de quibus in l.3. Cod. *de nouationibus liberatur, n.50.*

Compensationem, quæ poterat opponi contra cedentem, posse opponi contra cessionarium; nullus negauit, n.51.

Ius compensandi nondum ortum ante cessionem non coinquinat cessionarium, n.52.

Debitori non admisso compensare contra aliquem, reseruatur ius exigendi à suo debitore, n.53.

Iacob. de Grassis annotatur, non percepisse terminos, quibus loquuti fuere Doctores, à se repugnare, n.54.

Creditori exigenti ex bonis concursus non obstat compensatio eius, quod debet administrationis, nisi suo loco, & gradu, non antea in præiudicium anteriorum creditorum, n.55.

Creditum, quo debitor communis habet cessum creditorem, est in bonis, & de bonis debitoris, in quo præferuntur anteriores compensationes posteriùs exclusa, num.56.

STrictè cogi administrationem adimplere delectionem obtentam a Iudice concursus per creditorem, aut per eius legitimum cessionarium, abunde diximus *hoc titulo, & in cap. sequenti.* nunc quæritur, an compensare volens, quod sibi, aut debitori communi debetur ex causa diuersa, audiatur? & capiendo posteriorem hanc partem, nempe quando creditor ipse simul reperitur debitor debitoris communis, & administrationis, & tunc regula constans constituenda erit, omnino compensationem admittendam esse si alias legitimè clare, & liquidè de debito, quod compensare intendit administrator, apparuerit. Nam ex quo administrator communis creditor est filii creditoris, admitti debet compensatio, cum de credito proprio ad creditum proprium fiat, *ex l.1. cum seqq. Dd. de compensationibus.* 1 2

Ideoq; administrator cõpensando id, quod creditor debet ipsi administrationi, prout debito satisfacere dicetur delegationi obtentæ à creditore concursus. 3

Nam qui compensat, solvit. *l. ex causa Cod. de compensationib.* & ibi Bartol. *Decius cons. 322. num. 2. habent.* Riminaldus Iunior *cons. 182. n. 1.* Rotund. 4 Barbatus *cons. 125. num. 2.* Hondedeus *cons. 41 n. 11. volum. 2.* Storella *cons. 61. n. 1.* Turchus *dec. Canon. 48. & sequent.* Bertazolus *in suam practicam fol. 41. glos. 8. num. 8.* Mantica *de tacit. & ambig. conuen. lib. 10. tit. 1. num. 10.* Beccius *cons. 227. n. 25.* Sclafr. *dec. 188. n. 3.* Menoch. *lib. 2. præsumpt. 48. num. 35.* Mascardus *de probat. conclus. 834. num. 2.* Ozafcus *dec. 102. num. 11. & 35.* Tamburinus *consil. 1. num. 2. in 1.* Grassis *de exceptionibus exceptis n. 16. n. 1. & 11.* Cataneus *dec. 1. n. 18.* Bardell. *cons. 18. num. 8.* Sundus *de alimentis tit. 3. quæst. 7. num. 21.* Cephalus *cons. 374. num. 44.* Gomba *ad constitut. Neapolitan. cap. 9 glos. 9 ex numero 1. cum seqq. tribus.*

Secus creditoris alimentatio, qui ex bonis concursus alimenta percipit, cui compensationem obiicere non potest administrator. *l. in c. 4 Cod. de compensation.* plures per Sundum *de alimentis* 5

tit. 8

...§. priuileg. 53. num. 5. & seq. Castillo *controuer-*
6 *siar. tom. 4. cap. 40. num. 80. & 84.* Graffis *dict. excep-*
tione 16. ex num. 16. vbi limitat post alios, vel nisi solutioni eius debiti, cui obijcitur compensatio, certo data sit forma, vel quia realem requireret, aut certa liberalem, vel incontanti, numerationem Felinus *in cap. sub sub certa, num. 2. de re iud.* Iason *in l. eum qui, §. si vero verò, num. 7. de iureiur. & consil. 134. volum. 4.* Bocrius *consil. 14. ad finem.* Bardell. *consil. 72. num. 9.* Millanens. *decis. 13. num. 89. & decis. 14. num. 29. tom. 2.* Tuschus *littera, C. conclus. 488. n. 17.* Graffis *d. decis. 16. num. 62.* Surdus *consil. 246. n. 19. & decis. 191. num. 12.* Intrigol. *consil. 8. num. 15. & 16. & decis. 5. num. 12. & in tract. de censibus, quæst. 22. num. 11.* Natta *consil. 54. & consil. 60. num. 2. & 4.* Francisc. Marc. *decis. 148. num. 4. part. 2.* Sesse *decis. 88. num. 7.* Crottus *consil. 139. num. 7. part. 2.* & alij relati à Giurba *decis. 9. num. 9. & in consuetud.*
7 *Messanens. cap 9. gl. 9. n. 5. part. 1.* Item stante pacto de opponendo compensationem. Giurba *dec. 60. sub num. 9.*

8 Sed quid quando creditor habet suum creditum iuratum, admittat compensationem maxima est controuersia inter Doctores, vt videre est per Gabriel. *de iureiur. concl. 7.* Ozasius *dec. 92.* Carrocius *de locato, tit. de compens. except. 4. ex num. 4. fol. 260.* Cuiacius *de iuram. confirmat. 3. part. cap. 6.* Trentac. *variar. resol. lib. 3. tit. de compens. resol. 1. e num. 7. & seqq.* Gratian. *discept. 486. num. 33.* Fachineus *contr. lib. 1. cap. 7.* Ceuallos *commun. contra commun. q. 251.* & quamplurimi alij congesti ab Anton. Amat.
9 *resolut. 17. num. 12.* Giurba *decis. 60. num. 9.* Et negatiuæ opinioni plures adducit limitationes Iacobus de Graffis *d. except. 16. ex num. 19. cum seqq.*

10 In vnum tamen conueniũt quamplurimi vtriusque opinionis Doctores, quod debitum iuratum non admittit compensationẽ, si est posterius, & sic quando debitum quod compensandum opponitur sit anterius; secus quando debitum hoc sit debito iurato posterius, quia tunc admittitur compensatio contra anterius iuratum. Parisius *consil. 121. n. 40. lib. 1.* Gratis *Tract. 121. num. 3.* Capicius *dec. 187. n. 7.* Ozasius *dec. 92. n. 3.* & 24. sequitur Albanus *consil. 128. num. 1. & 3.* Canalcerus *decis. 9. n. 11. lib. 1.* Ancharranus *a quibus Iurisconsult. lib. 1. quæst. 2. a. num. 4.* Afflictis *dec. 281. num. 2.* Cotta *memorabili, verb. iuramenti religio.* Anton. Gabr. *communium opinion. tit. de iureiurando, concl. 7. n. 5. 6. & 7.* Antonius Massar. *de obligat. in forma Camer. part. 4. quæst. 2. num. 9.* Riminal. Iunior. *consil. 122. num. 26. lib. 2.* Hondedeus *consil. 18. num. 25.* Couarr. *in cap. quamuis pactum, 1. part. §. 4. num. 6. & seq. de pactis, lib. 6.* Vindarusa *in tract. de compensation. art. 7. num. 14.* Intrigol. *super Bulla de censibus, quæst. 22. num. 8.* Siluanus *consil. 40. num. 22.* Monaldus *consil. 62. num. 14.* Graffis *de except. 16. num. 22.* quod ex Tiraquello, Rolando à Valle, Pedemont. Natta aliis indubitabile dicit Petrus Surdus *consil. 246. ex num. 15. tom. 2.* idem per Ancharranum dicit Gratian. *discept. 129. num. 20.* plures etiam per Seraphinum *de priuileg. iuramenti. priuileg. 64. num. 130.*

11 Et ad materiã compensationis quibus in casibus admittatur, vel nõ admittatur, an in dote, in deposito, in alimẽtis, in debitis Reipublicæ, vel fiscalib.
12 in salario, & aliis similibus. Et an compẽsatio fiat
13 ipso iure, vel ope exceptionis, & de differentia inter exceptionem cõpensationis, quæ non expecta-

ta sententia, peremit ipso iure obligationem, & inter alias exceptiones oppositas quæ vt operentur, expectatur sententia fauorabilis; vide latissimè per Castillum *contr. tom. 4. cap. 40. ex num. 63. vsque ad finem*; necnon Iacobum de Graffis *in tract. de exceptionibus, excep. per totam*, qui innumeros alios allegant.

Sed an administrator adimpleat delegationem 14
obtentam per creditorem concursus obiiciendo huic exigere volenti compensationem alterius debiti proprij, quod sibi ex persona propria ex alia diuersa causa debet creditor concursus, Videamus; in quo breuiter dicendum erit, & firmiter affirmandum, quod quando debitum, quod compensat administrator, est, vt diximus, proprium ipsius administratoris contractum inter se ex sua persona, & inter creditoris concursus; tunc dicendum erit huiusmodi compensationem nullo modo excludere exactionem creditori, provt probat textus *in l. id quod, D. de compensation. id quod* (inquit Consultus) *pupillorum nomine debetur, si tutor petat, non posse compensationem obijci eius pecuniæ, quam ipse tutor suo nomine aduersario debet.* Anton Fab. *in 9. libros, C. ad titulum de compensation. definitione 8.* Castillo *controuersiar. tom. 4. cap. 40. num. 85.* & loquendo in administratore post Baldum *in l. eius, num. 5. C. de compensation.* & Petrum de Vbald. *in tract. de duobus fratribus, part. 5. num. 35.* tenet Anton. Amat. *variar. resolut. 17. num 3.* tenet etiam Valenzuela Velasquez *in consil. 156. num. 89. tom. 2.* 15
reddentes rationem, quia administrator repræsentat duas personas propriam, & administrationis, quæ non confunduntur, & persona administratoris differt à propria, Rota Genuens. *decis. 31. n. 11. & decis. 75. num. 3.* Caball. *consil. 121. num. 13. tom. 2.* Giurba *ad consuetud. Messanens. c. 9. gloss. 9. num. 11. part. 1. fol. 603.* vbi etiam quod scripturæ, & obligationes administrationis differunt à propriis administratoris, ex Genuens. *decis. 12. n. 13. & 14.* Caball. *d. n. 13.* Et sic quod sibi debet creditor administrationis, non potest compensare cum debito administrationis.

Constare est enim conclusio, quod de debito 17
alieno, & quod alteri tertio debetur, ad debitum propriam non admittatur compensatio, textus est expressus *in l. eius, C. de compensation. l. in rem filium, l. si cum nobilis, D. compensationibus, d. l. id quod*, probant Bal. *in d. l. eius.* Magonius *decis. 44. num. 9.* Natta *consil. 121. num. 16.* Rebuffus *consil. 46. num. 4. lib. 2.* Medicis *de compensat. part. 1. quæst. 1. num. 1. & quæst. 31. num. 5.* Menochius *consil. 195. num. 15. & consil. 781. num. 3.* Rota Genuens. *dec. 13. num. 3* Castillo *decis. 109. num. 48. & 79. lib. 2.* Polydorus Kipa *obser. n. 199. num. 8.* Lanar. *cons. 26. n. 26.* Ponte *consil. 95. num. 12. lib. 2.* Surdus *consil. 327. num. 39. & consil. 69. num. 12.* Schenardus *consil. 52. n. 152.* Anton. Amat. *variar. resolut. 17. num. 3. & 4.* D. Valenzuela *consil. 156. num. 68. & seqq. tom. 2.* Et 18
quod creditor compensare non cogitur, quod alteri, quam debitori suo debet, vt ex Petro Gregorio, & Medicis *de compensation. 1. part. quæst. 1. num. 2. & q. 11 per totam*, firmat Castillo *controuersiar. lib. 4. c. 40. num. 74.* Giurba *ad consuetud. Messanens. c. 9. gloss. 9. ex num. 8. fol. 603.* vbi plurimos alios allegat.

Et quod socius administrator societatis conuẽ- 19
tus a creditore societatis non possit ei opponere compensationem eius debiti, quod creditor ipsi socio nomine proprio, & non nomine societatis debet,

bet; nec è contra, cum de debito proprio ad debitum administrationis, ac societatis, & sic alienum, excludatur compensatio; probant Bartolus, Bald. *num.*3. & alij *in l. eius, C. de compens.* Castrens. *in l. is qui plus, §. fideiussor. num.*2. *D. de condit. indeb.* Vbaldus *de duobus fratribus, part.*5. *quæst.*35. *& quæst.*32. *num.*35. Caballus *consil.*131. *num.*16. *volum.*2. Bardell. *consil.*79. *num.*18. Felicius *de societate, cap.*30. *n.*67. Caualcanus *de tutore, num.*220. Marcian. *consil.*49. *num.*21. Pinut. *consil.*49. *n.*4. Magon. *decis.*1. *num.*21. Pract. Papiens. *in forma libelli. respons. reor. gloss. salus aliis, num.* 15. Iacobus de Graffis *except.* 16. *n.*54. Rota Genuens. *decis.*20. *num.* 30. *& decis.* 28. *num* 5 Costa *subsidiar. remed.* 40. *num.* 3. Medicis *de compensat. q.*31. *num.*5. Ripa *observat.*199. *num.*18. Ponte *consil.*95. *num.*22. *tom.*2. Surdus *cons.*327. *n.*39. *& consil.*69. *n.*12. Schanard. *consil.*62. *n.*153. Petroc. *consil.*26. Menoch. *consil.*-46. *num.*45. Fontanella *de pactis nuptial. claus.*4. *glos.*9. *part.*2. *num.*62. *&* 63. Tepatus 2. *variar. tit. de societate, column.* 14. plures alij laudati à Giurba *vbi suprà ex n.*8. *cum seq.*

20 Sed quid erit dicendum, quando is, qui exigere vult virtute delegationis sibi à iudice concursus expeditæ, non sit principalis, & immediatus creditor debitoris cõmunis, sed potius cessionarius alicuius creditoris cõcurrentis, qui tamẽ ex alia causa pariter sit debitor certę quãtitatis ipsius debitoris communis, cui proprium creditum exigere vellet, ex bonis administrationis, posset indubie administrator, vel debitor ipse obijcere compensationem; an eandem pati debeat ipsius cessionarius? In quo
21 regulariter, & affirmatiuè resoluendum erit; quoniam exceptio compensationis, quæ potest opponi contra cedentem, potest etiam opponi contra eius cessionarium, cum in potestate creditoris cedentis non sit cedendo tollere ius quæsitum suo
22 debitori, & simul creditori, ac ideo illud creditum cessum transit in cessionarium cum sua causa, & compensationis exceptione, & onere afficta, alias notissima fraus fieret debitori cesso, simul creditori si per cessionem permitteretur ius sibi compẽsandi amittere; ita notant Doctores, *in l. apud Celsum, & cum legitima, & in §. cum de auctoris, D. de exceptio. doli & in l. dolo malo, §. denique. D. de n. n. num.* Bart. *in l. si quis in rem, D. de procuratoribus*, vbi Paulus *in additionib. litera A.* Salicetus *in l. qui stipendia, column.*1. *in fin. C. de procuratore.* cui de communi attestatur. Socinus Iunior *consil.*-4. *num.*-. *volum.*3. Guida Papa *decis.*367. *num.*1. *& seq.* Petrus a Sole *in compen. rebus. principalium verborum agens.* vbi notabiliter plures congerit. Thom. Doct. *cons.* 81. *num.*14 Port. *consil.*-4 *num.*4 Vitali de Affict. *decis.*-4 *n.*-. Thesaurus *decis.*221. *num.*1. Intrigol. *cons.* 8 *n.*-. Surdus *consil.*82. *num.* 20. *lib.*1. Marilianus *decis.*21. *num.*3. 5. 6. & 8. Francisc. Aretinus *consil.*31. 96. *num.*2. Ancharran. *consil.*224. Albanus *consil.*289. *num.*12. & 14. Iacobus de Graffis *de exceptionibus except.*16. *num.*29.

23 Et quia quando exceptio respicit rem cessam, potest opponi contra cessionarium, Doctores omnes, *in d. §. cum in legitima, & in d. l. dolo malo.* Bart. *in d. l. si quis in rem, num.*3. *D. de procuratorib.* Salicetus & alij *in d. l. qui stipendia.* Francisc. Aretinus *consil.* 96. *num.*2. Ancharranus *d. consil.*244. Albanus *consil.*289. *num.*12. & 14. Guido Papa *decis.*367. Alexand. *consil.*54. *num.*-8. & 9. *volum.*2. Vincentius Annibal. *in additionibus ad dicta cons. Albani. litera E.* Millanens. *dec.*1. *num.*1. *lib.*2. Neuisantius *cons.*-. *n.* 4. Brunus a Sole *q.*1. Pinelas *consil.*138. *n.*4. *lib.*2. Socinus iun. *d. consil.*-4 *num.*2. & ferè omnes præcitati Doctores in id ipsum probant.

Hæc tamen conclusio dupliciter declaranda, & limitanda erit, primò, vt procedat, prout loquitur, quando exceptio cõpensationis orta erat, & competebat debitori cessio contra cedentem ante quam cessio fieret, quia tunc vt diximus ius erat iam acquisitum debitori, quod ex facto creditoris cedentis tolli non potest, imò comitatur creditum cessum, & opponi potest contra cessionarium. 24

At verò si tempore cessionis factę debitori cessi- 25
nondum cõpetebat facultas, & exceptio compensandi, quia tunc nondum erat effectus creditor sui creditoris, sed postmodũ facta iam cessione superuenit creditum suum, hoc quidem casu compẽsare non potest contra cessionarium, versus eum agentem pro credito cesso; quia tunc cessat ratio iuris quęsiti non tollendi, atque fraudis ex partẽ cedẽtis, qui liberè potuit de credito suo disponere absque vllo impedimẽto; & ideo exceptio, atque ius, quod nondum erat in rerum natura, non potuit afficere creditum cessum, nec id sequi, ac concomitari, sed liberum in cessionarium transiuit; ita elegantèr præfatam doctrinam declarat, & distinguit Thesaurus *dec.*221. *num.*2. sequitur Iacobus de Graffis *in tract. de exceptionib. except.*16. *n.*-. & eandem doctrinam Anton. Lab. *in Cons. de compens. dict. nat.*3. referens etiam sequitur Castillo *controuers. tom.*4. *cap.*40. *n.*82.

Quorum resolutio eo fortissimo fundamento 26
roboratur, quoniam creditum cessum iam non dicitur creditum cedentis, sed proprium cessionarij, ad cuius commodum facta fuit cessio, quia factus fuit procurator in rem propriam. Medicis *de compensat. 1 part. q.*8. *per totum.* Cardin. Tusch. *tom.*2. *litter. C. concl.*491. *per totum.* Castillo *controuers. lib.*4. *cap.*2. *num.*-5. Doctores *in l. eum. Cod. contra ius.* Medicis *de iure quæsito n. num.*2. Socinus iunior *cons.*127. *num.*4. *volum.*3. Natta *consil.*-. *n.* 16. Rota Genuens. *decis.*22. *num.*5. Tinde. *de exceptione n. num.*88. *& seq.* Rota *consil.*80. *num.*2. & post plures alios Antonius Amat. *variar. resolut. tit.*17. *num.*6. qui quidem 27
ex præfata ratione affirmat debitorem communem posse credit. cessi opponere compensationem debiti alieni, quando habet ius ad rem creditis debitorem ipse tamen, per textum *in d. l. eum. C. de compensat.* non habet ius in re, ut compensationem debiti alieni opponat, sed tantùm ius ad rem, quod ius ad rem habet ipse debitor communis, qui potest cedere creditum suum, & sic debitum alienum, ut sibi debitum, compensare, & ideo per cessionem creditum transit cum sua causa, & onere compensationis, ac sic communiter 28
tenet Castillo *d. loc.* Quod etiam tenet Statutum Florentiæ *lib.* Ante Bastia, ibi, *in causa creditorum, Commandata.* Carnuita *super viat. Mag. Curiæ* 280. *num.*4. Tesaurus *decis.*160. *num.*6. Paulus de Castro *consil.*91. *num.*3. *lib.*1. Bald. *in l. 1. num.*11. vbi etiam Alexand. *num.*4-. & Decius *in l. dotata, num.*11. dicit communem. *& in lectura, num.*69. *D. si certum petatur.* Romanus *consil.*142. *n.num.*1. Ancharranus *in quæst. familiar. lib.*2. *quæst.*3. *num.*-. Socinus iunior. *consil.*27. *num.*-. *lib.*2. Iacobus de Graffis *in tractatu de exceptionibus, in prælud. num.*118.

Ideoque debitor cessus, qui post factam cessio- 29
nem, cum cedente contraxit, & crediti acquisiuit, non potest id opponere, nec compensare cessionario

natio, cum quo nihil contraxit, & ab eo petit debitum proprium, non admittens compensationem debiti alteri, quod debet cedens, & sic alius tertius, *in dict. l. cum*, & iis quæ diximus superiùs *ex n.* 14. *cum seqq. versic. sed an administrator adimpleat*, &c. Est enim compensatio debiti, & crediti ab eisdem personis dependentis contributio. *l.* 1. *D. de compensation.* Mediis *dicta* 1. *part. quæst.* 1 *num.* 1. Socinus iunior *consil.* 97. *num.* 61. *volum.* 3. Riminald. iunior *consil.* 491. *num.* 68. & 69. Menochius *consil.* 1121. *num.* 17. Lanari. *consil.* 44. *num.* 39. & probat etiam
30 textus *in l. qui invicem creditor, idemque debitor est, compensat, & utriusque creditorem suum, eundemque debitorem petentem submouet, si paratus est compensare. D. de condictione indebiti, l.* 2. *D. de compensationibus.*

31 Comprobatur insuper præfata Doctorum resolutio, vt post factam cessionem ius compensandi supeueniens contra cedentem non opponatur cessionario, & aliis similibus doctrinis in eandem rationem incidentibus; nam confessio, & pactum
32 vendentis præiudicat emptori, si emanauerit ante venditionem, eamque præcedat, quia tunc res vendita, transit affecta in emptorem cum illo onere, & ante tertio quæsito; secus si confessio subsequatur
33 venditionem, quia tunc non præiudicat emptori, Vt per Castrens. *in l. facta.* § *si hæres. ff. ad Trebellianum.* vbi omnes, & repentes *in l. si cum emptorem, D. de pactis.* Cumanus *consil.* 30. *in fin. & consil.* 155. *column.* 3. Socinus senior *consil.* 50. *num* 8. *lib.* 4. Aninus *consil.* 128. *num.* 16. *lib.* 2. Riminald. iunior *consil.* 214. *lib.* 2. Rota *decisione* 766 *n.* 1. *part.* 1. *diuersor.* Hondedeus *consil.* 17. *num.* 1. *volum.* 2. Surdus *de alimentis, tit.* 9. *quæst.* 42. *num.* 17. plenè Gaitus *de credito, c.* 2. *tit.* 3. *ex n.* 504. *cum seqq.* & signanter *ex n.* 509. *fol. mihi* 33.

34 Fulcitur etiam ex eo, quod confessio cedentis nocet cessionario, quando emanauit ante cessionem, secus quando post cessionem factam, vel quando cessio totaliter facta fuit ad commodum totius cessionarij; provt indubitabile dicunt Cacheranus *decisione Pedemontana.* Farinacius *de testibus, quæst.* 60. *illatione* 12. *num.* 258. *limitatione.* 4. *vsque ad finem illationis.* & de communi omnium opinione post Alexandr. *consil.* 46. *num.* 4. *volum.* 4. testatur Surdus *consil.* 12. *num.* 10. & idem Surdus *in tractatu de alimentis, tit.* 8. *priuileg.* 55. *num.* 16. ampliſſimè Ioann. Domin. Gaito *de credito, cap.* 2. *tit.* 2. *num.* 427. *& ex num.* 420. Vide alias similes doctrinas valde singulares infrà *cap.* 13. *ex num.* 30. *cum seqq. versic. & est annotanda limitatio*, &c. Ideoque semper attenditur ius quæsitum, vel nondum quæsitum tertio, vt ex eo reguletur eius præiudicium.

35 Secunda declaratio, & limitatio erit quando tempore cessionis debitor cessus præsens fuit, & promisisset soluere cessionario, quia tunc etiamsi eo tempore haberet ius compensandi contra cedentem, ex hac simplici promissione, & obligatione subsequuta, videtur non habere animum compensandi, sed iuri compensationis renuntiandi. Et ideo hanc de cætero compensationem, quam habebat creditor cessus contra cedentem, non poterit postmodum opponere contra cessionarium, quam declarationem, & limitationem scripsit Thesaurus *decis.* 221. *num.* 3. *versic. vlterius*, quem referens sequitur Iacobus Graffis *de exceptionibus, exceptione* 16. *n.* 32. pro qua ego allego textus *in l. si quis delegauerit* 12. *D. de nouationib.*

Hic & proxima erit non leuis difficultas, an debitor cessus possit compensare illud creditum, quod ante cessionem habebat contra cedentem, & illud opponere contra cessionarium, qui iam partem debiti cessi exegit à debitore cesso? Articulus est valde dubius, in cuius resolutione variè loquuti fue- 37
runt Doctores. Affirmatiuam sententiam licet obiter, & perfunctoriè tenet Hieronymus Gabr. *in consil.* 155. *in vltimis verbis, tom.* 1. quem referens sequitur Franciscus Milanens. *decisione* 1. *numero* 2. *lib.* 2. quam videtur sequi Gratianus *disception. forens. capit* 356. *num.* 46. dum se ad ipsos duos Doctores referat, ibi, *& de exceptione quæ obstat cedenti, an p. iudicet etiam cessionario, quamuis fuerit soluta pars. Gabriel. consil.* 155. *in fin. num.* 34. Milanens. *decisione Siciliæ* 1. *num.* 2. &c. qui Doctores mo- 38
uentur ex regula generali, vt exceptio, quæ obstat cedenti, opponi possit contra cessionarium, de qua superiùs.

Secunda opinio fuit eorum, qui affirmarunt 39
tunc posse fieri compensationem cum cedente, in præiudicium cessionarij, quando non interuenit vnum de illis tribus requisitis relatis *in l.* 3. *Cod. de nouationibus*; quia hanc quemadmodum potest cedenti, non obstante cessione à se facta, debitor soluere; ita pariter, & eidem compensare, secus in illis tribus casibus contentis *in dict. l.* 3. ex quorum quolibet impeditur debitor cessus soluere suo creditori cedenti in præiudicium cessionarij, atque similiter impeditur debitor eidem cedenti compensare; nam sicuti debitori ipsi auferri potest facul- 40
tas soluendi, ita pariter facultas compensandi, cum compensatio solutio sit, ex iis quæ à principio huius §. adduximus, optimè disputat, & sic declarat Angelus *in consil.* 259. *colum.* 2. sequitur Marilian. *decisione* 31. *num.* 5. 6. & 8. & per Angelum idem tenet Petrus Surdus *in consil.* 81. *ex num.* 28. *tom.* 1. qui *num.* 29. ita ait: *Sicuti domina post denuntiationem sibi factam de venditione apothecæ non potuisset soluere domino Capriæ in præiudicium Tarachiæ,* 41
qui habebat iura cessa, vt dicitur inferius; ita nec potest compensare; quia actio cessa transiuit in cessionarium liberæ, & non affecta onere compensationis, & ex post facto inferi, vel inquinare non potuit facto debitoris, 42
in præiudium cessionarij. Et sicuti debitori auferri po- 43
test soluendi facultas per ea, quæ proponuntur in l. 3. *C. de nouationibus; ita eisdem modis tollitur licentia compensandi, vt optimè declarat Angelus in consil.* 259 *col.* 2 *qui postquam latè disputauit quæstionem an cessionario opponi possit compensatio; concludit tandem eatenus licere debitori compensare quatenus durat soluendi facultas, & in his casibus posse eum compensare, in quibus potest in præiudicium cessionarij soluere*, hactenus Surdus videndus etiam *n.* 8. *& seqq.*

Tertia fuit opinio Iacobi de Graffis *in tractatu* 44
de exceptionibus, exceptione 16. *sub num.* 29. *& seqq.* qui relata opinione horum Doctorum (Angeli, Surdi, & Marliani) non tamen meminit Doctorum primæ opinionis) eam reprobat, & distinguit inter compensationem factam cessionario eius debiti, quod ante cessionem erat contractum contra cedentem, vt tunc indirectè compensetur contra cessionarium; & inter compensationem eius debiti, quod contractum fuit post cessionem, & tunc 45
non esse admittendam contra cessionarium; provt latius probauimus supra *ex num.* 25. *cum sequentibus, versic. hæc tamen conclusio duplicitèr declaratur*, &c.

Quod

45 Quid dicendum in tanta Doctorum diuersitate? puto omnes tres opiniones veras esse, & inter se non pugnare; sed vnamquemque in diuerso casu loqui; nam primæ opinionis Doctores loquuntur, inter cessionarium, & debitorem cessum habentem ius compensandi contra cedentem, congruo scilicet tempore quæsitum, vt possit eandem compensationem obijcere cessionario, etiamsi partem debiti simpliciter soluerit, quæ resolutio conuenit cum tertia opinione Iacobi de Graffis; licet Doctores non referat.

47 Secundæ autem opinionis Doctores non loquuntur in iis terminis, & in compensatione inter debitorem cessum, & cessionarium; sed dumtaxat inter debitorem cessum; & creditorem cedentem; quo casu rectè ac iuridicè distinguunt, at interuenit aliquod ex tribus requisitis descriptis *in d. l. 3. Cod. de*
48 *nouationib.* ex quibus tollitur debitori cessio facultas soluendi creditori cedenti, iſtique pariter sit sublata facultas recipiendi solutionem, scilicet, quando ex parte cessionarij processit denunciatio cessionis, vel litiscontestatio contra debitorem, vel quando ille cœpit cessionario soluere, quia tunc sicut non potest suo creditori cedenti soluere debitor; ita nec compensare, quod idem est, vt diximus.
49 Et quando non admittitur solutio, ita nec compensatio, vt ex pluribus Doctoribus probauimus supra 2. *part. cap. 28 n. 2⁻. vers. deinde comprobatur 1ª pars*, &c. quando autem non interuenit aliquod ex
50 requisitis *d. l. 3.* cum debitor cessus soluendo cedenti liberetur, ac rectè soluisse dicatur. *ex d. l. 3.* & ex iis quæ *alibi*, latiùs diximus; pariter, & compensare poterit in præiudicium cessionarij, nam qui iure suo vtitur, nemini facit iniuriam; & quia idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito.

51 Isti igitur Doctores nec loquuntur de compensatione inter debitorem cessum, & cessionarium, nec negant posse debitorem cessum isti opponere compensationem, quam poterat opponere cedenti, qui quamuis non admittant debitorem ad compensandum cedenti in præiudicium cessionarij præcedente vno ex tribus requisitis *d. leg. 3.* non ideo excludunt compensationem contra cessionarium, nec ex eo inferri potest, sed vtrumque potest stare absque vlla repugnantia, vel contradictione, cum diuersi sint termini, & vterque casus à diuersis iuris principijs reguletur, quæ in vno admittunt compensationem contra cessionarium, in altero contra cedentem; & nec valet consequentia, non admittitur
52 compensatio contra vnum; ergo nec contra alium, nec e contra. Et ideò si ius compensationis fieri de non erat ortum ante cessionem, non poterit opponi contra cessionarium, cum creditum cessum transierit in cessionarium liberè, & absque illo compensandi onere, iuxta tertiam opinionem, & ea quæ altius comprobauimus superius *ex n. 20. cum seq. vers. sed quid erit dicendum, quando is*, & eo casu intelligendus Petrus Surdus *d. consil. 82. d. num. 29.* in illis verbis, ibi: *Ita nec potest compensare, quia actio cessa transiuit in cessionarium libera, & non affecta onere compensationis, & ex post facto inferi, vel inquinari nec potuit, facto debitoris in præiudicium cessionarij*; vt procedat, quando tempore cessionis nondum erat ius, & facultas compensandi orta, quia tunc nec admittitur compensatio contra cessionarium, nec contra cedentem concurrente aliquo ex dictis requisitis *d. l. 3.* Sed debitori ius suum
53 reseruatur intactum, vt creditum suum, quod habet contra cedentem possit principaliter alio in iudicio ab eo exigere, textus elegans *in leg. qui inimicum, 3. D. de condictione indebiti. leg. cum dos, D. rerum amotar.* & ex Doctoribus adductis supra 2. *part. cap. 3 ex num. 38. vers. deinde 2. inæ hæc posteriores*, &c.

Ex quibus cauendum erit à Iacobo de Graffis, 54 qui perperam percepit mentem, ac intentionem horum Doctorum secundæ opinionis, & inaduertens, atque confundens vtriusque casus terminos determinat contra dictos Doctores per præfatam distinctionem, quando contra cessionarium debitor cessus possit, vel non compensare creditum sibi à cedente debitum, quo casu non fuerunt loquuti Doctores à se impugnati; sed quando debitor potest, vel non compensare contra cedentem post factam cessionem, qui, vt docuimus, termini sunt distincti, & nullam in iure connexionem habent, nec ex eisdem regulis deciduntur.

Supradicta à principio huius §. quibus diximus, 55 admittendam esse compensationem oppositam creditori concursus, vel eius cessionario, Vno, & mirabili modo declarabis, vt tunc possit eis obiici compensatio, quando ipsi possunt exigere, nempe suo loco, & gradu, non antea, ne aliis prioribus, & 56 potioribus creditoribus concursus præiudicium fiat; discreta etenim sunt iura vtriusque debitoris communis simul creditoris, & creditoris sui simul, & adinuicem debitoris, & ideo creditum, quod debitor communis habet aduersus suum creditorem; est in bonis, & de bonis debitoris communis, ad quod creditores concursus ius habent potius, si anteriores sint, & priori loco ex eo soluendi, ac admittendi sint: creditor vero, simul debitor suum creditum posterius consequetur ex bonis concursus suo loco, & gradu, non antea, ne fiat præiudicium aliis creditoribus anterioribus, in quorum damnum, ac detrimentum non admittitur compensatio inter debitorem communem, & suum creditorem posteriorem, ne ille in solutione, & exactione præferatur aliis anterioribus contra naturam iudicij concursus, quæ omnia, & plura alia comprobauimus superius 2. *part. cap. 28. per totum*, vbi accurate articulum hanc tractauimus.

CAPVT VII.

Administrator coactus pro complemento delegationis per creditorem à iudice concursus obtentæ, an compulsionem euitet, administrationis rationem offerendo?

SVMMARIVM.

Administrator concursus bona habet in depositum, & sequestrum, vt iudicis decreto distribuantur inter creditores. n. 1.

Administrator concursus tanquam depositarius, & sequester omni iuris vigore cogitur adimplere, los libramientos. n. 2.

Administrator si delegationem non complet absque legitima causa per iudicem examinanda fede libramiento datur creditori. n. 3

Administrator ad iudicis mandatum tenetur illico bona à posito reddere. n. 4.

Et via executiua, celerrimaque coactione cogitur iudicis decretum complere. n. 5.

Administrator incarceratur, si iussum iudicis procrastinet. n. 6.

Administratoris coactio temperatur pro mensura suæ obligationis restrictæ ad bona tantum concursus, & non ad sua. n. 7.

Administrator rerum alienarum solum tenetur respectiuè ad bona alia, de suis tamen soluere non cogitur. n. 8.

Executio non fit in bonis administratoris pro debito administratoris. n. 9.

Administratores bonorum ciuitatis pro debitis ciuitatis de istius bonis tenentur. n. 10.

Administratores ciuitatis non possunt pro eius debitis incarcerari. n. 11.

Institor, procurator, aut syndicus contemplatione officij contrahentes, de suo non tenentur, nec finito officio, soluere coguntur. n. 12.

Quod generaliter procedit in omnibus officialibus publicis, seu priuatis. n. 13.

Hæres cum inuentario per additionem obligatur creditoribus hæreditatis restrictiuè ad hæreditatis bona suis illæsis manentibus. n. 14.

Administrator pecunias concursus exhibere cogitur, si extent. n. 15. & 16.

Administratori asserenti, non habere penes se pecunias administrationis se legitimè expendisse; non facilè credendum. n. 17.

Administrator præsumitur de bonis administrationis expendere, non de suis. n. 18.

Maximè si dines non sit. n. 19.

Administrator concursus coactionem, ac iuris præsumptionem euitabit, si rationem reddere offerat. n. 20.

Ratione oblata pendente incertum est, an administrator debitor sit, an creditor. n. 21.

Introitus, & exitus adeo sunt connexi, & inseparabiles in ratione, vt nunquam præiudicet confessio recepti, nisi simul videatur expensum. n. 22.

Administrator non tenetur, nisi prius ratiociniis dispunctis, & soluto sibi debito apparente. numero 23.

Administratorem ad solutionem compellere, nisi tota ratione perspecta, & examinata, inciuile est. numero 24.

Debitum administratoris incertum est, ante rationem redditam, & legitimè liquidatam. n. 25.

Introitus, & exitus, accepta, & data in ratione sunt connexa, admodum vt confessio recepti interim non præiudicet. n. 26.

Ante calculum debitum est incertum, & ex eo debet constare, quid, quale, & quantum debeatur. numero 27.

Administrator ante ratiocinia debitor dici potest, nec interim exequi potest. n. 28. & 29.

Rationes sunt indiuiduæ continentes in se datum, & receptum, introitus, & exitus. n. 30.

Administrator etiamsi fateatur quantitas exegisse, cogi nequit reddere rationem connexitate calculi obstante. num. 31.

Confessio administratoris se recepisse, continet qualitatem imbibitam dispungendæ rationis. ibid.

Libro administratoris, qui se iuuare vult, pro eo onerando, partitas, licet distinctas pro exonerando admittere debet ratione connexitatis. numero 32.

Creditor, qui vult ex libro debitoris probare, partitas in fauorem debitoris admittere debet. n. 33.

Administrator concursus coactus delegationes adimplere coactionem euitat, rationem administrationis offerendo. n. 34.

Exceptio rationis oblatæ legitima est ad impediendam executionem liberationis, in administratorem directe. n. 35.

Administrator potest cogere dominum, vt à se recipiat rationem, quam ipse ei offert. n. 36.

Administrator potest postulare à domino, vt quod recipiat rationem, vel eum ab ea liberet, vt in posterum tutus sit. n. 37.

Rationem oblatam ab administratore, si dominus recipere detrectet, iudex pro eo nominat calculatorem, & administratorem immunem repertum liberat, & amplius non teneri, declarat. n. 38.

ADMINISTRATOR bonorum concursus, in quem iudicis decreto nominatione, & auctoritate bona illa custodienda, atque ministranda deposita fuêre, & sequestrata, vt in tuto sint, ad vtilitatem, & interesse creditorum, & pro illis satisfaciendis iudice distribuente, provt abundè diximus supra 1. *part. cap.* 13. & 14. & plurima iura, & Doctores diximus *cap. antecedenti, post princ. num.* 5. *vers. deinde quoniam cum isse administrator*, &c. 1

Ideò merito tanquam depositarius, & sequester omni iuris rigore cogi potest, vt adimpleat *delegationes, & liberamientos* super concursibus bonis ab eodem iudice, & curia in fauorem creditorum expeditas, cum ad hunc finem, & effectum penes administratorem ipsum ab initio bona deponantur, nec solutiones has procrastinare debet absque iusta, & legitima causa, & à iure approbata per curiam, & iudicem examinanda, quia legitimè non reperta, secunda, & vlterior iussio dicta *sobre libramiento*, datur sub omnimoda compulsione, & executione, tum quia administrator, & depositarius decreto iudicis, & ad eius mandatum tenetur illico, & absque vlla dilatione bona depositata reddere, vt ex plurimorum Doctorum auctoritate probauimus *cap. antecedenti 6. à princ.* tum etiam quia rerum depositarum restitutio iudice authorizante fit ex via executiua, & celerrima compulsione; iuxta text. *in l. penult. ff. depos.* ibi, *illico reddere, & omnibus modis compellantur.* & ibi *quam celerime*, quibus verbis ponderatis hãc veriſſimam resolutionem post alios plurimos Doctores abundè scripsimus *in nostris commentariis de Regia protect. 2. c. 18. ex n. 70. cum multis seqq. vsque ad fin.* vbi multa videnda erunt. 2 3 4 5

Et per carcerem compulsio fit ad complementum delegationum, quia sequester, & depositarius pignorum iudicialium si non restituat, statim carceratur ad euitandum circuitum, & procrastinationem. Rebuffus *de litteris obligat. art. 6. glos. 3. n. 18. in tom.* 1. quem referens sequitur Vincent. de Franchis *singul. 145* & Alexand. Trentacinq. *variar. resol. lib. 3. tit. de composito, resol. 2. num. 8. fol. 348.* 6

Sed cum hæc rigorosa coactio, & compulsio temperetur, & restringatur ad sola bona concursus dumtaxat, quia administrator de suis bonis propriis soluere non tenetur, eius quippe obligatio ratione officij fit contemplatione administrationis, quam gerit in bonis concursus, quorum limites non excepit tanquam restricta *l. quidquid astringendi, ff. de verborum oblig.* & propterea quilibet administrator rei alienæ solum tenetur respectu rei alienæ, eius negotia & administrationem gerit, sed ex domini 7

bonis soluere compelli potest, & non de suis, text. est *in l. 1. C. quando fiscus, vel privat.* contra tutoris vel curatoris tanquam talis condemnati bona non dirigitur executio, sed in bona suæ administrationis dumtaxat, idem probat textus *in l. 1. C. quando ex facto tutor. vel curat.* Et generaliter executionem denegandam creditori in bonis tutoris, seu curatoris pro debito administrationis, & tutelæ, probat text. celebris, *in l. si se non obtulit. §. inter quoque ff. de receptis, l. 2. in prin. ff. de administrat. tutorum*, & ibi communiter scribentes, confonat *l. 1. tit. 16. p. 6.* vbi Gregorius Lopez *glos. 5. verb. sus bienes* & Baldus *in commentar. ad leges Gallicas, tit. de iuratis obligator. art. 2. gloss. 1. n.* 8. & post alios Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 8. n. 74. littera* S. Peralbarias *lib. 2. vtilium quæstionum, cap. fin. 4. part. §. 4. num. 1.* Joannes Garcias *in tract. actualis, 2. part. cap. 23. per totum.* Matthæus Collet. *in tract. de procuratoribus, excus. 2. quæst. 3. ex n. 244.*

10 Hinc decanus vel alius administrator ecclesiæ, civitatis, vel loci pius, tenetur de suo non tenetur, si debitum fuerit, & dum bona administrationis sufficiunt, post Bald. *in l. fin. C. de cadu. tollen. n. 12* notat. Gregor. Lopez *in l. 5. tit. 26. part. 3. glos. de fabrica de Sevilla*, & Salon. Cabed. *de exec. part. 2. cap. 2. n. 8.* Montalvus, *in l. 1. tit. 2. lib. 1. ord. in fine, de exec. ex n. 8.* Cabed. *de exec. part. 2. cap. 2. n. 8.* Rodriguez *quæst. 31. n. 4.* Vallen. *cons. 4. n. 11.* Rebuff. *in l. 1. tit. 4. de exec. n. 31.* Anton. Gom. *in l. 40. Taur. n. 8.* Rodriguez *quæst. 31. n. 4.* qui intelligit, cum bona administrationis non sufficiunt, secus si sufficiunt, & vide Rebuff. *in l. 1. tit. 4. de exec. n. 31.* Anton. Gom. *in l. 40. Taur. n. 8.*

11 cons. qui habet administrationem ad aliquos effectus, & vide Bald. *in l. fin. C. de cadu. tollen.* & vide Ecclesias, & civitates non posse dari pro debito viduarum, & pupillorum scribunt Bald. *in l. 1. C. de administ. tutor.* & Doctores ibi scribentes, & ecclesiæ, administrationes, & loca piorum, hospitalia, seu eadem fabricæ, vel piæ fundationes, bene diximus *in nostris communibus, de Regia protect. 4. part. cap. 8. ex n. 153. cum multis seq.*

12 Hinc inditur, procuratores, aut indices continentes nomine, & contemplatione officij, de suo non tenentur, nec finito suo officio teneri cogi possunt, vt per text. *in l. 1. §. 1. C. de infirmand. adhibe, & extra. de l. 7. tit. 1. p. 2.* scribit Didacus Perez *in glos. 4. tom. 1. fol. 66.* post communes declarationes, & limitationes, quas refert Gutier. *ex n. 25. vsq. ad 33.* qui Gubernator, procurator, aut index continens nomine officij de suo non tenetur, nec finito officio teneri cogi potest, vt per Gutier. *de iuram. confirm. 1. p. cap. 21. n. 2. vsq. ad 5. & 2. p. cap. 13. ex n. 3. vsq. ad 33.* Carolus Perez *de ord. cognit. cap. 15. n. 56. & cap. 20. n. 4.* Molin. *de hisp. primog. lib. 1. cap. 10. n. 105. in n. 1.* Carolus *decis. 1. n. 4.* Cravetta *cons. 22.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 40. n. 17. & 25.* Mascard. *de probationibus, conc. 1221.* Peregrin. *dec. 273. n. 1. & per tot.* Heredia, Lucerna, *dec. Auinionens. 6.* plenissime, & Flores de Mena ad Gutierrez *decis. 190. per tot.* quod *n. 28.* Sept. Hæc extendit ad officiales publicos, tutores, curatores, & alios administratores, qui pariter de administratione officij, quod exercent, de suo non tenentur, nec finito officio conueniri possunt regulariter, ex text. *in l. cum quidam, §. inuenimus. C. de administratione tutorum*, vbi Accursius, & Doctores, *l. post mortem. ff. quando ex facto tutor. l. 1. C. eodem tit. & ex Emiando*, Paulus Montanus *de tutel. & curat. cap. 38. n. 99. cum seq.* qui multa congerit, & Parladorius, Bobadilla, Ioan. Gutier. Thesaurus *quæst. forens. lib. 3. cap. 27.* & alius.

13 Item videmus in herede respectu creditorum hæreditatis, qui ante beneficio legis, & inventarij non tenetur ultra hæreditatis, quæ vltra eius vires extenditur, quin eis quasi contrahere, nihil limitate, & restringere ad bona sola hæreditatis, nec vltra eius vires extenditur, quamuis de bonis, quæ libera & illæsa remanent, vide *l. fin. C. de iure deliberan.* & alibi per nos scripta *lib. 2. p. cap. 1.*

14 Quapropter si pecuniæ ex fructibus, nec bonis executas dictæ fabricæ, quia, puta, interdum contemptæ, administrator cogi non potest solvere, nec adimplere delegationes eidem dictæ pro creditore in satisfactione, cum de suo non teneatur, qui licet cogi possit omnibus iuris rigore, & etiam per captionem bonorum executorum, & administrationi pertinentium, ad dictæ fabricæ, vt vult Didac. Perez, Parladorius, Bobadilla, Azevedo, Antonius Rodriguez, & alii doctores *in regiis commentariis, de regia protect. 4. part. cap. 8. ex n. 165.* & *lib. 2. cap. 8. n. 10.* Tholosanus, & Antonius Gomez *in l. 40. Taur. n. 8.* Azevedo *in l. 5. tit. 26. lib. 5. recopil. cap. 18. n. 3.* qui tamen limitat, quando administrator non potest inveniri, vel est insolvens, & vide Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 8. n. 74.* Gutier. *de iuram. confirm. 1. p. cap. 21. n. 2. vsq. ad 5. & 2. p. cap. 13. ex n. 3. vsq. ad 33.* Carolus Perez *de ord. cognit. cap. 15. n. 56. & cap. 20. n. 4.* Molin. *de hisp. primog. lib. 1. cap. 10. n. 105. in n. 1.* Carolus *decis. 1. n. 4.* Cravetta *cons. 22.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 40. n. 17. & 25.* Mascard. *de probationibus, conc. 1221.* Peregrin. *dec. 273. n. 1. & per tot.* Heredia, Lucerna, *dec. Auinionens. 6.* plenissime, & Flores de Mena ad Gutierrez *decis. 190. per tot.* quod *n. 28.* Sept. Hæc extendit ad officiales publicos, tutores, curatores, & alios administratores, qui pariter de administratione officij, quod exercent, de suo non tenentur, nec finito officio conueniri possunt regulariter, ex text. *in l. cum quidam, §. inuenimus. C. de administratione tutorum*, vbi Accursius, & Doctores, *l. post mortem. ff. quando ex facto tutor. l. 1. C. eodem tit. & ex Emiando*, Paulus Montanus *de tutel. & curat. cap. 38. n. 99. cum seq.* qui multa congerit, & Parladorius, Bobadilla, Ioan. Gutier. Thesaurus *quæst. forens. lib. 3. cap. 27.* & alius.

15 Quæ procedunt in pecuniis ex fructibus, nec bonis executas dictæ fabricæ fuisse, quia, puta, interdum contemptæ, administrator cogi non potest solvere, nec adimplere delegationes eidem dictæ pro creditore in satisfactione, cum de suo non teneatur, qui licet cogi possit omnibus iuris rigore, & etiam per captionem bonorum executorum, & administrationi pertinentium, ad dictæ fabricæ, vt vult Didac. Perez, Parladorius, Bobadilla, Azevedo, Antonius Rodriguez, & alii doctores *in regiis commentariis, de regia protect. 4. part. cap. 8. ex n. 165.* & *lib. 2. cap. 8. n. 10.* Tholosanus, & Antonius Gomez *in l. 40. Taur. n. 8.* Azevedo *in l. 5. tit. 26. lib. 5. recopil. cap. 18. n. 3.* qui tamen limitat, quando administrator non potest inveniri, vel est insolvens, & vide Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 8. n. 74.* Gutier. *de iuram. confirm. 1. p. cap. 21. n. 2. vsq. ad 5. & 2. p. cap. 13. ex n. 3. vsq. ad 33.* Carolus Perez *de ord. cognit. cap. 15. n. 56. & cap. 20. n. 4.* Molin. *de hisp. primog. lib. 1. cap. 10. n. 105. in n. 1.* Carolus *decis. 1. n. 4.* Cravetta *cons. 22.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 40. n. 17. & 25.* Mascard. *de probationibus, conc. 1221.* Peregrin. *dec. 273. n. 1. & per tot.* Heredia, Lucerna, *dec. Auinionens. 6.* plenissime, & Flores de Mena ad Gutierrez *decis. 190. per tot.* quod *n. 28.* Sept. Hæc extendit ad officiales publicos, tutores, curatores, & alios administratores, qui pariter de administratione officij, quod exercent, de suo non tenentur, nec finito officio conueniri possunt regulariter, ex text. *in l. cum quidam, §. inuenimus. C. de administratione tutorum*, vbi Accursius, & Doctores, *l. post mortem. ff. quando ex facto tutor. l. 1. C. eodem tit. & ex Emiando*, Paulus Montanus *de tutel. & curat. cap. 38. n. 99. cum seq.* qui multa congerit, & Parladorius, Bobadilla, Ioan. Gutier. Thesaurus *quæst. forens. lib. 3. cap. 27.* & alius.

16 Item videmus in herede respectu creditorum hæreditatis, qui ante beneficio legis, & inventarij non tenetur ultra hæreditatis, quæ vltra eius vires extenditur, quin eis quasi contrahere, nihil limitate, & restringere ad bona sola hæreditatis, nec vltra eius vires extenditur, quamuis de bonis, quæ libera & illæsa remanent, vide *l. fin. C. de iure deliberan.* & alibi per nos scripta *lib. 2. p. cap. 1.*

17 Quapropter si pecuniæ ex fructibus, nec bonis executas dictæ fabricæ fuisse, quia, puta, interdum contemptæ, administrator cogi non potest solvere, nec adimplere delegationes eidem dictæ pro creditore in satisfactione, cum de suo non teneatur, qui licet cogi possit omnibus iuris rigore, & etiam per captionem bonorum executorum, & administrationi pertinentium, ad dictæ fabricæ, vt vult Didac. Perez, Parladorius, Bobadilla, Azevedo, Antonius Rodriguez, & alii doctores *in regiis commentariis, de regia protect. 4. part. cap. 8. ex n. 165.* & *lib. 2. cap. 8. n. 10.* Tholosanus, & Antonius Gomez *in l. 40. Taur. n. 8.* Azevedo *in l. 5. tit. 26. lib. 5. recopil. cap. 18. n. 3.* qui tamen limitat, quando administrator non potest inveniri, vel est insolvens, & vide Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 8. n. 74.* Gutier. *de iuram. confirm. 1. p. cap. 21. n. 2. vsq. ad 5. & 2. p. cap. 13. ex n. 3. vsq. ad 33.* Carolus Perez *de ord. cognit. cap. 15. n. 56. & cap. 20. n. 4.* Molin. *de hisp. primog. lib. 1. cap. 10. n. 105. in n. 1.* Carolus *decis. 1. n. 4.* Cravetta *cons. 22.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 40. n. 17. & 25.* Mascard. *de probationibus, conc. 1221.* Peregrin. *dec. 273. n. 1. & per tot.* Heredia, Lucerna, *dec. Auinionens. 6.* plenissime, & Flores de Mena ad Gutierrez *decis. 190. per tot.* quod *n. 28.* Sept. Hæc extendit ad officiales publicos, tutores, curatores, & alios administratores, qui pariter de administratione officij, quod exercent, de suo non tenentur, nec finito officio conueniri possunt regulariter, ex text. *in l. cum quidam, §. inuenimus. C. de administratione tutorum*, vbi Accursius, & Doctores, *l. post mortem. ff. quando ex facto tutor. l. 1. C. eodem tit. & ex Emiando*, Paulus Montanus *de tutel. & curat. cap. 38. n. 99. cum seq.* qui multa congerit, & Parladorius, Bobadilla, Ioan. Gutier. Thesaurus *quæst. forens. lib. 3. cap. 27.* & alius.

18 Quæ procedunt nomine, & contemplatione officij, quod exercent, de bonis administrationis ipsius officij, cum non teneantur ultra eius vires reddere officium, quæ vltra dicta bona administrationis non habent, nec habere possunt, nisi ex bonis debitoris, quæ administrationi non pertinent, vt *l. 1. §. 1. C. de cad. tollen. l. fin. C. de iure deliberan.* & alibi per nos scripta *lib. 2. p. cap. 1.* Quapropter si pecuniæ ex fructibus, nec bonis executas dictæ fabricæ fuisse, quia, puta, interdum contemptæ, administrator cogi non potest solvere, nec adimplere delegationes eidem dictæ pro creditore in satisfactione, cum de suo non teneatur, qui licet cogi possit omnibus iuris rigore, & etiam per captionem bonorum executorum, & administrationi pertinentium, ad dictæ fabricæ, vt vult Didac. Perez, Parladorius, Bobadilla, Azevedo, Antonius Rodriguez, & alii doctores *in regiis commentariis, de regia protect. 4. part. cap. 8. ex n. 165.* & *lib. 2. cap. 8. n. 10.* Tholosanus, & Antonius Gomez *in l. 40. Taur. n. 8.* Azevedo *in l. 5. tit. 26. lib. 5. recopil. cap. 18. n. 3.* qui tamen limitat, quando administrator non potest inveniri, vel est insolvens, & vide Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 8. n. 74.* Gutier. *de iuram. confirm. 1. p. cap. 21. n. 2. vsq. ad 5. & 2. p. cap. 13. ex n. 3. vsq. ad 33.* Carolus Perez *de ord. cognit. cap. 15. n. 56. & cap. 20. n. 4.* Molin. *de hisp. primog. lib. 1. cap. 10. n. 105. in n. 1.* Carolus *decis. 1. n. 4.* Cravetta *cons. 22.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 40. n. 17. & 25.* Mascard. *de probationibus, conc. 1221.* Peregrin. *dec. 273. n. 1. & per tot.* Heredia, Lucerna, *dec. Auinionens. 6.* plenissime, & Flores de Mena ad Gutierrez *decis. 190. per tot.* quod *n. 28.* Sept. Hæc extendit ad officiales publicos, tutores, curatores, & alios administratores, qui pariter de administratione officij, quod exercent, de suo non tenentur, nec finito officio conueniri possunt regulariter, ex text. *in l. cum quidam, §. inuenimus. C. de administratione tutorum*, vbi Accursius, & Doctores, *l. post mortem. ff. quando ex facto tutor. l. 1. C. eodem tit. & ex Emiando*, Paulus Montanus *de tutel. & curat. cap. 38. n. 99. cum seq.* qui multa congerit, & Parladorius, Bobadilla, Ioan. Gutier. Thesaurus *quæst. forens. lib. 3. cap. 27.* & alius.

19 Quæ procedunt nomine, & contemplatione officij, quod exercent, de bonis administrationis ipsius officij, cum non teneantur ultra eius vires reddere officium, quæ vltra dicta bona administrationis non habent, nec habere possunt, nisi ex bonis debitoris, quæ administrationi non pertinent, vt *l. 1. §. 1. C. de cad. tollen. l. fin. C. de iure deliberan.* & alibi per nos scripta *lib. 2. p. cap. 1.* Quapropter si pecuniæ ex fructibus, nec bonis executas dictæ fabricæ fuisse, quia, puta, interdum contemptæ, administrator cogi non potest solvere, nec adimplere delegationes eidem dictæ pro creditore in satisfactione, cum de suo non teneatur, qui licet cogi possit omnibus iuris rigore, & etiam per captionem bonorum executorum, & administrationi pertinentium, ad dictæ fabricæ, vt vult Didac. Perez, Parladorius, Bobadilla, Azevedo, Antonius Rodriguez, & alii doctores *in regiis commentariis, de regia protect. 4. part. cap. 8. ex n. 165.* & *lib. 2. cap. 8. n. 10.* Tholosanus, & Antonius Gomez *in l. 40. Taur. n. 8.* Azevedo *in l. 5. tit. 26. lib. 5. recopil. cap. 18. n. 3.* qui tamen limitat, quando administrator non potest inveniri, vel est insolvens, & vide Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 8. n. 74.* Gutier. *de iuram. confirm. 1. p. cap. 21. n. 2. vsq. ad 5. & 2. p. cap. 13. ex n. 3. vsq. ad 33.* Carolus Perez *de ord. cognit. cap. 15. n. 56. & cap. 20. n. 4.* Molin. *de hisp. primog. lib. 1. cap. 10. n. 105. in n. 1.* Carolus *decis. 1. n. 4.* Cravetta *cons. 22.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 40. n. 17. & 25.* Mascard. *de probationibus, conc. 1221.* Peregrin. *dec. 273. n. 1. & per tot.* Heredia, Lucerna, *dec. Auinionens. 6.* plenissime, & Flores de Mena ad Gutierrez *decis. 190. per tot.* quod *n. 28.* Sept. Hæc extendit ad officiales publicos, tutores, curatores, & alios administratores, qui pariter de administratione officij, quod exercent, de suo non tenentur, nec finito officio conueniri possunt regulariter, ex text. *in l. cum quidam, §. inuenimus. C. de administratione tutorum*, vbi Accursius, & Doctores, *l. post mortem. ff. quando ex facto tutor. l. 1. C. eodem tit. & ex Emiando*, Paulus Montanus *de tutel. & curat. cap. 38. n. 99. cum seq.* qui multa congerit, & Parladorius, Bobadilla, Ioan. Gutier. Thesaurus *quæst. forens. lib. 3. cap. 27.* & alius.

20 Quæ procedunt nomine, & contemplatione officij, quod exercent, de bonis administrationis ipsius officij, cum non teneantur ultra eius vires reddere officium, quæ vltra dicta bona administrationis non habent, nec habere possunt, nisi ex bonis debitoris, quæ administrationi non pertinent, vt *l. 1. §. 1. C. de cad. tollen. l. fin. C. de iure deliberan.* & alibi per nos scripta *lib. 2. p. cap. 1.* Quapropter si pecuniæ ex fructibus, nec bonis executas dictæ fabricæ fuisse, quia, puta, interdum contemptæ, administrator cogi non potest solvere, nec adimplere delegationes eidem dictæ pro creditore in satisfactione, cum de suo non teneatur, qui licet cogi possit omnibus iuris rigore, & etiam per captionem bonorum executorum, & administrationi pertinentium, ad dictæ fabricæ, vt vult Didac. Perez, Parladorius, Bobadilla, Azevedo, Antonius Rodriguez, & alii doctores *in regiis commentariis, de regia protect. 4. part. cap. 8. ex n. 165.* & *lib. 2. cap. 8. n. 10.* Tholosanus, & Antonius Gomez *in l. 40. Taur. n. 8.* Azevedo *in l. 5. tit. 26. lib. 5. recopil. cap. 18. n. 3.* qui tamen limitat, quando administrator non potest inveniri, vel est insolvens, & vide Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 8. n. 74.* Gutier. *de iuram. confirm. 1. p. cap. 21. n. 2. vsq. ad 5. & 2. p. cap. 13. ex n. 3. vsq. ad 33.* Carolus Perez *de ord. cognit. cap. 15. n. 56. & cap. 20. n. 4.* Molin. *de hisp. primog. lib. 1. cap. 10. n. 105. in n. 1.* Carolus *decis. 1. n. 4.* Cravetta *cons. 22.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 40. n. 17. & 25.* Mascard. *de probationibus, conc. 1221.* Peregrin. *dec. 273. n. 1. & per tot.* Heredia, Lucerna, *dec. Auinionens. 6.* plenissime, & Flores de Mena ad Gutierrez *decis. 190. per tot.* quod *n. 28.* Sept. Hæc extendit ad officiales publicos, tutores, curatores, & alios administratores, qui pariter de administratione officij, quod exercent, de suo non tenentur, nec finito officio conueniri possunt regulariter, ex text. *in l. cum quidam, §. inuenimus. C. de administratione tutorum*, vbi Accursius, & Doctores, *l. post mortem. ff. quando ex facto tutor. l. 1. C. eodem tit. & ex Emiando*, Paulus Montanus *de tutel. & curat. cap. 38. n. 99. cum seq.* qui multa congerit, & Parladorius, Bobadilla, Ioan. Gutier. Thesaurus *quæst. forens. lib. 3. cap. 27.* & alius.

Post multa

Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſul. 4. gloſſ. 18. part. 5. à num. 42. & ſequentib. tom. 1. fol. 494.* poſt Genuenſes plures deciſiones Menoch. & Gutierrez *de tutelis, 3. part. c. 1. n. 3. & 9.* abundè Menochius *de arbitrar. caſu 202. per totum.*

Nam cum ad hunc finem & effectum ſoluendi creditoribus, & aliter expendendi authoritate & iuſſu iudicis bona concurſus ab initio receperit; poteſt facile contingere, tot ſoluiſſe delegationes, & tot expenſas feciſſe, vt certa reddatur ſua negotiua aſſertio. Et nulla via hæc clarior, & certior apparebit, quàm ex ipſa ratione, quam reddere adminiſtrator offert, qua pendente, rigor coactionis
21 quieſcere debet. Cùm incertum ſit interim ea pendente, an debitor, vel creditor ſit adminiſtrationis: ita probârunt Eſcobar *de ratiociniis, c. 21. ex n. 12.* vt interim, quod expenſi ratio non eſt recepta introitus, & receptum ab adminiſtratore exigi non poteſt, vt per Alexand. *conſil. 192. per totum, volum. 7.* Iaſ. *conſil. 10. volum. 4.* Aymon *conſil. 231. num. 15. verſic undecimò conſidera.* Ancharan. *conſil. 235. num.* Fanus *de pignoribus, membr. 15. part.* Auendañus *de exequendis mandatis, c. 10 n. 31.*

22 Ea ratione, quod introitus, & exitus, accepta, & data ſunt admodum in ratione connexa & inſeparabilia, vt numquam præiudicet confeſſio accepti, niſi ſimul videatur expenſum, quàm expreſsè reddunt Baëça *de decima tutor. præſtanda, c. 2. n. 168.* Aymon Craueta *conſil. 275. n. 13. verſ. tertio principaliter*, vbi dicit, quod adminiſtrator non tenetur
23 aliquid reddere, niſi prius in ratiociniis diſiunctis conſtiterit de omnibus acceptis, & datis, ſoluto ſibi prius debito ſuo; comprobat Eſcobar *vbi proximè,*
24 *n. 14. & 15. cum ſequentib.* qui *n. 18.* dicit, *inciuile eſſe adminiſtratorem compellere, niſi tota ratione perſpecta*, hoc eſt, datis & receptis examinatis, cum Vincentio Carrocio *in tractatu de depoſit. forma 1. n. 5. fol. 15.* quia exitus acta probant. *l. vt facta, §. euentus. ff. de pœnis*, atque ideò ratione huius connexitatis inſeparabilis expectanda erit ratio completa, ex qua reſultabit, an debitor ſit adminiſtrationis, vel creditor; vt optimè proſequitur Eſcobar *loco citato, ex n. 19. cum ſeqq.* & mirabiliter comprobat, & poſt plurimos alios idem, & latius aſſerit Anton. Amat. *variarum reſolutionum, tom. 2. reſ. 58. ex num. 13. cum ſeqq.*

25 Idem firmat Marius Giurba *deciſione 15. ex n. 3. & n. 4.* quod in adminiſtratione continente accepta, & data, introitus & exitus debitum adminiſtrationis eſt incertum, quouſque per rationis redditionem fiat reliquorum legitima liquidatio, nec adminiſtratorem ante redditam, & hinc inde calculatam rationem, compelli poſſe, quàm plures
26 Doctores ad id laudans. *Sunt enim* (inquit ipſe) *introitus & exitus, accepta & data admodum in ratione connexa, vt numquam præiudicet accepticonfeſſio, niſi videatur expenſum*, ex Craueta, & Baëça *n. 169 & 170. locis proximè citatis*, & ex Menochio *conſil. 1185. n. 2.* & Ripa *in l. admonendi 124. ff. de iureiurando*, & ipſe Giurba *ſub n. 6. ad fin.* dicit quod quando confici debet calculus, cum non dicatur debitum liquidum ex decio *conſil. 618. num. 5.* Menochio *conſ. 746. num 6* Graſſis *de exceptionibus, exceptione 36. n. 4.* dicitur enim clarum, & liquidum, quando ex computationibus & ratiociniis
27 conſtat quid, quale, & quantum debeatur, ex Colleſ. *de proceſſib. execut. 3 part. cap. 2. n. 3. & 4.* & ex Socino, Baldo, Aretino, Alexand. & Couarr. Giurba *d. n. 6. ad fin.* qui perlegendus erit per totam deciſionem. Latiſſimè etiam ſingulas has doctrinas ex plurimis Doctoribus comprobat Anton. Amat. *variar. reſol. tom. 2. ex n. 13. 14. & 15. reſol. 58.*

Eandem reſolutionem probat Ioan. Petrus Fontanella *in deciſ. 134.* præcipuè *ex n. 8. & ſeqq.* dicens, quod adminiſtrator rerum alienarum dici non poteſt debitor ante redditionem rationum & computorum, quia interim non eſt dubium, quod ab eo exigi non poſſit: Et ideirco prius ratio reddi, & præcedere debet, vt appareat an debitor, an creditor remaneat adminiſtrator, quod omne à ratione computorum introitus, & exitus omnino dependet; quia ſicut debitor poteſt remanere adminiſtrator ex rationibus, quas offert, & dabit; ſic etiam creditor poteſt apparere, atque interim cogi, aut exequi non poterit, nec iuſtè debebit. 28

Et quod adminiſtrator ante rationem redditam dici non poſſit debitor, aut creditor, dixerunt Rota Genuenſ. *deciſ. 72. n. 16.* Gaball. *conſ. 121. num. 8. in 2.* Barzius *deciſ. 88. n. 40.* Alban. *conſ. 451. n. 1. & conſ. 452. n. 42.* Giurba *ad ſtat. Meſſanenſ. cap. 9. gloſſ. 6. n. 4. pare. fol. 58.* innumerabiles alios refert Anton. Amat. *var. reſol. tom. n. 5. de reſ. 58.* 29

Nam rationes ſunt individuæ continentes in ſe datum & receptum, introitus & exitus, quia datio & receptio talem connexitatem inter ſe contrahunt, & continent, vt ſeparari, & diuidi nõ poſſint. vt ex Franciſc. Anton. Coſta *conſ. 56. ex n. ...* & latè comprobatis à Capicio Galicia, *tom. 1. controuerſ. 31. n. 89. & ſeqq.* qui optimè loquitur, & ex aliis nouiſſimè Noguerol. *allegat. 33. n. 32* qui *n. 34.* recte inquit hoc procedere, etiamſi adminiſtrator faſſus fuerit aliquã quantitatem pecuniæ exegiſſe ſpectantem adminiſtrationi, qua adhuc cogi non poterit reddere, niſi prius reddita ſit ratio, quia confeſſio hæc inhabitam habet illam qualitatem, vt prius debeant diſiungi rationes, ex Platea *in l. 1. in fin. n. 9. C. de apochis publicis, lib. 10* Baëça *de decima tutor. c. 2. n. 170.* Gutierrez *de tutelis, 3. part. cap. 1. n. 52.* & Eſcobar *c. 21 n. 22.* & ex aliis probauimus ſupra, & plurimis aliis probat Anton. Amat. *variar. reſol tom. 2. de reſol. 58. n. 15* 30 31

Ex qua rationum connexitate infertur, quòd ſi aliquis creditor etiam minor vult ſuam horo adminiſtratoris aut tutoris pro eo onerãdo, illum admittere debet, & non poteſt reprobare quoad adminiſtratoris exonerationem, quamuis capita ſint diuerſa, nam totum in dicto libro cõtentum debet reprobare, vel acceptare. Sola *in conſtitut. Sabaudiæ, lib. 3. tit. de minorib. c. 4. gloſſ. 3. n. 21 pag. 167.* Rota apud Ludou *deciſ. 377.* Nicol. Genua *de ſcriptura priu. lib. 4. tit de fide lib. ration. tam pro actore, ex n. 3. vſque ad n. 27. pag. 199.* Rota apud Durand. *deciſ. 352. n. 3. vſque ad 6. p. 2.* vbi etiam de creditore, qui non poteſt aliunde creditum ſum probare quàm ex libris particularibus non poteſt eos diuidere, ſed tenetur eis ſtare, etiam in his, quæ pro domino libri faciunt. Noguerol *allegat. 33. n. 36. & ex n. 32* Eſcobar etiam *de ratiociniis, c. 13. ex n. 10. & per tot.* quando partitæ libri, vel rationis ſint connexæ inter ſe, aut ſeparatæ 32 33

Quapropter ſi adminiſtrator delegatoribus à iudice exeditis profoluendis creditoribus, compellis cogatur præciſe ſoluere, & complere iuſta poteſt à moleſtiis & coactionibus ſe liberare, & de rigore exuſare, & euitare magnã partem pecuniæ adminiſtrationis, ſimul offerẽdo rationẽ, vt ita clarè debitis apparead. vel ex liquis ex eo reſultantibus & nuo ſoluere compellatur, quia de 34

[illegible] & præmiis concursu [illegible]
[illegible] & computata [illegible]
[illegible] diuina.

2 Et [illegible] nis nobis, quod hæc expe-
[illegible] Parisio de hac tract. q. 11. n. 68 Gu-
tierez [illegible], part. 3. c. 1. n. 55. Ioannes Antonius Cancerius, [illegible] & [illegible]
Nevizan. [illegible] & [illegible] mi, Cæsar Grabinetta [illegible] & [illegible] con-
[illegible] & [illegible] Antonius Amat [illegible]
[illegible] n. 13. & [illegible].

3 Quòd [illegible], qui
[illegible] vt [illegible] cum be-
neficiis [illegible] Ioannes [illegible] in
[illegible] §. [illegible] & stillidij domus, in ver-
[illegible] Cæsar in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

Solutio à quolibet extraneo fieri potest. n. 39.
Creditor posterior in mala fide est exigendo prius, quàm anteriores simul concurrentes.
Revocatoria competit anterioribus creditoribus contra posteriores prius solutos. n. 55.
Scire, & scire debere, idem est in iure, n. 36.
Administratori scienti gradus sententiæ non datur repetitio contra posteriores creditores, à se ante tempus solutos. n. 37.
Prælationis ius cuius virtute revocatoria competit anteriori creditori est personale, & non communicabile debitori, n. 38.
Repetitio solutionis facta creditori in diem denegatur debitori, ante diem soluenti. n. 39.
Administrator licet posteriori creditori exigenti posset exceptionem ordinis, & prætorationis opponere, si omiserit, & soluerit, repetitio denegatur. n. 40.
Soluenti indebitum nomine alieno, non datur condictio indebiti, sed ei, cuius nomine fuit solutum, n. 41. & 42.
Hæres, tutor, administrator, soluentes scienter posteriori creditori, si non recipiunt ab solutionem, repetitione carent. n. 43.
Administrator concursus soluendo posteriori negotium gerit administrationis, & sic ab eo solutam repetit suo loco, & gradu. n. 44.
Possessor maioratus, qui redimendo censum super eo impositum, cessionem non obtinuit contra eum, habet tamen actionem negotiorum gestorum contra hæredes antecessoris, qui censum imposuit. num. 45.
Solutio, & obligationis extinctio non refert, per quem fiat. n. 46.
Soluens pro debitore etiam sine mandato, habet contra eum actionem negotiorum gestorum. n. 46.
Administrator, qui posteriori inordinatè solvit, ad exigendum ex bonis concursus subintret locum, & gradum creditoris à se nequaquam soluti absque alia cessione. num. 48. & seqq.
Administrator, qui reddita ratione, apparet creditor præferri omnibus quibus debet anterioribus creditoribus. n. 49.
Soluere debita, quibus onerata erat administratio concursus, dicitur eam moderare. n. 50.
Retentio competit pro meliramentis in re factis. num. 51.
Administrator an subintret locum gradum, & prælationem illius creditoris, cui ex propriis pecuniis soluit. num. 52.
Extraneus, qui sua pecunia soluit creditori aliene sine cessione, solam actionem personalem consequitur, n. 53.
Idem in administratore soluente creditoribus administrationis. ibid.
Administrator inordinatè soluens posteriori, nec diligente cessione, eius gradum, & prælationem subintrat. n. 54.
Creditor mutuans debitori, vt soluat priori creditori, huius locum subintrat, tribus concurrentibus. n. 55. 56. 57. & 58.
Creditorem anteriorem fuisse solutum ex eadem pecunia noui creditoris ad id mutuantis, ex quibus coniecturis præsumatur. n. 59.
Administrator, qui singulas partitas à se solutas sine cessione exigere vult à concursus corpore, inter personales graduabitur. n. 69.
Administrator, qui soluit creditori cum cessione, & si bingressione, locum gradum & priuilegium, ac

cupas eius creditoris dimissi & illis præfertur, quibus creditor dimissus præterebatur. n. 61.
Administrator pro vtilitate concursus soluendo, exigere præfertur quibusdam creditoribus concursus. numero 62.
Administrator dimissis creditoribus diligentissime petendo ab eis cessionem, & solita cautionem præteritos securitate. 63.
Administrator ante calculum non potest prætendere ea quæ partitas soluisse sua pecunia numero 64.
Administrator indebito non soluendo alterius de pecunia administrationis, & non de sua soluisse, & expendisse præsumitur. ibid.
Administrator facto calculo creditis administrationis pro suo credito, quæ exteris omnibus concursus creditoribus præferatur, etiam cessione cessante num. 65.

ADMINISTRATOREM concursus à Iudice nominatum adhibendum, & limitatam recipere potestatem circa huiusmodi nominationem, vt nullo modo valeat ea propria facultate possit expendere, aut de bonis concursus solvere absque Iudicis, aut alterius specialis decreto ad vtilitatem & in specie bonorum pecuniam seruanda, dicimus ab inde supra [illegible] cedenti, à principio propterea [illegible] concursus semper præcedens, & præferri debet sententiam gradum, qui, ab initio prærogatiua cuiuscumque speciei, vel beneficio a Iudice per quemlibet creditorum impetrata iuxta suum ordinem, & gradum pertinentium cuilibet assignatum, obligatos, & non aliter compleatur ab Administratore maxime quoniam ipse delegatio semper expectare debet exactam conditionis, & qualitatis, vt Administrator tot solvat creditoribus imperanti, hos [illegible] & [illegible] præfert.

Quamvis autem in soluendo peremptorie Administrator non præcise teneatur [illegible] vtilitatis, seu damnum [illegible] agere, & termino [illegible] Iudicis certi, certa [illegible] quæ vita potest. & tandem [illegible] parata de tuto prioribus creditoribus solvere, si bona concursus non sint soluendo, non [illegible] *in l. si pupillorum § si prætor, ff. de excus. tut. vbi Bart. & alii communiter, cum qui aliud facere, quam quod à iure decretum est, nihil egisse, & ff. de rebus creditis l. si diligenter, ibi, nam qui existimat, aliud quid fieri videtur, ff. mandati l. si negotium mihi tecum, vbi Bart. quam quod mandatum est, & de in diuidendo l. fideiussor, ff. [illegible] l. penult. in fin. ff. de receptis arbitrorum* [illegible] *Bart. & doctrinaliter Iacobus Cuiacius in [illegible] gia prælectione, 4. part. 63 ex 103. & [illegible] l. dy inbo[illegible] quibus tamen [illegible] per totum cap.*

Imo cum [illegible] dividendo ordinem [illegible] [illegible] cumulando, [illegible] [illegible] [illegible]

regulis iuris, l. unica, ff. si quis ius dicenti non obtemperaverit. Bart. in Lautet. qui repertorium, de administr. tutor. Mascardus *de probationibus conclus. 531. num. 60.* Thomas de Petra *in l. quemadmodum, num. 6. in 6 vasa, C. de agricol. & censit. lib. 11.* Farinacius *tom. 3 prax. crimin. quæst. 89. num. 95.* Barbosa *in l. 3 num. 1. part. num. 30. in 2. ff. soluto matrimon.* Scacchia *de commerc. in l. debita 44. Limitatio. l. si precario, § dolo. ff. eo tenet. 1. § si non fu. C. de depositis.* Antonius *qua in provincia, Cod. de crimin. agi potest. lib. 9.* & colluvio inter eum, & creditorem præferenda. Et mala fides nocebant Lanata *in consil. 46 per totum.* Nonnius *quæst. forens. 1. part. quæst. 139. in fin. & per totum.* præcipuè n. 16. Negusantius *ad statut. Pedemont. part. 11. tit. 8. n. 6. & seq.*

7 Præterea quæritur, qui præmittitur in fructibus, an [illegible] *part. 2. Bald. [illegible] tit. 15 [illegible]*

8 [illegible] *de pignor. Cabal. [illegible] Farinac. [illegible] quæst. 130. per totum. Cabal. [illegible] Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 108. num. 35. Cl. [illegible] de aqua quotid. & æstiva l. 1. §. vel longa, ff. de servitut. vel [illegible] §. hæc declarabis, ff. ex quibus causis maior. Rebuffus [illegible] Peregrinus [illegible] verborum, fol. [illegible] Bellon. [illegible] 16 num. 2. Mill. [illegible] num. 4. [illegible] quæst. [illegible] consil. 102. n. 2. [illegible] 44. num. 2. Urban. [illegible] de jurisd. civilis, [illegible] 511. num. 24. & 52. Mantica [illegible] de conjectur. [illegible] Thomas [illegible] Bald. consil. 62. n. 4. Mascard. [illegible] jurisd. [illegible] 8. Menoch. [illegible] tio. 4. præsumpt. 12. n. 10. Gabriel consil. 16. num. 4. lib. 1. Cardon. ubi proximè.*

10 Ideò administrator, qui contra formam literæ gratiosæ, & decreti judicis interim in ipsa delegatione, præpositus, & interpellatus solummodo dictæ pecuniæ, omnibus anterioribus, & privilegiatis, quantumcumque administrationi bonorum intelligatur, sed tanquam ipse non respective ad officium, & idò non de bonis coram se, sed de pro-
11 prijs de his bonis solutis intelligatur, ita ut illa partita & quantitas pecuniæ & præpositus solummodo creditori posteriori intelligatur, & consideretur, non existit à corpore cæteræ massæ bonorum ejus debitoris fallitarij, & insolventis, *l. 1. & ibi per totum, ff. de separationibus, & de separationibus creditorum, quæ bonorum debitoris insolventis.* Et ideò ejus debitor solvere tenetur, & valet, & ipso solvendo, & respectivè ad creditorem, & ita per totum debet intelligitur, & considerari, & in hac videtur esse [illegible] *Antonius de Luca de [illegible] num. 30. vers. [illegible] versicul.*

12 Deinde quia [illegible] *compare [illegible] l. 1. ff. de legatis 1. [illegible] prioris 25. num.* Rota Antiquissimi *de [illegible] num. 4.* Dec. [illegible] *lib. 4.* Ant. [illegible] *ordinar. [illegible] num. 4. apicibus.* Et [illegible] fallitus [illegible] separate tolum potest [illegible] cessationem delegationis, & mandatum [illegible] non [illegible] sed [illegible] habitum prioritatis, & debitoribus tollere, quibus præjudicare nullo modo potuit.

13 Et [illegible] quoniam licet regulariter [illegible] officium [illegible] & procurator non teneatur [illegible] solvere, & ex bonis administrationis ad quem fuit obligatio restricta, & limitata intelligitur, prout latè diximus supra *cap. antecedentis, ex num. 2. cum seqq. ff. per totum*, tamen quando excesserunt man- 14
datum in excessu tenentur de proprio solvere, & in eo obligati ipsi fideligantur, quia in excessu obligare non potuerunt dominum & administrationem, quem gerunt. Sic post plurimorum Doctorum obligationem probat Flores Diaz de Mesa *in [illegible] decisionibus ad Cameram, decis. 190.* conclu- 15
dit [illegible] procuratore dato ad vendendum, excedente mandatum, dixerant Marienz. *in l. 1. tit. [illegible] l. 5. recopilat. glos. 8. n. 14. 15. & 17.* Pinellus *in l. 2. C. de rescindenda vendit. 2. part. c. 1. n. 18.* & Hieronymus *in l. 48. glos. 5. num. 6. in 5. part. 5. tom. 2. fol. 21.*

Cujus est farinæ, quod licet is, qui nomine 16
alieno contrahit non obligetur de suo, ut diximus: tamen quando dixit, se habere mandatum & potestatem, in eo ad quod non habebat, tenetur de suo. Socinus *consil. 154. n. 6. & 7.* Cardinalis Franciscus Mantica *de contractibus, lib. 9. tit. 11. n. 6.* Tuschus *verb. instrumentum, concl. 224. n. 15. 20. & 22. & concl. 825.* Joannes Gutierez *de tutelis 2. part. cap. 13. num. 18.* Cabias Pereira *de empt. & vend. cap. 15. num. 57. & sexta septima concl.* Hieronymus [illegible] 17
tit. 1. part. 5. glos. 4. num. 8. tom. 1. fol. 1. quia vult [illegible] tum [illegible] fidem adhuc [illegible] secundum glos. & Par. *in l. procurator, de procuratoribus*, ubi etiam Bald. Arg. & alij, Bald. *in [illegible] de instrumentis action.* quos sequitur Socinus senior *consil. 154. n. 8.* Hier. Anton. Manguillus *in tract. de evictionibus, 9. 18. n. 4.* Sed adhuc inquirere ad remittendum & [illegible] sententiæ graduationis, & decreti judicis inserti in delegatione tibi directa, an per ista possis [illegible] & judicis mandato, ut à principio habuit capite probandum; ergo de suo semper retinebit creditoribus anterioribus, quibus nullo modo præjudicare potuit in illa quantitate, à te non soluta postea.

Contrahatur, quoniam si concurrerent tertiam 18
[illegible] alias inter ipsos, dicerem contra debitorem [illegible] decretum non potest [illegible] debitoribus [illegible] gratificare, & [illegible] præjudicium [illegible] propter malam fidem, & dolum [illegible] plurimos Doctorum relatione [illegible] *part. 2. tit. 2. ex n. 64. usque ad finem per totum.* Quæ omnia debent [illegible] 19
[illegible] quanto [illegible] [illegible] [illegible]

Lopez *in dicta l.7.* ibi, *vel si soluisset creditoribus, primo venientibus, vt in dicto versic & si prefatam.* Hæc enim est vna ex vtilitatibus inuentarij, quod sibi non imputatur, si soluat primo venientibus. Et intellige, quando hæres ignorabat alios creditores esse potiores, & sic solum bona fide, alias secus, si cautionem non exigit, vt *in dicta l. dolo ff. ad legem Falcidiam.* & tenet glo. ibi parua *in dicto §. & si prefatam*, & ibi Bart. &c. & Gregor. Lopez, sequitur post alios Doctores Maticnz. *in l.6. tit 4. glos f. 1. lib.5. recopilat.* dicens inuentarij vtilitatem esse, 21
quod hæres potest satisfacere creditoribus primo venientibus, nec contra eum habere recursum creditores potiores, licet possint ab iis qui receperant repetere, sed quando probatum fuerit, & constiterit; ipsum hæredem habuisse notitiam æris alieni, & priorum creditorum, tunc hæres tenebitur iniis de suo soluere, adacrius quem potiores creditores recursum habebunt, quando hæreditas non esset 22
soluenda. Et sic sibi præcauere debet hæres petendo cautionem à creditoribus inferioris gradus de restituendo solutum, quod si gradus prærogatiuæ inter creditores dum soluerit, non seruauerit, ad- 23
uersum eum habebunt recursum anteriores, quoties constiterit de sua scientia, & sic de mala fide in soluendo, quæ non probata creditoribus anterioribus dabitur reuocatoria contra posteriores creditores, qui præmaturè, & inordinatè exegerunt, & sic iustum articulum esse intelligendum, affirmat Castillo *controuers. tom 4 cap 61 sub n.92.* (quem malè percepisse, conatur, Florez de Mena *var. resolut. lib.1. quæst 6. §.2. à num.12. fol.(9.)* allegat Monticul. *de inuentar. tit. de iure deliberandi. ex n.78. vsque ad 90. diuers. tract. tom.8. fol.159.* Phanut. *de inuentar. 5. part. ex num.135. eodem tom. fol.262.* Rolandum *de consilio. inuentar. 4 part. particula, quid si heres, fol.123 vsque ad fol.131.* Rebuffum *1. tom. titul. de sentent. pronision glos. 3. num.1.* Vincent. de Franchis *decis.246 & decis 276* Grassis *lib.2. art, inuentar. quæst.20. num 4. fol 99.* Vincent. Carrocius *decis.109 ex num 46. vsque ad 50.* 24
vbi *num.49.* inquit, decisionem textus, *in d.§. est prefatam* procedit, quando hæres bona fide soluit, quia ignorabat alios creditores potiores, secus si sciuisset, quia diceretur esse in dolo, idem tenet Antonius Faber *in titulum, C. de iure deliberandi, definitione 33.*

Et hac adhibita distinctione scientiæ, & igno- 25
rantiæ, bonæ, vel malæ fidei, idem dixit Gaspar Anton. Thesaur *quæst. forens. lib.... quæst 16 casu 7.* quod si solutio fiat ab hærede cum beneficio inuentarij, clarum esse, quod creditores potiores reuocabunt pecuniam alteri soluta posteriori, & 26
tenet *in d.l. fin. e si prefatam*; sed non habebunt recursum contra hæredem, non tamen potuit hæres soluere primo venientibus, quando sciebat adesse anteriores, nec tunc liberaretur propter malam fidem in soluendo inordinatè, & præpostere, prout vtrumque latius comprobat ipse Thesaurus *n.16. 17. & 18.* sequitur Castillo *tom.5 controu.c.78 colum.7. vers. septimum casum esse qui dicit vers. sequenti*, post ipsum Thesaurem, agit, de hærede adeunte absque beneficio inuentarij, & inordinatè soluente creditoribus hæreditariis.

Et iuxta hanc distinctionem intelliget, 27
ipse Thesaur. *in d. quæst. 16. num 20.* loquens in tutore inordinatè soluente creditoribus concurrentibus pro suis creditis, dicens non esse locum gratificationi, vt prior reuocet solutum à posteriore, & esse inquit, bonam cautelam hæredis, tutoris, vel alterius, nimirum alieno soluentis, vt impetret cautionem ab eo creditore, cui solait, de restituendo aliis creditoribus venientibus, vt intelligatur hæc doctrina iuxta præfatam distinctionem, vt teneatur hæres sciens alios esse potiores propter malam fidem, & dolum, vt ipse Thesaurus, *loquendo de hærede*, paulo antea dixerat, & clarè colligatur ex eo, dum in hoc casu simul de hærede, & tutore & aliis administratoribus loquutus fuit, & sequitur Castillo *dict. 78. colum. & vers. nouum casum esse*; tum 28
etiam, quia si istos administratores perperam, & præpostere soluentes consulent cautionem pro sua securitate petere ab iis, quibus soluunt; sequitur manifestè, eos Doctores velle, administratores te- 29
neri prioribus creditoribus de suis bonis; & quod creditoribus anterioribus detur regressus electiuè tam contra administratorem, præpostere soluentem, quam contra creditores posteriores, quibus intempestiuè fuit solutum, late comprobat Gratianus *disceptat. forens. c.37. ex n.34. cum seqq.* & intrà hac 3 *part. in c.10. ex n.16. cum sequent. vers. quid de pignoribus, & hypothecis subhastatis*, &c. vbi agitur etiam de tertio emptore pignorum, in 30
subhastatione pro soluendis debitoris creditoribus, vt in eum scienter ex precio solutum posterioribus, detur regressus anterioribus, & electiuè etiam contra posteriores præmaturè solutos, & dimissos ab emptore, & signantur videbis *ibidem ex n.19. & seqq.* vbi agitur de hac electione contra 31
emptorum, vel contra posteriores solutos; & ita communiter seruatur in tribunalibus, vt administratores peruenientes gradus sententiæ, & delegationem in soluendo de suo teneantur, quando concursus redditus soluendo non esse, nec pecunias prõptas habere dicunt. & respondent propter suum dolum, & malam fidem, qui ignorare non possunt adesse alios creditores anteriores in concursu, propter sententiam graduationis, quam penes se habent, vel habere tenentur, cum idem sit, scire, vel scire debere ex axio notorio vulgari, de quo infra *num 36.* ex quo suus dolus mala fides & fraus inexcusabilis notoriè apparet.

Sed isti administratores præpostere antes ordinem, 32
& gradus sententiæ in soluendo, dum à prioribus creditoribus pro solutione molestantur, an habeant regressum contra debitorem posteriorem, cui præpostere, & ante tempus soluerunt, vt sibi restituat solutum, non facilis est resolutio. Doctores, quos videmus, non tractant; mihi autem negatiuè resoluendum videtur. Tum, quia creditor dimissus 33
verè creditor erat ad bona administrationis, & corpus concursus, & potuit solutionem recipere, etiam à quolibet extraneo, prout est ministrator, *l. solutionem, ff. de solut. l. soluendo, ff. de neg. gest. §. vers nec interest instit. quib. mod. tol. obl. l. tale pactum, §. post diuisionem, ff. si cert. petat.* amplissime Petrus Maurus, Aretin. *in tract. de solut. c.25. per totum.* Et licet in mala fide fuerit exigen- 34
do ante tempus, & ante cæteros priores creditores stantes in iudicio concursus, prout ex innumerabilibus pene Doctoribus probauimus suprà *1. part. c.10 ex n.63. & seqq. vers. item & tertio mala fide. & 3 n.6. in vers. quarto et. amplius pecunia consumpta fuit, & mala fide exacta, per posteriorem creditorem*, &c.

Hoc tamen prodest creditoribus anteriorib⁹ in- 35
tentare volentibus reuocatoriã, vt ibidem, & superius abundè probauimus, nullibi tamen hoc reme-

tum, non communicabile ipsi debitori, qui non potest opponere exceptionem prælationis contra creditorem exigere volentem dotem creditam, prout patet ex uxore dixerunt, & ideo utique tam debitori, quam administratori deputatur pro certo onere.

Et denique hoc non obscure indicarunt ex Doctoribus, Gregorius Lopez, Matienzus, Castillo, 43
Salgado, quos hactenus relatos supersedemus referre, cum ipsi, & plures alij ab eisdem laudati, sentiant bona dotis, tutorem, & administratorem, debentes dotis, & maritum posteriori, vt ab eo recipient cautionem, de ea restituendo dotem tam præcedentibus anterioribus aliis creditoribus; supponunt etiam illi Doctores vt illi dotem, quam administrator, antecedam ad repetendum dotem, & debitores, & debitores cautionem, quæ ab illo fuerit data.

Hæc tamen veram est, quando administrator, qui 44
non præcessit, & præcedit, non habet bona, sufficientia ad dotem quantitatem exigendam, & repetendam, & bona dotis sunt tacite obligata, & hypotheca tacita, & generalis. Nam cum dotem vere credat, cui vxor dotem dedit, administrator, qui de suis propriis bonis eam dimittit, gestisse dicitur vtiliter negotium debitoris, & administrationis, in cuius vtilitatem vergit eam liberando ab hac obligatione, & per eam liberatur ex quantitate ex propriis bonis soluta. Hæc tamen bona contra eos omnem negotiorum gestorum, probant Ancharanus *in c. ad audientiam, cap. 05. per totum*, & Additiones ad Molinam *de primogen. cap. 10. sub num. 25.* Quæ tamen *si præcedunt vxorem, vel non habent* [illegible] *quod tacite affectantur, & hypothecantur dotis creditoris.* [illegible]

[illegible] 45

[illegible] 46

[illegible] 47

mendo si quis liberat debitorem, gerit negotium vtile pro eo. *l. soluendo, ff. de negotiis gestis*, Soccio contraria actione negotiorum gestorum repetere à debitore potest. § *igitur instituit. de obligat. quæ ex quasi contractu nascuntur.* Cardinalis Tusch. *practicarum conclus. litter. S. concl.* 352. Vivius Mastrius *dicto cap.* 25. *num.* 10. latissimè Petrus Barbosa *in dicto cap.* 25. *num.* 10. *leg. diuortio*, §. *fin. num.* 3. *& sequentibus, fol.* 566. vbi plurimas leges allegat, & Ioannes Garcia *de expensis, cap.* 7. *per totum, & num.* 23. & plures alios inferius allegandi. Suppositio igitur pro constanti 48 istum administratorem posse repetere, & exigere ex bonis concursus, & administrationis pecuniam à se solutam posteriori creditori; nunc inuestigandum erit, quo loco, & gradu admittendus erit, in concursu, & an ipso facto acquirat saltim locum creditoris à se dimissi, & eius gradum, & prælationem subintret, ad effectum exigendi prælatus ab omnes alios creditores inferiores ipso dimisso, & soluto administratore? audiatur est, & dilucidiùs quæritur.

49 Et pro parte affirmationis vt vel præferatur in exigendo omnibus quibuscumque creditoribus, quomodolibet anterioribus; probatur, nam ille administrator reddita ratione, pro reliquis sibi tus creditor, habet prælationem omnibus quibuscumque creditoribus cum illa reliqua expendi dicatur in vtilitatem, & conseruationem administrationis, & ideo per dispositionem, *l. licet, Cod. qui potiores in pignore habeantur, & l. interdum, ff. eodem*, ad late per nos *in c.* 9. proximè sequenti, prælationem cæteris quibuscumque creditoribus habebit.

50 Nam soluere debitum, quibus onerata erant bona administrationis, nihil aliud est, quam vtiliter rem meliorare, Boërius *decision.* 44. *num.* 9. post Baldum *consil.* 303. *lib.* 1. Flamin. Rubeus *consil.* 48. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 50. *num.* 3. & 50. Surdus *consil.* 83. *num.* 4. plenè Molin. *de Hispanor. primogen. lib.* 1. *cap.* 26. *a num* 9. 10. 11. & 14. Cassinat. *consil.* 8. *per totum* præcisè *num.* 3. post Cagnol. & alios, quos affert Mutta *decis.* 12. *num.* 16. & plenius *decis.* 57. *num.* 32. Antoninus Amat. *resolut.* 44. *num.* 5. Ergo 51 competit administratori retentio donec de melioratione facta sibi satisfiat ante omnes creditores, ad latè tradita per Amat. *in dicta resolut.* 44. *à princip.*

52 Vel quia iste administrator subintrat in locum, gradum, & prælationem eiusdem prioris creditoris, cui ex suis propriis bonis, & pecuniis compulsus soluit, & dimisit, *add. l.* 1. *Cod. de his, quæ in prior. credit. locum succedunt. l.* 1. *Cod. qui potior. in pignore habeant, l. Aristo ff. quæ res pignor. obligat. possunt.* & ex his quæ Antonin. Amat. *resolut.* 7. *à principio.*

53 Sed contraria Sententia in hoc administratore simpliciter, & absque cessione soluente, anteriori creditori, vt nullam prælationem habeat, nec eius locum, gradum, & hypothecam subintret, probatur primò; quoniam extraneus (quidquid sit in secundo aut vltteriori creditore ex iuribus proximè allegatis, & Additio, ad Molinam *lib.* 2. *cap.* 10. *sub num.* 25. *versic. prima conclusio.* Amat. *resolut.* 7. *ex num.* 1. *& seqq.*) qui suæ pecuniæ dimisit creditorem alienum, solam actionem personalem contra debitorem acquisit absque aliqua hypotheca, vt aliis omissis, in terminis de eo, qui debitoris negotia gerebat, si simpliciter soluerit eius creditoribus, vt solam sibi actionem negotiorum gestorum contra debitorem (cui rem vtilem gessit ob debiti solutionem, & creditoris institutionem) acquirat pro exactione, probat. text. Angel. *in l.* 1. *Cod. de his, qui prior. locum succedunt.* Vbi notanter Baldus Petrus Surdus *consil.* 161. *num.* 17. 2. *vol. consil.* 14. *num.* 7. *& ff. vlt. leg. si cum pecunia, Cod. de priuilegiis fisci.* Gaspar Rodriguez *de creditore hypothecario, lib.* 2. *q.* 16. *n.* 2. 9. Negusantius *de pignorib. in* 2. *membr.* 5. *part. num.* 43. *& seq.* Cravetta *disceptat.* 117. *num.* 17. Antonius Amat, *dicta resolution.* 7. *numer.* 13. *num.* 15. 18. *& seq.* qui summa rabiles prout Doctores hoc tenent.

Si tamen ille administrator fuit propria pecunia 54 diuitiens creditorem cautius, ab isto in continenti cessionem, actiones, debitorem, & bona concursus obtinuit; tunc in personalem actionem, & hypothecariam, locum, gradum, & prælationem creditoris sic dimissi subintraret, & iure tenuisset in eius personam, media cessione, *ex l. fin. Cod. de priuilegiis fisci.* Adde *de executione, §.* 7. *cap.* 55. *num.* 4. *vers. secundo limita.* Surdus *consil.* 444. *num.* 6. *& n.* 7. 8. *& seq.* Petra Molina *de primogeniis disp.* 536. *num.* 17. Petra *consil.* 6. *num.* 3. *lib.* 1. Thesaurus *quæstione* 5. *cons.* 50. *in princip. lib.* 2. Rota Romana *decis.* 293. *n.* 1. *coram* Farinacio *in volum.* 4. Peretta *in l. post mortem, n.* 4. *sub num.* 61. *ff. de soluto matrimon.* Cravet. *consil.* 581. *num.* 2. Anton. Faber. *in Cod. lib.* 8. *tit.* 9. *def.* 4. *versic. nec vero, & def.* 8. Mantica *decis.* 9. *num.* 3. *in princip.* Additio Molin. *lib.* 2. *c.* 9. 10. *sub num.* 26. *vers. secunda conclus. f.* 66. Amat. *dicta resolut.* 7. *n.* 14. *& num.* 15. *& n.* 21. *& 22.* vbi alios quamplures recenset, *& numer.* 17. 18. *cum seqq.* Agit de nouo creditore inuento debitori, vt subrogetur alteri sibi anteriori creditori, vt tunc nouus subintrabit locum prioris, tribus concurrentibus. Primò pactum de subintrando in locum, anterioritatem, ius, & hypothecas dimissi creditoris, Secundò quod pecunia ad effectum soluendi creditas numeretur. Tertiò vtrum effectiuè ex ea pecunia sit creditor antea dimissus, & ibidem *num. seqq.* qui ab aliis ex quibus communiter [illegible] Sed contrarium [illegible] Sequitur Add. [illegible] *lib.* 2. *cap.* 26. *resolut. fundit de pecunia aliena, &c.*

Qui debet pro soluendo bona in hac difficili quæ- 55
stione nihil diutius procedendum esse videtur; aut enim egit administrator de exigendis singulis partitis, & totalitatibus à factis, & tunc si fuit licitè eas solu rit, solam actionem personalem habebit, & inter cæteros creditores personales locum, & gradum in exigendo habebit, cui omnes cæteri creditores hypothecarij, & priuilegiati præferendi sunt, ex iuribus, & regulis vulgatibus, cum administratoris hoc casu actio sola personalis negotiorum gestorum competat.

Si verò non simpliciter dimisit creditorem, sed 56
cum pacto subintrandi locum eius ante cessionem, cum personalibus actionibus, hypothecam, gradum, prælationem, & priuilegium creditoris à se dimissi subingrediatur, & prætendat eumdem alijs ve honoribus, quibus dimissus præfruebatur; & sub hoc dissolutionis modo hoc locum habet in omnibus quæ diximus in hac secunda parte quæstionis, & ideo eum administratorem sic agentem, dicimus tolluntur debitores concursus à factis de rebus creditoribus, sub [illegible] & consentiendi recipere cessionem, & subintrare locum, gradus, & prælationem cessionarios [illegible]

Aut enim administrator tulit, & exigendis res

Ita

mantis, vel aliter penes se, in quibus ei competat ius retentionis pro suis expensis, aut melioramentis necessariis in eis factis, debet ea omnino in concursum conferre, saluo suo iure, & prærogativa, vt quilibet suo ordine, & gradu ex omnibus bonis satisfiat; quia cum debitor ad hunc finem dimiserit omnia bona sua corporalia, & incorporalia, vbique, & apud quemcumque existentia, omnia debent intrare in corpus concursus, & quilibet detinens ea debet conferre, provt latissimè ex variis iuris fundamentis probauimus supra 1. *part. cap.* 10. *ex num.* 41. *cum sequentibus, versic. quod primum illud similiter asseuerandum, &c. ante fin. cap.* 87. *versic. ex hactenus satis comprobatis, &c. cap.* 11. *per totum.* Vbi signanter de creditoribus bona debitoris pignorata habentibus, & de pluribus aliis, quibus ius retentionis in bonis debitoris, penes se existentibus competit, atque etiam de depositario, vel sequestre, & de quolibet alio detentore, aut possessore bonorum debitoris, vt in eius fauorem corpus conferre teneatur, ex plosè videbis *in dicto c.* 11. *per totum.*

8 Igitur administrator, facto suo titulo, & prærogativa vtatur sua tali qualitate, nullo modo ei præiudicat ad retinendum detenta, sua tamen debitoribus, & extraneis cum ad hoc non præstantem[illegible] præiudicium in concursu possit [illegible] in concursum facientes, vel [illegible] & retinere bona pignorata, quia [illegible] ad quem omnes debitoris effectus [illegible] & administrandi, exigendi, & [illegible] administrator detur, vt supra dictum est, & ipse tenetur 1. *fori. cap.* 14. & lib. 2. reddere rationes, tam illi, quam in alterius administratione habilis deputatis, cum de eis teneatur reddere rationes. Nec enim obstaret, quod administrator fuerit ab omnibus exactis potest, quia qualitas sine subiecto esse nequit, quare opinio vera est, & communiter practicata in tribunalibus absque vlla difficultate, aut contradictione.

9 Ex quibus fere responsum remanet contrariis argumentis, & fundamentorum diuersitate, scilicet [illegible] bona [illegible] facta tali [illegible] quæstionis relatis, [illegible] [illegible] fuerit, [illegible] [illegible] *cap.* 4. *ex num.* 26. 2. *part. cap.* [illegible] *ex num.* [illegible] [illegible] accenset, [illegible] [illegible] [illegible]

ribus priuilegiatis,& omnino neceſſariis grauatũ eſt, alimentis nempe, ſalaris tam adminiſtratoris, quàm iudicum,aduocatorũ, procuratorum, & aliorũ,qui præcisè neceſſarij ſunt ad bene concurſus,& iuriſdictionem eius miniſtrandi,necnò pro defenſione bonorũ,& pro expenſis litium; hæ omnes expenſæ,& aliæ ſimiles, quæ præciſæ ſunt & neceſſariæ pro conſeruatione bonorũ,necnon aliæ,quibus bona ipſa onerata ſunt ab origine acquiſitionis aut poſtmodum licitè impoſitæ ſuper illis,primum locum obtinent in exactione,& præferuntur quibuſlibet creditoribus,atque inſuper credita alia adsit, quæ hypothecã,& priuilegium temporis,& prælationis continent,excluſiuè ad alios creditores,quibus ſuis pecuniis ſatisfeciſſe reperitur in calculo per adminiſtratorem ex quibus vt diximus, componitur iſtud adminiſtratoris creditum,y alcance.

15 De ſalario adminiſtratoris prælationẽ,& tãcitam hypothecã habente in bonis concurſus eo probatur,quia cuſtos rei pro ſuo ſalario habet prælationem:itẽ & ſalarium ſeruitoris;provt latè comprobat Peche.de Solis *in tr. de conſib.2.10.lib. 3. c.5.n.12.*
16 & inferiùs, *verſ. per quam certum eſt, fol.*195. quod vtrũque verificatur in adminiſtratore dato ad cuſtodiam bonorum.Itẽ pro rebus pignoratis cuſtodiendis, dãtur pro mercede tacita hypotheca cum prælatione,vt probat text.*in d.l.interdum,cũ ſeqq. D qui pot. in pign* vbi tenent Bart.*ibi,n.*2.Ias. *in §. item Seruianam Inſt.de act.* Carroc. *de locat.tit. de inuectis & illatis, q.* 21.Philip.Paſchalis *de virib. pat. potest.p.4.c. 6. n.* 68. Marius Muta *ſuper conſt. Pan. m.c.*34 *n.*6.Trentacinq.*var.reſ.lib.3.tit.de locat. reſ. 5. n. 3.* Mantica *de tacit. & ambig. conuent. lib.*11. *tit.* 23.*n.* 2. *& vol.*1. Gratian. *diſcept.*733.*n.*1.
17 *l.*4.Ant.Amat.*var.reſol.3 n. 5 & ſeqq.* vbi latè agit de mercede,& ſalario domus conductæ pro cuſtodia rerũ pignoratarum,& de eius prælatione,& tacita hypotheca, & in terminis de ſalariis iudicum, & adminiſtratorũ, & aliorum,tacitam hypothecã habentibus cum prælationis priuilegio , copioſè tractauit,& reſoluit D Larrea *deciſ. Granaten.*85. *per tot.tom.*2. ad quem te remitto libenter,cum de hoc articulo egerit affluenter, & doctè.

18 Hoc idem dicimus de aduocatorum,& procuratorũ mercedibus & ſalariis qui res concurſus à litibus liberaſſent, recuperaſſent,vel defendiſſẽt,præferri debere in eiſdem bonis cæteris anterioribus creditoribus velut ij,qui fuerũt in cauſa,vt res pennes adminiſtrationem,ſeu debitorẽ perſiſteret, vel eidem acquireretur , & ſalua eſſet totius pignoris cauſa,non minùs quàm exemplo eorum,qui ad rem acquirendam,vel conſequẽdam mutuarunt; patrocinia enim labores,& ſeruitia pro rerum recuperatione,defenſione,& conſeruatione ſunt eiſdem rebus & adminiſtrationi adeò annexa,& cohærẽtia, vt tanto minus in illa eſſe videatur , quantum pro mercede,& ſalario ſoluendum ſit Bart *in d.l.interdum*,per text.*ibi n.*4.*cũ l.ſeq.D. qui pot.in pign.hab.* Alex.*conſ.*117.*n.*2.*l.*6.Ripa *in l.prin.n.*32.*cũ* 35.Gratian. latiſſimè *in diſcept.*257 *a n.*7. *cum ſeqq. l.*2. Giurba *deciſ.*1.8.*n.*1. Amarus *reſol.*2.*n.*10.

19 Qui *n.*11.aſſerit has litium expẽſas,& aduocaterum patrocinia pro rerum tutela,& conſeruatione neceſſarias eſſe,& onus rei dici, exiſtimaſſe DD.in omni materia,vt ad eas tenearur ſucceſſor maioratus,fideicommiſſarius, filius, cuius pater fuit legitimus adminiſtrator,proprietarius ad expenſas has factas per vſufructuarium, maritum, vaſallum,ſocium,& ſimiles,remq; ipſam afficere,& ad id alienabilem reddere.& ſucceſſorem ad eas obligari, ſi fructus rerum non ſufficerent pro expenſis ſubminiſtrãdis.Mieres *de maio.*4.*p.q.*26.*n.*2. Surd. *cõſ.*333. *n.*26.*conſ.*514.*n.*13.Bimius *conſ.*303.*n* 99. *&* 101.Menoch.*cõſ.*1239.*n.*44.Petra *de fideic.q.*15.*n* 154.*& ſub n.*242.256. 258. Velazq. *deciſ.*116. *an.* 9. Molin. *de primogen. lib.*1.*c.*27.*n.*11. Pinel.*in l.*1.*p.*2.*n.*70. *C. de bon.m.uer.* Ioan. Garc.*de expenſ.c.*6. *n.* 19. Phanut. *de iument.p.*5.*n.*47. Perul.*conſ.*14.Æmilian. *conſ.* 15. *n.*2.Petr.Greg.*de conceſſ.feud.p.*2.*q.*10.*n.* 19. Scharder.*de feud.p.*2.*ſect.*2.*n.*54. Peregr. *de fideic. art.*50. *n.*8.*&* 11.Intrigol *de ſubſtit.cent.*3.*q.*74.*n.*92.*&* 102. Gratian. *diſcept.* 257.*n.* 30. *lib.* 2. Petrus Barboſ.*in l.diuortio*8.*ſ.fi.n.*45. *D.ſol.matr.* & alij plurimi relati à Giurba *deciſ.*308.*ex n.* 10. *& in conſuet. Meſſ.n.c.*9.*gloſ.*2.*p.*1.*n.*46. Ant. Amat. *var. reſ.* 3. *n.*11. & 12.Pereira *de empt. & uend.cap.*27.*n.*41.

Hinc etiam ſoluere debita ſuper rebus impoſitas 20
nihil aliud eſt, quam res ipſas vtiliter meliorare, vt probãt Boer. *deciſ.* 43. *n.*9.poſt Bald.*conſ.*103.*lib.*1. Flam Rub. *conſ.*48.Peregr. *de fideic.art.*50. *n.*25.& 50.Surd.*conſ.*183.*n.*4. plenè Molin. *de primog. lib.*1. *cap.*26.*a n.*9.10.11. & 14. mirabiliter Lud. Caſſado. *conſ.*28.*per tot.* maximè *ex n.*3. poſt Cagnol.& plurimos,alios quos allegat Muta *deciſ.*12.*n.*18.& plenius *deciſ.*57.*n.*32.Amat *var.reſ.*44.*n.*4.*&* 5.

Quid igitur mirum praxi introduci , hoc creditum adminiſtratoris reſultans à calculo,ex tot priuilegiatis, & neceſſariis creditis , & expenſis , à ſe ſuis propriis pecuniis ſatisfactis, & ſolutis in vtilitatem, & conſeruationem adminiſtrationis; participari ex eorũ priuilegiis, & prælationibus abſque alia ceſſione , aut pacto de ſubintrando , cum meritò tacitam à iure ſubrogationem mereatur. 21

Quapropter nõ obſtabit,quod illi,quibus ſoluit 22
adminiſtrator,ideo sũt priuilegiati,quia immediatè ſunt creditores adminiſtrationis,at adminiſtrator mediatè,quorũ locum nõ ſubintrat ceſsãte ceſſione,vel pacto de ſubintrando eorum locum,gradum,& hypothecam,vel alias concurrãt in mutuãte requiſita conſiderata ſuprà *c. auxced. 8.ex n.*54. *verſ.ſed contraria ſentẽtia in hoc adminiſtratore*,&c.

Quod inſuper reſpondetur text. *in d l.interdum,* 23
cũ l.ſeq.D.qui pot. in pign.hab. & eius priuilegium, & prælationem nõ ſolum procedere in eo,qui immediatè creditor eſt adminiſtrationis, & nauis, vt ſunt nautæ, & alij miniſtri nauis,ſed in ea etiã tertio,qui mutuauit pro eis alẽdis,& ſoluẽdis,& ſimilibus,provt iura probãt,& latè per Amat.*reſ.*3.*n.*3.

Imo vt dicatur contractus,& ſolutiones cõuerti 24
in vtilitatem, & cõſeruationem adminiſtrationis, ſocietatis,aut Banchi,non eſt præcisũ,vt immediatè detur pecunia adminiſtrationi, vel Bancho ; ſed ſufficit,quod detur ad conuerſionẽ in eius vtilitatem,& ex ea ſoluantur debita adminiſtrationis, vt probatur *in l.*1.*§.non autẽ,verſ.ſed ſi alio,D.de exercit.act.*ibi,*Sed ſi ab alio mutuatus liberauit eum,qui in nauis refectionem crediderat, puto etiam huic dandam actionem quaſi in nauem crediderit.* Si enim Idẽ reputatur,quare idem priuilegium ei denegandum, & ideo notat Bart.*in d §. non autem.n.*1.quod mutuum dicitur fieri in rem , in qua quis præpoſitus eſt,ſi pecunia accipiat mutuò,ad ſoluendum primo immediatè mutuanti,ſequitur Fulgoſ. *ibi n.*1. Angel.*n.*1.vbi notat , quod paria ſunt in cauſam permiſſam contrahere immediatè,vel in cauſam, quae fuerit conuerſa circa commiſſa,vnde ſiue mediatè, ſiue immediatè conuertatur in cauſam commiſſã, ſufficit:notauit Bald.*in l.ſi pact.n.*8. *ad fin. C.comm. utriuſq; iud.* ibi dicit,quod in huiuſmodi negotiationibus vniuerſalibus nihil interest vtrum ex pri-

ria mercatria aliquid pertineat. vel ex fapius repetita. quia natura huius actus eft, vt id quod poftea fit, ſemper loco prioris fubrogetur. text. ibi quitur Cor. *conſil.* 11. n. 2. l. 1. Rittigian. *ſ. ſuper dote* 2. vbi quod in hoc caſu præcedens quæ locum habet expenditur, fubrogatur loco primæ Monter. *dec.* 125. n. 5. Rotarapud Puteum *dec.* 125. n. 6 & *ſeq. part.* 1. de Salaz. *cord.*

26 Vbi aduertit vnum notabile & obſeruabile adminiſtrationi concurſus, quod habenda tanquam vnũ corpus conſideratum vniuerſale, in quo nouæ res ſubrogantur loco dimictarum, quia creſcit, & decreſcit, pro vt patrimonium debitoris, depoſitum in concurſu creditorum, quod facit quid vniuerſale ad l. de tradita *ſeſp. cap.* 5. ex n. 11. *cum ſeqq. hac* 2. *par.* creſcit enim ex bonis nouiter pertinentis debitoris, & decreſcit ex ſolutione, & ſatisfactione creditorum, & ex aliis variis accidentibus.

27 Et ad omnia ſupradicta pro prælatione eius qui mutuare mutuauit pro diuinitãdis creditoribꝰ adminiſtrationis, ſeu Banchi, eis gratioſe adeſt ciuil. Paulus de Caſtro *conſ.* 280. *col.* 2. & *conſ.* 282. *col.* 2. ita ait: *Pretores mercatorum dicuntur creditores banchi, qui conuenerunt cum banchiere, vt eis ſolueret, & mutuo ei ſolueret pecuniam creditoribus ſuis, & ſic fecerunt multoties banchi, cum ſolueret, & mutuo ſolueret banchiere, & habet locum ſalua ſemper D. de pign. hab. l. 1. & ideo, cum l. ſeq. D. de exer. act. l. 3. & ſic ſaluantur creditores &c. ſed quæritur numquid ſint creditores ſolum pecuniæ mutuatæ &c. vel etiam pecuniæ ſolutæ &c. videtur quod ſint creditores ſolum pecuniæ mutuatæ &c.* Poſtea ſubdit: *Sed dic quod ſint creditores pecuniæ ſolutæ, & mutuatæ, quia ſi pecunia ſolutæ eſſet ſolum, non eſſet ratio, quare ſolutor haberet actionem contra banchierium, quia ſolutor ſolum habet actionem contra debitorem ſuum, ſed quia pecunia mutuata fuit ad ſolutionem creditorum, ideo habet actionem contra banchierium

Vide elegantem rationem differentiæ inter vtrumque casum, *d.c.8.n iam citatis 48.cum segq.*

CAPVT X.

Emptores rerum concursus in subhastatione quando tuti sint à molestiis debitoris, & creditorum, necnon tertij dominium in illis tendentis.

SVMMARIVM.

Emptor sub hasta plus offerens perfecta licitatione ius irreuocabile ita acquiritur, vt alius plus offerens regulariter non admittatur. num.1.

Emptor sub hasta, tutus remanet à molestiis debitoris. n.2.

Iudex legitimè subhastans quoad omnes iuris effectus consideratur ipse debitor & venditor. ibid.

Sub hasta & fide iudicis emens non debet decipi. ibid.

Si in vēditione sub hasta intercueniat læsio enormis, aut enormissima imperatur à iudice, vt res iterum vēdatur, & iusto pretio plus offerēti traditur, &c. n.4 & 5.

Etiamsi subhastatio decreto Senatus fuerit cofirmata, si læsio bene probetur. ibid.

Remedium læsionis enormis, & enormissimæ, potest intētari contra emptionē, etiam à creditoribus, qui aliter creditū cōsequi non valent, maxima quando in eorum fraudem alienatio facta fuit. n. 6.

Remedium læsionis etā cōperit secundo creditori, cōtra adiudicationē factā ad instatiā primi creditoris. ib.

Emptor sub hasta quando à creditorū molestijs liberetur, & refertur iudiciū Alphonsi de Guzman. n.7.

Creditores anteriores qui nō fuerunt citati specialiter, sed tantū per proclama possunt quandocumque emptores sub hasta molestare; secus si specialiter sint citati, & non compareant. n.8. & 9.

Creditores, qui concursui adsunt, & ad eorum instantiam bona subhastantur, ius omne, quod in bonis habent, amittunt, & liberè in emptorē trāseunt. n.10.

Consensus creditoris in alienatione pignoris ius suum extinguit. num 11.

Creditori, qui confessus recepisse pretiū rei subhastatæ, qui vere non recipit, datur actio cōtra licitatorē vt soluat, nec ipse auditur si vellet reddere soluere, nisi hoc pacto licitauerit. n.12.

Pretio in subhastatione oblato non soluto actio datur creditoribus vt subhastatio annulletur, & res vendita auocetur, & iterum subhastetur. n 13.

Emptor pignoris ad instantiam prioris creditoris tutus est à iure offerendi intentato per posteriores. n.14

L.1.C. si anterior creditor, expēdatur, & exornatur. ib.

Emptor sub hasta non liberatur à molestijs tertij, & extranei, qui tanquam venditam vindicat. n.15.

Euictionis potestas tollit intellectum acquisitionis. ib.

Sicut res aliena obligari non potest cum semper illæsam maneat ius vero rei domino, ita nec eius euictio impediri potest. ibid.

Subhastatis pignoribus ad instantiā creditorū & postmodum euictis, siue per alios creditores, siue per extraneos de euictione nō tenentur. num. 16.

Titulus C. creditorem euictionem pignoris non tenere, explicatur, remissiuè. ibid.

An saltem teneantur creditores subhstata emota pretium acceptum restituere. n.17.

Si ex pretio rei subhastatæ non priores creditores fuerunt soluti, an emptor illis teneatur. n.18.

Negatiua tētentia absoluta. ib. cōtraria opinio refertur. n.19. Distinguitur ex n.20. Subhastatis bonis emptor, qui iussu iudicis posteriorib. creditoribus soluit, emissis prioribus, liberatur. ib. Liberatur etiā emptor si iussu iudicis depositū pretiū, etiamsi postea pereat, & soluti non sint creditores. ibid.

Emptor cui fuit data facultas, vt ex pretio creditoribus soluerit, si posterioribus soluerit, poterit à prioribus molestari, dato illi regressu n.21.

Anteriores creditores habent recursū electiuè, vel contra emptorem ordinatè soluentem, vel contra posteriores creditores præmaturè solutos. n.22.

An creditor consentiens alienationi rei pignori obligatæ, si res iterum redeat in potestatem debitoris reincidat in ius pignoris. n.23.

Creditores anteriores ad pignorum venditionē concitari antea quàm molestent emptorem tenentur recurrere ad pretium si stet, vel ad creditores solutos si sub cautione fuerunt soluti. n.24.

Ad tertium rei hypothecatæ possessorem antequam deueniat prior creditor, prius debet constare debitorem soluendo non esse. n.25.

1 ONA concursus ex natura iudicij pro satisfaciendis creditoribus subhastanda esse omnino diximus, & signanter *hac 3.p.cap.4.num.1. & segq.* & ideo subhastatione legitimè facta, licitatori vltimo plus offerenti, extincta candela, & licitatione perfecta, ius irreuocabile acquiritur, vt alius plus offerens regulariter excludatur; cum vera, efficax, & perfecta remaneat vēditio, vt pœnitentiæ amplius nō sit locus tam ex parte debitoris, quàm ex parte emptoris licitantis, cū efficiatur cōtract⁹ irreuocabilis. Boër. *dec.* 249. Alex. *cōs.* 114. *sub n.2. vol.6.* Alin. *de exec. §.6. c.10. n.20.* Ric. *coll.* 1ª 26. *in pr.* Musc. *in praxi, p.5 gl. venditur sub n.*101. Alu. Valasc. *concl.*37. Scacc. *de iud. c.*96. *n.*41. Reb. *ad constit. p.2. tit. de præconiis, ar.4. n.*33. Card. Tusch. *lit. H. concl.*715. *n.*9. *& lit. O con.*81. Far. *dec.*55. *n.2. p.1. t.2.* Ant. Amat. *var. ref.*38. *n.*2. de quo & aliis multis singularibus diximus latius suprà 2: *p.c.2. ex n.1. cū seq.*

2 Et ideo ēptor in subhastatione tutus remanet à molestiis debitoris vendentis, cū in hoc casu factū iudicis ritè, & rectè subhastātis pro satisfactione, & solutione creditorum dicitur factū debitoris, qui quoad omnes iuris effect⁹ cōsideratur ipse debitor, & vēditor. *l. si ob causā*, vbi Bart. Bald. & cęteri *C. de cui⁹.* Men. *de recup. rē.8. n.*44. Surd. *dec.* 266. *n. fin. & cōs.*49 *n.*34. *& seq.* vbi reddit exēpla, & *dec.* 128. *n* 15. *cons.*36 *n.*17. *& cons.*49. *n.*1. *&* 37. *&* 57. *&* 57-4 *n* 9. Ioseph Lud. *dec. Perus.*65. *n.*5. *p.*2. Gutier. *C. an. q. l.*1. *c.*2. *n.*2. *&* 16. Cald. Pereira *de resol. en ph. c.*5. *n.*52. *& c.*6. *n* 5. Tusch. *litt. F. cōcl.*30. Corol. de Graffis *de except. except.*17. *n.*2. Grat. *discept.*730. *n.*4. *& disc.*-84. *n.*11. Ri. *p.*-. *coll.*1497. *vers. & factā iudic.* Cost. *de fact. & scient. ig. insp.*40. *ex n.*1. *cū multis seq.*

3 Nō enim sub fide iudicis emēs in subhastatione debet decipi, vt per plura iura & auctoritates in specie probat Guzm. *de euict. q.*34. *ex n.*35. & ex text. *in l. fi. C. si propter publ. pē. vēd. fuerit cel.* ibi. *sub hasta distracta cōparauerit, perpetuā emp. accipiat firmitat.*

4 Quod fallit, si in venditione sub hasta interniat læsio enormis, aut enormissima, quia *l.2. C. de resc. vend.* habet locum in vēditioibus per publicā subhastationē factis ex *l.1. tit.11. l.5. recop. l. si quos, C. de resc. vend.* & ibi glos. & cōmuniter DD. Rom. *in l. si quis cum aliter, ff. de ver. oblig. n.*8. & ibi Alex. *n.*16. Abb. *in c. cum causa, n.*6. *de empt. & vend.* Dueñas *in reg.*187. *n.*10. vbi duas cōtrarias opiniones recenset, Ant. Gom. *l.2. var. c.2. n.*23. veram & cōmunem dicens, Pinel. *in l.2.2. p.c.2. à n.*25. *cū trib. seq. C. de resc vend.* qui cōtrariæ opinionis fundamētis satisfacit, & ibi Padilla *n.*30. Alex. Trentacinq. *var. resol.1. n* 4. Marienz. *in d. l.1. gl.9. per tot.* & ibi Azeu *n.*31. Menchaca *contr. vsufreq. l.*3. *c.*61. *n.*1. qui vtriusque opinionis authores refert, & hanc veriorem dicit Ceual. *q.*536. *n.*2. *&* 3. Canc. *var. resol.1. p.c.*13. *de empt. & vēd n* 14. vbi dicit in Principatu Cathaloniæ obtinere quod

quod si doceatur de læsione vltra dimidiã impetratur a iudice, vt res iterũ vendatur, & reddito pretio illi, qui prius eã emerat, plus offerenti tradatur, vel emptor si vult iustum pretiũ suppleat; quæ doctrina procul dubio practicari debet vbique in concursu creditorum, quando isti reclamant contra subhastationem, propter enormem aut enormissimam læsionem, cum iuste possint, vt statim probabimus.) Molin. *tit. de emp. & vend. q.* 23. contrariis respondet Gratia. *disce. c.* 7. *n.* 10. *& c.* 96. *n* 30. Surd. *cons.* 39. *n.* 4. Mastr. *dec.* 33 *n.* 10. P. Mol. *disp.* 349. *vers. etiam si res aliqua* Sal. *de contr. de empt. n.* 6. Rebell. *de oblig. iust. p.* 2. *lib.* 9. *q.* 3. & secundum hanc opinionem Senatum iudicasse, testatur Anton. Fabr. *C. l.* 4. *tit.* 3. *diffin.* 4. *de def. n.* 25. ampliat, etiamsi subhastatio decreto Senatus fuerit confirmata, si læsio bene probetur. Parl. *l.* 2. *rerum quot. f. n.* 5. *p.* 8. 16. *n* 10. vbi quod apud nos hæc quæstio decisa sit per *d. l.* 1. sequitur Hermosill. *ad. l.* 56. *tit.* 5. *p. art.* 5. *glos.* 4. *num.* 13. *tom.* 2. *fol.* 282.

6 Quæ doctrina notabiliter extenditur ad quoslibet debitoris vendentis creditores, qui si aliter ex bonis debitoris satisfieri de suis creditis non valent, possunt recte intentare hoc remedium læsionis enormis, aut enormissimæ, contra emptorem, vt vel suppleat pretium / vt ex eo satisfiant / vel rem dimittat tradito pretio, vt iterum subhastetur, & plus licitanti vendatur; ita tenet Maynard. *decision. Thol.* - *l.* 3. vbi hoc maximè procedere inquit, quando in creditorum fraudem alienatio facta fuisset; idem probat Vincent. de Franc. *decis.* 224. *n.* 4. vbi hoc ius competere etiam secundo creditori contra venditionem, aut adiudicationem factam ad instantiam creditoris, affirmat Hermosilla *vbi proximè, n.* - *fol.* 286. *à tergo* quibus optimè cõducit doctrina Iacob. Cancer. paulo ante relata, & sequuta ab Herm. *loco cit. d. n.* 13. conducunt etiam quæ specialiter in fauorem creditorum erga bona concursus subhastanda prædiximus supra 2. *p. c.* 2. *a princ.*

Sed quando à creditorum molestiis emptor sub hasta tutus sit, discutiamus in quo quãais Alphonsus de gutiman *in tract. de euction, quæst.* 34. *num.* 4. & 41. indistincte asserat securum esse emptorem à molestiis creditorum, quando in concursu eorum in subhastatione iudiciali bona emit, pro satisfaciẽdis creditoribus, etiamsi postea comperiat alius creditor etiã anterior, quod in rebus venditis ius suũ prætendere non potest, nec in illis fieri ei solutio, aut executio, cum bona ipsa apud emptorẽ peruenissẽt libera ab omni iure pignoris, & hypothecę

8 Adhuc tamen punctum non bene percepit, cum in eo certa sit, & constans distinctio, an creditores anteriores non fuerunt ad concursus iudicium, & subhastationem citati specialiter, vel fuerunt citati, sed tantum per proclamata, & edicta generalia, vt hoc casu postea quandocumq; comparentes possint proculdubio emptores pignorum & hypothecarum in subhastatione molestare, & ab eis ius suũ hypothecarium & anterius intentare, aliis debitoris bonis deficientibus, quia per factũ debitoris, aut creditorũ posteriorũ iuri eorum nihil detrahi potuit, aut minui; declara tamẽ ex æquitate, vt iusta *n.* 24.

9 Aut enim fuerunt specialiter citati, & non comparuerunt, & tunc emptor ab eorum quandocumque comparentium molestiis tutus est, & securus, cum ad hoc vt amittant ius pignoris, & hypothecæ, necnon prælationẽ in bonis concursus pro præsẽtibus habentur, & ob eorum contumaciã, & negligentiã iuri suo prælationis, & pignoris renuntiasse intelliguntur, quam veri similem distinctionem innumerabiles penè Doctores probarunt, quos adduximus superius 1. *part. cap.* 8 *per totum*, & signanter *ex num.* 5. *cum seqq. vers. & quod in eadem tela inducit*, &c. vbi latius articulum hunc prosequimur. Hanc etiam distinctionem erudite comprobat Carleual. *de indic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 21. *per tot.*

De iure autem creditorum, qui concursui adfuerunt, & ad quorum instantiã bona debitoris communis fuerunt vendita, & subhastata pro eorum satisfactione, non erit amplius curandum, cum illud admiserint in illis bonis, & ius pignoris, aut hypothecæ fuit penitus extinctum, & sublatũ; ita vt eorum respectu bona in emptorẽ libera a pignoris & hypothecæ nexibus peruenerunt; & ideo ipsi amplius molestare nõ possunt emptorem, de hoc plura iura & Doctores adduximus latiùs prosequentes suprà *hac* 3. *part. c.* 2. *ex n.* 105. *cum seqq. vers. at in tertio emptore subhastante*, &c. quia consensu creditoris in alienatione pignoris ius suum extinguit, ibidem abundè videbis comprobat etiam in iis terminis Carleual. *de indic. tom.* 2. *lib.* 1. *disp.* 22 *n.* 8 *& seq.*

Vnum tamẽ notabilis, quod creditori qui fatis est habuisse pretiu rei subhastatæ, quod re vera non recipit, & de eo docet, datur actio contra emptorem, vt illud pretium soluat, nec auditur emptor si velit detinere, & redditus soluere (nisi a principio licitauerit hoc pacto recognoscẽdi cẽsus supra bus impositos cõsentiẽtibus creditorib. tacite, vel expresè; de quo late egimus suprà *hac* 3. *p. c.* 2. *tot.*) Bald. *in princ. n.* 15. quidquid in contrarium dicat gloss. quam non recipi, testatur, Bal. *ib. d. n.* 2. *D. de act. empt.* Aret. *in. §. actionum, n.* 7. *in fi. de act.* Salicet. *in. l. cum vendente, in fi. q.* 4. *C. de rei vendic.* Mang. *de euict. q.* 45. *ex. n.* 13. vbi *n.* 15. post alios affirmat aliam etiã cõpetere creditori actionẽ, vt propter non solutum pretiũ licitatum, subhastatio etiã perfecta annulletur, & res vẽditæ ab emptore auferẽtur, & aliis vẽdãtur; alios plurimos citauimus Nos 2. *p. c.* 2, *vers. decimaquarta specialitas erit*, &c.

Et hinc, & tertius emptor rei hypothecatæ ad instantiam priorum creditorum tutus est a iure offerẽdi intentatio per posteriores creditores, si quod in hoc casu non admittuntur, Anton. Augustin. *variar. resol. n.* 3. Tachinæus *contr. l.* 11. *c.* 9. *fo.* - *posterioris sententiæ fundamentum.* & facit text. *in. l. si inter. cred.* vbi habetur, quod si creditor antiquior iure creditoris vẽdit bona debitoris, ipse emptor est securus, vt conueniri non possit a secundo creditore offerẽte primum debitũ, at si debitor dederit in solutum, vel dederit primo creditori, & creditor alteri extraneo vendiderit, tunc secundus creditor habebit facultatem euincendi hypothecam offerendo debitu latissime prosequitur Ioan. Ant. Manguil. *in tract. de euction. q.* 47. *per totum.*

A molestiis autem tertij extranei, qui tanquam dominus rem hypothecatam, & in subhastatione venditam pro satisfaciendis creditoribus euincere velit, non liberabitur emptor, cũ potestas euictionis tollat intellectum acquisitionis, *l. posituanus. D. ad Trebell.* Manguil. *in tr. de euict. quæst.* 47. *num.* 1. nam cum res aliena obligari non possit, quominus semper illęsũ maneat ius vero rei domino ad vindicandam quocumque ierit, & a quocumque possessione bonæ, vel malæ fidei, prout amplissime probauimus 2. *part. cap.* 9. *ex n.* 73. *cum multis seqq. & ex n.* 90. *& seqq.* ita pariter, nec impedire euictionem; non enim de alienis bonis, sed de suis tantum potest debitor communis formare concursum, qui tua bona cedit, non aliena à se detenta, vt ibi diximus 2. *p. cap.* 8 *ex n.* 38. *cum seqq. vers. a regula tamen ha-*

ius cap.&c.*& 2.p.cap.24.ex n.13. cum seqq. versic. quarto,quia domino pecunia,*&c.

Quid de pignorib. & hypothecis subhastatis ad instantiam creditoris,aut creditorum, & postmodum euictis,siue per alios creditores, priores, siue posteriores, siue ab extraneo bona ipsa iure dominij rei vindicante,an creditor de euictione teneatur;regula ea negatiua,*ex toto tit. C.creditorũ euict. pignor.non debere.*Et multo minus in bonis suis subhastatis auctoritate iudicis,quia ipse debitor alienare videtur,provt ad principium huius capitis latè diximus,& pro exornatione *dicti tituli,C. creditor.euiction. pign. non debere.* & de ampliationibus, ac pluribus limitationibus, necnon circa qualitates,quæ præcisè requiruntur,vt ille titulus locum habeat, exactissime agunt Gusman *in tract. de euiction. quæst.*34. *per totam.*Ioan. Anton. Manguilius *eodem tract.at.quæst.*44.Castillo *controuersiar.tom.*4. *cap.*42.*n.*60. *cum seqq.* Fontanelia *decisione* 223.*per totam,*qui alios plurimos allegant exornantes materiam,ad quos te remitto,

17 Et quando res subhastata ad instantiam creditorum fuit euicta ab emptore;an creditores saltem teneantur pretium acceptum pro suorum creditorum satisfactione restituere; latè arguit & ratiocinatur Fontanella *dicta decisione* 223. *per totam.* & licet se inclinet in partem affirmatiuam, nihilominus in sua opinione nunquam firmauit pedes, sed agnoscit communem Doctorum esse, regulariter creditorem non teneri de euictione, nec ad pretij recepti restitutionem, nisi deficiente aliquo ex requisitis, vt creditor vel iudex ad eius instantiam possit pignus vendere, etsi quando aliàs tenetur creditor de euictione.

18 Et quando bona creditoris subhastata fuêre pro satisfaciendis creditoribus; an emptor qui tradidit pretium liberetur, si ex eo solutum fuerit posterioribus creditoribus, neglectis prioribus,an ab illis possit emptor molestari, late agit & disputat, & negatiuè resolait.Ioan.Anton.Manguil.*in tract. de euiction.quæst.*43.*per totam,*quem consule, & vlterius 9.47.*ex n.*18.

19 Eandem quæstionem mouet Gratian. *disceptat. forens.*37.*ex num.*34.*cum multis sequentibus.* & pro vtraque parte accuratè disputauit, vt emptor teneatur ex pignore in subhastatione vendito ad instantiam creditorum, iterum soluere anteriori omisso creditore.

20 Sed has duas contrarias opiniones fœdere distinctionis compones, quod aut emptor deposuit pretium auctoritate iudicis, vel soluit illud creditoribus à iudice nominatis,quantumuis posterioribus,& iis casibus tutus erit emptor à molestiis anteriorum,cum bona fide,& auctoritate iudicis, & ista credulitate eos esse legitimas personas ad recipiendum pretium fuit ductus, & sic fauore solutionis(vt alibi latius diximus,nempe 2.*part.cap.*9. *ex num.*14.*cum multis seqq.*) rectè soluisse dicetur, & libetatus,& hoc casu rectè procedit doctrina & resolutio Manguilij.

Quam opinionem amplectitur Anton. faber *lib.*7. *C.tit.*22. *diffinit.*4. *n.*1.2.3.*&* 7. vbi ait, emptorem sub hasta iudiciali inquietari non posse à creditoribus,qui elegerũt viam venditionis, etiam si satisfacti non fuerunt. & *num.* 4. ait creditores, quibus vocatis,facta fuerit venditio sub hasta non posse inquietare emptorem bonorum aut postulare, vt iterum vendatur. *& lib.* 8. *C. tit.* 17. *diffinit.* 29. dicit securum remanere emptorem,qui emit in publica subhastatione ex eo solo quòd pretium soluerit,vel deposuerit penes eum, penes quem deponi,aut cui soluere iussit iudex. Etiam si contingat postea quod pecunia sit deperdita,nec ex ea creditores dimissi, & soluti fuerint. Idem probant Hieronymus de Leon *decisione* 167. *tom.* 2. Barbatus *super pragmatic.de assistentia, gloss.*12. *n.*66. & pro hoc distinctionis primo membro rectè conducit doctrina Bart. *in l.alio, num.*25. *ff.de alimen. & cibar.legatis.*dicentis,quod executor testamenti, qui habet facultatem vendendi bona hæreditatis ad soluenda debita defuncti, si vendat ad hunc effectum,& pretium recipiat,non tamen appareat versum in solutionem creditorum, sed in suos vsus conuertit, emptorem tũum esse soluentem habenti mandatum vendendi, licet in aliam causam pecuniam conuerterit executor testamentarius.allegat Bart.*l.*1.*§.non autem, ff. de exercitatoria actione,vers.vnde quærit.*vbi probatur, quod si præpositus naui mutuo pecuniam recepit pro reficienda naui, & nummos in suos vsus conuertat, datur creditori mutanti actio contra dominium præponentem,licet in eius vtilitatem non sit verti nummi, quia imputat sibi dominus qui talem procuratorem præposuit.Bart.sequitur Ioann. Guttierr.*allegat.*2. *num.*2. & remissiuè ad eum Carpio *de execut.testam.lib.*3.*cap.*3.*num.fin.*Quæ sententia in hoc casu verissima est, quidquid ab extra distinguat Carleual.*de iudiciis,tom.*2.*lib.*1.*tit.*3.*disput.*22. iuxta nostram doctrinam loquitur Cellos *commun. opin. quæst.* 820. *ex num.* 49. Fontanella *de pactis, tom.*2.*clausul.*5.*gloss.*8. *part.*7. *ex num.* 48. Tepatus *variarum, tit.*417. *cap.*19. *versic.emens præcedentibus.* Qui quidem dum absolutè firmant emptorem in subhastatione facta ad instantiam creditorum,si pretium soluat,tutum esse ab eorum molestiis, declarabis, si legitimè & iuxta iussum iudicis pretium soluerint creditoribus, vel deposuerint iudicis intercessu; quo casu etiam si creditores ex ipso pretio soluti non fuerint, emptor tutus est, vt ipsi Doctores dicunt. Et verissimum est ex hactenus comprobatis.

Aut in subhastatione emit rem hoc pacto,& hac 21
sibi data facultate, vt ex pretio ipse solueret creditoribus,debitoris,cuius res erat,& tunc tenebatur ordinem in soluendo seruare, scilicet præferendo anteriores in solutione ad latè per Nos tradita suprà, *cap.*8. *per totum hac* 3. *part.* & clarè colligitur ex re solutione Doctorum omnium, quos nuper retulimus *num.*20. quo casu rectè admittant resolutionem Gratiani, vt emptor non sit liberatus, sed pari teneatur molestias creditorum anteriorum,vt eis soluat; & quod illi emptori detur regressus contra creditores posteriores à se solutos.Et quod 22
anteriores habeant recursum electiuè contra emptorem, & contra creditores inordinatè dimissos, & solutos;vbi latissimè comprobat Gratianus ipse, quam doctrinam intellige, data ac probata emptore scienti alios creditores anteriores stare, iuxta distinctionem,de qua latius suprà, *hac* 3. *parte, cap.*8.*ex num.*20.*cum sequentibus, versic. hac pars. fulcitur ex vera interpretatione,* &c. & in terminis probat Manguilius,*de euict.quæst.*43.*per tot.*maxime *n.*11.12.*&* 13.videndus.

Et de creditore consentiente alienationem rei 23
pignori obligatæ,si postea redeat ipsa res ad potestatem debitoris, an reincidat in ius pignoris vt antea, distingue,an debitor eam reacquirat ex nouа & diuersa causa,& titulo, & non reincidat ex

l. fin. C. de remiſ. pignor. aut ex eadem cauſa ex qua fuit alienata, vel ex ſimili, aut connexa fuerit reacquiſita debitori, & reincidit in pignus, vt antea; textus expreſſius *in l. voluntate, D. quibus modis pignus, vel hypoth. ſolu.* vide Manguilium *queſt. 46. ex num. 9. cum ſeqq.* quamplurimos etiam referens ſequitur Carleual *de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. diſput. 22. ſect. num. 8.* Surdus *deciſione 162. ex num. 1.* Felician. *de conſtit. tom. 1 lib. 1. cap. 10. num. 1.* Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 38. ex n. 15.*

24 Ac denique attendas iuxta primum diſtinctionis membrum de quo ſuperiùs *num.* 8. quod quando creditor anterior non fuit citatus, & poſtea ſuperueniens poteſt moleſtare emptorem, ſi creditor ad cuius inſtantiam ſubhaſtata fuerunt pignora, recipit pretium ſub cautione & fideiuſſione de reſtituendo ſuperuenienti creditori melius & anterius ius habenti, vt iſte antea quam perueniat contra emptorem, & pignus ſubhaſtatum recurrat ac pretium rei ſubhaſtatæ, ſi extat, & non extante, prius recurret contra creditorem, & eius fideiuſſores, cum mediante cautione pretium dicatur adhuc extare, vt alibi latius probauimus *1. p. cap. 10. ex n. 68.* quod mihi æquum videtur, ne moleſtetur emptor; & comprobat latè Carleual *de inducis, tom. 2. lib. 1. diſſ. 22. ex n. 12. cum ſeqq.* quem videbis,

25 Comprobatur, quoniam vt deueniatur ad tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem, prius debet excuti debitor principalis, & debet prius eum ſoluendo non eſſe apparere, vt alibi latius diximus; ſed quando extat pretium quod ante ſolutionem eſt in bonis debitoris; ergo prius ad pretium extant debet creditor deuenire.

CAPVT XI.

Diminutio monetæ & onera intrinſeca, ſiue extrinſeca bonorum concurſus, ſalaria, gabella, & expentæ ex illis deducendæ an cedant in damnum creditorum poſteriorum dumtaxat, vel potius etiam anteriorum pro rata?

Et quando adminiſtrationis ſeu adminiſtratoris periculo diminutio cedat.

SVMMARIVM.

Onera intrinſeca & perpetua, quæ bonis concurſus inhærent, vt ceſſa, ſolecta & alia ea ſequitur n. 1.

Onera extrinſeca, quæ ea ſint, eaque ſint bona, vt expenſa & ſalaria prælationem vel cauſa habeant. num. 2.

Valor rei tantum minuitur quanto eo ipſa eſt grauata. n. 3. 4. & 5.

Valor rei non cenſetur concludenter probatus, niſi expreſſis oneribus & qualitatibus, quæ minuunt, vel augent pretium. n. 6.

Deciſio Rotæ ibid.

Diminutio patrimonij ratione onerum cedit in damnum poſteriorum creditorum ſine diſtributione inter alios n. 7. 8. & 13.

Priores creditores primi ex pretio pignorum ſoluuntur, poſteriores ex ſuperfluo ſi adſit dicto n. 7.

L. à Diuo Pio, 8. quod ſi vero ff. de rei vind. & l. rei, 22. ff. de iure fiſci cum vtribi alib. & l. 38. tit. 13. part. 5. exornantur, ibidem, & num. ſeqq.

Pignus vni obligatum, ſi alteri obligatur ſecundò obligatur conditionaliter, ſi primo ſoluto aliquid remaneat. d. n. 8.

Poſteriores creditores ſolum ius habent, quantum tunc ex pignore ſupereſt ſolutis prioribus. ibid.

Diminutionis diſtributio ſolum fit inter creditores eiuſdem qualitatis, inter quos non datur prælatio num. 9.

Creditorum controuerſiæ ſemper verſantur circa prælationem in exigendo. n. 10.

Prior creditor poſſidens hypothecam, non tenetur eam dimittere poſteriori, donec integrum creditum ipſe accipiat. n. 11.

Poſſidens anterior hypothecam ſibi & aliis idoneam, non poteſt repetere poſteriorem agentem pro reſiduo n. 12.

Gabella debetur ex datione in ſolutum voluntaria, ſecus ex neceſſaria facta a iudice. ibid.

Gabella debetur ex bonis debitoris in ſubhaſtatione venditis. ibid.

Gabella ex bonis ſubhaſtatis debita ante omnia ſoluitur & præfertur omnibus quibus debet creditoribus. ibid.

Gabella debita in ſubhaſtatione tanquam onus neceſſarium debitoris minuit patrimonium. ibid.

Adducitur deciſio Rotæ. ibid.

Diminutio monetæ exiſtentis adminiſtrationi cuicumque cedit in damnum poſteriorum creditorum non anteriorum, qui prius ſunt ſoluendi ex bonis exiſtentibus. n. 13.

Diminutio monetæ tum inficit poſteriores creditores, quando cedit periculo debitoris, aut adminiſtrationis, ſecus ſi periculo adminiſtratoris, vel creditorum. n. 14.

Mutatio monetæ, aut alterius rei exiſtentis in adminiſtratione, depoſito, aut ſequeſtro, cedit periculo debitoris. n. 15. & 23. & ſeqq.

Res ſemper domino perit n. 16.

Debitor communis licet bonis cedat dominium & poſſeſſionem eorum lite pendente non amittit. ibidem.

In adminiſtratore non tranſit dominium, nec poſſeſſio, & a periculo adminiſtrationis laſſus manet, & culpa deficiente. n. 17. & 18.

In depoſitarium & ſequeſtrum regulariter dominium & poſſeſſio non tranſeunt. ibid.

Adminiſtrator recipiens ſalarium, an depoſitarius, ſeu ſequeſter dicatur, an potius locator. n. 19. & 28.

Depoſitario, ſeu ſequeſtratorum rerum gerenti, ſalarium non debetur, nec per ipſos petitum poteſt. n. 20. & inde num. 29.

In depoſitarium tranſit dominium rerum impendere, numerare, & neceſſaria conſentiendo. num. 21.

Depoſitarius quotiès tacitè, vel expreſſè, data fuit facultas extendere depoſitagenericis debitor efficitur. num. 22.

Genus perire non poteſt. ibid.

Res non quam in adminiſtratore cum depenuntur eo ipſo, ſunt in fauorem creditorum ipſius, ſed ſolum pro poteſtatione creditorum cuſtodiatur. n. 23.

Pecunia numerata, quæ apud adminiſtratorem cum depenuntur pro creditorum ſatisfactione, pro eo habetur, ac ſi fuiſſet facto ſigillatim. ibid.

Pragmatica anni 1628. circa dominium rerum monetæ, penderatur. n. 24.

Pecunia numerata licet regulariter pereat periculo depoſitarij, ſalùt in caſibus publico. ibid.

Ve

Vt depositum dicatur factum, vt ex usu custodia titulo depositi pecunia tradatur, vel numeretur, numer. 25.
Differentia inter depositum iudiciale, & conuentionale traditur, n. 26.
Hermopolitæ locus circa supradicta refertur. n. 27.
Actus simpliciter gestus semper censetur factus eo modo quo debuit, ibid.
Deposita pecunia ea mente & intentione tradita, vt ea depositarius non vtatur, non venit appellatione pecuniæ, sed species indicatur. ibid.
Ex depositione pecuniæ numeratæ, regulariter præsumitur dominium translatum. ibid.
Quæ præsumptio aliis præsumptionibus animum contrarium deponens declarantibus eliditur. ibid.
Et quæ sint istæ præsumptiones. ibid.
Consuetudo deponendi pecuniam numeratam iussu iudicis conseruat formam veri depositi. ibid.
Depositum est, licet irregulare quando à principio actum fuit de deposito, & simul de salario pro custodia, num. 28.
Depositarius & sequester recipiunt salarium, quando res deposita egent administratione, n. 29.
Diminutio monetæ cedit periculo administratoris, quando fuit in mora soluendi habens mandatum delegationem ipsi intimatam, etiam coram iudice quantitatem manifestauerit. n. 30.
Contra confessionem propriam nulla admittitur probatio, nisi manifestissimè de errore doceatur. num. 31.
Administrator constituitur in mora per interpellationem iudicialem, extraiudicialem. numero 32.
Is, qui ad præstandum aliquid tenetur si sit morosus de casu fortuito tenetur. n. 33.
Depositarius aut sequester morosus ad vsuras & interesse pecuniæ, tenetur à die moræ. n. 34.
Siue res aut pecunia eodem modo periturа esset apud dominum. ibid.
Diminutio monetæ semper imputatur morosо, siue in soluendo, siue interpellato legitimè, in recipiendo. num. 35.
Diminutio monetæ legitimè oblatæ & depositæ, perit creditori, qui sine legitima causa recipere recusat. ibid.
Ex alieno facto nemo debet pregrauari. n. 36.
Diminutionis patitur damnum administrator, quando rumor mutationis monetæ adfuit, & negligens fuit in manifestando eo iudici, vt ipse suos creditores distribueret. n. 37.
Depositarius & sequester tenentur de lata culpa, quando in re deposita non adhibent eam diligentiam, quam communiter adhibent, qui sunt eiusdem professionis, n. 38.
Depositarius tenetur etiam de leui, quando eam non adhibet diligentiam quam in suis. ibid.
Depositarius quando pro custodia mercedem accipit, tenetur de leui culpa. n. 39.
Periculum quod timetur, administrator præuenire tenetur, alias non liberabitur. ibid.
Idem in administratione seruandum. ibid.
Administratores, qui quando publicantur mutationes pragmaticæ non manifestant pecunias, postmodum non audiuntur. n. 40.
Ad euitandas fraudes aliena negotia gerentium pragmaticæ mutationes iubent, vt eorum domus secretè ante publicationem conquirantur. ibid.
Oblatam pecuniam, si creditor recipere distulit, quam deponi iussit iudex, eamque depositarius confessus fuit recepisse à debitore, postea diminutio contingens, eius periculo cedit. ex n. 41.
Depositarius licet realiter non recipiat pecuniam, debitor efficitur quantitatis ex sua confessione, num. 42.
Ea confessione depositi tenetur depositarius, illúdque leuare potest creditor. n. 43.
Pecuniam in depositum confessatam, & quæ realiter non exiuit, diminutio aut periculum superueniens comprehendere nequit. n. 44.
Depositarius, qui sustulit pecuniam depositam, & in suos vsus conuertit, eius est periculum diminutionis superuenientis. n. 45.
Depositarius ex deposito confessato, debitor generis efficitur. num. 46.
Ex deposito confessato, licet oriatur obligatio inter contrahentes; non in præiudicium tertij. n. 47.
L. Publica Mæuia, §. fin. ff. depositi, explicatur. num. 48.
Depositum est contractus, qui re perficitur, sine re consistere nequit. n. 49.
Depositum non potest, vbi res verè non intercessit, licet confiteatur. n. 50.
Confessa dum depositum non habet vim solutionis in præiudicium tertij. n. 51.
Periculum contingens cum cedat in damnum creditoris, qui negligens fuit in exigenda virtute delegationis à iudice expeditione, an in damnum administratoris. n. 52. & segg.
Debitor litteras mittens alteri, vt suo creditori soluat, non liberatur quousque cum effectu creditori soluatur, nec interim periculum contingens huic pertinet. ibid.
Creditoris qui litteris acceptatis diu stetit in exigendo periculum decoctionis compatitur. n. 53.
Doctores in hoc puncto varie & confuse loquuntur. num. 54.
Litteris delegationis indicatis, & acceptatis, si creditor diu fuit negligens in exigendo periculum ad se pertinet, administratoris. n. 55.
Fideiussor redemptionis non tenetur quando creditor negligens fuit in exigendo a principali quando erat soluendo. n. 56.
Vxor negligens in exigendo dotem existentibus bonis liberis non habet regressum ad bona maioratus obligata. num. 57.
Tertius hypothecæ possessor liberatur, quando creditor fuit negligens in exigendo a principali debitore existente soluendo. n. 58.
Hypothecaria, seu Seruiana non potest agi contra fundi possessorem, quando creditor censetur potest argui de negligentia in exigendo annuos redditus. num. 59.
Rebus hypothecæ possessor non tenetur ad præteritas pensiones, quando creditor eas potuit exigere antecessore & non exegit. n. 60.
Administrator seu depositarius, qui recipiens delegationem à creditore nomine illa cautionem pro ea quantitate soluenda fecit an teneatur vt administrator seu depositarius, an vt debitor simplex. n. 61.
Qui tanquam depositarius tenetur, periculum mutationis monetæ sibi non pertinet. n. 62.
Debitori periculum mutationis monetæ imputatur tanquam debitori generis, quod pertinet. num. 63.
Deposita pecunia in matuum translata partim confusa alteratur depositum & mutuum remanet num. 64.

L. certi condictio, §. depositi, cum l. seqq. ff. si cert. petat. exornantur. ibid.

Causa vnius contractus, si in aliam transfundatur, prior contractus nouatur, & remanet secundus. num. 65.

Debitum ex causa mutui conuersum in causa depositi, primus contractus resoluitur. ibid.

Idem quando de mutuo fit contractus censualis. numer. 66.

Et quando mutuum conuertitur in causam societatis. num. 67.

Ex debito ex causa dotis, si census creetur, desinit esse dos, nec amplius ad dotem agi potest. n. 68.

Contractu primo in alium transfuso, prior amplius non consideratur. num. 69.

Contractus transfusi in alium, natura amplius non consideratur. n. 70. 71.

Quando aliquid additur, vel detrahitur priori obligationi, & dispositioni nouæ, depositio est prima nouata. num. 72.

Si additio, vel detractio consistat in substantialibus dispositionis, secus si in accidentalibus. n. 73.

Contractus mutatus in accidentalibus tantum, idem contractus dicitur continuatus. n 74.

Obligatio secunda facta animo nouandi primam, vt quia de deposito fiat mutuum, non ex deposito amplius, sed ex mutuo debitor tenetur. n. 75.

Et tunc periculum mutationis monetæ debitori pertinet. num. 76.

Nouandi animus in dubio non præsumitur, nisi expresse dicatur a contrahentibus. n. 77.

Bis idem promittens, non est nouare, sed noua cautione primam obligationem confirmare, addendo obligationem obligationi. n. 78.

L. aliam 29. ff. de nouationibus, l. id quod, ff. de constituta pecunia, exornatur. ibid.

Nouatio non inducitur per accessionem cautionis. numer. 79. & 80.

Nouatio non inducitur ex eo quod postea fit pro executione & complemento prioris contractus. numer. 81.

Motus actus non dicitur quod fit in executionem antiqui. num. 82.

Contractus secundus compatibilis cum primo, non inducit nouationem. n. 83.

A priori obligatione continente priuilegium aut viam executiuam, per secundam non præsumitur recessum. num. 84.

Donator, si postea se solaturum constituat, non amittit priuilegium donatoris. n. 85.

L. id quod, ff. de donationibus ponderatur. ibid.

Mariti debitor dotis, si postea solaturam promittat, non amittit priuilegium, ne committatur, nisi in quantum potest. n. 86.

L. quod si maritus, ff. de constituta pecunia, exornatur. ibid.

Promissio secunda eiusdem quantitatis nouatio dicitur accumulatiua, non extinctiua. n. 87.

Expendens in funus si id deducat in stipulationem, conseruat priuilegium prælationis. n. 88.

L. 2. ff. de priu. credit. & l. 4. §. si ex conuentione, ff. excepti rei iud expenduntur. ibid.

Duæ obligationes factæ pro eodem debito, non nouationem, sed maiorem firmitatem, & securitatem inducunt. n. 89.

Et magis inducitur confirmatio prioris obligationis, quam nouatio. n. 90.

Promissio accedens obligationi, eam non alterat, nec naturam mutat. n. 91.

Promissiones fiunt plures eiusdem summæ, & ex eadem causa, nouatio non inducitur. n. 92.

Hæres promittens soluere legata, & credita hæreditatis, intelligitur vt antea, attento beneficio inuentarij. n. 93.

Depositum si præcesserit, & sequatur noua promissio pro eius cautione, & securitate, causa depositi non mutatur. n. 94.

Nouationem allegans probare tenetur. numero 95. & 96.

Nouatio hodie non præsumitur, nisi expresse dicatur per contrahentes. n. 97.

Non præsumitur aliquid de nouo inducere, sed confirmare. n. 98.

Pluralitas actuum in dubio non præsumitur. n. 99.

Nec pluralitas contractuum præsumitur. ibid.

Bis qui idem promittit semel tantum tenetur, & ex primo contractu est agendum, non ex secundo. num. 100.

Declara, vt n. 101. & 102

Depositarium simpliciter promittentem soluere los libramientos, *non teneri de periculo mutatæ monetæ, semel & iterũ determinauit Senatus. n. 103.*

Qualitas est priuilegium contractus nouati, quando fluant, & transeant in contractum nouantem. n. 104. remissiuè.

Administratori non onerantur partitæ, & nomina debitorum, quæ ipse non exegit, sed inexacta reddit. n. 105.

Nisi forte sua negligentia, & culpa etiam leuis inexacta facta sint. ibid.

Administratori non onerandæ partitæ, quæ ex aduerso non probantur, esse exigibiles tempore susceptæ administrationis. n. 106. & 107.

[1] NERA perpetua, & intrinseca bonorum concursus, & quæ pro ipsorum possessionibus debentur, vt sunt census, pensiones, gabella, laudemium, collectæ, annuæ, & alia huius generis; ita bonis ipsis affecta sunt, vt sequantur quocumque ierint, vt latissimè probant multi allegati, & sequuti à Gastillo *in tract. de vsufruct. cap. 57. ex num. 14. vsque* [2] *ad finem.* Vincentius Fularius *de subst. quæst. 523.* & Ioan. Anton. Manguil. *in tractat. de euict. quæst. 24. per totam.* maximè *ex num. 60. & num. seqq.*

[3] Alia etiam onera sunt extrinseca, quæ afficiunt concursus bona, tanquam expensæ omnino necessariæ pro ipsorum bonorum conseruatione, & defensione, prout sunt salaria administrationis, aduocatorum, & procuratorum, necnon iudicum, & aliorum administrantium iustitiam in terris status, in concursus iudicio, & iudicis, vel curiæ administratione existentis, atque expensæ litium, & aliæ inexcusabiles, & omnino necessariæ, quæ omnia absque creditorum concursu deducuntur ex corpore bonorum concursus, & primo loco soluuntur, prout ex plurimis Doctoribus probauimus *hac 3. part. cap. 9 ex num. 12. cum sequentibus versic. corpus igitur bonorum*, &c.

Et ideo in iis oneribus bonorum nullus creditor prætendit antelationem, qui solum ius habent ad bona debitoris communis, quæ eius dicuntur, oneribus deductis: nam ex valore, pretio & æstimatione eorum hæc onera deducuntur vt aliena, & bonorum valorem minuunt, tantum enim minus valent bona debitoris, quanto oneribus grauata sunt prout probant text. *in l. generali 32. §. fin. in fi.*

sin. ibi, *item quæritur de tributis præter ea quæ prædiis, aut personis debentur, & creditis, utrum ea exigenda sint ex quantitate, & reliqua dimittat pecunias si hoc elegerit, reddi debeat; respondi, reliqua pecunias veluti pro portandam. D. de vsu & vsufruct. legat. l. mortis causa* 18. §. *fin. D. de mort. causa donat.* ibi. *qui hominem noxæ nomine, vel alias obligatum mortis causa acceperit, tantum accepisse intelligendus, est quantum si homo venire potuisset, idem in fundo, qui obligatus est, obseruari poterit, vt pretium excutiatur. l. fundi partis, ff. de contrahenda emptione. l. si fidei commissum, §. tractatum, D. de indic.* ex quibus glos. & Doctores communiter deducunt, quod rem censui, vel oneri subiectam habens, tantum in ea videtur habere, quantum deducto onere, res ipsa valet; sequitur Ludouis. de Peguera *de feud. versic.* 1. *limitat.* 21. *num.* 182. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 6. *glos.* 1. *num.* 8. Lasarte *de gabell. cap.* 10. *num.* 8. Molina *de iustit. & iur.* 2. *tom. disput.* 384. *col.* 849. Ioan. Gutier. *de gabell. quæst.* 54. *ex num.* 23. *& seqq. & quæst.* 53. *ex num.* 3. *& quæst.* 52. *ex num.* 16. *cum seqq.* quos adduximus omnino videndos suprà 1. *part. in cap.* 21. *post. princip.* in variis materiis loquentes.

Et quod ob necessariam impensâ patrimonium minuatur, est textus optimus *in l. quantitas.* 72. *ff. ad legem Falcidiam*, in hæc: *quantitas patrimonii, deducto etiam eo, quidquid explicandorum venditionum causa impenditur, æstimatur. l. fin. §. in computatione, C. de iure deliberand.* exornarunt Lasarte *de decima vendit. cap.* 7. *ex num.* 59. Gutierrez *de gabellis, quæst.* 23. *ex num.* 16. Azeuedius *in l.* 10. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopilat. num.* 2. & alij ab eis laudati.

4 Et insuper quod ratione oneris annexi res dicatur deterior, & pretium eius, & valor minuatur, probat textus *in cap. in aliquibus.* & ibi Abbas *in* 2. *not. ab. de decim.* & *in cap. cum Ioannes, num.* 3. & ibi Felin. *num.* 4. *de fide instrument.* Decius *consil.* 167. *colum.* 2. *& consil.* 338. *col.* 1. Alexand. *consil.* 12. *num.* 9. *lib.* 8. Beroius *consil.* 169. *num.* 16. *lib.* 1. Cardin. Mantica *de tacitis & ambiguis conuent. lib.* 4. *tit.* 20. *n.* 38. Hermosill. *ad l.* 56. *tit.* 5. *part.* 5. *glos.* 6. *num.* 96. *tom.* 2. *fol.* 299. præter quos innumerabiles pene alios Doctores refert Anton. Amat. *var. resol. tom.* 2. *resol.* 61. *ex num.* 19. *cum seqq.*

5 Vnde si singulis annis solui debet pensio, vel census, aut redditus quantitas pro re ipsa, vel si ad commodum venditoris seruitia aliqua sint reseruata, sine dubio ista onera minuunt rei venditæ valorem, & de eis est habenda ratio, quia sunt pars pretij, & eius loco succedunt. *l.* 1. §. *si hæres, D. ad Trebellian. l.* 1. §. *modus, D. de transact. l. fundi partem, D de contrahenda emptione.* Cagnolus *in l.* 2. *num.* 243. *Cod. de rescind. vendit* Boërius *consil.* 30. *num.* 8. Cacherian. *decisione Pedemontana.* 41. *n.* 10. Menoch. *consil.* 358. *num.* 30. *lib.* 4. Surdus *consil.* 18. *num.* 20. vbi alios allegat. Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 23. *lib.* 2. *ordinam. col.* 6. *versic. illud.* Gratian. *discept.* 461. *num.* 9. Hermosill. *vbi proximè, sub dicto num.* 96. *& seqq.* vbi per varios casus discurrit ad huius diminutionem valoris rei onere aliquo grauatæ, & per quodlibet onus, seu grauamē impositum rei, vt eius valor minuatur, post plurimos Doctores discurrit Alphons. Guzman *de euict. cap.* 33. *ex num.* 12. *& 13. & à princip.*

6 In tantum, quod tacitis oneribus & qualitatibus, quæ minuunt iustum rei pretium, non posse dici concludenter probatam iustitiam valoris rei. Alexander *consil.* 54. *n.* 4. *lib.* 6. Crauetta *cons.* 430. *num.* 5. Seraphinus *consil.* 1317. *num.* 1. *& 1377. n.* 5. *& decisione* 1462 *num.* 2. *part.* 2. Gratianus *discept.* 461. *num.* 12. Alexand. Ludouis. *decisione* 570. *n.* 4. & ibi Oliuer. Beltram. *num.* 10. vbi ex Rota dicunt, nullam esse habendam rationem de depositionibus testium, qui non sciunt confines, & qualitates tam extrinsecas, quàm intrinsecas, quæ minuunt, vel augent valorem rei. Farinacius *decisione* 648. *num.* 2. *in nouiss.* 1. *tom. part.* 1. vbi dicit, testes non concludenter probare, si non faciunt mentionem dictarum qualitatum, refert & sequitur Hermosilla *ad leg.* 56. *titul.* 5. *part.* 5. *glos.* 6. *num.* 115. *fol.* 301. *tom.* 2.

Igitur si hæc onera minuunt valorem bonorum concursus, ita vt tāto minus in debitoris patrimonio esse dicatur, & prædicta onera, & expensæ necessariæ ante omnia deducenda sunt de bonis concursus, & administrationis, vt ad principium huius capitis diximus; per necessariam consequentiam 7
sequitur vt hæc diminutio patrimonij debitoris debeat cedere in damnum, & detrimentū creditorum concurrentium, non omnium, sed tantum posteriorum, quibus defectus patrimonij deductis oneribus tangit; nam si bona remanentia non omnibus sufficiunt, priores gratiùm in bonis, quæ remanent iunt satisfaciendi; textus est *in l. insulam* 14. ibi. *si ad vtramque pensionem pignora sufficerent, ius omnium pignorum ad me pertinere; quia nihil aperte dictum est, an communiter ex omnibus singulis summa pro rata seruetur; si quid superesse, adire, sed verisimile est, id actum, vt primam quamque pensionem pignorum causam sequeretur. D qui potiores in pignor. habeant. & toto titulo, D. & C. qui potior. in pign. habeant.* textus etiam *in l. à Diuo Pio, §. quod si res, ff. de re iudic. Quod si res,* inquis Consultus, *sit pignorata, quæ pignori capta est, videndum est, an sic distrahi possit, vt dimisso creditore, superfluum in causam iudicati conuertatur. Et quamuis non cogatur creditor rem, quam pignori accepit, distrahere: tamen in iudicati executione seruanda, vt si emptorem inuenerit res, quæ capta est, qui dimisso priori creditore, superfluum soluere paratus sit, admittenda est huiusmodi quoque rei distractio: nec videtur deterior conditio creditoris fieri, suum consequatur, nec prius ius pignoris dimissuri, quam ei fuerit satisfactum.* textus etiam optimus *in l. res* 22. *ff. de iure fisci.* ibi, *Permittitur procuratori vendere ea lege, vt aliis creditoribus satisfiat, & si quid hoc superfluum est, fisco inferatur; aut si acceperit totum fiscus, soluat ipse, vel simpliciter, vendit procurator, inhibit pecuniam, quam deberi creditori priuato, fuerit probatum, exolui ei.* facit etiam *l.* 38. *tit.* 13. *de los peños. part.* 5. ibi, *que bien lo puede entregar en aquella cosa misma que auia empeñada, si valieremas de aquello, que el otro auia sobre ella. Mayer no quiera aquel, à quien era obligada primero, y debese vender esse peño en al moneda, e del precio del ha de ser pagado el que primero la recibio en peños, e lo de mas debe dar a aquel porquien es dada la sentencia,* id est, *secundo creditori.*

Et per textum *in l. qui balneum* 9. §. *Titia, ff. qui* 8
potiores. ibi, *tunc enim priori dimisso, sequentis pignus confirmatur, cum res in bonis debitoris inueniatur,* dixit Balduinus *in tract. de pignor. cap.* 12. *tit. qui potiores in pignor habeant. col.* 4. *ante fin. versic. illud nunc dico, fol. mihi.* 233. *inter diuer. Dosion* quod si ego rem meam alicui iam in solidum obligatam pignori dederim, & si duobus creditis non sufficientem, alteri postea obligem, quod huic secundo

cundo pignori ineſt duplex cõditio, ſi priori ſatisfactum ſit, & eo ſoluto res adhuc manſit; nam eadem re pluribus creditoribus diuerſis temporibus obligata per debitorẽ, intelligitur obligata ſecundo, & poſterioribus, quantum remaneat ſoluta prima obligatione, & ſic de ſingulis gradatim, & nõ amplius, ad communiter tradita, per DD. vt refert Negulant. *de pignoribus, membro 2. part. 5.* latius explicat Ponte *deciſione 34. ex num. 24. & ſeqq.* Intrigol. *conſil. 26. num 25. & ſeqq. volum. 1.* Gaito *de credito, cap. 4. quæſito 11. num. 1840. fol. 433.* & eſt text. *in l. 2. tit. 15. part. 5.* ibi, *Mas ſi las deudas no fueren todas en vna guiſa, porque algunos los quales deuen hauer, o ouieſen meioria que los otros, como ſi les fueſen obligando primeramente, o ouieſen otro derecho algun por ſi contra los bienes, en la manere que diximos en el titulo de los peños, entonce deuen ſer pagados primeramente eſtos debdos tales, maguer que para los otros no ſia caſe minguna coſa, de que entreguiſen,* &c.

Et quod diminutio patrimonij debitoris, quod omnibus creditoribus non ſufficiat; cedat in damnum, & detrimentum poſteriorum creditorum dumtaxat, non autem priorum, qui tanquam potiores exigere debent ex bonis quæ extant, qui iſti prius in eis ſoluendi ſunt, & ſatisfaciendi, non facta diſtributione diminutionis inter omnes; ita vt creditores inferioris gradus vocentur ad reſiduum, & ſuperfluum dumtaxat ex *l. ſin. §. in computatione, C. de iure d. l. berand.* obſeruarunt Angel. de Gambelione *in tract. de teſtament. 112. numer. 11.* Auendan. *in l. 4. tit. de las exceptiones, num. 25.* Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. 4. part. §. 1. ex num. 7. verſic. memmerimus,* & D. Valenzuela Velaſquez *conſ. 174. num. 75.*

9 Quæ damni diſtributio tunc dumtaxat diſtribuitur inter creditores pro rata, inter quos prælatio, ſeu anterioritas non reperitur, ſed ſunt eiuſdem æqualiter gradus, & priuilegij, & tunc ſi debitor non ſit ſoluendo omnibus integraliter de ſuis creditis, bona ſunt diſtribuenda inter omnes, non æqualiter ſed pro rata, & pro parte cuiuſque crediti, ita vt inter omnes pro rata etiam communicetur damnum, & diminutio contingens in bonis debitoris, latiſſimè probauimus ſupra 2. *part. cap. 4. per totum, & maximè ex num. 140. vſque ad finem verſ. deuenimus ad vltimam partem huius cap.* &c. *& eodem 2. part. cap. 11. ex num. 58. verſic quibus ſic reſtitutis,* &c.

10 Totus enim anhelitus creditorum concurrentium ad bona debitoris communis, ac tota & præcipua inter eos controuerſia verſatur circa antelationem, & prælationem in exigendo, ne contempto vniuerſo debitoris patrimonio in priorum ſolutione, cæteri inſoluti, & inanes remaneant, & ob id creditores inferioris gradus aſſicte ſe opponere ſolent iuribus anteriorum, negantes hos eſſe creditores, vt ſic anterioribus omnino exclusis, bona non conſumantur, & ſufficiant ſolutioni inferiorum ipſorum, circa quæ in variis caſibus videnda erunt quæ abundè diximus ſupra 1. *part. cap 3. ex num. 12. & ex num. 7. cum ſeqq. & cap. 8. ex n. 29. cum ſeqq. & ex num. 26. verſic ſecundo ob periculum imminens,* &c. quibus locis abundè videbis multa iura & doctrinas omnino conducibiles huic puncto.

11 Quibus, & addere poteris, quod quando pignus poſſidetur à creditore anteriore qui ad inſtantiam poſteriorum non tenetur rem dimittere, niſi prius prior ipſe integrè de ſuo credito ſatisfactus ſit, vt ad longum probat Ludouiſ. Cencius *de cenſibus, quæſt. 98. ex num. 42. cum multis ſequentibus.*

12 Hæc tamen concluſio non procederet, quando res ab anteriori creditore poſſeſſa eſſet idonea, & ſibi, & aliis inferioris gradus creditoribus ſufficiens; Eo enim caſu poſſidens ex anteriori hypotheca non poſſet repellere poſteriorem agentem pro ſuo credito poſteriori, ſed tenetur dimittere rem hypothecatã pro eo dumtaxat, quod ſupereſt, deducto prius ſuo credito anteriori, prout fuit per Rotam reſolutum, *in vna Romanacenſis* 1624. quæ eſt *poſt tractatum de cenſibus.* Cencij *deciſione* 451. quæ ſingularis eſt, & *in num. 4. & 5.* ita ait, *& benefacit, quod quando vna res pluribus creditoribus ſucceſſiuo tempore eſt hypothecata, poteſt poſterior agere ratione ſuæ hypothecæ, quatenus rei hypothecatæ valor excedit creditum primi creditoris. Ronchegallus in l. 11. num. 282. D. de duobus reis. Et poſt eum Modernus de Saluiano interdicto, inſpectione 3. cap. 2. num. 438. & ſatisfacto primo creditore, poterit ſecundus agere Saluiano pro illo reſiduo, l. & qui nondum. §. qui res, D. de pignorat. actionib.* &c. & *num. 10. 11. & 12.* ita ait, *& hinc etiam dici ſolet, hypothecam eſſe inauiduam, Afflictis deciſione 213. num 4. Socinus ſenior conſil. 155 num. 2. verſic. poſtremo, lib. 1. Menoch. conſil. 76. num. 15. ad effectum ſcilicet, vt creditor poſſit eligere num ex pignoribus. l. Moſchis, D. de iure fiſci. l. creditoris arbitrio, D. de diſtract. pign. l. quæ generaliter, D. qui potior. in pign. habean. Couar. lib. 2. variarum reſolutionum, cap. 7. num. 17. Surdus deciſione 44. num. 6. & 7. non autem id procedit in præiudicium, & damnum aliorum creditorum concurrentium, quibus omnibus poteſt commodè ſatisfieri ex pignore, vt per modernum Papienſ. de ratione rata: quæſt. 18. num. 7. & facit deciſio Carroc. 21. num. 26.* &c. & ad idem eſt deciſio Cauallarij *deciſione 162. ex num. 4. cum ſeqq.* quam doctrinam rate exornat Ludouiſ. Cencius *in tractatu de cenſibus, d. quæſt. 98 num. 45. per duas fere columnas,* ex quibus omnibus manifeſtè concluditur, quod quando bona debitoris non ſufficiant omnibus creditoribus, defectus cedit in damnum poſteriorum creditorum, qui ad exigendum non admittuntur, niſi prius prioribus ac potioribus ſolutis & dimiſſis, ita vt poſteriores non niſi ad id quod ſupereſt admittantur.

Hactenus ſupradicta omnia legitimè comprobantur ex notabili dictrina Lafarte *de decima concurſus, cap. 7. ex num. 59. cum ſeqq.* qui poſtquam a principio egit ex datione in ſolutum voluntaria inter debitorem & creditorem debetur omnino gabella, quicquid & alios contra Parladorium ſequitur Ioannes Gutierez *in tract. de gabellis, cap. 23. a principio*, qui late diſputarunt quæſtionem poſtmodum Lafarte *ex num. 52. cum ſeqq.* Gutierez *ex num. 19. cum ſeqq.* agentes de datione in ſolutum neceſſaria, quæ fit authoritate iudicis in terminis. Authent. *hoc ſi debitor, & l. ſi tutor, §. poſtquam autem, ff. de damno infecto, & l. a Diuo Pio, §. ſi pignora, ff. de re iudic.* quando ſcilicet creditor in defectum ſolutionis bona debitoris executioni ſubiecta tanquã ſibi adiudicat. Et tunc non deberi gabellam probat longè diſputans, & rationem reddens, gabellam non deberi ex hac adiudicatione, cum non ſit venditio, viriliter comprobans rationem reddit *ex num. 56.* ſequitur Gutierez *dict. cap 23. ex num. 9. cum ſeqq.* qui alios laudans at verò, quando bona debitoris venduntur in ſubhaſtatione, & dantur ſiue tertio,

ſiue

siue creditori plus offerenti, gabella debetur. Probarent post plures alios ipsi Doctores, *loco citato*.

Hinc vt ad nostrum propositum accedamus firmant præfati Doctores, Lasarte *ex num.59. d. c.7.* Gutierrez *d.cap.23.ex num.* 16.quod in iis casibus, quibus dicitur ex subhastatione deberi gabellam, hanc ante omnes creditores esse soluendam,& præferendam quibuslibet creditoribus anterioribus,& quantumuis priuilegiatis, & etiam fisco, ita vt ex pretio sit deducenda gabella debita fisco, aut gabellario à debitore tanquam venditore, quia facta iudicis habetur factum partis,quæ quidem gabella cum sit onus inens pretio rerum venditarum necessarium, & præcisum minuit patrimonium debitoris, & tantominus habere dicitur debitor; nam patrimonij quãtitas computatur deducto eo,quod expliendarum venditionum causa in proxenetis præconiis, & gabellis impenditur *ex leg. quantitas,& ibi glos.& D.ff.ad l.falcid.l.quod priuilegium, versic. plane, ff. depos.* & ex his, quæ à principio huius capitis scripta remanent. Ideo prius deducendam esse gabellæ debitæ quantitatem, etiam quantumcumque priuilegiatum,& hypothecarium sit ius quorumlibet creditorum, ad quorum istantiam subhastatio fit, ex eo, quod ex pretio supereſt, satisfaciendi sunt, & soluendi alij omnes creditores debitoris gradatim, quod si omnibus non sufficiat, in damnum vergit posteriorum, vt probant præfati Doctores *locis citatis*, & iterum ipse Gutierrez *eodem tract.de gabellis, quæst.55. per totum* specialiter disputans resoluit, in terminis etiam tenet Azeuedius *in leg.10. tit. 21. lib.4. recopilat. numer.* 2. latius videbis ex præfatis Doctoribus.

Et quod gabella sit onus rei diminuens pretium, pro quo fuit vendita,probent vltra relatos Barbos. *de laudemiis, 1 p. aspect.5. n.22. & p.2. aspect.20. num.* 32. Mastrillus *decis.87. num.16. & sequentibus, & num.19.*dico cum rei venditæ emptor tenetur, præfertur gabellarius,seu Rex omnibus quibuscumque creditoribus. Mastrillus *de. s.* 112. *n.* 21. Mutæ *dec.s.24. num.* 8. quos,& alios sequitur Antonin Amat. *variarum resol.t.6. ex numero 4.cum sequentibus, tom.2.*

12 Et ex his doctrinis rectè comprobatur simplex illa assertio Noguerol *a egat.7 num.*47.dum dixit, quod in concursu creditorum pecuniæ diminutio cedit in damnum posteriorum creditorum, non autem anteriorum, qui integrè ex bonis debitoris communis sunt prius satisfaciendi,ibi:*Quinto nam allegata à Doña mariana, in hoc puncto euanescunt, si animaduertitur omne patrimonium quod inuste pro dote retinet, esse proprium Ioannis Baptistæ Gallo, & affectum solutioni depositorum in primo loco. & sic periculum fallimenti Spinolæ debet esse periculo D. Marianæ, nam cum tot creditores Gallus habeat ex pecunia sua anterioribus solui debet,& postea creditoribus posterioribus, vt sæpe decisum est in consilio Regij patrimonij in causis ibi agitatis super mutatione Monetæ,nempe periculum cedere in perniciem posteriorum,& non creditorum anteriorum, quibus integrè sunt solutum.*&c.

14 Quæ doctrina hactenus comprobata, & virili ter fulcita rectè procedit, quando pecuniæ, & rerum diminutio cedit periculo debitoris, & administrationis,prout à principio huius capitis abundè probauimus,at secus esset, quando diminutionis bonorum & monetæ periculum cedit in eius damnum, & detrimentum administratoris, vel creditorum anteriorum negligenter,aut malitiosè se gerentium in exactione sui crediti post delegationem, (hoc est *libramiento,*) obtentam à curia, seu iudice concursus.

Qui casus distinctè examinandi erunt,vt dignoscatur cuius periculo diminutio monetæ, aut bonorum concursus cedat; & in primis si quærimus de debitore communi, & corpore bonorum in administratione depositio, & sequestro appositio, dicendum erit,periculum mutationis monetæ, & quodlibet aliud pertinere ad debitorem communem, necnon administrationem,vt tantominus in corpore bonorum sit, iuxta supradicta à principio huius capitis, nam domino rei res perit. *l. pignus. Cod. de pignor. action. leg. necessario D.periculo; & commod. rei vendit.l. si quis nec causam, §.is quoque, D. de oblig. & action. glos.in l. non omnis, §.si pupillus*, & ibi Paul. de castro, & Iason, D. *si certum.* Petr. Tiraquell *de retract. conuent. ad fin. tunl. num.* 16.Perrus Nicol.Mozius *de contract. tit. de mutuo n.m* 15. Cardinal. Francisc. Mantica *de tacit. & ambig. conuent. lib 8. tit. 3. numer.* 17. Hieronymus de Zeuall. *communia contra communi. quæst.*312. *num.*4. D.Pichard *in §.item is cui, n.*51. *instit. quibus mod. re contrah. oblig.at.* Hermosil. *ad l.12.tit. 1.p.5. glos.2.per totam.* At debitor communis, qui concursum inter suos creditores formauit licèt cedendo bonis, vt ex eis satisfiant, administrationem dimiserit, & in manus curiæ apposuerit; nihilominus dominium, & possessionem earum rerum lite pendente non amisit,sed verè earum dominus est,& possessor,pro vt abundè probauimus *supra 1.p.cap.14.ex n 62.cum multis sequentibus, & ex n.22.versic.sed an debitor formando concursus &c.*

Et iterum verificatur hæc dominij, & possessionis retentio in debitore, cum in administratorem tanquam sequestrum, & depositarium bonorum non transeat, prout latissimè probauimus eodem *cap.14. ex n.* 71. *cum n.1 sequentibus, versic. sed an sequens casus* [illegible], &c. Et latissimè *1.p.cap.13.* [illegible] *ex num.*27. *cum segg. versic. verba sic proponuntur*, &c. Et intuper probatur, quia sequestrum, & depositum regulariter secundum suam naturam depositi, ita contrahitur, vt proprietas, & possessio apud eum, qui deposuit permaneat.Angel. *in summa verbo depositum num.*2. Franciscus de Ponte *consil.* 56. *num.*5. Menochius *consil.* 37. *num.* 26. Romanus *consil.* 12. Hondedeus *consi.* 42. *volum.* 2. Zephal. *consil.*10 *num.*3 *vol.*1.Riminald. *consil.*60. *num.* 38. *volum.* 1. Carroc. *de deposit. 1.p. quæst.* 3. *num.* 3. Mantica *de contract. lib.* 10. *titul.* 2. *num.* 30. Mozius *de contract.* §. *de deposit. num.* 12. Petrus Gregor. *syntagmat.lib.*23.*cap.*3.*num.*4.Corrazius Miscellan.*lib.* 3. *cap.*10.*num.*4. Petrus Barbos. *in l. si mora* [illegible] *D. sol. matrim.* Conanus *Commentar.* [illegible] *in princip.lib.*7. Anton.Gomez *lib.*2. [illegible] *num.*2. Castillo *controuers. lib.* 3. *cap.* [illegible] Fontanella *de pact. nuptial.* [illegible] &16.Rodriquez *de priuileg.* [illegible] Azor. *institut. moral. p.*2. *lib.*[illegible] *nitur,*& Bonacina *de* [illegible] *num.*2 *& num.*5. & alij quamplures [illegible] dicto *cap.*14.

Et ex iis duobus [illegible] nutio monetæ vel patrimonij, debeat [illegible] in damnum, & [illegible] & dumtaxat deposuerit, [illegible]

minarius, ex eis quæ nos 1. *part. cap.* 14. *ex num.* 271. *cum seqq. vers. dicitur tamen, & nos leuis*, &c. Cum ipse nec sit bonorum administrationis dominus, nec etiam possessor, & cum cedat in damnum debitoris, atque corporis concursus tanquam veri domini, a periculo per consequens illæsus maneat administrator, mora, & culpa eius deficiente, sed solum diminutio vergat in detrimentum posteriorum creditorum quorum solutioni bona desunt, ad latè tradita superius ex *n.* 7. *cum seqq. vers. figatur si hæc onera minuant valorem*, &c.

19 Sed contra hanc illationem fauentem administratori nonnulla vrgent, primum quia huic depositario, & sequestro assignatur a iudice salarium pro custodia, prout alibi suo loco diximus; ergo iam non potest dici depositarius: nam si pretium, & salarium pro custodia assignetur, depositum transit in contractum locati, & conducti, *l.* 2. *tit.* 3. *part.* 5. §. 1. *instit. de locato*, §. *fin. instit. mandati*, §. *item is cui, instit. quibus mod. re contrah. oblig.* & plurimi Doctores probant relati ab Hermosilla *ad l.* 2. *tit.* 3. *part.* 5. *glos.* 1. *num.* 1. Ergo regulis depositarij, atque sequestri adaptari non potest administrator bonorum concursus.

20 Maximè cum ex natura muneris sequestratio, depositario, seu negotiorum gestori salarium minimè debeatur, nec ipsi illud petere possunt. *l. Lucius*, §. 1. *D. deleg. at.* Bald. *cons.* 185. *col.* 2. *lib.* 1. *Angel.* Nicol. Roman. & Arctinus *in l. interesse. D de acquir. poss.* Tiraquell. *de retract.* 1. *part. glos.* 7. §. 4. *& glos.* 6. Didacus Perez *in l.* 11. *quæst.* 8. *tit.* 10. *lib.* 3. *ordinam.* Gutier. *de tutelis, lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 22. Cotrocius *de deposito, part.* 1. *tit. si depositarius non aliter quam nummis acceptis restituat.* Et plurimi alij laudati ab Hermosilla vbi proximè *n.* 7. & 8. Ergo administrator depositarius dici non poterit, salario conuento, & recepto.

21 Secundò, quia quando adhuc diceretur sequester, & depositarius, diminutio monetæ, & aliarum rerum ponderè, numero, & mensura consistentium periculo suo perire debent: nam talium rerum dominium in depositarium transit. *l. nunc*, 24. *D. locati, l. si consiliorum*, §. *qui pecuniam*, & *ibi* Doctores, *D. de dep. siti, l. interdum*, vbi Bald. & Salic. *D. si certum petatur, & in l. si deposita*, *C. depositi.* Anton. Gomez 2. *tom.* 2. *variar. cap.* 11. *num.* 49. *vers. tertiò.* D. Larrea *decis.* 14. *num.* 9. innumerabiles penè Doctores refert Hermosilla *ad l.* 2. *tit.* 3. *part.* 5. *glos.* 4. *ex num.* 65. *tom.* 1. *fol.* 185. nam ex numerali re in dubio præsumitur depon[illegible] dominium in depositarium, & qui [illegible]

22 [illegible] fuit data depositario facultas [illegible] posita, generis debitori [illegible] & [illegible] tuitò liberatur. *Imo ex eo* [illegible] *l. si quis 2 nov.* 63 & *apud l.* [illegible] *D. de tutel.* Mandelius *cons.* [illegible] 2. *tom. var.* 67. *num.* 3. Morla *in* [illegible] *hæ creditus, in promiss. num.* 28. Ant. [illegible] *de privileg. credit. art.* 6. *n.* 4. Mantica [illegible] *ambig. convention. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 22. Ha[illegible] vbi proximè *ex num.* 86. *& seqq.* Vincent. Hondedeus *cons.* 43. quasi per totum. *Salazar* 2. Castillo *controversiar. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 35. Fontanella *de pactis nuptial. claus.* 5. *glos.* 8. *part.* 7. *n.* 15. & Tiperius *n.* [illegible] *fol.* 15. quia res perit periculo Domini, vt Tiperius diximus *n.* 15. *& seqq.* & cum hoc casu ad numerum pondus, vel mensuram res recipiat depositarius, ad tantundem, non illa rem in specie reddere obligatur, ideo debitor generis, nō speciei efficitur, & ge-

nus perire non potest. *l. in rationes* 30. §. *fin. vers. hæc, D. ad leg. falcid.* & ex pluribus Hermosill. *ad l.* 10. *tit.* 3. *part.* 5. *glos.* 2. *n.* 2. ergo diminutio contingens non potest cedere in detrimentum administrationis, nec creditorum, sed dumtaxat administratoris debitoris generis, quod non perit.

Sed iis minimè obstantibus, præfata resolutio constanter tenenda erit, vt regulariter res administrationis pereant in damnū debitoris, & administrationis, & per consequens etiam creditorum, & non administratoris, qui vt verè depositarius, & sequester factus, nunquam fuit dominus earum rerum, quas numero, pondere, aut mensura consistentes in custodiam recepit; tum quia pecuniæ, & cæteræ res prædicti generis nunquam in administratorem concursus deponuntur, nec ei numerantur, penduntur, seu mensurantur eo animo, vt in vsus suos conuertat, nec vt in eum dominium earum transeat; sed vt eas custodiat, de prompto habeat, & ministret pro satisfactione creditorū, & ad horum vtilitatem dumtaxat, iuxta iuris, & iudicis intentionem, & finē, cum præsertim, & principaliter numeratio fiat, vt sciatur quantitas, non transeat in potestatem accipientis in depositum, Gratian. *discept.* 174. *n.* 8. *& cap.* 273. *num.* 2. Et sic quando pecunia deponitur numerata pro satisfactione creditorum, habetur, ac si fuisset in sacco signata, & consideratur depositum specie factum, cuius dominium, nec vsus non transit in depositarium, sed remanet penes deponentem, cuius periculo dumtaxat perit, & diminuitur, provt latissimè hanc limitationem, & alios plures similes aggregauit Hermosilla *ad l.* 2. *tit.* 3. *part.* 5. *gl.* 3. *& 4. & num.* 2. *cum seqq.* & signanter *ex n.* 8. *cum multis sequentibus, tom.* 1. *fol.* 182.

Qui *num.* 9. notanter infert, & aduertit, quod 24
quando depositum sit apud depositarium generalem, etsi pecuniæ ad numerum deponatur, consentur depositæ, vt species, cum hoc officium creatum fuerit, vt præfect munus custodiæ, & res apud ipsum depositas in esse conseruet, pro quo ponderat *pragmaticam* anni 1628. qua diminutio monetæ publicata fuit, & ordinatum per instructiones, vt pecuniæ apud ipsos existentes, & apud alios administratores numerarentur, vt diminutio contingeret in damnum dominorum, & deponentium, *[illegible]* 15. quando per debitorem depositor pecuniæ numeratæ pro soluendo, & reddendo sibi creditori recipiente, quæ in [illegible] depositum [illegible] penitus [illegible] exti[illegible] depositarius, [illegible] vt [illegible] credit. [illegible] compositi [illegible] depositi, [illegible] [illegible] [illegible] habentis [illegible] [illegible] [illegible]

taxat in deposito conuentionali, quod variatur, & alteratur iuxta partium intentionem, & pacta; non tamen in iudiciali, & sequestro, in quo vna semper est iudicis, & iuris intentio, vt fiat ad vtilitatem creditorum, & pro eorum solutione de promptu, & manifesto adsint, imò simul, & hæc est intentio debitoris, formantis concursum, & dimittentis administrationem, vt in tuto sint bona, pro securitate illorum, ad latè tradita *supra 1. part. cap. 13. & cap. 14.*

27 Et ita in his terminis loquitur, & probat Hermosilla *ad l. 2. tit. 3. p. 5. gloss. 3. ex num. 14. tom. 1. fol. 182.* à tergo vbi *ex num. 8. cum sequentibus*, inter alias præsumptiones, ex quibus elicitur dominium pecuniæ depositæ, & numeratæ non transire in depositarium, *d. num. 14.* ita ait: *Quinta præsumptio est, quando quis cauet se a debito liberandi ob contumaciam creditoris iussu iudicis ad numerum, seu mensuram deposuit: nam tunc aperte colligitur, in ea fuisse mente, vt pecunia, seu res deposita depositarius non vteretur, sed in esse conseruaret, nam aliàs vim solutionis non haberet, nec prædictum effectum operaretur, actus enim agentium secundum eorum intentionem sunt iudicandi, & semper quis præsumitur*, &c. Et actus simpliciter gestus censetur factus, eo modo quo debuit, *l. Gallus §. quidam rectè, D. de liber. & posthum. l. hæreditas, §. seruus alienus, D. de testamentar. tutel.* &c. Quod & latius ex plurimis Doctoribus comprobat *ex num. 19. & sequentibus, & num. 15.* quod pecunia in sacculo, vel in arca signata, vel ea mente, & intentione tradita depositario, vt ea non vtatur, non venit appellatione pecuniæ, sed potius reputatur species. Provt tradit Bartol. *in l. talis Scriptura, num. 1.* & ibi Florian. *num. 14. ff. de legat. 1.* Ioan. Igneus *in l. 3. §. si conditione, versic. etsi aliud* 30. *ff. ad Silanian. & l. contractus* 21. *ff. de eodem tit.* Mendos. *consil. 3. num. 5.* Valenzuel. *consil. 64 n. 9.* Gaspar Rodriguez *de annuis reddit. lib. 1. quæst. 11. num. 2 & 19.* Petrus Barbosa *in l. si mora 10. ff. solut. matrimon.*

Totum hoc namque dependet ex animo deponentis; nam licet ex numeratione pecuniæ depositæ regulariter transire dominium in depositarium præsumatur, vt de iure Regio *ex l. 2. tit. 3. part. 5.* incipit. *Dineros contados*, provt contendit Castillo *in controuers. tom. 3. cap. 16. ex num. 2.* & Hermosil. *in d. gloss. 3. & 4. n. 1. & seqq.* & hactenus diximus. Adhuc tamen hæc præsumptio aliis præsumptionibus eliditur, ex quibus si appareat deponentem non habere animum transferendi dominium, & vsum pecuniæ depositæ in depositarium; tunc procul dubio pecunia deposita perit periculo deponentis dumtaxat, provt in exemplis, & doctrinis hactenus proximè considerat is.

Alia præsumptio est, quando pecunia deponitur numerata apud diuitem, & mercatorem, qui non eget mutuò accipere. Vt ex Purpur. Paris. Barbos. Anton. Gabr. Mantic. Cancer. Trentacinq. Gratian. & Farinac. probat Hermosilla *in d. l. 2. tit. 3. part. 5. gloss. 3. num. 8. tom. 1. fol. 182.*

Item quando fuit expressè conuentum vt pecuniam depositam depositarius custodiat, & conseruet, vt ex petro Barbosa, & Mantica tenet Hermosilla *ibidem, num. 11.* item *num. 12.* quando expressè actum fuit, vt eadem pecunia reddatur. Ex Ripa, Gaspar Rodriguez, Barbosa, Mantica, & Castillo aliam præsumptionem addit, *num. 13.* vltra alias iam à nobis relatas, *& numer. 19. & seqq.* quod hæc est vsitata consuetudo in hoc Regno, quod pecunia deponatur iussu iudicis numerata ad satisfactionem creditorum, intelligitur ea fuisse mente, vt depositarius ea non vtatur, sed in suo esse conseruet, & custodiat. *Y tenga de manifiesto*, provt ipse depositarius communiter se obligat; & conducunt ad propositum nostrum aliæ duæ præsumptiones, quas scribit ex aliis ipse Hermosilla *ibidem, num. 11. & num. 12.* quibus satis respondetur primo argumento in contrarium considerato superius *ex num. 19.*

Nec obstat secundam, quoniam, si principio 28
actum fuit de proposito, & simul de salario præstando pro custodia depositi, tunc non definit esse depositum licet irregulare. Iaf. Alexand. & Ripa *in l. 2. D. si cert. petat.* ex text. *in cap. bona fides de deposito.* Carrocius *de deposito 1. p. tit. de culpa depositarij, num. 10.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 10. l. b. 3. ordinam. quæst. 8.* Gutierrez *de tutel. lib. 3. quæst. 7. n. 12.* Mantica *de contract. tract. 10. tit. 2. num. 6.* & post alios Hermosilla *ad l. 2. tit. 3. part. 5. gloss. 4. num. 5. tom. 1. fol. 180.*

Nec etiam obstat quod depositario, & sequestra- 29
rio non debeatur salarium, quia hæc regula fallit in administratore concursus nomine ad rerum custodiam, & administrationem simul, nam quando res, quæ deponuntur, & sequestrantur, egent administratione, tunc est depositario, & administratori assignandum salarium. Auendan *in cap. Frater num 8. lib. 1.* Ioan. Garcia *de expens. cap. 20. num. 14.* Azued. *in l. 1. num. 10. tit. 12. lib. 4.* & iterum *in l. 13. tit. 9. lib. 3. de recopilac. ex num. 3.* Gutierrez *de tutel. lib. 3. cap. 7. num. 14.* Mens. *decis. 29. num. 11.* quam, & plures alias limitationes congerit Hermosilla *vbi proxime ex num. 9. cum sequentibus.*

Sed quando administratori concursus irrogetur 30
diminutio monetæ pertinentis ad administrationem, videamus; & tunc tuto periculo dominium cedit quando fuit mortuus in solutum creditori, seu creditoribus habentibus delegationem, hoc est, *Libramiento de la cantidad à del juez*, ad aliquam quantitatem, quæ sibi intimata fuit, & ipse eam complere renuit, frustolis, & dilatoriis exceptionibus motus, & principaliter respondendo (provt omnes administratores fere assolent) pecuniam administrationis nullam penes se habere, interim pecunia penes se existens administrationis mutationem, & diminutionem, aliudve periculum patitur; si iste talis administrator refutet (vt assolent omnes) manifestare coram iudice quantitatem monetæ asserens administrationis esse, nullatenus admittetur ad eius diminutionem, & periculum vitandum, tum quia stante sua præcedenti confessione pecuniam administrationis nullam habere, clara datur eius fraus, dolus, & malitia manifestè, vt res vel alienas pecunias fallare volens administrationi fraudulenter arrogat, & falso supponit, vt periculo administrationis, non suo, nec alterius damni extranei decrescat, & minuat.

Quapropter nullo modo administrator ipse ma- 31
nifeste dolosus, & fraudulentus audiendus erit, intentans pecunias illas cedere in damnum administrationis, & per consequens creditorum, tum quia contra suam præcedentem confessionem, & assertionem ad intimationem delegationis nunquam nulla potest admitti probatio, quæ inter plures, & testes non dicto concordes Anton. Gabr. *communem opinionem de testibus, concludit* 5. *quæstionibus*

refert, Rota, Alexand. Ludouis. *decis.* 317. *num.* 2. & ibi Otherus Bertrammus *num.* 7. plurimos refert, nonnullos recenset Ludouis. Post. *in tract. de mercat. observat.* 19. *num.* 136. *cum seqq.* Idem Alex. Ludouis *de iur.* 435. *n.* 14. Sardus *consil.* 6. *num.* 2. nisi manifestissime de errore doceatur, prout *ex l. error. C. de iur. & fact. ignor. l. vlt. C. de condict.* Gutierrez *practic. lib.* 1. *q.* 100. *n.* 6. qui error in administratore impossibile probare videtur, faltem vt sibi prodesse possit, tam etiam quoniam si habebat vnde solvere potuit & vnde debuit adimplere depositum à iudice sibi directum in fauorem creditoris, vel creditorum, de intimatam provt manifeste detegitur ex manifestatione, & registro pecuniarum postea facto coram iudice; iam administrator ille fuit factus morosus post intimationem, etiam cessante fraude, & pecuniæ suæ vel alienæ suppositione, sed quando reperta ea fuisset pecunia administrationis, quia depositum perit periculo depositarij, si semel facta constitutus in mora regulariter per interpellationem iudicialem, vel extrajudicialem Gregor. Lopez *in l.* 4. *tit.* 2. *p.* 5. *glos.* 5. Rob. & Felin. *in cap. bona fides de depos.* & ibi communiter Doctores, Carrocius *de execut. p.* 2. *tit. de exec.* *num.* 5. Marsicanus *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 7. Menochius *de coniectib. tit. de depos. cap. de materia depos.* *num.* 4. Vvesembechius *in de mor. obl. num.* 15. Petrus Vrzol. *in practicar. artic. secundar. in verbic. de obligat. quæ reconvenit.* *num.* 11. & *num.* 12. Alexand. Tesaurus. *variar. resolut. lib.* 3. *tit. de deposit. resolut. num.* 19. Cardin. Mantica *de coniectur. lib.* 10. *tit.* 9. *num.* 3. & 6. Hieron. Gabr. *decad.* 14. *tit.* 3. *num.* 15. *glos.* 2. *num.* 2.

33 Et debito, vbi quando præsumitur aliquid teneri, ut morosus teneatur esse causa casum fortuitum, *l. quod te D. si certum petat. l. si in pactis* 12. *§ fin. D. depositi.* & in grossum est text. *in l. inter socios, § fin. D. de condict. furt.* & *inter socios autem, § fin. D. de verbor. obligat.* Bartol. *in l. qui certo. § ceterum. D. commodat.* Dec. & Cagnol. *in l. contractus. D. de reg. iur.* Ias. *in l. propter sterilitatem. num.* 2. *de iudic.* Cornelius *consil.* 168. *vol.* 1. Surdus *decis.* 168. Cravet. *de locato, & conduct. tit. de exactione. quæst.* 11. *p.* 2. Par. Molina *disp.* 295. *vers. casus fortuitus.*

34 In tantum mora punibilis est in depositario, & depositario, vt ad vltras. & interesse pecuniæ teneatur à die moræ. Dec. *in l. certi condict. § fin. n.* 4. *D. si cert. petat.* Rand. *in l.* 1. *q.* 1. *C. Col. tr. de ins.* Ioan. Andreas *in cap. final.* 4. *de rebus, n.* 27. 4. Rodrig. *de annuis redit. tit.* 3. *q.* 11. *n.* 40. Mar. *de execut. cap. de acceptat. execut. n.* 8. 101. *Et non videtur ac. post* [illegible] *fertur adiudicatur, tam in re specifice petita, quam in pretio. Cum ergo ex* [illegible] *Hieron.* [illegible] *quod depositarius* [illegible] *sciens de ex parte* [illegible] *differens in valore de* [illegible] *aut pecunia petita* [illegible] *ibi de mora q.* [illegible] *num.* 6. [illegible] *solvere cogitur, & ad* [illegible] *depositum* [illegible] *Petrus Gregorius* [illegible] *villan. de Comitat. Cum ergo* [illegible] *nummulariæ debet ad* [illegible] *Sciendum tamen est exceptionem* [illegible] *non habere abi. de diversis, supra n.* 2. *p.* 8. *Sarnan. de contract.*

35 Illud tamen hic notandum est, Sed [illegible] *nationis vel ex conditione eli, & promittendo, vt* [illegible] *tenetur, in solidum* [illegible] *fuit interpellatus* [illegible] *me non reprehendere, potuit & tenetur, per* [illegible] *furtum, & damnum monetæ, vt per l. quod certum in fine ipse, l. creditor* 102. *D. de solut.* [illegible] *viter Doctores, facit l.* 1. *C. de sententiis præfect. & arc. lib.* 10. *glos. in l. acceptam*, vbi Bartol. [illegible] *de usur.* Tiraquell. *de retract. conuent. §.* 4. *glos.* 6. *n.* 14. Bald. *in cap. quarto, colum.* 2. *lit. versic. extra quarto de iurepatronat.* vbi Abb. *n.* 12. Castrens. *in d. l. creditores. num.* 1. plurimis Laudensis *in tract. de monetis, quæst.* 14. *versic. circa quartum.* Brun. *de monetis p.* 18. *limitat.* 1. *num.* 2. & ex Consiliis Rubei, Gabriclis, & Zabarellæ, Antonius Sola *in tractat. de monetis cap.* 12. Remerius Bedelius *de re numeraria cap.* 26. *n.* 6. Anton. Gabr. *commun. opinion. lib.* 2. *tit. de solution. bus, conclus.* 1. *num.* 6. Anton. Thesaur. *decis.* 174. *num.* 4. Scaccia *de commerciis*, §. 2. *glos.* 5. *n.* 147 & 153. Afflictis *decis.* 150. *per totam.* Follet. *in praxi de censibus, verb. intricatum n.* 50. Felician. *de censib. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 9. *nic. num.* 6. *vers. sed licet depositi.* & ex aliis, D. Larea *decis.* 19. *num.* 7. vbi *n. num.* 14. & *decis.* 13. *num.* 5. post Cenedum *de censibus, quæst.* 111. *num.* 61. & *sequentibus*, & alios, probat, penitum diminutionis monetæ legitime celebratæ, & depositæ, penitere creditori iniuste, & sine legitima causa recipere recusanti, eodem modo quo debitori moroso in soluendo.

Igitur si damnum post moram culpa, & mora administratoris in non soluendo contingit, fur, & non ademptionem, nec creditor hoc debet damnum integrum, & prægranati, cum ex hoc administratoris hoc acciderit damnum, non tamen ex hoc alteries debet prægranari, *l. si quis in fine, § legis. C. ne uxor pro mar. tit. cap. vxor habet de regul. iur. l.* 16. Sardus *consil.* 11. *n.* 20. & *consil.* 145. *n.* 11. & *vers.* 181. *n.* 84. nullaque alieno facto contrahat. *l. cum, D. de procurator.* & factum vnius alteri non nocet. *l. si vnus, § ante omnia, D. de pact. l. de cætero, § si pactum, D. de rebus cred. l. patronalia, D. de bonis libert. l. si servus, § in fin. D. de noxal. l. si servus, § in fin. D. de aqua pluv. arcend. l. si vnus, l. de alt. num. 2. in fin. Cæpol.* [illegible] *de nec potest* [illegible] *cap. vnico de cens. in* 6. *lib.* 6.

37 [illegible] *cum* [illegible] *consil.* 2. *n.* 6. *lib.* 2. Mercad. *de usurpar. l. cum, num.* 24. Mandil. *de prædor. cod. fin.* 92. Mier. *de evictat. 4. p. quæst.* 40. *num.* 54. conclusione 3. Scaphusius *de privileg. tempor. privileg.* 31. *num.* 32.

Tam

38 Tum etiam, quia administrator concursus tanquam depositarius, & sequester tenetur de lata culpa, quando non adhibuit in re deposita eam diligentiam, quam communiter adhibent homines, qui sunt eiusdem professionis, & conditionis, *l.11. tit. 33.p.7. l. supina. l.regulam. § sed facti, D de iur. & fact. ignor. l. si quis fundum, §. celsus, D. locati, §.fin. instit. de societate, l. cedere diem. § fin. l late culpæ, D.de verbor.significat.* Bartol. *in l.quod Nerua num.17.& 18. D. depos.* Bald. *in l. quæ fortuitis, n.10. C.de pignorat.act.* Petr.Greg. *sintagm.iur.ciuil. lib.1.cap.11.* Farinac. *de pœnis tempor.q.88 n 67.* Parlador. *in 5.exquicent. differen.172.n.9.* D.Pichard. *in §.item is, cui, n.63. & 64.instit. quib. mod.re contrah. oblig.* Petrus Barbos. *in l. mora 10.num.3. D. sol.matrim.* Rebuffus *in d. latæ culpæ colum.1* abundè prosequitur Hermosilla *ad l.3.tit.3.part.5.gloss.6. ex n.2. per totam, tom.1, fol.191.* qui *gloss.9. num.4.* teneri de leui culpa, quando rebus depositi non adhibuit eandem diligentiam, quam in suis vbi plurimos refert.

39 Et in comprobationem notanter animaduertendum est, quod administrator vti depositarius tenetur de leui culpa, si pro custodia mercedem, & salarium recepit, Villalobos *in antimonia iuris, litter. D. num.8.* Clauus *littera. D. num.32. & 33.* Gutierrez *practicar. quæst. lib 4.quæst 47.num.7.* Rodriguez *de annuis reddit.lib.3.quæst.11.num 36* D.Pichard. vbi proximè *num.2.* Mantica *de tacit. & ambiguis conuent. lib.10. tit.9 n.12. & 13.* Carrocius *de deposit. 2.p.tit. de culpa depositarij, num.20.* Farinac. *de fortis, q.169.à num.24.* Trentacinq. *variar.resol lib.3 tit.de deposit.resol.11.n.11.* Rebell. *de oblig.n.institit. lib.16. de contract.deposit.cap.11.n.11.* Azor *de obligat.iust. p.3.lib.7.tit. de deposit.c.7. versic.* Hermosilla *ad l.3. t 2.3. p.5.gloss.9.num.7. tom.1. fol.194.* quæ doctrina directè verificatur in administratore depositario bonorum concursus, qui percipit pro custodia, & administratione salarium, vt supra probauimus. Ergo tenebitur de prædicta culpa etiamsi leuis iudicaretur.

37 Deinde quia vbi adest periculum, administrator tenetur prænenire, quoad accidere potest, alias non liberatur, si præsumi posset, quod erat periculum in mora, vt tenet Bobadilla *in polit lib.3.n 42.* Escobar *de ratiociniis. cap.19.n.31.* nam vbi præsens res status futurum indicat damnum, quilibet inspicere debet, quod accidere solet, Bart *in l.inter stipulantem, §.sacram ff.de verbor.obligat & in l si idem cum eod. § fin, ff.de iurisdict.omni.iud gl in l.2 verb.suspectum, ff.solut matr.* vbi Bart.*n.9.* Alex. *n.10* & idem Alex. *in l. secundum in princ. ff.qui act. dar. cogant* Escob. *de ratiocin. c.6. n.69.* quia culpa illi adscribitur, qui non cogitat quod facile potest cuenire, & non perspexit, *l.qui bona, §.cum inter & l in hac ff.de damno infecto.* Surd. *cons 391.n.43. & 44 lib 3 & cons.365. num.30. eodem lib.....* Ioan. Garc. *de hypothec. post contr.n.12.* Gratian. *tom 4.cap.677.num.7.*

40 Denique si administrator statim quod sit publicata pragmatica diminutionis, aut mutationis monetæ, coram iudice loci non manifestauit pecuniam administrationis penes se existentem, si postmodum asserat, tot pecuniam administrationis habuisse eo tempore, nec creditur, nec auditur, cum exinde præsumatur fraus, supponere volentis suam, vel alienam pecuniam, vt administrationis, & creditorum periculo diminutio cedat, & ideo ad euitandas has, non insolitas fraudes administratorum, & depositariorum, necnon aliorum aliena negotia gerentium, in omnibus pragmaticis mutationis monetæ, & in eorum instructionibus directis Cancellariis, Audientiis, & aliis iudicibus hoc exprimitur, vt statim ante publicatam mutationem monetæ secretè conferant domos prædictorum administrorum, vt omnes pecunias quas alienas habent, exhibeant, vt *in pragmatica anni 1628. & in hac vltima anni 1642. publicata 15.Septembris*, & hoc iure vtimur.

Hinc prius vt eb eamus, vnum subtile dubium absoluamus. Debitor in iudicio obtulit suo creditori pecuniam, iste recusauit, & debitor iussu iudicis deposuit, non pecuniam realiter, sed quia depositarius erat amicus, vel alias debitor deponentis eiusdem, vel maioris quantitatis, solum confessus se recepisse à debitore tot quantitatem in depositum, quot penes se habere fatetur. Deposito hoc confessato existente, publicata fuit diminutio monetæ, depositarius postmodum à creditore conuentus pro depositi restitutione replicabat, se paratum esse reddere cum sua diminutione, an sibi proderit exceptio? Videtur quod sic. Quia iste depositarius licet realiter non receperit pecuniam, verè debitor est quantitatis ex sua confessione de recepto, cum obligatione reddendi ad mandatum iudicis, Tiraquell. *de retract.lib.2.§ 4.gloss.6.num.19.* Frontacinq. *variar. lib.3.tit.de solut.resolut.22. num.2.* Mutenio *in leg. 4.gloss.9 & in l.9.tit.11.lib.5.recopilat.num.7.& seq.* Azeued. *in d. l.9.numer.14.* Hermosilla *ad l.2. tit.2. part.5. gloss.4. num.69.& num.72.* qui asserunt post alios teneri. Hanc confessionem depositi inter ipsos contrahentes, & ipse Hermosilla, cum Cencio *n.75.* quod creditor potest recipere hoc depositum, & pecuniam confessatam. Ergo depositarius non amplius compelli debet vt integram, & sine diminutione restituat, cum non suo periculo, sed debitoris, aut creditoris absque iusta causa recusantis leuare depositum, pereat, & minuatur, ad latè tradita superius.

Sed contrarium verius est, quoniam in hoc deposito pecunia non interuenit, nec vt species, nec vt numerata custodienda, iuxta ea, quæ latiùs superius dicta sunt; ergo impossibile est, vt diminutio monetæ superuenientis illam comprehendat, quia non entis nullæ sunt qualitates, nec qualitas sine subiecto esse potest, & quod non est, minui nequit, & actus diminutionis præsupponit habitum, atque pecuniæ existentiam, iuxta axiomata vulgaria, sed hic deficit à principio pecunia, ergo diminutio illam tangere non potuit, iuxta text. *in l. si certos nummos, puta, qui in arca sunt, stipulatus sim, & hi sine culpa promissoris perierint, nihil mihi debetur 37. D.de verbor. obligat. l.planè, § si eadem, D. deleg 1. & l. sed etsi certos, leg. si seruus, §. qui quinque, D. eodem, leg. in ratione, §. diligenter, D. ad leg falcid.* & in similibus terminis, nempe quando pecunia numerata depositata fuit administratori aut depositario, & iste sustulit eandem, & in vsus suos conuertit, de quo constitit per suam confessionem, & diminutionem, postea contingentem ei applicandam, firmat D.Larea *decis 14 num 38.* expressa mihi consideratione, quia frustra quæritur de damno aut detrimento rei, quæ non extat, nec periculum quod respicit, quando res periit, aut deteriorata reddita attendi potest, quando iam res non est, ideo propter ipsum quod depositarius mutatis dispositionibus fecit, iam est ita constituens, videtur vt amplius in specie, id est, ea corpora in rerum natura attendi non poterant, ac per consequens non entis qualitates considerari non valent.

46 Et quamuis depositarius ex sua confessione de recepto,& obligatione ad reddendum sit obligatus, vt verum est,debitor tamen est generis,non speciei, & genus perire non potest, provt diximus & probauimus suprà ex *n.22.versic.secundo quia quando*,&c.

47 Deinde quia licèt inter contrahentes ex hoc depositi genere, oriatur obligatio ob confessionem; non tamen in præiudicium tertij, & sic creditoris, vt expressè probant omnes illi Doctores in principio huius quæstionis citati, *n.42. versic.hinc prius vt abeamus*, &c. ita singulariter tenet D. Valenzuela *cons.67.ex num.47.cum seq.tom.1.*quod vbi requiritur depositum reale, non admittitur per confessionem depositarij,ex Feliciano *de censibus,tom.1.lib.4. cap.vnic.n.2.* provt in nostro casu reale requiritur,vt
48 possit admittere, & pati diminutionem monetæ.

Postmodum ipse Valenzuela *num.46.47.& 48.* ita prosequitur, *Nec obstabit dicere, quod depositum reale etiam per confessionem probatur. l.Publia Maeuia,§ fin.l.Lucius, D. depositi, Mascard. de probat. concl 509. num.1. Vincentius Carrocius de deposito, part.1. de depositi probatione,n.3.& seqq.fol.84.*

Quæ hoc solum procedit,quando agitur de probando deposito in præiudicium confitentis;non quãdo agitur in præiudicium tertij. quo casu non probatur per confessionem,vt respondit Iaf consil.172.num.4.lib.2.
49 *& pluribus relatis Mascard. vbi proximè, num.3.& seq.Carrocius loco citato,num.5.Tiraquel.§.3.gloss.6. num 9.& 15. Et quia depositum est contractus, qui re tantummodo fit.Bald cons.218.num.8.& 256.num.2. lib.1. Socinus cons.243.num.3. lib.1. Mascard. vbi*
50 *proximè, num.5. Vnde nisi res verè intervenerit, non potest dici depositum,etiamsi internenerit confessio,nec posset inducere depositum,quod nunquam fuit,vt dicit Bald cons.256.num.2. lib.1. facit l.1. §.si mutuam, D.si quid in fraudem patron. l.si debitorem, D.de solution. l.non abstulit, D. de nouat. l.Lucius.l.2. §.tutelæ,& § fin D.de administr. tutor. vbi talis confessio non habetur pro solutione in præiudicium tertij.Bart.in*
51 *l.2. §.creditum, D.si certum petat & ista est verior opinio ex Cepola cons.44. Cisuentes in l.70. Tauri, Montaluus in l.13.verb.el pretio,vers.1.tit.10.lib.3. fori. Mantienzo in l.9.tit.11.lib.5.recopilat.gloss.4. num.3. vbi Azeuedius num.14. Ioan. Baptista Lupus de vsuris, commentar.2.§.4.ex num.108.Petr.Foller. de censib.verb.instrumentum gratiæ consignan. pretio,* n.48. hactenus Valenzuela, qui benè consonat iis quæ diximus. Eandem sententiam post Glott.Paul. de Castr. Ian Roland.à Valle, & Tiraq. tenuerunt Thesaur.*decis.26.n.3.* Fachin.*controu. iur.lib.2.c.93.* Cancer. *var. resol.3. cap.8. deposit. n.40.* Mantic. *de contract.lib. lib.10. tit.10. n.14.* Castillo *controu.lib.3. c.16.n.10.* Pichard. *in §.bona fidei 30.n.46. instit.de action.*Giurba *decis.87.n.35.*Hermosilla *ad l.5.tit.3. gl.5.n.2.& seqq.p.5.tom.1.fol.201.* & ita hanc resolutionem amplexus fuit Senatus hic Vallisoletanus, in facti contingentia.

52 Nunc tractandum de creditore, qui delegationem à iudice obtinuit pro certa quantitate,directam administratori concursus, quando ob suam creditoris in exigendo negligentiam periculum mutationis monetæ,aut decoctionis administratoris pati teneatur. In quo videtur dicendum, quod licèt per simplicem delegationem,& litteras à debitore directas alteri, vt suo creditori soluat, primus debitor litteras mittens non liberetur, quousque cum effectu pecuniæ exigat creditor,*ad litt.C.de solut.*quam latè exornat Castillo *contr.tom.1.c.59.ex n.30.cum quatuor seq.*& Anton.Amat.*var.resol.47.per totam*,maximè *ex n.19.vsque ad fin.* & nos *sup.hac.3.p.c.2.ex n.45. cum multis seqq. versic.hinc ne decipiaris*, &c. Vbi quod hoc casu semper periculum quodlibet interim contingens pertineat ad primum debitorem, delegantem, & litteras dantem, & non creditori, & probant plures alij statim citandi.

Hæc tamen conclusio vno modo communiter li- 53
mitatur, vt non habeat locum, quando creditor,intimatis delegationis litteris ei, cui erant directæ, iste acceptauerit, ipse verò creditor multum negligens fuit,& diu stetit in exigendo; nam periculum interim contingens in decoctione,ad eum,non verò ad debitorem delegantem pertinebit,quàm difficultatem multos DD.tetigisse reperio, Ruin. *consil.45. ex n.3.cum seqq.lib.5.* Parlador.*in sesquicentur. different.50.§.2.n.8.*Cæsar Barcius *dec.72.n.5* Gratian. *disceptat forens.lib.1.cap.64.n.23. & ex num.15 cum seq.*Marescotus *var.resol.lib.2.c.11.n.5.& n.8.*Gaito *de credit.c.2. tit.7.n.2413.* Guzman *de euictione.c.35. ex n.34. & seqq.* plures Rotæ decisiones referuntur in proposito per Alexand.Ludouis.*decis.217.n.6.* & ibi Oliuer. Beltramin. Petrus Surdus *dec.23. ex n.6.* Iacobus Cancer.*lib.2.c.6.ex n.169.cum seq.* Anton. Amat.post Caldam Pereyram *var.resol.cap.47. sub n.33.* Castillo qui plurimos ex iis Doctoribus non refert *controuers.tom.5.c.77.casu 7.vers.creditor tanto tempore, & in vers. & hactenus de iis*, & iterum *col.4.* ad litteram refert decis. Farinac. *in nouiss.445.*

Qui quidem alios quamplurimos allegant,omnes 54
tamen variis loquuntur linguis, & ab eis vix certa resolutio percipi potest,quidam absolute affirmant, quidam variis, & diuersis distinctionis generibus innodantur.

Mihi autem ea verior videtur opinio, quæ habet, 55
quod post delegationem acceptatam mandatario, si creditor multo tempore cunctatur, & negligens fuit in exigendo,sibi, & non deleganti debet imputari periculum,maximè in concursu creditorum, vbi per administrationem detinetur pecunia pro satisfaciendis primis creditoribus, nec eam consumere potest in soluendo posterioribus,provt late diximus *hac 3.p.c.8.per totum*, & sic periculum pecuniæ interim contingens debet imputari negligentiæ creditoris, qui cum potuit diu non exegit.

Comprobatur ex iis quæ latissimè congessit No- 56
guerol *allegat.40.ex n.38.cum multis seqq.* vbi de fideiussore indemnitatis, vt non teneatur, si creditor negligens fuit in exigendo debito à debitore principali, quando erat soluendo. Item de vxore negli- 57
gente exigere suam dotem d. f. mèto marito,existentibus bonis liberis,vt non habeat regressum ad bona maritalia, ibi pro dote obligata. Item, & de tertio 58
rei hypothecatæ possessore, vt liberetur, si creditor fuit negligens in exigendo à principali debitore existente soluendo, & de aliis plurimis similibus ibidem apud Noguerol videbis, qui *num.58.& 59.* post Thesaurum *decis.125. n.11.* limitat in fideiussore puro, qui potest æqualiter, & eodem tempore conueniri cum principali debitore.

Et facit Cencius *de censib.q.98 n.64.* ibi. *Limitatur quartò, vt contra possessorem fundi non possit agi actione hypothecaria,vel Saluiano,quando dominus,& creditor census potest argui de negligentia in exigendo annuos reditus censuales ab eo, qui ad illorum solutionem tenebatur, Foller. in sua praxi censual. in verb.huiusmodi, num.97.* Gabr. *consil.47.n.16. lib.1.* Boccacius *in tract.de censib. p.2.n.87. in fin.* Surdus *decis.32.n.9.* Felician. *de censib.tom.1.lib.3.cap.6. sub n.3.& tom.2.lib.3.c.vlt.n.2.ad fin. vers. & ad id*, &c

Facit

60 Facit etiam Felicianus de Solis *in tract. de cenſib. lib. 3. cap. 6. num. 3.* ibi, *Vbi vero tertius poſſeſſor recognouit, cogi poteſt, vt ſoluat preteritas penſiones.* Ancharran. *conſil.* 386. *col.* 1. Aymon Cravet. *conſil.* 217. Matth. de Afflictis *deciſ* 95. Foller. *in praxi cenſus, verbo huiuſmodi cenſus ſuper rebus, num.* 97. declarans, hoc locum habere, quando ille, qui debet conſequi cenſus præteritos, potuiſſet exigere præteritas penſiones, & non exegit, quia tunc nouus poſſeſſor non tenetur, ſed creditori imputandum erit, per text. *in l. iure ciuili, D. de condition. & demonſtrat. & in l. in executione, §. penult. D. de verbor. obligat.* & ea quæ in fortioribus terminis ſcripſit Socinus *conſil.* 273. *lib.* 2. *&c.* Sequitur Ludouiſ. de Auendaño *de cenſibus, cap.* 99. *n.* 4. idem tenet Rodoanus *de rebus Eccleſiæ, quæſt.* 17. *num.* 64. Petrus Surdus *deciſ.* 32. *num* 9. & Amadeus de Ponte *in tract. de laudemiis, quæſt.* 45. *num.* 10. & Felicianus de Solis *in tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *verſ. aduerſus autem tertium, in fine, pag. mihi* 206.

61 Nunc ſe offert ſub illis diſceptanda quæſtio, adminiſtrator concurſus, aliuſve depoſitarius, qui delegationes ſibi directas à creditore recipiens, nouiter huic cautionem, ſeu obligationem fecit pro eadem quantitate perſoluenda, an teneatur tanquam adminiſtrator, & depoſitarius, vt antea, vel potius mutata cauſa depoſiti vti ſimplex debitor?

62 Huius quæſtionis vtilitas in hoc verſatur, quoniam ſi tanquam depoſitarius tenetur; periculum mutationis monetæ, aliudve interim contingens ad ſe non pertinet, qui dominus pecuniæ non eſt, & ideo ſufficit, mutatione monetæ contingente, manifeſtare pecunias depoſitas; vt ſurſum diximus.

63 At vero ſi debitor ſimplex conſideretur, periculum ſibi imputatur tãquam debitori generis, & domino pecuniæ, ſi tempore congruo non obtulit, nec legitimè depoſuit, ad iura vulgaria.

64 Et quod depoſitarius iſte, vti ſimplex debitor de periculo teneatur, probatur: nam per illam nouam debiti cautionem, & obligationem factam creditori mutata videatur cauſa depoſiti præcedens, & tranſlata in mutuum, quo mediante pecuniæ dominium in depoſitarium tranſfunditur, ac per conſequens periculum mutationis monetæ, aliudve nociter contingens, eidem, vti debitori generis, & non ſpecici, non vero creditori nocet, quia res periculo domini perit. Pro hac veriſſima doctrina textum habemus famoſum *in l. certi condit. 9. §. depoſui apud te decem, poſtea permiſi tibi vti. Nerua, & Proculus, etiam anteaquam moneantur, condicere, quaſi mutua, tibi hæc poſſe aiunt; & eſt verum; vt & Marcello videtur, animo eum cœpit poſſidere: ergo tranſit ad eum periculum, qui mutuum rogauit, & poterit ei condici.* Proſequitur lex ſequens in hæc. *Quod ſi ab initio cum deponerem, vti tibi, (ſi velis) permiſero, creditam non eſſe, anteaquam nota ſit: quoniam debitum iuri non eſt certum, D. ſi cert. petat.* & text. *in d. §. depoſui.* Latè exornarunt Arctin. *in l. 2. num.* 3 *D. ſi cert. petat.* & ibi Bartol. Fulgoſ. Iaſ. *num.* 6 Ripa *num* 10. Purpuratus *num.* 40. Curtius Iun. *num.* 14. Carroccias *num.* 13. Petrus Gregor. *ſintagmat. iur. lib.* 23. *cap.* 3. *num.* 10. Conanus *lib.* 7. *comment. cap.* 4. *num.* 3. Mantica *de contract. lib. lib.* 10. *tit.* 2 *num.* 19. Rodriguez *de redditibus, lib.* 3. *quæſt.* 10. *num.* 22. Amator Rodriguez *de priuileg. credit. art* 6. *numer.* 42. Pichardus *in §.* 1. *numer.* 79. *&* 80. *inſtitut. quib. mod. recontrah. obligat.* Fontanella *de pactis, nuptial. clauſul.* 5. *gloſſ.* 8. *p.* 7. *num.* 9. *cum multis ſequentibus, &*

ex num. 17. Morla *in emporio tit.* 8. *num.* 29. Caſtillo *controuerſ. lib.* 3. *cap.* 16. *ex num.* 27. *cum ſeqq.* Peregrinus *deciſ.* 58. qui omnes *ex d. §. depoſui* tenent, quod ſi paulo poſt depoſiti contractum de mutuo conuenant partes, depoſitum alteratur, & in mutuum transfertur; ergo depoſitarius per nouam obligationem ſimplex debitor conſtituitur, & in ſe pecuniæ ſuſcipit periculum.

65 Hinc quando cauſa vnius contractus transfunditur, & mutatur in aliam cauſam, prior nouatur, & extinguitur primus contractus, & remanet ſecundus, nam ſi debitum ex cauſa mutui conuertatur in cauſam depoſiti, (vel è contra,) vel in pretium emptionis, vel in cauſam ſocietatis; primus contractus eſt reſolutus, vt per rationes, & fundamenta probat Antonin. Amat. *lib.* 1. *variar. reſolut.* 50. *ex num.* 4. *cum ſeqq.* Molina *de contract. diſput.* 559. *num.* 12. 13. *&* 18. Vbi loquitur, quando de mutuo 66 fit contractus cenſualis, Bald. *conſil.* 291. *lib.* 3. Lanarius *conſil.* 23. *per totum.* Vbi quando de cambio emitur redditus Gabriel *conſil.* 81. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 1. Vbi quando mutuum conuertitur in cauſam ſocie- 67 tatis, & *conſil.* 170. *numer.* 3. *lib.* 2. Ioann. Faber *in §. præterea num* 3 *inſtitut. quib. mod. tollit. obligat.* vbi quando de debito fit emptio vini, Medici *de compenſation. quæſt.* 8. *in fin.* Surdus *de alimentis, tit.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 37. *&* *tit.* 3. *quæſt.* 1. *num* 70. *& in conſil.* 145. *numer.* 14. *&* 25. Antonius Gabr. *de nouation. concluſ.* 1. *num.* 63. *&* 71. Roncheegail. *in l.* 2. *num.* 19. *de duobus reis.* Cagnolus *in l. ſingularia, num.* 115. *& ſeq.* Decius *conſ.* 28 *D. ſi cert. petat.* Milanenſ. *deciſ.* 9. *num.* 110. *lib.* 2. Vbi quando pro dote fit annuus redditus, & cenſus creatur, vt 68 non poſſit amplius agi ad dotem, *deciſ.* 13. *num.* 22. *lib.* 1. Maſtrillus *deciſ.* 40. *num.* 1. Menochius *conſil.* 907. *num.* 26. *&* 27. Gregor. Lopez *in l.* 15. *tit.* 14. *p.* 5. *verbo por manera.* Gutierrez *de iuram. confirmat.* 1. *p. cap.* 63. *num.* 8. Canallos *commun. contra communem, quæſt.* 54. *num.* 1. *&* *quæſt.* 55. *numer.* 13. *&* 14. Socin. *deciſ.* 133. *num.* 12. 2. *num.* 2. Cæſar Barzius *deciſ.* 20. *num.* 3. Ponte *conſil.* 131. *num.* 134. *&* *num.* 134. *lib.* 2. Robles *ad ordinationes Gallican. tit. de liter. obligat. quæſt.* 1. *gloſſ.* 9. *n.* 21. Valenzuela *con-* 69 *ſil.* 100. *num.* 21. *&* 22. *tom.* 2. dicens, quod contracta prima in alio contractu tranſfuſo, prior non conſiderantur amplius, per *l. ſingularia*, vbi Bartol. & omnes, *D. ſi cert. petat.* Cæſar Maneric. *in tractat. de contractib. libellatis, quæſt.* 35. *num* 31. *& ſeqq.* Idem affirmat Gratianus *diſceptat. forenſ. cap.* 41. *num.* 6. *tom.* 1. optime Petrus Surdus *de alimentis, tit.* 9. *quæſt.* 21. *ex num.* 13. *cum ſeqq* vbi, quod tunc non attenditur natura, nec qualitas contractus tranſfuſi, nec amplius inſpicimus qualitatem primi contractus, ſed ſecundi in omnibus obſeruamus, ex Bartol. *in d. §. depoſui, numer.* 20. *&* 21. Iaſon, & Cagnolus.

Creditor igitur in noſtro caſu, qui tradens dele- 70 gationes, hoc eſt, *literam cenſus*, depoſitario, ſeu adminiſtratori recipit ab eo nouam cautionem, & obligationem ſoluendi eandem quantitatem, nulla alia intentione fecisſe videtur, quam animo nouandi priorem cauſam depoſiti, & in eam aliam tranſfundendi, conſtituendo eum debitorem, cauſa depoſiti alterata.

Deſuper, quia quando aliquid additur, vel detrahitur priori obligationi, aut depoſitioni fit in 71 qualitate, ſiue in tempore, & in modo, fundamentum tamen prioris obligationis tangitur, & nouata obligatio, & nouata diſpoſitio eſt, primam non de-

extincta. Latè Decianus *in cap. de cauſis num.2. de offic. delegat.* Caſſiodorus *deciſ.33. num.1.* Verallus *deciſ.16.num.4. & deciſ.17. num.2.p.2.* Ruinus *conſil.38. num.10.volum.1* Hyronym. Gonzalez *in regul. Cancell. gloſſ.9. ex num.8. cum multis ſequentibus.* Menochius *conſil.160. num.49.* quamplurimos refert Giarba *in conſil.65. num.32. in fin.& num.33.*

73 diſtinguentes inter mutationem circa ſubſtantialia contractus, & diſpoſitionis, & inter accidentalia, de qua diſtinctione poſt alios optimè Tiberius Decianus *conſil.11. ex num.27. cum ſequentibus, & ex num.32.* Sardus *deciſ.70. num 3. & num.15.* necnon Petrus Barboſa *in l.1. art.1. num.102. & num. 132. cum ſequentib.* vbi benè, & explicitè loquitur, *D. de iudiciis.* Idem Sardus *conſil.243. num.19. & conſil. 217. ex num.23.* per §. *præterea inſtitut. de inutilib. ſtipulat. l.1. §. ſi quis ſimpliciter*, vbi Doctores, *D. de verbor. obligat. l. ius ciuile*, *D. de iuſt. & iur. l. denunciatio, §. quid tamen, D.de adulter. cap. licet, & ibi omnes, de offic. ordinarij.* Secus ſi primus actus ſolum mutetur in accidentibus,

74 non tangentibus ſubſtantiam ipſius, quia tunc idem actus dicitur continuatus, & probant prælegati Doctores, ac plures per Gratianum *tom.4. diſceptat. 718. ex num.17. & 18.* Valenzuel. *conſil.160. ex num 66. cum ſeqq.* & idem Gratianum *ex num.4. & ſeqq. tom.3. cap.599. ex num.34.* Valenzuel. *conſil.160. ex num.66. & ſequentibus.* Sed in noſtro caſu per nouam cautionem, & obligationem factam ab adminiſtratore, ſeu depoſitario in fauorem creditoris, prorſus mutatur ſubſtantia depoſiti, cum conuertatur in mutuum, ex iam dictis; ergo nouata intelligitur depoſiti obligatio, ita vt depoſitarius amplius non teneatur ex ea, ſed ex nouante tanquam ſimplex debitor, in quem periculum quodlibet rei, & pecuniæ ſimul tranſfertur.

75 Iis tamen minimè refragantibus in quæſtione propoſita diſtinctè procedendum erit, nam ſi ſecunda obligatio fit animo nouandi priorem, prout contingit, quando cauſa vnius contractus per partium conuentionem transfunditur in aliam, putà quando de depoſito fit mutuum, & de aliis exemplis ſupra poſitis; tunc ſecurè procedunt ea omnia quæ hactenus ſcripta ſunt, *ex num.16. cum ſequentibus, per textum capitalem in d. leg. certi conditio §. depoſui, l. ſingularia, ff. ſi cert. petat. & leg. ſi manu ſaia, D. de contrahenda empt.* Vt tunc periculum

76 pecuniæ, ſiue mutationis monetæ; ſiue aliud quodlibet, quomodolibet contingens cedat in damnum depoſitarij mutuo recipientis depoſitam, cum de cætero in eum dominium pecuniæ ſit tranſlatum, & generis fiat debitor, cum genus perire non poſſit, vt latius ſuperius diximus.

77 Aut enim non animo nouandi priorem contractum, & obligationem, ſecunda fiat conuentio, & promiſſio inter contrahentes, qui animus nouandi in dubio non præſumitur, niſi expreſsè dictum fuerit per contrahentes, vt per text. *in l. fin. Cod. de nouationibus, & l.15. titul.4. part.5.* & ex his

78 quæ abundè diximus *ſuprà hac 3. part. cap.2. ex num.45. verſic. hinc nec decipiaris*, &c. Et tunc non videntur partes recedere à priori contractu, nec cauſam antiquam mutare, aut infringere, ſed tantum eandem noua cautione, & noua obligatione confirmare, addendo obligationem obligationi, vt probatur *in l. aliam 29. de nouationibus.* In hæc. *Aliam cauſam eſſe nouationis voluntariæ, aliam iudicio accepti, multa exempla oſtendunt, perit enim priuilegium dotis, & tutelæ, & ſi poſt diuortium dos in ſtipulationem deducatur, vel poſt pubertatem tutelæ actio nouetur, ſi id ſpecialiter actum eſt*, text. etiam *in l. id quod, ff. de conſtitut. pecuniæ.* Hanc diſtinctionem ampliſſimè comprobauimus in noſtris Commentariis, *de Regia protect 3.part. cap.1. per totum.* Vbi multa reperies conducibilia, quibus adde, quod nouatio non inducitur, quando promiſſio non fit ex diuerſa cauſa, ſed ex eadem niſi expreſsè dicatur Anton. Grab. *de nouation. concluſ.1. num.24. 25. & 69.* Rota Genuenſ. *deciſion.2.* Paul. Caſtrenſ. *in l. quibus idem.* Vbi Alexand. *colum.1. verſic. prædictis etiam adde.* Iaſon *colum.2. in 2. limitat. ff. de verbor. obligat.* Caualcan. *deciſ.20. ſub num.7. lib.1.* Anton. Amat. *variar. reſol. tom.2. reſol.57. num.16.* qui *num.17.* idem dicit, quando ſecunda obligatio illud idem, quod prima continet, ex Menoch. *lib.3. præſumpt.134. num.10.* Sed *conſil.385.n.19.*

At in noſtro caſu cauſa depoſiti præcedens non 79
transfunditur in cauſam mutui, nec id actum fuit inter contrahentes, ſed id quod ex cauſa depoſiti debebat depoſitarius, ſed ſoluturum promiſit, ac ſe debitorem conſtituit, ac denuò recognoſcit addendo obligationem obligationi ad maiorem cautelam, & firmitatem, ſeu ſecuritatem prioris, quo caſu non inducitur nouatio per acceſſionem cautionis, tenet Bald. *conſil. 266. in principio, & conſil. 318. num.3. & 4. volum.1.* Syluanus *conſil.14. num.11. & n.12.* niſi expreſsè de nouatione actum ſit, Gaill. *lib.1. obſeruat.30. num.6.* Malcardus *concl.4. n.14.* 80
& ſequentibus. Menoch. *de præſumptionibus, lib.3. præſumpt.134. numer.12. & ſequentibus.* & quod quando noua obligatio ſolùm continet cautionem primæ; non inducatur nouatio. Docet Bartol. *in l. Titius, de fideiuſſor.* poſt quem Angel. Imol. Socin. Caſtrenſ. Alexand. & plures alios exornat Petrus Surdus *conſil.385.n.14.* Mantica *de contractib.l.b.17. tit.2. num.15.*

Quiquidem Surdus *num.16.* addit, quod non fit 81
nouatio ex eo quod poſtea conuentum eſt pro executione prioris contractus, vel pro eius complemento, vel perfectione ex Bartol. *in l. ſingularia, num.10. verſic. quandoque præcedat*, vbi Alexand. Iaſon, Decius, Purpurat. Belognet. & Curtius Iun. *D. ſi cert. petat.* Menoch. *de præſumpt 134. num.26. &* 82
ſeqq. Cumet. *conſil.436. num.7.* dicente, non dici nouum actum, illum qui fit pro executione antiqui, & *in conſil.666. num 5.* Cephal. *conſil.351. num.23. & ſequenti.* Decianus *conſil.11.n.51.* plurimos alios refert Anton. Amat. *variar. reſolut. tom.2. reſolut.57. num.18 & ſeqq.*

Deinde quia ſi ſecunda cautio, & obligatio fa- 83
ctæ per depoſitarium, ſeu adminiſtratorem, recte cum patiatur eam priuare ex cauſa depoſiti, atque id, o numquam inducetur nouatio, niſi id fuerit expreſsè dictum Bal. *vel ſimal. in principio. Cod. de nouationib.* Decius *in conſil. 463. num.4.* Alexand. *conſ.193. num 3. volum.6.* Cagnol. *in leg. ſingularia, num.120. D ſi cert. petat.* Bertolius *conſil.205. num.13. volum.2.* Malcardus *d. concluſ.4. num. 23.* Menoch. *de præſumpt. 134. num.30.* Decianus *conſil. 11. numer 63.* Ruinaldi. *conſil.738. num.24. & conſil.779. num 20.* at ſi adinuicem compatiantur, nullo modo nouatio inducitur, vt & ipſi Doctores probant, & innumerabiles alij conducti per Gratianum *diſceptation. tom.4. cap.418. num.18. & 18.* vtpote eo enim obligatio tendit ad eundem finem, ſoluendi ſcilicet illud idem quod ex depoſito debebatur, ac virtute

debi-

delegationis à iudice obtentæ soluere depositarius tenebatur.

84 Vnde consequens est, vt si secunda obligatio tantumdem, vel etiam plus contineat quam præcedens habens aliquod priuilegium, vel executionem paratam; non debeat intelligi nouatio, nisi exprimatur. Abundè prosequitur comprobans, ex *l.4. §. si ex conuentione, ff. de re iudicata, & l. minor. 25. ann. cui fidei commissum, ff. de minoribus, cum verisimile non sit creditorem voluisse ab ea recedere.* Mantica

85 *de contractibus, lib. 17. tit. 1. ex n. 17. vsque ad n 21.* allego text. optimum *in l. 2. ff. de priuileg. creditor. in l quid quod, ff de donationib.* vbi si quis donauit, & postea se solututum constituit, non insolidum, prout in constituta pecunia, sed in quantum facere poterit, dumtaxat tenetur prout in primordiali contractu donationis, ex quo donans amplius non conuenitur; & assignat text. ipse rationem ibi, causam enim, & originem constitutæ pecuniæ, non iudicij potestatem prævalere placuit, text. etiam *in l. quod*

86 *si maritus, ff. de constituta pecunia*, vbi maritus debitor dotis si constituat se eandem soluturum, tenebitur, non prout in actione constituta pecunia insolidum, sed dumtaxat, in quantum facere potest, prout in actione de dote exornat latissimè Castillo *controuers. tom. 6. cap. 155. ex num. 1.* plurimos refert Surdus *cons. 34. num. 34. & 35. lib. 1.* & altiùs Gra-

87 tian. *tom. 4. cap. 758. ex num. 14 cum seqq.* quia tunc posterior promissio eiusdem quantitatis potius dicitur prioris accumulatiuè nouatio quam extinctiua, quamplurimos Doctores in id allegat Gratianus *discept tom. 2. cap. 109. ex n 9 cum seqq.* vbi etiam quod hæc secunda promissio, & stipulatio fit tantum ad maiorem cautelam, & securitatem prioris

88 obligationis, in quo non cadit nouatio, vbi expendens ad finis habet priuilegium anterioritatis inter cæteros creditores à iure, sibi insuper à debitore promissa fuêre funeris impensa; an amittat priuilegium. Respondet Consultus in fine, ibi, quare si in stipulatum funeris impensa deducta sit, dicendum est locum esse priuilegio, si modo quis non abiiciendi priuilegij causa stipulatus est. Similia sunt iura expressa, *in l. aliam, ff. de nouationibus*, quæ loquitur de priuilegio dotis, & actionis tutelæ, non amittendo in stipulationem deductis animo nouandi non interueniente, text. etiam optimus *in l. 4. § si ex conuentione, ff. de re iudicata*, loquens de priuilegio executionis ex re iudicata postmodum in pactum deducto, vt non innouetur, nisi expressè inter partes agatur.

89 Hinc fit quod quando duæ obligationes fiunt pro eodem debito, non inducitur nouatio prioris, cum fiat secunda ad maiorem firmitatem, & ad prioris executionem nisi de nouanda prima expressè inter partes agatur, latissimè post plurimos Doctores sequitur Antonin. Amat. *variar. resolut. lib. 2. resolut. 57. ex num. 16. cum seqq.* & nos in nostris commentariis de supplicatione, *ad sanctiss. 1. part. cap. 10. §. vnic. à num. 74.*

90 Quemadmodum etiam quando præcedit contractus perfectus, cui licet adijciatur conuentio, quæ potest cadere in nouum contractum, tamen attenditur primus, ita vt magis inducatur informatio prioris, quàm nouus contractus. Eleganter Salicet. *in l. 1. §. si seruauero, in princip. ff. depositi*, quod etiam volo: Bald *in rubric. C. eodem, tit. n 7. q 7.* sequitur Gratian. *tom. 2. discept. 273. n. 34.* Castillo *controuers. tom 2. cap. 155. sub n. 6. ante fin.*

91 Nam promissio accedens obligationi eam non alterat, nec eius naturam immutat, vel per *l. qui mutuum, ff. mandati*, probat Gratianus *discept. 33.* 92 *num. 28. 29. & num. sequenti.* Si etenim fiunt plures promissiones eiusdem summæ pro eadem causa non inducitur prioris obligationis nouatio, nisi expressè dicatur, vt contra gloss. *fin. C. de nouation.* tenent Paulus de Castro *in l. qui bis idem*, vbi etiam Alexand. *colum. 1. vers prædictis etiam adde*, & *ibi* Iason *colum. 2. in 2. limit. ff de verbor. obligat.* Anton. Gabr. *commun. conclus. tit de nouationibus, conclus. 1.* 93 *num. 69 lib. 3.* ceusirmatur; nam si hæres promittat soluere legata, & credita, ad id idem, & eodem modo, quo antea obligatus manet, id est cum beneficio inuentarij, hæc namque promissio fit per modum recognitionis; latissimè Gratianus *discept. 28. ex num. 28. & seqq.* vbi quod per hanc promissionem non inducitur nouatio, optimè Mantica *de contractibus, tit 7. ex num. 8. 13. 17. & 19. cum seqq. & ex num. 13 lib. 5.* Anton. Amat. *resol. 21. num. 4 & n. 10* Gratian. *tom. 4. discept. 718. ex num. 17. tom. 3. cap. 509. ex num. 9. cum seqq.*

Et in istis terminis, quando præcessit depositum, 94 & nouus inter partes contractus superuenit, pro illius maiori securitate, aut cautione, in quo nihil actum fuit de depositi nouando, vt depositi causa maneat illæsa; plurimas doctrinas, & fundamenta congessit Petrus Surdus *in d. consil. 385. per totum, tom. 3.* qui *ex num. 7. & seqq* quod allegans nouationem probare tenetur, quia non præsumitur ex 95 Alexand. *consil 13. in princip volum. 2.* Decio *consil. 97. num. 5.* plures per Mascard. *d. conclus. 1111. in princip.* Menoch *lib 3. d. præsumpt. 134. in principio.* Socinus iun. *consil 141. num. 18.* Decianus *consil 11. num. 34. & seqq. volum. 1.* Et in similibus, imò 96 & fortioribus terminis, vt non noceatur priori naturæ, & actio depositi, sed semper eius origo sit attendenda iuxta mentem contrahentium, multa videnda erunt, per Castellum *quæst. ian. controuers. tom. 3. cap. 16. ex num. 45. & seqq.* & Capycium *& ex n. 65. & 64. cum seqq.*

Et *num. 8 & 9.* ipse Surdus, quod cum hodie mi- 97 nimè inducatur nouatio, nisi expressè dicatur, ex *d. l. si ex de nouation.* quando propterea fuisset in dubio, semper iudicandum est nouationem non fuisse inductam, ex Alciato *consil. 119. in fin* & ex Bart. *in l. penult. D. de præter. stipulat.* dicente, proclniores esse debere ad negandam, quam ad inducendam nouationem. Idem firmant Abbas *consil. 2. num. 10. volum. 1.* Mascard. vbi proximè *num. 1. in fine*; quia pluralitas contractuum non præsumitur, vt ex Baldo *in l. fin. in fine, C. de rebus credit.* Iason *in l. eum, qui §. in popularibus, num. 18. D. de iureiur.* Cravetta *consil. 112. num. 4.* Surdus *ibi, num. 10. & in consil. 16. num. 9.* & in proposito nostro latè videndus Decianus *d. cons. 11. num. 34. & seqq.*

Multa etiam in proposito videnda erunt per De- 98 cianum *ibid. per totum, consil. 11.* qui *num. 34.* quod in dubio non præsumitur velle aliquid de nouo inducere, sed potius confirmare, & quod pluralitas 99 actuum in dubio non præsumitur, ex *l. in item, & l. scire debemus, D de verbor. obligat. & n. 3.* quod non præsumitur pluritas contractuum, etiam ex pluralitate instrumentorum, si constat, quod essentialia, & substantialia sint eadem, quando si quidem concordant in substantialibus, eadem præsumantur, & continuata, non dirersa, quod per plura latè comprobat, & *num. 25. cum seqq.*

Hinc fit, quod quando quis bis idem promittens 1 semel tantum tenetur, *l. qui bis idem, 18. D. de ver-*

bor. obligat. l. deri, D. eodem tit. atque ideo ex primo agendum erit, non ex secundo, vt ex Bart. Bald. Castrens. & Alexand. *in d. l. quibus*, idem tenet Petrus Surdus *in consil. 117. num. 23. tom. 2.* quam doctrinam declarat; nam si secundus contractus plus contineat, quàm primus, & quod additum est contineat, & tangat substantiam, & naturam contractus, & tunc dicitur nouus contractus, nisi partes aliter disponant, & tunc agitur ex nouo contractu, primo extincto, & sublato; at si additio concernat tantum qualitates, & extrinseca contractus, tunc agitur ex primo, non ex secundo contractu, verum pro eo quod est additum datur exceptio, per textum *in l. pacta conuenta.* vbi glos. Bart. & omnes præcipuè Bald. qui eam legit post. *l. iuris gentium*, §. *adeò*, *D. de pact.* & pulchrè Bart. *in d.* §. *adeò*, vbi Bald. Angel. Castrens. Iason, & alij optimè declarant.

101

103 Atque ex dicis in facti contingentia declarauit Senatus noster Vallisoletanus, fuse, atque iterum deposuimus, quæ delegationes, hoc est, *debitor iubens*, obligatus per creditorem simpliciter promisit soluere, non teneri de periculo monetæ, cum mutata, aut alterata non fuerit per hoc causa depositi, nec factus fuerit debitor generis, nec nouata fuit prior obligatio, sed potius secunda ad corroborationem, & firmitatem prioris emanata.

102

104 Sed an & quando qualitates, & priuilegia contractus nouati influant, & trahant in contractum nouatum, diffusè egimus in nostris commentariis, *de Regia prælect. 2. part. 2. per totam* quæ omnino declarat per elegantem distinctionem Petri Surdi *consil. 43. ex num. 37.* quam subtiliter distinguit, & vide *num. 10.*

105 Et pro complemento huius capitis, quantum attinet ad periculum administratoris, illud erit aduertendum, quod in extendendis administrationis reddendis non tantum administratori curæ sit partitæ, & nomina debitorum, quæ ipse non exegit, & sunt penes debitores, seu colonos administrationis, quæque ipse tradit, & consignet in libris, ne forte ista negligentia, & culpa eius fiant inexigibilia, eo quod facilè fieri potest debitores non soluendo, quia tunc ipse administrator tenetur nomina ipsa non exacta, text. capitalis, *in l. 2. Cod. in quib. caus. tut.* sequitur Alexand. *consil. 104. lib. 4.* Socin. *cons. 2. lib. 1. & cons. 122. & 123. col. 2.* Monter. *de vsur. cap. 39. num. 35.* Idem etiam profitetur Escobar *de ratiociniis cap. 19. a num. 21. cum seq.* Et eadem text. *in l. tutor cum filium*, & *ibi* Bart. *in fine*, & *in l. si seruus plures*, 2. §. *si quis ab hostibus*, *ff. de furtis.* Videatur Rodrig. *de ratiocinio administ. 3. part. c. ex n. 61. & seq.*

106

107 Quæ quidem procedunt, quando de culpa debitorum, vel debitoris, qui non exactus fuit, probatur quod eo tempore, quo ingressus fuit administrationem, debitores fuerunt ingressus fuit administrationem, debitores fuerunt idonei erant, & debita exigibilia, alias enim si per actores non fuerit probatum hæc nomina non fuisse in periculo administratoris, nec ei erit tenutus de illis fidem facere non exacta, vt tenent Imola *consil. 75.* quem refert sequitur Decianus *consil. 85. sub n. 2. lib. 2.* Gutier. *de tutelis, 3 part. ca. 1. sub n. 98.* Marines de Iulian. *consil. 15. num. 38. & 39.* inter duos Cons. Sicula; dicens debere probari debita tempore administrationis susceptæ illa exigibilia, quia interim culpa administratoris non præsumitur, sequitur eiusdem *addit. ibid. num. 38.* adhibendum esse appetitam diligentiæ factæ per administratorem in exigendo, vt prorsus inculpabilis reddatur.

CAPVT XII.

Emptor sub hasta bonorum concursus sub conditione recognoscendi (loco pretij) census super eis impositos; an satisfaciat, si recognouerit, dum possederit, ita vt à se facta postmodum hypothecæ dimissione, prorsus à recognoscendi obligatione liberetur.

SVMMARIVM.

Bona concursus subhastantur sub conditione recognoscendi census creditoribus consentientibus. n. 1.

Emptor an satisfaciat obligationi recognoscendi census; si cognoscat non absolutè, sed dum rem possederit dumtaxat ex n. 2. & seqq.

Obligatio respiciens nudum factum per factum satisfit. n. 3. & n. 4.

Promittentem vxorem renunciaturam legitimæ Patris, satisfacit, si de facto renunciet, licet ex alio capite renunciatio sit inefficax, qui dixerunt. num. 5. & 6.

Ius semel extinctum, iterum non reuiuiscit. n. 7.

Factum legitimè retractari non debet licèt casus postea eueniat, a quo non potuit inchoari n. 8.

Emptorem sub hasta cum conditione recognoscendi loco pretij census, non satisfacere recognoscendo temporaliter dum possederit remanentias esse extenditur. ex num. 9.

Recognitio promissa in subhastatione, & ex animo, vt debitor perpetuo manet securus a creditoribus censualistis. n. 10.

Contrahentes respectum habentes ad effectum non sortitum non faciunt eundem factum. n. 11.

Promissio interpretanda est iuxta finem, ad quem fuit principaliter ordinata. n. 12.

L. in omnibus, 52. ff. de verbor. obligat. ponderatur. ibid.

Promittens vinarem ratificaturum, non satisfacit per ratificationem factam a minore, decreto indicis cassato. num. 13.

Promittens vxorem rem ratificaturam, non satisfacit, si ratificet de consensu viri, aut licentia iudicis. num. 14.

Is qui conditionem promittens non facit quemadmodum teneatur de dolo ex conventione. n. 15.

Manifestum promittere, nondum ante professionem rem alienam in aliquem tantum, interim per reuocationem validam & legitimam. num. 16.

Obligatio ad rem alienum de iure Hispano non liberatur per non interesse. n. 17.

Promittens se recognituram censos super re empta impositos, dum possessor, non alienum præstitit. num. 18.

In causa obscura interpretatio promittentis, per quam commissio non videatur deceptiua. n. 19.

Venditor, ex præsso solutus creditori, si pretium ei restituatur, quod euinci possit, non liberatur debitor. num. 20.

L. si mandato Titio, §. creditori, ff. mandati, l. si pignore, §. si, ff. de pignor. actio. & l. si vxor, &

§ *Latius,*

§. Latinus, ff. de exceptione rei iud. ponderantur. ibid.

Conditio si rationem administrationis reddiderit, intelligitur cum effectu reliqua soluendo. n. 21.

L. quamuis. ff. de conditio, & demonstrat. exornatur ibid. & n. 22.

Recognitionem promittens emptor in subhastatione perpetuò tenetur. n. 23.

Promittens loco pretij recognoscere, habetur, ac si ipse à principe censum creauerit, & pretium eius recepisset. n. 24.

Emptor loco pretij promittens recognitionem census, suscepit in se obligationem in futurum. n 25.

Et tenetur ad annuos reditus futuros, verum, & ad præteritos à debitore non solutos. n. 26. & n. 27.

Recognitionem simpliciter promittens cogitur, vt absolutè, & non temporaliter recognoscat. numero 28.

Qui purè facere aliquid fuit obligatus, non satisfacit faciendo sub conditione aut qualitate. num. 29. & num. 30.

Recognitio temporanea facta creditoribus ab emptore absolutè ad eam obligato, nec dimissio rei postea facta, nihil nocet debitori. n. 31.

Venditori in re tradita nullum ius remansit, sed solum actionem personalem ad pretium. n. 32.

In subhastatione post pretij oblationem pœnitentia non est locus. n. 33.

Emptoris hypotheca recognitio est temporalis, quando emit priuatim à debitore, secus quando loco pretij, in subhastatione recognitionem promisit, quæ est perpetua, ad dimissionem non admittitur emptor. n. 34. remissiue, & n. 31.

Emptor qui in subhastatione loco pretij promisit recognitionem census, & temporaliter recognouit creditores, quibus pro tempore dimisit rem emptam in suo debitore, ad huius instantiam fuit condemnatus in perpetuum census persoluere, & indemnem reddere debitorem. n. 36.

Recognitio in subhastatione promissa loco pretij perpetuam securitatem debitoris respicit. n. 37.

Qui aliter recognouit, quam fuit obligatus, nihil fecisse intelligitur. n. 38.

Promittens alium ratificaturum contractum non satisfacit per nudam ratificationem deficiente quolibet requisito ad eius validitatem. num. 39. & num. 43.

Recognitio absolutè promissa si temporaliter fiat, legitimè facta non dicetur n. 40. & n. 41.

Recognitio census loco pretij promissa, & legitimè facta non admittit in posterum dimissionem rei ex actu voluntario emptoris. n. 42.

1 BONA concursus posse creditoribus tacitè, aut expressè consentientibus addici plus licitanti sub conditione, vt loco pretij à se promissi, & oblati recognoscat census, & credita, quibus bona ipsa affecta sunt, & hypothecata, abundè probauimus suprà, hac 3. *part. cap. 2. per totum*, vbi multa singularissima in proposito videnda erunt.

2 Nunc quærimus, an iste emptor, cui sub conditione, & obligatione tradita fuerunt bona subhastata satisfaciet conditioni, & obligationi recognoscendi, si recognitionem hanc creditoribus fecerit limitatè, & contemporaneè, nempe dum bona sibi sic addita possidet; itavt pro tempore facta dimissione creditoribus liber remaneat ab obligatione soluendi imposterum annuos illos reditus, vel an per debitorem communem cogi poterit iterum, & absolutè recognoscere.

3 Et pro parte emptoris, vt sufficiat quomodolibet recognoscere, probatur primò: quoniam hæc obligatio respicit solum, & nudum factum recognoscendi; ergo si de facto recognouit, amplius non tenetur, sed sufficit, vt suæ promissioni, & obligationi satisfaciat, recognitionem facere censuum creditoribus, non etiam vt semper sit adstrictus, nec certam, & securam facere recognitionem, per textum, *in l. si rem tradi stipulamur, non intelligimur proprietatem eius dare stipulatori, sed tantum tradi, 28. D. de verb. obligat.* Concordat. *l. datio, §. 1. D. de action. empt. l. si ita. §. fin. D. de contrahenda emptione.*

4 Secundò, quia licèt se obliget promittendo, alium tertium ratificaturum venditionem à se factam, sufficit de facto adimplere, etiamsi illa ratificatio facta à tertio ex alio iuris defectu effectum non habeat; nam præstando instrumentum Authenticum ratificationis factum ab eo, sufficit, etiamsi illa ratificatio ex alio capite, & extrinseca solemnitate effectum non habet; nec indemnis ex ea reddatur stipulator, cui ratificatio promissa fuit, sed promittens liberatur, cum impleta videatur promissio, pro quo facit plenum Consilium Rolandi à Valle 8. *per totum*, 4. *tom.* vbi concludit, per simplicem renunciationem factam ab vxore de bonis paternis, & 5
maternis liberatum fuisse virum, qui promiserat se curaturum, & facturum cum effectu, quod vxor renunciaret bonis paternis, & maternis; quamuis compertum fuerit, renunciationem iniustam esse, ex quo non interuenerat consensus patris, & matris, de quorum hæreditate agebatur, secundum notata per Alexand. *in l. stipulatio hoc modo concepto de verbor. obligat.* cum multis apud eundem Rolandum *in princip d. consil. 81.* accedit quod determinat Capiccius *decis 93. num. 6. & seqq.* dicens, eum, 6
qui promisit, quod vniuersitas, cum effectu ratificabit, non teneri ad interesse, si vniuersitas legitimè congregata ratificaut, licèt ratificatio esset nulla propter defectum decreti, sequitur Grammat. *in decis. 102. n. 99.* vbi ideo concludit, liberatum esse virum, qui promiserat vxorem renunciaturam, si vxor renuncier, licèt postea ex alia causa contrauenial, putà quia renunciatio per metum facta sit, cum iam factum à se promissum adimpleuerit Ergo idem dicendum erit in emptore loco pretij promittente se recognoscere census impositos super re hypothecata creditoribus, si istis quomodolibet recognoscat, cùm ad factum nudum recognoscendi adstrictus tantum videatur.

7 Tertiò, quia licèt recognouerit non absolutè, sed temporaliter, & conditionaliter, dum rem emptam in subhastatione possidebit. Recognitio legitima iam præcessit, ex qua, vt diximus, iam suæ obligationi, & promissioni recognoscendi satisfecit; ergo licèt postmodum dimittat bona creditoribus, quibus recognitionem contemporaneam fecit, & per eam dimissionem resoluatur, & ad nihilum reddatur recognitio præcedens; non poterit proinde reuiuiscere obligatio sua recognoscendi iam extincta, quia ius semel extinctum, iterum non reuiuiscit, ex iuribus vulgatis, nec vlterius cogi potest à debitore, vt recognoscat, aut in recognitione perseueret, & persistat. Et quia factum legitimè rectractari non debet, licèt casus postea euenerit, à quo non potuit inchoari, provt ex plurimis, iuribus, & Doctoribus comprobauimus suprà *cap. 4. per totum.*

Ergo

Ergo prætias liberabitur emptor à sua obligatione recognoscendi tam respectu debitoris principalis, in cuius favorem promissa fuit recognitio, et ad eius indemnitatem; quàm respectu creditorum, cui rem emptam in subhastatione tibi hypothecariam dimisit, qui emptorem extra formam recognitionis cum ipsis fecisse, & contractæ obligationi non habent, nec amplius contra eum prætendere possunt: cum obligatio sit stricti iuris, ex *l. quidquid adstringendæ, D. verbor. oblig. cum similib.*

9 Sed nihilominus iis minimè obstantibus, contractum debitæ tenendum erit in reducendo & confulendo; imò emptorem bonorum in concursu creditorum, cui bona addicta fuêre, & tradita sub hac conditione à se empta ac licitata, vt loco certi prætij à se promissi teneatur recognoscere census super re impositos; & debitorem communem, vt semper teneatur recognoscere absolutè, & perpetuò reditus futuros persolvere, quousque à se redimantur, & non satisfaciat suæ promissioni; & obligationi recognoscendo temporaliter & conditionaliter, donec possideat bona empta; pluribus probatur mediis.

10 Primò, quoniam in hac recognoscendi census promissione & obligatione, partes, & index non respexerunt ad nudam recognitionis factum, nec eorum interesse percipi debet, sed ad effectum omnino, vt debitor semper remaneat indemnis, prout manifestè hæc intentio colligitur ex tota lite creditorum, & venditione bonorum, ad eorum finem, & non alias, & interitione moræ, & facta, quæ cessabit solummodo ex parte, & debitor liberetur, ac in perpetuum à molestia non inquietetur; atque ideo cum bona debitoris subhastata fuerint, & licitatori seu emptori tradita sub hac conditione, vt apud eum remaneat perpetuò, tam merces, quàm pretium à se oblatum, in quod fabro gatur recognitio; in hanc unicè foret restringere finem recognoscendi obligationem ad nudum factum, & ad quam libet recognitionem inutilem, & inefficacem, & non perpetuum referre.

11 Tum ex doctrina Bartoli *in l. quid ergo, §. cum autem factum, D. de ijs qui notant. infam.* dicente, quod ubi partes non considerarunt nudum factum, sed respectum habuerunt ad effectum, et non fuerit finis ex se ipso, sed recedere ab eo, quod ad validum fit, & quod ab effectum a partibus considerato non valeat, nisi habeat effectum finis, intentionem, & intentionem intentionis, et mutatis mutandis, idem dixit Romanus *in consil. 109. n. 2 & 3.* sequitur Petrus Surdus *in cons. 3. n. 19. cum seqq.* ubi loquens de eo qui vendidit, & promisit ratificationem habere, vt intelligatur illa ratificatio non de facto facta, sed vt dicatur effectum habere, quia non ob verisimile partes censuerunt de facto ratificandi, sed de ratificatione habenda in effectum, & perpetuam secum contrahentium, inducente, vt semper fit liber, & securus emptor, cum hic sit finis, & intentio contrahentium, nec ad aliud, aliamve intentionem ratificatio posita, &
12 promissa intelligatur, atque ideo interpretanda, & promissio secundum finem, ad quem fuit principaliter ordinata, ex *l. 1. §. non autem omne, D. de summis, l. 2. §. quod autem diximus, D. si cert. petat.* & ex Signorolo *in consil. 149. num. 6.* & probatur, *in l. in omnibus, 52. D. de verbor. oblig.* ibi, *Enim vero prætoria stipulationes legem accipiunt ex mente prætoris, qui eas proponit, denique in prætoris stipulationibus nihil immutare licet, nec addere, nec detrahere.*

13 Hinc etiam est, quod venditor promittens, minorem ratificaturum contractum venditionis, non satisfaciat suæ promissioni, & obligationi, si de facto exhibeat ratificationem per minorem factam absque decreto, & iudicis auctoritate; item de ratificatione promissa faciendâ per mulierem emptam, vt sola mulieris ratificatio de facto facta absque viri licentia, non relevet promittentem, cum ex ea non remaneat emptor securus, nec indemnis, siquidem ad hunc finem dumtaxat ordinata fuerit intentio contrahentium appetentium ratificationem, & non ad alium, atque ideo dum hic finis, & intentio cum effectu non consequatur, obligationi promittens non dicitur satisfecisse, latissimè prosequitur Petrus Surdus omnino videndus, *per totum consilium 3.* maximè *ex num. 9. & ex n. 136.* vbi innumerabilibus applicat doctrinas, nostræ valdè conducibiles.

15 Et quia qui promisit dare fideiussorem, non satisfacit obligationi dando quemlibet fideiussorem, non idoneum, cum ex eo non reddatur securus, & indemnis ille, cui promissio facta fuit, *l. si quis stipulatus, §. si quis ita stipularetur, D. de verbor. oblig.* quia ex non idoneo fideiussore non satisfit intentioni stipulantis, plurimos Doctores addueit Surdus *d. cons. 3. ex n. 35 cum seqq.*

16 Et pro hac parte facit doctrina Decij Capat. *ad consuetud. Neapolitan. super consuetudine, si quis vitatur, part. 3. § 19. num. 8. 9. & 10. pag. 326.* vbi docet quod quando monasterium promittit quibuslibet novitiis ante professionem non recipere dotem in fauorem alicuius, intelligitur de remissione ipso iure, alias valida, & in forma iuris, ita ut ipsa dos cedat ei, cui promissio remittendi facta fuit, secus in monasterium, per glossam *in l. bona fides in princip. D. de delegat. 1.* vbi Bald. eam notat. & Alexand. et alij citati à Capat; idem late prosequitur Molfesius *controversiarum tom. 1. controvers. 3. per totum.* Peregrinus *de iure fiscali lib. 6. cap. 2. n. 93.* quos refert Nevizanus *sylvæ nuptial. lib. 6. n. 21.*

17 Hæc autem locum habent, quando promissio facta fuit in favorem stipulantis, qui ex ea habet actionem, vel ius quæsitum, secus quando promissio facta fuit in favorem tertij, ex quo non habet actionem, vel ius quæsitum, vt bene resolvit Peregrinus *de iure fiscali lib. 6. cap. 2. n. 93.* Rota *decis. 106. num. 2. part. 2. recent.* Mantica *de tacitis, lib. 12. tit. 4. num. 2.* Gratianus *discept. forens. cap. 361. num. 4.* D. Pichardus *in art. Normand. art. 434. glos. 1. num. 4.* Negusantius *de pignor. 4. part. 4. membr. 4. num. 22.* Ita ergo dicendum est in proposito, quando emptor à quo promittit
18 ratificationem, recognoscere census impositos super bonis sibi venditis, non habet actionem, vel ius quæsitum, sed tantummodo per modum exceptionis, & hæc sufficiunt pro quæstionis resolutione, & hæc pauca dicta sufficiant.

19 Demùm probatur, quia in casu huius illa interpretatio promissionis non venit, ad hoc per quam alterius partis conditio esset in dubio, aut decepta, *l. 5. §. 1. Pactum est, l. 1. §. neque finium, D. de exercitoria act. etc.* Cravetta *consil. 5. num. 24. & in consil. 91. num. 11.* Mantica *de tacit. casu 199. num. 14.* Rolandus à Valle *consil. 81. num. 15. & ex num.* atque ideo in hac recognoscendi promissio intelligenda de promissione nudi facti, & sine effectu

effectu operandi, maximum sequeretur damnum debitoris, qui re sua, & pretio simul privatus remaneret, & insuper eadem creditorum suorum obligatione adstrictus, vt antea, quod inuerisimile valde est contra principalem contrahentium, & prætoris intentionem.

20 Et ex hac ratione oritur, quod quando res venditur, vt ex pretio soluatur creditor, cessat illi traditum sit pretium; non ideo statim liberatur debitor, nisi ita demum, si pretium deuentum sit ad creditorem irreuocabiliter; nam interim dum amoueri potest, & euinci; debitor manet in obligatione, ex texta, *in l. sextante, §. Latinus, D. de except. rei iud.* notat Bart. *in l. eleganter, in prima oppositione, D. de pignorat. action.* & est textus elegans, *in l. si mandato Tit. §. creditori. D. mandati. l. si pignore, §. fin. D. de pignorat. act.* plura congerit Ioan. Anton. Manguillius *in tract. de euictionibus, quæst. 45. a principio*, vbi quod interim est in suspenso liberatio debitoris, & quod debitor non liberatur per solutionem factam de facto, sed de iure, & cum effectu.

21 Comprobatur ex textu, *in l. quamus, D. de condition. & demonstrat.* vbi libertas data fuit seruo administratori sub conditione, si rationes administrationis reddat hæredi, quam postquam reddidit, petit à iudice libertatem legatam, tanquam adimpleta conditione, & respondit Consultus, ibi; *itaque cum seruo sub hac conditione libertas detur, si rationes reddiderit, non hanc solam significationem habet. si cautiones, instrumentaque omnia actus sui exhibuerit hæredi, sed etsi reliqua soluerit*; quem textum post alios altiùs exactissime exornauimus, in nostris commentariis, *de Regia, protect. 4. part. cap. 9. ex num. 140 cum multis seqq.* vbi etiam, quod 22 sententia (quæ strictissimi iuris est, & strictè obligat) quia quis condemnatus est ad reddendam rationem, intelligitur etiam, & virtualiter comprehendit non factum illud reddendi rationes, sed etiam reliqua soluere, cum hæc sit partis rationis redditionem petentis, necnon iudicis intentio, & finis.

23 Secundò, & pro debitore contra emptorem subhastantem facit, quoniam sub hac promissione recognoscendi census impositos super re empta, includitur, & virtualiter inest, ex propria recognitionis significatione, etiam aliter alio non expresso; perpetua obligatio emptoris promittentis, atque perpetua indemnitas, & securitas debitoris, & hoc ipsum inter contrahentes virtualiter actum esse intelligitur de iure, cum ad hunc finem duntaxat, & effectum tradita sit emptori res subhastata, vt loco pretij à se retenti, non exhursati, nec soluti, creditoribus recognoscere censis, & credita imposita, debeat.

24 Finis enim, substantia, & effectus recognitionis in hoc consistit, & illum sensum, & significationem habet, vt per census recognitionem is qui recognouit, aut in se acollauit (quod idem est, ex latè adductis suprà hac 3. *part. cap. 3. à principio*) ita adstrictus est, & obligatus, ac si ipse fuisset primus venditor, qui pecuniam census recepit, & dicitur principalis census debitor, ac si primordium obligationis à se ipso inchoaret, non tamen à primo census venditore; quam conclusionem ex plurimis Doctoribus, & Rotæ decisionibus probauit Ludouis. Cencius *in tract. de censibus, quæst. 73. num. 16.* & Nos suprà *d. cap. 2. ex num. 16. cum seqq. vers. & ad hos terminos reducendus erit*, &c. qui loquitur quando res census suppetita venditur in subhastatione pro satisfactione his creditoribus, & ab emptore loco pretij emitur tali hac conditione, vt loco pretij census fiat recognitionem.

In eadem etiam termini crudité loquutus fuit 25 post plurimos Doctores, Ludouis. Auend. *in tract. de censibus, cap. 99. fol. num. 10. vers. erit tamen*, in hæc. *Erit tamen recognitio expressa quoad effectum obligandi quem quam in futurum, non solum ea, quæ se recognoscendo; sed quæ facta virtualiter censetur, quando emptor rei censibus nominatim in partem pretij se obligauit cum census solutione, quia cum eo casu principaliter agatur, de suscipiendo in se futuram obligationem: verè recognouisse causam dicendum est: vt notanter post Aymon consil. 222. num. 7. & 8. tenuit Felicianus d. lib. 2. cap. 6. num. 6. & bene Petrus Surdus decis. 42. prope finem. & post Petrum Surdum, Romanum, & Affictum, & Chasseneum adnotauit Felicianus in 2. part. dict. cap. 6. vers. circa verò*, &c.

Et hoc amplius, quod hæc census in re susceptio, 26 & recognitio, non solum illam tertium recognoscentem adstringit, & obligat ad præstationes annuas in futurum, sed & ad præteritas à primo debitore non solutes; quia hæc est virtus, effectus, & efficacia recognitionis, Felicianus de Solis *d. lib. 2. cap. 6. num. 3.* ibi. *Vbi vero tertius possessor recognouit, cogi potest, vt soluat præteritas pensiones. Anchoranus consil. 386. colum. 1. Aymon Crauetta d. consil. 217. Mantuca de Affict. decis. Neapolitana 95. Follerius dict. verb. huiusmodi census super rebus num 97.*

Et eidem repetit Ludouis. de Auendan. *d. cap 99.* 27 *num. 2.* ibi: *In recognitione tamen facta, certum est, quod tenentur non solum soluere, sed & præteritas annuas præstationes soluere recognoscentes, vt qui res ipsa censuales, pro qua recognouerunt, ad veritatem sit obligata, notat Anchoranus. consil. 386. colum. 1. Affict. decisione 95. Follerius de censibus, verb. huiusmodi, num. 97. Petrus Surdus decis. 32. num. 6. & post Roseau. & alios Felicianus, &c.* Ergo ex propria significatione, vi, & effectu istius verbi, *recognouit*, omnes præfati effectus venient, quæ tacitè est annexitandem, vt obligatus ad recognoscendum teneatur solum ad nudum factum, & non ad effectus, vt in futurum semper teneatur pro indemnitate debitoris, cui promissio facta fuit, ne de cætero à suis creditoribus.

Tertiò, & pro debitore vt possit compellere em- 28 ptorem loco pretij promittentem recognoscere census impositos super re subhastata, vt purè absolutè, & efficaciter recognoscat, non conditionaliter, nec temporaliter, dum possidet rem, itaut si hoc modo recognouerit, iterum absolute recognoscere teneatur; manifestè probatur, quoniam emptor iste alio modo recognitionem fecit, quam quo obligatus erat, sua namque recognoscendi obligatio erat pura, & absoluta, nulla adiecta conditione, aut temporis restrictione, ipse verò in complementum suæ obligationis recognitionem fecit creditoribus debitoris conditionalem, & temporalem, dum possederit, & se restrictam ad talem meram voluntatem, vt duntaxat duret recognitio, quamdiu ipsi voluerit rem retinere, itaut ei sit libera facultas reuocata, quandocumque dimittere rem emptam, & euincere, atque ita hucusque recognitionem à se factam. Et propterea hic recognoscendum alias habetur, ac 29 si facta recognitio non fuerit respectu debitoris, cum pari, & absolute adhuc recognoscendum astrictus remanserit; qui contra aliquid facere potè tentatur,

&

& absolutè obligatus, si conditionaliter aut sub aliqua qualitate fecerit, nihil fecisse intelligitur, nec aliquid operatur, nec obligationi suæ satisfecit, nec ab ea soluitur. Vt per *leg. acceptam. Cod. de vsur.* notant ibi, communiter omnes, Bartol. *in l. si soluturus, De solution.* Follerius *de cenſib. verbo inſtrumento gratiæ, numer.* 25. Alexand. *conſil.* 26. *colum. fin. & conſil.* 88. *num.* 18. & 19. *volum.* 6. Boroius *conſil.* 155. *n.* 14. & 16. *volum.* 1. & *conſil.* 15. *num.* 14. & 16 *volum.* 3. Hieronym. Gabr. *conſil.* 56. *in fin. vol.* 1. Ludouiſ. *deciſ. Peruſin.* 105. *num.* 3. Rota Genuenſ. *deciſ.* 104. *num.* 15. Riminaldus Iun. *conſil.* 524. *num.* 21. Rolandus à Valle *conſil.* 63. *volum.* 1. Tepatus *lib* 2. *tit. de depoſit. col.* 4. Peregrin. *conſil.* 75. *num.* 55. *volum.* 4. Pancirolus *conſil.* 40. *num.* 24. Tuſchus *littera D. concl.* 203. *à numer.* 14. Coſta *de portione ratæ, quæſt.* 121. *num* 9. Apoſtilla ad Petrum Gregor. *de cenſibus, quæſt.* 5. *num.* 190. Aldouin. *conſil.* 35. *num.* 55. Carrocius *de depoſit. part.* 2. *queſt.* 5. *num.* 3. & per Alexand. Iaſonem, & Cruettam, Menochius *de arbitrar. caſu* 232. *n.* 32. Marius Guiba *deciſ.* 87. *num.* 1. *& ſeqq.*

30 Ergo de primo ad vltimam ſequitur, quod iſte emptor ſemper ſit cogendus per debitorem, vt recognoſcat eo modo, quo obligatus eſt, cum per recognitionem conditionalem non ſatisfecerit ſuæ puræ, abſolutæ, atque perpetuæ promiſſioni, & obligationi, cum aliter nihil fecisſe dicatur; quæ reſolutio multo magis procedit reſpectu debitoris, poſtquam ipſe cum effectu dimiſit creditoribus rem emptam, reſpectu quorum non aliter adſtrictus erat, eo quod eis fecerat recognitionem conditionalem, & contemporaneam poſſeſſioni rei; nam tunc ſequuta dimiſſione, iam penitus euanuit, & fuit reſoluta, & finita illa recognitio talis, qualis erat. Et per conſequens debitor, qui emptorem ad perpetuo recognoſcendum, vel redimendum habet obligatum, vt ſupra diximus, poteſt eum cogere ad nouam, & perpetuam recognitionem faciendam, ne ſui creditores eum vlterius moleſtent.

31 Hæc namque emptoris dimiſſio facta creditoribus vigore ſuæ temporalis, & conditionalis recognitionis, nihil poteſt officere debitori, qui tam illi vendidit, & tradidit in ſubhaſtatione. Itaque effectus fuit dominus rei, & potuit de ea diſponere ad ſuam libitam, & voluntatem, & perijt eius periculo, non venditoris, vt per plura iura, & Doctores diximus *ſupra hac* 3. *p. cap.* 11. *ex num.* 15. *cum ſeq. verſic. qui caſus diſtinctè*, &c. 32 Debitor verò, qui à ſe vendendo, & tradendo, abdicauit rei dominium, ſolum habet actionem perſonalem contra emptorem ad pretium exigendum eo modo, & conditione, quia contraxit, atque ideo ipſius debitoris reſpectu nunquam emptor habet facultatem dimittendi rem, nec pœnitendi, aut recedendi a venditione, poſtquam contractus perfectus fuit, ſed præcisè ad eius obſeruantiam, & perpetuam perſeuerantiam adſtrictus remanſit, maximè in ſubhaſtatione, 33 vbi poſt licitatoris oblationem pretij pœnitentia non admittitur, vt ex plurimis diximus *hac* 3. *part. cap.* 10. *à principio, & cap.* 2. *ex num.* 105. *cum ſequentibus, verſicul. at in tertio emptore ſubhaſtante*, &c. Vbi etiam *ex num.* 100. *verſic. & non immerito, quia neuter eorum*, &c. Singularem 34 videbis differentiæ rationem inter tertium quemlibet rei hypothecatæ poſſeſſorem, & inter tertium rei emptorem in ſubhaſtatione loco pretij offerentem recognitionem cenſus, vt illius recognitio ſit temporanea, dum poſſideat ita vt regulariter dimittere eam poſſit: iſte verò nullo modo ad dimittendum ſit admittendus.

Quare ſi ipſe dimiſerit, ex facto ſuo, & ex ſua 35
voluntate dimittit tanquam dominus, & non prouenit hæc dimiſſio ex facto, & cauſa debitoris, ad quem ſolum iſte tenebatur emptori, cuius liberam diſpoſitionem rei, impedire amplius non poteſt.

Et cum hîc caſus in facti contingentia acciderit 36
in hac Pintiana Cancellaria, determinatum fuit per rem iudicatam, vt emptor in ſubhaſtatione, qui loco pretij promiſit cenſus ſuper ea impoſitos recognoſcere, ac cum effectu poſtea recognitionem fecit creditoribus non abſolutam, vt tenebatur; ſed conditionaliter, dum ipſe poſſideat, ac pro tempore dimiſit rem creditoribus, inſcio debitore, & non citato, ad petitionem iſtius emptor condemnatus fuit ad nouam, & perpetuam recognitionem faciendam, & in futurum reddituus annuos præſtandos; necnon omnes præteritos à tempore ſuæ dimiſſionis, cum appareret, quod vſque ad illud tempus emptor perſoluerat omnes, atque etiam condemnatus fuit vt faceret indemnem, & ſeruum debiterem à moleſtijs creditorum, & licet multas aliquas alias rationes excuſationis allegabat emptor, non pertinebant ad caſum, & propterea non fuerunt habitæ in conſideratione, quia tenebant primam non percutiebant.

Quibus ſuppoſitis non obſtant argumenta in 37
contrarium adducta pro emptore a principio huius cap. quibus licet ſufficienter reſpondeam, & ex ijs, quæ abunde conſiderata faciunt ratione pro debitore. Adhuc autem ſpecialiter tertium obſtat primum de obligato ad factum, vel ad dandum factum præſtare nudum. Tum quia [illegible] recognoſcendi promiſſione non [illegible] factum nudum, ſed effectus omnino [illegible] exxerunt contrahentes, & ad omne [illegible] tem, & ſeruitutem debitoris, vt [illegible] mus *ſupra in primo ſeruamento principale ex num.* 10. *vſque primo, quia in hac recognoſcendi cenſus tertius*, &c.

Tum etiam, quia quando [illegible] d [illegible] rem conſideretur, adhuc emptor [illegible] [illegible] gitionem non fecit bene, quia [illegible] recognouit, etiam quo ad [illegible], & [illegible] nihil facile intelligitur, & [illegible] [illegible] ſunt [illegible], prout hic probauimus *in tertio ad tertium contra emptorem ex num.* 28. *cum ſi quis tertius.*

Adde etiam ea quæ tenent de quo *num* 4. & 5. 39
[illegible] ex Rolando a Valle, [illegible], & Capycio Latro, quos refert Petrus Surdus *d. cap.* 3. *per totum*, & ſignanter *ex num.* 38. *& ſequentibus*, & maxime, quia certa, & verior eſt contra opinio, quæ habet, quod promittens nihil [illegible], aut minùs rem ſuam ſatisfactam contrahens, vt non ſatisfaciat factum nudum præſtando, ſed teneatur præſtare id necessarium cum ſolemni clauſula iure requiſita, vt contrahens ſemper teneatur, & indemnis a moleſtijs, prout apparet ex quamplurimis Doctoribus, adductis ſuperius *ſub primo fundamento pro debitore ex num.* 13. *verſic. hinc etiam eſt, quod venditor*, &c.

Nec obſtat tertium de emptore, qui validè, & 40
legitimè recognouit à principio, licet ordinariè, & ſic per ſuperueniens [illegible] non adſtringatur ad recognoſcendum, quia factum legitimè [illegible] non debet, licet [illegible]

poſſe-

41 postea euenerit, à quo non possit inchoari. Respondetur, negando legitimè factam fuisse recognitionem cum aliter eam fecerit, quam erat obligatus.

42 Et nihil fecisse videtur; vt supra diximus. Et quando à principio legitima fuerit recognitio, adhuc argumentum retorqueretur contra emptorem, vt per dimissionem subsequutam, & casum superuenientem ex mero facto, & voluntate sua, non retractaretur recognitio præcedens legitimè facta, sed in ea persistere debebat emptor ex prædicta regula iuris, ne debitor priuatus remaneat re, & pretio, quod fictione brevis manus transtulit in emptorem, & in perpetuum reliquit, & sic omnem quantitatem correspondentem sorti census principali, vt eum recognoscendo, debitor indemnis, & tutus remaneret in posterum à molestiis creditorum suorum, quos soluere, & satisfacere in se assumpsit emptor. Aliter atque foret velle, vt debitor priuetur re sua, & insuper remaneret cum onere soluendi creditores, quod inhumanum esset, & contra omnem iustitiam.

CAPVT XIII.

Debitor contrahendo, donando, legando, maioratum instituendo, confitendo, aut diuidendo sua bona, vel patiendo præscriptionem necnon sententiam contra se latam, an, & quando, suis præiudicet creditoribus?

SVMMARIVM.

Iuri creditorum quomodolibet debitor de suis bonis disponendo nulla arte potest detrahere. n. 1.

L. debitorem, C. de pignoribus, l. debitorum pactionibus, 25. C. de pactis cum aliis exornantur. ibid.

Mulier nubendo, & dotem dando marito, nequit creditores suos illudere, in cuius non est potestate iuri eorum detrahere. n. 2.

In promissione bonorum plus esse non intelligitur, quam quod superest deducto ære alieno n. 3.

De prælationis iure competente creditori debitor disponere nequit nec subuertere, ei præferendo alterum. num. 4.

Prælationis ius est priuatiuum creditorum, non communicabile debitor, qui propterea nequit de prælatione anteriorum opponere inferiori exigenti suum creditum. n. 5.

Debitor vendens, aut donans sua bona sub conditione vt donatarius soluat creditoribus suis, non liberatur, sed eodem modo eis tenetur, vt antea. numero 6.

Sed an iure Hispano creditores non intervenientes prædicto pacto ius acquirant contra donatarium vel emptorem, n. 7. remittitur.

Procurator absque sufficienti mandato si obligauit rem Domini, postea Dominus eandem alteri obligauit & tandem obligationem Procuratoris ratam habuit, non præiudicat secundo. n. 8.

Debitoris bonis ab eo diuisis per Prouincias creditores vnius hæredem alterius prouinciæ conuenire possunt. n. 9.

Ius creditorum omne patrimonium debitoris, vbique existens respicit. ibid.

Hæres semel aditam hæreditatem repudiare nequit in

præiudicium creditorum, num. 10.

Nec ante aditionem eam alteri renunciando, vel donando, suis officit creditoribus. n. 11.

Per maioratus constitutionem, & alienationis prohibitionem debitor nihil detrahit iuri creditorum, quorum respectu bona adhuc libera remanent. n. 12.

Confessio debiti, aut recognitio schedulæ priuatæ & debiti probatio contra confitentem, aut recognoscentem. n. 13.

Non tam operatur in præiudicium creditorum, cum ficta, fraudulenta ac simulata præsumatur ad tertij præiudicium. n. 14.

Recognitio schedulæ non præiudicat aliis creditoribus, legitimè sua credita probantibus. n. 15.

Cum possit facilè diem anteponere animo alios fraudandi. num. 16.

Credita per solam debitoris confessionem tanquam fraudulenta, non præiudicat aliis in concursu creditorum. n. 17.

Confessio, aut schedulæ recognitio emanata post concursum iudicio pendente fraudulenta præsumitur, & minus, præiudicat creditoribus. num. 18. & n. 19.

Confessio emanata à fallito fidem non facit in præiudicium creditorum. n. 20.

Dotes confessatæ à marito non probant in præiudicium creditorum, nisi aliàs legitimè probentur. n. 21.

Confessio de recepto, licet transacto biennio probet, non tamen in præiudicium creditorum. n. 22.

Confessio cedentis, licet ei præiudicet, non tamen cessionario. n. 23.

Distingue inter cessionem ad commodum cedentis, vel cessionarij. n. 23.

Confessio emanata inter personas prohibita aliis admiculis adiuuatur. n. 25.

Tertius contra confessionem de recepto potest perpetuo opponere, nec biennio adstringitur. numero 26.

Creditor contra tertium hypothecæ possessorem agens ex confessione de recepto tenetur veram numerationem probare. n. 27.

Creditor ex priuata scriptura nullis præfertur creditoribus, nisi apocha trino teste testante de loco, & tempore, ac substantia sit munita. n. 28.

Et tunc aliis posterioribus instrumenta habentibus præfertur. n. 29.

L. scripturas, 8. C. qui potiores, & l. 31. tit. 13. part. 5. exornantur. ibid.

Chirographum munitum requisitis, d. l. scripturas, quoad pignus, & hypothecam publico instrumento æquiparatur. n. 30.

Chirographum continens hypothecam recognitum in iudicio præiudicat aliis creditoribus postea contrahentibus. n. 31.

Confessio, & recognitio in iudicio non præiudicat creditoribus eo tempore existentibus secus postmodum contrahentibus cum debitore. n. 32.

Sententia contra antecessorem non præiudicat successori tunc temporis ius habenti n. 33.

Item & incessionario. ibid.

Opinio de qua ex numero 31 fulcitur authoritate Senatus, qui eam pluries complexus fuit. num. 34.

Pignorare rectè quis potest rem communem quoad suam partem. n. 35.

Diuisione rei communis subsequuta in creditoris quoad hypothecam non diminuitur n. 36.

In diuisione si totares adiudicetur socio debitoris, adhuc creditoris hypotheca manet. n. 37.

Eodem modo ac si tota adiudicaretur debitori. n.38.

Ius reale hypothecæ rem sequitur in quemcumque vadat. n.39.

Communis res hypothecata, si per æquales partes fuerit cum socio diuisa, durat hypotheca in dimidia dimidiæ, socium tangentis. n.40.

Per factum debitoris diuidentis, vel aliàs alienantis rem, non tollitur hypotheca. n.41.

Creditor cui res communis fuit hypothecata, potest socium debitoris ad diuisionem prouocare. n. 42.

Et tunc si tota res fuit creditori adiudicata soluendi æstimationem alterius partis, tota res manet pignori affecta, tam pro credito quam pro pretio à se soluto. n. 43.

Annei Roberti distinctio in hac materia diuisioni rei communis hypothecatæ traditur. n.44.

Præscribi rem, vel vsurpari qui patitur, ipsam alienare videtur. n.45.

Præscriptio rei hypothecatæ, quam passus est debitor, non præiudicat iuri creditoris. n.46.

In præscriptione hypothecæ separata est quæstio pignoris in intentione dominij. n.47.

Præscriptio sicut qualibet alia rei alienatio non infringit ius hypothecæ, quam comitatur quocumque vadat. n.48.

L. 1. §. cum prædium ff. de pignoribus, l. iusto, §. non mutat, cum aliis ponderantur & exornantur. ibidem.

In præscribentem rem transit ius hypothecæ, cum præscripta & acquisita intelligitur. n. 49.

Res iudicata obtenta per tertium super re pignorata contra debitorem, non præiudicat creditori in hypotheca non citato nec scienti. n.50.

Limita quando debitor fuit contumax, aut quando aduersario collusit, vt creditori etiam scienti non præiudicet. n.51.

Item limita, vt conclusio procedat quando pignus, vel hypotheca fuit tradita creditori. n. 52.

Secus quando tradita non fuit quo casu res iudicata contra debitorem præiudicat creditori siue scienti siue ignoranti. n.53.

Sententia lata super proprietate hypothecæ contra creditorem an præiudicet debitori scienti vel ignoranti. n. 54. remissiuè.

Sententia contra emphyteutam ob commissum præiudicat eius creditoribus etiam ignorantibus super hypotheca in emphyteusi habentibus. n.55.

Sententia inter debitorem, & vnum creditorem super suo credito, non præiudicat aliis creditoribus non citatis, quominus eam subuertere valeant. num.56.

Lite concursus pendente omnes controuersiæ mere contra debitorem tractandæ sunt simul cum creditoribus n.57.

Sententia lata super prælatione inter vnum creditorem & debitorem, aliis creditoribus non nocet, num. 58.

Sententia lata pro vno creditore contra debitorem in alio diuerso iudicio quoad executionem, & exactionem trahitur ad vniuersale concursus. n.59.

Qui alienando, vel aliquid agendo præiudicare alteri non potest, minus potest consentiendo, vel patiendo. n.60.

Nec patiendo, aut transigendo. n. 61.

Nec omittendo rem pro debito. n. 62.

Per pactum in initio acquisitionis tertius in re acquisita per debitorem præferatur, debitor præiudicare potest suis creditoribus. numero 63.

Iure debitoris extincto vel annihilato ex natura rei, vel ex causa antecedente necessaria & non voluntaria, extinguitur ius creditorum medio tempore quæsitum. n.64.

Hæres adeundo hæreditatem, non soluendo quando suis creditoribus præiudicet. n 65.

L. 1. §. ex contrario ff. de separationibus interpretatur. ibid. & n. seqq.

Debitor qui successiuè pluribus bona sua obligauit, primi secundis præferuntur, etiamsi ijs bona non sufficiant. n 66.

D. l. 1. §. ex contrario procedit in creditoribus chyrographariis, & mere personalibus, qui debitor adiiciendo nouos creditores potest præiudicare. n.67. 68. & 69.

IN VRI quæsito creditoribus in bonis sui debitoris, nulla arte debitor, nec modo aliquo detrahere, aut præiudicium aliquod afferre potest, ex facto nempe suo voluntario, & causam non habente necessariam, & præambulam obligationi bonorum factæ creditoribus, & bonorum consensu non accedente; cum in solius debitoris potestate non sit illorum ius subuertere, vel minuere, quomodolibet de suis bonis disponendo voluerit, textus est *in l. debitorem nec vendentem, nec donantem, nec legatum, nec fideicommissam relinquentem posse conditionem facere deteriorem creditorum, certissimum est. Vnde, si tibi obligatam rem probare possis contra hos, pignora persequi debes, 15. C. de pignoribus & hypothec. l. debitor pactionibus, creditorum retentionem nec tolli, nec mutari potest, 25. C. de pactis, l. si debitor. l. distractis. Andr. Iac. C. de pignor. l. si prior, § fin. D. qui pot. in pign. habent. §. non videtur, D. quibus mod. pign. vel hypot. sol.* plures allegat Guzman *de euiction. quæst. 34. num. 48. & 49.* late Fontanella *de pact. nuptialibus clausul. glos. 8. part. 7. num. 29. & à num. 57. tom. 2.* Felician. de Solis *tom. 2. lib. 5. c. 2 num 14.* Gratian. *decis. 24. num. 4. & decis. 61. num. 21. & decis. 104. num. 5.* Antonius Bellonus *cons. 36. num. 6.* Didacus Valenzuela Velasquez *cons. 56. num. 49. tom. 1.* Nos *supra 1. part. cap. 10 num. 41. vers. quia cum in hoc iudicio tractetur*, &c. ac etiam *1. part. cap. 12. ex n. 1. cum sequentibus vers. sed adhuc iuris, atque alijs, &c.*

1

Quæritur, quid de alio ære alieno grauato licet bona sint capta, & in eum finem dentur, ut illorum vendantur, & ex illorum pretio creditores, qui ea bona vendito contra eum seruorem possessionis consequuti sunt, & ipsum exequi ne in multis mensibus, & potissimum ubi bona sunt pauca debeant, Gutierrez *de pract. quæst. 26. num. 9.* Gratian. *decis. 63. & decis. 198.* Antonius Bellonus *cons. 36. num. 5.* Pinellus *in l. 1. part. 2. num. 72.* Cephalus *de recuperanda dotis. allegat. 33. num. 12.* Cotta *de fiduciar. rest. l. 44. n. 1.* Papon. *lib. 12. tit. 5. Arrest. 44.* Cullan. *ad const. 1.* Parg. *cap. 48. 1.* Pacecc. *de iudic. cap. 1. num. 4. Rot. Ca. de inoff. dot. cap. 15. num 23.* Bottacc. *cons. 54.* Rebuff. *de alligat. instr. part. 1. tit. 5 quæst. 2. à num. 9.* Cephalus *cons. 29. num. 8. 27. & 28.* Peregrin. *de fideic. art. 5. tit. 1. n. 118.* Guido Papa *decis. 447. num. 3.* Capic. *decis. 128. num. 4. & ibi* Mod. Cap. Cur. *decis. 84 num. 8. & 9. & alij relatis* Gratian. *cap. 89. num. 2 & ad consuet. Mediolanens. cap. 90. glos. 1. n. 1. l. 599* quam promissionis bonorum plus esse non intelligitur, quam quod superest, deducto ære alie-

2

no,

3

no,*l. mulier bona ff. de iure dot. l. subsignatum. §. bona, ff. de verbor. signif. l. cum emancipatus*, §. 1. *ff. decollatio bonor.*

4 Quod non solum procedit in ipso iure pignoris principalis ex hactenus dictis, & vlterius comprobandis verum nec in iure prælationis competente creditori,de quo in eius præiudicium disponere debitor non potest,nec subuertere præferendo ei alterum iuxta celebrem text.*in l 2. ff. quæ in fraud. cre-*
5 *ditor. idem erit probandum* (inquit Consultus) *etsi pignora liberet, vel quem alium in fraudem creditorum præponat.* nam ius prælationis est priuatiuum creditorum,non communicabile debitori, de quo nec opponere potest creditori inferiori suum creditum exigere volenti ante potiores,vt latè probauimus 2.*part. cap* 3. *ex num.* 52. *cum seqq. &* 1. *p. cap.* 16. *ex num.* 22. *cum s qq.*

6 Hinc licet debitor vendens,vel donans bona sua, vt donatarius,vel emptor soluat debitoris creditoribus,horum ius propterea non immutatur, nec in aliquo detrahitur, sed eodemmodo debitorem, vt antea tenent obligatum, & in eum dirigunt actiones,nec in debitoris potestate est, aut voluntate ab obligatione resilire, nec suos creditores remittere ad donatarium, vel emptorem, etiam hæreditariis, quem ipse debitor habet obligatum, ad soluendum, quia nihilominus ipse ab eis conueniri debet, de iure communi, multa in his terminis iura cumulauimus, suprà 2.*part.cap.*26. *ex num* 1. *cum*
7 *multis seqq.* Sed an crediteres virtute pacti huiusmodi ius aliquod acquirant contrà emptorem, aut donatarium hâc conditione in fauorem creditorum absentium,itavt eum directò conuenire valeãt, absque cessione, affirmatiuè resoluimus *in eodem cap.* 26. *ex num.* 54 *vsque ad finem, vers. sed quid denique respondebus*,&c. ex nouiori dispositione, *l.* 2. *tit.* 16 *lib.* 5. *recopilat* & ex plurimorum Doctorum auctoritate,quos ibidem accuratè congessimus.

8 Hinc prouenit singularis doctrina Socini *in consil.* 126. *in causa secundi decreti,volum.* 4. dicentis, quod si procurator non habens idoneum mandatum obligauit rem domini vni creditori, & postea Dominus ipse eandem obligauit alteri, ac demum Dominus ratificauit obligationem factam per procuratorem, quo ratificatio valebit in præiudicium ipsius domini, non verò quoad præiudicium alterius creditoris,cui dominus ante ratificationem obligauerat, nec ratificatio retrotrahitur in præiudicium tertij,cui medio tempore fuit ius irreuocabile quæsitum, sequitur, & aliud simile adducit Negusant. *de pignorib.* 4.*part. princip. ex num.* 40. videndus *ex num.* 35. *ver. sed insurgit in prædictis.*

9 Hinc licèt debitor, plures habens creditores testando, & diuidendo hæreditatem suam inter suos hæredes per diuersas prouincias, non propterea præiudicium faciet creditoribus suis,quominus hæredem vnius prouinciæ, creditores alterius possint conuenire, non obstante diuisione hæreditatis facta per debitorem, cum ius creditorum omne debitoris patrimonium respiciat,per plura iura & Doctores,suprà 2.*part.cap.*12. *per totum*, vbi aliàs plurimas reperies doctrinas valdè conducibiles regulæ huius cap.

10 Ex hoc etiam principio oritur, quod hæres semel aditam hæreditatem sibi delatam repudiare non potest in præiudicium suorum creditorum, quibus ex aditione fuit ius perfectum quæsitum, vel etiam quando ante aditionem illam renunciauit in fauorem alterius, vel alteri donauit, cum eo
11 ipso acta renunciationis inuoluatur aditio præcedens,& ex eo per necessarium antecedens eo ipso aditio inducitur occultè, & iuris ministerio, provt copiosè videre est, suprà 1. *part.cap.*14. *per totum*, necnon etiam *per totum cap.* 16. imò & per discursum totius quàm plurimas reperies doctrinas originem trahentes, ex illa regula,ad principium huius cap apposita.

Ex ea etiam prodiit alia, & notissima, quod de- 12
bitor, qui de suis bonis maioratum instituit, nullo modo suis præiudicat creditoribus, nec eorum iuri in aliquo detrahit,aut minuere potest; imò potius prohibitione alienandi non obstante,pro eorum satisfactione, atque æris alieni solutione vinculum ipsum dissoluitur, & bona ipsa sic vinculata vsque ad creditorum quantitatem libera, & dissolubilia remanent,libere què, & absque aliquo impedimento distrahuntur. & alienantur, textus *in l. filius familias*,§ *Diui. D. de legat.* 1. *& l. pete*, §. *prædium. D. de leg.* 2. *& l. pater filium, D. de legat.* 3. *& l. alienationes, D. familiæ erciscundæ.* Et ex receptissima omnium sententia, quam inter alios probauit Bart. *in d. l. pater filium*, & *ibi* Alberic. rursus Bart *in l. Marcellus*,§. *res quæ, in prima oppositione*, & *ibi* Romanus *num.* 11 *in fine.* Iason *vers. euellige*, & Socinus Senior *num.* 10. *D. ad Trebell.* Cumanus *in d.l. pete*,§ *prædium, D. delegat.* 2. Paulus de Castro *in l vltima*, §. *sed quia, num.* 4. *C commun. delegat.* Iason *in l commodis, num.* 4. *D. de re iudic. & in Authentica res quæ limitationem* 6. *C. commun. delegat.* Peralta *in l.* 3. §. *qui fideicommissum, num.* 118. *D. de hæred. instituend.* Padilla *in l. vnum ex familia*, §. *si de falcidia, num.* 7. *D. delegat* 2. Socinus Iun. *consil.* 28. *num.* 3 *lib.* 2. Natta *consil.* 110. *n.* 13. *& consil.* 145. *num.* 22. Neuizan. *consil* 62. *num.* 79. Cephalus *consil.* 344. *num.* 7. *& consil.* 393. *num.* 14. *& consil.* 666. Pancitollus *consil* 60. *num* 5. Hieronimus Gabriel. *consil.* 118. *num* 6. *lib.* 1. Surdus *consil* 8. *num.* 23. *lib.* 1 Hondedeus *consil.* 58 *num.* 25. *lib.* 1. Menochius *consil.* 245 *num.* 21. *& lib* 4. *præsumptione* 192. *in fine.* Ludouicus de Molina *de Hispan. primog. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 4. Mantica *de coniectur vltim. voluntat. lib.* 9. *tit.* 8 *num.* 11. Andreas Gail. *lib.* 2. *practic. obseruat.* 137. *num.* 7. Grassius *in* §. *fideicommissum, quæst.* 58. *num.* 1. Petra *de fideicommiss. quæst* 8. *num.* 315. *& quæst.* 15. *num.* 2. *& sequentib.* Peregrinus *de fideicommiss. art.* 40. *n.* 18. *& num.* 22. Intrigolius *de substitutionibus cent.* 3. *quæst.* 73. *num.* 417. Surdus *decis.* 62. *n* 21. *& sequent.* abunde Vincentius Fasarius *in tract. de substitutionib. quæst.* 141. *per totam.*

Nec confitendo debitor,aut recognoscendo sche- 15
dulam priuatam potest aliis suis creditoribus præiudicare;nam licèt confessio debiti sit debiti probatio; intelligitur contra confitentem, qui sibi ex sua confessione, aut recognitione potest præiudicium afferre, *cap.* 1. *&* 2. *de confessis, cap. per inquisitionem, de elect* & ex ea debitor obligatur efficaciter, *l. vnica, C. de confessis. l. cum te, C. de transactionibus.*

Non tamen in præiudicium creditorum, nisi 14
nec alterius tertij, quia simulata, ficta, & fraudulenta præsumitur,fraudandi,& eludendi intra creditorum causa emanata,& idcirco in eorum præiudicio is in cuius fauorem debitor debitum fatus fuit, inter cæteros creditores adscribi non debet. *l. duobus*, §. 1. *D. de iureiur.* & *ibi* Iason, Affli*ctis de*cis 245. *num.* 11. Tiraquell. *lib.* 2. *retract.* §. 4. *gl.* 5. *num.* 9. *in fine.* Natta *consil.* 438. *num* 9. Roland. 3

Valle *cons.* 5. *num.* 14. *volum.* 2. *Cap. Thol. quæst.* 101. *num.* 18. & 28 Castillo *cons.* 4. *num.* 1. *vol.* 1. *cons.* 326. *num.* 13 Gratian. *disc.* 538. *n.* 3. *vol.* 3. *de prob. in cons. fol.* 572 *per text.* Nig. *de test. allegat.* 7. *ex n.* 12. & 13. *Gail. lib.* 2. *obs.* 130. *n.* 5. & 6. Ludovis. Sanctius *de mutuo disceptat. quæst.* 21. *ex n.* 7. & *seqq.*

15 Et loquendo in recognitione scientiæ per litteras factæ per debitorem, vt non præiudicet creditori, & contra debitorem legitime absentem probatio scientiæ creditoris probant Florea Dec. de Mercatil. *præsidior. c.* 2. *n.* 2. *num.* 2. *part. fol.* Parlad. *rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 12. Mieres *ad l. cum sef.* 32. *princip. gloss.* 2. *num.* 2. Gratian. *disc.* 538. *n.* 3. *vol.* 3. Rebuff. *de litter. obligat. art.* 20. Rolan. à Valle *cons.* 5. *num.* 14. *vol.* 2. Gutierrez *practicar. lib.* 1. *quæst.* 3. *n.* 3. Tiraquell. *tract. retract. gentil. lib.* 4. *n.* 2. Cancer. *var. resolut. part.* 3. *cap.* 5. *n.* 7. Duenas *reg.* 281. *n.* 3. *vol.* 4. Canillo *de præscript. parallel. n.* 52. Nig. *de test. d. allegat.* 30. *n.*

17 [illegible] communiter tenent, quod excep- [illegible] præscriptionis per debitorem [illegible] & Ecclesiæ [illegible] Ecclesiæ [illegible] D. Thom. [illegible] Sanct. [illegible] Dian. [illegible] Sanct. [illegible] Dian. [illegible] Sanct. [illegible] Dian

transtulit in cessionarium agentem nomine cedentis, vt tunc semper cessionario noceat, qui contra cedentem habet regressum, secus quando cessio facta fuit ad commodum cessionarij, qui aduersus eum regressum non habet, vt tunc confessio cessionario non noceat. Latissimè examinat per disputationem, resolutionem, & limitationes Ioan. Domin. Gail. *de credit. c. 2. tit. 3. ex num. 420. cum infinitis seqq. & de distinctione ex n. 435. cum sequentibus.*

25 Quæ omnia limitantur, quando confessio emanata inter prohibitos aliis adminiculis adiuuatur. Noguerol. *allegat. 32. ex num. 23. cum sequentibus*, & vide Hermosill. *loco citat.* abundè Castillo *tom. 5. controuersiar. cap. 111. ex num. 10. cum multis seqq.* vbi plenè de tota materia quando confessio de recepto probet, vel non inter personas prohibitas, vel in præiudicium creditorum, vel tertij.

26 Et ideirco tertius aduersus confessionem de recepto potest perpetuò opponere, nec adstringitur ad biennium. Fulgos. *consil. 133. & consil. 205.* Iosephus Mascard. *de probat. conclus. 310. num. 3. & conclus. 361. num. 31. & 47.* Tiraquell. *de retract. consanguin. §. 1. glos. 18. num. 81. & sequentibus.* Anton. Gom. *1. tom. variar. cap. 12. num 81.* Versiculo *item infertur, quod si pater & in l. 50. Taur. num. 52.* Aucfidanus *in cap. præter. cap. 29. num. 12. lib. 2* ex quibus Azeuedus *in l. 1. num. 90. tit. 21. lib. 4. recopilat.* tradit, quod hæc exceptio in perpetuum per tertium allegari potest. Vincentius Carrocius *in tract. de depositi. 1. p. rubr. de depositi. pro-*
27 *bat. num. 5.* vbi confessionem de recepto non præiudicare tertio ait Felicianus *de censibus 2. tom lib 3. cap. vlt. num. 5. versic. quam resolutionem.* Vbi tradit creditorem, si aduersus tertium pignoris possessorem agat, ex confessione de recepto mutuo, opponente tertio exceptionem non numeratæ pecuniæ, teneri veram numerationem probare: quem sequitur Barbos. *in remission. ad ordinatio. Lusitan. in princip. num. 9.* Amendasius *de censibus cap. 46. num. 22.* abundè agit, & comprobat ex variis iuris fundamentis Hermosilla *ad l. 9. tit. 1. part. 5. glos. 5. ex num. 37. tom. 2. fol. 87.* Videtamen declarationes *ex num. 44. cum seqq.*

28 Quo pertinet text. *in l. scripturas 8 Cod. qui potior. in pignore habeantur, & leg. 3. tit. 13. part. 5.* ex quibus firma desumitur conclusio, quod habens confessionem debiti per priuatam scripturam non præfertur posterioribus creditoribus, nisi apocha ipsa sit trino teste munita, testantibus de tempore,
29 & loco, ac substantia ipsius. Tunc enim non solum legitimam probationem facit, verum etiam præferendus venit aliis creditoribus nitentibus publico instrumento quoad pignus, & hypothecam contentam in dicto Chirographo, de cuius materia latè agent Anton. Gabr. *communi opin. tit. de*
30 *probation. conclus. 9. 10. & 11.* Gregor. Lopez *in l. 31.* maximè *ex glos. 1. usque ad glos. 4.* Conarr. *practicar. quæst. 22. ex num. 1.* Cæsar Cruttius *decis. Bononien. 21. n. 11.* Morla *in comitio iur. lib. 1. tit. de fide instrum. quæst. 3.* Bertazol *consil. crimin. 295.* maximè *ex num. 9.* Petrus Cavallus *consil. 121. ex num. 3.* Alexand. Trentacinq. *variar. resolut. lib. 2. tit. de fide instrum. resolut. 12. per totam, num 20.* Magonius *decis. Florent. 122. num 9* Francisc. *decis. 96. num. 6. & seqq.* Bellon. *decis 13. ex num. 13.* Rolandus à Valle *consil. 84. ex num. 2. volum. 3.* Thomas Triuisan *lib. 1. decis. 4. num. 9.* latissimè Scaccia *de indic. causar. ciuil. cap. 11. ex num. 990.* Martha *vot. 53. per totum.* Thobias Nonius *cap. 70 ex num. 2.* Molina *de iust. & iur. disput. 534. num. 21.* Marienrus *in l. 7. glos. 5. n 12. tit. 16 lib. 5. recopilat.* Rodriguez *de concurs. creditor. 2. part. 1. ex n. 12. cum seqq.* Gratianus *discept. 537. per totam*, plures allegat D. Ioseph Vela *dissertat. 21. ex num. 17.* late etiam Hermosilla *ad l. 9. tit. 5. p. 5. glos 5. ex num. 55. cum sequentibus, tom. 1. fol. 99.* D Larea *decis. 49.* Ludouic Sanctius *de inducciis debitor. c. 11. ex num. 18.*

Et est annotanda limitatio D. Ioseph Velæ, vbi 31
proximè *num. 21.* dicentis chirographum munitum solemnitatibus *d. l. scripturas*, respectu hypothecæ, & pignoris publico instrumento æquiparari, adeò vt si illud sit anterioris datæ instrumento veniat præferendum.

Ac per totam dissertationem neruosè defendit 32
chirographum, in quo adest obligatio bonorum, recognitum per debitorem in iudicio antequam bona sua aliis creditoribus hypothecaret per publicum instrumentum, præferendum esse in hypotheca aliis creditoribus hypothecariis posterioribus ex instrumento, refert Parisi *de variis, & instrumen.* 33
edit. tit. 1. resolut 3. §. 5 num. 63. & 64. qui merito firmarunt præsertim D Ioseph Vela *d. disc. 21.* maximè *ex num 23 & ex num. 36. cum sequentibus* quod illa regula, confessionem, & recognitionem debitoris factam in iudicio non præiudicare creditoribus, intelligatur, de creditoribus ius habentibus tempore recognitionis, & confessionis iudicialis, non verò de iis qui postmodum, & post emanatam recognitionem, ac confessionem ius, & hypothecam in bonis debitoris consequuti fuêre: plurimos etiam refert Gratianus *tom. 2. discept. 287 ex n. 9. vsque ad num. 14* vbi etiam de sententia lata contra 34
antecessorem, vt non præiudicet successori, tunc temporis ius habenti, atque etiam de cessionario, & de aliis similibus.

Quorum opinio falcitur ex authoritate huius 35
Cancellariæ Pintianæ in causa dotis confessatæ per maritum in iudicio, antequam alij creditores hypothecarij contraxissent cum marito, quibus vxorem præferendam determinauit, & perficabis idem iudicabit Senatus noster.

Nec diuidendo rem cum alio socio communem, 36
pignori per debitorem antea datam creditor, hoc præiudicat. Finge, si debitor habens rem communem cum alio socio pro indiuiso, recte potest partem suam indiuisam dare pignori, ad text *in l. quia. C. si communis res pignor data sit* & post Negusant. Fillinctus *de societate, cap. 28. num. 16.* Gaito *de credit. cap. 4 quæst. 7. n. 377.* non per subsequentem 37
diuisionem inter debitorem, & socium ius creditoris in aliquo immutari potest, *d l quia. Cod. si communis res pignori detur, l. 2. Cod. communi. diuid. l. 7. §. vlt. D. quibus mod. pign. vel hypothec. solu. l. 3. §. fin. D. qui potior, in pignor. habean.* Nam si socio debitoris tota res in diuisione adiudicata fue- 38
rit, adhuc creditoris hypotheca manet *l. si eadus. D. communi dividend.* Eodem modo ac si tota debitori adiudicata fuerit. Balduinus *de pignor. c. 12. quæres pignor. obligar poss. colum. 4 ve sine si res nec planè alienæ, fol. mihi 243* cuius rationem reddit post alios Caldas Pereyra *tract. de emptor. & vendit. c. 9 n. 14. propè finem*, ibi: *Quando res in casu propositæ quæstionis diuisa per ius... hæreditatis rei communis per diuisionem seu licitationem extinguitur per adiudicationem, in diuisione possit subsequentem, quoniam per hypothecarius re... ius-*
39

ſcimus, quod rem ipſam afficit, ac ſequatur, in quemcumque tranſeuntem, nec diuiſione, aut alienatione ſubſequuta extinguitur, vt in l. ſi quis putans § ſi fundus, D. communi diuiduud. l. 3 in fin. D. qui potiores. l. ſi conſenſit in fin. & ibi Bart. *D. quibus modis pign. vel hypoth. ſolu.* Bald. & Salicet. *in l. vnic. C. ſi communis res pignori data ſit*, &c. & vide eundem ex *n.* 13.

40 Quod & idem erit, quando inter debitorem, & ſocium fuerit per partes diuiſa, & cuilibet pars adiudicata, puta pro dimidia, quæ adhuc ſuper parte dimidia tangente ſocio durabit creditoris hypotheca pro dimidia dimidiæ partis, & ſic pro quarta reſpectiuè ad totam rem, & pro alia quarta tenebitur debitor, cui ſimiliter dimidia pars rei tetigit in diuiſione. Eo quod in qualibet dimidia eſt dimidia obligata pro indiuiſo, quæ obligatio omnes rei partes, complectitur, etiam minimam; & ideo ad quemcumque ipſa res, vel rei pars tranſierit, ſemper dimidia totius, vel partis tranſlatæ remanet hy-
41 potheca affecta, quia per factum debitoris dimidentis, & alienantis non tollitur ius creditoris habentis in qualibet rei parte quæſitum ex hypotheca præcedente rei indiuiſæ. *ad text. in l. ſi conſenſerit, § fin. ff. quibus modis pign. ſolu.* & per Neguſant. Ioan. de Amicis *conſil. 20. num. 15.* Bart. Granut. & alios tenet Felinus *de ſecietate, cap. 28. n. 31.* Cæſar Manent. *deciſ. 20. n. 39.* latè Gatto *de credit. c. 4. quæſt. 7. ex n. 3--. & ſeqq.*

42 At ſi ſocius ad rei communis cum debitore diuiſionem, non debitorem, ſed creditorem ipſum prouocet (ſicut de iure fieri poteſt) & res tota adiudicetur creditori ſolienti eſtimationem alterius par-
43 tis, tunc res tota erit in eadem cauſa, hoc eſt, tota res adiudicata erit obligata creditori, ita vt debitor totam habere teneatur, vt eam conſequatur, nempè ſoluto debito, pro quo pars indiuiſa fuit hypothecata, & ſimul reddito partis pretio, quod creditor dedit in diuiſionis adiudicatione. *l. 7 § ſi debitor, D. communi diuid.* Baldinus *vbi proxime, verſ. quod ſi ſocius meus, &c. loco citato ſupra n.* 38.

44 Quæ omnia Annæus Robertus *rerum iud. cat. a-rum lib. 3. c. 19. per totum, fol. mihi 70-* intelligit in diuiſione inter ſocios rei communis, vt per diuiſionem ſubſequutam non præiudicet creditoribus ſocij rem indiuiſam, & communem hypothecantis, ſecus autem in re communi inter cohæredes, vt ſi vnus ex pluribus hæredibus ante diuiſionem ius ſuum hæreditarium ſuo creditori hypothecauerit, ſubſequuta poſtea diuiſione inter cohæredes legitimè, & abſque collatione facta præiudicet creditori. Differentiæ inter vtramque caſum pluresrationes reddit ipſe Robertus, apud eum videbis an concludentes ſint, & admittendæ, cum habeamus iura expreſſa in contrarium, nec eum communem tantorum Doctorum, à quo recedere foret temerarium.

45 Idem dicimus in vſucapione, & præſcriptione, quoniam qui patitur rem vſucapi, vel præſcribi, videtur alienare, & alienationi conſentire, *l. alienationis, ff. de verborum ſignif.* nec qui alienare prohibetur, poteſt pati rem vſucapi in præiudicium tertij. De iis latiſſimè plura cumulans aut Tiraquell. *de retract. lignag. § 1. gloſſ. 9. ex n. 249. cum multis ſeqq.* videndus etiam Petra *de fideicommiſſ. q. 11. ex n. 596. & ſeqq.*

46 Et ideò præſcriptio rei hypothecatæ, quam paſſus fuit debitor, non præiudicat creditori in ſua hypotheca. *l. 3. § certa ff. quæ in fraudem creditor* ibi: *Verum etiam ſi fortè data opera ad iudicium non affuerit, vel litem mori patiatur, vel à debitore non petit, vt tempore libertur, aut vſumfructum, vel ſeruitutem amittit, & omnino qui aliquid fecit, vt deſinat habere, quod habet, ad hoc edictum pertinet. & l. 4. cod. tit.* ibi, *in fraudem facere videtur, qui non facit, quod debet facere, intelligendum eſt id eſſ. ſi non 2 tatur ſeruitutibus.* Quæ iura conueniunt concur- 47
ſui creditorum pendenti, quo formato alienatio prohibita eſt debitori, & per conſequens præſcriptio, prout latè probatum fuit *in 1. tom. c. 40.* vbi ad longum diſceptatur: at concurſu extante, præſcriptio non tangit hypothecam, quoniam in vſucapione ſeparata eſſe dicitur quæſtio pignoris ab intentione dominij, & ideo dominium rei hypothecatæ poteſt vſucapi, ſaluo tamen iure pignoris, quod inſuper durare poteſt penes creditorem ad perſequendam
rem ipſam quocumque vadat, ſicut contingit in 48
qualibet alienatione facta per debitorem, poſt contractam hypothecam, abſque conſenſu creditoris, qui ius ſuum inſuper conſeruat in ipſa re exiſtente penes tertium; ideoque ſi vſucapio adimit dominium à debitore, creditori non detrahit propterea ius hypothecæ, vt probant text. *in l. 1. § cum prædium*, ibi, *pignoris etenim cauſam, nec vſucapione perimi placuit; quoniam quæſtio pignoris ab intentione dominij ſeparatur. D. de pignoribus, l. inſto, § non mutat, D. de vſucapionib. l. miſſo, D. pro emptore l. 2. D. pro hærede. l. vſucapio, C. de pignorib. Balduinus, de pignor. cap. 12. tit. quod res pignori obligari poſſ. poſt princip.* vide elegantes doctrinas *in hac 3. part. cap. 1. ex num. 191. cum ſeqq. verſ. nec lex 2. C. de luitione pignoris*, &c. Et quod per vſucapionem, vel 49
præſcriptionem rei hypothecatæ non præſcribatur hypotheca, ſed adhuc duret, & tranſit rem præſcribentem cum iure hypothecæ, ac ſua cauſa, præ cæteris explicat, & late comprobat Sarmiento *ſelectarum, lib. 1. cap. 9 per tot. & lib. 3. cap. 1. ex n. 3.*

Et idem dicimus de ſententia, & re iudicata ob- 50
tenta per tertium contra debitorem, quia condemnatio ad rei hypothecatæ reſtitutionem alteri dominium aſſerenti, & probanti, & hæc ſententia, & res adiudicata non præiudicat creditori ignoranti litem agitari inter debitorem, & tertium in re dominia pretendentem, & vindicantem ſcens ſcienti, ac alias citato. text. eſt *in l. fac. e, ff. de re iudicata*, ſecundum Cuiacium, etiam Paſianum, text. etiam *in l. ſi ſuperatus, D. de pignor. l. ſi mater. § fin. D. de except. rei iudic. l. 3 § certa*, ibi *verum etiam ſi forte data opera, ad iudicium non affuerit, vel litem mori patiatur. ff. quæ in fraudem creditorum.* Bart. glo. & Doctores notant *in ſuis locis. &* vide poſt alios *in dict. l. ſi res alienata 21. C. ſi res aliena ſecundum caſum.* Bart. *in l. ab executore. § ... D. de appellationib.* Balduinus *in conſil. de pignorib. cap. 12. tit. quæ res pignori obligari poſſint.* Conarr. *practic. cap. 13. ex num. 2.* optime declarat Neguſantius *de pignorib. membr. 3. p. 6. principal. ex num. 29. cum multis ſeqq.* Caſtillo *tom. 6. controuerſ. cap. 15. -. cum 26.* Simdus *conſ. 189. n. 46.* Gratianus *de diſcept. forenſium. 2. cap. 287. num. 1.* & 11. Franciſc. a Ponte *conſil. 5-. n. 2. & 3. & conſil. 90. num. 4 & 5.* Gregorius Lopez *in l. 20. tit. 22. part. 3. gloſſ. 18.* optime explicat poſt alios Sigiſmundus Scaccia *de appellat. quæſt. 5 num. 59* vbi limitat, 51
quando debitor fuit contumax, aut quando colludit cum aduerſario, vt tunc creditori etiam ſcienti non præiudicat res iudicata; & ideò ſi debitor plenè fuit detentus, & creditor ſcientiam habuit litis motæ, ſententia ſuper pignoris dominio nocet etiam creditori, plenè Scaccia *vbi proxime, a. n. 59.*

Secun

52 Secundò limitatur dicta concluſio, vt procedat in pignore aut hypotheca tradita creditori, & ab eo detenta; at verò quando debitor non tradidit
53 pignus creditori, tunc proculdubio ſententia lata contra debitorem ſuper dominio rei hypothecatæ præiudicat creditori, ſiue ſcienti litem agi, ſiue ignoranti; nam præfata iurium concluſio non procedit in ſola hypotheca abſque eius traditione; quia hoc caſu defenſio rei hypothecatæ non pertinet ad creditorem prinpaliter, ſed ad debitorem, ideo tunc ſententia lata contra debitorem præiudicat creditori in conſequentiam, ita notanter voluerunt Raphaël *in Authent. de fideiuſſoribus*, §. *ſed nec refert*, & ſequitur Alexand. *in d.l ſapè, colum. 30. verſ. ſecundario dicitur*, dicens diligenter eſſe notandum, ſequitur Neguſant. *de pignorib d membr 3. part.6. princip. ſub num.39. verſ.tertio limitatur iſta concluſio.* Idem tenet Ioan. Anton. Manguilius *in tract.de euictionibus, quæſt.* 177. *num.*31. *&* *num.*43. qui omnes, & alij ab eis citati in hoc conueniunt, vt iura ſupradicta procedant (provt expreſsè loquuntur) in pignore tradito, non in hypotheca non tradita creditori.

Et per gloſſam *in leg. de vnoquoque, in verb. qui cauſa, ff.de re iudicata*, & Tiraquell. *in tract. res inter alios acta limit.*1. atque Surdum *in deciſ.* 258. *num.*1. necnon Rotam *in deciſ.*584. *num* 3. *part.*2. *recent.* tenuit in terminis Rota *in deciſ.*219. *ex n* 3. 4. *&* 5 inter recollectas per Ludouiſ. Poſt *poſt tract. de manutentione*, vbi expreſsè agit de vxore habente tacitam hypothecam in bonis mariti, vt nec debuit citari ad litem motam per creditorem contra maritum, contra quem obtinuit immiſſionem, eo quod ipſa mulier tanquam creditrix hypothecaria non poſſidebat hypothecam, ſuper qua fuit tertius creditor immiſſus. Mitabilitet conducunt, quæ Ludouiſ. Poſt. *in tract. de manutentione, obſeru.*11. *n.*4. 5. *&* *n.*12. *&* 13.

54 Sed quid è contra de ſententia ſuper re pignorata lata contra creditorem, an præiudicet debitori ſcienti, vel ignoranti? Vide eundem Neguſantium *loco cit.*

55 Tertiò limitatur præfata iurium concluſio, quando propter commiſſum ſententia lata ſit contra debitorem emphyteutam, quæ præiudicat emphyteutæ creditoribus habentibus hypothecam in re emphyteutica, etiam ignorantibus litem inter dominum & debitorem, & etiam non citatis. Vrſillus ad Afflictum *deciſ.*369. *n.*2. Marius Giurba *deciſ* 91. *num.*12.

56 Deinde ſi ſententia afferatur contra debitorem concurſu pendente litigantem cum vno creditore ſuper ſuo credito, non propterea præiudicat aliis creditoribus non citatis, quominus iſti poſſint reclamare, ratione ſui iuris, & opponere de colluſione, aut aliàs docere de non iure creditoris, quia vel talis nunquam fuerit, vel ſi fuerit, iam eſſe ſolutum, & de aliis ſimilibus exceptionibus, tale creditum ſubuertentibus, vel contra inſtrumentum crediti, aut probationem, vt ex Vincentio de Franchis *deciſ.*523. *n.*15 *&* *deciſ.*524. Surdo *deciſ.*256. Franciſcus Aponte *conſil.*75. *&* *conſil.* 90. & Molina *de Hiſpanor. primogen. lib.4. cap.*8. tenent Antoninus de Virgilio *in tract. de legitimatione perſonarum, c.*12. *num.*28. *&* 29.

57 Nam poſtquam iudicium concurſus creditorum eſt motum, & pendens, omnes controuerſiæ motæ contra debitorem ſunt ſimul tractandæ cum cæteris creditoribus, cum in iis intereſſe habeant, & ſint partes ligitimæ, & ideo citandi, & audiendi ſunt ſuperſuis exceptionibus, & oppoſitionibus, vt per Coſtam de ratione ratæ probat Gaito *de credito. cap.*4. *quæſt.*11. *n.*1535. *& duobus ſeqq.*

Et idem reſpectu prælationis, reſpectu ſcilicet 58
cæterorum creditorum, de qua nec actum fuit, nec agit potuit in primo illo iudicio contra debitorem, quia iſte nullum habet ius, aut intereſſe aliquod ſuper prælatione, quod ſolum competit creditoribus inter ſe ipſos, provt abundè probauimus ſuprà 1. *p. cap.*16. *ex n.*22. *cum multis ſeqq. verſ. deinde quia hoc iudicio concurſus*, &c. Et alibi pluries diximus ſuprà hoc cap *n.*4. *&* 5. & latiùs hac 3. *p. c.*3. *ex n.*52. *cum ſeqq.*

Adeò, vt ſi debitor communis in alio diuerſo iu- 59
dicio, & coram alio iudice, competente tamen, victus fuerit ab vno creditore ſuper credito ſoluendo, adhuc tamen pro ipſa exactione creditor vincens debet recurrere ad vniuerſale iudicium creditorum à debitore formatum, vt ibidem inter cæteros graduetur, & de ſuo iure iterum controuertatur, ſi per cæteros creditores dubitetur, & opponatur contra creditum, & ſententiam, quæ illis non præiudicat non citatis, vt dictum eſt, & latiùs videndum *dicto c.*16. *ad longum.*

Et prædictorum omnium vna eſt ratio; nam qui 60
non poteſt alteri præiudicare alienando, vel aliquid agendo; minus poteſt præiudicare, conſentiendo, aut patiendo, vt aliquid fiat. Decius pulchre *conſil* 445. *num.*24. Cravetta *conſil.*157. Romanus *ſingulari* 312. Pariſius *conſil.*309. *num.*36. *volumn.*3. Montier. *deciſ.*38. *num.*30. Giurba *deciſ.*8. *num.*13. nec paciſcendo, aut tranſigendo, Giurba *deciſ.*169. 61
*num.*12. Ponte *conſil.*6. *num.*35. 36. *&* 39 *&* *conſ.*7. *num.*6. Lancellotus *de attentatis*, 2. *part. cap.* 12. *ampliat.*14. *num* 8 *&* 9. Canalcanus *deciſ* 5. *num.*25. *part.*4 Landerc. *conſil.*21. *num.*3. Bimius *conſil.*262. *num* 50. Scaccia *de appell quæſt* 27. *limit.*6. *memb.*4. 62
num. 44. *&* 45. nec omittendo rem pro derelicto, quod fortiùs eſt. Bart. *in l. quod ſeruus, D. de ſtipulatione ſeruorum* Giurba *d. deciſ.*8. *n.*13. & eſt text. expreſſus *in l ſed ſi rem ſuam pro derelicto habuerit, vt quis eam ſuam faciat, 5 ff quæ in fraud creditor.* alioquin facilè fieret fraus tertio, & creditoribus. Giurba *ibid.*

Principalis tamen regula, de qua à principio hu- 63
ius cap. vt per factum voluntarium debitoris diſponentis de ſuis bonis nullo modo detrahatur iuri creditorum, dupliciter limitatur; primo, quando in initio, & origine acquiſitionis rei apponitur aliquod pactum in fauorem etiam poſterioris creditoris, vt in re acquiſita per debitorem præferatur anterioribus, provt ex pluribus Doctoribus probauimus ſuprà 2. *part. c.*14. *ex n.*108. *cum ſequentibus, verſ imò, & quod plus eſt*, &c. vbi latiùs videbis expeditam hanc ſingularem limitationem.

Secunda limitatio erit, quando ius debitoris, 64
quod habet in re hypothecata ſuis creditoribus, reſoluitur ex aliqua cauſa antecedenti, & neceſſaria, non vero voluntaria, & ex facto voluntario ipſius debitoris, aut quando aliàs reſoluitur, extenguitur ipſa res, ſeu ius hypothecatum, & annihilatur ex natura ipſius rei, vt tunc hypotheca contracta medio tempore pariter reſoluatur, & annihiletur, inſque creditorum quoad ipſam diſſoluitur, & euaneſcit, ita poſt plures Doctores, & iura diximus ſuprà 2. *part. cap.*27. *ex num.*36. *cum ſeqq verſ quoad ſecundum huius capituli articulum*, &c. vbi latiùs videbis Aliam celebrem quæſtionem prædictis con-

docibilem videbis, *in cap. sequenti, ex num. 19. cum sequentibus, vers. ex quæ resolutione alia singularia*, &c.

65 Denique pro corollide huius cap. declarandus, & interpretandus venit text. valdè singularis, *in leg. 1. §. ex contrario ff. de separationibus*, qui quidem videtur refragari regulæ hactenus à principio huius cap. comprobatæ, quod debitor ex facto suo nullo modo possit suis creditoribus præiudicare; cum contrarium expressis verbis dicat text. *in dict. §. ex contrario*; cuius verba sunt: *ex contrario creditores Titij separationem non impetrabunt; nam licet alicui adiciendo sibi creditores, creditoris sui facere deteriorem conditionem; at qui igitur adit hereditatem debitoris mei, non facit meam deteriorem conditionem, quia licet mihi separationem impetrare, suos enim creditores onerauit, dum adiit hereditatem, quæ solvendo non est, ea peterunt creditores eius*
66 *separationem impetrare.* Lece apertissimè debitorem quasi contrahendo per additionem hæreditatis sibi delatæ, quæ non est solvendo, suis præiudicare debitoribus, alios hæreditarios sibi, & illis adiciendo; cui ex omnibus hæredis bonis soluendi sunt, non solum ex bonis hæreditatis, sed ex suo proprio patrimonio. Et augetur difficultas, quoniam licet debitor sibi diuersis temporibus adiciat creditores, & omnibus bona sua obliget, semper priores potiores sunt, nec per additionem huiusmodi alij quod deteriorem patiuntur; sed in solutione, & ex actione præferuntur, itaut si bona debitoris omnibus non sufficiant, posteriores damnum patiantur, & insolati remaneant, ad latè tradita hac 3. part. cap. 11. & 12. cap. 6. & cap. 14. Sed remota text. *in d. l. 1. §. ex contrario*; nullatenus opponitur nostræ conclusioni, cum text. ille non
67 loquatur in creditoribus hæredis hypothecariis, quibus de iure debitor nouos adiciendo creditores non præiudicat, sed omnium anteriorum temporis fit natus, ex integris tutelis, *ff. & Cod. qui potiores in pignor. habeant*; sed text. ille loquitur
68 iuxta iuris regulas in creditoribus hæredis debitoris mere personalibus, & chirographariis, inter quos non attenditur temporis anteritas, nec datur prælatio, sed omnes simul pro rata admittuntur, & in tributum ad bona deducti, quæ si soluendo non sint, omnes pro tota, & proportionabiliter iuxta vniuscuiusque quantitatem tributantur, itaut si bona omnes non satisfaciant, cessantibus, & pro rata inter omnes dominam debitoris provt copiosè explicauimus lege 2. *part. cap. 4. num. 14. vers. accedimus ad alium casum, &c. & per totum cap. cum hac ex debitor*, vbi videre nemo debet, si creditoribus personalibus alios hæreditarios simpliciter præferendos, quoniam si bona debitoris solui non sint omnibus summis quibus constituuntur, cum inter omnes pro rata distribuenda sint, & si pars hæreditatis quæ conceditur hæreditario creditoribus, quibus per additionem, & confusionem bonorum hæres præiudicare non potuit, extenus hæredis creditoribus denegatur, cum illis chirographariis præiudicare possit debitor abeundo, & cum aliis non tenetur quasi contrahendo, vt inquit text. *in d. §. ex contrario*.

69 Et in terminis quod ille text. loquatur in creditoribus personalibus, naturaliter intellexit, & declarauit Amad. Rodriguez *de concursu creditorum p. artic. 3. num. 1. & 2. fol. 92.* acitatum *art. 4. num. 13. fol. 100.* licèt hic explicite non loquatur, quem text. in alium propositum interpretamur supra *l. p. c. 9. ex n. 16. & seqq.*

§. Vnic.

Prior creditor qui passus est, & consensit alium inferioris gradus suum creditum prius exigere, vel rem sibi hypothecatam ei obligari, an creditoribus intermediis præiudicet, vel an prorsus ius suum reale, & prælationem amittat quoad omnes creditores?

Et de vno, & eodem creditore pro diuersis creditis diuersimodè, & interpolatè graduando.

SVMMARIVM.

Creditor anterior consentiens, vt alteri pignus obligetur, an præiudicet creditoribus intermediis. n. 1.

Creditor anterior consentiens inferiori gradum, & prælationem suam duntaxat ad exigendum, an non solum sibi, sed & intermediis etiam præiudicet creditoribus. n. 2.

L. Paulus respondit 12. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. solu. determinatio adducitur. n. 3.

Creditor consentiens, vt pignus pignori detur, pignoremi esse videtur, non alium loco sui consentiendo. num. 4.

Creditor consentiendo, vt res alteri pignoretur, in pignoris priorsus amittit, & creditor mere personalis remanet. n. 5.

L. Lucius Titius 11. ff. quibus ad pign. hab. solu. ponderatur. ibid.

Quid inter contrahentes? Quam fuerit attenditus, an voluerit creditor totum ius pignoris amittere an solum pignoris, & prælationem. n. 6.

L. creditor qui prior 12. §. si tecum ff. qui potiores in pign. habeant. adducitur. ibid.

Iuris confusionis varietas circa pignoris, aut prælationis renunciationem aperitur. n. 7.

L. iubemus. Cod. ad Senat. Cons. Velleia. refertur, eius dispositio renunciationem hypothecæ tacitam tollere. num. 8.

Creditor consentiens, vt pignus alteri obligetur, an præiudicet creditoribus intermediis, quos ignorauit. Distinctio quæ tradatur. num. 9.

Creditor consentiens, vt alteri pignus obligetur, non videtur ius exigendi sibi, aut consentiens, & conniuens videtur renunciare consentiendo, aut renunciasse intermediorum notitiæ præsumitur. n. 11.

L. Paulus. ff. quibus mod. pign. vel hyp. solu. pro hac opinione explicatur. n. 12. & n. 13.

Secundum opinionem renunciare tacitam, & ignorantem, & pignus alteri posse dari, & eam omne ius pignoris renunciare quoad omnes. n. 14. & seqq.

Consentiens vt pignus pignori detur idem operatur, ac si ei cedat, vel res alienetur, quoad pignoris omnimodam amissionem. Distinctio. n. 15.

Per consentiendo pignus, vt pignus alteri obligetur, ille dicitur se omne ius pignoris, & tacitam ipsi hypothecæ renunciare. n. 16.

D. L. Fan

D.l. Paulus, verba ad idem ponderantur illatis, & n.17.& 18.
Tertia opinio Saliceti distinguentis verior, & communior est, n.19.& seqq.
Consensus prioris creditoris si sit generalis vt debitor possit pignus obligare, non contemplata certa persona; inducit amissionem iuris quæsiti omnes creditores. n.20.
Consensus anterioris creditoris commodatus restrictè ad certam personam, restrictè operatur quoad eam dumtaxat, ita vt non quoad omnes creditor ius pignoris amittat. n.21.
Saliceti verba recenseantur. n.22.
Saliceti distinctionem plures alij Doctores sequuntur, relati. n.23.& 24.
D. Laurea virique opinionis terminos, & effectus referens notatur ex n.25.
Consensus anterioris quando non operatur quoad omnes creditores tertios cui accommodatur, sed tantum gradum consentientis, hicque præfertur intermedijs, creditoribus autem virique. n.26.
Creditores intermedij gradatim ascendunt l. eam anterioris consentientis, & sicut præferuntur tertio, ita, & anteriori cui ille ius præfertur. n.27.
Per consensum anterioris absolutum pignus in totum dissolvitur, & secundus primum locum occupat, secus quando in gratiam alterius consensit fuit accommodatus. n.28.
Tertius, cui specialiter accommodatur consensus quoad exactionem non occupat primum gradum consentientis n.29.
Creditor anterior per generalem consensum vt debitor posset alteri pignus obligare, remanet creditor personalis, quia tus hypothecariam amisit. n.30.
D.l. creditor, qui prior 12.3. *si tecum, ff. qui potiores ponderatur.* n.31.
Pignus, qui debitori tradit, creditum remisisse non intelligitur, sed creditor manet personalis. num.32.
Creditor tertius, cui anterior nominatim cessit, licet præferatur anteriori, non tamen intermedijs. num.33.
Creditores intermedij per consensum anterioris gradatim ascendunt eius gradum & præferuntur anteriori, & ei, cui iste consensit n.34.
Tertius cui anterior consensit, antelationem intermediorum non consequitur cessante cessione. numero 35.
Nec antelationem consequitur, nisi à tempore, quo contraxit. ibid.
Medij creditores præferuntur anteriori qui consensit præferri à tertio. n.36.
Medius vincit tertium, a quo vincitur primus. ibidem.
Creditor nunquam ius suum amittit per consensum, quo ipse cessisse reservauit n.37.& n.38.
Petri Surdi locus insignis in proposito refertur. n.39. 40.41.& 42.
Anterior qui consensit sub iuris sui reservatione, quod ordine, & loco exigere potest. num.43. *remissiuè.*
Inter creditorem, cui anterior pignori consensit, intermedios, & anteriorem qui ordine sua ex actio. n.44.& *sequentibus.*
Prælatio læsa per anteriorem posteriori creditori, multum differt à cessione quæ per primum sit posteriori, vel tertio soluenti. n.45.
Prælationem licet cedat creditor anterior, creditor hypothecarius, adhuc remanet. n.46.
Creditor anterior tres gradus habens, quilibet eorum anteriori tria diuersa iura acquirit, ius pignoris, ius prælationis, ipsum ex actione ibid
Consentiendo quis amittere, prælationis ius euanescit. num.47.
Prælationem qui cedit, creditor manet hypothecarius. num.48.
Hypotheca non est de natura, nec de substantia contractus, ea vtilis existentia, vel dari potest valor contractus non dependet. n.49.
Hypotheca aliqui expressa conuentionem conuentione negua possit excludere. n.50.
Non subintelliguntur in contractibus, si omittatur à contrahentibus. n.51.
Potest quis esse creditor hypothecarius absque prælatione. n.52.
Hypotheca ius plane reale, & quod potest sine creditoris corruptione, vel remissione. n.53.
Prælatio cedi potest, manente credito, & hypotheca. num.54.
L. creditor qui potior, & tecum ff. qui potiores, ad id ponderantur. l.13. n.55.
Creditor potior, cui anterior consensum præstitit pro hypotheca accommodanda huic creditori, non censetur tacitè renunciasse præcisè. n.56.
Per consensum specialem creditoris non aliud ius hypotheca quod omnes, licet ius prælationis quoad intermedios & tertium amittat. n.57.
Consensus anterioris successiue tertio accommodabendæ habet vim cessionis, & pactum inter virumque quoad prælationem. n.58.
Creditor posterior, cui anterior prælationem suam cessit, non solum ei, verum, & omnibus intermedijs præfertur. n.59.
Et inter eos fit reciproca transformatio, & graduum permutatio, ultimo in locum primi, & primo in locum ultimi subrogato. n.60.
Salas, & innocentius mentem huc inter creditorum creditorum refert.
Creditor anterior cedens prælationem in favorem, cui cessit, non gaudet ius quod habebat. num.61.
Subintelligitur, intermedios creditores. n.62.
Creditor anterior tres gradus habens, quilibet posteriori, cui cessit prælationem, quod habet. n.63.
Creditor anterior licet cedat prælationem, & tenatur anteriori in tempore subsequenti. n.64.
Anterior qui prælationem cedit, non desinit esse creditor, & antelationem intermediorum non potest facere, & ideo tertio succedit in debitoris bonis n.65.& n.67.& 68.
Per prælationis cessionem non efficitur creditori ille anterior prædicatur, non creditores intermedij quorum gradus non cessit. n.70.
Quæ de locis diuersis gradatim ascendentibus primus recuperatorem, dictum intelligitur de anteriore creditoris, non de intermedijs primum occupante. n.71.
Prælationis ius receptum debet in actu huic consentiendi ad hoc, quod ei cui anterior consensit. num.72.
Prælationis cessio, si fiat à prælatione, transit à debitore anteriori creditori cessionario, & non ad posteriores. n.73.
Cessionarius ius habet omnibus præferendi. n.74.
Anteriori creditori cessionario prælationis ius competit.
Creditor anterior, cui consensit, non habet. n.75.
præferendi.

Inferior cui prælatio anterioris ceditur, dupliciter habet hypothecam. suo & alieno nomine; & in quo cessio fuerit inefficax, suppletur per ius propositum, n. 77.

Creditor duplicem gerens personã suam & cessionariã, licet confiteatur pecuniam recepisse a debitore pro resto intelligitur pro proprio credito. n 78.

Creditor inferior si virtute prælationis cessæ. suum etiam creditum inferioris gradus exegerit, notum faceret præiudicium intermediis. n. 79.

Creditor inferior pro 200. recipiens prælationem ab anteriori pro centum dumtaxat creditore, pro hac rata parte recepisse intelligitur n 80.

Creditor anterior pro 200 qui prælationẽ cessit inferiori, pro 100. creditori necnon iste, & intermedij creditores, quo ordine erũt graduadi n 1. & seqq.

Inferior pro rata prælationis cessæ ascendit ad priorem gradum, æqualiter cum anteriore cedente, & pro suo resto concurrente postpositis intermediis. ibid.

Anterior post cessam prælationem limitatam retinet suum proprium gradum pro quantitate crediti sibi remanente. n 82.

Et conuertit pro rata in eodem gradu cum inferiori cui cessit prælationem. ibid.

Cedens partem sui crediti, & cessionarius concurrunt æqualiter in eodem gradu vnusquisque pro sua rata. n 83.

Duo cessionarij vnius post alium causam habentes ab eodem creditore concurrentes, nullã inter se habent prælationem, sed æqualiter, & eodem gradu, extinguunt vnusquisque pro sua rata. n. 84.

Anterior qui solam prælationem cessit pro parte sui crediti, pro ea postponitur intermediis creditoribus. n. 85.

Vnus creditor contra eundem debitorem plura, ac diuersa credita habens plurium & diuersorum creditorum personam repræsentat n 86.

Ita pariter pro singulis creditis iuxta vniuscuiusque gradum, ac prælationem graduatur, interpolatè inter cæteros creditores. n 87.

Plurima ad id, & mirabilia iura adducuntur, ex num 88.

L. creditor, qui prior, §. si idem bis. ff. qui pot. ibid.

L. quærebatur 21 ff. eodem tit. quæ loquitur in pulchro casu. n. 89.

Creditor pro certa summa hypothecarius post modum pro alia diuersa summa eadem, & alia bona obligauit in contractu nouante, pro prima summa præfertur interim contrahentibus, pro secunda & intermediis præferuntur. n 90.

L. si prior 13 cum l. 3. ff. qui potiores, exornantur ex num. 92.

Pignora eadem in secunda obligatione nouante retenta, tempus, & prælationem conseruant. in quibus & non in aliis simul obligatis primus creditor præfertur intermedijs. n. 92. 93. 94 95 & 96.

Pignora pro duobus creditis eodem tempore eidem creditori obligata, si vendantur cedit in vtriusque solutionem pro rata cuiuslibet crediti. n. 97.

Secus si diuersis temporibus pignora obligentur, quia tunc prius creditum prius soluitur, & in residuo secundum. n. 98.

L. pupilli, §. cum eodem tempore, ff. de solutionibus, & aliæ ad idem adducuntur ibid.

Creditor inferior, cui per anteriorem fuit facta suæ prælationis cessio, si plus quam cedenti debebatur, exegit, restituit superfluum intermedijs creditoribus. n. 99.

Creditor inferior, cui per anteriorem fit prælationis cessio, sub conditione vt iste immediate post eum exigat an præiudicet intermedijs. & an istis renitentibus cessio inefficax reddatur, ex num 100. cum sequentibus.

Prælatio cessa inferiori eum anteponit omnibus creditoribus intermedijs. n. 101.

Et post eum intermedij anteriori cedenti præferuntur, num 102.

Pactum inter anteriorem, & posteriorem nunquam officit creditoribus intermedijs qui illi non interfuerunt. n. 103.

Sententia super prælatione inter anteriorem & posteriorem creditorem lata non præiudicat intermedijs. n. 104.

In anterioris potestate cum inferiore pacisc entis non est ius intermediorum subuertere. n. 105.

Prælationis cessio sub conditione, vt cedens immediatè exigat, si intermedij creditores renuunt, euanescit. n. 106. & seqq.

Reseruatio facta in remissione sui iuris omnino inter contrahentes seruatur n 107.

Reseruatio conseruat ius pignorum, quod prælationem, & priuilegium causæ n 108.

Clausula non alias nec alio modo, *reddit contractum conditionalem. n 109.*

Et est clausula limitatiua voluntatis & consensus, ac præseruatiua iuris in casu contrario n 110.

Et consensum à contractu assumit, ita vt nihil actum videatur inter contrahentes. n 111.

Et habet vim resolutionis contractus ab initio, numer. 112.

Conditione in cessione prælationis non secuta, cessa prælatio nihil prodest inferiori cessionario, qui manet vt antea in suo infimo loco n. 113.

Qui si insuper ea vtatur quod exegerit, restituet anterioribus ordinibus. n. 114.

HAs quæstiones difficiliores reddiderunt Iurisconsultorum responsa, quæ varia sunt, & intricata, quibus mehercle cessantibus facile vincerentur, ex notissimis iuris principijs. Vt igitur clariores 1
reddantur, distinctè procedendum erit. Aut enim contendimus circa creditorem priorem, cui pignus fuit obligatum, consentientem alteri tertiò eam obligari, an præiudicet creditori, vel creditoribus intermedijs? Aut enim agimus de priore creditore 2
hypothecario consentiente, vt alius inferioris gradus vel alius tertius & nouus creditor prius exigat, ita vt is tantum cedat prælationem, & gradus anteriorem eamdem eius pignoris. An ita prælationis cessio, & consentes præiudicet, non solum ipsi priori cedi tori verum etiam alijs intermedijs.

Pro hac distinctionis membrum nonnulla iura de- 3
terminant, varie tamen, obscure, & interdum contrarie. Paulus etenim *lib. 5 responsorum*, quæ est *leg. Paulus respondit 12. D. quibus modis pignus, vel hypoth. solvit.* absolutè determinauit priorem, & potiorem creditorem in pignore consentientem, vt debitor communis alteri tertio, & nouo creditori rem eandem obliget, profus amittere ius pignoris, idque remisisse non solum quoad tertium, cui consensit, sed & quoad omnes intermedios, rectum alios creditores hypothecarios posteà contrahentes cum debitore, adeo, vt licèt tertius (cui prior consensit) ito sit potior in pignore, adhuc tamen non excludit intermedium creditorem, quia ille in locum prioris non subrogatur, sed in suo iuxta tempus contractus, & contentus remanet, ita vt secundus

dus

dus intermedius (& sic de singulis intermedijs creditoribus) ascendat ad priorem gradum, primò tamen prorsus per consensum sibi lato à iure pignoris priori, & ulteriori, & remanente creditore chirographario, & personali duntaxat, verba Iurisconsulti hæc sunt: *Paulus respondit Sempronium antiquiorem creditorem consentientem, cum debitor eandem rem Titio creditori obligaret, ius sui pignoris remisisse videri, non etiam tertium in locum eius successisse: & idem medij creditoris meliorem causam effectam. Idem obseruandum est, etsi reipublicæ vicesimo loco crediderit.* Quem textum ita summat Bartol. *Qui consentit,* 4
quod pignus pignori detur, videtur pignus remisisse; 5
non alium loco sui constituisse. Et quod in hoc casu prorsus sit consentienti creditori ius pignoris sublatum, itavt simplex, & personalis maneat creditor, probat expressè text. *in l. Lucius Titius 11. D. quib. mod. pignor. vel hypothec. solvit.* ibi: *Caium Seium, qui viro pro filia communi in dotem eadem pignora danti consensit, cum communis filiæ nomine darentur, remisisse videtur, obligationem autem personæ vasse.* Contenat *leg. si post pignus vero debitori vendi-* *tum; si pecunia soluta non fuerit, debitam posse peti dubium non est, nisi specialiter contrarium actum esse probetur, D. de pactis.*

Martianus autem non ita absolutè resoluit, sed 6
initius suam resolutionem temperauit, *in leg. creditor, qui prior 12. §. si tecum, D. qui potior. in pignor. habeant.* Reducens quæstionem ad id, quod inter contrahentes actum fuerit, an voluerit creditor totam pignoris ius remittere; an solum locum, & gradum, & ordinem exigendi à debitore communi, ita vt adhuc ius pignoris remaneat creditori anteriori consentienti, qui, dimisso, & soluto secundo, cui consensit, & potiorem se fecit, potuit in reliquo hypothecæ creditum suum consequi, verba text. sic se habent: *Si tecum de hypotheca pactus sit debitor, deinde cum alio tua voluntate: secundus potior erit, pecunia autem soluta secundo, an rursus tecum sit, vel de quæritur, erit igitur facti quæstio agitanda, quid inter eos actum sit, vtrum vt discedatur ab hypotheca in totum, cum prior consenserit creditor, alij obligari hypothecam: an vt vsque* *sequatur, vt prior creditor secundo loco constituatur.*

Vides igitur, quàm variè loquuntur Iure-consulti. Paulus supponit ex solo consensu prioris creditoris remissam, & resolutam esse hypothecam absolutè quoad omnes creditores. Ita vt amplius creditor hypothecarius dici nequeat; Martianus autem expressam remissionem pignoris requirit, vt absolutè intelligatur quoad omnes, ibi: *Quid inter eos actum sit, vtrum vt discedatur ab hypotheca in totum,* & hunc §. hoc modo intelligit Bartol. quem ita summat. *Si res obligata alteri obligetur de voluntate creditoris, quoad illum prior hypotheca inutilis est, quo id alior inspicitur, quid actum est.*

Et per contrarium, *leg. invenimus, Cod. ad Senat.* 8
consult. Velleian. expressè determinat, hypothecæ renunciationem esse omnino restringendam ad personam, cui fit, & sic eius respectu duntaxat esse attendendam; non autem extendendam quoad alias personas, quibus creditor consensum non præstitit. In hæc: *Invenimus iuvere mulieribus, & pro vno contractu, vel certis contractibus, seu pro vna, vel certis personis, suæ rerum iuri hypothecarum sibi competenti per consensum rerum renunciare, quodque ita actum sit, hac authentica nostra firmum, illibatumque custodiri: ita tamen vt & generaliter tali* *renunciatione pro vno (vt dictum est) contractu, seu certis contractibus, vel alterum, seu ad certas res, seu personas eorum ipsis proprium accommodantes vsus sunt, vel fuerint, eadem renunciatio ad illos tantummodo, & illas res, seu personas, quibus consensum suum propriis accommodauerunt, vel accommodauerint, coarctetur: nec aliis quibuslibet contractibus, quibus minimè in mulieres consenserunt, vel consenserint, præiudicentibus eam opponendi licentia probeatur, &c.*

Pro intellecta horum iurium, atque recenda vera conclusione, an creditor prior, qui consensit, vt res sibi hypothecata alteri obligetur, amittat prorsus ius hypothecæ, non solum quoad eum cui consensit, sed & vniuersaliter quoad omnes cæteros creditores, ita vt amplius non remaneat creditor hypothecarius; adhuc tam rerquirunt interpretes, qui variè varia diuersant. Glossa *in leg. Paulus, & quibus mod. pignor. vel hypothec. solvit, verbo remisisse*, confirmat, tantum videri remissam in fauorem illius, cuius contemplatione remissa fuit, monetur ex *leg. Iulianus.* Sentiens pignus in eo casu continuari posse fauore [illegible] Bartolus *in d. leg. Paulus, in princip. & latius in leg. creditor §. si tecum, D. qui potior. in pignore habeant.* eandem opinionem profitetur Gloss. *in l. 5. Cod. de remissione pignor.* Quæ habent fundamentum in natura renunciationis, quæ est stricte interpretanda, & non extendatur ad alias res, aut personas non comprehensas in *leg. si vnus, §. nec omnia, de pact.* vbi Iason *in fin.* notat, contra hanc regulam procedere *d. l. invenimus*, hoc in eo casu, in quo aliquod speciale, quod etiam tradit Gerardus *cons. 132.* Crotus *in leg. non solum, & mortem n. 44. Cod. renunciation.* Bodrius *de pign. q. 23. n. 9* quibus addendus est Rom. *consil. 112. n. 15.*

Et ideo in hac permutatione, & consensu [illegible] stricte intellecto, sola prælatio respectu [illegible] rioritatem consensus tantum habeat ius [illegible] tum, vt tenent prælati Doctores, & non Hugo Donell. *de pignor. lib. cap. 14 refragantibus alijs allegatis.* Anton. Negusant. *de pignor. 6. p. membr. 3. num. 13.* Anton. Faber *in suo Cod. Fabriano, lib. 4. tit. 21. diffinit. 15. num. 2. in nostris.* Non tamen hæc prælatio competit creditori huic, cui specialiter consensus accommodatur respectu creditorum, qui in medio sunt, nam illi ascendant gradatim locum prioris consentientis, & ille descendat ad locum eius, cui consensit, vbique anterior consentiens postponitur, & ei in exactione præfertur, vbique tamen exigit post omnes intermedios, hæc præmissa tantum postmodum contrahentibus, inter prætorum iura, & Doctores, atque ea, quæ postmodum dicenda erunt, & probanda.

Quibus, & additis potest profundius [illegible] ius opinionis, vt generaliter teneat, *in l. Paulus, D. quib. mod. pignor. vel hypothec. solvit*, quod [illegible] dictum remissum esse pignus quoad [illegible] creditores, non modo habentes, [illegible] pignoris [illegible] [illegible] [illegible] pignoris [illegible] *l. creditor, hoc §. si tecum* [illegible] tionem. Vt [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible]

procedit dict. l. *Paulus determinatio*. & sic vbi ea supplentur consensus efficax ad totam pignoris renunciationem.

14 Secunda, & contraria opinio fuit Glossæ *in d. l. credit.* 12. §. *si tecum*, *D. qui potior. in pignor. habean. in verb. secundo loco*, tenentis, in dubio ex simplici consensu creditoris permittentis, vt res sibi prius obligata alteri obligetur, videatur omne ius pignoris remisisse quoad omnes cæteros creditores, *ex d. l. Paulus*, quam glossam ibidem probat Bartol. & pro constanti præsupponuntur Bart. & Paul. *in l. fin. ad Cod. de remissione pignor.* & magis receptam asserit Aretin. *in l. qui superstitis, colum. 4. ad fin. D. de acquir. hæredit.*

15 Eandem etiam opinionem sequutus est Hugo Donell. *in tract. de pignoribus & hypothec. cap. 14. & finaliter, quibus mod. pignor. vel hypothec. solvit, columna 5. ad medium, & columna sequenti, fol. 222. inter tract. diversor. de pignoribus*, dum dicit, quod cum pignori creditore consentiente alienationi hypothecæ detrahat, & in eo prosequenda esse, qui consensit, vt res sibi prius hypothecata alij obligetur, *ex d. l. Paulus. D. quibus mod. pignor. vel hypothec. solvit.* cum pignori dari genus sit alienationis, *ex leg. vltim. Cod. de rebus alien. non alien.* atque ideo hoc modo per consensum huiusmodi creditoris pignus dissolvatur, ita vt non solum respectu illius, cui consensit pignori dari tollatur, sed in totum, et quoad omnes, ac si pignus vendere consensisset.

16 Vnde sic fert Donellus metipse, quod si creditor consentiret, vt res sibi obligata tertio pignori daretur, tertius ille non succedit in locum prioris consentientis, sed ius secundi creditoris intactum adhuc confirmatur, & prior in pignore, & exactione afficitur, non secus ac si quoris alio modo ius pignoris prioris creditoris extinguatur, vt expresse probat *d. l. Paulus*, ibi: *Non etiam tenm in locum eius successisse, & ideo meus creditoris melioris causam effugiam.*

17 Franciscus Balduinus etiam eam sequitur, & tractat opinionem hanc & contrarijs locis, *lib. 3. Iubemus. Cod. ad Vellcianum. & legatis. n. 8. §. 7 tim, D. quib. mod. pignor. vel hypotheca solvit.* contra respondere *in tract. de pignorib. & hypothec. quib. mod. pignor. vel hypothec. solvit. ex numero 4. cum seq. fol. 514. vers. diversi tract. de pignoribus*, quam sententiam asserit veram dicens *d. l. Paulus*, et creditor prior consentiens vt alteri hypotheca detur retinet obligationem [illegible] & quod dicendum est [illegible] modestiores [illegible] & [illegible] & [illegible] &

Velleian. ex Gothfredo in *d. l. Paulus*, & ſic iuxta primam opinionem de qua *ſuprà ex n. 9. vnde rectè ſit* (infert ipſe,& iuridicè) *vt non poſſit ille tertius, in locum prioris creditoris ſuccedere, nec pignus ſolvatur omnino, ſed quod alios, quibus poſtea pignus daretur eius duret obligatio.* Certè hæc illatio ex ſua opinione veriſſima eſt,& prorſus conuenit omnibus iuribus, quibus vtraque opinio nititur conuenitque ſimili, & veræ illationi, quam ex priori opinione deduximus ex aliis Doctoribus *ſuprà num.* 11. cum Doctores vtriuſque palàm fateantur, quod quando ex hoc conſenſu non inducitur pignoris reſolutio in totum, & quoad omnes, ſed ſolùm in gratiam ſolius tertij creditoris, cui conſenſum ſuum ad pignus applicuit anterior, quod iſte tertius præferatur ipſi anteriori conſentienti,& aliis poſtmodum contrahentibus ſub hypotheca cum debitore, neuter tamen præfertur in exactione aliis creditoribus intermediis, qui quidem gradatim aſcendunt gradum prioris conſentientis, iſteque deſcendat ad gradum eius, cui ſpecialiter, & nominatim conſenſit, inſpecto ſcilicet tempore, quo contraxit, & quo ſibi fuit per anteriorem accommodatus conſenſus, cum quo gradum in exigendo permutaſſe intelligitur, ne intermedij damnum patiantur, qui cum præcisè præferantur tertio vltimo loco contrahenti,& iſte anteriori conſentienti; per-neceſſe anteriori, & omnibus præferendi ſunt in exactione, & iure pignoris, provt inferius altius declarabimus.

28 Ideoque licèt ex ſcriptis à D. Larea, colligatur ſequi diſtinctionem Saliceti (licèt mentionem eius non faciat) & ſic quod quando præſtatur conſenſus videatur anterior pignus in totum remiſiſſe ex *d. leg. Paulus*, & quod tunc ſecundus creditor primum locum occupet. At quando in gratiam alicuius tertij conſenſum præſtet, ius pignoris non amittat anterior. Vt ex Cuiacio eſt videre per eum *in d. num. 25. & num. 2.* ac pariter quatenus huic tertio in hoc ſecundo diſtinctionis mé-
29 bro denegat primum locum ante intermedios creditores, benè loquitur, quia vt diximus ſolum præfertur anteriori conſenſum ſibi ſpecificè accommodanti, & vterque cæteris poſtmodum contrahentibus, iuxta omnium opinionem Doctorum, & verum eſt, de quo latius nobis erit agendum,& clarè patebit *ex ſeqq.*

30 Et ad vtriuſque membri diſtinctionem Saliceti, nonnulla vtilia conſideranda ſunt, & primò reſpectiuè ad primum diſtinctionis membrum, quando ſcilicet per conſenſum generaliter præſtitum debitori, vt poſſit pignus hypothecari cum amiſſione ſui iuris in eadem hypotheca, infertur ad ea omnia, quæ obiter dicta fuerunt in ſecunda opinione, nempè creditorem anteriorem per huiuſmodi ſimplicem conſenſum omne ius hypothecæ amiſiſſè, & non amplius manere creditorem hypothecarium, ſed ſimplicem, & perſonalem creditorem,
31 omnino carentem actione hypothecaria, vt probat textus expreſſus *in leg. creditor, qui prior* 12. §. *ſi tecum, qui potior, in pignorib. habeantur.* Vbi dicitur, quod quando ex conſenſu creditoris, vt alij pignus obligetur, inducitur pignoris extinctio, itavt ei, cui ſecundo obligatur, ſoluto debito, pignus non remaneat obligatum anteriori conſentienti. Probant etiam hanc concluſionem omnes Doctores laudati in ſecunda opinione *ex num.* 14. & quando prior per conſenſum amittit in
32 totum ius pignoris, non propterea amittit ſuum creditum, quia qui remittit pignus, creditum remiſiſſe non intelligitur, ſed creditor remanet quoad debitorem perſonalis, inter perſonales ſoluendus, text. expreſſus *in leg. Iulianus, in princip. D. de leg.* 3. *leg. grege*, §. *cum pignus*, *D. de pignorib. leg.* 3 *Codic. leg. ſi pignus pignori dat. ſit.* optimus text. *in l.* 3. *& in leg. ſi tibi*, § *de pignore*, *D. de pactis*, exornat abundè Neguſant. *de pignor. membr.* 1. *ex numero* 14. *cum ſequentibus* 3. *part. principal.* Maſcardus *de probation conclu ſion.* 1178. *ex num.* 43. & nos latius *ſuprà* 1. *part. cap.* 29. *ex numer.* 1. *cum ſequentibus*, & ideo poſt hypothecarios creditores omnes, etiam poſt conſenſum contrahentes, exigere debet non antea.

Secundo infertur, quod iſte tertius, cui de- 33
bitor ex conſenſu creditoris anterioris pignus obligauit, licet exigere poſſit ante priorem conſentientem, hócque ille efficiatur potior; adhuc tamen locum prioris conſentientis non ſubintrat; nec in eius gradum ſubrogatur, nec præfertur creditoribus intermediis, ſed potius iſti gradatim aſcendunt, & iura ſua potiora fiunt, ita vt ſecundus (poſt conſentientem) remaneat primus, & tertius ſecundus, & ſic de ſingulis creditoribus intermediis, gradatim aſcendentibus, extincto vel permutato iure pignoris prioris; iuxta ea, quæ accuratè conſiderata fuerunt *infrà cap.* 14. *& ſeq. hac* 3. *part.*

Iſte etenim, cui per conſenſum anterioris credi- 35
toris pignus fuit obligatum, non poteſt prætendere antelationem, niſi à tempore ſui contractus, & ſuæ obligationis, cum ceſſante ſubrogatione in locum prioris, provt ceſſat in hoc caſu, quia ſolùm conſenſus, & permiſſio præſtatur obligationi; rectè ſequitur, vt à tempore obligationis acquiſierit ius prælationis, non antea. Probant textus *in dict leg. Paulus, dict. leg. creditor, qui prior*, §. *ſi tecum*, *& dict leg. Titius*, *D. quibus modis pignus, vel hypothec. ſolvit* & omnes Doctores in ſecundâ opinione allegati *ex num.* 14. ma- 36
xime Franciſcus Balduinus *de pignoribus dict. ti- tul. quibus modis pignus, vel hypothec ſolvit. ſub numero* 15. ibi. *Nam mirum non videri debet, cum primus creditor conſenſit tertio obligari, meliorem eſſe medij conditionem: licet cum eo nihil expreſſum ſit actum; quia cum primus conſenſerit poſthaberi tertio, non mirum ſi medio creditori, qui tertio anteferetur, poſthabendus ſit; nam medius vincit tertium, a quo vincitur primus*, &c.

Tertiò infertur ad declarationem primi mem- 37
bri diſtinctionis Saliceti, de quo *ſuprà numer* 20. quando in totum, & quoad omnes pignoris extinctio inducitur, & ſubintelligitur; quando creditor anterior ſimpliciter conſenſum ſuum præſtitit obligationi, contemplatione debitoris, vt ſecus ſit etiam in hoc caſu quando in gratiam ſolius tertij creditoris id facere exprimat, aut alias per pactum ius ſuum in pignore reſeruauit, quia tunc ſtante pacto, aut reſeruatione iuris, non in totum pignus remittere intelligitur, ſed dumtaxat in fauorem tertij, qui conſenſum reſtrictiùs accommodauit anterior creditor. text. eſt expreſſus *in d. l. creditor, qui prior*, §. *ſi tecum, D. qui potior. in pign habeant*, ibi. *Erit igitur facti quæſtio, vtrum quid inter eos actum ſit.* &c. vbi Bart in ſummario dicit. *Si res obligata, alteri obligetur de voluntate creditoris, quod illum prior hypotheca inutilis eſt, quoad alios*

inficiter, quia actum est, l. si post pignus. D. de pact. ibi, *nisi specialiter contrarium esse probetur.* Fulgosius *in l. iubemus, n. 2. C. ad Senatusc. Velleian.* ibi, *quæritur, an volucrit quod omnes, aut quod earum renuntiare.* pulchrè Hugo Donel. *in tract. de pignor. cap. 14. sit. quibus modis pign. vel hypoth. solvat. col. ad med. fol. 220. inter diuers. tract. de pign.*

38 in hæc verba: *Unde si creditor consenserit, vt res sibi obligata tertio daretur, non tertius in loco prioris successisse videbatur, quod futurum erat, si illi tantum ea res prodesset, sed ius secundi creditoris, vt si quovis alio modo soluta esset hypotheca, confirmatur. l. Paulus, hic planè si creditor id in gratiam tantum eius fecere dixerit, cui res pignori obligabatur, nō nisi aduersus eum pignoris creditori nocebit, vt est constitutum in l. iubemus, C. ad Velleian. & recte, nam ante diximus, ita demum creditorem consentientem alienationi pignoris ius suum remittere intelligi, si non sua pignoris sui causa consenserit, quod eum facere apparet, qui in alicuius tantum gratiam pignoris obligationi consensit,* &c. qui vlterius *num. seq.* prosequitur, quod & idem ex mente Saliceti asserit Petrus Barbos. *in l. 1. p. 5. n. 71. ad fin. D. solut. matrim.* & melius *num. 72. post princ.* ibi, *sed ex prædictis dicendum erit, quod si constet, creditorem tantum respectu certæ personæ, vel causæ renunciasse, standum est certe. dict. l. si creditor 12. §. final. D. qui potiores in pignor. habeant.* &c.

39 Petrus Surdus *in dict. decis. 63. ex num. 11.* & signanter de hac limitatione *ex num. 17.* in hæc, *tertio, quia ea renunciatio continet expressam reseruationem iuium ipsi Tauro contra Prouenzalem, eiusmodi autem reseruatio conseruat ius, quod ipsi competebat. Bart. in l. penult. C. depositi. Oldradus cons. 23. in fin. Beccius alios citans in consil. 74. num. 14. dixi dict. consil. 152. num. 30 & sicuti confirmat in non reseruatis, l. non quod liquidè §. filiæ, D. de penu legata. Archidiacon.*

40 *in cap. quoniam frequenter, vt lite non contest. n. 4. Purpuratus consil. 42. n. 14. ita confirmat in talibus id, quod reseruatum fuit perinde ac nulla extaret renunciatio,* &c. & per textum *in l. nouatione, D. de nouationib. l. solutam, in princip. D. de pignorat. act. l. unica. C. ch. chirograph. pecun. l. vt vetet. nouatione, D. de rebus cred. Bellon. dec. 332. n. 2.*

41 *Negusantius de pignor. part. 6. c. 3. n. 3. Mantica de tacit. tom. 1. lib. 11. tit. 21. n. 21. & 22.*

42 Sed quo ordine, & gradu exigat prior creditor contentus [illegible] pignoris relicti, [illegible] secunda parte nostri capitis [illegible] reseruamus tractare de forma [illegible] Salicetti.

43 Accedamus iam ad alterum, [illegible] nostri capitis partem circa creditorem [illegible] priorem, & potiorem consentientem, vt [illegible] tor inferioris gradus prius exigat [illegible] quoniam ordine vterque exigat, & an [illegible] lationis, & prærogatiua cessione [illegible] aliquod fiat creditoribus intermedi[illegible] declaratione primò animaduertendum erit, quod

44 hæc prælationis translatio in posteriorem multum diuersa est ab illa subrogatione, quæ communiter fieri solet, quando secundus creditor soluendo creditum priori in eius locum succedit, subrogatur, & subrogatum, recipiendo alius tertius mutuat debitori, vt ex ea pecunia soluatur prior creditor sub pacto de subrogando in locum, gradum, & priuilegium anteriores sic dimissi, ac soluti, & ab ipso facta cessione, quia in his casibus, & similibus anterior cedens non remanet amplius creditor, nec ius habet ad pignora, nec bona debitoris quia cum fuerit per solutionem dimissus, omne ius suum fuit extinctum, iamque desinit esse creditor, nec amplius concurrit.

In nostro autem casu, quamuis anterior cedat 43
prælationem, & gradum potiorem quem habebat; adhuc tamen remanet creditor, & tenetur ius in pignore; nam in creditore anteriori & hypothecario tria iura diuersa concurrunt, ius pignoris, ius prælationis ob temporis, vel priuilegij anterioritatem, & creditum ipsum, & debitum principale quod debitor potest dimittere, & remittere, aut cedere, aliis duobus remanentibus debitori, ius ad creditum, & iure ad pignus, si solum prælationem cedit, hoc addito quod si ius pignoris in totum renuntiat, etiam prælationem amittere intelligitur, quia prælatio est ius a pignore, & est qualitas ei inhærens quo sublato, prælationem extingui, necesse est, vt [illegible] diximus.

Quapropter si prior creditor [illegible] gradum dumtaxat cedat alteri [illegible] adhuc remanet creditor hypothecarius, [illegible] aliis antelationis potest [illegible] pignoris & crediti [illegible] esse creditor absque pigne[illegible] hypotheca non est de natura [illegible] contractus, quia ex eius [illegible] pendet validitas contractus, vt [illegible] mos Doctores probat Gatto *de ex. dot. q. 4. quæsito 11. num. 2277. cum multis seq.* 50
hypotheca citra expressam conuentionem [illegible] quam contrahitur, nec debet de legali, [illegible] tacitis à iure inductis; late Gatto *cap. 2. tit. 7. nu[illegible] mer. 2472. & num. 1475.* nec hypothecæ [illegible] ligitur in contractu si omissa [illegible] tibus [illegible] Gatto *cap. 4. tit. 1. quæst. 5. ex nu[illegible] mer. 2[illegible] 9. & seq. ad num. 2469.* & melius *q. de 11. ex num. 2[illegible] 72. cum seqq. vbi plures refert.* 52
[illegible] Po[illegible]

[illegible] 53
[illegible] *de pignor., Pacian. de pignor. quæst. 8. de pignor., Pacian. de pignor. quæst. 8. pignor. quæst. 33. pignor. num. 5. pignor. num. 31.*

Inquantum [illegible] 54
[illegible] *l. Lucius, n. 12. & seq. D. pignorat. act. l. Lucius, n. 12. & seq. D. pignorat. act. l. Lucius, n. 12. & seq. D. pignorat. act.

dinis,& prælationis cessionem, consensum, & permissionem,ibi:*pecunia autem soluta secum non versus teneatur tibi,vtile quærum,erit igitur facti quæstio agitanda, quid inter eos actum sit,vtrum vt ab*
cedatur ab hypotheca in totum, cum prior consequi
creditor alij obligari hypothecam: an vt ordo ser-
55 *tur, vt prior creditor secundo loco constituatur*: ita ipsum DD. omnes in vtraque opinione superius relati asserunt, & supponunt in casu, quo pignus in totum, & quoad omnes non fuit per consensum anterioris remissum, sed dumtaxat limitatum,ad aliquam personam, & in eius gratiam solius.

56 Text. tamen *in d. § si tectum*, non agit, quando alij creditores sint intermedij, nec quo tunc ordine isti duo, consentiens, & ille, cui accommodatur consensus, sint soluendi; sed tantum agit inter primum consentientem, & secundum creditorem, vt iste in exactione sit potior, & præferendus priori, ordini solutionis per consensum renuntianti, in quo vt diximus omnes Doctores conueniunt.

57 Conueniunt etiam omnes tam tertiæ opinionis DD.quàm primæ,& secundæ,vt per consensum anterioris specificum non amittat prior creditor ius pignoris in totum, nec quoad omnes, iste tertius creditor, cui consensus præstatur limitatus, consequatur ordinis prælationem respectu ipsius consentientis dumtaxat, saluo iure intermediorum, qui vtrique præferuntur,& ante eos gradatim exigunt, quoniam medij vincunt vltimo tertio loco contrahentem, à quo vincitur anterior, manente adhuc creditore hypothecario post omnes prædictos exacturo, & prælaturo alijs post suum consensum contrahentibus, vt superius probauimus.

58 Et insuper hunc anterioris consensum tacitè haberi processione,conuentione,& pacto inter vtrũque, anteriorem scilicet,& vltimum,tradit Osuald. ad Donel.*lib.15.c.43.in notab.litter G.* ex quo resultat ius fortius intermedijs creditoribus,sed quo ordine tam isti,quam alij intermedij creditores sua credita consequantur, non facile ex eisdem,nec ex iuribus percipies, in quo versatur tota nostræ quæstionis difficultas.

59 In quo resoluendum erit,quod creditor inferior, cui per priorem solum ius prælationis permissum, aut concessum fuit, consequitur gradum potiorem, & locum anteriorem consentientis subintrat, & in prælationem eius subrogatur,itavt non solum præferatur ipsi anteriori cedenti, aut patienti, & permittenti, verum & omnibus creditoribus intermedijs, provt eis præferri debebat anterior, si suam prælationem & locum retinuerit,non alteraſſet,nec dimisisset,itavt intermedij creditores omnes suum proprium gradum, & locum incommutabiliter conseruent,vt antea. Quia solum personarum anterioris, & inferioris creditoris fit reciproca transformatio,ac gradum, locorũque permutatio inter eos facta intelligitur, vltimo in locum prioris, & priore in locum vltimi subrogato. Ex quo nullum præiudicium irrogatur intermedijs, qui semper habuerunt vnum creditorem anteriorem, qui eos præferebat, & nihil sua interest, sit ille, vel ille, respectu eiusdem quantitatis, & non maioris.

60

61 Nec prior creditor,qui suam prælationem alteri inferiori concessit, licet remaneat creditor hypothecarius, potest exigere immediate post illum, quem in locum suum posuit, cum impossibile sit vt in vno, & eodem loco duo sedere videantur,atque ideo cum prior suum locum dimisit, & alteri cessit, ille alium occupabit, non etiam ille; foret enim totum in modum graue creditoribus intermedijs, loco vnius anterioris duos præmittere. Q. propter 62
prior cedens, & consentiens locum posteriorē post omnes intermedios creditores hypothecarios occupabit,à tempore scilicet,quo ipse suam prælationē amisit,& cessit,itavt alijs creditoribus,etiam hypothecarijs postmodum cum debitore contrahentibus præferatur,non alijs. Q. ita prior iste tot gradus 63
descendit, quot ille inferior(cui prælationem suam cessit)ascendit,& ex tunc computari debet suæ hypothecæ anterioritas, ac prælatio. Nec ista inter cedentem, & cessionarium locorum transformatio fit ex sola vi mutuæ, tacitæ, & subintellectæ subrogationis, quoniam vterque in locum alterius ex vi cuiusdam tacitæ permutationis subrogatur, sed etiã respectu anterioris ex vi proprij iuris,licet in- 64
ferior,cui locum suum,& prælationem anterior cõcessit in huius locum subrogetur, vt dictum est,interior autem non descendit in locum inferioris,nec eum occupat ex vi subrogationis, sed ex vi proprij iuris. Q. licet remanserit in facultate inferioris creditoris totum tempus præscriptionem tamen sequès,nec eo indigebit ille inferior, cum sibi sufficiat occupare primum locum, & gradum prælationis, & priorem exactionem anteriorum creditores intermedios. Q. propter anterior cedens, 65
& consentiens, qui descendit, occupat post istos virtute suæ hypothecæ per huiusmodi cessionem prælationis non læsæ(vt diximus)locum,& gradum immediatum,itavt cæteris creditoribus post prælationis cessionem cum debitore communi contrahentibus sub hypotheca, præferatur.

Hanc locorum alligationem hucusque scriptam, 66
& graduum computationem,& transformationem mirabiliter scripsit licet non ita explicate doctissimus Franciscus Balduin. *in tract. de pignorib. & hypothec. tit.quib.mod pign. vel hypothec. solvat. cap.13, fol.314 inter diuers. tract. de pignor. colloc. in princip.* qui subtiliter in hunc modum loquitur. *Porro si consenserit creditor hypothecam sibi constitutam sub e alij obligari,l. Paulus in princ. quib.mod. pign. vel hypothec. solvit. l. creditor, qui prior §. si tectum qui potior.in pignore habeantur,non facile dixerim,quod hic operetur consensus, an remissionem pignoris, quoad omnes: an vero remissionem tantum ordinis inter creditores: ita scilicet vt is, cui obligari consensit, fiat prior,& potior.eo ipso tamen semper manet creditor sub pignore, & hypotheca, quoad debitorem, aliumve quemlibet pignorum possessorem,atque etiam quoad creditores sequentes ordine temporis illum, cui ex consensu primi creditoris pignus obligatum est, nec vlla lege satis manifestè ipsum decisum est, nisi quod vno loco, scilicet in d.l. Paulus in princip. dicitur, cum, qui sic consensit, ius sui pignoris remisisse;* 67
interpretantur nonnulli, Salicetus in d. §. Cæterum remissi pignor. non quia pignus remiserit, sed tantum ius sui pignoris, quod putant, esse ius prælationis ex ordine temporis cum ei omnium primi hypotheca esset obligata, restituta, quantum fieri potuit, per vestram renunciationem.l. ubicunque. C. ad Velleian. &c. Quamquidem Balduinus, licet hanc doctrinam non admittat ad interpretationem *d.l. Paulus*, quia in totum pignoris ius decidisse amittat per consensum, & quoad omnes; tamen eam veram agnoscit, quando sola prælatio in alium remissa data est a priori creditore,& inter contrahentes de eo ordine, & prælationis actum est, inter

in d. l. creditor, qui prior, §. si tecum. D. qui potior. in pignor. haberet. de hoc tertiam opinionem satis recepta communiter approbatam, de qua *supra n. 19. cum seq.*

69 Eadem etiam interpretatio colligitur ex Hippo Del Pelo *in tract. de pignor. c. 14. & fin. col. 5 post med.* vbi: *Vnde si creditor consenserit, ut res sibi obligata tertio daretur, non tenetur in eo ius prioris successisse debitur, quod si tenetur, ei tale actum ex res prodesset,* &c. quod vlterius explicat ex quibus, quando in gratiam solius tertij conficitur fundi præfatum apparet, vt tunc ille tertius subrogetur in locum prioris, retento adhuc hypothecæ iure per ipsum priorem limitate considerantem amissa prælatione, quam per conficitum transactionem constituit in primum inferiorem.

70 Hæc nostra gradum transformatio, & distributio inter inferiorem, & priorem creditorem cedentem suum prælationem, necnon creditoris immediati, loquendo si fiat dubium, quia ex facto alterius anterior ex facto, & consensu huc præmissa in ordine existentis, non tred per dicta res, quo ad nomen retinet locum, & gradum, vt antea illæsum, & immutatum, nō pendo ius permet plurimis gradatim,

71 vnus post alium succedit, quod contingit inter plures creditores cōcurrentes ad bona debitoris communia, quam rationem hic sæpe plene considerauimus, & confirmauimus *in c. 14. proximè sequenti*, primus non potest per factum alterius cessionē, & renunciationem in tertium, vel in vlteriorem gradum prædictum transmittere, sed secundum, tantum, & non plures, & communiter dicitur alterius, eodem iure quo vtitur bonorum emptor, *l. 1. §. penult. ff. de bonis quæ liber. l. 1. §. 1. ff. de separat. l. 1. §. 1. ff. de his qui in fraud. creditor. l. 1. ff. de his qui sine decr. ab hon. possess. l. 1. C. de bonis auct. iud. possid. l. 1. C. de bonis quæ liber. Barbos. in l. 1. n. 1. ff. de bonis auct. iud. possid. Cabed. de execut. part. 1. c. 1. n. 1. & 2. Cabed. de execut. part. 1. c. 1. n. 1. & 2. Cabed. de execut. part. 1. c. 1. n. 1. & 2.* Et communiter approbatam, de qua *supra n. 19. cum seq.*

72 Hæc eadem etiam interpretatio colligitur ex Hippo Del Pelo *in tract. de pignor. c. 14. & fin. col. 5 post med.* vbi: *Vnde si creditor consenserit, ut res sibi obligata tertio daretur, non tenetur in eo ius prioris successisse debitur, quod si tenetur, ei tale actum ex res prodesset,* &c. quod vlterius explicat ex quibus, quando in gratiam solius tertij conficitur fundi præfatum apparet, vt tunc ille tertius subrogetur in locum prioris, retento adhuc hypothecæ iure per ipsum priorem limitate considerantem amissa prælatione, quam per conficitum transactionem constituit in primum inferiorem.

73 Hæc eadem etiam interpretatio colligitur ex Hippo Del Pelo *in tract. de pignor. c. 14. & fin. col. 5 post med.* vbi: *Vnde si creditor consenserit, ut res sibi obligata tertio daretur, non tenetur in eo ius prioris successisse debitur, quod si tenetur, ei tale actum ex res prodesset,* &c. quod vlterius explicat ex quibus, quando in gratiam solius tertij conficitur fundi præfatum apparet, vt tunc ille tertius subrogetur in locum prioris, retento adhuc hypothecæ iure per ipsum priorem limitate considerantem amissa prælatione, quam per conficitum transactionem constituit in primum inferiorem.

74 Hæc eadem etiam interpretatio colligitur ex Hippo Del Pelo *in tract. de pignor. c. 14. & fin. col. 5 post med.* vbi: *Vnde si creditor consenserit, ut res sibi obligata tertio daretur, non tenetur in eo ius prioris successisse debitur, quod si tenetur, ei tale actum ex res prodesset,* &c. quod vlterius explicat ex quibus, quando in gratiam solius tertij conficitur fundi præfatum apparet, vt tunc ille tertius subrogetur in locum prioris, retento adhuc hypothecæ iure per ipsum priorem limitate considerantem amissa prælatione, quam per conficitum transactionem constituit in primum inferiorem.

75 Hæc eadem etiam interpretatio colligitur ex Hippo Del Pelo *in tract. de pignor. c. 14. & fin. col. 5 post med.* vbi: *Vnde si creditor consenserit, ut res sibi obligata tertio daretur, non tenetur in eo ius prioris successisse debitur, quod si tenetur, ei tale actum ex res prodesset,* &c. quod vlterius explicat ex quibus, quando in gratiam solius tertij conficitur fundi præfatum apparet, vt tunc ille tertius subrogetur in locum prioris, retento adhuc hypothecæ iure per ipsum priorem limitate considerantem amissa prælatione, quam per conficitum transactionem constituit in primum inferiorem.

76 Hæc eadem etiam interpretatio colligitur ex Hippo Del Pelo *in tract. de pignor. c. 14. & fin. col. 5 post med.* vbi: *Vnde si creditor consenserit, ut res sibi obligata tertio daretur, non tenetur in eo ius prioris successisse debitur, quod si tenetur, ei tale actum ex res prodesset,* &c. quod vlterius explicat ex quibus, quando in gratiam solius tertij conficitur fundi præfatum apparet, vt tunc ille tertius subrogetur in locum prioris, retento adhuc hypothecæ iure per ipsum priorem limitate considerantem amissa prælatione, quam per conficitum transactionem constituit in primum inferiorem.

77 Hæc eadem etiam interpretatio colligitur ex Hippo Del Pelo *in tract. de pignor. c. 14. & fin. col. 5 post med.* vbi: *Vnde si creditor consenserit, ut res sibi obligata tertio daretur, non tenetur in eo ius prioris successisse debitur, quod si tenetur, ei tale actum ex res prodesset,* &c. quod vlterius explicat ex quibus, quando in gratiam solius tertij conficitur fundi præfatum apparet, vt tunc ille tertius subrogetur in locum prioris, retento adhuc hypothecæ iure per ipsum priorem limitate considerantem amissa prælatione, quam per conficitum transactionem constituit in primum inferiorem.

78 Hæc eadem etiam interpretatio colligitur ex Hippo Del Pelo *in tract. de pignor. c. 14. & fin. col. 5 post med.* vbi: *Vnde si creditor consenserit, ut res sibi obligata tertio daretur, non tenetur in eo ius prioris successisse debitur, quod si tenetur, ei tale actum ex res prodesset,* &c. quod vlterius explicat ex quibus, quando in gratiam solius tertij conficitur fundi præfatum apparet, vt tunc ille tertius subrogetur in locum prioris, retento adhuc hypothecæ iure per ipsum priorem limitate considerantem amissa prælatione, quam per conficitum transactionem constituit in primum inferiorem.

respectu autem illius, cui cessit prælationem aequalis in gradu erit, ita vt ambo simul concurrant in exactione, vnusquisque pro rata sua, iuxta ea quæ late diximus *supr. 2. part. c. 5. ex n.* quæ ibi *sequentib. vers. sic. deueniamus ad vltimam partem.* & *ex eis quæ adsunt.*

83 Et hanc doctrinam, vt creditor anterior qui pro trecentis, quæ sibi debebantur, cessit tanto centum, vel aliquam partem, cedens, & cessionarius simul concurrunt in eodem gradu pro rata tantæ debita, & eius valore, atque vterque pro sua rata parte, veritèr graduetur, tenent Vincent. de Franchis *decisione* 260. *num.* 4. *& seqq.* quod singulariter explicat Ponte *decis.* 34. *num.* 23 sequitur Gaito *de credita, cap.* 5. *quæst.* 1. *n.* 1835 *& seq. fol.* 413. qui quidem per varia fundamenta, vltra addicta a Franchis *loc. cit.* laudatissime disputat pro vtraque parte celebrem
84 illam, & non minus difficilem quæstionem, quando nempe concurrunt duo cessionarij ab eodem creditore cedente cautam habentes, & ab eodem iure dependentes, qui tamen diuersis temporibus, cessionem in parte creditæ pro rata obtinuerunt, quis eorum præferri debeat in exactione prius arguant pro priore cessionario: tandem resolut vt vterque simul concurrat pro rata, & in tributum, per legem eosdem & costam *de portio rura, q.* 25. *à*
85 *prin.* maxime Gaium; igitur creditor prior, qui prælationem sui crediti pro parte cessit alteri tertio, pro ea parte, & quantitate gradum habebit post intermedios prout in casu superiùs diximus ex tot Doctoribus *ex n.* 44. *cum multis seqq. vers. accedamus iam ad alteram.* &c quando scilicet solam prælationem cessit.

Præfatam tamen resolutionem de qua *ex n.* 81. *& seq. enibus* vt cessionarius, cedens pro rata concurrant; vno & singulari modo limitabis, quando cessio illa partis crediti facta fuit simpliciter, quia tunc cum cedens non teneatur ad aliud quàm vt ius vt cessum sit verum; non tamen exigibile *ad l. si nomen ff. de hæred. vel actio vendita.* tamen si cedens se obliget ad euictionem iuris, & facti, nempè esse verum secutum, & exigibile, tunc cum cedens teneatur reperto non soluendo debitore, ad integram satisfactionem ad late tradita per Gutierrez *de cessionib. q.* 117. *ex n.* 14. Rodriguez *de reditu. lib.* 1. *quæst.* 8. *n.* 23. Guzman *de cessionib. q.* 25. *à princip. ex n.* 25. Cencius *de censib. q.* 72. *n.* 2. *& ex versic. ceterum quia cum sequentibus*, qui plurimos allegant sequitur manifestè, quod in bonis debitoris sit in hoc casu præferendus cessionarius cedenti concurrenti in exactione.

86 Vnus namque, & idem creditor, sicut potest contra vnum, & eundem debitorem communem plura, & diuersa habere credita; atque pro eis pluribus creditorum personas repræsentare, argumento *l. tutorem, D. quibus ex indign.* & aliis doctrinis alibi scriptis 2. *part. c.* 7 *ex n.* 26. *cum sequentibus*, & constat ex text. *in l. si plures, §. curatores debiti, D. de pactis*, ibi *Si vni forte multa summa centum aureorum debeantur, aliquando vna summa quinquaginta, nam in hunc casum expectabimus summas plures.*

87 Ita pariter potest, & debet diuersimodè pro singulis graduari in iudicio consultus, iuxta scilicet vnius cuiusque crediti tempus, priuilegium, vel anterioritatem, potest namque vnus, & idem creditor diuersa credita habens, & diuersis temporibus contracta, interpolate nempe inter alios creditores ante, & post alios graduari, & respectu vnius creditus esse anteriorem, & respectu alterius esse intermedium, vel inferiorem, iura adsunt singularissima, quæ in variis, & mirabilibus casibus id 88 docuimant, text. *in l. creditor, qui prior* 12 §. *si idem*, ibi, *Si idem vis, id est, ante secundum, & post eum crediderit; in priori pecunia potior est secundo; in posteriori tertius est, D. qui potior. in pignor. habeant. l. quærebatur* 21. *D. eodem tit.* in hac, *quærebatur si post primum contractum tuum,* 89 *antequam aliam tu pecuniam crederes, eidem debitori Seius credidisset quinquaginta, & hypothecam eius rei, quæ tibi pignori data esset, debitor obligasset: debuit in eidem debitori credere forte quadraginta, quod plus est in pretio rei, quàm primo credidisti, verum Seio ob quinquaginta, an tibi in quadraginta ceteri pignoris hypotheca fingo Seium paratum esse offerre tibi hominem primo ordine creditum. Dixi consequens esse, vt Seius potior sit in eo quod amplius est in pignore, & ablata ab eo summa primo ordine credita vtrorumque eius, post ponatur partes cedebat in summam, quam posteà eidem debitori dedit, &c.*

Textus etiam *in l. 1. §. prior*, 8. qui in mirabili casu 90 ita ait: *si prior postea nouatione facta eandem pignora cum aliis accepit, in summa loco eam succedere; sed si secundus non offerat pecuniam, post quam ei debere, vt prima tantum pecuniam exigere debeat, non etiam quam post. a creditor: & quod si primum ex anteriori credito accepit: hoc secundo restituat.* & in eodemmet casu loquitur *l. 3. D. eod. tit. qui prior, si creditor accepit pecunias* inquit Con- 91 sultus) *quæ ei secunda conuentione secundus creditor accepit, nouatione postea facta, pignora prioribus addidit. Superioris temporis ordinem manere primo creditori placuit, tanquam in primi locum succedenti.* quem textum clariorem reddit glossa ibi *verb. nouatione*, in hæc *verba quod videtur, quod secundus creditor inter primum contractum, & tum secundum* 92 *prima pignora erat obligata ei tertio, quæ remanet hic, quamuis ei in primo sit postea secundus & tertius super in data non autem in pignoribus ei-dem l. si prior, in principio & l. qui prior & arguments relata in separatione l. actio* ita tenet glossa, quam communiter sequuntur Doctores, declarat, & interpretatur D. Lucas de Penna videndus *in dict. loc. n.* 2. *& n.* 13.

Eandem glossæ distinctionem sequuntur Bartol. & communiter omnes Doctores, optime Negusant. *de pign. 5. membr. 6. princip n.* 7. dicens, quod quando primus creditor mutuauerat debitori sceptis ab eo pignoribus, postea secundus credidit mutuauit eidem debitori aliam quantitatem, & etiam nouauit primam obligationem, repetendo tamen pignora prioris obligationis, & addendo etiam alia noua pignora, determinari *in l.* 1. quod repetendo nouatam pignorum facta in obligatione nouante, conferentia cum parte [illegible] secundi creditoris, & sic cum priorita[illegible] temporis prout erant in priori obligatione notata. Perinde ex prima obligatione primus creditor veniet præferendus secundo; ita & præferri debebit ex obligatione nouante, qua eadem pignora repetita repetuntur.

Hæc tamen intelligenda, dicit N. quando vbi hæc prælatio sit admittenda repetita pactio primo loco nouatæ obligationis nouatæ, non autem respectu pignoris tertio loco nouatæ in obligatione nouante, quia illa pignora in his casibus [illegible]

95 Eandem distinctionem sequitur Cardin. Franciscus Mantica *in tract. de tacit. & ambig. conuention. lib.* 11. *tit.* 31. *num.* 25. dicens, quod si priora pignora in posteriori obligatione nouante, sunt repetita, il a habent etiam temporis prærogatiuam, & suam antelationem conseruant, ex *d. l.* 3. quod procedere, firmat, respecta prioris obligationis, non autem posterioris nouantis, ex *d. gloss. in d. l.* 3. *in princ.* & ex Negusant. Barr. & aliis.

96 Eandem doctrinam, & prælationis distributionem circa hunc creditorem sibi ipsi succedentem sequuti fuerunt, Bart. Bald. Alber. Angel. Salic. & Fulgosius *in d. l. creditor. ff. qui potiores* Balduinus *de pignor. cap.* 19 *paulo post medium*, & *cap.* 20. *ante medium. vers. sed & nouata.* Mudeus *de pignoribus, tit. quib. modis pign. vel hypoth. soluitur, n.* 76. Portador *lib.* 2. *ver. quot. c. fin. . part.* §. 12 *num.* 55. Gabriel. Rodriguez *de annuis reddit. lib.* 2. *q.* 16. *num.* 53. & 60. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 175. *num.* 3. Castillo *decis. Sicil.* 17. *num.* 35 & 36. *lib.* 1. *& decis.* 5. *num.* 5 *cum seq.* Maresc otus *variar resol. lib.* 2. *cap.* 56. *ex n.* 18. Cardenal. *de indiciis, tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *diff.* 35. *n.* 14 *fol.* 388.

97 Textus etiam, *in l. primi creditoris*, 15. *D. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.* ibi. *Respondit, cogendum accipere soluo iure pignoris prioris contractus*, &c. textus etiam optimus, *in l. pupilli.* 96 §. *cum eodem tempore. D. de solutionibus*, quo determinatur, quod pignus obligatum eodem tempore vni. &
98 eidem creditori pro duobus creditis si vendatur pretium inde exactum cedit in vtriusque solutionem pro rata cuiuslibet crediti, si autem in diuersis temporibus fuerit obligatum pignus, & postea venditum, pretium prius cedat in solutionem debiti antiquioris, & quod superabundet, cedat in posterius, verba textus hæc sunt. *Cum eodem tempore pignora duobus contractibus obligantur, pretium eorum pro modo pecuniæ cuiusque contractus creditor accepto ferre debet; nec in arbitrio eius electio erit; cum debitor pretium pignoris sorti omni subiecerit; quod si temporibus discretis superfluum pignorum obligari placuerit, prius debitum precio pignorum iure soluetur, secundo superfluum compensabitur*, ad idem est, *l. in iis*, 5. §. *imperator.* & §. *fin. eod. tit.* & *l. prætoriæ.* §. 1. *D de damno infecto.*

99 Ex quibus infertur, quod si ille inferior, cui per anteriorem, (minoris summæ creditorum) facta fuit antelationis, & prælationis cessio plus exigerit, quam cedenti debeatur, secundo creditori contra eundo competet reuocatoria actio vt sibi restituatur, quod superest ex quantitate debita anteriori cedenti, cæteris ius retinat & cuius non est satisfactionem habet, argumento textus *in l. si ita* 13. *D. qui potior. in pignor. habeant.* in fi. verbis. *Et quod superfluum ex anteriori reluto accepit, hoc secundo restituat.* textus etiam *in l. quærebatur* 21. *D. eod. tit.*

100 Denique infertur ad quæstionem, quam in facti contingentia vidi agitatam; anterior creditor per pactum pactus est, vt vnus ex inferioribus creditoribus concurrentibus, prius exigat sum creditum, cedendo eidem gradum, & prælationem, hac tamen expressa conditione, vt post huius inferioris exactionem primo loco, ipse anterior cedens debeat immediate, & secundo loco solutione dimitti, & sum exigere credatum, ita vt non aliàs, nec alio modo facta intelligatur prælationis cessio. sed inò sum ius prælationum maneat integrum, & illæsum, vt antea, & an hæc conuentio inter priorem, & posteriorem creditores aliis intermedijs præiudicet, vel an etiam deficiente conditione, prosit insuper inferiori prælationis cessio in præiudicium saltem solius cedentis.

Difficultatis huiusmodi resolutionem facile per- 101
cipies ex hactenus scriptis: licet enim simpliciter cedens anterior suam inferiori creditori prælationem; iste ascendat ad priorem gradum; & omnibus in actione præferatur; & intermedij alij credi- 102
tores immediatè post eum gradatim sunt soluendi ante anteriorem cedentem, vt per totum discursum huius cap. vidisti, necnon pactum hoc de occupando secundum gradum procul dubio validum sit, & operetur inter primum, & secundum creditorem alio intermedio non stante, vt expressè probat textus *in d. l. creditor. qui potior.* §. *si tecum, D. qui potior. in pign. hab.*

Nunquam tamen aliis intermediis creditoribus, 103
qui pacto, & conuentioni inter priorem, & inferiorem non interfuerunt, tale pactum obesse potest, nec illorum iuri semel quæsito immediate gradatim persoluendos post priorem, & anteriorem in aliquo detrahere; quia res inter alios acta aliis nocere non potest, nec id quod nostrum est, ad alium sine facto nostro transire poterit, *l. id quod nostrum*, 104
D. de regul. iur. prout etiam in sententia obtenta inter posteriorem, & anteriorem victum super iure prælationis, expressè determinant textus *in leg. Claudius Fœlix*, 17. *D. qui potior in pign. habeantur*, vt non præiudicet intermedijs creditoribus iudicio non assistentibus, ibi. *Nec tertius creditor successit in eius locum, nec inter alios res iudicata aliis præiudicare, aut nocere solet: sed sine præiudicio prioris sententiæ totum ius aliis creditoribus integrum reinquitur*; de cuius textus applicatione latius egimus superiùs hoc *c.* 13. *ex n.* 58. & *ex n.* 50. *cum sequentibus.*

Nec enim est in potestate creditoris anterio- 105
ris contrahentis, cum creditore inferioris gradus ius tollere aliorum intermediorum, inter ueniere, aut in aliquo immutare, nec in minimo perturbare, integrum enim manet, & illæsum nullæ mutationi subiectum, eorum deficiente consensu, pro cessionis gradus semel sibi ipsi quæsitus incommutabilis est, prout ex iuribus, & Doctoribus aperte probatum reliquimus a principio huius §. in quo dubium nullam esse potest.

Igitur si declaratæ qualitatis & conditionis ap- 106
posita per anteriorem vt debet, ita cedens prælationem inferiori, secundum ordinem, & gradum [illegible] non acquiescat [illegible] ius totaliter deserere, & [illegible] in ipso pacto, nec conditionata [illegible] pactum inter inferiorem, & intermedios, videamus, & breuiter dicendum, nihil esse quo cessus queat inferiorem illam.

Item, quoniam certa pacta præfinitum iuris 107
ordinis apposita in cessione, & remissione tali iuris obseruandi dicitur, non est dubium. *Quæstio cum facti est, quid verum sit*, inquit Consultus *in d. l. creditor*, §. *si tecum*, *D. qui potior. leg. sicut, cum omnibus suis*, §§. *aliquæ d. D. quibus mod. pignor. vel hypothec. solvitur*, & latius probauimus superius *ex num.* 37. *cum sequentibus* & insuper, quia reformatio hæc creditoris, & protestatio conseruat ius suum integrum, & illæsum quod 108

hy-

hypothecas, prælationem, anteriorem, seu privilegiem causæ, non verificata conditione, aut qualitate, sub qua cessio, aut iuris renunciatio fuit facta. Probauerunt Gozadinus *consil.* 38. *n.* 12. Mirandensis *decis.* 8. *num.* 38 *lib.* 2. Castillo *decis. num* 45. Vincentius de Franchis *decis.* 50. *num.* 7 & 8. Fabius de Anna *consil.* 45. & *consil.* 90 Anton. Amat. *variar. resol.* 50. *num.* 20. & in variis materiis *ex num.* 8. *cum multis seqq.*

109 Tum etiam quoniam cum anterior cedat prælationis ius in fauorem inferioris non simpliciter, sed conditionaliter, dummodo occupet secundum locum in exactione, *non alias nec alio modo.* Quod quidem pactum conditionem importat, qua deficiente, perinde erit ac si contractus celebratus non fuerit, Iason *in l fin. Cod. de iure emphyteut n.* 14 & *consil.* 162. *num.* 5. *lib.* 2. Curtius Senior. *consil.* 8 *n.* 6. Paris. *consil.* 12 *n.* 64 *lib.* 2. Caputaquens. *decis.* 82. *n.* 3. *p.* 3. Cassador *decis* 2 *n* 7. *de Simonia* Natta *consil.* 372. *n.* 4 & 5. Rolandus *consil* 62. *n* 24. *volum.* 4. Menochius *de arbitrar casu* 237. *n.* 34. & *consil* 38.
110 *n* 21. & 22. Surdus *cons.* 268 *n* 9 Flamin. *de resignat. lib.* 1. *q.* 2. *n* 12 *lib* 9. & est clausula limitatiua voluntatis, & consensus, & præferuatiua sui iuris in casu contrario. Parisius *consil.* 10. *num* 286. *lib.* 4 Verall. *decis.* 82. *n.* 3. *decis* 84 *n.* 10. *part.* 3. Mastrillus *decis.* 76. *num.* 10. *tom.* 3. Gratianus *disceptat* 587. *n.* 11. & *c.* 748 *n.* 12.

111 Et consensum à contractu adimit, quando contrahens ius sibi reseruatum non consequitur, ita vt nihil actum videatur inter contrahentes, Glossa, Bald. & alij *in l. si quidem de except.* Neuizant. *consil.* 87. *n.* 13. Gratus *consil* 128 *n* 13 Alexand. *consil* 3. *n.* 4. *vol* 1. Benecuentan. *de assecuration. gloss.* 35. *n.* 2. *fol.* 36. Gratian. *disceptatio.* 784. *n.* 12. & 13. & alij
113 quamplurimi citati per Augustinum Barbos. *claus. fin.* 81. *n.* 5. *cum seqq.* qui *n.* 14. probat, hanc clausulam habere vim resolutionis contractus ab initio, ac si nunquam gestus fuisset. Gratia. *disceptat.* 517. *a principio & c.* 532. *num* 21. *tom* 3 Socin. Senior *consil.* 251. *vol.* 2. Lotterius *de re beneficial. lib.* 1. *q* 37. *n* 60 & *quæst.* 4 *n.* 272.

113 Igitur de primo ad vltimum sequitur, quòd si huic pacto, & conditioni non accedat intermediorum creditorum, (quibus ex eo paratur præiudicium) consensus, vt nempe anterior post inferiorem ex cessione occupantem primum gradum, consequatur secundum, nec anteriorem suum gradum, & prælationem, ita conditionaliter cessam, & resolutam, amisisse: nec etiam inferiorem cessionis huiusmodi virtute ascendere posse ad priorem, sed præcisè in suo proprio remanere, illúmque acquisisse à tempore sui contractus cum debitore sub hypotheca celebrati eo quod deficiente conditione, nullius gradus adfuit mutatio, sed omnes vt antea manent illæsi, ac si ab initio nulla facta fuisset
114 cessio prælationis. Quod si insuper ea vsus fuerit creditor iste inferior, statim quod reclamauerint cæteri creditores intermedij, solata pecunia actioni reuocatoriæ subiecta semper remanebit, restituenda anteriori, aliisve creditoribus intermediis potioribus se, iuxta quæ alibi latè diximus 1. *part.* *cap.* 10.

***

CAPVT XIV.

De creditoribus præmaturè solutis gradatim descendentibus ob reuocatoriam contra eorum primum à priori, & potiori creditore motam.

Et an prior creditor cogatur reuocatoriam prius intentare, & incipere à posterioribus solutis, vel an potius possit suo arbitrio quemlibet ex iam satisfactis conuenire

Et an res iudicata contra primum sic lata ad istius fauorem aliis inferioris gradus non citatis gradatim præiudicet.

SVMMARIVM.

Creditores in exigendo sua credita gradus, & ordinem sententiæ seruare teneantur, ne confundatis bonis inter posteriores, priores insoluti remaneant. n. 1.

Concursus iudicium inter creditores mouetur, & destinatur vt vnusquisque sciat, quo gradu exigere possit n. 2.

Creditores potiores habent regressum contra administratorem ordinem graduum præposteratem. num. 3.

Possunt etiam reuocatoriam intentare contra posteriores solutos, siue pecunia consumpta sit, siue non. num. 4.

Concursu prudente, solutio & exactio trapositorata annullatur, ob dolum, malam fidem, & fraudem præsumptam n. 5

Creditoribus anterioribus datur electio in agendo contra creditores intempestiuè solutos, siue contra administratorem, eis perperam soluentem. num. 6.

Creditor qui mala fide pecuniam exegit nunquam eius sibi fuit acquisitum dominium n 7

Bona fide cessante, pecunia etiamsi mixtim commiscentur, dominium non transfertur. numero 8.

Pecunia mala fide consumpta creditor dicitur dolo desinere possidere, qua ideo extat, & vendicari potest n. 9.

In creditoris potioris potestate, & libero arbitrio an sit, contra quemlibet ex creditoribus posterioribus reuocatoriam intentare, vel an cogatur incipere ab vltimis, & sic gradatim ascendere quousque de suo potiori credito satisfiat, ex num. 10.

Debitoris bonis alienatis creditorem teneri agere prius contra vltimum emptorem qui teneant. num. 11.

De persona ad rem valet argumentum, & è contra. num. 12.

Si prior auocat pecuniam solutam à secundo, ille à tertio, & tertius a quarto creditore, & sic de singulis gradatim ascendunt, & reuocant à posterioribus se. n. 13.

Vendens sua bona, cum pacto vt emptor satisfaciat creditoribus, licet illi de rigore iuris nequeant emptorem conuenire; tamen bene possunt vt singulis teneatur, quia si conuenias

conueniant venditorem, iste ageret contra emptorem n.14.

Non soluere melius est, quàm solutum ab alio repetere.n.15.

Quia potest is, à quo vult repetere, vel non esse soluendo, vel esse litigiosum.n.16.

Iudex eam viam amplecti tenetur qua partibus magis sit consultum n.17.& n.18.

Creditorem primum liberum habere arbitrium, & electionem in auocanda pecunia à quolibet ex posterioribus creditoribus præmaturè solutis, verior est opinio ex n.19.

Creditor secundus & consentus reuocatoria per priorem nequit huic opponere, vt agat contra tertium, & alios inferiores iam solutos.n.20.& sequentibus.

Creditor primus potest eligere vnum ex certis possessoribus & vnum ex creditoribus ante se solutis, vt sibi succurratur n.21 & n.22.& 23.

Quæ opinio verior probabilior, & receptior est. numer 24.

Concurrente petente creditori pecunia soluta fingitur stare.n.25.

Æquitas non præualet in præiudicium tertij. n.26.

Ius propter circuitus vitandos potest adsi creditoribus, sed non adimi.n 27.

Melius retinere, quam ab alio repetere, procedit quando ei competit ius retinendi, & excipiendi non alias n 28.

Res iudicata obtenta à primo creditore contra secundum male solutum, an præiudicet tertio non citato, pariter præmaturè soluto, ex n.29.cum sequentibus.

Eodem iure quo primus reuocat pecuniam à secundo, eodem & secundus à tertio, & sic de singulis successiuè, & gradatim.n.30.

Primo creditore dimisso, secundus remanet primus, & posterior n 31.

Gradatim vbi plures admittuntur secundus primus efficitur primo de medio sublato.n 32.

Prior & proximior ille dicitur quem nullus præcedit. num 33.& 34.

Ius inferioris creditoris diuersum est, & distinctum à iure prioris qui eum vicit in reuocatoria.n.35.

Res iudicata super prælatione obtenta per tertium creditorem contra primum non obstat secundo non citato.n.36.

L. Claudius Felix 16.ff. qui potiores adducitur. ibid.

Sententia lata contra secundum creditorem primum latum obtenta a tertio super auocatoria exceptionem excludit tum, & cæteros qui soluti sunt tempestiuè exigentes.ex n.37.

Inter cæteros superato super prælatione, & inter illos super reuocatoria secundo excludente non reperitur differentia.n.38.& seqq.

In iuribus separatis, & dependentibus, quilibet per se vinci debet, & res iudicata inter alios alios non nocet, nec prodest n.39.

Creditorum exactio graduationis sententiæ lata habet dependentiam, & consequentiam à prioribus exactionibus.n.40.

Creditores, quemadmodum gradatim ascendunt per legitimas exactionibus, ita gradatim descendunt propter exactiones inordinatas n 41.

Sententia lata super descendentia contra secundum creditorem nocet tertio, & aliis creditoribus, cadatinè exigentibus n.42.

Ius virtute quartæ portionis optauit portionem integram si postmodum quarta collatio fuit nulla declarata etiam ex eadem sententia priuatur quarta ad quam ascendit.n.43.

Qui ex portione optans ascendit ad canonicatum, aliosque, ascendit ad portionem dimissam postmodum victus fuerit in canonicatu, hæc sententia efficit portionario, vt portionem victo restituat.n 44.

Nam quemadmodum omnes gradatim ascenderunt ita primo victo omnes gradatim descenderunt. num.45.

Defectus in primo gradu à quo cæteri ius habent, & causam primo restituto aduersus secundum, iste pariter aduersus tertium, ac de singulis gradatim.n 46.

Ex vna radice quandoque multiplex vitium nascitur, consequens est vt pariter resoluatur cum prima radice.n.47.

Sententia lata super causa censetur lata super causato.n.48.

L. Claudius Felix ff qui potiores mirabiliter interpretatur & ponderatur in proposito n.49.

Causa propter quam tertius creditor vicit priorem quando est communis cum secundo intermedio, etiam isti præiudicat sententia n.50

Secundus creditor reuocatiue contentus a primo tertius faciet si simul citet tertium, & cæteros præmaturè solutos, vt securius eis nocebit sententia contra se lata.n.51.

Ob circuitus vitandos sententiam obtentam contra secundum super reuocatoria exequendam contra tertium, & cæteros, quibus nulla actio competere potest.n.52.

CREDITORES in exactione [illegible] 1
[illegible] gradum omnino seruare tenentur, et ad hunc finem, & effectum introducta [illegible] iudicio concursus contendit ur principaliter, qui primo loco, & gradu exigere debeant, ne tamen posteriores debitoris non sufficientibus, et per priores consumptis, inhibitis eandem, ad [illegible] tam [illegible] cum ad hanc conducat [illegible] [illegible] gradatim sententia, [illegible] assignetur gradus, vt [illegible] [illegible] [illegible]

ribus recessis de rursus contra administratorem ... tus eo tempore dixerint impensas solutas, ... probatæ præsumuntur *in l. 8, n. 20 & l. 33 vers. & hæc pars fallitur ex vera interpretatione*, &c. & supra ... *ex n. 19. vers. eandemque fictionem habet Cabalcan.* & hæc 3. *pars*.

Nam si multa fide exegit creditor, nunquam ... minutum erit pecunias quotidie solutas, ... tenetur per textum *in l. sed & si servi ex fine D. ad Senatus Consult. Macedon. gladiatoribus, in fine, ... de conditione*, *Paulus* ... quæ dicit pecuniam male fide consumptam posse condici, & denique ad idem faciunt *l. obligari, § pupillus*, 1. *D. de authorit. tutor. & § sane admonendi, ... fine. quibus modis licet ... vel non, ad l. Cassius, D. ... solut.* quibus in locis tutor demum confirmari dicitur solutionem, cum bona fide recipitur.

8 Pulchrum est in proposito Angeli Aretini dictum *in §. constituitur*, ... *n. 2. in gloss. ... nisi ... si pecunia, quæ ... lucrata, eandem ... vilicus ... eam ... existimans ... ipsi ... fecerit*, quibus addit Petrus Surdus *consil. ... n. 44.* ... rationem ex l. non *sat. regulis § fin. D. de ... usu petat*, quia quando pecunia consumitur male fide, dicitur creditor debita debitis posse dirigere, & tali casu fingitur pecuniam extare, idemque ac si foret, vt dicit posse, plures refert Surdus *n. 43.* Alexand. Ambrosius *decis. 35. n. 16 part. 2. & decis. 2. num. 22. per* ... Gozer. *practicar. quæst. 101. n. 12 p. ...* Tondutis *de pact. claus. 5. gloss. 8 p. 7. ... n. 1. cum seqq. tom. 2. ... 148.*

10 Sub quibus veritissimis suppositionibus duæ vtilissimæ quæstiones examinandæ se offerunt. Prima (ex cuius resolutione secundæ multa gratia pendet) an imperatus electione, ac libero arbitrio creditoris prioris gradus sit, conueniri & revocatoriam intentare contra quemlibet ex posterioribus se solutis; vel præcisè cogatur a posterioribus incipere, & gradatim ascendere, quousque integre de suo credito potiori satisfiat? Et pro negativa, vt non sit in electione prioris creditoris eligere quem voluerit, sed vt præcisè teneatur revocatoriam intentare contra vltimos & inferioris gradus solutos; Probatur primò; quia licet creditor possit agendo contra debitorem eligere, scire quare velit, quod in creditoris arbitrio est: tamen alienatis omnibus debitoris bonis amittit hanc electionem, & tenetur contra posteriorem emptorem experiri, & non contra primos, provt tenent Hippolytus de Marsilius *singular.* ... Amandelus *de claris iuris singular.* 128. Cassaneus *in consuet. Burgund. ... des rentes, rubr. ... § ... gloss. 2. n. 35.* Bart. *in l. Moschus, D. de iure fisci.* Egidius Mogontius *in tract. de subhastationib. c. 42. in decisionibus Auxitanorum, & respons. lib. 11. Arresto, tit. 3. Arrest. 1.* 12 Ergo idem dicendum erit respectu creditorum qui præposteræ fuerunt soluti, vt creditor posterior, & superioris gradus intentans revocatoriam non possit eligere quem velit, sed debet incipere ab his, qui in nonissimo gradu sunt: cum videamus eum arguere de primo ad ... & è contra. Surdus *cons. 262. n. 35. & cons. 46. num. 36.* Escobar *de variis ... cap. 15. num. 9.* Otto *in repetitione cap. grave de offic. deleg. n. 68.* Tulchus *lit. A. concl. 502. n. 4.*

13 Secundò, quoniam si permitteretur, quod creditor primi gradus arrogaret pecuniam solutam secundo creditori, iste haberet regressum contra tertium, & tertius contra quartum creditorem similiter solutum, & sic de singulis gradibus descenderet ad ultimum, & sic de singulis gradibus descenderet ad ultimum, qui ... cacio pecunia soluta; quod maximum foret incommodum, & lites ex litibus orirentur, & ideo vt circuitus vitentur, debet creditor primi gradu incipere a posterioribus, & vltimis solutis, & directè contra eos agere, ne tot exhaurient solutum, quod iterum recuperare debeant ab aliis inferioris gradus successivè, & gradatim, provt in simili probant Doctores in donatore donante, aut vendente rem 14 suam, eam vero, quod donatarius aut emptor teneantur satisfacere creditoribus donantis, aut vendentis, vel etiam hæredis hoc pacto vendentis hæreditatem, per quibus casibus licet de rigore iuris creditores non haberent obligatum emptorem, aut donatarium, vt hanc contra illos valeant, sed duntaxat debitorem; adhuc tamen requiritur actio eis data contra emptorem, aut donatarium propter circuitus vitandos, quam ob brevitatem sequentis sciant, habere regressum contra emptorem, vel donatarium, quem obligatum tenet virtute pacti adiecti ... in creditoribus suis; quam conclusionem firmare ... Bolicus *resp. ... n. 43.* quem sequitur Ioannes Gozer. *practicar. ... n. 2. q. 12. n. 19.* Azevedus *in l. 2. tit. 16. lib. ... recopilat. num. 39.* per quem etiam firmat Hermosilla *... n. 3. ... fin. ... num. 10. tom. 2. fol. 62.* & Novaria *... part. ... num. 70. ... fin. ... & super ... verba ... &c.* & super *... n. 2. ... &c.* & *... tom. 2.* &c.

Melius namque est non solvere, quam solutum ab his recipere, textus *in l. si ... & si filio, & ubi* Aretinus *... generaliter. D. de legat. 1. l. si creditor in fine. D. de liberat. legat. ... § stipulatus ... fil. D. de ... fideiussoribus*, vbi ita scribitur, *interest ... pecuniam retinere potius, quam ... recipere, & ... solvere, in principio D. ad Trebell. ... libr. ... nemini ... videtur ... quam petere ... Lucius ... § nemini ... fideiuss. ... & ... Pius Pio, § ... fideiussori, num. 2.* vbi ... *dere in* Surdus *cons. ... num. 14.* ... Novarius ... Ubaldus *in ... Cabedo ... num. 12.* Cabed. ... Fortunius ... *num. 2. &* Matthæus ... *num. 9.* Theodorus ... *Semper. 1.* Gabr. ... *num. 13.* ... *1.* Rota Lucensis ... Gozadinus *dec. 12. num. 30. & dec. ...* vbi addit rationem, quia tertius a quo ... dam solutum, vel non est tolendus, vel ... lis, & a quo vix, vel non rari cum ... nes, & dum certo scit suum solvens ... Tiraquell. *tit. ... l. § 29. glossa 3. num. 3.* 15 dubio debet iudex eam amplecti viam, quæ ... bus magis consulitur, & prodesse alteri ... Cadrensis, quem ibi communiter se ... *l. ... D. si quis caution.* Cabedo *cons. 34. num. 6. & cons. 38. num. ...* & per quam illis meos ... diam, et Cabedo *... 84. n. 8. cons. ...* idem dicendum videtur notario ... tatur priori creditori ... mos alios creditores ... bus gradatim pecuniam ... recepisse debet, & ... ob incertos vsurpandos, ... ter, quæ statutos, & ... Doctoribus ... dictis allegatis.

Sed ... rior est, & ... quæ ... ampliat, ... fecerit ... habuit, ... Perfectibus ... quæ ... quam ...

rentare reuocatoriam, vt sibi restituat pecuniam à se præmature exactam, & sibi ordinis gradu non seruato solutam, siue conuentus sit anterior, siue posterior inter solutes; nec eertam prior potest creditori potiori opponere, vt prius debeat incipere, & reuocatoriam intentare contra posteriores, quia ad hoc nullum ius habet, vt per textum *in l. creditoris arbitrio, D. d. distract. pign. & l. Moschis, D. de iure fisci, l. qui generaliter, D. qui potiores in pignore habeantur.* Probarunt tam inter tertios possessores rerum debitoris, quam inter creditores diuersi gradus solutos in præiudiciam prioris, & potioris, Guido Papæ *d. cis.* 432. Leo *decis.* 17. *inter decisiones diuers.* Franciscus Marcus *decis.* 296. *& dec.* 433. 1. *part. & decis.* 930. *part.* 2. quibus adhæret Amendola *in additior.* ad Vincent. de Franchis *decis.* 53. *ex num.* 4. qui loquantur in electione data creditori contra quemlibet tertium possessorem rerum debitoris, cum in suo arbitrio sit conuenire ex eis, quem maluerit nulla data distinctione posteriorum, aut anteriorum.

22 Et loquendo in vtroque casu, idem tenet ex *d. leg. creditoris arbitrio* Cæsar. Manente *decis.* 45. *n.* 18. vbi dicit creditorem in reuocatoria arbitrium habere ad reuocandam solutionem posteriori factam, quamuis alij sint inferioris gradus, nec illi de hoc conqueri possint; idem affirmat Manent. *in dec.* 62. *num.* 1. *&* 2. Cattarius *decis.* 105. Costa *de reintegra, distinctione* 56. *num.* 2. Mantua Arctinus *d. fideiuss. forilius*, 2. *part. principali, sect.* 10. § 39. & Riccius *decis.* 180. *p.art.* 2. quos referens sequitur Noguerol.
23 *allegat.* 7. *num* 48. vbi dicit debitori non posse, electionem, & arbitrium habere creditorem, vt libere possit eligere rem, quæ ipsi placuerit, ita vt creditor posterior ei opponere non valeat, quod exigat ex aliis affectibus; atque etiam inquit creditorem in reuocatoria habere arbitrium ad reuocandam solutionem posteriori à se factam, quamuis alij sint inferioris gradus, quibus pariter inordinatè solutum fuerat; hanc insuper opinionem sequitur Anton. Faber *de erroribus pragmatic. decad* 5. *errore* 9. *per totum.*

24 Quæ opinio longè verior est, & receptior contra alios Doctores quos in contrarium allegauimus superius *num.* 11. *vers. quia licet creditor possit agendo*, &c. licet loquantur dumtaxat in creditore continente tertios rerum possessores, cum in vtroque casu eadem fortitus ratio, & communis receptaque praxi receptior sententia, quam obtinet refertur *p.art. cap.* 17. *ex num.* 16. *cum seqq. vers. ex quibus quæ exhibitori non tenetur*, &c. & 2. *p.art. cap.* 4. *num.* 44. &
25 *vers. pro qua ordinaria ratione conducit.* Nec tamen est, quia pecunia inordinatè soluta creditoribus posterioribus pendente in foro concursu non mutat eandem, & collectionem præsumptam fingitur mutare, & considerata inter bona debitoris, ad ius creditoris anteriotis, & eius respectu consideratio, quam ob id adnocate, potest à quocumque eius arbitrio, vt diximus supra 1. *p. cap.* 10 *ex n.* 64. & superius *vers. his suppositis quoad nostrum iudicium concurrit*, &c. & hac 3. *part. cap.* 8. *ex n.* 18. *vers. ideo administrator, qui contra formam*, &c. & *ex n.* 29.

26 Atque ideo non obstant argumenta in contrarium adducta, cum quia, vt diximus, contraria sententia verior de iure, & in praxi receptior est, & magis communis; tum etiam quia Doctores ibidem citati loquuntur, & fundantur in aliqua ratione, quæ non præualet in præiudicium tertij creditoris scilicet anterioris habentis electionem, & arbitrium a iure quemlibet ad libitum conuenendi; prout latius alibi probauimus supra 2. *part. cap.* 28. *ex num.* 41. *vers. & quia compensatio est secunda sententia.* &c.

Nec obstat secundum, de quo supra. *ex num* 15. 27
vers. secundo, quia si permitteretur, &c. ordinatum ad circuitus vitandos; quia Doctores in argumento allegati, communque doctrina, quod facta per debitorem donatione, aut venditione bonorum cum pacto de soluendo creditoribus quibus ius competit, & alio non contra emptorem, aut donatarium, sed contra debitorem ipsum, iure communi attento, propter circuitus vitandos, addant ius creditoribus, vt possint directe conuenire emptorem; non tamen adimunt eis ius, quod antea competebat contra debitorem, sed expresse creditoribus electionem attribuunt, vtrum velint, conueniant, quod non procedit in nostro casu, vbi agitur de tollendo iure creditoribus, arbitrio, & electione tibi competentibus de iure, ex *dict. leg. creditoris arbitrio, D. de distract. pignor.* cum similibus; quibus nullo modo adaptari potest doctrina, & quatenus adaptaretur, reiicitur, & nostram fauet opinionem.

Nec obstat quod ibidem diximus, satius esse non 28
soluere, quam solutum ab alio repetere, ex statutis & authoritatibus ibidem adductis, quia licet, & fortasse procedant, quando debitor habet facultatem soluendi, & non soluendi, etiamsi pro securitate solutionis offeratur à creditore in casu succumbentiæ, non tamen procedit doctrina, quando de iure debitor retinens ad soluendum, & tradendum pecuniam est, & tenetur nulla exceptione opitulante; prout in casu, de quo agimus, in quo creditor habet ius, & habet electionem conueniendi, & reuocandi pecunias solutas posterioribus sibi creditoribus, & recipiendi a primis, sicut ab aliis inferioris gradus, vt communis, & praxis obtinuit.

Ex qua reiectatione alia singularis subortur quæ- 29
stio; an creditor secundus, a quo prior, & per rem in bonis debitoris allocatam pecuniam primo solutam, possit adhuc tertium creditorem antelitem inchoatum soluendi executionem ipsius, & mandata contra se obtinere petere, ubique alia creditoribus, & non satisfacto, & sic an illæ pecuniæ primo locatæ, quam secundus creditor repetit, spectent tertio, & sic recedendo ad inferiores gradus?

Et quamuis ex prædictis videatur quam- 30
[illegible] pecuniæ [illegible] & sic de [illegible] & gradatim quia simplex primus [illegible] potior, & prior censetur, *leg. ult. in princ. & §. Licia, ff. quæ res pignori obligari possint, & leg. si potiores, C. de his qui in prior. cum fratre, C. Paulus, ff. qui potiores in pign. habeant*, & non secundus, & posterior, & sic deinceps gradatim ad quemlibet ascendant, & sibi [illegible] occupant, vide latius supra 2. *part. cap.* 3. *ex n.* 8. *&* 9. *per totum, vers. fin. ex quibus clare infertur*, &c. & infra.

Et quod secundus creditor priori diuiso, & so- 31
luto incipiat esse primus, probant per *leg. 2. in princ. ff. de pignoribus &c.* Cattem. *in l. fines obligata, n.* 2. *de reg. iur.* 1. Negusant. *de pignor. part.* 5. *membr.* 3. *n.* 42. Cattan. *dec. iff.* 216. *num.* 3. Giurba *dec. iff.* 85. *num.* 24. *in fin.*

Nam

32 Nam vbi gradatim plures admittuntur, secundus primus dicitur, quando is, qui primo loco citra medio tollitur, & ius suum fuit extinctum, cum primus dicatur is, quem nemo præcedit, *cap. nam & ego, de verbor. signific. capit. fin. §. item opponitur 22. quæst. 2.* Ancharranus, Romanus, Tiraquellus, Rebuffus, & alij per Molinam *de primog. lib. 1. cap. 6. num. 43.* Mantica *de coniectur. vltimar. volunt. lib. 8, tit. 10. ex num. 6. & seqq.* Surdus *consil. 494. ex n. 1.*
33 *lib. 4. & per totum, & consilio 413. num. 17.* Secundum namque iam nullus præcedit, & ideo dicitur prior, & proximior. *leg. proximi, ff. de verbor. signific. l. Iureconsultus, §. 1 ff. de gradibus.* Gallianla *consil. 111. num. 11.* Schrader. *de feudis, part. 8. cap. 7. num. 12.* Alolphesi *adconsilium R. N. p. 4. quæst. 56. num 1.* Tuschus *littera P conclus. 955. num. 2.* Valenz. Velasq. *cons. 63. n. 113. & consil. 97. n. 105* Menoch. *consil. 1111. num. 63.* Marius Giurba *de consuetudin.* Messanens. *cap. 11. gloss. 10. num. 6. part. 1, fol 663.*
34 & quamplurimi alij per Castillum *controuers. tom. 5. capit. 93. §. 1. per totum*, vbi abundè quod respectu sequentium semper secundus dicitur primus, & primum locum occupans, primo sublato; & est textus *in leg 1 §. hæreditas proximo agnato, id est ei, quem nemo præcedit, defertur, D. de suis, & legit. hæred. lege 12. tabularum, vers. illo proculdubio, C. de legit. hæred. §. si plures institut. de legitima. agnator. success.*

35 Videtur quod res iudicata obtenta per primum creditorem contra secundum non possit exequi ad huius instantiam contra tertium, aut cæteros succedentes, sed nouo iudicio vnus aduersus alios gradatim renouatoriam experiri debet; tum quia ius inferioris creditoris diuersum est, & separatum à iure inter alios acta aliis præiudicium afferre non potest, *ex vulgaribus.* Ergo si tertius, & alij succedentes non fuerunt citati in primo iudicio per priorem mortuum priorem, & ab eo nullatenus dependet, quo casu res contra secundum, illis præiudicare non potest, cum eorum ius æque principale sit, & diuersum.

36 Secundò, & pro hac parte facit textus, qui videtur expressus *in leg Claudius Felix, ff. D. qui potior. in pignor. habeant.* vbi tribus diuersis temporibus pignus a debitore fuit hypothecatum; tertius superi prælatione egit contra priorem, & hunc vincit, & obtinuit rem iudicatam; quæritur textus, an hæc res iudicata præiudicet secundò creditori non citato, itavt tertius subingrediatur locum prioris victi, excluso secundo, qui excluso primo locum eius occupare intendebat? & resoluit Iure-consultus sententiam solum præiudicare primo victo per tertium, non verò secundo creditori non citato, qui propterea suum secundum locum occupare debet in pignore, cui ob id sententia contra primum non prodest; sed contra eum ius prioris remanet intactum, remanente re iudicata illæsa inter tertium, & primum victum; verba textus hæc sunt: *Claudius Felix eundem fundum tribus obligauerat, Eutychianæ primam, deinde Turboni, tertio loco alij creditori; cum Eutychiana de suo iure docere, superata apud iudicem à tertio creditore, non procurauerat. Turbo apud alium iudicem appellauerat, quærebatur, vtrum tertius creditor etiam Turbonem superare deberet, qui primam creditricem expulerat, antea remota Turbo tertium excluderet; planè cum tertius creditor primum de sua pecunia dimisit, in locum eius substituitur in ea quantitate, quam superiori exhibuit; fuerunt ergo qui dicerent, hic quoque tertium creditorem potiorem esse debere: mihi nequaquam hoc iustum esse videbatur; pene primam creditricem iudicio conuenisse tertium creditorem, & exceptione, alióve quo modo a tertio superatam: nunquid aduersus Turbonem, qui secundo loco crediderat, tertius creditor, qui primum vicit, exceptione rei iudicatæ vti poterit? aut contra, potest primum iudicium, in quo prima creditrix superata est à tertio creditore, secundus creditor à tertio obtinuerit, poterit vti exceptione rei iudicatæ aduersus primam creditricem? nullo modo, ve opinor: igitur nec tertius creditor successit in eius locum, quem excluserit; nec inter alios res iudicata alij prodesse, aut nocere solet; sed sine præiudicio prioris sententiæ totum ius alij creditori integrum relinquitur.* De cuius textus intellectu, & circa indissolubilem intricationem ex eo deductam, vide latissimè per Negusantium *de pignorib. 3. membr. 6. p. princip. ex num. 43. fol. mihi. 64.* Igitur idem dicendum videtur in nostra quæstione, vt sententia auocationis lata contra eum, qui secundum gradum obtinet, nec ei prosit contra tertium, nec huic noceat, sed nouo iudicio contra illum agi oportere.

Sed prædictis non obstantibus contrarium de iure verius existimo; imò, vt sola sententia lata contra secundum creditorem, per quam ab eo auocatur pecunia exacta, huic prosit contrarium, quartum, & cæteros non citatos, qui etiam intempestivè exegerunt. Si consideres maximam variari differentiam inter creditores superatos, & victos in lite prælationis, & creditores victo in renouatoria, nam in primo casu quando inter eos contenditur de iure prælationis; sententia contra primum obtenta à tertio ideo non nocet secundo; nam citato ad illud iudicium, quia vnusquisque creditor se habet in prælatione principaliter, & de per se independens ab aliquo, sed seorsum separate quæritur, ideo quilibet de per se vinci debet, itavt res iudicata contra vnum priorem aliis subsequentibus, & inferioris gradus non noceat, nec possit, tanquam res inter alios acta, ex iuribus vulgaribus; quo casu loquitur, & rectè procedit dict. textus in *d. l. Claudius Felix*, & ea quæ in contrarium adduci solent facilè soluuntur.

In secundo verò casu, quo versamur, nempe in renouatoria ejecta contra secundum creditorem intempestivè exigentem, alia, & diuersa ratio militat, quoniam exactio creditorum gradatim facta, habet dependentiam, consequentiam, & quandam conditionem gradualem à prioribus exactionibus, vt creditores secundi gradus non possint exigere, nisi sequuta exactione priorum, & eorum qui in primo gradu sunt, & sic de singulis: qui solutis, & dimissis prioribus, subintrant, & optant locum, & gradum ab eis dimissum; & sic de singulis vnusquisque gradatim ascendit, iuxta superiùs comprobata *ex num 30.* quo casu, quoad iustam exactionem, sicut vnusquisque gradatim ascendit, ita pariter propter inordinatam, & illegitimam exactionem gradatim descendere debet; nam exactio inordinata, & illegitima antecedentis, dedit causam exactionibus subsequentium gradatim, & sic de hinc. Et sententia lata super descendentia contra secundum præiudicat cæteris inferiori gradus, qui exegerunt cessante ab exactione, & dimissione creditoris victi ob dependentiam vnius exactionis ab alia gradatim; & consequutiue, ac propter illam causam.

Quam quæstionem in similibus expressis totidem verbis dubitantes, & plurimis ac validissimis fundamentis fulcitus in nostris commentariis *de Regia*

potes-

protect. 4 part. cap. 24. per totum, maximè *ex num. 14. cum segq.* vbi *num. 29.* magis ad propositum adduximus Hieronym. Gonçalez *in regula de alternat. gloss. 34. sub num. 91.* dicentem, quod si quis fuit promotus ad aliquam quartam portionem, cuius vigore optauit, & ascendit ad dimidiam, & postea ad integram portionem; si postmodum victus fuit in quarta portione, & lata fuit contra eum sententia, qua nulla declarata fuit quartæ collatio; quod etiam huius sententiæ virtute erit priuandus integra portione, quam nunc possidebat, quia processit a principio iniusto, & infecta radice.

44 Et magis in specie probatur nostra resolutio ex iis, quæ diximus *in d. cap. 14. ex num. 52.* vbi, quod si quis habens aliquam portionem, & ascendit, atque optauit canonicatum, & in portionem dimissam nouus alius portionarius fuit promotus, & postmodum fuit eiectus Canonicatus, primo loco optatus, & ad dimissionem, & restitutionem condemnatus 45 fuit possessor eiectionis sententia, & condemnatio effecit huic tertio nouiter promoto in portione, ad quam ex eadem sententia victus redit, & tertius ea priuatur; nam sicut omnes gradatim optauerunt, & & ascenderunt, & primus locus fit eiectus, ita gradatim omnes descendere debent, victo primo ascendente, & cohibente, sic per textum *in cap. si de beneficio*, 20 vbi notat Ancharanus *n. 2. notabili*, & Philippus Franc. *n. 4. de præbendis lib. 6.* & Hieronym. Gonçalez *in regula de mens. & alternat. glos. 34. n. 94.* & *glos. 21. n. 44.* dicentes, quod quando aliquis 46 defectus a principio, & in primo gradu aspexerit vim capiant, & cautam, & ille est causa defectus, & vicijs in sequentibus gradibus successiue accidentibus, primo vincente, & restituto adiudicato secundum, restituitur, & secundus adiudicatus tertio, & sic de singulis successiue, qui descendunt gradatim ob latam sententiam.

47 Nam quando ex vna radice multiplex vitium nascitur, consequens est, vt eodem modo tollatur, & resoluantur cum prima radice, à qua tot fines deriuatur, & causatur, vt ex plurib[us] exemplis hactenus 48 *d. cap. 14. ex n. 19. cum segq.* itaque cum diuisso, & solutio secundi creditoris fuerit causa, vt tertius, & alij inferioris gradus exegerint, sine cuius exactione cæteri exigere poterant, secundo ad restitutionem condemnato, hæc condemnatio influat in cæteris gradatim solutis; quia sententia lata super causa, censetur lata super causato, vt ex plurimis resolumus *d. cap. 14. ex num. 28.* vbi alias plurimæ doctrinæ, & exempla addiscere poterit in complementum eorum, quæ recte cum facunt huic nostræ quæstionis resolutioni.

49 Consequitur etiam mirabiliter ex dictis deciditur *d. l. Claudius Iulius*, 45. *quæ potest*, [illegible] per Ioannem Donellum *in tract. de pignoribus, [illegible] 13. de iure posteriorum creditor. ante finem*, dum docet, quod ideo in casu illius textus vendita bona per tertium creditorem contra primum de pignoris non nocet secundo cum effectu, quia tertium non vicit eo quod esset primo, sed quia prior de iure suo non docuit, aut aliqua exceptione illum, quamuis cæteris priorem, remouit; quæ quidem causæ vincendi non nocent tertio, nec cum eo communes sunt; secus vero quando causa, ex qua tertius vincit priorem communis est cum secundo, tunc ex ea à tertio etiam superatur secundus, & ea nocet res iudicata contra primum, prout latius prosequitur videndus Donellus *loco citato*, [illegible] causa causæ, ex qua [illegible] creditore sit communis cum cæteris inferioris gradus, manifestè sequitur, quod res iudicata contra primum per priorem contra secundum nocet etiam tertio, cum quo casu qua victus fuit secundus communis sit omnino, & ex eadem tertius vinci debet à secundo.

Securiùs tamen erit, & cautius aget secundus creditor, qui dum conuenitur reuocatoria à priori, & petiori creditore, simul ipse faciat citare cæteros creditores, posteriores se iam simul solutos, & aduersus eos tamen reuocatoriam intentare, vt pari passu omnes condemnentur, prout quotidie fieri solet, non vt de rigore teneatur hoc præcauere, cum (vt probauimus) sententiam, quam contra se in reuocatoria reportauit secundus creditor ad instantiam primi, poterit exequi contra tertium, & cæteros inferioris gradus iam solutos, quibus nocet etiam non citatis, sed vt cautius, & securius procedat, & vt omnis tollatur scrupulus, & dilationis causa.

Conducit etiam pro hac parte æquitas confidata per doctores supra *ex num. 13. versic. secundo, quoniam si permitteretur*, & vt cessante vtilitate, etiam si certum esset, vt quemadmodum primus habet ius auocandi solutionem receptam à secundo creditore; pariter, & secundus contra tertium, & sic de singulis, in quo nullus vlam humanam reperiet rationem habere, aut exceptione vlauari posse, sed successiue reflectantes succedere, & gradatim euolandum esse, ideo ne nouus, nec nouæ citationes requirantur, vt vulgaribus

CAPVT XV.

Mortuo debitore concursus iudicio pendente; an bona maioratus ipso iure à nexibus concursus, & administratoris liberentur?

Vbi de fructibus feudatarij, vsufructuarij, emphyteutæ, aut beneficiati debitoris; an cadant in concursum, & morte debitoris dissoluantur?

Et quid pro rata fructuum ipsi debitori tagente; an eius respectu saltem omnium recollectio, ad administratorem pertineat, successore excluso.

SVMMARIVM.

Bona maioratus, feudataria, & vsufructuaria, & beneficiati cadunt in obligationem ita & in concursum creditorum, & sub eius administratore. num. 1.

Ius vsufructuario prohibet alienare sit executio, & capitis sententiæ cum illum indicatum. n. 2.

Ius vsufructuario maioratus durante vita debitoris tolluntur in rigore capitis, & in illorum executione pro soluendis creditoribus [illegible] n. 3.

[illegible] tendo potest [illegible] n. 4.

Maioratus pro debitis [illegible] non [illegible] bona

[illegible] n. 5.

maioratus, fructus tamen ab eo percipiendi tacite manent obligati, n.5.

Fructus maioratus non sunt pars ipsius, ideo in eis fit executio. n.6.

Confiscatio bonorum possessoris maioratus cadit in fructibus maioratus vita possessoris durante. n.7.

Fructus rei prohibitæ alienari cedunt in commodum creditorum, qui liberè possint vendi, & obligari. num.8.

Fructus rei prohibitæ alienari æstimatur in causam iudicati, & per iudicem æstimatur in solutum creditoribus. num.9.

Fructus rei prohibitæ non cadunt sub prohibitione, quia sunt liberi sine ullo onere in fideicommisso feudo & emphyteusi ex pacto, & prouidentia, sine antiquo. num.10.

Fructus futuri ex re prohibita alienationi obligari possunt a prohibito dummodo non vergat in præiudicium vocatorum. n.11.

Etiamsi cum prohibitione legati concurrat prohibitio expressa testatoris, quæ respicit proprietatem rei non fructus. num.12.

Fructuum rei prohibitæ adiudicatio creditoribus pro laticne valet. n.13.

Prohibitus alienari, non prohibetur cedere, donare, aut vendere commoditatem, & fructus ex re prohibita producendos. n.14.

Debitor cedens bonis si vltra sortem habeat ius non adiudicatur creditoribus fructus tamen sic. n.15.

Fructus maioratus, qui pleno iure ad possessorem pertinent possunt ab eo alienari, & hypotheca subiicere sua vita durante. n.16. & 17.

Fructus prouentus, & comoditates maioratus potest possessor cedere, locare, & quouis modo alienare sua vita durante. n.18.

Morte possessoris maioratus accedente statim extinguitur hypotheca cessio, & locatio commoditatum a se facta viuente. n.19

Prohibitio alienationis non extenditur ad fructus, prouentus, & commoditates rei prohibitæ quas suus facit prohibitus. ibid.

In obligatione, ac renunciatione omnium bonorum comprehenduntur fructus maioratus pertinentes debitori num.20.

Maioratus bona, feudalia, & similia sicuti prohibentur alienari, & hypotecari, aut obligari. num.21.

Nec census super eis constitui. n.22

Super fructibus rei prohibitæ alienari cadit hypotheca, obligatio, & census constitutio. n.23.

Nec per eam contrauenitur prohibitioni expressæ. num.24.

Fructuum rei prohibitæ hypotheca, ac census impositio tandiu durat, quandiu vita possessoris obligantis ita vt eo mortuo aut aliter priuato resoluatur hypoteca. n.25. & 26

Census impositus ab hærede super bonis fideicommissi, tantum durat quantum vita grauati, & non amplius. n.27.

Et resoluitur aduenicnte casu substitutionis. numer.28.

In fructibus feudi, ac emphyteusis potest fieri executio pro satisfactione creditorum durante vita debitoris dumtaxat. n.29

Fructus maioratus possunt obligari, & in executionem capi, vita possessoris debitoris durante, cuius morte ius creditorum resoluitur, etsi integrè non sint soluti. n.30.

Vsufructuarius potest fructus obligare, & in eam sum iudicati possunt capi, saluo iure proprietatis: durat tamen obligatio durante eius vita cuius morte ipso iure resoluitur. n.31.

Fructus beneficij, sicut possessor potest obligare sua vita durante, ita in executionem capi pro satisfaciendis suis creditoribus. n.32.

Mortuo debitore concursum formante statim, & ipso iure dissoluuntur fructus maioratus, qui in cõcursu stabant, & bona illico tradẽda successori. n.33.

In successorem maioratus, & similium nullum onus aut grauamen impositum a possessore transit, sed illico dissoluitur. num.34.

Possessore maioratus mortuo ius suum extinguitur. num.35.

Perinde ac si nunquam fuisset in mundo. n.36.

Successor maioratus non a debitore, sed a primo instituitore capit, & tot sunt donationes, quot vocationes, vna ab altera independens. n.37.

Successor maioratus non tenetur ad debita prædecessorum. num.38.

Commoditas, & fructus maioratus vel fideicommissi obligantur, morte debitoris, ius creditorum extinguitur. num.39.

Etiamsi creditores ex integro non sint satisfacti, & remaneant insoluti. n.40.

Debitor non format concursum de bonis alienis, sed de suis, alienaque in concursu reperta, absque eo recuperantur a domino. n.41.

Creditores possessoris maioratus, feudi beneficij, & similium eo mortuo ius habent ad ratam fructuum illi pertinentem. n.42.

Et pro ea rata continuatur administratio concursus. ibid.

Mortuo debitore an administrator possit recolere omnes fructus maioratus beneficij, & similium, vt successor a concursu petat suam ratam, vel an ipsi omnium recollectio pertineat ex n.43.

Inter fiscum, & successorem maioratus eadem fit fructuum pro rata diuisio, quæ inter ipsum, & heredem possessoris mortui. n.44.

Fructuum omnium recollectionem pertinere interdum ad successorem maioratus administratorem concursus præfatæ, decernunt Senatus. n.45.

Bona maioratus nunquam segregantur concursum, nec super illis formatur. n.46.

Fructus segregantur dominium, & ad dominum rei pertinent. n.47.

Fructuum recollectio spectat ad eum, qui maiorem partem habet in re. n.48.

Instrumenta apud eum deponenda, qui maiorem partem facit in re. n.49.

Fructuum recollectio pertinet ad successorem, qui integram partem habet in re, ex qua producuntur. num.50.

Maioratus bona sunt tradenda successori cum fructibus pendentibus. num.51.

IVRCTVS maioratus, feudi, vsufructuarij, emphyteutis, ac beneficij cadunt in concursus iudicio: atque sub administratione, quia fructus rei prohibitæ alienati non cadunt sub prohibitione, sed pleno iure, & quoad dominium pertinent ad maioratus, feudi, emphyteutis, aut beneficij possessorem, & ad vsufructuarium, & idcirco sicuti cadunt in obligatione, & hypotheca generali, seu specialiter ita pariter capiuntur pro executione, & pro solutione creditorum durante vita possessoris dumtaxat, & sic in fructibus ad debitorem

quomodolibet pertinentibus; idcirco in iudicio concursus inter eos formato à debitore possessore maioratus, feudi, emphyteutis, vsufructuarij, aut beneficij fructus cadere probarunt in singulis innumerabiles penè Doctores.

2 Gutierrez *de Gabellis quæst.* 11⁷. *num.*8. vbi pluribus citatis firmat generaliter, quod in fructibus rei prohibitæ alienari potest, fieri executio, & capi in causam iudicati; allegat Tiraquellum, & plures alios.

3 Plenè tractat Mieres *de maioratu* 3. *part. quæst.*9. *ex num.*106. vbi dicit, quod fructus bonorum maioratus durante vita possessoris possunt in pignus capi, & in illis fieri executio pro satisfactione creditorum ipsius possessoris maioratus ex *l. pen.*, 4 § *prædium*, *D. de leg.1.* 2. allegat Iasonem, Seguram, Palacium Rubeum, & alios, *& in n.*107. dicit ipse Mieres, quod in fructibs feudi potest fieri executio, ex Matthæo de Afflictis, & plurimis aliis *& in fine.* cum Palacio Rubeo *in cap. per vestras de donation. inter.* §.38. *num.*4. *pag.*272. atque Angulo *in l.*1. *tit.* 6. *lib.* 5. *recopilat. gloss.* 12. *num.* 23.
5 quod si maritus habens maioratum, & receperit dotẽ, non videtur tacitè obligare bona maioratus pro dote, nec etiam expressè; benè tamen veniunt in tali obligatione fructus, & commoditas quam habiturus est maritus possessor maioratus; reddens rationem *num.*118. cum Matienzo *in l.*5. *tit.*9. *lib.*5. *recopil. gloss.*5. *num.*3. referente Palacium Rubeum,
6 quia fructus maioratus non sunt pars maioratus; & quod in fructibus maioratus possit fieri executio ob debita possessoris, iterum resoluit ipse Mieres *num.* 11⁷. post Augustinum Beroium, Palacium
7 Rubeum, Simancam, vtrumque Molinam, & alios qui etiam loquuntur in confiscatione bonorum, condemnatione possessoris, vt in fructibus maioratus procedat, durante vita possessoris condemnari; latissimè hunc punctum prosequitur Gratia-
9 nus *disceptation. forens. c.*58. *ex num.*18. vbi affirmatiuè, & intrepidè asserit, quod ad commodum creditorum debent cedere fructus rei prohibitæ alienari, cum in illis nulla consideretur prohibitio, sed liberè possint vendi, & obligari pro debitis illius,
1 qui fuit prohibitus alienare, & quod ideo rectè capiuntur in causam iudicati, & dantur in solutum per iudicem, quia fructus habentur tanquam bona alledialia, & libera, & non subiecta alicui prohibitioni, siue simus in fideicommisso, siue in feudo, siue in emphyteuti ex pacto, & prouidentia, vel antiqua, seu in similibus dispositionibus, vt late post multos ab eo adductos concludit Surdus *de alimentis, tit.*4. *q.*10. *ex n.*24. *usque ad n.*34.

11 Et *num.* 19. ipse Gratianus extendit ad fructus nascituros ex re prohibita alienari, vt valeat obligatio per possessorem facta; cum prohibitus alienare, non censeatur prohibitus quoad fructus ex fundo percipiendos, quòd hoc non tendit in præiudicium vocatorum, *ex l. cohæres*, 8. *in fin. D. de leg.*2. & ex latè comprobatis per Menochium. *de arbitrar. centur.*6. *casu*56. *n.*8. *cum seqq. & in num.*21. & 22. Gratianus metipse fecit, *Nec*
12 *obstat, quod in casu nostro concurrat prohibitio expressa testatoris, cum tacita legati, quæ impedit veri alienationem, etiam quando posset fieri alienatio, quia procedit quoad bona prohibita alienari, secus autem quoad fructus, qui sunt liberi, & non subiecti fideicommisso, vt supra dictum est*, & ita loquitur Becanus *consil.* 9. *num.* 11. *lib.*1. *cum alijs ex aduersò adductis*; *nam prohibitio tunc redditur magis effi-*
cax quod bona principaliter prohibita alienari, ex Decian., &c. Videndus ad idem *n.*23.

Qui *ex n.*24. 25. & 26. notanter loquitur ad no- 13
strum propositum, sibi: *Nec obstat, quod grauati fundus feudalis, seu fideicomissi non possit adiudicari, nec tunc potest fieri adiudicatio de fructibus annalibus, & aliis commoditatibus, quæ debentur creditoribus inducto in possessionem [illegible] iuxta doctrinam Salicet. in practica ex [illegible] tam, & videndum an hoc [illegible] princ. n.*48. *ad med. Cod. de bon. authorit. & poss. quia contraria opinio est verior, & magis communis quod valeat fieri adiudicatio in fructibus ad præiudicium creditorum, vt tenet Bartol. in l. si fundus*, § *si de re galibus, n.*5. *D. de damn. infecto, quam opinionem [illegible] quitur tanquam magis receptam.* Roland. [illegible] *n.*34. *lib.*1. Ruin. *cons.*72 *n.*12 *l.*3. [illegible] *sententiam & sequendam contra Sanch. [illegible] noch. de arbitrar. centur.*6. *cas.*56 [illegible] *ginti quinque authoribus per eum citatis. Item [illegible] probat*, quod etiam voluit ipse Menochius [illegible] *perandæ rem.*9 *n.*262. *vsque ad n.*164. cum alijs per Surdum *de alimentis, tit.*4. *q.*[illegible] &c. Marius Giurba *in cons. ad [illegible] gl. fin. 2. ex num.*109. post alios dicit quod possessor prohibitus alienare non prohibetur cedere [illegible] re, & quemodolibet alienatio commoditatum [illegible] ctuum ex re prohibita percipiendorum; ex quo infert [illegible] habeat vsum fructum, licet eius vsusfructus [illegible] ribus assignandum non sit, potissimus tamen [illegible] ipsos pro eorum tuitione fructuum commoditates. Bald. *in l. fin. col.*2 *Cod. [illegible] col. pen. in fin. ff. de act.* Crauetta *cons.*[illegible] *n.*2. Anania *consil.* 81 *num.*11. itaque finito vsufructu [illegible] tur etiam commoditas eius creditoribus [illegible] ta. Baldus *in l.*1. *col.*2. *Cod. quæ res pignori [illegible] qui bona cedere possunt*, quem ibi sequitur Salicetus *in [illegible] qu. col.*2. Alexand. Trentacinquitus *variarum [illegible] resolut.*27. *de solutionib. n.*23.

D. Larea *in decis.*12. *num.*2. probat, quod [illegible] 16
bona maioratus non possint obligari. Verum [illegible] fructus tamen potest possessor alienare, [illegible] thecæ subficere, cum possessores sint plenè [illegible] nam alias, & libera dispositio possessori maioratus [illegible] prohiberetur, quod non est tenendum: [illegible] vita sua potest fructus, & commoditates [illegible] pertinent ad eum, & non ad [illegible] 22
D. quem admodum seruitus amittatur [illegible] bres. l. 8. *fol.* [illegible] *Cod. [illegible] cum alijs citatis per [illegible]* 23
quæ [illegible] debet esse [illegible] ad alios usus. Quo in casu [illegible] natio Menoch. *de [illegible] rietus alij. Item Sanch. de [illegible] num.*17. Gregor. Lopez *[illegible] part.* 3. Gratian. [illegible] *lib.*1. *cap.* [illegible] Lorenzo Velasquez *de [illegible] cap.*

Et idem D. Larea *num.*4. tenet, quod possessor 17
maioratus potest alienare [illegible] commoditates pro vita [illegible] Rodericum Suarez, Mandelo, Cabrand. & alios per Mieres *[illegible] num.*121. Mieres [illegible] 25
*de franc. gen. cap.*1. *n.*2.

18 Et quod possessor maioratus liberè valeat donare, vendere, cedere, aut locare fructus prouentus, & reditus sui maioratus, aut quauis causa alienare in sui successoris fauorem, non tamen in praeiudicium successoris, ita vt tandiu durent ius cessionarij, donatarij, aut fructuum emptoris futurorum, quamdiu vita possessoris alienantis, & non amplius, in tantum

19 vt accedente morte possessoris statim resoluatur, & extinguatur, tenent Mol. *lib.* 1. *c.*21. maximè *n.*24. & 25. Auen. *in l.*45. *Tauri gloss.*2. *num.*6. Gutierrez *practicar. lib.*3. *num.*12. optimè Blas. Diaz de Mena *in addit.* ad Gammam *decis.*92. Caued. *decis.*96. *n.*7. optimè Castillo *controu. tom.*3. *cap.*18. *n.*189. & 110. *num.*17. ex eo quia prohibitio alienationis non extenditur ad fructus, & prouētus rei prohibitæ alienari, quos suos facit possessor maioratus.

20 Et quia in renuntiatione, & obligatione omnium bonorum comprehenduntur fructus maioratus pertinentes ad debitorem. Probant Ruinus *lib.*1. *consil.*112. *num.*10. Paris. *lib.*3. *consil.* 71 *num.*14. Cravet. *consil.* 638. *num.*14. Rolandus *lib.*4. *consil.*34. *n.*92. Cephalus *concil.*430. *n.*49. Menoch. *cons.*87. *num.*26. *volum.*1 Ozasius *decis. Pedemontan.*112. *num.*42. Canalean. 1. *p. decis.*36. *num.*17. Decianus *lib.*1. *cons.*521. *n* 4. Peregrin. *de fideicommiss. art.*32. *n.* 33. Antonius Petra *de fideicommiss. q.*14.

21 Comprobatur, quoniam licet super bonis maioratus, & aliis expresè prohibitis alienari, pariter censeantur prohibita pignora, hypothecæ, & obligationes, *ex* §. *alienationi*, *in auth. de alien. & emphyt. & ex l. fin.* & ibi Bartol. Bald. Alberic. *num.*1, & Fulgos. *Cod. de rebus alien. non alienand.* Bart. *in l. quorum. D de pignorib. & in l penult.* §. *instrumento*, *n.*4. *D. de legat.*2. Alexand. *in l. Marcellus*, §. *res quæ. n.*2. *D. ad Trebellian.* Ioan. Nicol. *in repet. l. generaliter*, *num.* 139. *C. de secund. nupt.* Cardinal. Albanus *in l. quoniam. C. de pignor.* Ruinus *cons.* 123. *n.*2. *lib.*2. Pencirol. *consil.* 171. *n.*8. Menoch. *consil.*116. *n.*15. Tiraq. *de legib. connubial. gl.* 3. *num.*151. Couar. *lib.*2. *var. c.*16. *n.*7. Rodoan. *de reb. Ecclesiæ non alien. q.*1. *n.*6 & 11. & *q.*2. *cap.*6 *n.*9. & *seqq.* Faulus de Monte *de emptione & vendit. q.*3. *art.*22. *num.*1. Mascard. *de probat. concl.*1236. *n.*108. Petra *de fideicommiss. q.*8. *n.*105. Pereg. *de fideicom. art.*4. *n.* 118. & ex aliis pluribus Vincent. Fulsar. *de substitut. q.*756. *n.*2. & *per totum*, qui, amplissimè tractat. Copiosè etiam Ludou. Cene. *de consib. q.*19. *ex n.*1. *cum seqq.*

22 quia tunc hypotheca, & obligatio, vel census constitutio ad initio est ipso iure nulla. Probant ipsi DD. & innumeri alij adducti à Fusario *q.* 756. *n.*2. & *sequentibus*, & Cencius *n.*5.

23 Adhuc tamen hæc prohibitio non extenditur ad fructus maioratus, & rerum, quæ expresè prohibitæ sunt alienari, nam in eis cadit hypotheca, & obligatio, atque etiam census constitutio. Ita probant Follerius *in practicar. consuet. in verbo hanufacti, num.*41. Aurelius Corbul. *de iure emphyt. c.*1. *casu* 14. *ob alienat. irrequisito domino, ampliatione* 49. *num.*1. & *seqq.* Ferician. de Solis *de consib. tom.*2. *lib.*2. *c.*4. *num.*4. *versic. sed antequam.* Ludouic. Anendañus *de consib. c.ap.*61 *num.* 6. & *seqq.* & optimè *ex n.* 8. Vincentius Fulsarius *de substitut. d. quæst.*756. *n.*9. & pluribus adductis Rotæ *decis.* probat Cencius *de*

24 *consib. quæst.*19. *ex num.*27. & *sequentibus.* Vbi addit quod regulariter per alienationem fructuum rei expresè alienari prohibitæ non contrauenitur prohibitioni, per rotam *dec.*233. *post tractatum.*

25 Hoc tamen temperamento, vt obligatio, hypotheca, & census impositio super fructibus maioratus, & rei expresè prohibitæ alienari tantum duret, quantum vita debitoris obligantis, & eo vsque valeat, quatenus, & quamdiu imponens rem illam possideat, & ex ea fructus percipiat, & suos faciat: illo autem non possidente, nec fructus percipiente resoluitur obligatio, & hypotheca, quæ contra tertium, successorem, & possessorem non datur. Vt ex Cuman. *in l. Codicillos*, §. *instituto. numero* 2. *versic. nouatur*, *D. de legat.* 2. Corbulus *de iure emphyteutico in causa ob alienation. ampliat.* 49. *n.* 18. Cencius *de consib. d. quæst.*19. *sub. num.*27. *versic. ista autem impositio census.*

Et loquendo in censu imposito super fructibus rei emphyteuticæ, vt amplius non duret, quam vita imponentis durante, plurimos refert ipse, Cencius *in quæst.*22. *num.* 10. Atque loquendo in censu imposito ab hærede super rebus fideicommisso, & restitutione grauatis, vt dumtaxat duret, durante vita hæredis grauati imponentis, quamplurimis Doctoribus exornat ipse Cencius *d. quæst.*19. *ex n.*1. & quod impositio census resoluatur aduenientе casu substitutionis, post Auend. Intrigol. Foller. Benedict. Bonon. Bocac. Solis, Frederic. Marthan, & multos alios probat Vincentius Fulsarius *de substit. quæst.*756. *n.*1. quia resoluto iure imponentis, resoluitur ius census, & hypothecæ.

Et quod in fructibus feudi, & emphyteusis possit fieri executio pro satisfactione creditorum durante vita debitoris dumtaxat. Latissimè nos, & accuratè probauimus *suprà hac* 3. *p. c.ap.*3. *per totum*, Adde Carrocium *de exceptionibus*, *except.*58. *per totam*, idem post plurimos alios probat Gaito *de creditor. cap.*4. *quæst.*11. *ex num.*1855. *cum seqq.*

Et tandem quod fructus maioratus possint per possessorem obligari, & in executionem capi pro satisfactione creditorum possessoris, ita tamen vt ius creditorum super fructibus tantum duret, quantum vita, & possessio debitoris, ita vt huius morte extinguatur, & resoluatur, etiamsi integrè soluti non sint, innumerabiles Doctores, & singularissimas doctrinas congessimus *supra* 1. *p. c.* 24. *ex num.*32. *cum sequentibus*, *versic. in qua quæstione quæritur utrum*, &c. Et interius *ex num.*86. *versic. secundum dubitat primum*, *quod in publicum*, &c. Et eadem 1. *p. cap.*1. *ex num.* 89. *usque ad finem*, & *cap.* 9. *ex numero* 69. *versicul. ex hactenus adnotatis comprobatis*, &c. In locis copiosè videbis, non repeto.

Idem procedit in vsufructuario, qui potest fructus obligare, & hypothecare suis creditoribus, & in causam iudicari capi pro creditorum satisfactione, saluo iure proprietarij, & hæc obligatio, & executio durat durante vita debitoris, vsufructuarij dumtaxat, & eo mortuo hypotheca, & ius creditorum ad fructus extinguitur, resoluitur, & expirat ipso iure. Vt argumento text. *in l. necessario*, §. *fin. D. de periculo*, & *commodo rei venditæ* Probarunt, Felician. *de consib. lib.*2. *c.*4. *n. ad fin.* & *n.*5. Castillo *in tract. inofficiosi*, *cap.*70. *num.*9. & *ex numero* 1. latè etiam Fontanella *de pactis nuptialib. claus. fin.*4. *glos.*18. *p. part.*3. *ex num.*92. & 93. *tom.*1. *fol.*467.

Quod etiam admittitur in fructibus beneficiquos sicut debitor possessor potest sua vita durante obligare creditoribus suis, ita & in executione pro eorum satisfactione, & solutione capi, post eius mortuo debitore, & per plures probat Augent. Pari. *cap. olim.* 16. *n.*2. *de renunt. ffector.* optimè Menoch. *consil.*1. *c. ex n.*85. *tom.*1. & alij plurimi per nos adducti *supra* 1. *p. c.*24. *ex n.*1. & *per totum.*

Quibus ſuppoſitis clarè patet, quod mortuo poſſeſſore maioratus, & ſimilium, ſtatim fructus, qui aderant in concurſus iudicio per eum percepto inter ſuos creditores diſſoluuntur à nexibus concurſus iudicij facti, & ab adminiſtratione, atque adhuc fructus, eorum illico tradenda ſunt bona ipſa vero fuccellori cum per ſortem ius debitoris annihilatum fuit, ex quo dependebat ius creditorum ad ipſos fructus, quod pariter annihilatum, & reſolutum fuit ipſo iure, ex hactenus late comprobatis.

Non in fuccellorem præiudicium nullum à debitore emergere, non impoſitum ſubtiliſit, nec tranſmiſſum voluit Hernia & alij, *in cap. 1. tit. 1. n. 1. lib. 1. Sum. de reſtaur. recepta ſententia. lit. F. n. 6.* Melch. *de probat. concl. 67. n. 4.* Franch. *de feud. ſpecial. quæſt. 1. n. 112.* Menoch. *conſ. 43. n. 17. & conſ. 63. n. 38.* Intrigol. *de feud. comm. q. 1. n. 22.* Peranzer. *in conſ. comm. lib. 1. n. 42. ſi de feud. fuer. ca. 1. n. 1.* Petrus Greg. *de concaſ. feud. p. q. 6. n. 2.* Affictis *de. ſpec. 26. n. 6.* Tobias Nonius *conſil. 1. n. 24.* & ex alijs Giurba *dec. ſpec. 2. dec. 8. n. 21.*

Quia eo mortuo ius ſuum extinguitur. Hernia *conſil. d'una mercede in ſpecie rip.* & *ibi* Ann. *n. 127.* Petrus gregor. *d. quæſt. 6. n. 9.* Alexand. *conſ. 11. col. 4.* Eulin. *conſ. 45. n. 17. & conſ. 50. in fine*, col. 1. & per alios infinitos, & Giurba *ſpec. d. n. 11.* per inde ac ſi nunquam fuiſſet in eſſendo. Giurba *d. n. 11. in fine*, & Peregrin. *de fideic. d. 5. lib. 3. de fideic. art. 6.* Thomas de Marin. *de ſpec. ſpecial. & præſident. n. 5.* Intrigol. *de feud. q. 31. n. 92.* & Camill. de Curte *de feudis*, § *nunc de alienat. n. 5. & ſeq.*

Quia ſuccellor non à debitore, ſed à primo inſtitutore capit, & tot ſunt donationes, quot vocationes & vna non dependet ab alia capiſ. Giurba *d. dec. ſpec. 2. n. 13. & n. 19.* ac propterea ſuccellor non tenetur ad debita prædeceſſoris, multos citat Giurba *n. 20.* Molina *de primog. lib. 1. cap. 20. ex num. 28.* Caſtillo *tom. 6. c. 59. 161. ex n. 22.* & Surdus.

Et enim quando commoditas, & fructus maioratus, vel fideicommiſſi obligantur, aut donantur, vt mortuo debitore reſoluatur ius creditorum, & adiudicatio pro executione facta, probat ex Iacobo Caſaregis *diſc. 351. n. 4. lib. 1.* Mieres *de maioratibus, part. quæſt. 20. n. 112. & n. 121.* vbi dicit, quod executio poteſt fieri in fructibus retentam feudalium tenutam vendallo debitore mortuo, ita fructibus adiudicatis ſolutis, & nemo ſit infolutus reuertatur feudum ad dominum, vel quærat pro ſua tantum ſalua, plures Doctores conſulimus ſupra *n. 1. cap. 24. ex n. 1. conſ. 1. per totum libellum*, & ſeq. &c.

Et quia debitor non formam concurſus debitoris alicui, ſed de ſuis dumtaxat, & propterea rectus dominus bonorum, atque per executionem ante omnia recuperat, ideoque alij quo ſupra vt alibi ſæpè diximus ſupra *1. part. n. 5. & ſeq. 9.* & aliis in locis ibidem communiter, ſuccellor in maioratu, beneficio, feudo capit ex de prouidentia, ac dominus proprietarius, non debitoris vſufructuarij, hoc mortuo recuperat omnia bona ſua, quorum fructus adiudicati per mortem poſſeſſoris debitoris, quia ſolum diſſoluuntur a nexibus concurſus, & adminiſtrationem exeunt.

Per ea omnia ſit, quod creditores poſſeſſoris non tenentur ad tantum fructuum, qui debitori debebant inter hæredem debitoris, & ſuccellorem ingreſſum beneficij, feudi, & ſimilium, quia tantum ſuum ſuccellor debitoris habet, vt ſic ad eum pertineat, in illa poſſet continuari concurſus iudicium, & ſolui creditores, & quemadmodum fiat pro rata temporis fructuum, & emolumentorum diuiſio hæc, vide Eſcobar *compend. 2. ſect. 10. num.* Additionat. ad Molinam *lib. 3. cap. 11. num. 12. fol. 253.* Caſtillo *c. 28. ex n. 24.*

Solet tamen mortuo debitore inter adminiſtratorem bonorum concurſus, & inter ſuccellorem in maioratu, aliſue ſimilibus rebus ſupradictis contentio oriri, quis eorum debeat recolere fructus omnes maioratus integraliter, vt alter poſtmodum ab eo petat ſuam ratam tangentem; nam inter ſequeſtrum, & ſuccellorem maioratus eadem fit fructuum pro rata diuiſio, quemadmodum foret inter ſuccellorem, & hæredem prædeceſſoris defuncti, vt poſt alios probant Chriſtophorus de Paz *in tr. de contr. c. p. 11. ex n. 3. cum ſeq.* & Additionat. ad Molinam *lib. 3. cap. 11. num. 12. fol. 253.*

Quam controuerſiam in facti contingentia reſolui poſſe Senatus Vallifoletanus, & recte ac ſanctiſſime, vt omnium fructuum recollexio pertineat ad ſuccellorem, cum aſſiſtentia tamen adminiſtratoris ſi velit pro officio ſuo, & intereſſe creditorum adeſt recollectioni, vt ſciatur quot, & quanti fructus facti fuerint recollecti, & percepti, vt poſtmodum ſecari, & ſine fraude diuidi poſſint inter eos pro rata cuiuſlibet tangente; aliud enim foret abſurdum; cum quia bona ipſa nunquam ingreſſa fuerunt concurſum, nec ſuper eis formari vnquam potuit, ex ſupradictis, & quæ ſignanter ex pluribus Doctoribus annotauimus ſupra *1. part. n. 16. & ſeq. aliquæ quæſt. & ſeq. per ſeq. in tertium noſtrum, & probat Mieres Ramos*, &c. Et ſtatim ſi creditor ſuum ius habet in mortuo debitore, & reincidant in [illegible] ſuccellorem, ad quem propterea fructuum recollectio expectabit, quia fructus ſunt acceſſorium, & dominium ſequuntur, vt ex pluribus ſatis ſuperque Doctoribus probatiſſimis ſupra *1. part. n. 1. & ſeq. verſic. quo dat. n. 1. & ſeq. & 2. part. n. 2. & ſeq. quæ dicendum ſuadent*, &c.

Et quia collecti fructuum ſpectat ad eum qui maiorem partem habet, ex *l. 1. ff. de uſufr. ear. rer. quæ uſu conſumuntur*, & ſingulariter *Mieres de maior. part. q. 20. n. 128.* D. Lara *de Cort. lib. 1. c. 1. n. 1.* Sic ſi fuit tantum deponenda ſumma, qui maiorem partem habet in re. Caldas Pereira *de ſucceſſ. lib. 1. c. 1. n. 1. & ſeq.* Et ſic ſi fuit [illegible] Pacheco [illegible] Caldas Pereira [illegible] Et ſic ſi fuit [illegible] Mieres [illegible] Et ſic ſi fuit [illegible] Mieres [illegible] Et ſic ſi fuit [illegible] Mieres

CAPVT XVI.

De vita, & interitu iudicij concurſus quandiu pendeat, & qualiter extinguatur?

Et an in poteſtate debitoris ſit iudicium ſemel à ſe inter creditores formatum diſſoluere?

Ac quemadmodum adminiſtratio, & adminiſtratoris munus diſſoluatur?

SVMMARIVM.

Debitor communis, qui litem & concurſum formauit an poſſit ab ea liberè diſcedere inuitis creditoribus ad illam citatis. n. 1. & ſeqq.

Debitor cedens bonis, poteſt pœnitendo a ceſſione diſcedere, & bona ſua recuperare inuitis creditoribus. n. 1. ex n. 64.

Plurima iura ad idem expenduntur ibid.

Debitor cedens bonis poteſt re integra pœnitere, & impedire eorum diſtractionem; iuxta communem Doctorum num. 2.

Res integra, vt debitor poſſit pœnitere, acceſſione diſcedere, quando dicatur. ibid. n. 4. & 5.

In iudiciis quaſi contrahitur inter litigantes quorum nullus inuito aduerſario à lite diſcedere poſſit. num. 6.

Ceſſio bonorum eſt priuilegium, cui lite pendente, & ſententia prolata poteſt debitor renunciare. numero 7.

Reſtitutioni per ſententiam obtenta poteſt minor renunciare, & ea non vti, inuito aduerſario numero 8.

L. ſi iudex circumuentus, ff. de minoribus exornatur. ibid.

Debitori licere à ceſſione diſcedere tanquam à iure priuilegiato, qui renunciare. n. 9

Actus geſtus in iudicio, qui de per ſe non erat obligatorius, non aufert actionem, quominus ab eo libere diſcedat. n. 10.

Debitorem formantem concurſum non poſſe liberè à lite diſcedere inuitis creditoribus, verius quàm creditur ex n. 11.

Et ita obſeruat omnium tribunalium vniuerſalis praxis. n. 12.

A ceſſione bonorum facta per debitorem extra iudicium poteſt diſcedere integra, iuxta iura, & communem opinionem de qua ex n. 2. & n. 13.

A ceſſione bonorum facta per debitorem in iudicio, & per viam litis motæ diſcedi non poſſe inuitis creditoribus, tenet communis Doctorum. n. 14.

At notatur Vincent. de Franchis, qui obiter & aliud agens, contrarium dixit. n. 15.

Simplex ceſſio bonorum in iuditio, & extra iudicium fieri poteſt à debitore. n. 16.

Lis noſtra creditorum non niſi in iudicio formato inter creditores moueri poteſt à debitore. n. 17.

Differentia maxima verſatur inter ſimplicem bonorum ceſſionem, & lucm concurſus. n. 18.

Concurſus lis non facile adaptatur regulis de ſimplici ceſſione bonorum loquentibus, ſed ſtricti iudicij ordinarij potius. n. 19.

In lite concurſus velata inuoluitur ceſſio bonorum, principaliter tamen à iure ordinario prouenit. num. 20

Caſus ſimplex non comprehenditur ſub mixto, in præiudicium tertij n. 21

A lite concurſus poteſt re integra debitor recedere. num. 22.

A lite, & iudicio concurſus debitor diſcedere nequit, quando res non ſit integra, puta poſt litationem intimatam creditoribus, vel poſt litis conteſtationem. n. 23

Excitatione aduerſario intimata iſti inquæritur, quòd inuito alteri liti renunciare nequit. n. 24.

Per citationem aduerſario intimatam res deſinit eſſe integra impeditiua diceſſus à lite. n. 25.

Litis concurſus renunciandi via præcluditur debitori poſt litis conteſtationem. n. 26.

A quaſi contractu iudicij non recedituri ſicuti nec à contractu celebrato altero contrahente retinente. num. 27.

Quaſi contractus oritur a litis conteſtatione num. antecanum. 8.

A ſimplici bonorum ceſſione diſceſſio ad duo permittitur debitori, vt ſoluat creditoribus, vel vt æquo audiatur & defendatur. n. 29.

Per ſolutionem oblatam à debitore creditoribus admittitur debitor à lite concurſus diſcedere n. 30.

Litis concurſus formatur vt audiatur debitor, & cognoſcatur de moribus creditorum ac de ſuo antea quam ad bonorum diſtractionem perueniatur. n. 31.

Ad ſimplicem bonorum ceſſionem debitor non admittitur, niſi iam condemnatus, aut debita fateatur n. 32.

Creditor formans concurſum abdicat ſe adminiſtrationi, & bona in depoſito, & ſequeſtro ponuntur. num. 33.

Depoſitum authoritate iudicis factum abſque eiuſdem authoritate deponens remouere non poteſt. numero 34

Lis creditorum extingui poteſt creditoribus, quibus intereſt ſimul conſentientibus. n. 35.

Pacta tamen & conditiones appoſitæ in proteſtatione conſenſus ad vnguem ſeruanda ſunt. n. 36.

Iudicium concurſus dimittere poteſt debitor ſi ſoluat creditoribus. n. 37. & 38.

Debent tamen ſatisfieri creditores cum effectu, alias iudicium permanet. n. 39,

Adminiſtratio concurſus durat durante lite, & ea extincta extinguitur. n. 40.

Lis finitur per rem iudicatam executioni mandatam, cum effectu, itaut interim adhuc pendere dicatur. n. 41.

Lis creditorum finita dicitur poſtquam virtute ſententiæ graduationis omnes ſint ſoluti, & integre ſatisfacti. n. 42.

Concurſus creditorum finis eſt ipſa tum ſolutio, & ſatisfactio, qua ceſſante lis, & iudicium durat. num. 43.

Finis expectandus eſt. n. 44.

Omnia à fine media regulantur. n. 45.

Lis creditorum non finitur creditoribus omnibus nondum ſolutis. n. 46.

Lex, grege 13. ſi creditor, ff. de pign. ad idem ponderatur. ibid.

Concurſus creditorum, nec per ſententiam graduationis, nec per adiudicationem bonorum à bonis creditoribus finitur, quouſque omnes cum effectu ſatisfacti. num. 47.

Concurſus iudicium non diſſoluitur ſi debitor cæteros ſuiſſet ſolutus ſub cautione de reſtituendo ſi opus, potentibus nos habere. n. 48.

Nemo compareat potior creditor, ideo ingreditur iudicium concursus, quod non est extinctum etiam omnibus illi assistentibus solutis si adsit clausula de restituendo potiori veniendi. n. 49.

Nec nova aggreditur lis, sed antiqua continuatur. ibid.

Iudicium concursus non dissoluitur quando vnus creditor insolutus remanssit n. 50

L. cum vnus ex creditoribus, 12. §. planè, ff. de bonis, Auther, iudic possid. ponderatur. n. 51.

Concursus vniuersitas conseruatur, & continuatur in vno creditore nondum soluto, etsi omnes alij fuerint dimissi. n. 52.

Prælatio non cadit in vnico, sed inter plures concurrentes, n. 53

Vniuersitatem & statam vnus, vel duo non faciunt. n. 54. & 56.

Vniuersitas & status non potest incipere nisi à tribus, conseruatur tamen in vno. n. 55.

Concursus creditorum dicitur creditorum coetus significans vniuersitatem personarum. n. 57.

Inter vnum & alterum creditorem iudicium concursus à principio formari non potest. n. 58.

Concursis bonis inter creditores cessionis, vel aliter extinctis, an concursus dissoluatur, & lis finita dicatur, ex n. 59.

Cedens bonis, quæ omnia venduntur pro satisfactione creditorum licèt omnibus non sufficiant liber debitor manet itaut amplius de nouiter quæsitis illis non teneatur. n. 60.

Concursus iudicium non dissoluitur, etiam venditis bonis debitoris pro creditorum solutione quando vnus remansit insolutus. n. 51.

Adhuc durat contra debitorum obligatio, & sententiæ executio in suspenso manet quousque bona nouiter debitori acquirantur, n. 62.

L. Debitoris bona, ff. de cessione bonorum, & l. qui. bonis, 6. antecedens, ff. eodem, tit. interpretantur. ibid.

Per defectum bonorum neque euanescit executio, nec dissoluitur obligatio debitoris sed ius penditur, & durat in spe acquirendorum. n. 63.

Sententia lata contra non possidentem executio suspenditur, atque ad effectum perducitur, quandocumque cœpit possidere. n. 64. & 65.

Bonis cessis, & distractis pro solutione creditorum, si eorum non sufficiant insoluti conseruant obligationem bona nouiter à debitore quæsita num. 66.

Limitatur quando de cessione bonorum fit confusio, vel remissio. n. 65.

Quam distincti non reddunt quam sint Doctores num. 67

Concursus iudicium motum super bonis mortuorum quando extinguatur. n. 68. vers. sic

Administratio atque administrator creatus in illo durante iudicio concursus, & extincto cessat. ibi tur. n. 69.

Sequestrum ob causam litis mota durat quousque lis. num. 70.

Sequestrum, & depositum, vt dissoluatur requiritur executionem rei iudicatæ super ea lite principaliter. num. 71.

Curatoris ad bona dati propter aliquam causam, finitur cessante causa. n. 72.

Curator datur filiofamilias minori ob patris depositionem, finitur Patre reuerso. n. 73.

Curator bonis captiui finitur capto reuerso. num. 74

Curator datus hæreditati iacenti finitur hæreditate adita. n. 75.

Curator hæreditati, tanquam iacenti datus ad instantiam creditorum, quæ recusa iam erat adita ad iudicium creditorum annullatur n. 76. & num. 77.

Curator datus furioso durat quandiu furor. numero 78.

Curator datus ventri, non tutor. n. 79.

Curatoris officium ventri dati finitur statim, quod infans nascitur. n. 80.

Curator datus ob certam causam, cessat cessante causa. num. 81.

Solutis creditoribus, & extincto iudicio concursus, bona quæ supersunt, restituuntur debitori. n. 82.

RIVSQVAM iudicij concursus vitam, & interitum discutiamus, præmittenda est resolutio difficilis quæstionis; an debitor qui litem concursus inter suos creditores semel formauit, possit liberè pœnitere, & a lite discedere inuitis creditoribus suis, ad illam conuocatis.

Et pro parte affirmatiua, vt in sua potestate, & facultate sit, a lite, & cessione bonorum discedere, litem, & concursum leuare, & bona sua recuperare, & ab administratione, atque administratore tollere, faciunt iura expressa, *l. is qui bona cessit, ante rerum venditionem vtique bona sua recuperet. Quare si paratus fuerit se de cetero, bona eius non venient.* text. in *l. quem pœnitet bonis cessisse, potest defendendo se, consequi, ne eius bona vendantur, D. de cessione bonor. l. si quando autem, quam l. cit. Reipublicæ condemnatus debebis; fingitur creditis, ne verbum bonum cessionis tenere a te possint, præstare te necesse de tractis facultatibus, quarum te abdicasti possit. Cod. qui bonis cedere possunt, l. 2. tit. 15. part. 5. ibi. Pero si el debdor, por sabor que aya fecho desamparando lo suyo, dixiese antes, que los sus debdores todos sus bienes, que los quanto ellos, para fazer pagar a sus debdores, o para alguna dellos non cobrar los bienes, o non dexar vender los suyos, estonce es tenudo de pagar a todos los suyos, assi como si non fiziese cal.*

Hanc debitoris partem fouent plurimi Doctores [illegible] ex his a Bouerianto, quod debitor, cessis bonis, potest [illegible] & [illegible] & [illegible] & [illegible] & bona sua [illegible] & [illegible] & [illegible] & [illegible] &

quæst. 4 *n.* 17. & sequitur Grarianus *loco citato.* Idem
4 nouissimè Antonin. de Virgil. *in tract. de legitima persona cap.* 12 *n.* 14. dixit, quod cum debitor, licèt cedat bonis, maneat eorum dominus antequam eius bona sint vendita, aut creditoribus tradita, potest si res est integra, hoc est si post cessionem nihil est venditum, aut inter creditores distributum, sed omnia bona, & iura sunt in eodem statu, prout erant ante cessionem pœnitere, & prosequi sua iura agendo, & se defendendo re integra vt dictum est.

5 Et quod debitor possit re integra pœnitere, & cessionem reuocare, tenet cum Iasone, Aretino, & Cephal. Philippus Paschalis *de viribus patriæ potestatis, part.* 2. *cap.* 9. *n.* 55.

6 Deinde & pro debitore litem, & concursum creditorum pendentem liberè deserente, & bona sua ad libitum recuperante, fortiter vrget, quod licet in iudiciis quasi contrahatur, à quo inuito collitigante nullus discedere non potest, cum contractus, qui a principio fuit voluntarius, ex post facto fiat necessarius, vt inferius dicemus: adhuc tamen hæc regula fallit, in cedente bonis, qui etiam lite pendente inter suos creditores à seipso causata, potest pœnitere, & ab ea liberè discedere inuitis
7 creditoribus. Nam cum cessio bonorum sit priuilegium extraordinarium, & speciale, inductum in fauorem debitoris, ei potest renuntiare lite pen-
8 dente. & etiam sententia prolata, qua non vti potest, si velit. Ita per text. *in l. qui bonis, D. de cessione bonorum*, iuncta ratione text. *in l. si Iudex circumuentus, D. de minor.* vbi minor peritæ restitutioni, & per sententiam obtentæ potest iterum renuntiare, & sententia non vti inuito aduersario, quam latè exornant Tiraquell. & alij, per Gutierr. *pract. lib.* 2. *quæst.* 22. Eodem modo debitorem liti inter suos creditores introductæ posse liberè renuntiare, & à cessione bonorum discedere, probat latè Vincentius de Franchis *in decis.* 346. *ex n.* 1. *cum sequentibus*, & signanter *ex num.* 9. vbi pro hac opinione, ex præfato fundamento allegat Bartol. *in l. qui bonis, D. de cessione bonorum*, dicentem, in cessione bonorum in fauorem debitoris inducta posse debitorem pœnitere, & reuocare suam confessio-
10 nem, & se defendere aduersus creditores. Et ideo dicit ipse Franchis, quod text. *in leg. sicut ab initio. Cod. de action. & obligation.* licet procedat tam in contractu, quam in quasi contractu, & sic in iudicio, vt præcisè obligentur litigantes; non tamen procedit, quando actus, qui fit in iudicio, per se non fuit obligatorius, quia speciali iure fuit inductus in fauorem facientis, in quo casu poterit pœnitere.

11 Quibus tamen (quæ fortissima videntur) minimè refragantibus, cõtrarium in nostra disceptatione verius est, & firmiter tenendum, vt scilicet debitor communis, qui semel litem inter suos creditores formauit, & citare fecit cum effectu iudicis authoritate, vt pœnitere, & ab ea discedere non possit inuitis, & renuentibus suis creditoribus pro-
12 batur. Tum ex vniuersali omnium tribunalium praxi, hanc veram opinionem communiter in dies amplectentium.

13 Tum ex communi Doctorũ eandem tenentium, & distinguẽtium intercessionem bonorum factam à debitore extra iudicium, & cã quam fecit in iudicio, & authoritate iudicis, vt in primo casu procedant iura, & DD. hactenus allegati, vt debitor re integra possit pœnitere, & bona recuperare sua, ad soluendum creditoribus, vel se defendendum. In secundo autem casu quando in iudicio, & per 14
viam litis mota inter suos creditores cessit, tunc eis inuitis, & renuentibus, ab ea discedere non possit probarunt, & ita iura prædicta limitarunt expressè Bald. *in l. ult. n.* 4. *Cod. qui bonis cedere poss.* Gratianus *in d. sceptat. forens. d. cap.* 486. *n.* 26. tenet etiam Sanctius à Mello *in tract. de induciis debitor. quæst.* 4. *num.* 18. & Antonius de Virgilio *in tract. de legitimat. person. c.* 12. *num.* 14. qui omnes ita limitant, intelligunt & declarant dicta iura, permittentia pœnitentiam in debitore cedente ad effectum prædictum.

Quapropter nec audiendus erit Franchis, qui *in* 15
d. decis. 346. *n.* 9. licet obiter, & aliud agens dixit contrarium, motus ex doctrina Bartol. qui nihil probat in puncto, nec loquutus fuit de cessione bonorum facta in iudicio; sed simpliciter dixit, cedentem posse pœnitere ex iuribus allegatis, & sic secundum ea, se cum declaratione, distinctione ac limitatione per tot Doctores tradita loqui intelligitur.

Nam simplex cessio bonorum ad libitum debi- 16
toris fieri potest in iudicio, & extraiudicialiter, *ex l. bonis cedi non tantum in iure, sed etiam extra ius potest, & sufficit, vel per nuntium, vel per epistolam id declarari, l. fin. D. de cessione bonor.* at nostra lis creditorum non aliter fieri potest, quàm in iudi- 17
cio, & per litem, quæ vertitur inter creditores, & debitorem, & inter eosdem creditores inter se, vt sæpè diximus per discursum huius Labyrinthi. Et magna versatur differentia, & discrimen inter eam, & simplicem cessionem bonorum, prout latius annotauimus *supra p.* 1. *c.* 1. *per totum*, quia solum conueniunt in origine, & fine, in mediis aut penitus differunt, & discriminant, quia nostrum concursus genus noua fuit inuentio, & introductio inter debitores, & creditores, incognita, & non inuenta à iure communi, nec à legibus partitæ, nec ferè, vel raro etiam Doctores moderni illam agnoscunt, aut de ea tractant, quia est remedium quoddam præsentium, vt debitores a molestiis creditorum se tueantur, ad latè tradita *supra* 1. *part. cap.* 2. *ex n.* 5. *cum seq.*

Atque ideo iste noster concursus non facile adap- 19
tari potest regulis de simplici cessione bonorum, loquentibus, cum lis a debitore inter creditores formata strictissimis iudicij ordinarij regulis adstringitur, & iuxta illas gubernatur, ad latè tradita *supra* 1. *part. cap.* 16. *per totum.*

Licet etenim in hac lite creditorum velata mix- 20
tim intoleatur cessio bonorum, & sic remedium extraordinarium; nihilominus tota nostra lis principaliter prouenit ex iure ordinario, remedio scilicet, præsentino, aliis etiam permixtum, vt *supra part.* 1. *cap.* 1. *per totum*, maximè *n.* 6. & sic casus simplex cessionis non comprehenditur sub casu 21
mixto maximè quando dispositio continet præiudicium tertij, creditorum nempe, cum quibus lis pendet, latè probat Surdus *dec.* 154. *n.* 13. 14. & 16. Ruinus *in cons.* 197 *n.* 2. *lib.* 1. Hieronym. Gabr. *consil.* 197. *n.* 6. *lib.* 1. eleganter Graneta *cons.* 141. *num.* 13. *n.* 5. Castillo *contro. tom.* 5. *c.* 89. *num.* 16. *& seq.*

Quæ in hoc nostro iudicio concursus, vt ad 22
mittatur, aut negetur discussio, & iudicij de litis creditorum remouentis iudicis regulis vtendum, & tunc tempore considerãda sint. Primum est, quod, hoc est, quando cessio bonorum conficitur in ius

petitione præsentata in iudicio, data lista bonorum inuata; necnon creditorum, vt *in c. 1. part. 1.* diximus, potens citari creditores, & etiam expedita citatione, non tamen adhuc actualiter intimata creditoribus. Et tunc non erit dubium, vt ipse debitor possit pœnitere, & resilire à sua petitione, ac iudicio moto, re integra. Et ad hunc articulum, quæ de re integra pœnitendo dixerunt Doctores, & lata superiùs adducta respectu cessionis extra iudicialis, trahenda sunt: quæ pariter procedent, quando lis, & iudicium concursus integrum est; prout comprobabimus in articulo sequenti.

23 Aut iudicium concursus non est integrum, & tunc dupliciter considerari potest, vel per citationem executam, & iam intimatam creditoribus, aut per litis contestationem ab eisdem cum debitore, aut inter se ipsos factam, & tunc neutro casu datur facultas debitori communi pœnitendi, aut recedendi à lite à se mota, renuentibus, aut
24 inuitis creditoribus. Si respectu citationis iam intimatæ, & executę, clarum est, locum non fore pœnitentiæ, cum iam ex ea ius sit quæsitum aduersario, quo inuito, altera pars citans renuntiare nequit, aut discedere à lite, ita post Decium, Rebuffum, Cagnolum, Guillielmum Benedictum, Marcum Antonium Colum. Menochium, Villadobos, Suarez, Thom. Non. Fabrum, Ananiam, & plurimos alios diximus & late probauimus *in nostris Commentariis de executione Bullarum, 1. part. cap. 13. ex n. 2. cum multis sequentibus*, vbi mirabiles, & singularissimas doctrinas in casibus singularibus con-
25 gessimus, valde conducibiles huic articulo. Et quod per citationem aduersario intimatam res desinat esse integra, ad hoc vt citans nequeat pœnitere, aut lite huic articulo renuntiare, inuito aduersario, cui ex citatione ius iam quæsitum fuit, exactè videre est *in eodem tract. 2. part. cap. 19. ex n. 23. cum multis sequentibus*, vbi etiam alios casus mi-
– rabiles ad propositum videbis; & mirabiliter etiam *eadem 2. parte, cap. 12. ex num. 36. cum multis sequentibus*, ad quæ locate remitto libenter, non repeto.

26 Secundo casu, post litem contestatam, multò magis præcluditur via debitori, liti creditorum à se semel motæ renuntiandi; pœnitendi, & recedendi ipsis inuitis: quia iam tunc duplex, & quælibet fortis ratio militat. Prima, quæ oritur ex præcedenti citatione executa, ex qua procul dubio ius acquiritur creditoribus, vt dudum probauimus.

27 Secunda, quæ ex quasi contractu oritur: nam in iudiciis inter partes contendentes quasi contractus initus vt fiunt in contractibus celebratis, non admittitur pœnitentia, nec recedus ab eis inuita altera parte, ex *l. sicut ab initio, C. de actionibus, & obligationibus*. ita pariter in iudiciis, in quibus quasi contrahi, inquit textus *in l. 3. §. idem Iulianus*, ibi, *nam sicut in stipulatione contrahitur, ita in iudicio contrahi*, vbi *gloss. verb. contrahi, D. de pecul. l. 2. D. de prior. stipulation.* & communiter DD. *in dicto §. idem scribit* Bart. *n. 1. & sequentibus*. Bald. *in vera quæ lectura*. Angel. Salicet. Bulgarus, Imola, Paulus *in eadem l. 3. §. si fecerunt. num. 3.* Paulus *ibi, in § si filiusfamilias, num. 7.* glossa fin. iuxta textum ibi. *in l. 2. §. Iulianus ff. de prætor. stipulat.* vbi Imola, Paulus & Cuman. *num. 5.* Fulvius Constantius *in l. 1. num. 16. in n. communem. sequent. Cod. pauus fiscal. credit. præferen.* Felin. *in rubr. de num. 23. de fidejuss. & mandat.* Gregorius Lopez *in l. 25 tit. 1 part. 3. in princip.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 2. lib. 3. ordinamenti. verb. cuestando el precio*, Post. *quæstion. Fisco* Castillo *in l. 55. Tauri, verbo. cuitado.* Thesaurus *in compend. rerum, tit. 11. cap. 4. versicul. iudicem.* Carleual. *de iudic. tom. 1. tit. 1. disput. 2. num. 13. & tom. 2. de iudic. tom. 1. tit. 1. disput. 2. num. 13. & tom. 2. lib. 1. tract. 2. disput. 1. num. 1. & sequentibus.* Ioannes Marc. Bellet. *disquisit. clerical. 1 part. tit. de fun. & clericorum vest.*, §. 1. *num. 8. pag. 271.* Cenalis *nouum contra commun. tom. 4. quæst. 897. num. 557.* Hieronymus Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. glos. 7. numer. 171.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi electuus, & variato foro, quæst. 20. num. 8. fol. 2. pag. 183.*

Et quod per litis contestationem oriatur quasi 28
contractus, non antea, dixerunt Rebuff. *in l. error. in quæst. 4. versic. aut post, Cod. de iure & facti ignorantia*, quem referens sequitur Lancelot. Decius *in lect. ita, column. 3. versic. sunt qui contra contendunt, Cod. de edendo*, sequitur Iacobat. *in l. de actore, §. interrogatus, ff. de interrog. actio.* Vincentius de Franchis *decis. 346. num. 6.* ergo de primo ad vltimum sequitur, quod debitor liti pendenti ab eo facta mota inter suos creditores renuntiare non possit, nec pœnitendo, iterum bona recuperare illis absentis, & renitentibus, prout praxis in dies tricatur, licet aliam obtineat.

Deinde probatur, quoniam in singulari bonorum 29
cessione ad duos effectus admittitur pœnitentia; nempe ad soluendum creditoribus, vel aut audiatur, & defendatur debitor de iure suo aduersus eos, ex iuribus supra citatis ad principium huius capitis; at solutio oblata a debitore etiam in nostro concursu admitteretur, qua sequuta posset a lite debitor discedere, vt protinus dicemus. Ideo in hoc casu bene conuenit simplex bonorum cessio cum nostra lite concursus, quantum verò attinet
31 ad se defendendum, nullo modo adaptatur. Cum hoc nouum iudicium concursus ad hoc destinetur, vt audiatur debitor, & in eodem per creditorum controuertitur antequam super ea confirmatio nem pertractetur, prout ex toto hoc Labyrintho videre est: at in cessione bonorum extra iudicialis, 32
cum ad eam debitor non admittatur, nisi fuerit iam condemnatus, aut a liberis constitutus, ex *l. 2. D. de cess. bon. & ibi communiter*, hoc non obstante audiatur citatis creditoribus, vt constitit. Et quia etiam extra iudicium fit casus simplex bonorum, absque aliqua præcedente executione litis, & ideo pœnitentia dicta non datur ad eam admittendum eventum.

Ad denique comprobandum, quoniam cum debi- 33
tore sub oppositione litis consentiente, & bonorum cessionem admittente, ex eo potest in meliorem suam conditionem ad libitum recedere, quia ex pœnitentia bona ad se tradita supra *cap. 14. & cap. 15. part. 1.* & ex plurimis ibi notatis & Doctoribus hac 3 *part. cap. ex num. 4. de eis pœnam committendo*, & 34
& consentientibus creditoribus: sequitur a fortiori, & ampliùs si ipsi debitori, adempta sit facultas renouandi, & petendi depositum bonorum, absque auctoritate, & consensu iudicis, & creditorum prout ex plurimis probauimus *dicto cap. 6. n. 6. cum seq. in fauorem, & ibi, &c.* & optime tractat Hinojosius *de restitut. in integrum. & quæ sit forma. num. 8. & sequentibus, & ibi num. 6. & 7. qui fit pœnam, & ibi Gregorius Lopez in l. 5. ex num. 5.*

Bene-

35 Benè verum est, & ex supradictis infertur, quod consentientibus creditoribus, quorum principaliter interest, & cum quibus his mor-, & introducta est, possit concursûs iudicium dissolui, & bona ab administratione liberari, provt in diet. casi alioler inter debitorem, & suos creditores, cum quibus debitor pacisci tur, & certo modo conuenit eis
36 soluere promittit. Sed cautè semper attendendæ sunt conditiones, & pacta conuentionalia, vt ea-rum seruetur, & complcantur ad vnguem ad iura, & innumerabiles penè Doctores laudatos per Marium Giurbam *decis.* 115. *num.* 17. nam solent creditores cautè agere, vt non seruatis conuentionis pactis, & conditionibus, nihil factum intelligatur, & possint redire ad iudicium concursus, & illum continuare, quæ clausula præferunt proculdubio ius creditorum, vt antea: ex abundè comprobatis *supra hac 3. p. cap. 13. §. vnic.* maximè *ex num. 100. cum segq. verse. denique infertur ad quæstionem*, &c.

37 Secundò etiam infertur, quod potuit debitor concursus iudicium dissoluere, ac administrationem leuare, si suis soluat creditoribus, cum ex hac solutione consequatur finis ipsius concursus, ad satisfactionem etenim eorum destinatur; vt ex se-
38 quentibus patebit. Imò etiam in simplici cessione pœnitentia re integra admittitur sub hac declaratione, & limitatione, quando constiterit, debitorem cessionem reuocare volentem posse habere bona de præsenti, ex quibus soluat creditoribus; nam cum ad hunc finem admittatur eius pœnitentia, & bonorum recuperatio, seu potius distractionis impedimentum, dicendo, quod vult soluere. Vt probant iura, & Doctores hactenus allegati.
39 Ideo debet constare se bona ad soluendum sufficientia habere de præsenti, ne alias debitor varius in pœnitendo dolosè se gerat, ita post Bald. Salicet. & Castrens. docet Brunus *de cessione bonorum q. 14. num. 1.* D. Richard. *in 8. fin. n. 26. Instruct. de affect.* Capella Tholosana *decis. 18.* Sanctius à Mello *de iudicis debitor. cap. 4. num. 13.* & ideo in nostro iudicio concursus multo magis a lite discedere debitor impediri debet, nisi prius satisfactis creditoribus omnibus.

40 Nunc tractandum de vita, & interitu huius litis creditorum, quamdiu pendeat, & qualiter dissoluatur, in quo breuiter dicendum erit, quod concursus, & per consequens etiam sequestratio bonorum, & administratio, durat durante lite, & extinguitur lite creditorum extincta, quapropter ad cognoscendam durationem, & perseuerantiam concursus, necnon eius dissolutionem, & extinctionem, vt prorsus cessent effectus, & specialitates, quas ex natura huius iudicij considerauimus *sup. p. 1. cap. 1. cum sequentib.* ac etiam *2. p. cap. 1. per totum*,)
41 præ oculis habere debemus, quamdiu lis pendere, aut finita esse dicatur. Et tunc lis dicitur finita per rem iudicatam executioni mandatam, itavt non sufficiat sola res iudicata, vt lis dicatur finita, sed finaliter requiritur eius effectiua, & actualis executio, antea verò adhuc lis dicitur pendere. Probant Sanner *in regula de annali, quæst. 44. num. 4. & 5.* Caputaquensis *decis. 172. p. 2.* Mohedanus *dec. 8.* alias 115. *& dec. 14.* alias 240. *de causa possess. & proprietat. & dec. 3.* alias 180. *num. 3.* Vinianus *post tract. de iuspatronat. dec. 25. num. 7.* Coccinus *dec. 185. num. 3. & princip.* Alexand. Ludouic. *dec. 346. num. 9. & 10.* idem Coccinus *dec. 225. num. 4.* Seraphinus *dec. 937. num. 2.* Cassiodorus *dec. 7. de causa possess. & proprietat.* Peleotus *dec. 215.* Pacifeus *dec. 144. num. 2. post tract. de Salaicis interdicto* Rota *in recentior. dec. 225. num. 2. p. 1.* Ludouic. Volt *de executionat. obseruat. 12. num. 160. & 161. & post eund. dec. 167. numer. 7.* optimè etiam Gratianus *discept. forens. tom. 1. c. 66. & cap. 124. num. 24.* Puteus *dec. 310. lib. 2.* latissimè Lancellottus *de attent. 4. p. in præfatio n. 2.* Nicolaus Garcia *de benefic. 6. p. c. 4. num. 42. in fin.* & plurimi alij, quos latius comprobantes adduximus in nostris Commentariis *de supplicat. ad Sanctissimum 2. p. cap. 18. ex num. 9. cum multis seqq. num.*

Et ideo lis creditorum finita dicetur, quando 42
sententiæ graduationis virtute omnes creditores diuisi fuerint, & soluti, vt probant Bartol. & Ioann. *in l. fideiussor, §. si latisdatum, D. qui satisd. dare cogantur.* Alphonsus Cuzman *in tract. de executionibus, quæst. 7. num. 64.* quos nos in puncto seruati fuimus *in d. cap. 18. ex num. 9. cum seqq.* vbi latius probauimus, & ad alias illationes progressi fuimus.

Nam cum finis, ad quem destinatur iudicium 43
hoc concursus præcedens à diuisione communi, alius non sit, quam solutio, & satisfactio creditorum; ideo finis attendi debet, vt lis finita dicatur, & iudicium, ita vt dum ad finem, & effectum non perueniatur, semper adhuc in mediis perstemus, cum sit finis expectandus, *l. diximus, ff. de excusat. tutor.* 44
Tiraquell. *de retract. lignag. ad fin. tit. 18. num. 19.* Tuschus *littera F. concl. 278.* plenè Marius Giurba *in consuetud. Messanens. p. 1. cap. 1. glos. 4. num. 112.* & à fine omnia media regulantur, Crauet. *cons. 137.* 45
num. 14. Albanus *consil. 52. num. 7.* Surdus *cons. 164. num. 32.* Cellenat. *consil. 45 num. 107.* Bimius *consil. 171. num. 57.* Cimba *vbi proxime.*

Atque ideo si nondum soluti fuerant creditores 46
omnes, nec lis, nec cessio bonorum cessat. Vt probat text. *in l. ex facto 22. §. si creditor, D. de pignor.* ibi. *Nec eum per hoc videbitur fatisf. cum creditores, qui adhuc vadatur sibi sunt*, text. etiam *in l. 1. Cod. quibus res cedi possunt.* ibi *Quæ bona cessionis, nisi fides debitoris creditori cesserit, non sunt liberata.* Et 47
quod in concursu creditorum etiam per sententiam graduationis, & imò, & per configurationem factam creditoribus in bonis debitoris, vt ex eis soluantur, nec extinguatur concursus, nec liberetur debitor, sed adhuc ius integrum creditorum sit, & illæsum, donec cum effectu soluti fuerint, & dimissi exactissimè probauimus *supra 1. p. cap. 17. & cap. 18. per tota*, vbi mirabiliter tractatur post plurimorum Doctorum allegationem

Vnum in comprobationem mirabile in hoc arti- 48
culo annotabis, quod licet omnes creditores sint per iudicium concursus soluti, & dimissi: si tamen alienis, vel alicui eorum insoluti sint, non simpliciter, & absolutè, sed cum clausula, sine præiudicio aliorum creditorum potentius in hereditate, vel sub obligatione, cautione, aut fideiussione de restituendo aliis in sortis habentibus. Vt tunc non dicatur finita lis creditorum, sed adhuc in pendenti cùm. Adde, vt quandocumque per eosdem 49
alios pariter creditores comparuerit potior, eorum eodè iudice concursus lis reuiuiscat ius præteritum, & successionis, cum hac ratione non dicatur ipso præcise lite creditorum finita, sed durante, & existente, & per nouam citationis comparitionem non opus non agitationem lis super contumacia creditoris de tuto, sed potius prior lis continuatur, etiam prioi solutio

sub hac clausula conditionali per comparitionem noui creditoris resoluatur, & res redeat ad priorem illum statum, quo erat ante solutionem factam. Ac si nunquam solutio facta fuerit, prout feliciter post magnam Doctorum cateruam, & fundamenta probauimus *supra 2. p. cap. 6. ex. n. 42. cum multis seqq. versic. ad vltimam partem*, &c. *& exnumer. 50. cum multis seqq.*

Ergo multo magis lis dicetur adhuc pendere, quando aliquis creditor nullo modo fuit solutus, nec dimissus, nec purè, nec conditionaliter.

50 Ex quibus omnibus infertur, quod cum ad hoc, vt lis creditorum finita dicatur, sit necessaria executio actualis, & omnium creditorum satisfactio; sequitur quod vno non soluto, & satisfacto, lis non dicatur finita, sed adhuc pendere, cum quo prosequenda, & continuanda erit vsque ad satisfactionem integram, cum sit pars formalis illius indicij, & æque principalis cum cæteris, cuique ius independens ab aliorum iure. Pro quo insuper est

51 text famosus *in l. cum quis ex creditoribus* 12. *§. plane, D. de bonis authorit. iud. possid.* ibi. *Aliter atque si creditor, cui permissum est possidere, pignus receperit debitum suum, cæteri cum paterentur peragere bonorum venditionem*, &c. Qui est text. singulis, maxime iuncto principio eiusdem legis. ibi. *Cum quis ex creditoribus postulat in bona debitoris se mitti, quæritur, verum solus is, qui petit, possidere potest? an cum quis petit, & prætor permittit, omnibus creditoribus adiutus sit? communis dicitur esse prætor permittens, quantum ad participantes, quam alios creditores, & eorum pignus videri*, &c.

52 Et quia in illo vno creditore, cæteris iam dimissis, & eorum iuribus per solutionem extinctis, conseruatur status, & continuatur vniuersitas iudicij, quam consideratimus *supra 1. p. cap. 5. ex numero 1 & hac 3. p. cap. 8. ex numer. 7. cum sequentibus, & 1. part. cap. 2. ex numero 12. cum sequentibus respectu quæ consideratio adhuc*, &c. quibus probauimus, concursum creditorum formatum a debitore communi esse iudicium vniuersale, & facere statum & vniuersitatem. Maxime cum non possit à principio formari cum vno solo creditore, sed inter duos, aut plures præcisè, cum prælatio non cedat in vno sed inter plures occurrentes, prout non ineleganter probatum fuit *1. part. dict. cap. 2. ex num. 7. cum plurib. sequentibus*, hoc etenim iudicium dicitur concursus creditorum, si igitur plures creditores non concurrunt, sed vnus dumtaxat, non potest voluntari iudicium concursus creditorum.

54 Ideo sequitur doctrina Ioannis Garciæ *in sua tract. legit. 3. ex num. 11. quinam sit status boni debitoris, & hoc verum est, quod creatur ad beneficium omnium creditorum, aut ad fauorem duorum, pro quibus fit concursus. Si tamen aliquis facerent rem nobilem in ipso statu boni debitoris constat iudicium, quia etiam vnius ipsius legitimum non possit incipere nisi a iudice ipso concursu conseruari mortuo, leg. penult. ff. si. D. pro suisque vniuersitatis nomine, & notabiliter ibi in leg. Neracius 8. D. de rebor. dub. & ibi omnes in cap. cum omnes, de constitutionibus, & ibi gloss. & in cap. cum delicta, de rescript. & multi alii, & optime apud Petrum de Vasco, in dict. loco electionum 1. part. cap. 2. num. 34. & 35.* vbi late, &c.

56 Et iterum *in sue numer. 33.* ita ait, *quod cum vnus solum duo non faciant statum. In quo statu si bonis legitime possit vendicari dict. leg. Neracius, sed si constet, alium præter ipsum, quam hodie vnus dumtaxat reperiatur, recte dicimus conseruatum statum plebeum, ex d. ll. l. sicut 8. §. in. & legitimam esse disiunctionem, ac proinde posse bonem*, &c. Et tetigit Otero *de iure pascendi cap. 2. num. 8.*

Et quia concursus creditorum dicitur cœtus co- 57
rum, vt ex pluribus Gratianus *tom. 2. discept. 222. num. 27.* & cœtus significat vniuersitatem personarum, *Leuitico cap. 19. 6. cap. ibi, loquere ad vniuersam cœtum filiorum Israel, & dices ad eos*, &c. Atque ideo cum quolibet creditore insoluto remanente continuatur lis, & executio.

Et ex his vnum obiter elicitur forte argumentum 58
ad hoc vt nullus debitor admitti debeat a principio ad formandam litem, & iudicium creditorum, dum vnum aut alterum dumtaxat nominauit creditorem, nisi tres, aut plures nominet, cum his præsumatur fictus concursus, cessant enim creditorum molestiæ, quas requirunt Doctores, vt *2. cap. 1. a princip. 1. p.* diximus, maxime *n. 11. num.* atque ideo magna fraudis præsumptio inducitur in debitore hoc.

Sed quid dicendum, bonis debitoris, quæ fuerant in concursus iudicio, & administratione, iam contemptis. Puta, quia post sententiam graduationis, & in eius executionem facta subhastatione, & ex pretio prædictorum creditoribus fuit solutum, inferioris gradus insolutis manentibus, & forte terminibus *leg. 2. tract. de pact. & ex quo desumpsit Ioannes Garcias de expens. testam. 3. part. 3. num. 1.* & 2. & ex his creditoribus finita dicitur, in quo aliter dicendum videtur. Primo, quia debitor, qui ex nihil habet, & ex bonis, vendendis pro satisfactione creditorum, fuerunt nihil non sufficiunt, liberum remanet ab horum obligatione, ex qua amplius non tenetur, nec amplius ab eis molestari potest, in bonis nouitet, & postea quæsitis. Vt per Glossin *cap. sicut, & ibi* [illegible] *cidas, & in cap. peccatum* [illegible] *gat. vbi* [illegible] quam refert Paul. de Pal. [illegible] *causa, & per* [illegible] *p. q. 3.* & Petrus [illegible] *cap. 1. num. 3.* [illegible] *Ludi. Lucen. de pact. part.* [illegible] *num. 3.* ego idem dicendum esse in non [illegible] *facultatum.*

Sed contra [illegible] 59
[illegible] *quæ fuerant* [illegible] *& executio* [illegible] *creditorum finiti, ita* [illegible] *vt non* [illegible] *quam* [illegible] *dicitur.* Quia [illegible] *& debitor* [illegible] *& executio* [illegible] *dicitur* [illegible] *& ibi* [illegible] *cadat bona nouitet* [illegible] *& ibi* [illegible] *de rebus, per totum, & ex eo* [illegible] *& ibi* [illegible] *vt per* [illegible] *leg. penult.* [illegible] *iuribus clare patet, quod in bonis nouitet* [illegible] *quatenus continuatio* [illegible] *& executio* [illegible] *cum dictis bonis* [illegible]

ora

qua distractione incipi non potuisset, si noua lis requireretur; ergo prima permanet, quæ durat & pendet vsque ad actualem executionem cum effectu, vt supra diximus.

63 Nam per bonorum debitoris defectum non euanescit executio, nec dissoluitur obligatio, sed suspenditur, & durat in spe bonorum acquirendorum, vt probant prædicta iura, & Doctores citati à Paschali *de iuribus patriæ potestatis, 2. part. cap. 9. n. 52.* etenim licèt exceptio inopiæ impediat ac suspendat executionem sententiæ, *cap. olim 16. de restitut. spoliat. cap. 6. Odoardus*, vbi Doctores *de solutionibus. l. autem. is. ff. de dolo*: non tamen impedit processum, qui proculdubio prosequitur, & operatur, quoties inops peruenit ad pinguiorem fortunam, vt tunc soluere compellatur. *dicto cap. Odoardus*, & Abbas *in dict. c. cum olim*, Cardos. *in praxi iudic. & aduocat. verb. exceptio, n. 28.*

64 Prout videmus in sententia lata cõtra non possidentem, cuius executio licet interim suspensa maneat, exequitur tamen contra ipsum absque nouo iudicio, si postea cœperit possidere, prout latissimè ex plurimis Doctoribus comprobauimus in nostris commentariis *de Regia protectione, 4. part. cap. 9. ex num. 156. vsque ad 172.* & adde Iacobum Gallum
65 *consil. 5. per totum, & maximè ex num. 20.* Et eodem modo in nostro casu, si bona concursus deficiant pro solutione aliquorum creditorum, non propterea euanescit res iudicata, & eius executio semel cœpta, sed durat proculdubio, vt repertis bonis aliis debitoris, siue occultis, siue nouiter acquisitis continuatur lis, & prosequitur executio in eiscum ius creditorum non sit extinctum, sed duret contra debitorem, vt antea.

66 Nec obstat quod in contrarium diximus, debitorem facta cessione, & bonis semel õnibus distractis, manere liberatum, vt amplius in bonis nouiter acquisitis non teneatur suis anterioribus creditoribus, quia ipsimet Doctores citati suprà *num 62*, regulam in contrarium affirmant. Quam limitant in debitore cedente bonis cum infamia, & ignominia, vt ille amplius nõ teneatur, admissa ignominiæ compensatione. At in cessione absque ea prout in nostro casu, contrarium ipsi, & iura expresse affirmant.

67 Quam insuper distinctionem & discrimen inter cessionem factam cum ignominia, vel absque ea, vt in primo casu debitor de postea quæsitis non teneatur satisfacere creditoribus. In secundo autem sic probarunt insuper quamplurimi alij Doctores. Guido Papæ *decis. 343. per text. in l. fin. ff. de in ius vocand.* Roman. *singul. 24.* Modic. *de iur. natur. & gen. l. 2. § plebiscitum, dub. 28. num. 9.* Bald. *in dicta l. fin.* Angel. *in l. 1. ff. de cessio. bonorum.* Brunus *de cessio. bonorum 3. quæst. princip. num. 6. & 7.* Vitalin. *de clausul. tit. an possit renunciari benef. cessio. bonorum, §. 32. versic. nota. dub.* Grassis *excep. 17. num. 6.* cancer. *2. resolut. c. 9. num. 23.* Carpan. *Mediolan. statu. 408. num. 149. part. 2.* Bruno à Sole *quæs. leg. 6. num. 8. quæs. 7. num. 10. & 11. quæst. 9. num. 38.* Aufrer. *ad Capell. Tholos. quæst. 61.* Rolandus *cons. 7. num. 10. & 11. vol. 2.* Tepatus *variarum lib. 2. tit. de cession. bonorum, column 1.* Annibal. Monter. *in schol. statut. Bononiens. lib. 2. tit. de præcept. facien. cession. glos. non liberetur, versic. sic etiã. fol. 262.* Monachius *de arbitrar. casu. 183. num. 23.* Vrsillus *ad Afflictum decis. 379. num 5.* plures alios refert & sequitur Giurba *ad statuta Messanens. cap. 2. glos. 16. part. 1. ex num. 13. cum. seq. fol. 263. & seq.*

Et quando iudicium concursus factum super bonis maioratus extinguatur, vide quæ latè diximus supra *1. part. c. 9. ex num. 72. cum seqq. vers. ex hactenus abunde comprobatis*, &c. *hac 3. part. cap. antecedenti 15. per totum.*

Denique videamus, quãdo administratio, atque 68
administratoris munus dissoluatur, in quo dicendum erit, quod cùm sequestrum hoc, & depositum fiat ex causa litis creditorum, à litis creditorum vita & interitu regulanda erit administratio, vt tandiu duret, quandiu ipsa lis, ac pereat, & finiatur finita lite, iuxta ea quæ hactenus scripta fuerunt cum quia sequestrum ac depositũ ob causam litis mortæ durat, durante lite. Gregorius Lopez *ad l. 5 glos. 6.* 69
tit. 3. part. 1. & ibi Hermosilla *eadem glos. num. 1. & 2. tom. 1. fol. 212.* ex Paulo *cons. 433.* Bart. & Bald. *in l. si oleum, in princip. D. de dolo malo.* Foller. *in praxi consuet. verb. instrumentum gratiæ, num. 54.* Tiraquell. *de retractu, lib. 2. §. 4. glos. 9. num. 1.* Rebuffus *3. tom. constitut. Gallic. tit. de sequestr. artic. 1. glos. 1. num. 17.* Felicianus *de consib. lib. 4. tom. 2. cap. vnic. num. 4. vers. e. denique fallit*, innumerabiles penè alios antiquos, & modernos laudauimus in nostris commentariis *de Reg. protect. 2. part. cap. 16. ex num. 64.*

Et quod vt depositum iudiciale, siue sequestrum 70
dissoluatur; requiratur executio rei iudicatæ, cum aliter non dicatur lis finita. Diximus ibidem *numero 65.* ex Gratiano *disceptatione forens. tom. 1. cap. 114. num. 34. & 35.* & idem in nostris terminis concursus post Guzman diximus *in tract. de supplicat. ad sanctiss. 2. part. cap. 18. num. 16.* Vide *ex n. 9. & seqq.*

Hinc curatoris ad bona dati propter aliquam 71
causam finitur officium cessante, ac finita causa. *fin. C. de sententiam pass.* vbi curator datus filiofamilias 72
minori propter patris deportationem, finitur patre reuerso. *l. mutio, §. fin. D. de tutelis, l. in possessione, ex quibus causis in possessionem eatur.* vbi datio cu- 73
ratoris bonis capti ab hostibus ob absentiam, finitur capto reuerso. Et curatoris dati hæreditati 74
iacenti, finitur officium, cum hæres adierit. *l. 2 Cod. de administr. tutor.* Anton. Virgil. *de legitimat. person. cap. 15 sub num. 29. ad finem* vbi *ex num. 31.* tractat singularem quæstionem, quando ad instantiam cre- 75
ditorum concurrentium ad hæreditatem iacentem datus fuit eidem curator, & administrator, cum re vera adita iam fuisset hæreditas an iudicium concursus sustineatur, vel nullum dicatur. Et distinguit inter scientiam, & ignorantiam additionis, post plurimos Doctores inter se discordes. Addit tamẽ cau- 76
telam, vt ante dationem curatoris fiat proclama, an aliquis compareat hæres. Vide quod latè fuit disceptatum suprà *1. part. cap. 32. per totum.*

Item officium curatoris datum ob furorem, tan- 77
diu durat, quandiu durat furor. *l. tandiu. ff. de curatore furioso.*

Atque pariter ventri datur curator, non tutor, 78
quia curator datur bonis, tutor personæ, quæ dum est in vtero sub matris tutela est, plurima iura & Doctores exactè tractans, allegat Valenzuela Velazquez *tom. 2. consil. 192. ex num. 16. cum multis sequentibus.* Hoc tamen curatoris officiũ dati ven- 79
tri continuò soluitur, & finitur, cum infans nascitur. *l. 1. §. tandiu, D. de ventre in possess. mittend.* & voluerunt Ioan de Platea & Aretinus *in §. cum autem, instit. de tutelis.* Tiraquell. *de retractu lignag. §. 1. glos. 9. num. 78.* Afcanius Clemens *in tractatu de patria potest. effectu 14. num. 12.* Valenzuela *de dolo cons. 198*

*consil.*198.*num.*115. qui ponderant textum *in l.tutor* 3.*§.si curator*, *D.de suspect.tutor.*

80 Atque sic de singulis curatoribus datis quacumque ex causa,vt finita,& extincta causa,eius finiatur officium ; provt prosequitur videndus Anton. Virgil. *vbi proximè cap.*6 *ex num.*41.

81 Solutis tamen creditoribus omnibus ex bonis concursus, quemamodum iste, & administratio dissoluitur ex hactenus dictis ; pariter omnia bona, quæ supersunt liberè redduntur, & restituuntur debitori;vt cum Intrigol.& aliis tradit Giurba *decisione* 53. *num.* 4. & Hermosilla *ad l.*52. *titul.*5. *part.*5. *glos.*6. *num.* 11. *tom.* 2. *fol.* 232. & est textus optimus *in l.*1.*D.de cur.at. furios.* Quibus pariter finem apponimus huic Labyrintho creditorum fœlicissima die 1.Ianuarij, anni Domini 1645. ad eius,& sacratissimæ Virginis Mariæ honorem, & sempiternam gloriam.

LAVS DEO.

INDEX

INDEX COPIOSISSIMVS RERVM ET VERBORVM quæ in hoc Labyrintho Creditorum concurrentium,&c. continentur.

P. paginam denotat. n. numerum marginalem.

A

Abbas, Albatissa.

Vide *Monachus.*

ABBAS quamvis non possit alienare absque interuentu Conuentus; potest tamen ipse solus absq; eo hæreditatem legatum,& ius delatum repudiare. pag.494. & 107.n.101 16.& 17

Abbatissæ solus consensus in renunciatione monialis sufficit ad præiudicium monasterij ibid.n.162

Absens, Absentia.

Vide *Contumax.*

Absentis bona de cuius vita dubitatur,adiudicantur proximiori in custodiam & administrationem.sub fidejussione de restituendo cum fructibus domino venienti,vel alteri,qui ad ea ius habeat.p.65.n.49

Absentis bonis iudex administratorem dare debet, ne dissipentur.p.107.n.2

Absentis bonis & hæreditati iacenti, iudex ex officio admistratorem dare debet.ibib.n.3

Absenti per literam non quæritur actio.p.595.n.30

Absenti quæritur actio & obligatio in omnibus contractibus irreuocabiliter ante acceptationem de iure regio præter donationem. p.599.& 600. ex n.102.& ex n.80.cum seqq.

Acceptatio.

Acceptans creditor decretum iudicis conditionale, & eius virtute exigens non plus prætendere potest quam à suo titulo originatur.p.40-.n.15

Acceptans,actum,& dispositionem, eam censetur acceptare cum omnibus suis qualitatibus,& conditionibus inhærentibus.ibid.n.16.& 18

Acceptans de facto, & simpliciter decretum visus est consentire omnibus in eo contentis,ibid.n.17

Decretum scindere pro parte acceptare,&pro parte repudiare nõ est in facultate acceptantis.ib.n.20

Acceptationem iuris delati præsentis supponit ipsius iuris renunciatio facta in fauorem tertij p.490.n.30.31.& seqq.

Acceptationem,absentis,an requirat.pag.596. 597. n.41.cum seqq.

Acceptationem non requirit lucrum à lege alium delatum,quia statim acquiritur.p.599.n.43

Vt in lucro & aquæstu adiudicatio Coniugi.p.590. num.44

Acceptationem,an hodie requirat donatio facta absenti stante d.lege 2.p.597.n.48.cum multis seq.

Secus in aliis, omnibus obligationibus absenti factis.p.598.ex n.66.cum.seqq.vsque ad n.73.& ex n.78.cum multis seqq.

Acceptationem requirit pactum de non meliorando ad sui irreuocabilitatem, quia donatio est. p. 599 ex n.94.cum seqq.

Acceptare quis videtur decretum iudicis cum omnibus suis conditionibus qui eo vsus fuit.p.664. n.72.cum seqq.

Acceptatio donationis inducitur ex præsentia donat. rij cum taciturnitate.p.665.n.75.76.77.& 78

Acceptatio & ratihabitio non solùm fit expresse, sed etiam tacitè.ibid.n.69

Aeceptationis & approbationis tacitæ plures referuntur modi.ibid.remissiuè.

Acceptatio exactis externis inducitur ac si verbis expressis fieret.ibid.n.80

Acceptatio non solùm verbis expressis probatur, sed etiam factis & coniecturis.ibid.n.82.& 83

Acceptans actũ absq; protestatione,videtur acceptare cũ suis conditionibus,& qualitatibus.ibid.n.84

Acceptans dispositionem in tantum eius grauaminibus consentire videtur,vt non valeat protestatio contraria.ibid.n.95

Acceptans simpliciter adiudicationem sui crediti, eam approbare videtur, cum omnibus suis qualitatibus,ibid.n.86

Acceptatio donationis præsumitur quando donatarius reperitur in possessione rei donatæ. p.666. n.88.89.& 90

Actio.

Actione reali, & hypothecaria creditores auocant rẽ debitoris à tertio possessam.p.89.n.29.& seqq.

Index Rerum,

Actio realis deducta in iudicio concursus tendit ad prælationem, quæ idem iudicium requirit, ne continentia causæ diuidatur.p.97.n.116.& 117

Actiones mouendæ contra debitorem concursu pendente in ipsum citatis creditoribus diriguntur,& eidem dantur contra.p.113,n.53.

Actio mota contra tertium rem debitoris detinentem huius nomine erit exercenda, ac etiam creditorum concursui adstantium.p.113.n.53.

Actiones seu dominium an amittat debitor per concursum à se formatum. p.132.n.22. cum sequentibus.

Actiones actiuas,& passiuas an amittat debitor concursum formans. p. 132. 133. ex num.25.& ex num.50

Actiones actiuas,& passiuas retinere,& ei,& in eum posse exerceri,verius ostenditur,p.132.n.29.cum seqq.

Actiones omnes mouet debitor concursu pendente, & in eum diriguntur.ibid.n.46

Actiones suas dirigunt creditores ad concursum prouocati principaliter aduersus debitorem. p. 133.n.47

Actiones,& dominium retinet debitor in suis bonis concursu formato.p.305.n.1.

Non tamen ad earum exercitium ita amplam retinet potestatem, quin subordinetur iuri creditorum nouiter acquisito ex cessione bonorum.ibid. num.2.

Actiones actiuas,& passiuas retinet debitor concursum causans, & ab eo, & in eum exercentur. p. 307.n.26.

Actionis actiuæ, & passiuæ exercitio an priuetur debitor,concursu à se formato.p.306.n.25

Ad actionem primæuam, & etiam vtilem redit creditor à quo auocata fuit res in solutum data, vel pecunia & data fide iussio.p.156.n.17

Actiones suas concursu formato debitor an possit exercere contra suos debitores. p 153.154. n.48. 54.& 55

Qui aliquid tamen exigat in corpus concursus conferre tenentur.ibid.n.49.& 64

Actiones directè licet remaneant penes cedentem inutiles tamen sunt & sine exercitio. ibid.n.50. & 51

Actio,& obligatio personalis etsi contracta sit respectu rei, nec rem sequitur, nec in singulam possessorem transit p.202. & 203.n.111.cum seq. & ex n.105

Actiones directæ cessione facta, adhuc remanent penes cedentem.p.231.n.48.& 49

Actiones remanentes penes cedentem facta cessione vtilium,& effectuum,sunt inutiles, & inhabiles ad agendum,& exigendum.p.231.n.62

Actionem ex suo contracta nec agendo,nec defendendo potest monachus sine superioris licentia,sed in monasterium debet dirigi.p. 235. n.61.cum seq.

Quando actio vtilis,& directa competunt à diuersis,nulla præfertur in agendo.p.234.n.122.

Actio personalis, & hypothecaria creditore facto hærede debitoris.p.605.n.35

Actio non confunditur per additionem hæreditatis, quando ex confusione induceretur damnum ipsi hæredi creditori,aut etiam tertio.ibid.n.36

Actio nec obligatio oritur ex contractu imperfecto, vel conditionali.p.200.n.30.& 38

Actio negotiorum gestorum datur tertio soluenti pro debitore,etiam cessione non habita à dimisso creditore p.417.ex n.56.cum seqq.

Actiones passiuas quilibet cohæres pati tenetur etiam tangentes cohæredi instituto in bonis alterius prouinciæ.p.479.n.66.& 67

Actione hypothecaria agens præcisè tenetur dominiam debitoris probare.p.554.n.38.& seqq.

Actio confessaria soli vero domino competit, & etiam ei qui in possessione est cum dominus præsumatur.p.559.n.80.81.82.& 83

Actiones spectantes maioratui potest mouere possessor ex sola sententia tenutæ. p.563.n.113.cum multis seqq.

Actio ex æquitate, & in subsidium datur domino pecuniæ contra emptorem ex æquitate,quæ contra alios trahenda non erit p.552.n.27

Actiones suas passiuas debitor in alium transferre non potest.595.n.31.

Actio, quæ tertio absenti hodie quæritur ex leg.2. tit.16.lib.5.recopil.directa est,non vtilis,cum ius regni sit ius commune.p.598.n.76.77.& 78

Imò, & ius exequendi illi tertio simul quæritur. ibid.n.79.

Actio semel extincta iterum non reuiuiscit. p.606. ex n.45.cum seqq.

Actio, & passio in eadem persona non concurrit. p.609.n.1.2.& 3

Actionem non competere vbi sit notorium debere Iudex reum absoluere.p.639.n.70

Actio semel extincta iterum non reuiuiscit. p.652. num.10.

Accessorium.

Accessorium dependet à principali non principale ab accessorio suo p.26.n.8

Accessoriam periit cum principali.p.649.n.185

Res iudicata obtenta super principali operatur super accessorio connexo,& mere patrimoniali dependente.p.649.ex n.183.188.189

Actor, Agens.

Actor regulariter dicitur,qui prius petit ad iudicium.p.16.n.12.& ex n.7

Fallit quando obstat originalis natura causæ, quæ tunc non inspicitur petitio, sed petitoris intentio. ibid.n.13

Actor aut reus,vt quis dicatur non inspicitur quis fit vocatus,sed causæ origo.ibid.

Actori datur electio fori ex pluribus competentibus reo,etiam ifformato.p.21.n.2. limitan.3. & seqq.

Agant,& conueniantur possidentes maioratus,qui ex solà iteratæ tenutæ facti sunt legitimi administratores prioribus ad maioratum pertinentibus.p.557.n.8.n.12.cum seqq.

Agere efficaciter potest, & vendicare rem maioratus,& dignitatis profectoriam ex sola possessione administratoris dicitur.p.569.n.82. & seqq. & ex num.90.& seqq.

Si ergo ego non valet vt ego, valet vt valere potest.p.[illegible].n.12

Nisi contradictores se reddigant ad actum gestum, vltra quem deficit consensus.ibid.n.13

Agere ex virtute actus, & ex alia non deducta in iudicium probationes,neque it in eodem iudicio obtinere,etiam quando veritate nitebatur iudicatur.p. 636.num.31

Agere nemo potest ex contractu imperfecto, & conditionali.p.169.n.30 & 35

Actus, Acta

Quicquid fieri est actus facti,& adstringere legibus,de quo sequentibus p.130 n.44.

Actus omnes tenentur ad naturalem rei gestæ intelligentiam.ibid.n.45.cum seq.

actus

& Verborum.

Actus sublato obstaculo,facilius conualescit quàm de nouo inducitur.p.50.51.n.38.& ex n.31

Actus vt dicatur inuoluntarius,sufficit vt quis possit compelli,licet compulsio deficiat. d.135. n. 80.& 81

Actus ex necessitate gestus non inducit consensum.p.135.136.n.82.& seqq.& n.87

Actus gestus de necessitate iuris,& iudicij non nocet gerenti ex defectu consensus.p.136.n. 87

Acta super validitate testamenti in vna causa gesta plenè probant in alia etiamsi inter diuersas personas.p.184.& seqq.p.185.& à n.23.cum seqq.

Acta iudicij quæ tempotis cursu mutantur non faciunt fidem in alio.p.213.n.26.27.& 28

Actus quilibet in iudicio gestus præiudicialis creditoribus,si isti citati non contradicunt expressè,illi consentire,& approbare censentur.p.378. n.54.& 55

Per actum resolutum,& annihilatum res non desinit esse integra.p.409 n.54

Actus resolutus reddit rem adsuum priorem statum ac si gestus non fuisset.ibid.

Actus æquiuocus, qui vni, & alteri potest adaptari,neutri prodest.p.429.ex n.7.cum seqq.

Acta,& gesta per eum,qui se gerit pro Principe, qui verè non sit, valebunt, & potest confi.care bona & aliis donare.p.450.n.144

Acta , & gesta per possessorem maioratus putatiuum , tangentia iurisdictionis admi.istrationem valent.ibid.n.145

Actus , qui sine fraude geri potest non sustinetur factus in alicuius fraudem.p.492.n.71

Actum qui purè facere potest, potest etiam illum qualificare,& conditionem apponere.p.510.n. 51.& seqq.

Actum,qui liberè,& purè facere non potest,ita neque eum qualificare aut conditionem apponere.p.511.n.55

Potestate , qui caret ad subuertendum actum ea quoque caret ad minuendum.ibid.n.56

Actus qui potuit geri nomine proprio,& alieno in dubio præsumitur nomine proprio gestus. p. 535.n.25.& 26

Actus qui potest fieri vno modo licitè,& alio modo illicitè, censetur factus nomine , & sub eadem personæ qualitate, & iure quo licitè geri potuit.p.567.n.5.6.7.& 8

Pro actus validitate,& subsistentia in dubio præsumitur.ibid.n.9

Ex duobus actibus, de quorum anterioritate non apparet,semper præsumitur præcessisse ille,qui facit actum valere.ibid.n.10.fol.567.

Ad actus validitatem sufficit habere potestatẽ extrinsecam,licet expressè nõ cõmemoretur in cõtractu.& dispositione.p.567.568.n.14.15.& seq.

Actus indifferens.& æquiuocus determinatur , & declaratur per denominationem.p.429.n.11

Actus, qui eget confirmatione, vel approbatione superioris caret effectu, donec à superiore confirmetur.p.269.ex n.28

Ad actus perfectionem si duo requiruntur,ex vltimo actus perficitur,& consummatur.ibid.n.35

Actus non dicitur gestus , vbi aliud remanet faciendum.ibid n.36

Actus sic debet interpretari vt censeatur prouisum causæ magis necessariæ.p.268.n.24

Actus simpliciter gestus iudicatur ab intentione gerentis, contra quam etiam fauorabilis non operatur.p.571.n.50

Actus in dubio præsumitur gestus nomine proprio.potius quam nomine alieno.p.577.num.45

Fallit in eo qui tenetur alteri emere quia in dubio alteri emere intelligitur.ibid.n.46

Quod extenditur ad quemlibet rei alienæ administratorem.ibid.n.57

Item quando quis nomine officij tenetur emere ex pecunia aliena, qui intelligitur alieno nomine emere etiamsi suo emisset.ibid.n.48.& seqq.

Actus a fine iudicatur p.662.n.10.cum seqq.

Actus præiudicialis ex iudicis decreto parti intimatus,si nihil opponatur,tacita resultat approbatio,& consensus. p.664.665.n.72. & seqq. & ex num.67

Actus iudiciales potentiores , & efficaciores sunt extraiudicialibus ob valorem iudicij p. 671. n. 144.cum seqq.

Actus subsequens factus intelligitur in executionem contractus præcedentis p.670.n.133

Actus in dubio potius refertur ad causam necessariam ,quàm voluntariam.p.672.n.154. & seqq.

Actum non incipere,& cœptum non perficere,paria sunt.p.269 n.37.& ex n.28.cum seqq.

Actum qui potest in totum subuertere,potest eum qualificare,& modificare.p.277.ex n.23.cũ seq.

Actus nouus non dicitur factus in executionem antiqui.p.684.n.17.& 18

Actus semel consummatus,& perfectus non retractatur , etiamsi casus eueniat à quo initium sumere non potuit.p.685.n.38.& 39

Actus dependens à præcedenti , præcedens actus attenditur.p.686.n.52

Censetur factus eo modo,quo de iure fieri debuit. p.718.n.27

Actus gestus in iudicio , qui de per se non erat obligatorius,non arctat actorem,quominus ab eo libere discedat.3.part.c.16.n.10

Actus alias legitimi ad possessionem, & præscriptionem,si alio fine,& intentione gerantur,non prosunt ad possidendum, nec præscribendum. p.245.246.n.16.18.19.20 & 21

Actus debet interpretari vt censeatur prouisum causæ vrgentiori p.250 n.8.& seqq.

Accumulatio.

Accumulatio causarum attribuitur individuitati iudicij,non fori mutatio. p.15.n.3

Accumulatio plurium causarum concurrentiũ petita ad quem iudicem pertineat.p.18.n.6.& seq.

Causæ omnes contra eundem debitorem motæ in diuersis tribunalibus,simul cumulandæ sunt coram primo iudice,qui cognoscere de vna cœpit.p.32.n.37

Causæ cumulandæ sunt priori notorio , qui primam habuit.ibid n.38

Quod quoad cumulationem dispositum est circa duos notarios eiusdem tribunalis,idem intelligendum de duobus iudicibus.ibid.n.39

Accumulationis regulæ tam de notorio ad notarium, quam de iudice ad iudicem apponuntur. ibid.n.40.cum seqq.

Ad priorem iudicem qui præoccupauit causa continens remittitur vt fiat processuum accumulatio.ibid n.42

Tres regulæ apponuntur vt fiat processuum accumulatio ad eundem iudicem.ibid.n.43

Aduio.

Vide *Licitator,Subhastatio.*

Aditione bonorum concursus iam facta plus offerenti , an nouus licitator meliorem conditionem offerens admittatur. p.367.n.1. cum seqq.

Vide *Hæreditas.*

Index Rerum,

Adire hæreditatẽ non potest hæres institutus sub conditione ante conditionem impletam.p.22.n.7

Aditio per necessitatem supponitur ex alienatione, hypotheca,aliáve dispositione bonorum hæreditatis facta per hæredem.p.68.n.12

Siue dispositio hæredis fiat inter viuos,siue in vltima voluntate.ibid.

Et etiamsi dispositio nulla fiat,aut reuocetur.ibid.num.13

Per additionẽ hæreditatis extinguitur obligatio inter hæredẽ,& defunctũ non antea.ibi.n.19.& 20

Adeò inducitur per commixtionem bonorum. ibid.num.21

Per additionem hæreditatis quasi contrahit hæres cum creditoribus,& legatariis.p.359.8

Non ex noua obligatione,sed ex antiqua defuncti in hæredem transmissa.ibid.

Ante,vel post aditam hæreditatem fructus perceptos,an hæres restituere teneatur creditoribus. p.363.n.57.& 58

Vel in creditum suum compensare debeat. pag. 364.num.60

Ius adeundi hæreditatem non transit in creditores,cum in bonis debitoris non sit, sed facultas mere personalis non transmissibilis.p.462.n.104

Ius adeundi facultatiuum,nec est actio,ne petitio, nec officium iudicis , nec pactum ad præscriptionem.ibid.n.105

Ius adeundi hæreditatem, legatum, & similia non est in bonis,nec de bonis debitoris p.488.n.11

Aditionem antecedentem supponit hæres deponendo in vita,vel in morte de aliqua re hæreditatis sibi delatæ.p.490.n.33

Si ante aditionem hæres de hæreditate sibi delata testetur animum adeundi manifestat,etiamsi posticà testamentum reuocat.ibid.n.33.& n.34

Per aditionem hæreditatis oritur quasi contractus inter hæredem,& creditores,nec non legatarios, & fideicommissarios. p.492.n.65.& seqq.

Per aditionem contrahitur,ergo per repudiationẽ distrahitur,non valet argumentum p.493.n.76

Adeundi facultas,vel agnoscendi legatum ius nondum quæsitum,& ea in bonis nostris.ibid.n.89

Adire,vel non adire hæreditatem, vel legatum liberum est.p.494.n.90

Nulla iuris ratio patitur,quem compelli adire,vel agnoscere legatum,vel hæreditatem.ibid.n.92

Sicut liberum est contrahere,ita est adire, cum in alienando ius quæsitum,& non in non acquirendo præiudicium alteri fiat.ibid.n.93

Adire præsumitur grauatus restituere ex facto actu restitutionis facto. p.496.9

Aditio non inducitur per conditionem impletam ab hærede,sub qua fuit institutus.p.512.n.74

Quæ tunc solum videntur tollere obstaculum ad effectum liberandi,& adeundi p.512.n.75

Adire censetur hæres per locationem rei hæreditariæ.p.525.n.14.& 15

Aditio indiuisui per rei hæreditariam distractionem ibi.n.17

Aditio est indiuidua , & propterea ex ea infertur de parte alterius.ibid n.21.& 22

Adire hæreditatem pro parte,& pro parte repudiare nemo potest.ibid n.23

Aditio hæreditatis transmissæ,vel repudiatio non denegatur secundo hæredi,in quem transmittitur.p.550.n.74.& ex n.76

Aditio est indiuidua , quæ pro parte hæreditatis non admittitur.ibid.n.75.cum seqq.

Adire hæreditatem transmissam, an videatur hæres qui in inuentario apposuit ius transmissum. ibid.num.78.79.& 80.

Adeundi facultas,licet communicabilis sit hæredi, non est communicabilis hæredis creditoribus. ibid.n.81.& 82

Adeundi ius non venit in generali obligatione bonorum debitoris, cui hæreditas fuerit delata. p. 587.n.83

Adeundi ius non mansit id fiscum antea quam per debitorem,per aditionem sit quæsitum debitori.ibid.n.84.& seqq.

Adire hæreditatem videtur qui de tota,vel de parte disponit.ibid.n.87

Aditio pro parte trahitur ad totum ibid.n.89

Adeundi ius postquam est trãsmissum dicitur esse in hæreditate transmittentis. p.588.n.95.& 96

Adeundi ius transmissum , & ius hæreditarium. ibid.num.97

Et fingitur adita hæreditas transmissa ab ipso transmittente. ibid. n.99

Adeundi ius, quo respectu dicatur esse in bonis. ibid.n.100

Adeundi ius postquam acceptatur censetur esse in hæreditate transmittentis.ibid.n.104

Hæres in quem fit transmissio non adit hæreditatem ex persona sua, sed tanquam hæres representans transmittentem.ibid.n.8[illegible]

Adeundi ius ante aditionem non est de bonis debitoris nec ad creditores eius pertinet [illegible]

Aditio hæreditatis [illegible] voluntate,& per quam bona est nullam indicantem tacite probatur.ibid.n.3

Adiectio.

Adiectio solutionis debitori tollendi libertatem. p. 2[illegible].num.1[illegible]

Adiecto ne soluat debitor habet creditor ius. [illegible] nam.103

Nisi creditor litẽ contestauerit,vel adiectus notauerit factum,aut quando solus adiectus [illegible] res cessas sit electus solutioni recipiendæ.ibid.

Adiectus a debitore ad litem tam cum [illegible] in rem iudicatam pertendit.ibid.104

Adiectus licet ab ea tantum solutionem possit recipere à debitore,cum tamen in iudicio conuenire nequit.p.[illegible].n.105

Adiectus nec exigere,nec nouari,nec acceptum facere potest.ibid.n.106

Adiudicatio.

Adiudicatio rei, quæ ex pacto non inest ei sit à iudice creditori inuito,etiam conuentus ad eam non reperiatur.p.[illegible].n.5.& 6

Administrator, Administratio.

Vide *Bona rum Curator.*

Administrator constituitur ad petitionẽ, vel sequestratur ad instantiam conuentus.p.[illegible]

Administrator eo, quod non possit sequestrari dici possit absolutus.2

Administrator conuentus recipit iudicium pro absente mortuo.ibi.p.[illegible].n.25

Administrator conuentus recipit bona,quæ petendo,narrando,& mentiendo constituit, & an ibid dominium in eum transeat.p.[illegible].n.3

Depositum in iudicio bona constituere non potest.ibid.

Administrationem conuentus [illegible] & scire esse sequestrem , & per consequens depositarium, probatur ibid.n.11.& seqq.

In administratore conuentus conuenitur omnia, & in sola,quæ in [illegible] sunt.ibid.

Administratore omnia bona conuentus traduntur in custodiam ibid.

& Verborum.

Administrator concursus, non eligitur per conuentionem partium, sed iudicis arbitrio, & electionem. ibid. n. 13

Administrator, cui commendantur bona pia, vel profana, ad certum finem distribuenda, dicitur depositarius p. 111. n. 21. & seqq.

Administrator positi panis dicitur depositarius, & vt talis cogitur ad restitutionem depositi. ibid. num. 23

Administrator bonorum ciuitatis de promptu debet habere pecunias ad vrgentes necessitates, & tanquam depositarius eas reddere cogitur, per carcerem etiam nobilis. ibid. n. 24. & seq.

Administratori bonorum concursus, quæ egent labore, & cura, rectè assignatur salarium absque mutatione depositi. p. 119. & 120. n. 32. & 33

Administratoris appellatione continetur sequester, & depositarius. ibid. n. 38

Administratoris nomen in Hispania generale est, & conueniens administranti aliena bona. ib. n. 39

Administrator concursus, etiam si nobilis sit incarceratus pro relinquorum solutione. ibid. n. 41

Administratoris concursus non imputatur monetæ diminutio cessante eius culpa, vel fraude. ibi. num. 42

Administrator concursûs nominatus se astringere intelligitur legibus de sequestro loquentibus. ibid. n. 43. 44. & 45

Administrator quilibet alieni negotij prohibitus est emere rem administrationis p. 122. n. 1. cum seqq.

Administratores non possunt etiam per interpositam personam rem emere administrationis. ibid. num. 5. & 6

Administrator concursus non recipit potestatem distrahendi bona ipsius p. 123. n. 7

Administrator ad pretium fructuum rigorosum illius anni oneratur. ibid. n. 8

In administratore emente à debitore bona concursus duplex reperitur prohibitio ex sua persona, & debitoris. ibid. n. 9

Administrator palam, & bona fide, hoc est, auctoritate iudicis in subhastatione non prohibetur emere bona concursus. ibid. n. 10 & 11.

Administrator, & œconomus Ecclesiæ, etiam palam, & bona fide non possunt Ecclesiæ bona emere. ibid. n. 13

Administrator emens à creditore nomen debitoris, nihil de bonis debitoris emisse dicitur. ibid. n. 14. & 15

Administrator concursus non prohibetur emere censum à creditore contra debitorem. p. 124. n. 19

Administrator concursus non prohibetur emere iusto pretio censum concursus. ibid. n. 20

Administrationem sui patrimonij abdicat à se debitor concursus formato. p. 307. n. 30

Administrator negligens in non exigendo, vel minus debito exigendo non præiudicat debitori. ibid. n. 41. cum seqq. multis.

Administrator non possidet bona concursus, nec alienare, nec de eis aliquo modo disponere potest cessante iudicis decreto. ibid. n. 32

Administrator causæ piæ exigens censum in erosa moneta per plures annos non præiudicat causæ pię, quominus in argentea moneta iuxta census creationem possit exigere. p. 308. n. 37. & 38. cum seqq.

Administrator, seu œconomus minus debito censum exigens per 40. annos non præiudicat domino, ibid. n. 40

Administrator ad concursus bona nominatus, si reddita ratione, debitor exiuit, an pro reliquorum solutione si nobilis sit carcerari possit. p. 312. n. 1. cum seqq.

Administrator concursus est depositarius & sequester. ibid. n. 4 cum multis seqq.

Administrator concursus pro reliquorum solutione facto calculo, carceratur, quantumuis nobilis sit. p. 33. n. 7. cum seqq.

Administrator quilibet rei alienæ pro solutione reliquorum carceratur, vt in tutore nobili. ibid.

Administrator positi panis pro reliquorum solutione, etsi nobilis carceratur. ibid. n. 8

Administrator bonorum ciuitatis, cui pro reliquorum solutione priuilegium nobilitatis non prodest, carceratur. ibid. n. 9

Administrator, qui pecunias administrationis de prõpru habere tenetur, si in vsus suos cõuertat, furtum, dolum, & fraudem committit. ibid. n. 11

Et potest tunc dici prædo. ibid. n. 12.

Administrator nobilis pro debito administrationis male carceratur. ibid.

Administrator, tutor, & curator subterfugiés rationem reddere, est in dolo, fraude, & collusione, & ob id etiam nobilis carceratur. ibid. n. 13. & seqq.

Administrator non dicitur rationem reddidisse reliquis non solutis. ibid. n. 15

Administrator concursus sequester est, & depositarius, qui de promptu habere tenetur bona ad iudicis iussum. p. 314. n. 18

Administrator non seruans, quæ ad eius officium pertinent, est in dolo, & fraude culpabili. ibid.

Administrator concursus sequestrum non reddens delinquit. ibid. n. 20

Et est in dolo, fraude, & collusione. ibid.

Administrator concursus, licet recipiat salariũ non desinit esse sequester, & depositarius. ibid. n. 21

In administratorem concursus fit depositũ eo animo, & intentione, vt custodiat, & de manifesto habeat ad solutionem creditorum. p. 316. n. 46

Administratorem concursus, etiam nobilem pro reliquis incarcerari, firmiter tenendum. ibid. n. 47

Prout in causa valdè controuersa determinauit senatus Pintianus. p. 317. n. 49

Administrator bonorum ciuitatis habetur ad instar depositarij, & nobilis incarceratur pro reliquorum solutione. p. 315. n. 31

Administrator quoniam cogitur tationes reddere, nisi in loco administratoris, si patiatur alibi conueniri, non potest amplius reclamare. ibid. n. 64. & seqq.

Administratore, vel socio formante concursum inter suos creditores, separantur bona sua ab administratione. p. 70. n. 48

Administrator duas personas repræsentat suam & administrationis. ibid. n. 43

Creditores vnius administrationis non confunduntur cum creditoribus alterius negotiationis. ibid. n. 50. & seqq.

Ex administrationum diuersitate resultat diuersitas creditorum, & obligationum. p. 70. 71. n. 53. & seqq.

Diuersitas personarum arguit diuersitatem administrationum, & negotiationum, nec vnius administrationis creditores, dici possunt creditores alterius. ibid. n. 59. cum seqq.

Administratori tutori, aut curatori agenti pro debito administrationis non opponitur compensatio eius crediti quod administrator debet. ibid. n. 65. cum seqq. & à n. 61 cum seqq.

Index Rerum,

Administrator quando, & ex quibus coniecturis, appareat contrahere nomine administrationis vel proprio.p.73.n 45.remissiue.

Penes administratorem concursus vniuersalis,omnia debitoris bona deponenda sunt,vt vnusquisque satisfiat iuxta gradus prærogatiuam p. 87. n.3.& seqq.& à n.1.

Concursu facto (cessione mediante) debitor omnium bonorum administrationem dimittit iudici distribuenda inter creditores p. 109. 111. n.7.& 20.

Bona,quæ administratore carent incidunt in protectionem iudicis,vt,ad illa fidelem nominet administratorem.ibid.n.2.

Administratorem bonis absentis iudex dare debet, ne dissipentur.ibid.

Administrator datur prodigo bona dilapidanti interdicta illi bonorum suorum administratione.ibid,n.5.

Bonis debitoris administrator,& curator datur instantibus creditoribus,ibid.n.6.

Administrater & curator datur bonis debitoris concursum formantis,cum debitor administratione sit exutus.ibid.n.7.

Creditoribus interest,vt bonis debitoris detur administrator,qui ea diligenter & fideliter ministret.p,110.n.8.

Administrator boni falliti à iudice creatur pro indemnitate creditorum.p.109.110.n.9.& 7.

Administratio bonorum concursus penes curiam residet, cui debitor principaliter dimisit bona, vt creditores tui sint, concursum non esse simulatum.ibid.n.10. & 11.

Administrator concursus nominatus à curia eius nomine non debitoris nec creditorum bona administrat.ibid.n.12.

Administratorem illum debet iudex approbare,in quem maior pars creditorum (fraude cessante) consenserit.ibid.n.14.& seqq.& n.17.

Administrator concursus potest nominari vnus ex creditoribus, in quem omnes, vel maior pars consenserit.p.110.111.n.18.& seqq.

Et quid circa hoc nouiter per Regium decretum sit dispositum.ibid.59.

Maior pars creditorum quomodo in hoc casu consideretur.ibid.n.19.

Administratorem,si creditores non eligant,iudex eligit idoneum ibid.n.20.

Administratorem ad bona concursus ille iudex nominat, coram quo his creditorum mota fuit. ibid.n.21.

Administratorem cum nominare iudex debet, a quo facilè fit exactio & negotiatio creditorum,ibid.n.22.

Administratores non decet nominari officiales & ministros Curiæ, quod optimis rationibus ostenditur.ibid.n.23.& 24.

Ad administrationem concursus fœminæ eligi non debent.ibid.n.25.

Administrator concursus non admittitur ad exercitium, donec fideiussionem præstent de fideli administratione & reddenda ratione.ibid n.26.

Administratorum & negotiorum gestorum,bona, an tacitâ fiat obligata.pag.112.n.28.& seqq.

Administratori concursus salarium debet per iudicem assignari.ibid.n.31.vide verb. *Salarium.*

Administrator concursus cum certo salario nominatus, non potest administrationi imputare alium salarium alteri qui suo nomine negotia administrationis gessit.ibid.n.23

Administrator, qui coadiutorem assumpsit ad administrationis curam de suo salario illi satisfacere debet ibid. n.34

Administratoris officium quale sit, in quo consistat,quæ ad illud pertineant.ib.n.33.37.& seqq.

Administratori vltra salarium assignatum solumodo expensæ ab eo erogatæ pro litibus cura et cultura bonorum ibid.n.36

Administrator quam potestatem habeat in administratione bonorum concursus.ibid.n.38

Administratoris & sequestri officium est colere, fructus colligere,exigere reddit⁹ & credita ac conseruare bona concursus ibid.n.39

Administrator prosequi tenetur lites tangentes exactionem bonorum,nominando procuratorem,& aduocatum cum salario tub approbatione senatus.ibid.n.40

Administrator mouere non potest actiones proprietatem bonorum concursus tangentes, nec in eum diriguntur,sed cum debitore & creditoribus sint intentandæ & prosequendæ p. 113.n.35.vsque ad 49.n.53

In administratorem concursus nullum ius proprietate nec in possessione transit.ibid.n.45

Administrator concursus creditoribus soluere non potest propria,sed solius iudicis authoritate.ibid.n.51

Administrator,qui potestatem sibi datam excedit dignus est pœna.ibid n.52

Administrator concursus à curia nominatus vel confirmatus simul cum administratione emolumenti recipit ad exigendum.ibid.n.54

Administrator à iudice ordinarie nominatus vel confirmatus nullam recipit iurisdictionem.p. 114.n.55

Administratores concursus sæpe cogi solent ratas loco solutionis assistant, vel substituendi habeant præsentem,necessitudo id creditoribus negotiatio.ibid.n.56

Administratores maliciosè solent detinere solutiones,vt,interim ad negotiationem vtantur pecunijs,vel vt,creditores partem crediti amittant.ibid.n.57

Legibus regijs variis pœnis plectuntur administratores recipientes partem crediti creditoribus soluendi.ibid.n.58

Regio decreto nouiter dispositum est ne debitor, vel aliquis creditor nominetur administrator concursus,nisi omnibus creditoribus certis & nominatim expressè, vel eorum maioris partis consentientibus.ibid.n.60

Administratione bonorum sua sponte priuatur debitor,qui deinceps non est particeps legitimæ ad contrahendam aperturis.p.130.n.5.& seqq.

Nec dominium aut professionem in recipientem ex contractu transferre potest.p.131.n.11.& 12

Nec ea bona alienata concursu pendente exire censentur à corpore concursus ibid.

Administratio bonorum solum prohibetur debitori concursum formanti, non dominium, & possessio bonorum, donec distrahantur cum effectu.p.133.n.57.& ex n.24

Administratio,qua alterius nomine fit magis confirmat dominium Domini.ibid.

Administratio & alienatio debitori interdicta est, concursu pendente in fauorem creditorum, in quorum vtilitatem contrahere potest.pag.134. n.62.& 63.

Administratio bonorum suorum cui interdicta est acquirere non prohibetur.ibid.n.65.cum seqq.

Adminis

& Verborum.

Administrator bonorum concursus non potest iudices nominare, nec beneficia vacantia præsentare, nec exercere aliquid honorificum, cum penes debitorem remaneat. pag. 136. n. 86 & seq.

Ad administratoris officium cedentis, vel decedentis ad præsidem nominatio pertinet. pag. 138. n. 10. & 11.

Administratoris facta nominatione si tertius meliorem conditionem attulerit, & in contradictorio iudicio vicerit electio præcisa ad præsidem senatus devoluitur. ibid n. 12. & seq.

Administrator, qui semel bona concursus in sequestrum & depositum admisit, nisi causa superueniente à iudice approbata officium dimittere non potest pag. 137. n. 1.

Administrator munus administrationis assumens quasi contrahit ibid. n. 3.

Administrater semel creatus ad concursus administrationem non nisi iusta ex causa potest ab ea amoueri. pag. 138. n. 5.

Iustæ causæ ad remouendum administratorem iudicis arbitrio relinquuntur. ibid. n. 6

Administratoris nominatio priuatiue regulariter pertinet præsidi Cancellariæ. ibid n. 7. & seqq.

Administratore concursus ante exercitium decedente, vel dimittente munus ad præsidentem devoluitur electio, cum tunc noua non detur vacatio ibid. n. 8. 9. & 11

Administratoris facta nominatione præses Cancellariæ præcise tenetur expedire titulum administrationis concursus ei, qui in contradictorio iudicio munus administrat, euicit. ibid. n. 16

Administratorem nominare qui potest ad cõcursum, semper omnium creditorum consensum, vel maioris partis sequi tenetur ibid. n. 17.

Administrationem statim à se abdicat, qui concursum introducit ita, vt, deinceps nec contrahere super bonis nec disponere valeat. p. 242, n. 12.

Administratione suorum bonorum priuatur fallitus, & status matationem patitur. ibid. n. 13.

Administrater ab administratione remotus reuocari censentur procurator, & aduocatus ab co nominari pag. 242. n. 24. & 27.

Administratori solutio facta administtatione finita per ignorãtiã sustinetur. ib. n. 33. 34. 35. & 36

Penes debitorem defunctum, qui concursum formauit nulla bona sunt sed penes administratorem sequestrum p. 362. n. 41.

Administrator non tenetur conficere inuentariũ, quamdiu dona ad eius manus non perueniunt. pag. 262. n. 43.

Administratio bonorum pupilli inter tutores diuisa per diuersas prouincias quilibet agit, & conuenitur pro rebus sui territorij pag. 475. n. 11.

Administratio bonorum licet inter tutores vel curatores diuidatur per prouincias, intelligitur quoad administrationem, & non quoad iuris effectus ibid. n. 16. & seqq.

Administrationis diuisio facta inter tutores per prouincias operatur in actionibus realibus motis cõtra pupillũ, & tunc ille conueniendus erit tutor eius prouinciæ, qua res sita est p. 476. n. 29

Secus in actionibus personalibus. ib. n. 30

Administrationis diuisio inter tutores vniuscuiusque inter se potestatem arctat, non aliorum qui eos possunt conuenire pro ære alieno alterius prouinciæ. ib. n. 31.

Administratione diuisa potest creditor quemlibet tutorem conuenire proprio foro cuiuslibet tutoris pag. 477. n. 32.

Ne cogatur vnus tutor ire ad alienam regionem extra propriam prouinciam tangentem suæ administrationi. ibid. n. 43.

Administratio interdicta censetur debitori formanti concursum. pag. 492. 493. n. 61. & 78.

Administrare & alienare debitor cõcursu formare prohibeatur, nõ ideo cogitur acquirere. ib. n. 85

Administratores legitimi dicantur possessore maioratus ex sola sententia tenutæ, agunt & conueniuntur pro rebus ad maioratum pertinentibus pag. 557. 558. n. 72. cum seqq.

Administrator tanquam talis agens eo ipso fatetur se alieno nomine agere & dominio proprio carere cuius defectus ei non obstat. p. 560. n. 91 & ex n. 82. cum multis seqq.

Per administratorem maioratus repræsentatus est, qui agit, & conuenitur & apud quem dominiũ residet ib.

Administratoris pro tempore limitato fideiussor, si Dominus post illud vti & continuare patiatur, non tenetur, 607. 608. n. 71. 72. 73. & seqq.

Administrator bonorum concursus facultatem habet colendi, locandi, exigendi, & fructus vendendi pag. 694. n. 1.

Administrator concursus non potest expendere nec soluere creditoribus absque iudicis delegatione, libramiento. ibid. n. 2. & 7.

Administrator, quid facere debeat quando aliquid præcisè ex bonis concursus expẽdendũ sit. ib. n 3

Administratio, cura, & custodia bonorum concursus ad iudicem & curiam penes quas principaliter residet, expectat. ibid. n. 4.

Administrator est sequester & depositarius bonorum à curia vel iudice concursus nominatus. ibid. n. 5

Administrato fisci absque delegatione nec vnum denarium expendere potest. ibid. n. 8.

Administrator, cui nominatim erat directa delegatio; mortuo aut remoto ab administratione, delegatione intimata vel non, nouus successor eã adimplere tenetur soluendo absque nouo decreto ibid. n. 9. & seqq.

Administrator licet mutetur, administratio non mutatur, nec variatur ibid. n. n. 10. cum seqq.

Administrator cõcursus stricte cogitur adimplere delegationem sibi directam, hoc est, el libramiento, creditoribus concessam. pag. 696. n. 1.

Administrator concursus delegationi sibi directæ satisfacit, volens compensare quod creditor ipii debitori debet ex alia causa. ibid. n. 2. & seqq.

Administrator nequit compensare quod sibi ipsi debet creditor concursus exigens virtute delegatio. pag. 697. n. 14 cum multis seqq.

Administrator repræsentat duas personas propriã & administrationis, & vtraque differt. ib. n. 15

Obligationes & scripturæ administrationis differunt à propriis administratoris. ibid. n. 16.

Administrator concursus bona habet in depositũ & sequestrum, vt iudicis decreto distribuantur in decretores. p. 701. n. 1

Administrator concursus ranquam depositarius sequester omnis iuris rigore cogitur adimplere los liberamientos ibid n 1.

Administrator si delegatoria non adimplet absque legitima causa à iudice examinanda, secunda iussio hoc est sobre libramiento. ibi. n. 3.

Administrator ad iudicis mandatum tenetur illico bona deposita reddere. ibid. n. 4.

Et via executiua celerrima, quę coactione cogitur iudicis decretum complere. ibid. n. 5.

Index Rerum,

Administrator carceratur, si iudicis iussum procrastiner. ibid n.6

Administratoris coactio temperatur pro mensura suæ obligationis restrictæ ob bona sola concursus, & non ad sua. ibid. n.7

Administrator rerum alienarum solum tenetur respectiue ad bona aliena de suis tamen soluere non cogitur ibid. n.8

Executio non fit in bonis administratoris pro debito administrationis. p.702. n.9

Administratores bonorum ciuitatis pro debito ciuitatis non de suis, sed de bonis ciuitatis tenentur, ibid. n.11. seqq.

Administrator pecunias concursus exhibere cogitur, si exeat ibid. n.15. & 16

Administratori asserenti non habere penes se pecunias administrationis, sed legitimè expendisse non facile creditur. ibid. n.17

Administrator præsumitur de bonis administrationis expendere, non de suis. ibid. n.18

Maximè si dies non sit. ibid n.19

Administrator concursus coactionem ac iuris præsumptionem limitabit si rationem reddere offerat. p.702.703. n.20. cum seqq.

Administrator non tenetur ad recepta, nisi ratiociniis dispunctis ab olato sibi debito apparente. p.703. n.23

Administratorem ad solutionem compellere nisi tota ratione perspecta & examinata incivile est. num. 24

Administratoris debitum incertum est ante rationem reddendam, ac legitimè liquidatam. ibid. num. 25

Administrator ante ratiocinia debitor dici non potest nec interim exequi. ibid. n.28. & 29. & 30

Administrator etsi fateatur quantitates exegisse; cogi nequit reddere, obstante ratione calculi & eius connexitate. ibid. n.31

Administrator concursus coactus delegationes iudicis adimplere coactionem cuitat rationem administrationis offerendo. p.703.704. n.34. & 35

Administrator potest cogere dominum vt recipiat rationem administrationis à se oblatam. 704. n.36

Administrator potest petere à Domino quod vel recipiat rationem, vel cum ab ea liberet, vt in posterum tutus sit ibid. n.37. & 38

Administrator concursus limitatum recipit potestatem, vt nullam habeat in expendendo bona, absque iudicis speciali decreto. p.705. n.1

Administrator præ oculis semper habere debet sententiam graduationis, vt iuxta illam & non aliter adimpleat delegationes obtentas à creditoribus. ibid. n.2

Administrator, qui in soluendo turbauerit gradus sententiæ, nullitèr operatur, & de suo tenetur anterioribus creditoribus omissis. ibid. n.3

Administrator præposterans gradus & ordinem sententiæ, dolo præsumpto esse dicitur. p.705. 706. n.5. cum seqq.

Collusio simul præsumitur inter administratorem & creditorem præmaturè solutum. ibid. n.6

Administrator, qui non seruata graduatione & forma decreti inferri in delegatione solait, de suo tenetur anterioribus creditoribus. ibid. n.10

Administrator, qui contra ordinem graduationis solait posteriori, de suo soluisse intelligitur non de pecunia concursus, nec concursus corpus exire censetur. n.11. & seqq.

Administrator regulariter de bonis administrationis dumtaxat tenetur, ad quæ restricta & limitata intelligitur sua obligatio. ibid. n.13.

Administrator, procurator, institor, & similes excedendo mandatum de proprio tenentur, quia in excessu se obligasse intelligitur. ib n.14.

Nec in excessu obligant administrationem vel dominium. ib. n.15.

Administrator, hæres tutor, alterve, alieno nomine soluens non potest soluendo ordinem & gradum præposterare, alias de suo tenetur anterioribus. p.707. n.27. & 28. & ex n.20

Creditoribus anterioribus datur electio an velint a quo contra posteriores præpostere solutos, vel contra administratorem mordinate soluentem. ibid. n.29.

Administrator præpostere soluens tenetur de suo anterioribus creditoribus, si administratio non sit soluenda. ibid. n.31.

Administratori scienti gradus sententiæ non datur repetitio contra posteriores creditores à se ante tempus solutos p.708. n.32. cum seqq.

Administrator licet posteriori creditori exigenti possit exceptionem ordinis & præpostere solutionis opponere, si omiserit, & soluerit repetitio denegatur ib. n.40. & seqq p.708. & ex n.32. cum seq. 709.

Administrator concursus soluendo posteriori negotium gerit administrationis à qua solutum repetit suo loco & gradu. ibid. n.44 & seq.

Administrator qui posterius mandatum admittam ad exigendum ex corpore concursus loco, & gradum creditoris à se reqtam solati absque alia cessione p.709. ex n.48. & seqq.

Administrator, pui reddita ratione apparet, creditori præfertur omnibus quibuslibet creditoribus. ib. n.49.

Administrator soluendo creditoribus administrationis posterioribus solam actionem petitoriam habet ibid. n.51.

Administrator inordinatè soluens posteriori mediante cessione, eius gradum & prærogatiuam intrat. ibid. n.54

Administrator, qui singulas partitas à se solutas inordinate exigere vult sine cessione à cœcursus corpore inter personales graduatur. ibid. n.60

Administrator, qui soluit creditori cum cessione subintrat gradum, & priuilegium creditoris, & præfertur aliis, quibus creditor cedens præferebatur. ibid. n.61.

Administrator dum soluit creditoribus diligens sit in petenda cessione, & subrogatione pro maiori cautela. ibid. n.62.

Administrator ante calculum non potest præsumere aliquos portitas soluisse sua pecunia. ibid. n.64

Administrator in dubio ante factum calculum ex pecunia administrationis, & non de sua expendisse præsumitur. ibid.

Administrator facto calculo, creditor factus administrationis pro suo credito, qua ratione fuit primus creditor, & cunctis præferatur. p.711. num. 65.

Administrator concursus, qui deducta administratione, & ratione reddita creditor cuiuis an possit retinere bona concursus donec de reliquis satisfiat ibid. n.1. cum seqq.

Et an possit retinere ob compensationem, vel propter satisfactionem. ibid.

Administrator habet tacitam hypothecam cum priuilegio pro suis reliquis, & expensis factis in conseruationem administrationis ibid. n.3.

Admini

& Verborum.

Administrator solutionibus,& expensis factis pro exoneratione administrationis eam vtiliter meliorare dicitur,ibid.n.4

Administrator non potest retinére bona administrationis pro reliquis, sed statim cogitat restituere nouo administratori,& pro reliquis exigendis debet recurrere ad concursum. p. 711. 712.n.5.& 7

Administrator depositarius sequester, & quilibet alius qui pro melioramento habet retentionem adhuc tenetur in corpus concursus ea bona cõferre.p.71.n.6

Ius prælationis pignoris,vel retentionis non impedit, quin administrator finita administratione bona nouo administratori restituat.p.712.n.7

Administrationis bona retinere,& dimittere administrationem implicat contradictionẽ.ib.n.8

Administrator,qui rationibus dispunctis creditor euasit de rigore iuris præferri non debebat aliis creditoribus,praxis tamen vniuersalis prælationem admisit.p.713.n.21.& 33

Administratoris reliquatum cum procedat ex solutione creditorum,& expensis necessariis ex propria pecunia factis inutilitatem,& conseruationem administrationis, etiam sine concessione habet prælationem.p.712.n.12.& 13

Administratoris creditum compositum ex creditis priuilegiatis,eorum priuilegio participat.p.713. n.20.& 21

Creditores,quibus administrator soluit, ideò sunt priuilegiati,quia immediatè sunt creditores administrationis,administrator verò mediate creditor est, sine cessione eorum locum non subintrat.ibid.n.22

Solutiones & contractus, vt dicantur conuersi in vtilitatem administrationis, & banchi, & pro eius conseruatione non requiritur, quod pecunia immediatè detur administrationi sed sufficit conuersio in eius vtilitatem.ib.n.23.& 24

Administrator condẽnatus propria pecunia soluere anteriori ob dolum soluendi posteriori,huius locum non subintrat absque cessione,nec subsequentium exactionem impedier.p.715.n.34

Secus si creditum administratoris proueniat ex rationis redditione,nam pro reliquis cunctis præfertur creditoribus concursus anterioribus. ib. num.35

In Administrationem concursus non transit dominium,nec possessio bonorum & ideò à periculo mutationis monetæ illæsus manet mora,aut culpa deficiente p.723.17.& 18

Administrator recipiens salarium,an depositarius seu sequester decipi possit,an potius locator.ib. num.19.& 28

In administratorem concursus deponuntur bona eo animo,vt in suos vsus non conuertat, sed vt de manifesto habeat pro satisfaciendis creditoribus.ib n.23.

Administratoris periculo cedit diminuti omonetę quando fuit in mora soluendi habentibus delegationem ipsi intimatam,etsi coram iudice pecuniam manifestauerit p.725.n.30.cum seqq.

Administrator constituens in mora per interpellationem iudicialem,vel extraiudicialem. p. 726 n.32.& seqq,

Administrator patitur damnum diminutę monetę, quando rumor mutationis aderat, & negligens fuit in pecuniæ manifestatione iudici,quam potuisset distribuere inter creditores.ib. num. 37 & seqq.

Administrator tenetur præuenire periculum,quod timetur,alias non liberatur.p.727.n.39

Administrator,qui tempore publicatæ pragmaticæ mutationis monetæ, non manifestat pecunias postmodum non excusatur,nec auditur,ibidem num 40

Cõtra administratorem ordinem graduum prępostèrantem regressum habent creditores potiores p.736.737.n.12.& 3.& n.6

Et etiam contra posteriores solutas reuocatoria vti possunt priores.ibid,n 4

an Administrator mortuo possessore possit recolere fructus maioratus beneficij,& similium,vt successor à concursu petat suam ratam, vel an istis omnium recollectio pertineat.p.765.n.43

Fructuũ omnium recollectio pertinere integraliter successori maioratus administratore concursus præsente determinat senatus ib.n.45.& seq.

Administrationem bonorum abdicat à se debitor eo ipso quo format concursum, & bona in sequestro,ac depositio ponantur.p.768.n.33

Administratio concursus durat durante lite, qua extincta pariter extinguitur.p.769.num.50.cum seqq.

Administratio,atque administrator concursus durat,durante iudicio concursus, & extincto extinguitur.ibid.n.69

Administratori non onerantur partitæ,& nomina debitorum quæ non exegit,& in exacta reddit p.732.n.105

Nisi fortè sua negligentia, & culpa etiam leui facta fuerint inexigibilia.ibid.

Administratori non onerandæ partitæ, & nomina debitorum, quæ ex adiectio non probantur esse exigibilia tempore susceptæ administrationis. ibid n.106.& 107

Administrator præsumitur sibi ipse soluisse,& satisfeciisse de bonis debitoris,quæ administrat.p. 702.num.19

Durat tamen hæc præsumptio interim dum administrationis non reddit rationem ib.d.n.num.20, & pag.246.n.22.cum seq.

Æquiparatio.

In Æquiparatis à iure depositum in vno, in alio depositum censetur.p.134.num.56.& 57 p.166 num.5

Æquiuocum.

Æquiuocus actus, qui vni & alteri potest adaptari,neutri prodest.p.428.429. n 6. cum seq.

Æquiuoca probatio, & quæ non percutit locum aut tempus prohibitum, nihil refenat. ibidem, num.8

Æquitas.

Æquitatem consideratam à Molina, vt creditor priùs executiat bona maioratus,quam libera simul obligata,potiùs iniquitatem esse clare ostenditur p.385.n.40.& seqq.

Æquitas prætextu fieri non potest quod à iure fieri est prohibitum.p.386 n.41.& 42

ex Æquitate, & in subsidium datur actio domino pecuniæ in rem emptam facto empto e non soluendo.p.574.n.13

Sed non in præiudicium creditorum emptoris ex pecunia aliena p.575.n.20.30.& 21

Æquitas,& iuris beneficium nunquam admittitur in præiudicium tertij.ibid.n.24

Æquitatem nunquã admittit lex in præiudicium tertij.ibid.n.43.& 44

Æquitas non iudicis nouum inducit remedium. p. 643.n.150.& ex p.644.n.16.cum seqq.

Æstimatio

Index Rerum,

Æstimatio.

Æstimatio non recipit ius patronatus, & an in bonis noſtris eſſe dicatur.p.689.num.7.vide p. 691 num.26.& 267

Sub æſtimabilis rei diſpoſitionem non venit res inæſtimabilis.p.96. n.8

Æſtimabilis eſt vſus ſepulchri ſeu capellæ.& diſtrahi poteſt pro ſolatione creditorum.p.692.n. 50. & 51.p.650.751.& ex n.45.cum ſeqq.

Æs Alienum.

Vide *Alienum.*

Alicna res penes concurſum remanens ſi à tertio vendicetur vt ſua,non ſtatim relaxatur,ſed expectatur res iudicata. p 89.90.n.34.35.36.& 44

Æs alienum non eſt de bonis debitoris ſed creditorum.ibid.n.101

Æs alienum totam patrimonium reſpicit,& minuit, p.203,n. 119.& ſeqq & à n.116.

Æs alienum vniuerſum patrimonium debitoris vbique exiſtens reſpicit,& ſequitur.p.225.num. 21. & 22

Æs alienum vniuerſum patrimonium reſpicit,& ad vniuerſa debitoris defuncti bona vbique exiſtentia creditores ius habent.p.475,n.18.

Æs alienum non reſpicit vnius loci facultates tantum,ſed vniuerſum patrimonium.ibid.n.19.

Ære alieno totum diminuitur patrimonium, quia totum comprehendit.p.476,n.20.

Æs alienum totam cõplectitur patrimonium, onus verò ſuper vna re impoſitum rem ipſam,dumtaxat.ib.d.n.21

Impoſitione bonorum plus eſſe non intelligitur quam quod ſupereſt ære alieno deducto.p. 738. num.2& 3.

Alimenta

Vide *Poſſeſſor, Maioratus.*

Alimenta in concurſu aſſignata habens debitor non excutitur à fideiuſſione requiſita in ſecunda ſupplicatione.p.354.n.105

Alimenta habens vſumfructum, ſeu annuos reditus ad vitam pauper non eſt.ibid.

Alimenta percipiens non dicitur pauper ſolemnitatis,vt habeat caſum curiæ in prima inſtantia ib. num.196

Pro alimentis,& paſcuis retinentur animalia,in quibus expẽdens præfertur cunctis creditoribus p. 91.n 64.& ſeqq.

Alimenta,an conſignanda ſint poſſeſſori maioratus eo quod potior & prior creditor ducatur ex bonis concurſus.p.97.n.122

Prior, & potior creditor eſt ergo ei alimenta debentur ex bonis concurſus arguete abſtinentia eſt ibid.n.123.

Debitori concurſum formanti non credit aliis prioribus præſtantur alimenta.ibid.n.124

Alimenta non omnibus quotumlibet maioratuum poſſeſſoribus indiſtincte præſtantur in iudicio concurſus.ibid.n.125.

Alimenta ex bonis concurſus petere poſſunt omnes illi qui vltra quam facere poſſunt non conueniuntur.p.194.n.1.cum ſeqq

Et quales iſtæ perſonæ ſint.ibid.ex n.3.cum ſeqq

Alimenta percipit clericus formans concurſum ex fructibus ſui beneficij.p 195.n.7

Alimenta à iudice taxanda relinquuntur iis,qui vltra quam facere poſſunt conueniri non poſſunt p.201.n.151

Debitores non cõueniri vltra quam facere poſſint & retinere ex bonis quantum ſufficiat ad ſua alimenta,ne egeant id.m eſt.p.195.n.11

Iudex concurſus,quid præ oculis habere debeat in taxandis alimentis.ibid.n.12.

Alimenta præſtanda ſunt iuxta dignitatem,& qualitatem perſonæ ſiue iudicis officio,ſiue ex teſtamento debeantur.ibid.n.13.14.& 15

Patrimonium,& facultates alimentantis iudex inſpicere debet in taxandis alimentis.ibid.n.15.

Valor fructuum,& reddituum non bonorum in proprietate attendendus in taxatione alimentorum, p.195.196.n.16.& 17

Reditus ædificij ſumptuoſi dumtaxat attenduntur ad taxationem alimentorum.ib.d.n.18.

Alimenta concurſum formantis non taxantur inſpecta qualitate & dignitate, ſed iuxta indigentiam pro vitæ ſuſtentatione ſubleuanda.pag.196 num.19.

Alimenta ære alieno grauatis non debentur iudicis officio,ſed naſcentionis cauſa,ne egeant.ibid. num.20

Tertia pars eorum alimentorum,quæ alias non inſtantibus creditoribus præſtarentur,conſignatur dumtaxat in concurſu equitibus ære alieno grauatis.ibid.n.21.& ſeqq.

Et dimidiam partem eſſe præſtandam arbitratus Senatus Valentinus.ibid.n.22.& 23

Alimenta præſtandi debitori inſolationis cauſa non tam ampla taxabuntur nobili,quanta habet officio iudicis iure actionis.& legati.ibid.n.24.

Alimenta quæ debitor formans concurſum conſequitur non de bonis ſuis, ſed de bonis creditorum miſerationis & clementiæ cauſa legis beneficio deducunt.ibid.n.25.

In alimentis conſignandis debitori ex corpore concurſus non attenditur dignitas perſonæ.n.26.

Ad alimenta qui tenetur non cogitur vendere bonum pretio,ſed eius ad ſatisfaciendum creditoribus,& ipſum alere,cogitur vendere debitor. ibid.n.27.

Debitorem alere ex bonis concurſus ſcientia fiſci poſſit contrauenitur inter Fiſcales.ibid.n.28.

Cum de bonis creditorum,& fide aliorum non ſit eroganda eleemoſyna.p.197.n.29.

Alimenta præſtantur ciuitati, Eccleſiæ, aliisque vniuerſi concurſum formãtibus.ib.n.30.& 31

Alimenta præſtantur ex priuilegio omnium militum comitibus,& familiaribus & aliis perſonis.p.197.198.n.32.& 33.n.38.39.& 47.

Alimenta ratione nobilitatis maioratus impleti poſſeſſori non debentur.p.198.n.40.cum ſeqq.

Alimenta magnat bus Hiſpanis & aliis illuſtribus hac petitionis ratione tantum non debentur extraordinaria conſuetudine.ib.d.n.41.& n.50

Extenditur hoc maioratuum.ibid.n.41

Differentia inter poſſeſſorem maioratus ob bonorum dignitatem,& iuriſdictionem,& alios iuriſdictione carentes.ibi i.n.42

Alimenta præſtanda ſunt maioratuum poſſeſſoribus ob fauorem publicum honeſtum & authoritatem conſeruandam.ibi i.n.43.vſq. n.55

Alimenta conſequi non potest poſſeſſor ſimplicis maioratus concurſum cauſans, quantumuis ſit nobilis, niſi ſit Dux, Comes, &c. aut habeat Vaſſallos,& iuriſdictionem.ibid.n.41.& 54.& 55 & ſeqq.

Si concurſus iudicio adſint creditores quorum reſpectu debitori non poteſt conueniri, vltra quam facere poſſit,& ab eis ius quod hoc non petitur beneficio,ad letor indiſtincte alimenta conſequi valeat.p.200.n.73.& ſeqq.

& Verborum.

Debitor,dum lis concursus pendet, alimenta petere non potest respectu creditorum, à quibus non conuenitur vltra quam facere potest, & qua ratione.p. 202. n. 74. & 75

Incertitudo in præfato casu impedit alimentorum deductionem.p.200.n. 76

Vxor creditrix, filij gener; & similes simul inter creditores in concursu comparentes lite pendente debitori non præstant alimenta. ibid. num. 77

Secus post sententiam graduationis.ibid.n.78

Spurius qui decreto iudicis pignus accepit, vt ex eius fructibus percipiat alimenta, eo mortuo pignus extingeitur non transmittitur ad hæredem.ibid.n.79

Alimenta, quæ miserationis causa præstantur non transmittuntur ad hæredes,secus si subrogentur loco legitimæ.ibid.n.80

Alimenta debitori in concursu assignata; an omnibus creditoribus præferantur.ibid.ex n. 81. cum seqq.

Alimentarium tacitam habere hypothecam, & omnibus creditoribus præferri asserit Felicianus. ibid.n.82

Alimenta præstita in conseruationem rei habent hypothecam cum priuilegio.ibid.n.83

Debitor,cui de iure debentur alimenta in concursu præferuntur quibuslibet creditoribus indistincte. p.200.201.n.84.& 85

Alimentorum portio ex bonis concursus prius deducitur prædanda debitori qui tenetur deducto, ne egeat.ibid.n.85

Alimentorum prælatio debitoribus non datur ratione alicuius hypothecæ,quæ cum suo dominio pugnat ibid.n.86.& 87

Tertius, qui in concursu consequutus fuit ex obligatione debitoris creditor est personalis, qui hypothecariis non præfertur.ibid.n.88.& 89

Creditores Patris debitoris præferuntur filiis patri petentibus alimenta ibid.n.90

Vxori pro alimentis debitis retardatæ dotis competit hypotheca in bonis mariti.ibid.n.201

Pro alimentis à dote non dependentibus hypotheca non competit alimentario.p.201.202.n.96.97 & 104

Pro alimentis legatario,aut fideicommissario consignatis ex aliquo fundo persoluendis competit alimentario hypotheca in fundo.ibid.n.99

Pro alimentis animalium expendens habet hypothecam in illis cum prælatione.ibid.n.100

Pro alimentis animalium pascua locans habet in his hypothecam cum prælatione.ibid n.101.102. & 104

Dum non exierint animalia à pascuo de consensu domini pascuorum.ibid.

Filius pro alimentis à Patre sibi debitis habere hypothecam in bonis patris, quasi sint onus reale, qui dixerint,n.105

Contraria verior & comprobatur.pag.202.205. ex n.106.& 146

Hæres patris,vel donatarius omnium bonorum,licèt ad alimenta filiorum teneatur ex substantia bonorum,id non prouenit ex eo', quod onus sit tale.p.203.204.n.108. vide n. 113. & 109. vbi de ratione.

Alimentarius non potest agere contra tertium possessorem, aut emptorem bonorum patris proalimentis à patre debitis.ibid.

Pater,qui ad alimenta filiorum tenetur,liberam insuper habet bonorum suorum administrationem, quæ vendere, & alienare potest,fraude cessante ib.n.110.

Pro alimentis debitis à fundatore maioratus tenetur successor,quemadmodum,& eius debita soluere.ibid.n.104

Alimenta petenti à debitore formante concursum præferuntur omnes creditores & quare.ibidem. p.204.ex n.115.& seqq.& n.126

In alimentis taxandis habetur respectus ad bona alimentantis,& iuxta illa metienda p.205.num. 116

In alimétorum taxatione fit computatio æris alieni alimentantis quo deducto ex superfluo fit taxatio.ibid.n.117.cum seqq.& à n.121

Alimenta præstanda a possessore maioratus,an sint onus reale ipsius alendi successores, & alios de familia disceptatur.p.204.ex n.127. cum sequentibus

Ob alimenta aut dotem præstandam bona fideicommissi alienantur ex præsumpta voluntate testatoris.ibid.n.128

Alimentorum præstatio regulariter non est onus reale,sed obligatio personalis,aut officium iudicis ibid.n.119

Alimentario etiam filio in bonis Patris,vel descendenti à testatore,vel ab alio, qui ad alimenta tenebatur,nec hypotheca nec actio realis datur.ib. n.130

Alimenta minimè debentur à patruo nepoti ex fratre.p.205.n.134.& 135

Alendi obligatio, quæ non reperitur in fundatore maioratus viuente,non tranimittitur ad successores,in quos bona absque eo onere fuerunt translata.ibid.n.136

Alimenta præstanda, quibus tenetur possessor maioratus,bona maioratus non attendantur,sed fructus,qui mero iure pertinent possessori. ibid. n. 139.& 140 cum seqq.

Alimenta, si petierit frater à possessore maioratus respectiue ad obligationem maioratus non obtinebit,nec etiam ex obligatione propria possessoris,tanquam fratris diuitis, quia hoc ius in iudicium non deduxit.ibid.n.145.& 146

Frater ex redditibus maioratus,quæ sunt bona libera possessoris alimenta in concursu fuerit consecutus morte possessoris extinguitur.p.207.n.147 & 148

Alimenta taxata fratri habito respectu ad bona libera, & simul fructus maioratus possessore mortuo fructuum respectu diminuuntur.ibid.149

Alimenta fratri, & similibus taxata ex fructibus maioratus possessore mortuo, successor, qui ex propria obligatione similiter tenetur nouam taxationem petere potest,& quare.ibid. num. 150 & 152

Successor maioratus non tenetur præstare alimenta vxori prædecessoris sui.ibid.n.152.

Alimenta non debentur patruo sicut nec è conuerso.ibid.n.154

Alendi consanguineos est obligatio personalis possessoris maioratus non onus reale ipsius,quod si foret continuatur in successorem etiam in fratrem.ibid.n.156

Mortuo fratre,qui ad alimenta tenebatur extinguitur obligatio non transitura in filium,qui patrem alere non tenetur.p.207.n.162

Alendi obligatio consanguineos,& descendentes à fundatore maioratus nó est onus reale ipsius,sed personale possessoris.p.207.208. cum seqq.vsque ad n.183.cum seqq.

Conuin

Index Rerum,

Conuincuntur Doctores asserentes alimenta descendentium à fundatore esse onus reale maiorat⁹.208-209.210.ex n.186.vsque ad n.205

Alimenta semel taxata crescunt & decrescunt crescentibus vel decrescentibus bonis concursu re iudicata minimè obstante.p.213.214.n.20.& per totum.37.vsque ad 33

Alimentorum taxatio mensuratur iuxta facultates eius à quo præstanda.p.212.n.4

Alimentandi obligatio taxatur & regulatur arbitrio iudicis,iuxta inopiam vnius,& diuitias alterius. p.212.214.n.5 & n.34

Alimentorum obligatio & taxatio varietati & mutabilitati fortunæ subiicitur. ibid. num. 8.15. & 73

Alimenta commensurantur cum ætate alimentarij, ætate crescente,crescunt alimenta. p.212.num.9. & 10

Alimentorum legatum,quod semel euanuit propter alimentarij diuitias reuiuiscit necessitate & inopia supernenente.ibid.n.12

Alimenta augentur propter augmentum intrinsecum bonorum.ibid.n.11

Filius qui alium se aluit propter inopiam patris debito facto patre consequitur,alimenta futura non præterita.ibid n.13

Alimenta semel denegata ob diuitias petentis reuiuiscunt & debentur, ob ipsius inopiam supernenientem.ibid.n.14

Alimentorum causa finalis est necessitas, paupertas & inopia.p.212.113.n.15.& seqq.

Alimentorum augmentum attenditur siue ex integro, siue ex parte alimentati,vel alimentantis bona crescunt,aut decrescunt.p.213.n.19

Alimentans minimè tenetur alimenta præstare quando sib. sufficientem victum non habet.ibid. num.20

Alimenta semel taxata augmentum & diminutionem recipiunt re iudicata non obstante.p.214.ex n.37. vsque ad.44

Vulgaris regula habenti vnde se alat, negantur alimenta,non est absolute vera.ibid.n.39

Filius qui ex officio & artificio potest subministrare,non potest à patre petere alimenta, & quomodo hoc casu formetur sententia.ibid.n.40

Alimenta præstita & taxata pro litis expensis, si lite durante diuitiæ superueniant,alimentario cessant.p.215.n.49

Alimenta augendi iusta causa est superuenientia filiorum.ibid.n.51

In Alimentis augendis iudex præ oculis habet seruos, qui, quæve liberis susceptis seruiunt. ibid. n.52

Aucta familia,alimenta augere necesse est.ibid.n.53

Augendi alimenta futura causa est augmentum valoris rerum.ibid.n.54

In Alimentis discernendis hereditas est ratio patrimonij eius,a quo vtuntur.ibid.n.55

Augmentum vel diminutio alimentorum non fit ipso iure,sed ministerio iudicis, & causa cognita. ibid.n.56

Refertur praxis Cancellariæ,ex qua quotidie diminuunt alimenta debitoribus concursum formantibus assignata, quin lista bonorum aliqua tangunt,vel eorum valorem augent.ibid.n.57

Differentia inter alimenta miserationis causa præstanda,& ea quæ officio iudicis,vel iure actionis assignantur.p.216.n.62

Inter Alimentarios etiam re & verbis coniunctos, ius accrescendi denegatur.ibid.n.65

Alimenta per mortem alimentarij extinguitur ipso iure ibid.n.66

In alimentorum taxatione inter filios habetur ratio dignitatis,& primogenituræ.p.216.n.70

Alimentorum taxatio non statim initio concursus fieri debet, sed differri quousque de viribus patrimonij debitoris, certissimè constet per ratiocinia primi anni.p.217.n.71.& 74

Ex instrumentis indicantibus bona debitoris capi non potest certitudo bonorum ad alimenta taxanda,& quare.ibid.n.72.& 73

Ad Alimenta per debitorem in suo concursu consequuta,an nouum alium concursum formare possit in creditores ad alimenta disceptatur.p.218.ex n.1.& per totum.

Ex Alimentis debitori in concursu præstitis vir creditor creditum deducere potest.ibid.n.3.& 14

Ex Alimentis debitori assignatis nouus concursus illusorius videtur.ibid.n.4.& 5

Alimenta cum naturaliter sint taxata ad solam sustentationem necessaria noua in his assignata natuturæ repugnat.ibid.n.6

Alimentorum ius non cadit in confiscatione bonorum tanquam personalissimum.p.219.n.11

Super Alimentorum iure executio ad creditorum instantiam facta non admittitur.ibid.n.12

Alimentorum ius cedi non potest.p.219.221.n.14. & 32.cum seqq.

Alimentorum futurorum ius renuntiari non potest. ibid.n.15.& 42

Transactio,aut pactum super alimentis futuris non valet inconsulto prætore.ibid.n.16.& 43

Cedi aut vendi alimenta non possunt. p.219. n.17

Cum Alimentario contrahens expertis periculo amittendi creditum.p.219.222.num.18.& 45. & seqq.

Creditores noui nihil possunt consequi à debitore alimentario, cui alimenta miserationis causa fuerunt consignata.p.220.n.25.& 26.& seqq.

Alimentarius cui iure actionis, vel legato simpla fuere consignata alimenta, si fuerit his tempestate concursum, tunc alimenta reducenda sunt ad quantitatem ne pereat,& quod superest creditoribus relinquitur.p.220.221.n.28.34.& 39

Alimentarius, cui legis beneficium non competit ex alimentis vndequaque obtentis integrum tenetur creditoribus.absque vlla detractione ibid. n.30.& 34

Debitor qui tutis beneficio careat alimentorum auxilio destitutus est.p.221.n.31

Creditores noui & creati post primum concursum in solidum debitorem conueniant,nullis alimentis reseruatis,ibid.n.33.& 34

Alimentarius tenetur indistincte soluere ea omnia quæ ipsi pro alimentis mutuata fuerunt.ibid.n.37

Alimenta patiunt sequestro, quando ex eis satisfaciendi sunt creditores.ibid.n.40.

Ius Alimentorum, an & quando possit confiscari. ibid.n.41

Cessio,transactio,pactum,venditio,aut renunciatio alimentorum, quomodo & quando fieri potest. ib.n.4

Creditores intuitu alimentorū nouiter contrahentes,quamuis ab alimentis repellantur, possunt in iudicio vniuersali comparere,vt post omnes alias ibi assistentes solui.p.222.n.49. & 50

Alimentorum non licet cedi,aut in alium transferri non possit commoditas, tamen potest in executionem capi persoluendis creditoribus. ibid.n. 43.44 45.46.& 47

Alimenta

Alimenta semel in concursu debitori taxata rectè possunt obligari,& creditoribus consignari pro eorum solutione p.223.n.1
Super alimentis inter creditores ad illa potest debitor sui concursum causare. ibid.n.2
In Alimentis consignatis in concursu,sicut debitor præfertur omnibus suis creditoribus, ita pariter & eius cessionarius.p.224.n.9.cum seqq.
Ad Alimenta creditores pro eorum solutione à debitore alimentario consignata, eundem etiam habent personaliter obligatum, & ad alia bona debitoris libera regressum habent, si alimenta obligata non sufficiant.p.225.n.18

Alienatio.

Vide *Facultas Assensus.*

Minor, respublica, vel Ecclesia an possint formare concursum absque solemnitatibus, alienationi requisitis.p.10.n.1.per totum.
Per concursum minor,ciuitas, & Ecclesia bona sua non alienat,qui retinet dominium, & possessionem.ibid.n.6
Alienatio necessaria,& iudicis authoritate, & coactione facta non dicitur propria alienatio. ibid. num.7
Nec in ea decreto,aut licentia opus est.pag. 10. 11. n.8.& 9
In Alienandis bonis concursus præcedit iussus, & decretum iudicis cum plena causæ cognitione. p.11.n.10
Bona minoris,& maioratus semel obligata cum decreto & regia facultate possunt libere alienari ad satisfactionem creditorum.ibid.n.11
Cessio bonorum licèt non sit propriè alienatio,tamen est actus voluntarius,per quem facilè deuenitur ad eam.ibid.n.16.& 17
Ad actum,per quem deuenitur ad alienationem minoris seu populi requiritur decretum, & facultas regia.ibid.n.18
Cessio bonorum dicitur vniuersorum bonorum alienatio.p.12.n.19.& vide n.28
Alienantur bona minoris,& ciuitatis pro executione rei iudicatæ absque decreto,& regia facultate.p.11.n.22
Alienatio spontanea absque iuris solemnitatibus non permittitur minori populo,& Ecclesiæ.ibid. num.23
Alienatio bonorum concursus,cum fiat in executione rei iudicatæ non eget solemnitate requisita in bonis minoris,& Ecclesiæ.p.13.n.44.& ex n.42
Alienatio inducitur ex commistione bonorum inseparabili.p.68.n.23
Alienatio hæredis impedit separationem post illam à creditoribus postulata.ibid.n.24
Secus in pignoris constitutione.p.69.n.25
Alienatio prohibita est debitori bonis sequestratis, & si de facto fiat contractus est nullus. p. 130. n.6.cum seqq.
Nec dominium aut possessio rei alienatæ concursu pendente in contrahentem transferuntur.p.131. n.11.& 12
Sed ea bona adhuc corpus concursus exire non censetur.ibid.
Alienationis prohibitio propter sequestrum causatur in bonis concursus, non verò ipsa dicuntur litigiosa.ibid.n.13
Alinationis prohibitio non requiritur à iudice expressa, cum ex ipsa cessione, & bonorum abdicatione facta per debitorem necessariò inducatur.ibid.n.16.& 17
Alienatio bonorum concursu pendente prohibetur, tanquam facta in fraudem paratæ executionis. ibid.n.15
Alienandi potestas est attributum dominij. p. 132. num.25
Alienare prohibitus,an actiones mouere vel rem in iudicium deducere possit.p.132.134.n.28.& 62
Alienationis prohibitio non inducit dominij priuationem.ibid.n.58.cum seqq.
Alienatio & administratio bonorum prohibita debitori fit fauore creditorum,ad quorum vtilitatem contrahere potest.ibid.n.62.63.& 66
Alienatio alicui prohibita absque solemnitate sustinetur facta sine ea, si vtilis sit personæ prohibitæ.ibid.n.67
Alienatio rei prohibitæ non cadit in fructibus rei, & maioratus.ibid.n.57.& seqq.
Maioratuum simplicium possessores concursum causantes,an alimenta petere possint.pag.133.n. 43.vbi de affirmatiua,ibid.n.49.& seqq.negatiua verior.
Alienare prohibitus fideicommissarius, quod alienat computatur in suas detractiones.p.387.n.53
Alienare prohibitus,si plures alienationes fecerit, quæ summam detractionis permissæ excedant prioris intra summam contentæ sustinentur,cæteræ excedentes vitiantur.ibid.n.54
Alienationes priores factæ à prohibito alienare,sustinentur vsque ad metas detractionum,posteriores autem,quæ quantitatem permissam excedunt vitiantur,ibid.n.55.56.& 57.& seqq.
Alienatio, vel obligatio maioratus non inducitur per solam facultatem regiam, nisi cum effectu alienatio sequatur.p.403.n.52.& seqq.
Idem in decreto iudicis ad alienanda bona minoris,& in licentia viri data vxori.ibid.n. 53. cum sequentibus.
Alienari bona prohibita alienantur pro soluendis debitis ipsius testatoris.p.416.n.43
Etiamsi creditor sit ipse hæres grauatus.ibid.n.44
Alienationes & hypothecas factas à possessore maioratus putatiuo etiam cum facultate regia maioratus euicto per verum successorem nullas esse viriliter defendit Auctor.p.436.ex n.59. vsque ad finem cap.
Alienare prohibitus sub pœna priuationis, si alienet cum facultate regia nihil agit nec transfert ius,aut dominium,quo iam carebat.p.437.n.45
Alienationes factæ per possessorem maioratus putatiuum etiam sub facultate regia annullantur, nec nocent maioratui,nec vero successori vincenti.p.441.n.85.& 86 cum seqq.
Alienationes factæ à Prælato intruso in prælatia sunt nullæ ipso iure.ibid.n.87.& 88
Alienationes factæ à possessore maioratus putatiuo sub facultate regia non tenent. ibid.n. 88. & ex p.447.n.227.cum seqq.
Alienationes & infeudationes bonorum spectantium ducatui, seu maioratui factæ per illegitimum possessorem nullæ sunt, & per legitimum postea successorem possunt recuperari.pag 440. n.88.cum seqq.
Alienationes & contractus gesti à tutore putatiuo non valent in præiudicium minoris. pag. 443. num. 104
Possunt tamen ex pòst facto ratificari à minore, ibid.n.105
Validitas alienationis bonorum maioratus ex duobus pendet, ex regia facultate & ex consensu legitimi possessoris, simul concurrentibus. pag. 456.n.32.& 33.cum seqq.

Index Rerum,

Alienatio bonorum maioratus, vt valeat duo præcisè requiruntur, dominium ex parte impetrantis,& facultas regia; quorum altero deficiente, tota subuertitur alienatio,& obligatio.p.456.ex n.36.cum seqq.

Alienatio facta à possessore maioratus putatiuo,virtute facultatis à se obtentæ est nulla, si postea detegatur non ad eum, sed ad alium pertinere maioratum.p.457.n.50 & seqq.

Nec ex alienandi prohibitione,nec maioratus confectione facta per debitorem aliquid detrahitur iuri creditorum, quominus ad sui solutionem possint distrahere quælibet bona debitoris. p. 476.n.22.23.& 24

Alienatio hypothecæ quando & quibus casibus facta dicatur ex causa debitoris voluntaria, vel necessaria,vel præambula.p.482.n.12.13.14.15. & 16

Alienationis verbo facultas acquirendi non comprehenditur.p.487.n.4.& 5

Non alienat qui acquirere non vult.ibid.n.6

Alienatio voluntaria non impedit hypothecæ transitum in quemcumque.p.489.n.16

Debitor licet ex causa necessaria trahente originem ante hypothecam possit alienare, ex causa verò voluntaria nequit iuri creditorum præiudicare. p.508.n.14

Alienationi suæ rei consentiens,ipse alienare videtur.p.531.n.62.63

Alienatio vbi prohibetur ob fauorem alicuius absque solemnitate si isti sit vtilis sustinetur, etiam ea deficiente.p.523.n.82

Alienationis prohibitio expressa impedit alienationem factam ab hærede ignoranti emptori, vel creditori pariter ignoranti.p.551.n.14.& 15

Alienatio non proprie dicitur, nisi dominium plene,& irreuocabiliter sit translatum. p.680.n.80

Alienatio semel perfecta ob nouam superuenientem causam non debet retractari.p.685.num.24. cum seqq.

Alienum, Aliena res.

Vide *hypotheca*

Res Aliena,quæ penes debitorem formantem concursum reperitur,non est de eius patrimonio.p. 95.n.98

Debitor de bonis suis non de alienis concursum format.ibid.n.99

Æs alienum non est de bonis debitoris, sed creditorum.ibid.n.101

Bona nostra appellantur,quæ bona fide possidemus, etiamsi aliena sint.ibid.n.104

Limita dupliciter,vt ibid.

Ac aliena mihi hypothecata,& postea à domino alteri obligata,ac denique meam hypothecam dominus ipse ratam habuit, non ego sed creditor domini præfertur.p.543.n.52

Alienæ rei hypotheca ipso iure nulla est in præiudicium veri domini.p.552.n.24

Alternatiua.

In alternatiuis debitori denegatur electio,quando vnum ex eis apponitur in fauorem creditoris & ad eius securitatem p.618.n.37.& n.35.& 36

Alternatiuè promittens intra terminum dare centum,vel fideiussorem,terminum transacto non satisfacit offerendo fideiussorem, sed centum soluendo ibid.n.38

Alternatiuè condemnatus ad triticum, vel eius valorem non sibi, sed creditori competit electio, cum in huius fauorem æstimatio sit apposita. ibidem.n.39

Antiquum.

Facultas asserens nomine talis possessoris fuisse impetratam, probat in antiquis etiamsi de tertij præiudicio agatur.p.303.n.45

Antiquum tempus quod dicatur.ibid.n.46

Animus.

Vide *Aditio.*

Animum adeundi manifestat hæres,qui de hæreditate delata testatur,aut aliter disponit. pag.490. n.32.& 33

Etiamsi postea reuocet testamentum.ibid.

Animus & voluntas etiam ex actu nullo deprehenditur & inducitur.ibid.n.34

Anterioritas.

Vide *Prælatio, gradus.*

Appellatio.

Vide *Supplicatio.*

Apocha.

Vide *Chirographum,recognitio,confusio.*

Approbatio.

Approbans simpliciter contractum,omnia facta,& conditiones in eo contentas approbare intelligitur nihil excepto.p.196.n.17.& p.194.ex n.4.

Argumentum.

De beneficiis ecclesiasticis ad officia temporalia valet argumentum si contrarium non sit aliunde dispositum.p.138.n.15

Argumentum valet de corpore mystico ad corpus naturale.p.141.147.n.12.& n.47

Argumentum de parte quoad partem quod de toto quoad totum valet.p.216.n.64

Argumentum de tempore ad rem valet.p.270.n.82

De contractibus ad vltimas voluntates valet.p.[illegible] n.130

De casu legis speciali non est deducendum argumentum, & regula generalis ad alios casus.p. 496.n.117

De persona ad rem, & contra valet argumentum. p.557.n.12

De officio ad feudum,valet argumentum.p.269.n.14

De officiis Roman.Curiæ ad officia Hispaniæ non valet argumentum.p.273.n.66.cum seqq.

De officio ad feudum, & e contra valet argumentum.ibid.n.68

Arrha.

Arrharum promissio vltra decimam in excessu viciatur & sustinetur in decima.p.586.n.47.48.49

Pro Arrharum decima promissa computantur bona possessa à viro bona fide,licet postea euincantur à vero domino p.432.n.31.& seqq.

In Arrharum sponte promissarum æstimatione non computantur bona aliena non fide possessa a viro postea euicta,verius est p.448.n.130.& 131

Assensus.

Vide *Facultas regia.*

Ex duobus emptoribus ille præualet,qui prius obtinuit assensum domini directi, etsi alteri fuerit possessio tradita.p.586.n.36.& ex n.37

Inter creditores contrahentes imperio feudali posterior cum assensu præfertur priori absque illo mutuanti sub hypotheca.p.586.n.40

Cessionarius posterior cum assensu præfertur priori, cui assensus deficit.p.586.n.41

Assensus tempus,non tempus contractus,& obligationis attenditur ad validitatem.ibid.n.42

Ex assensu regis donationem posse donari in vita vel in morte.p.420.n.28.& 29

Assensus Apostolicus superueniens morte alienantis, an valeat absque consensu noui prælati. p.537.n.53.& seqq.

Vasallus si obligat omnia bona sua assensus domini superueniens nihil operatur super bonis feudalibus,quæ in obligatione non comprehendebantur,p.461.n.109.&110.cum seqq.
Vasallus alienans sub conditione impetrandi assensum,an possit interim pœnitere.p 456.n.40.
Vasallus alienans sub conditione impetrandi assensum excusatur à pœna priuationis.p.542.n.39
Assensus ad constitutionem dotis in re feudali operatur in translatione domini matrimonio soluto nouo assensu non requisito p. 584.& 585. n. 10.& à n.5
Assensus regius requisitus in compromisso rei feudalis,nouus in laudo non requiritur.p.684.n.11
Assensus regius si præcessit in obligandis rebus feudalibus,alius nouus non requiritur in illis distrahendis pro executione.ibid.n.12
Assensus Regis,authoritas Episcopi,aut iudicis decretum in bonis alienari prohibitis,aufert impedimentum iuris,vel hominis,& res permanet libera.ibid.n.13
Assensus regius præstitus venditioni rei feudalis continenti pactum de retrouendendo seorsum conuentum,an illud comprehendat,si de eo non fuit facta principi narratio. p.263.n.22
Vel an sit assensus nullas in totum ob connexitatem,& indiuiduitatem contractus cum pacto ipso ibid.n.23

Assertio.

Asserenti facultati regiæ fuisse pro parte alicuius impetratam; an sit standum non constito aliunde de veritate p.299.n.8.cum seqq.
Assertioni principis, quod quis sit procurator alterius, standum, etiam quod de mandato aliter non appareat.ibid.n.9.& 10
Assertionem principis in gratia,pro parte sua, patris posterioris talis maioratus nihil probare pro parte eius fuisse impetratam,aliunde non constito verius probatur.p.330.ex n.11.cum seqq.
Assertio principis in graue præiudicium tertij, nihil probat.ibid n.12.
Assertio principis attestantis de facto alieno non probat.ibid.n 13
In Assertione sua non se fundans princeps,sed per enunciatiuam de ea loquitur, assertio non probat.ibid.n.14
Clement.I de probationibus multas patitur fallentias.ibid.n.15.remissiuè.
Assertio gratiæ,gratiam fuisse ab aliquo impetratam non probat ,nisi aliter probetur.p.301. n. 21. & seqq.
Assertio principis pro parte tua fuit postulatum non probat in præiudicium tertij,quod iste impetrauit gratiam.ibid.n.25
Assertioni principis asserentis talem esse procuratorem alterius non probat p.303.n.48.
Assertio Pontificis dicentis factam fuisse renunciationem in suis manibus per N.procuratorem,P. non probat verum esse procuratorem.ibid.n.49

Auocatio

Vide *Fiscus Reuocatoria.*

Cancellaria non auocat causas in prima instantia, nisi ex legitima causa deuolutas.p.18.n.28.& 29 & seqq.
Auocata causa concursus ad iudicem fisci, ibi tantum permanet donec de suo credito satisfiat indeque ad primum iudicem rediisse.p.50.& 48.n. 31.& ex n.18.
Auocatio concursus, quæ fit fauore fisci maximum affert creditoribus præiudicium.p.51.n.36
Auocatio iurisdictionis ordinariæ ex aliqua causa facta cessat, cessante causa , redditque ad suum principium ibid.n.37
Creditor anterior hypothecarius potest auocare,& impedire exactionem nominis consignati posteriori , etiamsi nomen sit cessum delegatum , & latum in solutum. p.83.n.54.55.& seqq.
Auocatio pecuniæ , & rei in solutum datæ adhuc stantis posteriori,conceditur anterioribus hypothecariis.ibid.n.59
Auocationis effectum pecunia dicitur stare, quando exacta aliud non fuit,vel fuit inuenta in arca aut faculo cum cedula continente nomen debitoris soluentis.ibid.n.61.& numeris seqq.
Quoad auocationem pecuniæ solutæ posteriori creditori,vel nominis, in solutum dati semper dicitur stare in gratiam prioris creditoris.p.82.n.74
Auocandi ius non competit contra tertium nisi facta prius excussione in principalem debitorem. ibid.n.75
Auocare an semper possint creditores anteriores pecuniam posteriori solutam consumptam iam & commixtam bona fide.p.83.ex n.77.cum seqq.
Negatiua sententia proponitur.ibid.n. 78.cum sequentibus.
Affirmatiua verior ibid.n.80.cum seqq.
Authoris sententia hic proponitur. ib.n. 82
Auocare solum potest fiscus,& hypothecari, priuilegiati pecuniam solutam,cessam,aut in solutum datam,& bona fide consumptam.ibid.n.83
Auocare pecuniam potest creditor hypothecarius sine priuilegio,quando verè,vel fictè stat.p 83.& 84 n.84.& 85
Et quando pecunia stare dicatur,vide verb. *pecunia.*
Auocare pecuniam,an possint anteriores,quæ à tertio data fuit debitori carcerato,vel deposuit pro relaxando, & liberando à debito pro quo carcerabatur.n.86
Quando pecunia soluta posteriori potest per anteriores auocari,semper tenetur in concursum cõferri.ibid.n 87.& 88
Creditor,qui pendente concursu rem,vel pecuniam exegit malam fidem habet, & ab eo etiam consumpta auocari potest p.89.n.27
Creditor damnatè contra tertios possessores ; an præcise debeat incipere à posterioribus, & non à prioribus p.389.n.84.& 85
Auocatoria conuentus clericus, cui in iudicio concursus fuit solutum sub cautione de restituendo potiori creditori, an comparere teneatur coram iudice concursus.p.408.n.42.cum seqq.
Auocatoria competit anterioribus creditoribus contra posteriores prius solutos.p.70.n.35

B

Beneficium.

IN probatione beneficij omnes oppositores concurrere debent , vt quis dignior sit reputatur. p.25.n.8.& seqq.
Beneficia vnita , quæ sub diuersis diœcesibus sunt, Episcopus confert illi in cuius diœcesi caput eorum est.p.20.n.28
Beneficium alicui collatum,si fuerit à tertio victus, illi præcise conferendum erit pag.138.num. 12. & 13
Beneficij vel officij collatio præcisa , & non libera dicitur,quando certæ personæ vocatæ,vel ex certo genere personarum sit conferendum.ibid.n.14

Index Rerum,

De beneficiis Ecclesiasticis ad officia temporalia, & è contra valet argumentum, si contrarium non sit in iure dispositum. ibid. n. 1. 15.

Ad beneficium parochiale, qui intra terminum taxatum à Conc. Trid. se opposuerunt, admittuntur, alij verò in termino à Prælato prorogato illegitimi sunt. p. 384. n. 24

Beneficio à iure inducto in fauorem alicuius, iste solus vti potest, non tertius aduersum eum. p. 401. ex num. 29

Beneficij possessor sola possessione probata potest exigere debita beneficij. p. 436. n. 69

Beneficium eo loco vacare dicitur, quo fuit facta resignatio à procuratore, non vbi fuit constitutum mandatum. p. 247. 248. num. 20. 21. & sequentibus.

Bona

Bona debitoris ad instantiam creditorum in concursu distracta non eorum, sed debitoris nomine venduntur. p. 16

Ne bonis consumptis inter posteriores creditum periclitetur creditor conditionalis, vel in diem potest comparere in concursu. p. 69. ex n. 29. cum multis seqq.

Ad bona debitoris, non ad aliena, quæ penes debitorem reperiuntur, creditores admittuntur. p. 64. num. 38

Bona sua non aliena debitor cedere potest. ibid. num. 39

Bona eiusque non dicuntur, nisi quæ deducto ære alieno supersunt. p. 203. n. 116. & seqq.

Bona non habere ære alieno grauata idem est. p. 204. n. 123. & 125

Pensis concursus crescentibus vel decrescentibus alimenta semel taxata crescunt, & decrescunt, re iudicata non obstante. p. 212. ex n. 2. cum seqq. & per totum.

Bona & diuitiæ fortunæ ad nutum subiiciuntur, quæ subito pauperem ditat, & diuitem dimittit inanem ibid. n. 62. & seqq.

Et eidem fortunæ subiicitur taxatio, & obligatio alimentorum. p. 212. & 214. n. 8. 15. & 33

Bona debitoris nouiter reperta, an concursu pendente inter creditores ad sola bona maioratus, an concursui ad sola alimenta sint applicanda, p. 223. n. 2. & 3. & seqq.

Bona nouiter reperta quando applicantur primo concursui formato per debitorem medium inter creditores ad sola bona maioratus, sed & inter suos; quomodo inter omnes diuidenda erunt. p. 226. n. 22. 23. & 24

Ad hanc distributionem admittendi etiam erunt creditores ad sola alimenta, & quo ordine tam secundi quam primi concursus creditores soluendi sint ex bonis nouiter reper. p. 226. n. 26. & 28. & seqq.

Bona nostra appellamus, & inter nostra computantur quæ bona fide possidemus. p. 432. 433. n. 3. & num. 58

Bona à vitio bona fide possessa computantur prædecima arbitrum promissarum, licet culpa tui à vero domino. ibid. n. 31

Bona quæ sunt in patrimonio debitoris, obligari & hypothecari possunt. ibid. n. 32

Bona nostra dicimus bona fide possessa quoad aliquos iuris effectus similes. p. 436. n. 58

Bona aliena bona fide possessi prosunt ad causam præscribendi & exigendi debita, ac percipiendi fructus. p. 440. n. 79. & seqq.

Bona debitoris ad instantiam creditorum fabbricatra transeunt libera in emptorem, pignoris vinculo dissoluto. p. 667. n. 103

Dicto: omnia bona mea, vel quæcumque bona mea comprehendit corporalia, & incorporalia iura, & actiones. p. 698. n. 13. cum seqq.

Beneplacitum.

Sub Beneplacito Sedis Apostolicæ contractus celebratus sustinetur sine eius interpretatione, si alias non sit necessarium. p. 519. n. 27

Nisi addatur clausula, non aliàs, nec alio modo, quia tunc semper beneplacitum est necessarium, vt valeat contractus. ibid. n. 28

Post beneplacitum Sedis Apost. reductum, & obtentum nullus ex contrahentibus potest [illegible] tere. p. 260. n. 21. & 22

Bona concursus quoad dominium, & possessionem semper remanent penes debitorem. [illegible]

Bona concursus litigiosa dici non possunt. [illegible]

Bona fides, vel mala.

Bona fides contrahentium nihil prodest ad valorem hypothecæ p. 445. n. 80

Bona fides emptoris ac venditoris non [illegible] contractum ab initio nullam ex defectu [illegible] venditoris. ibid.

Bonam fidem in possessore maioratus putativo [illegible] liare contractus gestos cum regia facultate [illegible] rit & perperam Paz. p. 510. n. 3. & seq.

Bonam fidem inducit error facti non [illegible]

Bona vel mala fides hæredis putat[illegible] ad validitatem alienationis ab eo factæ [illegible]

Sed solum ad hoc vt teneantur restituere [illegible] stractum ac fructus [illegible]

Bona vel mala fides [illegible] tionem nec in [illegible] à quo libet possessore [illegible]

Bona vel mala fides venditoris [illegible] detrahit iuri veri dominij, sed tantum [illegible] ad magis vel minus tenetur emptor [illegible] ditionis. ibid.

Bona vel mala fides, scientia vel ignorantia [illegible] requiritur emptoris, vt possit [illegible] a litigiosi non [illegible] dam alienationem nulli. [illegible]

Bona vel mala fides [illegible] tes possit [illegible] illæsum. ibid. n. 11

Bona vel mala fides [illegible] tes ipsos, sed [illegible] non contrahentes. p. [illegible]

Bona fides [illegible] gatum. p. 544 [illegible]

Mala fides [illegible] & [illegible]

Bona fides [illegible] tum. p. [illegible]

Mala fides [illegible] dolo desit possidere, [illegible] ibid. [illegible]

Bona fides [illegible] tam non prædicent [illegible] & 22.

Bulla.

Vide *Motus proprius.*

C

Canon.

Mala [illegible] & separatio [illegible] p. [illegible]

& Verborum.

Caput tanquam pars corporis principalis semper attenditur.p.30.n.24.& seqq.

Homicidij facti in confinio diuersarum iurisdictionum Iudex competens est ille, in cuius territorio reperitur caput occisi.ibid.n.26

Maioratus bona si sunt in diuersis territoriis,ad cognitionem illud attenditur territorium, in quo situm sit caput maioratus ibid.n.27

Beneficia vnita, quæ sub diuersis diœcesibus sunt, illic Episcopus confert in cuius diœcesi caput est eorum ibid.n.28

Causæ omnes contra debitorem coram diuersis iudicibus competentibus motæ,debent incorporari,cum in iudicio vniuersali concursus ad quod tanquam ad caput trahi.p.30.31.n.25.& n.29

Iudicium concursus habet se ad lites motas,& mouendas contra debitorem, sicut caput respectu membrorum.p.143 n.18.& 19

Caput maioratus,an alienari possit pro satisfactione creditorum.p.687.n.9

Negatiua proponantur.ibid.& n.seqq.

Contraria verior.ibid.n.62

Caput maioratus semper reseruatum manet in facultate data creditoribus pro vendendo maioratu ibid.n.61

Caput maioratus continetur in facultate regia generali.ibid.n.62.& seqq.

Caput status licet virtute facultatis regiæ sit alienabile,nõ debet ab eo initium sumi,nisi ex defectu aliorum bonorum.ibid.n.63.66.& 67

Carcer.

Administrator bonorum ciuitatis tanquam depositarius etiam nobilis carceratur,pro eorum restitutione.p.315.n.24.& seqq.

Carceratur nobilis administrator concursus pro solutione bonorum,& reliquorum eius.ibid.n.27. cum seqq.pag.126.& &num.41. & pag.312. ex nam.1

Carceratur nobilis qui promisit dare fideiussorem, & dare recusat.p.315 n.24

Agricola carceratur si promisit dare fideiussorem, & non dederit.ibid.n.35

Per carcerem compellitur quilibet obligatus, vel condemnatus ad aliquid faciendum.ibidem, numer.36

Per carcerem cogitur clericus, vel nobilis ad aliquid exhibendum ratione contumaciæ.p.316. n. 37.& 38

Casus.

Casus omissus relinquitur iuris communis dispositioni.p.622.n.78.79.& seqq.

Causa & causæ continentia.

Vide *Accumulatio.*

Causæ continentia diuidi nequit p.29.n.15

Concursus creditorum vbi adest,ibi continentiæ causæ exceptio locum habet. ibid.

Causæ omnes contra debitorem coram diuersis iudicibus competentibus motæ,incorporari debẽt cum iudicio concursus moto per debitorem.p.30 & 32.n.25.cum seqq.& ex n.37

Concursus particularis per oppositionem creditorum inter se ipsos,ad executionem particularem vnius inducit causalem continentiam,limitatam tamen ad solos eos,qui se opposuerunt.pag.31.n. 30.cum.seqq.

Concursus particularis per solos creditores formatos inducit omnium causarum continentiam, & coram eodem iudice tractandæ.p.32.n.36

Causæ continentia conuenit accumulationi processuum in concursus iudicio.ibid.n.44

Continentia causæ prouenit, vel ratione ordinis ibid.n.45

Vel ratione actionis vniuersalis sub se plures continentis causas.ibid.n.46

Continentia causæ contingit quando iudiciale habet vt genus & species, sub quo continentiæ genere includitur concursus vniuersalis.ibid.n. 47. & n.48

Continentes causę dicuntur etiamsi adsit diuersitas personarum,identitas tamen negotij, vt ad eundem iudicem eatur.ibid.n.49

Continentes causæ dicuntur, quæ ab vna causa & ratione procedunt.p.23.n.50

Quæ continentia complectitur etiam iudicium concursus creditorum.ibid.n.51

Annotatur Parladorius, qui confusè admodum regulas continentiæ causarum scripsit.ibid.n.52

Exceptio continentiæ causæ adinstar exceptionis declinatoriæ an sit opponenda ante litis contestationem, quæ si omittatur, iudicium sustinetur.p.34.35 n.5.& seqq.ex n.7.& ex n.1

Continentiæ causæ, & concursus pendentis exceptio in quacumque parte litis opponi potest, iuxta communem opinionem. p.25.n.7

Continentiæ causæ exceptio locum habet vbi adest concursus ibid.

Causa priuilegij cessante,cessat priuilegium.p. 49. num.21

Causa ordinaria,& executiua concurrentibus in eodem iudicio concursus vniuersalis,an via executiua taquam priuilegiata præualeat, ita vt tum iudicium via executiua sit tractandum.p.142.& 147.n.14.15.& 48

Causa executiua concurrens cum ordinaria cedit ordinariæ.p.145.n.35

Causa executiua facile conuertitur in ordinariam, non è contra.ibid.n.35

Causarum omnium iudicium regularium est ordinarium,ob fauorem plenariæ cognitionis ib.

Causa executiua quæ semel amisit suam qualitatem priuilegiatam nunquam illam recuperat.ibidem, num.36

Et semel facta ordinaria,semper remanet ordinaria & appellabilis.ibid.

Causæ,quæ semel in vno iudicio principali tractantur.omnes principali natura, & priuilegiis vestiuntur.ibid.n.37.38.& 39

Causa necessitatis inducta durat quantum ipsa necessitas,& non amplius.p.212.num. 16.& seq. & à n.2

Causa pauperratis inducta, durat durante paupertate p.211.n.18

Causa iusta,& legitima superueniens inducit licitum recessum à dispositione.ibid.num. 24. cum seqq,

Causa sententiæ cessante, cessat ipsa sententia ex noua causa superueniente.p.214. n. 35. & n.36. & seqq.

Causa æqualis creditorum quæ inter Iurisconsultos refertur,tendit ad æqualitatem tituli cuiusl.bet. p.394.ex n.142.cum seqq.

Causa pignoris,qua vtuntur Iurisconsulti, refertur ad anterioritatem creditorum.ibid.n.145.

Causa prælationis, & causa tituli idem est,ibidem, num.146

Causa limitata,& restricta ad vnum solum allotatum,illum non egreditur,p.420.n.16

Causa subsistat alis vbi non deficit,sed solum materialis actus sustinetur.p.451 n.16

Ex noua causa,noto in iudicio deducta, de qua in

Index Rerum,

priori iudicio non fuit actum, potest de nouo agi pag.634.n.35.n.12.& 13

Super nouis causa in iudicio non deducta, non est lis contestata, nec aduersarius super ea instructus. p. 636.n.32 cum seqq.

Sub causa actus gestus, quæ à gerente supponitur vera, si detegitur falsa nullus redditur ex defectu consensus p.641.n.89.cum seqq.

Cessante causa qua fundatur sententia cessat ipsa sententia, & eius effectus.ib.n.151.& 152.& seq.

Quod contingit ex causa de præterito ad causam præteritam refertur.p.686.n.51.& 52

Causa remota attenditur potius quam propinqua, quando ab ea dependet ius actus propinquioris. num.53

Causa vitios contractus, si in aliam transfundatur, prior contractus nouatur,& remanet secundus.p. 729.n.64.65.& seqq.

Super Causa sententia lata operatur super causato. 7.p.60.n.48.49.& 50.

Cautela, Cautio.

Nemo plura iura,& titulos cumulare impeditur ad maiorem iuris sui corroborationē.p.519.n.29.30

Quæ abundant non nocent sed deseruiunt ad maiorem cautelam.ibid.n.31.& seqq.

Cautio debet præstari creditoribus etiamsi in moratoria fuerit expressè remissa.p.625.n.7

Nisi rescriptum moratorium habeat clausulam non obstante.ibid.n.8

Cautio,& fideiussio tunc à debitore præstanda, si à creditoribus petatur,non aliter.ibid.n.9

Cautionem aut fideiussionem si quis præstare tenetur intelligitur si petatur.ibid.n.10. limita vt n.11.ibi.

Cautio iuratoria, an suppleat impossibilitatem inueniendi fideiussorem.ibid.n.11

Cautio licet à debitore conditionali peti non possit, si probabilis contra eum subsit suspicio, ad cauendum compellitur.p.63.n.31.& 32

Cautio.

Ad Cautionem iuratoriam an, & quando pauper admittatur ob impossibilitatem reperiendi fideiussionem p.333.334.335.n.18.22. 25. n. 26. 27. & n.31

Cautionem iuratoriam excludit forma fideiussionis petita in secunda supplicatione quantumuis pauper sit supplicans p.333.n.8

Cautio iuratoria,vbi alias ob paupertatem, & impossibilitatem admittitur loco fideiussionis : in casibus arduis minimè procedit p.341.n.81

Cautio iuratoria,quando ob impotentiam admittitur,ea ea ratione, ne quis summa fidei tutus, & acquisitam amittat.p.342.n.85.& 88. cum seqq.

Cautio iuratoria, quoties admittitur, requisita pro forma instrumentum pauperis se non posse reperire fideiussionem.p.347.n.126.127.& 128

Cautio à debitore conditionali peti non possit, si probabilis contra eum subsit suspicio ad cauendum compellitur.p.63.n.31.& 32

Plus cautionis est pignora dare, quàm fideiussionem.p.342.n.141.142.& seqq.

L. Si conuenerit.25.§.quoties ff.Solut.matrim.vbi maritus,qui ob impotentiam non potest cauere, cogitur ante tempus dotem restituere hæredibus vxoris reseruato sibi interusurio.p.516.n.514

Ita vt per illud depositum fatisfiat legis intentioni & non per iuratoriam cautionem.ibid.

Cautio iuratoria loco fideiussionis pro forma recipitur in via executiua, & sententia arbitraria non admittitur.p.351.n.157

Admittitur tamen depositum, & sequestrum rei executatæ ob impotentiam præstandæ fideiussionis.ibid.n.158

Cautio iuratoria an subrogetur in locū fideiussionis ob impotentiā non præstitæ.ib.n.159.& seqq.

Per cautionem iuratoriam non satisfit fideiussioni requisitæ in secunda supplicatione ibid.n.160.& seqq.

Cautio iuratoria an denegetur cedenti bonis in casibus alias permissis.p.353.n.184

Census.

In census iam creati,& nominis debitoris emptione non habere locum l.per diuersas,& l.ab Anastasio c. mandati, communis est opinio.p.124. 125.n.27.28.29.30.31.&32.

Censum a creditore emere minori pretio non est prohibitum administratori concursus.p.126.n.32

Censum iam creatum an minori pretio emi possit, duæ sunt contrariæ opiniones.p.126.n.36

Negatiua refertur ibid.

Affirmatiua, vt census iam creatus minori pretio emi possit,refertur.ibid.n.37

Hāc affirmationē approbauit declaratio Clemētis.ib.

Et ea in Hispania toleratas emptiones censuum minori pretio,quàm sint a principio creati,testantur plures ibid.n.38

Census non tutus,vel litigiosus, aut difficilis euictionis licitè emi potest minori pretio. p. 126. 127.n.39.40.&n.45.46

Contra ementem censum minori pretio creditores vendentis nullam ius prætendere possunt. p. 126.n.41.42.43.&c.44

Census empto minori pretio quod superet vsque ad iustum pretium vel dotem, & non cedit in commodum debitoris p.[illegible]

Censum minori pretio emptum debitor redimere tenetur soluere integrum pretium, quod ipse a principio recepit.ibid.n.[illegible]

Et ius petendi redimendum præscripsit creditoris,non debitoris, nec iuramento creditorum.ibid. n.50.& 51

Ad census iustificandum super pecunia numerata imponi, ita super contractu ante censum, illud debet esse certum, indubitabile, & exigibile.p. 331.n.[illegible]

Præscriptio per mille annos excluditur à censu iniuste creato, imò ita per quod appareat de iniusto principio,præscriptio etiam immemorialis excluditur.ibid.n.[illegible]

Cessio bonorum.

Vide *Carcer.*

Ad cessionem bonorum debitor non admittitur si in carcere confitetur, maximè instante aliquo creditore.p.[illegible].n.1

Contra in fide creditorum, quam format debitor etiam extra carcerem.ibid.n.11

Inter hanc,& illam cessionem bonorum,& concursum quæ sint differentiæ.p.[illegible].n.40.cum seqq.

Cessio bonorum in forma non recipitur præsentibus, & actionem non cedentibus, secus si ex causa absentiæ.ibid.n.[illegible]

Ad tempus cessio bonorum debitoris ff. & Codicis non admittitur, nisi notorium concurrat impotentiæ naturalis.ibid.n.[illegible]

Singula bona non potest sortia fortuita, & extraordinaria per quæ [illegible] debitoris creditores [illegible]

Cessio bonorum licet non [illegible] temporis, & tempus [illegible] debitoris [illegible]

Cessio bonorum dicitur vniuersorum bonorum alienatio. ibid. n.19.& 20
Ad simplicem cessionem bonorum factam per minorem, vel populum decretum, aut facultas regia requiritur. p.12.n.37.vide ex n.32. cum seqq.
Cessio simplex bonorum, cum fiat post æris alieni confessionem magis respicit dationem in solutum. ibid.n.39.& 40
In cessione bonorum vniuersum debitoris patrimonium, mobilia, & immobilia iura, & actiones comprehenduntur. p.24.n.1
Cessio facta per debitorem diffinitur esse vniuersorum bonorum alienationem. ibid.n.3
Cessio simplex bonorum non fit ad instantiam creditorum sed debitoris in iudicio, & extraiudicium. p.28.n.10
Cessio bonorum debet intimari creditoribus, vt illis præiudicet. ibid.
Ad cessionem bonorum nec concursum formandum admittitur debitor fisci ratione delicti, vel quasi. p.46.n.2
Et quid quando debitum provenit ex pœna pecuniaria, parti applicata. ibid.n.3
Cessionem bonorum illegitimam esse non dimissis bonis omnibus in manibus curiæ, declarauit Senat. Cathal. p.110. n.10. Vide verbo administrator.
Debitor cedens bonis abdicat à se eorum administrationem, & in manu iudicis ponit nominaturi administratorem. p.130.n.1
Quæ abdicatio, & dimissio bonorum debet esse effectiua, ne creditores decipiantur. ibid.n.2
Cedenti bonis similis est decoctus, & fallitus. ibid. n.3
Cedens bonis, an amittat actiones activas, & passivas, necnon dominium. p.132.133. n. 23. & ex num.50
Cessionis verbum dominij translationem importat quandoque. p.132.n.26
Cessio facta per debitorem communem continet conditionem, si creditores tales in iudicio concursus se esse ostendant. p.133.n.35.& 36
Cessionis receptionem pro debitoris miseriis subleuandis introductum non debet esse vinculum iniquitatis. p.136.n.96.& ex n.91
Qui semel bonis cessit, iterum ad cessionem non admittitur. p.218.n.1
Cessio bonorum est actus reiterabilis. pag. 220 num.22.
Debitor, qui semel cessit bonis in nouiter acquisitis, non tenetur creditoribus vltra quam facere potest. ibid.n.23
Debitor, qui ad cessionem bonorum cogi non potest si ipsemet formet concursum admittitur. ibid. n.24
Cedens semel bonis, si iterum cedat in bonis nouiter acquisitis non tenetur creditoribus primi concursus, nisi inquantum facere potest. p. 221 num.32
Cessio bonorum adhæret iudicio concursus ex ipsis natura propria. p.240.n.5
Debitor cedens bonis in miserabili statu reperitur. p.135.n.69.& 70
Cessio bonorum facta à debitore non releuat fideiussorem, nec eum liberat ab obligatione. p.626 n.37.& n.38
In Cessione bonorum an insit vniuersitas. p. 690 n.num.9
Cessio hoc verbum relatum ad concursus iudicium, cessi nihil aliud exprimatur virtualiter comprehendit omnia, & quæcumque bona debitoris. ibid.n 17.& seqq.
Ex Cessione facta per debitorem nullum ius in dominio aut possessione acquiritur creditoribus, sed vtrumque penes debitorem remanet vsque ad subhastationem cum effectu celebratam. p. 691 num.31
Per cessionem factam administratione bonorum priuatur debitor, quæ in manibus curiæ, ponitur pro securitate creditorum ibid.n.32
Per vniuersalem cessionem bonorum (nondum facta subhastatione) ius patronatus non transit in creditores ibid.n.33.& seqq.
Cedens bonis debitor communis, nec dominium, nec possessionem amittit lite pendente. pag.723 num.16
Cedens bonis si vsum fructum habeat ius non adiudicatur creditoribus, fructus tamen sit. p. 762 num.15
Cedens bonis potest pœnitendo à cessione discedere, & bona sua recuperare inuitis creditoribus. p.766.767.n.2.vide n.64.& seqq.
Debitor cedens bonis potest re integra pœnitere, & impedire eorum distractionem, iuxta communem Doctorum. p.766.n.3.& seqq.
Cessio bonorum est priuilegium, cui lite pendente, & sententia prolata potest debitor renunciare. p.767.n.7.& 8
A cessione bonorum discedere posse debitorem inuitis creditoribus qui reneant ibid.n.9
A cessione bonorum facta per debitorem extra iudicium potest discedi re integra iuxta iura, & communem opinionem, de qua ibid.n.2. supra. num.13
A cessione bonorum facta per debitorem in iudicio, & per viam litis motæ discedi non posse inuitis creditoribus tenet communis Doctorum. ibid. num.16
Annotatur Vincent. de Franchis qui obiter, & aliud agens contrarium dixit. ibid.n.15
Simplex cessio bonorum in iudicio, & extra iudicium fieri potest à debitore. ibid n.13
A cessione simplici bonorum discessis ad duo permittitur debitori vt sola creditoribus, vel vt demum audiatur, & defendatur. p.768.n.19.
Ad cessionem simplicem bonorum debitor non admittitur, nisi iam condemnatus, aut debita fatea-tur. ibid.n.31.& 32
Cedens bonis, quæ omnia venduntur pro satisfactione creditorum, licet omnibus non sufficiant, liber debitor manet, itavt amplius de nouiter quæsitis non teneatur illis. p.770.n.60.& vide n. seqq.
Cessis bonis, & distractis pro solutione creditorum, si omnibus non sufficiant insoluti conseruant obligationem ad bona nouiter à debitore quæsita. p.771.n.66
Limitatur quando cessio bonorum fit cum infamia, & ignominia. ibid.n.67.& 68
Per cessionem bonorum factam ab aliquo, probatur eius paupertas. p.253.n.183
Cedenti bonis an denegetur iuratoria cautio in casibus aliàs permissa ibid.n.184
De differentia inter cessionem bonorum, & nostram litem creditorum. ibid.186
Cedens bonis sua culpa, & dolo non admittitur, ad iuratoriam cautionem. p.344.n.52

Cessio Iuris, Cessionarius, Cedens.

Vide *Pactum.*

Cessio nomine debitoris duobus diuerso tempore

ambo æqualiter exigunt absque prælatione inter ſe.p.322.n.48.
Ceſſionarius an teneatur compenſare, quo cedens deber debitori ſuo ceſſo.p.698.n. 20. & ſequentibus.
Exceptio compenſationis, quæ poteſt opponi cedenti poteſt etiam opponi ceſſionario. ib.n.21
Creditum ceſſum tranſit in ceſſionarium cum ſua cauſa,& onere compenſationis affectum. ibid. n. 22
Exceptio reſpiciens rem ceſſam poteſt opponi contra ceſſionariam.ibid.n.23
Declara,ſi exceptio orta iam erit contra cedentem tempore ceſſionis.ibid.n.24
Exceptio compenſationis, quæ non erat quæſita debitori ceſſo tempore ceſſionis non poteſt opponi contra ceſſionarium.ibid.n. 25
Creditum ceſſum iam non dicitur creditum cedentis,ſed proprium ceſſionarij.ibid.n.26
Ceſſionarius dicitur debitoris ceſſi.ibid.n.28
Creditum ortum contra cedentem poſt ceſſionem non opponitur ceſſionario.p.698.699.n.29.& 30
Ceſſionario non opponitur ius compenſandi ſuperueniens contra cedentem.pag. 699. n. 31. & ſequentibus.
Cedentis confeſſio præiudicat ceſſionario, ſi præcedat ceſſionem,ſecus ſi eam ſequatur.ibid.n.34
Ceſſus debitor iuri compenſandi iam quæſito renuntiare videtur, ſi tempore ceſſionis præſens promiſit ſoluere creditum ceſſum.ibid n.35
Debitor ceſſus, qui cœpit ſolucre ceſſionario, non amittit ius compenſandi iam quæſitum ante ceſſionem.ibid.ex n.36.& ſeqq.
Negatiuam ſententiam, qui Doctores tenuerint, ibid.n 37.& 38.
Ius in caſibus in quibus poteſt ſolui cedenti in præiudicium ceſſionarij, in iis etiam ei poteſt opponi compenſatio à debitore ceſſo.ibid n.39.
In caſibus in quibus facultas aufertur debitori ceſſo ſoluendi cedenti,in iis etiam ei aufertur facultas compenſandi. ibid.n.40
Declara,ſi ante ceſſionem competebat debitori iam ius compenſandi ibid.n.41
Quod ius tolli non poteſt per factum ſubſequutum creditoris cedentis.ibid.n.42.& ſeqq.
Cætera conducentia,vide *in verbo Compenſatio.*
Ceſſionario non plus iuris competit quam cedenti. p.752.n.75 & ſeqq.& ex n. 70
Cedens partem ſui crediti,& ceſſionarius concurrunt æqualiter in eodem gradu, quilibet pro ſua rata.ibid.& p.753.n.82.& 83
Duo ceſſionarij vnius poſt alium cauſam habentes ab eodem creditore concurrentes, nullam inter ſe habent prælationem, ſed æqualiter eodem gradu exigunt quilibet pro ſua rata p.753.n 84. & ſequentibus.
Cedenti facta ſolutio à debitore ceſſionem ignorante ſi ſtuetur fauore liberationis p.755. n.91
A cedente,& ceſſionario quando debitor conuenitur,etſi iam ceſſionis habeat notitiam,ſoluendo cedenti non liberatur.ibid.n.92.& n.93
Cedens ſi ſolutionem à debitore recipiat, quamuis debitor liberetur,ſemper ceſſionario manet adſtrictus ad obſeruantiam contractus. pag. 756.n.93
Ceſſionario cedente,& cedentis creditore concurrentibus in exactione debiti,creditor præfertur, p.225.n.77
Ceſſionario iudicio comparenti, an poſſit opponi, de inualidita ceſſionis,ſaltem ne exigat vltra vile pretium quo cenſum aut nomen comparauit.p.236.n.78
Ceſſio iuris pro minima quantitate præſumitur ſimulata, & ceſſionario poſſe opponi ſimulationem dixit, & perperam Gratianus. ibid. n. 79
Debitor ceſſus creati nequit opponere emptori vili pretio comparenti iniuſtitiam ceſſionis, ſed ad integrã ſortẽ ceſſionario tenetur.ibi.n.80.81.82
Cedenti non fit ſolutio,quando concurrit cum ceſſionario in exactione.p.257.n.101
Ceſſionarius poſterior cum aſſenſu præfertur priori,cui aſſenſus defecit.p.286.n.41.& 42
Ceſſio quibus caſibus ſit neceſſaria tertio pro alio ſoluenti, vt ſubintraret locum creditoris. diuiſi.p.417.n.53.& ſeqq
Ceſſionem requirit poſſeſſor maioratus redimẽdo censum impoſitum ſuper eo, vt ſibi censum acquirat contra maioratum. p. 416. n. 48. cum ſequentibus.
Cedentis ius tranſit in ceſſionarium cum omnibus ſuis qualitatibus.p.520.n.52
Ceſſionarius non plus iuris habet in cenſu tranſlato, quàm cedens habebat. ibid.n.53
Differentia inter nomen ceſſum ſimpliciter creditori, & ceſſum per viam dationis in ſolutum p. 663.n.45
Per ceſſionem nominis ſimplicem nouatio non inducitur,niſi facta exactione.ibid.n 46
Nec prior debitor liberatur quousque creditor ſit ſatisfactus.ibid.n.47.& 48.49.50.& 51
Per ceſſionem nominis per viam dationis in ſolutum ſtatim inducitur nouatio, & in creditorem acceptantem tranſit nominis periculum. ibid. n.52.53.54. & 55
Simplex ceſſio nominis non liberat debitorem cedentem.ibid.n.56.57.& n.58
Inter ceſſionem nominis factam à debitore creditori,& adiudicationem factam à iudice tranſitur. p.664.n.60.& 61
Ceſſionem petere poteſt emptor redimens cenſus impoſitos ſuper re, quæ non eſt incompatibilis cum dominio rei.p.669.n.124.126. 127. & 128
Vtrum ſit ab aliis creditoribus inferioribus.ibid. n.128
Cedente, & ceſſionario comparentibus in iudicio concurſus, quis præferatur in exactione crediti ceſſi.& quis coram ſit citandus.p.222.n.45
Cedenti facta ſolutio legitima ceſſo ſine ſcientia ceſſionis,an ſit ſatisfactum ceſſionario,& debitor liberetur, & videatur ex parte, & ante partem creditum exegiſſe.ibid.n.47
Cedente nomen ſuum facta ceſſione reſignante penes ceſſionarium p.223.n.48.& 49
Ceſſio facta ad commodum cedentis, & ſub ea diſpoſitione, vt ceſſionarius non poſſit debitorem præuenire, niſi conſtet de mora, aut per denunciationem iudicialem factam.ibid.n 50
In ceſſione ad commodum ceſſionarij quæ habet facultatem debitoris absque præuentione ſufficit pro impediendo ſolutionem cedenti factam.ibi.n.51
Ceſſio facta ad commodum cedentis, quando ceſſionario remanet recurſus verſus cedentem,& dato,ſi condictionis cauſa nomen cedatur.ibid.n.51.& n.55
Et tunc per periculum nominis ad cedentem pertinet.ibid.n.63
Ceſſio ad commodum ceſſionarij facta dicitur, quando ceſſionario placuit vti agendo contra debitorem, quia emit nomen, vel liquidatum non eſt.ibid n.54

Cessionarius non habet regressum contra cedentem data negligentia in exigendo contra debitorem factam interim non soluendo. ibid. n. 57. & 59
Nisi iam tempore cessionis debitor soluendo non erat.ibid.n.58
Periculum decoctionis superuenientis ob cessionarij negligentiam, quando hinc sit imputandum. ibid.n.59.remissiue.
Cessi debitoris scientia qualis esse debeat, vt ei noceat solutio facta cedenti.p.234.n.60
Cessionis intimatio ne debitor soluat cedenti,quando sit facienda.ibid.n.61
Ex cessione actionum vtilium,& directarum actiones remanentes penes cedentem sunt inutiles, & inefficaces ad agendum , & exigendum. ibid. num.62
Cedenti solutio facta tunc liberat debitorem,quando aliter constat, quam per confessionem cedentis,quæ cessionario non præiudicat.ibid. n.63
Cessionario , & cedente simul concurrentibus in concursu debitoris cessi quis eorum præferatur in solutione,& sententia graduationis. p. 235. n. 66.& 67
Cessionarius semper præfertur cedenti vtroque ad concursum concurrente , etiam quando debitor, aliàs soluens cedenti consequitur liberationem. ibid.n.68
Cessionarius potest impedire cedentem ne agat in iudicio contra debitorem.ibid.n.69
Scholarium priuilegium cessat respectu cessionis iurium, & actionum per extraneos , & consanguineos ob fraudem iudicij mutandi suspicionem.p.56.n.94
Cessio iuriam facta scholari reprobatur cum semper in fraudem fori fieri intelligatur.ibid.n.96
Cessio iurium facta cæteris priuilegiatis fori cessante fraude permittitur , & ex ea coram suo iudice priuilegiato agere possunt.ibid.n.97
Cessio iuriam facta scholari per partem cum requisitis l.18.tit.7 lib.1.recopil.sustinetur, & potest ad exactionem debitores ad suum iudicem trahere.ibid.n.98
Conditiones & requisita d.l.18 pro forma seruanda in litibus diffiniendis.ibid.n.99
Cessio facta à patre filio ob personarum coniunctionem magnam habet fraudis suspicionem. ibid.n.100
Cessio ex quibus coniecturis fraudulenta detegatur p.57.n.108
Debito alieno cesso ad commodum debitoris compensationis admittitur compensatio. p. 71.n.66. & 67
Cessum debitum alienum ad commodum cessionarij, iam non dicitur alienum sed proprium. p. 72. num.68
Cessi nominis periculum est cedentis ante actualem actionem, etiamsi præcedat creditoris confessio de recepto.p.78.n.32.& n.24
Cessio nominis nullum,ius tribuit cessionario præter personale.p.79.n.33
Cessio nominis ius reale cessionario tribuit , quando in consignatione res ipsa est obligata,vel res, cuius fructus ad solutionem consignantur antea fit hypotheca.ibid.n.30.& 35
Cessionarius primus præfertur secundo præsertim procurator in rem suam.p.80.n.46.47.& 48
Etiamsi secundo cessio fiat ex causa necessaria. ibid. num.49
Creditor anterior potest impedire cessionario exactionem crediti cessi, cum exactione facta periclietur suum creditum.p.83 n.79
Cessionis verbum , quandoque dominij translationem importat.p.132.n.26
Cessio facta per debitorem non est absoluta alienatio translatiua dominij , donec bona concursus distracta inter creditores distribuantur.ibid. n.33.cum seqq.
Cessio iuris facta alieni, dum ei non acquiritur ex aliquo iuris impedimento remanet penes cedentem.p.133.n.45
Actiones directæ licet remaneant penes cedentem, inutiles tamen sunt.ibid.n.52.& 53
Cessionis verbum simpliciter prolatum sequuta traditione dominij translationem importat alias. p.134.n.61
Correus totum soluens creditori , an ab eo cessionem recipere teneatur.p.158.n.35
Cessio iurium iuxta formam , l. Modestinus, ff. de fideiussor.debet fieri per creditorem in ipso actu solutionis.p.150.n.36
Cedens creditor si fateatur habuisse, & recepisse a fideiussore, an intelligatur de receptione ante cessionem , an cessio sit inutilis propter interuallum. ibid. n. 37
Inutilem esse autumauit Socinus.ibid.
Vtilem tamen esse verior est opinio latè comprobata.ibid.n.38.& 39
Et eam amplexus fuit Senatus Pincianus.ibid. n.40
Alimentorum ius cedi non potest.ibid.n. 41. & 42. cum seqq,
Per Cessionem & repræsentationem creditoris huius gradum , & prælationem subintrat cessionarius.p.223.n.4.& 5
Cessionarius censetur vna , & eadem persona cum cedente,quem repræsentat.p.224.n. 6
Cessionarius consequitur omnia iura quæ cedens habebat.ibid.n.7
Et subintrat gradum & prælationem cedentis.ibid. num.8
Debitor sicut in alimentis sibi in concursu consignatis præfertur omnibus suis creditoribus,pariter & eius cessionarius ibid.n.9
Priuilegium prælationis datum personæ propter causam transit in cessionarium.ibi l.n.13
In Cessionarium virtute cessionis omnium iurium transit ne dum ius principaliter cessum , verùm & inter esse legitimè debitum cedenti currens ante & post cessionem..ibid.
Cessionario quando imputetur negligentia , non exigendi à debitore cesso interim facto fallito.p. 225.n.29
L.nomen quoque,C.quæ res pignor.oblig.poss. & l.3.C.de nouat. procedunt quando eodem modo facienda est solutio cessionario , quo cedenti, non quando cessioni additur noua forma,& modus solnendi.p.276.277.n.20.21.& 22

Census.

Vide *Redemptio.*
Censum nulliter impositum si sit versus in vtilitatem minoris Ecclesiæ aut maioratus &c. non & cæteri restituere tenentur cum redditibus vsque ad realem restitutionem.p.520.n.63.& 64
Et tunc interesse taxati intelliguntur iuxta tenutus promissos,in census creatione,nulliter celebrata. ibid.n.65.& 66
Census prior nulliter creatus confirmatur à principe,si nullitatis ei fuerit facta relatio , in facultatis obtentione , pro censu exigendo.pag.520. n.68.& 70.cum seqq.

Index Rerum,

Census redimibilis propter dubium euentum, an redimatur, vel non perpetuus iudicetur iuxta præsentem statum.p.562.n.103.& seqq.

Censui consignatino nihil tam naturale est, quàm facultas habere redimendi quandocumque.p. 615. n.1.& seqq.

Census creatio non requirit scripturam,qui in consensu partium solum consistit.p.671.n.142

Potest tamen venditor census cogi ad scripturam faciendam.ibid.

Census potest imponi super fructibus maioratus feudi,& similium, quæ alias prohibentur alienari p.666.n.20.21.& 22.& seqq.

Census super fructibus rei prohibitæ alienari impositus tandiu durat, quantum vita possessoris imponentis, itavt eo mortuo, aut aliter priuato extinguatur.ibid.n.25.26.27.& 28

Census super pretio officij renunciati creatus, an producat annuos reditus ante alienum & admissionem Principis.p.266.n.1.cum seqq.

Census super pretio rei venditæ iusto, licite promitti potest ab emptore ibid.n.6

Census constitui potest super pretio rei venditæ cum pacto ne transeat dominium, donec census redimatur.267.n.12

Census super pretio officij creatus ante principis licentiam,& assensum non producit annuos reditus.ibid.n.16.cum seqq.

Census vt constitui possit super pretio rei venditæ,illud debet esse certum,verum,& exigibile.p. 270.n.39

Census tunc potest formari super pretio, de quo fides habita fuit, quando res est tradita emptori, non aliter.p.270.n.40.

Ita tamen vt reditus non excedant valorem fructuum rei venditæ.ibid.n.41.& 42

Census creari non potest super pretio officij retenti à venditore.p.270.n.48

Census redemptio an fieri debeat coram iudice debitoris,vel creditoris disputatur.p.18.n.2

Censum redimere volens,nec exceptionem mouet nec creditori molestias præuenire intentat, sed actionem ex contractu intentat.ibid.

Censuarius creditor non est creditor sortis, nec ad eam petendam vllam habet actionem. pag. 177. num.10.& 11

Census redemptione, & sortis consignatione debitor,vt actor, sequi debet forum creditoris rei. p.55.56.ex n.87.88.89.& 90

Censuarius creditor quarratione potest pro sorte,& decursis in concursus iudicio comparere. p. [illegible] num.27

Census non dicitur extinctus per consignationem bonorum, facta in sententia graduationis [illegible] sequuta effectus traditione. p. 155. num. 32. & p.156.n.10.cum seqq.

Census tunc extinguitur, quando bona consignata in sententia graduationis acquiruntur creditori irrecuperabiliter.p.157.n.23

Res consignatæ distractæ, vt pretium deperatur ad effectum extinguendi censum, non extinguitur, quousque pretium soluatur.ibid.n.24

Si per creditorem steterit quominus cadantori bona consignata per sententiam graduationis, census extinguitur.p.158.n.26.& 27

Et tunc exmora creditoris cessat census reddituum, & incipit.ibid.n.28

Et nisi nouum emerget impedimentum, ex quod creditor excusetur a receptione rei consignatæ, & tunc non extinguitur census.ibid.n.29

Census vt extinguatur sufficit quod creditor absque vllo impedimento possit creditum consignatum extinguere,ibid.n.30.31.& 32

Censuarius creditor citatus ad concursum, an valeat sortem principalem in illum deducere, & pro eius redemptione instare disceptatur. p.160. n.1.cum seqq.

Census dominus non est creditor sortis principalis, sed reddituum.p.160.& 162.n.3.& 34

Census debitor non est vere debitor sortis principalis.p.160.n.4

Census creditor non potest debitorem cogere ad redimendum.ibid.n.5

Census redimendi facultas in sola voluntate debitoris consistit, quæ pacto coarctari non potest ibid.n.6

Census creditor petens in concursu gradum pro sorte, & decursis statim reddituum cessare,qui dixerunt.ibid.n.7

Et pro censu & decursis iudex motu proprio creditorem graduauerit adhuc debitor censualis a redemptionem.p.161.n.8.& seqq.

Census creditorem non teneri bona in solutum recipere sortis principalis, etiam non [illegible] emptoribus, autumat Gaspar Rodriguez ibi num. 13.& 14. vide tamen p. 162. [illegible] 32. & seqq.

Census creditor ad concursum vocatus potest [illegible] mal sortem,& decursus deducere & [illegible] pro redemptore instare.p. 161. 162. ex [illegible] 15 & 30.cum seqq.

In concursu plura specialia vigent quæ prabent [illegible] creditori instandi pro redemptione, & quæ sint ibid. [illegible] quentibus.

Debitor ad concursum vocans creditorem censuarium censetur velle censum extinguere & redimere.ibid.n.1.& seqq.

Censuarius creditor si in concursu non [illegible] census redemptione exponatur [illegible] totum debitoris patrimonium [illegible] posseretur.pag. [illegible] & seqq.

Censuarius creditor potest repetere sortem principalem, quando timet sortem perdere [illegible] num.29

Censuarius creditor potest repetere sortem principalem, quando [illegible] fiat per feudi [illegible] ibid.n.30

Censualis licet [illegible] sortis [illegible] creditor consentiens, potest tamen [illegible] tatis & [illegible] p.163.n.36

Consignatio bonorum pro sorte & decursis [illegible] graduationis secundum non consignata, [illegible] effectu bona creditori tradantur. pag. [illegible] 1.42.43.& 46

Census [illegible] petit gratiam pro decursis dictis, & non pro sorte principali [illegible] consignata [illegible] ad eius extinctionem pertinere debet.Rodriguez.ibid.n.51

Censum in concursum deducere posse creditorem, & pro ea appetere prælationem, expresse tenuit Rodriguez ibi contrarius.ibid.n.52

Census redimibilis, an perpetuus possit minui pretio eius aquum à principio fuit.ibid. p.[illegible] n.27.& 28

Minui [illegible] si tunc [illegible] vel [illegible] ibid.n.29

& Verborum.

Nisi per debitorem sit promissa euictio iuris,& facti ibid.

Censuarius creditor in concursum vocatus an bona debitoris taxata pro extinctione sortis principalis cogatur,recipere. pag. 177. n.6. & sequentibus.

Negatiuam firmauit Parlador. sed non loquitur in iudicio concursus vniuersali , sed quando priuatim debitor obtulit bona censuario. ibidem. num.7

Census debitor an satisfaciat dimittendo hypothecam pro solutione annui redditus ibid n.8

Censuariam creditorem in concursu non esse cogendum recipere bona taxata pro redemptione sortis,Rodriguez existimauit.ibidem.n.9. 10. & 11.& 12

Census consignatiui creditor nullo modo potest cogere debitorem ad redemptionem illius. ibidem.n.14

Census redimibilis creditorem cogendum ad recipiendum bona concursus pro redemptione illius plurimi amplectuntur Doctores pag.177.178.ex n.15.16.17.18.19.& n 20.& 21

Census dominus creditor sortis non est,nec potest regulariter cogere debitorem ad redemptionem. p.179.n.27.&.28

Census creditor citatus ad concursum à debitore introductum potest cogere debitorem ad redemptionem , quia ad hunc effectum creditorem citauit.ibid.n.29

Censualista postquam ad concursum citatur potest liberè instare pro census redemptione.ibid.n.32. & 33

Censualista citatus ad concursum vt cogatur bona in solutum recipere pro census extinctione tenetur in iudicium deducere tam sortem quam decursus.p.180.n.36.& seqq.

Pro contraria parte multa proponuntur fundamenta.ibid.n.38.39.40.41.44

Ad census redemptionem non deductam in iudicium concursus creditor cogi non potest.ibidem n.45

Quod amplexus fuit Senatus Vallisoletanus. ibid. n.46.& 47

Consus creditor anterior præfertur pro vsuris omnibus creditoribus medio tempore contrahentibus, & anteaquam annui redditus sint causati. p.201.n.69.& seq.

Census hypothecati alteri ,rectè fit redemptio creditori census inscio creditore hypothecario. pag. 232.n.44

Nisi creditor ipse hypothecarius inhibuerit debitori census ne redimat eo inscio.ibid.

Censum creatum emens infimo pretio, an exigere valeat integram sortem principalem,qua à principio fuit constitutus.pag.236.ex n. 78.cum sequentibus.

Census constitutio ex sorte non correspondente redditibus non est nulla,sed sustinetur in redditibus sorti correspondentibus.ibid.n.45

Censum impositum super bonis maioratus ciuitatis minoris vel Ecclesiæ, potest nouus alius constitui super illis absque noua solemnitate aut facultate.p.413.ex n.5.cum seqq.

Census noua constitutio pro antiquioris redemptione de vno in alium transfusio super eisdem redditibus.ib.n.67

Census in aurea moneta creatus potest redimi in moneta ærea, quando in valore discrimen non adest.p.420.n.5.& 6

Ad censum vnum impositum super duobus fundis iuxta Mot. Prop. quilibet pro rata proportionabili ad fructus suos manebit obligatus pro redditibus census.p.431.n.24

Quæ doctrina in Hispania non verificatur sed in prouinciis,quibus motus proprius fuit receptus. ibidem.

Cēsus impositio,super duobus maioratibus ab vno possessore tentis si vnus euincatur an iste prorsus liber transeat in vincentem absque census obligatione.p.432.ex n.26.cum seqq.

Et an saltim pro sua rata parte maioratus euictus censum super duobus impositum recognoscere teneatur.ib.n.27

Census ab initio legitimè impositus super duobus maioratibus postmodum per legitimam successionem diuisis,vnusquisque pro rata censum agnoscit.ib.n.28.& seqq.

Censum constituens capitulum absque iuris solemnitate si ad eius redemptionem alium constituat solemnitate seruata in minori pretio, valide secundus creatus dicitur.p.434.n 44

Idem in censu modo prædicto creato ab vniuersitate,& populo quando in secundo pro redemptione prioris accessit facultas.ibid.n.45

Creditores secundi ex facultate regia mutuantes pro extinctione aliorum censuum minus legitimè impositorum,tuti sunt.p.449.n.1,8.& 139

Census impositi à capitulo minus solemniter habent statum implicitum capitulo volente contractui stare interim rectè soluuntur, & exiguntur redditus.ib n.140

Minor Ecclesia,vel respublica, nulliter vendentes censum,si in earum vtilitatem versam esse pecuniam appareat, tenentur ad sortem cum redditibus loco interesse.ibid.n.141.n.142.& 143

Census nulliter impositus super maioratus si euidenter probetur in eius vtilitatem versam fuisse pecuniam sustinetur.ibid.

Census impositio super bonis minoris absque decreto nulla est ipso iure.p.455.n.28

Potest tamen à minore facto maiore censum ipsum tacitè per continuationem solutionis.vel expressè per recognitionem ratificare.ibid.n.29

Et censum semel tacitè vel expressè ratificatum nequit vlterius aliquis impugnare.ibid.n.30

Census impositus super duobus fundis si vnus pereat integer super alio remanet.p.465.& 466. n. 12.& ex n.7.cum seqq.

Census impositas super duobus maioratibus ex facultate impetrata ab vno vtrumque possidente,si vnus euincatur liber transit in verum successorem; alter remanet grauatus parte census pro rata p.466.n.13.& seqq.

In census constitutione bona obligata habētur loco pignoris,& hypothecæ,& persona principaliter obligata itavt hypothcatis peremptis integra maneat obligatio personalis p.472.n.81.& 82

Secus ex dispositione Mot.proprij.& vbi fuit receptus,vt in bonis obligatis pro censu hypotheca contracta sit irregularis.ibid.n.83

Perempta re super qua census ex motu proprio fuit extinctus periit census in totum,ac perempta rei parte,pro parte proportionabili fructibus rei manentis census perdurat.ibid.n.80

Census non creatio pro extinctione alterius impositi super maioratu,an sine noua facultate sustineatur.p.511.n.2.cum seqq.

Census ad rationem viginti ab initio creati legitimè super bonis maioratus minoris populi , vel

Ecclesiæ

Index Rerum,

Ecclesiæ an inter eos valeat reductio ad rationem triginta absque noua facultate,& solemnitate.p. 517.n.9

Census reductio de viginti ad triginta annuus fit contractus ex eo quod pretium mutatur.ibidem, num.11

Census nulliter à principio impositus nequit cedi nec transferri in aliquem pag.520. num. 48. 49. & 50

Censum nouum creatum ex facultate regia ad extinguendum antiquum absque debita solemnitate impositum sustineri,qui teneant indistinctè. ibid.n.60.61.& 62

Et de vera resolutione.pagin.521.numer. 63. cum seqq.

Census impositio à possessore maioratus putatiuo cum facultate regia ab eo impetrata nulla est ipso iure in iudicium veri successoris,pag.549.n. 1.& seqq.

Super censu redimibili fundari potest maioratus.p. 275.n.1

Census Vitalitius.

Vide *redemptio,emptio.*

Census vitalitij debitorem facultatem habere demendi etiam vita emptoris durante, qui tenuerint. p.166.n.1.2.& 3

Censum vitalitium an valeat creditor in cõcursum deducere,& pro eius redemptione instare ibid. n.40

Censum vitalitium licet creditor in concursum deducere possit, non tamen pro eius redemptione instare nec sortem principalem consequi,verior opinio est.p.166.n.6.cum seqq.

In Census vitalitij contractu à principio inest vera & absoluta emptio, & venditio sine vlla qualitate redemptionem indicante.ibid.n.7

Census vitalitij contractum legitimum propter incertitudinem lucri,& damni,ac incertitudinem vitæ vtriusque contrahentis,ex communi plurimorum.ibid.n.11.& 12

In Census vitalitij creatione si pactum apponatur vt morte sequuta,fors restituatur,illicitus,&vsurarius erit contractus.p.167.n.13.14.15.& 17

Census vitalitius iustificatur ex incertitudine humanæ vitæ.ib.n.16

Census vitalitius morte ementis prorsus extinguitur.p.167.n.18.& n.19

Increpantur Auendañus , & Noguerol. asserentes censum vitalitium esse redimibilem.p.167. 168. n.10.& n.seq.& seqq.& 24

Census vitalitius irredimibilis est,& distinctus à redimibili.p.167.n.21

Motus proprij Pij V.prohibens census personales solum loquitur in redimibili,non in vitalitio.ib. num 22

Vitalitij census creditor comparens in concursu, nullatenus potest pro eius redemptione instare. p.168.n.23

Census vitalitius , sicut nec alteri contractus perfecti dissolutionem aut pœnitentiam non admittit absque consensu contrahentium.n.6

Censum vitalitium potest debitor emere à creditore non eodem pretio , quo fuit ab initio venditus,sed minori, attento temporis cursu. ibidem, num.27

Census vitalitius iam constitutus , & per tractum temporis deterioratus ac diminutus, non potest vendi eodem pretio quo fuit creatus.ibid.n.30

Vitalitij census iam constituti iustum pretium iudicis arbitrio relinquitur.ibid.

Noguerol. conuincitur assertus censum vitalitium redimi posse eodem pretio,quo venditus fuit à principio,cum certum sit vitæ cursu valorem illius quotidie minui.ibid.n.32

Census vitalitij redemptio difficillima est, & maximam confusionem in republica causaret. ibid. num.33.& 34

Census vitalitij creditori in concursu comparenti non potest succurri per viam redemptionis.ibid. num.35

Vitalitij census creditori succurritur datis bonis taxatis inferiori creditori cum onere soluendi annuatim reditus, vita creditoris durante. ibid. n36.cum seq.

Census vitalitij creditori ad concursum vocato quo modo consulatur non repertis emptoribus bonorum debitoris.n.57

Et an ei inuito adiudicentur bona concursus taxata pro sorte redimenda.p.169.n.38.& 39

Census vitalitij creditori consulitur per venditionem aliquorum bonorum concursus cum onere soluendi eidem annuos reditus sua vita durante. ibid.n.40

Vitalitij census valorem potest iudex taxare citatis citandis attenta temporis deterioritate, vt tantum ex bonis concursus soluatur creditori.ibid. num 41.& seqq.

Vitalitij census creditori assignari possunt bona concursus fructifera quorum fructus proportionabiliter correspondeant reditibus sui census, vt sua vita durante quasi in pignus habeat.p.169. 170.n.46.47.48.49

Vendito fundo censui vitalitio grauato , & tanto minus empto census per mortem extinctio ad cedat in vtilitatem emptoris,an aliorum concursus creditorum p.171.ex n.1.cum seqq.

Census vitalitij valor in venditione hypothecæ eo grauatæ non æstimatur vt onus perpetuum sed temporale.ibid.n.10.

Census vitalitij pretium ratione incertitudinis vitæ semper est iustum.p.173.n.11

Vitalitij census quo fundus venditus grauatus erat extinctionem cedere regulariter in vtilitatem creditorum concursus;verius esse ostenditur,ib n.18.cum seqq.

Ex vero valore hypothecæ venditæ deducitur existimatio census vitalitij,quo erat grauata.quare emptor plus recipit in re,quam soluit in pretio, qui ex fructibus illius partis rei,quam non emit, persoluit annuatim censum.pag.172. numer. 19. & seq.

Census vitalitij æstimatio deducitur ex pretio , & vero valore rei oneratæ , & tanto minus soluit emptor in se suscipiens solutionem annui reditus.p.173.n.26

Eius partis hypothecæ venditæ correspondentis æstimationi census dominium in emptorem non transit cum deficiat causa ad transferendum.ibid n.27

Hypothecę censu redimibili grauatæ emptor suscipiens in se census solutionem : si redimatur libertas cedit in vtilitatem emptoris , & non creditorum concursus.ibid.n.28

In censu vitalitio per mortem creditoris extincto, non ita,& de ratione differentiæ.ibid.n.29. 30. 31.& 32

Senatus censuit semel,& iterum extinctionem census vitalitij cedere in vtilitatem exteriorum creditorum concursus,& non in commodum emptoris rei censu grauatæ.p.174.n.42

V....

& Verborum.

Vitalitium ius véditum,vt puta commoditas,vſusfructus extinguitur morte debitoris.ibid.n.46.

Vitalitij céſus dominus ſi religionem capacem ingrediatur non ſtatim extinguitur , ſed vita religioſi durante , monaſterium redditibus fruitur. ibd.n.47

Cenſus vitalitij extinctio tunc proderit emptori, ſi res empta non eſt fructifera.ibid.n.48.

Vitalitij cenſus extinctio proderit emptori , ſi expreſsè à principio cauerit,vt,in ſui vtilitatem & non debitoris,cedat.ibid.n.49.50.& 51

Cenſus reſeruatiuus perpetuus.

Cenſualia bona per debitorem poſſeſſa concurſus corpus ingredi debent pro ſatisfactione creditorum.p.678.n.55

Cenſu reſeruato bona pleno iure in cenſualiſtam tranſeunt cum onere ſoluendi penſionem in futurum,nullo alio iure penes concedentem remanente.ibid.n.56 & n 57

Cenſuarius reſeruatiuus poteſt ad libitum rem cenſualem alienare abſque metu commiſſi.pag.679. num.58

In cenſu reſeruatiuo commiſſum ob non ſolutam penſionem etiam per mille annos non cauſatur. ibi.n.53

Cenſus reſeruatiui alienatio & ſubhaſtatio cum onere penſionis tranſit in quemcumque ibid. n.60.& n.61

Cenſus reſeruatiui dominus & emphyteuſis poſſũt comparere in concurſu tanquam domini rei iure conſolidationis & deuolutionis ob commiſſum, vel lineam finitam.p.680.n.72

In cenſu reſeruatiuo res nunquam cadit in commiſſum,nullo in caſu etiam non ſoluto canone per mille annos.p.678.n.55

Cenſuaria res poteſt ex pacto expreſſo cadere in commiſſum,veluti emphyteuticaria.p.680.n.76.

In cenſuaria re dominus penſionis non præfertur creditoribus anterioribus ceſſante pacto commiſſi.ibid.n.--.

In cenſualia re,quæ vi pacti cecidit in commiſſum præfertur Dominus eam vendicans omnibus creditoribus , ſecus ſi per commiſſum ad eum non fuerit deuoluta.ibid.n.78

Cenſualis res cadens in commiſſum inter bona domini iudicatur non inter bona debitoris cenſualiſtæ.ibid.n.79

In cenſuali re,quæ in commiſſum non cadit creditores anteriores Domino cenſus præferuntur, ibid.n.81

Domino directi dominij, aut cenſus reſeruatiui competunt hypothecæ in re pro penſionibus ſoluendis.p.681.n.69

Et omnibus in ipſa re,pro penſionibus præferuntur.ibid.n.90

Chirographum.

Vide *Recognitio,Confeſſio.*

Chirographi habentis hypothecam recognitio facta per debitorem non retrotrahitur in præiudicium creditorum medio tempore contrahentium pag.640.n.17

Noua pragmatica papyri ſigillati an det prælationem priuato chyrographo , tam inter ſimplices chyrographarios,quam inter chyrothecarios.ib. num.28

Chirographum cum omnibus requiſitis,l. ſcripturas c.qui potiores quoad prælationem eoſdem habet effectus,quos ſcriptura publica.ibid.n.29

Chirographum & ſcriptura priuata quibus in caſibus plenam fidem faciat.ibid.p.541.n.30

Ex chyrographo creditor nullis præfertur creditoribus , niſi chirographum trino teſte teſtante de loco,& tempore , ac ſubſtantia ſit munitum ibid.n.28

Et tunc aliis poſtetioribus inſtrumenta publica habentibus præfertur.p.741.n.29

Chirographum munitum requiſitis.l.ſcripturas, c. qui potiores,quoad pignus & hypothecam publico inſtrumento æquiparatur.ibid.n.30

Chirographum continẽs hypothecam, recognitum in iudicio præiudicat aliis creditoribus poſt recognitionem contrahentibus ibid.n.31.32

Ciuitas.

vide *Vniuerſitas, Minor, Eccleſia.*

Ciuitatis bona non alienantur nec hypothecæ ſubiiciuntur abſque Regis licentia.p.11.n.20

Quod etiam procedit in populis dominorum , vt horum licentia contractus annullet poſt l.regiam.ibid.n.21

Ciuitas , populus, & Eccleſia, aliáve quælibet vniuerſitas computantur inter perſonas, quæ vltra quam facere poſſunt non conueniuntur, p. 197 num.30

Quibus ob id concurſum formantibus alimenta præſtantur,ne vtilitas publica pereat , quæ priuatæ præfertur.ibid.n.31.

Citatio Citatus.

Citari debent ad concurſum per debitorem formatum cuncti creditores.p.5.n 27

Quia ad illum ſunt partes formales, cum inter eos vniuerſum debitoris patrimonium ſit gradatim diſtribuendum.p.5.& 6.n.28.& 29

Citatio creditorum facta per edictum,vel proclama an ſufficiat in iudicio concurſus.p.6.n.31

Affirmatiua ſententia ex pluribus probatur. ibid. num.32

Contraria,vt omnes creditores nominatim,& ſpecialiter ſint citandi,verior eſt.ibid.n.34

Citatio per proclama ſolum procedit quando incerti ſunt creditores non verò quando certi ſunt ibid.n.35.36.37.& 38

Citatio per edictum & proclama in deſuetu linem, abiit in Hiſpania.ibid.n.39

In Hiſpania creditores certi nominatim citantur, ignoti verò per edicta.ibid.n.40

Citatio creditorum inſtantium contra debitorem requiritur in ceſſione bonorum ; in concurſu autem omnium creditorum indiſtinctè. pag. 8. n.53.& 54

Non citatis non currit citationis terminus,& quãdocumque compareant intra illum comparere dicetur.p.37.n.26

Citatus à iudice iuriſdictionem licet declinabilem habente tenetur comparere,ſecus quando iudex nullam iuriſdictionem habet. pag. 54.n. 71. & ſeqq.

Citari debent creditores omnes ad concurſum vt intra certum terminum comparent de creditis ſuis,& antelationibus diſceptaturi.p.59.n.1

Citari debent creditores certi nominatim & perſonaliter.ibid.59.n.2

Citati debent incerti creditores per edicta & proclama in loco publico affixa.ibid.n.3

Citati creditores ad concurſum ſi intra terminum non comparent inter præſentes iudicium conſummatur.ibid.n.4

Citati creditores ad concurſum non comparentes, iusquod habent in pignoribus amittunt,emptoreſque eorum tuti ſunt ab illorum moleſtiis. ib. n.5.cum ſeqq.

Index Rerum,

Citandi sunt creditores ad litem motam contra bona concursus pendentis cum quibus pro eorum interesse prosequenda est.p.144.n.53. pag. 113. num.24

Citari debet pater non filius in eis quæ respiciunt bona aduentitia quantumuis ad filium spectantia.p.292.n.23

Citari ad concursum,an debeat fideicommissarius, an hæres simul concurrentes pro credito hæreditario, & cui sit facienda solutio, & census redemptio.p.232.n.37.cum seqq.

Citari ad concursum formatum à debitore cesso, quis debeat cedens aut cessionarius, & vtroque comparente,quis præferatur in exactione crediti cessi.ibid.n.46.cum seqq.

Ad indacias concedendas debitori an omnes creditores tam absentes,quam præsentes sint citandi vel an maior pars præsens præiudicet absenti. p. 628.n.67.& seqq.

In his,quæ communia sunt pluribus vt singulis,& in quibus maior pars præiudicat minori de substantia actus est citatio omnium.pag.628.629.n. 68.69.& 70.

Ex citatione aduersario intimata,isti ius quæritur quo inuito alter liti renunciare nequit.p.768.n. 23. & n.24

Per citationem aduersario intimatam res desinit esse integra impeditiua discessus à lite. ibidem. num.25

Citandi sunt personaliter omnes creditores, & eorum adesse,maioris partis consensum expressum vt debitor ipse,vel aliquis creditor creari possit etiam grauis administrator concursus.p.114. & 158.n.59.& n.18

Nec sufficit consensus procuratorum, non habentium speciale mandatum.ibid.

Clausula.

Clausula irritans inficit possessionem & titulum p.195.n.41.& 42.

Et operatur contra ignorantes.ibid.n.43

Per clausulam non obstantibus statutis,non tolluntur statuta à principe confirmata, sicuti nec ab ipso edita ibid.n.44.& 45

Clausularum derogatoriarum, & pœnalium, quæ à principe fuerunt confirmatæ,& est facienda relatio; vt facultas cuitet subreptionem. ibidem, num.46

De Clausulis infringentibus potestatem principis, tanquam nulli s non est facienda relatio in facultatis impetratione. p.206.n.24

De Clausulis infringentibus potestatem successorum in maiorato dumtaxat est facienda principi relatio,ne facultas sit subreptitia.ib.

Clausula saluo iure alterius comparentis, quando & quibus casibus iudex vtatur in soluendo creditore p.405.ex n.1.cum seqq.

Clausula sine præiudicio tertij reddit decretum conditionale,pag 406.num.11. & num. 13. cum seqq.

Clausula præseruatiua iuris tertij sub qua creditor fuit solutus,operatur quod iudicium concursus non extinguatur.p.406.n.51.cum seqq.

Per clausulam saluo iure res remanet integra,& in eodem statu.p.411.n.20

Clausulæ prohibitiuæ,& pœnales fundatoris licet non impediant potestatem principis,possunt tamen eum mouere ad non ita facile concedendam facultatem p.282.23

Clausulæ fundatoris, per quas infringitur potestas principis sunt nullæ, & de eis non est facienda relatio in impetranda facultate.p.282.n.24.cum seqq.

De Clausulis prohibitiuis & pœnalib. tendentibus ad infringendam potestatem,& voluntatem successorum ne impetrent facultatem,vel ne vtantur tenetur facere relationem impetratis.p. 282 num.27

Opinio Molinæ contraria refertur,& reprobatur, p.283.n.28.cum multis seqq.& ex num.30.cum seqq.

Tertius comparens virtute clausulæ saluo iure,dicitur petere in eadem instantia eam continuare, & non nouam incipere.p.411.n.22.& seqq.

Clausula saluo iure posita in sententia, plus operatur quam à iure inest.ibi l.n.74.& 75

Clausula saluo iure vestita cum cautione aut sine iussione de restituendo potiori creditori, postea comparenti,resoluit solutum ibid.n.75

Clausula non aliis nec alio modo reddit contractum conditionalem p.750.n.109

Et est clausula limitatiua voluntatis, & consensus, ac præseruatiua iuris in casu contrario. ibidem. num.110

Et consensum à contractu adimit.ita vt nihil actum videatur inter contrahentes.ibidem.n.111

Et habet vim resolutionis contractus.ibi n.ibidem.n.112

Clausulæ prohibitiuæ,& pœnales fundatoris dicuntur potestati principis in facultate concedenda.p.281.ex n.20.cum seqq.

De Clausulis prohibitiuis, & pœnalibus tendentibus ad diminutionem potestatis principis tamquam nullis,non tenetur impetrans relationem facere.p.282 n.24.& seqq.

Clausulæ prohibitiuæ qualificatæ possunt mouere principem ad difficilius concedendam facultatem.p.284.n.41.& 42.& seqq.

Clausulæ prohibitiuæ in pertinaciæ formulas, nec cauendi,directe succedentibus non minuunt potestatem prioris.p.285.n.60

Secus si dirigantur ad principem, & quæ posset p. 286.n.51.cum seqq.

Clericus.

Clericus formans concursum trahit ad suum iudicem ecclesiasticum quoslibet creditores laicos p.18.10.n.26.& ex n.23

Clericum ad concursum creditorum non posse citari à iudice laico existimant Natta, pag. 42. num.12

Contrarium verius existimat ibid.n.8

Marthæ argumento Respondetur.pag 42. numero 10

Clericum in iudicio concursus reum esse firmauit Martha p.10.n.5

Inter iudicandas & concurrentes iudices in quibus clericis,& laici concurrunt iudex ecclesiasticus vtriusque competens est.ibidem.5

Debitorem in multis casibus ad concursum petendum non admittit, quoniam ad confessionem ad iudicem ecclesiasticum, quando clericus adest pertinere dixit Martha ibid.n.6.& 7

Clericum creditorem ad concursum a laico motum vocandum debere citari vetuit est.pag.42.n.8.& & seqq.

Clericus creditor in iudicio concursus rei est,qui semper tenetur forum debitoris laici.p.42.43. & 48.n.14.15.& n. 2

Clericus motus a debitore laico, vt in concursu coram eo compareat non potest declinare forum iudicis laici.p.42.n.19.

Clericus

& Verborum.

Clericus ad concursum vocatus, cum non possideat, sed ratione sui interesse citetur, actor dicitur voluntarius, non reus necessarius. ibid. n. 17

Clericus non possidens citatus si sua putauerit interesse reus est necessarius, & ad suam iudicem remittendus ibid. n. 18

Fallit quando lite pendente adeptus est possessionem ibid.

Clericus ad impediendam executionem sententiæ, debet coram iudice laico suam possessionem, & declinatoriam allegare. ibid. n. 19

Clericus ad concursum vocatus non conuenitur vt reus, sed prouocatur, vt actor ad sua iura proponenda. ibid. n. 20 cum seqq.

Clericus formans concursum inter suos creditores, etiam laicos, coram iudice Ecclesiastico iudicium debet mouere, cuius iurisdictionem declinare nequeunt laici creditores. p. 43. n. 26. & 27

Clericus cedens bonis liberatur à molestia carceris. & ab excommunicatione. ibid. n. 27. 28. & 29

Clericus, cui in iudicio concursus bona fuerunt consignatà, postea à creditoribus anterioribus conuentus coram quo iudice debeat conueniri. n. 30. remissiuè.

Clericatus superueniens lite iam cœpta coram sæculari, non prodest ad fori mutationem. pag. 55. ex num. 79. cum sequentibus, vbi de variis similibus.

Concursus ad hæreditatem clerici iacentem, coram quo iudice debeat formari. p. 43. n. 31. remissiuè.

Clericus formans concursum alendus erit ex fructibus sui beneficij. p. 195. n. 7

Clerici fructus beneficij sequestrantur pro satisfactione creditorum congrua clerico reseruata. p. 197. n. 40

Clerico emptori, & possessori rei subhastatæ si peracto concursu controuersia moueatur foras Ecclesiæ sequi debet. pag. 572. num. 33. & sequentibus.

Clericus, cui in concursu fuit solutum sub cautione de restituendo, an conuentus ab alio creditore potiori teneatur respondere coram iudice concursus. p. 408. n. 42. cum seqq.

Clerici foram sequi tenetur creditor pro reuocatoria pecuniæ solutæ, vel rei adiudicatæ, si lis concursus sit iam extincta. ibid. n. 44

Intellige quando clerico simpliciter fuit facta solutio absque cautione, & conditione. p. 409. n. 45. & 46. cum seqq.

Clericus conuentus reuocatoria pecuniæ solutæ cum clausula præseruatiua potioris creditoris ad iudicium concursus etiam iam extincti, redire tenetur, nec declinare potest ibidem. n. 51. & seqq.

Clausula præseruatiua stante, clericus submissus intelligitur eidem foro ibid. n. 52

Clericus comparens in concursu, cui res in solutum fuit tradita sub clausula præseruatiua melioris creditoris si iste compareat pro reuocatoria, clericus eundem concursum sequi debet, excluſa declinatoria. ibid. n. 53. & 54

Clericum semel immissum in possessionem cum clausula saluo iure, tertius comparens ad eundē iudicem trahit. p. 411. n. 77

Clerico data possessio sub conditione resolutiua non mutat fori iudicij sæcularis, nec res desinit esse integra. ibid. n. 78. & seqq.

Commissio

Commissio impetrata super appellatione quæ non extat, nulla est. p. 255. n. 16

Commoditas.

Vide *Vsusfructus.*

Ius alimentorum licet cedi, aut in alium transferri non possit, commoditas tamen potest in executionem capi pro soluendis creditoribus. p. 222. n. 43. 44. 45. 46. & 47

Commoditas pensionis potest vendi, cedi, & in solutum dari creditoribus. p. 324. n. 8

Commoditas fructuum beneficij potest cedi, vendi, & in solutum dari, aut consignari creditoribus. ibid. n. 8.

Commoditas vsusfructus potest obligari, & in fraudem creditorum nequit extingui, vel remitti. ibidem. n. 10. & 11

Commoditas pensionis, sicuti & vsusfructus obligari, cedi, vendi, & in solutum dari potest creditoribus. p. 325. n. 22

Commoditas pensionis ingreditur corpus concursus pro satisfactione creditorum vita pensionarij durante. ibid. n. 23

Commoditas vsusfructus ingreditur corpus concursus, vt ex ea satisfiant creditores vita vsufructuarij durante. ibid. n. 24

Commoditas vsusfructus potest vendi, cedi, & hypothecari, seu in solutum dari creditoribus, durante vita vsufructuarij. p. 325. 326. n. 31. & 32. cum seqq.

Comparatiuum.

Comparatiuum non datur absque suppositiuo. p. 25. n. 10. ex n. 8. & seqq.

Compensatio.

Vide *Cessio iuris.*

Cessionarius, an teneatur compensare quod cedens debet debitori suo cesso. p. 698. n. 20. cum seqq. Vide, verbo, *Cessio iuris.*

Compensationis exceptio, quæ potest opponi cedenti, potest etiam opponi cessionario. ibidem, num. 21

Compensationis exceptio, quæ non erat quæsita debitori cesso tempore cessionis nō potest opponi contra cessionarium. ibid. n. 25 & 26

Debitor conuentus potest debitori agenti opponere compensationem debiti alicui, cuius habet cessionem. pag. 698. 699. num. 27. 28. 29 & 30

Compensandi ius superueniens contra cedentem non opponitur cessionario. ibid. n. 31

Debitor cessus iuri compensandi iam quæsito renuntiare videtur si tempore cessionis præsens promisit soluere cessionario. ibid. n. 35

Debitor cessus, qui cœpit soluere cessionario, an ius compensandi amittat sibi quæsitum ante cessionem. ibid. n. 36. 37. 38

In iis casibus in quibus potest solui cedenti in præiudicium cessionarij, in iis etiam potest ei opponi compensatio à debito cesso. ibid. n. 39

In casibus, in quibus denegatur facultas debitori cesso soluendi cedenti in iis, etiam denegatur facultas dispensandi. ibid. n. 43

Intellige si ius compensandi erat acquisitum debitori ante cessionem. ibid. n. 41. & 42

Debitori sicuti auferri potest facultas soluendi suo creditori, ita & facultas compensandi ibidem. num. 43

Compensandi ius quæsitum debitori ante cessionem per eam subsequutam non tollitur, ibidem num. 44

Secus si ius compensandi acquisiuit debitor post cessionem, quæ obici non potest cessionario. p. 699. 700. n. 45 & 46. & seq.

Index Rerum,

Aliud est compensare velle inter debitorem & creditorem; aliud inter debitorem cessum, & cessionarium.ibid.n.47

Compensandi facultas tollitur debitori cesso iis in casibus, in quibus non potest soluere suo creditori cedenti.ibid.n.48

Solutio quando non admittitur, item nec compensatio ibid.n.49.& 50

Compensationem, quę potest opponi contra cedentem posse opponi contra cessionarium, nullus negauit.ibid.n.51

Compensandi ius nondum ortum ante cessionem non coinquinat cessionarium.ibid.n.52

Debitori non admisso compensare contra aliquem reseruatur ius exigendi à suo debitore.ibid.n.53

Iacob.Gratis, annotatur in hoc puncto compensationis inter debitorem cessum & cessionarium non percepisse terminos quibus loquuti fuere Doctores à se impugnati.ibid.n.54

Creditori exigenti ex bonis concursus non obijcitur compensatio, eius quod debet administratori nisi suo loco & gradu, non antea in præiudicium anteriorum creditorum.ibid.n.55

Creditum quod debitor, communis habet contra suum creditorem est in bonis & de bonis debitoris in quo præferuntur anteriores, compensatione prorsus exclusa.ibid.n.56

De credito proprio ad creditum proprium semper admittitur compensatio.pag.696.n.3

Compensans soluere dicitur.ibid.n.4

Alimentario creditori administrator cõcursus compensationem obijcere non potest.ibid.n.5

Compensatio non admittitur, vbi realis, naturalis, vel incontinenti numeratio requiritur.p.697.n.6

Compensationem tollit pactum de ea non opponenda.ibid.n.7

Compensationem an admittat creditum iuratum non conuenit inter Doctores.ibid.n.8.& 9

Creditum anterius non iuratum potest compensari cum debito posteriori, etiam iurato. ibidem. num.10

Compensatio an admittatur in dote deposito, alimentis, salario, ac debitis fiscalibus, aut reipubl. ibid.remissiuè n.11

Compensatio, an fiat ipso iure, vel ope exceptionis. ibid.n.12

Compensationis exceptio, non expectata sententia ipso iure perimit obligationem, ad differentiam aliarum exceptionum.ib.n.13

Compensare nequit administrator quod sibi ipsi debet creditor concursus exigens virtute delegationis ibid.ex n.14 cum seqq.

Debito alieno, quod tertio debetur ad debitum proprium non admittitur compensatio. ibidem n.17

Compensare creditor non cogitur rem alteri aliquam debitori suo debet ibid.n.18

Administrator societatis a creditore conuentus non potest ei compensare quod ipsi administratori creditor debet ibid.n.19

Debitum vnius negationis non potest compensari cum debito alieno alterius ibid.n.62.

Nec debitum administratoris compensatur cum debito administrationis.pag.701.n.63

Compensatio de debito alieno ad debitum proprium denegatur.ibid.n.64

Tutori, administratori, curatori, agenti, pro debito administrationis non opponitur compensatio eius debiti, quod administrator debet.ib.n.65

De Debito alieno cesso ad commoditatem debitoris compensantis admittitur compensatio.p.71. 72.n.66.67.& 68

Compensare in creditum suum an hæres teneatur fructus perceptos ante vel post traditam hæreditatem, pag.363.364.n.57.58.69.& 60

Creditor licitator bonorum debitoris compensat pretium cum suo credito cuius partem retinere potest pag.376.n.14.15.& 16

Creditor inferior per adiudicationem bonorum petitam vult compensare cum suo credito, non verò aliquid soluere anteriori.ibid.n.25

Creditor, vt maior licitator bonorum concursus respectu debitoris benè poterit compensare pretium cum suo credito.pag 377.n.30

Respectu autem anteriorum creditorum nullo modo compensare potest ibid.n.31

Et de ratione ibid.n.32

Compensatio inter debitorem & creditorem non admittitur in præiudicium creditorum anteriorum.ibid.n.33.& 34.35.& 36

Compensatio regulariter non ipso iure, sed opponere necesse est.ibid.n.37

Compensatione cessante debitum, & creditum tunc inde remanent, in suo statu distincto. ibidem.n.38

Et tunc licitum est vtrius debitoris creditoribus ex illo nomine exigere ibid.n.39.& 41

Creditoribus debitoris habentis nomen debitoris, an possit opponi compensatio.pag.377.n. 40.& 41.& 42

Creditor quando agit contra debitorem sui debitoris non patitur compensationem.ibid.n.43. & 44

Creditor emens rem debitoris compensare cessio cum pretio dicitur rem in relationem respectu taxatam. p.378

Creditor idem & debitor duas personas representat, ideo non potest apud se ipsum compensare in præiudicium aliorum creditorum. ibidem. n.47.& seqq.

Possessor agens pro iure & nomine maioratus non tenetur compensare quod ipse debet ex persona propria.ibid.n.61.& seqq.

Compensatio eius quod debet possessor maioratus non opponetur ei agenti pro creditis maioratus. n.62.cum seqq.

Tutori agenti ad credita pupilli non potest opponi compensatio eius quod ipse debet. pag.381. n.98

Procuratori agenti ad credita domini non opponitur compensatio eius quod ipse debet ibid.

Compensatio admittitur inter partes ad mutuem creditores & debitores.pag.700.n.9

Per compensationem fit solutio.ibid.n.10

Compensationis exceptio impedit præscriptionem & eius merito opponitur ibid.n.14

Compensatio vt operetur solutionem debet opponi & factum hominis requirit, quia non operatur ipso iure regulariter.pag.701.n.21

Tria die compensationis opponitur & non antea extinguit obligationem, & actionem.ibid.n.22

Compensatio ex ipso iure quando det locum solutioni posset afferre damnum debitori. ibidem n.23.& 24

Compensatio non admittitur ipso iure in rebus ad certam personam vel commodum, vel etiam vtilitatem ibidem.n.20

Compensatio non admittitur ipso iure ad eximendum aliquem a solutione creditorum ex contractu Bancæ & similium depositorum. ibid.n.27.

& Verborum.

Compensationem admitti ipso iure quoties defecta solutionis affert damnum debitori intelligitur inter debitorem & creditorem non in præiudicium priorum creditorum.ibid.n 28.& 29

Compensare apud seipsum non potest creditor posterior in præiudicium anteriorum potentius ius habentium in credito à se debito debitori communi.p.612.n.31

Creditorem posteriorem non posse apud se ipsum compensare in præiudicium anteriorum, qui teneant.ibid.n.34

Compensandi facultas procedit inter debitorem, & creditorem non in præiudicium tertij.ibidem, num.35

Creditor posterior rem debitoris emens,non potest compensare suum creditum pretio à se oblato in subhastatione in præiudicium anteriorum. ibid.n.36

Compensatio non admittitur vbi non admitteretur solutio.ibid.n.37

Compensatio opposita per debitorem simul & creditorem prorsus excluditur in præiudicium anteriorum.p.613.n.48

Solutionem per compensationem non admittit lex in præiudicium & damnum anteriorum creditorum. ibid.n.51

Compensationis exceptionem,qui habet, tutus est à præscriptione.p.ibid.n.52.& 53

Condemnatus.

Condemnatus ad triticum vel eius valorem non elegit., sed creditor in cuius fauorem æstimatio apposita intelligitur.p.618.ex n.35

Condemnatus ad reddendum instrumentum,si non reperitur, alio modo consulitur Vincent.p.623. n.94.95.& 96

Conditio.

Conditio impossibilis,vel reiicitur,& pro non scripta haberur,vel annullat,ac vitiat depositionem. p.334.n.14.& à n.11.cum seqq.

Conditio formam inducit, & specifice adimpleri debet.ibid.n.15

Dictio si maximè iuncta verbis futuri temporis denotat conditionem.340.n.74

Conditio inducit formam specificè seruandam ibid.

Lex loquens per ablatiuum absolutum inducit conditionem,& formam.p.339.n.62

Gerundium dando,finitum in do,inducit conditionem.& formam.ibid.n.63.&.64

Ex conditionali dispositione, ante eius purificationem nullum ius interim competit,nec actio, nec obligatio oritur.p.242.n.89

Paria sunt nihil fieri,vel fieri sub conditione non impleta.ibid.

Sub Conditione promissum,vel concessum nemo lucratur conditione non impleta.p.343.n.94

Etsi Conditionis implementum impossibile videatur,& sit.ibid.n.95

Quia deficit consensus,& animus in concedente, & sic ob conditionem impossibilem promissio vitiatur.ibid.n.95

Conditio aut est impossibilis à natura vel ob omnimodam difficultatem accidentaliter contingentem.ibid.n.96

Conditio impossibilis à natura vitiatur in vltimis voluntatibus,& pro non apposita censetur.ibid. num.97

Et in matrimonio.ibid.

Conditio impossibilis à natura in contractibus vitiat contractum ipsum, ita vt ex eo nulla actio, vel obligatio quæratur.ibid.n.98

Conditio impossibilis ob omnimodam difficultatem,nec in vltimis voluntatibus, nec in matrimonio reiicitur.p.344.n.99

Conditio impossibilis ob omnimodam difficultatem contractum non vitiat, sed non adimpleta nihil consequitur grauatus.ibid.num.100.& sequentibus.

Conditionalis creditor an admitti debeat ad concursum formatum à debitore sub die, vel conditione amplissimè.p.62.ex num.24.cum multis seqq.

Creditor sub conditione, vel die,ratione incertitudinis,non potest agere.ibid.n.25

Creditor conditionalis admittitur ad iudicium separationis bonorum.ibid.n.27

Prior creditor sub die vel conditione casuali, vel mixta præfertur adueniente conditione posteriori interim contrahenti. ibid.n.28

Creditor conditionalis potest ante diem vel condi. tionem agere, si de fuga,vel inopia, vel futuro dolo debitori sit suspectus.pag.63.num.31. cum seqq.

Creditor in diem vel conditionem, quando consideratur vt ius petens appellatione creditoris venit. ibid. n.35

Creditor in diem vel conditionem, etsi propriè creditor non sit,largo tamen modo creditor dicitur.ibid.n.36

Conditionalis creditor, quibus remediis in sententia graduationis consulatur, cum difficile sit miserabilem debitorem repetere fideiussorem.p. 64.n.43.& seqq.& p.65.ex n.51

Creditori conditionali possunt consignari bona concursus proportionata suo credito, vt in pignus interim habeat præstita fideiussione de restituendo deficiente conditione.p.64.n.44

Conditionali creditori anteriori, succurritur in concursu per solutionem faciendam posteriori sub fideiussione de restituendo adueniente conditione.p.65.n.32

Conditionali creditori quomodo & qua forma satisfieri debet ex bonis concursus.p.145.n.26

Conditionalis creditor potest in concursu petere, vt creditum suum tutum sit. ibid. num.26.27. & 28

Creditor censuarius dicitur creditor conditionalis, & potest in concursu pro redemptione instare,ne bona debitoris periclitentur. ibid.n.26. cum sequentibus.

Conditione pendente substantia obligationis in suspenso est,donec conditio verificetur. p. 185. n.58.& p.188.n.72

Conditiones quæ ex natura actus, seu contractus veniunt, semper intelligunt rebus instantibus, & in eodem statu permanentibus. p. 213.n.21. & 22

Contrahens cum alio, conditionem eius scit, vel scire debet. p. 384. num.19.& ex num. 27. cum seqq.

Contractus aliqui licet purè appareant, adhuc ex natura rei accipiunt conditionem à iure. p.372. 373.n.94.95.& 96

Quæ conditiones tacitè subintellectæ. pro expressè appositis habeantur.p.473.n.97.& 98

Lex vel consuetudo, quando, subintelligit conditionem in actu, hæc operatur suos effectus resolutiuos.ibid.n. 9

Conditio tacitè à iure subintellecta in actu, non minus operatur, quàm expressa. ibidem, numer. 190

Index Rerum,

Conditione tacitè subintellecta pendente rei subhastatæ venditio non est perfecta,sed cum transit affecta in emptorem.ibid.n.101.

Conditio sub qua res tacitè à iudice subhastatur inducit prioris iudicij continuationem & termini subhastationis prorogationem.ibid.n.102

Creditor recipiens pecuniam sub clausula præseruatiua iuris tertij sub conditione recepisse dicitur.p.507.n.11.& seqq.

Conditionalis dispositio quælibet; & qualificata dicitur individua,& vnica cum suis qualitatibus,& conditionibus p.407.n.21.& seqq.

Facultas ad alienandum bona maioratus conceditur sub expressa conditione , *con tanto que sean vuestros,y de vuestro estado y mayorazzo*.pag.455 num.44

Sub conditione concessum sub contraria conditione censetur ademptum p.456.n.45.& 46

Facultas regia concessa sub aliqua facultate , vel conditione sub contraria intelligitur denegata. p.457.n.47

Conditione etenim, aut qualitate deficiente, deficit intentio Principis concedentis. ibid. n.48. & sequentibus.

Conditionalis est emptio pro persona nominanda, si nominatio sequatur.p.482.n.18.

Sub conditione voluntaria, hypotheca contracta aut potestatiua,etiam conditione purificata non retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium tertij medio tempore ius quærentis. ibid. num.19

Secus si conditio fuerit casualis , seu mixta.ibid. num.20

Hypotheca super maioratu sub conditione impetrandæ facultatis,an præferatur hypothecæ, interim contractæ cum regia facultate.p.531.n.18 & seqq.

Conditio facultatis impetrandæ, an sit potestatiua vel casualis.p.438.n.2

Conditio potestatiua non trahitur retrò ad tempus contractæ hypothecæ in præiudicium tertij medio tempore contrahentis.ibid.n.3

Conditionalis , seu mixta retrotrahitur ad tempus hypothecæ, & præfertur secundo medio tempore contrahenti.ibid.n.4.& seqq.

Quoad retrotractionem hypothecæ distinctionem inter conditionem potestatiuam,& casualem seu mixtam plurimi probarunt.p.539

Differentia inter contractus, & vltimas voluntates quoad conditiones retrotractionem in præiudicium tertij medio tempore contrahentis. ibid. num.9

Conditio potestatiua illa dicitur,quæ pendet à voluntate debitoris,vel etiam creditoris simul.ibid. num.10

Conditio pendens ex sola voluntate creditoris non impedit retrotractionem.ibid.n.11

Sub conditione potestatiua hypotheca non contrahitur , quousque purificetur conditio. ibid. num.12

Secus in conditione casuali, vel mixta in qua tempus contractus attenditur. ibid.n.13

Conditio potestatiua,quæ dicatur. ibid.n.14

Inter conditionem potestatiuam , & casualem differentiæ ratio quoad effectum retrotractionis.ibid. n.15.16.& 17.cum seqq.

Conditione hypothecæ pendente , res alienata & postea purificata conditione transit in emptorem affecta. p.540.n.20

Conditio impetrandæ facultatis videtur casualis, cum non pendeat à voluntate debitoris,sed principis vel mixta ex vtriusque voluntate.pag.541. n.33.& seqq.

Conditio nunquam retrotrahitur ad initium contractus quando deficit habilitas alicuius extremi siue in re siue in persona contrahentis. pag.543. n.43.44.& 45.cum seqq.

Debitor potest alienare bona acquisita pendente conditione in præiudicium creditoris cum obligatione generali.& conditionali.ibid.n.46

Secus si tempore obligationis conditionalis illa bona debitor acquisita habeat.ibid.n.47.48.49. & 50

Conditio si rationem administrationis reddat intelligitur cum effecta,& reliqua soluendo.p.[illegible] n.21.& 22

Qui porè facere aliquid est obligatus non satisfacit faciendo sub conditione aut qualitate.ibid.n.29. & 30

Conditionalem reddit contractum clausula , non alias,nec alio modo.p.[illegible]

Conditione in cessione præbendæ non secuta cedat prælatio,nihil prodest inferiori cessionario.qui manet vt antea in suo vltimo loco. ibid. num.113.

Qui si infra tempus vratur quod exegerit restituat anterioribus creditoribus..ibid.n.114

Conditionalis contractus transit in hæredem activè,& passivè, si conditio sit casualis vel mixta. p.259.n.14.cum seqq.

Conditione impetrandæ facultatis pendente possessor maioratus potest discedere a contractu super bonis maioratus,& pœnitere , pag.[illegible] & 22

Condictio indebiti, & sine causa.

Condictio repetendi non datur debitori soluenti ante tempus.p.378.n.57

Condictio indebiti,vel sine causa, etiam cum iuramento renuntiari non potest. p.644. n.137. & seqq.

Condictio sine causa datur ei, qui ex re iudicata iterum soluit non condictio indebiti ob authoritatem rei iudicatæ. p.645.n.139. & 143. & sequentibus.

Concursus.

In concursus iudicio vnusquisque vix deficit persona miserabilis, cui mala administratio præ cæteris non officiat.p.514.n.17

Concursus administrator reddita ratione pro reliquorum solutione, etsi nobilis sit carceratur. p. 512.ex n.1.& per totum cap.

Concursum formare potest clericus inter suos creditores ad fructus sui beneficij.p.518. n.1. cum seqq.

Conductor.

Conductores gabellarum minus debito permultos annos exigentes a debitoribus, ita nullam possunt contra dominum allegare possessionem nec præscriptionem.p.[illegible]

Quia sicuti conductores non possident nec poterunt ob suam negligentiam constituere non soluentem in quasi possessione in præiudicium domini ibid.

Conductores , & alij similes , qui non possident non possunt in alium possessionem transferre. p.[illegible] n.14.cum seqq.

Conductores reddituum regalium eorumque fideiussores repelluntur à cessione bonorum p.[illegible] num.10

Conducens vectigalia , si postea alium participem fecit

fecit in conditione,iste testi non tenetur. p. 598. num.74
Secus si inter conductorem, & socium pactum ineat,vt socius regis vel tertio teneatur,quia ex eo ius irrevocabile quæritur Regi vel tertio. ibid.num.75

Confessio.

Confessio emanata à fallito fidem non facit in præiudicium creditorum. pag. 740. num. 17. 18. 19. & 20
Confessatæ dotes non probant in præiudicium creditorum, nisi aliàs legitimè probentur. ibidem. num.21
Confessio de recepto, licèt transacto biennio probet,non tamen in præiudicium creditorum.ibid. num.22
Confessio cedentis,licèt ei præiudicet,non tamen cessionario.ibid.n.23
Distingue inter cessionem ad commodum cedentis vel cessionarij.p.741.n.24
Confessio emanata inter personas prohibitas aliis adminiculis adiuuatur.ibid.n.29
Tertius contra confessionem de recepto potest perpetuò opponere, qui biennio non astringitur. ibid.n.26
Ex Confessione de recepto augens credito contra tertium hypothecæ possessorem tenetur veram numerationem probare.ibid.n.27
Non fatetur debitum, quæ de solutione opponit. p.49.n.24
Qui confitetur appellationem, non fatetur eam validam.p.50.n.29.
Confitens valorem instrumenti,quod nullum erat, sibi non præiudicat.ibid.
Hæres,qui fatetur testatorem disposuisse,potest dicere de nullitate dispositionis. ibid.n.30
Confessio falliti concursum formantis in præiudicium creditorum facta nihil valet.p.132.n.21
Confessio cedentis se solutum à debitore cesso recepisse,non præiudicat cessionario aliter de solutione non constito.p.234.n.63
Confessio patris administratoris filij de recepto,debitorem filij non liberat nisi aliquibus coniecturis adminiculetur.ibid.n.64
Confessio monachi,filij familias,aut serui de recepto non liberat debitorem cum illis contrahentem, aliter de reali solutione non constito.ibid. num.65
Confessio aliquorum creditorum inuentarium confectum ab hærede verum esse,non nocet cæteris creditoribus.p.360.n.23
Ipsis tamen confitentibus nocet.p.363.n.56
Confessio & consensus nihil operantur quando contractus validitas non dependet ex sola voluntate contrahentis.p.79. n.33.& 34
Confessiones iudiciales per sententiam contrariam remanent reprobatæ,p.652.n.12.13.& 14
Confessio & pactum vendentis præiudicat emptori,si emanauerit ante venditionem.p.699.n.32
Secus si confessio emanauerit post venditionem, quæ emptori non præiudicat. ibid.n.33
Confessio cedentis præiudicat cessionario, si præcedat cessionem,secus si subsequatur.ibid.n.34
Confessio administratoris se recepisse, aut exegisse partitas continet qualitatem imbibitam dispungendæ rationis.pag.703.n.31.& 32.cum seqq.
Confessio creditoris se recepisse pecuniam à licitatore subhastante,qui verè non recepit,sibi præiudicat,quoad debitorem, sed datur actio contra licitatorem.p.716.n.12
Contra confessionem Propriam non admittitur probatio,nisi manifestissimè errore docto p. 725. n.30.& seqq.
Confessio debiti, vel recognitio schedulæ priuatæ est debiti probatio contra confitentem, & recognoscentem,p.739.n.13
Non tamen operatur in præiudicium creditorum, cum ficta fraudulenta, ac simulata præsumatur ad tertij præiudicium. ibid. num.14. & sequentibus.
Crediti probatio per solam confessionem debitoris tanquam fraudulenta, non præiudicat creditoribus concursus.p.740.n.17
Confessio, aut schedulæ recognitio emanata concursu pendente fraudulenta præsumitur, & tunc minus præiudicat creditoribus.ibid.n.18.& 19
Confessio patris de recepto, vel de debito non præiudicat filiis aliter non adminiculata.ibid.n.20
Facta in testamento valet in vim legati, si fauore extranei intra quintum, si vnius ex filiis, intra tertium,& quintum.ibid.
Confessio extraiudicialis facta pro exornatione conscientiæ probat pro absente.ibid.
Non tamen valet in præiudicium tertij, sed confitentis tantum,nisi fuerit adminiculata.ibid.

Confirmatio.

Confirmatio alienationis iam factæ à possessore maioratus, idem operatur quod facultas præcedens.p.250.n.5.& 6
Confirmatio instrumenti comprehendit omnia, & singula in eo contenta.p.151.n.13
Non tamen ea,quæ in instrumento,nec loquuntur, nec continentur.ibid.n.14
Confirmatio non est actus de per se stans,sed alteri adhærens. ibid.n.15
Confirmatio commensuratur cum illo quod confirmatur quæ vltra actum confirmatum non extenditur.ibid.n.16.& seqq.
Confirmari non potest actus,nisi eo tempore, quo geri potest.p.258.n.4.& à n.1
Princeps non intendit actum nouum facere, sed iam factum ex nunc confirmare.ibid.n.5
Contractus sine assensu extinguitur morte contrahentis,itavt nequeat à principe confirmari. ibid. num.6.
Confirmatum quando sumit vigorem à confirmatione,quam antea non habebat trahitur ad tempus confirmationis,non è contra.p.544.n.60
Factum quod eget confirmatione,vel approbatione Superioris caret effectu donec à Superiore confirmetur.p.269.ex n.28.cum seqq.
Confirmatio non probat infirmatum nisi istud ostendatur,& principi exhibeatur.p.250.n.6
Confirmata à principe dispositio ab ipso censetur dimanata.p.295.n.44
Per clausulam non obstantibus statutis,non tolluntur statuta à Principe confirmata, sicuti nec ab ipso edita ibid.n.45.& 46
Confirmatio pacti de non alienando maximè cum clausula irritante non indiget alia iudicis prohibitione confirmantis.p.298.n.66

Confusio.

Confunditur actio personalis & hypothecaria creditoris facti hæredis debitoris p.415.n.35
Non confunditur actio per aditionem hæreditatis creditoris, quando ex confusione induceretur damnum ipsi hæredi creditori, aut etiam tertio. p.415.n.36
Non confunditur hypothecaria actio per aditionem hæreditatis quando alij sunt creditores ad

Index Rerum,

hypothecam ius prætendentes. pag.416.num.37. & seqq.

Confusio actionum per additionem non fit quoties allatura foret damnum hæredi creditori.p. 669. n.130.& 131.& seqq.

Ius semel confusum ob emptionem hypothecæ,recuperat creditor, re euicta,vel ablata per totum. ibid.n.131

Connexitas Connexum.

Connexorum idem est iudicium p.29.n.16.17

Connexa sunt indiuidua ibid.n.18

Connexæ, & commixtæ causæ diuisionem absque partium dispendio non recipientes coram eodem iudice sunt tractandæ.ibid.n.19.& seqq.

Introitus & exitus adeo sunt connexa cum ratione reddenda, vt nunquam præiudicet confessio recepti,nisi simul videatur expensum.pag.703.n.21 & 22.& 26.& n.seqq.

Correus.

Creditor potest conuenire quemlibet ex correis debendi,vel fideiussores,& lite pendente liberè ad alios redire, quamdiu integrum creditum non exegerit.pag.150.151.ex num.1. & num.10. cum seqq.

Vnius ex correis electio non præiudicat creditori. quominus actiones suas siue personales,siue hypothecarias(quæ penes se remanent)contra alios mouere possit.p.151.n.11

Creditor etiam sententia contra vnum ex correis obtenta potest eo iudicio deserto alios correos nouiter conuenire,quousque sibi sit satisfactum ibid.n.12.& 13

Per solam petitionem contra vnum ex correis , & etiam sequuta sententia , cæteri non liberantur nisi ex integra solutione.ibid n.14

Contra vnum ex correis lata sententia non præiudicat aliis non citatis.p.154.n.48

Correus soluens totum creditori ab aliis correis, & confideiussoribus repetit dempta sua rata. p. 162.num 33

Et ad hanc ratam cæteri creditores correi soluentis ius habent.ibid.

Correus,in concursu à se causato totum soluit creditori cum cessione iuris, potest id à cæteris repetere dempta sua rata vel integrum à debitore, quod cedit in vtilitatem sui concursus.pag.163. num.34

Correus totum soluens an adstringatur dispositione l.Modestinus.ff.de fideiussor.ibid.n.37.remissiue.& seqq.

Creditor si à pluribus correis insolidum obligatis plus debito exegit diuersis temporibus posteriori,& non anteriori,bus intra summam contentis repetitio competit.p.388.n.63.& a n.1.& p.395. n.134

Si omnes correi simul soluerunt plus debitum,omnes simul pro rata repetunt.p.195.n.133

Correus soluens absque cessione consequitur solutum, dempta sua rata a cæteris correis actione negotiorum gestorum. p.417. n. 59. & num.56. 57.& 58

Consensus.

Vide *Licentia assensus.*

Consensus cum fit actus de iure naturali supplere à principe non potest,nec à principe subuerti. p.19.n.16.cum seqq.

Consensus defectu,quando actus corruit , siue ille sequatur,siue præcedat,conualescit.p.302.n. 33. cum seqq.

Consensus filij præstitus vinculo super sua legitima,an præiudicet creditoribus.pag.507.ex n.1. cum seqq.

Consensus filij in grauamine legitimæ requiritur expressus non tacitus per possessionem legitimæ grauatę etiam per mille annos.p.508.n.17

Quod multo magis procedit in grauamine qualitatis,putà vinculi vel fideicommissi.ibid.n.18.

Qui consentit alienationi, & donationi per alium factæ, ipse alienare,& donare,& rem perdere dicitur,p.508.514.n.19.& ex num. 84. cum multis seqq.

Is qui sine solemnitatibus alienare nequit,alienanti consentire absque illis non potest pag. 508. num.20.

Qui consentit. rem suam alteri donare ipse donare videtur.ibid.n.21.

Retractus datur consanguineo eius , qui consentit alienationi per aliam factæ.ibid.n.22

Filius qui consentit grauamen legitimæ à patre impositum,an ipse vinculare dicatur. ibid. n.24

Distinctionem inter consensum filij ante additionem & post additionem legitimæ quoad præiudicium creditorum sequuntur plures Doctores.p.509. n. 32.33. 34.& 35.

Consensus filij præstitus viuo patre grauante legitimam,valet in præiudicium creditorum.p.510. num.44

Consensus à filio præstitus post delatam legitimam & ante acceptionem firmum reddit maioratum in præiudicium creditorum.ibid.n.46

Consensus filij præstitus ante acceptationem legitimæ quã postea acceptauit,validum reddit maioratum in præiudicium creditorum.ibid.n.47

Filius sicut per consensum grauaminis ante acceptationem legitimæ iniuriam nullam irrogauit creditoribus , ita nec per repudiationem subsequutam.p.513.n.76

Consentiens ,vt alius de re sua testetur sibi præiudicat.p 514

Consentiens grauamen mortuo patre,& adita iam hæreditate,filius vinculum condere intelligitur. ibid.n.87

Consentiens actui ab alio gesto si non est dominus actum facere non dicitur sed approbare ibidem. num.88.& 89

Consentiens vinculum in vita patris vel ante aditam hæreditatem sicut non disponit de re sua, ita nec vinculum sibi adaptatur. pag.514. 515. num.90.& 91

Consensus contrahentium est de substantia cuiusuis contractus p.552.n. 26.& 27

Consensus creditorum in obligatione pretij conditionata an debeat esse expressus,vel sufficiat tacitus.p.664.n.62

Expressum requiri traditur.ibid n.68

Tacitum consensum sufficere,verius esse ostenditur ibid.n.64.cum seqq.

De Consensu creditorum potest iudex habere fidem de pretio in subhastatione. ibid.n.66.

Consensus creditorum præsumitur ex monitione quod afferit bonorum distractionem.ibid. &. n.67

Consentire videtur in iudicialibus tacens , & præsens ibid.n.68.& n.69.& 70

Consentiens alienationi rei suæ vel in qua ius habet,amittit ius & dominium p.667.n.109

Consentiens vt alter testetur de sua re non potest reclamare sed rem alienatam.ibid.n.110

Consensus, & voluntas quæ inducitur ex facto alicuius non extenditur vltra id quod ex facto deuenire inducitur.p.355.n.78 & seqq.

Consensus vsufructuarij requiritur quoties res agitur etiam proprietatem respiciens. pag. 230 n.12
Sine consensu patris in iis in quibus ei quæritur vsusfructus, filiusfamilias non potest stare in iudicio.p.231.n.21.
Quando negotium tangit pluribus vt singulis non determinatur à maiori parte,sed omnium requirit consensuum delationem,nec maior pars præiudicat minori.p.571.n.67
Secus quando tangit plures,vti vniuersos.ibid.n.68
Consensum veri domini requirit hypotheca ad sui validitatem.ibid.n.71
Consensus cùm proueniat à iure naturali non potest suppleri à Principe.ibid.n.72
Contrahentes non obligantur ex facultate regiâ sed ex suo vtriusque consensu proprio.ibid.
Actus quoties corruit ex defectu consensus alicuius quandocumque superueniat actus conualidatur. p.453.n.3
Defectus consensus veri domini in imponenda hypotheca quandocumque superueniat confirmatur,quoad omnes iuris effectus.p.454.n.4
Consensus, aut confessio nihil operatur quando contractus validitas non dependet à voluntate sola confidenti p. 56.n.33.& 34
Consensus,& licentia mariti in contractu ab vxore celebrato superueniens mortua vxore,non tenet, ibid.n.57
Nec consensus patris superueniens mortuo filio ratificat contractum.ibid.
Actus nullus ex defectu consensus conualidatur quandocumque accedentis.p.457.n.58
Actus nullus ex defectu consensus,& solemnitatis simul non validatur nisi vtrumque concurrat in ratificatione.p.457.458.n 59.& 60
Consensus vendendi datus vni non porrigitur ad successorem in illa re.p.478.n.65
Consensus solus Abbatissæ in renuntiatione Monialis sufficit ad præiudicium Monasterij.p.494. n.101.& 102
Consensus inducitur ex actu præiudiciali intimato iudicij decreti,& non impugnato.p.472.n.72. & seqq.& à n.67
Consensus tacitus idem regulariter operatur quod expressus.p.493.& n.75.76.& 77
Consensus, & voluntas magis factis quam verbis declaratur.p.372.n.82.& 83
Consensus creditoris ad distractionem pignoris sufficit tacitus.p.374.n.111
Consensus patroni in constitutione pensionis continente transferendi facultatem adhibitus in translatione facienda sufficit absque nouo consensu.p.684.n.19
Consensus creditoris in alienando pignore ius suum prosus extinguit.p.716.n.10.& 11
Qui alienando vel aliquid agendo nequit alteri præiudicare,minus potest consentiendo,vel patiendo.p.743 n.60.61.62
Consensus prioris creditoris vt alteri pignus obligetur quando restringi intelligitur solum tribuit prælationis ordinem exigendi, ei, cui consensus accommodatur respectu consentientis non respectu intermediorum qui vtrique præferuntur.p.746.& 747.n.11.cum seqq ex n.1
Consentire vt pignus pignori detur idem operatur,ac si consentiat rei alienationi quoad pignoris amissionem,iuxta Donellum.p.740.n. 15
Per consensum prioris creditoris, vt pignus alteri obligetur, ille illius locum subintrat sed ius sequendi intermedij infirmatur.ibid. n. 16. cum sequentibus.
Consensus prioris creditoris si sit generalis vt debitor possit pignus obligare, non contemplata certa persona, inducit amissionem iuris quoad omnes creditores.p.696.697.n.19.& 20
Consensus anterioris commodatus, & restrictus ad certam personam, restrictè operatur quoad eam dumtaxat, itavt quoad omnes creditor ius pignoris amittat.p.698.n.21.22.23.24.25
Consensus anterioris quando non operatur quoad omnes creditores, tertius, cui accommodatur, subintrat gradum consentientis vtrique præfertur, intermedij autem creditores, vtrique.ibid. n.23.& 26
Per consensum anterioris absolutum pignoris in totum dissoluitur, & secundum primum locum occupat, secus quando in gratiam alicuius fuit consensus accommodatus.ibid.n.26
Tertius cui specialiter accommodatur consensus quoad exactionem non occupat primum gradum consentientis.p.749.n.29
Creditor anterior per generalem consensum quod debitor possit alteri pignus obligare remanet creditor personalis cum ius hypothecæ amiserit, ibid n.30.& 31
Per consensum specificum creditor non amisit ius hypothecæ quoad omnes, licet ius prælationis quoad intermedios,& tertium amittat. pag.751. n.56.& 57.& ex n.56
Consensus anterioris specificè tertio accomodatus habet vim tacitæ cessionis, & pacti inter vtrumque quoad prælationem.ibid.n.58
Consensus præstitus ad actum fiendum sufficit ad actus executionem, alio nouo non requisito. p.263.n.18.& 19.cum seqq.
Consensus omnium creditorum expressus requiritur, vel maioris partis eorum, vt debitor, vel vnus creditor possit etiam gratis administrator concursus creari.p.114.& 138.n.59.& n.18
Et non sufficit consensus procuratorum non habentium speciale mandatum.ibid.
Consensus prædecessoris in constituenda persona non arctat successorem probantem consentientem non habere ius ad beneficium.ibid. n.72

Consignatio.

Consignatio rei vt ex eius fructibus seu redditibus creditor soluatur,ad quod contractus genus referatur.p.76.n.1.cum seqq.
Consignatio prædicta contractui emptionis, & venditionis adaptanda videtur ibid.n.2
Consignatione facta alicuius rei in solutum extinguitur prior obligatio.ibid.n.3
Consignare verbum an importet translationem dominij.ibid.n.4.& 6
Consignatio solum importat administrationem quando in consignatione nulla subest causa translatiua dominij ibid.n.5
Assignatio fundi, vt ex eius fructibus soluatur legatum annuum non inducit ius hypothecæ,nec afficit tertium fundi possessorem.ibid.n.7
Nisi fundus ipse assignetur pro annuis alimentis legatis.ibid.n.8
Quando assignatur certi fundi redditus pro annua pensione soluenda ex causa demonstratione sola personalis actio nascitur,quæ tertium possessorem non obligat.p.76.77.n.9.& n.21
Secus quando fundus ius principale consensus daretur creditori in solum quia tunc extinguitur debitum.p.76.n.13

Index Rerum,

Consignata res crediteris a iudice præ executione capta, semper in pignus data videtur,& oblata pecunia cum vsuris debitor rem cum fructibus recuperat.p.76.77.n.14 & 15

Consignatio rei creditori plus offerenti in publica sibhastatione pura venditio est ibid.n. 16. cum seqq.

Consignata res vel ius consensus vt ex eius fructibus creditor soluatur, si tradatur cum instrumentis factus procurator in rem suam, pignus in ipsa re vel censu contrahitur.ibid. n. 18. cum seqq.

Simplex rei vel census consignatio,vt ex fructibus creditor satisfiat, demonstratio est, & solutionis destinatio, non pignus.pag.77.78. num. 21. 22. & 23

Consignatio vel nominis cessio non extinguit debitum nisi fiat titulo realis dationis in solutum. p.78.n.26

Consignatio,aut nominis cessio facta commodioris solutionis gratia,non inducit liberationem,quousque creditor exigat.ibid.n.27

Consignatio solutionis super gabellis, & introitibus inducit hypothecam.p.79.n.35

Ex simplici consignatione rei, vt ex fructibus creditor satisfaciat hypotheca non contrahitur. pag.243.n.3

Ex Consignatione rei simul traditæ,vt ex fructibus creditor soluatur hypotheca censetur. ibid. n.12

Consignatio reddituum ad solutionem,idem dicitur ad dationem in solutum quantum venditio à promissione de vendendo.p.79.n.34. & 35

Consignatio reddituum ad solutionem soluto est de futuro, & facta, ideo hypothecam non constituit.ibid.n.38

Consignationem,reddituum, & fructuum nullibi reperitur hypothecam tacitam habere. ibid. num.39

Creditor cui facta fuit reddituum consignatio, de quo efficitur conditionalis,qui ante excussionem non potest redire ad debitorem.ibid.n.40

Consignatarius creditor,an teneatur in concursum conferre fructus, & reditus à debitore consignatos,tam perceptos & exactos,quam percipiendos.p.86.ex n.4.cum seqq.

Etiam in reditibus consignatis an præferatur cæteris creditoribus concursus.ibid.

Consignatarius tenetur ad concursum pendente tempore retinere omnia bona,& iura sibi per debitorem a solutionem consignata.p.80.n.42

Debitor consignando,hypothecam aut quodlibet alio modo alienando non præiudicat anteriorum creditorum iuri.ibid.n.43.& 44.

Consignati reditus pro solutione alicuius creditoris,bona sunt debitoris, quæ concursui aliorum ignotorum sequi tenentur.ibid.n.46

Consignatarius primus præfertur secundo post facta consignatione sibi facta.ibid.n.46.& 47

Consignatarius adhuc stante,& non exacto concursu consignatarium prior creditor consignatario præfertur secundo,ibid.n.60.

Consignatarius speciali, vel generali hypotheca munitus si omnibus creditoribus coæquetur,ad præfationem attenditur tempus. & prius,quam. p.80.n.51.& 52

Etiam si in solutum,& cum cessione sibi facta fuerit consignatio reddituum ibid.n.53 & 54

Consignatarius,vel cessionarius mandatarius pecuniæ ei solutæ conuenire debet via cedularia per creditorem anteriorem p.77.n.56

Et facta prius executione in debitore principali. p.82.n.75

Consignatio reddituum maioratus facta à possessore suo creditori consignato extinguitur pro tanto fructuum ad successorem spectantium. pag.83. n.89.& seqq.

Idem in fructibus beneficij consignatis à possessore.ibid.

Consignatarius prior cui pro solutione consignata, & obligata fuit res fructifera non cogitur ad relegandam partem,etsi redditus fiat vberrimi,donec ex illis integre satisfiat p.89.n.6.& 20

Consignata licet habeat bona in sententia graduationis pro suo credito potenit creditor concursum deferens,& ad alios correos,vel fidei iussores, & reliquos possessores redire.p.152.n.28.& 29

Consignatio facta in sententia graduationis concursus facti à debitore, an creditor præcludat viam correos & fidei iussores molestandi.p.154. n.10.cum seqq.ibid.n.12

Ex consignatæ, & traditæ rei (vt ex fructibus creditor satisfiat) redditione,& restitutione, præsumatur integra solutio, aut partis non restitutæ remissio. p. 293.n.3.4 & 5

Consignatio in sententia graduationis pro solutionis in solutum extinguit obligationem, & consensum in concursum decretum creditoris.p. 156.num.5

Per Consignationem pro solutione [illegible] quando recedatur a contractu,& restituatur [illegible] catur.ibid.

Consignatio pro solutione creditoris petitus efficit liberationem quam [illegible]

Consignatio in vendita [illegible] creditoris facta per se solutam [illegible] quata actuali bonorum [illegible] 15.& 17.

Et tunc dominium & periculum rei traditæ transit in creditorem consignatarium.ibid.

Consignatio sola bonorum in sententia graduationis cum sequela traditione non facit dominium [illegible] possessionem a debitore.ibid.n.14. & 15. cum seqq.

Ex sola consignatione bonorum in sententia concursus non extinguitur obligatio concursus, nisi creditor de certo concursum,& correos,vel fidei iussores consenserit.ibid.n.15

Per Consignationem factam creditori certa tum extinguitur census quando [illegible] acquirantur creditori bona consignata. ibid.n. 15.& seqq.

Si per creditorem fuerit recepta bona [illegible] in sententia graduationis [illegible] gato & [illegible]

Non potest aliquid creditor impedire concursum ob quod creditori non possit [illegible] pensionem extinguatur [illegible] n.17.

Debitor sibi bona [illegible] consignata [illegible] tra non tollit [illegible] bonis [illegible] consignatione.p.224.n.10.

Consignatio in pios [illegible] creditoribus [illegible] tatis principalis bonitate [illegible] &c.

Consignatio [illegible] bona [illegible] tempore [illegible] &c.

& Verborum.

Consignatio per iudicium in concursu facta dicitur datio in solutum necessaria.p.664.n.60.& 61

Continentia causæ.

Vide *Exceptio causæ.*

Consuetudo.

Consuetudo vetustissima, & efficax ad tollendum solemnitates requisitas in alienationem bonorum minoris,Ecclesiæ,& similium.p.13.n.45.46. 47.& n.48

Consuetudo habilem reddit eum,qui est de iure inhabilis.ibid.n.49

Et minorem maiorem facere.ibid.n.50

Consuetudo minuit solemnitates à iure requisitas ad actum.ibid n.52

Vt in solemnitatibus testamenti. ibid. inuentarij. ibid.n.53

De instrumentis.ibid.

Consuetudo potest tollere solemnitates decreti requisitas in alienatione minorum, & aliorum. ibid.num.54

Consuetudo potest introducere, vt bona feudalia vel emphyteutica alienentur absque assensu domini.p.14.n.55.& 56

Consuetudo potuit introducere,vt minor, Respublica, seu Ecclesia possit concursum formare absque decreto,& regia facultate.ibid.n.57

Consuetudo non requirit actus iudiciales, sed extraiudiciales sufficiunt.ibid.n.58

Nec contradictorium iudicium vt contra Mascardum tenent alij.ibid.n.59

Consuetudo,vt emphyteuta possit alienare,solum tollit impedimentum prohibitum non aliud. p.136 n.64

Consuetudo ne in vno loco congregentur creditores ad inducias concedendum debitori pag. 629. n.71

Quæ consuetudo viget in Hispania vbi à singulis creditoribus consensus postulatur.ibid.n.72

Consuetudo deponentii pecuniam numeratam iussu iudicis conseruat formam veri depositi.p.725. sub num.27

Contractus,& quasi.

Vide *Quæstio.*

Ad contractus initos inter partes subuertendum, principis humana potestas non extenditur. p. 291.n.15.16

Contractus Principi Deus non subiicit. ibid.

Contractus à se gestos cum subdito princeps non potest infringere.ibid.n.17

Ratione concursus, qui est de iure naturali. ibid. n.15

Contractus inter partes rescripta Principis infringentia non valent.ibid.n.17

Contractus nec etiam de plenitudine potestatis potest princeps reuocare. ibid.

Nec clausula non obstante pacto operatur derogationem contractus firmati consensu partis. ibid.

Contractus gesti cum institutore præposito ad negociationem, reuocato iam, sunt validi contrahente ignorante reuocationem.p.292.n.28

Ad contrahendam recepta potestas durat non intimata reuocationi secum contrahenti.p.294.n 30. & 31

Qui cum alio contrahit,sibi imputet, si non perquisiuit qualitatem, & potestatem eius. ibidem, num.38

Contrahentis cum muliere nupta tacente se nuptam.ignorantia non excusat à nullitate contractus.ibid.

Contrahens cum possessore maioratus sub facultate subreptitia, & ignorans subreptionem, non euitat nullitatem contractus. p. 296. n.39

Contractus alicuius fauore prohibitus potest fieri si ei vtilis sit.p.134.n.62.63.66.& 67

Quando vnius contractus causa transfunditur in aliam prior extinguitur.pag.155.n.4. & sequentibus.

Contractus alias illicitus ratione incertitudinis,ac dubij euentus licitus iudicatur.p.169.n.44. & seqq.

Qui cum alio contrahit,vel scit, vel scire debet conditionem eius cum quo contrahit.p. 219. n.19.

Contrahens cum possessore maioratus in culpa fuit, si facultatem regiam non examinauit. pag. 383.num.7

Et sibi imputet si non vidit facultatem quam videre debuit.p.384.n.26

Contrahens,& emens à procuratore non viso mandato, in mala fide est,& nec præscribit.p.385.n. 30.& 31

Plures contractus diuersis temporibus celebrati cum possessore maioratus inter se nullam connexionem nec dependentiam habent.ibid.n.52

Contractus vtiles per inutiles non vitiantur. ibid. n.33.34.& 35

Contractus ille semper præualet,quo prius adfuerunt solemnitates requisitæ. ibid.num.36.37.38. & 39

Contrahens cum possessore maioratus tenetur accuratè inuestigare suam potestatem, & facultatem.p.393.n.105

Contractus in vltimo verbo Scripturæ perficitur ex quo nullus potest considerari Scripturæ ordo. p.395.n.15

Contractus conclusio semper attenditur.ibid.n.152

Contractus consistit in vltimo instanti conclusionis ex quo non antea perficitur.ibid.n.153

Contractuum qualitates, & conditiones sunt indiuiduæ, & inseparabiles ab eo.p.407.n.21.22

Contractu vetus nequit reiicere aliquam eius conditionem,sed totum tenetur reiicere, vel totum acceptare.p.406.n.23.& seqq.

Contractum faciens videtur se submittere legibus, de illo loquentibus. p.408.n. 33

Contrahens cum alio sub certa qualitate expressa non potest postmodum illum negare. pag. 430. num.12

Contrahens non simpliciter, sed adiecto nomine procuratorio, non nomine proprio, sed alieno contraxisse intelligitur.p.430.443.n.12.& 103

An cõtrahens cum aliquo teneatur qualitatem personæ scire,etiam rerum qualitatem p.434.n.43

Contractus,& transactiones factæ ab hærede putatiuo non tenent in præiudicium legitimi hæredis postea euenientis in hæreditatem. p. 441. n. 89. cum seqq.

Contractus gesti ab hærede putatiuo nihil detrahunt iuri veri hæredis cuicta hæreditate.p.443

Contractus gestos ab hærede putatiuo tanquam ab hærede,potest verus hæres hæreditate cuicta ratificare.ibid.n.102.& seqq.

Aliud est putatium contrahere super bonis alienis aliud verò super suis contrahere.ibid.n.106. & sequentibus.

In bonis alienis contractus non valent, in bonis suis tenent.ibid.n.107

Contrahens putatiuus super bonis alienis tertio præiudicium facit,non sibi, in rebus suis solum sibi ipsi.ibid n.108

Contractus gesti à Prælato putatiuo post depositionem

Index Rerum,

nem ignoratam, non valent, solutiones ei factæ liberant debitores c.444.n.114. & seqq.

Damnum quod contingit cum possessore maioratus putatiuo,sibi nõ inuestigandi conditionem eius, cum quo contraxit imputatur.pag.446.n.120

Contrahentem teneri indagare non solum qualitatem,& conditionem eius,cum quo contrahit,sed & bonorum,verior est opinio,ibid.n.121

In Contractu gesto cum possessore maioratus putatiuo sub facultate regia non dubitatur de qualitate,& conditione rerum, sed de habilitate personæ ibid.n.122

Contrahens cum alio an teneatur indagare, vel non qualitatem personæ aut rerum,solum attenditur inter ipsos contrahentes respectu tertij, cuius iuri detrahi nequit,ibid.n.123

Contrahens debet prospicere casuum contingentiam,quam si non prospexit magis à seipso quam ab alio deceptus dicitur.ibid.n.125

Contrahenti cum vasallo,vel possessore maioratus, non indaganti facultatem,nec sibi alio remedio præcauenti,imputatur.ibid.

Contractus gestus sub falsa causa,& sub falso supposito,quo detegitur falsum, non tenet pag. 3. cap.1.ex n.88.cum seqq.fol.641.n.20.21.& seqq. 2.p.c.10.n.20.& seqq.fol.455

Contrahere cui prohibetur pariter intelligitur prohibitum hæreditatem repudiare.p.134.ex n.61. cum seqq.

L. 55. Tauri qua disponitur mulierem sine viri licentia non posse contrahere,ita nec distrahere ibid.n.62.& seqq.

Quasi contractus oritur per aditionem hæreditatis,ibid.n.65

Contractus, & distractus à pari procedunt, & de vno ad alium valet argumentum.ibid.n.66

Inter debitorem formantem concursum,& creditores ad illum vocatos quasi quidam contractus geritur.p.135 n.74

Contractus qui non requirit scripturam, si sub ea nulliter tamen celebretur, sustinetur,& testibus probatur. pag.522.n.73.74.75.& 76. cum seqq.

Statutum annullans instrumentum ob non solutam gabellam,non ideò annullat contractum. p. 527.num.77

Contractus nulliter celebratur à minore,vel ecclesia,sic vt ab ea possit recalidari : interim iuxta præsentem statum,quæ à tertio potest opponi. p.562.n.106.cum seqq.

Contrahens ex qualitate inutili, cum potuerit, & vtili contrahere,ex neutra sustinetur contractus. p.569.570.n.32.cum seqq.

In Contractibus non valet argumentum, si quod ago non valet,valeat vt valere potest.p.570.n.40

Contractus intuitu vnius negotiationis non confunditur cum alia,nec ita obligatur.ibidem,numer.55

Contractus sub conditione impetratæ facultatis, sustinetur sine ea,si alias ad actum non sit necessaria p.571.n.60

Contractu resoluto resoluuntur omnes effectus ab eo dependentes.p.585.n.59.cum seqq.

Contractus non dicitur perfectus, & absolutus, si inter contrahentes agatur, vt de eo fiat instrumentum,interimque quilibet potest pœnitere. p.597.n.63

Etiam hodie stante dispositione.l.2.titul.16.lib.5 Recopil. l. contractus de fide instrumenti nihil detrahit.p.598.n.64.cum seqq.

In omnibus contractibus,& obligationibus absenti factis,acceptatio non requiritur ad eorum irrenocabilitatem præter quam in donatione.p.599. ex n.86.& ex n.80

Contractus cum aliquo tamquam hærede.& intuitu huius qualitatis, si hæres, contractus annullatur.ibid.n.94. & seqq.

Contractus sub aliqua causa supposita vera,si detegitur falsa,nullus est.ibid.n.89.cum multis seqq.

Contrahentes contẽplatione alicuius muneris vel officij de suo non tenentur durante, vel finito, officio.pag.701.ex n.12.cum seqq.pag.702.& ex num 7

Contrahens alieno nomine asserens habere mandatum, in eo quod non habebat, tenetur de suo. p.675.n.16.& ex n.13.& seqq.

Quia videtur hoc casu suam fidem adstringere. ibid.num.17

Vnius contractus causa si in aliam transfundatur prior contractus nouatur.pag.679. n. 74. 75. vt de depósito transfuso in mutuo.

Et de debito ex causa mutui,transfuso in depósitum.ibid.n.63

Idem quando de contractu mutui fit contractus censualis.ibid.n.66

Et quando mutuum conuertitur in contractum societatis.ibid.n 67

Idem de dote si census erectus,desinit esse dos,nec amplius ad dotem agi potest.p.629.n.68

Contractu primo in alium transfuso prior amplius non consideratur.ibid.n.69

Contractus transfusi in alium natura amplius non attenditur.ibid n.70.& 71

Quando aliquid additur vel detrahitur priori contractui, vel dispositioni nouus contractus est primo nouato.p.730.n.72

Si additio, vel detractatio cõsistat in substantialibus contractus,secus si in accidentalibus.ibid.n.73

Contractus mutatus in accidentalibus tantum idem contractus dicitur continuatus. ibid. n.74

In Contractibus fit interpretatio,per quam contrahens non remaneat deceptus p.754.n.19

Ex quasi contractu iudicij non recedit ur,sicut nec à contractu celebrato altero contrahente remittente.p.768.n.27

Quasi contractus iudicij oritur à litis contestatione,non antea ibid.n.28

Contractus tempus, & non tempus in mandatis attenditur ad prælationem hypothecæ, & id forum sortiendum, & finalia p. 246. 247. ex n. 9. cum seqq & ex n.1

Contractus executio quando confertur in futurum non attenditur tempus conuentionis,sed executionis.p.247.248.ex num.22.& ex num. 18.cum seqq.

In Contractibus quidquid fit omissum habetur pro omisso.p.252.n.23.24

Contrahentes non obligantur ex facultate regia, sed ex suo contractu,& consensu.ibid.n.29

Contractus sine assensu regio extinguitur morte contrahentis ita vt nequeat à principe confortari.p.258.n 6.& seqq & à n.2

Contractus mulieris absque viri licentia nullus est, nec potest ab eo præstari mortua vxore.ibidem, num.9

Idem in consensu partis requisito in contractu filij,qui post mortem filij præstitus nihil operatur ibid.n.10

Contractus conditionalis transit in hæredem actiue & passiue si conditio sit casualis, vel mixta. ibid.num.14

In Contractibus innominatis fauore dotis ſicut non admittitur pœnitentia contrahentis,ita nec eius hæredis.p.259.260.n.15.16.17.& 18
Contractus ſiue nominati, ſiue non, tranſeant in hæredem cum ſua cauſa & natura.p.260.n.19
Contractus geſtus à poſſeſſore maioratus absque facultate regia, mortuo poſſeſſore extinguitur. ibid.num.20
Contractus cum omnibus ſuis pactis & conditionibus vnus eſt indiuiduus,& inſeparabilis. ibid. n.14.cum ſeqq.
Contractum ſimpliciter approbans omnia pacta & conditiones in eo contentas approbare intelligitur nihil excepto ibid.n.17
Cõtractus cũ pactis in eo cõtentis cum ſint indiuiduus & vnicus ſcindi non poteſt.ib.n.18.& ſeqq.
Contractus ſemel perfectus non recipit ex interuallo conditionem, modum, vel grauamen ab vno impoſito,altero inuito. p. 276. n. 16. cum ſeqq.& ex n.2.& per totum.
Contractus perfectus recipit nouam conditionem aut formans,ſi vtriuſque contrahentis concurrat conſenſus.p.278.n.52.& 43

Contumax.

Contumax non comparens tempore congruo, eo elapſo excluditur à declinatoria exceptione. p. 64.cum ſeqq.
Contumax non debet eſſe melioris conditionis quàm obediens.ibid.n.69
Contumax qui amiſit declinatoriam ſi vltra terminum comparet, auditur, & ſuper declinatoria pronuntiandum.ibid.n.70
Contra contumacem iure regio proceditur in ciuilibus vſque ad diffinitiuam ibid. n. 72. & 73
Contumax in criminalibus auditur intra annum ſuper pœna pecuniaria, ſuper corporali autem ſemper.& ad declinãdum ſolutis expenſis.ib.n.74
Contumax amittit electionem fori,& quamuis purget contumaciam,non admittitur ad declinatoriam.ibid.n.75
Contumax non poteſt opponere exceptionem litis pendentis. ibid.
Nec admittitur ad recuſandum iudicem.ibid.

Concurrens, Concurſus.

Vide *Iudicium.*

Concurſus creditorum ad iudicium in nonnullis conuenit cum ceſſione bonorum.p.2.n.2
Concurſus creditorum in quatuor genera diuiditur.p.2.3.n.3.4.5.& 6
Cõcurſus iudicium vt legitimum dicatur ſex requiruntur,& qualia.p.3.4.& 7.n.7.13.22.23.ex n.41
Omnia requiſita in formando concurſum tendunt ad finem ne creditores defraudentur.p.3.n.3
Concurſus præſumitur ſimulatus ſi debitor poſt dimiſſionem bonorum, & citationem creditorum ea penes ſe retineat.p.4.& ſeqq.
Ad concurſus iudicium,omnes creditores tanquam partes formales ſunt citandi.p.5.n.24. & ſeqq.
Concurſus iudicium eſt inſeparabile & indiuiſibile, & ideo omnium ſimul creditorum præſentiam requirit.p.5.n.30
Concurſu pendente moleſtiæ creditorum conqueſcunt, donec vnuſquiſque diffinitiuè graduetur.p.7.n.42
Concurſus iudex decimam exigere nequit. ibid. n.44.& n.58
Concurſus, quo præciſa requiſita deficiunt, vti fraudulentus contemnitur.ibid.n.45
De differentiis inter concurſum,ac ſimplicem ceſſionem bonorum.ibid.n.46.cum ſeqq.
Concurſus iudicium non requirit præambulam & actualẽ moleſtiam, ſecus ſimplex ceſſio.ibid.n.7
Niſi aliquod ſimulationis concurrat iudicium.ibid. num.48
Concurſum formare poſſunt populus,Eccleſia,ſeu quæuis alia vniuerſitas ære alieno grauata.ibid. n.49.cum ſeqq.
Concurſus iudicium nequit fieri niſi coram iudice, competente & ſolemnitatibus requiſitis ſeruatis.p.8.n.56
Concurſus licet cum ceſſione bonorum conueniat in principio & fine,in mediis multum differunt. ibid.n.57
Concurſus iudicium vniuerſale originem trahit ab ipſo debitore communi independenter ab aliqua executione.ibid n.10
Concurſum abſque ſolemnitatibus alienationi requiſitis, an minor ciuitas vel Eccleſia formare poſſit.p.10.per totam.
Concurſus vtilis eſt minori, populo, & Eccleſiæ ære alieno grauatis.p.11.n.12
Per concurſum debitor liberatur à moleſtiis creditorum,& decima executionum.ibid.n.13
Concurſus iudicium inuentum fuit ad euitandas moleſtias,carceres & ignominiam.p.14.n.57
Ad concurſus iudicium introducendum omnes debitores in Hiſpania diſtincte admittuntur. p. 12.num.16
Ad concurſum nouiter inuentum admittuntur minores populi,& cateri abſque decreto aut regis licentia.ibid.n.37 & 38
Concurſus iudicium ante diſtractionem bonorum requirit plenam cauſæ & iurium cognitionem ibid.n.41
Praxis vniuerſalis Hiſpaniæ admittit minorem populum, Eccleſiam & ſimiles ad concurſum peragendum abſque aliquo decreto, aut facultate regia.p.12.n.45.cum ſeqq.
Concurſus iudicium non requirit inquietationem ſed ſufficit timor vt iudicis officium implorari poſſit.p.16.n.18.
Concurſus.an ſit caſus curiæ vt intentari poſſit in cancellaria,omiſſa iudicis ordinarij prima inſtantia.p.18.n.28.cum ſeqq.
Affirmatiuè reſoluitur ex praxi criminalium. ibid. n.34.& 46
Concurſum formanti competit priuilegium miſerabilis perſonæ.p.19.n.42
Concurſus ad hæreditatem clerici iacentem formandus erit coram iudice Eccleſiaſtico. pag.20. n.47.48.49.& 50
Concurſum formare poteſt debitor in foro(ex pluribus quos habet)quem maluerit.p.27.n. 1. cum ſeqq.
Concurſus cauſatus à debitore nouum eſt iudicium,noua & diuerſa lis, independens ab aliis iam motis creditoribus.p.28 n.8
Concurſus creditorum vbi adeſt, ibi cauſæ continentiæ exceptio locum habet p.29.n.15
Natura concurſus non patitur coram diuerſis iudicibus tractari, cum deſtinetur ad prælationem creditorum ibid.n.20.& ſeqq.
Concurſus formatus per creditores inter ſeipſos duntaxat admittit ſe opponentes executioni ab vno contra debitorem petitæ cauſat iudicium particulare, quod caret effectibus, & priuilegiis concurſus vniuerſalis formati a ſolo debitore. p.31.n.30.cum ſeqq. & ex n.42.71.72.156.148. 149
Concurſus particularis per oppoſitionem inter creditores

dictores in locis earundem continentium, limitatem tamen ad eos, qui se opponunt, n. 11 ad alios, p. 124. n. 121

Ad concursum dirimendum, & distinguendum concursum vniuersalem a particulari ortum attenditur, an a debitore tantum, an a creditoribus tantum inter se fit concursus. p. 231. n. 3. p. 146. & ex n. 42. cum seqq. & n. 72 & 73

Concursus particularis licèt alibi tractetur, ac sententiæ feratur, pro executione tamen & exactione ad vniuersalem trahuntur. p. 51. n. 54

Concursus particularis, sicut prouenit a diuersa causa de natura, ita etiam diuersos effectus ab vniuersali producit. ibid. n. 57

Concursus particularis inter creditores habitos in diuersarum continentium, & coram diuersis iudicibus per oppositionem tractentur. ibid. n. 56

Creditores alibi obtinentes sententiam contra debitorem pendente concursu, ad illum remittendi sunt pro exactione. p. 54. n. 60

Concursu vniuersali pendente executiones & exactiones contra debitorem fusi endantur. ibid. n. 61

Concursu vniuersali pendente nullus exigere potest creditum quousque de prælationibus disputetur & gradentur. ibid. n. 62. & seq.

Concursus alibi pendentis exceptio in quacumque parte litis opponi potest, abunde disputatur ibi per totum. Concursum legitimè formatum debitor coram suo iudice, vel officio contra eosdem deliberare recipientes laici creditores, p. [illegible] & [illegible]

In Concursibus debitor & bona debitoris tenentes creditoribus tantum, non personam declinare nequeunt. p. 40 ex n. 1. cum seqq.

Ad Concursum formandum non sufficiunt debitis delationes ratione delictorum, & quasi. p. 54. n. 2

Eo quod aliquando debitum præcedat ex pœna peculiari, attenditur. ibid. n. 3. & seq.

Concursus debitorum omnium fori prærogativa communicatur. p. 61. & 62. n. 14. & seq. & p. 84. n. 1

Ad quas res sententias erga tertios, vel contra illos mandatum extendatur, & ex quibus fundamentis. ibid. p. 2. & seq. n. 24. & seq. & p. 56

Concursu pendente bona debitoris alienanda ad quos spectet, & quatenus creditores respondeant

Concursus delegatus a quibus iudicibus delegatis formatus delegetur, & ad quos iudices appellatio, & ad quos per simplicem querelam recurratur

In Concursibus debitor tenetur [illegible]

Concursus [illegible]

In Concursibus vniuersalibus [illegible]

Concursum [illegible]

Ex [illegible]

Concursus [illegible]

In Concursibus [illegible]

In Concursibus [illegible]

Concursus [illegible]

Concursus [illegible]

Concurs

& Verborum.

Posſeſſor maioratus formans concurſum ad ſola bona maioratus per prædeceſſores obligata quælibet alia bona diuerſa non applicantur huic concurſui, ſed potius concurſui alimentorum. ibid.n.15. & ſeqq.

Creditores ad alimenta iuſtè prætendunt ſuo concurſui,& non concurſui ad ſola bona maioratus applicanda bona nouiter reperta, vel acquiſita poſſeſſori, maioratus quæ huic non pertinent. p.225.n.20.21.& 22

Bona nouiter reperta quando primo concurſui applicantur diſtribuenda inter creditores ad bona maioratus,& inter creditores ipſius debitoris ſimul vocatos.ibid.n.22.23.& 24

Ad hanc diſtributionem admittuntur,etiam creditores ad ſola alimenta,& quo ordine creditor eſt tam primi, quàm ſecundi concurſus ſoluendi ſunt ex nouiter bon s repertis.p.226.n.25.& 26

Concurrentia creditorum vtriuſque ab bona nouiter reperta non fit pro credito debito creditoribus alimentorum,ſed pro ea parte deficiente ex alimentis.ibid.n.27

Concurrentibus ſimul hærede, & fideicommiſſario pro credito hæreditario, quis citari debeat, & cui ſit facienda ſolutio,& cenſus redemptio. p. 252.n.47.cum ſeqq.

In Concurſu debitoris ceſſi comparentibus cedente,& ceſſionario qui præferatur in exactione crediti ceſſi,& quis coram ſit citandus. ibid. n. 46. cum ſeqq.

Concurſus iudicio ex propria natura adhæret bonorum ceſſio.p.241.n.5

Concurſum cauſans dicitur decoctus, & fallitus iam declaratus.ibid.n.7

Concurſum formãs ſtatim à ſe abdicat adminiſtrationem omnium bonorum,itavt deinceps, nec cõtrahere,nec diſponere valeat. ib.n.12.& ſeqq.

Concurſus litem formati à defuncto,an hæres proſequi,& continuare poſſit.p.358.n. 1. cum ſeqq.

Concurſus iudicium diſſoluere non eſt in poteſtate debitoris illud formantis.p.358.n.3

Debitum non indicans omnia bona ſua,ſed reliqua occultans non admittitur ad concurſum formandum.p.359.n.14

Hæredi non conficienti inuentarium negatur facultas formandi concurſum.p.360.n.15

Concurſus habet ſpeciale priuilegium admittendi nouum licitatorem aſſerentem meliorem conditionem ſubhaſtatione peracta. p.359.n. 11. cum ſequentibus.

Concurſus creditorum conſideratur vniuerſitas. ibidem.n.22

Et in eo reperiuntur effectus vniuerſitatis. pag. 360.n.23.& ſeqq.

In Cõcurſu creditorum vix aliqua perſona priuilegiata deficit cũ cõpenſat reſtitutio.ib.n.25.& 26

In Concurſu multa adſunt quæ reſtitutionem integram appetunt ibid.n.27 & ſeqq.

Diuiſa per prouincias hæreditate inter duos hæredes ſic inſtitutos,an creditores hæreditarij vnius prouinciæ admittantur ad concurſum factum per hæredẽ alterius prouinciæ.p.474.n.1.cũ ſeq.

Concurſu formato debitor intantum ſuorum bonorum amittit adminiſtrationem,& ſtatum mutat vt nihil agere poſſit quod præiudicet creditoribus.p.492.n.61.& ſeqq.

Concurſu pendente illicita iudicantur, quæ ante eum debitori permittuntur.ibid.n.67.68

Declara in iis quæ opponuntur fini concurſus non in aliis.p.494.n.103

Pendente concurſu poteſt debitor répudiare hæreditatem ſibi delatam.& non acquirere etiam renuentibus creditoribus p. 496.n.122

Concurrentibus creditoribus procuratoris,qui pecunias collatas alicui lucro dedit,& creditoribus domini ad idem lucrum, quales præferantur. p. 533.n.1.cum ſeqq.

Per Concurſum formatum quis non eſt ſoluendo. p.575.n.19

Ad Concurſum donantis, vel donatarij cum pacto ſoluendi creditores donantis, vel vendentis poſſunt creditores comparere. p.600.n.103

Vel etiam ad concurſum debitoris principalis,quem ſimul habent obligatum non obſtante pacto. ibid. n.104.& ſeqq.

Concurſus iudicium motum à debitore nihil prodeſt fideiuſſoribus, nec correis, quin minus eo pendente conueniantur.p.595.n.37.& ſeqq.

Concurſus iudicium ad diſcutienda iura,& prælationes creditorum inter ſeipſos, & debitor condeſtinatur.p.635.n.14.& 15

In Concurſus principio creditor verum eſſe creditorem,& cunctis potiorem deducit.ibid.n.16

Concurſus finis eſt,vt debitoris bona ad ſolutionem creditorum diſtrahantur.p.637.n.43.& n.46

In Concurſu formato debitor bonis vniuerſaliter cedendo iuxta naturam iudicij dimittit bona mobilia,immobilia iura,& actiones ſibi vniuerſaliter competentes.p.690.n.11.32.& ſeqq.

Concurſus iudicium eſt vniuerſale. p. 692.n.18

Concurſus iudicium in tres creditores mouetur,ac deſtinatur,vt vnuſquique ſciat quo gradu exigere poſſit,ne conſumptis bonis inter poſteriores, priores inſoluti remaneant.p.683.n.12. & ſeqq.

Concurſu pendente,ſolutio,& exactio,præpoſterata annihilatur ob dolum,malum finem,ac dolum præſumptum p.756.n.4.& 5

A concurſu creditorum ſemel formato, an debitor liberè diſcedere poſſit creditoribus renuentibus. p.766.n.1.cum ſeq.

A concurſu ſemel formato inter creditores vocatos liberè diſcedere non poſſe debitorẽ maiiis creditoribus,verius eſſe eſtenditur.ibi.n.11.cum ſeqq.

Et ita obſeruat omnium tribunalium vniuerſalis praxis,p.767.n.12.

Ad ceſſionem ſimplicem bonorum debitor non admittitur,niſi iam condemnatus,aut debita fatea. tur.p.768.n.31.& 32

Concurſus creditorum finis eſt ipſorum ſolutio, & ſatisfactio, qua ceſſante lis & iudicium durat. p.769.n.42.43.& 44

Concurſus creditorum, nec per ſententiam graduationis,nec per adiudicationem bonorum factam creditoribus finitur,quouſque omnes integrè effectiuè ſint ſatisfacti ibid.n.46.& 47

Concurſus iudicium non diſſoluitur,ſi aliquis creditor eſſet ſolutus ſub cautione de reſtituendo alteri potentius ius habenti.ibid.n.48

Nouus creditor potior comparet,idem ingreditur iudicium concurſus quod non eſt extinctum, etiam omnibus illic aſſiſtentibus ſolutio ſi ceſſit clauſula de reſtituendo potiori venienti.ibidem, n.49.cum ſeqq.

Concurſus non diſſoluitur dum aliquis creditor remanſit inſolutus.p.770.n.50.& 51

Concurſus vniuerſitas conſeruatur, & continuatur in vno creditore nondũ integrè ſoluto,etſi omnes alij fuerint dimiſſi.ib.n.52. cum multis ſeqq.

Concurſus creditorum dicitur creditorum cœtus, ſignificans vniuerſitatem perſonarum.ibid.n.58

Index Rerum,

Concurſus bonis conſumptis vel aliter extinctis an concurſus diſſoluatur & lis finita dicatur.ib.n.59

Concurſus iudicium non diſſoluitur etiam venditis bonis debitoris pro debitorem ſolutione,quando vnus remanſit inſolutus.ibid.n.61

Et adhuc durat contra debitorem obligatio,& ſententiæ executio in ſuſpenſo manet quouſque bona nouiter debitor acquirat. p.770.771.n.62. & 63.cum ſeqq.

Concurſus iudicium motum ſuper bonis maioratus,quando extinguitur.p.771.n.69

Concurſus iudicium agitatum cum curatore dato hæreditati,tanquam iacenti, quæ detegitur tunc adita an anulletur.p.254.n.2.cum ſeqq.

Concurſus ſpecialia.

Speciale eſt in concurſu creditorum fauori & interceſſorum,nouum admittere licitatorem , dummodo quod plus offert,in magna ſit quantitate. p.370.& 367.n.11

Concurſus ſola deſtinatio eſt caſus curiæ,vt in prima inſtantia adeatur cancellaria.p.370.n.50

Speciali cō curſu eſt, vt creditores citati ſequantur forum debitoris prouocantis.ibid.n.51

Specialis eſt concurſus vt ſemel aduocatus à fiſco hoc per ſolutionem dimiſſo , iterum redeat ad priorem iudicem.ibid.n.52

Scholaris ſiue ſit reus, ſiue actor, ad ſuum iudicem trahit omnes cauſas, concurſum tamen creditorum non poteſt.ibid.n.53

Cauſæ individuæ,& connexæ ad vnum,& priorem iudicem remittuntur,concurſus autem,ſiue prior, ſiue poſterior ad ſe indiſtincte trait cauſas alibi pendentes.ibid.n.54

Debitor licet ſit Dominus bonorum ſuorum per concurſum à ſe cauſatum admittit poteſtatem aſſignandi,& diſponendi necnon adminiſtrandi. ibid.n.55

Creditor conditionalis licet careat actione ad agendum concurſus tamen illum admittit.ibid.n.56

Speciale etiam eſt concurſus,vt creditorem conſualiſtam admittat ad redemptionem poſſulandam. ibid.n.57.& 58

Concurſus pendentia releuat creditorem ab executione,vt liberè agat contra tertium ad alios correos.p.264.n.59

Ad taxanda alimenta ex bonis concurſus non qualitas ſed neceſſitas tantum inſpicitur. ibid.n.60

Per concurſum extinguiturmandatum antea à debitore datum,ad adminiſtrandum, vel contrahendum.ibid.n.61

Minor reſpublica,Eccleſia, alia ve communitas concurſum inter ſuos creditores formare poteſt abſque decreto,facultate Regia,& aliis ſolemnitatibus in eorum alienatione requiſitis. p.371.n.65

Exceptio concurſus pendentis poteſt oppoſi in quacumque parte iudicij ibid.n.66

Decimam executionem licet regulariter percipiat iudex,caro tamen non deducit ex bonis concurſus,ſubaſtatis.ibid.

In concurſu ſpeciali eſt,vt maior pars creditorum præiudicet minori.ibid.n.67.68.69.70.71.& 72. cum ſeqq.

Concurſus ſpeciale eſt,vt creditores cogantur bona debitoris in ſolutum recipere.p.375.n.7

Ex concurſus pendentia nihil ſpeciale infertur quod poſſit impedire debitorem ius quærendum repudiare ſicut antea.p.495.n.82

Creditor, Creditum.

Vide *Concurſus, Prælatio, Hypotheca.*

Creditor prior poteſt eligere vnum ex tertiis poſſeſſoribus,& vnum ex creditoribus ante ſe ſolutis,vt ſolutio annectatur.758.n.20.21.22.& 23

Quæ opinio verior, probabilior , ac receptior eſt. ibid.n.24

Primo creditore dimiſſo ſecundus remanet primus & poſterior.p.758.759.n.31.32.33.& 34

Creditor virtute obligationis bonorum generalis facta à poſſeſſore maioratus,confirmatæ poſtmodum à rege non eſt graduandus in bonis maioratus.p.253.n.37

Creditores in exigendo ſua credita gradus, & ordinem ſententiæ ſeruare tenentur ne conſumptis bonis inter poſteriores , priores inſoluti remaneant.p.756.n.1.& 2

Creditores potiores habet regreſſum contra adminiſtratorem ordinem graduum præpoſterantem. ibid.n.3

Poſſunt etiam reuocatoriam intentare contra poſteriores ſolutos ſiue pecunia conſumpta ſit ſiue non.ibid.n.4

Creditoribus anterioribus datur electio in agendo contra creditores intempeſtiuè ſolutos vel contra adminiſtratorem poſterioribus peiperam ſoluentem.ibid.n.6

Creditori qui mala fide pecuniam exegit nunquam pecuniæ fuit dominium quæſitum.p.757.n.7.& ſeqq.

Creditoris potioris libero an ſit arbitrio contra quemlibet ex creditoribus poſteriorbus reuocatoriam intentare,vel ut cogendus ab alterius incipere & gradatim aſcendere quouſque de ſuo credito potiori ſatisfiat.ibid.n.10.& ſeqq.

Creditorem primum liberum habere arbitrium & electionem in annorandam pecuniam à quolibet ex poſterioribus creditoribus præmature ſolutis, verior eſt opinio ibid.n.19

Creditor ſecundus conuentus reuocatoria à priori nequit hanc opponere , vt agat prius contra tertium & alios inferiores ſe tam ſoluros. pag.758. n.20 & ſeqq.

Creditores prouocati ad iudicium concurſus debent ſequi forum debitoris prouocantis.p.17.18. n.23.24.25.& per totum c.

Creditores cum de diuidendo patrimonio debitores inter ſe tractent,iudicium communi diuidendo certare videtur.p.25.n.4

Creditores ad concurſum conuocantur non ſolum vt plura ſua deducant,ſed vt ſimul inter ſe de prælatione contendant.ibid.n.7.& ſeqq.

Certant etiam de totali exclutione inter ſeipſos. p.26.n.12.

Creditor poteſt vnum & idem creditum petere partim coram vno iudice & partim coram alio ſimiliter competente.p.28.n.4

Poteſt tamen a debitore cogi , vt coram vno totum petatur,ne litibus vexetur. ibid.n.5

Creditores citati coniunctim debent,omnes ſimul ad iudicium concurſus obcius indiuiſibilem naturam. p.28.n.20.cum ſeqq.

Creditores qui alibi ſententias obtinuere contra debitorem concurſu pendente non poſſunt credita exigere ſeorſim,ſed ad concurſum remittendi.p.24.n.60.cum ſeqq.& per totum §.

Creditores anteriores ius habent auocandi pecuniam ſolutam poſterioribus.ibid.n.60

Creditor qui concurſu formato intempeſtiuè exigit malam fidem habere debet.n.67

Creditores concurſuales ſilentes quandocumque & vltra nouem dies poſſunt opponere de concurſus pendentia.p.32.n.23.24.& 25

Creditorum minor pars, quibus maior quantitas debetur, prævalet maiori parti personarum quibus minor summa debetur. p. 49. n. 22
Creditores solum de suis creditis possunt disponere, & de suis antelationibus, non tamen de bonis concursus. p. 48. & 50. n. 16. & 28.
Creditores citati ad concursum non comparentes ius pignorum amittunt, emptoresque eorum tuti sunt ab illorum molestiis. p. 59. n. 5. cum seqq.
Eis a iure auferendi excluduntur. p. 60. n. 11
Creditores posteriores anterioribus citatis, non comparentibus in re, aut pecunia sibi soluta tuti sunt. ibid. n. 12. seqq.
Creditor ad concursum citatus, & non compatuit sicut ius pignori distracti amisit, an etiam suum creditum simul. p. 61. n. 15. & seqq.
Affirmativa opinio proponitur. ibid. n. 16. Contraria verior ibid.
Dissoluuntur argumenta contraria. ibid. n. 18
Creditor citatus tardius tamen comparens, an ius prælationis amittat. ibid. n. 19
Creditor tardiùs comparens si ante sententiam graduationis indubitata instrumenta sui iuris doceat admittitur, & ius prælationis conseruat. ibi. n. 20
Creditor citatus ad concursum quando congruo tempore comparere dicatur, vt admittatur. p. 62. n. 21. 22. & 23
Creditor in diem vel sub conditione; an citari debeat ad concursum. ibid. n. 24. cum seqq.
Creditor in diem, vel sub conditione incertus est, qui nec in iudicio potest agere antequam dies solutionis eueniat. ibid. n. 25
Creditor sub die, vel conditione admittitur ad concursum, & per sententiam sub conditione aduenient e graduatur. ibid. n. 26
Creditor conditionalis admittitur in iudicio separationis bonorum. ibid. n. 27
Creditorẽ conditionalem admittendum esse ad cõcursum creditorũ determinauit, Senat. Pedem. ib.
Creditor conditionalis non impeditur agere iusta causa superueniente. ibid. n. 29
Creditor conditionalis ante diem potest agere quando pignora, & hypothecæ periclitantur. ibid. n. 30. & seqq.
Creditor conditionalis potest agere ante conditionem, si de fuga, inopia, vel futuro dolo suspectus sit debitor. p. 63. n. 31
Suspicio inopiæ, & æris alieni nulla vrgentior, quam ipsum iudicium concursus quo dibitor bonis omnibus exuitur. ibid. n. 33. & seqq.
Creditori conditionali quibus remediis consulatur in concursu cum difficile sit, miserabilem debitorem inuenire fideiussorem. p. 65. ex n. 43. cum seqq. & ex n. 51
Creditor hæres sui debitoris potest cum inuentario suum creditum, & separationem postulare sicut extraneus. p. 69 n. 29. cum multis seqq. vide Inuentarium.
Creditor hæres sui debitoris vendita hæreditate potest suum creditum consequi, & vti retentione. ibid. n. 37
Creditores vnius administrationis, non confundantur cum creditoribus alterius in eadem persona debitoris extinctis. p. 70. n. 48. cum seqq.
Creditor qui in publica subhastatione plus offerens rem licitauit etiam per suppositam personam tutus, & nisi interueniat læsio. p. 77. n. 16. & 17
Creditor pignus tenens non potest impedire venditionem, vt sibi & aliis satisfaciat. pag. 87. 88. n. 6. 7. 8. & n. 9. cum seqq.
Creditor pignus habens nullum damnum patitur illud exhibendo, vt vendatur cum ad eius satisfactionem ordinetur. ibid. n. 10
Creditor quomodolibet bona debito retinêns, tenetur illa conferre in concursum vniuersalem, vt inter omnes distribuantur, seruata gradus prærogatiua. ibid. n. 17
Annotatur Gaitus miserè lapsus contrarium firmans. ibid.
Creditor propriè is dicitur qui ab alio inuito exigere potest. p. 97. 98. n. 126. 127. & 128
In statuto de creditore loquente non comprehenditur, qui actionem realem habet. ibid. n. 129
Creditor largè dicitur, qui actionem realem habet. ibid. n. 130
Creditores dicuntur & habentes actionem realem iuxta subiectam materiam, & naturam concursus creditorum. ibid. n. 131
Creditores veri & improprij in vnum iudiciũ creditorum concurrere debent, vt quorumlibet simul iura examinentur, & quilibet quod suum est ex bonis debitoris consequatur. ibid. n. 132
Creditor prior hypothecam possidens si deducto suo credito aliquid supersit, tenetur rem dimittere posterioribus creditoribus. p. 106. n. 6. 7. & 20
Creditor accipiens nomen debitoris in solutum semper illud tenetur in concursum conferre instantibus anterioribus. p. 107. n. 21
Creditores per solam cessionem non acquirunt dominium in bonis debitoris; sed ius quoddam personale, vt distrahantur. p. 133. n. 56. & seqq. & ex num. 30
Creditor qui prius sententiam obtinuit, an aliis, quorum causæ pendent præferatur. p. 141. n. 3. & num. 5
Creditores personales, qui eodem tempore sententiam obtinuere, æqualem habent exactionem in bonis debitoris. p. 130. n. 6
Creditor, qui præuenit in exequendo sententiam simul pro aliis latam, an istis executionem non petentibus præferatur. ibid. n. 7. & 8
Creditor potest conuenire quemlibet ex correis, vel fideiussoribus, & vno conuento potest liberè ad alios redire, quandiu integrè non est solutus. p. 151. ex n. 10. cum seqq.
Creditor electionem, & arbitrium habet eligendi, & variandi inter correos debendi, & fideiussores eorumque bona, adeò vt creditor posterior non possit ei opponere, quod exigat ab aliquibus. ibid. n. 16
Creditor in reuocatoria arbitrium habet reuocandi solutionem posteriori, quamuis alij adsint inferioris gradus, quibus pariter fuit solutum. p. 151. 152. n. 17. & 19
Creditor concursum ab vno ex correis formatum potest deserere, & ad alios redire etiam gradu obtento in sententia. ibid. n. 17. & 27
Creditor, cui in sententia graduationis bona fuerunt adiudicata pro suo credito adhuc habet recursum contra correos, aut fideiussores, & tertios possessores ibid. n. 28. & 29
Creditor censuarius ad concursum citatus, an valeat sortem principalem in illum deducere, & pro eius redemptione instare. p. 160. ex n. 1. cum seqq.
Creditor censuarius ad concursum prouocatus licitè potest pro census redemptione instare. p. 161. ex n. 15. cum seqq.
Creditores posteriores non possunt in re hypothecata ius prætendere, nisi in eo quod supersit, satisfactis prioribus p. 171. n. 7

Index Rerum,

Creditor agens contra fideiussorem, aut tertios possessores tenetur probare inopiam debitoris, siue ante iudicium, siue in eodem. pag.186.187.n.53. 54.& 55

Creditores qui concursu pendente mutuauerunt debitori, post omnes quoslibet concursu assistentes eligant.p.186.n.49.50.& 51

Creditores ad alimenta etiam posteriores præferuntur, aliis quibuslibet anterioribus ad sola bona maioratus p.223.n.3.4.& seqq.

Creditores ad sola bona maioratus, an excludant creditores concursus super solis alimentis à bonis nouiter repertis, postulantes alimentorum reformationem ob nouum augmentum patrimonij debitoris.p.226.n.28.29.& 30

Cautela hæc sub distinctione admittitur.ibid. n.31. 32.& 33.

Creditor in subhastatione bonorum debitoris licitans præfertur omnibus licitatoribus.pag.368. n.14.& 15

Creditoribus concursus succurritur per viam restitutionis ex clausula generali, vt nouus admittatur licitator subhastatione peracta ibid.n.17. & sequentibus.

Creditor tanquam extraneus plus offerens tutus est,& rem debitoris subhastatam accipit in emptionem,non in pignus ibid.n.16

Creditorum maior pars præiudicat minori, & in vnum congregantur omnes. pag.371. n.67. cum sequentibus.

Et an hoc procedat in aliis similibus casibus, vltra expressos in certis legibus.ibid.n.73. & sequentibus.

Valior & communior opinio est tenentium maiorem partem creditorum maiori præiudicare quoties tractatur de consequutione suorum creditorum ex bonis falliti.ibid.n.76.77.& 78

Creditor inferioris gradus, etiam maioris summæ non admittitur postulans,vt prior recipiat bona debitoris in solutum.p.372.n.79

Creditorum maior pars tunc attenditur in iis quæ omnibus sunt communia, damnum,& vtilitas proportionabiliter ad singulorum credita.p.371. num.80

Secus quando damnum, & vtilitas omnibus promiscuè non communicantur.ibid.n.81.& 82

Pactum maioris partis creditorum circa bona debitoris, vt præiudicet minori parti debet esse magnis fortunæ,ibid.n.83

Creditor inferior an possit cogere anteriorem, vt factas bonorum concursus detertos, aut in solutum recipiat,aut patiatur, quod ipse interim exigatur solvatur.p.376.n.1.cum seqq.

Eius affirmativa ex variis fundamentis probatur. ibid.n.6.cum seqq.

Creditores inferiores plus offerentes pro bonis concursis præferuntur anterioribus pretium currens offerentibus.ibid.n.10

Creditor posterior offerens priori, vt vel rem concursis recipiat vel patiatur sibi dari nullatenus curat de vtilitate anteriorum, sed de sua damnosa.p.376.n.22.23.24.25.& 26

Imò in notabile detrimentum creditorum ceterorum intentio inferioris ista vergit.p.377. n.27

Creditorum anteriorum ius quamdiu vigilat posteriorum ius dormit, in quorum damnum redundat diuturnitas, ac defectus bonorum concursus. ibid.n.28.& 29

Creditor inferior plus offerens in subhastatione bonorum debitoris,tunc præfertur anterioribus,si pretium soluat,non si compensare velit. pag.738. n.50.& 51

Creditor inferior tunc excluditur ab electione oblata anteriori,vt vel rem concursus recipiat,vel sibi recipere patiatur, quando creditor anterior contradicit.ibid.n.52

Secus si non contradicit,nec impugnat.ibid.n.53

Creditor posterior scientibus, non impugnantibus anterioribus potest suum creditum exigere absque impedimento.ibid.n.54

Creditores mutuantes possessori maioratus vltra summam permissam à facultate regia,& mutuantes intra summam, an pariter concurrant ad quantitatem permissam pro rata vel anteriores contractus vitientur.p.382.n.1.cum seq.

Creditor dum agit contra tertios possessores, an præcisè debeat incipere à posterioribus,& non a prioribus p.389.n.84.& 85

Creditores plures diuersis temporibus mutuantes intra vel vltra quantitatem facultatis regiæ priores potiores sint,& de ratione. pag.[illegible].n.113. & 114

Creditores plures simul in eodem contractu mutuantes vltra summam facultatis,an omnes pro rata sint admittendi ad quantitatem permissam. ibid.n.115.

Creditores plures eodem tempore,& scriptura mutuantes possessori maioratus, vltra [illegible] summam in facultate limitatam, [illegible] pro rata ad quantitatem permissam [illegible]

Creditor idem diuersis temporibus [illegible] pignore solutus retinet, [illegible] tempore contradicentes,licet [illegible] quia tunc pro rata contribuebat [illegible] omnibus.p.[illegible] & [illegible] in fine.

Antonij Fabri error [illegible] contra expressa [illegible] cum seqq.

Creditores plures simul mutuantes possessori maioratus vltra quantitatem permissam à facultate omnes simul admittuntur pro rata pro quantitate [illegible] pari eque de damno & [illegible] num.114.

Creditores eiusdem gradus simul exigunt pro rata. p.[illegible].n.114

Inter duos creditores eadem die contrahentes de quorum anterioritate non apparet, non datur præferre,sed pro rata omnes simul.p.[illegible]

Facit in creditore habente instrumentum cum die & hora,vt ille præferatur literis horam non habentibus.ibid.n.[illegible]

Etiam contra notarium cuius instrumentum caret hora fidei.n.[illegible]& seqq.

Creditor tabellionis solutus confiteatur, ac si [illegible] confessio præjudicet effectu retardandi [illegible] seqq.

Creditor recipiens pecuniam sub clausula præscriptiua iuris tertij sub conditione recipiendi certum.p.[illegible].n.111.cum seqq.

Creditor recipiens pecuniam sub obligatione de restituendo pignoribus à quolibet cogi potest via executiua.ibi n.41

Creditor diuersi loci,etiam Ecclesiastici,qui in concursu sub cautione de restituendo fuit solutus, an conuentus renouatoria ab alio posteriore intente debeat respondere coram iudice concursus. p.[illegible].n.42.cum seqq.

Creditor in aliam monetam pro eorum creantia recipere retentus,quando ex hac solutione damnum,vel incommodum [illegible] non patitur. p.424.n.66.

Secus

& Verborum.

Secus si incommodum creditor aut damnum patiatur monetarum subrogatione.ibid.n.67

Creditor simpliciter vendens pignus censetur vendere purè proprio, non purè creditoris. p. 430. num.12

Vendens tamen cum denominatione creditoris, tanquam talis vendidisse intelligitur.ibid.

Creditores non tenentur indagare intrinsecam conditionem debitoris,nec inuestigare titulum bonorum n.13

Creditor confidens de bonis debitoris sibi obligatis sæpè creditum amittit euicta hypotheca per verum dominum.p.446.n.123.& 124

Creditor non potest liberare vnum ex pluribus fideiussoribus simul obligatis,cum vnus aliorum contemplatione intelligatur se obligasse. p.466. n.18.& 19

Diuisa per prouincias hæreditatis à testatore inter duos hæredes, an creditores hæreditarij vnius prouinciæ admittantur ad concursum factum per hæredem alterius prouinciæ.p.524. n.1. cum sequentibus.

Creditores ius habent ad vniuersum patrimonium, & ad vniuersa debitoris bona vbique existentia. p.475.478.num.17.18.19.20.& 21.cum sequentibus.

Creditores debitoris exercentis duas diuersas artes & negotiationes,qui fuerint vnius negotiationis, non confunduntur cum creditoribus alterius.p. 478.n.52

Creditores ad bona libera non confunduntur cum creditoribus maioratus.ibid.n.53

Creditores ementis pro persona nominanda nullo tempore acquisierunt ius hypothecæ in re empta p.483.n.26.& 27.& ex n.22. cum seqq.

Creditores non fraudantur quando debitor non vult ius delatum acquirere, sed quando acquisitam alienat.p.487.cum multis seqq.

Creditores debitoris ante tempus restituentis maioratum fideicommissum,vsumfructum patri debitum, an possint in concursu formato post restituentem ius prætendere ad interusurium, & fructus à tempore restitutionis, vsque ad mortem debitoris perceptos. p. 499. ex n.1. & per totum.

Creditores teneri inuestigare titulos debitoris, firmat Paz ex Angeli doctrina.p.552.n.22

Quos perperam loquutos fuisse ostenditur manifeste ibid.n.23. & seqq.

Creditori agenti Saluiano interdicto sufficit probare possessionem esse penes debitorem tempore obligationis. ibid.p.554 n.39.& seqq.

Creditor ius suæ hypothecæ fundat in dominio debitoris,alias non obtinet.p.556.n.61

Creditores victi à possessore obtinente in tenuta ob nullitatem facultatis & hypothecæ in bonis maioratus,si possessor vincatur in proprietate, iura sua & hypothecas iterũ recuperant.p.564.n.127

Creditoris hypotheca variatur & alteratur ex variatione & mutatione iuris debitoris hypothecantis.ibid.n.128.129.136.cum seqq.

Creditores hæredis transmittentis an ius habeant ad bona hæreditaria transmissa p. 437. ex n. 66. cum seqq.

Creditores debitoris donantis, vel vendentis bona sua cum pacto,quod donatarius creditoris soluat ad concursum donantis, & donatarij concurrere possint p.592.ex n.1. cum seqq.

Creditores vendentis vel donantis hac conditione vt emptor seu donator soluat creditoribus de iure communi nullum ius habent in emptorem vel donatarium.593.594.n.15. cum seqq. vsque ad n.22

Creditores non possunt recta via absque cessione agere contra donatarium,vel emptorem cum pacto vt eis soluat.ibid.n.25.26.& 27.

Fallit quando emptor vel donatarius sponte suscepit iudicium ibid.595.n.28.29.& 34

Creditor potest agere contra emptorem suscipientem in se æs alienum venditoris in quatuor casibus relatis.ibid.ex n.31.vsque ad 39

Creditor vendens pignus iure creditoris tanquam procurator debitoris vendit.p.596.n.46.& 47

Iure communi attento, ius non acquiritur creditoribus ex pacto inter debitorem & donatarium, vt iste soluat creditoribus.p.597.n.55.& 56

Secus de iure regio,ex l.2.n.16. lib.5. recop. ibid. n.57.cum seqq.

Creditores vendentis sua bona cum pacto quod emptor eis soluat:non possunt de iure communi contra emptorem sibi non obligatum agere. p. 598.n.68.secus de iure regio ex d.l.2.de quo erit in electione creditorum agere vel contra debitorem,vel contra emptorem virtute pacti.ibi. n.69

Idem seruari de iure communi ob circuitus vitandos tenent aliqui ibid.599.n.70.71.& ex n.90

Conditor censualista pro sorte vnius præfertur creditori postea contrahenti cum eodem debitore ante vsuras decursas.p.607.n.69.& 70

Creditor,qui quod suo debitori debet,habet sibi hypothecatum licet contra se ipsum agere non possit,potest tamen à se debitum retinere. p.610.n.5

Ac pariter eidem competit vtilis actio virtute obligationis.ibid.n.6

Creditor de suo priuilegio, aut prælatione instrumẽtis aut probationibus docet.p.635.n.16.& 17

Creditor potest idem creditum in partes scindere, & in diuersis iudiciis diuisim petere si ei non opponatur exceptio.p.655.n.42

Creditor habens plures correos insolidum obligatos,si simpliciter agat aduersus quosdam absque solidi protestatione, videtur creditum scindere, & iuri solidi renuntiare.ibid.n.45

Creditor qui virtute sententiæ ratam ab vno correo exegit,non potest postea ab eo, nec cæteris in solidum obligatis solidum petere.ibid.n.26

Creditor consentiens subhastationi condaienali illo genere solutionis contentari debet. p. 650. n.31.cum seqq.

Creditor exigens censum annuatim ab emptore promittente loco pretij acollare exegisse intelligitur virtute adiudicationis sibi factæ.ibid. n.88. & seqq.& n.87.

Creditor factus rei Dominus conseruat hypothecæ prælationem contra creditores inferiores.p.669. n.130. cum seqq.

Creditoribus anterioribus datur electio an velint agere contra posteriores præpostere solutos, vel contra administratorem inordinatè soluentem. p.707.n.29

Emptor pignoris præpostere soluens scienter & contra ordinem iudicis tenetur de suo anterioribus creditoribus, quibus datur electiue recursus contra emptorem vel posteriores.ibid.n.30

Creditor posterior in mala fide est exigendo prius, quam anteriores simul concurrentes.ibid.n.34

Creditor mutuans debitori, vt soluat priori huius locum subintrat tribus concurrentibus.pag.709. n.55.56.57.& 58

Creditorem anteriorem fuisse solutum ex eadem

Index Rerum,

pecunia noui creditoris ad id mutuandi ex quibus coniecturis præsumatur.ibid.n.59

Creditores anteriores specialiter non citati ad concursum,sed per proclama, possunt quandocumque comparentes molestare emptores.pag.716. n.8. & 9

Creditores, qui concursui adsunt, & ad eorum instantiam bona subhastantur,& ad iusomne,quod in bonis habebant amittunt,& libera ad emptorem transeunt.ibid.n.10

Priores creditores prius ex pretio pignorum soluũtur,posteriores ex superfluo si adsit.p.721.n.7

Posteriores solum ius habent, quantum ex pignoris pretio supereſt,solutis prioribus ibid.n.8

Creditor prior tenens hypothecam non tenetur eam dimittere posteriori,donec integrum creditum consequatur. p.722.n.11

Anterior tenens hypothecam sibi,& aliis idoneam nequit repellere posteriorem agentem pro residuo,soluto iam anteriori.ibid.n.12

Creditum.

Creditum iuri debitor nulla arte,& qnomodolibet disponendo detrahere non potest.p.720. n.1.& sequentibus.

Creditoribus suis,quando debitor adeundo hæreditatem non soluendo possit præiudicare adiciendo nouos creditores hæreditarios.n. 729. ex n.65.vsque ad n.69.

Creditor anterior consentiens vt pignus alteri obligetur, an præiudicet creditoribus intermediis.p.746.n.1

Creditor anterior cedens inferiori gradum,& prælationem suam dumtaxat ad exigendum, an non solum sibi, sed & intermedius præiudicet creditoribus.ibid.n.2.& 3

Creditor consentiens vt pignus pignori detur, pignoris ius remisisse videtur p. 747.n.4

Creditor consentiendo,vt res alteri pignoretur ius pignoris prorsus amittit, & creditor merè personalis remanet.ibid.n.9

Quid inter contrahentes actum fuerit attenditur an voluerit creditor totum ius pignoris dimittere,an solum gradum,& prælationem. p.697. n.6

Creditorem consentientem, vt pignus alteri obligetur,non amittere prorsus ius hypothecę quoad omnes,sed quoad illum creditorem tantum, cui consentit,qui teneant.ibid.n.9.& seqq.

Creditores intermedij gradatim ascendunt locum anterioris consentientis, & sicut præferuntur. tertij,ita & anteriori,cui tertius præfertur.p.697 698.n.27.& ex.n.19.cum seq

Debitor,qui prius debitori tradit pignoris ius amittit non creditum,ad quod remanet creditor personalis.p.749 n 32

Creditor tertius,cui anterior nominatim consensit licet præferatur consentienti,non tamen intermediis.ibid.n.33

Creditores intermedij per consensum anterioris gradatim ascendunt eius gradum, & præferuntur anteriori, & ei cui iste consensit. ibid. n. 34

Tertius,cui anterior consensit antelationem intermediorum non consequitur cessante cessione, & subrogatione.ibid.n 35

Nec antelationem consequitur nisi à tempore,quo cum debitore contraxit.ibid.

Medij creditores præferuntur anteriori qui consensit præferri à tertio ibid.n.36

Medius vincit tertium,à quo vincitur primus. ibid.

Creditor ius suum nunquam amittit per cõsensum, quod specificè reseruauit.p.649.750.n.37. & 38

Petri Surdi locus insignis in proposito refertur ibid n.39.40.41.& 42

Anterior, qui consentit sub iuris sui reseruatione, quo ordine, & loco exigere potest. ibid.n. 43. remissiue.

Inter creditorem, cui anterior pignorati consensit intermedios, & anteriorem, quo ordine fiat exactio ibid.n.44.& seqq.

In creditore hypothecario anteriori tria diuersa iura concurrunt,ius pignoris, ius prælationis, & ipsum creditum ibid.n.46 & seqq.

Anterior creditor 100.cedens prælationem inferiori pro 200. nullam pro suis centum transfert prælationem.p.752.n.76.& seqq.

Creditor inferior pro 200. recipiens prælationem ab anteriore creditore pro 100. dumtaxat, pro hac rata parte recepisse intelligitur.ibid n.80

Vnus creditor contra eundem debitorem plura, & diuersa credita habens pluribus, & diuersorum personam repræsentat p.753.n.86

Ita patiet pro singulis creditis iuxta vniuscuiusq; gradum ac prælationem graduatur interpolate inter cæteros creditores.p.753.n.88.& seqq.

Creditor pro certa summa hypothecarius postea pro alia diuersa quantitate eadem bona, & alia bona sibi fuerant obligata, pro prima summa præfertur interim contrahentibus pro secunda ei intermedij præferuntur ibid. 90 & 91

Creditor inferior,cui per anteriorem fit prælationis cessio, si plusquam cedenti debeatur exegit; restituit superfluum intermediis creditoribus. p.754.n.99

Creditor inferior cui per anteriorem fit prælationis cessio sub conditione fuit immediate post eum exigat an præiudicet intermediis,& an istis pœnitentibus, cessio inefficax reddatur. p. 746. ex num.1.cum seqq.

Crescere,Decrescere.

Crescentibus vel decrescentibus bonis concursus crescunt,& decrescunt alimenta semel taxata,& iudicata non obstante.p.550.ex n.1.cum seqq.

Circuitus.

Ob circuitus vitandos etiam de iure communi potest creditor agere contra donatarium cum pacto de soluendis creditoribus.p. 558. 559.n.70.71. num.90

Culpa.

Culpa imputatur ei,qui se immiscuit rei ad se non pertinenti.p.267.n.15

Ex culpa quis tenetur de casu quando defraudata fuit ad ipsum casum,non aliter.p.271.n.53

Curator.

Vide *Administrator.*

Curator dari debet hæreditati iacenti cum quo possit formari concursus creditorum.p.109.n. 1. & p.112.n.3.& 4

Bonis debitoris creditoribus instantibus datur curator.ibid.n.6.

Curator ad litem datus non aliter admittitur quam satis dederit.p.111.n.16.& n.17

Curatori bonorum tota committa videtur rerum custodia.p.113.n.40

Curatori bonorum actiones mouere potest in rebus tempore peritaris.ibid,n.50

Curatoribus minoris, prodigi, furiosi, & aliorum dominium bonorum non quæritur sed penes minorem,& alios remanet.p.115.n.38,& 50

Curatores bonorum, & sequestri non habentur loco domini ad simplicium custodiam. p.133 num.40

Curator

Curator hæreditat. iacenti datus potest se præsentare ad beneficia vacantia, cuius ius patronatus hæreditati adhæret.p.136.n.90
Curator inuit is. nisi ex magna necessitate nemo creari potest p.137.n.1
Curator ad bona absentis tenetur inuentarium conficere cum fideiussore quando bona ad eius manus peruenerunt.p.7.n.43
Curatoris ad bona dati propter aliquam causam officium finitur cessante causa p.771.n.73
Curator datur filio familias minori ob patris detentionem finitur patre reuerso.p.771.n.74
Curator bonis captiui finitur capto reuerso. ibid. num.75
Curator datus hæreditati iacenti finitur hæreditate adita ibid.n.76
Curator hæreditati tanquam iacenti datus ad instantiam creditorum quæ reuera iam erat adita an iudicium creditorum annulletur ibid. n.77. & 78
Curator datus furioso durat quandiu furor. ibid. num.79
Curator ventri datur non furor.p.772.n.80
Curatoris officium ventri datur & finitur statim quod infans nascitur.ibid.n.81
Curator ob certam causam cessat, cessante causa. num.82
Cum curatore dato hæreditati tanquam iacenti quæ deregitur tunc adita, iudicium concursus agitatum,an annulletur.p.254.ex n.1. cum seqq.
Curator datus hæreditati iam aditæ curator nullus dicitur.ibid.n.6
Curatore dato pupillo tanquam adulto datio nulla erit.ibid.n.7.& seqq.
Curatoris officium dati hæreditati iacenti finitur hæreditate adita.p.255.n.13
Curator dari non potest hæreditati iam aditæ.ibid. num.14
Curator datus tempore incongruo,& quo dari non debuit,vitiatur.ibid.n.17
Curatore dato hæreditati tanquam iacenti,quæ iam erat adita iudicium concursus,an sit nullum.ibid n.18.19.& 20
Curatoris datio hæreditati aditæ nullitas non prouenit ex scientia vel ignorantia creditorum, sed ex suppositio falso.ibid.n.21
Gesta à curatore dato hæreditati tanquam iacenti quæ adita erat nulla redduntur ipso iure. p.257. num.47
Gesta à curatore legitimè dato personæ fictæ possunt,& nocent personæ fictæ,& ius eius habenti,ibid.n.48
Curator datus prodigo, qui prodigus non erat sed furiosus an sustineatur.ibid.n.49
Curator datus alicui tanquam prodigo, qui prodigus non erat,an & quando sustineatur. p.257. 258.n.50.51.52.& 53.

Custodia.

Dimissio bonorum licet sit de substantia, & natura concursus solum tendit ad eorum custodiam, & administrationem.p.135.n.77.& seqq.& n.93 cum seqq.

D

Damnum.

DAmnum infectum postulat vt vicinus mittatur in possessionem domus minantis ruinam.pag.91.n.58.& seqq.
Damnum minus est creditorem non exigere, eo quod debitor non est soluendo,quam permittere vt exigat ab alio,quod debitor non est.pag.402 n.43.44.45
Damnum contingens contrahenti cum possessore maioratus potatiuo sibi non inuestigandi conditionem eius imputatur.p.462.n.120. cum seqq.
Damnum & defectus ratæ census deficientis ex maioratu euicto quomodo communicatum erit inter creditores.p.471.ex n.68.cum seqq.
Inter creditores eodem tempore, & instrumento contrahentes damnum ratæ ademptæ à maioratu euicto pro rata communicatur.ibid.n.69
Damnum contingens in bonis debitoris,ita vt omnibus creditoribus non sufficiant in posteriorum creditorum vergit prioribus prius solutis. ibid. num.70
Damnum proueniens ex facto principis nulli imputatur.ibib.n.52

Datio in solutum.

Datio in solutum regulariter transfert dominium in cessionarium, & procuratorem in rem suam. p.153.n.52.& 53
Per dationem in solutum prior extinguitur obligatio.p.13
Per dationem in solutum inducitur nouus contractus,primo extincto.p.155.n.3.& seqq.
Datio in solutum extinguit priorem obligationem cessante legitimo impedimento in creditore per quod recipere rem non possit.p.158.n.29.30.31 & 32
Bona debitoris in solutum à creditore in concursu dando sint pro census redemptione,dubitat Rodriguez.p.164.n.53
Doctores tenentes negatiuam non negant posse sortem principalem in concursu deduci, nec pecunia censu redimi.ibid.n.54.& 55
Dationem in solutum debet præcedere taxatio,aliàs nec transibit dominium in creditorem. pag.180. num.48
Creditor posterior an possit cogere anteriorem, vt fructus bonorum concursus detentos,aut in solutum recipiat, aut patiatur quod ipse inferior ex eis soluatur.p.375.ex n.1.& per tot.
Creditor inferior appetens fructus concursus detentos in solutum recipere non agit vtilitatem communem,sed suam dumtaxat.pag.376. n.12. 26.& 27
Creditores nec cogi possunt fructus bonorum concursus in solutum recipere,nec inferiores in computum sui crediti.ibid.n.16.& 17
Creditor licet bona concursus in solutum recipere cogatur,id tamen fit seruatis iuris requisitis.ibid. n.18.& 19
Ad vnius creditoris voluntatem non potest creditor anterior cogi bona concursus in solutum recipere.ibid.n.20
Creditor anterior etiam minoris summæ cogi nequit à creditore inferiori,etiam maioris summæ in bona concursus recipiat in solutum ibidem num.21
Creditor prior non vult recipere bona in solutum, ergo potest inferior,non sequitur ibid.22
In creditoris posterioris intentione petentis, vt prior recipiat bona concursus in solutum,vel sibi recipere patiatur multa latent damna, fraudes & cautelæ.ibid.n.23.& seqq.
Appetit enim primum gradum non dimisso adhuc anteriore,& hac via hinc præferri vult in solutione.ibid.n.24

Creditor

Index Rerum,

Creditor emens rem debitoris compensato credito cum pretio dicitur rem in solutum recipere. p. 3-8. n.45

In solutum rem datam posteriori creditori potest anterior auocare.ibid.n.46

Datio in solutum est consignatio in pretio conditionali à creditoribus approbato, quæ liberat debitorem.p.663.n.40.41. & sequentibus, & ex n.59& seqq.

Datio in solutum voluntaria non permittitur emphyteutæ absque pœna commissi.pag.675.n.12 13.14.15.& 16

Data in solutum re, & euicta redit creditor ad primæuam actionem contra debitorem, & fideiussores.p.156.n.17

Debitor, Debitum.

Vide *Concursus*

Debitor cedens bonis omnia ponit in manus curiæ, vt illa distribuat inter creditores.p.117.n.11

Debitor cedens bonis debet omnia bona sua dimittere, & ponere in manus curiæ.p.118.n.18

Debitore rem acquirente cum pacto quod sit tertio hypotheca, tertius præfertur omnibus anterioribus creditoris sic acquirentis pag.320.n. 22.& 23.& 24

Debitor sicut potuit præiudicare suis creditoribus non acquirendo rem, multo magis poterit eam conditione grauatam acquirere.ibid.

Debitor in actu & initio acquisitionis potest consentire grauaminibus de conditionibus appositis in præiudicium suorum creditorum.ibid. n. 25. & num.26

Debitor in iam quæsitis non potest præiudicare suis creditoribus,secus in acquirendis.p.321.n.30

Debitor per factum suum non potest peruertere prælationem creditorum.ibid.n.31

Debitor in præiudicium creditorum personalium non impeditur sua bona alienare cessante fraude p.327.n.39

Debitor, qui post mortem grauatur restituere, si in vita restituat non fraudantur creditores personales,qui ex interusurio poterant sua credita exigere.ibid.

Debitor grauatus bona post mortem restituere nequit in præiudicium creditorum habentium fructus obligatos ante mortem restituere.p.328. num.54

Debitor vt legitimè peragat concursum ad quid teneatur.p.3.ex n.7.cum seqq.

Debitor non admittitur ad formandum concursum cum vno, vel altero creditore, sed cum tribus saltim.ibid.n.41.remissiue.

Debitor format concursum coram suo proprio iudice.pag.15.17. 18. num. 4. 15. & 19. vsque ad n.26

Debitor in iudicio concursus nihil petit à suis creditoribus,sed admonet suam cessionem vt creditores compareant sua credita petendo.p. 16. 17 n.5.14.15

Debitor concursum formans,licet videatur actor in in effecta, tamen verè reus est.p.16. n.9. & sequentibus.

Debitor in remedio, l.si contendat, ff. de fideiuss. non est actor sed reus.ibid.n. 10.& 11

Debitor in hoc iudicio concursus nihil a creditoribus petit,sed prouocat, vt accedant ad petenda sua credita.p.17.n.14.15.& n.16

Debitor concursum formans cum sit verè reus, & non actor coram suo proprio iudice illud formare tenetur.ibid.n.17.& seqq.

Debitor in hoc iudicio concursus tanquam verè reus potest petere vt instrumenta sibi edantur quando reo petere id licet.ibid.n.21

Et in cunctis conseruat priuilegium rei.ibid.n. 22.

Debitor bonis cedens vtitur casibus curiæ,sicut, & pauper aliaue miserabilis persona. pag. 19.n.35. & 37

Nullus pauperior debitore cuncta bona sua creditoribus dimittente.ibid.n.36.& 37

Debitor bonis cedens miserabilis persona dicitur. ibid.n.38

Debitor in diem potest in consequentiam condemnari, vt soluat adueniente die, vel conditione. p.654.n.50

Debitum sociale à debito proprio socij differt. p. 70,n.51.& 52.& à n.48

Debitor proptiè is dicitur qui obligatus est actione personali.p.97.n.126.& 127

Debitor proprie non est,qui actione reali tenetur, atque rei vendicatione conueniri potest p. 58. n.128

Debitor rem emens habita fide de pretio potest in præiudicium anteriorum creditorum in initio contractus specialem hypothecam concedere venditori,vt in re omnibus præferatur. p. 105. 107.n.2.3.4.& 15

Hoc pactum,in quo apponitur hypotheca specialis in re vendita, vel in mutuante debitori ad rem emendam requisitur, quod incontinenti fiat. p.105.n.5

Debitor non potest vendere, nec in solutum dare, nec alia facere,per quæ creditorum iuri detrahatur p.106.n.12.& 13

Pactum initum in aqua acquisitionis origine in rebus nouiter per debitorem quæsitis præiudicat creditoribus anteriorib.ibid.n.14.cum seqq.

Debitor in bonis acquisitis non potest præiudicare suis creditoribus.p.107.n.19

Debitor concursum formans cuncta sua bona tenetur ponere in manibus curiæ administranda, ex cuius iussu vendantur,vt ex pretio creditores satisfiant, ibid.n. 10

Debitor concursum formans sua voluntate bonorum administratione priuatur,& non est de cætero legitima persona ad contrahendum super ipsis p.130.n.4

Debitor per concursum non habet facultatem disponendi de bonis etiam inter creditores.ibi.n.6.

Debitor bonis cedens priuatur facultate soluendi suis creditoribus.ibid.n.7

Debitor per concursum à se formatum an amittat actiones,aut dominium.p.132.n.22.cum seqq.

Debitor bonis cedens,an amittat actiones actiuas, & passiuas.ibid.ex n 22.& 29.cum seqq.

Debitor quem creditores dare patiuntur actiones 2.creditoribus in certas,partes,si se contra alios mouere potest concursu pendente.p.134.n.56.& 57

Debitor concursum formans bona sua solum dimittit ad custodiam administratoris.p.135.n.76.cum seqq.

Debitor concursu pendente & administratore dato, si se amplius administrationi ingerat criminaliter punitur.p.130.n.61

Debitor in administratione à se semel dimissa se ingerens,fraudem & dolum machinatur,at fallitatis presumptionem committat.ibid.n.62.cum seqq.

Debitor cum bona creditorum solutioni destinata & dimissa accepit,quam fatue se habuit, ac fidem præstitam fregit.ibid.n.65

Debitor bonorum dimissorum administrationi se ingerens

ingerens dolosè decipit & fraudat creditores habentes, existimantes esse permissum legitimè ad contrahendam.ibid.n.9.& seqq.
Debitor ius præfationis non agendi,&c excipiendo potest in iudicium concursus deducere cum sit priuilegium creditorum inter ipsos non communicabile debitori.p.143.n.23.& 24
Debitor nullum interesse habet ad quem solum spectat omnibus soluere.ibid,
Debitor se intromittere nequit in iure priuatiuo creditorum.ibid.
Remedio.l.2.C.de pignoribus vt prior exigat prius a pignore speciali,fuit introductum in fauorem creditoris posterioris, quo vti nequit debitor ibid,
Debitor qui ad concursum vniuersalem prouocat creditorem certalem, censum reddere velle censetur. p.161.n.17
Debitor concursum causans instare videtur pro certis redemptione,non creditor prouocatus,& lassitus,petendo gradationem.pag.163. n.40 & 41
Debitor efficitur non solendo per concursum aut cessionem bonorum.p.163.n.41
Debitor non est soluendo quando efficitur decoctus.ibid.n.42.& seqq.
Debitor principalis quando dicatur notoriè non esse soluendo.p.184.n.43
Debitores omnes, qui vltra quam facere possunt non conueniuntur,alimenta ex eis bonis postulare possunt,in concursu a se formato. p. 194. ex n.1.cum seqq.
Debitor ex quo non conueniuntur vltra quod facere possunt,restituantur.ibid.ex n.2.cum seqq.
Quibus debitoribus concursum petentibus debeantur alimenta.p.212.n.1.p.194.ex n.1.cum seq.& per totum.
Debitoribus concursum formantibus alimenta conseruata qualitate status eorum,& pensata facultate bonorum & valore eorum.p.215.n. 57 cum seqq.
Debitor qui semel concursum formauit,an iterum alium nouum formare valeat super alimentis in primo assignatis p.218.ex n.1.& per totum.
Assignatio semel soluitur cum facultate distinctionis.p. 220.ex n. 2.cum seqq.
Debitor,qui semel cessit bonis in nouitet adquisitis,non tenetur vltra quam facere potest. ibid. n.n.23
Debitori mutuantes concursu pendente exigunt post omnes creditores quoslibet concursui stantes.p.222.n.49.& 51
Debitor post concursum formatum non potest bona noua ingerere in præiudicium concursui assistentium.ibid.n.52
Debitor cessis cessati nequit opponere tertio ementi vilem pretio inutilitatem cessionis,sed ad integram sortem cessionario tenetur.p.236.n.78 cum seqq.
Debitor idem & creditor duas personas repræsentans,ideo non potest apud seipsum compensare in præiudicium aliorum creditorum.p. 377.378.ex n.56.ex n.36.cum seqq.
Debitor per quas debet bonorum suorum dispositionem aut diuisionem non potest impedire illos creditores qui petunt ex quibuscumque bonis vbique existentibus.p.456.ex n.22.
Debitoris pactum cum quibusdam creditoribus suis ne teneantur alteri.ibid.p.n.cum seqq.
Debitor habens plures negotiationes,apothecas seu tabernas in diuersis prouinciis,creditores intuitu eius contrahentes,an præferantur in ea alius cuiuscumque apotheca,an anterioribus aliarum apothecarum intuitu contrahentibus.p. 479.ex n.78
Negatiuam opinionem qui teneant.ibid
Fundamenta pro ea referantur ex Card.Mant.ibid. & 480.n.69.70.71.& 72
Contraria opinio vt creditores vnius apothecæ præferantur creditoribus alterius,etiam anterioribus,& quod debeat fieri apothecarum,& mercium separatio refertur.p.480.n.73.& 74
De refolationeibid.n 75
Debitor potest multis creditoribus repudiare hæreditatem sibi delatam,legatum,& donationem. p.488.n.2.& seqq.
Debitor in acquirendis potest præiudicare suis creditoribus cum de suo nihil alienet.ibid. n.2. cum seqq.
Secus post additionem,& adquisitionem iuris eidem delati.p.488.n.10.cum seqq.
Debitor ius sibi delatum potest liberè repudiare in præiudicium creditorum. pagin. 489.num.17. & n.18
Debitor pendente concursu non prohibetur absolute contrahere, sed respectiue ad ius quæsitum creditoribus.p.494.n.05 cum seqq.
Debitori si non competit aliquod interdictum ad recuperandam possessionem hypothecæ, multo minus eius creditori.p.514.n.43
Debitorem factum etiam creditorem ratione compensationis etiam sine hypotheca præferri in eo quod debet creditoribus sui debitoris,etiam hypothecariis qui teneant.p.611.n.20
Debitore facto postea simul creditore, vtrumque creditum retinet ita vt eorum separatam absque confusione & compensatione.p.612.n.32
Debitor ad tempus potest terminum præuenire, & soluere inuito creditore.p.616.n.5
Quis tempus in debitoris fauorem appositum præsumatur.p.n.n.33.& seqq.
Hora quando facta veri, seu debitoris,& creditoris sit tempus appositum.ibid.
In alternatiua debitoris denegatur electio quando vnum exijs ponitur in fauorem creditoris,& ad eius securitatem.ibid n 37
Debitor promittens intra terminum dare censum, vel fideiussorem non satisfacit termino transacto offerendo fideiussorem, sed censum solvendo. ibid.n.38
Debitor condemnatus ad triticum vel eius valorem non elegit, sed creditor in eius fauorem æstimatio opposita intelligetur.ibid.n.30.
Debitor in diem etiam si dies non sit appositus in fauorem creditoris, nequit præuenire diem solutionis quoties præmatura solutio allatura esset damnum creditori.pag. 619.num. 40. cum seqq.
Et hoc casu periculum pecuniæ depositæ subit debitor non creditor,qui iuste recusat depositum ibid.n.42.cum seqq.
Debitor de bonis suis non de alienis potest formare concursum.p.680.n.81.& 83
Debitor in litem cessionis solet dicere eodem omnia,& quæcumque bona mea,aura,& actiones quomodolibet habere videantur.p.690. num. 15.cum seqq.
Debitor quomodo debeat disponendo de suis bonis nulla arte nocere creditoribus,p.738. n.1.& per tot.

Debitor

Index Rerum,

Debitor disponere nequit de creditorum prælatione vnum alteri præferendo.p.739.n.4

Nec potest de prælatione anterioris opponere inferiori ab eo exigenti suum creditum. ibidem, num.5.

Debitor vendens aut donans sua bona eo pacto, vt donata re soluat creditoribus,non liberatur, sed eadem obligatione vt antea manet ligatus.ibid. num.6.

Sed an de iure Hispano creditores prædicto pacto non interuenientes obligatum habeant donatarium vel emptorem.ibid.n.7

Debitor diuidendo hæreditatem suam per prouincias inter hæredes,creditores vnius hæredem alterius prouinciæ continere possunt. pag. 639. num 9

Debitor adeundo hæreditatem quæ non sit soluendo,& simul adiiciendo nouos creditores hæreditarios quando & quo casu suis creditoribus possit præiudicare.pag. 744. ex num. 65. vsque ad num.69

Debitor qui successiuè pluribus bona obligauit, primi secundis præferantur etiamsi istis bona non sufficiant.ibid.n. 66

Debitore mortuo concursum formante statim , & ipso iure dissoluuntur fructus maioratus qui in concursu stabant,& bona illico tradenda successori p.759.n.33.34.& seqq.

Debitor non formar concursum de bonis alienis sed de suis;alienaque in concursu reperta absque concursu recuperantur à domino.ibid.n.41

Decima executionis,

Decimam exigere non potest iudex concursus.p.7. num 44

Et de rationibus p.9.n.58

A decima relcuatur debitor qui intra 72.horas soluit.p.9.n.61

Debitor vniuersalem concursum formans ab omni modo decima liberatur,& quare.ibidem,n.62.& p.371.n.66

Declinatoria.

Vide *Exceptio,Contumax.*

Clericus monitus à debitore laico vt ad concursum accedat nequit declinare iurisdictionem secularem.p.40.n.6.& seqq. & à n.1

Declinatoria vtitur fiscus , & ad se trahit totum concursum alibi à debitore formatum.pag. 47. n.11.cum seqq.

Contumax non comparens tempore quo potest opponere declinatoriam,eam amplius opponere nequit.p.64.n.67.68.& 69

Declinare iudicium concursus an possit possessor rei debitoris,à quo vel a creditoribus vendicatur p.89.ex n.29.cum multis seqq

Declinare an possit scholaris citatus ad iudicium concursus.p.91.ex ex n.30.cum seqq.

Decoctus,Decoctio.

Vide *Fallens.*

Decoctus similis est ei , qui bonis cessit.pag. 130. num.3

Decoctus priuatur administratione bonorum quæ alteri datur.p.130 n.11

Decoctus & incarceratus cedens bonis in tantum administratione bonorum priuatur vt nullum deinceps contractum gerere possit.p.131.132. n. 16.17.18.& n.19

Decoctus post decoctionem non potest agere nec cedere.p.130.n.20

Decocti confessio in præiudicium creditorum non valet.p.132.n.21

Decretum.

Decretum iudicij cum clausula sine præiudicio iuris tertij etiamsi cautio non sequatur,idem operatur, quoad effectum restituendi pecunias creditori vincenti.p.406.n.9.& 10

Decretum iudicij reddit conditionale clausula sine præiudicio tertij ibid.n.11 & 12

Decretum hoc conditionale operatur non solum respectu rei principalis restituendæ , verum , & fructuum.ibid.n.14

Decretum iudicij conditionale acceptans creditor & eius virtute exigens,non plus prætendere potest quam suis titulis sibi confert.p.497.num.15. cum seqq.

Decretum simpliciter,& de facto acceptatus vltus est consentire omnibus in eo contentis.ibid. n.17.

Decretum iudicij acceptans conditionem in eo insitam acceptare intelligitur.ibid.n.18.& 19

Decretum scindere,pro parte acceptare,& pro parte repudiare non est in facultate acceptantis. num.10

Decretum quo quælibet dispositio conditionata & qualificata dicitur individua, & vnica cum suis qualitatibus de conditionibus & qualitatibus.p.407.n.21.cum seqq.

Decretum& fiducialio limitata ad ius certi creditoris non extenditur ad alium.p.428.n.35.36

Ad crediti limites restringitur fiducialio ampliter recepta ibid. n.37.& 38

Decretum iudicij præiudicans iuris tertij omnes comprehendit vtique etiam fiduciarios. n.39

Decretum sub clausula præiudiciua alterius melioris creditoris per illius compartitionem tollitur.p.410.n.61.& seqq.

Delegationes inducis diuersa patrimonia.

Concursu ad diuersa patrimonia per vnum debitorem formato,delegationes nominatim, & distinctæ expediendæ a iudice super illo patrimonio quod creditor habet obligatum.p.72.n.63

Et eadem distinctio faciendæ erit in tertiæ gradationis ibid.n.74

Absque delegatione iudicij administratio concursus non potest expendere nec creditoribus soluere.p.694.n.2.& 3

Delegatio.Delegans.

Delegatione facta ante actualem exactionem periculum est delegantis,etiam si præcedat creditoris confessio de recepto.p.78.n.32

Delegationis materia vulgo *Libranza aceptada* , traditur.ibid.remissiue.

Denominatio.

Impetrans facultatem possessor pluriam maioratuum si se denominet possessorem vnius super eo concessa talis intelligitur.p.420.n.10.cu seq.

Sicuti de possessore maioratus actum gerente pulchre dixit Molina.ibid.

Denominatio eius qui actum petit attenditur, vt cognoscatur cuius contemplatione actum gerit, p.430.sub n.12

Creditor veniens pignus cum denominatione creditoris ,vt talis venalibile intelligendus,non nomine proprio.p.420

Denominatio semper fit à digniori , & potentiori. p.33.n.13

Denominatio eius,qui duos maioratus aut dignitates habet attendenda vt cognoscatur,cuius contemplatione actum gerit. pag 303.num.84.& seq.

Denominatio determinat actum indifferentem, & ambiguum.p.421.n.21

Denum

& Verborum.

Denuntiatio.

Vide *Pactum.*

Denuntiatio præambula per bimestre ante census redemptionem,an in pactum deduci possit, & de eius effectibus.pag 615.& seqq.ex num.1. & per totum.

Denuntiatio quæ personaliter vt requiritur fieri nequit, fit eo modo quo potest. p.623.n.92.93. & seqq.

Denuntiatio facta debitori ne soluat, nec redimat censum hypothecatum creditori inicio impedit solutionem.p.610 ex n.15.cum seqq.

Denunciatio facta per cessionarium debitori cesso, ne soluat suo creditori cedenti reddit solutionem illegitimam.p.232.n.47.& seqq.multis.

Per denuntiationem debitoris, se velle redimere censum, aut ad formandum concursum ius creditoribus quæritur,vt deinceps debitorem cogere possit ad redemptionem.p.161.n.20.cum seqq.

Potestas recipiendi solutionem adepta à possessore maioratus denuntianda erit debitori.pag.277. n.31.cum seqq.

Denuncianda est debitori reuocatio mandati.ibid. n.36.cum seqq.

Denuntiatio debitori ne alicui soluat, quomodo facienda.p.278.n.40

Depositum,Deponens,Depositarius.

Vide *Sequestrum, Administrator.*

Depositarius, & sequester, an dici possit administrator concursus.p.116.ex n.1.& seqq.

Depositum diffinitur,vt sit conuentio gratis custodiendæ rei, quæ traditur sub fide restituendi. ibid.num.4

Depositarius si pro custodienda re recipit mercedem,depositum transit in locationem.p.117.120. n.6.& 33

Depositum non subsistit in his, quæ pondere, & numero,& mensura consistunt.p.117.n.9

Depositarius definit esse is,qui pro custodia recipit mercedem,& salarium.p.120.n.33.

Re tradita ei, qui ratione officij tenetur eam custodire.ad legem depositi obligatur.p.121.n.47

Vel si simpliciter rem in custodiam recipiat.p.121. num.48

Depositarius sequester, œconomus negligentes in exactione non constituunt, non soluentes vel minus debito soluentes in quasi possessione,nisi sciente, & patiente Domino p.307. n. 40. cum seqq. & p. 308. & à n. 31. cum multis sequentibus.

Depositarius depositum non negans pro pœna dupli non tenetur.p.312.n.4

Negans depositum delictum committit,& pro eius solutione carceratur.ibid.

Depositarius pro debito quantitatis, si nobilis sit, an carceretur.p.312.315.316.ex n.5.& num. 33. & 42

Per numerationem pecuniæ datæ in depositum, non depositum,sed mutuum iudicatur,& depositarius non debitor speciei, sed generis dicitur. p.312.n.6

Depositarius, qui iussus depositum non restituit, delictum committit.p.314.n.20.21.& 22

Depositarius nobilis in vius suos conuertens depositum pro restitutione carceratur.ibid. n.24

Depositarius nobilis non restituens depositum committit delictum pro quo incarceratur. ibid. num.25

Depositarius depositum negans ad duplum tenetur.ibid.n.26

Depositarius si nolit reddere depositum, dicitur esse in dolo,in perfidia fidem non seruare, & efficitur infamis.p.315.n.32.

Depositarius nobilis non restituens depositum dicitur furtum committere, & carceratur. ibid. num.33

Depositarius nobilis recusans exhibere depositum per carcerem compellitur.p.316.n.39

Ad depositi restitutionem quando agitur,tractatur simul de eius exhibitione.ibid.n.40

Depositum neganti imponitur pœna dupli. ibid. n.44

Depositario nobili, vt carceretur pro exhibendo deposito: nihil refert an sit in specie,vel pecunia numerata.ibid.n.45

Depositum, qui integrè non restituit, nihil restituisse intelligitur.p.317.n.48

Deponere debet iudex omnia bona per debitorem cessa, & dimissa apud fidelem administratorem, vel sequestrum.p.4.n.15

Depositum vt legitimum dicatur debet esse integrum,aliàs nullum declaratur.ibid.n.16

Depositum vt legitimum sit & suos operetur effectus, debet cum effectu fieri nec sufficit sola oblatio,ibid.n.20

Depositarius tenetur rem debitoris depositam in concursum conferre.p.88.num. 18. & à num.1. cum seqq.

Depositarius in re deposita non habet dominium, nec possessionem, sed nudam detentionem, p.88 n. 19

Deposita res semper manet in dominio, & possessione debitoris deponentis.ibid n.20.21

Depositi restitutio summaria est, & non obstante appellatione exequitur.p.90.n.41

Deponens rem.si ipsa extet omnibus in ea creditoribus præfertur, qua non extante,priuilegiarij creditores illi præferuntur.p.33.n 9.77

Depositarius qui pecuniam aut rem depositam, & extantem vendicat,tenetur in concursus iudicio comparere.p.96.n.108

Depositario pro re deposita competit rei vendicatio.ibid n.109

Depositum bonorum concursus principaliter cedit in vtilitatem creditorum cum sint sub fideli custodia,donec an debeatur,& in quo gradu cuilibet soluendum sit cognoscatur.n.13

Depositarium,& sequestrum nominare ad iudicem spectat.p.111.n.20.& n.21

Deposita re apud duos, quilibet potest conueniri, nec vnius electione,sed solutione alter liberatur. p.152.n.20

Depositum sortis intimatum creditori, & ab ipso acceptatum,amplius per debitorem reuocari non potest.p.162.n.23

Depositum potest à deponente reuocari dum res est integra, secus post acceptatum à creditore, vel denunciatum. p.162.n.24.25.

Vel quando depositum factum fuit iussu, & authoritate iudicis.ibid.

Deponens licèt creditor non sit,admittitur in concursu pro re deposita vendicanda.p.163.n.38

Depositarius legitime restituit pecuniam monacho deponenti,licet sit pecunia monasterij.pag. 236. n.88.& seqq.& ex n.83

Duobus contendentibus super pertinentia rei, vel nominis; interim quod lis pendet debitor asserens debitum non est in mora, tutus tamen erit deponere.p.239.n.15

Duobus contendentibus super directo dominio, si

Index Rerum,

pensionem emphyteuta deponat lite pendente, non cadit in commissum.ibid.n.126

Ad diuersa depositа plures creditores simul concurrentes æqualiter admittuntur pro rata inter quos anteriorias non attenditur. pag. 395. numer.155

Limita nisi aliter percipiat rei depositæ vsuras.ibid. n.156

Depositum vbi aliàs sufficit verbale, si fiat actuale, nulliter tamen sustinetur. p.522. n.73 74.75.& seqq.

Ex depositа pecunia non specialiter ad aliquid destinata, si depositarius rem emat sibi,& non deponenti acquitat.p.578.n.58

Non verò quando deponitur destinata pro emptione prædiorum.ibid.n.59

Depositæ pecuniæ ante tempus solutionis periculum,cedit debitori,nec creditori,iustè recusanti ob mutationem monetæ.pag.616. ex n.42.& ex num.40

Depositum intra bimestre in pactum deducti ad redemptionem,non arctat creditorem, nec periculum pecuniæ depositæ cedit in eius damnum, sed debitoris contra formam pacti deponentis. p.620.n.56.& 57

Quod defendunt plurimi Doctores citati. ibid. & n.58.cum seqq.

Depositum sortis cum decursis, ac decurrendis intra bimestre,non extinguit censum , sed vinit vt ante ibid.n.59.60.& 61

Depositum sortis cum vsuris decursis, ac decurrendis intra bimestre, nec liberat debitorem,nec extinguit censum.p.620.621.n.62.& 64

Depositum vt releuet,debet fieri congruo tempore. p.621.n.65

Depositum fit tempore incongruo factum ante tempus adiectum fauore creditoris. ibid. n.66. cum seqq.

Depositum iustè recusatum deponentis periculo cedit,secus si iniustè creditor depositum recuser. ibid.n.69

Fit depositum inutile creditor non est solutus , & ideo pro sorte & decursis graduatur in concursus.ibid.n.70

Deponente debitore ante bimestre in pactum deductum eo transacto liberatur, & creditor arctatur leuare depositum ibid.n.71

Et ex tunc periculum sequitur creditorem. ibid. num.72

Depositum legitimè factum habet vim redemptionis census ibid.n.72.& 74

Depositо facto ante bimestre conuentum post illud desinit esse creditor,& non graduatur, si depositum sit integrum.ibid.n.75

Depositum pretium rei emptæ iussu iudicis, liberat emptorem deponentem,et amsi postea pereat, & ex causis solui non sint ex eo.p.717.n.20.& ex num.18

In depositarium & sequestrum regulariter non transeunt dominium , nec possessio. p.43. 725. num.38

Depositario sequestro,seu negotiorum gestore salarium non debetur,nec ab ipsis peti potest. p.724. 725.n.27.vide n.29

In Depositarium transit dominium rei depositæ confidentis in pondere , numero, vel mensura. 724.n.21

Depositario,cui tacitè,vel expressè fuit data facultas vtendi re depositа , debitor generis efficitur ibid.n.22

Depositа pecunia numerata penes administratorem pro satisfactione creditorum , pro eo habetur , ac si fuisset in suo consignata. ibidem, num.23

Pragmatica anni de 1628.circa diminutionem monetæ,ponderatur.ibid.n.24

Pecunia numerata, licet regulariter pereat periculo depositarij,fallit in officiali,qui de eam non tenetur.ibid.

Depositum vt dicatur, sufficit vt causa custodiæ titulo depositi tradatur, vel numeretur. ibidem, num.25

Inter depositum iudiciale & conuentionale,quanta sit differentia.p.724.725.n.26.& 27

Depositа pecunia ea mente , & intentione tradita, vt depositarius ea non vtatur; non venit appellatione pecuniæ,sed species iudicatur. pag.624. num.27

Ex Depositione pecuniæ numeratæ regulariter præsumitur dominij translatio.ibid.

Quæ præsumptio aliis præsumptionibus animum contrarium deponentis declarantibus elidit ur. ibid.

Et quales sint istæ præsumptiones contrariæ elidentes ibid. sub d.n.27

Confuetudo deponendi pecuniam numeratam iussu iudicis , conseruat formam veri depositi ibid.

Depositum est,licet irregulare quoties à principio actum fuit de deposito , & simul de lucro pro custodia. ibid.n.28

Depositarius,& sequester recipiunt salarium,quando res depositæ egent administratione. ibidem, num 29

Depositarius aut sequester si sit morosus ad vsuras & interesse pecuniæ depositæ,tenetur à die moræ.p.726.n.34

Siue pecunia, aut res eo modo peritura esset apud dominum. ibid.

Depositarius & sequester tenetur de lata culpa; quando in re depositа non adhibuit diligentiam, quam communiter adhibere solent , qui sunt eiusdem professionis.727.n.38

Depositarius tenetur etiam de leui culpa quando eam non adhibuit diligentiam, quam in suis rebus.ibid.

Depositarius quando pro custodia mercedem recipit,tenetur de leui culpa.ibid.n.39

Periculum depositi confessati an cedat in damnum depositarij confitentis factum depositum. ibid n.41

Depositarius licet realiter non recipiat pecuniam, debitor efficitur quantitatis ex sua confessione. ibid.n.42

Ex depositi confessione tenetur depositarius , eamque petet creditor leuare.ibid.n.43

In depositum pecuniam confessatam, & quæ realiter non extitit diminutio , aut periculum supereueniens comprehendere nequit, ibidem, numer.44

Depositarius qui sustulit pecuniam depositam , & in suos vsus conuertit,eius est periculum diminutionis supereuenientis.ibid.n.45

Depositarius ex deposito confessato , debitor generis efficitur.ibid.n.46

Ex deposito confessato, licet obligatio oriatur inter ipsos contrahentes , non tamen in præiudicium tertij.ibid.n.47.& 48

Depositum ex contractu, spiritu perficitur , & sine [illegible] potest.ibid.n.47.& 48

Depoſitum dici non poteſt;vbi res verè non interuenit,licet confiteatur.ibid.n.
Depoſitum confeſſatum non habet vim ſolutionis in præiudicium tertij,ibid.n.51
Depoſitarius &adminiſtrator,qui recipiens delegationem à creditore nouiter pro eadem quantitate ſoluenda,cautionem fecit,an teneatur vt adminiſtrator,ſeu depoſitarius,an vt debitor ſimplex. p.729.ex n.61.cum ſeqq.
Qui tamquam depoſitarius tenetur,periculum mutationis monetæ ſibi non pertinet.ibid n.62.
Depoſita pecunia in mutuum tranſlata partium conſenſu alteratur depoſitum,& mutuum redditur. ib.n.64.cum ſeqq.
Depoſitum ſi præceſſit,& ſequatur noua promiſſio pro eius cautione,& ſecuritate cauſa depoſiti nõ mutatur.p.731.n.94
Depoſitarium ſimpliciter promittentem ſoluere *los libramientos*,non teneri de periculo mutatæ monetæ,ſemel & iterum determinauit Senatus. p.731.num.103
Depoſitum authoritate iudicis factum,abſq; eiuſdem authoritate remouere deponens non poteſt p.768.n.33.& n.34

Deſtinati.

Vide *Pecunia.*

Ex Deſtinata, & depoſita pecunia iuſſu fundatoris pro emptione prædiorum ad augmentum maioratus res empta acquiritur maioratui. pag. 576 num.35
Deſtinata,& depoſita pecunia ad augmentum maioratus iuſſu fundatoris eſt ipſius maioratus.ibid num.36
Deſtinatio amittit ſuos effectus,& ceſſat ceſſante fine & voluntate mutata,ibid.n.37
Intellige permutationem voluntatis ipſius qui deſtinauit.ibid.n.38
Deſtinatio à principio inſita pecuniæ inducit ſubrogationem rei,ex ea emptæ.ibid.n.39.40.& 41
Ex deſtinata pecunia dotali per pactum coniugum ad emptionem prædiorum rem ſibi emptam maritus non ſibi acquirit.pag.578. num. 63. cum ſeqq.
Deſtinatio pecuniæ & obligatio emendi facit ceſſare iuris præſumptionem quod quis videatur potius ſibi emere quàm domino pecuniæ.ibid.n.67. 68.& 69

Dies.

Vide *Inſtrumentum,Hora.*

Eadem die duo inſtrumenta confecta de quorum anterioritate non apparet,quod præferatur.p,396 ex n.165.cum ſeqq.
Facultas ad alienandum;& ipſa alienatio,ſi eadem die celebrentur de quorum anterioritate non apparet,præſumitur præceſſiſſe facultas.p. 568. n. 25.& 26

Dignitas.

Ducatus,marchionatus,&c.ſunt dignitates regales p.199.n.61
Dignitatem de per ſe nullam habet maioratus, & primogenitura, niſi accidentaliter ei accedat. p. 198.& 199.n.60.& 64.& n.46
Dignitatem habere dicitur,qui præeſt iuriſdictioni villæ,vel caſtri.p.199.n.62.& 63
Poſſeſſoribus maioratuum,quibus non ineſt aliqua dignitas,non competit beneficium , ne conueniantur vltra quam facere poſſint.ibidem,n. 65. & 66

Dolus, Doloſus.

In Dolo præſumpto eſſe dicitur adminiſtrator,qui in ſoluendo ordinem,& gradus ſententiæ p reposſterat.p.705.n.5.
Et ſimul colluſio inter eum,& creditorem præmaturè ſolutum.ibid.n.6
Doloſus dicitur qui iuſſum ſuperioris ſpernit. p. 706.n.7
Doloſus eſt qui non facit,quod facere tenetur.ibid. num.8
Vel quando facit quod facere non debebat.ibidem, num.9

Diminutio monetæ, & bonorum.

Vide *Periculum.*

Diminutio,& defectus bonorum concurſus redundat in damnum poſteriorum creditorum.p.377. n.28.& 29
Obligatio ſi fiat pluribus eodem inſtrumento vltra quantitatem permiſſam à facultate regia,pro rata inter omnes fit diminutio,& defalcatio,ſicut in legatis.p.393.n.132
Diminutionem ſui crediti patiuntur plures ſimul contrahentes ſub vna hypotheca inſufficiente.p. 393.394.n.139.& 140
Creditoribus pluribus ſimul mutuãtibus poſſeſſori maioratus,vltra quãtitatem permiſſam à facultate omnes ſimul admittuntur pro ſuo rata,pro qua omnes participant de damno, & diminutione.p. 394.n.148
Diminutio patrimonij ratione onerum,vel alterius accidentis cedit in damnum poſteriorum creditorum non communicabilis anterioribus.p.721. 723.n.7.8.& 13
Diminutionis diſtributio ſolum fit inter creditores eiuſdem qualitatis,inter quos nõ datur prælatio. p.721.n.9
Patrimonium debitoris diminuit gabella debita ex ſubhaſtatione quæ tanquam onus neceſſarium præfertur in pretio omnibus quibuſlibet creditoribus.p.722.n.12
Diminutio monetæ exiſtentis in adminiſtratione cõcurſus cedit in detrimentum poſteriorum creditorum;non anteriorum,qui prius ſoluuntur ex bonis exiſtentibus.p.723.n.13
Diminutio monetę tunc inficit poſteriores creditores,quando cedit periculo debitoris,ſecus ſi periculo adminiſtratoris, vel creditorum. ibidem, num.14
Diminutio monetæ vel alterius rei exiſtentis in adminiſtratione,depoſito,aut ſequeſtro regulariter cedit periculo debitoris.p.723.724.num.15.16. & 23.cum ſeqq.
Diminutio monetæ non cedit in damnum & periculum adminiſtratoris, qui dominus bonorum non eſt,mora aut culpa deficiente.p. 723. n. 17 18.19.cum ſeqq.
Diminutio monetæ cedit periculo adminiſtratoris, quando fuit in mora ſoluendi habentibus delegationem illi intimatam, etiamſi coram iudice monetam manifeſtauerit. p.725.n.30
Pecuniam in depoſitum confeſſatam,& quæ realiter non extitit , diminutio, & periculum ſuperueniens comprehendere nequit. pag. 728 num.46
Depoſitarius ex depoſito confeſſato debitor generis efficitur.ibid.n.46
Diminutio monetæ ſemper imputatur moroſo in ſoluendo,& moroſo in recipiendo legitimè interpellato.p.726.n.35
Diminutio monetæ legitimè oblatæ , & depoſitæ pretij creditori,qui ſine legitima cauſa recipere recuſat.ib.n.35.& 36

Index Rerum,

Diminutionis detrimentum patitur administrator, quando rumor mutationis monetæ aderat, & negligens fuit in manifestando coram iudice, vt ipse inter creditores distribuisset.ibid.n.37.

Diminutio monetæ imputatur debitori generis, quod perire non potest.p.729.n.63.& seqq.

Dispositio, Dispositum.

Vide *Reseruatio*.

Quando vnum disponitur,& aliud.supponitur non potest verificari dispositio nisi prius verificetur suppositio.p.438.n 70

Dispositio quælibet loquens de aliquo non verificatur in putatiuo.ibid.

Dispositio,quæ aliquid supponit, nihil super supposito disponit.ibid.

Dispositio quælibet semper intelligitur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus. p.213.n.21.cum.seqq.

Vide *Status*.

Distributio, Diuisio.

Bona concursus distribuuntur inter creditores, qui ob id ad iudicium sunt vocandi.p.5.n.28

Distributio bonorum concursus facta à iudice,absque omnium creditorum concursu nulla est p.6. num.29

Distributio bonorum aut pecuniarum inter creditores ad concursum comparentes facta non officit creditoribus absentibus notis & per edicta vocatis qui possunt pecunias auocare. p.60.61.n. 13.& 14

Distributio bonorum debitoris inter creditores eiusdem gradus,& prælationis pro rata,quomodo facienda erit. p.396. n.157.158.159.160.161.162. 163.164

Diuisio inter hæredes per prouincias facta à debitore non obstante possunt creditores indistinctè agere versus quælibet bona vbique existentia. p.478.n.60

Non tamen poterunt ad concursum ab vno hærede factum comparentes integra credita consequi, sed pro rata & portione hæreditaria.ibid. n.61. & seqq.

Diuisione rei communis subsecuta ius creditoris quoad hypothecam non diminuitur. pag. 741. num.36

Ante diuisionem potest quis rem communem hypothecare quoad suam partem ibid.n.35

In diuisione si tota res adiudicetur socio debitoris adhuc hypotheca creditoris manet.ibid.n.37

Eodem modo ac si tota adiudicaretur debitori.ibid. num.38

Et ex ratione.ibid.n.39

Communis res hypothecata, si per æquales partes facta diuisa cum socio durat hypotheca in dimidia dimidiæ tangentis socium. p.472. n.40.& 41

Ad diuisionem potest prouocare socium creditor,cui es res communis fuit hypothecata.ibid.n.42

Et tunc si tota res fuit creditori adiudicata soluendi æstimationem alterius partis,tota res manet pignori affecta, tam pro credito quam pro pretio a se soluto.ibid.n.43.& 44

Dominium, Dominus.

Dominij defectus in possessore maioratus non suppletur per facultatem regiam ad alienandum p.554.n.37

Domino pecuniæ datur actio in rem emptam in subsidium, si emptor factus sit non soluendo. p.574. n.12.13

Dominus rei præfertur in concursu omnibus creditoribus, anterioribus hypothecariis & priuilegiatis.ibid.n.14

Dominium rei venditæ si translatum non fuit in emptorem,venditor pro re præfertur quibuslibet emptoris creditoribus.ibid.n.15

Secus si dominium in emptorem translatum fuerit. p.575.n.16

Dominus directus emphyteusis,vel census reseruatim comparens in concursu an præferatur in re censuali vel emphyteuticaria. pag.679. num.62. & 63

Domini directi dominij dupliciter potest comparere in concursu antea quam dominus, antea quam creditor pro pensionibus decursis ibid.n.64

Dominus directi dominij cuilibet subhastanti præfertur pro eodem pretio.ibid.n.65

Dominus rem emphyteuticam ad instantiam creditorum subhastatam recuperans iure prælationis recipit omni pignoris iure sublato.ibid.66.67

Secus si per viam donationis,emptionis absque creditorum consensu aut per viam legati Dominus emphyteusim recipiat,quia tunc pro vita emphyteutæ onera durant.ibid.n.68

Quo casu res ad dominum redit non iure damnationis,sed diuerso,& extraneo.ibid.n.69

Dominus rei ratione sui dominij præferatur omnibus quibuslibet creditoribus.p.682.n.74.& 82

Dominus directi dominij, aut censuarius, an pro pensionibus decursis præferatur anterioribus creditoribus in re emphyteutica,vel censuaria.p.681 n.88.89.& seqq.

Ne dominium rei in emptorem transeat pactum est contra substantiam contractus.p.[illegible]

Valet tamen si approbatur limitate, donec pretium soluatur.ibid.n.8

Dominium rei venditæ & traditæ non habita de pretio fide,non transit in emptorem,donec integrè soluatur.ibid.

Pactum ne dominium transeat in emptorem donec pretium soluatur, impedit dominij translationem ibid.n.9

Dominus rei quæ reperitur inter bona debitoris, an ad concursum debeat citari. p.64. n.38. cum seqq.disceptatur.

Dominus rei,quæ penes debitorem repetitur præfertur omnibus creditoribus hypothecariis & priuilegiatis.ibid.n.40.41.& 42

Dominium rei pignoratæ remanet penes debitorem.p.[illegible].n.15

Idem & possessio,quia creditor possidet non sibi, sed debitori.ibid.n.16.& 17

Dominus rei repertæ in concursu potest eam vendicare in eodem iudicio.p.[illegible].n.36

Etiamsi debitor illam hypothecauerit suis creditoribus.ibid.n.37

Dominus rei penes concursum repertæ illam ab eo dismembrare nequit ante rem iudicatam.p.94. num.94

Dominus rei in concursu existentis volens ei vendicare, an cogatur actionem realem in iudicio concursus mouere.ibid.n.95.cum seqq.

Negatiua opinio adducitur.ibid.n.[illegible].cum seqq.

Affirmatiua verior.p.[illegible].n.110.cum seqq.

Dominus rei indistincte præfertur omnibus creditoribus.p.99.n.110.111.& 112

Dominium nec possessionem transfert debitor bona concursus alienans.p.131.n.11.& 12

Nec ea bona corpus concursus exire censentur. ibid.

Dominij attributum est potestas alienandi. p.132. 134.n.25.& 58.

& Verborum.

Dominium,& actiones actiuas,& passiuas retinere debitorem concursum formantem,verior est opinio.ibid.ex n.29.cum seqq.

Ante bonorum distractionem. ibid. n.33. cum sequentibus.

Dominium perfectum absque facultate alienandi consistere rectè potest.p.133.n.38.cum sequentibus.

Dominium bonorum concursus non transit in curiam,& senatam.in quem transit administratio. p.132.133.n.41.& ex n.29.cum seqq.

Dominium non arguit protectio, & submissio. ibidem.n.42.

Dominium bonorum concursus penes debitorem permanere; à sufficienti partium enumeratione. ibid.n.43

Dominium verò sub incerto,esse nunquam potest. ibid n.44

Per solum mandatum de adiudicando dominium nec possessio acquiritur creditori.p. 156.& 157. n.13.14.15.16.& 18

Ex solo secundo decreto ante realem traditionem dominium corporale non quæritur creditori.ib. n.17.& seqq.

Dominus census non est,creditor sortis principalis sed reddituum.pag.160.ex num.3. cum sequentibus.

Fructus sunt accessio dominij, dominiúmquè sequuntur.p.173.n.24

Quod ex re mea nascitur,mihi acquiritur.ibidem. num.25

Dominium bonorum retinet debitor formans concursum, quousque distrahantur, vel in solutum creditoribus dentur cum effectu. p.201.num.86 & 87

Dominij acquisitio ne noceat creditori conseruatur ius anterius hypothecæ,vt dominus se defendat ab aliis creditoribus posterioribus. p.416. n.37. &38

Dominium possessoris maioratus non est, perpetuum,sed durat sua vita durante.ibid.n 39

Ob Dominij acquisitionem confusione actionis causata,dominio extincto,& resoluto restituuntur,& reuiuiscunt iura.ibid.n.40.& seqq.

Dominium vtile reuersum ad dominum ipso iure consolidatur cum directo,& resoluitur. ibidem. num.45

Dominij defectum in impetrante facultatem ad alienandum princeps supplere non potest.p.438 num.70

Donatio.

Vide *Reuocatio*

Ex Donatione facta à debitore cum pacto,vt donata reus soluat creditoribus donantis,an in donatarium creditoribus actio,& ius quæratur.p.592. ex n.1.per totum.

Donata aut cessa re cum onere,vt creditoribus satisfiat cessionarius,venditio est si creditores sint certi,cum loco pretij sit æs alienum promissum. p.594.n.23.cum seqq.

Donatio facta absenti ex acceptatione notarij fit irreuocabilis,etiam ante ratificationem absentis.p 595.n.38.& ex n.35

Donatio à lege præsumpta absenti prodest.p.596.& 597.n.50.51.& 52.cum seqq.

Donatio facta absentia etiam hodie stante. l.2. §. 16.requirat acceptationem pro eius irreuocabilitate,duæ sunt communes contrariæ.ib.ex n. 58. vsque ad 16.& seqq.

Nō procedit in donatione,quę sua natura requirit acceptationem ad eius irreuocabilitatem.p.598. num.77

Donatio etiam de iure regio, vt fiat irreuocabilis requirit absentis acceptationem; secus in aliis contractibus,& obligationibus.p.599.600.n.86 89.& seqq.& 99

Donatarius se obligans soluere creditoribus, donantis absentibus directè potest,conueniri à creditoribus ob circuitus vitandos.p.599.num. 90. & 91

Donatarius vniuersalis tenetur in subsidium creditoribus donantis.ibid.n.92

De iure regio directè conuenitur.ibid.n.93

Donatio est pactum de non meliorando requirens acceptationem ad sui irreuocabilitatem.ibidem. n.94.cum seqq.

Donans cum pacto satisfaciendi creditoribus suis, dirigit intentionem,& obligationem ad vtilitatem creditorum,& vult reum illis obligare. p. 610.n 109.& 110

Donans bona sua monasterio eo pacto, quod per tempus vitæ suæ alimenta percipiat, si statim moriatur,monasterium liberatur.p. 169.n. 44. & seqq.

Donatio vltra quantitatem promissam vitiatur, in promissa sustinetur.p.385.n.34

Donatio absque insinuatione sustinetur in quantitate promissa, vitiatur tamen in excessu.p.386. num.44

Donatio aut legatum à patre factum, vltra quintum vitiatur in excessu, & intra quintum sustinetur.ibid.n.46.

Donatio bonorum valet aliquo reseruato ad testandum.p.388.n.65

Si postmodum quod reseruauit,donauit, non ideò prior donatio permissa irritatur,sed secunda excedens metas facultatis à iure datæ.ibidem.n.66 & 67

Donatio facta à patre etiam irreuocabilis per clausulam reuocandi reseruatam efficitur reuocabilis p.410.n.58.& 59

Donationem mulieri absenti factam ipsa sine mariti licentia repudiare non potest.p.492.n.64.

Donator vel rei venditor potest pactum incontinẽti apponere quod res sit vni posteriori debitoris creditori hypothecata,vel alteri tertio, & vt sic alias anterioribus præfertur.p.495.& 496.ex n. 115.& ex n.108.cum seqq.

Donatio inter patrem, & filium de iure communi non valet,sed morte confirmatur. pag. 504. num.62

Valet tamen remissio, vsusfructus ante acquisitionem,& acceptationem.cum pater nihil diminuat de suo patrimonio.ibid.n.63

Ex donatione facta patri,vt liberè de ea possit disponere inter filios,sicut potest inter omnes distribuere ita,& vni dare.p.510.n.53

Donatore reseruante sibi facultatem disponendi de aliquibus bonis,an & quando creditoris reseruantis ius habeant ad ea.pag.524.num. 1. & per totum.

Donator omnium bonorum præsentium, & futurorum cum reseruatione aliquorum ad disponendum debet intelligi de dispositione, in vltima voluntate non inter viuos.p.516.num.33.& sequentibus,

Donans bona sua alicui reseruatâ sibi facultate disponendi de certis rebus, si ea non citatur, pertinet donatario. pag. 528. num. 61. & ex num.56

Index Rerum,

Donatio reuocabilis, an & quando sequatur concursum donantis,vel donatarij p.529.n.1. & sequentibus.

Vide *Verbo reuocatio.*

Donator, si postea se solaturum constituat non amisit priuilegium donatoris.p.731.num.84.cum seqq.

Dos.

Vide *Mulier,Vxor.*

Dotis instrumento non continenti horam præfertur instrumentum diem, & horam continens si aliter de anterioritate alicuius non appareat.p.396 n.165.cum seqq.

Ex duobus instrumentis horam non continentibus præfertur instrumentum pro dote, etiam contra fiscum ibid.n.169

Dos & fiscus habentes instrumenta eadem die confecta,cum quibus alij creditores concurrunt hypothecarij,quis aliis præferendus. ibid.n.170.remissiue.

Dos partim soluta ante hypothecam, & partim postea an tota præferatur tertio medio tempore contrahenti.p.538.n.5

Dotis remittens partem maritus tenetur pro tota, ac si totam recepisset.p.367.n.6

Idem est si dotem maritus nollet recipere, quia quoad hypothecam,idem est,ac si recepisset.ibid num.7

Dos semel legitimè detracta à fideicommisso & iterum restituta,non venit restituenda cum fideicommisso.p.685.n.28

Dos semel vxori ob inopiam viri restituta non redditur iterum viro diuiti facto.ibid. n.29. & seqq.& 35

Dos vxoris per rem iudicatam in tuto posita, ob paupertatem viri, si dines postea vir efficiatur, res iudicata non retractatur.p.759.n.37

Dotis fauore an possit impetrari facultas regia post mortem viri obligantis bona maioratus pro dotis restitutione p.258.n.1.cum seqq.

Res iam obligatam pro restitutione dotis, si ante impetrationem assensus sit ad regem deuolutum,nihil doti prodest.p.260.261.n.22. 23. 24. 25.& 26

E

Ecclesia.

Vide *Vniuersitas.*

Ecclesia, populus, seu quævis alia vniuersitas vere aliena oppressa ad concordiam peragendam admittitur p.7.n.40.& ex p.8. num.1. cum sequentibus.

Ecclesia & curtas licet carcerari nequeant, admittantur ad cessionem bonorum.p.12.n.32.

Effectus.

Quando in dispositione vnum exprimitur, & ad aliud effectus dirigitur, non verba, sed effectus attenditur.p.283.n.29

Electio.

Vide *Administrator Via. Nominatio.*

Electio pertinens alicui probatur ex sola sua petitione iudiciali, etiam nulla. pag. 247. num. 7. & 8.

Electio & collatio facta ab iniusto, & illegitimo prælato, communiter tamen legitimo reputato, subsistunt.pag.433.434. n.42. & à n.57. cum sequentibus.

Facultatem eligendi in certum de certis tempore mortis habens eligendo in vita potest variare,ne fiat præiudicium iis,qui tempore mortis viuunt, p.505.n.66.cum seqq.

Electio in alternatiuis denegatur debitori, quando vnum ex eis ponitur in fauorem creditoris,& ad eius securitatem.p.618,n.37

Promittens intra terminum dare centum, vel fideiussorem,termino transacto non eligit,sed præcisè ad centum tenetur.ibid.n.38

Condemnatus ad triticum, vel valorem non ipse, sed creditor eligit in cuius fauorem æstimatio apposita intelligitur.ibid.n.39

Electio datur creditoribus anterioribus, an velint agere contra posteriores præpostere solutos, vel contra administratorem inordinate soluentem. p.[illegible].n.29

Electio datur anterioribus, an velint agere contra emptorem pigneris soluentem posterioribus contra decretum Iudicis, vel contra posteriores inordinate solutos.ibid.n.30

Electio datur creditoribus anterioribus in agendo, vel contra posteriores perperam solutos,vel contra administratorem præpostere soluentem.pag. [illegible].n.5.& 6

Electio competens debitori in alternatiuis,si intra terminum ei assignatum non fiat denolutum creditori.p.618.n.39

Nec postea admittitur ad purgationem moræ.ibid.

Animi mutatio ante exercitium cedere, vel decedente ad præsidem deuolutur ad dominatoris electio cum non datur vacatio. pag. 148. n.7.& 8

Per solam nominis electionem, & nominationem non acquiritur ius in re,sed ad rem tantum.ibid. num.3

Electionem & arbitrium habet creditor conuenien. di, & variandi vnum ex correis, & fideiussoribus,& eorum bona,cui posterior obsistere nequit, vt alterum eligat,pag.151.n.16.& ex n.10. cum seqq.

Eligere potest creditor ad reuocatoriam, quem maluerit ex creditoribus posterioribus, quibus præmature fuit solutum.pag.151.152. num. 17. & 19

Electio vnius ex debitoribus. vel possessoribus rei censui obligatæ non præiudicat creditori, quominus ad alios redeat.ibid.n.20.& 21

Etiam lite pendente, & sententia lata contra correum electum.ibid.n.22.

Electio vnius remedij executiui non præiudicat.nec præcludit viam alteri,si creditum non est solutum. p.153.n.47

Electionem semel factam, re non tradita admittitur variatio.p.292.n.123

Secus si tradita sit vere,vel ficte,cum iam variandi facultas sit consumpta.ibid.n.125

Emolumenta.

Vide *Officium.*

An emolumenta officij vitalitij concessi cum facultate nominandi facta nominatione, an creditores nominantis,vel nominati ius habeant.p.653. n.1.cum seqq.

Emolumenta officij pertinent nominato a nominationis tempore.ibid.n.6

Vectigalibus concessis cum facultate nominandi facta nominatione,creditores nominantis ius nõ habent ad emolumenta.ibid.n.11

Idem in officijs ecclesiasticis officij concessi per regem cum facultate nominandi.ibid. num.12.& sequentibus.

& Verborum.

Emolumenta Offi.ij percipit renuncians ante principis admiſſionem & nouam collationem.p.270 n43.& ſeqq.

Emptio, emptor.

Adminiſtratores rem adminiſtrationis emere prohibentur.p.122.n.1.cum ſeqq.

Emere rem minoris prohibentur tutores, & curatores.ibid.n.2

Emere bona mentecapti prohibetur eius curator. ibid.n.3

Emere rem defuncti prohibentur executores teſtamentarij.ibid.n.4

Nec per interpoſitam perſonam.ibid.n.5.& ſeqq.

Emptio actionis minoti pretio animo vexandi debitorem prohita eſt per l.ab Anaſtaſio, & l.per diuerſas,C.mandati.p.124.n.21.& 22

Nec debitor ſoluere tenetur ceſſionario niſi pretium,quo actionem emit.idem n.23.& ſeqq.

Emptioni actionis,vel nominis in iudicium deducti non reſiſtit,l.ab Anaſtaſio,C.mandati. p.125. num.32

In emptione nominis in iudicium deducti,vel confeſſati,l.ab Anaſtaſio,non procedit.p.126.n.35

Emptor rei hypothecatæ pro melioramentis retentionem habet ſi offerat creditoribus valorem quem ante meliorationem res habebat. p.93.94. n.86.87.88.89.90.91.& 92

Debitor rem emens habita fide de pretio poteſt in præiudicium anteriorum creditorum in initio contractus ſpecialem hypothecam concedere venditori vt in re vendita omnibus præferatur. p.105.n.3.4.& 5

Requiritur quod pactum fiat in continenti.ibid.n.5

Emptio & vera venditio ineſt in ſenſu vitalitio abſque vlla qualitate redemptionem indicante. p.166.n.7.cum ſeqq.

Ab emptione perfecta nemini licet reſilire & pœnitere.ibid.n.8

Empto fundo cum onere ſenſus vitalitij ſoluendi ſenſus per mortem,extincto an cedat in vtilitatem emptoris,vel aliorum concurſus creditorum. 171.ex n.1.cum ſeqq.

Emptor qui tempore ſubhaſtationis numerauit valorem rei,deducto onere rei in plus creditoribus non tenetur,cum pretio ſoluto ius creditorum ſit extinctum.ibid.n.8

Emptor,qui totius rei valorem ſoluit remanſit cum onere ſenſus vitalitij extincto cenſu in eius commodum cedit.ibid.n.9

Periculum & vtilitas rei venditæ ſuperueniens dominium rei ſequitur.ibid.

Emptor fundi cum onere cenſus redimibilis in parte pretij,cenſu redempto, libertatem fundi ſibi acquirit.p.172.n.12

Et quid ſi cenſus ſit vitalitius,qui morte extinguitur,an cedat in vtilitatem emptoris. ibid. & ſequenti.

Emptor fundi cum onere cenſus vitalitij perſoluendi pro parte pretij,ſi ius cenſuale emerit à creditore libertatem fundi ſibi acquirit. ibid.n.13

Quod & idem videtur ſi per mortem creditoris cenſus extinguatur.ibid.n.14.& ſeqq.

Emens hypothecam ſuſcipiendo in ſe cenſum vitalitium perſoluendum nihil emit,nec ſoluit pro parte rei cenſui proportionabili. ibid.n.20. cum ſeqq.

Exemplo hæc doctrina clariot redditur. ibid.n.21. & ſeqq.

Emptor hypothecæ percipit fructus illius partis rei,cenſui vitalitio proportionabilis, ex quibus ſoluit annuos redditus,non de ſuo,quam partem nec emit,nec aliquid pro ea exburſauit. p.172. 173.n.22.& 23

Emptor in recompenſam oneris temporalis non debet recipere ius perpetuum, atque ceſſante onere debet ceſſare & reſtitui recompenſa contemporanea.p.174.n.33.

Emptor vt totius rei & fructuum fiat dominus tenetur rei pretium venditori ſoluere.ibid.n.33

Emptor partem pretij ſoluens, fructuum partem pretio ſoluto correſpondentem acquirit,& non plus ibid.n.35.& ſeqq.

Empta re cum onere cenſus vitalitij perſoluendi ab emptore, valor oneris diminutus intelligitur à vero valore rei,& pars rei correſpondens valori oneris vitalitij vendita non dicitur,ſed ſimul tradita emptori, vt ex fructibus ſoluat penſionem, durante cenſu.ibi.n.37

Et extinctio cenſus vitalitij cedit in vtilitatem debitoris & creditorum,non emptoris ibid. n.38. 39.& 40

Emptorem non reperi, vel talem qui iuſtum non offerat pretium idem eſt.p.177.n.5

Emptor nominis,aut cenſus creati iam viliori pretio,an poſſit integram rem conſequi à debitore redimente.p.236.ex n.78.cum ſeqq.

Emens à procuratore non viſo mandato in mala fi, de eſt,& nec præſcribit. p.384.385.n.29.30.& 31.& ex n.27.& ſeqq.

Emptores primi, qui intra metas detractionum emerunt à fideicommiſſario : tuti ſunt poſteriores vltra detractionem permiſſam reſtituere tenentur maioratui.p.387.n.58.& ex n.55.& ſeqq.

Emens vel vendens non ſimpliciter ſed adiecto nomine procuratorio non nomine proprio, ſed nomine alieno emiſſe cenſetur.p.430.ſub.n.12

Emptor condemnatus,ex l. 2. C. de reſcind.vt vel rem reddat,vel pretium ſuppleat ſi rem eligat ſuſtinentur hypothecæ ab eo impoſitæ,ſecus ſi rem reddere eligat.p.440.n.81.& 82

Res empta ex pecunia pupilli & in ſuper pro pecunia & vſuris ſibi manet hypothecata.ibidem. num.83.

Vtrumque pendet ab electione pupilli,qui ſi rem eligat, ceſſat hypotheca,ſi pretium hypotheca manet.p.441.n.84

Emens vnico pretio plura prædia cenſualia plurium dominorum ſingulis pro rata ſoluere debet laudemium.p.467.n.29

Ad rem emptam pro perſona nominanda,an creditores emptoris,an creditores nominati ſeu etiam nominandi præferantur.p.481.n.1.& 2

Emptori pro perſona nominanda intra factam nominationem dominium quæritur.ibid.n.4

Qui ſi non nominet totum ius in re empta acquiſiſſe videtur.ibid.n.4

Per emptorem facta nominatione ipſo iure tranſfertur in nominatum ius omne, ac ſi à principio ſolus nominatus emiſſet.p.482.n.11

Emptio pro perſona nominanda eſt conditionalis ſi nominet.ibid.n.18

Nominatio ſubſequuta non retrotrahitur ad tempus emptionis, nec in præiudicium creditorum emptoris,nec eorum qui cum eo medio tempore contraxerunt qui affirment.ibi.n.21

Contrarium vt creditores perſonæ nominatæ præferantur creditoribus emptoris nominantis, defendit author.p.483.n.22.& ſeqq.

Rei emptæ pro perſona nominanda dominium, & poſſeſſio nominatione ſequuta ipſo facto tranſferuntur

feruntur in nominatum, resoluto iure nominantis.p.483.n.23
Facta nominatione, acquisitio retrahitur ad tempus emptionis, ibid.n.24
Et ex eo tempore ita ius acquiritur personæ nominatæ, vt nec per momentum emptæ rei dominium permanserit penes emptorem.ibid.n.25
Emptoris nominantis creditores nullo tempore, aut momento acquisierunt ius hypothecæ in re empta.ibid.n 26.& 27
Emptor nominatione facta consideratur contraxisse tanquam nudus minister contemplatione personæ nominandæ ibid.n.28
Ita vt nominans à solutione pretij à se promissi liberetur. ibid.
Emptio pro persona nominanda,& ipsa nominatio vnicus est contractus, & non diuersus, ibid. n.29
Et ideo gabella sola vna debetur non duæ. ibid. n.30
Ab emptore nihil recipit persona nominata, sed à venditore cum quo nominatus mediante persona emptoris contraxisse intelligitur. ibid. num. 31.& 32
Ab emptore nominatio facta non est voluntaria, sed necessaria, cum ab initio ita celebrata fuerit emptio.ibid.n.33
Emptor condemnatus, vt vel rem restituat, vel pretium suppleat restituendo rem, omnes hypothecæ ab eo interim impositæ resoluuntur. p.483. 484.n.35.& 36
Emptoris nominantis acquisitio est reuocabilis, quæ facta nominatione resoluitur, & in nominatum transfunditur p.484.n.38
Rei emptæ pro persona nominanda fructus, facta nominatione, suos non facit emptor ante nominationem perceptos. ibid.n.39.& seqq.
Super empta re pro persona nominanda causato concursu creditores emptoris ius non habent, sed creditores personæ nominatæ. ibid.num.42. & n.43
In emptoris hæredem non transit nominandi facultas.ibid.n.45
Nominationis approbatio requiritur vt nominatus rem acquirat, alias penes emptorem. ibid. n.46
Emptor intra quod tempus nominationem facere teneatur.ibid.n.47
Emptor si infra tempus à iure destinatum non nominauerit, sibi acquisisse videtur,& à principio sibi dumtaxat emisse intelligitur.ibid.n.48
Emptiones pro persona nominanda frequenter vsitantur apud exteros in Hispania commorantes. ibid.n.49
Emptio pro persona nominanda de iure licita est, & a iure permissa.ibid.n.50
Rei emptæ ex pecunia aliena dominium acquiritur ementi, non domino pecuniæ.p.534.n.17
Etsi res sit empta per depositarium ex pecunia deposita, sibi acquiritur.p.535.n.18
Res empta ex pecunia aliena in dubio præsumitur empta pro emptore,& non pro alio. ibid.n. 19
Emptio simpliciter facta à possessore maioratus ex pecunia ad id depositia ad maioratus augmentum iuxta clausulam fundatoris, an ementi, & eius creditoribus, an maioratui applicetur. pag. 573.n.1.& n.2
Res empta ex pecunia aliena ementis est. ibid. n.6.& 7
Ementi ex pecunia deposita res acquiritur, & non domino pecuniæ.ibid.n.8.& seqq.
In rem emptam ex pecunia aliena datur domino pecuniæ actio subsidiaria, si emptor fiat non soluendo.p.574.n.12.& 13
Emptori etiam re tradita quibus casibus dicatur. habita fides de pretio. ibid.n.17
Emens si tenebatur emere pro domino pecuniæ, isti acquiritur res, etiamsi emptor sibi expresse emat p.577.n.42.& 43.
Emere quando quis præsumatur nomine proprio potius, quam nomine alieno ibid.ex n.44. cum multis seqq.
Possessor maioratus tanquam interposita persona à fundatore pro emptione prædiorum, etiamsi proprio nomine emat, acquiritur maioratui.ibid. n.50.& seqq.
Emens ex pecunia aliena sibi acquirit, quales patiatur fallen tias p.578.n.61.62
Emptio subsequens censetur facta in executionem pacti præcedentis.ibid.n.62.& 64
Emptio facta à possessore maioratus cuius erat pecuniæ dominium propter destinationem in eius augmentum,& subrogationem acquiritur maioratui.ibid.n.70
Emptor redimens vel soluens per cessionem creditorum subintrat eorum gradum,& prælationem, & tutus est a creditoribus inferioribus.pag.669. n. 132. cum sequentibus, & ex n. 129.cum sequentibus.
Emptor pignoris si scienter, & contra iudicis decretum soluat inordinate, tenetur de suo anterioribus creditoribus, contra quem isti,& contra posteriores solutos electiuè regressum habent. p.707.n.29.& n.30
Emptor subhastæ perfecta licitatione ius irreuocabile ita acquirit, vt alius plus offerens regulariter non admittatur.p.633.n.1
Emptor subhasta tutus est à molestiis debitoris, p.634.n.2
Emptor subhasta quando à creditorum molestiis tutus sit.p.716.n.7.cum seqq.
Emptor pignoris ad instantiam prioris creditoris tutus est a iure offerendi intentato per posteriores.ibid.n.14
Emptor subhasta non liberatur à molestiis tertij, qui tanquam dominus rem vendicat. ibid.n.15
Si ex pretio rei emptæ posteriores creditores fuerunt soluti, an emptor prioribus iterum solucre teneatur.p.717.n.18
Negatiua sententia absoluta refertur.ibid.
Contraria affirmatiua opinio. ibid.n.19
Sententia distinguens ibid.n.20
Emptor, qui iussu iudicis ex pretio creditoribus posteriori bus solut, liberatur.ibid.
Liberatur etiam emptor, qui iussu iudicis pretium deposuit, etiamsi postea pereat non facta solutione creditoribus.ibid.
Emptor, cui fuit data facultas vt ex pretio creditoribus soluere t si posteriori soluit, potest à prioribus molestari, dato illi regressu contra solutos. ibid.n.21
Anteriores creditores habent recursum electiuè, vel contra emptorem inordinate soluentem, vel contra posteriores perperam solutos.ibid n.22
Creditores anteriores ad pignorum distractionem non citati anteaquam molestent emptorem, tenentur recurrere ad pretium, si exter, vel ad creditores solutos, si sub cautione soluti fuerunt. p.718.n.24
Emptor semper tutus est exceptione rei non traditæ

ditæ,& aduerſus executionem, etiam rei iudicatæ.p.272.n.63
Et eam etiam à parte non oppoſitam poteſt iudex ex officio ſupplere ibid.n.64

Emphyteuſis,Emphyteuta.

Emphyteuta & domino directo concurrentibus in iudicio concurſus ad petendum rem emphyteuticam penes debitorem exiſtentem, quis eorum præferatur in exactione & executione. pag.239. n.19.& 26
Emphyteuta & domino directo concurrentibus ad petendam rem emphyteuticam exiſtentem penes debitorem,vterque pro iure ſuo admittitur.ibid. n.121.& 122
Emphyteuta præferendus eſt domino directo in executione , & traditione rei emphyteuticariæ. ibid.n.123.
Duobus contendentibus ſuper directo dominio , ſi interim emphyteuta deponat penſionem non cadit in commiſſum.ibid.n.125.& 126.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſi vltra tertiam generationem fiat , ſuſtinetur vſque ad tertiam permiſſam.p.386.n.43.& ſeq ;.vbi de ſimilibus caſibus.
Emphyteutæ agenti ad rem emphyteuticam non poteſt obiici exceptio,quod emphyteuſim perdiderit per commiſſum, cum hoc pendeat à voluntate,& declaratione domini directi. p.557. n.65. & ex n.62.& ſeqq.
Quod fallit quando dominus ſuper caducitate mouerit litem contra emphyteutam.ibid.n.66
Emphyteuta feudatarius , & vſufructuarius nequeunt mouere , aut ſuſtinere litem ſibi motam ſuper dominio , & proprietate rei in præiudicium domini directi.ibid.n.67
Emphyteuſis de prouidentia ob non ſolutum canonem deuoluitur ad dominum in præiudicium deſcendentium vocatorum.p.606.n.45.
Ac etiam in præiudicium Eccleſiæ ſi prælatus non ſoluit penſionem.ibid.n.46
Emphyteuſis an intret concurſum formatum ab emphyteuta.p.674.n.1.cum ſeqq.
Aucndan.increpatur aſſeuerans quod facto concurſu per emphyteutam , emphyteuſis reſoluatur ipſo iure p.674.676& 679.n.2.31.& 63
Emphyteuſis regulariter intelligitur conceſſa pro hæredibus,& ſucceſſoribus emphyteutæ.p.674 num.3
Emphyteuſis hæreditaria venit in concurſum creditorum ab emphyteuta formatum.ibid.n.4
Emphyteuticum ius ſubhaſtatur abſque domini directi licentia. p.674.675.n.5. & 21
In hac alienatione,nec cauſatur commiſſum , nec deuolutio ad dominum.674.n.6.& 10
Emphyteutica bona in defectum licitatoris poſſunt æſtimata inſolutum dari creditoribus,ſaluo iure directi domini.ibid.n.7
Emphyteuticis bonis diſtractis vtile dominium cum melioramentis,quod emphyteuta debitor habebat,tranſit in emptorem.ibid.n.8.& 9
Emphyteutici iuris ſubhaſtatio pro ære alieno ſoluendo,vel adiudicatio dicitur alienatio neceſſaria , quæ abſque licentia domini directi poteſt fieri abſque deuolutionis timore.p.674.675.n.10. & 13
Emphyteuſis hæreditaria ſicut poteſt tranſire ad extraneos,ita etiam ſubhaſtari perſoluendis creditoribus.p.674.n.11
Datio in ſolutum voluntaria non permittitur emphyteutæ abſque pœna commiſſi.p.675.n.12.& ſeqq.
Emphyteuſis hæreditaria poteſt pignori obligari, & in generali bonorum obligatione venit abſque licentia domini directi.p.674.n.7
Et talis hypothecæ obligatio durat durante iure emphyteutico,quo finito reſoluitur.p.675.n.18
Cenſus imponi poteſt ſuper bonis emphyteuticariis ſaluo iure domini directi ibid.n.19
Emphyteutica bona veniunt appellatione bonorum in generali bonorum obligatione.ibid.n.20
Emphyteutica bona poſſunt ſubhaſtari abſque domini licentia.ibid.n.21.
Non tamen poſſunt tradi licitatori niſi prius requiſito domino,an velit pro tanto bona recipere. p.675.676.n.22.& 24.
In rei emphyteuticæ neceſſaria alienatione dominus directus præfertur cunctis licitatoribus. p.674.676.n.3.& 15
Emphyteuticæ rei limitatio non transfert in licitantem emptorem plus iuris , quàm apud emphyteutam erat.ibid.n.26
Nec dominus directus eum admittere debet vltra ius quod reſidebat penes emphyteutam debitorem.ibid.n.27
Emphyteuſis alienata cum conſenſu domini , an noua emphyteuſis ſit in perſona emptoris, affirmat Corbulus.ibid.n.28
Voces & generationes emphyteutæ alienantis cum conſenſu domini attendunt , nec emphyteuſis prorogatur ad nouas emptoris voces. ibid.n.29. & 30
Emphyteutam cadere in commiſſum, & bona ad dominum directum deuolui ob concurſum formatum ab emphyteuta falſum eſt.ibid.n.31
Emphyteuſis conceſſa pro filiis , & nepotibus non vt hæredibus, vel pro familia nequit ſubhaſtari à iudice pro ſatisfaciendis creditoribus. ibidem. num.33
Emphyteuta debitor non eſt abſolutus dominus vti is dominij,ſed dumtaxat ad vitam. ibid.n.34
Emphyteuta primus non poteſt contrahere debita, quorum cauſa valeat vtile dominium alienari in præiudicium ſucceſſorum. p.677.n.35
Emphyteuſis familiaris fructus ſolum poterunt adiudicari creditoribus durante vita debitoris.ibid. num.36
Commoditatem non ius emphyteuticum familiare poteſt alienare poſſeſſor, & debitor emphyteuta. ibid.n.37.39.& 40
Emphyteuſis forma primitiua ſemper ſeruanda eſt. ibid.n.38
In Emphyteuſi aut feudo paterno ſuccedens filius non tenetur ex ea creditoribus patris,etiam hæreditate adita cum inuentario.ibid.n.41
Emphyteuſis non hæreditate , empta tamen ex pecunia patris acquirentis ; an ſaltim reſpectu pecuniæ, poſſit pro ſatisfactione creditorum alienari.ibid.n.43
Emphyteuſim pro ſe filiis, & nepotibus quæſitam, an acquirens poſſit liberè alienari in præiudicium vocatorum ibid.n.44
Emphyteuſis hæreditaria,quæ vltra tacitam prohibitionem alienationis expreſſam non poteſt eius vtile dominium ſubhaſtari,aut in ſolutum creditoribus aſſignari abſque domini conſenſu.ibid. num.45.& 46
Emphyteuſis commoditas prohibitione expreſſa non obſtante poteſt creditoribus aſſignari vita emphyteutæ durante.ibid.n.47
Emphyteuticæ rei fructus non prohibentur alienari,aut pignorari pro vita emphyteutæ. ibid.n.48

Index Rerum,

Idé in fructibus maioratus expreſſam alienationis prohibitionem habentis.p.678.ex n.49.cum.ſeq.

In emphyteuſi facta melioramenta poſſunt obligari & pignorari,& alienari requiſito prius domino, an velit pro tanto.p.677.n.53

Et pro tanto dominus directus ſemper omnibus præfertur pro eodem pretio.ibid.n.54

Emphyteuſi deuoluta ad dominum, libera, & abſque hypotheca, & onere interim impoſito ab emphyteuta deuolutur.p.680.681.n.73.& ſeqq. & n.85.cum ſeqq.

In Emphyteuſi competit domino directa hypotheca.p.681.n.87.cum ſeqq.

Emphyteutica res vel cenſualis hypothecata cum conſenſu domini cauſato commiſſo, an ad eum deuoluatur libera,vel adhuc etiam duret hypotheca.ibid.n.93

Liberam deuolui non obſtante conſenſu tenent plures.ibid.n.94

Liberam non deuolui ſed tranſire cum hypotheca probabilior eſt opinio.ibid.n.95

Ens, Eſſe.

De non ente ad ens non poteſt fieri tranſitus.p. 461.n.107.& 108.& ſeqq.

Non entis nullæ ſunt qualites, & quod non eſt rumpi non poteſt.p.494 n.87

Idem eſt non eſſe,& non apparere.p.491.n.45

Idem eſt non eſſe,& non poſſe probari.ibid.n.46

Exceptio.

De exceptionibus debitori competentibus poſſunt creditores concurſus opponere contra alios. p.124 n.24

Exceptiones competentes debitori poſſunt creditores concurſu pendente opponere contra quoſlibet mouentes litem vertus debitorem. pag. 305.306.n.10.& 11

Exceptionem non numeratæ dotis competentem marito poſſunt eo inuito opponere creditores. p.306.n.12

Exceptionem, non numeratæ pecuniæ competentem debitori contra alium poſſunt opponere creditores ratione ſui intereſſe.ibid.n.13

Exceptionem præſcriptionis poſſunt creditores opponere contra tertium vindicantem rem debitoris.ibid.n.14

Exceptionem defectus tituli poſſunt vni creditores opponere contra alios prætendentes admitti ad graduationem.ibid.n.15

Exceptionem præſcriptionis competentem debitori contra creditorem circa creditum.vel hypothecam poſſunt cæteri creditores opponere. ibid.n.17.cum ſeqq.

Creditores ex perſona ſui debitoris poſſunt vti omnibus exceptionibus tendentibus in patrimonij conſeruationem.ibid.n.19

Exceptionem Dominij debitoris poteſt opponere creditor agens hypothecaria contra tertium poſſeſſorem.ibid. n.22

Maioratus immediatus ſucceſſor poteſt aſſiſtere lati contra poſſeſſorem motæ,& opponere omnes exceptiones ſibi,& poſſeſſori competentes.ibid. n.23

Exceptionem legitimam ſi poſſeſſor maioratus omiſerit, poteſt immediatus opponere ad ſubuertendam rem iudicatam.ibid.n. 24

Exceptione aliqua tutus poteſt illam in' iudicium deducere,vt ſilentium creditori imponatur.p.41. n.12.& p.3 n.13

Et quis ſit Iudex competens.ibid.n.13

Exceptio dimiſſionis, aut ceſſionis bonorum legitima eſt,& à iure approbata.pag.16.num.6

Exceptione aliqua tutus debitor poteſt eam in iudicium deducere ad euitandas mdleſtias prætoris.ibid.n.7

Exceptio continentiæ cauſæ locum habet vbi adeſt concurſus creditorum.p.29.n.15

Iudicium coram iudicibus competentibus motum contra debitorem validum eſt, non oppoſita exceptione litis concurſus alibi per debitorem formati.p.38.n.56.& p.33.n.17

Exceptio continentiæ cauſæ adinſtar exceptionis declinatoriæ an ſit opponenda ante litis conteſtationem, alias ſi omittatur,iudicium ſuſtinetur.p.34.n.57

Exceptio litis pendentis ſi non opponatur,ſecundum validatur iudicium.p.34.n.58

Exceptione incompentiæ non appoſita valent geſta à iudice habente iuriſdictionem elidibilem. p.34.n.59

Exceptione prælationis vti nequit debitor conuentus à creditore poſteriori cum ſit ius priuatiuum creditorum inter ſe non communicabile debitori.ibid.n.64

Exceptio concurſus pendentis ad effectũ attrahendi lites alibi pendentes contra debitorem, an termino nouem dierum præſcribatur.p 35.ex n.1.

Exceptio pendentis concurſus nihil aliud eſſe videtur,quam exceptio litis pendentis.ibid.n.3

Iudicium particulare tenet non appoſita exceptione concurſus alibi pendentis. ibid.n.4

Exceptio concurſus pendentis dupliciter conſideratur reſpecta debitoris,aut reſpectu creditorum in eo aſſiſtentium.ibid.n.5

Exceptio concurſus pendentis oppoſita per debitorem coram iudice concurſus non coarctatur termino l.regiæ.ibid.n.6

Lex regia loquens de exceptione litis pendentis procedit in vno iudicio particulari, ad aliud ſimiliter particulare.ibid.n.7

Exceptio præſumptionis omiſſa non impedit curſum cauſarum.p.33.n.36

Exceptio continentiæ cauſæ:& concurſus pendentis opponi poteſt in quacumque parte litis,iuxta communem opinionem.p.35.ſub n.7

Concurſus creditorum vbi adeſt, ibi & continentia exceptio locum habet.ibid.

Exceptio litis pendentis indiſtincte opponi poteſt, tam coram iudice concurſus,quam coram iudice de cauſa particulari cognoſcente contra debitorem.p.36.n.9

Exceptio litis pendentis ſolum opponitur de lite pendente ad litem nouiter intentatam.ibid.n.10

Exceptio concurſus pendentis indiſtincte opponitur contra cauſas non ſolum poſtea motas, ſed ſtante concurſu captas ibid.n.11

Exceptio concurſus pendentis non ſubiicitur termino,l.regiæ ibid.n. 11

Exceptio concurſus pendentis in ipſo actu quo formatur, ſubintelligitur inclusa iuxta naturam iudicij.ibid.n.13

Sufficit inſtrumẽtũ deducere ex,quo ſimul infertur exceptio,etſi expreſſe,non opponatur.ibid.n.16

L.1.tit.6.lib. 4. recop. non proceditur exceptione, quæ inest ſui natura ipſi actioni.ibid.n.17

Nec quando per rei euidentiam conſtat de iuſtitia opponentis.ibid.n.18

Vel quando exceptio talis ſit quod Iudex ex officio ad eam attendere debet ibid.n.19

Exceptionem litis pendentis non poteſt contumax opponere.p.54.n.75

Nec

Nec exceptionem recusationis opponens contumax auditur.p.54
Exceptio concursus pendentis quocumque litis statu opponi potest iuxta stylum tribunalium.p.36 num.20
Exceptione concursus pendentis omissa sustinetur iudicium particulare alicui contra debitorem pendens.p.36.n.21.p.39.n.17
Exceptio concursus pendentis etiam in executione sententiæ contra debitorem alibi per vnum creditorem obtentæ opponi potest,vt vincens graduandus ingrediatur concursum.p.36.n.22
Creditores concursui assistentes quandocumque & vltra nouem dies possunt opponere de concursu pendente.p.37.n.23
Ad idem ponderantur verba d.l.regiæ ib.n.24.& 25
Exceptio quod alij in hæredes instituti, vt obstat hæredi agenti in solidum.p.394.n.147
Lex regia restringens & exceptionis dilatorias ad nouem dies non procedit contra tertium in litem comparentem.p.37.n.27
Exceptio litis pendentis opposita causat attentatum & annullitatem.p.39 n.17
Exceptione declinatoria vti nequit scholaris status ad concursum.p.51.ex num.36.cum seqq.v. vide Scholaris.
Exceptiones declinatorias omnes excludit concursus p.51.n.54
Exceptionem prælationis nequit debitor obiicere creditori posteriori contra eum agenti pro suo credito.p.144.n.23 & 24
Exceptione vt prior creditor prius agat contra hypothecam specialem introducta in fauorem posterioris debitoris vti nequit.p.144.n.24
Exceptio litis pendentis opponi potest quoties sententia lata in vno iudicio alteri nocet. pag. 151. num.9.
Exceptio litis pendentis contra vnum eorum aut fideiussorum non obstat creditori nouiter agenti contra alios.ibid.n.10.& 11.cum seqq.& n.15
Exceptionem excussionis nequit operari fideiussor quando principalis formauit concursum. p.153. num.35
Exceptio concursus formati à principali excludit exceptionem excussionis oppositam à fideiussore indemnitatis conuento à creditore.ibid.n.37
Exceptio litis pendentis in executiuis locum non habet.ibid.37.38.& 39.cum seqq.
Exceptio qualitas & instrumentum informe productum in iudicio intimatum aduersario non impugnante,censetur approbare.pag.180.n.42. 43. & 44
Exceptionem excussionis excludit creditor docendo per instrumentum de concursu peracto à debitore.p.182 183.n.4 5.6.8.& 10.& à n.1
Exceptio excussionis oppositæ à fideiussore conuento , an si ordinario processu cognoscenda & determinanda sit.p.185.n.36
Exceptio excussionis potest opponi in executione rei iudicatæ.ibid.n.43.& seqq.
An excussionis Exceptio anomala sit,vt quocumque tempore opponi possit.p.186.n.44.cum seqq.
Exceptio excussionis dilatoria est, & opponenda ante litem contestatam.pag.188.189.n.76.77.78. & 79
Exceptio ordinis iudiciarij ante litis contestationem opponi debet,aliàs illi renunciari videtur.p.188. n.77.& 78
Exceptio excussionis debet opponi intra nouem dies iuxta legem Regiam p.189.n.80
Exceptionem prælationis, alteri creditori pertinentis debitor opponere non potest contra inferiorem creditorem ab eo exigentem suum creditum.p.378.n.56.
Exceptione alicui competente potest vti vel non vti, & tacitè vel expressè renunciare eam non opponendo.p.384.385.n.32.& ex n.29
Exceptio excussionis non opposita nihil operatur. ibid.n.33.
Exceptio defectus intentionis, vel facti nunquam censetur exclusa ab statuto omnes excludente exceptiones.p.468.n.35.36.& 37
Excipiens de iure tertij, an & quando admittatur. p.556.ex n.62.cum seqq.
Exceptio realis prodest fideiussori.p.625.626.n.27. & 31
Exceptio competens reo non prodest fideiussori in obligationibus soluendi.p.626.n.32.
Exceptio moratoriæ respicit personam debitoris quam non egreditur.ibid.n.33.cum seqq.
Ius quod potest deduci per modum agendi, & excipiendi si deducto per modum excipiendi reus succumbat,non potest iterum rei modus agendi deduci , si tendat ad eundem finem cum exceptione.p.634.n.10
Exceptio inclusa in instrumento præsentato tacite opposita intelligitur.p.635.n.18
Exceptio instrumento contenta etiamsi ex parte non opponatur à iudice , ex officio admittitur. ibid.n.19.
Exceptio quæ ex causa intrinseca inest actioni debet per actorem elidi,etiam reo non apponente. ibid.n.20
Instrumentum obligationis ab vxore celebratum, in quo mariti licentia non apparet ,iudex ex officio repellet etiamsi exceptionem vxor non opponat.p.636.n.22.
Quando exceptio cum actione ex eodem instrumento constat,potest iudex super ea pronunciare absque expressa oppositione.ibid.n.23
Actori qui in actione deducit exceptionem , incumbit onus probandi exclusionem exceptionis. ibid.n.24
Exceptiones in eodem instrumento contentæ,& ex eo resultantes allegatæ censentur,& ad eas iudex attendere debet p.639.n.68.declara,vt pag. 642. num.110.
Exceptio consistens in facto per extremam allegationem & probationem debet constare.& super ea causæ cognitio adhiberi.640.n.81.& seqq.
Exceptio separationis donorum potest opponi post rem iudicatam.p.641.n.86
Inuentarij confecti exceptio competit hæredi condemnato.ibid.n.87
Exceptio quod quis non erat creditor ad bona maioratus de qua nec fuit oppositum nec cognitum,non potest in sententia graduationis comprehendi.p.642.& ex n.204.cum seqq.
Exceptio ex instrumento resultans tunc supplet expressam oppositionem si sit fauorabilis producenti.ibid.n.116
Exceptionis oppositio inducitur ex productione instrumenti in eo contentæ ibid.n.111.
Exceptio debet opponi à parte aliàs omissa,in sententia non comprehenditur.ibid.n.112
Exceptionem apparentem ex instrumento iudex videtur non attendisse,si pro actore producente pronunciauit.ibid.n.114
Exceptio quæ externa est ex probatione,non potest dici ex instrumento constare ibid.n.115

Index Rerum,

Exceptio dilatoria admissa post litem contestatam eo quod reus iurauit nouiter ad suam notitiam permisisse reiicitur,si postea appareat reum illius notitiam habuisse.p.687.n.57

Exceptio compensationis, quæ potest opponi cedenti,potest etiam opponi cessionario. ibid. n. 20.& 21.& seqq.

Exceptio respiciens rem cessam potest opponi contra cessionarium.ibid.n.23

Declara , exceptio orta iam erat,contra cedentem tempore cessionis.ibid.n.24

Secus si eo tempore exceptio non erat quæsita, p.685.n.25

Per exceptionem oblatæ rationis reddendæ,euitat administrator compulsionem solutionis.p.702. n.20.cum seqq.

Exceptio rationis oblatæ legitima est ad impediendam executionem liberationis in administratorem directæ.p.704.n.35.36.37.& 38

Exceptio rei iudicatæ super negotio principali latę obstauit exceptioni in cedenti, si super ea fuerit plene cognitum,non alias.p. 641.ex n. 98. cum sequentibus.

Exceptio introducta à lege in fauorem alicuius subintelligitur,si ipse opponat,non aliter p. 33. & 39.n.56.& 18

Exceptione quod creditor prior prius agat contra hypothecam specialem introducta in fauorem posteriores creditoris debitor vti nequit.p.143. sub.n.24

Exceptione rei non traditæ emptor semper tutus est , etiam aduersus executionem rei iudicatæ p.272.n.63

Et hanc exceptionem rei non traditæ non oppositam aperte potest iudex ex officio supplere.ibid n.um.64

Excessus.

Vide *Facultas.*

In Excessu facultatis semper adest defectus potestatis p.383.& 384.n.17.& ex n.12.cum seqq.

Excedenda non est prouisio iuris,vel hominis facta determinato modo.ibid.n.18

Ob Excessum non tota executio ,sed exitus reuocatur p.389.n.86

Excessus in executione est quid diuersum,& separatum a re iudicata , quæ exequenda committitur.ibid.n.87

In Excessu deficit facultas & potestas à iure concessa,a iure hæredi grauato,limitate tamen ad certam cautam p.300.n.92.& 93.& seqq.

Non dicitur vtiliter gestum, quando quis excedit debitam.ibid.n.[illegible].& seqq.

In Excedente decretum iudicis semper adest defectus potestati.p.420.n.4.

Administrator,procurator,institor,& similis excedens non datum,de proprio tenetur , quia in excessu se obligare intelligantur. ibid. num. 13 & 14

Nec in excessu obligant administratorem, vel dominum.ibid.

Procurator ad vendendum excedens fines mandati tenetur respectu excessus.ibid. n.15. & sequentibus.

Excussio.

Ad excussionem tunc citari debent fideiussor,& ceteri si assistunt lit,contra debitorem mota vel sint conuicti.p.189.n.84

Secus quando in lite mota contra debitorem non assist int,quia tunc sufficit inopem ostendere in iudicio contra principalem.ibid.n.85.& 86

Excussio vbi est necessaria,an requirat sententiam declaratoriam.p.189.n.86

Excussionem non fuisse diligenter factam supponat fideiussor , si interpellatur à creditore, ostendat bona debitoris adesse legitime facta iudicatur. ibid.n.88.

Sententia super executione bonorum debitoris non transit in rem iudicatam,sed quandocumq; bona debitoris appareant,noua fit executio.ibid. num.89

Sententia executionis non transit in iudicatum quominus ipse condemnatus , vel tertius possit quandocumque de existentia bonorum docere. p.184.num 29

Excussio in bonis immobilibus sustinetur , si non probetur quod adsint mobilia.p.190.n.98

Excussio debitoris principalis ex eo probatur quod intra terminum fide possessori præfixum bona debitoris non ostendat ibid.n.91

Sententia lata super excussione bonorum non transit in rem iudicatam, quominus superuenientibus vel deficientibus iterum possit reficari eadem excussionis exceptio.p.213.n.25.& 29

Excussione facta contra principalem debitorem, si tertius possessor conueniatur,& post litem contestatam bona superueniant debitoris,adhuc potest tertius excipere de excussione faciendа.pag. 214.n.30

Excussionis exceptio est temporalis,& vno tempore potest prodesse debitori, & obesse creditori, & contra.p.213.214.n.31.& 32

Excussio prius facienda est in bonis consignatis ad solutionem faciendam antequam recurratur ad alia bona debitoris p.225.n.29

Excutere an prius teneatur creditor hypothecam specialem quàm generalem. pag.58.num.4. cum sequentibus.

Excussio in aliis bonis non requiritur, quando ære alieno grauata monstrantur, & adest concursus creditorum.ibid n.8

Creditor ex facultate Regiâ non agit aduersus maioratum nisi prius excussis bonis liberis.pag39. n.16.& seqq.

Ab Excussione bonorum liberorum potest creditor releuari,ergo potest cogi,vt agat contra maioratum semel & obligatum , non est bonum argumentum.p.400.n.24

Ab Excussione quam quis prius facere tenetur releuatur propter concursum pendentem ex iuris beneficio. p.401.n.10

Non tamen eo vti creditorem inuitum arctat.ibid. n.31.& seqq

Excussionis exceptio non opposita nihil operatur. ibid.n.33

Creditor anterior prius excutere cogitur bona liberi.& cum creditoribus ad ea litigare antequam perueniat ad maioratum simul obligatum in subsidium ac conditionaliter.p.401.& 402.n. 36.& 37

Et sufficit quòd bona libera extent , etiam litibus vexata,vt putant Doctores.ibid.n.38

Sed de veritate opinionis dubitat author.ibid.numer.39

Excussio bonorum respicit totum debitoris patrimonium.& ideo eius iudicium dicitur vniuersale p.24 n.3

Excussio contra principalem debet præcedere auocationem pecuniæ solutæ posteriori creditori. p.82.n.76

Creditor contra debitore sint facta consignatio.cum

excutere debet anteaquam reddat contra debitorem.p.79.n.40
Ad Auocationem pecuniæ ſolutæ poſteriori via ordinaria eſt agendum.p.83.n.77
Ab Excuſſione releuatur creditor conueniens fideiuſſorem identitatis facto concurſu per principalem.p.183.n.35
Ab Excuſſione an releuetur creditor docendo concurſum ſiue factum à principali debitore, dum conuenit fideiuſſores, aut tertium poſſeſſorem.p 182.n.1.& ſeqq.
Affirmatiua proponitur opinio.pagin.183.num. 2. & 3
De concurſu docens creditori per inſtrumentum Authenticum executionis,exceptionem excludit ibid.n.4.5.6.& 10.
Sine executione bonorum liberorum ſtatim in concurſu agi poteſt ad bona maioratus hypothecata ibid.n.7
Inopia certa & notoria releuat ab excuſſione.p.183 & 184.n.12.& 14
Excuſſione releuat quælibet difficultas conueniendi principalem.ibid.n.14
Excuſſio non requiritur quando principalis eſt abſens,& in alieno territorio,& non vbi iudicium agitur.ibid.n.15
Excuſſio in quibus caſibus releuatur.ibid. n.16.remiſſiuè
Excuſſio ceſſat,ſi principalis eſt difficilis conuentionis,quia potens rixoſus,cauilloſus,aut in ſoluendo durus.ibid.n.17.18
Excuſſio ceſſat,ſi principalis de facto, vel de iure nequit conuenire.ibid.n 19
Difficultas conueniendi principalem iudicis relinquitur arbitrio.ibid.n.20
Fideiuſſor poteſt allegare quod ſuis ſponſis principalis excutiatur quando aſſeritur difficilis eſſe conuentionis.ibid.n.21
Excuſſio ſemel facta ad inſtantiam vnius creditoris omnibus fideiuſſorés conuenire volentibus prodeſt.p.185.n.32
Excuſſio debitoris principalis quando præciſa ſit, vel non,vide per ampliationes, & limitationes remiſſiuè.ibid.n.34
Excuſſio oppoſita per fideiuſſorem conuentum, an ſimultaneo proceſſu poſſit tractari, & formari. ibid.n.36.& ſeqq.
Excuſſionem debitoris præcedere debere priuſquam ad fideiuſſores & tertios perueniatur qui teneant.ibid.n 185.& 286.n.37.contra n.46
Excuſſionis exceptio in executione rei iudicatæ poteſt opponi.ibid.n.43.& ſeqq
Excuſſionis exceptio, an anomala ſit,itavt quocunque tempore opponi poſſit.p 186.ex num.44.& ſeqq.
Excuſſionis exceptionem oppoſitam à fideiuſſore conuento ſimul poſſe cum conuentione in iudicio deduci, & ſimultaneo proceſſu tractari verius eſt.ibid.ex n.46.& ſeqq.
Excuſſio debitoris poteſt fieri pendente iudicio contra fideiuſſorem,vt tertium poſſeſſorem.ib.n 47.48.51. & 66
Aduerſus excuſſionem,exceptionem oppoſitam admittitur replicatio debitorem non eſſe ſoluendo ibid.n.49.eum ſeqq
Excuſſione non oppoſita,aut non probata ſimultanea cognitio procedit quoad condemnationem principalis, & fideiuſſoris non quoad executionem, in qua excuſſionis ordo ſeruatur, ibidem num.53
Creditor,qui in diſcurſu litis ſimultaneæ inopiam debitoris non probauit non poteſt obtinere contra fideiuſſorem.ibid.n.54
Debitore & fideiuſſore in eadem ſententia condemnatis ſuſpenditur executio fideiuſſoris quouſque diſcutiatur & exequatur principalis.p.187.188. n.55.56.& ſeqq.
Aduerſus omiſſam excuſſionem minor reſtituitur. ibid.n.61
Excuſſionis exceptio opponi non poteſt, quando excipientis non intereſt.ibid.n.62.& 63.
Excuſſionis exceptio non reſpicit ſubſtantiam obligationis,ſed actionis exercitium.ibid.n.72
Excuſſionis exceptio per viam præpoſterationis iudicij appoſita tribunalibus.ibid.n.64.& 55
Excuſſionis exceptio non obiicitur ordini iudicij, ſed ordini excuſſionis,& exactionis.ibid.n. 73.
Exceptio excuſſionis non conſideratur reſpectu iudicij ad eius præpoſterationem, ſed ad intereſſe partis.ibid.n.74
Excuſſionis exceptionem dilatoriam eſſe,& proponendam ante litem conteſtatam verius eſt.p.188 & 189.n.76.77.& ſeqq
Excuſſionis exceptio non poteſt opponi in ſecunda inſtantia.ibid.n.81.& 82
Excuſſio ſemel facta præiudicat,& prodeſt aliis creditoribus in iudicio non ſtantibus.p.34.n.58
Excuſſionis ſententia non tranſit in rem iudicatam quominus fideiuſſor,& tertius poſſit poſtea ostendere bona debitoris ſtare.ibid.

Exhibitio.

Ad Exhibitionem condemnatus clericus,vel nobilis coguntur per carcerem ob contumaciam. p. 315.& 317.n. 36.36.38.cum ſeqq.

Executio.

Executio ſententiarum alibi,& extra iudicium cõcurſus vniuerſale per creditores obtentarum neglecta attractione cauſarum,an ſuſpendatur,quouſque concurſus terminetur.p. 33.n. 54. cum ſeqq.
Executiua cauſa differri non debet ob cauſam ordinariam à debitore motam,ſimul concurrent.m. p.142.& 146.n.9 & 43
Executiua cauſa non retardatur per reconuentionem in eodem iudicio deductam.ibid n.10
Executionem inſtrumenti nullitas contractus in iudicium deducta non impedit.p.142. & 146 n. 11.& num.26
Executiua cauſa,& ordinaria concurrentibus in iudicio concurſus vniuerſalis ; an illa vti priuilegiata ad ſe contrahat ordinariam, ita vt totum concurſus iudicium ſit via executiua agendum. p.142.& 147.n.14.15.16.& n.48
Executiuæ cauſæ ſi iudex ordinariam præponit, grauamem hoc appellabile eſt.ibid.n.16
Executiua via in concurſu vniuerſali nihil prodeſt creditoribus,cum tractetur de vniuerſali iure eorum in proprietate ad credita irreuocabiliter conſequenda.p.141.n.10.
Executiua via non conuenit concurſus iudicio in quo nihil remanet quod alteri iudicio poſſit reſeruari.ibid n.21
Executiua via impoſſibilis eſt iudicio prælationis, quæ præcise requirit viam ordinariam ibid. n. 20.& 23
Executiua via cedit ordinariæ vtraque concurrente p.145.n.34
Executiuum iudicium facile conuertitur in ordinariumnon è conuerſo ibid.n 25
Executiua cauſa,quæ ſemel amiſit ſuam qualitatem

priuilegiatam nunquam illam recuperat.ibidem. num.36.
Executiua causa semel facta ordinaria semper remanet ordinaria & appellabilis ibid.
Causæ executiuæ incidentes in concursum vniuersalem,quo plenarie, agitur huius naturam assumant propria amissa,& suffocata.pag.147. n.54. & 55
Executio instrumenti non impeditur ob illius nullitatem,aut contractus rescissionem motam in iudicio ordinario.ibid.n.56
In Executiuis exceptio litis pendentis locum non habet.p.153.n.37.38.& 39
Executiuis potest creditor variare de vna re,aut persona ad aliam non obstante litis pendentia 153.154.n.41.n.42.& 43
In Executione rei iudicatæ potest apponi exceptio excussionis.p.185.n.43
Executio fieri potest in redditibus maioratus,si alia bona non extent.p.197.n.34.& seqq.
Executoria duabus ad inuicem contrariis,an iudex potest eligere quam maluerit.p.643.n.122.negatiuè.p.648
Executoriales duæ contrariæ possunt esse validæ respectu diuersarum personarum.ibid.n.123
Vbi datur repetitio eius quod solutum est, multo magis impedietur executio.p.647.n.162
Pro Executione capi non potest Marchionatus, & comitatus, quibus iurisdictio inest. pag. 683 num.60
Executio non fit in bonis administratoris pro debito administrationis p. 701.702.n.8.9. & seqq.
Executio sententiæ graduationis non euanescit per defectum bonorum,nec dissoluitur obligatio debitoris, sed suspenditur & durat, in spe acquirendorum.p.771.n.63

Expensæ.

Vide *Retentio.*

Expensæ factæ in acta facit præsumere mandatum & ratificationem eius,pro quo factus est.p. 300. num.17
Pro expensis necessariis in re euicta à creditore competit possessori retentio & creditori etiam anteriori præfertur.p.91.92.n.56.64.65. 66. 67. p.90.& ex n.45.cum seqq.
Limitata in expensis vtilibus & voluptariis.p. 91. 92.n.67 & n.79.cum seqq
Expensæ factę in refectionem domus minantis ruinam necessariæ dicuntur quoad prælationem & retentionem.p.91.n.61.& n.62
Ratio traditur ob quam expendens in conseruationem rei præfertur omnibus creditoribus anterioribus etiam hypothecariis.ibid.n.64
Tertio expendenti necessariò in re debitoris datur hypotheca cum priuilegio prælationis ad cæteros creditores hypothecarios.p.202.num.66.cum seqq.
Expendens in rem etiamsi hypothecâ habeat, creditori est valoris expendarium non proprietatis ipsius rei.p.203.n.74
Expendens si eam teneat debet ipsam in corpus communem cogere, vt diuidatur & ex pretio creditoribus satisfiat seruata gradus prærogatiua ibid.num.75
Expendens in re voluntariè creditor chirographarius & personalis est cui sine prælatione soluitur,ibid.n.76
Expendens necessario & in rei conseruationem habet in eam hypothecam ac prælationis priuilegium.n.80
Expensæ factæ à tertio rei hypothecatæ possessore soluendæ sunt ante creditores & ad id in concursu res subhastatur.ibid.n.81
Expensæ factæ in re hypothecata etiam subiiciuntur.ibid.n.84.& 85
Expendens in re hypothecata liberatur a creditoribus soluendo valorem rei attento tempore, quo res non erat meliorata.p.93.94.n.86.& 87
Expendens rem hypothecatam impedire non potest redditionem eius instantibus creditoribus. p.94.n.88
Expensæ erogatæ per administratorem pro cultura & cum bonorum administratione ei soluuntur vltra salarium assignatum.p.145.& 147.n.54. & num.56
Expendenti & mutuanti in conseruationem rei societatis aut negotiationis aut prouidendi institutoribus datur hypotheca cum prælatione in ipso corpore societatis p.202.n.103.& 104
Expensæ litium & patrocinia aduocatorum pro rerum tutela & conseruatione necessariæ existimantur, ac onus rei dicuntur ad quas tenetur successor maioratus,fideicommissarius,proprietarius,socius & similis.p.713.n.16.17.18.& 19
Expendens in funus licet id ducat in stipulationem conseruat priuilegium prælationis.pag. 100. ex num.88.& ex n.84

Euictio.

Euictionis potestas tollit intellectum acquisitionis p.716.n.15
Sicut res aliena pignori dari nequit in præiudicium Domini,ita nec eius denuntiationi impedire potest.ibid.
Euictione rei subhastatæ ad notitiam creditorum ius non tenentur.ibid.n.16
Etiamsi faltim teneantur pretium receptum restituere emptori victo.ibid.n.17
Euicta re data in solutum vel pecunia accomodata.creditor redit ad priorem actionem,contra debitorem,& fideiussores.p.150.n.17

F

Facta,Factum,Facies.

NIhil imputatur ei,qui non fecit quod facturus non profuit.p.292.n.18
Ad factum nobilis obligatus per carceres cogitur. p.315.316.n.34.& 35.& seqq.
Faciens id ad quod ex iuris dispositione præcisè tenetur,prædicitur sponte facere.pag.135.n.81 cum seqq.
Facere aliquid coactè,vel metu coactionis idem est quando quis scibat cogi posse.p. 136.n.86.& seq.
Non potest quis per aliam facere,quod per seipsum facere non potest p.241.242.n.20.& 21
Dispositio omnis,quæ ad factum refertur in dubio confertur personalis.p.468.n.67
Facere aliud,& aliud permittere p.460.n.03
Factum legis veteris & potentis quam factum hominis p.481.482.n.8.9.& 10
Regulæ facti non legitimè retractari non debet,licèt casus postea euenerit a quo incepere non potuit explicatari p.685.n.26.& seqq & n.xx
Facti,quantò causa ob quam factum est,leuiuscula ad non cautam.p.685.n.xx
Ex alieno facto nemo potest præiudicari. pag. 726 n.xx.& xx
Factum legitimè retractari non debet,licèt casus postea euenerit a quo incepere non potuit.p.734.n.8

Contra

Contrahentes habentes respectum ad effectum non sufficit nudam factum.ibid.n.12. cum seqq.
Factum quod eget approbatione, vel confirmatione superioris caret effectu donec à superiore confirmetur.pagin.269.num.33. & sequentibus, & à num.28

Facultas.

Vide *Assensus.*

Facultas an videtur non facta Principi relatione de pacto inito inter possessorem, & immediatum successorem de non alienando bona maioratus, nec impetrando facultatem, nec ea vtendo. p.289.ex n.1.cum seqq.
In hoc impetrante tria concurrunt impedimenta, prohibitio alienationis, pactum de non alienando,& pactum de non impetrando facultatem,nec ea impetrata vtendo.ibid.n.2.cum seqq.
Ex Facultate regia ad alienandum tacito pacto de non alienando nihil detrahitur iuri contrahentis quominus contra impetrantem possit ius suum personale prosequi p.290 n.12
In Facultatis impetratione non tenetur impetrans facere relationem dispositionis nullæ. pag. 292. num.19
In Facultatis impetratione an sit facienda relatio de pacto de non impetrando facultatem. ibid. num.21
Facultas ad alienandum est subreptitia non facta principi relatione pacti de non alienando bona maioratus, & non impetrando facultatem, vel impetrata non vtendo,verius probatur.ibidem, n.22.cum seqq.
Facultas impetrata superspurietate non facta relatione, quod spurietas procedit ex duplici causa, puta,tam ex parte patris, quàm ex parte matris. p.293.n.25.26.& 27
Ex stilo impetrandæ facultatis, & gratiæ multæ possunt oriri fraudes & præiudicia tertio.p.299. ex n.1.& seqq.
Facultas & gratia à quoquam potest impetrari absque mandato.ibid.n.2
Facultas impetratur supposito nomine eius,cui impetratur,qui forte ignorat impetrationem. ibid. n.34. & 35
Facultas asserens pro parte.P.fuisse impetratam,an probet,aliunde non constito per ipsum.P. fuisse impetratam.ibid.n.8.& seqq.
Ex Facultate asserente pro parte tua P. possessoris talis maioratus nihil probatur pro eius parte fuisse impetratam,aliunde non constito verius probat p.300.ex n.11.cum seqq.
Facultas ad alienandum bona maioratus asserens pro parte.P.possessionis fuisse postulatam, nihil probat.ibid.n.16.cum seqq.
Facultas ad alienandum bona maioratus asserens pro parte possessoris fuisse postulatam,non probat in eius præiudicium.p.301.n.16
Creditores contrahentes sub facultate asserente pro parte possessoris fuisse impetratam,nullum ius prætendere possunt in concursu maioratus. ibid.num.27
Facultas impetrata à non vero possessore maioratus nihil probatur se cum contrahentibus.ibid.n.28
Nisi aliter constet,& appareat facultatem fuisse impetratam ab eo,qui in ea supponitur,& asseritur. ibid.n.29.cum seqq.
Facultatis ratificatio impetratæ absque mandato, siue expressa, siue tacita ex aliquibus actibus ad ratificationem tendentibus prodeit. pagin.302. num.34
Facultate à tertio impetrata,si possessor maioratus vsus fuit,reualidatur, & idem operatur, ac si ab ipso fuisset impetrata.ibid.n.35
Facultas ad alienandum impetrata sine mandato possessoris nihil operatur.ibid.n.36
Postquam tamen ea vsus fuit probat,& ratificatur. ibid.n.37
Facultas vsus operatur, ac si à principio ipse possessor maioratus facultatem impetrasset.ibid.n.38
Creditor contrahens cum possessore maioratus virtute facultatis à tertio impetratæ absque mandato semper tutus est, vt in concursu graduetur.ibidem,n.39
Facultatem regiam impetratam à tertio nomine possessoris in sua vita ea non vtentis nequit ratificari à successore.ibid.n.40
Facultas regia etiam valida ad alienandum bona maioratus, qua in sua vita impetrans non fuit vsus, non transit in successorem. ibidem. num. 41
Facultas asserens nomine talis possessoris maioratus fuisse impetratam probat in antiquis,etiamsi de tertij præiudicio agatur.pag.503.num.45. & 46
Facultate regia,an egeat populus vt concursum formare possit inter suos creditores, abundè. p. 10. per tot.
Facultas ad alienanda bona maioratus etiam ob causas.Auth.res quæ,C. commun. de legat. non nisi ex magna causa concedi debet. p. 199. n. 67. 68.69.70.& seqq.
Creditores mutuantes possessori maioratus intra summam permissam à facultate regia, & mutuantes vltra summam, an pariter omnes concurrant ad quantitatem permissam pro rata, vel an omnium contractus vitientur. pag. 382. ex n.1.cum seqq.
Mutua priora contenta intra metas facultatis regiæ sustineri, alia vero vltra illas esse irrita. verius ostenditur.pagin. 383.ex numer.10.cum sequentibus.
Facultas ad alienandum bona maioratus stricte interpretatur iuxta verba ipsius. ibidem, numer.12
Facultas concessa ad certam rem, quantitatem, causam vel personam, non extenditur ad aliam rem, causam, vel personam. ibidem, numero 13
Quod vltra facultatem fit non tenet ex defecta potestatis qua possessor caret vltra facultatem. ibid.n.14
Facultas vbi in aliquo potest operari non extenditur vltra tanquam stricti iuris. pagin. 384. num.15
Vltra facultatis limites gesta nulla sunt ex notissimo potestatis defectu gerentis.ibid.n.16
Facultas concessa ad translationem pensionis limitata ad certam quantitatem, vltra quantitatem facta translatio non sustinetur.ibid.n.19
Sustinetur tamen quantitate permissa, in excessu autem vitiatur.ibid.n.20
Facultas Pontificis ad transferendum certam pensionem,vitiatur, si alia pensio transferatur.ibid. n.21.& n.22
Facultas ad dividendum feudum inter filios si vltra diuisionem fiat substitutio, quoad substitutionem facultas vitiatur.ibid.n.23
Creditores mutuantes possessori maioratus intra summam contentam in facultate,legitimè, & irrevocabiliter contraxerunt.ibid.n.25

Index Rerum,

Ceteri verò vltra summam facultatis mutuantis nulliter contraxerunt, & cum persona carente potestate.ibid.n.26

Contrahens cum possessore maioratus, si facultatem Regiam non examinauit sibi imputare debet.ibid.n.27

Quantitas contenta in facultate Regia diuidua est. p.385.n.33

Facultatem habens ad alienandam rem, si duobus vendat, primus præfertur, etiamsi secundo tradat.ibid n.36

Quia per primam alienationem facultas consumpta & extincta fuit, & ad secundam defecit potestas ibid.n. 37. cum seqq.

Ex facultate ad transferendum certam quantitatem personis,si pluribus vicissim vltra summam fuerit ratificata pensio, priores intra summam contenti præferuntur posterioribus in summæ excessu.p.386.n.50

Facultate semel completa in quantitate permissa extinguitur potestas ad transferendum. p. 386. 387.n.51.& 52

Consumpta & completa quantitate facultatis Regiæ alienationes subsequutæ nullæ sunt,& ineffectaces.ibid.n.53.vsque ad 59.

Maiora recepta per possessorem maioratus vltra quantitatem permissam a facultate regia sunt irrita ex defecta potestatis ; cætera autem sub facultatis limitibus contenta sustinentur. ibidem, n.60

Facultas sub conditione (quæ etiam tacitè subintelligitur) vt prius obligentur bona libera sustinere in residuo, bonis liberis excussis non tacitam in totum vitiatur.p.388.n.61

Facultas regia pro certa & limitata quantitate, vltra eam cenetur prohibere, pagina 390. numero 90

De facultate Regia pro certo & limitato tempore ad facultatem pro certa & limitata quantitate valide argumentatur,vt in vtroque excessus in tempore, aut in quantitate vitetur. ibidem. n.91

Obligatio vltra modum facultatis limitatæ eodem modo vitiatur, siue vnica sit,siue plures successiue & cum diuersis personis facta. ibidem, n.97

Sine omnis sit creditor, qui vnico contractu contraxit vltra quantitatem facultatis vel successiue plures, siue plures sint creditores vicissim succedentes, qui iam intra summam facultatis, quidem vltra eam nullus pro excessibus aut hypotheca habebit p.391.n.103

Quæ tamen omnia sine omnes concurrere, & exigere possunt ex bonis maioratus. ibidem, n.104

Alios vsurpatum fecisse vltra quantitatem facultatis eum bonum probandi. ibidem, numero 108

Illum in arrente facultatem fuisse consumptam tempore vsurarum, quod dicere tenetur & simul obligationes priores factas fuisse virtute eiusdem facultatis. ibid.n.109

Secus quando in eadem facultate, & simul contractibus de veritate apparet. p. 383. & seq.n.110 & 111

Plures creditores diuersis temporibus mutuantes intra & vltra summam facultatis priores, posteriores sunt & de ratione. pag. 392. n. 113. & 114

Plures creditores simul in eodem contractu mutuantes vltra summam facultatis,an omnes pro rata sint admittendi ad summam permissam.ibid. n.115

Facultas transferendi pensionem simpliciter concessam ad certam quantitatem, non prodest vltra eam. ibid. n.116.& seqq.

Creditores in tempore simul pro rata admittuntur ad quantitatem permissam in facultate Regia. p.393.n.137

Facultas ad maioratum obligandi tacitam habet conditionem, bonis liberis non existentibus etiam si in facultate sit omissa.p.384.n.16

Facultate Regia veritum est creditori anteriori habenti obligata bona maioratus,& libera,prius ad maioratum agere.p.400.n.19

Quam opinionem plurimi tenent & defendunt contra Molinam. ibidem, numero 20. 21. & seqq.

Nec contrariam firmiter tenet Molina,sed sub dubio. ibid.n.22

Creditor qui virtute facultatis contentatur obligare maioratum negligens obligare bona libera horum respectu solum remanet creditor personalis.p.402.n.47. & seqq.

Nisi alias fuerint prius legati tacitam à iure habentes hypothecam.ibid. n.48

Facultas Regia licet permittat maioratum obligari dissidentibus liberis, hæc non manent obligata tacitè, nec expressè. ibidem, numero 49. & seqq.

Per facultatem alienandi, vel obligandi maioratus,non videtur alienatio, vel obligatio nisi cum effectu fiat p.403. n.52

In decreto iudicis ad alienandum bona maioratus,& in licentia viri data vsque ibid.n.54.

Facultate Regia ad alienandum vel obligandum maioratum potest dari potestas vti in parte, vel in toto, vel potius eam vti. ibid.n.64.

Alienans, transeat facultatem Regiam manere obligata bona libera possidenti capitur. ibid. n.65. & seq.

Facultas Regia maioratum recipiendi millesimum computandum millesimum marcha vel argentea moneta. p.404.n.1. & seqq.

Locale tam simpliciter ad millesimum computandum argenteam dixit Nogueral. ibidem, n.3

Ex facultate Regia ad alienandum potest quilibet alienare ecclesiastici. ibid.n.8.& 9

Ex facultate ad conficiendum fieri maioratum apponi potest conditio quod pereledientem succedatur. p.405.

Facultas ad maioratum interpretatur iuxta naturam & [illegible] ibid.n.11

Facultas pro recuperatione dotis restituendæ saepe maioratus constituti, compellens dotem restituentes ob vehementem vim ad impetum. ibid. n.12

Facultas alienandi bona maioratus operatur [illegible] & [illegible] bonis, bid. n. 13. & 14

Facultas Regia pro certa summa pro forte principali [illegible] obligationem pro interesse & fructibus. ibid.n.15

Facultas Regia comprehendit conservationem & [illegible] ibid.n.16

Facultas [illegible] ad alienandum vel obligandum bona in [illegible] vel [illegible] multo additurus [illegible] ibidem exemplo 22. & sequentibus.

& Verborum.

In hoc articulo Noguerol opinionem, nec Amayæ reiicit author illam absolutè relaxantem in facultatem Regiam hanc absolutè,& indistinctè, restringentem.ibid.ex n.16.& seqq.

Facultas Regia limitata ad mille,impossibile est vt extendatur ad maiorem quantitatem. ibid.num. 27.& 28

Nec possessor in excessu potest obligare maioratum.ibid.n.29.& seqq.

Facultatem simpliciter ad mille an comprehendat mille in argentea moneta fœdere distinctionis iuridice componitur opinionum diuersitas. p. 422.ex n.33.cum seqq.

Facultates obtentæ ad mille simpliciter ex tempore quo monetarum intrinsecus valor æqualis permanebat, proculdubio omne indistinctè monetæ genus comprehendebant. ibid. numer.36. & 38

Facultatis impetratæ simpliciter ad mille tempore quo inæqualitas valoris inter monetas fuit cognitas; nullatenus comprehendunt argenteas monetas.ibid.n.37

Facultas generalis ad alienandum vbi præcedit,ad alienationis perfectionem alia non requiritur. p.273.n. 7.cum seqq.

Facultas ad alienandum data in inuestitura feudi, etiam addito quod assensus petatur,validat alienationem,etiam ante assensum. ibid.num.60.70. & 71

Facultas regia ad alienandum, siue sequatur siue præcedat,æqualiter operatur ibid.n.-8

Creditores comparentes in concursu cum facultate subreptitia excluduntur.p.280.n.1

Facultas ad alienandum bona maioratus est mera gratia,& dispensatio, per quam habilitatur possessor.ibid.n.2

Facultas ad alienandum eisdem regulis regitur, quibus alia rescripta gratiosa.ibid.num. 3. & sequentibus.

Facultas ad alienandum est subreptitia ob non factam principi relationem omnium, quæ cum mouere poterat ad non ita facile concedendum. ibid.n 6 7.& 8

Facultas est subreptitia, si principi non fiat integra relatio omnium qualitatum rei ibid.n.9

Facultatis regiæ subreptio,an censeatur exclusa per clausulas ex certa scientia, non obstantibus de plenitudine potestatis.ibid.n.10

Creditor contrahens cum facultate regia subreptitia anteaquam fuerit confirmata nihil agit, nec postea contractus confirmatur à principe. ibidem.num.11

Facultas regia eisdem causis redditus subreptitia, quibus & cetere gratiæ,& ideo facienda erit relatio principi eorum omnium,quæ mouere possunt ad difficilius concedendum.ibid.n.12

Facultas impetrata à possessore maioratus,qui postea euictus fuit, resoluitur tanquam subreptitia p.281.n.13

Alienatio, & hypotheca bonorum maioratus ex facultate subreptitia nulla est.ibid. n.14

Facultas,vt euitet subreptionem,debet principi fieri relatio specifica eorum, quæ mouere possunt, vel ad non concedendum,vel ad difficilius concedendum.ibid.n.15

Nec sufficit facta relatio sub inuolucro verborum, quæ vitiat facultatem.ibid. num. 16. 17. 18. & num.19

Facultas ad alienandum non facta mentione clausulæ prohibitiuæ, & pœnalis, ne valeat alienatio etiam cum facultate regia,an sit subreptitia.ibid n.20.& seqq.

In Facultate concedenda facultas principis superat omnes clausulas fundatoris prohibitiuas,& pœnales.ibid.n.21.cum seqq.

Facultatis impetrandæ prohibitio, & ea vtendi directa successoribus nec directe,nec indirectè infringit potestatē principis,p.283.n.31.cum seqq.

Facultatem ad alienandum bona maioratus nullus impetrare potest,nisi possessor.ibid.n.32

Quando plura obstant impetranti, nihil prodest super vno facultatem obtinere.p.285.num.43.& seqq.

Facultas non cadit super impedimentis ignotis principi.ibid.n.45.& 46

Facultas obtenta ad mille eo tempore,quo æqualitas monetarum in valore permanebat,indistinctè de quolibet monetæ genere intelligenda erit.p. 612.n.39

Facultas generalis ad certam quantitatem comprehendebat eo tempore quodlibet genus pecuniæ proportionabilis quantitas. ibid.n.40

Ad quod singularia iure ponderantur.ibid

Facultatis terminos excedit,qui concessa ad mille simpliciter argenteam monetam recipit tempore,quo inæqualitas valoris adest.p.422.n.44.cum seqq.

Ante annum 1608. nulla erat differentia in valore vtriusque monetæ,atque ideo omnes continentur in facultatibus simpliciter tunc expeditis ad certam quantitatem aliter non expressa certa monetæ specie.p.423.n.52

Et ita hoc casu loquutum fuisse Noguerol circa facultatem obtentam,& executam anno 1601.ib. num.53

Nec possessor eo tempore argenteam monetam recipiens,& ad eam obligans maioratum excessit fines,&quantitatem facultatis ad mille simpliciter obtentæ.ibid.n.55.& seqq

Noguerol perperam solet allegari,cum limitatè loquatur in facultatibus obtentis, tempore quo monetarum valor coæqualis erat,non postea.p. 424.n.59.& 60

Temporum discrimen ante augmentum valoris monetæ argenteæ,& post augmentum pro facultatibus impetratis pluries attendit Senatus Pincianus.ibid.n 60.& 61

Facultas post annum 1612 simpliciter concessa ad mille præcisè intelligitur de mille æroſa moneta.ibid.ex n.62

Facultatem ad mille,si possessor maioratus recipiat mille argentea moneta post annum 1612. proculdubio excedere dicitur.ibid.n.63

Et pro excessu non manere obligatum maioratum. ibid.n.64

Sed ipsum possessorem maioratus ad excessum à se receptum manere obligatum.ibid.65

Facultas limitata ad centum deficit in præmio,quo plus æstimatur centum in argentea moneta; cuius respectu maioratus non tenetur.pag.425. num.-0

Nisi euidenter probetur illud plus versum fuisse in vtilitatem maioratus quo casu tenebitur etiam deficiente facultate.ibid.n-71.

Facultate generica,& indefinita ad alienandum bona vinculata potest impetrans duos possidens maioratus vti in bonis cuiuslibet.p.427.n.2

Facultas ad alienandum obtenta per possessorem duorum maioratuum restricta ad vnum,ad alium nullo modo extenditur p.428.n.3

Index Rerum,

Facultatem & poteſtatem, qui habet in duobus, ſi ſe reſtrinxit ad vnam, ex alio non ſuſtinetur actus. ibid.n.4

Facultas ad alienandam vnam rem maioratus non extenditur ad alias eiuſdem maioratus.ibid.

Facultas non extenditur de parte ad totum. ibid.

Facultas ad vendendam vnam rem ex maioria matris, non extenditur ad rem vendendam ex maioria patris.ibid.n.5

Facultas conceſſa habenti penſiones diuerſas, ad vnam nominatim transferendam, aliorum tranſlatio nulla eſt ibid.

Facultas indifferens *ſupra tuo maioratu*, conceſſa ei qui plures & diſtinctas poſſidet, vitiatur incertitudinis ratione ibid.n.6.& ſeqq.

Facultatis regiæ incertitudo poteſt certificari ex indiciis & demonſtrationibus legitimis, vt appareat, de quo maioratu ſenſerit princeps. p.429. n.9.& ſeqq.

Facultate impetrans poſſeſſor plurium maioratuum, ſi ſe nominet poſſeſſor vnius, ſuper eo conceſſam fuiſſe facultatem intelligitur. ibid. n.10. 11.& ſeqq.

Facultas incerta & æquiuoca, ſeu generalis declaratur à cauſa in ſupplicatione appoſita, quæ ſoli vni ex maioratibus valet adaptari. ibid. n.14. & 15.cum ſeqq.

Facultas regis ambigua generalis vel æquiuoca declaratur a ſupplicatione.ibid.n.17.& 18

Facultas generalis emanata ſuper contractu principi ptæſentato, conceſſa intelligitur ſuper omnibus in eo contentis.p.430.n.19

Facultas regis ad alienandum ſimpliciter conceſſa præciſam habet relationem ad memoriale & preces. ibid.

Facultas ad obligandos duos maioratus ab vno legitimè poſſeſſos, ſi legitimè diuidantur, vtrique pro rata tenetur.p.432.n.33

Et inter eos fiet compatatio & diſtributio iuxta valorem fructuum vtriuſque maioratus, itaut quilibet pro ea parte fructuum recipiat partem crediti & cenſus.ibid.& n.ſequenti.

Facultas ad obligandum plures maioratus non intelligitur in ſolidum, ſed proportionabiliter pro rata ad fructus & prouentus cuiuſlibet, quando ipſi impoſterum diuidantur per legitimam ſucceſſionem.ibid.ex n.35.& ſeqq.

Facultate regia mediante bona maioratus libera efficiuntur.ibid.n.29.& ſeqq.

Facultas ad alienandum maioratum ſolum tollit impedimentum reale prouenions ex prohibitione alienationis bonorum maioratus.p.436. n. [illegible] & ſeqq.

Facultas ad alienandum vel obligandum bona maioratus ea reddit libera tollendo præſcriptionem. ibid.

Facultas ad obligandum conceſſa poſſeſſori maioratus patratiue non tollit impedimentum dominicale poteſt.ibid.

Facultas regia ad alienandum eſt ſtricti iuris, quæ non extenditur de re ad rem de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum.ibid.n.63

Facultas ad alienandum petita ſolum tollit impedimentum ortum ex prohibitione alienationis, non aliud aliunde prouenions.ibid.n.64

Facultas ſolum tollit illud impedimentum ſuper quo fuit petita & conceſſa, non tamen alia aliunde obſtantia.ibid. n.65

Et ideo alia impedimenta præter ſublatum à facultate poſſunt opponi contra contractum geſtum virtute facultatis.ibid.

Facultas ad actum ſui natura reuocabilem non conſumitur per primum actum, ſi reuocetur, & aliud fiat facultatis virtute.p.385.n.36.& 37

Facultas ſuper promiſſione arrharum vltra decimam non comprehendit obligationem maioratus, niſi ſimul ſuper hoc impedimento diſpenſetur.p.436.ſub n.65

Facultas regia ad meliorandum filium non extenditur, vt poſſit filiam ratione dotis meliorare. ibid.

Facultas ad alienandum bona prohibita non tollit alia impedimenta prouenientia ex alio capite, vel alterius diſpoſitione.ibid.

Per facultatem ad alienandum princeps non intendit ſupplere defectum dominij, quo caret poſſeſſor maioratus putatiuus.p.437.n.68

Facultas ad alienandum vel hypothecandum intelligitur tuloo bona patrimonialia.ibid.

Nec tollit ius tertio quæſitum.ibid.

Facultates ad alienandi vel hypothecandum maioratum expreſse requirunt dominum in poſſeſſione impetrante ad excluſionem intruſionis. p.438.n.69

Facultas ad alienandum conceditur ſub expreſſa hac conditione & ſuppoſitione, *contento præſentibus exactis propriis*.ibid.n.70.

Facultas alia verba *Contento*, conditionem præciſam inducentia per defectum facultas nihil operatur.ibid.

Facultas ad alienandum ſub conditione conceſſa nullatenus bonum defectum.ibid.

Facultas ad alienandum conceſſa poſſeſſori maioratus putatiuo ſupponit eum verum dominum. ibid.

Princeps non poteſt ſupplere defectum dominij in impetrante facultatem ad alienandum bona maioratus.ibid.

Contrahentes non obligantur ex facultate regia, ſed ex ipſa virtute contractus.ibid.

Facultas ad alienandum ſolum tollit impedimentum proueniens ex prohibitione alienationis, non autem tollit impedimenta ex parte contrahentium vel tertij.ibid.

Facultas Principis ad tranſigendum non tollit impedimenta ad tranſigendum aliunde prouenientia nec defectus.ibid.

Facultas ad alienandum bona prohibita ſolum habilitat perſonam ad alienandum.ibid.

Facultas ad alienandum bona prohibita non reſpicit rem, ſed ſolum perſonam a vinculo, & eam habilitat.ibid.n.76

Facultas ſolum tollit obſtaculum qualitatis fundalis, ſeu maioratus, non tamen addit poteſtatem contrahentis, quando ei aliàs deficit.ibid.

Princeps concedendo facultatem ad alienandum non alienat, nec diſponit, ſed contrahere permittit.ibid.

Facultas ad alienandum bona maioratus fendi, miſſarum, &c. ponunt facultatem alienationis permittendo.

Facultas ad aliquid faciendum, aliud ipſum facere.ibid.

Creditores ex legitima facultate mutuandi [illegible] ſuorum centum minus legitima impoſitione [illegible].p.439. num.1.& ſeqq.

[illegible] ſolum tollit impedimentum petitum à poſſeſſore [illegible] ſuppoſitionem centum [illegible] ſed [illegible] ſuppoſitum [illegible]

tacitè vel expressè, ratificare, & approbare. p. 563. num. 1. cum seqq.
Facultate Regia ad alienandum maioratum qua importans vsus non fuit, an possit vti successor. p. 454. n. 8. cum seqq.
Facultas faciendi concessa per actum nullum non consumitur, sed durat quousque valide ea vtatur. ibid. n. 9. & 10
Prohibitus alienare sub pœna priuationis, si facultate quam importauit, vsus non fuit, pœnam non incurrit. ibid. n. 11
Idem si facultate vsus fuerit, sed nulliter, & inutiliter. ibid. n. 12
Facultas & dispensatio tenet, etiamsi impetretur sine mandato. p. 455. n. 25
Secus in rescriptis ad lites, quorum impetratio speciale requirit mandatum ibid. n. 26
Facultas ad alienandum maioratum potest ab extraneo possessore validè impetrari. ibidem numer. 27
Successorem, qui à putatiuo possessore consum superuenit, non posse tacitè nec expresse ratificare contractum absque noua facultate. verior, & certior opinio est. p. 456. n. 31. cum seqq.
In legitimo successore cuincente maioratum à putatiuo, licèt adsit dominium, ad ratificandum gesta à putatiuo, deficit tamen Regia facultas. ibid. num. 37
Facultas ad alienandum maioratum impetrata à possessore putatiuo si sub duabus qualitatibus, quæ in eo non verificantur. ibid. n. 38
Facultas non trahitur ad id, quod principi fuit incognitum. ibid. n. 39
Facultas ad alienandum bona maioratus conceditur sub expressa conditione: *Con tanto que sean vuestros, y de vuestro estado y mayorazgo.* ibidem, num. 40
Facultas ad alienandum maioratum concessa sub aliqua qualitate, vel conditione, sub contraria intelligitur denegata. pag. 456. 457. n. 45. 46. 47. & seqq.
Facultas ad alienandum sub certa forma, qualitate, aut modo continet in se prohibitionem alienandi extra formam, qualitatem, aut modum. ibidem, num. 49
Facultate ad alienandum obtenta ab intruso victi vti non potest verus successor in maioratu cum nulla fuerit. ibid. n. 51. & seqq.
Facultas impetrari nequit super alienatione mortuo alienante in præiudicium successoris, nec illius ratificatio valet absque noua facultate. ibid. n. 55 & 56
Facultas impetrata non tenet post mortem alienantis rem maioratus. ibid. n. 57
Facultas emanata in confirmationem alienationis absque ea antea facta non trahitur retro ad tempus contractus; sed operatur à tempore impetrationis. p. 458. n. 61
Facultas ad alienandum bona maioratus non transit re integra in successorem etiam immediatum. ibid. n. 65
Facultas ad alienandum est stricti iuris & propterea non extenditur ad successorem impetrantis. ibid. n. 68. & seqq.
Facultates ad alienandum aut hypothecandum maioratus bona odiosæ & restringendæ. p. 459. num. 73
Habilitationes ad alienandum sunt stricti iuris, quæ personam impetrantis non egrediuntur. ibid. num. 74
Facultas est ad alienandum dispensatio. ibid. n. 75
Facultas ad alienandum non extenditur de vna re ad aliam, de persona ad personam, de tempore ad tempus, nec de casu ad casum. ibidem, num. 76
Facultas ad alienandum est dispensatio, & solum habet locum in casu expresso. ibid. n. 76. & 77
Facultas ad alienandum non extenditur de persona ad personam. ibid. n. 78. & 79
Facultas ad alienandum de vno casu ad alium non extenditur. n. 80
Facultas ad alienandum non extenditur de credito ad creditum, seu de debito ad debitum, etiamsi militet eadem ratio. ibid. n. 81
Facultas ad alienandum pro soluendis decursis non extenditur ad reditus decurrendos. ibid. n. 82
Facultas ad alienandum propter æs alienum vrgens non intelligitur de ære alieno contracto post facultatem. ibid. n. 83.
Facultas super alienatione iam facta non extenditur ad faciendam, nec è conuerso. ibid. n. 84. & 85
Quod intellige ignorante principe actum iam gestum, secus si sciente per veram & specificam relationem. ibid. n. 86
Facultas, qua impetrans vsus non fuit, non transit in successorem feudi, emphyteusis & maioratus. p. 460. n. 87
Facultas ad alienandum est destinata ad faciendum. ibid. n. 89
Aliud est facultas ad contrahendum, aliud ipse contractus. ibid. n. 90
Aliud est facultas, & dispensatio ad contrahendum matrimonium, aliud ipse matrimonij contractus. ibid. n. 91
Facultatem princeps concedendo ad alienandum non est qui alienat sed qui alienare permittit, aliendo impedimentum prohibitæ alienationis ibid. n. 92. & 93
Facultatem ad alienandum obtinens si non alienet, nihil actum nec impetratum intelligitur cum impetrantis libero sit arbitrio, vti vel non vti facultate. ibid. n. 94
Facultatis vitiate alienans an teneatur alienare in publica subhastatione. ibid. n. 95
Facultas, & assensus ad alienandum, non est actus de per se stans, quæ deficiente contractu, nihil habet in quo figat pedes. ibid. n. 96
Facultate ad alienandum maioratum vel hypothecandum, potest impetrans ea non vti, vel vti in totum vel in parte. ibid. n. 97. & 98
Facultas regia ad certam pecuniæ quantitatem mutuò accipiendam, est diuidua, ibid. n. 99
Doctores contendentes, an facultas, qua impetrans non fuit vsus, transeat in successorem vt ea vtatur, clarè supponunt, facultate vti vel non vti esse in mero arbitrio, impetrantis. ibid. n. 100
Facultas ad alienandum non transit in successorem, vel hæredem, cum consistat in facto. ibid. n. 101 & 102
In facultate ad alienandum nihil adest quod transmitti possit. p. 461. n. 103. cum seqq.
Facultas ad alienandum quando contineret habile ius aliquod ad transmittendum transiret in hæredem impetrantis non in successorem maioratus qui hæres non est. ibid. n. 106
Facultas à legitimo possessore obtenta si non transit in successorem, multo magis tuto non denegabitur impetrata per intrusum. ibid. n. 107
De non ente ad eius non potest transitus fieri. ibid. num. 108

Index Rerum,

Facultas superueniens post venditionem reuocatam,non reperit materiam existentem qua possit radicari.ibid.n.109.& seqq.

Facultas realis, respiciens vtilitatem maioratus,an transeat in successorem.ibid.n.113.

Facultas impetrata nomine ipsius maioratus transibit in successorem.ibid n.114

Ad Facultatis translationem in successorem certa regula constitui non potest, sed attendi debent facultatis verba, & quo nomine sit impetrata,& aliæ circumstantiæ considerandæ pag. 461. 462 n.115.& seqq.

Facultas etiam realis, & nomine maioratus impetrata a possessore putatiuo tanquam nulla,& inefficax,nequit incertum successorem, qui maioratum elicit transire ib. n.118.& seqq.& n.126

Verus successor, qui maioratum elicit non potest vti facultate impetrata,per intrusam,nec alienata eius virtute ratificare. ibid.n.121

Arillctis contrarium autumans communiter reprobatur.ibid.n.122

Nullitas quando solum consistit in executione facultatis non consumitur potestas,secus si nullitas versatur in eadem facultate, & sit in radice. ibid.n.123

Facultatem & gratiam potest quis pro alio impetrare,etiam sine mandato.ibid.n.124

Similiter facultas vitiosa non fit.ib.n.125

Facultas ad alienandum potest a tertio possessore maioratus impetrari absque mandato, debet tamen ab illo ratificari tribus concurrentibus. ibidem.128.

Facultas ad alienandum bona maioratus non potest impetrari nisi per certum dominum, ac possessorem maioratus.ibid n.129

Molinæ & Auendani doctrina singularis in proposito addacitur.ibid.

Declara,si facultas à tertio impetrata pro vero domino, & possessore non sit ratificata. pag. 463. num.130.& 131

Facultas pro censu imponendo super duobus maioratibus,ab impetrante legitime possessis sustinetur in vtroque,etiamsi pro tempore separentur, & à duobus legitimè successoribus possideantur. p.465.n.1

Facultas pro imponendo censu super duobus maioratibus ab vno possessore tentis,quorum alter fuit eiectum huius respectu nulla est à principio, & maioratus eiectus liber transit in verum successorem eiuscentem.ibid.n.2

Etiam maioratus non eiectus integra census quantitate remaneat grauatus ibidem.n.3.cum seqq.

Facultates ad alienandum,vel hypothecandum regulantur à principis intentione concedentis.ibidem.n.14.cum seqq.

Facultas a principio super duobus maioratibus concessa vno eiecto, & liberato debet restringi ad quotam census proportionabilem fructibus maioratus remanentis.p.467.n.32

Eadem ratione quo principio non valuit facultas super vno maioratu per impetrantem intrusum decento.eadem etiam postmodum eiecto debet minui pars consensus correspondens fructibus eiusdem p.468.n.33.& 34.& seqq.

Ex facultatis Regiæ defectu sæpe excluduntur creditores concurrentes ad bona maioratus.p.511. n.1.& 2

Facultates pro extinctione census antiqui,& nouo creando minoris redditus quotidie expediuntur in consilio cameræ ibid.n.3.& 4

Per Facultates regias semper taxatur fors census principalis respectu partis superioris, & partis inferioris,& quare.ibid.n.7.& 8

Facultas Regia est stricti iuris quæ non extenditur de persona ad personam, nec de vno contractu ad alium.ibid.n.10

Facultas noua pro transferendo censu,super maioratu de vno creditore in alium non est necessaria.p.518.n.14.cum seqq.

Facultas ad translationem census,vel nouo creando pro extinctione antiqui,licet quotidie expediatur in camera,necessaria tamen non est.ibid.n.22

Impetrantur eiusmodi facultates ad maiorem securitatem, & vt facilius possessores maioratus inueniat qui secum contrahant.ibid.n.23

Vel quia in modo transferendi censum aliquid potest accidere quod facultate egeat.ibid.n.24

Ad maioratum conficiendum facultas non requiritur,modus autem conficiendi eam appetere potest.ibid.n.25

Facultatis regiæ licet conficiens maioratus mentionem faciat, prodest tamen ad ea quæ sine facultate non fuissent secuta de iure.ibid.n.26

Facultas etiam actu non necessaria,impetrari potest ad maiorem iuris corroborationem,& actus confirmationem.p.519.n.29.& seqq.

Ex Facultatum impetrationibus ad translationem census faciebat maioratus impetrans bene inferat [illegible] cum præfixum requisitum.ibid.n.32

Ex accidentalibus [illegible] potest in translatione recedi [illegible].p.517.n.33

Et quales sint qualitates istæ alterantes naturam [illegible] eius.ibid.n.34.cum seqq.

Facultate noua non eget creditor antiquus possessor maioratus ad extinguendum alium censum, & vt minores reditus soluat cum pacto de subintrando.p.519.n.40

Idem quando crediter minuit reditus ex eadem sorte principali.p.519.520.n.41 & 43

Nouæ Facultate,cogit census translatio qua fit animo non dandi priorem contractum.ibid.n.43

Et tunc extinguitur obligatio fidei fortiori & hypotheca eius prioris contractus.ibid.n.44

Nouæ Facultatis requiritur quando fors augetur sub eisdem redditibus, cum nouus fit contractus,& augmentum percipiat possessor maioratus.ibid. n.n.45

Facultas impetrata ad creandum nouum censum pro extinguendo antiquo absque facultate impetrata vel citatione,an subsistat. ibidem.n.46.cum seqq.

Facultas [illegible] aliquid faciendum concessa non extenditur ad alia non specificata & à Principe ignorata.ibid.n.65.& 66

Facultas ad creandum censum pro aliorum extinctione non comprehendit censum nullius impositionis,ad quem maioratus non tenetur.ibid.n.97

Facultas adhibenda quo ad aliena extinguenda,vtili operatur ad illa deficiente. p.521. num.98.& 99

Facultas ad creandum censum pro extinctione antiqui ad [illegible] fortiorum tantum,& [illegible] completur, quando pro bona parte census verificatur existere maioratus veritatis minoratus.ibid.ibidem.n.62.& seqq.

Facultas ad extinguendum census ubique ea creata [illegible] ad quem de iure vel cum maioratus nomen reipublicæ, seu [illegible] ratione pecuniæ eius vtilitatem.ibid.n.7

Facultas

& Verborum.

Facultas pro extinguendo censu nulliter creato fuit petita, si nullitatis fuit facta principi relatio, etiamsi in maioratus populi,& Ecclesiæ vtilitate versus non fuerit.ibid.n.68.cum seqq.

Et secus ius creditor tutus tunc erit in nouo census creatione.ibid.

Census prior nulliter creatus ex defectu facultatis confirmatur à principe,si nullitatis ei fuerit facta relatio in facultatis obtentione pro illo extinguendo.ibid n.69

Et pro specifica relatione sufficit principi præsentare instrumentum primi census ex cuius inspectione,defectus apparent.ibid.n.70.& 71.

Facultas ad alienandum pro extinctione census à principio nulliter creati, nec versi in vtilitatem maioratus,aut minoris non sustinetur,pag. 522. num.72

Facultas secunda ad translationem census validè creati si aliquem patiatur defectum,qui inuper translatio sustineatur.ibid.n.73.cum seqq.

Populus,minor,vel Ecclesia si in feudum, emphyteusim,aut censum reseruatiuum bona recipiant, nulla egent facultate, aut iuris solemnitate. ibidem.n.78

Si tamen inter contrahendum facultas impetranda reseruetur, quæ nulliter fuit impetrata,contractus adhuc sustinetur.ibid n.79

Facultas, seu assensus si in actu,non requiritur,impetrata tamen nulliter,actum non vitiat. ibidem n.80

Nisi addatur expressè,quod sine facultate contractus sit nullus.ibid.n.81.& 82.

Facultas ad alienandum quando cõprehendat contractus,& vltimas voluntates.p.524.525.n.32.& ex n.38.cum seqq.

Creditor habens hypothecam super maioratu sub conditione impetrandæ facultatis,an præferatur ei,qui interim cum possessore maioratus cum facultate contraxit.p.538.n.1.cum seqq.& p.541. n 31.cum seqq.

Facultatis impetrandæ conditio,an possit esse potestatiua,vel casualis.p.538.n.2

Facultatis impetrandæ conditio videtur casualis, cum non pendeat à voluntate debitoris,sed principis,vel mixta,ab vtriusque voluntate.p. 541. num.33

Inter creditores contrahentes sub conditione impetrandæ facultatis, posterior prius impetrans præfertur aliis postea impetrantibus facultatem ibid.n,34.& 35

Facultas impetrata vim habet à tẽpore gratiæ, nec retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium tertij modo tempore legitime contrahentis cum possessore maioratus.ibid.n.36.& seqq.

Maioratus pluribus, & diuersis temporibus obligatur absque facultate, posterior præfertur, qui prius facultatem impetrauit.p.544.n.55.& seqq.

Hypotheca sub conditione impetrandæ facultatis si interim alienetur cum facultate, licet postea prior illam impetret,non præfertur tertio.ibid. n. 55.& seqq.

Etiamsi secus ius contractus à possessore maioratus fiat cum clausula, saluo iure prioris creditoris. ibid.n.56

Atque etiam,si se constituat possidere nomine prioris contrahentis sub conditione impetrandæ facultatis.ibid.n.59

Pluribus contrahentibus sub hypotheca maioratus sine facultate Regia,si postea in omnium confirmationem impetretur,omnibus simul prodest nec priores posterioribus præferendi.p.44.6545. n.60.61.& 62

Quoniam ex eadem facultate simul, & eodem momento omnes hypothecæ robur & firmitatem recipiunt.ibid.n.63.cum seqq.

Facultatem habens alienandi rem maioratus,quam duobus vendidit,posteriori tradidit,an iste præferatur.ibid n.68

Facultas impetrata à possessore maioratus putatiuo nõ validat eius alienationes in præiudicium veri successoris p.549.n.1.cum seqq.

Facultatem impetrare nequit maioratus possessor, qui vere dominus non est.ibid.

Recensentur fundamenta contraria Christophori Deraz & impugnantur.ibid.n.2.cum seqq.

Facultas Regia est de substantia alienationis, vel hypothecæ in bonis maioratus, ex qua possessor efficitur habilis.p.552.n.27.

Facultas impetrata a possessore maioratus putatiuo est nulla & subreptitia p.553.n.28

Facultas ad alienandum non supplet defectum dominij in possessore maioratus putatiuo.pag.554. num.37

Facultas limitata ad certam quantitatem non prodest creditoribus mutuantibus possessori maioratus vltra illam p.565.& seqq.

Duas habenti facultates limitatas ad certas quantitates mutuans simpliciter vna iam cõsumpta,an tutus sit ex facultate non consumpta p.567.nu.3 & seqq.

Contractus simpliciter cum possessore maioratus habente duas facultates vna iam cõsumpta,nulla earum facta mentione,sustinetur ex non consumpta ibid.n.4

Idem si vnam tantum facultatem habebat cuius in contractu facta non fuit relatio,ex ea sustinetur contractus ibid.& n.5.seqq

Facultatem& potestatem duplicem habens,si actum faciat simpliciter si sustineri non possit ex vna imbecilli, sustinetur ex alia vtili tunc & existenti. ibid.n.5.6.& -

Duas facultates habens potestatiuam & Regiam ad comodandum maioratum si simpliciter faciat sine facta mentione facultatis Regiæ suæ exclusiuæ, sustinetur maioratus ex facultate Regia. ibid. n.14 & seqq.

Facultate sibi reseruata ad disponendum de aliqua re,si illam simpliciter obligauit sine facultatis facta mẽtione,ea vti voluisse intelligitur.p.568. num.16

Facultate sibi reseruata disponendi de aliqua re,an vti videatur,qui generaliter, vel specialiter de re simpliciter disposuit ibid.n.17.18.& 19

Facultatem habere ad alienandam sufficit, licet in contractu non exprimatur ipsum fieri eius virtute.ibid.n.21

Facultate ad alienandum, vel hypothecandum vti censetur,qui simpliciter contraxit ibid.n.22

Facultate ad promittendum vxori arrhas vltra taxam legis, vti videtur qui simpliciter eas promisit.ibid.n.23.

Facultas ad alienandum, & ipsa alienatio si in eadem die celebrentur, de quarum anteriorate non apparet,præsumitur facultatem præcessisse. ibid.n.25

Maxime si in alienatione annuncietur facultas, & licentia.ibid.n.26

Facultatem habens ad alienandum,si alienet,tacendo facultatem,sustinetur alienatio & hypotheca. ibid.n.27

Facul-

Index Rerum,

Facultatem habens passo ingrediendi possessionem propria authoritate si simpliciter ingrediatur facultate uti videtur.ibid.n.28

Duas facultates habens pro diuersis quantitatibus & vna iam consumpta,si simpliciter contrahat, nullius facta mentione,ex non consumpta sustinetur contractus.ibid.n.32

Duas facultates habens ad certas quantitates,&virtute iam consumptæ nouiter contraxit,an contractus sustineatur ex alia non consumpta negatiue resoluitur.ibid.ex n.33

Facultatem duplicem habens, si se restringat ad vnam inutilem , tamen non sustinetur actus ex alia valida etiam tunc existente.p.569.570.n.34. & 55.cum seqq.

Facultate neutra iuuatur creditor non ex inualida aut consumpta ad quam se restrinxerunt contrahentes,nec ex valida,cum eius virtute non contraxerunt.p.570.n.43.& seqq.

Qui sub facultate extincta, & consumpta contraxit sibi imputet qui illam non examinauit.pag. 571.n.51

Nec ius habet ad bona maioratus.ibid.numero 52. & 53

Sub facultate contrahens, ad quam se restrinxit possessor maioratus, nequit postmodum eligere aliam facultatem vtilem,cum hoc non sit in eius potestate.ibid.n.54.

Electio eius,qui facultatem duplicem habet attenditur,quia vti voluit.ibid.n.56

Facultatem habens ad alienandum si alienauit sub conditione facultatis impetrandæ,an contractus sustineatur ex facultate iam obtenta , alia non impetrata.ibid.n.57.& seqq.

De Facultate iam obtenta contrahentes certi , si ei renuntiarunt , noua alia egent ad contractus validitatem.ibid.n.58

In dubio autem etsi contrahant sub facultate impetranda contractus sustinetur ex priori iam tunc existente p.571.572.n.59 & 60

Facultas ad hypothecanda certa bona vel certum maioratum non extenditur ad alia,nec ad aliam, p.629.n.65

Facultas limitata ad certam rem, vel quantitatem, contractum aut personam, denegata in cæteris intelligitur.ibid.n.66

Facultate non eget subhastatio bonorum maioratus,sed sufficit præcedens ad hypothecam.p.633 num.5

Idem iudicatur in omnibus casibus,in quibus ad pignorationem,&alienationem requiritur facultas regia.p.583.n.6.& 7.cum multis seqq.

Facultas ad obliganda bona maioratus semper intelligitur bonis liberis deficientibus etiamsi expressè non dicatur.p.684.n.20.21.& 22

Facultas regia facit omnia bona libera. pag. 685. num.63

Facultas regia ad contrahendum dirigit finem efficientem,ad quem,si prohibitus cauendo contrahat.p.708.n.24

Facultas ad contrahendum diuersa est ab ipso contractu.ibid.n.25

Aliud est facultas recepta ad contrahendum, aliud ipse contractus.ibid.n.26

Facultas regia potest præcedere,& subsequi alienationem, & obligationem bonorum maioratus. p.709.n.5 & 6

Facultas regia ad alienandum debet referri ad causam magis necessariam.ibid num.8.& sequentibus.

Facultas regia debet in aliquo operari ne reddatur illusoria.p.350.& 253.n.10.vide n.36

Facultas confirmans obligationem generalem bonorum non potest comprehendere maioratus bona in ea non contenta.p.251.n.12.cum seqq.

Facultas pro rei prohibitæ alienatione nihil operatur re interim perempta , aut iure possessoris maioratus extincto.ibid.n.17

Facultas regia non extenditur ad id quod Principi fuit incognitum, nec eius facta relatio. ibidem. num.18

Facultatem à rege impetrans tenetur omnia quæ vult, regi narrare , alias præter casus expressos non extenditur.ibid.n.19

Facultas regia corruit,si narratio non sit vera.ibidem.n.20

Facultas debet operari circa contenta, & expressa in scripta , non circa cætera non expressa. ibid. num.22

In facultate quidquid non est expressè concessum censetur omissum.p.252.n.23.& 24

Facultas superueniens obligationi bonorum generali factæ à possessore maioratus, non comprehendit maioratus bona.ibid.ex num.25.cum sequentibus.

Nisi accedat nouus contractus ex consensu possessoris maioratus.ibid.n.26 & 27

Facultatem,& alienationem præcedentem dando nihil de facto dat,nec de iure aquirit.ibid.n.28

Ex facultate regia ad [illegible] contrahentes non obligantur, sufficiunt vtiliter contrahi , & contractu ibid.n.29

Facultas super confirmanda generali bonorum obligatione facta a possessore maioratus, siue implicite postulata,siue specifice petatur ad bona maioratus,interim re pecuniæ nil operatur quia deficit consensus partium.ibid.n.30.31.& 32

Facultas regia super obligatione aut alienatione bonorum maioratus,non potest impetrari ipso possessore alienante mortuo pag.253.n. 1. cum seqq.

Facultas regia impetrata re nõ integra non tenet.dat obligationem præcedentem super bona maioratus,etiam Principe sciente mortem possessoris obligantis.ibid.n.2

Facultas non operatur in præiudicium tertij , cui medio tempore fuit ius quæsitum.p.2[illegible]

Sine facultate contractus [illegible] reuocari potest a Principe mortuo possessore alienante.ibid.n.8

Facultas regia superueniens non retrotrahitur ad tempus hypothecæ,sed tunc operatur a tempore facultatis obtentæ.p.263.n.3 & seqq.

Facultas [illegible] postea impetrari possit post mortem possessoris obligantis bona maioratus pro restitutione dotis.p.264.n.11.& seqq.

Affirmatiuam opinionem plures tenent Doctores, ibid.n.12.& 13

Facultas impetrata requirit mortuo possessore maioratus obligante bona maioratus pro restitutione dotis p.265.n.13

Facultas regia concedens filiæ rei familiaris contrahenti, pactum de retrotrahendo,tunc non patet pactum, & nouæ non requiritur facultas in retrotrahendo.p.265.n.21.& ex n.18

Facultas ex additione rei maioratus superuenientis, an comprehendat etiam pactum de retrotrahendo [illegible] inter contrahentes de quo nemo fecit facta Principi relatio. ibid.n.22

& Verborum.

Vel an sit nulla in totum ob connexitatem,& indiuiduitatem venditionis cum pacto.ibid.n.23

Facultas secunda ad obligandà bona maioratus non valet,si non fuit facta relatio alterius facultatis, qua est grauatus.p.46.n.32

Prohibitio alienationis cum facultate regia respicit diminutionem authoritatis Principis.p. 287. num.56

Secus quando prohibitio dirigitur ad successores. p.470.n.57.& ex n.50

Fallitus.

Falliti debitoris fuga habetur pro dimissione bonorum creditoribus facta, & in eius absentia concursus formatur.p.7.n.52

Falliti bonis administrator creatur pro indemnitate creditorum.ibid.n.9.& 7.& ex n.1.cum seqq.

Fallitus seu decoctus similis debitori, qui bonis cessit.p.130.n.3

Fallimentum debitoris, & natura concursus, an attribuat creditori facultatem postulandi redemptionem census.p.161.n.12.cum seqq.

Fallimentum debitoris nondum declaratum non est iusta causa, vt creditor petat census redemptionem,secus postquam declaratur per concursum à se formatum. p.164.n.52

Debitor non est soluendo quando apparet fallitus. p.183.n.11.cum seqq.

Cessionario quando imputetur negligentia in exigendo à debitore cesso interim facto fallito. p.233.n.19.& p.225.n.57.58.& 59

Per fallimentum mandantis vel mandatarij mandatum extinguitur.p.240.ex n.1.cum seqq.

Fallitus, & decoctus debitor statum mutat, & pro mortuo habetur.ibid.n.3

Quod in debitore fallito constituitur maiori cum ratione debet verificari in eo qui concursum formauit.ibid.n.4

Fallitus,& decoctus declaratus dicitur debitor causans concursum.ibid.n.7.& 8

Fallimenti iudicium est sequestratio bonorum debitoris.ibid.n.9

Fallitus priuatur administratione omnium bonorum,& status mutationem patitur.ibid.n.13

Fallitus repudiando hæreditatem, maioratum, aliudve vtile, nulla alia intentione facere censetur quam fraudandi suos creditores.p.492.n.70. & 71

Falliti, & decocti possunt in præiudium creditorum ius delatum, & quærendum repudiare. p.49.num. 84

L.15.tit.5.lib.2. recopil. & l.5.6. & 7. tit.19.lib.5. varia disponunt circa fallitos, & decoctos cum bonis, & sine illis fugitiuos. pag. 628. n.64.65. & 66

A fallito emanata confessio fidem non facit in præiudicium creditorum.p.740.n.17.18.19.& 20

Falsitas.

Concessum sub falsa credulitate non valet.p. 456. ex n.41.cum seqq.

Contractus gesti sub falsa causa vel falso supposito quod detegitur falsum non tenent. pag. 455.n. 21. & seqq.

Familiaris, Famulus.

Familiares sancti Officij possunt alienam iurisdictionem liberè prorogare p.53.n.59

Feudum.

Vide *Maioratus.*

In feudis filius primogenitus tenetur fratribus victum,& militiam præstare. pag.205.n.192. & seqq.

De Feudi vita, & militia ad maioratus Hispaniæ arguere est absurdum.ibid.n.200

Lex Feudorum obligans primogenitum præstare vitam, & militiam fratribus non est vniuersalis, sed localis, & limitata ad certum casum. p.210. n.202.203.204.& 205

Feudalia bona,seu fideicommissaria alienari permissa ob dotem si obligentur plusquam necessitas patiatur,sustinetur obligatio in parte permissa,& in excessu irritatur.p.390.n.92.& 93

Feudum est persona ficta, quam feudatarius repræsentat, & in tangentibus feudum magis attenditur persona intellectualis,quam propria. p.415. n.26.27.& 28

Feudi possessor repræsentat feudum quod loqui nescit.ibid.n.29.& seqq.

Vasallus si obligat omnia bona sua assensos domini superueniens nihil operatur super bonis seu alibus, quæ in obligatione non comprehendebantur.p.461.n.109.& 110.cum seqq.

In Feudalibus successor tenetur ad debita contracta occasione feudi, successor in allodialibus ad debita illorum occasione contracta. pag. 478. num.54

Feudalia bona habent omnino naturam separatam ab allodialibus.ibid.n.55

Feudum alienans Vasallus sub conditione impetrandi assensum excusatur à pœna priuationis. p.542.n.39.& ex n.33

Et potest interim pœnitere.ibid.n.40

Feudum est persona ficta, quam feudatarius repræsentat,& ille fungitur vice duarum personarum, propria,& intellectuali.p.560.n.91.& 92

Et in tangentibus feudum magis attenditur persona intellectualis, quàm propria administrationis agentis.ibid.

Baro repræsentat ipsum feudum quod nescit loqui. ibid.n.93

Feudum est quædam persona ficta repræsentata, veluti homo mutus, qui, si posset, loqueretur. p.561.n.99

Feudum agit,loquitur,& patitur, feudo fertur sententia,& contra feudum, nec refert quæ sit imago,sed quæ sit substantia rei,in quem actus dirigitur.ibid.

Feudalia bona obligari non possunt absque regis assensu.p.568.n.10

Ad Feudum de officio valet argumentum.pag.606. num.54

Feudum semel amissum ob delictum si eidem Vasallo iterum concedatur, nouum erit feudum, non antiquum.ibid.n.55

Feudum nouum dicitur etiam antiquum eidem Vasallo nouiter concessum.ibid n.56.

Ob Feudum nouam conditionem refutatione præcedente omnia pacta antiqui feudi euacuantur. ibid.n.57.58.& seqq.

Feudi tanquam indiuidui vniuersitati seruitium incumbit,quod feudo dismembrato diminuitur,& simul dismembratur.p.467.n.20

Feudum obligatum pro restitutione dotis, si ante assensum impetratum sit ad regem deuolutum, nihil doti prodest assensus.p.260.261. num. 25. & 26

Fictio.

Fictio translatiua nihil operatur in præiudicium medio tempore ius quærentis. p.482.n. 17. cum seqq.

Fictio non operatur plusquam veritas.p.612.n.38. & 40

Compen-

Index Rerum,

Compensatio est ficta solutio.ibid.n.41

Fictio non admittitur in præiudicium tertij.ibid. num.42

Fictam solutionem admittit lex per compensationem ex æquitate.ibid.n.43

Fictio translatiua nunquam admittitur in præiudicium tertij, qui medio tempore ius quæsiuit. p.248.num.27.& seqq.

Iura loquentia de casu vero extenduntur ad casum fictum, in quo militat eadem ratio. pag. 256. num.39

Fideicommissum.

Fideicommissi bona non possunt alienari pro necessitatibus grauati,si testator prohibuit alienationem, vel iussit quod perpetuo manerent in familia.p.169.n.71.& ex n.67

Auth. res, quæ permittens grauato deducere alimenta ex bonis fideicommissi, non opitulatur creditoribus grauati.ibid.n.72

Fideicommissario & hærede simul concurrentibus in concursu pro credito hæreditario, quis eorum sit citandus, & cui facienda solutio, aut census redemptio. pag. 232. ex num. 37. cum sequentibus.

Fideicommissario datur electio petendi, vel rem alienatam ab hærede, vel pretium. pag. 237. num.100

In Fideicommissi restitutione non veniunt ea,quæ hæredi competunt alio iure,quàm hæreditario, etiam proueniente ab ipso testatore. pag. 532. num.38

Fideicommissarius non acquirit dominium, nisi post restitutam sibi hæreditatem,verbo vel facto. p.551.num.17

Fideiussor,Fideiussio.

Ad Fideiussionem præstandam qui tenetur,si pauper est, & fideiussionem non inuenit admittitur ad iuratoriam cautionem.p.333.n. 10. & ex n.3. cum seqq.

Plurima iura ad id ponderantur, & exornantur. ibid.

Fideiussionem quando lex requirit, intelligitur, si fideiussio reperiri potest.p.334.n.12

Fideiussionem reperiri in paupere pene impossibilitati compatitur. ibid. num. 13. cum sequentibus.

Ob Fideiussionis defectum à lege,vel statuto requisitæ, quis iure suo,iam quæsito priuari non debet.ibid.n.16

Fideiussionem pro forma requirit lex Regia in secundo supplicante.pag.335.n.21.& p.340.n.73. cum seqq.

Fideiussio requisita per Authent.quæ supplicatio, C.de precib.imper.offeren.est de forma substantiali. p.335.n.23

Fideiussionem,quando lex requirit propter paupertatem, & impossibilitatem contentatur cautione iuratoria.ibid.n.22

Fideiussio,quando à lege requiritur,non semper,& indistinctè suppletur per cautionem iuratoriam. pag.336.num.32. & pag. 352. ex num. 173. & seqq.

Fideiussionem,quando lex, vel statutum simpliciter requirit ad solam partis securitatem, regulariter ob paupertatem, & impossibilitatem admittitur iuratoria cautio. ibid. n.33

Fideiussionem quando lex requirit pro forma,nunquam admittitur iuratoria cautio ob paupertatem, & impossibilitatem reperiendi. ibid. num. 33 cum seqq.

Nisi per æquipollens, tunc fideiussio suppletur. p.337.n.50

Fideiussionis loco, quando lex ob difficultatem reperiendi vlterius procedat impossibilitatis casum præueniendo, id semper sequendum erit. pag.336.num.34.& ex pag. 331. num. 165. cum seqq.

Fideiussionis loco, quando lex admittat cautionem iuratoriam ob paupertatem,vel impossibilitatem non facile omnes percipiunt.p.336.n.35

Fideiussio requisita ad simplicem securitatem partis,ob paupertatem,& impossibilitatem suppletur cautione iuratoria.ibid.n.36

Fideiussioni simpliciter requisitæ à lege in fauorem alicuius,ille renuntiare potest,fideiussionem non petendo ibid.n.40

Fideiussio requisita à lege in fauorem partis,intelligitur, si a parte petatur, etiamsi lex annullet actum absque illa gestum.p.337.n.41.& 42

Fideiussionem requisitam à lege pro forma,& substantia actus,omittere non possunt partes. ibid. num.43

Fideiussio requisita à lege pro forma, etiam parte non petente præstanda est.ibid.n.44

Fideiussio præstanda intra certum tempus est forma legis.ibid.n.46

Fideiussio in secundo supplicante requisita, nisi præstetur intra terminum legis Regiæ supplicatio corruit.ibid.n.48

Fideiussione pro forma requisita, actus sine illa annullatur.etiamsi pars non petat.ibid.

Fideiussionis loco requisitæ ad simplicem securitatem partis admitti cautionem iuratoriam ob impossibilitatem, multas patitur limitationes. ibid.n.49.remissiuè.

Regula,quod quando fideiussio requiritur pro forma,nunquam admittatur cautio iuratoria, constans est, & communis per omnes fere recepta. p.337.338.n.50.51.& 52

Fideiussio requisita à lege præstanda ab vsufructuario,an requiratur pro forma substantiali,quidam affirmant.ibid.n.53

Quidam, non esse de forma, & substantia vtendi vsufructu, & ideò paupertatem, & impossibilitatem releuare vsufructuarium, affirmant. ibid. num.54

Vtriusque opinionis Doctores affirmant fideiussionem requisitam pro forma non suppleri per cautionem iuratoriam,data paupertate,vel impossibilitate.ibid.n 55

Fideiussionem esse de forma acquirendi vsumfructum,receptior est opinio.ibid.n.56

Admittit tamen loco fideiussionis remedium fideiussioni æquipollens.p.350.n.151.& seqq.

Opinio Rolandi a Valle alleuerantis loco fideiussionis requisitæ pro forma admitti iuratoriam cautionem ob paupertatem,falsa ostenditur.ibid. num.58

Et sibi contrarius ostenditur.ibid.

Lex Regia fideiussionem requirit pro forma pro exequenda sententia arbitraria pendente appellatione.ibid.n.60

Ab hac tamen fideiussione non releuat paupertas, & impossibilitas petentis sententiæ arbitrariæ executionem.ibid.n 61

Fideiussio pro forma requiritur præstanda per creditorem,vt sententia de remate exequatur. ibid. n.62.cum seqq.

Et ab hac fideiussione paupertas non excusat.ibid. n.cum.63

Fide

& Verborum.

Fideiussio postulata per l. regiam in secunda supplicatione,an requiraturpro forma ad simplicem partis securitatem.p.340.ex n.72

Fideiussionem pœnæ mille quingentarum duplarum requiri pro forma, omnes regnicolæ conueniunt.ibid.n.73

Fideiussio secundæ supplicationis,tanquam formalis excludit cautionem iuratoriam pauperis supplicantis.p.341.n.80.& seqq.

Fideiussio requisita ad aliquid consequendum, excludit iuratoriam cautionem ob paupertatem,& impotentiam.p.342.n.85.cum seqq.

Nominatus ad officium tutelæ,ab ea excluditur, si ob impotentiam non præstat fideiussionem requisitam.ibid.n.86

Procurator de cuius mandato dubitatur , si fideiussionem requisitam non præstet ob impossibilitatem.non admittitur ab eius exercitio.ibid.

Fideiussionem secundæ supplicationis præstare,si est impossibile supplicanti , nihil à lege regia ei promissum intelligitur,quia deficit consensus legislatoris.p.343.344.& ex n.94.cum seqq.

Fideiussionem præstare,est impossibile ob omnimodam difficultatem suplicantis , nihil ille consequi potest ex lege regia.ibid.n.102.& seqq.

Fideiussionis loco requisitæ pro forma nunquam cautionem Iuratoriam admitti, constanter tenuit Rebuffus.ibid.n.105.& n.106

Azeuedius idem semper constanter tenuit.ibidem, num.107

Aluarez Velascus negligens in inuestigando doctores à se allegatos,& naturam secundæ supplicationis,& asseuerans pauperem loco fideiussionis admitti ad iuratoriam cautionem , manifestè committitur.ibid.n.108

Fideiussionis forma requisitæ in secunda supplicatione per æquipollens adimpleta dicitur , facto depositio quantitatis. pag.348.& 347.n.140.& ex n.131.cum seqq.

Et per pignora sufficientia à supplicante oblata. p.348.n.141

Fideiussionem dare qui tenetur,si pecuniam deponat,liberatur à fideiussione promissa.ibid.

Pignora dare,plus cautionis est , quam fideiussionem ibid.n.142

Fideiussioni æquipollet datio pignoris.ibid.n. 143

Sub Fideiussione relaxatus à carcere liberatur offerendo pignus,& se obligando iudicio sisti.ibid. num.144

Entigius sibi contrarius arguitur.ibid.n.145

Fideiussionem mille quingentarum duplarum per æquipollens eundem effectum operans admisit senatus Granatensis.p.349.n.146.& seqq.

L.litibus 19.§.fin autem,C.de agric.& cens. lib.11. interpretatur,vt loco fideiussionis formaliter requisitæ admittatur depositum rei. pagin. 350. num.155

L.1.§.fin.ff.qui satis cogan. cum aliis similibus,interpretatur, vt loco fideiussionis deueniatur ad depositum rei , vt per æquipollens formæ satisfiat.ibid.n.156

Fideiussionem si lex requirat , etiam pro forma , si vltra procedat præueniēdo casum impotentiæ,id seqnendū præcisè.p.351.n.165.166.167.cum seq.

Fideiussio , quando requiritur pro forma excludit cautionem iuratoriam.p.353.354.n.187.188

Fideiussio,quãdo requiritur pro forma nec paupertas,nec impossibilitas ab ea releuat.p.355.n.204

Ex æquitate stylus cancellariæ introduxit,vt pauper solemnitatis supplicans à fideiussione pœnæ mille quingentarum duplarum,releuetur , & ad iuratoriam cautionem admittitur.ibid.

Fideiussio & pignus æquiparantur in iure.p.64.n.5

Fideiussionis onus,grauius est debitori pignore.ib.

Fideiussorem , qui præstare tenetur pro securitate in futurum non potest pignus vel hypothecam offerre inuito creditore. ibid.n.46

In Fideiussionis locum pignus subrogatur quando fideiussio fuit promissa.ibid.n.47.

In concursu creditorum si teneatur de futuro creditore soluitur præsentibus , sub fideiussione restituendi,si creditum anterius superueniat.pag.65. num.54

Fideiussor obligatus ad vnum genus negotiationis, non tenetur pro alio negotiationis genere.p.72. num.76

Fideiussio restricta ad certam causam non extenditur ad aliam.ibid.n.77

Fideiussor pro aliqua arte,vel negotiatione non tenetur pro contractibus extra artem. ibid. n.78

Fideiussor pro fidelitate cāpserij si campsor efficiatur fallitus non tenetur ad debita mercantilia campserij extra illam artem contracta. ibid.n.79

Fideiussor pro pecuniis mercium non tenetur pro pecuniis Cambij.ibid.n. 80

Fideiussor obligatus pro mercibus habendis non obligatur pro iam receptis. ibid. n.81

Fideiussor ad certum genus sub amplis & generalibus verbis restringitur ad illud genus contra Noguerol.ibid.n.82

Declara tamen vt.ibid.

Fideiussio præstita per creditorem cui soluitur pecunia illam facit stare,p.82.n.73.& vide *Pecunia*.

Fideiussionem de fideli administratione,& reddendā ratione donec præstet administrator concursus nominatus non admittitur ad exercitium. p.111.num.26

Ad Fideiussores alios potest creditor redire lite pendente contra vnum,vel sententia lata.p.151. ex n.10.cum seqq.p.183.& ex n.1.p.5.n.9

Fideiussorem potest conuenire creditor etiamsi sententia lata sit contra eum agentem aduersus principalem.p.152.n.23

Lite pendente contra principalem adhuc potest fideiussor conueniri.ibid.n.24.25

Lite pendente contra principalem non impeditur executio contra fideiussorē,nec è contra.ib.n. 26

Fideiussor indemnitatis(qui non nisi prius excusso principali conuenitur)per concursum principalis excusatur ab excussione.p.153.n.35

Confideiussor nouiter conuentus creditori nequit opponere litis pendentiam contra alium fideiussorem aut principalem p.154.n.49

Fideiussoris obligatio extinguitur per nouationem, cessante protestatione creditoris nouantis.p.156 num.10

Et protestatio ad excludendam extinctionem fideiussoris debet apponi continenti in ipso contractu nouante.ibidem,n.11

Fideiussor ob difficultatem conueniendi principalem conuentus potest allegare,quod suis expensis excusetur principalis.p.184.n.21

Fideiussoris obligatio conditionem continet, si principalis soluendo non sit.p.185.n. 38. p. 188. vide.n.72

Fideiussor nisi facta excussione principalis non potest conueniri.p.185.n.41

Fideiussio indemnitatis conditionalis est,& ante excussionem principalis in iudicium deduci non potest.p.189.n.83

Index Rerum,

Fideiussor & tertius tunc ad executionem citandi sunt, quando sunt conuenti, vel alias liti motæ contra principalem assistunt.ibid.n.84

Non tamen si liti contra debitorem non assistunt, quia tunc sufficit inopiam debitoris ostendere in iudicio contra fideiussorem moto. ibid. n.85. & 86

Fideiussor apponens excussionem non legitimè factam, si interpellatus à creditore bona debitoris non ostendat, legitima declaratur. ibid. num.88

Fideiussoris obligatio in plusquam principalis non tenet p.390.n.98

Fideiussoris obligatio sustinetur in quantitate principali, in excessu autem corruit. ibid. n. 99. & seqq.

Fideiussor tenetur actione primæua,quando res in solutum data creditori fuit euicta, vel pecunia reuocata.p.156.n.17

Fideiussores plures simul supra debitum soluentes creditori, nullus alteri præfertur in repetitione, sed omnes pro rata admittuntur. pag. 393. num.133

Fideiussor identitatis potest dici maioratus obligatus ex facultate Regia, & subsidiarius cum non nisi in subsidium teneatur.p.400.n.17.& 18

Fideiussionem supplet qualitas, & identitas creditoris recipientis pecuniam cum propria obligatione.p.406.n.8

Fideiussor datus à creditore exigente virtute decreti cum clausula sine præiudicio tertij, an teneatur non solum creditoribus tunc in concursu existentibus verum, & aliis quibuslibet postea comparentibus.p.408.n.34.& seqq.

Fideiussio & decretum limitatum ad ius creditoris non extenditur ad alium.ibid.n.35

Fideiussio restringitur ad limites decreti iudicis. ibid.n.37

Fideiussio & decretum iudicij præseruantis simpliciter ius tertij omnes comprehendit. ibid.n.38. & 39

Fideiussio in ampliſſima forma soluendi iudicatum, semper durat etiam variato tribunali. ibid.n.40. num.19

Sequestrum appositum ad instantiam certi creditoris si relaxetur sub fideiussore,ille non tenetur aliis creditoribus.ibid.n.36

Fideiussoribus pluribus simultatis singuli eo respectiue ad alios intelliguntur obligati, & vnus contemplatione alterius.p.400 n.18

Creditor non potest liberare vnum ex plaribus fideiussoribus simul obligatis cum vno alterum contemplatione intelligatur se obligasse.ibid.

Fideiussor obligatione prior licet solutione posterior præfertur creditoribus debitoris inter se contrahentibus.p.540.n.22

Fideiussor à principio obligatur sub conditione si debitor non soluat.ibid.n.23

Debitor principalis fideiussori obligatus intelligitur sub conditione si pro eo soluat.ibid.n.24

Et hæc conditio casualis est, & propterea facta solutione retrahitur ad initium obligationis cum præiudicio ad alios creditores medio tempore contrahentes.ibid.n.25

Si sint fideiussori per creditorem,cui soluit cessiones cessæ.ibid.n.26

Fideiussori acquiritur ius irreuocabile, & pacto de non petendo inter creditorem, & debitorem. p.592.n.3

Fideiussor officialis, vel conductoris cum termino limitato cum pacto tamen in eodem contractu, vt possit tempus prorogari,an pro tempore prorogato teneatur.p.607.n.71.& 72

Fideiussor administratoris pro tempore limitato si dominus post illud, vti & continuare, patiatur, non tenetur.ibid.n.73

Fideiussor pro iuuene ad officium banchi,si sua industria ascendat ad officium capsarij non tenetur.p.608.n.74

Fideiussor pro administratore alieni officij,si nouus officij dominus eundem tolerauit in administratione non tenetur.ibid.n.75

Fideiussorem qui præstare tenetur intelligitur si à creditore petatur non alias.p.625.n.9.& 10

Fideiussorem si quis præstare tenetur intra certum tempus, ad eam tenetur intra certum tempus, etiam si aperte non petatur.ibid.n.11

Ob impossibilitatem reperiendi fideiussorem, an quis excusetur sub cautione iuratoria. ibid.n.12

Fideiussori an prosit moratoria impetrata a debitore.ibid.n.26.cum seqq.

Fideiussori prodest exceptio realis.p.625.626.n.27 & 31

Fideiussio est obligatio conditionalis si fideiussor soluat.& tunc incipit esse creditor sui principalis.ibid.n.29

Fideiussor si soluat non habet regressum contra principalem, termino moratoriæ durante. ibid. num.31

Fideiussori non prodest exceptio competens reo in obligationibus solendi.ibid.n.32

Fideiussori non competit beneficium concessum debitori ne conueniatur vltra quam facere possit.ibid.n.25

Fideiussoris præsatio non consideratur a tempore quo soluit, sed à tempore obligationis ad quam solutio retrotrahitur.ibid.n.20

Fideiussore condemnato ad solutionem, si postea inter principalem, & creditorem fiat concordia prodest fideiussori repudiata non obstante. p. 641.n.13

Fideiussor in locum tutis liberatur,si creditor negligens fuit in exigendo à principali tempore quo erat soluendo.p.625.n.56.& ex n.52. cum seqq.

Fideiussorem dare tempestiuum non satisfaciat quocumque præstando.p.634.n.13.14.15.& seqq.

Fideiussores & hypothecæ contentæ in instrumento liberantur, quando creditor redat debitori instrumentum.p.244.n.10.& 11

Fideiussor an liberetur ex redditione pignoris facta per creditorem debitori.p.244.245.n.14. & 15

Tempus appositum obligationi finiendæ si prorogetur fideiussore non consentiente liberatur. p.261.n.1

Non in totum,sed pro tempore prorogato dumtaxat.ibid.n.1

Fideiussor tenetur pro tempore prorogato,quando non fuit appositum in substantiæ obligationis, sed executionis.& solutionis ibid.n.3

Fideiussor an teneatur pro tempore prorogato virtute pacti in eodem contractu appositi quo facultas prorogandi data est.ibid.n.4. cum seqq.

Negatiuam opinionem qui teneant.p.262.n.5

Fideiussor primi compromissi limitati ad tempus non tenetur pro tempore prorogato illi nouiter non consentiens.ibid.n.6.& 7

Fideiussor non tenetur pro tempore prorogato licet me retractu eodem detur facultas prorogandi sub certa forma,illa non seruata. p. 261. 262. n.11.& 12

Fide

Fideiussor contractus ad tempus limitati cum facultate tamen prorogandi tenetur pro tempore prorogato.pagin.262. num. 13. cum sequentibus.
Fideiussor pariter principalis tenetur ad pactum initum in eodem contractu cui simpliciter accessit ex primo consensu.ibid.n.14.& 15
Fideiussor æquè obligari præsumitur ac principalis, vbi aliud expressè non apparet. pagin. 263. numer.16
Fideiussor obligatur pro contractu termino limitato,continente tamen facultatem prorogandi tenetur etiam pro tempore prorogato, nouo eius non adhibito consensu.p.264.n.27.28

Filius.

Vide *Pater, Alimenta,Consensus.*

Filius cui à patre debentur alimenta non potest singularem bonorum paternorum possessorem conuenire.pag.203.ex num.110.& ex num.115. cum seqq.
Filiusfamilias absque patris consensu non potest stare in iudicio in iis, in quibus patri quæritur vsusfructus.p.231.n.20
Filiusfamilias, citandus est ad concursum, quando creditor procedit,ex bonis quorum vsusfructus patri non quæritur.ibid.n.30
Filiusfamilias in iis, in quibus patri non quæritur vsusfructus; potest absque patris consensu in iudicio comparere.ibid.n.31
Cum Filiofamilias communiter se gerente pro patrefamilias recte contrahitur.p.434.n.40.& 41
Filius agendo,ex inofficioso contra duos hæredes institutos, vnum vincens, & ab alia superatus pro ea parte qua vicit tenetur creditoribus, & legatariis.p.468.n.38.& 39
Filius renunciata hæreditate paterna adhuc facit partem quoad hæreditatis diuisionem inter cohæredes, licèt non admittatur ad partem. p. 570.numm.54
Rotæ decisio singularis in proposito recensetur. ibid.n.55.56.& 57
Filij creditores consentientes vinculi grauaminian insuper ad legitimam deductam in concursum ius habeant.p.507.ex n.1.cum seqq.
Filius qui grauamen legitimæ à patre impositum, consentit,an ipse vinculare dicatur.p.508
Filius ante aditionem, & immixtionem legitimæ vinculi grauamen consentire potest in præiudicium creditorum.ibid.n.25
Filius post agnitionem, vel aditionem nequit vinculi grauamen consentire in præiudicium creditorum.p.509.n.26.& 27
Filij eius qui consentit vinculi grauamen impositum à patre an reclamare possint.ibid.n.29
Creditores filij consentientes grauamen vinculi ante aditionem, ius non habent ad impugnandum.ibid.n.30
Filius si ante aditionem potest totam legitimam repudiare in præiudium creditorum, multo magis tunc minuere,& vinculo consentire.ibi.n.36
Filius quando possit consentire vinculo imposito per patrem in legitima quatuor casus distinxit. Flor.de Mena.ibid.ex n.39.cum seqq.
Filius an grauamen vinculi consentire possit si postea repudiauit hæreditatem, & an à patre vel filio conditus dicatur maioratus.ibid.n.40.cum seqq.
Filij expressus consensus viuente patre concedente maioratum, eum reddit irreuocabilem & firmum.p.510.n.41
Nec creditores filij viuo patre consentientis possunt de hoc consensu conqueri.ibid.n.42
Nec filio consentiente grauamen à patre impositum.ibid.n.43
Filius quemadmodum ante aditionem legitimæ potuit totam repudiare,ita potuit eam non liberam,sed vinculo grauatam acquirere.ibid.n.48
Filius ante agnitionem legitimæ potuit vinculo consentire renuentibus creditoribus,supponitur posse vinculum postea adire.ibid.n.49
Filius adeundo patris hæreditatem vinculo grauatam.quod postea tacite vel expressè approbauit, à se factus maioratus intelligitur ad cuius bona creditores ius habent.p.511.n.60.& 61
Filius in vita patris consentiens vinculi grauamen non intelligitur à se conditus maioratus, sed à patre.p.512.n.70.71.& 72
Filius qui ante aditionem consensit vinculi grauamen, & postea hæreditatem paternam repudiauit,an à se, vel à patre conditus dicatur maioratus.ibid.n.73.cum seqq.
Filia dote contenta renunciante legitimam patri vt de ea libere disponere possit,an disponendo possit aliis filiis aut creditoribus præiudicare.p.515. num.94
Filius quod lucrauit ex pecunia patris,& ex sua industria, an & quando sibi, vel patri acquiratur. p.536.n.32.& 33
Filius succedens per transmissionem eodem modo quo pater succedere debet.p.583.n.30.& 31
Filius subintrans gradum patris,ergo ex patris persona succedit,non valet argumentum. pag.583. num.32

Finis.

Finis concursus creditorum est ipsorum omnium solutio,& satisfactio,qua cessante lis & iudicium durat.p.769.n.42.& 43
Finis semper expectatur.ibid.n.44
A fine omnia media regulantur.ibid n.45
Finis quando habet necessariam consequentiam à principio, non finis, sed principium attenditur. p.684.n.11

Fisci.

Vide, *Scholaris.*

Fiscus consideratur creditor,siue creditum procedat ex delicto,vel quasi,siue ex contractu,vel ratione patrimonij.p.46.n.1
Fisci debitor ratione delicti,vel quasi non admittitur ad concursum formandum.ibid.n.2
Quid si debitum procedat ex pœna pecuniaria parti applicata.ibid.n.3.remissiuè.
In pœna pecuniaria partim applicata, partim fisco si condemnatus non est soluendo,pars fisco præfertur.p.47.n.4
Ex duobus instrumentis à fisco, & alio creditore præsentatis & quorum anterioritate non appareat,quale eorum præferatur.ibid.n.6
Creditores delinquentis ex contractu præferuntur fisco agenti pro pœna pecuniaria,secus,si creditores pro pœna pecuniaria simul concurrant. ibid.num.7
Fisco præfertur creditor pro pœna pecuniaria sibi applicata in re compensanda, ni ex eadem sententia concurrens.ibid.n.8
Fiscus creditor pro iuribus ciuilibus concurrere tenetur in concursu peracto à debitore. ibidem, num.9
Conductores fessi, & redituum regalium eorumque fideiussores accessionis remedio repelluntur. ibid.n.10

Index Rerum,

Fiſcus creditor an poſſit declinare,& ad ſe trahere totum concurſum alibi à debitore formatum. ibid.n.11

Affirmatiua ſententia.ibid.n.18

Contrariis ſatisfit.ibid.ex n.18

Fiſcus habet ſuos iudices qui de ſuis cauſis priuatiuè cognoſcunt.p.47.n.11

Fiſcus ſemper vtitur iure priuati in cauſis , quibus non reperitur ſpecialiter priuilegiatus.ibid.

Fiſcus in iudicio concurſus actor eſt & an debitoris forum ſequi debeat.p.48.n.13

Fiſci procurator non tenetur coram aliis iudicibus comparere,niſi coram iis quibus ipſe aſſidet.ibid num.14

Fiſcus ſiue ſit actor,ſiue reus cauſas alibi pendentes,tangentes laicos,vel clericos ad ſuũ tribunal trahit nulla habita ratione fori.ibid.n.15.16.& 18

Ius auocandi cauſas fiſcales tribunalibus ſuprẽmis, qui de iuribus fiſcalibus cognoſcere ſolent competit.ibid.n.17

Fiſco auocare volenti concurſum creditorum maior pars conuenit, vt ex concurſu diſmenbretur pars correſpondens credito fiſci, vt liber remaneat concurſus.ibid.n.18

Prælatio ceſſa fiſco per creditores concurſus nullam patitur controuerſiã, creditum tamen ipſum illam admittit coram iudice fiſci,annuere debeatur vel non.p.49.n.23

Fiſcus ex conſenſu creditorum circa prælationem ſui crediti multam conſequitur vtilitatem.p.50. num.16

Fiſcus tutus eſt per creditorum conſenſum, ne ab anterioribus ipſi ſolutum auocetur.ibid.n.26

Fiſcus per conſenſum creditorum excuſatur à mala fide quæ ex præmatura exactione poterat induci. ibid.n.27

Conſenſus creditorum circa fiſci prælationem fiſcum creditorem non efficit, ſi alias nihil ei debeatur.ibid.n.28

Hæc prælationis ceſſio facta fiſco coarctatur ad ſolos terminos ſuos prælationis.ibid.

Auocata cauſa concurſus ad fiſcum ibi tantum remanet,donec de ſuo credito ſatisfiat indéque reuertitur ad primum iudicem.ibid.n.31

Fiſci priuilegium vberius eſt & præſtantius priuilegio ſcholarium.p.52.n.55

Fiſcus & creditores hypothecarij & ſimul priuilegiati ſolum poſſunt auocare pecuniam ſolutam aut ceſſam bona fide conſumptam.p.83.n.84.& à n.77.cum ſeqq.

In fiſci bonis ſubhaſtatis nouus licitator meliorem conditionem offerens,quando admittatur.p.367. ex n.5.cum ſeqq.vbi de minori & Eccleſia.

Fiſco creditore ad ſe trahere volente iudicium concurſus ſolet creditorum maior pars conſentire fiſcum primo loco ſoluendum.p.369.n.84

Confiſcatis bonis debitoris & explicatis duobus diuerſis fiſcis , vnuſquiſque tenetur creditoribus ſui territorij,& non alterius.p.475.n.14

Ne fiſco alteri fraus fiat,ſi arbitrio creditoris foret, quamlibet rem perſequi.p.475.n.15.& 16

Confiſcata bona debitoris & diuiſa per prouincias inter duos fiſcos creditor libere poteſt perſequi, & quemlibet fiſcũ conuenire.p.477.n.34.cũ ſeq.

Patrimonium debitoris totum eſt æſtimandum, & quilibet fiſcus tenetur pro rata creditoribus condemnati.ibid.n.37

Verior ac probabilior opinio eſt creditorem poſſe quemlibet fiſcum conuenire non obſtante inter eos diuiſione bonorum confiſcatorũ.ib.n.37.&38

Fiſcus vbi ſpecialiter non reperitur priuilegiatus vtitur iure communi.ibid.n.39

Fiſcus ſuccedens in bonis debitoris eodem modo tenetur ſatisfacere creditoribus , quo & debitor tenebatur.ibid.n.40

Doctores contrariam opinionem ſectantes limitant in ſubſidium,deficientibus bonis vnius territorij poſſe creditores recurrere ad bona fiſci alterius territorij.ibid.n.41.& 42

Fiſcus vnius territorij non poteſt remittere creditores debitoris ad fiſcum alterius territorij inter quos diuiſum ſit patrimonium debitoris. ibid. n.43.& 44

Fiſcus quilibet tenetur creditoribus ratificare pro rata bonorum confiſcatorum,non pro virili.ibid. num.45

Creditores hæreditatis fiſco delatæ & venditæ ius habent contra emptorem , non contra fiſcum. p.593.595.n.12.& 39

Confiſcatio bonorum poſſeſſoris maioratus cadit in fructibus maioratus,vita poſſeſſoris durante. p.762.n.7.& ſeqq.& ex p.761.n.1

Form.i.

Regula, quod quando fideiuſſio requiritur pro forma nunquam admittatur cautio iuratoria , conſtans,eſt,& communiter,per omnes ferè recepta. p.337.338.n.50.& ſeqq.

Gerundium *dando* finitum in *do* inducit formam,& conditionem.p 339.n.63.& 64

Lex loquens per ablatiuum abſolutum inducit formam,& conditionem.ibid.n.62

A formæ omiſſione non excuſat minor ætas,ruſticitas vel militia , quominus corruat actus.p.340. num.71

Pro forma,an requiratur fideiuſſio in ſecundo ſupplicante,vel ad ſimplicem ſecuritatem partis ſupplicatæ. ibid.ex ex n.72.cum ſeqq.

Et pro forma ſubſtantiali requiri omnes regnicolæ conueniunt.ibid.n.73

Ad quod verba plura legis Regiæ ponderantur ibid.ex n.74.cum ſeqq.

Pro forma requiritur tempus intra quod aliquid eſt gerendum. p.341. n.75

Lex,quæ poſt præceptum vlterius precedit annullando formam inducere dicitur.ibid.n.78

Formam inducit clauſula prohibitiua perpetuam cauſã habens,cuius omiſſio irritat actum.ib.n.79

Formæ fideiuſſionis requiſitæ in ſecunda ſupplicatione propter legis rationem poteſt ſupplicans ſatisfacere per æquipollens eoſdem operans effectus.p.347.& 348.& ex n.133.cum ſeqq.

Forma fideiuſſionis requiſitæ per æquipollens adimpleri dicitur facto depoſito quantitatis.p.348. num.140

Et per pignora ſufficientia à ſupplicante præſtita. ibid.n.141.cum ſeqq.

Authen.quæ ſupplicatio,C.de præc.imper.offeren. appetens pro forma fideiuſſionem ad executionem ſententiæ à qua fuit ſupplicatum,mite interpretatur.p.346.n.148.& ſeqq.

Formæ , & legis principali fini, & intentioni per æquipollens ſatisfit.ibid.n.150

Formæ autem quæ ſupplicatio non ſatisfit in caſu impotentiæ per cautionem iuratoriam, ſed per depoſitum,& aliud ſimile æquipollens.ibid.

Lex ſicut,habet poteſtatem ad iudicandam formam in aliquo actu eandem habet ad illam minuendum.p.351.n.167.& ex n.165

Formam inductam in ſecunda ſupplicatione rex poteſt reformare.ibid.n.172.cum ſeqq.

Pro

Pro forma requiritur fideiussio in secunda supplicatione mille quingentarum duplarum.p.335.& 340.n.21.& ex n.73.cum seqq.
Forma inducitur,quando lex dicit sub hac forma, vel alias faciat mentionem de forma.ibid.n.23
Formam inducit verbum non aliter.ibid.n.24
Forma per æquipollens suppletur, si ob maximam difficultatem, aut impossibilitatem specifice adimpleri nequit.ibid.n.28.& 29
Formæ l.regiæ fideiussionem requirentis in secunda supplicatione per æquipollens satisfit.ibid.n.30
Pro forma quando lex requirit fideiussionem,nullo modo admittitur iuratoria cautio, ob paupertatem vel impossibilitatem reperiendi.p.336.n.34
Nisi per æquipollens tunc fideiussio suppleatur. p.337.ex n.50.cum seqq.
Forma non est omne id,quod à lege in actu requiritur nec omissio illum vitiat.ibid n.37
Affirmatiue, vel negatiue,vbi lex aliquid simpliciter disponit formam non inducit, nisi vlterius progrediatur actum aliter gestum annullando. ibid num.38
Forma per certa verba, & certa signa inducitur. ibid.n.39
Pro forma fideiussio requisita etiam parte non petenti præstanda est,aliter actus corruit.p.437.n.44
Pro forma requirit lex appetens aliquid præter ius commune ibid n.45
Forma est,quod faciendum requiritur intra certum tempus.ibid.n.46
Forma,non dicitur seruata,si tempus à depositione præstitum non seruetur.ibid.n.47
Formam inducit lex,quoties requirit in aliquo actu iuramentum adesse.p.347 n.127.& 128
Formæ fideiussionis requisiæ in secunda supplicatione per æquipollens satisfit.ibid.n.131.
Forma dat esse rei,& specificè est adimplenda ibid. num.132
Forma per æquipollens adimpleri non potest.ibid. num.133
Formæ à lege requisitæ ad certum finem defectum satisfit per æquipollens operans eundem effectum.p.348.n.135
Pro forma requiritur in testamento specifica hæredis nominatio.ibid.n.348.n.136
Si per æquipollens inlubitanter apparet de nomine,& persona hæredis legis formæ satisfit.ibid. num.237

Forus.

Forum creditorum debitor concursum formans,an sequi teneatur.p.15.n.1.cum seqq.
Forum Ecclesiasticum sequi tenentur omnes creditores laici in concursu formato per clericum. p.18.n.26
Suo proprio foro potest administrator dominum conuenire,vt rationes recipiat, ne diu sit in suspenso.ibid n.27
In pluribus foris(quod iure,renuntiatione aut submissione fortitur debitor) solet à creditoribus conueniri.p.27.n.1.& seqq.
Ex pluribus foris (quos reus habet) potest actor, quem velit eligere,etiam reo inuito.ibid.n.2
Foros plures habens debitor potest in quo maluerit concursum formare.ibid n.3
Forum debitoris concursum formantis clericus creditor tanquam reus sequi tenetur.p.41.42. n. 13. 14.& 15
Forum Ecclesiasticum sequi debent creditores laici circa concursum à debitore clerico introductum p.43.n.26.& 27
Omnia fori priuilegia comparentium contemnit concursus vniuersalis. p.708.709. ex n.54.& ex n.39.cum seqq.
Fori priuilegio libere renuntiare possunt familiares sancti officij atque etiam milites; alienam iurisdictionem prorogando.ibid.n.59.& n.6
Forus prioris iudicis non mutatur per priuilegium superueniens.p.55.n.79
Forus non mutatur per superuenientem viduitatem lite pendente ante eam.ibid.n.80.& 81
Clericus superueniens lite pendente non prodest ad fori mutationem.ibid.n.82
Forus non mutatur si lite mota pupillus fiat adultus ibid.n.83
Item nec si vidua nubat.ibid.
In distractu,& census redemptione debitor forum rei creditoris sequi tenetur. ibid.ex n.& 87. 89. cum seqq.Vide *verb.Scholaris.*
Actio ex qua debitor cogit creditorem ex consignatione pecuniæ pro census redemptione est personalis, in qua forum creditoris sequi debet. ibid.n.90
Decisiones Senatus Pinciani.ibid.
Licitator nouus plus offerens subhastatione perfecta an comparere debeat coram iudice concursus,& an ad idem cogatur emptor possessor.p.372. n.85. cum seqq.
Licitatoris forum sequi tenetur plus postea offerens; quando illi fuit rei subhastatæ possessio tradita. ibid n.86.& 87
Forum Ecclesiæ sequi debet mouens controuer. siam clerico emptori,& possessori rei subhastatæ. ibid.n.88.& seqq.
Solutione facta simpliciter creditori pro reuocatoria intentata per anteriorem,forus rei sequendus erit.p.408.ex n.42.cum seqq
Si lis creditorum fuerit iam extincta.ibid.
Forum clerici sequi debet creditor pro reuocatoria pecuniæ solutæ vel rei adiudicatæ,si lis concursus sit iam extincta.p.44.n 44.& seqq.
Forus contractus gesti à procuratore non forus, quo mandatum fuit gestum attenditur.p. 247. n.18.cum seqq.
Foro clerici defuncti gaudet hæreditas dum est iacens. p.248.n.32.& seqq. & ex n. 25

Frater.

Frater vtrique coniunctus non conuenitur vltra quam facere potest.p.195.n.8
Frater si ex redditibus maioratus, (quæ sunt bona libera possessoris)alimenta fuerit consequutus in concursu morte possessoris extinguitur.p. 205. 206.n.146.147.148.& 149

Fraus.

Vide *Dolus.*
Non fraudantur creditores quando debitor non vult acquirere, sed quando acquisitum alienat. p.847.n.2.& 3
Fraudem prætendere non possunt creditores in non acquirendis sed in iam acquisitis alienatis à debitore.ibid n.4
Actus, qui sine fraude fieri potest non sustinetur factus in alicuius fraudem.p.492.n.70.71. & 72
Vbi contractus præcedit, aut materia quæ ex bona fide obliget ad acquirendum, qui acquirere non vult,in fraude esse dicitur, & tenetur. pag. 493. num.73
In condemnato ad pecuniæ quantitatemparti applicatam pro damno recepto repudiante hæreditatem sibi delatam fraudem considerauit. consil.Reg.ibid.n.79

Index Rerum,

Fraudati dicuntur creditores quando debitor ius iam radicatum & quæsitum plenè alienat.p.493. num.81

Fraus fit creditoribus si debitor ante tempus restituat maioratum, fideicommissum, aut vsumfructum patri debitum.p.399.n.10.cum seqq.

Fraus fit creditoribus in temporis præuentione & præmatura restitutione.ex n.31.p.502.& 18.cum seqq.p.500

Ad euitandàndas fraudes & collusiones gerentium aliena negotia pragmaticæ mutationis monetæ iubent vt eorum domus secrete ante pubicationem conquirantur.p.727.n.59.

Fructus.

Vide *Interusurium.*

Fructus beneficij, sicut obligari, hypothecari, & consignari possunt creditoribus,ita corpus concursus ingrediuntur.p.318.n.1.& 2

Clerici vita durante dumtaxat.ibid.

Fructus beneficij possunt pro executione capi, vt clerici creditores soluantur.ibid.n.3

C. peruenit,de fideiussoribuss,ad idem ponderatur, & exornatur.ibid.

Ex Fructibus beneficij tenetur clericus alimenta,& dotem præstare sorori.ibid.n.4

C. peruenit de arbitris interpretatur vt procedat, quando consignatarius volebat retinere fructus beneficij consignatos pro solutione dotis post mortem clerici.ibid.n.5

Fructuum beneficij consignatio pro solutione creditorum durat, durante vita clerici dumtaxat. p.319.n.6

I. c. peruenit,de arbitris,ab aliquibus trahitur,repellitur.ibid.n.7

Fructus,maioratus, feudi emphyteusis, & vsufructuarij capti,vel consignati pro solutione creditorum durat tantum, durante vita possessoris feudatarij.ibid.n.8

Etiamsi creditores insoluti remaneant,vel ex integro non sint satisfacti de suis creditis.ibid.

Fructuum beneficij consignatio vel hypotheca solum durat durante vita clerici debitoris. ibid. num.9

Fructuum beneficij consignatio in fauorem creditorum fit in subsidium, bonis patrimonialibus cleri deficientibus.ibid.n.10

De Fructibus beneficij in concursum deductis clerico debitori assignantur alimenta.ibid.

Fructus beneficij capiuntur pro executione,& consignantur creditoribus bonis patrimonialibus clerici deficientibus.ibid.n.11

In fructibus beneficij pensione gratis,an pensionarius præferatur omnibus debitoris clerici creditoribus hypothecariis,& antetioribus discepratur.ibid.n.12.cum seqq.

Fructus maioratus, feudatarij, vsusfructuarij, & beneficiati fiunt cadunt in obligationem,ita & in concursu creditorum & sub eius administratore.p.361.n.1

In fructibus rei prohibitæ alienari fit executio & capi possunt in causam iudicati. pag.362. num.2

In fructibus maioratus durante vita debitoris possunt in pignus capi pro soluendis creditoribus possessoris.ibid.n.3

In fructibus feudi potest fieri executio. ibidem, num.4.

Maritus pro dote restituenda non obligat bona maioratus,fructus tamen ab eo percipiendi tacitè manent obligati.ibid.n.5

Fructus maioratus non sunt pars ipsius, & ideo in eis fit executio.ibid.n.6

In Fructibus maioratus cadit confiscatio, vita possessoris durante.ibid.n.7

Fructus rei prohibitæ alienati cedunt in commodum creditorum, qui liberè possunt vendi, & alienari.ibid.n.8

Fructus rei prohibitæ alienati non cadunt super prohibitione, quia sunt liberi, siue in fideicommisso,feudo, & in emphyteusi ex pacto de prouidentia,siue antiquo.ibid.n.10

Fructus futuri ex re prohibita alienari obligari possunt à prohibito,dum non vergat in præiudicium vocatorum.ibid.n.11

Etiamsi cum prohibitione legali concurrat prohibitio expressa testatoris, quæ respicit proprietatem rei,non fructus.ibid.n.12

Fructus sunt accessio dominij, dominiumque sequuntur.p.173.n.24.& 25

Fructus recompensationis commensurabiles pretio soluto semper emptor consequitur etiam data dilatione ad soluendum,vel habita fide de pretio ac etiam emptore in mora non constituto.p.174 n.36.& 1.p.c.35.ex n.40

Fructuum & reddituum valor non bonorum in proprietate attenditur ad taxanda alimenta. p. [illegible] n.16.& seqq.

In fructibus & reditibus maioratus & feudi prætenditur executio pro satisfaciendis creditoribus [illegible]

Fructus maioratus & feudi iure proprio lucrantur primogeniti.ibid.n.135.139.& 140

Cedens bonis retinet proprietatem feudi maioratus & emphyteutis, fructus tamen & commoditates suis applicantur creditoribus.ibidem,num.36. & seqq.

Fructus beneficij sequestrantur pro soluendis creditoribus possessoris aere alieno gravati, relicta congrua sustentatione.ibid.n.40

In fructibus maioratus nulla cadit alienationis prohibitio.p.[illegible]

Assignatio soluitur in fructibus maioratus non est perpetua,sed pro vita possessoris dumtaxat.ibid. num.58

An fructus hereditatis percepti ante vel post aditam hæreditatem, seu fructus etiam confecto inuentario teneatur creditoribus.p.[illegible]num.57 & 58

Et an in creditum suum computentur illos fructus percepti teneatur.p.[illegible]0.& 61

Fructuum perceptorum per hæredem antea quàm initarent creditores rationem istis reddere non tenetur.ibid.n.[illegible]& 4

Fructus percepti ante possessionem dignitatis putatiuo commutantur reputato legitimo. pag.443.n.134. & seqq.

Cedatio,præsentio, & electio sunt fructus iuris comparendi,& patronatus,quos percipit is Prælatus,qui fit in quasi possessione conferendi, vel præsentandi.ibid.n.135

Fructus pendentes bonitate, ante pendente percipit fructus. ibidem.

Fructus rei emptæ pro persona nominanda suos non facit emptor nominatione facta. pag.484. num.59

Fructuum acquisitio capitur dominium. ibidem, num.[illegible]

Quando aliqui fit à lege ipso iure fructus ab eodem die debentur.ibid.n.[illegible]

Fructus maioratus fideicommissi vsusfructus patri debiti

debiti,aut rei præmaturè & ante tempus restitutæ,an iudicentur bona debitoris restituentis, & suis debita creditoribus. p.761.ex n.1.& per totum.
Qui negatiuam teneant.p.762.n.13
Fructuum remissionem in se includit præmatura restitutio,non admittenda in præiudicium tertij. p.763.n.32
Fructus medij temporis donat debitor , qui ante tempus restituit maioratum.p.764.n.33
Grauatus restituere post mortem potest restituendo in vita grauamen imponere commensurabile fructibus medij temporis.ibid.n.34
Fructus suos faciunt hæres , & possessor maioratus er acceptationem , qui ante tempus restituant non ius quærendum,sed ius quæsitum dimittunt bid.n.35
Ad fructus maioratus possessi à debitore ius habent creditores eius durante vita.p.770.n.50
Fructus sequuntur dominium.p.535.n.20.& 21
Fructus sunt accessio domini,& dominum sequuntur.p.605.n.33
Fructus & commoditates emphyteusis familiaris possunt alienari , in solutum dari creditoribus, atque hypothecari , vita emphyteutæ durante. p.741.742.n.36.38.47.& 48.cum seqq.
Fructuum rei prohibitæ alienari adiudicatio creditoribus pro solutione valet. p.762. n.13. & ex n.1.cum seqq.
Prohibitus alienare non prohibetur cedere,donare, aut vendere commoditates , aut fructus ex re prohibita producendos.ibid.n.14
Fructus maioratus , qui pleno iure pertinent ad possessorem possunt ab eo alienari, & hypothecæ subiici,sua vita durante.ibid.n.16.& 17
Fructus prouentus,& commoditates maioratus potest possessor cedere,locare,& quouis modo alienare sua vita durante.p.763.n.18
Et morte eius accedente statim resoluitur contractus.ibid.n.19
Prohibitio alienationis non extenditur ad fructus, prouentus,& commoditates rei prohibitæ, quas suas facit prohibitus.ibid.
Fructus maioratus comprehenduntur in qualibet obligatione , vel renunciatione omnium bonorum,quia sunt debitoris pleno iure.ibid.n.20
Super fructibus rei prohibitæ alienari cadit hypotheca,& census constitutio.ibid.n.21.22.& 23
Nec per eam contrauenitur prohibitioni expressè. ibid.n.24
Fructuum rei prohibitæ , hypotheca & census impositio tandiu durat quandiu vita possessoris obligantis,itaut eo mortuo,aut aliter priuato resoluatur hypotheca. ibid. 25. & 26. & sequentibus.
In fructibus feudi,ac emphyteusis potest fieri executio pro satisfactione creditorum durante vita debitoris duntaxat.ibid.n.29
Fructus maioratus possunt obligari, & in executionem capi vita durante possessoris debitoris,cuius morte ius creditorum resoluitur , & si integrè non remaneant soluti.ibid.n.30
Fructus beneficij,sicut possessor potest obligare,sua vita durante,ita in executionem capi pro satisfaciendis creditoribus suis ibid.n.32
Mortuo debitore concursum formante statim , & ipso iure dissoluuntur fructus maioratus, qui in concursu stabant,ac bona illico tradenda successori.p.764.n.33.cum seqq.
Creditores possessoris maioratus feudi , beneficij, & similium,eo mortuo ius habent ad ratam fructuum illi pertinentem.ibid.n.42
Et pro ea rata continuatur administratio concursus. ibid.
Mortuo debitore , an administrator concursus possit recolere omnes fructus maioratus,beneficij,& similium, vt successor à concursu petat suam tatam, vel an istis omnium recollectio pertineat, ex n.43.cum seqq.
Fructuum omnium recollectionem pertinere integraliter successori maioratus administratore concursus præsente determinauit Senatus. ibid.n.45 & 46
Fructus sequuntur dominium , & ad dominum rei pertinent.ibid.n 47
Fructuum recollectio spectat ad eum , qui maiorem partem habet in re.ibid.n.48.& seqq.
Fructuum recollectio pertinet ad successorem, qui integram partem habet in re,ex qua fructus producuntur.ibid.n.50.& 51

Fructra.

Frustratorij actus,& circuitus sunt vitandi. p.185. num.42
Frustratorios suos actus nemo facere præsumitur. p.51.n.5
Frustra precibus impetratur,quod à iure communi conceditur.ibid.n.6

Futura.

Sufficit incertum esse , sine futurum dominium temporale,aut perpetuum, vt perpetuum iudicetur.p.562.n.103.& 104
Omnis actus qui ex futuro euentu potest resolui constans iudicatur iuxta præsentem statum quoad omnes iuris effectos.ibid.n.105
Ius incertum & dependens à futuro euentu non est in consideratione quousque per euentum declaretur certum ibid.n.107.& 108
Iudicium certum capi nequit ex iis, quæ pendent à futuro euentu, sed debet euentus,à quo declaratio pendet expectari.ibid.n.109
Futura , quæ possunt abesse,& adesse non sunt in consideratione.ibid.n.110
Futurus euentus non attenditur,sed presens rei status.p.563.n.111
Futura quæ spectantur,& contingere possunt , non attenduntur , nisi sint certa, & infalibilia. ibid. n.115.& seqq.

G

Gabella.

Vide *Onus.*

GAbella an debeatur ex bonis hæreditatis clerici iacentis venditis in concursu creditorum.p.26.ex n.50.cum seqq.
Exemptio clerici à gabella est personalis.& an cum persona extinguatur.p.21.& 53.56.p.250.ex n.28 & seqq.
Ex duabus rebus vno pretio venditis si vna sit exempta à gabella,singularum valor taxatur , vt pars gabellæ vni correspondens oneretur , & exempta maneat libera.p.421.n.24
Duabus rebus eodem pretio venditis altera exempta à gabella altera,nec fit vtriusque æstimatio, vt ex pretio correspondente non exemptæ gabella soluatur duntaxat. p.419.& 420.n.51.52. 53.54.55.56
Gabella debetur ex censu configuratio reclamibi' eo in loco , quo bona spectantur hypothecata sunt.p.420.n.58

Index Rerum,

Quæ hypothecæ ſi in diuerſis locis ſitæ ſint, ſingularum fit æſtimatio, & pro cuiuſlibet rata ſors principalis diſtribuitur, & cuilibet gabellario ſoluitur illa pars gabellæ correſpondens fundo exiſtenti in ſuo diſtrictu. ibid. n. 58

Quod ſi vnus locus ſit exemptus illam ratam partem gabellæ correſpondentem fundo ſibi exiſtenti amittit gabellarius in tantum vt aliis bonis non oneretur. ibid. n. 60

Gabella ſola vna debetur non duæ exemptione pro perſona nominãda nominatione ſequuta. p. 483. n. 29. & 30

Gabella debetur ex præmatura rei reſtitutione reſpectu interuſurij durante vita reſtituentis ante tempus. p. 502. n. 42

Gabellam, an debeat is, qui conſentit venditioni rei ſuæ ab alio factæ. p. 508. n. 23

Gabella debetur ex datione inſolutum voluntaria, ſecus ex neceſſaria facta à iudice. p. 522. n. 12

Gabella debetur ex bonis debitoris in ſubhaſtatione venditis ibid.

Gabella ex bonis ſubhaſtatis debita ante omnes ſoluitur, & præfertur omnibus quibuſlibet creditoribus ibid.

Gabella debita in ſubhaſtatione tanquam onus neceſſarium, debitoris minuit patrimonium. ibid. num. 12

Gabellæ exemptio communicatur hæreditati clerici iacenti, non tamen hæredi p. 256. n. 34

Bona hæreditatis Clerici iacentis ſi diſtribuantur aut diſtrahantur à gabella ſunt exempta. ibid. num. 35. & n. 36

Gradus.

Eodem iure, quo primus creditor reuocat pecuniã à ſecundo, eodem, & ſecundus à tertio, & ſic de ſingulis ſucceſſiuè gradatim. p. 758. n. 30

Si prior anocat pecuniam à creditore ſecundo, iſte a tertio, tertius à quarto, & ſic ſinguli gradatim deſcendunt, & reuocant poſterioribus ſe. p. 757. num. 13

Creditore primi gradus dimiſſo, ſecundus remanet primus, ac potior. p. 758. n. 31

Gradatim, vbi plures admittuntur, ſecundus primus efficitur, primo de medio ſublato. p. 759. n. 32

In Gradu prior, & proximior ille dicitur, quem nullus præcedit. ibid. n. 33. & 34

Creditores, quemadmodum gradatim aſcendunt pro legitimis exactionibus, ita gradatim deſcendant propter exactiones inordinatas, & reuocatas. ibid. ex n. 41. cum multis ſeqq.

Quemadmodum omnes gradatim aſcendunt, ita primo victo omnes gradatim deſcendunt. p. 760 num. 45

Detectus in primo gradu, à quo cæteri ius, & causam habent primo reſtituto aduerſus ſecundum, ſic pariter aduerſus tertium, ac de ſingulis gradatim. ibid. n. 46. & 47

Gratia.

Gratiam poteſt quis pro alio impetrare etiam ſine mandato. p. 462. n. 124

Si aliter gratia vitioſa non ſit ibid. n. 125

Gratia à tertio impetrata non habente ius nomine proprio, nec ſibi, nec alteri prodeſt. ibid. n. 126.

Gratia per tertium impetrata nomine alterius ſine mandato nihil operatur, quouſque ſequatur ratificatio. ibid. n. 127. & ſeqq.

Grauamen.

Vide *Filius Conſenſu.*

Grauamen vinculi conſentiens filius, an præiudicet ſuis creditoribus. p. 507. ex n. 1. cum ſeqq.

Grauamen quodlibet à patre impoſitum legitimè ipſo iure ab eo reiicitur, non ſpectata reclamatione filij. p. 508. n. 16

Grauaminis tacita filij approbatio legitimæ impoſiti, & etiamſi poſſidendo ipſe, & eius hæredes per mille annos tacuerint, non inducitur filij conſenſus qui expreſſus requiritur, vt grauamen ſuſtineatur. ibid. n. 10

Quod multo magis procedit in grauamine qualitatis, putà vinculi aut fideicommiſſi. ibid. n. 18

H

Habilitas, Habilis, Inhabilis

GEſta par eum, qui communiter reputabatur habilis ſuſtinentur ob publicam vtilitatem. p. 434. n. 46

L. Barbarius Philipus, ff. de officio prætor. exornatur. ibid.

Hæreditas.

Vide *Hæres, Poſſeſſor bonorum, Inuentarium.*

Ex hæreditate delata nepoti, an creditores patris præmortui, ac de medio ſublati ſua exigere credita poſſint. p. 480. n. 1. & ſeqq.

Hæreditas proximiori gradatim defertur cæteris interim excluſis. p. 681. n. 5. & 6

Hæreditas delata nepoti, patre mortuo nunquam fuit patri, ſed auo a quo nepos capit non capta. p. 582. n. 17. 18. & ſeqq.

Hæreditas aui patre præmortuo defertur nepoti iure proprio independenter a patre. p. 584. n. 49

Hæreditas adita efficitur proprium patrimonium hæredis. ibid. n. 50

Hæreditas duplex in vno hærede deuoluta pro diuerſa, diſtractaque patrimonia dicuntur reſpectu creditorum vtriuſque, & reſpectu ipſius hæredis. ibid. n. 51

Quæ hæreditates inter ſe non confunduntur ne detrimentum fiat creditoribus. ibid. n. 52

Et quemadmodum creditores cuiuſlibet hæreditatis, & vtriuſque patrimonij ſint ſoluendi. ibid.

Ex pluribus hæreditatibus concurrentibus in eadem perſona, an promiſcuè debitor ſoluat creditoribus. ibid. cum ſeqq.

Hæreditas tranſmiſſa an ſit proprium patrimonium tranſmittentis, itavt is, in quem tranſmittitur dicatur hæres tranſmittentis, & non primi defuncti. p. 585. n. 60

Hæreditas non adita tranſmittitur in hæredem a ſecunda vel repudiandi. ibid. n. 61. & ſeqq.

Ad Hæreditatem tranſmiſſam, non venit qui hæres non ſit tranſmittentis. p. 585. n. 77

Hæreditatis partem cui repudiata, an totam repudiaſſe dicatur p. 585. 589. n. 76. 78 & 80

Hæreditatem, quando ius contemplatur, acquiſitio ſit hæreditati. p. 585. n. 100

Hæreditas tranſmiſſa debet opponi in inuentario hæreditatis tranſmittentis. ibid. 115. & ſeqq.

Hæreditati iacenti curator datur ad inſtantiam creditorum, cum quo formatur concurſus. pag. 254. num. 1

Hæreditati iacenti curator datur ſi detegatur iam adita, an concurſus iudicium cum eo geſtum ſit nullum. ibid. n. 2

Hæreditas iacens eſt perſona ficta repræſentans perſonam defuncti non hæredis futuri. ibid. n. 3.

Hæreditas iacens ſicut repræſentat perſonam defuncti, ita vitam repræſentat hæredem, & non defunctam. ibid. n. 4

& Verborum.

Hæreditati personæ fictæ dum viuit datur à iudice curator.ibid.n.5

Curator datus hæreditati iam aditæ, curator nullius dicitur.ibid.n.6

Hæreditas iacens efficacius repræsentat personam defuncti,quàm hæres p.256.n.30

Hæreditas dum iacet ipse defunctus viuere fingitur repræsentatus in persona ficta hæreditatis iacentis.ibid.n.31

Hæredias iacens gaudet priuilegio fori cletici defuncti.ibid.n.32

Hæres tamen clerici non gaudet.ibid.n.33

Bona hæreditatis iacentis clerici si idistribuantur, aut distrahantur,iudex Ecclesiasticus competens est non sæcularis.ibid.n.35.

Hæreditati clerici iacenti bona distracta non debent gabellam, sicut nec defunctus iuxta magis communem.ibid.n.34.& 35

In hæreditatem iacentem transit priuilegium,quodlibet personale defuncti clerici, pupillo,& minoris quia repræsentat defunctum minorem,non hæredem maiorem ibid.n.37

Hæreditas iacens fingitur ipse defunctus minor, & gaudet omnibus priuilegiis defuncti.ibid.n.38 & 39.cum seqq.

Ad hæreditatem clerici iacentem si instantibus creditoribus,concursus formetur, iudicium Ecclesiasticum adeundum erit. p.20. 21. n.47. 48. 49.& 56

Ex Hæreditatis clerici iacentis bonis gabellam non deberi venditis in concursu creditorum opinatur Gutierrez. ibid.n.50. reprobatur. ibid.n.54. & seqq.

Hæreditas clerici iacens priuilegium clericale retinet.p.257.n.41

Gabella deberi præfato casu verius ostenditur. ibid.ex n.50.& seqq.

Hæreditas iacens defuncti personam non hæredis postea adeuntis repræsentat.ibid.n.51

Hæreditati iacenti datur curator cum quo concursus creditorum formari possit.p.22. num.1. cum seqq.

Hæreditas an iacens dicatur,cuius vsusfructus fuit vni relictus,& per eius mortem hæres instituitur.ibid.n.2

Et hoc casu dandum esse curatorem hæreditati tanquam iacenti tenet Matesilla.ibid.n.3

Hæreditati cuius vsusfructus fuit vni relictus, & post eius mortem hæres alter institutus curator tanquam iacenti non datur. ibid. n.7. cum seqq.

Quo casu hæres purè institutus,& statim adire potest.ibid.

Plures hæreditates aut patrimonia, in eadem persona concurrentia, separata & distincta iudicantur & ideo vel à creditoribus, vel à debitore separatio postulatur.p.67.n.3.& seqq.

Hæreditatis creditores,siue hypothecarij sint, siue Chirographarij, præferuntur quibuslibet creditoribus hæredis anterioribus, & hypothecariis, siue priuilegiatis.ibid.5.6.7.& 8

Hæreditatis semel aditæ bona confunduntur cum bonis hæredis, & omnium fit vnum patrimonium hæredis.p.68.n.11

Aditio perneceſſe supponitur ex alienatione,hypotheca, aliave dispositione bonorum hæreditatis facta per hæredem.ibid.n.12

Siue per dispositionem inter viuos, siue in vltima voluntate.ibid.

Etiamsi ipsi dispositio nulla sit,aut reuocata.ibid. num.13

Inter hæreditatis repudiationem, & renunciationem qualis sit differentia.ibid.n.14

Hæreditaria bona postquam commixta sunt cum bonis hæredis separatio denegatur.ibid.n.15

Hæreditatem aut legatum monasterio delatum potest prælatus renunciare absque aliqua solemnitate.p.107.n.16

Secus in rebus iam acquisitis.ibid.n.17

Hæreditatis possessor putatiuus in restitutione tenetur pretium rei venditæ,si sit possessor bonæ fidei, non ad ipsas res alienatas.p.70.n.48.& 49. & seqq.

Diuisa per prouincias hæreditate inter duos hæredes sic institutos,an creditores hæreditarij vnius prouinciæ,admittantur an ad concursum factum per hæredem alterius prouinciæ.p.517.& ex n.1. cum seqq.

Hæreditate à debitore diuisa per prouincias inter suos hæredes creditores hæreditatis promiscuè concurrere ad concursum formatum per hæredem vnius prouinciæ;verius defenditur. p.475. ex n.17.cum seqq.

Hæreditatis creditor non cogitur eo loco petere quo maior hæreditatis pars sit.p.476.n.25

Hæreditatem diuidens statutum, vt vnus succedat in patrimonio paterno alter in materno nihil immutat respectu creditorum.p.477.n.36

Hæreditatem, legatum, vel donationem delatam potest debitor repudiare inuitis creditoribus. p. 487.ex num.1.cum seqq.

Debitor Condemnatus ad pecuniam fisco applicatam, potest repudiare hæreditatem delatam. p.496.n.121

Hæreditatem,qui præmaturè,& ante tempus restituit,non transfert iura in substitutum authoritate.p.484.n.38

Nec is,cui restituitur præmaturè hæreditas, possidet tanquam cessionarius vita hæredis durante.ibid. num.39

Et tanquam donatarius hæredis.ibid.n.40.cum seq.

In hæreditatis restitutione non veniunt ea, quæ hæredi competunt alio iure quàm hæreditario, etiam proueniente ab ipso testatore. p.532.n.38

Hæres.

Vide *Hæreditas, Inuentarium.*

Hæredes sub conditione ante conditionem impletam adire non possunt.p.22.n.7

Hæres institutus in re certa alio non dato eo hærede intelligitur in tota hæreditate detracta fundi mentione.p.23.n.17

L.1.§.si ex fundo,l.si quis,ita hæres institutus sit ex certo fundo,ff.de instit. l.quoties, eodem exornantur.ibid.

Quorum iurium dispositionem etiam procedere, stante.l.1.tit.4.§.16.5.recop. ibid.n.18

Hispano inre potest quis dicere pro parte testatus, & pro parte intestatus.ibid.n.19

Vsusfructuarius institutus potest tanquam hæres totam adire hæreditatem,licèt post eius mortem alius sit datus hæres.ibid.n.20

Hæres institutus vita sua durante, verè hæres est, post cuius mortem succedet hæres ab intestato. ibid.n.21

Hæres institutus in vsufructu, donec vixerit, alio mandato hærede,aut instituto hæres est; & tenetur hæredibus ab intestato.ibid.n.23

Et etiam de iure regio.ibid.n.24.remissiuè.

Hæredi instituto in vsufructu & viuente si decedat institutus,post eius mortem non transmittit hæreditatem.p.24.n.25

Index Rerum,

Hæres qui fatetur testatorem disposuisse potest dicere de nullitate dispositionis.p.50.n.29. & 30

Hæredis creditores non concurrunt cum creditoribus hæreditatis etsi posterioribus.& chirographariis, sed isti illis præferuntur in bonis hæreditatis.p.67.n.5.& seqq.

Hæres virtute inventarij suum creditum & separationem tanquam extraneus postulare potest. p. 69.num.29.cum seqq.
Vide,*Verbo inuentarium.*

Hæres vt consequatur suum creditum debet petere defentionem hæreditati , cum quo & aliis hæditatis creditoribus debet agere.p.69.n.38

Hæredis bona a testatore obligata pro solutione legati per inuentarium confectum libera manent.p.70.n.39

Hærede & fideicommissario simul concurrentibus in concursu pro credito hæreditario,quis eorum sit citandus,& cui facienda erit solutio, aut census redemptio.p.232.n.7.cum seqq.

Hæredi grauato rectè soluitur creditum hæreditarium.ibid.n.39.& 40

Hæres grauatus tenetur præstare cautionem pro pecunia redempti census.ibid.n 41

Hæres grauatus solus citandus est ad iudicium cõcursus pro credito hæreditario.ibid.n.42

Hoc fallit quando hæres ad instantiam fideicommissarij fuit inhibitus.ne ,censum redimat nisi eo citato , vel quando hæres sic fuerit grauatus. ibid.n.43.& seq.

Hæres debitoris concursum cantantis potest eandem litem continuare & prosequi p.356.num.1. cum seq.

Hæres repræsentat personam defuncti & succedit in vniuersum ius.ibid.n.2

Hæres non potest infringere factum defuncti p.359.n.4

Instantia cepta cum defuncto transit actiuè & passiuè in hæredem. ibid.n.5

Hæres debitoris licet cogitat concursum continuare,non confecto inuentario an insolidum,& vltra vires hæreditatis creditoribus teneatur.ib.n.6

Hæres non conficiens inuentarium tenetur creditoribus hæreditariis & legatariis vltra vires hæreditatis.ib.n.7.& seqq.

Per aditionem hæreditatis, hæres quasi contrahit cum creditoribus & legatariis.ib.n.8

Non ex noua obligatione,sed ex antiqua defuncti in hæredem tranfmissa.ibid.

Hæres an se iuuare possit cessione bonorum per defunctum debitorem facta. ibid.

Ad Hæredem non transit beneficium ne quis conueniatur vltra quam facere potest tanquam nexe personale.ibid.n.10

Hæredem eius,qui bonis cessit, si admittatur absque inuentario, non admitti ad prosequutionem iudicij concursus,qui tenuerunt.ibid.n.11

Et an ad nouum concursum formandum admittatur.ibid.n.12

Hæres immiscens se hæreditati absque inuentario præsumitur dolosus & bona furripuisse. ibid.

Et est præsumptio iuris & de iure non admittens probationem in contrarium.ibid.n.13

Hæredi conficienti inuentarium denegatur facultas formandi concursum p.356.360.n.14.& 15

Hæres debitoris decedentis concursu pendente an sit adstrictus conficere inuentarium.p.360.n.16

Hæres,qui adiuit absque inuentario,an creditoribus teneatur insolidum etiamsi alias appareat quanta bona in hæreditate mansisse.ib.n.17.& 18

Hæres an excusetur à pœna legis ob listam bonorum datam à debitore defuncti,tempore quo formauit concursum.ibid.n.19

Hæredem defuncti continuare litem concursus etiam non confecto inuentario nec vltra vires hæreditatis creditoribus teneri verius est & neruosè defenditur.ibid.n.24.cum seqq.

Hæres debitoris formantis concursum excusatur, ab inuentario ob listam bonorum à debitore datam.p.361.n.36

Hæres debitoris formantis concursum legitimo iuris & facti impedimento excusatur bonum conficere inuentarium.p.362.n.39

Hæredi non currit tempus ad conficiendum inuentarium,durante impedimento iuris vel facti. ibid.n.42

Lite pendente super bonis hæreditariis sicut hæres illis non potest immisci,ita nec tenetur ad inuentarij confectionẽ,nec ad protestationẽ.ib.n.43

Hæres debitoris mortui pendente concursus lite, illam pro qua tenetur nec ab ea discedere potest creditoribus inuitis.ibid.n.44

Hæres succedens,lite creditorum pendente nec tenetur ad inuentarium,nec vltra vires hæreditatis p.362.363 n.45.& 46.& seqq

In Hæredem transeunt bona concursu affecta, & cum suis vitiis,& onere cessionis impositi per defunctum ad fauorem creditorum.ibid.n.49

In Hæredem continuatur beneficium ne quis teneatur vltra quam facere possit succedentem,an lite qua defunctus exceptionem opposuit.ib.n.50

Secus si defunctus non opposuerat , & hæres extra ra defuncti velit opponere, ex sua tamen opponere potest.ibid.n.51

Hæres,qui ad inuentarium tenetur si non ibi non admittitur ad cessionem bonorum ob doli præsumptionem.ibid.n.52

Hæres excusatur ab inuentarij confectione si factum sit ab alio,qui conficere tenebatur.ib.n. 55

Hæres debitoris concursu pendente impedimento iuris. & facti excusatur ab inuentarij confectione.ibid.n.54

Hæres à iudicio concursus formato per defunctum discedere non potest,nisi integrè solutis creditoribus.ibid.n.55

Hæres debitoris etiam confecto inuentario an teneatur ad fructus perceptos ante vel post aditam hæreditatem.ibid.n.57.& 58

Hæres grauatus restituere potest deducere creditũ suum etiam non confecto inuentario.p.364.n.59

Et an fructus hæreditatis in creditum suum compensare teneatur.ibid.n.60

Hæres qui non confecto inuentario soluit creditoribus potest ex corpore bonorum credita deducere,& non eum fructibus à se perceptis illa compensare.ibid.n.64

Hæres non tenetur creditoribus reddere rationem fructuum à se perceptorum ante factam instantiam creditorum.ibid.n.62.63.& 64

Hæres licet non confecto inuentario possit suum creditum deducere,non tamen desinit teneri creditoribus hæreditatis insolidum.ibid.n.65.& 66

Inter Hæredes,& socios tractantes de diuidenda re communi, plus offerens aliis cohæredibus, præfertur.p.375.n.10.& 11

Hæredes plures inæqualiter instituti æqualem cautum,& tertium habent ad petendum,non tamen cogunt æqualiter dare,sed pro rata & proportionibus hæreditatis p.394 n.147.& seqq.& ex num.142.

Hæredc

& Verborum.

Hærede agenti in solidum obstat exceptio quod alij hæredes adsunt mittitur.ibid.n.147

Hæres sui debitoris grauatus restituere hæreditatem,suum creditum retinet,& deducit. pag. 416 num.41

Etiamsi non conficiat inuentarium. ibid. n.42.

Hæres putatiuus ante hæreditatem e victam à vero hærede,potest alienare & transigere super bonis hæreditatis.p.435.n.49

Hæres putatiuus an possit cum creditoribus hæreditariis transigere.p.441.num.52.53.54.& 55.& p.435.de resolutionibus.ex n.86.cum seqq.

Hæres simpliciter grauatus pendente conditione potest alienare,cum retineat dominium. p. 437. num.66

Secus post purificatam conditionem ex qua translatum fuit dominium in fideicommissarium etiam ignorantibus hærede,& emptore.ib.n.67

Maxime quando dominium recta via transit in fideicommissarium absque restitutione. ibidem, num.86

Ab Hærede putatiuo factæ alienationes, & tractationis non tenent in præiudicium legitimi hæredis postea euincentis hæreditatem.p.441.n. 89

Hæres legitimus hæreditate euicta an possit ratificare alienationes,& transactiones gestas ab hærede putatiuo maxima est controuersia inter Doctores.p.442.n.90.& 91

Proponitur opinio negatiua ibid.

Affirmatiuam semper secuta fuit,ibid.

Rota in tribus decision.sub distinctione.ibid.n.92

Nempe quando putatiuus tanquam hæres super re hæreditatis contraxit vt tunc hæres legitimus possit ratum habere.ibid.

Secus si non vt hæres sed de re non pertinente ad hæreditatem vt non possit ratificare legitimus hæres.ibid.n.93

Si tibi decem, §.fin.ff.de pactis probans pactum ab hærede putatiuo.nec nocere , nec prodesse hæredi vero.interpretatur,vt ex hoc non sit impedita ratificatio istius.ibid.n.94.& 95

Contractus gesti à putatiuo hærede nunquam nocent, legitimo postea euincenti siue admittamus negatiuam opinionem,vt ei noceat post ratificationem.ibid.n.96.& 97

In voluntate hæredis veri consistit vel pretium rei venditæ à putatiuo,recipere, vel ipsam rem ab emptore auocare.ibid.n.98.& 99

Hæres verus recipiendo pretium rei hæreditariæ venditæ à putatiuo videtur venditionem approbare,& ratam habere.ibid.

In Hæredis legitimi arbitrio est , vel pretium rei alienatæ à putatiuo receptore,vel rem vindicare ab emptore.p.443.n.100

Idem admittitur in fideicommissatio.ibid.

Electio si datur fideicommissario petendi, vel rem alienatam ab hærede vero , vel pretium,multo magis dabitur vero hæredi in alienatis per putatiuum cui nullum ius ad hæreditatem competat.ibid.

Contractus gesti ab hærede putatiuo nihil detrahunt iuri veri hæredis euicta hæreditate. ibid. num.101.

Contractus gestos ab hærede putatiuo tanquam hærede,potest verus hæres hæreditate euicta ratificare.p.454.n.102.& p.443.n.14.& 15

Si quis contrahendo asserat se hæredem, præsumitur contraxisse sub qualitate hæredis. pag. 443. n.103.& seqq.

Contractus,& alienationes factæ ab hærede putatiuo,non tenent in præiudicium veri hæredis. p.454.n.6

Hæres tamen legitimus post euictam hæreditatem, potest contractus à putatiuo gestos intuitu hæreditatis ratificare,& approbare.ibid.n.7

Hæres putatiuus contrahens super re ad hæreditatem pertinente,tanquam hæres contraxisse intelligitur.p.454.455.n.14.15.& 16.cum seqq.

Partitio bonorum cum hærede putatiuo non tenet p.455.n.20.21.22.23.& 24.cum seqq

Obligatio ab vno defuncto facta pro rata diuiditur inter cohæredes, quorum altero effecto fallito, cæteris non oneratur pars deficiens.p.468. n.42

Si vnus ex pluribus hæredibus deponentis pecuniam suam ratam exegerit,aliis non communicauit etiamsi cæterorum partes perierint.ibidem, n.43.& seqq.

Hæres conuenitur actione hypothecaria,rem obligatam possidens.p.479.n.61

Hæres nomina debitorum tangentia suæ prouinciæ exigere potest.ibid.n.66

Actiones autem passiuas quilibet hæres pari tenetur etiam tangentes cohæredi alterius prouinciæ. ibid.n.67

Hæres non potest præmaturè,& ante tempus restituere in præiudicium substituti.p.500.501.n.26 & ex n.18.cum seqq.

Nec in præiudicium creditorum.p. 499. ex n.1.& per totum cap.

Hæres grauatus post mortem restituere primo substituto,non potest ante mortem restituere in præiudicium secundi substituti.p.505. ex n. 66. cum seqq.

Hæres sub conditione substitutus , ex conditione, hac impleta non censetur adire.p.512.n.74

Quia tunc solum videtur tollere obstaculum ,ad effectum deliberandi,& adeundi.ibid.n.75

Hæredis industria lucrum acquisitum suum facit licet ex causa hæreditatis.p.534.n.9

Quod hæres ex causa hæreditatis sua industria quæsiuit , suum facit , nec tenetur creditoribus hæreditatis,aut legatariis communicare.ib.n.10. & 11

Hæres reddens hæreditatem pretio executiuo propter stultitiam emptoris solum tenetur de iusto pretio.ibid.n.13

Hæres non tenetur creditoribus de eo quod alij sibi remiserunt.p.368.n.14

Idem admittitur in socio.ibid.n.15

Si Hæres grauatus ex pecunia exacta fundum emat, non fundum , sed pecuniam restituere tenetur ibid.n.16.& seqq.

Hæres sua industria quærens occasionem hæreditatis,non sibi,sed hæreditati quærit si nomine hæreditatis fecit.p.586.n.31

Hæredis iusta ignorantia confirmat alienationem rei per fideicommissum alteri relictæ.pag. 551. n.12.& seqq.

Hæres verus ignorans fideicommissum adesse vendens alteri simul ignoranti solum ad pretium tenetur fideicommissario.ibid.n.14

Nisi hæres soluendo non sit quo casu potest fideicommissarius rem ab emptore euincere.ibid.

Alienationis prohibitio expressa ignoranti emptori vel creditori pariter ignoranti.ibid.n.15

Hæres grauatus restituere verus est dominus bonorum hæreditatis.ibid.n.16

Hæres succedens alteri per transmissionem omni modo,& qualitate,qua ille successit. pag. 576. num.32.& seqq.

Hæres

Index Rerum,

Hæres ſub inuentario non tenetur vltra vires hæreditatis.p.584.585.n.51.& 54

Secus ſi ſine inuentario adierit vel non poſtuletur à creditoribus ſeparatio.p.585.n.55

Hæres repræſentat defunctum pro ea dumtaxat parte,pro qua eſt hæres: in cæteris extraneus iudicatur.p.585.n.63

Nec tenetur ex iure non formato radicato, nec creato tempore mortis teſtatoris.ibid.n.64

Hæres in quem hæreditas non adita tranſmittitur poteſt eam adire,vel repudiare.p.585.586.n.69. & 70.cum ſeqq.

Hæres tranſmittens an teneatur ponere inuentario illud ius tranſmiſſionis ſibi à defuncto delatum.p.586.n.78

Hæres iure tranſmiſſionis excludit coheredem iuxta magis communem.p.589.n.110

Hæres cum inuentario per additionem obligatur creditoribus hæreditatis, reſtrictiuè tamen ad bona hæreditatis, ſiue illæſis manentibus. pag. 702.num.14

Hæres etiam cum inuentario, ſi ſoluat poſterioribus hæreditatis creditoribus; tenetur de ſuis bonis anterioribus ſoluere, ſciens anteriores adeſſe.p.706.707.n 20.21.22

Hæres bona fide ſoluens primò venientibus creditoribus, anteriores aduerſus iſtos habent reuocatoriam,ſecus ſi mala fide & ſcientia ſoluerit p.707.n.23.24 & ſeqq.

Hæres,tutor,adminiſtrator, ſoluentes ſcienter poſteriori creditori, ſi non receperunt ab eo cautionem,repetitione cateat.p.708.n.43

Hæres promittens ſolucre legata,& credita hæreditatis intelligitur obligatus, vt antea,contenta inuentario.p.731.n.95

Hæres ſemel aditam hæreditatem repudiare nequit in præiudicium creditorum.p.539.n.10

Nec ante additionem eam alteri renunciando, vel donando ſuis officit creditoribus.ibid.n.11

Hæres adeundo hæreditatem non ſoluendo quando ſuis creditoribus præiudicet. pag. 744. num 65. & ſeqq.

L.1.ex contrario.ff. de ſeparationibus procedit in creditoribus chirographariis quibus debitor hæres adeundo & adiiciendo noſtros hæreditatis creditores poteſt præiudicare.ibid.num.67 68.& 69

Hæres inſtitutus perquirendus eſt à creditoribus hæreditatis, an velit adire vel non. pag. 255. num.13

Et per.proclama.p.256.n.24

Hæres comparens poſt iudicium cœptum cum curatore hæreditatis iacentis illud aſſumit in eodem ſtatu.ibid.n.25

Quemadmodum lis cœpta cum defuncto tranſit in hæredem,ita cœpta cum hæreditate iacente defunctum repræſentante.ibid.n.27

Hypotheca.

Vide *Prælatio.*

Hypothecam adquirit penſionarius in fructibus beneficij grauati.p.319.n.15.cum ſeqq.

Inter Hypothecarios creditores præfertur tempore anterior.ibid.n.14

Hypothecam in fructibus beneficij adquirit penſionarius à tempore reſeruatæ penſionis.p.321. num.32

Hypotheca eiuſdem rei conſtituta duobus diuerſis temporibus habet tacitam conditionem, vt ſecundo ſit pro reſiduo hypothecata,primo integrè prius ſoluto,ibid.n.33

Hypotheca orta in ipſo acta adquirendi præfertur omnibus hypothecis anterioribus.pag.320.321. n.22.23.& ſeqq.

Secus quando impoſita fuit ex interuallo, & re iam acquiſita per debitorem.pag.321.n.35. cum ſeqq.

Hypothecari poteſt penſionis commoditas, ſicuti cedi,& vendi,vel in ſolutum dari.p.324.num. 8. & 9

Hypothecari,& obligari poteſt commoditas vſusfructus,qui extingui, vel remitti nequit in fraudem creditorum.ibid.n.10.&11

Hypotheca ſuper re extinguitur re perempta ſui natura.ibid.n.14 & 15

Hypotheca perit extincto iure debitoris ex cauſa præambula & neceſſaria.ibid.n.16

Hypotheca rei non perit, quando ius debitoris extinguitur ex cauſa ſua voluntaria.ibidem,nu. 17. & 18

Hypothecata res, vel ius non poteſt remitti, aut renunciari in præiudicium creditoris. ibidem, num.19

Hypothecatus vſusfructus nequit remitti, vel renunciari in præiudicium creditoris.p.325. n.20 & 21

Hypotheca ſpecialis requiritur, vt pactum de non alienando impediat tranſlationem dominij, & alienationem irritet.p.327.n 41

Hypothecæ & pignoris iuri renuntians non cenſetur credito renunciare. pag. 61. n. 16. & 17. cum ſeqq.

Hypotheca tacita non inducitur niſi à lege ſit expreſſe data.p.79.n.39

Creditor prior hypothecam poſſidens ſi debito ſuo credito aliquid ſupereſt, tenetur rem dimittere poſterioribus creditoribus.p.106.107.num. 6.& 20

Contra hypothecam ſpecialem poteſt cogi prior creditor prius agere ad inſtantiam poſterioris, eo tamen iure vti nequit debitor.pag.143.n.23. & 24

Hypothecæ tamen tertium poſſeſſorem poteſt creditor conuenire alibi deferens concurſum à debitore formatum.pag. 154. & 152.num. 44.28. & 29

Creditores in hypotheca non amplius appetere poſſunt vltra rei æſtimationem, dempto valore oneris cum minus valeat, quanto magis res ſit grauata.p.171.n.2.cum ſeqq.

Hypotheca diſtracta ad inſtantiam creditorum libera tranſit in ſubhaſtantem.p.172.n.15

Hypotheca vendita ad inſtantiam prioris creditoris emptor tutus eſt à moleſtijs cæterorum.ibid. num.16

Hypothecam habet vxor pro dote,pro alimentis, victus & intereſſe dotis retardatæ.p.201.n.91.92 & 93.& ſeqq

Hypotheca cum prælatione datur mutuanti, vel expendenti in conſeruationem rei,vel ſocietatis ipſo ſocietatis corpore.p.102.n.103.& 104

Hypothecati cenſus redemptio rectè fit concurſus creditori inſcio creditore hypothecario. p. 232 num.44

Niſi creditor ipſe hypothecarius inhibuerit debitori cenſus,ne redimat, eo inſcio,& non monito.ibid.n.232

Hypotheca cum prælatione datur mutuanti ad rei refectionem,& conſeruationem. pag. 390, numero.94

Pro quantitate tamen correſpondente neceſſitati

rei non pro excessu,pro quo hypotheca,& prælatio creditori negatur.p.390.n.95
Hypotheca pluribus obligatis præfertur qui prius contraxit.p,393.n.138
Sub eadem hypotheca plures mutuantes omnes ad illam simul admittuntur pro rata cuiuslibet crediti.ibid.n.139
Etsi omnibus hypotheca non sufficiat omnes pro rata diminutionem patiuntur.p.394.n.140
Hypothecam specialem,& generalem habens creditor cogetur ab habentibus generalem tantum, vt prius sentiat specialem p.397.ibid.
L.2.de pignoribus exornatur.d.l.dispositio inducta est in fauorem creditorum posteriorum, & non in fauorem debitoris,qui nequit contra anteriorem de ea opponere.p.399.n.5
Hypothecam maioratus cum facultate Regia esse specialem,& bonorum allodialium obligationem esse generalem,asserit Molina.ibid.n.6
Hypotheca in bonis maioratus statim contrahitur non pendet ab existentia, vel defectu bonorum liberorum secus quoad ordinem exigendi. ibid. num.7
D.l. dispositio procedit, quando vtraque hypotheca specialis,& generalis est pura,non conditionalis.p.400.n.23.& 24
Hypotheca bonorum omissa in instrumento nunquam subintelligitur nisi in casibus à iure tacitam inducente.p.402.n.47.48.49.& 50
Hypotheca auget obligationem,& personali addit realem,quæ nisi expressè apponatur nunquam subintelligatur ibid.n.51
Ad Hypothecæ valorem requiritur consensus veri domini.p.438.n.71.& seqq.
Hypotheca rei alienæ absque domini consensu non tenet.p.439.n.73
Differentia inter rei alienæ venditionem,& hypothecam,vt illa mero iure teneat, hæc nulla est ipso iure.ibid.n.74
Hypothecaria agens contra tertium possessorem tenetur probare dominium debitoris aliàs non obtinebit.ibid.n.73
Ad Hypothecæ valorem nihil potest bona fide contrahentium p.440.n.80
Resoluto dominio debitoris resoluitur hypotheca interim imposita.ibid.n.81
Condemnatus emptor ex l.2.C.rescind.vend.vt vel rem reddat,vel pretium suppleat si rem eligat, sustinentur hypothecæ,ab eo impositæ, secus si rem dimittat.ibid.n.82
Pupillo eligente rem sua pecunia emptam cessat hypotheca sibi data à iure,si hypotheca maneat. p.440.441.n.83.& 84
Dominio deficiente in possessore maioratus putatiuo hypothecæ interim ab eo contractæ ex facultate regia nihil operantur,nec vero successori euincenti nocent.p.441.n.85
Hypothecæ,qualitatem tenetur creditor indagare, alias sibi imputatur.p.446.n.110.& seqq.
Creditor,qui accepit hypothecam debuit naturam & qualitatem eius prospicere,& sibi cautius cauere alio iuris remedio.ibid.n.125
Et imputet sibi,qui legitima cautela non se muniuit.ibid.
Hypothecam in bonis maioratus duo sustinent,regia facultas,& dominium ex parte impetrantis, & imponentis.p.453.n.2.& seqq.
Hypothecam rei alienæ si debitor consequatur dominium confirmatur,& conualescit.p.454.n.5 & seqq.
Hypotheca à principio constituta super duobus fundis vno postmodum euicto,aut perempto,alter totũ obligationis pondus sustinet.p.475.n.4
Hypothecæ ius est indiuiduum.ibid.n.11
Hypothecæ ius est indiuiduum,licèt res hypothecatæ diuiduæ sint.ibid.n.6
Hypothecatæ si fuerint plures res,aut plures fundi quilibet insolidum obligatus intelligitur. ibid. num.7
Soluta si sit pars debiti adhuc pro residuo etiam minimo omnes res manent hypothecatæ. ibid. num.8
Ac tota res pro debiti residuo distrahi potest.ibid. num.9
Hypothecæ obligatio est tota in tota re,& tota in qualibet rei parte,ac qualibet obligationis pars in tota re.ibid.n.10
Ex duabus rebus simul hypothecatis,vna extincta, altera toto debito manet grauata.pag.471. numer.72
Fallit quando ipsius crediti pars simul extinguitur cum ipsa re.ibid.n.73
Hypotheca generalis vt operetur,sufficit quod dominium rei fuerit per momentum quæsitum debitori.p.481.n.7.& seqq.
Hypotheca extinguitur extincto an resoluto dominio debitoris medio tempore imposita;quando resolutio fit ex causa de præterito.p 482.n.12
Secus si resolutio contingat ex causa debitoris voluntaria.ibid n.13
Quia hoc casu durat adhuc ius hypothecæ medio tempore contractæ.ibid.n.14
Hypothecæ alienatio quando,& quibus casibus facta dicatur ex causa debitoris voluntaria,vel necessaria,& præambula.ibid.n 15 & 16.remissiuè.
Hypotheca contracta sub conditione voluntaria, vel potestatiua,etiam purificata conditione non retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium tertij, medio tempore ius quærentis. ibid. num.19
Secus si conditio fuerit casualis, aut mixta. ibid. num.20
Hypotheca & alia onera imposita ab emente pro persona nominanda nominatione facta resoluuntur,nec transeunt in nominatum.p.483.n.32 & seqq.
Actus vt inuoluntarius dicatur,sufficit quod habeat originem anteriorem hypothecis medio tempore contractis.ibid.n.34
Emptor condemnatus,vt vel rem reddat, vel pretium suppleat si rem reddat. omnes hypothecæ ab eo interim impositæ resoluuntur.p.483.484. n.35.& 36
Posterius in vendita re: & donata pactum incontinenti apponere,vt res sit hypothecata vni posteriori debitoris creditori,vel alteri tertio, vt aliis anterioribus præferatur.pag.496.n.115. & 116.p.495.ex.n.108.cum seqq
Hypotheca cadit super iure de futuro iure in re, atque super actione competente ad rem. p. 524 ex n.6.& 8
Hypotheca non cadit in rebus ad disponendum reseruatis à donatore antequam debitor declaret se vti velle facultate.ibid.n 9.& 10
Per Hypothecam specialem eorum bonorum,quæ sibi ad disponendum reseruauit debitor,an censeatur vti facultate.ibid.n.11.cum seqq
Affirmatiuè resoluitur.ibid.n.12.cum seqq.
Hypotheca specialis bonorum reseruatorum,licèt non destinetur expressè ad vtendum facultate.de

Index Rerum,

ſtimatur tempus tacitè velle debitorem acceptare & facultatem.tit.p.542.n.43

Hypotheca ſe alienæ rei ſolvere non tenet. ibidem, num.47

Per Hypothecam ſpecialem bonorum referuatorum à debitore ad diſponendum,inducitur acceptatio.ibid.n.48

Hypotheca medio tempore contracta poſt partum dotis factum,ſecuta ſententia partis ſolutionem anteferatur.dotis.p.536.n.5

Hypotheca contracta ſub conditione impetrandæ facultatis,an præferatur medio tempore contrahenti cum poſſeſſore malæ fidei cum facultate. ſic dubitatum.n.31

Hypotheca tacita incipit à tempore promiſſæ dotis.ibid.n.5

Hypotheca expreſſa ſicut purificata conditione poteſtativa, vel mixta retrotrahitur: ita & hypothecata.p.539.n.18. & 19.cum ſeqq.

Hypotheca pro euictione promiſſa ſi alienetur ſequuta poſtmodum euictione remanet obligata & tertius tenetur.p.540.n.20.& 21

Hypothecarius omnium bonorum creditor ſub conditione retrotractiua, an habeat hypothecam in re medio tempore acquiſita per debitorem,& eodem tempore iterum alienata,ibid.

Negatiue reſolvitur.p.542.n.42

Hypothecæ ſecundæ non præiudicant primæ legitimæ contractæ.p.543.544

Hypotheca ſub conditione aſſenſus impetrandi, ſi interim alienetur cum aſſenſu,ſecus poſtea ſi ratificauerit,non præfertur tertio.p.544. num.56.& 57

Locatio recedendo contractus à feudatario vel poſſeſſore emphyteuſato fiat cum clauſula, ſalvo iure prioris creditoris.ibid.n.58

Et eum ſi ſe conſtituat poſſidere nomine primi contractus ſub conditione impetrandæ facultatis.ibid.n.59

Hypothecatæ res platibus,vrijs,publicis,ſeruitutibus,ſi dominium conſequatur ex cauſa reſolubili, manet ſub hypotheca.ibid.n.60.& 61.cum ſeqq.

Hypotheca poſſeſſionem ſibi ſeruat debitorem ad ſolutionem obligationis,quod creditor allegat pro ſe.p.545.n.64

Hypotheca tacita cedente Domino non extinguitur per poſſeſſionem.ibid.n.7

Hypotheca tacita ſeu legalis prædecedens filiofamilias dominij,poteſt contra patrem ſuccedentem exerceri.n.8

Hypotheca tacita poteſtas prædecedens filiofamilias & ſeruus habet hypothecam ſecundum quid.ibid.n.9

Hypotheca tacita papillo,mulieri, & publicis in rebus ſuccedentibus contra coniunctas perſonas.n.12

Hypotheca tacita collitigantibus ſuccedentibus ſeruatur ob defectum renunciationis.p.546.n.13.& ſeqq.

Hypotheca tacita ſtantibus regalibus ſuccedentibus ſeruatur per venditionem eorum factam.decreto ad bonorum.ibid.n.50

Obligatio reo debiti mei fibi hypothecatæ cedit poſſeſſori creditori & alio iuris remedio ibi poſſeſſori.ibid.n.50

Hypotheca non emphyteuſi per commiſſum decedentis Domini reſoluitur.ibid.n.51

Hypotheca bona mobilia tempore contracta reſoluitur.ibid.n.52.

Hypotheca reſoluitur,reſoluto contractu ex cauſa præcedente neceſſaria.ibid.n.43

Et quæ dicatur cauſa neceſſaria præcedens vel voluntaria.ibid.n.44.cum ſeqq.

Hypotheca ſuper molendino,ſi illud prorſus ſit diruta,non diſſoluitur, etiam ſi ex eiſdem molis & cæmentis aliud nouum conſtituatur.p.606.n.49.cum ſeqq.

Quia non eſt idem molendinum,ſed aliud nouum.p.606.n.51

Hypotheca, quæ ſemel ceſſauit & omnino euanuit, amplius non reuiuiſcit.ibid.num.52. 53. & ſeqq.

Hypotheca ſuper nomine debitoris data quæritur ipſiusmet nominis,quo extincto & illa extinguitur.p.609.610.& 613.n.46.& 47

Hypotheca extinguitur extincta re.p.610.n.12

Hypotheca,an extinguatur nomine debitoris per compenſationem ipſo iure extincto.ibid.num.13. & ſeqq.

Hypotheca ſi per cauſam,ſeu nomine debitoris non impedit redemptionem, & ſi latitem facit indari Domino centus etiam inuito creditore hypothecario.ibid.n.15

Et per redemptionem aut ſolutionem extinguitur hypotheca.ibid.& ſeqq

Hypothecæ poteſtas ſubſiſtit ex pluribus ſeu diuerſis cauſis.p.[illegible].n.44

Hypothecatum [illegible] ſuper bonis maritalibus [illegible].p.[illegible].& ſeqq.

Hypotheca [illegible] ſuper bonis maritalibus [illegible].p.[illegible].n.29

Hypotheca [illegible] ſuper bonis maritalibus [illegible].p.[illegible].n.45.& ſeqq.

Hypotheca [illegible] & omnibus paratis [illegible] ſuccedentibus [illegible] & omnibus fidei commiſſis [illegible].n.[illegible]

Hypotheca [illegible] ſuccedentibus [illegible] tempore [illegible] creditoribus [illegible] ſuccedentibus.n.[illegible]

Hypothecam patrimonij ſibi ſeruat filiusfamilias contra patrem ſuccedentem.p.[illegible].n.[illegible]

Hypotheca [illegible] & [illegible] contra [illegible] & [illegible] valor [illegible].p.[illegible].n.43.& 44 & ſeqq.

Hypotheca [illegible] obligatione [illegible] & [illegible].n.[illegible]

Hypotheca [illegible] à minore propter [illegible] & non [illegible] per [illegible].n.[illegible]

Hypotheca [illegible] contra [illegible].n.[illegible]

Nec [illegible] contra [illegible] tertium.n.[illegible]

Poteſt [illegible] hypothecatus creditor [illegible].n.[illegible]

Hypotheca [illegible] poteſt [illegible].ibid.n.43

Hypotheca [illegible] ex [illegible].n.[illegible]

teneant.ibidem, pag. 9. num . 30. cum sequentibu .
Ius hypothecæ semel extinctum per acquisitionem rei,recup.rat creditor re cuicta,vel ablata.p.669 num.131

Hora.

Vide *Dies,Instrumentum.*
Inter duos creditores eadem die contrahentes, de quorum anterioritate non apparet prælatio non datur,sed pro rata simul admittuntur.pag. 396. num.165
Fallit in creditore habente instrumentum cum die, & hora vt iste præferatur alteri horam non habenti.ibid.n.166.
Etiam contra dotem, cuius instrumentum caret hora.ibid.n.167
Et in quocumque actu præfata sententia locum habet iusta communem.ibid.n.168
Ex duobus instrumentis horam non habentibus præfertur instrumentum pro dote,etiam contra fiscum.ibid.n.169.& 170

I

Ignorantia.

IGnorantia eius, qui inuestigare tenetur, illum non excusat, sed potius inducit scientiam. p.391.n.106.& à n.104
Scire,& scire debere,paria sunt.ibid.n.107
Ignorantia hæredis iusta confirmat alienationem rei per fideicommissum alteri relictæ. pag. 551. num.12
In possessore maioratus putatiuo impetrante facultatem ad alienandam non potest cadere ignorantia fideicommissi perpetui.ibid.n.13
Ignorantia veri hæredis fideicommissum adesse, vendens alteri simul ignoranti solum ad pretium tenetur fideicommissario.ibid.n.14
Nisi hæres soluendo non sit,quia tunc potest fideicommissarius rem ab emptore euincere.ibidem, num.15.& seqq.
Alienationis prohibitio expressa impedit alienationem factam ab hærede ignorante emptori,vel creditori pariter ignoranti, quæ ipso iure nulla est.ibid.n.15

Impedimentum.

De omnibus impedimentis, an sit necessaria relatio principi in impetratione facultatis ad alienandum bona maioratus. pag. 289. num. 1.2 & 3
Impedimenta quando plura obstant,nihil prodest impetranti,de omnibus est facienda principi relatio,vt facultas prosit ib.n.4
Quando impetranti plura impedimenta obstant nihil prodest pro singulis singulas facultates impetrare,sed de omnibus facienda est relatio ibi.num.5
Impedimentum narratum coniunctum cum tacito reddit difficiliorem impetrationem.p.289.n.90. num.6.& 7
Duplex impedimentum difficilius tollitur quàm vnum.pag.292.num.25.cum seqq. & ex p. 293. num.22

Impetrare.

Impetrans facultatem ad alienandum, an de omnibus impedimentis concurrentibus relationem principi facere teneatur.pag. 289. num. 2.cum sequent.bus.
Impetranti si plura obstant impedimenta nihil prodest pro singulis singulas facultates separatim impetrare,sed de omnibus in vna tenetur facere relationem. ibidem, num 4. 5. & sequentibus
Frustra precibus impetratur,quod à iure communi concessum est.p.291.n.13

Indiuiduum,& Indiuiduitas.

Indiuiduitati causarum non attribuitur fori mutatio,sed accumulatio,p.55.n.3
Indiuiduum est iudicium,concursus, quod inseparabilem connexitatem inter creditores producit.p.25.n.6.& seqq.
Indiuiduitas est iudicium concursus.p. 36.n.31. & p.40.n.4
Indiuiduis & connexis iudiciis in quibus clericus & laicus insunt,iudex Ecclesiasticus,vel dignior competens est.ibid.n.5.
Si ob indiuiduitatem iudicij concursus via executiua a via ordinaria concurrente separari nequeat, an via executiua vti priuilegiata ad se trahat ordinariam,itavt totum iudicium executiuum efficiatur.p.142-147.n.14.16.& 48.& ex n.9. cum sequentibus,
In Indiuiduus causa,& persona priuilegiata trahit ad se causam, & personam non priuilegiatam. p.142.n.15
Indiuidua & vnica dicitur quælibet dispositio conditionalis, & qualificata cum suis conditionibus, & qualitatibus insitis.pag. 43. num.21. & sequentibus.
Indiuiduum est ius hypothecæ.p.87.n.5
Hypothecæ ius est indiuiduum,licet res hypothecatæ diuiduæ sint. ibid.n.6.& seqq.
Indiuiduæ sunt rationes reddendæ continentes in se datum,& receptum introitus, & exitus. pag.703.n.30.& sequentibus, & ex ibid. n.22 cum seqq.
Indiuiduus & vnicus est contractus cum omnibus suis pactis,conditionibus & qualitatibus eo insitis.p.162.n.13.cum seqq

Incertitudo.

Incertitudinis & dubij euentus ratione contractus alias illicitus, licitus iudicatur pag.169.n.44. & sequentibus.
Facultas regia indifferens super tuo maioratu concessa ei,qui plures & diuersos possidet, ratione incertitudinis vitiatur.p 437.n.6
Incertum & nullum æquiparantur.ibid.
Maioratus instituror si se referat ad alium maioratum,& plures reperiantur contrarij ratione incertitudinis, neuter attenditur. pag. 429. numer.7
Incertitudo facultatis regiæ certificari potest ex iudiciis & demonstrationibus legitimis. ibid. n.9.cum seqq.
Ob incertitudinem lucri, & damni data paritate futuri contingentis iustificatur. pag.445. numer.119

Indotatio.

Vide *Mulier,Vxor.*
Circa indotationem vxoris ob obligationes pro marito vltra dimidiam dotis.Vide. p.388. n.68 cum seqq.
Ad Indotationis læsionem.sicut & quorumlibet contractuum attendi debet tempus contractus, non quod postea euenit.p.389.n.--.& 78
Ad Indotationem mulieris tempus indotationis debet attendi.ibid.n.79
Indotationis exceptio quibus in casibus denegetur mulieri. ibid.n.80

Index Rerum,

Ad Indotationem non sunt attendenda bona mulieris paraphernalia, nec patrimonialia, sed dotalia tantum. ibid. n. 81

De Indotationis materia qui tractent. ibid.

Induciæ.

Vide *Moratoriæ.*

Insolidum.

Pluribus in solidum obligatis, si vtilitas ad vnum dumtaxat spectet, iste dicitur principalis, cæteri fideiussores inter seipsos, non respectu creditoris p. 431. ex n. 20. cum seqq.

Insoli dum pluribus obligatis & simpliciter condemnatis, an creditori insuper agenti contra vnum, non pro sua rata, sed pro toto, obstet res iudicata p. 651. n. 2. & seqq.

Insolidum obligatis, & simpliciter condemnatis vnusquisque pro rata intelligitur condemnatus, etiam si aliquis efficiatur non soluendo. pag. 651. 652. n. 3. 4. 5. 6. & 7

Et an à residuo præter suam ratam, videtur quilibet absolutus. pag. 652. & 654. num. 7. & num. 36 cum seqq

Creditor, qui virtute sententiæ ratam ab vno correo exegit non poterit posse ab eodem, nec à cæteris in solidum obligatis solidum petere. pag. 655. n. 46

L. 1. 2. & similes C. si plures vna sent. procedant, siue creditor à principio solidum deduxerit siue simpliciter omnes correos pro quantitate conuenerit. p. 656. n. 57

Instantia.

Creditore cessante ius fuit præseruatum in decreto comparente eadem continuatur instantia. p. 411. num. 11

Tertius comparens virtute clausulæ saluo iure, dicitur petere in eadem instantia, eamque continuare, non nouam incipere. ibidem, numero 72

Maria contrarium sectans reprobatur cuius fundamentum falsum ostenditur. ibidem, num. 73. & seqq.

Institor.

Institor præpositus ad certum genus negotiationis vel artis non obligat dominum contrahens extra negotiationem vel artem. p. 72. 73. num. 58. & ex n. 76. cum seqq.

Præpositus negotiationi non tenetur administrationem finita, & quando secus. p. 72. n. 84

Institor quando finito officio teneatur per regulas & limitationes. ibidem. n. 87. seq. ibique.

Dubia circa dubiis inter institorem præpositum, & præponentem. ibidem. num. 88.

Institor mancipia emit, & filius pubes ad hoc institoris, vel ipsemet, contractum cum institore celebrat, tenetur dominus præponens in præmissis. Heredis incipiat tur. p. 448. 450. ex n. 1. seqq. ex n. 46

Institoria actio quomodo extinguitur mortuo domino. p. 449. n. 112

Institoria actio verisimilis placebat si filius pubes, vel mancipium contrahens interpretatione. ibidem. n. 113

Institor præpositus, vel seruus circa contemplationem officii contrahens, licentiato non tenetur durante vel finito officio. p. 450. n. 702. num. 12. ex num. 70. cum seqq.

Quæ dicta sunt procedit in omnibus officialibus publicis vel privatis. ibidem. num. 13. & sequentibus.

Institoris mandatum finitur per mutationem status domini præponentis. p. 241. n. 10

Interusurium.

Vide *Fructus, Restitutio.*

Interusurium & fructus hæreditatis maioratus & vsusfructus patri debiti, seu rei alterius cuius restitutæ, an iudicentur bona debitoris restituentis p. 499. ex n. 1. cum seqq

Distinctio traditur inter restitutionem præmaturam iuris iam quæsiti & radicati, & iuris delati, & quærendi reuocabilis & resolubilis. p. 500. ex n. 18. cum seqq.

Creditores ius habent ad interusurium medij temporis facta præmatura restitutione p. 501. n. 28 cum seqqq.

Interusurium donat debitor, qui ante tempus restituit maioratum. p. 502. n. 35. & seqq.

Instrumentum.

Instrumenta producta & parti intimata, non impugnata, approbata remanent. pag. 664. ex num. 69. cum seqq. 3. p. c. 2. ex n. 69. fol. 664

Instrumentum quodlibet in iudicio factum habet executionem paratam propter calorem iudicij pag. 671. num. 150. & seqq. & ex num. 144. cum seqq.

Instrumenta apud eum deponenda, qui meretur partem facit in re p. [illegible] & seqq.

Instrumento crediti reddito debitori, creditum remissile censetur creditor. p. 244 [illegible]

Secus hypotheca reddita. ibidem, cum num. 3. cum seqq.

Instrumento crediti reddito debitori creditum, & hypotheca in eo contenta remissile creditor censetur. ibid. n. 10

Instrumento crediti reddito debitori, fideiussores in eo contenti liberantur. ibid. n. 11

Ex instrumento quo duo erant obligati reddito vni adiudicatur remissio debiti, & simul actionis cessio contra correum. ibid. n. 12. & n. 13

Ex duobus instrumentis à fisco & alio creditore præsentatis, de quorum authoritate constat, pariet qui sit eorum præferatur. p. 47. n. 8

Instrumenti habentis executionem parata effectus non impediantur ob nullitatem ipsius aut rescissionem contractus in via ordinaria mota. pag. 147. n. 56

In eodem instrumento simul contrahentes, & eodem tempore non possunt adinuicem actionem præterdere. p. [illegible]

Nec etiam is, qui prius non erat, repetitur in eodem instrumento. pag. 85. & ex num. 150. cum seqq.

In eodem instrumento prius posterius non datur eodem momento ius omnium simul nascentium. p. [illegible]

Interdicto creditum instrumenta de quorum antecedentia non apparet nulli datur præiudicium, sed protesta simul omnes admittentur. pag. 39. num. 166

Instrumentum continens diem & locum præfertur alteri locum non habenti. ibid. n. 160

Locum continens, cum alias non meretur, caret honore. ibid. n. 167

Locum quod meretur a se præfata sententia locum habet extra communem receptum. ibidem, num. 168

In [illegible] locum habentibus, [illegible] instrumento [illegible] sententia locum. ibidem, [illegible]

Des

& Verborum.

Dos & fiſcus habentes inſtrumenta eadem die confecta cum quibus alij creditores concurrunt habentes tacitam,vel expreſſam hypothecam quis alij præferendus.p.396.n.170.remiſſiue

Inſtrumento aliquo qui iuuatur totum recipere tenetur ,nihil eiecto.pag.407.num.24.& ex n. 16. cum ſeqq.

Inſtrumentum exhiberi petens totum approbare videtur.ibid.n.25

Item in libro exhibendo.ibid.n.407

Item,& qui iuuatur aliqua partita libri exiſtentis penes aditum ibid.

Inſtrumentum producens videtur fateri omnia in eo contenta ibid.n.29

Etiam ſi proteſtetur,vno dumtaxat capitulo vtriuſque. ibid.n.30

Et de pluribus huius Regulæ ampliationibus & limitationibus. ibid.n.31.remiſſiuè,

Inſtrumentum producens videtur fidem eius approbare,etiã ſi non ſit ſolẽnis.p.408.n.32.p.407

Niſi ſit ſuſpectum de falſo.ibid.

Inſtrumentum exhibitum principi ex quo conſtat defectus,& nullitas validat principis confirmatio.p.521.n.69.& 70

Ex Inſtrumento exhibito ſi apparet defectus,exceptio,& oppoſitio partis non eſt neceſſaria. ibid. num.71

Inſtrumentum annullatum ob non ſolutam gabellam non ideo annullatur contractus.p.522.n.77 & ex n.73.cum ſeqq.

Inſtrumentum producens continens exceptionem eam tacitè oppoſuiſſe videtur.p.717.n.18

Inſtrumẽtum obligationis factum ab vxore in quo mariti licentia non apparet,iudex ex officio repellit.etiamſi vxor non opponat.ibid.n. 22.. & ſeqq.& ex n.18

Inſtrumentum per ſententiam reprobatum intelligitur,& amplius nec ad agendum nec ad excipiendum prodeſt.p.652.655.n.11.&51

Nec ex eo poteſt exemplar deduci nec inter eaſdẽ nec inter diuerſas perſonas,p.652.n. 12.& ſeqq.

Ea Inſtrumenta cenſentur reprobata per rem iudicatam quæ ex diametro repugnat ſententiæ,non vero quãdo concurrere poſſunt in effectu.p.655 num.52

Inſtrumenti ea pars,quæ non continetur in ſententia,omiſſa intelligitur. p.656.n.53.54.55. & 56

Inuentarium.

Vide *Hæres ,Aditio*

Inuentarium impedit bonorum commixtionem, imò illa conſeruat ſeparata. p.69.n.26

Inuentarij confectio quoad hæredem creditorem idem operatur quod ſeparatio per extraneos creditores poſtulata. ibid.n.27.& 28

Inuentarij virtute hæres ſuum creditũ & ſeparationem tãquam extraneus poſtulare poteſt.ib.n. 29

Inuentarij virtute hæres creditor hæreditatis poteſt ſuum creditũ in concurſum conſequi ib.n.31

Inuentarij cõfectio reddit hæredẽ illæſum.ib.n.32.

Inuentarij beneficio hæreditas fingitur non adita, ibid.n.14

Hæredis bona obligatio per tẽſtatorem ad ſolutionem legati per inuentarium ſubſequutum obligata non remanent.p.70.n.39

Abſque Inuentario hæres ſe immiſcens præſumitur doloſus.& bona furripuiſſe.p.459.n.12

Et eſt præſumptio iuris & de iure quæ non admittit probationem in contrarium.ibid.n.13

Inuentarij confectio perſonalis eſt,itaut confectum à tertio non prodeſt hæredi.p.360.n.20

Inuentarium à matre confectum filiis non prodeſſe qui teneant.ibid.n.21

Inuentarium à matre confectum an filij poſſint ratificare.ibid.n.22

Inuentarium confectum à legatario an proſit hæredi.ibid.

Confeſſio quorundam creditorum inuentarium confectum ab hærede verum eſſe cæteris creditoribus non nocet.ibid.n.23

Inuentarium ab alio legitimè confectum hæredi prodeſſe receptior eſt opinio.ibid.n.25

Per Inuentarium ab vno ex hæredibus confectum probatur,quot bona defunctus reliquerit. ibid. num.26

Inuentarium confectum à pupillo prodeſt ſuo ſubſtituto.ibid.n.27

Inuentarij beneficium tranſmittitur ab hærede in ſucceſſorem,tanquam in rem ſcriptum pag. 361. num.28

Inuentarium confectum à patre prodeſt filiis aliud non conficientibus.ibid.n. 29

Inuentarium fit vt hæres bona defuncti non occultet.ibid. n.30

Inuentarium factum ab vxore de bonis mariti ad effectum diuidendi hæreditatem prodeſt hæredibus mariti.ibid.n.31

Inuentarium factum ab eo,cuius intererat bona, non occultari; prodeſt etiam illi qui conficere tenebatur.ibid.n.32

Inuentarium confectum à tutore prodeſt ſubſtituto,ac fideicommiſſario.ibid.n.33

Donatarius omnium bonorum reſeruata donanti certa quantitate ad teſtandum non tenetur facere inuentarium.ibid.n.34

Inuentarium confici,fuit introductum,ne bona occultentur.ibid.n.35

Hæres debitoris formantis concurſum excuſatur ab inuentario ob liſtam bonorum à defuncto datam.ibid.n.36

Inuentarium factum à iudice ex officio ſuo prodeſt hæredi abſenti p.361.n.362.n.34.& 38

Hæres debitoris formantis concurſum legitimo iuris,& facti impedimento excuſatur nouum conficiendi inuentarium.p.362.n.39

Tutoribus,curatoribus,& adminiſtratoribus, qui ratione officij tenentur conficere inuentarium non prodeſt aliud à tertio confectum.ibid.n.40

Hæres illius,qui ceſſit bonis nulla inuentarij confectione indiget.ibid.& ſeqq.

Hæredi non currit tempus conficiendi inuentarium durãte impedimento iuris vel facti.ib.n.42

Lite pendente ſuper bonis hæreditariis,quibus ſicut immiſcere non poteſt hæres,ita non tenetur ad inuentarij confectionem,nec ad proteſtationem.ibid.n.43

De inuentario à ſe confecto poteſt hæres condemnatus opponere poſt rem iudicatam. p.641.n.87

Iudex.

Vide *Requiſitoriæ,Clericus.*

Iudex infamando concurſu is competens dicitur qui ſit iudex debitoris non creditorum. pag.3. num.13

Iudex concurſus non exigit decimam.p.7.n.44. & 58.cum ſeqq.

Iudex idem debet eſſe cauſæ præparantis,ac cauſæ preparatæ.p.17.& 43.n.10.& n.24

Iudex Eccleſiaſticus eſt competens concurſus formati ad bona bona cuiuſcunque iacentem inſtrumentis creditoribus.pag.20.num.47.cum multis ſeqq.

Index Rerum,

Debitor potest nouiter formare concursum vniuersale coram quolibet suo iudice competente sine sit ex iam electis per creditores, sine non. p.27.28 n.3.& 14

Coram vno iudice inuentandæ sunt omnes causæ ratione indiuiduitatis concursus, ne continentia causæ diuidatur. p.29.n.15.& seqq.

Homicidij facti, in confinio diuersarum iurisdictionum iudex competens est ille, in cuius territorio reperitur caput occisi. p.30. num.26.& à n.25 cum seqq.

Iudex concursus priuatiuè cognoscit de omnibus causis, ab eo dependentibus. p.28.n.1

De concursu per solos creditores formato ille iudex priuatiue cognoscit, qui præuenerit causam ad petitionem vnius creditoris ibid.n.2

Iudex concursus ad se trahit omnes causas coram aliis iudicibus pendentes per requisitorias & inhibitionem. ibid.n.3

Competentia orta inter duos iudices ad inuicem inhibentes, ille præualet, qui iurisdictionem habet ibid.n.4

Iudex iurisdictionem habens potest etiam in parem habenti. ibid.n.5

In connexis.& indiuiduis iudiciis in quibus clericus & laicus concurrunt iudex Ecclesiasticus, vti dignior competens est. p.40.41.43. n.5.11.12.21. & 22

Iudex Ecclesiasticus sæcularem citantem clericum ad concursum inhibens vim facit. p.41.n.10

Dies feriatur in delatione quinquennali per creditores debitori præstanda. ibid.

Iudex excipiens debitorem in iudicio particulari cognoscit de Dominio rei repertæ inter bona debitoris deductum pretium. p.97.n.118

Iudex non debet impertire officium suum inter partes non petente p.180.n.37.& seqq.

Coram iudice concursus subhastante dependet exparate nouus licitator plus offerens subhastatione perfecta. p.372.ex n.85.cum seqq.

Ex relatione iudicis Ecclesiastici, ac præuentione iudicis sæcularis concurrentibus in eadem die de qua non anterioritate non apparet, præsumitur pro præsumptione sæcularis. p.396.n.171

Iudicis animus soluentis sub cautione fuisse præsumitur consulere voluisse omnibus ius habentibus. p.408.n.37.38.& seqq.

Coram iudice concursus an comparere teneatur clericus cui solutum fuit sub cautione de restituendo posteriori, si ab isto conueniatur reuocatoria p.408.ex n.42.cum seqq.

Iudex concursus cognoscit de reuocatoria intentata contra creditorem etiam clericum, tum iudicium concursus extinctum non est. p.40.ex n.43.& 44

Sententias virtute libere sed inhibitionis præcedentis tertij reuocatoria mota ad eundem iudicem scire debet creditor, nec clericus declinat etiam extincto concursu ibid. ex n.41. cum seqq.

Commissarium Iudicij tanquam Iudicem, si iudex sit extinguitur. p.456.n.40.41.42.& seq.

Iudex legitimè subhastans quoad omnes iuris effectus repræsentat debitorem ac si ipse vendidisset p.715.n.2

Iudicium vniuersale, & particulare.

Vide *Concursus.*

Iudicium concursus vt legitime formetur iura requirantur, de quibus. p.3.4.5. & n.7.15.22.47.51 & ex n.42

Iudicium concursus est inseparabile, & indiuisibile quate omnium creditorum præsentiam requirit. p.6.n.30

Iudicium vniuersale concursus originatur ab ipso debitore independenter ab aliqua executione. p.8 num.60

In iudicio creditorum vniuersali quilibet est author & reus. p.15.n.2

Iudicium concursus præparatorium est ad iudicium contentiosum super iuribus & titulis creditorum p.17.n.18.& 19

Iudicium concursus vniuersale esse traditur & variis iuris fundamentis probatur. p.24.ex n.1.cum seqq.

Iudicium vniuersale continet vnum corpus sibi se complectens plura intrahibile. n.3

Excussio bonorum respectorum debitoris patrimonium cuius propterea Iudicium dicitur vniuersale. ibid.

Iudicium concursus indiuiduum est & inseparabilem connexitatem inter creditores inducit. p.25 n.6.& seqq.

Iudicium concursus non fit vniuersale ex concursu creditorum sed immediate cessione bonorum facta à debitore. p.26.n.16.& 17

Iudicium concursus vniuersale diuersum est ab aliis iam motis per creditores contra debitorem quæ sunt particularia. p.28.n.13

Iudicium concursus indiuisibile esse probatur. p.29 n.20.cum seqq.

Iudicium concursus est corpus integrale compositum ex iure actionis, & iuribus creditorum quæ vt membra illius iudicantur. p.30.n.22 & 23

Iudicium concursus natum per creditores inter se & se mutuo & se mutuum opponentes ad executionem contra debitorem ab eo petitam est particulare & caret effectibus, ac priuilegijs concursus vniuersalis formati à solo debitore. p.31.n.30. cum seqq.

Inter iudicium concursus particularis & vniuersale originem trahens a facto debitoris discrimen multi ignorarunt. p.33.n.43

Iudicij natura quæ in facore fisci maximum affert creditoribus priuilegium. p.34.n.50. vide p.48.ex n.18.& verbo fiscus per totum

Iudicium concursus destinatum ad cognitionem prælationis, & iurium creditorum. p.61.n.17

Ea tamen cognitio sit incidenter ibi.& seqq.

Iudicium concursus an separatim fieri possit, quando aliqui creditores via executiua, alij via ordinaria agunt. p.141.n.1.cum seqq.

Vel an omnium creditorum causæ vestiantur via executiua, vt pari passu ambulent. ibid.n.2

Iudicium concursus vniuersale an totum reputetur ordinarium concurrentibus in eo via executiua & via ordinaria. p.142.n.6.cum multis seqq.

Iudicium concursus totum efficitur ordinarium concurrentibus creditoribus partim agentibus via executiua & partim ordinaria. p.142.& 144.n.17.& 28

In iudicio concursus tanquam indiuisibili omnes creditores simul conuenire tenentur. p.143. num.

Iudicium concursus habet se ad lites motas & motas quoad caput respectu membrorum. p.143. n.

Iudicium concursus formatur de totali bonorum debitoris quantitate, per ipsum & inuocatos [illegible] vt non pereuntes excludi [illegible] possint. p.[illegible] n.[illegible]

Iudicium vniuersale concursus diuersum ab ordinario

regularibus alibi per singulos creditores motis. ibid.sub n.24
In iudice vniuersali concursus agitur de totali iure creditorum,& de prioritate crediti.ibid. sub n.34
Iudicium concursus, quo concurrunt creditores, quidam habentes viam executiuam,alij viam ordinariam totum efficitur ordinarium. pag. 144. num 28
Iudicium concursus ex omnium creditorum iuribus componitur,& vnum continens indiuisibile conficitur, ideo omnium vna debet esse natura ibid.
Vnumque iudicium eodem tempore non potest esse ordinarium,& executiuum.ibid.n.34
Sed si concurrat via executiua cedit ordinariæ,vt potentiori.ibid.n.35
Iudicium regulariter, & ordinarium ob fauorem plenariæ cognitionis.p.145.n.35
Iudicium concursus vniuersale dicitur pars principalis ad se trahens omnia alia cuiuscumque qualitatis.ibid.n.37.cum seqq.
Inter iudicium concursus vniuersalis,& concursus particularis qualis sit differentia.p.146. ex n.42. p.148.149. & num.72.& 73. ex num.53. cum seqq.
Iudicium concursus vniuersale plenam exigit causæ cognitionem in via ordinaria. p.146.147. n.45. 46.& 47.cum seqq.
In iudicium deducta, & à parte non impugnata videtur fateri, continere & approbare.p.180.n.42 & à n.38.cum seqq.
In iudicio siue agendo siue defendendo Monachus p.233.& 237.n.29.& n.100.cum seqq.
Actus quilibet in iudicio gestus præiudicialis creditoribus,si illi citati non contradicant expresse illi consentire,& approbare censentur. pag.378. num.55
Iudicium concursus vniuersale,vt eius cessent effectus quomodo, & quando extinctum dicatur. p.409.n.50.temissiuè.
Sub clausula præseruatiua iuris tertij, solutio facta operatur, vt iudicium concursus non extinguatur.ibid.n.51.cum seqq.
Iudicium certum capi non potest ex iis,quæ pendent à futuro euentu,sed debet euentus, à quo declaratio pendet expectari.p.562.n.107.108. & 109.& seqq.
In iudiciis quasi contrahitur,& obligatio inter partes oritur.ibid.n.143
Iudicialis actus potentior est extraiudiciali. p.671. num.144
Quæ in iudicio geruntur efficaciora sunt iis, quæ extra illud fiunt.ibid.n.145
Præsentia in iudicio absque vocis expressione stipulationis vim habet.ibid.n.146
Iudiciales actus habent executionem paratam.ibid. num.147
In iudicio facta confessio habet vim publici instrumenti.ibid.n.143
Et ob iudicij calorem continet efficaciorem probationem publico instrumento.ibid.n.149
Instrumentum quodlibet in iudicio factum, habet executionem paratam propter calorem iudicij. ibid.n.150
Iudicium concursus, non finitur creditoribus omnibus inter non solutis. p.769. num. 42. vsque ad 47
Iudicium concursus non dissoluitur si aliquis creditor fuisset solutus sub cautione de restituendo alteri potentius ius habenti.ibid.n.48
Et tunc nouus comparens potior creditor,idem iudicium concursus ingreditur,quod non est extinctum etiam omnibus illic assistentibus solutis, si adsit clausula de restituendo potiori venienti ibid.n.49
Iudicium concursus non dissoluitur quoties vnus creditor insolutus remanet.p.770.n.50.& 51
Iudicium concursus agitatum cum curatore dato hæreditati tanquam iacenti, quæ detegitur iam adita,an reddatur nullum. pag.254. n.2. cum sequentibus.
Iuramentum requisitum ex lege regia in cessione facta per patrem filio scholastico,qui aliter nequit citationem expedire.p.56.n.101
Iuramentum requisitum ex lege debet præstari coram iudice, & non sufficit coram notario non habente specialem commissionem.p.57.n.102
Hoc iuramentum debet præstari in iudicis manibus,nec sufficit actuarij præsentia.ibid.n.103
Iuramentum de quo in l.Regia non respicit validitatem cessionis factæ scholari,sed fundamentum iurisdictionis scholasticæ.ibid.n.104
Per iuramentum præstitum in contractu cessionis factæ filio scholari iudice absente, non satisfit formæ,l.Regiæ quæ præcisè requirit, vt coram iudice fiat.ibid.n.105
Affertur decisio Senatus Pintiani.ibid.n.107
In iuramento contractus confirmatorio præseruata est authoritas superioris, qui potest absoluere ad effectum agendi.p.285.n.48
Tenetur tamen impetrans facere relationem de pacto non petendi absolutionem.ibid.n.49

Iurisdictio.

Ad iurisdictionem fundandam solum attenditur quantitas principalis petita non quantitates petitæ à tertiis oppositoribus.p.8.n.59
Super iurisdictione inter duos formatam competentiam dirimit iudex superior vtriusque. p.39. num.11.
Iurisdictio ordinaria est naturalis. p.51.n.37
Ad iurisdictionis fundatæ ratione loci exercitium, sufficit loci qualitatem in libello deduci quousque reus opponendo de veritate doceat. pag.57. num.110
Iurisdictionem habentes in aliquibus dicuntur clarissimi.p.199.n.62.& seqq.
Iurisdictio potest capi in pignus pro executione & alienari,insolutum dari.p.688.n.68

Ius,& Ius Accrescendi.

Ius nouiter introductum in iudicio, noua eget & diuersa instantia coram alio iudice competente proponendum.p.28.n.14
Iura plurium in eadem persona simul concurrentia distincta,& separata iudicantur. pag.68. ex n.11. cum seqq.
Ius alienum censum dum eidem non acquiritur ob aliquod iuris impedimentum remanet penes transferentem.p.133.n.44
Iura plurium personarum in eadem vna persona concurrunt, actiones vnius qualitatis non confunduntur cum actionibus alterius.p.142.n.136.
Iura creditorum in iudicium concursus incorporantur,& simultaneo processu ratione indiuiduitatis terminantur.p.146.n.40.& 41
Ius accrescendi inter alimentarios etiam re,& verbis coniunctos,non admittitur.p.216.n.66
Ius alimentorum licet cedi, & transferri in alium nequeat,potest tamen commoditas in executionem capi pro soluendis creditoribus.p.222.n.43. & 43.& seqq.

Index Rerum,

Ius in iudicio deductum si per mortem litigantis extinguatur.p.242.n 24.& seqq.

Iura actiones eius loci esse iudicantur quo exigi possunt.p.474.n.2

Iura & actiones quoad exactionem,an loco circunscribantur.ibid.

Quid in statutis prohibitiuis,& pœnalibus. p.474. 475.n.5.& 11

Iura & actiones loco non circunscribuntur.p.474. num.2

Ius semel incorporatum in patrimonium debitoris renunciari non potest in præiudicium creditorum pag. 487. 488. cum seqq. & ex num.2. & seqq.

Ius quærendum & nondum radicatum debitor potest repudiare in præiudicium creditorum p.507. n.1.cum seqq.

Ius tamen quæsitum,& in suo patrimonio radicatum debitor distrahere non potest in præiudicium creditorum.ibid.n.4.& 5

Ius alicui delatum ipso iure ante acceptionem est variabile , & conditionale, itavt secuta repudiatione retro fingatur non delatum.p.513.num.77. & 88

Ius quod nunquam fuit,extingui non potest.p.520. n.51.& à n.46.cum seqq.

Ius delatum acquirere , vel non acquirere in mera facultate debitoris est , etiam inuitis creditoribus p.527.n.44.& 45

Postquam tamen debitor ius acquisiuit,& accepta, uit repudiare,aut renuntiare nequit in detrimentum creditorum.ibid.n.46

Debitor disponendo de iure sibi delato per contractum,vel testamentum in fauorem tertij eo ipso acquirere illud videtur.ibid.n.47.& 48

Ius dubium non potest esse melioris conditionis, quàm ius certum.p.555.n.45.& 46

De Iure tertij excipiens regulariter non auditur, p.556.n 62

Ius tertij quando sit exclusiuum iuris agentis potest opponi.ibid.n.63

Ius tertij quando dicatur exclusiuum ipso iure iuris agentis.ibid.

De Iure tertij potest allegare quicumque habens interesse.p.557.n.66. cum seqq.

Ius incertum,ac pendens ex futuro euentu non est in consideratione quousque per euentum declaretur certum. p.562.n.10.

Et interim nullum ius adest,quod in iudicium moueri possit.ibid.n.108

De Iure tertij potest dare reas si sit exclusiuum iuris agentis ipso iure.p.563.n.117

Si sit radicatum in tertio.ibid.n.119

Reus potest dare de iure tertij,quod iuxta præsentem statum contens sit. ibid. num.118.119. & 120

Tertius conuentus non potest excipere de iure tertij,quod pendet à voluntate & declaratione tertij antequam declaret.ibid.121.& 122

Voluntas hæc satis detegitur per litem motam à tertio super extinctione illius,qui non conuenitur ab alio.ibid.n.123

Iure creditorum anteriorum per factum debitoris detrahi non potest.p.613.n.45

Iure creditorum extincto resoluitur ius hypothecæ existentis penes debitorem,aut tertium. p. 644. n.133

Ius quod omninò non est extinctum,sed clusum,& diminutum,durat in essentia,licet cesset in effectu.p.686.n.54

Ius semel extinctum iterum non reuiuiscit. p.733. num.7

Iuri debitorum quomodolibet debitor de suis bonis disponendo nulla arte detrahere potest.p. 738.n. 1. & ferè per totum.cap.

De Iure prælationis competente creditori debitor disponere nequit,nec subuertere alterum ei præferendo.p.739.n.4

Ius prælationis est priuatiuum creditorum non communicabile debitori,qui ob id de prælatione alterius nequit opponere creditori inferiori exigenti suum creditum.ibid.n.5

Ius creditorum omne patrimonium debitoris vbique existens respicit.ibid.n.9

Iure debitoris extincto , vel annihilato ex natura rei , vel ex causa antecedente necessaria , & non voluntaria , extinguitur ius creditorum medio tempore quæsitum.p.751.n.64

Quando ius pluribus gradatim competit vni post alium,primus per cessionem , aut remissionem, seu renuntiationem in fauorem inferioris factam sibi dumtaxat , non vero intermedijs præiudicari potest. pag. 752.num.70. 71. 72. & sequentibus.

Ius propter circuitus vitandos non potest addi creditoribus,sed adimi.p.758.n.27

Ius renuntiatum , aut cessum alicui si illi non acquiratur ex aliquo iuris impedimento non abdicatur à renuntiante.p.771.n.56

Ius semel extinctum emptionem vel acquisitionem rei,reuiuiscit re cassata,vel sublata. p. 669. n.131

Ius offerendi.

Ius offerendi denegatur posteriori creditori contra emptorem pignoris ad instantiam prioris p. 170. num. 14

Iuspatronatus.

Vide *Patronatus.*

Ius,Sepulchri,& Capellæ.

Vide *Patronatus.*

L

Laudemium.

Vide *Gabella , Onus.*

LAudemium soluendum ex venditione rei feudalis onere censûs grauatæ & legatæ,debetur dempta æstimatione censûs. p. 171. n. 5. cum seqq.& ex n.2

Plura prædia censualia diuersis dominis pertinentia si quis emerit vnico pretio singulis dominis debet laudemium pro rata. p. 467. n.29

Laudemium debetur ex venditione semel perfecta licet postea à contrahentibus dissoluatur.p.593. num.3

Laudemium non debetur ex bonis emphyteuticis distractis pro satisfactione creditorum emphyteutæ p. 596 n.32

Laudemium non debetur quando fructus rei emphyteuticæ adiudicantur creditoribus durante vita debitoris emphyteutæ.p.742.

Legatum Legatario.

Legatum alicui relictum quod semel euanuit propter diras legatarij reuocationem & ingratitudinem.p.212.n.11.12.& ex num. 21.22.23.

Legatum alicui relictum est æstimaliter taxatum tam [illegible] pretio [illegible] ipsius.p.216. n. [illegible]

Legata diuersa excedentia vires hæreditarias reducuntur ad eas pro rata cuiuslibet legati p.382.n.2
Legatarius si integram legatum fuerit consequutus vltra vires patrimonij teneatur cæteris restituere excessum.ibid.n.3
Hæc diminutio, & defalcatio pro rata similiter procedit in contractibus,sicut in legatis.ibid.n.4
Legata relicta vltra vires hæreditatis ad eas reducuntur omnia pro rata.p.461.n.112
Dominium rei legatæ ipso iure transit in legatarium, etiam ignorantem quod ante acceptationem potest debitor repudiare inuitis creditoribus.p.489.n.31
Dominium rei legatæ transit in legatarium ipso iure. ibid.n.22
Etiam sine traditione.ibid.n.23
Legati repudiatione sequuta fingitur retrò nihil acquisisse.ibid.n.24.& 25
Legatarius, qui ex legato commodum non consequitur,grauari nequit, secus sub die aut à conditione, ratione interusurij, quod percipit medij temporis conditione pendente.p.502.n. 34. 35. 36.& seqq.
Per legatæ rei alienationem inducitur legati ademptio.p.551.n.15
Sub distinctione inter alienationem voluntariam, & necessariam factam à testatore.ibid.n.16
Per hypothecam, & obligationem rei legatæ legitimum ademptum non intelligitur.ibid.n.19
Sed hæres tenetur rem luere,& tradere legatario, ibid.n.20
Inter alienationem rei legatæ pleno iure factam,& pignorationem vel obligationem discrimen quoad legati ademptionem.ibid.n.21
Legatum relictum vxori si caste viuat an semel ablatum recuperet caste postea viuendo.pag.685 num.36
Legatum sub conditione si alicui nubat amittit mulier alteri nubendo etiamsi vidua effecta conditioni parere velit.ibid.n.36
In vim legati valet confessio partis de recepto,aut debito, quoad extraneum in quinto, quoad filium in tertio,& quinto.p.740.ex n.20

Legitima.

Vide *Filius,Grauamen.*

Ad legitimam filij cui pater vinculum imposuit, de filij consensu,an insuper ius habeant creditores.p.766.n.1.cum seqq.
Legitima filio acquiritur ipso iure ac etiam legitimæ supplementum.p.767.n.6
Et etiam filio ignoranti.ibid.n.7
Quod speciale sit in filio non in cæteris hæredibus.ibid.n.8
Legitima debetur filio ipso iure, & absque eius effectu, sicut, & ius agendi ad supplementum. ibid.n.9
Filius adhuc viuo patre quodammodo dominus legitimæ existimatur.ibid.n.10
Legitimam delatam repudiare non posse debitorem in præiudicium creditorum etiam ante acceptationem,qui tenuerunt.ibid.n.11
Nec etiam legitimæ supplementum renuntiare potest in præiudicium creditorum.ibid.n.12
Legitima continetur sub generali hypotheca bonorum filij.ibid.n.13
Legitimæ vinculum appositum ex sola voluntate filij dependet.ibid.n. 15
Maioratum condere potest pater ex legitima filij expresse consentientis in fuorum creditorum præiudicium.p.768.n.31
Legitimam delatam potest debitor repudiare in præiudicium creditorum.p.771.772.n.79. & 80
Si totam legitimam potest filius repudiare, multo magis grauatam, & diminutam acceptare potest in præiudicium creditorum.p.772.n.82

Legitimum.

Legitimum vt dicatur iudicium concursus quæ requirantur.p.3.n.13.cum multis seqq.
Legitima persona non est amplius debitor post concursum ad contrahendum, & contractus est inualidus.p.130.ex n.4.cum seqq.
Legitimam dicitur quod à lege approbatur.p.618. num.30
Quæ semel legitimè constituta sunt durant, licet casus superueniat à quo initium sumere non potuisset.p.685.n.38.39.& seqq.

Læsio.

Læsio enormis vel ignominiosa habet locum in subhastatione.p.711.n.4.& 5
Læsionis remedium enormis, vel enormissimæ,potest intentarij a creditoribus pro suo interesse maxime quando fraudem interuenisse probetur. ibid.num.6
Læsionis remedium etiam competit secundo creditori contra rei adiudicationem factam primo creditori.ibid.

Lex.

Lex requirens fideiussionem, etiam pro forma, si vltra procedat,præueniendo casum impotentiæ. id sequendum præcisè.p.351.n.165 & 166
Lex sicut habet potestatem inducendi formam in aliquo actu,eandem habet ad illam minuendam. ibid.n.167.& seqq.
Lex prohibitiua inducens formam, & nullitatem actus si vltra procedat, imponendo pœnam contrauentioni, à forma nullitatis recedit. ibid. n. 168.etiamsi annullet act.165.& 1.p.c.14.ex n.62. & 76.& c.17.n.82
Lex simpliciter ad securitatem partis requirens iuratoriam cautionem, trahitur ad leges simpliciter requirentes fideiussionem p.352.n.170
Leges loco fideiussionis requisitæ prouidentes casum impotentiæ,non trahuntur ad leges simpliciter pro forma fideiussionum apparentes. ibidem,n.171.& 172
Lex Regia admittens pauperem recusantem Senatores ad iuratoriam cautionem loco pecuniæ deponendæ nihil continet, quod indicet formam. p.338.n.37
Cui legi aliæ duæ interpretationes assignantur. p.346.352.n.124.& n. 172.
Lex pontificia non recepta,nec ligat, nec obligat. p.617.n.22
Potest tamen adduci in vim authoritatis,& doctrinæ magistralis.ibid.n.23
A Legis correctæ ratione,vel reuocatæ rectè argumentatur.ibid.n.26
Lege quidquid fieri potest,& pacto fieri potest. pag 618.n.27
A Lege probatum,legitimum dicitur.ibid.n.30
Leges Imperatorum in Hispania legis vim non habent,allegantur tamen, in vim rationis ac doctrinæ magistralis.ibid n.43
Lex quando aliquid inducit in fauorem alicuius subintelligitur, si ipse petat,& opponat.pag.56. n.56.p.337.ex n.41

Lex.

L.nomen quoque C. quæ res pign. oblig. poss. adducitur contra Cencium.pag.610.ex n.15.& sequentibus.

Index Rerum,

L vniuersa rescripta.C.de precib. imperat. offercn. exornatur,p.626.& seqq.

L. duobus 19. ff. de except.rei iudicatæ pondera-tur.p.634.n.6

L.consult.9. Latinus Largus, ff. de except. rei iud. explicatur.p.634.n.11

L.in testamento, §. filius quidem officioso, ff. de in-offic.testam. & l. cum filius 78. ff. de legat. 2. & l. cum duobus. C. de inoffic. test. ponderantur, p.643.ex n.123

L.2. C. de leitione pignor. mirabiliter interpreta-tur p.644.n.191.cum seqq.

L.a Diuo Pio, §. si pignor. ff. de re iudicata inter-pretatur p.646.ex n.93.cum seqq.

L.proponebatur, ff. de iudiciis exornatur. p. 694. ex n.9.cum seqq.

L. id, quod ff. de compensationibus, exornatur p.695.ex n.14.cum seqq.

L.qui inuicem, de conditione debiti ponderatur. p.699.n.36

L.interdum, cum l. si quo ff. qui petior. in pign. exornatur.p.712.ex n.12.cum seqq.

L. certi conditio. §. depos. cum l. si quis ff. si cert. pet.exornatur.p.821.ex n.64.cum seqq.

L.alia n 29.ff.de caution. l. id quod ff. de constit. p. cun.exornatur.p.730.n.8.cum seqq.

L.qui id quod ff. de donation. ponderatur. p. 731 n.85.& seqq.

L.quod si maritus,ff.de constitut pecun. exornatur. ibid.ex n.25

L. [illegible].C. de pignorib. l. debitoram pactis-ruosus 15. C. de pactis, exornatur. pag. 758. ex n 1. cum multis seqq.

L.Scripturas 2. C. qui potiores, & l. 31. tit. 13. p. exornatur.p.741.ex n.28.cum seqq.

L.28 cum præcedem,de pignoribus,& l.iusto §.non mutatis aliis ponderantur,& exornantur.ex p.748.n.24.cum seqq.

L.ex contrario, ff. de separationibus interpre-tatur.p.749.ex n.65.vsque ad n.69

L.si dixi respondit ex. si pignori i. pign. vel hyp. explicatur,& interpretatur.p.749.ex n.1. & per totum.

L.[illegible] Titius 11.ff.qui prob.mod.pign.vel hypoth. interpretatur.p.749.ex n.1

L.[illegible] qui potior.ff. si eadem.ff. qui potiores. explicatur,& concilietur cum aliis.ibid.ex n.1. vsque

L.[illegible].C.ad Senat.consult.Velleian.interpreta-tur.p.[illegible].n.8

L.[illegible] Felix ff.qui potiores in pign.hab.mi-nus interpretatur. p.[illegible] ex n.1.vsque & ex n.1. [illegible] ex n.8.& n.40.& n.[illegible] ex n.1.vsque [illegible] p.[illegible] ex n.[illegible] & n.40

L.[illegible].si creditor. ff. de pignoribus ponde-ratur.p.756

L.[illegible] scilicet, ff. de iure dotium exornatur, [illegible].p.214.ex n.14.cum seqq.& ex n.1

L.[illegible].ff. de receptatribus, interpretatur, [illegible].p.264.ex n.24.25.30. p.262. & ex [illegible].cum seqq.

L.[illegible].cum 50. §. tradi. ff.de iudiciis pon-deratur,& exornatur.p.[illegible].ex n.25.cum seqq.

L.[illegible] ff. de testibus eorum exornatur.p.495.ex n.[illegible] seqq.& ex n.[illegible].& seqq.

L.quæ autem 6 ibique in fine l. sed l. non fecundam [illegible] ff. de collat. bonor. [illegible] ponderantur, & exornatur p.[illegible]. ex n.[illegible] seqq.

L.[illegible] C. de iure d. lib. l. Pantoleus, §. fi, ff. de acquir.hæred.litar.exornatur ex n. 30. cum seqq.

L.3.§.fi de donat.inter l. l.in alia.C. si certum pet. licet, §. quoties, ff. de iure dotium exornatur. ibid.n.35.& n.seqq.

L.hæc ratio iussi,ff.de donat.inter.l.idemque 4.ff. eodem conciliantur, cum l.sed & si vir.§. si via, ff.eodem.ibid.n.40.cum seqq.

L.in fraudem,ff. de iure fisci, & l. cum quidem, ff. eodem conciliatur.p.495.496.n.75.& n.77.& ex num.121

L. partem, ff. de iis, quæ infra cit. credit. ponde-ratur.p.499.n.7.& 10.& ex n.9.cum seqq.

L.post mortem. C. de fideicommisso ponderatur, p.509.n.9.& ex n.23.p.499.501.cum seqq.& ex n.69.& seqq.

L.Sed etsi ante,ff.ad Treb. ll.l.hæres meus in prine ff.de cond.& demonstrat.illuminatur.p.[illegible].n 41

L.1.§.si minor,cum l.seqq.ff. de rebus eorum, in-terpretantur,& declarantur,quando, & quemad-modo loquantur.p.495.ex n.113.& seqq.& ex n.108

L.cum oporter.§.fin autem.C.de bonis, qui lib. ponderatur, in parte renuntiante vxor. fisci ante acceptationem.p.503.n.50.& 52.cum seqq.

L.cum hic status 33.§.2.ff.de donat. inter. ponde-ratur,& exornatur.p.531.n.18

L.sequens quæsitum.ff. de legat.2.exornatur p.532.n.18

L.idemque 10. §. si procurator, ff. mandati pon-deratur.p.533.n.1.& 2

L.Scripturas. C. qui potiores in pign.hab.exorna-tur p.540.ex n.27.cum seqq.& n.30

L.Barbarie. Philippus. ff. de offic. Prætoris, si cum procedit in iurisdictionibus & officiis publicis authoritate,& vtilitate communis gentis primus. p.550.n.6

L.1.C.de iure fisci 16.10 interpretatur, & exorna-tur.p.553.n.28.& seqq.

L. id quod, ff. compensationibus exornatur. p.560.ex n.97.cum seqq.

L.Claudius Felix.ff.qui potiorem pign.hab.minus bi-ter ponderatur.p.[illegible].ex n.132.cum seqq.

L.indebitum ff. de indebito,ponderatur.p.571. n.54.& seqq.

L.si cum alio.C. de arbitris,tutelæ & l.4.tit.5.p.5.pon-deratur.p.576.n.42.& 43

L.si ex causa pecuniæ.C. de rei vendicat.ponderatur. p.577.n.24.cum seqq.

L.[illegible].C. de pactis exornatur. p. 532. & 536.n. 3. & 4.n.46

L.si [illegible] de excepti.non habet, & no. inter-pretatur,& exornatur.p.[illegible].ex n.13. & ex n.24.ex n.40

L.cum vendereti, ff. de pignorat. actio. interpre-tatur.p.[illegible].& seqq.

L.[illegible] Cæsius,C. de fide instrum. exornatur. p.[illegible].& cum seqq.

L.[illegible].Hæres [illegible] & singularis intel-ligitur in tutela.p.[illegible].& cum n.10.& 10

L.2.C. de [illegible] qui quasi in rem,& apud Ia-bolenum,ff. quæ res pign. de credit.l. 2. tit.13.p.5. explicantur. p.[illegible]

L.[illegible] C. de hered. et pign. explicitur.p.6.n.33 Authentica de restitut. in nouiss. si quis autem ad-[illegible] exornatur.p.10.ex n.2.& seqq.

L. si [illegible] ff. de tabulis testibus concludatur. p. [illegible] p.

L.1.C. quæ dos pro interpel.& vide abunde exor. [illegible].p.[illegible] ex n.[illegible] cum seqq.

L.[illegible] Leges instituas [illegible] Leges instituas aliquotes. C. communes [illegible].p.[illegible].cum seqq.

L.vnic.

& Verborum.

L. vnic. § fin autem, aliquid, C. de cadaeis toll. exornatur.p.24.n.25

L.2.ff.qui potiores,l.vtrum,la 2 ff. de assignan. liber.ponderantur.p.375.n.9 & 10

L.1.ff.de separationibus, & tit. ff. & C. qui potiores ponderantur p.2[illegible]5.n.12

L.iuris gentium.§.fi,l.maiorem, ff. de pactis, cum aliis ponderantur.p.376.n.14

L.1.& 2.ff.de quib.reb.adeund.iudic.eatur. exornatur p.ibid.n.15.& seqq.

L.cum in diuersis. 44. ff. de relig. & sump. funer. & l.2.tit.5.lib.2.recopil. ponderantur. p. 30. ex n.25.cum seqq.

L.1.tit.5.lib.4.recopil.interpretatur & declaratur. p.69.per totum.

L vnica,C.de pœnis fiscalibus creditores præferri, lib.10.abunde exornatur.p.47.n.5

L.pecuniam,C.de iure fisci declaratur.p.50.n.25

L.vbi ceptum,ff. de iudiciis declaratur & interpretatur.ibid.n.32

L.18.& 20.tit 7.lib.1.recopil.explicantur. pag. 51. num.40

L.1.C.quando imper.inter pupill.& vid. ponderatur.ibid n.45

L.in sacris,la 2.C.de proximis sacror.scrinio. ponderatur.ibid n.58.& 59

L.vbi ceptum,ff.de iudiciis explicatur.p.55.n. 77. 78.& 85.

L.cum quæ lam puella, ff. de iudicis cum aliis interpretatur.ibi.n.79.cum seqq.

L. 1. C. vbi de ratiociniis agi oportet exornatur. p.56.n.93.cum seqq.

L.18.tit.lib.1. recopilation.cum aliis interpretatur. ibid.n.95

L.si ex tempore.C.de remissio.pignis & l. cum pro parte,C. de his qui prior loc.succedi.exornatur. p. 59. 60. ex n. 6.7.8.cum seqq.

L.1.ff. de priuil.cred. cum aliis explicatur. pag. 64. num.89

L.1.§. sciendum, ff. de separationibus exornatur. ibid.num.6. & 7

L.1.§. ex contrario, ff. de separationibus cum aliis declaratur.ibid.n.16.cum seqq.

L.fi.§. si, ff. de contrahenda emptio. exornatur & explicatur.p.76.77.n.9.& 21

L.nihil proponi 129.ff. de legatis 1. explicatur. p. 76.num 1

L.Codicillis alias tutius 88.§.instituto, ff.de legatis 2.interpretatur.p.77.n.22

L.literarum,C. de solation.bus exornatur.pag.78. num.32

L.insulam 14 ff. qui potiores in pig. hab.exornatur.ibid.

L.vnica, C. de priuileg is fisci interpretatur. ibid. num.78.cum seqq.

L.tit.15.p.5. ponderatur. pag. 84.num. 87. cum seqq.

L. à Diuo Pio,§.quod si res, ff.de re i udicata ponderatur & exornatur.p.87.& seqq.

L.depositi,39.ff.depositi exornatur.pag.88.ex n.20. cum seqq.

L.si pater,C.de cessione bonorum mirabiliter ponderatur p.80.n. 34. & 35.cum seqq.

L.Paulus,§.dominus,ff. de pignoribus,& l. cum postulassem 44.§ damni infecti, ff de damno infecto, inter se valde pugnantes interpretantur & conciliantur.p.90 ex n 49.cum multis seqq.

L.si ventri 8.§.in bonis,& l.si homines §.quoties, ff.depositi , & l. si pater de cessione bonorum exornatur.p.[illegible]3.n.106.& n.107

L.si licet,C.qui potiores declaratur.p.105.n.5

L.fi.C.qui bon.cedere poss.l. maiorem 8.ff.de pactis.& l.5.tit.5.exponuntur.pag.110.n.18. cum seqq.

L.item si vnus 17.ff.de receptis arbit.& l. 4. ff. de cessione,bonor.exornatur.pag.132.133.num.50. cum seqq.

L.ait prætor. §. quid si tantum, ff. de iure delib. p.132.134.n.28.& n.62

L.is qui bona 2. ff. de cessio. bono. & l.2.tit. 25. p.5.ponderantur.p.132.n.31.& 32

L.licet 17.§.rei depositæ,ff. depositi explicatur & exornatur.p.135.n.10.cum seqq.

Et conciliantur cum l.inter se pacto 59.ff.de vsucapio.ibid.n.74.& seqq.

L.2.C.de pignoribus exornatur.pag. 144. num. 23. & 24

L.11.tit.14.p.5.interpretatur.p.147.ex n.51

L.12.tit.19.lib.5.recopilationis abunde interpretatur & enucleatur.p.147.ex n.55.cum seqq.

L.si liberum 10.l.reos principales, C. de fidciussoribus,l. 2.ff.de duobus reis exornantur & declarantur.p.150.ex n.5.cum seqq.

L.vbi ceptum, ff de iudiciis non procedit in via executiua.p.153.n.37.cum seqq.

L.Titio.55.ff.ad leg.falcid.ponderatur.p.169.n. 41. & seqq.

L. curauit, C. de actionib. empti, exornatur cum materia.p.174.ex n.33.cum seqq.

Authen.hoc nisi debitor,C.de solutio,& l.1 tit.14. p.5.exornatur.p.176.n.1.& seqq.& an renuntiari possit iuramentum.ibid.n.3

L.2.tit.9.p.4.exornatur.p.195.n.13.14.15

L.29 tit.16.p.6.exornatur.ibid.n.16

L.fi,tit.1.p.4.ponderatur.p.196.n.21.& seqq.

L.Lucius, ff.qui potiores,exornatur.p.201. n. 94. & seqq.

L.si fundus,§.in vendicatione,ff.de pignorib.exornatur.p.224.ex n.16. cum seqq.

L.creditor qui non idoneum,ff.si certum pet. cum aliis exornatur.p.225.n.18

L.si legis , C. de pactis cum similibus exornatur. p.[illegible]6.ex n.5.cum seqq.

L.si pupillorum,§ prætor.ff.de rebus eorum exornatur.p.383 ex n.13.cum seqq.

L. 2. C. de pignoribus exornatur & interpretatur. p.[illegible]97.400.n.4.& 5.& n.13.cum seqq.

L.patrem filium,ff.de legatis 3.l.si pupillorum,§.si, ff.de rebus eorum , ponderantur & exornantur. p.413.ex n.4.cum seqq.

L.bonorum 49.ff.de verbor. signif. interpretatur. p.440.ex n.[illegible]8.cum seqq.

L.cum filius diuersis tribunalibus 78.ff.de legatis 2. & l.nam etsi 15.§.filius,ff.de inoffic.testam.ponderantur.p.468.n.38.& 39

L.si in emptione,§.fin.ff.de contrab. emptio. cum aliis exornatnr.p.122.ex n.1 & seqq.

L.23.tit. 11. lib.5. recopil. interpretatur.pag.123. num.12

L.per diuersas,& l.ab Anastasio,C. mandati interpretantur.p.124.n.25.26

L.si fundum,ff.de fundo dotali exornatur p.328.ex n.43.cum seqq.

L. 3.§. tutores qui repertoriam , ff. de administratio.tuto.interpretatur, & exornatur. p. 313. num.12

L.si conuenerit 23.§. quotiens,ff.dotat matr.interpretatur.p.[illegible]50.n.164

L.lucius 29.§ fundum, C. de agricol. & cens. l.11.interpretatur.ibid.n.155

L.1.

Index Rerum,

L.1.§. fin. ff. q ui satis cogan.cum aliis pluribus interpretatur ibid.n.156

Authent.quæ supplicatio.C.de precib.impera.offeren.declaratur.p.338 n.17 p.349.& ex num.148. cum seqq.p.334.vide ex n.17

Libellum.

Libellum fidele cum lista bonorum iurata,& dimissione omnium nihil reseruato tenetur debitor præsentare concursum formans. p. 3.4.n.13.14. & n.22

Et debet in eo nominare creditores debitor & quantitates. p.4.n.21

Et an in concursu de quo vtimur expressio affirmatiua creditorum & quantitatum sit necessaria. ibid.num.23

Liber Rationum.

Vide *Rationum redditio.*

Librum qui exhibere petit,totum approbare tenetur.p 407.n.26

Libri relationem iuratam qui petit debet vel totam approbare, vel totam respicere. ibid. numer.27

Libro quo reperitur vnam partitam recepti,& alteram solutionis an creditor stare teneatur. ibidem,num.27

Libro administratoris , qui se iuuare vult pro eo onerando partitas etiam distinctas pro eius exoneratione admittere debet,ratione connexitatis. p.703

Creditor,qui vult ex libro debitoris probare, admittere debet partitas in fauorem debitoris.ibid. n.33

Liberatio. Libramiento.

Vide *Solutio,Satisfactio.*

Liberatio facilius inducitur,quàm obligatio.p.237 n.92.cum seqq.

In Liberatione fauor,in obligatione rigor iuris attenditur.p.444.445.n.114.& 115

Libetari ab obligatione quodammodo reipublicæ interest.ibid.

Publica vtilitas versatur in liberatione debitorum. ibid.

Liberationis fauore latior fit interpretatio cum reducat debitorem ad pristinam libertatem, & extinguat obligationem. ibid.

Fauorabilior causa est liberationis quàm obligationis p.445.n.116.& seqq.

Liberationis fauor cedat quando ostenditur debitori mandatum falsum; licet appareat verum. ibid.n.119

Liberationis fauore admittuntur solutiones factæ posse sori indei bona putatiuo , secus in alienatione ab isto facta.p.145.n.122

Emptor,qui ex iussu iudicis ex pretio creditoribus possessionibus solut,liberatur.p.717.ex n.20. & ex n.18

Liberator etiam emptor , si iussu iudicis pretium deposuit , etiamsi postea pereat , & reliqui non sint creditores.ibid.n.20

Licentia.

Vide *Facultas, officium,*

Absque superioris licentia monachus ex suo contractu nec agit in iudicio,nec conuenitur p.253. ex n.91.cum seqq.

Licentia à Petro filio data ad testandum , an comprehendat legitimam patri debitam.pagin. 515. num.92

Licentia à concessam filio ad testandum,an reuocare patri possit ib.d.n.93

Licentia petita & concessa ad aliquod faciendum, arguit dominium & ius concedentis.pigin.268. num.27.

Licentia principis accedente officium renuntiari, & vendi potest.p.266.n.2.cum seqq.

Licitator.

Vide *Subhastatio.*

Licitator nouus post bona concursui addicta meliorem conditionem offerens , an admittatur.p. 367.n.1.& seqq.

Licitator nouus post peractam subhastationem bonorum minoris fisci,vel Ecclesiæ,quando & quibus conditionibus admittatur,ibid.ex n. 5. cum seqq.

Licitatorem nouum meliorem conditionem afferentem esse admittendum obstat ei priuilegium concursus,probatur.ibid.ex num.11. cum seqq.

Licitatorem nouum post subhastationem peractam in bonis concursus praxis frequenter admittit. p.369.n.33.& 34

Licitator primus quando per secundum offerentem plus liberetur,vel non,ibid.n.35

Duo licitatores simul & eodem instanti concurrentes,eandem offerentes quantitatem , de quorum anterioritate non apparet quis præferendus. ibid.n.36

Argumentis contra admissionem non licitatoris in bonis concursus respondetur. ibid. num.37. & seqq.

Plus licitanti , an possit offerri præmium, hoc est *prometido*, in subhastatione bonorum concursus. 370.ex n.44

Debitor in concursu bonorum subhastatione non potest plus licitanti offerre præmium. ibidem, n.44

Nec administrator bonorum concursus. ibidem. num.45

Nec iudex,vel apparitor subhastationi assistentes. ibid.n.46

Nec creditoribus hoc licet.ibid n.47

Nisi accedat creditorum , & debitoris consensus. ibid.n.48

Speciale est in concursu creditorum nouum administratorem,dummodo, quod plus offert in magna sit quantitate.ibid.n.49

Licitator nouus plus offerens in subhastatione perfecta , an comparere debeat etiam iudice concursus,& an ad id cogatur ex priori possessor.pag. 372.n.85.cum seqq.

Licitatoris forum sequi teneatur plus postea offerens, quando illi fuit res subhastatæ possessio tradita.ibid.n.80.& 81.& seqq.

Licitatoris nouiadu illio plus offerentis, non prouenit ex iure ordinario, sed priuilegiato restitutionis in integrum.ibid.n.80.& 81

Licitatoris non admissio ad bona concursus iam subhastata debet postulari coram iudice concursus etiam aduersus possessorem , cui res addicta fuit, verius esse ostenditur ex n.92. cum sequentibus.

Concursus bona subhastata tradantur plus tunc licitanti sub tacita conditione,nisi alius in choreo contributionem attulerit.ibid.n.93

Et alio licitatore nouiter comparente ad idem iudicium concursus recurrere teneantur omnes. ibid.n.94.& 95

Pro licitatore extio admittendo , ac fundenda prima subhastatione recurrere debent omnes ad huiusmodi concursus pag.n. 373. numer. 104. & 105

Licitato

Licitator nouus ad bona minoris Ecclesiæ,& similium priuatim subhastata recurrere debet ad iudicem possessoris,cui fuerunt tradita ibid.n.106. 107.108.109.& 110
Creditor licitator bonorum debitoris compensat pretium cum suo credito, cuius partem retinere potest.p.376.n.14.& 15
Licitator extraneus cogitur præcisè ad pretij oblati in subhastatione solutionem.ibid.n.13
Licitatio,& oblatio conditionalis non admittitur in subhastatione.p.659.n.5.& 6
Nisi accedat creditorum consensus.ibid n.6.& sequentibus.
Debet tamen consensus prouenire immediatè à creditoribus,non tamen à procuratoribus ad id carentibus speciali mandato.p.665.& n.81
Licitator ad bona debitoris subhastanda accedens non admittitur si loco pretij offerat in se suscipere debita debitoris.p.660.n.9.10.& 11
Licitator sub conditione offerens, vel loco pretij debita debitoris in se suscipiens de consensu creditorum admittitur.ibid.n.12
Licitator in se suscipiens onus censuum liberat debitorem si accedat consensus creditorum. ibid. n.13.& seqq.
Licitatoris fidem sequuti creditores admittentes pretium conditionale, fatentur velle potius esse creditores licitatoris,quàm debitoris. pag. 663. num.44

Lis, Litis pendentia.

Lis licèt non adsit in bonis concursus,adest tamen, qualis qualis controuersia super illis inter creditores.p.120.n.36
Lites motas contra debitorem concursu pendente simul sunt cum creditoribus tractandæ.pag.305 num.4
Lites motæ contra debitorem siue ante concursum siue post,trahuntur ad concursum vniuersalem. ibid.n.5
Lites motæ contra debitorem concursu pendente si cum creditoribus non tractarentur simul facilè foret illos fraudare,& cum obligantibus colludere.ibid.n.6
Lites omnes ante & post concursum formatum motæ per creditores ad concursum trahuntur. p.7.n.42.& 43
Aliud est lis creditorum vulgò dictum *pleyto de acreedores*,aliud concursus creditorum.pag.31. num.31
Nec de vno ad aliud valet argumentum.ibid.num. sequenti.
Lite pendente nullus est sua possessione priuandus p.32.n.29.& seqq.& n.46
Lite pendente nemo rei suæ administratione priuatur.ibid.n.92
Lite concursus pendente creditum exactum à creditore posteriori,si de eo apparet,statim restituitur concursus.p.90.n.41.& 43
Ad litem motam contra bona concursus pendentem,creditores,quorum interest citandi sunt, & lis simul prosequenda.p.134.n.64
Litigiosam non facit rem sequestrum super illa appositum.p.131.n.13.& 14
Litigiosa res non efficitur per actionem personalem,sed realem.ibid.
Litigiosam non facit rem actio hypothecaria à creditore intentata.ibid.n.14
Litem eandem executiua, & ordinaria via tractari simul impossibile est. p.142.& 141.n.17.& n.34
Litis motæ concursu pendente non solum cum debitore,sed etiam cum creditoribus sunt tractandæ,& prosequendæ.p.144.sub n.24
Lite pendente contra vnum correum vel fideiussorem ,an creditor possit contra alios redire,quousque primus conuentus reperiatur non soluendo.p.150.ex n.1.cum seqq.
Negatiua opinio.ibid.
Affirmatiua.p.151.ex n.10.cum seqq.
Litis pendentis exceptio opponi potest quoties sententia lata in vno iudicio alteri præiudicat. ibid.n.9
Lite pendente cum debitore principali adhuc potest fideiussor conueniri.p.152.n.24
Lite pendente contra vnum ex fideiussoribus, vel principalem vel vnum ex correis potest creditor contra alium agere ibid.n.25
Lite pendente contra principalem non impeditur executio contra fideiussore,nec è contra.ib.n.26
Litis pendentis exceptionem opponere,nec allegare potest contumax.p.54.n.75.
Litis pendentis exceptio in executiuis locum non habet.p.153.n.37.38.& 39.& seqq.
Lite pendente inter duos super dominio directo emphyteuticæ,emphyteuta deponendo pensionem excusatur à commisso.p.239.n.125.& 126
Lis.& instantia extinguitur persona agentis extincta & annihilata.p.242.p.25
Item quando ius in iudicio deductum, per mortem litigantis extinguitur.ibid.n.26
Lite pendente super bonis hæreditatis, quibus immiscere non potest hæres,non tenetur ad inuentarij confectionem,nec ad protestationem.p.362 num.43
Lite concursus pendente,& non extincta reuocatoria intentata contra creditorem etiam clericum cui fuit solutum sub cautione de restituendo,coram iudice concursus tractari debet. pag.408.ex n.42.cum seqq.
Tertium audire super sua prælatione, ac meliore iure non est noualis,sed antiquæ continuatio.p. 409.& 140.n.55.& 56
Lis creditorum extinguitur per omnium creditorum dimissionem,durat & pendet aliquo creditore non soluto.ibid.n.67
Etiamsi bona concursus sint consumpta inter cæteros creditores.ibid.n.68
Lis creditorum continuatur per comparationem noui creditoris cuius fuit præseruatum non noua intentantur.p.411.n.71.cum seqq.
Lis mota super proprietate contra obtinentem in tenuta nihil impedit possessori agenti ad exigenda iura maioratus.p.563.n.124.& ex n.113.cum seqq.
Lite concursus pendente omnes controuersiæ motæ contra debitorem tractandæ sunt simul cum creditoribus.p.743.n.57
In iudicio quasi contrahitur inter litigantes quorum nullus inuito aduersario à lite discedere potest.p.767.n.9
A lite pendente super cessione bonorum tanquam iure priuilegiato discedere posse, qui teneant ibid.
Debitorem formantem concursum non posse liberè à lite discedere inuitis creditoribus verius esse ostenditur p.767.ex n.11.cum seqq.
Lis nostra creditorum qua vtimur non nisi in iudicio formato inter creditores moueri potest à debitore.ibid.n.16.& 17
Differentia maxima versatur inter simplicem cessionem bonorum,& litem concursus ibid. n.18.

Index Rerum,

Concursus lis, non facilè adaptatur regulis de simplici cessione bonorum loquentibus sed regulis stricti iuris ordinarij potius. ibid. n. 19

In lite concursus velata inuoluitur cessio bonorum, principaliter tamen a iure ordinario prouenit. ibid. n. 20

A lite concursus potest debitor re integra recedere. ibid. n. 22

A lite, & iudicio concursus debitor discedere nequit quando res non sit integra, puta post citationem intimatam creditoribus, vel post litis contestationem. ibid. n. 22. cum seqq.

Liti concursus renantiandi via præcluditur debitori post litis contestationem. p. 768. num. 26. cum seqq.

A lite concursus discedere permittitur debitori, quando solutionem offert creditoribus. ibid. n. 30

Lis concursus formatur vt audiatur debitor, & cognoscatur de iuribus creditorum, ac de suo anteaquam ad bonorum distractionem perueniatur ibid. n. 31. & seqq.

Lis creditorum extingui potest creditoribus (quorum interest) simul consentientibus. pag. 769. num. 35

Pacta tamen, & conditiones appositæ inter debitorem leuantem litem concursus, & creditoribus consentientes ad vnguem seruandæ sunt. ibid. num. 36

Litem & iudicium concursus dissoluere potest debitor, si soluat creditoribus. ibid. n. 37. 38

Debent tamen creditores satisfieri cum effectu, alias lis & iudicium permanet. ibid. n. 30.

Lis durante dura administratio qua extincta, pariter extinguitur. ibid. n. 40

Lis finitur per rem iudicatam executioni traditam cum effectu, itavt interim adhuc pendere dicatur ibid. n. 41

Lis creditorum finita dicitur postquam virtute sententiæ graduationis omnes sint soluti, & integre satisfacti. ibid. n. 42

Lis creditorum non finitur creditoribus omnibus non tum integre solutis. ibid. num. 46. 47. & seqq. citatis.

Lite pendente superueniens mutatio qualitatis non mutatur iudicium legitimè cœptum. p. 25. n. 25 & 26. & 1. p. c. 7. ex n. 8

Quemadmodum lis cœpta cum defuncto transit in eius hæredes sententia pariter cœpta cum hærede litante transit in defunctum repræsentante. p. 185. n. 17

Litis Consortes.

Litis consortes tacita conuentio in mixtis habilis per quam possit adiri Praetor. Sanctum. p. 210. n. 18

Litis consortes quatenus [illegible] de [illegible] defendo. pag. [illegible] num. 31. cum seqq.

Locatio. Locator.

Locator præfectus pro alimentis annonis suam habet in bis hypothecam cum præfatione. p. 100. & 101

Locari præfecturæ animalium [illegible] & [illegible] præfecti, dicto non exeunt a præfecto de consensu locatoris. ibid. n. 102. & n. 104

Contrahentibus locatore pro successore cum conductore, & conductoribus contrahentibus cum conductore antecessore præsumitur hereditaria. p. [illegible] n. [illegible] 68

Locator pro suis annuis pensionibus omnibus præterito creditori intentia contendit cum conductore abdicato. & seq.

M

Maior.

Vide *Creditor.*

MAior pars creditorum quando, & quibus casibus præiudicet minori, lite, ex n. 67. cum multis seqq.

Maioratus.

Vide *Possessor, Facultas, Alienatio, Alimenta, Feudum.*

Maioratus bona, in diuersis distributus si existant ad fundandam [illegible] distributus ille [illegible] tenditur quo caput maioratus exist[illegible] p. [illegible] n. 17

Maioratus possessor formans concursum ad bona maioratus, & libera sit bonorum [illegible] petitionem creditorum vtriusque patitur [illegible] p. 72. num. 69

Satisfactis creditoribus antiquis maioratus, creditores ad bona libera habentes possessorem obligatum, sunt soluendi ex fructibus maioratus. ibi[illegible]

Maioratus antiqui creditores cuius bonorum fit cessio, non habent recursum, ad libera possessores p. 52. n. 71. & p. 72. per totum.

Maioratus duorum possessor formans concursum, vtriusque bona separantur, & quilibet maioratus suos agnoscit creditores ne confundantur illorum iura. p. 72. n. 72

Maioratus possessor cedendo, vel locando fructus ipsius, tantum personales suos transferent in cessionarium, & locatarium, duraturum duntaxat per vitam possessoris. p. 78. n. 24

Maioratus redditus configurati per possessorem suo creditori decedentem prorsus reliquantur successori maioratus p. 82. n. 59

In beneficio quolibet Ecclesiastico idem dicendum. ibid. n. 60

Configuratarius qui anticipatè solutiones à possessore maioratus medio tempore recepit, tenetur. ibid. n. 61

Maioratus possessores eius bona in feudum vel emphyteusim dare nó possunt, subrogationis fore causam, vacatione contingente meritis possessore. p. 84. n. 2

Maioratus possessor non potest suppletam successionem contendendo officia ad vacant, si in vita sua non vacabit. ibid. n. 3

Maioratus successor dicitur potior, & antiquior creditor respectu bonorum quæ possessor. p. [illegible] n. 110

Maioratus possessor ratione dominij potior est qui habet creditores sui prædecessoris exigere [illegible] bona ex bonis maioratus absque [illegible] gravi cum illa inefficace, & in[illegible] n. 119

[illegible] maioratus cum facultate [illegible] possit prius exigere ex bonis maioratus [illegible] ibid. n. 121

Maioratus [illegible] possessori concursum formanti ad [illegible] condemnanda sint, eo quod possessor, & [illegible] ad bona maioratus. ib. n. 122. & seq.

Maioratus [illegible] creditor est, ex quo bona [illegible] ex illa augere ab. [illegible] seqq.

[illegible] [illegible] [illegible] [

& Verborum.

Maioratus cuiuslibet possessor, necnon Ducis, Marchionis,& Comitis, aliæve nobiles,& potentes personæ ære alieno grauatæ, & concursum formantes,an indistincte vltra quam facere possint, conueniantur.p.197. ex num. 32. cum sequentibus.

In Maioratus,feudi,&emphyteusis fructibus potest fieri executio pro satisfaciendis creditoribus possessoris.ibid.ex n.54.cum seqq.

Maioratus simplicis possessori alimenta non debentur in concursus iudicio.p.198.n.54.cũ seqq.

Creditores instantes pro maioratus bonis distrahendis nihil gerunt, quod tendat in vinculi destructionem,sed curant ex fructibus maioratus satisfieri.p.199.n.56

Differentiam inter possessores maioratuum habentium iurisdictionem,& dignitatem,& aliàs iurisdictione carentes p.198 n.42

Maioratuum Hispanorum institutiones in bonum publicum fuerunt introductæ, & in eorum ius publicum conseruatione versatur.ibid.n.44

Maioratus an per se sit dignitas,affirmatur.ibid.n.46 contra.n.60

Maioratus possessor propter dignitatem quo potitur causans concursum consequi debet alimenta ne egeat in dedecus dignitatis,& honoris.p.198. num.47

Maioratus bona an propter inopiam possessoris,& eius alimenta an alienari possint.ibid.num.48.& num.67

Maioratus simplicis possessor nullibi reperitur priuilegiatus in iure,ne conueniatur vltra quàm facere possit. ibid.n.51.& seqq.

Maioratus ex propria natura nullam in se dignitatem publicam continet quamuis ex accidente eam possit habere p.199.n.64 & seqq.

In Maioratibus Hispaniæ dispositio,Auth.res quæ, C.commun.de legat.locum non habet, cessante facultate Regia.p 199.& 204.num.67.68. & 69. & 130.& seqq.

Maioratus successor tenetur ad alimenta ad quæ fundator tenebatur, quemadmodum, & debita ipsius soluere p.203.n.114

Maioratus bona an sint affecta onere realialendi successores, & alios de familia disceptatur, & ostenditur error vulgi.p.204. ex num 127. cum sequentibus.

Maioratus dispositio cum facultate Regia sub conditione de consignandis prius alimentis cæteris filiis,sustinetur,etiamsi tunc non sint consignata,dummodo postea consignentur.p.188.n.62

Ad maioratus bona, & ad libera, creditores an cogantur prius agere contra maioratum ne creditores ad sola libera consumpta per anteriores, ius suum amittat,p.398.ex n.5.cum seqq.

Affirmatiuam partem,æquiorem tuetur Molina,tribus potissimum fundamentis.ibid.n.3

Creditores, qui maioratum, & bona libera habent obligata, æquius videtur prius excutere maioratum, ne consumptis liberis,aut creditores posteriores maioratuum recursu carentes, amittant suum creditum. p.399.n.10.cum seqq.

Maioratus creditores nullum damnum patiuntur prius exigendo,ex maioratu,quod cum illis deficiat,possint exigere ex allodialibus,quæ simul habent obligata.ibid.n.12.& 13

Et huic opinioni magis inclinari videtur Molina. ibid.n.14

Molinæ opinionem plurimi Doctores forenses sequuntur,ibid.

Contraria opinio contra Molinam in maioratibus Hispaniæ longè verior ostenditur.ibid. ex n.15. ibid.& ex n.19.cum seqq.

Maioratus obligatio ex facultate Regia est subsidiaria, & nihil operatur nisi in defectu bonorum liberorum siue tempore obligationis, siue exactionis.p 400.n.17

Maioratus obligatus ex facultate Regia dici potest fideiussor indemnitatis, & subsidiarius qua non nisi in subsidium tenetur.ibid.18

Ad Maioratum an creditor peruenire possit propter æs alienum,quo grauata sunt bona libera.p.401. n.25.& seqq.

Creditor quemadmodum excusatur ab executione bonorum liberorum,ære alieno grauatorum,pariter excusari in bonis maioratus propter dominium possessoris,qui dicant.ibid n.26

Impugnatur præfata Doctorum responsio ad Molinam creditorem posse releuari ab executione bonorum liberorum ob æs alienum; ergo potest cogi vt agat contra bona maioratus, sibi etiam hypothecata,non est bonum argumentum.ibid. n.29

Ad Maioratum & ad bona libera creditor cogi nequit à creditoribus posterioribus ad sola libera vt prius à maioratu exigat.p.40 .n.46

Maioratus successor non habet bona antecessoris censum ex facultate,imponentis maioratus obligata.nec hypothecata,vt redimat,sed personalem tantum.p.403.n.58.& 59

Maioratus est persona ficta, & diuersa à possessore illius.p.415.n.30. & seqq.& ex n.16. cum seqq.

Maioratus nomine & iure agens possessor non tenetur compensare quod ipse debet ex persona propria,ibid.n.31

Maioratus possessor agendo nomine maioratus non attenditur,sed persona maioratus ficta,quam ipse repræsentat.ibid.n.32.& seqq.

Maioratus, vt acquirat libertatem ex redemptione census facta per possessorem propria pecunia duo requiruntur p.417.n.54.& seqq.

Ad censum impositum super maioratu in argentea moneta ex facultate Regia non distinguente genus monetæ; tenetur imponens, quæ ad excessum non maioratus.p.421.n.24

Nec conuentionem imponentis posse nocere successori maioratus asserit Amaya.ibid.n.25

Qui,ita praxi receptum fuisse,testatur.ibid.

Causa, negotium, & vtilitas ad vnum dumtaxat maioratum spectans ad alios trahere facultatem impetrans nihil agit.p.421.n 21

Maioratus obligatus virtute facultatis habetur pro fideiussore.ibid.& num seqq.

Pluribus maioratibus obligatis ex facultate Regia, pro causa & negotio ad bonum dumtaxat tangente solus ille tenebitur,cæteri liberi remanent ibid.n.21.& 22

Maioratus duo simul obligati ab vtriusque possessore legitimo, si legitimè diuidantur, vterque tenetur pro rata. ibid. n.15

Et inter vtrumque fit computatio crediti seu census distributio iuxta valorem fructuum vtriusque maioratus, itavt quilibet pro sua parte fructuum recipiat partem census annuatim persoluendi. ibid. & num. seqq.

Census impositio super duobus maioratibus,ab vno possessore tentis,si vnus euincatur, an ille prorsus liber transeat in vincentem absque census obligatione.pagin. 432. num. 16.cum sequentibus.

Index Rerum,

Et an saltim pro sua rata parte maioratus euictus censum super duobus impositum recognoscere teneatur.p.432.n.23.& seqq.

Maioratum comcens verus successor in tenuta à possessore putatiuo imponente censum sub facultate Regia si potest creditores euertere, multo magis poterit qui in proprietate maioratum euicit.pagin.447.450.numer.128. numer.151. & 152

Maioratus successorem qui à putatiuo possessore, (censum super maioratu ex regia facultate) maioratum euicit non posse tacitè nec expressè contractum ratificare absque noua facultate verior & certior opinio est. pagin. 456. & ex num.1

Super duobus maioratibus ab vno legitime possessus census ex facultate impositus sustinetur in vtroque etiamsi pro tempore separentur,& à ducibus legitimis successoribus ponderantur. p. 465. num.1

Super duobus maioratibus census impositus ex facultate ab vno possessore tentis quorum alter fuit euictus huius respectu euanescit,ita vt maioratus euictus liber transeat in verum successorem euincentem.ibid.n.2

Et an maioratus non euictus integra census quantitate remaneat grauatus.ibid.ex num.5.cum sequentibus.

Onus census impositum à principe super duobus maioratibus & habito respectu ad vtrumque vno deficiente iniquum foret alterum sustinere totum pondus.p.466.num.14.15.16.& 17. cum sequentib.

Maioratum vnum plus debitum grauare principem foret inhumanum, cum onus debeat fructibus correspondere.p.467.n.30

Pars census deficiens impositi super duabus maioratibus,eo modo computanda vt sciatur quanto minus maioratus remanens soluere debeat.p.469 ex n.48.cum seqq.

Computationis exemplo clare monstratur pars census qua grauatus remanet maioratus non euictus.p.469.n.49

Maioratus euictus licet à census obligatione liberetur,eius tamen fit fructuum taxatio vt sciatur quanta census parte maneat grauatus alter maioratus relictus.p.470.n.62.& seqq.

Ratio census deficientis ex maioratu euicto damnum & defectus quomodo communicandum erit inter creditores.pagin.471.ex n.69.cum sequentibus.

Respondetur argumentis tenentibus vt pars deficiens correspondens maioratui euicto sit oneranda remanenti,simul obligato. ibid. ex n.71. cum seqq.

Maioratus delatum debitori an in præiudicium creditorum possit repudiare.p.488.ex n.12. cum seqq.

Maioratus possessio statim mortuo possessore transfertur in successorem etiam ignorantem.ibidem, num.14

Maioratus dominium sine apprehensione transfertur & ante acceptationem.ibid.n.15

Maioratus delati, acquisitio ante acceptationem ius est quoddam informe variabile,& resolubile.p.489.n.19

Maioratus delati repudiatione secuta nullus considerandus status,quo creditoris ius possit subsistere ibid.n.26.& seqq.

Dispositio,l.45. tauri inducta fuit in fauorem successoris maioratus qua vti potest, in sui vtilitatem,non in sui damnum.ibid.n.29

Ita vt tertius contra successorem,ea dispositione se iuuare non possit.ibid.n.28

Maioratum an possit restituere ante tempus contradicente vxore,p.500.n.14

Maioratum ante acceptationem potest debitor renunciare in præiudicium creditorum secus post acceptationem.p.503.n.43.& 44

Maioratus possessor pro tempore vitæ suæ & in sui præiudicium potest commoditatem maioratus cedere, etiam in præiudicium filiorum si non excedat quintum.ibid.n.45

Maioratum quærendum potest debitor repudiare in præiudicium creditorum, quæsitum autem non potest,ibid.n.46

Maioratus possessor potest in vita renunciare maioratui in præiudicium vxoris cui ex l.regia debetur medietas fructuum.ibid.

Filius adeundo patris hæreditatem vinculo maioratus grauatam quod grauamen postea tacitè vel expresse approbauit à se factus maioratus intelligitur ad cuius bona creditores ius habent. p.511.n.60.& 61

Maioratū condere nequit debitor in præiudicium creditorum quorum respectu bona libera manent p.511.512.n.64.65.66

Filius tempore approbationis grauamen vinculi non habens, creditores illi postea contrahentes nequeunt maioratum impugnare.ibid.n.67

Maioratus grauamen impositum à patre cui filius post mortem consensit an à patre factus an à filio conditus maioratus dicatur.ibid.n.68.69. & seqq.

Maioratus familiæ relictus extinguitur extincta omni familia & in vltimo bona remanent liberæ,p.526.n.49

Non tamen iste,vltimus potest aliquid de bonis ipsis disponere in præiudicium suorum creditorum,p.527.n.50

Maioratum debitor condere non potest quin eius bona libera remaneant pro solutione creditorum p.527.n.51

Maioratus successor verus,qui in tenuta vicit potest subuertere census impositos cum facultate regia per possessorem putatiuum victum. p.555. n.45.46.& seqq.

Maioratus nomine & dignitatis non nomine suo agit possessor pro iuribus ad maioratum & dignitatem pertinentibus,cui defuncto dominij obtinet æquit. p.559.560.n.87.88.89.& n.90. cum seqq.

Maioratus per administrationem repræsentatus est, qui agit & conuenitur, & penes quem dominium residet.p.560.n.91 cum seqq.

Maioratus est dignitas, & persona ficta diuersa à persona possessoris.ibid.n.93

Maioratus possessoris ius diuersum est à iure spectante ipsi maioratui.ibid.n.94

Maioratus persona ficta attenditur non persona possessoris agentis & repræsentatis maioratum. ibid.n.96.cum seqq.

Maioratus dignitas, & Ecclesia tanquam persona ficta & repræsentata habet dominium, & possessionem tantum ad eam spectantem, ad successorem autem agit,& conuenitur tanquam persona,quæ [illegible]

Maioratus [illegible] vacat [illegible]

Maioratus est quædam persona ficta repræsentata veluti homo mutus, qui si posset loqueretur ibid.n.99.cum seqq.
Maioratus possidet omnia iura necnon priuilegia, & effectus successionis, tanquam persona ficta possessor autem nomine ipsius possidet, ministrat,agit.ibid.
Maioratui non datur hypotheca pro deteriorationibus contra hæredes prædecessoris.p.573.n.7
Maioratus re vendita ex facultate regia, vt ex pretio alia emenda subrogetur,an & quando empta vinculo subiiciatur.p.575.n.28
In quo tres casus distinguit Molina relatus.p.574. n.29.30.31.32.33.& 34
Maioratus in re sibi à possessore empta ex pecunia destinata in maioratus augmentum præfertur omnibus possessoris ementis creditoribus. pag. 577.num.54.55.56.& sequentibus,& ex num.42. cum seqq.
Ad maioratus successionem descendens repræsentat locum,& gradum ascendentis præmortui,& tamen nihil ab eo capit,sed iure proprio succedit fundatori.p.582.n.40. & p.584. & ex num. 21.cum seqq.
Maioratus bona ex facultate hypothecata si distrahi contingat in subhastatione publica sunt distrahenda.p.683.n.1.& 2.& seqq.
Maioratus bona,si redditus non sufficiunt ad solutionem distrahi quotidie iubentur.ibid.
Maioratus bona per facultatem regiam alienari, & hypothecari permissa,libera remanent deinceps. p.684.n.16
Ad Maioratus bonorum distractionem non peruenitur, nisi prius facta excussione bonorum liberorum.p.684.& 686.n.20.23. & 44
Maioratus obligatus fideiussor indemnitatis,aut fiduciarius reputatur,p.684.n.22
Maioratus bonis semel legitimè distractis si bona libera postea possessor acquirat,successor nequit distractionem retractare.p.688.n.24.& sequentibus.
Maioratus bonis semel distractis si postea appareat eo tempore bona libera adesse, an distractio retractetur. ibid. ex n.42.
Negatiua sententia proponitur.p.686.n.43,& seqq. veriorcontraria.n.27
Maioratus bona libera manent ab hypotheca,quoties libera reperiantur.ibid.n.49.
Maioratus bona vt indebitè alienata repeti possunt ex conditione sine causa vel indebiti designaris bonis liberis tunc stantibus.ibid.n. 50
Per maioratus confectionem,& alienationis prohibitionem debitor nihil detrahit iuri creditorum, quorumrespectu bona libera remanent.pag.675. num.12
Maioratus bona feudalia, & similia, sicuti prohibentur alienari,ita hypothecari,vel obligari. p. 704.num.21
Nec census super eis constitui.ibid.n.22
Census super fructibus.ibid.n.23.& 24
In Maioratus successorem nullum onus aut gravamen impositum à possessore transit, sed illico resoluitur.p.764.n.34
In Maioratu successor non à debitore, sed à primo fundatore ius capit,& tot sunt donationes,quot vocationes,vna ab altera independens, ibi lem. num.37
Maioratus successor non tenetur ad debita prædecessorum.ibid.n.38
Maioratus,bona sunt tradenda successori cum fa-

ctibus pendentibus.ibid.num.51.& ex n.43.cum seqq.

Mala fides.

Vide *Bona fides.*

Mandans, Mandatum.

Vide *Procurator*

Mandatum Procuratoris in rem suam reuocari non potest à mandante.p.235.n.74
Mandatum in rem suam,etiam re integra per mortem mandantis non reuocatur. ibid. num. 75. & 76
Mandatum à debitore constitutum ad administrandum, exigendum, & alienandum extinguitur per iudicium concursus subsequutum. pag. 240. num.1
Mandatum per mutationem prioris status,& sic per concursum mandantis,aut mandatarij extinguitur.ibid.n.2
Ipso iure.p.241.n.10.& 11
Mandatum respiciens administrationem statim finitur dempta, finita aut renuntiata administratione.ibid.n.14
Mandatum initu administrationis constitutum cessante administratione per mortem,cessionem, renunciationem,priuationem,aut promissionem extinguitur etiam re non integra.ibid.n.15
Etiam mandatario effecto domino litis. ibidem, num.16
Mandatum ab impubere cum patris consensu, pubertate adueniente,extinguitur.ibid.n.17
Mandatum extinguitur etiam si ratione rei,vel causæ mandans conditionem mutauerit vt si liti cesserit,vel beneficio renuntiauerit.ibid.n.18
In Mandato intelligitur conditio deducta si res,& personæ in eodem statu permaneant. ibidem, num. 19
Sicut debitor per concursum amittit administrationem suorum bonorum,ita & mandatarius,cui per administrationem fuit commissa, ibid. n.20, & seqq.
Mandatum ad negotia,an per superuenientem concursum mandantis censeatur reuocatum, & an solutio eidem postmodum facta vel cum eo gesti contractus validi sint.p.242.n.28.cum seqq.
An contractus,& distractus gesti per mandatarium debitoris concursus ignorantem mutationem status validi sint.ibid.n.31.& 32.& 35
Mandati extinctio per mutationem status constituentis non operatur,in antea gestis per mandatarium,sed in postea gerendis.ibid.n.36
Cum procuratore non viso mandato in mala fide est,& nec præscribit. p. 384. 381. num. 28.29. 30.& 31
Mandatum speciale vbi requiritur ad transigendum non est necesse præiudicie in eo tractationis modum.p.420.n.7
Mandatum institutoris non extinguitur morte domini præponentis,sed durat quousque ab hærede reuocetur.p.444.n.111.& 112
Lex ius qui in prouincia vers.placebat.ff. si certum petatur. contrarium supponens interpretatur. ibid.num.113
Absque mandato potest quis pro alio facultatem, & gratiam impetrare, sed non operatur nisi sequatur ratificatione.pag.461. num. 124. cum seqq.
Qui mandatum non ostendo pro alio in iudicio comparet ad defendendum, si reuera illud habebat, & si id quo tempore quo loco mandatum ostendere. p.569.n.29

Index Rerum,

Nisi mandati ostensio fiat post oppositam exceptionem defectus mandati ibid.n.30

Mandatum quis habet ad emendum fundum si simpliciter emat intelligitur virtute mandati emisse. ibid.n.31

Mandatum speciale si quis habet ad fundum emendum,licet sibi emat procuratorio nomine emisse dintelligitur.577.n.50.& 51

Mandatarius vsque compellitur cedere mandati soluto sibi pretio.ibid.n.52

Mandans pretium rei venditæ solui creditori suo liberatur,si creditor recipiat promissum à mandatario cuius fidem sequitur. pagin.662.num.34 & 35

Mandans campsori, aut debitori vt suo creditori soluat si campsor partitam in libris adnotauit de consensu creditoris mandati, obligatio extinguitur.ibi n.36

Mandens debitori, vt soluat cui consentienti soluere promisisti liberatur, licet mandatarius adhuc maneat obligatus mandati.ibid.n.38.& 39

Mandatum censetur habere creditor à debitore ad vendendum pignus,& nomine debitoris, & tanquam debitoris procurator vendere intelligitur. p.596.n.47.& 48

Contrahens alieno nomine asserens habere mandatum,in eo in quo mandato carebat tenetur de suo.p.706.n.16.ex n.13.cum seqq.

Et videtur hoc casu suam fidem adstringere ibidem, num.17

Mandati tempus ad hypothecæ prælationem,& non tempus contractus attendendum , qui teneant. p.246.n.1.& 2

Ex mandato ad adeundam hæreditatem aditio ipso iure inducitur.ibid.n.3

Ex mandato ad contrahendum matrimonium inducitur ratificatio iam antea contracti nomine mandantis.ibid.n.4

Consensus patroni requisitus ad actum per viam simplicis consensus probatur ex constitutione mandati etiam inualida.p.247.n.5.& seqq.

Ad relationem hypothecæ non tempus mandati sed tempus obligationis attenditur.ibid.num.9.cum n.14.

Tempus contractæ hypothecæ non retrotrahitur ad tempus mandati.ibid.n.10

Ex dicto mandato ad contrahendum non probatur contractus,sed ex mandati effectu & executione. ibid.n.11

Mandatum ad dispensandum non est dispensatio. ibid.n.12

Mandatum ad contrahendum matrimonium non est contractus matrimonij ibid.n.13

Mandatum ad vendendum non est venditionis contractus.ibid.n.14

Mandatum recipiens ad obligandum mandantem eum non obligat quousque mandato vtatur.ibid. n.15.& 16

Mandatum non probat id quod fuit mandatum,visi effectu facto probetur.ibid.n.17

Contractus non censetur factus in loco mandati, sed in loco quo procurator contraxit. ibidem, num.18

Mandati forma , & locus non attenditur, sed locus quo delictum mandatum fuit perpetratum, ibid. num.20

Mandatum ad contrahendum dirigit suam dispositionem in futurum.p.248.n.23

Ea quæ consistunt in mera & nuda voluntate mandantis probantur ex mandato.ibid.n.32

Mandatum continens obligatorem prout ex tunc, an attendatur , an tempus executionis. ibidem, num.33

Mandati defectus,vbi adest deficit consensus partis nullo modo aliter supplendus.p.254.n.11

Et includit defectum citationis.ibid.n.12

Mandatum institoris finitur per mutationem status domini præponentis.p.241.n.10

Maritus.

Vide *Vxor, Mulier.*

Maritus debitor dotis si postea soluturum promittat non amittit priuilegium ne conueniatur vltra quam facere possit. p.731.num.84.85.86. & seqq.

Mater.

Mater,& auia tutrices filij, vel nepotis ex speciali prærogatiua excipiuntur a regula,vt tutores pro reliquis tutela carcerentur.p.313.n.10

Mater tutoris incarceratur ob contumaciam exhibendi inuentarium ac cætera instrumenta. p.316 num.41.

Mater ad secundas nuptias transiens & detur tutor, licet postea pœniteat non potest reassumere tutelam.p.685.n.31

Mater per sola sponsalia non amittit tutelam.ibid. num.32

Et etiamsi maritus secundus moriatur mater non reassumit tutelam.ibid.n.33.& 34

Idem iudicandum esse de educatione liberorum ac de tutela.ibid.n.35

Mater filiorum tutrix potest petere dotem à filiis vel hæredibus,licet ei opponant retentionem eo quod nondum reddit rationem tutelæ. pag.712. num.10

Melioramenta.

Vide *Expensa.*

Soluere debita quibus onerata administratio concursus dicitur eam meliorati. p.707.n.50. & p. 706.num.20

Miles.

In Milite castrensia & pagana bona faciunt duo diuersa,& separata patrimonia.p.478.n.48

Et vtriusque patrimonij bona non confunduntur sed à conditoribus vtriusque separatio postulatur.ibid.n.49

Militibus permissum est hæredem instituere in bonis Castrensibus nullo instituto in patrimonialibus.ibid.n.50.& seqq.

A milite duo instituti hæredes alter bonorum vnius prouinciæ , alius ad bona alterius, an hæres vnius prouinciæ cogatur soluere creditoribus alterius.p.475.ex n.10

Miles per prouincias distribuens hæreditatem inter duos hæredes nullus tenetur creditoribus alterius prouinciæ,quia hæ patrimonia separata intelliguntur.ibid.n.9

A Milite duobus hæredibus institutis altero in castrensibus bonis, altero in patrimonialibus specialis est, vt creditores ad vna bona non exigant ab alius.p.477.n.45.& 47

Minor.

Vide *Alienatio.*

Minor,ciuitas,vel Ecclesia an absque iuris solemnitatibus possint concursum formare inter suos creditores abunde.p.[illegible] totum.

Minoris iuris beneficio etiam in actibus destinato probari non debet[illegible]

Contractus vnius minoris fit[illegible]tur absque decreto. ibid.[illegible]

Minoris quoad[illegible]ditæ non petuntur abe-

natio voluntaria absque decreto, aut facultate Regia.ibid.n.23.
Nec insolatum sua bona dare creditoribus.ibid.
Minor, & similes non possunt bona distrahere, vt ex pretio dimittant creditores suos ibid. n. 24. & 25
Minores non admitti ad cessionem bonorum absque decreto,qui teneant. p.12. n.26. & sequentibus.
Opinio tenentium minorem 14.annis, non admittendum ad cessionem bonorum non habet locum in nostro concursu creditorum. ibid.n.34. & seqq.
Ad distrahenda bona minoris, & Ecclesiæ in concursu creditorum præcedit causæ cognitio, & decretum iudicij.p.13.n.43.& 44
Et fit alienatio necessaria pro executione rei iudicatæ,quæ alia iuris solemnitate non eget. ibid.
Minor curatorem habens potest absque eius auctoritate,vere debebitum soluere p.237.n.95
Minor,Respublica, nec fiscus,nec Ecclesia habent priuilegium admittendi nouum licitatorem, semel subhastatione perfecta.pag.367.num.5.& seqq.
Minor,Respublica, vel Ecclesia restituuntur aduersus emptorem in subhastatione ob læsionem pretij oblati, ibid.n.7
Restitutio hæc non conceditur ex leui & modica adiudicatione noui licitatoris.ibid.n.8
Sed saltim in sexta parte plus oblata.ibid.n.9
Restitutio minori, & similibus contra subhastationem peractam conceditur iure speciali, non iure communi.ibid.n.10
Minor formans concursum habet restitutionem, vt nouus admittatur licitator,p.369.n.39
Minori comparenti in concursu interest vti creditori augmentum bonorum debitoris, ibidem, num.40
Cuius restitutio prodest aliis maioribus in concursu stantibus.ibid.
Maior ratione interesse commixti cum minore, etiam non litigante potest institutionem petere. ibid.n.41 & 42.
Cum minore se communiter gerente pro maiori rectè contrahitur.p.434.n.40.& 41
Minor, respublica, vel Ecclesia nulliter vendens censum si in earum vtilitatem versam esse pecuniam appareat, tenetur ad sortem cum redditibus loco interesse. pag. 449. num. 141. 142 & 143
Idem in censu super maioratu, ibid.
Minor factus maior potest absque vlla iuris prohibitione ratum habere, quod in minore ætate inutiliter gessit.p.463.n.131
Minor potest restitutioni obtentæ per rem iudicatam renunciare, & ea non vti, inuito aduersario. p.767.n.7.8.& seqq.
Minor hæres an restituatur aduersus gesta per curatorem legitimè datum hæreditati iacenti.p.256 n.28.cum seqq.
Minoris priuilegium tanquam personalissimum non transit ad hæredem.ibid.n.29
Minor hæres non habet restitutionem aduersus gesta per curatorem datum hæreditati iacenti. ibid.n.40
Gestum pro Minore, & pupillo illum non obligat nisi quatenus fiat locupletior.p.257.n.41
Gesta pro hæreditate maioris iacente obligant insolidum minorem, & pupillum futurum hæredem.ibid.n.42
Absque spe restitutionis.ibid.n.43.& 44
Minor an possit apponere pactum,vt res à se empta sit pro pretio obligata, siue incontinenti, siue ex intervallo,pag.495.num.113.cum seqq. & ex n.108
Vbi abunde agitur de intellectu,l.1.§.si minor.cum l.seqq.ff.de rebus eorum.p.495

Miserabilis persona.

Vide *Persona.*

Momentum.

Hypotheca generalis vt operetur sufficit, quod dominium rei fuerit per momentum quæsitum debitori.p.481.n.7
Eodem momento & instanti quo dominium rei sit quæsitum minori prohibitio hypothecandi operatur.ibid.n.8
Concurrentibus in eodem momento & instanti dispositione iuris,& dispositione hominis, illa vt velociter prius operatur.p.481.n.9.& 10
Rei empræ pro persona nominanda dominium ex tempore nominationis,nec per momentum permanshit penes emptorem pag.483. num.23.& sequentibus.
Plures hypothecæ diuersis temporibus contractæ super maioratu absque facultate regia,si postea in confirmationem earum impetretur,omnes eodem momento robur, & validitatem recipiunt absque prioris prælatione.pag.544.num.60.cum seqq.

Moneta.

Vide *Diminutio., Pecunia, Facultas.*
Ex facultate regia ad mille mutuo recipienda si possessor maioratus in aurea, vel argentea moneta recipit,an creditor in concursu hanc speciem monetæ consequatur.pag.420. num.1. cum seqq.
Et teneri maioratum ad hanc speciem monetæ, & in eadem annuos redditus persoluere neruosè tuetur Noguerol.ibid.n.2
Anno 1602.nullam esse differentiam inter valorem monetarum,atque ideo omnium genus in facultate comprehendi, sine maioratus detrimento. ibid.n.4
Census in aurea moneta creatus, potest redimi in moneta æroſa, quando in valore discrimen non adest.ibid.n.5.& 6
Æroſa moneta non habet proportionabilem valorem cum argentea,p.421.n.22.& 23
Ad censum impositum super maioratu in argentea moneta ex facultate regia non distinguente genus monetæ tenetur imponens ad excessum non maioratus.ibid.n.24.& seqq.
In hoc articulo opinionem Noguerol. nec Amayæ recepit author illum absolutè relaxantem facultatem regiam, istam absolute & distinctè restringentem,ibid.n.26.& seqq.
Moneta argentea quando virtualiter continetur in facultate simpliciter ad mille,reditus in eadem specie rectè stipulantur ex natura contractus, ibid.n.30.& 31
Amayæ opinio absolutè negatiua inclusionis monetæ argenteæ in facultate simpliciter ad mille rigorosa ostenditur.p.422.n.32
Monetarum omnium intrinsecus valor in Hispania fuit conseruatus vsque ad annum 1612.ibidem, num.34
Ab anno 1612.ob abundantiam monetæ æroſæ.& regnis extraneis intro lusæ vilescere cœpit valor huius monetæ, ac in illis crescere valorem extrinsecum monetæ argenteæ,ibid.n.35.& seq.

Index Rerum,

Monetarum tam ex substantia, quàm ex quantitate, id est æstimatione debet iudex attendere ibid.n.41

Monetæ essentia ex valore,non ex metallo admittitur.ibid.n.42

L.Cum.C.de oppignorat. & l.6.tit.14. permittentes creditoribus debita soluere in cuiuslibet monetæ,monetis & aureis editæ fuerunt tempore, quo monetarum æqualitas aderat in valore, non tamen hodie procedunt,p.421.n.45.& 46

Generalis dispositio ad monetam relatam quamlibet comprehendit,cum constet ex auro,argento & ære.p.421.n.52

An,& quando debitor teneatur præcisè soluere in argentea monera promissa & recepta,& excludatur à præmij oblatione.p.425.n.72

Et de variis quæstionibus respicientibus pragmaticas taxantes præmium argenteæ monetæ.ibid.

Ad certam monetæ speciem annuatim persoluendæ obligatus,si pluribus annis in diuersa specie soluit,an præscriptione iubeatur.ibid. num.73 & 74.cum multis seqq.

Monetæ species in obligatione deducta præcisè soluenda,vel eius æstimatio.p.426.n.85

Et ad hoc pactum obligatur debitor præcisè.ibid. n.86

Maximè si eadem monetæ species data fuerit debitori.ibid.n.87

Pragmaticæ nouæ taxantes valorem præmij argenteæ monetæ, qua fecerit soluendi fint annui red. ... quando debitor admittatur ad præmij ... nem,vel præcisè teneatur in argentea ... re soluere & circa alia enucleantur. ibid. ... & 89.per tot.

Monetæ mutatio quando timetur debitor requirit præuenire solutionis tempus & ante tempus soluere p.619.n.40.& seqq.

Molendinum.

Molendinum hypothecatum,si penitus sit diruti, ... hypotheca dissoluitur,etiamsi ex eadem mole, & eorumdem, aliud nouum construatur. p.c6. ... n.50

Quæ non est idem molendinum, sed aliud diuersum & nouum.ibid.n.51

Mora, Morosus.

Moræ purgatio aliquando admittitur ex æquitate p.c6.n.25

Non tamen in præiudicium tertij.ibid.n.2

Mora ad damnificandum creditorem non debet probari,sufficiens probatio relationem diminutæ monetæ, etiamsi ea non fuerit publicata.p.c6.n.30 & 31

Et mora committitur absque interpellatione per ipsam legem,vel consuetudinem.p.c6. ... n.32

Et mora purgatur aliquid temporis fit modo ... vel casu fortuito.p.c6.n.3

Et ... tenetur restituere fructus ad vltimum ... tenetur a die moræ.ibid.n.4

Secus in creditore qui eodem modo peccat ... ad debitorem.ibid.

Mora non imputatur periculum mutatæ monetæ, nisi nouæ fit contracta in soluendo, sine ... legitimè interpellato. ibid. n. 35 ...

Mora debitoris non imputatur interitus ... ad Dominum,siue in ... siue in ... personalibus.p.c6.n.51

Morosus debet præcedere culpa.ibid.n.52

Mora non committitur,sine die,vel interpellatione.ibid.n.52

Et an ista interpellatio debeat esse iudicialis, vel sufficiat extrajudicialis.ibid.

Monachus, Monasterium.

Vide *Albas.*

Prælatus monasterij potest renunciare hereditatem,vel legatum relictum monasterio.ibi,vide fol.monasterio.p.c10.n.16.& p.454.n.101.& 102

Prælatus potest præiudicare monasterio in accipiendis,non tamen in alijs quæstus.p.c10.n.17

Monasterium finitur re idibus certis,vel alij durante vita monachi Domini certi.p.c15.n.47

Monacho filiofamilias,& seruo ea solutio debet ... vera & realis non ficta & per confessionem, ... debitor liberetur.p.c24.n.6.

Monacho & monasterio,non & Domino concurrentibus in iudicio concursus pro pecunia, ... monachus,vel seruus mutuans debitori,quibus exactione & solutione præferatur.p.c36.n.c5 & seqq.

Monacho & seruo mutuantibus,licet statim ... quæratur monasterio & Domino, recte tamen monacho & seruo fit soluto.ibid.n.84

Monacho,seruo,aut filiofamilias cum quibus contrahitur,recte soluitur,& plenam liberationem consequitur debitor.ibid.n.85.86.& 87

Monacho pecuniam deponenti recte restituit depositarius.licèt pecunia sit monasterij.ibid.n.88

Monacho,vel seruo mutuantibus recte fit soluto, facto contractu conferri in pecuniam non intercedente.ibid.n.89.& seqq.

Supra dicta procedunt quando monachus,aut seruo debitor,ponte solait,aliter si in iudicio concursus compareat simul monasterium,vel Dominus p.c36.n.91 & seqq.

Monachus & seruus non possunt in iudicio comparere ... in agendo, nisi in defendendo ubique ... licentia.ibid.n.c7.& 100

Monachus sine consensu non potest contrahere ... nisi monasterio proponenda ...

Monachus non potest agere in iudicio sine ... tradita.n.100

Monachus comparet in iudicio concursus absque licentia,vel dicatur contumax,non opposita exceptione contra facultates suas,tunc.ibidem n.101.

Si Monacho agenti non opponatur defectus licentiæ,tenet ...

Monachus absque licentia non potest in iudicio comparere in ... sine opportuna oppositione ... facultates suas habet,ligitimatur relatio.p.238.239 n.111.& 112

Monachus ... nisi ... vel in iudicio ... p.c38.n.113

Monetæ.

Monetæ vel à principe imperantur vel à creditoribus ... fieri.p.c24.n.1

Monetæ ... per principes ... vel per aliquod tempus ... bonum.ibid.n.2

Monetæ solum ... concedi ... p.c36.n.3

Monetarius ... & vni ...

Et ... in ...

Opus

& Verborum.

Quantumvis in reſcripto moratoria cautio fuerit remiſſa,adhuc præſtanda erit creditoribus.p.625 num.7

Niſi reſcriptum habet clauſulam,non obſtante.ibid num.8

Moratoriam impetrans debet ea omnia narrare,quæ principem poſſunt retrahere à conceſſione. ibid. num.23

Moratoriam impetrans debet narrare qualitatem debiti an ſit iuratum.ibid.n.14

An proueniat ex cauſa delicti.ibid.n.15

An debitum ſit regium,vel fiſcale,ibid.n.16

An ſit cauſa locationis,& conductionis. ibidem, num.17

An debitum ſit Eccleſiæ,vel pupilli.ibid.n.18

An proueniat ab emptione domus.ibid.n.19

An aliam Moratoriam impetrauerit ab eodem principe.ibid.n.20

An lis pendeat ſuper debito.ibid.n.21

Moratoria generalis quibus in caſibus non valeat. ibid.n.22

Item ſi debitum procedat ex cauſa dotis, depoſiti ſalarij,vel annonæ , ſeu adminiſtrationis panis, vel ex cauſa alimentorum.ibid.n.23

Moratoriæ impetrandæ,an pactum renunciari poſſit.ibid.n.24

Moratoria impetrata non prodeſt ad debita poſtea contracta.p.625.626.n.25.& 30

Moratoria per debitorem impetrata an profit fideiuſſoribus, quidam affirmant. pagin.625.ex numer.26

Moratoriam poſſe debitorem allegare in fauorem fideiuſſoris conuenti,qui teneant ibid.n.28

Moratoria non afficit creditores futuros.p.625.626. n.25.& 30

Moratoriæ termino durante fideiuſſor non habet regreſſum contra debitorem principalem. ibid. num.31

Moratoriæ exceptio reſpicit perſonam debitoris quàm non egreditur,ibid.n.33

Moratoria ſi fieret realis multo magis tranſiret in hæredem quàm in fideiuſſorem.ibid.n.34

Moratoriam impetratam à debitore fideiuſſoribus regulariter non prodeſſe quamplurimi tenent Doctores.ibid.n.41

Maximè ſi non ſunt in ſupplicatione, & gratia expreſſe nominati,ibid.n.42

Moratoria prodeſt fideiuſſoribus quando redundaret in præiudicium debitoris principalis.pag.627 num.43

Vt in exemplis appoſitis,ibid.num.44.45.46.47.& num.48

Moratoriæ dilatione pendente currunt vſuræ & redditus cenſuum. ibid.n.49. & 50. cum multis ſeqq.

Moratoriæ,& inducię conceſſæ à creditoribus debitoribus ex quibus cauſis fiant.ibid.n.53

Per moratorias , & inducias conceſſas à creditoribus ceſſant vſuræ ratione lucri ceſſantis. ibidem, num.15

Non tamen redditibus cenſuum nec intereſſe damni emergentis ceſſant per inducias.ibid.n.52

Ad moratorias creditorum concedendas quomodo computandus erit creditorum numerus quando per numerum perſonarum, aut cumulum debitorum.ibid.n.54.& ſeqq.

Et an computentur vſuræ , & redditus debiti in quantitate.ibid.n.56

Moratoriæ conceſſæ per creditores præſentes quando obligent abſentes.ibid.n.57

Ad moratoriam concedendam maior pars quantitatis inter creditores prævalet minori. pag. 628. n.58.& 59

Æquali & pari quantitate reperta præfertur maior numerus creditorum.ibid.n.60

Data æquali quantitate ac numero perſonarum illius partis ſententia prævalet quæ humanior ſit. ibid.n.61

L.5.& 6.tit.15.p.5.plures caſus ſingulares determinant circa moratorias conceſſas à creditoribus.ibid.n.62.& 63

Ad moratorias,& inducias concedendas,an omnes creditores tam præſentes quàm abſentes ſint citandi,vel an maior pars præſens præiudicet minori abſenti.ibid.n.67.& ſeqq.

In iis quæ communia ſunt pluribus vt ſingulis, in quibus maior pars præiudicat minori de ſubſtantia actus eſt omnium citatio. pag.628. 629. num.68.& 70

Conſuetudo ne in vno loco congregentur creditores ad moratoriam concedendam. pag. 629. num.71

Quæ conſuetudo vincit in Hiſpania, & ſic à ſingulis creditoribus conſenſus præſtari ſolet.ibid.n.72

Ad confirmationem moratoriæ , & induciarum faciendam à iudice,minor pars creditorum ſufficit. ibid.num.73

Proſunt etiam correo.ibid.n.75.& 76

Et Moratoria creditorum proſunt etiam fideiuſſoribus.ibid.n.74

Ad moratoriam, & inducias concedendas credita debent eſſe vera non ficta non per confeſſionem debitoris nec per recognitionem ſchedulæ priuatæ.ibid.n.77

Moratoriæ conceſſæ à creditoribus,& per ſententiam ſenatus confirmatæ an proſint hæredi debitoris adeunti cum beneficio inuentarij. ibidem, num.78

De pacto de non impetrando moratoriam facienda erit principi relatio,ne ſit ſubreptitia. pag. 284. n.47.& ſeqq.

Mors, Mortuus.

Per mortem vel dimiſſionem electi ad officium,vel beneficium non dicitur noua vacatio, ſed prioris vacationis continuatio.pag.138.num.9. & 10.& ſeqq.

Poſt mortem qui reſtituere grauatus eſt an poſſit prævenire mortem reſtituendo præmaturè in præiudicium creditorum reſtituentis. p.499. per totam.

Hæres grauatus reſtituere poſt mortem primo ſubſtituto non poteſt ante mortem reſtituere in præiudicium ſecundi ſubſtituti.p.505.n.69. & ſeqq. & ex n.66

Facultatem eligendi incertum de certis tempore mortis habens ante mortem eligens, poteſt variare ne præiudicium fiat eis,qui tempore mortis vinunt.ibid.n.72

Facultatem habens præſtandi eleemoſynam tempore mortis an poſſit prævenire tempus in præiudicium exiſtentium tempore mortis.ibid. num.73. & ſeqq.

Mortuo poſſeſſore maioratus qui ſuper prouentibus & fructibus,qui contraxit ſtatim extinguitur contractus.p.763.n.18.& n.1.cum ſeqq. pag.761. & ex n.25

Mortuo poſſeſſore maioratus concurſum formante ſtatim,& ipſo iure diſſoluuntur fructus maioratus in concurſu ſtantes,& bona illico tradenda ſucceſſori.p.764.n.33

Index Rerum,

Mortuo poſſeſſore maioratus ius ſecum extinguitur.ibid.n.35.

Perinde ac ſi nunquam fuiſſet in mundo.ibid.n.36. & ſeqq.

Motus proprius Pij V.

Vide *Cenſus,Pactum.*

Motus proprius,Pij V.de forma credendi cenſus in Hiſpania non fuit receptus, ſed imò ab eo ſupplicatum.p.472.n.81

M.P.expreſsè agnouit diſcrimen inter pactum de non redimendo intra tempus,& pactum de non redimendo ante monitionem.p.616. 617.n.11. 12.13.14.& 15.cum ſeqq.

Pactum de non redimendo niſi præmiſſa monitione ante bimeſtre licitum eſſe in creatione cenſus expreſsè determinat M.P.p. 615.n.7

M.P.Pij V.de forma creandi cenſus non fuit receptus in Hiſpania,ſed ab eo ſupplicatum.p.617. num.79

Reprehenditur Auendanus contrarium ſectans, & ſibi contrarius manifeſtè arguitur.ibid.n.20.21. & ſeqq.

M P.non receptus licet,vt obliget non allegetur, adduci tamen poteſt in vim auctoritatis, & doctrinæ magiſtralis.ibid.n.22.23.& 24

Ratio M.P.requirentis denuntiationem ante redemptionem comprehendit omnes caſus redemptionis.p.622.n.86.& ex n.77.cum ſeqq.

Mulier.

Vide *Vxor,Indotatio.*

Mulier de iure ciuili, & Regio pro debito more ciuili carcerari non debet. p. 313.n.10

Mulier obligata ratione adminiſtrandæ tutelæ pro reliquorum ſolutione carceratur.ibid.

Mulier non poteſt,in vita mariti repetere dotem niſi ſit diſſipidator,poteſt tamen quando formauit concurſum creditorum qui licet poſteriores poſſunt omnia bona mariti conſumere. pag. 62. n.29.cum ſeqq.

Mulier vidua retinens bona mariti tenetur ea exhibere,vt ſibi & aliis creditoribus iuxta gradus prælegatam ſatisfiat.p.87.num.5. & a.num. 1. cum ſeqq.

Mulieri cui bona mariti ad inopiam vergentis tradita ſunt,ea ſatisfacta tenetur reſiduum creditoribus diuittere. p.88.n.12.& 13.cum ſeqq.

Mulieri habet hypothecam pro dote,& pro vſuris retroactis,& alimentis dotis retardatæ.pag. 101. n. 1.92.& 93

Mulier ſe viri creditori pro marito obligauit vltra dimidiam dotis, ex quo remanet in ſolutum & læſa,an tota obligatio reſcindatur,vel pro parte p.389.n.74.& p.393.n.68.cum ſeqq.

In pluribus obligationibus mulieris pro marito ſucceſſiuè factis non priores intra dimidium dotis contentæ,ſed poſteriores vltra eam cauſantes læſionem,& indotationem pag 386.num. 71. & ſeqq.

Quæ verior eſt opinio in dies practicata in tenuta Vallifoletana.ibid.n.76

Noguerol defendens omnes indiſtinctè obligationes factas a muliere pro marito eſſe reſcindendas ob indotationem communiter a tenatu Pintiano contemnitur.ibid.n.82.& 83

Mulier quæ pro marito vnita obligatione cauſante in dotationem ſe obligauit,an in totum reſcindatur.an ſolum pro dimidia parte detet,contenditur inter aliquos pag.391.num. 101. cum ſequentibus.

Qui totam reſcindi volunt fundatur in ratione externa complectenda totam obligationem. ibid. n.102.& ſeqq.

Obligationes plures ſi ſucceſſiuè pro marito à muliere factæ ſimul iunctæ inducant indotationem an omnes reſcindantur diſtinctè.pag.393.n.125. & 127

L.55.tauri,qua diſponitur mulierem non poſſe diſtrahere ſine licentia viri,ſicut nec contrahere. p.492.n.62

L.44.quæ prohibet ne mulier abſque licentia viri poſſit hæreditatem repudiare,exornatur. ibid. num.63

Mulier abſque viri licentia nequit donationem ſibi abſenti factam repudiare.ibid.n. 4

Mulier dans bona in dotem,vt maritus ſatisfaciat creditoribus,iſti ex pacto non agunt contra maritum niſi notario pro eis ſtipulante. pag. 595. num.36

Mulier nubendo, & dotem tradendo marito nequit creditores ſuos illudere in cuius non eſt poteſtate iuri eorũ retrahere.p.738.n.12.& ſeq,

Mulieris contractus abſque licentia viri non valet. nec poſt mortem vxoris præſto tenet.p.258.n.9. & 10

Mutatio.

Vide *Status,Qualitas,Moneta.*

Mutatio qualitatis & conditionis rerum,aut pœnarum producit varios effectus,& diuerſa iuris miniſteria.p.213.n.21.22.23.& à n.2

Pactum relatum ad rem habentem naturam mutabilem rei mutabilis natura vtitur. ibidem. num.25

Res iudicata non facit ius in iis quæ tempore mutantur.ibid.n.26.& ex n.3 cum ſeqq.

Mutationis monetæ periculum vbi adeſt debitor non permittitur ſolucre ante tempus.p. 619. n. 40.cum ſeqq.

Mutuum,Mutuans.

Mutuans pro refectione,vel reparatione alicuius rei,an in ea acquirat hypothecam cum priuilegio.p.94.n.93

Et an teneatur eſſe ſolicitus de conuerſione mutui. ibid.

Et an conuerſio mutatæ pecuniæ in rem reficiendam præbetur conjectatis.ibid.remiſſiuè.

Mutuanti,vel expedienti in conſtructionem rei ſocietatis,vel negotiationis datur hypotheca cum prælatione in corpore ſocietatis p. 202. n.103. & 104

Mutuantes poſſeſſori maioratus intra ſummam permiſſam a facultate Regia, & mutuantes vltra illam,an pariter concurrant ad quantitatem permiſſam pro rata,vel an omnium contractus vitientur.p.382.n.1.& per totam.

N

Natura,Naturalia.

NAtura inducit ſocietatis non patitur,vt coram diuerſis iudicibus tractetur cum deſignetur præfationem creditorum.p.56.n.14

Naturalia contractus in ipſo veniunt,licet non exprimantur.ibid.n.15

Quæ veniunt ex natura contractus debent ſupplerí quamuis facta non ſit.ibid.

In quibus conſiſtit diſpoſitiua illatæ interpretationis ſibi [illegible] comprehendat quæ veniunt ex [illegible] p. 61. n. 16

Natura [illegible] transitati in alium amplius non attendi

attenditur.p.729.n.70.cum seqq.& ex n.64.cum seqq.

Negligentia.

Negligentia in nõ exigendo à debitore cesso quando imputetur cessionario debitore interim facto fallito,p.225.n.19.fol.p.728.ex n.52 & seqq.

Negligentia arguitur is qui opportunis remediis uti potuit, & non fecit.p.393.num.125.& seqq.

Nepos.

Vide *Hæreditas.*

Nepos sublato patre de medio succedit auo ex propria persona.p.580.n.2.& 3

Nepos ad successionem aui concurrens cum patruo repræsentatione eget, & locum sui patris præmortui occupat.p.581.n.4

Patre exhæredato præmortuo, nepos succedit auo ex propria persona,& iure.ibid.n.10

Siue nepos succedat auo ex propria persona, siue repræsentatiuè concurrente patruo.ibid.n.11

Nepos ad hæreditatem aui renunciatam à patre præmortuo cum iuramento vocatur ex propria persona & iure etiam stante repræsentatione. ibid.n.12 & seqq.

Nepos ex filia præmortua ad successionem aui veniens an teneatur computare dotem à matre receptam.p.581.n.15.& 16

Nepos quomodolibet succedens auo patre mortuo suam facit hæreditatem,qui aui creditoribus tenetur,non creditoribus patris qui nunquam ius aliquod in ea habuit.ibid.n.17.cum seqq.

Nepos quomodolibet succedat auo succedet iure proprio independenter à patre præmortuo etiamsi per repræsentationem,gradum & locum sui patris subintret.ibid.n.19

Non sequitur,nepos assumit locum, & gradum patris;ergo succedit ex persona patris. p.582.583. n.20.& 32

Nepos succedens auo etiam repræsentando locum & gradum patris præmortui semper proprio iure succedit.ibid.n.21.22.23.& 24

In gradum alterius nepos succedit per priuationem vel per translationem.ibid.n.25.& 26.

Nepos auo succedit semper ex propria persona etiam repræsentatione data.p.583.n.28.& 29

Nepos succedit auo mortuo patre per priuationem,& remotionem.ibid.n.30

Nepoti ministrat lex locum patris, non ius eius quod iam extinctum erat per mortem vel renuntiationem.ibid.n.33.34.& 35

Nepos quomodolibet succedat auo numquam creditores patris potuerunt prætendere ius ad hæreditatem aui.ibid.n.36.37. & 38

Nepos nec ius ad hæreditatem aui nec gradum capit à patre.ibid.n.39

Nepos succedit in portione, quàm pater habiturus esset,siue iuret,non tamen succedit in illius iure, quod numquam acquisiuit p.584.n. 41

Patre præmortuo priuato hæreditate patris siue exhæredatione siue propria renuntiatione nihil detrahit iuri nepotis ex propria persona,& iure sequentis.ibid.n.42

Nepos veniens ad hæreditatem aui tanquam hæres patris præmortui & in vita renuntiantis hæreditati, an cogatur ex ea solutione creditoribus patris sui.ibid.n.43.& seqq.

Nepos hæres patris tenetur stare renuntiationi patris.ibid.n.44.46.& 47

Neporem ex hæreditate aui sibi delatæ præmortuo patre renuntiante hæreditati non tenuit creditoribus sui patris,verius ostenditur. ibid.ex n.48. & num.seqq.

Patre mortuo renuntiante hæreditatem nepos auo succedit iure proprio,qui etiam hæres patris non tenetur creditoribus sui patris ex hæreditate aui.p.585.n.58

Nec pacto cuilibet respicienti hæreditatem aui renuntiatam per patrem præmortuum nepos etiam hæres patris tenetur stare ex hæreditate aui. ibid.num.59

Et de ratione fundamentali.ibid.n.60.& seqq.

Nepos ex hæreditate aui sibi delata ob præmaturam mortem patris,in nihil tenetur tangenti patri.ibid.n.62

Etiamsi sit hæres patris cum beneficio tamen inuentarij.ibid.& n seqq.

Nepos hæres matris renuntiantis hæreditatem, & præmorientis non tenetur nisi pro ea parte, pro qua hæres sit matris, non pro hæreditate aui. ib. n.63.64. & 65

Negotiorum Gestorum Actio.

Vide *Actio.*

Negotiorum gestorum actio datur tertio soluenti pro debitore,etiam cessione cessante.pag.417.ex n.56.cum seqq.

Administratori soluenti posteriori negotium insuper fecit administrationis contra quam datur actio negotiorum gestorum suo loco,& gradu. p.708.& n.44

Possessor melioratus qui redimendo censum cessionem non obtinuit contra melioratum, habet tamen actionem negotiorum gestorum contra hæredes antecessoris, qui censum imposuit. p. 709.num.35

Soluens pro debitore etiam sine mandato contra eum habet actionem negotiorum gestorum. ibid.num.47

Nobilitas,Nobilis.

Nobilis administrator concussus carceratur pro restitutione reliquorum.p.119.ex n.27.cum seqq.

Nobilis panetarius,qui recepto tritico non reddit panes coctos conuentus carceratur.p.119.n.25. & 26.& p.315.n.28.& 30.& 31.

Nobilis pro debito ciuili non carceratur iuxta legis regias.p.221.n.2

Nobilis pro debito ciuili præter duos casus à lege regia exceptos non carceratur.ibid.n.3

Nobilis non in publico carcere,sed alio honestiori carcerari debet.p.313.n.12

Nobilis,& mulier pro debito discedente ex delicto carcerantur.p.314 n.16

Nobilis promittens dare fideiussorem pro obseruatione contractus, si non dederit, carceratur. p. 315.n.34.& 35

Nobilis, & clericus iussus exibere pro contumacia cogitur per carcerem ad exhibendum.pag.315. num.37

Nobilis ob contumaciam, & quilibet priuilegiatus per carcerem cogitur.ibid.n.38.& seqq.

Nobilis pro occultatione bonorum, ne soluantur sui creditores,carceratur.ibid.n. 42

Nobilis pro debito ciuili admixto crimine carceratur ex legibus regijs.ibid.n.43

Nobilitas licet liberet à carcere pro debito cuiuslibet,non tamen attribuit priuilegium,ne committatur nobilis vltra quam facere possit pag.198. n.52 & seqq.

Nomen.

Vide *Nomenclatio.*

Nomen cuiusque rei qualitatem probat, & ex nomine efficacia rei colligitur.p.117.n.10

Nomen

Index Rerum,

Nomen administratoris in Hispania generale est, & competens omni aliena bona administranti, p.120.n.39.

Nomen nunquam attenditur, nec de eo curatur, quando constat de natura rei.ibid.n.40

Concessio facta contemplatione nominis,puta imperatori,hæredi, & similibus extinguitur extincto nomine.p.456.n.40.41.42.& 43

Ad rem emptam pro persona nominanda à creditore emptoris,an creditores nominati, seu nominandi præferantur.pag.481.ex n.1.cum multis seqq.

Nominandi facultas non transit in hæredem. p. 126.num.45

Nomine,proprio & alieno qui actum gerere potuit in dubio præsumitur nomine proprio gestus. p.535.n.25.& 26

Nomine proprio potius quàm nomine alieno in dubio præsumittur actus simpliciter gestus. p. 577.num.45

Fallit in eo qui tenetur alteri emere, qui in dubio emere alteri intelligitur.ibid.n.46.& seqq.

Concessio facta contemplatione nominis puta hæredis,imperatori, cessat extincto nomine. p. 254. n.7.cum seqq.

Nomen debitoris.

Nomen debitoris minori pretio licite emi potest, propter periculum exactionis,& expensas.p.124. n.27. & 28

In Nominis, & census iam creati emptione non subest locum,l.ab Anastasio. & l. per donationes, Communis communis opinio tenet.pag.126.& 127.n.29.30.& 31

Nominis periculum non transit in cessionarium, quando solutionis gratia fit consignatio,& datur cessionario regressus in debitorem non sequuta exactione.p.78.n.24

Nominis cessi solutionis à gratia dominium semper remanet penes debitorem, in quo creditur nullum acquiri ius reale.p.78.n.25

Nomen accipiens creditor titulo veræ & realis solutionis, debitor liberatur ipso iure quamvis de periculo teneatur.ibid.n.28

Nominis cessi simplex debitorem non liberat dato verò insolutum fit.ibid.n.31

Nomina debitorum non sunt in matrimonio debitoris.p.202.n.122.& 124

Non licet cessi ad commodum cessionarij periculum petenti cedenti.p.253.n.52.cum seqq

Nomina debitorum ejus loci esse censentur,ubi de iure & de facto exigi possunt. p.474.475.n.2.3. & 11

Nomina debitoris ipsimet debitori ex diversis causis cessionis potest hypotheca.pag.609.num.1.& seqq.

Nomen debitoris non est in bonis rei de bonis debitoris sed de bonis creditoris.p.[illegible].n.4

Super nomine debitoris hypotheca tantum datur quantum ipsum nomen,quo extincto & ipsa extinguitur.ibid.n.11.& 12

Nomine debitoris per compensationem ipso iure extincto an extinguatur hypotheca.ibid.n. num.13

Nomine hypothecato extincto solvitur hypotheca.p.611.n.18 & seqq.

In Nomine hypothecato eidem debitori postea successo fraudulenter non præferri alteri creditoribus verius ostenditur. p.611.n.25. cum seqq.

Nomen debitoris pluribus hypothecatum n. [illegible]

tinguitur per compensationem, & ideo semper durat hypotheca in qua anteriores præferuntur. 612.n.30

Nominatio,& Nominare.

Vide *Emptio,Officium.*

Ad officij vitalitij emolumenta concessi cum facultate nominandi, an creditores nominantis facta nominatione, vel creditores non nati plus habeant.p.603.n.1.& seqq.

Nominante condemnato iam facta nominatio an fiscus possit in fructibus rei exequi condemnationem in præiudicium nominati.ibid.n.2

Ex nominatione pro secunda vita nominatus consequitur ius separatum a nominante.ibid.n.3

A Nominationis tempore ius fuit radicatum in persona nominati acceptantis.ibid.n.4

Nominatus non à nominante, sed à primo concedente cum facultate nominandi ius recipit.ibid. num.5

A Nominationis tempore nominatus,recipi emolumenta officij.ibid.n.6

Nominatus non capit ad eligente nudo tantum ministro, sed à mandante a quo recepit facultatem nominandi.ibid.n.7

Iudicium & condemnatio nominantis non affert præiudicium iam nominato. ibid.n.8

In Nominatione & electione necessaria non cadit gratuitum, nec valet appositum a nominante. ibid.num.9

Nominatio quando ius irrevocabile adquirat. p. [illegible].n.10

Nominati facultas competens ex contractu rectificata semper manente nominatio etiam ex pactu gestorum variabilis,usque ad mortem.ibid.n.17

Quo casu si non fuerit revocata in vita nominantis; nominatio tenet respectu contrahentium. ibid.n.18

Secus respectu creditorum nominantis præmaturè & ante mortem eligentis qui ius habent ad emolumenta officij durante vita debitoris.ibid.n.19. 20.& 21

Nominari & electio præmatura non præiudicat creditoribus nominantis quoad emolumenta & fructus sua vita durante.ibid.n.22

Nominationem & electionem datam patri pro nominando unum filium ad emphyteusim post suam mortem pater præmenire nequit eligendo in vita in præiudicium cæterorum filiorum respectu fructuum sua vita durante.ibid.n.23

Et fructus medij temporis filius ita nominatus confestim tenetur inter fratres.ibid.n.24

Et pater nominans in vita,& tradens emphyteusim potest gratuitum apponere nominato respectiuè ad cæteros.ibid.n.25

Nominatio valet tam in vita quam in morte facultas concessa per contractum semel variari potest. ibid.n.26

Secus si ex testamento quia tunc nominatio facta per eum est irrevocabilis.ibid.n.27

Debet tamen concurrere nominati acceptatio, & tacita vel nominatio fit irrevocabilis.pag.705. num.18

Alias non nato sola actio personalis adquiritur quatenus impetrabilem nominationem cessante persona ad heredem transmittit cum hypotheca speciali. [illegible]

In [illegible] proxime proxi de Inquisitione Cade rei ven. [illegible] nominationis & electionis.ibid.n.30

Nominatus [illegible] electionem contra donationem cum facultate nominandi tam vita vel in morte ita acceptavit

ptauit nominationem, & poſſeſſionem rei: non tenetur creditoribus nominantis.ibid.n.31
Secus,ſi res,ad quam nominatur non fuerit ei tradita.ibid.n.32
Nominantis creditores qui rem non tradidit,ius habent interim ad fructus qui pertinent ad nominationem tanquam dominium. ibid. num.33. 34.& 35
Nominatio & electio facta in teſtamento nullo, vel reuocato tenet.p.247.n.6.7.& 8

Nouatio, Nouum.

Vide *Feudum, Officium.*

Nouandi obligationem animus inducitur per dationem inſolutum. p.78.n.30
Per nouationem extinguitur obligatio fideiuſſorum primi contractus ceſſante proteſtatione creditoris nouantis.p.156.n.10
Per nouum contractum prior nouatur,& ſimul hypothecæ ac fideiuſſores liberantur.pag.151.n.12. & ſeqq.
Nouum dicitur quod nunquam fuit,vel fuit, & poſtea non iure acquiritur.p.606.ex n. 58. & a n. 59.cum ſeqq.
Nouum officium dicitur ad tempus conceſſum prorogatum poſtea poſt tempus.ibid.n.59
Ex noua cauſa nouo in iudicio deducta de qua in priori non fuit actum poteſt denuo agi.pag.634. 635.n.12.& 13
Nouatio an cauſetur ex iudicio,& ſententia,ita vt ex priori obligatione amplius agi nequeat.p.657. n.8.& de veritate.p.655.ex n.47.cum ſeqq.
Nouatio extinguit priorem obligationem,ita vt ex ea creditor iterũ agere non poſſit.p.652.n.9.& 10
Per rem iudicatam nec nouatur primæua obligatio nec extinguitur.pag.653.num.23.& ex num.17. cum ſeqq.
Nouatio aut voluntaria eſt aut neceſſaria. ibidem, num.24
Nouatio voluntaria ſemper eſt priuata,& extinctiua prioris obligationis.ibid.n.25
Nouatio neceſſaria non extinguit primæuam obligationem,imo magis illam confirmat.p.635.654 n.26.27.& 28
Non nouari primæuam obligationem,& ex ea non poſſe agi,incompatibilia ſunt.p.654.n.35
Nouatio extinctiua non inducitur ex re iudicata,ſed potius accumulatiua.p.655.n.47
Ex primæua obligatione non nouata per rem iudicatam poteſt nouiter agi.ibid.n.48
Nouatio non intelligitur facta quoties poſterior obligatio minus continet quam anterior. ibidem,n.49.& 50
Nouandi animus in dubio non præſumitur niſi expreſsè dicatur à contrahentibus.pagin.730.n.77
Bis idem promittens,non eſt nouare,ſed noua cautione primam obligationem confirmare addendo obligationem obligationi.p.730.n.78
Nouatio non inducitur per acceſſionem cautionis ibid.n.79.& 80
Nouatio non inducitur ex eo quod patefaciat pro executione, & complemento primi contractus. ibid.n.81
Nouus actus non inducitur,qui fit in executionem antiqui.ibid.n.82
Contractus ſecundus compatibilis cum primo non inducit nouationem. pag. 730. 731. num. 83. & 84
A priori obligatione continente priuilegium aut viam executiuam non cenſetur receſſum,nec nouatum.p.731.n.74.cum ſeqq.
Promiſſio ſecunda quidem eiuſdem quantitatis nouatio quæritur accumulatiua non extinctiua. ibid.n.87
Duæ obligationes factæ pro eodem debito non nouationem, ſed maiorem firmitatem,& ſecuritatem inducunt.ibid.n.89
Et magis inducitur informatio prioris obligationis,quàm nouatio.ibid.n.10
Plures promiſſiones eiuſdem ſummæ ex eadem cauſa nouationem non inducunt.ibid.n.91.& 92
Nouationem allegans probare tenetur. ibid. n. 95. & 96
Nouatio hodie non præſumitur niſi expreſsè dicatur à contrahentibus.ibid.n. 97
Non præſumitur aliquid de nouo inducere ſed confirmare.ibid.n.98.& ſeqq.
Qualitas & priuilegium contractus nouati quando influant & tranſeant in contractum nouantem. p.732.n. 104.remiſſiue.
Pignora eadem in ſecunda obligatione nouante repetita, tempus & prælationem conſeruant in quibus, & non in aliis ſimul obligatis primus creditor præfertur intermediis. p. 753.754.n.92. 93.94.95.& 96

Nullitas, Nullum.

Sententia declarata nulla ad inſtantiam vnius conſortis prodeſt aliis.p.178.179
Dummodo non procedat à iure ſpeciali obtinentis nullitatem.ibid.n.24
Nullitas inſtrumenti ad inſtantiam vnius declarata prodeſt aliis inſtrumento contentis.ibid.n.25
Nullitas actus per ſententiam declarata præiudicat omnibus intereſſe habentibus.pag.179.num.26 & ſeqq.
Nulla eſt alienatio bonorum maioratus facta ex facultate ſubreptitia.p.280.281.n.34.& ex num. 1. cum ſeqq.
De diſpoſitionibus nullis, vel aliqua exceptione credibilibus non eſt facienda principi relatio. p.282.n.25.cum ſeqq.
Nullitas actus inducta à lege in fauorem alicuius intelligitur ipſo volente,& opponente.1.p.c. ii. ex n.41.& c.14.ex n.60.& 66

O

Oblatio, Offerre.

Vide *Licitator.*

OBlatio bonorum inſolutum ad extinctionem cenſus admittitur in iudicio concurſus cum ſit neceſſaria,& non voluntaria.p.178. num. 30. & ſeqq.p.179.& ex n. 22. cum ſeqq.
Auth.hoc ſi debitor C.de ſolution.habet locum in concurſum creditorum centualium. p.179.n.31 & ſeqq.
Offerens debet integrũ debiti emptori offerre etiã viliori pretio ementi.p.216.ex n. 8. cum ſeqq.
Per obligationem ſortis,& vltra bimeſtri deducti in pactum nullatenus conſulitur creditoris indemnitati iuſtè depoſitam recuſantis,p.620. & ex n.48.cum ſeqq.

Obligatio, Obligatus.

Vide *Inſolidum.*

Obligatio tacitè induci ſolet ex aliquo actu extra id,quod agitur.p.548.n.147
Obligationis extinctio inter defunctum, & hæredem inducitur per aditionem non antea. pag. 61.n.10.cum ſeqq.
Obligatio cenſus extinguitur per morã creditoris nolentis recipere ſortem ſibi conſignatam.p.168

Index Rerum,

Obligatione deficiente deficit actio, sine qua nemo in iudicio potest comparere p.185.n.38.39

Obligationes factæ ab vxore pro marito si excedant dimidiam partem dotis ex quo vxor remanet indotata & cessa, an annullentur. p.383.n.7

Obligationes diuersis temporibus factæ per vxorem præ marito, etsi priores non inducant læsionem omnes simul annullari defendit Noguerol. p.393 n.8. & 9. & p. 383. vide ex num. 126. cum sequentibus.

Obligatio vltra modum facultatis regiæ limitatum eodem modo vitiatur in excessu siue sit vna a siue plures successiue, & a diuersis personis factæ. p.390.n.94.& seqq.

Obligatio maioratus ex facultate regia est subsidiaria, & nihil operatur nisi in defectu bonorum liberorum siue tempore obligationis siue exactionis. p.384.n.16.17.& seqq.

Obligatis plaribus insolidum, si vtilitas ad vnum dumtaxat pertineat, ille dicitur principalis, cæteri inter seipsos fideiussores non re spectu creditoris. p.431.n.20.& seqq.

Obligatio diuiditur pro rata inter plures simul obligatos etiamsi in persona vnius deficiat obligatio, quia alter vltra suam ratam non tenetur. pag.468.n.40

Obligatio super duobus maioratibus sequuta diuisione iudicia per exactionem vnius partis correspondentis exacto prorsus sunt extincta. pag. 468.n.41

Obligatio orta ab vno defuncto pro rata diuiditur inter hæredes quotam vnoquisque non solvendo cæteris non obstante par. deficiens. ibid. n. 42. & seqq.

Obligatio ad quantitatem diuiditur inter hæredes pro rata etiamsi aliquis efficiatur non soluendo nec ad tatam alterius deficientem tenentur. p.469.n.44.& 45.& seqq.

Obligationes facta diuisione inter plures quilibet agnouit suam ratam partem, & non partes alterius, etiamsi fiant non soluendo. p.471.n.74. & cum n.71.cum seqq.

Obligationis parte perempta, & extincta simul cum fundo hypothecato cæteræ hypothecæ non tenentur ad integram obligationem. ibid. num.76.& 6- cum seqq.

Quando obligatio, quarta tas simul perit cum re hypothecata, cæteræ res hypothecatæ solum ad residuum obligationis tenentur. p. 472.n.85.86. & 8-

Secus si vna hypothecata pereat integra manente obligatione, vt tunc cæteræ hypothecæ pro tota obligatione manent obligatæ. ibid. num. 8-.88. & 87

Obligare ea bona potest debitor, quorum habet dominium. p.481.n.5

Obligatio bonorum generalis bona præsentia, & futura comprehendit. ibid. n.6

Obligatus non est debitor creditoribus acquirendi p.434.n.90.cum seqq.

Priori obligationi quando aliquid additur vel detrahitur noua intelligitur contracta obligatio. p.615.n.13

In generali bonorum obligatione venit ius filii ad disponendum reservatum a donatore. p.[illegible] num.5

Negatiuè resolut, quando in is reservati dispositio fuit restricta ad vitam debitoris reservantis. ibid.n.4

In obligatione bonorum generali non veniunt bona ad disponendum reseruata, nisi specificè exprimantur ibid.n.5

Obligari possunt ea bona, quæ nondum nostra sunt, sed esse sperantur. ibid.n.6

In obligatione generali bonorum futura quoque comprehenduntur. ibid.n.7.& seqq.

In obligatione generali bonorum non veniunt bona in quibus debitor habet spem de præsenti nisi specificè exprimantur. p.625.n.10

Per specialem non per generalem obligationem bonorum reservatorum, ius acquiritur creditoribus. ibid n.20.& seqq.

L.2 tit.16.3 recopil.t. vt quoties quis se alteri absenti volenti obligari, tenebatur obligatus, non procedit si appareat se ei non volenti obligari. p.597.num. 49. & p.598.599. declarat ex num.54

D. l. 2. an procedat, & impediat acceptationem absentis vt quis eo absente obligatus. p.596.597. n. 41.& ex n.54

Intentio se alteri velle obligari, vel acquirere si deficit, non prodest. ibid.n.61 per fin. ibi dict.n.62

D.l.2. locum habet in omnibus obligationibus præterquam in donationibus obligatis specialiter. p.598 n.65.& 66

Ab omnibus obligationibus præter dotem tantum absenti factis requiritur contrahentes parere. ibid.num.[illegible].& n.seqq.

In omnibus obligationibus & contractibus præterquam in donationibus acceptatio non requiritur vt valeant, sed bene donatio. p.[illegible].n.87. & ex n.[illegible] seqq.

Obligatus manet vel alia debetur dos vel vendens cum pacto de retrouendendo non soluendo donatarius tempore contractus p.[illegible].n.103. 104 & 105

Vna tamen solutione contentari debent creditores. ibid.n. 100

D.l. 2. tit.16.lib.5.r.copil. procedit quando apparet, quod quis se alteri velint obligare. ibidem, num.107

Per d.l.2. alteri per alterum valet obligatio, & stipulatio p.601.n.108

Et eiusdem l. verus, & singularis intellectus redditur. ibid.n.109.& 110

Obligatio eadem plaribus creditoribus si competit insolidum omnes repræsentat vnam personam. p.621.n.65

Obligatione personali extincta an possit dari hypotheca p.472.n.125

Plaribus obligatis, vel idem, & simpliciter condemnatis vel libertas pro tota data tenetur quilibet. ibid.n.[illegible] vel tot non liberando pro[illegible] ex n.[illegible] cum seqq.

Obligatio personalis non extinguitur per rem indebitam, & exactam tempore a creditore obtentam. pag.[illegible] ex num.[illegible] cum sequentibus.

Ex priuilegiato hypothecario dominio agi potest cum hypotheca personali non indistanter. pag.[illegible] num.[illegible] & [illegible]

Obligatio extinguitur, quando per sententiam confirmatur creditum solutum non subsistere, & repetitio indebiti competit. p.[illegible].n.[illegible] & sequentibus.

Obligatus condemnatus in solidum pro tota vt quilibet consortum [illegible] ex respectu eius liberetur debitor [illegible] p.[illegible].n.[illegible]

Et tunc [illegible] debitori [illegible]

Duæ

Duæ Obligationes factæ pro eodem debito non nouationem, sed maiorem firmitatem & securitatem inducunt.p.731.n.89 cum 2.& seqq.
Et magis inducitur informatio prioris obligationis quàm nouatio ibid.n.90.& seqq.
Obligationi accedens promissio eam non alterat, nec naturam mutat.ibid.n.91.& 92.cum seqq.
Obligatio respiciens nondum factum pro facto satisfit.p.733.n.3.& 4
Obligatus ad factum alienum de iure Hispano, liberatur præstando interesse.pag.734.num.16.17. & seqq.
In Obligatione seu renunciatione omnium bonorum comprehenduntur fructus maioratus pleno iure pertinentes debitori.p.763.num.20.& seqq. & p.761.n.1.cum seqq.
Bonis concursus distractis pro solutione creditorum si omnibus non sufficiant insolati constituant suam obligationem ad bona nouiter à debitore quæsita p.771.n.69.& seqq.
In generali bonorum obligatione non veniunt bona prohibita alienari.p.249.n.1. & 2.cum seqq.
Verbo vniuersali omnia bona mea conueniunt quæ debitor specialiter non obligauit.p.249.252.n.3. & ex n.33.cum seqq.
In Obligatione generali tunc comprehenduntur iam bona quæ verè similiter debitor non obligaret,quando alia non habet.p.249.n.4. p.253. num.35
In Obligatione generali bonorum facta à possessore maioratus, maioratus bona non comprehenduntur.p.250.n.11.cum seqq.
Obligatio primæua, & fideiussoria durat,cuicta re in solutum data,vel pecunia auocata.p.156.n.17

Officium Officialis.

Vide *Nominatio, Emolumenta.*

Super Officij renunciati pretio census impositus an producat reditus ante assensum principis. p.266.n.1.cum seqq.
Officium renunciabile vendi & alienari potest principis licentia accedente.ibid.n.2.& 4
Et cadit sub partitione & diuisione bonorum,sicut quælibet alia res patrimonialis. ibid.
Et cogitur debitor officium renunciare in fauorem emptoris pro titulo consequendo à principe.ibid.n.3
Officia Romanæ curiæ renunciari & alienari possunt sub beneplacito Papæ.ibid.n.5
Officij venditor potest pactum apponere ne dominium transeat in emptorem donec pretium soluat.p.267.n.10
Officij titulus potest esse apud vnum,& dominium penes alium.ibid.n.11
Officij venditor nequit titulum, possessionem aut exercitium in emptorem transferre.ibid.num.17. & 18
Officij renuntiati titulum confert solus princeps. p.268.n.19
Officij successor virtute renunciationis non capit titulum & possessionem à renunciante,sed à solo principe.ibid.n.20
Ad Officium nominatus ab vno & à Rege confirmatus, à Rege prouisus intelligitur. ibidem, num.21
Officia renunciata principis sequuta licentia à principe & non ab alio tenentur. ibidem, num.22
De Officiis temporalibus ad beneficia valet argumentum, & contra. ibidem,num.23.& sequentibus.
Officiales & ministri curiæ non debent nominari administratores concursus.pagin.111. num. 23. & 24
L. Barbarius Philippus.ff.de offic. prætorio. procedit in officiis publicis non in priuatis.pag.450. num.144
In Officiis vitalitiis prorogatione potest rex apponere conditiones & qualitates quas voluerit. ibid.n.51.& 52.cum seqq.
Ad officij vitalitij emolumenta concessi à Rege cum facultate nominandi,facta nominatione an creditores nominantis seu potius nominati ius habeant.p.603.n.1.cum seqq.
Officij emolumenta recipit nominatus à tempore nominationis.ibid.n.6. & seqq.
Officium concessum à Rege cum facultate nominandi quæsitum à patre pecunia vel meritis,an grauari potest per partem eligentem.ibid.n.nu. mer.10
Ad officij emolumenta concessi à Rege cum facultate nominandi facta nominatione creditores nominantis ius non habent.ibid.n. 11. & 12
Officium concessum à Rege cum facultate nominandi vnum ex filiis, filius nominatus habet iure proprio,qui non tenetur creditoribus patris. ibid.13.& ex n.5
Nisi in facultate filius nominetur cum qualitate hæredis facta,vel expressa.p.604 n.14
Ad officium nominatus alicui concessum cum facultate nominandi, in vita, vel in morte, si acceptauit,contractum,& possessionem officij non tenetur creditoribus nominantis. pag.605. numer. 31
Secus si officium ad quod nominantur, ei non tradatur.ibid.n. 32
Officium renunciabile cum regio assensu hypothecari & obligari potest.ibid. 36
Officium hypothecatum amissum & regi deuolutum alteriqne concessum non transit cum hypotheca semel resoluta.ibid.n.37
Officium super quo conditus fuit maioratus amissum ob defectum renunciationis libere,& absque vinculo deuoluitur ad principem.ibid.num. 38. & seqq.
Officium amissum & ad regem deuolutum si iterum debitori conferatur extinctæ manent antiquæ hypothecæ.p.606.n.47
Officium sicut ad regem liberam deuolutur, ita pariter liberam transit in rem cui rex nouiter concedit.ibid.n.48.& n.seqq.
De officio ad feudum valet argumentum. ibidem, num.54
Officium ad nouum dicitur ad tempus concessum & prorogatum post tempus. ibidem, num. 58. & 59
Officio semel extincto, & nouiter concesso, aliud nouum concessum dicitur.ibid.n.60
Officium prorogatum post terminum nouum est. ibid.n.61
Officium durante termino prorogatum idem perdurat officium.ibid.n.62
Si verba prorogationis sint apta ad nouum officium vt puta,eligimus te pro aliis 1 x mentibus,nouum est officium.ibid.n.62 & 64
Officij prorogatio operatur inter officialem diligentem sed non quoad fideiussores officialis. p.607.n.68. & seqq.
Fideiussor pro administratore officij alieni si nouus officij Dominus eundem tolerauit in administratione non tenetur.p.606.n.55

Index Rerum,

Nonnumquam ita dicitur nova persona superueniente in officio.p.166.n.76

Etiam si à principio officium sit concessum duabus personis successiue.ibid.n.77.78.& 79

Officium nouiter prorogatum eidem debitori licet liberetur ab antiqua hypotheca, tamen ingreditur hypothecam generalem.ibid.n.81

Officium vitalitium si fuit hypothecarium, hypotheca durat durante vita debitoris.ibid.n.82

Officio hypothecato extincto creditores, quandoque obtinent à Rege, vt eam eadem hypotheca transferat ad nouum successorem ibid.n.83.& 84

Officialis literas decretas habito respectu ad officium tenetur successor adimplere.p.694.n.9.cum seqq.

Officij renuntiatio debet præcedere mortem renuntiantis per viginti dies.p.268.n.25

Officium dominium & proprietas residet penes principem.ibid.n.26

Officij renunciatio nihil valet, nec operatur quousque sit à Rege admissa.p.269.n.32.& seqq.& ex num.28

De officio ad feudum valet argumentum. ibidem, num.34

Officium renuncians nullam vis,titulam,possessionem aut exercitium potest in emptorem transferre.n.270.n.43

Ante officij renunciationem admissam à principe renuncians illud,retinet, continuat, & emolumenta suitur.ibid.

Officium renunciatum titulum retinet,& exercitium continuat,quia non vacat ante principis admissionem, & nouam collationem factam. ibidem, num.44

Officij consumptio & redemptio permissa populo non est in ipso officio a natura, & nemini culpa imputatur.p.271.n.50

Impedimentum ne quis nanciscatur possessionem officij renuntiati causatum à tertio non imputatur resignatario.ibid.n.51

Officium renuncians debet eligere & quærere personam habilem.ibid.n.54.& 55

Officij renunciatio debet principi præsentari intra triginta dies,alias annullatur.n.272.n.59.& 60

Officium publicam tenere prohibetur Diuidenarius Vicarius,nec ministros alias exercens.ibid. n.62

Onus.

Vide Onerosa, Molendinum.

Onus sedendi in superioribus subselliis positum non præscribitur,(quæ non præsentatur,in terram publicam transit.n.11

Onus,& commodum,quæ sequitur donationem bonorum facta ob diuersas causas videtur in bonis liberis,quæ acquiruntur.

Onus & expensæ, quæ sequuntur bona,

Onus,& commodum,quæ sequuntur bona,et

Vxor tenetur in viro quanto oneribus sit grauatus.ibid.n.4.& 5

Onus feudi in casibus vniuersitati feudi remanentibus,non tollit feudo diuisum,sed singulos.p.

Possessor bonorum ratione subsecutus fructibus beneficij.p.

Onerosa sunt dominia Vicariæ, & tanta onera alia creditores cogit pati.p.

Ordo.

In notoriis ordo est ordinem non seruare.p.

Origo.

Origo indicij concursus attenditur an à debitore sit formatus,an a solis creditoribus.ibid.n.

Si sit vniuersale, illud particulare & differimen inter vtrumque.p.33. per totum.

Origo semper attenditur.p.51.n.54

In origine acquisitionis,an possit minor apponere pactum,vt res empta maneat pro pretio obligata, sine ex interuallo.p.295.n.113

Vbi accurate agitur de vera interpretatione.l.115 si minor cum l.seq.ff.de reb.eorum.p.

P

Pactum

De Pacto inter possessionem maioratus, & dictum immediatum successorem de non alienando bona maioratus,nec ad id impetrandam facultatem Regiam.nec ea vsurum,si principi non sit facta relatio,an vitietur.p.28.n.1.cum seqq.

In hoc impetrante tria concurrent impedimenta pactum de non alienando,pactum de non impetrando facultatem,& prohibitio fundatoris alienandi bona maioratus.ibid.n.2

Pactum de non alienando non impedit translationem dominij,sed inducit alienationem.p.

Licet prohibitus teneatur alienare

Pactum de non alienando decreto iudicis confirmatum,an impediat translationem dominij.p.29.n.9.cum seqq.& n.

Pactum semel præstitum non tollitur per contrahentis consensum

Pactum de non alienando tenetur,vt contrahens teneatur ad interesse non ad aliud.p.2. num.20

Pactum de non alienando cadens super re alias de iure prohibita alienari impedit translationem dominij.ibid.n.23

Pactum de non alienando cadens super feudo inalienabili impedit translationem dominij, etiam in casibus,in quibus fundatario permittitur alienare.ibid.n.24

Pactum de non alienando res dotales à muliere cum iuramento initum alienationem sequentem,etiam iuratam.p.

Prohibitio alienationis

Pactum de non alienando præteritis,an præiudicet tertio

Pactum de non alienando factum à possessore maioratus

Pactum de non alienando super pecunia ignorata

Pactum

Pactum

Pactum

& Verborum.

Contra pacta, & conuentiones contrahentium princeps dispensare non potest.ibid.n.51

Pactum simplex de non alienando initium cum tertio,cui inte est, & vestitum iuris prohibitione impedit translationem dominij.ibid.n. 53

Is cum quo gestum fuit pactum de non alienando habet verius contra venientem ius ad interesse, & pœnam appositam.ibid.n.54

De pacto de non alienando impediente translationem dominij,est facienda principi relatio,ne facultas sit subreptitia.p.297.n.56

Pactum simplex de non alienando, tenet,& operatur interesse partis,& pœnæ commissum.ib.n.57

Pactum de non alienando absque speciali hypotheca non impedit translationem dominij,nec alienationem irritat.p.327.n.41

Pactum tacitum inducitur ex aliquibus actis strenuis.p.349.n.147

Pactum de non redimendo vel redimendo censum intra vel vltra aliquod tempus est nullum & vitiatur,licet non vitiet.p.615.n.1.& 2

Pactum de non redimendo nisi prius monito creditore ante bimestre appositum in creatione census est inductum in fauorem creditoris,pag.616. & seqq.

Pactum ne debitori liceat per bimestre redimere nisi prius creditore monito esse licitum & depositum sortis cum vsuris iuste recusare creditorem sæpe determinauit senatus.ibid.n.8

Pactum de non redimendo nisi per bimestre præcedat monitio non est contra iustitiam census consignatiui nec grauosum debitori.ibid.n.9

Per pactum de præmittenda monitione ante redemptionem non infringitur libertas debitoris libere quando vellet redimendi.ibid.n.10

Aliud est pactum de non redimendo nisi ad tempus de alio redimendo quando vellet monitione præcedente.p.611.n.11

Illud est illicitum, hoc verò permissum in census creatione.p.616.617.n.12.& 13

Inter pactum de non redimendo intra tempus, & pactum de non redimendo ante monitionem discrimen expressè agnouit Motus prop.Pij V.p. 617.n.14.& 15

Pactum de non redimendo vel redimendo intra vel extra certum tempus, reprob. M. Prop.ibidem,num.16

Pactum de non redimendo nisi præmissa monitione ante bimestre,licitum esse,& posse apponi in creatione census expressè determinat M. Pro. ibid.num.17

M Pro.non dedecet pro forma præambula ad monitionem si in aliquo infringeret redimendi libertatem.ibid.n.18.& seqq.

Pactum de non redimendo ante monitionem futuræ redemptionis non continet onus debitoris, sed præstat indemnitatem creditori.ibid. n. 25

Pacto fieri potest quidquid lege fit.ibid.n.27

Per pactum fit quidquid potest fieri per consuetudinem.ibid.n.28

Pacto licitum est quidquid, & præscriptione. ibidem.num.29

Pactum quod lege census non reprobatur permissum intelligitur.ibid.n.35

Pactum quod in lege census expressè non approbatur,non propterea prohibetur.p.619.n.33

Pactum de non redimendo nisi præmissa monitione ante bimestre est in fauorem creditoris,non debitoris ibid.n.47.& seqq.

Pactum ne valeat redemptio non præmissa monitione futuræ redemptionis ante bimestre, licitum esse,verior est opinio à Rota, & Senatu canonizata.p.620.n.56.& seqq.

Pacta seruari naturali æquitati conuenit. pag. 105. num.1

Pactum inter debitorem & creditorem quod bona sibi consignata præseruata erunt à concursu à se formando seruari.p.106.contrarium verius n 8

Pactum initum in initio contractus inter creditorem potest cæteris creditoribus anterioribus præiudicare.p.105.n.2.3.& seqq.

Debitor rem emens potest in præiudicium creditorum pactum apponere in initio contractus quod res sit specialiter obligata venditori,in qua præfertur anterioribus.p.105.107.n.4.& n.15

Pactum per quod apponitur specialis hypotheca in re vendita vel mutuante debitori ad emendum requiritur quod incontinenti fiat. ibid.n.5

Pactum initum inter creditorem & debitorem quod non formauit concursum vel ab eo erunt præseruata bona consignata non est seruandum. p.107.n.8.21.& 23

Pactum quo renuntiatur cessio bonorum est contra bonos mores & charitati naturali contrarium.p.106.n.9.10. & 11

Pactum appositum in consignatione vt consignatarius non teneatur in concursum venire, nec bona consignata conferre,tendit in præiudicium anteriorum creditorum.ibid.n.12

Pactum initum in ipsa acquisitionis origine in rebus nouiter per debitorem acquisitis,officit creditoribus anterioribus.ibid.n.14.& seqq.

Pactum, quo creditor posterior in re acquirenda per debitorem præferatur anterioribus valet. p. 107.num.18

Secus circa bona iam acquisita.ibid.n.19

Pactum partium litigantium semper debet esse grata iudici.n.14.& n.15

De pacto non petendi absolutionem iuramenti in contractu appositi debet fieri relatio, quando petitur ad effectum agendi.p.285.n.48.& 49

Pactum & conuentionem partium sua interesse putantium debet iudex sequi in pronuntiando p.110.n. 16

Per pactum non potest coarctari facultas debitoris census redimendi.p 160.n.4 5.& 6

Pactum appositum in creatione,census vt ob debitoris fallimentum superueniens possit creditor sortem repetere non valet.p.161.n.12

Pactum ad rem habentem naturam mutabilem rei mutabilis natura vestitur.pag.213. num. 25. & seqq.

Pactum maioris partis creditorum circa bona debitoris vt præiudicet minori parti debet esse æqualis fortunæ.p.372.n.80.81.82.83

Pactum debitoris cum aliquo vt æs alienum deducatur ex certis bonis,vel quod vnius hæres soluat, non nocet creditoribus quominus exigant ex vniuerso patrimonio. p.479.n 62

Et si inter legitimum hæredem,& institutum paciscatur vt vnus grauetur ære alieno adhuc vtrque proportionalibus hæreditariis tenetur creditoribus. ibid.n.63.& 64

Pacta quæ alias repugnant translationi dominij apposita pro cautela, & securitate sustinetur. p. 670.n.134. & 135

Pactum incontinenti appositum inter emptorem,& venditorem quod res empta sit obligata pro credito alicuius, vt præferatur quibuslibet creditoribus anterioribus valet.p.[illegible].n.110. & 111

Index Rerum,

In ipso acquisitionis initio possunt pacta apponi, & conditiones, quæ post rei acquisitionem non admitterentur sine iuris solemnitatibus. ibid. n.112.113.& 114

Pactum in initio acquisitionis, vt res sit obligata alteri tertio valet, & ille præfertur omnibus debitoris contrahentis creditoribus. p.496.num. 115. & seqq.

Pactionem potest apponere venditor, vel donator incontinenti, vt res vendita, vel donata sit hypothecata vni posteriori debitoris creditori, vt aliis anterioribus præferatur. ibid.n.116

Ex Pacto creditoris vendentis pignus, vt illud debitor possit redimere debitoris ius acquiritur & actio. p.592.n.4

Pactum inter emptorem & venditionem, ne colonus expellatur huic absenti prodest. ibid.n.11

Ex pacto tacitæ à lege inducto tertio ius acquiritur irreuocabile. p.596.n.50.51.& 52

Ex pacto tacito inducto à lege in tertio ius acquiritur, vt per pœnitentiam contrahentium non reuocetur. p.597.n.53

Pacto de non meliorando cum vno gestum, quando prosit omnibus filiis irreuocabiliter. p.599.600. n.94.95

Ex pacto inter contrahentes si tertio resultat ius, & interesse hodie ei acquiritur actio, & obligatio etiam absenti, vt ex eo agere possit. ibid.n.96

Pactum de non meliorando, quando tertio prodest requirit acceptationem, vt irreuocabile fiat. ibid. num.97

Pactum de non meliorando donatio est. ibid.n.98. & 99

Pactum de non meliorando, vt irreuocabile fiat respectu absentis requirit acceptationem. ibid. n.100.101.& 102

Pactum de non redimendo ante monitionem per bimestre nullus Doctor reprobat. p.620.n.62. & à n.57.cum seqq.

Pactum de non redimendo nisi monitione præmissa ante bimestre non infringit libertatem liberè, quandocumque redimendi. p.621.n.76

Pactum de non redimendo nisi præmissa denuntiatione ante bimestre comprehendere debitorem statim redimere volentem intra bimestre à tempore creationis census, & expectare teneri bimestri probabiliori opinio videtur. p.622.n.85. cum seqq.

Pactum inter anteriorem creditorem, & posteriorem nunquam officit creditoribus intermediis. p.764.n.103,104.& seqq.

A pactum initum in eodem contractu cui fideiussor simpliciter accessit pariter tenetur, ac principalis ex primo consensu pag.262.num.14.15.& seqq.

Pactum ne dominium transeat in emptorem est contra substantiam contractus. p.267.n.

Valet tamen si opponatur limitate donec pretium soluatur. ibid.n.8

Pactum quod res empta à minore sit pro pretio obligata, an teneat, siue appositum incontinenti, siue ex intervallo. pag.493. num.113. & ex num.118

Pars.

Partem quis facere potest licet non admittatur, sed excludatur à parte. p.470.n.63.cum seqq.

Pendentes ad id mirabilia iura. ibid.n.seqq.

Filius renuncians hæreditate paterna adhuc facit partem quoad hæreditatis diuisionem inter cohæredes, licet non admittatur. ibid.n.4

Rotæ decisio singularis in proposito recensetur. p.470.471.n.65.66.& 67

Pater, Patrimonium.

Pater legitimus administrator filij circa bona, in quibus habet vsumfructum cuncta potest peragere, tam in iudicio, quam extra illud. pag.219. num.19

Pater legitimus administrator filij potest pro eo omnia agere, etiam requirentia speciale mandatum. p.220.n.20

Pater in bonis filij, in quibus vsumfructum habet maiorem recipit potestatem, quàm cæteri administratores. p.235.n.21

Absque patris consensu filiusfamilias stare non potest in iudicio, in iis, in quibus pater quæritur vsusfructus. ibid.n.22

Pater non filius debet citari, in iis quæ respiciunt bona aduentitia, quantumvis ad filium spectantia. ibid.n.23

Pater in aduentitiis potest agere, & conueniri absque filij interuentione. ibid.n.24

Etiam in census exactione ad redemptionem filij pertinentis. ibid.

Patri habenti administrationem in bonis filij aduentitiis, solutio est facienda non filio. ibidem, num.25

Pater non habet vsumfructum, nec legitimus dicitur administrator in bonis Castrensibus fructibus beneficij, pensionibus Ecclesiasticis, nec in aduentitiis, & aliis in quibus prohibitio adest à iure, vel ab homine tacita, vel expressa. ibid.num. 32. & 35

Pater etiam prohibita administratione à iure, vel ab homine legitimus est administrator, quando filius est minor quatuor annorum. p.231.232.n.34 35.36.& seqq.

Patris administrationis filij confessio de recepto non liberat debitorem filij, nisi aliter adminiculetur. p.234.n.64.& seqq.

Si pater vltra tertium & quintum plures meliorationes fecit diuersis temporibus priores contentæ sub tertio & quinto sustinentur, cætera in excessu vitiantur. pag.368.n.64.& ex num.1. cum seqq.

Patris consensus superueniens mortuo filio non ratificat contractum. p.457.n.57

Item in licentia & contenta mariti superueniente vxore mortua super contractu gesto ab vxore. ibid.

Pater potest restituere filio maioratum ante tempus ex literarum concessu non obtinente. p. 493. num.83

Pater in quærendis potest præiudicare filiis. p.495. n.110

Pater habens vsumfructum in aduentitiis filij potest illum remittere, & ante tempus filio relinquere. p.500.n.15.& 16

Pater vsumfructum sibi pertinentem in aduentitus filij potest acceptationem remittere, non potest in præiudicium creditorum ad illud interuentum medij temporis ius habentium pag.503 num.52

Pater vsumfructum filio delatum, & ante acceptationem libere potest repudiare, & remittere filio in præiudicium creditorum filius non habent ad interuentum. ibid.n.61

Pater ante acceptationem remittendo filio vsumfructum [illegible] donat, filius post acceptationem [illegible]

Pater ante [illegible] potest vsumfructum re-

[illegible]se

mittere filio in præiudicium creditorum secus postquam illum acquisiuit.p.504.n.54.55
Pater remittendo vsumfructum iam acquisitum, proprium diminuit patrimonium. ibid.n.56.57. 58.& 59
Pater inuitis creditoribus potest admittere ad successionem sororem ab statuto exclusam. p.510. num.54
Pater cui facta est donatio vt liberè de ea possit disponere inter filios,sicut potest inter omnes distribuere,ita & vni dare.p.511.n.53
Pater cui filia renunciauit legitimam vt liberè de ea possit disponere, an disponendo possit aliis filiis,aut creditoribus præiudicare.p.515.n.94
Patris voluntas mandantis alienare certam rem filij supplet omnes iuris solemnitates.p.476.n.20
Patre exclusо ab hæreditate aui & præmortuo,nepos exclusus an sit.p.581.n.7
Pater si in vita aui renunciauit hæreditati cum iuramento , ab ea an exclusus intelligatur nepos patre præmortuo.ibid.n.8
Patre exhæredato præmortuo,nepos succedit auo ex propria persona & iure. ibid.n.10.& seqq.
Pater faciens vinculum tertij & quinti omissa forma.l.7.Tauri reducitur ad formam.l.& vtrumque pertinet ei,quem forma legis vocat , nec vocato pertinet quintum, quod patet extraneo dare poterat ratione indiuiduitatis.p.29.n.17
Patri qui ad alimenta filiorum tenetur non prohibetur bonorum suorum libera administratio,quæ vendere & alienare insuper potest fraude cessante p.203.n.110.& ex n.115.cum seqq.
Patrimonium vniuersale respicit æs alienum, illud quoque diminuit.ibid.n.120
Patrimonialis res simul vendita cum non patrimoniali,taxatur iudicis arbitrio,vt sola retrahi possit à consanguineo.p.90.91.n.57.& ex n.51. cum seqq.
Patrimonium vniuersum respicit æs alienum & ad vniuersa debitoris bona absque existentia creditores ius habent.p.475.476.n.18.19.20.& 21
Patrimonia diuersa & separata faciunt in milite bona castrensia, & bona pagana.p.477.478.n.46 47.& 48
Et vtriusque patrimonij bona non confunduntur sed à creditoribus vtriusque separatio postulatur.p.478.n.49.cum seqq.
Vnius & diuersi patrimonij creditores non confunduntur cum creditoribus alterius. ibid.n.51. & seqq.
Bona castrensia & bona pagana concurrentia in milite sicut sunt diuersa patrimonia , ita pariter operantur diuersos effectus.ibid.n.56
Patrimoniorum diuersitas continuatur in hæredibus multis separatim ad singula institutis , deficit tamen quando iure accrescendi in vnum eorum deueniunt.ibid.n.58
Et iste indistinctè tenetur omnibus militis creditoribus.ibid.n.59
De suo patrimonio nihil debitor diminuit non acquirendo ius delatum, sed repudiando ius etiam quæsitum.ibid.
Creditores patris præmortui nullum ius habent ad hæreditatem aui delatam nepoti,siue nepos succedat,ex propria persona, siue repræsentando patrem.p.581.n.9 cum seqq.
Patrimonium & peculium est quid vniuersale sicut hæreditas & bonorum possessio.p.690.n.12.& 13
Patrimonium omne debitoris vbique existens ius creditorum respicit,& exigere possunt.p.739.n.9
Patris consensus vt requisitus in contractu filij non potest præstari post mortem filij.p.259.n.9.& 10
Patris confessio an & quando præiudicet filiis , vel valeat in vim legati,& quomodo.p.260.n.20

Patronatus,Patronus.

Patronus Ecclesiasticus duplici modo potest transferri in dispositione.p.689.n.1
Iuspatronatus transit cum venditione, cessione aut donatione vniuersitatis bonorum.p.691.n.26
Iuspatronatus transit in emptorem hæreditatis. p.689
Iuspatronatus qua ratione transeat cum vniuersitate bonorum.ibid.n.3
Expressio iuspatronatus principaliter facta in venditione vniuersitatis bonorum vitiat venditionem nisi fiat declaratiuè.ibid.n.5
Iuspatronatus accessoriè annexum & cohærens rei singulari transit in emptorem rei.ibid.n.6
Iuspatronatus quod habet debitor,an conueniat sub cessione bonorum à se facta inter creditores.ibid num.7
Negatiua sententia proponitur.p.690.n.7
Contraria verior.ibid.n.11
Iuspatronatus est spiritualibus annexum non recipiens æstimationem,nec in bonis nostris esse dicitur.p.689.690.n.7.& 8
Iuspatronatus includitur in cessione bonorum facta per debitorem in concursu suorum creditorum.p.690.n.11.& seqq.
Iuspatronatus vt transeat in emptorem vel cessionarium sequitur quod vniuersitas adsit respectu rei & contineat in se corporalia & incorporalia iura & actiones.ibid.n.14
In venditione,cessione,seu alia qualibet dispositione omnium bonorum iurium,dationum venire iuspatronatus, multorum authoritate probatur. p.690.691.n.19.20.21.22.& seqq.
In dispositione omnium bonorum iurium,&actionum comprehenditur iuspatronatus. p.691.n.25. & seqq,
Iuspatronatus in bonis nostris esse dicitur,quia pro eo habemus actionem & exceptionem,venitque appellatione omnium bonorum , & hæreditario iure succeditur.ibid.n.26
Iuspatronatus per se solum inæstimabile est,& sine vniuersitate bonorum nequit creditoribus vendi aut insolutum dari.ibid.n.27
Iuspatronatus venditio simoniaca est.ibid.n.28
Iuspatronatus non comprehenditur in cessione bonorum quando debitor amplius in bonis ius non habet.ibid.n.29
Iuspatronatus inclusum in cessione bonorum facta per debitorem an in creditores transeat. ibidem, num.31
Proponitur affirmatiua sententia.ibid.
Iuspatronatus non transit in creditores per vniuersalem debitoris cessionem subhastatione non facta ibid.n.33
Iuspatronatus per subhastationem aut dationem insolutum vniuersorum bonorum cum effectu factam in emptorem,vel creditorem transit. ibid. num.34
Iuspatronatus, si ematur vniuersum patrimonium, aut insolutum detur pluribus creditoribus , & onus in solidum transit , sed si pro parte patrimonium ematur, pro parte transit. ibidem, num.35
Idem quando datur in solutum aliqua res particularis , cui iuspatronatus inhæret. pag. 692. num.36

Index Rerum,

Iuspatronatus non transit in emptorem, quando singulares separatim, & deinceps subhastantur, aut insolutum dantur creditoribus. ibid.n. 37.39 & 41

In iure patronatus non habet locum executio nisi adhæreat vniuersitati bonorum.ibid.n.38

Iuspatronatus transit in creditorem quando vniuersitas,cui adhæret iure pigno is in causam executionis capitur.ibid.n.39.40.& 42

Iuspatronatus non transit in creditorem quando executio fit in rebus singularibus.ibid.n.41

Iuspatronatus non transit in creditorem quando eidem vniuersitas datur in pignus.ibid.n.42.& 40

Ad iuris patronatus translationem non attenditur vniuersitas respectu animi,&,voluntatis destinatæ vendendi vniuersale ius, sed respectu executionis.& effectus acquirendi ibid.n.43

Vniuersitas respectu verborum,si resoluatur in suas singularitates, ius patronatus non transit in acquirentem.ibid.n.44

Ius patronatus sepulchrorum aut capellæ quod habet debitor,an subhastari pro satisfactione creditorum possit.ibid.n.45.& seqq.

Ius sepulchri potest subhastari quando in limine erectionis,& ante consecrationem, sibi, & hæredibus reseruauit fundator.ibid.n.46

Ius patronatus sepulchri post erectionem Ecclesiæ acquisitam,quoad ius,& proprietatem vendi non potest,cum sit locus sacer.ibid.n.47

Vsus sepulchri,& capellæ cum sit quid mere temporale respicitur honorem, & præeminentiam quocumque tempore potest vendi.pag.692.693 n.48.& 49

Vsus sepulchri,& capellæ est pretio æstimabilis,& distrahi potest pro solutione creditorum.p.693. n.50.& 61

Pecunia

Vide *Moneta, Auocatio.*

Pecunia redacta ex fructibus maioratus destinat ad emptionem prædiorum pro maioratus augmento, iuxta præceptum fundatoris; est ipsius maioratus.p.573.n.4

Pecunia redacta ex fundo maioratus vendito pro alio vtiliori emendo,ipsius interim maioratus est ibid.n.5.& seqq.

Res empta ex pecunia aliena ementis est. ibidem, num.6

Ex pecunia deposita res empta acquiritur ementi & non domino pecuniæ.ibid.n.8

Pecunia destinata ad emptionem prædiorum ex præcepto fundatoris habetur pro re empta.p. 575.num.9

Si tamen permaneat destinatio finis, non fit destinationis mutatio voluntas, quia tunc vtilis operatur destinatio.ibi l.n.10

Ex pecunia dotis iuxta pactum conuentum destinata ad emptionem prædiorum a viro fit tantum empta ante alia dotis acquisita. pag. 578.num.11.Vide ex. 3

Pecuniæ dominus ex qua quis tempore alienationis habet ad pecuniam, non realem adiptam ius.ibi.n.12

Pecuniæ domino datur actio aduersus rem emptam tam in subhastatione quando emptor factus sit non intendendo.ibi.n.13

Pecuniæ domino datur actio in rem emptam in subhastatione exequtoria non in præiudicium creditorum emptoris.p.576.n.20.& 21

Puellæ nubili, & militi datur hypotheca rei emptæ eorum pecunia.ibid.n.22

Ex pecunia maioratus destinata iusso fundatoris ad ipsius augmentum res empta à possessore efficitur,acquisitor maioratus.p.576.n.35

Pecunia iussu fundatoris deposita, & destinata ad emptionem prædiorum pro augmento maioratus,est ipsius maioratus.ibid.n.37.& seqq.

Pecunias Ecclesiæ,& minoris tenetur Praetus, & curator vertere in emptionem prædiorum. p. 577.n.44.& seqq.

Pecunia maioratus quando principio est destinata pro emptione prædiorum in maioratus augmentum possessor etiam filius expresse emens non sibi sed maioratui acquirit ibid.n.53

Et in ea re empta maioratus præferuntur omnibus possessoris ementis creditoribus. ibid. ex n.54. cum seqq.

Ex pecunia deposita non specialiter ad aliquid destinata si depositarius rem emat, sibi,& non deponenti adiecerit.p.578.n.58

Non verò quando deponitur destinata pro emptione prædiorum ibid n.59.& 60

Ex pecunia totali,si vir sibi emat stante pacto inter coniuges,vt sit destinata ad emptionem prædiorum vir sibi non acquisitis.ibi n.61.& 62

Pecunia soluta creditori concursu pendente fingitur stare, etiam si millies fuerit commixta vel consumpta.p.578.n.25

Pecunia soluta per debitorem adhuc stare dicitur dum exacta non est.p.581.n.31

Vel quando exacta inseritur in area exigentis vel in sæculo ponita cum schedula continente nomen soluentis.ibid.

Stare dicitur quando in creditore post solutum abest mala fides in exactione, & conservatione. ibid. num.62

Stare dicitur pecunia si ab anteriori creditore fuit exigentis interpellatus ne sui præiudicium exigat.ibid.n.63

Et quo requisito interpellatio hæc sit faciendo. ib.

Stare dicitur pecunia quando debitor licite perdere re vel concursu formato solvit posteriori creditori instanti in priorum præiudicium.p.582.n.64. & num.65

Pecunia exacta concursu pendente reseruatur, in corpus concursus propter dolum, furtum, & malam fidem posteriorum exigentium.ibi.n.66

Stare dicitur pecunia quando bona fuit facta pro creditori antequam ille damnum refarciatur.ibid. n.num.67

Stare dicitur pecunia soluta creditori sub obligatione restituendi alteri anteriori comparenti ibi.n.68

Creditor priorittens pecuniam sibi solutam habere deposita aut non exactori restituendam adhuc in bonis debitoris censetur stare ibi n.69

Stare dicitur pecunia si ludex cauto fuit cum qualitate vt pecunia recipienda esset deposita ibid. num.70

Et nisi per creditorem, ipse steterit non fit præstita cautio si depositum in manu tertii hinc per quem vis hinc inde pecunia amoliatur.n.71

Stare dicitur pecunia quando debitor creditori in bonis actionis.ibi.n.72

Stare dicitur pecunia si soluta fuerit creditori sub fidei.Ecce.ibi.n.73.

Stare vel esse pecuniam pendente concursu quando dicitur reddita vel soluta debitoris adhuc diuersum possessorem habenti per priorum possessionem.ibi.n.74

Pecunia locata vel ad vsum quæ habet destinationem

de potiori fingitur stare & non esse consumptam p.406.n.6.7 & seq.

Pensio, pensionarius.

Pensionum solutionis factæ per multos annos à non habente titul. in beneficij non constituunt exigentem in quasi possessione. p.307.308.n.36. & seqq.

Creditor mandatum habens ad exigendam pensionem, vt sibi soluat, si per multos annos exigat in pecunia æroſa, cum pensio sit constituta in argentea non instituit solaentem in quasi possessione ad præscribendum. ibid. n.37. cum seqq.

Pensionem soluens alicui sequelter spolij prælati mortui non præiudicat dignitati, nec exigens constituitur in quasi possessione. ibid. n.41

Pensionarius pro decursis an in fructibus beneficij pensione grauitatis præferatur omnibus debitoris clerici creditoribus hypothecariis, & anterioribus. p.319. ex n.12. cum seqq.

Pensionarius pro pensione habet hypothecam in fructibus beneficij, & actionem realem contra quoscumque illes percipientes. ibid. n.15

Pensionarius mortuo Episcopo præfertur Ecclesiæ Cathedrali in pontificali, & ornamentis, quæ sua prætendit Ecclesia. ibid. n.16

Pensio est onus reale inhærens fructibus beneficij ibid. n.17

Pensionarius pro suis decursis an sit præferendus duo Doctores attigerunt, sed non resoluerunt. p.320. n.20

Resolvitur quæstio sub distinctione ibid. ex n.21

Pensio impositа eodem tempore, quo facta fuit gratio, & collatio beneficij clerico debitori præfertur omnibus creditoribus clerici. ibid. n.22. cum seqq.

Pensionarius pro sua pensione impositа in actu, & initio collationis acquisiti beneficij præferri debet quibuscumque debitoris creditoribus anterioribus. ibid. n.25.26. & 27

Dominus proprietarius, & censuarius ideo pro sui pensionibus præferuntur creditoribus emphyteutæ, & censualistæ quia pensio fuit imposita ab initio, & in ipso actu acquirendi rem. ibid. n.28. & 29

Pensionarius pro pensione reservata super beneficio iam obtento per debitorem de eius consensu, non præfertur creditoribus anterioribus & hypothecariis. p.321. n.30. cum seqq.

Pensionarius acquirit hypothecam in fructibus beneficij à tempore reservatæ pensionis. ibid. n.31. & seqq.

Pensio acquisita ex intervallo, & beneficio iam obtento per debitorem non præfertur creditoribus anterioribus hypothecariis. ibid. n.35

Pensionarius pro decursis præfertur creditoribus clerici anterioribus chirographariis, & personalibus. ibid. n.36

Nisi manifestè constet, clericum debitorem consensisse in pensione reservata super beneficio iam obtento causa fraudendi creditores. ibid. n.37

Pensionariis duobus concurrentibus super fructibus eiusdem beneficij prior potior erit. ibidem, num 37

Pro pensionibus super Episcopatu reservatis à Papa pro personis à Rege nominandis, facta personarum nominatione, & pensionum distributione, in concursu spolij quales pensionarius præferendus. ibid. ex n.29

Pensionarium nominatione facta à Rege in eodem decreto, nullus alteri præfertur. ibid. n.41. & 41

Pro pensionibus si fuerunt à Rege plures nominati diuersis temporibus an prior in tempore alijs præferatur. p.322. n.42

Verius resolvitur nullum pensionarium alteris præferri. ibid. n.44. cum seqq.

Pensionario, & proprietario titulari concurrentibus a l exactionem fructuum beneficij titularis pensionario præfertur. p.323. n.49

Gratia pensionis pro personis à Rege nominandis dubia, & obscura declaratur per nominationes subsequutas. ibid. n.45. & seqq.

Pensionarius, qui commoditatem pensionis consignauit suo creditori, an in illius præiudicium possit pensionem extinguere vel cassare. p.323. ex n.1

Pensionarium in præiudicium creditoris cui pensionem consignauit cum mandato in rem propriam, posse pensionem extinguere determinauit Rota. ibid. n.2

Pensio extinguitur ex natura rei per mortem, matrimonium, vel professionem religionis. ibid. n.3

Pensionarius vsufructuario comparatur, & assimilatur. p.324. n.4

Pensio licèt possit gratis extingui, & remitti, non tamen cedi, & transferri absque Papæ auctoritate. ibid. n.6. & 7

Pensionis commoditas potest vendi, cedi, & insolutum dari creditoribus. ibid. n.8. & 9

Contra Rotam tenentem, pensionarium, qui commoditatem consignauit suo creditori cum mandato in rem propriam posse extinguere pensionem, multa insurgit Author. ibid. n.12. cum seqq.

Pensionis cessatio non prouenit ex natura rei, sed ex causa mere voluntaria pensionarij ibid. n.13. & 14

Pensio sicuti vsusfructus, perit ex natura rei per mortem, matrimonium, & similia. ibid. num. 15. & seqq.

Pensio extingui non potest ex causa voluntaria pensionarij in præiudicium creditorum habentium illam hypothecam. ibid. n.18. cum seqq

Pensionarius non potest remittere, vel extinguere pensionem, cuius commoditatem obligauit creditori. p.325. n.21

Pensionis commoditas, sicuti, & vsusfructus, obligari, cedi, & insolutum dari potest. ibid. n.22

Pensionis commoditas ingreditur corpus concursus pro satisfactione creditorum, vita pensionarij durante. ibid. n.23

Pensionarius sicuti vsufructuarius nequit cedere ius pensionis, cõmoditatem verò potest. p.336. n.36

Pensionarius an possit in præiudicium creditorum extinguere, remittere, vel cassare pensionem, tres casus distinguuntur. ibid. ex n.37. cum seqq.

Ex sola pensionis consignatione vt inde creditor soluatur non impeditur pensionarius extinguere, & cassare pensionem. ibid. n.38

Pensionis cassatio & extinctio facta in fraudem creditorum personalium, & fraude probata illis non præiudicat. p.327. n.42. & 43

Pensionis commoditate consignata creditori cum mandato in rem propriam pensionario impediri remissionem pensionis, expressè determinauit Rota. ibid. n.44. & seqq.

Pensionis commoditas in commercio nostro est, sicuti alia res temporalis, quæ vendi, cedi, & hypothecari potest. ibid. n.47

Pensionarius in præiudicium creditoris habentis ius quæsitum ex mandato in rem propriam non potest pensionem extinguere, & cassare. pag.328 num.48. & 49

Index Rerum,

Fiduciarius pensionis in emptionem cessus ad lucrum alterius tenetur, licet à fiduciario mandatum in rem propriam, tota veritas in mandatarium transferatur, & penes fiduciarium solæ actiones directæ insideant. tom. 1. p. 328. n. 49. & 50

Fiduciarius pensionarius in præiudicium eius, ad cuius commodum reseruata fuit pensio habentis mandatum in rem propriam, non potest consentire cassationi, & extinctioni pensionis ibid. n. 51

Pensionarius non potest remittere, vel cessare pensionem in præiudicium creditoris habentis hypothecam in pensionis commoditate. ibid. n. 52

Pensionarius, qui pensionis commoditatem hypothecauit creditori sua vita durante, non potest ante mortem extinguere, aut remittere pensionem in creditorum præiudicium. ibid. n. 56

Pensionarius habens facultatem transferendi pensionis certam quantitatem si illam transtulerit pluribus & diuersis temporibus, an omnes simul ad quantitatem permissam admittantur pro rata. p. 383. n. 5. & 6

Facultas, Pontificia ad transferendam pensionem huiusmodi ad certam quantitatem vita quantitatem facta translatio non facit finem. p. 384. numer. 19

Sed fit certum tamen in quantitate permissa in excessu vitium. ibid. n. 20

Facultas ad transferendum certam pensionem vitatur ficta duarum pensio translata fuerit. ibid. n. 21. & 22

Clausula facultatem pontificiam transferendi pensionem in vita vel in morte late agitur. p. 402. ex n. 11. cum sequ.

Et tunc si plures sint translatæ vita quantitatem pensionis permissam in omnes pro rata concurrant. ibid. n. 120. & 121

Facultas pontificia ad translationem pensionis recolatur ab actibus inter vivos. ibid. n. 121

Ex facultate ad transferendam pensionem in vita vel in morte non augmentatur ad facultatem regiam non habentem certam & limitatam quantitatem. ibid. n. 125

Vigesimo imposita super duobus beneficiis absque eorum vno beneficiato possessis sine onere temporis & duabus conferantur eumdem pensionem sit licita nouos possessores inducendi & vasquez. tom. 1. p. 421. n. 22. & sequ.

Pensio soluenda fructus & emolumenta omnia beneficij & fructuum conditionis non tota sed pars ex parte in recompensationem fructuum. tom. 2. p. 433. num. 13

Pensionarius obtinens à Papa facultatem transferendi pensionem potest illam in tertio vel tertia transire. p. 460. n. 98

Pensio vigesimæ super duobus beneficiis absque possessis imposita si beneficia separantur & de bis conferantur non cessat et tota pensio vigesimæ sed fit vigesima prætata fructuum. cum quibusque p. 477. n. 24. 47

Quæ pensiones intentio à principio defuit vel ipsa quæ beneficiatum, & protect. pensionem. tom. 2. cessit. n. 25

Pensio reddita tarde et pluribus, & diuersis temporibus pro rata distributo intelligitur, item pro parte contradicit. entrata pensio quoque solvenda fit pro rata. ibid. n. 26

Pro pensione beneficium gratuitum competit pensionario ad hypothecam etiam contra tertium quemlibet pensionem. ibi n. 27. cum seq.

In constitutione pensionis super beneficio ecclesiastico transferendi consensus patroni non fallit in translatione postea facienda. p. 584. n. 19. p. 585. & n. 20. p. 592. & ex n. 12. num. seqq.

Pensio secundæ impetrata non facta mentione alterius qua beneficium erat gravatum est nulla, & subreptitia. p. 467. n. 32.

Pensio constituta de consensu possessoris ius non habentis ad beneficium nulla est ex defectu consensus, nec aretat tuto. p. 438. n. 72

Periculum.

Vide *Diminutio cessio iuris.*

Periculum rei venditæ regulariter ante traditionem pertinet emptori. p. 267. n. 13

Si venditor non sit in mora vel empt. ibid. n. 14

Periculum rei venditæ pertinet venditori si venditio sit imperfecta, & conditionalis tantum. p. 271. n. 49

Periculum rei non imputatur tenenti eo modo et eodem modo et pertinaciæ apud dominum tantum actiones realibus quam personalibus. p. 272. num. 61.

Periculum nominis delegati ante exactionem est delegantis, etiam si creditori præcedente consensu. tom. 2. p. 32. & n. 29. & 30

Si periculum bona debitoris cessionem facientis pertinent creditores, creditor cessionarius tenet contra redemptionem pensionis. p. 112. n. 21. cum seq.

Idem in creditore cum fitionali. ibi n. 22

Creditor qui de præmium gerere non potest si vindicat creditum fundum per distractum vendit. cum pactum hypothecæ, & hinc inter cætera effectus posteriores amittit. tom. 2. p. 22. n. 4. & 16. n. 8. 22. & 43

Periculum & utilitas rei venditæ super cedens ad dominum rei. tom. 1. p. 270

Periculum nominis cessi ad cessionarium cessionis per mortem cedentis. p. 322. n. 42. cum seq.

Periculum omnis cessio bonorum ad cessionarium super beneficiatum quando cessionario imputetur. p. 324. n. 8. cum seq.

Periculum pensionis beneficium gratuitum super beneficiatum cessionarium contra tertium quemlibet super liberum. n. 44. & n. 20

Periculum annuæ pensionis super bonis mobilibus constitutæ. p. 617. n. 10

Periculum pensionis bonis mobilibus, vbi debitor non possidet, ad heredem transeuntem. p. 43. & seq.

Periculum pensionis super bonis immobilibus constitutæ, vbi debitor non possidet, ad heredem transeuntem. p. 43. & seq.

Periculum pensionis cessi bonis quando pertineat creditori. p. 112. & seq.

Respectu simplicis periculo omnis pagina, amissio bonis.

Periculum non potest. p. 124. n. 11

Periculum pecuniæ depositi in depositario est de eius periculo, & depositum non est, per mutuum & depositum, & depositarius non debet restituere depositum. p. 1. n. 1

Periculum [illegible] vbi debitor cessionis [illegible] per mutuum [illegible]

& Verborum.

Periculum decoctionis,an patiatur creditor qui literis delegationis acceptatis diſtulit exigere ibid. num.55

In hoc puncto variè,& confusè loquuti fuere Doctores.ibid n.54

Litteris delegationis intimatis,& acceptatis ſi creditor diu tunc negligens in exigendo.periculum ſibi pertinet non adminiſtratori.ibid.n.55

Ne periclitetur creditum conſumptis bonis concurſus inter poſteriores creditores,creditor condit onalis admitti ur ad iudicium concurſus.p. 62.ex n.24.cum ſeqq.

Ne periclitetur cenſus conſumptis ſemel bonis cõcurſus inter creditores poſteriores,creditor cenſualiſta admittitur in concurſu poſtulans cenſus redemptionem.p.162.ex n.25.cum ſeqq.

Perſona

Vide *Privilegium.*

Per interpoſitam perſonam adminiſtrator rei alienæ prohibetur rem emere adminiſtrationis.p. 122.n.5

Perſona, cui acquiritur, non per quam acquiritur, attenditur.ibid.n.5

Poſſeſſor maioratus quoad bona ipſius poteſt repræſentare duplicem , diuerſam perſonam proprian, & repræſentatiuam tanquam maioratus poſſeſſorem.p.415.n.26

Quæ duo iura inter ſe non confunduntur , ſed vnumquodque de per ſe , & independenter ab alio operatur.ibid.n.27

Feudum eſt perſona ficta quam feudatarius repræſentat in tangentibus feudum magis attenditur perſona intellectualis quam propria.ibid.n.28

Maioratus eſt perſona ficta,& diuerſa a poſſidente eum.ibid n.29.& 30

Maioratus poſſeſſor agendo nomine,& iure maioratus non attenditur ſed ficta perſona maioratus per eum repræſentata.ibid n.32

Quodcunque agit perſona repræſentans videtur fieri a perſona repræſentata.ibid.n.33

Perſonalis cenſetur omnis conceſſio quæ ad factũ refertur.p.454.n.67

Nec ad hæredes tranſmiſſibilis ibi l.n.88

Peculiis duorum in eadem perſona concurrentibus ex vno periculo non tenetur creditoribus alterius.p.475.n.13

Feudum eſt perſona ficta quam feudatarius repræſentat, & iſte fungitur viduarum perſonarum propria,& intellectuali.p.560.n.92

Et in tangentibus feudum magis attenditur perſona intellectualis quam propria adminiſtratoris agentis.ibid.n.93

Maioratus eſt perſona ficta diuerſa à perſona poſſeſſoris.ibid.n.94

Perſona ficta maioratus attenditur non perſona poſſeſſoris agentis nomine maioratus quam ipſe repræſentat.ibid.n.94.95

Perſona repræſentans quidquid facit,videtur fieri à perſona repræſentata.ibid.n.96. & ſeqq.

Perſona repræſentans licet deficiat , nunquam deficit perſona ficta repræſentata in qua principaliter & intrinſece iura reſident p.561.n.99

Maioratus eſt quædam perſona ficta repræſentata veluti homo mutus, qui ſi poſſet,loqueretur.ib.

Ex perſonarũ diuerſitate & ob earum conditionis mutationem hypothecæ diuerſa in ſubſidium patiuntur,& diuerſæ ſuccedentibus ferri poſſunt.pag.564.n. tuo.131.& 132.cum ſeqq.

Ex perſonæ mutatione rei natura & ſtatus mutatur. ibid.ex n.136.& ex n.127.& ſeqq.

Perſonarum diuerſitas diuidit ac diuerſificat factum quod alias vnum eſt.p.565.n.141

Perſona miſerabilis dicitur debitor qui omnia bona ſua creditoribus cedit,& habet caſum curiæ formando cõcurſum abunde.p.19.ex n.32.cum ſeq.

Miſerabiles perſonæ an poſſint adire curiam ſiue reſtitui tractores.ibid.ex n.43

Miſerabilis perſona quæ dicatur.ibid.n.39.40.& 41

Miſerabilis perſona adit curiam,ſiue agendo , ſiue defendendo.p.20.n.44

Perſonæ miſerabiles ſi in curia conueniantur, habent priuilegiũ reuocandi ſuum forum. ib.n.45

Cui nullo magis competit priuilegium quando eſt reus.ibid n.46

Et an lite iam conteſtata coram ſuo iudice poſſit adire principis curiam.ibi l remiſſiue.

Miſerabiles perſonæ dum inſtant pro conſeruando concurſum in foro,quo pendet,tractant de damno vitando.p.52.n.50

Miſerabilem perſonam comparentem coram ordinario poſſe variare,& ad curiam redire , qui teneant.p.54.n.65

Negatiua verior eſt praxi admiſſa ibid.n.66

Perſonalitatem quando verbi natura requirit à perſona non poteſt recedi.p.57.n.106.& à.n.102

Perſonarum diuerſitas arguit diuerſitatem negotiorum & adminiſtrationum,nec vnius adminiſtrationis creditores poſſunt dici creditores alterius p.71.n.59

Perſona legitima non eſt debitor poſt concurſum formatum ad ſoluendum creditoribus.p.90 n.43

Perſona legitima ad contrahendum non eſt debitor qui bonis ceſſit p.130.n.4

Perſonæ quæ non conueniuntur vltra quod facere poſſunt reputantur.p.194.ex n.1.cum ſeqq.

Perſona agentis extincta & annihilata,lis,& inſtantia extinguitur.p.242.n.25

Idem quando per mortem litigantis iudicium dedactum extinguitur.ibid.n.26

Creator idem & debitor duas perſonas repræſentat,ideò non poteſt apud ſeipſum competitare in præiudicium aliorum creditorum.pag.,78.n.49. cum ſeqq.

Habens duas dignitates diſtinctas,duas etiam perſonas repræſentat , itaut geſta per eum intuitu vnius confundantur cum geſtis nomine alterius p.425.n.10.cum ſeqq.

Et tunc diſtinguitur cuius contemplatione actus ſit quando agens ſe nominat poſſeſſorem talis dignitatis,& à quo denominationem aſſumpſit.ib. n.12 cum ſeqq.

Perſona ficta nullum per ſe præſtare poteſt conſenſum in actibus iudicialibus vel extraiudicialibus. p.257.n.45

Poteſt tamen per curatorem vel adminiſtratorem illum præſtare ex quo perſona ficta obligatur.ib. num.49

Pignus.

Vide *Hypotheca*

Pignus quando creditor vendit iure creditoris, nomine debitoris vendor in deficitu.p.16.n.5

Non quando venditur in concurſu , quia non nomine debitoris diſtrahitur.ibid.

Pignoris ius amittit creditor qui eius ad concurſum non venit emptorem ſique furtiuè abſtrahens moleſtus.p.[illegible] cum ſeqq.

Et a iure offerendi excluditur p.[illegible] n.11

Pignoris iure,qui retinuit,non intelligitur rerum eius creditor.p.61.n.17

Pignus & hypotheca ſæpiuſcule acquiruntur in iure.p.64.n.45

Vide

Index Rerum,

Fideiussionis onus grauius est debitori pignore. ibid.& n.47

Pignus subrogatur in locum fideiussionis debitæ vel prouisiæ ibid.n.48

Pignus recipere non prohibetur,qui fideiussionem accipere est prohibitus.p.65.n.11

Pignus configuratum à iudice creditori semper resti tuendo debitori offerenti pecuniam cum vsuris. p.76.77.n.14.& 15

Pignus contrahitur in re vel iure censu,vt ex eius reddit.bus soluatur creditor factus procurator in rem suam traditare, vel instrumento census. p.77.num.18

Pignoris datio deducitur ex præsumptionibus inducentibus voluntatem contrahentium.ib.n.19.

Pignus tacitè contrahi intelligitur quando licet ex. presse non dicatur,ex mente tamen contrahentium colligitur.ibid.n.20

Pignus retineri nequit à creditore, sed in concursum vniuersalem conferri p.88.n.1.cum seqq.

Pignus in iudicis particularibus creditor retinet, nec tenetur illud dimittere posterioribus creditoribus ibid.n.2

Pignus à creditore in concursum vniuersalem collatum retinet suam causam,& anteriorit atem.ib. n.3.4.& 5

Pignus tenetur creditor exhibere,& in concursum vniuersalem mittere,vt sibi & aliis ex eo satisfiat iuxta gradum prærogatiuã.ib.n.5. cum seqq.

Pignus vendere debitori licitum est,vt ex pretio debitores satisfiant,nec id creditor impedire potest.ibid.n.6.& seqq.

Pignorata bona à creditore retenta remanent adhuc in domino debitoris.ibid.n.15

Pignus creditor possidens non sibi sed debitori possidet.ibid.n.16

In pignore tradito posteriori creditori præfertur anterior.ibid.n.17

Pignus vel hypotheca rei alienæ non tenet.p. 89 n.36.& 37

In pignore pluribus obligatio is præfertur,qui prius contraxit.ibid.138.& seq.

Pignore à pluribus simul contracto,an prius nominatus præferatur.ib.ex n.145.& ex n.155.cũ seq.

Pignore vendito à creditore cum pacto quo illud debitor possit redimere debitori ius , & actio quæritur.p.662.n.4

Pignus vendens creditor iure creditoris tanquam procurator debitoris vendit p.670.n.46.& 47

Pignus & hypotheca in re propria non subsistit. p.671.n.1.& 6

Pignus recipiens à iudice insolutum simpliciter & iudicatum, nequit postea reclamare contra eius vel rem.p.696.n.6.& 7

Ex pignoris pretio prior præfertur, posterior ex reliquo si adhuc.p.721.n.7

Pignus vni obligatum,si alteri obligetur sub conditione aliter obligatum intelligitur,si primo soluto aliquid remanet.p.721.n.8

Pignus pigneti dati creditor auctior constituens quando in pignoris in totum agatur , vel præfationem tantum.& quando creditus sit in possessionem ; prius in locum gradatim occupatum præferatur vtrique, abunde dicitur p.740.per.totum.

Pignoris ius si quis amittat, ius præfationis amittit.p.760.n.46.& 47

Pignori eidem in secunda obligatione nouatæ pœnæ tempus & præfationem conferunt, in quibus & non datis tunc obligatis primas creditor præferitur.ibi.immediis pag.735.& 736.

Pignora pro aliquibus creditis eidem creditori obligata,si vendantur,ex pretium diuidendum ad solutionem pro rata cuique debet creditorum.ibid.n.87.

Secus si diuersis temporibus pignora eidem obligentur, quia tunc prius creditum prius soluitur, & in residuo secundum.ibid.n.93

Pignus reddens creditor debitori, ius pignoris remisisse intelligitur,non tamen, creditum ipsum. p.243.n.3.4.& seqq.

Pignus est quid accidentale crediti,quod potest esse & abesse absque crediti corruptione.ibid.n.5

Pignore & fideiussore sublato, obligatio principalis ad creditum durat.ibid.n.6

Aliud est pignus dare ad securitatem,aliud tradere, vt eius fructibus creditum soluatur.p.244.n.5.& 7

Pignus & fideiussores contenti ibi instrumento liberantur, si creditor instrumentum creditum reddat debitori ibid.n.10.& 11

Pignore reddito primi pacti debitor, an fideiussor liberetur.ibid.n.14.& 15

Pignore alio fine , & instrumento reddito debitori, quam iure remittendi tacita pactio præsumatur remissionem.p.245.n.17.& 18

Pignus redditum debitori ad certum finem non operatur remissionem pignoris.ibid.n.18

Pignoris traditio vbi tacita debitoris voluntate pignoris creditori voluerit non præsumitur pignoris remissionem.ibid.n.21.& seqq.

Pignus tacite remissum debitori satisfiat iustisiat,si prius tempus in quo illud præstari, vel creditum remitti solet.n.22

Vel iam integri iuris fuit in eius creditoris.ibid. n.23.& n.24.cum seqq.

Pignus, quia cepit ex eius fructibus satisfiat præsumit ur adhuc tenere donec probet se reddidisse.ib.n.26

Pluralitas.

Pluralitas actuum in dubio non præsumitur.p.721. n.9.& a n.84.cum seqq.

Nec pluralitas contendentium præsumitur.ibi.n.9

Possessio, Possessor.

Possidens tam a quo in concursu vendit, quam possidet quouisque pretium distribuatur.p.726.n.35.& n.30.cum seqq.

Possidere dicitur debitor res pignori datas.lib.20.

Contra possidentem aqua ductus constituitur,via ordinaria non recedit.ibi.quæstio. ibi.n.20

Possidens vni dubius præfertur donec contrarium probetur.p.732.n.102.& 103

Possessio rei ab hostibus ademptæ non auferit debitori, cui restituta fuerat.p.733.n.117.cum seqq.p. 734.& n.121.& 122.& seqq.

Possessio non tollit creditis bona concursus vel.n.60

Possessio rei pignoratæ tenentis penes dominium. ibid.n.70

Possessio rei depositæ apud quem ex voluntate testatoris manserit.n.71

Possessio non tantum de præsenti, sed etiam futuri temporis tenet.ibi.cum seqq.

Possessio bona fide cœpta continuata videtur vsucapta, & prædium, de quo fuit, tenetur restituere cum fructibus.n.82.& seqq.

Possessio tantum ad quæstionem ciuilem dicitur, quæ ad petitorium ducit.p.736.n.23.& 24

Impedimentum, ne res pignori data noceat creditori.

ri ad fideiussores, & eos ad bona redire. p.153. n.109.40

Possessio naturalis rei alienæ, hypotheticæ pertinet domino vtili, ciuilis vero remanet penes dominum directum.p.239.n.124

Possessor rei subhastatæ priuatim, si præmaturè cõqueratur de capitulo, tarde, & similibus volentibus admittere nouum licitatorem, debet tanquam actor sequi forum.p.373.n.104.cum seqq.

Possessionem apprehendens virtute decreti habentis clausulam præseruatiuam eam apprehendisse videtur sub eadem clausula resolutiua. p. 406. n.19.& seqq.p.407.& ex n.11.cum seqq.

Possessio data clerico sub conditione resolutiua non mutat statum iudicij secularis, nec res desinit esse integra.p.411.n.77.& seqq.

Possessio ciuilis, naturalis, & dominium statim transfertur in verum successorem maioratus ministerio,l.45.tauri.p.436.n.62

Possessor rei alienæ non potest alienare in præiudicium veri domini, cui bona vel mala fides possidentis nihil detrahit. pag.440.num. 80.& seqq.

Sine Possessione debitoris Saluianum interdictum non datur creditori ad hypothecam p.554.n.39. & 40.& n.41

Possidere aliud est,aliud in possessione esse. ibidem, num.49

Possidere & tenere diuersum est,ibid.n.50

Possessionis effectus est bona maioratus recuperare. ibid.n.52.& 53

Possessor mouere nequit iudicium proprietatis regulariter.ibid.n.54

Possidens ex sententia iustum titulum habet, & bonam fidem ad fructuum perceptionem,& ad præscribendam rem. p.558.n.74. & n. 75

Iustam Possessionem habens fundat interim in rei proprietate.ibid.

Possessor bonæ fidei rem suam dicere potest quoad plures iuris effectus.ibid.n.76

Possessor bonæ fidei dicitur, quasi dominus cui competit rei vendicatio publiciana. ibid.

Possessor beneficij ex sola possessione potest exigere ac vendicare bona suæ dignitati pertinentia.p.558.559.n.77.& 78

Possessori agenti de liberare rei sufficit præsumptio dominij, quod ducitur tenein iudicium. ibid.n.80.& 81

In Possessione,qui reperitur maioratus & dignitatis potest efficaciter agere pro iuribus ipsius recuperandis, nec debitores possunt apponere defectum tituli.ibid.n.81.& seqq.

Possessio subsequuta semper intelligitur ex titulo præambulo,& ad eum refertur.p.86.n.88.89.90. num.91

Actus positiui subsequentes facti intelliguntur in executionem contractus,& tituli præcedentis. p.672.n.133

Actus alias legitimi ad possidendum & præscribendum,si alio fine & intentione sint facti amittunt sua attributa possessionis & perscriptionis. p. 246.n.19.& 20

Possessio restringitur ad metas actuum positiuorum,& attenditur quo fine & intentione gerantur.ibi.num.21

Possessor, Maioratus.

Vide *Maioratus.*

Possessor simplicis maioratus reperitur primogenitus, nec conueniatur vltra quàm facere possit.p.58.n.52.& seqq.

Possessor simplicis maioratus concursum formans non consequitur alimenta.p.192.ex num.42.cum multis seqq.

Possessor maioratus sua vita durante potest alienare & hypothecare fructus maioratus, in quibus etiam fit executio.ibid n.59

Possessionibus maioratuum,quibus non inest aliqua dignitas, non competit beneficium, ne conueniantur vltra quam facere possint. p. 199. n.64. 65.& num.66

Possessorem maioratus esse priorem, ac potiorem, creditorem in bonis vinculatis quomodo intelligendum.ibid.n.71

Possessor maioratus tenetur ad alimenta ad quæ fundator in sua vita tenebatur non actione reali,sed personali. p.204.n.132

Nec tenetur ad alimenta eorum,qui statuti fuerunt post mortem fundatoris. ibidem,num. 133. & seqq.

Possessor maioratus ad alendum aliquem adstrictus non tenetur tanquam possessor,nec habito respectu ad maioratum, sed ad propriam & personalem obligationem. pag. 205. num. 137. 138. & seqq.

Possessori maioratus pertinent fructus mero iure. ibid.n.139.& 140.& seqq.

Possessor maioratus non solum alere tenetur fratres & sorores decedentes à fundatore, sed etiam non descendentes, nec eius consanguineos, quoniam non obligatio maioratus, sed personæ possessoris tanquam diuitis attenditur. ibid.n 141

Possessor maioratus licet teneatur alere sorores, fratres & similes, intelligitur tanquam dines obligatione propria & personali,qua semper tenetur quilibet & non tanquam possessor maioratus. ibid.n.145.& seqq.

Possessor maioratus non tenetur alere nepotes ex fratre, nec patruos, vel amitas. p. 206. n. 154. & 155.& seqq.

Possessor maioratus si ex fructibus ipsius tenetur alere fratrem.& dotare sororem,etiam non consanguineam fundatoris, manifestè sequitur obligationem suam non esse realem maioratus, sed mere personalem.p.207.ex num.184.p.208. & ex n.184.cum omnibus.seqq.

Possessor maioratus quantum ad alendos fratres & sorores eodem modo consideratur quo clericus, qui ex fructibus beneficij suas alere & dotare tenetur.p.208.n.185.cum seqq.

Possessore maioratus formante concursum ad sola bona maioratus per prædecessores obligata, quælibet alia bona diuersa non applicantur huic concursui,sed potius concursui alimentorum. p. 224.num.13

Creditores ad sola bona maioratus qui cum prædecessore contraxerunt obligatum non habent possessorem nec eius bona. ibidem, num.14.& num.15

Possessor maioratus qui bona maioratus non obligauit, nulla obligatione personali tenetur, sed hypothecaria tanquam tertius possessor. ibidem.num.16

Cauendum à Noguerol indistinctè asserente successorem ad debita maioratus obligari teneri actione personali,& recti non distinguente inter obligationem trahentem originem à fundatore, vel ab aliquo intermedio successore.ibid.

Possessor per concursum & dimissionem bonorũ maioratus hypotheca grauari amplius non tene-

Index Rerum,

[illegible] Colomaris alias bona libera & libera ren a- [illegible] n.14

Poss[illegible] maioratus [illegible] tam etiam [illegible] obligare [illegible] maioratus p.282 [illegible]

Possessor maioratus licet in sua vita sit dominus [illegible] illius potestate caret, regiæ facultate [illegible]

Contrahens cum possessore maioratus tenetur facultatem regiam non examinare. pag. 384. [illegible]

Contrahens cum possessore maioratus sibi imputet, si non vidit facultatem, quam videre debuit p.384. num. 28. cum seqq.& p.391.ex n.104.cum seqq.

Possessori maioratus allegant mutatam fuisse vltra quantitatem facultatis regiæ incumbit onus probandi.p.301.n.108

Idem est in asserente facultatem fuisse consumptam tempore mutui,de quo docere tenetur,& simul priores obligationes factas fuisse vi tutate eiusdem facultatis.ibid.n.109.& n.111

Defectus potestatis in possessore maioratus annullat contractus,& obligationes vltra quantitatem limitatam à facultate regia. p.393.n.120

Possessor maioratus potest vti, vel non vti in parte vel in toto facultate regia à se impetrata. p. 403. n.51.53. & 54

Possessor maioratus licet virtute facultatis teneatur prius obligare sua bona libera si non obligauit, obligata non remanent.pag.402.n. 55.56.& 57.& p.405.ex n.47.cum seqq.

Mutuum possessori maioratus pro redimendo censu imposito super eo subintrat prioris creditoris solutigradum, & sub eiusdem hypothecis. pag.413 num.1

Possessor maioratus propria pecunia redimens censum de antiquo impositum super eo an sibi acquirat ius census super eodem maiorata. ibidem, n.1 et seqq.

Possessor maioratus potest redimendo censum propria pecunia, super eo impositum non aliam constituere absque nova facultate.ibid.n.3

Fit an hæc nova census creatio possit fieri in fauorem ipsius possessoris maioratus fieri potest cõstitutæ fine omnem tertij absque nova facultate,DD. non loquentur.ibid.n.4

Possessor maioratus an censum super eo impositum redimens propria pecunia possit locum dare illi creditoris subintranti ac sibi ipsi hypothecis eiusdem.ibid.n.5.& seqq.

Possessor maioratus non potest sibi ipsi creditor esse.ibidem.n.11.

Possessorem maioratus propria pecunia redimentem censum dimittentem censum super eo impositum cum cessione dimissi creditoris in ipsum possessorem subintrare & sibi censum, ius hypothecæ eiusdem vetus esse adiudicari.ibid.n.11.

Possessor maioratus quatenus, in ea in relatione vel [illegible] aggregetur,sibi,& hæredibus suis quatenus.ibid.n.12

Non refert, vtrum redemptio census facta per possessorem maioratus.ibid.n.15.& n.24

Semper possessorem maioratus quæstio non versatur in restitutione maioratus,sed tantum hæc recognita sunt.ibid.n.16

Nihil dat le possessore maioratus acquirente ex pactis verbis census similis.ibid.n.17.

Possessor maioratus potest redimendo censum [illegible] demum subintrare hypothecis tertio,vel [illegible] creare.ibid.p.15

Ludouic.Castanæus vide singulare in proposito referentem, quæ plurima recita Gigantiana cumulat p.414.415.n.19.20.21.& 22.& 23.& 24

Possessor maioratus redimens censum, quam tamen hæc non erit vinculata, nec ea bona maiorata.p.415.n.25

Possessor maioratus quoad bona ipsius potest representare duplicem,& diuersam personam propriam, & repræsentatiuam ipsius maioratus tanquam possessoris.ibi n.26.cum seqq.

Possessor agens iure, & nomine maioratus non tenetur compensare, quod ipse deteret ex persona propria.ibid.n.31

Possessor maioratus agendo iure, & nomine maioratus non attenditur, sed tantum persona maioratus representata per possessorem.ibid.n.32

Quidquid agat possessor representans vitiatur ratione à persona representata.ibid.n.33

Possessor maioratus propria pecunia redimens censum super eo impositum tenetur eum dimittenti creditoris dimittenti,cuius locum subintrat.ibidem, num.34

Quia non vere possessor, sed tanquam ipse contrahit, ad quod plura iura ponderantur.ibid.

Possessor maioratus si emat vilis dominium ab emphyteota maioratus dissolui debeat vel alio simili titulo acquisitionem faciat cum maioratus,sibi & successoribus acquiritur, durante tamen corpore possessoris. pag. 410. num.36

Vsufructuarius rei maioratus, si possessor rei vendat aut rem det vltra [illegible] possessor, vita vsufructuarii durante,& non [illegible] cum maioratus.ibi n.47

Possessor redemptus propria pecunia redimens censum super eo impositum [illegible] & sibi [illegible] census exigendi boris maioratus.ibi n.48

Possessor maioratus, vt sibi queratur [illegible] pecunia redempti, & locum [illegible] subintrare, quæ ita vera a primo creatore [illegible] dere tantum, aut vel ipsa solutione non [illegible] n.49

Nam [illegible] census nihil acquiritur possessori maioratus [illegible] dum nulla actio competit testamentario.ibi n.50.& 52

Possessor maioratus [illegible] propria pecunia [illegible] censum [illegible] cessorem [illegible] non [illegible] corpore maioratus, qui ex [illegible] quæsiuit.ibi n.53

Possessor maioratus non [illegible] exigere ex bonis [illegible] quæ ex regia facultate [illegible] possessorio.n.54.& 55

Possessor maioratus acquirit ex facultate regia census [illegible] maioratus, sibi, quæ hæredes [illegible] corpore maioratus.ibi n.58

Possessor maioratus redimens censum super eo impositum [illegible] propria pecunia,& [illegible] ibi n.60

Possessor [illegible] mandatarius [illegible] pecunia [illegible] ex propria [illegible] possessorem. [illegible]

Possessor [illegible] propria pecunia [illegible] [illegible]

Possessor [illegible]

& Verborum.

Poſſeſſor maioratus promittens in argentea pecunia ſoluere reddirus potuit vſque ad annum,ibidem, n.162. ærofam ſoluere ob æqualitatem æſtimationis extrinſecæ tunc exiſtentis.p.... n.54. 55. & 56

Poſſeſſor cum ob initio contractus potuit licitè argenteam pecuniam recipere abſque vlla ceſſatione maioratus damnum pati debet maioratus ſuperueniens,non creditor.ibid.n.57.& 58

Poſſeſſor qui nodie pro mille contentis in facultate mille receptis in argentea moneta, tenetur pro exceſſu creditori, pro autem mille in ærota moneta tenetur maioratus.ibid.n.62.cum ſeqq.

Hodie ſtante æqualitate valoris inter vtramque monetam, mediante pretio à lege taxato, an poſſeſſor virtute facultatis ad mille poſſit libere in argentea moneta mille recipere.p.424.num.69.& ſeqq.

In poſſeſſore maioratus putatiuo duo reperiuntur impedimenta ad effectum alienandi.alterum perſonale,alterum reale.p.436.n.60.&ſeqq.

Poſſeſſor maioratus putatiuus alienando virtute facultatis dominium quod non habet, emptorem transferre non poteſt. ibid.n.65

Poſſeſſor putatiuus nunquam habere poteſt dominium,aut poſſeſſionem in bonis maioratus.p.437 num.68

Nec princeps vult per ſuam facultatem defectum domini ſupplere, quo caret poſſeſſor maioratus putatiuus ibid.

Poſſeſſor diuorum maioratuum,quos ſimul ex facultate obtinet,licet teneat obligatio, ſine maioratus reſpectu tamen alieni non tenet.p.439.440. n.76.& 77.cum ſeqq.

Damnum quod contrahenti cum poſſeſſore maioratus putatiuo, ſine non inueſtiganti conditionem eius cum quo contraxit imputatur.pag.446. n.120 & ſeqq.

Poſſeſſorem maioratus putatiuum,aut intruſum non poſſe alienare,vel obligare bona ipſius tenet expreſſe Gregorius Lopez ibid.num. 120. tenet Noguerol ibid.

Grammaticus refutatur p.447.n.127

Tenuit Alexander,ibid.

Chriſtoph.de Paz,ibid.n.128

Item Molina affirmans facultatem ad alienandum maioratum non poſſe impetrari, niſi per verum maioratus dominum & poſſeſſorem.ibid.

Recenſentur aliquot casus in quibus ita declaratum fuit per concilium, & cancellariam Vallifoletanum.ibid.

Poſſeſſor maioratus propria pecunia redimens cenſum impoſitum ſuper eo,quando ius & annuos reditus ſibi & hæredibus acquirat ſuper eodem maioratu.p.519.n.37

Poſſeſſor maioratus putatiuus nunquam fuit dominus,ſed poſſeſſor.p.521.n.17

Poſſeſſor maioratus putatiuus nullo tempore potuit eſſe habilis ad alienandum. p.522.n.31

Poſſeſſor maioratus putatiuus & poſſeſſore carens intruſus differunt.ibid.n.32

Vt determinatur ibidem.

Succeſſor maioratus obtinens in tenuta iuſtus poſſeſſor eſt ex vi ſententiæ.p.565.n.51

Ad quem fundi pertineat maioratus.ib.& n.ſeqq.

Poſſeſſores maioratus ex ſola ſententia tenutæ fiunt legitimi adminiſtratores, & agunt, & conueniuntur pro rebus ad maioratum pertinentibus. p.567.n.2

Senatus pluries determinauit in fauorem poſſeſſoris tenutarij ſubuertentis cenſus impoſitos à poſſeſſore putatiuo vtilo etiam cum facultate regia.p.568.n.73

Poſſeſſor maioratus obtinens in tenuta iuſtus,& legitimus poſſeſſor eſt.ibid.n.74

Poſſeſſor ex ſententia tenutæ dum in proprietate non vincitur, dicitur dominus maioratus iuris præſumptione.p.569.n.79.& ſeqq.

Poſſeſſor maioratus,vt dicitur adminiſtrator, & vt poſſit agere,& vendicare bona ipſius ſufficit eſſe in poſſeſſione maioratus,ibid.n.82

Nec ei poteſt obiici defectus tituli,ibid.

Poſſeſſor maioratus ex ſola poſſeſſione præſumitur dominus,& poteſt agere,& conueniri pro rebus & iuribus maioratus.ibid.n.84

Poſſeſſor maioratus putatiuus poteſt exigere non obſtante exceptione defectus dominij.ibid.n. 85, & 86

Examinatur aſſertio Alba, Velaſquentis poſſeſſori maioratus tanquam adminiſtratori vendicanti rem emphyteuticam ob commiſſum poſſe obiici defectus dominij.ibid n.87

Poſſeſſor maioratus putatiuus reputatus legitimus adminiſtrator pro iuribus dotationis maioratus nomine, non ſuo agit, cui defectus dominij obſtare non poteſt.p.559.560.n.88. 89 & 90. cum ſeqq.

Ius poſſeſſoris maioratus diuerſum eſtà iure ſpectante ipſi maioratui.ibid n.94

Poſſeſſor maioratus repræſentat perſonam factam ipſius,& quidquid agit,videtur fieri à perſona repræſentata.ibid.n.95.& 96

Poſſeſſori agenti pro creditis maioratus non opponitur compenſatio eius, quod ipſe debet poſſeſſor.ibid.n.97

Poſſeſſore maioratus,vel dignitatis mortuo,non vacat poſſeſſio iuriam ad eam ſpectantium, ſed penes perſonam iuſtam remanet.p.561.n.99

Poſſeſſori maioratus, vti adminiſtratori rem maioratus vendicanti non obſtat defectus dominij proprij cum manuteneatur maioratus penes quem ſemper reſidet,& eius nomine agitur. ibid n.100 & 101

poſſeſſor maioratus obtinens in tenuta,dominus interim præſumitur ad agendum & defendendum, nec attenditur quod poſſit vinci in proprietate, cum id ſit incertum, & pendens a futuro euentu. ibid.n.102.cum ſeqq.

Poſſeſſor maioratus, qui in tenuta obtinuit poteſt ſubuertere hypothecas, & cenſus à maioratu impoſitos a putatiuo poſſeſſore, vtilo etiam ex facultate regia. p.563.n.113

Nec impedit quod maioratus ab eo poſſit in proprietatis iudicio euinci cum iudicetur dominus iuxta præſentem ſtatum. ibid.n.114.& ſeqq.

Poſſeſſor maioratus obtinens in tenuta poteſt mouere actiones ſpectantes maioratui,verius eſt de iure.ibid.n.116

Poſſeſſori maioratus aſſerenti vltra ſummam facultatis fuiſſe mutuatum, incumbit onus probandi. p.567.n.1.& 2

Idem quando aſſerit mutuatum fuiſſe facultate completa.& conſumpta.ibid.

Poſſeſſor maioratus tanquam interpoſita perſona à fundatore pro emptione prædiorum,etiamſi proprio nomine emat acquirit maioratui. pag. 577. n.50.& ex n.41.cum ſeqq.

Poſſeſſor maioratuum acceptare intelligitur cum omnibus ſuis grauaminibus, conditionibus, & qualitatibus.p.578.n.65

Index Rerum,

Possessor maioratus, vel cohæredes an teneantur satisfacere maioratui rei æquivalentis alienatæ.p.685.n.40

Possessor censum redimens, & cessionem non obtinuit contra maioratum,adhuc habet actionem negotiorum gestorum contra hæredes antecessoris,qui censum imposuit.p.708.n.44 & 45

Possessore maioratus mortuo, extinguitur census super fructibus eius impositus.ibid.num.20.cum multis seqq.

Possessore maioratus mortuo, ita ius suum extinguitur,ac si nunquam fuisset in mundo.p. 764. n.35.& 36. cum seqq.

Possessor maioratus pendente conditione impetrandæ facultatis potest pœnitere, & discedere à contractu super bonis maioratus à se obligatis. p. 260.n.21.cum seqq.

Præiudicium.

Præiudicium ne inferatur creditoribus lex semper curat.p.51.n.35

Prælatio.

Pensionarius in fructibus beneficij pensione grauatis,an præferatur creditoribus hypothecarij, & anterioribus.p.319.n.11.cum seqq.

Dominus proprietatis, & censuarius præferantur in ipsa re emphyteutica,vel censuata pro pensionibus decursis omnibus emphyteutæ,vel censualistæ creditoribus anterioribus.p.320.n.19

In re per debitorem acquisita cum pacto, quod sit, tertio hypothecata tertius præfertur omnibus creditoribus debitoris,sic acquirentis.ibid.n.12. & seqq.

Prælationem creditoris impossibile est iudicem secure agnoscere,nisi omnium simul creditorum iuribus visis recognitis.p.25.n.7.& seqq.

Prælatio in vno solo cadere non potest, nisi cum alio detur concursus.ibid.n.9.& 10

In dispositione per quam vnus alteri præfertur eo ipso inclusus etiam censetur, ob prælationem quæ in vno solo non cadit.ibid.

Creditor,qui alibi creditorem vicit in credito, non exeo vicit in prælatione, de qua sæpe in concursu inter ipsos creditores (quorum principaliter interest)disceptatur.p.34.n.62.63.& 69

Prælationis ius est priuatiuè creditorum non communicabile debitori, qui de ea opponere non potest contra posteriorem creditorem exigere volentem.ibid.n.64

In pœna pecuniaria partim parti applicata, partim fisco,si debitor non fit soluendo, pars fisco præfertur.p.47.n.4.& 5

Et pro aliis similibus prælationibus,
Vide *Fiscus.*

Prælatio fiscalis per creditores concursus ad eiusdem inuocationem ad ipsum nullam partem contingentem, sed tum tamen ipsum illam adipisci coram iudice fisci.p.49.n.23.cum seqq. vide.p.51.n.18

Prælationis ius & hypothecæ distractæ amittit creditor, qui certus non comparet in concursu,et ideo ante illum minimè.p.61.n.61. cum seqq. & p.60.n.3

Ad Prælationis & iurium creditorum cognitionem destinatum est iudicium concursus.p.61.n.17. & seqq. vbi

Ius [illegible] ineidenter.ib.& n seqq.

Creditores cambij præferuntur aliis creditoribus extra cambium contrahentibus,ibid.

Creditores [illegible] præferuntur creditoribus [illegible]

Consignatarius primus præfertur secundo.cui postea eadem res fuit consignata.p.80.n.44.& 47

Cessionarius primus præfertur secundo, maxime si fit factus procurator in rem suam. ibid.n.48. & 49

Dominus rei indistincte præfertur omnibus quibuslibet creditoribus.pag.76.n.108.cum seqq.

Prælatio absq; concursu dari non potest, cum prælatio supponat concursum ibid. n.116

Creditor, qui prius sententiam obtinuit an aliis quorum causæ pendent,præferatur.p.145.num. 3.& 5

Creditor qui præuenit in executione sententiæ præ aliis simul latæ,an iis executionem non petentibus præferatur.ibid.n.7.& 8

Prælationis iudicium,inter creditores requirit viam ordinariam cum via executiua sit illi impossibilis,deficiente intramento,ex quo causetur.p.145. n.23.& ex n.21

Prælationis ius nec agendo,nec excipiendo potest debitor in iudicium concursuum ex,cum ea pro totius creditorum inter seipsos non communicabile debitori.ibid.n.22.& 24

Prælatio [illegible] in fauorem creditorem interire [illegible]

Prælatio non datur [illegible] illi præferat in solutione qui prius obtinuit,& ex qua [illegible]

Quod necessitet immediata cessantibus vniuersalis, cum simul in eadem sententia omnes creditores graduentur.ibid.n.10

Creditores perfunctoriæ executionis non præferuntur aliis [illegible] prius executi tantum sententiam,sed [illegible]

Alimenta debitori, & aliis [illegible] in concursu an præferantur quibuslibet creditoribus,absque p.201.n.81.cum seqq.

Certa alia anteriora præferuntur prædecessis omnibus creditoribus medio tempore contrahentibus ius & ante redditus cum [illegible]

Petenti alimenta à debitore [illegible] præferuntur [illegible] p.203 n.116.cum seqq.

Creditores ad [illegible] præferuntur aliis quibuslibet [illegible]

Debitor, licet [illegible] consignatis præferatur omnibus [illegible]

Prælatus [illegible] propter [illegible]

Prælatio [illegible] restringitur, & [illegible]

Creditores [illegible] offerentes pro bonis [illegible]

Sic [illegible]

Fratres, & [illegible] de re communi [illegible]

Creditor [illegible]

Prælatus [illegible]

& Verborum.

Prælationis exceptionem alteri creditori pertinentibus debitor opponere nequit creditori inferiori, sine creditum ab eo patenter probet. p. 561. n. 56

Prælationis ius non est debitori & fideiussoribus inter creditorum inter se ipsos, & ideo de illo non potest opponere posteriori contra eum agenti. p. 379. n. 68. & 69

De Prælationis iure competente creditori debitor disponere non potest, nec subuertere alium eidem præponendo. ibid. n. 60.

Prælationem inter se ipsos non possunt prætendere plures simul contrahentes eodem tempore, & eadem scriptura. p. 393. n. 134. & ex n. 135

Nec etiam is, qui primus nominatus fuit in instrumento. ibid. n. 130

Inter duos creditores eadem die contrahentes de quorum anterioritate non appareat, non datur prælatio, sed pro rata omnes simul admittuntur. p. 356 n. 165

Fallit in creditore habente instrumentum cum die & nota, vt iste præferatur alteri non habenti notam ibid. n. 166

Etiam contra eum cuius instrumentum caret nota. ibid. n. 167. cum seqq.

Creditores vnius apothecæ, seu tabernæ, an præferantur in eredendo aliis anterioribus contrahentibus intuitu alterius diuersæ apothecæ, disceptatur. p. 479. n. 68. vsque ad 75

Pactum appositum in ipso titulo acquisitionis, vt res vendita vel donata debitori sit tertio obligata, valet, & ille tertius præfertur cæteris anterioribus creditoribus debitoris acquirentis. pag. 495. 496. num. 100. cum sequentibus & ex num. 115

Potest quis in re vendita vel donata pactum incontinenti apponere quod res sit hypothecata vni creditori debitoris posterioris vt aliis anterioribus præferatur. ibid. n. 116.

Creditor prior cui obligata fuerunt bona maioratus sub conditione impetrandæ facultatis an postea impetrata præferatur aliis medio tempore cum facultate contrahentibus. pag. 541. ex num. 31. cum seqq. pag. 558. & ex num. 1. cum seqq.

Pluribus maioratus obligatus sub conditione facultatis impetrandæ postea in omnia confirmationem impetrata simul prodest absque alterius prioris prælatione. p. 544. 545. n. 60. 61. 62. & 63

Pluribus vni post alium res obligata sub conditione si debitor consequatur dominium conditione complexa omnes simul & absque prælatione admittuntur. p. 545. n. 64

Duobus vni post alium facta obligatio generalis innouiter per debitorem quæsitis priori præfertur. p. 565. n. 65

Limita respectu fisci ibid. n. 66

Quæ doctrina procedit quando prior obligatio fuit valida non si nulla ex defectu facultatis quæ postea impetrata omnes simul & eodem momento reualidat hypothecas. ibid. n. 67

Dominus rei præfertur quibuslibet creditoribus hypothecariis & priuilegiatis. p. 574. n. 14

Dominium rei venditæ si translatum non fuit in emptorem, venditor pro re vendita præfertur quibuslibet emptoris creditoribus. ibid. n. 15

Secus si dominium in emptorem translatum fuerit. p. 575. n. 16

Præfertur maioratus omnibus possessoris creditoribus iure empta per possessorem, & pecunia maioratus destinata ad emptionem prædictorum pag. 598. 599. num. 54. 55. 56. & seqq. & ex n. 42. cum seqq.

Concurrentibus locatore pro mercede tacitæ reconductionis, & creditoribus contrahentibus cum conductore ante eam vti præferantur in hypotheca. p. 607. n. 68

Locator pro suis omnibus annuis pensionibus præfertur creditori postea contrahenti cum conductore ante decursas pensiones. ibid. n. 70

Creditor censualista pro sorte, & vsuris præfertur creditori postea contrahentium cum eodem debitore ante causatos reditus & vsuras. ibidem, num. 70

Si debitor simul, & creditor qui sibi hypothecatum habet quod ipse debet an in eo præferatur aliis creditoribus anterioribus. pag. 610. ex num. 67. 8

Pars affirmatiua vt omnibus præferatur qui tenent. ibid. n. 9. & seqq.

Prælatio cessata ab hypotheca, ac extincta resoluitur. p. 611. 613. n. 19. 20. 46. & 47

Prælatio fideiussoris non consideratur à tempore quo soluit sed à tempore obligationis ad quam solutio retrotrahitur. pag. 627. 626. num. 41. n. 29. & 31

Creditor omnes prælationis causas in iudicium deducens reliquas non prosequatur an post sententiam graduationis possit eas prosequi rei iudicatæ exceptione non obstante. pag. n. 636. num. 35

Affirmatiua sententia proponitur. ibidem. num. 36. & seqq.

Prælationis ius cuius virtute reuocatoria competit anteriori, & personali & non communicabile debitori. p. 708. n. 18

Prælatio cum tacita hypotheca competit administratori in bonis concursus pro reliquis ex calculo resultantibus. pag. 712. ex n. 11. cum sequentibus.

Prælationis priuilegium de quo in lege interdum procedit non solum in eo qui immediate creditor est administrationis sed etiam in tertio mutuante pro administrationis conseruatione. p. 713. n. 23. cum seqq.

Circa prælationem in exigendo controuersiæ creditorum præcipuæ versantur. p. 722. n. 10

De Prælationis iure competente creditori debitor disponere nequit, nec subuertere alterum ei præferendo. p. 739. n. 4

Prælationis ius est priuatiuum creditorum non communicabile debitori, & ideo nequit de prælatione anterioris opponere inferiori exigenti secum creditum. ibid. n. 5

Prælatio cessa per anteriorem posteriori creditori multum distat à cessione quæ per primum fit posteriori vel tertio soluenti. pag. 750. num. 44. 45. & seqq.

Prælationem licet cedat creditor anterior, creditor hypothecarius adhuc remanet. ibid. n. 46. & seq.

Prælationem qui alteri cedat manet creditor hypothecarius. ibid. n. 47. & seqq.

Prælatio cui potest manere credito & hypotheca. p. 750. 751. n. 54. 55

Creditor inferior cui anterior consentiam super hypotheca accommodauit hanc ordinem exactionis vt cito tamen ei præferatur. p. 751. n. 56

Per conuentionem specificatam creditor non admittitur hypothecæ quoad omnes, licet ius prælationis quoad intermedios ac tertium admittat. p. 751. n. 57

Index Rerum,

Creditor posterior cui anterior prælationem suam cessit non solum ei, cui cessit, & omnibus intermediis præfertur. ibid.n.59

Et inter eos fit reciproca transformatio & graduum permutatio vltimo in locum prioris, & posteriore in locum vltimi subrogato. ibid.n.60

Salvo & manente iure intermediorum creditorum ibid.60

Prælationem cedens creditor anteriori inferiori licet renuntiat hypothecarius non exigit immediate possessionarium.ibid.n.61

Sed post omnes intermedios creditores.ibid.n.62

Creditor tot gradus descendit quot inferiori cum cessit prælationem. ibid.n.63.& 64

Creditor anterior licet inferiori cesserit prælationem & tempus anterius,non tamen tempus subsequens.ibid.n.65

Creditor qui prælationem cedit inferiori non desinit esse creditor hypothecarius quoad debitorem tertium possessorem & alios post cessionem contrahentes.p.751.752.n.66.67.68.& 69

Per prælationem eodem inferiori creditori,solus anterior præiudicatur,non creditores intermedij quorum gradus non variatur,pag.752.n.70. 71.72

Prælationis ius receptum ab inferiori creditore coarctatur ad ius quod habet anterior cedens.ibid. num.73

Prælationis cessio restringitur ad quantitatem pecuniæ debitæ anteriori cedenti & non amplius. ibid.n.74

Inferior cui prælatio ab anteriori ceditur duplicem habet hypothecam proprio & alieno nomine,& in quo cessio fuerit inefficax suppletur per ius præpotium.ibid.n.75

Creditor inferior si virtute prælationis cessæ sibi etiam creditum inferioris gradus exegerit non tem faceret præiudicium intermediis. ibid.n.79

Creditor anterior pro decentos, qui prælationem cessit inferiori pro decimo creditori necnon iste & intermedij creditores quo ordine erant graduandi.ib.n.81.cum seqq.

Inferior pro rata prælationis cessæ ascendit priorem gradum æqualiter cum anteriore cedente & primo recto concurrente postpositis intermediis ibid.

Anterior post prælationem cessam limitatam retinet suum proprium gradum pro quantitate credita sibi remanente. ibid.n.82

Et concurrit pro rata in eodem gradu cum inferiore cui cessit prælationem limitatam. ibid. n.83.seq.

Anterior qui olim prælationem cessit posterior ei cui cessit prælationem ea non obstante interveniens creditor ibi.pag.753.n.84

Posterior cessa inferiori suum antegrediens omnibus creditoribus anteriori bus pag. 753.n.101

Et posterior succedens anteriori cessæ prælationi ibi.pag.753.n.102

Prælationis cessio sub conditione vt eodem gradu intermedios exigat, si intermedij creditores renuant exigere.ibid.n.100.101.& seq.

Super Prælatione sententia lata inter anteriorem & posteriorem creditorem non præiudicat intermedijs ib.n.104

Prælati non cadit in crimen de interpluribus creditoribus.p.773.n.81.& seq.& p.769.n.32.& 33.& seq.

Ad prælationem hypothecæ non tempus inscriptionis sed tempus obligationis attenditur p.747.n.3.& 4.n.2

Prælationem & anterioritatem conferens pignus iterum repetitum in obligatione novante.p.753. n.92.cum seqq.

Prælatus.

Vide *Abbas. Monachus.*

Prælatus putativus etiam communiter reputatus verus,nunquam potest alienare vel hypothecare p.555.n.32

Prælato putativo redè fit solutio fructuum debet præstari obedientia.p.558.559.n.76.77. & 78

Prælatus cuius titulus contra pervertitur,potest exercere quæ pertinent dignitati cuius dicitur ad ministerium.p.559.n.78

Commissio impetrata super rebus prælaturæ, vel Ecclesiæ non extinguitur morte Prælati contra quem fuit impetrata, sed continuatur in successorem representantem prælaturam.p.561.n.100 & 101

Præscriptio.

Præscriptionem competentem debitori potest creditores obijcere tertio vendicanti rem debitoris.p.306.n.14

Præscriptionem possunt habere creditores contra alium creditorem circa creditum, vel hypothecam.ibi.n.16

Præscriptio contra debitorem an possit incipere per fervere concursu dicitur.ibidem.n.25. cum seq.

Præscriptio non currit impedito agere.pag.307. num.26

Præscriptionem contra debitorem communem contestatum adimere non potest, creditor. ibi.n.28. cum seq.

Cui prohibita est alienatio, præscriptionem patitur.ibid.n.28

Præscriptio non potest incipere,nec currere contra eum,cui est prohibita alienatio.ibid.n.29. & seq.

Præscriptio legitima, cœpta contra debitorem ante concursum cessatum an interrumpi, & perfici possit concursu pendente p.306.n.42

Præscriptio cœpta ante prohibitionem alienationis,perficitur post illam non impedimento.ibid. num.43

Præscriptio legitima contra creditorem non interrumpitur,p.306.n.44

Præscriptionem contra debitorem non currere contra successores eum continuantes.ibi.n.45

Præscriptio legitima cœpta contra debitorem non habentes temporis ad præscribendum cœpta contra successores excludentes alienationis interim impetratæ non obstante bona fide,ibi. n.46

Mutatio tenoris instrumenti obstat præscriptioni cœpta antea tanquam de novo.ibi.n.47

Præscriptio cœpta contra Ecclesiam non perficitur tempore vacationis contra Ecclesiam successoremque quadragenaria requisita.ibi.n.48

Præscriptionem cœptam ante concursum creditorum, non perfici concursu pendente, verius creditur.ibi.n.50

Præscriptio contra debitorem cœpta requisitis sufficiens contra creditorum qui ex concursu nomine & jure debitoris quæsiti sunt quibus obijci probabilem rem retinendi ratione mediæ.ibi.n.50

Præscriptio excepta non impedita per mutationem contra successores prædictorum debitorum habentes bona quæ tempore concursus non habuit, quorum tempus cœpit.ibi.n.51

Et an creditor concursus differat cœptam præscriptionem contra debitorem.ibi.n.52

Præ. i

& Verborum.

Præscriptio rei hypothecæ cõtra debitorem non præiudicat creditori in hypotheca,quæ transit in præscribendum.p.309.310.n.53.& 54

Creditores,ac tertij possessores ad concursum citati non prosequuntur præscriptionem per litem motam interruptam.p.310.n.55.

Præscriptio inchoata quomodo interrumpatur, & quod per actus iudiciales,non per extraiudiciales interrumpatur.ibid.n.56.remissiuè.

Præscriptio viæ executiuæ per quem iudicij actum interrumpatur.ibid.n.57

De præscriptione etiam immemoriali deducitur tempus litis pendentis.ibid.n.58

Casus de facto circa præscriptionem continuatam pendente concursu proponitur.ibid.n.60

Præscriptio interrupta per litis contestationem continuatur post rem iudicatam in fauorem præscribentis.ibid.n.59

Præscriptio quadragenaria cum titulo sufficit ad reducendum bona libera ad maioratum. ibidem, num.61

Præscriptio quadragenaria cum titulo non sufficit quando agitur de extrahendis, & præscribendis bonis maioratus,ibid.n.62

In reducendis bonis liberis ad maioratus vinculum nulla adest iuris, vel fundatoris prohibitio, nec is contra quem præscribitur prohibetur alienare. ibid.n.63.

Secus contra.p.311.n.64

Præscriptio per mille annos excluditur à censu iniuste creato, quia semper quod apparet de iniusto principio, præscriptio etiam immemorialis excluditur.ibid.n.66

Regula non valenti agere non currit præscriptio, explicatur.p.63.n37.

Præscriptio non potest effici vt ex bonis maioratus præstet alimenta possessor descendentibus quibus præscriptione cessante,non tenebatur.p.205. num.144

Non præscribit putatiuus possessor maioratus, nec suos facit fructus nec tua possessio, seu detentatio aliquos iuris effectus producit, pagin. 180. n.41.42

Præscriptionem impedit compensationis exceptio, & eius initio opponitur.p.241.n.14

A præscriptione tutus est qui compensationis exceptionem habet.p.613.n.52

Præscriptio in negligentia domini fundatur qua cessante præscriptio cessat.ibid.n.53

Præscriptio contra principalem debitorem non obstat tertio creditori in hypotheca.ib.n.54

Præscriptio actionem,& obligationem excludit ab exceptionibus.p649.n.192

Præscriptionis exceptio si expressè non apponatur sequi potest præscribentis condemnatio. ibidem, num.93

Præscriptio non datur vbi non est datio quæ præscribi possit. p.654.n.29.30.& seqq,

Præscribi rem vel vsucapi qui patitur, ipsam alienare videtur.p.742.n.45

Præscriptio rei hypothecatæ qaam passus est debitor non præiudicat iuri creditoris.ibid.n.46

In præscriptione hypothecæ separata est quæstio pignoris ab intentione domini.ibid.n.47

Præscriptio sicut,& quælibet rei alienatio non infringit ius hypothecæ quam comitatur quocumque vadet.ibid.n.48.

In præscribentem rem transit ius hypothecæ, cum acquisita intelligatur titulo præscriptionis. ibid. num.49

Præsumptio.

Res eius esse præsumitur apud quem inuenitur,quousque per rem iudicatam vincatur.p.95.n.103

Possessor rei,illius dominus præsumitur, donec contrarium probetur.ibid.n.104

Quilibet de iure præsumitur esse soluendo.p.188. num.69

Præsumitur hæreditatem esse soluendo, & hæredi contrarium asserenti incumbit onus probandi. ibid.n.70

Præsumitur,quilibet esse soluendo, & contrarium affirmanti incumbit onus probandi.p.445.n.117 & 118

Præsumitur in dubio pro actus validitate, & subsistentia.p.567.n.9.& ex n.5.& seqq.

Ex duobus factis de quorum anterioritate non apparet,semper præsumitur præcessisse quod facit actum valere.ibid.n.10.& seqq.

Nemo præsumitur eligere viam per quam iudicium suum subuertatur.ibid.n.11

Facultas ad alienandum,& alienatio ipsa, si in eadem die celebrentur, de quarum anterioritate non apparet præsumitur facultatem præcessisse p.568.n.25

Maximè si ipsa alienatione annuntietur facultas,& licentia, quæ ob id præcisè præsumitur. ibid. num.26

Præsumitur in dubio actus simpliciter gestus nomine proprio,potius quam alieno.p.577.n.45

Fallit in eo,qui tenetur alteri emere qui in dubio præsumitur emere alteri.ibid.n.46.& n.seqq.

Destinatio pecuniæ, & obligatio emendi facit cessare præsumptionem, quod quis videatur potius sibi,quam domino pecuniæ emere. p.578. n.67. 68.& 69

Præsumitur administrator solutus qui sibi satisfacere integrè potuit.p.246.n.22.23.& 24

Quæ præsumptio tamdiu durat,quamdiu administrator non reddat rationem administrationis. ibid.n.25

Pretium.

Pretium rei venditæ,qui exigit approbare venditionem censetur.p.429.n.50

De pretio fides habita quando dicatur vel non, etiam re tradita emptori.p.575.n.17.remissiuè.

Pretium non succedit loco rei,nec res empta loco pretij.ibid.n.23

Idem est pretium rei tradere venditori vel alteri eius iussu.p.667.n.107

Si ex pretio rei subhastatæ non priores creditores sed posteriores fuerunt soluti,an emptor illis teneatur.p.717.n.18

Negatiua sententia absoluta.ibid.contraria opinio absoluta refertur.ibid.n.19

Distinguens refertur.ibid.ex n.20

Venditare vt ex pretio soluatur creditor si pretium ei tradatur, sed euinci potest non liberatur debitor.p.735.n.20

Præuentio, Præuentiuum.

Præuentione iudicis Ecclesiastici, & præuentione iudicis secularis concurrentibus eadem die, de quorum anterioritate non apparet, præsumitur pro præuentione secularis.p.390.n.171

Princeps.

Vide *Facultas, Assensus.*

A Principe sapplieri nequit consensus ad actum necessarios, cum sit de iure naturali,& gentium. p.201.n.15

Principis humana potestas non extenditur ad subuertendum contractus inter partes.ibid.n.16

Index Rerum,

Principi decus non subiicit contractus.ibid.

Princeps non habet potestatem infringendi contractus a se gentes cum subditos.ib.n.11

Ratione contractus,qui est de iure naturali, & gentium.ibid.

A principe rescripta emanata infringentia contractus inter partes non valent.ibid.

Nec etiã de plenitudine potestatis potest princeps contractum revocare.ibid.

Nec clausula,non obstante pacto operatur derogationem contractus firmati consensu partium.ib. num.17

Principi est facienda relatio eorum omnium, quæ ipsum possunt dubium & difficilem reddere ad concedendum,vel non ita facile concedendum. p.296.n.46.& 49

Princeps contra pacta,& conuentiones contrahentium dispensare non potest.ibid.n.51

Princeps caret potestate infringendi contractus initos inter partes,& altera in vita dispensandi,ibid num.55

Principis assertioni standum erit. pag.299. num.8. & seqq

Principis assertioni, quod quis sit procurator alterius,stater,etiam quod de mandato aliter non appareat.ibid.n.9.& 10

Principis assertionem in gratia pro parte tua.P.possessoris talis maioratus, nihil probare pro eius parte fuisse impetratam, aliunde non constito, verius resolvitur.p.300.ex n.11.cum seqq.

Principis assertio in graue præiudicium tertij nihil probat.ibid.n.12.

Principis assertio attestantis de facto alieno nihil probat.ibid.

Princeps non fundans in assertione sua, sed per enunciatiuam de illa loquitur assertio non probat.ibid.n.14

Clement.1.de probationibus multus patitur silentium.ibid.n.15.remissiuè.

Principis verba assertiua non probant in his,in quibus ipse disponere non potest prout de alterius consensu p.301.n.22

Etsi adsint clausulæ,de plenitudine potestatis ex certa scientia & motu proprio.ibid. n.23.& 24

Princeps quãdo alicui certos iudices priùs concessit non adimit facultatem prorogandi alterius iurisdictionem.p.5 n.58 59.& 60

Princeps,qui concessit facultatem ad certam quantitatem super duobus maioratibus non habentibus, tentionem totam cuilibet gratis, debitam proportionabilem fructibus cuiuslibet p.460. n.13. & 14

Princeps si sciret alium maioratum esse alienum. & inde posse sum ab impetrante facultatem, dolum non grauaret in præiudicium. veri successoris.p.466.n.15

In principe concedente facultatem ad alienandã bona maioratus deficit intentio disponendi de alieno tanquã domino.ibid.n.16

Princeps imponens onus ferendus habito respectu ad duos maioratus,vno deficiente iniquum foret alterum sustinere totum pondus.ibid.n.17

Princeps onerando duos maioratus ab impetrante posse sos, si sciret vnum pro tempore sibi non satisfactum non concederet facultatem in tanta quantitate super solo vno.pag.467. num.20. & seqq.

A principis intentione regulantur facultates concessæ ad alienandum,seu hypothecandum. ibid. num.21

Principi si fuisset facta narratio,quæ maiorem foret alienum,& liberum a censu... faceret concederet facultatem in tanta quantitate ... alio.ibid.n.30.& 31.& seqq.

In principe defectus intentionis vitiat gratiam. p.468.n.55

In principe defectũ intentionis non tollit clausula motu proprio,nec operatur contra præsumptum, aut verosimilem intentionem principis.ib.n.56. & seqq.

Principi an sit facienda relatio clausul. penalium & prohibitarum impetrandæ facultatis, ad cavtendi.p.258.ex n.1.cum seqq. ibid. & ex n. 15.cum seqq.

Princeps supplere non potest consensum patris,qui est de iure naturali.p.538.n.72

Privilegium,Privilegiatus.

Privilegio non venit filius,vbi non reperitur specialiter a iure privilegiatus.p.47.n.11

Privilegij causa cessante, cessat privilegium. p.48. num.21

Privilegium semper interpretandum vt non læ-dat.p.....n.26

Privilegium miserabilium personarum gaudet creditor cedens bonis.ibid.n.43

Privilegium habent miserabiles personæ & ne extra suum territorium conueniantur.ibid.n.46

Privilegiatus contra partem privilegium non vtitur privilegio.ibid.n.49

Privilegium miserabilium tanquam clausum in corpore iuris fortius est privilegio scholarium.p.52 n.47.& 48

Privilegium miserabilium specialem derogationem appetit.ibid.n.48

Privilegium miserabilium specialiter non reperitur derogatum per Bullas Apost. nec leges regias.ibid.n.49

Privilegium ciuitatibus concessum, ne earum causæ alibi quam in eis prio foro tractentur, non ideo derogat miserabilium specialiter concesso. ibid.n.53

Privilegia fori omnia contemnit concursus vrium falis.p.512.ex n.64.& 59.cum seqq.

Privilegium fori liberius est privilegio scholarum. ibid.n.55

Per privilegium superueniens non mutatur forus pendentis.p.....n.79.& seqq.

Privilegio non pollens non præiudicatur succedens maiori capienti.ibid.n.81.

Distinguitur inter privilegium superueniens, lite mota ex proprio, vel ad instantiam privilegiati, reiectum quod præiudicium non fert.ib.n.84.& 85.

Privilegium præiudicialis non est communicabile debitori, in cuius fauorem non fuit introductum ad beneficium.p.143.n.23.& 24

Privilegium militum, ne distringantur ne milites conueniantur vltra quam facere possint.ibid.n.52.& seq.

Privilegium vltra quam facere possit personæ militiæ.p.109.n.52.& seq.

Privilegium militiæ vltra quam facere potest persona militiæ est,& illi profuit tam in primo quam in secundo concursu super alimentis formato.p.220.n.26.cum seqq.

Privilegium præiudicialis datum personæ propter causam transit in cessionarium.p.222. ex num. 9. cum seqq.

Privilegium fori de libertate concursus adeundi non datur cessionario tertiam habenti conditionem mutando causa pacta.p.307.ex n.11.cum seqq.

Privilegium

& Verborum.

Priuilegium restitutionis concessum minori, an extendatur ad bona fati debitoris, pro admittendo nouo licitatore. p.363.n.38.& seqq.

Priuilegium concessum Ecclesiæ S. Francisci, si ibidem duæ sint Ecclesiæ S. Francisci vitiatur, si non appareat de qua senserit princeps. p.429.n.7.& seqq.

Priuilegia concessa à principe potius personalia, quam realia præsumuntur, & ideo nec transibilia. p.460.n.101.cum seqq.

Priuilegium & qualitates contractus nouati, quando influant, & transeant in contractum nouantem. p.732.n.104.& p.731.num.84.cum pluribus seqq.

Probatio.

Probandi onus incumbit asserenti bona esse soluendo. p.187.188.n.68.69.& seqq.

Posteriori creditori (à quo per priorem pecunia soluta arrocatur) asserenti alia bona esse debitoris incumbit onus probandi. p.187.n.71

Probandi onus incumbit alleganti mutuatum fuisse vltra quantitatem permissam à facultate regiâ p.391.n.108

Idem est in asserente facultatem esse consumptam tempore motus, quod probare tenetur & ostendere priori obligationes factas fuisse virtute eiusdem obligationis. ibid. n. 109

Secus, quando ex eadem facultate & contractu simul exhibitis apparet de excessu, vel non excessu. ibid. n. 110

Probandi onus incumbit asserenti alienationes fuisse factas vltra modum & facultates, & quantitatem. ibid. n. 111

Probatio actus æquinoxi, qui vni & alteri potest adaptari nihil releuat. 2.p.c.9.n.9

Si vna pars fundi sit vetita, & altera permissa pasculari, non sufficit probare pasculum in fundo, nisi probetur in parte vetita. ibid.

Idem in tempore, si vna pars mensis sit vetita, & altera permissi pasculari non sufficiet probare pasculum in tali mense. ibid.

Onus probandi alia bona libera fuisse, vt perueniatur, ad maioratum obligatum an creditori, an possessori maioratus incumbat p.391.n.111

Procurator.

Vide *Mandatum.*

Gesta cum Procuratore reuocato valent non intimata reuocatione secum contrahenti. p.293.n.29

Procuratore semel per sententiam declarato legitimo amplius de mandato disceptandum non est. p.185.n.28

Procuratore in rem propriam, & Domino concurrentibus in petendo debitum, procurator præfertur. p.235.n.70

Procurator in rem propriam reuocari non potest à mandante. ibid. n.74

Nec etiam re integra. ibid. n.75

Procuratori reuocato rectè soluit debitor cum quo contraxit ignarus reuocationis. p.238.num. 108.& 109

Procurator reuocatus nequit in iudicio agere ob defectum p.236.n.10

Procurator constitutus ab impubere cum patris consensu ad resciente pubertate reuocatus censetur. p.241.n.17

Procurator à tutore datus constituti ab administratore coniunctis si ab administratione remouendi retineri consentiat. p.242.n.24 & 27

Procurator falliti & decocti solutio facta, an valeat & liberet debitorem. ibid. n.27.& seqq.

Emens à procuratore non viso mandato in mala fide est & non præscribit. p.384.n.27.28 & 29

Contrahens cum alio nomine alieno in culpa est non petendo, siue ostendere mandatum, aut tutelæ instrumentum & in mala fide, & dolo est, nec lucratur fructus. p.385.n.30.& 31

Procurator simpliciter constitutus ad fideiubendum potest renunciare beneficium cedendarum. p.421.n.16.& 17

Procurator ad vendendum potest Dominum obligare ad euictionem. ibid. n.28

Procurator ad mutuum accipiendum potest ad cambium & interesse mutuum accipere. ibidem. num.19

Contrahens non simpliciter, sed adiecto nomine procuratorio, non nomine proprio sed alieno contraxisse intelligitur. p.340.n.12

Concurrentibus creditoribus procuratoris qui pecuniis exactas alicui libero dedit & creditoribus Domini ad illud lucrum quales præferantur. p.533.n.1. cum seqq.

Procurator ad credendum Titio pecunias sine vsuris, & is sub vsuris mutuauerit, eas Domino restituit. ibid. n.3

Procurator ad vendendam rem certo pretio si in plus vendat, an illud plus simul restituat. ibid. num.4

Vbi vna opinio refertur, contraria adducitur. ibid. n.5.& 6

Opinio distinguens verior & sequenda refertur. p.534.n.7.& 8

Lucrum ex industria procuratoris, vel hæredis adquisitum licèt ex causa hæreditatis suum facit. ibid. n. 9

Procuratori pertinere lucrum ex pecunia exacta proueniens. & sufficere eam Domino restituere, qui simpliciter teneant. p.545.n.22. & 23

Procedit quando procurator suo nomine & periculo pecunias exactas lucro dedit. ibidem, num.24

In dubio sub nomine procuratoris & periculo præsumitur emere ex pecunia aliena & lucro ponere. ibid. n.25

Procurator ad vendendum certo pretio si in plus vendat periculo suo illud plus sibi adquirit. ibid. num.27

Procurator ad exigendum si pecunias lucro dedit nomine & mandato Domini, huic lucrum pertinet. ibid. n.28

Secus si nomine Domini, periculo tamen suo pecunias sub vsuris dederit procurator. ibid. n. 29

Procurator tradendo alteri sub lucro pecunias exactas, non suo sed nomine Domini, huic quæritur. ibid. n.30

Lucrum pecuniæ exactæ quando procuratori pertineat aut quando Domino adducitur, Rotæ decisio. p.536.n.34. vsque ad 38

Creditores procuratoris lucrum consequentis ex pecunia exacta, ius habent ad illud. ibid. num.38. & 39

Procurator duo diuersa habens mandata, videtur illius virtute contrahere, quo vsus fuit. p.570.n. 47.& p.569.n.32.cum seqq.

Et examinato etiam inutili, quo vsus fuit contractus regulatur quamuis corruat. p.570.n.48

Tanquam procurator debitoris vendit creditori pignus iure creditoris. p.506.n.43 & 47

Procurator creditoris non potest renunciare iuri hypothecæ absque speciali mandato pagin. 605. num.81

Index Rerum,

Procurator, institor, & similes regulariter de suo non teneantur p.706.n.13

Procurator tenetur ad non excedendo mandatum, quia excedentes se obligant intelligantur.p.705.n.4

Procurator ad vendendum excedens fines mandati tenetur de pacto excessus.p.706.num. 15. & seq. n.16.

Procurator absque sufficienti mandato si obligat rem domini, postea dominus eandem alteri obliget, qui tandem obligationem procuratoris ratam habet, non præiudicat secundo. pagin. 739. num.8

Procuratores creditorum non habentes speciale mandatum non possunt consentire, vt administratio concursus detur debitori, vni creditori offerentibus gratis administrare, sed requiritur creditorum personalis citatio, & consensus. p. 138.n.59.& p.114.n.18

Præcedens scripturas.

Vide *Instrumentum.*

Promissio.

Secunda eiusdem quantitatis nouatio dicitur accumulatiua, non extinctiua.p.731.ex num.67.& ex n.84.cum seqq.

Promissionis plures eiusdem summæ, ex eadem causa nouationem non constituunt, sed confirmationem.ibid.num.89.90.91.& 92.cum sequentibus.

Promissio hæredis soluendi legata, & credita hæreditatis non alterat priorem obligationem, sed ad eam reducitur, & intelligitur iuxta inuentarium. ibid.n.93

Is, qui idem promittit semel tantum tenetur cum ex prima promissione agitur non ex secunda. ibid.num.100

Declarata, vt p.732.n.101.& n.102

Promittens vxorem renunciaturam legitimæ patris satisfacere, si de facto renunciet licet ex alio capite renunciatio sit inefficax, qui dicens.p.733. n.5.& 6

Promissio interpretanda si erit facta finem ad quem fiat principaliter ordinata.p.734.n.12

Promittens minorem ratificaturum non satisfacit promissæ nisi minor factam a se post pubertatem ratificet deficiente.ibid.n.13

Promittens vxorem naptam ratificaturam non facit, si ratificet, deficiente vxore.ibid. num.14.& 15

Proprietas.

Proprietas earum rerum, quæ vsu consumuntur, quotidie alienari, & p[illegible] ... fert.p.220.& 221.[illegible] seqq.

Prohibitio, Prohibitum.

Vide *Alienatio.*

Ad prohibitum quilibet prohibetur emere etiam ad[illegible] ...p.121.ex n.[illegible] seq.

Prohibitum transire ad certos fines, [illegible] ... dum. p.122.n.16

Prohibitum quod non reperitur permissum censetur.ibid.n.17

Interpretatio est facienda, vt actus sit permissus, quando non reperitur expresse prohibitus.ibid. num.18

Prohibetur fideiussor emere bona debitoris, non verò adquirere cum recompensatione.ibid.

Quod vna via prohibetur altera [illegible] ... mittitur.p.[illegible] & 242.n.20.22.& 23

Prohibitio nulla inducitur, nisi in casibus à iure expressis p.612.n.12

Res quæ semel prohibitionem euasit semper remanet libera.ibid.n.14.& 15.cum seqq.

Quæ per se prohibita sunt alienari transeunt cum vniuersitate bonorum.p.689.n.4.& ex n.1

Prohibitus alienare, non prohibetur cedere, donare, aut vendere commoditates, & fructus ex re prohibita producendos sua vita durante.p.762. n.14.& ex n.1.cum seqq.

Prohibitum si est vna pars fundi, & altera permissa, non sufficit probare, quod quis ingressus fuit fundum nisi probetur ingressus in partem vetitam.p.[illegible] n.8

Idem est in tempore si pars mensis sit prohibita parcelati, & pars permissa non sufficit probare parcelationem in mense.ibid.

Prorogatio.

Vide *Fideiussor*

Prorogatum officium intra vel extra terminum, quando nouum, vel antiquum officium dicatur. p.606.ex n.59.cum multis seqq.

Prorogatio officij operatur inter nominantem, & officialem, sed non quoad fideiussores officialis. p.607.n.65

Prorogatio tacita operatur continuationem hypothecæ in bonis conductoris non in alijs bonis a tertio hypothecatis.ibid.n.66

Prorogatio conductionis tacita non conferat prælationem hypothecæ conductoris, sed operatur à die tacitæ reconductionis.ibid.n.67

Prorogatio contractus limitati ad tempus operatur inter contrahentes non etiam fideiussores. p. 609. num.64

Fideiussor officialis, vel conductoris cum termino limitato cum facultate tamen in eodem contracta, vt possit terminus prorogari, an pro tempore prorogato teneatur.p.607.n.71.& 72

Tempus appositum obligationi finiendæ, si prorogetur, fideiussore non consentiente liberatur. p. [illegible] ex n.1.cum seqq.

Non in totum, sed pro tempore prorogato dumtaxat.ibid.n.2

Ad tempus quando non est appositum substantiæ obligationis, sed executioni & solutioni prorogatum tenetur fideiussor.ibid.n.3.

Inita terminum prorogatum priori tamen finito, vel coëxistante, differentia tradatur p.262.n.8. & 9

Prorogandi facultate data in eodem contractu [illegible] forma, si forma non seruetur, fideiussor non tenetur pro tempore prorogato.ibid.n.10. [illegible] 12

Privatio.

[illegible] successiue præsupponit vitam, habitum, [illegible] tum rei.p.220.n.47.& seqq.

[illegible] debet impedimentum non fit regressus.ibid.num. [illegible] & [illegible] seqq.

Protestatio.

Protestatio non extinguitur obligatio fideiussoria [illegible] citationem creditoris nouantis.privilegiatus.

[illegible] ad excludendam fideiussionis executionem apponi in pio contractu nouante in[illegible] ibid.n.11

[illegible] cedas de non contendendo, vel fideiussor [illegible] contrahens cum [illegible] ignorante [illegible] nante protestatione p.234. [illegible]

Putatiuus.

V[illegible] *Mercatus, Labores.*

Contractus

& Verborum,

Contractus & alienationes factæ à tutore puberis non valent in præiudicium minoris.p.432.n.1 & 105

Alienationes factæ à possessore maioratus putativo sub facultate regia non tenent,vt nec in maioratu.p.436.n.59.cum multis seqq.

Contractus & alienationes factæ ab hærede putativo non tenent in præiudicium legitimi hæredis cuiuscunque hæreditatem. pag. 441. num. 89. cum seqq.

Aliud est putatiuum contrahere super rebus suis, aliud contrahere super alienis.p.442.n.106

Super bonis alienis contractus non valent, super suis tenent.ibid.n.107

Putatiuus in rebus alienis contrahendo de tertij præiudicio agit,in rebus suis solum sibipsi præiudicat.ibid.n.108.& 109

Cum putatiuo contrahens sciens defectum participat de dolo,& sic valet contractus etiam in eius damnum.p.444.n.110

Fallit in muliere contrahente cum alienigena & affirmante se solutum aut virginem, vt adhuc non valeat contractus ob præiudicium mariti ibid.

Contractus gestis pro luto putatiuo post depositionem ignoratam non valent ; solationes ei factæ liberant debitorem.ibid.n.114.cum seqq.

Discrimen inter putatiuum contrahentem super suis bonis,& contrahentem super alienis.p. 443. 445.n.106.& 123

Putatiuo possessori non competit libera administratio respiciens habitatiam & proprietatem rerum.p.449.n.137

Per putatiuum maioratus possessorem certa tangentia iurisdictionis administrationem valent.p.450 n.144.145.& seqq.

Putatiuus hæres nequit alienare in præiudicium legitimi hæredis.p.439.n.149.& p.441.442.nu.86. & ex n.98

A putatiuo possessore maioratus hypothecam impositam etiam sub facultate regia nullam esse inuincibilis opinio.ibid.p.450 n.150

A putatiuo possessore maioratus res alienata cum facultate Regia à se impetrata non tenet. p.549 n.1.cum seqq.

Putatiuus possessor maioratus nunquam repertus fuit,quod validè alienare potuisset, cum dominio,& possessione ab initio careat.p.553.n.31

Putatiuus prælatus, & possessor maioratus, etiam communiter reputatus, verus nunquam potest alienare,vel hypothecare.ibidem,num. 32. cum seqq.

Putatiuus maioratus possessor, cum prorsus careat possessione, interdicto nullo agere potest.p. 554. n.39.40.& 41

Nec præterbit,nec suos facit fructus,nec illa putatiua possessio, sed detentatio aliquos iuris effectus producit.ibid.n 42

Putatiuus fieri potest soluto fauore liberationis,cæteri verò contractus,& alienationes,ei sunt prorsus prohibitæ.ibid.n.44.& seqq.

Putatiuus maioratus possessor,caret possessione. p. 555.n.48.& seqq.

Pupillus.

Vide *Maior.*

Pupillus prodigus,& furiosus,licet alienandi potestate priuentur,suorum bonorum dominium retinent.p.134.n.58.59.& 60

Q

Qualitas

Qualitates diuersæ concurrentes altera cedit potentiori,& sic via executiua cedit ordinariæ.p.145.n.34

Qualitates separatæ in vna persona concurrentes non confunduntur.p.148 n.57

Qualitates separatæ in vna persona concurrentes non confunduntur.ibid.

Qualitas viæ executiuæ accidentalis est quæ potest adesse, & abesse sine principalis substantiæ corruptione.ibid.n 59.& seqq.

Duabus qualitatibus ad inuicem pugnantibus potentior vincit.ibid.n.65

Qualitate & statu mutato rerum, extinguitur omnis effectus prioris qualitatis, & secundum præsentem statum iudicandum.p.213 n.21.& 22.

Qualitatis & conditionis rerum mutatio aut personarum, producit varios effectus & diuersa iuris ministeria operatur.ibid.n.23

Qualitas & idoneitas creditoris se obligantis supplet fideiussionis præparationem.p.41.n.8

Dispositio omnis facta sub aliqua qualitate reputatur ad qualitatem expressam.pag.362. num.40. cum seqq

Qualitas rei præsentis non mutatur ex eo quod contingere potest. pag. 563. num. 114.cum sequentibus

Qualitas rei non attenditur,sed personæ conditio penes quam reperitur.p.565.n.158

Duplex & diuersa qualitas si concurrat in eadem persona,actus ex vna qualitate gestus nihil influit in aliam.p.570.n.49.& seqq.& p.569. n.32. cum seqq.

Qualitas hæredis ex quibus inducatur ex dispositione. 604. n.14. & 15

Datio sub qualitate cedat,cessante qualitate.p. 254. n.9.cum seqq.

Qualitatis mutatio lite pendente superueniens,non mutat iudicium legitimè captum p.256. num.26 & 1-

Qualitatis quæ gratiæ facienda erit principi relatio in impetranda facultate.p.281.n.17

Quantitas.

Quantitas in facultate Regia contenta diuidua est. p.685.n.33

Quod.

Quod tibi non nocet,& mihi prodest præstare teneris.p.369.n.9.10.11.& p.402.n.43

Quod non potuit noluit,quod voluit adimplere nequiuit.p.570.n.45.& seqq. & p. 569. n.32. cum seqq.

R

Rata.

Rata proportionabilis inter creditores classium gradus & prælationis in bonis debitoris distribuendis quomodo facienda.p.387.n.57.58.& p.395.396.n.2.161.162.163.& 164.

Et qualis creditoris,& quando pro rata,sit pignoris non sufficientia sint attendenda.p.393. n.13. cum multis seqq.

Ratificare.

Ratificatio,& approbatio gratiæ eius qui supplicauit impetrauit inualidat gratiam,etiamsi ipse aliquid egerit in executionem.p.301.302.n.31.& 32.

Ratio-

Index Rerum,

Ratificum facultatis impetratæ sine mandato, siue expressa, siue tacita prodest. pagin. 302. numer. 33. & 34

Ratio.

Rationem reddere tenetur iudex, administrator, tutor, vel **curator**, seu in dicto, fraude, & collusione, & ob id etiam nobilis cæteratur. p. 313. n. 13

Iuratur in litem propter dolum aduersus tutorem non reddentem rationem, nec soluentem reliqua ibid. n. 14

Rationem reddere non dicitur administrator, qui reliqua non soluit. p. 314. n. 15

Ratione reddita pro solutione reliquorum quilibet administrator, etsi nobilis cæteratur. ibid ex n. 1. & per totum cap.

Ratio mot. proprij requirentis denunciationem ante redemptionem comprehendit omnes casus redemptionis. p. 622. n. 86

Et multo magis quando statim post census creationem debitor vult redimere. ibidem, num. 87 & 88

Ratio legis generalis attenditur ad inclusionem omnium etiam emergentium sub ea comprehensorum. ibid. n. 89

Rationum Redditio, seu Oblatio,

Vide *Administrator.*

Rationes reddere licet non cogatur administrator, nisi in loco administrationis, si pactus et alias conueniri amplius reclamare nequit. p. 53. n. 64. cum seqq.

Scholares & alij priuilegiati suo fori priuilegio vti nequeunt in reddendis rationibus administrationis, tutelæ & similium. pag. 50. num. 52. cum seqq.

Ratione eo in loco in quo bona administrantur reddi debent, non obstante quocunque fori priuilegio. ibid. n. 55

Agricolæ non debent coram foris sibi fauorabilibus ratione administrationis reddere debent, vbi bona administrantur. ibid.

Intromissus reddendis rationibus administratorem concernens, citari debet ex dicto. p. 112. n. 29

Administrator concernens coactionem ad iuris præsumptionem contrariam cessabit, si rationem reddere offerat. ibid. n. 30

Ratione oblata pendet an incertum est, an administrator debitor est, an creditor sit. ibid. n. 21

Introitus & exitus adeo sunt connexa, & inseparabiles in ratione, vt non aliter præsumatur confessio recepti, nisi simul de exitu constet. pag. 53. num. 22

Administrator non tenetur reddere rationes dispensis, & solutionibus dispensis, & solutis non habentibus debitoris præsentis. p. 03. n. 13

Administratorem sæpe fallit ratio computi tam rationis percipiendæ, & exigendæ, quam solutionis faciendæ. p. 03. n. 8. & seqq.

Administratorem in calculum deducendum est incertum, cui ex eo debeat constare, quid, quale, quantum debeatur. ibid. n. 7

Introitus & exitus accepta & data ratione sunt connexa adeo, vt confessio recepti interim non præiudicet. ibid. n. 26

Administrator ante rationem debitor dici non potest. n. 28. & 29

Exceptio rationis obtentæ locum est ad impetrandam exactionem liberationis in administratorem reddendæ p. 104. n. 5. & seqq.

Rationem solutionis ab administratore si dominus recipere detrectat, iudex pro eo nomine calu-

latorem, & administratorem immunem repertum liberat, & amplius non teneri declarat. ibid. n. 36. 37. & 38

Computio, si rationem administrationis reddit, intelligitur cum effectu reliqua soluendo. p. 731. n. 21. & 22

Ratihabitio. Ratificare.

Ratificare an possit hæres legitimus contractus gestos ab hærede putatiuo. p. 442. ex num. 90. cum seqq.

Ratificare tacite vel expresse censum impositum super maioratu facere potest legitimus successor, qui maioratum eiuicit. p. 456. n. 1. cum seqq.

Ratificatio actus admittitur, dum res est integra, secus si integra non sit. p. 454. n. 13

Hæres legitimus, qui hæreditatem euincit, nequit ratificare contractum a putatiuo gestum non hæc proprio. ibid. n. 24

Ratum quis habere non potest, quod suo nomine non est gestum. ibid. n. 15

Ratificare possum, quod meo nomine non est gestum in mei præiudicium. p. 456. n. 17

Ratificatio non tantum verbis, sed factis fieri potest. ibid. n. 18

Intelligere si facta sit determinatum, & concludens ad consensum inferendum; secus si indifferens, nec præcise concludens. ibid. n. 19

Ratificans, agens ad militarem contractus, ei re præiudicandum agnoscitur gestos illum ratificare, non intelligitur ex defectu consensus ibid. n. 2. & seqq.

Consensus ratificantis per constitutum tacitè, vel expresse semel ratificatus nequit vltetius impugnari ibid. n. 28. 29. & 30

In ratificatione consensus debet concurrere scientia nullitatis, alias ratificatio non tenet. ibidem, num. 31

Successorem, qui a putatiuo censum super maioratu imponere ex regia facultate maioratum euicit, non posse tacite, nec expresse ratificare absque nouæ facultate, verius & certius opinio est. p. 456. n. 32. cum seqq

Nullius contractus pendeat ex defectu solemnitatis iuris, ratificatio nihil operatur. p. 457. n. 50. 51. & 52

Successor in maioratu non potest ratificare alienationem factam a præcessore nullam, & successor non valida facultate. ibid. n. 55. & 56. cum seqq.

Alienatio nullius a præterito facta vt ratificari valeat omnes partes debent esse habentes notitiam nullitatis. ibid. n. 2

Ratificatio tacitus vel tacitum pactum non præsumitur, nisi constet de tempore cessante renuntiationis. ibid. n. 4

Ratificatio confirmatio non est super non cursum, & illo non obligatorio requisitum p. 5. n. 109 & 110

Ratificatio, confirmatio, vel approbatio scripturæ plus non operatur, quam ea expresse, aut virtualiter continet. p. 401. num. 112. p. 231. n. 13. cum seqq. & per totum cap.

Rationabile.

Vide *Certus Dies.*

Rationabiliter præsumitur scire debitor coram iudice debitum, vel creditoris intimationem, quando. p. 65. num. 8. cum seqq. p. 15. num. 8. & latius

Rationabiliter præsumitur creditoris fama obligationem scire, ex variis, verisimilibus, & fundatis. ibid.

Redimens

& Verborum.

Redimens censum, nec exceptionem mouet, nec molestias creditoris præuenire intendit, sed actionem, ex contractu. ibid.

Scholaris, seu vniuersitas matriculata volens redimere censum, sortem cum decursis consignare tenetur coram iudice creditoris. p. 55. n. 87

Secularis in redemptione census, cum actoris vices sustineat, nequit conuenire creditorem coram iudice scholastico, vltra duas dietas. ibid. n. 88

Decisio Senatus Pintiani adducitur. ibid.

Redemptus non dicitur census per consignationem rei factam creditori in sententia graduationis, non sequuta effectiua traditione. pag. 153. n. 32. & p. 156. n. 10. cum seqq.

Nisi per creditorem steterit quominus sibi tradantur, cessante legitimo impedimento. p. 158. n. 29. cum seqq.

Pro redemptione census, an possit in concursu vniuersali instare creditor censuarius ad illum vocatus. p. 160 n. 1. cum seqq.

Redimendi censum facultas in sola voluntate debitoris consistit, nec valet pactum, per quod illa coarctatur. ibid. n. 4. 5. & 6

Ad redemptionem census debitor condemnatus adhuc non cogitur redimere. pag. 161. n. 9. & 10. & p. 164. n. 49

In concursu plura occurrunt specialia quæ instam causam præbent creditori instandi pro redemptione census, & qualia sint. ibid. n. 15. cum seqq.

Redimere censum velle censetur debitor, qui creditorem censuarium ad concursum vniuersalem prouocat. ibid. n. 17. cum seqq.

Debitor census si creditori denuntiauit se velle censum redimere, potest saltim intra annum cogi ad redimendum. ibid. n. 20. cum seqq.

Redemptionem census petendi in nonnullis casibus permittitur creditori. p. 163. n. 39

Concursus formatus à debitore mutante statum, legitima causa est petendi redemptionem census. ibid. n. 40. cum seqq.

Diuersimod. iudicandum erit de creditore voluntarie petente redemptionem census, ac de eo, qui coactè venit ob euitandum periculum amittendi ius suum. ibid. n. 43

Iudex in iudicio particulari nequit arctare debitorem ad census redemptionem, secus in iudicio concursus vniuersali. ibid. n. 48. & 49

Pro census redemptione dantur creditori in iudicio concursus bona debitoris taxata. ibid.

Ad adiudicanda bona concursus pro extinctione census requiritur, quod fors cum decursis petatur. p. 164. n. 50. & seqq.

Pro redemptione census vitalitij & consequenda sorte principali non potest instare creditor in concursu licet ad illum debeat citari. 166. n. 6. & à n. 1. cum seqq.

Redemptionis effectu & facultate caret census vitalitius, iuxta communem huius census diffinitionem. ibid. n. 1 cum seqq,

Redemptio non est noua emptio, sed prioris resolutio. p. 168. n. 25

Redemptio census vitalitij difficillima est, quæ admissa maximam confusionem in republica causaret. ibid. n. 33. & seqq. & ex n. 27

Per viam redemptionis nequit succurri creditori census vitalitij in concursu comparentis. ibidem, num. 35

Et quo remedio consulatur. ibidem, num. 36. cum seqq.

Debitor si voluntariè offerat bona stabilia in solutum ad effectum redimendi censum, creditor recipere non cogitur. p. 178. n. 22. & p. 176. n. 1. cum seqq.

Creditor in concursum comparens tenetur recipere bona stabilia taxata pro redemptione census concurrentibus requisitis. Auth. hoc si debitor. C. de solutionibus. p. 178. n. 23. & seqq.

Quod procedit ob specialitatem iudicij concursus, & cessionis bonorum. ibid. n. 24. & 25

Ratio differentiæ inter oblationem bonorum voluntariam ad redemptionem census & necessariam per iudicium concursus redditur. ibid. n. 26. & seqq.

Redimi in census possit per oblationem bonorum stabilium, etiam consentiente creditore. pag. 179. num. 34

Assumatiue resoluitur. ibid. n. 25

Creditor prouocatus ad iudicium concursus vt cogatur bona in solutum recipere pro census extinctione, debet in illud desuere tam sortem principalem, quam redditus decursos. ibid num. 36. cum seqq.

Ad redemptionem census in concursu faciendam, an vsufructuarius, an proprietarius citari debeat. p. 229. n. 5. cum seqq.

Redemptio census est quædam contractus resolutio, quæ magis in voluntate absoluta debitoris consistit quam creditoris, quo inuito redemptio fieri potest. ibid. n. 7

Contraria opinio proprietarij soluit interuentu, non etiam vsufructuarij, faciendam esse census redemptionem, ex Gratiano proponitur. ibid.

Redemptio census non est facienda hæredi grauato, nisi accedente iudicis authoritate. pag. 232. n. 37. cum seqq.

Contrarium verius. ibid. n. 32

Redemptio census est alienatio necessaria, & nullatenus inclusa in prohibitione alienationis. ibid. num. 40

Cum cautione præstanda ab hærede recte fit hæredi redemptio census. ibid. n. 41

Redemptio census alteri hypothecato, rectè fit debitori creditori census etiam creditore hypothecario inscio. ibid. n. 44

Nisi creditor hypothecarius inhibuerit debitori census ne redimat debitori eo non monito. ibid.

Redemptio census rectè fit possessori maioratus non obstante prohitione alienationis rerum maioratus. ibid. 45.

Redimens censum viliori pretio à tertio emptum an teneatur ad integram sortem, vel ad pretium, quo tertius emit. p. 236. n. 78. cum seqq.

Mutuans pro redemptione census constituti super maioratu subintrat prioris creditoris soluti gradum sub eisdem hypotheeis p. 412. n. 1. & seqq.

Redemptionem census hypothecati debitor admittere potest inuitis creditoribus nisi in tribus casibus. p. 613. n. 50

Redemptio censu hypothecato extinguitur hypotheca. ibid. 49

Pactum de redimendo vel non redimendo intra vel vltra aliquod tempus est nullum, vitiatur, licet non vitiet. p. 615. & 616. n. 1. & 2

Redemptio census non valet nisi monitio redemptionis fiendæ præcedat per duos menses antea ex motu proprio. p. 616. n. 3

Quæ mores proprij forma in Hispania nunquam fuit obseruata, sed liberum debitori potest redimere quando maluerit. ibid. n. 4

Index Rerum,

Pactum de non redimendo, nisi prius creditore monito ante biennium appositum in census creatione est inutile in favorem creditoris. ibid. n. 6

Per Redemptionem census intra biennium cum viginti decurtandis intra illud consuli videtur principali creditoris intentioni & fini. ibid. n. 7. negatiue. p. 620. n. 55. cum seqq.

Biennium in pactum deductum, non apponitur redemptioni, sed monitioni ante redemptionem. p. 619. n. 50

Redemptionem creditor recusans ante biennium in pactum deductum nequit viginti recipere, nisi biennio transacto. p. 620. n. 54 & seqq.

Census sub pacto præambulæ monitionis ante biennium, an intra illud à tempore contractus redimi possit biennio non expectato. p. 621. n. 77. cum seqq.

Hunc casum non fuisse præventum à M. P. atque ideo in eius forma non comprehendi, nec esse expectandum biennium, fuit opinio doctoris Veri. p. 622. n. 78. & seqq.

Redemptio libere permittitur debitori quandocumque, & ad suam liberam voluntatem. ibidem, num. 80

Novam formam redimendi census, an fundator maioratus possit imponere debitori. pag. 275. n. 2 cum seqq.

Opinio Molinæ, & sequacium recensetur. p. 275. n. 3. cum seqq.

Redemptio census vinculati recte fit possessori maioratus. ibid. n. 4

Hæc nulla errore notatur adstringens debitum census vinculati, ut redimatur per depositum auctoritate iudicis. ibid. n. 5. & 6

Fundatorem maioratus non posse nouiter grauare debitorem census in modo redemptionis, verius ostenditur. ibid. n. 7. cum seqq.

Redemptio census vt fiat per depositum auctoritate iudicis, licite in pactum deducitur in ipsa census creatione. ibid. n. 8. & 9

Cum hoc pactum non fit grauatum debitori. ibid. num. 10

Nouæ redimendi formæ imposita per creditorem dotis census, non adstringit debitorem. ibid. cum seqq.

Et contra dictum contractum fatentes plures [illegible] p. 27. n. 12. 14. 15. & n. 22

Redemptio census facta à debitore contra nouam formam [illegible] non apposita a fundatore maioratus, valida est, & debitorem liberat. p. [illegible]

[illegible] imposita in initio contractus [illegible] n. 14. & 15

[illegible] redemptionem [illegible] facultatis quamuis [illegible] ibid. n. 17

[illegible] liberum debitoris redimere in fine tertiæ contractus. ibid. num. 18. cum seqq.

Fundatorem maioratus potest adimere potestatem à successoribus recipiendi redemptionem census. p. [illegible] & seqq.

Pro [illegible] redemptionem recipienti adempta & successoribus non tacitus intimari debet debitoribus, [illegible] valeat. ibid. n. 31

Redemptio census facta fit possessori maioratus, [illegible] legitimæ personæ. ibid. n. 32

Recognitio.

Recognitio debiti vbi cum hypotheca non retinetur, fit in præiudicium creditorum eiusdem debitoris medio tempore contrahentium. 540. num. 7

Post recognitionem factam à tertio possessore condemnatus potest dimittere [illegible] p. 64. num. 3

Recognitio & acceptatio censuum promissa in subhastatione per [illegible] principalem liberat. p. 60. n. 4. cum seqq.

Promissio de recognoscendo & accipiendo census, non liberat debitorem nisi cum effectu ex consensu creditorum. p. [illegible] & seqq. Aspice ad 25

Recognoscens & accipiens se census dicitur principaliter [illegible]

Recognitio [illegible] valet si in ipsa recognitione, vel postea interueniat consensus creditorum. ibid. n. 27. cum seqq.

Emptor rei subhastatæ sub conditione recognoscendi census & pretij oblati, an non ob ante sua recognitione possit differendo rem a census solutione liberare. p. [illegible] cum seqq.

Tertius recognoscens censum [illegible] potest, potest in super rem dimittere, & ab obligatione liberari. ibid. n. 100

Inter recognitionem tertij rei possessoris, & recognitionem tertij emptoris in subhastatione loco pretij oblati magna est differentia. ibid. num. [illegible] cum seqq.

Per recognitionem tertij possessoris, nec debitor liberatur, nec fideiussores & hypothecæ. ibidem, n. 102. & 103

Creditor census recognoti potest agere tam contra debitorem principalem, quam contra tertium recognoscentem. ibid. n. 104

Recognitio census loco pretij promissa nequit fieri [illegible] & contemplatione hypothecæ [illegible] dimidio remissi [illegible] p. [illegible] cum seqq.

Recognitio census pro [illegible] loco pretij [illegible] emptoris non [illegible] sed [illegible] a se ob [illegible]

Per recognitionem loco pretij [illegible] sequitur [illegible] extinguatur obligatio & hypotheca [illegible]

Recognitio [illegible] inter [illegible] creditores [illegible]

Recognitio [illegible] census facta [illegible] inter [illegible] creditoris [illegible]

Recognitio [illegible] hypothecæ [illegible] indaciter facta [illegible] census aliud non [illegible]

Recognitio [illegible] liberat [illegible] conditione [illegible] consentientibus [illegible]

Et an emptor [illegible] nisi recognoscat [illegible] p. [illegible] cum seqq.

Non [illegible] cum seqq.

Recognitio [illegible] creditoribus, vel [illegible] creditoribus, ibidem, n. 5. & seqq.

Recognitum census [illegible] emptione, [illegible] ibidem, n. [illegible]

Recognitio [illegible] emptione [illegible]

Et [illegible] ipse [illegible] pactum [illegible]

Emptor recognitionem loco pretij promittens f.f. cepit in se obligationem in forma.m. ibid.n.25
Et tenetur ad annuos redditus arretros & præteritos à debitore non solutos.ibid.n.26.& 27
Recognitionem simpliciter promittens cogitur absolutè & non conditionaliter recognoscere. p. 735.736.n.28.29.& 30
Recognitio contemporanea facta creditoribus per emptorem absolutè ad eam obligationem dimisso rei postea facta nihil nocet debitori.ibid.n.31
Emptor, qui in fabbaftatione loco pretij promisit recognitionem census:temporaliter recognouit creditores,quibus pro tempore dimisit rem emptam inscio debitore ad huius petitionem fuit condemnatus in perpetuum censum persoluere, ac indemnem reddere debitorem.ibid.n.36
Recognitio in fubbastatione promissa loco pretij perpetuam securitatem debitoris respicit.ibid. num.37
Qui aliter cognouit quàm fuit obligatus nihil fecisse intelligitur.ibid.n.38
Recognitio absolutè promissa, si temporaliter fiat legitimè facta non dicitur.p.736.737.n.40.& 41
Recognitio census loco pretij promissa & legitimè facta non admittit in posterum dimissionem rei ex acta voluntario emptoris.ibid.n.42
Recognitio schedulæ priuatæ,vel debiti confessio est debitum probatio contra recognoscentem vel confitentem p.739.n.13
Non tamen operatur in præiudicium creditorum, cum ficta, fraudulenta & simulata præsumatur alterius præiudicium machinatum.ibid.n.14
Recognitio schedulæ non præiudicat aliis creditoribus legitimè sua credita probantibus.pag.740. n.15
Cum possit facilè dies anteponi animo alios fraudandi.ibid.n.16
Recognitum in iudicio chirographum continens hypothecam præiudicat aliis creditoribus post recognitionem iudicialem contrahentibus. p. 741.num.31
Recognitio in iudicio non præiudicat creditoribus eo tempore existentibus,secus post recognitionem contrahentibus.ibid.n.32.& n.34

Reconuentio.

Reconuentionis causa mutuam conuentionis assumit, licet illa sit summaria,& executiua,si conuentio est ordinaria,& vtraque plenaria cognoscitur.p.145.n 38.39.& ex n.37
Reconuentio opposita vie executiuæ sic orsum tractatur,ne fiat præiudicium actori habenti executionem.p.147.n.53
Reconuentio, quæ est summaria concurrens cum ordinaria huius natura vestitur & in ordinariam conuertitur. ibid.n.54.& 55
Prælatus agens nomine suæ Ecclesiæ non potest reconueniri pro re ad se, & non ad Ecclesiam spectante.p.561.n.98

Referens,& Relatum.

Fundator maioratus si se referat ad alium maioratum & plures adsint contrarij,neuter attenditur ratione incertitudinis.p.429.n.7

Relatio.

Vide *Facultas.*

Religio.

Vide *Monasterium.*

Repræsentatio.

Vide *Nepos.*

Repudiatio.

Inter Repudiationem hæreditatis & renunciationem,quæ sit differentia pag.487.n.1. cum seqq.
Debitor potest inuitis creditoribus repudiare hæreditatem sibi delatam,legatum & donationem. ibid.num.2
Repudiare absolutè aliud est,aliud verò cedere ius in alium, cum se gerere actum tanquam hæres videatur p.490.n.36
Aliud est repudiare legatum, aut donationem sibi delatam,aliud iubere donationem sibi paratam & oblatamvxori fieri. ibidem, num. 40. cum seqq.
Repudians, refutans,& simpliciter renuncians ius delatum non est author adquisitionis, quæ ex repudiatione alteri prouenit.pag.491. num. 57. & 58
Concursu formato & pendente, an debitor possit repudiare hæreditatem,maioratum,donationem & similia sibi delata, vel vsumfructum eidem tanquam patri delatum.ibidem,ex num.59.cum seqq.
Legi autem 6.ff.quæ faciend. permittens debitori repudiare ius quærendum, procedit alio iuris impedimento non stante.p.492.n.60
Cui prohibetur contrahere,pariter intelligitur hæreditatem repudiare.ibid.n.61.& 62
Repudiare hæreditatem nequit mulier absque licentia mariti.ibid.n.62.& 63
Concursu pendente posse debitorem libere repudiare hæreditatem sibi delatam, maioratum legatum aut vsumfructum, ante acceptationem tertius de iure defendit author.p.493.n.80.cum seqq.
Repudians ius delatum nihil agit, sed tollitur de medio & remouet obstaculum,vt proximior ingrediatur.p.494.n.94
Repudiare hæreditatem non prohibetur qui contrahere prohibetur absque alterius licentia, & interuentu.ibid.n.96
L. 52. tsari dum prohibet mulieri repudiare hæreditatem absque viri licentia, est specialissima, quæ ad alios actus trahi nequit. ibidem num.97
Iure communi qui prohibetur contrahere non prohibetur repudiare hæreditatem.ibid.num.98.99. & 100
Prælatus potest repudiare legatum, hæreditatem, ac ius delatum, absque conuentus interuentu. ibid.n.101.& n.102
Repudiare hæreditatem sibi delatam potest condemnatus ad pecuniam fisco applicatam. p.496. num.121
Concursu pendente potest debitor hæreditatem sibi delatam, aliaue iura repudiare, & non adquirere etiam renunciantibus creditoribus. p. 496. num. 122
Fallit quando ex legitimis præsumptionibus deducitur ficta & simulata repudiatio. pag. 497. num. 123
Fraus in repudiatione arguitur ex eo quod debitor bona suo nomine locauit.ibid.n.124
Vel prædia coluit.ibid.n.125.
Et ex fructuum perceptione.ibid.n.126.& 127
Item quando repudiatione facta debitor in possessione remansit. ibid. n. 128
Nisi alia extinsecus iusta subsit retinendi causa. ibid.num.129
Item si ob debitoris repudiationem bona deueniant ad vxores vel filios.ibid.n. 130. & seqq.
Repudians partem hæreditatis an totam repudiare dicatur.p.586.587.n.75.76.& 77

Index Rerum,

Rei vendicatio.

Vendicans rem, quæ penes concursum sit in ipso, debet actionem suam mouere.p.94.ex n.95. cum multis seqq.

Vendicans rem suam omnibus quibuslibet creditoribus præfertur.pag.96.num.110.cum sequentibus.

Facultate reseruata sibi disponendi de aliqua re,an vti intelligatur reseruans per generalem dispositionem suorum bonorum.pag.527.& 528. n.52. & 53

Ad reseruata bona de quibus tacitè intelligitur disponere reseruans per generalem dispositionem creditores ius habent contra hæredem.pag.528. n.54.& 55

Reseruatam facultatem habens disponendi de aliquibus rebus, & non disponens suis hæredibus relinquere intelligitur.ibid.n.56.& 57

Nisi aliter in reseruatione dictum sit,& dispositum. ibid.n.58

Vel nisi reseruans sibi facultatem dominus rerum non sit,nec plenum ius habeat in bonis reseruatis.ibid.n.59.& 60

Donans bona sua alicui , reseruata sibi facultate alienandi,aut disponendi de aliquibus,si ea non vtatur pertinet donatario.ibid.n.61

Per rei reseruatæ tacitam, vel expressam dispositionem , res acquiritur debitori disponendi , ad quam ius habent creditores sui.ibid.n.62

Renunciatio, Renunciare.

Vide *Officium.*

Renunciatio simplex,& generica hæreditatis , aut maioratus,quædam est iudicatio,& refutatio per quam locus fit proximiori.p.491.n.56

Renuncians simpliciter,repudians,& refutans non est author acquisitionis,quæ ex repudiatione alteri prouenit.ibid.n.57

Secus in renunciante, aut cedente alteri , quia iste ab illo ius habet.ibid.n.58

Renunciatio,sicut & donatio facta in fraudem creditorum,rescinditur.p.492.n.71

Renunciatio iuris quærendi connexi cum iure quæsito non admittitur in præiudicium creditorum p.501.n.60

Nemo potest iuri suo renunciare in præiudicium tertij.p.575.n.74.& 75.& ex n.66.cum seqq.

Renunciatio hæreditatis delatæ, an præiudicet patri,vt ex propria persona possit adire. pag. 509. num.28

Iure supplementi legitimæ potest filius in vita patris renunciare in præiudicium suorum creditorum.p.510.n.45

Renunciatio hæreditatis paternæ intelligitur sub conditione,si ipse filius eam acquirat,quo præmortuo renunciatio euanescit.p.581.p.582.n.13 & 14.cum seqq.

In renunciatione hæreditatis,donationis delatæ,& similium occultatur vnus actus,nempe acceptatio tanquam præcisa actui.p.492.n.35.& à n.50 cum seqq.

Renunciatio hæreditatis delatæ debitori non admittitur in præiudicium creditorum. ibid.n.38.

Renunciatio iuris iam quæsiti meta est donatio , & alienatio.n.39

Renunciatio hæreditatis delatæ & similium, tunc supponit acquisitionem præcedentem, quando fit extraneo,cui dempta renunciatione, sibi hæreditas non deferatur.p.491.n.45

Secus si renunciatio fiat ei,qui stante debitoris repudiatione,iuris dispositione succederet,vel alio legitimo titulo hæreditas , vel maioratus eidem defertur.ibid.n.46

Renunciatio successionis delatæ facta ei , qui aliàs ad eam sit vocatus,potius dicitur refutatio , & repudiatio,& non donatio.ibid.n.47.48.49.& 50 cum seqq.

Reducuntur ad præfatam distinctionem plurimi Doctores absolutè loquentes. ibid.n.51.52.53. 54.& 55

Renunciatio matris præmortuæ non nocet filio. p.583.n.27

Siue nepos auo succedat repræsentatiuè stantibus patruis,siue non.ibid.n.28

Renunciatio Patris hæreditaris auo nepoti venienti iure proprio non præiudicat. ibid.n.43.& seqq.

Renunciatio Patris viuentis habet tacitam conditionem,si ei fuerint delata,& non præmoriatur. p.585.n.57

L. iubemus,C.ad Velleian. restringens indistinctè renunciationem hypothecæ interpretatur.p.747. ex n.8.cum.seqq.

Renunciatio stricte interpretatur non extendenda ad alias res vel personas.ibid.n.10

Renunciatio beneficij in fauorem dicitur conditionalis,cum pendeat ab approbatione Papæ.p.259 ex n.28.cum seqq.

Renunciatio & venditio officij nihil valet,nec operatur,quousque sit à Rege admissa.n.32.& seqq.

Renunciatio strictè interpretatur, vt minus præiudicet renunciantj p.52.n.28

Renunciatio restringitur ad potestatem renunciantis.ibid.n.50

Renunciare tacitè videtur suo priuilegio fori scholaris, qui citatus coram iudice ordinario passus fuit litem contestari.p.54.cum seqq.

Renunciare suo priuilegio fori libere patet,est tacitè, aut expressè renunciare scholaris.p.53.54.n.52.& 59.& 72

Renunciare suo fori priuilegio possunt familiares, S. Officij alienam iurisdictionem prorogando. ibid.n.59.& 60

Item milites.ibid.

Renuncians iuri pignoris, non intelligitur renunciare credito suo.p.[illegible]

Inter renunciationem [illegible], & cessionem hæreditatis,quibus sit differentia.[illegible]

Renunciari non potest cessionis bonorum beneficium,quo non obstante debitor formare potest concursum.p.1065.n.9

Etiamsi interueniat iuramentum.ibid.n.10.& 11

Renunciare absque solemnitate potest prælatus legatum, aut hæreditatem delatam monasterio, & Ecclesiæ p.1067.n.16

Secus in iam acquisitis.ibid.n.17

Renunciare an possit debitor remedio Auth.hoc si debitor.C. de solut.p.1761.n.3. & quid cum iuramento.ibid.

Renunciari non potest iuri alimentorum futurorum.p.219.n.15.& seqq.p.221.& n.42. cum seqq.

Qui renunciauit beneficio ne egeat,nisi,deducto ne egeat, potest in solidum à creditoribus conueniri,nec consequitur alimenta.ibid.n.36

Renunciare potest creditor priori iuri suæ prælationis.& alteri cedere.p.585.n.53

Inter renunciationem hæreditatis , & repudiationem quæ sit differentia.p.582.n.1.cum seqq.

Renunciatio hæreditatis,maioratus,legati donationis, & similium ante acceptationem facta in fauorem tertij defenditur ob præiudicium tertij p.584.n.29.cum seqq.

Quia

Qui [illegible] p.[illegible]
Res [illegible] [illegible] [illegible]

Index Rerum,

Reflexus doctrina D. Ioan. de Lorca contra alios declaratus. lib. 1. n. 63

Rei iudicatæ exceptionem currere in substantia, quando illud fuit verum, & de rigore debitum. lib. n. 91

Res iudicata non obstat vi status nouitatis ex causa nouata. p. 640. n. 80. & seqq.

Reus iudicatus in summa parte, haeres condemnatus appellare ex indemnitate à se confecta. pagin. 641. n. 87

Res iudicata, vt obstet incidenti, requiritur, quod tractetur ex parte actoris, & rei quam ex parte iudicis, de omnibus ex plenè cognitum. ibidem. n. 88. & 89

Res iudicata lata super principali operatur in exceptione opposita, de qua fuit plene cognitum. p. 642. n. 103. 104 & seqq.

A re iudicata præsertur minus plena defensio successoris maioratus. ibid. n. 116. & 117

Res iudicata contra tertium obtenta à creditore, vt vel censum recognoscat, vel hypothecam diuidat in reliquatur per aliam rem iudicatam obtentam à principali declarantem illam creditam fuisse in concursu solutum. p. 642. n. 119

Negatiua sententia proponitur. ibid. n. 120

Rei iudicatæ an inferat exclusionem ordinis in debitis. p. 644. n. 137. ibidem. p. 642. ex n. 148

Res iudicata cuius virtute quis fuit quod actor habebat non obstat de nouo repetenti, p. 644. n. 136. & 138. & seqq.

Res iudicata facit, vt clarè causa, & suppositione, quæ integrè fuit. ibi n. 142

Res iudicata, quam quis obtinuit tanquam verè creditor, & postea detegitur nec fuit creditor, nec creditum exhibet. pagin. 645. n. 141

Res iudicata per conditionem sine causa non redarguitur de iniustitia, sed causa cessante, & de superuento potius ad tempus solutionis. lib. n. 153. cum seq.

Exceptio rei iudicatæ non tollens actionis fundamentum, sed potius illud firmans, non habet ad illam repetitionem. ibid. n. 155

Res iudicata non impugnatur directè per exceptionem causæ cessantis, vel supponit illam, sed tollitur, & non obstat. p. 645. n. 157. & seqq.

Res iudicata in iudicio executionis obstat in executione, non autem in appellatione. ibi n. 158

Res iudicata, vel transactio, vel pactum, quod [illegible] non obstat. ibi n. 159

Res iudicata, vel transactio, vel pactum, quod [illegible] non obstat. ibi n. 160

Res iudicata vel lis, vel transactio, quæ [illegible] non obstat. ibi n. 161

Res iudicata [illegible] n. 162

Res iudicata super principali [illegible] n. 163. & 164

Res iudicata [illegible] n. 165

Res iudicata [illegible] n. 166

Res iudicata [illegible] n. 167

Res iudicata contra [illegible] non obstat. ibi n. 168

Res iudicata contra [illegible] n. 201

Res iudicata contra [illegible] n. 202

Affirmatiua sententia [illegible] n. 203

Iudex d'Affinetis [illegible] n. 205

Exceptio rei iudicatæ [illegible] n. 206

Sententia [illegible] n. 207

Res iudicata non [illegible] n. 208. & seqq.

Res [illegible] n. 209

Res [illegible] n. 210

Res [illegible] n. 211

Res [illegible] n. 212

Res [illegible] n. 213

Res [illegible] n. 214

Res [illegible] n. 215

Res [illegible] n. 216

Res [illegible] n. 217

Res [illegible] n. 218

Res [illegible] n. 219

Res [illegible] n. 220

Res [illegible] n. 221

Res [illegible] n. 222

Res [illegible] n. 223

Res [illegible] n. 224

Res [illegible] n. 225

Res [illegible] n. 226

Res [illegible] n. 227

Res [illegible] n. 228

Res [illegible] n. 229

Res [illegible] n. 230

Res [illegible] n. 231

Res [illegible] n. 232

Res [illegible] n. 233

Res [illegible] n. 234

Res [illegible] n. 235

Res [illegible] n. 236

Res [illegible] n. 237

Res [illegible] n. 238

Res [illegible] n. 239

Res [illegible] n. 240

Res [illegible] n. 241

Res [illegible] n. 242

Res [illegible] n. 243

Res [illegible] n. 244

Res [illegible] n. 245

Res [illegible] n. 246

Res [illegible] n. 247

Res [illegible] n. 248

Res [illegible] n. 249

Res [illegible] n. 250

Res [illegible] n. 251

Res [illegible] n. 252

Res [illegible] n. 253

Res [illegible] n. 254

Res [illegible] n. 255

Res [illegible] n. 256

Res [illegible] n. 257

Res [illegible] n. 258

Res [illegible] n. 259

Res [illegible] n. 260

Res [illegible] n. 261

Res [illegible] n. 262

Res [illegible] n. 263

Res [illegible] n. 264

Res [illegible] n. 265

Res [illegible] n. 266

Res [illegible] n. 267

Res [illegible] n. 268

Res [illegible] n. 269

Res [illegible] n. 270

Res [illegible] n. 271

Res [illegible] n. 272

Res [illegible] n. 273

Res [illegible] n. 274

Res [illegible] n. 275

Res [illegible] n. 276

Res [illegible] n. 277

Res [illegible] n. 278

Res [illegible] n. 279

Res [illegible] n. 280

Res [illegible] n. 281

Res [illegible] n. 282

Res [illegible] n. 283

Res [illegible] n. 284

Res [illegible] n. 285

Res [illegible] n. 286

Res [illegible] n. 287

Res [illegible] n. 288

Res [illegible] n. 289

Res [illegible] n. 290

Res [illegible] n. 291

Res [illegible] n. 292

Res [illegible] n. 293

Res [illegible] n. 294

Res [illegible] n. 295

Res [illegible] n. 296

Res [illegible] n. 297

Res [illegible] n. 298

Res [illegible] n. 299

Res [illegible] n. 300

Res [illegible] n. 301

Res [illegible] n. 302

Res [illegible] n. 303

Res [illegible] n. 304

Res [illegible] n. 305

Res [illegible] n. 306

Res [illegible] n. 307

Res [illegible] n. 308

Res [illegible] n. 309

Res [illegible] n. 310

Res [illegible] n. 311

Res [illegible] n. 312

Res [illegible] n. 313

Res [illegible] n. 314

Res [illegible] n. 315

Res [illegible] n. 316

Res [illegible] n. 317

Res [illegible] n. 318

Res [illegible] n. 319

Res [illegible] n. 320

Res [illegible] n. 321

Res [illegible] n. 322

Res [illegible] n. 323

Res [illegible] n. 324

Res [illegible] n. 325

Res [illegible] n. 326

Res [illegible] n. 327

Res [illegible] n. 328

Res [illegible] n. 329

Res [illegible] n. 330

Res [illegible] n. 331

Res [illegible] n. 332

Res [illegible] n. 333

Res [illegible] n. 334

Res [illegible] n. 335

Res [illegible] n. 336

Res [illegible] n. 337

Res [illegible] n. 338

Res [illegible] n. 339

Res [illegible] n. 340

Res [illegible] n. 341

Res [illegible] n. 342

Res [illegible] n. 343

Res [illegible] n. 344

Res [illegible] n. 345

Res [illegible] n. 346

Res [illegible] n. 347

Res [illegible] n. 348

Res [illegible] n. 349

Res [illegible] n. 350

Res [illegible] n. 351

Res [illegible] n. 352

Res [illegible] n. 353

Res [illegible] n. 354

Res [illegible] n. 355

Res [illegible] n. 356

Res [illegible] n. 357

Res [illegible] n. 358

Res [illegible] n. 359

Res [illegible] n. 360

Res [illegible] n. 361

Res [illegible] n. 362

Res [illegible] n. 363

Res [illegible] n. 364

Res [illegible] n. 365

Res [illegible] n. 366

Res [illegible] n. 367

Res [illegible] n. 368

Res [illegible] n. 369

Res [illegible] n. 370

Res [illegible] n. 371

Res [illegible] n. 372

Res [illegible] n. 373

Res [illegible] n. 374

Res [illegible] n. 375

Res [illegible] n. 376

Res [illegible] n. 377

Res [illegible] n. 378

Res [illegible] n. 379

Res [illegible] n. 380

Res [illegible] n. 381

Res [illegible] n. 382

Res [illegible] n. 383

Res [illegible] n. 384

Res [illegible] n. 385

Res [illegible] n. 386

Res [illegible] n. 387

Res [illegible] n. 388

Res [illegible] n. 389

Res [illegible] n. 390

Res [illegible] n. 391

Res [illegible] n. 392

Res [illegible] n. 393

Res [illegible] n. 394

Res [illegible] n. 395

Res [illegible] n. 396

Res [illegible] n. 397

Res [illegible] n. 398

Res [illegible] n. 399

Res [illegible] n. 400

Res [illegible] n. 401

Res [illegible] n. 402

Res [illegible] n. 403

Res [illegible] n. 404

Res [illegible] n. 405

Res [illegible] n. 406

Res [illegible] n. 407

Res [illegible] n. 408

Res [illegible] n. 409

Res [illegible] n. 410

Res [illegible] n. 411

Res [illegible] n. 412

Res [illegible] n. 413

Res [illegible] n. 414

Res [illegible] n. 415

Res [illegible] n. 416

Res [illegible] n. 417

Res [illegible] n. 418

Res [illegible] n. 419

Res [illegible] n. 420

Res [illegible] n. 421

Res [illegible] n. 422

Res [illegible] n. 423

Res [illegible] n. 424

Res [illegible] n. 425

Res [illegible] n. 426

Res [illegible] n. 427

Res [illegible] n. 428

Res [illegible] n. 429

Res [illegible] n. 430

Res [illegible] n. 431

Res [illegible] n. 432

Res [illegible] n. 433

Res [illegible] n. 434

Res [illegible] n. 435

Res [illegible] n. 436

Res [illegible] n. 437

Res [illegible] n. 438

Res [illegible] n. 439

Res [illegible] n. 440

Res [illegible] n. 441

Res [illegible] n. 442

Res [illegible] n. 443

Res [illegible] n. 444

Res [illegible] n. 445

Res [illegible] n. 446

Res [illegible] n. 447

Res [illegible] n. 448

Res [illegible] n. 449

Res [illegible] n. 450

Res [illegible] n. 451

Res [illegible] n. 452

Res [illegible] n. 453

Res [illegible] n. 454

Res [illegible] n. 455

Res [illegible] n. 456

Res [illegible] n. 457

Res [illegible] n. 458

Res [illegible] n. 459

Res [illegible] n. 460

Res [illegible] n. 461

Res [illegible] n. 462

Res [illegible] n. 463

Res [illegible] n. 464

Res [illegible] n. 465

Res [illegible] n. 466

Res [illegible] n. 467

Res [illegible] n. 468

Res [illegible] n. 469

Res [illegible] n. 470

Res [illegible] n. 471

Res [illegible] n. 472

Res [illegible] n. 473

Res [illegible] n. 474

Res [illegible] n. 475

Res [illegible] n. 476

Res [illegible] n. 477

Res [illegible] n. 478

Res [illegible] n. 479

Res [illegible] n. 480

Res [illegible] n. 481

Res [illegible] n. 482

Res [illegible] n. 483

Res [illegible] n. 484

Res [illegible] n. 485

Res [illegible] n. 486

Res [illegible] n. 487

Res [illegible] n. 488

Res [illegible] n. 489

Res [illegible] n. 490

Res [illegible] n. 491

Res [illegible] n. 492

Res [illegible] n. 493

Res [illegible] n. 494

Res [illegible] n. 495

Res [illegible] n. 496

Res [illegible] n. 497

Res [illegible] n. 498

Res [illegible] n. 499

Res [illegible] n. 500

Res [illegible] n. 501

Res [illegible] n. 502

Res [illegible] n. 503

Res [illegible] n. 504

Res [illegible] n. 505

Res [illegible] n. 506

Res [illegible] n. 507

Res [illegible] n. 508

Res [illegible] n. 509

Res [illegible] n. 510

Res [illegible] n. 511

Res [illegible] n. 512

Res [illegible] n. 513

Res [illegible] n. 514

Res [illegible] n. 515

Res [illegible] n. 516

Res [illegible] n. 517

Res [illegible] n. 518

Res [illegible] n. 519

Res [illegible] n. 520

Res [illegible] n. 521

Res [illegible] n. 522

Res [illegible] n. 523

Res [illegible] n. 524

Res [illegible] n. 525

Res [illegible] n. 526

Res [illegible] n. 527

Res [illegible] n. 528

Res [illegible] n. 529

Res [illegible] n. 530

Res [illegible] n. 531

Res [illegible] n. 532

Res [illegible] n. 533

Res [illegible] n. 534

Res [illegible] n. 535

Res [illegible] n. 536

Res [illegible] n. 537

Res [illegible] n. 538

Res [illegible] n. 539

Res [illegible] n. 540

Res [illegible] n. 541

Res [illegible] n. 542

Res [illegible] n. 543

Res [illegible] n. 544

Res [illegible] n. 545

Res [illegible] n. 546

Res [illegible] n. 547

Res [illegible] n. 548

Res [illegible] n. 549

Res [illegible] n. 550

Res [illegible] n. 551

Res [illegible] n. 552

Res [illegible] n. 553

Res [illegible] n. 554

Res [illegible] n. 555

Res [illegible] n. 556

Res [illegible] n. 557

Res [illegible] n. 558

Res [illegible] n. 559

Res [illegible] n. 560

Res [illegible] n. 561

Res [illegible] n. 562

Res [illegible] n. 563

Res [illegible] n. 564

Res [illegible] n. 565

Res [illegible] n. 566

Res [illegible] n. 567

Res [illegible] n. 568

Res [illegible] n. 569

Res [illegible] n. 570

Res [illegible] n. 571

Res [illegible] n. 572

Res [illegible] n. 573

Res [illegible] n. 574

Res [illegible] n. 575

Res [illegible] n. 576

Res [illegible] n. 577

Res [illegible] n. 578

Res [illegible] n. 579

Res [illegible] n. 580

Res [illegible] n. 581

Res [illegible] n. 582

Res [illegible] n. 583

Res [illegible] n. 584

Res [illegible] n. 585

Res [illegible] n. 586

Res [illegible] n. 587

Res [illegible] n. 588

Res [illegible] n. 589

Res [illegible] n. 590

Res [illegible] n. 591

Res [illegible] n. 592

Res [illegible] n. 593

Res [illegible] n. 594

Res [illegible] n. 595

Res [illegible] n. 596

Res [illegible] n. 597

Res [illegible] n. 598

Res [illegible] n. 599

Res [illegible] n. 600

Res [illegible] n. 601

Res [illegible] n. 602

Res [illegible] n. 603

Res [illegible] n. 604

Res [illegible] n. 605

Res [illegible] n. 606

Res [illegible] n. 607

Res [illegible] n. 608

Res [illegible] n. 609

Res [illegible] n. 610

Res [illegible] n. 611

Res [illegible] n. 612

Res [illegible] n. 613

Res [illegible] n. 614

Res [illegible] n. 615

Res [illegible] n. 616

Res [illegible] n. 617

Res [illegible] n. 618

Res [illegible] n. 619

Res [illegible] n. 620

Res [illegible] n. 621

Res [illegible] n. 622

Res [illegible] n. 623

Res [illegible] n. 624

Res [illegible] n. 625

Res [illegible] n. 626

Res [illegible] n. 627

Res [illegible] n. 628

Res [illegible] n. 629

Res [illegible] n. 630

Res [illegible] n. 631

Res [illegible] n. 632

Res [illegible] n. 633

Res [illegible] n. 634

Res [illegible] n. 635

Res [illegible] n. 636

Res [illegible] n. 637

Res [illegible] n. 638

Res [illegible] n. 639

Res [illegible] n. 640

Res [illegible] n. 641

Res [illegible] n. 642

Res [illegible] n. 643

Res [illegible] n. 644

Res [illegible] n. 645

Res [illegible] n. 646

Res [illegible] n. 647

Res [illegible] n. 648

Res [illegible] n. 649

Res [illegible] n. 650

Res [illegible] n. 651

Res [illegible] n. 652

Res [illegible] n. 653

Res [illegible] n. 654

Res [illegible] n. 655

Res [illegible] n. 656

Res [illegible] n. 657

Res [illegible] n. 658

Res [illegible] n. 659

Res [illegible] n. 660

Res [illegible] n. 661

Res [illegible] n. 662

Res [illegible] n. 663

Res [illegible] n. 664

Res [illegible] n. 665

Res [illegible] n. 666

Res [illegible] n. 667

Res [illegible] n. 668

Res [illegible] n. 669

Res [illegible] n. 670

Res [illegible] n. 671

Res [illegible] n. 672

Res [illegible] n. 673

Res [illegible] n. 674

Res [illegible] n. 675

Res [illegible] n. 676

Res [illegible] n. 677

Res [illegible] n. 678

Res [illegible] n. 679

Res [illegible] n. 680

Res [illegible] n. 681

Res [illegible] n. 682

Res [illegible] n. 683

Res [illegible] n. 684

Res [illegible] n. 685

Res [illegible] n. 686

Res [illegible] n. 687

Res [illegible] n. 688

Res [illegible] n. 689

Res [illegible] n. 690

Res [illegible] n. 691

Res [illegible] n. 692

Res [illegible] n. 693

Res [illegible] n. 694

Res [illegible] n. 695

Res [illegible] n. 696

Res [illegible] n. 697

Res [illegible] n. 698

Res [illegible] n. 699

Res [illegible] n. 700

Res [illegible] n. 701

Res [illegible] n. 702

Res [illegible] n. 703

Res [illegible] n. 704

Res [illegible] n. 705

Res [illegible] n. 706

Res [illegible] n. 707

Res [illegible] n. 708

Res [illegible] n. 709

Res [illegible] n. 710

Res [illegible] n. 711

Res [illegible] n. 712

Res [illegible] n. 713

Res [illegible] n. 714

Res [illegible] n. 715

Res [illegible] n. 716

Res [illegible] n. 717

Res [illegible] n. 718

Res [illegible] n. 719

Res [illegible] n. 720

Res [illegible] n. 721

Res [illegible] n. 722

Res [illegible] n. 723

Res [illegible] n. 724

Res [illegible] n. 725

Res [illegible] n. 726

Res [illegible] n. 727

Res [illegible] n. 728

Res [illegible] n. 729

Res [illegible] n. 730

Res [illegible] n. 731

Res [illegible] n. 732

Res [illegible] n. 733

Res [illegible] n. 734

Res [illegible] n. 735

Res [illegible] n. 736

Res [illegible] n. 737

Res [illegible] n. 738

Res [illegible] n. 739

Res [illegible] n. 740

Res [illegible] n. 741

Res [illegible] n. 742

Res [illegible] n. 743

Res [illegible] n. 744

Res [illegible] n. 745

Res [illegible] n. 746

Res [illegible] n. 747

Res [illegible] n. 748

Res [illegible] n. 749

Res [illegible] n. 750

Res [illegible] n. 751

Res [illegible] n. 752

Res [illegible] n. 753

Res [illegible] n. 754

Res [illegible] n. 755

Res [illegible] n. 756

Res [illegible] n. 757

Res [illegible] n. 758

Res [illegible] n. 759

Res [illegible] n. 760

Res [illegible] n. 761

Res [illegible] n. 762

Res [illegible] n. 763

Res [illegible] n. 764

Res [illegible] n. 765

Res [illegible] n. 766

Res [illegible] n. 767

Res [illegible] n. 768

Res [illegible] n. 769

Res [illegible] n. 770

Res [illegible] n. 771

Res [illegible] n. 772

Res [illegible] n. 773

Res [illegible] n. 774

Res [illegible] n. 775

Res [illegible] n. 776

Res [illegible] n. 777

Res [illegible] n. 778

Res [illegible] n. 779

Res [illegible] n. 780

Res [illegible] n. 781

Res [illegible] n. 782

Res [illegible] n. 783

Res [illegible] n. 784

Res [illegible] n. 785

Res [illegible] n. 786

Res [illegible] n. 787

Res [illegible] n. 788

Res [illegible] n. 789

Res [illegible] n. 790

Res [illegible] n. 791

Res [illegible] n. 792

Res [illegible] n. 793

Res [illegible] n. 794

Res [illegible] n. 795

Res [illegible] n. 796

Res [illegible] n. 797

Res [illegible] n. 798

Res [illegible] n. 799

Res [illegible] n. 800

Res [illegible] n. 801

Res [illegible] n. 802

Res [illegible] n. 803

Res [illegible] n. 804

Res [illegible] n. 805

Res [illegible] n. 806

Res [illegible] n. 807

Res [illegible] n. 808

Res [illegible] n. 809

Res [illegible] n. 810

Res [illegible] n. 811

Res [illegible] n. 812

Res [illegible] n. 813

Res [illegible] n. 814

Res [illegible] n. 815

Res [illegible] n. 816

Res [illegible] n. 817

Res [illegible] n. 818

Res [illegible] n. 819

Res [illegible] n. 820

Res [illegible] n. 821

Res [illegible] n. 822

Res [illegible] n. 823

Res [illegible] n. 824

Res [illegible] n. 825

Res [illegible] n. 826

Res [illegible] n. 827

Res [illegible] n. 828

Res [illegible] n. 829

Res [illegible] n. 830

Res [illegible] n. 831

Res [illegible] n. 832

Res [illegible] n. 833

Res [illegible] n. 834

Res [illegible] n. 835

Res [illegible] n. 836

Res [illegible] n. 837

Res [illegible] n. 838

Res [illegible] n. 839

Res [illegible] n. 840

Res [illegible] n. 841

Res [illegible] n. 842

Res [illegible] n. 843

Res [illegible] n. 844

Res [illegible] n. 845

Res [illegible] n. 846

Res [illegible] n. 847

Res [illegible] n. 848

Res [illegible] n. 849

Res [illegible] n. 850

Res [illegible] n. 851

Res [illegible] n. 852

Res [illegible] n. 853

Res [illegible] n. 854

Res [illegible] n. 855

Res [illegible] n. 856

Res [illegible] n. 857

Res [illegible] n. 858

Res [illegible] n. 859

Res [illegible] n. 860

Res [illegible] n. 861

Res [illegible] n. 862

Res [illegible] n. 863

Res [illegible] n. 864

Res [illegible] n. 865

Res [illegible] n. 866

Res [illegible] n. 867

Res [illegible] n. 868

Res [illegible] n. 869

Res [illegible] n. 870

Res [illegible] n. 871

Res [illegible] n. 872

Res [illegible] n. 873

Res [illegible] n. 874

Res [illegible] n. 875

Res [illegible] n. 876

Res [illegible] n. 877

Res [illegible] n. 878

Res [illegible] n. 879

Res [illegible] n. 880

Res [illegible] n. 881

Res [illegible] n. 882

Res [illegible] n. 883

Res [illegible] n. 884

Res [illegible] n. 885

Res [illegible] n. 886

Res [illegible] n. 887

Res [illegible] n. 888

Res [illegible] n. 889

Res [illegible] n. 890

Res [illegible] n. 891

Res [illegible] n. 892

Res [illegible] n. 893

Res [illegible] n. 894

Res [illegible] n. 895

Res [illegible] n. 896

Res [illegible] n. 897

Res [illegible] n. 898

Res [illegible] n. 899

Res [illegible] n. 900

Res [illegible] n. 901

Res [illegible] n. 902

Res [illegible] n. 903

Res [illegible] n. 904

Res [illegible] n. 905

Res [illegible] n. 906

Res [illegible] n. 907

Res [illegible] n. 908

Res [illegible] n. 909

Res [illegible] n. 910

Res [illegible] n. 911

Res [illegible] n. 912

Res [illegible] n. 913

Res [illegible] n. 914

Res [illegible] n. 915

Res [illegible] n. 916

Res [illegible] n. 917

Res [illegible] n. 918

Res [illegible] n. 919

Res [illegible] n. 920

Res [illegible] n. 921

Res [illegible] n. 922

Res [illegible] n. 923

Res [illegible] n. 924

Res [illegible] n. 925

Res [illegible] n. 926

Res [illegible] n. 927

Res [illegible] n. 928

Res [illegible] n. 929

Res [illegible] n. 930

Res [illegible] n. 931

Res [illegible] n. 932

Res [illegible] n. 933

Res [illegible] n. 934

Res [illegible] n. 935

Res [illegible] n. 936

Res [illegible] n. 937

Res [illegible] n. 938

Res [illegible] n. 939

Res [illegible] n. 940

Res [illegible] n. 941

Res [illegible] n. 942

Res [illegible] n. 943

Res [illegible] n. 944

Res [illegible] n. 945

Res [illegible] n. 946

Res [illegible] n. 947

Res [illegible] n. 948

Res [illegible] n. 949

Res [illegible] n. 950

Res [illegible] n. 951

Res [illegible] n. 952

Res [illegible] n. 953

Res [illegible] n. 954

Res [illegible] n. 955

Res [illegible] n. 956

Res [illegible] n. 957

Res [illegible] n. 958

Res [illegible] n. 959

Res [illegible] n. 960

Res [illegible] n. 961

Res [illegible] n. 962

Res [illegible] n. 963

Res [illegible] n. 964

Res [illegible] n. 965

Res [illegible] n. 966

Res [illegible] n. 967

Res [illegible] n. 968

Res [illegible] n. 969

Res [illegible] n. 970

Res [illegible] n. 971

Res [illegible] n. 972

Res [illegible] n. 973

Res [illegible] n. 974

Res [illegible] n. 975

Res [illegible] n. 976

Res [illegible] n. 977

Res [illegible] n. 978

Res [illegible] n. 979

Res [illegible] n. 980

Res [illegible] n. 981

Res [illegible] n. 982

Res [illegible] n. 983

Res [illegible] n. 984

Res [illegible] n. 985

Res [illegible] n. 986

Res [illegible] n. 987

Res [illegible] n. 988

Res [illegible] n. 989

Res [illegible] n. 990

Res [illegible] n. 991

Res [illegible] n. 992

Res [illegible] n. 993

Res [illegible] n. 994

Res [illegible] n. 995

Res [illegible] n. 996

Res [illegible] n. 997

Res [illegible] n. 998

Res [illegible] n. 999

Res [illegible] n. 1000

super credito non præiudicet his creditoribus [illegible] quamdiu cum tabellione valeat. ibid. n. 56. & 57

Res iudicata super reputatione inter unum creditorem, & debitorem aliis creditoribus non nocet. ibid. n. 58

Res iudicata pro vno creditore contra debitorem in alio diuersio iudicio quasi executionem, & exactionem trahitur ad vniuersale concursus. ibid. n. 59

Res iudicata obtenta à primo creditore contra secundum male solutum non præiudicat tertio non citato pariter præmature soluto p. 758. col. n. 25. & seqq.

Res iudicata super prælatione obtenta per tertium creditorem contra primum, non obstat secundo non citato. p. 760. n. 36

Res iudicata obtenta contra secundum creditorem super reuocatoria exequi potest contra tertium, & ceteros, qui similiter intempestiue exegerant. ibid. [illegible] num seqq.

Iudicium separatis quilibet de per se vincit debet, ut res iudicata contra vnum alios non nocet nec præiudicat. ibid. n. 59

Res iudicata super defendentia ex reuocatoria contra secundum nocet tertio, & aliis creditoribus contrarium exigentibus. ibid. n. 42

Qui vicisse queritur portionis optatæ portionem integram, si portiuncula quæ collatio fuit nulla declarata per rem iudicatam, etiam ex causa re iudicata primatur quæra, ad quam attendit. ibid. n. 43

Portionarius, qui optauit canonicatum absque portione percipiendum eadem amittit. Nec res iudicata obstat portionario, vt portionem vi tot reditus [illegible]. n. 44

Nam quemlibet [illegible] gradatim secundum, ita contra vltimo, etiam gradatim defendant. ibid. n. 47

[illegible] super [illegible] obtenta super [illegible]. n. 49

Causa [illegible] creditoris videtur priorem, qui diuersis temporibus cum diuersis interuallis [illegible] ibid. n. 50

Secundus ad reuocatoriam conuentus à primo, tertius [illegible] tertium, & [illegible] vt res iudicata contra reliquos obtenta. ibid. n. 51

Res iudicata super reuocatoria obtenta contra secundum exequitur contra reliquos, & alios inferiores, quibus nulla defensio competere potuit. ibid. n. 52

Res iudicata super negotio principali tunc obstabit incidenti, quando de eo fuit plene cognitum, non alias. p. 641. ex n. 93. cum multis seqq.

Requisitoria.

Vide *Iudex.*

Litteras requisitorias, si concursus legitimè sit formatus, Iudex adimplere tenetur, & ad illas processus remittere. p. 7. n. 44

Iudex inhibens simul expedit requisitorias, vt libi remittantur ad originalia, quibus fictio parere debet requisitus. p. 38. n. 82. n. 7

Requisitoria complete recitantem super ea causa cognita obtare compellit. p. 3[illegible]. n. 10. & 11

Requisitæ vt legitimæ sint requiritur vt recitens sit competens, & quod ita, & recte petat. p. 3[illegible]. n. 12

[illegible] inspectionem [illegible]

[illegible] formam non legitimè formatum, requisitus eis non obtemperat. ibid. n. 13. & 15

Requirens [illegible] vt requisitus deliberet tanquam [illegible]. ibid. n. 15

Requisitus ex iusta causa eligere alterius certiorare, vt requisitorias impugnet coram se. ibid. n. 16

Resolutio, Resolutum.

Resolutio actus reddit rem ad suam priorem statum ac si gestus non fuisset. n. 40. p. 64

Resolutio dominij debitoris extinguit hypothecam medio tempore impositam, quando resolutio contingit ex causa de præterito. p. 48. n. 12

Secus quando resolutio dominij contingit ex causa voluntaria debitoris. ibid. n. 15

Quia hoc casu datur adhuc pignoris ius. ibidem, n. 15

Respublica.

Vide *Minor, Ecclesia, Vniuersitas.*

Reuocatoria.

Reuocans sibi bona ad disponendum non subintrat legitimi obligationem quærendi bonorum, nisi communis libet cum viri facultatis, & expensa vel acquirendi bonorum reuocatorum. p. [illegible]. n. 43

Cum de vno quærat bona quæren[illegible] quod debitor non vt solus [illegible] creditoris status de iure fuit quæsitus. ibidem 44. cum seqq.

Reuocata facultate reuocandi donationem irreuocabilem, reddit eam reuocabilem. p. 410. n. 58. & 59

Reuocatum ius alterius in decreto illæsum, & integrum permanet. ibid. n. 62

Reuocatum in nomen comprehensum in eodem, natione. ibid. n. 63

Reuocationis natura ea, nec tribuere nec auferre ius. ibid. n. 64

Reuocatio [illegible] operatur contra decisum in eadem [illegible]. ibid. n. 65

Reuocatio [illegible]

Reuocans [illegible] turbit iustificationem [illegible] p. 421. n. 9

Ad quantitatem reuocatam [illegible] disponendum ex bonis [illegible], annuas habeant. p. 424. n. 1. col. 1. seq.

[illegible] natus, annuit [illegible] tantum iuris, & quantitatis reuocandi vel non. ibid. n. 2

Reuocandi bonorum obligationem non variat ius illi ad disponendum reuocatum à donante. ibid. num. 3

Negatiue resolutur, quando iuris reuocandi dispositio fuit relicta à defuncto vsque ad reuocandi. ibid. n. 4

In generali bonorum obligatione non [illegible] bona ad disponendum reuocata, nisi specialiter emanant. ibid. n. 5

De reuocatis sibi bonis ad disponendum [illegible] disponere intelligitur [illegible]

Reuocandi [illegible] potest, quæ vis [illegible]

Reuocatio [illegible] vel [illegible]

Reuocatio [illegible]

Index Rerum,

Restitutio, quando Patres vel alii Religiosi ad dispo-

Restitutio dispositionis duplicis

Castrensis, qui filiofamilias bona ad disponendum, an ad ea habeant ius quasi-

Negatur rebilis Castrensis vt debitor de bonis reservatis possit libere disponere in praeiudicium

Reservatio potestatis disponendi contractum non videtur obligare bona alias ibi ad disponendum

Non censetur reservata in generali bonorum obligatione

Restitutus Castrensis, n.40. & 41

Restitutorum bonorum dispositionem bona ipsi assignantur de patrimonio reservantis, assedea creditoribus, ibid. n.42

Reservatio facta in remissione finitas omnino inter contrahentes seruatur, p.754. n.107

Restitutio confert bis primorum quoad praelationem & privilegium caduc. ibid. n.108

Restitutio.

Restitutio in integrum datur personae privilegiatae ad impetrandum creditorum contra tempus nouum dierum ad opponendas declinatorias, p.57. n.28

Contraria opinione communiter explosa. ibid. num.29

Restitutio concessa minori prodest consortibus non privilegiatis in causa individua. ibid. n.57. & seqq.

Restitutio, quando concedenda minori Ecclesiae & reipublicae, vt nouus admittatur heres melioratus ad litem contestationem per sententiam absolutoriam, p.758. n.5. cum seqq.

Restitutio ex clausula generali facienda creditoribus concursus vt nouus admittatur heres ad litis contestationem perfectam p.360. n.17

Restitutio in integrum, an competat prodigo, varias Doctorum, ibid. n.18

Restitutio in integrum datur post impositam interdictionem, ibid. n.19

Quo tempore aequiparatur minori, ibid. n.20

Restitutio competit heredi vendenti vti miserabili persona, cui ante venditionem restitutio est interdicta, fol. n.21. & seqq.

In concursu creditorum vtilis plures personas privilegiatas tacite, vel expresse habentes, ibid. n.25. seqq.

In concursu creditorum reuocantur quae restituta sunt, ibid. n.27

Vxor cum marito, tutor cum pupillo, aliique per administrationem constituti, competit restitutio, p.359. num.29

Quando, ibid. n.30

Vxor restituta ob dotem seruatam, tamen cum [illegible] ibid. n.31

Restitutio ob alienationem, quid tra[illegible] ibid. n.32

[illegible] concessa minori [illegible]

Restitutio hereditatis, vel legati facta patri [illegible] creditoribus [illegible] ibid. n.

[illegible] à [illegible] ad [illegible] ibid. n.

Restituta post mortem grauato permittitur restituere ante mortem, ibid. n.67 & 68

Restituta [illegible] restituat ex hoc ipso adito hæreditate praecedens, tacite inducitur, ibid. n.9

Præmature restituens in praeiudicium creditorum non potest praeiudicare creditoribus, hæres grauatus, nec potest in praeiudicium percipere fructus & ius retinendi, p.360. n.2. cum seqq.

Præmature restituens non potest in praeiudicium heredis reuertentis, nisi in praeiudicium tertij, ibid. n.25. cum seq.

Grauatus restituere post mortem, potest restituendo in vita grauatum imponere onus fructibus medij temporis, p.360. n.34

Restituens ante tempus fructus medij temporis [illegible] ibid. n.22. 23

Et ius quæsitum ad iudicatum, non ius quærendum [illegible] p.361. n.38. seqq.

Ex restitutione praematurata, quæ donatio dicitur, debetur gabella respectu interessurij attenta vita restituentis, ibid. n.42

Iur. & Doctores non infringunt praematuram restitutionem propter praeiudicium tertij, p. 505. n.64. & 67

Restitutio praematura tacendi est permissa in praeiudicium tertij, ibid. n.68

Restituta post mortem hæres grauatus primo sub-stituto negligente mortem restituere in praeiudicium secundi substituti, ibid. n. 69. & 70. & 71. cum seqq.

In restitutione fideicommissi non veniunt ea, quæ hæredi competunt ab intestato, quam hereditario etiam proueniant ab ipso testatore, p.552. n.58

Restitutio in [illegible] recipiendi, non competit hæredi, p.636. n.30. & 33. & 34

Restitutio dotis, quæ minori hæredi aduersus gestia per curatorem datam hæreditati facta, p.360. ex n.20 [illegible]

Restitutio Fideicommissi.

Restitutus cui habet [illegible] remisit se ad vnum ex [illegible] p.552. n.54. & seq.

Conditio [illegible] ad vnum solum redeuntem, illum non egreditur, p.510. n.14. & n.16

Qui [illegible] ad [illegible] ibi [illegible] p.569. n.68. & 54. [illegible] & 57

Ex [illegible] qui [illegible] fructus & [illegible] quam [illegible]

[illegible] p.

& Verborum.

Creditor nulla facultate regia iuuatur non ex inualida ad quam se restrinxerint contrahentes, nec ex valida, qua vsi non fuerunt. ibidem, num.43

Retentio.

Vide *Expensæ.*

Rem debitoris auocatam à possessore vt ingrediatur concursum, an possessor pro expensis retinere possit. p.90.n.45.cum seqq.

Etiam pro expensis præferatur anterioribus concursus creditoribus. ibid.n.47.& seqq.

Rem retinet possessor conuentus hypothecaria pro expensis necessariis, in quibus præfertur creditori anteriori hypothecario. p.91.& 92.n.56.64.65.66.& 69

Retentio & prælatio cessat pro expensis vilibus & voluptuosis. p.91.92.& n.57.& 70.cum seqq.

Retentio non datur creditori, cui res pro suo credito fuit adiudicata, nisi pro expensis necessariis. p.91.n.61.& seqq.

Tertius retinet animalia aliena pro pascuis, & alimentis eorum, & in eis aliis creditoribus præfertur. ibid.n.64

Retentio rei pro expensis rei hypothecatæ licet competat expendenti, impedire tamen nequit eius subhastationem creditoribus instantibus. num.88

Ad cuius effectum rem exhibere tenetur expendens ibid.

Retentio animalium datur locanti pascua pro eorum alimentis. p.202.n.100.101.& 102

Retentio facilius conceditur quam actio. pag.647. num.163

Retentio competit pro melioramentis in re factis. p.709.n.51

Retinere bona concursus, an possit administrator, qui dimissa administratione, & ratione reddita creditor euasit: donec de reliquis satisfiat. p.711 n.1.cum seqq.

Retinere, an possit tutor bona pupilli finita tutela, ratione reddita pro reliquis satisfaciendis. p.711 712.n.2.& 9

Donec retinet bona tutor continuare tenetur alimenta præstanda minori. ibid.

Retentio datur pro meliorationibus in re factis. p.711.n.4

Retinere non potest administrator pro reliquis bona concursus, sed statim cogitur restituere nouo administratori, ille autem ad concursum debet recurrere pro reliquis exigendis pag.711.num.5. eum seqq.

Retinere melius est, quam ab alia repetere, procedit quando competit ius retinendi, & excipiendi, non aliàs. p.758.n.28

Retrotractio.

Vide *Conditio.*

Nominationes factæ per Regem ad pensiones pro personis ab eo nominatis retrotrahuntur ad gratiam, ex qua omnes nominati ius obtinent. p.522 n.44.cum seqq.

Re empta pro persona nominanda nominatio subsequuta retrotrahitur ad tempus emptionis, ac si persona nominata ab initio contraxisset. ibidem, num.47

Declaratio inest actui declarato, & retrotrahitur ad tempus actus declarati. ibid.n.45.& 46

Retrotractio in contractibus conditionalibus, & hypothecis, quando admittenda, vel non in præiudicium tertij medio tempore contrahentis. cum p.538.n.1. seqq.

Differentia inter contractus & vltimas voluntates, quoad conditionis retrotractionem in præiudicium tertij medio tempore contrahentis. p.539. num.9

Retrotractio conditionis locum habet quando contractus ab initio erat validus, non quando nullus ex defectu facultatis. p.541.num.37. cum seqq.

Retrotractio concessa, vel denegata à iure subiicitur pacto contrahentium contrario. pag.543. num.51

Hypotheca contracta virtute mandati an retrotrahatur ad tempus mandati. p.246. n.1. cum seqq.& p.248.n.27

Qui soluere promisit, quod suus procurator recipiet ad cambium hypotheca non retrotrahitur ad tempus promissionis. p.248.n.31

Factio retrotractiua nunquam admittitur in præiudicium tertij medio tempore ius quærentis. ib. n.28.& 29

Reuocatio, Reuocabile.

Albona reuocabiliter donata per debitorem, reuocatione tacita vel expressa subsequuta creditores ius habent. p.529.n.1.cum seqq.

Si reuocatio tacita vel expressa non sequatur, ea bona donata sequuntur concursum donatarij. p.530.n.2

Reuocatio donationis reuocabilis potest inducitacitè ex aliquibus præsumptionibus manifestam pœnitentiam reddentibus ac per actus indirectos. ibid.n.3

Melioratio, & maioratus reuocabiliter gestus à patre, irreuocabilis remanet, non sequuta tacita vel expressa reuocatione. ibid.n.4

Quod pariter procedit in quibuslibet aliis donationibus, seu natura reuocabilibus. ibid.n.5

Reuocabilis donatio reuocata non dicitur per dispositionem generalem omnium bonorum facta à donante. ibid.n.6

Idem procedit in melioratione irreuocabili facta à patre vt minimè reuocetur per generalem dispositionem. ibid.n.7.& 8

Idem in maioratu reuocabiliter facto à patre in fauorem vnius filij. ibid.n.9

Ad reuocationem donationis reuocabilis debent concurrere actus concludenter illam inducentes. ibid.n.10

Reuocata non censetur donatio inter virum & vxorem per generalem bonorum coniugis depositionem. ibid.n.11

Reuocatio inducitur si donator de bonis reuocabiliter donatis vel eorum parte specialiter disposuit. ibid.n.12

Quid si donator non in totum de omnibus bonis disposuit, sed eius de vsufructu tantum, an eius respectu moderasse donationem reuocabilem videatur. ibid.n.13

Reuocabilis donatio reuocata remanet per bonorum ipsorum alienationem. ibid.n.14. & seqq.

Reuocatur donatio causa mortis per alienationem spontaneam, aut necessariam factam. pag. 531. num.17

Reuocabilis donatio an per obligationem & pignorationem rerum donatarum reuocata censeatur. ibid.n.18

Reuocatur donatio causa mortis per plenam alienationem rei donatæ, non ita per solam obligationem. ibid.n.22

Reuocatur donatio inter coniuges per solam rei donatæ pignorationem. ibid.n.23

Secus

Index Rerum,

bus exequitur non obstante supplicatione, tum fideiussione deposita. ibid. n. 67

Et procedit hæc prima sententia ferenda in tribunali in prima instantia, sive per viam appellationis à sententia lata per inferiorem. p. 148. n. 69. cum seqq.

Sententia graduationis, casu quo suspenditur per appellationem quoad omnes suspensa intelligitur, quando vero exequitur supplicatione non obstante, quoad omnes creditores executioni mandatur. p. 149. n. 76

Sententia contra vnum ex correis non præiudicat aliis non citatis. p. 154. n. 38

Sententia declarata nulla ad instantiam vnius ex consortibus prodest aliis. pag. 184. & 185. numer. 22. 23. & 30

Dummodo non procedat ex iure speciali petentis nullitatem. ibid. n. 24

Sententia nullitatem instrumenti declarans præiudicat omnibus interesse habentibus. ibid. n. 25

Sententia inter aliquos obtenta super comprehensione, aut exclusione alicuius cæsis in privilegio aliis obstat, & prodest tunc non litigantibus. p. 185. n. 26. & 27

Sententia semel lata super legitimatione personæ procuratoris ad litem (de quo inter partes dubitabatur) amplius de mandato disceptandum non erit. ibid. n. 28

Sententia super legitimatione personæ lata ad vnius instantiam in vna lite prodest aliis in alio iudicio, & lite diuersa, & tanquam realis fecit ius quoad omnes. ibid. n. 29

Sententia, qua debitor ad instantiam vnius declaratur fallitus, & non soluendo aliis prodest. ibid. num. 30

Sententia super excussione bonorum non transit in rem iudicatam, sed quandocumque bona debitoris appareant noua fit excussio. ibid.

Sententia excussionis non transit in iudicatum, quominus tertius, vel condemnatus ipse possit quandocumque de existentia bonorum docere. p. 199 n. 92. & p. 213. n. 29. & 30

Sententia contra fratrem possessoris maioratus ad alimenta præstanda fratri, mortuo possessore, an præiudicet eius filio successori. p. 206. n. 153. cum seqq.

Sententiæ causa cessante ex noua superueniente causa, cessat ipsa sententia translata in rem iudicatam. p. 214. n. 35

Cessante causa ob quam latæ sunt sententiæ, non obstant identitates rei iudicatæ. ibid. n. 36

Sententia, quæ fundatur in causa sui natura inconstanti, variabili, & communicabili, variatur & communicatur per causam. pag. 214. & 215. n. 45. 46 & 47

Sententia taxantem alimenta consentiens filius, adhuc ex noua causa augmentum potest petere. ibid. n. 50

Quod etiam obtinet in pacto super taxatione alimentorum iuramento firmato. ibid.

Sententia lata contra proprietarium vsufructuario non citato non nocet, nec è contra. p. 231. n. 15

Sententia lata contra intrusum in prælaturam non nocet vero prælato. p. 441. n. 88. & seqq.

Plures in eadem sententia ad quantitatem condemnati, pro rata tenentur etiamsi aliquis efficiatur non soluendo. p. 469. n. 44. 46. & 47

Sententiæ diuersæ ferri possunt ex diuersitate personarum. p. 564. ex n. 127. cum multis seqq.

A sententia qua quis declaratur creditor, & vt talis graduatur non appellans eam approbare videtur. p. 635. n. 25

Sententia assignans gradum creditori comparenti in concursu per necessarium antecedens eum esse creditorem declarasse videtur. p. 639. n. 72

Sententia non facit rem iudicatam in præsuppositis in ea, nisi præsupposita veniant in necessariam consequentiam. p. 640. num. 73. declara vt num. 98

Sententia quando necessariò aliquid supposuit ad illud se extendit. ibid. n. 74. & seqq.

Sententia lata super principali confertur lata super articulo incidenti incompatibili cum principali, ibid. n. 77. & seqq.

Sententia lata sub causa cessat, cessante causa. p. 641. & 660. & ex n. 84. cum seqq.

Sententia facit rem iudicatam super suppositis in ea quando veniunt in necessarium antecedens, vel consequens, dummodo deducta fuerint in iudicio, & adhibita causæ cognitione, p. g. 641 num. 98

Sententia absque causæ cognitione lata nulla est ipso iure. p. 141. n. 101. & 102. cum seqq.

Sententia lata super principali operatur super articulo incidenti deducto incompatibili cum principali. ibid. n. 105

Exceptio, quod quis non erat creditor super maioratu, de quo nec fuit oppositum nec cognitum, non potest in sententia graduationis comprehendi. ibid. n. 106. cum seqq.

Sententia Senatus à qua nequit supplicari, irreuocabilis est per quamcumque nullitatem, etiam notoriè apparentem ex actis. p. 643. & 647. n. 121 & 168

Nisi adsit citationis defectus. ibid.

Sententiæ contrariæ etiam super eodem facto tolerantur inter diuersas personas. n. 123. & 124

Ex sententia declarante aliquem esse, vel non esse creditorem dissoluitur, vel subsistit hypotheca respectiuè. p. 644. n. 132

Sententia per conditionem sine causa non redarguitur de iniustitia, aut iniquitate, sed causa cessante & de supposito postmodum apparente falso. p. 646. n. 154

Ex sententia condemnante ad partem debiti, non infertur absolutio alterius partis omissæ. p. 654 n. 36. & 37

Sententia in his, quæ diuisibilia sunt ferri potest pro parte remanente actione illæsa ad aliam partem. ibid. n. 38. cum seqq.

Ex sententia lata super vna ex pluribus rebus positis non infertur ad cæterarum absolutionem, sed potius ad omissionem. ibid. n. 40

Sententia super petitis non comprehendit aliam partem omissam. p. 665. n. 41

Sententia contra anteriorem non præiudicat successori tunc emptoris ius habenti formatum. p. 741. n. 33

Item & in cessionario. ibid

Sententia super prælatione inter anteriorem, & posteriorem cedulatorem lata non præiudicat intermedio. p. 754. n. 104

Sententiæ latæ contra non possidentem executio suspenditur, quæ ad effectum perducitur quando, cumque ea pars possidere. p. 771. n. 62. & 63

Separatio.

Separatoria mutua est diuersitatem inducens. p. 490 n. 10

Ad separationis bonorum iudicium admittitur creditor in diem, sub conditione. p. 62. n. 27

& Verborum.

Separatorum separata est ratio.p.67.n.1
Separata iudicantur iura plurium in vna persona concurrentia.ibid.n.2
Separatæ censentur plures hæreditates, aut patrimonia in vna persona concurrentis,& ideo vel à creditoribus,vel a debitore separatio postulatur.ibid.n.3
Separatio plurium maioratuum,hæreditatum, aut societatum postulatur per singulos creditores facto concursu per debitorem simul possidente, ne omnium iura confundantur.ibid.n.9
Separatio an postuletur hæreditate semel adita per creditores hæreditatis disceptatur.ibid.num.10 cum seqq. 8
Separatio denegatur postquam bona hæreditatis commixta sunt cum bonis hæredis p.68.n.15
Separatio bonorum recte postulatur, etiam post aditam hæreditatem.ibid.n.16.cum seqq.
Separatio bonorum admittitur hæreditate adita.ibnum.18
Separationem impedit alienatio facta per hæredē post illam à creditoribus postulata.ibid.n.24
Secus constitutione pignoris.p.69.n.25
Separationem & suum creditum potest hæres tanquam extraneus postulare confecto inuentario. ibid.cum multis seqq.Vide *Inuentarium.*
Separationem amittunt creditores qui nouiter cū hærede contraxerunt recipientes cautionem,aut pignus pro securitate sui crediti.p.70.n. 40
Separationem postulantes creditores excluduntur à bonis propriis hæredis.istius tamen creditores ius habent ad residuum hæreditatis solutis eius creditoribus.ibid.n.41.42.& 43
Separatione non postulata, creditores hæreditarij concurrunt cum creditoribus hæredis secuta gradus prærogatiua.ibid.n.44
Separationis postulandæ terminus solum currit hæredibus,non creditoribus.ibid.n.45
Quo casu hoc secus procedit,si debitor viuens formauit concursum vel iudicium cum hærede,lis pendet super creditis ibid.n.46
Possessore maioratus formante concursū ad bona maioratus,& libera fit bonorum separatio ad postulationem creditorum cuiuslibet patrimonij ibid.n.99.
Possessore duorum maioratuum formante concursum,vtriusque bona separantur,& quilibet maioratus agnoscit creditores suos ne confundantur.ibid.n.72
Separatio fit æris alieni à bonis remanentibus debitoris,vt ex istis tantum taxentur alimentariis, quibus debitor dare tenetur.p.203.n.121.& seq. & à n.116.cum seqq.
Inter creditores ad bona maioratus, & ad libera possessoris formantis concursum solet de separatione vtriusque patrimonij contendi.p.398.n.1. & seqq.
Separantur duo,vel plures maioratus ab vno possessore tenti,duobus modis,aut per viam legitimæ successionis,aut per viam cuictionis,& venditionis.p.427.n.1.cum seqq.
Inseparationem maioratuum ab vno possessore vtrique obligatos factam per legitimam successorem, & separationem contingentem per cuictionem defectu tituli possessoris magna vtrinque inferuntur p.448.n.128
In Separationem maioratuum per successionem subsequentem hæreditatis super vtroque impositæ vnus gradus per cuictionem, nullo modo maioratus tollitur.ibid.

Separatio patrimoniorum in vna debitoris persona concurrentium conceditur, ne iura creditorum vtriusque confundantur.p.499.n.5. cum seqq.
Separatio fit bonorum liberorum à bonis maioratus creditoribus postulantibus.p.573.n.3
Separatione postulata à creditoribus quomodo isti fiant ex diuersis patrimoniis soluendi. p. 585. n.55.& 56
Separationis bonorum exceptio, cum sit modificatiua,post rem iudicatam admittitur.p.641.n. 86. & seqq.

Sepulchrum.

Vide *Patronatus.*

Ius Sepulchri, vel capellæ quod habet debitor quando in limine erectionis,& ante consecrationem fundator sibi & successoribus reseruauit,an subhastari possit pro soluendis creditoribus. p. 692.n.45.& 46
Ius Sepulchri post erectionem Ecclesiæ acquisitum quoad ius, & proprietatem vendi non potest cum sit locus sacer.ibid.n.47
Sepulchri vsus,cum sit quid temporale respiciens honorem, & præeminentiam quocumque tempore potest vendi.p.692.693.n.48.& 49
Vsus Sepulchri hæreditarij seu capellæ, est pretio æstimabilis,& distrahi pro solutione potest creditorum.ibid.n.50.& 51

Sequestrum.

Sequester,& depositarius,an administrator concursus dici possit.p.116.n.1
Sequester an dici possit administrator, qui bona concursus non possidet.ibid.n.2
Sequestratæ rei possessio,an in depositarium transeat.ibid.n.3
Sequester dicitur apud quem res deponetur lite pendente restituenda vincenti iudicio finito. p.117.n.7
Sequestrum in triplici est differentia.ibid. n. 12
Sequestrum aut est iudiciale,aut conuentionale inter litigantes super re,apud fidum custodem deponenda,quousque lis finiatur.ibid.
Sequestrum necessarium dicitur, quod iudicis decreto fit, veluti quando res de qua controuertitur ponitur sub fida custodia, donec finiatur lis. ibid.num.14
Sequestrum iudiciale fit,quando timetur de dilapidatione possidentis.ibid.
Sequestrum necessarium probat possessorem sua possessione,& in sequestrum transfert.ibid.n.15
Sequestrum mixtum dicitur,quando fit magistratus imperio ad partis petitionem,vel sine illa. ibid. num.16
Et hoc sequestri genus magis conuenit administrationi bonorum concursus.p.118.n.19
Sequestrum,& depositum idem est.ibid.
Sequestrum dicitur depositum iudiciale.ibid.n.20
Sequestrum à deposito differt, quantum genus ab specie.ibid.
Ex Sequestro necessario transit possessio rei depositæ,si iudex habuit animum transferendi,non aliter p.119.n. 29
Quia totum pendet à voluntate iudicis deponentis.ibid. n.30
In Sequestrum nominatum à iudice non dominium,nec possessio transit, sed manet penes debitorem contrarium formantem.ibid.n.31
In Sequestrum ex sua custodiæ natura non transit possessio.ibid.n.32
Sequestratio fit à iudice ipso,& legitima causa cessante iudicis effecto.n.20.n.35

Index Rerum.

Sequestrum bonorum fraudis causa factum, quando
Sequestrum bonorum concursus prohibendi causa
Sequestrum, vel depositarius tum exi-
Sequestrum pro pretio alimentorum debitori affi-
Sequestrum bonorum fraudis causa factum, quando
Sequestrum, quando bona mobilia debitoris concursu
Sequestrum appositum ad instantiam creditoris
Sequestrum depositarii officium
Sequestrum & depositum vel diffidatae requisita
Simulatus profectionis, ad domum aut ædes bona
Simulatae pignoris, aut mobilium ædium bona
Simulata & ficta debitoris cessio, quibus
Simulatio & fictio debitoris, quibus
Simulatum & ficticium commercium, quibus
Societas

correspondente fructibus & emolumentis officij extincti.p.92.93.n.80.& seqq.& ex n.67

Solemnitas.

Solemnitas ad actum non requisita si adhibeatur, nulliter tamen, & inutiliter,actus inuper ustinetur.p.[illegible].n.72.cum multis seqq.

Alienatio vbi prohibetur absque iuris solemnitate ob fauorem alicuius , si illi fit vtilis sustinetur etiam solemnitate deficiente. ibid.n.81

Solemnitas à iure requisita si adhiberi non sit possibile,actus absque ea valet. ibid.numer. 81. 82. 83

Solemnitas certa vbi à lege requiritur subintelligitur si adhiberi potest,secus si non possit.ibid. n.84

Solemnitas requisita ad actum si in specifica forma adhiberi nequit,debet adhiberi commodo quo possit.p.623.n.91.cum seqq.

Solemnitas, si præcessit in pignorandis bonis Ecclesiæ,reipublicæ,& minoris seu fisci, distractio eorum alia noua solemnitate non eget.p.683. n. 5 cum multis seqq.

Solemnitas consensus , seu authoritas requisita ad actum , si sit semel adhibita, alia noua non requiritur in executione actus.pag.684. num.17. & seqq.

Solutio.

Vide *Cessio Iuris.*

Qui excipit de solutione debitum non fatetur.p.49 num.74

Solutis integre creditoribus vnius patrimonij, vel maioratus,concursus pro ea parte dissoluitur.p. 72.n.75

Solutio facta creditori post iudicis interdictum nihil operatur.p.130 n.9.& 10

Nec in emptorem transit proprietas nec possessio. p.131.n.11

Solutione eius , quod debetur extinguitur principalis fideiussorum , & correorum obligatio. p.154.n.8

Idem operatur datio insolutum.ibidem , num. 9. & 10

Vnum pro alio solui non potest.p.176.ex num. 1. cum seqq.

Et quinque requisita referuntur , vt debitor recipiat bona debitoris ,insolutum.pag.176.177.n.2 & 4

Solutio & census redemptio facienda est patri,non filio in iis , in quibus pater est legitimus administrator.p.231.n.25.& 26

Solutio facta patri de rebus & pecuniis pertinentibus ad filium , nulla est , quando in eis non est legitimus administrator,nec habet vsumfructum. ibid.n.27

Coniunctio sola siue paterna,siue materna absque qualitate administrationis legitimæ,non sufficit ad recipiendam solutionem.ibid.n.28

Solutio facta marri ex defectu legitimæ administrationis;nulla est.ibid.n.29

Solutio & census redemptio , an hæredi , an fideicommissario sit facienda, concurrentibus simul in concursu pro credito hæreditario. pag. 232. n.37.cum seqq.

Solutur legitime hæredi grauato creditum hæreditatis ibid.n.39

Solutio facta cedenti legitima est , & liberat debitorem , si fiat ante litem contestatam , ante petitis exactionem,& niti debitor denuntietur, ne cedenti solaat,ibidem,num.47. cum sequentibus.

Solutio confessita à patre administratore filij,non liberat debitorem filij,nisi aliter sit adminiculata.p.234.n 164

Solutio facta cedenti , de qua non constat aliter quam per confessionem cedentis non præiudicat cessionario. ibid.n.63

Solutio facta monacho,seruo,aut filiofamilias cum quibus fuit contractum debet esse vera,& realis non ficta nec per confessionem,vt debitor liberetur. ibid.n.65

Solutio facta cedenti debitore cessionem ignorante sustinetur fauore liberationis.p.235.n.71

Solutio recte fit ei,cum quo sit contractum,etiam si non sit dominus , sed actio alteri sit quæsita. p.236.n.84.75.89.&77.& seqq.

Solutio facta seruo aut monacho sustinetur,si mutuum fuerit contractum absque consensu superioris.p.236.n 89.& 90

Procedunt prædicta in spontanea solutione facta per debitorem,secus in iudicio concursus , quo simul concurrunt monasterium , vel dominus. p. 237.n.91.cum seqq.

Soluenti magis fatetur, quàm aliter contrahenti. ibid.n.91.cum seqq.

Solutio rectè fit adiecto solutioni, & quando secus ibid.n.101.cum seqq.

Et quando solutio legitima sit.ibid.

Solui licet possit appatitori exequenti iudicio, tamen comparere non potest.p.238.n.107

Solutio facta procuratori reuocato,cum quo debitor contrahit. sustinetur ignarus reuocationis. ibid.n.108

Soluens ante scientiam reuocationis sibi intimatæ in bona fide existit.vt recte soluat.ibid.n.109.

Soluens iustam credulitatis causam habens ei , qui solutionis tempore,iam priuatus erat,liberatur. ibid.n.111

Solutio facta possessori hæreditatis deinde ea priuato , aut donatario cuius postea ob defectum conditionis,donatio fuit resoluta,sustinetur. ib. num.112

Solutio licet possit fieri ei,qui tempore solutionis priuatus erat,ipse tamen in iudicio ad petendum non potest comparere.ibid.n.114

Ad solutionis iustificationem sufficit conditionem extrinsecam veram esse,nec debitor cogitur intrinsecam,& latentem diuinare.ibid.n.113

Solutio facta mandatario ipso iure per status mutationem constituentis reuocato,si ignoranter fiat, sustinetur.p.242.n.33.& n.35

Idem in solutione facta administratori finita administratione seruatur.ibid.n.34.& 36

Solutio quando in concursu fiat creditori sub cautione,obligatione aut fideiussione,de restituendo alteri comparenti potioris iuris p.405.ex n.1

Et ex quibus causis iudex moueatur soluendi cum clausula præseruatiua iuris alterius.p.[illegible] n.2

Iudex soluens creditori , semper quod suspicatur aliam esse creditorem potiorem vitur clausula (saluo iure alterius melioris creditoris.) ibid.n.3

Solutio facta creditori ex decreto iudicis sub clausula præseruatiua iuris melioris,non est stabilis & perpetua,sed resolubilis comparente alio potentius ius habente.ibid.n.4

Creditor solutus sub cautione consideratur , ac si solutus non fuisset respectu resolubilis effectus. ib.n.5

Soluta pecunia sub cautione qualibet de restituendo potiori fingitur stare, & non esse consumptam p.406.n.6

Index Rerum,

Solutio recepta, etiam sub simplici cautione, vel obligatione,vel promissione, de habendo in depositum facit pecuniam stare.ibid.n.7

Solutio sub clausula præseruatiua iuris tertij est conditionalis.ibid.n.11.& 13.cum seqq.

Solutio sub clausula præseruatiua non est absoluta libera,& irrenocabilis. ibid.n.12

Nec per eam inducitur census extinctio subsequuta condatione,& euictione,ibid.

Solutione simpliciter facta creditori pro reuocatoria intentata per anteriorem, forus rei sequendus erit.p.408.n.42.& n.43

Si is creditorum fuerit iam extincta.ibid.

Solationis virtute non liberè , sed cum clausula præseruatiua,pro reuocatoria mota ad eundem iudicem redire debet clericus,etiamsi iudicium concursus fuerit exornatum.pag.409.num.51.& seq.

Solutio sub clausula iuris tertij præseruatiua operatur, quod iudicium concursus non extinguatur.ibid.

Solutio facta sub clausula præseruatiua conditionalis & resolubilis quæ tantum durat, dum creditor nouus non comparet. pagin.410. numer.57

Solutio sub clausula præseruatiua est conditionalis resolutiua. ibid.n.60

Debitor qui recepit pecuniam auream potest soluere, in qualibet minuta & æroſa.p.423.n.47.48 vide.p.424.ex n.66.cum seqq.

L. paulus,ff.de solutionibus exornatur. p. 423. & n.sequenti.

Debitor obligatus ad quantitatem in genere & nõ ad certam speciem monetæ potest in qualibet soluere.ibid.n.49

Pro aurea pecunia potest solui æroſa & minutissima, dummodo idem sit valor & quantitas. ibid. num.50

Doctores, qui in solutione admittunt quamlibet monetam,etiã pro argentea fundantur inæqualitate valoris:non si in earum valore extrinseco adsit inæqualitas.ibid.n.51.cum seqq.

Qui in Hispania hodie pro argentea pecunia soluit æroſam,minus soluit,sicut, qui pro æroſa recipit argenteam plus debito recipit.pag. 424. numer.67

An & quando debitor teneatur præcisè soluere in argentea moneta promissa & recepta , ita vt excludatur à præmij oblatione.p.425.n.71

Et de variis quæstionibus respicientibus pragmaticas taxantes præmium argenteæ monetæ.ibid.

Soluens ei,qui communiter reputabatur procurator creditoris liberatur, quamuis vere procurator non sit.p.432.n.33

Soluens hæredi putatiuo , qui fuit hæreditate priuatus,vel donatario, cuius donatio fuit resoluta, recte solui t.p.433.n.34

L. Statua liber à cæteris.§ Quintus Mutius,ff.de statulib.ponderatur ad idem.ibid.n.37

Solutio facta Prælato intruso liberat debitorem habentem iustam causam credendi esse verum & iustum prælatum.ibid.n.36

Debitores qui contraxerunt cum prælato intruso liberantur ei soluentes.ibid.

Secus si non contraxerunt.

Solutio facta tutori, qui solemnia non fecit , si tamen debitor cum eo contraxit liberatur,& si lis pendeat super nominatione ibid.

Prælato putatiuo & intruso communiter tolerato, rectè fit solutio,etsi debitor cum anticessore legitimo contraxerit.ibid.n.37.& n.38.vbi de veriori opinione.

Possessor beneficij potest cogere debitores beneficij vt ei soluant,qui possessori nequeunt mouere quæstionem veri tituli.ibid.

Solutio facta falso prælato existenti in possessione liberat soluentem.ibid.

Soluens prælato intruso,etiam iniustè electo, atque iniustè confirmato.reputato legitimo possessori liberatur,siue cum illo debitor contraxerit, siue cum antecessore.ibid.

Soluens possessori malæ fidei ignoranter liberatur, secus si scienter ibid.

Soluens possessori intruso iustam habens causam credendi verum esse possessorem , liberatur. ibid.

Soluens canonem ei,qui publicè se gerebat,vti procuratorem domini liberatur.ibid.n.38

Soluens iniusto possessori maioratus iustam causam habens credendi,tempore tamen solutionis iam realiter priuato liberatur.p.434.n.39

Sufficit enim debitori soluenti conditionem extrinsecam esse veram nec cogitur intrinsecam,& latentem ordinare.ibid.

Solutiones factæ prælato putatiuo post depositionem ignoratam liberant debitores , contractus autem ab eo gesti non valent.p.444.n.114

In Solutione & liberatione fauor, in obligatione rigor iuris attenditur.pag.445.num. 115.& numer.116

In Soluente,si adest bona fides,ac iustus error præstat libera tionem.ibid.

Contrarium versatur in contrahente cum putatiuo.ibid.

Solutione facta putatiuo parum aut nullum infertur præiudicium vero domino,cum possit solutum repetere ibid.n.117

Soluendo quilibet præsumitur & contrarium asserenti incumbit onus probandi.ibid.n.118

Soluens,vel faciens aliquam partitionem credens ad id teneri,non præiudicat iuri sibi quo qui errauit, ibid n.20.& 22

Idem de recognitione erronea ibid.n 22

Solutionem recipiens creditor pro rata tangenti ei qui inter alios fit insolidum obligatus , quoad omnes correos sibi præiudicat, qui deinceps pro rata tenentur dumtaxat. p.471.n.75

Et facta sic obligationis diuisione vnus reus pro alio facto non soluendo non tenetur. ibidem, num 77

Diuisione,quæ fit facta à iure inter obligatos insolidum operatur, ac si à principio singuli pro rata fuissent obligati ibid.n.77.& 78

Debitor in diem potest ante diem soluere necsemel solutum potest repetere.p.500.n.17

Solutum ante diem debitor in diem repetere non potest, poterit tamen interusurium conducere, p.504.605.n.64.& 65

Soluens domino putatiuo bona fide debitor liberatur.p.554.n.35

Soluere promittens creditoribus alterius, illis tamen absentibus acquiritur obligatio, & actio. p.599.n.88.& 89.& ex n.80.cum seqq.

Soluere creditoribus donantibus prohibitens donatarius directè potest à creditoribus conueniri,obtinet ius vtendi bonis.ibid n.90.& 91

Solutio nominis hypothecati recte fit creditori hypothecario, nisi debitorem denunciauerit,ne fiat creditori.p.604 n.15.16.17

Soluens

& Verborum.

Soluens quod debet,non prohibetur petere quod sibi ab eodem debetur.ibid.n 33
Solutio,vbi non admittitur,nec etiam compensatio admittetur.p.611.n.3
Solutio non fit posteriori in præiudicium anteriorum.ib d.n.39
Solutionem factam per compensationem admittit lex ex æquitate.ibid.n 43.& 44
Debitor ad tempus potest tempus præuenire, & soluere ante tempus, etiam inuito creditore. p. 616.n.5 & quando secus.p.618.n.35.cum seq.
Soluere ante tempus conuentum debitori non permittitur vbi adest periculum mutationis monetæ.p.619.n.40
Solutionis tempus præuerire nequit debitor,quãdo præmatura solutio allatura esset damnum creditori.ibid.n.31
Et iuste tunc recusat depositum creditor.ibid.n.43. & 43
Solutio præmatura in damnum alterius non admittitur.ibid.n.44.
Solutionem ante tempus perperam desiderat creditor,quantumuis sua interfit.ibid.n.45
Nec in præiudicium tertij.ibid.n.46
Solutionem anticipatam nequit prælatus vel possessor maioratus recipere in præiudicium successorum.ibid.n.47
Solutio redditnum anticipata in census contractu reprobatur.p.619.620.n.52.& 53
Solutione omnis tollitur obligatio ac ius hypothecæ resoluitur.p.644.n. 126
Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio principalis fideiussoria,& hypothecaria.ib n.130.& 131
Semel soluenti,qui iterum ex re iudicata soluit,datur repetitio,ibid.n 136,& seqq.
Solutum indebite ex re iudicata non reperitur ex conditione indebiti,sed ex conditione sine causa.p.644.n.143.& seqq
Soluenti ex re iudicata datur repetitio ex conditione sine causa.p.645.646,num.144.& 145.cum seqq.
Soluenti indebitum ex re iudicata datur conditio ex causa,si adhuc non soluit,actione doli impedit executionem rei iudicatæ.p.646.n. 149. & seqq. & n.153
Solutionis verbo,quælibet satisfactio creditorum continet.p.662.n.32
Solutio & satisfactio quoad effectum extinguendæ obligationis à pari procedunt.ibid.num.33.34. & 35
Solutionis promissio consentiente creditore,idem operatur,quod solutio ibid.n.37
Solutio anticipate facta in tertij præiudicium non liberat soluentem,quominus tertio iterum soluere teneatur p.706.n.11.& 12.cum seqq
Concursu pendente nequit debitor soluere posteriori in præiudicium anteriorum.ib n.18.& 19
Solutio à quolibet extraneo fieri potest pag. 707. num 33
Solutum ante diem creditori in diem denegatur repetitio.p.708.n.39
Soluenti indebitum nomine alieno non datur condictio indebiti sed ei cuius nomine fuit solutũ. p.708 n.34 & 42
Solutio & obligationis extinctio non refert per quem fiat.n.40
Soluens pro debitore etiam sine mandato habet contra eum actionem negotiorum gestorum. ibid n.44.45.& 47
Extraneus qui ex sua pecunia soluit creditori alieno sine cessione iolam actionem personalem consequitur.p.706.n.53
Soluere debita super rebus imposita est res ipsas vtiliter meliorare.p.713.n.20
Solutio ex pretio rei emptæ facta posterioribus creditoribus,an necessario tempteri, vt prioribus inuper soluere teneatur.p.717.n.18
Negatiua opinio absolutè affirmans proponitur. ibidem, num.19
Sententia distinguens & verior ib.n.20.& seqq.
Soluendi prius sunt priores creditores ex pretio pignoris posteriores ex supræfluo, si adsit.p.721. num.
Soluto primo creditore ex pignore si aliquid remanet,soluitur secundus.ibid.n.8
Soluere idem bis promittens semel tantum tenetur, & ex primo contractu agitur,non ex secundo p.731.n.100
Declara vt in p.731 n.105.& 102
Solutio & cessio concursu pendente præposterata annullatur ob malam fidem, dolum, ac fraudem præsumptam.p.756.n.52.& ex n.1.cum seqq
Non soluere melius est, quam solutum repetere. 756.n.15
Quis potest is,à quo vult solutionem repetere, vel non esse soluendo, vel esse litigiosum. ibidem, num.17.
Solutis creditoribus,& extincto iudicio concursus bona,quæ superfluxerint restituentur debitori.p.772. num.53
Solutio subsequens in dubio refertur ad titulum & obligationem præambulam. 772.n.153.
Soluisse sibi qui totum potuit integraliter solutus præsumitur.p.245.n.22.23.& 24
Quæ præsumptio tandiu durat quandiu creditor, qui bona debitoris administrauit rationem non reddit.246.n.25
Creditor quando ex restitutione pignoris præsumitur solutus non graduatur in concursu.ibid. numer.
Solutio simpliciter facta intelligitur facta in causam duriorem.p.260.n.9
Solutio vt legitima fit debet fieri creditori vel alteri habenti speciale vel generale mandatum cum libera.p.27 .n.7
Soluens sciens vel ignoranter carenti mandato non liberatur ibi.n.28
Si non adest persona, cui soluat, debitor ponendo sortem cum vsuris liberatur, & cessant exinde redditus.ibid.n.29.& 30
Soluens alicui tempore solutionis iam priuato ob iustam ignorantiam liberatur.p.278.n.33
Soluens procuratori reuocato,reuocationem ignorans liberatur.ibid.n.34
Soluens ante sibi intimatam reuocationem mandati dicitur esse in bona fide.ibid.n.37.& 38
Ad solutionis iustificationem sufficit conditionem extrinsecam eius cui fit esse veram,nec cogitur debitor latentem diuinare.ibid.n.39

Sors.

Vide *Census,Redemptio*

Species Specialia.

In concursu iudicio species dua quæ occurrunt quæ iustam causam præbent creditori ad instandum pro redemptione census,& qualia sint. p. 101.n.13.cum seqq.

Stare pecuniam.

Vide *Pecunia.*

Index Rerum,

Status.

Conductiones, quæ ex natura actus seu contractus insunt, semper intelliguntur, sic statutis, & in eodem statu permanentibus. p. 213. n. 21

Statu & qualitate rerum mutata extinguitur omnis effectus status prioris, & secundum præsentem statum iudicantur. ibid. n. 22.

Impedimento semel sublato res redit ad suum priorem statum cum pristina qualitate. p. 216. n. 59. & seqq.

Per Status mutationem mandantis, vel mandatarij mandatum extinguitur. p. 240. n. 1. cum seqq.

Status mutatione debitor fallitus pro mortuo habetur. p. 240. & 241. n. 3. & 13

Status quo quis reperitur, semper attenditur. p. 556 num. 59

Status rei præsens, etiamsi eius solutio pendeat à futuro euentu, semper attenditur. p. 562. ex n. 103 cum multis seqq.

Status rerum mutatur mutata conditione personarum. p. 564. n. 136. & ex n. 127. & seqq.

Statum & vniuersitatem vnus vel duo non faciunt p. 770. n. 50. & 56

Status & vniuersitas non potest incipere nisi à tribus, conseruatur tamen in vno. ibid. n. 55. 56. 57. & 58

Statutum.

Statuta humana variantur ob temporis varietatem 215. sub n. 50

Stellionatus

Stellionatum committit debitor se ingerens administrationi bonorum concursus semel à se dimissæ. p. 136. n. 92. cum seqq.

Stellionatus pœna habet locum in quolibet actu gesto, in quo quis dolum committit in alterius præiudicium. ibid. n. 97. & 98

Stellionatus pœna locum habet quoties materia contractus ordinatur potius ad solum committendum, quam ad nulliter contrahendum. ibid n. 99. & n. 100

Stipulatio.

Alteri per alterum stipulare nemo potest de iure communi; secus de iure regio. p. 594. & 597. n. 13 14. & ex n. 54. cum seqq.

Stipulatio notarij pro absente valet, & isti ante acceptationem quæritur iis & actio. p. 594. n. 35. 36 37. & 38

Iure Regio. l. 2. tit. 16. lib. 5. recopil. innouatur ius commune, & alteri per alterum stipulatur, & absenti quæritur ius irreuocabile, & obligatio. ibid. ex n. 55. 56. 57. & seqq.

Iure regio alteri per alterum acquiritur irreuocabilis actio, & obligatio efficax ante acceptationem absenti. p. 597. n. 75

Stipulanti creditori, vt debitori tertio soluat interest, vt ei soluatur, & tertio quæritur actio, & obligatio. ibid. n. 76. & seqq.

Per d. l. 2 alteri per alterum valet stipulatio, & obligatio p. 601. n. 108. & 109

Et eiusdem, l. verus & singularis restituitur intellectus. ibid. n. 110

Subhastatio.

Vide *Licitator.*

Post Subhastatam semel rem, & addictam licitanti nouus non admittitur licitator meliorem conditionem offerens. p. 367. n. 1. & 2

Et quæ dicatur melior conditio oblata. ibid.

Et etiamsi statim, & eodem momento post extinctam candelam nouus licitator accedat, non admittitur. ibid. n. 3

Subhastatione peracta, & extincta candela, emptio manet perfecta, in qua amplius non admittitur pœnitentia. ibid. n. 4

Subhastatione peracta, nec minor, respublica, nec fiscus habent privilegium admittendi nouum licitatorem. ibid. n. 5

In Subhastatione bonorum fisci nouus admittitur licitator de iure Hispano. ibid n. 6

Aduersus licitationem semel peractam, an & quando minori, reipublicæ, & Ecclesiæ detur restitutio. ibid. n. 7. & seqq.

In Subhastatione bonorum concursus semel peracta nouum licitatorem plus offerentem non admittendum tenet Hermosilla. ibid. n. 11

In Subhastatione facta nouum licitatorem meliorem conditionem afferentem esse admittendum ob speciale privilegium concursus versus probatur. p. 268. ex n. 12. cum seqq.

In Subhastatione bonorum debitoris præferatur cognatus extraneo licitatori, & vterque creditor ipse. ibid. n. 14. & 15. & seqq

Subhastationem semel factam potest iudex reintegrare ob dolum, fraudem, aut conclusionem interuenientem. p. 369. n. 54

A subhastatione facta ob non solutum pretium recte discedi potest, & vlterius subhastari. p. 370. num. 64

Conditio sub qua res tacitè à iure, vel à iudice subhastatur, inducit prioris iudicij continuationem, ac prorogationem termini subhastationi affixum. p. 373. num. 102. p. 372. & à num. 93. cum seqq.

Subhastationis terminus potest à iudice, & iusta causa prorogari. ibid. n. 103

Subhastatæ rei possessor, si præmaturè conqueratur de capitulo, tutore & similibus volentibus admittere nouum licitatorem, debet tanquam actor sequi forum rei. ibid. ex n. 106. cum seqq.

Creditor inferius in subhastatione bonorum debitoris plus offerens, tunc præfertur anterioribus si pretium soluat, non quando illud compensare vult cum suo credito. p. 3[illegible]8. n. 50. & 51

Subhastantur bona concursu ad instantiam creditorum obtinentium sententiam graduatoriam. p. 659. n. 1

Subhastatio à iudice facta admissa, & habita fide de pretio, nulla est ipso iure. ibid. n. 2

Subhastatio facta habita fide de pretio, ex diametro opponitur principali fini concursus. ibid. n. 3. & 4

In Subhastatione admittenda non est licitatio, & oblatio conditionalis. ibid. n. 5.

In Subhastatione non admittitur census constitutio loco pretij oblati, quia est habere fidem de pretio. ibid.

Nisi accedente consensu creditorum, sed non procuratorum ad id non habentium speciale mandatum. ibid. n. 7. cum multis seqq.

In subhastatæ rei emptorem transit dominium irreuocabile traditione sequuta. p. 667. n. 105

Subhastatione perfecta, pœnitentiæ locus non est. ibid. n. 106

Subhastata bona debitoris ad instantiam creditorum, libera transeunt in emptorem pignoris vinculo dissolato. p. 967. 668. n. 108. & ex n. 122. & seqq.

Subhastatæ rei emptor plenissimam consequitur liberationem vt amplius nequeat molestari à creditoribus. p. 6[illegible]8. n. 113

Subhastatores si emptorem non inuenit ad dictum taxata creditoribus inuitis. p. 6[illegible] n. 1. & 149

& Verborum.

In subhastatione publica vendenda sunt bona maioratus distrahenda, persolutendis creditoribus. p.683

In subhastatione publica distrahenda sunt omninò bona, quæ iudicis decretum requirunt. ibid. n.2

Bona absentis, ciuitatis, reipublicæ & quæ in executionem relicta venduntur subhastationem publicam requirunt. ibid. n.3

Idem in bonis concursus distrahendis seruatur. ibid. num.4

Subhastatio bonorum maioratus non requirit nouam facultatem, sed sufficit quæ processit ad hypothecandum. ibid. n.5

Idem seruatur in omnibus casibus in quibus ad alienandum, & pignorandum assensus regius requiritur. ibid. n.6. & 7

In subhastatione intruenit læsio enormis, vel enormissima reiteratur subhastatio, & plus offerenti datur. p.715. n.4. & 5

Etiam si subhastatio decreto senatus fuerit confirmata, si læsio bene probetur ibid.

Subhastatio annullatur ob pretium oblatum non solutum. & iterum res subhastatur. p.739. n.13

In subhastatione post pretij oblationem pœnitentiæ non est locus. p.736. n.35

Subintratio.

Extraneus soluens pro debitore ex quibus requisitis subintret locum & gradum creditoris soluti, & ex sua pecunia dimissi. p.709. n.53. cum multis seqq. vbi distinguuntur varij casus.

Subreptio.

Vide *Facultas.*

Creditores comparentes in concursu cum facultate subreptitia excludantur. p.280. n.1. & seqq.

Subreptio facultatis regiæ quando censetur exclusa per clausulas ex certa scientia non obstantibus, & ex plenitudine potestatis ibi. n.10

Subreptitia est facultas regia ad alienandum ob non factam principi relationem omnium, quæ eum mouere poterant ad non ita facile concedendum. ibid. n.6. 7. & 8. cum seqq. vsque ad 15.

Subreptitia est gratia principis, si ei non fiat relatio omnium qualitatum rei. ibid. n.9

Subreptionis vitium gratiam principis reddit nullam. ibid. n.4

Subreptio vt euitetur debet fieri clara relatio, & non sub inuolucro verborum. p.281. n.16

Successor.

Vide *Facultas, Maioratus, Possessor,*

Successor verus quinquennis maioratum in tenuta à putatiuo imponente censis sub facultate regia, si potest creditores euertere, multo magis poterit, qui in proprietate maioratuum est. p.447. sub n.128. cum seq.

Successor in administratione concursus tenetur adimplere delegationes iudicij directas suo antecessori mortuo, vel remoto. pag.694. num.9. cum seqq.

Successor in officio tenetur adimplere literas directas suo antecessori habito respectu ad officium. p.695. n.13. & 14

Successor & nouus executor mandatum directum suo antecessori potest exequi absque nouo mandato. ibi. n.15

Præceptum directum prætori, habito respectu ad munus transit in successorem eius loco subrogatum. ibid. n.16. & 17

Testes licet non probent, nisi coram iudice examinante publicati, si tamen iurent si coram successore in officio publicentur. ibid. n.18

Suppositio.

Vide *Translatio.*

Suppositio causæ tanquam veræ quæ detegitur falsa, irritat contractum & dispositionem quamlibet. p.941. n.89. cum seqq. vbi de variis exemplis ex n.88. 3.p.c.1. & 2.p.c.10. ex n.20. fol.455

Super suppositis, vt sententia operetur, plena eorum causæ cognitio est adhibenda. ib. n.98. & 99

Super supposito veniente in necessarium consequens, tunc operatur dispositum & pendet ex meritis veritate gerentis. ibid. n.100. & seqq

Depositum sub aliquo supposito quod detegitur falsum, resolutur & annullatur. p.251. num. 15. vsque ad. n.21

Supplicatio.

Principis subscriptio, & concessio generalis regulatur à supplicatione limitata, restricta, seu generali. p.430. n.17

Ex pluribus in supplicatione petitis, si aliqua princeps concessit, cætera negare videtur. ibid. n.18

Facultas regis ambigua, generalis, vel æquiuoca declaratur a supplicatione. ibid. & n. seqq.

Facultas ad alienandum simpliciter concessa præcisam habet relationem ad supplicationem & preces. ibid. n.14

Supplicatio secunda.

Vide *Fideiussor. Pauper.*

Supplicationem secundam cum pœna mille quingentarum duplarum amittens in diuersa causa debitor, an propter concursum à se formatum tanquam pauper excusetur à fideiussione requisita a lege Regia. p.333. n.1. cum seqq.

Supplicans si pauper sit & fideiussionem non inueniat admittitur ad iuratoriam cautionem, ibid. n.9. & ex n.3

Authen. quæ supplicatio C. de precib. imper. offer. vt supplicatione pendente exequi possit sententia victrix, fideiussione præstare tenetur. p.334. n.17

Si tamen pauper sit, & fideiussionem non inueniat admittitur ad iuratoriam cautionem. ibid. n.18

Supplicans interminus Authen. quæ supplicatio admittitur ob impossibilitatem ad iuratoriam cautionem loco fideiussionis. p.335. n.25

In secundo supplicante fideiussio requisita nisi præstetur intra terminum legis Regiæ, supplicatio corruit. p.337. n.48. cum seqq. & à n.43

Intellectus ad Authen. quæ supplicatio C. de precib. imper. offer. p.338. 349. n.57. & 148 cum seqq.

Supplicatio secunda non admittitur, nisi causa sit ardua. p.341. n.81 & 82

Supplicationis secundæ remedium est exorbitans à iure ibi. n.83

Quod non paritur cautionem iuratoriam loco fideiussionis requisitæ. ibid. n.84

Supplicatio secunda non est ius competens condemnato, de iure, nisi illud sua pecunia, ac periculo pœna comparauerit. p.342. n.87. 88. & seqq.

Secundum supplicationem minori committenti non datur restitutio, quia de suo iure nihil amittit. p.323. n.90. p.342. n.90

Supplicanti secundo datur restitutio, ex legitimo impedimento aduersus lapsum termini se præsentandi cum Rege p.343. n.91

Possessor maioratus qui per remissionem condemnatus, omisit secundam supplicationem, vel semel interpositæ intra terminum renunciauit, nullum ius nec maioratus in lesinitus dicitur. ibid. n.92.

Supplicationem secundam interponens ob impossibilitatem inueniendi fideiussionem non admittitur ad iuratoriam cautionem. p.344. n.103

Index Rerum,

Doctores regnicolæ admittentes ex ſtylo pauperem ſupplicantem adcautionem iuratoriam,declarantur.ibid.n.104.& ſeqq.

In Francia ex ſpeciali conſtitutione pauper ſecundo ſupplicans loco diſponendæ pecuniæ, admittitur ad iuratoriam cautionem.ibid.n.105

Declaratur.ibid.& n.ſeqq.

Authen.quæ ſupplicatio,C.de precib. impert. offer. appatens fideiuſſorem pro forma in executione ſententiæ,pendente ſupplicatione mirè interpretatur p.349.n.148.& ſeqq.

Pauper victor in caſu d. Authen. quæ ſupplicatio, an loco fideiuſſionis admittatur ad iuratoriam cautionem duæ ſunt contrariæ opiniones. ibid. num.49

Tertia opinio verior,& receptior,vt per æquipollens,nempe per ſequeſtrum , & depoſitum rei, vel pecuniæ executivæ conſulatur impoſſibilitati reperiendi fideiuſſionem ibid.& n.ſeqq.

In ſupplicatione ſecunda fideiuſſio debet exhiberi intra terminum legis poſtea nec tanquam æquipollens admittitur.p.351.n.162.cum ſeqq.

Supplicans,qui formauit iudicium concurſus inter ſuos creditores an pauper ſolemnitatis dici poſſit vt à fideiuſſione releuetur & ad iuratoriam cautionem admittatur,diſceptatur. pag. 353. ex n.181

Debitorem concurſum formantem adeo pauperem eſſe ſolemnitatis,vt ſupplicans admittatur ad iuratoriam cautionem,vt verius reſoluitur. p.359. ex n.189.cum ſeqq.

Debet tamen concurſus eſſe verus, & legitimè formatus non fictus,& ſimulatus.ibid.n.193

Et debet per debitorem formari ad vniuerſum patrimonium non ad partem.ibid.n.194

Supplicanti ſi ex ſuis bonis fuerunt in concurſu creditorum aſſignata alimenta , non excuſatur à fideiuſſione,quia pauper non eſt.ibid.n.195. cum ſeqq.

Supplicans per concurſum affectatum non dicitur pauper, nec à fideiuſſione mille quingentarum duplarum releuatur.ibid.n.197.cum ſeqq.

Ex mera æquitate ſtylos curiæ introduxit, vt pauper ſolemnitatis ſupplicans à fideiuſſione releuetur , & ad cautionem iuratoriam admittatur. p.355.n.204.& 205

T

Taxatio,taxatiuè.

Vide *Alimenta.*

TAxare poteſt iudex valorem cenſus vitalitij, attenta temporis deteriotatione,& vitæ curſu.169.n.41.& ſeqq,

Si in Taxatione cenſus vitalitij creati partium adſit conuentio,an iudex ſequi teneatur. ibid.n.43

Bona Taxata,quæ non reperiunt emptorem iuſtum pretium offerentem , quando & quibus caſibus ſunt danda inſolutum creditoribus.p.176.ex n.1. cum ſeqq.

Et an Taxata debeat creditor cenſuarius recipere pro extinctione cenſus pag.177. ex num.6. cum ſeqq

Remedium Authent.hoc niſi debitor fuit introductum ad euitandas moleſtias creditorum vrgentium debitoris.ibid.n.13.& ex n.1.

Taxata ſemel alimenta creſcunt & decreſcunt , creſcentibus vel decreſcentibus bonis concurſus, re iudicata minimè obſtante.p.212.ex num.2.& per totum.

Contra Taxationem infimam bonorum concurſus debitor communis reclamare poteſt.p.378.n.61

Tempus.

Vide *Terminus,Prorogatio.*

Tempus antiquum,quod dicatur.p.303.n.45. & 46

Tempus à lege appoſitum , intra quod aliquid eſt gerendum,requiritur pro forma.p.337.n.46

Si tempus à diſpoſitione præſtitum non tenetur, forma non dicitur ſeruata.ibid.n.47

Tempus appoſitum à lege,vt intra illud actus fiat, pro forma appoſitum intelligitur.p.341.n.75

Temporis taxati negligentia tacitam inducit renunciationem.p.351.n.163.& ſeqq.

In Tempus legis ſi ſupplicans non exhibuit fideiuſſionem,poſtea nec tanquam æquipollens admittitur.ibid.n.162

Impurandum eſt ei qui ſe in nimis tempore arctauit,& ſe in neceſſitate poſuit.ibid.n.164

Tempus appoſitum obligationi finiendæ ſi prorogetur , fideiuſſore non conſentiente liberatur. p.261.n.1.& ſeqq.

Non in totum ſed pro tempore prorogato dumtaxat.ibid.n.2

Tempus quando non eſt appoſitum ſubſtantiæ obligationis , ſed executioni & ſolutioni prorogatum,fideiuſſor tenetur.ibid.n.3

Tempus aſſenſus regij , non tempus contractus & obligationis attenditur ad validitatem. p. 385. 386.ex n.31.cum ſeqq.

Permiſſum ad tempus poſt tempus cenſetur prohibitum.p.390.n.89

Ad læſionem & indorationem attenditur tempus contractus,non quod poſtea euenit.p. 389. n.77. & 78

In Temporis præuentione fraus fit creditoribus.p. 502.n.31.& ex n.18.cum ſeqq.p.500.num. 47. p. 619.& ex n.40.cum ſeqq

Tempus ſolutionis poteſt debitor ad tempus præuenire,& ante tempus ſoluere inuito creditore. p.618.n.34

Tempus appoſitum in fauorem creditoris debitor præuenire nequit inuito creditore.ibid.n.36

Idem quando fauore vtriuſque debitoris & creditoris tempus apponatur.ibid.

Intra Tempus promittens dare centum vel fideiuſſorem non ſatisfacit termino tranſacto fideiuſſorem offerendo,ſed ſoluendo centum.ibid.n.38

Tempus diſpoſitionis & contractus qui non ſeruat formam non ſeruare dicitur,p.621.n. 64.& ſeqq.

Tempus quando & quibus caſibus appoſitum dicatur fauore creditoris vel vtriuſque.ibid.n.67

Theſaurarij.

Theſaurarij,& raptores bonorum regalium ſunt depoſitarij,& vt tales coguntur reſtituere pecunias, & adimplere liberationes ſenatus.p.118.n.21. 22.

Tenuta.

Tenutarius ſi admittatur ad ſubuertendum cenſus impoſitos à patratuo victo daretur occaſio ferendi ſententias contrarias ſuper iure creditorum. p.557.n.68.reſpondetur,& n.ſeqq.

Tenutarius qui contra creditores maioratus obtinuit ſi in proprietate vincatur,creditores iterum ius hypothecæ recuperant in maioratu.ibid.n.70 71.& ſeqq.

Tenutarius interim quod in proprietate non vincitur dicitur dominus maioratus iuris præſumptione.p.552.n.74.& ſeqq.

In tenuta vincens an poſſit ſubuertere cenſus impoſitos

impositos sub facultate regia à possessore putatiuo maioratus victo.pag.447.450. sub num.128. & n.152

Tenutæ iudicium ius præstat variabile, & resolubile,in proprietate autem ius constans & perpetuum.pagin.549.555.num.50. & ex num.2. cum seqq.

In tenuta obligatione potest subuertere census positos supra maiorem cum facultate regia per possessorem putatiuum victum. p.55.n.47. cum seqq.& à n.45

In tenuta obtinens iustus possessor est ex vi sententiæ,ibid.n.51

Ad quem fructus maioratus pertinent.ibid.& num. seqq.

In tenuta obtinens potest impedire creditores exigere annuos redditus similiter impositos super maioratu.p.556.n.56

In tenuta obtinens,& subuertens censum impositū ab antecessore victo si in proprietate vincatur conualescant iura creditorum quoad hypothecas.ibid.n.57.& 58

In tenuta obtinens caret dominio & proprietate hypothecatum,reseruata iudicio plenario.ibid. num.60

Terminus.

Terminus citationis non currit non citatis,& quandocumque compareant intra illum comparere dicitur.p.37.n.26

Terminus ad separationem bonorum postulandam solum currit hæredi,non creditoribus hæreditaris.p.70.n.42.& 46

Discussio eo ipso probatur quod intra terminum fit executori præfixum bona debitoris non ostendit.p.189.190.n.91.& n.88.

Terminum subhastationis,potest iudex ex iusta causa prorogare.p.373.n.102

Tertius.

Lex regia restringens exceptionis dilatoriæ intra nouem dies, non procedit contra tertium à lite comparentem.p.37.n.27

Tertius possidens rem debitoris à quo in concursu per creditores, aut debitorem vendicatur non est interim sua possessione priuandus quousque vindicantur.p.102.n.30.cum seqq.

Tertio possessore rei debitoris victo,res euicta redit ad corpus concursus.ibid.n.33

Tertius rei dominus ad concursum repertæ eam vendicare volens audiri debet in concursu.ibid. num 36

Etiamsi debitor eam suis hypothecauerit creditoribus.ibid.& n.seqq.

Tertius possidens vnam ex pluribus rebus hypothecatis, vel vnius rei partem ad integri census reditus tenetur.p.465.num.11.& ex num.7.cum seqq.

Tertij interesse vbi intermediat deficit regula l. si quis in conf.exhibendo.C.de pactis.p.505.n.75

In præiudicium tertij nemo potest renunciare iuri suo. ibidem,num.74.pag.503.& ex num.50.cum seqq.

De iure tertij, an & quibus casibus opponens admittatur vel non.p.556.& 563.ex n.62.cum seqq & ex n.117.cum seqq.

Tertio si ex contracta ius & interesse resolvet,tertio acquiritur actio,& ex eo agere potest. p.592. n.2.cum seqq.

Tertio ius quæsitum ex contractu inter principaliter contrahentes ab eo isti recedere non possunt in tertij præiudicium.ibid.n.6

Etiamsi à contractu discedant ante traditionem nisi decessio fiat in continenti.ibid.n.7.& seqq.

Tertio ius quæsitum ex contractu nequit à contrahentibus tolli.p.593.n.9

Terio ius quæsitum ex contractu conditionali potest per contrahentes tolli conditione pendente. ibid.n.10

Tertio ius quæritur & actio ex pacto inter contrahentes si pro eo absente stipuletur notarius. pag.595.n.37

Tertio absenti quæritur ius reuocabile ex pacto inter contrahentes quando ius est perfectum,vel si ex iuris dispositione defertur ius alicui. p. 596. n.42.43.& 44.& seqq.

Tertio ius acquiritur ex pacto tacito inducto à lege irreuocabile.p.596.597.n.50.51.& 52

Ex pacto tacito ita tertio ius acquiritur, vt per pœnitentiam contrahentium non reuocetur. p. 597.num.53

Tertio absenti de iure regio quæritur actio & obligatio.p.598.n.76.& 77.cum seqq.

Et hæc actio,quæ tertio absenti hodie quæritur, ex d.l.2.directa est non vtilis cum ius regni sit ius commune ibid.n.78

Imò & ius exequendi tertio illi etiam acquiritur p.599.n.79

Ad tertium pignoris possessorem anteaquam creditores deueniant prius debet constare debitorem non esse soluendo.p.718.n.25

Tertius hypothecæ possessor liberatur, si creditor fuit negligens in exigendo à principali debitore tempore quo erat soluendo.p.728.num.58.& ex num.52

Contra tertium hypothecæ possessorem negatur hypothecaria: si creditor consensus potest argui de negligentia in exigendo annuos reditus.ibidem, num.59

Tertius hypothecæ possessor non tenetur ad præteritas pensiones, quando creditor eas potuit exigere ab antecessore,& negligens non exegit. p.729.num.60

Fundatoris potestas quantumcumque pleniſſima nunquam extenditur ad præiudicium tertij. p. 282.n.21.& seqq.

Testamentum.

Testamenti clerici insinuatio, & publicatio an ad iudicem sæcularem,vel Ecclesiasticum pertineat. p.19.n.43.remissiuè.

Testis.

Testes deponentes vltra articulos nihil probant nec super eorum potest affectatione ferri sententia.p.636.n.34

Transmissio.

Vide *Hæreditas.Hæres.*

Creditores hæredis transmittentis an quid habeant ad bona hæreditatis transmissæ.p.585. num.66. cum.seqq.

Transmissio hæreditatis fit ex capite iuris deliberandi,& potentia fæuitatis, & sanguinis,ibidem, num.67

Transmissa hæreditas an sit proprium patrimonium transmittentis,ita vt in quem transmittitur dicatur hæres transmittentis,& non primi defuncti. ibid.n.68.& seqq.

Transmissio & successionis prorogatio sub eadem natura,& qualitate.pag.585.586. num.71. & ex num.69

Transmittenti an aliquod ius fuit acquisitum in hæreditate non adita sed transmissa. ibidem, num.72

Index Rerum,

Transmissa hæreditas nunquam fuit commixta cum patrimonio transmittentis.ibid.n.73.& seqq.

Ad transmissam hæreditatem non venit qui hæres non fit transmittentis.ibid.n.75

Transmissionis illud ius sibi a defuncto delatum an hæres transmittentis teneatur apponere in inuentario.ibid.n.78

Transmissam hæreditatem,an adire videatur hæres qui in inuentario apposuit ius transmissionis. ibid. n.79.& 80.cum seqq.

Hæreditatem non esse transmittentis ante aditionem, sed primi defuncti qui tenent. pag. 587. num.88

Ex transmissionis iure succedi transmittenti, & non primo defuncto plurimi tenent. p. 588. n. 101.102.103.& seqq.

Transmissionis ius potentius est, iure substitutionis.p.589.n.106

Transmissum, ius deliberandi, & adeundi ius est hæreditarium transmittentis,& vt tale,in hæredem transmittentis transit.ibid.n.107

Ex transmissione, is venire non potest cui qualitas hæredis deficit.ibid n.108.& seqq.

Transmissum ius acceptatum ab hærede est de hæreditate transmittentis, & huius creditores ad hæreditatem transmissam, ius habent. ibidem, n 112

Ius,de nouo quæsitum post mortem transmittentis etiam ex causa de præterito quando acquiratur hæreditate vel non. ibid.n.114

Transmittentis hæres tenetur ponere in inuentario bona hæreditatis transmissæ.ibid.n.115

Quia est quid hæreditarium,& de bonis transmittentis.p.590.n.116

Transmissa hæreditas transit vt adeunda non vti adita, & liberum est hæredi acceptare vel repudiare.ibid.n.117

Transmissum ius habet originem à transmittente ac ideo eius inuentario describere debet hæres in quem transmittuntur.ibid.n.118

Ex transmissa hæreditate adita tenetur hæres satisfacere creditoribus,& legatariis transmittentis. ibid. n.119.120. 121

Et vtriusque hæreditatis creditores possunt petere separationem,ne iura omnium confundantur.ib. num.122

Transactio.

Transactio continens pactum de non alienando simplex confirmata per iudicem an impediat translationem dominij.p.297.ex n.60.disceptatur.

Referuntur plures Doctores affirmatiuam tenentes, alienationem esse nullam, & per plura iura comprobantes. ibid.n.61.vsque ad n.64

Respondetur Doctoribus tenentibus pactum simplex de non alienando confirmatam à iudice non impedire translationem Dominij. pag.298. num 65. & 66

Transactiones,& alienationes factæ ab hærede putatiuo an valeant,& an ratificari possint per verum hæredem hæreditate cuicta. p. 441.ex n.89 cum seqq.

Transactio facta per consanguineos cum aliquo tanquam filio legitimo, nulla redditur si appareat non esse filium defuncti de cuius bonis transigitur.ibi l n.89.& 90

Idem obseruatur quando legitimo apparet nulla esse filiatio.ibid.n.91

Transactio inita à communitate cum tertio in meum esse alterorum, si apparet de falsa causa, nulla redditur.ibid.n. 92

Transactio facta cum aliquo tanquam cum fratre si talem non esse appareat,transactio annullatur. ibid.n.94.& 95

Translatio.

Vide *Census,Pensio,Facultas.*

In translatione census impositi in re feudali maioratus minoris,aut Ecclesiæ, & de vno in alium creditorem mutuantem ad census redemptionem nouam facultatem esse necessariam qui dixerunt p. 518.n. 4

Et qui distinxerunt.n.15.& de ratione.n.16.ibid.vt ad n.20

Census semel legitimè constitutus in bonis maioratus populi, vel minoris, Ecclesiæ potest in alium creditorem transferri, multo magis si minorentur vtere absque noua facultate. p. 518. num. 21.cum seqq.

Ex accidentalibus potest in translatione census requiri facultas regia.p.519.n.32.& 33

Et quales sint qualitates istæ alienantes naturam simplicem translationis.ibid.n. 34. cumseqq.

Translationis contractus contentus in fui iuris termino vnus dicitur contractus cum antiquo qui noua non eget regia facultate. ibid.n.35. & 36

Translatio facta animo nouandi priorem contractum nouus contractus est,& noua eget facultate.p.520.n.43.cum seqq.

Translatio fit,de priuatione ad habitum.p. 520. n. 47.50.& seqq.

De non ente ad ens,non potest fieri translatio.ibid. n.48.& 49

Translatio iuris fit cum omnibus suis qualitatibus ac sua causa.ibid.in.52. & 53

Translatio fit cum eo onere sua causa, & qualitate ibid.n.54

Translatio census an sustineatur si facultas secunda aliquem defectum patiatur.p.522.ex n.73. cum seqq.

In translatione pensionis an nouus requiratur consensus patroni præstitus iam in pensionis constitutione continente facultatem transferendi.p.684.n.19

Tutor.

Tutores, & curatores rem minoris emere prohibentur.p.122.n.2.& 3

Tutor potest rem minoris semel legitimè hypothecatam iterum obligare pro eadem summa sine decreto p.519.n. 38

Tutor facta tutela debet continuare alimentorum præstationem minori.p.721.n.2

Tutor finita tutela si creditor remanet an possit pro reliquis bona minoris retinere.ibid.

Minori qui bona fuerunt restituta tutor alimenta non præstat petenti rationem.ibid.

Tutorem non posse retinere bona finita tutela pro reliquis verius esse ostenditur.p.712 n 9

Tutore dato alicui tanquam pupillo, qui iam pupillus non sit,datio nulla erit p.254.num.7.cum seqq.

Tutus.

Vide *Emptor.*

V

Vacatio.

Vide *Administrator.*

VAcare vt antea quando dicatur effectum & beneficium per verbum vel decretum,& nominatim re integra.p.138.n.2.cum seqq.

& Verborum.

Vacare ex loco dicitur beneficium quo procurator resignauit; non in loco vbi maioratus fuit datum.p.257.& 248

Valor.

Ad Valorem rei hypothecatæ in lite rem à tertio possessore attenditur tempus, quo res non erat meliorata p.534.ex n.9.vsque ibi seqq.

Valor oneris cessualis quo res sit grauata minuit valorem ipsius rei.p.1141 n.2.cum seqq.

Valor fructuum, & redditnum non bonorum in proprietate attenditur in taxandis alimentis. p.196.n.10.& seqq.

Valor rei tanto minuitur quanto oneribus sit grauata p.720.721 n.1.4.& 5

Valor rei non certetur concludenter probatus nisi expressis oneribus, qualitatibus augentibus vel minuentibus rei valorem.p.721. n. 6. & sequentibus.

Venditio.Venditor.

Venditor in re debitori vendita non habita fide de pretio, si extat, omnibus præfertur creditoribus. p.59.& 63 n.4.& 41

Venditio de præsenti cum cessionario aut traditione perfecta est facta vere de futuro solum ius petendi tribuit.p.79.n.36.& 37

Vendens rem & tradens habita fide de pretio creditor dumtaxat personalis manet. p. 93.n. 78

Vendens rem habita fide de pretio etiamsi res extet hypothecam non habet in ea.ibid.n.79

Vendens & simpliciter rem tradens habita fide de pretio dominium transfert, qui tanquam creditor personalis omnibus hypothecariis postponi. tur in concursu p.96 n.114

Secus si tradat cum præseruatione sui dominij,vel non habita fide de pretio,vel cum pacto aliquo quo sibi reseruet dominium,& tunc cunctis in re præferetur.ibid.n.115

In re vendita potest habitor constituere specialem hypothecam venditori,vt præferatur cæteris anterioribus p.105.& 107.n.2.3.& 4.& 25

Datur edita hypotheca & pactum apponatur initio contractus p.305.n.5

Venditor habita fide de pretio licèt creditor non maneatur potest tamen in concursu comparere pro ea vendicanda.p.163.n.37

Venditione perfecta nemini contrahentium licet pœnitere.p.370. n. 62

Venditæ rei traditæ quibus in casibus dicatur facta habita vel non habita fide de pretio. p. 370. num 63

A Venditione facta in subhastatione ob non solutum pretium recte discedi potest,& vlterius subhastari ibid.n. 64

Vendita plurib. rebus sub eodem pretio,pretium inter eas distribuitur iuxta cuiuslibet valorem. p.431.n.15.& seqq.

L.Aedilitio.ff, in fin ff. de ædilitio edicto ponderatur.ibid.

Ex duabus rebus vno pretio venditis si vna sit exempta à gabella singularum valor taxatur, vt pro gabella vni oneretur, & exempta libera maneat venditæ rei pretium, qui exigit, venditionem approbare censetur.p.435.n.50

Differentia inter rei alienæ venditionem, & hypothecam, vt illa mero iure teneat, hæc nulla est ipso iure.p.439.n.73.& 74

Venditio rei alienæ tenet dumtaxat contrahentium respectu domini ipsius rei. ibid.n.75

Venditio rei alienæ non præiudicat vero domino. ibid.

Vendens rem alienam in emptorem transferre dominium non potest,quantumuis emptor credat venditorem esse dominum. p 440.n.80

Venditis pluribus rebus simul pro pretiis cuiuslibet correspondentibus tot venditiones dicuntur separatæ, & super qualibet separatim potest intentari resolutio.p.467.n.22

Fallit quando vna non venderetur sine altera. & quando pretium vnius sit infimum, licet in alia sit excessiuum cum videantur omnes correspectiue venditæ. ibid. n. 23

Venditor non citatus ad nominationem personæ pro qua empta fuit res.p.284.n.44

Venditor pro pretij securitate potest sibi incontinenti cauere de hypotheca super eadem re,vt omnibus anterioribus præferatur.p.495. n. 112. cum seqq.

Venditor potest incontinenti pactum apponere,vt res vendita sit hypothecata vni debitoris potius creditori, vt aliis anterioribus præferatur. ibid.n.116

Venditio rei alienæ tenet respectu tantum contrahentium,non tamen veri domini cuius respectu venditio nulla est.p.550.sub n.11

Venditio rei alienæ tenet de facto non de iure.ibid.

Venditor, vt præferatur suum dominium, & in re vendita præferatur creditoribus emptoris quibus munitur cautelis.p.196.n.17

Venditione facta per debitorem, vt creditoribus emptor soluat,si soluat vni tamen à debitore soluto, non isti sed emptori repetitio competit. p. 592.num. 5

Ex venditione semel facta,& postea à contrahentibus dissoluta,debetur laudemium. p. 593.n.8

Cessa vel donata re cum onere,vt creditoribus satisfaciat cessionarius, venditio est, si creditores sint certi, cum loco pretij sitæs alienum promissum.p.594.n.23.& 24.

Venditis vel donatis bonis,vt emptor soluat creditoribus istis de iure communi non quærebatur actio nisi cederetur à venditore.p.599.n.80

Hodie tamen de iure regio creditoribus actio quæritur absque cessione.ibid.n.87

Itavt nec à contrahentibus reuocari possit tertiis ipsis creditoribus inuitis.ibid.num.82.83.84. & num.85

Venditor mandans pretium solui creditori suo, si emptor solutionem promittat cuius fidem creditor sequatur,debitor liberatur.p 662.n.34

Etsi interim emptor decoxerit, creditor non habet regressum contra debitorem mandantem. ibid. n.53.& seqq.

Ad promissionem de vendendo præcedente refertur possessio, & rei traditio subsequens. p. 666. n.87. cum seqq.

Venditio rerum maioratus ex facultate Regia subiecta remanet rescissioni quoties bona libera tunc existentia manifestantur.pag.686.num. 47. sequentibus.

Vendi potest vsus sepulchri,& Capellæ cum sit ius temporale,& pretio æstimabile, p.692. & 693. ex n.46.cum seqq.vsque.vsque ad n. 51

Venditori in re tradita nullum ius remanet præterquam actio personalis ad pretium.p.736.n.32

Vendens bona sua cum pacto quod emptor satisfacit creditoribus, possunt vti, & ob circuitus tantos emptorem directe conuenire. pag. 757. num.14

Venditæ rei periculum regulariter pertinet ad emptorem.p.267.n.13

Index Rerum,

Si venditor non sit in mora vel culpa.ibid.n. 14
Venditio dicitur imperfecta,& conditionalis,etiam de rei pretio conuentum si aliquid remanet faciendum.p.260.n.18
Venditio est imperfecta si inter partes sit conuentum de conficiendo instrumento, & interim est locus pœnitentiæ ibid.
Et extempore confecti instrumenti non antea venditio operatur effectus.ibid.n.29
Ex venditione imperfecta, & conditionali neuter agere potest.ibid.

Verbum.

Verba simpliciter prolata intelliguntur secundum subiectam materiam,& naturam actus. pag. 121. n.46.& seqq.
Verbum *no pueda*, inducit præcisam necessitatem, priuat potentia, & continet decretum irritans. p.141.n.77.& seqq.
Verba directa quibus casibus obliquantur,& ad fideicommissum trahuntur.p.23.n. 22
Verbi natura quando personaliter requirit à persona non potest recedi.p.57.n.105.& 106
Verba, cessit,dedit, tradit,dimisit, transtulit, consignauit, relaxauit, restituit, singula translationem dominij quandoque significant.p.132.134. n.26.27.& n.61
Verbum, cessio, simpliciter prolatum sequuta traditione dominij translationem importat, aliàs, non.p.134.n.62
Valorem census Vitalitij potest Iudex taxare citatis citandis ante temporis deteriorationem, & vitæ cursu.p.133.n.41.& seqq.
Verba regiæ facultatis, con tanto, conditionem præcisam inducunt,qua deficiente facultas nihil operatur.p.438.n.70
Per illa verba, iuribus Curiæ, & alienis semper saluis apposita in facultate an princeps ius suum videatur remittere,ibid.
Verba enuntiatiua tunc dispositionem inducunt quando proferuntur super iis,quæ dependent à sola partium voluntate.pag.456.n.33.34.35. & seqq.
Alienationis verbo facultas acquirendi non continetur. p.487.n.5
Verbum, *iubere*,importat necessitatem. ibid. n. 42. cum seqq.
Verbum disponere aptum est comprehendere contractum, & vltimam voluntatem vt contra Castrilum sibi contrarium,rectius probatur.p.526. n.30 cum seqq.
Verba *omnia bona*, vel *quæcumque bona mea* comprehendunt corporalia iura,& actiones. p. 690. n.14.15.& seqq.
Verbum *Cessio* relatum ad concursus iudicium etsi nil aliud exprimatur tacitè comprehendit omnia. & quæcumque bona debitoris. ibid.n. 17. & seqq.
Verbum *mea* non restringit,sed demonstrat vniuersitatem rei venditæ,& qualis illa quæ venditur. p.691.n.22.23.& 24
Quando in dispositione verba ad vnum,& effectus ad aliud diriguntur, non verba, sed effectus attenditur.p.283.n.29

Vetitum.

Vetita si sit vna pars fundi; & alia permissa,non sufficit probare ingressum fundi, nisi probetur in partem vetitam. p.429.n.8
Idem in tempore si pars mensis sit vetita, & pars permissa non sufficiet probare pascuasse in mense nisi probetur in parte mensis vetita. ibid.

Via Ordinaria, & Executiua.

Vide *Executio.*
Viæ executiuæ incidentes in concursum vniuersalem an totum iudicium fiat executiuum, aut ordinarium.p.141.ex n.53.cum multis seqq. & p.147.ex n.1.& per totum cap.
Viæ executiuæ qualitas est accidentalis quæ potest adesse, & abesse absque principalis substantiæ corruptione p.148.n.60
Via ordinaria in omnibus causis, est naturalis ob plenam causæ cognitionem,& via executiua est accidentalis.ibid.n.61
Causa semel effecta ordinaria semper remanet ordinaria.ibid.n.62
Via ordinaria totaliter imponit finem omni controuersiæ.ibid.n.63
Viam quàm quis sibi semel elegit sequi tenetur. p.150.151.n.6.& à n.1
Via vna electa ad aliam recurri non potest.pag.151. num.7
Via vna electa alteri renuntiari videtur. ibidem, num.8
Iudex eam viam amplecti debet qua partibus magis sit consultum.p.157.n.17.& 18

Victus Vincere.

Si vinco vincentem,à fortiore vincam te.p.567 ex n.133.cum seqq.
De eius limitationibus.ibid num.135. remissiuè.
Inter creditores victos super prælatione, & inter victos super reuocatoria pecuniæ solutæ maximè reperitur differentia. p. 450.n.38. & sequentibus.
In iuribus separatis, & independentibus quilibet per se vinci debet, res iudicata inter alios aliis non nocet,nec prodest.ibid.num.39. & sequentibus.

Vinculum.

Vide *Maioratus.*

Vnio, Vnitum,Vnum.

Vide *Individuum.*
Vnitorum vnum est iudicium, vna instantia, pari passu ambulant; & vna sententia terminatur. p.145.n.36. & 37
Vnitum alteri tanquam principali huius naturam assumit propria amissa.ibid.n.32
Quod accedat alteri, illius pars dicitur verè vel fictè, & illius sequitur naturam, & iudicium. ibid.n.33
Vna determinatio respiciens plura determinabilia, debet pariformiter determinare.p.128.n.70
Via ordinaria,vel executiua,qui agere cœpit contra vnum ex correis, alios sine meta litis pendentis potest recurrere.pag.152.n.29. cum sequentibus.
Vnitas causæ efficientis comprehendit omnes casus p.293.n.128
Vnica, & individua dicitur quælibet dispositio conditionalis cum suis qualitatibus,& conditionibus.p.407.ex n. 21
Vnicus individuus, & inseparabilis est contractus cum suis pactis,conditionibus, & qualitatibus. p.195.ex n.13.cum seqq.

Vniuersitas, Vniuersale.

Vide *Iudicium.*
Vniuersitas,populus, Eccl.sia admittuntur ad concursum formandum inter suos creditores.pag.10. ex n.1. cum multis seqq.
Quomodo ad satisfactionem creditorum non quantum ad ignominiosas statuta fortiantur.ibidem, num.2

& Verborum.

Vniuersitas facilius admittitur ad concursum formandum, quam ad cessionem bonorum. p. 10. n. 3. & 4

Vniuersitas, minor, vel Ecclesia, an possit absque solemnitatibus alienationi alias requisitis concursum formare. ibid. n. 5. cum seqq.

Vniuersitas, minor, Ecclesia per concursum bona sua non alienant, cum retineant possessionem, & dominium. ibid. n. 62

Vniuersalitas iudicij concursus non causatur à concurrentia creditorum, sed immediatè à cessione bonorum facta per debitorem. p. 26. n. 16. & 17

Vniuersale est iudicium creditorum causatum a debitore. p. 24. ex n. 1. cum seqq.

Vniuersale iudicium concursus a particulari formato per solos creditores inter se ipsos opponentes, quomodo distinguatur, & cognoscatur: & de vtriusque diuersis effectibus, abunde. p. 31 per totum, vide concursus.

Concursu creditorum consideratur vniuersitas. p. 368. n. 22

Et vniuersitatis effectus in concursu creditorum reperiuntur. ibid. n. 24. & seqq.

Vniuersitati Villæ & Castro, quæ per administratores reguntur competit restitutio in integrum. p. 369. n. 28

Vniuersitati, cui adsunt pupilli, viduæ, pauperes, & ægroti competit restitutio. ibid. n. 29

Quid in collegio. ibid. n. 30

Vniuersitas licet per seipsam regatur, tamen cum in ea adsint pupilli, viduæ & similes, habet beneficium restitutionis ibid. n. 31

Negotium quando tangit pluribus vti vniuersis, maior pars præiudicat minori, secus quando tangit pluribus, vt singulis, quia tunc omnium requiritur citatio, & concursus, p. 371. n. 67. cum seqq.

Cum vniuersitate bonorum transit iuspatronatus Ecclesiasticum in quacumque dispositione. p. 489. cum seqq.

Vniuersitas an ut in cessione omnium bonorum. p. 690. n. 9

Vniuersitatem non esse venditionem omnium bonorum meorum ratione rei, existimat Lambert. p. 690. 691. n. 20. vide n. 22

Patrimonium & peculium, sicut hæreditas est quid vniuersale. ibid. n. 12. & 13

Vniuersalis dispositio omnium bonorum restricta ad certum locum, definit continere vniuersalitatem. p. 691. n. 23. & 24

Vniuersitas respectu verborum si resoluatur in singularitates, iuspatronatus non transit in acquirentem. p. 693. n. 44

In Vniuersalibus negotiis nihil interest an ex prima mercatia liquid proueniat, vel ex sepius repetita, cum semper loco prioris alia subrogetur. p. 713. 714. n. 23. 24. & 25. & ex n. 25. vsque ad 33

Vniuersitas concursus conseruatur & continuatur in vno creditore nondum soluto, etsi omnes alij fuerint dimissi. p. 769. 770. num. 52. & à n. 46. cum seqq.

Vniuersitatem, & statum vnus vel duo non faciunt. ibid. n. 54. & 56

Vniuersitatis status non potest incipere nisi à tribus, conseruatur tamen in vno. ibid. n. 55

Concursus creditorum dicitur creditorum cœtus significans vniuersitatem personarum. ibid. n. 57

Voluntas, Voluntarium.

Quod à principio fuit voluntarium ex postfacto fit necessarium. p. 161. & 162. n. 22. & ex n. 17

Voluntas & animus deprehenditur ex actu reuocato vel nullo. p. 490. num. 32. 33. 34. & p. 68. n. 12. 13. p. 247. ex n. 5. cum seqq.

Vsufructus, Vsufructuarius.

Vide *Pater, Filius.*

Vsufructu relicto alicui, & post eius mortem alio instituto hærede, an vsufructuarius reputetur hæres vel legatarius. p. 2. ex n. 2. cum seqq.

Vsufructuarium vniuersalem creditores conuenire non possunt, nisi hæredem in quem transeunt actiones activæ, & passivæ. ibid. n. 3

Et quomodo tunc sit facienda solutio æris alieni. ibid. n. 6. remissiue.

Vsufructuarius relictus & post eius mortem altero instituto hærede dicitur mere legatarius. ibidem, num. 9

Hæres institutus post mortem vsufructuarij transmittit hæreditatem: si viuente vsufructuario decedat. p. 23. n. 10

Vsufructu relicto alicui per viam legati & post huius mortem alter hæres institutus, ille dicitur legatarius hæreditasque non eget curatore. ibidem, num. 11

Vsufructu relicto per viam institutionis, & post eius mortem alius instituatur hæres, priorem institutionem resolui in legatum, qui teneant. ibid. num. 12

Vsufructuarium vniuersalem esse verè hæredem, & post eius mortem hæredem instituatur est fidicommissarium, verior tenet opinio. ibid. num. 13. 14. 15. & 16

Vsufructuarius sua vita durante potest fructus creditoribus obligare, & hypothecæ sub iure. p. 192. n. 37. & à n. 34

Vsufructuarius debita exigere potest, & soli illi rectè soluitur, non proprietario. p. 47. n. 10

Vsufructuarius siue vniuersalis siue particularis à iure existit procurator in rem suam in quem exercitium omnium actionum transit. p. 46. 47. n. 2. & num. 9

Vsufructuarius solus ad concursum citari debet. ibid. n. 3

Proprietarius si velit in concursu comparere, auditur cum possit pecuniæ traditionem impedire quousque vsufructuarius caueat de ea reddenda finito vsufructu. p. 47. n. 4

Vsufructuarius an proprietarius citari debet ad census redemptionem in concursu faciendum. p. 229. n. 5

Vsufructuarium solum absque interuentu proprietarij posse recipere pecuniam redempti census, debitoremque liberare, existimant Rodriguez. ibid. n. 6. & seqq.

Vsufructuarius habet mandatum in rem propriam in iis, quæ respiciunt vsumfructum, non proprietatem. ibid. n. 9

Debitorem census redimere volentem tam vsufructuarium quàm proprietarium interpellare teneri, securius est, & verius. p. 230. n. 17

Eandem opinionem amplectitur Gratianus sibi contrarius. ibid. 11

Vsufructuarij consensus requiritur quoties res agitur proprietatem respiciens. ibid. n. 12

Vsufructuario non citato non nocet sententia lata contra proprietarium, nec contra. ibid. n. 13

Vsufructuario debet tradi pretium census redempti vt eo vtatur, & fructum. ibid. n. 14

Ab Vsufructuario potest creditor petere cautionem de reuirtendo pretium census redempti finito vsufructu. ibid. n. 15

Proprie

Index Rerum,

Proprietarius potest sortem redemptam respicere & solvere vsufructuario redditus correspondentes, si idoneam cautionem offerat. ibid. n. 16

Vsufructuarij nihil interest habere reditus censuarios à proprietario vel ab alio dum non turbentur in vsufructu. ibid. n. 17

Filio & extraneo hæredibus institutis, & mater omnium bonorum vsufructuaria relicta ex rata portione filij alimenta consequentur ex portione extra rei vsufructum ei correspondentem. p. 470 n. 61

Vsumfructum habens pater in aduentitiis filij potest filio restituere ante tempus ius. pag. 500. num. 15

Et talis Vsusfructus à patre repudiatus erit aduentitius filij & non profectitius à patre. ibidem, num. 16

Vsumfructum ad partem pertinentem in aduentitiis filij post acceptationem ipse remittere non potest filio in præiudicium creditorum ad illud interusurium medij temporis ius habentium. pag 503. num. 50

Vsumfructum patri delatum ante acceptationem libere potest repudiare & remittere filio in præiudicium creditorum, qui ius non habent ad interusurium. ibid. n. 51. & 52

Vsumfructum remittendo pater filio ante acceptationem non dicitur donare, secus post acceptationem. p. 504. n. 53

Vsumfructum potest pater remittere filio ante acceptationem in præiudicium creditorum, secus postquam illum acquisiuit. ibidem, numer. 54. & 55

Remittendo pater vsumfructum filio iam acquisitum proprium diminuit matrimonium. ibid.

Quia tunc remittit ius quæsitum & non ius quærendi. ibid. n. 57. 58

Distinctionem an pater remittere possit filio vsumfructum ante vel post acceptationem secutus fuit Gratianus. ibid. n. 59. & 60

Vsumfructum percipiens filius suæ remissum viuente patre non tenetur communicare fratribus patre mortuo. ibid. n. 61. & seqq.

Vsufructuarij & emphyteutæ ius est certum ac limitatum quod in agendo egredi non possunt. p. 562. n. 105

Debitor cedens bonis habens vsumfructum ius non adiudicatur creditoribus, sed fructus tantum. p. 761. n. 15

Vsufructuarius potest fructus obligare, & in causam iudicati possunt capi salvo iure proprietatis cuius obligatio durat sua vita durante, cuius morte ipso iure resolvitur. p. 763. n. 41

Vsusfructus est in commercio nostro, & an possit vendi, cedi, & hypothecari. p. 324. n. 5

Vsufructuarius pensionarius comparatur, & assimilatur. p. 324 n. 4

Vsusfructus commoditas potest obligari & in fraudem creditorum non potest extingui, vel remitti. ibid. n. 10. & 11

Sicut Vsusfructus perit ex natura rei per mortem: ita & pensio. ibid. n. 15. cum seqq.

Vsusfructus hypothecatus non potest remitti, vel renuntiari per debitorem in præiudicium creditoris. p. 325. n. 20. cum seqq.

Vsusfructus ius an possit vendi, cedi, vel hypothecari, magna est discordia inter Iurisconsultos, & Doctores. ibid. n. 25

Multa ita expenduntur, vt ius vsusfructus cedi, & alienari non possit, imò per alienationem factam in extraneum contingat consolidatio cum proprietate. ibid. n. 26

Opinio Doctorum contraria refertur tenens quod ius vsusfructus libere vendi, hypothecari, & alienari possit absque metu consolidationis. ibid. n. 27

Quamplurima iura recensentur ad id. ibid. n. 28. & 29

Tertia opinio distinguens inter alienationem, venditionem, & hypothec. ipsius iuris vsusfructus principalis & inter alienationem solius commoditatis certior, & verior est ibidem, num. 30. cum seqq.

Vsusfructus, & iuris principalis alienatio vel hypotheca, aut cessio non tenet, quia cohæret personæ. ibid.

Doctores tenentes hanc distinctam opinionem recensentur. p. 329. n. 32

Vsufructu simpliciter vendito, vel hypothecato intelligitur de sola commoditate, quæ permissa est vsufructuario. ibid. n. 33

Secus si Vsufructuarius non simpliciter, sed vniuersum ius vsusfructus vendat. ibid. n. 34

Et in hoc articulo cauendum esse à Castillo, annotatur. ibid. n. 35

Vsufructuarius ob paupertatem, & impotentiam præstandi fideiussionem, an admittatur ad iuratoriam cautionem, duæ sunt aduersæ opiniones. p. 350. n. 151. 152

Tertia opinio verior, vt deponantur fructus pro securitate proprietatis, ex quo per æquipollens satisfit formæ iuris fideiussionem appetentis. ibid. ex n. 153. cum multis seqq.

Vsuræ.

Vsuræ & redditus censûs licèt per depositum pecuniæ cessent, non tamen per bona deposita. p. 161. n. 13. & 14

Vsuræ & interesse dotis retardatæ habent hypothecam in bonis mariti. p. 201. n. 91. 92. & 93

Vxoris bona vel alterius qui dotem promisit sunt obligata viro pro vxoris dotis retardatæ. ib. n. 95. & seqq.

Vsus.

Vsus sepulchri seu capellæ cum sit quid temporale recipiens onus & præeminentiam quocumque tempore potest vendi. pagin. 692. 693. num. 48. & 49

Vsus sepulchri hæreditarij seu capellæ est pretio æstimabilis & distrahi potest pro solutione creditorum. p. 693. n. 50. & 51

Vxor.

Vide *Mulier, Vxor, Indotatio.*

Vxori pro alimentis debitis pro dote retrodata competit hypotheca in bonis mariti. pag. 201. num. 91

Vxor habens hypothecam pro dote eam habet pro vxoris & interesse dotis retardatæ. ibid. n. 92. 93. & seqq.

Vxoris bona vel alterius dotem promittentis viro sunt obligata pro vsuris dotis retardatæ. ibidem, num. 95

Hypotheca pro alimentis dotis retardatæ viro competit an vxori, quia sunt vsuræ & accessiones dotis quæ sunt sortis principalis fruuntur priuilegio. ibid. n. 96

Obligationes factæ ab vxore pro marito si excedant dimidiam partem dotis ex quo vxor remanet inlotata & læsa nullius sunt roboris. p. 8. n. 7

Obligationes duo tribus temporibus factæ per vxorem pro marito, etsi priores non inficiant lesionem

rem omnes simul annullari defendit. Negotiorum gestio.

Vacat præsumitur qui non præstat quæ debet. Quæ præsumuntur.

Vacua possessio quæ traditur emptori. Emptio & venditio.

Vacuum dominium. Dominium.

Vadimonium quod. Vadimonium.

Vadimonium quod non fit. Vadimonium.

Vadimonium quod non promittitur. Vadimonium.

Vadimonium quod promittitur. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & non fit. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & non promittitur. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium, & non vadimonium. Vadimonium.

Vadimonium quod sistitur & promittitur & non fit, & non promittitur, & non sistitur, & non vadimonium

S. ROTÆ ROM.

DECISIONVM CENTVRIÆ DVÆ,

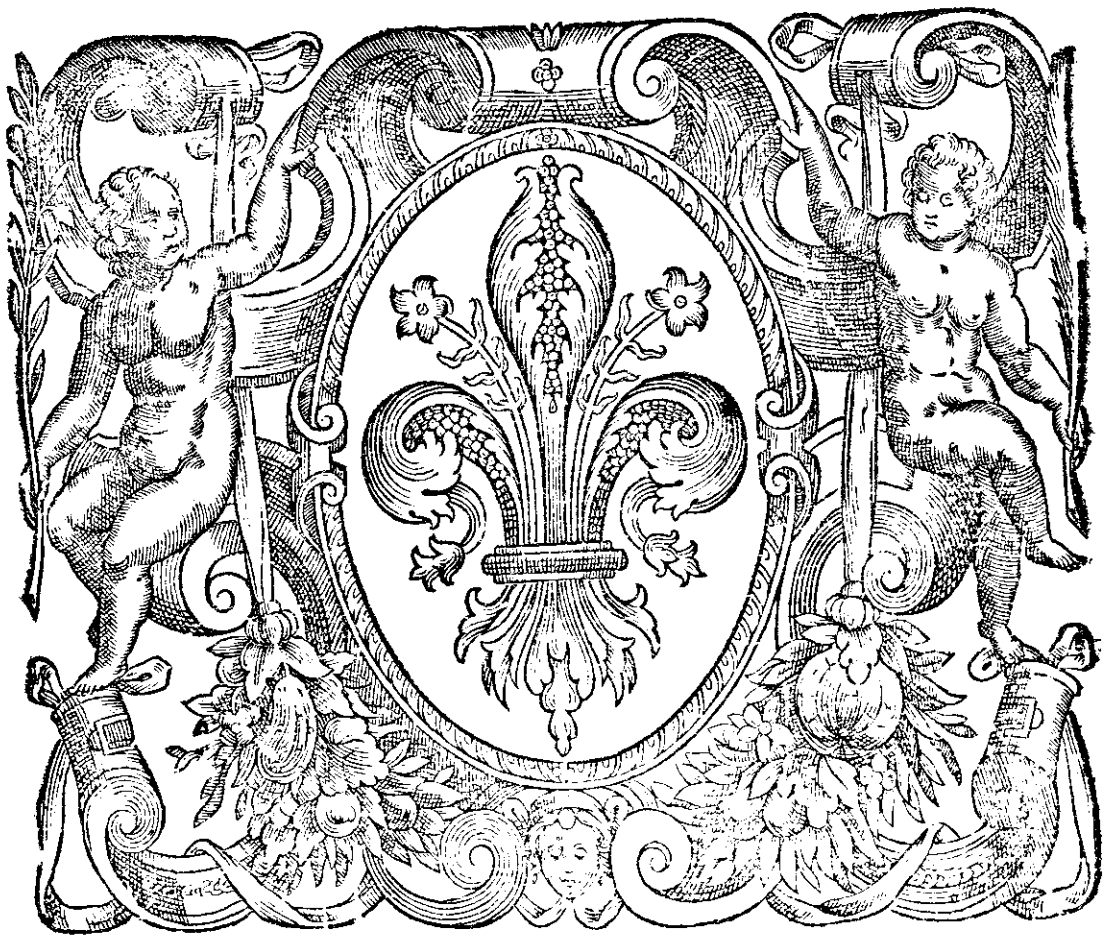
QVARVM PRIOR IAMPRIDEM EDITA EST;

POSTERIOR

Ex Recentiſſimis ſelecta nunc primùm prodit.

VTRAQVE

Materiam Labyrinthi Creditorum illuſtrat.

LVGDVNI,

Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXV.

S. ROTÆ ROM.
DECISIONVM
CENTVRIÆ DVÆ.

Materiam Labyrinthi Creditorum Concernentium.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO
D. CARDINALI OTHOBONO.

Bononien. Pecuniaria.

Lunæ 10. *Ianuarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Administratio bonorum ex quibus probetur: statutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem administrationis.

SVMMARIVM.

1 *Administratio probatur per Instrumentum locationis.*
2 *Et per testes.*
3 *Dicta testium coadiuuantur, ex adminiculis Instrumentorum.*
4 *Statutum Bononiæ de probationibus vers.* possit etiam probari per testes, *declaratur non habere locum in ratione administrationis.*
5 *Et in vers.* possint tamen Testes: *nec minus comprehendere ea, quæ probantur partim ex testibus, partim ex Instrumentis.*
6 *Præterita arguunt continuationem in futurum, concurente aliqua coniectura.*
7 *Administrationis continuatio præsumitur cessante causa occasionali.*
8 *Redditio rationum non excludit continuationem administrationis.*
9 *Causa de præterito nõ excusat ab administratione. Secus verò, causa de nouo superueniente, ibid.*
10 *Podagra non est legitima causa excusandi aliquem ab administratione.*
11 *Testes examinati criminaliter, nõ probãt in ciuili.*
12 *Testium maior numerus attenditur.*
13 *Testes adminiculati ab Instrumentis præualent.*
14 *Administrationis præsumptio bonorum extradotalium, est contra Viros.*
15 *Instrumentis potius standum est, quàm Testibus.*
17 *Administratio concipit tacitum pactum de ratione reddenda.*
17 *Vir tenetur restituere fructus perceptos bonorum extradotalium, Vxore dissentiente.*
18 *Administratione admissa, ac perceptione fructuũ in genere, respectu quantitatis sufficiunt cõiecturæ.*
19 *Fructuum quantitas probatur a consuetis percipi in præcedentibus Annis.*

DECISIO I.

SOLVTIS à Carolo Beccadello hærede Laur. Bonsignorij *lib.* 32400. in causam administrationis bonorum extradotalium Gesiæ Baldæ ab eo perceptis ab anno 1602. vsque ad annum 1621. iuxtà formam Instrumenti à Laurentio tunc viuente confecti, vt paret ex sententia conformatoria mandati A. C. & decreto super executione rei iudicatæ RR.PP.DD. meorũ Rojas, & Bichij præuiis Decisionibus coram iisdem emanatis, scilicet coram D. Rojas sub die 27. April. 1644. & coram D. meo Bichio sub diebus 26. Maij 1545. & 19. Ianuarij 1646. subinde quia Laurentius continuauit administrare eadem bona extradotalia Gesiæ vxoris non solum vsque ad annum 1621. vt apparebat ex dicto instrumento ab ipso confecto, sed etiam vsque ad annum 1637. quo ipse decessit, ideo fuit hodie disputatum, An, & quæ summa sit restituenda per Beccadellum Laurentij hæredem, & DD. dixerunt esse restituendas libras. 30. mil,

Siquidem administratio bonorum extradotaliũ Gesiæ facta à Laurentio Bonsignorio marito, & continuata vsque ad annum 1637. ac diem 23. Decemb. quo ipse obiit, probatur ex duobus Instrumentis, quorum alterum celebratum de anno 1622. continet locationem ad nouennium bonorum extradotalium Gesiæ factam à Bonsignorio viro; Alterum verò emanauit de anno 1626. supra eadem locatione, quo mediante fuit Conductori permissum, quod pensio quæ vigore dicti Instrumenti solui debeat vnica vice anticipatè solueretur in futurum in duobus terminis, *vt in Summ. Gesiæ n.* 3. Verum locare bona, & cum Conductore pacisci est actus indebitatæ administrationis, *l. Cornicillis* 91. §. *Instituto filio, ibi DD. ff. de legat.* 2. & probant plures relati à Modern. Tudert. *de locat. & conduct. tit. quibus locar. lic. vel non quæst.* 6. *num.* 1. *fol.* 68. Rot. *in Romana Domus* 17. *Martij præteriti coram R.P.C. meo Bichio.*

Eadem verò administratio probatur per sex Testes pro Gesia examinatos differtissime deponentes de administratione Bonsignorij viri vsque ad obitum, qui etiam coarctant negatiuam exclusiuam administrationis Gesiæ excepto tantum quodam Horto nuncupato di Calamosco, & cum prædicti Testes sint numero plures, & deponant de certa scientia, proinde ex eis resultat euidentissima probatio, Rota *dec.* 243. *n.* 12. *p.* 6. *& dec.* 270. *n.* 12. *& dec.* 283. *n.* 2. *p.* 7. *recent.* præsertim quia Testium dicta corroborantur, & si opus esset supplerentur

etiam defectus qui tamen non adsunt ex eorum numero,& ex adminiculis Instrumentorum, *Alex. cons.*149.*n.*6.*lib.*5.Rota *coram Cæsar de Graff.dec.*5. *num.*8.*&* 9.*de sponsal.in recent. decis.*147.*n.*3.*p.*1.*&* *coram* S.*M.Greg.decis.*340.*n.*6.

4 Nec eorundem Testium dicta debilitat Statutum Bononiæ sub Rubr. de prob.dum vetat debitum vltra summam centum librarum probari per Testes, quia huiusmodi Statutum in corpore excipit debitum ratione administrationis, vt ibi *Possit etiã probari per Testes vbi petatur reddi ratio administrationis alicuius super quibuscũq; ipsam administrationem tangentibus ab vtraq; parte vel ab al-*
5 *tera tantũ*, & certè statuti dispositio non extenditur ad casum probationis mixtæ resultantis partim ex Testibus, & partim ex instrumentis, vt in eodem Statuto disponitur in *vers. possint tamen Testes vltra dictas Summas,&c.* & tradit Ias. *in l.cer. condictio* 6.§.*quoniam igitur, n.*9.*ff. si cert.pet.* Surd. *dec.*174.*n* 14.Rota *coram RR.Vergell. decis.*36.*n.*6.

Insuper administratio Laurentij probatur ex ipsiusmet confessione emissa in publico Instrumento de Anno 1621. optimè vindicato à simulatione à Beccadella obiecta in decisione R. P. D. mei Royas quo fatetur statim mortuo Socero suscepisse bonorum administrationem cum pacto reddendi rationem, & fructus restituendi
6 Gesiæ Vxori, ab administratione etiam gesta in præteritum ducitur validum argumentum continuationis in futurum, quando, provt in præsenti casu, eiusdem continuationis aliqua coniectura cõcurrit ad *leg. eum qui* 22. *ff. de probat.* Honded. *cons.*20.*n.*12.*lib.*Rot.*dec.*237.*n.*2.*&* *dec.*321.*num.*4. *p.*1.*rec.*

Neque dici potest mandatũ ad administrandum in præfato Instrumento 1621. à Bonsignorio confessatum expirasse, vel quia cessauerat tenera ætas Gesiæ, ob quam susceptum videbatur, vel ex eiusdem tacita voluntate elicita eo, quod in dicto Instrumento narratur velle illam statum suum recognoscere, & in posterum de eo deliberare, vel tandem, quia ab Anno 1621. Bonsignorius magno ære alieno,ac podagra cœpit grauari.

Nam quod ætatem animaduertebant Domini, quod Gesia longè ante annum 1621. erat maturæ ætatis.Siquidẽ in dicto Instrumẽto asseritur,quod tempore mortis illius Patris sequutæ de anno 1603. illa agebat decimum quartum annum, adeoque de Anno 1620. agebat annum trigesimum secundum, cum itaque etiam lapsa tenera ætate vxoris Bonsignorius bona administrauerit, patet
7 quod tenera ætas Gesiæ non fuit causa finalis, aut conseruatiua administrationis, sed occasionalis, & proinde ea cessante non expirauit mandatum Bald.*in l.*1.§.1.*in fin.ff. de off.eius.* Ripa *in l.ex facto* 43.*n.*17.*de vulgar.&* *pupil.* Dec. *consil.*24.*num.*1.*&* *per tot.* Tiraquell. *in tract. cessante causa limit.* 35. Rot.*dec.*733 *n.*8.*p.*2.*recent.*

Nec tacita voluntas Gesiæ reuocandi mandatum administrationis resultat perneccsse ex eo quod in Instrumento enuncietur se velle de suo statu deliberare,imò verba Instrumenti, ibi,*Si non ad reddendum rationem totalem saltem ad declarandam summam*, potius innuunt continuationem,
8 quia ex non redditione rationum totali, & perfecta administrationis, præsumitur ea continuata potius quam finita Corn. *consil.*61.*lib.*1. *Paris.* 82. *n.*37.*ante fin.lib.*1.Soccin.*sen.cons.*8~. *n.*13.*lib.*1.

Æs alienũ Bonsignorius contraxerat ante annũ 1621. vt deponunt Testes Beccadelli *Sum. nu.* 3. provt etiam ante dictum annum cœpisse illius infirmitatem, & podagram deponunt tres Testes dati in eodem *Summ. n.* 4. ideò sicuti neutra ex
9 his causis induxit reuocationem mandati administrationis vsque ad annum 1621. ita nec postea cum ad huiusmodi effectum requiratur, quod causa de nouo superueniat Gabr. *cons.*51. *num.* 30. *vers.Tamen id non obstant lib.*1.Mant.*de tac.&* *amb.lib.*7.*tit.*22.*n.*46.*&* *seqq.*Rot. *coram Put.decis.* 10 287.*num.*4.*lib.*3.*&* *inter diuers.dec.*200.*num.*22. *&* *seqq. p.* 1. & quod Padagra non impediat administrationem probatur *ex text.in l.podagræ* 3.*C.qui morb. se excus. lib.* 10. hic enim morbus impedit munia corporalia non autem patrimonialia. vt dicunt relati per Paris.*de resignat.lib.*5. *q.*3. *n.*42.

Neque obstant Testes pro Beccadello inducti, 11
nam illos octo examinatos in iudicio criminali iam nihil releuare resoluit Rota coram R.P.D. meo Bichio 19.Ianuarij. 1646. suc §. *minus vrgent,* 12
quæ decisio de stylo Tribunalis est supponenda; Alij vero Testes cedere debent probationi Gesiæ cum sint numero pauciores *cap. in nostra de testibus*, præsertim quia non solum Testes actricis 13
sunt adminiculati ab Instrumentis supra ponderatis Aym. *cons.*73.*num* 41.Ruin.*cons.*35. *num.*19. *lib.*4.Rot.*dec.*245. *num.*3.*&* *dec.*315. *num.*8. *p.*1. *recent.*ac à solito quod Viri administrant bona extradotalia Cruet. *cons.*91. *num.*7. Rot. *decis.* 343. 14
*num.*3.*part.*4.*recent.*& ponderauit *dec.R. P. D. mei Bichij* 26.*Maij* 1645. *sub* §.*&* *vxori*, sed etiam quia Testibus Beccadelli repugnant confessio Bonsignorij de administratione ab ipso gesta vsque ad annum 1621. cum illi contrarium deponant, nempè quod Gesia cœpit administrare ante an-
num 1620. vt in *Sommar. Beccadelli n.* 5. magisque 15
standum est Instrumentis quam Testibus. *l. census* 10.*ff.de prob.gloss. in c.tertio loco verb. Testium eod. tit.*Rota *dec.*91.*n.*9.*&* *dec.*582.*n.*6.*p.*1. *recent. & in Romana Successionis* 9.*Maij* 1644.*in* §.*secundo testes cor.R.P.D.meo Bichio;& in Placentina Beneficij* 29. *Maij* 1648. *in* §. *maior enim coram R. P. D. meo Cels.*

Prædicta autem nedum probant continuatam 16
administrationem Bonsignorij Viri vsque ad eius obitum,sed etiam pactum reddendi rationẽ Vxori de omnibus fructibus perceptis, quod vsque ab initio susceptæ administrationis stipulatum fuisse falsus fuit Maritus in sæpe memorato Instrumento Anno 1621. cum non appareat restrictum ad certum tempus, complectitur omnem administrationem formando sequentem eventum à primordio titul. vt debet *leg. venic.* & *ibi* Gloss. *in verb. promordium & Cod.de inoffic.vend.lucrativa descript. l.*1. Ancharan. *cons.*4 *n.*3. Socin. sen. *cons* 87.*n.*14. *l.*1.Rota *decis.*3~6.*n.*3.*p.*1.*recent.*

Atque ideo probata administratione vsque ad 17
obitum Bonsignorij is tenetur omnes fructus perceptos restituere, cum vxore dissentiente perceperit.*l.de ps* 1~.*C.de donat.inter vir.&* *vxor l fin. C.de pact.conuen.*Bart. *in l.filio*, *&* *filio,&* *filio* 93. §.*maritus num.*2. *ff.ad d.l.Falcid.* Dec.*cons.*521.*n.*4. Socin.*sen cons.*82.*num.*9. *vers. aliquando l.b.*4.Cruett.*consil.*193 *num.*15.Surd.*cons.*29~.*num.*42. Honded.*consil.*91.*num.*61.*lib.*1.& sicuti maritus tenebatur de eis rationem reddere ita tenetur Beccadellus eius hæres Beio. *consil.*44.*n.*1~. *lib.*1. *& formatdicta prima decisio Dom.mei Bich.*vbi etiam ostenditur statutum Bononiæ allegatũ idem approbare

Admitta

Admissa vero ex prædictis administratione Bonsignorij, ac perceptione fructuũ in genere respectu quantitatis iudiciunt coniecturæ vt in *secunda decisione R. P. D. mei Bichi in §. tandem* Quantitas igitur bene desumitur ex prænarrato Instrumento anni 1621. quo inter cætera idem Laurentius fatus fuit fructus perceptos spatio plurium annorum, quibus bona coluerat ascendisse ad libras 2. mille annuas, vnde fructus postea percepti præsumuntur ascendere ad solitam quantitatem librarum duarum millium Rot. *coram Reuerendiss. Virgilio ponente dec. 307. n. 5. in Bononien. liquidationis fructuum 30. Maij* 1642. *coram bo. mem. Merlino. extensa per R. P. D. meum Cerrum, in Bononien. pecuniaria seu dotis* 18. *Iun. præteriti coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Romana domorum in Burgo* 12. *Nouembris præteriti in §. ex quibus coram Me.* Quantitas enim fructuum probatur à consuetis percipi in præcedentib. annis Achil. *dec. 22. de rest. spol.* Seraph. *dec. 1397. n. 3.* Burat. *dec. 173. n. 6. & dec. 722. n. 4.*

Fuit itaque resolutum esse restituendas libras 30. mill. vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Royas.
Auenionen. Pecuniaria.
Veneris 25. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Danda est remissoria in prophanis, data aliquali Articulorum releuantia. Vnus articulus continens materiam obiectiuam, non valet impedire remissoriam quo ad alios.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria conceditur in prophanis, data aliquali articulorum releuantia absque vllo fumo.*
2 *Releuatia articulorũ optime resultat, vbi probatũ, quod articulatur, cõferret ad victoria causa.*
3 *Solutio facta in moneta reprobata & tonsa, non suffragatur, nec liberat soluentem, cum debeat de pecunia currenti & vsuali.*
4 *Imò facta in pecunia: quæ licet adhuc non sit reprobata, illa tamen de proximo probanda esset sciente debitore, non valet.*
5 *Articulus vnius in plurium numero, continens materiam obiectiua, sine fumo admittendus non est. Secus si alij sint releuantes.*
6 *Articuli vnius obiectum non valet impedire remissoriam quo ad alios.*
7 *Releuantia vnius dũtaxat articuli, sine fumo, sufficit vt super omnibus sit cõcedenda remissoria.*
8 *In testibus cessat timor subornationis, vbi examen aliorum Testium in eadem causa examinatorũ non est publicatum.*
9 *Et eo maxime quando petitur examinari Testes super diuersis articulis.*
10 *Calumniosa protelatio Causæ non præsumitur in credito petente remissoriam, cum in eo cesset suspicio vt faciat ad effugiendam solutionem.*
11 *Remissoria in Sac. Tribunali Rotæ, per solius calumniæ præsumptionem, in vlteriori instantia, non solet denegari.*

DECISIO II.

1 DAndam esse remissoriam resolutum fuit, quia in prophanis data aliquali articulorum releuantia absque vllo fumo conceditur Caputaq. *dec. 65. p. 3.* Pur. *dec. 212. n. 3. lib. 1. in recol.* Coccin *dec. 149. n. 1. cum aliis relatis in Anconitana pecuniaria* 13. *Maij* 1647. *coram R. P. D. meo Arguelles, & coram me in Neapolitana pecuniaria 3. Iul.* 1643.

Releuantia enim illorum optimè resultat, ex eo quia articulatur, quod pecuniæ solutæ per Oliuerium de Blanchis Laurentio filio Henrici Creditoris erant defectiuæ, & tonsæ, ac quod de tempore d. solutionis Oliuarius bene sciebat, ipsas de proximo per edictum reprobandas esse provt successiue euenit ob promulgationem huiusmodi Edicti; Vnde hoc probatum valde releuaret, & 2
conferret ad victoriam causæ, vt admittit *dec. Reuerendiss. D. mei Decani emanata* 15. *Ianuar.* 1648. 3
in §. non obstat, nam solutio facta in moneta reprobata, & tonsa non suffragatur, nec liberat soluentem, cu fieri debeat de pecunia currenti, & vsuali ad *text. expressum in l. eleganter. ff. Qui reprobo. ff. de* 4
pig. act. Purp. *cons. 169. n. 7. vers. & maxime*, Dec. *cons. 668. per tot.* latè Tiraq. *de retract. lign. §. gl. 20. n. 14. & 15.* Imò neque valet solutio in pecunia, quæ licet adhuc non sit reprobata, illa tamen de proximo reprobanda esset, sciente ipso debitore Bald. *in l. acceptam q. 17. in fin. n. 28. C. de vsur.* Calean. *cons. 14. n. 8. vers. quantũ ad tertiam.* Neuiz *cons. 49. n. 16.* Brun. *in tr. de augm. monet in 3. p. col. 1. vers. est verũ*, quod Bald. Gabr. *de solut concl. 2. n 24.* Menoch. *de arbitr. cas. 252. n. 25. & 26.* Grat. *discept. 260. n. 19.*

Nec refert, quod septimus articulus contineat 5
materiam obiectiuam, tanquam tendens ad pro- 6
bandam antidatam quietantiæ; quo casu sine fumo admittendus non est; Quia sat est, quod cæteri alij sint releuantes, obiectũ enim respectu vnius 7
non valet impedire remissoriam quoad alios, præsertim quia in prophanis sufficit releuantia vnius dumtaxat articuli etiam sine fumo, vt super omnibus illa sit concedenda Rota *dec. 667. n. 1. part. 1. &* 8
dec. 661. n. 4. p. 2. recent. Greg. *dec. 124. n. 3. ac dictum fuit coram me in d. Neapolitana Pecuniaria in pr.*

Non obstat, quod in partibus fuerint alij Testes 9
examinati tum quia non constat illorum examen fuisse solemniter publicatum, quo casu cessat timor subornationis, vt firmauit Rota *in Auenion. dilapidationis 7. Maij* 1646. *coram R. P. D. meo Cerro*; Tum etiam quia non petitur examinari testes super eisdem articulis, sed super nouis Burat. *dec. 163. n. 3. & 6. Gregor. dec. 497. n. 2. cum aliis allegatis in d. Anconitana Pecuniaria* 13. *Maij* 1647. *coram R. P. D. meo Arguelles.*

Demum suspicio calumniæ adducta attendi non 10
debet cum illa prorsus corruat ex eo quia petens remissoriam est actor, & creditor, in quo non 11
præsumitur protelatio causæ ad effugiendam solutionem Burat. *dec. 816. n. 5.* Duran. *dec. 462. n. 15.* Vltra quod dum versamur in tertia instantia per solius calumniæ præsumptionem remissoria in hoc Sac. Tribunali non soleat denegari, vt considerauit *dec. 177. n. 3. p. 6. recent.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio.
Romana Dotis.
Mercurij 31. *Ianuarij* 1652

ARGVMENTVM.

Confessio dotis de recepto à Viro post decoctionẽ emissa, vbi clara est obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium tertij, concurrentibus coniecturis & quæ coniecturæ suffragentur. Remissio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem re-

præsentat personam, quando potest actus ex vno capite, absque ea sustineri.

SVMMARIVM.

1 *Confessio dotis de recepto, à Viro, post ipsius decoctionem emissa, in præiudicium creditorum fidē non facit, quamuis promissio præcesserit.*
2 *Consensus præstitus venditioni fundi hypothecati, non præiudicat respectu actionis super pretio competentis.*
3 *Nisi iam consensum fuerit etiam distractioni pretij exinde redigendi.*
4 *Hypothecæ remissio facta debitori, ab anteriori in concursu creditorum præiudicat remittenti, quo ad potioritatē, ita vt anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra creditores hypotecarios.*
5 *Confessio dotis de recepto, à Viro etiam post decoctionem emissa, vbi habetur obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis.*
6 *Quæ maximè resultant ex precedenti promissione: diuturna alimentorum præstatione: & iuramento confessionibus adiecto.*
7 *Et ex successiuis solutionibus residui ipsius dotis.*
8 *Et demum ex sententia absolutoria ad fauorem promissoris, non obstante allegata ex aduerso huiusmodi exceptione.*
9 *Sententia contra vnum ex concreditoribus lata, & in iudicatum lapsa, vel os claudit aliis, vel saltem magnum præbet in re dubia, veritatis adminiculum.*
10 *Coniectura simulationis eliditur ex contrariorum probatione.*
11 *Defectus inuestimenti doti promissi, licet releuet ipsam malè solutam Viro, non tamen ipsum recipientem liberat à restitutione.*
12 *Facultas impugnandi actum ex aliquo defectu cōpetit illis solum, ad quorū cōmodū fuerat gestus.*
13 *Stipulatio pro omnibus quorum interest, contenta in obligatione camerali, non suffragatur nisi illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis causam habentibus.*
14 *Inducta in alicuius commodum, non debent in ipsius odium retorqueri.*
15 *Nemo propria culpa iuuari debet.*
16 *Culpa, vel negligentia Viri, vel non inuestiendo, vel etiam in non exigendo dotem, mulieri præiudicare non potest, maxime quando fuit ab alio, quam ab ea, promissa. Et Vir quomodocumque semper dotem restituere tenetur.*
17 *Actus gestus ab eo, qui duplicem repræsentat personam, interpretandus est pro ea parte, in qua minus laditur.*
18 *Iura dotalia per transactionem factam à Viro alio nomine, nec ex voluntate, sed ex mera necessitate, non censentur sublata.*
19 *Litis merita in transactione expressa, causam ipsius demonstrant. & à narratiua præmissa tota regulatur, ac restringitur transactio.*
20 *Causa in transactione dignoscitur ex tenore litis expresso, etiā si in ea legantur clausulæ vniuersales, pro omni & toto eo & ex quacumque causa.*
21 *Verba in executionem præmissorum in instrumento appositā, subsequentes clausulas, quantumuis alias vniuersales, ad præmissum titulū coarctat.*
22 *Dictio, prædicta, est repetitiua.*
23 *Modus loquendi discretiuus magni est momenti ad eliciendam voluntatem agentis.*
24 *Consensus alienationi bonorum communis debitoris præstitus ad fauorem aliorum creditorum non operatur nisi remissionem iuris tunc temporis competentis, & exercibilis.*
25 *Nec operatur remissionem crediti, cuius dies nondum cesserat.*
26 *Priuilegium mulieri competens, Viro vergente ad inopiam, agendi vt dos ponatur in tuto pro alimentis suis, & familiæ, personalissimum est, & nec ad filios transit.*
27 *Ius creditori competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi.*
28 *Contractus initus à Pupillo, licet cum solennitatibus statuti, quando nihil ex eo lucratur, sed potius ius suum remittit, resoluitur in meram donationem, & est prorsus nullus.*
29 *Remissio iuris, quæ importat donationem, facta à filio ad fauorem Patris, est prohibita, & maximè in terminis hypothecæ.*
30 *Conductor agnouit possessionem ex parte locatoris.*
31 *Clausulæ vniuersales in fine contractus positæ restringuntur ad causam superius expressam, ita vt nihil amplius comprehendant: Et maximè quando sunt in executiuis Instrum.*
32. *Clausulæ solitæ apponit de stylo Notariorum contractum non extendunt.*

DECISIO III.

CReditores Gasparis Martholi, qui pecunias eis debitas receperunt ex pretio Casalis nuncupati Centocelle data cautione de restituendo prioribus, & potioribus, & contra quos Francisc. Gasparis filius tanquam creditor anterior occasione dotis Cleriæ matris petiit in vim dictæ cautionis relaxari mandatum executiuum duo obiecerunt. Primo, quod pro rata scut. bis mille, fine 1333. de quibus hodie agitur, Gaspar cuius defuncto illius hæreditas dotis debitrix non fuit, cum non probetur à Gaspare recepta, nisi ex confessionibus de recepto emissis, postquam decoxerat, quæ propterea in præiudicium creditorum fidem non faciunt, quamuis dotis promissio præcessisset Menoch. *præsumpt.* 15. *num.* 24. *vers. est hic distinguendum, lib.* 3. Grat. *discept.* 489. *n.* 22. Rot. *dec.* 229. *n.* 9. & *n.* 15. *p.* 4. *tom.* 2. *recent. decis.* 226. *n.* 42. *p.* 7. *de cis.* 23. *n.* 5. & *segq. inter impress. apud. Modern. Forolivien. de pign.* 1

Secundò, quod Francisc. in concordia de anno 1611. inita cum Gaspare patre contentiendo, quod nedum præfatum Casale pater venderet, quo casu salua sibi actio foret super pretio ex traditis ad fauorem fideicommissarij à Lader. *cons.* 53 *sub n.* 11. Fusar. *de sub stitut. q.* 56. *n.* 31. Cyriac. *contr.* 15. *n.* 1. & *per tot. contr.* 495. *n.* 28. Rot. *dec.* 88. *n.* 11. *p.* 1. *diuers.* 2 3 sed etiam quod pretium exinde redigendum creditoribus patris solueretur super eodem pretio, remiserit hypothecam dotalem fauore creditorum *ac text. in l. sicut, §. sed si permiserit, ff. quibus mod. pign. vel hypoth. solu. l.* 2. *C. de remiss. pign.* Caual. *dec.* 528. *num.* 3. & propterea pecunias ipsis solutas 4 vindicare non possit, quia etsi adhuc remaneat creditor anterior patris, tamen ob præiudicium remissionis hypothecæ concreditoribus hypothecariis potior non est, vt ad hunc effectum requiritur *Caual. dec.* 402. *n.* 1.

His non obstantibus contra illos relaxandum 5 esse mandatum pro scutis 1333. Rota censuit, quia clara est obligatio Gasparis patris de restituendo dotem Cleriæ vxoris, & respectiuè matris Francisci, quodque illam etiam pro hac rata receperit

supra

supra memoratæ confessionis, esto post decoctionem emanassent, probant quoque in præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis Surdus *cons.*498.*n.*4 Marscot.*var.resol.lib.*1.*c.*5.*n.*9. & 10.Coccin.*dec.*499 *n.*3. Rot.*nov.recens. decis.*335. *n.*2.*p.*6. *dec.*24 *n.*19.*p.*7. resultantibus in casu nostro tum ex præcedenti promissione dotis Seraphin.*dec.*79.*n.*1.*Greg.XV.*62.*n* 6. Rot.*inter recēt. decis.*533.*n* 1.*part.*4.*tom.*3.*decis.*335.*n.*5.*part.* 6. *& in Romana dotis* 14. *Februarij* 1642.*coram Reuerendiss. D.meo Decano,in Arimin. dotis* 4 *Mar.ii & 27.Iun.* 1649. *coram R.P.D. meo Verospio, in Romana Salutiarum* 17. *Maij.*1649.*coram R P.D.meo Rojas.*

6 Tum ex diuturna alimentorum præstatione, & iuramēto confessionibus adiecto Surd. *d.cons.*489. *sub n.*16.*versic.quinto concurrit.*Ioseph. Ludou.*dec. Perusina* 66.*n.*11.Rota *dec.*24. *n.*8.*p.*7. *recent. & in Anconitana bonorum* 1. *Iul.* 1643. *coram me,in Anconitana dotis* 17.*Iun.*1647.*cor.bon.mem. Arguelles,*

7 tum ex successiuis solutionibus residui dotis, quas pars aduersa non negat, & ad hunc effectum ponderauit Rot.*decis.*593. *num.*7.*&* 8.*part.*4.*tom.*3. *recent.dec.*62.*n.*7.*coram san.mem.Greg.XV. & in aliis relatis in dicta Anconitana dotis*, §.2.*coniecturæ co-*

8 *ram bo. me. Arguelles.* Tum tandem ex sententia absolutoria anno 1635. lata ab A. C. ad fauorem *promissoris* de non obstante quòd Francisc. etiam tunc actor allegasset confessiones de recepto à patre decocto factas fidem non mereri, vt nouo

9 Summ. Francisci *n.* 1. hæc enim sententia in iudicatum lapsa,vel os claudit creditoribus patris, vt eisdem confessiones hodie impugnare non valeant, *quatenus idorum procuratori in isto iudicio citatus fuisset,& comparuisset,l.sæpè, vbi* Castr.*n.*1. *& & seqq.*Alex.*n.*16.*& in ff.de re iudic. cap.quamuis, & ibi gl.verb.es inter alios, eodem tit.* Rimin. sen. *cons.*344.*n.*10.Rot.*decis.*230.*n.*4.*p.*1. *recent.* vel saltem præbet veritatis adminiculum Surdus *dec.*325. *n.*11.Rota *dec.*334.*n.*6 *part.*1.*recent.*

Non obstat, quod Gaspar pecunias dotales à socero soluendas non inuestiuerit pro rata, de qua agitur in locis montiū,vel stabilibus, vt ex forma instrumenti dotalis tenebatur, vtque de reliqua

10 dote fecit. Quia vel exinde educitur coniectura simulationis confessionum, & ea elicitur ex tot contrariis supra ponderatis,vt respondit Rot.*dict. dec.*62.*n.*11.*coram Greg.XV.d.dec.*24. *n.*20.*p.*7. *recent.*vel exinde infertur, quod dos fuerit malè soluta viro ob non factum inuestimentum promissum, & hoc non liberat virum,qui verè recepit, à

11 restitutione. Cúmque inuestimentum in capitulis

12 matrimonialibus conuentum non fuerit fauore ipsius viri, sed ob securitatem soceri soluentis, ac sponsæ,ciusque filiorum *Rot.dec.*49.*n.*6.*part.*4. *tom.* 2. *recent.* illis solum competit facultas dandi de nullitate solutionis ex capite non facti inuestimenti, non autem creditoribus viri, quibus non suffragatur stipulatio pro omnibus,quorum interest contenta in obligatione Camerali, cum non

13 habeat caudam ab illis,quorum commodo inuestimentum promissum fait, vt oportere declarauit Rota *dec.*27.*n.*13.*coram bon.mem.Virgilen.dec.*267. *num.*13 apud Zach.*de obligat.Camer. & in Ciuitatis Plebis Saluiani* 9.*Iunij* 1647.*coram me.*

14 Alioquin si vxor, eiusque filij repellerentur ex

15 hoc capite à receptione dotis contra virum, qui recepit, retorqueretur in eorum odium, quod pro ipsis constitutum fuit,& viro propria culpa in non inuestiendo suffragaretur, quod ferendum non est.

Alterum obiectum cessat, quia Francisc. duplicem personam repræsentabat, vnam debitoris tāquam fideicommissarius Scipionis aui obligatus hoc nomine restituere Gaspari hæredi gratiato legitimam illi debitam in bonis fideicommittentis, 17

alteram creditoris eiusdem Gaspāris, vti filius, & 18 hæres suæ matris cuius iura dotalia per transactionem fideicommissario tantum nomine,nec ex voluntate,sed ex mera necessitate, vt infra dicam factam sublata non censentur Ang. Aretin. *cons.* 71. *sub n.*10. *Rimin.sen.cons.*71.*n.*26.*li.*1. Burratt.*cons.*32. *n.*38.Surd.*cons.*365. *n.*21.*in fin. & n.seqq.* Rota *dec.* 235.*n.*6.*& seqq.part.*6.*recent.*facit Tiraq.*de retract. lig.*§.1.Gloss.9.*n.*141. Gabr.*de rer.alienat.concluf.*2. *n.*1.*& seqq.*idem Surd.*dec.*153.*n.*17.

Factam verò fuisse transactionem ex necessitate, 19 & fideicommissario nomine tantum constat ex toto tenore transactionis ponderando, primo quod sola lis occasione legitimæ Gaspari debitæ super bonis fideicommissi pendens inter illius creditores ex vna,& Francisc.fideicommissarium ex altera causā dedit transactioni,vt narratur in eius proœmio,à quo tota transactio regulatur, ac restringitur Bart.*in l.fin n.*2.*de hæred.instit.*Decian.*cons.*72. *n.*49.*lib.*2 Burratt.*dec.*543.*n.*11.*Greg.XV. in his terminis dec.*158.*n.*2.necnon à controuersia, quæ causam dedit transactioni *l.si de certa,C.transf.*Menoc. *cons.*319.*n.*20.Surd.*cons.*418.*n.*14. Rota *dec.*29.*n.*4. *p.*1.*recent. & in Recanaten. Prædij* 14. *Aprilis* 1614 *coram Sanctiss.D.N.*vbi quod hoc procedit,etiam si in transactione adiint clausulæ vniuersales pro omni,& toto eo, & ex quacumq; causa Mant.*dec.* 235.*n.*3. *Add.ad san.mem.Gregor.XV.dec.*158 *n.*8.

Secundo,quòd nusquam in transactione fit ver- 20 bum de dote materna Francisci, nisi ad effectum calculandi integrum valorē fideicommissi, & per consequens tertiam partem pro legitima filij, non obstante prohitione fideicommittentis detrahenhendam, cúmque præuia narratiua, quod Gaspar in vim Cōmissionis Sanctissimi obtinuerat ab A.C. sententiam super detractione legitimæ,ac eius separatione à bonis fideicommissi ad effectum aliqua corpora vendendi, & ex pretio soluis non creditoribus suis,ac pariter obtinuerat à Sanctissimo, quod facto depositi scutorum 4. mill. & assignatis creditoribus suis aliis annuis scutis 30. [illegible] creditoribus ceteris non mol[illegible]atum, [illegible] dictum depositum se facere posse, licèt per vēditionem alicuius membri fideicommissi,eoque cum Francisco filio ad fideicommissum vocato intēr[illegible] rescū inquam præuia narratiua huiusmodi Francisci

ad faciendam rem gratiã patri, & in executionem præmissorum consenserit venditioni prædij nuncupati Centocellæ, cuidens exinde fit eius voluntas restricta dumtaxat ad titulum fideicommissi,
21 quod solum narratum fuerat obstare alienationi, attentis præsertim tum verbis *in executionem præmissorum*, quæ subsequentes transactionis clausulas quantumuis alias vniuersales coarctant ad præmissum titulum fideicommissi, & legitimæ Rota *dec.* 114. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* & *in Romana legati de Marescottis* 22. *Maij* 1627. *coram ben. mem. Merlino*, & in terminis transactionis Franc. Arct. *consil.* 161. *n.* 4. Surd. *consil.* 418. *sub n.* 14. Cyriac. *centur.* 213. *n.* 7. Rota *dec.* 428. *sub n.* 6. *p.* 5. *recent.* Tum subsequentib. ibi, *hanc autem assignationem, & omnia alia in præsenti instrumento contenta idē Franc. facere declarauit in fauorem Gasparis eius patris pro residuo legitimæ dictum Gasparem tangen. & pro omni, & in toto eo quod quomodolibet præterdere posse, &c. super hæreditate & bonis & iuribus prædictis*; & sic super bonis fideicõmissi superius nominati, & per dictionem illã *prædictis* repetiti Aym. *cons.* 929. *n.* 8. Barbos. *dict.* 276.
22 *n.* 22. & hic aduertendum est, quod licet Francisc. assignationem facere declarauit pro omni, & toto eo, quod Gaspar prætendere posset, non tamen dixit se eam facere pro omni, & toto eo quod ipsemet Francisc. posset prætendere;
23 magnique est momẽti ad eliciendam voluntatẽ agentis discretiuus modus loquendi ex alleg. *in Romana fideicomm. seu Saluiani* 28. *Apri.* 1615. *coram R. P. D. meo Celso.*

Tertiò, quòd stante statuto Vrbis deferente marito vxore mortua lucrum totius dotis, quã tamen liberis communis matrimonij reseruare teneatur, non habebat Franciscus de tempore transactionis quo viuebat Gaspar actionem aliquam contra
24 ipsum exercibilem pro restitutione dotis; consensus autem alienationis bonorum communis debitoris præstitus ad fauorem aliorum creditorum operatur quidem remissionem proprij iuris competentis tempore præstiti consensus, non autem iuris, quod tunc temporis non competebat, & exercibile non erat Castr. *consil.* 375. *n.* 5. *vol.* 1. Gabr. *conc.* 72 *n.* 5. *lib.* 1. Laderch. *conc.* 73. *n.* 7. *ver.* 2. *respondeo*, Surd. *consil.* 70. *n.* 4. & *seqq.* Dec. *cons.* 105. *n.* 14. *lib.* 3. & in puncto quod non operetur remissionem crediti, cuius dies nondum cesserat. Gom.
25 *var. resol. tom.* 1. *c.* 12. *n.* 82. *vers. idem adde il* 3. Vinc. de Franch. *dec.* 80. *n.* 24. post Bald. *in l. si ita scripsisset in* 2. *notab ff. l.* 2.

26 Et gratis dicitur actionem dotis fuisse tũc exercibilem propter decoctionem patris quia priuilegium mulieri cõpetens viro vergente ad inopiam agendi, vt ponatur in tuto pro alimoniis suis, & familiæ personalissimum est, & nec ad filios transit Curt. sen. *cons.* 57. *n.* 2. Anch. Regien. *p.* 1. *q. familiar. q.* 22. *n.* 4. & *seqq.* Grat. *discept.* 427. *n.* 15. & 16. *alique relati* à moderno Panorm. *var. resol. tom.* 2. *res.* 86. *n.* 9. Rota *dec.* 607. *n.* 53 & 54. *par.* 4. *tom* 2. *recent.* & *in ciuitatis Cast. Bon.* 7. *Iuin.* 1651. *coram R. D. meo*
27 *Decano*; Quod vero ius cuicumque creditori competit agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit exercibile non est ad effectum exigendi Ias. *in l. pecuniam n.* 10. *ff. si cer. pet.* Strac. *de decoct. p.* 3 *num.* 56. & 57. Ioseph. Ludou. *concl. vnica de solut. lim.* 3. Caual. *dec.* 653. *n.* 5. & 6. Rot. *in Romana spoli. domus* 29. *Ian.* 1629. *coram bo. m. Merlino.*

Quartò, quod contrahentes adeò enixe curarũt, vt contractus esset vt validus ob id adhibuerint solemnitates ex parte Francisci tunc pupilli à Statuto Vrbis 15. lib. 1. requisitas: nullatenus ergo verisimile est voluisse cõprehendi iura dotalia, quorum comprehensione contractus esset prorsus nul- 28
lus, eo quod cum nihil ex eo Franciscus lucraretur, Jus, eo quod cum nihil ex eo Franciscus lucraretur, sed ius suum remitteret, resolueretur cõtractus in meram donationem ad fauorem patris prohibitam ex dispositione *text. in l. sicut* §. *an pacisci, ff. de pign. nou. pign. vel hypoth. solu.* vt in terminis remissio- 29
nis hypothecæ notat Neguis. *de pign. p.* 6. *membr.* 3. *n.* 29. relatus à Modern. Foroliuienti *de pign. lib.* 4. *tit.* 2. *q.* 109. *n.* 92. necnon absque subscriptione donationis quæ hic non adest, à Stat. Vrb. li. 1. c. 149. quod habere locum etiam in remissionibus donationem importantibus, ac inter patrem & filium dixit Rota *in decisionib. allegatis* à moder. Bertigellenti *in annot. additum Statutum n.* 10. *& seqq.*

Suppositum namque partis aduersæ quod Franciscus mediante hoc contractu acquisierit bona fideicommissi quæ illi ex tunc pater cessit, cum tamen cedere non teneretur, nisi post mortem erroneum detegitur, quia cessio huiusmodi operata solum fuit extinctionem iurium competentium Gaspari cedenti ad diminutionem fideicommissi puta occasione legitimæ, dotis Hieronymæ vxoris fideicommittentis, melioramentorum à Gaspare factorum, de quibus supra facta fuerat mentio, & similium, non autem translationem bonorum fideicommissi ex tunc in Franciscum vt ipse contrauantia successiua demonstrauit; nam etiam post hunc contractum creditores Gasparis remanserãt, vt prius in possessione bonorum fideicommissi ad effectum sibi ex eius fructibus donec Gaspar viueret satisfaciendi, & desuper manutentionem cõtinuerunt ab A. C. quin & ea bona locarunt ipsi 30
Francisco qui sic, non se, sed creditores possidere agnouit Bart. *in l. quædam mulier n.* 1. *ff. rei vend.* Gabr. *de locat. concl.* 4. *n.* 14. Caual. *dec.* 446. *n.* 1. Et hæc locatio, ac manutentio referri non potest ad effectum exigendi annua scuta 300. quæ in eodem contractu Gaspar assignauerit creditoribus, quia manutentio respicit possessionem omnium bonorum, ac fructuum indefinitè à creditoribus captam ante contractum, & ipsa locatio non est restricta ad ratam annuorum scut. 300. sed facta fuit pro pensione scut. 370. & quod plus est ex hac summa pensione fuerunt assignata ipsi Francisco alimenta sc. 200. pro eius alimentis, quæ tanè si aliorum bonorum fideicommissi cessionem tralatitiam à parte reportasset, eaque vt ex adiecto effectui in gentis esset redditus illi debita non fuissent *l. si quis e liberis*, §. 1. *e. sed si filius, ff. ad Sctum.* Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 6. Peregr. *de iur. fisc. lib.* 5. *tit.* 18. *n.* 74. *aliique relati* à moder. Forol. *de leg. lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 3. *n.* 15. Ioseph. Sesse *dec. Arag.* 43. *n.* 1. Rota *coram bo. m. Vgol. dec.* 76. *n.* 37. *dec.* 274. *n.* 8. *in ver. respondeo.*

Quibus penitis non obstant clausulæ vniuersales in fine contractus positæ sibi, *quæ ipse Gaspar et &c. Franciscus promissa seruare, &c. omnia et singula facere, & &c. quouis pretexto, tacito, vel expresso, vel etiam causarum, vel earum finis, & &c. nec aliquo quouis pretexto hæc non &c. prædicta, aut eorum aliquod &c. promissa &c.* Quia quicquid sit in aliis casibus, ex quibus regunt ex allegato allegati, & aliis communiter in *Romana executionis contra Ant. 15. Iun. 1628. coram R. P. D. me Conrado*, relati ingenue ad causam in transactione expressam concurrentibus, superius adductis, sita vt ius dotis, quæ tunc exigi non poterat, nullatenus comprehendit: Surdus *consil.* 418. *n.* 22. & *seqq.* Cancer. *var. resol. tom.* 3. *cap.* 15. *n.* 271.

& seqq. præsertim quia appositæ sunt in fine instrumenti, & sic in executiuis vt bene ad propositum Rota *dec.624.n.8.*vbi vltro ponderatur,quod sunt clausulæ solitæ apponi de stylo Notariorum, ideoque contractum non extendunt *p.2.recen.*

Tanden non obstat, quod Franciscus præsumatur satisfactus de dote ex fructibus bonorum fideicommissi viuente Gaspare decursis, vel ex quo habuit ratam bonorum, quæ ad Gasparem occasione legitimæ spectasset,si in calculanda legitima fuisset in debitum fideicommittentis relata dos Cleriæ solum in scutis 4000. non autem in scutis 6000.vt factum fuit. Quia iam fuit supra demonstratum non adfuisse fructus, quibus Franciscus posset satisfieri, & ad euitandum secundum obiectum non relaxatur mandatum pro tota summa scut. 2000. quæ hæreditas Gasparis ex causa dotis Cleriæ debet,sed solum pro scutis 1333.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. MELTIO.

Romana Pecuniaria.

Veneris 1. Iulij 1650.

ARGVMENTVM.

Cambia debentur vti damna & interesse, ex capite non adimplementi,ab eo,qui mandatum ad cambiandum suscepit, quando nõ docuit se feciſſe debitas diligentias,& ad rationem Nundinarum currentium de eo tempore, quo peti possunt; de quibus statur attestationi mercatorum.Quo modo probetur dominium:Et quando mutetur causa possessionis.

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati executiui probatur quando ex reuolutione Actorum constat de solitis citationibus, legitimatione Personarum, Iurisdictione Iudicis,& sic ser.ser.illud fuisse relaxatum.*

2 *Validitas actus semper in dubio præsumitur.*

3 *Administratio alicuius negotij cum annua responsione, seu prouisione, est omninò separata à dominio directo,& vtili,caterisque iuribus realibus particularium dominorum,ita vt Administrator prorsùs excludatur.*

4 *Cambia,vti damna & interesse, possint prætendi ab eo,qui,cum mandatum ad cambiandum susceperit, illud non adimplenit, nec minus docuit se feciſſe debitas diligentias pro recipiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent.*

5 *Damna interesse passa per decisionem cambiorum ne defectu implementi cambiare debẽtis,optimè iustificantur ex attestationibus mercatorum nõ defeciſſe occasiones cabiandi.Et liquidantur ex partitis,ac giratis cambiorũ singularũ feriarũ.*

6 *Decisio in eadem causa facta,de stylo Rotæ non potest oppugnari in alia disputatione,sed præsupponi debet.*

7 *Venditio probat dominium in Venditore: & procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio.*

8 *Obligatio simpliciter facta à debitore de satisfaciendo Creditoribus, Creditoris, extenditur etiam ad non expressè nominatos.*

9 *Exceptio de Iure tertij reijcitur.*

10 *Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedente citatione.*

11 *Obligatio magis attenditur in causis executiuis; & summariè commissis, quam ipsa petitio:vnde non quid actor petierit, sed quid ei deberi probatum fuerit,consideratur.*

12 *Cessionarius succedit in locum cedentis,eodemque iure vti potest in re cessa,ac facere potuisset cedẽs.*

13 *Ius dominij superueniens Administratori, illico mutat causam possessionis ex iure administrationis,in ius proprij dominij,& & possessionis.*

14 *Dominium non potest in dubium reuocari,vbi apparet de confessione, & recognitione facta per Aduersarium.*

15 *Confessio adeo plenè probat contra confitentem, vt illa impugnanda non veniat.*

16 *Exceptiones dominij, ad executionem mandati impediendam, in continenti, clare, & concludenter sunt probandæ.*

17 *Exceptiones extrinsecæ altiorem indaginem requirentes, non valent retardare executionem obligationis cameralis.*

18 *Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias,pro illis postea cõsignandi ouis de Iure,cõsulit vtriq;parti,& omnibus interesse habentibus.*

19 *Mandatum executiuum vigore obligationis cameralis relaxatum,vbi per sententiam, vel decretum est vulneratum,non extenditur ad vulnerandam ipsam obligationem cameralem.*

20 *Sententia absque Actis non probat.*

21 *Notoria iniustitia semper probata dicitur, quando ex Actis sententia non remanet iustificata, cum Acta ipsa faciant notorium.*

DECISIO IV.

PEr binas decisiones corã me emanatas sub die 14.Maij 1646. & 23. Mart.1648 fuit resolutum non esse exequendum mandatum de consignando pro scut.1500.relaxatum ab A.C. ad fauorem DD. de Collettis contra D. Laurẽtium Carolium debitorem Gulielmi Roncalli obligati in cambio contracto pro maiori summa ad fauorem dictorum de Collettis,sed concessa postmodum noua audientia ad instantiam eorundem de Collettis, & disputato dubio sub die 15.Martij 1649.An esset recedendum à decisis,mandarunt Domini quod prius disputaretur aliud dubium, An mandatum relaxatum contra D.Roncallum,ac alios principales debitores esset exequendum, quo proposito & affirmatiuè resoluto sub die 28.Iun.eiusdem anni 1649. fuit sub hac die,reassumpta prima disputatio, An sit recedendum à duabus primis decisionibus super denegatis executionis mãdanti de consignando contra d.Laurentium Carolium debitorem debitoris, & ex nouiter deductis ex parte illorum de Collettis suis affirmatiuè resolutum stante validitate,& Iustitia d.mandati.

Validitas non controuertitur cum ex reuolutione actorum constet de solitis citationibus, legitimatione personarum, Iurisdictione Iudicis, & sic ser.ser.illud fuisset relaxatum, *iuxta decisionem Veta'li 260.p.2.*Rota *decis.678.n.1. & 708. num.1 p.2.& decis.318.part.6.in recent.* & nihilominus illa præsumi deberet, cum in dubio semper validitas præsumatur secundum doctrinam Gloss. *in l. si post.C.de iur.& fact.ignor.* Menoch. *consil. 11 . n.6. lib.2.& de præsumpt.lib.2.præsumpt.67. n.1.& seq.*

Vilà fuit etiam satis probata iniustitia.Nam licet in decisionibus quæ reuidentur fuerit statutum non esse exequendum mandatum de consignando relaxatum contra Carolum emptorem rationis fundacalis cantaris, sub nomine Secundini & Roncalli pro credito illorum de Collettis creditorum Venturæ Mazzantis,& eiusdem Roncalli, tum quia creditum prædictum in sc. 1500. visum

fuit

fuit satisfactum ex pecuniis ab ipsis receptis in causam cambiorum, quæ verè non debebantur,& 3 ideo illæ cesserunt in satisfactionem crediti. Tum quia dicta retio fundacalis nullo modo spectabat ad eundem Roncallum, cum fuerit tantum deputatus administrator negotij cum annua responsione scutorum 300. quæ administratio est omnino separata à dominio directo,& vtili cæterisque Iuribus realibus particularium dominorum ad tradita per Bart. *in l. 1. prope fin. ff. de iurisd. omn. Iud.* Natt. *consil.* 313. *colū.* 1. *versic. aliud est enim* Rota *dec.* 64. *n.* 22. *part.* 4. *to.* 2. *recent. cū aliis relatis in* 2. *dec. quæ reuidetur emanata sub die* 23. *Mart.* 1648. *§. postremo cæssat.* Quod primum fundamemtum illud remanet prorsus destructū ex allegata *vltim. decisione in causa facta sub die* 28. *Iun.* 1649. *sub §.* 4 *verum quia,& seq.* vbi firmatur quod Colletti prætendunt cambia, vti damna, & interesse, eo quia Mazzantes, qui mandatum ad cambiandum susceperat sub fideiussione Roncalli, illud non adimpleuerat, nec docuerat, fecisse debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent, nec illas reperiisse. Vnde ex tali non adimplemento tam Mazzantes quam Roncallus eius fideiussor tenentur ad omnia damna, & interesse, quæ passi fuerunt ipsi Collet- 5 ti,& optimè per eos fuerunt iustificata talia damna, & interesse, cum ex fide nonnullorum Vrbis mercatorum constare fecerint non defecisse occasiones plures cambiandi, atque ex partitis, ac giratis cambiorum singularium feriarum cambia nedum ascendisse, sed excessisse scuta sex pro quolibet centenario ad quam summam inter partes illa conuenta fuerunt, & sic in eadem decisione firmatur dubitari non posse de reali existentia crediti dictorum de Collettis, quæ quidem decisio tanquam facta in causa in ista disputatione de 6 stylo Rotæ non potest oppugnari, sed præsupponi debet Rota *dec.* 354 *n.* 3. *&* 8. *part.* 4. *& dec.* 604. *n.* 4. *p.* 6. *recent. tom.* 2. *& alibi passim.*

Tota igitur difficultas reducebatur ad secundum caput respiciens pertinentiam bonorum fundacalium quæ pro rata sc. 6250. ad Roncallum spectasse clarè demonastratum fuit dum illa fuerunt vendita sub die 27. Maij 1641. Laurentino Carolio pretio sc. 13. m. tam à filiis, & hæredibus q. Antonij Secundini, quàm à filiis, & hæredibus ipsius Roncalli vt in summ. illorum de Collettis num. 1. Vnde negari non potest illius dominium pro dicta summa ad *Text. in l. si quis condictionis. C.* 7 *locat.* quæ procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio, Crauett. *cons.* 157. *n.* 2. Mastrill. *dec.* 287. *n.* 29. Caual. *dec.* 171. *n.* 2. & inde sequitur quod ipsi Colletti vti Creditores Roncalli possunt pretium exigere à Carolio tanquam debitore debitoris, stante illius obligatione in forma Cameræ de soluendo infra quadriennium præfatis hæredibus, & pro eis Creditoribus dictæ hæreditatis q. Antonij Secundini, & Gulielmi Roncalli vt in eodem Summario 8 sub num. 1. nec releuat, quod dicta obligatio Carolij fuerit facta solum ad fauorem Creditorum in lista descriptorum; quia nihilominus prodest tam descriptis, quàm non descriptis, vt bene declarauit Rota *decis.* 48. *n.* 3. *& sequent. par.* 2 *recent.* Dum igitur Carolius verè, & realiter est debitor pretij dictorum bonorum fundacalium & Iudex mandauit illud pro rata credit. dictorum de Col- 9 lettis consignari ad effectum deponendi non est quod ipse conqueratur, nec potest excipere de Iure Tertij, vt in terminis similis mādati respōdit Rot. *dec.* 312. *n.* 3. *vers. minus obstat, & n.* 4. *coram Ceu. il.*

Nihilque refert, quod Colletti sequestrauerint pecuniam tanquam debitam Mazzanti, quia ad hunc effectum sufficit, quod mandatum de consignando fuerit relaxatum contra Carolium citatis hæredibus tam Roncalli, quam Secundini ad videndum relaxari mandatum vt illud sustineatur contra debitores ipsius Roncalli, ritè enim, ac rectè ad mandati relaxationem contra aliquem deuenitur, quotiescumque præcedit illius citatio Clem. *sæpè vbi Glossa in verbo ad id de verbo signific. l. de vnoquoque, ff. de re iud.* Rota *decis.* 363. *num.* 5. *part.* 4. *recent. tom.* 2. & dum Colleti actores obtinere voluerunt ex obligatione per Carolium facta, vt apparet ex profecutis, ista in iudiciis executiuis magis attenduntur, quam ipsa petitio, quare non habetur in consideratione sequestrum factum fuisse pro credito aduersus dictum Mazzantem, Alex. *consil.* 114. *num.* 6. *lib.* 6. Surd. *cons.* 12. *n.* 74. *& decis.* 284. *num.* 14. Rota *decis.* 611. *num.* 5. *versic. vltra quod part.* 1. *recentior. Gregor. XV. decis.* 176. *n.* 2. *vbi Add. n.* 12. *refert concord.* qui omnes concludunt in causis summariè commissis non attendi quid actor petierit, sed quid ei deberi probatum fuerit.

Non obstat quòd Gulielmus Roncallus dicatur tantūmodò electus Administrator fundaci ab Antonio Secundino cum reseruatione annuæ prouisionis scutorum 300. vt apparet ex tenore testamenti ipsius Antonij dati in summario DD. de Secundinis, & Roncallis *num.* 1. & ex Inuentario per dictum Roncallum facto, ex qua administratione excludatur prorsus illius dominium in dicto fundaco, adeo vt illud in totum spectet ad hæredes Secundini; vt firmatur in decisione emanata in causa sub die 23. Martij 1648. *§. postremo cessat*, quia respondetur, quod licet ex testamento Antonij Secundini ipse fuerit relictus Administrator, tamen postea illi superuenit ius dominij pro rata dictorum scutorum 6250. solutorum Hippolytæ filiæ dicti secundini ad effectum, vt facilius nubere posset, cum ab ea de Anno 1632. cessionem reportauerit omnium iurium sibi quomodolibet competentium in hæreditate paterna vt in Summario illorum de Collettis *num.* 2. ex 13 qua quidem cessione ipse successit in locum dictæ Hippolytæ cedentis pro rata ei soluta in hæreditate Secundini, & in illius ratione fundacali, eodemque iure vti potuit, ac facere potuisset ipsa cedens *l. emptor*, vbi Bald. *in* 1. *not. ab. C. de hæred. vel actio. vend.* Surd. *dec.* 308. *n.* 1. *cum aliis per Cassar. de Graff. de except. in prælud. n.* 182. *& sequent.* & 14 illico mutata fuit causa possessionis iure administrationis in ius proprij dominij & possessionis Achill. *dec.* 4. *de caus. possess. & proprietat.* Mantic. *dec.* 245. *n.* 4 Coccin. *dec.* 135. *num.* 6. Rota *decis.* 143. *n.* 4. *part.* 2. *diuers.* & fuit resolutum in Bonon. Bonorum 17. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Certo. Vnde stante tali dominio bene potuit Roncallus de Anno 1643. deuenire ad venditionem fundaci pro illa rata, quæ ad eum spectabat.

Tale autem dominium magis comprobatum remanet nedum ex prædicto instrumento venditionis factæ à filiis, & hæredibus ipsius Roncalli bonorum fundacalium pro eorum contigenti rata, verum etiam ex inuentario facto mortuo Roncalli nomine illius filiorum, ac hæredū bonorum, & iurium fundaci tanquam ad ipsos hæredes, & hæredes Secundini spectantis dicto Summario eo-

rundem

rundem de Collettis *num.* 3. necnon ex obligatione Cæciliæ Secuncinæ hæredis Antonij Secundi facta vna cum curatore hæredum Roncalli de standō iuri ad fauorem Creditorum rationis
14 fundacariæ Secundini, & Roncalli eodem Sum-
15 mario *num.* 4. ex qua patet de geminata confessione, & recognitione dominij itavt eo minus possit in dubium revocari, cum confessio contra confitentem adeò plenè probet *Alex. cons.* 71. *num.* 4. *lib.*3. *Gabr. de confes. concluſ.*1. *num.*12. *Honded. cons.*52. *num.*30. *lib.*1. *Greg. XV. decis.*385. *n.*3. *& dec.*408. *n.*1. vt illa impugnanda non veniant *Gregor. XV. dec.* 452. *num.* 2. *vbi* Add. *n.*22. qui plures alias cumulat Rotæ deci-
16 siones. Et ex his cum sublatæ remaneant exceptiones dominij; quæ ad executionem mandati impediendam incontinenti probandæ fuissent clarè, & concludenter, ideò dicti mandati non
17 est retardanda executio: maximè accedente obligatione Camerali Carolij de soluendo debitum, de quo agitur, à qua reiiciendæ etiam essent huiusmodi exceptiones, tanquam requirentes altiorem indaginem, si dominium non remaneret concludenter probatum. Rota *dec.* 200. *n.*6. *dec.*212. *n.*1. *& decis.*255. *n.*5. *& seq. post. Modern. de oblig. Camer.*

Minus releuat ad impediendam executionem dicti mandati, quod non fuerit aliqua reddita ratio administrationis factæ de dicto fundaco per Roccallum. Quia huiusmodi expressio minimè competit Carolio obligato in forma Cameræ ad soluendum dictũde bitũ, maxime cum hodie non possit controuertere dominium eiusdem Roncalli pro dicta rata scutorum 6250. & per consequens pertinentiam pretij ad illius hæredes, quibus soluere promisit, & ex quo exceptio huiusmodi extrinseca est, ac requirit altiorem indaginẽ, præsertim quia ex bilanciis, & ex aliis actibus prædictis potius apparet Roncallum esse creditorem, minus ea est apta ad retardandum executionem obligationis Cameralis ex supra allegatis, tantoque magis quia respicit alium articulum nempe redditionis rationis faciendæ hæredes dicti Roncalli ad fauorem hæredum secundini, qui valdè differt ab illo de quo nunc agitur respiciens solum consecutionem pretij promissi cum obligatione in forma Cameræ à Crollio emptore fundaci communis hæredibus Roncalli, ac
18 hæredibus Secundini, & in omnem casum cessat omnis difficultas; quia mandatum fuit relaxatum non simpliciter ad effectum soluendi pecunias Collettis, sed vt deponerẽtur pro illis postea cõsignandis cui de iure, atque ita consultum remansit tam dictis Collettis, quàm Secundinis, & Roncallis, vt benè in similibus terminis declarat Caualet. *decis.*312. *n.*3 & 4.

Demum non obstat sententia bon. mem. Cittadini per quam fuit declaratum Colettos non esse creditores rationis fundacariæ, sed tantum Roncalli, & propterea mandatum relaxatum cõtra bona hæreditaria Roncalli non esse exequendum contra personas, ac bona Cæciliæ Secundinæ, & Carolij. Quia respondetur, vt cum ex supradictis dicta sententia sit notoriè iniusta ea non vulneret viam executiuam maximè quia percutit tantummodo mandatum relaxatum non autem ipsam obligationem Cameralem, & quotiescumque mandatum executiuum vigore obligationi Cameralis relaxatum eò vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipsam obligationem Cameralem vt firmauit *Rot. coram Penia dec.*702. *num.*4. *cum duobus sequentibus.* Addito etiam, quòd dicta sententia tanquam sine actis non probat Rota *diuers. dec.*196. *num.*3. *p.*vt.2. *Seraph. decis.*615. *num.*5. & 6. Cassador. *dec.*3. *de Procur.* Mohed. *dec.*3. *num.*1. & 2. *de restitut.* & ex hoc resultat notoria iniustitia, quæ semper probata dicitur, quando exactis sententia non remanet iustificata, cum acta ipsa faciant notorium Innoc. *in c. ex insinuatione in fi. de appell.* Soc. *cons.*38. *n.*15. *vol.*1. Patis. *cons.*111. *n.*7. *vol.*4. Decian. *cons.*10. *n.*19. *vol.*1. Ceph. *cons.*57. *n.*33.

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISSIMO D. DVNOZET DECANO,
Romana Pecuniaria.
Lunæ 21. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Mandato de consignando quando sit locus. Quomodo ex partita pecuniarum descripta in libro per Bancherium, transferatur dominium. Solutio, in quam causam cedat. Et quando in Apoca habeat locum præsumptio *l. scripturas, C. qui potior. in pig. hab.*

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati insurgit ex resolutione Actorum, in quibus apparet interuenisse omnia ad validitatem necessaria, de quibus* ex vulg. decis. Caputaq. 260. p. 2.
2 *Mandatũ de consignando denegari nõ potest, quotiescunq; cõstat pecunias spectare ad debitorẽ.*
3 *Pecuniæ in Banco, dicuntur esse in dominio illius, sub nomine cuius sunt descriptæ.*
4 *Descriptio pecuniæ in Banco ad fauorem alicuius de ordine Domini, habet vim solutionis.*
5 *Descriptio pecuniarum ad fauorem eius, qui nõ habet titulũ, vel causam habilẽ ad acquirendum, non transfert in ipsum recipientem dominium, sed resoluitur in simplicem traditionẽ.*
6 *Solutio pecuniæ absq; expressione causæ, præsumitur facta ex causa, quæ de proximo precedit.*
7 *Solutio pecuniarum facta Agenti, seu Procuratori, non est ex causa habili ad transferendum in eam pecuniarum solutarum dominium.*
8 *Pecuniæ etiam pignori dari possunt.*
9 *Præsũptio* l. scripturas, C. qui pot. in pig. hab. *ex pluribus colligitur ad infirmandã Apocã.*

DECISIO V.

MAndatum de consignando ab A. C. relaxatum ad instantiam hæreditatis bon. mem. Cardinalis Spinulæ contra Hieronymum Vitaldum in vrbe Mercatorem, citato etiam pro suo iure, & interesse Paulo Iordano, tanquã validum, & iustum exequendum esse DD. respondérunt.

Quoniã validitas patet ex resolutione Actorum, in quibus apparet interuenisse omnia ad 2
validitatem necessaria, de quibus ex *citat. decis. Caputaq.*260. *p.*2.

Iustitia verò desumebatur ex eo, quod etiam dictus Cardinalis viuens esset creditor D. Episcopi Mazzarinæ in notabili pecuniarum summa ex causa cuiusdã pensionis reseruata super Archiepiscopatu Ecclesiæ Mediolanen. eidem Episcopõ

alias

alias poſſeſſo, ac pro dicta ſumma ſibi debita obtinuiſſet mandatu executiuum, cuius vigore fuerunt ſubinde ſequeſtrata ſcuta 3000. ſpectãtia ad
7 dictum Epiſcopum debitorem in Banco dicti vualdi exiſtentia, iuſtum erat quod ſuccedſiue ad dictam inſtantiam hæreditatis iacentis dicti Cardinalis interim vita functi, relaxaretur mandatum de contignando, quòd denegari non poteſt quotieſcumque provt hic, conſtat pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem ad *text. in l. & quæ nondum* 15. *§. quod dicitur in fin.* vbi gloſſ. *in verb. oblig. ff. de pign.* Carrocc. *de ſequeſt. p. 3. n. 1.*

Quòd autem in præſenti pecuniæ ſequeſtratæ ſpectent ad D. Epiſcopum conuincitur ex eo quia, illæ fuerunt ipſi tranſmiſſæ à quibuſdam Mercatoribus Panormi per litteras Cambij directas d. Vualdo, qui prædictas litteras recipiendo creauit in ſuis libris creditorem d. D. Epiſcopum qui propterea ſtatim euaſit illarum Dominus, cum pecuniæ dicantur eſſe in Dominio illius ſub nomine cuius ſunt deſcriptæ, vt tradunt Anchar. *conſ. 32. n. 2.* Socin. ſen. *conſ. 6. n. 3. l. 4. Maria conſ.* 183. *n.* 16. Rota *poſt tr. de Conſ. dec.* 547. *n.* 13. *& ſeq.*

Non obſtat, quòd tempore ſequeſtri pecuniæ prædictæ reperirentur deſcriptæ ſub nomine d. Pauli Iordani; Quia licet deſcriptio fuerit facta de ordine Domini Epiſcopi, & habeat vim ſolutionis ex Theor Bald. *in l. ſ. n. num. 3. C. de nouat.* quem ſequitur Socil. ſen. *conſ. 64. num 7. per tot. l. b. 3. Mant. de tac. lib. 17. tit. 6. num. 7. per tot.* Gait. *de cred. cap. 2. n. 2414. & ſeq.* Scac. *de Camb. §. 2. gloſſ. 5. n. 45* non tamen in hoc caſu valuit transferre dominium pecuniarum in Paulum ex quo in eo deficit titulus, vel cauſa habilis illud acquirendi, vnde dicta deſcriptio reſoluitur in
8 ſimplicem traditionem per quam non cenſetur tranſlatum in recipientem dominium pecuniarum niſi ſimul concurrant cauſæ habiles, vel legitimus titulus acquirendi *l. nunquam nuda* 15. *ff. de acq. rerum domin.* Gloſſ *in l. traditionibus* 20. *C. de pact.* Ruin. *conſ.* 148. *n* 9. *lib.* 1. optimè Surdus *conſ. 4. n. 41.* & benè comprobatum fuit in *Rom. legati ſeu.* 50. *n.* 11. *April. §. vnde ſequitur, verſ. & facit coram R. P. D. meo Cerro.*

Deficere autem in Paulo titulũ, ſeu cauſam habilẽ, acquirendi has pecunias colligitur non ſolum ex ordine ſoluendi ab Epiſcopo ſimpliciter concepto abſque vlla expreſſione cauſæ propter quã debuiſſet fieri talis ſolutio, cũ non ſit verſimile quòd Dominus Epiſcopus mãdauerit ſolui Paulo adeò cõſiderabilẽ pecuniarũ ſummã abſq; eo, quòd in ordine exprimeretur cauſa ſolutionis, quæ tamen ſolet communiter ab omnibus exprimi, ſed etiam, quia tam ex cauſis præcedentibus, quàm proximis dictæ deſcriptioni, penitus excludi videtur earundem pecuniarum acquiſitio; Regulare quippè eſt huiuſmodi actus præſumi geſtos ex cauſa quæ de proximo præcedit
9 *Bart. in l. triticum* 94. *n. 2. ff. de verb. oblig. a. Titio* 108. *n. 2. verſic. ſecundo limita, ff. eodem* Corn. *conſil. 225. n. 4. in fin. verſic. nec obſtant lib. 1. cum concordantibus relatis in eadem Romana legati ſcutorũ* 50. *n. 26. Iun* 1641. *§. 1. verſic. non ſolum, & 1. Aprilis* 1644. *allegato §. vnde ſequitur, verſic. & quod ita, coram R. P. D. meo Cerro*, & fuit dictum in *Romana locorum Montium coram bon. memor. Remboldo §. non obſtat quod Zalus.*

Ponderantes igitur DD. cauſas præcedentes dicebãt in Paulo nõ concurrere niſi cauſam Agentiæ ſeu muneris Procuratoris, cum non controuertatur ipſum quandoq; ſe pro tali geſſiſſe in negotiis D. Epiſcopi, & ſignanter tanquam Procuratorem pluries ſoluiſſe bon. mem. Cardinali Spinulæ ſupradictam penſionem ab eodem Domino Epiſcopo debitam, vnde hæc ſolutio præſumitur facta Paulo tanquam Agenti, ſeu Procuratori, quæ cauſa non eſt habilis ad transferendum in eum pecuniarum ſolutarum dominium *Rot. dec. 520. n. 4. p. 3. recent.* & in terminis Surdus *conſ. 4. n. 40. in fin. hic ſed pecuniæ. & n. 41.*

Cauſa vero proxima vilã fuit retinere ex quadam cedula bancaria vnciarum 1114. quam fecerat Vualdus ad fauorem eiuſdem Epiſcopi ſoluendarum in tabula Panormi, & ratione huius cedulæ Paulus eundem Vualdum indemnem conſeruare promiſerat, vnde cum pro Domino Epiſcopo Vualdus reperiretur obligatus erga tabulam Panormi, Paulus verò erga Vualdum, præſumendum eſt, quod quilibet ipſorum propriæ indemnitati eo meliori modo quo potuit præcauere curauerit hac occaſione tãm opportuna dum debitor communis habebat has pecunias in eodem banco Vualdi; Et ideò Paulus obtinuit ab Epiſcopo ordinem illas deſcribendi in ſui faciem, Vualdus verò poſt deſcriptionem eaſdem ad ſui fauorem vinculauit addendo in fine partitæ hæc verba, *Si douerammo tenere per ſicurezza di quello poteſſe patire per la mia cedola bancharia di unze* 1114. *di moneta &c.* Et ſic clarè dignoſcitur prædictam deſcriptionem non fuiſſe ordinatam titulo, cauſa, aut animo transferendi ſtatim pecuniarum dominium in ipſum Paulum, ſeu Vualdum, ſed vt illas haberent loco pignoris, & tali pacto redderentur vndique ſecuro caſu quo foret neceſſaria ſolutio vnciarum per Vualdum promiſſarum ſub fideiuſſione Pauli, nam etiam pecunias pignori dari poſſe clarè infertur *ex textu in leg. idemque 7. §. ſi ſ. bi in fin. ff. qui pot. in pign. habeam.* & tradi Anton. Fab. *in ſua C. lib. 4. tit. 26 def. 25. n. 2.* ac proinde ſub prætextu huiuſmodi deſcriptionis impediri non poteſt executio ſuper illis proſequenda ad inſtantiam dictæ hæreditatis creditricis anterioris ex congeſſis *in dicta Romana locorum Montium 20 Febr.* 1614. *coram bon. memor. Remboldo*, cum præſertim ex cauſione dictæ cedulæ, nec Vualdus, nec Paulus ſe aliquod detrimentum poſſint fabrè vocant.

Nec quidquã relevat Apocha ſolidationis computorũ conteeta inter D. Epiſcopum, & Paulum 2. Martij 1648. in qua Paulus conſtituendo ſe debitorem Domini Epiſcopi in ſcutis 485. 95. monetæ pro reſiduo pecuniarum ad eius manus pervenutarum fuit quietatus, & abſolutus de omnibus, & ſingulis partis vſque tunc per eum exactis cum ordinibus eiuſdem Epiſcopi, vnde prætenditur partitam controuerſiam comprehendi ſub hac ſolidatione, & ſic conſtare de titulo, vel cauſa habili eiuſdem Pauli ad acquirendum, quia contra prædictam apocam vilã fuit non leuiter vrgere præſumptio *legis ſcripturæ, Cod qui pot. in pign. habeam.* non ſolum quia Paulus citatus in iudicio confignationis pro ſuo iure, & intereſſe, illam non exhibuit ſtatim poſt tot dies, quibus illa ſibi tranſmitti potuit à Domino Epiſcopo tunc apud ſuam Eccleſiam reſidente, ſed etiam quia maxime inuerſimile redditur, quod Paulus in generali ſolidatione computorum conſtituerit ſe debitorem ſcutorum 485. illaque perſol

perſoluerit œconomo Epiſcopi ſui creditoris priuſquam ingens partita ſcutorum 3000. in banchio Vualdi vinculata pro eodem Domino Epiſcopo deſcaterentur, ac exitus illius negotij expectaretur, & abſque eo quòd in ſol datione de tali partita fuerit facta aliqua mentio, cum tamen eſſet ſpeciali nota digna, tum propter magnitudinem ſummæ, tum propter vicinitatem temporis effluxi à die deſcriptionis, ad diem ſolidationis computorum, tum denique propter complicationem negotij in qua implicita erat dicta partita, & attento quòd res agebatur inter perſonas accuratas, & iuris peritos. Signum euidens, quòd illa non comprehendebatur in dicta apoca, quia non fuit deſcriptio ordinata animo transferendi dominium in Paulum, ſed vt illud remaneret penès eundem D. Epiſcopum; prout ſemper apud eum remanſiſſe ex ſupradictis arbitrati ſunt DD. qui propterea concluſerant mandatum A. C. eſſe exequendum.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISSIMO D. DVNOZET DECANO.

Bononien. Pecuniaria, ſeu Dotis.

Veneris 18. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Fructus debentur, à die motæ litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotalis debentur pro tempore, quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis, contra Virum, ſeu eius Creditores duranit.*

2 *A die videlicet, quo contradictum fuit in Iudicio, habita per Aduerſarium intimatione libelli, & ſic à die litis conteſtatæ.*

3 *Fructuum liquidatio fit, habita ratione annuæ penſionis, ſeù Affictuum in locatione ſemel factæ; quæ tam ex diſpoſitione Iuris communis, quàm ſtatuti Bononien. præſumitur renouata, & continuata.*

4 *Fructus præſumuntur, à detentoribus bonorum, percepti in illa quantitate, ad quam aſcendit annua penſio locationis per aliquod temporis ſpatium continuatæ.*

5 *Per locationem, & litis ſubſtentationem ſcuti probatur poſſeſſio, ita etiam remanet iuſtificata perceptio fructuum, qui præſumuntur ab ipſo locatore percepti, & in quantitate ſolita.*

DECISIO VI.

INteriecta appellatione pro parte creditorum q. Alexandri Serpæ à mãdato de immittendo relaxato ad fauorẽ DD. de Calderinis pro ſcutis 7045. auri ad bona prædicti Alexandri per eoſdem Creditores poſſeſſa pro reſtitutione dotis Thadeæ Calderinæ vxoris dicti Alexandri ſcutorum 5500. auri, necnon pro alimentis, & fructibus dotalibus conſtante, ac ſoluto matrimonio vſque ad obitum eiuſdem Thadeæ decurſis, ad quæ dicti creditores, necnon ad reſtitutionem fructuum a die motæ litis, eaque pendente perceptorum condemnati fuerunt; Signatura Iuſtitiæ reſcripſit quod ad ſcuta 5500. auri, parito iudicato, in reliquis vero alteri, qui ad vteriorem exequutionem, &c. iuxta formam huiuſmodi reſcripti DD. Calderini ſubhaſtari curarunt quædam bona pro ſatisfactione dd. ſcut. 5500. Verum quia bona ſubhaſtata non aſcendunt niſi ad ſcuta 3335. auri, dicti de Calderinis pro complemento dictæ ſummæ ſcut. 5500. auri conuenerunt ſe contra dd. creditores pro reſtitutione dd. fructuum ad quos, vt ſupra dictum eſt, fuerant condemnati. Vnde propoſui dubium. An, & ad quam ſummam dicti fructus eſſent liquidandi, & Domini reſponderunt illos eſſe liquidandos pro tempore, quo lis per Thadeam inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis contra dictos creditores Alexandri eius viri durauit, ſequendo tenorem ſententiarum, in quibus prædicti creditores fuerant condemnati ad reſtitutionem dd. fructuum, quæ fecerunt tranſitum in iudicatum, vt firmatum fuit coram Me ſub 26. Maij 1645. & coram R. P. D. meo Bichio ſub die 27. Aprilis 1646. 1

Itaque quoad illos de Lignanis liquidandi videntur à die 11. Auguſti 1606. quo Procurator illorum, & aliorum creditorum habita intimatione libelli pro parte Thadeæ producti contexit, *iuxta diſpoſitionem text. in Lrem non nouam. §. Patroni in princ. C. de indi.* Rot. *penes ſa. mem. Greg XV. deciſ. 27. n. 2. vſque ad diem* 8. *Auguſti* 1647 quo DD. de Calderinis prædictæ Thadeæ hæredes realem poſſeſſionem adepti fuerunt bonorum per dictos de Lignanis occupatorum; & quidem ad rationem librarum 650. monetæ Bonon. ſingulis annis vſque ad diem 25. Septembris 1617. abinde verò vſque ad dictam diem 8. Auguſti 1647. ad rationem librarum 800. ſimiliter, quia conſtat de locatione facta per eos anno præcedenti 1605. ſub 10. Maij prædij nuncupati *la Chiuſa*, & alterius nuncupati *la Pianta* cuidam Francifco de Caſaliis ad annos ſeptem pro annua penſione dd. librarum 650. quæ ſanè tam ex diſpoſitione iuris communis, quam Statuti Bononien. præſumitur renouata, & continuata, vt firmauit Rot. in Bononien. liquidationis fructuum 30. Maij 1642. coram bonæ mem. Merlino extenſa per R. P. D. meum Cerrum, in *§. idemque fuit*, vſque ad diem 25. Septembris 1627. quo incepit alia locatio ad ſeptennium pariter facta Martino de Campagnolis ſub annua penſione dd. librarum 800. quæ continuata probatur vſque ad diem 12. Decembris 1642. quo idem Martinus in ea perſeuerans recognouit in Dominos dictos de Calderinis tunc immiſſos, vt conſtat ex publicis inſtrumentis, ex quibus benè oſtenditur continuatio eiuſdem locationis licet poſtea poſſeſſioni tunc captæ, tanquam nullæ fuerit renunciatum per dictos de Calderinis; abindè verò vſque ad dictam diem 8. Auguſt. 1647. quo Calderini habuerunt immiſſionem in vim mandati Rotalis, attenta continuatione locationum per tanti emptoris ſpatium ſub eadem annua penſione librarum 800. fructus præſumuntur in ſimili quantitate percepti à dictis de Lignanis eorundem bonorum poſſeſſoribus. 2 3

Quæ vero ad illos de Ninis, & Borellos eorum ſucceſſores videntur liquidandi à die 16. Septembris 1622. quo fuit per eos oppoſitum petitioni Thadeæ vſque ad eundem diem 8. Auguſti 1647. quo dicti de Calderinis actualem poſſeſſionem nacti fuerant, ad rationem librarum 18[illegible]. ſingulis annis; quoniam tanti conſtat fuiſſe ab Vrſina eorum hærede, & reſpectiuè Gaſpare de Borellis eius viro locata bona per eos detenta, vt patet ex publicis Inſtrumentis locationum ad ſeptennium, & quinquennium reſpectiuè factarum Petro de Ruſſis ſub [illegible] 4

23. & 24. Februarij 1628. & 12. Februarij 1633. quæ similiter renouatæ, & continuatæ censentur ex suprà deductis; Imò probatur ex eo, quod tempore apprehensæ per dd. de Calderinis possessionis in eadem conductione perseuerabat idem Petrus de Russis, vt legitur in instrumento adeptæ possessionis.

Demum quoad Antonium Greppium arbitrati sunt DD. fructus esse liquidandos a die 7. Iunij 1622. quo lis fuit cum eo pariter contestata vsque ad diem 23. Aprilis Anni 1644. ad rationem librarum 220. singulis annis, cum constet ex publicis documentis pro eadem pensione bona fuisse locata per hæredes dicti Græppij, & causam ab eis habentes, primum sub die 2. Aprilis 1625. Ludouico de Gardis ad septennium, & deinde 24. Decembris 1631. Ioanni de Tartaglijs ad aliud septennium; quæ locationes pariter continuatæ censentur sicuti firmatum est suprà de aliis vsque ad dictam diem 23. Aprilis 1644. quo Rocchus Lucatellus vir Antoniæ hæredis Camillæ Bombasariæ hæredis dicti Græpij eadem bona locauit ad quatuor annos Martino de Campagnolis pro annuis libris 180. in quibus DD. dixerunt liquidandos esse fructus perceptos ab eodem Lucatello à dicta die 23. Aprilis 1644. vsque ad d. diem 8. Augustini 164[illegible]. de quo tempore dicti de Calderinis possessionem eorundem bonorum apprehenderunt.

5 Ex quibus equidem locationibus, ac litis sustentatione ab eo tempore citra per prædictos creditores respectiuè factis sicuti probatur illorum possessio: ita etiam remanet iustificata perceptio fructuum, qui præsumuntur ab ipsis locatoribus exacti, Rot. *penes RR. Vrgellen. decis. 307. sub n. 4 & 5. versic. ex quibus locationibus, & sub n. 8. versic. & ideo præsumitur, & n. 12. versic. & licet, ac in aliis relatis in Romana reintegrationis 23. Iunij 1642. coram Reu. Patauino in §. Idcirco in debitum Monasterij, & 22. Iunij 1643. coram RR. Salamantino in primis etiam dixerunt, & in Maceraten. reddition. rationis 27. Martij 1645. coram R.P.D. meo Meltio in §. quo vero ad Palatium.* Et successiuè percepti in quantitate solita, Rot. *penes* Acchill. de Grass. *decis. 2. de restit. spol. & bon. men.* Card. Seraph. *decis. 1245. sub num 6. vers. quantum vero ad quantitatem* & Caual. *decis. 17. sub n. 1. vers. a solito enim & decis. 86. vers. vnde etiam, ac in recent. dec. 263. sub n. 4. vers. quæ locationes cum seqq p. 7.*

Non obstat, quod clausula, Partito iudicato, in rescripto Signaturæ appositæ, respiciat solum scuta 5500. auri Thadeæ debita pro restitutione dotis, non autem fructus, & alia in sententijs comprehensa; quia fructus a prædictis possessoribus percepti modo petuntur in quantitate concurrenti pro congrua satisfactione residui dd. scutorum 5500. auri pro quibus exequenda est res iudicata eorundem fructuum restitutionem comprehendens, vt legitur in eisdem sententijs.

Fructus igitur, quoad illos de Lignanis à prædicto anno 1606. vsque ad 1647. ascendant ad libras 29650. Et quoad illos de Ninis, & Borellos eorum successores ad libras 4500. Quo vero ad Antonium Greppium, & ab eo causam habentes ad libras 5380. & in summis respectiuè illos esse liquidandos Domini responderunt.

Et ita dictis de Calderinis, ac illis de Lignanis & Lucatellis informantibus, &c.

REVERENDISSIMO D. DVNOZET DECANO.
Romana Pecuniaria.

Lunæ 14. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Cambia iniustè percepta, extenuant fortem. Debentur ab eo, per quem stetit non cambiari, quando suscepit mandatum ad cambiandum, loco damnorum & interesse: & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non ponit conditionem in ipsa obligatione, & tunc agatur creditori, licèt non declarauerit se vti velle.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio in forma Cameræ paratam habet executionem.*
1 *Cambia iniustè soluta, sortem extenuant.*
3 *Obligatio præcisa & coactiua, non suspenditur, nec minuitur, per facultatem, commodum creditoris respicientem, licèt absque illa, se velle vti, declaratione.*
4 *Continuatio, non est primus actus, sed sunt effectus.*
5 *In cambiorum materia mercatorum attestationibus est deferendum.*
6 *Testes ad aliquid deponendum requisiti, si super negotium iudicium ferant, tanquam affectati, reuoci debent.*
7 *Obseruantia in quacumque materia est adeo efficax in declarando, & interpretando, vt etiam propriæ verborum significationi præferri debeat.*
8 *Secus si sit æquiuoca, quia tunc non relevat.*
9 *Solutiones, ad causam enunciatam, & veram, non autem ad aliam nullibi apparentem, vel veram, referendæ sunt.*
10 *Testis vnicus non probat.*
11 *Nec de inuerisimili deponens.*
12 *Confessio, ac declaratio partis, quæ ex obstructionis subsequuta deprehenditur, in materia probationis, Testis depositioni præualet.*
13 *Cambia non debentur nisi ex pecunia numerata, effectiua, quæ super cambijs negotiari possit.*
14 *Creditor in statu exigendi pecunias à suo debitore, qui sit mercator publicus in Nundinis, cambia exercere solitus, quando non exigit illas pecunias eundem debitorem, concurrente aliquo sensus coniectura, in Nundinis cambia exercendis, dimittere censetur.*
15 *Itaque maximè si debitor in Nundinis, ære alieno credito, eam summam reperire, ac paratam habere potest.*

DECISIO VII.

MAndatum Rotale ad instantiam Hieronymi Rosolini relaxatum contra Iosephum Antonium Pagninum exequendum esse DD. decreuerunt; illius enim validitas non controuertitur, & iniustitia manifestè patet ex apostolis per dictum Pagninum subscripta die 30. Decembris 1645. quibus ipse soluere Rosolino scuta 5500. promisit in forma Cameræ Apostolicæ, quæ executionem habet executionem Rot. *penes fan. mem. Cocc. AV. decis. 234 n. 1.* Barat. *decis. 384 n. 2. ac in alio congressu in prima decisione huius coll. edita sub die 18. Iun. 1646. coram R.P.D. meo Corrado in [illegible]*

2 Neque obstat exceptio compensationis cambiorum iniuste, vt prætenditur, solutorum, quæ prorsus de sorte non extenuant, vt dixit Rot. *in Romana cambiorum 17 Februar. 1642. coram R. P. D. meo Bichio*, quia illa non subsistit, nam cum Pagninus se obligauerit dictas pecunias Rosolino debitas continuare in cambiis nundinalibus, ita quod nunquam ob eius defectum cessarent, prout legitur in eadem apoca, idque non præstiterit, iure merito tenebatur Rosolino ad damna, & interesse, quæ fecerunt ab ipso Pagnino iuste soluta ad rationem octo pro centenario, ad quam eo toto tempore ascendisse iustificatur, vt latè probatum fuit in decisionibus huius causæ *coram R. P. D. Corrado emanatis de anno 1648. sub 5. Iunij §. neque obstat quod cambia, & sub 31. dict. §. præterea non obstat.*

Minus subsistit repetita interpretatio prædictæ apocæ, eius vigore prætenditur Pagninum fuisse inimodum onus continuandi tantum modo dictas pecunias super cambiis, postquam Rosolinus illas ab eius eo titulo recepisset iuxta facultatem ipsi in eadem apoca primo concessam; Quoniam obligatio 3 Pagnini præcisa fuit, & coactiua, ideoque suspendi non potuit per meram facultatem in præcedenti, atque distincta periodo, Rosolino pro maiori eius fauore concessam, licet Rosolinus ea vti velle non declaraverit Dec. *cers. 652. versu fundato sub n. 7. in fi. vers. alterius considerandum est cum seq.* quem sequitur Rot. *in Plac. Cambior. 19. Iun. 1634. coram bo. me. Merlino in § tertio opponebatur.*

Neque repugnat ponderatio illorum verborum apocæ *Promette, &c. di continuar lui medesimo questa girata di detti cambij, &c.* quæ præcedentem receptionem pecuniarum super eis videntur 4 supponere, cum continuatio non sit primus actus, sed successivus, vt inquit Rip. *in rubr. ff. si cert. pet. n. 16.* Cagnol. *in rub. ff. de orig. iur. num. 1. ad med.* Menoch. *cons. 848. num. 4.*

5 Tum quia obiectum procedit, quando talia verba referantur ad creditorem, qui pecunias exbursauit, nam si ipse velit huiusmodi facere continuationem, necesse vtique habet illas prius ab alio super cambiis recipere, vt subinde continuare valeat, cum illis enim pecuniis, quas alteri soluit & amplius non habet, continuare non potest, vt explicat Moder. Ianuen. *in eius tr. de camb. disp. 2. q. 1. sub num. 9. versic. illa namque facultas.* Non autem quando referuntur ad debitorem, qui pecunias sibi creditas habet, quas per se, vel per alium ad nundinas transmittere, ac in illis cambium exercere potest, nam hoc casu verba illa verè includunt, atque præferunt non solum progressum, sed etiam principium actus, ac totum ipsum negotium perinde, ac si dictum fuisset, *di tenere, e girare lui medesimo questa somma supra detti Cambij.* in quo sensu congruè verificantur eadem verba etiam in debitore *ex. tract. per d. Moder. loc. proc. sub n. 10. vers. retinere in fin.* Ac in terminis super apoca de qua agitur specialiter attestantur mercatores super triginta tam Vrbis, quam aliarum insignium Italiæ Ciuitatum, vt legitur in Summar. Rosolini sub num. 6. & seq. quibus est deferendum, vt late firmatum fuit in prædicta *dec. edita sub 5. Iun. 1648. coram R. P. D. meo Corrado, §. secundo quia illa, &c.* Non attentis contrariis attestationibus exhibitis pro parte Pagnini, quia Mercatores, qui illas confecerunt non attestantur simpliciter de significatione dd. verborum inter Mercatores recepta, quales erant illorum partes, sed incaute iudicium proferunt, quod non debeantur cambia neque ratione damnorum, & interesse, atque ita si casus contingeret seruaretur, quod spectat ad Iudices, ideoque reflci debent, vt fuit dictum in *Romana instificationis creditorum 13. Iun. 1635. coram bon. me. Pironano in rec. decis. 52. n. 11. vers. in præsenti autem. & seqq. part. 7.*

Tum etiam quia subsequuta statim obseruantia, & continuata per annos circiter tredecim quibus Pagninus absque vlla contradictione soluit Rosolino interesse cambiorum, manifestè declarat, atque interpretatur, quod sub verbis illis dictæ partes voluerant onus cambiandi d. pecunias ad Pagninum alio non expectato simpliciter pertinere quousque Rosolinus non declararet illas ab ali 7 pro maiori sua commoditate, vel indigentia i tra facultatem sibi concessam, velle recipere; hic enim proprius effectus est obseruantiæ, vt re ipsa præferat præcedentis conuentionem, ac declaratione nem adeo in quacumque materia efficacem, vt etiam propriæ verborum significationi præferri deb. at. ex fuse *alleg. in dd. decisionibus coram P. P. D. meo Corrado de anno 1648. emanatis sub die 5 Iun. in §. tum etiam ex obseruantia. & sub die 31. Iulij in §. fin.*

Nec dicatur quod dicta obseruantia sit æquiuoca, ex quo solutiones æque bene referri possint tàm ad cambia realia, quam ad neglecta per Pagninum, ideirco non releuet Rota *decis. 110. n. 2. p. 2. recent.* Quia verba ipsarum partitarum in libris Pagnini descriptarum remouent obiectum, cum referantur expressè ad damna, & interesse, quæ magis propriè conueniunt omissis per Pagninum contra tenorem suæ obligationis, ideoque dictæ 9 soluriones ad hanc causam enunciatam, & veram, non autem ad aliam nullibi apparentem, nec veram referendæ sunt, vt fuit dictum in *Casenaten cens. 3. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Corrado in §. Non etiam obstat.*

Ex quibus manifestè patet non aduersari votum morale a pluribus Theologis subscriptum sentientibus Pagninum non teneri ad vllam interesse Rosolino, Quia fuit redditum cum supposito, quod Pagninus non obligatus dictas pecunias in nundinis exercere antequam illæ fuissent per Rosolinum ab aliis receptæ, cambia soluerit credens illas fuisse verè receptas; Quæ prorsus aliena sunt à veritate: cùm & ille simpliciter obligatus esset, & soluerit ratione interesse Rosolini, eo quia ipse pecunias non exercebat, prout tenebatur, vt dictum est.

Minus etiam attendi debet depositio vnius Testis pro Pagnino examinati, deponentis Pagninum se obligasse continuare exercitum dictarum pecuniarum super cambiis, quando Rosolinus illas ad cambium ab aliis recepisset, illi, *dice che il Pagnino diede facoltà al Sig. Rosolino di receuir [illegible] a cambio, e quando l'hauesse presi il S. [illegible], il Sig. Pagnini promise lui di scriuere le girate [illegible] detti cambij*; Quia vltra quod est vnicus, & non concludit, vt demonstrant sequentia verba, illi, *& promise conforme a fermo d'accordo de [illegible] poi come vedea loro d'accordo, non mi vinsero al [illegible] da corso le dette, &c.* non verificantur pro [illegible] nihili verborum materialis positi [illegible] animo antè præcedens in facto principali [illegible] ad ipsum pertinent *lex tal pa [illegible] vers. si pinum. Rota tom. [illegible] dec. 194. n. [illegible] & sic de similibus [illegible] sub 13. Iun. 1641. coram R. P. D. meo Corrado [illegible]*

12 *in §. altera pariter*; Eius depoſitio elidit̃r, ex dicta obſeruantia ſubſecuta, quæ contrariam præfert partium confeſſionem, ac declarationem omninò præferendam *Roman. conſil. 391. ſub n. 8. verſ. tertio probatur.* Rota *penes ſa. me. Gregor. XV. deciſ. 357. num. 3. verſ. ſed voluit, & deciſ. 434. n. 14. verſ. & clarum eſt.*

13 Poſtremo non obſtat quod creditum Roſolini præceſſerit ex pretio mercium, non autem ex pecunia numerata & effectiua, quæ ſuper cambiis negotiari poſſet, & propterea cambia non debeantur Rotam Romanam cambiorum 18. Aprilis 1644. coram R.P.D. meo Peutingerio; Quia cum Pagninus illa biduo ante, vt aſſerit, acceperit in ſolutum à Bonettis, & Bonettallis nomine Roſolini creditoris il orum pro ſumma ſcutorum 2225. 74. cuius creditorem in propriis libris Roſolinum deſcripſit, nihil impediebat quominus Roſolinus, qui pecunias
14 ſibi debitas exigere poterat, illas pœnas eundem Pagninum debitorem in nundinis cambiorum exercendas dimitteret, vt fuit dictum in prædictis *deciſionibus huius cauſæ de anno 1648. coram R.P.D. meo Corrado emanatis ſub die 5. Iun. in § præterea, & ſub die 31. Iul. in §. minus reluat.*

15 Eoque magis cum Pagninus eſſet publicus mercator in nundinis cambia exercere ſolitus, vt notum eſt, qui vel ære, vel credito proprio benè complere poterat quod promittebat, eamque ſummam in nundinis reperire, ac paratam habere Riminald *inn. conſ. 152. n. 3. verſ. accedit.* Lopez *de contract. lib. 2. c. 10. ſub princ. verſ. tertium autem genus.* Moſcſ. *de contract c. 7. ſub n. 44.* Filliuc. *tr. 35 p. 2. ſub n. 344. & ſub n. 432. verſ. tertia ratio, & ſub n. 344. Eminent. Cardin. de Lugo diſp. 28. ſub n. 8.* de quibus circumſtantiis non conſtabat in illa Romana Cambiorum pro Pagnino in contrarium allegata.

Et ita vtraque, &c.

Emin. & Reu. D. C. Otthobono.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Apoca mutui ſimulata, nullam meretur exequutionem, licèt ſit obligatione Camerali munita. Ad conuincendam ſimulationem, ſufficit cauſa ſimulandi & concurſus ſaltem duarum coniecturarum. Quid accipiatur pro tali cauſa Et quæ habeantur tales coniecturæ. Simulatio eſt licita de Perſona ad Perſonam, vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractus.

SVMMARIVM.

1 *Apoca mutui ſimulata, nullam meretur exequutionem, licet ſit obligatione Camerali munita.*

1 *Simulatio contractus conuincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum coniecturarum.*

3 *Cauſa ſimulandi ſatis deducitur quando Apocam mutui præceſſit contractus nullus, & ineffi cax.*

4 *Ad ſimulationis cauſam arguendam, ſufficit ipſam ſimulandi cauſam fuiſſe à partibus opinatam, & veriſimilem.*

5 *Simulationis coniectura oritur ex actuum proximitate.*

6 *Et ex inueriſimilitudine.*

7 *Et ex pactis inſolitis appoſitis in Inſtrumento.*

8 *Depoſitio Teſtis, licet nuditer examinati, cum ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis, plurimum inſeruit ad inducendam ſimulationis probationem.*

9 *Simulatio, quid licita ſit, & permiſſa de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum, declaratur procedere, data validitate primi contractus; ſecus autem quando contractus eſt nullus, quia tunc deficit primæ obligationis ſubſtantia, quæ omnino ad hunc effectum requiritur.*

10 *Contractus nullus, non conualidatur per ſubſequentem ratificationem contrahentis, niſi probetur prius in ipſo plena ſcientia nullitatis, nedum facti, ſed etiam Iuris.*

11 *Actus ratificatio, ſemper continet in ſe conditionem, ſi alias firmus ſit & validus.*

12 *Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuiſſe validam.*

DECISIO VIII.

FVit reſolutum mandatum A. C. relaxatum ad fauorem Hieronymi Vualdi pro ſumma ſcutorum 1890. ba. 40. eſſe infirmandum ob ſubſtitæ defectum, nam apoca mutui cuius vigore agit Vualdus tanquam ſimulata nullam meretur exequationem licet ſit obligatione Camerali munita Gallet. *de obligat. Camer. q. 8. num. 5.* Farinac. *de ſimulat. q. 162. num. 64.* Rota poſt Zacch. *de obl. Camer. dec. 206. n. 1. & 207. num. 6. & in recent. deciſ. 61. n. 9. part. 5. & deciſ. 259 num. 8. part. 6. & in Romana Cambij 30. Ianuar. 1643. in §. Inſpecta pariter credito coram Reuerendiſſimo Dominico meo Decano.*

Ad conuincendam verò ſimulationem contractus ſufficit cauſa ſimulandi, & concurſus ſaltem duarum coniecturarum, Bart. *in leg. priſc. commodum 14. numer. 2. cum ſequentibus ff. de donation.* Rota *in recentior. deciſ. 82. num. 13. part. 5. & in deciſ. 11. num. 3. part. 7. & in Firmana Triſolij 14. Maij 1640. in § & quod attinet ad caput coram R. P. D. meo Peutingero.*

In hoc verò caſu data adeſt cauſa ſimulandi, 3
nec deſunt plures coniecturæ quæ eidem cauſæ ſimulantur, cauſa itaque ſatis deducitur, quia apocham mutui inter Benedictum & Aldentem præcedebat alius contractus nullus, nuditer geſtus inter Petrum, & Benedictum tunc filium familias ſine Patris conſenſu contra formam *Statuti Viterbij lib. 1. cap. 152.* prout bis pro nullitate huiuſmodi obligationis Benedicti reſolutit Rota *in Romana Priorat. ſeu Viterbien. 19. Ianuar. 1643. & 27. Ianuar. 1644. coram R. P. D. meo Peutingero*, Vnde cum eodem ſtante nullitate prædicta non poſſet Vualdus ſuffragari, is inducit Benedictum ad ſimulandum mutuum.

Quæ cauſa ſimulandi ex eo etiam confirmatur, quia Vualdus creditor eiuſdem Romani comparuit in ſtatu creditum Cambij, nec inſiti cum ſit reddito in ſumma ſcutorum 2610. prout ſcit dominatur & ſic obſtante Vualdo poterat Petro exonerationem, & poterant etiam ſuperuenire alij Creditores anteriores Romani, & vindicare cambium ſubinductum, quæ omnia demonſtrant Vualdum voluiſſe Cambium de medio tollere, mutuumque contraxiſſe ſimulando, cum Petro eo iam futuris effecto; ſufficit enim cauſam ſimulandi 4
fuiſſe à partibus opinatam & veriſimilem, Hond. *conſ. 49.*

conf. 46. *n.* 28 *lib.* 1. Farinac. *d. quæſt.* 162. *num.* 118. Rota *coram Buratt. decis.* 901. *num.* 7. *& in recen. de-*
cis. 11. *n.* 4. *& ſ. part.* 7. *poſt* Zacch. *de oblig. Camer.*
decis. 81. *n.* 9. *& in Laurentana præſ.* 22. *Aprilis*
1641. *in §. neque oportet probare coram R.P.D. meo*
Lucenſ.

Pro coniectura vero plurium eſt conſideranda proximitas contractuum, nam ſub die 24. Ianuarij Cambium præfatum fuit delibe ratum Vinaldo. & die 25. ſubſequenti fuit contractum mutuum, quod
5 intra menſem fuit eidem Vinaldo ceſſum, vnde oritur ſimulationis coniectura ex tot actuum proximitate, Decian. *conſil.* 62. *num.* 85. *lib.* 3. Farin. *d. quæſt.* 62. *n.* 46 Rota *in Romana Cambij* 27. *Aprilis* 1642. *§. Aliæ autem coram bon. mem. Merlino*
Cyriac. *conſ.* 219. *n.* 68.

6 Vrgens etiam eſt coniectura quia in mutuo ingentis ſummæ ſcutorum 1890. nulla fuit adhibita cautela aut reportata ſecuritas, vnde oritur inuerſimile dolo quæ plurimum attenditur ad detegendam ſimulationem, Rota *dec.* 61. *n.* 10. *& dec.* 281. *n.* 11 *par.* 5. *recent. poſt* Zacch. *de oblig. Camer. deciſ.* 18. *n.* 19 *& in Romana Cambij* 30. *Ianu.* 1643. *§. Secunda quia coram Rev. D. meo Decano*, & hæc coniectura fortius ſtringit, quia Vinaldus eſt diligens, & accuratus, & Benedictus fuit à Patre exhæredatus, & prohibitus adminiſtrare aut vſumfructum percipere ex bonis filij, hæredis Inſtituti, vt in Summ. Benedicti n. 7.

Præterea Aſdens creditor mutui illud ceſſit pro eodem pretio Vinaldo tale quale erat abſque aliqua obligatione de faciendo bonum, ac exigibile creditum ceſſum, vt fieri ſolet. Imò cum promiſſione euictionis ex dato, & facto ipſius cedentis tantum, & non alias, vt in Summ. Benedicti num. 3.

7 Vnde cum inſtrumentum prædictum contineat pacta inſolita, bene arguit ſimulationem, Pariſ. *conſil.* 55. *n.* 51. *&* 57. Ioſeph. Ludou. *conſ.* 51. *verſic.* 32. *coniectura eſt* Decian *conſ.* 2. *n.* 37. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. præſumpt.* 122. *n.* 67. *lib.* 3 Farin. *qui plures congerit d. q.* 162. *n.* 164. Rota *dec.* 24. *n.* 6. *part.* 3. *recent. & in d. Romana cambij* 30. *Ianuarij* 1643. *in §. quarta quia coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano.*

8 Demum ponderanda eſt depoſitio Teſtis in apocha mutui ſubſcripti qui rem palam detegit, & licet iit nulliter examinatus, tamen cùm eius atteſtatio ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis plurium inſerui ad inducendam ſimulationis probationem, Mant. *dec.* 324. *n.* 2. Rota *in recent. dec.* 122. *n.* 7 *p.* 1. *& coram Buratt. dec.* 306. *n.* 6. *& poſt* Zacch. *de oblig. Camer. d. dec.* 181. *n.* 16.

Non obſtat quod ſimulatio ſit permiſſa, & licita de perſona ad perſonam, vel de contractu ad con-
9 tractum, vt per Gratian *diſcep.* 211. *n.* 9 *& ſeqq* quia hoc procedere poteſt dat validitate primi contractus: ſecus autem quando contractus eſt nullus prout hic cum celebratus fuerit cum filiofamilias, hoc enim caſu deficit prima obligationis ſubſtantia quæ omnino ad hanc effectum requiritur, vt declarat Bald. *in l. ſi ex pretio* 6. *n.* 2. *verſ. quædam eſt ſimulatio Cod. de rer. per.* Surdus *conſ.* 150. *n.* 58. Farinac. *de ſimul. q.* 162. *n.* 43.

Neque euitari poteſt huiuſmodi nullitas ex eo
10 quod Benedictus fuerit factus ratificaueric Cambium mediante mutuo celebrato, vt illud extingueretur, quia non poteſt dici inducta conualidatio ſeu ratificatio præcedentis contractus nulli non probata prius in Benedicto approbante ſcientia plena nullitatis nedum facti, ſed etiam Iuris, Gab. *conſ.* 6. *n.* 62. *li.* 1. *& conſ.* 62. *n.* 26. *&* 27. *lib.* 2. Rot. *dec.* 406. *n.* 25. *p.* 4. *to.* 2. *& dec.* 260. *n.* 12. *p.* 6. *recen. coram Caual. dec.* 612. *n.* 28. *coram Buratto dec.* 410. *n.* 10. *& ſeq. & in Ruennaten. debitis* 11. *April.* 1644. *in §. quia fuit reſſponſum cor. R.P.D. meo Corrado*, & 11
in ratificatione ſemper ſubintelligitur conditio ſi actus alias firmus ſit, & validus, Valenzuel. *conſ.* 177. 12
num. 5. *lib.* 2. ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuiſſe validam, *Rota poſt Cenc. de cenſibus deciſ.* 278. *n.* 23. *& ſeq. & in Romana pecuniaria* 23. *Martij* 1648. §. *Nec dictum prætenſum creditum coram R.P. Dom. meo Melino.*

Et ita fuit reſolutum, vtraque parte informante, &c.

Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. D. Card. Otthobono.

Romana pecuniaria.

Lunæ 5. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor Adminiſtratoris, pro reliquata fideiuſſiſſe cenſetur, & maximè vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor Adminiſtratoris, pro reliquatu fideiuſſiſſe cenſetur.*

2 *Et eo magis, vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem; clarè conuincens promiſſionem quod Adminiſtrator reliquatum reſtituet.*

3 *Fideiuſſor reliquatus, tenetur ad reſiduum quatenus creditori fuit integrè ſatisfactum intra ſummam in fideiuſſione præſtitam.*

4 *Solutionis cauſa colligi debet à veriſimili mente ſoluentis, & recipientis.*

5 *Solutio in Adminiſtratione, debet in dubio referri ad obligationem ſoluendi pecunias exactas, non autem ad obligationem ſoluendi reliquatum.*

DECISIO IX.

POſtquam reſolutum fuit coram me ſub die 15. Martij præteriti relaxan. eſſe mandatum pro ſumma ſc. 3. mill. ad fauorem D. Matthæi Sacchetti contra R.P.D. Honoratum tamquam fideiuſſorem Alexij, qui remanſerat debitor D. Matthæi vltra prædictam ſummam, dum Rotam conſulerem, vt moris eſt pro expeditione cauſæ ad Deciſionis præſcriptum Agentes, & Procuratores Domini Honorati inſtarerunt, vt denuò ſuper iiſdem audirentur & cum Domini eorum petitionibus annuerint fecerunt ſæpiſſimè citati, moniti, & vſque ad hanc vltimam Rotam expectati, ſed ipſis informare recuſantibus Domini perſiterunt in deciſis.

Viſa enim ſunt ſubſiſtere Deciſionis iam editæ fundamenta, quæ cum non fuerint impugnata, alio ex robore faciri non oportuit, ideo fuit reſtricta ad obiectum in deciſione non examinatum, & ab Agentibus D. Honorati vocifitatum duo conſiſtens, quod tres partes ſummæ ſolutæ in Banco eorum de Valentibus in creditum Dom. Matthæi ſub die 25. Martij 1644. Summ. num. 1 Conſtantinares ſummam ſcutor. 1050. ceſſerint in extinctionem obligationis, & fideiuſſionis D. Ho-

norati, & pro prædicta sint deducen. ex summa
seut. 3. mill. cum administratio Alexii cesset finita
per renunciationem ab ipso Alexio factam sub die
21. dicti mentis Martij, vt in Summario D. Matthæi
n. 2. Pro huiusmodi obiecti solutione fuit consi-
deratum, quod fideiussio R. P. D. Honorati non
est concepta simpliciter pro certa summa, sed pro
reliquatu vsque ad summam scutorum 3. mill. quod
apertè colligitur, tum ex natura negotij, quia scili-
cet fideiussor Administratoris pro reliquatu fide-
iussit ille censetur Rota *dec. 301. n. 6. p. 4 tom. 2. recent.*
1 tum quia D. Honoratus promisit, quod Alexius Ad-
ministrator *Darà buono, e fedel conto della sua essat-
tione, e di tutto quello, che gl' entrarà in mano del
detto Signor Matteo, a fauore del quale prometto, e
faccicla sicurtà per detto Saluati sì no alla somma
dissudi 3. mila, e voglio esser tenuto à pagarli a Sua
Signoria Illustrissima qui in Roma liberamente senza
eccetione alcuna sempre che restasse debitor per la
suddetta causa*, quæ verba vti continentia expres-
2 sam obligationem reddendi rationem clarè con-
uincunt promissionem, quod Administrator reli-
quatum restituet *l. cum seruus 81. ff. de cond. & de-
monstr.* Socin. sen. *cons. 149. n. 3. lib. 1.* Affict. *dec.
157. n. 2.* Rota *dec. 370. n. 4. p. 2. & dec. 301. n. 2. p. 4.
tom. 2. recent. & coram sa. mem. Greg. 554. n. 2.*

Ideoque cum prædictæ tres partitæ infimul con-
stituentes summam scutorum mille ab Alexio so-
lutæ fuerint die 23. Martij 1644. Antequam ab ipso
computa solidarentur, quod factum non fuit nisi
sub die 21. Nouembris 1644. cedere prædictæ so-
lutiones non possunt in causam fideiussionis, quam-
uis alias grauiorem; nam fideiussor reliquatus te-
netur ad residuum quousque Creditori fuerit inte-
3 grè satisfactum intra summam fideiussione præscri-
ptam, *vt est textus ad litteram in L. in fraudem 45.
§. si principalis*, ibi, *nisi forte minus idonei sint, &
in reliquum non ex solutæ quantitatis accesserint. ff.
de iure fisci ibique* Cuiac. & Gothofr. §. 11. & pon-
derauit Rota *in Romana fideiussionis coram Cardi-
nali Lancelloto seniori in fine impress. apud Mar-
ches. de Commiss. part. 1. folio 770. sub n. 3. & n. 8.
coram Caual. decis. 139. n. 1. & decis. 155. n. 1. & in
fi. quarum prima Caual. est repetita inter impress.
post. 2. vol. cons.* Farin. *dec. 304.*

Et certè remouetur omnis difficultas ex eo,
quod Alexius huiusmodi tres partitas summam sc.
m. constituentes adscripsit in computis adminis-
trationis eiusdem, & multo post constituit se debito-
rem reliquatus in summa sc. 3656. b. 90. *per saldo
di quanto resta debitore per maneggio d'entrata &
uscita*, quapropter nec Alexius met principalis de-
bitor voluit dictorum scutorum mille soluere in
causam reliquatus, nec in eam Dominus Matthæus
4 recipere, quia nondum constabat Alexium fore de-
bitorem, causa verò in quam fit facta solutio col-
ligi debet à verisimili mente soluentis, & recipien-
tis Corn. *consil. 295. num. 2. lib. 3.* Gratian. *discep-
tat. 224. num 95.* & affictæ solutiones referri de-
5 bent ad obligationem soluendi pecunias exactas
prout eas retulit Alexius, non autem ad obliga-
tionem soluendi reliquatum, vt benè ad propo-
situm Rota *in d. decis. 554. num 4. & 5. coram sa.
mem. Greg.*

Et ita fuit resolutum informante tantum Domi-
no Matthæo.

R. P. D. Meletio.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Cambia, quæ non debentur vti cambia, quando de eorum realitate non constat ex literis expeditionis. Et reditus Nundinarum iuxta stylum Mercatorum; debentur saltem vti damna & interesse, quando illi, qui mandatum ad cambiandum susceperat non docuit se fecisse debitas diligentias de inueniendo Personas, quæ ad cambium pecunias acciperent. Et quomodo sit facienda talis liquidatio.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum obligatione camerali vallatum, habet executionem paratam, etiam contra fideiussorem insolidum obligatum.*

2 *Mandatum executiuum dicitur validum, quando ex reuolutione Actorum apparet interuenisse omnia necessaria requisita pro validitate Iudicij: iuxta decis. Capitaqu. 160. part. 2.*

3 *Cambia non debentur vti cambia, nisi quando de eorum realitate constat ex literis, quæ dantur expeditionis, siue dell'anticata, ad nouellas transmissis, & ex aliis literis, quæ nuncupantur reditus de Nundinis, ex quibus horum iustificatio sufficienter probatur.*

4 *Cambia quando non constat de istis solutionibus cambiorum non debentur, & exactio cedunt in extinctionem sortis.*

5 *Cambia debentur vti damna & interesse, ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum suscepisset, non adimplenit quod debuit pro inuestigatione personæ, quæ pecunias ad cambium reciperet.*

6 *Cambia vti damna & interesse, debentur ad illam rationem, ad quam dimostratur accedisse giratas cambiorum singularum seriarum temporis, quo cambia peiuntur.*

7 *Compensationis exceptio non prius admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquid creditum.*

8 *Probationes non admittuntur in illa instantia, vbi causa commissa fuit cum clausula si quid excipiendum.*

Limitatur n. 10.

9 *Debitor condemnatus, quotiescumque facit nouas probationes, non impeditur creditor, quin nouis iuribus, & probationibus uti valeat, ad eliden-dam probationem iam factam.*

10 *Probationes nouæ passim sunt admittendæ ad eli-dendas nouas probationes ex aduerso factas, etiam in terminis clausulæ si quid excipien-dum.*

11 *Citatio ad dicendum contra, in prædictione Iu-rium, omnino requiritur.*

12 *Iura prodicta, absque citatione, non dicuntur de facto.*

13 *Amplianter quamuis illorum exhibitio facta fuerit coram Notario, & Testibus.*

14 *Iura producta absque citatione tanquam de actis non existentes, nullam probationem faciunt.*

15 *Exceptio ad effectum ut pro reuelanti si admitten-da, opponenda est specifice, non autem in genere.*

DECI

DECISIO X.

IN duabus decisionibus coram me in hac causa emanatis sub die 14. Maij 1646. & 23. Martij 1648. resolutum fuit mandatum de contignando non esse exequendum stante quod aliud mandatum contra Venturam Mazzantem, & Guilielmum Roncallam, siue eius hæredes principales Debitores relaxatum ab Auditore Cameræ pro scut. 1500. ad fauorem Dominorum de Collettis pro rata sortis, non sustinetur, quia cambia solata non debentur, & sic ex illis sors extincta remansit, vnde disputato dubio sub die 15. Martij præteriti. An esset recedendum à decisis, dilata fuit resolutio, & Domini ordinarunt quod disputaretur dubium, An mandatum relaxatum sit exequendum contra principales debitores, quo hodie proposito, affirmatiuè fuit responsum. Dubitatum enim non fuit de credito dictorum de Collettis aduersus Venturam Mazzantem debitorem, cum illud probatum remaneat ex publico Instrumento obligationis Camerali vallato, vt in Summ. præteritæ positionis n. 1. cui obligationi tanquam fideiussor accessit Guilielmus Roncallas qui vti principalis principaliter, & insolidum se obligauit de omnibus, & sin-
1 gulis in d. Instrumento contentis eodem Summ. num. 2. quod vt habeat exequutionem paratam tradit Ang. *in l. 4. §. condemnandum n. 4. ff. de re iudic.* Gabr. *co. fil 67. n. 7. lib. 1.* Gallef. *ad formam obligat.* Cam. *p. 1. q. 1. n. 11. & 18. & q. 2. n. 9. & seq.* Rota *dec. 272. n. 4. p. 1. recen. & alibi passim.*

2 Quod verò ad mandatum illius validitas controuerti non potest quia ex reuolutione actorum apparet interuenisse omnia necessaria requisita pro validitate iudicij iuxta *dec. Caputaq 160. p. 2.* Rota *dec. 173. n. 2. p. 5. rec.* Iustitia etiam benè deprehenditur ex dicto Instrumento cambij stipulato sub die 25. Martij 1635. in quo Ventura Mazzantes se obligauit in forma Cameræ restituere eisdem Collettis sc. 2016. nempè quolibet anno ratam partem consistentem in sc. 250. vnà cum cambiis, & interesse, cui obligationi, vt dicebatur, quia accessit Guilielmus Roncallus principaliter, & insolidum, eo defuncto iustè obtinuerunt Colletti mandatum contra eius bona hæreditaria pro paghis decursis in summa scutorum 1500. ad computum & in extinctionem dictæ sortis.

Non obstat quòd in dictis duabus decisionibus in hac causa factis firmatum fuerit assertum mandatum relaxatum non esse exequendum, eo quia sors extincta remansit ex fructibus à Collettis, vt asseritur perceptis in summa sc. 2798. quia cambia non debentur, Nam vltra quod Colletti docent partem dictarum pecuniarum cessisse in aliam causam particularem, cessat obiectum, quia tunc Rota censuit, quod cambia vti cambia peterentur, quæ certum est non deberi nisi quando de eorum realitate constat ex litteris, quæ vocantur expeditionis,
3 siue *de l'andata* ad nundinas transmissis, prout etiam ex aliis litteris, quæ nuncupantur reditus de nundinis, ex quibus illorum iustitia sufficienter probatur, vt per Navarr. *in suo manuali tit. de septimo præcepto non furtum faciet num.* 289. Lauren. de Rodulph. *de usur. part. 3. q. 1. num. 1.* Rota *Ianuen. decis. 7. n. 11.* Seraphin. *dec. 946. n. n. 1.* At quia tunc non fuit dictum de illis requisitis necessariis, & sic de substantialibus cambiorum, merito
4 dictum fuit fructus a Collettis exactos cedere in extinctionem sortis, cum cambia nullo pacto ab illis prætendi potuerint, vt vltra allegata in prædictis decisionibus declarauit etiam Rota *in Mediolan. pecuniaria 27. Maij 1602. coram Litta, & decis. 711. n. 6. versic. cum illa nullo iure debeantur p. 3. & dec. 304. n. 2 p. 4. recentior.* & fuit etiam dictum *in Licien. Pecuniaria 29. Maij 1643. coram R. P. Domino meo Bichio.*

Verum quia postea Colletti sese melius declararunt, quod cambia prætendunt vt damna, & interesse ex quo Mazzantes, qui mandatum ad cambiandum susceperat cum fideiussione Roncalli, illud non adimpleuerat, nec docuerat fecisse debitas diligentias ad effectum reperiendi personas, quæ pecunias ad cambium acciperent, nec illas reperiisse ex tali non adimplemento tam eum, quam eius fideiussorem teneri ad omnia damna, & interesse, quod prouenit ipsis Collettis declarat *text. in l. si quis alicui 27. §. qui suscepit. ff. mand.* Rota *dec. 479. n. 9. & 10. apud Cenc. de cens. Romana, seu Ianuen. pecuniaria 1. Iul. 1644. § aut petit coram R. P. D. meo Bichio, Romana pecuniaria 5. Iun. 1648 § quia cum Pagninus, & 1. Iul. eiusdem anni §. quia certum est, & seq. coram. R. P. D. meo Corrado.*

Damna autem, & interesse ex parte illorum de Collettis concludenter probantur ex fide, quæ data fuit in eorum Summario præteritæ positionis num. 13. subscripta ab octo ex principalibus Vrbis Mercatoribus, ex qua optimè demonstratur adfuisse plures occasiones cambiandi, & ex partitis, & giratis cambiorum singularum feriarum cambia nedum ascendisse, sed excessisse scuta sex pro quolibet centenario toto illo tempore, quo à Collettis cambia petuntur cum illa fuerint inter partes conuenta ad dictam rationem scutorum sex, vt in eodem Summario num. 1. & vt illa sufficiant ad 6
iustificationem prætensorum damnorum, & interesse admittit Rota *in d. Romana pecuniaria 1. Iul. 1648. §. quia certum est ibi iustificatur ex iuratis Mercatorum attestationibus coram R. P. D. meo* 7
Corrado, stante hac igitur probatione damnorum, & interesse cessat compensatio in sortem, quia compensationis exceptio non potest admitti in præiudicium illorum de Collettis, dum non probatur aliquod eorum debitum, vt declarauit Rota *decis 224. n. 3. p. 5. rec.*

Minus refragatur replicatio in d. decisionibus data quod damna, & interesse non fuerint iustificata in prima instantia coram A. C. à quo fuit re- 8
laxatum mandatum, quæ hodie ex noviter deductis probari nequeant, stante quod causa commissa fuit in Rota cum clausula si quid exequendum, Rota *dec. 64. n. 1. & 5 dec. 162. n. 1. & dec. 260. n. 5. inter impressas penes Pacif. de Saluian. iuxta nouam impressionem, & alias sæpe.* Quia cum à Roncallis, & sociis reis conuentis non fuerint exhibitæ ante relaxationem mandati solutiones, quæ prætendantur in sortem imputandæ, sed post quod benè probatum remanet, nam d. solutiones fuerunt productæ sub die 4. Decemb. 1645. Summario de Collettis num. 14. mandati verò relaxatio processit cum decretum fuerit factum sub die 9. Iulij 1644. & 2. Decembris 1645. vt in eodem Summario num. & 7. Item exemplo dictorum de Rota illis segregationum mandati relaxationis ex quibus probatur dos. sapientia causa non fuisse [illegible] dum de Collettis [illegible] exceptiones, [illegible] quæ [illegible] damnorum [illegible] probatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

valeat ad elidendam probationem iam factam bene Rota *dec.168. n.10. inter impressus pariter apud eundem Pacific. de Salarian. Anconitana bonorum*
10 *22. May 1603. coram bo.me. Iusto, & in Papien. pensionis 19. Nouemb. 1608. coram Ortembergo.* & passim sunt admittendæ nouæ probationes ad elidendas nouas probationes ex aduerso factas, & hoc optima ratione, ne aperta remaneat via Reo de nouo deducendi totum, & omne illud quod sibi magis proficuum existimauerit sibi spe quod Actor exhiberi non possit noua iura ad exclusionem eorum quæ ab ipso reo fuerunt producta, & sic executiuam viam eludendi, vt in terminis clausulæ si quid exequendum, explicat Add. *ad Greg. XV. decis. 272. sub num 9. vers sicut etiam quis admittitur* Rota *in Eugubina dotis 12. February 1642. coram Salamantino.*

11 Eoque magis dicebant Domini non esse attendendam d. solutionum exhibitionem, quia emanauit absque citatione ad dicendam contra, quæ omninò requirebatur secundum Bald. *in l. 1. in fi. C. de sent. ex breui recitand.* Callador. *dec. 1. n. 5. de*
12 *exception.* Caputaq. *dec. 99. p. 2.* quæ quidem solutiones, nec possunt dici de actis ex solo defectu di-
13 ctæ citationis, Honded. *conf. 75. n. 34. lib 2.* Cæs. de Grass. *dec. 3. n. 7. de restit. spoliat.* quamuis illarum exhibitio facta fuerit coram Notario, ac testibus Barbos. *in c. contingat num. 2. de fid. instrum. Roman. conf. 519. num. 13. & seq. cum aliis relatis in dec. 361. sub n. 3. coram Penia.*

14 Nec releuat quod dum facta fuit exhibitio solutionum repetita appareant alia iura & solutiones exhibitæ de anno 1643. quia per huiusmodi repetitionem non suppletur defectus d. citationis ad dicendam contra, qui solus operatur, vt tales solutiones licet productæ nullam probationem faciant tanquam de actis non existentes, vt vltra iam allegata explicat etiam Felin. *in c. quoniam contra n. 40. de prob.* Rot. *dec. 1. n. 3. de fid. instr. in nou.* Capataq. *dec. 117. n. 6. p. 3.* Cæs. de Crass. *dec. 16. n. 4. de preb.*

Omitti neque debet, quod dum rei conuenti nunquam exceperunt specifice de imputatione in
15 sorte solutionum alias ab ipsis factarum pro interesse, necnon huiusmodi interesse ex iam deductis verè, & realiter Collectis sit debitum ex causa non adimpleti mandati suscepti à Mazzante pecunias ei traditas ab ipsis Collectis Cambiandi attendenda hodie non sit generalis solutionum exhibitio facta, quia exceptio ad effectum vt pro relenanti sit admittenda opponenda est specifice, non autem in genere iuxta *text. in l. scire, §. scire autem oportet, ff. de excusat. tutor. cap. vt circa de elect. in 6.* Clem. *Constit. eodem tit.* Felin. *in c. Pastoralis n. 13. de except.* Bald. *in l. 1. n. 44. C. vnde vi*, Manen. *decis 15. n. 45. & fuit dictum in Bencuentana Canonicatus 8. Februar. 1647. §. ac semota coràm R. P. D. meo Bichio.*

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

R. P. D. Melio.

Brundusina Bonorum.

Sabbatho 23. Ianuarij 1649.

ARGVMENTVM.

Possessio probatur tum ex cessione qualificata partis, tum ex præcepto de exhibendo & dimittendo. Et plura de possessione, & sequestro.

SVMMARIVM.

1 *Possidere dicitur ad effectum manutentionis, qui detinent rem conuentionalem.*
1 *Confessio qualificata partis recipitur in possessorio Iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij.*
3 *Possidere dicitur qui exhibere, vel dimittere rem, mandatur.*
4 *Præceptum de discedendo è domo, supponit possessionem in præceptum.*
5 *Probationes leuiores sufficiunt in possessorio Iudicio, ad consequendum mãdatum manutentionis.*
6 *Possessio titulata, non titulatæ præfertur in Iudicio possessorio.*
7 *Sequestrum Iudicis, vitè & rectè procedentis, turbat possessionem naturalem, & ciuilem.*
8 *Citationis omissio, vitiat sequestrum.*
9 *Sequestrum vt odiosum, regulariter est prohibitũ, nec conceditur, nisi iure expresso permittente.*
10 *Sequestrum permittitur contra succumbentem in causa, non tamen in Iudicio possessorio.*
11 *Possessor, lite pendente, non est remouendus à sua possessione.*

DECISIO XI.

DOmini dixerunt Ioan. Mariæ Monetæ dan- 1
dum esse mandatum de manutenendo in possessione bonorum hæreditariorum q. Francisci eius fratris, quia de illius possessione satis constat ex 2
confessione Theodori, & Litis Consortium ex libello per eos porrecto Reuerendiss. Archiepisc. Brundusino Summ. Ioan. Mariæ n. 2. in quo dictus Ioannes Maria enunciatur habitator Domus, ac detentor bonorum mobilium hæreditariorum dicti q. Francisci, ex tali enim assertione probat possessionem ad effectum manutentionis respondit Aym. *cons. 150 num. 5.* & sæpius firmauit Rota ac signanter *decis. 802. part. 1. diuers. & coram fel. me. Gregor. XV. dec. 200. n. 2. ibique Addend. 5. littera A.* etiamsi pars allegat aliquem occupatorem, eo quia tunc quamuis confessio videtur qualificata, ex quo non fatetur possessorem simpliciter, sed cum qualitate vitij, nihilominus recipitur contra eo respectu possessionis, relicta qualitate vitiosa, habet præsumptionem iuris contra se. Rot. *in l. Apellas §. eadem quæst. ff. de liberal. legat.* Rota *coram fel. me. Gregor. XV. dec. 358. n. 1. & seq. ac n. 8. & coram bo. me.* Ianetto *dec. 100. n. 8.*

Idque fac. in proposito casu in quo cum affirmans partis conuentæ Ioan. Mariam habitatorem, & detentorem; concurrit etiam decretum Archiepiscopi Brundusini mandantis eidem Ioanni Mariæ quod bona hæreditaria Francisci eius fratris exhiberet, demumque vacuam, & liberam relinqueret, vt in eodem summario n. 3 Exhibitio 3
enim, ac dimissio in necessariam antecedens supponit possessionem penes debentem illam exhibere, ac dimittere non secus ac priuatio habitum, per ea, quæ in similibus terminis dixit Rota *in recent. dec. 347. n. 1. p. 2. & coram bon. mem. Buratto dec. 160. sub n. 5. vers. quæ clarior redditur, & dec. 491. n. 2. vers. comprobatur eadem possisse.* Et clarum est quod petens, vt alias dimittat, fatetur non se, sed alium possidere, Rota *coram Card. Caualcario dec. 106. n. 1. 2 ei sat. erior. ac autem possidens, & decis. 619. n. 4. vers. respondebatur, ac coram Buratto d. decis. 260. n. 4. nouissimè in Alexandrina Canonicatus 9. Decembris proximi coram R. P. D. meo Cerro* 4
in

4 *in §. etenim prob.at, &c.* & in terminis præcepti obtenti de discedendo ex domo, eamque dimittendo, vt illud probet possessionem præceptati Modern. Perus. *tr. de manuten. obser.* 19. *n.* 35. *versic. et obtinuerit præceptum.* Rota *in Ferrarien. bonorum* 2. *Martij* 1626. *coram bo. mem. Buratto.*

Ex his cum possessio remaneat sufficienter probata ad effectum manutentionis, illa negari non debet Ioan. Mariæ Monetæ *vulg. §. retinenda infin. de interd. l. prædia*, vbi Bart. *de acquir. possess.* Rota *coram bon. mem. Coccino dec.* 486. *n.* 2. *coram Buratto coram bon. mem. Coccino dec.* 486. *n.* 2. *coram Buratto coram bon. mem. Coccino dec.* 330. *n.* 1. *coram R. P. D. meo Rosa, in Spoletano bonorum* 7. *Febr.* 1645. *in princ.* præsertim dum dicta possessio recipit etiam non modicum administrationem ex præcedenti titulo additionis hæreditatis cum beneficio l. & inventarij facto per eundem
5 Ioann. Mariam vti hæredem proximiorem dicti q. Francisci eius fratris Summar. num 5. in iudicio enim summarissimo manutentionis quamuis sufficiant leuiores probationes, Menoch. *de retin. rem. vlt. n.* 54. Rota *coram sanct. mem. Greg. dec.* 324 *n.* 3. *coram Cardin. Caual dec.* 75. *num.* 4. etiam sine infestificatione alicuius tituli *l.* 1. *§. sicut interdicti ff. vti possideris*, Rota *coram. Greg. dec.* 275. *num.* 12. & *dec.* 9. *num.* 9. nihilominus possessio titulata est magis manutenebilis, & semper præfertur possessio-
6 ni non titulatæ, Menoch. *de retin. remed.* 3. *n.* 733. Grat. *discept. for. cap.* 402. *num.* 1. & 2. *Adden. ad Gregor. XV. dec* 323. *n.* 4.

Neque releuat quod dictus Archiepiscopus
7 Brundusinus mandauerit apponi sub sequestro bona hæreditaria dicti q. Francisci, & ita prætendatur ex facto Iudicis Ioann. Mariam perdidisse omnem possessionem tam naturalem, quàm ciuilem, Ang. *in l. clam possidere §. qui ad nundinas n.* 2. *in fin.* vbi etiam Ias. *num.* 2. *ff. de acquir. possess.* Rota *penes Mohedan. decis.* 4. *n.* 4. *versic. quinta auctoritas Iudicis de rest. spol. & dec.* 802. *part.* 1. quia obiectum procedit in Iudice ritè, & rectà procedente, secus si nulliter & iniustè, tunc enim non priuat possessione, ex quo videtur procedere tanquam priuatus, Corn. *cons.* 293. *n.* 4. *lib.* 3. Rota *penes Buratt. dec.* 158. *n* 5. & latius probauit *in Romana de Bombellis* 31. *Maij* 1613 *coram bo. me. Sacrato apud Modern. de manut. dec* 9. *n.* 20. *vers. proinde sicut, & penes Martin. Andream decis.* 29. *n.* 7. *& in Comen. iurispatronatus* 25. *Iun.* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado in §. non obstat vltimo*, & post alios comprobat Grat. *discep. forens c.* 950. *n.* 30.

3 Nullitas autem sequestri vitæ fuit patens tum ex defectu citationis d. Ioan. Mariæ, qui citari debebat prout in terminis sequestri firmauit Rota *bon. mem. Buratto decis.* 186. *num* 8. tum etiam quia factum fuit pendente tempore ad appellandum à sententia gradnatoria lata per dictum Archiepiscopum ad fauorem præfati Theodori, vt colligitur eodem *summar. n.* 2. & 3. *cap. non solum de appe. in* 6. imò post appellationem ab eo interpositam *summar. d. n.* 2. Rota *dec.* 168. *n.* 1. *part.* 4. *n* 2. *recent. cum aliis allegatis in Calaguritana beneficii* 23. *Iun.* 1645. *coram R. P. D. meo Arguelles, & alibi passim.*

Constat etiam de iniustitia ex Regula iuris vulgata, quod sequestrum tanquam odiosum regulariter est prohibitum *l. vn. Codic. de probib. sequest. per tot. & ibi gloss. in verb. sequestrari, & ibidem Abb. n.* 7. *& segq. de sequestr. possess. & fruct.* Rota *decis.* 464. *num.* 2. *part.* 1. *recen. de. is.* 324. *num.* 1. *coram Card. Caualerio nouissimè in Mediol. men. Canonicatus, seu prabenda S. Iunij proteriti coram R. P. D. meo Riccio in princ.* & vt concedatur debet dari casus exceptatus in quo iura illud permittant Rota *decis.* 103. *num.* 2. *p. recent. tom.* 2. *coram san. mem. Gregor. XV. dec.* 118. *num.* 1. & 2, casus autem exceptus probandus venit ab eo, qui petit sequestrum, Paris. *cons.* 41. *num.* 22. *vers. vt igitur part.* 2. & *coram Card. Caual. d. decis.* 324. *num.* 1.

Neque alicuius releuantiæ visum fuit quod post latam sententiam sequestratio permittatur contra eum, qui in causa succubuit, licet à d. sententia appellauerit *ad text. in l. Imperatores §. vlt. ff. de appell. l si fideiuss. §. vltimo, ff. qui satisd. cogan.* Natt. *cons.* 584. *n.* 1. & 2. Paris. *cons.* 41. *num.* 45. & *seqq. lib.* 1. Par. *dec.* 162. *lib.* 2. Quia dictæ doctrinæ loquentes de sequestratione fructuum, quæ fieri solet post latam sententiam quando adest timor dilapidationis non sunt applicabiles in sequestratione possessionis, de qua nunc agitur, possessor enim lite pendente non est remouendus à sua possessione, vt declarat Bald. *in l quidam existimauerunt*, & ibi Ias. *num.* 4. *versic. istud vltimum ff si certum petat.* Bald. *in d. l. vnic. sub n.* 3. *versic. & alia est, C. de prohib. sequest.* Dec. *in l. vltima n.* 7. *C. de emist. D. Adr. tollen* Paris. *d. cons.* 41. *n.* 17. *cum segq.* Rota *coram Card. Caual. dec.* 324 *n* 3. & 4. 13

Et ita informante tantum Ioann. Maria Monetæ fuit resolutum, &c.

R. P. D. Cerro.

Romana de Luraghis.

Veneris 14. *Iunij* 1647.

ARGVMENTVM.

Assignatio, & receptio in solutum pro credito in posterum declarando, nullum habet respectum ad hoc, vel illud creditum.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura id continere videtur quod continet illa, ad quam refertur.*
2 *Decretum, vigore cuius fit Instrumentum explicatur ab ipso instrumento.*
3 *Assignatio crediti declarandi, se habet indeterminatè ad hunc, vel illam declarationem.*
4 *Declaratio facienda mutat titulum ipso iure, si sequatur in possidente.*
5 *Assignatio rei, cum declaratione faciendæ, transfert dominium temporaneum & reuocabile.*
6 *Breue Pontificium habet vim legis.*
7 *Velleitas quandoque metitur à potestate.*
8 *Mandatum generale sufficit ad electionem, in quam causam cedat solutio, quando creditum est determinandum.*
9 *Molestiæ iudiciales ab vna parte cessantes, indicant ratificationem partis, & quod amplius acta impugnari nequeant.*
10 *Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licèt speciale in actu requiratur.*
11 *Sorte extincta, cessant fructus debiti.*

DECISIO XII.

DOnum de quo agitur, traditum Vic. Gregorio Lucchesen. cessisse in computum primi partis Anni 1587. non autem secundi Anni 1588. & hic sententiam A. C. esse confirmandam, relatum fuit die 4 Iunij 1646. & in hac

resolutione etiam hodie Domini permanserunt causa quinquies proposita, & acerrime disceptata: Dum enim dicta domus assignata, & recepta fuit pro scutis 13.mil.compensandis in summa,& quantitate pecuniarum,in qua eadem Congregatio fecerit declarata creditrix Ioan. Baptistæ, & hæredum q.Pompilij,sati fit euidens assignationem non fuisse factam determinatè pro vno credito magis,quam pro alio, sed indeterminatè pro credito in futurum declarando, & proinde dum postea per subsequutam sententiam bon.memor. Iusti Congregatio de Anno 1602. fuit declarata creditrix vigore primi partiti, consequens est, vt in hanc causam cesserit assignatio vsque ab initio, perinde ac si ab eo instanti facta fuisset declaratio, cum per relationem ad declarationem faciendam, eadem declaratio videatur à principio inesse ipsi assignationi, vt sequendo dispositionem *Text. in leg. asse toto ff. de hæred. instit. firmatum fuit in præcedenti decisione §. hinc autem.*

Nec obstat, quod in Decreto Congregationis Deputatorum sub die 25.Iun.1596. in cuius executionem celebratum fuit instrumentum assignationis, & dationis in solutum Deputari decreuerint domum præfatam Congregationis, & Canonic. Lateran. in solutum tradere *à conto del lor credito* nulla adiecta qualitate faciendæ declarationis.

Quia dum in eodem Decreto reseruata fuit Instrumenti confectio ad dictamen sapientis,ibi, *si dia in solutum a conto del lor credito alli Padri della Pace, &c. & con el clausole, & cautele da stenderssi nella stipulatione dell' Instrumento ad dictamen Sapientis, & iuxta stylum, &c. summ. impress. Primicerij n.*8. Licitum fuit in ipso Instrumento explicare, & addere per verba explicita, quæ fuerunt de mente, & voluntate contrahentium tempore decreti, vt aliis omissis responsum fuit in *Romana quarti dotalis* 27. *Aprilis* 1646.*coram me* §.*animadverterunt.* Et sicut decretum antea factum inferuit
2 pro declaratione Instrumenti subsequentis ita etiam subsequens Instrumentum præcedens Decretum declarat ex congestis ad propositum per Alexand. *cons.*52.*n.*24.*&* 25. *lib.*4.

Prout nec subsistit quod tempore decreti, & assignationis creditum primi partiti non esset in substantia certum, sed à Deputatis, aliisque creditoribus acriter controuersum. Nam contrarium conuincitur ex sequenti facti serie. Decretum enim factum fuit die 25.Ianuarij, ac assignatio die 9.Aprilis 1596. d. Summar. n.8.& 9. Et tamen Congregatio sub die 14. & 24. Februarij 1595. obtinuit extrahi omnes, & singulas partitas dicti passiui libris Luraghi, prout in illius executionem extractæ fuerunt incipiendo ab Anno 1585. quo primum partitum initum fuit eodem Summ. num.3. &c. ac super illis electi fuere Petiti, & Cellarius, Summ. Congregationis num.5. Et deinde 21. Martij eiusdem anni 1595. contra Deputatos, & alios creditores ipsa Congregatio proiecit Instrumentum census scutorum 9000. venditi Caffarello, quem Luraghi in primo partito extinguere promiserant, & die 3. eiusdem illos citauit ad docen. Luraghos præfatum censum extinxisse, ac 1. Octobr. sequentis ipsimet Deputati consenserunt, vt Caffarellus redderet ad primæua iura census non extincti d. Summ. Primicerij n.6.7. & 19. Ex his enim clarè patet creditum vtriusque partiti eodem tempore fuisse in iudicium deductum, & pro vtriusque satisfactione pariformiter initatum, adeo vt sicuti creditum secundi partiti erat in substantia certum, ita pariformiter erat certum creditum primi: Quod autem dicitur fuisse controuersum à Deputatis, aliisque creditoribus tollitur ex decisione in Romana erroris calculi 16. Nouemb.1601. coram bo.me.Ioito, vbi apparet quæstionem & controuersiam pependisse damtaxat super certis erroribus nonnullarum partitarum in calculo illius commissis. Hinc enim fortius commicitur assignationem nec decretam,nec factam fuisse determinatè pro vno magis, quam pro alio, sed indeterminatè pro credito in futurum declarando, cum vtrumque eodem modo in substantia certum futuram tamen declarationem, & liquidationem expectaret.

Et nihil releuat, quod prius declaratum fuerit creditum secundi partiti in sententia scilicet lata Anno 1600.quam primi per aliam sententiam anni 1602. quia cum assignatio, vt dictum est,fuerit indeterminatè concepta non respicit magis tempus primæ, quam secundæ declarationis ex *Theoric. Sacc.in l.solemnes n.*6 *ff. de cond. & demonstr.* quam sequuti fuerunt Casanat.*cons.*4.*n.*105. & 106. alique *relati in altera decisione* §. *similiter.* Non obstante quod sequuta ex prima sententia declaratione crediti secundi partiti, impleta fuerit conditio, & contractus remanserit perfectus ad *text. in bonos,*§.*hoc sermone ff. de verb. sig. vbi.* Quia cum dicta prima sententia non fuerit simpliciter prolata, sed cum expressa reseruatione declarandi [illegible] eiusdem Congregationis proueniens [illegible] mi partit,ibi, *Item Ven Congregatio [illegible] gore primi partiti, & Instrumenti [illegible] quomodolibet, quarum causarum cognitionem [illegible] declarationem, ac finalem ac executionem [illegible] reseruamus, &c. Sum. Primicerij vetus [illegible] n.*8. Dum idem Index inhærens [illegible] fuisset sibinde illud declarauit graduando Congregationem super omnes in antecedenti [illegible] minatos tempore petitionis, per [illegible] eadem prima sententia ad [illegible] ratum, & graduarum fuisse, vt [illegible] in *d. dec.* firmauit Rota *dec.* [illegible] 4
Et statim emanata sententia [illegible] fuit ipso iure titulus primæ, & [illegible] hanc secundam habentem causam [illegible] que remansit contractus perfectus [illegible] reuocabilem per [illegible] Congregationis [illegible] Congregatio examinatis [illegible] causæ potuisset [illegible] *Sacc. in l. solemnes n.*6 *ff. de cond. & demonstr.* [illegible] Cabal. *dec.*145. [illegible] *Sacc. cons.*[illegible] 5
[illegible] Instrumento [illegible] *per totum, & per totum, & per totum, &

21. *Iunij* 1630. *coram R. P. D. meo Chiflerio, in rec. decis.* 270. *n.* 19. *& dec.* 394. *fib n* 2. *verſ. praterea part.* 5.

Sed vlterius hodie Domini exiſtimarunt aſſignationem vſque ab initio factam fuiſſe in cauſam primi partiti, cum ex forma Breuis ſanct. mem. Clementis VIII. Motu proprio emanati, ſatisfieri deberet creditoribus illorum de Luraghis iuxta ipſorum proprietatem, & prioritatem, ibi, *& mandamus Dilecto filio noſtro Cam. Apoſtol. Auditor. ſiue, &c. quod ſtatim, &c. poſſeſſionem, ſeu quaſi omnium, & ſingulorum bonorum iurium, actionum, &c. ad dictum Ioann. Baptiſtam &c. ſpectan. &c. ad ſe auocet, illaque vnicuique ex creditoribus iuxta tamen prioritatem, & potioritatem ipſorum, & iuxta æſtimationem, &c. in extinctionem ſuorum creditorum aſſignet recepta ab illis cautione ſub obligatione de reſtituendo prioribus, & potioribus, &c. dicto Summ. impreſſ. Primicerij n.* 11. Dum ergo Deputati in illius executionem Domum de qua agitur Congregationi aſſignarunt, aſſignatio præmittur facta in cauſam primi partiti, vt 5 cautum fuerat in Breue; quod vim legis habet *leg. fin. Codic. de legib.* Gabr. *conſ* 151. *in prin. lib.* 2. 7 Potius quam in cauſam ſecundi contra formam Breuis, & intentionem Pontificis metiendo voluntatem à poteſtate, *ad Text. in leg. Lucius §. Imperatores. ff. ad municip. & in l. ſi quelibet. ff. de condition. & demonſtrat.* Rota *in recentior. deciſ.* 582. *num.* 31. *part.* 8.

Et hoc etiam clariùs comprobatur ex ipſa aſſignatione. Præmiſſo enim pro conſtanti, quod in primo partito ſimul, & inſolidum ſe obligauerint, tam Ioann. Baptiſta, quam Pompilius de Luraghis, in ſecundo vero partito Ioann. Baptiſta dumtaxat, Dum aſſignatio facta fuit pro ſcutis 13. mil. compenſandis in ſumma, & quantitate, in qua Congregatio fuerit declarata creditrix Ioan. Baptiſtæ, & hæredum Pompilij, ac eodem modo ipſamet Congregatio illam acceptauit, & compenſare promiſit, ibi, *qua ſcuta* 13. *mil. idem Reuerendiſſ. P. D. Don Vrbanus Procurator prædicto nomine, &c. bona facere, & compenſare promiſit, prout ex nunc compenſauit, & bona fecit eiſdem D D. creditoribus abſentibus &c. in ſumma, & quantitate pecuniarum, in qua d. Ven. Congregation. fuerit declarata Creditrix d. Ioann. Baptiſta Luraghi, & ſes hæredum q. Pompilij Luraghi &c.* Conſequens eſt neceſſarium, quod facta fuit in extinctionem crediti primi partiti, in quo Pompilius, vt dictum eſt obligatus reperiebatur, non autem in extinctionem ſecundi, in quo ipſe nec interuenit, nec obligatus fuit.

Comprobantur prædicta. Primo ex ſubſequutis declarationibus, Congregatio enim mediante ipſius Procuratore iteratis vicibus in iudicio declarauit ſe retinere domum, de qua agitur, ex cauſa eius crediti prouenientis ex dicto primo partito, & vigore iſtarum Declarationum ſe defendit in eius poſſeſſione aduerſus alios creditores anteriores ſecundo partito *d. Summ. Primicerij num* 20. Nec huiuſmodi declarationes impugnari poſſunt 8 ex defectu mandati procuræ, Tum quia ad effectum eligendi in quam cauſam cedat ſolutio ſufficit 9 generale mandatum, ea deductis in *dicta deciſione §. ex ſubſequentis*; Tum quia dum Congregatio aduerſus dictos creditores ſecundo partito anteriores retentionem obtinuit, & ceſſarunt moleſtiæ ab ipſa tacitè ratificatæ cenſentur, itaut ampliùs impugnari non valeant Rot. *deciſ.* 39 *num.* 2. *de procurat. in nou. & deciſ.* 228. *num* 4. *part.* 4. *diuers.* Tum denique quia ſuperiùs expreſſa ratificatio Abbatis Monaſterij Sanctæ Mariæ de Pace Procuratoris generalis ipſius Congregationis, qui ratificando omnia & quæcunque geſta per dictum Procuratorem, eundem ſpecialiter habilitat in omnibus cauſis motis, & mouendis, actiuis, & paſſiuis *dicto num.* 20. quæ ratificatio idem operatur, ac mandatum eidem illud ſpeciale requiritur, *l. quod ſi de ſpeciali* 27. vbi Bart. *Digeſt. ad minor. lib.* 3 *§. ſi Procurator*, vbi Doc. *num.* 2. *ſed notând. Digeſtis quod quiſque iur. ſam. me. Gregor. dec.* 525. *num.* 5. *& bon. mem. Burat. deciſ.* 301. *num* 8. *ibique Adden. n.* 19. *& ſeq.* 17

Secundo principaliter ex ſententia profata à bon. mem. Merlino 7. *Iulij* 1627. in qua Congregatio Lateranen. declarata fuit creditrix Ioann. Baptiſtæ Luraghi in ſcutis 13935. & bon. 32. ac damnorum, & intereſſe occaſione ſecundi partiti, & pro illorum ſatisfactione illi adiudicata fuerunt rubra 149. Caſalis Capicottæ ad rationem ſcutorum 90. monetæ pro quolibet rubro, ibi, *Dicimus &c. conſtare de credito ipſius Ven. Congregationis Lateranen. cum Ioann. Baptiſta Luraghio in ſumma, & quantitate ſcutorum* 13935 *& bon* 32. *pro quibus in ſententia graduatoria per bon. mem. Reuerend. P. D. Iuſtum lata in duodecimo loco occaſione contentionis, ſeu ſecundi partiti, &c. graduata reperitur, & pro eadem ſumma &c. fuiſſe, & eſſe debita, & eidem Congregationi deberi damna, & intereſſe ad rationem fructuum cenſuum non exiſtentium, &c. Item Dicimus &c. ad computum ſummæ &c. ac damnorum, & intereſſe fuiſſe, & eſſe eidem Congregationi pro concurrenti quantitate adiudicandæ rubra dicta* 149. *ſcut.* 14. *& quart.* 9. *partis, & de parte dicti Caſalis Capicottæ pro indiuiſo ad rationem ſcutorum* 90. *monetæ pro quolibet rubro iuxta æſtimationem &c. prout illa adiudicamus, & adiudicari, & pro adiudicatis haberi mandamus &c.* Hinc igitur ampliùs controuerti non poteſt aſſignationem factam anno 1596. ceſſiſſe in extinctionem crediti primi partiti, alias enim ſi domus tunc temporis aſſignata fuiſſet in cauſam ſecundi vtique illud pro concurrenti rata ſcut. 13. mill. extinctum remaniſſet, adeo vt pro illius ſatisfactione nullatenus adiudicari valuiſſent dicta rubra 149. quorum æſtimatio præfatam ſummam excedit, multoque minus declarari potuiſſet deberi damna, & intereſſe, cum ea ſtatim extincta, & reſtituta forte tanquam illi acceſſoria ceſſaſſent *l. debitor. Digeſt. de vſur. leg. ſi creditrici, & leg. ſi per te. Codice eod. leg. fin. ibique notant gloſſ. & DD. Digeſtis de eo quod cert. loc.* Rota *Iannin. deciſ.* 56. *num* 1. *verſ. nec per ſe*, Rot. *in recent. deciſ.* 660. *ſub numer.* 2 17 *verſ. & ideo part.* 3. *aliiſque ad propoſitum egregiè relatis dictum fuit in Romana pecuniar.* 18. *Iunij* 1646. *coram Reuerendiſſ. R. P. D. meo Corrado §. præterea.*

Ex his itaque fleterunt Domini indecilis omiſſo alio fundamento compenſationis, de quo in hac diſputatione non fuit opus iterum diſſerere, cum rationes ſupra deductæ ſufficiant ad reſolutionem cauſæ, vtraque &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Bononien. Literarum Cambij.

Mercurij 19. *Iunij* 1647.

ARGVMENTVM.

Breui numeratione recensentur requisita habilia ad cessionem crediti, vt solutionem in emptione importet.

SVMMARIVM.

1 *Quid requiratur ad hoc, vt solutio crediti habeat vim solutionis in emptione, & inducere possit nouationem.*
2 *Delegatio, ad hoc, vt vim solutionis habeat, requirit stipulationem formalem inter debitorem cessum, & cessionarium.*
3 *Alia vsque ad finem, circa materiam ponderantur.*

DECISIO XIII.

REpropositio per me dubio super valida litterarum cessione in venditione prædij Potterio facta per Christophorum, An inde potuerit cedentis liberatio contingere : Et ex eodem præteritæ decisionis fundamento fuit iterùm hodie negatiuè respondsum, Quia scilicet tunc nulla fuit facta venditio, nec expressa datio in solutum; nec demum delegatio intercessit, sine quibus, nec cessio nouationem inducere potuit, neque idcirco vim solutionis obtinere, ac consequenter, nec cedentis liberationem operari, iuxta dispositionem *text. in l.3. Cod.de nouat.* vt præter relatos in dicta præterita tradit Dec. *conf.*99.*n.*4. Beot.*conf.*105.*num.*35. Surd. *conf.*145 *n.*28. *&* 29. *idem* Dec. *in conf.*421. *num.*15 *&* 16. Soccin. sen. *conf.*37. *num.*20. *&* 21. *lib* 4. Rota *coram Reuerend.Vrgell.decis.*266.*n.*17. *&* 20 *cum seqq.* 1

Nulla enim potest in hac cessione ponderari delegatio, dum eius requisita non interfuerunt, formalis scilicet stipulatio inter Debitorem cessum, & cessionarium, nec cedentis mandatum directum Debitoribus cessis, vt cessionario persoluerent, iuxta dispositionem *text.in l.*1.*C.de nouat. & in l.*3 *§. quod si ff. eod.tit.* vt aduertit Alexand. *in conf.*173. *n* 3. *&* 4 *lib.*7. Gabr. *conf.*155.*num.*14. *& de nouat. concl.*2. *n.*27. *&* 26. Nec vlla legitur facta venditio, nec datio insolutum verbis expressis, qualia requiruntur ante cessionem, vt illa dicatur intercessisse, prout aduertit Surd.*conf.*145.*num.*19. Paris.*conf.*69. *num.*10.*lib.*1. Cartar. *dec.*19 *n.*2. quos sequuta fuit Rot. *coram Reuerendissimo Vrgellen. in adducta decis.*266.*num* 23. 2 3

Neque dici poterit, insolutum litteras acceptasse Potterium in exactione Cambiorum per eundem facta post subsequutam cessionem, præterquam enim prædicta exactio fieri potuit mandatario nomine, prout factam fuisse demonstrat comparatio Christophori in foro Mercatorum contra Debitores cessos, vt debitum cessum consequi posset, & in omnem casum cambia prædicta poterit Potterius retinere loco damnorum, & interesse, ad rationem fructuum eiusdem prædij, iuxta dispositionem *text. in leg curabit Codice de act. empt.*

Non obstant duæ exceptiones oppositæ à Christophoro, quod scilicet processus causæ penes Potterium existat; Et Testium depositiones, quibus innititur præterita decisio, non fuerint in actis productæ. Quia DD. visæ fuerunt irreleuantes, & ad retardandam causæ resolutionem emendicatæ, dum eundem processum in actis existere, ac Testium Summarium constat ex fide Notarij, præterquam, Testium depositiones ab informantibus pro Christophoro fuisse visas, & ponderatas, iustificant exceptiones contra eosdem adductæ in decisione præterita.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. D. TERRACINEN.

Romana lucri doris.

Veneris 5. *Aprilis* 1647.

ARGVMENTVM.

Quartum dotale, iuxta statuta detrahendam, quando detrahi debeat; & an detrahi possit, præmortua iustè, nondum soluta dote.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio committitur; purificata conditione, quæ causam suspendebat.*
2 *Dote promissa post mortem matris, si filia prædecedat, an extinguatur promissio.*
3 *Conditio, quando censeatur apposita executioni, non obligationi.*
4 *Statutum loquens de dote simpliciter, tam promissam, quàm datam comprehendit.*
5 *Dos, ad effectum lucri, pro soluta habetur, licet peti non possit antequam dies solutionis cedat.*
6 *Lucrum dotale non debetur, ante tempus solutionis dotis præstitutum.*
7 *Solutio dotis ad tempus dilata, non operatur, quod purè non sit promissa.*
8 *Promissio distinguitur formaliter à re promissa.*
9 *Conditio omnino exitura, non habetur pro conditione.*
10 *Particula copulatiua, & quam naturam habeat, & quomodo distinguatur à particula hinc.*
11 *Dictio* alias *facit dispositionem contrariam dispositioni præcedenti.*
12 *Promittens factum alienum, de Iure pontificio, censetur promittere operam, & diligentiam suam.*
13 *Creditor ex causa onerosa in iudicio subsidiario, deficientibus aliis bonis, potest auocare bona à creditoribus posterioribus cum causa lucratiua, vt sibi satisfiat, & n.*15.
14 *Auocatio bonorum, nulla excussione hæreditatis facta, fauore dotis valet.*
15 *Creditor ex causa onerosa, potest auocare à posteriore, ex causa lucratiua, etiam pecunias bona fide consumptas.*

DECISIO XIV.

BOnæ mem. Card. Lenus in executionem capitulorum matrimonialium in Instrumento dotis promissæ D. Semideæ eius Nepti vxori destinatæ R. D. Bentiuolo tunc temporis laico in summa scutorum quindecim millium in contanti mediante ordine directo Banco illorum, de Palagis soluit scuta decem milia, alia verò scut. quinque millia pro residuo d. dotis promisit, quod Cleria mater Semideæ tempore sui obitus relinquet d. Semideæ, seu futuro Viro, alias ipse Card. ad illorum solutionem de suo proprio, vti

princ

principalis, principaliter, & solidum teneri voluit cum pacto lucrandi hinc inde quartum dotale loco donationis propter nuptias iuxta formam Statutorum Vrbis. Cum mortua Semideâ sine filiis ante obitum Cardinalis, & Cleriæ fuerit factus locus restitutioni dotis retento quarto dotali, fuerunt restituta scut. 10000. vt supra in dotem solutas; deinde fuit actum Iudicio subsidiario pro quarto scut. 5000. residui dotis non relictorum per d. Cleriam contra loca 48. montis Fidei empta ex bonis hæreditariis d. Cardinalis, quorum vsumfructum reliquerat Lucretiæ, & Antoninæ eius sororibus monialibus Monasterio SS. Dominici, & Sixti, proprietatem verò cum cæteris suis bonis Ecclesiæ S. Caroli ad Carbinarios cum oneribus, de quibus in Testamento, & A. C, Sententiam tulit fauorabilem, à qua interposita appellatione, causa commissa fuit in Rota, vbi examinata illius iustitia, cum de validitate non dubitaretur, fuit dictum illam esse confirmandam.

Ratio resolutionis fuit, quia cum Cardinalis promiserit sub forma Cameræ, quod Cleria tempore sui obitus relinquet scuta 5000. pro residuo dotis scut. 15000. per ipsum promissorum, & alias teneri voluerit ad illorum solutionem de proprio, vti principalis, principaliter, & insolidum, & 2 ad omnia damna; dum Cleria aliquam summam non reliquit, commissa fuit stipulatio contra Promissorem, eiusque hæreditatem ad solutionem pro quarta parte scut 5000. pro quarto dotali ob prædecessum Vxoris sine filiis acquisito iuxta dispositionem statut. Vrbis *lib.* 1. *c.* 131. *verf.* liberis non extantibus, fuerunt promissa pro complemento dotis iuxta obligationem eiusdem Card. in capitulis matrimonialibus, & in Instrumento desuper celebrato *l. huiusmodi*, *l. si quis stipuletur*, & *leg. a Titio Digestis de verb. obligat.* Rota *in Romana Palatij* 5. *Iulij* 1624. *coram ben. memor. Coccino.*

2 Non obstat, quod cum Semidea prædecesserit Cleriæ matri, euanuerit promissio Cardinalis, quod alia scut. 5000. pro residuo dotis Cleria illi tempore sui obitus relinquet, & ex deficientia personæ cui erat relinquendum, defecerit extremum habile relinquendi *l. vnica* §. 1. *C. de caduc. toll.* ideoque soluto matrimonio, antequam Cleria decederet, cum euanuerit conditio promissionis, lucrum non potuerit prætendi, vt in puncto tradit Rimin Iun. *conf.* 600. *num.* 1. & *pluribus seqq.* & *n.* 22. & ferè per totum, & signanter *n.* 31. 39. & 52. Hartm. Pistor *q. iur. lib.* 3. *q.* 8. *num.* 47. *verf. nam si quis verba*, & *num.* 48. & *seqq.* quia cum tota dos a Cardinali fuerit constituta, & promissa purè, & simpliciter in capitulis matrimonialibus, & in instrumento super eis confecto in summa scutorum 15000. ibi, *con dote, e nome di dote di scudi* 3 15000. deindeque fuerit inter partes conuentum, quod scuta 10000. soluerentur in actu desponsationis, & alia sicut. 5000. relinquerentur à Cleria tempore sui obitus cum promissione de proprio facta ab eodem Cardinali de illis soluendis, quatenus per Cleriam relicta minimè forent dictæ D. Semideæ, vel D. Bentiuolo viro pro residuo dictæ dotis, vt supra; Conditio inest executioni, non obligationi, & ex tali promissione statim ab ipso instanti, quo fuerunt in esse deducta capitula matrimonialia fuit orta actio ad fauorem D. Bentiuoli, licèt delata executio, & exactio 4 ad tempus mortis Cleriæ, quæ omninò expectari debebat pro consecutione dicti residui, cum enim si lucrum iuxta dictum statutum Vrbis debeatur de dote promissa non soluta, eo quia non loquitur de dote data, sed simpliciter de dote, ibi, *dotem lucretur*, sicque comprehendat etiam dotem promissam, quæ ad effectum lucri habetur pro soluta *l. ex morte in fin. de pact. comment.* §. *dotes verf. si vero* vbi Angel. *tract. de nupt.* Mant. *lib.* 12. *tit.* 4. *num.* 12. Rota *coram fanct. mem. Greg. XV. decif.* 5. *num.* 11. *in Clusina dotis* 12. *Ianuarij* 1598. *coram peregr.* & *in Senogallien. dotis* 23. *Ianuarij* 1606. *coram Sanct. D. N.* quia ratio, quæ locum habet in dote soluta, 5 deseruit etiam in dote promissa, attamen petinon potest, ante quam dies solutionis cedat, sed supersit tenetur expectare tempus præfixum ad soluendum dotem; quo finito, & non priùs debebitur lucrum; vt latè Rota *coram Mantic. decif.* 337. *per tot. qui idem firmat in tractat. de iurisd. lib.* 20. *tit.* 5. *n.* 24. & 25. Adden. *ad decif. bon. mem. Buratt.* 432. *num.* 11. *cum notat. per Fenzon. add. statutum cap.* 131. Nam pendente dilatione in promissione dotis apposita ex conuentione partium lucrum, dotis peti minimè potest *l. eum qui Kalendis* §. *fin ff. de verb oblig.* Guido pap. *dec.* 470. *numero* 3. Etenim absurdum esset eo casu lucrum 7 dotis deberi, quo dos peti non poterat. Bald. *conf.* 467. *num.* 1. *verf. item istud lucrum lib.* 4. Ias. *in l. si donaturus* §. 1. *ff. de condit. ob. caus.* sed ante diem dos peti non potest, ergo nec lucrum dotis ante tempus solutioni præstitutum peti potest. Ita Rota *coram Mant. d. decif.* 337. *n.* 1. & 12. ita quod, cum dies solutionis dd. scutorum 5000. minimè venerit, quando dissolutum fuit matrimonium per obitum Semideæ, non potest ex illius dilata solutione in dubium reuocari, quin tota dos scutorum 15000. fuerit pure promissa, quamuis factum promissum debeat sortiri effectum post mortem Oldrad. *conf.* 114. *versic. sic dico sub n.* 3. & Cyn. *in l. extraneum sub num.* 2. *verf. in contrarium Codice de hæred. inst.* cum ipsa promissio distinguatur formaliter à re promissa; vnde dicimus, quod aliud est promissio, aliud factum promissum *leg. si quis stipulatus sit Sticum* §. *fin. ff. de verb. oblig.* Tiraq. *de retract. conuen. in fin. num.* 4. & *seq.* Surcus *cons.* 52. *num.* 13. Roland. *cons* 69. *num.* 17. *lib.* 3 Rota *coram sanct. mem. Gregor. XV. decif.* 28. *num.* 2. vbi Adden. *num.* 4. & *seq.* Eoque magis dicendum est pura promissio Cardinalis; quia in cuentum, in quem Crerica non legaret, voluit Cardinalis teneri ad eandem summam de proprio, Et sic esto, quod incertum esset, an Clerica esset legatura, & quando moritura, certissima tamen erat obligatio Cardinalis, vel de faciendo lagatum à Cleria, vel de soluendo de proprio, provt certissimum erat, quo D. Bentiuolo d. summa 9 solueretur, vel à Cleria, vel à Cardinali, quia certitudine stante, nedum dies incerta, sed nec ipsa conditio facit actum conditionalem, quia conditio omnino extitura non habetur pro conditione *leg. si pupillus* §. 1. ibi, *qui sub conditione stipuletur, quæ omnino extitura est, purè videtur stipulari ff. de nouat.* & *in leg. ea conditio ff. de conditio. indeb. leg. in illa stipulatione in fin. ff. de verb. oblig.* tradit Piccard. *in* § *sub condit. num.* 7. *instit. de verb. oblig.* Ant. Fab. *de coniect. lib.* 15. *cap.* 8. *num.* 17. *in fin.* & *lib.* 18. *cap.* 5. *sub n.* 4. *verf. cuiusmodi.*

Nec prædictis obstant tradita per Rimin Iun. *d. conf.* 600. cum procedat in terminis longè diuersis; ibi enim agebatur de promissione facta

copulatiuè Hieronymo, & Catharina Notario pro ea stipulante, quæ ad hoc, vt verificaretur, oportebat vt Hyeronimus, & Catharina simul tunc viuerent de tempore mortis Ioan. Antonij quia copulæ natura est inter duo opposita, quod requirat concursum vtriusque copulati, sed in hoc casu id. scuta 5000. per Cardinalem fuerunt promissa Semideæ, siue D. Bentiuolo eius Viro, & si alternatiuè; ita vt sufficiat pro illius
10 consecutione præexistentia solius D. Bentiuoli, cum promissio non fuerit facta per verba coniunctiua, sed disiunctiua *iuxta textum in lege* 1. §. *sublata ff. ad Trebellianum* quin imò Rimin. Iun. *d. conf.* 600. distinguendo firmat, in promissione facta per verba coniunctiua oportere vtrumque superuiuere tempore obitus illius de cuius bonis erat dos præstanda, *vt sub num.* 8. *sub. num.* 25. & 27. in promissione vero facta per verba disiunctiua contrarium omnino procedere, *vt sub num.* 28. *ad fin.* ibi *quid defecit conditio, sub qua personaliter, & copulatiue simul, & non disiunctiue vocati fuerunt.* Vnde cum non fuerit facta promissio simpliciter D. Semideæ, & D. Bentiuolo, & sic copulatiuè, vel coniunctiuè, sed per verba disiunctiua, hoc est eidem D. Semideæ, vel D. Bentiuolo, satis est, quod alter eorum superuixit de tempore purificatæ conditionis, quo aduenient, & non antea potuerunt peti à Cleria, vel in illius defectum a Cardinali dd. scut. 5000. pro residuo totius dotis promissis purè, licet quoad solutionem dd. scutorum 5000. Cardinalis promiserit, quod Cleria illa relinquet tempore suæ mortis, cum semper verum sit dicere promissionem Cardinalis esse parum, quamuis factum promissum debeat sortiri effectum post mortem Clericæ animaduertendo, quod capitula matrimonialia duo continent, nempe promissionem Cardinalis dotantis, & legatum scut. 5000. à Cleria faciendum; dies autem mortis adiecta solum ei legato, ibi *che la Sig. Cleria, li lascierà al tempo della sua morte*, cæterum promissio Cardinalis nullam habet idem ibi, *promette detto Illustriss. Sig. Card. Leni, detta Sig. Semidea &c. sposar a detto Sig. Annibale &c. con dote en nome di dote, di scudi 15000. di moneta di Roma &c.* & ideo cum pateat dotem fuisse promissam purè in supradicta quantitate scut. 15000. non autem sub aliqua conditione, & solam dilatam solutionem pro scutis 5000. vsque ad tempus mortis Cleriæ, & sic suspensum solum exercitium actionis ad petenda dd. scuta 5000. vsque ad obitum Cleriæ, eo sequuto factus fuit locus quarto dotali super illis fauore D. Bentiuoli, qui satis est, quod superuixerit Cleriæ ad hoc, vt contra Cardinalem, & eius hæreditatem pro solutione lucri dd. scut. 5000. commissi fuerit stipulatio fauore sui ipsius.

Neque vlla actio competit pro consequutione d. quarti contra bona Cleriæ, cum illa nunquam se obligauerit, seu promiserit relinquere scut. 5000. sed tantum Cardinalis, quod ipsa tempore sui obitus relinquet Semideæ, aliis ad illorum solutionem de suo proprio vti principalis, principaliter, & in solidum teneri volui, quatenus per Cleriam relicta minime forent; quo fit, vt cum Cleria nihil relinquerit, intret obligatio Cardinalis, & dicatur commissa stipulatio dictæ promissioni adiecta; illa enim dictio *alias*, facit dispositionem contrariam dispositioni præcedenti, fiscati dictio, alioquin, & resoluitur in si non
11 relinquerit Bart. *in l.* 1. *n.* 12. *ff. de condit. & demonstr.* Corn. *cons.* 253. *num.* 5. *vers. & maxime vol.* 1. & *cons.* 313. *num.* 2. *vers. nam huius vol.* 4. Socin. Iun. *cons.* 91. *n.* 9. *lib.* 1.

Non obstat, quod supradicta promissio Card. Leni respectu dictorum sc. quinque millium exigatur, & interpretetur perinde, ac si promissor se facturum, & curaturum, quod Cleria tempore obitus relinquet scut. quinque mill. & cum de Iure Pontificio, quod in Tertiis Ecclesiæ est obser- 12
uandum, ille, qui promittit factum alienum, confeatur promittere se facturum, & curaturum; quòd ille faciet, adeo vt promissor liberetur, si adhibuerit omnem diligentiam, Gabr. *cons.* 91. *n.* 5. *lib.* 2. Mantic. *de tacit. lib.* 14. *tit.* 35. *num.* 40. & *seq.* supradicta clausula, *alias de proprio*, non significet, quòd Cardinalis voluerit simpliciter, & absolutè teneri de proprio, quatenus Cleria non relinqueret, sed solum operetur, quod Cardinalis teneatur de proprio eo casu, quo non adhibuerit omnem diligentiam in curando, quod Cleria relinqueret; Quia non probatur Card. Leni aliquas facilè diligentias apud Cleriam, vt dictam hæreditatem legaret, prout facere tenebatur, sed quatenus etiam illas facilè adhibuisset, adhuc non teneretur; quia cum Cardinalis alia voluerit esse de proprio, verisimiliter contrahentes voluerunt, quod factum alienum omnimodo adimpleretur per præstationem interesse ipsius Cardinalis promissoris, alias dicta verba essent vana, imò superflua, vt fuit decisum *in Auenionen. Lucrum dotis* 14. *Iunij* 1624. *coram Monte. & coram sanct. meum Gregor. XV. dec.* 241. *n.* 1. *& ff.*, & ibi latè Adden. distinguunt hanc materiam promissionis facti alieni sub *num.* 8. quod interest ex ipsa promissione scut. quinque mill. non eget alia liquidatione.

Minus facit, quod stante Motu proprio fel. record. Vrbani VIII. super loci. Montium non possit constitui hypotheca sine licentia Papæ, vel Protectorum, aut Officialium in litteris patentibus exprimenda, cum D. Bentiuolus non egerit in Saluiano super locis Montium, de quibus agitur, sed pro consequutione pecuniarum in tali actionem crediti retrahendarum ex pretio locorum Montium emptorum ex pecuniis hæreditariis Cardinalis debitoris, & in fauorem, adeo fauorem lata fuit, pronunciatum, eidem D. Bentiuolo esse satisfaciendum de scutis mille decentis quinquaginta monetæ pro lucro dotali debite ex pecuniis retrahendis ex pretio locorum 48. montis Iudei, & quatenus differrent, & negligerent illum satisfacere in eadem sententia pronunciatur esse danda in solutum libera tot ex dictis locis Montium, quot iuxta concurrentem illorum valorem de tempore dationis in solutum satis facerit ad omnimodam satisfactionem dictorum scutorum 1250. ad effectum ad fol. 1[illegible] dictum disponendi; Vnde patet non fuisse actum in Saluiano, & sic non applicari, quæ dicuntur de defectu hypothecæ non cadentis super locis Montium, ex quo sententia non est lata in hypothecaria, sed in iudicio subsidiario, quo creditores exercent onerosa, qualis est D. Bentiuolus, possit deficientibus aliis bonis debitoris euocare ad creditorios possessiones ex causa lucrativa, & consequenter a supradictis Lucretia, & Antonia, ad quas fructus dictorum locorum Montium spectant vita durante spectant ex legato per dictum Card.

Leni

Lenium facto, pecunias, quas receperunt, siue bona, siue mala fide consumpserint ex allegatis per Rotam *decis. 501. n. 2. & seqq. & decis. 560. num. 3.*
14 *par. 2. recent.* late Coll. *de remed. subsid. remed. 55. n. 1. & seq.* & cum agitur de lucro dotis, speciale est, vt fiat auocatio nulla facta excussione, an aliud extaret in hæreditate, quam loca montium, de quibus agitur, quando, vt in hoc casu, res debitoris peruenit in tertium ex causa lucratiua, vt distinguendo post alios tradunt Colaer. *de equit. lib. 1. cap. 34. num. 15. & seqq.* Coll. *vbi supra remed. 37. illat. 2. n. 30.* Gutier. *pract. quæst. l. 3. q. 100. n. 1. 2. & per tot.* Anton. de Marin. *quotid. resol. cap. 71. n. 3.*
15 & in istis terminis Rota *in suprædictis decisionibus 595. & 760.* admittit creditores ad aduocandas pecunias etiam bona fide consumptas, quando titulo lucratiuo habitæ fuerunt.

Ex quibus fuit resolutum vtraque parte audita, D. Bentiuolo deberi lucrum etiam pro rata dictorum scutorum quinque mill. & proinde sententiam ad eius fauorē latam esse confirmandam.

R.P.D. Meltio.

Romana affectus Ferreriæ.

Veneris 25. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, renouandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis, seu renouationis locationis; præcipuè ad releuandum partium consensum: & maximè in pupillo, & hæreditate iacente; vbi etiã agitur de importantia solemnitatum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, & decreta, quò ad relam iudiciariam & ordinem processus, iustificatur ex legitimatione Pers. n. 17. & ex citationibus ad omnes actus fobil. n. 6. 7. 8. 9. concurrente Iudicis iurisdictione.*
2 *Clausula* summariè, simpliciter, sine strepitu, & figura Iudicij, *& huiusmodi, in commissionibus appositæ, important facultatem procedendi executiue.*
3 *Instrumentum facit probationem probatam.*
4 *Ei habet pro se omnem iuris præsumptionem.*
5 *Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionem ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, seu renouandam locationem.*
6 *Et dicta reconductio intelligitur facta cum eadem pensione, & sub eisdem pactis, & obligationibus positis primo contractu.*
7 *Consensus continuatur in locatore etiam defuncto per solam existentiam hæredis habitualiter.*
8 *Consensus, & voluntas defuncti antequam, hæreditas adeatur, conseruetur in hæreditate iacente, quæ personam defuncti repræsentat.*
9 *Obligatio pupilli oriens ex contractu, quando non est noua, sed prouenit ex causa præcedentis obligationis, nullis indiget solemnitatibus.*
10 *Defectus solemnitatum non habetur in consideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate, imo agit pro obseruantia contractus.*
11 *Minor, quamuis regulariter non teneatur ex contractu nullus ei gestoz volens tamen potest compel-*

lere contrahentem ad actus ẽsentiãles ex quo solemnitates fuerunt introductæ in fauore indulta.
12 *Receptio solutionis ab alio, quam à debitore regulariter non inducit liberationem ipsius debitoris, defectibus requisitis necessarijs ad delegationem inducendam.*
Quod procedit etiam in receptione nouæ obligationis defectibus requisitis necessarijs ad nouationem inducendam: ex quo tunc conferuat potius facta cumulatiue.
13 *Clausulæ* sine præiudicio *est præseruatiua iurium prius competentium.*
14 *Primus conductor, quando post solutionem pecuniarum in causa pensionis, fuit a secundo conductore, continuat retinere rem locatam, potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum.*
15 *Actus dispositiuus ad aliquem, ab aliquo inceptatus quando ille postea abstinuit deducere ad actum secundum, non inducit aliquam præsumptionem contra ipsum, quæ illi præiudicare possit quo ad alia inde obuenientia.*
16 *Et eò magis vbi primus actus potuit alias verificari, & fuit monitus clausula præseruatiua, ne sibi quo ad alia præiudicaret.*

DECISIO XV.

FRanciscus Lenius titulo locationis duratæ ad triennium tradidit Sancto Officio, & pro eo Patri Comissario Casale Campi Leonis cum Ferreria, & arboreto pro annuo affictu scutorum 200. & cum pacto, quod finito dicto triennio restituerentur *tutij suoi ordegni, andame, & lauorante*, vt constat ex publico Instrumento locationis rogato sub die 29. Octobri 1636. *Summ. Franc. de Antonia Lenium.* dictum Casale fuit deinde à S. Officio sublocatum; Maij 1638. Alexandro Laureto, vt habetur ex responsionibus ad positiones datas pro parte dictæ Franciscæ Lenæ eodem *Sum. n. 3.* qui vice dictæ subconductionis cessit sub die 15. eiusdem mensis Octauio Bagarotto, & Bagarottus Ioanni Baptistæ, ac Alexandri fratribus de Siris, vt ex declarationibus, de quibus in *Sum. eorundem de Siris n. 2. & 4.* finito dicto triennio in locationem conuentionem dictum Casale non fuerit restitutum, sed longo tempore in eodem affictu postea semper continuatum. Francisca Antonia de Lenis filia, & hæres dicti Francisci primi locatoris egit contra S. Officium pro affictibus decursis etiam post conuentum triennium, & pro illis obtinuit à R.P.D. Assessore dicti S. Officij relaxari mandatum, similesque mandatum fuit executiue expeditum pro S. Officio contra Lauretum, & pro Laureto contra illos de Siris pro liberatione à dictis molestiis, quæ mãdata in secunda instantia fuerunt reuocata per sententiam R.P.D. Paulutij Consultoris, & iudicis illarum causarum deputati. Prætendente autem d. Francisca Antonia de Lenis huiusmodi sententiam laborare vitio tam nullitatis ex defectu Iurisdictionis, & citationis, quam notoriæ iniustitiæ, porrexit preces Sanctiss. in quibus petiit hanc causam committi in Rota omni appellatione remota, & Sanctissimus annuit, vnde fuit expedita Commissio, ad cuius formam dubitandi, An decretum R.P.D. Assessoris sit exequendum, & Domini affirmatiuè responderunt.

Nam validitas mandatis satis probatur

quo de Iurisdictione d. Assessoris non dubitatur, & constat de legitimatione personarum ex man-
1 datis procuræ, ac de citationibus ad omnes actus substantiales, ex quibus sententias, & decreta quoad relam iudiciariam, & ordinem processus iustificari, firmat vulg. decisio Caputaq. 260. *par.* 2.

Neque illa valet impugnari sub prætextu quod actum fuerit via executiua, quæ prætenditur non potuisse competere, ex quo obligatio Cameralis apposita in locatione, non cenſetur repetita in renouatione, seu relocatione tacita post lapsum triennij, ex traditis per Felic. *de societ. cap.* 41. *n.* 42. Barz. *decis.* 60. *n.* 8. quia circumscripta etiam obligatione Camerali potuit executiuè procedi tam ex dispositione iuris iuxtà *text. in l. Præses C. locat. & conduct.* vbi disponitur, ea quæ ex locatione debentur exsolui debere sine mora, quam vigore Statuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 88. mandantis in causis pensionem prædiorum, & Casalium procedi summariè, simpliciter, sine strepitu, & figura iudicij, &
2 sola facti veritate inspecta, quas clausulas importare facultatem procedendi executiuè tenent Bart. *in extravag. ad reprimendum in verb. figura in fine* Nart. *in element. sæpe §. non sic tamen vers. visis supra scriptis n.* 95. Marant. *in specul. de ord. in iudic. par.* 4 *dist.* 9. *n.* 8. & firmauit alias Rota post Zacchium *de oblig. camer. decis.* 170. *n.* 3. *in vltima impr. & in recent. decis.* 446. *n.* 1. *par.* 2. *& in Romana pecuniaria* 29. *Maij* 1641. *coram R. P. D. meo Rotas §. Nec obstat.*

Iustitia patiter dicti mandati euidenter deducitur ex dicto Instrumento locationis Ferreriæ Campi Leonis per Franciscum Lenium S. Officio factæ pro annua responsione scu-
3 torum 200. quod Instrumentum facit probatio-
4 nem probatam, iuxta doctrinam Bart. *in l. Imperator num.* 3. *ff. de stat. homin. & in interest. in vltimo not. ab. C. de solut.* & habet pro se omnem iuris præsumptionem, ex latè adductis in *Cremen. seu Ianuen. pecuniaria prima Iulij* 1648. *coram R. P. D. meo Rotas, §. hæc sunt.*

Opponi neque potest quod locatio expirauerit per lapsum triennij in dicta locatione conuenti. Nam dum S. Officium finito triennio non re-
5 stituit Casale ad formam suæ obligationis, sed perstitit in re conducta, & vlterius locator petiit pensiones decursas post lapsum dicti triennij; ex his resultat sufficientes vtriusque partis consensus pro continuatione, seu renouatione locationis, ad text. expressum in *l. Item quæritur* 14. *§. quo impleto ff. locat. & in l. legem. C. eod.* Angel. *in l. cum satis §. caueant. C. de Agricol. & cens. lib.* 11. Alex. *cons.* 28. *in fin. lib.* 4. Soccin. iun. *cons.* 63. *n.* 20. *lib.* 2. Peregr. *cons.* 74 *sub. num.* 19. *lib.* 1. Mar. Anguisc *cons.*
6 213. *n.* 13. *vol.* 1. Bim. *cons.* 51. *num.* 5. *& volum.* 1. Intrigol. *cons.* 25. *numero* 29. & dicta reconductio intelligitur facta cum eadem pensione, & sub eisdem pactis, & obligationibus positis in primo contractu, Maluas. *cons.* 87, *numero* 39. *volum. primo* Cancer. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 14. *n* 65.

Nec reluat, quod ex quo decessit Franciscus Lenius relicta Fanciſca Antonia posthuma, non potuerit eo tempore dari ista continuatio, vel renouatio tacita ex defectu simultanei consensus omnino requisiti ad dictam renouationem inducendam, Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 5. *tit.* 15.
7 *num.* 1. Trantacinq *var. resolut. vol.* 1. *libr.* 5. *reso.* 2. *sub. numero* 12. Quia ad effectum continuationis consensus in locatore sufficit existentia hæredis habitualiter ad tradita per Alciat. *in tract. de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 1. *n.* 3. *vers. relictis hæredibus.* Mantic. *de tacit. lib.* 14 *tit.* 46. *num.* 21. *vers. Item est aduertendum*, Menoc. *de præsumpt. l.* 3. *præsumpt.* 85. *numero* 27. *vers. Extenditur septimo.* Cancer. *vbi* 8 *supra num.* 64. Et antequam hæreditas adeatur, voluntas, & consensus defuncti conseruatur in hæreditate iacente, quæ personam defuncti repræsentat, Mantic. *loco superius citato num.* 21. Olasch. *decis.* 34. *n.* 20. Rota *decis.* 520. *n.* 80. *par.* 1. *diuers. & in Romana hæreditatis de Crocelis coram bon. mem. Card. Millino, relata post Posth. de manuten. decis.* 375. *n.* 3.

Minorem releuantiam habet quod tacita continuatio, vel reuocatio non possit præsumi in proposito casu in quo cum ageretur de contractu populi imo infantis, vltra patientiam requirebatur solemnitas decreti Iudicis, & consensus propinquorum, quia contrarium, vt nempe tacita hæc reconductio potuerit fieri absque solemnitatibus visum fuit verius, tum ex eo, quia quando obligatio oriens ex contractu non est noua, sed 9
prouenit ex causa præcedentis obligationis nullis indiget solemnitatibus, vt docent Castr. *cons.* 183. *num.* 2. *lib.* 1. *vers. nec obstet statutum.* Tiraq. *ad l. connubialem glo* 8. *num.* 8. 196. Pic. *ad statut. verb. glos.* 7. *num.* 218. *vers. & quod statutum.* Tum 10
quia defectus solemnitatum non habetur in confideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate, imo agit pro obseruantia contractus, vt post alios probat Pignatell. *cons.* 21. *numero* 12. Surdus *decis.* 279. *num.* 17. & 18. Hodierna ad eundem Surdum *decis.* 72. *numero* 12. Capic. 11
Latro *decis.* 19. *n.* 6. 7. & 8. regulariter enim quamuis minor non teneatur ex contractu nulliter gesto, volens tamen potest compellere contrahentem ad illius obseruantiam, ex quo solemnitas statutaria fuit illius fauore inducta, Abb. *in cap.* 1. *ne sed. vac. num.* Ruin. *cons.* 11. *num.* 6. *lib.* 4. Gratian. *discept. forens. cap.* 27. *num.* 41. *vers. in electione.*

Neque prætendi potest quod hæres Franciſca exigendo pecunias depositatas a Laureto pro dictis pensionibus videatur agnouisse illam in Conductorem, & consequenter liberasse Sanctum Officium à futura præstatione. Nam vltra quod 12
receptio solutionis ab alio, imo etiam receptio nouæ obligationis regulariter non inducit liberationem debitoris deficientibus requisitis necessariis ad delectationem, & nouationem inducendam, ex quo tunc censetur potius facta cumulatiuè, quàm animo debitorem liberandi, Gait. *de credit cap.* 2. *tit.* 3. *num.* 2381. *vsque ad num.* 2388. Muta *decis.* 2. *num.* 20. *cum duobus seqq.* Rota *diuers. decis.* 445. *num.* 1. *par.* 4. *& penes Greg. XV. decis.* 217. *num.* 1. Cessare videtur omnis difficultas in proposito casu, in quo dictæ pecuniæ exactæ fuerunt sine præiudicio retidui, & quorumcumque iurium, & præcipue competentium contra Sanctum Officium *Sanctæ Mariæ* 13
Antoniæ de Lenis, n. 8. ex qua quidem præsumptiua manifestè constat locatorem per tot soluerit parris solutionis a secundo contractu recedisse amittere ius, & actionem sibi competentem aduersus primam conductorem. Anton. *in suis Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *effect.* 23.

Quidquam non facit quod ab Alexandro Laureto depositata fuerint in Sacro Monte Pietatis de anno 1642 scuta 4 . . pro tempore, quo ab eo

facta

faciat retentæ fructus, & pro eo, quod contractus permittebat petere, petuerit hæres decti Francisci Antoniæ, tacitè hoc tollitur, dum pariter non curat per residuo pensionum debitarum à Sancto Officio pro tempore quo retinuit ferrariam Sanctum Officium, sed à tunc exat pro residuo debiti, & temporis quo eam retinuit ipse Alexander Lauretus. Quod melius comprobatum reperiet exco, quia ad instantiam Franciscæ Antoniæ de Lenis non fuit simpliciter petita consignatio dictarum pecuniarum, sed ad bonum computum, & sine præiudicio residui, &
14 quorumcumque iurium competentiam. Vndè cum etiam post exactionem dictarum pecuniarum Sanctum Officium continuauerit retinere ferreriam, iure quidem merito illud condemnari potuit à solutionem pensionum postea decumbarum secundum Bald. *in l.1.§. in pro tutele iudicio ff. de eo, que pro tut.* Iaf. *in l. si ex legati causa sub n 14 in 6. limitat. de verb. oblig.*

Minusque aduertatur quod per Tutorem dictæ Franciscæ Antoniæ aditus fuerit Iudex ad effectum obtinendi licentiam pro faciendis necessariis laboreriis in dicta ferreria, & sic ille videatur recedere voluisse à continuatione locationis, nec
15 aliquam tacitam, & præsumptam relocationē fecisse. Quia tali licentia minimè fuit vsus Tutor, & propterea non videtur habuisse animum recedendi à locatione, Alex. *cons.1.n.13. vers. non obstat l.2.* Menoch. *præs.85.n.42. vers. cæterum.* Tum etiā quia obtenta fuit huiusmodi licentia sine præiu-
16 dicio iurium suorum, ex qua etiam præsumptiua optimè arguitur, eum animum non habuisse sibi præiudicandi in dicta locatione, sed tantummodo vtendi licentia pro reparandis damnis ædificij ferreriæ; cuius ruina imminebat, ne in totum corrueret, ex adductis per Mastr. *decis.48.n.6. part.1.* Cabill. *decis.5.n.40. part.2.*

Et ità vtraq; parte in formāte fuit retolutū, &c.

R. P. D. BICCHIO.
Romana Census.
Mercurij 26. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Alienatio, seu distractio Bonorum fideicommissi subiectorum, quando sit facienda in defectum liberorum ad dotandum mulierem subsidiariè vigore *Authent. Res quæ. C communia de legatis* Agitur de vigore clausulæ constituti, & de aliis contractibus apponi solitis.

SVMMARIVM.

1 *Clausula constituti ad fauorem censuarij, suffragatur ad obtinendam associationem.*

Declaratur procedere, non quia in censuarium transtulerit dominium, aut possessionem fundi censualis, cum hoc respectu non respiciat rem censitam, sed censum.

2 *Clausula constituti opposita in Instrumēto Census, videtur inepta, quia venditor census non vendit rem censuariam, nec minus eam possidet, tam post venditum censum, quam antea; & censum, quem vendidit, nullo modo possidet ipse, sed emptor.*

3 *Clausula constituti ad fauorem censuarij, præbet ipsi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatæ, ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census.*

4 *Et illius vigore facultatis, censuario competit as-*

sociatio contra tertiū possessorē fundi censuati.

5 *Clausulæ cæteræ in Instrumentum appositæ, recipiunt extensionem iuxta formularium Instrumentorum sine clausularum loci, vbi Instrumenta stipulantur.*

6 *Clausula, Dans, & concedens, &c. apposita in Instrumento census in Vrbe, seu eius districtu stipulato, continet in contrē explicitam licentiam capiendi possessionem fundi censualis propria auctoritate.*

7 *Et hæc sola facultas in omni contractu sufficit pro obtinenda associatione.*

8 *Clausula constituti amittit virtutē, vbi Hæres constituentis occupat possessionē fundi, super quo cadit constitutum, non reclamante constituario.*

9 *Quod ampliatur etiam procedere quo ad possessionem naturalem occupatam per modicum tempus, scilicet constituario.*

10 *Limitatur no procedere, vbi constitutarius naturalis facultati capiendi possessionē propria auctoritate*

11 *Possessio constituentis, compatibilis est cum possessione alterius, sine aliam possidere supponis.*

12 *Nec amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed ex præscriptione triginta Annorum.*

13 *Immissio ex vtili Saluiano Interdicto, vbi victor probatis extremis necessarijs in possessione in Reo conuento, nec non credito cum hypotheca.*

14 *immissio hæc conceditur etiā super fundo censuali, nō obstāte costituto in instrumēto cēsus appositō.*

15 *Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census; cui ideo competit etiam Saluianum interdictū.*

16 *Saluianum interdictum hodie potest intentari etiam super locis montium in locum fundi subrogatis, quia perinde est, ac si super ipsis locis montium fuisset ab initio impositus census.*

17 *Census, vbi imponitur super fundo subiecto fideicommisso, vel est nullus, quia ab initio non nascitur hypotheca; vel per mortem imponentis expirat cum ipsa hypotheca.*

18 *Limitatur quando census imponitur pro solutione dotis subsidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis descendenti, vigore* Auth. Res quæ C. communia de legatis.

19 *Regula quæ afficit fideicommissario, quod bona fideicommissa non possint creditoribus hypothecarij vel ab iuris capitis, ita vt dicenti se esse in casu limitationis, fundamentum, siue exceptionis probare incumbat, non habet locum in creditore ex causa dotis, neg. me adesse bona libera, cum imò sufficiat ei simpliciter allegare, ex quo pluralitas de Iure non præsumitur.*

20 *Fideicommissarius, qui vult dotationem, seu alienationem ex causa dotis infringere, allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis illorū existentia, in qua se fundat, probare debet.*

21 *Et eò magis, quando pro negatiua concurrit alia qua præsumptio, vt quando Pater puellæ dotandæ erat pauper: & similia.*

22 *Impositio census, est species alienationis.*

23 *Dos non debet constitui in creditis ex locatis officijs, & similibus, cum vt plurimum sint difficilis exactionis; & ideo in his terminis habentur, ac si non existerent.*

24 *Excessus in dote, est probandus ab eo, qui illum prætendit, quia dos semper congrua præsumitur*

Et firmatur in terminis contra fideicommissarium

25 *Versio pecuniarum censualium in solutione dotis*

Ad hoc vt sustineatur census contra fideicommissum, probanda est à creditore census.

26 *Expressio causæ in Instrumento census, præbet coniecturam versionis pecuniarum in causam expressam.*

27 *Confessio de recepto non coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore.*

Et in terminis dotis, quando præcedit conuentio quod pecuniæ soluerentur in actu celebrationis matrimonij, præsumptio est quod tunc fuerint solutæ incontinenti.

28 *Probatio versionis pecuniarum in causam in Instrumento census expressam, resultat ex vicinitate contractus censualis, & actus, de quo fuit causa expressa.*

Quam sufficit esse verisimilem, & coniecturis probari.

29 *Diuersitas summæ non excludit versionem ex aliis coniecturis probatam.*

30 *Alienatio bonorum fideicommissi, tenet solùm pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi.*

31 *Immissio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommisso subiecta, semper datur vbi exceptio fideicomissi non est omninò clara.*

DECISIO XVI.

ASsociandi pro fructibus Census decursis ad loca montium subrogata loco domus Censualis & possessa à 10. Francisco Atauante siue incarum possessionem immittendi an sint R. P. D. Amadeus & felix frater dubitauit, & quoad associationem ponderatum fuit, instrumento Census adest clausula constituti ad fauorem Censuarij, quæ suffragatur ad obtinendam associationem: 1
non quia in Censuarium transtulerit dominium aut possessionem fundi censualis, cum hoc respectu non recipiat rem sensitam; sed censum vt dixit Rot. *in Interamnen. manutentionis* 3. *Aprilis* 1620. *coram Vbaldo Seniori, & in Romana Domorum de Scendeleris* 4. *Aprilis* 1636. *coram Eminentissimo Domino Card. Panzirolo impr. part.* 7. *recent. dec.* 114. *num.* 20. & videatur inepta, quia venditor 2
census non vendit rem censuariam, nec minus eam possidet post venditum censum quam antea, & censum quem vendidit nullo modo possidet ipse, sed emptor vt bene aduertit Nauar. *in Commentar. de vsur. num.* 137. quem sequitur Gratt. *discep.* 420. *n.* 7. Cinc. *de Censib. quæst.* 98. *n.* 24. Mauson. *de cauf. execut. l.* 1. *ampl.* 6. *n.* 82. idem Grat. *decis.* 20. *num.* 8. Rota Marchiæ *inter decis. impress. post Cinc. decis.* 499. *n.* 13.

Sed quia Censuario præbet facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatæ ad effectum sibi satis faciendi de fructibus census vt notat Cenc. *de censib. qu.* 194. *num.* 13. Mauson. *d. ampliat.* 6. *num.* 86. vbi ponderat quod dicta clausula non est inepta respectu fructuum, ac dictæ facultatis cuius vigore censuario competit associatio contra tertium possessorem fundi censualis vt in his terminis dixit Rota *decis.* 338. *numer.* 1. *vers. constat etiam par.* 1. *recent. & inter impress. apud Moder. Manicalciatenum post comment. in extra. nag. Pij V. de censib. dec.* 146. *num.* 2. & 3. *decis.* 150. *num.* 1. quas licet loquuntur ad fauorem fideiussoris, æque prodesse emptori Census aduertit Cenc. *d. quæst.* 94. *num.* 13. & *seqq.* & in puncto pro emptore census fuit decisum *in Romana* Census 5. *Iulij* 1627. *coram bo. me. Merlino quæ est inter impress. post Cenc. de Censib. dec.* 342. *num.* 2. & 3. *in alia Romana Census* 5. *Martij* 1636. *coram R. P. D. Cario & in Ferrarien. Census* 23. *Iunij* 1642. *coram Illustrissimo De Episcopo Paulino.* 3

Quo magis in casu nostro quo vltra clausulam constituti & alias translatiuas omnium iurium, ac procuræ irreuocabilis in rem propriam adest clausula *dans & concedens, &c.* quæ iuxta formularium instrumentorum Vrbis à quo clausulæ ceteratæ in instrumentis ibidem stipulatis appositæ recipiunt extensionem. Menoch. *cons.* 844. *n.* 18. Corn. *cons.* 225. *in fin. lib.* 3. Rota *apud Pacif. de salu. decis.* 137. *n.* 2. continet in ventre explicitam ca- 6
piendi possessionem fundi Censualis propria auctoritate vt in puncto instrumenti Censualis tradit Salust. Tiber *in formular. Instr. lib.* 3. *fol.* 296. *in* 7
princ. & prius lib. 2. *cap.* 2. *num.* 14. nec dubitari potest quin hæc sola facultas in omni contractu sufficiat pro obtinenda associatione Alex. *cons.* 131. *n.* 3. & 6. *l.* 4. Menoch. *de adip. remed.* 6. *n.* 6. & *seqq.* Afflict. *dec.* 326 *n.* 1. Nagon *dec. Lucen.* 87. *n.* 13. Rot. *dec.* 129. *n.* 6. *part.* 5. *recent. decis.* 247. *n.* 20. *vers. cum præterea* apud Moder. Perusin. *de Manuten.*

Nec obstat quod post mortem impositoris Census aduersarius ceperit possessionem fundi Censualis, nec Censuarij reclamauerint, quod 8
sufficere solet vt virtus Constituti dicatur amissa Tiraquell. *de Iur. Const par.* 3. *limit.* 21. *n.* 9. *vbi post.* Bart. *in l. si de eo* §. 1. *ff. neque possess.* subdit ad hunc 9
effectum sufficere quod Constitutarius sciat ab hærede Constituentis occupatam possessionem naturalem per modicum tempus Pacif. de Salu. *Inspect.* 3. *cap.* 2. *num.* 1026. & 1027. Rota *dec.* 694. *sub n.* 8. *quæ. loquitur in term. ad effectum denegandi associationem par.* 1. *recen. & in Camerinen. Donationis de Calcaris* 7. *Aprilis* 1631. *coram bon. mem.* Coccino. Nam præter quod ex facto tollitur negligentia Censuarij; illa noceret quidem si associatio peteretur ratione ciuilis possessionis alias in peritorem per Constitutum translatæ, quo casu intrat ratio ponderata in *d. decis.* 694. & in aliis quod Constitutarius associari non potest quia patiendo ab alio rem naturaliter possideri amisit ciuilem possessionem ex quo videtur suspicatus se posse repelli & in his terminis loquuntur quotquot ex aduerso allegari possent. Secus vero quando vt in casu nostro petens associationem nititur facultati capiendi possessionem pro- 11
pria auctoritate, quia hæc compatibilis est cum possessione alterius, imo alium possidere supponit 12
Rot. *dec.* 96. *n.* 4. *apud.* Moder. *de Manut.* nec amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed præscriptione triginta annorum Rota *dec.* 398. *n.* 3. & *sequentibus apud* Cenc. *de censibus secundum vltimam impress. dec.* 5. *num.* 5. *coram Cardinali Caualer. dec.* 300. *n.* 10. apud pacif. *de Salu. an.* & *in puncto fuit dictum in Bonon. Census* 4. *Maij* 1643. *coram R. P. D. m. Ghisilerio.*

Quo vero ad immissionem ex vtili Saluiano interdicto non negantur extrema possessoris ex parte impositoris Census & rei conuenti quibus 13
probatis nec non credito cum hypotheca solet concedi immissio vt pluribus relatis tradit Menoch. *de adip. se. remed.* 3. *n.* 61. & *seqq.* & dixit Rot. 14
dec. 407. *n.* 1. *par.* 5. *recentior.* etiam super fundo censuali non obstante constituto in Instrumento census oppositio quia cum non transferat in Censuarium possessionem fundi censiti, vt sup. probatum 15
non excludit quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem Emptoris census vt bene declarat

declarat Cenc. *de cenſib. quæſt.*98 *num.*34.*& ſeqq.*
16 vbi concludit emptori Saluianum interdictum, quod hodie inrentari poteſt ſuper locis Montium ſubrogatis quæ perinde ett, ac ſi in locum fundi ſubrogatis quæ perinde ett, ac ſi ſuper ipſis locis Montium faiſſet ab initio impoſitus cenſus, Grat. *d. ſcept.* 43. *n.* 24. *& ſeqq.* Rot. *coram S. M. Gregor. XV. deciſ.*62 *n.*1.

Solum excitata fuit difficultas circa hypothecam, quia domus cenſualis, ſeu loca Montium ſubro-
17 rogata arctiſſimo fideicommiſſo ſubiacent, ita vt, vel ab initio reiecerint omnem hypothecam, & cenſus ſit nullus, Felician. *de cenſibus tom* 2. *l.*2. *c.*4. *n.*4. Grat. *d. ſcept.*175. *n.* 14. *& ſeqq.* Seraph. *deciſ.* 257. *n.*5. *deciſ.*785. *n.*1. vel per obitum Dominici impoſitoris hypotheca, & cenſus expirauerit *l. lex vectigal. ff. pignoribus* & in his terminis Rota apud Cenc. *deciſ.*15 *n.*10. *deciſ.*41. *n.*4. *&* 5.

18 Sed fuit reſponſum quod cenſus fuit impoſitus pro ſoluenda filiæ impoſitoris, & reſpectiue neptis fideicommittentis parte dotis pro qua valide potuit imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis in ſubſidium vigore *Auth. res quæ C. commun. de legat.* vt in terminis cenſus Grat. *diſcept.* 43. *n.*31. *& ſeq. diſcept.*420. *ſub num.*14. *verſ. patrem.* Cenc. *de cenſib. quæſt.* 19. *num.* 31. *& ſeqq.* Cancer. *var. reſol. part. cap.*9 *num.*185. *& ſeqq.* Coccin. *deciſ.*244. *num.* 3. Neque emptor cenſus probare debet non adfuiſſe alia bona libera idonea ſolutioni dotis, nam quicquid an ſit an Creditori agenti pro conſecutione ſui crediti ſuper bonis fideicommiſſi ſub prætextu quod pecuniæ creditæ fuerint verſæ in cauſam neceſſariam dotis, vel aliàs ſibi ex bonis fideicommiſſi creditum exigere liceat, incumbat onus probandi quod tempore contractus non adeſſent bona libera, in quo articulo affirmatiuam ſententiam ſequitur Nart. *conſ.* 199. *num.* 8. *& ſeqq. & conſ.* 248. *n.*6. *& ſeq.* quia fideicommiſſarius habet regulam pro ſe quod bona fideicommiſſi non poſſit creditoribus hypothecari, vel ab illis capi, & qui excipiendo dicit ſe eſſe in caſu limitationis, eo quod bona libera, non adſunt, hanc negatiuam tanquam ſuæ exceptionis fundamentum probare tenetur, Molin. *de primogenit. lib.*4. *cap.*7. *num.*34. *&* 35. quem refert. Fontanell. *de pact. nupt. claus.*5. *gloſ.*1. *par.* 2. *num.*18. Io. Franc. à Ponte *conſ.*45. *num.*4. alioſque allegat. Quæſad.
19 *in addit. ad Molin. d. c.*7. *num.* 32. *verſ. primus caſus*, Caualer. *deciſ.*246. *n.* 3. Contrariam verò ſententiam quod imo creditori ſufficiat allegare non adeſſe bona libera; quia pluralitas de iure non præſumitur, tuetur in puncto creditoris ex cauſa dotis Cancer. *var. reſolut. lib.*1. *cap.*9. *n.*174. *verſ. cenſeo tamen: per gloſſ. in l. cum de lege, verſ. hæredis probatio ff. probat.* Hieron. Leo *deciſ. Valent.* 171. *num.* 7. *&* 2. *ſeqq.* vbi allegat plures concord. & dicit iuxta hanc opinionem fuiſſe indicatum in eo Senatu *lib.* 2. Rota *Mantic. deciſ.* 152. *ſub num.* 5. *deciſ.*66. *num.*4. *part.*1. *recent. & in Auximana Dotis* 6. *Februarij* 1623. *coram bo. me. Remboldo in Romana dotis de Montoriis* 31. *Martij eiuſdem anni coram eodem.*

Conueniunt ferè omnes ſcribentes in hanc vltimam ſententiam quando iam fuit deuentum ad
20 dotationem ex bonis fideicommiſſi ſiuè eorum alienationem, quia tunc non agitur de dote conſtituta & fideicommiſſarius qui vult dotationem, ſed alienationem infringere allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolui in bonis liberis illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat, probare, debet, vt poſt Socin. Cur. ſen. & alios tradit Petra *de fideicom. q.*82. *num.*46. *inſ. n. verſ. non. mitto* Peregr. *ad. tract. art.*42. *num.*73. Molin. *ex aduerſo allegat de primogenit. lib.*4. *c.*7. *n.*26. Garbr. *conſ.*18. *n.*40. *& ſeqq. lib.*2. Cyriac. *controu.*5. *num.* 49. *& ſeqq. & num.*110. *& ſeqq.* Raudenſis *deciſ. Piſan.* 29. *n.*177. Milanen. *deciſ. Sicilia* 5. *n.* 56. *lib.* 1. Hieron Leo *deciſ. Valentia* 171. *num.*10. *&* 11. *lib.*2. Rot. *coram bo. me. Buratt. deciſ.* 910. *num.*7. *& in Bononien. fideicommiſſi de Rubeis* 15. *Ianuarij* 1620. *coram bo. me. Vbaldo Seniori in Romana fideicommiſſi de Victoriis* 2. *Iunij* 1627. *coram bo. me. Merlino impreſſ. apud Cenc. de cenſib. dec.* 494. *n.* 1. *in Romana Caſalis Auzzani* 27. *Iunij* 1640. *coram R. P. D. meo Roias §. detractio in Romana hæreditatis* 14. *Decembris* 1646. *coram R. P. D. meo Arguelles §. & licet*, Quo magis quando pro negatiua concurrit aliqua præſumptio Caual. *in ex aduerſo allegat. deciſ.*246. *n.*3. Cyriar. *d. contr* 5. *n.*115. *& ſeqq.*

Qui eſt caſus noſter, quia ex teſtibus examinatis conſtat Patrem Puellæ dotatæ fuiſſe pauperem, & mulier iam dotata fuit, & dotem habuit ex bonis fideicommiſſi mediante impoſitione cenſus, quæ eſt ſpecies alienationis, Buratt. *d.* 410. 22
num. 3. Rot. *inter recent. deciſ.* 677. *num.*2. *part.* 1. *d.*456. *num.*5. *in fin part.*2. *deciſ.*309. *n.*3. apud Cenc. *de cenſ.* Nec allegari poteſt exiſtentia quarumdam ſocietatum officij aut exceſſus dotationis, quia vel Societates officij erant difficilis exactionis & habentur, ac ſi non extitiſſent, cum dos non 23
debeat conſtitui in huiuſmodi creditis Caſtr. *conſ.* 219. *ad fin. lib.* 1. Mantic. *deciſ.* 152. *n.*5. Reuerendiſſimus Vrgellen. *deciſ.*145. *num.* 42. *& fuit dictum in Bononien. fideicommiſſi de Maluetiis* 10. *Martij* 1642. *coram R. P. D. meo Peuingero in Romana dotis* 23. *Iunij* 1645. *coram R. P. D. meo Orthobono*, vel fuerunt exigibiles, cumque Aduerſarius illas penes ſe retineat, & forſan exegerit, dolere non poteſt, quod ex illis non fuerit dos conſtituta. Exceſſus verò dotis non probatur, vt debet ab 24
Aduerſario, quia congrua præſumitur, Fontanell. *dec.* 560. *num.* 22. & in terminis contra fideicommiſſarium reſpondit Seraph. *deciſ.* 666. *ſub n.* 4. Rot. *in impreſſ. apud Modern. Foroliuien. de legit. deciſ.*10. *ſub num.*5. *verſ. & demum, & in d. Romana Caſalis coram D. meo Roias §. minus obſtat.*

Verſio autem pecuniarum cenſualium in ſolu- 25
tionem dotis, quæ probanda eſt à Creditore, Cenc. *de cenſib. quæſt.*19. *ſub num.*33. Fuſar. *de ſubſt. quæſt.*531. *num.* 175. Rot. *Bononien. fideicommiſſo de Formaglariis impreſſ. apud Giouagn. reſp.* 22. *n.* 21. *&* 22. ſatis probatur attenta ſerie facti; nam cenſus fuit impoſitus die 22. Auguſti cum expreſſio- 26
ne quod imponebatur pro ſoluenda parte dotis, quæ expreſſio præbet coniecturam verſionis in eam cauſam quia ſatis eſt conſonum veritati, quod cum pater pecunias ceperit ad cenſum cum expreſſione, quod accipiebat ad effectum ſoluendi partem dotis, quam poſtea ſoluit, ſoluerit de illis pecuniis, & emptor cenſus curauerit de illis ſolui pro maiori ſua cautela vt bene ratiocinatur Grat. *diſcept.* 897. *num.* 10. poſt Alex. *conſ* 84. *n* 4. *lib.*7. Seraphin. *deciſ.*1093. *num.* 1. Buratt. *deciſ.*92. *n.*4. ibi duo poſt fuit celebratum matrimonium, de quo tempore iuxta capitula matrimonialia debebant ſolui ſponſo ſeut. 500. in pecuniaria numerata, quot ſunt, quæ ex cenſu retracta fuerunt, & ſoluta tunc præſumantur licet poſt menſem ſponſus fecerit confeſſionem de recepto, quia

tabs

rei, confessio non coarctata ad certum tempus retroretur etiam ad solutionem factam de præterito tempore celebrati matrimonij, & ante præcedenti conuentione, quod pecuniæ soluerentur quando matrimonium celebrabatur præsumptio est quod tunc fuerint solutæ, perindeque est ac si confessio explicaret quod pecuniæ fuerunt solutæ incontinenti in actu celebrationis matrimonij ad *text. in l. Al. deit. num. ff. solut.* Ancharan. *cons. 7. sub num. 2. vers. dec. Aragon. 252. n. 7. & 8.* præsertim quia sub eadem confessione de recepta Sponsus confessus fuit recepisse pretium perlarum pro ornatu vxoris promissum quod sane quis negauerit fuisse traditum in actu matrimonij, vnde attenta vicinitate contractus consualis, & matrimonij resultat plena probatio veritatis Menoch. *de arbitr. cas. 432. n. 38. & pras. 53. n. 8. lib. 3.* Grat. *d. discept. 897. n. 11.* Rota *decis. 335. n. 2. par. 4. recent. dec. 114 n. 6. & 7. par. 5. decis. 31. n. 3. coram S. m. Greg. XV. quam sufficit esse verisimilem, & coniecturis probari ex allegat. per Grat. d. discept. 897. num. 14.* Add. *ad Gregor. d. decis. 31. n. 11.* Buratt. *dec. 546. n. 4.* Rerendissimus Vrgelicn. *dec. 256. n. 6.* Quo magis, quia vt supra dicebam, per testes probatur dotantem fuisse pauperem vt per gloss. Bald. & alios *allegat. ab Add. ad Buratt. decis. 546. num. 9.*

Nec obstat quod summa confessata sit scut. 450. census vero scutorum 500. quia diuersitas summæ non excludit veritatem ex aliis coniecturis probatam Alex. *cons. 84. n. 4. lib. 7.* Grat. *d. disc. 897. n. 15.* & aduertendum est quod accidit solui pro dote solum scuta 450. non quia à principio non fuisset conuentum de soluendo dd. scuta 500. in contanti, sed quia bonorum stabilium, quæ in solutum reliquæ dotis tradēda erant pretium præter contrahentium opinionem creuit de tempore traditionis. Vnde minus dici potest quod census, vt impositus super bonis fideicommissi alienari prohibitis vltra summam versam in dotem sit nullus in totum, vt per Cene. *in add. ad tract. de cens. p. 1. c. 2. q. 1. art. 6. n. 15. & secundum vlt. impress. q. 19. sub n. 33. vers. ad hoc autem*, quia vt diebam ab initio nullus aderat excessus, sed contingit postmodum ex causa mox adducta, sentiebat tamen vnus ex DD. censum sustineri solum pro rata scut. 450. versa in solutionem partis dotis quia alienatio bonorum fideicommissi tenet solùm pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi Gabr. *cons. 118. n. 5. vers. 2. lib. 1.* Dec. *cons. 493. n. 18.* Bellon. *dec. Gen. 4. n. vlt.* Hieron. Leo *in respons. Iur. impress. post decis. Valent. 173. n. 179. lib. 2.*

Ex quibus resolutum fuit vtraque parte informante dandam esse immissionem maximè quia ad hunc effectum sufficit exceptionem fideicommissi non esse omnino claram, Seraph. *decis. 1200. n. 6.* Buratt. *dec. 853. n. 4.* Fontanell. *decis. 165. n. 7.* Rota *inter recentior. decis. 7. 4. num. 1. ad med. part. 3.*

* * *

EMINENTISS. ET R. P. D.

CARDINALI CORRADO.

Bituntina Census.

Veneris 24. Maij 1647.

ARGVMENTVM.

Intendens gaudere beneficio scripturæ amissæ debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam vt, si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset, deinde casu amissam fuisse. Et plura circa materiam, & probationem amissionis scripturæ.

SVMMARIVM.

1 *Hæres absque Beneficio Inuentarij, tenetur satisfacere eam de proprio creditoribus hæreditarijs. Licet aliud sit quo ad fideicommissarios vniuersales.*

2 *Inuentarium allegatum non relenat Hæredi, quando non fuit exhibitum, quia tunc allegans non potest suffragari.*

3 *Inuentarium non confectum congruo tempore; & cum omnibus solemnitatibus, iuxta formam a lege præscriptam, vel municipali iure, seu legitima consuetudine approbatam, vt necessarium est non prodest Hæredi, perinde ac si nunquam factum fuisset.*

4 *Beneficio scripturæ amissæ ad hoc vt quis possit gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt, si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; deinde vero casu amissam fuisse.*

5 *Testes deponentes Instrumentum fuisse factum, exprimere debent sic fuisse scriptum, & sic fuisse lectum: alias non faciunt fidem.*

6 *Testes huiusmodi, necessarium est, quod sint valde periti, qui defectum Instrumentorum & literas Notarij rogati cognoscant, & n. 16.*

7 *Testis affectatus non est integræ fidei.*

8 *Testes rem ipsam dumtaxat prout gesta fuit distincte exponere debent: alias enim quando depositionibus interferunt talia, quorum cognitio, ac definitio ad Iudicem spectat, & sic videntur potius aliquod iudicium ferre, confusa eiusmodi depositio nihil concludit.*

9 *Præsumptio pro solemnitate actus non iuuat, quando controvertitur adhuc illius substantia.*

10 *Solemnitates extrinsecas ad scripturam requisitas non præsumuntur nisi lapsis temporis triginta annorum.*

Et præsertim cum agatur de graui præiudicio tertij.

11 *Amissum dici non debet illud, quod peti, ac recuperari potest.*

12 *Damnum sentienti competit actio aduersus eum, cuius facto, & culpa, damnum euenerit, pro relenatione damni.*

13 *Originale Instrumenti publici existente apud Notarium de illo rogatum fac eum censeri [illegible]*

14 *Amissio scripturæ non præsumitur in casu, in quo [illegible] apparent facta diligentia, [illegible] ne colligi [illegible] probatur casus, quo [illegible] ideo [illegible]*

15 *Amissio Instrumenti non probatur [illegible]*

re les deponant se scire debere? sed necesse est
F... esse ... aut ... aliter, & quod ita regulariter
fiat: aliàs secus, qui litteras tamen Notarij co-
gn...sc...

16 *Test. deponens de re ab ipso acta, deferendum est.*

17 *Copia Inst. amoti in forma probanti extracta, defectu originalis, foret, alias concurrentibus, sufficiebat.*

18 *Damnum sentiens ex propria culpa, siue inexcusabili negligentia, quod facile poterat euitare, non est sustinendum.*

19 *Aditio hereditatis, ex quolibet actu Iudicis declarantis, & ex actu per ipsum Heredem simpliciter gesto, quo vires Iur. & nomen heredis sibi non posse plene probatum, tam re ipsa, tam expressis verbis.*

DECISIO XVII.

REsolutio in hac causa facta die 27. Nouembr. 1625. coram me, hodie domùm discessi, fuit per Dominos confirmata. Quia concurrunt omnia requisita pro associatione petita ab Administratoribus Montis familiæ de Labinis ad bona obnoxia Censibus impositis, ac venditis eidem Monti per q. Scipionem Bouium anno 1597. & Franciscum eius filium anno 1619. ad effectum illis satisfaciendi de fructibus decursi, & non solutis, vt latè probatur in præcedenti Decisione.

Neque vlla fuit obstare reperta pro parte Octauij, & fratrum de Bouiis retentionis exceptionis ratione crediti anterioris dotis & antephati q. Virgiliæ eorum matris, cuius sunt hæredes.

Quia cum pariter sint hæredes Scipionis, & Francisci debitorum absque beneficio Inuentarij non possunt eiusmodi exceptione tueri aduersus
1 Creditores hæreditarios, vel quia hæreditates præsumuntur soluendo, vel quia ipsi in omnem casum tenentur etiá de proprio illis satisfacere *in auth. ext. in l. 3 n 8. fin verò postquam adierint, C. de iur. delib. & in §. Hinc nobis vers. Si verò non fecerit, in Auth. de Leg. d. & falcid.* licet aliud sit quoad fidei cõmissarios vniuersales, in quib° terminis procedit notata per Bald. *in l. debitori tuo sub n. 5. v. extra oppos.* vbi Dec. *sub n. 4. vers. dicit tam ẽ* Bald. ac seqq. & Soccin. *n. 9. vers. quid Iuris, C. de pactis (relata per Franch. dec. 39. n. 3. v. nõ enim & seq.)* vt benè declarat Castr. *in cons. 77. Visa facti narratione sub n. 1. v. concluf. est ergo p. 2.* Soccin. iun. *cons. 170. n. 4. vers. & cum in casu isto ac seqq. li. 2.* Paris. *cons. 48 n 8. v. non obstabit dec. Fald. lib. 3.* Crau. *cons. 506. n. 13. vers. non obstat altera Peregr. de fideicomm. art. 36. n. 141. vers. Igitur, & cons. 72. sub n. 1. vers. cum hæreditatem adeuerint lib. 4. cum aliis in præcedenti decisione relatis in §. Non obstat denique vers. Domini dixerunt & nuper in Racoin. bonorum 1. Febr. huius anni coram me in §. postremò vers. in hoc autem casu.*

2 Nec reluat allegatum Inuentarium hæreditatis præfati Scipionis. Quia cum non fuerit exhibitum illis suffragari non potest. Bald. *in d. l. fin. §. & si præfatam sub n. 3. vers. tamen si producat C. de iur. delib. & cons. 219. Statuto Ciuit. Papiæ n. 4. v. Additur in puncto lib. 1.* Rota *dec. 751. n. 1. v. dictum fuit p. 3. lib. 3. diuers. & in Cesenat. bonor. 13. Iun. 1608. coram S. D. N.* & ex aliis probat Moder. Roman. *disc. 981. n. 24. v. non obstat pratensa indicatio Inuentarii seqq.*

Minus reluat, quod Instrumentum d. Inuentarij ablatum, atque amissum fuisse dicatur.

3 Primò quia non constat illud fuisse confectum congruo tempore, & cum omnibus solemnitatibus iuxta formam a lege præscriptam, vel municipali iure, seu legitima consuetudine approbatam, vt nec ella iuncta sit, alias ille redditus non probat, perinde ac si nunquam factum fuisset per text. *in d. l. fin. §. & si præfatam* ibique glossa in verbis *confecerunt*, & D. *de iur. deliber. & in d. §. Hinc nobis vers. si verò non fecerit in Auth. de Leg. d. & falcid.* Rol. *cons. 3. n. 28. vers. cum non obstet & seqq. lib. 2.* Alb. *cons. 64. sub num. 4. vers. nec obstat si dicatur & seqq.* Nott. *cons. 574 n 6. vers. ex præmissis concludatur & seqq.* Bertazzol. *cons. 1. n. 32. vers. sed hæc difficultas cessat, & seqq.* Surdus *decis. 222. n. 1. vers. quia pariter*, Rota *penes Verall. decis. 119. n. 4. vers. nam quando per text. &* sanct. mem. Gregor. *decis. 496. n. 2. vers. quæ alias &c.* Quando enim quis intendit gaudere beneficio scripturæ amissæ, debet antè omnia probare illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt si realiter exhiberi posset, illi omninò profutura esset, deinde verò casu amissam iuxt. text. *l. testium §. fin vers. facta Codic. de testib. & in cap. cum clim il primo*, vbi DD. *ver. de primit.* Bart. *in auth. si quis in aliquo sub num. 6. vers. quæro quid si sint plures testes &c.* dicens non sufficere, quod testes deponant Instrumentum fuisse factum, sed exprimere debent sic fuisse scriptum, & sic fuisse lectum, aliàs non faciunt fidem, inferturque ideò necessarium esse, quod illi sint valdè periti, qui defectum Instrumentorum, & litteras Notarij rogati cognoscant Iason *sub num. 2. Vers. 6 sub dic tamen* Bart. *Cod. de edend.* Alb. *cons. 101. n. 7. vers. Et quæritur* Crau. *cons. 411. n. 12. vers. tertio principaliter respondeo*, Angnil. *cons. 14 n. 104 vers. Et oportet probare*, Decian. *cons. 18. n. 13. vers. quod etiam comprobs lib. 2.* & latè explicat Surdus *cons. 109. num. 8. vers. ad hæc omnia respondetur & seqq. vsque ad fin.* Honded. *cons. 39. n. 60. vers. aliud de probatione & seq. lib. 2.* Franc. Vin. *decis. 165. per totum.* Rota *penes Card. Cavaler. decis. 182 n 4. vers. præterea*, & Buratt. *decis. 505. n. 10. vers. Tum quia acta iudicialia, &c.*

Nec obstat quod duo ex testibus pro Bouiis examinatis nempè Io. Donatus Florellus, & Io. Iacobus Henricus deponant d. Inuentarium fuisse solemniter confectum

Quia (præter quàm quod alter ex eis asserit se 7
fuisse Procuratorē hæreditum ad illam actum, in cuius ideò validitate propriam veritatem affectat, atque tuetur peritiam, & laudem, ac proinde non est integræ fidei *cap. fi. de testibus in 6. leg. fin. de testibus* Bart. *in l. decerno sub num. 2. vers. si verò ad eum n. 4 pertinet, ff. de inoffic. testam.* Felin. *in cap. cum nobis num. 13. vers. ex prædictis & num. 14. vers. & in effecta extr. de testibus* Crau. *cons. 281. sub num. 4. vers. sed rationes affectionis*, Rim. iun. *cons. 26. n. 42. vers. quinimmo*, Ceph. *cons. 65. num. 24. vers. accedit*, Otasc. *decis. 79. num. 40. vers. nam ipse* Mascard. *de prob. concl. 1317. sub num. 1. & seq.* & alij relati per Farinac. *de testib. q. 62. n. 17. vers. sic intellecta & q. 7. ac sub n. 21. & 29.*) Fuit responsum non fore ad hunc effectum, quod testes generalis illis, [illegible] que confusis verbis deponant Inventarium [illegible] solemne, nisi facti seriem enarrent, [illegible] tes in eo adhibitas specialiter commemorent, [illegible] de iudicari possit, an omnes [illegible] fermatæ. Nam huius rei cognitio, [illegible] Iudicē spectat, non ad testes, quorum [illegible] xit provt gesta fuit distincte [illegible] enim confusa eiusmodi depositio nihil [illegible]

ad l.exacte §.nihil ff.de interrog. act. l. ita fidei ff. de iur.fisc. Alber.*in l.fiendum n.6. vers. Verum est tamen, circa hoc vid.de notandum,* & ibi Iason. *sub n.14. vers. Limita istam doctrinam ff.de verb. oblig.* Ioh.Lab. *in §.fin sub n.4. vers.quid ergo & seq.instit. de fideiuss.*Socin. *cons.24.sub n.31.vers.quia paria sunt lib.*1.Affict. *dec.*274.*sub num.*1. *vers.primo debet probari ac seqq.*

9 Nec iuuat adducta præsumptio pro solemnitate actus; Tum quia controuertitur adhuc sententia,Decian.*cons.*45.*n*46.*vers.tertio respondeo lib.* 5. Tum quia ab anno 1613. de quo Testes deponunt vsque ad tempus inchoati iudicij primùm contra Camillum alterũ ex dictis fratribus de ann. 1640.
10 & fuccessiuè de anno 642. contra Octauium, non sunt lapsi triginta anni, quod tempus requiritur in præsumendis solemnitatibus extrinsecis scripturam requirentibus ex sententia Rotæ, vt penes Cassador.*dec.*3 *n.*1.*vers.nam,licet,& seq. de procur.* Pur.*dec.*152.*l.*2.*in correct.* ac penes Burat. *dec.* 120. *n.*37.*vers.nec præsumi potest ac seq. & in recent.dec.* 18 *n.* 26. *vers. minus obstat p.* 7. Et præsertim cum agatur de graui præiudicio tertij, Menoc. *præs.* 4. *n* 55.*ver.declaratur oct. lib.* 6.

Secundò non probatur allegata Instrumenti amissio ex eo quod testes deponant Antonium Gentilem dd.fratrum Contutorem illud abstalisse,ac penes se retinuisse, Tum quia dum repeti ac recuperari potest, amissum dici non debet *l. labeo la* 1.§.*amisisse* ibique glossa *in verbo actionem*, &
11 exornat Rebuff. *l.ad apud se l.bonorum appellatio la* 1.§.*fi.ff. de verb. signif. l. rem in bonis ff.de aqu.rer. dom.l.q. actionem ff.de reg. iur.* Bertazz.*cons.*civ.56. *n.*52.*vers.cum illi;* Tum quia in omnem casum eisdem fratribus competit actio aduersus d.tutorem,
12 ac eius hæredes, vt conseruentur indènes à quocumque damno ex eiusmodi eius facto, & culpa in eos proueniente *l.*1.*in princ.& l.*2.*in princ. ff.de tutel. & rat.distr.l.*1.*C.si tut.vel cur. interuen. & in d Aarb.de hæred.& falc.§.illud quoque &* §.*pupillis autẽ* Rot.*dec.*67.*n.*5.*v.& certum est ac seq.p.*5.*rec.*

13 Tertiò quia præsupponitur d.Inuentarium vnà cum processu(vt inquiunt) præambulo fuisse confectum per acta publici Notarij, nec satis constat illud à præfato Gentile receptum fuisse ipsum originale, quod verisimilius est penes Notarium de illo rogatum remansisse (vt par erat *c. quoniam contra v.& omnia extr.de preb.* Rim.iun. *cons.*821. *n* 3.*v.cum originale*) apud quem nullæ prorsus apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse probatur casus,quo pericrint eius scripturæ; Ideoque
14 meritò dici non potest allerta amissio iustificata,vt notat *ind. c. cum olim in primo de priuileg. & in d. l.testium C.de testibus* Ruin. *consil.*179.*n.*5.*vers.& quia non sufficit, &c.* dicens non sufficere, quod testes deponant vidisse instrumentum, sed necesse est probare amissionem originalis, & quod illi testes sint valdè periti, qui litteras illius Notarij cognoscant: *iux. theor. Bart.supra cit.* Seraph. *de priuil.iuram priuil.*57.*n.*9.*vers. & est aduertendum,* Rota penes Burat. *d.dec.*505.*n.*12.*vers.atque ita,& in recent.d.dec.*18.*n.*22.*vers.nec præsumptio p.* 7.

Quartò comprobantur præmissa; Quia præfatus Ioan. Donatus Florellus testis pro ipsis Romiis examinatus,& reproductus deponit, *che ha visto li atti del perambulo del l'heredita del q. Scipione Bonio, li quali sono stati in suo potere portategli dal q. Gio: Francesco Vacca che ne hauesse fatto copia, & estratto come gia la fece,e l'autentico di sua mano co-*
me Notaro Regio, ch'era all'hora, e li consegnò, e restituì al medesimo. E questo fu nell' Anno 1615. *se mal non si ricorda del mese d'Agosto, e detto preambulo era con le solennità,& instrumento fatto &c.*Hinc enim apparet duplicem asserti inuentarij confectam fuisse scripturam, alteram scilicet originalem, alteram verò ex ea in forma authentica extractam ab eodem teste, cui circa hoc ab ipsomet actum deferendum est prætertim contra partem illum inducentem, ac eius depositione vrentem 16
Cranet. *consil.*112.*n.* 17. *versic. nec potest excusare.* Rota penes Cardinal.Seraphin. *dec.*1163.*n.* 6. *versic. & licet,*sanct.memor.Gregor.XV.*nec.*551.*n.*10. *versic. nam quoad Sebastianum & seq. & in recent. dec.*622. *num.*3.*versic.non obstat, & dec.*726.*num.*3. *versic.primo quia & seq. part.* 3. *& decis.* 554. *n.* 3. *versic. quibus ac decis.*594. *n.*17.*versic.cum,& vnico testi ac seq. part.* 5. Cum autem vna tantum ex eis ad manus d. Gentilis peruenisse probetur, siue illa fuerit originalis, siue copia extracta, (quod magis consonat veritati) tamen superat altera, 17
quæ perquirenda, & exhibenda erat. Nam etiam copia sic extracta, deficiente originali,posset(aliis concurrentibus)suffragari iuxt. Gloss. *in leg. sicut iniquum in verb. facile in fin.Cod.de fid.instrum.cum.* & ibi Iason. alij DD. Bero *consil.* 92.*num.*24. *versic.& postea etiam lib.* 5. Alb. *dicto consil.* 151. *n.* 5. *versic. sed profastinando exemplo, & seq.* Bertazzol. *consil.crimin.*147.*num.*11. *versic.& quod etiam exemplum,* Mascard. *de probat. conclus.* 711. *n.* 8. *vers. decimo quarto limita* , & in specie respondit Honded.*d. cons.* 39. *f.b n.* 62. *versic. clare apparet præfatos testes lib.*2.

Accedit prædictis, quod postmodùm iidemmet fratres anno 1626. & 1627. personaliter comparentes coram M.C.V. petierunt etiam remedia restitutionis in integrum, & obtinuerunt admitti ad confectionem Inuentarij hæreditatis paternæ, ac aliorum consanguineorum, vt apparet ex publicis actis exhibitis pro parte Administratorum Montis; Et tamen nullum deinde etiam maiores effecti confecerunt Inuentarium, quare ipsis imputandum est quodcunque damnum ex propria geminata,& inexcusabili negligentia proueniens, quod facilè poterant euitare, vt respondit Rota penes Coccin. *dict. decis.* 59. *num.* 6. *versicul. nec excusari potest, & in Romana fideicomm. de Capite ferreo* 19.*Februarij* 1646. *coram Me in §. nec demum relevat excusatio ac seq. & in §. sed cessant omnes obiectiones.*

Præterea non obstat, quod respectu Francisci eorum fratris nullum quidem allegetur inuentarium, sed absolutè negentur hæredes.

Quia contrarium plenè probatur ex Decreto Regiæ Curiæ Bituntinæ die 15. Decemb. 1422, quo fuerunt declarati hæredes simpliciter d. Francisci eorum fratris ex testamento vnà cum Virgilia communi matre, ac prouisus quota cohærede; Et ex publico instrumento recepto per Bartholomæum Maiolanum publicum Notarium Bituntinum Anno 1627. 1. Septembris in quo ipsi personaliter tanquam tales expressis verbis agentes promiserunt soluere debitum eiusdem hæreditatis summæ duc. 150. circiter pro residuo dotis, antephati, & aliorum Laurę prædicti Francisci q. Vxoris; Ex quibus tanè certum 19
est aditionem hæreditatis plene probari tum re ipsa, tum verbis expressis *leg.*2.*Codice de iur. deliber.* Bartol. *in leg. gerit sub numero* 14

versic.

verſic. aut illa verba, & ſub n.21. verſic. ſi verò non poterat facere, D. de aqua. hared. Ciarlin. conſil.148. num.10 verſic. modo cum vel declaraverint ſe habere des & ſeq. Sardus *conſil.* 80. *num.* 34. *verſic. quod autem, & ſequent.* Rota *de.ſ.* 305. *part.* 4. *diverſ.* & penes Reuerendiſſim. Vigellen. *deciſ.*189. *ſub n.* 5. *verſ. quod vero,* Palma, & Coccin. *deciſ.*168. *ac in recent. deciſ* 360. *num.* 29. *verſ. ex hac enim ceſſione, & ſeq. deciſ* 474 *num.*1. *verſ. quæ verba & ſeq. p.*5. & in aliis relatis in præcedenti *deciſ. in §. Quod autem fuerint hæredes, &c.*

Poſtremo non obſtat, quod etiam ceſſante inuentarij beneficio dicti fratres non teneantur de proprio ſecundum ius canonicum.

1 Quia contrarium verius, atque receptius eſt in foro iudiciali, cum in hac parte ſacri Canones non ſolum legibus ciuilibus non aduerſentur *iuxta regulam cap.*1. *de non. oper. nunc.* Sed bene conueniant, vt habetur in *cap. Raynaldus in fine* ibi, *Saluo nihilominus ei ex iure inſtitutionis beneficio legis falcidiæ in reſtitutione præfati legati, ſi infra tempus legitimum voluntati paruerint Teſtatoris, cum inuentarium fecerint, & contra voluntatem teſtatoris lex falcidia inducatur* ibique glo. *in verbo inuentarium extr. de teſtament.* Hoſtienſ. *in ſumma de teſtament. ſub numero* 23. *verſic. Ad quid hæres,* ibi, *quid ſi non ſufficit hereditas ad debita perſoluenda? Diſtingue ſecundum legem. Verum fecerit inuentarium, & tunc non tenetur vltra vires hereditatis, vel non fecerit, & tunc tenetur. Cod. de iur. deliber. leg. ſcimus. Et idem videtur ſecundum ius Canonicum infra eodem capite, Raynaldus §. penulti. in fin. & cap.* Baldus *in dicta lege final. ſub numero* 12. *in verſiculo ſecundo caſu, verſic. aut loquimur in obligationibus deſcendentibus in hæredes, & in § ſin vero poſtquam num.* 1. *Codice eodem,* Cardinalis *in capite* 1. *ſub numero* 4. *verſic. ſed hoc & cap.* vbi etiam alij Doctores *extr. de ſolat.* Abbas *in repetitione cap. Eccleſiæ ſanctiſſimæ Mariæ numero* 18. *verſic. Et ex his infero de conſtitutione,* & latiùs probat *in conſ.*10 73. *Circa primum dubium ſub num.* 9. *verſic. Nec obſtat ſi dicatur, & ſequent. lib.* 2. Barbat. *in capite* 1. *in fine, verſic. Tertio probo de teſtament.* ibique Didac. *in reiect. ſub numero* 14. *verſ. Niſi dixerimus & ſequenti,* Rolandus *in tractatu de inuentar. diuerſ. quæſtione* 30. & 215. Monticul. *in eodem tractatu, quæſtione* 226. *numero* 8. *verſicul. ſecunda ſuccedat dubitatio, & ſequentibus, & quæſtione* 228. *num.*12. *verſic. Alioquin & ſub numero* 39. *in verſic. duodecimò excipitur verſic. quod falſum eſt,* Phanuc. *in eodem tractatu, queſt.*245. *num.* 1. *verſic. contrarium de iure:* Craſſ. *in §. inuentarium queſt.*22. *num.*2. *verſic. Sed an hæres,* Vaſquez *de ſucceſſ. creat. lib.*1. §.1. *num.* 27. *verſic. illud autem,* Rob. Marant. *in diſputatione* 8. *num.* 21. *verſic. quarto adducitur,* & latè probat Menoch. *conſil.* 89. *à numero* 156. *verſic. Non obſtat vltimum ac ſeqq.* Rota *deciſione* 72. *à numero* 49. *verſic. contraria tamen & ſequentibus vſque ad finem,* vbi concluditur hanc ſententiam eſſe de iure veriſſimam, & magis communiter receptam *part.* 2. *diuerſ.* & ſequitur Fachin. *contr. lib.*6. *cap.*23. *verſ. ſed valde ac alij.*

Atque ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. ALBERGATO.

Romana lucri dotis.

Veneris 24. *Aprilis* 1650.

ARGVMENTVM.

Quartum dotale ſtatutarium, debetur etiam ex portione dotis non ſoluta actioni ſubſidiariæ quando ſit locus. Quando poſſit auocari pecunia ſoluta, poſteriori creditori, ab anterius creditum habente. Et multa de excuſſione debitoris.

SVMMARIVM.

1 *Statutum verbis* c.131. lib. 1. *ſimpliciter loquens, quorum dotale dicitur intelligitur de dote, tam data, quam promiſſa. Et non ſoluta.*

2 *Dos promiſſa, & non ſoluta, ad effectum lucri habetur perinde ac ſi ſoluta ſaiſet.*

3 *Loca montium, ex conſtitutione Vrbana, non cadunt ſub hypotheca.*

4 *Anterior creditor, ſolam perſonalem habens, regulariter non poteſt auocare pecunias poſteriori ſolutas.*

5 *Lucrum dotale, ſicut ipſa dos, eſt priuilegiatum.*

6 *Creditor anterior; etiam cum ſola perſonali, poteſt auocare pecunias poſteriori ſolutas, ex cauſa dotis, & lucri.*

7 *Pecuniæ ſolutæ poſteriori creditori ex cauſa oneroſa, poſſunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione teſtatur à pluribus.*

8 *Cauſæ lucratiuæ, & oneroſæ diſtinctio, non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori quando agitur de locis montium adhuc extantibus.*

9 *Cauſa oneroſa non concurrit in vſufructuario, qui habet meram cauſam lucratiuam ex legato, abſque vllo onere.*

10 *Idem eſt in proprietario quantitatis ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, minimum onus excedit.*

11 *Inſignia benefactoris, ſeu alterius, exculpta in fabrica Eccleſiæ à Regularibus, vel aliis Eccleſiaſticis conſtructæ non faciunt, quin ad ipſos met adhuc pertineat.*

12 *Bonorum alicuius exiſtentia non præſumitur vbi, facta diſcuſſione, fuit relatum ab exequutore deputato, & per diligentias, non fuiſſe adinuenta.*

13 *In excuſſione faciendâ contra pecunias depoſitas in Banco notoriæ decoctionis, non eſt neceſſaria vlterior executio.*

14 *In excuſſione bonorum hæreditariorum neceſſaria eſt citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum iudicis decreto, excuſſionem eſſe legitimè factam declaratis.*

15 *Hæreditas non dicitur adita à muliere, ex ſolo mandato per eam ad adeundam dato ſine ſolemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores neceſſariis.*

16 *In excuſſione, ſufficiunt etiam diligentia per vnum executorem facta.*

17 *Tutius tamen eſt duos executores deputare.*

18 *In Tribunali A.C. forma iudicij non attenditur in rigore. Ideo in excuſſione, ſi vnus tantum ibi deputetur executor, non tamen præiudicatur excuſſionis formæ.*

DECI

DECISIO XVIII.

COram Reuerendissimo Terracinen. die 5. Aprilis 1647. & 30. Martij 1648. fuit resolutum, quòd quemadmodum R.P.D. Bentiuolo ob prædecessum Semideæ eius vxoris licuit retinere quartum dotale ex scutis 10. m. in limine matrimonij solutis, ita & modo illud petere liceat ex aliis scutis 5000. quæ bon. memor. Cardinalis Lenus in capitulis matrimonialibus, Cleriam eiusdem Semideæ matrem esse relicturam post mortem spoponderat, pro istoque consequendo, ex quo Cleria promissis per Cardinalem defecit, potuisse agi subsidiario iudicio contra loca 48. Montis Fidei hæreditaria præfati Cardinalis quorum vsusfructus Lucretiæ & Antoninæ eius fororibus professis in monasterio sanctorum Dominici, & Sixti, proprietas verò Ecclesiæ sancti Caroli ad Cathinarios iuxta ipsius dispositionem spectabat.

Quibus cùm Patres sancti Caroli non acquiescerent, obtinuerunt coram me in locum eiusdem reuerendissimi Terracinen. suffecto iterum audiri, causaque bis proposita, & prima vice dilata, eaque repropositi, Domini steterunt in decisis.

1 Siquidem non fuit per informantes controuersum huiusmodi quartum dotale deberi etiam ex dote promissa vigore statuti verbis cap. 131. lib. 1. simpliciter loquentis, quod propterea comprehendit dotem tam datam, quàm promissam, &
2 non solutam, quæ ad effectum lucri habetur, perinde ac si soluta fuisset, vt sæpius respondit Rota penes Achill. *decis.* 13. *n.* 1. & 4. *de constit. coram fel. me. Gregor. decis.* 5. *num.* 1. & ibi. Addit. *num.* 11. *decis.* 21. *num.* 1. cum aliis in vtraque decisione huius causæ congestis.

Et Domini habuerunt pro indubitato licuisse Domino Bentiuolo pro tali lucro assequendo dirigere actionem in subsidium ad loca Montium
3 prædicta, licet enim illa ex Constitutione Vrbana non cadant sub hypotheca, & anterior creditor solam personalem habens regulariter non possit
4 auocare pecunias posteriori solutas, vt *ex textu in lege pupillus, D. quæ in fraud. credit.* tradit Modern. Mediolanen. *de æquit. lib.* 1. *quæst.* 34. *num.* 2. *versic. si vero, & num.* 70. hoc tamen non procedit, quando agitur de aliqua causa priuilegiata, qualis est nedum dos ipsa, sed etiam dotale lucrum *lege*
5 *etiam, Cod. de iur. dot. leg. si constante. Cod. de donat. ante nupt.* Menochius *consil.* 155. *num.* 5. Tiraquell. *in l. si vnquam verbo donatione largitus num.* 226. *Cod. de reuocat. donat.* Franciscus Molina *de ritu nupt. lib.* 3. *quæst.* 33. *n.* 16. Rota *in Romana confis* 8. *Nouembris* 1616. *coram b. n. mem. Cardinali Sacrato*, nam isto in casu posse anteriorem creditorem pecunias posteriori solutas auocare, firmant Barbosa *in lege* 1. *part.* 6. *num.* 21. *versic. & retenta, D. solut. matrim.* quem sequitur Thesaur. *quæstionibus forens. lib.* 2. *quæst.* 16. *sub num.* 6. Marescott. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 36, *num.* 5. Cost. *remed. subsid.* 37. *illat.* 2. *num.* 3. Gait. *de credito cap.* 4. *n.* 133. Peregrinus *de iur. fisc. lib.* 6. *tit.* 6. cum congest. per modern. Foroliu. *de pignor. lib.* 4. *tit.* 1. *quæstione* 29. *num.* 25.

6 Neque Patres sancti Caroli, & litis consortes tueri se possunt ex prætensa causa onerosa, quia
7 quidquid sit de illa quæstione, an soluta posteriori creditori ex causa onerosa, possint retrahi per anteriorem, quod affirmat, communemque asserit opinionem Barbos. *dict. leg.* 1. *num.* 24. post Couarr *pract. qq. cap.* 29. *num.* 2. Guttierrez *ad legem Taur.* 32. *Glossa* 1. *n.* 7. *in fin.* Capic. *decis.* 8. *sub num.* 5. & *sequentib.* cum per aliis per modernum Foroliuien. *de pignor. dicta quæst.* 29. *num.* 23. & 24. cessare videatur in præsenti difficultas, ex quo loca Mon- 8
tium, de quibus agitur, adhuc extant, ac proinde 13
distinctio causæ lucratiuæ, & onerosæ nullatenus applicari potest, Menoch. *consil.* 25. *num.* 17. & *seq.* Trentacinq. *variar. lib.* 3. *resol.* 23. *num.* 7. & 17. Fontanell. *de pact. nupt. clausul.* 5. Glossa 8. *part.* 6. *num.* 32. & 37. cum cæteris cumularis per Anton. de Amat. *part.* 2. *resol.* 51. *num.* 21. Rota *in Romana pecuniaria* 2. *Iun.* 1631. §. *neque applicatur, coram Reuerendiss. Pamphilonen.*

Sed ex abundanti fuit etiam consideratum, nec 9 14
huiusmodi causam onerosam hic concurrere. Nam respectu Monialium res dubio caret, quod ipsam meram causam lucratiuam habeant in vsufructu eis absque vllo onere legato *ad* 1. *legatum* 37. *D. de legat.* 2. §. *legatum si res aliena instituto eo.* Quod 10
& idem esse, quod Patres sancti Caroli proprietarios visum est, quia valor legati ipsis relicti iniunctum onus excedit *leg. in ratione*, §. *vendere D. ad leg. falcid.* Alex. *consil.* 135. *num.* 4. *in fin.* & *n.* 5. 15
lib. 5. Marescott. *variar. resolutionum, lib.* 1. *c.* 17. *sub num.* 5. *versic. secus*, Ludouic. à Peguer. *dec.* 271. *num.* 28. *in fin.*

Quod autem valor legati iniunctum onus excedat, patet manifestè, quoniam legatum ascendit ad scuta 37. mill. vel saltem ad 27. mill. quatenus detrahantur scuta 10. mill. à creditoribus Cardinalis euicta, onus autem versatur tantum circa demolitionem domorum ad Patres spectantium, quam ipsi pro ornamento fabricæ ex præcepto eiusdem Cardinalis pati debuerunt, ascenditque ad scuta 22. mill. Summario Patrum num. 3. ne- 16
que enim alia scuta 8000. quæ per ipsos fuerunt erogata pro confirmandis lateribus Ecclesiæ *ad* 17
euitandam ruinam ob nimium Cupolæ pondus 18
suspicatam, in computum oneris sunt referenda, cum huiusmodi expensa non respiciat fabricam à testatore demandatam, sed Ecclesiam iam prius à Patribus constructam, & quæ ad ipsos pertinet, 11
quamuis in ea insignia Cardinalis fuerint insculpta, vt probatur in *lege fin.* ibi manentibus priorum titulis, qui ea opera fecissent *D. de oper. publ.*

Neque prædictis obstat potissimum obiectum, cui ex aduerso præcipue insistebantur, nempe actioni subsidiariæ non esse locum nisi prius excussis bonis Cardinalis Leni dotis promissoris, quàm Cleriæ matris Semideæ.

Quia vt animaduertit vltima decisio in §. *tandem non obstat*; bonorum Cardinalis excussio bis iudicialiter facta fuit; primo scilicet ab excellentissimo Principe Burgesio, vt in extract. A. C. fol. 33. & 35. Secundò a D. Bentiuolo, qui, citato curatore hæreditatis iacentis, necnon prædictis Patribus, & aliis omnibus interesse habentibus ad indicandum dicta bona hæreditaria, ex quo nihil releuans deduxerunt, obtinuit deputati executorem, qui retulit nulla alia bona intercessisse præter loca Montium præfata, vt in eodem extractu fol. 291. & sequent. quare illorum non exi- 12
stentia præsumitur, Bart. *in lege in illa num.* 5. *& si b num.* 11. *D. de verborum obligat.* Baldus *in lege* 2. *num.* 9 *Cod. quando Fiscus, vel privat.* Pacian. *de probation. lib.* 1. *cap.* 45. *num.* 15. & *cap.* 46. *num.* 17. *fin. & num.* 18. *Cyriacus contr.* 5. *num.* 142. Rota *ad*

Ibi

Executionem Pecuniariam 17. *Iunij* 1641. *coram reuerendissimo Sacmarino.*

Nec obstat, quod fuerit bona deposita penes quendam Bancum Montis de Pelestorina, quia tunc in Banco illorum de Pelestorina

13 Quæsitum fuit, an notorij debitores excutiendi sint ante alios? Et videtur quod sic, quia ex quo Cleria habet tacitam hypothecam, & ius pignoris, ut in l. *in lege nostra* ff. *de pact.* l. *in lege decemvirali* vers. *Debet verò obligare*, Rolandus *cons.* 9. *num.* 26. *lib.* 1. Peckius *de Sal. ulter. inspect.* 22. *n.* 2. Negusant. *de pign. part.* 8. *num.* 12. tacitum ius cuique aspernos sit, Peregrin. *ordinat. lib.* 1. *art.* 1. *n.* 65. & per Rotam *ad l. Veronen. pecuniaria coram Reverendissimo Sacmarino.*

14 Mandatarius, qui ex l. 1. ff. ex cuius bona citatus non fuit, scit de Marmorebo Cardinalis heres mortuus, & vnicus tantum fecit deputatus executor, eum dum gilent necessaria via cum Decreto executionem ille legentes facere declarantis, iuxta decisa in Romana de Capite 4. Februarij 1608. coram bonæ memoriæ Lancellotto.

Quoniam præfati Marchionis paternitas non erat citatio, ex quo non constat hæc

15 se aditam per Licinianum ipsius tutorem, & curatorem dato per eam dato ad adeundum fine tot annorum bonis ad obligandum minores, & non vos nec Cæsar. *in lege nemo ff. 8. D. de acquir. hered.* Pic. *ad statut. Vlterioris 7. num.* 105. & ibi assignat Rota *dec. 53. num. 17. part. 5. recent. & in veteram 60. coram 1. Februarij* 1641. *coram R.P. Dom.o Cerro.* Gratis verò obiicitur, quod diligentiæ non fuerint factæ debitoribus excutiendis, cum contrarium constet ex dictis testium recentiorum. Thesaurus Domini Bentivolinum, 11. licet per vnum testem facta sufficerent, provt ibi admisit Rota *dec. 2. num. 2. in fin. part. 2. recentior.*

16 licet ibi non fuerint facta excussa debitores deputare, nihilominus si tantum vnus deputatur, non illo

17 præsente executionis forma, maxime in Tribunali

18 non attenditur, vt in puncto confirmat Gabriel. Peregrin. *dec. 2. n. 44. part. 1.* Cyriac. in Ripa Centumcell. *dec. 198. n. 1.* Rota *dict. dec. 53. num. 5. part. 2 recentior.* Et ratio est, quia non est de substantia executionis, sed de solemnitate tacitam relictam per ex processu iudicis ad vitandam vim illi per allegatis per modern. Tusch. *practic. lit. E. concl. 433. n. 12. 13. & 14* modern. Fonfelin. *dict. q. 69. n. 5.*

Quod autem bonorum Cleriæ excussio facienda per Dominum Benevolum, caret omni subsistentia, quia cum ipse non habeant neque obligationem dictæ Cleriæ, neque eius hæredes, non tenetur contra tertios non obligatos suas actiones dirigere *leg. vel a debitoribus, D. de relig. & sumpt. fun.* Rota *in Imolen bonorum 4. July* 1619. *coram bon. mem. Coccino*, nec bona litibus involuta (qualia fuisse ista Cleriæ constat ex libris exhibitis) excutere, Mascard. *de Probat. concl. 1224. n. 38. & 39. coram reuerendiss. Vegallen. dec. 212. n. 16. in recent. dec. 162. n. 51. & seq. p. 5. & in Fanen. coram bon. mem. Patriarcha Hieros. recentior.*

Et confirmatur ulterius, quia omnis dominij Sanctæ Annonæ ipso debuit ad Clericam, sed ad Cardinalem, qui cum fuerit heres Hieronymi patris, etiam dominij translatione, vt constat ex libris testamenti, & nomine facta vnius certas hæreditarij

libr. 12. tit. 3. n. 1. Vt per eundem Surd. dec. 1. n. 15. de Luc. de Penn. lib. 1. tit. 2. n. 15. de Cleric. disc. 3. n. 6. Cald. de priuil. Cleric. q. 1. n. 6. Cald. de priuil. Cleric. q. 1. n. 6. Et licet in materia legis *regni nostri, Cald. de iurisd. Ecclesiast. Cardinalium q. 15. n. 20. hæredem q. 9. n. 3. & 4. Rot. recentior. §. Ius autem, coram D. de Lucca de Regalibus & Cleric. lib. 12. tit. 3. n. 1. Rot. recentior. §. Ius autem, coram dicto

possessionis, est tamen de pignoribus, i.de possessione rerum obligatarum.

4 *Hypotheca cessat per translationem dominij rei hypothecatæ in creditorem.*

5 *Ampliatur etiam si renocetur dominium à creditore, mediante retrouentione, quia tunc, non solum non renocatur alienatio, sed efficacius extinguitur n.6.10.& 12.*

7 *Textus* in leg. fin. Cod. de rem. pignor. & ibi glossa in verbo indignum, & textus in l.eg. voluntate creditoris, D.quibus modis pig. vel hyporh. solu.declaranter.

8 *Actus idem non potest contrarios producere effectus.*

9 *Creditor, recepto pretio rei hypothecatæ, eiusdem rei commodum substantialiter consequutus est, perinde ac si illum penes se haberet, ita quod sufficiens actus ad retentionis effectum obtinuit*

10 *Hypotheca, resoluto contractu, nunc solum reintegratur, quando eadem ratio, ob quam contractus resiluit, neque viget pro conservatione, ac reintegratione hypothecæ, si eam non viget.*

11 *Et hoc sortitur si ratio resolutionis contractus præstet existentiam hypothecæ.*

12 *Hypotheca semel extincta, non potest eandem habentem actionem reintegrare, ea inter cæteros hac molestos.*

13 *Nisi ex nouo pactum consensu fuerit renouatum.*

14 *Cessio iuris non operatur illorum translationem in cessionarium.*

15 *Cedens non potest eis amplius uti fauore cessionis, in præiudicium cessionarij, & contra hæredem ab eo.*

16 *Clausula ita quod non retorqueatur, &c. & alia similes apposita in cessione, non comprehendunt cessum, quo ab ipso cedente inferatur molestia super eadem re, cuius pretium illi solutum fuit.*

DECISIO XIX.

PRæuia sententia Rotali bon. memb. Pinonano obtinuerunt DD. de Taurinis, & Montigetis manutenta contra bona hæreditaria q. Francisci Zecadori pro summa scutorum 30-6. & baiocchis pro damnis, & interesse, vigore ad integram satisfactionem in eadem sententia comprehensa. Quæ Fratres succedere cupiens super dicto pretio contendebat, illis domum adiudicata pro pretio scut. 1300. assignato inter Michaëli Angelo Fratres hæredi dicti Pandolfini cum beneficio excutiendi, ac recuperandi infra certum tempus ex aduerso, prout habilis recuperata fuit dicto pretio præfatos DD. de Taurinis, & filios de dicto titulo translata in D. Catharinam eius relictam, ac eius virum. Contra quos iudicatum in præfatum A.C. iudicio pro eisdem DD. de Taurinis, prolata fuit sententia immissionis in possessionem eisdem domus ex remissio vobis fabiani iuramenti pro satisfactione residui pretij eorum creditij. Verum cum ad manutenta sententiæ appellationis coram dd. consiliarijs interpositæ cum clausula, *Consilio quod de iure &c.* Hodie, propositis dubiis, ex quibus formam rescripti. Cui Doctoni respondendum fuit fuisse iniustam sententiam, cum ipse dictus constitutionis effectum, ut in ea exprimitur, habeat *lib.6. tit.2. inter gl. communes, & practicas ad excommunicationem inuitandos, &c. ac n.5. gl. Gabr. conf.36. num.1. lib.2.* Rotæ penes Card. Seraphin. *dec.601. in prin.* Card Mantic. *dec.33. sub n.2. versic. que ad rem pertinere, &c. & n.11. vers. quod autem, &* ibi mem. Greg. *dec.491. n.5. vers. quoniam autem, &c.* Burat. *decis.152. n.10. vers. ex quibus &c. & in recent. decis.88. num.2. vers. ad effectum autem &c. part.6. ac in aliis relatis in Bonon. fideicommiss. de Rubeis 23. Maij 1644. coram me. in § hinc que pariter cuncta. &c.*

Iniustitia verò Dominis visa fuit manifesta ob duas 2
sectas in hypothecæ dd. DD. de Taurinis, qua cessante certum est propositum saluiani remedium eis 3
non competere, quod licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus, id est de possessione rerum obligatum *l.2. §. Salui uero*, vbi hoc explicat Gl. *in verb. pignoribus*, *D. de uerb.* & probatur *ex l.1. ac 2. D. de salu. interd.* & plene Rota *decis.34. sub num.26. vers. quo circa sine remissione pignoris, &c. cum seq. part.2. diuers.* penes Burat. *dec.257. num.14 vers. & consequenter, &c. & decis.274. n.7. vers. verum dicendum &c. dec. cum. decis.511. num.2. vers. nihilominus &c. ac in recent. dec.585. n.3. vers. Iura autem cuiuscunque certum, &c. p.1. ac fere in alijs.*

Cui remissioni huic facit illius in causam cui- 4
dam vendita a fabiano die 16. Martij 1635. vbi quæ
dam pactiones inter eos, ac etiam quod ipsa
dicta quibus dominium in ipsos transiuit non
fuit exercitum mandat quoties hypotheca eis pre-
iudicium *l.9. si pignus ades, D. de seruit. urb. l.9.*
elegantius in principio D. de pign. act. l. Titius, D. de
leg. 3. Mod. pignus et hypoth. solutis, neque pignus, D. de
reg. iur. secundum Cod. de cadu. Sordis dec.511.
n.3. vers. hæc est cum seq. & dec.264. sub n.3. vers.
creditis etiam fructus, & seq. per totum, Rota penes
Card. Seraph. *dec.1333. n.2. vers. unde cum cautela,*
&c. a. seq. & in recent. dec.347. num.6. vers. & in re
propria, &c. part.5. cum aliis relatis per Secul. *de*
salu. interd. in fact.2. c.2. sub n.368. vers. & sic non
potest dici, &c. cum seq.

Nec obstat, quod translatio dominij non fuerit 5
ex eo contractus irreuocabiliter facta in creditorem
ob facultatem redimendi dicto Michaëli Angelo
concessam, & re ipsa completam.

Quia cum dominij renocatio in proposito casu 6
fuit celebrata, prout facta fuit iuxta formam iuris
præscriptam a Statut. vbi *lib.1. cap.194. vers. &*
pacta tenere illa bona, &c. mediante restitutione
summæ solutionis pretij ab eisdem Doctoribus de
Taurinis exacti, vt apparet ex publicis instrumentis
de 16. Martij 1636. & sub die duodecima
eiusdem Maij 1636. Ex hoc sane non solum iura 7
hæredum, ac relictæ q. non potuit hypotheca di-
cti Dominorum, sed efficacius extincta fuit
cum omnibus eius reliquiis *lege si debitor, §. si in*
rem diuisa, vbi Paganus *sub numero 2. vers. ad ma-*
nutenendum, &c. lege item liberatur, in princip. lege
si seruus, versic. in principio legis sicut, & si debitor, in
fine penultima, D. quibus modis pignus vel hypoth.
solui. lege 2. lege cum te a debitore, Codice de remiss.
pignor. Cravet. *consil.298. sub numero 10. vers. quod*
ita iuxta &c. Gabr. *conclusio 155. sub numero 11. vers.*
secundo sequitur, &c. libro 1. Rotæ penes Ver-
zellin., decisione 445. numero 5. vers. quæ omnia
ita vera, &c. & decis.449. num.3. vers. sed dicta ratio
ipsa, &c. cum seq.

Minus obstat, quod relicta per hæredes testa- 8
toris habitationem vigore testamenti in ipso in-
strumento factæ adiudicationis, donec ei gratis

cautela

causam ad hæredem Francisci redierit, ac proinde eidem hypotheca præsentibus obnoxia, vt respondet I.C. *in leg. voluntate creditores. D. de reb. pign. vel hypoth.* & *l. fin. C. de rem. pign. quæ in eo casu esse vers. ceterum creditor. vel simili casu &c. & Cod. de rem. pig. & iuxta theor.* Tartag. *in diem, sub num. vers. tota die contingit, &c. D. de aqua pluuiæ arcend.*

Quoniam esto (illæsa veritate) quod domus per Michaelem Angelum hæredem Francisci dictæ facultas vigore recuperata penes eum sub inde facultas vigore recuperata penes eum sub inde fuerit eadem hæreditario titulo, quo ad ipsum antea pertinebat, non tamen in eandem hypothecam Doannis de Taurinis prius competentem remedisse censeri potest, quæ in ipso recuperationis actu mediante illorum consensu retrouenditioni præstito, & facto receptionis pretij remansit prorsus extincta (provt dictum est) ita vt amplius reuiuiscere non potuerit, licet futura quoque bona comprehenderet *iuxta text. in dict. l. fin.* vbi DD. omnes, *Cod. de remiss. pign.* Neguſ. *de pignor. in 3. membr. 6 part. sub num. 21. vers. vnde. inplica* &c Didacus *resolut. 12. sub num. 1. vers. nam res ipsa, &c. lib. 3.* Asin. *de execut. §. 6 cap. 102. sub num. 2. vers. nec minus prædicta procedunt*, &c. Sarde. *de cens. sub num. 1. vers. erit enim textus*, &c. Mantic. *de tacit. lib. 11. tit 3. sub num. 60. vers. sed hoc ita advertendum est. &c. & decis. 146. sub n. 8 vers. neque enim obligatio, &c.*

7 Neque repugnant leges pro limitatione adductæ, cum glossa *in dict. leg. fin.* quam DD. communiter sequuntur.

Siue quia procedunt in casu quo contractus cum creditore, vel alio, ipso consentiente super bonis hypothecatis celebratus, aut non fuit re ipsa completus, aut ita facto partium, seu iudicis resolutus, vt nullum habuerit effectum. Tunc enim iustum, & æquum est, quod sicut debitori, ita & creditori ius pristinum restituatur, vt respondit I.C. *in d. l. voluntate, D. quibus mod. pign. vel hypoth. solu.* & comprobatur in præcedenti *leg. sicut §. si voluntate, cum § sequent. D. eodem tit.* in quibus terminis loquitur Gloss. *in d. l. final.* ac ibidem Placentin. Iacobus de Aren. Cyn. Batt. Bald. & Angel. & post alios explicat Hugon. Donell. *sub n. 7. vers. remissionis pignoris hæc vis est*, &c. Franc. Conan. *in commentar. iur. lib. 4. cap. 19. sub num. 2. vers. quid autem si voluntate creditoris vendium est pignus, &c. cum sequent.* Non autem quando vere, & bonâ fide initus, atque perfectus fuit, licet deinde debitor bona ipsa solato pretio ex eadem, vel alia causa redemerit, vt ex generalibus verbis, ac ratione *text. in dicta lege finali, Cod. de remiss. pignor.* sentiunt ibid. post Franc. Accurs. Albetic. *sub n. 1. vers. & licet gl. ff.* &c. Hug. Donel. *in fin. vers. sic autem rem carere suspicione* &c Franc. Conan. *dict. cap. 19. sub num 4. vers. aliud est dicendum, &c* & sequitur Asin. *de execut. §. 6. c. 102. sub num. 2. vers. Id autem intellexit &c.*

Siue quia certe intelligi debent provt loquuntur, quando res per debitorem creditoris consensu in tertium alienata ab eodem ex pacto a principio contento recuperatur. Sicque ad pristinam causam redit, à qua temporaliter non perpetuo fuerat extracta & separata; non autem quando ab ipsomet creditore soluto illi pretio redimitur, quia
8 non potest ipsum actus contractus producere effectus extinctionis nempe, ac præstitutionis hypothecæ *ex vna regula, quæ hoc casu, § fin.* vbi Glossa *in verbo liberatur*, adducit concord. *D. de solut. Alexand. consil. 66. in causa, & vide supra num. 17. vers. quinto &c. lib. 3.* Nec creditor iure conqueri 9
valet, qui eo pro pretio eiusdem rei commodum habitualiter consequutus est perinde ac si illam penes se haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum realiter obtinuit *ad textum in lege Titio, §. item si Dominus, D. de verb. signif.* vbi Glossa *in verb. creditum abest*, & Doctores Sard. *de cens. sub n. 2. vers. secundo respondeo*, &c Canaler. *dec. 59. num. 4. vers. eo quod tale pretium*, &c. Pen. *dec. 603. num. 4 vers. secundo respondebatur, &c.* Ideoque 10
merito non potest hoc casu reuiuiscere hypotheca per solutionem extincta, vt dictum est, & probatur ex *textu in dicta leg. elegantiæ in princip. D. de pignor. act & in leg. si pignorum, Cod. de exact.* Glossa *in leg. libera. in verbo non prohibetur in fine Cod. de sent & interloc. omn. iud.* & bene explicat Mantica *de tacit. lib. 11. tit 31 sub num 48. vers. & quidem, &c. cum seq.* dicens quod tunc demum resolato contracta reintegratur hypotheca quando eadem ratio, ob quam contractus resolutus æque viget pro confectatione, ac reintegratione hypothecæ. Secus autem si non vigeat. Vnde fortius si ratio resolutionis contractus præseferat extinctionem hypothecæ, vt in hoc casu.

Posteriùs non obstat, quod saltem comprehensa 11
fuerit sub hypotheca futurorum bonorum dicti Michaëlis Angeli ad fauorem dictorum Doctorum d. Taurinis, vel dicti Ioannis alterius ex eis pro satisfactione eiusdem debiti contracta in instrumento sub die 29. Martij 1630. celebrato.

Quia per adiudicationem, retrouenditionem, 12
ac solutionem pretij (vt dictum est) subsecutas extincta fuit quæcunque præcedens hypotheca super d. domo ex quauis causa competens DD. de Taurinis, ita vt Michaël Angelus, & causam habentes ab illo non possint amplius ex huiusmodi causis molestari *ad l. 3. & fin. D. de distr. pignor.* & specialiter deducitur *in dicta leg. final. Cod. de rem. pignor.* vbi Cyn. *in fine vers. postremo &c* & Baldus *in vers. nota quod obligatio habens duo capita, sub n. 1. vers. nota quod obligatio habens duo capita, &c.* Salyc. *sub num. 4 vers. quæ occur in casu nostræ legis, &c.* & Albericus *sub num. 1 vers. alia ratio est, &c.* Negusant. *de pignor. in membr. 6. part. sub n. 41. vers. final. a forte tamen, &c.* Nisi expresso partium 13
consensu fuerit reuocata (in quibus terminis DD. in contrarium adducti loquuntur, & intelligi debent *iuxta textus in dicta leg. cunctæ à debitore Cod. de remission. pignor.* & probatur *ex textu in dict. leg. si quis ædes, vers. & rursus, D. de serv. vrb. prad.* ac explicant *in dict. leg. final.* Iacob. Cuiac. *in fine vers. sed remissa hypotheca, &c.* & Hugon. Donell. *sub dicto numero 7. vers. dicto remissionis pignoris hæc vis est, &c.*

Præterea Domini considerârunt domum hanc retrouenditam fuisse Michaëli Angelo hæredi beneficiato Francisci, solato ipsum Doctores de Taurinis integro pretio, quo fuerat illis adiudicata, cum cessione iurium, vt legitur in prædictis instrumentis, cuius vigore, si quæ adhuc super dicta 14
domo iura creditoribus competebant non extincti, tranfierunt integre in dictum emptorem, ac cessionarium *iuxta textus in lege soluitur, si conuenerit, vers. aliud est*, &c. *ibique gloss. in verbo integrè. D. quibus modis pignor. vel hypoth. solu.* Decius *consilio 104. & diligenter sub numero 2. vers. dicto, sed prædictis non obstantibus, &c. cum sequentibus* Rota penes Dunarium, *dec. 210. sub num. 2. vers.*

cum in eum vigore d cessionis & decis.401.n.4 vers. quia cessionario, &c. ac in recent. decis.108 sub n.3. vers. cum enim, &c & decis 248 num.1.vers. quia fuit responsum, &c. part.4. ac proinde non possunt modo credentes eis vti super eadem re in præiudicium illius, & causam habentium ab eo *leg. quæritur, §. si venditor, D.de ædilit. edict.* Surdus *consil.513 sub n.5.vers. secundò repellenda videtur,&c. & sequentibus*, Rota *decis.336.sub n.1.vers. non potest dominio redire,&c.ac decis.382. sub n.1 vers. quantum attinet, &c. part.1 & decis.373 sub n.22. vers. atque hoc præsertim,&c.part.4.recentior*, & in specie bene probat Crauett. *in dicto consil.298. n.10. vers. ratio igitur, &c. cum sequent.* dicens, quod vel hypotheca per adiudicationem, ac venditionem successiue factam communi iure venditoris soluta, & extincta fuit, vel si superfit eo quia res vendita fuerit iure creditoris translata in emptorem,ita quod nullo casu potest amplius creditor ad eandem rem experiri.

16 Nec eiusdem cessionis efficaciam ad hunc effectum offendunt clausulæ, *ita quod non retorqueatur*, &c.& aliæ similes.

Quia non comprehendunt casum, quo ab ipso cedente inferuntur molestiæ super eadem re cuius pretium illi solutum fuit. Hoc enim ab omni iustitiæ, ac æquitatis ratione prorsus abhorret *l.bona fides, D.de reg iur.c.bona fides eod tit. in 6.* Decius *d. cons.104. sub n.4.vers. tertio hoc probatur,&c. cum seq.* & respondit Rota in Romana officij notariatus 26.*Iunij* .641. *coram bon.mem. Merlino in §. neque obstat quod Paradisius cum seq.& rursus in eadem coram R.P. D.meo Peutingero* 20.*Nouembris* 1655.*in §. nec refert, quod hæc cessio,&c. confirmata* 27.*Iunij* 1646 *&* 20.*Februarij* 1647.*coram eodem.*

Atque ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

Emin.& Reuerend.D.Card. CORRADO

Romana legati.

Mercurij 22. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Legatum satis probatur ad effectum executionis, ex testamento hæredis legantis, & eo maximè vbi versamur in causa per plura de confessione facta in testamento, & parte non acceptante, & de fauore piæ causæ.

SVMMARIVM.

1 *Legatum,etsi oretenus dispositum, satis probatur absque scriptura, & testium depositione, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectū vt à successoribus debeatur & executioni mādetur.*

2 *Eoque magis cùm huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, & præseferat, non solùm suffragium animæ legantis, qui legauit ea lege vt sacrificia diuina celebrentur, verum etiam exonerationem conscientiæ ipsius hæredis, qui diutiùs defecit, atque distulit adimplere.*

3 *Confessio alicuius,non potest impugnari à suis successoribus,& causam ab eo habentibus.*

4 *Confessio extraiudicialis ad fauorem absentis,pro quo stipulatio fuit stipulatus, legitimam non inducit probationem.*

5 *Declaratur non procedere secundum æquitatem canonicam & n 7.*

6 *Æquitas canonica in causis piis seruari debet in vtroque foro.*

7 *Æquitate canonica attenta, confessio etiam extraiudicialis ad fauorem absentis,pro quo vero est stipulatus,plenam facit probationem;& Rota semper secuta fuit hanc opinionem.*

8 *Confessio in testamento facta regulariter non sufficit ad probationem debiti quando non concurrit etiam confitentis dispositio.*

9 *Limitatur non procedere in confessione facta ob exonerationem conscientiæ,qua attenta æquitate canonica bene probat.*

10 *Et sic facta,reuocare non potest,nisi erronea probetur,perinde ac si fuisset iurata,vel ex tunc ab ipsis,quorum interest, acceptata.*

11 *Animæ salutis fauore, actus etiam alias de vigore iuris imperfectus, sustineri debet, omni meliori, & efficaciori modo.*

12 *Quod conceditur fauore religionis instituti iuramento, pariter concedi debet fauore animæ, pro cuius salute, conscientiæque exoneratione,iuramentum ipsum relaxari & moderari solet.*

13 *Pia dispositio finaliter ordinatur in Deum, dilius acceptionem præsefert.*

14 *Verisimilitudo operatur vt confessio attenti debeat in illis etiam casibus, in quibus alias non probaret.*

15 *Opinio, per quam conficitur saluti animæ, tanquam tutior, semper est amplectenda, relictis iuris apicibus.*

16 *Declaratio testatoris de solutione legati faciendæ ex certis redditibus, non respicit substantiam legati prius facti, sed illius executionem per viam demonstrationis, non autem conditionis, vel taxationis.*

17 *Hæres non potest ex aliquo suo actu præiudicare legatario in iuribus illi competentibus, tam in bonis legantis,quam etiam ipsius hæredis.*

DECISIO XX.

IManiffionem pro parte Ecclesiæ, seu Hospitalis Immaculatæ Virginis de Horto nuncupatæ petitam pro satisfactione legatorum dacentorum à q. Leonello de Leonellis, eidem facti cum onere perpetuo celebrandi faciendi diuina sacrificia. Confecerunt Domini concedendam.

Nam illud probatur ex testamento Antonii eiusdem Leonelli filij ac hæredis condito die 7. Februarij 1727. in quo id oretenus à patre dispositum fuisse fatetur atque ipse confirmat, quod sufficit ad illius probationem, & executionem, non 1
aliter ac si testium depositiones, vel scriptura exhiberetur *l.cum te,C.de transf.* & specialiter decidit *in leg.fin.C.de fidicomm.* vbi Bart.*n.3.vers. ego multum istam legem, &c.* Bald. *n.26.vers. adde huic legi, &c.* Castr. *sub num.52.vers. & secundum hanc lectuam,&c.* Alberic. *sub n.3.in fi. vers. alij moderni, &c.& num.4.* Ias. *n.14. vers. secundo notat, &c.& in cap. indicante*, ibique Glossa & Doctores *in verb. nudis verbis,&c.de testament.* Rip*ain leg.name pacti num.30.vers. neta hanc solutionem, D.de* [illegible] *decis.10.num.12.vers. secundo resolue tur, &c. cum sequent.* Rota pere. Mantic. *decis.* [illegible] *sub num.9. versiculo, & ita vbi habet scriptura*, [illegible] *mem. Gregor. dec.434 num.14 vers. & videtur esse, &c.& in rec.dec.157.sub n.4 vers. ac omnem defectum suppleat, &c.part.4.*

Eo quo

2 Eoque magis cum hmafmo fi dispositio ad piam causam fit ordinata, quia præsertur non solum fa-
vorabilibus animæ Leoniella, quæ legata Ecclesiæ, ac
loco pio, et etiam adhuc de lege vt sacrificia diuina
in perpetuũ celebrentur *vide latius in capanimæ de-
functorum 12 quæst 2* Abbas *cons 99. Vlienus primo
sub num. 2. vers. nam animabus defunctorum, &c. &
sequentibus per tit. lib. 2.* Alexand. *cons 38. viso the-
mate sub num. 12 vers. potest tamen* ad hoc *responderi
lib. 1.* Navarr. *in tractat. de reddit. Eccl. sect. quæst 1.
mouat. 20 sub num. 2. vers. verum conferatur 6m
nibus, & sequentibus.* Veram etiam exonerationem conscientiæ ipsius Antonij, qui diutius defecerat, atque distulerat illud soluere, ac adimplere vt tenebatur *leg. nulli, Cod. de Episc. & Cler. leg. 2.* ibi, *cum non ex sola scriptura, sed ex conscientia relicti, sed ex mandato defuncti voluntatis fiat existimandum esse viderit, &c. ac dicta lege fin. in fin. Cod. de fideic. & in auth. de hæred. & falc. in § his igitur a nobis præordinatis, & in dict. cap. indicamus, &c. nos quidem, &c. fiberides, de testament.* Baldus *in dicta lege fin. sub n. 20* dicens quod plus peccat ille, dis quo pejus confidens testator. *Cod. de fideicomm.* Franc. *cons 93. viso legato, sub n. 1 vers. ita quando aliquis fecerit legem conscientiæ, &c.* & comprobatur ex traditis per Modern. Rom. *cons. 8, 1. n. 1. vers. ideo talis recognitio est sufficiens, &c.*

Neque in alterius præiudicium tendit, quidquidlibet Antonij ac eius successorum, & causam habentium ab illo, qui huiusmodi confessionem
3 impugnare non possunt Bec. *cons 11 sub n. 19 vers.
nam respondetur lib. 2.* Rota penes Buratt. *decis 243.
n. 3. vers. confessio autem, &c.* Coccin. *decis 152.
n. 1. versic. & hæ confessiones, ac decis. 184. num. 1.
versic. quæ assertiones, &c. & in rec. decis. 119. sub
n. 1. vers. sic etiam part. 2. & dec. 578. sub n. 2. vers.
quod autem, &c. p. 4.*

4 Nec obstat, quod confessio extraiudicialis ad favorem absentis, pro quo nemo fuit stipulatus, licitum non inducat probationem.

5 Quoniam hoc non procedit secundùm æquitatem canonicam, quæ in causis piis locum debet
6 tatem canonicam, quæ in causis piis locum debet in vtroque foro Bart. *in repet. l. 1 in fin. n. 85. vers. ex
quibus concludo, C. de fact. san. Eccl.* & alij DD. ibi per Tiraq. *de privilegiis cons. priv. 163.* Bocc. *cons 130.
sub num 18. vers. & æquitas, &c.* Alexand. Mon. de commut. vlt. volunt. *cap. 20 sub num. 150. vers. in.
quibus, &c.* Mamilia attenta, huiusmodi etiam
7 confessio plenam facit probationem Gibr. *cons. 71.
n. 18 vers. hæc etiam confessio lib. 1. & cons. 90. n. 57.
vers. verum in terris Ecclesiæ, &c. lib. 2.* Put. *dec. 12.
dicens, sub num. 2.* quod Rota semper sequuta fuit hanc opinionem, 9 *decis. 93. n. 1. vers. quia confessio
&c. lib. 2 in correct.* & fam. Greg. *decis. 208. num. 2.
vers. quæ etiam si emanasset, &c. ac in rec. decis. 158.
sub num. 11. vers. quod saltem procedit, &c. p. 1 & de-
cis. 404. n. 2. vers. quæ intuitur, &c. p. 2. & dec. 112.
n. 9. vers. unde licet ista confessio, &c. dec. 126. n. 4. vers.
satis est, &c. ac dec. 256 num. 2 vers. quæ confessio, &c.
p. 5.* & in terminis nostris probant Bald. *in auth. si-
militer sub n. 1. vers. respondeo, &c. C. ad falc.* Felyn. *in c. si cautio, sub n. 27. vers. fallit secundo, de fid. instr.* Corn. *cons. 215. sub num. 5. vers. quinimo, &c. lib. 2.* Marsil. *sing. 202. tuscis regalem, &c. sub num. 2. post
med. vers. est & alius casus, &c.* Afflict. *dec 164. sub
n. 5. vers. & inter specialitates, &c.* Tiraq. *in d. tract.
privil. 116.* Gibr. *cons. concl. lib. 1. tit. de cons. concl 1.
num. 68. vers. decimo ostauo limita.* Mascard. *de prob.
concl. 347 num 90. vers. decimo tertio limita, &c. &*

*concl. 1171. num 62. vers. decimo fauore piæ causæ,
cum seq.* Franc. Vill. *dec. 486 n. 1 ac seqq.* & Carroc. *decis 93. num. 4. vers. contrarium tamen verius, &c.
cum sequent.*

Minus obstat quòd confessio in testamento facta 8
legaliter non sufficiat ad probationem debiti, sed magis conferat ad petitionem legati, quando confessionis dispositio concurrit *iuxta textum in leg. Lucius Titius, §. quidquid, ff. de leg. 2. l. Lucius
Lucius Titius, §. sempronia multo ante. D. de l. 3. Aurelius § fin.
D. de lib. legat.* Bart. *in leg. cum quis decedens, § cæ-
cilius sub n. 3. vers. hæc faciunt, cum seqq. D. de l. 3.*
Ac proinde reuocari potuit, vt factum fuit in alio posteriori testamento ab eodem Antonio condito die 29. Iunij eiusdem anni.

Quia non procedit obiectio in confessione fa- 9
cta ob exonerationem conscientiæ, quæ attenta eadem æquitate canonica bene probat. Ideoque 10
reuocari non potuit (nisi erronea probetur) perinde ac si fuisset iurata, vel ex tunc ab ipsis quorum interest acceptata, sic namque magis conseruatur facultas animæ, cuius fauore facta confertur, & reformari 12
debet omni meliori ac efficaciori modo. Hoc etiam quod fiat *iuxta § Codicilli sub n. 5 vers. prædicta vera, &c. n. 8. vers. fallit si intervenit iuramentum, &c.* concedit fauori religionis infitæ iuramento, ac præsentiæ, & acceptationi partis, vel alterius pro ea; pariter concedi debet fauori animæ, pro cuius salute, conscientiæque exoneratione iuramentum ipsum relaxari, & moderari solet *cap. 1. 13
& cap. decitores, in vlt. resp. de iur. iurand.* Ac piæ dispositioni, quæ finaliter ordinata in Deum, ac illius acceptionem præfert, vt inquit Baldus *in dict. auth. similiter, sub dict. num. 1. Cod. ad leg. falcid.* Atque in specie probant idem Baldus *in leg. generaliter num. 32. vers. tamen de speciale canonica, &c. Cod. de non num. pecun.* Angelus *in dict. leg. cum
quis. d. cedens, § Codicillis, D. de l. 3.* quem sequitur Barbat. *in repet. l. cum acutissimi n. 283. vers. & ideo
singulariter dixit Angel. &c. Cod. de fideic. instit.*
Felyn. *in dict. cap. si cautio, sua num 27. in 2. fallent.
ad finem vers. & in dubio tamen, &c. de fide instrum.* Sermon. *cons 50. sub num. 42 vers. ex quibus conclusionibus, &c. lib. 2.*
Parisi. *consil. 10. sub num. 134. 2 vers. & vere sine ali-
qua dubitatione, &c. lib. 2.* Guglielm. Benedict. *in cap.
Raynutius, in verbo si absque filiis, ii primo sub n. 26.
vers. ad secundum facit, &c. cum seq. & sub num. 28. vers. ad
secundum dicit, &c. & seq. de testam.* Cattel. Cotta *in
memorab. in verb. alienati potest acquiri, &c. vers.
confirmo etiam &c. & in verb. agnes iuris, vers. ex
hoc igitur, &c.* Franc. Marc. *dec. Delphin. 461. sub
num. 2. vers. tamen ipsum fallit, &c. part. 1.* Hercull. *de prob. negat. sub num. 197. 2 vers. & ubi fit pro exo-
neratione conscientiæ, &c.* Afflict. *dict. decis. 164 sub
num. 5. vers. item dicta confessio, &c.* Sebast. Med. *in cius Opusc. tit. 4. sub num. 10. vers. tertio confessio
facta, &c.* Durant. *de art. testand. tit. de legat. cautel. 6.
sub num. 4. vers. & ignorandum non est, &c.* Tiraquellus *de privileg. piæ causæ privileg. 117.* vbi idem comprobant Modern. *in addit.* Matcardus *de pro-
bat. dict. conclus. 347. sub num. 101. vers. & ratio
potest esse, cum sequentibus, ac numero 25. vers.
quarto limitare poteris, &c. cum sequent. & Afflict.
conclus. 1171. num. 68. vers. ad hæc, &c.* Merant. *in prax. part. 6. art. 5. de confessione sub num. 26.
vers. quarto limita, &c.* Antonius Fabr. *in eius
Cod. lib. 4. tit. 24 de usur. definit. 36. 2 vers. nec volumus
secundæ, &c.* decens nihil est indecentius, quam propriis auribus audire hæredes, qui ne dum ei

conscientiam exonerent propriam onerare non timent, & sequuntur plures ex DD. Recentioribus scribentibus.

Leges autem, & auctoritate pro contraria opinione relatæ, vel non loquuntur in his terminis, vel procedunt quando testator confessus fuit debitum quod verè non erat tale, vt in *d.leg. Lucius Titius §. quisquis D. de leg.2.& in leg.Lucius Titius§. Sempronia*, ac ibi explicat Cuiac. *D. de leg.3. ac in d.l. Aurelius § fin. in fine D.de liber. legat.* vel in aliis casibus, in quibus siue incidenter, ac inconsulto absque vlla causæ expressione siue in fraudem legis, aut hominis emissa præsumi potest, aut re ipsa redundat vt in *leg. qui testamentum, ff. de probat l cum quis decedens § penult. D.de l.3.leg. rationes cum Anh.quod obtinet, Cod.de probat. & in Anh.de in iurand.a morient.præstit. vbi gl.* & considerat Bartolus *in dicto §. codicillis num.4. versic. præterea, &c* & ibidem Albericus *sub num.9. vers. Adducunt etiam cum sequent.* & comprobat Ioan. Crot. *consil.194 lib.2.* Quæ omnia cessant in hac facti specie, in qua de solo ipsius confitentis, ac eius successorum agebatur præiudicio, & ex proposito ac matura deliberatione emanauit cum expressione causæ, & qualitatis facti, ac oneris iniuncti, & cum specifica declaratione summæ, quam ipsemet Antonius legare voluit, vltra legatam à patre. Ex quibus omnibus redditur adeo verisimilis huiusmodi confessionis veritas, vt non videatur in dubium reuocanda, esto quod in instrumento, vel testamento nullo seu reuocato emanauerit.

14 Id enim operatur verisimilitudo, vt confessio attendi debeat in illis etiam casibus, in quibus alias non probaret, Surdus *decis.325.à n.5.vers.quia verisimilitudo.&c.cum seq* Rota penes Buratt.*dec.100. sub n.17.vers tanto magis,ac in recent.decis.209.n.7. vers.quæ omnia,&c.part.6.* & fuit in specie consideratum *in Romana fideicommiss. de Capite ferreo 19. Februarij 1646. coram me, in §. hæc autem visa fuerunt Dominis,vers.cum præsertim.&c.*

15 Et hæc quidem sententia tanquam tutior, atque animæ fauorabilior visa fuit Dominis in proposito casu amplectenda reiectis iuris apicibus *ad leg. sunt personæ in fine, D.de Religios. & sumpt. funer.* Achidiacon.*in cap.scriptum tam.1.versic.secundam alios 6. quæst.3.* & plures adducti per Tiraquell. *de priuileg.piæ causæ priuileg.164.*& Cott.*in memorab. dicto verbo apices iuris*, Vin.*dicta decis.486.num.9. cum seqq.* & alij supra relati *in versic. quoniam hoc non procedit, &c.*

Postremo non obstat quod in prædicto testamento Antonius iusserit dictam legatam soluti expretio, seu pensionis cuiusdam domus, vt in eo legitur, vertic. *li quali scudi seicento lascio che si paghino, &c*

16 Quoniam verba illa non respiciunt substantiam legati prius simplicitur facti, sed illius executionem per viam demonstrationis non autem conditionis, vel taxationis *leg. quidam testamento*, vbi explicat Bartolus *sub princip. versic. aliud enim est dicere,&c. D.de leg.1 leg Licius Titius, D. de alim. & cib legat.*& Castr.*consil.338. quia exceptiones sub num.3.vers.pro intellectu huius dubij,&c.lib.1.* Bero. *consil.17.num.23. vers.& ad sic concludendum lib.1,* Laderch. *consil.159. per totum*, Mantica *de coniect. lib.9.tit.3.sub num.20.versic sciendum est etiam,&c.* Menoch. *consil 1162. sub num.15. vers. respondetur, &c. cum sequent.* & cum aliis relatis per modern. Roman. *disceptat.256. sub num.1. & sub num.59. vers. decimoquinto, &c.* & in specie legati ad pias causas facti proba Tiraquell. *de priuileg pix causæ priuileg.63. vers. & hoc expresse, &c.* & sequuta fuit Rota *decis.662.sub n.2.vers his accedit, &c.* & prius *à n.1.cum seq.part.1. diuers.* Quòd certius firmandum est quoad summam à Leonello legatam Hospitali, cum non posset Antonius præiudicare iuribus illi competentibus tam in bonis legatis *iuxta legem 1.Cod.commun.de legat.*Rota *penes Cardinal. Seraphin. decis.1394.n.3. vers.vnde cum pro huiusmodi legato, &c.* Duran. *dec.185.n.4. vers. hypothecariam autem,&c. cum seqq.* Buratt.*decis.286. n.14.vers.cum ipsa, &c. & in recentiores decis.550. n.1.cum seqq. parte prima.* Quàm etiam ipsius hæredis iuxta terminos,*leg. Is cui,§.si heres,vers.Imperator Antonius, D.vt in possess.legat.& fideicommiss. & leg.certa ex forma, Cod.eodem, glossa in dict.l.1. in verbo ipsius hæredis*, & Batt. *sub n.4 vers. oppono vltimo,&c.Cod.commun.de legat.*& alij. 17

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante, &c.

Emin.& Reuered. D. Card. Otthobono,

Romana, seu Spoletana reddition is ration is.

Lunæ 31. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Relatio Periti non debet excedere fines sui officij. Suspectus de fuga non dicitur qui habet fideiussorem, ac proinde vti talis, non potest carcerari. Obligatio facta ab existente in carceribus, non valet. 2

SVMMARIVM.

1 *Mandatum executionis corruit, corruente eius fundamento.*

2 *Obligatio, & alij actus præiudiciales, facti per carceratum,nullius sunt roboris.*

3 *Administrator, ante disputat.rationes, non potest adhuc dici debitor occasione administrationis per eum gestæ.* 3

4 *Carcerari non potest debitor, vti de fuga suspectus, liquido non existente debito.*

5 *Carcerari multo minus potest existente fideiussore,quo sufficienter sit cautum creditori, absque decisoris carceratione.*

6 *Obligatio non valet,neque subscriptio, neque recognitio,neque actus consimilis factus à debitore in carceribus existente.* 4

7 *Peritus ad certam peritiam electus, excedendo fines officij sui,nullam reddit suam peritiam.*

8 *Peritus non potest assumere sibi partes Iudicis, cognoscendo, & declarando.*

9 *Inuerisimilitudo debiti oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis, etiam in exiguis summis,indigente.* 5

10 *Inuerisimilitudo magna, & euidens, facit oriri præsumptionem contra veritatem.*

11 *Præsumptio valida plurimum operatur ad mouendum animum Iudicis.*

12 *Mandatum etiam executum, vbi deprehenditur iniustum,in nulla sui parte potest sustineri.*

DECISIO

DECISIO XXI.

RElaxato per A. C. mandato contra Pantaleonem Lucalbertem tanquam benedicti debitorem ratione administrationis per eum gestæ in scutis 3072. 32. & confirmato per R. P. D. meum Peutingerum præuiis duabus decisionibus emanatis 5. Martij, & 30. Maij 1646. eoque executo pro scutis 2. mill. sine præiudicio residui, dum Benedictus instabat pro subhastatione pignorum, signatura mihi rescripsit, vt procedentem ab vltenorem legitimam executionem. Itaque ad formam commissionis dato dubio DD. hodie vtraque parte in formante responderunt non esse procedendum ad vlteriorem executionem.

Visum enim fuit constare de iniustitia mandati A. C. vtpote fundati super relatione tertij Periti, 1
vt in extractu fol. 579. qua quidem ruente corruit etiam ipsum mandatum, Butr. *in cap. cum causa num. 6. de sent. & re iudic.* Felin. *in cap. inter cæteras num. 2. eodem tit.* Afflict. *decis. 47. num. 3.* cum aliis per Vant. *de nullit. ex defect. process. num. 129* Rota *coram Cardin. Seraph. decis. 251. num. 1. coram Penia dec. 549. n. 1. & in Mediolan. domus 15. Ianuarij anni præteriti in §. iniustitiæ coram me.*

Periti autem relatio inutilis euidenter probatur, quia innititur libro computorum per Pantaleonem subscripto eo tempore, quo adhuc reperiebatur in gerere curiæ carceratus ad instantiam Be- 2
nedicti, vnde subscriptio, recognitio, & obligatio quæcumque per eum facta pro dicto Benedicto nullius erant roboris, vel momenti *leg. qui in carcerem 22. D. de eo quod met. caus.* Roland. *consil. 2. num. 51. cum seq. lib. 1.* Rota *decis. 295. num. 2. post 2. volum. conf. Farinacii in recentior. decis. 490. num. 1. & num. 2. part. 1. in Neapolitana domorum 13. Maij 1641. in principio coram Eminentissimo D. meo Card. Verospio, in Baren. seu nullius pecuniaria 1. Iulij 1644. & 26. Maij 1645. coram reuerendo Præside Domino meo Cerro, & in Rom. Saluiani 12. Ianuarij 1646 coram R. P. D. meo Arguelles Præside Granatensi.*

Quæ Pantaleonis carceratio tanquam de fuga 3
suspecti nulla, & iniusta fuit tum quia incertum adhuc erat an ipse remaneret debitor occasione administrationis per eum gestæ ante disputatas rationes Alexand. *consil. 192. num. 2. & 3. lib. 7.* Cephal. *consil. 768. num. 14.* Facchin. *contr. iur. lib. 8. c. 58. versic. sed hoc fundamentum,* Fontan. *dec. 234. num. 10.* Rota *coram Buratt. decis. 880. num. 4.*
& tamen liquidum omnino creditum esse de- 4
buisset ad hunc effectum tam de iure communi Baldus *in lege apertissimi 14. num. 11. Cod de Iudic. & in leg. consentaneum 5. num. 25. Cod. quomodo, & quando iudex,* Ioseph. Ludou. *dec. Perusina 41. n. 3.* Fontanell. *dicta decis. 134. n. 12. Thesaur. decis. 220. num. 2.* Rota *coram Buratt. decis. 531. num. 1. & decis. 595. num. 3. & decis 653. num. 5.* quam ex dispositione reformationis sa. me. Pauli V. *sub. rubr. de indic. in cauf. ciuil. in §. mandata suspicionis*
fugæ. Tum quia aderat fideiussor, adeo vt Bene- 5
dicto prætenso creditori esset cautum sufficienter absque Pantaleonis carceratione, Roman. *consil. 320. num. 2.* Carthar. *decis. 117. num. 1. in fine,* Rota *in recentior. decis. 654. num. 5. & 6. & decisione 727. num. 4. part. 2. & coram Buratt. decis. 908. sub num. 8.*

Neque obstat, quod Pantaleo tempore subscriptionis non reperiretur intra septa carcerum, sed ductus fuisset ad domum Hieronymi Florantis Patrui Benedicti, quia etiam tunc reperiebatur in manibus Birrinatorum, ideo perinde est, ac si in ipsis carceribus subscripsisset, cum ad hunc 6
effectum non sit curandum de loco, sed videndum, an ibi obligans se, haberet plenam libertatem discedendi ad libitum, Natt. *consil. 451. num. 16.* Burlatt. *consil. 72. num. 34.* Rota *decis. 16. num. 41. part. 6. recentior.* & fuit decisum *in dicta Baren. seu Nullius Pecuniaria 1 Iulij 1644. § finalmente coram R. P. Domino meo Cerro & in dicta Romana Saluiani 26. Februarij anni præteriti coram Rev. P. Domino meo Arguelles.*

Insuper peritus declarauit Pantaleonem debitorem notabilis summæ ex causa augmenti grani ob differentiam mensurarum in eo colligendo, & 7
vendendo adhibitarum, & ex aliis causis, vt ipse Peritus asserit, ideo in hac parte excedit fines officij sui, quod versabatur circa distinguendas, & calculandas partitas administrationis, nec poterat alias addere, aut minuere *iuxta not. in cap. cum dilecta de rescript.* Alexand. *consil. 21. num. 4. lib. 7.* Gabr. *consil. 43. num. 18. cum sequentibus, lib. 1.* Rota *in recent. decis. 759. num. 2. part. 3. quæ est penes Buratt. decis. 165. num. 5.*

Nec minus obstat, quod partitæ à Perito calculatæ videantur iustificari ex testibus examinatis pro parte Benedicti, quia cum pro parte Pantaleonis controuertantur, ex depositione aliorum testium ad eius fauorem examinatorum necessaria omnino erat iudicis cognitio, ac declaratio, ad quem spectat iudicare, & cuius partes non potuit 8
peritus assumere. Cephal. *cons. 104 num. 26.* Rimin. Iun. *cons. 810. num. 31.* Rota *coram bon mem. Coccin. decis. 422. num. 7. & in recent. decis. 526 num. 2. part. 4. & in Melenitana reddit. rationis 14. Maij præteriti in fine coram reuerendissimo D. meo Decano.*

Corroborantur prædicta ex eo, quia omnino inverisimile est Pantaleonem modicæ administrationi præfectum remansisse debitorem ingentis summæ scutorum 4072. 32. prout retulit peritus, 9
præsertim spatio decennij ab anno videlicet 631. vsque ad annum 1641. & absque vlla vnquam solutionis, vel rationum instantia fuisse toleratum à Benedicto, quem constat eodem tempore exiguis etiam pecuniarum summis indignisse, ac de illis sollicitum vehementer fuisse, ipsumque Pantaleonem pluries enixè rogasse, vt illas ab aliis quoquo modo inueniret, & consequenter non est credendum tandiu sui crediti exactionem distulisse, Alexand *consil. 183. num. 17. post medium vers. & hanc partem lib. 6.* Menoch. *consil. 457. num. 1. & 6. & num. 12. & de præsumpt. 135. n. 19 lib. 3.* Pedroch. *cons. 3. n. 71.* Simon de Præt *consil. 68. n. 1.* Surdus *dec. 105. n. 3.* Rota *in Romana pecuniaria 10. Iunij 1624. coram bon. mem. Merlino impress. post Fenzon. ad statut. urb. dec. 152. § in proposito verò.*

Et ex hac quidem inuerisimilitudine tam ma- 10
gna, & euidenti resultat præsumptio contra veritatem prætensi crediti *iuxta tradita per Baldum in lege 1. num. 16. Cod. de seru. fugit.* Cyriac. *contr. 218. num. 10* Surdus *decis. 23 num. 15.* Rota *decis. 140.* 11
num. 14. part. 4. tom. 2. recent. & hanc plurimum operari ad mouendum animum iudicis dixit Rota *penes rec. mem. Coccinum, decis. 423. num. 2.*

Stante itaque mandati iniustitia, & executione 12
eiusdem facta in nulla sui parte mandatum potest sustineri, Bart. *in l. si non sortem 26. §. si curator in*

*princip.& num.6.ff.de conditionindeb.*Paris.*cons.*81. *n.*36.*lib.*2.Rota *coram sanct.memor.Gregor.XV.dec.* 198 *n.*1.*& decis.*485. *n.*4.*coram Barat. decis.* 91. *n.*2 *coram Cavaller.dec.*84.*n.*1.*&* 2.*& in Bononien. Legat.*29 *May* 1648. *coram R.P.D.meo Royas.*

Et ita fuit resolutum non esse procedendum ad vlteriorem executionem vtraque parte ter acerrime informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Veneris 21. *Februarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Confessio Viri de dote recepta, aliàs non iustificata, non probat dotis numerationem : ac proinde nulla datur actio mulieri de dote repetenda, sed in tutum collocanda. Donatio inter Virum, & Vxorem, & de Iure prohibita, & etiam ex dispositione Statuti Vrbis, quod vlterius, implicito : ac aliquo apparenti prætextu factas, irritat. Voluntas donandi iustificatur ex legitimis coniecturis, ex factis circunstantiis, Iudicis arbitrio pensandis. Plures coniecturæ simulationis enumerantur.

SVMMARIVM.

1 *Confessio simplex factæ à Viro, aliunde non iustificata, non probat dotis numerationem.*

2 *Simulatio præsumitur sub colore quæsito, ac apparentis solutionis dotis prætextu vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam coniugum disparitatem, non raro iactari solitam, nullam habendi veritatis substantiam. Vel vt donandi animus occultetur.*

3 *Donatio inter Virum, & Vxorem, prohibita est de iure communi.*

4 *Donatio inter Virum, & Vxorem prohibita est per Statutum Vrbis, lib.*1. *cap.*135. *cuius dispositio extenditur etiam ad palliatas, & quolibet prætextu vestitas, vbi procedit irritando.*

5 *Donandi voluntas, quæ est facti circumstantiis apparet, legitimis coniecturis, Iudicis arbitrio pensandis, satis iustificatur.*

6 *Confessio dotis facta à Viro, præsumitur simulata, quando non iustificatur aliunde, concurrenti maximè pro cõiectura, inuerisimilitudine summæ, respectu inopiæ, & exiguitatis mulieris.*

7 *Paupertas satis dicitur probari, cum Iuris communis præsumptioni conueniat, & verisimilis admodum sit : ac proinde ad persuadendum Iudicis animum, sufficienter iustificatur.*

8 *Paupertas mulieris præfert magnum inuerisimile, quod notabilem summam suum statum excedentem, in dotem soluerit. Vnde arguitur simulatio promissionis.*

9 *Pacta insolida apposita, & cautionum solitarium omissio in contractu, dat causam magnæ inuerisimilitudinis, quæ plurimum obtinet vt ipse contractus claudicet.*

10 *Quæ fortiùs vrgent ad coniecturandam simulationem, vbi partes, siue ipsarum altera, fuit aliter studiosa, ac sollicita in se præcauendo.*

11 *Animus contrahentium, etiam ex actu nullo, deprehenditur, ac probatur.*

12 *Instrumentum secundum super eadem re diuersum à primo, voluntatem partium circa primum declarat ; quod si vel partes non intenderunt id vere agere, quod in precedenti fuerat expressum, sed ex causis tunc eis bene visis simulare, vel saltem voluerunt ab illo postea recedere, ac illud reformare.*

13 *Instrumentum secundum diuersum à primo super eadem re, auget præcedentem simulationis præsumptionem.*

14 *Malitia propria cuique suffragari non debet.*

15 *Interpretatio qualibet benignior est facienda, ne malitiæ occurratur.*

16 *Promissio precedens dotis, sequentis veritatis confessionem comprobare solet.*

17 *Declaratur procedere, quando precedens promissio legitur, vel in antecedenti separato instrumento, vel Apocha matrimoniali, seu aliis aliunde legitimis iustificetur probationibus, alias enim facile nimium legum dispositio illudetur, cum eadem proclitate fieri posset dotis promissio, qua eiusdem solutionis confessio.*

18 *Simulatio orta ex confessione dotis ab recepta facta à Viro, non eliditur per iustificationem exiguæ illius partis solutionis : & maximè si fuerit à diuersa Persona quam ab ea, ad cuius fauorem facta est promissio, aliter suspecta.*

19 *Donatio inter sponsos, ante contractum matrimonium, non est prohibita.*

20 *Donatio inter sponsos quæ simulato recepta dotis prætextu intenditur fieri, à lege maximè improbatur, ac specialiter irritatur, licèt matrimonij contractum præcesserit, &* n.28.

21 *Donatio inter Sponsos, cuius effectus conferetur in tempus sequentis matrimonij, specialiter est interdicta.*

22 *Statutum Vrbis lib.* 1. *cap.* 135. *ex particulari dispositione, prohibet expresse donationes, non solum inter Virum, & Vxorem, verum etiam inter sponsum, & sponsam, præterquam in casibus à Iure permissis.*

23 *Augmentum dotis Iure permissum est, etiam constante matrimonio.*

24 *Procedit, quando dotis augmentum est exactè factum ex iusta causa, iuxta formam in legibus de hac disponentibus constitutam.*

25 *Non autem quando simulata dotis receptione, donandi animo facta fuit.*

26 *Donatio propter Nuptias, etiam matrimonio constante, est a lege permissa.*

27 *Donare licet seruo.*

28 *Dos, quæ apparet non data, non potest repeti.*

29 *Instrumentum, quod iuste veritatis essentiam, ac substantiam, obligationis in puncto confessionis, non habet, non est executioni demandandum.*

30 *Instrumentum simulatum, licèt superficialiter appareat Instrumentum, tamen substantialiter, & intellectualiter non est tale.*

31 *Instrumentum simulatum, non potest cuiuscumque partis conualidari, quia simulationis exceptio non tollitur, quæ perpetua est.*

32 *Neque iuramento potest confirmari, quod partes nihil, vel aliquid prohibitum agere voluerant, quia tunc, vel deest consensus, vel pactum agentium.*

33 *Statutum Vrbis lib.* 1. *cap.*235. *præsumit fraudem*

mo li iuramentum, dolo ac metu extortum quo casu non sit operatur.

35 *Statuta Verbi sacri & authoritate Apostolica in his etiam casibus, quibus iuramenti validitatem restringunt, specialiter confirmata.*

DECISIO XXII.

PRæcedente Instrumento sponsalium inter Ceciliam de Comitibus, & Ioannem Iacciam die 9. Ianuarij 1629. celebrato cum Dotis constitutione seu. mille septingentorum, quorum mille quadringentos quadraginta quinque tunc confessus fuit recepisse à Lucretia eius socru, quæ annos ducentos quinquaginta quinque soluere promisit modo ibidem contento. Contracto fuit matrimonium die 30. eiusdem mensis; Et cum plures post annos exactos maritus ad nuptias vergeret obtinuit Cecilia seruatis seruandis ab A. C. mandatum pro effectuatione dd. scutorum 1445 sine præiudicio residui, ac subinde citus executionem super nonnullis bonis possessis per DD. Iacobum Zonchium, & Laurentium Laurentinum singulares ipsius Ioannis successores titulo emptionis constante matrimonio. Verùm his appellatibus causaque Rotæ commissa Dubitatur. An d. mandatum sit exequendum. Et Domini negatiuè respondent ratione Iniustitiæ illius.

1 Quoniam simplex illa Ioannis confessio aliundè non iustificata non probat Dotis numerationem *leg 2. vbi glossa in verbo Instrumenti C. de Dot. cauf. non numerat glossa in leg. 1. verbo auxerit C. de*
2 *donat. ante nupt.* sed præsumitur sub eo quæsito, ac simulato solutionis prætextu. Vel apparens quædam honorificentia, ad coæquandam Coniugum disparitatem (qualis in proposito casu inter sponsum honestæ conditionis virum: ac sponsam humilioris gradus mulierem, vt ex processu apparet, vigebat) non ratò iactari solita nullam habens veritatis subsistantiam ad *l. g. 3. § fin. cum leg seq vbi DD ff. commodat*, Angelus *in leg. 1. sub princ. Vers. in textu C de donat. ante nupt.* Roman. *cons. 446. sub num. 8 vers. quare dicta confessio, &c.* & latè probat Paris. *cons. 86. à num. 20 vers. Verum istis non obstantibus cum seq. lib. 3.* Constant. Rugger. *de Dot. §. V. num. 1. versic. primo casu, &c.* Gab. *cons. 163. num. 40. vers. nam omnes in hoc conueniunt &c. lib. 2.* Alear. Valasc. *consult. 5. sub num 21. versic. quintus casus &c.* Molin. *de iustitia, & iure tom. 2 disp. 429. sub num 8. Versic. & quid tenendum &c.* Sanchez, *de matrimon. lib. 6 disp. 9. sub num 2. vers. prima conclusio sit &c.* Rota *penes Burat. decis. 775 sub princ. vers. Veritas autem &c. n. 1.* Duran. *decis. 98. n. 14. vers. & non est nouum &c. & in Maceraten. Consus 15. Februarij 1641. coram R. P. D. meo Royas in §. Fundamentum Resolutionis fundamentum &c.*

3 Vel donationis animus occultari, quod legibus adiacentibus tam communibus, *totum tit. ff. de don. inter Vir. & Vxo. leg si non verum & l. creditor Cod eodem leg. 1. Cod. de donat. antè nupt.* Gabriel. *consil. 163. sub num. 30. vers. præterea lib. 2.* Menoch. *præsumpt. 12 sub num. 5. Versic primus est, &c. lib. 3.*
4 Quam municipalibus Vibis lib. 1. cap. 135. Cuius dispositio non solum donationes expresso titulo, verum etiam sub huiusmodi concessionibus, ac aliis prætextibus implicito factas æquè comprehendit, ac iuuat, ne alias facilè illudatur eius dispositio Pat. *decis. 55. num. 2. versic. & statutum &c. lib. 3. in Correct.* Gabriel. *consil. 142. num. 22. vers. nec obstat, lib. 2.* & in specie similiter *coram Romana Decano de Rebuffo 13. Ianuar. 1649. coram Reuerendissimo Verospino mei Decani §. Præterquam quod &c. esse quod habere locum &c.*

Nec obstat quòd Declaratione hominum viuentium matrimonium contractum ex receptione Dotis tertia regulariter facta censeatur non quidem animo donandi effectionis ardore, ac blandimentis allecto, sed veras sub spe futuræ solutionis, cuius non secutæ exceptio ex pluribus addactis per informantes pro Cecilia cessare in hoc casu prætenditur.

Quia non procedit obiecta conclusio, quando 5 ex facti circumstantijs donandi volentis animus, quæ legitimis coniecturis iudicio arbitrio perpensis iustificatum Cattr. *consil. 58. visis hic &c. vers.* [illegible] *vers. est ut respondere &c. lib. 2* Anch. *cons. 9. vers. est in fine vers. quia igitur summa in materia &c.* Cum *cons. 55. num. 26. vers. nam simulatio &c. cum seq. lib. 1.* Bocc. *consil. 52 num. 42. vers. vltima est conclusio &c. lib. 1.* Gabriel. *cons. 3. num. 5. vers. sed dum igitur est arbitrio iudicis &c. lib. 8* Mantica *de tacit. lib. 11. tit. 2. sub num. 16. in fine vers. hæc ibi &c.* Cæsar Vrsil. *de iur. fis. decis. 302 sub num. 7. in fine vers. nam hæc &c.* Valasc. *de iur. consultat. 5. sub n. 21. vers. & probatur &c. vbi plures Card. Seraphin. decis. 606. sub num. 5. vers. & excusationis &c. ac eundem Mantica decis. 323. num. 3. vers. & ad probandam simulationem &c.* Burat. *decis. 108 num. 6. vers. præterea autem &c. decis. 802 num. 1. vers. nam vulgare est &c. p. 4. diuers. ac in Romana pecuniaria 9. Iunij 1636. coram bon. me Merlino* apud Modern. *de Cameral. obligat. decis. 181. sub num. 23. in fine & seq. vers. Cumque vim & pondus coniecturarum, & decis. 283. num. 13. vers. cum propter probationis difficultatem &c. parte 5. recent.* & in aliis relatis *in Anconitana Donationis 27. Ianuarij 1648. coram Me in §. Coniecturæ vero &c.*

Plures autem Dotis inis visæ fuerunt in hac facti specie concurrere, id omninò coniicientes, ac apertè demonstrantes.

Primo scilicet ex qualitate personæ Cæciliæ, ac 6 Lucretiæ illius matris, à qua summam prædictam recepisse Ioannes confessus fuit. Nam pauperes erant ambæ, ac humilioribus exercitijs (honestis quidem) tenuem tibi victum quærebant, vt Testes examinati deponunt, inter Lucretiam per Vrbem quæstuantem interdum vidisse se quibusdam affirmat. Quorum depositiones corroborantur ex eo, quod pro ipsa Cecilia dotanda ad piorum Incorporationes, & Confraternitatum Virginalia præ ceteris virginibus præstari solita, confessio constat tam ex prædicto, quam ex alio sequenti Instrumento die 1. Februarij eiusdem anni celebrato. Vnde magis detegitur earum inopia, vt considerauit Rota *in Romana Dotis seu Restitutionis in integrum 27. Iunij 1629. coram bon. mem. Merlino* apud Modern. Forolulien *post tractat. de pignorat. decis. 23. in §. minus obstat Instrumentum, &c. sub num. 15. vers. ex quo arguitur potius secutam fuisse promissionem, &c.* Quæ visa sunt Domino ex 7 prædictis etiam secundum dotationis tempus vitis probari cum iuris communis præsumptioni conueniat, & veritatis adinuentum sit, aspectum ad persuadendum Iudicis animum sufficienter iustificetur *cap. sicut 47 dist.* Rota *dec. 240. num 3. vers. ex quorum dictis, ut supra §. adiungitur in Ferrarien. dotis 20. Nouembris 1641. coram R. P. D. Cerro § paupertas visa fuit* [illegible]

8 Ideoque inueriſimile omnino eſt, quod notabilem illam ſeutorum mille quadringentorum ſummam haberent, ac ſoluerint, vt benè probant Salic. *in l. 2 ſub n. 3. verſ. & Ideò &c. C. de Dot. cau. non numer.* Gabriel *dicto conſ. 42. ſub. n. 15. verſ. imo ex qualitate mulieres lib. 2.* Menochius *de præſumpt. 12. n. 16. verſ. Hæc tamen opinio, &c. lib. 3.* Rota *penes Buratt. dicta decis. 108. ſub n. 7. verſic. ſecundo conſiderabant &c.* Duran. *decis. 98. num. 13. verſ. quia d. dotis conſtitutio, &c.* & in his terminis *in dicta Romana dotis ſeu Reſtitutionis in integrum 27. Iunij 1629. coram bon. mem. Merlino ſub dicto num. 5. dicto verſ. ex quo arguitur potius ſimulatam fuiſſe promiſſionem &c. ac ſeq. & in Macerat. cenſus 15. Februarij 1641. coram R. P. D. meo Rojas in §. tertia elicita fuit ex paupertate, &c.*

9 Secundò ex qualitate facti in ſolito, ac inueriſimili modo geſti. Si quidem aſſeritur in eo Inſtrumento, quod prædictæ quantitatis numeratio præceſſit illius celebrationem, ac ipſum ſponſaliorum contractum tunc initum, nullaque penitus exhibetur, cautio, ſeu publica, ſeu priuata, qua nedum illius aſſecuratio, ſed ne quidem numeratio iuſtificari valeat, quod ſanè nullius prudentis iudicio admitti poteſt, paupertas nempe mulieres natura timidas, ſuſpiciosas, atque tenaces notabilem huiuſmodi pecuniarum ſummam tot laboribus, ac ærumnis (vt aſſerunt) longo tempore conquiſitam, viro ignoto, extero, ac nondum probatæ fidei, qui facile poterat illarum receptionem negare, vel à proposito ipſam ducendi in vxorem diuertere, & in alienas partes ſecedere, ac demum illas reſtituendi, vel aſſecurandi facultate carere, vltro crediderint, vt fuit conſiderarum in *dicta Romana dotis ſeu Reſtitutionis in integrum coram bon. mem. Merlino* apud dict. Modern. *de Pignor. dicta dec. 23. n. 10 verſ. quæ videntur, &c. & in Romana nullitatis contractus 18. Iunij 1631. coram Reuerendiſſimo Terracinen. in recentiores dec. 55. n. 22. verſ. ſed magna inſurgit inueriſimilitudo, &c. ac ſeq. part. 6. & prius decis. 239. num. 11. verſ. tertio non videtur verſimile, &c. ac ſeq. parte 4. tomo 2. & decis. 61 ſub num. 9. verſ. prima enim coniectura ac dicta d. cis. 83 ſub n. 8 verſ. & ex pactis etiam infitiis*

10 *tis cum ſequentibus parte quinta.* Quæ fortius vrgent in propoſito caſu, in quo tanta facile deprehenditur in ſubiecta materia Lucretiæ ſollicitudo, vt longe ſenſores ſummas, ac exigui valoris mobilia non antè illi credere voluerit, quam matrimoniam cum filia contraxiſſet, prout legitur in vtroque inſtrumento. Vide magis redditum inueriſimile quod aliter exegerit, vbi maior vigebat præcauendi ratio Rota *dicta dec. 239. n. 12. verſ. maximè quia &c. part. 4. tom. 2. inter recentiores.*

Textio quia expreſsè renuntiant d. Ioannes in ipſo actu exceptioni non ſolutæ, ac numeratæ quantitatis prædictæ, vt apparet ex eodem Inſtru-

11 mento in quo etiam legitur iuramentum, Quo caſu non confetur confeſſio facta ſub ipſe futuræ numerationis cui ſpecialiter fuit renuntiatum, ſed verius animo donandi, qui ex actu etiam nullo probatur *l. ſin ff. de rebus eorum* Soccin. *in leg. 1. num. 10 verſ. quarta concluſio fil. ff. ſolut. matrimonio*, Gabriel. *dicto conſil. 163. num. 42. verſic. Prima coniectura eſt, &c. cum ſequen. lib. 2.* Mantica *de tacitis lib. 11. tit. 20. ſub num. 20. verbic. & hæc confeſſio. &c.* Rota *penes Buratt. decis. 825. num. 2. verſ. quæ opinio &c. abſque difficultate procedit, &c.* & in alios.

Quarto ex poſtea geſtis. Nam celebrato (vt præmittitur) dicto Inſtrumento die 9. Ianuarij 1629. Aliud ſubſecutum fuit die 1. Februarij eiusdem anni, in quo demum fuerant contracta ſponſalia, & des conſtituta d. Ioanni in ſumma ſcutorum ducentorum quinquaginta monetæ modo ibidem conuento ſoluenda, pro cuius reſtitutione (quando caſus contigiſſet) ac lucri dotalis ſolutione iuxta formam ſtatut. Vtbis ſe obligarunt ſub hypotheca bonorum, forma Camerali, & iu- 12
ramento, vt in eo legitur, quod maximè attendi debet, nam ex eo declaratur partium voluntas, quæ vel non intenderunt id vere agere, quod in præcedenti fuerat expreſſum, ſed ex cauſis tunc eis bene viſis ſimulare, vel ſaltem ab illo voluerunt poſtea recedere, ac reformare iuxta ſtatuta *nouiſſima C. de pact.* Baldus *in leg. ab anſtite ſub num. 10 verſ. item hac lex, &c.* & ibi Salyc. *ſub n. 4. verſ. item præſtat aliud argumentum &c. Cod. ne ux.* Caſtr. *in lege penult. § ſi vir vxori ſub n. 2 verſ. ego neſcio* ibi. *quia probat numerationem non fuiſſe factam, &c. ff. ſolut. matrimon.* Roman. *conſil. 445 ſub num. 4. verſic. ſecundo quod aliquando, &c.* Dec. *conſ. 421. Plenè, & ſubtiliter, &c. ſub numero 13. verſ. & ſpecialiter facit &c. cum ſeq.* Curt. ſenior *conſ. 54. ſub num. 11. verſ. fortius ad præmiſſa comprobanda &c.* Socſen. *conſil. 27. ſub num. 24. verſ. Tamen in terminis noſtris, &c. & Verſ. & probatur iſta concluſio &c. cum ſeq. lib. 4.* Vrſil. ad Aſſict. *dicta dec. 402. n. 8 Verſ. verum in prædicta.* Mantica *de tacitis lib. 11. dicto tit. 20. n. 7. Verſitem hæc exceptio n. 24. Veſ. cæterum &c.*

Nec obſtat quod poſterius hoc inſtrumentum fuerit iuxtà aſſertum quendam abuſum confictam ad extorquenda huiuſmodi ſubſidia dotalia à Miniſtris Confraternitatum Virginibus tantùm pauperibus, & aliam congruam dotem non habentibus chargiri habentibus.

Quia præterquam quod nec id iuſtificatur, nec eſt veriſimile in hoc præſertim caſu; in quo ſi vera foret præcedens dotis conſtitutio in quantitate prædicta; Detestabilis atque illicita omninò eſſet huiuſmodi ſimulatio, qua mediante bona in operis neceſſitatibus deſtinata ſcripturantur, ac piæ Teſtatorum diſpoſitiones fraudantur, & ſub- 13
ſtituti (quales ſuperiùs) ac illibata ex ceterum fides, ſolertia integritas, & vigilantia, ſeu decipitur ſeu redarguitur)

Non ideò elidetur animo augetur præcedens 14
ſimulationis præſumptio ad *l. non omnes §. A Barbara ff. de reuilitar. capillo vos in fine* vbi gloſſa *in verbo confiteantur* & DD. *ac Pignor. cap. ſemel mallus de regulariis in* C. Monoch. *præſump. 122. n. 100. verſ. quinta ſeſta præſumptio, &c. lib. 2.* Maſcard. *de probat. concluſ. 446. n. 5. verſicul. Probari etiam poterit ſimulatus contractus cum ſeq.* Rota *dec. 179. d. n. 21. verſ. ſexta coniectura eſt &c. p. 4. tom. 2. & decis. 594. n. 12. verſ. in hac autem materia p. 5. recent. & in Romana pecuniar. 9. Iunij 1636. coram bon. mem. Merlino in §. ſecunda inſurgit nonicctura &c. in Romana Anconitana donationis coram Me in §. Decima quia.* Nam illa præſumptio, quæ ex ſolito ſimulandi deduci ſolet in hac materia vrget fatis validus contra eos, qui in tantam proprię conſcientiæ pernicieni, ac proximi detrimentum id agere conſueuerunt, & in eos actus deroqueri debet, ne pro- 14
pria illis ſuffragetur malitia contra *text. in cap. ex terrore, §. non igitur de reſcrip. & in c. 2. verſ. verum quoniam de dol. & contum.* Vt igitur hæc præſumptio 15
aſſum

cessent petitio certi debet dicta [illegible] Romanum ad verb. [illegible] de la [illegible] dicunt [illegible] [illegible] Rotas, [illegible] [illegible] leg. quæsitum 22. §. [illegible] [illegible] [illegible]

29 Quæ cum ex prædictis appareat nullo pacto [illegible] ad repetitionem dictæ dotis tempore divortii concedendam, illas repetitio *l. non solet, ff. solut. matr. & concordantia in d. l. 1 in fin.* ibi, *& quod in dotem datum non extorqueri non potest, C. de non num. pec. & in d. l. obligata autem ad petitionem dotis ad uxorem posse fieri dotem, ita vt ipsa uxor provocare ea, &c. C. de dot. caut. non num. si quis pos. in princ. verſic. dos etiam obligata fieri in verbo dotem, C. de lon. proper.* Nec obſtabit Inſtrumenti executio, quod
30 [illegible] vxoris vtilitatem, ac libertatem obligationis in partium conſenſu poſitam non habet, *Rot. dec. 158. n. 8. in computatione fol. n. 17. in fin. coſ. de ædificio eſt liberandam, &c. cum ſeq.* dicens quod in
31 [illegible] ne fiat locum habet ſpecialiter, ubi apparet animum, & non libertatem obligandi, & ideo [illegible] *de inoff. teſtib.* & in his terminis [illegible] *Sacc. d. conſ. 2. fol. n. 24. verſ. & quia in quarta Pet. Cen. n. 25. verſ. ex quibus ſequitur, & Pinel. ſeq. l. 4.* Paul. *conſ. 54. fol. n. 9. ex quibus tamen non obſtantibus cum ſeqq. vid.* Bacc. *conſ. 35. verſ. in hac cauſa cum ſeq. vid.* Rota *dec. 51. n. 3. verſ. hæc tamen non eſſent, &c. ſ. 3 ver. & Farinacciutiam in d. Rem. cum ſeq. & Dunoz. Dec. 102. dec. 61. n. 8. verſ. ſecundo adverte. Sacc. dec. 56. fol. n. 7. verſ. neque obſtat quod ſit ſecuta ſolutio, &c. n. 20. verſ. non enim [illegible] ſolutum præſumitur, &c.*
32 Neque [illegible] quia tempus [illegible] non tulit, quæ præſcriptio [illegible] *l. 2. alij DD. in l. ſi fundum, C. de [illegible] Sacc. in d. l. 1 fol. n. 102. in ſecunda limitatione. Conſ. ſed contraria opinio &c. ff. ſolutum.* Paul. *d. conſ. 8. n. 25. verſ. & magis iſta ſua intentione. Cyph. conſ. 63. fol. n. 21. verſ. quæ cauſa [illegible] Mant. de tac. lib. 11. tit. 6. n. 29. verſ. primo ex his [illegible] Rot. Rom. penes Burat. dec. 106. n. 1. Pinel. ex multis cum aliis relatis p. 1 Molend. Rot. dec. 92. n. 12. verſ. minus obſtat lapſus temporis, &c.* Nec [illegible] non contineri, quod ſolutio [illegible] vel aliquid probetur ſecutum, quia [illegible] *Paul. d. conſ. 4. n. 4. verſ. ibidem poſt eum [illegible] fol. n. 4. verſ. ex his & ſic modo [illegible] fol. n. 2. relatis per Burat. Gabr. conſ. 42. [illegible] cum ſeqq. Vbi [illegible] d. conſ. 5. fol. n. 2. in fine [illegible] vel [illegible] Pinel. &c. Pere. Barat. in Rot. fol. n. 2. [illegible] dec. 925. n. 2. in fine. Rot. [illegible] ſolutionem, & [illegible] ſolut. matr. [illegible] n. 1. verſ. nec obſtat [illegible] dec. 250. n. 2. verſ. præterea [illegible]*
34 [illegible] *Statuti lib. 1. c. 135. [illegible] inſtrumenta dotis, ad [illegible] operatur Bart. [illegible] ff. de [illegible] Bald. [illegible] publicum fol. n. 5. verſ. quidam modus [illegible] Gabr. [illegible] vendi. Rond. [illegible] fol. n. 42. [illegible] ſolutionem & inſtrumenta dotis, Rot. [illegible] dec. 12. fol. n. 6. [illegible] in Roma [illegible] de Cleric. & Lan. [illegible] recommendat. Card. Pamphil. [illegible] dotis [illegible] fol. n. 2. verſic. quod [illegible] dotium, &c. [illegible] in recent. dec. 11. fol. n. 7. [illegible] relentur, &c. cum ſeqq. per [illegible] Vbi [illegible] Rot. ſub hac [illegible] Apoſtolus [illegible] quibus inſtrumenti

validitas [illegible] per ſpeciales confirmata, vt patet [illegible] Gregorij XIII. Dat. Kal. [illegible] 1588. in proc. [illegible] Dan. Valentinus Regnatis, ac 1588. in proc. [illegible] Card. Aldobrandinus, ad d. c. 135. in fin. verſ. non eſt ſimilis [illegible] Card. Aldobrand. ad d. c. 135. in fin. verſ. non eſt ſimilis [illegible] contra eius [illegible] computata [illegible] & computata [illegible] Paul. de inſt. & ſub n. 52. verſ. & competunt Paul. de inſt. & ſub n. 52. verſ. & competunt [illegible] precedunt, &c. lib. 3. Gabr. conſil. 142. ſub num. 1. verſ. verum [illegible] num. &c. ann. 1593. 1602.

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante, &c.

EMINENTI ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Sabbat. b. 26. *Novembris* 1650.

ARGVMENTVM.

Plura de ſimulatione reſultante ex confeſſione dotis de recepto facta, à Viro, ab eo, vel ad inſtantiam eius, ſolutio, & de cauſis ipſius ſimulationis. Et de iuramento contracta ſimulato appoſito.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ſimulata dotis facta à Patre, vel ab alio pro filia, ſpecialis dotis retentæ, inuaſionis ſpecialis conditionem, vt matrimonium contrahatur, non efficacitas aut arcat.*
2 *Valet relatio dotis ſub titulo donationem, etiam inter ſponſos prohibitam ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib. 1. c. 135.*
3 *Confeſſio dotis ſimulatæ non habet executionem.*
4 *Confeſſio dotis ex imminente matrimonio, non probatur per inſtrumentum, ſed per teſtes, vel alia reſtringibilia cum effectu probetur.*
5 *Conſtitutum ſimulationis, cum exceptione non ſolutæ, & occultæ pecuniæ, non valet, ſed ſolutio, & ſolutionem, ſeu receptionem dotis, ſecundum ſtatuta, vel conſuetudines, ſecundum quas [illegible] ſolutionem, vel [illegible] ſolutionem [illegible] ſolutionem.*
6 *Præſumptiones, & grauitates, ad ſimulationem dotis, ſunt [illegible] ſolutionem, ſeu receptionem dotis, ſunt [illegible] ſolutionem, ſeu receptionem dotis, ſunt [illegible] ſolutionem, ſeu reception

non ſuſpecto, que non erat alieno ære grauata; cum talis animaduerſio excludat ſolum ſimulationem, qui fraudem, ac præiudicium creditorum præferret: an nam ex diuerſis cauſis proueniunt, diuerſimodæ præferuntur qualitates.

15 *Laſſus temporis ad offerendum non numeratæ dotis exceptionem, non reiicit ſimulationem ex coniecturis validis reſultantem.*

14 *Simulationis præſumptio valide reſultans in actu, non elidatur per interuentum perſonæ diuerſæ; ita tamen cum quo ſimulatur coniunctiſſimæ.*

15 *Commodum cuius reſpiciat promiſſio dotis, licet ſit facta diuerſæ perſonæ, ad hoc vt cognoſcatur collatio, potiſſimum attendi debet.*

16 *Iuramentum pro obſeruantia, appoſitum contractui ſimulato, non poteſt actum ſimulatum confirmare, cum deficiat totalis partium conſenſus, ac veritatis eſſentia, ex quo partes non intendunt, quidquam vere efficere, ſed oſtentare.*

17 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 131. tollit omnem Iuramenti vigorem, vbi detegitur ſimulatio in contractibus, præſumens illud dolo, ac metu extortum, & nihil, vult omnino operari.*

18 *Cuius ſtatuti diſpoſitio comprehendit vtique tam donationes expreſſas, quam etiam tacitas, ac palliatas confeſſionum prætextu, quæ legibus adueſantur etiam inter ſponſos.*

DECISIO XXIII.

REſolutionem in hac cauſa factam die 21. Februarij præteriti coram Me. hodie denuo exactè diſcuſſam Domini confirmarunt.

Quia confeſſio dotis in ſumma ſcutorum 1445. receptæ à Ioanne Iaccio, facta in inſtrumento
1 ſponſalium inter ipſum, & Ceciliam de Comitibus celebrato ſub die 9. Ianuarij 1629. non ſolum non iuſtificatur, ſed potius ſimulata dignoſcitur vel ad cohoneſtandam ſpecioſæ dotis
2 prætextu inæqualem ſponſæ conditionem vt matrimonium cum illa honorificentius appareret *iuxt. leg. ſi quis poſt hac. ver Dos etiam, C. de bon. præſcrip.* & gloſſ. *in l. ſi voluntate in verbo petendis. C. de dot. promiſſ.* vel ad celandam ſub eo titulo donationem etiam inter ſponſos prohibitam ex
3 diſpoſitione Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 135. iux. l. 1. C. de donat. ante nupt.* Ac proinde petita pro ea ſumma executio contra bona poſſeſſa per Zoncam, & Laurentinum ſingulares eiuſdem Iaccij poſſeſſores titulo emptionis concedi non debet *leg. penultim. §. mulier, ff. ſoluto matrimon. l. 1. C. de dot. caut. non n. l. 1. C. de donat. ante nupt.* & fuit latius probatum *in præcedenti deciſ. ſub die 21. Febr.* emanata, cuius fundamenta viſa fuerunt in concuſſa vigere.

4 Si quidem certum eſt quod huiuſmodi confeſſio etiam ſi facta ante contractum matrimonium non probat veram numerationem, niſi ex præcedenti promiſſione, vel aliis probabilibus coniecturis iuſtificetur *leg. 1.* ibique gloſſ. final. *in fin. ibi etiam ſi ante matrimonium, &c. C. de dote caut. non numeranda d. l. ſi quis poſt hac C. de bon. præſcript.* Bart. *in l. ſi diuortio ſub n. 3. in fine, Verſ. quæro quid ſi ante matrimonium, &c. ff. de Verb. oblig.* Io. Andreas *in addit. ad ſpeculat. part. 4. ſub rubr. de donat. inter Virum & vxor. ad finem verſ. ſecundo caſu, &c.* Port. *in §. 1. n. 14. verſ. & idem eſſet, Inſtit. de litterarum obligat.* Gabr. *con. 163. n. 11. ver. Et in Dubio, &c. cum ſeq. n. 15. ver. in dubio autem, &c. cum ſeq. lib. 2.* P. Molin. *de iuſt. & iure tom. 2. diſp. 439. num. 8. verſ. bis ita conſtitutis &c. cum ſeqq.*

Neque ſub ea ſpe facta cenſetur quando contrariæ vrgent coniecturæ ſimulationem præſeferentes, quibus illa bene probatur, & ſatis conſtare cenſetur, quæ cum ex variis cauſarum figuris, & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omnino lege determinari, ſed prudentis arbitrio in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent ponderatis circumſtantiis facti; qualitate perſonarum, & totius rei geſtæ ſerie, ac præcipuè veriſimilitudine (provt in hoc caſu) cenſuerunt Domini validas, & ſufficientes ad demonſtrandam inueriſimilitudinem, atque ſimulationem dictæ confeſſionis relatas in eadem præcedenti deciſione Dec. *con. 644. viſo, & perlecto eleganti conſilio ſub n. 4. ver. circa primum, cum ſeqq.* Didacus *pract. quæſt. lib. 3. cap. 7. ſub n. 3. in fine ver. modo,* Valaſc. *conſult. 5. ſub n. 21. verſ. & probatur*, Menoch. *de Arbitr. Iudic. caſu 247.* Becc. *con. 52. ex n. 41. ver. ad probandam ſimulationem,* & aliis relatis reſpondit Rota *in Aucn. Simulat. 29. Ianuarij 1635. coram. Eminentiſſimo D. meo Card. Panzirolo in rec. deciſ. 11. ſub n. 13. verſ. & ſaltem ex omnibus, &c. cum ſeqq. p. 7. ac in Romana pecuniaria 9. Ianij 1636. coram bon. mem. Merlino* apud Moder. Rom. *de obligat. Camer. deciſ. 181. ſub num. 23. in fin. verſ. cumque vim ei pondus coniecturarum, cum ſeqq.* & aliis relatis in præcedenti deciſione in §. *nec obſtat quod confeſſiones huiuſmodi, &c.*

Neque obſtat quod paupertas præfatæ Ceciliæ, ac Lucretiæ eius Matris, ex qua potiſſimùm redditur inueriſimilis dicta confeſſio, & veritas illius excluditur, non fuerit ſufficienter probata; Quia non ſolum ex depoſitionibus teſtium pro parte D. Zonchæ, & Laurentini examinatorum illarum conditionis notitiam tempore matrimonij contracti, & longè antea tanquam vicini habentium: verum etiam ex inſtrumento producto iuſtificatur, in quo reſiduum dictæ dotis pro ſumma ſcutorum 255. & confraternitatum ſubſidiis pauperibus virginibus præſtari ſolitis, & ex piorum largitionibus redigendum promittitur, provt ex alio Inſtrumento ſub die prima ſequentis Menſis Februarij, factum apparet.

Quæ omnia cum Iuris communis præſumptioni conueniant, & maximè veriſimilia ſint neque contrariis aſſertionibus genericis, ac inſor- 6
mibus, nullaq; concludenti ratione fulcitis, vllatenus elidantur, ſatis vtique probant ad hunc effectum paupertatem iux. gloſſ. *in Auth. præterea, in verbo locuples, verſ. vel verius, C. vnde Vir, & Vxor,* Bart. *in l. ſi conſtante ſub n. 14. verſ. in caſibus vero. ff. ſoluto matrimonio,* Didacus *reſol. 6. ſub numero 8. verſ. qualiter paupertas probetur lib. 2.* Beninceſ. *in tract. de paupert. q. 6. ſub num. 14. cum ſeqq. verſic. & ibi perfecta & plena probatio haberi non poteſt, cum ſeqq.* Io. Lup. *in repet. c. per veſtras §. 18. ſub num. 37. verſ. Bonus ergo Iudex ex diuerſitate caſuum hoc poterit cognoſcere, f. mihi 211.* Rota *deciſ. 233. ſub n. 6. verſ. & ita arbitrati ſunt DD. in hac materia paupertatis*, ac proinde elidunt præfatæ confeſſionis vigorem Salycet. *in l. 2. ſub n. 3. ver. & ideo ſolam mihi videtur conſiderandum, C. de dot. caut. non n.* Io. Campeg. *de dote p. 1. q. 52. ſu num. 6. ver. limita tamen*, Rot. *dec. 683. ſub. n. 6. ver. & reſpectu Iulij p. 2. recent. ac in aliis.*

Et licèt admitteretur quod honeſtioris etiam gradus puellæ dotem ex proprio patrimonio, vel

aliunde habentes, huiusmodi tamen subsidia interdum à confraternitatibus consequantur; id tamen passim ac promiscuè fieri non solet, sed raro, & in casibus specialiter adeò qualificatis, vt eandem, ac forte maiorem attenta personarum conditione paupertatis rationem præseferant, nec illæ ab aliis priuatis personas, quæ puellarum statum, & inopiam exactius inquirunt, eleemosynas quæritant; Ideoque ex his, quæ raro, ac in
7 quibusdam specialibus casibus, & non promiscuè accidunt, non elicitur paupertatis iustificatio à communiter, ac regulariter contingentibus bene deducta *c.* 1. & ibi notant, DD. *de Cler. non resid. l. nam ad ea, & l. adeo quia antiquiores ff. de legibus l. quadam §. minutarios ff. de edend. l. ea quæ varo. ff. de reg. iur.* Gloss. *in l. neque nautæ, verſ. & notat. hic argumentum &c. C. de prob.* cum concord. penes Nicol. Euerard. *in loco à communiter accidentibus*, Rota *dec.* 484 *n.* 11. *verſ. nam respondebant, &c. dec.* 485. *n.* 7. *verſ. quia à communiter accidentibus &c. p.* 3. *lib.* 3. *diuers.*

8 Hinc q. apparet non releuare diuitias & qualitatem sponsi cum dotis quantitatem promerentis, cum ad hunc effectum considerari debeant facultates, & possibilitas mulieris ad *l. quæro & l. cum post §. gener. ff. de iure dotium*, nec alimenta
9 longo tempore præstita vxori, quæ non solum ad maritalem affectionem, sed etiam ad veram conuentæ, ac solutæ dotis quantitatem in summa fenorum 255. referri possunt, & debent. Soccin. *in l.* 1. *n.* 94. *verſ. l. vxita &c. ff. solato matr.* Did. *resol.* 1 *sub n.* 6. 8. *sic ex confessione receptæ dotis &c. verſ. addit tamen Baldus &c. lib.* 1 Menoch. *præs.* 12. *sub n.* 23. *Verſ. & hæc posterior opinio &c. sub n.* 32. *verſ. extenditur secundo &c.* & ita vtrique obiecto respondit Rota *d. dec.* 683. *n.* 6. 2 *verſ. ex quibus, &c. sub n.* 13. *verſ. animo præsumi potest &c. p.* 2. *ac in Romana dotis seu restit. in integrum* 27. *Iunii* 1629. *coram b. m. Molino* apud Modern. Forolivien. *de pignoribus decis.* 23. *n.* 18. *verſ. quamuis responsum fuit &c. cum seq. & l. in aliis.*

Minus subsistit obiectas defectus causæ simulandi, cum ante matrimonium contractum licuerit sponso palam sponsæ donare ex proinde dotis receptæ colore nec ei rius non fuerit.

Nam illa bono ex licentiæ ratione huiusmodi conditionis vxorem redarguerunt a notis, &
11 consanguineis cum tenuissima Dote duxisse, & etiam iuris municipalis prohibitio *d. lib.* 1. *c.* 125. verisimilem præbuerent simulandi causam quam sufficit fuisse probabilem, & coniecturis iustificari vt in specie tradit Valasc. *de consult.* 5. *f. b n.* 21 *in* 5. *casu verſ. & probatur d. causa simulationis* Socin. *in d. l.* 1. *sub n.* 101. *verſ. vel ex eam, &c. & in verſ. quia datur modicum, &c. ff. sol. matr.* Hond. *conſ.* 46. *n.* 28. 2 *verſ. & quia causa illa &c. lib.* 1. P. Mol. *de iust. & iure d. disp.* 439. *sub num.* 8. *verſ. et quid tenendum sit*, Rota *in Romana restitutionis pretij App. alt.* 25. *Iun. & 4. Iul.* 1634. *coram Pobletto in inter Criminal. Forlin. & in d. Mutinen. pensionis* 29. *Ian.* 1635. *coram Fumanel. D. Card. Penia in alia rec. dec.* 11. *n.* 4. *verſ. quæ quidem ſidem faciunt causam simulandi &c. cum seq. p.* 7. *recent. & in d. Pomeran pecun.* 9. *Iunij* 1626. *coram bo. me. Molino dec. Cicer. n.* 8. *verſ. quod propriè cum seqq.* apud Modern. *de Cass. cr. oblig.*

Nihil enim tunc sponsus tradidit, donauitque sponsæ, sed quæsito Dotis colore (vt præmissum est), verè realiter id quid agere intendit illud fa-
nè eo titulo contulit (pro vt ipsi vtilius erat ratione commodi, ac etiam lucri dotalis municipali iure constituti *eodem lib.* 1. *c.* 132. (in tempus matrimonij, quo traditionem sub prætextu restitutionis promisit *inx. l. cum hac status §. cæterio, verſ. si ipse sue sponsæ donauerit &c.* vbi gloss. *in verbo permittere & l. si quis vxori*, ibiq; Gloss. *in verbo in dotem ff. de donat. inter Vir. & vxor.* ad 11
proinde legis sententiam offendens, nihil valide gessit; nam si quod potuit, noluit, & quod voluit facere nequiuit *d. l.* 1. & ibi Gloss. *in verbo nihil. actum est &c.* Cyn. Angel. Fulgos. Alber. Bizard. & alij, *& quod sponsa in verbo fiue effectu C. de donat. ante nup. l. creditor*, ibi, *cum tam ea, quæ sponsus agere potuit quam quæ in vxorem à marito, &c. pro infectis habeantur, & c. C. de d n.t. inter Vir. & Vxor.* Surdus *cons.* 169. *sub n.* 28. *verſ. & præterea etiam si fuerunt matrimoniales &c. lib.* 3 Sanch. *de matrim. lib.* 6. *disp.* 1. *sub n.* 6. *verſ. secunda conclusio cum seq. & disp.* 9. *sub n.* 2. *Verſ. prima conclusio sit ſit & seq.* cum aliis relatis *in præcedenti decisione in § præterea n n ob, at, & efficacem quia exclusio.*

Deinde non obstat quod huiusmodi confessio emanauerit tempore non suspecto, quo præfatus Ioannes alieno ære oppressus non erat.

Quoniam hæc quidem animaduersio casum 12
illum simulationis excludit, quæ creditorem fraudem, ac præiudicium præsert de qua in *l. ait prætor §. si cum mulier ff. quæ in fraud. cred. & in l.* 2. *de reuocand. his, quæ in fraud. cred. & in Auth. sed iam necesse*, ibiq; Gloss. *in verbo suspicio C. de actionibus nup.* & de hac modo non agitur; non autem illam in præsentia vigentem, quæ sub honorificæ dotis velamine coniugij cœlat disparitatem, de qua in *d. l. si quis post hæc, verſ. dos etiam*, & Gloss. *in d. l. si voluntate in verbis per eadem C. de dotis pro. vel donandi animo legibus, communibus, seu municipalibus aduersus quæ obducit vt in l. si vxor verſ. & d. l. cred. C. de donat. inter Vir. & Vxor.* quoniam ex diuersis causis proueniunt diuersæque præsumptiones qualificatæ vt habetur in DD. il. & explicant *Iacob. in cons.* 65 *factum tale est* Petr. Nic. *sub n.* 2. *Verſ. circa secundo circa seq.* Bald. *conſ.* 249. *super libro Leſſeruitio ff. sub n.* 2. *verſ. circa ad euidentia præmissa lib.* 1 Socin. *sen. conſ.* 264 *f. b n.* 3. *verſ. circa secundo Quæstione, cum seq. lib.* 2. & in specie declarauit Sal. *cons. d. l.* 2 *sub n.* 2. *verſ. & ideo fili mihi videatur considerandi C. de d. l. cum nemo nuncupandi* Bald. *Natal de dot. p. p. in* 1. *vol. n.* 12. 2 *verſ. sit autem decernat, & ad c.* P. Mol. *d.* 439 *sub a n* 8. *verſ. vt quid tenendum cum seq. &* 13

Qua ratione ob lapsum tẽporis ad opponendam 13
non numeratæ dotis exceptionẽ, hæc non refellitur. Socin *leg.* 1. *n.* 1. 2. *verſ. sed contraria opinio videtur inter est vera, ff. soluto matrim.* Did. *d. resol.* 1. *sub n.* 4. *verſ. quarto itidem constat lib.* 1. San. *de matrimon. lib.* 6. *dicta disp.* 9 *n.* 9. *verſ. quando autem hæc confessio habet vim donat.* Rota *post Seraphic. Cerp. dec.* 67. *n.* 6. *verſ. non obstat lapsus biennij & d. dec.* 683. *sub n.* 11. *verſ. & ex prædictis p.* 2. *recent.*

Præterea non obstat quod confessio facta fuerit ad fauorem Lucretiæ matris Ceciliæ, a qua Ioannes summam suprædictam asserit dotis nomine recepisse; non autem ab ipsa vxore; ideoque cesset suspicio. Tum quia interuentus per- 14
ex adeo coniunctæ non elidit, sed magis, confor- tat alia concurrentes præsumptiones simulationis, quæ facilius hoc modo tolli possunt *l. si*

ſi. ayus

ſi conſus §. generaliter tenendum eſt, l. Sulpitius §. ſi color ff. de donat. inter vir. & vxor. leg. filiæ meæ ff. ſoluto matrimon. l. d. a., ibi, ii quidem clandeſtinis ac domeſticis fraudibus facile quid vis pro negotij opportunitate contingi poteſt, vel id quod verè geſtum eſt, aboleri, *C. de donat.* & declarat Bald. *Nouel de dot. p.* 10. *de priuileg. vlt. ſub n.* 14. *verſic. nam tunc ratione ſanguinis ſubeſt ſufficio fraudis*, Pariſ. *conſ.* 143. *ſub n.* 22. *verſ. præterea lib.* 4. Alua. Valaſc. *d. conſult.* 5. *ſub. n.* 14. *verſ. quinto quidam limitant, &c.* Sanchez. *de matrim. d. lib.* 6. *diſſ.* 1. *ſub n.* 8. *verſ. tertia concluſio*, Rota *penes Comitul. deciſ.* 86. *n.* 15. *verſ. adque perſuadetur*, cum aliis adductis *in præcedenti deciſione in §. Poſtremo non obſtat, cum ſequ. & in dicta Romana pecuniaria coram bon. mem. Meſtino n.* 12. *verſ. penderando etiam qualitatem conſanguinitatis.*

Tum quia Lucretia in dicto Inſtrumento tanquam mater, & legitima adminiſtratrix Ceciliæ, cui etiam nominatim promiſſa fuit dictæ ſummæ reſtitutio, vt in eo legitur & conſequenter illa confeſſio in commodum, ac beneplacitum
15 eiuſdem Cæciliæ principaliter emanauit, quod maximè attendi debet, vt probatur ex *tex. in dicta leg. Sulpitius in princip. verſ. ſic color, ff. de donat. inter vir. & vxor.* Claud. Scyſſel, *in l.* 1. *ſub n.* 35. *verſ. ſexto limitat*, Bald. & ibi declarat Barboſ. *p.* 6. *ſub n.* 49. *verſ. ſed cauendum eſt, &c. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.* & comprobat Lup. *in Rubric. de donat. inter Vir. & Vxor. §.* 30. *ſub. n.* 12. *in fine verſ. ſed in caſu dubio, cum ſequentibus*, quem ſequitur Menoc. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumptione* 12. *n.* 85. *verſ. quarta eſt coniectura.*

Non obſtat denique iuramentum promiſſorium in fine dicti inſtrumenti adſcriptum pro
16 obſeruantia omnium in eo contentorum. Tum quia certum eſt quod confirmare non poteſt actum ſimulatum, per quem non intenderunt partes quidquam verè efficere, ſed oſtentare, quia tunc deficit totalis earum conſenſus, ac veritatis eſſentia *iuxt. text. in cap. animaduertendum* 22. *quæſt.* 2. *leg. emptione*, ibiq; gloſſ. *in fin. verſic. quid autem &c.* Bald. Salyc. & alij *in leg. final. Cod. plus valet quod agitur.* Ruin. *conſ.* 130. *n.* 4. *verſ. & dato, lib.* 1. *& conſil.* 132. *ſub n.* 4. *verſ. primo caſu, & infra lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 50. *ſub n.* 41. *verſ. hinc poſtremo dicimus, &c. cum ſequentibus lib.* 1. *& conſ.* 86. *ſub n.* 49. *verſ. prout & ſecundo, cum ſequentibus lib.* 3. Gabr. *conſ.* 142. *n.* 15. *verſ. nec obſtat quod in hoc inſtrumento lib.* 2. Valaſc. *dicta conſultat.* 5. *ſub. n.* 21. *verſ. quintus caſus principalis etiam eſt.* Laderch. *conſ.* 189. *n* 8. *in fine verſ. ſanè tamen in hac ſpecie, cum ſequentibus*, & Mantic. *de tacit. & ambigu. lib.* 21. *titul.* 8. *n.* 55. *verſ. præterea contractus ſimulatus, &c.* Seraphin. *de priuileg. Iurament.* 71. *ſub. n.* 36. *verſ. vel poteſt dici, & priuileg. dici, & priuileg.* 73. *verſ. ſecundo limita, &c.* Rota *penes Buratt. deciſ.* 612. *ſub n.* 6. *verſ. tum quia quidquid ſit, cum ſequentibus deciſ.* 873. *ſub n.* 3. *verſ. nec obſtat cum ſeq. & deciſ.* 925. *ſub n.* 6. *verſ. non obſtat præcipuum & vnicum fundamentum cum ſeq.* Mareſcott. *reſ.* 61. *n.* 4. *verſ. quia alias, lib.* 1.

17 Tum quia eliditur omnis Inſtrumenti vigor ex prædicto Statuto auctoritate Apoſtolica ſpecialiter confirmato *lib.* 1. *cap.* 131. præſumente illud dolo, ac metu extortum, & nihil omninò operari. Pariſ. *dicto conſil.* 86. *ſub numer.* 53. *verſic. & eò magis iſta procedunt. lib.* 3. Gabr. *conſil.* 142 *ſub n.* 19. *verſic. verum Statutum Vrbis cum ſequentibus lib.* 2. & notat ibidem Galganett. *in Com-*

mem. ad finem verſ. nam etſi ſtatuta diſponentia circa iuramentum. cuius quidem Statuti diſpoſitio comprehendit vtique tam donationes expreſſas 18
quam etiam tacitas, ac palliatas huiuſmodi confeſſionum prætextu, quæ legibus aduerſantur, etiam inter ſponſos, *dicta leg. prima verſic. an verbo donandi animo, &c.* vbi gloſſa *in verbo auxerit, & in verbo nihil actum eſt. Cod. de donation. ante nupt. num concord. ſupra relatis in §. nihil enim tunc ſponſus tradidit*, ne alias huiuſmodi machinationibus facile nimis iuſta, prudenſque ſtatuentium illudatur intentio, vt latè probat Soccin. *conſil.* 66. *ſub n.* 10. *verſic. poſtremo prædicta concluſio cum ſequentibus lib.* 1. Gabriel. *dicto conſil.* 142. *num.* 22. *verſic. nec obſtat, lib.* 2. Mantica *de tacitis lib.* 21. *titul.* 1. *ſub. num.* 18. *& verſic. Porrò non ſolum donationes expreſſæ*, & reſpondit Rota *penes Creſcent. deciſ.* 2. *de confeſſion.* Puteus *deciſ.* 7. *& deciſ.* 55. *ſub n.* 2. *verſic. & Statutum, lib.* 3. *in correctis, & in his terminis in Romana Domus de Beguardis, XIII. Ianuarij M. DC. XLIX. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano in §. præterquam quod verſ. quod habere locum.*

Cæteris (quæ ſunt leuiora) bene reſpondent Informantes pro reis conuentis.

Quare fuit reſolutum perſiſtendum eſſe in decilis vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDIS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Reſcifionis Tranſactionis.

Veneris 29. Maij 1648.

ARGVMENTVM.

Tranſactio inita à filio cum matre ratione Adminiſtrationis bonorum, ex cauſa læſionis enormiſſimæ reſcinditur. Læſio enormiſſima, quæ de iure communi, eſt vltra dimidiam, ex diſpoſitione Statuti Vrbis deſignatur vltra tertiam partem. Multa capita læſionis enumerantur. Et luculenter agitur de competentia, ac congruitate dotis filiæ conſtituendæ.

SVMMARIVM.

Bilancium, ſeu calculus informe, confuſum, non integrum, nec iuſtificatum, & continens partitas, quæ ex ipſa lectura dignoſcuntur erroneæ; nullius eſt relenantiæ pro redditione rationum.

2 *Tutor, cui à teſtatore Patre pupilli, eſt ſimpliciter remiſſa confectio Inuentarij, & redditio rationum, non poteſt excuſari a deſcriptione bonorũ.*

3 *Nec ab omnimoda rationum redditione, ac reliquorum reſtitutione, ſed tantum ab exactiſſima, & ſcrupuloſa, vt aiunt, inquiſitione: nam alias facilis nimium præberetur occaſio delinquendi ac pupillos fraudandi.*

4 *Adminiſtrator, qui ſit creditor, & ad cuius manus magna pecuniarum ſumma ex opulenti patrimonij adminiſtratione peruenerunt: præſumitur facta etiam legitimarum, ac veriſimilia expenſarum detractione, ſibi ſatisfeciſſe de ſuo credito in bonis adminiſtrationis, donec, redditis rationibus, aliter conſtet.*

Et hac expressius in terminis mulieris administratricis, legitimam rationem non reddentis, Rota multis decisionibus comprobat.

5 *Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiã cũ testamẽto, vel illo prædefuncto, eius filiis.*

6 *Legitima, quæ debetur filiis, est tertia pars bonorum defuncti.*

7 *Legitima non debetur filiabus fœminis iam dotatis ex dispositione Statuti Vrbis lib.1.c.145.*

8 *Legitima debet esse libera ab omni grauamine, & fideicommisso.*

9 *Aestimatio bonorum minuitur, onere fideicommissi adiecto.*

10 *Valor bonorũ ratione iniuncti fideicõmissi, minuitur pro quantitate Iudicis arbitrio declarãda, quãdo nõ est speciali constitutione determinata.*

11 *Lucrum dotale spectat ad mulierem, superstitibus liberis, quò ad vsumfructum tantum, ex dispositione statuti Vrbis lib.1.c.131.*

12 *Et licet filij postea deficiant, non tam proprietatem acquirit mater superstes, quam solum consequi vsumfructum, voluerunt statuentes.*

13 *Euentus congruo ordini naturæ repugnans, ac inueriſimilis, non est magni faciendus.*

14 *Vsufructu per mortem vsufructuarij finito, reuertitur ipso iure proprietas ad proprietarium, seu eius Hæredem.*

15 *Proprietas aliquãdo assignatur vsufructuario, quasi loco pretij iuris vsusfructus, s. proprietatis portio.*

16 *Proprietas subiecta fideicommisso cum expressa prohibitione alienationis, non potest assignari, neque ipsi vsufructuario.*

17 *Mater tutrix, quæ in dotandis filiabus, excesserit modum à Testatore præscriptum, ipsiq; bene notum, & dispositioni statutariæ loci consonum, tenetur de proprio satisfacere, vel quia ratione, naturalis coniunctionis, pietatis, & affectionis censeatur erga illas liberalis esse voluisse. Vel quia non erat profecto à filio relenanda.*

18 *Lasio enormissima, iuxta dispositionem Statuti Vrbis lib.1. cap.54. designatur vltra tertiam partem veræ importantiæ.*

Ex dispositione auth. Iuris communis in l.2. Cod. de resc.vend. vltrà dimidiam veri valoris.

19 *Lesio enormissima in transactione etiam iuramento firmata, attendi debet, quando laditur altera pars in magno excessu vltra dimidiam, nam illa præfert dolum re ipsa, qui semper censetur exceptus.*

Et hanc sententiam sequitur Rota.

20 *Lesionis modus, quando in transactione non est clarus, Iudicis arbitrio, consideratis considerandis, est remissius.*

21 *Vtilitas, quæ prouenit ex transactione parti aliter læsæ, non impedit rescisionem ipsius transactionis ex capite lesionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere.*

Nec ideo inde recepta tenetur restituere, donec altera pars iustificet, legitimo iure ad se rẽ assignatã spectare, ex qua vtilitas fuit alteri præcepta,

22 *Verba, saluis prædictis. in Testamento apposita vbi filius est prius Hæres vniuersalis instituitur, modificant vsumfructum matri licet primi facie plenis verbis relictum in bonis hæreditariis, vt non plenum sed potius alimenta ipsius matris præferant, iuxta consuetudinem Bulgari vbique fere receptam.*

23 *Ampliatur etiam si mater, relicta insimul Tutrix, Curatrix, & pro tempore Administratrix fuerit à Testatore liberata à confectione Inuentarij, & redditione rationum: quoniam hæc liberatio congruius refertur, ac respicit administrationem bonorum, & magis excludit institutionẽ bonorum, & magis excludit institutionẽ in vsufructu, quàm ampliet, & alteret legatum illius.*

24 *Dos dicitur cõgrua, quãdo cõstituitur in legitima*

25 *Testator, qui reliquit filiabus dotes competentes, censetur se voluisse confirmare quantitatem taxatam per constitutiones loci: & eo maxime si fint à Summ. Pontif. confirmatæ.*

26 *Dos excessiua, ad iustam quantitatem, iuxta vires patrimonij moderanda, ac reducenda venit.*

27 *Dos promissa in excessu per minorẽ, potest pro dimma excedẽti, non soluta retineri, & soluta repeti.*

28 *Fideicommissum, in congruitate dotis pro quanta debet considerari.*

29 *Dos congrua, aliquando maior, quàm sit præscriptæ legitimæ quantitas, attenta dignitate viri, & aliis circumstantiis, prudentis arbitrio, potest constitui.*

Declaratur tam vt moderate fieri debeat, quousque patitur ratio.

30 *Dos non potest constitui in immoderato excessu, ad præiudicium minoris, ac euersionẽ fideicommissi, habita etiam ratione dignitatis, & meritorũ viri quãdo mulier potest alteri nubere æqualis sibi conditionis viro, licet minus qualificato.*

31 *Mulier magis expetit habere dotes suas immobiles in Censibus, vel locis montium seu fundibus Comunis, quàm in domibus, licet pluris æstimatis, periculosis tamen, ac impensis continuis, expositis.*

32 *Pactũ de retrouendẽdo tanquam onus ac seruitutẽ quandoq; præsefereus, minuit verum rei valorẽ.*

33 *Contractus, vbi sunt plures, licet super eadem re debent singuli cum eorum effectibus, & conuentionibus, distincte considerari.*

34 *Pactum de retrouendendo, vbi non est absolutum, ac indefiniti, conuentum, sed ad certum tempus restrictum, non solet ipsius rei æstimationem minuere vltra sextam partem, ex sententia Rotæ.*

35 *Probatio orta ex Instrumento adminiculis, & Iuris præsumptione pro actus veritate nititur, prænalet testi, ipsum esse simulatum deponenti.*

36 *Status hæreditatis firmatus à partibus in simul conuenientibus ex decreto Iudicis & coram ipsius præsentia, vbi apparent facta omnimoda diligẽtia de omnibus bonis ibi describendi, ita vt arbitrio Iudicis, si quid aliud superfuisset, veriſimiliter etiam deduxissent; omnino attenditur. Et protestatio facta ab altera ex partibus, quod non ideo intendit approbare, alia bona præter ibi relata non extare suffragatur solum protestanti ad effectum vt possit adhuc aliorum bonorum existentiam probare, non autem vt eludatur status sic firmatus,*

37 *Probationes, tunc dicuntur esse sufficientes, quæ haberi possunt, ac Iudicis animum inducere ad credendum eadem esse veritatem. Procedit conclusio, etiam si agatur de probatione negatiua.*

DECISIO XXIV.

DEfuncto Balthasare Bonadies instituto Hærede vniuersali Domino Bartholomæo eius filio, eiusque filiis legitimis, & naturalibus ex vero, ac legitimo matrimonio nascituris cum prohibitione alienationis bonorum stabilium, censuum, & locorum Montium amplis verbis concepta, relictisque competentibus dotibus Lucretiæ, Catharinæ, & Orinthiæ filiabus semibus

Et

Et Domina Laura vxore Tartice, & Curatrice bonorumque omnium administratrice, ac vsufructuaria, donec vi laitatem seruaret, & cum filiis cohabitaret. Hec filiam nomine hæreditatem adijsse, vsque tunc Tartice munus quatuordecim circiter annis exercuit, ac bona administrauit, nullo prorsus confecto Inuentario, & Lucretiam alteram ex prædictis filiabus constituta dote scutorum viginti quatuor millium in non nullis Domibus, ac locis Montium Hæreditariis Domino Hippolyto Vitellescho nuptui tradidit, duabus aliis vitam Monasticam profitentibus. Alia verò plura loca simila eiusdem hæreditatis sibimetipsi pro satisfactione dotis, & lucri, ac interusurarium dotalium à die matrimonij soluti, ac nuptialis donationis, & legati à marito facti assignari curauit infolutum. Deinde verò à præfato Bartholomæo super prædictis, ac redditione rationum conuenta fuit vna cum Genero pro eius interesse, ratione præmortuæ nobilitatis, & excessus dictæ Constitutionis Dotis Anno M. DC. XXV. vigore commissionis fanct. memor. Vrban. VIII. coram Rota proritus, ac emanatis pro actore Decisionibus coram bonæ memoriæ Cæsarino sub die XXV. Maij, & 5. Decembris M. DC. XXV. Gratianus *decis.* 14. & *dec.* 24. *part.* 5. & plures Horizon. ad Scotari *Vbi d. cas.* 168. inita fuit inter eos Transactio Anno M. DC. XXVIII. XVII. Augusti. Cuius rescissionis, instantia ex speciali Rescripto Sanctiss. Domin. N. Rotæ nuper coram missa, & hodie plenè discussa. Vita fuit Dominis admittenda.

Quia constat de læsione enormissima dicti Bartholomæi tam in ea parte, quæ respicit Dominam Lauram matrem, quam in ea quæ Lucretiam sororem, & Dominum Hippolytum eius Cognatum concernit. Illam matrem obiolvit, & liberauit (nulla reddita ratione) ab administratione per eam gesta ab Anno 1611. vsque ad Annum 1625. bonorum hæreditatis paternæ, cuius redditus, diuiduique prouentus eo tempore ad illum delatus summam scutorum octingentorum quinquaginta scutorum millium octingentorum non leuiter constituisse apparet ex calculo ab illo facto pro eius parte tutæ compositio, & in processu producto, licet informi, confuso, non integro, nec subsignato præsertim in partitis ad debitorem alij descriptis, quarum nonnullæ ex ipsa ieiuna dignosci nequit erroneæ, iniustæ nullitatis, & irrelevantiæ pro redditione rationum, *leg. si cui libertas, leg. cum filius, versic. sed illud, ff. de condition. & demonstr.*, Corn. *consil.* 196. *sub numero* 9. *versic. facit quia lib.* 3. Rimin. iunior *consil.* 333. *nu.* 32. *versic. item reperitur.* Menoch. *de Arbitr. Iudic. casu* 209. *num.* 20. *versic. secundo obijcendum est*, Rota *penes Buratum decis.* 14. *num.* 22. *versic. exhibita vero bilancia, cum seqq. & decis.* 29. *sub num.* 14. *versic. erant etiam, &c.* & Coccin. *decis.* 282. *sub n.* 4. *versic. & cum reddatio rationum &c.* & aliis relati per Modern. Roman. *discept.* 529. *a num.* 29. *versic. neque in bilancis, ac seq.*

Nec enim ex eo quod fuisset illi à marito in eius testamento simpliciter remissa confectio inuentarij, & redditio rationum poterat excusari à descriptione bonorum, vt ex æquiori Doctorum sententia probauit Rota *in Romana fideicommissi de Capite ferreo* 19. *Februarij* 1646. *coram nec, in* 8. *adnotatis, versic. & prosede*, nec ab omnimoda

reddition ac, & singularem restitutionem, fuit co tum ex excessiua, & suspecta [illegible] quisitione, nam alias facilis minime pote[illegible] occasio delinquendi, ac pupillo tradendi, *leg. quidam dicebat, ad princip.* & ibi [illegible] *versic. ecce*, ibique [illegible] *verbis & in fine de [illegible] versus* ibique glos. & DD. *ff. de legat. 1. l. a me so[illegible] lucide* 28. *p. n. l. si cui libertas, ad fin. de [illegible] loc.* 8. *Cassin. ff. de [illegible] legat.* glosa *in l. ea [illegible] cogitatum, in fin. [illegible]*, ibique late Soy. *ff. l. num.* 1. *versic. fideicom.* & Iason *ibi n. 1. ff. [illegible] nosa tamen quod in rationibus, C. de fideic. [illegible]* ne explicat Angel. *in cons.* 144. *vocatur in dubium per tot* Calli. *cons.* 445. *circa primum, fol. n.* 3. *versic. super secundo quæsito, lib.* 2. *Decis.* 163. *à num.* 5. *versic. sed præmissis non obstantibus, cum seq. per tot. lib.* 3. Signor. *cons.* 102. *Tesaur. [illegible] to dedu tato ex.* Nat. *cons.* 115. *fol. n.* 9. *versic. dato ista permissio.* Did. *resol.* 14. *num.* 3. *versic. secundo ex dicis, lib.* 2. Menoch. *præs.* 164. *numero* 1. *versic. horum ait, cum seq. lib.* 4. Galgan. *de tut. & curat. q.* 3. *q.* 58. *num.* 12. *versic. sed pone cum seq.* Io. Crot. *[illegible] in fund. tract. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 32. *versic. dicit ad [illegible] [illegible] rationes reddit.* Rot. *in Romana rel. [illegible] rendi rationes* 12. *Maij* 1603. *coram Lancia in 8. loco quod etiam fecisse legata liberat. & sic in Romana tutelæ hæreditatis* 23. *Nouembris* 1615. *coram hoc eodem. Vbaldo in recent. decis.* 762. *n* 8. *versic. non obstat liberatio p.* 2. *circa alias.*

Præterea eidem dimisit, assignauit, ac relaxauit census, & loca Montium non vocabilium hæreditatis pro summa sedecim millium, & vltra nempè pro restitutione dotis patri solutæ scutorum octo millium, pro lucro dotali decem millium septingentorum quinquaginta, pro donatione nuptiali, sine sponsalitia legitate scutorum mille trecentorum, pro legato scutorum decem millium, & loca duo de viginti pro vsufructu à marito illi relictis, vt legitur in dicto Instrumento in *versic. ex capite & causa hæreditatis Tranſactionis &c.* Quorum tamen respectiue satisfactionem ex opulenti patrimonij administratione, magnaque peculiarum summa (vt præsumitur) inde redacta, facta etiam legitimarum, ac verisimilium expensarum deductione facile antea confici potuit, atque præsumitur donec redditis rationibus aliter constet *l. peculium autem*, §. 1. *versic. sine cum ex ea re lucrosus, ff. de pecul.* Afflict. *decis.* 13. *cas.* 16. *versic. hic præsumitur, & seq.* Sard. *cons.* 209. *numero* 33. *versic. nam creditor* & in his terminis quando apparet notabiles peculiarum summas ex bonis debitoris ad manus mulieris, vel alterius administratoris peruenisse, nec alia redditur de illis legitima ratio fumauit Rota *in Romana alimentationis* 19. *Aprilis* 1594. *coram Penia, penes Marchesin. de comminis. tom.* 1. *fol.* 828. *n.* 1. *versic. nam Domina remanens &c.* & *decis.* 4. *[illegible] cum eum constet p.* 4. *decis.* & *[illegible] Cocc. [illegible] ter. decis.* 171. *num.* 7. *versic. [illegible] decis.* 42. *n. [illegible]* 3. *versic. insuper*, & *in recent. dec.* 191. *sub num. [illegible] versic. semper obtinuit, cum seq. decis.* 847. *num.* 17. *versic. sed saltem, par.* 5. & *[illegible] Fiscal. [illegible] len. decis.* 258. *n.* 14. *versic. verum de Tribus [illegible] dote Rēia*, & *in hac ipsa causa sub d. d. [illegible] Mar. 1626. coram Coccino in rec. d. decis.* 14. *num. [illegible] nam & si quando agitur [illegible] seq. cas.*

Demum cum relectis, atque [illegible]

promisit à quauis obligatione per ipsam contracta ad fauorem d. Dom. Vitelefchi, & cuiuscumque alterius pro manutentione, defensione, ac euictione, dotis prædictæ illi constitutæ, & aliis prout legitur in *versic. prædictam D. Lauram suam matrem &c.*

Illa verò è contra assensit, atque conuenit, quod census, & loca montium ipsi assignata pro satisfactione eius dotis scutorum octo millium, & legati scutorum duorum, duorum milliam (detractis scutis quatuor millibus, de quibus liberè disponere posset) post eius mortem reuertantur & spectent ad d. Bartholomæum eius filium donec naturaliter vixerit, eoq. defuncto ad filios masculos primùm legitimos, & naturales & deinde feminas eisq; omnibus deficientibus vel non extantibus liberè perueniant pro duabus ex tribus partibus ad Lucretiam vxorem præfati D. Hippolyti, eiusque filios masculos, & feminas, 5 vt legitur in *vers. conuertunt inuicem pacto expresso &c.* Hic autem est obseruandum, quod mortua Laura cum testamento debita erat ex legis dispositione saltem legitima Bartholomæo eius filio §. 1. *in auth. de trien. de semiss. §. aliud quoque capitulum in auth. vt cum de appellat. cognos.* Vel illo prædefuncto eius filiis §. *neque illo in auth. de trient. & semiss. & §. 1. in auth. de hered. ab intest.* Gloss. *in l. omnibus do in verbo aliis personis, C. de inoff. testam.* Rota *dec. 543. sub num. 1. vers. est enim certum p. 4. rec.* Eaque erat tertia pars dd. scutor. decemmil- 6 lium, constituens summam scut. 3333. $\frac{1}{3}$ *iux. tex. in d. § 1. in auth. de trien. & sem.* vnde sumpta est 7 *auth. noui, C. de inoff. test.* (sororibus iam dotatis exclusis ex dispositione Stat. Vrb. *lib. 1. cap. 145. in fi. vers. quæ filiæ*, Rota *penes Card. Seraph. decis. 962. num. 2. vers. non enim debetur legitima, dec. 415 p. 4 diu.* Berar. *dec. 922. n. 5. vers. clarissima namque est conclusio, in rec. dec. 572. n. 4. vers. neque* 8 *poterit petere legitimam p. 5. ac alibi.* Et quidem libera ab omni grauamine, & fideicommisso *l. quoniam in prioribus l. scimus, in princ. §. cum autem, C. eod. tit.* Dec. *cons. 17. n. 14. vers. quæ quidem dos, &c. lib. 2.* Itaut quicquid super est vsque ad quantita- 9 tem scut. 6000. ferè absorbetur ex adiecto onere fideicommissi, quod minuit æstimationem *in c. l. 1. §. si heres*, vbi Bart. *n. 2. vers. secundò nota, & seq.* Ias. *n. 9. vers. tertiò nota.* Rip. *n. 25. vers. secundo nota & seq. ff. ad S. C. Treb.* Alex. *in l. pretia rerum, sub n. 3. vers. in glos. 2 ff. ad l. Falc.* Cagn. *in l. 2. num. 243. vers. & in hac materia, C. de rescis. vend.* & ib. Ari. Pin. *n. 3. c. 4. n. 18. vers. pretium aliquando augetur, aliquando minuitur, &c.* Crau. *cons. 425. num. 17. vers. cuius oneris ratione* Dec. *cons. 7. n. 96. vers. ista nam.* 10 *pulchre lib. 1.* pro quantitate iudicis arbitrio declaranda quando non est speciali Constitutione determinata, vt respondit I. C. *in l. si seruus furtiuus in §. fi.* vbi, *quod si pendente conditione iudicaretur Iudex æstimare debebit quanti emptorè inuenerit, &c.* ibique gl. *in verb. inuenerit*, DD. *C. de cond. furt.* Ideoque census, & loca prædicta valoris s. 6000. huiusmodi fideicommisso grauata vix pluris æstimõda videntur, quam libera valoris dd. sc. 3333. $\frac{1}{3}$

Deinde conuenit quod loca montium eidem assignata pro lucro dotali, sponsalitia largitate, & vsufructu à marito relicto quoad proprietatem spectent ad eundem Bartholomæum, eiusque hæredes, ac successores, quibus ea defuncta pleno iure restitui debeant in *vers. quorum quidem omnium, & singulorum locorum montium, &c.* Hic pariter obseruandum, quod cum Balthassar maritus Lauræ decesserit superstitibus liberis, lucrum dotale 11 spectabat ad eam quoad vsumfructum tantum ex dispositione Stat. Vrbis *lib. 1. c. 131.* ita quod licet 12 filij postea deficiant, non tamen proprietatem acquirit mater superites, quàm solum consequi vsufructum voluerunt statuentes, vt fuit dictũ in *Romana donationis propter nupt. 14. Iunij 1540. coram Pur. inter impr. dec. 17. de const. & in Rom. quart. dotal. 16. Mart. 1618. co. bo. me. Kemboldo penes Fenzon ad Stat. Vrb. dec. 74. in §. nec refert. quod dicti Ioannes, & Marius prædecesserunt Virginiæ matri, &c.* & comprobatur in *Romana de Canaler. 22. Mar. 1632. coram bon. me. Coccino ibid. decis. 9. in §. ratio decisionis fuit, &c.* Donatio autem illa sponsalitia (præterquod non erat liquida, nec satis iustificata) fuerat etiam sub eadem expressa conditione concepta, quod filiis extantibus solus vsusfructus ad eam spectaret, vt in ea legitur. Et licet in euentum eorum prædecedentiæ mater eiusdem donationis vigore proprietatem quoque lucrari 13 deberet; Huiusmodi tamen euentus non fuit visus Dominis in proposito casu magni faciendus, quippe qui congruo ordini naturæ repugnat, ac inuerisimilis est *l. nam & si parentibus*, ibiq. Glos. *in verb. tamen ff. de inoff. test. l. qui duos*, §. *cum in bello*, ibiq. Glos. *in verb. patris ff. de reb. dub.* Bart. *in l. inter stipul. mutem. & secundũ sub n. 7. vers. aut respice saturnum ff. de verb. oblig.* Rot. *dec. 363. n. 2. vers. & saturnus euentus p. 4. diuers.* Mand. *ad reg. de inform. q. 6. in n. 6. ver. rede. ando igitur, ac seq.* vsus fructus etiam eius morte finiebatur, ob quam ideo loca montium 14 eo titulo assignata ad hæredem ipso iure (circumscripta d. conuentione) reuertebantur *l. 3. §. ff. quib. mod. vsus. amit. l. vsum fructum cum morietur ff. de vsufr. l. corruptorem, de vsufr. & habit.* §. *finitur, Inst. eod. tit.* Rot. *dec. 655. sub n. 1. in fi. vers. cuius natura est p. 2. & dec. 350. n. 10. vers. unde sicut p. 5. rec.* Nec enim ex quoad proprietatem assignata fuisse probantur, quasi loco pretij iuris vsusfructus iuxta terminos *l. hæredes autem, ff. ad l. Falc.* Nec assignari potuerunt obstante fideicommisso 16 cum expressa probatione affectionis aliisque conditionibus in testamento Balthassaris appositis *l. 5. C. com de leg. & in auth. de restit. & ea quæ parit in §. quamobrem in princ.* ibique gl. *in verb. alia etc.*

Vlteriùs in *vers. item pacti fuerunt, &c.* assumpsit in se onus soluendi debita contracta cum Mercatoribus, Artificibus, & familiaribus tempore eius administrationis ad quod iam tenebatur, cum fructus omnes, ac effectus hæreditarios recepisset, Necnon annuos scutos sexaginta singulis filiabus Religionem professis promissos vltra summam scutorum ter mille ob causam professionis cuiuslibet earum impensam, vt apparet ex calculo prædicto. Hinc etiam obseruandum, quod Balthassar earum pater in d. eius testamento disposuit illis eo casu persolui dotes, ac eleemosynas solitas in *vers. item iure, ac titulo instituens, &c.* Ideoq; 17 cum in omnibus præmissis D. Laura scienter excesserit modam à testatore præscriptum, ipsique bene notum, atque omninò seruandum, etiam ex dispositione Stat. Vrb. *lib. 1. c. 141.* iuri satis consonum erat, quod de proprio satisfaceret, vel quia ratione naturalis coniunctionis, pietatis, & affectionis conseatur erga illas liberalis esse voluisse. Vel quia non erat profectò à filio releuanda *l. cum post mortem §. præterea ff. de adm. tut.* Lup *in rub. d. don.*

d. n. 8. 66. sub n. 14. vers. n. Cæterum dicta ratione dotes, ac sequ. Rald. *Novell. de dot. p. 6. prin. 45. sub num. 2. vers. hoc nisi talis maneat &c.* Barbos. *in l. 1. p. 4. vers. & hoc nisi talis maneat &c. sub num. 149. vers. quæritur si maneat tutrix filius, & sobat. mat. in.* Ant. Gomez. *ad leg. 50. Tauri sub n. 24. vers. si vero mater,* Gaiganet *de tut. & curat. lib. 2. p. 8. num. 5. vers. in matre vero.* Gutierrez *in pract. tract. p. 1. 2. cap. 11. sub num. 6. vers. si vero mater.*

Insuper eidem Bartholomæo pro decentiori sustentatione promisit mensiruos scutos duodecim soluere donec ipsa viueret in *vers. & vlterius salvis præmissis, &c.* Quæ sane habita etiam aliorum præmissorum ratione, visa fuit Dominis longè minus sufficiens retributio, quam huiusmodi
18 transactionis postularet validitas vt cesset læsio enormissima, vel vltra tertiam partem importantiæ eius quod fuit ab eo remissum atque promissum iuxta dispositionem Stat. Vrbis d. l. 1. cap 154. Vel vltra dimidiam iuxta dispositionem iuris
19 communis in *l. 2. C. de rescind. vend.* quæ in transactione etiam in iuramento firmata seruari debet, quando continet læsionem alterius partis in magno excessu supra dimidiam, nam illa præsertim dolum ipsi, qui contra semper excepit, vt benè probat Corn. *cons. 127. a num. 3. vers. hæc tamen non obstantibus, cum segg. per tot. lib. 4.* Capbal. *cons. 456. n. 9. vers. & ideo vendit. &c. vers. 3.* Surdus *cons. 46. num. 13. vers. certum est enim,* Molin. *de prim. eq. lib. 2. c. 3. sub n. 18. vers. quod tenendum est, ac seq.* & hanc sententiam sequitur Rota *et per Chis. n. dec. 192. incip. transactione rescindatur, & decis. 102. vbi num. 3. vers. & discerne Domini, &c.* dicitur læsionis modum in hoc casu Iudicis arbi-
20 trio remissum esse, consideratis considerandis *p. 1. dec. vers. & in Romana restitut. instrum. 26. Nouembris 1612. coram bo. mem. Vbaldo penes Cenc. de cens. dec. 275.* cum relatis per Reuerendissimum Vrgell. *dec. 121. sub n. 16. vers. ea tamen, ac seq. & vers. prædicta autem læsione probata, &c. cum plur. segg. & in rec. dec. vers. 89. sub n. 4. vers. n. 4. vers. ex quo ista transactio p. 4. dec. 315. sub num. 9. vers. vnde resultat, ac seq. p. 5. & in alijs.*

Nec obstat quod illæ teneantur ante omnia restituere pecunias ex ea causa exactas *iuxta l. si diuersa. C. de transact.*

Quia cum D. Laura prius consequuta fuerit ex bonis hæreditarijs mariti hoc montium quadraginta septem & alia comprehensa in Instrumento celebrato sub die 23. Septembris 1617. ob assertam satisfactionem dotis, & lucri, ac interusuriorum dotalium post solutum matrimonium, vt in eo legitur quod deinde concordi Dominorum sententia fuit declaratum nullum in dictis Decisionibus co. b. me. Coccino 25. Maij, & 10. Dec. 1626. *in rec. d. dec. 14. & 25. p. 5.* Ac præterea non reddiderit rationes administrationis suæ, cuius occasione iam constat longe maiores pecuniarum summas ad eius manus peruenisse, Sentiantque Domini liberationem prædictam à
21 filio elicitam ipsi non suffragari, non videtur iustum, neque æquum esse illum adstringere ad restitutionem huiusmodi pecuniarum, quas in effectu tanquam exactas de fructibus, eorundem locorum montium hæreditatis paternæ matri ex causis prædictis nulliter assignatorum potest eo titulo retinere donec congruè redditis per eam rationibus eius credita melius iustificentur, vt respondit Rot. *d. dec. 102 sub num. 3. vers. non obstat quod teneatur recepta, ac seq. p. 1. diuers. & penes Cord. Seraph. dec. 922. num. 8. vers. hic autem,* & benè comprobatur *ex tradit. a d. dec. 531. sub n. 7. vers. per obiabit cum seq. d. dec. 547. n. 11. 2. vers. sed subtem p. 5. rec.*

Minus obstat, quod eadem Nomine tanquam hæres vsufructuaria à marito instituta libere posset de fructibus bonorum hæreditatis disponere, detractis alimentis filiorum, annuisque necessarijs expensis. Quia Bartholomæus fuit institutus hæres vniuersalis, ipsa verò relicta *salvis prædictis* (sunt verba testatoris) Tutrix, Curatrix, & pro tempore administratrix, & vsufructuaria filiorum, 22
ac bonorum omnium respectiuè, quæ sanè verba filio sic instituto non plenum vsumfructum sed 25
alimenta præferunt, iuxta consuetudinem Bulgari vbique ferè receptam de qua Glos. *in auth. Hoc locum in verb. degari, C. si secund. nup. mul. Pom. cons. 118. Quoad primum num. 1. ac segg.* Soc. Iun. *cons. 74. sub n. 12. versic. Demum non displicet, cum seq. lib. 4.* Mant. *de conj. lib. 9. tit. 7. n. 1. vers. nam ex generali consuetudine, & plus seqq.* Menoch *præs. 139. n. 4. vers. secundus effectus, & segg. lib. 4.* Surd *de alim. tit. 2. q. 15. in princ. n. 1. ac seq.* Peregr *de fideic. art. 12. n. 28. vers. sed contra prædicta,* Rota *dec. 748. per tot. p. 4. diu. & penes RR. Vrgell. d. c. 258. n. 4. vers. quæ matris institutio, & seq. cum aliis relatis per Mareschi. resol. 29. n. 1. vers. primus casus est, &c. & segg. lib. 1.* Castill. *de vsufr. c. 45. n. 6. 2 vers. secundo constituendum est, ac seq.* Licèt fuerit (vt dictum est) liberata à confectione inuentarij, & reddidione rationum, quoniam hæc liberatio congruiùs refertur, ac respicit administrationem bonorum, prout tamen supra fuit declaratum in §. *Nec enim ex eo, &c.* Et magis excludit institutionem in vsufructu, quàm amplict, & alteret legatum illius, Ang. *d. cons. 144. sub n. 1. vers. in contrarium est verius,* Ruin. *cons. 17. n. 13. vers. & in casu nostro lib. 2.* Soc. Iun. *d. cons. 74. n. 12. vers. demum non displicet ac seq. lib. 4.* Paris. *cons. 21. n. 16. vers. præterea lib. 2.* Rim. sen. *cons. 116 sub n. 31. vers. & similiter respectu eius, &c. ac seq.* quos sequitur Mant. *de coniect. d. tit. 7. sub num. 26. vers. sed si testator non expressit, &c.*

Quo verò ad aliam partem eiusdem transactionis spectantem ad DD. Lucretiam, & Hippolytum; Visa fuit euidentior læsionis probatio, quoniam Bartholomæus approbauit, & confirmauit in vers. Nec ad potiorem cautelam, &c. prædictam constitutionem, & assignationem dotis pro summa scut. 24000. in Domibus, & locis montium non vacabilium anteà factam per publicum instrumentum sub die 24. Nou. 1625. nulliter quidem, & maximè excessiuam habita ratione valoris hæreditatis paternæ, vt factat priùs resolutum *co. b. me. Coccin. sub die 10. Ian. 1626. apud Fenzon. d. dec. 138. in §. Nec dicatur contractum non fuisse læsionis, in vers. Prout nec etiam potest euitari, & in §. si.* Nam esto etiam quod ascenderet (vt asserunt. Informantes pro eis) ad sc. 74000. legitima tamen debita Lucretiæ alteri ex quatuor filiis Balthasaris non excedebat quartam partem trientis *iuxta tex. in d. auth. nouissim. C. de inoff. test. sempiterna ex c. 1 in auth. de trient. & semiss.* & sic duodecimam totius Assis constituentem summam sc. 6. 66. circiter ad quam præcipuè referri debet quantitas congruæ dotis, quam Pater ipse respexit, dum filiabus in seculo nubentibus dotes competentes reliquit, vt legitur in prædicto *Vers. Item iure, ac*

rendo ſplantionis &c. Alex. *conſ.* 82. *n.* 2. *Veſt. Et hoc etiam non obſtante &c.* Cor. *conſ.* 104. *n.* 4. Dec. *conſ.* 278. *Præterea quod D. Leander ſub n.* 1. *verſic. credo etiam &c.* Gabr. *concl.* 236. *verſic. Cognita autem &c.* Ceph. *conſ.* 663. *n.* 25. *verſ. non obſtant, cum ſeqq.* Dec. *d. conſ.* 17. *ſub num.* 18 *verſ. ſecundi quando etiam, &c. cum ſeqq. lib.* 2. Gabr. *conſ.* 116. *n.* 8. *verſ. quia ſicut ſtatutum &* ſeq. *lib.* 1. Bonds *de alim. tit.* 2. *p.* 1. *n.* 6. *verſ. Surſus*, Mant. *de tac. lib.* 12. *tit.* 22. *n.* 31. *verſ. ego autem*, Rota *penes Burat. dec.* 844. *n.* 11. *verſic. prædicta duo, & ſic dictum in Rom. Dot.* 18. *Iunij* 1518. *coram me. Card. Sacrat. rec. dec.* 41. *num.* 4. *ver. quia longe excedit legitimam p.* 4. *tom.* 2. Marcſc. *reſol.* 19. *n.* 26. *verſ. quinto limita, cum ſeqq. lib.* 2.

25 Vel ad quantitatem taxatam per Conſtitutiones Vrbis, confirmatas per S.M. Sixt. V. in eius Bulla incip. Cum in unaquaque, ſub rubr. Moderation. della Dot. in ordine 32. cui conſtetur voluiſſe ſe conformare. Barbos. iur. eccl. Port. *in l. hæredes mei, §. cum itaq. 4. verſ. Et probat decis.* & ibi Alex. *ſub n.* 9. *verſic. Et ea ratione cum ſeqq.* & cæteri DD. *ſ. ad S.C. Tre. b.* Soc. *conſ. ſeu n.* 23. *verſic. quod præterea videtur ipſe opinio cum ſeqq. plus ſeqq. lib.* 4. Mant. *de conſ. lib.* 12. *ſub n.* 15. *verſ. nam ex eis probatur*, & alii videnti a Mer. *d. p.* 2. *ſub n.* 15. *verſ. ex eis autem primo &c. lib.* 4. Ac prohinde ad ſuam quantitatem moderandæ, & reducendæ erat ad *l. ſi ex caſtr. §. in dotis quoque nom.* vbi glo. *in v. Vbera verſic. in fi. C. de bon. quæ lib. in fi. & l. V.* vbi glo. *in verſ. per textum in l.* DD. *C. ſ. adverſ.* Rot. Rom. *conſ.* 27 *312. n.* 2. *verſ. poſt eam*, *cum ſeq.* Liceatque ſummam promiſſam in exceſſu retinere, & quatenus ſolvit ſoluto repetere Caſt. *conſ.* 468. *Ad primum quæ exurgit ſub n. verſ. præterea verſic. quæ ſi tunc, p.* 1. Sfortia. *conſ.* 10. *n.* 7. *verſ. ſic per ſeqq. lib.* 1. *&* ſeq. Nat. *conſ.* 656. *per tot.* Gabr. *concl. communes verſ. fatri oportet, cum ſeqq. lib.* 2. Menoch. *conſ.* 815. *n.* 7. *verſ. ex eo enim præſumitur*, & c. Odd. *de reſt. in integ. q.* 59. *art.* 5. *per tot.* quibus cum aliis relatis idem comprobat, & iudicatum refert moder. Mantu *conſ.* 507. 508. 509.

Et licet D. Hippolytus ob eius nobilitatem, integritatemque animi dotes, & facultates, ampliores promiſerit formas, eas tamen valide eſſequi 28 non potuit ex patrimonio minoris paterno fideicommiſſo gravato, quod principaliter in hac materia conſiderandum eſt *l. eam poſſ. §. 1. ff. de iur. do. l. ſi filia. §. patre. §. de l.* 2. Nam licet conſideranda 29 erat ipſius viri & ob ciuſmodi circumſtantiam ſalarium modo melior, quam præſcripta legis lex quæ tunc præſentis arbitrio conſtitui poſſit, id tamen non fuerit fieri debet, quouſque patrimonium auctum ſuerit, ut reſpondit I. *C. ſi l. quæ ang. de inu. d.* nihilque ipſi valeo prouiſſi poſſit in tanto exceſſu ad prædictum minoris, ac creditorum fideicommiſſi, dum mulier alteri nubere valet æquilis ubi conditionis viro licet minus qualificato ſal. l. *in ædibus ex quo, ſub num.* 15. *verſ. ex his tamen n.* 12. *C. comm. de legat.* Dec. *conſ.* 26. *dal. cæteri poſſunt tenere noſtra facultate, ſub n.* 4. *verſic. ſi vero mulier cum meliori duce*, Coin. *conſ.* 3. *ſub num.* 3. *verſ. nam primo, & principal. ver lib.* 3. Decian. *d. conſ.* 17. *lib.* 2. *n.* 24. *verſ. neque eſt in facultate mulieris &c.* Rota *penes Coccol. dec. ſ.* 45. *num.* 22. *verſ. cum non ſit in facultate mulieris*, Cardin. Mantica *de tacit. &* 3. *ſub n.* 5. *verſ. num dos congrua, & late de tacitis lib.* 12. *tit.* 21. *ſub n.* 26. *verſ. neque enim debet eſſe in poteſtate mariti, & in d. deciſ.* 41. *ſub num.* 2. *verſ. & ſignanter, ac ſeq. p.* 4. *tom.* 2. *recent.* Pet. Gr. *de ſideicommiſſ. q.* 4. *ſub num.* 8. *verſ. n. a ratione concedatur &c.*

Porrò D. Hyppolytus pro remiſſione huiuſmodi exceſſus ac dotis approbatione nihil aliud in ea tranſactione retribuit D. Bartholomæo, quam facultatem recuperandi infra decennium dictas Domos prædictas ad computum eidem Dotis iam aſſignatas pretio ſcutorum vigintiquinque pro ſcut. ſexdecim milibus in totum. Quæ ſane facultas, vel inutilis illi erat qui iam pecuniarum ſummam, nec habebat nec verisimiliter habiturus, vel ab aliis recepturus erat ad dictum effectum. Vel eſidem coniugibus magis profecua, quo- 31
rum fortè plus intereat eam pecuniarum quantitatem in cenſibus, locis montium, vel aliis bonis maioris æſtimationis, ac reditus inueſtiendi, quàm Domos illas licet pluris æſtimatas periculis tamen, ac impenſis continuis expoſitas habere, vt fuit dictum in *Romana dotis de Lucha* 10. *Iunij* 1626. *coram Reverendiſſ. Card. Verdun dec. 41. ſub n.* 14. *verſ. tum quia maxime expedit mulieri, cum ſeqq.* Et in omnem caſum ſub inuerſo fructuum reparationis eſtimandi decreto prædictam pro ſola quantitate ſcutorum quatuor milium mitis erat, quæ non æquitatet tanto exceſſui, adeo vt, cedere faciat ſectionem prædictam ad effectum, de quo agitur ſufficientem. 35

Hinc que patet non adeo vtile, quod pactum de retrouendendo tempus ortus, ac ſcrutinium quandam præcedens eſſentiale veram rei valorem. Et quæ dicta dotis conſtitutio eo minoris quantitatis cenſeri debet.

Quoniam obſeruatio præcedit quando in vno eodemque contractu bona cum eo pacto, ac ſcrutinio traduntur. Non autem quando in vno libere tradita, in alio vero deinde celebri tempore noua portium commiſſio pactum apponitur fuit, vt factum appareat in propoſito cum poſt plures annos, tunc enim magis contractus, ac eorum 33
effectus, & emolumenta, diſtincte conſiderantur, vt fuit dictum in *Romana de anno* 1611. *coram Gregor. dec.* 492. *ſub num.* 9. *verſ. dicitur etiam Pamphilius, cum ſeqq. & in Romana ſub* [illegible] *de Colonna* 26. *Iunij* 1623. *coram bo. me. Euolo in recen. dec.* 492. *num.* 2. *verſ. præterea, &c. par.* 4. *tom.* 2. & ex aliis comprobat modern. Roman. *d. ſeq.* 486. *ſub num.* 16. *verſic. præterea, cum ſeqq.*

Præterea ad pactum illud vbi non eſt abſolutum, ac ſe ſcripte conuentum, ſed ad certum tempus reſtrictum non ſolet ipſius relaxationem ultra textum partem ex ſententia Rotæ penes Card. Staph. *dec.* 163. *ſub num.* 5. *verſ. ſed dubium ſolet oriri &c. & in Romana dotis de Mercatis* 29. *Nouembris* 1591. *coram Cæſare, 2. verſic. merito in pacto temporali, per correct. Cyriac.* 261. *& in Romana D. mus* 14. *Decembris* 1618. *coram bo. me. Card. Sacrato in recent. dec.* 64. *n.* 13. *verſ. quod ſolet æſtimari*, vbi alie referuntur concord. *ac dec.* 244. *n.* 13. *verſ. quando autem eſt temporale, par.* 4. *tom.* 2. *ac ſ. ſi certo.* Quæ ſi detrahatur ex pretio ſcutorum vigintiquinque Iliammopio duæ domus fuerunt in caſum dotis aſſignatæ remanet ſumma ſcut. ſexdecim milium ſexcentorum ſexaginta ſex circiter, qui ex reddi- 36
tibus quatuor mille in locis montium aſſignatis conſtituunt ſummam ſcut. vigintiſeptem milium ſexcento

fexcentorum, & vtrà longè adhuc exceſſuam, vt dictum eſt.

Minus obſtat quod prædicta dotis conſtitutio in ea ſumma ſcutorum viginti quatuor millium facerit ſtatum, & apparenter pro ampliori honorificentia conuenta, cum tamen realiter non excederet ſcutos viginti mille.

Tùm quia aſſertio hæc non probatur ex depoſitione quinti teſtis, qui frater germanus eſt D. Lauræ, & agit de ſuſtinendo contractu eius operis, & auctoritate geſto, vt apparet ex dicto Inſtrumento dotali, repugnantque pacta in eo appoſita, quibus earundem domorum perpetua manutentio, & conſeruatio pro ea ſumma vigintimillium ſpecialiter promiſſa fuit earumque defenſio pariter, & cuſtodia, ac demùm lucrum dotale iuxta formam Statut. Vibis ex parte vtriuſque coniugis ſuper tota ſumma ſcutorum vigintiquatuor millium conuentum fuit, quæ profecto ſubſtantiam veritatis continebant, cuius probatio validior ex ipſo Inſtrumento prædictis adminiculato, & 35 iuris præſumptione pro actus veritate vigente munito, quam ex illius teſtis depoſitione reſultat ad *l. cenſio ff. de probat. l. optimam, C. de edict. & commitiend. ſtipulat.* ibique gloſſ. & DD. gloſſ. *in cap. 1. n. §. poſtquam autem in verbo ſcriptis, in fin. verſ. ſi tamen probatio, de cenſ. in 6.* Bart. *in l. ſi duo patroni. ſub n. 3. verſ. nota ergo, ff. de iur. iur.* Innocent. *in cap. cum Ioannes, ſub n. 6. verſ. ſi vero teſtes contradicant Inſtrumento, cum ſeq. de fid. inſtrum.* Crau. *cenſ. 54. ſub n. 15. verſ. quinimo.* Surd. *deciſ. 105. num. 13. verſ. ita quod Iudex, & fuit dictum in Vrbenetana dotis 3. Aprilis 1609. coram ſanct. mem. Greg. deciſ. 409. & penes Card. Canaler. deciſ. 206. ſub n. 1. verſ. & propterea, cum ſeq. ac dec. 294. ſub n. 1. verſ. quibus non obſtabant dicta teſtium & in rec. dec. 91. ſub n. 9. verſic. nec obſtant teſtes, & deciſ. 582. ſub n. 6. verſ. ex quibus part. 1. & deciſ. 146. n. 14 verſ. quibus probationibus p. 5. & deciſ. 185. n. 10. verſ. huiuſmodi autem probationes p. 6.* Tum quia licèt ea conſtitutio dotis ad ſummam ſcutorum vigintimille rediigeretur, adhuc tamen magnus ſupereſſet exceſſus iuxta prædicta.

Denique non obſtat quod Bartholomæus non iuſtificauerit concludenter ſtatum hæreditatis paternæ probando tot, & talia bona, & non alia in ea remanſiſſe, vt neceſſarium videbatur pro fundamento intentionis ſuæ ad conuincendam exceſſum, ac ſubinde læſionem prætentam.

Quia cum Rota mandauerit ſub die 14. Ianuarij 1647. firmari ſtatum dictæ hæreditatis, & partes ipſæ in executione dicti reſcripti ad hunc effectum pluries conuenerint coram Me, ac quæcumque exquiſitis diligentiis ad illum ſpectantia reperire potuerunt deduxerint, & ſi quid ſuperfuiſſet veriſimiliter deduxiſſent. Eaque in calculo in actis exhibito, & earum ſubſcriptione munita deſcripta 36 fuerunt. Hinc Domini cenſuerunt ſatis probari ſtatum ab eis ordinatum, & tot laboribus conſtitutum, non obſtante proteſtatione in eo appoſita pro parte D. Hippolyti, quod non intendit ideo approbare alia bona præter ibi relata in eadem hæreditate non remanſiſſe, quæ illi quidem ſuffragatur ad effectum, vt poſſit adhuc aliorum bonorum exiſtentiam probare, non autem, vt elidatur ſtatus iuxta eorum mentem atque Decretum firmatus iux. notata per Soccin. *in l. pecuniam, ſub n. 6. verſ. vltimo nota cum ſeq. ff. ſi cert. pet. & in l. quibus diebus §. quidà Titio, n. 12. verſ. & præmiſſa, ac ſeq. ff. de cond. & demonſtr.* Bertazzol. *cl. 1. fol. 38. gloſſ. 2.* Rota *penes Buratt. deciſ. 540. num. 6 verſ. non obſtat clauſula in dicta ſubſcriptione appoſita;* Eoque magis, quia comprobatur etiam ex alio ſupradicto calculo, ſiue bilancio per Dom. Lauram alias producto, & ex culpa illius (quæ inuentarium, vel ſaltem deſcriptionem bonorum dictæ hæreditatis facere omninò neglexit) non autem filij, procedit exactiorum probationum difficultas. Idcoque merito illæ ſufficientes conferi debent quæ haberi poſſunt ac Iudicis animum inducere ad credendum talem eſſe veritatem iux. tex. 37 *in l. 3. §. ideoque Diuus, ff. de Teſtib. & theor.* Bart. *in l. admonendi n. 15. verſ. pro cuius declaratione, ff. de iur. iur.* Soccin. ſen. *conſil. 11. num. 6. verſ. ita autem &c. l. b. 3.* Soccin. iunior. *conſ. 32. n. 10. verſ. & ad hoc demonſtrandum ac ſeq. & conſil. 167. n. 18. verſ. ſicut etiam de probatione, l. b. 2.* Gabr. *conſ. 138. ſub n. 20. verſ. nam ſicut præſumptio quæ oritur ex inuentario, cum ſeqq. lib. 2.* Rota *pene: ſ. n. mem. Gregor. deciſ. 245. a n. 3. verſ. & vltimo, cum ſeqq. & in recent. deciſ. 198. ſub n. 2. verſ. & licet p. r. 1.* Etiam ſi agatur de probatione negatiuæ, vt bene comprobat Franc. Herculan. *de negat. proband. ſub n. 314. verſ. quinquageſimus tertius modus, cum ſeq. & ſub n. 317. verſ. quinquageſimus quartus modus, &c.* Et ita fuit cõcluſum vtraq; parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Concordiæ.

Lunæ 15. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

Concordia verbis generalibus, & amplis, quamlibet litis etiam futuræ, & incogitatæ renuntiationem præferentibus pollens: non poteſt reſcindi, ſeu poſtponi ſub prætextu Inſtrumenti, ſeu Iuris non memorati. Plura de Perſonarum legitimatione circa natalium reſtitutionem, ac de firmitate, & obſeruantia tranſactionis.

SVMMARIVM.

1 *Concordia, litibus, controuerſijs, ac prætenſionibus finem imponit.*

Et tàm pendentibus, quàm futuris, prout partes conueniant.

Prohibetque illas inſtaurari, & ad trutinam iudicialem reduci, ac proinde impedit litis ingreſſum, vlteriorem proceſſum, non ſecus ac res iudicata.

2 *Concordia profert virtutem rei iudicatæ.*

3 *Tranſactio, atque concordia, ſemper poteſt iniri, vbi adſit quæuis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam euidentem excludat ab illis.*

4 *Legitimatio omnem prorſus illegitimitatis, maculam abolet.*

5 *Legitimatio facta Principis auctoritate, legitimatũ ad primeuum naturæ Ius, quo omnes liberi, ac legitimi naſcebantur, reuocatis iuris poſitiuis obſeruationibus atque impedimentis reſtituit.*

6 *Clauſula,* ſine præiudicio venientiũ ab intestato, *& cum Inſtrumento legitimationis appoſita, plenam legitimationem perſonæ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat moderatur.*

7 Lega

7 *Legitimitas personæ dimetitur à tempore conceptionis, ac nativitatis.*

8 *Verba* eundem & prædictum. *sunt personalia.*

9 *Prohibitio restricta ad certam personam, non porrigitur ad alias, vbi etiã concurrit eadem ratio.*

10 *Fideicommissum constitutum in transactione, validum est illis pactis, & conventionibus, quibus initum est inter partes.*

11 *Verba in Transactione concepta adeo ampla, atque prægnantia, vt comprehendant quascunque causas, pratensiones, & iura non expressa & in iudicium non deducta; elidunt exceptionem non producti in iudicio, seu non memorati alterius Instrumenti.*

12 *Verba amplissima & maximè complectentia, in Instrumento transactionis apposita, declarant partium ipsarum volũtatem fuisse augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere.*

13 *Verba ampla apposita in transactione, per quæ remissa fuit omnis Causa, & omne Ius, quod competere posset cõprehendunt etiam iura ignorata.*

14 *Verba generalia in Transactione apposita, non patiuntur restrictionem, salua ratione recti sermonis, quando conuentum fuit, quod liberatio esset generalis, & plena.*

15 *Pactum comprehendens etiam incognita, plenam parat securitatem.*

16 *Generalitas prolata per verba, vel signa vniuersalia,* omnia, &c. quæcunque, &c. *& similia; non potest restringi (alia non apparente partium voluntate) sed generaliter ac vniuersaliter intelligenda est, ac operari debet.*

17 *Dictio* occasionis, *apposita in instrumento, ampliat verba, aliter ampla: vt comprehendant; non solum causas immediatas, & proximas, sed etiam remotissimas.*

Et sub verborum vniuersalitate facit cõprehendere etiam illam dispositionem, ex qua resultaret idem effectus, si verè casum comprehenderet.

18 *Consensus defectus non potest opponi, vbi ex ipsis verbis amplissimis manifeste apparet.*

19 *Cogitata censentur omnia, quando constat ex verbis, quod voluerunt partes, conuentionem, ac transactionem extendi etiam ad incognita; & imputandum est illi, qui non cogitat, sub eiusmodi verbis generalibus, omnia comprehendi.*

Et hoc fortius procedit, stante iuramento quod magis deliberatam demonstrat partium voluntatẽ.

20 *Iuramento potest renunciari formæ rei præscriptæ.*

21 *Pactum resolutiuum, cui apposita est aliqua limitatio, modificatur ab ea.*

22 *Pactum resolutiuum non operatur, deficiente, conditione, sub qua conceptum fuit.*

23 *Concordia non potest impugnari, ve non amplius integra, postquam partes, siue partium altera, ex ea commodum percepit.*

DECISIO XXV.

PEndente iudicio in Rota coram bon. mem. Cecino inter DD. Marcellum, & Horatium filios Io. Baptistæ actores, & DD. Tiberium, ac Iacobum filios Pauli primi hæredis q. Cæsaris de Alberinis reos conuentos super fideicommisso primogeniali ordinato per d. Cæsarem ad fauorem lineæ masculinæ legitimæ, ac naturalis præfati Io. Baptistæ inita fuit inter eos Concordia, cuius vigore reseruato dicto fideicommisso super Casali nuncupato Campo di Merlo, & Palatio in via Vallis, & quatenus opus sit ex tunc communi consensu specialiter constituto in casu quo descendentes omnes masculi legitimi & naturales ex eodem Tiberio, & Iacobo deficerent, cætera omnia hæreditatis bona fuerunt eorum liberæ dispositioni dimissa, his additis verbis.

Quam concordiam, transactionem, compositionem cum omnibus, & singulis in Instrumento conuentis, prædicti DD. Tiberius, & Iacobus, & Horatius, ac Marcellus semper & perpetuo ratas, validas, atque firmas habere, tenere inuiolabiliterque, obseruare, & attendere promiserunt, & nunquã sub quouis prætextu etiam Instrumentorum, scripturarum, probationum ac iurium de nouo repertorum, seu reperiendorum, & ex quauis alia causa & ratione, iure, titulo, & modo cogitatis, & incogitatis, etiam sub prætextu doli, restitutionis in integrum ex quocumque capite etiam enormissimæ læsionis, & si quæ mihi iustæ causæ &c. Renuntiantes cum iuramento, &c. dicto beneficio &c. & dispositioni, l. de his, & l. cum his ff. de transact. & similibus legibus &c. & omni iuris, Legum, Statutorum, & Constitutionum auxilio &c. & cuicunque dispositioni &c. atque rescripto &c. siue ad petitionem partis &c. siue motu proprio, & ex officio tam per viam gratiæ, quam iustitiæ, & cum quibusuis clausulis derogatoriis etiam amplissimis contra præmissa quomodolibet concedendo &c. repetito iuramento, &c.

Cum autem D. Iacobus Tiberio fratri superstes prætendens substitutionem lineæ prædicti Io. Baptistæ eo casu à Cæsare Testatore ordinatam, quo Paulus primus hæres sine filiis masculis legitimis & naturalibus decederet proculdubio expirasse per superexistentiam ipsius, ac Tiberij fratris. Ac insuper d. Casale, ac Palatium non potuisse comprehendere vti hæreditaria q. Rutilij eiusdem Cæsaris patris, qui testamento expressè illi prohibuit disponere ad fauorem personæ illegitimæ, & procreatæ ex patre, aut matre illegitimis, cuius dispositionis nullam asserit in ea Concordia habitam fuisse rationem siue notitiam, & propterea illam sustineri non posse. Obtinuerit super eius nullitate, ac rescissione commissionem, Articulusque successiuè produxerit ad probandam assertam illegitimitatem matris, & Aui paterni dd. DD. Marcelli, & Horatij qui non solum prædicta constanter negarunt, verum ad euitandam litem expensa, atque molestias dictam Concordiam principaliter opposuerunt. Ideò re maturè discussa hodie DD. responderunt illam obstare.

Hæc enim litibus, controuersias, ac prætensionibus finem imponit, *l. actione, l. fratris tui, l. sub prætextu Instrumenti leg. sub prætextu specierum l. transactione, C. de transactione.* Tam pendentibus, quàm futuris prout partes conuenerunt, *leg. 2. C. eodem* Alex. *cons. 40. super præmisso themate n. 17. vers. non obstat lib. 1.* Rota *penes Card. Seraph. dec. 137. n. 7. vers. præterea, ac fanct. mem. Gregor. decis. 286. n. 6. vers. & tam à lite futura*, Coccin. *decis. 337. n. 8. vers. quia concordia & transactiones, & in rec. decis. 715. sub n. 5. vers. tamen satis est, p. 2. & decis. 466. num 1. vers. illa transactio part. 4. tom. 2.* Prohibetque illas instaurari, & ad trutinam iudicialem reduci, *l. cum mota, l. causas, l. si maiores. l. transactione, l. quamuis, Cod. eodem* fanct. memor. Gregor. *decis. 354. n. 2. vers. quia transactio, cum seq.* Card. Caualer. *550. n. 2. vers. quia obstabit.* Ac proinde impedit litis ingressum, vlteriorem- 2
que processum non secus ac res iudicata, cuius virtutem præfert. *d. l. fratres tui*, vbi hoc notant Bart. Salyc. Alex. & alij *l non minorem, C. eodem,*

1

Eo eodem Rot. *dec.* 221. *n.* 15. *vers. qui vero accedit, lib.* 4. Sard. *cons.* 451. *n.* 16. *vers. quæ rationabilia, de div. ex cepto, &* Burgos. de Paz. *in l. Taur. de dot. qu.* 51. *par.* 3. Scac. *de commerc. quæst.* 1. *n.* 3. Mantic. *decis.* 241. *n.* 7. *vers. unde cum sit, de conj. cum leg. & de test. tit.* 26. *tit.* 7. *num.* 6. *vers. quare dicendum, &* fœlic. mem. Greg. *de Valent. n.* 2. *vers. pro ob jam facta, & dict. dec.* 280. *sub n.* 4. *vers. quibus non ob similibus cum seq. &* Card. Caudler. *decis.* 276. *n.* 1. *versic. transeamus autem, ac in recent. decis.* 539. *sub n.* 1. *vers. quæ propterea, part.* 1. *dec.* 414. *per totam, & dec.* 447. *per tot. part.* 2. *& dec.* 472. *num.* 4. *vers. & intendit hanc infirmare, par.* 5. *& decis.* 86. *n.* 1. *vers. quæ cum translatio, par.* 6. *& decis.* 161. *n.* 1. *vers. & ex quæ translatione, & decis.* 215. *n.* 1. *versic. quia dicta cum seq. p.* 7.

Nec obstat, quod substitutio à Cæsare ordinata ad favorem primogenituræ ex linea Io. Baptistæ iam expirasset per existentiam filiorum Pauli primi eius hæredis.

Quia contrarium colligitur non solum ex pluribus coniecturis ab ipso Testamenti, & Codicillorum contextu per informantes bene deductis; sed ex depositione bonæ mem. Cinthiæ filiæ Crescentij Testatoris consanguinei, ac vltimæ fidelis voluntatis executoris tunc solemniter examinati affirmantis lineam præfati Ioann. Baptistæ fuisse lineæ Pauli quandocumque deficienti in dict. Codicillis ipso, ac per substitutionem locum fuisse eius fratre præsentibus ordinatis substitutam. Quæ satis exuberabant ad reddendam rem dubiam, imo valide iniri posset inter partes transactio, atque concordia, cum ad hunc effectum sufficiat quæuis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam euidentem excludat actoris, *leg. in summa in princ. vers. & quidem*, ibique glos. *in verbo nulla, cum seq. ff. de condit. instit. & d. l.* 2. vbi glossa *in verbo nulla, C. de transact.* Paris. *cons.* 32. *sub numer.* 17. *vers. ad decidendum, cum seq. lib.* 1. Decian. *cons.* 56. *num.* 23. *versic. non fallebat, cum seq. lib.* 4. late Becc. *cons.* 109. *sub num.* 8. *vers. nam eo ipso, &c.* Rota *decis.* 104. *sub num.* 2. *vers. & propterea par.* 2. *dec.* 262. *num.* 2. *vers. ac insuper, cum seq. par.* 3. *& dec.* 348. *sub num.* 4. *vers. & ideo non mutat. p.* 4. *& dicta decis.* 161. *num.* 5. *versic. ad effectum enim, & v. p.* 7. *recent. ac in bonorum. Translationis* 25. *Februarij* 1689. *coram* D. *n. turon. Merlino in* 8. *Undique plurimi sentiebat Rota, & specialiter alios.*

Minus obstat addueta prohibitio Rutilij his verbis concepta, *Prohibens expresse eundem D. Cæsarem hæredem prædictum, quod in eventum, in quem voluerit condere aliquod Testamentum seu devenire ad aliquam donationem de bonis hæreditariis prædictis in totum, vel in partem, quod non possit instituere, & nominare, nec aliquam donationem facere ad favorem personæ illegitimæ, & naturalis, & procreatæ ex patre illegitimo, & naturali, aut ex matre illegitima & naturali &c.*

Quia (prætermissis nunc aliis) non applicatur DD. Marcello & Horatio, quos constat fuisse progenitos ex vero, & legitimo matrimonio à Dom. Ioann. Baptista eorum patre contracto cum Cinthia filia Francisci de Caluis Patritij Romani, eundemque Ioann. Baptistam susceptum ex vero, legitimoque matrimonio à Marcello eius patre contracto cum Laura de Maximis. Obiecta verò eiusdem Marcelli eorum Aui illegitimitas præter quod impertinens est in proposito casu, in quo Rutilius Testator illegitimitatem personæ infirmandæ propriam, atque paternam non Auitam reprobauit, excluditur etiam in Testamento Ioan. Baptistæ senioris iuris consulto de Anno 1627. die 1. Augusti à quo fuit bares vniuersalis instituta tanquam filius legitimus & naturalis, & ex aliis iuribus per eosdem fratres exhibitis. Illa pariter dictæ Cinthiæ eorum matris omnino refellitur ex publico Instrumento in quo legitur ipsum patre fuisse filiè à Collegio Archivij Apostolica auctoritate plenè legitimatum & ad omnia iura legitimorum, ac si de legitimo thoro genita fuisset, restitutam Anno 1576. die 2 Aprilis. Ac proinde quando matrimonium contraxit cum d. D. Ioan. Baptista die 31. Augusti 1677. non erat illegitima, cum eiusmodi macula iam fuisset per legitimationem præcedentem penitus abolita, §. *si quis igitur in primo in Auchen. quibus mod. nat. effic. fil.* ibi, *legitimus non fuit natus aliam iure omnino liberatus.* Alciat. *cons.* 14. *num.* 6. *vers. secundum fundamentum lib.* 9. Peregr. *cons.* 7. *num.* 22. *vers. constat autem, cum seq. lib.* 2. Lep. *de illegitim. cons.* 3. §. 1. *n.* 41. *versic. ex eam, sic &*, Rota *decis.* 505. *sub numer.* 5. *vers. nam ex*, Valen. *part.* 1. *d. vers.* & penes Reuerendissim. Virgilium. *decis.* 95. *sub num.* 8. *vers. unde cessat etiam in eo omnis macula &c.* Ipsaque ex tunc verè effecta legitima Principis auctoritate, qua ad primæuum naturæ ius quo omnes liberi, ac legitimi nascebantur remotis iuris positiui obseruationibus, atque impedimentis validè potuit restitui, *l.* 2. ibi, *filii enim utique naturalibus restituitur in quibus initio omnes homines fuerunt, &c.* & ibi glossi. *in verbo initio, ff. de natal. restituend.* & in Auth. *quibus mod. nat. fil. effic. legitim. in §. si quis autem versic. liceat igitur, & in §. sit igitur licentia*, ibi, *nihil a legitimis filiis differentes*, & in Auth. *quibus mod. nat. effic. sui. in §. & quoniam varie* ibi, *nihil differentis a legitimis &c.* glossi. *in cap. per venerabilem in verbo adulterinis*, ibique Doctores *extra qui fil. sint legit.* Bart. *in l. si quis pro emptore sub numer.* 29. *vers. pone ergo, ff. de usucap.* Decian. *cons.* 205. *sub numer.* 7. *versic. ad quorum, & sequent.*, late Decian. *cons.* 9. *a numer.* 46. *versic. quarto cum seq. vers. lib.* 4. Beccien. *cons.* 139. *sub num.* 12. *versic. qua concluso cum sequent. & cons.* 149. *numero* 8. *versic. nam legitimati, cum seq.* Gabriel. *cons.* 21. *numero* 36. *versic. sicut in simili, cum sequent. lib.* 1. *& cons.* 97. *numer.* 11. *versic. sequitur cum sequent. lib.* 2. & explicat docte Laderech. *in cons.* 23. *numero* 10. *versic. eo planius, cum seqq.* Surdus *cons.* 75. *numero* 1. *versic. legitimatus enim*, Lup. *de illegitim. d. com.* 3. §. 1. *a numero* 36. *versic. ratio autem, cum seqq.* Rota *penes Achill. decis.* 5. *qui fil. sint legitim.* & Comitul. *decis.* 37. *numero* 47. *vers. hæc enim, &c. & decis.* 662. *numero* 4. *versic. & quamvis part.* 1. *diuers. & in recent. decis.* 5. *per tot. & 600. sub numer.* 1. *vers. & ratio esse potest, p.* 3. Non obstante clausula, *sine præiudicio venientium ab intestato &c.* in Instrumento apposita. Quoniam hæc plenam legitimationem personæ non impedit sed effectum successionis dumtaxat moderatur, vt latè post alios explicat Lup. *d. com.* 3. §. 1. *à num.* 48. *versic. sed ubi illegitimus*, Fulgen. *cons.* 32. *sub num.* 47. *vers. primo quoad claritatem, lib.* 1. Rota *penes Achill. decis.* 6. *qui filij sint legitim.* & Seraph. *decis.* 885. *num.* 5. *vers. quantum ad alteram obiectionem*, & fam. mem. Gregor. *decis.* 201. *n.* 6. *vers. vnus tamen ex Dominis*, vbi de ve-

riori, & receptiori opinione, & in Rota recepta, *& aliis relatis dec.*200.*n.*3.*verſic. qui omnes.part.*7. *recentior.* Ideoque veriſſimum eſt quod præfati Marcellus & Horatius ex ea poſtea nati, fuerunt legitimi, & naturales, & ex vtroque parente legitimo & naturali progeniti inſpecto eorum con-
7 ceptionis ac natiuitatis tempore *iux. l. emancipatum in fin. princip. & in* §.1. ibique gloſſ. *in verbo antequam, & in verbo tempus conceptionis, ff. de Senator. leg. ſi inſta in fin. verſic. & is quem, Cod. ſi mancip. ita fuerit alienat. vt manumitt. l. communium,*§.1.*verſ. illo videlicet obſeruando, Cod. de natural.l.ber.*§.1.*verſic. ſufficit autem, Inſtit. de ingen. cap.*2.ibique gloſſ. *in verbo concepti fuerant, & in verbo ante latam ſententiam*, Extr. *qui filij ſint legitim.* & comprobatur ex regula *leg. in delictis,*§.*ſi extraneus,ff.de noxal.act.* Rota *dec.* 100.*n.*51.*verſic. vt clarè probatur,part.*5.*recent.*

Præterea dicta prohibitio reſtricta fuit ad perſonam Cæſaris filij, ac hæredis ipſius Rutilij, vt patet ex illis verbis, *Prohibens expreſsè eundem D.*
8 *Cæſarem hæredem prædictum, &c.* quæ ſunt perſonalia, vt de verbo (eundem) Burſattus *conſil. 64.à n.*20.*ver.ſecundo,cum ſeq.*& in ſpecie Surd.*dec.*125. *n.*1.*verſic.dictio enim* (*eidem*) Rota *dec.* 316.*ſub n.*6. *verſic.cum ſit facta eidem, part.* 1. *& dec.* 727. *ſub num.* 2. *ver. quod autem teſtator. par.* 2. *recent.* & de verbo (*prædictum*) Alex. *in conſ.* 140. *viſo dicto teſtamento ſub num.* 3. *ver. item etiam, lib.* 6. Ripa *in leg. filiusfamilias,* §. *Diui, ſub num.* 111. *ver.vt ſi teſtator dixerit, ff. de leg.* item Surdus *conſil.* 123. *num.*13. *ver. illa enim dictio (prædicta,)& conſ.*394. *num.*4.*ver.illa enim dictio,ac ſeq.& de aliment.tit.*8. *priuil.*31.*num.*4.*ver.nam & verba Rotæ dec.*47. *ſub num.* 2. *ver. ponderando maximè par,* 3. *recentiores.* Atque ideo non afficiebat Tiberium & Iacobum
9 §.*nos igitur* ibi gloſſ. *in verbo voluiſſe*, in Auth. *de reſtitut. fideicomm.* Bart. *in d. l. filiusfamilias*, §. *Diui. num.* 20. *Verſ. quærit*, Dyn. *cum ſeq.* ac vbi Iaſ. *num.*150. *verſic. limita iſtam communem concluſionem*, & Ripa *ſub d.n.*111. *verſic. ſecundo reſtringe ff. de leg.*1. Bald. *conſ.*304.*nobilis vir num.*1.*Verſ. & breuiter lib.* 5. Alex. *d. conſ.* 140. *per tot. lib.* 6. Alb. *conſ.* 501.*n.* 11. *Verſ. ſed re diligenter conſiderata,cum ſeq.* Menoch. *conſ.* 85.*n.*116.*verſ.cum hæc prohibitio, & ſeq.* Surdus *d.decif.*125. *per tot.* Peregrin.*conſ.*109.*n.*15.*verſic.prohibitio autem, &c.lib.*3. Rota *d.dec.*316. *n.*6.*verſic. non obſtat prohibitio p.*1. *& dec.*397.*n.*17.*verſ.quia d.prohibitio p.*5.*& dec.*15. *num.*11. *Ver.quæ omnia verba p.* 7. *rec.* Ac proinde d. Concordia cum illis inita, & fideicommiſſum ſuper bonis prædictis particularibus, pacto, & conuentione ſpeciali ex integro quatenus opus eſſet in ea conſtitutum, vt ibi legitur in verſ. item conueniunt quod deficientibus dd.DD.Tiberio,& Iacobo, ibi, *& quatenus opus ſit ex nunc, & vt ſupra dictum eſt, conſtituerunt ad fauorem d. linex perinde ac ſi illa fuiſſet ſimpliciter, & ſine dubio vocata in defectum linex prædicti bon. mem. Pauli quia ſic actum* &c. validum vtique fuit *ad l. quoties, C.*
10 *de donat. quæ ſub mod.* Caſtr. *conſil.*347 *quia circa donationem factam, ſub n.* 1.*Ver. videlicet vt Portius l.b.*1.Dec. *conſil.*63.*pro tenui facultate n.*4.*Ver. & primo videtur dubitandum*, Bero *conſil.* 84. *ſub num.*4.*Ver.ſed præmiſſis non refragantibus,cum ſeq. lib.*2.Crauet. *conſil.*19.*n.*8.*Verſic. in quo dubio breuiter reſpondeo,*Alb.*conſil.*361.*ſub n.*1.*Ver.nam factæ fuerunt,cum ſeq.*Menoch.*conſil.*325.*n.*1.*Ver. quæ ſane ſubſtitutio,cum ſeq. & conſil.* 1154. *num.* 12. *Ver. & fideicommiſſum*, Surdus *con.* 247. *num.*3. *ver.cæterum,cum ſeq.* Odd.*con.*39.*num.*13. *Ver.& pro fundamento huius concluſionis*, & firmauit Rota *penes Cardin.Seraph.dec.*258.*num.*7.*Ver. non obſtat quod agatur de ſucceſſione, ac ſeq.& deciſ.*828.*ſub num.*1. *ver. receptiſſimum autem eſt* &c. *cum ſeq. & in recent.dec.*580.*ſub num.*1.*Verſ.cum enim fideicommiſſum,p.*4.*& in aliis.*

Ex quibus infertur nihil officere, quod Teſtamentum prædictum non fuerit productum, nec de illo actum in eo iudicio, nullaque eius habita mentio in Inſtrumento Concordiæ.

Tum quia nullum (vt dictum eſt) faceſſit ne- 11
gotium; Tum quia verba inſtrumenti ſupra relata ſunt adeo ampla,atque prægnantia, vt comprehendant quaſcunque cauſas, prætenſiones, & iura etiam non expreſſa, & in iudicium non deducta, Bart. *in l.ſi de certa ſub n.* 2. *ver. verius puto, cum ſeq. & num.*5. *ver. ſi vero loquimur,C. de tranſact.*latè Alex.*conſil.*42.*ſuper themate,à num.*8.*ver. tertio quia generalis fuit,& per tot.lib.*1.*& conſil.*11. *Viſo, ac vt oportet conſiderato themate ſub n.*6.*ver. ſed præmiſſis non obſtantibus, cum ſeq. per tot. lib.*2. Caſtr.*conſil.*333. *Dubium videtur facere, ſub num.*3. *verſic.ſic etiam occaſione vnius litis lib.*2.Crau.*con.* 290.*ſub num.*3.*ver,ottano conſidero,cum ſequ.& con.* 638.*num.*14.*ver.ſexto,* Natt. *con.*410.*n* 6.*verſic.fuit etiam liberatio facta, cum ſeq.* Decian. *conſil.* 39. *à n.*51.*ver.quarto & ſeq. lib.*2.*& conſil.*11.*n.*11.*ver & cum in caſu præſenti, ac ſeq. lib.* 3. Becc.*conſil.* 108. *n.*13.*ver.nam obiectum facile diluitur & ſeq.* Surdus *con.*267. *ſub n.*5.*ver.cæterum & ſeq. per tot. & dec.* 176. *n.*1. *verſic. quia generalis tranſactio & ſeq. per tot.* Hond. *con.* 49. *n.*8.*verſic. primo quia, & n.*34. *ver.quartum minus reſiſtit,cum ſeq.vſque in fin.li.*1. Mantica *de tacit. lib.* 26. *tit.*6. *ſub n.*16.*ver. ſed eſt aduertendum, ac ſequ.* Rota *penes Card. Seraphin. dec.* 520.*num.*4.*ver. & adeo verba ſunt prægnantia,* & ſanct.memor.Gregor. *dec.*354.*n.*12. *ver. maxime attentis verbis generalibus, & in recent. dec.* 447. *ſub num.* 1. *ver. tum ex vi generalis renunciationis, & deciſ.* 724.*num.*5. *ver.quibus concurrentibus, & ſeq.p.*2.

Ac proinde reſtringi non poſſunt ad cauſas in eodem Inſtrumento expreſſas, ſcilicet ex teſtamento, & codicillis Cæſaris,ſuper quibus lis pendebat, prouenientes.

Quia id congruè non patitur amplitudo dd. verborum, quaſcunque alias cauſas,titulos,ac iura,etiam de nouo reperta & reperienda, cogitata, & non cogitata expreſsè complectentium, vt legitur in d. verſic. quam concordiam, &c. Hoc enim caſu non admittitur ciuſmodi reſtrictio, ſed ipſa verba ſecundum proprium, ac latiſſimum eorum ſignificatum intelliguntur. Quia ex 12
illis clarè conſtat partes voluiſſe augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere, vt explicat Cyn. poſt Petr. *in d. l. ſub prætextu ſpecierum ſub numero* 3. *ver. tamen, vbi eſt generalis tranſact. C. de tranſact.* Bart. *in l. Aurelio*, §. *Cauſus, ſub numero* 10. *verſic.ſi vero, dicens ſub numero* 11. *verſic. prædicta vero* &c. quod comprehenduntur etiam iura ignorata quando remiſſa 13
fuit omnis cauſa, ſiuè omne ius quod competere poſſet, *ff. de liber. l. & in l.ſi de certa ſub numero primo, verſ. quandoque verba generalia & ſequent. Cod. de tranſactione* & ibi etiam Salicetus *ſub numero ſecundo, verſic. ſed in tranſactione, & in l. age cum Geminiano, ſub numero quarto, verſ. aut*

ratio

ratio, &c. in d. l. sub praetextu. Secundum sub num. 2. ad fin. vers. aut alienam tantum ei generale. Cod. eod. tit. Ad. l. Labeo in fin. sub n. 5. versic. quicquid verba generalia, &c. quod verba generalia semper restringenda sunt ratione
14 necessitatis, ne pereat actus, ut ibi dicitur, quod ibi ratio cessante cessat effectus, *l. de part. & in leg. qui iure militar. in princip. Vers. & ignorans in fin.*,
15 &c. ubi post Bart. plures complures tenent, etiam incognita, &c. ex quo plenum imperat praetextum. *ff. de testam. militar.* Alex. *d. cons. 42. sub n. 8. vers. quarto quia, & v. quinto perdero & sub n. 16. v. secundo respondeo, leg. 1.* & rarius idem tale comprehendit *d. cons. 11. sub n. 10. vers. confirmo*, &c. ponderans verba *Illa, & alia quacumque ratione, vel causa*, &c. & *Illa, cognita & incognita*, &c. quae falsa ratione recte fieri omnis restringi non possunt ad praemissa, *& sub n. 14. v. secundo non obstat d. leg. si de certa*, &c. *lib. 2.* ac plene Cattr. *d. cons. 333. sub n. 2. vers. si vero*, &c. dicens generalitatem prolatam per verba, vel signa, vniuersalia *omnia*, &c.
16 *quecunque*, &c. & similia non posse restringi (alia non apparente partium voluntate) sed generaliter, ac vniuersaliter intelligendam esse, ac operari debere, *p.* &. latius Socin. *cons. 102. sub n. 4. vers. sed tamen his non obstantibus, ne seq. lib. 3.* Guid. Pancirol. *cons. 62. sub n. 3. v. secundo respondetur.* & plene Capycius Surdus *d. cons. 207. sub n. 12. vers. nec obstat, neque cum seq. & sub num. 15. vers. nec moueat, &c. cons. 203. sub n. 35. Vers. & in specie, cum seq.* vbi ponderat dictionem (alia) & admittit etiam *in cons. 428. sub n. 26. in fin. vers. tum etiam quia*, Mant. Decis. *335. à num. 18. vers. secundo respondeo, & plurib. seq. & cons. 401. à num. 71. vers. septimo confirmatur praemissa, cum seq.* Honded. *d. cons. 49. sub num. 10. vers. secundo quia*, &c. *cum seq. & sub n. 24. versic. secus si promiserit, ac n. 28. versic. nec obstant ea, & per tot. lib. 1.* & respondit Rot. *in dec. 149. sub num. 2. verumtamen subtilius inuestig. 1. diuers.* & pene Seraph. *dec. 217. num. 2. versic. tamen subtilius, cum seq.* a fine. mense Oct. *pars XV. dec. 256. num. 7. Versic. Item ubi quando*, &c. *& dec. 314. num. 4. versic. neque valuit, ac seq. part. 2. & dec. 141. num. 3. Vers. sed. secundo et seq. & n. 6. versic. maxime part. 5. recen.* cum aliis deductis per Modern. Roman. *dict. diuers. 568. sub num. 33. versic. neque aliqua restrictio ac seq.*

Nec repugnant verba illa in fine narratiuae J. Concordiae, *super quibus differentiis titulos, & aliis praetensionibus, quas inter dd. partes ortae sunt, & quomodolibet oriri possunt praedicta occasione*, &c. & *infra in Versic. Hinc est*, &c. ibi, *& ratione huiusmodi perpetuae concordiae, transactionis, & compositionis, & aliis omni meliori modo* &c. *partes ipsae referunt, & cedunt*, &c. *omnibus & singulis litibus, & causis, quaestionibus, & praetensionibus quibuscumque*, &c. *vel aliis quomodolibet ortis, & introductis*, &c. *& quas introducti, & mouere possent causa, & occasione supranarratarum, & infrascriptarum*, &c.

Quae comprehendant non solum causas immediatas, & proximas, sed etiam remotissimas sub illa (occasionis) dictione, *leg. qui occidit §. 1. versic. nam si die, Digest. ad l. Aquil. leg. fori, Cod. de aduoc. diuers. Ind. leg. final. §. sed cum in secundum, Codic. de fart. & ferr. corrupt.* Decian. *consil. 47. n. 51. versic. quod nomen lib. 5.* Menoch. *consil. 335. num. 31. versic. hoc dictio*, Barz. *decis. 27. num. 17. versic. neque refert*, Card. Mant. *consil. 128. num. 22. vers. quia ea ratio*, &c. Rota *dec. 214. num. 2. vers. quia vero*, &c. Quibus praedicta Cattr. *d. cons. 333. sub n. 2. vers. si vero* addit Ioan. Baptista, ut eadem copulatio, ac vnio contractus super bonis comunibus quomodolibet imperpetuum posset etiam extraneas, & dantes ab expressis, ac pactis incognitas, vt inferius *d. vers. quam concordiam*, &c. Imus explicatis. Quae cum plene relucent effectus ex dispositione Rotarii, si vere ea sub hanc comprehendere, ideo illa quoque sub verborum vniuersitate atque comprehensa fuit, vt bene concludit Cattr. *d. cons. 333 sub n. num. 2. vers. sed omnia, & vers. nam occasio significat. p. 2.*

Deinde non obstitit dispositio *leg. de his D. de transact.* Quae praeter quod nulla vigeat necessitas legendi d. testamentum Rotarij personas tranigentes non afficiens, sufficit eniza, & deliberata partium voluntas ex verbis praemissis apparens comprehendi quocumque tus, certam, & quoties etiam incogitatum, & ex illis, quae de nouo reperiri possent realitatem, cessante ex illa renunciatione dolo, restitutoris in integrum, lesionis etiam enormissimae, ac cuiuslibet iuris, & facti exceptionis expletae *d. §. nam si*, secundando fr. Soc. In hoc casu opponi non potuit defectus conditus, cum ex ipsis verbis ac plenissimis manifeste apparet. Part. *in d. leg. si de certa sub numero 4 vers. hic aduerte, & à numero 5. versic. si vero loquimur*, &c. dicens quod extenditur partes de omnibus cogitasse quando constat ex verbis, quod voluerunt conuentionem, ac transactionem extendi etiam ad incognita. Bald. *in d. leg. sub praetextu fideicomm. num. 2. in verbo soluis.* dicens imputandum esse illi qui non cogitant sub eiusmodi verbis generalibus omnia comprehendi, & ibidem Salve. *sub numero 3. vers. sol quaeritur*, &c. *Codic. de transact.* Alexander *cons. 42. lib. 4. num. 8. vers. quarto pendente*, dicens *sub numero 7. vers. nam propter hanc rationem*, &c. hos fortius procedere iuxta intentionem in transactione praetacto, quod magis declaratam demonstrat partium voluntatem, *Ilsen. & add. cons. 5. sub numero 11. versic. nec obstat, & in fin. versic. praeterea posito lib. 2.* Ruin. *consil. 156 sub numero 7. vers. quarimo lib. 3.* Idemque in specie comprobat Soccin. *d. cons. 103. sub dicto numero 5. in princ. versic. praeterea, & secundo ac numero 6. lib. 3.* Natt. *cons. 145. sub numero 4. vers. & iuramentum appositum*, &c. & *dicto cons. 410. sub numero 8. versic. quia respondetur*, &c. Bocc *cons. 198. numero 11. vers. & cum vniuersalibus, & tam amplis verbis, cum sequent.* Decianus *d. loc. cons. 30. numero 56. vers. nam per verba generalia lib. 2.* Honded. *dicto cons. 49. a numero 30. vers. quod certio loco dicebatur, cum sequent. lib. 1.* Mantica *de tacit. lib. 26. dicto titulo 6. sub numero 17. versic. admonendi sumus, & vers. quod si. Illa sic particularis*, &c. Mastril. *d. c. 65. sub numero 10. vers. in tantum*, Rota *dict. vers. 714. sub dicto numero 7. vers. stante etiam dicta generalitate verborum part. 2. & decis. 438. sub numero 3. vers. generalis vero, part. 2. recen.* & per Modern. Roman. *dicta diuers. 568. numero 41. vers. & tantillas verba vniuersalissima*, &c. Neque defectus formae in ea lege praecepta, cui potuit validè renunciari cum iuramento, vt specialiter factum fuit. Ioann. de Imol. *in cap. cum contingat sub numero 56. versic. circa sextam & vltimam exter. de iureiur.* Alexander *in leg. qui Romae*

§. *duo fratres, sub num.* 55. *post medium versic. videtur vno saltem casu ff. de verb. oblig. & d. cons.* 11. *sub n.* 13. *in fine. vers. potest & tertio respondere, ac seq. lib.* 2 Ias. *in d.l. de his sub n.* 11. *vers. concludo ergo,* Ruin. *dicto cons.* 156. *sub d. num.* 7. *vers. nec etiam obstat præmissis, lib.* 3. Soccin. *d. cons.* 102 *sub d. n.* 5. *& 6. vers. præterea & secundo,* &c. *lib.* 3 Natt. *de consil.* 145. *num.* 5. *vers clarum est autem. cum seq.* Becc. *d. cons.* 198. *n.* 13. *versic. & ideo per iuramentum,* &c. Surdus *d. cons.* 267. *sub n.* 10 *versic. sed ex alio quoque, ac seq.* & latè probat Mantic. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 2. *sub n.* 25. *versic. nam iuramento, ac vers. neque videtur ac n.* 31. *vers. Verum cum seqq.* & hanc sententiam probauit Rota *in Viterbien. transactionis* 3. *Martij* 1572. *coram Gopper. in manuscript. dec.* 374. *in § prima videtur difficultas, & dec.* 714 *sub n.* 7. *ver. vlterius p.* 2. *& d. dec.* 598 *sub n.* 3. *vers. nam cum in casu nostro. p.* 3. *recent.* & prosequitur Moder. Romã. *d. dis ept.* 568. *n.* 3. *vers. amplius non obstabit, ac seq.*

Postremo non obstat pactum resolutiuum ad fauorem dd Tiberij & Iacobi in casu cuiuscunque impedimenti, ac molestiæ super libera dispositione aliorum bonorum hæreditatis Cæsaris a quauis persona inferendæ vt legitur in *v. hinc est*, &c. ibi, *Cum hac tamen declaratione*, &c.

Quia non fuit simpliciter conuentum, sed cum limitatione, *Dummodo tamen impedimentum non proueniat ex dato & facto dd. D D. Tiberij, & Iacobi eorumque hæredum, & successorũ quorumcunque*, &c.

21 Quæ illud modificat, *l. cum ab eo ff. de contrah. empt.* Menoch. *de arbitr. Iud. lib* 1. *q.* 86 *n.* 28. *vers. attamen.* Quare cum molestiæ per D. Ersiliam de Alberinis, ac eius hæredes illatæ D. Iacobo processerint ex contractu cum eo celebrato, ac speciali etiam obligatione per ipsum facta inuestiendi annuos scutos quingentos in Montibus Cameralibus pro reintegratione d. fideicommissi vsque ad summam scutorum 3500. pretij Census venditi d. D Ersiliæ vt apparet ex publicis Instrumentis celebratis altero sub die 29. Nouembris 1635. per acta Columnæ Not. A. C. & altero sub die 15 Iulij 1641 per acta

22 Constantini Not. Capitol. &c. Non potest quidem inde Concordiæ resolutio deduci vigore dicti pacti, quod hoc casu illi non suffragatur cum damnum ex facto, & culpa eius propria prouenerit, & propterea defecerit conditio sub qua illud conceptum fuit, Ioan. Andr *in cap. ex tuarum n.* 7. *in verbo dummodo extr. de auctor. & vsu pal* Ruin. *cons.* 202. *sub n.* 4. *vers. & ex illa dictione (dummodo) lib.* 1. Rota *penes Cardin Serap. dec.* 1017. *n.* 4. *vers. nam dictio (dummodo)* & Buratt. *dec.* 110. *n.* 11. *vers. secundo quia*, &c.

Prædicta verò fortius procedant stante longa obseruantia d. Concordiæ per sexdecim circiter annos, pluribus interea factis per dd. D.D. Tiberium, & Iacobum alienationibus, ac Censuum impositionibus super aliis dict. hæreditatis bonis etiam cum consensu dd. Marcelli, & Horatij in exe-

23 cutione, & pro adimpleméto illius præstito, itaut res non sit amplius integra, & propterea absurdum videtur postquam pars altera commodũ ex ea percepit mediante libera dispositione bonorum etiam ipsius Cæsaris, modo conuentum super his de quibus agitur onus subire recusat, Decian. *cons.* 28. *n.* 11. *v. præterea cum seq. lib.* 3. Rota *penes Card. Caualer. dec.* 407. *n.* 9. *v. accedebat præmissis, & in recen. dec.* 86. *n.* 7. *vers. maximè in præsenti casu*, &c. *p.* 6. & fuit dictum in Firmana prædij coram R. P. D. meo Peutingero 30. *Ianu.* 1640. *§. penult Vers. Hic vero resolutio, & 14. Maij eiusdem Anni in §. ad hæc fuit responsum in fin. vers. quod conditiones lit.* &c.

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

EMINENT. ET RIVEREND. D. CARD. CORRADO.

Romana Reseissionis Concordiæ.

Lunæ 14. *Martij* 1650.

ARGVMENTVM.

Articuli irreuelantes, vel suspecti, non admittuntur contra Instrumentum; & nonnullorum irrelenantia in hac hypothesi trutinatur. Concordia satis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc vt comprehendatur etiam non expressa Testatoris voluntas magis elicitur ex verbis Testamenti, quàm ex aliis probationibus extrinsecis. Communis vsus loquendi, an habeat locum in Instrumento: & quomodo probetur. Et an legitimati veniant sub nomine legitimorum, seu bastardorum attento communi vsu loquendi.

SVMMARIVM.

1 *Articuli regulariter in Curia admitti solent, etiam parte opponente, cum clausulis præseruatiuis, quoquomodo ad causam conferant.*

2 *Limitatur, non procedere quando sunt omnino irreuelantes, vel aliter suspecti, tunc enim præmissa cognitione, parte præsertim instante, sunt omninò reuocandi.*

3 *Litigantes, expersis, ac dilationibus inutilibus fatigari, fuique eorum iura periclitari, non debet.*

4 *Et hoc est a Iudice, etiam parte non aduertente, apprimè considerandum, & ex officio prouidendum.*

5 *Verba generalia, & Vniuersalia in Transactione apposita; cum sint adeo ampla, atque pregnantia, vt quascumque Causas, Praetensiones, & Iura, etiam in eo Instrumento non expressa, ac in illo Iudicio non deducta complectantur, considerata propria cuiuslibet natura: valeat finem imponere cuicunque inde occurrenti obiectioni; in vim pacti, & conuentionis.*

6 *Verba restrictiua* causa & occasione narrata, & infra dicenda, &c. *posita in Instrumento Transactionis; comprehendunt quicquid orãinatur per se, vel per accidens. siue orainatur ab aliquo per se, vel per accidens.*

7 *Fracognitio, & animaduersio generalis, ac intellectualis, explicata verbis amplissimis, & generalibus, omnium, quæ possunt turbare concordiam; sufficit ad hoc vt habeantur, ipsius fauore, pro expressione ipsa cõcordia vllo casu periclitetur.*

Et stantibus generalibus huiusmodi verbis in Instrumento appositis, comprehenduntur etiam incogitata, & in iudicium non deducta: & hæc opinio dicitur communis.

7 *Ignorantia pretextus non suffragatur vbi data pro notitia, ac scientia concurrunt circumstantia.*

Et vt elidatur ignorantia, sufficit generalis notitia, & cogitatio, quæ resultat etiã ex renunciatione iurata cuiuscumque iuris, contingentis, incogitati, ac superuenientis, ac instrumenti de nouo reperti.

9 *Ipsum*

9 *Instrumentum clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem, quàm Testes, etsi, exceptione, vel alio defectu, sint de iure repellendi. Eoque ius est prærerendum.*

10 *Attendus Instrumento publico adhærentium, scripti ectus admodum redatur; ac primæ instantiæ vitio est reiiciendus.*

11 *Iactatio Testatoris circa suam voluntatem, ante conditum testamentum, nihil operatur, dum ipse mutato consilio, aliis postmodum in ipso condendo disposuerit.*

12 *Testator, qui literas, ac Rerborum artes non callet, id tantum censetur voluisse, quod in Testamento verbaliter exprimitur: licet quælibet verborum circumscriptio non sit apta inducere, ipsum non palam, sed in figuris locutum fuisse.*

13 *Consensus, & approbatio contractus præsumitur ex præsentia, interventu, ac fideiussione illius, de quo agitur.*

14 *Filius censetur habere certiorem notitiã intentionis ac voluntatis Patris, quàm alij. Et ideo verisimile est, cum in Testamento mentem ipsius insecutum esse, ac præcepto eius obtemperasse.*

15 *Memoria in homine decrepitæ ætatis adeo labefactatur ac ruit, vt eius Testimonium de auditis ab alio in iuventute, de re ad ipsum non pertinenti, magnæ veritatis suffitione laboret: ac quo plus exactè deponit, eo magis ab omni verisimilitudine, & prudentis iudicio alienum suum dictum redat.*

16 *Communis usus loquendi non probatur, nisi pluribus concurrentibus.*

17 *Legitimati, cum sint verè legitimi, & naturales, secundum Iuris interpretationem, appellatione legitimorum ac naturalium comprehenduntur.*

18 *Legitimati in forma amplà, ac ad omnia legitimitatis iura plenè restituti, ac reintegrati sunt atq; censeri debent verè legitimi, sublata penitus omni genituræ macula: ita vt communis loquendi vsus de illegitimis, ad ipsos non possit referri.*

19 *Concordia longo tempore seruata, & executa cum ad tollenda partium dissidia sit inita, ne sopitæ litium flammæ vltrò nouæ excitentur, ac renouiscant; æquum est in posterum summoperè seruari.*

DECISIO XXVI.

Litem iam diu vertentem coram bon. mem. Coccin. inter DD. Marcellum & Horatium filios Ioann. Baptistæ Actores, & DD. Tiberium, & Iacobum filios Pauli primi hæredis q. Cæsaris de Alberinis reos conuentos super fideicommisso per dictum Cæsarem ordinato ad fauorem lineæ masculinæ legitimæ, & naturalis præfati Ioan. Baptistæ mediante concordia perpetua inter eosdem partes pro communi quiete, & conservatione, atque augmento status, ac dignitatis eorum familiæ de Alberinis inita die 19. Ian. 1632. terminetur, atque sopitam confecerunt Domini nec proponere sub die 15. Iunij 1648. non esse tollendum, nisi præuia restitutis, seu refectionis per dictum D. Iacobum eo tempore dedactæ ob præsentiam inter partem dd. DD. Horatij & Marcelli fuccessorem bonis contro essis nempè Casali nuncupato Campo di Merlo & Domo in Vibe sita, fructuum, ac prohibitionis prædicto Cæsari iniuncta a celebrato contractu ex cuius hæredes pronunciant) in testamento condito die 10. Aprilis 1560. quod negotium ea transactione finiri non prohibuit. Verum quia postea exhibitis pro parte dictorum Dom. Iacobi nonnullis articulis inhibebatur pro dicta admissione ad effectum examinandi testes in eis, quam altera pars impugnabat. Hodie coram Dominis responderant non esse admittendos.

Quia licet articuli regulariter admitti soleant in Curia etiam parte opponente cum clausulis præiudicialibus quoquomodo ad causam conferant *Inuer. dec. Veroll 47. praxi 1. & Robert Vestr. in praxi lib 5. cap. 14. sub num. 6. versic. ideo eadem forme ratione, &c.* Id tamen fieri non debet, neque procedit quando sunt omnino inconcludentes, vel aliter suspecti, tunc enim prævia cognitione parte præsertim instante sunt omnino reiiciendi, cum expensis, ac dilationibus inutilibus litigantes fatigari, eorumque iura periclitari non deceat *leg. si quis patroni. §. item Iuuenus, in fin.* vbi Bart. *l. si cess. de iur. leg. ad probationem*, vbi glossis. & Bart. *n. 1. vers. leg. ad ex hoc, &c. Cod. de probat.* glossis *in cap. cum notæ ex hoc, &c. Cod. de probat.* glossis *in cap. cum contingat, in verbo nihilominus, versic. cum proponeretur*, ibique Bald. *sub num. 6. versic. vel, nisi positio, &c. de offic. delegat. si cual. part. 2. sub tit. de positionibus §. 10. sub num. 1. vers. sed quid si post, &c.* dicens hoc esse ab ipso Iudice etiam parte non adstante approbandum, & in officio procedendum Nauiz. *cons. 30. num. 15. vers. item quia, &c. ac seq.* Farf. *cons 97. n. 131. vers. & consequenter, vers. seq. lib. 1.* Rolland. *cons. 34. sub numero 12. vers. sed procedit non obstante, cum seqq. lib. 2.* Bellamer. *decis. 726. in princ. & numero 1.* Iacc Gram. *dec. 45. a numero 4. vers. & quod grauauerit Commissarius, &c. cum seqq. per totum*, Nicol. Anton. Gramat. *ad l. fin. Cod. cap. 6. sub numero 14. in verbo sed cum præiudicio. vers. quæ quidem clausula, & in fin. versic. & si periti Iudices*, vbi declarat praxim Curiæ, Rota *pence sanct. mem. Gregor. XV. decis. 147. num. 7. vers. cum etiam, &c. & in recent. decis. 661. numero 1. versic. vera est enim conclusio, &c. part. 4. & decis. 34. num. 25. versic. vnde merito, eadem part. 5. tom. 2. & decis. 156. sub numero 2. Versic. & articulos, &c. ac seq. part. 7.* idemque tenet Rota etiam in Curia, vt patet ex *dec. 216. numero 3. Versic. idcoque. &c. ac seq. & lacer. decis 521. a num. 10. Versic. recte dixerunt Domini, &c. cum seqq.* vbi stylus obiectus declaratur. *p. 1. c. recent. & in Ferosemprenien. bonorum 28. Ianuarii 1641. coram Reuerend. Patr. Dom. meo Rospigliosio in S.R. & in Romana versus 1. Iuris eiusdem Anni coram R. P. D. meo Richio in §. cumque intrarent, & in Valentina parochialis coram R.P.D. meo Cerro 23. Ianuarij 1647. in § ratio relationis fuit. &c.* in quibus alia referuntur, & comprobat modernum Rotæ stylum. *decis. 803. num 14. vers. quamuis enim. &c. cum seq.*

Interlocutoria verò vilà fuit Dominis [illegible]
Non primos articulos continuos [illegible]
celebratione dicti Instrumenti [illegible]
contra, & postea sequis proponere [illegible]
tentionem filium incendi [illegible]
nem voluerat, prædicto Cæsari [illegible]
filiis edictis Pauli [illegible]
Baptistæ debuerint, [illegible]
de competenti [illegible]
bona dicta [illegible]
fuit dictata [illegible]
pertinere, [illegible]
ipsa [illegible]

intentione, che detto q. Cesare Alberini haueua bauuto in fare detto fideicommisso, e dispositione. E di non volere in detta Transattione comprehendere altre raggioni, che potessero per altra strada hauere essi Transigenti, &c.

Repugnat expressè ipsius Instrumenti tenori, ac verbis tam in parte narratiua, vbi in verbis inter quas, &c. asseritur indebitam inter partes generaliter fuisse initiatum de, & super hæreditate dicti Cæsaris, in quo licet DD. Tiberius, & Iacobus prætenderent fideicommissum Cæsaris ob mortem Pauli eorum patris ipsis superstitibus expirasse. Tamen DD. Horatius & Marcellus intendebant sibi ipsis, ac descendentibus respectiuè suffragari. Ac proinde super prædictis litibus, & aliis prætentionibus, quæ inter partes exortæ erant ac quomodolibet exoriri possent prædicta, & infrascripta occasione plenissimè concordarunt, & transegerunt; Quam etiam in dispositiua, vt legitur ibi, , & e conuerso ex parte dd. DD. Horatij, & fratris prætenderetur in euentum mortis dd. DD. Tiberij, & Iacobi absque filiis legitimis, & naturalibus succedere debere in dicta hæreditate vti vocatos cum eiusdem Horatij primogenitis in d. fideicommisso ex forma præcitati testamenti, & Codicillorum, &c.

& ibi, ,

super quibus differentiis, litibus, & aliis prætensionibus, quæ inter dd. partes ortæ sunt, & quomodolibet oriri possent prædicta occasione, dum pro parte D. Horatij instructabatur processus, tractata perpetua concordia, & compositione tandem vniuerso statu rerum, & aliis prudenter, & maturè consideratis mediante interpositione, &c. Pro amoris inter eos, & familiæ de Albedinis status & dignitatis conseruatione concluta, & stabilita fuerit modo, & forma infradicendis, &c. Hinc est, &c. pro se ipsis, ipsorumque hæredibus, & successoribus quibuscunque, &c. sub pactis, & conditionibus infradicendis, &c. diligenter, & maturè toto statu rerum, & prætensionum inter ipsas partes vertentium considerato, ad hanc Transactionem, & perpetuam concordiam tractatam, & conclusam pro communi quiete, modo & forma infradicendis deuenerunt, & ratione huiusmodi perpetuæ concordiæ, transactionis, & compositionis & aliàs omni meliori modo, &c. partes prædictæ cesserant, & renunciarunt dd. omnibus, & singulis causis, litibus, & quæstionibus, ac prætensionibus quibuscunque, vel aliàs quomodolibet ortis, introductis, & indecisis pendentibus, *& quæ introduci, & moueri possent causa, & occasione supra narrata, & infra dicenda*, simpre cum omnibus suis, incidentibus annexis, & connexis, totoque negotio principali perpetuò extinxerunt, &c. eique perpetuam silentium, & finem, &c.

& infr.

Et insuper per viam transactionis, compositionis, & concordiæ, *& aliis omni meliori modo deuenerunt ad infrascriptas conuentiones*, &c. videlicet, quod liceat dd. DD. Tiberio, & Iacobo non obstantibus quibuscunque vinculis, & prohibitionibus in dictis testamento, & codicillis respectiuè appositis libere disponere de omnibus bonis hæreditariis, &c. excepto Casali nuncupato Campo di Merlo rubr. 270. circiter, & domo posita ad Vallem, &c. Casale autem, & domus supradicta reseruata conuenerunt, quod subiacerent, & subiacere debeant fideicommisso per dictum Cæsarem facto, &c. & omnibus vinculis in eo contentis.

Volentes partes ipsæ fideicommissum in dicto Testamento ordinatum deficiente linea masculina dicti Pauli comprehendere debere lineam dicti Ioannis Baptistæ, illamque intelligi debere substitutam lineæ dicti Pauli, &c.

& infr.

Item conuenerunt, quod deficientibus dd. DD. Tiberio, & Iacobo, absque filiis masculis legitimis, & naturalibus, vel eorum descendentibus pariter sine filiis masculis legitimis, & naturalibus succedere debeat in dict. Casali, & Domo supra reseruata absque vlla detractione legitimæ, ac Trebellianicæ cum reseruationibus antedictis d. Horat. Alberinus, eiusque primogeniti in infinitum, ac si d. Paulus decessisset absque filiis legitimis, & naturalibus, & esset factus locus fideicommisso. d. Cæsaris, &c.

Quod fideicommissum dd. Tiberius, & Iacobus declararunt, & voluerunt comprehendere lineam dict. Ioann. Baptistæ modo, & forma quibus supra, *& quatenus opus sit ex nunc & vt supra* dictum est constituerunt ad fauorem d. lineæ perinde ac si illa fuisset simpliciter, & sine dubio vocata in defectum lineæ prædicti bon. mem. Pauli, &c. *quia sic actum*, &c.

Quam concordiam, transactionem, compositionem cum omnibus & singulis in Instrumento contentis, prædicti DD. Tiberius, & Iacobus, & Horatius, ac Marcellus semper, & perpetuo rata, valida, atque firmas habere, tenere, inuiolabiliterque obseruare, & attendere promiserunt, *& vnaquam* sub quouis *prætextu* ex Instrumentorum, & scripturarum, probationum, ac iurium *de nouo reperiendorum*, seu reperiendorum, & ex *quauis alia causa*, & ratione, iure, titulo, & modo cogitatis, *& incogitatis* etiam sub prætextu doli, restitutionis in integrum ex quocumque capite etiam enormissimæ lesionis, & si quæ mihi iusta causa, &c. directe, vel indirectè in iudicio, vel extra contrafacere, dicere, opponere, vel venire, nec vnquam excipere, vel in contrarium experiri. Renunciantes cum iuramento, &c. dicto beneficio, &c. dispositioni *l. de his, & leg. cum hi, ff. de transact. & simil legibus, &c.* & omni iuris, Legum, Statutorum, & Constitutionum auxilio, &c. & cuicumque dispositioni, &c. atque rescripto, &c. siue ad petitionem partis, &c. siue motu proprio, & ex officio, tam per viam gratiæ, quam iustitiæ, & cum quibuscumque clausulis derogatoriis etiam ampliss. contra præmissa quomodolibet concedendis &c. non præiudicantes, &c.

Quibus sic vt vtrisque tam generalibus, quam vniuersalibus complectendis vtique propositis modo pro parte d. Dom. Iacobi contra prædictos DD. Horatium, ac Marcellum incapacitatis obiecto ad effectum filios excludendi à fideicommisso in dd. Codicillis, ac Testamento ordinato, & ex eo in transactione pacis specialiter dicto confirmato ad fauorem Horatij, ac eius primogeniti tam in infinitum; sint enim ad eo ample, atque pregnantia, vt quæcumque causa, prætentionis, & iura etiam in d. Instrumento non expressa, ac illo tunc non dedicta, quibus contenta intra partes quomodo impugnari, & controuerti valeant, comprehendantur in vim pacti, & conuentionis Bartol. *in leg. si certa sub num. 2. vers. veriùs puto*, &c. *cum seq. & Dec. cons. 5. vers. si*

vero loquimur, &c. C. de transact. Castr. *cons.* 333. *dubium videtur facere, sub num.* 2. *& si vero. cum seq. lib.* 2. Alexand. *cons.* 42. *super thema. e à num.* 8 *vers. tertio quia generalis fuit, &c. cum seqq. per totum lib.* 1. *& cons.* 11. *visis ac vt oportet consideratis thematis, sub n.* 10. *vers. confirmo, &c. & prius à n.* 6. *vers. sed præmissis non obstantibus, &c. cum seqq. per totum lib.* 2. Surdus *cons.* 157. *sub num.* 5. *vers. cæterum, cum seqq. per totum & consil* 303. *à num.* 33. *vers. & sum dixit, &c. cum seqq.* latè ponderando dictionem aliàs, *& dec.* 176. *sub num.* 1. *cum seqq. ac sub num.* 7. *vers. Senatus persistendo, &c.* dicens ita iudicatum ab illo Senatu, Honded. *cons.* 49 *à num.* 8 *cum sequentib. per totum lib.* 1. *vbi sup. numero* 10. *versic. secundo quia, &c. cum sequentib.* bene ponderat verba illa: *& alia quacunque causa, &c.* Mantic. *de tacit. & ambigu. conuent. lib.* 26. *titul.* 6. *sub num.* 16. *vers. sed est aduertendum, &c. cum seq.* Rota penes Cardin. Seraphin. *dec* 317. *sub num.* 2. *versic. limen sublimatur, &c. cum sequentibus* vbi ponderantur verba illa, *& alia quacunque causa, &c* & fanct. mem. Gregor. XV. *decis.* 286. *n.* 7. *vers. vlterius, &c. & in recent. decis.* 447. *sub num.* 5 *vers. vnde cum partes, &c. part.* 2. *& decis.* 231. *sub num.* 3 *vers. & in omnem euentum, &c. part.* 4 cum aliis latè adductis in præcedenti decisione *in §. ex quibus infertur.*

Neque possunt (vt prætendit D Iacobus) congruè restringi ad solam controuersiam super defectu, vel dilatione conditionis, qua Paulus fuit a Cæsare testatore granatus in iudicio tunc deducta ob ea verba præcedentia in principio apposita, ibi, quæ inter dictas partes ortæ sunt, &c. & „ quomodolibet oriri possent prædicta occasione, „ &c. & infr. in *versic. hinc est, &c.* ibi, „ quæ introduci, & nasci possent causa, & occasione supra narrata, &c. & infra dicenda.

„ Quoniam est aduertendum litem inter partes tunc vertentem non fuisse vnicam illius concordiæ, & omnium in ea conuentorum causam similem, sed aliam quoque, & quidem præcipuam concutisse, scilicet confirmationis, & augmenti dignitatis, ac honorificentiæ familiæ de Alberinis. Ideoque illam non fuisse restrictam ad ipsam litem, imò nec ad eas, quæ in posterum eius occasione introduci, ac suscitari valerent; Sed extendas quoque ex pacto, comprehendere, quæ ex alio quocunque titulo iure, & causa etiam incogitata quomodolibet excitari, ac promoueri possent occasione infra dicenda cum explicita renunciatione *l. de his, ff. de transact. & alios*, vt patet ex ipso instrumenti contextu supra relato in parte dispositiua in *vers. hinc est*, ibi, *causa, & occasione supra narrata, & infra dicenda*, &c. Inferius autem noua, ac peculiari dispositione in *versic. & insuper*, &c. non solum per viam transactionis sed concordiæ, & alias omni meliori modo, &c. inter alia plura declarationem voluntatis Cæsaris non concernentia specialiter fuit conuentum, quod fideicommissum ab illo ordinatum comprehendat lineam masculinam d. Ioann. Baptistæ patris Horatij, ac Marcelli, quodque ipsi, ac primogeniti prædicti, deficientibus dd. Tiberio, & Iacobo eorumque descendentibus masculis legitimis, & naturalibus, succedere debeant in d. Cesali, & Dorotanquam comprehensis, & vocat in dicto fideicommisso, quod ex nunc quatenus opus sit pacto speciali fuit in eorum fauorem constitutum. vt legitur in *versic. volumus partes*, &c. *& in vers. quod fidei-commissum*, &c. Et propterea cum omnia modo deducta pro parte D. Iacobi ad probandum Cæsarem nobilis fabbituere lineam Ioann. Baptistæ eo modo, quo prætenditur. Neque id facere potuisse ob allegatam incapacitatem, quam negat fuisse in dicto Instrumento comprehensam, eo tendant, vt excludantur à fideicommisso ibidem expressè constituta ac repetita conuentione firmato, vt legitur expresse in Commissione in Processu producta. Negari sane non potest hæc ipsa verbis dicti Instrumenti fuisse comprehensa non solùm inspecta propria natura, & significatione illorum, quæ addeuntur pro restrictione, *causa, & occasione supra narrata, & infra dicenda*, &c. quæ latissimè patent, vt inquit Bald. *in cons.* 119. *statuto cauetur num.* 7. *vers. sed contra hoc, &c lib.* 2. dicens sub eis comprehendi quicquid ordinatur ad aliquid per se, vel per accidens, siue ordinatur ab aliquo per se, vel per accidens, & in hac materia probat Castr. *d. cons.* 333. *dubium videtur facere, sub num.* 2. *versic. sed omnia de quibus dixi, & supra, ac infra per totum lib.* 2. Verum etiam attentis pactis, *in vers. & insuper*, &c. & aliis ampliissimis sequentibus (ad quæ referuntur) quibus constat partes voluisse augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere, quæ præcipuam illius concordiæ causam, scilicet quietem, ac pacem inter eas, & familias, ac bonorum conseruationem apprimè contemplatam turbare possent, quorum omnium generalis, ac intellectualis animaduersio, & præcognitio ad hanc effectum sufficiens est inst. de cor. Bart. *in d. l. si de certa sub d. num.* 5. *vers. si vero loquimur in fin. Cod. de transact.* dicentis, quod statutibus generalibus huiusmodi verbis in instrumento appositis comprehenduntur etiam incogitata, & in iudicium non deducta, eiusque synonimum dicit esse communem Surdus *cons.* 267. *sub num.* 19. *versic. verba igitur*, &c. & *cons.* 269. *sub num.* 6 *& seq. per tot.* Honded. *d. cons.* 49. *sub n.* 35 *vers. quantum minus resp. lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 6. *sub num.* 17. *vers. unde Tabelliones*, &c. Seraph. *d. dec.* 317 *num.* 3. *vers. nec salua ratione retinendi*, &c. ponderantes verba illa: *causa, & occasione*, &c. ac cætera generalia supra relata Menoch. *cons.* 255. *sub n.* 24 *vers. sexto renunciando & seqq. per tot* Barz. *dec Boer.* 27. *n.* 17. *vers. neque refert* & alij in præcedenti decisione relati *in §. Ac proinde restringi non possunt*, &c.

Minus excludi potest prætextu ignorantiæ dispositionis Rutilij, vel qualitatis personarum. Quoniam hæc ex sanguinis coniunctione, ac prouisione de meliorandis rerum notitia, scripturisque, & annotationibus pones ipsum D. Iacobum existentibus, ac per eum exhibitis; Illa vero ex reperta dicti testamenti Rutilij mentione in Codicillis Cæsaris eius filij, super quibus specialiter tractatum fuit plaries ferò habito, eiusdemque retentione, atque exhibitione partes facta protestatione *ad leg. qui cum alio ff. de reg. iur.* D. c. *cons.* 160. *non excedit a memoria sub n.* 1. *vers. nam cum vetita, cum seq.* Surdus *cons.* 82. *num.* 32. *vers. ex quo* C. Peregr. *de fideicommiss. art.* 52 *sub num.* 14. *vers. ultimo*, &c. Rotam *dec.* 285. *sub num.* 2 *vers. nunc ex memoria tabellionum seq. & dec.* 24. *sub n.* 4 *vers. ex mentione erit*, &c. *per tot.* Item Iacobi specialem, atque immediatam relationem *d. l. de his, & de transact.* ac eiusmodi speciales tam contingentis, incogniti, & inquisitionis, ac instrumenti de nouo reperti (vt prætendit) ac

est) suffragari non potest, cum sufficiat (vt dictum est) generalis ad hunc effectum notitia, & cogitatio Bart. *in l. Aurelius, §. Canis. sub n. 11. v. prædicta vero. ff de liber. legat. & in d. l. si de certa sub. num. 4. vers. hic aduerte, & n. 5. v. si verò loquimur, C. de transf.* Rota *penes sanct. nem. Greg dec. 192. nec facit*, &c. *& dec. 714. sub n. 7. v. vlterius, p. 2. & dec. 598. sub num. 3. versic. quibus non obstant* &c. *p. 3. recent.* cum aliis præcedenti decisione adductis, *& in Romana fideicommissi de Cesciaris 16. Martij 1648. coram me, in §. ac proinde non aduersatur.*

Quare ex prædictis non solùm conuincitur irreuelantia dicti primi articuli expressè aduersantis verbis, & pactis conuentis in dicto instrumento.
9 Quod clariorem ac certiorem facit veritatis probationem quàm testes, qui vel oblitione, vel alio
10 defectu facilè labi possunt, ideoque illis est præferendum. Imò suspectus admodum redditur, Ac proinde iure merito est reiiciendus, vt respondit Rot. *in dec. 582. sub num. 6. vers ex quibus, part. 1. & decis. 589. sub numero 1. vers. & eo minus, part. 2. ac dec. 772 sub num. 5. vers. sextus articulus, part. 3. & dec. 305. num 2. vers. secundus verò, & sub num. 4. vers. sextus articulus, part. 4. & d. dec. 521. sub num. 5. vers. cum enim, ac seq. part. 5 & dec. 252. n. 2. vers cum enim part. 7. recent. & in dicta Valentina Parochialis 23. Ianuarij 1647. coram R. P. D. meo Cerro, in § nihil ergo refert, ac in Barchinonen. Parochialis, seu Vicaria 13. Iunij 1644. in §. primus enim articulus, vers. vnde meritò*, &c. *cor. me, & sæpè in aliis.*

Secundus verò Articulus in quo deducitur præfatum Rutilium paulò ante conditum ab eo testamentum propriam declarasse voluntatem instituendi Cæsarem eius filium hæredem vniuersalem, ea tamen lege, vt bona eius hæreditatis præfato Ioanni Baptistæ, siue dd. Horatio & Marcello illius filiis relinquere minimè posset. Idemque post conditum testamentum, & mortem ipsius publica voce, ac fama confirmatum fuisse. Nullius pariter est releuantiæ.

Tùm quia illud attendi debet, ac obseruari, quod in testamento disposuit, non autem, quod antea se dispositurum iactauit, nam plura sæpe iactantur, quæ deinde mutato consilio ad dispo-
11 sitionis, seu executionis actum non deducuntur Ac proinde cum in testamento deinde condito hoc non expresserit, neque prædictos excluserit, vt facile poterat, id vtique in ipso actu noluisse censetur *ad leg. quidam cum filiumfamilias, vers. respondi*, vbi Bald. *in 3. not.* ac cæteri DD. *ff. de hæred. instit.* Gabr. *conf. 103. sub num. 31 versic. nec obstat, cum seq. lib. 2.* Surd. *conf. 29. sub n. 8. versi etiam si aliquando testator, cum seq. & decis. 283. num 4. vers. & per aliam, & sub num. 14. vers. quarto, cum seq.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 11. sub n. 35. vers. idcirco*, &c. & respondit Rot. *penes Card Seraph. dec. 1358. num. 11. vers. Tertio quintus testis de voluntate testatoris deponens* &c. *ac in recent. dec. 264. num. 6. vers. non obstant testes adducti*, &c. *part. 4. & dec. 550. sub num. 13. vers. quartus deponit*, &c. *& seq eadem p. 4. tom. 3.*

Neque consistit, quod per quandam verborum circumscriptionem hoc indicauerit in testamento dum eidem Cæsari filio, ac hæredi instituto prohibuit de bonis hæreditatis disponere ad fauorem personæ illegitimæ, & procreatæ ex patre, aut ex matre illegitima. Quia nec huiusmodi circumscriptio Ioann. Baptistæ, vel Horatio, ac Marcello eius filiis conueniebat, qui legitimi, & naturales, & ex parentibus legitimis, & naturalibus progeniti sunt ex late deductis in præcedenti decisione subd. die 15. Iunij 1648. in §. *minus obstat adducta prohibitio cum seqq.* Nec illa vsus fuisset testator, qui miles erat, nec Rhetorum artes callebat, sed palàm non in figuris illud idem expressisset, quod paulò antea (si verum fuisset) publicæ declarasse proponitur in hoc Articulo, quare id tantùm voluisse censetur, quod verba sonant *leg. labeo, vers. caterum. ff de supellect. legat. leg. vnic. § fin autem ad deficientis in fin. C. de caduc. tollend.* Gabr. *d. conf. 103. num. 13. versic. quod* 12 *eum non fecerit*, &c. *lib. 2.* Peregrin. *de fideicommiss. cit. art. 11. sub d. num. 35. vers. & cum facilè fuerit Testatori.*

Tùm quia in omnem casum præceptum illud prohibituum ipsi Cæsari iniunctum fuit, & ad eius personam specialiter relatum, vt in dicto testamento legitur, ibi, *Prohibens expressè eundem D. Cæsarem hæredem prædictum, quod in euentum in quem voluerit condere aliquod testamentum, seu deuenire ad aliquam donationem de bonis hæreditariis prædictis in totum, vel in parte, quod non possit instituere, nec nominare, &c.* Ideoque non afficiebat DD. Tiberium, & Iacobum cum quibus inita fuit d. conuentio eius vigore pro communi quiete, ac conseruatione, & augmento status, & dignitatis familiæ de Alberonis, fuit ex pacto peculiali renouatum, ac constitutum fideicommissum super dictis bonis particularibus ad fauorem dicti D. Horatij, ac eius descendentium secundum ordinem primogenituræ, vt constat ex verbis supra relatis, *iuxt. text. in §. his igitur* vbi gloss. *in verb voluisse, in auth. de restitut. fideicommiss.* Bart. *in leg. filiusfamilias, §. duni sub num* &c. *vers. quæritur. Dyn. cum seq ac ibid.* alij DD. *Digest de legat 1.* Decian. *consil. 26. num. 22. versic. tertio non potest, lib 2.* Riminald. iun. *consil. 536. num. 53 vers. sed vlterius cum seq.* Surdus *decis. 125. per tot* Peregrin. *de fideicommiss. artic. 31. sub num. 69. vers. & idem generaliter est*, &c. Rota *penes Cardin. Seraph. decis. 482. num. 2. vers. quia huiusmodi prohibitio*, &c. *decis. 24 versic. ac propterea part 4. tom. 2. & decis 397 sub numero 6. ad fin vers. quia dicta prohibitio, cum sequentibus part. 5. recent.* cum aliis adductis in præcedenti decisione in §. *propterea dicta prohibitio rejicienda fuit.*

Præterea neque hic articulus suspicione caret. Nam repugnat non solum testamento Ioan. Baptistæ Iunioris condito die prima Augusti 1527. in quo hæredem vniuersalem instituit Marcellum patrem dicti Ioann. Baptistæ Iunioris eius filium legitimum, & naturalem, ex quo certior, ac efficacior videtur reiiciatur veritatis probatio, quam ex altero illo asserto condito die 15. Martij anno 1521. in quo instituti leguntur Horatius, & Marcellus filij legitimati relicta dote nonnullis filiabus pariter legitimatis, quorum omnium nulla prorsus facta fuit mentio in d. posteriori condito de anno 1527. sed tantum ipsius Marcelli Legitimi, ac naturalis Præterquod illud constitutum prorsus erroneum etiam in denominatione Æmiliæ vxoris Testatoris, cum qua matrimonium contraxisse constat Anno sequenti 1524. mense Martio ex publico Instrumento super eo celebrato. Verum etiam repugnat Instrumento sponsalium, ac dotali celebrato die prima Augusti 15[illegible].

inter

inter dictum Marcellum nobilem Romanum tanquam patrem, & legitimum administratorem præquam patrem, & legitimum administratorem præfati Ioannis Baptistæ ex vna, & Franciscum Calfati Ioannis Baptistæ ex vna, & Franciscum Calfati Ioannis Baptistæ ex vna, & Franciscum Cal

Iauellis 20. *Iunij* 1614. *coram bo. mem. Vbaldo dec.* 600. *per tot. p.* 3. *comprobatam in dec.* 667. *sub num.* 1. *vers. certi enim iuris est p.* 1. *& dec.* 578. *sub n.* 4. *vers. non obstant p.* 4. *& dec.* 100. *sub n.* 4. *vers. circa secundam inspectionem, &c. cum segq. p.* 5. & alios refert modern. Rom. *discept.* 247. *n.* 72. *vers. cum tales legitimati, &c. & discept.* 496. *n.* 10. *vers. vnde legitimatus, &c.*

18 Tertiò, quia assertus loquendi vsus non refertur ad eos, qui fuerunt adeo amplè legitimati, & ad omnia legitimitatis iura plenè restituti, ac reintegrati, ita vt sint, atque censeri debeant legitimi sublata penitus omni genituræ macula non obstantibus quibuscumque statutis, constitutionibus & consuetudinibus contrariis, vt in proposito casu factum legitur in instrumento legitimationis Cynthia vxoris dicti Ioannis Baptistæ sub die 3. Aprilis 1576. provt respondit Gozad. *cons.* 6 *n.* 73. *vers. non obstat quod communis vsus loquendi, &c. & vers. vel 3. secundò, &c.* & comprobatur ex traditis per Sard. *cons.* 1. *sub n.* 97. *vers. & quamuis regulariter, ac seq.* & per Card. Seraph. *d dec.* 325. *sub num.* 16. *vers. qua clausula, &c.* & modern. Rom. *discept.* 496. *n.* 14 *vers. maximè quia, &c. cum segq.*

Et denique quia prohibitio imponendi illegitimos (quicunque illi intelligantur) a Rudolpho facta fuit soli Cæsari ipsius hæredi, non autem aliis, vt satis DD. Iacobo, & Tiberio, a quibus ex pacto & conuentione speciali adiecta fuit facultas legitimandi, ac nominatim D. Horatius cum eius descendentibus ad dictum fidei commissum particulare promouendum, conseruatione, & augmento huius familiæ (vt dictum est, conuenientibus
19 huius familiæ (vt dictum est, conuenientibus equidem initis, ac maximis consequendam rationibus, sicut concordata, & conuentio prædicta iam diu inita, & longo tandem in annotatis, & vltra spatio seruata, & executa fuit: eiusdem partes illum imposterum iemari, ac custodiri, grauibusque inter coniunctos dissidiis, ac sopitas iterum flammas ab ipso non excitari, sed prorsus extingui iussit, ac æquum esse Domini censuerunt iuxta tenorem capitum ac transact. *l. causas l. sub prætextu la prima. Cod. de* Rom. *in d. c. cum contingat sub d n.* 6. *vers. vel ne pretio de eo, quod sopitum est, & de offic. de leg.* Rota penes *san. mem. Greg. d. dec.* 286 *sub n.* 9 *vers. accedat, &c. cum segq. & dec.* 354. *sub n.* 1. *cum seq. & in recens. dec.* 715. *sub n.* 6. *vers. accedit etiam, & p. p. 2. & d. dec.* 231 *sub n.* 4. *in fin. vers. quæ tamen, &c. p. p. 4. & dec.* 86. *sub n.* 3. *vers. ideo cum seq. p.* 3 *ac ibi in addit.*

Et ita fuit conclusum vtraque parte non obstante, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Rescissionis Transactionis.

Veneris 16. *Iunij* 1651.

ARGVMENTVM.

Tutor tenetur reddere rationem administrationis, & partitas distinctas in calculo describere. Transactio rescindi debet ex capite enormissimæ læsionis.

SVMMARIVM.

1 *Tutor tenetur reddere rationem administrationis & conficere inuentarium, etiam si testator ei omnia ei remiserit.*

2 *Calculus probat contra ipsum confitentem, n.* 5. *Et ab eo causam habentem, n.* 14.

3 *Debet vitè & rectè conscribi, ponendo in eo partitas distinctas, iustificandas per iuramentum contentis, si modicæ sint; si verò magnæ, arbitrio iudicis.*

4 *Etiam si omnia in eo posita, conuexa dici possint, tanquam sub eadem administratione comprehensa.*

5 *Nec debet genericas, & confusas, inuerisimiles, & erroneas continere partitas; aliàs rationes dicuntur in folle.*

6 *Quod exemplificatur.*

7 *Partitæ solutionum debitorum simul iunctæ, notabilem summam continentes, debent habere specificatam causam, ac quietantias debitorum.*

8 *Soluto matrimonio, mulieri non debentur fructus dotis, nisi interpellatis hæredibus.*

9 *Tutor debet expendere secundum qualitatem, & conditionem pupilli.*

10 *Nec formam à testatore præfixam transgredi.*

11 *Aliàs calculus ab eo factus non attenditur, indeque dolo, & læsione pupilli præsumptio resultat.*

12 *Et vertitur, seu transactio super tali calculo facta, non attenditur.*

13 *Nam læsio est momenti.*

14 *Rom. Pontifex iurium præfert eorum precedentem ad. possessionem, & seruitia.*

15 *Mater tutrix præsumitur satisfacta de suis dotibus, bonis dotalibus, & non aliis largitatibus quando administrauit, vel nupsit secundo matrimonium, ex cuius fructibus dotes sustinuit.*

16 *Et lucranda præsumuntur etiam admissa detractione legitimarum, ac verisimilium expensarum.*

17 *Quod procedit in excipiendo contra mulierem, vel eius hæredes actionem petentes, n.* 18.

19 *Licet ad præsens non inueniatur læsionem in transactione facta hac de causa cum muliere.*

20 *Hæres tenetur approbare constitutionem dotis factam filiæ vltra summam per patrem in testamento ordinatam, imo debet ab hæreditate relevari per matrem. n.* 24.

21 *Dos actiue morte effective soluta fit.*

22 *Dos de bonis naturæ fructus præsumitur supravixisse matri.*

23 *Dotata viuere tenetur administrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit, nec sufficienter ipsius assignat rationem.*

25 *Tempus transactionis attendendum in iustificanda rescissionis iniustitia, vel iniquitate.*

26 *Vera hominis constituenda atque æstimanda est secundum disposita* in leg. hæreditatum ff. ad l. falcidiam.

27 *Legitima debetur filio, & eo defuncto, eius filiis, nam.* 28.

29 *Dilatio solutionis, ac detractio fructuum reservatorum donec conditio euenerit, seruit legatario.*

30 *Item & omne fideicommissi quantum prudens index arbitrabitur.*

31 *Dispositio* legis 2. Cod. de rescind. vendit. *attenditur in transactione, si ibi magna læsione.*

32 *Læsionis modus in iudicis arbitrio remittitur.*

33 *Donatio existens in transactionibus, non transmutat transactionem in aliam speciem, nec alterat eius naturam, sed ab ea dependet.*

34 *Maxi*

34 *Maximè attenta magna læsione, quæ dolum præsefert.*

35 *Petens rescissionem transactionis, tenetur restituere quod habuit.*

36 *Quod non procedit, attenta magna læsione, cum detur retentio, donec appareat quid verè debeatur.*

37 *Patris mandatum de filiabus dotandis, interpretatur de dote congrua constituenda juxta eorum conditionem, statuta, & loci consuetudinem, numero 41.*

38 *Quod dignoscitur in ordinatione perpetui fideicommissi, cum prohibitione alienationis bonorum stabilium ob quamcunque causam privilegiatam, & urgentissimam, & ex aliis additis. 39. 40.*

42 *Et minùs quàm fieri possit, detrahi debet de sedecim in assignandis dotibus constituendis.*

43 *Et minùs nuptui nobiliori nubat.*

44 *Cum pari sit nubendum.*

45 *Publicum instrumentum, quod in se habet repetitas, ac qualificatas partium confessiones juramento formatas, præfertur depositioni unius testis.*

46 *Æstimatio de communi partium consensu facta pro litibus dirimendis, non excludit veritatem æstimationis conferre, & juramento firmare.*

47 *Contractus factus post aliquem contractum, debet diuersò jure censeri, & idem contractus cum primo non debet reputari.*

48 *Actio ad rem, non tanti æstimari debet, quanti ipsa res.*

49 *Imo inutilis reputatur, si eam habeat persona pauper, vel qui nisi cum magna impensa aliquid consecuturus sit.*

50 *Læsio, quando clara apparet, non est opus alia discussione.*

51 *Status hæreditatis probatur ex calculo superinde communi partium consensu, prænia exactissima bonorum inquisitione facto.*

32 *Bona alia non fuisse in hæreditate, quam ea, quæ in inventario descripta sunt, præsumitur.*

55 *Vel saltem contrarium asserenti incumbit onus probandi.*

56 *Ampliatio* l. cum d. l. in verb. hæredis probatio, ff. de probat.

57 *Præsumptio probabilis resultans ex verisimilitudine, bene prob.*

58 *Impeditus aliquid facere, est excusandus.*

DECISIO XXVII.

TRansactionem inter D. Lauram, & D. Hippolytum Vitellescam ex una, ac D. Bartholomæum Bonadies ex altera parte initam an. 1629. 13. August. confuerunt DD. rescindendam ob enormissimam eiusdem Bartholomæi læsionem die 19. Maij 1648. Verum quia illa relatio multiplicitèr impugnabatur. Ideo causa denuò proposita, & matura discussa. Hodie fuit conclusum esse in decisis.

20 Nam læsio visa fuit patens, & inexcusabilis tam in ea parte, quæ D. Lauræ, quàm in ea, quæ D. Hippolyti interesse concernit. Illa siquidem primo loco dictæ transactionis vigore fuit absoluta ab administratione tutelæ, ac curæ præfati Bartholomæi eius filij, & universalis hæreditatis patris ipsius, quam quindecim circiter annos scilicet à mense Julij 610. per totum annum 1625. gessit, nullo confecto inventario, nullaque reddita ratione provt tenebatur non obstante remissione mariti *leg. quidam decedens, D. de administr. tut. l. si servus vexatur, ubi gloss. fin.* & DD. *D. de l.* 1. Rot. *dec.* 702 *n.* 8. *vers. non obstat, liberatio*, &c. *part.* 2. *rec. cum aliis relatis in præcedenti dec. sub die* 29. *Maij* 1648. *in novis enim ex eo, & prius in Romana fideicommissi de Capitelleri*, 19. *Febr.* 1640. *coram me in §. ideo merito, vers. ut proinde*, &c.

Nec enim refert calculus, seu bilancium per eum productum in iudicio redditionis rationum. Tum quia non iustificatur, vt necessarium erat, cum contineat erogationem, seu magis profusionem sestertiorum quinquaginta septem millium octingentorum circiter, quos ad eius manus huiusmodi administratione durante ex redditibus, ac aliis effectibus hæreditatis pervenisse constat. Licet enim in hac parte plenè probet contra ipsam, quæ propria confessione continetur. In ea tamen, qua referuntur impensæ non aliter attendi debet, quam si fuerit ritè, & rectè confectum, & explicitas, atque distinctas indicet causas, & partitas, quæ proprio etiam iuramento (si modicæ, ac verisimiles,) vel aliis legitimis probationibus (si magnæ sint) iudicibus arbitrio iustificentur *l. Publia, ff. de oss. l. qui sub conditione rationum reddendarum*. vbi explicat Bart. *n.* 1. *vers. tunc credo quod non sufficeret, D. de admin. tut. l. semper*. vbi Glossa *in verb. probentur, Cod. ead. tit.* tutius idem Bart. *in l.* 1. *§. officio sub n.* 1. *ver. quædam vero sunt, D. de tutel. & rat. distrah.* Bald. *in rub. Cod. de fid. instrum. sub num.* 61. *ver. sequitur videre*, &c. *cum seqq.* Burr. *cons.* 236. *lib.* 1. *part.* 2. P. Benint. *dec.* 43 *n.* 12. *ver. non obstat liberalitas*, &c. Iodoc. Damhoder. *de parvorum vill. tit. de tut. & curat. ration. iustificat cap.* 5. *sub n.* 37. *vers. ex superioribus autem habitis*. Mascard. *de probat. concl.* 973. *n.* 60. *vers. quinto amplia*, &c. *cum seqq.* & hæc comprobat Garz. *de expens. cap.* 20. *n.* 23. *ver. hic autem experiarum codex* &c. *vsque in fin.* Rota *dec.* 743 *part.* 4. *div. & in Signina Saluiani* 16. *Aprilis* 1629. *in §. quia cum iustificetur, coram R. P. D. meo Cervo.* Esto quod omnia tanquam sub eadem administratione comprehensa generaliter commixta dici possint, vt probat *texius in leg. etiam, §. ex causa, D. de min.* glossa *in leg. sed & cum aliquis, in verb. contractu, D. de neg. gest.* Rom. *cons.* 346. *n.* 1. *per tot. n.* 5. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 28. *à n.* 29. *vers. sexto quæro*, &c. *per tot. n.* 23.

Tum quia dictus calculus non fuit ea, quæ decebat legalitate compositus, atque descriptus, quippe graviores impensarum partitas non claras neque distinctas (vt dictum est) sed genericas, atque confusas, plerasque inutilibiles, ac erroneas præsefert, neque reddituum, ac effectuum hæreditatis integrè refert (vt congruè dici possint rationes in tulisse oblatæ, vt inquit I. C. *in Lucius Titius, vers. nam non utique*, vbi Glossa *in verb. [illegible]*, *D. de cond. & demon.* recte quæ exponit inter alios [illegible] *verb. sign. lib.* 4. *col. mihi* 8. *vers. in fabula*. [illegible] Namque deficit inventarium, vel [illegible] ptio bonorum dictæ hæreditatis [illegible] quam immobilium, et credit[illegible] [illegible] fectorum, unde illorum quantitas [illegible] respectus dignosci possit. [illegible] calculo bona fuerint [illegible] tulisse in eo facta [illegible] ci perceptorum [illegible] bis verbis deducta [illegible] *liore per tacitam* [illegible] 1611. [illegible]

rales Cordi 500. in cl. 62. Patrem defunctum ad creditum hæreditatis ſingulis annis proportionaliter reddibus vinculum in tantum. Ad ſui inſtantiam ſolutorum quia mortuum ſolutionem probat, de teſtatione. Ad debitum vero creditum hæreditatis in creditum ipſius tutelis finitis annis ab anno 1612. per totum annum 1623. pro expenſis, ac gubernio (vt dictum) domus ſcut. 2000. pro anno 1623. ſcut. 1700. pro anno 1624. ſcut. 1200. pro anno 1625. ſcut. 1200. quæ patebat conſtituere ſummam ſcut. 26800. nulla facta cautarum ſpecificatione, vnde illarum veritas facilius inſtitui valeat, ſit tamen maxima rebus repugnans verisimiliando, quod pro ſuſtentatione, atque gubernio domus, ac familiæ huius conditionis tanta ſumma ſingulis annis erogaretur, eoque minus cum filij pupilli perfectæ impuberes eſſent, & mari videar, ac teneri patrimonia ſummopere auctare. Verum etiam adueniantur depoſitiones teſtium domeſticorum, ac eiuſdem expenditoris de quotidianis eroſtantis. Deinde pariter referatur ad debitum hæreditatis ſingulis annis ab anno 1612. per totum annum 1616. vnica partita ſcut. 11297. pro annuis debitis ſolutis, & ſingulis ſequentibus annis vsque in finem adminiſtrationis ſimili modo vnica partita minoris reſpectiue ſummæ deſcribitur, quæ omnes cumulatæ conſtituant ſcut. 11161. dicitur, nulla facta cauſarum, ac ſolutorum ſpecificatione, nullique relatis quietantiis, vt illarum veritas, quantitas, & cautio appareat valeat Rota *dec. 243. fol. numero 5. tom. 5. & tenet magis, Seraf. cum ſeqq. part. 4. diuerſ.* Amplius inter caeteras annua debita calculantur fructus, ſeu intereſſoria donationis propter nuptias, lucri dotalis, ac etiam pretij eiuſdem lineæ margaritarum, quæ fuit per Lauram tradita in dotem dicti Baldouini eius viro æſtimata ſcut. 1500. quorum ſane fructuum ratione à viri hæreditate exegit, extraxitque ſuper ſummam ſcut. 2000. monetæ, vt apparet ex publico inſtrumento ſub die 23. Decemb. 1615. celebrato, & ex eodem calculo reſpectiue, quæ nullo pacto ei debebatur, neque ad debitum hæreditatis referenda erat, cum deficeret legitima hæredum interpellatio, & ipſa D. Laura ex eadem hæreditate alimenta pleno iure perceperit vltra peculiares proprie dotis reditus, quibus honeſtiſſime viuere poterat, vt in hac ipſa cauſa bis Rota *coram Ludouiſio Cucc. ſub die 25 Maij, & 10. Iunij 1626. in rec. coll. 14. n. 11. & ſeq. & coram Seraf. ſub die 25. Iulij 1626. in rec. coll. 15. n. 5. & ſeq.* Deinde de anno 1613. deficiente adhuc hæreditate hæreditas *per la ſolita de' reſpettamenti, che ſi ſogliono fare da' Sig. Conti di Capeſtro* ſcut. 1500. Deinde de anno 1614. huius tenoris, *Per la ſolita de' detti Conti &c.* nulla facta ſpecificatione, nullarum, ac ſolutarum, ne ſcilicet pecuniæ facultatibus, vel quietantiis, vel quitantia. Quæ omnia ſolutionis ſpecificationem, quorum opera debita ſolutionis conſtitutæ ferunt apparere inſpectandam in viribus alcendibile à Fonte 577. citatus. Deinde de anno 1615. ſcut. 3000. dicitur, vt ſupra, vltra quæ inter in ſumma ea creditrix pecuniarum ſummas libravit, & ſolvit, ſcut. Rota *coram Seraf. ad fol. 280.* Deinde de anno 1622. ſcut. 2000. & de anno 1624. aliis ſcut. totum ſcut. 6000. qui aſſerunt expenſi

7

8

*Mariolum duobus candelis Pabi affatis mihi Vincentio vltra ſcut. 60. ſingulis aſſignatos. Iterum pater diſponit in teſtamento illius ſcut. ſcutatos, ac decem ſcutatos ſolui, & ex publicis inſtrumentis ſubinde celebratis ſub die 14. Iunij 1621. & 15. Martij 1622. apparet dotes, & donationes ſingulis conſtitutas ſcudo de ſcutis tarlis, quatuor additis etiam moderatis impenſis accenſij, ac aliis ſolitis perſonarum qualitati decentibus, adhuc conſtat nimium exceſſiue tutricem contra *textum in leg. cum plures, §. cum tutor. verſ. nec ſi honeſtè, &c. ac in leg. §. fin. D. de adm. tut. & l. ſi curatores*, vbi Glo. *in verb. moderatum, Cod. eodem tit.* in grauem pupilli hæredis iniuriam tam in quantitate impenſa, (ſi vera fuit) quàm in modo ſcilicet ab eam cautam non ſuppetentibus, (vt ipſa aſſerit) hæreditariis pecuniis diſtraxerit melioris effectus, nempe loca montium, vt patet ex dicto eius calculo, ſeu bilancio. Quod ſi præceptum teſtatoris formaſſet, ac rem pupilli accerſit, vt tenebatur, geſſiſſet prudenter agendo modicis impenſis filiarum conditioni bene congruentibus contenta, poterat vtique ex reddibilibus bonorum hæreditariis, abſque vlla proprietatis laſſione eis modi oneri commodiſſimè ſatisfieri, & tam grauis pupilli iactura euitari, cuius particularem exhibitionem, ac reſtitutionem dotium, alterumque præ-*

9

mium ſuum matrimoniale ſororis præſtitit tam-

10

cis adminiſtrationis (neglecta teſtatoris diſpoſitione) videtur abſumptum contra textum in l. pupillus, ff. de adm. tut. Ac proinde non vnum reſtituendum ſuper eo calculo, ſeu bilancio fundamentum pro tutrice conſtitui poteſt, ſed magna inde reſultat iuris præſumptio doli, atque latſionis pupilli, *ex leg. qui ſub conditione*, vbi Glo. & Doctores,

11

D. ſecund & dem Bart. conſ. [illegible]

fol. 1. Clarus [illegible]

1. [illegible]

Rota [illegible]

Rota [illegible]

*Rota

[illegible] iam præferre non potest, dum contra [illegible] ponit quod transactionis titulo matri relaxauit, [illegible] *l. pupillo*, ibi, *quoniam remittere exceptionem vel l. penult.* &c. *D. de nouat. l. si mulier dotem in princ. vers. fin.* &c. *D. de pact. l. 2. S.* &c. *consil. 105. sub n. 1. vers. sed tamen transactiones, &c. lib. 2.* Surdus *dec. 14. quia ibi supponitur enim*, &c. Rota *dec. 428 sub n. 3. vers. assupponitur enim*, &c. *part. 5. & 10. vers. aliter vero opposita excessus*, &c. *part. 5. & dec. 12. sub n. 1. ver. quia finis, & dec. 223. n. 1. ver. si vero agitur de renunciatione part. 6. recent.*

Præterea secundo loco eidem Lauræ assignati, & relaxati fuerunt prædictæ transactionis vigore census, & loca montium respectiuè ex melioribus bonis hæreditariis pro scutis sexdecim mille duecentis, & vltra in causam satisfactionis prætensi residui eius dotis, lucri dotalis, sponsalitiæ largitatis legat, & vsusfructus vt legitur in dicto instrumento pag. 7. in princ. vers. vt eadem illust. D. Laura, donatrix &c. & quousque naturaliter vixerit, &c. cum sequentibus, licet de his omnibus ex fructibus, & effectibus eiusdem hæreditatis ad eius menus durante administratione delatis in summa prædicta scut. 5000. & vltra, vt apparet ex dicto eius calculo, seu bilancio, quorum legitimam ac sufficientem rationem non reddiderat vt iam factum erat contra eam resolutum coram bo. mem. Coccino sub dicto die 21. Maij 1626. *in rec. dec. 14. part. 5.* 15 satisfieri potuerit *iuxta leg. debitor meus, D. de negot. gest. l quoties, §. sicut, D. de adm. tut.* ac satisfacta præsumeretur admissa eius legitimarum, & veri- 16
similium expensarum detractione *l. peculium la 2 § præterea, vers. nam vt eleganter*, vbi not. Angel referens illam *sub leg. sed si damnum n. 3. ver. in textu, D. de pecul.* Affict. *dec. 13. n. 6. ver. imo præsumitur, &c.* & respondit Rota *penes Cardinalem Scraph. dec. 145.* Cardinalis Caualer. *dec. 171. n. 7. ver. & ideo.* & plenius in Romana administrationis tutelæ 2. *Aprilis 1590. coram bo. me. Penia dec. 78. per tot* & in hac eadem causa *dicta dec. 14 n. 8. vers. nam & si quando agitur*, &c. *cum seqq. ea lib. 5 rec. & sæpè in aliis.*

Nec obstat quod huiusmodi præsumpta satisfactio prodesse quidem possit excipienti aduersus mulierem, vel eius hæredes dotis restitutionem petentes, non autem agenti contra eam, vel eos ad 17
repetitionem iam restitutæ.

Quia non illam in præsentia deducit Bartholomæus per viam principalis actionis condicendo summas prædictas tanquam indebitè solutas, in quibus terminis teneretur per certas, ac concludentes 18
probationes indebitum iustificare *iuxta l. cum de indebito D. de probat. cap. is qui conqueritur de solut.* Rota *dec. 145. n. 2. ver. primò, quia*, &c. *part. 3. rec.* & respondit eadem Rota *in allegat. Rom. pecun. 14. Ianuarij 1629. coram bo. mem. Pirouano dec. 130. sub num. 14 ver. secundò principaliter opponebatur*, &c. *part. 5. earundem*, sed ad probandum se fuisse in hoc etiam grauiter læsum, quod legitimam exceptionem sibi competentem aduersus dictum D Lauram, qua poterat illam excludere à consecutione dictorum eius prætensorum creditorum donec saltem sufficientem reddidisset eius administrationis rationem remisit, ac renunciauit absque 19
vlla congrua retributione, vt infra dicetur *dict. leg. si quis ibi, quoniam remittere exceptionem videtur*, &c. vbi Bart. *sub n. 1. ver. nota textum D. de Nouation. l sicut*, §. *an paciscì*, vbi glossa *in verbo pro actione D. quibus modis pignor. vel hyp. solu.* Socein. *cons. 20. n. 8. ver. sed etiam alio, & secundo fundamento*, &c. *lib. 3.* Gabr. *cons. 62. sub n. 21. ver. dixi finem est, ac seq. lib. 2.* Ioan. Vinc. de Anna *allegat. sub num 1. vers. tertio*, &c. Carl. Man. *cons. 142. sub n. 20. ver. quia ex omnibus*, &c. & *seq.*

Postremò eiusdem transactionis causa Bartholomæus conuenit, atque promisit matrem relaxare, ac perpetuo indemnem conseruare ab obligatione per eam facta ad fauorem d. D. Hippolyti Vitelleschi pro manutentione, defensione, ac euictione dotis Lucretiæ alterius filiæ in summa sc. viginti quatuor mil. iam constitutæ, vt legitur in dicto instrumento fol. 7. pag. 1. in vers. Prædictamque D. Lauram suam matrem ibidem præsentem, &c. Licet ad id nullo pacto teneretur ob magnum 20
excessum, & incongruitatem dictæ dotis etiam contra Balthasaris eius patris dispositionem constitutæ per *text. in leg. qui alienam §. libertos*, vbi glossa *in verbo erogatum D. de negot. gest. & in l. sine generalis D. de iur. dot. cum concord.* & fuerat iam antea per Rotam resolutum sub die 10. Iunij 1626. coram bon. memor. Coccino vt patet ex *decisione impress. penes Fenz. in fin. Comentar. ad Statuti vrbis dec. 138.*

Pro congrua verò prædictorum omnium retributione Laura consensit. Primò quod loca montium quinquaginta quinque ipsi ad vitam assignata pro sponsalitia largitate, lucro dotali, & vsufructu à marito relicto post eius mortem ad filium reuertantur, vt legitur in instrumento d. p. 7. vers. vt eadem illust. D. Laura, &c. & in vers. quorum quidem omnium, & singulorum locorum montium, &c. Quod sanè nullius prorsus momenti est; nam hæc omnia quoad proprietatem spectant ad hæreditatem mariti, ac proinde ad filium hæredem, ad quem ideo illa defuncta ipso iure redire debent *l. 3. § fin. D. quibus modis vsusfruct. amittat l vsusfructum cum moritur, D. de vsufruct. legat. l. corruptionem Cod. de vsufruct.* Nec præcedentia filij in instrumento d. sponsalitiæ largitatis scut. 1600. reseruata, visa fuit dominis in præsentia considerabilis, cum repugnet congruo naturæ ordini, ac inueristimilis sit *leg. qui duos § cum in bello, & § fin.* 22
ac vtrobique glossa D. de reb. dub. l. nam, & si parentibus in princip. ibique glossa *in verbo tamen D. de inoff. testam. leg. scripto in fin. D. unde liber.* Bart. *in l. inter stipulantem §. sacram. sub n. 7. ver. aut respicit futurum D. de verb. oblig.* Mandosa *ad reg. de infirm. quæst. 6. à n. 6. ver. secunda igitur*, &c. *cum sequentibus* Osasc. *dec. 108. n. 4. ver. secunda ratio*, &c. *sub n. 15. ver. nos autem sumus*, &c. Menoch. *præs. 46. n. 30. ver. Hinc etiam dicimus*, &c. *cum sequentibus lib. 6.* Rota *dec. 365. n. 2. ver. & futurus euentus part. 4. diuers.* & latius probatum fuit in præcedenti *d. c. coram me in §. deinde conuenit quod loca montium*, &c.

Secundo promisit d. D. Laura ibidem pag. 8. vers. item pacti fuerunt, &c. soluere debita eius administrationis tempore cum mercatoribus, artificibus, & familiaribus contracta. Quod nihil relevat 23
ad effectum, de quo agitur, tum quia non constat quæ, & qualia superessent soluenda & ad Bartholomæum spectantia. Tum quia ipsa ad id tenebatur, quæ fructus, ac effectus hæreditatis percepe-rat, neque sufficientem de illis rationem reddiderat, vt fuit dictum in præcedenti decisione in vers. vlterius, &c.

Tertiò conuenit eadem pag. 8. in vers. atque etiam in se ipsam suscipere, vt ex nunc susceperit onus, &c. soluere eius vita durante annua scuta [illegible] singulis duabus filiabus [illegible]

vterq. dotem sic eorum mill. exhibet earum pro-
rid. Quæ quidem dos sicut tenebatur
cum profuse maximum exc. fert congruum expen-
sis ad modum tam attenta conditione illarum,
quæ voluntas, ac dispositione d. Balthassaris ca-
rum patris, prodigendo nonnullem pecuniarum
summam vt dictum est occasione ingressus, seu pro-
fessionis earum ex alienatione locorum montium
hæreditatis redactam, cuius fructus ad solutionem
24 & annuæ summæ satis superque sufficient. Ideo iure
merito omnis hoc ipsi adscribendum erat, non au-
tem pupillo hæredi, qui ad ea relevari debebat *d.l.*
qui viginti §. *libertus*, vbi Glod. *in verbo erogatum*
D. de neg. gest. l. si creditor §. *si seruo tuo D. de pe-*
cul. l. cum pat. mortem §. *præterea D. de adm. tut. l.*
si seruus. D. de iur. fisc. Bald. Nouel. *de dot. p. 6.*
n. 48. sub n. 2. vers. Et hoc nisi talis mater. Bar-
bos. *in l. 1. n. 4. n. 149. vers. q. minus si mater tu-*
trix, &c. *D. sol. matrim.* Gelg. *de Test. & Cura.*
lib. 3. quæst. 50. sub n. 5 vers. in matre vero. &c.
Gutierrez *in fin. tract. part. 2. cap. 11. sub num. 6.*
vers. sine mater. &c. cum aliis relatis *in præcedenti*
decisione in scriptis. Et in omnem casum huius-
modi annua solutio sicut centum viginti in totum
illi ad tempus eius vitæ accolæ non excedit pro
nouem annis summam sicut mille octingentorum,
nam cum de re quærendi tam Scriptis, quod in iu-
dicando illius substantia attendi debeat *l. si vo-*
luntate in fin. vers. Quæ autem. cod. de rei vind. vid.
25 *& not. Bald. cons. mulier. n. 2. vol. 2. cons. Cran.*
cons. 11. n. 17. vers. ego autem. &c. *cum seq. & vers.*
114. n. 6. vers. quæ non rendere. &c. *& cons. 161.*
num. 7. vers. si vero de præsumptione. &c. Rimin. Iun.
cons. 57. sub n. 4 vers. nam in Ecclesiæ. &c. Rot. *pe-*
res. sen. & Reg. dec. 206. n. 15 vers. hic autem. &c.
& in rec. dec. 80. n. 4. vers. non differt quod modo &c.
part. 1. dec. 199. sub n. 3. vers. tum quia per transa-
ctionem. &c. *vers.* 2. D. Laura in quinquagesimo ter-
tio eius ætatis anno erat constituta prædicta obli-
gatio ad vitam ipsius facta ad dictum nouennium
referendaque æstimanda erat *iuxta legem hæredita-*
tum d. ad legem Falcidiam quæ in quacunque huius
26 generis materia seruatur, Glossa *in lege cum hic,*
§. vult igitur oratio vel summa autem. &c. vbi gloss.
in verbo cum onere, ac Doctores *D. de transact. &*
in l. unicum bonorum in verb. omnium vers. Item no-
ta. D. de caduc. toll. & late ad rem nostram explicat
Gibr. *in cons. 108. n. 97. vers. erat autem Cardina-*
lis, &c. *cum sequentibus lib. 1.* Rim. Iun. *cons. 170.*
num. 11. cons. Hinc quæ sententiam. &c. Peregrinus
cons. 34. n. 34 vers. nam ex ista lib. 1. & alii relatis
per eum comprobat Scacchus *de alimen. tit. 9. q. 11. à*
n. 21. vers. & advertendum quod in calculanda ætate
cum Bal. &c. *cum seq.*

Quinto conditur pag. eodem *vers. quo ad do-*
tem propriam, &c. & infra quod ex fructibus decem
millibus illi assignatis pro substitutione partis dotis
fact. & co. & relatione legati sicut ea tacta fato
Balthasaris mariti effluxerit eius mortem ita
mille octingentorum Barth. donato cum onere fi-
commissi ad filiorem eo, si communi quo de facen-
tibus præfatæ Lucretiæ vxoris D. vel filii. & ne-
27 potum absentis, relicta sibi facultate disponendi de
libero. Ex qua verò summa sicut 6000. detracta
est primum tertia pars dictorum decem millium,
quæ est scut. 3333. pro legitima eo tempore de-
bita eidem Barbolenæ eo *iuxt. text. in §. si mulier de*
transact. & fin. C. de rei vind. in §. *aliud quoque excultum*, in
28 *Auth. vt cum de appellat. cognosc.* Vel ipso tunc

præd. tacto eius filio. § *neque ille.* in eadem auth.
de hæred. & fal. §. 1. *Auth. de hæred. ab intest.*
Glossa *in l. quæ nocte in verb. alius persona*, C. *de*
inoff. test. abrogat vsu obtento, *l. quæ nocte priori-*
bus, vbi Glossa *in verb. tenuerit. vers. item nota hic*, 31
& in l. si mimus, in princ. & §. cum autem, C. *eod. tit.*
Quæ detracta remanet de scut. 2666. Hæc autem
certè tanti æstimari, & in præsenti calculo accepto
ferri non debet habita relatione (vt dictum est) ad
tempus dictæ transactionis cum nulla facta fuerit 32
dictæ quantitatis solutio, sed quinti numeris eam
reddunt æstimationis. Tum dilecto post mortem
Lauræ, ac proinde detractio fructuum illi donec
vixerit reservatorum, qui calculati habita ratione
ætatis prædictæ in qua tunc erat constituta ad no-
nem annos, vt supra dictum est ad rationem cen-
suum, seu locorum Montium respectiuè, in quibus
fuerant assignati dd. scut. decem millia, vt patet ex
dicto instrumento, & ex alio præced. mense die
23. Septembris 1613. constituant summam scut. 29
1197. circiter *iuxt. text. in l. Titia legem. ff. si de-*
cem sub conditione alicui fuerint relicta, eaque con-
ditio post decennium forte expirerit non videntur
decem hac lege data, sed nisi decem quæ intervallum
temporis, & interpellationem huius fuit minuerem
suæ quantitatem decem, &c. ibique gl. *in verbo*
quantitatem, & in l. quotiens §. *ultim. C. in diem*
relicta, ibi: *in diem relicta legata dies incerte iure*
petitum est, cum ea omnimodo tam ipsi legatario quam
hæredibus eius debeat certum fieri. Sed recte minus
erogari ex bona intelligentia est quorum interea 33
donec dies exigerit bona fructuum est ex fructi-
bus, vel usuris, &c. ac in lege qui in quadringenta
§. *finem fin.* ibi: *quare stimandum erit tantominus in*
tuo legato esse, quantum ex fructibus eius hæres per-
cepit, D. ad legem Falcid. vbi Alciat. *in Rubr. C. de*
part. 3. cap. 2. sub num. 34 vers. in præmissis. &c. Tum 30
etiam omnis inde omnimodi sumptus quod mi-
nuit æstimationem, quantum prudens index arbi-
tratur, *iuxt. text. in l. si quis vxori in fin.* vbi: *pendente*
autem conditione tacite existimandus est quanti em-
ptorem posset invenire. D. de furt. & in lege si seruus
furtivus in fin. princip. ibi: *quod si pendente condi-* 34
tione iudicetur, iudex æstimare debebit, quanti emptorem
invenerit, &c. ibique glossa *in verb. invenerit* & Do-
ctores *D. cond. furt.* & comprobatur *in lege fundi*
partem, ad finem vers. hæc ipsum. D. contrah.
empt. Cavalcan. *dec. 26. n. 5 vers. nam bona faciecom-* 35
missi, part. 1. Lup. *de vsur. cons. 5. § 5. sub n. 127. vers.*
& adverte dum est, cum plur. sequentibus. Rota *pe-*
res Durant. dec. 608. n. 5 vers. & quæ habent, &c. *&*
in Romana fideicomm. seu Sardinien. 15. Iunij 1650.
coram reuer. ad. fino D. meo Decano, in § cum vicis-
sim vlterius, &c. Quibus omnibus detractis ad exi- 36
guam redigeretur quantitatem.

Quinto denique obligauit se donec pariter vi-
tam ageret pag. 10. in princ. *vers. & ut eius saluis*
præmissis, &c. soluturam dicto Bart. nomine eius
filio mensibus scutos duodecim. Quæ quidem
summa, & longe maior illi debita erat tam ratione
dictorum locorum Montium annuæ, ac tutrice
pro tam dictarum, quam aliarum prædictis, &
in omnem casum calculata per decennium post no-
vem BIENNIA PRÆFATA solutionis scut. 1296.

Quia facta collatione, & appretiatione eorum,
quæ debita huius Laurentiæ usque prorsus
[illegible] æstimatione probatum fuit, & attendatum
[illegible] *in lege* [illegible] *Cravet. de*
rescind.

resc. ind. vend. quæ pariter in transactione stante magna
31 læsione locum habet, vt ibi notat Bartol. *n.* 7. *vers. quæro vtrum hæc lex*, & prius *in lege si quis cum aliter, vers. quæro quid si in contractu transactionis, D. de verb. oblig.* Rota *dec.* 102. *n.* 2. *vers. neque obstat, & dec.* 332. *n.* 1. *vers. nam licet. cum sequenti, part.* 1. *diuers.* vbi *sub n.* 3. *vers. & dixerunt Domini,*
32 &c. læsionis modus in hoc nostro casu iudicis arbitrio remittitur, *& in Romana rescission. instrum.* 26 *Nou.* 1611. *coram bon. mem. Vbaldo apud Cenc. post. de Confess. dec.* 276 *sub n.* 1. *& sequenti* cum aliis huius primi Durandi in *decis.* 121 *n.* 12. *vers. præterea tertio præcedenti ac ipsone in § insuper eidem Bartholomæo, & 6. stat. statuti vrb. lib.* 1. *c.* 154 *f. Brevior. de expens.*

Non obstat, quod dicto quæcumque in præfato instrumento remissionis remissa fuerint etiam titulo donationis inter vivos.

29 Nam verba illa non important puram, & absolutam donationem ex mera liberalitate prouenientem, sed sunt accessoria, & consecutiua principalis contractus transactionis, & contemplatione illius apposita, vt in eo legitur part. 15. ibi: (Et è contra prædictus illustrissimus dominus Bartholomæus contemplatione præsentis contractus, & attentis, ac saltus semper præmissis, & infradicendis, illisque semper firmis, & inuiolabiliter manentibus, & non aliàs, aliter, nec alio modo, de quo expresse protestatur, &c. cessit, & renunciatur, &c.) Idcoque non transfundunt illam in aliam
33 speciem, nec alterant eius naturam, sed ab ea moderantur, ac dependent, vt probat Decius *cons. 2. pro tenui facultate mea, sub n.* 10. *vers. nam ista clausula, &c.* Rota penes san. mem. Greg. *decis.* 311. *n.* 5. *vers. non obstant clausulæ, &c.* & plenius declaratur penes Durandum *citata dec.* 121. *sub n.* 20. *vers. nec obstat contraria, &c. cum sequentibus in recent. dec.* 318. *n.* 23 *vers. neque relevare videbantur verba illa, &c. cum seq. part.* 4. *tom.* 2. *& in Bauen fin Neapolit. pecun.* 12. *Dec.* 1642. *coram R. P. D. meo Rotas, in §. nec obstat quod in eodem instrumento dicatur, &c.*
34 Præterea. Ante magnam læsionem, quæ dolum ipsum præsefert Gail. *d. cons.* 62. *sub n.* 20. *vers. ex his concludo & cit.* 2. Cur. Mant. *d. cons.* 142. *n.* 19. *vers. secundò certum est nullitatis, &c.* Rota penes Durand. *dicta decis.* 121. *n.* 29 *vers. & ratio est.*

35 Minus obstat quod Bartholomæus transactionis rescissionem petens teneatur ante omnia restituere dictas mensuas pecunias ipsi illius vigore solutas *iuxt. l. si diuersa, C. de transact.*

Quo stante læsione prædicta iam per Rotam cognita, & bis firmata, non videtur Dominis teneri illas restituere, sed iuste posse eas retinere tanquam
36 ex bonis hæreditatis paternæ ad ipsam spectantis perceptas, donec legitime redditis per Lauram administrationis rationibus appareat, an, & quæ summa illi pro prætensis eius creditis vere debeatur, vt respondet Rota *decis.* 102. *sub n.* 3. *vers. non obstat quod teneatur restituere recepta &c. cum seq. part.* 1. *diuers.* & penes Cardinalem Seraph. *dec.* 922. *n.* 8. *vers. hic autem subest causa, &c. ac in recent. dec.* 215. *n.* 17. *cons. tum etiam quia cum bona recepta &c. p.* 5. & in aliis in præcedenti decisione adductis in §. *non obstat quod ibi teneatur.*

Altera verò transactionis pars concernens interesse D. Hippolyti eodem prorsus defectu cuidentur laborat. Nam illi constituta fuit summa fortè non viginti quatuor millium pro dote Lucretiæ filiæ præfati Balthassaris viri curialis causas

& negotia in vrbe agentis, qui dictam Lucretiam, ac Orinthiam, & Cathatinam eius filias competenter dotari iussit, hæredem verò vniuersalem dictum Bartholomæum filium masculum instituit cum onere fideicommissi, atque ampla prohibitione alienationis bonorum, immobilium, Censuum, & locorum Montium in hæreditate remansorum vt legitur in testamento. Ac proinde huiusmodi dotis amplitudo longè excedebat iustam quantitatem, tam attenta patris dispositione, qui dum iussit filias competenter dotari procul dubio intendit de dote congrua earum conditioni iuxta statuta, & consuetudinem vrbis, vt bene declarat
37 Paris. *cons.* 16 *n.* 77. *vers. ostenditur clarè &c. cum sequentibus lib.* 2. Rol. *cons.* 81. *sub n.* 5. *vers. & congruam, &c. cum sequent. lib.* 1. Menoch. *cons.* 251. *n.* 10. *vers. quarto, & vltimo &c. de arb. iudic. lib.* 2. *cas.* 149 *sub num.* 28 *vers. considerabit etiam iudex*, Mantica *de coniect. lib.* 11. *tit.* 23. *n.* 38. *vers. quartò, &c.* Rota penes eundem *decis.* 329. *sub n.* 8. *vers. nec dubium est, &c.* san. mem. Gregor. *decis.* 63. *n.* 11. *vers. facit etiam, &c. cum sequent.* Rota Bonon. apud Buz. *decis.* 127. *sub n.* 6 *vers. ibi congrua ea est, &c. sub n.* 16. *vers. pariformem verò, &c.* Quæ satis illius intentio inde etiam clare cognoscitur, quod filio masculo hærede vniuersali instituto perpetuum ordinauit fideicommissum cum amplissima (vt dictum est) alienationis bonorum stabilium, censuum, & locorum Montium prohibitione ob quam. 38
cum que causam, & occasionem quantumuis priuilegiatam, vrgentem, vrgentissimam, & necessariam, vt bene aduertunt Decianus *consil.* 17. *sub n.* 47. *vers. ottauò, & vltimò, &c. cum sequenti lib.* 2. Menoch. *vers.* 737. *sub n.* 19 *vers. est dubitatio, &c. cons.* 85. *sub n.* 5. *vers. quartò, & vltimo* Rota penes Cardinalem Seraphin. *decis.* 440. *sub n.* 4 *vers. hanc sententiam*, &c. Fuit dictum in Romana dotis de Palazzis 13. *Iunij* 1631 *coram bon. mem. Morman. dec.* 49. *sub n.* 9. *vers. quia imo, &c. cum sequenti p.* 6. *recent.* Quam etiam attenta conditione eius per- 39
sonæ, ac familiæ. Ac demum patrimonij quantitate. Habitaque ratione, qui dotes aliæ duæ extabant filiæ fœminæ, quæ amplissimam iam fecerant renunciationem ad fauorem fratris, vt apparet ex prædictis publicis instrumentis per acta Gargarij hinc diebus 14. Iunij 1621. & 15 Martij 1623. Et dictus Bartholomæus filius masculus in minori ætate constitutus hæres vniuersalis huiusmodi fideicommisso grauatus. Quæ omnia pro iusta do- 40
tis constitutione omninò consideranda erant iuxt. textum *in lege si filiæ pater*, vbi: *Labeo quærit quemadmodum appareat quantam dotem cuique filiæ viri boni arbitratu constitui oporteat, & ait id non esse difficile ex dignitate, ex facultatibus, & ex numero liberorum testamentum facientis æstimare, &c. D. de l.* 3. *glossa in lege si curatores, in verbo moderatum, Cod. de admin. tut.* & bene explicat Paris. *consil.* 63. *sub n.* 49 *in fin. vers. nec obstat si diceretur, &c. cum plurimis sequentibus lib.* 2. dicens congruam esse dotem, 41
quæ correspondet legitimæ mobilis regionis, & qualitati partis, ac filiæ arbitrio boni viri, quo loquæ hæc præualent soli qualitati viri, Rol. *dicto cons.* 85. *n.* 15. *vers. & ideo sequitur, cum sequenti lib.* 1. Becc. *cons.* 112 *n.* 6. *vers. & in hoc &c.* Menoch. *de arb. iudic. dict. cas.* 149. *n.* 34. *vers. tertia eorum fuit opinio, &c. cum sequentibus* & Peregrinus *de fideicomm. art.* 42 *sub n.* 78 *vers. cum autem ex causa dotis &c.* Buz. *dicta decisione Bonon.* 127. *sub n.* 10. *vers. cum non ex facultatibus mariti tantum, &c.* cum

aliis relatis per Fusar. *consil.* 38 *n* 11. *vers. concludo igitur, &c. cum seq.* Rota penes Cardinalem Mantic. *dict. dec.* 329. *sub n.* 5. *vers. ex quibus, &c. cum sequenti.* Durandus *dec.* 26. *num.* 15. *vers. quo vero ad secundam partem, &c.* Non autem ad distractionem bonorum stabilium, ac locorum Montium facilè adeo, ac improuidè deuenire poterat contra ex-
42 pressum testatoris præceptum, quod licet legis dispositioni ob vniuersale Reipublicæ bonum inductæ cedat, ac necessariam filiarum, & descendentium dotationem non excludat, efficit tamen, vt parcius agendum sit, itavt (illæsa quo magis fieri potest testatoris voluntate seruata) id tantum ex bonis fideicommisso subiectis in eam causam erogetur, quod præfatis circumstantiis iudicio prudentis bene pensatis honestum ac necessarium esse dignoscitur, vt probatur *ex text. u* in dict. Auth. *res quæ*, ibi: *permittitur res prædictas in eam causam alienare, & obligare pro modo honestati personarum congruo, &c.* vbi Baldus *n* 18 *vers. vltimò nota, &c. Codice commiss. de legat.* & in Auth. *(vnde sumitur) de restitut & ea quæ parit. in* § *quamobrem*, ibi: *si non sufficerit legitima pars ad dotis, aut antenuptialis donationis obtinentem, honestè, & secundum personarum qualitatem, & merita, &c. ex reliqua substantia parte excipere, &c.* & ibi glossa *in verbo si non sufficerit, &c ac in verbo merita, &c* & concludit Franciscus Arct. *consil.* 17. *Consideratis diligentissimè, sub num.* 20. *in fine, vers. facit tamen, &c* dicens, quod iudex bonus debet omninò arbitrari minorem dotem esse constituendam, vt quanto minus fieri possit filio, ac fideicommisso præiudicetur, idemque probat Præd. *de fideicomm. quæstione* 8. *sub n.* 465. *vers. secundò qualitatem personæ, & familiæ, &c.* Decian. *dict. cons.* 17. *sub n.* 21. *vers. tertiò præsupposito, &c. cum plurimis sequentibus lib.* 2. & Peregr. *de fideicomm. art.* 42. *sub dicto n.* 78. *vers. cum autem ex causa dotis*, Rota penes Cardinalem Mantic. *dicta decis.* 329. *sub n.* 1. *vers. nec enim bona subiecta fideicommisso, & sub n.* 6. *vers. vnde si dos, &c. ac sub n.* 7. *vers. sed ex deductis, &c.* & in aliis mox allegandis, &c.

Nec alius suadere valet præstantior D. Hippoliti qualitas, & præclarum virtutis meritum. Quo-
43 niam hæc quoque considerari quidem debent, sed cum moderamine rationis, quantum scilicet testatoris dispositio, mulieris conditio, patrimonij quantitas, liberorum numerus, aliaque facti circumstantiæ, discreti viri iudicio patuntur, *lege quæro*, ibi, *modus facultatibus, & dignitate mulieris, maritique statuendus est, quousque ratio patitur, &c. D. de iur. dot. & in dicta lege si curatores*, ibi, *et quod moderatum est honestæ personæ præstare cogantur, &c.* vbi glossa *in verbo moderatum, &c. Codice de administrati ne tutor.* Non enim licet, vt mulier nobiliori, ditiori, ac magis accepto nubere et viro parentum euertere fideicommissum, tantamque hæreditatis partem, eamque meliorem absumere, neque ille iuste conqueritur, quod inæqualis fortè conditionis mulierem, seu aliquo corporis defectu affectam, qui formæ venustati detraheret, acceperit in vxorem, sed vtique imputandum
44 est mulieri scilicet, quod maioris conditionis virum potius, quàm sibi æqualem elegerit. Viro autem quod speciosam magis dotem, quam formosam mulierem concupiuerit, dum ambo poterant, & debebant nubere pari iuxta illud Ouidianum, &c. vt bene respondit Baldus, *in dict. auth. res quæ n.* 18. *vers. vltimò nota, &c. Codice commun. de legat.* Paris. *dict. cons.* 63 *n.* 55. *vers. nec considerandus est, &c. cum sequenti, lib.* 2. Rol. *dicto cons.* 63 *n* 55. *vers. & similiter, &c. lib.* 1. Cephal. *cons.* 668. *sub n.* 23. *vers. non obstant. quæ videbantur opposita, &c. cum sequenti* Decian. *dicto consil.* 17. *num.* 24. *vers. neque est in facultate meritus, &c. lib.* 2. Peregr. *de fideicommiss. dicto art* 42. *sub n.* 8. *vers. non tamen conceditur, &c.* Fusar. *cons.* 117. *n* 6 *vers. & quamvis, &c* & probauit Rota *in decisionibus præallegatis & latius in Romana hæreditatis* 4. *Decembris* 1646. *coram bon. mem. Argulles in* § *& supradicta communis doctrina, &c. cum sequenti & in Romana Casalis Agrigenti* 26. *Nouembris* 1649. *coram Reuerendissimo Domino meo Decano in* §. *Præterea subdebant Dominis &c cum seq.*

Neque obstat, quod dos verè, ac substantialiter fuerit de scut. viginti mill. bis aucto apprecio pretio bonorum hæreditatis pro solutione partis illius assignatarum ad alios scutos quatuor mille ob solam honorificentiam. 47

Quia hæc assertio non probatur ex depositione vnici testis fratris germani D. Laurę contra publicum instrumentum dotale, in quo partes iureiurando asseruerunt illam vere esse quantitatis prædictæ scut. 24. mil. & dicti Doctores Laura, & Bartholomæus specialiter conati sunt manutenere dictas domos, atque illarum edificationem præstare pro dicto pretio scutor viginti millium, e contra vero D. Hippolitus expresse promisit quartum dotale totius summæ prædictæ in casu soluti matrimonij iuxta dispositionem statuti vrbis *lib.* 1. *cap.* 131. vt in eo legitur sub die 24. Nouembris 1623. celebrato. Quod cum tot præ- 45
ferat repetitas, & qualificatas partium confessiones, etiam iureiurando roboratas, & corroboretur vlterius ex eadem repetita dotis quantitate, & confessione in alio sequenti instrumento transactionis, de qua agitur, præferendam omnino esse prædicti testis depositioni Domini existimarunt *iuxta legem* 3. *in princip. & §.* 1. *D. de testibus, lege optimam, §. & si inter præsentes, Codice de contrab & committend. stipulat. lege generaliter, Cod. de non num pecun.* Innoc. *in capite cum Ioannes sub n.* 6. 46
vers. si verò testes contradicant instrumento, &c. de fid. instrument. Rota penes sanct. mem. Gregor. *decis.* 459 *n.* 5. *vers. & tamen testes, &c.* Card. Caual. *decis.* 206. *sub num.* 1 *vers. & propterea, &c. cum sequenti dec.* 294. *sub num.* 1. *vers. quibus non obstant &c. & dec.* 375. *num.* 6. *vers. sed esto, &c.* Buratt. *decis.* 567. *n.* 5. *vers. & tanto magis, &c. in recent. decis.* 91 *n.* 9 *vers. non obstant testes, &c. ac decis.* 736. *num.* 6. *vers. sed esto, &c. part.* 3. *& decis.* 140. *n.* 14. *vers. quibus probationibus, &c. part.* 5 *ac dec.* 185. *num.* 10. *versicul. huiusmodi autem probationes, &c. part* 6. Præter quod etiam in asserta summa vilà fuit Dominis attentis prædictis exorbitans, & excessiua, vt fuit contideratum in præcedenti decisione *§. minus obstat quod prædicta dotis constitutio, &c. in fine.*

Nec obstat appretiatio facta in calculo coram me initio alterius ex dictis domibus de scutis sex millibus, quæ fuerat in dicto instrumento dotali assignata pro scut. septem millibus. Nec hæc fuit communi partium consensu in ea summa concordata ad rescindendas controuersias, quæ nimiam protrahebant conclusionem Status hæreditatis dicti Balthasaris, ideoque non excludit veritatem præcedentis æstimationis in dicto instrumento dotali conuentæ, ac iureiurando firmatæ, Rota

dec. 223.

decisione 218. *sub numero* 1. *versus prime quia*, *sub numero* 2. *versus et contrarium*, &c. *decisione* 224. *numero* 2. *versus quia contra*, &c. *carte* 241. *nouer.* Cardinal. *decisione* 433. *sub numero* 4. *versus quo casu*, &c. *decisione* 608 *sub numero* 13. *versus cum consequo*, & *in recent. dec.* 481. *numero* 13. *versus consequo enim*, & *declarati*, &c. *part.* 5.

Vltimus non subibit detractio, quæ multiplicem prætenditur ex pretio dictarum domorum ob facultatem illas recuperandi infra decennium pro solis sexdecim millibus in pecunia numerata concessam Bartholomæo in transactione, ut dicta.

Quia cum ille fuerit in instrumento dotis libere affignatæ pretio contento sat. vigesimi millium absque vllo onere, seu pacto retentionis. Licet post festum inventum fuerit scandalosa bulla nona confa, in obtenta, ac dicto instrumento concessa fuerit, nullo pacto inducente potuit alienationem in præjudicium dictæ dotatæ, sed vtrique contrahenti tanquam dubiam, ac sic grauatis diffinde considerari, ac facile deduci ad *legem infrascriptam*, §. *vt puta post alia verba*. *Hæ enim pacta insunt, quæ legem contractui dant*. *ideoque in ingressu contractus facta fuit*, &c. *Item responsum fuit a Papiniano & sic emptionem ex intervallo aliquid extra naturam eius contractus continere ob hanc causam ego existo pro non posse*, &c. *Pone pacto & lege fundi partem in fine*, *ibi*, *nam hoc ipsum pretium fundi videtur*, *quod eo pacto venditus fuerit*, *eoque iure vtimur*, &c. ibique Glossa fin. & Doctores *de contrahenda emptione* Capitul. *cons.* 350. *numer.* 95 *vers. vbicunque enim eodem tempore*, &c. & *fuit dictum in Romana denarum* 19. *Iunij* 1611. *penes* Dom. Card. Gregor. *decisione* 492. *sub num.* 9. *respondit videbatur etiam Dominis*, &c. Gratian. *discept. forens.* tom. 6. *cap.* 786 *sub numero* 16. *versic. præterea*, &c. *cum alijs relatis in præcedenti decisione in 3 quæstione obiectio*. &c. Ac proinde facultas fatisfaciendi tantummodo est considerandæ tanquam retributio gratiarum ex parte Vrsulæ in data Bartholomæo pro remissione excessus dotis ab eo facta mediante dicta transactione. Atque ideo æquiparandum, aut æquivalens, vel saltem tale factum, quo lesionem ab ipso acta excludat, quibus probato via fuit Dominis conferri non posse. Non solum quia tanti æstimari non debet quanti ille Bartholomæus eas cum effectu recuperasset, ac sexcentos quatuor mille superinteratus fuisset *ad leg. minus est*, *D. de rescind.* Corn. *consil.* 263. *sub num.* 2. *vers. item licet alio competat*, &c. *libro* 3. Navarr. *in manual. capite* 13. *sub numero* 232. *vers. nobis tamen videtur verum*, &c. Cum præsertim domus vt plurimum ad rigorosam æstimationem non vendantur, ac ideò pretium sexdecim millium in pecunia numerata bene congruum communiter esse possit illius rei, quæ viginti millibus in causam dotis iuste fuit æstimata. Præterquod nota erat ipsius Bartholomæi conditio, qui facultatem non habebat, nec verisimiliter habiturus erat, sua saltem non nisi sub grauibus vsuris, damno, atque dispendio cum pecuniarum summam solueret, vt recuperationis commodo fueretur, atque ideò illi erat plane inutilis, & apparentem potius contractus honestatem, quam realem, ac substantialem præsefebat eius vtilitatem Cattan. *cons.* 393. *pro ciuitatis ducendarum sub numero* 2. *ad finem vers. sed etiam sine*, &c. *part.* 2. Loffred. *cons.* 52.

sub num. 29. *adsit. vers. & quia decisio*, &c. Verum etiam, quia in tantis artibus & dos ipsi ad fatisfaciendum nolle reduceretur, non ideo cessat lesio, vt late considerauimus etiam in alia præcedenti decisione in § *pono D. Hippolytus*, &c. *cum seqq.*

Non obstat demum quod pro parte D. Bartholomæi manifeste plene satisfactus haberi debeat pro tuitione status eius dotis, exhibitæ dictorum bonorum, pro eandem probationem lethalis.

Quia præterquod lesio etiam ex contractione mediis, ac pactis hijsmodi oneribus, & alijs factis circumstantijs supra deductis bene remitat, aut tollatur, absque vllo pretio, difficultate tanquam certum, ac manifestum firmauit Rota *coram bon. mem. Coccino sub dicta die* 10. *Ianuarij* 1626. *in § nunc dicamus*, *vers. quia hoc est verum*, &c. *cum § præterea seqq.* & apud Peranzol. *de fideicom. decis.* 138. Nam etiam vltra dicta Dominus in hoc casu probans hæreditatis prædictæ lesum, & calculo superante communem patrimonii consortis præmia excedens, bonorum communio patrimonij, & vera hypotheca eorum in ipsis bonis, atque subrogata, & in actis pro lesione obstante protestatione in subscriptione D. Hippolyti dicta, vt respondit Rota *coram R. F. Ludouico Bichio in Monaldis fidei commissi super hæreditate quondam*, &c. & *in Romana*, *seu Vrbinaten.* Assidet. 24. *Iunij* 1641. *in § nec obstat quæ Marcellus*, &c. Quæ non obstant, sed magis confirmant probationes nuper factæ per D. Hippolitum super existentia, & valore bonorum dictæ hæreditatis in territorio Ariminen. Nam bona omnia in illa Flaminiæ provincia existentia relata fuerunt in dicto calculo eorum meritorio, cum expressione pretij sexcentorum quo fierent a dicto Bartholomæo vendita, vt ex publico instrumento apparet, quod licet a Domino Hippolyto tunc non exhibitum modo vere probatorium accedens ad art. 1600. (vt ille prætendit) non tamen excludit, ac hæc etiam excludere, sed nec quidem est ex quo ad indagine magis corroborat, atque confirmat præsumptionem, quod tunc expenderit bona apprehensa D. Hippolytus illa verisimiliter non pretio minisset, iuxta theor. Innoc. *in cap. cum dilecti sub num.* 3. *vers. sed præsumptio est contraria*, &c. *de in integr. restit.* Bellamer. *dec.* 38. *sub num.* 1. *vers. & quæ præsentatur*, &c. Cran. *cons.* 134. *sub num.* 2. *vers. quarea verisimile est*, &c. Rota penes dict. mem. Greg. *dec.* 414. *sub num.* 1. *vers. credendum est enim*. &c. & in specie considerauit Ial. *dict. consil. sub num.* 34. *vers. quia si alij fuissent*, &c. *lib.* 1. & comprobatur Aleiat. *dict. præs.* 10. *sub num.* 3. *vers. vnde in relatis*, &c. *reg.* 3. Gabr. *dict. cons.* 138. *sub num.* 20. *vers. nam sicut præsumptio*, &c. *cum seqq. lib.* 2. Barbos. *in loco supra cit.* Præterea concurrunt duo calculi, seu bilancia pro eadem D. Laura in iudicio reddita per rationum *coram bon. mem. Coccino prædicta sol. die* 26. *Februarij*, & 1. *Maij* 1626. *in recens. fol.* & *fol.* 203. *cum seqq.* quæ bona relata fuerunt contra illam *ad finem primo vers. quatenus* dispos. gloss. & DD. *Clark. in d. cap. cum dilecti*. D. Hippolytum ab ea quoque in præd. causa cessare, ne causam habeat *ad l. Papinianus in princip. ff. de minor.* Cran. *cons.* 129. *sub num.* 2. *vers. præterea*, &c. *dec.* 594. *num.* 5. *vers. sed quæro*, &c. & *in recent. dec.* 549. *sub num.* 3. *vers. præterea*, &c. *part.* 2. & *dec.* 131. *num.* 4. *vers. quæ cum*, &c.

dec.261.n.7 versiquam confessionem.&c. part.7. & fuit decisum in Comitana bonorum 4. *July* 1614. *coram bon. mem. Bichazanedo, in recent. dec.612.n.5. versic. ulterius,* &c. *p.3.* Ex quibus omnibus simul junctis probabilis resultat, efficaxque præsumptio
55 non existentiæ aliorum bonorum, vt saltem contrariæ probationis onus transferatur in ipsum D. Hypolytum iuxta glossam *in lege cum de lege in verbo habeas probatio est* &c. *D. de probat.* quæ procedit non solum quando pro negativa viget præsumptio resultans ex inventario per hæredem legi-
56 time confecto, verum etiam si alia concurrat iudicis arbitrio considerandis singulorum casuum circumstantiis sufficiens, Alexan. *consil.54. considerandis verbis sub n.6 versic. & satis erit.* &c. *lib.1.* Ialch. *conf.34 ad motiva dicta sub n.11 vers. ego denique dico* &c. *& infra versic. & puto sine scrupulo aliquo* &c. *lib.1.* Gabr. *communi concl. lib.1 de probat. concl.7 n.7 versic. amplia vt idem sit,* &c. Didac. *var. resol. lib.2. c.6. sub n.3.2 versic. ego sane,* &c. *lib.2.* Mascard. *de probat. concl.205. sub n.21. versic. idem est si alia præsumptio,* &c. Pacian. *in singular. lib.1. c.46. sub n.49. versic. ex quibus succedit,* &c. *cum seq. & infra sub n.54 versic. ex quo possumus concludere,* &c. *ac seq.* Gabr. *conclus.138. sub n.20 versic. nam sicut præsumptio quæ oritur ex*
57 *inventario,* &c. *cum seq.* Vt bene probat sufficere præsumptionem probabilem resultantem ex verisimilitudine. *lib.2.* & idem tenet Alciat. *de præsumpt. 20. sub n.3. vers. unde intelligo,* &c. & Barbos. *in l. maritum 12. sub n.25. vers. ego autem,* &c. *cum seq. D. solut. matrim.* Qualis profecto ea est, quæ ex prædictis omnibus in proposito resultat pro D. Bartholomæo, cui ob culpam matris, quæ dure nimis inventarium, vel saltem descriptionem bonorum dictæ hæreditatis facere renuit, & nolle præterea fuit
53 exactioris probationis facultas, ideo iure merito succurri debet *nec enim exigimus §.1. D. si quis cautionibus* [illegible] *l. si cum ipse D. de excusat. & l. 2. lib. vlt. Cod. ad l. Iul. de Adulter.* & in proposito bene probat Peregr. *conf.64. sub n.2. versic. in facie autem nostræ negativæ hæc lib.4.* &c. Rota 308. *n.22. versic. vel est excussandus,* &c. *p.5. recent.*

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Melio.

Callien. Bonorum.

Lunæ 8. Aprilis 1647.

ARGVMENTVM.

Stante Bulla fœlic. recordat. Vrban. VIII. de qua in Bullario nouo in ordine 5. §. 2. vetante alienationem bonorum iurisdictionalium absque beneplacito Apostolico; si Ecclesia defunctis omnibus illis, quibus facta erat inuestitura, promittat fœminæ descendenti ex inuestitis facere inuestituram, quatenus beneplacitum Apostolicum obtineatur, possit, eo obtento, alterum inuestire & fœminæ detur restitutio in integrum aduersus inuestientes.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non denegatur aduersus sententiam nullam & iniustam.*

2 *Nullitas sententiæ probatur quando lis est contra minorem, nulla præuia citatione, neque deputatione curatoris.*

3 *Et minor restituitur vt inuestituram consequi possit.*

4 *Et nunquam sententia transit in iudicatum.*

5 *Inuestitura rei potest denegari, quando cum iuramento est promissa & legitimè fuit petita.*

6 *Et sufficit inuestituram esse petitam, vt dicatur facta.* & *n.11.*

7 *Processus factus cum procuratore pupilli à tutoribus constituto ante litem contestatam, sine iudicis decreto non valet.*

8 *Inuestitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori superstiti.*

9 *Quem ex consuetudine Ecclesiastica, quæ attendi debet.*

Maximè quando Ecclesia, non vult pro se retinere emphyteusim &c. *n.12.*

10 *Alias si inuestitura gratiosa denegatur.*

11 *Magis attendenda consuetudo conuentionis, quam scripturæ.*

13 *Iura inuestituræ censentur exclusa, quando emphyteusis fuit concessa pro modico.*

14 *Quod præcedit, ipsis tantum existentibus, sed vbi adsunt diuersa examina proximior ad petendum renouationem, non ex æquitate patitur, non vigore conventionis.*

15 *Maximè quando Ecclesia non vult prosequi femina ex consuetudine charitatis, quam est filiis dare præferri.*

16 *Signatura gratiæ semper attendi, ac seruari debet.*

17 *Et in rescriptis Papæ merè gratiosis tunc non attenditur signatura regentis.*

18 *Rescriptum Papæ interpretatur secundum petita vt correspondeat omnibus in petitis.*

19 *Facultas à Sanctissimo concessa [illegible] quando, non dicitur data contemplatione [illegible] quam etiamsi solum accedatur ad effectum.*

20 *Annus concedatur ad petendam inuestituram.*

21 *Instantia facta de renouando, est sufficiens ad conservandum ius competens instanti, non durante tunc renouatio concessa quatenus de iure concedenda sit, maximè contra extraneum petentem inuestituram.*

22 *Annus inuestituram petendæ non currit, nisi à die recuperationis bonorum, & adeptæ possessionis per deuolutionem directum.*

23 *Inuestitus possessionis & extraneus facultas petendi renouationem durat 20. annis.*

24 *Gratia facta fœminæ nihil operatur, cum non censeatur velle vim alteri tollere, & maximè quando huic alienæ notitiam non habuit.*

DECISIO XXVIII.

Castra Roccha Leonellæ Guerrini, & alia bona ei annexa fuerunt a Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ Callien. ab immemorabili in emphyteusim concessa maioribus Philemonis Bonelli, prout de anno 1450. constabat ex quodam Instrumento Francaleonis pro Catone suo patre pluries prorogato, & inspecto in causa huius ultimæ prorogationis, quæ facta fuit ex causa dotis Dominæ Francaleonis, filiæ dicti Catonis, & sororis Canonicis Callien. facta renouatione quo ad bona ad famosum Chronicum [illegible] nes Francesci Vrsini, [illegible]

neptis, & hæredibus pro se, eius filiis, & nepotibus masculis, quæ electio, mediante obligatione Camerali, & assecuratione, confirmarit renouationem quoque dictorum Canonicorum non obstante constitutione Bonifacij VIII. in nono Bullarij in c. 1. tit. 8. 2. quæ prohibet alienationem bonorum ecclesiasticorum absque beneplacito Apostolico, cum natura sint dicta castra, quam facultatem habent, atque promissionem hæc non habere voluerunt illorum ac a Sede Apostolica licentia reuocandi eadem castra fuisset obtenta, vt cognitione, & instrumento concessionis dictis in summario Philomenæ n. 1. & 2. Verum qui fecerunt postea ad castra per Cameram Apostolicam occupata sub prætextu quod vna cum statu Vrbani post obitum Ducis Francisci Mariæ fuerint ad eandem Cameram deuoluta, vario postmodum reperto huiusmodi prætextu, fuerunt illa eisdem Canonicis restituta, qui vigore licentiæ obtentæ ab eodem Vrbano dicta castra concesserunt qui Hieronymo Martinotio, pro se ipso, eiusque filius, & nepotibus masculis pro eodem Canone vnius aretis pinguis dicto summario num. 4. & ab eo fuit illorum adepta possessio; cum autem ad ipsius instantiam, vigore permutationis factarum inflationum, fuerit in Camera causa commissa, & contra eandem Philomenam reperta sententiam obtinuerit, sequuto deinde obitu dicti Hieronymi sine filijs masculis, præsati Canonici renouarunt inuestituram de dictis Castris Petro, & Iosepho de Martinotijs, eiusdem Hieronymi Agnatis, adhuc eadem Philomena in minori ætate constituta, quæ adita signatura sanctissimi, obtinuit causam restitutionis in integrum Eminentiss. Dom. Cardin. Procamerario de voto Rotæ committi aduersus dictam sententiam, & immissionis in possessionem; proposito igitur dubio hac de dubio, an constaret de causis restitutionis in integrum, fuit per dominos responsum ad fauorem nullatenus Philomenæ, sibique super eis competere, cum non denegetur aduersus sententiam nullam, & inualidam ipso iure, vbi Abbas *de restitutione in integrum.* Rotæ *dec.* 1 *cod. titulo in nouis*, Riminaldus iunior. *cons.* 747. *n.* 121. Gratianus *discept. forens.* 233. *n.* 7.

1

Nullus enim ex eo relabitur, quia sententia fuit lata contra Philomenam minorem nulla præuia cognitione, neque deputatione curatoris in hac causa, quæ propterea non sustinetur vti lata contra minorem indefensum, *l. ge & minores, Cod. si aduersus rem iudicatam*, vbi Bartolus *in Summ. n.* 2. Bal. hic *n.* 1. Angelus *n.* 2. Salic. *in lege si Proles. Cod. quando & quand iudic.* vbi glossa *in verbo. Audiere* Bocc. *cons.* 11. *num.* 35 & 36. Ruin. *cons.* 26. *n.* 4. *lib.* 5 Menoch. *cons.* 100. *num.* 122. Cæsar de Grassis *dec.* 9 *de sent. & re iud.* Gregorius *decis.* 43. *num.* 11. *decis.* 485 *n.* 5 Caual. *decis.* 585 *n.* 1 & *in recen. dec.* 1 6. *n.* 4. *in princ. part.* 4 Buratus *dec.* 62 *n.* 7.

2

Vel quia fuit eadem sententiam danda est restituto ad iudicium, vt minor possit inuestituram consequi Clar. *in* §. *feudum quæst.* 49. *vers. sed quæro*, Oldr. *de restitut. in integr. quæstione* 77 *n.* 5. 28 & 29. Menoch. *cons.* 57. *num.* 3. Bocc. *cons.* 12. *num.* 61. Decian. *cons.* 4 *n.* 12 *cum sequentibus lib.* 4 Peregrinus *cons.* 94. *n.* 53. *cum sequent. lib.* 2. Rota *dec.* 439. *num.* 2. *coram Pap. Ore. rio & in rec. decis.* 492. *n.* 1. *tom.* 1. *rec. part.* 2. *part.* 2. 516. *eodem n.* 1. *part.* 5. Quia sententia transit in iudicatum Mantic. *de tacit. & amb. lib.* 11. *tit.* 11. *n.* 6 Menoch. *de arbitr.*

3

cas. 324. *n.* 8. Cæsar de Grassis *decis.* 2 *n.* 6 *cum sequentibus de sent. Cam. Apost. decis.* 270. *n.* 3. Cæsar. *decis.* 350. *n.* 1. *part.* 5. Quæ eadem ratio militat non potuisse Canonicos exemptos, dum fuit legitime petita declaratio cum iuramento eidem Paulo Romæ promissa, Bald. *in lege ne cui in 1. lectura Cod. de locat. & conduct.* Cam. *cons.* 33. 8. *circa finem*, ibi, sed petiit se inuestiri *lib.* 2. Rotæ *cons.* 77. *n.* 24. *vers. quod ad 3. qualitatem*, &c. & paulo inferius declarat sufficere ad hoc, vt dicatur, & censeatur inuestitura facta, quod quis Dominus illam petierit, & eousque ad finem, vel. dicta in Mutinen. cum hic erat 7. Maij 1632. coram Reuerend. Domino Decano.

Non obstat, quod in causa facta cliens Antonius Antonius, qui habebat intuitu Philomenæ mandatum generale procuræ in Curia; quia cum ille Procurator fuerit ab illis constitutus ad lites contestandum, absque iudicis decreto præsentis validitate requisito ex forma statuti hoc expressi *l. neque tutores Cod. de procurator.* & nullus fecit de confessione facta constituto non attendatur, & processus cum eo factus corruat ad tradita per Bald. *in lege 1. fol. n.* 3. *Cod. de bon. matern.* Mynsinger *cent.* 3. 8. *cent.* 2 Simoncel. *de decret. in præfat. n.* 3. *in fine*, Baldus *cons.* 417. *num.* 5. *lib.* 2 Honsted. *cons.* 41. *n.* 15. *lib.* 1. Rota *dec.* 173. *num.* 1. *coram Pap. Gregorio Perspicua expensa dum coram Felix per Pic. ad stantiæ verbis dec.* 3. *n.* 10. Grat. *dec. Mar. bon.* 15. *per totam in rec. dec.* 46 *n.* 4. *vers. vltra quod, p.* 4.

Inutilis dictæ querelæ etiam patet, quia dum de defendendi capitibus Philomenæ non dubitatur mediante persona Ioann. Francisci eius patris, qui fuit filius Octauiani inuestiti de anno 1530. de dictis castris, ac filij tanquam proximiores præfuiti concessa fuit à Capitulo renouatio inuestituræ bonorum, vt apparet ex dicto instrumento, erat pariter eidem concedenda etiam quoad dictæ castra cum ex æquitate legis, Bartolus *in lege permittitur sub num.* 1. *vers. & hoc intellige cum gl. cast. D. de aqu. quot. diu. in lege 1. num.* 1. *priuileg. cred.* Cald. *de emphyt. concl.* 5. *num.* 5. vol. cum per Fulgineum *de iur. emphyt. in tit. de re non quæsita n.* 24. & *in tit. de succession. emphyt. q.* 3. *num.* 10 Papon. *consil.* 25. *n.* 64. Decian. *consil.* 131. *num.* 2 *versi. & in Ecclesia maior.* Roman. *cons.* 22. *n.* 5. *vers. quod si primum diuisum fuit* 16. *May* 1585. *coram Rubeo per. 81 vers. nec.* 67. Iurarien. *de Silvan. lib.* 20. *Apost.* 1617. *coram* D. *M. de* & *in rec. dec.* 176. *n.* 8. *part.* 6 *dec.* 74. *num.* 11. *part.* 6 *dec. fol.* 178. *n.* 1. *part.* 2. *dec. Pauenaten emphyteus.* 6. *Martij* 1637. § 1. *coram eodem affirmatiua coram reuerendiss. meo Domino Decano Ergubium renouationis emphyteus.* 7. *Iunij* 1641. *coram reuerendiss. meo Patre Domino nostro Lucha*, quam ex consuetudine ipsius Ecclesiæ in principio eiusdem instrumenti enunciata, quæ in hac materia attendi debet, vt per Baldum *in auth. si quis rainus sub n.* 6 *vers. secunda, Cod. Sacr. Eccl.* Iat. *in fin sub n.* 33. *vers. tertia nisi renouatio fiat de iure emphyt.* Fulgineus *d. tit. de renou. dq.* 1. *n.* 3. & 61. *q.* 4. *n.* 5. Mant. *de tac. & amb. lib.* 12. *tit.* 15 *n.* 9. *vers. quæ dixi intelligitur.* Peroud. *cons.* 111. *n.* 4. 211 *sub nomen Ioannis Lei consuetudine lib.* 1. Capyc. *cons.* 126. *n.* 15. *lib.* 5. Core. *cons.* 250. *num.* 2. Bert. *de Ecclesiæ consuetudine lib.* 3. Cuttalen. *cons.* 49. *n.* 91. Gozad. *cons.* 5. *num.* 16. Alias cum fuerit ratio dubitandi denegaretur tabella formato emphyteutico, & ratio d. §. *permittitur* Bal. *in l. ne cui. C. de loc. in cui ra-*

4

sententia in 9. col. de prob. Ias. *cons.* 227. *n.* 26. *lib.* 2. Atque ita consuetudo in contrarium allegata per illos de Martinottis scilicet, quod d. Ecclesia non soleat renouare fœminas exhibitas, dum expectatur de bonis allodialibus Philomenam renouasse, vnde magis est attendenda consuetudo contrahentium, quàm regionis *text. in l. cum vniuersorum, D. de pign. act. l. hæredes palam, § si quidem post in fine*, ibi ex consuetudine patrisfamilias, vel regionis, *D. de testament.* Mantica *de tac. & ambig. lib.* 3. *in fin. n.* 27. maximè cum Ecclesia in præsenti casu noluerit hanc emphyteusim pro se retinere, dum eandem illis de Martinottis extraneos concessit, Ripa *in d. lege 1 D. de priuileg. credit.* Alciat. *in lege si mihi, & Titio n.* 3. *D. de verborum obligatione*, Marescotus *variarum resolutionum. lib.* 1. *cap.* 3 *num.* 11. *vers. nec est verum circa fin.* Cozadin. *consil.* 39. *n.* 21. Mantic. *dec. f.* 10. *n.* 9.

13 Nec obstat, quod talis emphyteusis fuerit renouata Octauiano pro se, & eius filiis, & nepotibus masculis, & sic fœminæ dicantur exclusæ, Baldus *in c. 1 n.* 2. *d. hus, qui feud. dar. poss.*

Quia hoc procedit quatenus extent masculi ex primo inuestito descendentes, sed his deficientibus, admittitur etiam fœmina proximior illius descenden. ad petendam renouationem, licet inuestitura fit per solos masculos, cum renouatio pe-
14 tatur ex æquitate, non autem vigore inuestituræ, Bartolus *in dicta lege 1. §. permittitur, D. de aqua quot. & astiu.* Angelus *in eodem §. permittitur ad med.* Marescotus *variarum resolutionum, lib.* 1. *c.* 3. *num.* 6. Ludouic. *dicto titulo de renouat. quæstione 1. num.* 14 *per totum*, Rocca. *cons.* 98 *num.* 6. *lib.* 1. Giouagius *consil.* 44. *n.* 115. *cum sequentibus* 121. *lib.* 2. Parisi. *consil.* 22. *n.* 36. *lib.* 1. Seraph. *dec. f.* 610. *n.* 6. *dec. f.* 142. *n.* 13. *versic. non obstat dicta ratio num. part.* 1. *diuers. dicta dec. f.* 67. apud Fenzon. Durandus *dec. f.* 334. *n.* 2. *vers. non obstat. cum sequentibus, & in nec dec.* 176. *n.* 30. *part.* 5. *Mutinen. emphyteusis* 26. *Iunij* 1630. *coram reuerendissimo Domino meo Decano, & Leuarien. de Bellunchis* 28. *Aprilis* 1617. cum æquitas suadeat, vt dummodo Ecclesia nolit pro se
15 retinere, fœmina proximior, vt est Philomena, præferatur tam ex ordine charitatis, quam affectionis, Bartolus *in dicto § permittitur*, Ancharr. *cons.* 171. *n.* 6. *cons.* 173. *n.* 2. *a med.* Rom. *cons.* 22 *n.* 5. *vers. contrariam tamen*, Clarus *in § emphyteusis q.* 41. *in princip.* Gabriel. *de iur. emphyt. st. concl.* 3. *n.* 1. *Molen. Bonorum* 18 *Iunij* 1618. *coram bon. mem. Cerrino in ordine* 66. *versicul. quo vero ad secundum* apud Fenzon. *ad sententiam vobis.*

Minus obstat constitutio Vrbani Octaui, quæ est in Bullario 51. incip. Hodierna die, sub num. §. 2. Quia hæc bullanda ibi, ne bona eorum proximis Agnatis proximioribus vitam innitentibus per renouationes ab Ecclesia, seu eius Camera fiendas illas fieri nisi obtento prius beneplacito Apostolico, quod quidem in præsenti casu Camera Ecclesiæ non obtentum, stante sanctissimi relato Eminentissimo D. Dadinali Procamerario directo, cum per eam concessa illi fuit specialis facultas renouandi, quibus sufficientia reuocari non potest in dubium,
16 cum tale rescriptum emanauerit in figuram. Gratiæ, ac fuerit simplex, & absolutum, & recipiatur more gratioso; vnde ubique vbi reuocationis, contentiosa in commissione intelligi, ac fieri debet, Seraph. *dec. f.* 928. *n.* 4. *versic. & semper* Add. ad Farinac. *dec.* 621. *n.* 26 *in fine*, quia in rescriptis Tribunalis gratiosis nunquam attendi solet figura Regularis Curiæ. Rota *dec.* 330. *n.* 7. *p.* 4 *recent. tom.* 2. 17
& [illegible] Camer. *dec.* 1. *de reuoc. Sacr. Cons. dec.* 123. *n.* 4. [illegible] *part.* 5. *de priuil.* Cæterum Sanctissimus [illegible] eadem verba cum hac [illegible] dederat animos in commissione petitis, Cam. *cons. fil.* 253 *num.* 2. *lib.* 4. Bursat. *dec. f.* 2. *num.* 5. *in fine*, Rota *dec. f.* 162. *num.* 2. *part.* 3. *recentior.* Et [illegible] 18
nam eadem posset etiam facultas concessa illis de Martinottis, cuius vigore ad [illegible] falsorem fiat a Capitulo facta renouatio, præcedens facultas data non fuerit respectu personarum, sed contemplatione rei, scilicet renouationis emphyteuseos; nam in concessione beneficiorum 2 4
alienatione rerum Ecclesiæ Papa cen[illegible] tatem Ecclesiæ non autem personas, quibus conceditur, tali casu huiusmodi b[illegible] ditur etiam de persona ad personam, Cancer. 19
Imperialem fol. 44. *concl. f.* 2. *litt. a S. ac* [illegible] *tionis Feudalium.* Lupanel. *ad Ferrariam c[illegible] colum. 6. vers. Scarpronio, ame[illegible] tamen eleganter. Bonon. transl[illegible] certata cum nouissima D. Card. Veros[illegible] n.* 31. *p.* 7 *rec. confirmata sub* 26. *Febr.* 16[illegible] *bon. mem. Merlino.*

Cessat pariter aliud obiectum, [illegible] Philomena non pertenuisset [illegible] quod hunc effectum d[illegible] *f.* 1. *prof.* 2. *num.* 34. *lib.* 1. [illegible] *tulum renouation. quæst.* 1. *num.* [illegible] Cozadin. *cons.* 7. *num.* 3. Rota *dec.* [illegible] *dine f.*

Quia non solum contrarium probatur [illegible] 20
publici instrumenti inuestituræ bonorum [illegible] lium, ex qua apparet de intentione [illegible] confidam ad effectum illum obtinendum [illegible] Curiis factum mentio dispositionis de [illegible] masculorum, quæ inducens seu pro [illegible] nis allodialium, cum illa [illegible] confestim confestatur concessio [illegible] fieret, [illegible] contrarium, [illegible] 21
Cald. de reuoc. in d. c. [illegible] *fin.* 10. *n.* 17. *vers. quibus* [illegible] *lib.* 1. Cald. *cons.* 338. [illegible] *vers. probabilius lib.* 2. Rota *cons.* [illegible] *n.* 14 [illegible] *cum sequentibus.* Rotul. [illegible] *dec.* 1. *n.* 6. *part.* 2. [illegible] *n.* 8. *cons.* 30. *n.* 1. *ac in rec. dec. f.* 41. *in fin. part.* 4. *recent. n.* 21. *vers. §. Insolen. bonorum* 18. *Iunij* 1618. § [illegible] *Mutinen. emphyteusis* 26. *Iunij* 1630. *fol.* [illegible] *n.* 7. *Maij* 1632. *coram R. P. D. meo Penia.*

Præterquam Philomenæ fuit con[illegible] 22
fundorum in bonis allodialibus, & [illegible] plicata fuerunt per Cameram Ap[illegible] ex quibus patenter deducitur eos [illegible] cos Vrbani, ex hoc enim non [illegible] de recuperatione bonorum, & [illegible] per Dec. tam antiquos, Tiraquell. [illegible] *cautelarum*, § 1. *gloss.* [illegible] Cæpol. *tract. cautelar. part.* 13. Rot[illegible] *cons.* 52. *num.* 3. Gio[illegible] *num.* 20. *vol.* 21. Abbas [illegible] *cons.* 4 *nec non* 6. [illegible] Mascard. *cons.* [illegible] *num.* 26. Imol. [illegible] 23
ordinis petendi [illegible] tes 30. annotat. Mascard. [illegible]

Ilar. c. 1. n. 12. Tusq. de retract. lignag. part. 3. q. 5. n. 9. Fulgin. act. in. de revocat. part. 1. n. 6. Ascan. Vincent. 8. n. 6. Carbo de incompat. cons. 1. n. 2. Mation. cons. 17. per tot. lib. 3. Dec. cons. 69. per tot. in fine, Seraph. dec. 60. n. 3. & dec. 62. n. 2. ad. Literarien de Sublimibus coram Sanctissimo, D. N.

Tandem nihilominus fecerunt magistratus speciali licentia ejusdem Urbani VIII. cum derogatione prædictæ Bullæ, Quia cum Pontifici nulla facere facta mentio de jure Ptolomeitæ, non censetur illud tollere voluisse, cujus notitiam Pontifex non habuit, nec in illius præjudicium 24 Martinotis, talem emphyteusim concedere, & per consequens tali gratia tanquam non carens vitio subreptionis nihil operatur, Lanar. *cons.* 15. *n.* 2. *cum seqq.* Dec. *cons.* 142. *n.* 5. *vers. non obstat*, quod cum auctoritate Papæ, Ruin. *cons.* 157. *n.* 4. *vol.* 1. *vers. nec dici potest*, Rota *decis.* 65. *n.* 2. *p.* 2. *divers.* Buratti, *dec.* 56. *n.* 4. *vers. præsertim quia.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. Meltio.

Collien. Bonorum.

Veneris 24. *Januarij* 1648.

ARGVMENTVM.

Habetur supra in decisione in hac causa facta 8. Aprilis 1647.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, cui ob lineam feminam obvenerunt bona, potest ad sui beneficium aliter in æternum investire, nec tenetur investire proximiores defuncti.*

2 *Quod procedit quamvis vellet Ecclesia pro se retinere, quo casu non tenetur ad favorem proximiorum renunciare.*

3 *Secus, quando non vult retinere, quia tunc tenetur proximioribus investire.*

4 *Et hoc etiam est proximiori appellare, & petere se extraneum investituræ removeatur.*

5 *Etiamsi proximior esset fœmina.*

6 *Licet prima Investitura de ea non loquatur, cum sufficiat ut pacta primæ Investituræ, in renovatione non alterentur, neque immutentur.*

7 *Investitura concessa proximioribus, si hæc vel finita non censetur nova concessio nec nova titulus, sed renovatio prioris tituli tam concessi.*

8 *Cum iteriam concedi dicatur.*

9 *Emphyteusis devoluta ad Ecclesiam ob alienationes factas, & Canones non solutos, & ab Ecclesia acceptata, amplius non debet concedi proximioribus.*

10 *Sed hoc intelligitur quando devolutio est clara, & patens, & nullo modo potest controverti, & n. seq.*

11 *Secus quando etiam probabiliter potest de ea dubitari.*

12 *Promissio de investiendo includit contractum, & idem operatur ac si investitura facta fuisset.*

13 *Et impone stipulationem.*

14 *Canonica quæ præterquitur incursa per investiturum, si contravenit non declaratur non potest declinari post illius mortem per successorem.*

15 *Tutor tenetur conficere Inventarium.*

16 *Alias omnia gesta ante confectionem, sive cum procuratoribus pupilli in eius præjudicium, nulla sunt.*

17 *Et quando hæc non procedunt, & quando sufficiat inventarium.*

18 *Hæc de stipulatione de investiendo descendentes de eadem familia renunciatio, imo etiam de consensu Papæ.*

21 *Etiamsi patrimoniale fœmina proximiore succedat, semper beneficium, investiturum renovare.*

22 *Investiturum investitura petenda, & concedi potest etiam emphyteutica investiti, etiam ex speciali gratia, sub conditione, quod cum hæc fœmina moriatur ultimi emphyteuta investiti bona ab illius mortem ad Ecclesiam redeant.*

23 *Papinus tamen feudum non petat, & tempus habetur habet præsumptionem in integrum.*

24 *Confirmatio Urbani Octavi mandat investiturum non fieri de rebus fallitiis, nisi obvenio beneplacito Apostolico.*

25 *Signatura Papæ potius attendenda, quam expressio Regentis Cancellariæ, quæ negatur de mandato Papæ, sine præjudicio, cum scripsit, quod Papa signaverit, & legerit.*

26 *Investituram concessam primis filiis tantum extinctis, vel defectibus, sed exclusis, & sequentibus, & semina concedi potest.*

DECISIO XXIX.

IN hac causa sub 8. Aprilis præteriti coram Me fuit per Dominos relatum bona de quibus agitur esse renovanda Philiberto Brancalconi nepti, & hæredi Joannis Francisci Brancalconi vitam Investiti, quia nulli extant masculi, ab illo descendentes, sed solutioni non acquiescentibus Dominis de Marchionis fuit sub hac die dubitatum, An esset a decisione emanatum respondendum, quam non obstantibus in contrarium deductis Dominus confirmavit.

Primum enim contra fundamenta dictæ decisionis objicitur quod bona, de quibus agitur, fuerint fundata ab ortum familia Brancaleoni, vitalitii ad Capitulum, illud potuisse illi alteri ad ejus beneficium convenire, nec teneatur Ecclesia proximiori investire, ita tenet Philiarchus post Innocent. in leg. *vetus*, Cod. loc. Petra *cons.* 112. *in princip. cum pluribus citatis per Honded. cons.* 32. *n.* 13. *vol.* 2. Sed hoc procedere posset, quatenus voluisset Ecclesia pro se retinere, quod casu non posset se præjudicium generare, Abb. *in cap. licet il 2 num.* 28. *vers. in quibus, sive de privil.* Post Ind. *in fi nobis & Tuto cod. n. 2. vers. sed adde verte. Fide verbotig.* Rota *in Forosempron. bonorum* 4. *Mart.* 1641. *coram R. P. D. meo Rojas*, quidquid postea quod eventus sine controversia. Secus vero, dum noluit pro se retinere quia Martinotis investivit, quod facere non potuit excludendo dictum Ptolomeum proximiorem dicti Joannis Francisci, quem tenebatur Investire, l. 1. *in leg. 1. §. per mutuum D. de acq. poss. quotid. & ibi Bart. in l. 1. n. 1. ff. de privil. credit.* Cod. *de empt. vend. l. 8. n. 5. Ludov. Rodom. tract. de. de revocat. qu. 1. n. 60.* Rota *in Mutin. coram. p. 26. Jan. 1626. & 28. May 1628. coram R. P. D. meo Dec. Landinus renovatione* Junij 1630. *coram R. P. D. meo Bich. & hic de Ferrara, 10. Jul. 1630. coram Ludovisio*, Bene potest Ecclesia, &c. Et contra hæc non obstant. Ita tenet Ludov. *in dicta l. 1. §. per mutuum*, Cod. *comp.* 412. *n.* 1. *lib.* 2. Pan. *cons.* 22. *num.* 6. *vol.* 1.

Honded.*consil.*51.*num.*6.*lib.*1. Tob.Non.*cons.*3.*per totum* Seraph. *decis.*610.*n.*1.*cum seqq.& decis.*176.
5 *num.*31.*p.*5.*recentiores* Quod procedit etiam si proximior non sit masculus, sed fœmina; Quia si Ecclesia nolit pro se retinere, iniuriam faceret proximioribus etiam fœminis si non renouaret vt inquit idem Fulgos. *loco supracitato num.*69.*versic. attamen*, &c. Roman. *cons.*22.*num.*5. Alexander *cons.* Sen. 10 & *n* 20 *lib.*1. Dec. *consil.*131. Parisi. *cons.*29.*n.*1. *lib.*1. Seraphin. *decis.*610. *n.*1.& *dicta decis.*176 *num.*29. nihilque facit, quod prima Inuestitura non loquatur de fœmina cum pro illius comprehensione sufficiat, vt pacta dictæ Inuestituræ primæ non remaneant alterata, siue immutata in renouatione, Bero.*consil.*98.*n* 99. *lib.*1. Marescott *var resol.lib.*1.*cap.*3 *n.*5. Fulgin *loco citato dilition* 69.*vers. etiam si non sint comprehense in Inuestitura*, Rota *dec.*176.*n* 30.*p.*5.*recentior.* Imolen. bonorum seu emphyteusis 18. Iunij 1618. coram Coccino, quia Inuestitura concessa proximioribus ob lineam finitam non cauetur nouæ concessio, nec titulus nouus, sed prioris tituli iam concessi
7 renouatio. Bart. *in leg. si miles* & *Titio num.*7 & ibi Alexander, *ff.de v.o. obliga.* Vdalsc.*de iur.emphyt quæst* 11 *n* 16. *ad finem* Cald. *de renouat.emphyt quæst* 3 *n.* 27 2. qui post infinitos, quos allegat dicit, vt renouatio emphyteusis regulanda sit, iuxta terminos Inuestituræ antiquæ non nouæ, sed antiqua emphyteusis dicatur, Fulgin. *in tit. de renouat.d.q.*1.*n* 72.*cum seqq.* Curt.sent *cons* 48.*n.*46. Crott *cons.*18.*n.*1.& licet Aret.*in suo cons.*41.*n.*13. his non obstantibus vocet nouam Inuestituram; tamen in puncto quod non solum concessio, seu locatio renouata dicatur semper vna cum prima, etiam si illa iam fuerit finita, atque extincta, cum iterum concedi dicatur, vel ipsi inuestito, vel con-
8 sorti, vel filiis, est textus,& ibi gloss. *in c.*2.*de feud.* Imol.& alij per per gloss. *in cap.non satis* 34 *q* 2. & *c.*1.*de donat.* & *in c.cum venerabiles de cens.* Bero. *cons.*116.*n.*1. *col.*1. Cald. *de renou. emph.q* 2.*n.*16. Rota *d dec* 176.*n.*33.34.& 35.

Alia obiectio deducebatur ex eo, quod talis emphyteusis fuisset ad Capitulum deuoluta, ex quo non fuerint pacta prioris Inuestituræ seruata,& ob
9 alienationes factas ab antecessoribus Philomenæ sine consensu Capituli, & ob Canones non solutos, ex quibus cum Capitulum deuolutionem acceptauerit, nunc non amplius licet Philomenæ petere hanc renouationem, vt inquit Honded. *consil.*32.*n.*10.*cum sequent. vol.*2.Rimin.iun.*cons.*257. *n.*101.& *n.*110.

10 Verum ad effectum, vt deuolutio fit inducta debet illa esse adeo clara, & patens, vt nullo modo possit conuerti, Franchin. *controu. iur.lib.*1.*capit* 95. *in fin.* Gratian. *discept. forens. cap.*736. *num* 8. Modern. Peraf. *de manut. obseruat.*16.*n.*47. Rota *decis.*359. *num* 4. *p.*5.207 & 409 *part.*7.*recent.*& *decis.*105.*num.*15.*coram Papa Gregor. XV.* Hoc tamen dici nequit quando etiam probabiliter
11 potest de ea dubitari, vt in præsenti casu. Imo pro primando emphyteuta, huius eius successore debet concludenter constare illos destitutos esse omni auxilio, ac emphyteusim fuisse finitam, Card. *decis.*216 *num.*7.*vers. quia hoc procedit dec.*16.*n.*2. & *decis.*26 *num.*8.*p.*3.*recent.* Famen. seu Senogallien. bonorum super Immissione 14. Mart. 1646. coram Me § *quia cum Magna Ducissa.* Hæc autem nulla potest considerari deuolutio, cum illa non sufficeret, & quatenus etiam sufficeret ob-

esse neque posset Philomenæ cum ei de Anno 1626. die 12. Decemb. is per Capitulum, & Canonicos ex causa obitus dicti Ioannis Francisci de Brancaleonibus fuerit facta renouatio respectu bonorum allodialium, & insuper in eodem Instrumento fuit quoque facta promissio renouationis respectu Castri, & bonorum Iurisdictionalium, obtenta tamen licentia Apostolica cum obstaret Constitutio Vrbani VIII. in nou. Ballar. in Ordine 51. §.2. vt narratur in proœmio primæ decisionis huius causæ. Vnde obtento postea Beneplacito Apostolico dd. Canonici vigore dictæ pro- 12
missionis tenebantur ad concessionem dictæ renouationis, & cum per ipsos steterit, quo minus ista fuerit facta, in qua sola voluntas contrahentium sufficiebat huiusmodi promissio parit exceptionem aduersus eosdem Canonicos pari modo, ac si renouatio fuisset facta, cum indicat contractum. Bertatt. & Angel. *in l si instr. ff. de pact.* Aret.*in l.*1.*n* 1. *ff. de pignor. act.* Mantic. *de tac. & amb. lib.*3. *tit.*16. *n.*27.& *tit.*3.*n.*14 *lib.*4. Vdalsc. *de iur.emphyt.q.*14. *n.*11.8 *qui item.* Rosentall. *de feud.c.*3. *concl.*1.*n.*1. *vers sed inuestitura*, Caroc. *de excuss. bonorum p.*2. *q.*542.ibi,& importat stipulationem, Fulgin.*de emphyt.tit.de alien.q.*1.*n.*227.*cum seqq.* Burl.*cons.* 13
*n.*11.*vers. confirmatur,&c.lib.*1. Cern.*cons.*25.*n.*5. *vol.*2.& *cons.*146.*vol.*2. maxime cum allegata caducitas prætendatur incursa per dictam Ioann. Franciscum contra quem quia non fuit declarata ipso viuente, minus declarari potuit post illius mortem contra illius successorem ad *text. in leg fin.* vbi Iudd. Salic.& alij *C.renoc.donat.* glossi.& DD.*in cap fin.de* 14
don. Mantic.*de tac.lib.*22.*tit.*27.*n.*34. Marc.Anton. *var.resol lib.*1.*ref.*98.*n* 10. Fulgin.*in d.tract de emphyt.tit de var.caduc.q.*8.*num.*1. Honded. *cons.*55. *n.*10 *lib.*1. Bero. *cons.*98.*n.*27. *lib.*1. Rimin. *cons. fil.*752 *n.*23. Cefalad.*dec.*2.*n.*2.*de locat.* Mart. Andr. *dec.*63.*n* 3. Rota *dec.*529 *n.*27. *coram Papa Greg.* Romana pretendit deuolutionis 18. Februarij 1636. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & in Mantuana feudi 17. Iulij 1641.coram R.P.Domino meo Rosato.

Nullitas verò sententiæ latæ in Camera contra Philomenam citato Procuratore constituto per illius Tutores Testamentarios patet non solum quia per eosdem Tutores de tempore Constitutionis dicti Procuratoris confectum non fuerat aliquod Instrumentum, vt necessarium erat, dum talis confectio illis non erat a Testatore remissa, vt colligitur ex Testamento relato in 15
Summario Horum de Martinottis *num.*9. *ad text. in leg.celsus* 8.*p.n. ibi quæ net.* Bart. *Cod.arbitr.tit.* & declarat Afflict. *decis.*102 *n.*6.*vers.*& *bene potuit*, & sic ante talem confectionem quicquid in præiudicium Pupillæ gestum fuit siue cum eisdem Tutoribus, siue cum Procuratore ab illis constituto nullum prorsus fuit *leg. fin.C.arbitr.tut.* Gutier. *de* 16
*tutel.p.*2.*cap.*1.*n.*1.*cum seq.* Mont. *de tutel. c.*52.& *reg* 51.*n.*1.& 2.Cassit.*cons.*463.*post n.*1.*vers. At ille alius lib.*2.Rota *dec.*530.*n.*1.*coram Papa Greg.XV.* & *in recent.decis.*204.*n.*1.& 6.*p.*4. *tom.*2. *dec.*17.S. *n.*11. *p.*7. Verum etiam quia dicta Philomena in dicto Instrumento Immissionis facta ab aff. Procuratore à quo non petuit restitutionem contra acceptationem renouationis, legis beneficium, & expressum illius Capitulorum tenorem, ad propositam dictæ sententiæ cens. d. Pupillam latæ non deuolutionem ex quo hæc nulla *l contra Pupillam.* 5 *here in l.* Pa[illegible] 17
Geo[illegible] *dec.* [illegible]

Cavall. *decis.* 585. *num.* 1. Ruin. *cons.* 36. *num.* 4. *lib.* 1.

Ioannis patrem dictæ sententiæ patet, quia cum Philomena detecta fuerit propinquitate petenti Ioannis Francisci vltimi Laici à Co. Octauio Inuestito de anno 1570. de hoc Castro, in quo superiùs erat concedenda renouatio non solum ex æquitate le-
18 gis approbata per Part. *in leg.* 1. § *permittitur n.* 1. *vers. & hoc notat pro emphyteusi sine aqu. quot. est.* Rom. *cons.* 22. *n.* 5. *vers. quæsita vltimum*, quæ procedit etiam in bonis feudalibus Ecclesiarum licet fuerint concessa *in emph.* vt fuit resolutum in Brixien. feu-
19 di 16. Maij 1583. co. Bubalo penes Fenzon. *ad Stat. dec.* 6. & in Ferrar. de Schianchis 20. Aprilis 1617. coram S. D. N. *ac in rec. decis.* 176. *n.* 3. *cum seq. p.* 5. quam ex consuetudine illarum partium admissa in
20 breue S. D. N. Vrbani VIII. Datum sub die 10. Sept. 1642 relato in primo Sum. n. 5. quæ consuetudo in simili materia, vt valide sit attendenda, Tesaur. Bald. *in auth. si quas ruinas n.* 4 *vers. secundo C. de Sacr. Eccl.* Ias. *in l. fin. n.* 33 *vers. tertio si renouatio, C. de iur. emphy.* Bero. *cons.* 166. *n.* 4 *vers. verum si fuerit*
21 *te loci consuetudine viget.* Veritas etiam [illegible] & promissione supra repetita, cuius vigore [illegible] inde facta illis de Martinezzis nulla, ex insidiis reddita fuit. Bald. *in l. ne vni in re ipse vers. & est valde notabile & n.* 1. *vers. hoc notat* [illegible] & post alios probat Franc. Cald. *de iur. emphy. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 89. *vers. verum.*

Neque obstat quod talis renouatio non fuerit per Philomenam petita infra annum post mortem Ioann. Francisci vltimi Inuestit, iuxta *text. in*
22 *cap. Titius filius si de feud. cauff. cont. tit. In dom. & Vassal. in Vsu feud.* quia contrarium euidenter apparet ex iam deductis cum talis renouatio fuit petita immediate periculo mortis Ioann. Francisci tam quoad Castrum, quam quoad alia bona allodialia, & pro parte dd. bonorum fuit ab eisdem Canonicis d. Philomenæ facta renouatio, quo verò ad Castra fuit facta promissio renouationis obtento tamen prius beneplacito Apostolico, vt ex Instrumento supra relato demonstratur, & declaratur in decisione, quæ redditur sub §. quia non solum, & in §. Imò quia quæ sanè petitio, seu concessio non potest impugnari, ex quo fuerit facta, dum Ioann. Franciscus in extremis laborabat cum adhuc in ipso duraret præcedens Inuestitura, nec bona emphyteutica essent tunc deuolata. Quia Canonici viuente etiam Ioanne Francisco
23 emphyteuta eiusdem dict. Emphyteusis possessore potuerunt Philomenæ, quæ ei erat facienda nouam Inuestituram concedere sub conditione quod locum haberet secuta morte vltimi inuestiti, dum & bona ob mortem illius ad Ecclesiam reuertebantur, Iuxta *text. in cap.* 1. *vers. sed si ille, qui successor feudi dar tenearur, & cap.* 1. § *omnibus d. tit. de feud. cont. sit inter Domin. & Vassal. in Vsib. feud.* Ifern. *de feud. tit. de feud. deuol. in fin. cap. si quis instituitur vers. sed Mediol. & Cremonen n.* 1. *fol. mihi* 75. Marescot. *variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 59. *num.* 10. *vers. quarto amplia*, &c. Bald. *cons.* 431. *ad euidentiam præmitten. num.* 6. *vers. vbi est impressum lib.* 2. Sed esto etiam citra veri præiudicium quod elapsum fuisset tempus petendi renouationem. Attamen præiudicio Philomenæ consultum optimè fuit beneficio restitutionis in integrum cum de illo non sit [illegible] pupillari ætate ipsa reperiatur, vt per Cur. *in* § *feudum quæst.* 49. *vers. sed quæro pone*, Cald. *de var. emphyt. quæst.* 5. *n.* 21. *vers. diximus supra cum seq. lib.* 1. Menoch. *cons.* 757. *n.* 13. *vers. secundo vid.* Peregrin. *cons.* 94. *n.* 53. *vers. decimo & eum lib.* 2.

In contrarium neque facit dispositio Constitutionis S. M. Vrbani VIII. editæ die Ann. 1625. Kal. Nouembris nicis. Humanæ salutis auctor in ordine 51. Bullar. p. 4.

Quia non tollit ius renouationis competens Agnatis proximioribus vltimi inuestiti, sed tantum prohibet illis fieri non obtento beneplacito Apostolico, vt in eo legitur in § 24. in fine. Vnde 24
illo obtento censetur quoque permissa renouatio *Text. in leg. quibus diebus* § *quæsum Tutor ff. de cond. & demonst.* Decian. *cons.* 12. *n.* 4. *vers.* 2. *cum seqq. num.* 19. *vers. non obstat, & lib.* 4. Burat. *dec.* 559. *n.* 6. *vers. ad primum non quæ a seqq.* cum aliis adductis in Sanfinaren. feudi coram bonæ memoriæ Dominico nostro Decano 22. Ianuarij 1644. § 4. *consideranti* & 18. Decembris eiusdem anni *in causa* [illegible] *appellationis prohibitionis alienationis* [illegible] bonorum coram nobis in proposito casu datum fuit beneplacitum etiam illud probetur ex Commissione [illegible] Innocentij Papæ Decimi Domino Cardinali Pamphilio S. D. N. manu signata cuius Tenor penes acta debet, quam extensio quibusdam clausulis facta per Regentem Cancellariæ, fine 25
signatur de mandato mere gratioso, siue iussitiæ cum sufficiat ipsum Summum Pontificem rescripsisse assignandi, vt benè declarat Seraph. *dec.* 922. *n.* 4. *vers. & semper Romana Domus ad* Peregr. 17. *Febr.* 1620. *coram bonæ.* Coccino *in Ordine* 181. *n.* 13. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.*

Quæ autem demùm replicantur scilicet quod talis emphyteusis non possit concedi Philomenæ tanquam fœminæ dum Octauianus fuit inuestitus prole, ac eius filia, & nepotibus masculis tantum tollantur ex eadem decisione, quæ redditur sub §. *quia procedit, &c.* & vltra DD. ibi congestos, id. m 26
quoque firmat Marescot. *variar. resol.* [illegible] Gratian. *discept. forens.* 88. *n.* 52. Cast. [illegible] *in fin. vers. nec obstat quod debuit lib.* 2. Gio. [illegible] *n.* 115. *n.* 121. *lib.* 2. Rota *decis.* 98. *n.* 2. *p.* [illegible] *in recent. dec.* [illegible] *n.* [illegible] & *dec.* 176. *n.* 40. *p.* [illegible] & [illegible] etiam resolutum in Fulcen. bonorum 9. Decembris 1644. coram R. P. Dunco Corrado.

Atque ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Ghisleriо.

Romana Societatis de Rotignis.

Lunæ 10. *Februarij* 1648.

ARGVMENTVM.

Socius tenetur ad debita societatis, etiam inita post dissolutionem societatis, quando contrahentibus eum sociis non est notificata dissolutio.

SVMMARIVM.

1 *Socius complimentarius potest obligare societatem, & omnes socios ex eius facto in illam tenentur, &c. n.* 2.

2 *Etiam dissoluta societate, quando mercatoribus cum aliis negotiatio, non est denunciata dissolutio societatis.*

Inter mercatores bona fides seruanda, & succurritur illis ignorantes, & non passim, &c. inter seq.

3 *Etiam si tacita renouatio contingat per mortem alterius ex sociis, quando complimentarius palam negotiatur.*

4 *Limitatur si mors sit notoria. Sed fallit, n. 21.*

5 *Vel lapsum tempus, quo duratura est societas.*

6 *Cum denuntiatio solum requiratur, quando dissolutio evenit durante societate secus ea finita, vel per lapsum temporis.*

7 *Cum tempore finito, debeant creditores investigare, cum quo negotientur.*

8 *Prout etiam pacta, vigore quorum inita est societas, & pro quanto tempore duret aliàs sibi imputandum.*

9 *Institor usque ad certum tempus præpositus, eo finito, non obligat præponentes, licet contrahentes ignorent finitum esse officium.*

10 *Contrahentes cum aliquibus sociis, non debent attendere capitula, & conventiones initas inter socios, sed litteras oblatorias ipsis contrahentibus transmissas.*

11 Conf. Castr. 104. p. 1. declaratur.

12 *Societate contracta inter duos mercatores simpliciter etiam si postea dissolvatur, alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis, nisi faciat proclamare, & omnibus notificari dissolutionem societatis.*

13 *Mandati fines sunt diligenter custodiendi.*

14 *Dissolutio societatis non præsumitur, sed continuare creditum quando contrarium non demonstratur stantibus litteris oblatoriis indefinitè prolatis, & n. 17.*

15 *Societas contracta cum hæredibus, verificatur in uno tantùm superstite, & per unius mortem non finitur.*

16 *Actus sociales, an probent societatem, quæ nunquam apparet contracta remisse.*

17 *Sed & præexistente probant continuationem, vel illius præsumptionem.*

18 *Et dicitur continuata, si omittantur computa, rationes, & solidationes.*

19 *Probatur, & inducitur, quando conceditur facultas exercendi illos actus, qui citrà nomen societatis fieri nequeunt.*

20 *Res inter alios acta, si ei, cuius interest, non denuntietur, non præiudicat.*

Maximè quando instat, habet causam aliter credendi.

22 *Plus est factò, quàm verbis aliquid facere.*

23 *Omne solui debet eo vinculo, quo ligatum est.*

DECISIO XXX.

CAusa per duas vices vtraque parte informante propolità, Domini, vt in decisionibus sub diebus 19. Iunij 1645. & Martij 1646. iteratum dixerunt, Ioannem Mariam teneri ad debita Societatis ab ipso initæ, cum Hæredibus q. Ioannis Andreæ Rotigni etiam contracta post mortem Ioannis alterius ex dictis Hæredibus.

Fundamentum resolutionis fuit, quia cum in litteris oblatoriis in apertione Rationis Bancheriæ, in Vrbe, de Anno 1638. sub nomine dict. Ioann. Mariæ, & Hæredum q. Ioann. Andreæ Rotigni iuxta stylum, qui seruatur à Mercatoribus, transmissis in diuersis partibus fuerit expressè cautum, quod præfati deberent fides latius sociorum, quousque contrariam non esset notificatum, ibi, *a quali prestarete fede, prebe in contrario visura detto*, notificationem requisita, remansit obligatus Ioann. Maria, ac si durasset societas, debebat enim, vt se cauere ab omni præiudicio, & obligatione erga Creditores, qui vigore complimenti Francisco fratri Ioannis Andreæ concessi, solitis esset 1 erga Creditores, cum pereunte eo, qui fuerat tem, & omnes socij, qui cum tropeatur eius facto infolidum tenentur ad tradita per *in l. eandem in princip. & ff. de duobus reis*, vbi Rot. Genuen. *diuers. dec. 13. num. 29. & dec. 135. in princ. vers. in primis enim, ac dec. 185. sub 1. versic. secundum dubium*, illis pariter notificare dissolutionem eiusdem societatis, ac negotiationis, ne alias sub fide eius nominis, cui maxime credidit deciperentur, quod repugnat bonæ fidei inter Mercatores præcipue seruandæ, ac publici commercij fauori ad *leg. 1. §. Manifestum autem, ff. de* 2 *exercit. act. leg quicumq; § fin. ff. de in lit. sed est pupillus §. de quo palam l. si quis mancipius § fin. pubes ad fin. vers. non enim imputandum ei est, ff. in eam §. si Dominus, ff. de instit. act.* tradit. Cin. *in leg. mandatum sub n. 6. vers. aut adueniat, vbi* Dec. *in consultatione Domini generis, D. Iulius Cæsar, lib. 3. dub. d. l. sed est pro illis d. §. de quo palam n. 3. vers. quando* ibi, Castr. *n. 2. vers. vera ratio, act.* quorum sententia procedit etiam in tacita renouatione contingente per mortem, quando complimentarius palam negotiationem profitebantur 3 bent in *d. leg. si quis mancipius d. §. fin. pubes, dicit enim imputandum ei est qui scions Dominum esse, ff. cum is qui aut. exercente mercem, exercuit ff. de instit. actio. vel mors ignoratur leg. inter cætera in princ. ff. mandat. & leg actione §. mortuo vers. Item si alienus, ff. eo tit.* Cin. *d. l. mandatum sub num. 4. vers. item in secunda, Cod. mandati.* Esse obligatorias fuisse scriptas de contenta Ioannis Mariæ constat non solum, quia fuerunt subscriptæ a Complimentario Rationis, sed etiam ex ea clausula, quam scripsit Ioannes Maria negotiorum ab die 16. Nouembris 1638. ex qua probatur alios scientia prædictarum litterarum oblatoriarum, ibi, *e ben vero, che habbiamo inuitato tutti gli amici per negotiar con quella realtà, e termini necessarij con loro, che si deue, &c.*

Non obstat, quod ex quo societas prætendatur totaliter dissoluta ob mortem Ioannis vnius ex sociis sequutam de mense Octobris 1641. notoriam propter facinus eius, qui mortem violentam intulit, *§. soluitur inst. de societ. leg. societ. cauc, § dissociamur, leg. actione, §. mortuo, ff. pro socio.* mentem per lapsum temporis cum de anno 5 1638. fuerit inita societas duratura ad triennium, vt in capitulis socialibus initis sub die 26. Iunij 1638. ibi, *che detta Compagnia dura principiare dal prossimo mese di Luglio come sopra, & habbi da durare per anni tre*, quam terminata de consensu partium Anno 1640. Namque aliàs impactis capitulis societas fuisset duratura etiam post tempus, quo facta fuerunt noua capitula, fuit de nouo alia incepta die 30. Decembris eiusdem anni duratura ad annum proximum, vt patet in subsequentibus capitulis socialibus, ibi, *che il detto negotio debba principiare sotto li 30. Decembre 1640. & finire per un'anno solamente da finir si per tutto Decembre 1641.* excludatur in capitulis dissolutionis societatis inter 4 & per quas constitutum fuit, quod quamdiu quidam durauerit societas, licet vel per mortem, vel per lapsum 5

in l.1.§.non autem n.3.ff. de exercit.act. idem Castr. *conf.*104 *num.*2.*vers. posito ergo quod cessarent*, & *conf.*415. *num.*2.*vers. constat parte*, quem sequitur Stracc.*de mercat.tit. de contract.n.*13.*& seq.* siquidem respectu temporis debebant creditores indem respectu temporis debebant creditores inquestigare de qualitate, & conditione Francisci, cum quo contrahebant, ex allegatis per Castr. 7 *d conf.*104.*n.*1 & consequenter pacta,cum quibus duraret societas, & pro quanto tempore duraret, alias sibi imputare debent, vt in puncto beraret, alias tibi imputare debent, vt in puncto ne distinguendo declarat Gomes. *var. resol. tom.*2. 8 *cap.*5.*de societ. sub n.*6.*col. penult. vers. tertio modo*, *vsque ad finem*, vbi loquitur in terminis ad effectum, vt vnus ex sociis non teneatur ad debita postea contracta, Menoch. *cons.*121.*n.*67. vbi allegat concordantes, Decian.*conf.*60.*n* 31.*in princ.* & 32.*lib.*2. & signanter quod non excusentur contrahentes, si ignorent sub forma, & sub qua lege fuerit institor præpositus, & quod si fuit præpositus vsque ad tempus, finito illo tempore non obliget præponentem, licet tunc contrahentes 9 ignorent officium finitum,notat Castr. *in l sed. & si pupillus,§.conditio autem præpositionis in* 1.*not.ab. n.*2.*ff. de inst.act.* Paris. *conf.*94 *num.*24 *in fin.lib.*1. *& conf.*93.*n.*52.*lib.*5. Surdus *conf.*32.*n.*13 *vers.nec sistit cum seq.*Felic.*de soc.c.*30.*num* 7 8.*&* 9.Franc. Ant. Cost. *conf.*55.*n.*6.*lib* 1. respectu verò mortis, cum esset notissima, nulla alia requirebatur intimatio. Quia cum non sint attendenda supradicta capitula, & conventiones inter socios privatim factæ tam de anno 1638. quam de anno 1640. nuper in actis pro parte Ioannis Mariæ productæ, sed sint attendendæ litteræ oblatoriæ in aperitione rationis bancariæ *d. l & si pupillus*, §. *de* 10 *quo palam ff. de inst.action.*Castr.*d.conf.*104 *num.*1. *ad med vers quod ergo dicitur p.*1. vt in puncto dixit Rota in Ianuen. seu Romana cambij 12. Decembris 1644. coram RR.D.mco Decano in §. quemadmodum ad eundem effectum absque vlla temporis limitatione, & cum qualitate quod contrahentes credere debebant *alla mano del nostro S. Gio. Maria*, *&. & quella del S. Gio. e Francesco Rotigni suoi nepoti,&c. a quali prestarete fedamente fede*, *fin che in contrario vi sarà detto* nulla habita relatione ad supradicta capitula, & conventiones, & nulla eorum facta mentione non poterant contrahentes diuinare limitationem temporis in capitulis, quæ nunquam prodierunt in lucem contentam, sed credere debuerunt litteris oblatoriis, quod societas sine præfixione temporis inita fuisset

Neque obstat Castr. *d. conf.*104. *part.*1. cum in illo casu ageretur de mandato à principio limitato vsque ad certum tempus, vt sub *num.*1. *vers.* mandatum tamen istud: in hoc autem casu non solum ab initio non fuit mercatoribus notificata limitatio, sed potius datum mandatum liberum, & generale, quod tutò, & bona fide poterant contrahere cum vnoquoque ex nominatis *fin che in contrario vi sarà detto*,& propterea Castr.in suo casu firmat, quod ex quo limitatio fuit appolita ab ipso principio, debet imputari contrahentibus si vltra tempus præfixum crediderunt, & in pluribus locis in eodem consilio declarat suam conclusionem procedere quando limitatio temporis fuit appolita ab ipso principio, vt sub *num.*1. *in vers.* prima ratio est, ibi, quia tempore contractæ societatis prædictæ fuit appositum tempus trium annorum, & sex mensium, inferiùs sub eodem *num.*1 *vers.* respondeo,ibi,ex quo fuit appositia ab ipso principio debuit esse nota, & ibi, sicut in quolibet lege, vel conditione appolita ab ipso principio in mandato, & clarius *n.*2. ibi, non ergo pertinet ad præponentem manifestare formam, vel limitationem appositam a principio, sicut quando apponitur ex post facto, & ante *n* 3. ibi, sed quando viuente mandante finiretur mandatum ex causa, vel renouatione subsequuta ex post facto, tunc notificanda esset renouatio. Alias admittit, quod debeat fieri notificatio quoticscumque mandatum fuit factum à principio simpliciter, & sine temporis præfinitione, tunc enim cum contrahentes sciant, vel scire præsumantur quod simpliciter, & quandocumque poterant contrahere secundum formam mandati, remanerent sub bona fide decepti, nisi eis notificaretur dissolutio, vt tradit Castr. *eod. cons.*104 *num.*1 *ff. med.vers.quod ergo dicitur in leg. sed & si pupillus.* Hinc differentia inter societatem ab initio con- 12
tractam limitate, libere sequitur idem Castr. *in d. leg.*1 *§ non autem num.*3. *vers. secus si fuisset*, *ff. de exerc. act.* vbi, quod contracta societate inter duos mercatores simpliciter, non autem ad certum tempus, alter ipsorum tenetur ex contractibus celebratis cum altero, licet postea esset dissoluta, nisi fecisset proclamare, & notificare omnibus, quod erat dissoluta, idem repetit in *d.l.sed & si pupillus §.conditio n.*2.*vers.quos ergò dicitur*, dicens continuo menti tenendum renouationem publicè, & palam debere notificari quando institutor fuit constitutus simpliciter sine præfinitione temporis,alias secus Gomes.*var resol. d.tom* 2 *c.*5. *de societ.supradicto vers.tertio modo* firmat necessariam esse notificationem quando societas ab initio simpliciter fuit contracta, Menoch. *cons.*121. *allegatus in contrarium n.*66. *vers.* verè cum Petro de Vbaldis distinguit, quòd aut est contracta societas ad tempus incertum, & tunc si vnus sociorum vult recedere, id facere debet renuntiatione, aut contracta est ad tempus certum, & tunc non est necessaria denunciatio. Decian *2do cons.*60. *n.*31. *& num* 32. *lib.*2. refert eandem doctrinam Petri de Vbald.Paris.*cons.*94. *n.*25 *in fin.* retorquetur, dum juxta consil.Petri de Ancarano 332. dicit, inspiciendum esse tenorem societatis contractæ, & quid sit innotescendum à consociis damnandatum,quapropter habuerunt creditores iustam causam credendi societatem duraturam vsquequo contrarium fuisset eis notificatum,vt in suprarelatis verbis litterarum oblatoriarum.

Stante autem hac infinita oblatione, seu 13
mandato ad contrahendum donec contrarium notificaretur, non debuerunt creditores inquirere capitula particularia societatis inter socios inita, sed necessaria fuit ex forma ipsius mandati, cuius fines observandi sunt *leg. diligenter*, *ff. mand.* denunciatio dissolutionis societatis etiam si secuta fuerit mors vnius ex socijs eamque creditores non ignorauerint, cum stante dicto mandato existimare potuerint quod socij, quia non denunciarunt, dissolutam esse societatem, voluerint eam post mortem inter se continuare vt potuerunt Menoch.*dict.conf.*121 *n.*73.*vers.primus itaque est ca-* 14
sus,*& prax.*57.*n.*4.*lib.*3. Rim.*jun. cons.*211.*num.*17. Mantic.*de tac.lib.*6.*tit.*24.*n.*28. Gratio.*ad constit.* Messan.*c.*1.*gloss.*6.*n.*40.*& cap.*9. gloss.12.*num.*8&. Ratio est, quia cum societas non fuisset contracta cum Francisco & Ioanne, sed cum hæredibus

Ioan-

Ioann. Mariæ, etiamsi obierit Ioannes, cum nomen hæredem Ioannis Andreæ vti collectium, satis verificetur in Francisco superstite, non inde sequutas fuit effectus dissolutionis societatis, pro-
15 vt indistinctè tenet Parii. *consil. 82. num. 15. & num. 32. lib. 1.* quem sequitur Felin. *societ. cap. 32. num. 14. in fin. versic. sed hoc non procedit*, & Blas. Machalor. *de fratr. p. 2. cap 40 n. 4.* eoque magis,
16 quia etiam post mortem Ioannis dantur plures actus sociales, qui quicquid sit an sufficerent ad probandam societatem, quæ nusquam contracta appareret, in quibus terminis procedunt decis. in Tudertina Societatis 21. Iunij 1638. coram Eminentiss. Card. Panzirolo, & in Roman. prætensæ societatis 2. Iunij 1645. & 10. Decembris 1647.
17 coram R.P.D. meo Ottobono, sanè præexistente certa societate, sufficiunt ad probam illius continuationem, vel præbuerant saltem iustam causam credentibus optandi illius continuationem post mortem, dum ipsis non fuit contrarium notificantum, provt promissum fuerat in dictis litteris oblationis, & in casibus prædictarum decisionum, omnes actus, qui prætendebantur citra ius, & nomen societatis fieri poterant, tanquam æquinoci societatem non inducebant, differuntque plurimum ab hoc casu quia post obitum Ioannis remansit indistinctum lucrum, & nullæ fuerant factæ rationes, computa, aut solidationes, quarum omissio, iunctis aliis supra deductis citra ius, & nomen societatis nullo modo fieri potest, Soccin. *sen. cons 87. n. 12. & 13. lib. 1.* Menoch. *præsumpt. 57. n. 1. lib 3.*

18 Nec relevat quod Ioann. Maria dissenserit, ac revocaverit facultatem in apoca cum Francisco celebrata post mortem Ioannis sub die 12. Novembris 1641. tribus testibus munita, in qua Franciscus promisit in posterum nolle vllo pacto vti nomine Ioann. Mariæ in scripturis, & negotiis, ac successiuè die 21. eiusdem mensis, & anni registrata in Archivio Vrbano, ac demum obtinuerit sub die 10. Martij 1643. inhibitionem ab A. C. contra Franciscum, ne amplius illius nomen expenderet in negotio: Quoniam hæc acta cum Francisco pariter erant notificanda Mercatoribus, eodem modo quo à principio institutæ rationis fuerunt inuitati ad effectum, vt cauere possent à fraudibus, ne deciperentur, dum his non attentis idem Franciscus publicè continuavit negotia sub eodem nomine vsque ad decoctionem, sciente, & patiente eodem Ioann. Maria, vt firmat vtraque decisio, & euidentissimè probat apocha in qua sub die 29. Nouembris 1641. Ioan. Maria dat facultatem Francisco vendendi, hypothecandi, &c. *qualsiuoglia effetti di mercantia, & crediti d'ogni sorte spettanti alla ragione di Gio. Maria & hæredi di Gio. Andrea Rotigni per la somma, & quantità di sc. 4 m. d'oro stampe*, continens confessionem ipsius Io. Mariæ, quod tunc temporis exrabat societas, de quâ ex supradictis capitulis in actis productis amplius nequit dubitari, ita quod cum talis licentia sit vnus ex illis actibus, qui citra nomen societatis fieri non possunt, non solum
19 probat societatem, sed etiam illam inducit Corn. *cons. 54. v. tacitus etiam lib. 1.* Sim. de Pret. *cons. 24. n 7 lib. 1.* Palm. *cons. 100. n. 9.* Rota *decis. 214. n. 15. p. 6. rec.* Alias gesta inter ipsos non poterant præiudicare Mercatoribus, qui ex publica eiusdem nominis continuatione iustam habuerunt causam credēdi eiusdem quoque societatis continuationem *tux. text. d. l si quis mancipiis, §. si impubes in f. vers. non enim imput. ei est. ff. de inst. act.* & post Cin. sen- 20
sit Bald *d § de quo patam*, & ibid. explicat Castr. *d. n. 2. vers. nota primo, & seq.* Ant. Gomez. *variar. resol. tom. 2. tit. de societ. c. 4. sub n. 6 vers. verum tamen est*, ac ibi Add. & comprobatur *ex leg. sed & socius, §. 1.* vbi glos. *in verb. scierit ff pro soc.*

Neque loco denunciationis d. solutionis societatis deferunt possint litteræ scriptæ respondentibus super morte Ioannis, quia præter illas scriptas Mercatoribus Fulginei sub die 23. & 30. Nouembris 1641. in quibus se excusant, si ipsis non crediderint, tanquam occupati nel fardello stralcio, reliquæ continent solum suspensionem, seu veriùs excusationem, si tunc litteris Cambij non satisfaciebant, eò quod sequuta fuerat mors Ioannis, & aberat Franciscus consocius, vt patet, ibi *stante la morte del nostro Sig Giouanni & per esser* 21
assente il Sig. Francesco si sono sospesi li scudi 1163. che ne ha tratto Giouanni Petrichi di Venetia, & in alia, ibi *stante la morte del nostro S. Giouanni, che li giorni adietro restò assassinato, e morto compatirete il trattenimento delli nostri interessi*, & demum in alia, ibi *stante la morte del nostro S. Gio. non trouandosi qui il nostro S. Francesco non habbiamo potuto seruirui*, quasi quod si adfuisset Franciscus litteræ suum habuissent complementum. Ex prædictis itaque litteris solum relatur, quod mercatores habuerint scientiam mortis Ioannis, sed non sufficit talis scientia stantibus supradictis litteris oblatoriis, & actibus continuatiuis; Attento etiam quod ex dictis litteris dum solum occasione obitus Ioannis, & absentiæ Francisci excusant suspensionem negotiorum elicitu animus continuandi non dissolvendi.

Minus relevant particulares declarationes conquestiones, & protestationes factæ à Ioann. Maria cum diuersis personis, de quibus deponunt testes examinati tam in Vrbe, quam Anconæ, cum semper deficiat denunciatio promissa in d. litteris oblatoriis, & tanquam actus gesti, vel intra priuatos parietes, vel particulariter non afficiant mercatores qui magis credere debuerunt actibus sociabus gestis post mortem Ioannis, de quibus deponunt testes creditorum, quam ipsius Ioann. Mariæ verbis; dum eis non obstant, videbant nomen Ioann. Mariæ publicè expendi, ac eandem ipsam rationem bancariam per Franciscum publicè continuari, quæ facta verbis ipsius sunt præferenda, plus enim est facto, quam verbis aliquid facere *leg. Paulus respondit, ff. rem ratam haberi c. de liti. 2.* ibiq. glos. *in verb. facto prouocare de opp.* Rota *cor. Canal. dec. 100 n. 7. & coram bo. mem. Bur. dec. 113. n. 20.* Et quemadmodum in scriptis mer- 22
catores fuerant inuitati ad contrahendum, donec contrariam denunciaretur par erat, quod ita in scriptis mandatum in litteris oblatoriis contentum renocaretur, cum æquum sit vnumquodque eo vinculo dissolui, quo ligatum fuit *leg. nihil tam naturale, ff. de reg. iur. cum vulgaribus* vltra quod testes examinati Anconæ non concludant & is, qui fuit examinatus Romæ tanquam varius, & men- 23
dax in substantialibus non definit esse de falso suspectus.

Et ita cum ex d. litteris oblatoriis in partibus transmissis appareat, nedum societatem fuisse initam inter eundem Ioann. Mariam Rotignum, ac Franciscum, & Ioannem hæredes Io Andreæ. sed amplius illâ eò fuisse duratum, quo mercatoribus,

quibus

quibus litteræ fuerant admissæ, in contrarium scriberetur, Domini non sequuta notificatione solutionis eiusdem societatis confuerunt fundamenta tot prædictarum decisionum sustinere, & Io. Mariam teneri ad omnia debita societatis.

EMINENTISS. ET REVERENDIS.
D. CARD. CORRADO.
Romana Successionis.
Lunæ 24. Ianuarij 1650

ARGVMENTVM.

Statutum Vrb.lib.c.131.quo cauetur, vxori superstiti deberi lucrum dotale prædefuncto Viro, quomodo intelligatur extantibus liberis eiusdem matrimonij. Impensa funeris vxoris, quando facienda. Contractus filij familias validus redditur, interueniente Patris consensu. Exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit restitutionem dotis.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum dotale quid per St. Vrb. lib. 1. 131. defertur vxori superstiti, viro prædefuncto, intelligitur quo ad vsum fructum tantum.*
Ideo ad suos hæredes non transmittit Vxor.
2 *Impensa funeris vxoris detrahitur de ipsius dote, quando nulla alia extant bona.*
3 *illius quantitas arbitrio Iudicis moderatur.*
4 *Attenta qualitate personæ, & quantitate dotis.*
5 *Debitum, quod habet hæres cum defuncto, computatur in Hæreditate defuncti.*
6 *Ex Statuto Vrbis lib. 1. cap. 47. maiores 20. annis habebantur pro maioribus 25. annis.*
7 *Patris consensus validum reddit contractum filij familias.*
8 *Exceptio firmat regulam in casu excepto.*
9 *Dilatio concessa debitori ad soluendum, cessat, si debitor succedat creditori.*
10 *Contra declarationem solemniter factam in Instrumento, non admittitur probatio vnius testis, nec testium de auditu.*
11 *Legatum non probatur ex depositione legatariorum nec aliorum singularium testium de auditu.*
12 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non potest impedire restitutionem in bonis matris faciendam, multis decisionibus declaratam.*
13 *Quæ restitutio comprehenditur, quando maritus stipulatus est in Instrumento dotis, eam restituere illis, quorum interest.*
14 *Quæ cassa, nullo modo retardanda.*

DECISIO XXXI.

POstquam Rota pluries resoluit Lelio Barisciano de Perinitijs legitimam in bonis Imperiæ matri, ac dimidiam vsusfructus per eam relicti D. Com. Fabio Carandino secundo viro, necnon tertiam partem proprietatis æqualiter cum Camillo, & Anna Maria filiis ex ipso Com. Fabio progenitis hæredibus vniuersalibus ab illa institutis, vt apparet ex decisionibus sub diebus 18. Maij 1646. & 14. Iunij 1647. & 17. Maij 1649. emanatis coram Me. Plura fuerunt pro parte d. D. Comitis, ac filiorum respectiue deducta ex eisdem bonis (vt prætendebatur) prius detrahenda, quibus hodie difficilis constiterunt Domini detrahendam esse dumtaxat summam scilicet præfatæ Imperiæ ob causam lucri dotalis iuxta dispositionem Stat. Vrbis *lib. 1 cap. 131.* solutam de bonis Iulij Perintij primi viri & in constitutione Dotis Com. Fabio assignatam, ac post eius mortem eidem Lelio patris hæredi restitutam. Et aliam sent. 156. b. 55. in Fanus illius insensim.

1 Nam lucrum dotale quod ex dispositione Stat. Vrb. *lib. 1 d. cap. 131.* debetur vxori viro prædefuncto superstiti quando extant ex eisdem matrimonij liberi, acquiritur ipsi quoad vsumfructum tantum, vt ibi legitur in verbis. si vero maritus &c. Ideoque ex instanti mortis mulieris consolidatur cum proprietate apud hæredes viri existente, nec remanet in bonis illius, nec ad hæredes transmittitur, vt fuit dictum in Romana quarti dotalis 16. Martij 1618. coram bon. mem. Remboldo apud Fenzon. ad Statut. Vrbis *decis. 74. §. 1. vers. fundamentum autem dictæ resolutionis* &c. & in Rom. de Canaler. 22. Martij. 1632. coram bon. mem. Coccino ibi *decis. 79. §. 2. vers. ratio decisionis fuit* &c. & infrà ac in Romana hæreditatis 26. Aprilis 1632. coram bon. mem. Cardinal. Vbaldo, ibid. *decis. 80. sub princ. vers. sit igitur, ac infra quæ est decis. 117. p. 6. recent.* & in aliis relatis in Romana reintegrationis 31 Maij 2649. Coram R. P. D. meo Otthobono, in *§. neque obstat quod Paulus*, &c. quare cum fuerit à Com. Fabio iam restitutum in summa dd. scut. mille præfato Lelio tanquam patris hæredi vigore mandati A. C. per Rotam confirmati præuiis Decisionibus coram R. P. D. meo Cerro sub diebus 27. Aprilis 1646. & 11. Martij 1648. iure merito detrahi debet.

2 Impensa vero funeris detrahenda est integrè ex ipsa dote cum nulla extent alia imperiæ bona *leg. in eam*, vbi gloss. *in verb. conferre, l. seq. ac ita l. Celsus, cum l. seq. ff. de Relig. & sump. fun. l. si vir, ff. ad l. Falc. l. quod in vxorem. §. in fumus, C. de negot. gest.* Io. de Camp. *de dot. p. 2. q. 61. n. 1. vers. cæterum autem expensi, Rol. de luc. dot. q. 90.* Matth. Brun. *cons. 129. n. 44. vers. de quibus omnibus* &c. *& seq.* Franc. Vin. *dec. 227. per tot.* Garz. *de exp. c. 8. n. 15. vers. 1. aq. funeris sumptus, ac n. 41. vers. hactenus diximus* &c. *& seqq.* Rot. penes Greg. *dec. 572. n. 9. vers. expensa funerum* &c. Imol. *leg. 1. Iulij* 1644. *coram RR. D. meo in fin.* At quantitas illius arbitrio Iudicis moderanda *l. si quis sepulchrum, §. sumptus* vbi gl. & DD. *de rel. sump. fun.* Surd. *dec. 255. n. 28. vers. quæ autem, & quanta impensa* &c. *cum seq.* Mastr. *dec. 203. n. 23. vers. & sic in casu prædicto*, &c. Visa fuit DD. satis congrua vsque add. summ. sc. 156. *p. 55.* quam idem Co. Fabius in eam causam erogauit, attenta qualitate personæ, & quantitate dotis *iux. ea. in d. §. sumptuum l. & si quis, in §. aquum ff. eod. tit.* Garz. *de exp. d. c. 8. n. 16. vers. quæ quidem admittenda sunt* &c. Ioseph. Lud. *dec. per tot. n. 15. vers. dixi quod impensa*, &c. *& seqq. p. 2.* Rot. *dec. 399. n. 17. Verum in illarum* &c. *p. 5. rec.*

3 Verum alia partita scut. mille, Com. Fabius constare matrimonio statuit vxori vna cum scutis trecentis, seu alia veriori summa pro interstitiis recompensatiuis d. mul. emergentis inter partes conuentis, non est detrahenda ad diminutam lampertinam debitam Lelio in bonis & hæreditate matris. Quia cum fuerint ex lege restituti, vt cederent in extinctionem æris alieni quo dictus Camillus filius comunis ipsorum coniugum oppressus erat, attento quod ipse Comes Fabius se obligauit illos pueri restituere vna cum interstitiis, ipsumque carnificem Comunis [illegible] vt legitur in Instrumento solen[illegible]

sub die 6. Maij 1641. recenseri debent in hæreditate Imperiæ *l. maritus in princ. ff. ad l. falc.* Ac imputari in partem eiusdem Camilli penes ipsum Comitem Fabium eius patrem, & legitimum administratorem remanentem *l.1. §. id quod natura, vers. si debitor creditori hæres* ibiq; gl. *in verb. computetur, & DD. ff. ad l. falc. l. Nesen. vers. quid enim &c.* vbi gl. & DD. *ff. de neg. gest. l. alimenta, vers. si quid autem,* vbi gl. *in verb. materna pietate &c. in fin. vers. aliis autem expensis, & in verb. offenderis &c.* alia gl. *in l.1. verb. non admittit &c. in fin. C. eod. tit.* Cuch. *in tract. de legit. sub rub. dat. inter. viu. non imputar. in legit n.20. vers. primo limitatur, &c. & n.55. in fin. vers. sed tamen &c.* Surd. *de alim. tit.6. q.8. num. 64. vers. limitatur secundo, & seq.* Peregr. *de fideic. art.36. n.138. vers. aut voluntarie soluit &c.* cum aliis relatis per mod. Pisaur. *de imput. q.40. n.33. vers. aut filius erat inops,* Rot. penes Seraph. *dec.568. n.3. vers. huic argumento,* & s. m. Greg. *dec.368. n.3. vers. minus etiam, &c. & in aliis.*

Neque subsistit obiecta nullitas obligationis Camilli, seu quia in minori ætate, seu quia in patria potestate constitutus esset ex Stat. Vrbis lib.1. c.151. & 152.

6 Quoniam vterque defectus ex facto eliditur. Constat enim, quod ille sacro fonte lauatus die 12. Iulij Anno 1618. tempore celebrationis dicti Instrumenti vigesimum secundum excesserat, quæ (peracto vigesimo) legitima erat Ciuis Romani ætas, vt specialiter cauetur Stat. Vrb. *lib.1. c. 47.* Rota penes Card. Seraph. *dec.746. n.2. vers. & ex forma Stat. Vrb. &c. dec.751. n.2. vers. sed difficultas tollitur &c. in rec. decis.431. sub n. 3. vers. quia fuit responsum &c. p.1.* ac sæpè in aliis.

Præterea cum in eodem Instrumento Pater ipse interuenerit dd. pecunias in extinctionem æris alieni per filium contracti erogandas restituens vxori illas sub ea lege recipienti attenta
7 restitutionis obligatione per filium vnico contextu facta, vt ibi legitur. Hinc sanè resultat patris consensus pro validitate huiusmodi actus sufficiens, *l. sed Iulian §. quanquam in fin. vers. sed si scis &c. l. si tamen ff. ad S.C. Mac. l.4. C. eod* Soc. *cons.200. n.2. V. & hoc etiam &c. lib.2.* Mant. *de tac. lib.10. n.43. vers. si verò pater, &c.* Barb. *in l.2. §. fin. n.29. vers. nam qui præses est &c. ff. fol. mat.* Rot. *dec.811. n.23. vers. & quamuis, ac seq. p.1. diu.* & in his terminis fuit d. in *Rom. null. cont. 20. Nou. 1612. coram. Seleuc. in rec.527. n.4. vers. idque tanto magis p.1.*

Quod euidenter demonstrat declaratio ab eodem Com. Fabio facta in principio dicti instrumenti, ibi, (quod per eius assensum, seu præsentiam infradicendo contractui adhibendum &c. non censeatur dictus Camillus liberatus à patria
8 potestate &c. nec illi iuuet quoad alios contractus per ipsum forsan fiendos &c.) Quæ sanè verba tam explicitè, quàm etiam implicitè dum excludunt patris consensum ab aliis contractibus per filium ineundis illum vtique in ipso tunc celebrato Præseferunt *l. cum prætor, ff. de iud. c. nonne,* vbi gl. *in verb. tacendo, vers. item argumentum &c. de præs.* Crau. *cons.214. n.13. vers. rursus reseruatio. &c. cum seq.* Rot. penes sa. m. Greg. *dec.257. n 4. vers. hæc n. exceptio, dec.579. n. 2. vers. item cum D. &c.*

9 Minùs obstat pendentia decennalis dilationis ad restituendam dictam summam Camillo concessæ. Quia per subsequentem obitum matris, ac successionem in bonis illius cessauit causa dilationis, ac proinde ipsa dilatio *ad leg. aliquando C. fin. ad S.C. Velleta & l. Aflia, §. alumne ff. ad. S. C. Trebell. l. continuus, §. cum ita ff. de verb. obligat.* Bald. *consil.212. eundo ad veritatem iuris, lib.4.* Alex. *consil.34. visis Instrumento sub n. 5. vers. non obstat si dicatur, &c. cum seqq. lib.2.*

Altera summa scutorum centum per d. Com. Fabium soluta Io. Baptistæ Capannæ asserto Imperiæ creditori non est detrahenda. Quia in fine Instrumenti super eo credito celebrati rogato per acta Paciuchelli Not. Cap. sub die 27. Sept. 1642. legitur illius satisfactio, & cassatio rogat. eodem Not. die 6. Martij 1643. enuntiata etiam in alio per Com. Fabium exhibito. Neque adducta d. moliaris confessio pro exoneratione conscientiæ ipsi Com. Fabio oretenus facta probatur eius assertione, seu famulæ extraiudicialem Imperiæ enunciationem referentis, seu aliorum de 10
auditu ab eadem famula, & à creditore, vel aliis deponentium dum agitur de præiudicio dicti Lelij, quo casu plenè iustificari debet præsertim contra prædictam eiusdem creditoris declarationem antea solemniter in d. Instrumento factam, quo casu afficacior requiritur probatio *c. cum Ioannes §. porrò* ibique gloss. *in verbo quodlibet Instrumentum, de fid. instr.* Soccin. sen. *cons.* 189. *n.62. vers. nam licet aliàs, &c. l.2.* Rota penes sa. me. Greg. *dec. 375. n.3. v. & aduersus instr. &c. & dec.409. n.3. v. & probationes &c. ac in Maceratē pecuniaria 27. Ian. 1645. coram R.P.D. meo Otthobono in §. & ea, quæ fuerunt pro parte Monasterij deducta &c. in fin.*

Eademque ratione non sunt detrahenda nonnulla legata, quæ à prædicta Imperia facta dicuntur. Quia non iustificantur ex depositione dictæ Famulæ, vel alterius legatariæ, nec aliorum singularium testium de auditu de deponentium *inter.* 11
reg. l. nullus; ff. de testibus l. omnibus vbi fulgos. *sub n.3. vers. de legatario dic, &c. C. eodem tit. ad l. c. p. licet consilium,* vbi gloss. *in verbo singulares, de probat.* Mascard. *de prob. concl.970. n.4. vers. primo limita &c. & concl.1357. n.7. vers. atque adeo &c.* Rota penes fam. mem. Greg. *decis.310. n.6. vers. tamen in hoc &c.*

Postremo demum adducta pro parte dd. Camillæ, & Annæ Mariæ valoris partis domus in constitutione dotis Imperiæ comprehensæ, quæ post eius mortem ex alio particulari titulo fideicommissi per Marsilium Barisicianum ad eos spectare prætenditur. In præsentia non potest admitti. Quia testatoris dispositio, Instrumenti dotalis contextus, & obiectarum detractionum relcuantia super quibus Lelius dum vixit, & nunc eius hæredes vehementer institerunt, altiorem in competenti iudicio discussionem exposcunt, ac dubiam reddunt huiusmodi prætentionem donec fuerit legitime definita *l. 1.* & ibi gloss. ac Ias. *sub n.19. & seqq. & l. post rem iudicatam, ff. de transact.* Castr. *consil. 464. visis allegando sub n. 1. vers. præterea etiam, &c. ac vers. præterea ista dicuntur, l. 1.* Ofasch. *decis. pedem. 129. sub n. 7. vers. & licet* &c. Rota penes Card. Seraph. *decis.25. sub n.5.* 12
vers. non obstat &c. & *sub n.6. vers. ex his* &c. Ac proinde portionis debitæ Lelio in bonis, & hæreditatem patris tot decisionis iam declaratæ restitutionem impedire non valet *l. fin. C. de comp. inf.* Afflict. *decis.81. n.5. vers. ad secundum dubium* &c. *cum seq.* Rota penes Seraph. *decis. 1455. n.3. vers. secundo quia,* &c. *cum seq.* Mantic. *decis. 349. n.6. vers. quæ autem* &c. sanct. mem. Gregor. *decis.220. numer. 5. vers. interimmun est differenda*

executio

executiue &c. Baratt. *decis.*83. *n.*9. *vers. & predicta &c.* Duran. *decis.*115. *n.*7. *vers. quia quicquid sit &c. decis.*197. *sub n.*1. *vers. quia ad hæc & cætera in recen. decis.*679. *sub num.*5. *vers. & denique &c. cum seq. p.*1. *decis.*743. *num.*11. *vers. n. obstat. denique exceptio, &c. retentionis &c. p.*3. *decis.*254. *sub num.*1. *vers. num quoad primum, &c. ac decis.*411. *num.*24. *vers. neque creditum &c. p.*5. *& in Turcican. Census* 14. *Maij* 1628. *coram bon. me. Primato apud. Moder. Perusin. de manut. decis.*487. *n.*9. *vers. tamen in hoc omnes conueniunt &c. cum seq.* Quæ sub obligatione Camerali per Com. Fabium in instrumento dotali contracta pro omnibus quorum interest benè comprehenditur, vt fuit dictum coram R. P. D. meo Cerro sub die 27. Aprilis 1646. & 1. Maij 1648. Idcoque minùs est retardanda, vt aliàs simili exceptioni Respondit Rota *in decis.*641. *n.*16. *vers. quo verò fideicommissum cum seqq. vsque in fin. p.*1. *diuersor. dec.*536. *sub n.*9. *ad fin. vers. maximè cum agatur &c. ac decis.*947. *n.*8. *vers. non obstat quod dicta bona &c. p.*4. *recent. ac in Romana Census coram R. P. D. meo Meltio* 10. *Febr.* 1645. *in §. exceptiones vero &c. &* 14. *Iunij eiusdem anni, in §. neque ad impendium &c.*

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Cerro.
Eugubina Prædij.
Lunæ 14. *Iunij* 1649.

ARGVMETVM.

Statutum fori, vnde emanauit prima sententia, debet attendi etiam in curia in gradu appellationis. Venditor, qui promisit rem liberam & immunem, potest cogi in casu detecti grauaminis, ad deponendum pretium, donec liberatio sequatur Pacta inter emptorem, & venditorem, circa modum solutionis pretij, non possunt præiudicare creditoribus nec graduationem turbare.

SVMMARIVM.

1 *Causa appellationis per biennium non prosequuta, efficitur deserta, nisi prorogata sint fatalia: & sententia in rem iudicatam transit, perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum.*
2 *Statutum Eugubinum prohibet appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima.*
3 *Sententiæ duæ, quando vna confirmat alteram, vtique secunda, tam in substantia, quam in qualitate concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes.*
4 *Et subsequenter intrat dispositio statuti de duabus conformibus, ad effectum rei iudicatæ, vt secunda executioni demandetur.*
5 *Et sic pluries decidit Rota in terminis similis statuti.*
6 *Secunda sententia confirmatoria primæ, etiam si sit lata, in Curia tamen comprehenditur sub dispositione statuti fori primæ quod proinde statutum seruari debet etiam in Curia, & n.*9.
7 *Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur.*
8 *Ibique causa conficitur eadem in secunda instantia, prout etiam in prima.*
9 *Ita vt proinde semper subiaceat statutis illius fori, in quo prima sententia prolata fuit.*
10 *Appellationis delatio simplex, efficit vt Iudex, à quo, non possit amplius in ea causa se ingerere.*
11 *Non autem vt causam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis.*
12 *Responsio de Apostolis reuerentialibus in forma, continet etiam refutatorios, quatenus causæ non competat appellatio.*
13 *Venditor asserens rem liberam, ipsamque talem seruare promittens, potest in casu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium, pro cautione, & indemnitate emptoris donec liberatio sequatur.*
14 *Imo emptor ipsum habet causam agendi pro rescissione contractus, & compellendi venditorem, cæterosque obligatos ad restitutionem pretij, quamuis euictio sequuta non fuerit.*
15 *Relatio Periti, & calculatoris de consensu partium electi, facit probationem probatam, & omnino debet attendi, donec de errore, plenè & concludenter doceatur, &* n.17.
16 *Exceptio tertij apposita, non relenat, nisi concludenter probetur.*
17 *Modus solutionis inter emptorem, & venditorem variatus, nullum potest creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare.*

DECISIO XXXII.

VEndiderunt Anno 1635. Aloysius, & Ioan. Carolus de Maggis quasdam Terras sitas in territorio Eugubij, Petro, & Septimio de Becchetis pretio scutorum 2786. sub expressa assertione illas esse liberas, & expeditas ab omnibus iuribus, & actionibus, & aliis non esse datas, cessas, nec quouis modo alienatas; cui venditioni, & assertioni accesserunt vti principales, principaliter, & in solidũ Sebastianus, & Ioãnes Baptista de Sebastianis, Summ. de Becchettis *n.*3. Verùm habita notitia per emptores, quòd dictæ Terræ reperiebantur grauatæ nonnullis censibus fortis principalis scutor. 1865. Ideò initerunt coram Prætore Eugubij pro relaxatione mandati contradictos Venditores, aliosque obligatos ad effectum deponendi in monte Pietatis quantitatem illis correspondentem, donec dictas Terras liberas præstiterint, & sententiam fauorabilem reportarunt, quæ deinde in gradu appellationis confirmata fuit ab A. C. sed causa mihi commissa cum clausula constito de re iudicata, exequatur. Proposui dubium; An constet de re iudicata, quæ veniat exequenda, vel potius de causis restitutionis in integrum; & Domini affirmatiuè quo ad primam partem, negatiuè verò quo ad secundam responderunt. Cum enim appellatio interposita fuerit 19. Decembr. 1646. & toto sequenti biennio nihil actum in causa, nec prorogata fatalia, ipsa remansit deserta, & sententia in rem iudicatam transiit, perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum. Auth. *ei qui, C. de tempor. appell. cap. Cum sit Romana extr. de appellat.* Clem. *si appellationem eodem titul.* Scac. *de appellat. quæst.*15. *art.*8. *num.*119. *cum seqq.* Vestr. *in prax. lib.*3. *cap.*5. *n.*2. cum aliis plenè adductis in Caurien: iurispatronatus 15. Martij 1645. coram R. P. D. meo Royas, in Aquilana iurispatronatus 4. Iunij 1646. coram R. P. D. meo Corrado 8. *quæ cum ob eo tempore*, in Caietana bonorum 3. Decembris eiusdem anni, & in Ianuen. fructuum dotis, 8. Februarij 1647. coram Me

2 Et insuper inexitabilis visa fuit res iudicata ob dispositionem Statuti Eugubini prohibentis appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima, dicto Summ. *num.* 6. Vnde cum 3 in casu nostro vna confirmet alteram eodem Summar. *n.* 4. & 5. Vtique secunda tam in substantia, quàm in qualitate concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes Gloss. & DD. *in clem.* 1. *de re iudicat.* Rota *in recent. decis.* 491. *n.* 1. *part.* 5. cum concordantibus adductis in Senogallien. 4 suplementi legitimæ 17. Maij. 1645. iñ. *conformitas* & in Romana domorum de Regardis 15. Ianuarij præteriti §. *si quidem conformitas*, coram Reuerendissimo Domino meo Decano Et consequenter intrat dispositio dicti Statuti, quod prohibendo vlteriorem appellationem, operatur, vt præfatæ sententiæ habeant vim trium, & 5 constituerint rem iudicatam exequutioni demandandam vt terminis similis Statuti respondit Rota *coram sa. me.* Greg. *decis.* 492. *n.* 1. *coram Card. Caualer. decis.* 387. *num.* 1. ac dictum fuit in Romana Saluiani 13. Aprilis 1646. coram R. P. D. meo Otthobono.

6 Idque etiam si hæc posterior prolata fuerit in Curia per Authorem Cameræ. Quia cum emanauerit in gradu appellationis interpositæ à Priore lata in patribus, vtiq; comprehenditur sub dispositione præfati statuti, quod proinde seruari debet etiam in curia, vt in proximis terminis tenuit Rota in Bononien. successionis 22. Maij 7 1609. coram bon. mem. Sacrato penes Pacific. *de Saluian. decis.* 54. *n.* 10. *vers. quod quidem statutum*, & in Bononien. administrationis de Linis 1. Iulij 1620. coram recol. me. Coccino. Appellatio enim dicitur de Appendicis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interpouitur, *leg. in iudiciis*, vbi DD. *C. de procurat.* Castr. *in leg. ab exequutore*, §. *si procurator n.* 2. *ff. de apell.* & *in l. inuitus n.* 4. *ff. an per aliam dari appell. agi poss.* Scacc. 8 *de appellat. quæst.* 5. *n.* 12. *vers. ratio est*, & *quæst.* 18. *num.* 2. *vers. primo quia*, Achill. de Graff. *decis.* 4. *n.* 1. *de appell.* Rota *diuers. decis.* 330. *num.* 1. *p.* 2. repetita penes eundem Pacific. *decis.* 148. *num.* 2. & dictum fuit in Bononien. legati 3. Iulij 1645. coram me §. *provt etiam, versic. hic auctoritate*; Illiusque causa censetur eadem in secundâ instantia, provt etiam in prima gloss. *in l. si ita demum, verbo* 9 *agitur* ibiq; Salycet. *in fin.* & *in d. l. inuitus num.* 15. *C. de procurat.* Ioan. Petr. Ferrar. *in practic. Papien. de form. apponen. contr. test.* gloss. *sanctque publica. sub num.* 3. *versic. aut enim*, hæc nouæ Rota *Bononien. diuers. decis.* 138. *num.* 116. & *coram recol. mem. Coccin. decis.* 42. *num.* 6. *vers. nam causa.* Itavt proindè semper subiaceat statutis illius fori, in quo prima sententia prolata fuit, vt probat Scacc. *dicta quæst.* 18. *per tot.* & ad propositum respondit Rota *diuers. dicta decis.* 330. *num.* 2. *p.* 2. & penes Pacific. *de Saluian. dicta decis.* 154. *sub n.* 10. *vers.* & *fuit ponderatum*, & *dicta decis.* 248. *d. n.* 2. *vers.* & *ideò subiacet.*

Nec refert, quòd A. C. detulerit appellationi, dùm pro responsione de Apostolis, dedit *Reuerentiales.*

10 Quia, preterquod simplex appellationis delatio afficit quidem vt Iudex, à quo, non possit amplius in ea causa, se intromittere *cap. cum appellationibus frinolis, de appellat.* non autem vt causam 11 inappellabilem reddat appellabilem in præiudiciũ partis, vt late probat Gabr. *conf.* 35. *n.* 4. & 5. *lib.* 1. Rota *in Romana damnorum & interesse* 10. *Iunij* 1591. *coram bo. me. Penia inter eius impress. dec.* 179. *n.* 4. *vers. sed Domini, cum seq.* Add. *ad bo. me. Burat. decis.* 556. *num.* 17. dùm A. C. non dedit Apostolos reuerentiales simpliciter, sed in forma, dicto Summario *n.* 7. ex indè non censetur detulisse appellationis nisi ipsa competenti, cum sub huiusmodi responsione, quando causa (provt hic) non est amplius appellabilis contineantur etiam refutatorij, aà traàita per Vestr. *in pream lib.* 7. *cap. vltimo n.* 2. Cassad. *decis.* 7. *n.* 5. *de appell.* Rota *in Anconitana de Cdzzis* 1. *Iulij* 1592. *coram clar. memor. Cardinali Hieronymo Pamphilio* relata per Adden. *ad bon. mem. Burattum dicta decis.* 556. *n.* 16. idemque his adductis, firmmarum fuit in Volaterrana Prioratus 15. *Decembris* 1645. *coram R. P. D. meo Bichio* §. *final.*

Et prædicta indubitanter procedunt, concurrentibus validitate, & iustitia sententiarum, quarum prima resultat ex reuolutione processuum; secunda verò probatur ex publico Instrumento supradictæ venditionis in quo, post emissam assertionem, quòd terræ venditæ, erant expeditæ ab omnibus iuribus, & actionibus nullisque datæ, cessæ, nec quouis modo alienatæ; Venditores, illorumque fideiussores in solidum se se obligarunt illas conseruare liberas, & vacuas ab omnibus oneribus, & ipsos emptores indemnes penitus manutenere ad quamlibet eorum simplicem requisitionem, vt in Extract. *fol.* 42. & dicto Sum- 13 mario *n.* 3. Vnde cum deinde detectum fuerit, venditores super illis anteà imposuisse plures census sortis principalis scutorum 1865. Iure meritò condemnati fuerunt ad deponendam dictam summam in Monte Pietatis pro cautione, & indemnitate ipsorum emptorum, donec dictæ terræ ab illorum oneribus fuerint liberatæ, vt 14 eleganter probat *text. in leg. ex iis prædiis. Cod. de euict.* quem sequuntur Surdus *consil.* 13. *n.* 15. & 16. Mangil. *de euict. quæst.* 122. *num.* 20. *cum pluribus seqq.* Cacher. *decis. pedemon.* 24. *num.* 4. & firmatum fuit coram Card. Ceraph. *decis.* 321. *num.* 19. & 20. Quinimò emptores istam habebant causam agendi pro refectione contractus, & compellendi Venditores, cæteraq; obligatas ad restitutionem pretij, quamuis euictio actualiter sequuta non fuerit, vt tenuit Rota *diuers. decis.* 304. *n.* 1. & 2. *part.* 4. repetita penes Cencium *de Censibus decis.* 46. *num.* 1. *cum pluribus seqq. in Bonon. prædi.* 27. *Iun.* 1639. *coram RR. D. meo Terracien. qua dicantur*, & *in Vrbeuetana bonorum* 4. *Febr.* 1642. 23. *Maij* 1644. & *Iun.* 1645. *coram R. P. D. meo Rosato.*

Nec obstaret, quòd Beccheti assignauerint venditoribus pro parte pretij conuenti, censum, quem habebant cum illis de Brunis sortis principalis scutorum 1350. & sub ea expressa lege quod in cuentum in quem ipsi non intrarent in concursu, & sententia graduatoria ferenda ad fauorem omnium creditorum præfatorum de Brunis, tenerentur ad solutionem dictorum scutorum 1350. atque ideo cum ipsi non intrauerint in præfato concursu conuenirì possint ad dictam solutionem & consequenter præfatam summam imputare debeant in quantitate per ipsos petita.

Difficultas enim visa fuit penitus remoueri, tum ex sententia graduatoria in qua ipsi de Beccheris positi, & graduati fuerunt in loco decimonono, dicto Summario *num.* 2. Tum etiam

ex

ex relatione Periti, & Calculatoris ab A. C. de consensu partium electi ex qua apparet, integrum debitum dictorum de Brunis non excedere summam scutor. 16307. eodem Summ. *num.* 8. & ideò cum valor bonorum ad ipsos spectantium, & per eosdem maggios emptorum, ascendat ad scuta 18000. vtique ipsi de Becchettis necessario intrant in concursu, & & graduatione dictorum creditorum. Relatio enim Periti, & Calculatoris de consensu partium electi facit probationem probatam, & omninò debet attendi, donec de errore plenè, & concludenter doceatur, iuxt. gloss. *in l. item si vnus §. principaliter, verbo authoritati in fin. ff. de recept. arbitr.* Bart. *in l. instari n. 6. Cod. de iur. fisc* Angel. *in leg. aduersus, C. de vsur. & fruct. legat.* Neuiz. *consil. 94. n.* 18. Paris. *consil. 96. num. 3. lib. 1.* Scacc. *de appellat. lib. 3. cap. 2. quæst. 17. limit. 35. sub n. 1.* sanct. mem. Greg. *dec. 220. n. 4.* Rota *in recent. dec. 354. n. 1. p. 1. decis. 533. num. 1. versic. & propterea part. 3. decis. 129. num. 6. part. 5. decis. 47. num. 7. part. 7.* & dictum fuit in Romana supplementi legitimæ 6. *Iulij* 1646. *coram Me §. nec dubitari.*

Et hinc etiam cessaret prætensio quod creditores anteriores ratione fructuum censuum eis debitorum assumerent integram summam dictorum scutorum 18000.

Quia, præterquod huiusmodi exceptio opponi non poterit à maggis, qui sunt certij, nisi concludenter per ipsos probetur ad notata per Ioan. Andr. *in cap. super his 16. n. 7. versic. quia si obiiciatur, de accusation.* Lapp. *allegat. 94. n 4. prope finem versic. nam si accuso Titium* Cephal. *consil. 47. num. 5.* Amat. *decis. March. 61. num. 13. & 14.* Tollitur omnis scrupulus ex dicta relatione, cum ex ipsa appareat, integrum debitum dictorum de Brunis non excedere supradictam summam scut. 16307. cui proinde omninò standum esse videtur, vt præter superiùs allegatos dixit Rota *dec. 10. n. 12. part. 6. rec.*

Provt nec subsisteret, quod in dicto concursu sit habenda ratio de scutis dumtaxat 12. mill. in pecunia numerata persolutis, non autem de aliis scutis sex mille assignatis in tot bonis.

Quia cum creditores dictorum de Brunis haberent obligata, & hypothecata omnia ipsorum bona, & signanter præfata vendita dictis de maggis, atque ideò in iudicio concursus pariformiter deducta, & in sententia graduatoria pro dicta quantitate scutorum 18. mill. ad ipsorum fauorem comprehensa fuissent; modus solutionis inter emptores venditores variatus, nullum potuit ipsis creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, vt probat *tex. apert. in leg. debitorum pactionibus Cod. de pact.* Surdus *decis.* 132. *num.* 8. *vers. & pactum.* Ac per consequens siuè dictum pretium promissum, & persolutum fuerit in quantitate, siuè in bonis, de eo integraliter erit habenda ratio. Quod etiam ipsimet emptores, & debitores agnouisse videntur, dùm Instrumento dictæ venditionis conuenerunt, quod si creditores describendi in sententia graduatoria excederunt scuta 18000. venditio haberetur pro non facta signum euidens quòd ipsi creditores participare debebant de integro bonorum pretio, non autem de solis scutis 12. mill.

Et ita vnica tantùm, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDIS.
D. CARD. OTTOBONO
Beneuentana Domus.
Lunæ 10. *Maij* 1649

ARGVMENTVM.

Immissio ex remedio vtilis Saluiani interdicti conceditur concurrentibus extremis Quæ enumerantur multa de præscriptione, & scientia, quæ ibi requiritur. Minor potest agere contra Tutorem, ex cuius scientis negligentia passus est præscriptionem.

SVMMARIVM.

1 *Extrema Saluiani sunt. Creditum cum hypotheca. Possessio debitoris de tempore obligationis. Et possessio præsens detentoris, contra quem dirigitur actio quibus concurrentibus, immissio est concedenda.*

2 *Hæredum omissa mentio in contractu, vbi agitur de re sui natura ad Hæredes transitoria, non excludit, quin in dubio censeantur comprehensi; cum omnia pacta tam actiua, quàm passiua, transeant in Hæredes.*

3 *Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis, quæ ipsos indubitanter comprehendit.*

4 *Pacti de retrouendendo natura est, quod transeat ad Hæredes.*

5 *Obligatio Cameralis continet hypothecam, absque vlla dubitatione.*

6 *Præscriptio statutaria non habet locum in actione reali.*

7 *Restitutio in integrum aduersus præscriptionem, competit ex capite probabilis ignorantiæ.*

8 *Scientia tutoris sufficit ad præscribendum contra pupillum.*

9 *Quo casu datur actio minori contra tutorem.*

10 *Curator in testamento relictus non attenditur, nisi a minore petatur, & a Iudice confirmetur.*

11 *Scientia tutoris in vlla re cuius impleneni durat tempus post finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela, inde sequatur minori, aliquod præiudicium; & maxime in terminis præscriptionis.*

Et num. seq.

12 *Minores nullam habent actionem contra tutorem non negligentem, pro releuatione damni ex præscriptione passi, cum præscriptio non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum post tutelam adhuc tempus ad agendum superest.*

13 *Remedium subsidiarium restitutionis in integrum eatenus competit minori, quatenus habere non potest recursum contra tutorem scientem, & negligentem, occasione passæ præscriptionis.*

14 *Scientia tutoris post finitam tutelam, vti personæ priuatæ non nocet minori.*

15 *Cohabitatio inducit. præsumptionem scientiæ actuum successiuorum, qui fiunt domi, & patet ex oculari inspectione. secus est in actibus momentaneis, & his, qui continentur in instrumentis & contractibus.*

16 *Tutor relictus filius masculis nominatim, non extenditur ad fœminas.*

17 *Scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum. Et maxime in terminis restitutionis aduersus præscriptionem.*

18 *Scientia Latis consortium non nocet ad effectum præscriptionis.*

19 *Statutum Beneuentanum excludit fœminas propter masculos.*

20 *Exclusio statutaria fœminarum propter masculos, habet tacitam conditionem, quatenus filii masculi velint succedere, & fœminas dotare.*

DECISIO XXXIII.

DOmini perstiterunt in decisis coram Me sub die 13. Nouembris proxime præteriti, qua die firmatum fuit Catharinæ, & aliis de Carillimis agentibus, ac hæredibus Bartholomæi, & Antonij concedendam esse immissionem ex remedio vtilis Saluiani interdicti in domo, de qua agitur in vim pacti de restituendo eandem domum sub obligatione cameralj appolita in apocha confecta per Lurium Mustum authore Claudiæ.

1 Ratio resolutionis fuit eadem, quæ alias fuit deducta, nempè quia concurrunt omnia extrema, quæ in Saluiano requiruntur. Creditum cum hypotheca possessio Lurij debitoris de tempore obligationis, & possessio Claudiæ contra quam hodie dirigitur actio, his vero concurrentibus immissio ex Saluiano est concedenda Menoch. *de adipiscend. remed. 3. n. 161. cum seq.* Rota *decis. 491. num. 6.* penes fa. me. Gregor. XV. *& in rec. decis. 407. n. 1. part. 5. & alibi sæpissime.*

Neque dici potest, quod creditum deficiat, ex quo pactum de restituendo domum vti conceptum ad fauorem qq. Bartholomæi, & Antonij absque vlla mentione hæredum non egrediatur persona eorum ad quorum fauorem fuit conceptum; Ideoque non transeat ad eorum hæredes *l. si tibi* 18. *§. si quis, ff. de pact.*

Quia in proposito licet nulla sit facta mentio
2 Hæredum; tamen cum expressè actum non fuerit, vt contractus non transeat ad hæredes, nec agatur de re de sui natura ad illos non transitoria, hæredes in dubio censentur comprehensi; Nimis enim certum est, quod omnia pacta tam actiua, quam passiua transeunt ad hæredes *l. si pactum 9. ff. de prob. l. si necessarius* 8. *§. de vendendo ff. de pignor. act.* Surdus *cons.* 540. *n.* 31. *cum seqq.* Rota *decis.* 659. *n.* 4. *part.* 4. *tom.* 3. *rec.* maxime dum agitur de vigore obligationis Cameralis; quæ ipsos
3 indubitanter comprehendit Rota apud Zacch. *de oblig. Camer. decis. 93. n. 23. & decis. 253. num. 2.* & est de natura pacti de retrouendendo, quod transeat ad Hæredes, Glossa *in l. si fundum 2. in verso sine hæredes, C. de pact. interemptor. & vend.* Mantic. *de tac. lib. 4. tit. 32. n. 17, & 18.* Conarr. *prael. quæst. cap. 29. sub. n. 2. vers. 4. aduersus communem*, Dec. *cons. 614. n. 11. cum seq.* Surdus *dicto consil. 540. num. 32.* Ioseph. Ludou. *decis. Perus. 23. num. 39.* Fontanell. *decis. 86. n. 6.* Rota *in recentiores decis. 5. 2. n. 2. p. 2. & decis. 525. num. 2. part. 4. tom. 3. & coram Buratto decis. 937. n. 1.*

Hypotheca omninò clara resultat ex obligatione camerali, quæ ipsam continet absque vlla
5 dubitatione Grat. *disc.* 391. *n.* 48. Rota *decis.* 141. *n. 5. decis. 187. n. 3.* penes Zacch. *& coram Burat. decis. 687. num. 4. & in Auenton. Saluiani* 8. *Ita proxime præteriti in §. creditum autem coram R. P. D. meo Bichio.*

Neque obstat præscriptionis exceptio, super
6 qua informantes pro Claudia acriter intererunt, quia statutaria tàm Vrbis, quam Beneuenti, non habet locum in actione reali, Gabr. *concl. 4. num. 17. de præscr.* Rota *decis. 727. num. 5. p. 1. dict. & decis. 9. numero 5.* post Pacific. *de Salu.* cum aliis relatis in decisione huius causæ *in §. neque relevat.*

Alia verò legalis etiamsi completa censeri posset adhuc tamen non obstaret Carissimis agentibus, quia ipsis vti hæredibus qq. Bartholomæi, & Antonij, quibus fuit facta promissio, competit restitutio in integrum in actis iam petita saltem ex capite probabilis ignorantiæ, quam in his terminis competere firmat Marsc. *variar. resol. c. 1. p. 98. n. 7. lib. 2.* Natt. *cons. 492. n. 4. & seqnen.* Raud. *decis. Pisa. 12. n. 52. & seq. p. art. 1.* 7

Huiusmodi verò restitutio in integrum excludi non potest ex eo, quia Spicio tutor. eorum de 8
Carissimis, pacti, de quo agitur, scientiam habuerit, hanc verò esse sufficientem ad præscribendum, contra pupillum est text. in *leg. 3. §. fi. ff. de tribus. act. leg. si tutoris 23. Cod. de adm. tutor.* Natt. 9
dict. cons. 492. n. 6. & seqq. vbi quod eo casu minor debet agere contra tutorem, idemque dicit Bero. *cons. 121. n. 19. & seq. lib. 3.* Rota *in Bonca. prædij 27. Ianuarij 1642. §. fi. coram R. P. D. meo Cerro.*

Quia obiectum ex facto corruit animaduertendo, quod tutela incipere non potuit nisi ab 18
Anno 1631. quo Bartholomæus infantium pater decessit. vt in Summario primæ positionis *n. 4.* & completa fuit ad summum de Anno 1634. quo nedum Octauius natus Anno 1626. & Ioseph. natus Anno 1613. filij masculi dicti Bartholomæi, sed etiam filiæ fœminæ, nempe Ioanna Anno 1617. Leonora Anno 1620. & Catharina 19
Anno 1622. orta pubertatem excessérant, vt ex fidibus Baptismatis hodierno Summario *num. 2.* & 3. Idcò tutela verificari non potest saltem respectu Octauij, Iosephi, & Ioannæ cohæredum, 20
qui de tempore obitus Bartholomæi erant minores, non verò pupilli, quibus tutor non datur, nec minus curator, cum hic detur petenti, vt in terminis curatoris in Testamento relicti, quod non attendatur, nisi à minore petatur & a iudice confirmetur, Gabr. *cons. 25. n. 9. cum plurib. seq. lib. 2.* Rota *decis. 473. num. 2. p. 1. recen. & in Roncana Saluiani 1°. Mattei prateriti sub §. fidejubere etiam si fuit. & seq. coram Me.* 10

Sed, & eo magis restitutio in integrum Carissimis venit concedenda, quia præscriptio obiecta 11
non habuit suum complementum de tempore tutelæ, sed longè post, quapropter quatenus tutor legitimus exirisset, & pactum fecisset; attamen ex hoc negligens reputari non posset, cum in præsenti adhuc tempus post tutelam superesset ad redimendum domum, idemque durasset per decem annos *l. sicut. S. §. si vendiderit ff. aut. hus mod. p. reg. &c.* Surdus *cons. 45. n. 46. & in decis. 62. n. 11. & decis. 2. n. 13.*

Ideo filiæ minores nullam habent actionem 12
contra tutorem non negligentem pro relevatione damni ex præscriptione passi, cum præscriptio non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum post tutelam tot anni ad agendum superessent, 13
ita cessante negligentia eiusdem tutoris fidei-
tenet rem suam subsidiariam restitutionis in integrum, quod tenetur primanter minores, quatenus habere possint recursum contra eorum tutorem fidentem, & negligentem Bart. *in l. qui duos C. de rest. rel. & ab* Natt. *dicto consil. 492. num. 6. cum seq.* Bero. *dicto consil. 121. num. 22. lib. 3.* Odd. *de restitut. in integr. quæst. 80. n. 37. & 44.* Surd. *cons. 226. n. 15. cum seq.*

Nec post tutelam scienti à tutore personæ 14
priuatæ

15 priuatæ Caſtiſſimis noceret, Gratian. *diſcept. 95. n.4.* Rota *deciſ.538.n.2.p.1.recent.*

Itaque nullo modo ſcientia Scipionis tutoris potuit præiudicare Caſtiſſimis, quorum ſcientiâ, nec minus æquum eſt inducere, eo quia cum Scipione ſimul cohabitauerint, nam ex cohabitatione præſumitur quidem ſcientia actuum faſcelionorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inſpectione, ſecus verò dicendum eſt in actibus mondtaneis, & his continentur in inſtrumentis, & contractibus, Bardus, *d. conſ.* 45. *n.*51. Rota *deciſ.*541. *n.*42. *& ſeq. p.*5. *deciſ.* 262. *n.*3. *p.*6 *recent.*

16 Et in omnem euentum vtile fuit ceſſare omnis amaritudo reſpectu Ioannæ, Eleonoræ, & Catharinæ filiarum fœminarum Bartholomæi, quæ nunquam fuerunt ſub tutela Scipionis relicti tutoris filiis maſculis nominatim *l. ſi quis ita* 16. §.1. *ff. de*
17 *teſtam. tutor.* Ioan. Harprecht. *in §. ff quis filiab. ſub n.*5. *verſ. aliud verò inſtit. qui teſtam. tutor. dar. poſſ.* & penes quas ex retentione ſcripturarum nō præſumitur ſcientia earundem vt in puncto reſtitutionis aduerſus præſcriptionem, Maſcard. *de prob.*
18 *conſ.*1.58. *n.*19. Barz. *dec.*101. *ſub n.* 16. nec ſcientia aliorum litis conſortium illis nocet Couar. *pract. quæſt. cap.*13. *n.*7. Rota *dec.*426. *n.*15. *coram Virgilio.*

Non obſtat, quod in Teſtamento Bartholomæi patris, non fœminæ, ſed ſoli maſculi fuerint Heredes inſtituti, quia quicquid ſit de hæreditate pa-
19 terna, dictæ mulieres agunt etiam vti Hæredes q. Antonij eorum patrui ab inteſtato defuncti, cui pariter competebat pactum prædictum, & licet vigore Statuti Beneuentani eſſent propter maſculos excluſæ, cum tamen maſculi illas admiſerint
20 ſecum ad adeundam hæreditatem illius; eamque vna cum ipſis adierint, ceſſat excluſio, quippe quæ vti inducta maſculorum fauore habet tacitā conditionem, quatenus ſoli maſculi velint ſuccedere, & fœmina dotare Tort. *ad ſtat. Papiæ rubr.*95. *in ciuil. num.*153. *fol.* 547. Honded. *conſ.*1 *n.*85. *lib.*2. Gabriel. *conſil.*139. *n.*32 *lib.*2. Rota *deciſ.* 375. *n.* 14. *par.*4. *tom.*2. *recent. & in Interamn. dotis* 27. *Ianuarij* 1648. *in §. non obſtat alterum ſtatutum coram Reuerend. Terracinen.*

Quæ facilius procedunt, quia huiuſmodi admiſſio fœminarum non eſt doloſa pro obtinenda reſtitutione in integrum, cum de tempore aditionis de Anno M. DC.XL. non eſſet completa præſcriptio, ideoque cohæredes maſculi non indigebant eorum auxilio pro reſtitutione in integrum obtinenda.

Perſiterunt itaque DD. in iam deciſis vtraque parte, &c.

R. P. D. Cerro.

Romana Dotis.

Lunæ 27. *Maij* 1647.

ARGVMENTVM.

Teſtator non poteſt derogare Teſtamento facto iam perfecto per Epiſtolam, vel aliquem ſimplicem actum, abſque ſolemnitatibus ad Teſtamentum requiſitis. Per Epiſtolam duobus Teſtibus munitam poteſt à Teſtatore declarari diſpoſitio Teſtamenti dubia. Legatarius in re legata præfertur Creditoribus non habentibus hypothecam, quando Hæreditas eſt ſoluenda.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator per Epiſtolā, vel alium ſimplicem actū volūtarias declarationem, diuerſimode diſponēdi non poteſt derogare diſpoſitioni in Teſtamēto facte, & perfecte, non adhibitis ſeptem Teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis.*

2 *Textus* in leg. Epiſtola 75. ff. ad Trebell. *diſponens quod liceat Teſtatori volūtatem ſuam per Epiſtolam declarare, vbi duo tantum Teſtes ſuffeciunt; declaratur procedere vbi diſpoſitio eſt dubia, ſecus vbi omnino eſt clara, & perfecta; non. n. recipit declarationem.*

3 *Non poteſt fieri declaratio continens nouā diſpoſitionem, niſi adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus in Teſtamento requiſitis.*

4 *Oblatio, & exhibitio, niſi ad actum perducatur, nihil ponit in eſſe.*

5 *Teſtator, qui nouam diſpoſitionem non fecit, in eadem permanſiſſe cenſetur: Epiſtola ſaperinde ab ipſo ſcripta, reſoluitur in ſimplex ratiocinium: ita vt haberi debeat perinde ac ſi ſcripta non fuiſſet.*

6 *Bona hæreditaria, ſtatim poſt hæreditatis acceptationem, cadunt ſub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis.*

7 *Legatum non debetur legatario, niſi prius deducto ære alieno grauantis.*

9 *Et creditoribus competit aduersus eum retentio.*

9 *Legatarius in re legata præfertur ceteris Creditoribus Teſtatoris, quando Hæreditas eſt ſoluenda: ſecus autem ea reperta non ſoluendo declaratur. n.* 12.

10 *Quo caſu eiſdem creditoribus incumbit onus probandi inopiam hæreditatis.*

11 *Creditores teſtatoris non tenentur diſcutere res admodum intricatas, & litibus involutas, ſed poſſint ſe dirigere in rem legatam, etiam ad præiudicium legatarij.*

12 *Legatarius præfertur in re legata creditori chirographario non habenti hypothecam.*

13 *Secus verò habenti hypothecam ex obligatione Camerali: quod procedit etiam ſi Hæreditas ſit ſoluenda.*

14 *Creditor ſub obligatione Camerali poteſt eligere vnum ex pignoribus debitoris ſibi bene viſum pro ſatisfactione ſui crediti.*

15 *Et Teſtator non poteſt hoc Ius creditoribus impedire.*

16 *Legatarius non valet exercere tacitam hypothecam ſibi pro legato competentem, niſi in eo, quod remanet, ſatisfactis creditoribus.*

17 *Debita Teſtatoris de iure ſint ſoluenda ab Hærede abſque mandato Teſtatoris.*

DECISIO XXXIV

POſtquam his reſolutum fuerat Inſtrumentum dotale, de quo agitur non eſſe executionis, Repropoſito iterum eodem Articulo idem pars deciſum fuit pro tertia vice, non obſtante quod etiam hodie Informantes pro Anna acriter contenderent, repetendo ipſam non fuiſſe hactenus diſcuſſam, ſed Lunæ cum hoc abrogato, ſublatum fuerit ex reſponſionibus hic deductis in deciſionibus ſub diebus 15. Iunij 1643. & 2. Decembris 1644 cum quibus etiam hodie Domini tranſierunt.

Nec releuat Epistola nouiter producta post conditum Testamentum transmissa Crescentio; in qua Laura declarauit suæ voluntatis esse, quod Creditores non possent consequi satisfactionem super bonis à se illis relictis, sed quod Crescentius posset ex illis extinguere aliquod debitum magis sibi bene visum, ibi, *e questo è contro la mia volontà, che e stata, & è, che della robba mia V.S. se ne possa seruire per pagare qualche suo debito proprio che à lei più parera, o per altro suo bisogno, ma che non possi mai esser forzato da nessuno sopra la mia heredità, nè, V.S. ne chi hauer à da lei, o in vita, ò in morte.*

Quia omissa exceptione non factæ recognitionis, de qua valde poterat dubitari, & hæc sola interim sufficeret fuit animaduersum huiusmodi Epistolam aduersarij testamentariæ dispositioni, vbi Laura concessit eidem Crescentio hæredi instituto amplissimam facultatem disponendi de bonis sibi relictis tàm in vita, quam in morte, ibi. *In tutti, è singuli miei beni*, &c. *Instituisco no mio vniuersale herede il Sig. Crescentio Crescentij mio fratello, al quale lascio l. vniuersa mia heredità* &c. *li concedo facoltà amplissima di poter disporre del restante di suo arbitrio in vita, & in tempo di morte*, &c. Dum enim voluit posse Crescentium ad libitum suæ voluntatis disponere etiam in vita, censetur etiam voluisse quod posset illa hypothecare, vel vendere pro satisfacien. Creditoribus,& sic non potuit Laura dispositioni in Testamento factæ, & perfectæ derogare per simplicem Epistolam aliter disponendo non adhibitis septem Testibus, aliisque solemnitatibus adhiberi solitis *l. heredes palam §. si quid post factum*, vbi Gloss. & Bart. *num.* 4. aliique communiter *ff. de testam.* idem Bart. *in l.2. in quæst.5. princ. versic. quæro ergo, & reuoco ff. de vulg. & pupill.* Bero. *consil.* 127. *n.*1. *lib.*2. Hond. *cons.*51. *n.* 76. *lib.*2. Surdus *consil.* 129. *n.*29. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 12. *tit.*16. *n.*10. & 11. Rota *in rec. decis.* 604. *n.*21. *p.*5. 1

Nec facit quod liceat Testatori voluntatem suam per Epistolam declarare *l. Epistola 75. ff. ad Trebell.*& duo tantum Testes sufficiant ad notata per gloss. *in d. l. heredes palam d.§. si quid post factum de testam.* quam sequuta fuit Rota *in Romana successionis* 21. *Iunij* 1641. *coram RR. D. Præside Vallisoletano §. Quoniam obiectum.* Procedit enim vbi dispositio est dubia, secus vbi est omnino clara, & perfecta, hæc enim non recipit declarationem, nec potest fieri declaratio continens nouam dispositionem, nisi adhibitis septem Testibus, aliisque solemnitatibus in Testamento requisitis, vt præter allegatos tradunt ad propositum Io. de Anan. *consil.* 84. *n.*1. *versic. Præterea licet communiter*, & Surd. *consil.*380. *n.*51. 2 3

Præterea dicta Epistola continet potiùs quandam oblationem, & exhibitionem aliter disponendi; si Crescentius voluerit, quam nouam actualem dispositionem, vt clarè indicant verba illa, *ho mandato precio a V. S. la copia del mio Testamento, che vedesse se era di suo gusto, perche altrimente ne farò vn'altro*, & ibi, *se poi vuol che li eccischi più chiaro me l'auisi, che ne farò vn'altro.* Oblatio autem, & exhibitio nisi ad actum producatur nihil ponit in esse, *Arg. text. in l. qui decem §. Idemque responsum est*, ibique Bart. *ff. de solut. & in l. seruus si hæredi in fin. ff. de testat. liber.* Ideò dum Laura nouam dispositionem non fecit, in eadem permansisse censetur, & Epistola resoluitur in 4 5

simplex ratiocinium, itavt haberi debeat perinde ac si scripta non fuisset, ad *tex. in l. si quis sub conditione 8. ff. si quis omiss. caus. testam. l. pecuniam 36. in fi. ff. si cert. pet.* Menoch. *cons.*660. *n.* 3. *cum aliis in Arboren. Canonicatus* 24. *Ianuar.* 1633. *Merlino in rec. dec.*173. *n.*2. *p.*6.

Prout etiam nihil releuat quod Anna fuerit tantummodo instituta hæres particularis, proindeque non intret exceptio *l. vindicantem, ff. de euict.* Quia dum omnia bona, actiones, & Iura dotalia Lauræ sequuta acceptatione hæreditatis affecta fuerunt proprium matrimonium Crescentij hæredes instituti, illicò ceciderunt sub hypotheca ad fauorem suorum Creditorum: vnde licet Anna fuerit tantummodo hæres particularis, quæ habetur loco legatarij, adhuc tamen vindicare non potest hæreditatem Lauræ à Creditoribus Crescentij, cum legatum non debeatur legatario nisi prius deducto ære alieno legantis *l. vniuersa Cod. de leg.* Bald. *consil.* 222. *num.* 1. *lib.* 4. Alex. *consil.* 5. *sub num.*2. *lib.*6. Et Creditoribus competit aduersus eum retentio *leg. si non sortem* 26. *§. si centum,* vbi Bart. & alij, *ff. de condit. & demonstrat.* Rota *in Fauentina bonorum* 27. *Iunij* 1586. *cor. Platto* apud Marchesan. *commiss. par.* 1. *fol.*976. *num.*2. & coram sanct. mem. Greg. *dec.* 254. *num.*13. ibique Add. *num.*7. *& in rec dec.* 612. *numero* 5. *par.* 3. *& in Maceraten. Saluiani, seu ff. dil.* 12. *Maij* 1608. *coram Manzanedo* post Zacch. *de oblig. Cam. decis.*130. *n.*6. 6 7 8

Nec obstat quod legatarius in re legata præferatur cæteris Creditoribus Testatoris, quando hæreditas est soluendo, licet secus ea reperta non soluendo, vt tradit Cin. *in l.2. circa medium*, ibique Alberic. *num.*2. *Cod. qui pot. in pig. hab.* quem sequitur Bart. *in l. is cui, §. postquam circa fin. ff. vt in poss. legat.* Nart. *consil.*199. *n.*8. Surdas *decis.*316. *num.* 12. eisdemque Creditoribus incumbat onus probandi inopiam hæreditatis, ex alleg. per Surd. *decis.*316. *num.*14. *cum concord. n.* 9 10

Quia præter quod (si verum prout dicebant Informantes pro Crebitoribus) ex Inuentario ab hæredibus vniuersalibus confecto apparet in hæreditate Crescentij nulla alia bona adesse præter iura dotalia Lauræ, & mobilia Vrbis ipsi Annæ relicta. Prætensiones verò, Palatium, Domus ad visum salsamentariæ ad Rotundam, de quibus meminit Rota in Romana Saluiani 7. Maij 1646. coram R.P.D. meo Peutingero, cum sint admodum intricatæ, & inuolutæ litibus discuti non debent a Creditoribus, vt probat *tex. in l. vel à debitoribus ff. de relig. & sumpt. funer.* & firmauit Rota *coram RR. Verge. in. decis.*212. *n.*12. 11

Conclusio procedit in Creditore Chirographario non habente hypothecam, in quibus terminis loquitur Gloss. huius opinionis magistra *in d. leg. is cui §. Postquam in verbo non habebatur ff. qui in posse. leg.* Secus vero vbi, prout hic, Creditor ex obligatione Camerali habet hypothecam. Tunc enim præfertur legatarius in re legata, etiamsi hæreditas sit soluendo, & in his terminis egregie firmauit Rota in Asculana Domus 5. Iunij 1602. coram bon. mem. Coccino, inter eius *impress. 6. n. 7. cum pluribus seqq.* & in Venusina, Legati 28. Iunij 1623. coram eodem in *rec. dec.* 495. *n.* 26. & 27. *p.ar* 8. Creditor enim sub obligatione Camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi bene visum pro satisfactione Crediti *leg. qui generaliter ff. qui pot. in pig. hab. & leg.* 12 13 14

leg. Creditoris ff. de distract pig. Surdus *d. c. 44. n. 6.* Rota *dec. 741. n. 1. par. 3. recentiores, & coram b. m. e. Coccino dicta dec. 6ta. n. 9.* ponderans pro ratione
15 quod Testator non potest hoc ius Creditoribus
16 impedire, legatarius verò exercere non valet tacitam hypothecam sibi pro legato competentem nisi in eo quod remanet satisfactis Creditoribus, vt monuit Bart. *in leg. Creditoribus n. 3. ff. de separat.*

Quod dicitur facultatem disponendi fuisse conditionaliter datam Crescentio, sub conditione scilicet quod infra biennium à die obitus Testatricis tenetur extinguere omnia debita quibus eadem Testatrix reperiebatur obnoxia, ibi, *Con obligo però, e peso preciso di sodisfare in termine d due anni doppo la mia morte tutti li mie debiti, ne' quali mi trouo obligata,* Domini non habuerunt in consideratione aduertentes institutionem fuisse puram, & verba superiùs relata non fuisse appositа ad suspendendam dispositionem sed solum pro maiori
17 declaratione, & ad inducendum in Hærede obligationem, & onus soluendi debita Testatoris quæ de iure inerat, ex deductis in Viterbien fideicommissi 17. Februarij 1617. coram Manzanedo *in recent. decis. 401. n. 1. p. 4.*

Et ita vtraque parte &c.

R. P. D. Pevtingero.

Romana Domus.

Lunæ 20. Maij 1647.

ARGVMENTVM.

Agitur latissimè de alienatione emphyteusis ex pacto, & prouidentia.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis concessa pro se, filiis, ac nepotibus, est ex pacto, & prouidentia.*

2 *Et proinde talia Bona emphyteutica sunt inalienabilia.*

3 *Clausula.* Ad habendum. *in Inuestitura apposita, facit emphyteusim hæreditariam.*

4 *Limitatur quando clausula,* Ad habendum *aliquo modo per aliqua verba restringitur, quia tunc non reddit emphyteusim ex pacto, & prouidentia, hæreditariā in præiudiciū vocatorum.*

5 *Concessio pro filiis, & Nepotibus,* &c. *facit emphyteusim pactionatam.*

6 *Verba,* ptovt quilibet similis emphyteuta de re simili conducta facere, & disponere potest: *apposita in contractu emphyteutico immediatè post clausulam.* Ad habendum, *vires ipsius clausulæ eneruant.*

7 *Bona emphyteutica etiam ex pacto & prouidentia, possint alienari à primo acquirente.*

8 *Declaratur, si primus acquirens habeat descendentes vocatos in potestate, alias ipsis præiudicare non potest.*

9 *Primus acquirens dicitur solus ille, qui inuestituram stipulatus est, eo verò mortuo, eius filius non habetur tanquam primus acquirens.*

10 *Primus acquirens, quod possit alienare emphyteusim, intelligitur de primo acquirente ex causa onerosa, non verò ex causa lucratiua.*

11 *Filij, & alij inuestiti in causa onerosa, dicuntur habere bona illa à primo acquirēte; sed in causa lucratiua, illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim concedentis, & ex propria persona, tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium.*

12 *Et hoc secundo casu, bona filius aliunde habet, quam a Patre.*

13 *Vnde sicut Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non potest, ita neque pater ad eius præiudicium de eiusmodi emphyteusi disponere valet.*
Præsertim sine consensu domini directi.

14 *Emphyteusis ex causa lucratiua, est cum annuus canon est satis tenuis respectu valoris rei, neque primus acquirens aliquam pecuniam domino directo, pro habenda Inuestitura dederit.*

15 *Causa onerosa non resultat in emphyteusi, ex qua acquirens promisit bona meliorare: Bona. n. Ecclesiæ semper concedantur ad meliorandum.*

16 *Et dum melioramenta non fuerunt promissa in quantitate notabili, adeoque gratia concedentis præponderet, tanto magis dicuntur esse ex causa lucratiua concessa.*

17 *Alienatio bonorum emphyteuticorū valet, quando de præiudicio solius domini directi agitur.*

18 *Domini concedentis emphyteusim non interest quod bona citius ad remotionem transeant, ad quem alias quandocunque sint transitura, & ab initio erat notus concedenti, ac secundum eius voluntatem succedit.*

19 *Alienatio nullo modo tenet, etiam si fiat inter cōprehensos in inuestitura quando per eam fit præiudiciū aliis anterioribus in gradu cōprehensis.*

20 *Et intra defectus potestatis in alienante, qui neque cum consensu domini ex comprehensis, in præiudicium aliorum comprehensorum, qui ex lege inuestituræ prius succedere debuissent, disponendo gratificare potuit.*

21 *Dotis priuilegio Bona emphyteutica alienari possunt, talique modo alienata, mortua muliere, transferuntur ad hæredes.*

22 *Procedit quando solum consideratur præiudicium domini directi, quia si dominus præcendit caducitatem, vel laudemium: quia dos est causa necessaria, præsertim quando aliunde mulier dotari non potest.*

23 *Quando autem agitur de præiudicio Inuestitorum in gradu proximiorum alienatio ex causa dotis non tenet, quia in hac in iure dos non reperitur, specialiter priuilegiata.*

24 *Et tali casu alienatio durat solum ad vitam emphyteutæ dotantis, eo vero mortuo, bona reuertuntur ad comprehensos in Inuestitura.*

25 *Nisi forte quando dotans ex ipsa lege Inuestituræ facultatem habuisset, comprehensis in inuestitura præiudicare.*

26 *Statutum Vrbis cap. 22. lib. 1. disponens, bona emphyteutica dari posse in dotem, cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ, alia bona non comprehendit.*

27 *Et talia statuta, quamuis auctoritate Apostolica condita, non comprehendunt bona Ecclesiæ, nisi fuerint saltem ibi implicita, & sub vniuersalitate verborum specificata.*

28 *Filiæ plures matri pro virili succedent.*

29 *Emphyteusis vnius lineæ ingressa, in eius descendētia permanere debet, excluso alterius lineæ, donec aliquis de illa linea supersit.*

30 *Pignora, pecunia soluta, ipso iure, ad dominum reuertuntur.*

31 *Hæredibus vltimi inuestiti, etiam non comprehensis in inuestitura, immissio danda est, & nec*

de eorum iure cognoscatur.

32 *Melioramenta de re emphyteutica non debentur, donec plenissimè probatum fuerit, quid impensum vt melioratum fuerit.*

DECISIO XXXV.

MArgarita Constantina vti filia,& hæres Fuluiæ ab A.C. sententiam fauorabilem super Immissione in possessionem Domus, de qua agitur contra Margaritam Grappolinam eam possidentem obtinuerat, quam Rota sub die 4. Decembris 1443. coram Me dixerat esse confirmandam, sed hodie ad instantiam eiusdem Grappolinæ causa repropositа, Domini recesserunt à decisis, quia compertum fuit hanc Domum concessam fuisse Alexandro Ianotto de anno 1549. pro se, & suis, ac nepotibus, & si ex pacto, & prouidentia ad tradita per Clar. *in §. feudum q.9.n.5.* in his terminis Rota *decis.*483.*n.*1.*par.*4. *recent.tom.*2.*&* 1 2 *decis.* 74.*n* 1.*par.*6. *recent.* Reuerendissim. Vrgellen. *decis.*410.*n.*5.*&* 431.*n.*5.Capic.Latro *decis.*70.*n.*41. Vndè huiusmodi bona emphyteutica sunt inalienabilia, Bart. *in l. patroni n.*3.*ff. ad Trebell.* Honded. *conf.*55.*n.*21.*lib.*1. Surd. *decis.*324. *num.*2.cum pluribus allegatis per Modern. Fulgin. *in tract. de iur. emph. tit.de alien.q.*1.*n.*1.*&* 2 *seq.* Rota *dec.*403. *n.*1. *p.*1. *&* 3 *decis.* 211. *n.*2.*p.* 6. *rec.* Et ideò resultat non subsistere alienationem primo factam in Martiam filiam primi acquirentis, deindè in Fuluiam eiusdem acquirentis neptem ex causa dotis, in qua ratione se fundabat decisio, quæ reuidetur.

Neque obstat prima responsio adiecta in decisione §. quia dato nimirum,quod vigore clausulæ ad habendum in Inuestitura appositæ, emphyteusis effecta sit hæreditaria,Curtiun.*conf.*4.*n.*1.Crau. *conf.*256.*n.*4. Caualer. *dec.*293. *n.*2. Quia quicquid 4 sit quando hæc clausula apposita est in Inuestitura non pactionata, nec aliquo modo est restricta, in quibus terminis loquuntur Doctores ex aduerso allegati, sed certum est apud omnes, quod quando emphyteusis est ex pacto, & prouidentia,& clausula ad habendum aliquo modo per aliqua verba restringitur, tunc ipsam clausulam non reddere emphyteusim hæreditariam in præiudicium vocatorum, Menoch. *conf.*61.*n.*20.*&* 5 *consil.*545.*n.*5.*cum seq.* Gratian. *discept.*344.*n.*11. Rota *dec.*11.*n.*1. *cum seq.par.*1.*diuers. decis.*415.*n.*21.*p.*4. *recent.tom.*3. *&* 6 *decis.*74.*n.*8.*cum pluribus seqq. part.*6.*recent.* Attamen in hæc inuestitura non solum præcedit concessio pro filiis & nepotibus, quæ facit emphyteusim pactionatam, sed & mox immediatè post clausulam ad habendum iuxta extentionem in contractibus emphyteuticis fieri solitam, de qua per Salust. *de contract.rei emph.lib.*1.*cap.*19.*n.*9.Sequuntur verba restrictiua. *Prout quilibet similis emphyteuta de re simili conducta facere, & disponere potest,* quæ verba vires clausulæ ad habendū enervant,cum similes emphyteuræ scilicet ex pacto,& prouidentia bona emphyteutica alienare non possint,vt in puncto Seraph.*dec.*794.*n.*8.*&* 7 *dec.*1297. *n.*12.Rota *decis.*310.*n.*18.19. *par.*5.*recent.*

Nec releuat secunda responsio in eadem decisione allata, quod videlicet primus acquirens potuerit alienare bona emphyteutica etiam ex pacto, & prouidentia, Rota *dec.*435. *n.* 13. *p.*1. *recent.*RR. Vrgell. *decis.*295.*n.*2.Quia alienatio non fuit facta ab Alexandro primo acquirente, sed ab 8 ipsius vxore, ipso iam defuncto, quæ tamen descendentibus in Inuestitura vocatis, quos in testate non habebat nullo modo Domum alienando præiudicare potuit, vt distinguendo inter alienantem habentem comprehensos in potestate, nec ne tradit Bald. *in l.*1. *ante fi. C.per quas personas nobis acq.* & in Auth. *si quas ruinas sub n.* 10. *vers sed tu dic. vt dixi C. de Sacrosc. Eccles.* Natta *consil.* 475. *sub n.*4.*&* 5. Grat. *discept.* 405.*n.*2.*cum seq.* & primus acquirens dicitur solum ille, qui 9 Inuestituram stipulatus est, eo vero mortuo eius filius non habetur tanquam primus acquirens, Rouit. *decis.*94.*n.*22. Modern. Fulginat. *tit. de rem.q.*1.*n.*67. Cyriac. *controu.*23.*n.* 30. Imò vlterius animaduertendum est, quod Doctores admitten- 10 tes primum acquirentem posse alienare emphyteusim, loquuntur de primo acquirente ex causa onerosa,non verò ex causa lucratiua ex optima diuersitatis ratione, quia in causa onerosa filij, & 11 alij inuestiti dicuntur habere bona illa à primo acquirente, sed in causa lucratiua illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim concedentis, & ex propria persona tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, vt benè 12 distinxit Bald. *in d.auth. si quas ruinas num.*5.*vers.* 13 *secunda ratio, & n.* 6. quem sequitur Aret. Crot. & alij plurimi relati à Maresc. *variar. resol. l.b.*1. *cap.*74. *num.*2. *cum seq.* Gabr. *de iure emphyt. quæstion.*2.*num.*45. Rota *dec.* 366. *num.*2.*p.art.*4.*&* 5 *decis.*50.*num.*1.*&* 2.*par.*6.*recent.*& Adden. ad Burat. *decis.* 822. *num.* 6. & vltra hos tradit Surdus *consil.*351.*n.*28. vbi addit.quod hoc secundo casu bona filius aliundè habet quam à Patre, vndè sicuti Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non potest,ita pariter neque ad eius præiudicium de huiusmodi emphyteusi disponere valet, Rota *decis.*741.*n.*31.*&* 32. *part.* 4.*tom.*3.*recent.* præsertim sine consensu Domini directi, Capic. *decis.*70.*n.*42.

Emphyteusis verò huius Domus est ex causa lu- 14 cratiua, cum annuus Canon sit tantum scutorum septem, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo, pro habenda Inuestitura dederit iuxta theoricam, quam tradit Mantica *de tacit.lib.*22.*tit.*6.*n.*23. *&* 24 *n.*18. Marescott. *d. cap.*74.*n.*1. *&* 5. Add. ad Gregor. XV. *dec.* 529. *sub n.*23. *versic. Quæ opinio,* cum aliis allegatis per 23 Fulginat. *de iur. emphyt. in præludio quæst.* 16.*n.*2. *in tit. de contract.emphyt. quæst.* 1. *sub n.* 24. Nec ad effectum, vt concessio huius Domus censeatur esse facta ex causa onerosa sufficit acquirentem promisisse bona meliorare, Bona enim Ecclesiæ semper concedentur ad meliorandum, Modern. Ful- 15 ginaten. *sub tit. de var. caduc. quæst.* 1. *num.* 11. & dum meliorамenta non fuerunt promissa in quantitate notabili, adeoque gratia concedentis præponderet tantò magis dicuntur esse ex causa lucratiua concessa vt per Socc. Baldus Rolandus alleg. à Marescott. *d.cap.* 74. *sub n* 5. *vers. secus si gratuita.*

Nec contrarium suadet, quod alienatio prius fuerit facta in Martiam & deinde in Fuluiam,quæ ambæ in Inuestitura comprehensæ sunt, nam ex 17 hoc capite non ità indistinctè alienatio sustinetur, sed duo casus distinguendi sunt, vnus est quando de præiudicio solius domini directi agi- 18 tur, & tunc valet alienatio facta in comprehensos in Inuestitura quamuis remotiores quia videtur potius refutatio, quam alienatio, Domini enim interest, quod bona citius ad remotiorem tranſeant, ad quem alias quandoque sunt

tandi

transitura, & ab initio erat notus concedenti, ac secundum eius voluntatem succedit, *vt ex text. in*
19 *c.1. si & si Clientulus, de feud. alien.* Surdus *consil.* 505.*n.* 33. vbi alleg. Concord. Matt. *decis.* 81.*n* 38. Rota *decis.* 741. *sub num.* 16. *par.* 4. *tom.* 3. *recent.* Alter casus est quando per alienationem aliis anterioribus in gradu comprehensis fit præiudicium; tunc enim alienatio nullo modo tenet, quia ratio
20 refutationis supra consideratæ in proximè succes-furo cessat, vt distinguendo vtrumque casum benè aduertit Camillus de Medices *consil.* 104. *n.*20. & intrat defectus potestatis in alienante, qui neque cum consensu Domini vni ex comprehensis in præiudicium aliorum comprehensorum, qui ex lege Inuestituræ prius succedere debuissent disponendo gratificare potuit. Paris. *consil.*10.*n.*5.Bero. *consil.*70.*n.*36. *lib.*1. Menoch. *consil.* 975.*n.*19. *cum seq.* Cephal. *cons.*23.*n.*47. *cum seq.* Rota *in Bonon. bonorum emphyteuticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram clar. mem.Card.Hieronymo Pamphilio,& in Bonon. fideicommissi de Lucio* 9. *Decembris* 1619. *coram Card. Sacrato.*

Similiter nec tertia responsio decisionis applicatur, quod videlicet alienatio facta sit ex causa
21 dotis, cuius priuilegio bona emphyteutica alienari potuerunt, talique modo alienata mortua muliere transferuntur ad eius hæredes ex allegatis per Grat. *discept.* 511. *n.* 9. & 10. Rota *in Romana*
22 *Domorum* 9. *Decembris* 1641. *coram R. P. D. meo Roias* §. *minus obstare.* Quia videlicet eadem supradicta distinctio locum habet, quod aut Dominus directus ob alienationem factam ex causa Dotis sine suo consensu ipsemet prætendit caducitatem, vel laudemium, & huiusmodi casu alienatio in præiudicium Domini valet absque solutione laudemij,quia dos est causa necessaria, præsertim quando aliundè mulier dotari non potest, 14
& in his terminis loquitur Cald. *de emph. lib.* 4. *cap.*10.*n.*24. *cum seq.* Rota *in Romana Domorum* 9. *Decembris* 1641. *coram R. P. D. meo Roias* §. *penultimo,& in eadem* 18. *Aprilis* 1644.*coram R.P.D. meo Ghisilerio*, §. *secundum, quod & in Romana Vineæ* 27. *Aprilis* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado* §. *altera verò.*

23 Aut verò vt in casu præseruati concurrunt inuestiti in gradu proximiores, & tunc in illorum præiudicium alienatio ex causa Dotis non tenet,
24 quia in hoc dos in iure non reperitur specialiter priuilegiata vt benè aduertit Ruin. *cons.* 165. *n.* 3. *lib.* 1. vbi quod alienatio durat solum ad vitam 16
emphyteutæ dotantis, eo vero mortuo bona reuertuntur ad comprehensos in inuestitura Castr.
25 *in l.vsufructu. n.6.ff.solut. matrim.* Corbul.*de cauf. priuat.ob alien.lib.*1. *Limit.*20. *n.*4. aliique relati à Modern. Fulginaten. *de iur. emph. tit. de alienat. quæst.* 1. *n.* 262. Nisi fortè quando dotans ex ipsa lege Inuestituræ facultatem habuisset, comprehensis in inuestitura præiudicare, vt benè idem Corbul. *declar.ad. limit.* 20. *sub n.*4. ibi si dotans sit talis, & allegati per Fulgin. *dict. quæst.* 1. *n.*263. 17
in fin. in quibus etiam terminis loquitur Corn. *consil.*51. *n.*16. *lib.*3. quem sequitur Mantica *de tacit. lib.* 22. *tit.* 28. *n.* 41. Grat. *discept.*511.*n.* 10. ibi 18
quando iis potuit præiudicari per primum acquirentem, vel nisi alij comprehensi sint hæredes dotantis, isque etiam in comprehensorum præiudicium voluerit bona pro dote alienari.

26 Neque Constantinæ suffragatur Statutum Vrbis *cap.* 22. *lib.* 1. disponens bona emphyteutica dari posse in dotem, quia cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ talia bona non comprehendit,prout in terminis similis statuti loquentis de bonis emphyteuticis fuit dictum in Romana relationis Domus 13. Martij 1595. coram Giptio, & in Romana relocationis Casalis 16. Maij 1615. coram Cardinali Sacrato. Et generaliter de Statutis Vrbis, quamuis auctoritate Apostolica conditis, quod non com- 27
prehendant bona emphyteutica Ecclesiæ, nisi fuerint saltem ibi implicita, & sub vniuersalitate verborum specificata fuit dictum nouissimè *decis.* 58. *num.* 28. *cum seq. part.* 9. *recent.* vbi contraria conciliantur, & in aliis citatis per Adden. ad Buratt. *decis.* 880. *sub num.* 6. nec in contrarium potest allegari Romana Dotis 20. Aprilis 1643. coram Reuerendiss. D. Cirillo nunc Præside Vallisoletano, quia ibi loquitur de emphyteusi hæreditaria, vt patet in §. *Ideoque procedit.* Prout neque facit decisio in Romana Vineæ 27. Aprilis 1646. coram R. P. D. meo Corrado §. *altera*, quia ibi incidenter tantum fit mentio de Statuto Vrbis dict. cap. 122. illaque decisio intelligenda est iuxta alias ibi allegatas in supradicta Romana Domorum coram R.P. Dom. meis Ghisilerio, & Royas, quæ loquuntur in terminis iuris communis in præ- 28
iudicium comprehensorum in Inuestitura.

Sed dato denique etiam, & non concesso, quod alienatio huius Domus valeat pro dote Martiæ, quia tamen ipsi non solum Fuluia auctrix Constantinæ, sed etiam Grappolina, & Septima sorores hæredes extiterant, vtique per hoc sententia dans Constantinæ immissionem in totam Domum remanet eo ipso excessiua, cum plures filiæ matri pro virili succedant ex allegatis per Cancer. *var. resolut. lib. 3.cap.2.n.*197.

Similiter nihil refert eandem Domum Fuluiæ quoque fuisse datam in dotem, quia ex ipso In- 29
strumento dato in Summario Grappolinæ num.4. apparet fuisse datam in pignus,& ad vsufructuandum, donec ipsi residuum Dotis scutorum 100. soluerentur, nec non alia scuta 200. ipsi ex aliis causis debita, quæ postmodum cum fuerint soluta saltem in scutis 266. excessus sententiæ euitari non potest; cum ac si nihil restitutum fuisset condemnatio facta fuit, & immissio in totam Domum Constantinæ concessa, sic satis patet huiusmodi casui malè applicari conclusionem, quod emphyteusis in lineam Fuluiæ ingressa, in eius descendentia permanere debeat exclusis illis alterius lineæ, donec aliquis de linea Fuluiæ superfit, vt ex 30
pluribus dixit Rota in Romana Domus 25. Iunij 1615. coram Cardinali Sacrato, & in Cesenaren. emphyteusis 14. Decembris 1635.coram bon.mem. Merlino quia rectè procederet quando titulo emphyteusis in lineam Fuluiæ ingressa fuisset. Cæterum quia ingressa est dumtaxat iure pignoris, vel antichresis per dict. solutionem pecuniarum, pro quibus ad manus Fuluiæ peruenerat resolutum fuit, pecunia enim soluta, pignora ipso iure ad Dominum reuertuntur, *l. debitor § fin. ff. pignor. actio.* Negus. *de pign. part.7.in prine. membr.*2.*n.*4. Pariter denique nec Constantinæ seruit allegatio, quod hæredibus vltimi inuestiti Immissio danda fit etiam non comprehensis in Inuestitura, donec de eorum luce cognoscatur, vt latissimè dixit Rota in Lauen. seu Senogallien. bonorum 14. Martij 1646. §. *exhibuit* coram R. P. Dom. meo Meltio. Quia in præsenti causa Constantinæ Fuluiæ hæres

non negat bona esse emphyteutica, sed allegat titulum maternum, qui ex dissolutione debiti incontinenti probatur resolutus, & sic etiam de bono iure apparet; Quæ vlterius Domus huius possessionem de consensu Constantini dictæ Constantinæ fratris tunc viuentis Summario Giappolinæ n. 10. & n. 20. cum seq. ingressa fuit prius quam successio Fuluiæ ad fauorem Constantiæ aperiretur, adeo quod cum sine vitio, & cum titulo hanc Domum possideat, vtique est legitima Contradictrix: ad impediendam ipsi Immissionem.

Melioramenta tandem à Constantina prætensa non obstare Domini dixerunt, eo quia Domus huius status anterior, non fuit probatus, neque quid impensum, aut melioratum fuerit, vt opus esset ex plenissimè, & eleganter allegatis in Romana fideicommissi de Spiritibus 12. Decemb. 1644. coram R.P.D. meo Bichio §. *ex quibus resolutum cum seq.*

Quare pro recessu à decisis resolutum fuit vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Vincæ.

Veneris 7. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Hæc decisio latè tractat de emphyteusi Ecclesiastica; eius clausularum natura, caducitate, identitatis rei probatione, associatione domini directi: illius iudicio, & causis: spolio, ac reintegratione inde occurrente, ac aliis fusè ad materiam facientibus, & obiter incidentibus; adeò vt plenior horum tractatus vix desiderari queat, provt magis distinctè per Summarium.

SVMMARIVM.

1 *Identitas fundi, variata quantitate, & qualitate confinium, quibus prius inuenitur descriptus, sufficienter non probatur generalibus demonstrationibus, quæ aliis æquè poterant congruere.*

2 *Et in terminis bonorum, emphyteuticorum, latè probauit, Rota.*

3 *Quod maximè procedit, vbi nullo pacto constat possessores bonorum à primis inuestitis causam habuisse.*

4 *Caducitas censetur remissa ex petitione mandati, expeditione ac illius executione pro Canone per biennium non soluto; vbi hæc gesta fuerint antè declaratam, vel agitatam caducitatem, petitamque ex ea causa immissionem.*

5 *Et ex his omnibus diligentiis resultat efficax præsumptio actualis solutionis, ac satisfactionis, quæ etiam ex aliis corroborata, & adminiculata inducit iustam causam excusandi à caducitate.*

6 *Caducitas in emphyteusi Ecclesiæ, non potest declarari nisi per defectum solutionis Canonum per biennium continuum ante intentatum super ea iudicium.*

7 *Nec proinde absque eo potest prætensa iustificari.*

8 *Fundus emphyteuticus potest dari in dotem fœminæ sub nomine filiæ, & heredis in Investitura comprehensa, sine alio domini directi consensu*

9 *Dominus directus, recipiendo annuos Canones à tertio fundi emphyteutici possessore, absque vlla protestatione, vel contradictione: dicitur contractum cum eo per emphyteusim gessisse, approbasse, & in eum consensisse.*

10 *Locatio ad septennium potest valide fieri ab emphyteuta absque domini directi consensu.*

11 *Alienatio facta per emphyteutam, non pura, sed conditionalis, & sic suspensa sub expresso pacto, seu reseruatione consensus, perinde obtinendi in tempus illius præstandi à directo domino; ad nullam dirigitur caducitatem, ipso non interueniente; sed contractus resoluitur, vel pro non facto habetur.*

12 *Clausula* omni meliori modo, *in contractu apposita talis efficaciæ expenditur, vt æquipolleat alij clausulæ magis præcisæ, quæ ibi de natura contractus desideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis.*

13 *Clausula*, alias, &c. *præferri conditionem aduersatiuam antecedenti protestationi, atque dissensum protestationis in casu contrario suprà expresso, perinde ac si dictum fuisset: & aliter habeatur pro non facto.*

14 *In iudicio possessorio associationis ad bona emphyteutica ratione caducitatis per emphyteutam incursæ: quæ probari requirantur.*

15 *Contumacia possessoris, siue detentoris bonorū suos excusatur ob quamlibet causam, etiam probabilem, & coloratam, quam haberet contradicendi.*

16 *Mandatum postquam fuit executum in præiudicium partis, conquirentis se fuisse illius vigore iniuste spoliatam, non resilit, nisi ex probationibus, quæ in prima deficiebant; in secunda instantia adductis: sed debet in pristinum statum ante omnia reponi, ac reintegrari.*

17 *Decisiones plures S. Rotæ, quæ citantur, & hanc huic conclusioni, declarantur inter particulares rationes, ac circumstantias in hac expressas, &c.*

18 *Sententia ex nouis probationibus reuocari, quando agitur de illius confirmatione, non autem si agatur de manutentione eius, qui de tempore instituti iudicij possidebat.*

19 *Eademque ratione ibi posse dicitur quando agitur de reintegratione talis, qui iniuste fuit spoliatus.*

20 *Nec aliud constitui debet in iudicio associationis.*

21 *Mandatum de agendo in his emphyteuticis, quod à Iudice petitur extra iudicium ad euitandas rixas, & scandala, nec citationem partis, in cuius contra eum non requirit.*

22 *Quæ cessio & cognitio causæ, ac proinde inspectio, necessario debent præcedere Iudicis decretum in eo, quod petitur in nouo iudicij, & quando possessor se opponit, & præteritam caducitatem impugnat.*

23 *Sententiæ, & decreta iustificari debent ex ipsis actis.*

24 *Admitti tamen solent probationes & adminicula antecedentium.*

25 *Conclusio hæc quomodo intelligenda sit.*

26 *Probationes possessorij, ex culpa vel tarditate cuius partis seu tempore emissæ, facta in alio iudicio, ad excludendam sententiam, seu decretum, non debent parti obesse.*

Et quæ sit ratio.

27 *Possessio ad effectum reintegrationis expoliati satis probatur ex ipso Iudicis decreto per expostulationes agitato, mandato, &c. relaxato.*

28 *Spolia-*

28 *Spoliatus dicitur ille, penes quem vere erat poſſeſſio, ac proinde reintegrari debet.*

29 *Ius præcedit ſpoliantis, ad effectum impediendi reintegrationem iniuſtè ſpoliati, debet eniterter conſtare per confeſſionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æquè indubitatam probationem: alias enim dici non poteſt conſtare de iure, vel non iure alterius partis, quandiu contrarium probari valet.*

DECISIO XXXXVI.

CVm informantes pro RR. Monialibus non acquieſcerent reſolutioni in hac cauſa factæ 27. Aprilis 1646. coram Me: prætendentes adhuc remandatum de aſſociando illis conceſſum contra D. Alphonſum Ferrum, & q. Portiam eius vxorem ex eodem proceſſu, vel ſaltem ex nouis probationibus coram Rota productis iuſtificari, atque ideo ſententiam Rotalem pro reintegratione eiuſdem ferri prolatam non eſſe confirmandam; Volui conſulere iterum Dominos qui cauſa denuò, quia ſolent maturitate diſcuſſa, ſteterunt in deciſis.

1 Quia certum eſt, quod coram Iudice à quo non fuit probatum (vt neceſſarium erat) Vineam de qua agitur eſſe eandem, quæ inueſtituris, tunc exhibitis pro parte Monialium fuerat de an. 1567. 1568. vel q. Antonio de Libertatis, vel q. Nicolao Calderario reſpectiuè conceſſi, quinimo eſſe ſtebat ab vtraque in quantitate, qualitate, & confinibus, vt apparet ex lectura dd. Inueſtiturarum, & monitorij, ac articulorum in illo iudicio productorum; Neque generales demonſtrationes, quæ aliis æquè poterant congruere ſufficiebant, vt explicat Bart. *in leg. demonſtratio ſub numero 15. verſ. vel quod alius eſt*, & ibi Caſtrenſ. *ſub num. 6. verſ. vel niſi eſſet, aliàs ex Dig. de cond. & demonſtr.*

2 & in his terminis latè probauit Rota penes bon. mem. Burat. *deciſ. 132. numero 8. verſ. nec ad probandam identitatem*, &c. *ac per tot. & in recent. deciſ. 253. ſub num. 8. verſ. & tamen ad probandam*

3 *identitatem, ac per tot. p.t.* Nec vllo pacto conſtabat reos conuentos à prælatis inueſtitis cauſam habuiſſe, vt fuit conſideratum in Romana Deuolutionis 17. *Martij* 1621. *coram bon. mem. Card. Verospio in rec. dec. 281. n. 2. verſ. prouisæ ſimiliter*, &c. *& ſeq. tom. 2.*

Minuſque fuerunt iuſtificatæ cauſæ prætenſæ caducitatis; Nam illa deducta ex non ſolutione canonum per biennium eliditur prorſus ex partis

4 exhibitis librorum ipſius Monaſterij, ex quibus conſtat illos fuiſſe ſolutos vſque ad annum 1615. & ex petitione facta pro non ſolutis de anno 1616. pro quibus non ſolum fuit relaxatum mandatum, ſed executum, ac conſummatum per captionem pignorum, ſubhaſtationem, ac deliberationem, deputatuſque præterea ad inſtantiam Monialium Cuſtos Vineæ ad percipiendos illius fructus vſque ad integram ſatisfactionem, vt apparet ex eodem proceſſu per acta Lucarelli ſub diebus 30. Auguſti 13. Septembris, & 8. Octobris dicti anni 1616. tranſportato ad Rotam, ex quibus ſanè ante declaratam, vel agnitam caducitatem, petitámque ex ea cauſa immiſſionem, vel aſſociationem geſtis cenſetur remiſſa caducitas, ſi quæ ideo fuiſſet incurſa. Surd. *dec. 317. ſub num. 1. & num. 14. verſ. tota ergo difficultas*, & in his terminis reſpondit Rot. *in Romana Domus 17. Iunii 1619. coram bon. mem. Mascon. in recent. deciſ. 738. num. 5. verſ. altera quod & ſeq. part. 4. tom. 3.* Coh. probat modern. Rom. *deciſ. 65. num. 30. verſ. Ita vt ſeq.* Eoque magis quia ex prædictis omnibus diligentiis reſultat ſaltem præſumptio actualis ſolutionis, ac ſatisfactionis, quæ etiam corroboratur, & adminiculatur ex aliis publicis actis, & atteſtationibus reſpectiuè ſub diebus 7. Octobris 1610. & 21. Maij 1617. & 8. Nouembr. 1641. pariter productis, ex quibus apparet notabilem vini quantitatem ex eadem vinea ad Moniales eo anno peruenille, ac proinde, vel ſaltem inducitur iuſta cauſa excuſandi dd. Coniuges à caducitate, vt fuit dictum in Florentina prætenſ. deuolut. 18. Maij 1622. penes Barat. *deciſ. 624. num. 7. verſ. quæ probabilia credidimus, & ſeq.* & poſt alios idem Roman. *d. deciſ. 623. ſub num. 4. verſ. eam etiam, & ſeqq.* Atque ideo quando facta fuit declaratio caducitatis, ac inſtitutum ſuper ea iudicium de anno 1617. die 22. Ianij non vigebat defectus ſolutionis canonum per biennium continuum, qualis requirebatur ad d. effectum in emphyteuta Eccleſiæ *text. text. in capitulo, §. emphyteuta quæ ſit. de locat.* & Auth. *Hoc ius porrectum in §. qui rem. C. de Sacr. Sanct. Eccleſ.* & in Auth. *De non alienand. §. ſcire autem*, nec proinde ex eo poterat iuſtificari prætenſa caducitas, vt fuit concluſum, 7 *in dicta deciſ. 738. part. 4. tom. 3. recent. & ſæpè in aliis.*

Alia verò deducta ex alienationibus factis à Portia, quæ iure doris Vineam hanc tranſtulit primùm in Ioan. Baptiſtam Guidum, & deinde in d. Alphonſum Ferrum eius ſecundum virum nul- 8 lius erat conſiderationis, cum non fuerint probata, atque exhibita inſtrumenta dotalia, ex quibus conſtaret, quod illius dominium fuiſſet in eoſdem viros ſimpliciter tranſlatum, An potius tradita in fundum dotalem quod (præſuppoſita etiam identitatis probatione Portiæ ſicuti & abſque alio Domini directi conſenſu, tanquam filiæ, ac Hæredi Alexandri Caputi, & conſequenter compreheſæ in conceſſione illi facta ab eiſdem Monialibus ex Inſtrumento ſub die 27. Februarij 1595. celebrato, ac per ipſa in eo iudicio producto, Specul. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua, n. 133. verſ. centeſimo nono quæritur*, Ioſ. *in l. ſin. ſub n. 107. verſ. primo ergo*, Cod. *de iur. emphyt.* Crau. *conſil. 215. numero 3. verſ. in contrarium eſt veritas*, cum *ſeq.* Corbul. *de cauſ. prin. ob alien. limit. 20. ſub num. 1. verſ. ampliatur*, Paleh. *conſil. 52. ſub num. 1. verſ. & de donatione in dotem, & fuit dictum in Romana Donorum coram R. P. D. meo Rocc. 9. Decembris* 1641. *in §. minus obſtare dicebant Domini, & 16. Ian. 1643. in ſin. §. & coram R. P. D. meo Obiſſerio 18. Aprilis* 1644. *in §. ſciendum verſ. Vt licet etiam deducantur*; Idémque admiſerunt Monialiales recipiendo annuos Canones à prælatis 9 Guido, & Ferro eorum, ac Portiæ nominibus, abſque vlla proteſtatione; vel contradictione, vt apparet ex dictis partitis, quo pacto dicuntur contractus cum eis geſtos approbaſſe, & in eos conſenſiſſe ad *l. Paulus, ff. rem ratihab.* Rom. *conſil. 3. ſub num. 5. verſ. Hæc tamen a veteribus introducta ſeq.* Rim. *ſen. conſ. 16 ſub num. 22. verſic. quæ eadem operatur*, & Rimin. iun. *conſ. 22. a num. 8. verſ. iſtæ tamen non obſtantibus ac ſeq.*

Quatenus autem adducebantur venditiones ſucceſſiuè factæ per dd. Coniuges Carolo Antonio Bratchæ die 18. Auguſti 161[illegible] & Io. Lanciſco

Rochæ 24. Maij 1618. neque ex eis iustificatur caducitas; Nam (præter quod posterior non fuit in iudicio probata) in vtraque fuit reseruatus in primis, & ante omnia consensus Monialium, & non alias, &c. Ac vlterius commentum, quod dominium, ac possessio Vineæ remaneret penes venditores, nec esset in emptores translata donec pretium integrè fuisset solutum infra septennium quo pendente illis concessa fuit titulo locationis sub annua pensione conuenta, vt legitur in Instrumentis pro parte Monialium exhibitis, & neutra habuit effectum, nam prima post sex circiter menses fuit reuocata ob non implementum Braschæ, altera verò resoluta ob mandatum de associando ad fauorem Monialium de mense Septembri eiusdem anni relaxatum, & executum, & nouam concessionem ab eis factam prædicto Rochæ die 4. Februar. 1619. In quod nulla ex huiusmodi contractibus deduci potuit caducitas contra dd. Conuuges, non quidem ratione locationis, quæ absque Domini directi consensu pro eo tempore valide fieri potuit, Specul. *in titul. de Emphyteus. d. §. nunc aliqua n.*149. *quæst.*115. Clar. *in §. Emphyteusis, quæst.*19. Franc.Cald. *de iur. emph. lib.*4. *c.*1 *num.*14. *vers. quo argumento, & segq.* neque ratione alienationis, quæ non fuit pura, sed conditionalis, & ex vi, ac amplitudine d. reseruationis suspensa in tempus præstandi per Dominum directum consensus, ita vt antea haberentur pro non factis, ob idque nulla ex eis fuit incursa caducitas, secundum receptiorem, & æquiorem DD. sententiam, quàm sæpiùs Rota probauit in decisionibus relatis in antecedenti sub die 27. April. 1646. coram Me in §. *Præterea, cum seq.* vbi in §. *nec demum obstat*, fuit plenè responsum pacto in eisdem Inuestituris apposito.

Nec releuat, quod in primo Instrumento celebrato cum Brascha non legantur postea verba, reseruato in primis, & ante omnia consensu prædictarum Monialium, &c. Clausula, & non alias, &c.

Quia loco illius leguntur aliæ æquipollentes scilicet, de quo protestatus fuit, &c. omni, &c. aliàs, &c. quæ sanè manifestè declarant animum contrahentium, eorumque enixam demonstrant voluntatem reseruandi consensum, ac iura Domini directi, eo meliori modo, quo expediebat pro validitate contractus, ponderando clausulam illam (omni meliori modo) Crau. *consil.*141. *num.*3. *vers. & istud sine dubio procedit*, Rota penes Veral. *dec.*91. *num.*5. *vers. præsertim p.*1. *ac dec.*366. *num* 11. *vers. præsertim, part.*1. *diuers.* & penes Sanct. Mem. Gregor. *dec.*264. *num.*19. *vers. Sed etiam addit, & in recent. decis.* 643. *sub num* 4. *versic. licet autem part.* 4. *& decis.* 692. *num.* 6. *vers. cum in contractu eadem part.* 4. *tom.* 2. Ac etiam excludunt eorum voluntatem, & consensum aliter contrahendi, ponderandi sequentem Clausulam alias, &c. quæ præfefert conditionem aduersatiuam antecedenti protestationi, atque dissensum protestantis in casu contrario supra expresso, perinde ac si dictum fuisset, & aliter habeatur pro non facto *leg. Alias* ibique gl. 1 *ff. de iur. iur.* glos. *in l. diuortio in verb. aliàs ff. de negot. gest.* Bart. *in l.*1. *num.*12. *vers. quinto quæro*, &c. *ff. de cond. & dem.* Ias. *in §. in personam sub num* 8. *vers. in textu & sub num.*23. *vers. non obstat etiam textus noster, Instit. de Action.* & post alios probat Tiraq. *de retract. lignag* §.8. glos. 6. *sub n.*1. Rota *dec.*192. *sub num.*7. *vers. fuit responsum & seq. part* 5. *rec.*

Quare ex prædictis infertur nõ obstare, quod in iudicio possessorio leuiores sufficiãt probationes.

Quia (præter quod ex processu ipso satis apparet iudicium per Moniales intentatum, ac prosecutum non fuisse purum, ac simplex possessorium.) Esto quod fuisset eiusmodi, attamen necessarium omninò erat probare tria illa requisita in antecedenti *decis. deducta in §. fuit responsum, quod etiam in possessorio*, & in Decisionibus repetitis per Informantes pro Monialibus *in rec. dec.* 290. *n.* 9. *vers. in quo sufficit part.*1. *& dec.*325. *sub num.*5. *vers. Et nihilominus, part.*3. *& dec.*79. *num.*8. *vers. præsertim part.*5. *decis.*163. *num.*1. *& 3. vers. Dubitatum solum fuit de extinctione ipsius emphyteusis, part.* 7. *& latus in Portuen. stagn.* 27. *Aprilis* 1640. *coram Eminent. D. meo Card. Panzirolo ad fin. princip. vers. cum igitur ad obtinendum in hoc iudicio*, &c. nempe concessionem emphyteuticam, quæ in hoc casu non fuit iustificata ob defectum legitimæ probationis identitatis, vt supra dictum fuit. Illiusque extinctionem, ad finem, vel ob deficientiam comprehensorum in ea, vel ob aliam legitimam causam. Et demum contumaciam possessoris, vel detentoris bonorum in eorum restitutione, quæ neque fuerunt probata, nam extinctio emphyteusis non fuit deducta ob lineam finitam, cum viueret adhuc Portia filia, & hæres Alexandri inuestiti, (cuius etiam superstant filij) sed ob canones non solutos, & alienationes factas, quæ quidem non constitebant, vt ex præmissis appareat. Ideoque cessabat etiam contumacia possessorum, cum iustam haberent contradicendi causam licet probabilis, & colorata sufficiens esset pro illorum excusatione ad *leg. igitur, & generaliter*, vbi DD. *ff. de libert. caus.* & firmauit Rota penes Card. Seraph. *dec.*794. *num.*20. *vers. & causa dubitabilis*, & Ia. mem. Gregor. *decis.*388. *num.*4. *vers. ex quibus*, ac Burat. *d. decis.*624. *num.*8. *vers. prout etiam, & in recent. dec.*261. *num.*5. *vers. cum adhuc qualibet causa part.*1. *& decis.*232. *num.*2. *vers. Accedit, p.*2. *& d. decis.*281. *n.*5. *vers. Et proinde p.*4. *tom.*2. *& dec.*293. *n.*23. *vers. Tum quia agebatur, p.*6.

Deinde non obstat, quod probationes deficientes in eo iudicio suppleantur ex productis coram Rota, quibus mandatum D. Iudicis à quo benè possit iustificari.

Quia neque ex productis coram Rota iustificantur adductæ caducitatis causæ, vt hactenus fuit probatum: Neque etiam ex his posset iustificari mandatum postquam fuit executum in præiudicium partis conquerentis se fuisse illius vigore iniuste spoliatum, sed debet in pristinum statum ante omnia reponi, ac reintegrari *inxt. decis. Chis.anen.*172. quam Rota sequitur, vt apparet ex Decisionibus relatis in antecedenti in §. *Nam equidem attendere*, &c. & in Romana fideicomm. Vineæ de Alexiis 18. Maij 1590. coram bon. me. Penia *in §. Caterum Domini & seq.* & penes Comitol. *dec.*87. *num.*8. *vers. quamquam*, & Coccin. *decis.*73. *n.*2. *versic. & cum agatur*, ac Burat. *dec.*848. *sub num.*6. *vers. quia sententia*, &c. & latè comprobat aliis relatis Modern. Rom. *discept.*734. *à n.*5. *vers. præterea*, & *num.*22. *vers. & quicquid aliis teneant*, refert Decisiones concordantes.

Neque ab hac conclusione Rota recessit in Decisionibus allegatis pro Monialibus, sed iuxta particulares rationes, ac circumstantias in illis casibus vigentes responsum fuit: Nam in casu *dec.*556. *p.*3 *tib* 3. *diuers.* fuerat apprehensa possessio nomine

Cameræ

Cameræ vigore Bullis renouentis vltimi spolij, vt fert legitur *n.1. vers. preterea & n.[illegible] seq.*, & comprobatur penes Veralli *dec.85. part.2.* In casu etiam eiusdem Veralli 114 & 115. pro non agebatur de iustificatione sententiæ executiuæ, sed excipiendæ, & de illius confirmatione, vt ex eis apparet, & fuit animaduertium penes Cocc. *dec.417. n.8. vers. quia fuit resolutum*, & RR. Vigell. *dec.1. n.6. vers. preterea & seq.* In casu *dec.355. part.2. rec.* præcedebant tot probationes coram primo Iudice, quæ sufficere poterant etiam pro iustificatione illius sententiæ, vt in ea legitur *sub n.3. vers. accedit*, &c. Et mendacio publica producta non tantum reddebat magis perspicuam eius iustitiam, verum & iniustitiam posterioris sententiæ reintegratoriæ A.C. continebat, quod, etiam ex nouis probationibus ad effectum impediendi illius executionem fieri poterat, vt ibi *sub num.4. Vers. non enim debet agitur*, & penes Veralli *d. dec.114. n.2. vers. & sicut sententia part.2.* & Cocc. *dec.50. sub n.3. Vers. Et licet hæc ultima ex.* In illo verò coram eod. Coccin. *417. sub n.8. Vers. quæ etenim*, &c. dicitur sententiam esse nouis probationibus posse iustificari, quando agitur de illius confirmatione, non autem si agatur de retinutione eius, qui de tempore inuituti iudicij possidebat, vt in ea legitur, eademque ratione legitur dicitur, quando agitur de reintegratione illius, qui iniuste fuit spoliatus, vt respondit Rota in d. Romana *noui corum.* Vincæ de Alensis coram Ponia, & penes Card. Seraph. *dec.270. n.3. Vers. Nam si ad effectum executionis*, &c. in aliis prædallegatis.

20 Nec aliud confitini debet in iudicio allociationis ex tenditis in Romana Domus ad Imag. Pontis coram bon. mem. Cardin. Lancell. relata per Theod. *de Eub. in eius fine. part.1. fol. mihi 347. in §. Item vide ibi concl. num.9. Versic. Tamen si talis exceptio* ac *seq.*

21 Quia conclusio dicti firmata procedit in mandato de allociando, quod à Iudice petitur extra iudicium ad euitandas litis & scandala, in quo nec citatio, nec causæ cognitio requiritur de quo loquitur dicta decis. & alia in Velitern. Catalis 11. Decembris 1709. coram eodem quæ est *dec. 8. n.2. Vers. non obstat Decretum sub ex eam seq. p. art.4. diuers.* & declarat Alex. *cons 121. in casu inter Vniuersitatem, n.4. Vers. Tamen secus est l.4. Iaf. in l.2. sub num. 113. vers. Si autem pro prædictis C. de iur. emphyt.* Neguf. *de Pign. part.4. sub num.23. vers. Tertia decima concludo, & seq. & 2. esse secundo modo*, Vbill. ad Affict. *dec.320. sub num.1. & seq.* in eis allegati, & distingendo explicat Rota in Regien. bonorum 20. Decembris 1012. coram bon. mem. Selecien. *in §. non obstat*, quod vbi petitur per Iudicem allociatio, & aperit in Romana seu Velitern. restit. in integr. 17. Decembris 1646. coram R. P. D. meo Bichio *in §. Hæc vero nec ita cattari non potest*, & late Cald. *de cur. emphyt. lib.4. cap.17. n.42. Vers. Verum & sub n.59.*

22 *Vers. quorum ego sententiam ac seq.* Non autem in eo quod petitur in forma iudicij, vt factum fuit in hoc casu, & fieri debet quando possessor se opponit, & præsentiam caducitatem impugnat, tunc enim citatio, & causæ cognitio, ac proinde iustificatio necessaria præcedere debet Iudicis Decretum in sententiam Spec. *in tract. ac emphyt. §. Nec obligat sub n.62. vers. Tu dic, ac seq.* & Part. *in leg.2. num.3. ver. fundo citatum & seq. Cod. de iur.*

ac seq. & in hoc casu l.1. vers. Si enim ita fuit, & non videtur habitatio videretur, & vers. Vel de [illegible] Cocc. sub num.5. vers. Nec obstat sententia seu Decretum, l.2. Affict. *dec.97. n.2. & pro decisione ac seq.* Gabr. *conc. 67. n.17. vers. Et etiam in n.[illegible]* Corbal. *de cast. p. lib. 2. quæst. 122. sub num.5. vers. Et ita fuit* Rota penes Mantic. *dec.194. sub num.2. vers. quia Domini consuluerunt, & seq. & in Bonon. de Carol. 11. Decembr. 2. coram bonmem. Card. Pamphil.* p. Marchet. *de consil. part.2. fol. mihi 548. sub n.[illegible] quod dicebatur, & ex Adriana Decis. obtentum coram bonmem. Card. Sac. ann. 2[illegible] sub 16.* & penes modern. Perusin. *de Manz. dec.111. num.7. vers. non obstat, ac seq. & 16. Decembr. 1687.* quod eundem Marchet. *part.1. fol. 500. sub num.1. vers. quibus non obstare videtur fuit, sub num.* Andr. *dec.56. num.6 versic. Ex quo ut aliud dicitur, & seq. ac decis. 61. num.7. versic. ac relatæ [illegible] & ad. Perusin. b. coram Sole in Prætoria confirmatum Domini, & ita retinet decis. 119 sub n.[illegible] vers. quia Reginaldus, & 1. & ex aliis probat Modern. Roman. decis. [illegible] 613. sub numero 1. vers. tamen aliud patitur & plura seq.*

Præterea non obstat, quod etiam post sententias, & Decreta, quæ specialiter iustificari debent ex eisdem actis admitti soleant probationes conditionate antecedentium. 23 24

Quia conclusio hæc intelligenda est duobus modo, quando scilicet sententiæ, seu Decreta huiusmodi impugnantur ex nouis; Vel præcessit substantia probationum ad instruendam animum Iudicis necessaria, licet pro formalitate iudicij, vel pro maiori illarum elucidatione aliquid desideretur, vt declarauit Rota in Cæsaraugustana Portionis 16. Nouembr. 1695. coram bo me. Iusto penes Marchet. *de Comm. p.1. fol.340. sub n.4 vers. quoniam præcipue*, idemque tenuit *in dec.479. num.2. §. non obstat vers. secus tamen si reperiatur p.4. dec. & per Addend. S.M. Greg. de [illegible] num.9. vers. sed tamen*, &c. Non enim decet ex culpa, vel dolo vnius partis, tam grauem alteri præiudicium inferri, quæ ubi præcedentes probationes facilius recognoscit potest a fine delictis, ac veteri satisfactione Iudicis sententiam, & mandatum præmittere, possessionisque & fructuum ac maioris dispendij, vel alios grauiores forte euitare iacturas, quæ illis non præcedentibus iniuste passa fuit, vt fertur eo tempore in Rota in hac eadem causa coram Reuerendissimo Domino Carillo 27. Nouembris 1641. *in §. nec ad rationem primum fundamentum*, & *in §. [illegible] versic. & idem.* Quare non applicatam [illegible] meritò ea probationes factæ coram Iudice à quo non erant proculdubio sufficientes, aliæ verò exhibitæ coram Rota ex parte quidem fuisse cointegrales, non autem simpliciter concludentiæ, & ex parte omnino nouæ. 25

Non obstat demum quod reintegratio non competat Alphonso, vel quia possessio huius Vineæ non esset penes illum eo tempore quo fuit per Moniales apprehensa sed in dicto Bricemaij vel Rocham prius translata, vel quia in pendentia constet de bono iure Monialium, quod ea pro etiam eius silentio fuit comprobatum. 26

Quia possessio illius non solum vltra probata ex ipso iudicio per Moniales contra eum principaliter instituto mandato de peruto, ac [illegible] to, vt fuit dictum penes S.M. Greg. *dec.418. num.12.* 27

verſ. de qua conſtat, & in Romana Domus 16. Februarij 1632. coram bon. me. Pirouano penes Modern. *de Manut. dec.* 336. *n.* 2. *v. quæ pertio*; Verum etiam ex d. Inſtrumento cum Pracha celebrato per eas tunc, & ex alio cum Rocha modo exhibito, in quibus dominium, & poſſeſſionem ibi ſpecialiter reſeruauit, ac prædictis Vineam locauit pro tempore ſolutioni preti, ſtantibus ideoque eum penes eum eſſet verè poſſeſſio, ipſe principaliter dicitur fuiſſe ſpoliatus, ac proinde reintegrari debet ad *l.* 3. *§. quod ſi ſeruus leg. ſi colonus, & l. ſeq. §. ſi cond. tio. ff. de acquir. poſſ. & l. fin. ff. de vi & vi armat.* Soc. *conſ.* 49. *n.* 3. *v. ex quibus omnibus, lib.* 3. Gabriel. *comm. concl. lib.* 5. *de reſtitut. ſpoliat. concl.* 5. *n.* 2. *verſ. Decim. quarto ampliat*, Menoch. *de recup. rem.* 1. *n.* 62. *verſ. quæro quarto, & ſeq. ac remed.* 15. *num.* 49. *verſ. quæro oct. uo, & ſeq.*

Ius autem RR. Monialium non eſt clarum, ſed controuerſiam, & quoad prætenſam caducitatem ex hactenus deductis eliſum, cum tamen ad hunc effectum impediendi reintegrationem iniuſtè ſpoliati neceſſarium eſſet, quod de eo euidenter conſtaret per confeſſionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æquè indubitatam probationem aliàs enim dici non poteſt conſtare de iure, vel non iure alterius partis, quandiu contrarium probari valet. Gebr. *conſ.* 51. *n.* 17. *v. quia hæc exceptio & ſeq. lib.* 1. Rota penes Gid. *dec.* 103. Non videtur conſtare Vetall. *dec.* 175. *n.* 4. *verſic. & quia conſtat notorie p.* 3. & Coc. *dec.* 389. *ſub num.* 1. *verſ. & in omnem euentum, ac in recent. d. dec.* 409. *n.* 5. *v. Tertiò opponebatur, & dec.* 537. *ſub n.* 5. *verſ. Sicuti licet dicatur p.* 1. *& dec.* 229. *n.* 4. *v. & propterea, ac dec.* 741. *num.* 5. *v. & propterea non dicatur, p.* 2. & fuit etiam conſideratum *in d. Regien. bonor.* 20. *Decembr.* 1603. *coram Seleucien. in §. nec releuat. exceptio*, & aliis relatis probat modern. Rom. *d. diſcept.* 734. *a n.* 23. *verſ. non obſtat prætenſa retentio, & plur. ſeqq.* Neque obiectus temporis curſus legitimum præſcriptionem non attingens illi poteſt præiudicare, vt fuit reſponſum in *d. dec.* 409. *n.* 8. *verſ. non obſtat tacitumnitas. p.* 1. *rec. & in aliis*, &c.

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante, &c.

Reverendiss. D. Dvnozet Decano.
Verulana Bonorum.

Lunæ 5. *Iulij* 1649.

ARGVMENTVM.

Attentatorum materia, ſecundùm præcipuas inſpectiones ad terminos Iudicij enucleatur.

SVMMARIVM.

1 *Attentata purgatur mediante manutentione ſpoliati.*
2 *Depoſitum rite & recte factum, vel a parte ap. probatum, parit effectum Liberationis.*
3 *Attentata petuntur reuocari via priuilegiata.*
4 *Veniens autem ex alia via, neglecta via attentatorum, non gaudet illius priuilegio.*
5 *Attentatorum purgationis prætextus quoad expenſas, damna & cætera, quæ ſunt purganda, non poteſt retardare proceſſum negotij principali, quando de eis non conſtat ſaltem in genere & attentans poteſt ſupplere mediante depoſito vnius Iulij, cum oblatione ſoluendi reſiduum, facta liquidatione*

DECISIO XXXXVII.

Attentata commiſſa per Communitatem Verulanam Domini dixerunt eſſe purgata, cum poſſeſſio capta intra terminum ad appellationem in vim mandati de reintegrando relaxati a iudice commiſſario ſuſpecto allegato cum appellatione ab vlteriori proceſſu fuit dimiſſa, ac plenariè reſtituta Antonio, & aliis de Spanis mediante manutentione eis a Rota in gradu appellationis conceſſa, vnde reſpectu huiuſmodi attentati nil aliud remanet purgandum, cum manutentio benè deſeruiat pro illius reuocatione ad trad. per Cancer. *variar. reſol. c.* 14. *num.* 74. *p.* 3. Ioan. Petr. Fontanell. *de pact. nup. claus.* 7. gloſſ. 3. *p. art.* 10. *n.* 10. *tom. vltim.* Rota *dec.* 15. *n.* 5. poſt Pacific. *de Subſt. n. dec.* 1176. *n.* 6. *coram Seraphin. & dec.* 58... *n.* 3. penes bon. mem. Coccin.

Reſpectu fructuum nulla afferebatur probatio illos fuiſſe percepros à Communitate, imo tantum abeſt quod hoc probetur quin potius conſtat de contrario, quandoquidem ſimul ac ipſa ingreſſa fuit poſſeſſionem bonorum controuerſorum, Spani obtinuerunt à bon. mem. Cardinali Virili tunc Signaturæ Iuſtitiæ Vicepræfecto contra nullas litteras prouiſionales directas Ordinario Verulano, quarum vigore ipſe mandauit deponi, prout in effectu fuerunt depoſiti omnes fructus penes idoneam perſonam, quemadmodum ipſe probant inſtantiæ Iudiciales poſtmodum factæ ab eiſdem de Spanis contra depoſitarium pro recuperandis dictis fructibus; Quare cum depoſitum tanquam factum ad inſtantiam dictorum de Spanis, fuerit ab eis approbatum Communitas remanſit totaliter liberata ex vulgata regula, quod depoſitum rite, & rectè factum, vel à parte approbatum parit effectum liberationis; Surd. *conſ.* 26. *n.* 32. Crau. *conſil.* 106. *n.* 2. Rota *dec.* 291. *num.* ... poſt Con. *de cenſib. dec.* 359. *n.* 19. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.* Add. ad ſanct. mem. Greg. XV. *dec.* 480. *n.* 7.

Quod verò ad expenſas Iudiciales videlicet tranſportationis actorum, regiſtri, ac mandati de manutenendo, animadvertentes DD. quod illæ fuerunt factæ pro iudicio manutentionis petitæ ex capite nullitatis, & iniuſtitiæ, vt patet ex deciſione edita coram Reuerendiſſ. Tarachien. 27. Februarij 1628. dixerunt nil eſſe purgandum; Nam priuilegium recuperandi expenſas in cauſa attentatorum factas antequam proſequatur negotium principale, competit petenti reuocationem attentatorum per viam extraordinariam Iuſtitiæ, implorando ſcilicet officium Iudicis mercenarium principaliter, quoniam hæc vocatur vi priuilegiata, vt docet Lancell. *de attent. part.* 3. *c.* 21. *pubr. & quat mod. attent. reuoc. num.* 15. *in fin. verſ. & ita eſt vſus, & in fin. c.* 30. *de priu. attent. n.* 2. Alex. *conſ.* 89. *lib.* 1. *in fin.*

Non autem ſuffragatur ei qui penitus neglecta via attentatorum reuocationem obtinet per viam alicuius actionis beneficio nullitatis, vel iniuſtitiæ, cum huiuſmodi via non præmiſerit ex priuilegio attentatorum, vt trad. Lancell. *d. loc. de attent. d. p.* 3. *c.* 21. *quib. & quot. mod. attent. reuoc. n.* 8. *verſ. quamuis cum*, nec ſit priuilegiata, vt via attentatorum, idem Lancell. *d. tit. de priu. attent.*, cum aliis ibi relatis.

Aliæ autem expenſæ extraiudiciales, damna, & intereſſe quæ prætenduntur à dictis de Spanis, nullo modo probantur, propterea ſub præ...

pu...

purgationis attentatorũ non potest retardari processus in negotio principali, cum huiusmodi exceptio solummodo illum retardet, quando con-
14 stat saltem in genere de eo quod venit purgandum, quo casu attentans, quia est aliquo modo certus, si vult procedere ad vlteriora tenetur liquidare, siue saltem impetrare Commissionem, in
15 qua præfigatur terminus aduersario ad liquidandum expensas, damna & cætera quæ sunt purganda;
16 sed quando provt hic de prædictis non constat saltem in genere attentans potest supplere, provt supplevit Communitas mediante deposito vnius Iulij, cum oblatione soluendi residuum facta liquidatione, vt bene explicat Add. ad sa. mem. Greg. XV. *dec.* 403. *sub num.* 6. & fuit notissimè dic-
17 tum in Ciuitatis Castellanæ attentorum 5. Maij 1649. co. Me.
18 Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. Meltio.
Cesenat. Emphyt.
Veneris 15. *Martij* 1652.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis ex pacto & prouidentia, per suos articulos latè expenditur, ad inferendum præcipuè circa renouationem, quid iuris sit de comprehensis in Inuestitura, & quid de proximioribus. Plura de alienatione: ac ipsius translatione; graduum prorogatione; linearum ratione, & consimilibus.

SVMMARIVM.

1 *In emphyteusi hæreditaria, instantia cœpta per defunctum, transit in Hæredem.*
2 *Quod secus est in emphyteusi concessa ex pacto, & prouidentia, vbi, vt suffragetur instantia defuncti, debet hæres esse de comprehensis in Inuestitura.*
3 *Repræsentatio nõ admittitur in emphyteusi Ecclesiastica sub hac forma, pro se filiis, & Nepotib.*
4 *In tali enim casu non defertur iure hæreditario, sed iure contractus, & ita filius non assumit locum Patris.*
5 *Et hac de causa, quia in emphyteusi sub tali forma concessa, vnusquisque ex propria persona, censetur vocatus.*
6 *Et ea ratione, quod in tali casu succedatur, non Iure hæreditario, sed Iure sanguinis.*
7 *Emphyteusis vt duret, non solum requiritur quod extent vocati, sed vlterius quod ipsi etiam sint intra tempus in Inuestitura limitatum, alias semper dicitur emphyteusim expirare, & dominium vtile consolidari cum directo.*
8 *In emphyteusi, prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, siue consensu, non est admittenda.*
9 *Sententia, quæ dat immissionem non habenti requisita copulatiuè necessaria, tam temporis, quam vocationis, ad bona emphyteutica, vti iniusta, est reuocanda.*
10 *Pactum de reuocanda appositum in Inuestitura, operatur vt proximiori debeat inuestiri emphyteusi extincta ex quadam æquitate desumpta ex doctrina Bart. tam de Iure, quam ex Indulto Pontificio.*
11 *Ex quibus oritur quidem actio personalis competens contra Ecclesiam pro consequenda renouatione emphyteusis, sed non inde acquiritur ius reale, quo agi possit contra tertios, in quos bona cum consensu domini fuerunt alienata.*
12 *Decisiones Sacræ Rotæ, quæ prima facie videntur aduersari huic conclusioni, non obstare declarantur ex quo in diuersis terminis loquuntur.*
13 *Remissio iuris futuri inducitur per promissionem factam inter contrahentes de habendo perpetuò rato contracto, iuncta promissione de euictione, & aliis clausulis amplissimis respicientibus, non solum ius præsens, sed etiam ius futurum.*
Et probatur de magis communi.
14 *Reseruatio iuris tacita, in cõtractu non inducitur, vbi alterius iuris in eodem contractu est facta renunciatio expressa: quia id pariter, si voluissent, partes expressissent.*
15 *Obseruantia subsecuta contractus, declarat contrahentium intentionem.*
16 *Emphyteusis, translatione semel facta valida in alios, nõ attenditur amplius linea primi acquirentis, nec illius proximitas, sed eueniente casu renouationis, illabetur proximioribus eius, in quem facta fuit alienatio.*
17 *Insinuatio in contractibus minorum requisita à constitutione Ægidiana, præsumitur ex cursu triginta annorum cum obseruantia interuenisse.*
18 *Agnati acquirentes, & primi inuestiti, qui, lapso tempore, renouationem ex æquitate prætendunt, nullum ius quæsitum habent in re, sed tantum in spe, quod ad effectum inficiendi alienationẽ emphyteusis alias validè factam, non censetur considerabilem.*
19 *Renouationi emphyteusis vt sit locus, res debet ad dominum directum esse reuersa.*
20 *Emphyteutica res legitimo iure manet penes illos, in quos fuit valide facta alienatio, accedente noua inuestitura à domino directo: ad præiudicium eam proximiorum primi acquirentis, Ampliatur n. 24. & 25.*
21 *Emphyteutica res titulo diuisionis, vnius lineam ingressa, in ea continuare debet vsque ad totalem illius extinctionem.*
22 *Et in hac, dicta in feudo, habent etiam locum in emphyteusi.*
23 *Et in emphyteusi Ecclesiastica.*
24 *Emphyteutica res vni ex hæredibus inuestiti in partem obuenta, donec supersit aliquis ex dicta linea, alij de diuersa linea, etiam si sint in inuestitura comprehensi, non admittantur.*
25 *Et ita si emphyteusis peruenit ad aliquem, durat in eo eiusque descendentibu, non solum masculis, sed etiam fœminis.*

DECISIO XXXVIII

Episcopus Cesenaten. ann. 1569. titulo emphyteusis inuestiuit pro sexaginta futuris annis ad renouandum, de quadam domo in dicta Ciuitate existen. Gaspatem Argentinum seniorem pro se, eiusque filiis, & nepotibus masculis ex recta linea masculina tantum descendentibus, provt ex instrumento dictæ concessionis Summ. Argentinæ *num.* 1. Dicta domus ex diuisione deinde secuta anno 1599. potit obitum dicti Gasparis primi acquirentis inter Ioannem Franciscum, & Gasparem iuniorem eius filios peruenit ad Ioannem Franciscum qui anno 16[illegible]. de consensu Episcopi eam vendidit Dominis de Pandis, qui nouam inuestituram obtinuerunt, Defuncto postmodum dicto Ioanne Francisco, & ex eo superstite

tantum Hippolyta vnica eius filia, Gaspar iunior tanquam in inuestitura comprehensus instituit de anno 1628. iudicium immissionis coram Vicario Cæsenæ contra illos de bandis, sed post nonnullos actos, cum tempus sexaginta annorum in inuestitura præfixum expirasset, non fuit causam vlterius prosecutus, & dictum iudicium semper siluit vsque ad annum 1650. quo tempore renouata instantia ac prosecuto immissionis iudicio per Siluiam Gasparis iunioris ex Argentino filio neptem, emanauit sententia absolutoria ad fauorem dictorum de Bandis, quæ in secunda instantia fuit ab A.C. reuocata, concedendo Siluiæ petitam immissionem, ac remouendo illos de Bandis ab inuestitura, Ab hac sententia commissi mihi causa appellationis, Dubitaui an dicta sententia A.C. esse confirmanda vel infirmanda, & Domini pro infirmatione responderunt ex vtroque vitio tam nullitatis quam iniustitiæ.

Nullitas visa fuit resultare ex eo, quod Siluia prosequuta fuit iudicium immissionis introductum de anno 1628. à Gaspare iuniore tanquam in inuestitura comprehenso, quod facere non potuit, nam ipsa est tantum proneptis Gasparis senioris primi acquirentis, & sic non est de comprehensis in inuestitura, quæ gradum nepotum non egreditur.

Neque instantia, & iis cœpta per dictum Gasparem potuit Siluiæ, esto quod ipsa fuisset dicti Gasparis hæres, ad hunc effectum suffragari, quia cum versemur in emphyteusi non hæreditaria quo casu instantia cœpta per defunctum transit in hæredem *l.si petitor* 31. *in figuratione casus, ff.de ind.* Bart. *in l.Lucius* 78. §.*rogatus ad fin.ff.ad Trebell.* Mohed.*decis.*1.*de iudic.* sed in emphyteusi con-
2 cessa pro filiis, & nepotibus, & ita ex pacto, & prouidentia, instantia vt in tali casu transeat in hæredem debet is esse de comprehensis in inuestitura, & in his terminis loquitur Peregr.*de fideic. art.*53.*n.*26.*vers.limita, &c.*

3 Neque comprehensionem pretendere valet Siluia ex eo quod prætendat subingredi locum Argentini eius patris, siquidem repræsentatio non admittitur in emphyteusi Ecclesiastica facta sub hac forma pro se, filiis, & nepotibus, ex communiori sententia, quam sequitur Bart.*in auth. post fratres, C.de legit.hæred. Cuman.in leg.cum ita,* §.*in fideicommisso, ff.de legat.*2. Socc.iun.*consil.*73. *n.* 17. *&* 31. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 498. *num.*19. *&* 20. *& cons.*999.*num.*12. Mantic.*de tacit. & ambig. lib.*22. *tit.* 18. *n.* 9. *cum seq.* vbi quod in tali casu non defertur iure hæreditario, sed iure contractus, & ita filius non assumit locum patris hoc idem defen-
4 dit Cap.Latr. *decis.*124. *per totam lib.*2. vbi in terminis similis concessionis factæ pro se filiis & nepotibus, tenet non dari representationem, eo
5 quia vnusquisque censetur ex propria persona vocatus, & hanc opinionem vti veriorem approbauit etiam Rota *dec.*219.*n.*4.*vers.tamen in emphyteu-*
6 *si p.*4.*diuers.* ex ea ratione, quod in tali casu succedatur non iure hæreditatis, sed iure sanguinis.

Non etiam visum fuit posse vim aliquam fieri in prætensa cessione facta à filiabus Gasparis iunioris adhuc viuentibus, & quæ sunt neptes primi acquirentis, ac fauorem Siluiæ, quia cum em-
7 phyteusis, de qua nunc agitur, iam diù expirauerit per lapsum sexaginta annorum in inuestitura præfixorum, vtique nullum ius in eis remansit censibile esto quod essent de linea in inuestitura comprehensa, quia vt emphyteusis duret non solum requiritur, quòd extent vocati, sed vlterius quod ipsi etiam sint intra tempus in inuestitura limitatum, aliàs semper dicitur emphyteusim expirare, & dominium vtile consolidari cum directo, Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. *in tit. de locat.*§.*nunc aliqua n.*172.*quæst.*145. Ruin.*cons.*167. *num.*12.*vol.*1.*vers.secunda ratione,* Bero.*cons.*119. *in præsenti causa, n.*1. *&* 2. *vol.*1. vbi loquitur de concessione facta ad certum tempus cum pacto de renouando, Gorb.*de iur.emphyt.tit.de caus.priu.* ob tempus finitum *num.* 9. *cum tribus seqq.* & firmauit Rota in Cesen. bonorum 20. Maij 9. Decemb. 1588. co. Bubalo, multo minus cessio fieri poterat ad fauorem Siluiæ, quæ cum ea non esset de 13
8 vocatis non poterat dicta cessio suum operari effectum sine consensu Domini, alias ipso inconsulto daretur prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, quod non est admittendum *iuxta text. in l.fi. C. de iur.emph.* cum aliis copiosè relatis per Mod.Fulgin.*tract.de iur.emph.tit. de alien q.*1.*n.*1. *& seq.*

Ex capite etiam iniustitiæ DD. censuerunt d. sententiam esse reuocandam, quia in ea conceditur immissio Siluiæ, quæ non est de comprehensis in inuestitura, cum ea se extendat tantum ad nepotes, & vlterius illa finita fuit per lapsum temporis limitati in inuestitura 60. annorum, 9
propterea que deficiente in dicta Siluia, vtroque 14
requisito, tam temporis, quàm vocationis ad consequendam immissionem copulatiuè necessario Corbul. *de iur.emphyt.titul. de cavs. priu.ob tempus finitum, num.*9. nullo iure dicta sententia sustineri potest, provt in his terminis firmauit Rota in Cesen. emphyteusis 23. Ianuarij 1651. coram R. P. D. meo Albergato.

Neque talis iniustitia euitari potest prætextu 10 15
quod, & quatenus extincta fuisset dicta emphyteusis, nihilominus illius renouatio Siluiæ vti proximiori deberetur, tum ex æquitate desumpta ex doctrina Bart. *in leg.*1. §.*permittitur, ff.de aqua quot. & æstiua.* quam ex Indulto fa. me. Innoc. VIII. 11
emanato super bonis emphyteuticis Cæsenæ, ac etiam ex pacto de renouando in inuestitura posito, quia ex his oritur quidem actio personalis competens contra Ecclesiam pro consequenda renouatione emphyteusis, sed non inde acquiritur ius reale, quo agi possit contra tertios, provt sunt Domini de Bandis in quos bona cum consensu Domini fuerunt alienata iuxta veriorem opinionem, quam tuentur Gab. *cons.*68.*n.*12. *&* 13. *vers. quia res non est integra lib.*2. Angel. *cons.*184. *num.*3.*vers. & illa verba ad renouandum,* Alexander *cons.*65.*num.*3.*vers. nec prædictis vol.* 2. Mantic. *de tac.lib.*22.*tit.*23.*n.*5.*vers.tertio deducitur,* Rota.*co. Greg.dec.*348.*num.*3.*vers. & per istud pactum,* & ibi Add.*litt.B.dec.*567. *num.*2. & nuper in puncto firmatum fuit in Cæsen. emphyteusis 23. Ian. 1651. co. R.P.D. meo Alberg. 16

Neque contrarium decisum fuit coram Durano 12
decis. 431. quia ibi non fuit discussus articulus, An proximiori liceret agere iudicio immissionis contra tertium inuestitum ante obtentam renouationem, sed tantum an iusci competeret petendi renouationem postquam Dominus directus alterum inuestierat, sic etiam non contradicunt decisiones in Call. bonorum 8. Aprilis 1647. & 24. Ianuarij 1648. coram Me. Quia in eo casu Dominus directus sub iuramento, & obligatione Camerali

Camerali promiserat inuestire proximiorem vltimi inuestiti, statim atque obtinuisset beneplacitum Apostolicum, vnde cum illud deinde obtentum fuisset, iure merito resolutum fuit pro immissione ad fauorem proximioris, cum haberet ius in re quæsitum ex præcedenti promissione cum iuramento, & hypotheca quæ hic prorsus deficit.

Præterea petitæ, & à Siluia obtentæ immissioni valde obstare etiam Domini dixerunt diuisionem factam de anno 1599. inter Ioannem Franciscum & Gasparem iuniorem, à quo Siluia prætendit habere causam; etenim cum dicta diuisio concepta
13 legatur verbis, & clausulis amplissimis respicientibus non solum ius præsens, sed etiam futurum, prout colligitur, tum ex pacto apposito, nullo vnquam tempore litem, & quæstionem inferendi super bonis in parte obuentis, quod omne tempus includit, tum ex promissione per diuidentes facta habendi dictam diuisionem perpetuo ratam, iuxta etiam promissionē euictionis ex quibus induci remissionem iuris futuri firmant communiter Doctores in *l. qui Romæ, §. duo fratres, D. de verb. oblig.* Curt. sen. *consil.* 64. *col.* 17. *vers. quarto principaliter lis*, Curt. iun. *consil.* 49. *columna penultima, versic. omissa.* Paris. *consil.* 71. *numero* 8. *& 9. vers. eo magis lib.* 3. Hondedeus *consil.* 33. *num.* 15. *lib.* 1. Gabr. *de fideicomm. conclus.* 1. *num.* 23. vbi de magis communi, aliique plures, quos refert, & sequitur
14 *Cionagnon. consil.* 100. *num.* 72. *lib.* 1. Tum ex sola reseruatione iurium paterni fideicommissi, quæ indicat, vt si diuidentes voluisset reseruare iura emphyteusis, id pariter expressissent *lege vnica, §. sin autem ad deficientis, Cod. de caduc. tollend.* Rota *in recent. dec.* 669. *num.* 2. *part.* 1. *vers. & confirmatur*, & bene Giouagn. *dict. consil.* 100. *num.* 72. *lib.* 1.
15 Gabr. *de fideicomm. conclus.* 1. *num.* 40. Tum demum ex subsecuta obseruantia ex eo deducta, quod vterque ex diuidentibus bona emphyteutica sibi in diuisione obuenta liberè alienauit, signum euidens est, quod intellexerunt per dictam diuisionem iura emphyteusis remittere, ac quemlibet eorum effici suæ portionis dominum irreuocabilem ad tradita per Ruin. *consil.* 119. *num* 21. *versic. quinimo videtur lib.* 2. Rota *in Romana fideicommissi de Spiritibus* 17. *Februarij* 1645. *§. tum partis, versic. accedit pactum coram R. P. D. meo Bichio*; inde sequitur, vt Ioannes Franciscus alter ex diuidentibus potuerit controuersam domum de consensu Domini directi alienare, prout alienauit in illos de Bandis, qui nouam inuestituram reportarunt, atque ita male contra eos concessa fuerit immissio ad fauorem Siluiæ, quæ nullo modo ei competere poterat, neque iure comprehensionis, quia ipsa non est
16 de vocatis, neque iure renouationis, quia semel facta valida translatione emphyteusis in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis, nec illius proximitas, sed eueniente casu renouationis illa debetur proximioribus eius in quem facta fuit alienatio, ad tradita per Corn. *consil.* 250. *num.* 3. *lib.* 3. *v. & ideo censeatur concessa emphyteusis.* Gabr. *conc.* 68. *n.* 13. *lib.* 2. Mantica *de tac. lib.* 2 2. *tit.* 23. *n.* 5. Rota *coram fan. mem. Gregor. XV. dec.* 348. *n.* 2. *& seqq.* vbi Adden. *sub littera D.* allegat plures concordantes, Benint. *dec.* 87. *per totam.*

Neque pro releuanti habita fuit obiecta nullitas diuisionis deducta ex defectu insinuationis in contractu minorum, quales erant diuidentes de tempore contractus diuisionis requisitæ à constitutione Ægidiana, quia illa præsumitur ex cursu triginta annorum cum obseruantia, Ruin. *consil.* 1
23. *num.* 1. *lib.* 5. Felin. *consil.* 2. *num.* 22. Rota *dec.* 122 *numero* 5. *& 6. dec.* 447. *numero* 2. *part.* 1. *recentiores.* Et licet Gaspar litem de anno 1628. mouerit, de quo tempore à die diuisionis elapsi tantum fuerant 29. anni, non exinde excluditur allegata præsumptio solemnitatis, quia lis à dicto Gaspare introducta non fuit super nullitate diuisionis ex defectu solemnitatum, sed ex eo, quia prætendebat per obitum Ioannis Francisci sine liberis masculis bona emphyteutica ad se reuerti debere.

Nec etiam obstat, dictam alienationem, prout etiam nouam inuestituram non potuisse valide fieri in præiudicium nepotum ex propriis eorum personis vocatorum, quia quidquid dici posset respectu comprehensorum, tamen respectu Ag- 18
natorum; qui lapso tempore renouationem ex æquitate prætendunt, alienatio sustineri videtur, quia nullum ius quisitum habent in re, sed tantum in spe, quod ad hunc effectum non censetur considerabile & vlterius, quia vt sit locus renouationi, res debet ad Dominum directum esse reuer- 19
sa, quod hic dici non potest. Non stante alienatio- 20
ne, & noua inuestitura concessa ab Episcopo ad fauorem illorum de Bandis, domus hodie penes ipsos reperitur, vt in his terminis firmat Ruin. *consil.* 45 *numero* 20. *versic. nec prædictis, vol.* 1 Gabr. *de iur. emphyt. conclus.* 1. *num.* 26. Caldas *de renouat. emphyteut. lib.* 1. *quæst.* 9. *in princip.* Gabriel. *consil.* 30. *numero* 21. *libro* 1. *& consil.* 78. *numero* 12. *lib.* 2.

Demum tollere quamcumque difficultatem hoc vnum posse videtur, quia admissa etiam nullitate alienationis, & noua inuestituræ cum controuersa domus titulo diuisionis peruenerit in Ioā- 22
nem Franciscum, atque ita ingressa fuerit eius lineam, in ea continuare debet vsque ad totalem illius extinctionem *ad textum expressum, in cap.* 1. *in fine de natura succes. feud.* vbi Baldus *numero* 1. Afflict. *num.* 77. qui licet loquatur de feudo, habet 23
locum etiam in emphyteusi, vt voluit Ruin. *consil.* 166. *num.* 10. *& cons.* 9. *num.* 5. *lib.* 1. *versic. quinimo videtur.* Corn. *consil.* 263. *num.* 10. *lib.* 1. Hondedeus *consil.* 36. *num.* 35. *lib.* 1. loquens de emphy- 23
teusi Ecclesiastica, Natt. *consil.* 22. *num.* 1. *lib.* 1. cum aliis latè cumulatis in *Cæsenaten. emphyteusis* 14. *Decembris* 1635. *§. secundo quia coram bon. memor. Merlino*, & per modernum Fulginaten. *de emphyt. sub titulo de successore in bon. emphyt. quæst.* 2. *n.* 28. vbi conciliando decisiones Rotales firmat, quod 24
quando res emphyteutica vni ex hæredibus inuestiri in partem obuenit, prout in terminis casus nostri donec supereſt aliquis ex dicta linea, alij de diuersa linea etiamsi sint inuestitura comprehensi, non admittuntur, & ita si emphyteusis perueniat ad aliquem durat in eo, eiusque descendentibus non solum masculis, sed etiam fœminis vt præter 25
supra allegatos consuluerunt Bero. *consil.* 93. *n.* 26. *lib.* 1. Decian. *consil.* 98. *num.* 13. *lib.* 3. Mantica *de tac. lib.* 23. *tit.* 27. *num.* 18. & in specie eodem *lib.* 23. *tit.* 33. *num.* 17. Cum itaque ex Ioanne Francisco superstes adhuc sit Hippolyta filia nullo modo controuersa domus emphyteutica redire potuit ad lineam Gasparis Ioannis Francisci fratris à quo descendit Siluia, quæ immissionem reportant, sed illa in omnem casum, quo prædicta cessarent, prout bene subsistunt, remanere deberet in dicta Hippolyta.

Atque ita resolutum fuit vtraque parte informante,&c.

R. P. D. Royas.
Melcuitana Hæreditatis.
Lunæ 17. *Decembris* 1646.

ARGVMENTVM.

Agitur de materia donationis inter viuos, quæve potissimum ad illam concurrant. Item aliqua, ex quibus arguatur donatio causa mortis. Item, & de materia Spolij respectu bonorum Ecclesiasticorum. Item, & de constituto donationi apposito.

SVMMARIVM.

1 *Donatio vniuersali omnium bonorum competit immissio post mortem donantis contra tertium, tam ex remedio,* lege fin. Cod. de Edict. Diu. Adrian. tollend. *quam ex Siluiano.*

2 *Donatio acceptari potest etiam post mortem donantis, si modo donator medio tempore bona in alium non transtulerit titulo singulari.*

3 *Bona Ecclesiasticorum præsumuntur acquisita ex redditibus Ecclesiæ, & ideo cadunt sub spolio, num.* 14.

4 *Donatio inter viuos reputatur, si quis id claris verbis, & ipsdem id expresserit.*

5 *Spolium non intrat in his, qua transferuntur etiam in infirmitate, si ex ea infirmitate disponens non decedat, etiam quod effectus translationis collatus sit in tempus mortis.*

6 *Donans inter viuos tenetur sibi reseruare certam quantitatem causa testandi.*

7 *Clausula constitut. clausula ad habendum, insinuatio, ac promissio rati, conuenium naturæ donationis inter viuos, n.* 8 *&* 9.

10 *Reseruatio facultatis reuocandi donationem, tam in vita, quàm in morte, est vehemens coniectura donationis causa mortis, nisi vrgeant potentiores coniecturæ in contrarium.*

11 *Per reseruationem facultatis reuocandi donationem, adhuc donatio dicitur irreuocabilis inter viuos, resolubilis, tam quatenus donans dispositio, n.* 12.

13 *Bona donata reuocabiliter cadunt sub spolio. In quibus terminis intelligatur, n.* 14.

15 *Testes, licet deponant de proprio iudicio, tamen si reddant optimam rationem scientiæ, probant.*

16 *Ecclesiasticus siue Clericus, quidquid impendit in victu, & vestitu, præsumitur impendere de rebus Ecclesiæ.*

17 *Clericus, de quæsitis aliunde, quàm ex redditibus Ecclesiæ, potest testari.*

18 *Fructus bonorum patrimonialium, ac laicalium non cadunt sub spolio.*

19 *Exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem, non impedit immissionem.*

20 *Donatarius vniuersalis reputatur loco hæredis.*

21 *Constitutum cessat si sit stipulatum pro absente, & constitutarius in vita constituentis non acceptauerit, nec ad effectum possessionis sufficit stipulatio Notarij, n.* 23.
Aut iuramentum, n. 24.

22 *Animus requiritur ad acquirendam possessionem.*

24 *Iuramentum reficit personam donantis, non supplet consensum donatarij absentis.*

25 *In donatione mere lucratiua acceptatio non est necessaria, secus in aliqualiter onerosa.*

26 *Medium impedimentum impedit retrotractionem.*

DECISIO XXXIX.

Dictum fuit coram me sub die 19. Februarij præteriti esse concedendam manutentionem, necnon immissionem Andreæ Vassallo tunc solum informanti in bonisque Bartholomæi Vassalli Decani Ecclesiæ Meliten. eius Germani fratris vigore donationis inter viuos ei factæ per dictum Bartholomæum, subsequuta hæredis institutione; qua decisione hodie reuisa (informante etiam Camera magistrali eminentissimi magni Magistri, quæ spolij prætextu possessionem bonorum, de quibus agitur, dicto Bartholomæo vita functo apprehendit) Domini steterunt in decisis quoad immissionem; quo verò ad manutentionem à decisis recesserunt.

Nam quoad immissionem bene subsistunt illius fundamenta, cum verum sit dicere, præfatum Andream Vassallum esse donatarium vniuersalem bonorum dicti Bartholomæi fratris, quam donationem remansisse confirmatam dicebant Domini per successionem ei delatam ex testamento, quibus omnibus in casibus immissio fuit meritò concessa ex remedio, *l. final. Cod. de edict.* Diui Adrian. tollen. vel ex Saluia. dum bona extant penes tertium ob hypothecam in donatione appositam pro obseruantia donationis, Menoch. *de ad. pisc. remed.* 3 *num.* 55. Rota *decis.* 44 *num.* 4. *part.* 1. *diuers. & decis.* 539. *num.* 1. *part.* 4. *rec. & part.* 5. *dec.* 578. *in princip.* & post Pacif. *de Salu. dec.* 98. *n.* 4. Ad quem effectum exuberat acceptatio donationis etiam post mortem Bartholomæi donatoris, quando medio tempore donator dominium in alium non transtulit titulo singulari, vt in casu nostro, & ratio est in promptu, quia per stipulationem Notarij 2
donatio remansit ab initio perfecta ex parte donatoris, & irreuocabiliter translata in Donatarium actio pro obseruantia donationis; Dydac Couar. *de testam. part.* 3. *num.* 13. Molin. *de Primog. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 77. Iacob. Cancer. *var. resol. tom.* 1. *c.* 8. *de donat. num.* 43. Castill. *controu. iur. lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 45. *& sequentibus.* vbi latè exornat, & adducit concordantes Marcabrun. *cons.* 10. *num.* 15. *& seqq.* Surdus *decis.* 111. *num.* 5. 10. & 11. Modern. *Apposit. dec. forn. Eccles.* 81. *num.* 25. *vers. quia respondetur,* Rota *dec.* 683. *n.* 5. *part.* 1. *diuers.* quidquid in contrarium dixerit, Cephal. *consil.* 440. *numero* 44. dum communis opinio stet contra eum ex supradictis Doctoribus, ac decisionibus supremorum Tribunalium.

Nil obstat, quod bona controuersa vti priùs spectantia ad Bartholomæum Decanum Ecclesiæ Meliten. cadant sub spolio ad favorem Cameræ 3
magistralis, cum ea præsumantur acquisita ex redditibus Ecclesiæ, vt per Didac. *in cap.* 1. *num.* 6. *cum seqq. de testam.* Surdus *cons.* 233. *num.* 41. quia fas est dicere quod agatur de bonis donatis à Clerico beneficiato mediante donatione inter viuos, dum Bartholomæus præfatus dixit, se donare irreuocabiliter inter viuos, vnde talis reputatur, *lege non aliter de leg.* 3. *leg. Labeo de suppel. leg.* Barthol. 4
Imol. Castrens. Alexand. & Tuscon. *in l. lege quæ dicit, D. solut. matrimon.* Menoch. *præsumpt.* 35 *numero* 2. *lib.* 3. Iason. *consil.* 5. *colum. penult. lib.* 3. *& consil.* 169. *colum. vltim. lib.* 4. Decian. *consil.* 355. *per tot.*

&

& 470. *num.* 1. & 6. nec nisi intra [illegible] donatio facta legitimo infirmo, [illegible]
5 simulate non decesserit Ioson *in l. a [illegible]* 28. *D. de iur. patron.* Io. Franciscus Ponte *cons. Sarnen.* 1. *vol.* 1. etiamsi effectus donationis tunc collatus post mortem, Baldus *in l. 2. C. de nat. lib.* Io. Franc. Ponte *d. consil.* 85. *n.* 61. *& sequentibus, lib.* 1. Rota *dec.* 9. *n.* 24. *& sequentibus, part.* 7. *recent.* præsertim dum idem Bartholomæus sibi reseruauit certam quantitatem causa testandi, quæ reseruatio fuisset superflua, nisi donasset inter viuos: cum tunc de
6 omnibus bonis potuisset disponere, Ruin. *consil.* 182. *n.* 7. *lib.* 1. Baldus *cons.* 107. *num.* 2. *lib.* 2. Socc. sen. *cons.* 53. *n.* 3 *& seqq. lib.* Panzir. *consil.* 59. *num.* 93. & 94. Menoch. *presumpt.* 33. *lib.* 3. Matt. *decis.* 211. *n.* 23. Rota *dec.* 9. *n.* 2. *p.* 7. *rec.*

7 Quibus accedit quod donator apposuit clausulam, constituti, & clausulam, ad habendum, quæ alioquin essent ineptæ vt per Rol. *consil.* 61. *n.* 45. & 48. *lib.* 2. Surdus *cons.* 45. *num.* 26. Cyriac. *controv.* 214. *num.* 15. Rota *decis.* 9. *num.* 21. *p.* 1. 7. *rec.* & in
8 Lauretana donationis 20. Februarij 1641. coram Eminentissimo Cardinale Verospio, voluitque donationem insinuari infra tres dies, alias haberi pro insinuata, quæ insinuatio congruit donationi inter viuos, Mantic. *de coniect. lib.* 1. *num.* 16. promisitque omnia in donatione contenta, rata, & grata habere, quæ verba operantur pariter, vt donatio censeatur inter viuos Alex. *cons.* 14. *num.* 3. *vol.* 1. *&* 9 *consil.* 78. *num.* 4. *vol.* 4. *cons.* 7. *n.* 14. *vol.* 6. Natt. *consil.* 104. *num.* 6. Rol. *cons.* 8. *num.* 26. *vol.* 1. *consil.* 61. *n.* 43. *vol.* 2. Bellamun. *cons.* 8. *n.* 6. *&* 7. Gabr. *concl.* 9. *n.* 7. *tit. de iur. iur.*

Minus obstat, quod donator voluerit sibi licere, donationem reuocare tam in vita, quàm in morte, quem esse vehementem coniecturam pro reputanda præfitata donatione causa mortis inculcabant
10 informantes pro Camera magistrali; cum tale pactum repugnet illius substantiæ Doct. *in l. Seia* 8. *vltimo, D. de don. caus. mort.* latè Bell. iun. *dicto consil.* 8. *numero* 22 *& sequentibus*, Menoch. *consil.* 192. *num.* 27. Matt. *vol.* 3. *num* 3. Molin. *de prim. lib.* 4. *cap.* 2. *a.n.* 40. *&* 52. Rota *decis.* 9 *num.* 13. *p.* 7. *recent.*

Sed fuit per Dominos responsum, præfatam coniecturam non sufficere, quando, vt in casu nostro vrgent potentiores coniecturæ in contrarium, vt in præsenti, quibus concurrentibus dicta donatio sic concepta reputatur inter viuos, reuocabilis tamen quatenus donator alienet, siue aliter di-
11 sponat de bonis donatis, Mantica *coniect. vltim. vol. lib.* 1. *tit.* 15. *num.* 20. Natta *consil.* 270. *num.* 4. Seraph. *decisione* 559. *num.* 21. Rota *decisione* 456. *num.* 26. *part.* 4. *tom.* 3. *recent.* Quæ coniecturæ non
12 concurrebant in casu Doctorum adductorum in contrarium.

Nec pariter obstat, quod bona donata reuocabiliter cadant sub spolio. Port. Imol. *consil.* 112. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* [illegible] *num.* 21. quia fuit
13 animaduertendum, Port. Imol. non loqui in terminis reuocabilitatis, prouenientis ex dispositione magis accedente vltimæ voluntati, quam contractui inter viuos, & quando constat bona fuisse
14 acquisita ex redditibus Ecclesiæ, vt in specie Grat. *disc.* 381. *n.* 6.

Sed cessat omnis difficultas, ex quo bona, de quibus agitur nullo modo possunt cadere sub spolio, quatenus etiam spolium dictæ Cameræ magistrali competeret, quia cum redditus Decana-

[illegible] Ecclesiæ [illegible] vel [illegible] coniecturabatur esse bona constet quod N. [illegible] defunctus post [illegible] bona [illegible] dictus Archipresbyter, & tanquam filius vere [illegible] esset in [illegible] vsufructuator, qui reste, hos bonos comparabant, [illegible] de proprio indicio, dum [illegible] quam [illegible] sciencia Cardin. *de Luca, part.* 6. *n.* 111. Barart. *de cens.* 432. *n.* 2. Rota *part.* 1. *dec. suis dec.* 73. *num.* 2. quæ omnia minoti imperio, quam feudorum [illegible] quinquies [illegible] fieri valuisse non est hæsitandum, inde seris ex [illegible] probatum, quod quidquid acquisiuit dictus Barth. Ionetus Vassallus decanus, non ac- 16
quisiuit ex bonis Ecclesiæ, sed ex propria industria licita, & permissa, cum esset Iuricontaltus, quidquid verò fuit impensum in victu, certè præsentitur impentum ex redditibus Ecclesiæ. Innoc. *in capite cum in esse. n.* 4. *de testament.* Menoch. *de arbitr. cas.* 155. *num.* 5. 7. *&* 8. *cum sequentibus*, Ciuputaq. *dec.* 303. *lib.* 1. *in manuscript.* vbi requiritur, quod redditus Decanatus fuerunt consumpti in victu, & vestitu dicti Bartholomæi Decani de ac-
quisitis verò aliunde, quam ex dictis redditibus 17
Ecclesiæ, valuit certè idem Decanus retrari etiam ex dispositione iuris communis, Auth. licentiam *Cod. de Epiſcop. Cler. cap. relatum il* 2. §. *Cæterum, cap. quia nos de testam.* Conarr. *in cap.* 1. *num.* 11. *versic. & Presbiteris eadem ratio.* Rota *in Exclusionis de Mesopotam. coram* 26. *Februarij* 1603. *coram Penia.*

Accedit omnibus, quod hodie est in causa dicta Camera magistralis, quæ solum prætendit acquisita ex fructibus dicti Decanatus, cuius prætensio remanet elisa, nedum ex impensis supra ponderatis, verum etiam quia dictus Bartholomæus, defunctus plura bona patrimonialia ac mere laicalia habuit, & antequam Decanatum assequeretur possidebat Archipresbyteratum eiusdem Ec-
clesiæ annui redditus scuterum 250. cuius fruc- 18
tus nullo pacto cadunt sub spolio ob constitutiones Sanctæ record. Pij Quarti, & Pij Quinti, quo-circa remanet clarum, acquisitiones factas non esse ex redditibus Decanatus, merito dictum fuit, Andreæ Vassallo dandam esse immissionem vti hæredi, siue ex testamento remedio *leg. fin.* siue ab intestato remedio quorum bonorum, siue donatario defuncti; ad quem effectum sufficit posse dubitari, an dictæ Cameræ magistrali competat ius spolij, & an tali iuri fuerit derogatum in dictis indultis Pianis concessis Clero Meliten. dum excepto defectus proprietatis non valet retardare immissionem si non est clara, & requirit altiorem in- 19
dagginem, vt in hoc casu, Roland. *consil.* 2. *num.* 38. *& sequentibus, lib.* 3. Rota *decisione* 186. *num.* 4. *post* 2. *vol. cons.* Farinac. & Forestin. *de Monsignanis* 26. *Februarij* 1623. *coram Penia*, & latè comprobat moder. Bonon. *de acquir. poss. quæst.* 3. *num.* 1023. Rota *p. rec. dec.* 112. *n.* 12.

Demum non obstat, quod aliqua corpora fuerint donata aliis personis quia dum alij Donatarij non comparent, omnia debentur eidem Andreæ, quia est hæres, ac Donatarius vniuersalis, qui reputatur loco hæredis, Rota *dec.* 2. 7. *num.* 3. *part.* 6. *recent. & dec.* 377. *num.* 7. *&* 8. *p.* 2. *tom.* 3. *rec.* legatarij etiam particulares debent capere de manu hæredis, Duran. *dec.* 62. *n.* 8.

Quò verò ad manutentionem concessam Andreæ donatario in vim clausulæ constituti in *dec.* 19. Februarij præteriti, hodie reuisa, fuit [illegible] merito [illegible], ex quo effectus constituti [illegible] 21
fuit

sumitur possessio dicti Andreæ Donatarij consistit in casu nostro, quia constituens, & ipse donatio legitur concepta ad favorem dictorum, neque constat de acceptatione constituentis in vita donantis, eo autem defuncto, dum Camera magistralis possessionem bonorum dicti Bartholomæi accepit non competit manutentio asserentis cum dicto Andreæ hæredi, qui priùs possessionem non apprehendit, *resolvende instit. de interdict.* Redoan. *de feudis, quæst.* 15 *num.* 24. *vers. & Ecclesiam, vel Cameram*, quin imo nec constat de animo eiusdem Andreæ acquirendi, & tamen ad hunc effectum
22 requiritur animus acquirentis, & tradit Tiraq. *de iur. const. limit.* 20. *num.* 1. *& sequentibus, per textum in l.* 3. *in princip. & leg. quemadmodum l. quod meo, §. si furioso l. si servus communis, primo, D. de acquir. possess. l. si ego, D. de negot. gest.*

Nil refert, quod pro Donatario absenti Notarius fuerit stipulatus, quia licet ob dictam stipulationem donatio ex parte donantis fiat irrevocabilis, & donatario absenti acquiritur ab initio actio
23 personalis ad rem donatam consequendam, non tamen acquiritur rei donatæ possessio ante acceptationem donationis ea ratione, quia possessio non nisi animo acquiritur Tiraquell. *de iure constit. d. limit.* 30. *n.* 10. 7. *& seqq. & n.* 58. 59. Rain. *cons.* 119. *num.* 8. *vers. ateguam cons.* 126. *num.* 12. *vers. verum ego habitio, con.* 172. *n.* 16. *lib.* 1. Laderch. *consil.* 76. *n.* 6. Mant. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 7. *num.* 26. Cyriac. *controv.* 322. *num.* 3. *& seqq. controv.* 425. *num.* 22. *cum seqq.* Ofsich. *dec.* 33. *n.* 12. Ant. de Amat. *resol.* 30. *n.* 6. Rota *dec.* 683. *n.* 4. *part.* 1. *rec. & dec.* 70. *n.* 10. *part.* 4. *tom.* 5. *rec.* non obstante quocunque iuramento appositio in d. donatione, dum illud dicitur respicere personam donatoris, non autem valet supplere consensum donatarij. Abb. *in cap. sicut il. 2 n.* 5. *de iure iur.* Gutier. *in cap. quamvis, num.* 58. *de pact. in 6.* Rota *dec.* 27. *n.* 11. *& seqq. part.* 7. *rec. & in Romana census* 25. *Iunij* 1641. *coram reverendissimo P. D. meo Bichio.*

Animadversum etiam fuit, quod in præsenti, vivente dicto Bartholomæo donatore, donatio nullo modo legitimè acceptata, præsertim cum in ea diversis legantur onera; nec sufficit, quod devenerit ad notitiam donatarij ad effectum præsumendi acceptationem licet secus esset si donatio mere lucrativa extaret, Rota *dec.* 274. *n.* 4. *p. 6. rec. dec.* 57. *n.* 21. *& seqq.* ubi in terminis donationis iurata *part. 7. rec.* acceptatio vero dictæ donationis post mortem dicti donatoris in præiudicium Camere eiusdem magistralis, quæ ratione defuncto dicto Bartholomæo possessionem bonorum illius
26 apprehendit, nil prodest ad effectum præsumendi manutentionem, quia de tempore acceptationis possessio non reperiebatur penes Bartholomæum constituentem; sed penes dictum Cameram magistralem, & medium impertinens in præsenti retractionem, Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 7. *num.* 26. Rota *decisione* 62. *num.* 1. *part.* 4. *divers. relat.* per moder. Pens. *de manut. observat.* 55. *numero* 12. & in terminis Anton. de Amat. *resolut.* 16. *num.* 6. Tiraq. *de iur. constit. limit.* 2. *numero* 2. & 8. Carrill. *controvers. iur. lib.* 4. *capite* 37. *folio mihi* 29. *columna ultima, & seqq. usque* 30. *columna ultima, & seqq.* Rota *dec.* 62. *n.* 4. *p.* 1. *divers.*

Et ita fuit resolutum utraque parte informante, &c.

R. P. D. Cirro.
Bononien. de Tolfinis.
Iunii 31. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

Transactio habet in ventre exceptionem litis finitæ. Emanata ex falsa causa, est ipso iure nulla; debet tamen per tres sententias conformes declarari. Sustinetur ex quavis probabili dubitandi ratione Fideicommissarius, quando potest impedire immissionem hæredis scripti.

SVMMARIVM.

1 *Transactio omnibus contractibus & processibus finem imponit, & agentem a lite penitus repellit: ex quo obstat exceptio litis finitæ.*

2 *Iura cessa adeo irrevocabiliter acquiruntur cessionario, & eius hæredibus, ac successoribus, ut cedens ad illa amplius regressum habere non valeat.*

3 *Transactio emanata ex falsa causa, ipso iure nulla, nec aliquem operam potest iuris effectum. Declaratur procedere solum in causa facti veri vero 5.*

4 *Dictio forte, quando respicit facturum, dubitativum præsert.*

6 *Mori sine filiis licitum est demum cum hæreditate adire, sed hereditatem totaliter repudiare.*

7 *Transactio, quæ præsenditur nulla, seu invalida ex falsitate causæ, remanet in statu validitatis, donec, & quousque per tres sententias conformes rescindatur.*

8 *Ad transactionem sustinendam, quævis probabilis dubitandi ratio sufficit, dummodo colorem non evidentem excludat.*

9 *Fideicommissarius invitus*, provt de iure, &c. si non aliter, &c.

10 *Fideicommissarius non potest impedire immissionem hæredi scripto, nisi tribus capitulantibus concurrentibus. Quod secus intelligitur de usufructuario. Quod etiam ipse dicat se paratum præstare cautionem.*

11 *Cessio ad filios legitimos, & de dicto non potest, nisi de dicto constituti de facto.*

DECISIO XL.

PEr sententiam Rotalem pronunciatum fuit dictum esse immissionem Alexandro Vitelli Lanzij scripto per Guidonem de Tolfinis fideicommissum in eius bonis in eius hæreditate repertis, quam Romæ coram me in gradu appellationis communiter dicitur esse responsum fuit, quia illius validitas non revocatur in iudicium, iudicia vero proferuntur ex depositionibus emanatis coram reverendissimo P. D. meo Pentingerio 2. Decembris 1647. & 5. Iunij 1648.

Nec obstat exceptio fideicommissi pro parte fundata de Tolfinis iterum deducta ex testamento Philippi.

Quia cum ipse in instrumento transactionis coll. 1. n. 4. Februarij 1646. in publicum celebrato, de testamento dicti Gulielmi, & quæcumque in eis quovis modo contenta, & ignorantes renunciavit, & ignorantem renunciationis ad eorum favorem, & successorum Philippum ignorans fuit, & ex

1 eis obstat exceptio litis finitæ, cum transactio omnibus controuersiis, & prætensionibus finem imponat, & agentem repellat a limine iudicij, *cap.1. de lit. contest. in 6. Lancelot. & Fabarius, Codice de transactione*, & præter auctoritates deductas in præcedentibus decisionibus responsum fuit in
2 Romana successionis de comitibus 26. Iunij 164-. coram Reuerendissimo dicto Terracinen. *Ratio pro nouis*, & in Romana rescissionis concordiæ 15. Iunij 1643. coram Reuerendissimo Patre Domino Corrado *Hæc enim*. Dictaque iura irreuocabiliter acquisita fuerunt ipsi Guidoni cessionario, eiusque hæredibus, & successoribus, itavt dictæ sorores amplius ad illa regressum habere non valeant, vt plene probant reiectis contrariis Peregrinus *consil. 54. num. 16. lib. 5.* Franch. *decis. 375. num. 1.* Rota *in rec. decis. 587. num. 9. part. 1. dec. 109. n. 1. cum sequentibus, & dec. 141. num. 12 p. 5. coram bon. mem.* Buratt. *dec. 310. n. 5. vers. quo vero ad Margaritam ac n. 6. & 7.* in Romana fideicomm. de incoronatis 5. Nouembris 1639. coram bon. mem. Pirouano, aliisque pluribus relatis dictum fuit in Romana fideicommissi de Cosciaris 16. Martij 1648. coram R.P.D. meo Corrado *§. firmata igitur*.

Nec subsistit quod transactio emanauerit ex falsa causa ex eo scilicet quod Guido non approbauerit testamentum paternum: cuius tamen contrarium apparet ex instrumento ipsius approba-
3 tionis confecto 23. Iulij 1602. dicto Sum. *num. 2.* & ideo sit ipso iure nulla nec aliquem operari possit iuris effectum, *l. si ex facto Codice de transactione*.

Dupliciter enim responsum fuit, & primo quod huiusmodi defectus approbatione fuerit quidem in dicto instrumento narratus, sed sub dubiis, non autem certis, & determinatis verbis, ibi, provt sic non fuit forte per solemne instru-
4 mentum approbatum Dictio enim illa forte quãdo, provt hic respicit factum, dubitationem præfert, Ruin. *consil. 170. num. 5. lib. 2.* Paris. *consil. 29. num. 18. lib. 2.* Menoch. *cons. 759. n. 4.* Et nihil certum inesse ponit, vt post alios dixit Rota *coram bon. mem.* Buratt. *dec. 550. n. 2.* Ideoque huiusmodi defectus dici non potest causa finalis ipsius transactionis, dum, nec narratus, nec habitus fuit pro
5 constanti, vt ponderauit Rota *dec. 104. n. 1. part. 2. rec.* & consequenter non suffragatur pro illius inualiditate quia ad illum effectum sola causa finalis attenditur ad *nov. in leg. domus, Cod. de condit. & demonstrat.* Rota *dicta dec. 104. num. 1. in fin. vers. quæ vt causa*.

Secundo quod ibidem non fuit simpliciter narratum Guidonem non approbasse testamentum paternum, sed quod illud non approbauerat saltem, vt voluerat Philippus eius pater ex quo illius hæreditatem adiuerat cum beneficio legis, & inuentarij ibi, ob non factam per eundem Guidonem approbationem expressam dicti testamenti saltem provt dispositum a dicto testatore fuerat, &c. & ibi provt sic non fuit forte per solemne instrumentum approbatum per dictum Dominum Guidonem, vt voluerat d. D. Philippus eius pater, sed tantum adeundo hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, &c. vt in regist. fol. 176. à tergo cum sequentibus. Quæ quidem narratiua tantum abest quod sit falsa, quinimo est verissima, qui Guido vltra dictam approbationem simpliciter factam 23. Iulij 1602. Summario dicto *n. 2.* eadem die vel vt respondendo in contrarium adductis firmatur in vtraque decisione R. P. D. mei Peatingerij, vel vt altera pars prætendit 2-. eiusdem prædicta curatoris deputatione hæreditatem paternam iterum adiuit cum dicto beneficio leg. & inuentarij, ac cum protestatione quod si quid ab eo factum fuerit nomine vel iure hæreditario id semper fore, & esse factum saluo, ac reseruato sibi dicto beneficio, & non alias aliter, nec alio modo eodem summario *num. 3.* Huiusmodi enim additio & noua approbatio omnino est attendenda cum facta fuerit legitimo tempore, & versamur in minore cui licitum est non solum denuo cum beneficio adire, sed hæreditatem totaliter repudiare, vt per *textus in l. sicut maior, Codice de repud. & abstin. hared.* dictum fuit in Romana fideicommissi de maximis 11. Ianuarij præteriti coram me, *§. penultimo, vers. quam minoribus* cum aliis deductis in prima decis. huius causæ *§. Præterea quamuis*. Ac 7
per consequens prætensa fallitas causæ penitus excluditur, & transactio remanet in statu validitatis saltem quousque per tres sententias conformes rescindatur ex probatis in vtraque præcedenti decisione, & signanter in prima *§. fin.*

Et vlterius Domini ponderabat quod transigentes principaliter deuenerunt ad huiusmodi transactionem ob varias prætensiones hinc inde extraiudicialiter deductas; nam dictæ sorores prætendebant à Guidone libras 8. mill. & apparatum Leonæ promissum à prædicto Philippo, necnon legatum annuorum scutorum centum ab eodem ipsis relictum; pro parte vero Guidonis replicabatur ad nihilum teneri, quia se vocatum dicebat ad antiquius fideicommissum q. Hieronymi Patrui eiusdem Philippi, quodque illius vigore omnia bona ab eius patre relicta possidebat, vt proinde, nec dicta promissio sibi obstaret, nec Philippus in eius præiudicium præfatum legatum illi relinquere valuisset, & quatenus aliquid adesset proprium dicti Philippi illud sibi deberi prætendebat pro restitutione dotis Angelæ eius matris, vt clarè habetur in eodem instrumento dictæ transactionis sub illis verbis, hinc que ideo orta cum sequentibus, vnde cum ex his appareat causam finalem dictæ transactionis fuisse controuersias super præmissis extraiudicialiter deductas, & litium occasiones, quibus partes cautè occurrere voluerũt, vtique hoc superabundat, vt de illius nullitate, &
falsa causa apponi non valeat, cum pro sustinenda transactione quæuis probabilis dubitandi 8
ratio sufficiat dummodo calumniam euidentem excludat, *leg. in summa*, ibique glossa, *& verbo nulla D. de condition. indebit.* Parisius *consil. 32. num. 17. lib. 1.* Decian. *consil. 56. num. 29. & lib. 4.* Becc. *consil. 109. n. 8. vers. nam eo, ipso*, Rota *in recentior. decis. 265. n. 2. part. 3. & decis. 348. n. 4. vers. etiam si modica part. 4.* ac dictum fuit in Bononien. transactionis 25. Februarij 1629. coram bon. mem. Merlino *§. illudque*, plurimi faciebat cum aliis latè congestis in dicta Romana rescisionis concordiæ coram Reuerendictmo Patre D. meo Corrado, *§. quia contrarium*.

Denique minus releuat reseruatio iurium super bonis ex hæreditate eiusdem Hieronymi.

Quia non fuit facta simpliciter, sed sub his verbis, ibi, reseruatis iuribus suis in bonis hæreditatis dicti Hieronymi, &c. post mortem dicti Guidonis sine filiis, &c. si tamen, &c. & provt de iure, &c. & non aliter, &c. Et ideo cum adhuc euiden- 9
ter

denter doctum non fuerit, ipsis aliquod ius competere, vtique vigore illius reservationis petitam immissionem hæredi scripto nequeunt impedire ex *notat in lege filium fratribus*, ibique Glossa *verbo meta placuit*, & Doctores, *Codice ad Senat. Consult. Trebel. & ex lege 2. Codice de Edict. Div. Adrian. Tol.* Bartolus *in lege finali, num. 22. versic. quaro vbi fideicommissarius*, D. *eodem*, & comprobat Angelus *de legitim. conrad. quæst. 10. art. 15. n. 215. cum sequentibus*. Et licèt reperiantur in possessione authore Prætore nihilominus quia ad istum effectum tria copulatiuè requiruntur, nempe quod fideicommissarius doceat incontinenti de iure suo, quod nihil sit de trahendum, & quod possideat sine vitio ex plene deductis in Bononien. bonorum 21. Ianuarij M. DC. XLVI. coram reuerendissimo Domino meo Decano §. *nec ad impediendum*. Non docto incontinenti de ipsarum iure non dicuntur legitimæ contradictrices, quamuis possessio non videretur viciosa, vt respondit Rota coram bonæ memoriæ Buratto *dec. 544. num. 1 & num. 2. & melius dec. sine 589. num. 2.* ac in aliis late relatis in eadem Bononien. bonorum §. *nam primo*. Vitra quod ex persona eiusdem Guidonis competit detractiones legitimæ, & dotis materinæ ponderata in secunda decisione coram Reuerendiss. P. Dominico Peutingerio in fine.

Atque ita vtraque, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. CORRADO.

Perusina Bonorum.

Veneris 29. May 1648.

ARGVMENTVM.

Fatalia appellationis, spatio triginta annorum intercunt; quod limitatur in sac. Tribun. Rotæ, stante iniustitia sententiæ: & plura de materia rei iudicatæ. Exceptio illiquida requirens, altiorum indaginem non valet impedire immissionem iudicati. Plura de præscriptione, ac temporis lapsu? & de stylo Rotæ circa executionem.

SVMMARIVM.

1 *Tempus triginta annorum facit interire omnia fatalia causæ appellationis.*
Et ideo sententia transitum fecit in iudicatum. n. 2.
Limitatur in sacr. Tribunalis Rotæ, stante iniustitia sententiæ, quia tunc lapsus fatalium attendi non debet, n. 7.
Ac proinde exequi debet. n. 4.
Etiam instante hærede absente, per quo lata sententia. 5.
Eoque facilius quando ex accessibus Rotalibus plene iustificatur, n. 8.
2 *Causa restitutionis in integrum, infrà quadriennium est terminanda.*
3 *Res inter alios, acta, vel iudicata, alteri nocere non debet.*
9 *Alienationis probatio non deducitur ex instrumento non effectuato, cum nullius sit ad hunc effectum considerationis perinde ac si celebratum non fuisset.*
10 *Legitima ex legis dispositione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta, primum locum obtinentibus tempore mortis auæ.*
11 *Et est tertia pars bonorum.*
12 *Et debet esse libera prorsus ab omni gravamine, ac fideicommisso.*
13 *Dos filiæ censetur constituta ex bonis paternis, prout ita esse debet.*
14 *Dos materna non imputatur in legitimam ex bonis auis, matre prædefuncta, debitam non ex propria persona, cum eam ipse consequantur vigore stipulationis adhibitæ in instrumento dotali, vti hæres matris.*
15 *Exceptio illiquida, & requirens altiorem indaginem, apposita per detentorem rei, non valet impedire immissionem, quæ venit in executionem iudicati.*
16 *Eoque minus concurrente perceptione fructuum à die litis contestatæ regulariter constituendorum unde augetur illiquiditas, magis excludatur obiecta recentio.*
18 *Per lapsum annorum triginta, actio, tam in factum, quam iudicis officium competens pro executione iudicati, regulariter præscribitur.*
18 *Præscriptio contra hæredem, non inchoatur, nisi ab adeunte hæreditatis.*
19 *Præscriptionem opponens, tenetur principium, ac finem temporis necessarij pro eius complemento probare.*
20 *Hæred. substituto non potest præiudicare negligentia primi instituti, cum antea non posset agere, quam purificaretur eius vocationis conditio.*
21 *Præscriptio interrumpitur ex actis, & instantiis iudicialiter factis, & similibus.*
22 *Præscriptioni detrahendum est tempus pupillaris ætatis illius, contra quem prætenditur.*
23 *Rota observat, relaxari litteras executoriales pro executione sententiæ loco mandati executorij, post sententiam.*
24 *Et executio sic cœpta, impedita cursum præscriptionis, secundum opin. aliquam, quam sequitur Rota.*

DECISIO XLI.

INstituto alias iudicio coram gubernatore ciuitatis Perusiæ nomine Monasterij, ac RR. Monachorum S. Petri Ordinis S. Benedicti Congregationis Casinen. contra D. Andream à Cornea, prolata fuit die 6. Maij anni 1568. sententia decernens illos vti hæredes Panthasileæ vxoris q. Hieronymi Vibij manutenendos esse in possessione bonorum d. hæreditaris excepto prædio nuncupato, *il Palazzo di Madonna Pantha*, & duodecim similis alterius prædij nuncupati *del Teuerone*, in quorum possessionem præfatum Andream, siue illius prædefuncti Procuratorem dominum litis effectum immittendum declarauit. Hæc autem in ea parte quæ respiciebat manutentionem Monachorum suum obtinuit effectum, alterius verò partis concernentis immissionem Andreæ, ac eius hæredum cum peteretur executio coram gubernatore ciuitatis anno 1580. die 16. Aprilis, nominibus Guidonis à Cornea hæredis instituti, ac Hieronymi Martinelli substituti à præfato Andrea, fuit impedita mediante inhibitione Rotali per Monachos exhibita; quare habito mox recursu ad signaturam causa fuit a S. mem. Greg. XIII. ad eundem gubernatorem remissa per Breue expeditum die 5. Iulij 1580. S. deinde a S. mem. Clemente VIII. ad Card. Legatum per aliud Breue expeditum sub die 20. Nouembris 1601. Et demum post plura acta fuit Rotæ commissa, vt apparet ex ipsis Breuibus productis in processu coram bon. mem.

Q. reg.

Ottembergo fol. 56. & seq. à quo præuiis pluribus decisionibus sub diebus 24. Nouembris 16[illegible]8. 14. Ianuarij 18. Martij, & 6. Iunij 1611. confirmata fuit sub die 4. Iulij eiusdem anni sententia dicti Gubernatoris, ac deinde decreta immissio in possessionem eorundem bonorum ad fauorem dicti Hieronymi Martinelli hæredis substituti à præfato Andrea (præmortuo tunc Guidone primo instituto) & relaxatum mandatum de immittendo. Verùm exhibita die 6. Septembris eiusdem anni 1611. commissione cauſæ restitutionis in integrum instantibus Monachis bo. mem. Lugdunen. ac deinde die 5. Nouembris sequentis bon. mem. Coccino subrogato, coram quo fuerunt reiectæ nullitates quædam pro eorum parte oppositæ, vt apparet ex decisionibus sub diebus 24. Februarij, & 3. Maij 1612. Obiit die 24. Octobris eiusdem anni dictus Hieronymus, cuius filius, ac hæres Constantius cum modo instaret pro executione d. mandati vigore specialis commissionis executorialis à signatura obtentæ. Dubitaui an constet de re iudicata quæ sit exequenda. Et Domini affirmatiue responderunt.

1 Quia cum ab eo tempore citra (elapsis iam triginta annis, & vltra (interierint omnia fatalia, ne-
2 dum cauſæ appellationis, verum etiam restitutionis in integrum infra quadriennium terminandæ *iuxt. l. fin. ad. C. de tempor. in integrum restit.* & ibi Gl. *in verbo finiendumque litem, c. 1. de rest. integr. in 6.* Clem. vnica, *eodem tit.* Rota penes Card. Seraph. *dec. 945. sub n. 4. vers. hæc autem instantia, & in rec. dec. 13. sub n. 2. vers. vltra quod, & dec. 592. sub n. 6. vers. & quatenus, p. 2. & dec. 233. sub n. 4. vers. imo quod fuerit lapsum omne tempus, p. 7. & in Tiburtina hæreditatis* 22. *Iunij* 1637. *coram reuerendissimo Salamantino in §. tum etiam quia, versic. imo quod*
3 *fuerit lapsum omne tempus* Certum est; quod sententia Rotalis transitum fecit in iudicatum *iuxta cap. cum sit Romana, de appellat. lege final. §. illud etiam, ac sequenti,* & Auth. *ei qui Codice de tempor. & repar. appellat.* Rota penes Buratt. *decisione 741. per tot. & dicta decisione 592. numero 6. parte 2. re-*
4 *centior. & in aliis.* Ac proinde exequi debet *lege post rem iudicatam, D. de re iud. lege 1. C. eodem leg. 2. l. final. Codice de execut. rei iudic.* Rota *decisione 601. numero 2. versiculo & consequenter, parte 4. tomo 3. & decisione 176. numero 3. versic. & ideo, & dec. 229. numero 16. versiculo ideoque, parte 5. & decisione 68. numero 3. versiculo venit exequenda, parte 6. & dec. 168. numero 9. versiculo quia cum mandatum A. C. p. 7. recentior. & in dicta Tiburtina hæreditatis in §. ex quibus res iudicata venit omnino exequenda, &c.*
5 Etiam instante hærede dicti Hieronymi pro quo lata fuit *leg. si a te, §. Iulianus scribit. leg. si mater, §. idem Iulianus, leg. exceptio rei iudicatæ, D. de except. rei iudic.* Glossa *in lege & an eadem, in verbo personarum, quod large eodem titulo* Innoc. *in cap. quamuis. sub num 2. versic. alias autem res iudicata*, ibi etiam Imol. *sub num. 1. versic. & aduerte, de sent. & re iudic.* Alexand. *in lege sæpe, num. 69. vers. vna est, D. eodem*, Panormol. *consil. 13. sub num. 9. versiculo & licet amplius non viuant. & sequenti*, Surdus *consil.*
6 *312. num. 12. versic. & ratio est*, &c. Eoque facilius quia ex prædictis decisionibus Rotalibus plenè iustificatur Rota *decis. 84. num. 1. versic. nam licet*, Rota, *part. 1. diuers.* & penes san. mem. Gregor. *dec. 524. numero 4. versic. & pro bono iure, &c. ac in recent. dec. 647. sub num. 2. vers. iustitia vero, parte 1. & dec. 628. sub n. 1. vers. iustitia pariter, p. 2. & dec. 223. n. 12. vers. & ex decisionibus, parte 5.*

Neque vlla fuerunt relcuantia quæ obijciebantur pro RR. Monachis ad probandam iniustitiam 7
eiusdem sententiæ, quæ stante lapsus fatalium in hoc S. Tribunali attendi non solet.

Nam quod primo loco deducitur ex sententiis bo. mem. Gropperij, & Orani prolatis de anno 1570. & 1590. pro ipsis Monachis in cauſis tunc vertentibus inter eos, & quosdam de Signorellis super eisdem bonis, obesse non potest prætato Andreæ à Cornea, & Mertinello eius hæredi, quibus sententiæ prædictæ nullum potuerunt præiudicium inferre, cum à diuersis personis, diuersisque 8
prorsus cauſis, ac titulis ius suum deducant, de quibus in illis iudiciis non fuit actum, nec cognitum, minusque ipsi citati, licet emanasset de anno 1568. d. sententia Gubernatoris Perusiæ ad fauorem præfati Andreæ, ac eius hæredum, *l. sæpe, re iudic. l. 1. cum quæritur, & l. si cum vno hærede, ff. de except. rei iud. l. 1. & tot. tit. Cod. quibus res iudic. non noc. l. 1. Cod. res inter alios act. cap. dilecto filio, in vlt. verbis*, ibique Glossa *in verbo non obstat, vers. sed secus est hic, &c. de præb.* Alexand. *in dicta l. sæpe n. 6. vers. ex quibus habes, & n. 23. vers. vltimò nota, & n. 77. vers. circa primam, D. de rei iud.* Did. *PP. quæst. cap. 13. sub n. 5. vers. nec enim dubium esse potest. & vers. quod si lis, ac infr. vers. cuius rei ea est potissima ratio, & vers. hæc sine ratio*, Surdus *decis. 256. à n. 4. vers. in contrarium tamen, & sequentibus vsque in fin.* Rota penes Manticam. *decis. 66. n. 2. vers. neque obstat, cum seq. & in Reatin. conf. 6. Febr. 1626. coram bo. me. Remboldo* apud modern. Perusin. *de manut. dec. 504. vers. & inter alios, ac seq. & sæpe in aliis.*

Minus obstat quod deducitur ex assertis alienationibus bonorum hæreditatis dictæ panthasileæ factis per Sebastianum Vibium ab illa institutum pro dimidia atque grauatum fideicommisso ad fauorem Monachorum cum prohibitione cuiuscunque detractionis; & per dictum Andream à Cornea eius hæredem, pro quorum reintegratione prætenditur ipsis Monachis competere retentionem eorum, de quibus agitur, contra Martinellum ab illis cauſam habentem.

Quia (prætermissis aliis) non satis iustificantur; nam instrumentum celebratum anno 1556. die 9. Aprilis inter dictos Sebastianum ex vna & Andream ex altera parte, non continet realem diuisionem bonorum dictæ hæreditatis sed verbalem, putamque enuntiationem quod pro dimidia parte ad singulos eorum spectaret, cum cessione iurium, quæ Sebastianus habebat, & habere sperabat super dimidia parte cuiusdam horti olim dictæ Panthasileæ, vt in eo legitur. Nullibi autem constat ad actum fuisse deuentum, nec quicquam eius conuentionis vigore traditum vnquam Andreæ, vel ab eo possessum quinimo manifestè repugnat præcedens instrumentum de anno 1550. 4. April. ex quo apparet possessionem eorundem bonorum præuio decreto iudicis fuisse apprehensam communi nomine dictorum Monachorum, ac eiusdem Sebastiani in executione testamenti Panthasileæ, in quo specialiter fuerat dispositum quod ab eis communiter pro indiuiso possiderentur; ideòque ipsis Monachis inscis, ac dissentientibus in alios transferri, neque diuidi poterunt; quare nulla reduci valet concludens alienationis probatio ex eo instrumento quod non fuit effectuarum, cum nullius sit ad hunc effectum con- 9

 sidera

decessi perinde ac si celebratum non fuisset [illegible] *decan. cubus, fac. n.* 2. *fol.* [illegible] *habile ac probat.* Cephalic. *cons.* 141. *n.* [illegible] *confectam* [illegible] Boccadifuso *dec.* [illegible] *fol.* [illegible] *& refert.* Rota penes Verall. *dec.* [illegible] *fol.* [illegible] *cum seqq. ac seqq. p.* 1 *&* [illegible] *rec. dec.* 123. *fol.* [illegible] *& Conf. penes, ac seq. p.* 2 *&* [illegible] *gna à Cantalo vendib. bon. &c. num. sed* [illegible] *dec.* 406. *n.* 6. *vers. & sequenter p.* 5.

Alterum verò celebratum anno 1611. 7. Novembris, quo Fernandus, & d. Andreas illi Profperi à Cornea vendiderunt Orlandino de monte Vibiano tertiam partem omnium bonorum mobilium, fe moventium & immobilium, quæ poffidebantur per dict. Panthafilcam, ac in eius hæreditate non amerant in locis ibi enumeratis; & alterum de anno 1660. quo idem Orlandinus, prætia narratione dict. emptionis vendidit Aurelio de Monte Vibiano dicta ex tribus partibus bonorum ab eo vt fupra emptorum exiftentium in Caftro Ciborulæ, ac eius pertinentiis, &c. Præter quod eifdem refpontionibus elidantur, alia etiam ratione non vrgent, quia fcilicet prætatis Bernardo, & Andrea tanquam nepotibus Panthafilcæ ex Margarita filia prædefuncta primum locum obtinentibus tempore mortis Aniæ debita erat ex legis difpofitione legitima *§. neque alio, in auth. de trien. & femiff. & §. 1. in auth. de hæred. ab intef.* Gl. *in l. enimvero in verb. alio perfonæ, Cod. de inoffic. t.* Rot. *dec. cif.* 542. *fub num.* 1. *verfic. ej enim certum, part.* 4. *rec.* Quæ eandem tertiam bonorum partem comprehendebat *nova textura in §. 1. in dict. auth. de trient. & fem. vers. fimpla ejus auth. nuiffi. Cod. de inoffic. teft.* Liberam prorfus ab omni grauamine, ac fideicommiffo, *l. quantum in princ. vers. & l. fi. in princip. & in §. cum autem, C. cod. tit.* Nec minui poterat ob dotem Margaritæ coram matri affignatam per Balleonum, & Raphaelem eius fratre, ac hæredes Hieronymi communis patriftum quia ex bonis paternis [illegible] prout fieri debebat; conftituta cenfetur iuxta Theor. Bald. *ad fin. fub n.* 17. *verf. fed hic poffe quæri frater dotauit fororem. & feq. Cod. de dot. promiff.* Rudin. *conf.* 2[illegible] *n.* 4. *verf. fed præmiffis nu db3. ntibus, & feq. lib.* 1. Mer[illegible]ch. *de arbitr. iud. cef.* 88. *fub num.* 46. *ac* 47. *verfic. fic in fratre.* Et fuit dictum in Romana pecuniaria 4. Iulij 1618. coram bon. mem. Cardin. Verofpio in *rec. dec. f.* 44. *num.* 7. *verfic. quod ex hoc, & feq. part.* 4. *rec.* 2. Tum quia in legitimam filij nepotibus ex propria perfona debitam [illegible] mortis, non imputatur, cum eam confenti fecerint vigore ftipulationis adhibitæ in inftrumento dotali tanquam hæredes matris *iuxta l. cum fic. fub pifce vel frepentinem. verum, Codice de inoffic. teftamen.* Bartolus *in l. ne poft dotem, fub num.* 12. *verficulo nam fi vera eft, D. folut. matrim.* eam fequitur Cæfar. *in l. ge, ff. un. fub numero* 1. *verficulo nam etiam ipfe,* Bartol. & ibi Alexand. *fub num.* 11. *verficulo vltimo, Codice de collat.* Surdus *conful.* 2[illegible] *numero* 16. *verfic. fed quia difficile, ac feq. & fpecialiter* Peregrin. *de fideic. art.* 11. *num.* 11. 2 *verf. hæc prædicta, cum feqq.* & alij relati per Modern. Pifanr. *in tract. de inoffic. & detract. quæft.* 18 *num.* 32. *verf. hæc omnia præter id, &c.* Ideoque non probantur hinc concludenter prætactæ alienationes bonorum fideicommiffi Panthafilcæ pro quibus Monachi reftituari debeant.

Quare cum huiufmodi Monachorum prætenfio [illegible] & figmenta dici non valeat, fed plenioris probationes exactionemque cognitionum, ac [illegible] cenfis declarationem, apoftolorum petitis [illegible] fubfumendi [illegible] tentio ad [illegible] dam indifcuffa [illegible] ti [illegible] ad *legem* [illegible] *de compet.* Rota penes Card. Mantic. *dec.* 349. *n.* [illegible] *verf. quæ autem* [illegible] *dam num.* Gregor. *dec.* 220. *n.* [illegible] *verf. attenta, & fpecialiter decan. dec.* 284. *n.* [illegible] *verf. fed adhuc non probatur, &* Buratt. *dec.* 83. *n.* 9. *verfic. & præterea recent. dec.* [illegible] *fub num.* 5. *verf. & denique, &c. part.* 1. *& dec. cif.* 421. *num.* 24. *verf. neque credere, & fequentes.* Eoque minus concurrente perfpicue fructuum à die litis conteftatæ regulariter reftituendorum, vnde augetur illiquiditas, & magis excluditur obiecta retentio, vt fuit dictum in Bonenien. cenfus 24. Nouembris 1627. coram reuerendiff. Vrgell. *dec.* 113. *num.* 7. *verf. quia quicquid fit, & in rec. dicta dec.* 433. *fub num.* 4. *verfic. præterea, part.* 2. *& decifione* 391. *num.* 6. *verfic. fed præterea, p.* 5. *& dec.* 249. *fub n.* 20. *verf. reliqua vero deterioriones, ac feq. p. part.* 6. ac in aliis relatis in Romana fideicommiffi de Palatiis 28. Iunij 1647. coram Reuerendiff. P. Domino meo Arguelles in *§. pen. & fin.*

Poftremò non obftat lapfus annorum triginta, & vltra, quibus tam actio in factum, quàm iudicis officium competens pro executione iudicati regulariter præfcribitur per *l. ficut,* vbi gl. *in verb. perpet. cutione, C. de præfcr. 30. vel 40. an.*

Quia, fi opponitur adiectus fententiam Gubernatoris Perufiæ anno 1568. prolatam nullius efficaciæ, & relevantiæ; tum quia eam eo tempore obtinuit Andreas à Cornea, cuius hæredes, nihil ab adition hæreditatis *l. filiusfam. hereditarius, D. de fidei. fenor. l. fin. §. fin. D. de acq. hæred. §. final.* ibique gl. *in verbo non fecit adire hereditatem, C. de temper. inuoc. & per* [illegible] *dict. n.* [illegible] *verf. quinto quæro, C. de rei. del. Nat. verf.* 488. *n.* [illegible] *verf. & contra hæreditatem, ac feq. & n.* 19. *verf. non eft dicendum, &c.* Rota *dec.* 272. *num.* 8. *verf. unde per* [illegible] *rec.* 2. *recen.* Quæ non probantur vt pars iuramenti præiudicij tionem, opponens tenetur principium, ac finem temporis præcludij pro eius commodiori probare. Bor. *in leg. fpect accipimus, num.* [illegible] *ff. de re cond.* Baldus *in l. Celfus num.* 3. *verf. fecta diuturna ff. de probat.* [illegible] *num.* 109. *verf. decreto, D. de fpec. p.* Rota *conf.* 52. *fub num.* 43. *verf. ad regulas* [illegible] *ac ante hæreditatem aperto, fub num.* 1. *& fequentibus, præfcribere tempus in præiudicium* Hieronymi, cui [illegible] per fideicommiffum concilium non potuit negligentia Gubernatoris, præfertim cum [illegible] *ff. de iudic.* quæ pupillo tutoris vocationis confilio *auth. [illegible] Cod. de pofl. hæred. inft. & auth. Cod. de quad. exc. & auth. [illegible] Cod. de quad. præfcr.* Alciat. *ad l. fin. de [illegible] D. de hæred. inft.* [illegible] *D. de legat.* Alexand. *conf.* [illegible] *lib.* 1. *conf.* 27. *vol. 3. conf.* 119. *lib.* 2. *conf.* 43. *lib.* 3. *num.* 5. *verf. fi autem* Rota. [illegible] *dec.* 42. *num.* [illegible] Menoch. [illegible] *num.* [illegible] *verf.* Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* [illegible] *lib.* 1. *num.* [illegible] & plurimos relatis probat Peregrin. *de fideic. art.* 41. *num.* [illegible] *verf.* [illegible] Tum quia in omnem casum fuit [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible]

nominibus eorandem Guidonis, & Hieronymi an. 1580. 16. Aprilis pro executione eiusdem sententiæ, ac relevatione mandati de immittendo intimatis die 18. RR. Monachis, ac per eorum Procuratorem die 20. eiusdem mensis contradictis, & ex aliis successibus gestis tam coram Gubernatore, quam coram Legato, & V. Legato d. Ciuitatis, quæ omnia iustificantur tam ex illo processu, quam etiam ex supradictis commissionibus obtentis per martinellum an. 1582. & 1621. & aliis etiam productis pro parte Monachorum cor. bo. me. Gipsio an. 1584. in d. processu f. 1. & seqq. ac deinde repetitis cor. cod. Ortenb. f. 34. ac seqq. *d. l. cum notissimi in princ.* ibique gl. *in verbo solam, C. de præscr. 30. vel 40. ann.* Rot. *dec. 86. n. 1. vers. nam quoad præscr. iuris communis, p. 1. diuer.* & penes Burat. *dec. 8. n. 1 vers. ex quo sequitur ac seqq. & decis. 417. n. 3. vers. & nihilominus*, ac R R. Vrgell. 426. *n. 22. vers. quinimo, & seqq. ac in recent. dec. 245. sub n. 3. vers. accedat, p. 3. dec. 191. num. 18. vers tum etiam quia apparet, ac dec. 216. n. 47. vers. sed etiam per litem notam, ac seqq. p. 7.*

Si verò opponitur aduersus sententiam Rotalem latam die 4. Iulij. 1611. nec pariter relevat,
22 quia præter quod detrahendum esset tempus pupillaris ætatis Constantij *iux. d. l. sicut, §. qua ergo annot. vers. sed pupillari ætate dumtaxat, &c. C. de præscr. 30. vel 40. an & l. fin. in fin.* ibique glossa *in verb. in suo statu, C. in quib. causis in integr. rest necessit. non est, &c.* Rot. *d. dec. 610. n. 2. vers. quia detra-*
23 *cto tempore, p. 1. rec. dec. 372. n. 9. vers. ab anno verò, p. 4. t. 2.* fuit cœpta executio per relaxationem litterarum executorialium loco mandati executiui post sententiam iuxta obseruantiam Rotæ, de qua penes Mant. *dec. 219. n. 3. vers. & maxime, & in Peruſin. bonor. de Seraph. 10. Maij. 1600. cor. Corduba* apud March. *de comm. tom. 1. f. 431. n. 3. vers. & dicitur. cœpta executio, & in Pampil. benefic. 13. Martij 1617. co. bo. me. Seleuc.* apud moder. Pisaur. *de subhast. dec. 58. n. 2. vers. quod autem executio tam sit cœpta, & in Lunen. Sarzan. iur. p. 26. Febr. 1625. cor. cod. in princ. vers. quod maxime procedit in hoc casu,* & penes Burat. *d. dec. 268. sub n. 4. vers. & quia post relaxationem*, vbi Add. alias referunt, & Andr. *dec. 85. n. 3 vers cepta autem, ac in rec. dec. 545. n. 5. vers.*
24 *nec facit, p. 1. dec. 138. sub n. 2. vers. vnde p. 2.* Quo casu non procedit obiecta præscriptio secundum opinionem quam sequitur Rota, vt per Verall. *dec. 365. n. 3. vers. quia sumus in casu, & seqq. part. 2.* Achil. *dec. 5. de præscr.* Burat. *d. dec. 268. n. 3. vers nec obstat, cum seqq.* & comprobat modern. Rom. *disc. 403. n. 8. vers. quæ magis procedunt, ac seqq. & discept. 994. n. 13. vers. præsertim cum seqq.*

Quare fuit ita conclusum, vtraque parte in formante, &c.

R.P.D. Bichio.
Forosempronien. Bonorum.

Lunæ 14. *Martij* 1650.

ARGVMENTVM.

Matri debetur legitima ex bonis filij prædefuncti limitatur in binuba quoad bona à patre prouenientia. Excutiuntur textu. in leg. fœminæ §. illud Cod. de secund. nupt. in §. cum igitur, Auth. de non eligen. secund. nub. & in §. hinc nos Auth. de nupt. & in proposito agitur de pœnæ matris secundò nubentis. Item, & non petentis à iudice tutorem filio impuberi. Et quomodo intelligatur, & de aliis ad speciem facientibus.

SVMMARIVM.

1 *Supplementum legitimæ debetur matri ex bonis filij prædefuncti.*
2 *Cui debito non officit mors matris ante illud agnitum.*
3 *Quia cum ipso iure à lege deferatur, transmittitur ad quoscunque hæredes, etiam extraneos, licet non agnitum.*
4 *Et firmatur in puncto mortis.*
5 *Neque præscribitur minori spatio triginta annorum.*
6 *Textus in leg. fœminæ §. illud Cod. de secund. nupt. restringit matris binubæ successionem in bonis filij prædefuncti ad solum vsumfructum, donec vixerit reseruata propietate aliis filiis prioris matrimonij.*
7 *Quæ matre mortua, etiam vsumfructum ad se trahit.*
8 *Quod procedit etiam in legitima alioquin matri debita.*
9 *Mater, quæ transiens ad secundas nuptias, tutorem filio impuberi à iudice dari non petierit, excluditur ab illius successione, etiam quoad vsumfructum.*
10 *Et in terminis legitimæ firmatum.*
11 *Textus In leg. fœminæ § illud Codice de secund. nupt. declaratur non loqui de bonis aliunde quam ex paterna substantia, filio defuncto quæsit is, & n. 16.*
12 *Quo casu binubatus non obstat matri quoad successionem pleno iure, & per consequens quoad legitimam, ac si secund. non nupsisset.*
13 *Textus dispositio in dicta lege fœminæ corrigitur per textum in §. cum igitur Auth. de non eligi secund. nub.*
14 *Legitimæ supplementum debetur matri in bonis filij prædefuncti, siue cum testamento, siue ab intestato.*
15 *Distinguitur. ex mente Menochij consil. 327. n. 12. inter bona paterna, & alia: vbi videatur distinctio.*
16 *Pœnæ secundò nubentium quoad successionem in bonis filij, non habent locum, nisi in prouenientibus ex paterna substantia, & n. 19*
17 *Legitimæ supplementum filius non potest prohibere matri, quæ secundo non nupsit.*
18 *Neque si secundo nupsit, ex bonis aliunde, quam ex paterna substantia sibi quæsitis.*
20 *In proposito legitimæ, non est considerabilis differentia, an contra voluntatem, vel secundum voluntatem filij mater veniat, sed tantum specul. andum est, an matri sit debita legitima.*
21 *Legitima debita matri, etiã inuitis filiis, debetur*
22 *Textus in §. hinc vos, Authent. de nuptiis, Declaratur, n. 30.*
23 *Legitimæ supplementum est contra testamentum.*
24 *Legitima extraneo, aut eius supplementum non debetur.*
25 *Legitima relinqui debet titulo institutionis.*
26 *Textus in §. cum igitur Auth. de nõ elig. sec. nupt. corrigitur per textum in §. hinc nos Auth. de secund nupt. contrarium n. 37. 38. & 41.*
27 *Transitus mulieris ad secunda vota, infert inhi-*

riam, tam marito, quàm filio prædictis.

28 *Quam iniuriam filius potest remittere quo ad sui successionem.*

29 *Sed remissio operatur taxatiuè in eo, quòd matri reliquit, cum prohibendo ne plus petat, declarauerit quod in reliquo noluit remittere.*

31 *Mater binuba non succedit filio ab intestato in bonis paternis nisi quo ad vsumfructum.*

32 *filius moriens non prohibetur testamento relinquere pleno iure bona sua, siue paterna, siue aduentitia matri superstiti sicuti ea relinquere & potest extraneo.*

33 *Filij morientis voluntas est seruanda quatenus fauet matri, & iura legitimæ eius, siue ex paterna substantia, siue aliunde prouenientia non minuit.*

34 *Legitima ascendentibus, etiam titulo Legati potest relinqui.*

35 *Legitimæ petendæ ius, nunquam censetur à lege, vel statuto prohibitum, vbi in lege, vel statuto non legatur dictio aliqua taxatiua, aut nominatim exclusiua.*

36 *Mater consequendo partem relictam per testamentum in bonis filij, non prohibetur quia possit etiam, si quid legitimæ deest obtinere authoritate legis, conditione ex lege.*

37 *Textus in §. hinc nos Auth. de secund. nupt. reseruauit expressè leges fauorabiles matri in bonis aliunde, quàm a patre filio obuentis.*

38 *Et per hunc textum præseruatur potius quàm corrigatur dispositio textus in §. cum igitur Auth. de non eligen. secun. dub.*

39 *Textus correctio nunquam censetur inducta, nisi expressim.*

40 *Aut necessaria legis posterioris incompatibilitate id suadente.*

41 *Textus in § hinc nos Auth. de secund. nupt. non corrigit, §. cum igitur Auth. de non eligen. secun. nub. sed cum ipso concordat.*

42 *Maior binuba, non capit ex bonis profectitiis filij morientis, nisi quod ei filius reliquit, quia censetur agnita seu instituta, vel quilibet extraneus, & hoc ob iniuriam filio illatam, ob quam excluditur à plena successione intestati.*

43 *Quæ iniuriæ ratio non habetur in bonis aliunde quæsitis, in quibus potest pleno iure ab intestato succedere.*

44 *Pœnæ secundo nubentium fauore filiorum inductæ non militant in bonis aliunde quam ex patre quæsitis.*

45 *verbum, rogo. aptum est quandoque importare præceptum, ac prohibitionem in vltimis voluntibus.*

46 *Resoluitur tamen in simplices preces, sic suadente testatoris voluntate ex aliis testamenti partibus elicita.*

47 *Verba quatenus de iure debeatur in testamento filij apposita, nõ important prohibitionem legitimæ per matrem prætensæ sed tantum seruari dispositionem legis: ac proinde imputationẽ legati eius fauore, in illam pro concurrenti quantitate.*

48 *Legitimæ detractio facta per matrem ex hereditate filij, dicitur secundum tacitam eius voluntatem vbi non adest expressa illius prohibitio.*

49 *Tutor non datur pupillo existenti in potestate aui paterni, & proinde superflua est eius petitio.*

50 *Mater, quæ transiens ad secunda vota, non petiit à iudice tutorem filio impuberi, dicitur redintegrata ad eius successionem, si filius maior factus, dum viueret, matri huiusmodi exceptionem non posuit.*

51 *Ad legitimæ supplementum agi non potest ante formatum statum hæreditatis*

52 *Intelligitur quando dubitari contingit illam deberi.*

53 *Legitima iure debita in successione statuitur in triente bonorum ex quibus debetur.*

DECISIO XLII.

PEti à comitissa Camilla Paciotta hærede Ascanij filij, & hæredis Dianę supplementum legitimæ in bonis Antonij alterius filij prædefuncti eidem Dianæ debitum, §. *primum itaque* Auth. *de hæred. & falc.* Peregr. *de fideicom. art.* 49. *in fin.* Seraph. *dec.* 1331. *n.* 15. nec mors Dianæ ante illud agnitum, nec lapsus temporis vetat; siquidem quia ipso 2
iure à lege defertur, transmittitur ad quoscunque 3
hæredes etiam extraneos, licet non agnitum, Aym. *cons.* 142. *num.* 2. Mant. *de coniect. lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 10. Grat. *dec. March.* 4. *n.* 2. & 3. & in puncto matris Mart. *cons.* 151. *n.* 2. Neque præscribitur minori spatio 30. annorum, vt reprobato Bartol. declarat 5
Bald. *in l. si quis filium n.* 6. *in fin. C. de inoff. testam.* Galuan. *cons.* 13. *n.* 108. Negus. *q.* 535. *n.* 6. Rota *dec.* 489. *n.* 1. & *seqq. coram fa. mem. Greg. XV. dec.* 256. *n.* 5. *coram bon. mem. Card. Caualer.*

Vtique tamen vetare videbatur eiusdem Dianæ transitus ad secunda vota Antonio filio adhuc viuente, ob claram dispositionem *text. in l. faminæ*, §. *illud, Cod. de secund. nupt.* restringentis matris bi- 6
nubæ successionem in bonis filij prædefuncti ad solum vsumfructum donec vixerit, reseruata proprietate aliis filiis prioris matrimonij, quæ matre mortua etiam vsumfructum ad se traxit *leg. si quis prioris*, §. *illud, C. sec. nupt.* §. *finitur instit. de exhib.* 7
Rota *dec.* 209. *num.* 2. *part.* 1. *rec.* Idque procedere 8
etiam in legitima alioquin matri debita tradit Bald. *in Auth. ex testam. aute n.* 1. *vers. pone ergo, Cod. secund. nupt.* Peregr. *cons.* 78. *n.* 5. *lib.* 1. & *cons.* 17. *n.* 4. *li.* 3. Menoch. *cons.* 237. *n.* 7. *cum seqq.* Sanchez *de matr. disp.* 89. *n.* 19. *lib.* 7. Rota *dec.* 80. *n.* 7. & 9. *part.* 6. *recent.*

Imo cum Diana Antonio tempore dicti tran- 9
situs impuberi tutorem à iudice dari non petierit, ei nec quoad vsumfructum succedere ab initio potuit *l. omnem, C. ad Sct. Consult. Tertull.* Guttier. *de tutel. part.* 1. *cap.* 16. *n.* 32. & *sequentibus*, & magis 10
in terminis quod priuetur penitus legitima tradit Bald. *cons.* 142. *sub n.* 1. *vers. ista igitur mater lib.* 1. post Bart. *in l.* 2. *n.* 13. *D. qui per tutor.* Gabr. *de tutel. concl.* 3. *n.* 15. Negus. *q.* 62. *n.* 5.

Verum quia supplementum legitimæ hodie petitur in bonis aliunde quam ex paterna substantia Antonio quæsitis, de quibus exaduerso allegatus *text. in l. faminæ* non loquitur, binubatus 11
non obstat, debeturque in illis matri successio, & 12
per consequens legitima pleno iure, ac si secundo non nupsisset, vt probat *text. in l. mater ibi, extrinsecus quidem quæsita filio filiæve, simili fiducia possidet, Cod. ad Tertul.* §. *cum igitur* Auth. *de non elig. sec. nub.* per quem corrigi dispositionem *de l. faminæ* aduertit Alba *cons.* 349. *n.* 1. Castr. Bald. Ioann. 13
de Garronib. Craff & alij, plures quos refert, & sequitur Rotam *in faucentina bonorum* 5. *Iulij.* 1649. §. *alia vero.* & §. *seqq. coram R. P. D. meo Celso*, quibus additur Sichard *in auth. ex test. n.* 3. *C. sec. nup.* Aug. Barb. *ib. n.* 4 & 5. Gom. *in l.* 14. *Tauri sub n.* 2. Marthien. *recop. lib.* 5. *tit.* 1 *l.* 3. gl. 2. *sub n.* 15. Azeued.

rec op.

recep. lib. 5. tit. 1. lib. 4. n. 43. Facch. *conf. 61. n. 2. lib. 1.* Bellon. *ian. conf. 59. n. 54. & 55.* Negus. *conf. 30. n. 51.* Fontanell. *dec. 52. n. 19.*

14 Siue filius decesserit intestatus, siue cum testamento, itavt si in eo minus legitima matris reliquerit, agere matri liceat ad legitimæ supplementum, Baldus *in dict. auth. ex testam. cui nunc. n. 1. versic. pone ergo & num. 2. & consil. 314. num. 3. lib. 4.* Castr. *consil. 416. in princip. & num. 2. lib. 1.* Socc. sen. *cons. penult. numero 4. lib. 4.* Menoch. *consil. 237. num. 12.* vbi distinguendo inter bona paterna, & alia; ait, in illis si hlij primi matrimonij superstunt, & defunctus cum testamento decessit matri non deberi legitimam; in illis vero deberi, provt deberetur successio, si intestatus decessisset, quia ius petendi legitimam metimur a successione ab intestato, Rim. ian *conf. 305. n. 17. & sequentibus,* Peregrinus *conf. 80. n. 22. lib. 1. conf. 417. num. 3. lib. 3.* Facchin. *contr. iur. lib. 3. cap. 63. vers. quibus non obstantibus* Mart. *de success. legal. part. 2. quæst. 4. art. 1. n. 28.* cum aliis quos refert, & sequitur, Modern. Pisaur. *de impar. q. 6. n. 6. cum sequentibus,* & Moder. Vrbinaten. *in tract. de fratr. part. 3. cap. 13. n. 51. cum sequentibus.*

16 Etiamsi in testamento prohibuisset matri, ne plus peteret, quia cum in bonis aliunde quæsitis locum non habeant pœnæ secundo nubentium
17 ex supra allegatis, sicuti filius prohibere supplementum legitimæ non potest matri, quæ secundo non nupsit, Suar. *in l. quoniam in prioribus ampliat. 16. num. 3. Cod. inoffic. testam.* Gomes. *variar. resolut. tom. 1. cap. 12. sub n. 24.* Avend. *recept. l. 5. tit. 8. leg. 1. sub. num. 493.* Ita nec potest matri binubæ, vt
18 probat *text. in §. cum igitur,* ibi, sed etiam contra testamentum ei datis allegationibus, si forte filius eam prætermiserit, aut irrationabiliter exhæredatam fecerit, Auth. *de non eligen. sec. nub.* confirmatur in *§. hinc nos infra med.* ibi, in reliquis verò omnibus rebus quæ aliunde erant filio præter paternam successionem, veniant secundum vocationem nostram, & in fine ibi, aliis omnibus, quæ de successionibus dicta sunt parentum in filiis intactis remanentibus, Auth. *de nupt.* & tradit Ioannes de Garronibus in dict. Auth. *ex testament. num. 29. in fine,* vbi signanter dicit rationem, quia ad hæc bona non extenditur pœna secundarum nuptiarum,
19 *Cod. eodem tit.* & reprobata contraria sententia Soccin. & Bero. quos sequatus est Laderch. *cons. 53. numero 5. cum sequentibus,* Modern. Forolivien. *de legitim. l. b. 4. titulo 2. quæstione 2. numero 6. cum sequentibus* tradit remissiue Rimin. iunior, *dicto consilio 325. n. 17. cum seqvent. bus per tot.* vbi respondet omnibus contrariis Peregrinus *dicto consil. 80.*
20 *num. 26.* vbi ait quod in proposito legitimæ non est considerabilis differentia, an contra voluntatem, vel secundum voluntatem filij mater veniat,
21 sed id tantum spectandum est, an matri sit debita legitima, & si debita sit, inuitis filiis debetur *lib. 1.* Castr. *consil. 416. in princip. vers. nec excludatur lib. 1.* Ancharan. *consil. 421. num. 3. vers. secundo c. sic.* Modern. Vrbinaten. *decisione forens. Eccles. 52. sub n. 1. vers. contrarium, & non. segq. per totum,* qui omnes Modern. sequendo Rim. iun. *loco allcg.* respondet cunctis aduersantium obiectis.

22 Quorum duo præcipua sunt, nempe *text. in d. §. Hinc nos,* Auth. *de nupt.* ibi, *si quis vel legitimam filius testatus fuerit, & reliquit matri portionem, siue partem eius aliquam, hinc hoc accipiat per scripturam; quia ambigue ejusdem morientium voluntas vo-*

luisse, & habeat quod dimittitur ei, aut datum, & secundum præscriptum, & secundam ejus, seu eius voluntatem relinquere alicui extraneorum, illa & matri relinquatur, sive institutionem, sive legatum, sive relinquat dominium, & usus, sive ex rebus quæ existentes adquisierunt, sive ex paternis, nihil ex his a filiis conducere valentibus, ponderando tam verbum, *per scripturam,* hoc est testamentum & ne non contra testamentum, provt esse supplementum legitimæ voluit Dec. *in leg. precibus,* 23
numero 24. Codice de inoffic. & aliis subiitit, Socc. Curt. iunior Ruin. & alij relati a Peregrino, *dicto consilio 80. numero 24.* Tum præceptum quod fertur voluntas morienti, tum æquiparentem 24
matri cum extraneo, cui sine legitima, aut eius supplementum non debetur, Rota Bononien. *in consil. vnic. impress. post decisionem Bar. numero 74.* Tum tandem verba illa, *sine institutionem, sine legatum,* per quæ datur intelligi, quod Imperator voluit testamentum filij seruari, quamuis legitimam non reliquerit, sed aliam sine substantiæ partem titulo legati; quod in legitima non verificatur, quia illa relinqui debet titulo institutionis, 25
vt in terminis legitimæ ascendentium Baldus *in l. omni modo, Codice de inoffic. testament.* cum aliis allegati à Matthien. *recopilat. libro 5. titulo 8. l. 1. Glossa 7. numero 2.* vbi quod licet Bartolus contrarium senserit, nemo eum sequutus fuit, Purpur. *consilio 164. num. 16.* ex quibus corollarie concludunt contrariæ opinionis Affectæ, quod per 26
hunc textum loquentem in specie etiam de bonis aliunde quæsitis, corrigitur alter in *§. cum igitur* Auth. *de non eligen. secund. nubent.*

Secundo in id expendunt rationem, propter 27
iniuriam videlicet illatam, & marito, & filio mortuo per transitum ad secunda vota *§. prossimus,* Auth. *de non obligen. secund. nubent. §. soluto, §. quæ vero,* vbi glossa, *verbo & defuncto,* Auth. *de nupt. Rota* 28
decisione 171. numero 3. parte 3. recent. quam potuit filias remittere, sed remissio operatur taxatiue in 29
eo quod matri reliquit, cum prohibendo ne plus petat declarauerit quod in reliquo noluit remittere, vt in proximis terminis contra matrem ratiocinatur, Marcabrun. *consil. 79. n. 182.*

Cæterum ad educta ex textu in §. *Hinc nos* re- 30
spondetur, quod imperator ibi non intellexit iura matri competentia restringere, sed ampliare, mandando quod eius fauore seruetur filij voluntas, plenumque ius, id est proprietatem, vsumfructum mater acquirat, totius, vel partis substantiæ, quam quouis titulo ei filius reliquerit, tam de aliunde quæsitis, quam de paternis quamuis, in 31
his ab intestato non nisi quoad vsumfructum successisset, vt bene aduertit Facchin. *controuers. dicto lib. 3. cap. 63. vers. ad primum,* & exemplo extranei vtitur imperator, non vt illi matrem penitus æquiparet, sed ne illo mater si deterioris conditionis, redarguendo in hoc constitutiones anteriores, nempe, ne prohibitum sit filio morienti relinquere matri in testamento bona sua paterna, aut ad 32
uentitia plenissime, cum ea relinquere non prohiberetur extraneo, vt ponderat Rim. iun. *dicto consil. 325. n. 17. cum segq.* Peregr. *consil. 80. num. 22. vers. secundo ad hoc.*

Itaque tuenda est voluntas filij, de [illegible] Pe- 33
regrin. *dicto consil. 80. num. 26. in fine,* quæ aut [illegible] matri, & ima legitimæ ei ex aliis [illegible] pertinentia non tribuit, & ita quatenus legitima [illegible] quam ascendentibus, quidquid [illegible]

decisionis titulo legati posse reliqui voluit Bart. in *l. si habeam n. de leg. 1. Cuiac. de inoffic. testam.* Ioannes Franciscus à Ponte *cons. 3. l. 1. q. 1.* Rosit. *decis. ne 22. fol. 12.* pars illi a filio relicta adæquet, vt suppositibile Imperatorem colligitur: tum quia locupletatus fecit de filio qui legitime testatus fuerit: *si filium filius legitime se habens fuerit*, qualis non est qui matri legitimam non reliquit, Selle *decisione Aragon. decisione 272. numero 6.* Hieronymus Leo *in respons. post. decisionem 210.* Valent. *numero 78. & numero 79.* in puncto Faccin. *dicto capite 63. versiculo ad primum in fine* Rim. iunior *dicto consilio 105. numero 51. & num. 53.*

58 Tum etiam quia vlus non fuit dictione aliqua taxatiua, aut nominatim exclusiua, sine qua ius petendi legitimam nunquam censetur à lege, vel statuto prohibitum Ruin. *consilio 97. numero 2. libro 1.* Franciscus Molina *de rit. nupt. lib. 3. quæstione 37. numero 8.* Thetaur. *decisione 184. numero 3.*

56 Barz. *decisione 97. numero 46.* & stant simul quod mater per scripturam, hoc est testamentum consequatur partem relictam, si quid vero legitimæ deest obtineat authoritate legis condictione ex lege Soccin. *in lege si ex toto num. 3. in 2. not. ab. D. d. legat. 1.* Ripa *in lege in quartam numero 115. D. ad legem falcidiam*, Ruin. *consilio 55. numero 7. lib. 2.* Peregrinus *dicto consilio 80. numero 25.* Negusant.

57 *quæstione 424. numero 6.* Tum tertio quia, in bonis aliunde quam à patre filio obuentis, reseruauit expressè leges fauorabiles matri; atque hinc gratis dicitur fuisse ex hoc textu correctam dispositionem *text. in §. cum igitur.* Auth. *de non eligen.* cum

59 imo præferuetur, Negusant. *quæstione 450 sub nu-*

42 *mero 36.* & correctio nunquam censeatur inducta

41 nisi expressim Cephal. *consil. 535. numero 19.* Negusant. *quæstione 265 sub numero 18.* aut necessaria legis posterioris incumpatibilitate id suadente *leg. sed & posterioris, D. legibus*, Glossa *in lege sciendum in princip. D. satisd. cogant.* Cancer. *variarum resolutionum, tom. 3. c. 14. num. 7. n. 8.* & in puncto quod *textus in §. hinc nos non corrigat, sed cum §. cum igitur* concordet, obseruat Bellon. iunior. *cons. 59. n. 21.*

Ad rationem limitatæ remissionis iniuriæ, respondetur applicari quidem in bonis profectitiis filij, in quibus lex punit iniuriam filio illatam, & propterea mater exclusa à plena successione intestati, licet agnita in testamento filij non capiat ius

42 quod ei filius reliquit quia censetur agnita, sed instituta vt quilibet extraneus. Baldus *consil. 450. numero 1. in fine lib. 5.* Barbat. *consil. 52. col. num. 6. vol. sic. capto nunc volum. 2.* Alexand. *consil. 3. num. & sequentibus libro 7.* Az. Ued. *recepi. ad lib. 5. cod. lege 4. numero 39.* Rota Bononien. *dicto c. decis. ne*

43 *11. numero 5.* Secus verò in bonis aliunde quæsitis, nam quoad hæc non est opus remissione iniuriæ, cum nec iniuriæ ratio habeatur, vt egregie ponderat Bellon. iunior *dicto consilio 59. sub numero 21. versiculo ad secundum, & numero 22.* vbi id probat ex quo lex eorum etiam proprietatem matri bipp. dæ defert, Marchebrun. *consil. 79. n. 62. & n. 63. post* Salycet. *in auth. sed & si quis colum. 2. in princip. Cod. secund. nupt.* aliosque ibi allegatos, vnde etiam dicimus, quod in huiusmodi bonis, pœnæ secundi

44 nubentium fauore filiorum inductæ, non militent, vt supra probatum fuit.

Sed præterea in casu nostro filius non prohibuit matri ne plus peteret, sed rogauit, ibi *Lapez. concat. vsi per tutte quelle, che pote, à preceder*

re sua hereditate, & verbum rogo, aptum quandoque importare præceptum, ac prohibitionem in vltimis voluntatibus *lege 2. Codice de legat.* Fulgin. *de fideicom. quæstione 243. numero 2.* resoluitur in simplices preces, sic suadente rectoris voluntate 46 et aliis testamenti partibus elicita Cassi. *in lege veteres 71. numero 2. D. lege 2.* quæ hic euidens colligi videtur ex superiori parte testamenti, vbi filius quatenus mater legitimam prætenderet, & ei de iure deberetur, quod non credit grauauit hæredem certo onere fauore cuiusdam Monasterij erigendi, id enim demonstrat, quod filius noluit addere prohibitionem, sed tantum seruari dispositionem legis, & in puncto, quod verba illa quatenus de iure debeatur, non importent prohibitionem legitimæ, sed solum imputationem legati in illa pro concurrenti quantitate, Corn. *consilio 200. sub numero 5. versiculo & ita habet & 3. cum sequentibus libro 3.* quem refert, & sequitur Ripa *in lege in quartam, numero 154. in fine, D. ad legem falcidiam*, Rota *in Romana hereditatis de Fabris 11. Aprilis M. DC. XLII. §. antepenultimo in fine coram n.e*, quodque vbi non adest expressa prohi- 48
bitio filij, legitimæ detractio fieri dicatur secundum tacitam eius voluntatem, Ioannes de Garronibus *in dicta Auth. ex testamento sub n. 29. vers. sed in casu, Cod. secund. nupt.*

Negligentia vero matris in petendo tutorem filio impuberi, euitatur, quia tunc viuebat auus paternus, in cuius potestate cum filius esset, superflua erat tutoris petitio Alexander *consilio 185. num. 12. libro 6.* facit Soccin. senior. *consilio 133. numero 28.* 49
versiculo sed clarum est, lib. 2. Fulgosius *consilio 137. sub numero 3 versiculo in quare*, Robertus Ma- 50
rant. *consilio 51. numero 4.* Gabriel. *de iurel. conclusione 1. n. numero 66.* Guttierez *eodem tractatu, parte 1. capite 16 numero 99.* & in omnem euentum quia filius non decessit in pupillari ætate, sed maioi ætate; nec vltimus huiusmodi exceptionem matri oppositisse probatur, re integrata diceretur mater ad legitimam filij successionem, vt ad litteram disponit textus in *lege matris, Codice Theod. iunctæ* & notant Glossa, & Doctores *in lege fi. Cod. here l. legat.* Castrensis *consilio 416. sub numero 1. libro 1.* Corn. *consilio 234. numero 2. versiculo si autem de ea parte debeat, libro 4.* Nicolaus de Vbald. *de succes. ab intest. parte 2. in tertia hodie limitatione*, Gabriel. *dicta conclusione 51. numero 45.* Guttierez *dicto capite 16. numero 77. versiculo secus si filius pubes*, Gomezius *in lege decima quarta Tauri, sub numero decimo octauo, versiculo secus secus si nomine ne puberes*, Cyriacus *controuersia 300. numero trigesimo, & numero trigesimo primo.* Rot. *decisione 479. numero vndecimo, versiculo vltimo quod parum refert.*

Non obstat, quod ante firmatum statum hæredi- 51
tatis agi non possit ad supplementum legitimæ iuxta thesim Barthol. *consilio 17. libro primo* quia ex datis in Summario Comitissæ numero decimo septimo cum sequentibus, satis constat quod legatum furorum viginti quinque Dianæ matri ab Antonio relictum minus est legitima, cumque propterea dubitari non contingat. An 52
supplementum debeatur, in quibus terminis loquitur Bartolus, sed de eius quantitate; firmari poterit statas hæreditatis, quando decernenda erit certa quantitas supplementi, statuendo interim legitimam in triente medietatis bonorum aliunde quam a patre acquisitorum, 53

quia

quia alia medietas spectat ad Ludouicum Antonij frattem vtrinque coniunctum iuxta textum in Auth. *de nupt.* *Cod. Communia* tradita a Negus. *q.* 12. *n.* 36. Gabriel. *conclus.* 92. *num.* 2. *lib.* 1. Thesaur. *dec.* 1-2. *n.* 6. *in fine* Rota *dec.* 39. *n.* 18. *inter recentiores* post Modern. Forolivien. *de legatis.* cum aliis allegatis ab eodem Modern. *lect.* 4. *qu.* 5. *n.* 12. & 14. Hector Felic. *allegat. pro Ill. Regent.* 22. *n.* 1. & *n.* 3. *in fin.* Rouit. *dec.* 22. *num.* 3. Rota in Imolen. *legitimæ* 20. *Nouembris* 1643. *coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

Et ita decisum vtraque parte, &c.

R. P. D. Ghisilerio.

Romana Census.

Veneris 22. *Maij* 1648.

ARGVMETVM.

Virtus Clausulæ constituti latè inspicitur: vbi facultas capiendi possessionem propria auctoritate, inde resultans, non modicum expenditur: Et quid singularius in censu operetur. Hinc sumpta occasione, Associationis materia dilucidatur; & termini possessionis ciuilis, ac naturalis in propositum suaptè veniunt.

SVMMARIVM.

1 *Clausula, constituti, continet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate.*

2 *In contractu census apposita, præbet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate fructus rei censitæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census.*

3 *Clausula dans, & concedens in censu apposita, secundum formularium Instrumentorum Vrbis, habet in ventre explicitam facultatem capiendi possessionem propria auctoritate.*

4 *Quæ sola de per se suffragatur pro obtinenda associatione.*

5 *Virtus dictarum clausularum non expirat per mortem constituentis.*

6 *Minusque ex negligentia constituarij in apprehensione naturalis possessionis.*

7 *Limitatur, clausulam constituti non procedere, quando post mortem constituentis ipsa res fuit ab eius hærede apprehensa, & postmodum constituarius neglexerit apprehendere possessionem naturalem.*

8 *Associatio petita ratione ciuilis possessionis, non datur constituario, qui patiendo ab alio rem naturaliter possidere, amisit ciuilem possessionem.*

9 *Petita vero vigore facultatis capiendi possessionem propria auctoritate datur, quia hæc est possibilis cum possessione alterius, & n.* 12.

10 *Quoniam alium possidere supponit.*

11 *Ciuilis possessio, quæ resultat ex pacto constituti, semper amittitur vbi constituarius patitur alium possidere, & negligit capere naturalem possessionem.*

12 *Associatio, quæ fundatur in facultate capiendi possessionem propria auctoritate, non amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed præscriptione triginta Annorum.*

13 *Et non pereat, nisi quo ad effectum retinendæ tantum, secus quo ad alios.*

14 *Constituti virtus, quod expiret per decennium, procedit ad effectum obtinendi manutentionem, non autem petitionem ex alio Iudicio possessorio.*

15 *Constituarius, qui agit contra tertium, debet docere de dominio constituentis de tempore pacti constituti.*

16 *Possessio probatur ex testibus.*

17 *Et ex locationibus effectuatis cum perceptione pensionum.*

18 *Mandatum de immittendo supponit possessionem in Aduersario.*

19 *Possessio probatur per fassionem huius illius, qui vti possessor conuenitur.*

20 *Filius exercendo actionem hereditariam in bonis paternis, censetur ipsius Patris hæres, vbi agitur de eius commodo.*

21 *Tutor, vbi pupillus sit maior infante, & fari possit, habeatque aliquod animi iudicium, non potest solus contrahere, sed requiritur vt pupillus præsens cum auctoritate Tutoris contrahat.*

22 *Contrarium probatur, & n.* 23.

23 *Huius ratio duplex assignatur.*

24 *Associatio petita, per exceptionem nullitatis super articulo Iuris controuerso, vt per opinionum discrepantiam, non potest retardari.*

26 *Exceptio Iuris dubij, in quo hinc inde adsunt opiniones, æquiparatur exceptioni facti altiorem indaginem requirenti, & n.* 28.

27 *Exceptio requirens altiorem indaginem facti, debet ad merita reseruari.*

28 *Exceptio requirens longam, & dubiam iuris altercationem ob varias DD. opiniones, reiicitur ad merita causæ.*

29 *Fructus dotis liquidantur à Statuto Vrbis lib.* 1. *cap.* 138. *ad rationem septem cum dimidio.*

30 *Fructus census taxantur ad rationem sex cum dimidio.*

31 *Exceptio fideicommissi, admitti non debet ad retardandam executionem Iudicij possessorij.*

32 *Census ad effectum soluendæ dotis muliere a fideicommittente descendenti, valide potest imponi super bonis fideicommissis subiectis in defectum liberorum ex dispositione Auth. Resque C. communia de legatis, cuius remedium est subsidiarium.*

33 *Existentia bonorum liberorum pro satisfactione dotis sufficientium, ad effectum excludendi remedium Auth. Resque C. communia de legatis, debet ab allegante, tanquam fundamentum suæ intentionis probari.*

34 *Et quod talia essent bona de tempore restitutionis dotis, vt ex illis sine lite, & controuersia, dos debita cum effectu posset restitui.*

35 *Verba coram Me Notario &c. manualiter, &c. habuit & recepit ab N. præsenti danti, &c. in tot Iudiis, & Testibus, & duplis aureis, &c. in contractu apposita, sine similia verba verbis in Instrumento apposita, numerationem probant.*

DECISIO XLIII.

PLacuit DD. concedere filiis, & hæredibus q. Renati Marcij associationem ad Cas. de Aguzzani pro fructibus decimæ, & non solutæ, ac in futurum decimam, census annui reditus fiorenorum 65. in sorte principali fiorenorum [illegible] super eo impositi de anno 1625. per Carolum Ludouicum Rebibam ad fauorem dicti Renati cum clausula constituti, tam ad fauorem ipsius Renati, quam hæredum, pacto adiecto inter partes,

[illegible]

quod dicta centum mille soluerentur Camillæ Riccie matri ipsius Caroli Francisci ad complementum restitutionis suæ dotis, dictaque Camilla teneatur cedere Renato omnia, & singula iura, nomina, quæ actiones, & priuilegia etiam prioritatis, & potioritatis, & dotalia sibi quomodolibet competentia contra quoscunque translatiue, et non extinctiue pro dicta summa centorum mille, prout effectiue in instrumento sub die 11. Aprilis dicti anni 1623. tam solutio, quam cessio ad formam dicti pacti factæ fuerunt.

Ratio retolutionis fuit, quia cum successiuis temporibus hæredes dicti Caroli Francisci defecissent in solutione fructuum dicti census, intentato iudicio per dictos de Materijs super assignatione ad fundum censuatum dubitari nequit, quin clausula constituti in contractu census, de quo
1 agitur, apposita, quæ continet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, suffragetur, & præbeat facultatem capiendi propria auctori-
2 tate fructus rei censitæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census, vt in terminis difficilo articulo plenè firmauit Rota in Romana Census 26. Ianij superioris Anni coram R. P. D. meo Bichio, vbi aliæ concordantes decisiones referuntur, ex cuius sola lectura decisa penitus remanet præsens controuersia. Et vlterius in ea firmatur clausulam (necnon dans, & concedens) appositam in
3 censu secundum formulariam instrumentorum Vrbis habere in ventre explicitam facultatem capiendi possessionem propria auctoritate quæ sola de per se suffragaretur pro obtinen. assignatione,
4 vt bene per Rotam in dicta Romana census, §. *quo magis in casu nostro, &c.* dictæ clausulæ simul præbent facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censitæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census, ita censuario, ac illius hæredibus plenè suffragantur ad obtinen. assignationem, vt haberetur in *leg.* 3. ibique glossa *in verbo non videntur*, *Cod. de pignorat.* Menoch. *de adipiscend. vsucap.* 5. *num.* 107. Rota *decis.* 887. *num.* 5. *coram ben. memor. Buratto in Bituntina census* 27. *Nouembris* 1645. *coram Reuerend. P. Domino meo Corrado, & in dicta Romana Census coram Rev. P. Domino meo Bichio*, quarum virtus non expirauit per
5 6 mortem dicti Caroli constituentis, minusque ex eo, quod Materij neglexerint apprehendere naturalem possessionem à Maximis, vti tertijs occupatam, Rota *in Romana Donati* 4. *Decembris* 1620. *coram Francisco Vbaldo*, apud Cencium *de regulis decis.* 253. *num.* 12. & *num.* 12. *cum sequent.* vbi
7 limitatur, clausulam constituti non procedere quando post mortem constituentis ipsa possessio per eius hæredes apprehensa, & postmodum ex aduersariis neglexerit apprehendere possessionem naturalem, quia vt fuit dictum supra decisione R. P. D.
8 mei Bichi in supra allegata Romana Census [illegible] *non obstat.* plenè tollitur vtrumque obiectum distinguendo, quod aut petitur assignatio tantum ciuilis possessionis, & illa non datur, ex quo ter-
9 tius tenutarius patiendo ab alio rem naturaliter possideri, amisit ciuilem possessionem, aut petitur, vt in hoc casu, vigore facultatis capiendi possessionem propria auctoritate, & tunc data assignatio,
10 quia hæc est compatibilis, cum possessione naturali: quin imò alium possidere supponit ex qua
11 distinctione cessant deducta per Rotam in supradicta *decis.* 252. *post Cenc.* cum procedit, quando creditor petebat assignationem immissis in bona

ciuili possessione, quæ semper amittitur, vbi tertius aliam possidere, & negligitur accipere naturalem possessionem; secus vero quando, vt dictum
12 est, assignatio fundatur in facultate capiendi possessionem propria auctoritate, quæ non amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed præscriptione triginta annorum, vt in puncto distinguit Cyriacus *controuers.* 258. *num.* 49. &
13 *num.* 40. vbi quod non petit, nisi quoad effectum retinendi tantùm, secus quoad alios. Grat. *decis. March.* 15. *num.* 3. Pacific. *de Saluian. inspect.* 3. *c.* 2. *num.* 1029. Rota *in Romana Saluiani* 29. *Ianuarij* 1618. *coram Rembaldo, & in Bononien. Census* 4. *Maij* 1643. *coram Me, in §. nihil enim facit, sic*, hic,
14 cum quod virtus constituti expirauerit per decennium procedat ad effectum obtinendi manutentionem non autem immissionem ex alio iudicio possessorio, vt in d. Bonon. census coram Me.

Nec dubitari potest, quin doceatur de dominio, & possessione Caroli Francisci impositoris
15 census de tempore impositionis, vt requiritur, quando non agitur contra constituentem, vel habentem ab eo causam, sed contra tertium, Socc. in. senior *consil.* 106. *n.* 2. *versic. concurrit, lib.* 2. Tiraq. *de iur. constit. limitat.* 1. *num.* 23. Rota *decis. num.* 1. *part.* 1. *diuers.* quales sunt DD. de Maximis hæredes fideicommissarij Francisci, qui non venerunt ex iure dicti Caroli Francisci, qui census imposuit, sed possident ex fideicommisso, quia illa non solum probatur ex eodem instrumento assignationis census: sed ex tabellionis examinatis, ac locationibus effectuatis cum perceptione pensionum, vt agnouit, & firmauit alias super hoc Casale Aguzzani. Rota coram Reuerend. Vigell. n.
16 *dec.* 269. *n.* 1. illamque negare non possunt, dum
17 post mortem dicti Caroli Francisci citato filius hærede intentarunt iudicium adipiscendæ, & in idem, vti ab eo possessam fuerunt immissi, quod
18 nullatenus contradicere, nec Petrus Carolus Francisci Casale habitando, & in via possedisset, cum non fuisset concessum mandatum de immittendo cum per illud supponatur possessio Caroli Francisci *legitime* [illegible] *Rot. coram Seraph. dec.* 217. *in fin. recentiorum dec.* 618. *num.* 14. *part.* 4. *tom.* 2. Possessio vero illorum de Maximis, qui fuerunt in hoc iudicio contenti non contradicere, & probatur ex eo, quod ipsi habuerint litem tanquam possessores immediati aliis adhuc viuentibus dedicta per instrumentum.

Quod autem Materij tunc agentes sint hæredes Renati emptoris census, probatur ex eo, quod
19 iudicium recepit Renati filios. Non hoc obstat
20 cum ipsi negent, & agatur de eorum commodo, cum constet etiam eisdem Renati hæredes Rota *decis.* 2. *part.* 3. *recent. & in Pennacen. Spolii* 16. *Maij proxime coram R. P. D. nec Ostien.*

Nequit hæc assignationem impedire potest opponi nullitas census impositi à curatore dato à iudice loco matris turricis, & suæ dotis creditricis eidem Carolo Francisco pupillo, annorum
21 tunc decem vt asseritur in eodem instrumento, cui nec fuit præsens instrumento, etiamsi esset nullus, quia cum in hoc Decreto non concurrant, adeque eo quod in præsenti firmatur, quæ ex opinionibus verior sit, an affirmatiua, quod vbi pupillus sit major infante, & fari possit, & beatepe aliquod animi iudicium, non possit tales tutor contrahere, sed requiratur, vt pupillus præsens cum auctoritate tutoris contrahat vt no-

tat Caſtr. *in l. neque tutores, num. 5. Cod. de procurat.* Soce. 24. *num. 45. lib.* 1. Peregrin. *conſ. 74. ſub num. 4. lib.* 3. Goneſ. *variar. reſolut. tom. 2. cap. 14. num. 1.* & dixit Rota *in Bononien. de Fevois* 28. *Iunij* 1641. *coram R. P. Domino meo Carilo, §. ne autem*, ſeu potius negatiua contraria ſententia, nempe, quod non requiratur præſentia pupilli etiamſi maior ſit infante, quam tuetur Arr. Pinel. *in leg. 1. p. tr. 2. Cod. de bon. patern. num. 66. verſ. ego autem, & infra, verſ. videreturque ridiculum*, Iacob. Mandel. de Alb. *conſil. 205. n. 38. cum ſeq.* vbi quod ſolus tutor ſine præſentia pupilli poteſt alienare cum decreto, etiamſi pupillus ſit maior infante, quia præterquam quod iura dirigunt verba in tutores adeſt ratio omnino concludens, videlicet, quod durante tutela tutor cenſetur habere adminiſtrationem cum libera, ergo poteſt alienare, dummodo non dilapidet, hanc opinionem multis comprobat, & reſpondet omnibus contrariis, eandem amplexa fuit Rota *in recentior. deciſ. 296. num. 8. cum ſeq. p. 4. tom. 2. recen.* ipſa controuerſia, & opinionum diſcrepantia in hoc iuris articulo ſufficit, vt huiuſmodi exceptio nullitatis petitam aſſociationem retardare non poſſit, quia exceptio iuris dubij, in quo hinc inde adſunt opiniones, æquiparatur exceptioni facti altiorem indaginem requirenti, & ſicut exceptio requiren. altiorem indaginem, facti debet ad merita reſeruari *leg. 3. §. ibidem, ff. ad exhib. leg. ille à quo, §. 1. ff. ad Trebel.* ita & requirens longam, & dubiam iuris altercationem ob varias Doctorum opiniones, Capice. *dec. 10. n. 19. & 20.* Rota *coram Seraphin. deciſ. 271. ſub num. 6. deciſ. 64. num. 6. inter impreſſas* apud Paciſ. de Saluian. *in Bobonien. bonorum, ſeu fideicommiſſi de Sanctis 17. Maij* 1647. *§. final. coram R. P. Domino meo Bichio.* Eoque facilius eſt reiicienda hæc exceptio, dum cenſus fuit neceſſarius pro reſtitutione dotis & vtilis pupillo, quia fructus dotis liquidantur à Statuto Vrbis lib. 1. cap. 138. ad rationem ſeptem cum dimidio, fructus vero cenſus taxantur ad rationem ſex cum dimidio.

Tandem non obſtat altera exceptio deducta ex antiquiſſimo fideicommiſſo, cui dictum Caſale ſubiectum prætenditur, quia vltra quod redditur turbida, cum pro non exiſtentia fideicommiſſi adſit ſententia Rotalis, & adhuc lis pendeat indeciſa coram me, admitti non debet ad retardandam exequutionem iudicij poſſeſſorij vt benè per Rotam in dicta Romana cenſus coram R. P. D. meo Bichio, in fin. & antea coram bon. memor. Buratt. *deciſ. 853. n. 4.* & in aliis relatis *dec. 704. n. 1. part. 5. recentior.* cum cenſus, de quo agitur fuerit impoſitus pro ſoluenda dote dictæ Camillæ Ricciæ matris Caroli Franciſci impoſitoris, ac deſcendentis Franciſci de Salomonibus fideicommittentis validè potuit imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis in defectum bonorum liberorum ex diſpoſitione Auth. *reſque, C. comm. de legat.* Cencius *de cenſibus q. 19 n. 32. cum ſeq.* Duard. *eodem tract. §. 1. q. 7. n. 33.* Rota *coram bo. mem. Cocc. deciſ. 244. n. 3.* & ita paſſim, cuius remedium, licet ſit ſubſidiarium, ſuffragatur Mareriis, donec ex aduerſo probetur, quod exiſterent bona libera reſtitutioni dotis ſufficientia, cum non agatur de dote conſtituenda, ſed de reſtituta, & de alienatione iam facta mediante cenſus impoſitione, quam cum ex capite exiſtentiæ aliorum bonorum liberorum ſufficientium pro ſatisfactione dictæ dotis infringere prætendant, illam probare debent concludenter, tanquam fundamentum propriæ intentionis, vt probant relati per R. P. Dominum meum Bichium in ſæpe allegata Romana cenſus, in *§. conueniunt fere omnes*, cum quibus tranſierunt DD. quamuis alias Rota, dum agebatur de dote Victoriæ, dixerit, adfuiſſe bona libera, hoc tamen ad effectum, de quo agitur, non ſufficit, quia probanda eſſet huiuſmodi bonorum exiſtentia de tempore impoſitionis cenſus pro reſtitutione dotis Camillæ, & quod talia eſſet, vt ex illis ſine lite, & controuerſia dicta dos cum effectu poſſet reſtitui vt dixit Rota in Romana Dotis 23. Ianuarij 1645. coram R. P. Dom. meo Otthobono.

Obiectum denique in alia propoſitione ſub die 27. Iunij 1646. deductum, quod ageretur de dote confeſſata ceſſat ex facto, quia ex inſtrumento dotali pro rata ſcutorum 1558. pro integro complemento ſcutorum 3000. monetæ dotis prædictæ, quæ rata maior eſt cenſu, apparet dotem fuiſſe ſolutam in contanti, ibi coram Me Notario, &c. manualiter &c. habuit, & recepit ab eiſdem DD. Alexandra & Camilla præſentibus, dantibus &c. in tot Iuliis, & Teſtonibus, ac ſcutis, & duplis aureis &c. quæ verba veram numerationem probant, Bart. *in l. ex cautione num. 1. verſic. ſi verò Notarius, Cod. de non num. pecun.* Roman. *in leg. prædia ſub n. 4. Digeſt. de aequ. poſſeſſ.* Bertaz *clauſul. 34. gloſſ. 8. num. 1.* Rota *deciſ. 310. & deciſ. 382. n. 4. part. 4. recent.* & conſequenter, dotem prædictam fuiſſe verè, & realiter ſolutam in longè maiori ſumma, quam importat cenſus, de quo agitur.

Ex quibus fuit reſolutum filiis, hæredibuſque Renati Marerij eſſe dan. aſſociationem ad poſſeſſionem Caſalis Aguzzani pro fructibus decurſis, & non ſolutis, ac in futurum decurren. denegata petita dilatione, cum intereſſe habentes pluribus laceſſiti citationibus neglexerint informare.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Reintegrationis.

Lunæ 31. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Immiſſio in Saluiano ceſſat ex ſatisfactione crediti: & illius continuatio prouocat ad actionem ſpolij. Calculus probat contra ſcribentem. Variæ illius inſpectiones circa legitimum creditum in hac ſpecie perpenduntur vbi ea magis, de lucro, & Interuſuriis dotalis aperitur.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſionis cauſa ceſſante in Saluiano ex ſatisfactione crediti, qui paſſus eſt immiſſionem, reintegrandus eſt ad priſtinum poſſeſſionem.*
2 *Et contra denegantē reſtitutionē datur actio ſpolij.*
3 *Calculus probat contra producentem.*
4 *Nec valet arpilus, impugnari.*
5 *Quæritur dotale, quod ſuper lucratur, Cōiux ſuperſtes ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib. 1. c. 131 ſuperexistantibus filiis communis matrimonij, debetur mulieri quo ad vſumfructum tantum &*

acquiritur

acquiritur filiis vti hæredibus Patris; non autem ex propria persona.

6 *Interusuria dotalia non debentur mulieri, pendente mora restitutionis dotis, viro prædefuncto facta per ipsam interpellatione, ex dispositione Statuti Vrbis lib.1. c.137. non debetur, nisi interpellatio sit iudicialis.*

7 *Et interpellatio non prodest, si fiat alij, quod propriis hæredibus illius de cuius bonis agitur.*

8 *Retentio pro interusuriis dotalibus, etiam reseruatis in sententia, non competit, nisi facta ipsorum liquidata, ratione incertitudinis.*

DECISIO XLIV.

FVit per DD. resolutum dandam esse reintegrationem ad possessionem Domus, de qua agitur Ioann. Baptistæ, & aliis de S. Petro, quia Paulus Querrus filius, & hæres Septimiæ, quæ vigore Saluiani interdicti per A. C. immissa fuit in possessionem dictæ Domus, quousque ex illius pensionibus satisfieret in summa scutorum 900. pro residuo suæ dotis est satisfactus, vt constat ex calculo exhibito, quo mediante Paulusmet falsus fuit exegisse post immissionem ab Inquilinis Domus, & Apothecarum subitus domum scuta 1431. 64. cessante itaque immissionis causa ex satisfactione crediti illi de Sancto Petro sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spo-
1 lij, Pacific. *ae Saluian. inst. ect. 4. c. 1. n. 216. & n. 220.* Rota *coram Buratt. dec. 160. n. 10. coram Sanct. Me-*
2 *nor. Gregor. decis. 254. num. 1.* vbi Adden. *num. 6. in Romana spolij 9. Iunij 1627. coram bon. memor. Merlino. & in Tiburtina Castri S. Angeli 27. Iunii 1642. coram R. P. Dom. meo Peutingero, & in Boncien. spolij 16. Martij 1648. in §. quod spolium coram Me.*

3 Calculus autem prædictus cum fuerit exhibitus per Paulum contra ipsum producentem, benè probat Baldus *in leg. scripturæ 14. num. 2. Cod. de fid. instrum.* Alex. *cons. 30. num. 1. lib. 1.* Rota *coram fan. mem. Gregor. decis. 238. num. 5.* & ibi Adden. *n. 15. & in recent. dec. 29. num. 46. part. 7.* nec valet hodie amplius impugnari *cap. cum venerabilis, vbi omnes de exept.* Felyn. *in c. imputari num. 7. de fid. instrum.*
4 Add. fan. mem. Gregor. *d. decis. 238. num. 15.* cum aliis relatis per Rotam *in Mileuitana canonicatuum 15. Nouembr. 1647. in princ. coram Me.*

Neque obstat, quod Paulus adhuc prætendat retinere dictam domum quousque ex illius pensionibus satisfiat de quarto dotali debito Septi-
5 miæ eius matri ex dispositione Statuti Vrbis lib. 1. c. 131. quia huius statuti vigore quartum dotale fuit superlucratum à Septimia quoad vsumfructum tantum cum superessent filij cómunes ex Thoma eius viro prædefuncto, & acquiritur tunc filiis vti hæredibus patris, non autem ex propria persona, vt dixit Rota *in decis. 117. n. 3. & seq. p. 6. recent. in Romana de Canalertis post Fenz. dec. 79. per tot.* in Ro-
6 mana fideicom. de Cæsareis 24. Nou. 1638. coram Reuerendiss. Terracinen. & in Romana Saluiani 1. Iulij 1643. coram R. P. D. meo Peutingero.

7 Nec minus Paulo potest competere retentio ob interusuria dotalia eidem Septimiæ debita occasione prætensæ motæ à die interpellationis incusæ ob non restitutionem dicti residui dotis iuxta dispositionem Statuti lib. 1. c. 137. quia in hoc casu non fuit facta iudicialis interpellatio prout Statutum requirit ad hoc, vt interusuria debeantur, Rota *in recent. dec. 106. n. 5. part. 3. in Romana fructuum dotis 13. Nouembris 1624. coram Romboldo impress. post Gilian. ad Statut. Perus. decis. 72. n. 6. coram fan. mem. Gregor. decis. 269. n. 1.* & ibi Adden. *n. 7. & in Romana dotis 18. Februarij 1647. in §. nam cum à prædicta die coram Me.*

Neque suffragari potest interpellatio facta Paulo: quia cum idem conuentus fuerit tanquam hæres Thomæ viri, non potuerunt ex ea in mora constitui hæredes Stephani, de cuius bonis hodie agitur *l. mora 32. §. in bonæ fidei, ff. de vsur. leg. in condemnatione 134. §. vnicuique,* ibique gloss. *ff. de regul. iur.* Roland. *cons. 58. n. 10. ad fin. lib. 2.* Honded. *cons. 50. n. 34. lib. 1.* Rota *decis. 182. n. 6. & n. 7. part. 4. tom. 2. rec. & in Romana dotis 81. Febr. 1647. sub §. & hinc profecto coram Me.*

Et in omnem casum cum huiusmodi credita 8
ratione interusuriorum non essent adhuc liquida, sed tantum reseruata in sententia A. C. nec deinde fuerint declarata, aut liquidata ratione incertitudinis, aut illiquiditatis Paulo non potest competere retentio, Rota penes Buratt. *dec. 160. n. 13.* & ibi Add. *n. 20.* post Zacch. *de oblig. Camer. decis. 130. num. 8. in Rec. maten. manutentionis 28. Iun. 1642. in fin. coram R. P. D. meo Cerro, in Tusculana Saluiani 17. Iunij 1647. in §. non tamen visa fuit coram R. P. D. meo Verospto, & in Romana domus 4. Maij anni prateriti in fin. cor. R. P. D. meo Eichio.*

Fuit itaque resolutum reintegrationem esse concedendam Ioann. Baptistæ, & aliis de S. Petro, vtraque parte informante, &c.

D. R. P. MELTIO.

Romana supplementi Legitimæ.

Lunæ 21. Iunij 1649.

ARGVMETVM.

Supplementum legitimæ debetur filio, & pro eo eius Hæredibus in bonis Patris, Status hæreditatis concordatus à partibus coram Iudice attenditur, donec de errore concludenter probetur. Ipsius deterioratio, quomodo probetur. Legitima debetur iuxta valorem status de tempore obitus Patris. An imminuatur diminutione bonorum, quæ contingit est post. Diminutio, pendente mora soluendi supplementum, sequitur hæredem possessorem.

SVMMARIVM.

1 *Supplementum legitimæ debetur filio, & ex eius persona, illius hæredibus, in bonis Patris prædefuncti.*

2 *Status Hæreditatis coram Iudice à partibus concordatus, est attendendus, donec de errore concludenter probetur.*

3 *Status hæreditatis deterioratio, causata ex bello, peste, & aliis accidentibus, quomodo probetur remissiue.*

4 *Legitima debetur filijs de omnibus bonis, iuxtà eorum valorem, & statum, de tempore obitus Patris.*

5 *Diminui an valeat, diminutione rerum, & bonorũ contingenter post mortem Patris: remissiue.*

9 Dom

6 *Dimidium pretij bonorum edictalis, quæ creditor, vendente matre contumaciali Hæredem ad, supplendum supplementum legitimæ filiis debitæ, cedere debet ad damnum ipsius possessoris.*

DECISIO XLV.

Fuerunt Domini in decisi coram Me sub die 2. Decembr. 1647. hinc quæ fuit relata in Rotam Rotalem esse commandandum supplementum legitimæ autem legitimæ deberi Mariæ, & eiusdem Personæ illis de Cherubinis eius hæredibus in bonis Riccardi Rotigni eius Patris, probat expressè *text. in Lecta modo Cod. de inoff. test.* & satis abunde firmatum tam in d. decis. quæ reuidetur, quam in alijs emanatis cor. R.P.Domino meo Cerro. Vnde super hoc non esse amplius insistendum ordinarium Domini, & restricta fuit tota difficultas ad solam quantitatem huius supplementi, quæ vt fit sc. 8215. ba. 88. iuxta liquidationem factam in d. sententia, & comprobata in eadem decis. cor. Me emanata sub d. die 2. Dec. 1647. visum fuit non posse amplius in dubium reuocari.

Nam ex statu hæreditatis d.Riccardi concordato cor. me de ordine Rotæ, præsentibus partibus ac earum Procuratoribus & Calculatoribus constat, quod factis bonis omnibus erroribus,& omnibus creditis prætensis inexigibilibus ab Anna 2 Rotigna, nihilominus d. summa remaneat liquida, & indubitata, cui statui sic firmato, vt standum, & indubitato, cui statui sic firmato, vt standum sit donec de errore concludenter probetur, tradit Soc. *in l. qui pecuniam n. 10. ff. de cer. per.* & *in l. quibus diebus §. quodam Titio numero ff. de cond.* & *dem.* Vrsil. ad Affl. qui in computis socialibus *dec. 125 n. 7.* Bert. *de. cons. 38. fol. 2. num. 1.* Rot. *cor. Virat. dec. 546. n. 6. de. sec. non obstat clausula, & in Romana Pescitanis Transactionis 29. Maij* 1648. *coram R. P. D. meo Corrado, §. vlt. vers. hinc DD. censerunt.*

Dici neque potest quod supplementum sit diminuendum attenta diminutione pretij bonorum 3 stabilium in hæreditate repertorum causata ex bello, & peste, quia vltra quod talis deterioratio non probatur prout requitur secundum Gloss. & DD. *in l. 2. Cod. de rescis. vend. c. 3. de emp. & vend.* Natt. *cons. 650. n. 8.* Mod. Pers. *de subh. in q. 60. n. 1. & 2.* Rota penes Buratt. *dec. 538. n. 1. vers. nam dicta mulieres*, quatenus etiam probaretur illam non releuaret. Nam quidquid sit (ex quo legitima debetur filiis de omnibus bonis iuxta eorum valorem & statum de tempore obitus Patris ad *text. in l. omni modo in fi. Cod. de inoff. test.* Rot. post Merl. 5 *dec. 113 n. 1. dec. 62. n. 73. p. 5 rec.*) an rerum, ac bonorum diminutiones, quæ contingunt post mortem Patris valeant diminuere legitimam filij, de quo hic dixerit Peregr. *de fideic. artic. 36. n. 16. vsque ad n. 35.* Merl. *de legit. lib. 5. tit. 2. q. 7. n. 12. conseq.* Quia in proposito casu concurrit mota Annæ hæredis, quæ sæpius requisita, & interpellata fuit ad soluendum dictum supplementum, ac semper recusauit, prout hodie etiam pertinaciter recusat, diminutio pretij quæ contingit pendente tali mora contumaciali, certum est quod cedere debeat in damnum hæredis possidentis, vt declarat Rim. iun. *cons. 227. n. 73.* Cappye. Latr. *cons. 78. num. 22.* & fuit dictum in Romana fideicommissi de Episcopis 29. *Nouembris* 1644. *coram Eminent. D. Card. Hieronymo Vercell.*, & in eadem confirmata 22. *Iunij* 1643. *coram R.P.Domino meo Vercell.*

Et hæc informantibus tantùm Dominis de Cherubinis, absente tamen parte legitimè monita,& expectata, ac semper informare recusante, fuit relatum, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana fideicommissi.

Lunæ 17. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Dispositio leg. hac Edictali Cod. de secund. nupt. vbi occurritur præiudicio filiorum primi matrimonij sedulò perpenditur & coniecturæ contemplationis habitæ secundi Viri à muliere binuba testante, luculenti ratiocinio recensentur, & latè de materia.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio testamentaria mulieris binubæ inimica, & contemplatione secundi mariti, ext. exhæs filios primi matrimonij, seu prohibetur ex leg. hac Edictali C. de secund. nupt.*

2 *Probationes in materia difficilis probationis, sc. no coniecturis, ac præsumptionibus iudicis arbitrio persuadis.*

3 *Præsumptio, quod dispositio testamentaria sit facta contemplatione alterius, non tollitur ex eo quod commodum ipsius referatur in aliquam, concurrentibus aliis, quibus ea rectè percipitur, demonstrationibus.*

4 *Et in terminis filij instituti hæredes ad commodum Patris, textus expressus.*

5 *Datum illis videtur, cuius consensu, contemplatione, ac opera, alteri quid concederitur.*

6 *Legislator in hac Edictali Cod. de secund. nupt. apprimè intendit occurrere industrijs, ac machinationibus, quæ in fraudem ipsius legis, ac in præiudicium filiorum præcedentis matrimonij, nectiri solent, vbi reseruatur verba legis.*

7 *Participatio commodi proprietatis in Hæreditate filius relicta, satis resultat, & ea dicitur probari in Patre, ex vsufructu ipsius in vsufructu, cum plena bonorum administratione, ac omni redditionis ratione, & conficiendi Inventarij plena liberatione.*

8 *Difficultas Inritionis filiorum in proprietate, & Patris in vsufructu, oriri consueuit, Testatoris vxorem nullam proprietatis commodum à marito tribuere voluisse.*

9 *Vsufructus hæreditatis relictæ filio, ex legis dispositione acquiritur Patri, sic in vsufructum, sic in proprietate, secundum relictum. Veritatem autem huius propositi ex legislatoris mente quæritur.*

10 *Testator adstringens filios alterius, potest prohibere etiam in Hæreditate Patris.*

11 *Contemplatio matris, nedum ex clausulis testamenti, sed ex aliis coniecturis, quæ in proposito recensentur.*

12 *Vsufructus non est in prospectu tenere conservare tabulas, & scripturas pertinentes ad hæreditatem, & ideo filius eosque alteri tradere non tenetur.*

13 *Clausula, prout regulis subiacent interpretationi,*

eo magis præsumitur fraus, ac dolus.

14 *Decius acriter & iure merito inuehit contra DD. excogitantes, & approbantes cautelas in fraudem leg. hac Edictali Cod. de secund. nupt. ac præiudicium filiorum primi matrimonij.*

15 *Et dicit illas esse verbales, & reijciendas.*

16 *Commodum, quod ex amplitudine verborum institutionis, ac tota testamenti serie, intenditur Testatricem voluisse, conferre marito, qualecunque sit, sufficit ad hunc effectum.*

17 *Vsusfructus debetur Patri ex Hæreditate filij à matre obuenta ex dispositione Statuti Vrbis lib.1.c.131. sub rub. ad lucr. dot.*

18 *Declaratur hoc Statutum procedere, & dispone re, quando extant soli filij communis matrimonij, non autem quando concurrunt alij ex præcedentibus nuptiis suscepti.*

19 *Statuto cessante, attenditur dispositio Iuris cõmunis.*

20 *Leg. hac Edictali fauet filiis, primi matrimonij.*

21 *Repudiatio seu renunciatio commodi Hæreditatis Vxoris, facta à Viduo, non potest tollere Ius filiis primi matrimonij ex leg. hac Edictali proueniens, quibus, expectata alia ipsius acceptatione, statim illud defertur.*

22 *Repudiatio huiusmodi præsumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato.*

23 *Substitutio facta in testamento, licet in futurum, ac incertum euentum collata, est considerabilis ad effectum, vt præsumatur contemplatione illius, cuius linea in propria, & descendentium personis vocatur.*

24 *Et facultas specialis à testatore cõcessa hæredibus instituti disponendi ad fauorem certæ personæ descendentis illius, de cuius contemplatione dubitatur & illius descendentium ad solam eius contemplationem referri potest.*

25 *Contemplatio secundi Viri præsumitur habita fuisse à muliere binuba in odium filiorum primi matrimonij, quando in casu contradictionis ipsorum suæ odiosæ dispositioni, imposuit caducitatem alieni portioni, & illi reliquit executorem primum secundum virum, deinde suos filios hæredes institutos, cum pleniss ima liberatione à redditione rationum.*

26 *Pariterque ad onus portionis, tunc iis adiudicandæ, detractionem caducatæ, & legata etiam annua referri voluit.*

27 *Exoneratio grauaminum in Hæreditate, non solius proprietarij, sed vsufructuarij etiam commodum, & contemplationem præfert.*

28 *Iudicium idē prorsùs resultat institutionis vnius, vbi ex antecedentibus, & sequentibus institutionis de eius filiis partibus apparet testantē præoculis habuisse, & contemplatur fuisse illum.*

29 *Ad formandum huiusmodi iudicium totius Testamenti contextus, non autem singulæ illius partes disiunctim, omnesque simul præsumptionis vndique resultantes considerari debent, cum vicissim adminiculentur.*

30 *Contemplationis prædictæ nulla maior certitudo adduci posse videtur, & quæ ipsius testatoris ore prolata fuit.*

31 *Legatum annuli pretiosi ob memoriæ conseruationem, cæteris iunctis, ex eodem testamento coniugis morientis insurgentibus, adminiculis, est præstantior probatio amoris, quam sit quælibet contraria ex testibus elicita, odij, ac discordiæ, qui essent inter Coniuges.*

32 *Ratio prima in periodo testantis, licet addita sit secunda ad eius corroborationem, præfert contemplationem testatoris, ac dispositionis finalem, & præcipuam causam.*

33 *Licet ad hunc effectum sufficeret, quod esset æquè principalis, & coniunctim adiecta.*

34 *Imo & secundaria.*

35 *Eoque maximè vbi sunt commemorata merita filiorum, meritorum ob ætatis tenuitatem non comput. nisi Patris contemplatio suppleuisset.*

36 *Dispositio mulieris secundò nuptæ, ex qua filij ex primis nuptis suscepti neque legitimam consequantur tanquam iniqua, ac iniustis artibus extorta, penitus reprobatur.*

37 *Tempus testamenti attendi debet, quando inquiritur testatoris intentio circa disposita in eo.*

38 *Causæ odij filiorum debent esse graues, quæ inducant matrem ad disponendum in illorum præiudicium: aliàs sic disponens, præsumitur extraneis artibus, ac suasionibus circumuenta.*

39 *Rationes expressæ, & cumulatæ in testamento facto à muliere, censentur deductæ ad obtegendam, & colorandam mariti contemplationem, quando alia fortiores pro ea vigent coniecturæ, ac verba, quæ non solùm suadent, sed demonstrant, principium, medium, & finem, ac totius dispositionis substantiam, fuisse in præscripta contemplatione constitutam.*

40 *Et propterea, licet aliàs veræ forent, cum tamen sic adiectæ censeantur in fraudem, ac circumscriptionem legis, attendi non debent, sed sunt reijciendæ.*

41 *Forma relictionem est considerandæ, sed effectus rei.*

DECISIO XLVI.

VOluerunt Domini tertia vice audire D. Comm. Fabium. Verum causa demùm exacto studio discussa, nulla demum visa fuit pro eius parte deduci releuans ratio, ob quam ei recedendum à resolutionibus coram Me factis sub diebus 18. Maij 1646. & 14. Iunij 1647.

Nam ponderato, vt fieri debet, toto contextu testamenti Imperiæ illius vxoris clare dignoscitur quod eius intuitu, & contemplatione conditum fuit contra dispositionem *l. hac edictali, C. de secund. nupt.* Hoc enim in subiecta materia difficilis probationis benè probatur coniecturis, ac præsumptionibus Iudicis arbitrio pensandis, *ad leg. licet Imperator.* cum ibi not. per DD. *ff. de l.1.l. dolum. C. de dol. c.2. de renunciat. in 6.* Bart. *in l. si filiofamilias, n.1.c. vers. si apparet, ff. de donat. caus. mort.* Ang. *in l. ff. sub n.2.c. vers. & ideo, C. de vsufruct.* cum aliis latè adductis per Mascard. *de probat. concl. 815. sub num.1. vers. qua ratione, &c.* & in specie tradunt Soccin. iun. *cons.* 16. *n.* 4. *vers. & ante omnia præsuppo nendum est, &c. ac seqq. lib.* 4. Rim. iun. *cons. 243. n.34.c. vers. & cum in fraudibus, & seqq.* Lancellott. Gall. *cons. 18. à n.25.c. versic. & hæc quoad ineris præsumptionem, cum seq. & sub n.53. vers. nec obstat, ac seq.* Card. Bardellon. *cons.4. sub n.66. versic. standum igitur est coniecturis, ac seq.* Fachin. *controu. lib.3.c.ap.66. in fin. versic. a varius porro causarum figuris, &c.* & confert Lup. *de legitim. com.1. §.5 sub num. 158. versic. vnde secus est, &c.* Quæ in præcedentibus Decisionibus fuerunt plenè deductæ, & comprobatæ.

Nec obstat, quod ex institutione communium filiorum secundi matrimonij, quam fecit Imperia in proprietate bonorum eius hæreditatis, nullum resultet

resultet commodum dicto Com. Fabio eorum patri, quo circumscripto, cedere videtur in ea parte (super qua instituebat informantes) eius contemplationis præsumptio.

Quia (licet quod illa (quæ per se efficax sit contemplationis [illegible] ad [illegible] inductio, sed non vnica, nec excludat aliarum præsumptionum quibus caden. recte percipitur, licet dispositionis commodum reiectatur in alterum, vt probat lictera text. & ex ea licet ibi Gosfred. & Iuigol. *in leg. si de comm. lib. 8. per.* ibi, *plerumque autem inter agendum eis primæ causa hoc fuisse, licet emolumentum publicum quæratur*, &c. *per leg.* & melius ad rem nostram *in leg. per in tu. princip.* ibi *facultas, si vero per filium semper hæredem quamvis emancipatum adeamus, liberi hæreditatem ipsam patrono habere, cum omnia quæ nostra sunt, liberis nostris ex voto paremus* &c. ibique gloss. *in verb. patronum habere, ff. de bon. libertor.* Nam illi datum videtur cuius consensu, contemplatione, ac opera alteri quid conceditur *leg. solutum, ff. de pignor. act. leg. si pupillo, & generaliter, ff. de donat. cum simil.* Rip *consil. 1. sub num. 9. vers. ad fundamentum Baldi* &c. *de secund. nupt.* Quæ sane conclusio facilius procedit in hac materia, in qua Legislator opprimè intendit occurrere indultis, ac machinationibus, quæ in fraudem ipsius legis ac præiudicium filiorum præcedentis matrimonij moliri solent, vt legitur in *d. l. hæredi, in princip. vers. sin. vero* ibi, *omni circumscriptione, si qua per interpositam personam, vel alio quocunque modo fuerit excogitata cessante*, &c. *& in §. optime*, ibi, *nulla machinatione neque per suppositas personas, neque per aliquam aliam cautelam capi valente*, &c. in Auth. *de nupt.* Præsertim inter domesticos quibus sunt faciliores, ac frequentiores, *leg. data, Cod. de donat.* & in specie probant Castr. *in consil. 150. visso puncto sub n. 2. ad fin. vers. nec obstat, quod sit tenta proprietatem, lib. 2.* & prius Ioann. de Ignan. Franc. Arer. & Riccard. de Salyc. inter comm. iuidem Castr. *consil. 261. ac 263. & post cons. 264. lib. 1.* Rain. *in cons. 112. sub n. 8. vers. & ideo casus, lib. 1.* Menoch. *cons. 131. sub numero 11. versiculo & quæ quidem cautela*, &c. Rim. iun. *cons. 241. sub numero 46. vers. moventur etiam, cum seqq. & dicto cons. 243. n. 27. vers. subiungens, & seqq.* Thesaur. *decis. 170. sub num. 33. vers. iaco cautelam*, Engen. *cons. 51. sub n. 27. vers. contrarium tamen cum seqq. lib. 2.* Honded. *cons. 14. sub num. 32. vers. quæritur. lib. 1.* Lancellot. Gall. *consil. 18. sub num. 42. vers. sed quando pater*, Mantic. *de tacit. lib. 12. tit. 33. sub num. 10. vers. aliud autem dici potest. & vers. neque est omittendum*, &c. Rotar. *decis. 12. sub n. 4. vers. rationem assignant*, &c. *cum seqq. & sub numero 9. versiculo ex quibus patet*, &c.

Ex facto etiam remouetur obiectum, cum ipse com. Fabius fuerit in vsufructu eiusdem proprietatis hæres pariter institutus, cum plena bonorum administratione, ab omni redditione rationum, ac inuentarij confectione expresse liberatus, ex quo euidenter probatur commodi illius in eadem proprietatis filiis relicta participatio, Castr. *dicto cons. 150. sub num. 2. vers. nos loquimur*, &c. *& vers. sed hic vltra processit*, &c. *lib. 2.* Rim. iun. *dicto cons. 241. sub num. 49. versic. & certe.* &c. Thesaur. *d. dec. 170. numero 28. versiculo ampliatur tertio*, &c. dicens hoc esse indubitatum, Laderch. *cons. 147. sub numero 1. versiculo secunda est sententia*, Mart. *Pot. 39. sub numero 15. versiculo ex his sequitur, & seq.* Matrill. *decis. ne 175. num. 12. vers. quæ pars, & seq.* Rotar. *d. decis. 12. num. 3. vers. in eadem sententia*, & fatetur Bellonian. *decisio consil. 82. lib. n. 26. versic. ad secundum*, &c. sententiam prædictam in his terminis veram esse.

Nec releuat contraria illatio ex eo deducta, quod distincta huiusmodi dispositio, qua filiis 8
post factas viro suo cum ac patri eorum vsusfructus [illegible] cum fuit dilectus aperte contineat Testatricem nullum proprietatis commodum meritò reputare voluisse, vt scribit D.c. *in cons. 462. vers. la remissione fac numero 20. vers. ad renouandum ipsa*, &c.

Quinimmo contemplationem illius euidentius demonstrat. Nam si hæredibus simpliciter, vel etiam in proprietate alio non adhibito filiis posteriori matrimonij inditatis decreuisset Imperia, quo casu ex Legis dispositione idem vsusfructus, nullum autem ius proprietatis regulariter acquisitum patri *leg. cum quidam, Cod. de bonis liber.* Attamen id concessit meritò contemplatione liberationis, quia cum illam expresse, vt potuerat Auth. *excipitur eodem tit.* non prohibuerit, dicitur ideo filios instituisse, vt per 11
eos patri acquireretur ab *l. cum filiusfamilias, in princip.* vbi gloss. *in verb. patri, & seq.* ac DD. *ff. de leg. 1. & l. si ita quidam 28. ex lege, ff. de verbor. obligat.* & probauit Bald. *in consil. 161. quidam Nobilis Donina, lib. 1.* recedens à contraria opinione, quam prius tenuerat in *cons. 22. quidam Domina Nicolina, per tot. lib. 5.* & inter cons. Castr. *consilio 226. visis pactis, & consilio 264. ego Baldus lib. 1.* idem Castr. *dicto consilio 150. sub numero 2. versiculo sed hic vltra processit, libro 2.* Surdus *consilio 262. sub numero 33. versiculo præterea.* Laderch. *d. consil. 147. sub numero 1. versiculo prima est quia mater*, &c. Mantic. *de tacit. libro 12. tertio 37. sub numero 29. versicule quod etiam*, late Matrill. *dicta dec. 175. sub numero 14. versiculo contrarium tamen*, &c. *cum seqq.* Eugen. *dicto consilio 1. numero 3. versiculo secundo principaliter*, &c. *libro 2.* & alij. Quorum 17
sententiam non aliter recipiunt Testatores contrarie, ac ipsa Rota potes sanct. mem. Gregor. *decisione 170. & 443.* dicti quia vsusfructus eo casu cessat debeat patri ex tacita disponentis voluntate prohibetus ad sustinendam dispositionis validitatem per *leg. quod seruus, ff. de acquir. poss.* vbi notat Bart. *& in dicta lege si filio familias, sub numero 2. versiculo si vero potest quari ipsi filio*, &c. *ff. de donat. cum sit D.c. dicta consilio 462. sub n. 20. in fine versiculo non obstat quod in casu*, &c. Pulcot. *de nup. & ff. cap. 53. sub numero 8. versiculo docuit que Bartolus*, &c. *& legitur in dicta decisione 170. numero 6. vers. nec facit, & d. decis. 443. sub numero 4. versic. nec obstat inferendum, ac seq.* sanct. mem. Gregorius Bellon. iun. *dicto consilio 82. sub numero 19. cum seqq.* Multo magis idem est iudicandum, vbi eandem eius voluntatem ad fauorem mariti expressis verbis declarauit, quibus dum legis scopulos præmeditata illa distinctione solertius euitare intexit, eo magis illis se inuolat, quippe non tantùm legem circumuenire, sed etiam illius interpretationem detorquere curauit, vt respondit I. C. *in lege ita pacti hæredes commisit, versiculo imo in fauorem fisci, Dizellus de iure fisci*, Baldus *consilio 45. aparet quoddam instrumentum, sub numero 1.*

I [illegible] vers.

*verſic. quamuis plus, lib.*1. dicens, quo maior cautela in rebus ſuſpectis adhibetur, eo magis præſumitur fraus, ac dolus, Con. *conſil.* 217. *n.* 2. *verſ. in ipſis autem terminis, cum ſeq.* & *n.* 7. *verſ. ita generaliter, lib.*3. Bero *conſil.* 58. *ſub num.* 14. *verſ. ex alias etiam, lib.*2. Theſaur. *dicta deciſ.* 1–0. *ſub n.* 17. *verſ. ad Decianum, &c.* vbi acriter, & iure quidem merito inuehit contra DD. excogitantes, & approbantes huiuſmodi cautelas in fraudem dictæ, legis ac præiudicium filiorum primi matrimonij, & *ſub dicto n.*28. *ac* 33. *verſ. ſed vt ſupra dicebam*, &c. dicit illas eſſe verbales, reſiciendas, Rim. ian. *dicto conſil.*241. *ſub n.*40. *verſ. & certe, ac ſub n.*57. *verſ. ſed hic caſus*, &c. Bardellon. *dicto conſil.* 4 *ſub n.*74. *verſ. nec vim facit*, &c. vbi reſpondet argumento Decij. Quod certius eſt in propoſito caſu, in quod ex amplitudine verborum inſtitutionis mariti, ac tota teſtamenti ſerie conſtat Teſtatricem verè intendiſſe commodum etiam proprietatis illi viuenti conferre, quod qualecumque ſit, ſufficit ad hunc effectum *iux. leg. Sulpitius* ibi, *ſi hoc egit vxor, vt aliquid ex ea re interim commodi ſentiret maritus*, &c. *ff. de donation. inter vir. & vxor.* Rimin. ian. *d. dicto conſil.*243. *ſub n.*43. *verſ. & in caſu noſtro*, &c. *cum ſeqq.* & comprobat Lacchin, *dicto cap.*66. *verſ. ſic, & ipſe ſtatuo*, &c. ibi: *& id actum tacitè, vel expreſsè, vt Victricus emolumenti aliquid ſentiret* &c.

17 Minùs releuat, quod vſusfructus prædictus pariter deberetur Com. Fabio ex diſpoſitione Statut. Vrbis *lib.*1. *cap.*131. ſub Rubr. de luer. Dot. qui propterea eum repudiauit, ac declarauit nolle conſequi ex teſtamento vxoris.

18 Quia ſtatutum illud diſponit, atque procedit, quando extant ſoli filij communis matrimonij, non autem quando concurrunt alij ex præcedentibus nuptiis ſuſcepti. Atque ideo caſus iſte remanet ſub diſpoſitione iuris communis, ac proindè *dicta lege hac edictali* comprehenſus, vt alias fuit reſolutum in Romana prætenſ. dotis 25. Decembris 1594. coram Corduba *p.*4. *diuerſ. decisione* 255. & latiùs probatum in prædictis coram Me, ſub die 18. Maij 1646. in §. *prædictis verò non aduerſatur, cum ſeq.* & ſub die 14. Iunij 1647. in §. 1. *& ſeqq.*

Repudiatio autem, Declaratio, & Proteſtatio facta per com. Fabium die 30. Decembris 1648. poſt dictas reſolutiones Rotales. Viſa fuit Dominis non ſufragari. Quia (præter ea quæ ex præſtatione legatorum, ac aliis in facto deductis, pro
20 illius præcedenti acceptatione reſultant ius filiorum primi matrimonij procedit ex ipſa diſpoſitione, leg. hac dictali, &c. quæ ex inſtanti obitus matris cum eiuſmodi teſtamento defunctæ operata fuit effectum ſuum deferendo ſtatim ius eiuſdem filiis non expectata acceptatione Victricis, cuius ideo ſubſequens renunciatio, ſeu repudiatio illud tollere non potuit ad *text. in leg. fin. ff. de pact. leg. ſi poſt mortem, & fin. ff. de bonorum poſſeſſ. contr. tab.* & in his terminis bene probat Steph. Bertrand. *in repet. dict. legis, in verb ſi vero plus, ſub n.*19. *verſ. ſed pro clariori intellectu*, &c. Rip. *in leg.*
22 1. *ſub n.*88. *verſ. & per illum textum, & ff. de vulg. & pupillar. ſubſtit.* dicens, quod huiuſmodi repudiatio præſumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato &c. Boër. *deciſ.* 211. *ſub num.*6. *colum penult. in princip. verſ. quod ſi Victricus*, Surdus *dicto conſ.* 25. *ſub n.*22. *verſic. quinto eo ipſo, cum ſeqq.* Honded. *dicto conſil.* 14. *ſub num.* 32. *verſ. nec reſtat quartum cum ſeq. lib.*1. Ronit. *d. deciſ.* 12. *ſub n.* 26 *verſ. nec potest esse in conſideratione*, &c. & fuit dictum in Romana quarti Dotal. 15. *Maij* 1625 *coram eminentiſſimo Domino meo Card. Verospio, ac eorum eminentiſſimo Domino meo Card. Veroſpio, ac* §. *neque vſum fuit verſ præſertim ad effectum, de quo agitur.*

Prætera plura concurrunt alia commoda ex eo teſtamento Com. Fabio reſultantia, quibus eius contemplatio in vniuerſa illa diſpoſitione
23 continebatur; tum ex eo, quia ipſe, ac alij eius deſcendentes fuerunt immediate ſubſtituti prædictis eius filiis hæredibus inſtitutis, eorumque deſcendentibus, quod licèt in futurum, ac incertum euentum deficientis illorum lineæ collatum tamen eſt conſiderabile, vt in ſpecie tradit Caſtr. *dicto conſil.* 150. *ſub numero* 2. *d. verſ. ſed hic vltra proceſſit, lib.*2. & latè probat Landerch. *conſ.*
24 27. *num.* 9. *verſ. nunc aliqua de ſpe ſubſtitutionis, cum ſeq.* & latius *conſil.* 18. *ſub n.*10. *verſ. nunc aliqua de ſpe*, &c. *& plur. ſeqq.* & ſenſit Eugen. *dicto conſ.*1. *ſub num.*30. *verſ. tertio, fortius*, cum aliis adductis in præcedenti Deciſione ſub die 14. Iunij 1647. in §. *quia contrariis, verſ. vlterius*, &c. Tum ex eo, quia tam ipſi, ac hæredibus inſtitutis, quam deſcendentibus præfatis conceſſa fuit ſpecialis facultas diſponendi de bonis hæreditatis Teſtatricis ad fauorem Franciſcæ ipſius Comitis Neptis, ac deſcendentium ex ea, quod ad ſolam eius
25 contemplationem referri poteſt *iuxta text. in leg. ſed ſi plures, §. in arrogato, ff. de vulg. & pup. ſubſt.* Theſaur. *dicta deciſ.* 1–0. *n.*5. *verſ. tertio facit*, Rim. ian. *de conſ.*243 *n.*27. *verſ. ſubnungens*, &c. Trentacinq. *var. reſol. lib.*2. *tit. de matrimon. reſolut.* 5. *colum. antepenul. ſub num.* 15. *verſ. hinc infertur*, &c. Menoch. *de arbitr. Iud. caſ.*439. *ſub n.* 28. *verſ. ipſa etiam* &c. Honded. *d. conſil.* 14. *n.* 17. *verſ. & propterea, cum ſeqq. lib.* 1. & alij in dicta deciſione allegati *in loco nox citato*. Deinde quia diſpoſitionis decimæ partis eius dotis in caſu contradictionis D. Lilij ex præcedenti matrimonio filij ad opera pia ordinatæ, executorem primum reliquit Com. Fabium a quacumque rationum reditione pleniſſimè liberatum, ac ſucceſſiuè eius filios hæredes inſtitutos; Pariterque ad onus portionis
26 tunc eidem Lelio adiudicandæ detractionem dictæ decimæ partis, & legata etiam annua referri
27 voluit, quod non ſolius proprietarij, ſed vſufructuarij etiam commodum, & contemplationem præbet *l. Auctore*, §. *Iulius, ff. de liberat. legat.* Com. *dicto conſ.* 217. *ſub numero* 2. *verſ. liberationis reditionem*, &c. *lib.* 2. & ponderauit Lancelot. Gall. *dicto conſ.* 18. *ſub numero* 66. *verſ. adde etiam hæc verba*, &c. *cum ſeq.* Maſtrill. *dicta deciſione* 150. *numero* 22. *verſicolo non quia facere videtur*, &c. & comprobat Mart. *d. Vol.* 30. *ſub numero decimoſexto, ac ſecundo tamen vbi* &c.

28 Et licet hæc non videantur immediatè ex ipſa filiorum inſtitutione procedere, demonſtrant tamen Teſtatricem præ oculis ſemper habuiſſe, & contemplatam fuiſſe Com. Lelium eius virum, tam in partibus præcedentibus, inſtitutionem filiorum, quam in ſequentibus, vnde idem prorſus reſultat ipſius inſtitutionis iudicium iuxta gloſſam *in l. e. apud Celſum, in verbo cauſa, ff. de dol. except. & in lege ii. à quo*, §. 1. *in verbo verba verſicula duo ex præcedentibus, & ſequentibus ff. ad* [illegible] Vbel

Clauer

Cranet. *conf.* 143. *sub n.* 9. *versic. franc enim argu-*
ment. & Mascard. *de probat. dicta conclus.* 815. *n.* 16.
vers. & *Mascard. de probat. dicta conclus.* 815. *n.* 16.
vers. sexta coniectura &c. Rot. *decis.* 11. *n.* 41. *versic.*
coniectural &c. & seqq. part. 5. *recent.* Nam ad for-
mandum huiusmodi iudicium totius testamenti
contextus (prout dictum eſt) non autem ſingulæ
illius partes diſiunctim, omneſque ſimul præ-
ſumptiones vndique reſultantes conſiderari de-
bent, cum vicißim adminiculentur, vt in his ter-
minis concludit Caſtr. *d. conſ.* 152. *ſub n.* 2. *verſic.*
ſed hic vltra procedit, vſque ad fin lib. 2. Soccin. iun.
conſil. 59 *numero* 23. *verſ. ex his tribus, lib.* 3. & *dicto*
conſ. 16. *ſub n.* 9. *verſic. præterea &c. lib.* 4. Lancell.
Gall. *d. conſ.* 18. *ſub n.* 128. *verſic. ſexta huic proxi-*
me inſurgit coniectura, & ſub n. 131. *verſ. vnde in*
cauſa, cum ſeqq. Laderch. *dicto conſ.* 14. *ſub n.* 1.
verſic. quarta eſt, Maſtrill. *d. decis.* 175. *ſub numero* 19.
verſ. eoque magis in caſu ipſo, cum ſeqq. cum aliis
relatis in *Romana fideicommiſſi de Coſciaris* 16.
Martij 1648. *coram Me, n* 8. *nec autem Teſtatricis*
voluntas, &c. & in præcedenti deciſione huius cauſæ
ſub die 24. *Ianuarij* 1647. *in* 8. *quia contraria, verſ. ac*
demum totus teſtamenti contextus, & cum ſequent.

Demum hanc veritatem Teſtatrix ipſa his
verbis exhæredationem D. Lelij immediatè ſe-
quentibus patefecit, *Dichiarando di volere, che la*
mia roba resti nella mia ſcritti miei heredi, non ſolo
per l'amore, che li porto, ma per gratitudine delli ſer-
vigi, e beneficij fatti dal Sign. Conte Fabio mio marito
à me, & à mia Madre, & in ricompenſa delle ſouen-
tioni dateli, & ſervigi vilenauoli da lui fatti al
Sign. M. Antonio Incaſati mio Zio, per riſpetto
mio anche al medeſimo Signor. Lelio mio ſigliuolo, del
primo matrimonio &c. Inferius autem hæredes
ſcripſit primum Com. Fabium in vſufructu, dein-
de filios in proprietate, ac illis eorumque deſ-
cendentibus eundem Com. Fabium, ac alios deſ-
cendentes ex eo ſubſtituit; quare nulla maior
certitudo dictæ contemplationis adduci poſſe
videtur, ea quæ ipſius Teſtatricis ore prolata fuit
ad *l. Filius familias, §. Diui Seuerus, & Antoninus, l.*
2. verſ. quod ſi liberis, ff. de l. 1. *l. Labeo, §. id Tubero,*
2. verſ. & quidem non arbitr. ff. de ſupp. leg. c. per tuas,
de prob. glo. ſ. *in l. non aliter in verb. Teſtatorem,*
ff. de l. 3. Menoch. *conſ.* 497. *n.* 16. *verſ. nam vbi du-*
bitatur de mente &c. & in his terminis probat
Carol. Bardell. *d. conſ.* 4. *n.* 66. *ad fin. verſ. prout cer-*
to ſtaretur &c.

Hinc que prorſus eliditur obiectio diſcordiæ,
ac odij inter præfatos Coniuges; Quia (præter
exceptiones adductas tam contra perſonas, quam
contra dicta Teſtium ſuper eo deponentium) cer-
tum eſt, quod non iuſtificatur (vt neceſſarium
erat) de tempore conditi teſtamenti prædicti,
quinimò ex eius lectura omninò reſellitur, &
contrarium apparet, cum vltra inſtitutionem vi-
ri in vſufructu, & alia plura in eius commodum
ac contemplationem ordinata, legauerit etiam il-
li annulum pretioſum ob eius memoriæ conſerva-
tionem, quod eximij amoris eſt argumentum; Vn-
de reſultat probatio longè præſtantior huiuſmo-
di teſtium depoſitione *leg. ſi inſtitutus, §. fin. ff. de*
inoff. teſtam. l. fin. vbi Bart. *ſub n.* 2. *verſ. & ſic habe-*
bes Imol. *ſub n.* 4. *verſ. item nota quod præſationes, &*
inf. ff. de hæred. inſt. Rota penes Buratt. *dec.* 616. *ſub*
num. 16. *verſ. nec enim ſufficit &c.* & plenè, ac do-
ctè probatum in *Romana ſucceſſ.* 9. *Maij* 1644.
coram R.P.D. Bichio, in §. ſecundo Teſtes non probant,
& ſeqq.

Poſtremo non obſtant aliæ rationes adductæ
ſiue amoris, ac benemerentiæ filiorum poſterio-
ris matrimonij, ſiue odij, & commerentiæ alterius
ex præcedenti iudicepti, ſiue amplioris huius for-
tunæ.

Nam prætermiſſis exceptionibus contra teſtes 32
ſuper eis examinatos, eorumque depoſitiones, &
præcipuè Octaui plenius deponentis de anno
1637. & ſic poſtquam conditum fuerat teſtamen-
tum anno 1632. 5. Octobris Prima ratio ex amo-
re filiorum ſecundi matrimonij addita fuit in
eadem Pectolo ad corroborandam alteram con-
templationis, & gratificationis viri efficacioribus 33
verbis expreſſam, quibus vtique apparet hanc
fuiſſe diſpoſitionis illius præcipuam, atque fina-
lem, Alciat. *de præſ. reg.* 1. *præſ.* 30. *ſub n.* 4. *verſ. vnde*
putarem, & inf. Menoch. *præſ.* 29. *ſub n.* 64. *verſ. ve-*
rum reſpondetur, lib. 3. Licet ad hunc effectum 34
ſufficeret, quod eſſet æquè principalis, atque con-
iunctim adiecta ex theor. Bart. *in l ambitioſa, ſub*
n. 19 *verſ. hoc præmiſſo, ff. de decr. ab ordin. faciend.*
Rot. Penes Put. *dec.* 246. *n.* 1. *verſ. quia aut omnes,*
lib. 1. *in coroll. & deciſ.* 589. *ſub n.* 5. *verſ. tum & ſe-*
cundo, p. 1 *diuerſ.* & Pen. *deciſ.* 162. *n.* 17. *verſ. nec*
refert. cum ſeqq. imò, & ſecundaria Eugen. *d.*
conſ. 1. *ſub n.* 33. *verſ. quia reſpondetur, & ſeqq. lib.* 2.
Bardell. *d. conſ.* 4. *num.* 78. *verſ. ſi quidem ad hoc, vt*
quid dicatur &c.

Eoque certius, quia tempore conditi teſtamen- 35
ti præfati filij hæredes inſtituti maſculus nempe
in ætate duodecim, fœmina verò ex annorum
circiter erant conſtituti. Ac proinde nondum
compotes meritorum, niſi patris contemplatio
ſuppleuiſſet, Bald. *in d. l. cum oportet, ſub n.* 4. *verſ.*
quod præſumitur, C. de bon. quæ liber. Menoch. *præſ.*
28. *ſub n.* 9. *verſ. hinc colligitur, lib.* 3. Peregr. *de iure*
fiſc. lib. 3. *tit.* 18. *n.* 48. *verſ. coniectura autem notabi-*
lis eſt, &c. Io. Bapt. Lup. *de illeg. com.* 1. 8. 5. *ſub n.* 158. 36
§. vnde ſecus eſt, verſ. & hanc notabilem, &c. præter
quod nec eo caſu licet tantum inæqualitatem in-
ter filios inducere, vt ex primis nuptiis ſuſceptis
neque legitimam conſequantur; alias enim hu-
iuſmodi diſpoſitio tanquam iniqua, ac iniuſtis ar-
tibus extorta penitus reprobatur. Rim. iun. *conſ.*
241. *n.* 52. *verſ. ſi tamen habent vnum, ac ſeq. & con-*
ſil. 428. *n.* 7. *verſ. ſi tamen*, &c. *cum ſeqq.* & compro-
bat Cancer. *var. reſ. lib.* 3. *cap.* 15. *ſub n.* 339. *verſ. ſed*
vbi apparet &c.

Illa verò odij alterius filij ex prioribus nuptiis, 37
non fuit iuſtificata tempore teſtamenti, quod at-
tendi debet, quando inquiritur teſtatoris inten-
tio circa diſpoſita in eo *l. ſi ita, & l. ſi. in princ. ff. de*
aur. & argent. leg. at. cum concord. penes Mantic.
de conject. lib. 3. *tit.* 11. *ſub n.* 11. *verſ. decimo, lib.* 5.
tit. 15. *n* 21. *verſ. ſed adhuc.* &c. Bardell. *d. conſ.* 4. *n.*
7. *verſ. quinimo* &c. Rota *deciſ.* 111. *n.* 29. *verſ. &*
in ſimili &c. *p.* 5. *recent. ac in d. Romana ſucceſſ.* 9.
Maij 1644. *coram R.P.D. meo Bichio, in* 8. & *quæ*
cautius attendi debeant, verſ. quæ omnia &c. cum teſtes 38
de poſteriori deponant. Præterea nec cauſas refe-
runt graues, quæ præualeant pietati maternæ, vt
neceſſarium eſſet, nam alias præſumitur exulcera-
toribus, ac ſuaſionibus circumuenta, vt inquit L.
Cauſa leg. 4. *vbi gloſſ. in verb. inimentis, ff. de ſtatu*
lib. & comprobatur *ex l. ſecundo tutores, §. lex com-*
munis, C. de admin. tut. Cagnol. *in d. l.* 4. *par. con-*
tentur cum l. 2. *n.* 70. *ſecundo loco* & *ff. de ſtatu lib.* Rim.
iun. *d. conſ.* 241. *n.* 48. *quæ vide*, &c. & aliis relatis
Lancell. Gall. *d. conſ.* 18. *num.* 19. *verſ. ſecundo infert, ac ſeq.*

*sub n.*130.*vers.quare ad hæc &c.*Eug.*d.cons.*1. *n.*28. *vers.quod autem,& seqq.lib.*1.Mastr.*d.dec.*174.*n.*19. *vers.item quia lex præsumit,&c. & sub n.*24. *vers.in tantum* Rot. *in Romana domus* 12. *Nouembris* 1638. *coram.RR.Salamant.in §.minus releuat.&c.*

39 Tertia denique ratio nec plenè subsistens visa fuit,nec iuncta etiam cum aliis prædictis suffragari. Quoniam omnes censentur expressæ, & cumulatæ colorandam, & obtegendam mariti contemplationem, quando aliæ fortiores vrgent coniecturæ,ac verba supra relata, quæ non solùm suadent, sed demonstrant principium, medium, 40 finem,ac totius præfatæ dispositionis substantiam fuisse in ea constitutam. Et propterea licèt veræ forent, cum tamen in proposito casu adiectæ censeantur in fraudem, ac circumscriptionem legis attendi non debent, sed sunt reiiciendæ, *l. si quis sub conditione*,ibique glossl. Bald. & alij *ff. de cond. instit.l.si libertus minorem,ff.de iur.patron.d.l.ita fides heredis, vers. imo in priore specie, ff. de iur. fisc.* & deciditur *in d.§.optime*,in Auth.*de nupt.& in d. l.hac edictal.sub princ.in d.vers.si in vero*,vbi Bald. 41 *sub n.*19. *vers.iuxta hoc &c.* dicit, quod non est consideranda forma relicti,sed effectus rei, & cæteri DD. sequuntur *C.de secund. nupt.* Rip. *cons.*1. *n.*4.*vers.præmissis,& similibus non obstantibus &c.ac seq.de sec.nupt.*& comprobat Thesaur. *d. dec.* 170. *n.*17.*vers.ad Decium &c.cum seqq.& sub n.*33. *vers. sed vt supra dicebam.&c.*Menoch. *cons.* 314. *sub n.* 31.*vers.hæc itaque causa*,Rim. iun. *d. cons.* 241. *sub n.*49.*vers.& certè cum seq.ac sub n.*57. *vers.sed ille casus.*Lancell.Gall.*d.cons.*18.*sub n.*64. *respondeo,& plur.seqq.*Mant.*de tac.lib.*12.*tit.*33. *sub n.* 10. *in fin. vers.neque est omittendum,*Hond.*d.cons.*14.*sub.n.*21. *vers.cum in fraudem legis fiat,& seq. lib.*1. Bardell. *d.cons.*4.*sub.n.*59.*vers.qui modus testandi, ac seq. & sub n-*79.*vers.nec obstat expressio &c.* &latius fuit probatum in præcedenti Decisione 18. Maij 1646. in *§.altera vero ex eo deducta.*

Quare fuit conclusum vtraque parte informãte standum esse in decisis. Reseruata cognitione super aliis detractionibus à Fabio prætensis &c.

[R. P. D. Royas.

Auenionen. Hæreditatis.

Mercurij 9. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Ægidiana constitutio, quando habeat locum, effectum reiiciendi appellationem saltem suspensiuam interpositam à sententia in Iudicio possessorio lata. Agitur de mixtura Iudicij: & quando ex Iuribus post sententiam deductis, exequutio illius sit retardanda. Et quando competat retentio creditori.

SVMMARIVM.

1 *Immissio in bonis hereditariis debetur Heredi scripto,iuxta dispositionem* leg. final. Cod. de Edict.Diu.Adrian.tollend.

2 *Ægidiana constitutio reiiciens appellationem suspensiuam,locum sibi vindicat quotiescunque sententia lata in iudicio possessorio, est valida.*

3 *Verba in sententia prolata, quæ nullam habent clausulam taxatiuam, non sunt taxatiua, sed simpliciter demonstratiua.*

4 *Et respicientes quantitatem, sunt solummodò enunciatiua quantitatis, hactenus in eo iudicio prob.ate*

5 *Liquidatio summæ ad effectum possessorij in ipso iudicio possessorio,non facit sententiam continere mixturam.*

6 *Exquutio sententiæ retardanda est, quando ex iuribus post eam deductis, appareat de eius iniustitia.*

7 *Retentio non competit pro credito illiquido.*

8 *Retentio in tantum denegatur,in quantum præsumitur creditor satisfactus.*

9 *Excipitur in dote,in qua, vti priuilegia, nulla considerari potest præsumptio satisfactionis ex fructibus perceptis, nisi constet,ad manus creditoris tot fructus peruenisse, ex quibus probabiliter satisfieri potuerit.*

10 *Eoque magis vbi non intercessit tempus adeò considerabile,vt tot fructus percipere potuisset, ex quibus integram satisfactionẽ consequutus fuisset.*

DECISIO XLVII.

DVæ emanarunt in hac causa decisiones, Altera sub die 10.Iunij 1648. vbi dictum fuit esse locum Ægidianæ Constitutioni ad effectum reiiciendi appellationem saltem suspensiuam interpositam a Sententia per A. C. in Iudicio possessorio lata ad fauorem Honorati Iaques, ex quo illa detegebatur valida, & iusta; Altera 17. Martij præteriti in qua licet non reuocaretur in dubium iustitia, & validitas prædictæ sententiæ, attamen DD. opinantes,illam continere mixturam, & complicationem petitorij cum possessorio, ex eo quia in ea liquidatur dos Ioannæ Sauinæ in scutis 600.dum A.C. mandauit quod soluantur per dictum Honoratum scuta 300. pro restitutione medietatis dictæ dotis; ex hoc solum capite dictam decisionem reuocarunt; vt ex fundamentis in vtraque decisione deductis prætermisso tamen semper articulo, ad quem alias restricta fuerat disputatio; An dictæ Ioannæ competeret retentio bonorum, super quibus concessa fuit prædicto Honorato immissio; pro creditis ab eo de nouo productis,ac iustificatis, & reproposita hodie causa, resolutum fuit, competere retentionem Ioannæ in bonis hæreditariis Iosephi Viri pro creditis dotalibus, firmis tamen remanentibus fundamentis primæ decisionis; cum mixtura in 2. decisione considerata videtur euanescere.

Etenim iustitia & validitas A. C. nullam patitur controuersiam; dum in ea conceditur immissio eidem Honorato; non solum super bonis, quæ prouenichant ex fideicommisso q. Bartholomæi ad illius fauorem purificato, sed etiam super medietate bonorum hæreditariorum prædicti 1
Iosephi in qua fuit hæres scriptus iuxta dispositionem *l.fin. C.de Edict. D. Adr. tollen.* vt firmatus in prima decisione sub *§.iustitia pariter,& seq.*

Quapropter ambigendum non est, dictam Ægidianam Constitutionem in præsenti locum sibi vendicare, quotiescumque enim sententia 2
lata in Iudicio possessorio est valida, & iusta intrat dispositio dictæ Constitutionis reiicientis appellationem suppensiuam,Rota *decis.*445. *in fin. part.diuers.& decis.*80.*n.*15. *cum seq. part.*4. *tom.*2. *recent.* cum aliis congestis in principio primæ decisionis.

Mixtura vero in secunda decisionem considerataque efficit causam appellabilem ad vtrumque effectum

effectum non obstante prædicta constitutione prorsus corruere visa fuit; Quia quamuis in tertia concedatur prædicta immissio solutis tantum dictæ Ioannæ scutis 300. pro medietate suæ dotis, hæc, tamen verba non inducunt mixturam seu complicationem petitorij cum possessorio; quoniam cum ex parte Ioannæ fuisset actum non fuerit coram A. C. eius creditum dotale excedere summam scutorum 600. Iudex mandauit, vt solueretur solum scuta 300. pro medietate; ex inde enim non infertur fuisse dictam dotem in prædicta summa taxatam; quia dd. verba non sunt taxatiua dotis: sed solum demonstratiua illius; dum nullam habent clausulam taxatiuam, vt post Iason. *in l. si quidem n.4. C. de transact.* & alios bene aduertit Altograd. *cons.34. n.42. & 43.* eoque magis quia in eadem sententia præcipitur præstari cautionem in forma deponti de soluenda medietate aliorum Creditorum, quorum adducta non fuerat sufficiens iustificatio; Vndè resultat, non fuisse in prædicta summa liquidatam, & taxatam huiusmodi dotem; cum illa verba sint solum enunciatiua quantitatis hactenus in eo Iudicio probatæ, quæ obstare poterat immissioni; Vlterius prorsus excluditur prætensa mixtura ex eo, quia principaliter agebatur super possessorio, ad cuius effectum, dum sequuta fuit liquidatio in prædicta summa, dicendum non est, huiusmodi sententia continere mixturam, vt notat Dec. *cons.28.* quem Rota sæpe sequuta est, coram Seraph. *decis.452. n.4. & 5.* Buratt. *decis.625. num. 12.* Greg. *dec.232. n.6. in addit. & in Romana meliorationis 24. Nouembris. 617. coram Virili, ac in Interamen. prædij. de Tomassinis 31. Ianuarij. 1642. coram Me §. nec pariter obstat.*

Quamobrem licet dicta liquidatio dotis vti non inducens mixturam retardare nequeat effectum Ægidianæ constitutionis; nihilominus ad exequutionem prædictæ sententiæ procedi non debet, respectu tamen bonorum dumtaxat Iosephi; cum Ioannæ super illis competat retentio pro eius Creditis dotalibus de nouo productis, quamuis sententia in hoc casu iustificari debeat ex eisdem actis, per regulam, quod quando ex luribus post sententiam deductis appareat de illius iustitia retardanda est eius exequutio ad relata per Caputaque *dec.114. n.12. p.2.* cum aliis adductis *in prima dec. sub §. alia vero Credita in fine.*

Nec dicatur, huiusmodi Credita illiquida remansisse ex fructibus dd. bonorum per Ioannam perceptis; neq; nulla competere potest retentio ex firmatis per Rotam *dec.679. n.5. p.1. dec.435. n.2. p.2. dec.743. n.11. p.3. & p.5. rec. dec.411. n.27.* Buratt. *dec.160. n.14.* vbi Add. *n.20. & 21*

Quoniam in tantum denegatur retentio, in quantum præsumitur ex fructibus Creditor satisfactus; sed cum huiusmodi Credita proueniant ex causa dotis in illis vti priuilegiatis nulla confiderari potest præsumptio satisfactionis ex fructibus perceptis nisi constet, ad manus Ioannæ tot fructus peruenisse, ex quibus probabiliter satisfieri potuerit iuxta veriorem, & communem opinionem, quam firmat Negus. *de pign. p.1. mon.5. n.36.* Guttier. *de Tutor. p.2 c.9. n.52.* Vin. *dec.317. n.1. & seq. lib.2.* Gramm. *cons. ciuil. 114. n.11.* Ricc. *to. 1. dec.p 3. ed. 1317. ad fin. vers. quarto Auvertatur, &* vi. cta contraria opinione firmauit Rota *in Sancti Severin. dotis 16. Decembris 1619. coram Vbaldo, & in Romana seu Viterbien. reintegrationis dotis 8. Ec-*

bruar. 1627. coram Virili, & in Fan. dotis 17. Martij 1642. coram R. P. D. meo Cerro. ac coram R. P. D. meo Verospio in Arimanen. dotis 22. Ianuarij 1646. eoque magis quia non intercessit tempus adeo considerabile, vt tot fructus Ioanna percipere potuisset, ex quibus integram satisfactionem consequuta esset; vt consideratum fuit in dicta Rota seu Viterbien. reintegrationis dotis sub §. *in casu de quo agitur.* Idcirco super bonis solum Iosephi Viri eidem concedenda est retentio; non autem super bonis fideicommissariis quorum respectu retardari non potest exequatio prædictæ sententiæ ex fundamentis adductis in decis. 11. Martij præteriti.

Et ita vtraque parte, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. OTTOBONO.

Meleuitana Territorij.

Veneris 3. Decembris 1649.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarius quando debeat possessionem bonorum fideicommissi subiectorum obtinere. Agitur de possessione defuncti continuatiua in hæredem. Termini donationis nonnulli inspiciuntur. Exceptio requirens altiorem indaginem, reintegrationem aduersus spolium, retardare non potest.

SVMMARIVM.

1 *fideicommissarius non potest possessionem bonorum de facto apprehendere, sed tenetur citare Hæredem, de cuius manu erat capienda possessio, vel eo citato, ser. ser. ex decreto Iudicis.*

2 *Possessio continuat in Hæredem defuncti, vigore constitutionis Regis Ferdinandi.*

3 *Et proinde spoliato, & eius Hæredi debita est reintegratio, prout expresse in eadem constitutione disponitur.*

4 *Statutum, seu constitutio de capienda possessione, non intrat in bona fideicommissi subiecta, quæ non sunt transitoria ad Hæredes.*

5 *Intelligitur quando fideicommissum est omnino clarum, & apertum, & in nulla sui parte controuersum; quia tunc intrat constitutio, seu statutum, & hæredi competunt remedia possessoria.*

6 6 *Verba totum, integrum, & indiminutum, & similia, apposita in donatione, totalitatem seruant, & voluntatem donandi totum effectum, vt totum comprehendatur adeo vt veniat etiam ea pars, quæ ad donantem non spectabat, & quam ad se non spectare donator sciebat.*

7 *Et probatur in terminis verborum sine aliqua diminutione.*

8 *Donatio facta coniunctæ personæ, & consanguineæ matrimonio, fide est interpretanda.*

9 *Donans verba donantis, potuit, & est debuit declarare etiam ex mente operis.*

10 *Donatio in dubio extenditur comprehendere tam ius donatoris quam actionis.*

11 *Verba potius ampliant, & coarctant ambitum, & potius ad amplam extensionem.*

12 *Donans commodo, quo gaudet, vti non censetur velle, nisi id declarauerit, si partem quis habeat.*

13 *Exceptio respectiua meritum causæ, & ea quæ*

clariorem indaginem, reintegrationem obtinere si probauerit audire non potest.

DECISIO XLVIII.

PRopositi causam super relatis Coram Mo di. 17. Maij præteriti & DD. cum. informatis hinc inde acquieuerint primo decisionis fundamento, sed contra secundum luculenter scripserint, adhuc ex secundo perstitere nunc in decisis. Circum est enim, quod cum Catharina Manducca, & aliis litis Consortes prætenderent Territorium Diarazzanum, de quo agitur vigore fideicommissi, ac ipsi
1 deiecti amissi ordinati per olim Franciscum Nerii non poterant possessionem de facto apprehendere vigore d. fideicommissi vt fecerunt, vbique vitio spolij, sed tenebantur citare Imperiam hæredem Gregorij iunioris, de cuius manu erat capienda pos-
2 sessio, vel ex citata seruatis seruandis ex decreto Iudicis *l. si quorundam legatorum*, Rot. coram Seraph. *dec.* 271. *n.* 2. *dec.* 1065. *n.* 3. coram fa. me. Greg. *decis.* 206 *n.* & in aliis relatis in secunda decisione huius
3 cum. *in* §. *verum his omissis.* Atq; ideo eidem Imperiæ, in cuius personam vigore Constitutionis Regis Ferdinandi continuauit possessio tanquam hæredem Gregorij Iunioris, debita erat reintegratio, quæ expresse in eadem Constitutione dispositione, & idem profecto competebat, & competit Camillo eidem Imperiæ hæredi Pentan. *de success. lib.* 2. *c.* 132. *num.* 699. Rot. cor. Crese. *decis.* de regij [illegible] coram fa. me. Greg. *decis.* 542. *n.* 2. & *in Rom. Successionis in Burgio* 18. *Maij* 1648. *in fa. cor.* [illegible].

Nec obstat, quod agatur de bonis fideicommissariis, quæ non sunt transitoria ad hæredes, quo casu non intrat Constitutio, seu statutum de continuanda Possessione, Menoch. *cons.* 159. *n.* 3. Mant. de *cons. resol. lib.* 2. *c.* 116. *num.* 7. Rot.
4 *dec.* 716. *n.* 2. *p.* 4. *diu.* quia huiusmodi obiectum procedere posset quando fideicommissum esset omnino clarum, & apertum, & in nulla sui parte controuersum; secus, verò est dicendum, quoties cumque fideicommissum non est omnino clarum, quia tunc intrat continuatio possessionis in hæredem per constitutionem, seu Statutum inducta, ac ipsi hæredi competunt remedia possessoria Rot. pen. Andr. *dec.* 36. *n.* 3. *in Terrac. fideic.* 14. Dec. 1643. *in* §. *nec statutum coram me.*

Quod verò nos versemur in fideicommisso non omnino claro colligitur, quia instrumentum fideicommissi, & donationis acriter à Camulo impugnatur, dum prætendit non esse comprehensam medietatem Territorij Diarazzani, de qua agitur tanquam acquisitam per Gregorium filium Francisci donatoris nomine proprio, vt patet ex Instrumento celebrato sub die 23. Martij 1585. cuius præcedenti politicæ Summ. Camulus.

Et licet pro comprehensione totius, & integri Territorij prædicti eorum verba Prægnantia donationis sibi facta, & integro Territorio & infrascripti, quod totum, & integrum Territorium appellent Diarazzanum integrum, & inde instrumenta, & verba eius totalitatem significent, & verbo tenus donandi totum efficiant, vt totum comprehendatur, adeoque veniat etiam ea pars, quæ accidentaliter non possidebat, & quam alias non quidem Donator habebat, vt ex *l. Iulianus* 65. *ff. de leg.* 2. tradit Cagnol. *cons.* 223. *n.* 25. & 28. Menoch. *cons.* 1125. *n.* 15. & 16. qui loquitur in casibus verborum sine aliqua diminutione. Salon. de Valle *cons.* 25. *n.* 22. Rot. *dec.* 118. *n.* 23. & 26, [illegible].

Et magis stadeat comprehensionem totius 8
Territorij tam donatio facta coniunctæ personæ, & contemplatione Matrimonij, quam late ede interpretandam dicit Rot. *dec.* 282. *num.* 7. *p.* 1. *rec.* Tum etiam quia Imperia, quæ vna cum Francisco donatis adeuit postmodum in suo testamento totum, & integrum Territorium fuisse donatum, vt in Summ. Testa ferratæ *n.* 5. littera D. & bene potuit donans verba donationis quatenus essent dubia declarare etiam ex intervallo. Decian. *cons.* 7. *n.* 99. *lib.* 1. Rot. *coram Seraph. decis.* 817. *n.* 14. *in recen. decis.* 238. *n.* 5. *p. ant.* 2. *in Reuerien. successionis* 4. *Maij* 1646. §. *quæ opinio coram R. P. D. meo Bichio*, & *in Pisauren. donationis* 26. *Iulij* 1647. *in* §. *relevantia autem coram me.* 9

Tamen in contrarium pro non comprehensione totius Territorij addicitur regula, quod in dubio censetur solum comprehensum id, quod donatori competens, *l. si domus* 74. §. *si ff. de leg.* 2. *c. Paschalis de don.* Surd. *dec.* 172. *num.* 7. & verborum prægnantia sæpius ponderata plurimum relevaret, nisi in parte dispositiua donationis limitarentur à verbis, adiectis, ibi, & sint donata cum omnibus, & singulis eorum oneribus, & grauaminibus, & prout illa d. Franciscus tenebat, & possidebat, & tenebatur, & possidebat, & non alias, nec alio modo, quæ finalia verba possessionis limitant, & coarctant ampliationem, & prægnantiam antecedentium Bart. *in l. generali* 52. §. *uxori num.* 4. *ff. de iur. fisc. lib.* Rot. *cor. Burat. dec.* 621. *n.* 7. & *in rec. dec.* 104. *n.* 34. & *segg. dec.* 562. *num.* 12. *p.* 5. *in Lauden. pensionis* 14. *Martij* 1646. *in* §. *qua Dominis*, & *in Tiburtina emolumentis* 26. *Febr. præteriti in* §. *ex quibus coram me.* Et quod donans eo modo quo ipse possidet non censetur voluisse includere illi partes, quas non erat diserare Rimin. *cons.* 124. *n.* 11. Rot. *dec.* 14. *n.* 16. *p.* 3. *dec.* 118. *n.* 21. & *seq. p.* 6. *rec.* & *seq. dec.* 5. *in* [illegible] *Aquilan. n.* 7. *diuers.* 1644. *in* §. *præterea coram RR. Terrac.* 11

Eo parum relevat, quod agatur de bonis reflectaconiunctis, & contemplatione Matrimonij, quia cum voluntas donatoris ex verbis ad ius rebi competens, inferendum est illos tantum, sed quia etiam verbis eam esse [illegible] prædictæ donationis comprehendat [illegible] Territorij, quo erat quarto, & [illegible] [illegible] tandem [illegible] dicendum est de medietate [illegible] [illegible] quod de libera, & nulli [illegible] [illegible] [illegible]

eiusdem modietatis, & per consequens huiusmodi exceptio tanquam respiciens merita causæ, & requitens altiorem indaginem relatogationem retardare non potest *cap. in Litteris de rest. spoliat.* R. ta coram Seraph. *decis.* [illegible] *n.* 14. *dec.* 4. 8. *n.* 5. *p.* 1. & coram Ian. mem. Greger. *dec.* 5. *n.* 9.

Perstiterunt itaque Domini in decisis vtraque parte acerrimè informantes, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana, seu Albanen. diuisionis.

Lunæ 1. *Februar.* 1649.

ARGVMENTVM.

Diuisionis stabilium, facultas desuper peritorum in imponenda seruitute, & illius verba in scriptura qualitas duorum Instrumentorum coram eodem Notario, Testibus, & incontinenti celebratorum, attenta correspectiuitate, seù dependentia, vel non, contractuum: ipsorum successiuitas, & continuatio, seù diuersio, & alia his cognata suaptè ponderantur.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio, quæ pro iusta, & valida à partibus acceptata fuerit, non potest postea ab altera earum ex parte impugnari.*

2 *Imo in omnibus eius partibus, secundum illius validitatem, & sequutam acceptationem, debet sustineri.*

3 *Et omnia, quæ continentur in eodem Instrumento, & coram eisdem Notario, & Testibus facta fuerint, dicuntur pars illius contractus, & ex omnibus vnicus duntaxat reputatur, tot diuersisque partibus compositus.*

4 *Et in fortioribus terminis, si duo Instrumenta eodem die, & loco, & coram eisdem Notario, & testibus confecta videntur vnum alteri inesse, & perinde habentur, ac si vnico Instrumento peracta fuissent.*

5 *Clausula. Actum. in Instrumento apposita, regulariter indicat consummationem actus, & contractus perfectionem.*

6 *Concludo huiusmodi procedit, quando apposita fuit in fine ipsius contractus, & instrumenti.*

7 *Secus autem vbi apposita legitur in principio, vel in medio; n. casu, quia post eam deuenisse fuisse apparet ad vlterius negotium, & terminationem actus iam incepti, actuatenus importare potest perfectionem contractus.*

8 *Subscriptio partium denotat actus perfectionem, & complementum contractus.*

9 *Successiuitas, & continuatio sine aliqua diuersione, in contractu, denotat contrahentes non habere contractum pro perfecto.*

10 *Periti in diuisione, post adiudicatas vnicuique suas portiones non possunt imponere seruitutem.*

11 *Procedit quando seruitus imponitur ex interuallo.*

12 *Secus autem vbi apposita fuit in eodem; tunc enim seruitus impositi potest.*

13 *Verba in diuisione apposita, mandatum esse liberum, diuisionem, & executionem, &c. intelliguntur de libertate, & exemptione a seruitute dominorum date, & de libertate seruituris, si eligere voluerint.*

14 *Ius electionis est, cessandi declarationes intelligi de libertate alterius, quam exprimatur, ne incommodè indicatur correctio.*

15 *Correspectiui dicuntur hi contractus, quorum vnus sine alio partem non sortitur.*

16 *Prædicta non applicantur quoad in eodem Instrumento contineri possint plures contractus disiuncti, & separati, ac inter se non correspectiui.*

17 *Contractus in eodem Instrumento contenti, sunt ad inuicem independentes, & non correspectiui quando vnus non venit ad determinationem alterius, secus autem si connexi.*

18 *Contractus plures in eodem Instrumento, tunc dicuntur ad determinationem vnius ab alio, quando alius ad alterum illorum contrahentes non deuenisset.*

DECISIO XLIX.

SEquuta Diuisione anno 1645. Castellanis de quibus agitur facta vorum traditum per bonæm. Pirouannum, a Consulibus Artis Agualæ, & Peritis desuper electis, illaque à Partibus acceptata, quia tamen D. Dux Cæsarinus pretendebat [illegible] tacitum in ea parte, qua reseruatur legitur Dominis de Cesarellis antiquus transitus per medium [illegible] nuncupatæ Piancimino, ab ipsa appellationem interposuit, ideo delata Mihi causa per Signaturam Sanctissimi dubitauit, Diuisio subsistere, & sustineri, etiam quo ad reseruationem [illegible] Domini existimarunt; Cum enim eius validitas à neutra partium controuertatur, sed ab omnibus pro iusta, & valida acceptata fuerit, non potest hodie D. Dux Cæsarinus illam pro parte (quo ad dictam scilicet reseruationem) impugnare, sed in totum acceptare tenetur *l. nam absurdum, ff. de bon. liber. l. si ita stipulatio in fin. ff. de oper. lib.* Ac proinde secundum illius validitatem, & prædictam acceptationem Diuisio in omnibus debet sustineri ad *text. in l. Pomponius scribit, ff. de neg. gest.*

Dictam autem reseruationem esse partem huius Diuisionis apparet ex lectura, & toto contextu ipsius Instrumenti, cum appolita fuerit immediate post mensurationem, & positos confines [illegible] post adiudicationem vnicuique earum duarum portionum in vnaquaque Tenuta contingentem, ibi, Et quia in Tenuta Piancimini adest via, seu tratel[illegible] per quam, & per quod itur ad Tenutam Castagnolæ reseruamus dictis Duci Cæsarellis transitum [illegible] transeundi per illam, seu illud &c. & vt [illegible] D. de Cæsarellis teneantur pulsare [illegible] & dare transitum [illegible] Cognac di Dobzede Cæsarinis [illegible] di in pinchinagna &c. Hinc [illegible] in eodem Instrumento, coram eisdem Notario, & Testibus facta fuisse, [illegible] hinc inde, reseruatio dictæ partis [illegible] & ex omnibus vnicus contractus [illegible] tot, diuersisque partibus [illegible] [illegible] [illegible]

fuit in Romana pecuniaria, 17. Martij 1645. coram R.P.D. meo Corrado, §. *quatenus vtraque*.

5 Nec obstat, quod post diuisam, & vnicuique assignatam suam portionem in Tenuta della Cogna, & ante prædictam reseruationem apposita fuerit clausula Actum, quæ regulariter indicat consummationem actus, & contractus perfectionem, ex theor. Bald. induth. *quod finem. l. vers. & ideo rubelliones, C. de testam.* Rota *dec.* 714. *n.* 1. *p.* 1. *decis.* 628. *n.* 3. *p.* 2. *rec.*

6 Quia conclusio procedit, quando apposita fuit in fine ipsius contractus, & instrumenti, vt declarat Natt. in add. ad Alexand. *conf.* 14. *litt. S. lib.* 6. Purpur. *conf.* 581. *num.* 6. Surd. *conf.* 187. *numer.* 22. Simon de Præt. *de interpr. vlt. volunt.*

7 *l.b.* 2. *interpetr.* 1. *dub.* 2. *fol.* 2. *n.* 34. Mart. *de claus.* 3. *num.* 3. Secus autem vbi, provt hic, apposita legitur in principio, vel in medio. Hoc enim casu, quia post eam deuentum fuisse apparet ad vlteriorem diuisionem, & terminationem actus iam incæp. nullatenus importare potest perfectionem contractus, vt benè ad propositum respondent Paris. *conf.* 27. *num.* 17. *l.b.* 2. Roland. à Vall. *conf.* 32. *num.* 33. *vers. ratio est vol.* 2. Mar. *d. claus.* 4. *d. n.* 3. *vers. secus si in principio*, Rota *d. decis.* 628. *n.* 5. *p.* 2. *rec.* Sed potius videtur posita ad designandum, demtaxat locum vbi fiebant singulæ assignationes, & confinium appositiones, quia cum ob Casalium diuersitatem, & distantias in quinque corporibus consistentium diuisio vnica sessione, & vnica die expleri non potuerit, ideo ad ostenden. distinctè loca diuersa, distinctè pariter dictam clausulam appositam fuisse dicendum est, vt commodè dignosci posset locorum diuersitas, & Tenutarum ibidem comprehensarum situatio.

Eoque fortiùs, quia post huiusmodi clausulam Consules, & Periti diuidentes in recompensam bonitatis portionis obuentæ D. Duci Casarino assignarunt DD. de Caffarellis rubra 23. in Tenuta nuncupata la Castagnola, & subsequenter deuenerunt ad dictam reseruationem; Vnde multo magis excluditur, quod Diuisio antea fuisset perfecta, & sicuti non attenta dicta præcedenti clausula à Partibus non controuertitur huiusmodi recompensationem esse comprehensam in d. Diuisione, tanquam partem illius, ita pariter controuerti non potest, præfatam reseruationem inde subsequentem esse eiusdem naturæ, & qualitatis, ac ibidem omnino comprehendi.

Comprobantur prædicta ex noua clausula Actum, apposita post dictam reseruationem cum subsequuta subscriptione eorundem Consulum, Peritorum, & Assessoris, licet enim diuidentes incipiendo à Prædio Cognæ singula prædia diuiserint, Diuisionem tamen non subscripserunt, nisi

8 post omnium corporum partitionem, & dictam reseruationem; Hinc igitur huiusmodi subscriptio verè denotat actus perfectionem, & complementum contractus, atque exinde arguitur, tunc solum, & non antea perfectam fuisse Diuisionem ad notata per DD. *in leg. contractus, Cod. de d. instrument.*

Idque clariùs conuincit successiua continuatio negotij, absque alia diuersione ad actus extrinsecos: A principio enim cœptæ Diuisionis, vsque ad vltimam subscriptionem semper continuatum fuit idem negotium per verba successiua, ibi, & prosequendo terminationem, ibi, & prosequendo Diuisionem, ibi, successiuè, & incontinenti, & ibi successiuè prosequendo Diuisionem, & similia; Hinc enim successiuitas, & continuatio sine aliqua diuersione, vsque ad prædictam re- 9
seruationem manifestè indicat, nec diuidentes, nec Consules habuisse prius contractum pro perfecto, sed omnia incontinenti facta fuisse, vt aduertit Alex. *in l. in bonæ fidei* 13. *sub n.* 12. *vers. fal in dubio, C. de pact.* Gabr. *conf.* 65. *n.* 3. *lib.* 1. Card. Mant. *de var. lib.* 3. *tit.* 15. *n.* 47.

Nec obstat, quod Periti post adiudicatas vni- 10
cuique suas portiones non potuerint imponere seruitutem per *text. in l. item Labeo* 23. *ff. famil. herciscund.* Procedit enim quando seruitus impo- 11
nitur ex interuallo, vt explicat gloss. *ibidem, verb. adiudicando, vers. & dic.* Secus autem vbi, provt hic, apposita fuit incontinenti, & in ipsa repartitione, tunc enim seruitutem imponi posse probat 12
idem text. ibi, sed etiam cum adiudicauerit, poterit imponere aliquam seruitutem vt alij alium seruum faciat, &c. idemque tradit Alberic. *ibidem n.* 1. *vers. die secundum.*

Nihilque refert, quod diuidentes declarauerint portiones assignatas debere esse liberas, & 13
exemptas: Quia præter quod intellexerunt de libertate, & exemptione a consortio condominorum, vt litteraliter patet, ibi, Mandarunt esse liberam, diuisam, & exemptam, & pro diuisa haberi, & teneri voluerunt a portionistis, & ratis spectantibus ad dictum D. Ducem Casarinum, &c. 14
Non autem de libertate seruitutis, quam forsan reseruarunt: Regulare est huiusmodi declarationes intelligi de libertate alterius oneris, quam expressi, ne in incontinenti inducatur correctio, vulg. iurisp.

Et in hanc sententiam eo libentiùs inclinarunt Domini, quia ex tota facti serie apparet huiusmodi mutuam reseruationem fuisse correspectiuam omnibus aliis in Diuisione appositis, vt præ 15
cæteris indicat protestatio facta a Dominis de Caffarellis, quod absque dicta reseruatione nolebant Diuisionem acceptare vt deponit primus testis eorum Summar. num. 2. Correspectiui enim 16
dicuntur illi contractus, quorum vnus, alijs partes non fecissent, vt pluribus relatis probant Glarb. *decis.* 85. *sub n.* 2. *vers. mutuo respectiuis.* Proindeque non applicatur, quod in eodem instrumento contineri possint plures contractus diuersi, & separati, ac inter se non correspectiui 17
ex dedotis in Romana cam. 5. seu coram Rot. Ansidei, & in Romana, seu Veliterna Collectionis in integrum 17. Decembris 1646. coram R.P.D. meo Fidelio. Quia vt eadem decisiones optime declarant, tunc contractus in eodem instrumento contenti sunt ad inuicem independentes, & non correspectiui, quando vnus non venit ad determinationem alterius, secus autem si concurrat: In casu autem nostro reseruatio transitus venit ad determinationem ipsius Diuisionis, dum Domini de Caffarellis alijs ad illam non deuenissent, ac propterea reuocatio dicitur correspectiua consummatio ab ipsa penitus dependeret ex datibus suprad. legatis.

Et ita resolutum vtraque &c.

R.P.D.

D. R. P. CERRO

Interamnen. Vſusfructus.

Veneris 18. *Iunij* 1649.

ARGVMETVM.

Agitur de ſtatuto, fœminarum propter maſculos, à ſucceſſione excluſiuo. De cautione ab Vſufructuario præſtanda, beneficio Legis & Inuentarij De iure accreſcendi circa legata. Et de melioramentis, quando habentur in conſideratione.

SVMMARIVM.

1 *Statum Ciuitatis Interamnæ lib. 2. ſub fol. 40. Rubr. quòd mul. dotat. nunc ſucced. eſt fœminarum excluſiuum.*

2 *Ac proindè filius defunctæ ab inteſtato ſuccedit, excluſis ſororibus.*

3 *Vſusfructus, in quo vniuerſaliter Vxor à Viro inſtituitur, in totum ei acquiritur in eius Hæreditate, ſicut in totum ipſa bona relicta, vt proprium eius patrimonium, ad eum ſpectabant.*

4 *Statutum Interamnen. ob ſolam maſculorum exiſtentiam, excludit fœminas etiam indotatas, iuncto fratribus onere dotandi pro viribus patrimonij.*

5 *Statutum, quando excludit fœminas, ſi fuerint dotatæ, requirit expreſſam & formalem dotationem; quæ cenſetur cauſa finalis ſtatuentium.*

6 *Quando tamen illas excludit propter maſculos, & mandat ipſas dotari, niſi fuerint dotatæ non eſt neceſſaria pro ipſarum excluſione, cum fauor maſculorum & agnationis conſeruatio, cauſa finalis, & principalis in ſtatuentibus reputetur.*

7 *Dotatio actualis in fœminis, non eſt neceſſaria de tempore ſucceſſionis, ad effectum ſtatutariæ ipſarum excluſionis.*

8 *Dos non debetur, niſi matrimonium, & nuptiæ actualiter contrahantur.*

9 *Virilis portio hæreditatis paternæ videtur condecens dos pro muliere.*

10 *Statutum Interamnen. videtur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate dotantis, dum, numerando perſonas, à quarum ſucceſſione illas excludit, procedit per dictiones alternatiuas.*

11 *Procederet ſi dictum ſtatutum, tàm in parte dotationis, quàm in parte excluſionis, vteretur verbis, & dictionibus alternatiuis.*

12 *Secus vbi procedit per dictiones alternatiuas dumtaxat in parte dotationis, in parte verò excluſionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis.*

13 *Tunc non cenſetur excluſiſſe fœminas ab Hæreditate ſolius dotantis, ſed vnica dotatio ſufficit, vt ab omnibus hæreditatibus perſonarum. ibidem ſpecificatarum illæ dicantur excluſæ.*

14 *Statutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, non eos excludit perpetuò, ſed temporaliter, quouſque ſ. adſint maſculi de Agnatione, ipſis verò defunctis, fœminæ ad ſucceſſionem reintegrentur.*

15 *Non procedit in Statuto Interamnen., quod fœminas expreſsè excludit, non ſolum ad fauorem fratrum, ſed etiam eorum Hæredum, aliorumque ab eis cauſam habentium: & recenſetur ibi eiuſdem Statuti verba.*

16 *Statutum, cum à longiſſimo tempore citrà appareat obſeruatum, etiam in Iudiciis contentioſis, & ſignanter in Sac. Trib. Rotæ, etiam ſi non probetur Apoſtolica auctoritate confirmatum; tamen confirmatio Apoſtolica interueniſſe præſumetur.*

17 *Aditio hæreditatis in maſculo requiritur ad effectum huiuſmodi excluſionis in fœmina.*

18 *Pater retinendo bona dotalia vxoris vſque ad eius obitum, cenſetur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filij, cui delata fuit, adiuiſſe.*

19 *Hæc concluſio procedere videtur in ſolis filiis infantibus, ſecus verò in maioribus infante.*

20 *Limitatur quando filius poſt mortem Patris eademmet bona poſſedit, & ſua vita durante, de illis diſpoſuit, vtique faciendo ſe illorum dominum, & poſſeſſorem, cenſetur enim paternam additionem ratificaſſe, vel dictam hæreditatem iterum ſufficienter adiuiſſe.*

21 *Aſſertio facta in Inuentario hæreditatis, probationem, niſi aliunde inſtificetur, non concludet.*

22 *Aditio, quæ deſumitur ex poſſeſſione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij, intelligantur ad fauorem ſolius maſculi, licèt adſint & fœminæ, ſtatuto fœminarum excluſiuo.*

23 *Admiſſio ſororis ad hæreditatem, & renunciatio ſtatuti ex ea reſultans: requirit per neceſſe ſpecificam expreſſionem, cum non poſſit ex alio inferri.*

24 *Cautio Mutiana non eſt præſtanda, niſi in inſtitutione, non autem in legato vſusfructus temporaliter duraturo.*

25 *Cautio de vtendo & fruendo arbitrio boni viri, ſufficit quòd præſtetur ab vſufructuario in actu pacificæ conſequutionis vſusfructus.*

26 *Vxor relicta vſufructuaria, quamuis teneatur ad debita mariti prædefuncti: Attamen deduci non poteſt vſusfructus ſibi relictus, niſi prius ex ſubſtantia totius hæreditatis as alienum illius integrè perſoluatur.*

27 *Solutionem æris alieni deducenti contrà bona hæreditaria debitoris, ſufficit vera & actualis ſolutio, vt proindè abſque alia ceſſione ſuper illis ſatisfieri debeat de concurrenti quantitate ſummæ perſolutæ.*

28 *Hæredi cum beneficio Legis, & Inuentarij impediri non poteſt integra ſatisfactio eius crediti, in bonis hæreditariis.*

29 *Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inuentarij præſeruat actiones ſeparatas, ne confundantur,*

30 *Imaginaria ſolutio, & confuſio actionum, quæ reſultant ex aditione hæreditatis abſque beneficio Legis, & Inuentarij, procedunt tantummodo reſpectu crediti penes hæredem exiſtentis tempore additionis, ſecus autem reſpectu crediti, quod ipſe deinde acquiſiuit, adita iam hæreditate, præuia ſolutione debitorum defuncti, propriis pecuniis peracta.*

31 *Voluntas teſtatoris legantis, ad vnguem ſeruari debet, alias legatarius legatum amitteret.*

32 *Legatum in parte vacante accreſcit colegatario*

33 *Quomodo in propoſito procedat.*

34 *Et redditur ratio.*

35 *Melioramenta, quæ non inſtificantur neque in ſpecie, neque in genere, non habentur in conſideratione.*

DEC.

DECISIO L.

DEfuncto Ioann. Alexandro Paciono, inſtitutis hæredibus proprietariis Lucia, & Doralice ſororibus vſufructuaria Catharina Campia vxore, inter iſtas mulieres variæ ortæ ſuerunt controuerſiæ tam ſuper hæreditate dicti Io. Alexandri fratris, & mariti reſpectiuè, quàm ſuper hæreditatibus Fuluij, & Alcidæ illius Parentum. Idcoque coram Reuerendiſſimo Dom. Ghiſleriio tunc S.Rotæ Auditore, nunc vero Epiſcopo Terracinen. ſuſcepta diſputatione ſuper hæreditatibus Fuluij, & Io. Alexandri tantum reſolutum fuit Doralici, & Luciæ dandam eſſe manutentionem in duabus partibus bonorum Fuluij, Catharinæ in alia tertia parte eorundem bonorum, & in omnibus bonis Io. Alexandri eius viri, titulo tamen ſolius vſusfructus, & cum oneribus contentis in deciſ. 27. Ianuarij 1648.

Acquieuerunt præfatæ mulieres huic reſolutioni, ſed proſequentibus coram Me in locum dict. Reuerendiſſim. Terracinen. particulariter ſubrogato diſputationem ſuper hæreditate Alcidæ ibidem non comprehenſa, ſub die 31. Maij præteriti propoſui dubium, An in bonis Alcidæ ſit danda manutentio Catharinæ in totum, ſed Domini ordinarunt, quod videretur de bono iure, quo dubio hodie propoſito conſtare exiſtimarunt de bono iure vtriuſque partis.

Catharinæ ſcilicet, & quidem in omnibus præfatis bonis quoad vſumfructum ſibi relictum à d.
1 Ioan. Alexandro eius viro, Cum enim ex diſpoſitione Ciuitatis Interamnæ *lib. 2. ſub ſol. 40. rubr. quod mul. dotat. non ſucced.* relati in eius Summario n. 2. fœminarum excluſiui, ipſe ſolus tanquam maſculus ſucceſſerit d. Alcidæ ab inteſtato defunctæ excluſis penitus Lucia, & Doralice ſororibus, provt etiam reſolutum fuit in Interamnen. hæreditatis de Paradiſis 12. Decembris 1605. coram S.D.N. *in recentior. deciſ.* 104 *p.*1. confirmata coram eodem 6. Martij 1606. & admittitur in d. deciſione edita coram Reuerendiſſ. Dom. Terracinen. §. *non obſtat alterum.* Sicut hæreditas d. Alcidæ in totum ſpectauit, & effecta fuit proprium patrimonium ipſius Io. Alexandri, etiam eius vſusfructus in totum ſpectare debet ad Catharinam ab ipſo vniuerſalem vſufructuariam in teſtamento ſcriptam ad *text. in l. vxori meæ. 37. ff. de vſufruct. legat.*

Idque etiam ſi d. ſorores expreſſæ dotatæ non
4 fuerint. Cum enim præfatum ſtatutum in verbis ſpecificè excludat non ſolum dotatas, ſed etiam indotatas iunctis fratribus onere dotandi pro viribus patrimonij, ſola exiſtentia maſculorum ſufficit pro ipſarum excluſione vt reſponſum fuit in dict. Interamnen. hæreditatis de Paradiſis 6. Martij 1606. §. *non obſtat dum dicebatur*, & in ſimilibus terminis dixit Rota *deciſ. 540. per tot. & ſignanter ſub n.*1. *verſic. non enim propter dotem part.*1. *d. deciſ. in recentior. deciſ.* 45. *n.* 22. *cum ſeqq. part.*5. & plenius in Romana ſupplementi legitimæ 18. Maij
5 1642. 15. Aprilis 1644. & 26. Ianuarij 1646. coram Me. Licet enim, quando ſtatutum excludit fœminas, ſi fuerint dotatæ expreſſa, & formalis requiratur dotatio, quæ cenſetur cauſa finalis ſta-
6 tuentium. Quando tamen, provt hic, illas excludit propter maſculos, & mandat ipſas dotari, niſi fuerint dotatæ, dotatio non eſt neceſſaria pro ipſarum excluſione, cum ſatis maſculorum, & agnationis conſeruatio cauſa finalis, & principalis in ſtatuentibus reputetur iuxta diſtinctionem Caſtr. *communiter approbatam in leg. Titio centum, §. Titio genero n.*8. *verſ. ego pluries, ff. de condit. & demonſtr. & in conſil.* 276 *n.*2. *lib.*1. quem ſequuntur Soccin. ſen. *conſ.* 75. *n.*8. *vſque in fin. n. l.b.*3. aliique relati per Rotam *d. dec.* 540. *n.*1. *& ſeqq. part.*1. 7
diuerſ. in Perſina fideicommiſſi de Alſanis 17. *Maij* 1621. *coram clar. mem. Coccino* penes Merlin. *de leg. tom. deciſ.* 12. 6. *n.m.*7. *in Tiburtina hæreditatis* 15. 8
Febr. 1634. *coram Eminentiſſim. D. Card. Hieronymo Veroſpio* penes Benzon. *ad Statut. Vrb. deciſ.* 153. *ſub verſic. & licet.* Præſertim quia d. fororores numquam nuptæ fuerunt, & ideo obiicere non poſſunt defectum dotationis, cum ad iſtum effectum non ſit neceſſaria actualis dotatio de tempore ſucceſſionis Card. Seraph. *deciſ.* 112. *n.*1. *& per to-* 9
tam. Et dos non debeatur, niſi matrimonium, & nuptiæ actualiter contrahantur, vt probat Caſtr. *d. conſ.* 276. *n.*2. *verſ. unde. & tunc relictum lib.*1. Rota *d. deciſ.* 540. *n.*1. *verſ. diſtinctio autem part.*1. *diuerſ. & d. deciſ.* 405. *n.*26. *verſ. neque eius obligatio part.*5. *rec.* Tum etiam, quia ſatis condecentem dotem habuiſſe videntur, dum ipſemet Ioan. Alexander illas admiſit vna ſecum pro æquali portione ad paternam hæreditatem, & eas vniuerſales hæredes proprietarias in omnibus ſuis bonis inſtituit.

Nec obſtat, quod d. ſtatutum videatur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate dotantis dum enumerando perſonas à quarum ſucceſſione illas excludit, procedit per dictiones alternatiuas, vt dixit Rota in Narnien. ſucceſſionis 7. Februarij & 29. Nouembris 1639. coram bon. memor. Merlino *recentior. deciſ.* 247. *n.*19. *verſic. ceterum quando part.*5. *& dec.* 329 *n.*16. *cum ſequentibus parte* 6. 10

Obiectum enim procederet, ſi d. ſtatutum tàm 11
in parte dotationis, quam in parte excluſionis vteretur verbis, & dictionibus alternatiuis, in quibus terminis loquuntur præfatæ deciſiones Narnien. ſucceſſionis. Secus autem vbi, provt hic, procedit per dictiones alternatiuas dumtaxat in 12
parte dotationis, in parte verò excluſionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis, ibi, Nec actionem habeant, nec petere poſſint contra patrem patrum, nec fratres carnales, vel eorum hæredes, nec ab eis cautam habentes, &c. Tunc enim non cenſetur excluſiſſe fœminas ab 13
hæreditate ſolius dotantis, ſed vnica dotatio ſufficit, vt ab omnibus hæreditatibus perſonarum ibidem ſpecificatarum illæ dicantur excluſæ, vt 14
declarat Rebuffus *conſil.* 23. *circa medium verſ. & declaratur. idem lib.*4. Rocc. *conſ.* 54. *num.*3. *verſ. non obſtat*, Alciat. *conſil.* 5. *ſub num.*11. *verſ. non quando ſtatutum loquitur lib.* 2. Menochius *conſ.* 83. *n.* 12. *Verſ. quinimo eſt caſus*, Surdus *conſ.* 110. *n.*9. Bellonius *conſil.* 74. *n.*48. Theſaur. *deciſ. Pedemont.* 62. *n.*7. *verſ. imo ſi ſtatutum, ibique quæ adnoſſi* Rota *in add. Narnien. ſucceſſionis* 24. *in locis* 247. *n.*18. *& n.*19. *part.*5. *& dec.* 329. *n.*15. *& ſeqq. n.*16. *part.* 6. ac reſponſum fuit coram Cardin. Seraphin. *deciſ.* 1291. *num.* 1. *in Ralneorgien. hæreditatis* 16. *Maij* 1604. *coram recol. memor. Card. Hieronymo Pamphilio, & in Romana hæreditatis de Stefanis* 15. *Ianuarij* 1628. *coram bon. memor. Otthoboni* penes Fenzon. *ad Stat. Vrb. deciſ.* 115. *& deciſ.* 110. *per tot.*

Minutè obſtat, quod huiuſmodi fœminarum 15
excluſio

exclusio non sit perpetua sed temporalis, quovsque scilicet admittantur masculi de agnatione, ipsis verò defectis fœmininæ ad successionem reintegrentur ad traditæ per Bruu. *in tract. quod fiunt. in fraud.* n. 12. & n. 23. cum aliis relatis *in d. decis. Rebuffus, Sim. Terracinen. Sanctes Ebolis alterum eorum esse, vt ind. quod.* Quoniam in casu nostro tollitur ex facto hæc difficultas, cum statutum fœminas expressè excludat non solum ad fauorem fratrum, sed etiam eorum hæredum aliorumque ab eis causam habentium ibi, nec actionem habeant, &c. nec fratres carnales, vel eorum hæredes, nec ab eis causam habentes, &c.

16 Nec facit, quod d. Statutum non probetur Apostolica auctoritate confirmatum: Quia cum à longissimo tempore citra appareat obtentum etiam in iudicijs contentiosis, & signanter in hoc Sacro Tribunali confirmatio Apostolica interponi præsumitur ad notat. per DD. *in cap. illud de præsumpt. & in cap. sicut de re iudic.* Card. Seraphin. *decis. 507. n. 3. & decis. 536. n. 5.* cum aliis in Barchinonen. Statuti III. Martij M. DC. XXXVI. coram Eminentissim. Dom. Cardin. Hieronym. Verospio in *recent. decis. 10. num. 24. part. 7.*

17 Prout nec subsistit, quod non doceatur Ioan. Alexandrum adiuisse maternam hæreditatem, prout ad effectum requiritur.

18 Cum enim huiusmodi hæreditas consistat potissimùm in bonis dotalibus, quæ Fulvius maritus per quatuordecim annos vsque ad eius obitum penes se retinuit, ex præfata retentione adiuisse censetur dictam hereditatem nomine Ioann. Alexandri communis filij, cui ipsa delata fuerat, vt probat. *textus in leg. qui in aliena, §. sed, & si non adierit ff. de acquir. hæredit.* Bartol. *consil. 129. n. 2. sub* 1. Natt. *cons. 74. num.* 11. Surdus *cons. 253. n. 32.* Paschal. *de viribus patr. potest. part.* 1. *cap.* [illegible] *vers. imo etiam*, Rota *decis. 259. num. 3. & decis. 725. num. 14. vers. & in proposito part. 2. & decis. 527.*

19 *num. 4. part. 8. recent.* Et licèt hæc conclusio procedere videatur in solis filiis infantibus ad traditæ per Alexand. *consil. 20. n. 1. lib. 7.* Surd. *cons. 244. num. 2. secus verò in maioribus infante*, idem Surdus

20 *decis. 142. num.* 11. Nihilominus quia ipsemet Ioannes Alexander post mortem Fuluij patris eademmet bona possedit, & sua vita durante de illis disposuit, vt probatur ex inuentario confecto à dictis sororibus eodem Summario n. 5. vtique faciendo se illorum dominum, & possessorem, censetur paternam additionem ratificasse, vel dictam hæreditatem iterum sufficienter adiuisse *leg. pro hærede, & leg. scrit Cod. de acquir. hæredit. leg. si filiusfamilias, Cod. de petit. hæredit. leg. C. ad S. C. orfician. §. penultim. instit. de hared. & qualit. & differen.* Castr. *in leg. potuit n. 4. C. de iur. deliber.* Baldus *consil. 272. seb n. 2. vers. tertia ratio est lib. 5.* Aymon. *consil. 32. n.* 14. Honded. *cons. 61. n. 58. lib. 2.* Surdus *cons. 253. n. 31.* Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. l. b. 12. tit. 12. n. 8. & dec. 245. n.* 11. sanct. mem. Gregor. *decis. 7. n. 2. decis. 98. n. 1. & decis. 126 n. 2.*

Nihil obstante, quod in dicto Inuentario præfatæ sorores asseuerint bona ibidem descripta possessa fuisse per Ioannem Alexandrum pro indiuiso, & in communi cum ipsis.

21 Quia præter quod huiusmodi assertio eis suffragari non potest, nisi concludentibus probationibus assertam communionem iustificent ad *texius in leg. 1. Cod. de probat.*

Cum præfata hæreditas deberetur soli Ioanni 22
Alexandro masculo ob prædictam statuti dispositionem ex dicta possessione ad eius dumtaxat fauorem, non autem sororum, quibus illa delata non fuerat, defuncti potest aditio, vt declarant Surdus *dicto consil. 253. d. n. 31.* Card. Mantic. *d. tit. 12. dicto n. 8. versic. quod scilicet probatio*, Boër. *decis. 33. num. 25. versic. alias si esset*; cum cæteris supra allegatis. Minusve prætiumi potest, quod dictus Ioann. Alexander voluerit ipsas admittere vna secum ad maternam hæreditatem, ex quo eas admiserat ad hæreditatem paternam, ideoque renuntiasse videatur dictæ statutariæ dispositioni, 23
vt firmatum fuit in dicta præcedenti decisione. Quia cum præfata admissio expressè facta, & restricta fuerit ad bona paterna, exindè inferri non potest, quod voluerit eas pariter admittere ad materna, cum admissio, & renunciatio ex ipsa resultans eandem specificam expressionem pernecessè desiderent ex probatis fere in terminis per Gabriel. *consil. 60. num. 2. & 3. & num. 6. per tot. lib. 1.* Surd. *cons. 445. num. 58. & 59.* Morot. *consil. 3. num. 19. cum seqq.*

Denique non obstat, quod Catharina nullam præstiterit cautionem, siue Mutianam, siue de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri.

Respectu enim Mutianæ responsum fuit eam 24
non esse præstandam, dum non versamur in institutione, sed in legato vsusfructus temporaliter duraturo, donec scilicet legataria viduitatem seruauerit, vt distinguendo fumant Natt. *consil. 459. n. 17. vers. tamen secus est*, Gratian. *discept. forens. cap. 696. n. 11.* Thomat. *decis. Maceraten. 155. n. 7. & 8.* Bart. *decis. Bonon. 73. n. 29. cum seqq.* Respectu verò cautionis de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, ob litem postea moram, acriter agitatam visum fuit Dominis sufficere, quod 25
præstaretur in actu pacificæ consequutionis prædicti vsusfructus iuxt. Theoric. Bald. *in l. 2. sub n. 11. & circa fin. Cod. comm. de legat.* quam pluribus adductis sequuta fuit Rota *in Anconitana vsusfructus 4. Februarij 1657. coram Reuerendiss. Dom. meo Decano, & 1. Illi eiusdem Anni, coram Eminentissimo Dom. Card. Panzirolo in recent. decis. 195. num. 19 & num. 20. & decis. 238. num. 11. part. 7. ac 29. Aprilis 1641. coram Reuerendiss. Dom. Terracinen. §. final. & nouissime in Firmana codicillorum 1. Martij præteriti coram Me §. quia sub eademmet die.*

Quo verò ad præfatas sorores existimarunt Domini constare de ipsarum bono iure, tum pro summa scut. 850. Tum etiam pro tota vsusfructus, quam Catharina tenetur illis communicare.

Pro summa scilicet dictorum scutorum 850. quæ ab eis soluta fuerunt eidem Catharinæ pro restitutione dotis sibi debitæ a dicto Ioann. Alexandro Testatore eius viro, vt apparet ex publico Instrumento ipsarum, Summario num. 1. 26
Quamuis enim vxor relicta vsufructuaria non teneatur ad debita restituenda dotis fundi Attam vendendi non potest vsusfructus vbi relictam, nisi potius ex subsistentia eorum alimenta illis integrè persoluantur per *textum in leg. [illegible] de usufructu l. [illegible] & in leg. [illegible] Cod. ad leg. Falcid.* Gabriel. *consil. 114. n. 2. lit. 1. Coll. prat. observ. lib. 2. observ. 140. n. 7.* Mano *in de prescript. lib. 4. prescript. 145. lib. n. 13. vers. [illegible] Card. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. [illegible] num. 12.* plene Mastrill. *decis. sub n. 4. num. [illegible]*

27

segq. part. 1. & dictum fuit in dicta præcedenti decisione Reuerendiss. Domin. Terracinen. §. *neque potest vers. & inxta.*

Nec refert, quod Catharina in actu exactionis dictæ dotis cesserit iura talia qualia, dummodo
27 contra ipsam retorqueri non possint: Quia dictæ sorores non vruntur huiusmodi cessione, nec agunt contra cedentem pro repetitione soluti, sed deducunt huiusmodi solutionem æris alieni contra bona hæreditaria debitoris, ad quem effectum ipsis sufficit vera, & actualis solutio, vt proinde absque alia cessione super illis satisfieri debeant de concurrenti quantitate summæ persolutæ *l. qui à debitore, ff. qui pot. in pign. hab. l. si portiones*, ibique gloss. *C. de his, qui in prior. cred. loc. succe.* Card. Mant. *decis. 9. num. 3. vers. aduersum est autem.*

Et parum refert, quod sint hæredes dicti Io. Alexandri debitoris.

28 Quia præter quod illius hæreditatem adierunt cum beneficio legis, & inuentarij, proindeque eis impediri non potest integra satisfactio ipsarum credita ad tradita per Bald. *in l. ff. §. in computatione n. 3.* ibique Ian. *n. 5. C. de iur. delib.* Paris. *cons. 69. n. 161. lib. 1.* Rotæ *in rec. decis. 528. n. 1. p. 2. decis. 127. n. 3. p. 3. decis. 48. n. 6. & decis. 133. num. 12. p. 8.* Intentione, quia per additionem cum dicto beneficio actiones non confunduntur, sed separatæ præseruantur *ad l. si. ff. in computatione, vers. per ipsa. Cod. iur. delib.* Bald. *in l. si vxor n. 2 C. de bon. auth. iud. poss.* Cattr. *cons. 56. in princ. vers. sine dec. in quo ad vltimum inconueniens l. 2.* Surdus *cons. 7. n. 21.* Rota *dec. 62. n. 2. in n. p. 3. decis. 114. num. 12 p. 7. decis. 125. num. 7. p. 8 rec.* Cum tempore additionis dictæ sorores non essent creditrices, sed tales effectæ fuerint post additam hæ-
30 reditatem per luendo de proprio huiusmodi debitum dotis Catharinæ, vtique etiam si non essent hæredes beneficiatæ, adhinc ipsis prædicta satisfactio denegari non poterit; Imaginaria enim solutio, & confusio actionum, quæ resultant ex additione absque dicto beneficio, præcedant tantummodo respectu crediti penes hæredem existentis tempore additionis, secus autem respectu crediti, quod ipse provt hic, deinde acquisiuit adita iam hæreditate præuia solutione debitorum defuncti propriis pecuniis peracta, vt in puncto distinguendo firmauit Rota *coram Card. Caual. decis. 367. n. 1. 2. & 3. & in Bonen. fideicommiss. de Cattaneis 10. Martij 1617. coram bon. mem. Pirouano in rec. decis. 482. num. 10. vers. quia creditum p. 4.*

Pro rata verò vsusfructus, quia testator eidem
31 Catharinæ legatariæ expresse mandauit, quod illud communicaret cum præfatis suis sororibus; Voluntas enim testatoris in proposito ad vnguem seruari debet, alias legataria legatum amitteret, vt firmatum fuit in Spoletana alimentorum 24. Maij 1593. coram Card. Gyptio in Florentina alimentorum 25. Nouemb. 1630. coram Eminent. D Card. Hieronymo Verospio, & in Romana legati sibi, & potus 23. Iul. 1635. co. RR. D. meo Decano relatis in *d. dec. d. §. neque potest.*

Nec obstat, quòd cum ipsæ sorores institutæ
32 fuerint hæredes proprietariæ, huiusmodi legatum ad ipsarum fauorem non sustineatur, sed accrescat Collegatariæ ex dispositione *text. in l. plane 54. §. si duobus, ff. de leg. 1.* approbata in Recanat. manut. 27. Iunij 1642. coram Me §. *& huic inclini, vers. non prælegatum.*

Conclusio enim procedit quando hæres à semetipso legatum sibi qui debet, vt clare legitur in d. text. ibi, *A semetipse ei legatum inutiliter videtur, &c.* secus autem vbi, provt hic, illud capere debet è manibus Collegatariæ propter onus communicandi illi iniunctum, tunc enim legatum tanquam validum sustinetur, nec ipsi Collegatariæ accrescit, vt declarat gloss. *in d. verb. inutiliter, vers. item a legatario*, quam sequuntur Alex. *d. §. si duobus, n. 2. vers. quia sicut quando*, aliique relati per Bellon. *de iur. accresc. cap. 7. q. 29. n. 14. & 15. & 16.* vbi reddit optimam rationem, quia scilicet 34
huiusmodi legatum nullam continet obligationem ipsius hæredis, sed illius tantummodo, qui fuit grauatus & non.

Cæterum prætensa melioramenta, vt asseritur 35
facta per Paulum in bonis controuersis, Domini non habuerent in consideratione, quia non iustificantur, neque in specie, neque in genere.

Atque ita resolutum fuit vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Vineæ.

Veneris 27. Aprilis 1646.

ARGVMENTVM.

Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ad directum, ob alienationem factam ab emphyteuta, ipso irrequisito, & quando habeat locum, & ob defectum solutionis Canonum per biennium, & quando habeat locum: & vbi dominus teneatur probare suum dominium: & de pactis in Inuestitura appositis: de alienatione conditionati; & aliis consimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ probatur ex reuolutione Processus, in qua fuerunt seruata seruanda.*

2 *Mandatum de audiendo, quod non iustificatum ex actis iniustum est.*

3 *Ac proinde resultat iusta causa restitutionis in integrum aduersus illud, ac cætera omnia in eius executione gesta.*

4 *Dominus directus, qui vult deducere deuolutionem bonorum emphyteuticorum ob alienationes irrequisito domino factas, Canones non solutos, dominium directum plene ac concludenter probare debet.*

5 *Euidentia rei emphyteuticæ cum ea, quæ in Inuentura comprehenditur, per probationes contrarias, & non aquiuocas iustificanda est, ita quod de ea dubitari non possit.*

6 *Ac positio domini directi, quando agatur de illius probatione, ad effectum rei emphyteuticæ deuolutionis, non autem simplicis recognitionis, est directa negatiua secundum iura gentium, vel ciuilia.*

7 *Confessionem talem Rotæ vocandas.*

8 *Eoque minus, quando non fuit seruata forma.*

9 *In iudicio possessorio, leuiores probationes sufficiunt pro iustificatione dominij, cum de illo tunc non agatur principaliter sed incidenter.*

10 *Iudicium non videtur simplex, ac parum possessorium, quod principaliter fundatum est in deuolutione, tanquam praeferens dominium directum penes actorem*

11 *Actor probare debet fundamentum suae intentionis.*

12 *In Iudicio possessorio per dominum directum instituto, tria sunt necessario probanda. Primo scilicet, quod constet de Inuestitura, seu concessione ipsius rei, de qua agitur identifice, Secundo quod illa sit finita. Tertio, quod adsit contumacia non restituentis.*

13 *Iura in secunda instantia producta ad iustificandum mandatum primae instantiae, non attendi solent ex sententia Rotae, post exequutionem mandati: sed pars, quae facto iudicis, ex processu non iustificato inditer, ac iniuste procedentis, spoliata fuit, ante omnia in pristinum statum restitui ac de causae meritis cognosci debet.*

14 *Alias enim iustus iudiciorum ordo peruerteretur; si prius exequerentur sententiae, deinde vero probationes fierent.*

15 *Canonum solutionis defectus per biennium continuum requiritur ad effectum vt emphyteuta Ecclesiae, ex eo capite expelli possit.*

16 *Biennium huiusmodi suppleri non potest ex tempore decurso pendente lite.*

18 *Instrumenta in Iudicio debent exhiberi, ad hoc vt de eis habeatur ratio.*

18 *Dotes possunt constitui mulieribus ex bonis emphyteuticis, sine consensu domini directi, etiam aliter ex pacto conuento, ex speciali dispositione Statuti Vrbis lib. 1 c. 122.*

19 *Contractus venditionis bonorum Emphyteuticorum, cum expressa reseruatione eius domini, ac possessionis vsque ad integram pretij solutionem, & interim locatio sub annua pensione, non requirit domini directi consensum, alias in alienatione necessarium.*

20 *Verba importantia reseruationem consensus directi domini, cum clausula, & no alias, &c. apposita in contractu venditionis fundi emphyteutici, reddunt huiusmodi contractum conditionalem, eiusque conferunt perfectionem in tempus praestiti per dominum directum consensus, ita quod antea habeatur pro non facto; & propterea nulla ex eo inducitur caducitas, quia cessat eiusdem domini contemptus, ex quo prouenit huiusmodi poena.*

21 *Ampliatur haec conclusio vt procedat esto quod deuentum fuerit ad traditionem rei alienatae ante petitum & obtententum domini consensum; quia stante huiusmodi clausula, eadem censetur inesse ipsi traditioni conditio.*

22 *Intelligenda est tamen conclusio cum temperamento aequitatis, vt scilicet eo pacto contrahentes teneantur, deinde absque mora contractum huiusmodi domino denunciare, ac eius consensum legitime requirere, ne aliter in eorum sit facultate illum debito laudemio, ac iusta recognitione fraudare.*

23 *Emphyteutae, qui requisierit dominum directum de suo consensu, & negatum fuerit, alienatio non est imputanda.*

24 *Pactum speciale conuentum in Inuestitura consensum domini directi interuenire debere ante alienationem, vel in actu alienationis faciendae, sub poena deuolutionis, intelligendum videtur de alienationibus puris, & absolutis non autem de illis, quae facta fuerunt sub expressa reseruatione dominij, & consensus domini directi, cum clausula & non alias, &c.*

25 *Alienatio facta cum huiusmodi clausula reseruationis, non est perfecta, sed conditionalis, & remanet in suspenso, vt habeatur pro non facta, donec huiusmodi consensus interuenerit.*

26 *Emphyteuta vendens, irrequisito domino pro pretio declarando per tertium, illo non declarante, non cadit a iure suo, quia negotium est imperfectum.*

27 *Pacta huiusmodi, in hac praesertim materia odiosa, & praeiudiciali, stricte intelligi debent, & in dubio, contra stipulantem.*

28 *Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in emphyteuta, certa, explicita, & indubitata, ita quod nullo modo excusari possit.*

29 *Notitia Authoris primi inuestiti non probata de aliquo pacto inuestiturae, praesumitur ignorantia in illis, qui successerunt in locum illius.*

DECISIO LI.

SEntentiam Rotalem in hac causa prolatam hodie Domini confirmandam esse censuerunt; Nam illius validitas probatur ex reuolutione Processus in quo fuerunt seruata seruanda iuxta vulg. *Decisione Verall. 262. part. 2.* Iustitia vero ex Decisionibus emanatis coram RR. PP. DD. meis Carillo, & Otthobono, ex quibus constat mandatum de allociando ad possessionem Vineae de qua agitur Reuerendiss. Monialibus concessum a Reuerendiss. P. D. Locum tenente Eminentissimi Domini mei Cardinalis Vicarij, contra Dominum Alphonsum Ferrum, & quondam Portiam eius Vxorem non iustificari ex actis coram eo. Vnde resultat illius iniustitia, vt fuit dictum in Burgen. *Quindecim. XVI. Martij M. DC. XVII. coram bon. memor. Andrea decis. 23. & numero 20. Versicul. fuit responsum,* & bon. memor. Buratt. *decis. 363. numero 2. versicul. nam praedictum mandatum, cum sequentibus,* ac Reuerendiss. Vrgellen. *decis. 50. numero 12. versic. & quamuis, & decis. 81 numero 1. versicul. fuit responsum, cum sequentib. & in recentiores, decis. 659. sub numero 15. versic. demum part. 2.* Ac proinde iusta causa restitutionis in integrum aduersus illud, ac cætera omnia in eius executione gesta, Rota *decis. 1. de Restitution. in integrum in nouiss.* & penes Cæs. de Graff. *de decis. 10. num. 12. versic. nam ad hunc effectum, cum sequentibus de sentent. & re Iudicata,* & Verall. *decis. 94. part. 3.* & Cardin. Seraphin. *decis. 251. numero 12. versic. tamen in hoc conuenerunt cum sequent.* & Sanct. Memor. Greg. *decis. 209. ac in Recentior. decis. 492. sub num. 1. vers. sed hodie part. 1.*

Primo siquidem, quia non processit probatio directi dominij monasterij super hac ipsa Vinea, vt necessarium erat, cum fuerit deducta illius deuolutio ob alienationes irrequisito Domino factas, & Canones non solutos, quo casu dominium praedictum plene, ac concludenter probari debet, *iuxta leg. officium, & leg. In rem, D gestis de rei vendit. leg. cum res,* vbi Glossa, & Doctores *Codic. de probat.* Specul. *lib. 4. tit.*

titul. de Emphyteut. §. nunc aliqua sub numero 194. *versic. centesimo sexagesimo octauo quartum*, Rota penes Verall. *decis.* 280. *part.* 1. & Card. Seraph. *decis.* 1453. *sub numero* 1. *versic. Verum in casu isto, ac sec.* & Andr. *decis.* 63. *numero* 1. *cum sequentibus per tot. ac in Recentiores dec.* 626. *num.* 1. *part.* 1. & in aliis infra citandis.

Nec enim releuabant binæ Inuestituræ productæ, Altera scilicet facta de Anno M. D. LXVII. XVIII. Maij Antonio de libertariis de sex petiis terræ, & tribus quartis, & altera facta Nicolao Calderario de Anno M. D. LXVIII. XVII. Nouembris de aliis petiis nouem. Quia neutra conueniebat, nec in quantitate, nec in qualitate, nec in confinibus, cum Vinea petita petiarum quatuordecim cum Domo, & aliis Ædificiis, vt legitur in monitorio, & articulis pro parte Monialium tunc exhibitis; Certum est autem quod identitas illius, cum iis quæ in dictis Inuestituris comprehendebantur omnino iustificanda erat per probationes concludentes, & non æquiuocas, ita quod de illa dubitari non potlet, Specul. *in loco mox citato sub numero* 75. *versic. Item Ecclesia quæ concessit, cum sequent.* Alban. *consil.* 244. *sub numero* 34. *versic. quarto videtur, cum sequent.* Rota penes Cardin. Seraphin. *decis.* 869. *in princip. & in fine* & Buratt. *decis.* 132. *numero* 4. *versic. & sic quod docereatur, & decis.* 393. *numero* 10. *versic. secundo, ac decis.* 424. *numero* 3. *versic. & tamen, ac numero* 5. *versic. nec etiam, & in recentior. decis.* 407. *numero* 1. *versic. tum quia part.* 4. *& plene in Perusin. Emphyteut.* XIII. *Februarij M. DC. XL. & XXI. Iunij M. DC. XLI. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, ac in Romana Dominorum IX. Decembris M. DC. XLI. coram Reuerendiss. P. Domino meo Royas.*

Non etiam sufficiebat assertio Coniugum 6
de Ferris in Instrumentis celebratis cum Carolo Antonio Bratcha, quod Vinea dotalis Portiæ petiarum quatuordecim in eis descripta esset directi Dominij dd. Monialium, quia cum ageretur de illius probatione non ad effectum simplicis recognitionis, sed deuolutionis erat directo iustificanda illius acquisitio secundum Ius gentium, vel Ciuile, *iuxt. dicta leg. in rem, Digestis de Rei vendit. & theoric.* Bartol. *in leg. penultim. numero* 4. *versic. primo casu, Digestis de condit. infert*, Abb. *in cap. cum ad sedem numero* 2. *versicul. sed sic extra de restit. spol.* Rota penes Verall. *dicta decis.* 280. *numero* 5. & ita fuit tantum parte prima, & Card. Seraphin. *decis.* 1453. *numero* 1. *versic. & confessione in recentiores dicta decis.* 626. *numero* 3. *versic. tum quod dicta confessio, part.* 1. *penes Reuerendissimum. Vrgel. in decis.* 421. *à numero* 8. *versic. alterius, cum sequentibus, cum* aliis relatis in hac eadem Causa *coram Reuerendiss. Domino meo Carillo X. Iunij M. DC. XXXIX. in §. nam se fundarunt, & XXVII. Nouembris M. DC. XLI. in §. 1.*

Neque vis fieri poterat super positionibus productis pro parte Monialium, quæ fuerunt habitæ pro confessis contra dd. Coniuges non respondentes nam huiusmodi fictam confessionem Rota non attendit, vt fuit dictum in *in Romana Vineæ 1. Februarij* 1613. *coram Sanctissimo Domino Nostro in §. final.* apud Fauzon. *ad Statut. Verb. decis.* 41. & penes Sanct. Memor. Gregor. XV. *decis.* 460. *numero* 14. *versic. quia vltra alias responsiones*, & Card. Caualer. *decis.* 562. *numero* 1. *versiculo quamuis enim ac in recent. decisione numero* 6. *versic. in venditione capsarum, & decisione* 556. *num.* 8. *versic. Praterea part.* 3 *idemque fuit responsum in dicta decisione* 10. *Iunij.* 1639. *in §. quod eo facilius coram præfato Domino meo Carillo.* Eoque minus quando non fuit seruata forma *cap.* 2. *de confess. in* 6. *vt est necessarium iuxta nat.* ibi, per Franch. *sub numero* 9. *versiculo nam dicit. Rald. & ibi* Rota *decisione* 3. *de Confess. in Antiq.* & penes Card. Seraphin. *decis.* 458. *numero* 4. *versiculo tum etiam quia*, ac bon. memor. Coccin. *decisione* 470. *numero* 6. *versic. neque est verum, cum sequentibus.*

Nec obstat quod fuerit per Moniales insti- 9
tutum indicium possessorium, in quo leuiores probationes sufficiunt pro iustificatione dominij, cum de illo tunc non agatur principaliter, sed incidenter.

Nam præter quod Iudicium illud non vi- 10
detur fuisse simplex, ac purum possessorium, quia fuit principaliter fundatum super deuolutione Vineæ ob Canones non solutos ac alienationes irrequisitis Dominis directis factas, vt apparet ex conclusione Monitorij & petitione, & positionibus prædictis, ac cæteris in eo Processu actis solum dominium Monialium, ac deuolutionem respicientibus, quo casu concludentes probari debet, tanquam fundamentum 11
intentionis agentis. Innoc. *in cap. ex parte, Abbatissa sub numero* 10. *versic. Hoc tamen tenet, extr. de priuileg.* Castrens. *in leg. in expensas, sub numero* 7. *versic. sed Innocentius*, ibique Iason. *sub num.* 6. *versic. limita ex eo, Codice de Transact.* Eoque magi, vbi non fuit facta petitoris inspectio, vt distinguendo fuit dictum in *Ortana Iurisd. Tiburtina* 15. *Iunij* 1677. *coram bon. memor. Rubeo* penes Stracil. *de Sale Interdicti decis.* 22. *numero* 2. *versic. In casum vero*, quod petitorium non fuisset suspensum *& in Terracinen. bonorum* 6. *Iunij* 1623. *coram bonæmem. Merlin. in recentiores part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 43. *n.* 16. *versi. vel denique.*

Fuit responsum, quod etiam in Iudicio pos- 12
sessorio per Dominum directum instituto, ea sunt necessario probanda, primo scilicet, quod constet de inuestitura, seu concessione ipsius rei de qua agitur indentificè, secundo quod illa sit tenuta: Tertio, quod adsit contumacia non restituendi. Menochius *de recup. remed.* 11. *numero* 31. *versic. quare quæ cum sequent.* Rota penes Seraphin. *decis.* 1458. *numero* 4. *versic. & ita procedit ex per tot.* & fuit dictum in *Ortana Iurisd. Tiburtina* 11. *coram bonæmem. Card. Massimo in recentiores decis.* 25. *numero* 5. *versiculo & nihil in eius parte* 2. & in *Perusin. singulari* 27. *Aprilis* 1623. *sub primo loco in §. cum igitur ad ab eundem a hac iudicio coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Panfilio*, quæ in proposito non fuerunt probata, vt dictum est.

Minus vtile fuerunt Dominis obstare lata in hoc iudicio producta, ex quibus prætendant infrascentes pro monialibus prædicta omnia iustificari.

Nam equidem attenderentur si ageretur de confirmatione d. mandati ante factam illius executionem. At postquam facta fuit attendi non 15
solent ex sententia Rotæ, sed pars quæ tot iudicis ex processu non iustificato nullitet, ac iniustè

proce

procedentis, spoliata fuit antè omnia in pristinum statum restitui, ac de causæ meritis deinde cognosci debet ad text. *in cap. cognoscente, extr. de restitut. spoliat.* alias enim iustus iudiciorum ordo
14 pertrectaretur, si prius exequerentur sententiæ, deinde vero probationes fierent, atque ita fuit resolutum penes ciuitan. *decis.* 172. *sententia nullius, & in Romana de Pinelis* 20. *Februar.* 1598. *coram bo. me. Otan. decis.* 102. *numero* 9. *versiculo nam executio*, apud Zacch. *de obligat. Camer.* & penes Sanct. Memor. Gregor. XV. *decis.* 145. *num.* 10. *versic. potuit ita iudicio*: vbi aliæ referuntur, *ac decis.* 229. & Card. Caualer. *decis.* 622. *numero* 6. *vers. secus tamen est*, & Buratt. *decis.* 584. *numero* 6. *versic. & nihilominus, ac Rezzen. de Virgin. dicta decis.* 81. *numero* 1. *versic. fuit resolutum ac in recent. decis.* 246. *sub numero* 1. *versic. & est receptum ac per tot & part.* 2. *& in hac eadem causa coram eodem Domino meo Carillo. die* 27. *Nouembris.* 1641. *in §. nec ad rebendum primum fundamentum.*

Secundo principaliter, quia non fuerunt probatæ causæ denolutionis eiusdem Vincæ, Nam illa deducta ob Canones non solutos concidit ex partitis librorum monasterij exhibitis ex quibus constat de illorum solutione vsque ad annum 1615. & ex petitione, atque executione facta pro debitis de Anno 1616. per acta Lucatelli, ito, quod de tempore declarationis factæ per moniales, ac instituti earum nominibus iu-
15 dicij super denolutione sub die 22. Iunij 1617. non fuerat defectum in eorum solutione per biennium continuum provt requiritur ad effectum, vt Emphyteuta Ecclesiæ ex eo capite expelli possit *iuxt. text. in cap. potuit in §. Emphyteuta quoque, extr. de locat.* & in Authent. *Hoc ius porrectum, §. qui rem Codice de Sacrosanct. Eccles.* &
16 Auth. *de n n alienand. § scire autem relat. in cap.* 2. 10. *quæstione* 2. Neque suppleri potuit ex anno decurso lite pendente, quia (prætermissis aliis) requirebatur super hoc noua declaratio, siue petitio pro parte Monialium, quæ facta non fuit, Rota penes Achill. *decis.* 1. *numero* 9. *versic. Primo quod dicta decisio, &c. de locat. & bon. memor.* Cardinal. de Mantic. *decis.* 336. *numero* 5. *versic. quod autem & decis.* 187. *num.* 4. *versic. Nec obstat, part.* 2. *diuers.*

Altera vero deducta ex alienationibus irrequisitis Monialibus factis non iustificatur ex allegatis Instrumentis dotalibus inter Portiam, ac Ioannem Baptistam Guidum primum, & d. Alphonsum Ferrum secundum eius maritum celebratis; quia non fuerunt exhibita, & propterea non est de illis habenda ratio, vt fuit respon-
17 sum coram præfato Domino meo Carillo dicta decisione 10. Iunij 1639. in §. *Præterea, versiculo* & de aliis, præter quod in huiusmodi constitu-
18 tionibus dotis non requiritur consensus Domini directi, etiam alias ex pacto contentus, vt specialiter cauetur *Statut. Vrbis libro* 1. *cap.* 122. & in his ipsis de quibus agitur fuit dictum in prædicta Romana Domorum coram Reuerendiss. Patre Domino meo Rouas dicta die 9. Decembris 1641. in §. *minus obstare dicebant Domini*, & 16. Ianuarij 1643. in §. *fin.* & coram Reuerendiss. Patre Domino meo Ghisilerio 18. Aprilis 1644. in §. *sciendum quod, Versiculo & licet etiam deducantur.*

Minus probatur ex dd. Instrumentis celebratis cum Brascha, quia non continent perfectum, ac absolutum contractum venditionis Vincæ, 19
sed cum expressa reseruatione eius dominij, ac possessionis vsque ad integram pretij solutionem ad fauorem dd. coniugum, à quibus interea illi locata fuit a septennium sub annua pensione scutorum centum, vt in eo legitur; quo casu non requiritur Domini directi consensus, alias necessarius in alienatione, *iuxt. leg. fin.* vbi glos. *in verb. aliis vendere*, & Ias. *sub numero* 112. *versiculo quarto quæro, Codice de iure Emphyteut. specul. lib.* 4. *titul. de emphyteut. in §. nunc aliqua sub numero* 149. *quæstione* 123. Imol. *in cap. potuit sub numero* 22. *versiculum potest quæri, extr. de locat.* Surdus *decisione* 305. *numero* 39. *vers. nam pactum, cum sequentibus*, Corbul. *de Emphyteut. de caus. priuat. ob alienat. limitat.* 24. Valasc. *in simil. tractat. quæstione* 20 *sub numero* 9. *cum sequent.* Pariterque Respondetur alteri Instrumento celebrato cum Ioanne Francisco Rocha sub die 24. Martij 1618. quod in illo iudicio neque productum fuit.

Præterea in præfatis omnibus Instrumentis cum Brascha, & Rocha celebratis reseruatus fuit in primis, & ante omnia consensus monialium, 20
& non alias, &c. quæ verba reddunt huiusmodi contractus conditionales, eorumque conferunt perfectionem in tempus præstiti per Dominum directi consensus, ita quod antea habeantur pro non factis, & propterea nulla ex eis inducitur caducitas, quia cessat eiusdem Domini contemptus, ex quo prouenit eiusmodi pœna Bald. *in cap. 1. §. denique sub numero* 5. *versic. sed pone Pater ira dicit, &c.* quæ fuit prim. caus. benef. amittend. Alberic. *in leg. final. sub num.* 10. *versiculo quærit*, Alb. Papien. *Codice de iur. Emphyt.* Luc. de Pen. *in leg. nulli sub numero* 1. *versiculo potest quidem alienari Cod. de fund. patrim. lib.* 11. Felin. *in capite quæ in Ecclesiarum sub numero* 85. *versic. saluatur tamen & sub num.* 86. *versic. tertius casus est extr. de Censib.* Afflict. *in cap. Imperialem, in trigesima octaua quæstione sub numero* 54. *& sequent. fol. mihi* 165. *de prohibit feud. alien.* per Feder. Roland *consilio* 51. *sub numero* 30. *vers. Verum lib.* 2. *& consil.* 63. *a numero* 16. *versic. verum maturius, plur. sequentibus lib.* 4. Burlatt. *consil.* 181. *numero* 14. *versiculo Verum.* vbi hanc dicit æquiorem, & receptiorem DD. sententiam, Cephal. *cons.* 118. *à num.* 9. *versic. nam venditio, cum sequentibus*; Franc. *decisione* 267. *sub numero* 2. *versic. Dicebatur pro conuento, cum sequentibus*, Franc. Cald. *de Iur. Emphyteut. lib.* 4. *cap.* 6. *à numero* 33. *versiculo Imo, & alia iustificatur*, Rota penes Andream *decis.* 63. *sub numero* 3. *& sequent. versiculo Aut vero caducitas prætenditur: & coram Reuerendissimo Domino meo Carillo, die* 10. *Iun.* 1639. *in §. Præterea.* & 27. *Nouembris* 1641. *in §. alterum, & secundum, & in §. penultim. & in dicta Romana Domorum* 9. *Decembris* 1641. *coram Reuerendiss. Petr. Domino meo Rouas in §. fin. d. & latius in Romana Denolutionis Domus* 17. *Iunij* 1641 *in §. secundo cauetur etiam, & in §. sed cessat difficultas, & vltius*, 27. *Nouembris eiusdem anni in §. Tertio loco etiam, & sequentibus coram bon. memor. Medice* in quibus innatum fuit hanc conclusionem procedere eo 21
quod deuentum fuerit ad traditionem rei alienatæ antè petitum, & obtentum Dominii consensum, quia stante huiusmodi clausula eadem censetur inesse ipsi traditioni conditio, & coram Reuer. P. Domino meo Ottobono 27. Iunij 1644.

in §. *Fin.* quod probant etiam DD citati, & alij relati per Modern. Roman. *discept.* 633. *sub n.* 2. *vers. neque etiam cum seq.* hoc autem certius est in proposito casu, in quo traditio facta fuit expresso locationis titulo pro annua conuenta pensione, vt dictum est.

22 Et licet prædicta conclusio videatur cum temperamento æquitatis intelligenda, vt scilicet eo pacto contrahentes teneantur deinde absque mora contractum huiusmodi Domino denuntiare, ac eius consensum legitimè requirere, ne alias in eorum sit facultate illum debito laudemio, ac iusta recognitione fraudare ad tradita per Salycet. *in leg. final. sub num.* 5. *vers. sed nihilominus, Codic. de Iur. emphyteut.* & in specie probat Bursat. *dicto consil.* 181. *num.* 15. *vers. dico secundò, cum sequent. & sub num.* 18. *vers. propterea, ac sequent.* Carol. Bardellon. *consil.* 14. *num.* 75. *vers. Respondetur septimò, & consil.* 100. *num.* 22. *vers. secus intra certum tempus*, & comprobat Surdus *consil.* 372. *sub num.* 4. *vers. quarto addo cum sequentibus & consil.* 437. *num.* 35. *responderi etiam potest.* Et in dicta Romana deuolutionis Domus coram bon. mem. Merlino agebatur de mora vnius mensis, vt legitur in dicta decisione 20. *Nouembris* 1641. *in §. nec obstat quod Ianuarius distulerit*, & fuerat petitus consensus, ac depositum laudemium ante acceptatam legitimè caducitatem, vt habetur in antecedenti sub dicta die 17. Iunij eiusdem Anni in §. *nec obstat quod fuerit iam deuentum, vers. quia non constat.* Non tamen in hoc casu videtur longior mora considerari posse, quia Brascha, & Rocha solius locationis titulo Vineam possederunt, & ille quidem nouem circiter menses, & non vltra; Iste vero post contractum cum eo initum decem circiter menses fuit à Monialibus inuestitus, vt apparet ex Instrumento Inuestituræ sub die 4. Februarij 1619. Ferrus autem in actu auocationis, & deliberationis illius earundem consensum requisiuit, qui fuit illi negatus, vt appa-

23 ret ex publica attestatione eiusdem Notarij Lucatelli exhibita, ita quod nihil ipsi potest imputari ad *leg. qui Romæ §. cohæredes Digest. de verborum obligat. leg. final. in fin. Cod. de iur. Emphyteut.* Baldus *in cap.* 1. *in §. Aut si libellario. numero* 3. *vers. quod intelligo. Quibus mod. feud. amitt.* Dec. *in dicto cap. quæ in Ecclesiarum sub num.* 137. *vers. & hoc intelligendum videtur, extr. de Constitut.* Menoch. *de Arbitr. Iud. cas.* 182. *num.* 11. *vers. quod si eam licentiam is concedere recusat, cum seq. lib.* 2. & fuit dictum coram præfato D. meo Carillo sub d. die 27. Nouembris 1641. in §. *fi.* vbi alia etiam adducitur responsio.

Nec demum obstat quod ex pacto speciali conuento in prædictis Inuestituris factis de anno 1567. Antonio de Libertariis, de anno 1568. Nicolao Calderatio consensus Monialium requiri, atque interuenire deberet ante alienationem, vel in ipso actu alienationis sub pœna deuolutionis.

24 Tum quia pactum illud intelligendum videtur de alienationibus puris, & absolutis, non autem de illis, quæ factæ fuerunt sub expressa reseruatione dominij, & consensus Domini directi, *& non alias, &c.* quæ tanquam conditionales non

25 sunt perfectæ, sed remanent (vt dictum est) in suspenso, & habentur pro non factis donec huiusmodi consensus interuenerit per *textus in leg. hæc venditio, in principio* ibi, *conditionales autem venditiones tunc perficiuntur* cum *impleta* fuerit *conditio*, &c. *Digest. de contrab. empt. per quem textum ibidem* Baldus *in tert. nouiss. sub num.* 3. *vers. dico quod si emphyteuta* norat quod si emphyteuta vendit irrequisito Domino pro pretio declarando per tertium, illo non declarante non cadit à iure suo, quia negotium est imperfectum, in *lege cum manusata in fin.* ibi, *nemo potest videri eam rem vendidisse de cuius dominio id agitur ne ad emptorem transeat, sed hoc aut locatio est, aut aliud genus contractus Digestis de contrahend. emption. & in leg. necessario in princip. vers. sic. quod si sub conditione, & infra vers. quod si pendente conditione res tradita sit, Digestis de peric. & commod. rei vend. & comprobatur ex leg prima §. Annus autem, Digestis de iur. cot. & leg. Rouem, §. final. vers. si sub conditione, Dig. de ædilict. Ædict. & leg. cum notissimi §. illud Codice de præscription. triginta, vel quadraginta annorum,* Curt. sen. *consil.* 8. *num.* 6. *vers. secundo moneo, cum sequentibus.* Nam huiusmodi pacta in hac præser- 27
tim materia odiosa, & præiudiciali strictè intelligi debent; Et in dubio contra stipulantem *leg. vsc. ribus Digestis de pact. leg. Labeo Digestis de contrahend. emption. leg. quicquid adstringendæ in princ. Digest. de verborum obligation.* Bart. *in leg. si extraneus n.* 2. *vers. & ista lex. digestis de cond. caus. dat.* Alex. *consil.* 140. *Circa primum dubium, n.* 4. *vers. secundo lib.* 5. Ruin. *cons* 187. *n.* 7. *vers. & ideo lib.* 1. Socin. iun. *consil.* 103. *sub n.* 3. *vers. quia sanus, & n.* 4. *vers. & confirmatur lib.* 3. Natt. 676. *n.* 31. *in fin. vers. si igitur & seq.* Mant. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 4. *sub n.* 64. *vers. similiter*, & alij..

Tum quia non fuit probata notitia huiusmo- 28
di pacti in præfatis Coniugibus, quæ ad hunc
effectum requiritur certa quidem explicata, & in- 29
dubitata, ita quod nullo modo excusari possit, Alias enim præsumitur illius ignorantia in eorum personis, quæ successerunt in aliorum, quinimmo nec adhuc constabat habuisse causam à prædictis primis inuestitis, cum quibus tale pactum initum fuit ad *Reg. leg. qui in alterius locum, Digestis de Reg. iuris capite præs. mittar eodem titulo in* 6. *leg. verius Digestis de probat. leg. vltima in fine digestis pro suo*, Glossa final. *in dicta leg. vltima in verbo sed qui si ille qui solo iure debuit ignorauit*, ac ibi Doctores, *Cod. de iur. emphyt.* Rota penes Cadinal. Caualer. *decis.* 94. *num.* 1. *Versic. Visum enim fuit, ac sequentibus, & reuerendissimo Vrgellen. dec.* 426. *num.* 9. *versic prima exceptio fuit, & pluribus sequentibus, & in recentiores dec.* 95. *numero* 1. *versic. quo casu cum seqq. part.* 1. *& decisione.* 593. *sub num.* 4. *versic. secundum fundamentum part.* 2. *& decisione* 559. *n.* 5. *versic. nec quod de ea part.* 5. & in his terminis fuit decisum in Romana Casalis *XIX. Martis MDXC. coram b. m. memor. Gypsio in §. quod maxime, ac per tot.* & in Romana deuolutionis domus *II. Maij MDCXVI. coram bon. mem. Andreat dicta decis.* 63. *n* 4. *versic. nec facit, & seq.*

Et ita fuit resolutum, vtraque parte Informante, &c.

R.P.D.

R.P.D. VEROSPIO.

Romana ſeparationis bonorum.

Lunæ 25. Iunij 1646.

ARGVMENTVM.

Dominium locorum montium, quomodo oſtendatur. Confeſſio emanata in Iudicio, eſt quibuſdam aliis efficacior. Plura de confeſſione, Negatiua, Errore Aditione Hæreditatis; ac de Statuto Veronen. circa exterorum ſucceſſiones in ſtabilibus.

SVMMARIVM.

1 *Locorum montium dominium oſtenditur ex literis patentibus, vbi deſcriptio vim habet traditionis fictæ, veræ æquiparabilis.*

2 *Confeſſio emanata in Iudicio, præferri debet alteri extraiudicialiter emiſſæ in teſtamento.*

3 *deſcriptio nominis dominium concludere nō valet inter conſanguineos, inter quos nomen adhiberi ſolet in re ad alterum conſanguineum ſpectate.*

4 *Confeſſio erronea defuncti facta in teſtamento poteſt ab hærede reuocari, non ſecus ac ab ipſomet defuncto, ſi adhuc degeret in humanis.*

5 *Confeſſio relatiua ad aliquid ex quo ipſius error dignoſcatur, tanquam erronea, poteſt ab ipſomet confitente impugnari.*

6 *Clauſula ſaluatoris*, quòd habeatur pro non appoſito quod deſcribendum non foret *in ſcriptura validè operatur.*

7 *Poſſibilitas non erroris, non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore.*

8 *Ad conuincendum deſcriptionis errorem, admittuntur etiam coniecturæ moraliter certæ.*

9 *Negatiua debet concludenter probari ab eo, qui ſe fundat in ea.*

10 *Aditio hæreditatis inducitur ex ceſſione facta per hæredem iurium ſibi competentium.*

11 *Declaratur intelligi de ſimplici ceſſione facta fauore extranei præſuponente præcedentem aditionem, ſine qua locum ſibi vendicare non poſſet eadem ceſſio. ſecùs veroſi hæc fiat fauore proximioris in gradu, cum tunc repudiationem oſtendat, vt ſubſequens gradu iure ſuo ſuccedat.*

12 *Statutum* Veronen. *denegat in bonis ſtabilibus ſucceſſionem exteris, qui onera ciuilia non ſoluerint.*

13 *Hæreditas ſemel repudiata ex ceſſione adiri denuò non poteſt.*

14 *Error iuris præſumptus iuſtam errandi cauſam præbere potuit.*

15 *Et proinde actum in eo fundatum plus in opinione, Quam in veritate conſiſtentem annullat.*

16 *Error debet probari ab eo, qui ſe fundat in illo.*

17 *Etiam quod alicuius actus cauſa extiterit.*

18 *Renunciatio hæreditatis facta ab eo, ad cuius proximiorem poſtea deferatur, cenſetur facta vt alteri quæreretur.*

DECISIO LII.

DEciſum fuerat coram Me ſub die 20. Aprilis proximè præteriti loca decem Montis Vrſini ſpectaſſe ad Fabritij hæreditatem, eamque Iulio Cæſari, non autem Horatio fuiſſe quæſtam, quam deciſionem hodie Domini confirmarunt approbando illius fundamenta.

Reſpectu enim locorum montium hæc empta probantur de pecuniis hæreditariis Fabritij in perſona Iulij Cæſaris illius hæredis ab inteſtato, prout patet ex ipſis patentibus litteris ab Horatio approbatis, ex quibus Iulij Cæſaris dominium oſtenditur, cum deſcriptio vim habeat traditionis fictæ, veræ æquiparabilis, vt præter relatos in alia deciſione notat Angel. *in leg. 2. num. 2. Cod. de dot. caut. non num.* Socc. ſen. *conſil. 6. num. 9. lib.* 4. Berous *conſil.* 178. *num.* 8. *& 9. lib.* 2. Modern. Rom. *diſcept for.* 252. *num.* 1. Rota *dec.* 262. *num.* 3. *part.* 1. *diuerſ.* Concurrit atteſtatio Butelli publici Mercatoris de facto proprio deponentis, ac repetita eiuſdem Horatij confeſſio in exactione fructuum ad Iulium Cæſarem, vti hæredem ab inteſtato ſpectantium. Quæ dum etiam emanauit in iudicio, debet alteri præferri extraiudicialiter emiſſæ in teſtamento, vt notat Bart. *in leg. rura n. 2. Cod. de omni agr. de ſolis* §. 11. Menoch. *conſ.* 275. *num.* 12. *&* 13. Marant. *de ord. iud. part.* 9. *titul. de confeſſ num.* 20. *fol.* 394. & alij relati in *dec.* 337. *n.* 14. *coram Reuerendiſſ. Vrgell.*

Ex his verò tollitur obiectio repetita contra deſcriptionem, quod illa dominium concludere non valeat inter conſanguineos, inter quos nomen adhiberi ſolet in re ad alterum conſanguineum ſpectante, vt notat Anch. *conſ.* 32. *n.* 4. Rom. *conſ.* 291. *n.* 10. *in fin. verſ. ſin autem*, Rota *in Rom. n. de Torniellis* 17. *Martij* 1617. *in* §. *viſum enim fuit coram Remboldo* penes Poſt *dec.* 136. *n.* 1. cum prædicti Domini loquantur in terminis ſimplicis deſcriptionis nullis adminiculis fulcitæ.

Ceſſant etiam, quæ repetuntur circa confeſſionem Horatij emanatam in vltima voluntate, & ipſius Iulij Cæſaris in inuentarij confectione emiſſam ſuper hæreditate Horatij; Prima enim probatur erronea tam ex atteſtatione Butelli, quam ex ipſis patentibus litteris, vbi legitur nomen tantum Iulij Cæſaris, & pro eo, ac de pecuniis hæreditariis Fabritij loca prædicta empta fuiſſe, quamuis in teſtamento nomen Iulij Cæſaris, & proprium enuncietur. Idcoque prædicta confeſſio poteſt à Iulio Cæſare Horatij hæreде reuocari, non ſecus ab ipſomet Horatio ſi adhuc degeret in humanis ex notat in *leg. poſt diuiſionem Cod. de iur. & fact. ignor.* & in his terminis Menoch. *conſil.* 89. *numero* 18. *verſic. ſexto adducebantur, & in conſil.* 1094. *numero* 28. *&* 29. Altera verò Iulij Cæſaris ab eodemmet poteſt impugnari, dum relationem habet ad litteras patentes, ex quibus error ipſe dignoſcitur, vt notat Bald. *in leg.* 2. *Cod. de error. Adnoc. numero* 4. Bart. *in leg.* 1 *numero* 2. *Codice de error. calcul.* Alexand. *Concil.* 83. *numero* 1. *verſic. modus autem lib.* 1. Curt. ien. *conſil.* 192. *numero* 21. *lib.* 3. Dec. *vol.* 35. *numero* 25. *volum.* 3. Rota *coram Burat. deciſion.* 282. *numero* 2. *& coram RR. Vrgell. dec.* 337. *num.* 34. & adeſt clauſula ſaluatoris, vt habeatur pro non oppoſito, quod deſcribendum non foret *Rota dec.* 28. *n.* 3. *p.* 2. *rec.*

Non obſtat ad excludendum deſcriptionis errorem adducta poſſibilitas præcedentis commentionis inter Horatium, & Iulium Cæſarem, vt proprio nomine deſcriberentur loca montium, licet ad ipſum non ſpectarent. Quia non admittitur hæc poſſibilitas contra eundem Iulium Cæſarem habentem fundatam intentionem in

parentibus litteris, etiam referentis testamenti errorem ostendentibus vt censuit Rota in Catallicen feudi 16. Aprili 1613. & in Aquitanien. Prioratus 11. aprilis 1622.coram bon. mem. Pirouanno inter impressas *part. 4. recent. tom. 2. de-*
8 *cis.375.num.5. & coram RR. Virgell. dec.s.337. n 36.* vbi etiam admittuntur coniecturæ moraliter certæ ad continendum descriptionis errorem.

Non obstat nullam fuisse redditam Iulio Cæsari rationem de fructibus horum locorum montium exactis,& quod hinc consurgat verisimilitudo exclusiua dominij penes eum, qui fructus
9 non percepit; Quia talis negatiua vti propriæ fundamentum intentionis non iustificatur ex aduerso, provt concludi debuisse notant DD. communiter *in leg penultim. §. docere ff. quis eum*, vbi Bart.& Bald.*n.2.*Ang. *n .1.not ab.*Castr. *n.5.*aliique per Pacian.*de prob.lib.1.c.51.n.28.*

10 Quòverò ad alteram decisionis partem super hæreditate Fabritij ,eam ad Iulium Cæsarem spectasse, iterum Domini responderunt ex pluribus actibus,in præterita decisione deductis in §. *quo vero*, ex quibus in Horatio elici, censuerunt voluntatem repudiandi Hæreditatem, vt Iulio Cæsari,licet gradu remoriori deferretur.

11 Neque eiusdem hæreditatis aditio inducitur ex cessione iurium sibi competentium facta per Horatium, ex qua eam concludunt Corn.*cons. 52. num.9.lib.2.* Paris. *cons.* 19. *num.* 118. *lib.* 2. Surdus *cons.249.num.* 18. Cum prædicti DD loquantur de simplici cessione facta fauore extranei, præsupponente præcedentem additionem,sine qua locum
12 sibi vindicare non posset eadem cessio; secus verò, si hæc fiat fauore proximioris in gradu cum tunc repudiationem ostendat, vt subsequens gradu iure suo succedat, cardinal. Mantic *de coniect. vlt.vol.lib.12.tit.12.n.17.vers. aut vero renunciatio,* aliique in præterita decis.adducti *sub §. vltim.* attenta præsertim dispositione Statuti Veronen. denegantis in bonis stabilibus successionem exteris,qui onera ciuilia non soluerint, & sententia Venetiis prolata deferente ab intestato Iulio Cæsari hæreditatem Fabritij, qua vsus est Horatius in iudicio ad fauorem Iulij Cæsaris, tanquam hæredis ab intestato, pluribusque aliis actibus repudiationem necessariò importantibus, nam ex cessione adiri denuò non potest hæreditas semel
13 repudiata iuxta text.in *leg.Ottau.9 ff.vnde cogn.& in l.pro hærede 20 ff.de acq. hæred.*Fulg.*in l. vlt.n.5.* Ang.*n.3.Cod.de repud.hæred.*Aymon.*cons.959. n.2.*

14 Nec repudiatio tollitur ab errore iuris præsumpto, quæ dum iustam errandi causam præbere potuit Horatio, vt notat Bald.*in l.si ex pecunia*
15 *n.28.Cod. de furt.* Dec. *consil.* 282. *num.* 9. Surdus *cons.* 149.*num.* 14. eiusdem etiam repudiationem annullat plus in opinione, quam in veritate consistentem, vt notat *gloss.in legis qui putauit verb.*
16 *certus, ff.de acqu. hæred.* Imol.*in l. recusari num.* 2. *ff.eodem ciuil.*Tard.Mant.*de contract.vlt.vol.lib.*12. *tit.* 14. *num.* 27. Talis enim error. non solum probari debuisset, vt notat Bart. *in l.2.num.2.in fin.&*
17 *num.12.ff.de confessis* Butr.*in cap. grauis n.* 10. *vers. debet tamen probari,*Imola *num.3.de restitut.spoliat.* Mascard.*de prob. conclus.*78. *n.*7. & alij relati per Lambertengum *de contract.*Gloss. 1. *num.* 131. sed etiam, quod repudiationis causa extitisset, vt notat Bart.*in l.inter omnes §.recte num.3.circa fin.ff de furt.*Rim.iun *cons.* 612. *num.* 58. Surdus *consil.* 149. *num.9.& cons.*349.*n.*53. Tiraq. *in tract.de pœn. temperandis caus.* 43. *num.*9. & tamen excluditur ex tenore sententiæ Iulium Cæsarem ab Intestato hæredem declarantis; & tot multiplicatis actibus in præterita decisione deductis, ex quibus excluditur error, & Horatij voluntas manifestè 18
conuincitur,quod noluerit sibi hæreditatem quærere,vt Iulio Cæsari nepoti suo deferretur, iuxt. notat in *leg. similiter la 2. Cod.ad Vell.ei.* Dec. *consil.*185.*n.*13.Rot.*dec.*287. *n.*4. *part.* 5. *rec.* cum aliis per Galler.*de renunc.lib.*5.*c.*5.*n.*14.

Et ita vtraque parte,&c.

R.P.D. ARGVELLES.

Mediolanen.bonorum.

Mercurij 19. *Ianuarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Fructus restituendi sunt à die motæ litis, & vlteriùs. Causa appellationis est eadem cum prima, licèt instantia sit diuersa.Plura de materia, & de mala fide respectu possessoris.De locatione circa probationem:ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa restitutionem.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei litigiosæ restituendi,ab initio litis sunt computandi.*
Et exinde constituitur possessor in mala fide.
2 *Nec debet condemnatio restringi ad diem motæ litis in Rota,sed de eius initio in partibus.*
3 *Causa per appellationem non mutatur,sed continuatur.*
4 *Mala fides non tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili.*
5 *Quia per appellationem extinguitur iudicatum, vel suspenditur.*
6 *Et appellans reponitur in eo statu,quo erat tempore litis contestatæ.*
7 *Et sic nullum potest effectum producere.*
8 *Nec propter eam fructuum restitutio impeditur.*
9 *Et sententia non purgat malam fidem possessoris.*
10 *Nec interest quod lis fuerit contestata a possessore.*
11 *Fructus restituuntur ratione malæ fidei, quæ per controuersiam motam inducitur.*
12 *Imo & post litis denunciationem debentur.*
13 *Mala fides,cum propter motam controuersiam inducatur,nihil interesse poterit, an victor pulset, aut pulsetur, cum vtroque modo controuersiam faciat.*
14 *Mala fides,& fructuum restitutio inducitur per solam denunciationem factam emptori, quòd venditor dominus non erat.*
15 *Ad fructuum restitutionem, non solùm a die motæ, aut denunciatæ litis, sed ab ipsa occupatione; sufficit declarari titulum fuisse iniustum, per quod,titulus reducitur ad non titulum.*
16 *Fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi percipiens,regulare est,quod omnes restituere tenetur perceptos etiam ante litem.*
17 *Titulus, quando resolubilis est, facta resolutione fructus omnes interim percepti restituuntur.*
18 *Sententia,cuius causa quis pos. debat, reuocata, res cum fructibus,est restituenda.*
19 *Instantia non transit in singularem successorem.*
20 Decisio 240. post Cenc. de centib. *declaratur*

loqui

loqui de fructibus petitis accessorie ad mandatum de manutenendo, vt omnes alia in hac allegata.

21 *Qui loquitur in petitorio, & in possessore male fidei.*

22 *Locatio probat fructuum perceptionem, & proprietatem in locatore.*

23 *Et probatur iuris præsumptione perceptio fructuum vsque ad diem restitutionis.*

24 *Clausula.* Donec. *apposita in locatione, est repetitiua, itavt finita, locatio repetita censeatur.*

25 *Et extendit locationem ad beneplacitum partium, itavt duret, donec appareat reuocata.*

26 *Imo ex ipsa contractus natura, ex quo perseuerat tum est in conductione, præsumitur eodem pretio, & conditionibus renouata.*

27 *Et præsumitur perseuerasse, nisi contrarium probetur.*

28 *Et sufficit ad effectum, de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint solita locari.*

29 *Valor in futurum probatur, ex valore præcedentis decennij.*

30 *Valor locationum non apparentium regulatur ex locationibus, quæ apparent.*

31 *Probationes exactissimæ non requiruntur in materia liquidationis, sed leniores sufficiunt.*

32 *Rota non onerat mala fidei possessores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non sunt.*

33 *Vel aliquo titulo colorato se defendunt.*

34 *Index nulliter & iniustè procedens, dicitur spoliare.*

35 *Possessor malæ fidei est condemnandus ad fructuum etiam non exactorum, & qui poterant exigi, restitutionem, quando debitores minus idonei reperiantur.*

36 *Excomputantur tamen remissionis factæ colonis causa tempestatum.*

37 *Testes loquentes ex suo capite, nulla reddita ratione, non debent attendi.*

38 *Melioramenta sunt probanda secundum formam traditam à Rota* in Romana hæreditatis 14. Decembris 1646. à §. nec magis, vsque ad §. minus suffragatur coram eodem Arguelles.

39 *Impensæ in melioramentis cepta lite mala fide inductis, à possessore in re factæ, nullo modo possunt conseruari, nec per retentionem.*

40 *In melioramentorum æstimatione ineunda, multum iudicis arbitrium versatur & ideo Rota mediam viam eligit.*

41 *In melioramentis, quando res meliorata restitui debet à malæ fidei possessore, & impensæ turbidæ, ac illiquidæ apparent, fieri debet restitutio, data cautione de restituendo facta liquidat.*

42 *Sumptus facti in plantatione arborum, & vitium, quia cedunt solo, non restituuntur possessori, nec pro illis habet retentionem, & multo magis malæ fidei.*

43 *Neque pro palis ad vitium sustentationem positis.*

44 *Collectæ, & Tributa, quæ soluerentur ratione rei controuersæ à victore, si non soluta fuerint, ratione particularis exemptionis, seu priuilegij, à victo detentore, non debentur illi in restitutione fructuum condemnata excomputari.*

45 *Locupletari cum aliena iactura, est contra naturam.*

46 *Nec forte interesset si detentor sic immunis, sponte soluisset.*

DECISIO LIII.

FRuctus, quos Domini Vicecomites debent Dominis Bultiis restituere ex sententiis Rotalibus ab initio litis computandos, ipsæ decreuerunt sententiæ, prout iuris est *l. sed & si res §. si ante litem ff. de petit. hared. l. Iulian. 17. §. 1. initio principio D. de rei vind. facit l. 3. D. de interd. l. partum 1. D. de vsur. l. certum 22. Cod. de rei vind. l. 2. Cod. de fruct. & lit. expens. §. 2. Institut. de off. ind. Basilic. tom. 1. lib. 9. tit. 3. cap. 66. pag. mihi 515. ex impress. Parisien. an. 1647.* in quibus iuribus, Gloſa & omnes communiter, Rota *coram sanct. memor. Gregor. XV. dec. 74. n. 1. & in Camerinen. ssoli 4. Iulij* 1646. *in princ. coram Reuerendissimo Patre Domino meo Otthobono, & in Seguntina beneficij* 1643. *§. caterum coram R. D. meo Decano.* 1

Nec debet condemnatio restringi ad diem motæ litis in Rota, sed de eius initio in partibus Seraph. *dec.* 1245. *n.* 4. & 5. (vbi in fortioribus terminis, nempe, quia lata sententia, & in iudicatum transacta per multos annos siluerat causa, vt ibi *n.* 1. & 2.) Burat. *dec.* 568. *n.* 17. & 337. *n.* 16. *& in Romana donorum* 25. *Iunij* 1646. *coram R. P. D. meo Bichio* (vbi etiam in fortioribus) *& in Romana fideicommissi de Marianis* 3. *Iunij* 1647. *coram R. P. D. meo Roias, & dec* 19. post Modernum, *de manutent. n.* 1. & 8. & iura supra allegata indistinctè loquuntur, nempe fructus deberi ab initio litis, & ex inde constitui possessorem in mala fide. 2

Nec obstat, quod Dominus Primicerius habuerit sententiam fauorabilem in prima instantia, quia per appellationem causa non mutatur, sed continuatur. Rota in d. Romana fideicommissi de Marianis in princ. coram R. P. D. meo Roias. 3

Nec mala fides tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili, Burat. *d. dec.* 568. *n.* 16. & 17. quia per appellationem extinguitur iudicatum *l.* 2. *§. fin. D. ad Turpill. vel suspenditur l. furti* 6. *D. de his qui not. infam. intelligenda cum distinctione,* Bald. *in rubr. Cod. de appellat.* Scacc. *in eodem tr. q.* 3. *n.* 82. *verf. concordari*, qui eo non citato sequitur eius distinctionem, & appellans, reponitur in eo statu, quo erat tempore litis contestatæ *ibi n.* 84. & sic nullum potest effectum producere, vt bene *d. l. furti l.* 2. *Cod. de execut. rei ind.* Basylic. *tom.* 1. *lib.* 9. *tit.* 3. *cap.* 87. *pag. mihi* 518. nec propter eam fructuum restitutio impeditur, vt in allegatis decisionibus 1245. coram Seraph. 568. penes Buratt. & 19. post Modern. *de manut.* Et sententiam non purgare malam fidem possessoris, probat Roman *in l. si per errorem, C. de vsucap.* & notabiliter prosequitur Lambertengus *de contract sine solemnit. fact.* gl. 1. *à n.* 320. Barbos. *ad l. sicut.* 3. *Cod. de præscript.* 30. *vel* 40. *an. num.* 125. *cum segq. vbi explicat. l. generaliter D. de noxalib.* 4 5 6 7 8 9

Nec interest quod lis fuerit intentata à dicto Primicerio; nam etiam in simili casu loquuntur dec. Seraph. & dec. post Modern. *de manut. & dec.* 220 *n.* 7. & 8. *part.* 7. *rec.* intelligenda est, quando non inter victum, & victorem fuit lis agitata. sed inter alios, fructus namque restituuntur ratione malæ fidei, quæ per controuersiam motam inducitur *d. l. sed & si* 28. *d. tit. §. si ante litem*, ibi. *Quamquam enim litis contestatæ mentio fiat in Senatus Consultos, tamen, & post motam controuersiam omnes possessores pares fiunt, & quasi prædones tenentur, C. de petit. hared.* Imo, & post litis denunciationem *Item veniunt* 22 *§ praterea* 6. *in fin. verf. petitam*, ibi, 10 11 12

Quo primum scierit quisque eam à se petitâ esse, cum
primum aut denunciatum esset, aut litteræ, aut edictis
euocatus esset, ff. eod. tit. de petit. hæred. Gotthofr. *d. §.*
si ante litem litt. P. vbi alia iura adducit, Barbos. *ad*
13 *l. sicut 3. Cod. de præscriptione, numero 275.* Nam si
propter motam controuersiam mala fides indu-itur, quid interesse poterit an victor pulset, aut
pulsetur, cum vtroque modo controuersiam faciat
& optimè facit *text. in l. fundum 17. C. de rei vind.*
14 vbi per solam denuntiationem factam emptori,
quod venditor Dominus non erat, inducitur mala
fides, & fructuum restitutio,

15 Præterquam quod ad istam fructuum restitutionem, non solum à die motæ, aut denunciatæ litis, sed ab ipsa occupatione sufficit declarari titulum fuisse iniustum per quod, titulus reducitur ad
non titulum elegans text. *in lege 2. Cod. de fide, &*
iur. hastæ fiscal. alias de fide & instrum. & iur. hastæ
fiscal. lib. 10. tit. 3. Tiraq. plures referens *in leg. si un-*
quam Cod. de reuocand. donat. Rom. *cons. 454. sub*
num. 27. Natta *cons. 535. num. 12.* Gonzal. *regul. 8.*
gloss. 15. n. 150. Osasch. *dec. 160. n. 12.* Surd. *dec. 163.*
n. 16. & cons. 268. n. 29. cum seqq. Burat. *d. dec. 568.*
n. 17. Rota *decis. 693. n. 1. p. 1. rec. & in Meleuitana*
fructuum 8. Februarij 1649. §. nec illos prætendere
16 *coram RR. D. meo Decano,* & regulare est quod percipiens fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi
omnes restituere tenetur, perceptos etiam ante litem *cap. si quis presbyterorum 6. de rebus Eccl. non*
alien. vbi Glossa & DD. *l. 1. Cod. de fid. & iur. hastæ*
fiscal. Valenz. Valasc. *cons. 196. num. 27. vers. vnde,*
Rom. *tom. 2.* Vnde quoquo se vertant Domini Vicecomites effugere non possunt fructuum restitutionem, & saltem negari non potest titulum illum
per sententiam inductum manere resolubilem
17 propter appellationem; at quando titulus resolubilis est, facta resolutione fructus omnes interim
percepti restituuntur *l. 4. in princ. cum aliis §§. l. itẽ*
quod 6. l. Imperator 16. ff. de in diem addit. l. is qui 11.
§. si fundus 10. ff. quod vi aut clam. l. fin. D. de iure
fisc. l. cum autem 23. §. cum redhibetur, D. de ædelit.
edict. l. videamus 38. §. item si 2. D. de vsur. l. 1. C. de
18 *his qui vt indign.* Et reuocata sententia cuius causa
quis possidebat, rem cum fructibus esse restituendam, est *text. formalis in l. filio 16. §. fin. D. de inoff.*
test. (vbi notandum est litem cum alio factam fuisse, & contra eum sententiam obtentam, & tamen
per aliam sententiam condemnari ad fructus ab
initio perceptos) quam omnes extollunt Abb. *in*
cap. cum causam vlt. notab. de off. deleg. & aliis relatis, Garz. *de expens. c. 23. n. 24.* Rauden. *de Analog.*
c. 37. n 209. Gutierr. *cons. 15. n. 11. & 12.* Rim. iun. *con-*
sil. 333. n. 19. Surd. *cons. 14. n. 16. & cons. 113. n. 11. & con-*
sil. 168. n. 20. & cons. 372. n. 21. Peregr. *cons. 3. n. 71.*
vol. 1. Menoch. *de recup. remed. 15. n. 638.* item
Surdus *dec. 45. n 10. cum sequentibus dec. 25. à n. 21.*
& de alim. tit. 1. quæst. 124. n. 8 Giurb. *dec. 89. per tot.*
Mastr. *dec. 29. n. 4.* Gratianus *discept. forens. c. 157.*
num. 27.

Parum iuuat, litem cœptam non esse cum ipsis
19 Bustiis, quia instantia non transit in singularem
successorem ex allegatis à Burat. *dec. 337. n. 1. &*
num. 2. quia ipse optime respondet *n. 3. & n. 4.* fau.
mem. Gregor. *dec 121. n. 2.* Rota *dec. 189. n. 4. p. 6. re-*
cent. vbi multi citantur, & à Grat. *discept. forens. c.*
459. n. 4. tom. 3.

20 Non obstat etiam *dec. 240.* post Cenc. *de cens.*
quia loquitur de fructibus petitis accessoriè ad
mandatum de manutenendo, vt omnes aliæ ex aduerso allegatæ, nos sumus in petitorio, & in pos- 21
sessore malæ fidei ex supra allegatis.

Fuit autem lis cœpta de mense Februarij 1618.
& possessio capta die 8. Decembris eiusdem, & inde fructus restituendi ex supradictis.

Liquidatio autem facilis est, quia constat ex
publicis instrumentis, quæ ne controuertunt Domini Vicecomites ab anno 1619. fuisse bona locata pro annuis libris 1275. vltra appendices ascendentes ad annuas libras 18. à quo die vsque ad
XII. Iunij M.DC.XLI. quo videtur facta restitutio bonorum, calculo ducto, summa ascendit ad
libras 29236. & 3.

Nec Domini Vicecomites negant per nouennium de quo locationes cantant, dictas libras percepisse, & satis per eas probatur, & constat de appendicibus Rota *dec. 61. in fin. part. 2. diuers. & 481.* 22
n. 5. part. 3. recent. & penes Vrgell. *dec. 307. n. 4. &*
in Neapolitana liquidationis fructuum 21. Iunij
1610. *coram Lancellot.* apud Marches. *de commiss.*
part. 1. fol. 104. n. 3. & in d. Camerinen. sfolij 4. Iulij
1646. *& in Romana fideicommissi de Massimis 20.*
Nouembris 1644. coram R. P. D. meo Ottobono, &
in Meleuitana optionis 16. Aprilis 1649. §. tertiò
concluditur coram R. P. D. meo Peutingero, in quibus
multi Doctores, & decisiones adducuntur, & in
Ronon. Pecuniar. seu dotis 14. Iunij 1649. §. itaque in
princip. coram R. D. meo Decano.

Nec possunt etiam negare vsque ad dictum annum, quo restitutio facta apparet, fructus percepisse, quia hoc iuris præsumptione probatur. *l. Iu-* 23
lianus 13. §. ex vendito, vers. possessionem alias est, §.
possessionem 21. D. de action. empt. Rota *dec. 25. de*
præb. in nou. & coram san. mem. Gregor. XV. dec. 50.
n. 2. & Caual. *dec. 138. n. etiam 2. & dec. 586. n. 1.* latè
Rota *in d. Bononien. pecuniaria, seu dotis §. ex qui-*
bus coram R. D. meo Decano.

Non etiam vsque ad iummam locationum, quia prima facta est ad nouennium cum clausula 24
Donec, quæ est repetitiua, itavt finita locatio repetita censeatur *arg. l. sicut 3. in princip. vers. inde tra-*
ctum est D. quibus modis vsusfruct. amitt. Cened. *sin-*
gul. 46 n. 7. Et extendit locationem ad beneplacitum partium itavt duret donec apparet reuocata 25
Baldus *in cap. 1. n. 9. de feud. Guardiæ,* Surdus *consil.*
524 *n. 3. in fine.* Imo ex ipsa contractus natura, ex 26
quo perseueratum est in conductione, præsumitur
eodem pretio, & conditionibus renouata *l. lege*
16. Cod. de legat. l. item quæritur 14. §. qui impleto, &
l. qui ad certum 15. D. eodem, vbi omnes, Gotthofr.
lit. C. F. E. Mantic. *de tac. lib. 5. tit. 15. n. 19.* Carol. *de*
locat. p. 3. sub tit. de renouat. locat. q. 30. n. 1. Picchard.
in tit. de locat. & cond. ad rubr. n. 32. Rota *in citata*
Bon. n. pecuniaria, seu dotis d. §. itaque ad nedianı co-
ram R. D. meo Decano. Et præsumitur perseuerasse, 27
nisi contrarium probetur, Rota *in Romana in egra-*
tianis 22. Iunij 1642. coram R. Panzano, & eamque
Antonian. confirmata 22. Iunij 1643. in princip. co-
ram R. Salamatino, & in Macaraten. reddituum 27.
Martij 1645. §. quo vero coram R. P. D. meo Mellin, 28
in quibus multi adducuntur, & sufficit ad effectum de quo agitur, quod bona prædicta tanti
fuerint solita locari, Surdus *cons. 29. n. 31.* Acchil.
de Graff. *dec. 22. de restitut. spoliat.* Caual. *dec. 17. n. 1.*
& 586. *n. 2.* Coccin. *dec. 439. n. 3.* Rota *dec. 343. n. 3.*
p. 1. recent. & in Bononien. bonorum 26. Februarij
1649. *coram R. P. D. meo Ottobono, & in Beneuten.*
manutentionis 28. Iunij eiusdem anni coram R. P. D.
meo Peutingero, & in mox allog. Bononien. pecuniaria,

seu

seu dotis dicto §. itaque in fine, & dicto §. ex quibus ad finem coram Reuerendiss.mo Domino meo Decano,
20 facit optimè quod ex valore præcedentis decennij probatur valor in futurum, Garz. *de benef. parte 5. cap. 3. num. 228. cum sequentibus*, Put. *dec. 274. n. 3. lib. 3. in correct.* Rota *in Casaraugust. ina pensionis* 21 *Martij* 1645. *coram Reuerendiss.mo Patre Domino Bichio, vbi exornatè.* Et ex locationibus quæ apparent, regulari valorem non apparentium, Escobar. *de ratiocin. cap. 16. num. 40. ex text. singulari in lege fundum* 35. *cum lege seq. D. mand. at.* Nec in materia liquidationis requiruntur exactissimæ proba-
21 tiones, sed leniores sufficiunt, Rota apud Seraph. *dicta dec. 1245. num. 7. & in dicta decis. 19. num. 19.* post Modern. *de manutent. & in Romana de Casareis* 50. *Martij* 1639. *coram Reuerendissimo Domino meo Teracinen.*

Ex qua Summa supra calculata deducendas esse annuas libras 125. pro canone in confesso est apud partes, sed & libras 4292 quas Domini Vicecomites aiunt non exactas, sed adhuc à Colonis deberi deducen. (dum tamen ipsi probent verè deberi, & actiones cedant instrumentis consignaris) dixerunt Domini, summa quidem benignitate.
22 Nam licet Rota non oneret malæ fidei possessores in fructibus, qui percipi potuerunt, quando violenti non sunt, vt *dec. 11. de restitut. spoliat. in antiq.* Monoch. *de recuper. remed. 15. num. 11.* vel
23 aliquo titulo colorato se defendunt, vt *dec. 552. n. 1. cum sequentibus, part. 1. diuers.* & penes Crescent. *dec. 8. de caus. possess. & propr. sic temperando text. in d. l. domum 5. C. de rei vind. l. 1. vers. post litem, C. de petit. hared. l. 2. C. de fruct. & lit. expens. d. l. sed & si 28. §. sed & fructus 4. de petit. hared.* Quod temperamentum amplexus est etiam Amaya *ad leg. 1. 2. 4. num. 15. Cod. de fide, & iure hastæ fiscal. lib. 10.* post alios congestos à Picchard. §. 2. *instit. de off. iud. num. 66. pro concord. al. 17. C. de rei vind. statim citanda*, Basyl. *tom. 1. lib. 9. cap. 66. fol. mihi* 513. *lege præterea 20. lege finalis 63 §. fin. D. de rei vind. lege apud Iulianum 40. alias l. cum seruus, §. apud Iulianum, D. de lege* 1. & alia multa iura, & DD *per Picchard. congesta in dicto §. 2. num. 1.* & multi alij per Harpprecht. *in §. si quis à non Domino 35. n. 93. cum sequentibus instit. de rer. diuis. qui ad legem si fundum 17. Cod. de rei vind.* sequitur intepretationem Piccard. *vbi suprà* eo non citato.

Tamen Dominis Vicecomitibus non solum deficit titulus coloratus; ille enim decreti, vt per appellationem extincti, vel suspensi (vt supra dictum est, & nulli & iniusti, & spoliatiui suffragari non potest, quia iudex nulliter, & iniustè pro-
24 cedens dicitur spoliare, Bartolus *in l. meminerint 6. num. 2. in fine, Codice de rei vind.* & alij multi per Larream *dec. Grannat. 2. num. 15.* Post. *de subhast. instrct. 50. num. 12.* & post eundem *in tr. de manut.* Rota *dec. 643. num 29. 541. num. 1. part. 5. tomo 2. recent. & passim.* Nec coloratus fortè dici potest, sed & apparet de eorum negligentia in exigendo,
25 cum debito locationis ab anno 1643. & antea, dicant non exactum anno 1650. & saltem condemnandos (dicebat vnus ex Dominis) si debitores minus idonei reperiantur ad *textum in lege finali, tutor de constitution. 15. l. si fine hærede 32. §. modestinus, admin. tut. l. fin. §. item rescripserunt nominum 9. ff. de administr. rer. ad ciuit. pert. l. 2. Codice arbitr. tutel. per arg. à fortiori* Escob. *de ratio. cap. 16. num, 1. cap. 19. num. 21.*

36 Iusserunt identidem excomputari libras 620. pro remissionibus factis Colonis causa tempestatum (quibus

Sternuntur segetes, & deplorata colonis
Vota iacent, longéque perit labor irritus anni

vt ait Ouid. *lib. 1. Metamorph.* & latius Virgilius *Georg. 1. versu 311.*) *ad l. licet 8. Cod. de locat. & cap. propter sterilitatem extra eod. tit.* & latè tradita innumeris congestis Neothericis, & antiquioribus, Amaya *lib. 3. obseru. cap. 3 num. 12. per tot.* (quibus adde Greueam. ad Gail. *lib. 1. obseru. 23. p. mihi* 67.) vbi multis etiam humanioris litteraturæ authoribus. Non enim in ampliori summa factam remissionem probatur, nam licet aliæ duæ videantur factæ summatio Vicecomitum num. 6. vna pro anno 1620. cuius quantitas non explicatur, & alia pro anno 1628. calculata anno 1630. tamen illæ videntur comprehensæ in calculo anni 1632. vt in liberculo cuius partita cantat *più per la pretensione della tempesta, e ogn'altro di a questo giorno a dietro lire 600. d n. 6.*

Melioramenta verò, quæ prætenduntur facta in domibus Coloni, licet dicantur necessaria à testibus Dominorum Vicecomitum num. 1. non tamen probatur, quid fuerit impensum, & licet n. 3. deponant primus, & secundus testis fuisse impen-
37 sas lib. 6203. & quartus libr. 6000. & vltra, loquuntur ex suo capite nulla reddita ratione, & sic non debent attendi. Hondedeus *cons. 7. n. 37. &*
38 *38. lib. 1.* Rota apud Verall. *dec. 278. n. 1. part. 3. decis. 136. n. 1. part. 1. recent.* Sunt enim probanda secundum formam traditam à Rota *in Romana hæreditatis* 14. *Decembris* 1646. *à §. nec magis vsque ad §. minus suffragatur coram me*, vbi iura, & Doctores possunt videri, & eas impensas confundunt cum expensis factis in domo nobili, quas nullo modo asserunt necessarias, nec vtiles, nec quid in
39 vnaquaque sit impensum, aut melioratum, cum ramen lite iam cœpta, & mala fide inducta ex supra allegatis appareant factæ, quapropter vtiles nullo modo possint conseruari, nec per retentionem *d. lege domum 5. Cod. de rei vind.* Garz. *de expens. c. 2. a num. 2. cap. 5. n. 1. cum sequentibus, & n.* 16. & alia plura congerit Donell. *lib. 20. comment. cap. 7. vers. vtilium*, mihi vtenti impress. Francofurtensi 1595. *pag.* 432. & multos Doctores antiquos, & modernos Oldald. *ibi littera E.* Harpprecht. *in §. ex diuers. 30. à n. 30. instit. rer. diuis.* Picchard. *d. §. 2. n. 32. instit. de offic. iud.* Rota penes Seraph. *dec. 898. n 3. dec. 695. num. 2. part. 3. & 130. num. 18. part. 7 recent.*
40 Domini tamen mediam viam eligentes, vt in simili casu Rota apud Seraph. *dict. dec. 1245. num. 7.* & quia in æstimatione melioramentorum ineunda multum iudicis arbitrium versetur, vt ait *textus in lege in fundo 39. in princip. D. de rei vind.* ibi *bonus iudex varie ex personis causisque constituet.* Agias *lib. 1. var. cap. 49. n. 29.* Statuerunt, vt excomputarentur libræ 3000. vt facilius res expediatur, alias cum impensæ turbidæ, & illiquidæ appareant fieri deberet restitutio, data cautione
41 de restituendo facta liquidatione, Rota aliis congestis *in dicta Romana hæreditatis §. præcipue Champlonus in fin. coram me.*

Eodem modo responsum est ad prætensum deductionem pro plantatione vitium, & arborum, quia nec probantur necessariæ, nec vtiles, in eo expressis testibus apparet plures vites, & arbores adfuisse de tempore, quo Dominus Primi erius intrusus fuit in possessione bonorum, & in puncto vitium est optimus text. *in Cod. Gregor. in lege 1.*

de rei vind. cuius hæc sunt verba. *Vineas in alieno agro institutas solo cedere, etsi à malæ fidei possessore id factum sit sumptus eo nomine erogatos per retentionem seruari non posse incognitum apud est.*

43 Eadem responsio adaptatur ad prætensionem sumptuum pro palis ad vitium sustentationem positis vocabulo patrio dicti manegge Theophrastus *lib.* 2. Historiæ nominat palum, & sunt hæ fortè de quibus *Virgil. Georgic. lib. 2. vers.* 358.

Tum leues calamos, & rasæ hastilia virgæ
Fraxineasque apta re sudes, furcasque bicornes:
Viribus eniti quarum, & contemnere ventos
Assuescant.

44 Nec magis admissa fuit excomputatio pro collectis, & tributis, quæ Bustij soluerent, si possedissent, cum ipsi Domini Vicecomites clericatus priuilegio non soluerint, vt in terminis disputata quæstione resoluit Tiraquell. cum aliis inde pendentis *de retract. lignag. §. 29 glossa num.* 20. & facit elegans text. *quem ipse non adducit in lege final. C. de fruct. & lit. expens. Quoniam non est ferendum eos, qui præfatas prærogatiuas (vt iam ante latum est) prætendant aliquid plus ab aduersariis suis quærere concedi, quam ipsi ab aliis pulsati facere patiantur:* Basylic. *dicto tom. 1. lib. 9. tit. 3. pag. mihi* 515. *cap.* 70. *Non enim æquum est, ei, qui scit se in minores condemnandum, maiores ab aduersario refundi propter rationes à glossa adductas dicta lege finali verbo cum quidam* Bald. *n.* 4 *vers. item nota,* Gotthofred. *littera*
45 *B.* & esset contra naturam aliena iactura locupletari, quia Bustius cogetur à communitate soluere ex Tiraq. *vbi supra n.* 3. *in fine*, nec Domini Vicecomites dicent se soluisse, nec fortè interesset, si
46 sponte soluissent, Baldus *dicta lege fin. n.* 7. & 11.

Et sic vtraque parte, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS
D. CARD. CORRADO.
Perusina bonorum.

Veneris 18. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Res iudicata in terminis luculenter demonstratur Hæredi fideicommissario, aduersus immissionem ex aduerso petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab hærede grauato alienatorum. Plures recensentur fideicommissi in proposito legitimæ detractionis. Statutum Perusinum fœminarum propter masculos exclusiuum, perpenditur, & quando exceptio fideicommissi valeat impedire exequutionem rei iudicatæ.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ probatur ex ipso processu, in quo constat de iurisdictione, mandatis, & citationibus, ac obseruantia terminorum substantialium* iuxta dec. Verall. 262. part. 2.
2 *Fatalia appellationis intereunt spatio* 30. *annorum.*
3 *Et restitutionis in integrum.*
4 *Et propterea exequi debet sententia.*
5 *Sententia, quæ transit in iudicatum, & suam habuit executionem, non potest per aliam sententiam reuocari.*
6 *Limitatur non procedere, quando sententia est in diuersa causa, etiam cum diuersis personis.*
7 *Contradictor legitimus ille dicitur ad quem causa ipsa, eiusque defensio principaliter spectat.*
8 *Sententia non potest transire in iudicatum contra non citatos, & super articulo iudicato interesse non habentes, nec illis vllum potest inferre præiudicium.*
9 *Hæredi fideicommissario aduersus immissionem ex aduerso petitam non competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab hærede grauato alienatorum.*
10 *Legitima, quæ debetur Nepotibus ex filia prædefuncta, est tertia pars hæreditatis auiæ.*
11 *Quæ fideicommissi onere grauari non potest.*
12 *Et quota hæreditatis alienata, censetur ab eis electa fuisse.*
13 Statutum Perusinum lib. 2. Rub. 45. *ab hæreditate matris ab intestato excludit fœminas dotatas, ac descendentes ab eis stantibus masculis, & masculina descendentia.*
14 Statutum præscriptum in §. item si aliquis receperit, vers. & intelligatur dos, &c. *potest casum, dotem posse esse constitutam de bonis mulieris dotatæ.*
15 *Filia debet dotari de bonis paternis, & ex dispositione dicti* Statuti in §. item si aliquis Pater: *& ex dispositione iuris communis.*
16 Statutum prædictum *refertur expresse ad successionem, & hæreditatem dotantis.*
17 *In terminis eiusdem statuti firmatur, quod filia fœmina admitti debeat vna cum fratre, ad successionem matris, nisi probetur ab ea fuisse dotatam.*
18 *Pater per superiorum legitimationem non potest priuare legitimam sibi debitam per eam.*
19 *Legitima non imminuitur ob legatum factum ab auia nepotibus, nec illum ipsis auferri potest præiudicium.*
20 *Et illius specifica approbatione non approbatam, illam integre petere, ac consequenter probantur.*
21 *Fideicommissi iuribus non potest derogari contra tenorem testamenti, à testatore emanati, neque dominorum bonorum sub eo comprehensum, in alios transferri.*
22 *Manutentio non tradit possessionem, sed illam prius traditam, siue habitam esse, declarat, atque confirmat, etiam absque alia executione facta, quam ipsa præsetur implicitam.*
23 *Clausula* constituti *per eum non potest transactionem possessionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipsum constituentem realiter extitisse.*
24 *Legitima debetur filio naturali ab bonis auiæ, parte prædefuncti, quæ semper si eum talem fuisse, ipse instituens, legitimauit, & pro tali haberi voluit, atque dispositum.*
25 *Hæres grauatus potest commoditatem fructuum bonorum fideicommissi, validè cedere, & alienare pro tempore vitæ suæ.*
26 *Compromissum non potest extendi ad aliam, quam in eo expressa.*
27 *Actus non potest impugnari per eum, qui approbauit eundo.*
28 *Exceptio retentionis prætextu fideicommissi iure admitti non debet ad impediendam sententiæ, & rei iudicatæ exequutionem, si appareat, vel non subsistens,*

subsistens, vel saltem turbida, & iliquida.

29 *Eoque minus attenta perceptione fructuum ex eisdem bonis a die litis à longo tempore contestatæ.*

DECISIO LIV.

CONstare de re iudicata sententiæ Rotalis à bonæ memoriæ Ottembergo prolatæ de ann. 1611. ad fauorem Hieronymi Martinelli hæredis Andreæ à Cornea contra Venerab. Monasterium, ac Monachos sancti Petri ciuitatis Perusiæ, eamque ideo exequendam instãte Constantio illius filio, ac hærede fuit resolutum die 29. Maij 1648. coram me. Verùm quia informantes pro Monachis insistebant adhuc vehementer super nullitate, ac iniustitia dictæ sententiæ. Ideo causa denuò proposita, enucleq; discussa Domini itererũt in decisis.

1 Quia validitas eiusdem sententiæ probatur ex ipso processu in quo constat de iurisdictione, mãdatis, et citationibus, ac obseruantia terminorum substantialia *iux. dec. Veral. 262. p. 2.* & ex decisionibus super ea emanatis coram bon. mem. Coccino diebus 24. Februarij, & 5. Maij 1612. iustitia vero ex aliis præcedentibus coram eodem Ottembergo diebus 24. Nouembris 1608. 14. Ianuarij, &
2 18. Martij ac 6. Iunij 1611. Ex tempore autem triginta annorum, & vltra decurso planè conuincitur interitus omnium fatalium tam appellationis *l. fin. §. illud etiam, & Auth. ei qui, C. de tempor. & reparat. appellat. cap. cum sit Romana, de appellat.* Quam restitutionis in integrum *l. fin.* ibique glossa *in ver. fniendumque litem*, &c. DD. *C. de tempor. in integr. rest. cap. 1. de restit. in integr. in 6.* Clement. vnic. *eodem tit.* Rota penes Burat. *dec. 77. n. 8. vers. & quatenus*, &c. & *dec. 741. per tot.* Et propterea exequi debet *l. post rem iudicatam, D. de re iudicat. l. 1. C. eodem l. 2. & l. fin. C. de execut. rei iudic.* Rota
4 *in Tiburtina hæreditatis 22. Iunij 1637. coram R. Salamantino in §. ex quibus res iudicata venit omnino exequenda*, &c. cum aliis relatis in præcedenti dec. §. 1.

Neque subsistit obiecta nullitas ex eo deducta, quod sententia fuerit prolata contra alias præce-
5 dentes bon. mem. Gropperij anno 1570. & bon. memor. Orani 1590. ad fauorem Monasterij, & Monachorum prædictorum super eisdem bonis tam in iudicio possessorio, quàm petitorio contra quosdam de Signorellis, quæ in iudicatum iamdiu trãsierant, plenamque obtinuerant executionem *conuersis*
ce 1. *Cod. quand. prouoc. non est necess.*

Quoniam conclusio non procedit, quando sententiæ fuerunt inter diuersas personas, & ex diuersa causa prolatæ vt in proposito casu, in quo Monachi vti hæredes in effectu Panthasileæ vxoris q. Hieronymi Vibij egerunt primum contra illos de Signorellis iudicio possessorio manutenendæ, ac respectiuè reintegrandæ ob molestias, turbationes, ac spolia per eos illatas, & illata. Deinde vero petitorio pro canonizatione iuris proprij contra illorum iactationes ex prætensis antiquorum fideicommissis, vel aliis causis, Et in vtroque sententias contra illos obtinuerunt non interue-
ni. entibus neque citatis Andrea à Cornea, siue Guidone, & Hieronymo Martinello eius hæredibus pro quibus emanauerat sententia immissionis in possessionem Prædij nuncupati il Palazzo di Madonna Partha, & terrarum de quibus agitur à Gubernatore Perusij in alio iudicio, & ex diuersis causis, nempe donationis eiusdem Prædij, & terrarum facta per dictam Panthasileam q. Rosato à quo fuit legatum Sebastiano Vibio, cui successit ex testamento d. Andreæs, & Dationis in solutum terrarum per filios, ac hæredes dicti q. Hieronymi Vibij Margaritæ eorum sorori, ac matri præfati Andreæ pro residuo dotis illi debitæ, vt apparet ex instrumentis processu, ac decisionibus Rotalibus prædictis. Ideoque nulla ratione prætendi potest, quod sententiæ, ac res iudicata super diuersa 6
causa cum Signorellis præiudicium intulerint alteri cum his vertenti, ac nullitatem sententiæ in ea prolatæ potuerint inducere per *text. & in l. & ea eadem, D. de except. rei indic.* & bene declarat Bartolus *in dicta lege 1. vers. nam secundum quod incidit*, & *seqnent.* Scilicet. *sub num. 5. vers. tertio casu*, &c. ac alij. *Cod. quando prouoc. non est necess.* Innocent. *in cap. causam quæ il. 2. s. b num. 7. vers. sed quæris*, & ibi Butr. *sub n. 14. vers. non obstat quod sententia contra sententiam*, &c. *qui fil. sint legitim.* Felyn. *in cap. in ter Monasteria, sub n. 24. vers. limita nona*, &c. *de re indic.* & respondit Rota *in Leodien. fructus 30. Aprilis 1632. in recent. dec. 119. sub numero 1. versiculo quia vltra quod cum sequenti, part. 6.*

Minus subsistit quod iudicium, & sententiæ latæ cum Signorellis eorundem bonorum tunc possessoribus, ac proinde legitimis contradictoribus, alios etiam afficiant.

Quia nec in facto iustificatur obiectio, quandoquidem sententia bon. mem. Gropperij in iudicio possessorio prolata fuit ad fauorem Monachorum, qui medietatem bonorum tunc possidebant alterius verò medietatis possessione fuerant à dd. Signorellis iniustè spoliati, & executa anno 1570. Alia vero bon. mem. Orani in petitorio anno 1590. Monachis ipsis possidentibus, & ab eorum iactationibus se liberari satagentibus, vt patet ex processu, nec congruit casui proposito. nam ille dicitur ad hunc effectum legitimus contradictor, ad quem causa ipsa, eiusque defensio principaliter spectat, Alexand. *in lege sæpe num. 77. versic. circa primum, D. de re indic* Rota penes Mohed. 7
dec. 8. de sent. & re iudicat. & Comitul. *dec. 133. n. 10. vers. legit. contradictor*, &c. Didac. *PP. quæst. c. 13. sub n. 2. vers. & legitimus contradictor.* Quare potuerunt quidem Signorelli legitimi appellari contradictores respectu causæ, ac interesse proprij, non autem respectu causæ, ac interesse Andreæ à Cornea, eiusque hæredum nullam cum eis connexionem, ac dependentiam habentis, sed omnino separati, & ex diuersis personis, & causis prouenientis de quibus cum in illo iudicio nec actum, nec ipsis citatis cognitum fuerit nulla fane inde deduci potest super eis res iudicata, nullumque eorum præiudicium *leg. de vnoquoque, D. de re* 8
iudicat. leg. cum quæritur. cum duabus sequentib. leg. si cum vno hærede, D. de except. rei indic. leg. 1. & seq. Cod. quibus res indic. non noc. leg. 1. cum sequenti, Cod. res inter alios act. cum super de re indic. dilecto filio, in finalibus verbis, ibique glossa *in verbo non obstat, vers. sed secus est hic*, &c. *de prob.* Cattr. *cons. 76. in facto ipso, in fin. vers. alterum, lib. 2.* Didac. *PP. quæst. dict. cap. 13. sub num. 5. vers. nec enim debitum esse potest*, &c. & *infr.* Molin. *de primog. l. 4. cap. 8. sub num. 11. vers. non enim cum*, &c. Sordes *dec. 256. a numero 4. vers. in contrarium tamen*, &c. *cum sequentibus & cons. 418 num. 13. vers. at sententia*, &c. Rota penes Card. Seraphin. *dec. 147. num. 2. vers. nam sententia*, &c. & *num. 6. vers. neque obstat*, &c.

&c. Ca d. Mantic. *dec. 66. n. sub n. 1. cum seq.* & Pen. *dec. 2. n. 11. vers. nec afficiebant*, &c. *ac seq.* cum aliis relatis in præcedenti dec. *in §. nam quod primo loco deducitur*, &c.

9 Præterea non obstat exceptio iniustitiæ eo quia aduersus immissionem à præfato Andrea à Cornea, eiusque hæredibus petitam competeret Monachis vti hæredibus, ac fideicommissariis dictæ Panthasileæ retentio pro valore bonorum eidem fideicommisso subiectorum, quæ fuerunt à Sebastiano Vibio eorum cohærede grauato, ab ipsoque Andrea Cornea illius pariter hærede alienata, vt asseritur probari ex instrumentis celebratis anno 1551. die 7. Nouembris, & anno 1556. 9. Aprilis, anno 1560. die . . . . . & anno 1562. die 20. Aprilis iuxta tradit à Peregrin. *consilio 35. sub numero 11. versiculo itaque lib. 3. & in Romana legati XXV. Maij M. DC. XLVIII. coram Reuerendissimo Patre Domino meo Ratas in §. in casu autem nostro*, &c. Quæ tamen illis non fuit concessa.

Quia primum instrumentum celebratum anno 1551. die 7. Nouembris continet quidem venditionem factam à dicto Andrea à Cornea, & Bernardo eius fratre, ac Orlandino de Monteuibio tertiæ partis omnium bonorum, quæ remanserunt in hæreditate Panthasileæ in locis ibidem nominatis, vt in eo legitur in Summario Monachorum sub numero 11. sed vel illa non habuit effectum, nam dicta bona possidebantur à Monachis, & à Sebastiano Vibio eius hæredibus, vt apparet ex præcedenti instrumento illorum apprehensionis auctoritate iudicis factæ die 4. Aprilis 1550. in eodem Summario sub numero 2. in qua quidem possessione iidem Monachi mortuo Sebastiano cohærede obtinuerunt manuteneri ex sententia Gubernatoris Perusij anno 1568. Ideoque non satis hinc probatur realis distractio fideicommissi super qua prætensa per Monachos reintegratio fundatur. Vel si habuit effectum, nihil tamen ex ea detractum fuit iuribus dicti fideicommissi, cum eadem tertia pars debita esset ratione legitimæ in bonis Panthasileæ testatricis ipsis Andreæ, & Bernardo eius nepotibus ex Marguarita filia tunc prædefuncta §. *neque illo*, in Auth. *de Trinit. & semiss.* §. 2. in auth. *de hæred. ab intest.* gloss. *in lege omnimodo in verbo aliis personis, C. de inoffic. testament.* quæ fideicommissi onere grauari non potuit, *lege quoniam in prioribus, lege scimus, in princip. & in §. cum autem, Cod. eodem titulo.* Atque ideo in ea quota alienata censetur ab illis electa fuisse *lege Marcellus §. res quæ*, & ibi Doctores *D. ad S. C. Trebell.* Cephal. *cons. 189. n. 19. vers. secundo, &c. cum seqq.* Hondedeus *cons. 72. n. 5. vers. verum prædictis non obstantibus*, &c. *lib. 1.* Rota *decis. 429. num. 1. vers. quemadmodum enim*, &c. *part. 4. diuers.* & penes fan. mem. Gregor. *dec. 580. num. 2. vers. & clarum est*, &c. *cum seq.* Andr. *dec. 80. sub n. 1 vers. & cum dicta vinea*, &c. *& seq. & dec. 105. sub n. 8. vers. præterea, ac seq. & in recent. dec. 215. n. 1. vers. quibus præsuppositis part. 2.* & alij relati per Sfort. Odd. *de prohibit. alienat. q. 34. sub n. 4. vers. ad primum*, &c. *cum seqq. & in Romana fideicommissi de Capiteferreo coram me sub die 11. Martij 1645. in §. neque subsistit*, &c. *& 19. Ianuarij 1646. in §. nam hoc precedit*, &c. *& alibi sæpe.*

Nec obstat quod legitima non deberetur dict. Marguaritæ, nec proinde filiis eius, quippe non poterat matri ab intestato succedere, tum quia fuerat dotata, tum quia supererat dictus Sebastianus testatricis nepos legitimatus ex Raphaële filio legitimo prædefuncto, quibus casibus excluduntur fœminæ, ac descendentes ab eis ex dispositione *statut. Perusin. lib. 2. rub. 45.* 13

Quia fuit illa quidem dotata, sed à Raphaële, ac Balleono eius fratribus, vt constat ex instrumento anno 1529. die 2. Ianuarij celebrato. Ideoque 14 vel ex propriis bonis ipsius mulieris dos illa constituta fuisse censetur, vt in dicto statuto cauetur in §. *item si aliquis receperit, vers. & intelligatur dos fuisse de bonis mulieris dotata*, &c. Vel saltem ex bonis paternis, (vt tenebantur etiam vigore dicti 15 statuti in §. *item si aliquis pater.*) iuxta theoric. Baldi *in lege finali, sub num. 17. versiculo sed hic pone, quod frater dotauit sororem*, &c. *cum sequenti*, *Codice de dot. promiss.* Menoch. *de arbitr. iud. cas. 88. sub num. 46. versiculo sic in fratre*, &c. *ac sequenti, lib. 1.* Rota *decisione 44. sub num. 7. versiculo quod eo fortius.* &c. *cum sequent. parte 4. tomo 2. recent.* cum aliis allegatis *in præcedenti decisione in §. alierum verum*, &c. Ideoque hac ratione non erat exclusa ab hæreditate, & successione matris, cum statuti dispositio referatur expresè ad successionem, 16 & hæreditatem dotantis, vt in eo legitur in principio, & fuit responsum in Perusina *bonorum 27. Iunij 1597. coram Gypsio* apud Moder. Perusin. *ad statut. eiusdem ciuitatis decisione 14 num. 6. versiculo quamuis responsum fuit*, &c. *& sequenti*, vbi in terminis illius statuti firmatur, quod filia fœmi- 17 na admitti debet vna cum fratre ad successionem matris, nisi probetur ab ea fuisse dotata & comprobatur in *recent. decisione 180. n. 2. versiculo nec obstat dictum statutum*, &c. *ac sequentibus, & decisione 213. numero 3. versiculo quantum attinet ad primum*, &c. *cum sequenti, parte 4. tomo 2. & decisione 247. numero 6. versiculo aliud vero statutum*, &c. *& decisione 321. numero 13. versiculo & huiusmodi statuto*, &c *& sequentibus, & numero 23. versiculo neque sat fuisse, & sequenti, parte 5.* Ob existentiam vero dicti Sebastiani (quatenus validè probaretur legitimatus, seu dispensatus) exclusa quidem fuisset ab hæreditate, sed non à legitima ex iuris dispositione debita, quam eiusdem statuti verba præseruant, dum masculos legitimatos, seu dispensatos admittunt ad succedendum secundum tenorem, & valorem legitimationis, seu dispensationis, ac voluntatem, & dispositionem Domini bonorum ad cuius instantiam fuerint le- 18 gitimati (iuri tamen non contrarium. Nam iuris, ac æquitatis rationi aduersaretur si parentes legitimam sobolem debita portione per eiusmodi spuriorum legitimationes priuare possent contra legum dispositionem *lege omnimodo lege quæ super, lege quoniam in prioribus, lege scimus, §. cum autem, & §. sancimus, Codice de inoffic. testament. ac in §. aliud quoque capitulum*, in authen. *vt cum de appellation. cognosc.* & probatur ex textu *in §. quoniam varie*, in Authen. *quibus modis nat. effic. sui.* Menoch. *cons. 19. sub numero 25. versiculo quocirca si pater &c.* Rota penes fanct. memor. Gregor. *decisione 134.* cum aliis relatis per Modern. Pisauren. *de imput. quæstione 83. numero 5. versiculo quod ampliatur*, &c. *cum sequentibus*, & fuit dictum in Perusina bonorum de Vbaldo 5. *Maij 1586. coram bonæ memoriæ Orano*, apud dictum Modernum *ad statutum Perusiæ decisione 136. sub numero 4. versiculo neque repugnat statutum Perusiæ cum sequenti.*

Minus

Minus releuat legatum florenorum 2000. cum
[illegible] non petendi, & aliis in eo adscriptis a
Pa. thonio factum dd. eius nepotibus.

Quia tandem ex eo potuit inferri præiudicium,
19 quod quicquam detrahi legitimæ ipsis competenti
nec quicquam dettrahi legitimæ ipsis competenti
dicta lege omnimodo, ibique glossa *in verbo exigere*,
& alia lege queniam in prioribus, *Codice de inoffic.*
testament. Cephal. *cons.* 95. *sub numero* 8. *versiculo*
ratio est, &c. *ac sequentibus*, Rota *Romana legiti-*
me 25. *Iunij* 1618. *coram bonæ memoriæ Remboldo in*
§. nec obstat prohibitio Brigidæ facta, &c. *& sæpe in*
20 *aliis*. Ideoque non probata illius specifica appro-
bationem illam integre petere, ac consequi non pro-
hibentur Crauett. *consilio* 312. *sub numero* 4. *in §.*
tertio principaliter quæro, *versiculo tunc enim agen-*
dum esset, &c. Anthonius Fab. *in eius Codice, sub tit.*
de inoffic. testament. def. 9. Rota penes sanct. mem.
Gregor. *dec.* 489. *n.* 21. *vers. respondetur*, *cum sequen-*
tibus, *& in recent. dec.* 368. *n.* 3. *vers. tertia respon-sio*
fuit, &c *& dec.* 543. *n.* 2. *vers. non obstant prohibitio-*
nes, &c. *p.* 4. cum aliis relatis per Modern. Brixiens.
de sub. sti. q. 296 *sub n.* 496 *sub n.* 47. *vers. amplian-*
decimo quarto, &c.

Aliud autem instrumentum celebratum anno
1556. 9. Aprilis continet simplicem conuentio-
nem inter dictos Sebastianum, & Andream ini-
tam, quod hæreditas Panthasileæ equis portioni-
bus ad vtrumque spectaret cum reciproca iurium
cessione specialiter per Andream facta ad fauo-
rem Sebastiani super dimidia parte bonorum do-
taliu Marguaritæ matris, & vicissim per Sebastia-
num ad fauorem illius pro dimidia parte iurium
ad ipsum spectantium super quodam horto ibi
discriptio, vt legitur in dicto summario num. 12.
sed nec inde probatur alienatio, atque distractio
bonorum fideicommissi, quæ realiter habuerit ef-
fectum. Tum quia non constat bona tunc fuisse
penes Andream, imo probatur dictam hæredita-
tem ex testamento delatam Monachis, ac Seba-
stiano, eosque illam realiter adeptos fuisse ab an-
no 1550. citra, & specialiter dictum hortum in
instrumento eorum immissionis descriptum, cum
expressa prohibitione cuiuscunque alienationis
amplis verbis concepta, ac etiam diuisionis vsque
quo idem Sebastianus filios masculos ex legitimo
matrimonio suscepisset, vt legitur in dicto testa-
21 mento, contra cuius tenorem nihil detrahi potuit
iuribus fideicommissi, neque dominium bono-
tum sub eo comprehensum in alios transferri *lege*
finali, ibique Glossa, & Doctores, *Codice de rebus*
alien. non alienand. Glossa *in lege cum pater*, *§. liber-*
tus, *in verbo ne id alienarent*, *versiculo item his*, *D. de*
legat. 2. *& not.* Doctores *in lege filius familias*, *§. Diui*
D. de legat. 2. Gratianus *cons.* 17. *n.* 16. *vers. imo im-*
petitur, &c. Rota penes Cardinalem Seraph. *decis.*
321. *num.* 13. *vers. sed etiam probibitio alienationis*,
& dec. 512. *numero* 1. *versiculo quod multo magis*,
parte 4. *diuersorum*, Cardinalis Caualer. *dec.* 81.
num. 6. *vers quia stante expressa prohibitione alienan-*
di, &c. *& dec.* 108. *num.* 1. *vers. quia cum testator*, *&*
sequent. Coccin. *dec.* 166. *num.* 1. *vers. hæc prohibitio*,
&c. *ac infr.* cum aliis relatis per dict. Modern. Bri-
xiens. *de substitut. quæstione* 717. *à numero* 1. *cum se-*
quentibus, *& numero* 18. *versiculo infertur ex præ-di-*
ctis cum sequentibus. Tum quia Sebastiano sine fi-
liis defuncto Monachi eius cohæredes, ac pro in-
diuiso cum eo omnia dictæ hæreditatis bona pos-
sidentes iuxta testatricis dispositionem continua-
runt eorundem possessionem in solidum, & in ea
fuit illis contra dictum Andream concessa manu-
tentio per dictam sententiam Gubernatoris Peru-
sij, ex qua iustificatur illorum præcedens possessio,
cum manutentio non tradat possessionem, sed il- 22
lam prius traditam, siue habitam fuisse declaret,
atque confirmet etiam absque alia executione fa-
cti, cum ipsa præsefert implicitam, Menoch. *de*
retinent. remed. vltim. numero 57. *versiculo præterea*,
&c. & in specie fuit responsum in Auximana
Census 23. *Iunij* 1636. *coram Reuerendi. mo Ter-*
ræ. apud Modern. Perusin. *de manutent. decis.* 647.
n. 33. *vers. & si non dicatur de executione*, &c. *cum*
sequent.

Alterum verò celebratum anno 1560. die
nil plus releuat alio præcedenti sub die
7. Nouembris 1551. de quo actum fuit supra in §.
quia primum instrumentum, &c Continet enim
venditionem factam ab illo Orlandino de Monte
Vibio cuidam Aurelio eiusdem tertiæ partis bo-
norum ipsi prius venditæ mediante dicto instru-
mento præcedenti ab Andrea, & Bernardo Fratri-
bus à Cornea; Ac alterius etiam tertiæ patris ad
Cleopham, eius vxorem spectantis. Et licet in eo
legatur clausula constitutionis, &c. Hæc tamen 23
operari non potest translationem possessionis eo-
rum bonorum, quæ non apparent penes ipsum
constituentem realiter extitisse, Glossa *in lege* 2. *in*
verbo tradita sit, *Codice de sequestr. possess.* Angel. *in*
lege quædam mulier sub numero 2. *versiculo item at-*
tende, &c. *D. de rei vendic.* Franciscus Aret *in lege*
interdum in fin. princ. versiculo & vide omnino, &c.
D. de acquirend. possess. Alexander *consilio* 10. *viso*
processu, &c. *sub n.* 2. *vers. nec obstat constitutum*, &c.
lib 4. Rota penes Cardinalem Seraph. *dec* 302. *n.* 6.
vers. sequitur quod quemadmodum, &c. Burat. *dec. is.*
136. *n.* 11. *vers. vide nec constitutum*, &c. cum aliis
Relatis per Modern. Roman. *disceptatione* 954. *sub*
numero 3. *versiculo secus autem respectu tertij*, &c.
cum sequent.

Postremum denique celebratum anno 1562.
die 20. Aprilis in dicto summario numero 17. con-
tinet venditionem nonnullorum bonorum, quæ
propria erant dicti Andreæ factam per ipsum præ-
faro Sebastiano, cui venditor accepto tulit ad
computum pretij florenos octingentos quadragin-
ta duos ab ipso debitos emptori pro iuribus eidem
competentibus super bonis in hæreditate dictæ
Pantasileæ remantis, ac prædicto Orlandino de-
Monte Vibio de eius consensu vt supra venditis.
Verum nec ex eo probatur intentio Monacho-
rum, quia non dicitur ibi, quod Sebastianus alie-
nauerit, vel consenserit alienationi bonorum
fideicommissi, sed iurium sibi competentium in
dictis bonis, quæ duplicis erant speciei fideicom-
missi oneri obnoxia. Scilicet ratione legitimæ 24
ipsi debitæ in bonis auiæ (Raphaele patre prædé-
functo, quæ firmiter asseruit illum fuisse ipsa in-
stante legitimatum, & pro tali haberi voluit, at-
que disposuit Glossa *in authent. si qua mulier in*
verb liberos, *Codice de Sacrosanct. Eccles.* Alexander
consilio 139. *eleganter fuit conclusum*, *in princip.*
versiculo, *secundo concludo*, &c. *libro* 1. Rolan. *cons.*
96. *numero* 51. *versiculo quia conclusione præmissa*,
cum sequentibus, *libro tertio*, Rimin. iunior. *consilio*
156. *numero trigesimo sexto*, *versiculo*, *præmissa le-*
gitimato filio, &c. *cum sequentibus* Laderchi *cons.* [illegible]
num. 2. *vers. hinc fit*, &c. *cum seq.* Rota penes Card.
Seraph. *dec.* 361. *num.* 8. *& erit amen cum Sim. n.* &c
dec. 55. *sub n.* 1. *vers. & not. sunt Domini part.* 1

diuersorum ac in recent. dec. 653. *num.*3. *vers. prout etiam part.*1. *confirmata decis.*368. *part.*4. *& sæpe in*
25 *aliis.* Et ratione fructuum eorundem bonorum, quorum commoditatem valide potuit cedere, & alienare pro tempore vitæ suæ *lege si vsu fructus, D. de iur. dot. leg. vsufructu* vbi Bartolus & alij *D. solut. matrimon.* Baldus *in lege codicillis, §. instituto sub num.*1. *vers.& per hoc induco,*&c. *D. de legat.*2. Iason. *in lege filiusfamilias, §. diui sub numero* 11. *in vndecima limitatione, D. de legat* 1. Molina *de primog. lib.*1. *cap.*20. *sub num.*12. *vers. quo fit,* &c. *cap.* 21. *sub numero* 25. *vers. in tertia, & vltima specie,*&c. Peregrinus *de fideicommiss. art.*4. *sub num.* 110. *vers. attamen poterit,* &c. *num.*117. *vers. quamuis autem,* &c. Menoch. *cons.*--7. *num.*8. *vers.& quod is,* &c. *cum sequentibus,* Præd. *de fideicommiss. quæst.*8. *num.* 102. *vers. sexto limitatur,* &c. cum aliis relatis per dict. Modern. Brixiens. *de subst. quæst.*525. *num.*17. *vers. porro.*&c. *& quæstione* 527. *num.*5. *versiculo sed aduerte,*&c.

Non obstat denique compromissum de anno 1558. à præfatis Andrea, Sebastiano, & Orlandino factam in M. Antonium Eugenium insignem I.C. Nec laudum subsecutum.

Quia respicit tantum bona hæreditatis Hieronymi Vibij, autem dictæ Panthasileæ. Quinimo referuntur in eodem laudo alienationes ab illa indebitè factæ, vt legitur in dicto Sammario sub
26 *num.*18. & 19. Ideoque ad effectum de quo agitur induci, neque extendi potest *lege penultima, D. de his qui sui vel alien. iur. leg. paulus la* 1. *D. de re iudic.* Bartolus *in lege Iulianus, num.* 5. *vers. probo etiam, D. de condit. indebit.* Alexander *cons.* 18. *circa dubia, n* 3. *vers. & sententia arbitri,* &c. *lib.*7. Ruin. *cons.* 116. *num.* 6. *vers. quia sententia, vel laudum* &c. *lib.*4. Paris. *consil.* 5. *sub num* 19. *vers. & etiam quia verba,*&c. *lib.*2. Rolandus *cons* 79. *a num.* 12. *vers. nam indubitati iuris est,* &c. *cum sequentibus, lib.* 3. Surdus *cons.* 313. *numero* 14. *vers. nos autem sumus,* &c. Rota penes Cardinalem Manticam *dict. dec.*66. *sub n.*3. *vers. accedit etiam,* &c. *dec.*145.
27 *n.*5. *vers.*& *cum laudum,*&c. *part.*5. *dec.*76. *num.*13. *vers. Et laudum, ac sequentibus, part.* 7. *rec.* Neque illud potest per Monachos impugnari, quando ipso vsi fuerunt, ac vtuntur. *l. Publica, §. fin. D. depos.* Rota penes Burat. *dec.*602. *n.*6. *vers. ex quo & in recent. dec.* 360. *n* 3. *vers. & ideo cum sequentibus, part.*5. *& dec.*88. *sub n.*21. *vers. & quamuis productio cum seqq. part.*6.

28 Quare cum ex prædictis obiecta retentionis exceptio appareat vel non subsistens, vel saltem turbida, & illiquida iure admitti non potuit coram bon. memor. Ottembergo. Minusque potest in præsentia ad impediendam illius sententiæ, ac rei iudicatæ executionem, *lege finali, Cod. de compens. leg.* 2. *& lege* 4. *Cod. de re iudic. leg.*2. *leg. fin. Cod. de execut. rei iudic.* & fuit dictum in perusina bonorum de Balleon. 26. *Iunij* 1591. *coram bon. memor. comitulo dec.*167. *sub n.*3. *vers. nullam habet,* &c. *cum seq.* & penes sanct. memor. Gregor. *dec.*220. *n.*5. *vers. interim,*&c. *ac dec.*254. *n.*3. *vers. sed tamen non procedit,* &c. Burat. *dec.*260. *n.*14. *vers. quia cum a dicta sententia,*&c. Reuerendissimus Vrgell. *dec.*113. *num.*7. *vers. quia quidquid sit.*&c. *& in recent. decisione* 433. *sub n.*4. *vers. præterea,*&c. *part.*2. *& dec.* 743. *n.*11. *vers. non obstat denique exceptio retentionis,*&c. *parte* 3. *& decisione* 411. *n.* 4. *versiculo neque creditum, parte* 5. *ac sæpe in aliis.* Eoque minus attenta percep-
29 tione fructuum ex eisdem bonis,) de quibus agitur) per Monachos possessis à die litis tandiu contestatæ citra, vt respondit Rota *in Romana domus de Barbarel.* 26. *Aprilis* 1591. *coram eod. Comitulo dec.*145. *n.*11. *versiculo quia nil morantur,* &c. ac penes Reuerendissimum Vrgell. *decisione* 360. *sub numero* 6. *versiculo & in omnem casum,*&c. *& in recentiori. decisione* 249. *sub numero* 20. *versiculo reliqua vero detractiones,*&c. *ac sequenti, parte* 6. atque in aliis relatis in Arimin. Saluiani 19. *Iunij* 1648. *coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio in §. non obstat retentio,* &c. & in præcedenti decisione coram me, in *§. quare cum huiusmodi Monachorum præsensio, &c.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, *&c.*

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO

D. CARD. CORRADO.

Mediolanen. bonorum.

Lunæ 31. *May* 1649.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum. Clausulæ apprehensionis bonorum, & pacta exequutiua instrumentorum euictionis remedium, ac iudicium. Prohibitio alienationis. Substitutio. Fideicommissum. Detractiones. Incapacitas successionis: & consimilia facti speciem suapte contingentia, summo studij calculo per suas inspectiones digeruntur.

SVMMARIVM

1 *validitas sententiæ probatur ex reuolutione processus, iuxta dec. Veral.*262. *p.*2.

2 *Iustitia sententiæ Rotalis probatur ex decisionibus*

3 *Extremum primum in iudicio Saluiani, est creditum cum Hypotheca.*

4 *Pacta exequutiua apposita in instrumento venditionis, iuxta formularium, ac stylum Notariorum ciuitatis Mediolani, continet facultatem apprehendendi bona venditoris, eaque etiam iure pignoris retinendi pro defensione, ac obseruantia contenta.*

5 *Clausulæ promissionis, defensionis, ac pacta executiua, seu similes, apprehensionem bonorum importantes, apposita in instrumento contractus, & distincta & multo magis coniuncta, præferunt hypothecam bonorum partium pro plena obseruantia illius contractus, & conuentorum in eo.*

6 *Obseruantia contractus debetur ex voluntate contrahentium, quibuscumque verbis, etiam generalibus, atque indefinitis apparente.*

7 *Quin mo ex verisimili, atque probabili ratione deducta, etiamsi verba oporteat extendere, ac plenius interpretari.*

8 *Et ex iuramento præstito super obseruantia promissorum in instrumento.*

9 *Quod plenioremobligationis formam, ac proinde cum hypotheca bonorum importat.*

10 *Et ex communi vsu, & obseruantia vbique ferè recepta circa formam contrahendi in similibus negotiis.*

11 *Clausulæ generales, quæ in fine instrumenti apponuntur ad omnia in eo contenta congruè referuntur.*

12 *Eius*

12 *Fauliones remedium competens pro restitutione pretij soluti, extenditur etiam ad damna & interesse.*

13 *Obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & iuris, &c. comprehendit etiam litis suscepti onem, refectionemque damnorum ac interesse, &c. Et plenam indemnitatis conseruationem.*

14 *Confraternitates, & aliæ Congregationes Laicorum, non fori exemptione, ac priuilegio Ecclesiæ fruuntur nisi Episcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate institutæ fuerint; Et alia ad hunc effectum necessaria concurrant.*

15 *Alienatio bonorum fideicommissi subiectorum substinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum, venditoribus in bonis debitorum*

16 *Prohibitio alienationis realis, & verbis ampliatiuis particulari oratione principaliter ordinata, continet absolutum, atque perpetuum fideicommissum inter illos, quorum fauore facta censetur, vt eadem bona inter eos perpetuò conseruentur.*

17 *Dispositio subsequens certas personas comprehendens, ac grauans, præcedentem illarum vocationem comprobat.*

18 *Substitutio personarum ordine superius expressò facta, certiorem reddit testatoris intentionem pro illarum in casu successiua vocatione in præcedenti parte testamenti.*

19 *Testamenti omnes partes coniungi debent, ac insimul considerari, ad conuincendam voluntatem testatoris.*

20 *Professionem solemnem emittens in aliqua religione prohibita in testamento succedere, perinde habetur ac si mortuus fuisset, ad effectum purificationis successiuæ substitutionis.*

21 *Bona fideicommissi, viuentibus naturaliter professis, regulariter remanent penes monasteria aliter capacia, & retinendi in communi, interea-que substituti non admittuntur.*

22 *Limitatur conclusio non procedere, quando repugnat testatoris voluntas, expressis verbis illa excludendis, quæ cessante religionis odio, maximè attendi, atque seruari debet;*

23 *Monasteria aliter bonorum capacia, ex dispositione tamen ipsorum voluntate à successione exclusiua, perinde afficiuntur, ac si ex propriis regulis, seu constitutionibus, talium bonorum essent omnino incapacia,*

24 *Declaratio facta à testatore in vna parte testamenti aliter inualida, & sine effectu, est tamen efficax ad eius intentionem demonstrandam, & certiorem voluntatem reddendam.*

25 *Vocatus in fideicommisso, non solum in casu mortis, verum etiam in casu alienationis, statim post alienationem sequutam, potest agere ad vindicanda bona alienata, non expectata morte alienantium.*

26 *Etiam si alij adhuc extarent prænocati capaces; qui tamen non agerent, nec velle agere declarauerent pro illorum reuocatione.*

27 *Detractione, ex fideicommisso legitimæ, per alienationes sequutas censentur factæ; & in suppellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditatis effectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non constito, censentur consumptæ,*

28 *Horum valoris liquidatio probatur per sententias conformes, ac in iudicatum transactas cum legitimis contradictoribus scientibus etiam, ac interessatis interesse habentibus, latas, donec aliud appareat.*

29 *Citatio non coactiua, nec vllius roboris contra certum factæ non infert processum, ac sententias contra alios pro eorum particulari, ac distincto interesse, legitime latas.*

30 *Fauliones iudicium est maximè bonæ fidei*

DECISIO LV.

SEntentia Rotalis per Reuerendissimum Patrē Dominum metum Pichiam prolata in remedio vtilis Saluiani interdicti ad fauorem DD. Priorum ac deputatorum Confraternitatis, seu Scholæ immaculatæ Virginis apud S. Satyrum contr RR. Præpositum, & Clericos Regulares Collegij sancti Barnabæ Ciuitatis Mediolani visa fuit Dominis confirmanda. Nam ex processu probatur eius validitas, iuxta vulgarem decisionem Verall. 262. parte 2. Iustitia verò ex duabus decisionibus pleno doctoque calamo exaratis ab eodem Domino meo sub die 26. Iunij 1647. & 18. Maij 1649. 1 2

Primum enim (vt aiunt) extremum in hoc iudicio necessarium, scilicet creditum cum hypotheca constat ex publico instrumento celebrato die 3. Iulij anni 1601. quo mediante Nicolaus etiam vti hæres Desiderij, & Octauianus fratres, filiique Ioannis Pauli de Besutiis iure proprio vendiderunt præfatis Prioribus, & Deputatis dictæ Scholæ nonnulla bona pretio libr. duodeviginti millium sexcentarum vigintitrium, & solid. quatuor, ad denar. vnius Imperialium cum mutua, & solemni stipulatione (sunt verba eiusdem instrumenti) ac obligatione (non tamen bonorum dictorum Priorum, sed ipsius Scholæ tantùm.) Atque obligatione defendendi, &c. in forma communi, & iuris, &c, Ac pactis executiuis, &c. (quæ iuxta formularium, ac stilum Notariorum dictæ Ciuitatis continent facultatem apprehendendi bona venditoris, eaque etiam iure pignoris retinendi pro defensione, ac obseruantia conuenta) & cum promissione iurata non contraueniendi, &c. etiam sub refectione, & c. Quæ sanè clausulæ, & distinctæ, & multò magis coniunctæ præferunt hypothecam bonorum partium pro plena obseruantia illius contractus, & conuentorum in eo, cum ad hunc effectum sufficiat contrahentium voluntas quibuscunque verbis etiam generalibus, atque indefinitis apparens *iuxta textum in lege cõtrahitur*, ibi, *nec ad rem pertinet, quibus fit verbis, sicuti est in his obligationibus, quæ consensu contrahuntur, &c. D. de pignor. lege finali, Codice quæ res pignor. obligar. poss.* Negusantius *de pigor. parte 3. memb. 1. sub numero 3. versiculo item contrahitur, &c.* Burlat. *consilio trigesimo nono, numero trigesimo septimo, versiculo primo, quia ex sola voluntate, &c.* Cephal. *consilio quadragesimo primo, numero decimo nono, versiculo præcipuè cum simplici voluntate*, &c. & aliis relatis, Mantica *de tacit. libro vndecimo titul. sub numero quinto, versiculo, tertio deducitur.* Quinimo ex verisimili, atque probali ratione deducta, etiam si verba oporteat extendere, ac plenius interpretari, *lege tertia, §. finali*, vbi glossa & Doctores *D. qui pot. in pignor. hab. lege secunda*, & *dicta lege finali* ibi, *cum iustum sit voluntatem contrahentium magis, quam verborum conceptionem inspicere, &c. Codice quæ res pignor. obligat poss.* ibique Bart *sub num. 1. vers. secundo nota*, &c. Bald. *num. 1. vers. nota quod verba instrumentorũ*, &c. Angel. *sub num. 2. vers. voluntates contrahentium*, &c. Salycet. 3 4 5 6 8

sub num. 1. *versiculo item quod volunt.is*, &c. ac alij & rursus idem Baldus *in lege* 3. *vers. quia nuntiauit Titio*, &c. *Codice de pignor.* vbi loquitur de huiusmodi pactis, & clausulis apprehendendi bona, & simil. ac sequuntur Bastr. *cons.* 336. *dubium facit, sub numero* 2. *versiculo hoc important illa verba*, &c. *parte* 2. Fulgosius *consicilo* 83. *Bonacursius condidit testamentum, sub numero* 2. *versiculo & sic pro eâ etiam competat hypotheca*, &c. Negusantius *de pignor. dict. membr.* 1. *sub numero* 4. *versiculo item constituitur, ac seq.* Rim. tenior, *cons.* 299. *sub n.* 18. *versiculo & istud ostenditur euidenter, ac sequentibus*, Surdus *cons.* 243. *sub numero* 10. *vers. sepitimò facit*, &c. Mant. *de tacit. dict. tit. 3. num.* 15. *vers. præterea cum seq.* Rota penes Reuerendissimum Vrgell. *dec.* 40. *sub n.* 20. *vers. sed vnum est, &c. cum seq.* & latius in *Rom. Saluiani de Casalibus* 21. *Iunij* 1641. *coram Reuerendissimo Patre Domino meo Cerro in* §. *& in hanc sententiam, vers. quæ verisimilis mens ac seq.* cum aliis relatis per Modern. Rom. *discept.* 683. *à*
9 *n.* 2. *vers. accedit, ac seq.* Et ex iuramento præstito
9 per obseruantia promissorum in instrumento, quod pleniorem obligationis formam, ac proinde cum hypotheca bonorum importat, vt probant Cæphal. *dicto cons.* 41. *sub n.* 18. *vers. quibus infertur*, &c. *cum seq.* Seraphin. *de priuileg. iuram priuil.* 158. *per totum* Surdus *dec.* 225. *sub n.* 9. *vers. ad se-*
10 *cundum dicebant, ac sequentibus*, & alij. Ac demum ex communi vsu, & obseruantia vbique fere recepta sub hac forma contrahendi in huiusmodi negotiis, vt bene aduertit Barsat. *dicto cons.* 39. *num.* 4. *vers. idem ergo debet importare*, &c. & respondit Menoch. *cons.* 104. *sub n.* 70. *vers. id quod pro more*, &c. Surdus *dec.* 213. *sub n.* 4. *vers. certum est autem*, &c. Quibus equidem eliditur prorsus obiectio, quod clausula illa (pacta executiua, &c.) respiciat solã conuentionẽ super fructibus correspectiuis, tum quia contrarium apparet ex lectura instrumenti, in cuius fine legitur inter clausulas generales *Renunciantes*, &c. *pluri pretio*, &c. *& iurauerunt*
11 *habere ratum, & non contrauenire*, &c. quæ ad omnia in eo conuenta congruè referuntur, vt patet ex earum verbis, ac iuri consonum est *l. talis scriptura, §. fin. D. de leg.* 1. *cap. f. cundo requiris, in princip. c. inquisitioni, de apell.* Rota *decisione* 378. *sub numero* 1. *versiculo vt patet ex illa clausula part.* 4. *diuers.* & penes Cardinalem Manticam *decisione* 52 *numero* 2. *versiculo quæ clausula cum sequenti*, Buratt. *decisione* 161. *numero* 12. *versiculo & ideo dicta clausula*, &c. Tum quia pro iustificatione hypothecæ cætera præmissa satis, superque sufficiunt.

Ideoque secuta dictorum bonorum euictione licuit emptoribus præfato remedio experiri contra dictos Clericos posteriores possessores aliorum, quæ tempore dicti contractus, seu postea venditorum fuisse, ex ipso processu probatur, pro
12 restitutione pretij soluti, vt ex publicis instrumentis apparet, ac pro dammis, & interesse passis iuxta iuris dispositionem *leg. edicta ve, D. de cuict. leg. non dubitatur, l. si cum quæstio, Codice eodem*, Mysinger. *obseruatione* 54 *numero* 1. *centuria* 1. & in specie respondit Rota *decisione* 9. *numero* 1. *versiculo hypotheca enim, & per tot. decisionem* 13. *numero* 2. *vers. cum ex natura euictionis*, &c. *parte* 4. *diuers. & decisione* 407. *numero* 8. *versiculo & domum cum sequenti, parte* 5. *recent.* Esto quod sola legatur obligatio defendendi, *&c.* in forma communi, *&c.* & in his,
13 *&c.* nam illa eque comprehendit litis susceptionem, refectionemque damnorum, ac interesse, *&c.* & plenam indemnitatis conseruationem *per text. in lege pater dotem, D. de dot. præ legat.* Ruin. *consil.* 18. *sub numero* 1. *versiculo sed promissis non obstantibus, cum sequentibus, lib.* 1. Paris. *consil.* 16. *num.* 125. *vers. ad quod etiam facit, lib.* 2. cum aliis relatis a Modern. Pisaurens. *de euiction. q.* 2. *n.* 13. *vers. nam pariscantur.*

Nec obstant quæ repetuntur impugnando iustificationem credit Actorum, quos proprie negligentia, & culpa euictionem passos fuisse prætenditur: cum quia consenserunt in iudices laicos quorum iurisdictioni dicta Schola, seu Confraternitas non est subiecta; tum quia fuerunt ab eis prætermissæ exceptiones, quibus facile poterant euincentes excludi.

Siquidem obiectus iurisdictionis defectus ex hactenus deductis non probatur, vt necessarium esset, alias enim huiusmodi Congregationes Laicorum à quibus reguntur, & gubernantur, licet locum habeant in quo conueniunt, & Capellam siue Altare in Ecclesia Sancti Satyri, ac opera pietatis exerceant, eaque ratione sint permissæ, ac plurimum commendandæ, non tamen loca Ecclesiastica censeri possunt, vt fori exemptione, ac priuilegio fruantur, nisi Episcopi, vel alterius 14
facultatem habentis auctoritate institutæ fuerint, & alia concurrant ad hunc effectum necessaria, *iuxta textum in capite ad hæc*, cum ibi not. per DD. *de relig. domib.* Bartolus *in lege cum senatus, sub numero* 4. *versiculo quæro quid si relinquatur*, &c. *D. de rebus dubiis, & in lege finali, sub numero* 6. *versiculo quædam Collegia approbantur, D. de Colleg.* 1. *licit.* Baldus *in lege si quis ad declinandum, §. in omnibus, sub numero* 19. *versiculo respondeo*, &c. *Codice de Episc. & Cler.* & explicat Innocentius *in cap. dilecta, sub num.* 2. *vers. societas est, & sub num.* 4. *vers. item videtur, cum sequenti de excess. Prælat.* Imol. *in cap. officij sub numero* 20. *vers. circa primum*, &c. *sub num.* 21. *vers. circa secundum*, &c. *vers. vnde aduerte pro ista parte*, &c. *vers. sed aduerte quia sic dicit Baldus* &c. *vers. aduerte quia pro opinione D. Card.* &c. *de test.* Felin. *in c. de quarta, sub num.* 11. *versiculo secunda declaratio*, &c. *de præscr.* Calder. *consilio* 4. *de relig. domib.* Card. Florent. *consilio* 11. *pro enucleatione omnium, sub numero* 2. *versiculo oppositum de iure censeo, cum seq. & consil.* 15. *pro elucidatione dubiorum sub numero* 2. *vers. contrarium est verum*, &c. *ac sequenti per tot.* Fed. de Sen. *consilio* 150. *factum est tale, quidam dominus, sub numero* 2. *versiculo sed contra videtur*, Abbas *consilio* 31. *ad clariam decisionem, sub numero* 1. *versiculo sed his non obstantibus*, &c. *cum sequentibus per tot. parte* 1. Castrensis *consil.* 201. *predicta dubia, sub numero* 2. *versiculo nec possunt dicere illi de Schola lib.* 2. Alexand. *cons.* 120. *super eo quod quæritur sub num.* 3. *vers. prout etiam respondet, lib.* 1. Iason. *consil.* 118. *quemadmodum vt inquit Philosophus, sub numero* 1. *versiculo vltra ergo*, &c. *cum sequentibus libro* 2. Paris. *consilio* 54. *num.* 9. *vers. istis tamen non obstantibus, cum sequentibus, lib.* 4. Antonius Gabr. *communi. conclus. lib.* 6. *titulo de pia caus. conclus.* 1. *& numero* 7. *vers. tenendo prædictam opinionem, & num.* 13. *vers. quarto infertur, ac sequentibus*, Hieronymus Gabriel. *consil.* 102. *num.* 3. *vers. primo quia*, &c. *cum sequentibus lib.* 1. Magistrin. *de nom. testam. tutel. regulis. tutel. num.* 21. *vers. prout in proposito, & parte* 2. *cap.* 2. *num.* 24. *vers. prout etiam*, &c. *cum sequentibus* Ioseph. Ludou. *decisione Pesaren. sub num.* 3. *vers. primo quia*, &c. Magon. *d. c. Lucen.* 19. *num.* 11. *vers.*

...ex regula ad secundam, cum sequenti Valasc. *consult.* 1 *...numero* 5. *versiculo sed hoc est intelligendum, cum sequentibus sub numero* 47. *versiculo si vero, cum sequentibus sub numero* 54. Mastrill. *decisione* 110. *sub quibus per tot. numero* 54. Mastrill. *decisione* 110. *sub numero* 16. *versiculo & controuersia*, Monet. *de commun. Stram. volunt. Capite* 4. *sub numero* 26. *versiculo ...ive facile erit*, &c. Rota penes Comitul. *decisione* 94. *numero* 3. *versiculo cum enim.* &c. *& latius dec.* 117. *numero* 13. *versic. Ecclesiastica tamen, cum seq. ...ibus, num.* 37. *versic. & sane.* &c. *ac decis.* 574. *...n.* 5. *versiculo ideo si debet attendi*, &c. *cum seq. p...* 1. *diuersor.* Coccin. *dec.* 210. *num.* 1. *vers. nam licet confraternitas cum sequentibus*, Castill. *decis.* 2. *num.* 12. *vers. nec poterat*, &c. *lib.* 1. & alij relati per Carolum de Grassis *de effect. Clericat. effect.* 1. *n.* 122. *vers. quia dixi, cum sequentibus* & Reuerendissimum Episcopum Vgentin. *de offic. Episcop. allegat.* 75. *num.* 24. *vers. verum hæc rosolutio*, &c. *& de iur. Ecclesiastic. lib.* 2. *cap.* 11. *sub num.* 78. *vers. quare circa vtrumque, & sub n.* 80. *vers. si de ipsis confraternitatum corporibus, cum sequent.* Neque protestatio facta pro parte Fisci sæcularis coram Vicario Archiepiscopali iudice Remissoriali sub die 3. Decembris 1648. vllum conuincit impedimentum examini, ac prosecutioni processus dictorum Clericorum verè præstitum fuisse, sed verbalem nullitatis oppositionem in forma, qua non attenta procedi poterat ad vlteriora stante repetita instantia pro eisdem Clericis die 17. Martij 1649. & expresso consensu confraternitatis ipsamet die præstito vt patet ex actis exhibitis.

Exceptiones autem pro parte Clericorum adductæ, quibus prætenditur euictionem euitari potuisse ad duo præcipuè capita rediguntur; alterum scilicet quod fideicommissum per Ioannem Paulum seniorem de Busutiis ordinatum ad fauorem eius filiarum, & descendentium ab eis, in casu quo Nicolaus, & Desiderius filij masculi hæredes instituti decederent sine filiis masculis legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis, cuius vigore bona per eius filios vendita confraternitati fuerunt euicta, defecerit per existentiam Ioannis Pauli, & Felicis filiorum Nicolai superstitum tempore mortis patris. Alterum verò, quod alienatio illa saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus debitarum in bonis patris fideicommittentis sustineretur *per textum in lege Marcellus. §. res quæ D. ad. §. C. Trebell.* quorum neutrum subsistere Domini censuerunt.

Quoniam fideicommissum à Ioanne Paulo institutum est successiuum inter masculos primum ac subinde fœminas earumque descendentes in perpetuum, vt apparet tam ex prohibitione alienationis in eodem testamento, ibi,,, *Et vlterius etiam prohibeo bona mea vsque in perpetuum quouis modo alienari, obligari, hypothecari, & si fieret alienatio, vel obligatio, quod sit nulla, & inualida & pars alienata, vel obligata applicetur alteri non alienati, nec obliganti*, &c. quæ cum fuerit realis, & verbis ampliatiuis in particulari otatione principaliter ordinata, continet absolutum atque perpetuum fideicommissum inter prædictos, quorum fauore facta censetur, vt eadem bona inter eos perpetuò conseruentur, nam aliàs eiusmodi prohibitionis perpetuitas inanis esset, ac verificari non posset, *lege filiusfamilias. §. Diui il* 2. *D. lege* 1. Bartolus *in lege qui Romæ, §. cohæredes, sub numero* 3. *versiculo quod puto verum*, &c. *D. de verb. obligat.* Decianus

cons. 41. *sub num.* 36. *vers. quia conclusio inhibitæ procedit*, &c. *lib.* 1. Rota *dec.* 112. *num.* 4. *vers. tum quia part.* 2. *diuers.* & penes Cardinalem Caual *dec.* 167. *num.* 1. *vers. de fideicommisso autem* &c. *& in recent. dec.* 14. *part.* 1. *& decis.* 357. *num.* 2. *versic. ex ista enim annullatione alienationis*, &c. *part.* 4. *tom.* 2 *decisione* 284. *sub numero* 7. *versiculo & in hoc casu cessat omnis difficultas*, &c. *cum sequentibus*, *parte* 6. cum aliis per Modern. Roman. *disceptat.* 828. *num.* 7. *vers. aliud est quando*, &c. *ac sequentibus*, & latius probatur in vtraque decisione coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio. Quam etiam ex subsequenti dispositione in casu delicti, vel fideicommissi, ac obligationis bonorum, & fructuum, in quibus ipsos filios masculos instituit, eosque grauauit, vnde præcedens illorum vocatio comprobatur *lege ab eo Codice de fideicomm.* Soccin. iun. *cons.* 136. *sub n.* 24. *vers. ex quibus omnibus lib.* 3. Decian. *dict. cons.* 41. *sub. n.* 33. *vers. quinta coniectura, cum seq. lib.* 1. Ac demum proprias filias fœminas, & descendentes ex eis eodem ordine superiùs expresso substituit, ex quo pariter certior redditur eius intentio pro illarum successiua vocatione post descendentes masculos filiorum suorum in præcedenti parte testamenti *ad legem qui filiabus, in princip. lege si seruus plurium, §. fin. D. de leg.* 1. Rota penes Sanct. memor. Gregor. *dec.* 315. *sub n.* 2. *vers. longe magis, cum seq. & in recent. dec.* 10. *n.* 9. *vers. minus facit*, &c. *& dec.* 14. *sub. num.* 5. *vers. quia vulgare est*, &c. *part.* 1. *& dec* 4. *n.* 7. *vers. quod propterea*, &c. *part.* 4. *tom.* 2. cum aliis relatis per Fus. *cons.* 41. *sub n.* 102. *vers. his accedat. & n.* 122. *vers. & proinde*, &c. Et ex aliis partibus eiusdem testamenti optimè ponderatis in præcedenti decisione coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio sub die 18. Martij 1648. Quæ ad conuincendam testatoris voluntatem coniungi debent, ac in simul considerari, Rota penes fan. mem. Gregor. *dict. dec.* 315. *n.* 9. *vers. quæ coniecturæ, ac in recent. dec.* 266. *n.* 19. *vers. nam coniecturis*, &c. *p.* 1. *dec.* 21. *n.* 16. *vers. & coniecturæ singulæ, cum seqq. p.* 5. & sæpe in aliis.

Quare cum præfati Felix, & Ioannes Paulus perfectiorem vitam eligentes solemnem professionem emiserint; ille scilicet in congregatione Clericorum Regularium sancti Pauli, ille verò in religione Patrum minorum Conuentualium sancti Francisci, quas testator non quidem in religionis odio (quod ab intentione Christiani hominis prorsus alienum censeri debet) sed fauore descendentium ex proprio sanguine, inter quos voluit eius bona perpetuò conseruari, vt clare conuincit prædicta subsequens alienationis prohibitio, ab eius bonis exclusit, vt legitur ibi: *Et si omnes decesserint sine filiis legitimis. & vt supra scilicet de legitimo matrimonio natis, & procreatis, ita quod supra etiam legitimati non succedant, vel aliquod Monasterium, quod tunc succedant filiæ meæ, & earum filij legitimi, & vt supra, in stirpes, & non in capita, sine detractione*, &c. Et tunc purificata fuit successiua substitutio, filiarum ac descendentium ex eis perinde ac si illi naturaliter præmortui fuissent, quales ad hunc effectum, stante expressa Monasterij exclusione reputantur, ad textum *in capite fin. cuit il* 2. vbi glossa *in verb. mortuus* 16. *quæstione* 1 & theor. Bartol. *in lege Deo nobis, numero* 1. *versic item ingressus, cum sequent.* ibique Baldus *sub numero* 12. *versiculo fol. dicit. Cyn.* &c. & Calterensis *sub*

num.5.versic vbicumque ergo apparet,& c.C. de Epis. & Cler. & in Auth. *nisi rogati, sub num.3. vers. si ergo appareat de contraria intentione, Cod. ad S.C. Trebel.* & rursus idem Baldus *in capite in præsentia, sub numero* 41. *versiculo in contrarium,* &c. vbi Dec. *sub numero* 229. *versiculo sed mihi nullo modo consonat,* &c. *de probat.* & iterum Dec. *consilio* 258. *visis his quæ nouissimè scripta sunt,* &c. *sub numero* 3. *versiculo circa primum,* &c. *cum sequenti prope finem, versiculo & ideo cum bona de quibus agitur, consilio* 426. *in duobus dubiis, numero* 2. *versiculo circa primum arbitror.* &c. Decian. *consilio* 41. *sub numero* 30. *versiculo quarta coniectura, cum sequenti, libro* 1. *cons.* 61. *sub numero* 2. *versic quia respondetur, cum sequenti, libro* 5. Olasch. *decisione* 126. *sub numero* 19. *vers. quare cum dicendum non sit, sub num.* 24. *vers. ex prædictis igitur,* &c. *cum sequentibus,* Marzar. *de fideicommiss. quæstione* 31. Menoch. *præsumpt.* 83. *num.3. versic, & dicendum est,* &c. *lib.*4. Franch. *dec.* 29. *sub num.5. vers. nec obstat textus cum seqq.* Sfort. Odd. *de compend. part.6. art. vltim. in secund. dub. seu quæst. n.22. vers. limita decimo,* &c. *cum seqq.* Didac. *resol.19. sub num.* 11. *versic. quartum verum esse censeo, lib.*1. Mantic. *de coniect. lib.*8. *tit.*12. *sub num.*25. *vers. sed ego puto, num.*28. *vers. sed certè,* &c. *cum seq. lib.*11. *tit.*7. *sub num.*18. *vers. decimò debet restringi, cum sequent.* Ioannes Guttierrez *canon. quæst. c.* 32. *num.* 26. *vers. secundo. eadem recepta sententia, & c.* cum aliis relatis per Sanchez. *ad præcept. decal. lib.* 7. *cap.*15. *sub num.*19. *vers. & confirmatur,* &c. *cap.*16. *sub n.*22. *vers. sed multo verius existimo,* &c. Maresc. *resol.*21. *num.*65. *vers. vndecima limitatio,* &c. *cum seqq. lib.*3.

21 Neque applicatur obiecta conclusio regulariter vera, communique DD. sententia recepta, quod saltem viuentibus naturaliter professis bona remaneant penes Monasteria alias capacia ea retinendi communi, intereaque substituti non admittantur.

22 Quia non procedit, quando repugnat testatoris voluntas expressis verbis illa excludentis. Hæc enim cessante (vt dictum est) regionis odio, maximè attendi, atque seruari debet §. *disponat.* in Auth.

23 *de nupt. cap. vltima voluntas* 13 *quæst.*2. Ac proinde statim patet aditus substitutis, non aliter, ac si ipsi Monasteria ex propriis regulis, seu constitutionibus essent omninò incapacia, prout in effectu in huiusmodi casibus ex voluntate disponentium efficiuntur, vt bene probat Didac. *dicta resolutione* 19. *sub numero* 11. *vers. quartum verum esse censeo, lib.*1 & declarat Peregrinus *de fideicomm. art.* 28. *sub numero* 82 *versiculo intellige nisi testator.* Nicol. Intrigliol. *de substitut. centuria* 3. *quæstione* 63. *sub numero* 42. *versiculo & tunc exclusio,* &c. ac aliis relatis Marescott. *dicta resolutione* 21. *numero* 81. *versiculo rursus intelligi debent,* &c. *cum sequentibus, libro* 3. & respondit Rota *Bononien. fideicomm.* 21. *Maij* 1636. *coram Reuerendissimo Domino meo Terracinen. in recentior. decisione* 135. *sub numero* 15. *versiculo nec facit quod cum Ioannes,* &c. *cum seq.* vbi dictum fuit secundum hanc distinctionem intelligendos esse DD. pro Monasterio adductos part.7. Et hæc quidem testatoris voluntas certior redditur adhuc ex præcedenti parte eiusdem testamenti, in qua legauit Horatio alteri filio iam professo in Monasterio Montis Oliueti annuas tantùm liberas duodeuiginti donec naturaliter vixerit cum expressa declaratione, quod nullum super eis ius, vel actio dicto Monasterio acquiretur, quæ declaratio (quicquid sit de illius validitate, & effectu) efficax tamen est ad demonstrandam eius intentionem excludendi Monasteria etiam durante vita filij ingressi, vt bene in specie aduertit, & probat Decian. *cons.*61. *sub num.*4. *vers. addo etiam,* &c. *cum seqq. lib.*5. 24

Præterea cessare videtur omnis difficultas; quia filiæ testatoris, & descendentes ex eis fuerunt vocatæ non solùm in casu mortis masculorum, verùm etiam cuiuscumque alienationis, obligationis & hypothecæ bonorum hæreditatis, vel eorum fructuum, vt legitur in dict. vers. *& vlterius etiam prohibet* &c. & inferiùs in vers. *prohibeoque etiam dictis filiis, & descendentibus, meis* &c. proculdubio euenit, tam ob alienationem dictorum bonorum per Nicolaum primum hæredem venditorum dictæ Confraternitati, quam pe vniuersalem donationem, ac dispositionem respectiue factas à dictis Felice, ac Ioanne Paulo in personas, & loca sub dicto fideicommisso non comprehensa, quin etiam prohibitas nempe Octauianum, & monasteria prædicta; ideoque ex hoc quoque capite statim agere potuerunt ad ea vindicanda, non expectata morte alienantium *lege peto.* § *fratres, leg. cum pater,* §. *si liberis, D. de legat.*2. *leg. cum sic dei hæredis, lege quidam, & lege rogo, D. de fideicommiss. liberta* Molina *de primogen. libro* 1. *capite* 16. *numero* 32. *versiculo vnum tamen,* &c. Rota *decisione* 379. *numero* 2. *versiculo nam testator parte* 1. *aduersor.* & in specie declarant Petr. *de fideicommiss. quæstione* 8. *sub numero* 516. *versiculo declaratur modo,* &c. Didac Spin. *in specul. testament. glossa* 27. *princip. sub numero* 27. *versiculo quid autem erit in Monasterio capuc.* &c. *cum sequenti* & Tusar. *de substitut. quæstione* 430. *numero* 6. *versiculo declaratur quarto,* &c. 25 29

Etiam si alij adhuc extarent prænocari capaces, qui tamen non agerent, nec velle agere declararent pro illorum reuocatione, Cephal. *consil.* 318. *numero* 33. *versiculo cum igitur omnes,* &c. *cum sequentibus* Rota *decisione* 73. *pagina* 1. *recentior.* cum aliis relatis per Modern. Brixien. *de substitut. quæstione* 318. *numero* 115. *versiculo ampliatur tertio,* &c. *cum sequentibus.* 26 30

Altera verò exceptio detractionis legitimæ, siue aliarum competentium filiis testatoris, qui bona prædicta vendiderunt, non poterat impedire euictionem stantibus præcedentibus alienationibus per eos factis, ac supellectibus, & mercibus, cæteris que effectibus hæreditariis ad eos delatis, quibus alio non constito consentur absumptæ, Peregrinus *de fideicommiss. articulo* 39. *sub numero* 4. *versiculo effectus autem ejus,* &c. Rota penes Cardinalem Seraphin. *decisione* 321. *sub num.* 1. *versiculo ideo cum exceptio, ac sequenti, in recentiores decisione* 462. *sub num.* 6. *versicul. & in omnem euentum,* &c. *cum sequent. part.*4. *ac dec.*542. *sub num.*8. *vers. quia Domus placuit resp. ipso,* &c. *part.*5. & in aliis relatis *in Romana fideicommissi de Capite ferreo coram me sub die* 1. *Martij* 1645. *in* §. *vltimo fact. quod hæc portio, cum sequenti sub die* 10. *Februarij* 1646. *in* §. *altera vero declarato,* & *c. secundo pro ea vero parte* &c. Prout fuit etiam declaratum per sententias conformes iudicum ciuitatis in ciuitatis sub die 20. Iunij 1613. & 22. Martij 1627. in executione aliarum duarum conformium præcedentium super meritis processuum in iudicatum tractatas, & euictioni tradentes; quæ tanquam latæ cum legitimis contradictoribus, scilicet cum Priore, & Deputatis dictæ

Scholæ

Scholæ poſſeſſoribus, ac reis principaliter conuentis, ſcientibus etiam, ac intimatis Auctoribus, hinc eorum hæredibus, ac ſucceſſoribus ſuffiunt ad probandam huiuſmodi liquidationem donec aliud appareat *leg. auctore laudato*, vbi Bald. *in princip. & num. 1. Verſicul. nota ergo quod ſufficit, Cod. de euict.* Natt. *conſil.* 300. *ſub num. 1. Verſicul. & ita cum dicto Teremo*, &c. Didac *PP. Quæſt. cap. 13. ſub num. 5. Verſicul. nec enim dubium eſſe poteſt*, Rota *deciſ. 161. ſub numero 4. verſic. idem probatur ex ſententia Magiſtratus Mediolani, part. 2. deciſ. 739. num. 19. Verſ. maximè quia* &c. *cum ſeqq. part. 4. tom. 3. ac deciſ. 340. num. 8. Verſ. attamen ſententia*, &c. *part. 5. recent.*

Neque ſubſiſtit quod dd. ſententiæ fuerint latæ contra dictos Clericos Sancti Barnabæ in illo iudicio citatos; Quia licet ab initio fuerit illis intimatus Actorum libellus cum citatione ſi ſua putarent intereſſe, nihil tamen contra ipſos actum fuit neque fuerunt in dictis ſententiis nominati, vel comprehenſi, Ideoque citatio illa non coactiua, nec vllius roboris aduerſus eos non inficit proceſſum, ac ſententias contra laicos pro eorum particulari ac diſtincto intereſſe legitimè latas, iuxta theoric. Bartol. *in leg. iuriſperito §. final. Verſic. Et ſi eſt cauſa, Digeſtis de excuſat. tut.* Felyn. *in cap. cum inter, ſub num. 10. Verſic. ſimiliter*, &c. *& infr. de ſentent. & re iudicat.* Marian. Soccin. *in cap. 1. ſub numero 18. Verſ. decimaquinta declaratio eſt*, &c. *de for. compet* Gabr. *conſil. 56. num. 16. Verſic. quia concluſio ſupradicta non procedit*, &c. *cum ſequent. lib. 1* Rota *deciſ. 451. ſub numero 7. Verſ. Et è conuerſo.* &c. *p. 2. recent.*

Cum itaque ex prædictis, & aliis pleniùs adductis inpræcedentibus Deciſionibus coram præfato Reuerendiſſ. Patre Domino Bichio iuſtificetur euictio, quam paſſa fuit Schola, ſiue Confraternitas, iure meritò fuit illi conceſſa immiſſio pro reſtitutione pretij, ac refectione damnorum, & intereſſe, prout conuenit bonæ fidei, quæ maximè attenditur in his iudiciis, vt reſpondit I. C. *in leg. exempto, in princip. & leg. emptorem*, vbi Bartol. & DD. *Digeſtis de actio. empt. leg. Hæreninus Modeſtinus, verſ. quæritur cum emptrix. Digeſtis de euiction* Alexander. *conſil. 63. Diligenter inſpectis, & conſideratis his, ſub num. 12. Verſicul. fortius dico*, &c. *lib. 6.* Didac. *variarum reſolut. lib. 3. cap. 17. ſub num. 6. Verſicul. ſextò quamuis*, &c. Surdus *deciſ. 22. ſub num. 7. Verſ. nec dicatur, cum ſequent.* Rota *in Tuſculan. releuat. indemnitat. 20. Iunij* 1614. *coram Sanctiſſimo Domino Noſtro in recentior. deciſ. 630. ſub num. 4. Verſ. minus refragari*, &c. *part. 1. & deciſ. 18. num. 36. Verſic. & alias certum eſt, part. 4. tom. 2. & deciſ. 390. num. 1. verſic. admittunt enim DD. ac ſequent. part. 5.* & penes Coccin. *deciſ. 27. num. 3. Verſic. Sed tollitur omnis ſcrupulus*, &c. & in aliis.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte Informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Bononien. Prædij.

Lunæ 21. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Remedium euictionis, ad quæ extendatur quando illi ſit locus: & quæ in eius Iudicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo probetur, & quomodo hæc procedant in permutatione, vbi *Statutum Bononiæ ſub Rubr. Pactum conſtituti, & libelli in permutatione conſideratur.*

SVMMARIVM.

1 *Obligatio de euictione ſe extendit etiam ad reſtitutionem fructuum paſſam per euictum, n. 7.*

2 *Et hoc procedit etiam in Bonorum permutatione.*

3 *Et non tam de Iure communi, quam vigore* Statuti Bononien. ſub Rubr. Pactum conſtituti, & libelli in permutatione, *quando in Inſtrumento ibi celebrato adeſt pactum ſpeciale pro defenſione*, &c. *& euictione*, &c. *& conſtituti*, &c. *ac alia executiua latius extenſa in formulario dictæ Ciuitatis Inſtrumentorum, inter contrahentes vicißim conuenta leguntur.*

4 *Mandatum poteſt relaxari contra eum, qui ſuſcepit in ſe Iudicium, ac defenſionem cauſæ cum propria obligatione penes acta, ex eodem Proceſſu, pro indemnitate ſuccumbentis.*

5 *Valor rei probatur ex Inſtrumento venditionis, in quo legitur illius æſtimatio.*

6 *Valere tanti cenſetur res, quanti fuit empta, niſi aliud probetur quia emptor non præſumitur ſtultus.*

7 *Intereſſe, quod paſſus eſt euictus ob euictionem, attendi debet, ac proinde præſtari ab eo, qui eſt de euictione obligatus, vigore ſuæ obligationis.*

8 *Procedit etiam vigore pacti ſpecialis refectionis damnorum, & intereſſe in Inſtrumento conuentitur, iuxta extenſionem formularij Inſtrumentorum Bononiæ.*

9 *Materia hæc clarè explicatur per* Rot. in Ferrarien. decimarum coram bon. mem. Vbald. in recent. deciſ. 227. & in dec. 710. p. 4. to. 2. & 3. alibi.

10 *Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter huiuſmodi fructus, æſtimari ſolent.*

12 *Iactare voluiſſe ſuum, plus debito ſoluendo, non poteſt cenſeri diligens, ac prudens Pater familias, vt ſucceſſu temporis latibus, atque diſpendijs ab eius Auctoribus recuperaretur.*

13 *Liquidatio fructuum in materia euictionis, ſtante ipſius, ac temporis certitudine, leuiores probationes requirit, arbitrio Iudicis.*

14 *Et ad hunc effectum, ſufficit etiam æſtimatio, ſeu calculus etiam inter alios factus*

14 *Et ſola coniectura Iudicis animum perſuadentes, ſufficiunt.*

15 *Detractiones poſſint eximere bona è fideicommiſſo.*

16 *Bona a fideicommiſſo poſſunt eximi, mediante aliorum liberorum ſubrogatione, concurrente Apoſtolica derogatione.*

17 *Actio pro liberatione à moleſtijs contrà Auctorem, non competit priuſquam ipſe moleſtia ſint illatæ.*

18 *Eoque minus ſtante facultate emptori attributa pleniorem procurandi ſecuritatem.*

19 *Obligatus inueſtire certam ſummam pro euictione, excuſatur à non implemento, quando ex defectu illius nullum damnum ſenſerit alteri ex contrahentibus, ac illi nihil deperierit.*

20 *Et eo magis quando in contractu permutationis paſſus eſt imò ipſe mea moleſtias pro euictione reciprocè ab altero promiſſa.*

DECISIO LVI.

FActa nonnullorum bonorum immobilium in Agro Bononien. exiſtentium permutatione inter Co. Franciſcum Mariam Boſchettum ex vna, & Marchionem Ioannem Mariam Fontanam ex altera parte, alienauit Marchio Prædium ex ea receptum in loco nuncupato Bagnarolæ Ioſeph, & Ludouico Fratribus de Ghellis pretio libr. triginta quatuor millium monetæ illarum partium; A quibus cum nonnullos poſt annos fuerit per Ludouicum filium Alphonſi de Sabatinis euictum vigore præcedentis Fideicommiſſi primogenitalis qu. Maici Antonij eius patrui magni, condemnatus fuit idem Marchio eorum author ad reſtitutionem pretij vnà cum fructibus, quos dd. Fratres ex bonis euictis percipere non potuerunt loco damnorum, & intereſſe, & ſatisfecit, vt apparet ex publico Inſtrumento inter eos celebrato die 5. Iunij 1642. in quo dd. fructus annorum octo, & dierum ſexdecim, quibus præfati de Ghellis remanſerunt ob eam cauſam ipſis bonis priuati, fuerunt concorditer liquidati ad ſummam libr. treſdecim millium ſexcentarum ſeptuaginta quinque, & ſolidum vndecim, inito calculo ad rationem quinque pro centenario d. pretij conuenti, vt legitur in d. Inſtrumento, Quare inſtante modo Marchione contra Co. Claudium filium, & hæredem d. Com. Franciſci Mariæ Boſchetti, ac de euictione obligatum ex d. contractu permutationis pro refectione, ac reſtitutione huiuſmodi damnorum, & intereſſe Dubitaui. An, & pro qua ſumma Comes teneatur, & ſit contra eum relaxandum mandatum. Et Domini pro Actore informante reſponderunt.

Quia cum ex proceſſu conſtet Prædium a q. Com. Franciſco Maria d. permutationis titulo traditum Marchioni Fontanæ iam diù realiter euictum, atque ablatum fuiſſe à dd. de Ghellis ab ipſo Marchione cauſam habentibus, illumque ſubindè coactum præuiis deciſionibus coram R. D. meo Terracinen. ſub die 27. Iunij 1639. & 15. Febr. 164. ac ſententia Rotali interpellato, cauſaque aſſiſtente d. Com. Boſchetto prolata ad reſtitutionem pretij, & fructuum prædictorum. Hinc pariter ſequitur Com. Claudium Patris hæredem teneri ad eorum omnium reſtitutionem ratione intereſſe Marchionis, tam ex diſpoſitione Iuris communis per text. in *l. ſi venditione, & l. euictare l. 2. Digeſt. de euict. l. ſi controuerſia l. ſi cum quæſtio l. cum ſucceſſores, Cod. eod. tit.* quarum legum diſpoſitio procedit etiam in permutatione *l. 1. Cod. de rer. permut. l. ſi permutationis Cod. de euict.* Menoch. *præſ.* 118. *n.* 18. *verſ. atque in permutatione*, &c. *lib.* 3 Cabal. *de euict. c.* 4 *n.* 43. *verſ. quid in contractu permutationis*, &c. cum aliis relatis per Moder. Piſauren. *in ſtil. tract. de euict. q.* 140. *ſub num.* 1. *cum ſeq.* quàm ex pactis ſpecialibus pro defenſione, &c. & euictione, &c. bonorum permutatorum, &c. & Conſtituto, &c. ac aliis executiuis, &c. inter contrahentes viciſſim conuentis; quæ leguntur in d. Inſtrumento in proceſſu fol. 18. p. 2. & ſeq. latius extenſis in Formular. Ciuitat. Bonon. vbi fuit celebratum, in fin. ſecund. Volum. ſtatutorum fol. 18. ac ſeq. ſub Rubr. Pactum Conſtituti, & Libelli in permutatione, &c. *l. ſciendum ff. de euict.* Franch. *deciſ.* 54. *num.* 2. *verſ. ſed quia in Inſtrumento permutationis*, &c. *ac ſeq.* Rota penes Cardinal. Seraph. *dec.* 787. *num.* 1. *verſ. vnde cum habeamus expreſſum pactum*, &c. & ſanct. mem. Gregor. *deciſ.* 25. *per tot in rec. deciſ.* 552. *ſub num.* 10. *verſ. ſecundum part.* 3. *dec.* 281. *ſub num.* 1. *verſ. fundamentum deciſionis fuit*, &c. *cum ſeq. part.* 4. Et demùm ex peculiari obligatione ipſius Comitis Claudij ab eius Procuratore ſpecialiter conſtituto per Inſtrumentum mandati celebratum die 3. Martij 1639. facta in actu ſuſceptionis d. Iudicij, ac defenſionis cauſæ per acta Franciſci Poccobelli Notarij Rotalis ſub die 14. eiuſdem menſis, quo caſu poteſt contra eum relaxari mandatum ex eodem Proceſſu pro indemnitate Marchionis, iuxta text. in *leg. minor.* 25. *annis in fin princip. verſ. nam ſi ex fundus. Dig. de euict.* Caſtr. *in leg. cum vendente ſub num.* 3. *verſ. Imò, & per viam executiuam C. vbi cauſ. Fiſcal.* P. Barboſ. *in leg. Venditor, ſub num.* 188. *Verſic. quinimo, ff. de Iudic.*

Pretium autem in ea ſumma librarum triginta quatuor millium comprobatur non ſolum ex Inſtrumento Donationis eiuſdem Prædij per d. q. Marcum Antonium de Sabatinis factæ ann. 1591. die vltima Octobris Alphonſo eius ex Patre Nepoti ac eius primogenitis, cum perpetuo inter eos fideicommiſſo in quo fuit particulariter aſſertum valoris ſcutorum circiter ſeptem millium ſeptingentorum d. ſummam prope attingentibus, qui ſucceſſiuè probabiliter augeri potuit. Verùm etiam ex inſtrumento alienationis per Marchionem factę in dd. de Ghellis anno 1628. 22. Octobris in quo tanti fuit æſtimatum, Bald. *in leg. cum fundus, §. quanquam ſub n.* 1. *in fin. verſ. in gloſſ. ſi fundus*, &c. dicens quod emptor non præſumitur ſtultus, & ideò res tanti valere cenſetur, quanti vendita fuit niſi aliud probetur *ſi ſic res eſt cum*, Cephal. *conſ.* 26. *ſub n.* 15. *Verſic. Et tenens*, &c. *ac ſeq.* Menoch. *conſ.* 338. *ſub n.* 22. *verſ. quarto colligo*, &c. *cum ſeq.* Surd. *conſ.* 181. *ſub n.* 21. *verſ. amen ſi dicat*, &c. Mantill. *deciſ.* 28. *n.* 52. *verſ. Et ex tanti debeat valere*, &c. *cum ſeq.* Lit ex alio ſub die 5. Iulij 1642. in quo eandem ſummam ipſis Emptoribus à Marchione reſtitutam fuiſſe apparet præcedentibus dictis Deciſionibus, ac Sententia Rotali ita expreſsè declarantibus, ipſumque Marchionem condemnatibus. Quæ ideo attendi, ac Marchioni reſtituenda eſt ratione intereſſe, quod patiis eſt ob d. euictionem, atque præſtari debet tam ex natura contractus *leg. euictari l. 1. & l. 2.* vbi gl. & DD. *l. ſi cum venditor, § final. ff. de euict.* cum aliis ſupra citatis, quam ex pacto ſpeciali refectionis damnorum, & intereſſe in dicto Inſtrumento explicite contento, ac plenius in præcitato formulario extenſo, Caſtr. *in leg. Titius cum decederet n.* 3. *verſ. ex deciſione vero*, &c. *ff. de Action. empt.* Perez. *de fideicommiſſ. art.* 52. *ſub num.* 55. *verſ. poſtea*, &c. & reſpondit

Rota

Rota *in d. decis. 13. numero 1. verſic. qui debet attendi, & ſeq. cum ſeq. ac decis. 378. numero 1. verſ. & quod cum ſeq. ac decis. 378. numero 1. verſ. & quod cum ſeq. ac decis. 378. numero 1. verſ. & quod

R. P. D. PEVTINGERO.

Romana quatuor domorum.

Lunæ 21. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Extrema in Saluiano requisita, quæ sint. Obligatus inuestire pecunias, in casu non implementi, ad quæ teneatur Præscriptio, quando detur.

SVMMARIVM.

1 *Extrema requisita in Saluiano, sunt, possessio bonorum, de quibus agitur, in obligato de tempore obligationis, moderna possessio illius, cum quo Iudicium intentatur.*

2 *Obligatio Cameralis dat executionem paratam.*

3 *Obligatus ad inuestimentum pecuniarum in censibus, seu locis montium in casu non adimplementi, tenetur ad fructus, qui ex hac capitali percipi potuissent, facto inuestimento.*

4 *Præscriptio non datur contra actionem non natã.*

5 *Neque intrat in vita illius, qui est in mala fide.*

DECISIO LVII.

IVdex ab A. C. deputatur inter Sor. Fenitiam Crescentiam, & D Franciscum Serlupium, pronuntiauit Sor. Fenitiæ Crescentiæ Moniali dandam esse immissionem in quatuor domos, de quibus agitur in Saluiano pro scutis mille donec de earum pensionibus ipsi satisfiat in hac summa sibi solui promissa per bon. mem. Octauianum Crescentium eius Patrem, & pro scutis 367. † pro fructibus decursis ab ipsa prætensis; Causa appellationis ad Rotam delata Domini immissionem pro sorte scutorum mille approbarunt; sed de fructibus mandarunt seperatim videri; Nam quoad sortem scutorum mille monetæ inuestien. in aliquo censu, seu locis montium infrà tres annos proximos, quorum dominium ipsa consequeretur, & de iis ad libitum disponere posset, vt ipsum Instrumentum ostendit, & interim quolibet anno soluere scuta 40. per Instrumentum obligationis factæ ab Eq. Octauiano die 5. Maij 1600. res caret difficultate, haberque executionem paratam, dum omnia in saluiano requisita extrema
1 obligatio nempè Octauiani omnium bonorum, intra quæ tunc aderant hæ quatuor domus, carumque moderna possessio Francisci cum hypoteca ad fauorem Mænialis satis fuerunt iustificata, vt in simili fuit dictum in Romana Saluiani de Casalibus 21. *Iunij* 1641. *coram R. P. D. meo Cerro & in eadem* 11. *Mart.* 1643. Rota post Cenc. *de cens. dec.* 48. *n.*1. & apud Moder. *tract. de manut.*
2 *decis.* 219. *n.* 4. Dur. *dec.* 401. *n.* 3. maximè stante obligatione Camerali Seraph. *dec.* 935. *n.*1.

Non obstat quad pecunia regulariter non pariat pecuniam, quia Octauianus non simpliciter promisit scuta mille, sed inestienda ad fauorem monialis in censibus, seu locis montium, de quo inuestimento cum non doceatur intrat obligatio ad fructus, qui ex hoc capitali percipi potuissent ea pluribus allegatis per Pacific. de Salu. *dec.* 39. *per tot.* apud Cenc. *de cens. decis.* 479 *n.*11. post modern. Foroliuien. *tr. de legit. dec.* 29. Rota *dec.* 85. *n.*14. *p.*4. *tom.*2. *rec.* cum aliis cumulatis in Bonon. de Lambert 3. *Iulij* 1647. *coram R. P. D. meo Bichio.*

Nec Serlupius contra Moniales exceptione præscriptionis se tueri potest non soluen. dictam sortem scut. mil. seu Capitale. Quia præscriptio ante triennium datum ad inuestiendum currere non potuit vsque ad diem 5. Maij 1603. cum contra actionem non natam non detur præscriptio 4
l. cum notissimi 7. C. de præscr. 30. *vel* 40. *ann. §. i. ud,* neque in vita Octauiani propter eius malam fi- 5
dem dum iuramento inuestire promisit.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana retentionis domorum.

Sabbathi 23. *Ianuarij* 1649.

ARGVMENTVM.

Ægidiana non habet locum, stante iniustitia sententiæ Bona fideicommissi debent contribuere ad solutionem legatorum extinctio crediti, quomodo inducatur inter socios. Probationes post sententiam, cuius sint valoris. Legata de quo soluantur, an de substantia, an de fructibus Hæreditatis: attento fideicommisso, & modo legandi Testatoris.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana constitutio exclusiua appellationis in Iudiciis omnino summariis, non habet locum, attenta iniustitia sententiæ.*

2 *Bona fideicommisso particulari obnoxia debent contribuere ad solutionem legatorum ab eodem fideicommittente relictorum, dum patrimonij vires legatorum onera non sustinebunt.*

3 *Creditum inter socios super aliquo negotio, ex assignatione totius negotij cũ clausulis plenissimis translationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actionis, & possessionis, facta ab altero ex ipsis, vel remanet extinctum.*

4 *Vel saltem præsumitur solutũ, quia in præcedentẽ satisfactionem crediti prius debuerat imputari.*

5 *Iniustitia sententiæ, ad effectum excludendi Ægidianam, ex eisdem Actis resultare debet.*

6 *Relatio secundæ periti, & si post sententiam, conformis primæ ante sententiam in Processu existenti, non vti noua probatio, sed conualidatio eiusque primæ dilucidatio reputatur.*

Adeoque pro coadunanda probatione iustitiæ sententia admitti debet, ac si tunc temporis fuisset in Actis producta.

7 *Clausula.* Ad habendum. *in contractu apposita, in stipulantem transfert dominium, dum pro ipsius translatione habilis causa præcessit.*

8 *Fideicommissarij, & legatarij a Testatore attenta Iuris exequatione, censentur æq. delicti.*

9 *Prohibitio facta à Testatore de alienando bonis, quæ fideicommisso supposuit, non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem Testamento, sed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam testator in suo patrimonio sperauerat.*

10 *Dilatio concessa hæredi pro legatorum implemento, in solam ipsius vtilitatem, a testatore attributa censetur, quando ex temporis cursu, non decurrat tot ex redditibus hæreditatis, quos pro ipsorum*

ipſorum implemento ſufficiat : quo caſu de fructibus, abſque diminutione Hæreditatis, ſolui deberent.

11 *Et eo magis, vbi illa, non annuali ſolutione, ſed vnica erant vice præſtanda, quæ proinde ex ſubſtantia hæreditatis ſtatim exſolui poterant, & ſi fuerint de proprio patrimonio per hæredem perſoluta, ſuper hæreditariis corporibus legitimè retineri.*

12 *Nec vllo modo debent compenſari cum fructibus medio tempore retractis, quos hæres beneficiatus facit ſuos, vbi cum legatariis, ſeu fideicommiſſariis particularibus inſurgit quæſtio.*

13 *Fructus hæreditatis ad fauorem creditorum ſunt computandi.*

DECISIO LVIII.

IN ſententia A. C. fuerat attributa facta retentio Domorum, de quibus agitur, D. Nereo Scarlatto poſſeſſori pro ſumma ſcutorum 8550. ſibi debita per Laurentium, & Ioſephum de Carpianis hæredes inſtitutos in teſtamento Iacobi, ac in controuerſis corporibus particulari erga propriam familiam fideicommiſſo grauatos, qui Hæreditatis prædictæ creditores extiterant in ſumma longè maiori diuerſis Iacobi legatariis perſolutis; Hęc autem retentio cum poſtmodum per alteram ſententiam fuiſſet denegata D. Scarlatto ad huius inſtantiam delata mihi cauſa dubitaui, An Ægydiana Conſtitutio excluſiua appellationis in Iudiciis omninò ſummariis interpoſitæ pronocationi reſiſtat, & Domini negatiuè reſponderuut ex iniuſtitiæ fundamento ipſius vim Conſtitutionis elidente, iuxta opinionem Corn. *in conſ.* 10. *num.* 2. *lib.* 4. & Contard. *in leg. vnica Codice de mort. poſſ. lun.* 9. *num.* 22. ſemper in hoc Tribunali receptam, & atteſtatur Rota *in Aucaion. hereditatis* 20. *Iunij* 1648. *coram R.P.D. meo Rojas in principio, & antea in deciſ.* 524. *num.* 3. *part.* 2. *recent. & coram Buratto deciſ.* 630. *num.* 1. & 850. *n.* 4.

2 Huius verò iniuſtitia ſententiæ beneficiatis hæredibus, ac eiuſdem hereditatis creditoribus retentionem denegantis in bonis ſtabilibus particulari fideicommiſſo ſuppoſitis eluceſcit ex relatione Damiani Periti in actis prioris inſtantiæ producta, vna cum infraſcripta aſſignatione, comprobata ex altera Fuſci relatione nouiter de communi partium conſenſu à Rota deputati, ex qua conſtat nihil in Patrimonio Iacobi de tempore obitus remanſiſſe, præter adducta ſtabilia particulari fideicommiſſo obnoxia, quorum contributio excludi non poterat à Iudice prioris inſtantiæ, dum patrimonij vires legatorum onera per fideicommittentem relicta non ſuſtinebant, ex notatis in *leg. Pater filium Digeſtis de leg.* 3. & ibi Bart. & Alberic. *n.* 1. *cæteriſque communiter*, Iaſ. *in l. commodis n.* 4. *ff. de re iud.* Cuman. *in l. peto* §. *Prædium n.* 3. *ff. de l.* 2.

3 In ſua enim relatione oſtendit idem Fuſcus creditum Iacobi in ſcutis 13. m. cum Laurentio hærede contractum occaſione negotiationis ſecum antea initæ prouenire ex cauſa vulgo *di vtili, e diſcauanzi*,

4 iuxta mercatorum ſtylum inexigibili, adeoque concludit in ipſius hæreditate imputari non poſſe, tanquam æream, attenta præſertim aſſignatione totius negotij cum omnibus iuribus actiuis, ac paſſiuis, ſingulisque effectibus, debitis, ac creditis per eundemmet Laurentium facta Iacobo vſque ab anno 1623. ſub ampliſſimis clauſulis dominij tranſlationem importantibus, ex qua prædictum creditum, vel remanſit extinctum ex diſpoſitione Iuris relata in *leg. hæc cum Codice de pact. & leg. quod de bonis*, §. *quod autem, Digeſtis ad l. falcid.* & notant vtrobique Doctores Rota *in Firmana legitimæ* 16. *Februarij*, & 22. *Iunij* 1618. *coram bon. memor. Vbaldo*, & *in Viterbien. Caſtrorum* 9 *Iunij* 1626. *coram bon. mem. Coccino in* §. *quod autem*, vel ſaltem præſumitur ſolutum ex aſſignatione prædicta, quæ in præcedenti ſatisfactione crediti prius debuerat imputari, ſecundùm Gloſſ. *in leg. Marcellus*, §. *res quæ*, à DD. ibidem communiter approbatam, *Dig. ad Trebell.* & ibi per Bart. *in princ.* Ang. *num.* 2. Iaſ. *num.* 6. cæteroſque relatos in *Romana fideicommiſſi de Capiteferreo* 19. *Febr.* 1646. *in* §. *deinde concluſio coram R.P.D. meo Corrado.*

Non obſtat, quod ad excludendam Conſtitu- 5
tionem Ægidianam iniuſtitia ſententiæ ex eiſdem debeat actis reſultare, vt notat idem Corn. *in adducto conſil.* 10 *numero* 2. *verſ. cum igitur lib.* 4. Contard. *in addutta leg. vnica limitat.* 9. *numero* 22. & ponderauit Rota *coram Seraphino deciſ.* 772. *numero* 2. & *coram Emerato* 630. pariter *numero* 2. & 850. *numero* 4. adeoque coniici non valeat ex noua relatione Periti Rotalis in actis prioris inſtantiæ non producta. Quia dum iniuſtitia ſententiæ reſultabat ex præcedenti relatione Damia- 6
ni in actis tunc exiſtente, & ex infraſcripta aſſignatione, hæc ſecunda relatio non vti noua probatio, ſed conualidatio primæ, eiuſque dilucidatio reputatur, ſecundum Baldum *in cap.* 1. *de fide inſtrument. numero* .... Dec. in Auth. *ſi quis in aliquo numero* 3. *Codice de Eden.* Rota *coram Cæſar. de Graff. deciſ.* 20. *de probat. numero* 11. Adeoque pro coadiuuanda iniuſtitiæ probatione admitti debet, ac ſi tunc temporis fuiſſet in actis producta, vt reſpondit Rota in Cæſarauguſtana portionis 16. Nouembris 1625. coram Iutto, poſt Marchef *de commiſſ. part. prima cap.* 1. *folio* 342. *ſub num.* 4. 7
& *n.* 5. Præſertim quia de tempore prioris inſtantiæ, adhuc producta fuerat aſſignatio totius negotij per Laurentium facta Iacobo ſub clauſula, *ad habendum*, adiecta facultate liberè diſponendi, ac pacto capiendi poſſeſſionem propria auctoritate nullo iure aſſignanti reſeruato, quæ proindè à Laurentio ſtipulata conſtetur, vt totius negotij dominium, ac proprietatem in Iacobum creditorem in extinctionem proprij debiti transferret, dum habilis cauſa pro tranſlatione dominij præceſſit, vt notat Bart. *in leg. ſi conſtante n.* 98 *ff. ſolut. matrim.* Gozad. *conſil.* 38. *num.* 11. Becc. *conſ.* 105. *n.* 19. Rota *coram Buratto deciſ.* 574. *n.* 4. & *in Romana ſubhaſtationis de Alexiis* 12. *Decembris* 1644. *coram R.P. Domino Cerro, & in Regien. bonorum* 23. *Februarij* 1646. *coram R. P. Domino meo Corrado.* Ac conſequenter ſubſecutam ſententiam oſtendit iniuſtam, quæ denegauit contributionem particularis fideicommiſſi ſub falſo ſuppoſito crediti adhuc in Hæreditate exiſtentis, quod tranſactione aſſignatione prædicta extinctum fuiſſe dicebatur.

Neque adducta contributio poterit cuiquam vel ex arctiſſima alienandi prohibitione edicta fideicommiſſo per teſtatorem ſub eius quaſi ipſius inde voluntas arguatur dicendi inexiſtens fideicommiſſum in ſpecialiter grauatos, & arctos vsque legatarios primandi re legata, quatenus legati onus patrimonij vires non ſuſtinerent, vel ex collatione quinquennali Hæredibus attributa

ad implendis legatis, quasi inde præsumatur destinata legatorum solutio per Testatorem in fructibus, non autem in substantia hæreditaris.

8 Qui a ex ea prohibitione argui non potest resistentia voluntatis ex Testatore, qui æqualiter fideicommissarios prædilexisse censetur, ac legatarios ex iuris dispositione in omnibus exæquatos, de qua in *l. prima ff. de leg.* 1. *& in l.* 1. *& 2. Cod communia de legat.* sed ea potius prohibitio videtur adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam Testator in suo patrimonio sperauerat, vt inquit textus in §. *in fraudem Institut. quibus ex causis manum. non licet*, & ponderauit Franc. *in*
10 *decis.* 236. *n.* 11. Dilatio vero quinquennalis concessa pro legatorum implemento in solius vtilitatem hæredis attributa censetur, dum legata prædicta scuta 16. Mill. excedebant nec intra spatium quinquennij persolui poterant ex fructibus hæreditatis non excedentibus redditum scutorum 650. ex notatis per DD. *in leg. vltima* § *sin autem legata C. de bonis, quæ lib.* Couarr. *var. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 7. §. *tertiò considerandum.* Crail. *in* §. *legatum q.* 35. *num.* 2. Fusar. *cons.* 67. *n* 3. Peregr. *de fid. instrument.*
11 *art.* 5. *n.* 24. *in fine.* Nec illa annuali solutione sed vnica erant vice præstanda, quæ proinde ex substantia hæreditatis statim extolui poterant, & si fuerint de proprio patrimonio per heredem persoluta super hæreditariis corporibus legitimè retineri iuxta textus in adducta *l. vltima* §. *sin autem legata C. de bonis quæ liber.* & notat ibi Bart. *& in l. vltim ff. de vsufruct. legat. n.* 6. Alex. *in leg. vsufructu ff. ad leg. falcid. n.* 3 Ialon. *in leg.* 1. *n.* 14. *colum* 2. *ff. ad Trebell.* Couarruu. *variarum lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 7. §.
12 *cæterum*, Fusarius *de substitution. quæst.* 665. *n.* 1. Rota *decis.* 399. *num.* 38. *part.* 5. *rec.* nec vllo modo debent compensari cum fructibus medio tempore retractis, quos hæres beneficiatus facit suos, vbi cum legatariis, seu fideicommissariis particularibus, provt hoc casu contingit, insurgat quæstio, iuxta textus in *leg. in ratione in principio, & leg. in quantitate ff. ad l. falcid. & in* §. *quantitas Institut eodem titul.* Fusar. *de subst. q.* 665. *n.* 7. Rota post Merl. *de legat. decis.* 20. *n.* 12. & latè comprobat Peregr. *de fideic. art.* 48. *n.* 74. distinguendo inter legatarios, ac creditores, ad quorum tamen fauorem fructus hæreditatis fauore computandos firmauit Rota in Romana quarti dotalis 19. Iun. 1645. coram R.P.D.meo Cerro.

Et ita vtraque, *&c.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Anconitana Saluiani.

Lunæ 19. *Iunij* 1651.

ARGVMENTVM.

Possessio ex decreto Iudicis capta est manutenibilis in præiudicium anterioris Aduersarij. Saluianum cuius sit naturæ. Possessio, quæ prouenit ex additione hæreditatis, est merè ciuilis. Exceptiones illiquidæ non impediunt immissionem in Saluiano, & plura de manutentione.

SVMMARIVM.

1 *Possessio Iudicis auctoritate adepta, instar præbet manutentionis causam.*

2 *Atque Aduersarij anteriorem elidit, ac excludit, ita quod illa non est manutenibilis.*

3 *Sententia Iudicis præsumitur iusta.*

4 *Et probatur validè ex processu, in quo fuerunt rectè seruati termini, & cætera omnia Iudicij ordinem concernentia,* iuxtà dec. Verall. 262. pag. 2.

5 *In Saluiani interdicto necessaria sunt, creditum Actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præsentium, & futurorum. Et quod de tempore instituti Iudicij possideretur ab Aduersario quod probatur etiam per confessionem litis. Quæ ad obtinendam in hoc Iudicio immissionem plenè sufficiunt.*

6 *Saluiani interdicti remedium, cum sit in rem scriptum, seguitur possessorem bonorum.*

7 *Exceptio apposita à Reo in Saluiano se non possidere: vbi mediantibus Instrumentis locationum cum receptione pensionum, vel alias similibus probetur, non est attendenda, si fundata esset.*

8 *Protestatio asserens aliquid cum careat certa iustificatione, nullius est momenti ad effectum impedendi executionem sententiæ iam antea prolatæ.*

9 *Additio hæreditatis, non transfert in adeuntem, naturalem bonorum possessionem, antequam fuerit actualiter apprehensa.*

10 *Eoque minus quando alter ex heredibus possidet solus, ac de bonis ad libitum disponit.*

11 *Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca.*

12 *Exceptiones illiquidæ, ac difficiles non requirentes, non valent impedire immissionem in Saluiano interdicto, cum eius Iudex summarij naturam admittat solum quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem receptionem continuans finem, & num.* 15.

14 *Fideicommissum, ob hæres quasi ex subreptitione defectiuæ filiationis, ipse de tempore eius mortis superextantibus, euanescit.*

15 *Interpretatio voluntatis Testatoris ex coniecturis addutta, subdubia est, ac plurimum controuersa, ita vt constans, ac certa dici non possit, antequam fuerit per rem iudicatam approbata.*

16 *Ideoque admittenda non est in possessorio summario Saluiani Iudicio.*

17 *Neque in summarissimo manutentionis attendi debet.*

18 *Eoque minus cum obiectæ detractiones, alienationes, ac alia pro exceptione deducta, longiorem discussionem exposcant, quam subiecta materia postulat ratio.*

16 *Manutentionis remedium contra Iudicis sententiam ac eius auctoritate immissum quibus casibus concedi soleat: & quomodo procedatur.*

DECISIO LIX.

FRatres de Lanfranchis creditores fructuum censuum q. Æneæ Ferretti in summa sc. 1280. immissi fuerunt vtilis Saluiani remedio ex sententia Locumtenentis Ciuitatis Anconæ in possessionem nonnullorum bonorum debitoris contra Anton. illius filium, & hæredem, qui prætendens nulliter, ac iniuste processum petebat manutentionem. Verum hæc (hodie causa discussa) visa fuit Dominis concedenda Lanfranchis.

Quoniam

1 Quoniam illi possessionem adepti fuerunt Iudicis authoritate, quæ iustam præbet manutentionis causam *leg. iuste possidet, ff. de acq. possess. l. 1. & 2. ff. vbi fiant ei*, Rota penes sanct. mem. Greg. *decis. 582. n. 2. vers. tanto magis*, &c. Cardin. Caual. *decis. 42 sub n. 1.* Durand. *decis. 141. n. 1. vers. quia cum ille, & in rec. decis. 513. sub n. 2. vers. præsertim accedente decre Iudicis* &c. *par. 1. & decis. 148. n. 1.*
2 *vers. ideoque*, &c. *part. 4. tom. 2. & decis. 219. sub n. 1. cum seq. part. 5.* cum aliis relatis in Romana Saluiani 18. *Februar. 1647. in princ. coram R. P. Dom. meo Reyes, ac in Laureana Saluiani 28. Ianuarij 1650. coram Reuerendiss. D. meo Decano in § si quidem constat*, &c. Atque aduersarij anteriorem elidit, ac excludit, ita quod illa non est manutenibilis *l. qui vniuersus, § item cum prætor*, vbi Odofred. Cuman. Ang. Alex. & alij, *ff. de acq. possess.* Rota *decis. 802. sub num 6. vers. idem enim operatur immissio*, &c. *cum seqq. part. 1. diuers.* & penes sanct. mem. Greg. *d decis 582. sub num. 3. vers. nec obstat*, &c. *cum seq.* Card. Caual. *d. dec. 42. num. 2. vers. nec obstat possessio*, &c. *& in rec. dec. 644. sub n. 5. versic. secundò princip. aliter*, &c. *n. 1. & d. dec. 148. sub n. 2. vers. & non est habenda in consideratione*, &c. *part. 4. tom. 2.* & sæpè in aliis.

Neque obstat quod Iudex præfatus nulliter, ac
3 iniustè processerit.

Quia contrarium probatur non solùm ex iuris præsumptione, quæ pro illius sententia viget. *dict. leg iuste possidet. ff. de acqu. possess. l. 2.* vbi not. DD. C. *de offic. ciuil. Iudic.* Rota penes Mantic. *decis. 272. num. 3. vers. neq. obstat*, &c. dan mem. Greg. *dec. 336. num. 14. versic. cum possessio*, &c. Durand. *decis. 7. num. 19. vers. & ratio est.* &c. *ac dec. 65. num. 1. vers. sententia enim*, &c. *& in recent. decis. 94. num. 1. vers. sententia enim*, &c. *decis 654. sub n. 6. vers. tam maximè*, &c. *part. 1. ac dec. 314 sub num. 2. versic. nam cum census*, &c. *dec. 646 sub num. 5. versic. cum alias pro Iudice*, &c. *part. 2. & dec. 489 sub num. 2. versic. etenim regulariter*, &c. *part. 3. dict. decis 148. n. 4. versic. attamen Index in dubio præsumitur*, &c *p 4. tom. 2.* Sed ex ipso processu, in quo fuerunt re-
4 cte seruati termini, & cætera omnia Iudicij ordinem concernentia *inst. decis. Verall 262. p 2.* Et plenè iustificata quæcumque in hoc interdicto necessaria, scilicet creditam Actorum cum hypotheca omnium bonorum debitores præsentium, & futurorum ex duobus publicis Instrumentis censuum, Altero sub die 23. Aprilis 1597. & altero sub die 18. eiusdem mensis 1598. celebratis per Æneam Ferretrum ad fauorem Curtij Lanfranchi, cuius sunt in effectu hærede Carolus, & Franciscus fratres prædicti, vt Testes plures legitimè recepti deponunt. Quodque res de quibus agitur, fuerint in bonis præfati Æneæ post contractam huiusmodi hypothecam constat ex pluribus Instrumentis actis, ac etiam confessionibus iudicialibus ipsius Antonij in processu productis. Et quod demùm tempore Iudicij huius instituti ab ipso Antonio possiderentur apparet ex eodem quoque processu, & specialiter ex publicis Instrumentis locationum cum exactione pensionem, ac censuum respectiuè, longáque litis sustentatione; Quæ ad obtinendam in præsenti Iudicio immissionem planè sufficiunt, Bart. *in l. 1. sub num. 3. vers. quæro quæ est differentia*, &c. *ff. de salu. interd. & in l. 1. sub n. 1 vers. quæro quid differt*, &c. *C. eod tit.* Rol. *cons. 4 num. 13. versic. primo requiritur* &c. *lib. 1.* Negus. *de pignor. part. 8. memb. 3.*

sub num. 10. vers. septima conclusio est, &c. Menoch. *de adipisc. rem. sub num. 160. versicul. quæro vigesimo nono, &c. cum seqq.* Rota *decis. 186. in princip. & numero. 1. part. 4. diuers.* & penes sanct. memor. Gregor. *decis 318. decis. 491. num. 6. versic. iustitia sententiæ*, &c. apud Pen. *decis. 601. numer. 1. vers. cum enim*, &c. *decis. 623. per tot.* Buratt. *decis. 728. numero 14. versic. quibus concurrentibus, per tot.* Durand. *decis. 40. num. 1. versic. quibus concurrentibus*, &c. *ac decis. 461. sub n. 1. vers. iustitia verò*, &c. *ac in recent. decis. 294. sub num. 1. vers. quia de credit.* &c. *cum pluribus seqq. part. 1. decis. 775. sub num. 1. vers. quibus stantibus*, &c. *part. 2. & decis. 560. sub num. 1. Vers. Domini affirmatiuè respondendo.* &c. *part. 3. ac decis. 512. & dec. 513. eadem part. 4 tom. 3.*

Non enim subsistit obiecta nullitas ob defectum citationis Domini Francisci Equitis Hierosolymitani Fratris Antonij, atque cohæredis Æneæ communis eorum Patris.

Quia non fuit actum personali actione, sed vti- 5
lis Saluiani remedio, quod cum sit in rem scriptum sequitur possessorem bonorum qualis erat Antonius, ac proinde ille solus iure merito fuit conuentus, & condemnatus *leg. 1.* vbi glossa *in verbo competit, ff. de Precar. & salu. interd. leg. fin. Cod. si vnus ex plur. hared.* Glossa *in leg. 1. in verbo non prohiberis, Cod. de hered. action.* Menoch. *de adipisc. d. rem. 3. num. 55. versic. quæro septimò*, &c. *cum seq.* Surdus *decis. 174. sub num 8. versic. primum est*, &c. *cons. 191. sub num. 9. vers. hoc autem non habeo pro absoluto*, &c. Peregr. *de fideic. ert. 53. num. 53. vers. quæ optimè corroborantur*, &c. & respondit Rota *decis. 179. sub num. 2. vers. quamuis enim*, &c. *cum seqq. ac decis. 186. num. 5. vers. non obstat quod dicitur*, &c. *cum seq. p. 4. diuers.* & sanct. mem. Gregor. *decis. num. 4. vers. Et remedium Saluiani*, &c. *ac decis. 252. sub num. 5. vers. Et sic D. Carolus*, &c. *part. 4. rec.* & fuit dictum *in Æsina Saluiani 18. Iunij 1627. coram RR. D. meo Decano, in Feretran. Paroch. 18. Februarij 1628 cor. bon. mem. Card. Viril.* apud Moder. Perus. *de manut. decis 219. num. 3. versicul. nam respondetur*, &c. *decis. 518. num. 16. versic. defectus nullitatis*, &c.

Nec relenat assertio eiusdem Antonij in eius 6
scriptura oppositiua libello actorum, ac respondendo positionibus, quod possideret dicta bona pro indiuiso cum eius fratribus, & specialiter cum d. Eq. Francisco.

Quia cum ex prædictis, & ex publicis Instru- 7
mentis tam locationem, eorumdem bonorum cum pensionem exactionibus, quàm dispositionis, ac alienationis illorum mediante allata donatione facta cæteris eius filijs contra quod ipse solus ea possidebat, non est attendenda huiusmodi exceptio, nisi iustificetur *leg. 3. ff. de except. l. 2. ff. de prob.* March. *part. 2. de comm. quod terr. ad cauf. admitt. folio mihi 260. num. 54. vers. vndè si aliquis*, &c.

Minus relenat protestatio eiusdem Equitis Fran- 8
cisci ad impediendam executionem d. sententiæ iam antea probatæ facta cum Inhibitione A. C. obtenta. Quia cum illa pariter careat iustificatione allegatis, confessionis nullius erat momenti ad effectum impediendi executionem, ideoque iure merito prætacta Inhibitio fuit moderata *ad leg. 1.* vbi glossa *in verbo restituantur, C. de priuil.* File glossa *in l. ob maritorum, in verbo probanetis.*

C. ne vxor. pro marit. Imol. *in l. è. Dino Pio, § si super rebus sub n. 15. vers. Et an incumbat ei onus probandi, &c. inst. vers. sed debebit probare, &c.* & bene declarat *ibid.* Alb. *n 1. vers. Ex ijs o, §. colligitur quod nullus potest impedire execu.ionem, &c. sub num. 3. vers. quia duo quod referens controuersiam &c. ff. de re ind.* Bart. *in d. l. ob maritorum sub n. 1. vers. secus si ipsa vxor, in lect. antiq. sub n. 2. vers. secundo quæro, &c.* Bald. *sub n. 1. vers. sufficit ergo protestanti, &c. C ne vxor pro marit.* Speed. *p. art. 2 sub. rub. de prim.*

9 *& secundo Decreto, & restat 2 sub n 4 2 versic. quid si apud eum, &c. in fine n. 5. 2 vers. sed qualiter probabit, &c. infra,* Rota *decis. 100. sub n. ..... vers præterea non sufficit, &c. cum seq. p. 1. & d. decis. 9. sub num. 2. versic. quemadmodum enim, &c. p. 4. diu.* & penes Cardin. Seraph. *decis. 314. num 2. vers quo fiunte. &c cum*

10 *seq. dec. 804 sub num. 1. vers. nam ad hunc effectum, &c.* Caual. *dec. 219. num. 1 vers. non enim videbatur, &c.* Barat. *dec. 206. num. 5. vers. sicut non retardatur, &c. in rec. dec. 135. p. 1.* Siquidem aditio hæreditatis paternæ à singulis fratribus pro eorum portionibus facta non æquè in eos transtulit naturalem bonorum possessionem antequam faceret actualiter apprehensa *l. cum hæredes l. qui vniuersum, § quod per colonum. ff. de acq. poss.* Baldus, *in leg fin. num. 2. versic. item ex hoc, &c. C. de Edict. Diu. Adr. toll.* Cran. *cons. 202. num. 35. versic. nam dominum.* Eoque minus dum constat alterum ex eis iolum, nempè Antonium consentum, & condemnat. in possidere, ac de illis ad libitum disponere nam. theor. Cyn. *in d. l. ob maritorum sub n. 1. vers. aut res in quibus fit executio sunt penès consentum, & condemnatam, &c. C. ne vxor pro marit.* Bar. *in d. §. si super rebus, sub num. 4. vers. aut ipsam rem possidet ille, &c.* & ibi Cuman *sub n. 3 vers. sed quando quis debatur ab illo, &c.* & cæteri scribent. Olea. *dec. 38. per tot.* Rot. *d. decis. 100. num. 33. versicule præterea non sufficit, &c. par. 1. diu.* & penes Purat. *decis. 186. sub num. 14. vers. tandem visum fuit non obstare, &c.*

Prætetea minus subsistit inimicitia eiusdem sententiæ ex eo deducta, quod Actorum petitio elideretur exceptione anterioris hypothecæ prælato Antonio, ac eius fratribus competentis ratione dotis maternæ, ac iurium eorum, seu creditorum anteriorum per eos respectiue super Æneæ patris acquisitorum, pro quibus illis retentionem de iure competisse præteditur.

Nam dos materna pro ea parte, quæ consistebat in fundo dotali fuit refutata. Probatur autem verò sicut 3500. expresse in Instrumento dotali sub

11 die 27. Nouembris 1588. celebrato fuit tam facta mediante illius prædio Montis Torti ex publico Instrumento sub die 2. Iulij 1615. quod post mortem d. Æneæ eius viri ab illa fuit alienatum precio scut. 5000. ipsi realiter soluto, vt constat ex alio publico Instrumento sub die 16. Aprilis 1636. Ideoque extinctum fuit prædictum creditum, & quæuis hypotheca pro illo competens *leg. item libera, ff. quibus mod. pigner. vel hypothec. sol. & leg. Stichum aut Pamphilum, §. naturales, & leg. pen. ff. de solut. & habetur in princ. tit. inst. quibus mod. toll. ob lig.* Sand. *decis. 113. sub n. 1 versic. senatus autem, &c.* Rot. penes Card. Mantic. *decis. 146. sub num. 1. vers. nam solutione, &c.* Purat. *dec. 283. sub n. 1. vers. & sic solutione debiti, &c. in Romana Donorum de Regardis 12. Iunij 1651. coram RR. D. meo Decano, in §. post hanc postremam resolutionem, &c*

Census autem, & debita hæreditatis paternæ à prælatis Doctores de Ferrettis soluta, & respectiue acquisita pluribus exceptionibus probabiliter impugnantur, quibus illorum validitas, ac relevantia in dubium efficaciter reuocatur, ita vt maiorem discussionem requirant, quam admittit summarij huius iudicij natura, in quo ea tantum, quæ certa, & liquida sunt, nullamque probabilem recipiunt controuersiam impediunt immissionem, *leg fin. Cod. quorum bonorum,* Natt. *cons. 352. num. 4.* 12 *vers. ex prædictis sequitur, &c.* Menoch. *de adipis. cond. possess. remed.; sub num. 10. vers & est huius sententiæ ratio, &c.* Rota *decis. 34. sub num. 11. & n. 23. & part. 2. diuers. & in Bononien. Dotis 3. Iunij 1065. coram Litta* apud Statil. *de Saluian interd. decis. 61. per tot.* & penes sun memor. Gregor. *decis. 363. num. 15. vers. licet sufficeret dicere, & decis. 411. num. 24. vers neque creditum, &c. ac seq. p. 5. recent.* & in aliis adductis per eundem Statil. *de Saluian. interd. instit. 2. cap. 1. sub num. 71. vers. alind autem seruatur in Saluianis, &c. & cap. 2. n. 42. versic. in iudicio Saluiani, &c. cum segg. in fin. c. cap. vnic. sub num. 9. vers. quod tamen intelligendum est, &c.* & fuit dictum in d. Lauretan. Saluian. 28. *Ian. 1650. coram Kenedi. ff. D. meo Decano in §. sed omnis cessare visa fuit dilatio, &c.* cum aliis relatis in Peruina Bonorum 18 *Iunij 1619. coram Me in §. fin.*

Accedit etiam quod cum Antonius sit hæres 13 Æneæ patris, eoque titulo plura bona hæreditaria ad ipsum pervenerint vt apparet ex Inventario ab eo confecto, teneaturque ad ea in præfatis creditis computare quidquid ex hæreditate recepit. Hinc etiam exceptiones prædictæ magis reddantur illiquidæ, ac proinde non erunt in d. iudicio admittendæ. Rota penes Card. Seraph. *decis. 1178. Dunt. decis. 429. num 4 vers. Et hæc ratio, &c. decis. 352. num. 3. vers. Et hæc exceptio, &c. in rec. dec. 153. sub num 2. vers sed ad hæc respondet, &c. cum segg. sub n. 6 vers. dicta præterea dilata, &c. part. 1. & dec. 101. numero 4. vers. Quod accedit, &c. decisione 277. numero 7. vers. Quia ex quibus, &c. part. 2. & decisione 714. part. 3. & decis. 81. Ianuarie, n. 4. vers. ad quem effectum, &c. part. 4.*

Eadem ratione concessit exceptio Antii filii commissi pro d. Antonium opposita.

Quæ exceptio etiam non probatur in 14 primo edicto. Cum dicit Æneas eiusdem testatoris filius genitus sub hac conditione, *quod si. a. Æneas decederet, seu decessisset sine filijs legitimis, & naturalibus, siue in patria, siue extra, ita quandocumque portio illi hæreditatis, & bonorum sui Testatoris pleno iure, & sine aliqua diminutione deueniat ad supradictos Iulium, Alexandrum, & M. Antonium eius fratres æquis portionibus, &c.* obtulit plenos exponendo filios legitimos, & naturales. *leg ex facto, & ea sententia ff. ad S. C. Trebell. leg. si Iulius, & pen C. de codicill. leg. ibi gloss. in verb. defecerit, Cur. de cond. & demonst. Obstat etiam exceptio prædicta de filiis naturalibus, &c. vers. Et multi scribunt cum pro. Cauall. in § 9. dec. communium quæst. 34. Mant. de tacit. & ambig. volunt. lib. 12. tacit. 6. sub num. 8. ac lib. 13. tacit. 6. sub num. 5. Peregrin. de fid. commiss. art. 28. sub num. 5. vers. quod si secundum hæc verba, &c. cum seq.* Rotæ *ad leg. in nuncupatiue Cod. de testam.* Follet. *cons. 64. numero 6. vers. ad secundum sequitur, &c.* Rota penes Purat. *dec. sequenti 200. sub numero 1. vers.*

vers. & ideo, &c. Interpretatio verò ex conie-
tis adducta sub dubia est, ac plurimum controversa. Ita
15 vt constans, ac certa dici non possit aut sequenda fa-
re per rem iudicatam approbata, Rota *decis. 477.*
n. 5 vers. quinto dicebatur & p. 2. rec.

16 Ideoque aduertenda non erat in possessorio, summarioque Salviani iudicio, vt respondit Rot. penes Card. Seraph. *decis. 1200. n. 6 vers. Et fideicommissum, &c. & in Romana Salviani 3. Martij 1608. coram Per. ap. 3 Steril. de fabrian. recred. decis. 59. n. 1. vers. tum etiam quia, &c. decis. 107. sub n. 1. vers. non obstabat, &c. cum seqq. & in recentior. decis. 387. n. 3. vers. quibus non obstat receptio fideicommissi, &c. decis. 559. sub n. 7. vers. exceptis autem, &c. part. 1. decis. 456. n. 6. vers. Et in omnem euentum part. 2. & decis. 587. n. 5. vers. non obstat exceptio fideicommissi, &c. part. 3. ac in Romana Census 26. Iun. 1647. in fin. coram R. P. D. meo Sicbio.* Neque in hoc summariissimo manutentionis debet Rota penes Buratt. *decis. 623. n. 9. vers. quæ dicebantur de prætenso fideicommisso &c & in recentior decis. 396.*

18 *sub n. 5. vers. cum aliud, &c part. 3. ac in Romana Domus 16 Februar. 1629. coram Reuerendiss. Terracinen.* apud Moder. Petrus. *de manut. decis. 521. n. 12. versicul. nec obstat, &c.* Eoque minus cum obiectæ detractiones, alienationes, ac alia ex vtraque parte deducta longiorem discussionem exposcant, quam subiectæ materiæ postulat ratio. Rota penes Buratt. *decis. 853 sub num. 3. versic. nam ovissa responsione, &c. cum seqq. d. decis. 559. sub num. 8. vers. Et licet concluserit, &c cum seq. part. 1. rec.* cum aliis relatis in d. *Romana Domus coram Reuerendiss. Terracinen. & in Romana successionis 24. Ianuar. coram me in §. fin.*

Postremò est aduertendum propositum manutentionis remedium contra iudicis sententiam, ac eius auctoritate immissam facile nimium vsurpari; Nam in illis demum casibus concedi solet, quibus constat iudicem de facto potius inter priuati, quam iudicialiter processisse (quod sanè dici non potest in proposito casu.) Non autem quando legaliter processit esto quod intellectus errore captus iniustè, vel nulliter iudicauerit, tunc enim ordinario appellationis, seu nullitatis, atque alis competentibus iuris remediis, quidquid nulliter, vel iniustè actum fuit reuocatur, ac præiudicium parti illatum reparatur, nec congruus iudiciorum ordo confunditur, vt explicat Rota penes Buratt. *decis. 185. sub num. 5. ad fin. versic. ex hac tamen, &c. cum seq.* & latius in *Romana de Rombel. coram bon. mem. Card. Sacrato* apud Modern. Petrus. *post tract. de manut. decis. 9. à num. 19. vers. super hoc consideranda Domini, &c. cum pluribus seqq. & in Bononien. de Gozzadin. 23. Iunij 1624. coram bon. mem. Cardinal. Verospio*, apud eundem Moder. *de manut. decis. 465 num. 4 vers. ita multo minus, &c. cum seq & in recent. decis. 674. sub num. 3. vers. inter ea stante turbiditate, &c. part. 1. & decis. 646 n. 2. vers. talis autem iniustitia, &c. cum seq. part. 2. & dec. 503. n. 17. vers. quia ad effectum notoriæ iniustitiæ, &c. ac sequent. part. 4. tom. 2.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. PANTINGER.

Anconitana Cambiorum.

Lunæ 2. Augusti 1649.

ARGVMENTVM

Quando debeantur cambia illi, qui habuit facultatem recip. endi pecunias ad cambia: Et quomodo intelligatur illa facultas: & cambia, quando debeantur vti damna, & interesse.

SVMMARIVM.

1 *Facultas concessa cum hoc verbo: bisognando non est simplex, & absoluta, sed conditionalis.*

2 *Dictio* parimente *reuertit conditionem appositam in alio casu immediatè præcedentem, eamque purificat, atque connectit cum sequenti.*

3 *Iunctis præsertim aliis verbis relatiuis*, come di sopra, *quæ item referunt omnia in præcedenti casu expressa.*

4 *Eoque magis cum eadem conditio vtrique casui bene conueniat, & æqualiter adaptetur.*

5 *Facultas concessa sub conditione, non potest prius exerceri, quam purificata sit huiusmodi conditio, dum non aliter, nec prius ipsi concederetur concessa.*

6 *Facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum concessa sub aliqua conditione; purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tum pro iustificatione mandatarij, tum pro indemnitate mandantis, vt ille posset, vel pecunias alicunde sub tenuioribus fortè vsuris, vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum se eximere, & liberare.*

7 *Nec scientia mandantis præsumpta sufficiens est, sed certa, & indubitata requiritur ad effectum vt ad interesse cambiorum teneatur.*

8 *Librorum inspectio inter socios post factum negotium, non sufficit agi potest pro iustificatione cambiorum prius minus legitimè receptorum, quæ à consensu, & voluntate partium non pendent.*

9 *Cognoscere prætensa post litem cum Aduersario contestatam cambia, quando non debentur vti cambia, an delicantur saltem ratione damnorum, & interesse: dubit sub illa inspectione. An, constet de credito liquido dubitatur.*

10 *Et an Reus conuentus instanter habuerit contradicendi causam: & alia concurrant quæ tradantur à Rota in decisionibus hic allegatis.*

DECISIO LX.

AVditis demùm partibus, relatisque in Congregatione memorialibus per easdem exhibitis, conuenerunt Domini non esse deferendum victoriùs traditionem voti. Quamuis Stephanus Centella fuerit per Angelum de Orsinis de facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum non solum pro soluendo pretio olearum emptarum, verùm etiam alterius cuiuscunque quantitatis necessariæ pro seruitio oppidi de Cola Anconitanæ comparandæ, vt legitur in instrumento celebrato sub die vltimæ Decembris 1645. non fuit simplex, & absoluta, sed conditionata, scilicet, (*bisognando*) Rot. penes Card. [illegible]

dec. 593. *n.* 1. *vers. & cum illa facultas*; Nam verbum illud adiectum in primo casu soluendi pretij
2 olei a Betto empti, fuit repetitum in sequenti, in quo agitur de soluendo pretio ab alijs per Angelum comparandi mediantibus illis verbis (*con pigliare parimente denari à cambio, o altro interesse, che si potrà come sopra*;) Quæ sanè dictio (*parimente*) eandem repetit conditionem appositam in alio casu immediate præcedenti, eumque parificat, atque connectit cum sequenti ad text. in *cap.*
3 *venerabilem*, § *quod autem extr. de elect.* Rebuff. *in l. Paries* 157. *in fin. princ. vers. de aduerbio pariter. ff. de verborum signif.* Præsertim iunctis aliis verbis
4 relatiuis (*come di sopra*) quæ item referunt omnia in præcedenti casu expressa, Rota *dec.* 168. *sub n.* 8. *vers. præsertim p.* 2. *rec.* Eoque magis cum eadem conditio vtrique casui bene conueniat, & æqualiter adaptetur, cum non sit verisimile Angelum voluisse in alterutro casu latiorem concedere facultatem, quatenùs pecuniæ ex retenditione olei retinendæ superessent, vel aliter prouideri possent, sed vrgente tantùm necessitate vt in his terminis respondit Rot. *decis.* 711. *sub n.* 1. *vers. cum in eo tantum casu, & sub n.* 2. *vers. non obstat, ac seq. p.* 3. *rec.*

5 Atque ideò non poterat Seranus illam antea exercere, quàm purificata esset huiusmodi conditio, cum non alitèr, nec prius ipsi concessa fuerit facultas (*per l. gregem* 8. *si sub conditione ff. de obl. & act. si quis sub conditione, ff. si quis omissa cautione* Bald. *cons.* 149. *isti executores lib.* 4. Surdus *cons.* 91. *n.* 11. *vers. & confirmo*, cum aliis adductis per Galgan. *de cond. & demonstrat. part.* 1. *cap.* 88. *sub n.* 1. *cum seq.*

6 Quare saltem, & æquum erat, quod tam conditionis purificatio, quam facultatis exercitio Angelo mandaretur, tùm pro satisfactione mandati, tùm pro indemnitate mandantis, vt ille posset, vel pecunias aliundè sub leuioribus forte vsuris, vel aliter prouidendo grauiores cambiorum exitare, vel ab eis demum te eximere, ac liberare, vt bene probat Rota Genuen. *diuers. decis.* 14. *sub n.* 92. *vers. quarto concessis præmissis*, & fuit resolutum in Mediolan. *pecuniaria* 27. *Mart.* 1602. *coram Litta decis.* 775. *sub n.* 1. *vers. secundum est*, vbi aliæ plures referuntur concordantes *p.* 4. *diuers. & in Romana Cambiorum* 4. *Iul.* 1618. *coram bon. mem. Manzanedo in princ.* ac in alijs relatis in præcedentibus decisionibus in hac causa emanatis. Et propterea cum in his omnibus Seranus defecerit, non potest illi cambia deberi, etiò quod cætera requisita, quæ desiderantur, fuissent plenè probata.

Nec relenans vila fuit præsumpta illius notitia ex eo deducta, quod scierit pecunias in negotio collocatas non reperiri, ac libros Seranum tenere.

7 Quia nec scientia præsumpta ad hanc effectum sufficiens erat, sed certa, ac indubitata requirebatur, Rot. penes Card. Seraph *decis.* 991. *sub n.* 2. *versic. cum enim simus*, & fanct. memor. Greg. XV. *decis.* 425. *num.* 5. *versic. quæ tamen cum seq. & decis.* 525. *num* 8. *vers. & requirebatur certa*, & in his terminis in *l. Romana cambiorum* 4. *Iul.* 1614. *coram Manzanedo in fine princ. vers. de qua intimatione*. Eoque magis quia cum pecuniæ ex retenditione olei redigendæ ad manus Seranum pertinere deberent, vt specialiter conuentum fuit in d. instrumento, ibi, (*che tutto il denaro, che giornalmente entrarà di detto olio che si venderà a minuto vadi in mano del detto Sig. Seranno per sua sicurezza come sopra. è à esso S. Seranno sia tutto il maneggio del detto olio fatto per padre in ogni, e come veranno,*) non poterat Angelus esse certus, quod pecuniæ ad negotium spectantes non reperirentur penes Seranum administratorem, nisi specialiter admoneretur.

Nec illa librorum inspectio post finitum negotium satis iustificatur, neque suffragari potest pro iustificatione cambiorum prius minus legit me receptorum, quæ à consensu, & volantate partium non pendent, vt fuit responsum in *dicta decis.* 5. *n.* 2. *vers. nec facit part.* 4. *diuers. & in d. dec.* 711. *sub n.* 6. *vers. obstat part.* 3. *rec. & in d. Romana Cambiorum coram Manzanedo in* § *quibus non obstat.* 8

An autem cambia per Seranum præstita debeantur saltem ratione dannorum, & interesse 9
post litem cum Dario Salamonte Angelo fideiussore contestatam, alia est inspectio pro cuius resolutione videndum esset; An constet de creditu liquido Actoris, vt fuit dictum in Lauretana bonorum 31. *Februar.* 1618. *coram bon. mem. Card. Seratio in rec. dec.* 12. *p.* 4. *tom.* 2. cum aliis relatis per Moder. Rom. *discept.* 42. *n.* 23. *vers. quinto an debitum sit liquidum, cum seq.* Et an Reus contentus iuram habuerit contradicendi causam *l. lecta a Sejo. versus enim in mora est, ff. si cert. pet. leg. si quis solutionis, ff. de vsur. cap. non est de reg. iur. in* 6. Card. Mat. *dec.* 68. *n.* 5. *vers. nam sicut, decis.* 13. *n.* 3. *vers. quoniam mora cum seq.* inter consilia Farin. Et an alia concurrant tradita per Card. Seraph. *dec.* 946. *n.* 5. *vers. decq. & seq.* Cocc. *dec.* 156. *n.* 4. *vers. circa interesse, ac dec.* 362. inter consilia Farin. Seae. *de camb.* 8. 1. *q.* 7. *p.* 2. *ampliat.* 8. *n.* 100. *vers. accedo ad primum, cum seq.* quæ ex hactenùs deductis non videntur satis sufficienter, ideò Domini voluerunt de his particulariter videre.

Et ita, &c.

R. P. D. Verospius.

Romana fructuum Census.

Mercurij 24. *Nouembris* 1649.

ARGVMENTVM

Accollatio facta ab emptore, non extenditur vltra expressa in venditione. Dispositio *legis curabit, Codic. de actio. empt.* exornatur, & declaratur. Euictionis periculum, si excusat emptorem retinentem pretium à mora, non excusat à fructibus compensatiuis.

SVMMARIVM.

1 *Accollatio facta in venditione ab emptore, ad aliam causam, præter ibi expressam, referri non potest.*

2 *Expressa lege curabit, semper admitti solet fauore domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum grauamine eiusdem iactura penes emptorem, vel in totum, vel in aliqua parte remanet.*

3 *Dicta lex curabit, declaratur ibi, de locum habere, quo pretium penes emptorem pro securitate euictionis remanet.*

4 *Euictionis periculum solum excusat emptorem retinentem*

nentem pretium, à mora, autem à fructibus compensatiuis.

5 *Emptor fundi, obligatus in aliquem casum, pretium inuestire pro subroganda euictione in locum rei venditæ: euenientе illo casu, eiusdem obligationis vigore, iure poterit conueniri loco damnorum & interesse, pro fructibus, qui ex inuestimento percepti fuissent.*

DECISIO LXI.

FVerat coram Me pro duabus vicibus resolutum ndebitos esse fructus à Margarita, & Aurelia petitos ex capita sext. 500. olim pro dote Lucretiæ ipsarum auctricis assignato, ac cauto super vinea extra portam Angelicam consistente quam summam in eiusdem venditione vineæ conuentum fuit, vt Petrus Emptor teneatur in casu restitutionis dotis inuestire in locis Montium, censibus, seu stabilibus, interim vero pro ea persoluere eidem venditori annuum reddituum sext. 37. cum dimidio ab eodem Emptore in eam causam accollatum, & à successiuis ipsius vineæ emptoribus promissum, eos proinde fructus exigi non posse responsum fuit, tuè ex iure dotali Lucretiæ, postquam per ipsum debitum fuerat matrimonium dissolutum, tuè ex re propria, seu fundo dotali, dum dos ipsa fuerat constituta in pecunia, & solum affectata in eadem vinea, siue ex titulo censuali; cum ipsius creatio neque per instrumentum, neque per testes exaduerso iustificetur tuè demum ex dispositione text. in *leg. curabit* Domino rei venditæ fructus attribuentes, donec integrè pretium consignetur, ex quo per accollationem integra pretij solutio præcesserat; quo dubio ad disputationis trutinam hodie reuocato, animaduerterant Domini tria prima decisionum fundamenta in suo robore persistere, vltimum vero ex facto corruere, adeoque à decisis recesserunt.

1 Ex ipso enim venditionis instrumento conuincitur annuum redditum sext. 37. cum dimidio ab ipsomet Emptore fuisse tantum accollatum sub expressa declaratione, vt in quocumque casu restitutionis dotis illud teneretur restituere, quæ proinde accollatio ad aliam causam præter ibi expressam referri non poterit, siue extinctionem capitalis operari iuxt. conf. Socc. 65 *n.* 5. *lib.* 4 Rota Ianuen. *dec* 1. *n.* 8 Rota *coram Card. Caual decis* 165. *n* 2. & 520. *n.* 5. & in aliis relatis in *Romana pecuniaria* 18 *Iun.* 1646. *coram R. P. D meo Corrado in* §. 1. *partita. & in* § 4. *demum* nec ipsis proinde mulieribus, hæredibus Ioannis Baptistæ Paccij primi venditoris, ac Domini eiusdem vineæ obstet quin beneficio *leg. curabit*, vti possint, cum ea legis æquitas semper admitti soleat fauore Domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum grani eiusdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua sui parte remanserit, vt ex verbis eiusdem
2 textus manifeste colligitur, & in *leg. fructus*, *Cod. eodem it* notat gloss. *in leg. Iulianus* § *ex vendito. ff de act. empt.* Bald. *in leg.* 2. *n.* 7. *C. de vsur* Castr. *n* 1. Honded. *consil.* 30. *n* 34. Rota *in Romana Casaletti* 20. *Iun.* 1616. *coram Sacrato, & cor. Merlino inter impress.* 378. *n.* 3. *& in Romana pecuniaria* 17. *Iunij* 1641. *coram Eminentissimo D Card. Verospio*, confirmata, deinde coram Me *de anno* 1646. *sub die* 8.
3 *Iunij* & pluribus comprobant moder. Rom. *discept. forens. c.* 939 *n.* 17. & 18. vbi præterea declarant dispositionem eius legis obtinere locum in casu, quo pretium penes Emptorem pro securitate euictionis remansisset prout in proposito casu contingit, quia euictionis periculum solum excusat à mora, non autem à fructibus compensatiuis. Quos tanc 4
fructus eo facilius admittendos esse in casu proposito Domini responderunt, quo ipsemet Emptor eueniente casu restitutionis dotis prædicta scuta 500. erogare promiserat in census, stabilia, vel loca montium pro euictione subroganda in lo- 5
cum venditæ vineæ, cuius vigore obligationis idem iure poterit conueniri loco damnorum, & interesse pro fructibus, qui ex inuestimento percepti fuissent, iuxtà textus in *l. Tutor* § *si post, ff de adm. tutor. leg. si Procuratorum.* § *mandati actio ff mand.* Honded. *cons* 139. *n.* 3 *cum seqq. lib* 2. Rota *in Romana multiplici* 25. *Februarij* 1619 *coram Vbaldo inter impress. decis.* 85. *part.* 4 *tomo* 2. *recent. n.* 14 vbi conclusionem ampliat etiamsi requisita, Castr. *in leg* 3 *ff de eo quod certo loco non iust ficentur, & in Bononien. de Lambertinis* 3. *Iulij* 647. *in* § *ratio prima partis cum seq. coram R. P D. meo Bichio, & in Romana quatuor dominorum* 21. *Iun. preteriti coram R. P. D. meo Peutingerio.*

Et ita vtraque parte decisum, &c.

R. P. D. ARGVELLES.

Romana Cambij.

Mercurij 9. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Obligatio conditionalis mandatur executioni, impleta conditione: concipitur etiam, per aduerbium futuri temporis. Demonstratio est quid diuersum à conditione. Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam non citatum, in consequentiam Pupillus, sicut obligari, neque sine tutore conditionem implere potest. Non creditur procuratori, nisi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur coniecturis, & præsumprionibus, & quocumque legitimo modo probatum, validum reddit iudicium. Plura huius generis habentur, vt in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio concepta per aduerbium futuri temporis, est conditionalis.*

2 *Aduerbium*, quando, vel quandocumque, *est futuri temporis.*

3 *Verbum.* quandoque *accipitur etiam pro* quandocumque *& importat conditionem.*

4 *Res iudicata valet declarare, quem verum alterius creditorem.*

5 *Obligatus sub conditione, potest cogi vigore obligationis, implicita conditione.*

6 *Puri, & purificati eadem est conditio.*

7 *Obligatio camerata habet paratam executionem, & ideo eius vigore agitur executiue.*

8 *Demonstratio conditionem non inducit.*
Et nihil interest, an vera sit, aut falsa, dummodo constet de demonstrato.

9 *Demonstratio nihil aliud est, quàm signum adiectum pro maiori declaratione.*

10 *Demonstratio, & conditio inter se differunt, remissiùs.*

11 *Verba demonstrationem inducentia, in dubio potius demonstratiuè, quàm dispositiuè sunt accipienda.*

12 *Verba demonstratiuè prolata non disponunt.*

13 *Conditio est futurus euentus, in quem dispositio confertur.*
Et ideo ad casum præteritum referri non potest.

14 *Nec etiam conuentio.*

15 *Verba sunt intelligenda secundùm statum, & materiam, ad quem partes se præparant.*

16 *Verba in dubio, de futuro sunt intelligenda.*

17 *Et secundum magis verisimile.*

18 *Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg.* Res inter alios acta, &c.

19 *Sententia lata cum legitimo contradictore ad quem causæ defensio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licèt non vt exequi possit contra eos) saltem in consequentiam.*

20 *Ad Iudicium, & litis examinationem tantùm vocandus est ille, quem negotium principaliter tangit, non autem quos in quandam consequentiam iuris defensio potest attingere.*

21 *Dies obligationis conditionalis, cessit, & venit, impleta conditione.*

22 *In conditionis implemento non requiritur præsentia, aut scientia dispontentis.*

23 *Nec gestati.*

24 *Conditio in Testamento eo, à quo relictum est, etiam inuito, impleri potest.*

25 *Et absente.*

26 *Præsentia, vel scientia contrahentium generaliter in implemento conditionis non est necessaria.*

27 *Damnum nullam infertur contrab. nibus sub conditione, ex ipso conditionis implemento.*

28 *Actio, vel obligatio in contractu conditionali, non oritur ex conditionis implemento, sed ex præambula conditionali dispositione.*

29 *Pupillus sine Tutoris auctoritate, conditionem implere potest.*

30 *Pupillus obligari non potest sine Tutoris auctoritate.*

31 *Quoties quid venit ad implementum alterius, non agitur ex implente, sed ex impleto.*

32 *Protestatio*: neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato: *nullam reddit quidquid actum fuerit absque eo.*

33 *Nec tunc sufficit esse verum procuratorem, & adesse mandatum, nisi ostendatur & in actis producatur.*

34 *Neque etiam tunc sufficit probare mandatum per coniecturas.*

35 *Procurator in iudicio non creditur quisquam, nisi mandatum proferatur ita vt legi possit.*

36 *Nec etiam sufficit probari per Testes.*
Ratio penes Cabed. in l. 1. n. 1. C. de procur.

37 *Mandatum, ex consuetudine, imo ex lege promulgata Carbalonix non admittitur in Iudicio, nisi fuerit subscriptum ab Aduocato, declarante esse sufficiens.*

38 *Quid seruetur in variis locis, & ex variis statutis.*

39 *Communis opinio subscribitur a multis, quod possit probari per Testes.*

40 *Mandatum in scriptis debet produci, & viv. posset obtineri, nisi produceretur cum multa substantialia requirantur, quæ non possunt probari per Testes.*

41 *Probatio mandati facta per Testes nihil operatetur, nisi ad excusandum Procuratorem à pœna falsi, & expensis.*

42 *Probatio mandati facta per Testes Reum iuuare non potest si quando is cœperit postea a domino conuenire.*

43 *Et sic eluderetur iudicium, & Reus parta victoria frui non posset.*

44 *Mandatum, quando est dubium, iubetur vt procurator caueat satisdatione de rato.* Pichar inst. tit de satisd. § 2. num. 9. cum sequentibus, *non modicam lucem huic conclusioni præfert.*

45 *Producens Instrumenta debet satisdare de rato: probatur in puncto.*

46 *Probatio Testium, circa existentiam mandati si sufficiens non est, vt securus maneant Reus, multominùs probatio præsumptiua.*

47 *Præsumptio mandati ex productione Instrumentorum, est præsumptio semiplena,*
Et non admittitur ex ea Procurator, nisi cum cautione de rato.

48 *Sed esto esset plena, nec sufficeret.*

49 *Ratificatio gestorum a Procuratore, facta protestatione nullius momenti est post sententiam.*
Etiam si protestatio non processerit n 51.

50 *Et ante sententiam.*

52 *Rota æquiorem sententiam amplexa, voluit sufficere etiam stante protestatione, mandatum probari coniecturis, & præsumptionibus, & validum esse Iudicium.*

53 *Coniecturæ potentissimæ mandati sunt, productio Instrumentorum, & expensæ in litigando factæ.*

54 *Et eis mandatum probari fecit Rota*

55 *Mandatum quocumque legitimo modo probatum, validum reddit iudicium.*
Imo & à cautione de ratione de rato excusatum procuratorem ac si per Instrumentum in actis productum, & per formam ff. Procurat. probatum esset.

56 *Legitimus modus probandi mandatum, est etiam per præsumptiones, secundum Rotam.*

57 *Doctores, qui detestantur probationem mandati per Testes declarantur, non dicunt, quod mandato fit probato, iudicium fit nullum, sed quod tunc etiam debeat procurator cauere de rato.*

58 *Quod æque negant alij.*

DECISIO LXII.

PRomiserat Hyppolitus Ceccapanius scuta 2069. sibi debita, & soluta a Marchione Pallicucino reuertere sacro Montis Pietatis, vel Ioanni Mancino, quandocumque d. Mancinus fuisset declaratus verus, legitimus creditor d. Marchionis, quam conditionem impletam fuisse per rem iudicatam coram R. P. D. Marco Peutingerio contendens, Ioannes obtinuit mandatum ab A. C. executiuum contra Hyppolitum, ob cuius appellationem cauta committa, Mandatum esse exequendum Domini responderunt.

Certum est enim obligationem istam fuisse con- 1
ditionalem, vt potè conceptam per aduerbium futuri temporis scilicet. *Ogni volta che ciò si chiarirà.* 2
quod latinè redditur quandocumque declarabitur, & tenuit regula Bart. in l. 1. n. 15. & n. 22. ff. de cond. & dem. ibi, *subjicio eandem hic regulam, quod omne adiectum quod differt ionem suspendit in ali quem casum non euentum, facit conditionem.* Galgan. *de cond. & demonstr. part 1. c. 5. n. 2. & part. 2.*

p.art.2.c.1.q.2.n.4.& melius d.part.1.c.89.n.8. Et de verbo quando, seu quandocunque Alberic. Spie-
3 gel. *& Calvin. in Lexicon in verbo quando, & in verbo quandoque*, vbi multis adductis iuribus probat verbum quandoque accipi pro quandocunque, & importare conditionem, & de verbo quando, Barb. *cum aliis iuribus, & Doctoribus dict.* 307.

4 Fuisse autem Ioannem declaratum verum creditorem Marchionis, constat ex re iudicata, Alberic. *in l. qui Romæ* 122 §. *Agerius n.1. ff. de verb. obligat.* Iason. ex Iacob. de Arvn. Rayner. Imol. Aret. *per leg. primam, ff. de re iud. leg. res iudicata* 207. *ff. de reg. iur.* & per eadem iura Alex. *ibi n.3.* (quibus possunt addi vulgaria iura per Velasc. *axiom.* 87.) Mantic. *de tacit. lib.2.tit.1.n.45.* faciunt tradita per Bolognett. *ad d. leg.* 122. §. *dico postea n.21.35.37.40. cum seqq.* Surd. *decis.* 218 *n* 8.

5 Impleta vero conditione Hyppolitum cogi posse ad restitutionem non minus clarum est *vulg. text. in leg. credere diem* 213. *ff. de verb. signif. l. Boucm,* 43. §. *si sub conditione ff. de cond & demonstr.* ibi expleta conditione *l. gregi* 13. *ff. de reign. l. quoties* 1. *in ordine* 5. *ff. de verb. oblig.* & alibi extatis Rota *decis.* 34. *n.1. part.4. & dec.* 109. *n.1. p. vet.* 7. *recent.* Seraph. *decis.* 1296. *num.2. & num.3.* Verall. *decis.* 272. *n.1. part.2.* & post Zacch. *de oblig. Camerali*
6 *dec.* 160. *num.2.* Quia puri, & purificati eadem est conditio *leg. final.* §. *ff. de vulg. leg. sed. & si de sua* 34. §. 1. *ff. de acq. hered cum aliis* per Velasc. *littera P. axiom. 51.* Galgan. *cum pluribus de condit. & demonstr. p.2. cap.1. quæst.66. n.14.* & executiuè, cum
7 obligatio Cameralis sub qua se obligarunt Hyppolitus paratam habeat executionem, vt est vulgatissimum, & mille testantur apud Zacch. *de oblig. Camer. q.1. num.5 & in puncto decis.* 52. *num.1. & 2. p.3. rec.*

Non obstat exceptio, quod non appareat declaratum per Iudicem Criminalem, sed tantum per ciuilem, quia verba illa *super quo pendet controuer-*
8 *sia tam ciuilis, quam criminalis*, non fiant conditionaliter, vt vtrinsque Iudicis quærenda sit declaratio, sed demonstratiuè, vt ostenderetur de quo cambio loquebantur contrahentes, sic enim sunt verba concepta. *Sarà obligato restituirli, & pagarli, & contarli al Signor Giouanni Mancini ogni volta che sarà dichiarato sia vero, & legitimo creditore di nei infrascritti dell'vltimi del campio sopra il quale verte controversia, &c. tanto ciuile quanto criminale.* Demonstrationem autem conditionem non indecenter satis
9 constat, ex eo quod nihil interest, an vera sit, aut falsa, dummodo constet de demonstrato vulgaria iura in *l. demonstratio* 17. *l. falsa* 23. *leg. quibus* 40. §. *de talem leg. cum tale* 72. §. *falsum cum seqq. ff. de*
10 *condit. & demonstr. l. nominatim* 34. *l. si sit legatum* 78. §. 1. *ff. de leg. 1. l. Quintus* 101. *l. scribit* 34. §. *item scribit. ff. de aur. & arg. leg.* §. *huic proximæ* 80. *Instit. de leg. & multis aliis*, Gothof. *d. l.* 33. *littera X.* Gomez. 1. *tom var. c.* 12. *n.* 74. Cuiac. Petr. Greg. & alij penes Pichard. *d.* § 30. *num.1. vbi Theoph.* reddit rationem; quia demonstratio nihil aliud est, quam signum adiectum pro maiori declaratione, & facit Vlpian. *in l. quoties*, 9. § *si quis nomen, ff. de hæred. instit.* Petr. Greg. *Syntagm lib.42. cap.32. num.53.* vbi differentiam inter demonstrationem, & conditionem scribit, & optimè Iurisc. Floren. *in dict. leg nominatim* 34. §. 1 *& leg. siticum* 6. *& leg. quidam testamento* 96. *ff. de leg.* 1. recte Cuiac. *in re-*
11 *citation. ad eundem titulum d.l.6. mihi, qui vtor. impressione Lugdunensi anno* 1606. *tom.2. col.* 798. *sub littera C.* & faciunt bene tradita per Mattam *consil.* 106. *n.7.* Galganet *vbi supra de vendit. & demonstrat. p.1. c.91.* & quod notat iuribus, & Doctoribus *num.11.* quod in dubio potius demonstratiuè, quam dispositiuè sint accipienda, Matt. *vbi supra cum aliis num.13.* Durand. *decis.* 341. *num.4. &* 409. *n.3.* Et quod verba demonstratiuè prolata non disponant præter relatos Galganet. *vbi proxime cap.90. n.7.* Rota *decis.* 505. *n.3. part.4. num.5. &* 314 *n.14. part.5. recent.* qui multos congerunt, & faciunt pro responsione huius obiecti, quæ dicetur in §. sequenti.

Nec aduertatur fuisse cambium vsurarium declaratum per sententiam Locum tenentis Criminalis A. C. quia contractus fuit factus non solum 11
post eam, sed etiam post sententiam reuocatoriam a Senatore secundæ instantiæ in causa criminali Iudice prolatam, quæ transitum fecerat in iudicatum. Vnde apparet contrahentes sensisse de sententia Rotæ in qua pendebat per appellationem causa ciuilis; quia ad casum præteritum referri 14
non posset conditio, cum sit futurus euentus in quem dispositio confertur *leg. institutio talis* 10 15
§. *final. ff. de condit. instit. leg. itaque* 39. *ff. de reb. cred. d.l. nominatim* 34. §. *fin. ff. de condit. & demonstrat.* & præter Ordinarios *in dictis iuribus*, & 16
in leg. 1 ff. de condit. & demonstr. Galganet. *d. cap. 1. part. 1. num.12.* Pichard. *in Rubr. Instit. de vulg. num.15.* Faber. *d.l.* 39. Gothof. *littera N & O.* Nec 17
etiam conuentio, vt ex Bartol. Mant. bene ad propositum Altogr. *cons.* 95. *numero* 62. Præterquam quod verba sint clarissimè concepta in tempus futurum, vt *in* §. *proximè præterito*, imo verba esse intelligenda secundum statum, & materiam ad quem partes se præparant, ait Surd. ex Natt. & aliis *consil* 395. *numero* 33. Imo in dubio verba, de futuro esse intelligenda *leg. filiorum* 9. & ibi Bart *leg. si vir.* 61. *de cond. & demonstr.* & secundum magis verisimile Fontanell. *decis.* 76 *num.* 11. *ex l. impera* 18. *ff. de inv. det.* Et hinc nec conditio, nec contractus potuit referri ad sententiam criminalem iam transactam in iudicatum, nec interest quid fuerit in ea dictum, cum partes verbis expressis in futuram prolatis conuenerint de sententia ferenda.

Non remoratur quod Hyppolitus non fuerit 18
citatus ac causam, per quam Ioannes fuit declaratus legitimus creditor, *ex vulg. regulares inter alios acta & c. tot. titul. Cod.* cum mille vulgatis per Gothofr. *ibi*, & Velasc. *littera R axiom* 104. Quia 19
præterquam quod sententia (vt respondebant informantes pro Ioanne) lata cum legitimo contradictore ad quem causæ defensio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licet non vt exequi possit contra eos) saltem in consequentiam, Couarruu. *præct. cap.* 13. *numero* 2. *versic. nec obstant, & numero* 6. *vers. hoc ipsum* cum aliis penes Coccin. *decis.* 216. *num.* 4. registrata apud Mat- 20
chef. *de commiss. part.1. cap.5. fol.* 234. *& in Romana Saluiani* 15. *Ianuarij* 1644 §. *cum enim verum R. P. Dom. meo Verosimile*: Quia ad iudicem ex hac examinationem tantum vocandus est ille, qui negotium principaliter tangit, non autem testis in quandam consequentiam litis deducibilis tantum tangere, insignis Gloss. communiter recepta in eandem Couarr. *vbi supra*, quæ omnium oculis & vltra eos, & alios a Rota [illegible] tradiderunt optimè verba Alv. *consil. 80. & fusius decisionibus numero* 13. *lib.2. vbi Luc. Antonius pos[illegible]*

conſequentiam facere præiudicium alicui, tamen non debet citari niſi illud præiudicium de ſui natura tenderet principaliter in damnum ipſius tertij, &c. & ponit exemplum in terminis fortioribus & alios citat, quos ſequitur Hippolytus de Marſil. *in repetit. l. de vnoquoque* 47. *ff. de re iud. numer.* 116. *& fere idem num* 72. Hippolyto verò non nocet ſententia, nec ex iure & viribus rei iudicatæ; imò nec in conſequentiam, quia nihil ex his, quæ in illa lite, vel ſententia continentur petitur contra eum, nec vlla actio, aut exceptio, vel ius,
21 quod ex illa oriatur, aut formetur, contra intentetur, aut vlla enictio ob quam ipſe teneatur, ſed
22 tantum obligatur ex ſua ſtipulatione, ſcilicet conditionali, cuius dies ceſſit & venit impleta con-
23 ditione *d. l.* 213. *ff. de verbor. ſignif.* in cuius im-
24 plemento, nec requiritur præſentia, aut ſcientia diſponentis *l. ſi ita* 45. *alias* 46 § *fin ff. de leg.* 2.
25 *l. quidam relegatus* 6 *ff. de reb. dub. l. hac conditio* 10.
26 § *fin. cum l. ſeq ff. de condit. & demonſt.* nec grauati *l. mortuo* 15. *l. ſi peculium* 20. §. 1. *ff. de ſtat. lib.* quia eo à quo relictum eſt, etiam inuito impleri con-
27 ditio poteſt *l. ſtatu liberos* 3. *ff. de ſtat. lib. & abſente, l. cum heres* 4 *ff. eod.* & generaliter præſentia, vel ſcientiam contrahentium neceſſariam non eſſe in implemento conditionis, tenuit Bart. *in l. ſi quis*
28 *arbitratu* 43. *num.* 7 *verſ. præterea. ff. de verb. oblig.* & ibi Doct. ll. *num.* 20. quia nullam damnum infertur ex ipſo conditionis implemento *opt. text. in l. conditio* 5. ibi, *Nam hæc iure poteſtatis fieri non conditiones expleta*, & ibi Gotthofr. *littera Z. l. ſi*
29 *pupillus* 26. *ff. de condit. inſtit.* Non enim ex conditionis implemento oritur actio, vel obligatio, ſed ex præambula conditionali diſpoſitione, vt benè aduertit Bald. *in l. ex placito* 3. *num.* 7. *C. de*
30 *rer. permut.* Caſtr. *in d. l.* 5. *ff. de condit. & demonſtr. num.* 2. Gotthof. *littera E.* & ibi etiam Bald. Natt. *conſ.* 176. *num.* 1. Galganet. *de condit. demonſtrat. part* 2. *cap.* 1. *q.* 55. *num.* 4. & *q.* 98. *num.* 1. Alias pupillus ſine tutoris auctoritate conditionem implere non poſſet, contra *d. l.* 4. & 26. Cum ſine ea obligari non poſſit *l. obligari* 9. *ff. de auct. tut. princ. inſtit. eod.* vbi late Pichard. & omnes & Bar. *in d.*
31 *l.* 3. *num.* 4. regulam conſtituit, quod quoties quid venit ad implementum alterius, non agitur ex implente, ſed ex impleto *ex l. ſi ita ſtipulatus* 6. §. 1. *cum l. ſeq. ff. de nouat.*

32 Magis vrgere videbatur defectus mandati, cum ſe perſæpe potuiſſe neminem audiri, niſi docto de legitimo mandato, qua ſtante proteſtatione eſſe nullum quicquid actum fuerit, Buccafer. *reſponſ* 104. *num.* 11. & *ſeqq.* Rota penes ſanmem. Greg. XV. *deciſ.* 264. *num.* 1. & multis iuribus, &
33 Doctoribus *in Maceraten. conſum* 22. *Iunij* 1646. §. *quarta nullitas coram me, quæ eſt deciſ.* 254. *numer.* 22. poſt Zacch. *de obſtig. iuxta nouiſſ. impreſſ.* Nec tunc ſufficere eſſe verum procuratorem, & adeſſe mandatum, niſi oſtendatur, & producatur in actis, firmarunt plures apud Poſth. *de mandat. obſerv.* 86. *num* 4. Barboſ. *in collect. ad l. licet* 24. *num.* 7. *C. de procur.* Rota *deciſ.* 65. *num.* 2. *part.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 3. *num.* 2. poſt Mangil. *de ſubhaſt. & deciſ.* 128. *n.* 1. poſt Zacch. *de obligat. Camer.* & ſanmem. Greg XV. *deciſ.* 330. *n.* 1 Burat. *deciſ.* 296.
34 *n.* 1. & multos alias congerit Rubeus *ſingul part* 2. *verbo mandatum fol.* 69. *col.* 1. *num* 4. Nec tunc ſufficere mandatum probare per coniecturas. Gratian. *diſc. cap. foren. cap* 573. *num.* 51. Rota apud eiat. mem. Cardin. Millin. & ſatis elate *deciſ.* 22. *num.* 10. ibi, *Nam licet ex præſumptionibus* (ait) *deductis per informantes pro Collegio præſumatur mandatum, tamen cum eſſet oppoſitum a Procuratore D. Cæſaris neminem audiri niſi docto de legitimo mandato ad effectum, vt acta ſubſequuta ſubſtineantur* 35 *erat neceſſaria realis productio mandati in actis*, Mantic. *de tacit. lib.* 7. *tit.* 4. *num.* 16. ibi, *Neque etiam quiſquam debet credere aliquem eſſe procuratorem* 36 *niſi mandatum proferatur, itaut legi poſſit & alios citat.* Imò nec ſufficere probari per teſtes dixit Caſtr. *in l.* 1. *num.* 1. *C. de procur.* non inſubtili ratione ibi videnda, Ioan. Andr. *in addit. ad ſpecul. tit. de procur.* §. *ratione autem n.* 2. *ſuper littera A*, quam doctrinam ſequuntur Hiſpani, & legibus 37 apud eos cautum inuenitur, vt refertur in dicta Maceraten. cenſuum. 22. *Iunij* 1646. *coram me d.* 38 §. *quarta nullitas*, & alij poſſunt dici apud Rodrig. ibi citatum Cancer. *var. part.* 2. *tit.* 14. *de procur. num.* 193. vbi benè diſtinguit, & ſeruari ex conſuetudine omnium Tribunalium ex Caſtr. & ex conſuetudine Cathaloniæ teſtatur, licet fallitur, quatenus dicit hoc eſſe de conſuetudine Caſtellæ, quia non eſt conſuetudo, ſed lex expreſſa, ſcilicet *l.* 3. *tit.* 2. *lib.* 4. *recopil.* & ibi Azeued. *n.* 4. & *l.* 5. *tit.* 17. *d. lib.* 4. & *l.* 55. *tit.* 1. *lib.* 5. (Imò amplius iubetur *l.* 24. *tit.* 16 *lib.* 2. *recopil.* quod non admittatur mandatum, niſi fuerit ſubſcriptum ab Aduocato declarante eſſe ſufficiens, Paz. *in prax tom.* 1. *annot.* 4 *num.* 7. *cum ſeqq.* alter. Paz. *ad l. ſtyli l.* 16. *num.* 4. & 6. *fol.* 107. qui *num.* 5. ait non vidiſſe in Cancellariis, nec inferioribus Tribunalibus ob- 39 ſeruare dictarum ll. tenorem, ſed notandum, quod ſcripſit antequam fuiſſet factus auditor Regiæ Valliſoletanæ Cancellariæ, vbi hoc ſine dubio vidit 40 obſeruari, vt vidimus, & alij nam ibi ll. exactiſſimè obſeruantur, maximè cum inter ſpeciales ipſius Cancellariæ conſtitutiones radiat hæc etiam; Verum eſt quidem quod in Tribunalibus inferioribus non ita exactè ſeruatur) dictas ll. exornat etiam Carleual. *de iud. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 2. *diſput.* 4. *num.* 27. *pag.* 49. & 50. & teſtatur idem cautum noui ori iure Neapolitano loco ibi citato, idem cau- 41 tum Statuto Bononiæ ſcribit Barz. *deciſ.* 46. *n.* 56. & *de ordinatione Luſitaniæ* idem præſtat Cardoſ. *in prax. Aduocatorum verbo procurator num.* 8. *fol.* 300. *colum.* 2. Qui tamen omnes cum Iaſon, & 42 aliis de iure communi fatentur poſſe probari per teſtes, & eſſe magis communem Oſuald. aliis citatis ad Donell. *lib.* 18. *comment.* 1. *cap.* 13. *littera Y. pag.* 111. *colum.* 1. *ad fin.* ſed benè occurrit Ioſeph. Ludouic. *comm. opin. de mandato concl.* 2. *verſ. in practica vero* (ait) *Vix poſſet obtineri, niſi produceretur mandatum in ſcriptis cum multa ſubſtantialia requirantur, quæ non poſſunt probari per teſtes,* 43 *& dicta probatio mandati facta per teſtes nihil operatur, niſi ad excuſandum procuratorem à pœna falſi, & expenſis: Non enim multum hæc probatio* 44 *reum iuuare poteſt, ſi quando is caperit poſtea à Domino conueniri*, Donell. ait *d. lib.* 18. *comment. cap.* 13. *verſ. altero modo in meis, impreſſionis Francofurten. anni* 1595. *pag.* 208. *ſub num.* 10. *in fin.* vbi late diſputat, & ſic eluderetur iudicium, & reus parta victoria frui non poſſet, Caſtr. *vbi ſup.* Pichard. *de fatiſd.* 8. 2 *n.* 5. *in fin & num* 15. & ideò quando dubium eſt mandatum, iubetur, vt procurator caucat ratisdatione de rato *lib.* 1. *C. de procur. l. ſeruum* 33. §. *ait Prætor* 3. *l. non ſolum* 29. § *qui alieno, ff. de procur.* & ibi Gotthoſr. *littera M.* Pichard. cum multis *loco mox citato numero* 9. *cum ſeqq.*

35 ...p. (vi lén. quia non modicam lucem huic con-
...d præfert) Fab. d. §. *qui autem*, Donell. *d.*
...ment. c. 12. *...* 190. *fab. n.* 10.
cum ſeq. Vaſquez. *...* *...* *...* *precur.*
36 *...* *verſ. ſi autem in hoc caſu Pallica anni*
... *fol.* 131. *in princ.* Cenal. *obſervat. lib.* 1. *c.* 26.
...num. 151 *ſub littera L*, & ex eo text. expreſſ. *in d.* §.
...autem in fin. de ſatisf. vbi addito Glofſe *littera L*,
... 4 *...verò contrarium* & præter Iaſ. & DD. ibi à Pi-
... *...* *...* *n.* 1. probat rotundus text. *in l. ſi is à*
... *...* *...* *ſi procurat. ſiſtat in fine ff. leg.* quod in præſenti facto non eſt, & in puncto de eo, qui inſtrumenta produxit debeat ſatisfidare de rato, eſt clarus
43 *text. in cap. coram* 34. *de offic. & pot. iudic. deleg.* & ibi Panormo. 1. Bart. *in l. volgo* 24. *n.* 4 *ff. de adminiſtr. tutor.* & alios tangit *littera C*, Ioſeph. Ludou. *deciſione* Pedemont. *deciſ.* 110. *part.* 1. Vetter, vel potius eius Add. *lib.* 4. *c.* 5. *n.* 19. ſi ergo probatio teſtium ſufficiens non eſt, vt ſecurus maneat reus, multò minus
48 probatio præſumptiua, maximè cum dicat Mantic. *d. lib.* 7. *tit.* 9. *n.* 9. Præſumptionem ex productione inſtrumentorum eſſe præſumptionem templatam, & ſic non admitti ex ea procuratorem niſi cum cautione de rato. Sed eſto ſit plena, nec ſufficere diſit Donell. *vbi ſupra verſ. quando enim hoc* ...09 *in fin. videnda, per tot.* ...*in fine ibi. Cum verò dicamus probationem mandati non ſtare ſi quamliber* ...*ſit nominatim ad certas ſpecies inſtrumentorum* ...*ſcil. vel puta coram, quocum & fide certa ſit & certus verè eorum vel rerum his cum voluerit*: & inferius *non aliam ob cauſam quam quod alia probatio non eſſet in promptu rei vt ſe quandoque ex aduerſus Dominum tueri poſſit, & efficere ne iterum iure ab eo conueniatur* Pichard. *vbi ſupra à n.* 13. & bene faciant tradita per Buccafer. *dict reſponſ.* 104 *n.* 15.

Addebatur his non obſtare reſponſionem, quod
49 Ioan... poſt ſententiam ratificauerit gesta a Pro-
50 cur... quia facta proteſtatione ratificatio nullius momenti eſt, nec ante ſententiam Barbo. *in collect. Cod. procurat. dict.* 24 *n.* 2. Vant. *de nullit. ex defect. inhabilit. & mod. n.* 114. Cuſtod. *vbi ſupra n.* 11. *in fin. verſ. quarto decimo dubitabil. in fi.* Bicaſ. *reſponſ.* 104. *n.* 11. & 12. *...* Rota Benon. *de verſ. dec.* 81. *n.* 20. *...* Gratian. *deciſ. Tolet.* 105. *n.* 16. cum multis ibi citatis Rota. *d. deciſ.* 105. *n.* 2. *part.* 1. *diuerſ. & d. deciſ.* 3. poſt Mangill. *n.* 3. Poſt ſententiam autem ratificationem nullius momenti eſſe, ...à præcedente non præualuit Cruciat. *conſ.* 5. *n.* 1. Caſtillogh. *de Pot. d.* 16. *n.* 13.

52 Hæc nunc omnia ſi faciamus negotio reſponſuro, ...ſique ...quanto Rotam amplexam fide approbata ...tantisper videbor ſufficere ...ctam *Prima pars ...* ...audatum reddat? conſectura, ...ſi ...ſit ...ſi ...ſi ...ſi

5 *Iuramentum a minore in censu nulliter impositio præstitum a Statuto Vrbis præsumatur dolo, & metu exortum, & nihil operatur n. 7.*

6 *Statutum Vrbis est auctoritate Apostolica confirmatum, prout constat ex litteris sanct. mem. Gregorij XIII. in principio appositis.*

8 *Ratificatio census à minore nulliter impositi, inducitur ex solutione fructuũ ab eo maiore facto.*

9 *Limitatur non procedere per solam acquiescentiam, imo venire ex alio actu positiuo, non probata prius in huiusmodi ratificante scientia plena nullitatis, & non solum facti, verùm etiam iuris.*

10 *Ratificatio actus nulli non inducitur ex scientia præsumpta, sed certa, atque explicita requiritur cum omnibus solemnitatibus qui litaribus.*

Ratio autem est, quia alias in ratificatione semper intelligitur illa conditio, si actus firmus sit, & validus.

11 *Dolus in contractu minoris absque solemnitatibus, à statuto præsumptus, excludit omnem ratificationem ex lapsu temporis deductam.*

Firmatur in puncto ratificationis inducta ex l. fin. C. si maior, &c. & est cõmunis opinio a DD attestata, & magis in praxi recepta & cõseruata.

12 *Testatur legatus aliquam summam pro extinctione omnium eius debitorum, censetur per huiusmodi dispositionem intendexisse de quibuscumque debitis, & sic etiam de iis, quæ obligationem ciuilem non habent, sed solam naturalem.*

13 *Testator, qui in vltima voluntate mandat solutionem omnium debitorum intelligit principaliter saluti animæ prospicere, propriamque conscientiam exonerare.*

14 *Conscientia non minus obligatur ex debito naturali tantum, quàm ex naturali, & ciuili simul inuicto.*

15 *Contractus nullus, nullam producit obligationem, neque ciuilem neque naturalem.*

16 *Solemnitates statutarię inductæ fuerunt fauore publicæ utilitatis, & proinde illarum defectus magis impediunt ortum obligationis naturalis.*

17 *Conscientia non obligat, quos natura non ligat.*

18 *Contractus gestus cum minore absque solemnitatibus, aptus est parere obligationem naturalem, quæ obliget contrahentem in foro conscientiæ, declaratur in quibus terminis procedat.*

19 *Contractus cum minore gestus, cõtra formam statuti, vbi non concurrunt circunstantiæ, ex quibus tollatur suspicio præsumptæ fraudis, & doli, nullum producit ortum obligationis, neque naturalis, neque ciuilis: testatur DD. de veriori & receptori sententia.*

20 *Promissio hæredis facta de soluendo omnia debita, & legata testatoris, intelligenda venit respectu debitorum legitimorum.*

21 *Fideiussor obligatus remanet eodem modo & forma, quibus obligatus erat eius principalis.*

22 *Obligatio fideiussoris accessoria est obligationi principalis, cuius proinde naturam induit.*

23 *Maximè attenta expressa relatio à fideiussore in sua obligatione facta ad obligationem ipsius principalis operatur, vt omnia contenta in obligatione principalis, censeantur inserta atque repetita etiam in propria.*

24 *Mandatum factum a muliere ad vendendum censum debet vt valeat insinuari ex constitutione Ægidianæ lib. 5. c. 25.*

25 *Nec etiam sufficit decretum Iudicis quod habeatur Instrumentum pro insinuato.*

26 *Mandatum factum alicui, non potest à Procuratore, seu Ministro extendi ad aliam, maximè quando ex eius cessat præiudicium principalis.*

27 *Procurator non potest in exequendo mandatum, recedere a forma seu conditione ipsius.*

28 *Et ex hoc defectu principalem suum obligare non potest, dum eius consensus sic prorsus deficiat.*

29 *Et si actum fecit perinde est ac si nihil actum fuisset.*

30 *Declaratio facta ab aliquo, se in contractu non seruire, nisi de nudo nomine, substantiam verò totius commodi, & incommodi spectare ad alterum, operatur, quod nullam ex eo sibi quæsierit actionem, nullumque Ius, quod alteri solo fuit quæritur.*

31 *Secus verò quando in eadem apocha declarationis sibi reseruauit facultatẽ agendi nomine proprio.*

32 *Declaratur tamen procedere diuersitas, quando actio primo loco fuisset dicto declaranti originaliter acquisita, ac in eius persona radicata: tunc enim in cessione postea alteri facta de dicta actione potuit facultatem agendi nomine proprio sibi præseruare.*

33 *Iudex in iudicando debet attendere propositas, cassum species, atque circunstantias.*

DECISIO LXIII.

PLacuerunt Dominis fundamenta decisionis in hac causa emanatæ coram me sub die 24. Iunij 1647. in qua ex capite Infinitiæ relatum fuit mandatum relaxatum ad instantiam Sacconarij contra hæredes q. D. Tiberij Attalli Senioris nequidquam exequendum. Infinitia liquidem adhuc viget fuit patens ex eo quod dictum mandatum fuit relaxatum pro fructibus censis imposti à Ioanne Baptista Poncibilio in minori ætate constituto, nullis adhibitis solemnitatibus a Statuto Vrbis *lib.* 1. cap. 151 requisitis, quocirca dictus census nullus fuit ipso iure, & propterea illius vigore nulla oriri potuit actio ad fauorem creditoris refrenante statuto nationali vtriusque obligationis tam naturalis, quam ciuilis, iuxta theoricam Bartol. *in leg. cum lex n. 4. ff. de fideiuss.* quem sequuntur Imola *in capite cum contingat de iure iurand.* Couarruu. *in cap. quamuis pactum in 2. parte §. quarto num. 6. de pactis in 6.* Gabr. *consil. 20. n 44. vers. & quod cum sequent. lib. 2* Cacci. *var. resp part 2. cap. 1. n. 59.* Crotian. *disceptat. forens cap. 122. num. 1.* Rot. *coram Durano dec. 18 n. 12. & ibi. Anconitana nullitatis commodi. 16. Aprilis 1646 coram bonæ memoriæ Arguelles, & in Anconitana census 9. May proximi coram R. P. D. Otthobono*, vbi quod procedit non obstante quod impositio, & venditio census facta fuerit ad fauorem Cæciliæ Marchesiæ mulieris; Quæ etiam in tali casu præualet priuilegium minoris, qui dicitur agere de damno vitando, quamuis pecunias receperit, nisi finaliter probatur dd. pecunias versas fuisse in eius vtilitatem, textus expressus *in leg. quæsitum 12 §. item quæritur leg. si minor. 35 ff. de minor.* Barbatengh. in tract. minoris pecuniæ traditæ a minore *de consuet. mulier. dissert. 125.* Puteus *decis. 65.* Rota *coram Serenissimo Duce Mutinæ Decis. 43. n. 13. & Romana Salutaris 27. Ianuarij 1640 §. si dicatur coram Reuendiss. D. meo Decano*, & in præsenti causa venditi per nominatum mulieri fuit *directum dominium* seu *Personæ census 23. Iunij 1645 §. adde quod, coram*

R. P. D. meo Bichio, & in Anconitana census prima
Iunij 1649. *coram R. P. D. meo Cerro* §. *quia cum*
probatum non fuerit, vbi etiam dictum fuit hoc
procedere, quamuis ex vtraque parte ratio damni
vigeret, nam adhuc melior causa reputatur eius,
qui conuenitur, & rei partes sustinet, Lambert.
bengh. *vbi supra n.* 122. *&* 125. Peregr. *d. consi.* 37.
num. 39. *lib.* 1. Rota *coram Greg. XV. dec.* 473. *n.* 14.
& in Romana pecuniaria 27. *Aprilis* 1637. *coram*
bon. mem. Merlino.

4 Nec potuit dictus census conualidari ex iura-
mento in eo apposito, quia cum statutum intro-
ductum fuerit ob publicam vtilitatem ad obuian-
5 dum, nempe fraudibus quibus de facili minores
decipi possunt, eaque ratione iuramentum in hu-
iusmodi contractibus præstitum dolo, & metu ex-
torqueri præsumat, decretoque contractus, & obli-
gationes nullius roboris, ac momenti esse declara-
ri, ac dictum statutum auctoritate Apostolica
6 confirmatum etiam fuerit, prout constat ex litte-
7 ris sanct. memor. Gregor. XIII. in principio dd.
Statutorum appositis, vtique iuramentum super
eis interpositum, nihil operatur Bartol. *in leg. om-*
nes populi sub numero 25. *versicul. sed si statutum,*
ff. de iustit. & iure, Add. *in authent. Sacramenta*
Puberum sub num. 5. *versicul. & ideo in multis lo-*
cis, *&c.* vbi Castrens. *sub numero* 11. *versicul. sed*
si quæritur, *&c. Cod. si aduersus venditionem.* Hon-
ded. *d. consil.* 5. *num.* 40. *versicul. vltimum de iura-*
mento, *& sequenti lib.* 2. Rota *decis.* 54. *numero* 2.
part. 1. *recent. & in Romana donationis de Cupis* 5.
Iunij 1602. *coram bon. memor. Cardinal. Pamphi-*
lio, *ac inter impressas apud Fieb. ad statut. Vrbis*
decis. 22. *num.* 3. *versicul. nec huic conclusioni ob-*
stat cum sequentibus, & penes Vigellen. *dict. de-*
cis. 18. *sub num.* 2. *versic. quod & si in dicto statuto*,
&c. cum sequentibus, *& per totum*, *& in Ravenna-*
ten. dotis coram me 11. *Aprilis* 1614 *sub* § *non etiam*
obstat, *&c.* Mar. Anton. *Surd. resol. lib.* 2. *resol.* 3. *n.* 8.
vers. caterum, *&c.*

8 Minus subsistere visa fuit præsupposita ratifi-
catio dicti census alias deducta ex eo quod Io-
annes Baptista maior factus soluerit spatio longi
temporis fructus, nec vnquam de nullitate dicti
census aliquid dixerit ad textum *in leg. final. C. si*
maior. fact. alienation. fact. sine decret. rat. habuer.
Quia solutio fructuum non fuit hactenus iustifi-
cata neque per simplicem acquiescentiam, imò ne-
9 que ex alio actu potuit inuici potuit ratificatio
census nulliter contracti non probata prius in Ioan-
ne Baptista ratificante scientia plena nullitatis non
solum facti ad textum expressum *in leg. final.* ibi
per ignorantiam facti, *ff. ad Senat. Consil. Mace-*
donian. Glossa *in leg. Zenodorus var. notatione. C.*
eodem titulo, sed etiam iuris. Bald. *in l. mater. C. de*
rei vendic. Surd. *consil.* 40. *n.* 32. *vers. secundo re-*
spondeo, *&c. & sequentibus*, *& sub n.* 45. *vers. dum*
vero &c. Gabr. *conc.* 62. *n.* 27. *&* 28. *lib.* 2. Gratian.
discept. forens. c. 419. *n.* 32. Rota *decis.* 82. *n.* 6. *vers.*
neque obstat, *&c. part.* 4. *diuers. & recent. decis.* 92.
n. 17. *part.* 1. *Vrbinaten. census* 7. *Maij* 1644. *coram*
bon. mem. Merlino, *qua est decis.* 260 *part.* 6. *re-*
cent. n. 12. *& seqq. & in Anconitana census* 7. *Maij*
1646. *coram R. P. D. meo Pamphilio confirmata* 7.
Martij 1647. *& 9. Iunij* 1648. *coram eodem.* Ne-
que [illegible] actus nulli fallit scientia
[illegible] & [illegible] requiritur
cum omnes [illegible] ad tradita per Ba-
rat. *decis. recent. num.* 11. ibi Paul. *n.* 15. & fusius &-

lutum in Romana pecuniaria 28. *Ianuarij præteriti*
coram R. P. D. meo Orthobono. Ratio autem est,
quia dicta in ratificatione semper intelligitur illa
conditio [illegible] & validas Valent. *con-*
sil. 177. *num.* 53. *lib.* 2. Rota *in Romana pecuniaria* 11
23. *Martij* 16. *&* §. *nec dictum præcessum creditum*
coram me, ex qua etiam facilius procedunt stante
dolo, qui a Statuto Vrbis intercenisse præsumi-
tur in contractu cum minore gesto absque solem-
nitatibus, qui dolus quamuis primo aspectu fa-
dum veriorem, & receptiorem Doctorum senten-
tiam excludit earum ratificationem ex lapsu tem-
poris deductam, Nett. *consil.* 162. *num.* 34. *versic.*
decimum respondetur, Mahaf. *consil.* 86. *sub num.* 15.
versic. secundo, *&c. casu seqq.* Surd. *cons.* 40. *num.* 37.
versic. tertio respondetur cum seqq. Verall. *decis.* 1.
num. 1. *part.* 3. Burat. *decis.* 410. *num.* 10. & in pun-
cto ratificationis inductæ *ex lege fin. C. si maior*,
&c. consuluerunt Roman. cons. 54. *in fine*, Curt. iun.
cons. 50. *n.* 6. *&* 7. Ruin. *cons.* 170. *num.* 29. Gratian.
discept. forens. c. 824. *n.* 30. & firmauit etiam Rota
decis. 102. *num.* 12. *part.* 2. *diuers. coram fel. mem.*
Greg. XV. dicta decis. 473. *num.* 18. *& in Romana*
donationis de Cupis coram bon. mem. Cardinali Pam-
philio 5. *Iulij* 1602. *sub n.* 7. *vers. non obstat*, *quod*
Alexander, & ita etiam sepsit Mar. Anton. *hanc*
quæstionem ad partes disputans dicta resolut. 3. *sub*
n. 20. *vers. articul. igitur erit*, *qui in vers. in hac con-*
trarietate, &c. hanc esse testatur communiorem
DD. opinionem, & magis in praxi receptam, &
obseruatam.

Nec etiam elici potest ratificatio ex eo, quod
cum Poncellus in testamento per eum iam in ma-
iori ætate constituum, atque proximum condi-
tio legauerit duas vineas Propetio Fontanellæ 12
cum onere soluendi pro earum pretio scuta bi-
millie ducentum in extinctionem omnium eius
debitorum, & legatorum contineatur per huius-
modi dispositionem intellexisse, de quibuscum-
que debitis, & sic etiam de iis quæ obligationem 13
ciuilem, non habent, sed solam naturalem ex ra-
tion. alligata tam p. r Arctin. *consil.* 93 *num.* 3.
quam per Dec. in Authent. *præterea numero* 11. 14
Cod. unde vir, *& uxor.* quæ est quod vbi quis
in vltima voluntate mandat solutionem omnium
debitorum intelligat principaliter saluti animæ
prospicere propriamque conscientiam exonera-
re, quæ non minus obligatur ex debito naturali 15
tantum quam ex naturali, & ciuili simul facto,
& ita etiam firmauit Rota *decis.* 62. *numero* 2. *de-*
cis. 81. *num.* 10 1. *& decis.* 119. *numero* 3 *part.* 7. *re-* 16
cent. Verum huic obiecto fuit sufficienter satis-
factum cum responsione iam data in præcedenti
dubio sub §. *non obstat quod Petrus* [illegible]
cum verisimile in contractu nullo ex defectu so-
lemnitatum, cui statutum expresse [illegible] nullo
eiusdem effectu potuerit obligatio [illegible] 17
turalis, *leg. Cincinnatus. Cod. de donat.* [illegible]
vi. ff. de liber. [illegible] *leg. antipe* [illegible]
leon. Add. in leg. [illegible] num. [illegible]
quæ numero 20. *Cod. de fideiuss.* Rotam [illegible]
cons. [illegible] *consil.* 57. in primis [illegible]
quæ dicta [illegible]
publice [illegible]
[illegible]
coram [illegible]
cem [illegible]
sub n. 18. [illegible]

quod quis in foro conscientiæ obligari non potest est recepta Bartoli traditione quos natura non obligat conscientia non ligat, Nauar. *consil. 9. de empt. & vendit. num. 6. & 7. libr. 3. volum. 3.* Ioannes Valesius *de differentia inter vtrumque forum libr. 1. verb. ad præiudicia num. 25.* Durand. *dicta decis. 18. n. 14.*

Quare non obstant firmata per Rotam *in decis. 62. n. 2. & decis. 81. num. 1. part. 7. recent.* quod nempe contractus gestus cum minore absque solemnitatibus, aptus sit parere obligationem naturalem, quæ obliget contrahentem in foro con-
19 scientiæ; nam illa procedunt secundum distinctionem à Rota approbatam in *dict. dec. 81. & dec. 119. num. 7. eadem parte 7. recent.* quando scilicet contractus initus fuit cum bona fide, & cum probabili credulitate quod solemnitate statutariæ non requirentur, vel cum vtilitate, ac locupletatione minoris, & sic quando cessat fraudis, ac deceptionis suspicio, cuius correctio est causa finalis eiusdem Statuti. Secus autem quando non concurrunt circumstantiæ, ex quibus tollatur suspicio præsumptæ fraudis, & doli in contractu cum minore gesto contra formam Statuti. Nam tunc ex eo nullam oriri obligationem naturalem, nec ciuilem communiter tenent Doctores, qui hanc veriorem, & receptiorem sententiam dicunt, & vltra superius citatos tradit etiam Romanus *consil. 437. num. 1. vers. videndum igitur*, Ofasch. *decis. 165. num. 16. vers. hinc sequitur benè*, Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 80. sub num. 16. vers. diuersum est, &c. & num 37. vers. infertur septimo*, Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 21. tit. 1. num. 4. vers. sed hæc ratio, &c.* & ita declaratum etiam fuit in *decis. 373. n. 1. vers. & in primis, &c. ac decis. 177. num. 12. versic. non obstat denique part. 1. recent.* & sequitur Moder. *de cens. quæst. 15. sub num. 15. vers. quæ conclusio, &c.* Sanchez *de matrim. lib. 1. disput. 7. sub num. 16 vers. tertiò, &c.* Cancer. *var. resol. part. 2. cap. 1. de minor. 25. annor. num. 209. versic. neque allegata, & seqq.* Gratian. *discept. forens. cap. 691. num. 14. vers. nam ex contractu gesto, & cap. 13. numero 66. vers. ideò videmus.*

Firmata igitur ex prædictis nullitate impositionis census, ac obligationis Ioannis Baptistæ Poncialli iustè conueniri non potuit Fontanella eiusdem Ioannis Baptistæ legatarius, nam promissio per eum facta de soluendo omnia debita, & legata intelligenda venit respectu debitorum legitimorum, *ad leg. si his cui, §. Flauius Ianuarius, ff. de solut.* & iuxta theoricam Bartol. *in leg. legani numero 3. versicul. vltimo nota. ff. de liber. legat.* ac ibi Castr. *sub num. 2. versic. si testator. ff. de condition. & demonstration.* Bald. *in lege si creditori sub numero 1. versiculo & ideo testator. Digestis de legatis 1.* Castrens. *consilio 50. viso Codicillo sub numero 2. versiculo constat autem, &c. lib.* Cephal. *consilio 14. numero 19. versiculo & propterea si fiat mandatum hæredi*, Surd. *decision. 38. numero decimotertio, versiculo & facit decisio 269. sub numero duodecimo, versiculo adeò quod voluit*, Bartol. *consilio tertio, sub numero 14. versiculo & verba cum seqq.* Gratian. *discept. forens. cap. 713. numero 68. versiculo cum etiam*; & ita etiam se declarauit idem Fontanella, dum suam obligationem expressis verbis restrinxit ad debita de iure soluenda, ibi, *de valore seu pretio soluere omnia, & singula debita, & legata dicti Ioannis Baptistæ, quæ de iure venirent soluenda*, ex quo sequitur
20 21

quod nec minus conueniri potuerit hæreditas quondam Diu. Tiberij Astalli, nam dum fideiussit 22
pro Fontanella obligatus tantum remansit eodem modo, & forma quibus obligatus erat dictus Fontanella eius principalis, *lege gregè, §. illud, & lege sicut de fideiussione* Surdus *decisione 118. numero 9.* & ita concludit Iason. *in lege si non sortem* 23
in principio numero secundo, versiculo quarto nota de condit. indebit. Soccin. *consilio 273. in præsenti consultatione column. prima, libr. primo* obligatio enim fideiussoris accessoria est obligationi principalis cuius proinde naturam induit maximè attenta expressa relatione facta ad obligationem ipsius Fontanellæ principalis, quæ operatur, vt omnia contenta in obligatione principalis censeantur inserta atque repetita etiam in obligatione fideiussoris, Authent. *si quis in aliquo. Codic. de edend.* Pariſ. *consilio 79. num. 10. lib. 3.* Ruin. *consilio 84. numero 4. lib. 1.* Caputaquen. *decis. 204. n. 4. part. 1.*

Præterea addebant Doctores, quod admissa etiam non tamen concessa pro valida impositione dicti census, adhuc nulla competere poterat actio Sacconario pro consecutione dictorum fructuum pro quibus obtinuit mandatum ab A. C. nam venditio, ac cessio dicti census, cum fructibus viginti duorum annorum decursis; & non solutis ad eius fauorem facta per Franciscum Berghignum Procuratorem constitutum, & respectiue subsitutum à Ioanne Baptista Ridulphetto tam nomine proprio, quàm no- 24
mine Lucretiæ, Antoniæ, ac Cæciliæ filiarum, ac cohæredum dictæ Cæciliæ de Marchesiis visa fuit nullius momenti, tum quia mandatum per dd. mulieres factum in personam dicti Ridulphetti ad vendendum censum, caret insinuatione, quæ omnino necessaria erat ex Constitutione Ægidinæ *libro quinto, capite vigesimoquinto*, ad tradita per Boccar. *in commentar. ad eandem* glos. 8. *numero decimoquinto, versiculo tertio extenditur*, & fuit dictum in Auximana bonorum 15. *Aprilis* 1603. *coram bonæ memoriæ Cardinali Mastino*, quæ inter impressas est *decisio 368.* vbi firmatur: vt nec etiam sufficiat decretum Iudicis, quod habebatur instrumentum, pro insinuato. Tum quia cum dictæ mulieres fecissent mandatum in personam Ridulphetti ad vendendum censum in sorte scutorum 400. ac ad petendum fructus decursos in summa scutorum 800. vtique non potuit Berghignus Procurator à dicto Ridulphetto deinde subsituitus excedendo fines dicti primi mandati vendere censum, & eodem fructus decursos vnico pretio scutorum octingentorum in graue præiudicium & damnum maiorum constituentium, vt decidit *in leg. non aliter, & ibi* Bald. *sub numero primo, versiculo gloss. dicit, &c. ac seqq. Codic. de nouat.* Roman. *consilio 352. sub numero secundo, versiculo pro hac conclusione, &c. cum seqq.* Sim. *decisione 220. sub numero 27. versiculo & addone simile.* Rota penes fanct. memor. Gregor. XV. *decisione 311. numero quinto, versiculo ex quibus constat, &c.* Buratt. *decisio 374. numero octauo, versiculo & ideo, &c.* & sequitur Moder. Pariſ. *de cens. quæstione 109. numero 47. versiculo quia scutis, & sub numero 53. versic. pro qua etiam conclusione cum seqq.*

Accidit defectus alterius formæ, siue conditio- 27
nis appositæ per Ridulphettum in subiugatione,

per

per eum facta in personam Berghigni, vt nempe ex pretio à venditione dicti census redigendo per emptores soluerentur in manibus Gasparis Morelli scuta 700. ad effectum exequendi voluntatem ipsius Domini Ioannis Baptistæ, quæ tamen conditio, & forma præscripta, cum neglecta fuerit ex quo dictus Berghignus vendidit, ac cessit dictum censum, ac fructus Sacconario nulla per eum facta solutione præfato Gaspari, sed tantum promissione de soluendo infra annum quæ nunquam facta fuisse probatur, imò neque simpliciter, sed sub conditione ibi: *secuta, & facta tamen prius ratificatione à supradictis DD. Caecilia, Lauinia, Antonia, & Ioanne Baptista, &c.* quod facere non potuit Baid. *in d. leg. non absoluit sub numero 2. versic. contrarium est verum, Cod. de nouat. & est textus in leg. qui Romæ, §. Callimachus*, vbi Iason *numero 9. versic. quinta nota, &c. Digestis de verbor. obligat.* Berou. *consil.* 174. *sub numero 7. versic. quibus tamen non obstantibus cum seqq. lib.* 1. hinc sequitur quod ex hac etiam ratione Berghignus nulliter egerit, nec suos principales obligare potuerit dum eorum consensus in præmissis prorsus deficiebat *l. diligenter, l. si quis pro eo, Digestis mandat.* Oldrad. *consil.* 126. *numero 9. versic. quarto*, &c. Paris. *consil.* 47. *num.* 41. *versicul. quibus sicutibus*, &c. *& seqq. lib. primo*, Surdus *decis.* 209. *sub num.* 5. *versic. & propterea cum seqq.* Rota Genuen. *decis.* 174. *sub numero quinto, versicul. in contrarium consideratum fuit, cum seqq.* & perinde est ac si nihil actum fuisset, Rota *coram Reuerendiss. P. Domino Durano decis.* 146. *n.* 47. 29 *vers. vnde*, &c.

Subsistere etiam visum fuit illud fundamentum quod neque Sacconario vlla actio competeret ex quo ipsemet declarauit nudum nomen tantum in dicto contractu prestitisse, subtantiam, verò totius commodi, & incommodi spectasse ad Thomam Berghignum prout legitur ex apocha confecta sub eadem die celebrati contractus nempe sub die 26. Aprilis 1644. qua stante declaratione nulla illi quæri potuit actio nullumque ius quod quæsitum fuit soli prædicto 30 Thomæ, de quo partes fenserunt *l. 4. §. si ab ignota, ff. de manumiss. leg. si non verum, l. si filij tui, Codice de donat. inter virum, & vxorem, l. cum propria, & l. militum interest, Cod. si quis, alteri, vel sibi*, Rota penes Cardinalem Seraph. *dec. 660. n. 8. vers. sed acquiritur ius.*

Nec obstat, quod in eadem apoca reseruata fuerit præfata Fuluio Sacconario facultas agendi 31 nomine proprio vsque ad consecutionem tam sortis principalis quam, fructuum decursorum vnde intret dispositio *text. in leg. apud Celsum, §. si quis pupillo, versic. quod si is, cui pecunia debebatur, Digest. de dol. mal. & met. except.* quia posset 32 sibi locum vindicare si actio primo loco fuisset d. Sacconario originaliter acquisita, ac in eius persona radicata, tunc enim in cessione postea alteri facta de dicta actione potuisset facultatem agendi nomine proprio sibi præseruare, at cum in hoc casu Sacconarius nudum tantum nomen in contractu habuerit, ac nullam actionem sibi acquisiuerit, sed tantum illi ad quem negotium spectabat frustra consensisse videtur, quod eius nomine ageretur *ad leg. traditio, Digestis de acquirend. rerum dominio. leg. Medestin. Digest. de solutionibus*, cum concordan. penes Barart. *dec.* 458. *n.* 2. *vers. & hoc casu.*

Atque ex his apparet non aduersari, quæ de more plene, & luculenter deducta fuerunt in decisionibus extensis in hac causa coram Reuerendiss. Patre Domino meo Cerro. Nam illis suppositum fuit, quod Ponciallus maior factus per plures annos soluerit fructus census, sicque nouo consensu contractum legitimè ratificauerit prout legitur in decision. 11 *Decembr* 1645 *sub §. quo vero ad iustitiam*; Quodque Borghignus fines mandati seruauerit, vt in posteriori decisione emissa sub die 7. *Maij* 1646. *in §. secundum.* Demum quod primæua actio fuisset acquisita Sacconario, quæ deinde valide, potuerit exerceri in iudicio proprio eius nomine, *vt in eadem decisione sub §. quia cum*, &c.

Quia hæc omnia in præsenti disputatione iustificata minime fuerunt, ac respectiuè elidantur ex facto ideoque nil mirum imò iustitiæ maximè est consonum, si secundum propositas casuum species, atque circumstantias prior sententia reformetur *leg. si ex plagis, §. in clino. vers. respondi, Digestis ad leg. Aquiliam. leg. quidam reseruauit. versic. in proposito igitur. Digestis de iur. codicil.* Bald. *cons.* 304. *non est nouum in princip. lib.* 1. *& consil.* 52. *obligatio prima facta sub numero secundo vers. pridie consului*, cum aliis allegatis in Feudiana beneficij, seu Oratorij 14. *Martij præteriti coram Reuerendiss. P. Domino meo Corrado in fine principij.* Et ita informante D. Marchione Astallio altera tamen parte citata, & expectata.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Subhastationis.

Veneris 10. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Nullitas mandati extenditur ad inde sequentia. Et insurgit ex relaxatione contra minorem absque curatore. Citatio ipsiusmet absque curatore, quomodo sit considerandа. Actio pro certa summa non competit, non liquidata summa. Retentio pro summa debita in spolio non admittitur, ne iudicium reddatur eluforium.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas mandati, in subsequutis etiam subhastationis influit nullitatem.*

2 *Mandatum contra minorem curatore non deputato, relaxatum est nullum.*

3 *Minor, etiam nullo assignato curatore, valide conueniri potest.*

4 *Declaratur conclusio, vt scilicet adultus existens in loco Iudicis, citari quidem possit ad effectum vt legitime compareat, & Iudicium cum Curatoris interuentu sustineat.*

5 *Quem tantum si non habeat, Iudex eidem, licet inuito, deceruat.*

6 *Cum alias quidquid in eius tanquam indefensi præiudicium gestum fuerit, irritum ipso iure reddatur: ac nullum.*

7 *Sin autem adultus absit a loco Iudicis, non nisi citato curatore, possit valide conuenire.*

8 *Actio pro certa summa experiri non potest ante-*

tequam ipsius liquidatio præcesserit.

9 *Hæres non potest condemnari nisi pro hæreditaria portione.*

10 *Limitatur in actione ad factum indiuidua, cuius virtute tenentur hæres vnusquisque insolidum.*

11 *Interesse ob aliquod non adimplementum de sui natura diuiduum, ac proportionibus tantummodo hæreditariis proinde a cohæredibus præstandum.*

12 *Actio à principio intentata ad factum contra vnum ex hæredibus, distinguitur ab actione æquè principaliter contra eundem excitata ad soluendum interesse, vt primo casu teneatur in solidum, secundo verò tantum pro virili.*

13 *Retentio pro summa debita in spolio præsertim indicali non admittitur à Sac. ribus Rotæ, ne ipsius indiciorum ordo peruertatur admittendo probationes post sententiam executioni demandatam.*

DECISIO LXIV.

DIssoluta inter Ioannem Paulum de Pisentibus, & Ludouicum Braccium Societate inter vtrosque fuit stipulata transactio, vt sociales libri, donec Ioannes Paulus ex scut. 5. mill. sui capitulis 4. mill. reciperet, ac insuper quantitatem scutorum 1136. vti creditor societatis consequenter penes ipsum remanerent; quos tantum quoties requisitus, Ludouico teneretur exhibere, vt residuorum partem sibi tangentem post completam in prædicta quantitate consocij satisfactionem, posset exigere, hic vero triginta post annos. cum inter cæteros Ioannis Pauli mediatos hæredes Oliuam, Honestiam pupillas ab Vrbe absentes pro exhibitione librorum citationis edicto vocasset, easque loco damnorum, & interesse, quæ ex præfata causa subierat, ad scuta 1000. pro nunc persoluenda ex reliquo capitalis obtinuisset condemnari, executione quoque peracta mediante subhastatione trium, ac decem locorum montium ad eas demmet pupillas spectantium. Ad quarum instantiam commissa mihi causa dubitari, An prædicta subhastatio possit sustineri, & ex vtroque nullitatis, ac iniustitiæ fundamento corruere fuit hodie responsum.

1 Siquidem nullitas mandati quæ in subsequutæ etiam subhastationis influit nullitatem secum fert Bartol. *in leg. si non soluta, §. si creatam Digestis de condit. indebiti* ibique Ialon *numero secundo.* Rota *in Assisien subhastationis* 15. *Nouembris* 1596. *coram Orano post Marches. de conuiss. part.* 3.

2 *fol.* 47. in dubium reuocari non potest in casu proposito, quo mulieribus pupillis, curatore non deputato, ac ipsis proinde indefensis fuerat relaxatum contra *text. in leg. dicta, §. finali. Dig. de re iudic. & in leg. cum, & minores. Codice si aduersus rem iudicatam.* notat Cald. *in l. si curatorem habens in princip. sub num.* 8. *Codice de in integrum restit. minorum.* Vantius *de nullitat. ex defectu mandati numero* 28. Roland. *consil.* 85. *numero* 28. *volum.* 2. Ossech. *decis.* 36 *numero* 25. & 26. Giurba. *decis* 109. *numero* 5. Rota *coram Puteo decis.* 306. *numero* 7. *libr.* 2. *& in Maceraten hæreditatis* 2. *Decembris* 1639. *coram Reuerendiss. P. Domino meo Rosas, & in Vrbeuetana legati* 4. *Iulij* 1646. *in §. sententia prima, & in §. hanc opinionem coram Reuerendiss. P. D. meo Bichio, & in Romana Saluiani* 1. *Iulij* 1648. & 17. *Martij* 1649. *coram R. P. Dom. meo Otthobono.*

Et licet præfatæ mulieres excessissent ætatem 3
pupillarem, adeoque potuissent validè nullo etiam assignato Curatore conueniri per *text. in leg.* 1. *§. sufficit*, ibique Bartol. *numero primo, Digestis de administrat. tutorum* Gratianus *decisione Marchiæ* 73. *numero* 1. Rota *decis.* 674. *numero* 6 *part.* 1. *recent.*

Hæc tantum conclusio non debet simpliciter, 4
sed cum sequenti declaratione admitti. Vt scilicet adultus existens in loco Iudicij citari quidem possit ad effectum, vt legitimè compareat, & iudicium cum curatoris interuentu sustineat, vt declarat Iure Consult. *in dict. suffi-* 6
cit, quem tantum si non habeat Iudex eidem incet inuito decernat *iuxt. text. in §. Item inuito institut. de curat.* Cum alias quidquid in eius tantum indefensi præiudicium gestum fuerit, irritum ipso iure reddatur, ac nullum *per text. in dict. leg. acta §. vltim. Digestis de re iudicand. & leg. cum & minores*, vbi post gloss. notant communiter, *Codice si aduers. rem iudicatam.* Baldus 7
in dict. §. si sufficit num. 7. & 8. *Digestis de administr. tutor.* Decius *consil.* 509. *numero* 1. Caldas *in addit. l. si curatorem habeas numero* 15. *in fine.* Sin autem adultus absit à loco iudicij nonnih citato Curatore possit valide conueniri, vt subdit idem Iure Consult. *in dict. leg.* 1. *§. sufficit, versic. in absentibus autem, Digest. de administr. tutor.* & notat ibi Bartol. *num.* 3. *& in leg.* 2. *Digest. de curat. bon. dand. num.* 1. *& in leg.* 3. *§ si quidem, Digestis qui pet. tutor. vel curator. num primo*, Angel. *consil.* 103. *numero primo*, Alexander *consil.* 100. *in fin. lib.* 5. Montan. *de audt. tutor cap.* 30. *num.* 28. vbi de communi testatur ac praxi. Adeoque præfatæ mulieres, nec in Vrbe præsentes, sed in patria longè remotâ commorantes, nec aliter in iudicio defensæ nulliter ibidem condemnatæ censentur, vt respondit Rota *in adducta Vrbeuetana legati in §. & quidquid sit de prædictis coram Reuerendiss. P. Domino meo Bichio.*

Alterum iniustitiæ fundamentum quo manda- 8
tum ipsum, subhastatio eiusdem consecutiua laborat, aperte continetur dum ex instrumento transactionis, cuius vigore tam ipse, quam Ioannes Paulus coniugis conuenerant, quod satisfacto prius ipso Ioanne Paulo de quantitate ibidem expressa, reliquum effectuum societatis inter eos deberet æqualiter diuidi. Quare non antea validè potuit idem Ludouicus actionem pro certa summa expetiti, quam illius liquidatio præcessisset, *ad text. in l. tertia, Codice, de sententijs, quæ sine certa quantitate*, Bartol. *in leg. proinde, §. notandum, Digestis ad leg. Aquil* Bald. *in leg.* 2. *Codice de execut. rei iud.* Surdus *consil.* 248. *numero* 12. Rota *coram Seraph. decis.* 1168. *numero* 5. & *decis.* 689. *numero* 3. *part.* 1. *recent.* Tum etiam ex relaxata 9
condemnatione insolidum contra mulieres pro integra summa scutorum 1000. loco damnorum & interesse, contra quam tamen vti hæredes pro tertia parte Antonij Aui hæredis pro dimidia præfati Ioannis Pauli potetat pro hæreditariis tantum portionibus decem, ad *text. in leg* 2. *Codice de hæredit. act* vbi gloss. & Doctores, *& in leg pacto, Codice de pactis*, Surd. *consil.* 415. *num.* 14. Crass. *in §. hæreditas quæst. vltim. numero* 12. Rota *coram bon. mem. Fagnà decis.* 68. *num.* 1. *& in Turdertina reddition.*

redditionis rationis 28. *Iunij* 1645. *in princip. coram R.P.D.meo Ottobono.*

10 Non obstat, quod actio ad factum exhibitionis librorum intentata per Ludouicum, existat indiuidua, cuius virtute teneatur hæres vnusquisque insolidum, secund. Alciat. *in leg.* 4. §. *Cato num.* 41. Soccin. iun. *num.* 84. *Digest. de verbor. obligat.* Crasf. attestans de communi *in dict.* §. *hæredit. quæst.* 12. *n.* 17.

Ex mulierum enim summario constat ipsas æquè principaliter fuisse conuentas, & condemnatas ad solutionem interesse de iure naturæ di-
11 uiduum, ac pro portionibus tantummodo hæreditatis profinde præstandum, *ad text. in l. in executione*, §. *insolidum*, & *l. cum ex causa*, *ff. de verb. obligat.* notat Bart. *in l.* 2. §. *ex his numero* 9. & 10. distinguendo inter actionem à principio intentatam ad factum contra vnam ex hæredibus & æquè principaliter contra eundem excitatam ad soluendum interesse, vt primo casu teneatur insolidum, secundo verò tantum pro virili, & ibi etiam Alexander *num.* 6. Castr. *num.* 3. *vers. sed si*
12 *æstimatio petatur iure actionis.* Imol. *num.* 22. *Digest. de verbor. obligat.* Gratian. *discept. forens. cap.* 323. *num.* 7.

Hinc cessat obiecta retentionis exceptio saltem pro summa debita; Tum quia excitum ex aduerso prætensum dignoscitur esse illiquidum; tum quia retentio ab hoc Tribunali non admittitur in spolio præsertim iudiciali, ne iustus iudiciorum ordo perturbetur admittendo probationes post sententiam executioni demandatam, *iuxt. decis. Chisiuen.* 172. *Gregorij* 105. *num.* 10. Buratt. 584. *num.* 6. & aliorum quos secuta fuit Rota *in Romana Vineæ* 27. *Aprilis* 1646. *in* §. *nam equidem attenditur*, & §. *quia neque ex producti coram R.P.D.meo Corrado.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Peutingero.

Romana redditionis rationis.

Lunæ 14. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Emergentia circa rationum redditionem in Administratore necessariam hic breuissimo contextu valdè perspicua cadent, & notatu digna, provt in Summario.

SVMMARIVM

1 *Standum est peritis in arte.*

2 *Solidatio & redditio rationis inter partes habentes principale interesse in aliqua re absque interuentu creditorum fieri potest.*

3 *Redditio rationis præbendi non potest ab eo, ad cuius munus non apparet, rem rationi obnoxiam peruenisse.*

4 *Redargutio partitarum tanquam insufficientia descriptarum non potest fieri, vbi non probatur ad manus describentis, rem in rationis quantitate peruenisse, ac descriptum inueniatur.*

5 *Frumenti nomine veniunt etiam segetes.*

6 *Liberatio a redditione rationis Administratori per Testatorem in Testamento legata operatur vt rigorosa reddito ab eo exigi non possit, nec circa dolum condemnari.*

DECISIO LXV.

DOmini sub die 10. Decembris anni 1649. coram me firmarunt Claudiam de Fortis Tutricem, & pro tempore Curatricem illiorum à Francisco Baratello viro deputatam non teneri pro quinque partitis, ad quas disputatio tunc fuit restricta rationem reddere sed esse legitimè redditam, & obtenta à Creditoribus nouæ Audienda, causaque sæpius proposita tandem Domini fleterunt in decisis.

Quia quoad primam partitam herbarum ex Casali Vaccarecciæ a Claudia perceptarum à Creditoribus appositam, quod in rationibus ab ea redditis non legatur ad debitum ipsius, seu Felicis eius filij adnotata, res caret difficultate, nam eadem herbas pro nutrimento 55. equarum, & 33. bouum circiter, qui in hæreditate Francisci viri remanserant apparet fuisse consumptas, cum longè maiori quantitate indigerent quam ex dict. Casali rubr. 160. Circiter percipiebatur, quemadmodum affirmarunt plures Periti dati pro parte Claudiæ, & vt firmatum fuit in decisione, quæ hodie residetur *sub* §. *petita enim herbarum*, adeo quod in eadem pabuli dd. animalium caulam vicerium scuta 375. circiter fuerint impensa, vt ex partitis inter partes concordatis resultat, & provt in eadem decisione deductum fuit.

Et sic non obstat assertio creditorum Baratelli, quod admissa etiam venditione herbarum facta per Felicem, adhuc superessent in Casali tot herbæ, quæ pro pascendis animalibus prædictis sufficerent; nam hoc ex ipsa quantitate rubr. eiusdem Casalis 297. vt constat ex Instrumento locationis, & ex Peritorum attestatione de quantitate pascuorum in similibus Casalibus assignari solita, omnino elidituri, cum in hoc standum sit relationi Peritorum, vt firmat dict. decisio in hac causa facta, Rota *dec.* 526. *n.* 5. *in fin. p.* 4. *dec.* 151. *n.* 14. *p.* 6. *recent.*

Ita etiam corruit exceptio creditorum, quod dicta animalia toto tempore triennij administrationis Claudiæ in hæreditate Francisci non extiterint, dum contrarium probatur ex instrumento venditionis eorundem animalium de anno 1622. factæ.

Sed quamuis etiam pretium herbarum venditarum peruenisset ad manus Claudiæ, cuius contrarium ex prædictis apparet, dum ipsa annis 1619. 1620. & 1621. emit herbas pro animalibus hæreditatis in tenuta Campi Mortui, Praticæ, & Porciliani pretio scutor. 275. vt fuit dictum, & iustificatur ex quietantiis, illud veret compensandum cum dd. scut. 375. vt deducitur *in decisione, quæ resideatur dict.* §. *partita enim herbarum.*

Quò verò ad salmas 1 8. farri dicitur consumptas fuisse pro alendis animalibus prædictis, videlicet equo, quo vehebatur Felix, vt præesset culturæ Casalium, & [illegible] animalium, & aliis equis veniendis ad vibem ad effectum transportandi panem, & [illegible] pro victu agricolarum, & [illegible] & asportandi calcum, lapides, & alios [illegible] Matricis pecudum.

Quoad secundam partitam [illegible] fructus Casalis Turris [illegible] Periti fuerunt [illegible] decisione [illegible]

stante Instrumento solidationis rationum sub die 24. Nouembris eiusdem anni initæ inter Bizzarum principalem ipsius Casalis Conductorum, & Felicem Baratellum filium Francisci, & Claudiæ, à quo fuerunt administrati, vt habetur in Summariis Claudiæ, & vt ponderatur in *decisione quæ reuidetur sub §. neque partita.*

Cui resolutioni non obstat quod fructus d. Casalis (detractis prius expensis, ac pensionibus debitis DD. de Aldobrandinis) vigore conuentionis initæ inter Bizzarrum, & Franciscum de anno 1618. die 24. Nouembris per acta Octauij Capogalli Notarij, & dum de interesse creditorum Bizzari ageretur, pro quibus Franciscus Baratellus fideiusserat, in horum satisfactionem impendi debuissent. Ideoque d. solidatio absque creditorum interuentu fieri non potuerit.

Quia semper subsistit, quod principale interesse spectabat ad Bizzarrum principalem Conductorem eiusdem Casalis, & verum Dominum eius fructuum ac Baratellum eius fideiussorem, pro cuius indemnitate dicta conuentio facta fuit,
2 & consequenter ex tali conuentione nullum tale ius creditoribus acquisitum fuit, quin inter partes ad solidationem, & redditionem rationis validè postea deueniri potuerit, vt ritè factum fuit, Rota *in Narnien. Societatis* 19. *Februarij* 1619. *coram bon. memor. Pirouano impress. decis.* 77. *numero quarto, & seqq. p.* 4. *tom.* 2. *recent.*

Sed cesset insuper obiectum, considerando quod ex solutionibus scutor. 2300. dd. Aldobrandinis ab ipso Felice factis pro affectu d. Casalis Turris nouæ vsque per totam diem 24. Nouembris 1618. quo tempore per solidationem computorum factam cum Bizzarro expirauit illius mandatum, & ex aliis solutionibus factis diuersis Creditoribus eiusdem Bizzarri, de quibus in secundo Summ. Claudiæ, apparet ad eius manus maioris valoris fructus non peruenisse, & propterea d. redditio rationis prætendi non potest ad tradita per Bartol. *in l.* 1. *num.* 9. *& seqq. ff. de eden.* Crauett. *consil.* 231. *num.* 14. Rota apud Greg. XV. *dec.* 220. *n.* 3.

3 Nec refert quod in compendio rationum Claudiæ ad debitum hæreditatis Francisci fui viri descripta fuerit partita scutor. 820. soluta pistoribus die 4. Nouembris 1618. ante confectionem d. Instrumenti solidationis computorum. Ideoque pariter redditus ex d. Casali percepti essent describendi ad eius debitum.

Quia vltra quod semper creditoribus restitit d. solidatio facta cum Bizzarro Conductore Casalis, & vero Domino frumenti, vt in alia decisione firmatum fuit, respondetur nequaquam constare, quod ista Pistoribus facta solutio sit respectu Casalis Turris Nouæ, quod tamen esset pro parte creditorum concludenter probandum, maximè dum verba quietantiæ repugnant, & aliæ partitæ à die 23. Iulij vsque ad d. diem 3. Nouembris solutionum factarum nedum DD. Aldobrandinis, sed etiam aliis creditoribus Bizzarri in vltimo compendio rationum Claudiæ non fuerunt descriptæ vt in hoc partes conueniunt, sed fuerant adductæ pro maiori iustificatione solidationis rationum in d. Instrumento factæ.

4 Similiter placuit DD. eandem decisionem confirmare quoad tertiam partitam concernentem fructus Casalis Turris Nouæ de anno 1619. eo ipso quod à creditoribus non probatur concludenter maiorem quantitatem fructuum, quam in rationibus Claudiæ descripta fuit, ad eius manus peruenisse, quæ tamen probatio necessaria erat ad condemnandum Claudiam, & ad comminuendam partitarum ab ipsa descriptarum insufficientiam, Alexander *in leg. numero* 22. *versic. in ea, Digestis de eden.* Soccin. sen. *consil.* 24. *num.* 55. *lib.* 1. Rota *in Nepesina Tutelæ* 22. *Aprilis* 1622. *coram bon. mem. Vbaldo impress. decis.* 380. *numero* 3. *vers. & in omnem euentum part.* 4. *tom.* 2. *recent.*

Non obstat quod ratio de herbis ex d. Casali eodem anno perceptis reddita non fuerit, quia sufficit pro huiusmodi anno ad creditum hæreditatis Baratelli appositam fuisse quantitatem scutorum 2830. quæ retracta fuerunt ex venditione lanæ, & agnorum, quæ lanæ, & agni non extitissent nisi ex herbis d. Casalis oues bis mille nutritæ fuissent, cum nulla alia pro alendis ouibus impensa facta in istis rationibus adnotata legatur, vt ex vltima Giribaldi Periti electi relatione in 6. partita reseruata apparet.

Pariter Domini dixerunt decisionem confirmandam quoad quartam partitam frumenti de anno 1620. in prætensa Rubric. 800. quantitate collecti. Nam vltra quod à Claudia tanta quantitas recollecta negatur, & talis negatio ex attestatione officialis Annonæ in eiusdem Claudiæ Summ. *numero* 5. aliàs relata adminiculatur, si ex dicta quantitate Rubrorum 800. Rubror. 80. pro seminibus necessaria deducantur, & iuxta Peritorum assertionem decem rubra à quolibet centenario ob rationem diuersitatis mensurarum demantur, atque hordeum, & blada, cum etiam segetes sub nomine frumenti compre- 5
hendantur, Gloss. *in leg.* 1. *§. de eo opere Digestis de ag. plua. arc. & in leg. triticum* 94. *verbo. triticum, Digestis de verbor. obligat.* Rebuff. *in leg. fossem* 77. *vers. frumentum dicitur, Digestis de verbo. signif.* Forcatul. *in pæn. iur. canon. cap.* 6. *per tot.* vtique partita hæc in rationibus ad creditum hæreditatis in Rubr. 539. & eo anno venditis descripta sufficietur, vt ex Periti relatione in 21. partita reseruata dignoscitur, & vt in alia decisione deducta fuit *sub §. quamuis etiam.*

In eandem sententiam quoque Domini descenderunt quoad quintam partitam redditionis integræ rationis equarum 53. nam boues 12. fuerunt lanionibus venditi, & alij 23. Camillo Bonauenturæ vt in Summ. Claudiæ docetur, prout etiam de 2. equabus pro scutor. 15. pro quolibet Michaeli Angelo Riofredo venditis, vt ex relatione supradicti Periti in quinta partita reseruata demonstratur; Ita quod pro 33. equabus deficien. ad d. pretium valutatis valoris scutorum 495. poterit hoc debitum Claudiæ, quæ ex eisdem rationibus in longè maiori quantitate creditrix remanebat, cum hoc eius credito compensari, prout in decisione quæ reuidetur fuit ponderatum, *in §. fin.*

Quæ omnia eo facilius videbantur Dominis esse admittenda, cum hic agatur de muliere Francisco Baratello eius viro quoad fidem, & integritatem optimè cognita, adeo vt, cum ab huiusmodi rationum redditionum onere, vt in eius testamento legitur, plenè liberauerit, & sic ab ea rigorosa redditio exigi non posset, ne-

citra dolum condemnari *l. Aurelio* 21. §. *Caius*, ff. *de liò. leg. l. cum neceſſitatem* 18. vbi Gloſſ. fin. & Doct. *C. de fideicommiſſ.* Cravet. *conſil.* 193. *num.* 9. Rota *deciſ.* 62. *num.* 8. *part.* 2. *deciſ.* 331. *num.* 1. & *ſeq. part.* 3. & *deciſ.* 409. *n.* 2. & 6. *part.* 4. *recent.*

Præſertim aduertendo quod ipſa de geſtis per Felicem filium pariter à patre Franciſco liberatum poſt rationem de vtraque adminiſtratione iam diu ſolemniter redditam, moleſtatur, poſtquam fuit per ſententiam Iudicis liberata, & creditrix declarata, vt ex ſententia, aliiſque iuribus in Summ. eiuſdem Claudiæ apparet; vnde merito ab omni ſiniſtra ſuſpicione immunis habenda eſt, vt deciſio firmat quæ reuidetur, in qua propterea Domini permanſerunt vtraque, &c.

R. P. D. MELTIO.

Ianuen prætenſæ ſeparationis Thori.

22. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Nullitas exceſſus valdè inficit adiudicationem, & exequutionem. Exequutio quomodo fiat in annuis præſtationibus. Læſio vltra dimidiam datur in ſubhaſtatione; & proinde remedium, *l. fin. C. de reſcind. vend.* contra eã habet locum. Fructus dotales veniunt in Iudicio dotis. Præſentia partis ſupplet defectum intimationis. Pignoris natura, & neceſſitas in executione examinatur. Stylus fori eſt attendendus: & quomodo probetur. Læſio, quomodo probetur. Res ciuili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur ſine ſpoliato.

SVMMARIVM.

1 *Adiudicatio notoriè nulla non priuat quemquam ſua anteriori poſſeſſione.*
2 *Exceſſus in adiudicatione ſufficit vt detur in aliqua parte, effectum, vt executio adiudicationis in totum annullata remaneat.*
3 *Poſſeſſor eſt citandus in Iudicio immiſſionis.*
4 *Exequutio in annuis præſtationibus fieri debet eodem modo, quo fit in immobilibus.*
5 *Exequutio pignoris prætorij, etiam in annuis præſtationibus, debet præcedere adiudicationem.*
6 *Læſio vltra dimidium iuſti pretij reſcindit ſubhaſtationem, ſiue adiudicationem.*
7 *Remedium* l. 2. C. de reſcind. vend. *habet etiam locum in ſubhaſtatione.*
8 *Confeſſione de recepto emiſſa de tempore, quo nulla aderat ſuſpicio, valde attendi debet.*
9 *Crediti dotalis nomine venit creditum alimentorum dotalium.*
10 *Iudicium quodlibet factum pro repetitione dotis, comprehendit de ſui natura fructus dotales, quamuis illi in libello expreſsè non fuerint.*
11 *Fructus dotis tanquam acceſſorij ad eandem dotem; illam adeo concomitantur vt comprehendantur ſub iudicio vniuerſali facto pro dotis reſtitutione, quamuis de illis de nulla facta fuerit expreſſio.*
12 *Exceſſus ex quo penditur iniuſtitia adiudicationis, debet eſſe adeo euidens, ac clarus, vt nullo modo poſſit de eo dubitari.*
13 *Probatio, quæ reſpectu temporis dubia redditur, attendenda non eſt.*
14 *Tempus, quotieſcumque eſt de ſubſtantia eius, quod agitur, clarum eſt, quod præcisè probari debet, alias probatio non ſuffragatur.*
15 *Præſentia partis ſupplet defectum citationis.*
16 *Intimatio non neceſſaria, ſed facta ex abundanti cautela, licet nulliter ſit facta, non eſt apta ad deſtruendum proceſſum, & ad inferendum præiudicium.*
17 *Executio mediante captione pignorum, non eſt neceſſe quod præcedat ex primo decreto adiudicationem, quotieſcumque bona adiudicata reperiuntur iam ſuppoſita pignori, & hypothecæ ad fauorem creditoris.*
18 *Aliud dici poteſt reſpectu adiudicationis pignoris Prætoris.*
19 *Pignore conuentionali ceſſante, præcedere debet executio, ex qua formatur pignus prætorium.*
Quod neceſſarium non eſt, ſi præcedat pignoris conuentio.
20 *Stylus Ciuitatis Neapolis eſt, quod ad venditionem fiſcalium, ſiue illorum adiudicationem procedatur, nulla præcedente executione, ſi illi ſequeſtrati ſint ad inſtantiam creditorum.*
21 *Stylus fori alicuius loci ſatis probatur per atteſtationes Curialium, ac Notariorum loci.*
22 *Stylus, & conſuetudo contraria vbi vigent, inducunt tacitam derogationem ſolemnitatibus à iure in ſubhaſtationis iudicio requiſitis.*
23 *Et talis ſtylus eſt omninò attendendus.*
24 *Læſio debet probari ab eo, qui ſe fundat in ea.*
25 *Et quidem plenè & concludenter.*
26 *Et percutere debet tempus ſecutæ adiudicationis circa probationem valoris rei adiudicatæ.*
27 *Læſio excluditur ab adiudicatione facta per Iudicis decretum, attenta vel ſola præſentia Iudicis.*
28 *Teſtis deponens de facto proprio etiam ſi eſſet vnicus, pluſquam ſemiplenam facit probationem.*
29 *Et eius dictum adminiculum aliis duabus depoſitionibus facit plenam probationem.*
30 *Pretium certum rei omnino requiritur ad effectum probandi læſionem.*
31 *Bona ſubhaſtata, minori pretio illorum veri valoris, vendi ſolent.*
32 *Præſertim quando illa ſunt vocabilia per mortem debitoris.*
33 *Vincula impoſita alicui rei, tendunt ad diminutionem valoris illius. Et reddituum.*
34 *Incertitudo valoris rei, excludit læſionem.*
35 *Læſio & illius ſuſpicio ceſſat per oblationem retinentis rem, ſuper qua illa prætenditur ad illam retrocedendum.*
36 *Quando agitur de ſolutione pro rata, creditoribus faciendæ, conſideranda eſt quantitas, quæ à quolibet fuit contributa.*
37 *Manutentio non datur contra decretum adiudicationis executionis ad hominem demandatum.*
38 *Scientia adiudicationis, & acquieſcentia facit cenſeri quem pro ſpoliato vide non iuuat præſumptio continuatæ poſſeſſionis, & adhuc ceſſat dictum, ſufficiens etiam eſt ſpatio paucorum dierum.*

DECISIO LXVI.

POst relationem coram me emanatam sub die 28. Iunij 1729. fauore Dom. Marchionis ab Auria, in qua fuit dictum illi dandum esse mandatum de manutenendo in redditibus Fiscalibus, de quibus agitur, eo quia adiudicatio reportata dd. redditum Fiscalium per Dominam Barbaram Spinolam vxorem d. Domin. Marchionis à Regio Consilio Neapolis pro restitutione suæ dotis erat notoriè nulla quæ propterea D. Marchionem sua anteriori possessione non priuauit, instructa pro noua audientia d. D. Barbara, qua illi cum illa sub hac die fuit resolutum dandum esse mandatum de manutenendo D. Barbaræ pro ducatis 48. mill. tantum, & sic recedendum à dicta

2 Nec obstantes in decisione ponderatæ d. adiudicationis fuerunt tres, quarum prima dicebatur ratione excessus, cum dos Dominæ Barbaræ ascendat in totum ad summam ducatorum 48. mill. monetæ Neapolis, adiudicatio autem facta fuit pro ducatis 30. mill. vnde apparet de excessu in ducatis 2000. qui sufficit vt detur in aliqua parte ad effectum, vt executio adiudicationis in tota sua illesa remaneat *ad text. in l. 1. §. hæc verba glossa finali et*, Bartol. *in l. fin. n. 3. ff. comm. div.* ex qua etiam omnes idem tenent, *Gale resolut. de deb. n. 7.* Pat. *decis. 523. num. 2. lib. 1.* Gregor. *XV. decis. 378 n. 1.* cum aliis relatis *in decis. 682. num. 3. & 4. p. 4. recent. tom. 3.*

3 Secunda nullitas deducebatur, ex eo in iudicio adiudicationis prætendebatur citatum non fuisse D. Marchionem, nec aliquem eius legitimum Procuratorem, & tamen ipse tanquam possessor dd. reddituum fiscalium citandus erat, dum per adiudicationem immittenda erat in illorum possessionem D. Barbara, ad hoc vt priuatus remaneret sua possessione ad *text. in l. de vnaquaque ff. de re iud.* Rocca *decis. 8. n. numero 7. & 8 part. 1. recent. & decis. 267. numero 12. part. 4. recent. tom. 2.*

Tertiam nullitatem in eo consistere firmatum fuit, nam ad adiudicationem fuit processum, non captis prius pignoribus Prætorijs, mediante exequtione, quæ in annuis præstationibus fieri debet eodem modo quo fit in immobilibus ex iuribus allegatis *in dict. decis. lib. 8. recent. edition.* vbi

4 pariter firmatum talem executionem debere præcedere adiudicationem.

5 Ex capite etiam læsionis dicta fuit nulla adiudicatio, & læsio deducebatur, quia D. Barbara ad effectum sibi fiendi de ducatis mill. adiudicationem obtinuit, ac ad eius præiudicium in libris Regiæ Cameræ Neapolis descriptis erant centum reditus fiscales spect. ad D. Marchionem valentes capitale ducator. 1700. mill. ex quibus extrahebantur annui fructus ducator. 8[illegible]. qui quidem læsio tanquam vltra dimidium iusti pre-

6 tij refecinditi subhastationem, hæc adiudicatio erat etiam ex hoc constet de illius iniustitia iuxta terminum *l. 2. Cod. de rescind. vend.* cuius text. cum vt habeat etiam locum in subhastatione declarat Cornel. *consil. 56. num. 2. lib. 3.* Rebuf. *in concord. tom. 2. de rescind. contract. a. 1. num.* glossis *n. 8. per text. ibi per omnes.* glossam *in Capnol. l. 2. num. vol. 2.* del Pinell. *num. 2. Cabal. in addit. ad Gabriel. comm. opin. & vend. con. lect. 8. num. 1. quod. cons. edition.* Seraphin. *decis. 149. lib.*

numero 1. 2. recentiorum decisionum.

Hæc autem omnia deducta per Dominam Barbaram non subsistere, Nam allegatus excessus dictorum reddituum valde tardius, & post adiudicatio pro dote d. D. Barbaræ cantat tempore dotis ducatis 48. mill. summa autem ducator. 2[illegible] liberata fuit in aliorum casu a Regio Consilio Neapolitano nempe in casum alimentorum, & fructuum dotalium vt apparet ex pluribus actis datis in vltimo summ. d. D. Barbaræ *num. 1.* & huiusmodi adiudicationem fuisse factam pro vtroque ex credito comprobatur nedum ex sequestro, ac decreto facto pro alimenti fauore Dominæ Barbaræ, vt in d. eius summ. eodem *numero 1.* verum etiam ex relatis, attestationibus Notarij Actuarij facti de ordine Iudicis expediti ad alium similibus primo tum. ipsiusmet Dominæ Barbaræ *numero 6.* & 11. quibus accedunt etiam verbalis nem eiusdem Dominæ Barbaræ, quia adiudicatio facta fuit pro dote ducatorum mill. & pro aliis ducatis [illegible] in eorum alimentorum vt in fidem eius vltimo [illegible] 9. & 10. quæ omnia faciunt euidenter pro adiudicatione, & [illegible] propterea quo nullo adstante fundamento, [illegible] adiudicatio impugnatur [illegible] valide attestata [illegible] Abbat. Decis. [illegible] de Luca [illegible] Affect. Illustr. [illegible] 3 latis per Card. *confil. 61. numero 1.* [illegible] *num. 2.*

Ponderatum etiam fuit quod post emanatum decretum adiudicationis ad fauorem D. Barbaræ procurator D. Marchionis semper posuit contra illud opposuit quatuor nullitates, vt in primo Summario d. D. [illegible] *num. 14.* nulla de illa respectu excessus [illegible] quæ certe inter illos fuisset controuersia tanquam valde substantialis, nisi procurator opponens, quod adiudicatio comprehendere non [illegible] ditum dotis, quam ex [illegible] ex quibus concludendo venit vltra dotis adiudicationis comprehendere, non solum creditum dotis, sed etiam [illegible] dotalium, maxime quia [illegible] vendit creditum alimentorum [illegible] Pet. *in loc. citat. num. 1. Dec. in tract. de pact. dotium.* vbi Rot. *num. 1.* qui concludunt in specifico facto pro repetitione dotis [illegible] 9

que [illegible] si non fecerint, [illegible] tationem, quia fructus dotales [illegible] 10 Rom. *num. 1. de [illegible] num. 1.* [illegible] vinc. [illegible] 11 [illegible] *num. 8.* [illegible] *num. 15.* [illegible] 12 [illegible] Attenta [illegible] Marchioni [illegible] [illegible] pendium [illegible] [illegible] 13 [illegible]

... decis. 236. num. 2. inter impress. apud Moder. *de ... num. cum vide.*

Non obstat, quod per Dominum Marchionem dicatur nonnullæ solutiones in eius summario de quibus nonnulli testes in eius summario deponunt, quæ tacitæ apparent Dom. Bombonis *num.* 12. quæ tacitæ apparent Dom. Barbaræ à Comitio Sylvola in summario ducatorum 1175. ex quibus præcipitur dictam Dom. Barbaram remanere tantisper tactam de prædictis ducentis ... ex debitis ratione alimentorum, quia dictæ solutiones factæ apparent vsque de anno 1663. alimenta autem in tenuis ... fuerunt assignata de anno ... & sic valde petit, vnde cum probatio huiusmodi respectu temporis dubia adducatur, attendendum non est, Natta qui alios allegat. *cons. 171. num. 9.* quotiescumque enim tempus est de substantia actus, quod agitur, clarum est, quod præcisè probari debet, alias probatio non suffragatur, Glossa tam. *in lege cum actore*, vbi Bartolus *n. 2. ff. D. de negot. gest.* & post alios Sardus *decis. 75. num. 1.* Rota *decis. ne 73. numero 20. part. 4. recent. tom. 2.*

Secunda nullitas ex defectu citationis in eadem decisione pondcrata hodie cessat, stante quod ex facto appareat decretum adiudicationis nullo facto fuit die 24. Decembris 1667. præsente, & consentiente Bartholomæo Cittadino, tunc ratente D. Marchionis, qui in illius personam tunc transmutatum fuit die 31. Maij 1670. ac ab eo fuit acceptatum, vt in summario *numero* 1. Dominæ Barbaræ *numero* 16. & sequenti, & sic perperam defenderetur citatio, vbi haberur præsentia, quæ supplet huiusmodi defectum, Ialon *in lege negotiorum, numero* 26. *vers.* 2. *limita, D. de offic. Procons. & legat. & in lege* 1. *num.* 1. *D. de in ius vocand. & in rubric. num.* 9. *vers. veritas est, Cod. eod. tit.* Mascard. *in pr. v. part.* 6. *membr.* 1. *num.* 12. Vent. *de nullit. quibus modis fiunt. nullitas. def. jud. pacif. num.* 116. cum aliis copiosè Novis relatis *in decis. ... num. ... part.* 4. *recent. num.* 2. Nec procuratoris mandatum dici potest quod fuisset expiratum de tempore dicti decreti super adiudicationem emanati, quia vt dicebatur decretum factum fuit sub die 24. Decembri 1667. & de illo tempore adhuc durabat mandatum cum relatio dictum fuerit ad totum, & integrum annum 1668. Quare non obstat, quod potius de mense Ianuarij 1668. & sic de tempore quo Critolli mandatum ipsum fuerat expirasse, ei decretum adiudicationis fuerit intimatum, non enim intimatio huiusmodi non requirebatur ex forma dicti decreti simpliciter, ac absolute loquentis, nec ex dispositione iuris, cum procurator habuisset notitiam illius, ex quo factum fuerat ex præsente, vtique intimatio facta fuerat eo præsente, vtique intimatio illa dici debet facta ex abundanti cautela, quæ præsertim licet nullitèr facta apta non fuit ad deperdendum præcedens, & ad inferendum præiudicium *... cit. ... autem, cui debet. Cod. de legi. ... mentum, D. mod. quæ cau. ord. ind. cogi. debe.* per Roman. *cons. 143. numero* 7. Rot. *... num. 9. part. 1. ... dec. ... num. 6. part. 2. ... recent. tom. 1.*

Postrema nullitas ex eod. dict. ... non procedit ex parte decreti ... mediante capitione pignorum, pro ... Etenim ratum est, si vnquam ... fuerit requisitus quod quæque bona ... pignori tam supposita pignoris, & ... accessu ad fauorem creditoris, prout in præsenti casu reddit[us] fiscales, de quibus certum fuit reperiebantur pignori, [illegible] ad [illegible] Dominæ Barbaræ, quid quid aliud dici posset respectu adiudicationis pignoris Prætoris, in quibus terminis intelligenda sunt doctrinæ allegatæ in decisione quæ reddetur *sub* §. *ordine*, & teneris nullitas, & cum hac distinctione in simili materia procedendum esse docet Penzon. *... cap. 194. num.* 13. cuius opinionem sequitur Modern. Perusin. *de subhastatione, introd.* 15. *n.* 7. & latius *infect. num.* 1. *cum seq.* vbi dat formam procedendi in vtroque casu sub ea distinctione, vt cessante pignore executionali præcedere debeat executio ex qua formatur pignus Prætoris, quod necessarium non est si præcedat pignoris consecutio, vt resolvimus in simili firmat *sub n.* 17.

At circa hoc tollit omnem omnino dissensum stylus vigens in civitate Neapolis, qui per testes fuit similiter examinatos de præscriptione [illegible] ditionem fiscalium, sine illorum adiudicatione procedatur nulla præmissa executione si illi sequestrati sint ... [illegible] ... ponant, quo casu libertum ... summario Dominæ Barbaræ *num.* 14. quæstrum hic ... non contrarietur, licet ad probandum huiusmodi stylum satis esset etiam attestatio nonnullorum Curialium, ac Notariorum ... in primo summario Dominæ Barbaræ *numero* 9. vt declaravit Rota *decisione* 153. *num.* 2. inter impress. ad Modern. *de nullit.* & apud eundem *de subhast. decis.* 9. *num.* 8. cum aliis congestis per Mangil. *eadem tract. quæst.* 69. *num.* 12. qui ait conferi derogatum solemnitatibus à iure requisitis in iudicio subhastationis quotiescumque vigit stylus, & consuetudo contraria, & quod similis stylus omnino sit attendendus docuerat Guido Pap. *dec.* 22. *num.* 1. *in princip. sed contra* ... Rota *dicta decisione* 153. *num.* 17. apud eundem Modern. *de subhastat.*

Quo verò ad Iudæorum ... de se fundat claudicat, quod ... tur, Bart. & alij *in Authen. ... inrend.* Gozad. *cons.* 44. *n.* ... concludenter, Abb. *in fin. cap. ... in integrum.* Dec. *cons.* 4. *num.* 11. & ... debet tempus fecisse adiudicationis ... tionem valoris prædictorum fiscalium, ... *in lege volumus de ... Cod. de rei ...* & Doctores *in lege* 2. *... lege ... num. D. ad legem Falc.* Benatt. *... n.* 2. *... n.* 4. *part.* 4. *recent. ...* 2. Ad ... illam probandi datæ fuerunt plures ... horum reddituum fiscalium facta ... & 1668. ad rationem ... pro quolibet ... mario absque vlla ... summario *num.* 12. cum ... compercuerit tempus ... dict. ... nem ... cata ... prime Barbaræ ... non ...

... ...

Præterea eo magis ceſſare videtur læſio dum ex depoſitionibus trium teſtium inductorum per Dominam Barbaram clarè apparet quod redditus fiſcales ad forenſes ſpectantes, venditi fuerunt de anno 1637. & 1638. etiam ad rationem 30. vel 40. pro centenario, vt in vltimo ſumm. Dominæ
28 Barbaræ *num.* 15. Imo ſecundus teſtis deponit ſe illos emiſſe pro tali pretio à particularibus, & à Bartholomæo Aquino, qui nomine Regiæ Cameræ vendebat, ac inſtrumentum ſuper tali emptione celebratum fuiſſe, ſtipulatum per Maximum Paſſerum eiuſdem Regiæ Cameræ Notarium; qui tanquam deponens de facto proprio etiamſi eſſet vnicus, plusquam ſemiplenam faceret probationem, Achil. *dec.* 31. *de prob.* Cæſar de Graſſis, *deciſ.* 2. *de empt. & vendit.* Caputaq. *deciſ.* 281. *part.* 3. Seraph. *deciſ.* 889. *num.* 3. Rota *deciſ.* 252. *num.* 2. *part.* 2. *in rec.* quare adminiculato illius dicto ex
29 depoſitionibus aliorum duorum teſtium, vt ille faciat plenam probationem tradit Caſtrenſis *in l. quicunque in fin. Codice de ſerv. fug.* Crot. *in tract. de ceſt. numero* 209. Soccinus iunior *conſil.* 61. *in fin. lib.* 1. Cephal. *conſil.* 432. *num.* 31. maximè iuncta fide Proxenetæ ante adiudicationem exhibita ex qua apparet non ſemper hos redditus fuiſſe venditos pretio contento in inſtrumentis venditionum per D. Marchionem productis, ſed aliquando longè minori, & propterea ex his colligitur non poſſe in illis conſtitui certum pretium quod omnino requiritur ad effectum probandi læ-
30 ſionem. Quibus additur etiam quod bona ſubhaſtata minori pretio illorum veri valoris, vendi ſo-
31 lent, præſertim quando illa ſunt vocabilia per
32 mortem debitoris, vt accidit in hoc caſu, ex quo dd. redditus pro rata ducatorum 22. mill. circiter empti fuerunt ſub periculo vitæ eiuſdem D. Marchionis, & quod decreta adiudicationis facta fuerint ſub duplici vinculo, vnum videlicet, quod capitalia non valeant reemi inconſulto regio conſilio, alterum quod fructus dd. capitalium pro rata
33 ducatorum mille annuorum, non liceat Dominæ Barbaræ exigere, ſed remaneant ſequeſtrati pro alimentis, quæ à filiis petita fuerunt, quæ quidem vincula dubitari non poteſt, quin tendant ad diminutionem valoris dictorum reddituum, Pinell. *in lege 2. part. 3 cap. vlt. num. 22. cum ſeqq. Codice de reſcind. vendit.* Rota *deciſione* 44. *num.* 9. apud Mo-
34 dern. Peruſin. *de ſubhaſt.* Gregor. XV. *deciſione* 553. *num.* 14. ex quibus cum ſaltem incertitudo valoris fiſcalium oriatur, læſio remanet excluſa, Baldus *in lege finali, § ſed ſi quis, Codice commun. de legat.* Rolandus *conſilio* 28. *numero* 24. *libro* 4. Gratianus *diſceptatione forenſ. capite* 861. *num.* 6. & 7. Rota *in Gerunden. anniverſariorum* 14. *Nouembris* 1586. *coram Orano.*

Sed videbatur etiam Dominis, quod Domina Barbara magis excludat quamcunque ſuſpicionem læſionis, dum ea ſeſe obtulit paratam provt de præſenti quoque ſe offert ad retrocedendum omnes redditus fiſcales ei reſtituta ei tamen à D. Marchione ſua dote ducatorum 48. m. vel retentis ex dictis fiſcalibus tot quorum valor aſcendat ad ſummam dd. ducator. 48. mil. ei debitorum, quam retroceſſionem facto acceptare Dominus Marchio nunquam voluit, & per huiuſmodi oblationem
35 ceſſare læſionem firmauit Rota *coram Merlino deciſione* 236 *numero* 2. quapropter reſolutum fuit dictæ Dominæ Barbaræ eſſe dandum mandatum de manutenendo pro rata ducat. 48. mill. tantum in dictis fiſcalibus, quæ quidem dictio pro rata intelligi debet, vt fiſcalia penes Dominam Barbaram remanſura eſſe debeant talis valoris, vt importent illam quantitatem, in qua D. Barbaræ fuit conſtituta dos, & quæ D. Marchioni fuit aſſignata dos, vt declarat Rom. *conſ.* 89 *n.* 1. vbi quod 36
quando agitur de ſolutione pro rata creditoribus facienda conſideranda eſt quantitas, quæ à quolibet fuit contributa.

Vltimo denique cum cauſa pendeat in gradu 37
reſtitutionis in integrum, ac decretum adiudicationis factum fauore Dominæ Barbaræ longè ante peritam reſtitutionem in integrum à D. Marchione fuerit executioni ab homine demandatum, non poteſt dari aliqua manutentio Domino Marchioni, vt diſtinguendo iuret executionem factam ab homine, & à lege, bene declarauit Rota penes Burat. *deciſ.* 604. *num.* 16. & 17. *& in Sipontina penſionis* 8. *Aprilis* 1647. §. *fin.* 1. *Iulij eiuſdem anni*, §. 1. & 8 *Iunij* 1648. §. *quia, coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Peutingero*, & ratio eſt quia cum Dominus Marchio ſcientiam habuerit prædictæ adiudicationis, ac per ſpatium plurium annorum diſtulerit hoc iudicium promouere ceſſat quæcunque præſumptio continuatæ poſſeſſionis in eo, qui propterea cenſeri debet, vt ſe habuerit pro ſpoliato, & ad hunc effectum ſufficiens etiam fuiſſet ſpatio paucorum dierum vt explicat Crauet. *conſilio* 235. *numero* 1. *verſiculo & dicitur negligere*, & plures Rotæ deciſiones cumulando tradit etiam Modern. *de manutent obſeruat.* 58 *ſub n.* 1.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum, &c.

R. D. P. Celso.

Romana Domus.

Lunæ 25. *Februarij* 1647.

ARGVMENTVM.

Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ob finitam lineam, & canones non ſolutos; vbi plura, ſecundum propoſitam facti ſpeciem, congeruntur ad materiam; & in ſpecie de facultate Domino directo competenti, capiendi poſſeſſionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de emphyteutæ excuſatione ob non ſolutos Canones.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio emphyteuſæ probatur ex locutionibus rei emphyteuticæ continuatis, & effectum ſortitis.*

2 *Confeſſio ſeperat quamcunque probationem.*

3 *Mandatum de manutenendo concedatur exiſtenti in poſſeſſione, ipſa probata.*

4 *Poſſeſſio apprehenſa propria auctoritate, & ſine citatione, dicitur clandeſtina, & turbatiua.*

5 *Et vitium vero poſſeſſori infert præiudicium.*

6 *Domino directo non permittitur exercitium proprie authoritatis in capienda poſſeſſione rei emphyteuſæ praetextu deuolutionis, & caducitatis ob non ſolutos Canones, dum non ſit ſatis in claris, & indubitatis.*

7 *Sed iudicio petitorio contra poſſeſſorem agendum eſt.*

8 *Qui interim debet ſua poſſeſſione manuteneri.*

9 *Ampli*

9 *Ampliatur procedere, etiam attenta facultate capiendæ possessionem propria authoritate.*

10 *Clausula* ad habendum & quicquid voluerit faciendum, &c. *adiecta investitura concessæ, pro se heredibus, & successoribus quibuscunque in perpetuum, comprehendit heredes etiam extraneos.*

11 *Relationis ad instrumenta natura est, quod relatum habeatur in referente.*

12 *Hæredes & successores extranei necessario debent in exigi in concessione investituræ concepta pro hæredibus, & successoribus quibuscunque in perpetuum comprehensi, quando primus investitus erat Clericus de tempore investituræ, & talis enunciatus in ea.*

13 *Concessio emphyteutica non potest dici esse finita, ob lineam vocatorium finitam, dum dominus directus per spatium longi temporis tertios in emphyteutas recognouit, recipiendi ab eis laudemium, deinde Canones.*

14 *Deuolutio rei emphyteuticæ ob non solutos Canones aliquo tempore, non potest à domino directo prætendi contra mulierem minorem.*

15 *Et absentem.*

16 *Sequestrum à domino directo contra inquilinos fundi emphyteutici facit cessare deuolutionem contra emphyteutam ob non solutos de eo tempore Canones.*

17 *Sicut etiam assignatio talium pensionum, cum obligatione inquilini de illis soluendis, acceptata ab ipso domino directo.*

18 *Testi attestanti aliquam rem vti mediatori, tanquam de negotio ab ipsomet gesto, cum alias sit notæ integritatis, plurimum deferendum venit. Iuncta præsertim alia attestatione.*

19 *Credulitas probabilis in emphyteuta, Canones fuisse solutos, sufficit ipsi ad euitandam caducitatem.*

20 *Causis quibuslibet etiam fatua, & iniusta, excusat à deuolutione, & à pœna.*

21 *Manutentio non datur possessionis nudæ, & attentatæ.*

22 *Manutentio, sicut cessat quando non constat de possessione, ita etiam quando possessio est nulla, improba, vel infecta.*

23 *Manutentio data proprietario vigore possessionis ciuilis per extinctionem lineæ inuestituræ, & deducitata excussioneri non valet, dum non fiat de ea dubium quæ per allegantem probari debeat.*

24 *Deuolutio, vbi non est clara, non potest procedi per viam manutentionis.*

25 *Et sic constat de iniustitia mandati de manutenendo.*

26 *Virtus primæ sententiæ, & illius effectus remanet suspensus per appellationem.*

DECISIO LXVII.

PRætendens moderrus rector Sanctorum Simonis, & Iudæ ob lineam finitam, & Canones non solutos, deuolutam esse ad eius Ecclesiam domum alias sub die 17. Octobris 154-. in emphyteusim concessam Vincentio de Ferrariis, & per Franciscam Felicem possessam; sub die 23. Ianuarij 1643. de facto illa non citata, possessionem prædictæ domus accepit.

Vnde introducta à principio causa coram reuerendissimo Vbis Vicegerente, qui Rectori mandatum de manutenendo concessit, & per definitiuam sententiam, nullum ius dictæ Franciscæ Felici competere, pronunciauit, & deinde peruiam appellationis, mihi commissa, proposito dubium, cui effet dandum mandatum de manutenendo, & domini ad fauorem Franciscæ Felicis responderunt, ex quo constat de anteriori possessione illius, non solum ex pluribus locationibus eiusdem domus continuatis, & effectum sortitis, iuxta Glossam *in lege qui vnuersus, §. qui per Colonum, in verb. Colonus*, ibique Aret. *num. 6. D. de acquirend. possess.* Bartolus *in lege ad probationem, vers. pone enim Cod. locat.* Gabr. *de locat. conclus. 4. numero 2. cum segg.* Rota *coram Andrea decisione 61. num. 3.*

Sed etiam ex confessione propria ipsius Rectoris, qui in instrumento publico sub die 8. Decembris 1636. declarauit recepisse fenitor. 28. b. S. pro canonibus decursis, & non solutis prædictæ domus emphyteuticæ per dictam Felicem possessæ, quæ confessio superat quamcunque probationem, Felin. *in cap. olim n. m. 10. versiculus secundo, de restit.* Menoch. *de retin. remed. 3. n. 396. vers. vltra*, Rota *dec. 708. n. 1. p. 4. tom. 3. rec.*

Et propterea debet illi concedi mandatum de manutenendo, vt in his terminis firmauit Rota *coram Andrea d. dec. 61. n. 4. in Bonen. de Carnalibus* 11. *Ianuarij* 1602. penes Marchet. *de cens. tom. 2. fol. 545. per tot. & in recent. dec. 420. n. 3. & 23. p. 4. tom. 3.*

Nec obstat possessio posterior Rectoris capta 28. Februarij 1643. quia vti apprehensa propria auctoritate, & sine citatione dicitur clandestina, & turbatiua, nullumque Franciscæ Felici præiudicium inferre potuit *cap. licet causam, de prob. cap. licet Episcopus de prabend. in 6.* Bartolus *in l. si duo num. 4. vers. si vero testes, D. vti possidetis*, Rota *decis. 266. num. 2. part. 1. rec.* Burat. *dec. 263. n. 3.* & penes Posth. *de manut. dec. 330. n. 21. cum segg. cum aliis in Imolen. beneficij 23. Iun. 1645. coram R. P. D. meo Cauado.*

Prætensio verò, quod ob lineam finitam, & Canones non solutos, licuerit de facto Rectori possessionem accipere, cessat ex eo, dum deuolutio & caducitas non erat clara, & indubitata, prout requiritur ad hunc effectum, sed plures patebatur difficultates, & probabiliter controuerti poterat, quo casu non permittitur Domini directo exercitium propriæ authoritatis, sed iudicio petitorio contra possessorem agendum est, qui interim debet in sua possessione manuteneri, iuxta doctrinam Speculat. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua q. 48. num. 62. vers. in dic.* Corn. *consil. 193. num. 3. lib. 3.* Gabr. *consil. 67. num. 17. lib. 2.* Corbul. *de cauſ. priu. ob non solu. can. quæst. 12. num. 3. cum seqq. ibi.* Eschin. *controuers. Iur. lib. 1. cap. 95. in fin.* Gotianus *cap. 136. num. 7. & 8.* Thomat. *decis. 16. n. 16.* relati à Posth. *de manut. observ. 16. num. 46. cum segg.* Rota *post eundem, decis. 111. num. 7. cum segg. dec. 168. eod. num. decis. 282. num. 7. dec. 293. n. 2.* & apud Pacific. *de Salu. decis. 141. n. 9. cum segg.* & penes Marchet. *de comm. part. 1. fol. 566. num. 1. & per tot.* Andr. *decis. 36. num. 6. decis. 61. num. 7. & in recent. dec. 4. 8. num. 7. part. 1. decis. 42. n. num. 22. & 23. part. 4. tom. 2. decis. 359. num. 4. & 5. part. 5. & in Vlixbonen. Vtilitatis d. Hoppenbriach. 13. Aprilis 1644. coram R. P. D. meo Cerro.*

Quam opinionem procedere etiam attenta facultate capiendi possessionem propria auctoritate, probat Mant. *de tac. lib. 22. tit. 22. num. 14. cum autem, & dec. 194. num. 2. cum segg.* Adde ad hæc

mem.Greg.*decis.*105.*lit. A.* & penes Posth. *de manut. dec.* 336. *n.* 8. & latè firmatum fuit in Fanen. seu Senogall. bonorum super immissione 14. *Martij* 1646. *coram Reuendissimo Patre Domino meo Meltio.*

Quatenus enim deuolutio deducitur, ob finitam lineam Vincentij de Ferrariis, & illa non poterat dici clara, dum concessio fuit facta Vincentio ac eius hæredibus, & successoribus quibuscunque in perpetuum, cum clausula ad habendum, & quicquid voluerit faciendum, quo casu venire hæredes, etiam extraneos, probat Cald.*de iur. emphyt. lib.* 2.*quæst.* 23. *num.* 52. & 53. Clar. *§ emphyteusis, quæst.* 28. *num.* 4. Caualer.*decis.* 290. *num.* 1. & *decis.* 263. *per tot. Rotam. emphyt.* 16. *Iun.* 1597. *coram Pecchia, Romana Vineæ* 22. *Martij* 1602. & *in Papien. bonorum* 10. *Maij eiusdem anni coram, clar. mem. Cardinal Pamphilio, cum pluribus in S. Arcen. at. feudi* 22. *Iunij* & 18. *Decembris* 1645. *coram R. D. meo Dunozetto Decano.*

Et licet in supplicatione, & precibus sanctissimo porrectis non legantur verba quibuscunque, & similia nihilominus cum in eadem supplicatione habeatur relatio ad instrumentum prædictum, ibi, & prout plenius dicitur contineri in
11 ipso instrumento concessionis, potuit Francisca Felix, vigore præfatæ relationis iustè prætendere, quod omnia contenta in instrumento conferentur repetita in supplicatione, Baldus *in lege* 2. *num.* 4. *Cod. de error. Aduoc.* & in his terminis Rota *decis.* 14. *num.* 42. & *seqq. p. art.* 6. *decis.* 549. *num.* 13. *p.* 4. *tom.* 3.

12 Maximè cum idem Vincentius esset eo tempore Clericus, & talis enunciatus, tam inuestitura, quam in conformatione Apostolica, & paulo post ad Episcopatum promotus, itavt dicta verba ad eius filios, & descendentes nullo modo adaptari possent, & propterea de hæredibus, & successoribus extraneis necessario deberent intelligi, vt notat Curt.*de feud.* 2. *part.* 3. *part. n.* 40. Clar. *§ feudum quæst.* 79. *num.* 4. Cald. *quæst.* 20. *num.* 23. & 37. & *quæst.* 23. *num.* 69. Socin. *consilio* 13. *num.* 1. *lib.* 3. cum aliis per Tusar. *de substitutione, quæst.* 339. *num.* 42.

Quod comprobauit etiam obseruantia subsecuta, nam idem Rector præstitit consensum alienationi prædictæ domus factæ de anno 1605. ad fauorem Virginij Martini authoris Franciscæ Felicis, recipiendo ab eo laudemium, & Canones, prout etiam eosdem Canones recepit à prædicta
13 Francisca, adeo vt non possit dicere concessionem esse finitam, dum præfatos de Martinis per spatium quadraginta annorum in emphyteutas recognouit, Corbul.*de cauſ. primat. ex eo quod emphyteuta non ostendit Domino instrum. renouationis in numero* 2. Rota *decis.* 261 *numero* 4. *part. prima recentiores.*

Quatenus autem deuolutio prætenditur ob Canones non solutos, ab anno 1609 vsque ad tempus apprehensæ per Rectorem possessionis, &
14 restitit non solum minor ætas Franciscæ Felicis, il-
15 liusque absentia ab vrbe, prout de muliere, & minore, Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 27. *num.* 42. Ruin. *consil.* 110. *n.* 7. *lib.* 1. Speculat. *tit. de emphyt. §. nunc aliqua q.* 14. *n.* 24. & *seqq.* Et de absente Corbull. *de cauſ. primat. ob non solut. can. limit.* 1. *num.* 5. Dec. *cons.* 338 *n.* 9. Rota *decis.* 509. *n.* 3. & *dec.* 719. *n.* 8. & 9. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.*

Verum etiam sequestrum factum contra inquilinos super pensionibus eiusdem domus, Rota *dec.* 719. *n.* 10. & 11. *p.* 4. *tom.* 3. *recent.* Et quod magis est assignatio dictarum pensionum, cum obli- 17
gatione inquilini de illis soluendis acceptata ab ipso Rectore, vt deponit Ioannes Palumbus Cu- 18
rialis notæ integritatis, cui tanquam mediatori & attestanti de negotio ab ipsomet gesto, plurimum deferendum venit, iuncta præsertim attestatione Bizozari, cius iuramento recognita, Bartolus *in l.* 1. *§. idem Cornelio, n.* 2. *vers. vltimo vides, D. de quæst.* ... Rota *coram San. mem. Gregor. dec.* 204. *n.* 3. *dec.* 247. *n.* 6. & *seq. dec.* 521. *num.* 2. & *dec.* 544. *num.* 18. & 19. cum aliis per Add. ad Burat. *dec.* 116. *n.* 16.

Ex quibus apparet Franciscam Felicem, vel Canones persoluisse, vel saltem iustè potuisse credere illos fuisse solutos, & Rectorem de eius satisfa- 19
ctum, quæ probabilis credulitas sufficit ad euitandam caducitatem, Iason *in lege* 2. *num.* 53. *quæst.* 16. *vers. limita tamen, Cod. de iure emph.* Caputaq. *decis.* 180. *n.* 4. *part.* 1. San. mem. Greg. *decis.* 388. *n.* 4. Burat. *dec.* 624. *n.* 7. *cum seqq. Romana prætensæ deuolutionis* 22. *Iun.* 1624. *coram Rembaldo*, Grat. *cap.* 633. *n.* 24. *cum seqq.* & 675. *n.* 33.

Cum quælibet causa etiam fatua, & iniusta ex- 20
cusset a deuolutione, & à pœna *l. cogitur, §. potest. D. de lib. cauſ.* Corbal.*de cauſ. primat. ob non solut. can. limit.* 17. *num.* 2. *Romana deuolutionis* 12. *Nouembris* 1613. *coram Coccino, & in alia Romana prætensæ deuolutionis* 22 *Iun.* 1624. *coram Rembaldo, & in recentiores, dec.* 281. *n.* 15. *p.* 4. *tom.* 2.

Minus obstat alia possessio capta per eundem Rectorem sub die 22. Ianuarij 1644. vigore mandati de manutenendo obtenti à R. Vicegerente, nam cum prior possessio fuerit nulla, & attentata 21
in vim illius manutentio dari non poterat, nam si- 22
cut illa cessat quando non constat de possessione. *§. retinendæ instrum. de interdict.* ita etiam quando possessio est nulla, improba, vel infecta, Rota *in Colimbrien. præsumptionum* 18. *Iun.* 1632. *coram R. D. meo Decano*, apud Posth. *dec.* 330. *n.* 18.

Nec dicatur, quod saltem eadem manutentio potuerit concedi vigore possessionis ciuilis, quæ remanet pedes proprietarium, nam illa sustineri 23
non valet, dum non fuit docetum de extinctione lineæ, & de caducitate, quæ per allegatem probari debet Speculat. *in tit. de exp. §. nunc ad qua n.* 66. Rota *coram Buratto dec. sub num.* 5. *vers. fauustitia vero, & numeris seqq. & in recent. dec.* 25. *n.* 1. *cum seqq. part.* 6.

Et ex his patet responsio ad decisionem in contrarium adductam in Romana de Bombellis 31. 24
Maij 1613. coram Sacrato, nam dum deuolutio non erat clara, non poterat procedi per viam manutentionis, & sic constat de iniustitia mandati de 25
manutenendo, Rota *in Romana domus* 16. *Februar.* 1632. *coram Pecchianæ*, apud Posth. *decis.* 336. *num.* 5. cum aliis supra allegatis.

Non obstat sententia lata in petitorio, in qua dictum fuit nullum ius competere Franciscæ Feci, quia cum ab ea fuerit appellatum, & appellatio simpliciter per signaturam admissa, interim possidens, non poterat sua possessione priuari, sed in ea debebat manutenere, quia virtus primæ sententiæ, & illius effectus remanebat suspensus per appel- 26
lationem, Abb *cons.* 69. *numero* 2. *vers. sed ea causa nostro lib.* 1. Alexander *consilio* 189. *num.* 6. *lib.* 2. Add. ad Purat. *decisione* 436. *numero* 12. & in terminis, Rota *dicta dec. sub* 330. *num.* 9. & ... penes Posth. *de manut.*

Et hæc dixerunt Domini ad effectum manutentionis tantummodo partibus hinc inde informantibus.

R. P. D. Peutingero.

Romana prætenſæ reſtitutionis dotis.

Lunæ 27. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Actio ſpolij non competit aduerſus ſententiam ſimpliciter iniuſtam, quando iniuſtitia non eſt valde notoria. Competit ſpoliato ex mandato ex falſa cauſa relaxato pro omnibus, etiam inde ſequutis. Læſio enormis datur etiam in ſubhaſtatione rei facta viliſſimo pretio citra omnem proportionem. Executio iudicis à quo, iniuſta, poteſt reuocari à iudice, ad quem per viam attentatorum.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio non competit ſpoliato ob ſententiam iniuſtam, quando iudex licet iniuſte, non tamen notorie iniuſtè proceſſerit, quo caſu debet ſpoliatus ordinariis iuris remediis agere.*

2 *Mandatum ex falſa cauſa relaxatum eſt iniuſtum, cum omnibus in executionem illius geſtis: & proinde ſuffragari non poteſt obtinenti, quin teneatur ad plenam bonorum vigore illius, reſtitutionem.*

3 *Precedit etiam in caſu ſubhaſtationis, factæ mandato iudicis.*

4 *Læſio enormis inſurgit etiam ex re, viliſſimo pretio citra omnem valoris proportionē ſubhaſtata.*

5 *Locupletari quis non debet cum alterius iactura, vel longa defatigatione iudicium.*

6 *Executio iudicis, à quo, quando eſt iniuſta poteſt optinè reuocari per iudicem, ad quem, etiam per viam attentatorum.*

DECISIO LXVIII.

DOmini hodie iterum approbando reſolutionem ſub die 4 Februarij præteriti coram me datam ad duo capita dubij propoſiti in hac cauſa, videlicet an mandatum A. C. ſit infirmandum ita vt ſit danda reintegratio hæredi q. Antimi Vrbini ad bona ſubhaſtata contra D. Emilium Canalerium D. Cleriæ Sanneſiæ maritum deliberatarium dictorum bonorum, de quibus agitur, reſpondent iniuſtitiam in primis ſententiæ ſubhaſtationis A. C. conſtare ex abundanter ſatis dictis in deciſione in hac cauſa emanatis ſub diebus 15. Ian. & 21. Iunij 1649. & dicto die 4. Febr. huius anni,
1 provt etiam non competere d. hæredi Antimi reintegrationem ad bona ſubhaſtata, ſed ordinariis ei iuris remediis agendum eſſe, quia iudex licet iniuſtè, non tamen notoriè iniuſtè proceſſit, vt in §. *quod verò locus non ſit dicta deciſione quæ reuideatur.*

Nihilominus tamen DD. cenſuerunt ex capite ſummæ læſionis d. Emilium teneri d. hæredi q. Antimi reſtituere quicquid ad inſtantiam eius vxoris pro ſumma nequaquam debita ad ipſum peruenit de bonis d. Antimi, qui vt omnes ſupradictæ de-
2 ciſ. iuſtiſſime firmarunt, iniuſtum erat d. mandatum A. C. ex falſa cauſa relaxatum cum omnibus in executionem illius geſtis ad text. *in l. ſi vxor ſit rem.* & *ſi centum. D. de cond. indeb.* ideo ſuffragari non poteſt d. Emilio, ſed tenetur ad reſtitutionem debitorum *l. 2. l. pen. Cod. ſi vend. pig. agatur.* Fulg. *conſ. 190. viſis toto proceſſu, num. 3. ad fin. verſ. contra emptores vero.* Neguſ. *de pig. memb 1. part. 6. num. 28 verſiculo ſed dubitatur*, & in his terminis fuit reſolutum *in Romana ſpol. 21. Februarij 1600. coram Iuſtio deciſ. 36. vo. Sac. in Ancon. ſpol. 9. Iun. eod. anno dec. ſ. 282. per tot. part. 3. recent.* ac etiam probatur in *deciſ. 506. n. 7. verſ. nec obſtare viſum fuit, & ſeq. p. 5. rec. tom. 2.* latiſſimè proſequitur Giurb. *dec. 89. ſub n. 1. verſ. etiam contra tertium, & ſeq.* & concurrit ſtat. vrb. lib. 1. cap. 154. Mod. Peruſ. *in tract. de ſubhaſt. inſp. 49. num. 69.* vbi in terminis dicit procedere etiam in caſu ſubhaſtationis factæ mandato 3 iudicis.

Enormis autem læſio ex eo manifeſta, & palpabilis apparet quod dicta bona Antimi in ſorte ſc. 1480. ex d. mandato ex falſa cauſa relaxato ſubhaſtata viliſſimo pretio ſc. 4600. & cum maxima læſione, conſideratis etiam oneribus, quibus ſubiecta reperiuntur, à d. Emilio empta fuerint, vnde reſultat damnum hæredis d. Antimi *l. ſi vxor 3.* ibique Gloſſa *in l. 1. in verbo mala fide, Cod. ſi vend. pign.* agatur, & aliis relatis probat Mod. Piſaur. *de ſubhaſt. quæſt. 45. num. 14. verſ. nec iſto caſu*, quare 5 iuſtum non eſt, vt hoc pacto cum alterius iactura, vel longa defatigatione iudiciorum locupletetur *d. l. 1. ad med. verſ. quod ſi de bonis, & d. l. ſ. vxor, C. vend. pignor. agatur*, & vtrobique notatur per Gloſſam, & Doctores.

Non obſtat doctrina Baldi in Auth. *& qui iurat ſub n. 47. in fin. verſ. ſed quid ſi fuit proceſſum, C. de ben. auth. iud. poſſ.* Franch. *dec. 120. num. 8. verſ. item quod eſt fortius, & dec. 660. per tot.* cum pluribus allegatis.

Quia iſta iura non procedunt quando iudex à quo mandatum relaxauit, & executio facta eſt pro ſumma maiori quam ſit debitum, & ſic longè fortius pro ſumma nullo modo debita, vt hic Rota *d. dec. 282. n. 2. verſ. nec obſtat. p. 3. rec. & in Senog. alb. bonorum 14. Aprilis 1617. coram bon. mem. Kemb.* Etenim quando executio iudicis à quo eſt iniuſta poteſt optinè per iudicem ad quem reuocari, etiam per viam attentatorum, vt pluribus allegatis firmant Add. ad Greg. *deciſ. 91. n. 13. & dec. 232. n. 4. in fi.* Burat. *deciſ. 185. n. 6. & prius dec. 171. num. 8.* & fuit dictum *in Meleuitana attentatorum 20. Iunij 1639. §. Circa coram Reuerendiſſ. Domino meo Decano.*

Et ita vtraque, &c.

R. D. P. Verospio.

Romana ſupplementi legitimæ.

Lunæ 20. Ianij 1650.

ARGVMENTVM.

Sententia probatur valida ex reuolutione Actorū, & Rotalis, iuſta ex deciſionibus. Exceſſiua, eſt iniuſta. Dos filiç imputatur in legitimam. Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis. Exceptio partitæ non iuſtificatæ, non valet retardare executionem ſentētiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Diſtractiones, ac deductiones quales admittantur, & quo-

modo iustificentur, ad præiudicium legitimæ.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas resultat ex reuolutione Actorum.*
2 *Decisio* Verall. 260. p. 2. *huiusmodi decernens semper in Sac. Trib. Rotæ fuit recepta.*
3 *Sententiæ Rotalis iustitia deducitur à Rota ex decisionibus in ea causa factis.*
4 *Sententia excessiua, est iniusta.*
5 *Dos filiæ imputatur in legitimam, de luce communi.*
6 *Et eò magis si ab ipsomet Patre demandata fuit imputatio, quæ ideo exequi debet.*
7 *Legitima de vniuerso Patrimonio, supputatis etiam doribus est detrahenda.*
8 *Legitima filiis debita, est tertia pars hæreditatis.*
9 *Exceptio partitarum non iustificatarum non valet retardare scientiæ executionem.*
10 *Præiudicium præseruatum, resultare non potest ex partitis, de quarum veritate principaliter disputari contingat.*
11 *Patrimonium defuncti, ex legatis in testamento relictis, in præiudicium legitimæ non potest.*
12 *Etiam si legata per testatorem ad pios vsus essent destinata.*
13 *Neque distractio stabilium ex causa pestis, ac belli, ex longo post casus tempore facta.*
14 *Distractio causa pestis, ac belli solummodo approbatur in illis bonis, quæ tunc temporis, vel paulò post distrahuntur.*
15 *Instrumentum venditionis bonorum, quæ ex causa in iure admissa, prætenduntur detrahi in diminutionem patrimonij defuncti; dato quod alias esset iustificata; non concludens verum eorundem valorem, in præiudicium hæredis non approbatur.*
16 *Et eò maximè si distractio est facta pendente lite, & post moram incursam.*
17 *Nec expensæ factæ pro creditorum exactione, si non iustificentur.*

DECISIO LXIX.

POst editas super legitimæ supplemento ex bonis Riccardi Patris taxato fauore Mariæ, ac illorum de Cherubinis eiusdem hæredum in scutis 7215. & obulis 88. super earum executione conformium commissa mihi causa dubitaui, an locus esse possit vtbis statuto de duabus conformibus exequendis; & ex ea ratione potissimum affirmatiuè Domini responderunt, quod requisita per statutum in casu proposito non possunt in dubium reuocari,
1 siue inspecta personarum qualitate vtrinque admissa, siue validitate sententiarum exaduerso non
2 impugnata, ac exactorum reuolutione resultante
3 iuxta decisionem Verall. 260. *part.* 2. semper in hoc Trib. receptam; siue demum earundem iustitia abunde iustificata ex decisionibus coram reuerendissimo Patre Domino meo Cerro in prima instantia, in altera vero coram reuerendissimo Patre Domino meo Meltio luculenter extensis, provt aliàs iustitiam sententiarum exinde Rota in pluribus decisionibus relatis in Rauennaten. seu Ferrarien. Decimarum 24. Ian. 1650. & in Anconit. dotis 30. Maij eiusdem anni coram me.

Non obstant repetita errorum obiecta ad excludendum legitimæ supplementum in præfata quantitate taxatum in præcedentibus instantiis ex quibus sententiæ tanquam excessiuæ iniustitiæ exad- 4
uerso supponuntur obnoxiæ, pex textus in *leg. in hoc iudicio, D. fam. herc.* Rota *coram Put. dec.* 315. *n.* 1. *cum sequentibus, l.b.* 1. *& coram Buratto* 216. *num.* 11. Quia prædictarum sententiarum excessum ex facto corruere apertè demonstrant tum diuisionis instrumentum, tum ipsius negotij libri, ex quibus valor hæreditatis, detractis debitorum partitis, deprehenditur in summâ scutorum 111946. & obulorum 37. supplementum verò legitimæ conuincitur æquare valorem scutorum 8657. & obulor. 72. cum dimidio, provt melius ex calculo inferius recensendo constabit.

Supputatis siquidem debitis atque detractis aliis detrahendis, hæreditaria Riccardi credita ad scuta 67764. & obulos 17. non solum ostendunt adducta iura, sed etiam ipsa Farsetti Petuti relatio ab hoc Tribunali iudicialiter deputati.

Alia quoque credita in eadem relatione non calculata, vt par erat, ad debitum Capsæ constituere summam scut. 8942. & obulorum 27. cum dimidio; loca præterea montium, nec in Farsetti relatione comprehensa æquare valorem scutorum 21890. prædicta quoque iura conuincunt, ac horum fructus viuente Riccardo decursos, & non exactos ducentorum scutorum numerum explere, ac obulorum 77. Et demum tum Bergomensis territorij stabilia ab ipsamet Anna, pendente lite distracta conficere summam scutorum 17385. & obulorum 30. si ratio monetæ earum partium habeatur, secundum verò æstimationem monetæ Romanæ quantitatem scutorum 12169. & obulorum 50. (vt Anna prætendit) ex inuentario, ac diuisionis instrumento dignoscitur, tum solutas denique dotes in vita Patris summam scutorum 20000. conficere, dotalia instrumenta iustificant; 5
quam tamen summam dotis occasione receptam in filiæ legitimam imputandam esse Domini consuerunt, vel quia imputatio iuris dispositioni conformis existit. *lege quoniam nouella, Cod. de inoff. test.* vbi inter cæteros Iason. *num.* 29. Bartolus *in leg. in quartam n.* 10. *D. ad legem falcid.* ibique Ripa *numero* 148. Soccinus iunior. *n.* 242. Pic. *num.* 381. & de communi testatur Crass. *in* §. *legitima, quæst.* 23. *num.* 1. *&* 15. Peregrinus *de fideicomm. articulo* 36. *numero* 131. Cyriac. *controu. iu* 385. *num.* 7. Rota *in ciuitatis Castelli supplementi legitimæ* 11. *Martij* 1526. *coram Maxanedo*, vel quia ab ipsamet Pa- 6
tre demandata fuit imputatio, adeoque exequi debet per textus in *lege si quando*, §. *generaliter, Cod. de inoff. testament.* Picus *in adducta, lege in quartam numero* 187. *Digestis ad legem falcidiam*, vbi de communi Ferdin. Vasquez *de successione creat.* §. 30. *n.* 258. Crass. *in adducto* §. *legitima, quæst.* 22. *num.* 2. Rota *coram Greg. dec.* 568. *num.* 2. *& in Romana legitimæ* 15. *Maij* 1600 *coram Iusto*, post Pacif. *de Salu. decis* 153. *n.* 8. *& in hac eadem causa* 6. *Iunij* 1646. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Cerro.* Provt etiam eandem summam decreuerunt 7
esse computandam in calculanda legitima, de vniuerso Patrimonio, supputatis etiam dotibus, detrahenda, vt tradit Gabr. *consil.* 122. *num.* 3. *lib.* 2. Crimell. *decisione Dolan.* 97. *numero* 8. Petra *de fideicommissione, quæstione* 15. *numero* 148. *in* §. *Tertiò retento eodem themate, & in* § *Quod autem attinet*, Fontanell. *de pact. nupt. clausura* 9 *glossa vnica p.* 2. *num.* 36.

Et

Ex hoc autem Riccardi æreæquante valorem scutorum 12594. & obulorum 7. cum dimidio, infrascriptas solummodo partitas detrahendas esse Domini confitentur, videlicet 5320. & obulos 5. pro tertiam cum dimidio, pro tertiam subsignatis errorum causa ad executionem assumptas, vide fo. 58. & obulorum 53. pro carore in locis citatum Capiæ deprehensis; scuta 5434. & obulos 74. in diuersarum vt fatetur personarum intemptas; ad denique scuta 1540. pro totidem locis Montium, quæ duplicaris vicibus descripta probantur in iisdem libris. Quibus proinde detractis, Riccardi hæreditatem in scutis 111946. & obulis 37. respondere runt esse taxandam, ac tertiam partem pro filiorum legitima debitam ex dispositione Auth. *non aliter C. de inoff. test.* calculandam in scutis 5[illegible]215. & obulis 45. cum duobus tertiis, eiusque supplementum summam scutorum 8657. constituere, & obulorum 72. cum dimidio.

Hinc verò sententiarum iniustitia resultat exaduerso perperam impugnata, quæ nec ex sequentibus partitis ab Anna prætentis poterit clara confici. Altera enim scutorum 168. & obulorum octo ex causa debitorum huc inexigibilium, huc præteritorum exaduerso petita, eorum ex sententiis in vtraque instantia hactenus editis, & quarum tenore constabit legitimæ supplementum constituere debere in bonis hæreditariis deductis in processu iuxta eorum assignationem in executione faciendam.

Reliquas verò partitas, pro rata, videlicet scut. 2175. in causam alimentorum, & dotis Paulæ de Giannellis insumpta; hinc scutorum 4134. pro totidem, que Asconio assignatis; huc scutorum 1210. & & aliorum 44[illegible]. in excomputationem locorum Montium, quæ supponuntur duplicata, & denique aliorum scutorum 1700. pro reductione valoris communque locorum Montium exaduerso prætensa, ob iustificationis defectum non esse accepto ferendas DD. responderunt ad longius retardendam sententiarum executionem, prout alias similes petitas non iustificata, reiecit Rota *in una ciuitatis Castri iuris parcendi* 1. Dec. 1628. *coram Baldo, inter impressas, part. 2. tom. 2. rec. dec. 458. n. 12. cum seqq.*

Neque poterit iustificatio desiderari ex calculo coram R.P.D. meo Meltio in præcedenti instantia certo die celebrato, quo partitæ supra reiectæ ab hæredibus Mariæ exaduerso dicuntur acceptatæ: etenim, vt calculi lectura demonstrat, non per viam declarationis, ac diffinitiue, earum partitarum tunc fuit habita ratio, sed tantum suppositiue, repetita sæpius declaratione expressa, vt ex eo nullum parti posset præiudicium inferri, dum solum ad conuincendam iniustitiam contractionis Annæ, ipsius licet prætensionibus non impugnatis ab hæredibus Mariæ admittebatur, adeoque cum de illarum veritate partitarum nunc principaliter disputari contingat, præseruatum expresse a dictis hæredibus præiudicium exinde ipsis resultare non debet, vt tradit Lotther. *de re benef. lib. 1. quæst. 4. n. 28.* Rota *coram Pateo, dec. 32. lib. 2. & dec. 61. n. 2. lib. 3. cor. Greg. dec. 332. n. 4.* & ibi Addent. *n. 6.* referunt concordantes.

11 Non etiam poterunt Riccardi Patrimonium in adducta superius quantitate taxatum, in præiudicium legitimæ minuere, siue legata diuersis personis in testamento relicta, ex notatis in *lege finali, C. de inoff. test.* ibique DD. communiter, & in *Salgado Labyrinth. Credit. Tom. II.*

Auth. *Quarto loco, C. de Sacrosanct. Eccles. & vbi specialiter de Episc. & Cler.* in fi. *Nouell. de Sanctiss. Episc. quæst. 17. Decis. Trem.* Gabr. *conclusione 6. & 14. lib. 2.* Rubin. *consil. 52. n. 23. lib. 1.* & plures alij relati per Merlin. *de legit. l. b. 2. tit. 1. q. 1. n. 10.* Rota *coram Ceg. dec. 539. n. 6.* vbi conclusionem firmat in casu sortioris si legata per testatorem ad pios effectus destinata, siue distractio stabilium Bergomensium, quæ ex causa petitis, ac belli de proprio valore decreuerant; ac pro solis sc. 9500. ex instrumento venditionis extenditur stipulata; non enim satis constaret quid, & quantum ob hujusmodi casus breui temporis cursu Deo propitio euitandos fuerit de consensu bonorum stabilium valore, in illis paribus diminutum; quæ licet probata fuissent, nec relenarent. Tum quia prædicta diminutio, vti temporalis exilians, non autem perpetua in hac venditione, duodecim post annos à die, quo belli casus, ac petitis contigerant ab hæredibus Richardi petebat, non videtur admittenda, cum in iis solummodo bonis, quæ tunc temporis, vel paulo post belli casus, ac petitis, distrahebantur, ipse probetur in iure relato in *l. pretia rerum 58. vol. D. ad l. falcid.* ibique post Gl. tradit Imol. & Alex. *in vltimo notabili*, Cremen. *numero 233.* Angel. *in § pe quia lege n. numero 1. & 4.* ibique Ias. *numero 6. ff. de act.* Cattr. *in consil. 109. numero 2. in § nec obstat. ne testes, libro 2.* Cæsar Manent. *de conuent. limell. quæstio 5. numero 66. versiculo quia bellum, ac petitis,* &c. Rota *decis. 63. numero 7. parte 2. diuers.* Tum quia instrumentum venditionis voluntariæ ab Anna peractum, (præterquam nec videtur integram præferre Bergomensium bonorum venditionem, dum vt ipsius lectura demonstrat, solius prædij vulgò Palatij continet distractionem, non autem aliorum corporum descriptorum in inuentario, ibique consistentium, neque concludit verum eorundem valorem in Maria sororis præiudicium, ac eius hæredum, vt notat Bart. *in l. cum emptor, § 1. in fi. ff. D. de damno infect.* Alex. *in l. falcid. § corpus, numero 2. D. ad l. falcid.* Decian. *tract. crim. lib. 6. D. de testib. cap. 1. n. 12.* Alex. *cons. 28. n. 5. libro 5.* Rota *in hac ciuitatis Bergomen. recolendæ memoriæ Dom. Ludouico pendente lite fuit facta distractio, & post eorum ab ipsa Anna iteriam, vt potuit Rota in hac eadem causa coram R.P.D. meo Meltio, sub die 21 Iunij 1649. in vltimo §.*

Dotis quæ hæreditatis diminutionem in prædictam legitimæ operari non poterunt specie pro creditorum exactione prætensa; etenim respectu eorum adhuc negantur exactæ, nulla videtur assignationis adesse necessitas; cum in iis quoque pro portionabiliter iuxta tenorem sententiæ, hæredes Mariæ assequi debeant supplementum; respectu verò iam exactorum, dum nec quantitas, nec impensæ in eam causam factæ iustificantur, vt necessitatem foret, acceptos fieri non debent, ad tenores in *l. ab hostibus § fin. D. de capt. & postlim. reuers.* Peregr. *de fideicommissis, art. 40. n. 8. videtur* [illegible] *Rota Cordub. [illegible] part. 2. tom. 2. rec. dec. 4.* [illegible] *partem* [illegible] *etiam ex his debuisset* [illegible] *damno ipsius Annæ, quæ adhuc viget tertiam partis suæ assignat. Mariæ, eiusque hæredibus, a quibus [illegible] tam nunc exista iustificatam [illegible] pensationis quæ ex eo [illegible] ri cum commodo ex creditorum exactione [illegible] pto, huc cum mobilibus, atque pecuniis [illegible] rii Riccardi, ad quibus nulla fuit redditura [illegible]*

Et ita vltra quos, &c.

Q [illegible] R.P.D.

R. P. D. MELTIO.
Romana hæreditatis de Gratianis.
Veneris 11. *Decembris* 1648.

ARGVMENTVM.

Via executiua non habet locum contra tertium. Limitatur in succedente in re litigiosa. Interdictum *quorum bonorum*, est actio personalis. Res litigiosa, ex causa doris, legati transactionis, & diuisionis, sine vitio alienari potest. Collusio, & si regulariter non præsumatur cum tamen secrete soleat committi, etiam ex coniecturis, & suspicionibus probatur, plures enumerantur in casu coniecturæ. Quinquennium non tollit collusionem, nisi ingenuitatis. In alienatione facta in fraudem, vbi existant alia bona penes alienantem, non potest agi recta via contra tertium possessorem, sed prius agendum est reuocatoria ad rescisionem contractus.

SVMMARIVM.

1 *Via executiua contra tertium præcedi non potest.*
2 *Translatio rei litigiosæ non sustinetur ad præiudicium constituentis.*
3 *Et super ea potest executiue procedi, non secus ac si dicta translatio sequuta non fuisset.*
4 *Res semel effecta litigiosa, transit cum suo onere, & cum eodem vitio litigiosi.*
5 *Succedens in re litigiosa sustinet omnimodam personam eius, in cuius locum successit, adeo vt sententia lata contra principalem, si is possideret, pari modo sit exequenda contra illius successorem*
6 *Interdictum quorum bonorum est actio personalis.*
7 *Super actione personali non contrahitur vitium litigiosi.*
8 *Executio sententiæ contra principalem, vt intret contra intrusum, lite pendente, sufficit litem motam fuisse super possessorio.*
9 *Ex huiusmodi intrusione redditur litigiosa possessio quia, valide acquiri ac in alium transferri non potest in præiudicium actoris,*
10 *Bona in litem deducta, possint ex causa dotis, Legati, transactionis, & diuisionis, sine vitio litigiosi alienari.*
11 *Ex causa dotis, ampliatur, siue agatur de constitutione, siue de restitutione.*
12 *Ratio finalis est publica vtilitas, ne famulieres in nuptæ remaneant.*
13 *Causa legis cessante, cessat ipsa legis dispositio.*
14 *Dispositio legis, fin. Cod. de litigios. declaratur non procedere, in alienatione facta collusiue & non bona fide, & in fraudem executionis, & indicialis auctoritatis.*
15 *Collusio regulariter non præsumitur.*
16 *Cum tamen soleat secrete committi, probatur etiam ea coniecturis, & suspicionibus.*
17 *Imo ex solis præsumptionibus, & coniecturis plenè illa probatur.*
18 *Collusionis huius coniecturæ, ac præsumptiones enumerantur vsque ad numerum.*
19 *Coniectura collusionis desumitur ex arctissima sanguinis coniunctione.*
20 *Sanguinis coniunctio, licet de per se non sufficiat, tamen cum aliis, vrgentissimis considerari solet coniectura collusionis.*
21 *Collusionis adminiculum oritur ex sustentatione longæ litis actor, qui poterat ab ea se eximere.*
22 *Simulatio, ac collusio nascitur ex insolitis, & ex inæqualitudine.*
23 *Scientia non exigit exactam probationem sed satis est quod illa colligatur ex indiciis, & præsumptionibus.*
24 *Maximè dum agitur de probanda scientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert.*
25 *Scientiam talem, Rota, & DD. deducere vt plurimum solent ex subhastationibus, quæ præcesserint alienationem rei litigiosæ.*
26 *Scientia hæc aliunde etiam probari potest, & sufficit quod de ea quomodo constet, licet, nullæ appareant factæ subhastationes.*
27 *Ad effectum præsumendi fraudem in hac materia, duo copulatiue requiruntur, nempe scientia litis in tertio possessore de tempore alienationis, & quod alienans, non haberet alias res, præter alienatas, declaratur n. 29.*
28 *In alienatione facta in fraudem: data existentia aliorum bonorum penes alienantem, non potest agi recta via contra tertium possessorem, sed prius agendum est reuocatoria ad rescisionem contractus.*
29 *Quod duo concurrere debeant, vt supra ad præsumendam fraudem: declaratur procedere in creditore agente simpliciter actione personali solutionem eris alieni, tunc enim habet necesse probare virumque requisitum, nempe scientiam, tam litis pendentis, quam inopiæ debitoris.*
30 Secus autem est, *quando agitur respectu certæ rei, & ad rem aliquam petendam, atque ad illius traditionem.*
31 *Nam tunc, quamuis dicta res petatur actione personali, & vltra rem petitam existant alia bona, nihilominus alienatio dictæ rei facta, pendente lite, & cum scientia pendentiæ litis, dicitur facta in fraudem executionis, & indicialis auctoritatis.*
32 *Alienatio rei facta, pendente lite, & cum scientia pendentiæ litis, & sic in fraudem executionis, & indicialis auctoritatis, non impedit, quin absque nouo iudicio, & absq; vlla reuocatoria possit executiue procedi contra tertium possessorem*
33 *Obtinens mandatum immissionis in bonis vnius, ad illa tantum, & non ad propria alterius agere potest.*
34 *De collusione, lapso quinquennio, amplius opponi non potest.*
35 *Declaratur procedere in collusione ingenuitatis, cuius speciali fauore sancitum videtur, vt contra eam exceptio collusionis non perpetuetur, sed limitate intra quinquennium tantum opponi possit.*
36 *Remedium* quorum bonorum *non competit nisi in bonis possessis per defunctum de tempore ipsius obitus.*
37 *Sub vniuersali iudici hæreditatis contra aliquem intentato, ac sententia subinde prolata comprehenditur etiam res, prius alienata, & postmodum, ad hæreditatem reuocata.*
38 *Filiatio, & legitimitas alicuius regulariter probatur per communem reputationem.*
Et quod pro filio fuerit habitus, & tractatus; cum in hac materia sufficiant.

DECI

DECISIO LXX.

CONcesso per Rotam mandato de immittendo Francisco Gratiano in possessionem medietatis omnium bonorum q. Octauij eius patrui aduersus Lælium alterum patruum eorum occupatorem ex fundamentis deductis in decisione coram R P.D. meo Royas emanata sub die 7. Febr. 1642. resolutum etiam postea fuit illud esse exequendum super quadam domo sita in campo Martio possessa à Io. Francisco Attauante, quam esse hæreditariam d. Octauij partes non controuertunt, & probatur ex inuentario bonorum hæreditariorum eiusdem Octauij Sum. Francisci Gratiani *n.* 1. Ad cuius resolutionis formam facto decreto, ab eo appellauit d. Attauantes, & adita Signatura iustitiæ, referi ibi mihi obtinuit cum facultate procedendi ad legitimam executionem. Vnde sub hac die super hoc proposito dubio, DD. affirmatiuè responderunt, moti ex eo quod licet contra tertium executiua via procedi non possit, Felin. *in c. cum super* 1 *n.* 15 *de sent. & re ind.* Castr. *in l. à Diuo Pio* §. *si super rebus n.* 2. & ibi Bart. Ang. *n.* 1. Alex. *n.* 28. *vers. & pro hoc bene facit, D. de re ind.* Ruin *cons.* 87. *n.* 1. *cum seq. lib.* 4. Rota *co. sanct. mem. Greg. XV. dec.* 22. *n.* 1. *& 2. & in Romana computorum* 18. *Mart.* 1594. *co. bon. mem. Card. Millino, & in Romana Vineæ* 20. *Octob.* 1617. *co. bon. me. Manzanedo* Tamen ex quo domus, de qua agitur translata fuit per Lælium Gratianum in d. Io. Franciscum Attauantem lite pendente, & postquam possessio d. domus vitio litigiosi affecta fuerat per interdictum quorum bonorum intentatum ad instantiam præfati Francisci Gratiani, talis translatio non sustinetur, *toto tit.* 2 *D. C.* & in Authen. *de litigios.* Abb. *in cap. Ecclesia. l.* 1. *n.* 9. *vt lit. pend. l.* 2. vbi Gl. DD. *C. de litig.* Bart. *in l.* 1. *D. eodem* Alex. *cons.* 45. *n.* 5. *lib.* 3. *vers. quia res litigiosa*, Rim. *cons.* 89. *n.* 5. *vol.* 1. Burlat. *cons.* 100. *n.* 23. *vers. quod nec pars contraria negat lib.* 1. Afflict. *dec.* 396. Guido pap. *dec.* 337. adeovt super dicta 3 domo posset executiue procedi non secus, ac si d. translatio secuta non fuisset, vt præter relatos in dec. R.P.D. mei Royas *text. est in l. Chyrographis* §. *final. D. de administrat. tut. & l. final. Cod. de litigios.* & ibi Bald. *n.* 1. Bart. *in l.* 1. *D. eodem*, Iason. *instit. de act.* §. *omnium, n.* 84. Surdus *cons.* 355. *n.* 13. *versiculo accedat quod vbi alienatio*, Bero *cons.* 155. *n.* 40. *vol.* 1. Ruin. *cons.* 34. *n.* 12. *lib.* 5. *vers. quantum vero ad secundum*, Negus. *tract. de pignor. in* 1. *membr.* 8. *parte ped. n.* 17. *vers.* 3. fallit Cancerius *var. resolut. cap.* 15. *num.* 17. *cum seq.* Res enim semel effecta litigiosa 4 transit cum suo onere, & cum eodem vitio litigiosi Grat. *discept. forens. c.* 5 *p.* 522. *n.* 36. qui ad hoc plures alios cumulat; & succedens in re litigiosa, quod sustineat omnimodam personam eius, in cuius locum successit, adeovt quemadmodum sententia immissionis lata contra Lælium principalem, si is possideret, contra eum exequenda esset, pari modo sit exequenda contra Attauantem illius successorem tradit Menoch. *cons.* 319. *num.* 13. *lib.* 4. & firmauit sæpius Rota *signanter dec.* 392. *num.* 39. *part.* 5. *recentiores.*

Obstare neque visum fuit, quod interdictum quorum bonorum intentatum per Francis. Gratianum fit actio personalis, super qua non contrahitur vitium litigiosi, Soccin. iunior. *cons.* 13. *n.* 1. *lib.* 4. Rolandus *cons.* 5 *n.* 8. *lib.* 2. Hondedeus *cons.* 2. *n.* 42. *lib.* 1. Menochius *cons.* 118. *n.* 2. *lib.* 13. cum aliis adductis à scribentibus pro parte Attauantis.

Quia placuit DD. responsio data in dicta decisione Reuerendissimi Patris Domini mei Royas *sub* 8 *n. nec dicatur*, quod nempe vt interet executio contra inrritum lite pendente sufficit litem motam fuisse super possessorio; nam ex hoc redditur liti- 9 giosa possessio, quæ valide acquiri, ac in alium transferri non potest in præiudicium actoris, & vltra adductos in dicto §. *nec dicatur*, declarat textus in *lege Diuus*, ibique Glossa *D. de petit. hæreditate, leg. alienationes, D. familiæ hercisc. lib.* 2. *Codice de litigios.* Lancell. *de attent. part.* 2. *cap* 4. *in præfatione, numero* 181. *versiculo quamuis autem*, Paris. *consilio* 108. *numero* 4. *versiculo & quia quæstio erat super possessorio, libro* 1. bene Ceph. *consil.* 19. *numero* 15. *versiculo verum est, tomo* 2. Afflict. *decisione* 396. *num.* 8. *in fine, &* 9. Rota *decisione* 3. *vt lit. pend. in nouis*, & in terminis litis super immissione, *dec. is.* 557. *num.* 20. *&* 21. *parte* 5. *tomo* 2. *rec. & coram bon. mem. Burat. dec.* 917. *num.* 2. *vers. tum quia, cum sequentibus.*

Neque vllius est releuantiæ, quod dicta domus peruenerit in Attauantem ex causa dotis Cassandræ filiæ Lælij Gratiani, ex qua prout etiam ex 10 causa Legati, Transactionis, & diuisionis bona in litem deducta possunt sine vitio litigiosi alienari, iuxta limitationem, de qua in *lege finali, Codice de litig. ibi exceptis*, &c. Ang. *in Authent. de litig. n.* 7. 11 *vers. item ex causa*, vbi ampliando declarat, dictam limitationem procedere siue agatur de constitutione siue de restitutione dotis refert, & sequitur Natt. *cons.* 401. *num.* 1. Crau. *cons.* 481. *num.* 2. *libro* 3. Decianus *consil.* 109. *num.* 10. *lib.* 3. Lancel. *de attent. parte* 2. *capite* 4. *numero* 548. Cancer. *variarum resolutionum, parte* 2. *capite* 12. *numero* 51. *&* 52. Quia vltra responsiones datas in dicta decisione Reuerendissimi patris Domini mei Royas adhuc obiectum tollitur ex eo, quod ratio finalis dictæ limi- 12 tationis in casu dotis est publica vtilitas, ne scilicet mulieres innuptæ remaneant ad tradit. per Cuiac. *ad rit. Cod. de litigios. colum.* 3. *in fin.* & per Castill. *decisione* 110. *numero.* 4. *versiculo ne remanerent indotatæ contra fauorem publicum, libro* 2. In propositu autem casu cum Cassandra filia dicti 13 Lælij de tempore motæ litis iam nupta, & dotata reperietur deficit dicta causa finalis, qua cessante, cessat dispositio legis, *leg. adigere, §. quamuis de iure p. ar. cap. cum cessante de appellat.* Gloss. singular. vbi Bartolus *in lege* 1. *in princip. verb. prouidentia, D. de legit. tut.* Decianus *in cap.* 1. *concl.* 5. *vers. tertia conclusio de constit.* Gratianus *discept. forens. cap.* 546. *n.* 21. *vers. qua cessante.*

Vltrius neque dictæ domus alienatio DD. visa fuit facta bona fide, sed potius collusiue, & in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis, 14 quo casu dispositionem *d. legis finalis*, non procedere tradit Innocen. *in cap. Ecclesia d.* 1. *ad finem, vers. sed opponens vt littera pend.* Angelus *n. ad. in lege finali, num.* 3. *in fine, versiculo transfertur facta bona fide in fraudem.* Farinac. *in sua nouissima collectanea fori Romani vero* 257. *versiculo declara primo, &* 11. *decisione* 11. *numero* 4. *libro* 2. *Regent. &* 1. *ad legem nouam*, Gianb. *de Cisneros* 2. *p. decisio* 11. *n.* 3. *Regent. 3. ex causis quæ sit dotis.*

Et quamuis collusio regulariter non præsumatur, cum tamen locus sit coniecturis, & indiciis probationi 15 etiam eis coniecturis, & indiciis subueniri, *hæc vera autem causa simpliciter dici*, si tamen in hoc casu collusionis religionem prætoris intercessit, *D. l. quæ contra cautionem.* Bald. *in lege* 2. *n. fin.* [illegible]

eodem Corn. *consil.* 29. *num.* 17. *vers. tamen dolus ipse vol.* 3. Crau. *cons.* 997. *numero* 16. *lib.* 6. Bellam.
17 *decisione* 614. Gigas *de pensionibus, quæst.* 42. *num.* 4. & vt ex solis præsumptionibus, & coniectur splene illa probetur firma Cast. *decisione* 89. *numero* 19. Mut. *dec.* 75. *num.* 25. & dixit Rota apud Caputaq. *dec.* 143. *part.* 1. *& dec.* 23. *n.* 3. *part.* 1. *rec. & coram Mant. dec.* 246. *n.* 5.

18 Præsumptiones autem, & coniecturæ hic non
19 desunt. & prima desumitur ex arctissima sanguinis
20 coniunctione, quæ licet de per se non sufficiat, iuncta tamen cum aliis vrgentissima considerari solet coniectura collusionis, *text. in leg. data. Cod. de donat. & in leg. pen. ff. in princip. de bon. liber.* & notat Bartol. *in leg non solum, D. de vit. nupt.* Iason. *in §. si quis in fraudem num.* 55. *inst. de act.* Anchar. *consil.* 251. Dec. *respons.* 11. *num.* 116. *libro* 1. Casan. *cons.* 28. *n.* 23. Papp. *cons.* 63. *num.* 11. *&* 25. Menoch. *de præsumptione, præs.* 26. *num.* 11. *versiculo quinta est,* Giurb. *dec.* 62. *num.* 5. Burat. *dec.* 365. *n.* 6. *vers.* 2. *autem ex eo.*

Alia, eaque fortis coniectura elicitur ex eo quod cum dos Cassandræ esset constituta, ac iam soluta pro scut 2000 in domo sita ad viam Babuini sub prætextu, quod dicta domus non ascenderet ad dictum valorem, sed deficerent scut. 500. loco illius assignata fuit domus litigiosa, quæ quidem assignatio apparet collusiuè facta ad eludendum, nempe iudicium contra ipsum intentatum, quandoquidem non fuit prius iustificatum provt opus erat, dictam domum non fuisse valoris conuenti, & cum neque etiam negetur alia bona libera potuisse pro dicta dote assignari mala fide videtur alienata domus litigiosa de qua agitur, quam coniecturam valde ponderauit, ac admisit Rota in hoc casu *dicta dec. coram R.P.D. Royas §. nihil obstat in fin.*

Nec autem collusio euidentius concluditur alia vrgentiori præsumptione ex eo deducta, quia Attauantes quamuis potuerit expeditè, & executiuè ab huiusmodi molestiis se eximere stante promissione sub obligatione Camerali ad ipsius fauorem à Lælio facta de faciendo consentire
21 omnem, & quamcunque personam interesse habentem, tamen magis voluit & vult longam litem sustinere, quod præbet magnum adminiculum collusionis, & manifestè demonstrat totum id fieri in gratiam, & sumptibus Lælij eius socri ex traditis per Mutam *dec.* 6. *num.* 20. *& dec.* 35. *n.* 17. Surdus *dec.* 259. Viuian. *dec.* 530. *libro* 4. Simulatio enim, ac collusio nascitur ex insolitis, & ex inue-
22 risimilitudine Castr. *cons.* 74. *in causa mota coram.* 2. *libro* 2. Crau. *consilio* 156. *n.* 9. Decian. *cons.* 62. *num.* 72.

Prædicta facilius procedunt stante scientia litis in Attauante bene deducta ex coniecturis in decisione Reuerendissimi Patris Domini mei Royas ponderatis, scilicet ex diuturnitate litis, continua cohabitatione, & sanguinis coniunctione inter eundem Attauantem & Lælium, illæ enim simul
23 iunctæ sufficienter probant scientiam, siquidem in ea probanda non exigitur tam exacta probatio, sed satis est, quod illa colligatur ex indiciis, & præsumptionibus, Crau. *cons.* 192. *num.* 7. *vers. quæ scientia,* Rimin. iun. *cons.* 234. *n.* 326. Alb. *cons.* 281.
24 *num.* 4. Cost. *de scient. & ignor. in fi.* 64. *num.* 2. Rota Ianuen. *dec.* 72. *num.* 9 *versiculo siquidem in scientia.* Maximè dum agitur de probanda scientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert. Mar. Angusciol. *cons.* 16. *num.* 10. Et quamuis talem scientiam, Rota, & Doctores deducere, vt plurimum soleant ex subhastationibus, quæ præcesserint alie- 25
nationem rei religiosæ, tamen non inde sequitur, quod aliunde etiam probari non possit, & iustificet quod de ea quomodolibet constet, licet nullæ apparent factæ subhastationes, Giurba *dicta dec.* 62. *n.* 13. *vers. illud tamen.*

Nec refragatur, quod ad effectum præsumendi 27
fraudem in hac materia duo copulatiue requiran-
tur, nempe scientia litis in tertio possessore de
tempore alienationis, & quod alienans non habe-
ret alias res præter alienatas alias data provt hic 28
existentia aliorum bonorum, nequaquam possit agi recta via contra tertium possessorem, sed prius agendum sit reuocatoria ad rescissionem contractus ad tradit. per Bar. *in l. creditores n.* 23. *vers. videmus ergo, §. de pign. & in l. si quis missum, §. Iudex n.* 3. *vers. quæro quid si ante ff. de dam. infect.* Couar. 29
pr. q. c. 15. *n.* 7. *vers. imo eis hæc scientia,* Rota *coram Burat. dec.* 231. *n.* 5. *vers. & ideo.* Quia opinio Bartoli procedit in creditore agente simpliciter actione personali ad solutionem æris alieni, tunc enim habet necesse probare vtrumque requisitum, nempe scientiam tam litis pendentis, quam inopiæ debitoris, nam eo solo quod tertius possessor sciat pendentiam litis, non inde resultat fraus, si creditor potuit in aliis bonis satisfieri, provt nec sufficit sola scientia inopiæ, quia ex illa dedecitur quidem fraus contra creditorem, sed non contra iudicem. Secus autem est, quando, provt hic agi- 30
tur respectu certæ rei, & ad rem assignatam petendam, atque ad illius traditionem, nam tunc, quam- 31
uis dicta res petatur actione personali, & vltra rem petitam existant alia bona, nihilominus alienatio dictæ rei facta pendente lite, & cum scientia pen- 32
dentiæ litis, dicitur facta in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis, & ita non impedit, quin absque nouo iudicio, & absque vlla reuocatoria possit executiue procedi contra tertium possessorem, Bald. *in l. ob maritorum, C ne vxor pro marito, l. certa forma, C. vt in poss. leg. & in l. executionem, C. de exec. rei ind. n.* 26. Castr. & alij DD. *in l. Diuo Pio, super rebus, D. de re iudic.* & in terminis Couar. *d. c.* 15. *n.* 7. *vers. sed si actione personali,* Giurb. *d. dec.* 62. *n.* 11. Cancer. *var. resol. c.* 17. *de sentent. & execut. n.* 467. Idque sine difficultate procedit, si consideretur, quod existentia aliorum bonorum penes Le- 33
lium nullo modo suffragari potest Francisco Gratiano, cum ipse obtinuerit mandatum immissionis ad medietatem bonorum hæreditariorum q. Octau. ad illa tantum, & non ad propria Lælij agere potest.

Non obstat pariter, quod à die alienationis d. 34
domus lapsum sit quinquennium, & ita de collusione amplius opponi non possit, ad textus in *leg. colusione detegere, D. de collusionibus.* Quia omittis aliis responsionibus, & præsertim, quod d. lis lo- 35
quitur de collusionibus ingenuitatis, cuius speciali fauore sancitum videtur, vt contra eam exceptio collusionis non perpetuetur, sed limitetur intra quinquennium tantum opponi possit, iux. Gl. *in d. l. colusione detegere, v. aliter* obiectum tollitur ex facto, nam alienatio domus facta fuit de an. 1639. prima autem decisio in hac causa coram R. P. D. meo Royas emanata legitur sub die 29. Maii. 1643. & sic ante quam effluxerit dictum quinquennium.

Non obstat postremo, quod actum fuerit ex remedio quorum bonorum, quod non competit ni-

26 ſi in bonis poſſeſſis per per defunctum de tempore ipſius obitus,& domus,de qua agitur, non fuerit poſſeſſa per Octauium tempore mortis illius ſeputæ anno 1627. ex quo vendita iam fuerat Marco Antonio durante eius vita, qui obiit de anno 1633. Quia cum per obitum dicti Antonij reuerſa fuerit ad hæreditatem, eoque titulo delata ad Lælium prætenſum hæredem vniuerſalem, à quo ſucceſſiue poſſeſſa fuit, ac demum anno 1639. 27 tranſlata in Ioannem Franciſcum Attauantem; ideo iure merito comprehenſa fuit ſub illo iudicio vniuerſali contra eum intentato, ac ſententia ſubinde prolata ſumm. Franciſci ſub *numero* 2. vt bene Menoch. *de adipiſc, poſſeſſione, rem.* 1. *ſub num.* 71. *verſiculo verum opinor, & verſiculo hic caſus fortius procederet, per textum, in lege* 4. *D. pet. hæred.* quem etiam in hoc remedio locum habere affirmat.

Quæ opponuntur per Attauantem legitimationi perſonæ Franciſci fuerunt alias reiecta prætuia approbatione deciſionis ſuper ea emanatæ 7. Februarij 1841. coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Royas, cuius fundamenta viſa fuerunt adhuc inconcuſſa vigere, cum præſertim ille reperiatur in quaſi poſſeſſione filiationis, non ſolum quoad Horatium eius patrem, ſed etiam quoad Octauium, de cuius hæreditate agitur, & Lælium eius patruum, à quibus ſemper fuit habitus & tractatus pro tali tam in iudicio, quam extra. Regulariter enim filiatio alicuius, & legitimitas probatur per communem reputationem, & quod pro filio fuerit habitus, & tractatus, cum iſta in hac materia ſufficiant, iuxta textus in *cap. per tuas de prob.* Menoch. *conſilio* 490. *numero* 18. Cæſar de Graſſis *deciſione* 6. *numero* 2. *qui filij ſint legit.* Rota *deciſione* 406. *numero* 5. *& deciſione* 434. *numero* 7. *parte* 1. *recent.* & cum plura alia ad iſtum effectum in dictis deciſionibus Reuerendiſſimi Patris Domini mei Royas fuerint ponderata, quæ deficiant in Farfen. bonorum 23. Ianuarij 1647. coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Corrado, pro Attauante allegata, vtique illa Franciſco Gratiano non aduerſatur.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Lunæ 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Vitium litigioſi, quando afficiat poſſeſſionem. Et quomodo in actione perſonali cõtrahatur. Alienatio dotis nomine, poteſt fieri. Non obſtante vitio litigioſi. Nonnulla afferuntur de priuilegio dotis. Contractus ſimulatus redditur nullus, Actus iudiciales non nocent non citato. Via executiua competit cõtra tertium, attento vitio litigioſi, & fraude.

SVMMARIVM

1 *Vitium litigioſi non contrahitur per ſolam litis pendentiam in iudicio poſſeſſorio, vigore interdicti.* Quorum bonorum, *non enim afficitur dominium rei.*

2 *Poſſeſſio litigioſa non poteſt in alium, lite pendente transferri.*

3 *Ratio eſt, quia licet non agatur dominio rei, agitur tamen de dominio poſſeſſionis, quam ideo non licet in alium transferre, lite pendente.*

4 *In actione etiam perſonali, ſi contenditur de ipſa re, efficitur litigioſa ipſa res, & actio.*

5 *Iudicio pendente in actione perſonali, ſi actum fuit ratione certæ rei, poteſt proceſſus executiuus completus contra principalem, conſummari aduerſus tertium poſſeſſorem, qui, lite pendente, acquiſiuit.*

6 *Ratio aſſignatur, ne alioquin eueniat, vt Victoris durior conditio fiat per factam ſine ſe in ſuo alienationem.*

7 *Alienatio dotis nomine poteſt fieri, non obſtãte vitio litigioſi, ob priuilegium doti conceſſum ab Imperatore Iuſtiniano in* l. fin. Cod. de litigioſ.

8 *Ideoque non poteſt executiuè procedi contra tertium poſſeſſorem, ad quem ex cauſa dotis bona litigioſa tranſierunt.*

9 *Ignorantia quod res ſit litigioſa, quæ alienatur ob dotem reuocatur in dicta* l. fin. C. de litig.

10 *Alienatio ex cauſa dotis eſt neceſſaria.*

11 *Et eſt publicæ vtilitatis.*

12 *Reipublicæ intereſt dotibus fauere, quia propter dotes facilius nuptiæ contrahuntur, & inſti liberi procreantur.*

13 *Hæ rationes, neceſſitatis, & publicæ vtilitatis ceſſant in muliere iam nupta & dotata.*

14 *Priuilegium dotis, vt pro ea conſtituenda, vel reſtituenda alienari poſſint bona fideicommiſſi, non habet locum ſi poſt nuptias ſecutas, ac dotem ſolutam, aliquid amplius nomine dotis detur.*

15 *Facultas conceſſa Patri legendi filiæ ſpuriæ dotem, ceſſat ſi ſpuria cum alia dote iam nupſit.*

16 *Priuilegium non ſuffragatur vbi priuilegij ratio non applicatur.*

17 *Valor rei datæ in dotem, aliundè, quàm ex aſſertione partium emiſſa conſtante matrimonio, non iuſtificata, non probat in præiudicium tertij*

18 *Priuilegia dotis non militant, quando probatio deſumitur ſola aſſertione emiſſa conſtante matrimonio.*

18 *Titulus dotis non ſufficit ad euitandam executionem contra tertium poſſeſſorem, lite pendente poſſeſſionem nactum, vbi interuenit fructus ſuſpicio.*

20 *Contractus ſimulatus eſt nullius momenti, & ipſa iure nullus.*

21 *Fraus, & colluſio coniecturis probantur.*

22 *Actus iudiciales etiam coniecturis ſuſpecti reddũtur.*

23 *Actus iudiciales non poſſunt nocere non citato.*

24 *Vita executiua competit contra tertium poſſeſſorem ex prætenſo titulo oneroſo, tam ratione vitij litigioſi, quam fraudis.*

25 *Quoad fraudem, requiritur ipſe fraudis euentus; videlicet quod alia bona debitoris non adſint, quando alienatio fuit facta titulo oneroſo.*

26 *Fraudis euentus dicitur adeſſe in alienatione rei facta pendente lite, niſi alia extent bona apud alienantem, dum lis erat non ſuper quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris poſſit recuperari, ſed ſuper ipſa re alienata conſequenda.*

20 *Rota aſſignatur.*

DECISIO LXXI.

NE ſuper Domo hæreditaria Octauij Gratiani pendente lite inter Franciſcum, & Lælium, à Lælio in Attauantem tranſlata titulo dotis,

fieret executio vigore mandati de immittendo in possessionem bonorum hæreditariorum d. Octauij obtento à Francisco, idem Attauantes obiecit, se tanquam tertium possessorem non posse executiuè conueniri. Quo tamen non obstante fuit contra ipsum relaxata executio à Reuerendissimo Patre Domino meo Royas, & successiuè, coram Reuerendissimo Patre Domino meo Meltio, cui ad instantiam Attauantis per signaturam commissa fuerat causa appellationis cum clausula, *Alteri*, qui procedat ad legitimam executionem, Rota decreuit esse ad exequutionem procedendum. A quo pariter decreto interposita per Attauantem appellatione, eiusque causa mihi commissa, cum clausula, Alteri, qui ad vlteriorem. Dubitaui hodie an sit procedendum ad vlteriorem executionem fuitque affirmatiuè responsum, tam ex capite litigiosi, quàm fraudis.

1 Ex primo, quia etsi lis penderet in iudicio possessorio vigore interdicti, quorum bonorum, ideoque litigiosum non esset illorum dominium iuxta Theoric. Gloss. communiter receptam *in c.* 2 *primo verbo litigiosè de confirm. vtil. vel inutil.* reddita tamen fuit litigiosa ipsa possessio, quæ propterea non potuit in alium lite pendente transferri, vt præter allegatos in *decisione coram reuerendissimis Patribus Dominis Royas, & Meltio* no- 3 tant in dicto *cap. primo.* Anton. de Butr. *sub n. 4. versiculo sed hoc puto* & clariùs Abbas *sub num. 5.* vbi ait, ita intelligendam esse dictam glossam, & reddita rationem, quia licet non agatur de Dominio rei, agitur tamen de Domino possessionis, quàm ideo non licet in alium transferre lite pendente, eumque sequitur Decius *ibidem numero 36.* 4 Roia *in Toletana beneficij coram Iusto, impress.* apud Marchet. *de comm. parte prima, folio 385. sub num. 9 versiculo & ideo possessio* post Bartolum *in lege prima, §. primo, D. de litig. qui sub numero 2. versiculo si vero contenditur*, ait, quod etiam in actione personali, contenditur de ipsa re, efficitur litigiosa ipsa res, & actio. Vnde, quod etiam si iudicium 6 penderet in actione personali, si actum fuit ratione certæ rei, possit processus executiuus completus contra principalem consummari aduersus tertium possessorem, qui lite pendente acquisiuit, voluit Antonius Faber *in Cod. tit. de exequutione rei indican. defnit. 7. in fine*, vbi dicit rationem, ne alioquin eueniat, vt Victoris dator conditio fiat per facta sine se in suo alienationem, cuncta sequitur Cancer. *variarum resolutionum, tom. 3. capite 17. sub numero 467. versiculo hæc addo*, Calarb. *decisione 62. sub numero vndecimo, versiculi Secus*, Parlad. *rerum quot. libro secundo, capite fundam. p. 4. §. 5. n. 9.*

Neque hic intrat excusatio, vel propter ignorantiam litis pendentis tempore alienationis, vel ob priuilegium doti concessum ab Imperatore 7 Iustiniano *in lege finali, Codice Iurisd.* vbi habetur quod non obstante vitio litigiosi potest dotis nomine fieri alienatio ideoque non posse executiuè procedi contra tertium possessorem, ad quem ex causa dotis bona litigiosa transierunt tradunt allegati per Fontanell. *de pact. nupt. clausula 6. Glossa prima, parte 3. numero 49.* Antonius de 9 Amat. *resolut. 45. numero 17.* Ignorantia enim tollitur ex facto, & reiicitur in ipsa *lege finali* ad effectum, vt nihilominus sit nulla alienatio ibi, *siue scientem, siue ignorantem, vt in puncto* post Bartolum Couar. & alios aduertit Rota *coram Reuerendissimo Vrgellen. decisione 88. numero 5. & 6.* à qua in hac parte non fuit receßum in *decisione 281.* quam gratis impugnat Modernus Forolivien. *controuers. iur. tomo 4. libro 24. cap. 3. numero 10. cum seq.*, & fuit dictam in *Romana domus 27. Nouembris 1643. §. nam citium, versic. sine tertius coram me.*

Priuilegium verò dotis siue innitatur rationi 10 necessitatis quia nempe alienatio ex causa dotis sit necessaria, vt voluit Anton. de Amat. *dict. resol.* 11 45. *numero* 18. siue publicæ vtilitatis, vt aliis allegatis notat Cancer. *variarum resolutionum, tomo 2.* 12 *cap. 12. num. 51.* Rota *coram Reuerendissimo Vrgell. dicta decisione 281. num. 3.* interest siquidem Reipublicæ dotibus fauere, quia propter dotes facilius nuptiæ contrahuntur, & iusti liberi procreantur *lege prima, D. de iure dot.* Arias de Mesa *variarum resolutionum, lib. 3. capite 32. sub num. 12.* Capic. Latr. *decisione 109. numero 11.* Cessat in casu nostro 15 quo tempore alienationis huius domus mulier iam fuerat nupta, & dos promissa scutorum 200... soluta in alia domo sita ad viam Babuini, & hic 17 neque militat ratio necessitatis, neque publicæ vtilitatis, cum iam mulier esset nupta, & dotata, sicuti in simili diximus, quod priuilegium doris, vt pro ea constituenda, vel restituenda alienari possint bona fideicommissi, non habet locum si post nuptias secutas, ac dotem solutam aliquid 25 amplius nomine dotis detur, vt in Authentica *sed cum Cod. ce commiss. de legat.* notat Cort. tamen 16 *numero 45.* Marzar. *consil. primo, num. 41. cum seq.* Gratianus *disceptatione 458. sub numero 58. cum seq.*, Cæsar Manent. *decisione 35. numero 18.* Bonat. *decisione 568. numero 15.* Sic etiam facultas concessa Patri legandi filiæ spuriæ dotem, cessat si spuria cum alia dote iam nupsit, Cæsar Manent. *decisione 43. n. 18.* vbi allegat concordantes, vbi enim priuilegij ratio non applicatur, nec ipsum priuilegium suffragatur, *lege penultima, D. de vsufr. testam. leg. finali. Cod. qui ob long. tempor. præscrip.* Capic. Latr. *dec. 102. num.* S. Fontanell. *dec. 586. sub num. 6.*

Nec obstat, quod in instrumento assignationis domus, de quo agitur, celebrato contante matrimonio obtrahentes asserierint, se deuenire ad hanc assignationem, eo quod tractu temporis compertum fuit domum ad viam Babuini prius datam in solutum pro scutis bis mille non esse valoris scu- tarum 15... Quia cum hoc aliunde iustificatum 17 non fuerit partium assertio emissa contante matrimonio non probat in præiudicium tertii *lege dotis 8. 1. D. de iur. iur. and.* Natta *consilio 438. numero 9.* Surdus *decisione 325. numero 2.* Barrius 18 *decisione 85. numero 9.* & magis in terminis, quod priuilegia doris non militent, quando probatio desumitur ex sola assertione emissa contante matrimonio, Glossa *in lege assidua, ce Sacrosanct. Cod qui pot. in pignor. habeantur.* Couar. *variarum resolutionum, libro 1. capite 7. numero 4.* Lucan. a Pegnet. *decis. 147. in fin.* Cæsar Manent. *dec. 50. num. 17. cum seq.*

Eo minus, quia eadem assertio non erat vlo modo suspicione fraudis, qua suspicione concurrente non esse satis dotalium dotis ad exequendam executionem contra tertium possessorem lite pendente possessionem nactum, comprobatur ex adductis a Moderno Forolivien. *controuers. iur. tomo 4. lib. 24. cap. 3. num. ... in fine*, Capic. *dec. 125. sub numero 1... versiculo & quamuis*, Fort. Peldam

in

in l. 2. numero 8. Codic. ne uxor pro marit. Parlador. *rerum quotid. libro secundo, cap. 5. n. part. 4 §. 5. numero 10.* vbi dicit rationem, quia contractus simulatus est nullius momenti, & ipso iure nullus, cum aliis allegatis in *decisione coram R. P. Domino Meltio §. Viterius.*

Simulatio autem, seu fraus, vt scilicet imminentem exequutionem Lælius reus conuentus in iudicio tunc pendente eluderet alienando hanc domum in Attauentem, qui imminentiæ exequutionis conscius erat, apparet ex pluribus coniecturis in decis. bis tditis in hac causa coram *Reuerendiss. Patre Domino meo Royas 29. Martij* 1643. §. *Et nihil, & coram Reuerediss. Patre Domino meo Meltio* 11. *Decembris* 1648. §. *præsumptiones, & §. seq. adductis*, quibus fraudem & collusionem probari vltra ibi allegatos dixit Rota penes Buratt. *decis. 724. numero 3. decis. 928. numero 2.* Aduertendo quod eædem coniecturæ suspectos reddunt, etiam actus iudiciales, qui post litem à Francisco motam facti asseruntur coram A. C. super extimatione domus ad Babuinum inter eosdem Lælium, & Attauantem, vt per Mant. *de tacit. lib. 8. titul. 25. sub numero 37. versicul. Quamobrem*, Rota *in Romana domus ad Transtiberium* 18. *Iunij* 1638. §. *final. coram Eminentissimo Domino Cardinali Panzirolo, & in Rossanen. decimarum* 28. *Iunij* 1641. §. *probata in fine coram Me*, & nocere non valent Francisco ibi non citato, *leg. si seruus plurium, § 1. Digestis leg.* 1. Menoch. *consil.* 311. *numero* 25. cum aliis allegatis in *Romana fideicommissi de spiritibus* 12. *Ianuarij* 1643. §. *penul. in fine coram Me.*

Adeo, quod tam ratione vitij litigiosi, quàm fraudis, vt initio dicebam, quæ sola sufficeret competit via executiua contra Attauantem licet tertium possessorem ex prætenso titulo oneroso ex allegatis à Papponio *cons.* 65. *numero* 18. & *seq. vbi significanter numero* 19. ait, quod si acquirens sciuit litem pendere, dicitur particeps fraudis, Giurba *decis. 62. num. 12. & 13. num. 15. cum seq.* Coler. *de process. executiuo part. 2. cap. 3. num. 418.* Rota *coram Reuerendissimo Virgilio. decis. 364 num. 58. & num. 65. cum seq.* vbi & si vlterius ad hunc effectum requiratur euentus fraudis, videlicet, quod alia bona debitoris non adsint, quando alienatio fuit facta titulo oneroso, quod necessarium esse dixit etiam Couarruu. & alij relati ab Add. ad Buratt. *decis. 917. num. 10.* vtique, & hoc requisitum adest in casu nostro, in quo non fuit actum pro quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris possit recuperari, sed pro hac ipsa domo consequenda tanquam hæreditaria Octauij, quæ nisi è manibus tertij possessoris recuperari posset executiuè, euentus fraudis, ac damnum actoris euidens esset, quia Franciscus actor breuiorem rei ad se pleno iure spectantis captum amitteret, neque illi æquè vtile est ipsius rei pretium consequi actione, quæ competeret contra alienantem, ex quo defecerit dolo possidere iuxta tradita per Menoch. *de adipisc. remed. 1. num. 65.* Peregr. *decis. Pataui* 120. *num. 2. & 4.* aliosque plures, quos secuta est Rota *in Ciuitatis Castelli supplemenri Legitimæ* 23. *Martij* 1640. *coram bon. mem. Merlino.*

Et ita informante solum Francisco, præuiis tamen octo citationibus aduersarij præsentatis, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Domorum in Burgo.

Veneris 12. *Decembr.* 1649.

ARGVMENTVM.

Fructus etiam in Iudicio spolij debentur à die motæ litis, quando spolium non est attentatum, vel violentum; non debentur tamen qui percipi potuerunt Spolium iudiciale, quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus ciuiles non præsumuntur in simplici possessione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione. Ex vltima locatione infertur ad alias respectus pensionum domus. In spolio Canones soluti à spoliatore, debent refici per spoliatum.

SVMMARIVM.

1 *Fructus in omni iudicio liquidari solent à die motæ litis.*

2 *Lis quò ad Reum mota intelligitur, à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium.*

3 *In iudicio spolij etiam veniunt fructus à die motæ litis, quando spolium non est attentatum, vel violentum.*

4 *Spolium iudiciale non dicitur attentatè, aut violentum, nisi fuerit commissum cum vi expulsiua.*

5 *In spolio non violento, nec attentato non debentur à die motæ litis fructus, qui percipi potuerunt, sed duntaxat illi, qui fuerunt à Reo conuento percepti.*

6 *Contrarium aliqui DD. senserunt: tamen maior pars in hac sententia residet, quam deinde perpetuo seruauit Rota.*

7 *Fructuum perceptionis præsumptio non infertur ex possessione simplici subsequuta Rei, quotiescumque sumus in fructibus ciuilibus, quales sunt fructus domorum.*

8 *Domus vt sint fructiferæ, requiritur aliquod extrinsecum, vltrà possessionem, nempe locatio, vel simile.*

9 *Fructuum perceptio in domo, resultat ex habitatione, non secùs ac à locatione, ad effectum restitutionis ratione spolij.*

10 *Paria sunt ad hunc effectum, quòd quis inhabitauerit, vel quod locauerit.*

11 *Testis dictum à causa scientiæ regulatur.*

12 *Testis vnicus in Iudicio liquidationis non probat, quando probatio non versatur simpliciter circa quantitatem fructuum, sed circa perceptionem.*

13 *Actus plenè probatur ex depositione duorum testium.*

14 *Ex vltima locatione domus inferitur ad præcedentes, & subsequentes Annos, et tandem ad easdem pensiones perceptas, & exactas.*

Et multo magis infertur ad easdem firmas.

15 *Canones soluti a spoliatore, debent refici per spoliatum.*

DECISIO LXXII

OBtenta per Franciscum de Alexandris sententia reintegratoria ad possessionem quorundam Domorum in Burgo præuia de[illegible]

coram Me emanata die 18. Maij 1646. executa sententia subinde cœpit prætendere fructus perceptos a Mauritio, & aliis de Fabiis spoliatoribus. Proposito itaque per me dubio ad quam summam essent liquidandi fructus DD. dixerunt esse liquidandos in summa scutorum 1433. & 25. exceptis canonibus, & reaptationibus Domorum quatenus à Mauritio iustificentur quod adhuc factum non fuit.

1 In liquidandis enim fructibus initium sumi debet à die motæ litis, provt in omni iudicio liquidari solent *leg. certum 22. Cod. de rei vendic. l. 2. C. de fruct. & lit. expens. l. sed & si lege 28. §. si ante*, vbi gloss' & Bart. *ff. de petit. hæred.* Caputaq. *dec. 27. num. 1. cum segq. part. 2.* san. memor. Gregor. *dec. 74. num. 1. in recent. decis. 740. num. 3. part. 4. tom. 3 & in Camerinen. spolij 4. Iulij 1646. in princip. coram*
2 *Me.* lis verò quoad reum mota intelligitur à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium, vt dicta Rota *coram Buratt. decis. 652. num. 2. & in Romana Fideicommissi de Maximis 20. Nouembris 1647. in §. vt vero coram Me.*

Neque obstat quod versemur in spolio, quia etiam in tali iudicio veniunt fructus à die motæ litis, quando spolium non est attentatum, vel vio-
3 lentum Rota *coram Canal. decis. 586. num. 4. coram recol. mem. Coccino dec. 439. num. 1. in recent. dicta decis. 740. num. 3. part. 4. tom. 3. & decis. 187. num. 17. part. 7. & in Romana Domorum 25. Iunij 1646. coram R.P.D. meo Bichio vbi in §. nos autem*, subditur spolium iudiciale non dici attentatum, aut vio-
4 lentum nisi fuerit commissum cum vi expulsiua.

Insuper ex quo versamur in spolio non violen-
5 to, nec attentato non debentur à die motæ litis fructus qui percipi potuerunt, sed dumtaxat illi, qui fuerunt à Reo conuento percepti, Bellamer. *in cap. grauis num. 40. vers. & isto iustificatur de restit. spol.* & ibidem glossa *in verbo fructus*, vbi etiam Abb. *num. 7.* Bisignett. *eodem tit. dec. 11.* vbi licet
6 aliqui ex DD. contrarium senserint, tamen maior pars in hac sententia resedit, quam deinde fuisse perpetuo seruatam fuit dictum in *Romana fructuum, seu spolij Domus, & hypothecæ coram Litta impress.* apud Marches. *de comm. p. 2 fol. 204. num. 1.* vbi allegat concordantes, *& in decis. 100. n. 20.* apud Modern. Perusin. *de subhast.*

Tempus etiam à quo fructus restituendi sunt liquidandi non est simpliciter desumendum ab actu litis contestatæ, vel possessionis domorum per Fabium spoliatorem apprehensæ, quia cum agatur de fructibus ciuilibus, quales sunt fructus
7 Domorum non intrat præsumptio perceptionis ex possessione subsecuta, de qua in *l. Iulianus 14. §. ex vendito, ff. de Act. emptio.* Natta *cons. 384 numero 2.* Sed requiritur aliquod extrinsecum, nempè locatio, vel simile ad hoc vt Domus sint fructiferæ, Rota *decis. 259. num. 32. & decis. 314 numero 15. part. 5. recent. in Romana laudi, seu Domus 1. Iulij 1643. §. quia hoc, coram R. P. Domino meo Bichio, & in Romana legitimæ del Nero 22. Iunij 1644. sub §. fructus autem Domus, & 29. Maij 1645. sub §. ex nouiter coram Me.*

Elicit igitur Franciscus spoliatus perceptionem fructuum Domus magnæ, ex quo spoliator ipsam inhabitauit, perceptio enim resultat ex habitatione non secus, ac inciperet à locatione,
9 cum ad hunc effectum paria sint, quod quis inha-
10 bitauerit, vel quod locauerit, Baldus *in l. in summa 65. §. in frumento, Dig. de cond. indeb.* Surdus *de alim. tit. 6. quæst. 8. num. 22.* Rota *in Auximana fideicommissi 26. Maij 1642. §. quoad tertiam partem coram Reuerendissimo D. meo Decano, & in Romana de Archileis 27. Nouembris 1643. coram Reuerendissimo Salamantino.*

Ad probandam vero habitationem Ioan. Lucæ spoliatoris dantur duo testes quorum alter deponit Ioann. Lucam cœpisse domum inhabitare post mensem circiter à die captæ possessionis, secundus verò dicit cœpisse Ioann. Lucam cognoscere ab anno 1620. quo ipse testis domum vicinam inhabitabat, vt in Summ. Actoris vltimæ positionis num. 6. & sic secundus testis concludit de habitatione spoliatoris ab anno 1620. cum de tempore anteriori nihil deponat, & testis dictum à causa scientiæ reguletur, Rota *dec. 7. n. 3. dec. 167. n. 8. & dec. 324. n. 1. p. 13. rec.*

Quapropter necesse est exordiri liquidationem 11
fructuum Domus magnæ ab anno 1620. quia circa tempus anterius vnicus adest testis, qui nec in iudicio liquidationis probat quando probatio non versatur simpliciter circa quantitatem fructuum, 12
sed circa perceptionem, vt declarando doctr. Bald. *in l. 1. num. 21. C. de fruct. & lit. expens.* distinguit in puncto liquidationis fructuum ratione spolij, Rota *decis. 439. num. 2. coram rec. me. Coccino, & in dict. Romana laudi, seu domus 1. Iulij 1645. §. quia hoc, §. fin. coram R.P.D. meo Bichio*, & tacit Acchill. *dec. 22. n. 3. de rest. ff ol.*

Quod vero Ioann. Lucas cum Helena sorore 13
vsque ad eorum mortem habitauerint domum magnam concludunt duo testes dati in penultim. Summ. Francisci num. 3. & in vltim. Summ. eiusdem num. 6. & 7. & quod statim defunctis Ioann. Luca, & Helena domum conduxerit Eques Compagnonus deponit primus testis iuxta 5. cuius d. corroboratur ex secundo teste, qui iuxta 3. deponit non vidisse post mortem Ioann. Lucæ, & Helenæ habitari ab alio, quam ab Equite Compagnono, quem habitasse vsque ad annum 1646. deponunt ambo testes super primo, & coadiuuatur ex relatione executoris mandati de reintegrando à me relaxati, qui in fine testatus reperisse in domo Equitem Compagnonum Inquilinum, ab eoque fuisse Franciscum in Dominum recognitum, vt in penult. Summ. Francisci n. 4. Itaque prædicti actus remanent plenè probati ex depositione duorum testium *vulg. l. vbi numerus 12. ff. de testibus.*

Et quibus probatum remanet, quod ex domo magna fuerunt percepti fructus à spoliatore ab anno 1620. vsque ad diem 20. Augusti 1646. Quantitatem vero fructuum perceptorum ex domo statuerunt DD. in scutis 54 annuis concurrentibus in id, tum attestatione ipsius Equitis Compagnoni, tum partitis extractis ex Monte Pietatis solutionum ab Equite factarum de anno 1646. vt in vlt. Summ. Francisci n. 5. tum etiam 14
vltima locatione facta Eminent. Card. Capponio pro pensione scut. 75. annuatim, ex quo quasi infertur ad præcedentes, & subsequentes annos, vt totidem fuerint pensiones perceptæ, & exactæ Rota *coram RR. Vrgelen. dec. 357. n. 5.* multo magis inferri potest ad minorem summam scut. 54. provt prætendit spoliatus, eandemque quantitatem statuerunt DD. pro tempore quo spoliator habitarunt ex supradictis motiuis.

Quoad domunculam ex partitis datis in moderno Summario Francisci num. 9. constat ab Inquillinis

Inquilinis fuiſſe ſoluta ſcut. 95. 25. quibus addendo ſcut. 1338. pro domo magna ad rationem ſc. 54. annorum pro annis vigintiquinque, & menſibus octo vt viſum eſt conflatur ſumma ſcut. 1433. 25. ad quam ſummam liquidandos eſſe fructus hodie fuit reſolutum.

Quoad canones per ſpoliatores ſolutos cum nulla adſit iuſtificatio, nec minus quoad reaptationes Domus DD. non potuerunt figere pedem, cum alioquin canones ſolati à ſpoliatore debeant reſici per ſpoliatum iuxta deducta in d. Romana de Archileí 27. Nouembris 1643. coram Reuerendiſſimo Salamantino. Quo vero ad diſcuſſionem partitarum quarum compenſationem ſpoliator prætendit nihil fuit firmatum, cum hoc ſit alterius inſpectionis.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. ARGVELLES.

Bituntina Cenſus.

Lunæ 5. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Inſtrumenta habent viam executiuam. Pacta fiunt ad libitum partium, modò licita, & honeſta clauſula guarentigia, ſiue obligatio Cameralis, non eſt neceſſaria vbi adeſt publicum Inſtrumentum obligationis. A Statuto ad pactum valet Argumentum. & è contra, ſaltem affirmatiuè. Hæres, & defunctus, vna & eadem perſona cenſentur. In via executiua licita eſt variatio. Statuta laicorum non comprehendunt Clericos. Limitatur, in Clerico hæredi ratio rei hæreditariæ, conuenitur tamen in ſuo foro, & coram ſuo Iudice.

SVMMARIVM.

1 *Rotæ deciſiones ſemper ſupponuntur, nec licet eas in dubium reuocare.*

2 *Mandatum executiuum relaxatur vigore Inſtrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de Iure communi.*

3 *Obligari vnuſquiſque poteſt, vt voluerit.*

4 *Pacta, quæ contra Ius, & bonos mores non ſunt, debent ſeruari.*

5 *Quid poſſit per pactum fieri vt creditor propria auctoritate valeat capere, & in carcerem detrudere debitorem non ſoluentem, diſputatur remiſſiuè.*

6 *Clauſula guarentigia non eſt neceſſaria, vbi adeſt publicum Inſtrumentum obligationis.*

7 *Ius exequendi Iudicis auctoritate, & partium conuentione æquiparatur.*

8 *Lex, & contrahentium pacta, æquipollent.*

9 *Paciſci poteſt vt quis in carcerem pro debito detineatur, ſed per hoc pactum executiuum paratur executio.*

10 *Statuto fieri poteſt, vt omnia Inſtrumenta publica habeant paratam executionem.*

11 *A ſtatuto ad pactum valet argumentum, & è contra ſaltem affirmatiuè.*

12 *In regno Neapolitano ſemper intelligitur appoſita clauſula* per viam ritus.

13 *Inſtrumentum Cenſus executionem paratam habere, ſæpiſſime tenuit Rota.*

14 *In Regno Neapolitano hac lege ſpeciali Regis Alphonſi cautum eſt.*

15 *In Hæredem dari eaſdem actiones ciuiles, quæ competebant contra defunctum vulgatiſſimū eſt.*

16 *Quia eſt vna perſona cum defuncto.*

17 *Et ad omnia iura paſſiuè, & actiuè ſuccedit.*

18 *Si ſtatutum diſponat, quem poſſe in carcerem detrudi, etiam hæres detrudi poteſt.*

19 *Obligationis conditio non ex perſona hæredum immutatur.*

20 *Citandus ille non eſt, quem conſtat nullam habere defenſionem.*

21 *Executione facta in vna re, poteſt ad aliam fieri tranſitus, vbi non eſt creditor plenè ſatisfactus.*

22 *In vna executiua poteſt variari.*

23 *Creditorem, vſque quo probetur plenè ſatisfactum, etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecurationem ſuper vna re factam, poteſt variari, & Iudex, & Iudicium, & remedium, & captura perſonæ.*

24 *Statuta concedentia publicis Inſtrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos.*

25 *Opinio* Couarruuiæ *tenentis, hoc non procedere Statutis conditis à Principe, habente Iura Imperij, cum ſint licita, & honeſta, reijcitur.*

26 *Clericus, quando ſuccedit laico executiue obligato, ſubijcitur diſpoſitioni ſtatuti laici in eo, in quo ſucceſſit.*

27 *Obligatio defuncti, ex perſona hæredis immutari non poteſt.*

28 *Hæredes, adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt cum creditoribus defuncti.*

29 *Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenietur coram ſuo Iudice.*

DECISIO LXXIII.

EX latè, & luculentiſſimè deductis in Bituntina cenſus 27. Nou. 1645. & 24. Maij 1647. coram R.P. Dom. meo Corrado, deciſa penè remanet præſens controuerſia. Firmatur enim ibi multis iuribus, & Doctoribus Bouios teneri inſolidum, quia conſtat, quod ſunt hæredes, nec vllibi apparet, quod confecerint inuentarium, optimè reiectis omnibus tunc ab eis latiſſimè deductis, & partim licèt breuius, nunc fruſtra inculcatis; Tum quia pleniſſimè ſatisfactum, Tum etiam Rotæ deciſiones ſemper ſupponuntur, nec licet eas in dubium reuocare, Rota apud Buratt. *deciſ.* 596. *num.* 2. & 857. *num.* 4. poſt Zacch. *de oblig.* Cam. *dec.* 275. *num.* 1. *in Mediolanen. penſionis* 27. *Iunij* 1646. §. *fuiſſe, coram R.P.D.meo Bichio.m Bonon. fideicom. de Guidettis* 23. *Ianuarij præſentis anni in princ. coram Me.* Tum denique quia earum virtuti fuit data aſſociatio, quam habuiſſe effectum contendunt, & ipſi de Bouiis, & eam ſeruare vouent.

Agitur nunc de executione ipſorum Inſtrumentorum, quorum validitas nec tunc controuertebatur, in quibus cum adſit pactum executiuum, non poteſt negari mandatum executiuum, quod eſſe relaxandum contra bona, & perſonas dictorum Rota decreuit, licet non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis Cameralis, etiam de iure communi, nam vnuſquiſque poteſt obligari, vt voluerit cum pacta quæ contra ius, & bonos

bonos meres non sunt, debeant seruari *l.1.§. si conuenerit, ff. depositi.* 1. *extra de pact.* & aliis vulgaribus. Velasc. *litt. P. axiom.* 1. Azeu. *ad l.2. tit.16. l.4. recop.* Vela *dissertat. Hisp. al.12. n.86.* Asin. *de exec. §.9. n.3. in fin.* & fieri vt creditor propria auctoritate possit capere & in carcerem detrudere debitorem non soluentem disputat idem Azeu. *contra Quæst. l.2. tit.13. lib.8. recop. n.2.* & faciunt rationes Azeued. *in l.2. tit.21. l.b.4. recop. n.* 54. quibus probat, non esse necessariam clausulam guarentigiam, vbi adest publicum instrumentum obligationis, faciunt tradita per Abb. *in c. de causis 4. de offic. & potestate iud. de leg.* quia ius exequendi Iudicis auctoritate, & partium conuentione æquiparatur *l. pen. C. de pig. act. l. cum creditorem, Cod. de furt.* & quia lex, & contrahentium pacta æquipollent *l. fin. Cod. de reb. alien. non alien. leg. cum quasi §. si plures, ff. de fideic. libert.* vt istis iuribus probat Asin. *sup. c.15. n. 2. & 3.* & prosequitur aliis rationibus, & Doctoribus; Et licet hoc limitare velint nonnulli ad executionem realem, non vero personalem, vt per relatos à Zacch. *de ebl. Cam. q.2. n.41.* & à Canc. ibi non citato *lib.2. var. c.3. n.4.* contrarium tenet Boër. *decis.295. n.10.* Asin. vbi proximè *n. fin.* Azeu. *d. l.2. tit.13. lib.8. recop. n.2.* dum aiunt posse pacisci, vt quis in carcerem pro debito detineatur, sed per hoc pactum executiuum, parari executionem, tenuit Rota *dec.172. num.2. 173. n.6. & 177. num.9.* post Zacch. *de ebl. Cam. in Raven. seu nullius pecuniaria 26. Maij 1645. coram R. P. D. meo Cerro,* quod nullo modo possunt negare, vel ipsi supra relati, cum teneant statuto fieri posse, vt omnia instrumenta publica habeant paratam executionem relati à Zacch. *d. q.2. n.19.* & multò plures ab Asin. *d. §.1. c.26.* Parlad. *rerum quot. c. fin. 1. p. §.11. num.* 8. cum à statuto ad pactum valeat argumentum, & è contra saltem affirmatiuè dicant citati a Velasc. *litt. A. axiom.* 490. & quod in Regno Neapolitano semper intelligatur apposita clausula per viam ritus, Franch. *dec.* 366. *in fin. in fin. num.* 6. Modernus Licien. *in semicenturia discept. for. c.15. n.57.58. & 60.*

Sed quicquid sit de omnibus extra dubium præsens resolutio est, cum fundetur in instrumento census, quod executionem paratam habere sæpissimè tenuit Rota, & multi alij citati per Cene. quos sequitur *cons. q.95.* Præterquam quod in Regno Neapolitano hac lege speciali Regis Alphonsi (emanata ad acceptationem, & corroborationem Bullæ Nicolai V. inserta in ipsa pragmatica, & vtraque relata à Duard. *de cens. in pr.* cautum expressè legitur & ita testantur Petr. de Greg. *ad dict. Bullam q.6. num.* 4. & alij relati à Duard. *vbi sup. §.3. q.24. num.* 9. *in med. vers. in Regnis quoque,* Buratt. *decis.87. n.3. vers. vltra quod.*

Non obstat, quod Bouij sint hæredes, vulgatissimum enim est in hæredem dari easdem actiones ciuiles, quæ competebant contra defunctum; *cur enim recuset, quam recusare non potuit is cuius hæreditatem suscepit S. C. Paulus ait in l. postulante 44. in princ. ff. ad S.C. Trebell.* Bald. *in leg. fin. §.in computatione n.3. Cod. de iure del.* Quia est vna persona cum defuncto, Auth. *de iure iur. in fin. Principij Basilicon lib.41. n.6.* hoc autem, & ibi Scholiastes optima ratione, & aliis iuribus, & auctoribus, Velasc. *axiom.19. litt. H,* Carp. *de execut. lib.1. c.20. num.* 22. Et ad omnia iura passiuè, & actiuè succedit, & aliis vulgaritatibus per Salust. Tiber. *in pra. A.C. lib.1. c.45.* Paz *in prax. p.4. to 1 c.2. n.36.* Parlad. *dict. lib.2. rer. quotid. c. fin. part.4. §.1. a n.1.* Asin. *vbi supra d. §.1. q.29. n.10.* (vbi quod si statutum disponit, quem posse in carcerem detrudi, posse etiam hæredem detrudi) multis iuribus & Doctoribus Carleual. *de ind. lib.1. tit.3. disp. 9. n.1.* Non enim ex persona hæredum conditio obligationis immutatur, ait Paulus *in l.2. §. ex his 2. ff. de verb. obl.* Ciarl. *contr. lib.1. c.34. num* 51. Graff. *de effect. 1. num.287.* Rota *dec.28. num.4. p.5. & dec.39. num.1. & 8. p.6. rec. & in Romana cambiorum 4. Dec. 1592. coram Mellino,* quæ est apud Marches. *de comm. p.2. fol.151. num.* 6. quæ loquitur in puncto viæ executiuæ, facit san. mem. Greg. XV. *dec.* 539. *n.23.* & doctè tradita in Bonon. fideic. de Rubeis 11. *Martij coram R.P.D. meo Corrado,* & in pacto executionis census multis citatis Cene. *de cens. q.73. num.17. q.95. num.12. & q.96. à num.2.* vbi latius Rota *dec.39. n.1.8. & 9. p.6. rec. & dec.269. n.12.* post Zacch. *de obl. Camer.*

Non obstat, quod aiunt de inuentario; nam plenissimè fuit responsum in supra allegatis Bituntinis census, & ex eisdem rationibus ibi adductis respondetur ad id, quod dicitur, quod non fuerint citati ad ostendendum inuentarium, & ad bona inuentariata exhibenda, & reddendam rationem ex Salust. Tib. *dec.45. n.m. 1.* nam hoc procedit, quando dubitatur? An hæres sit cum beneficio legis, & inuentarij, non quando iam decisum contrarium, vt in præsenti, citandus enim ille non est, quem constat nullam habere defensionem, Rom. *cons.499.* ibique Add. *lit. G,* Felin. *in c. cum olim n.11. de re iud.* cum sexcentis per Mod. Pan. *de cens. q.10. n.41.*

Nec refragatur, quod alias fuerit motum iudicium super associatione, vt videtur sentire Sord. *al. leg. cons.414. numero* 18. quia si ipse Sordus bene inspiciatur, concludit contrarium *num.19.* videlicet, quod vbi non est creditor plene satisfactus, potest etiam post factam executionem in vna re ad alias transire, & quod in via executiua potest variari hac ipsa die, Rota decreuit in Romana census §. Verum, quod dicta sententia, coram me, & tenent Carleu. aliis antiquioribus adductis *l.1. de ind. tit.2. disput. 2. numero* 16. Gallet. *de ebl. Cam. quæst.11. num.* 2. & ibi multi citati per Zacch. *ante num.1.* Clarius Cret. *dec.* 192. *num.* 6. *vers. nec facit cum seqq.* Cene. *de cens. dict. quæst.95. n.m.32.* & 33. Marta *de iurisd. cap.15. numero 1. cum seqq.* & rectè ad propositum explicat Rota *dec.13. n.3.* & 161. *à numero 4. per tot.* & 14. *numero 1.* & 27. *numero 11.* post Zacch. *de ebl. Cam.* & *dec.361. numero 23. part. 6. rec.* & *in Romana decis 4. 1.* 1618. *ce. Pinan.* qui omnes benè explicant, quod vtiquo probetur plenè satisfactum creditorem etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam posse variari, & Iudicem, & iudicium, & remedium, & personam, alios refert, & sequitur Cene. *lib.1. cons. c.15. n.49.*

Tandem non obstat, quod sint Clerici; nam licet iam dubitari non possit, quod tanta concedentia, publicis instrumentis executionem, nullo modo comprehendant clericos, vt bene probant multi laudati a Speroll. *d. c. 15. n. 11.* Mar. *de iurisd. p.4. cap.* [illegible] *n.11.* Et sic explicat Cen. *de cens. q.18. n.6. ad med. vers. sed videamus.* Qui tenent hoc non procedere in gratiis conditis a Principe habente ius super hoc, & cum sint licita & honesta, ex [illegible] *de iur. spec. num.* &

Asin

Aſin. multis relatis pro vtraque ſententia *de exec. ante* §.1. *cap.* 3. *num.* 4. Paz. *in prax. tom.* 2. *part.* 3. *c. vnic. num.* 1. Parlad. *d. c. fin.* § 12. *num.* 28. Vela alios *cumul. num.* 1. Parlad. *d. c. fin.* § 12. *num.* 28. Vela alios referenti *diſcept. Hiſpalen* 23. *num. fin.* Bart. relati ab Abb. & penè recepti *conſ.* 33. *lib.* 2. *num.* 3. *ex c. conſtitutus* 8. *de in integr. reſtit. & c.* 3. *de eo qui mittitur in poſſ.* &c. *cum cauſam* 8. *de re iud.* reiecta etiam
26 conſuetudine Regni Neapolitani relata per Genu. *in prax. Fp ſc. Curiæ Neap. q.* 15. *num.* 2. Recc. *in deciſ. eiuſdem Cur. part.* 1. *dec.* 155. *a num.* 4. *cum ſeqq.* Graſſ. *vbi ſup. effect.* 2. *num.* 305. & conſtitutione Synodali ipſiuſmet Archiepiſcopalis Curiæ; quæ omnia reiicit optimè Rota *d. dec.* 693. poſt Zacch. *n.* 12. & quacumque conſuetudine etiam mixta Clericorum & ſæcularium, quam non eſſe attendendam, benè ait Ciarlin. *d. lib.* 1. *c.* 31. *n.* 16. cui faueat *d. dec.* 163. omnino videnda: quamuis contrarium aſſerat RR. Vngent. *d. c. conſtitutus num.* 5.

Attamen ad præſentem cauſam iſta neceſſaria non ſunt, cum hic agatur de Clericis qui ſuccelerunt Laico executiuè obligato; cuius obligatio ex
27 perſona hæredum immutari non potuit ex ſupra allegatis, & Surdus *c.* 222. *n.* 10. Gom. *lib.* 2. *var. c.* 11. *n* 11. & 24. March. *vbi ſup. n.* 3. & 6. quia adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt cum creditoribus
28 *l.* 3. § *ſi. n. ff. ex quibus cauſ. in poſſeſſ. ear.* § *hæres inſt. de obl. quæ ex quaſi contractu*, & latè ibi Pichard. Don. *ad l. ſtipulationes non diuiduntur* 71. *n.* 55. *ff. de verb. oblig.* Saluſt. Tiber. *in prax. d. lib.* 1. *c.* 45. *n.* 13. Duaren. *ad tit. ff. de acqu. hared. c.* 6. §. 456. Sanchez *in decalog. lib.* 6. *c.* 11. *n.* 12. Mutatur quidem forus; nam iſte Clericus hæres conuenietur coram ſuo Iudice, Carol. de Graſſ. *de effect.*
29 *Cler.* multis relatis *effect.* 1. *n.* 281. vbi vtrumque probat, nempè conuenien. executiuè, coram ſuo Iudice, Marta *de iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 33. *n.* 7.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Ciuitatis Caſtelli Cenſus.

Veneris 10. *Decembr.* 1649.

ARGVMENTVM.

Extinctio cenſus poteſt fieri etiam conſignatione ſpeciei; in locum pecuniæ, concurrente conſenſu. Traditio rei quomodo poſſit fieri epiſtola probat contra ſcribentem. Quietantia Procur. habentis facultatem, à principali impugnari non poteſt. Fides defuncti maiorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante atteſtatione Guber. loci actus in tempus collatus poteſt de conſenſu partium vlteriùs prorogari.

SVMMARIVM.

1 *Fructus non debentur cenſu extincto.*

2 *Extinctio cenſus, ex conſignatione alterius ſpeciei, ſiue æſtimatæ, ſiue in ſolutum datæ non reprobatur a iure, quoties domini conſenſus accedat.*

3 *Confeſſio aduerſarij eſt quibuſcumque probationibus præferenda.*

4 *Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, ei in ſolutionem ipſam rem dantis, ac deliberantis, nuncij ipſius recipientis creditoris acceptatione.*

5 *Epiſtola tradita ipſa, cura ſcribentis plene recludit.*

6 *Quietantia a Procuratore ſub amplioribus clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto, peracta, eiusdem improbationis censet, ac ſi ab eodemmet principali ſuiſſet conſcripta: ita vt tanquam munus legitimum, ab eodem impugnari nequeat.*

7 *Conſignatio rei conuincitur ex fide mediatoris, nuncia atteſtatione alterius.*

8 *Fides, defuncto teſte, vires ſumit, iunctis aliis adminiculis.*

9 *Et ex epiſtola conſcripta a conſignatorio, vbi deprehendatur ſenſus hoc importans.*

10 *Et ex publica voce, & fama comprobata etiam ex literis a Gubernatore loci conſcriptis, ac de ea atteſtantibus.*

11 *Et ex taciturnitate eiuſdemmet creditoris, qui licet alias diligens exactor ſolearit in ſuis exactionibus, hanc tamen diſſimulat poſt biennia debitum, licet mandatum ſufficiens habuiſſet expeditum.*

12 *Fides facta ab aliquo verisimilis, ac de facto proprio concludens, ex pluribus coniecturis ſolerter, cuiuſque obitu adminiculata, plene probat.*

13 *Actus, qui iuxta legem conuentionis non expeditur intra certum tempus dum tantum de vtriuſque partis conſenſu poſt dictum tempus expleatur remiſſum quodcumque intereſſe inde reſultans cenſetur, ac ſi intra tempus conuentum fuiſſet expeditus.*

DECISIO LXXIV.

RElaxatum fuerat mandatum ab A. C. contra Pirrum, pro fructibus Cenſus ſuper propriis bonis in Citernæ Territorio conſiſtentibus impoſiti, ac venditi Domino Lutio Vitellio, pro ſcutis 1200. à quo appellationis cauſa ſub clauſula ſi quid exequendum, mihi commiſſa; Dubitaui An mandati prædicti exequutio, debeat ipſius Lutij fauore decerni, & Domini negatiue reſponderunt, Quia poſt prædicti Cenſus extinctionem, vſque ad annum 1621. ſubſequutam, mandatum iure relaxari non potuit pro fructibus, ex tunc eidem Lutio indebitis, vt tradit Cenc. *de Cenſib. part.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 2. *art.* 7. *num.* 76. & *cap.* 2. *num.* 2. & reſpondit Rota *coram Burat.* 646. *n.* 2. *in Romana fructuum detis* 14. *Maij* 1612. *coram Manzanedo in Arimincn. Cenſus* 26. *Iunij* 1612. *coram Kembaldo, & in Romana Cenſus* 2. *Februarij* 1612. *& in Farfen. pecuniaria* 25. *Maij* 1618. *coram Sanctiſſ. D. N. rel.* in Add. ad cund. Cenc. *in vlt. cap. part.* 3 *num. ero* 2. & in aliis manu congeſtis *in Ceſenaten. Cenſuum* 3. *Iunij* 1644. *coram R. P. D. meo Corrado.* Ab eo vero tempore prædicti Cenſus extinctionem contigiſſe conuincitur ex apoca à Pirro ac Lucio ſubſcripta, qua inter vtrumque legitur inita tranſactio, ſeu conuentio, vt ille ſtaria vltra ſexcenta Frumenti conſignaret, quorum quadringenta recollecta de anno antecedenti in ipſiuſmet Lutij horreo ſub Alberti Fanelli cuſtodia repoſita fuerunt. Alia vero ducenta, & vltra tam de anno currenti, tum a diuerſis debitoribus exigenda. Hic vero eiuſdem frumenti partem in ſatisfactionem fructuum, hactenus decurſorum recipere, reliquum vero in extinctionem, Cenſus teneretur concurrere. Ex hac enim conſignatione frumenti integrè ſubſequuta ex tunc Cenſus remanſit extinctus, quamuis actus rerroſi

2 retroſimilis numeratæ pecuniæ non interceſſerit cum talis extinctio ex conſignatione alterius ſpeciei, ſiue æſtimatæ, ſiue inſolutum datæ, non reprobetur a iure quoties provt his Domini conſenſus accedat, provt *in l. ſatisfactio ff. de ſolutionibus, & in leg. ſi ea §. omni, ff. de pignor. act.* & tradit Nauarr. *in comm. de vſur. in 37. quæſt. n. 113.* Cenc. *de cenſ. quæſt. 108. num. 1. cum ſequent. & quæſt. 109. num. 13.* Rota *in Ariminen. Cenſus 26. Iunij 1620. coram Rembaldo, & in Romana Cenſus 7. Maij 1629. coram Reuerendiſſ. Terrachinen. impreſſa poſt eund. Cenc. deciſ. 351. n. 2. & 520. n. 8.*

Hanc quoque conſignationem in ſtatiis quæ-
3 dringentis, iuxta legem conuentionis præceſſiſſe comprobat propria ipſius Lutij confeſſio quibuſcumque probationibus præferenda ex diſpoſitione *text. in l. cum te. C. de tranſact. & in l. generaliter. de nou. op. pec.* Atque reſultans, tam ex ſequentibus eiuſdem Apocæ verbis videlicet, *detto Sig. Pirro d.i. & promette al medeſimo Sig. Lutio preſente, & accettante e ſtara 450. d. grano quale di gia ſi ritrouano nel Granaro di detto Signor Lutio*, quæ
4 à Pirro debitore prolata præſente Lutio creditore, ac acceptatione importat frumenti traditionẽ penes ipſum tunc temporis exiſtentis cum conſenſus ille debitoris, qui frumentum tradere tenebatur vim traditionis obtinet ex diſpoſitione *text. in leg. 2 Cod. de acquir. poſſ.* vbi poſt gloſſ. *in verb. dominium* notat Cagnol. *num. 137.* Alexand. *conſ. 83. numero 6. in fine lib. 6.* Decius *conſ. 179. in fine*, Surdus *conſ. 221 numero 247. & 248.* tum ex pluribus epiſtolis ab ipſomet Lutio ſubſcriptis atque trãſmiſſis ad Pirrum debitorem hanc frumenti exiſtentiam in proprio Lutij horreo concludentibus, ac ſubſequutam illius conſignationem quæ ſanè
5 epiſtolæ contra eundem Lutium plene concludunt iuxta *text. in l publica, §. vltim. ff. depoſiti*, & notant ibi DD. *& in cap. 2. de fide inſtrum.* Ias. *in recept. 1. adm. endi numero 141. & 141.* ibique Ripa *num. 133. ff. de iur. iur.* Couar. *pract. quæſt. c. 22. n. 7.* Rota *coram Seraph. deciſ. 996. numero 1. coram Iurat. deciſ. 266 n. 4 & 154 n. 1. p. 7. rec.*

Reſpectu vero alterius quantitatis promiſſæ in Apoca tranſactionis ſatisficatur quoque ſubſequuta traditio, ac menſuratio in ſtatiis 299. cum dimidio
6 ex quietantiis à Iacobo Fancello conſcriptis cum illæ vti peractæ à Procuratore ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto eandem vim probationis obtineant, ac ſi ipſemet Lutio principali fuiſſent conſcriptæ, ita vt tanquam minus legitimæ ab eodem impugnari nequeant iuxta *text. in l. vero Procuratore, & in l. ſi hominem, §. ſi Titium ff. de fidei. & in l. ſi Procurator ff. de cond. indebiti, & in l. Lucius, §. ſuadet. & §. vltimo ff. de adminiſtr. tut.* Matth. Brunus *conſ. 16. n. 19.* Rota *Cremonen. penſion. 2. Maij 1622. coram Ubaldo*; Et totius præterea quantitatis confirmatio cõuincitur tum ex iurata fide atq; recognita Camil-
7 li Rampacci mediatoris, tum ex altera fide Marioti de totius frumenti menſuratione aſſertãtis,
8 quæ ex ipſius obitu vires ſumit, ac iunctis aliis adminiculis plene concludit iuxta theoricam Bart. *in l. adm. n. n. 27 ff. de iure iurando, & in l. mediterraneo. Dig. ff. de d. n. o.* Decius *conſ. 42. n. 6.* Annon *conſil. 6. n. 52.* Fulg. *ff. 122. n. 2.* Bero. *quæſt. 65. n. 7.* tum ex
9 epiſtola eiuſdem Lutij in hæc verba conſcripta *Mi conuerrà d'accordarmi, come però V. S. ſaccia il conto di quanto importa il grano, che in quanto al reſto V. S. sa che è notorio.* Tum ex publica voce, & fama comprobata ex litteris à Gubernatore 10
Ciuitatis Caſtelli conſcriptis, ac de ea atteſtantibus, & demum ex taciturnitate eiuſdemmet cre- 11
ditoris qui licet alias diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum Pirri debitoris licet mandatum ſufficiens habuiſſet expeditum. Hinc enim inferebatur ſubſequutam fuiſſe frumenti traditionem, & conſequenter cenſum, tam reſpectu fructuum, quam ſortis ex ea extinctum remanſiſſe.

Non obſtat, quod in tranſactionis apoca partes conuenerant, vt menſuratio frumenti, ac ipſius æſtimatio fieret à Mariotto ad hunc effectum à partibus deputato ea ſiquidem menſuratio, ac ſubſequuta æſtimatio conuincitur ex præfacta Mariotti fide, quæ vti veriſimilis, ac de facto pro- 12
prio concludens ex pluribus coniecturis ſupra deductis fulcita eiuſque obitu adminiculata plenam meretur fidem *cap. cum in Eccleſiis de maior. & obed.* vbi notat Hoſt. *n. 4. Imol. n. 9.* Butrius *n. 15.* Rota *dec. vlt. p. 1. d. ner. ſ. n. 2. cum ſeqq. & coram Beratt. 376. n. 6. & in Romana alecurationis 11. mis Februar. 1630. coram Reuerend. Terrachinen.* Et licet menſuratio iuxta legem conuentionis facta non probetur intra diem videlicet 22. Auguſti anno 1621. Dum tantum de vtriuſque partis conſenſu 13
poſtmodum ſubſequuta dignoſcitur poſt tempus prædictum, eam proinde menſurationem licet nõ ſequutam intra tempus legitimum partes approbaſſe cenſentur, & quodcumque interceſſe inde reſultans remiſiſſe *ad text. in l. de lege §. vltimo, & in l. poſt diem ff. de leg. commiſſoria, D. leg. f. de pactis inter emptorem, & venditorem*, & aliis relatis iuribus reſpondit Rota *in add. Caſenaten. cenſus 3. Iunij 1644. in §. verum coram R. P. D. meo Corrado.*

Et ita vtraque.

R. P. D. Cerro.

Eugubina Prædij.

Lunæ 14. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Statutum Eugubinum vult haberi duas ſententias conformes pro re iudicata. Sententia in ſecunda inſtantia lata in Curia vtique comprehenditur ſub dicto ſtatuto, ſicut ſub omni alio loci primæ inſtantiæ. Appellationis ſimplex delatio non facit appellabilem cauſam, aliàs inappellabilem. Venditor promittens rem liberam, poteſt cogi in caſum oneris detecti deponere pretium ad defenſionem rei donec liberetur; imò emptor poteſt contra eum agere pro reſciſſione contractus. Relatio periti de conſenſu partium facit probationem probatam.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio per bannum, vbi non proceſſit, fuit tamen reuocata, ſeu in ea rem iudicatam tranſiuiſſe, ac ſi non fuiſſet ab eo ſuſſe- ratæ appellatum.*

2 *Statutum Eugubinum prohibet appellationem a ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima.*

3 *Scates*

3 *Sententiæ quando vna confirmat alteram eaque secunda, tam in substantia, quam in qualitate concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes.*

4 *Statutum quod prohibet ulteriorem, quam vnicam appellationem, operatur vt duæ sententiæ habeant vim tertiæ, & consequenter non admittatur executionem demandandam.*

5 *Idque etiamsi posterior prolata fuerit in Curia per Auditorem Cameræ.*

6 *Sententia lata in Curia in gradu appellationis interpositæ a priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione statuti loci, quod proinde seruari debet etiam in Curia.*

7 *Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ cuius est sententia, à qua interponitur.*

8 *Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia prout erat in prima.*

9 *Ita vt proinde semper subiaceat statutis illius fori, in quod prima sententia prolata fuit.*

10 *Appellationis simplex delatio, efficit quidem vt Iudex à quo, non possit amplius se in ea causa intermittere; non autem vt causam inappellabilem reddat appellabilem, in præiudicium tertij.*

11 *Appositi reuerentiales dati pro resistentia ne appellanti à Iudice appellationis, non iniquiter sed in forma, quando causa non est appellabilis, sustinent etiam refutatorias.*

12 *Venditor promittens non molestare rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus iuribus, & actionibus sub clausulis obligationis executiuis si postmodum detectum fuerit super illa fuisse hypothecam, iure merito condemnari potest ad deponendam summam pretij habiti, pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur.*

13 *Quinimo Emptor instans habet causam agendi pro rescissione contractus, & competendi venditores, ceteroſque obligatos ad restitutionem pretij, quamuis euictio actualiter sequuta non fuerit.*

14 *Relatio Periti, & calculatoris de confecta partium electi facit probationem probatam, & omnino debet attendi, donec de errore plene & concludenter doceatur.*

15 *Exceptio apponi non potest à tertio, nisi concludenter per eum probetur.*

16 *Modus solutionis inter emptores, & debitores variatus, nullum potest creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum & partis participationem vllo pacto turbare.*

DECISIO LXXV.

VEndiderunt anno 1635. Aloysius, & Ioan. Carolus de Maggis quasdam terras sitas in Territorio Eugubij Petro, & Septimio de Becchettis pretio scutorum 2786. sub expressa assertione illas esse liberas, & expeditas ab omnibus iuribus, & actionibus, & aliis non esse datas, cessas, nec quouis modo alienatas, cui venditioni, & assertioni accesserunt vti principales, principaliter & insolidum Sebastianus, & Io. Baptista de Sebastianis *sum. de Becchettis num.* 3. Verum habita notitia per emptores quod dictæ terræ reperiebantur grauatæ nonnullis censibus fortis principalis scutorum 1865. ideo institerunt coram prætore Eugubij pro relaxatione mandati contra dictos venditores, aliosque obligatos ad effectum deponendi in monte Pietatis quantitatem illis correspondentem, donec dictas rentas liberas præstiterint, & sententiam tanquabilem tulerunt, quæ deinde in gradu appellationis confirmata fuit ab A. C. sed causa mihi commissa cum clausula constito de re iudicata executor: proposui dubium, an constet de re iudicata, quæ veniat exequendo, vel potius de causis restitutionis in integrum, & Domini affirmatiue quoad primam partem, negatiue vero quoad secundam responderunt. Cum enim appellatio interposita fuerit 19. *Decembris* 1646 & toto sequenti biennio nihil actum in causa nec prorogata fatalia, ipsa remansit deserta, & sententia in rem iudicatam transiuit perinde, ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, ibi. *et quia C. de temper. appell. cap. cum sit Romana extr. de appell.* Clem. *fin. ff. de sentent. rescind.* Sanct. *de appell. quæst. 13. num. 11. vers. 19. confirm.* Vent. *in pract. lib. 3. cap. 5. num. 2.* cum aliis plurimis adductis in *Curien. in instructione 12 Martij* 1645. *coram R. P. D. meo Kospio in Apulana antiquissimum* 4. *Iunij* 1646. *coram R. P. D. meo Conrado Sanctis cum ab eo tempore, in Camerana bonorum D. comitis Bentiuoglij, & in Romana fructuum dotis* S. *Eleonorij* 1646. *coram me.*

Et in super inexcusabilis visa fuit res iudicata ob dispositionem statuti Eugubini prohibentis appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima *dub. sem. numero* 6. Vnde cum in casu nostro vna confirmet alteram *eodem semine. num.* 4. & 5. Vtique secunda tam in substantia, quam in qualitate concordare videtur prima, & dicuntur conformes. Gloss. & DD. *in cl. un. de re iudicat.* Rot. *in recent. acc. f.* 491. *num.* 1. *part.* 5. cum concordantibus adductis *in Senogallien. supplementi legitimæ* 17. *Maij* 1645. §. *confirmatæ*, & *in Romana donorum de Regardis* 15. *Ianuarij* præterea §. *si quidem coram me coram recolendæ D. meo Decano*: Et consequenter intrat dispositio dicti statuti, quod prohibendo vlteriorem appellationem, operatur vt prolatæ sententiæ habeant vim tertiæ, & quod fuerit non admittatur in executionis demandandam, vt in terminis habilis statuti respondit Rota *coram Sen. in Cingul. dec. f.* 492. *n.* 1. *coram Cardinali Cavalerio dec.* 287. *n.* 2. *coram bonæ mem.* Baratta *dec.* 152. *n.* 3. & *dec.* 367. *n.* 1. ac dictum in Romana salutari 13. *Aprilis* 1646 *coram R. P. D. meo Ortolano.*

Neque etiam si hæc posterior prolata fuerit in Curia per Auditorem Cameræ. 5

Quia cum emanauerit in gradu appellationis interpositæ à Priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione prædicti statuti, quod proinde seruari debet etiam in Curia, vt in proximis terminis tenuit Rota *in Fulginaten. successionis* 22. *Maij* 1639. *coram bonæ mem. Sacrato* penes Pacific. de Saluian. *dec. f.* 54. *num.* 1. *vers. quod quidem statutum, & in Lucana administrationis de Lucis* 1. *Iulij* 162[illegible] *coram recolendæ mem. Cecchino.* Appellatio enim dicitur de Appendiciis illius instantiæ cuius est sententia, à qua interponitur *Cur. in dict. vbi Dec. ad de præscript.* Castr. *in l. ab executore*, §. *si priuatus n.* 2. *ff. de appell. & in l. ult. C. de præscript. Angel. Aret. in l. fin. §. si præscriptum num.* 4. *ff. quæ sit diuers. cur. appell. quæst. num.* 12. *vers. [illegible] num.* 2. *vers. primo quæ Ascanii de gabel. quæst. 4. num.* 1. *de appell.* Rot. *dec. 1. de cens. in antiq. [illegible] tita* penes eundem Pacinum *dec.* 128. *num.* 2. *vers.*

dictum fuit in Bononien. legati 3. *Iulij* 1645. *coram me §. provt etiam, vers. hinc authoritate*, Illiusq;
8 causa censetur eadem secunda instantia, provt. erat in prima, Gloss. *in l. si ita demum verb. agitur* ibique Salyc. *in fin. & in dicta l. inutus num.* 15. *C. de procurat.* Ioan. Petr. Ferrar. *in pract. papien. de form. apponen. concr. test.* glos. *fuitque publicatis sub num. 3. vers. aut enim hac nona* Rota Bononien. *diuers. decis.* 138. *num.* 116. *& coram recolen. meinor. Coccino decis.* 42. *num.* 6. *vers. nam causa.* Itavt proinde semper subiaceat statutis illius fori in quo
9 prima sententia prolata fuit, vt probat Scacc. *dicta quæst.* 18. *per tot.* & ad propositum respondit Rota *diuers. dicta decis.* 330. *num.* 2. *part.* 2. & penes Pacific. *de saluian. dicta decis.* 154. *sub n.* 10. *versic. & fuit ponderatum, & dicta decis.* 248. *dicto numero* 2. *vers. & ideo subiacet.*

Nec refert, quod A. C. detulerit appellationi, dum pro responsione de Apostolis dedit *Reuerentiales.*

10 Quia præter quod simplex appellationis delatio efficit quidem vt Iudex à quo non possit amplius se in ea causa intromittere *capit. cum appellationibus frivolis de appellat.* non autem vt causam inappellabilem reddat appellabilem in præiudicium partis vt latè probat Gabr. *conf.* 35. *num.* 4. *& 5. l.* 1. Rota *in Romana domorum, & interesse* 10. *Iunij.* 1591. *coram ben. mem.* Penia *inter eius inpress. decis.* 179. *n.* 4. *vers. sed Domini. & seq.*
11 Add. ad bon. mem. Buratt. *decis.* 556. *numero* 17. Dum A. C. non dedit Apostolos Reuerentiales simpliciter, sed in forma *dicti summ. num.* 7. exinde non cesetur detulisse appellationi nisi ipsa competeret, cum sub huiusmodi responsione, quando causa (provt hic) non est amplius appellabilis continentur etiam refutatorij ad tradita per Vestr. *in prax. lib.* 7. *cap. vlt. num.* 2. Cassad. *decis.* 7. *num.* 5. *appellat* Rota *in Anconitana de Gozzis* 1. *Iulij* 1592. *coram clar. mem. Cardinali Hieronymo Pamphilio* ralata per Add. ad bon. memor. Buratt. *dicta decisione* 556. *num.* 16. idemque his adductis firmatum fuit *in Volaterrana Prioratus* 15. *Dec.* 1645. *coram Reuerendiss. P. D. meo Bichio §. final.*

Et prædicta indubitanter Procedunt concurrentibus validitate, & iustitia sententiarum, quarum prima resultat ex reuolutione processuum; secunda vero probatur ex publico instrumento supradictæ venditionis, inquo post emissam assertionem, quod terræ venditæ erant expeditæ sub omnibus iuribus, & actionibus, nullisque datæ, cessæ, nec quouis modo alienatæ venditores illorumque fideiussores in solidum sese obligarunt
12 illas conseruare liberas, & vacuas ab omnibus oneribus, & ipsos emptores indemnes penitus manutenere ad quamlibet eorum simplicem requisitionem, vt in extract. fol. 42. *& dicto summar. num.* 3. Vnde cum deinde detectum fuerit venditores super illis antea imposuisse plures census fortis principalis scutorum 1865. Iure merito condemnati fuerunt ad deponendam dictam summam in Monte Pietatis pro cautione, & indemnitate ipsorum emptorum, donec dictæ terræ ab illorum oneribus fuerint liberatæ, vt
13 eleganter probat text. *in l. ex iis prædiis. C. de euict.* quem sequuntur Surd. *consilio* 15 *numero* 15. *& 16.* Mangil. *de euict. quæst.* 122. *n.* 20. *cum pluribus seqq.* Cacheran. *decis. Pedem.* 24. *num.* 4. & firmatum fuit coram Card. Seraphin. *decis.* 321. *numero* 19. *& 20.* Quinimo emptores iustam habebant causam agendi pro refectione contractus, & compellendi venditores, cæteroſque obligatos ad restitutionem pretij, quamuis euictio actualiter sequuta non fuerit, vt tenuit Rota *diuers. decis.* 304. *n.* 1. *& 2. part.* 4. repetita penes Cenc. *de cens. decis.* 46. *numero* 1. *cum pluribus seqq. in Bononien. prædij* 27. *Iunij* 1639. *coram Reuerendiss. D. meo Terracinen. §. qui dicuntur, & in Vrbeuetana beneficii* 4. *Februarij* 1643. 13. *Maij* 1644. *& 19. Iunij* 1645. *coram R. P. D. meo Rojas.*

Nec obstaret, quod Becchetti assignauerint venditoribus pro parte pretij conuenienti censum quē habebant cum illis de brunis sortis principalis scutorum 1350. sub ea expressa lege quod in cuentum, in quem ipsi non intrarent in concursu, & sententia graduatoria ferenda ad fauorem omnium creditorum præfatorum de Brunis tenerentur ad solutionem dictorum scutorum 1350. atque ideo cum ipsi non intrauerint in præfato concursu conueniri possint ad dictam solutionem, & consequenter præfatam summam imputare debeant in quantitate per ipsos petita.

Difficultas enim visa fuit penitus remoueri, tum ex sententia graduatoria, in qua ipsi de Becchettis positi, & graduati fuerunt in loco decimo nono *dict. summ. numero* 2. Tum etiam ex relatione periti, & Calculatoris ab A. C. de consensu partium electi, ex qua apparet integrum debitum dictorum de Brunis non excedere summam scutorum 1630. eui proinde omninò standum esse videtur, vt præter superius allegat. dixit Rota *decis.* 12. *n.* 12. *part.* 6. *recent.*

Provt nec subsisteret quod in dicto concursu sit habenda ratio de scutis dumtaxat 12. mill. in pecunia

14 per eosdem Maggios emptorum ascendat ad scuta 18000. vtique ipsi de Becchettis necessario intrant in concursu, & graduatione dictorum creditorum. Relatio enim Periti, & Calculatoris de consensu partium electi facit probationem probatam; & omnino debet attendi donec de errore plene, & concludenter doceatur iuxt. gloss. *in l. item si vnus §. principaliter, verb. authoritati in fin. ff. de recept. arbitr.* Bart. *in l. instar numero* 6. *C. de iur. fisc.* Angel. *in l. aduersus. C. de vsur. & fruct. Legat.* Neuiz *cons.* 94. *num.* 18. Paris. *cons.* 96. *num.* 3. *lib.* 1. Scacc. *de appell. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 35 *sub num.* 1. sanct. mem. Greg *decis.* 220. *num.* 4. Rota *in recent. decis.* 354. *num.* 1. *part.* 1. *decis.* 533. *num.* 1. *vers. & propterea part.* 3. *decis.* 129. *numero* 6. *part.* 5. *decis.* 47. *numero* 7. *part.* 7. & dictum fuit in Romana supplementi legitimæ 6. *Iulij* 1646. *coram me §. nec dubitari.*

Et hinc etiam cessaret prætensio, quod creditores anteriores ratione fructuum censûm eis debitorum assumerent integram summam dictorum scutorum 18. mill.

15 Quia præter quod huiusmodi exceptio apponi non poterit a Maggis, qui sunt tertij, nisi concludenter per ipsos probetur adnotata per Ioan. Andr. *in cap. super his* 16. *n.* 7. *vers. 3ia obijciatur de accusation* Lap. *allegat.* 94 *num.* 4. *prop. fin. vers. nam si accusa Titium* Cephal. *cons.* 47. *num* 5. Amat. *decis. Mazzeb.* 61. *n.* 13. *&* 14. Tolliter omnis scrupulus ex dicta relatione, cum ex ipsa appareat integrum debitum dictorum de Brunis non excedere supra dictam summam scutorum 1630. eui proinde omninò standum esse videtur, vt præter superius allegat. dixit Rota *decis.* 12. *n.* 12. *part.* 6. *recent.*

Provt nec subsisteret quod in dicto concursu sit habenda ratio de scutis dumtaxat 12. mill. in pecunia

gentia numerata persolutis, non autem de aliis centum ex mille assignatis in tot bonis.

Quia cum creditores dictorum de Brunis habeant bona obligata, & hypothecata omnia ipsorum bona, & signanter prætexta vendita dictis de Magliis, atque ideo in iudicio concursus pariformiter deducere, & in sententia graduatoria pro dicta quantitate scutorum 18. mill. ad ipsorum favorem comprehensa fuissent; modus solutionis inter emptores, & debitores variatus nullum potuit ipsis creditoribus præiudicium inferre neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, vt probat *textus apert. in lege debitorum pactionibus, Codice de pactis,* Surdus *decis.* 132. *numero* 8. *versiculo & pactum.* Ac per consequens siue dictum pretium promissum, & persolutum fuerit in quantitate siue in bonis, de eo integraliter erit habenda ratio: Quod etiam ipsimet emptores, & debitores agnouisse videntur, dum instrumento dictæ venditionis conuenerunt, quod si creditores deferibendi in sententia graduatoria excederent scuta 18. mill. venditio haberetur pro non facta, signum cuidens, quod ipsi creditores participare debebant de integro bonorum pretio, non autem de solis scutis 12. mill. Et ita vnica tantum, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Vineæ.

Mercurij 2. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Remedium *l. fin Codice de Euict. Diui Adr. toll* competit hæredi scripto. Quæ sint illius extrema, Possessor cum titulo, est legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, & de possessionem vitiosa. Hæres beneficiarus potest immitti iure proprio, & non hæreditario.

SVMMARIVM.

1 *Extrema interdicti adipiscendæ ex remedio* lege finali, Codice de edict. Diui Adr. toll. *quod hæredi scripto competit, sunt exhibitio testamenti non aboleti, aut cancellati, docere de obitu testatoris, & de identitate rei.*

2 *Et quando sumus in substitutione: docere etiam de morte illius, quo casu legitur facta substitutio.*

3 *Possessor cum titulo est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis.*

4 *Legitimus contradictor in iudicio immissionis, non potest dici ille, qui vitiose possidet, ac titulum habet inualidum.*

Et proinde sublatum non est hæredi beneficium l. finali.

5 *Sententia lata in iudicio pendente in alio tribunali, dicitur attentata, & eodem vitio laborat possessio eius vigore capta, quæ proinde dicitur vitiosa.*

6 *Hæs introducta contra auctorem, transit etiam in illius successorem, qui eadem persona repatur, ac eodem iure defensionis vtitur.*

7 *Modus confessi præscriptus à testatore in alienatione rei intra facultatem ab eo concessam est omnino seruandus, alias venditio est nulla.*

8 *Hæres beneficiarus non confundit cum propria iura cum iuribus defuncti.*

9 *Et potest ex propria persona vendicare rem à defuncto alienatam, ex fideicommisso, & testamento anteriori sibi competentem.*

10 *Quinimo quando alienatio facta à defuncto est nulla, potest etiam circumscripto inuentarij beneficio, illam impugnare, ac retractare.*

11 *Acquisita per filium degentem sub patria potestate die cum pecuniis a Patre Profectis, Patri sunt quæsita pleno iure.*

12 *Creditum illiquidum nullo modo præbere potest retentionis commodum.*

DECISIO LXXVI.

SVb die 25. Maij anni præteriti coram Rene rendissimo Terracinen. vtraque parte informante fuit resolutum Ioannæ Baptistæ de Curtis vti vocatæ ad vniuersale fideicommissum instituti à Camillo de Curtis in defectum lineæ masculinæ Reuerendissimi Patris Domini Francisci de Curtis hæredis dicti Camilli concedendam esse immissionem vigore *legis finalis, Cod. de edict. Diu. Adr. toll.* in possessionem vineæ, de qua agitur, vt in decisione desuper emanata super qua concessa fabio noua audientia, & reassumpta hodie disputatione coram me in hac causa subrogato DD. persisterunt in decisis, nam Ioanna Baptista docet de testamento non abolito, aut cancellato, de obitu testatoris, ac Reuerendissimi Patris Domini Francisci de Curtis sine filiis masculis, quo casu substitutura legitur, ac de identitate vineæ, quæ sunt extrema interdicti adipiscendæ *ex remed. legis finali, quod hæredi scripto competit.* Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *numero* 199. Rota *decisione* 206 *num* 1. *coram Fanel. nem. Greg. & in recent. decisione* 35. *numero* 20. *& seq. part.* 1.

Neque hanc immissionem impedire potest Fabius ex eo quia Reuerendissimus Pater Dominus de Curtis hæres dicti Camilli alienauerit hanc vineam in personam Nicolai Clarelli, & quod ipse Fabius obtinuerit illius possessionem in vim saltuiani intentati coram A.C. aduersus dictum Clarellum pro satisfactione sui crediti anteriori credito pro quo in dictam vineam immitti obtinuit Camillus fideicommittens. Quia licet possessor cum titulo sit legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis ex alleg. per Argel. *de lege contrad. quæst.* 7. *art.* 1. *num.* 30. *& sequenti*, Rota *decisione* 127. *numero* 3. & 4. *part.* 7. *recent.* Tamen cum Fabius vitiose possideat, ac titulus tam alienationis quam crediti sit inualidus non potest is dici legitimus contradictor: nec per consequens sublatum est hæredi *beneficium legis finali*, vt de titulo inualido consuluit Rolandus *cons.* 48. *num.* 12. *lib.* 1. Rota *coram Card. Seraphin. dec.* 256. *num.* 1. *in Romana Iurisdictionis de Rubeis* 20. *Maij* 1646. *coram R.P.D. Card. Corrado in fin.* & 16. *Martij* 1648. *coram R.P.D. Card. Pecchio, & in aliis relatis in Romana domus* 4 *Maij* 1649. *coram Reuerendissimo Patre Domino meo Labro*, & de possessione vitiosa Bartolus & Castr. *in l. filium* 56. *D. ad Trebel.* Dec. *in loco num.* 18 *Cod. de edict. Diu. Adr. toll.* Menoch. *de adipisc. remed.* 4 *num.* 635. Rolandus *cons.* 48. *numero* 14. *& seq. lib.* 3. Argel. *de lege contrad. quæst.* 6. *num.* 22. Rota *dec.* 115. *part.* 1. *recent. & coram Card. Imperiali dec.* 201. *num.* 6.

5 Quod autem possessio Fabij sit vitiosa contro-
uerti non potest, nam sententia A. Ceruus vigore
apprehensa fuit excusari non potest à vitio atten-
tatorum dum huiusmodi causa pendebat in Rota,
vt constat ex commissione *senum. num.* 2. ac ex
productione iurium per ipsum Fabium facta *n.* 3.
adeovt tam dicta sententia, quam possessio eius
vigore capta sit attentata, Rota *decis.* 10. *vt lit.*
pend. in nou. coram Buratto dec. 262. *num.* 3. *coram*
sanct. mem. Gregor. dec. 465. *n.* 4. *in recent. decis.*
393. *per totam part.* 2. *recent.* & in aliis adductis *in*
Romana fideicommissi seu attentatorum 11. *Februarij*
1647. *in §. si quidem coram R. Patre Domino meo*
Arguelles.

Nec facit quod lis quæ in Rota pendebat esse
inter Fabium, & Camillum, causa vero coram A.
C. ageretur inter ipsum fabium, & Nicolaum Cla-
rellum, quia cum Clarellus esset successor Camil-
li ex persona Francisci hæredis illius d. litis pen-
dentia respicit etiam personam Clarelli ex quo
lis introducta contra authorem transit etiam in il-
6 lius successorem qui eadem persona reputatur, ac
eodem iure defensionis vtitur, Lancell. *de attent.*
part. 2. *cap.* 20. *de attent. post inhib. limit.* 24. *num.* 17.
& 18. & dixit Rota *dec.* 1. *vt lit. pendent in antiq.*
& *facit dec.* 2. *num.* 3. & 4. *de indic.* apud Cæsarem
de Grassis *in Vicen. Canonicatuum* 28. *Iunij* 164[illegible]
sub §. ratio resolutionis fuit coram Reuerendissimo
Terracinen.

Sed neque alienario huius vineæ facta per Re-
uerendissimum Dominum Patrem Franciscum
sustineri vllatenus potest, quia licet testator facul-
7 tatem alienandi hæredibus concesserit, tamen cer-
tum modum quoad hoc seruandum præscripsit vt
legitur in summario hodie dato *num.* 5. quo non
seruato certum est quod venditio est omnino
nulla *l. si pupillorum* 7. *§ si prator. D. de rebus eorum.*
Rimin. senior. *cons.* 435. *num.* 17. Bero. *cons.* 182.
numero 9. & 10. *lib.* 1. Rota *decisione* 83. *numero* 4.
& *sequent. coram Reuerendissimo Vrgell.* & in aliis
relatis *in Romana domus* 4 *Maij* 1648. *in §. se-*
cundo coram Reuerendissimo Patre Domino meo
Bichio.

Neque reluat quod Ioanna Baptista sit hæres
8 Reuerendissimi Patris Domini Francisci alienan-
tis, ac per consequens teneatur habere ratum fa-
ctum illius, ac alienationem huiusmodi appro-
bare, quia cum ipsa sit hæres cum *benef. leg.* &
inuentarij eius propria iura non potuerunt con-
9 fundi, nec prohibetur ex propria persona vindica-
re hanc vineam ad se spectantem ex testamento,
& fideicommisso Camilli, Baldus *in lege si vxor n.*
num. 1. *Cod. de bon. auct. iud. poss.* Sundus *cons.* 7. *num.*
31. Laderch. *cons.* 138. *num.* 4. Peregrinus *de fidei-*
commissione, art. 52. *num.* 97. Rota *in Romana domo-*
rum de Sciandelerus 4. *Aprilis* 1636. *coram Emi-*
nentissimo Domino Cardinali Panzirolo, & in Bonon.
fideicommissi de Rubeis 30. *Mar.* 1646. *in §. nec*
obstat quod ille sit hæres coram Reuerendissimo Patre
Domino meo Corrado. Quinimo cum alienatio vti
10 facta contra expressam testatoris voluntatem, seu
illa non seruata sit nulla, vt dictum est, posset Io-
anna Baptista etiam circumscripto inuentarij be-
neficio illam impugnare, ac retractare, Laderch. *d.*
consil. 238. *numero* 1. Fusar. *cons.* 149. *num.* 6. & *de sub*
stitut. quæst. 557. *num.* 8. Rota *dec.* 116. *numero* 1. &
sequentibus. part. 2. *diuers. in recent. dec.* 176 *numero*
48. & *sequentibus. part.* 5. *in Bonon. prædij* 27. *Iunij*
1639. *coram R. Terracinen.* & in aliis relatis *in d.*
Bonon. fideicommissi de Rubeis coram R. P. D. meo
Corrado.

Titulus pariter deductus ex credito anteriori
credito Camilli fideicommittentis releuare non
potest ad impediendam immissionem, tum quia
huiusmodi creditum vti acquisitum à Fabio cum
pecuniis à patre profectis dum ipse degebat sub
patria potestate, patri fuit quæsitum pleno iure,
Cordub. *in l. si quis à liberis, §. sed si filias num.* 136.
Cod. de liberis agnosc. Petrus de Vbald. *de duobus*
fratribus part. 5. *quæst.* 14. *num.* 17. cum aliis relatis
in Romana fideicommissi de Spiritibus 12. *Decembris*
1644. *coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bi-*
chio, tum etiam quia Rota alias coram Remboldo
censuit illud creditum quoad fructus esse satisfa-
ctum, & quoad sortem cum esset census perpetuus
non esse exigibile, vt in decisione edita 3. Iunij
1619. Neque vinea retineri potest pro fructibus
postea decursis, quia compensari debeat cum fru-
ctibus perceptis ex domo debitorum censuum
quam Fabius hodie possidet, & propterea cum as-
sertum creditum sit illiquidum nullo modo præ-
bere potest retentionis commodum, Rota *in Ro-*
mana retentionis domorum 27. *Maij* 1642. *coram Re-*
uerendissimo Domino Terracinen. & in Romana do-
mus quarto Maij anni prateriti coram Reuerendis-
simo Patre Domino meo Bichio in fine.

Et ita fuit resolutum informante tantum Io-
anna Baptista altera parte citata, &c. & moras in-
excusabiles afferente.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO
D. CARD. OTTHOBONO.

Romana domorum.

Veneris 20. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Excessus, ad hoc vt vitiet deliberationem,
debet concludenter probari excludi-
tur ex non impugnatione partitarum
in actis productarum, citata parte. So-
lutio quando dicatur facta metu man-
dati. Ordo solutionis demandatæ, quam
vim habeat in termino satisfactionis.
Sententiâ secunda lata, non potest vali-
ditas primæ controuerti.

SVMMARIVM.

1 *Deliberatio iudicialis præsumitur iusta & va-*
lida.

2 *Deliberatio pro manutentione sufficit quod non*
constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniquitâ
deliberationis, ex eisdem actis.

3 *Excessus pretensus in deliberatione, debet conclu-*
denter probari.

4 *Dictio* in circa *apposita in confessione, vbi adest*
verbum pro reliduo *non concludit confessionem*
certam, & determinatam.

5 *Librarum pretium in* Statut. Vrb. lib. 1. cap. 197.
taxatur ad b. nou. 15. pro qualibet.

6 *Mandati verba intelligenda sunt eo modo, quo*
excessus euitatur.

7 *Productio calculi, cum nihil exaduerso fuerit*
oppositum post lapsum terminum ad deducen-
dum contra iura producta, tribuit ius quæsitum parti
producenti, præsertim post latam sen. etiam.

Adeo

Adeo vt standum sit notulæ per creditorem traditæ, donec contrarium concludenter probetur.

8 *Excessus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum citata parte.*

9 *Solutio fructuum post deliberationem decursorum in subiecta materia inducit approbationem calculi, super quo fundatur: & ipsius deliberationis.*

Maxime quando pars soluens notitiam ipsius habuit.

10 *Solutio, ad hoc vt possit dici facta coacte metu mandati, requirit præcedentem huius protestationem, quamuis mandatum etiam præcesserit.*

11 *In deliberationis actu præsens pecunia de iure requiritur.*

12 *Ordo solutionis faciendæ, ad sacrum montem Pietatis directus, cum is, qui dirigit, habeat ibi illam summam concurrentem postmodum translatione, seu versione partitæ ad fauorem illius cui solutio est destinata; habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum, vbi ea de forma intercenire debet.*

13 *Declaratio procuratoris in iudicio se nolle esse procuratorem non inficit actum, postquam est iam dominus litis effectus, inuito Actore, qui propterea valide contra ipsum prosequutus fuit iudicium.*

14 *Ius vendendi totum fundum hypothecatum pluribus creditoribus, competit cuilibet ex illis, etiam aliis satisfactis.*

15 *Pariterque si plures creditores fundum hypothecatum possideant, alterove illis satisfacto, potest aliter peragere bonorum venditionem.*

16 *Sententia secunda lata, non potest validitas primæ controuerti, cum oppositio illius, debuisset fieri ante secundam sententiam.*

DECISIO LXXVII.

FVit post duas causæ propositiones, vtraque parte informante, habitas, resolutum mandatum de manutenendo petitum à Paulo Orlando, esse illi concedendum in domibus, de quibus agitur quia, cum non reuocetur in dubium possessio in ipsum translata vigore desiderationis factæ iuxta formam commissioni Sanctissimis, ipsi profectò est danda manutentio cum militet præsumptio pro validitate, & iustitia deliberationis *lege quoties*, 13. *D. de rebus dubiis*, *leg. quoties* 8. *D. de verb. obligat.* Alexander *in lege qui Romæ* 122. §. *duo fratres, numero* 29. *D. eodem*, Crauet. *Consilio* 188. 1
numero 8. Abbas *cons.* 41. *num.* 2. *lib.* 1. Rota *decisione* 48. *numero* 1. apud Mangil. *de subhastat.* & eidem Orlando deliberatario extraneo sufficit, quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & instantia talis deliberationis ex eisdem actis ex adduct. per moder. Peruf. *de manut. obseruat.* 12. *n.* 8. & per Rotam *in Romana Censuum* 27. *Aprilis* 1644. *coram R. P. D. meo Roias.* 2

In præsenti autem nullo modo constat de nullitate, vel iniustitia, sed potius de iustitia deliberationis Orlando factæ, cum ad eam fuerit deuentum, seruatis omnibus de iure seruandis, & vigore commissionis Sanctissimi ob causam, quod creditores olim Prosper Caffarelli ex Saluiano immissi in possessionem domorum de quibus agitur, non poterant de eorum creditis satisfieri spatio decennij, quæ causa verificata fuit in calculo tunc exhibito per DD. Martinengos creditores, qui etiam comprobatur ab Orlando in eius fur-

mario primæ propositionis *numero* 6. & secundæ propositionis *n.* 7.

Neque iustitia deliberationis turbatur ex prætenso excessu in quantitate crediti, ex quo deducitur etiam defectus legitimæ probationis, quod intra decennium creditores & fructibus domorum satisfieri non potuissent, quia prætensus excessus debet concludenter probari, Rota *coram Seraphino, dec.* 1189. *numero* 1. & 2. *in recent. decisione* 405. *numero* 2. *part.* 3. & *decisione* 306. *numero* 26. *part.* 7. & ido non resultat ex solo mandato procuræ facto à D D. de Martinenghis *per scodere scudi mille in circa de lire* 7. *l'uno*. Quia vltra quod, 4
stante illa dictione *in circa* verbum *pro residuo* non concludit confessionem certam, & determinatam ex traditis per Giurb. *ad consuetud. Messan. cap.* 2. *glossa* 3. *numero* 14. non potest inde desumi concludenter, quod senserint de moneta Brixien, & non de moneta Romana, cum & in vrbe currant liræ florentinæ, & etiam in Stat. Vrb. *lib.* 1. *cap.* 197. lirarum pretium taxetur ad baioc. 15. pro qualibet, & sic septem ex eis constituunt aureum papalem, vel Florentinum iuliorum decem cum 5
dimidio. Ideo hoc mandatum non concludit excessum, cum verba sint intelligenda eo modo, quo 6
excessus euitatur, vt dixit Rota *coram bonæ memoriæ Coccino decisione* 144. *numero* 12. *& sequentibus in recent. decisione* 123. *num.* 3. *&* 4. *part.* 5. *& in Bononien. fideicommissi de Catancis* 1. *Februarij* 1654. *coram Merlino.*

Verum Dominis visum fuit tolli quemcunque excessum ex calculo prædicto in actis exhibito parte citata, stante enim prætati calculi productione cum nihil fuerit oppositum post lapsum terminum ad dicendum contra iura producta, fuit ius 7
quæsitum parti producenti ex latè adductis per Adden. ad sanctæ memoriæ Gregorium, *decisione* 292. *numer* 6. præsertim post latam sententiam. Mantic. *decisione* 12. *numero* 2. Adeo, vt standum sit notulæ per creditorem traditæ, donec contrarium concludenter probetur. Rota *decisione* 161. 8
numero 29. *parte* 6. *recent.* Et in terminis excludendum esse excessum ex non impugnatione partitarum in actis productarum, citata parte, dixit Rota, *decisione* 48. *numero* 6. & 7. post Mangl. *de subhastatione*, *& in Bononien. fructuum* 14. *Nouembris* 1617. *in* §. *Accedebat etiam calculus, coram bo. mem. Pirouano.*

Et vlterius excessus tollitur, etiam ex eo, quia DD. de Caffarellis post deliberationem calculum 9
prædictum approbarunt, soluendo fructus post deliberationem decursos, quos sane non soluissent, si in dicto calculo fuisset excessum, maximè, quia deliberationis notitiam habuerunt, vt constat *ex secundo summario Orlandi num.* 10. inde enim bene resultat approbatio deliberationis, & calculi prædicti, *l. si cui* 60. vbi Batt. *D. de l.* 2. *l. siquidem* 24. *Codice de transact. lege ad solutionem* 5. *Codice de re iudic.* Becc. *consilio* 176 *numero* 41 Rota *coram Caualer. dec.* [illegible] *num.* [illegible] *& in Romana Census* 18. *Maij* 1646. *sub* §. *fin. coram R. P. D. meo Meltio.*

Nec obstat, quod DD. Caffarelli soluerint coactè, vigore mandati, quia vltra quod adsint etiam aliquæ solutiones sponte factæ vere non præcesserat, nisi mandatum gratiosum, & DD. Caffarelli soluerunt absque vlla protestatione, quæ necessaria erat ad hoc, vt coacte soluisse dicerentur quamuis mandatum etiam rigorosum præ-

cessisset. Rota *coram Seraphin. decisione* 1047. *numero* 11. cum alleg. ad Aud. sanctæ memoriæ Gregorium *decisione* 365. *numero* 4. *& in Laurezana Prædij* 28. *Ianuarij proxime præteriti coram R. P. D. meo Decano.*

Obiectum, quod in actu deliberationis non ad-
11 esset præsens pecunia, provt de iure requiritur, sed tantum ordo ad sanctum Montem Pietatis, tolli-
12 tur, quia, cum liquide constet, quod Orlandus licitator de eo tempore haberet pecunias in Monte pietatis, eaque die sequenti translatæ fuerint in creditum Cursoris iuxta formam mandati de subhastando hoc sufficit, cum his concurrentibus ordinem ad Montem habere vim numerationis in fortioribus terminis firmauerit Rota *in Romana Saluiani* 4. *Martij* 1644. *coram R. P. Domino meo Veroſp.*

Nullitas vero subhastationis deducta ex eo, quod Procurator DD. de Caffarellis citatus fuerit postquam declarauit se nolle esse procuratorem, corruit, quia hoc procurator declarare non pote-
13 rat, cum iam esset effectus Dominus litis, inuito Actore, qui propterea validè contra ipsum consequutus fuit iudicium Abbas *in cap. auditis, n.* 8. *& in cap non inuste n.* 4. *in fin. de procurat.* Felin. *in cap. ex parte il.* 3. *n.* 27. *de rescript.* Rota *in Romana census, seu depositi* 26. *Ianuarij* 1646. *coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Melino. & in Meleuitana tenutæ* 14. *Iunij* 1647. §. 1. *coram R. P. D. meo Fichio.*

Nec releuat, quod commissio deliberationis esset obtenta à Com. Paulo Æmilio, & Ricciarda ab ista verò tantum fuerit prosequutum iudicium ob præcedentem satisfactionem Com. Pauli Æmi-
14 lij, quia ius vendendi totum fundum hypothecatum pluribus creditoribus, competit cuilibet ex illis, etiam aliis satisfactis, vt est *textus* ad litteram *in l. ſolutum* 11. §. *ſi creditori, D. de pignor. act.*
15 Pariterque si plures creditores fundum hypothecatum possideant altero ex illis satisfacto, potest alter peragere bonorum venditionem, vt sunt verba *text. in l. cum vnus* 12. *verſ. aliter atque, D. de bo. auth. iud. poſſid.*

Pluribus nullitatibus contra primam sententiam in Saluiano obtentam cumulatis pro parte DD. de Caffarellis, satisfaciebant informantes pro Orlando, & sufficiens visa fuit responsio, quod in secundo iudicio præfixo termino ad deducendum omnia, non fuerunt appositæ istæ nullitates; Ideo lata sententia non potest validitas primæ controuerti, cum nullitas opponi debuisset in specie ante secundam sententiam. Rota *decisione* 572. *numero* 2. *& 3. parte* 2. *recent.* Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Cerro.

Caietana bonorum.

Lunæ 3. *Decembris* 1646.

ARGVMENTVM.

Nonnulla recensentur circa ordinatoria iudicij, ad firmandã validitatem sentẽtiæ. Quamplura de Emphyteusi Ecclesiastica, vbi cadunt multa obseruatione digna circa clausulas in ea apponi solitas, & circa prohibitionem alienationis. Confraternitas instituta ad pium opus, habens Ecclesiam, & alia Ecclesiastica signa, non potest dici mere laicalis, manus mortua, ad effectum incapacitatis, emphyteusis quæ dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio per biennium non prorogatis fatalibus efficitur deserta, ac si nunquam interposita fuisset.*

2 *Appellatione deserta, sufficit pro re iudicata, causam ad partes remitti, & impedimenta remoueri.*

3 *Sententia est valida quæ habet requisita* vulg. dec. Caputaq. 260. parte 2.

4 *Stylus fori in ordinariis probatur ex attestationibus Notariorum, & causidicorum loci, licet extraiudicialibus.*

5 *Citatio ad sententiam, non restricta ad primam diem, sed concepta cum clausula,* & deinde antea cum continuatione, *protrahitur ad duas, & tres alias sequentes dies iuridicas.*

6 *Circunductio citationis non pendet à voluntate partium, sed iudicis.*

7 *Emphyteusis Ecclesiastica, finita generatione, ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos.*

8 *Hæredum, & successorum appellatione, in materia emphyteusis, veniunt soli hæredes sanguinis, & sic descendentes ab ipsis inuestitis.*

9 *Clausula.* Ad habendum, *apposita in emphyteusi in parte dispositiua, intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici.*

10 *Nec illam immutat, sed restrictionem recipit ad limites ipsius contractus, cui apponitur.*

11 *Et ideo quando emphyteusis de sua natura, non est transitoria ad extraneos, non tribuit facultatem alienandi in extraneos in præiudicium vocatorum, ne in vna, eademque inuestitura inducatur manifesta contrarietas, & repugnantia.*

12 *Solemnibus non adhibitis in Emphyteusi, clausula.* Ad habendum, *non potest extendere concessionem.*

13 *Prohibitio expressa alienationis in emphyteusi, exerceat vim præcedentis clausulæ.* Ad habendum, *adeo vt tribuere solum possit facultatem alienandi inter illos de linea comprehensos in inuestitura, secus in extraneos.*

14 *Prohibitiones alienationis maturo consilio in inuestituris appositæ, plus attendi debent, quàm clausulæ generales, vt plurimum per Notarios apponi solitæ*

15 *prohibitio alienationis repugnat naturæ clausulæ.* Ad habendum.

16 *Clausula.* Ad habendum, *vbi nihil aliud resistat, tribuit facultatem alienandi.*

17 *Prohibitio alienandi concepta cum duabus negatiuis, puta* non possit alienari, nisi cum consensu *in affirmatiuam resoluitur, & importat positiuam licentiam alienandi.*

18 *Concepta autem vna negatiua, puta* non possit, *prohibitio remanet absoluta, & præceptum negatiuum importat.*

19 *Clausulæ generales inuestituræ, aliàs quæ comprehenderent extraneos, stante prohibitione ne alienationis per præceptum negatiuum, restringuntur ad hæredes sanguinis.*

20 *Clausula* in perpetuum, *apposita in concessione de sui natura non transitoria ad extraneos, perpetuat concessionem inter personas comprehensas, illa tamen non extendit ad extraneos non vocatos.*

21 *Clau-*

21 *Clauſulam* in perpetuum *tritum eſt regulari & ampliari iuxta ſubiectam materiam, in qua apponitur.*

22 *Clauſula* in perpetuum *appoſita in conceſſione ex pacto, non facit eam hereditariam.*

23 *Bona emphyteutica Eccleſiaſtica, in Eccleſiam, vti manus. mortuas deuenire non poſſunt.*

24 *Nec minus per viam inſtitutionis.*

25 *Relatio ſupponit relatum in referente, itaut pacta in antecedente inueſtitura, ad quam præſens relatio non habent cenſeantur in hac repetita: perinde ac ſi etiam in illa eadē fuiſſent appoſita.*

26 *Pactum quod res emphyteutica non poſſit deuenire ad manus mortuas, nec minus in illas poteſt tranſferri pro aſſequendā æſtimatione, quia pactum huiuſmodi reſiſtit æſtimationi.*

27 *Confraternitas inſtituta ad pium opus habens Eccleſiam, aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici mere laicalis.*

28 *Manus mortua, ad effectum incapacitatis emphytheuſis alienari prohibita dicitur etiam vniuerſitas Eccleſiaſtica, & laicalis, quæ nunquam moritur.*

DECISIO LXXVIII.

MOnaſterium Caſſinenſe D. Directus bonorum, de quibus agitur, conceſſit in emphyteuſim cum pacto renouandi de 29. in 29. annis, & iuxta formam antiquorum conceſſionum nonnulla bona ſua in territorio Traiectæ Flaminio Vellono, tam proprio nomine ſtipulanti, quam vice, & nomine Fabritij fratris, ac pro eius hæredibus, & ſucceſſoribus pacto, adiecto, quod bona præfata, nec aliquam ipſorum partem poſſet vendere, nec alienare ſine licentia, & aſſenſu præfati Monaſterij.

Defuncto prius Flaminio, obiit etiam Fabritius fratre ſcriptis ſibi hæredibus Fratribus Ordinis S. Franciſci de Obſeruantia, & quatenus eſſent incapaces Eccleſia Sanctiſſimi Sacramenti dictæ Terræ, quæ ob incapacitatem prædictorum Fratrum anno 1629. hæreditatem Fabritij adiuit, & poſſeſſionem dd. bonorum emphyteuticorum apprehendit, ſed habita de his notitia anno 1631. Monaſterium Caſſinenſe in Curia Epiſcopali Caietæ iudicium deuolutionis intentauit præcipuè ob mortem Flaminij, & Fabritij ſine liberis, & quia bona deuenerunt in manus mortuas, & anno 1643. emanauit ſententia pro deuolutione ad fauorem Monaſterij cum condemnatione alterius partis ad reſtitutionem fructuum indebitè perceptorum, ſummario Monaſterij numero 2. & 3.

Appellarunt Agentes pro Eccleſia à præfata ſententia ad Aud. Cam. & tranſportatis actis prioris inſtantiæ, ac ſententia in iudicatum tranſacta ob cauſæ non perſecutionem intra biennium, idem moderatus fuit inhibitionem vigore ſupradictæ appellationis conceſſam à cuius moderatione cum fuerit iterum appellatum pro parte Eccleſiæ Signatura mihi reſcripſit cum ſolita clauſula conſtituto, ideo dubitaui, an conſtet de re iudicata, quæ veniat exequenda, vel potius de cauſis reſtitutionis in integrum, & affirmatiuè, quoad primam partem, negatiuè vero quoad ſecundam DD. reſponderunt, cum enim appellatio 1 fuerit interpoſita die 1. Aprilis 1643. & toto ſequenti biennio nihil actum in cauſa, nec prorogata fatalia, remanſit deſerta, & ſententia in rem iudicatam tranſiuit perinde, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, Auth. *ei, qui, Cod. de tempor. appell. cum ſit. Romana extr. de appell. Clem. ſi appellationem eod. tit.* Veſtr. *in prax. lib. 3. cap 5. num. 2.* Scacc. *de Appell. quæſt. 15. art. 8. num. 119. cum ſeqq.* Rot. *in recent. deciſ. 476. num. 1. & deciſ 548. n. 2. part. 8. in Tiraſonen. Veneris 26. Iunij 1645. coram R. P. D. meo Ottob. in Aquilana Iuriſſ. atr. 4. Iunij proximè prateriti coram R. P. D. meo Corrad. §. non obſtat, quod fuerit ab ea appellatum.*

Non obſtante, quod ſuper deſertione cauſæ 7
nulla emanauit expreſſa declaratio, cum ſufficiat deſerta appellatione cauſam ad partes remitti, & impedimenta remoueri *ad text. in leg. ſi contra maiorem, Cod. de appell.* Card. Alexand. *in cap. ex ratione num. 44. verſ. in contrarium eſt communis*, relat. per Scacc. *vbi ſupra lib. 3. cap. 2. quæſt. 11. num. 154. & 145.* & delictum fuit in Pampilon. decimarum 19. *Iunij* 1628. *coram Eminentiſſ. D. meo Card. Verſpio.*

De validitate ſententiæ dubitari non poteſt cum omnia requiſita concurrant vulg deciſ. Caputaquenſ. 260. *part.* 2. nec obeſſe poteſt, quod citatio ad ſententiam fuerit exequuta *die* 13. *Martij* reproducta *die* 16. ſententia vero lata non fuerit, niſi *die* 23. quia cum in Curia Epiſcopali Caietæ tribus tantum diebus ſingulis hebdomadis fiat audientia exceptis diebus Veneris menſis Martij, vt ex fidelibus, & atteſtationibus Notariorum, & Cauſidicorum illarum partium, quæ 4
licet extraiudiciales bene probant ſtylum in ordinariis; Rot. *in recent. deciſ. 393. num. 2. part. 1. & deciſ. 101. numero 11. verſ. & cum iſte ſtylus part. 3.* cum aliis per bon. mem. Buratt. *deciſ. 124. n. 8.* vbi Addent. *littera B. deciſ. 148 n. 8. & deciſ. 690. numero 16.* & citatio, de qua agitur non fuerit reſtricta ad primam diem, ſed concepta fuerit cum clauſula, *& deinde in antea cum continuatione* die autem 23. fuerit *tertia dies* iudicata, vt ex oculo ſententia dicitur lata in termino habili, quia citatio cum ſimili clauſula protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies iuridicas Cæſ. de Graſſ. 5
deciſ. 9. n. 6. de ſentent. & re iudic. Rot. *in recent. deciſ. 307. numero 9. part. 1. & coram bon. mem. Buratt. deciſ. 317. num. 3. & in Toletana hæreditatis 6. Iunij* 1618. *coram bon. mem. Andrea.*

Prout etiam nihil refert ſubſequuta iurium 6
productio, dum neutra pars citata fuit, nec Iudex interloquutus pro eorum admiſſione, circumductio enim non pendet à voluntate partium, ſed Iudicis, Grat. *diſcept. for. cap. 438. numero 11. in fin. verſ. vbi etiam, quod ad effectum,* Rot. *in recent. deciſ. 277. numero 2. in fin. verſ. nec facit p. 1. & deciſ. 69. numero 5. part. 6.* coram ſanct. memor. Gregor. *deciſ. 457. numero 7.* Addend. ad eundem *deciſ. 140. numero 16. verſ. ſed ad iſtum effectum*, & coram bon. memor. Buratt. *dict. deciſ. 720. numero 2.*

Iuſtitia vero eſt euidens, quia emphyteuſis ec- 7
cleſiaſtica finita generatione ad Eccleſiam reuertitur, nec tranſit ad extraneos, §. *cuſ hoc autem, Auth. non alien. Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 19. n. 6. Caſd. de nomm. emphyt. lib. 2. quæſt. 33. num. 23. verſ. in emphyteuſi vero cum ſeqq.* Rot. *in recent. deciſ. 381. numero 2. part. 5. & deciſ. 217. num. 9 part. 6.* Quamuis conceſſa fuerit pro hæredibus, & ſuc- 8
ceſſoribus cum in hac materia illorum appellatione veniam ſoli hæredes ſanguinis, & ſi deſi-

cendentes ab ipſis inueſtitis, vt docuerunt Imol. *in leg. quod dicitur. Digeſt. de verb obligat.* & aſtrenſ. *in leg. etiam' num.* 4. *Digeſt. ſolut. matrim.* Bald. *conſ.* 214. *num.* 2. *verſ. ſed iſtud lib.* 5. Alexander *conſ.* 83. *numero* 1. & 2. *lib.* 7. Roland. *conſ.* 96. & *ſeqq. lib.* 1. Rimin. ſen. *conſ.* 437. *numero* 2. Rimin. iun. *conſil.* 165. *num.*..... *part.* 9. *lib.* 2. Soccin. ſen. *conſ.* 121. *numero* 18. *lib.* 4. Soccin. iun. *conſ.* 71. *numero* 3. *lib.* 1. Dec. *con.* 171. *num.* 1. & 2. Ruin. *in conſ.* 23. *num.* 34. *lib.* 5. Honded. *conſ.* 92. *numero* 19. & *ſeqq. lib.* 1. Berou. *conſ.* 102. *numero* 14. *lib.* 1. Cephal. *conſil.* 400. *numero* 56. & 57. Gabr. *conſ.* 84. *numero* 51. *lib.* 2. Mantic. *vbi ſupra lib.* 22. *tit.* 19 *numero* 20. *cum ſeqq.* Clar. plures referens *in* §. *emphyteuſis quæſtione* 28. *ſub numero* 5. §. *tertius eſt caſus, verſ. fundamentum autem,* Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 351. *numero* 17. & firmauit Rota *coram Card. Seraphin. deciſ.* 868. *numero* 1. & 2. *latius in deciſ.* 211. *numero* 3. & 4. *cum ſeqq. part.* 6. *recent.* & *in Nouar. bon.* 13. *Ianuarij* 1642. *coram bon. memor. Merlino,* §. *peccat. demum,* & *primum Iulij* 1644. *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano,* §. *p.* 1. *quia Alexand.* 6.

9 Non obſtat clauſula *ad habendum* appoſita in parte diſpoſitiua cum hæc intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici, vt dixit Rota *coram Card. Seraphin. deciſ.* 794. *numero* 8. & *coram bon. memor. Coccino inter eius impreſſ. deciſ.* 75. *numero* 10. nec illam immutat, ſed reſtrictionem recipit, ad limites ipſius contractus, cui apponitur
10 vt pluries dixit Rot. & ſignanter *in recent. dec.* 60. *numero* 12. & 13. *part.* 5. *deciſ.* 74. *numero* 89. 10. & 11. & *deciſ.* 211. *numero* 12. *part.* 6. & ideò quando, provt hic emphyteuſis de ſui natura non eſt tran-
11 ſitoria ad extraneos non tribuit facultatem alienandi in extraneos in præiudicium vocatorum ne in vna eademque inueſtitura inducatur manifeſta contrarietas, & repugnantia, vt ex his rationibus conſulendo tradunt Bald. *numero* 5. *lib.* 5. Dec. *conſil.* 54. *numero* 6. Simon de Pret. *conſ.* 20. *numero* 11. *lib.* 11. Rub. *conſ.* 110. *numero* 5. *verſ.* & *ſic,* Menoch. *conſ.* 61. *numero* 20. Bardellon. *conſ.* 4. *numero* 2. & 3. Grouagnon. *conſ.* 44. *numero* 107. & 108. *lib.* 2. & pluries firmatur Rota *coram Card. Seraph. deciſ.* 1290. *numero* 12. *coram Card. Cauader. deciſ.* 293. *numero* 4. *coram bon. memor. Coccino dict. deciſ.* 75. *numero* 9. *coram Reuerendiſſ. Virgilion. deciſ.* 212. *numero* 20. *in recent. deciſ.* 294. *in fin. part.* 2. *deciſ.* 265. *numero* 5. *part.* 4. *deciſ.* 60. *numero* 12. & *deciſ.* 86. *numero* 15. *part.* 5. & articulo maturè diſcuſſo *dict. deciſ.* 74. *numero* 6. *cum ſeqq. vſque in fine,* & *dict. deciſ.* 211. *numero* 7. *cum ſeqq. part.* 6. & aliis relatis in *deciſ.* 415. *n.* 20. & 21. *part.* 8.

12 Quod ſine difficultate recipiendum eſt in caſu noſtro, quo ſolemnia non fuerunt adhibita, ſine quibus hæc clauſula non poteſt extendere conceſſionem, vt aduertit Dec. *in cap. in preſentia numero* 33. *aliàs* 153. *verſ. ſic ergo concluſio de probat.* Aldobrand. *conſ.* 42. *numero* 3. Couar. *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 17. *numero* 5. *dicta deciſ.* 74. *num.* 14.
13 & 15. *part.* 6. & quod plus eſt adſit expreſſa prohibitio alienationis, quæ infringit, & eneruat vim præcedentis clauſulæ *ad habendum,* adeo vt tribuere ſolum poſſit facultatem alienandi inter illos de linea comprehenſos in inueſtitura ſecus in extraneos, Dec. *conſ.* 171. *ſub numero* 3. Gratian. *diſcept. for. cap.* 344. *numero* 11. quos ſequuta fuit Rota *in recent. deciſ.* 294. *numero* 8. *part.* 2. & *dicta deciſ.* 74. *numero* 12. 14. & 15. & *deciſ.* 211. *numero* 8. *cum ſeqq. part.* vbi reſpondetur omnibus contrariis, & ſubditur plus attendi debere prohibitionem alienationis maturo conſilio appoſitam quam huiuſmodi clauſulas generales vt plani- 14
mum per Notarios apponi ſolitas, & in Catenaten. *emphyteuſi* 4. *Decembris* 1635. *coram bon. mem. Merlino in recent. deciſ.* 781. *numero* 17. *part.* 8. 15
Prohibitio enim repugnat naturæ clauſulæ *ad habendum,* quæ vbi nihil aliud reſtitit, tribuit facultatem alienandi, Dec *dict. conſ.* 171 *dicto numero* 16
3. *verſic. quarto,* & *vltimo,* Cutt. iun. *conſil.* 17. *numero* 6. *verſic. præterea* & *ſecundo,* Corbul. *prænil. emphyt. ob alienat. limit.* 3. *numero* 2. & 3. Cacher. *deciſ.* 164. *ſub numero* 4. *cum aliis alleg. in ſupradictis deciſionibus.*

Pro quorum comprobatione ponderarunt Domini prohibitionem eſſe arctiſſimam cum vna ſolum negatiua, ibi, *tali etiam pacto quod bona præfata, nec aliquam partem poſſit vendere, vel alienare ſine licentia, & aſſenſu præfati Monaſterij,* quic- 17
quid enim fit quando concipitur cum duabus ne- 18
gatiuis puta *non poſſit alienari, niſi cum conſenſu,* quas in affirmatiuam reſolui, & importari poſſe licentiam alienandi dixit Rota *Sarſinaten. feudi* 22. *Iunij,* & 18. *Decembris* 1645. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano.* Quando provt hic 19
vna ſolum adeſt negatiua, ibi *non poſſit* prohibitio remanet abſoluta, & præceptum negatiuum, importat, quod clauſulæ generales inueſtiturę alias aptæ comprehendere extraneos reſtringantur ad hæredes ſanguinis, vt in fortioribus reminis tradit Afflict. *in cap.* 1. §. *feudum ex lege numero* 35. *verſ. videlicet quando contractus ſi de feudo fuerint centrou. inter D.* & *agnat.* Boſſ. *de bon. publ. ſub numero* 34. Dec. *dict. conſ.* 171. *verſ.* 4. & *vltimo,* Roſentall. *de feud. cap.* 2. *conſ.* 56. *numero* 5. *verſ. vbi ideo,* Cald. *de emphyt. lib.* 2. *quæſtione* 1. *numero* 16. *verſ. caterum ego,* Cæſar. Manent. *deciſ.* 2. *num.* 38 *cum duob. ſeqq.*

Hinc etiam nihil facit clauſula *in perpetuum,* 20
quia, vbi provt hic apponitur in conceſſione de ſui natura non tranſitoria ad extraneos perpetuas conceſſionem inter perſonas comprehenſas, illam tamen non extendit ad extraneos non vocatos vt probat *text. in dict.* §. *emphyteuſin. verſ. licentia,* Auth. *de non alien. md.* Roland. 96. *numero* 7. 8. & 19. *lib.* 1. Alexander *conſ.* 9. *ſub numero* 9. *in fin. verſ. ſed ſolum dicunt lib.* 2. Mantic. *de tacit. lib.* 27. *tit.* 18. *numero* 21. Cald. *vbi ſupra dict. lib.* 2. *quæſt.* 23. *numer.* 19. *cum ſeqq.* & *aliis relatis,* Rot. *in recent. deciſ.* 581. *numero* 4. *part.* 5. & *ſapius dict. deciſ.* 211. *numero* 7. *part.* 6. tritum enim eſt clauſulam huiuſmodi *in perpetuum* regulari, & intelligi iuxta ſub- 21
iectam materiam, in qua apponitur, Gloſſ. *in leg.* & *in perpetuum, Digeſtis de procurat.* Alexander *in leg.* 2. *n.* 2. *Digeſtis ſolut. matrim.* Cardin. Seraphin. *deciſ.* 874. *numero* 5. Rot. *deciſ.*..... *num.* 18. *part.* 7. *recent.* & *in Bononien. cenſus* 21. *Febr.* 1642. *coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Gibſilerio,* & ideo appoſita in conceſſione ex pacto non facit illam hæreditariam, vt de magis communi teſtatur Dec. 22
in cap. in preſentia numero 53. *verſ. ſit ergo concluſio de probat.* Rol. *conſ.* 96. & *num.* 6. & 18. & 19. *lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 19. *n.* 27.

Sed vlterius dixerunt Domini iem eſſe extra difficultatem, & deuolutionem eſſe incuitabilem, 23
ex quo bona fuerunt relicta Eccleſiæ, in quam vti manus mortuas bona Eccleſiaſtica deuenire non poſſunt *adnotat. in c.* 1. *de alien. feud.* & ibi Afflict. *in princ. n.* 4 & 5. Gloſſ. *in cap. ſtatuit* 21. *d. prohibetur*

tur, & ibi Abb. *n.* 10. Imol. *num.* 25. *extr. locat.* Buſ. *conſ.* 299 *n.* 42 *verſ.* 3. Rot. *coram ſan. mem. Gregor. deciſ.* 529. *n.* 11. ii iquc Addent. *n.* 14. *coram Ken. deciſ.* 525. *n.* 11. *in fin.* & dictum fuit in *Vrgellen. deciſ.* 334. *num.* 11. *in fin.* & dictum fuit in Neapolitana laudemij 14. *Decemb.* 1642. *coram bon. mem. Ceccino*, nec minus per viam inſtitutionis, Rot. *d. dec.* 211. *n.* 20. *p.* 6. *recent.*

Imò cum in antiquis inueſtituris iuxta quarum formam facta fuit hæc, de qua agitur, adiit explicata prohibitio, ne bona deueniant ad manus mortuas, & vigore illius relationis pactum habeatur perinde, ac ſi etiam in iſta fuiſſet appoſitum, vt in his terminis dixit Rot. *d. deciſ.* 211. *n.* 5. & 6. *part.* 6. non potuerunt bona in Eccleſiaſticam transferri, nec minus pro aſſequenda æſtimatione, quia pactum huiuſmodi reſiſtit acquiſitioni, Aldobr. *conſil.* 40. *n.* 9. *lib* 1. Buſ. *conſ.* 299. *n.* 48. *verſ.* Doctores *lib.* 2. ſan. mem. Greg. *dec.* 529. *n.* 10. & latiùs *dict. decis.* 211. *n.* 31. *part.* 6. *recent.*

Quod autem Confraternitas Eccleſiæ Terræ Traiectæ ſit merè licalis, nec iuſtificatur cum inſtituta ſit ad pium opus venerationis Sanctiſſ. Sacramenti, habeatque Eccleſiam, aliaque Eccleſiaſtica ſigna per ea, quæ dixit Rot. *in Romana bonorum* 19. *Ianuarij* 1643. *coram R. P. D. meo Ghiſilerio*, & *in Romana ſaluiani, ſeu attentatorum* 23. *Maij eiuſdem anni coram R. D. meo Præſide Vallisoletano*, nec releuat cum ad hunc effectum idem ſit Vniuerſitas Eccleſiaſtica, & Laicalis, quæ nunquam moritur, vt declarat Petr. Pecch. *de Amoniz. at. bon. cap.* 2. *per tot. in tract. magnas tom.* 11. *part.* 1. *fol.* 316. Cal. *de renouat. emphyteuſ. lib.* 1. *quæſt.* 19. Corbul. *de cauſ. propriet. ob alienat. irrequiſiuit. Domin. fact. ampl.* 12 *n.* 6. Anchar. *conſ. vlt. ſub n.* 3. *verſ. propter hoc videtur*, & latè firmauit Rota *coram Martin. And. decis.* 6. *n.* 2. & 3.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. CERRO.

Caietana Bonorum.

Mercurij 10. *Iunij* 1648.

ARGVMENTVM.

Clauſularum emphyteuſis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apoſtolico, & de linea finita ad effectum deuolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteuſi, recenſentur: ſententia recipit declarationem à libello.

SVMMARIVM.

1 *Verba pro hæredibus & ſucceſſoribus in conceſſione emphyteuſis Eccleſiaſticæ comprehenſa, extenduntur ſolum ad hæredes ſanguinis, & deſcendentes ab eis inueſtitis.*

2 *Clauſula* Ad habendum, *ac* in perpetuum *intelliguntur iuxta naturam contractus, cui adijciuntur.*

Indeque in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tribuũ facultatẽ renuntiandi, nec alienandi, in extraneos.

3 *Hæ clauſulæ in emphyteuſi Eccleſiaſtica, non impetrato Beneplacito Apoſtolico, non poſſunt extendere conceſſionem vltra perſonas expreſſas.*

4 *Beneplacitum Apoſtolicum, aliaque ſolemnitates requiſitæ in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ in extraneos non præſumuntur excurſu temporis, niſi ſimul concurrat obſeruantia.*

5 *Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in conceſſione appoſitæ, eneruat vires præcedentium clauſularum.*

6 *Præſumptio, quod conceſſio emphyteuſis concepta pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus ſit facta etiam in extraneos, non efficaciter inducitur ex eo ſolo, quod vnus ex ibi nominatis ſit Clericus, & proinde filiationis incapax, dum etiam in deſcendentes alterius nominati verificari poteſt ipſa conceſſio.*

7 *Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis, non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religioſis vltimæ ex ipſa, dum ſaltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monaſterium, declaratur num. ſeq.*

8 *Declaratur diſpoſitio* S. Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 3. de regul. *de hac loquentis, intelligi tantum de Capuccinis, non autem de Monialibus.*

9 *Procedit in emphyteuſi priuatorum, vel in emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa etiam pro extraneis, & cum ſolemnitatibus requiſitis.*

Secus vero in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiant ſolemnitates requiſitæ, & Beneplacitum Apoſtolicum.

10 *Hoc enim caſu etiam ſi monaſterium eſſet capax bonorum in communi, nihilominus bona in ea comprehenſa ab ipſo nec prætendi, nec minus retineri poſſunt pro ſola fructuum commoditate, durante vita monachi.*

11 *Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica, relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam, iuncta legali prohibitioni per relationem ad antiquas inueſtituras, interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio, itaut nullo vnquam tempore, & ad nullam effectum ea a monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri.*

12 *Nec minus ad effectum vendendi perſonæ habili, & æſtimationem conſequendi cum huiuſmodi pactum, & contrahentium prohibitio reſiſtat principio acquiſitionis.*

13 *Prohibitio alienationis in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, omnem caſum comprehendit, etiam hæreditariæ inſtitutionis, alterinſque vltimæ voluntatis.*

14 *Bona emphyteutica Eccleſiæ, ad aliam Eccleſiam, vti ad manus mortuas deuenire non poſſunt.*

15 *Mors ciuilis monachi ob emiſſam profeſſionem, æquiparatur naturali, ad effectum deuolutionis emphyteuſis Eccleſiæ.*

16 *Sententia intelligitur & declaratur ſecundum libellum, & petitionem Agentis.*

17 *Libellus, & petitio, quando continet duo capita ad fundandam intentionẽ Actoris, & Iudex in corpore ſententiæ libello fauorabilis tamen demta xat expreſſerit, cenſetur etiam de ſecundo intel lexiſſe, vt illi ſententiam plenam cenſeat. Accedente præſertim clauſula:* omni meliori modo: *ibidem appoſita.*

18 *Clauſula* omni meliori modo *appoſita in ſenté tia, comprehendit omnem modum meliorem, qui ſententia ſuſtineri poteſt, etiam non expreſſum*

DECISIO LXXIX.

DEciſionem ſub die 3. *Decembris* 1646. coram me emiſſam in præſenti diſputatione DD-

confirmarant. Quia omissa validitate sententiæ non amplius ab altera parte in dubium, renocata, iustitia patet, repetito quod agitur de emphyteusi Ecclesiastica, quæ finita generatione ad Ecclesiam reuertitur, nec ad extraneos transit licet concessa pro hæredibus, & successoribus, cum in hac materia verba huiusmodi extendantur solum
1 ad hæredes sanguinis, & descendentes ab eisdem inuestitis, ex latè deductis in 1. *decis. vers. Iustitia vero est euidens.*

Nec contrarium suadent pactum renouandi de 29. in 29. annos, & clausulæ, ad habendum, ac in perpetuum; Quia vt pariter responsum fuit in dicta decisione intelliguntur iuxta naturam contra-
2 ctus cui adiiciuntur, indeque in emphyteusi Ecclesiastica non tribuunt facultatem renouandi, nec alienandi in extraneos, vbi latè deducitur in Mediolanen. Bonorum 30. *Maij* 1633. *coram bon. mem. Merlino quæ est decis.* 211. *a num.* 7. *cum pluribus seqq. part.* 6. *rec. cum aliis relatis in* 1. *dec.* vbi vlterius fuit animaduersum præfata facilius admittenda, cum nec solemnia fuerat adhibita, nec impetratum Beneplacitum Apostolicum sine quibus huiusmodi clausulæ non possunt extendere concessionem vltra personas expressas, *ex authoritatibus ibidem cumulatis.*

Præsumptio autem Beneplaciti Apostolici non oritur ex lapsu 30. annorum dum non probantur
4 tur factæ alienationes in extraneos, & præfato tempore obseruatæ. Receptum enim & solum cursum temporis non inducere præsumptionem Beneplaciti aliarumque solemnitatum nisi simul concurrat obseruantia concessionis, vt respondit Rota apud Put. *decis.* 7. *de præsumpt. coram bon. memor. Coccino decis.* 301. *num.* 2. & 3. cum aliis *in Perusina Reintegrationis* 13. *Iunij* 1644. *coram R.P.D. meo Rojas, & in Compostellana Parochialis* 10. *Febr.* 1645. *coram R.P.D. meo Veroscio vers. quia cum est tit. circa fin.*

Et proinde non applicantur decisiones in contrarium adductæ. Decisio enim 294. *part.* 2. *rec. repet. part.* 3. *in ord.* 286. Loquitur de concessione habente explicitam facultatem alienandi in extraneos quæ multum mouit Dominos *vt ibidem num.* 6. in altera vero 548. *p.* 8. *rec.* aderat Beneplacitum Apostolicum, & offendebantur alienationes factæ extraneis, *vt num.* 11. 16. & 17. Decisio verò Card. Caual. 293. loquitur in inuestitura nullam habente prohibitionem, quæ concurrit in casu nostro, & eneruat vires præcedentium
5 clausularum, vt respondit Rota *in Forosempronien. emphyteusis coram bon. mem. Merlino, quæ est dec.* 74. *num.* 8. *cum seqq. part.* 6. *recent. cum aliis in* 1. *dec. vers. quod sine difficultate cum vers. seqq.*

Minus vrgent duæ coniecturæ ponderatæ in contrarium. Prima enim, quod bona de quibus agitur, deuenerint in Flaminium, & Fabritium successione cuiusdam Marij Velloni cum permissione, & consensu eiusdem Monasterij Cassinensis directi Domini cessat ex facto, cum Monasterium non approbauerit Marij successionem, sed de nouo locauerit, & concesserit, ibi, *Vocatus prosatus D. Germanus Procurator locauit, & de nouo concessit prefato, &c. ac ibi, & titulo locationis, ac de nouo*
6 *concessionis prefata*, &c. Secundo verò ex eo quod concessio stipulata fuerit à Flaminio pro se, suisque hæredibus, & successoribus, qui tunc cum esset clericus descendentes habere non poterat sed solos hæredes extraneos nihil relinquit dum inuestitura fuit ab eodem Flaminio recepta etiam pro Fabritio fratre qui vti Laicus habere potuit Descendentes. Addueta autem præsumptio foret efficax si solum in extraneis concessio verificari posset, vt tradunt Clar. *in S. fin. quæst.* 74. *num.* 4. Card. *de Luca disc. vniuers. 2. quæst.* 20. *num.* 37. & plures alij relati per Tusc. *de subfeud. q.* 339. *n.* 42. & 44.

Demum nihil obstat quod Fabritius decesserit relicta vnica filia fœmina Monialli Capuccina, qua existente declarari non potuit esse factam locum deuolutioni ob lineam finitam cum saltem eius vita durante commoditas bonorum, de quibus agitur remaneret penes Monasterium, vt trad. Bald. *in cap. post cessionem num.* 14. *de probat.* Anchar. *cons.* 420. *num.* 1. & *seqq.* Burat. *cons.* 62. *num.* 43. Sanchez *in præcept. decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 15. *n.* 34.

Quia omisso an sufficienter probetur existen- 8
tia dictæ filiæ, & non obstet dispositio S. Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 3. *de regul.* loquentis tantum de Capuccinis, non autem, de Monialibus. Placuit responsio quod obiectum procedit, vel in emphyteusi priuatorum, vt tradit Ias. *in leg.* 2. *num.* 9. *Codic. de iur. emph.* vel emphyteusi Ecclesiastica 9
concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis, in quibus terminis loquentur supra allegati, & præter illos primus eorum tradit Bald. *in auth. ingressis in* 2. *dec. num.* 37. *cons. quæro ergo Codice de sacrosanct. Eccl.* alleg. relati per Corbul. *de emphyteut. tit. de cessionib. ob incert. cas. numero* 6. *cum pluribus seqq.* Rota *in rec. dec.* 261. *numero* 7. *part.* 1. & *coram bon. mem. Farut. decis.* 394. *num.* 5. Secus verò emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in qua, prout hic, deficiunt solemnitates requisitæ, & non placitum Apostolicum, Hoc enim casu efficiuntur Monasterium esset capax bonorum in eorum arch. nihilominus bona in ea, comprehensa de iure non præsumi, nec minus retineri possint pro alla fructuum commoditate durante vita Monialli, vt secundum veriorem, & communiorem sententiam firmant Odofred. *in d. auth. ingressis sub numero* 15. *Cod. de sacros. sanct. Eccl.* sequax Alberic. & Castr. *num.* 34. quos refert, & sequitur in punctualibus terribilis pro veritate respondens Burat. *cons.* 195. *a num.* 8. *vsque in fin. lib.* 2. eundemque approbarunt Corbul. *ibi supra sub numero* 4. *vers.* Fuit tamen, & Fulgin. *de iure emph. tit. de facere in b. n. emph. quæst.* 14. *num.* 8. *vers.* & *licet*, ac sic distinguendo responsum fuit in *Bon. mem.* 7. *Ianij* 1647. *coram R.P. Domo Melis.* 8. *rec. relatur quod fusius*, & 27. *Martij proximi coram R.P.D. meo Veroscio*

Quæ nullam in proposito recipiunt dubietatem, quo vltra legalem per relationem ad antiquas inuestituras, adest etiam explicita contrahentium prohibitio, ne bona relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam ex vi enim huiusmodi duplicis prohibitionis fuit penitus impossibilis omnis, & quæcumque permutatio alienandi dicta bona vsque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum efficiam illa Monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri *S. cap. finem* Auth. *de sanct. conseb.* Imol. *in S. fin. & ibi vers. extra glos.* & ibi Alexand. *num.* 2. *extra mod. de legat.* 1. Simon de Pract. *cons.* 54. *num.* 46. & 47. Burat. *de I. cons.* 290. *num.* 11. *vers. vsque in fin. vers. numero* 48. *vers.* 5. *Dubitatur* [illegible]

ti d. Benemen. Bonorum coram R. P. D. meo Melti o vers. quæ prohibitio, Nec minus ad effectum
12 vendendi perſonæ habili, & æſtimationem conſequendi, cum huiuſmodi pactum, & contrahentium prohibitio reſultat principio acquiſitionis, *vt diſtinguendo opinionem Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua num.* 143. firmauit Rota apud ſan. memor. Greg. *deciſ.* 529 *num.* 10. *in recent. dict. deciſ.* 211. *num.* 31. *cum pluribus ſeqq. part.* 6. *& in aliis in d. deciſ. relatis §. Imo cum in antiquis.* Nullatenus ſubſiſtente, quod per huiuſmodi prohibitionem cenſeatur duntaxat prohibita alienatio per contractum non autem per vltimam voluntatem, ſed hæredis inſtitutionem, quia verior, & communior eſt opinio quod in emphyteuſi Eccleſiaſtica
13 prohibitio omnem caſum alienationis comprehendat etiam hæreditariæ inſtitutionis, alteriuſque vltimæ voluntatis, vt in terminis conſulendo firmat Aldobrand. *d. conſ.* 40. *ſub n.* 9. *verſ. cum igitur lib.* 1.

Hinc igitur ſubſiſtit pariter alterum deciſionis fundamentum quod ſcilicet deuolutio ſit omnino clara, & ineuitabilis, ex quo bona de quibus agitur fuerunt relicta Eccleſiæ in quam vti
14 manus mortuas bona Eccleſiaſtica deueniri non poſſunt, nedum attenta iuris diſpoſitione, ad not. *in cap.* 1. *de alien. feud.* ſed etiam ob prædictam contrahentium prohibitionem, *ex deductis ibidem §. ſed vlterius, cum ſeq.*

Ideoque non refragatur quod ſententia de Partibus declararet eſſe locum deuolutioni ob lineam finitam. Quia dum Monaſterium non potuit hæc bona retinere, nec minus durante vita Monialis propter naturam emphyteuſis Eccleſiaſticæ ad ex-
15 traneos non tranſitoriæ ex ſuperius deductis. Vtique linea dicitur finita, quia filia Fabritij habetur pro naturaliter mortua, cum hoc caſu mors ciuilis ob emiſſam profeſſionem æquiparetur naturali, ſecundum Barth. *in auth. ſi quæ mulier Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* DD. communiter *in cap. in præſentia de probat.* Alex. *conſ.* 13. *num.* 1. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 65. *n.* 7. *lib.* 2. Corbul. *vbi ſupra d. tit. de cauſ. priuat. ob mort. ciuil. n.* 1.

Tamen ex duplici capite in prima inſtantia fuit petita deuolutio bonorum, de quibus agitur, primo ſcilicet ob lineam finitam, Secundò ex quo bona peruenerunt ad manus mortuas *Sum. Monaſterij præteritæ poſitionis n.* 2. Vnde cum ſententia intelligatur, & declaretur ſecundum libellum, & petitionem Agentis, ad trad. per Aym. *conſ.* 188.
16 *n.* 1. *Creſc. dec.* 6. *n.* 2. *de ſent. & re iudic.* Card. Seraphin. *deciſ.* 640. *n.* 1. Licet iudex in corpore ipſius ſententiæ expreſſerit dumtaxat cauſam lineæ finitæ, nihilominus cenſeri debet declaraſſe deuolutionem etiam ex ſecundo capite petitionis, vt illi ſententiam conformaret, provt in dubio præſumitur, per ea quæ tradunt Aym. & Card. Seraph.
17 *in locis ſupra allegatis.* Accedente præſertim clauſula, *omni meliori modo*, ibidem appoſita, quæ comprehendit omnem modum meliorem quo ſententiæ ſuſtineri poteſt etiam non expreſſum. Ruin.
18 *conſ.* 9 *n.* 9. *lib.* 5. Acchil. *deciſ.* 2 *nuc. de verbor. ſignif.* Rota *in rec. dec.* 553. *n.* 20. *part.* 1. *& in Senogallien. Præfij* 28. *Iunij* 1645. *coram R. P. D. meo Melti, verſ. Attendi etiam.*

Vtita vtraque, &c.

R. P. D. ARGVELLES.

Piſaurenſ Iocalium.

Lunæ 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Iocalia pretioſa, & veſtes feſtiuæ tranſmiſſæ per Sponſum ſponſæ, an ſoluto matrimonio, veniant reſtituendæ, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Iocalia pretioſa, & veſtes feſtiuæ tranſmiſſæ per Sponſum ſponſæ, non cenſentur donatæ, ſed ad vſum duntaxat accommodatæ, vt ſponſa gratia ipſius ſponſi honorificentior, & ſpecioſior incederet.*

2 *Et ideo ſoluto matrimonio veniunt reſtituendæ.*

3 *Etiamſi ſponſus donare dixiſſet: quia iuxta ſubiectam materiam intelligendum eſſet de donatione ad vſum.*

4 *Et hoc procedit etiam in rebus ſponſæ tranſmiſſis à conſanguineis ſponſi, quas vti ad hunc ſpectantes, eius hæredes ſunt reſtituendæ.*

5 *Licet ſint res ad vſum ſolius mulieris aptatæ, & conuenientes.*

6 *Et magis quando propter culpam ſponſæ, matrimonium non eſt conſummatum.*

DECISIO LXXX.

PLacuit Dominis deciſio coram me edita 22. Iunij præteriti, qua firmatum fuit iocalia pretioſa, & veſtes feſtiuas tranſmiſſas per bon. mem. Dom. Camillum Pamphilium ſponſum D. Comitiſſæ Mariæ Lauræ Santinellæ ſponſæ diſſoluto per ſponſi obitum matrimonio, illius hæredi fo- 1
re reſtituen. Ideoque eandem deciſionem hodie confirmarunt eo præcipuè fundamento, quod res prædictæ non cenſentur donatæ, ſed ad vſum duntaxat accommodatæ, vt ſponſa gratia ipſius ſpon- 2
ſi honorificentior, & ſpecioſior incederet, & ſic ſoluto matrimonio veniunt reſtituendæ *l. hoc legatum* 45. *ff. de leg.* 3. *l. mortis cauſa* 54. *ff. de donat. int. vir. & vxor.* quos bene inducit Sanchez *de matrimon. lib.* 6. *diſput.* 25. *numero* 10. *poſt principium*, faciunt relati per Maſcard *de probat. concluſ.* 564. *n.* 2. *&* 3. vbi quod hæc concluſio vnanimi Doctorum ſententia approbatur, Afflict *dec.* 315. *n.* 1. *&* 2. vbi ita plures iudicaſſe Conſilium Neapolitanum ſanct. mem. Greg. XV. *deciſ.* 474. *n.* 1. Rota *deciſ.* 113. *num.* 3. *part.* 1. *recent. Romana 10 calium* 11. *Decembris* 1641. *§. poſito autem*, &c. *coram Merlino*, & aliis in dicta deciſione præterita huius cauſæ *§. aut ſimus in dubio*, &c. *& ſeq. coram me cumulatis.*

Etiam ſi ſponſus donare dixiſſet; Quia iuxta 3
ſubiectam materiam intelligendum eſſet de donatione ad vſum, Bart. *in lege* 1. *§. nec Cattverſe numero* 10. *verſ. & ideo puto*, &c. *ff. de collat. bon.* Palat. Rub. *de donat. int. vir. & vx. §.* 7. *numer.* 1. *& ſeq. & §.* 11. *numer. eod.* Vtill. ad Afflict. *d. deciſ.* 315. *num.* 1. *cum pluribus in præmiſſo §. abſque eo*, &c. *verſ. tum etiam quia*, &c.

Et hoc procedere etiam in rebus ſponſæ tranſ- 4
miſſis

missis à consanguineis sponsi, quas vti ad hunc spectantes, eius hæredi restituendas tradit Bart. *in l. sed & si plures* 10. §. *in arrogato numer.* 4. *vers. si quidem donatio est facta à consanguineis ex parte viri*, & cibique Adden. *littera H. versic. quam uxori. ff. de vulg. & pupill.* Ias. *in l. vt liberis num.* 17. *Cod. de collation. vbi de magis communi.* Clar. *l. br.* 4. *sententiarum.* §. *donatio quæst.* 10. *num.* 2. *vers. sed numquid ea*, &c. Io. Lup. *rubr. de donat.* §. 11. *num.* 9. Sanchez *de matrim. dicto l. b.* 6. *disput.* 25. *num.* 11. *versic. eadem distinctio*, &c.

5 Licet sint res ad vsum solius mulieris aptatæ, & conuenientes, vt reiecta opinione Angeli benè Imol. *in dict. l. sed & si plures* 10. §. *in arrogato sub num.* 11. *vers. sed certe hæc opinio Angeli non placet*, &c. & melius ibi Alex. *sub num.* 15. vbi reficit Angelum, ac etiam Baldum qui contra Bartolum limitauerat, subdens quod hæc non est limitatio, sed destructio doctrinæ Bartoli, *vt vers. hæc sua limitatio*, &c. *ff. de vulg. & pupill.*

6 Et magis ex quo propter culpam sponsæ, matrimonium non fuit consummatum, Gregor. Lopez, *in l.* 3. *tit.* 21 *partit.* 4. Gomez. *in l.* 50. *Tauri, num.* 3. Sanchez. *d. lib.* 6. *disput.* 19 *numer.* 3. *vers. hinc inferur*, &c. & fuit late ostensum in præterita, §. *vnus tamen, & seq.*

Et hæc quo ad iocalia, aliaque descripta in præterita decisione §. *Et hæc concordes Domini*, &c. Quo vero ad alias res minoris valoris, neque in hodierna disputatione Domini fuerunt concordes. Ideo, &c. Vnica, &c. altera tamen citata, & intimata, &c.

R. P. D. Cerro.

Pisauren. Administrationis Montis.

Lunæ 27. *Iunij* 1652.

ARGVMENTVM.

Possessio quæ sufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando sit vacans, obseruantia circa solum in ordinatoriis Iudicij; quomodo consideretur, & an inducatur per actum merè voluntarium.

SVMMARIVM.

1 *Possessio ad effectum manutentionis probatur ex confessione Aduersarij, percontis immediati.*
2 *Possessio capta, non citato Aduersario præsumitur clandestina, & turbatiua.*
3 *Secundogenitus per mortem primogeniti primogenitus efficitur.*
4 *Possessio limitata ad durationem alicuius gradus, expirato gradu, statim expirat.*
5 *Et consequenter fabianiane in illo gradu, potest ingredi ipsam possessionem etiam propria auctoritate, & eo non citato.*
6 *Expressio in dispositione quod per defecientem vnus, alter in eius locum subrogetur ex propria eius natura vacationem per mortem significare videtur.*

Et vbi alio modo contingat, requirit alterius auditionem, & maiorem discussionem expressit.

8 *Possessio non vacat, vbi non est clara dispositio de eius vacatione, & propterea donec in iudicio ordinario & petitorio, cognita, & terminata fuerit, non potest non valde extimata, sed debet manutineri.*

8 *Vnus actuum potest inducere obseruantiam, quæ pro sequentibus successionem tribuat interpretationem.*

9 *Obseruantia amittendi citationem, vtpote omnino contraria dispositioni iuris, ne dum ciuilis, & Canonici, sed etiam diuini, quamuis interpretatiua, debet esse legitime præscripta per spatium quadraginta Annorum.*

10 *Actus mere voluntarius obseruantiam inducere non valet.*

DECISIO LXXXI.

CEnsuerunt Domini dandam esse manutentionem Com. Francisco in quasi possessione administrationis montis Santinelli, de quo agitur, quia probat eius anteriorem possessionem nedum 1
ex publico instrumento adeptionis, & illius cessionis sibi factæ 11. *Februarij* 1651. *eius summ. numero* 2. sed etiam ex propria confessione alterius partis, quæ contra ipsum petiit immissionem 13. *Ianuarij præteriti eadem summ. numero* 3. Huiusmodi enim confessionem optime inferebat pro illius iustificatione ad effectum de quo agitur ex theor. Bart. *in leg. Aurelius paragrapho idem quæsitus numero secundo, ff. de liber. legat. & in lege si duo sub numero quarto, ff. vti possid.* pluries respondit Rota in decisionibus relatis in Leodien. Dominij 10. *Ianuarij præteriti coram me* §. *Probatur si quidem.*

Non obstat possessio Com. Alexandri, quia 2
cum sit posterior, & capta eo non citato præsumitur clandestina, & turbatiua *cap. licet Episcopus de prabend. in 6. cap. licet canonicum de probation. lege item possidere* §. *qui ad quod nos Digestis de acquir. poss.* cum vulgar. addactis in Beneuentana Parochialis 29. *Nou.* 1649. *coram me.*

Nec subsistit, quod possessio Com. Francisci esset temporalis, & limitata, duratura scilicet tantummodo quo vsque ipse continuasset in gradu secundo geniti, & ideo cum per obitum Comitis Odoardi olim primogeniti ipse defecerit esse secundo genitus, & ipso iure transiuerit in primogenitum Thesaur. *de iur. primog. quæst.* 3. *nu-* 3
mero 6. & 7. vtique expirato gradu statim expira- 4
uit possessio, vt in similibus terminis dictum fuit in Ciuitaten. Parochialis 1. *Nouembris* 1642. *coram R. P. Dominus meo Peutingero* §. *tollebatur etiam*, & *in Leodien. Præpositure Tongren.* 22. *Martij* 1647. *coram me.* §. *Ideoque eo facilius*, & consequenter Comes Alexander effectus secundogenitus potuit ingredi possessionem etiam pro- 5
pria auctoritate, & eo non citato ex doctrina Innoc. *in c. ex parte sub n.* 3. *vers. sed opponenti quod non potest de arbitr.*

Quia cum administratio montis, de quo agi- 6
tur legata, & demandata fuerit secundo genito absque vlla temporis limitatione, sed solum cum subsistit tunc tertio geniti casu deficientiæ illius filij, *Lasciando lui il terzo di età habbia tal cura*, &c. Citat. hanc deficientiæ expressio ex propria eius natura vacationem per mortem significare vid. una *vera textu in* §. *hinc nobis*, ibique gloss. *verb. defecerit*, Auth. *de hæred. & ad sed.* Purif. *cons. Rot. lib.* 2. Capit. *cons.* 11. *num.* 16. Menoch. *de præsumpt. num.* 342. Fulin. *cons.* 5. *num.* 4. Rota *in Cremonen. Fideicommissi* 21. *Decembris* 11. *Nouembris*

Nouembris 1630. *coram Reuerendo D. meo Decano in rec. dec.* 341. *num.* 6. *part.* 6. Et propterea allegata resolutionis exceptio non desumptæ ex morte secundo geniti adhuc viuentis, sed ex transitu ipsius ad gradum primogeniti ob deficientiam maioris natu totaliter dependeat ab interpretatione dispositionis Comitis Petri Antonij testatoris, ac proinde non sit adeò clara, & perspicua, vt non possit in dubium probabiliter reuocari sed requirat altiorem indaginem, & maiorem difficultionem exposcat: Donec in iudicio ordinario, & petitorio cognita & terminata fuerit possessio Comitis Francisci allegari non valet terminata, & extincta, sed debet manuteneri, vt ad propositum respondit Rota *in Elberen. præstationis annuæ* 1. *Iulij*, & 2. *Decembris* 1616. *coram bon. memor.* Andrea inter *eius impress. dec.* 75. *numero* 7. & 8. & *decis.* 81. *num.* 3. *in Romana sub collectoriæ* 17. *Martij* 1645. *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Bichio*, §. *quæ omnia ad impugnandum*, & *in Romana Parochialis* 23. *Maij proximi præteriti coram me*, Decisiones verò Celsonen. Parochialis, & Leodien. Præposituræ *Tongren.* non applicantur, quia loquuntur in terminis Oeconomi, alteriusque temporalis administrationis, cuius possessionis, seu detentionis resolutio, & terminatio clara penitus, & in controuertibilis apparebat.

Minúsve suffragatur prætensio probandi obseruantiam capiendi huiusmodi possessionem sine citatione possessoris, prout continetur in positionibus ab altera parte exhibitis.

8 Quia etiamsi probaretur nullatenus tamen releuaret, aut enim desumitur ex possessione Comitis Alphonsi apprehensæ de anno 1622. & tanquam vnicus actus non potest inducere, obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem, *vt responsum fuit in Assisien. emphyteusis* 18. *Martij* 1630. *coram bon. mem. Merlino in rec. de-*
9 *cis.* 513. *n.* 6. *p.* 5. Eoque certius in proposito quo agitur de obseruantia omittendi citationem, quæ vtpote omnino contraria dispositioni iuris non dum ciuilis, & Canonici, sed etiam Diuini quamuis interpretatiua debet esse legitimè præscripta per spatium 40. annorum Anton. de Butr. *in c. cum dilectus n.* 18. *vers. ita & in quantum de consuetud.* Soccin. Sen. *cons.* 260. *n* 19. *l.* 2. Put. *dec.* 15. *n.* 4. *l.* 3. *in correct.* Aut verò deducitur ex possessione eiusdem Comitis Francisci, & cum ista apprehensa fuerit præuia cessione Odoardi tunc temporis illius possessoris tanquam actus mere voluntarius prætensam obseruantiam inducere non valet, vt tradunt
10 Burfat. *cons.* 360. *n.* 82. *l.* 4. Marcabrun. *cons.* 108. *n.* 13. & 14. Cyriac. *contro. forens. c.* 460. *n.* 28.

Et ita resolutum vtraque, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Reintegrationis.

Lunæ 31. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

In Saluiano, secunda creditoris satisfactione si denegetur reintegratio, datur actio spolij. Calculus probat contra producentem. Interusuria dotalia debentur viduæ. Facta interpellatione pro credito illiquido, & incerto nõn cõpetit retẽtio.

SVMMARIVM.

1 *In Saluiano, cessante immissionis causa ex satisfactione crediti, illi, qui possidebant sunt procul dubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij.*

2 *Calculus exhibitus, contra producentem probatur.*

Nec valet amplius impugnari.

3 *Quartum dotale, quod debetur corrigi superstiti ex* Statuto Vrbis lib. 1. cap. 137. *existentibus filiis communis matrimonij superlucratur ab vxore quoad vsumfructum tantum & acquiritur tunc filiis, vti hæredibus patris, non autem ex propria persona.*

4 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 137. *requirit quod ad hoc vt debeantur interusuria dotalia mulieri relictæ, ob commissam moram in restitutione dotis, seu residui, fuerit facta interpellatio iudicialis.*

5 *Interpellatio hæc facta alteri, quam hæredi illius, ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in mora.*

6 *Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.*

DECISIO LXXXII.

FVit per DD. resolutum dandum esse reintegrationem ad possessionem Domus, de qua agitur Ioann. Baptistæ, & aliis de S. Petro, quia Paulus Querrus filius, & hæres Septimiæ quæ vigore saluiani interdicti per A. C. immissa fuit in possessionem dictæ domus, quousque ex illius pensionibus satisfieret in summa scutorum 902. pro residuo suæ dotis satisfactus, vt constat ex calculo exhibito, quo mediante Paulusmet fassus fuit exegisse post immissionem ab Inquilinis Domus, & Apothecarum subitus domum scuta 1451. 64. cessante itaque immissionis causa ex satisfactione crediti illi de sancto Petro sunt procul-dubio reintegrandi ad eorum pristinam possessio- 1
nem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, Pacif. *de Saluian. inspect.* 4. *cap.* 1. *num.* 216. & 220. Rota *coram Buratt. decis.* 160. *numero* 10. *coram fel. mem. Gregor. dec.* 254 *n* 1. vbi Add. *n.* 6. *in Romana spolij* 9. *Iunij* 1627. *coram bon. mem. Merlino, in Tiburtina Castr. S. Angeli* 27. *Iunij* 1642. *coram R. P. D. meo Peutingero, & in Bonnien spolij* 16. *Martij* 1648. *in* §. *quod spolium coramme.*

Calculus autem prædictus cum fuerit exhibi- 2
tus per Paulum contra ipsum producentem benè probat Bald. *in leg. scripturæ* 14. *num.* 2. *Codic. de fid. instrum.* Alexand. *cons.* 30. *num.* 1. *lib.* 1. Rota *coram fel. mem. Greg. decis.* 238. *num.* 5. & ibi Add. *num.* 15. & *in recent. decis* 29. *num.* 46. *parte* 7. nec valet hodie amplius impugnari *cap. cum venerabilis*, vbi omnes *de except.* Felyn. *in cap. imputari n. num.* 7. *de fid. instrument.* Add. *ad fel. mem. Gregor. dict. decis.* 238. *numero* 15. cum aliis relatis per Rot. *in Mediolanen. canonicatuum* 15. *Nouembris* 1647. *in proc. coram me.*

Neque obstat, quod Paulus adhuc prætendat 3
retinere dictam domum quousque ex illius pensionibus satisfiat de quarto dotali debito Septimiæ eius matri ex dispositione Statuti Vrbis *l.* 1.

cap. 121. quia huius statuti vigore quartum dotale fuit superlucratum à Septimia quoad vitum-fructum tantum, cum superessent illi communes ex Thoma eius viro prædefuncto, & acquiritur tunc filiis vti hæredibus patris, non autem ex propria persona, vt dixit Rota *in decis.* 117. *numero* 3. *& seqq. part.* 6. *recent. in Romana de Casalerius* post Fenzon. *decis.* 79. *per tot. in Romana fideicommiss. de Cassareis* 24. *Nouembris* 1638. *coram Reuerendiss. Terracinen. & in Romana saluian.* 1. *Iulij* 1643. *coram Reuerendiss. Patre Domino nostro Pentagero.*

Nec minus Paulo potest competere retentio ob interusuria dotalia eidem Septimiæ debita occasione prætensæ moræ à die interpellationis incartæ ob non restitutionem dicti residui dotis iuxta dispositionem Statuti *libro* 1. *capite* 137. quia in hoc casu non fuit facta iudicialis interpellatio prout Statutum requirit ad hoc, vt interusuria debeantur, Rota *in recent. decis.* 106. *numero* 5. *parte* 3. *in Romana fructuum dotis* 13. *Nouembris* 1624. *coram Remboldo impress. post Gilian. ad Statut. Perus. decis.* 72. *numero* 9. *coram san. mem. Gregor. decis.* 269. *numero* 1. & ibi Add. *numero* 7. *& in Romana dotis* 18. *Febr.* 1647. *in §. nam cum à prædecessore coram me.*

5 Neque suffragari potest interpellatio facta Paulo quia cum idem conuentus fuerit tanquam hæres Thomæ viri, non potuerunt ex ea in mora constituri hæredes Stephani, de cuius bonis Paulus est legatarius *legatum* 32. *§ in bona fidei ff. de vsur. legatum. idem natum* 134. *§. ex quique*, ibique Gloss. *Digest. de regul. iur.* Roland. *cons.* 58. *n.* 10. *ad fin. l.* 2. Honded. *cons.* 50. *n.* 34. *l.* 1. Rota *dec.* 182. *n.* 6. *& 7. p.* 4. *t.* 2. *rec. & in Romana dotis* 18. *Febr.* 1647. *sub §. &*
6 *hinc profecto coram me.*

Et in omnem casum dum huiusmodi credita ratione interusuriorum non essent adhuc liquida, sed tantum reseruata in sententia A. C. nec deinde fuerint declarata, aut liquidata ratione incertitudinis, aut illiquiditatis Paulo non potest competere retentio, Rota penes Buratt. *dec.* 162. *n.* 13. & ibi Add *n.* 20. post Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 130. *n.* 8. *in Recanaten. assecurationis* 27. *Iunij* 1642. *in fin. coram R. P. D. meo Cerro, in Tusculana salutari* 17. *Iunij* 1647. *in §. nec tamen visa fuit, coram R. P. D. meo Verospio, & in Romana dotis* 4. *Maij anni præteriti in §. fin. coram R. P. D. meo Fabio.*

Fuit itaque resolutum reintegrationem esse concedendam Ioann. Baptistæ, & aliis de S. Petro, vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Cerro.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Veneris 28. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

Filiatio respectu Patris, cum sit difficilis probationis, probatur per coniecturas, quarum nonnullæ recensentur, & per testes etiam aliàs inhabiles, & quomodo per confessionem illius, de cuius negotio agitur: legitimatus per subsequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimus.

SVMMARIVM.

1 *Probatio filiationis respectu Progenitoris, cum sit, vel impossibilis, vel difficillima, admittuntur coniecturæ quæcumque concurrentes in hac materia faciunt plenam, & concludentem probationem contra quascumque.*

2 *Partita libri Baptismalis magnam præbet vim ad describendum argumentum filiationis in ordine ad probationem.*

3 *Interuentus personalis Patris ad sacrum Baptisma filij, instando ipsam tanquam proprium filium baptizari, plurimum confert ad probationem filiationis.*

4 *Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, prestatione alimentorum educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud vicinos, &c.*

Et quid non solum contra parentes ita tractantes, & denominantes, sed etiam contra tertium, præsertim aliis concurrentibus.

5 *Forma similitudo corrobat filiationis probationem.*

6 *Filius concubinæ certus, præsumitur etiam filius viri, qui eam in concubinam habebat.*

7 *Testes, etiam inhabiles admittuntur ad probandam rem difficilis probationis, vbi non ita de facili possunt reperiri omnes exceptionem habentes, & veritas aliter haberi non potest.*

8 *Confessio filiationis facta à Patre constituit reum in quasi possessione filiationis contra ipsum confitentem, & illum pro tali denominantem.*

9 *Confessio facta in diuerso Iudicio, & ad diuersum effectum, quando est admissibilis, probat contra confitentem in quocumque alio Iudicio, & ad quemcumque alium effectum.*

10 *Confessiones emanatæ circa statum personæ, plures & geminatæ, variare non possunt.*

11 *Mutuoque reuocari in prædictam Iuris alteri quæsiti.*

12 *Confessio emissa, qua omnia dependet à voluntate confitentis, ipse prædictus.*

13 *Testes informati, verisimilia dependentes, & concludentes de loco & tempore, in concursu præferuntur aliis talem qualitatem non habentibus.*

14 *Confessiones regulariter præ deminutæ testibus in contrarium examinatis.*

15 *Legitimatus per subsequens matrimonium, efficitur vere & propriè legitimus.*

16 *Legitimatus per subsequens matrimonium, est habilitatus ad succedendum, proinde ac si ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuisset, dum nulla causa impedimenti inter ipsos coniuges intercesserit.*

17 *Ius representationis facit succedere in stirpes in concursu cum aliis eiusdem gradus representatis.*

DECISIO LXXXIII.

LÆlius de Gratianis Francisci patruus non reuocauit in dubium validitatem sententiæ Rotalis latæ ad famorem ipsius Francisci, sed illius iustitiam, & iterum repetebat, quod ille nunquam probauerit se esse filium Horatij. Quod tamen etiam hodie DD. asserunt, & pro confirmatione sententiæ respondent, ea mouti ratione, quia cum probatio filiationis respectu Progenitoris, vel sit impossibilis, vel difficillima solæ præsumptiones, & coniecturæ admittuntur, eæ simul

concur-

cessariæ in hac materia faciant plenam, & concludentem probationem contra quoscumque [illegible] *cap. 1. num. 88. sub numero 9. versicul. tamen Alexander. vol. 88 sub numero 9. versicul. tamen Alexander. vol. 88 sub numero 9. versicul. tamen* [illegible] *de probat. ff. & cives, Codic. de nup.* [illegible] *de probat. ff. & cives, Codic. de nup.* [illegible] *de probat. ff. & cives, Codic. de nup.

cisci, sintque plures, & geminatæ variari non potuerant *leg. ingenuum cum ibi not. at, Digestis de stat. hom.* Alexander *consil.* 35. *num.* 13. *lib.* 7 cum aliis
11 per Gratian. *discept. forens. cap.* 869. *n.* 1. Minusve revocari in præiudicium iuris ipsi Francisco acquisiti, Gloss. *final. in dicto cap. per tuas*, ibique Felin. *num.* 14. *versic. quia sicut, de probat.* Surdus *consil.* 169. *num.* 8. Gratian. *vbi supra cap.* 116. *num.* 5. cum concordantibus congestis in *Auenionen. Alimentorum* 28. *Ianuarij* 1647. *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Corrado, §. nam assertio, versic. Nec deinde, & §. quoniam assertiones*, prout nec revocatæ
12 fuerunt, & præsertim ab Octauio, de cuius hæreditate agitur, imò ab vtroque effectuatæ per supradictam crediti exactionem; Nec dicuntur emissæ circa non dependentia à voluntate confitentium, quia exinde non prætenditur, quod Franciscus efficiatur filius Horatij, sed deducuntur ad effectum probandi veritatem eius filiationis, quod omnino dependet à voluntate confitentis ipsique præiudicat, vt benè respondetur in altera decisione *nec obstat quod confessio.*

Cæterum iterum DD. dixerunt non obstare depositiones testium pro Lælio examinatorum. Tum quia detecti fuerunt non informati, inuerisimilia deponunt, confunduntur de mendacio, & non percutiunt tempus conceptionis, & nationis Francisci; Tum etiam quia in concursu cum filiis aliis pro
13 Francisco examinatis numero pluribus, melius informatis, verisimilia deponentibus, & concludentibus de loco, & tempore non sunt attendendi, cum magis fide digni habeantur prædictis testibus Franciscum tot mensibus quadruplis lubentibus, vt singulis; onde rectè responsum fuit in dicta decisione. §. *minus obstat, quod probatis cum quatuor seqq.* Idcirco præfertim iudex ipsa ponderatis contrariorum, quæ regulariter præualent nullis testibus in contrarium
14 examinatis, per ea quæ tradunt Aym. *consil.* 61. *n.* 3. *versic. Confessio enim*, Gabr. *de testibus concl.* 4. *n.* 45. bon. mem. Butatt. *decis.* 317. *n.* 8.

Firmata igitur filiatione Francisci per subsequens matrimonium inter dictos Horatium, & Olympiam eius Progenitores contractum anno
15 1621. effectus fuit vere, & propriè legitimus, §. *primo Auth. quibus mod. natur. effic. legit.* Ias. *in leg. generaliter* § *cum autem n.* 9. *Codice de instit. & substitut.* Rip. *in leg. si vnquam num.* 86. *Codice de reuoc. donat.* Ho. *rec. de conf.* 72. *num.* 26. *lib.* 2. Lepp. *de illegit. comment.* 4. § 5. *n.* 1. *cum seqq.* Mantic. *de coniect. lib.* 1. *tit.* 12 *sub num.* 4. Gabriel *de legitimat. concl.* 1. *num.* 18 *cum seq.* alibique adducti in dicta decisione § *quod vero.* Ac habilitatus ad succedendum proinde ac si vigore ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuisset dum nulla causa impedimenti interijs tos coniuges intercessit, *leg. nemo quis, versic. Neque enim, Codice, de nat. liber.* Hond. *dicto cons.* 72. *num.* 27. *lib.* 2. Et vt prædefunctus rite, & recte concessa fuerit immissio pro medietate hæreditatis dicti Octauij Patrui in concursu cum
16 Lælio altero Patruo succedendo in stirpes iure repræsentationis eiusdem Horatij Patris, & respecti-
§ 7 ue germani fratris præfatorum Octauij, & Lælij iuxta claram dispositionem textus in §. *si igitur, Auth. de hæred. ab intest.* vt probata in eadem decisione 9. *Tota difficultas.*

Ad ea vero, quæ longa serie in contrarium dedicta fuerunt, vel plenissime fatisfactum fuit tam in prædicta decisione R.P.D. Francisci Rotæ, quam in alijs decisionibus contra Attrauantem emanatis coram eodem 29. Maij 1643. & coram R.P.D. meo Melchio 11. Decembris 1648. vel non indigente responsione.

Ita vtraque, &c.

R. P. D. Rotas.
Æsculana Hæreditatis.

Lunæ 7. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Immissus iustè à Iudice in possessionem debet manu teneri. Quis ordo in successione Fratrum seruetur. An fœminæ dotatæ, à successione per Statutum exclusæ, sint etiam exclusæ à bonis prouenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas successioni resoluitur in pactum de non succedendo, & quando requirat insinuationem.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio, licet infra legitima tempora interposita, cum non fuerit infra biennium prosequuta, non impedit rem iudicatam.*
Attenta præsertim sententia inciditate & iniustitia.
2 *Immissus in possessionem auctoritate Iudicis rite, & recte procedentis, debet manutineri.*
3 *In fratris successione, sorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri consanguineo.*
4 *Frater consanguineus succedit fratri in bonis quæsitis a linea paterna, vterinus verò à linea materna.*
Et est regula generalis.
5 *Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium successione attendi debet, & præualet Iuri communi, in territorio statuentium.*
6 *Ambigitur inter DD. an sub huiusmodi exclusione comprehendantur bona, quæ ex materna linea prouenerunt, & referuntur qui tenent negatiuam.*
7 *Referuntur qui stant pro affirmatiua.*
8 *Renunciatio facta per fœminas dotatas de omnibus bonis paternis, maternis, & fraternis, quæ quomodocunque, & quandocunque tam ex testamento, quam ab intestato ac alia quauis causa prætendere possint, & de quibuscunque amplissimis, & generalibus conceptis. Resoluitur in pactum de non succedendo ex eis, in quorum hæreditate, nullum Ius, ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat.*
9 *Stipulatio in actu facta pro hæredibus, illis etiam fideicommissi debet.*
10 *Insinuatio non requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta & nondum quæsita, super qua nullum Ius, nec in re, nec in spe renunciantis competebat.*
11 *Odium concertum contra virum, ob transitum ad secundas nuptas, non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos.*
12 *Renunciatio al cuius, quantumuis amplæ, non excludit renunciantem a lucro filij decessi ob transitum parentum ad secundas nuptas.*
13 *Renunciatio materna non valet præiudicare filijs venientibus ex persona propria, ob præcedentiam maris.*
14 *Declaratur non procedere, quando mater renunciauit, exceptatione, hoc enim casu renunciatio per*

per ipſam facta, nocet filiis, quamuis ex propria perſona, & mater deceſſerit antequam ſit delata ſucceſſio.

15 *Eoque magis, dum renuntians promiſit pro ſe, & Heredibus.*

DECISIO LXXXIV.

QVamuis à mandato de manutenendo per A. C. ad fauorem Fulchi de Fulchis decreto fuerit infra legitima tempora interpoſita appellatio, cum tamen illa non fuerit infra biennium proſequuta, ideo reſolutum fuit conſtare de re
1 iudicata præfati decreti ad textus in *cap. perſonas, & cap. cum ſit Romana de appellat. clement. ſicut eodem tit.* Alexander *conſ.*164.*num.*2.*lib.*2. Caſſad. *deciſ.*6.*numero* 18. *de app.* Creſcent. *deciſ.*8. *eodem titul.* Rota *deciſ.*11.*num.*2. *deciſ.*69.*num.*8. *part.*6. *recop.* attenta præſertim illius validitate, & iuſtitia, validitas enim non reuocatur in dubium, iu-
2 ſtitia verò oritur ex eo quod dum dictus Fulchus in poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur immiſſus fuerit auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis eidem denegari non poterat manutentio, *leg. iuſtè poſſidet*, vbi DD. *ac acquir. poſſeſſ.* Rota *deciſ.*589.*numero* 7. *part.*2.*recentior. & part.*5.*deciſ.*229. *numero* 1. *&* *dec.*27. poſt pacific. *de Salnian. interdict.* Caual. *deciſ.*24. *numer.*1. *& dictum fuit in Romana Manutentionis de Cecchinis* 8.*Iunij* 1646. *coram Reuerendiſſ.Patre Dominomeo Otthobono & coram Me in Romana Saluiani* 18.*Februar.* 1647. *&* 15.*Iunij* 1648.

3 Nec prætendi poteſt quod huiuſmodi immiſſio Fulcho conceſſa fuerit iniuſta dum agebatur de ſucceſſione fratris in qua præferendæ erant illius ſorores vtrinque coniunctæ excluſo d. Fulcho fratre conſanguineo, vt expreſsè cauetur in Auth. *defuncto, & ad Senat. conſil. Tertull. auth. ceſſante, Codic. de legit. hered.* & Auth *itaque re communi, de ſucceſſ.* Bart. *in leg. coniuncti num.*61. *Dig. de legat.*3. Ias. *conſ.*143. *numero* 8. *verſicul.*2.*lib.*4. & dixit Rota *coram Durand. deciſ*36. *num.*27. *& deciſ.*111.*numero* 9. *ac in Firmana fideicommiſſi* 28.
4 *Nouembris* 1646. *coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Otthobono, & coram me in Reuennat. hæreditat.* 23.*Ianuarij prateriti.* Eoque magis quia dd. bona proueniunt ex hæreditate materna, & ideo intrat regula generalis quod frater conſanguineus ſuccedat fratri in bonis quæſitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna iuxta Gloſſ. *communiter recept.* in Auth. *poſt fratres, in verbo filij, Codice de legit. hæred.* Bart. *in tract. de ſucceſſ. ab inteſtat. num.*8. *ad fin.* & Durand. *d. dec.*36. *num.*27. idcircoin dd.bonis prouenientibus ex linea materna prædictus Fulchus vti frater conſanguineus nullum prætendere poterat ſucceſſionem,cum illa deferenda eſſet ad ſorores vtrinque coniunctas fratris prædefuncti.

Quoniam ſtante diſpoſitione ſtatuti Aſculani lib.1 c.5. vbi fœminæ dotatæ,vel à patre,vel a fratre ſiue ex illorum bonis excludunter ab illorum ſucceſſione cuius vigore hæreditas Vincentij inteſtati defuncti defertur ad Fulchum fratrem con-
5 ſanguineum excluſis ſororibus illud attendi debet, ne præualet iuri communi in territorio ſtatutum *leg. omnes populi, Digeſtis de iuſt. & iur.* Cephal. *conſ.*191. *num.*9. *verſic. cum ſtatutum, & ſeq.* Rota *in Bononien. diuerſ. deciſ.*1. *num.*2.*verſic. nam vbi adeſt ſtatutum, & deciſ.*14. *num.*46. ac dictum fuit in *deciſ.*36. *num.*43. *part.*5. *recent. cum vulgaribus.* Et licet inter Scribentes diſceptetur 6
an ſub huiuſmodi excluſione comprehendantur bona, quæ ex materna linea proueniunt, nam negatiuam opinionem tenuit Caſtr. *in auth. itaque mortuo ſub num.*2. *verſ. in contrarium, C. communia. de ſucceſſ. & conſ.*291. *num.*1. *lib.*2. Gabr. *conſ.*6. *n.*5. circumſcriptis prædictis cum ſeq. Cialin. *contron. forenſ. lib.*1.*cap.*80.*n.*2. *verſic. & quamuis* Peregr. *deciſ.Petau.*75. *num.*1.*cum ſeqq.* Mart. *de ſucceſſ.legal. p.*3.*quæſt.*4.*art.*4.*num.*5. Donat.Anton.de Marinis *quotid.reſol. lib.*1.*cap.*7.*num.*9. *& n.*10. Blaſ. Michelor. *tract. de fratr. part.*3.*cap.*13. *numero* 33. Franc. *deciſ.*99 *n.*1. *&* 2. *& per tot.* & tenuit Rota *coram Caual. deciſ.*50.*num.*2. *& deciſ.*167.*num.*18. *&* 19.*part.*6.*rec.*

Contrariam verò ſententiam late tuetur Anton. de Roſſell. *de ſucceſſ. ab inteſt. numero* 167. *verſ.ad vnum,* Socc. ſen. *conſil.*89. *num.*5. *& per tot.lib.*4. Riminald. ſen. *conſil.*251. *per tot.* Ruin. *conſil.*37. *numero* 10. *& numero* 13. *lib.*3. Minad. *deciſ.*36. *numero* 11. Couarruu. *de ſucceſſ.ab inteſt.numer.*8. *verſicul.verum extante,* Capreol. *eodem tract.lib.*3. *numero* 131. Barr. *eodem tractat. lib.*18. *titul quomodo collateral. ſucced.numero quinto, verſicul. certè ſi per Statutum Bland.* Tort.*ad ſtatut. Papiæ cap.* 9... *numero* 25. *cum ſeqq. vſque ad numerum* 47. Lotar. *conſil.*8.*num.*18. *verſic. & licet.* Peregrin. *deciſ.*13. *numero* 6. *poſt medium verſicul. quæ ratione,* & admiſit Rota *deciſ.*108.*numero* 27.*verſicul.* & Caſtr. *part.*6. *recent.* Nihilominus quicquid ſit de veritate vtriuſque opinionis DD. exiſtimarunt nullo modo dd. ſorores admittendas eſſe ad ſucceſſionem fratris prædefuncti attenta illarum ampliſſima renunciatione, vbi expreſsè, & generaliter renunciarunt omnibus bonis paternis, maternis, & fraternis, quæ quomodocunque, & qualitercunque tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, ac alia quauis cauſa prætendere poſſint ad fauorem Galeatij patris, & Vincentij fratris, ac illorum hæredum quocirca dum agitur de ſucceſſione Vincentij prædicti cui expreſsè renunciatum 8
fuit vtique ambigendum non eſt quin non ſint dictæ ſorores ad illam admittendæ ſtante dicta renunciatione ampliſſimis verbis concepta, quæ cum fuerit facta ad fauorem patris, & fratris tunc viuentium reſoluitur in pactum de non ſuccedendo eidem in quorum hæreditate nullum ius dictis ſororibus tunc competebat, nec competere poterat ob dotem receptam *leg. poſt emancipationem, §. illud*, vbi Bart. *numero* 2. *&* 3. *Digeſtis de lib. cauſ.* idem Batt. *in leg. fin. in vltima quæſtione numero* 18. *Codice de pact.* Buratt. *deciſ.*333. *numero primo*, quæ renunciatio cum ſtipulata fuerit etiam pro hæredibus illis etiam ſuffragari debet. Rota *deciſ.*393.*numero* 1. *&* *num.*2. *parte prima diuerſ. &* 9
*part.*1. *recentior. deciſ.*587.*num.*2. *&* *num.*3. Ciarl. *deciſ.*85.*num.*1.*cum ſeqq.* Buratt. *deciſ.*510.*num.*7. *ac dec.*594.*num.*4.

Nec dicatur huiuſmodi renunciationes corruere ex defectu inſinuationis, quia cum in ipſis renunciatum non fuerit hæreditatibus certis, & iam delatis, ſed incertis, & nondum quæſitis ſaper quibus renunciantibus nullum ius competebat, nec inerat, nec in ipſo opus erat aliqua 12
inſinuatione, vt tradit Paldes *in leg. illud num.* 41. *verſicul. quid ergo, C. Sacroſ. Eccl.* Gabr. *conſ.*6. *numero* 3. *cum ſeqq. volum.*2. Gratian. *diſceptat.*13.

num.20. cum seq. & alij congesti per Burat. *decis.* 333 *num.3. & num.4. & decis.12.n.12. ac dec.320. partes n.12 & 6. recentiores.*

Nec refert quod mater iuxta cuius voluntatem renunciationes factæ fuerint odio habuit secundas nuptias Galeatij viri, adeo vt hac de causa illam priuauit medietate vitis fructus bonorum eidem relicti: præsertim quia eadem renunciationes fuit agere non potest Fulcho ex dicto secundo matrimonio procreato, ac sub eodem odio comprehenso, quia od um conceptum contra vi-
11 rum ob transitum ad secunda vota non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos vt firmat Thesaur. *dec.170.num.26.& num.32. versic.& ex hoc videtur mulieri de legitim. lib.3, tit.1, q.21, num.24.* Gregor. *decis.173.num 4.* & admisso etiam quod odium prædictum considerari possit in Fulcho ex dicto matrimonio suscepto, hoc tamen non efficit vt renunciationes illi non suffragentur dum stipulatæ fuerunt ad fauorem Vincentij, & eius hæredum prout est Fulchus qui ab intestato succedit ex supra addactis.

12 Minus obstat, quod renunciatio quantumuis ampla non excludat renunciantem à lucro sibi obuento ob transitum parentum ad secunda vota, & benè declarat Faber. *in Codice lib.5. tit.5. de secund.nupt.d finit.15. numero 6.* Fontanell. *de pactis nupt.claus.5.* Gloss.8. *part.4. numero 40. cum seqq.* qui alios refert, quia lucrum proueniens ex transitu ad secunda vota consistens in medietate vsusfructus non spectabat ad sorores renunciantes, sed ad Vincentium fratrem, ideo effectum fuit dictum lucrum de hæreditate ipsius cui dum expressè renunciarunt remanserunt inhabiles ad succedendum & animaduertit Fontanell. *loc.cit.n.44.in fine.* Merlin. *de legit. lib.3.tit.1.q.21.n.24.*

Demum non afficit quod hodie Corinda filia
13 Virginiæ renunciantis ob præcedentiam matris veniat ex persona propria, ideo illi nullo modo
14 obstare deberet renunciatio materna ex adductis per Gratianum *disceptat.785. numero 21.* quia non procedit quando mater renunciauit excepta dote, hoc enim casu renunciatio per ipsam facta nocet filiis quamuis ex propria persona, & mater decesserit antequam sit delata successio, vt tradit Roman. *in l.qui superstitis vol.4. versicul. quod limita, Digest. de acquir. hæred.* Castrens. *cons.419. in fine versicul.4. principalis*, Ruin. *consil.181. n.7.* Surdus *cons.355. num.42. versic. tertio respondetur*, & *numero 43.* Michelor. *de fratribus part.3. cap.12. numero 38.* eoque magis dum renuncians promisit pro se, & hæredibus, vt firmat Surdus *dicto consil.355.num.40 & num.41.* Thesaur.iunior. *lib.2. quæst.90. num.5.* Noal *de transmiss. consil.73. numero 5.*

R.P.D. Celsi.

Melevitana Hæreditatis.

Veneris 28. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Saluianum, quando intret, & quibus concurrentibus. Clericus, quam dispositionem habeat in fructibus beneficij. Immissio ex remedio *l. fi. C. de edict. Diu. Adr. toll.* quando habeat locum.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum intrat, vbi est clausula constituti cum hypotheca & obligatione bonorum, concurrentibus extremis.*
2 *Saluianum datur etiam contra tertium titulo possidentem.*
3 *Et etiam pro consequendis bonis donatis.*
4 *Clericus, cessante fraude potest disponere de fructibus Beneficij per viam contractus, & donationis.*
5 *Beneficiatus habens administrationem in vita, æquiparatur vsufructuario.*
6 *Clericus potest disponere de bonis patrimonialibus, & industrialibus.* 6
7 *Altari qui seruit, de altari viuere debet.*
8 *Immissio* ex remed. l. fi. C.de ed. Diu. Adr. toll. *conceditur ad exhibitionem testamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens instituus sit hæres.* 7
9 *Exceptio de Iure tertij non admittitur in Iudicio possessorio.*
10 *Legatarij tenentur capere de manu Hæredis.*

DECISIO LXXXV.

SEntentiam Rotalem, per quam Andreæ Vasallo conceditur immissio in bonis Bartholomæi fratris, dixerunt omini, esse confirmandam; Siquidem constat de donatione ad eius fauorem facta cum clausula Constitut. necnon hypotheca & obligatione omnium bon. mobilium, & stabilium pro illius obseruantia, cuius vigore, concurrentibus extremis intrare saluianum probat textus in *leg.1.* vbi Bart. *Digestis de salu. interd. leg.1. Codice de præcar. & salu.* Arctin. *in §. item Seruiana numero 9. institut. de actio.* & in his terminis dixit Rota *decis.292. numero 2. post Pacif. de salu. & in recent. decis.539 num.1. part.4. decis.308. in princip. & decis.578. num.1. part.5 & decis.205. per tot. part.*

Dari autem saluianum, etiam contra tertium titulo possidentem, notat glossa *in leg. verbo vtile, Digestis de salu.* Rol. *consil.14. num.1. lib.1.* Menochius *de adipisc. rem.3. num.57.* Pacific. *de salui. insp.1.cap.7.n.14.* Rota *coram Seraph. dec 955.n.3.* & etiam pro consequendis bonis donatis *d. decis. 308. n.3. p.c. in rec.*

Quibus stantibus non intrat spolium, sub prætextu, quod eadem bona prædicta inter acquisita ex fructibus beneficij, quæ percipiebat Bartholomæus in Ecclesia Cathedrali Melitan. cum posset Clericus cessante fraude de illis disponere per viam contractus, & donationis inter viros iuxta glossam communiter recept. *in cap. præsenti, verbo reseruari, & ibi in 6. Abb. in cap. ad hæc, num.4. vers. fin. quando de testamentis, & in cap.cum contingat num.5. de pig. & aliis cautel.* Redoan. *de rebus Eccles. non alien. q.1. cap.5. in princ. fol. mihi 282. & cap.14. num.2 cum seqq. & cap.16. à num.1.* Molin. quæstionem videlicet, an præsumptio, ita pronunciari, *de iustit. & iur. lib.2. cap.10. num.33. & 34.* alter Molin. *de hisp. & iur. disp.148. vers. secunda conclusio*, Sanchez. *de reb. Eccles. part.4. cap.4. numero 1. in princ. & num. seq.* Azor. *institut. moral.2. part. lib.9. cap.9. quæst.5.* Garc. *de benef. part.2. cap.1. num.10.* Louth. *de re benef. lib.2. quæst.36.num.45.* Coin *cons.113.n.2. lib.3.* Petr. Nunez *resp.19.num.7.* Rot. *coram fame. Gregor. dec.401. num.1.* Beneficiatus etiam habens administra-

adimmutationem in vita æquiparatur vltrà fact ia-
dimmutationem in vita æquiparatur vltrà fact ia-
rio, Clar. *l.c.3 fol. §. testamentum quæ?* n 8. n 8. Bar-
bosa *in cap. præsenti eodem num. de off. Ord.* n 6 Bel-
lon. *conf. 1. n. 2 cum seqq.* Rota *dec 41. n. 2. cum seqq.*
de probat. in antiq. & coram Seraphin. *d.c* 194. n. 7.

Vlterius ex testibus formaliter examinatis constat Bartholomæum, non solum possedisse bona benefitij, sed etiam patrimonialia, & fuisse solitum lucrari ex industria licita; itavt præsumendum sit, consumpsisse fructus beneficij in alimenta, & alios impensas necessarias excedentes reditus eiusdem beneficij, provt deponunt iidem testes, & de bonis patrimonialibus, & industrialibus dispositis, quod vtique facere potuit iuxta notat per Abb. *quæst* 4. 6 *num* 14. Soccinus *conf.* 35. *col.* 3. *n* 3. *vers. secundum quod præfatus ponitur, lib.* 3. Alex. *conf.* 119. *num.* 3. *cum seqq. lib.* 7 cum plurib. addactis per Surdum *de alim. quæst* 12 *num.* 11. & *seqq.*

7 Et ratio est quod, qui Altari seruit de Altari viuere debet *cap. cum secundum Apostolum de præb.* Innoc. *in cap. Episcop. n. 1. eodem tit.* Abb. *in c. 1. n. 3. de magistr.* Menoch. *de arbitr. cas.* 195. *n.* 5. Rot. *coram Verall. dec.* 306. *n* 4 & *in rec. dec.* 50. *n.* 17 *p.* 7.

Eoque facilius Domini pro confirmatione responderunt, quia idem Andreas vltra prædictam
8 donationem exhibet etiam testamentum præfato Bartholomæo conditam non vitiatum nec cancellatu, in quo ipse reperitur institutus hæres, itavt bene propterea illius vigore fuerit concessa immissio ex *vers. leg. finali, Codice de edict. Diu. Adr. toll.* Contard *in l. vnica in ampliat. seu quæst.* n 98. *Cod. si de mort poss.* Salust. *in prax. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 1. Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *num.* 16. Rota *coram fæl. mem. Gregor. dec.* 206. *num.* 1. *in rec. decis.* 140. *eodem num. part.* 6.

Non obstat exceptio, quoad legata facta ab eo-
9 dem Bartholomæo, nam illa, vti de iure tertij, non admittitur in hoc iudicio, Alex. *in dicta lege finali, num.* 23 *circa medium. vers. secus si allegatur. Cod. de edict. D. Adr. toll.* Peregrinus *de fideicommiss. art.* 38. *num* 46. Rota *in Foroliuien. de Morsignanis* 3. *Iunij* 1602. *coram Penia*, & tamen est certum quod legatarij tenentur capere de manu hæredis,
10 *cap. Raynaldus*, vbi Gl & DD. *de test.* Rota *cor. Durant. dec* 62. *num.* 8. *cum seq. & in recentiores, dec.* 315. *n.* 5. *part* 5.

Ex quibus, & aliis latè deduct. in decisionibus reuerendissimi Patris Domini mei Royas responsum fuit pro confirmatione sententiæ Rotalis, altera tantum, &c.

R. P. D. Meltio.

Romana locorum Montium.

Veneris 3. *Iulij* 1650.

ARGVMENTVM.

Causa, quando efficiatur deserta, etiam interposita appellatione citationis. Reproductio, an sit necessaria, & qua de causa Loca montium fabrogata aliis extractis, mediante pecuniarum conuersione, efficiuntur fideicommissaria, non minus quam alia, quibus fabrogata fuere. Primogenituræ vinculum, quando habeat locum: quæ requirantur ad hoc vt donatarius vniuersalis teneatur seruare factum defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Causa efficitur deserta si appellatio interposita non fuerit intra tempus debitum prosequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde est res iudicata, ac si non fuisset interposita appellatio.*

2 *Appellans si causam non prosequatur, videtur ab appellatione recedere, & facto proprio sententiam confirmare.*

Ac proinde ille exequi debet.

Etiam instantibus hæredibus illius, ad cuius fauorem lata fuit.

Eoque facilius attenta validitate, & iustitia sententiæ.

3 *Validitas sententiæ probatur ex processu, in quo constat de inhibitione, mandantis, & citationibus, ac obseruatione terminorum substantialium.*

4 *Monitorij reproductio non requiritur de essentia, vbi pars citata comparet.*

5 *Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali executione monitorij.*

6 *Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à cursore sub illis verbis:* facto realiter ac tenoris, &c. *productionem realem denotantibus.*

7 *Immissio instat concessa defuncto, venit exequenda ad instantiam hæredis.*

8 *Loca montiũ fideicommisso subiecta in extractione conuersa in aliorum locorum emptionem cum eisdem vinculis, & oneribus, obtinent emptorum omnimodam, & plenariam subrogationem.*

9 *Identitatis bonorum probatio, est requisitum substantiale ad obtinendam remissionem vigore* leg. fin. Cod de Ed. Diu Adr. toll.

10 *Loca montium empta subrogata aliis fideicommissariis extractis, cum iisdem iuribus, & prærogatiuis, perinde habentur fideicommissaria, ac si onus, & vinculum dicti fideicommissi, illis à principio adiectum fuisset.*

11 *Hypotheca regulariter super feudalibus non cadit.*

12 *Primogenituræ vinculum diuturna obseruantia declaratur.*

13 *Actio ex empto contra venditorem, datur emptori ad tollendam fraudem.*

14 *Donatarius vniuersalis ad hoc vt teneatur seruare factum defuncti, duo copulatiuè requiruntur nempe quod donatio sit vniuersalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuersalis.*

DECISIO LXXXVI.

TVlit A. C. de anno 1639. sub die 22. Augusti sententiam iamissionis in possessionem vigintiquinque locorum Montium communitatis Secundæ, & tertiæ erectionis ad fauorem D. Fabij Columnæ vti fideicommissarij q. Alphonsi eius patrui, contra Ecclesiam sanctorum Ambrosij, & Caroli de Vrbe dictorum locorum tertium possessionem, quæ licet appellauerit, appellationem tamen prosequi, & fatalia non impetrauit, prorogationemque earum D. Fabio dicto Fabio DD Marco & Domenico olim natis quam fideicommissarijs prædicti Alphonsi, & eius hæredibus, & hæredes prædicti Marci dictum Fabium fecisse transire in se ficticiam, & simulatam illorum cessionem sine vllo commodo, & gratuita liberalitate, cum

reciripsit cum solita clausula *constituto de re iudicata*, ad cuius reciripti formam petito hodie dubio, an constet de re iudicata, fuit per Dominos affirmative responsum, siquidem à sententia lata sub dicta die 22. Augusti 1639. licet fuerit appellatio interposita die 7. Octobris eiusdem anni, tamen quia commissio appellationis non fuit impetrata, & si impetrata dicatur, non docetur de citatione facta ad dicendum contrà intra annum, imo lapsum fuit integrum decennium absque eo quod in causa quidquam actum fuerit, sine aliqua fatalium prorogatione, vtique appellatio effecta fuit deserta, & sententia ipsa fuit transitum in iudicatum perinde, ac si ab ea appellatum non fuisset *cap. cum sit Romana extr. de appell. clem. si appell. clem. si appellationem eod. tit. lib. 2. & lege fin. & Authent. ei, qui, Cod. de tempor. & repar. appell.* Rota *coram* Put. *dec. 28. lib. 2. & in recent. dec. 414. num. 3. part. 5.* & ex similibus circumstantiis pro re iudicata respondit Rota coram reuerendissimo Domino meo Decano in alia simili causa inter eosdem Doctores Columnenses, & excellentissimum D. Principem Burghesium, *vt ex decisione coram d. reuerendissimo Domino meo Decano emanata fol. 15. Februarij 1641.* & idem comprobatur *in æquitana Iurispatronatus 4. Iunij 1646. coram reuerendissimo Patre Domino meo Cerrado, § quia cum ab eo tempore citra*, vbi declaratur, quod appellans si causam non prosequatur videatur ab appellatione recedere, & facto proprio sententiam confirmare, *& in Perusina bonorum 18. Iunij 1649. coram eodem, §. 1. & in aliis*, ac proinde illa exequi debet *leg. post rem iudicatam, D. de re iudicat. leg. 1. Cod. eodem, l. finali, Cod. de execut. rei indic.* Rota *in recent. decis. 601. num. 2. vers. & consequenter, part. 4. tom. 3.* etiam instantibus hæredibus Fabij, ad cuius fauorem ea lata fuit, *leg. si à te, §. Iulianus scribit, l. si mater, §. idem Iulianus, l. exceptio rei indic. D. de except. rei iudic.* Glossa *in l. & an eadem in verb. personarum eod. tit.* Alex. *in l. sæpè n. 69. vers. vna est, D. de fund. & re iud.* eoque facilius attenta validitate, & iustitia dictæ sententiæ, Rota *in Anscalana hæreditatis 7. Iunij 1649. coram reuerendissimo Patre Domino meo Roias in princip.*

Validitas probatur ex ipso processu, in quo constat de iurisdictione, mandatis, & citationibus ac obseruatione terminorum substantialium iuxta decisionem Verall. 262. *part. 1.* Obiecta autem nullitas ex prætenso defectu monitorij, illiusque reproductionis visa fuit irrelenans; nam reproductio, vltra quod non requiritur de essentia vbi pars citata comparet, Caputaquen. *dec. 112 part. 1.* Rota *dec. 16. de iudic. in antiq. dec. 447. num. 3. part. 1. diuers.* Lancell. *de attent. 2 part. cap. 4. in præt. a numero 128. vsque ad 142.* & comprobat Modern. *de cit. cap. 16. num. 64.* Rota *coram facult. mem. Gregor. XV. dec. 37. num. 2. & ibi adden. n. 9.* Ex comparitione enim citati resultat sufficiens probatio monitorium fuisse ritè, ac rectè executum, quod sufficit, cum alia ratione reproductio non requiratur, quàm ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali executione monitorij Caputaquen. *dicta dec. 142. n. 1.* & bene Gratianus *discept. forens. cap. 639. num. 1. cum seqq.* Visum etiam fuit Dominis reproductionem realem adesse, cum illa optime deducatur ex productione facta a Curiere sub illis verbis facto realiter, ac tenoris denotantibus productionem realem, Gratianus *discept. forens. cap. 121. n. 33. add. ad Greg. XV. dec. 59. n. 13.* Rota *in Ferrarien. bonorum 9. Maij 1594. coram Lancel. & Vincentia a fideicommiss. 16. Nouembris 1619. coram eodem Coccino.*

Iustitia dictæ sententiæ satis etiam est euidens: nam non controuertitur inter partes, quod Alphonsus Columna donauerit suam tertiam partem Castri Rubiani Mario seniori eius germano fratri, cum fideicommisso ad fauorem primogeniti, seu minus secundogeniti, seruato perpetuo ordine primogenituræ, & quod eadem pars Castri fuerit deinde vendita D. Carlo Barberino bonæ mem. pretiumque inde redactum subrogatum pro fideicommisso ordinato in dicta dotatione in tot locis Montium, quibus sic stantibus cum Marius, & Matthias eius primogenitus prædecesserit Alphonso donatori, sicque factus fuerit locus fideicommisso ad fauorem Fabij secundogeniti, vtique immisso eidem Fabio concessa vigore fideicommissi in d. donatione contenti fuit iusta, & consequenter venit hodie exequenda ad instantiam Marij iunioris, & Dominici eius filiorum, ac hæredum *leg. si à te, §. Iulianus scribit, D. de except. rei indic.* Innoc. *in cap. quamuis sub num. 2. vers. ali res indicata*, vbi etiam Imol. *sub n. 1. vers. & aduerte de sent. & re indicat.* Paneyrolus *cons. 13. sub num. 9. vers. & licet amplius non viuat cum fil. 59.* Surdus *cons. 112. n. 12. ve. f. & ratio est*, Modern. Neapol. ad Perez. *art. 53. fol. 558. col. 1.*

Quibus non adhærendo, quod immisso concessa fuerit contra loca Montium Communitatum secundæ, & tertiæ erectionis, quæ libera esse prætenduntur ex quo loca proueniencia ex pretio Castri sint primæ erectionis. Quia ex datis in summario DD. Columnensium apparet dicta loca primæ erectionis extracta fuisse, illaque conuersa in emptione aliorum locorum secundæ, & tertiæ erectionis cum eisdem vinculis, & oneribus, quæ important omnimodam, & plenariam subrogationem *l. impari, §. bi, qui* vbi Dec. & Cagnol. *ff. de reg. iur.* Cranet. *cons. 263. num. 7.* Soccin. *sen. cons. 20. n. 3. lib. 1.* Rota *post 2. volum. cons. Farinac. dec. 82. num. 2. & 91. n. 2.* Vnde patet non deficere requisitum substantialem ad obtinen. immissionem vigore *l. fin.* scilicet probationem identitatis, quandoquidem omnia iura, & prærogatiuæ transierunt in loca subrogata *l. decernimus*, vbi Bartol. *de aquæduct. lib. 11. l. si cum § qui iniuriarum. D. si quis caut.* & habetur perinde, ac si onus, & vinculum d. fideicommissi adiectum fuisset à principio locis secundæ, & tertiæ erectionis, Gratianus *discept. forens. cap. 114. n. 81. & cap. 454. n. 16. lib. 3.* Greg. XV. *dec. 60. sub n. 1. & 2.*

Minus relenat aliud prætensæ iniustitiæ obiectum ex eo deductum, quod cum Alphonsus in donatione in qua dictum fideicommissum, ac primogenituram constituit sibi expresse reseruauerit mobilia, & gemmas, necnon ratam tert. [illegible] hæreditate Lauræ eius uxoris, loca Montium, de quibus hodie agitur censeri debeant alienata in effectum causam, veniantque propterea in prædicta in partem detractionis competentis eidem Alphonso vigore dictæ reseruationis *ad text. in l. Marcellus, §. res quæ*, vbi communiter Doctores *D. ad S. C. Trebell.* Nam dicta loca Montium empta fuerant ex pretio Castri, reseruatio autem ratæ fructuum bis nulle, & inualidæ de illis disponendi cadit tantum super hæreditate Lauræ Columnæ eius uxoris, ad quam cum certum sit dictum Castrum non pertinuisse, nec minus eam habuisse super d. Castro

Castro, aliquam hypothecã quæ regulariter super
11 feudalibus non cadit, *cap. si de feudo § licet ea fal-*
sa. de feudis non cadit, cap. si de feudo § licet ea fal-
sa. de feud. dejurell. contr. per. lus & versic. generali si de feud. dejurell. contr. per.
Specul. *de pignor. n.* 30. Negusantius *eodem tra-*
ctan. de pignor. n. 30. Negusantius *eodem tra-*
ctan. 2. part. 2. membr. n. 9. Gabr. *de reg. iur concl.* 12.
etiam 2. part. 2. membr. n. 9. Gabr. *de reg. iur concl.* 12.
n. 15 & 21. Matthæus *decis.* 86. *n.* 2. vtique obiectum
12 *n.* 15 & 21. Matthæus *decis.* 86. *n.* 2. vtique obiectum
pentes euanescit, eoque maris attenta obseruan-
tia iublecata, dum Ecclesia dicta loca super dicta
dicta iublecata, dum Ecclesia dicta loca super dicta
dicta iub, expressa subiectione primogenituræ, ex quo
dicta iub, expressa subiectione primogenituræ, ex quo
sequitur vt ipsamet agnouerit in dictis locis non
sequitur vt ipsamet agnouerit in dictis locis non
intrare dictam facultatem disponendi, & sic in
intrare dictam facultatem disponendi, & sic in
illis negari hodie non potest vinculum primoge-
illis negari hodie non potest vinculum primoge-
nituræ vt in his terminis respondit Rota *decis.* 8,
nituræ vt in his terminis respondit Rota *decis.* 8,
numero 11. *decisione* 108. *numero* 33. apud Moder.
numero 11. *decisione* 108. *numero* 33. apud Moder.
Pertil. *de subbast. & in Romana Salutiana de Casalibus*
Pertil. *de subbast. & in Romana Salutiana de Casalibus*
17. *Nouembris* 1657. §. *& demum, coram bone*
17. *Nouembris* 1657. §. *& demum, coram bone*
memoria Buccabella, Romana Salutiana 14. *Martij*
memoria Buccabella, Romana Salutiana 14. *Martij*
1653. § *non obstat, vers. fideicom. possessore, coram R.*
1653. § *non obstat, vers. fideicom. possessore, coram R.*
P. Domco Lichio.
P. Domco Lichio.

Non obstat denique, quod præfati Matius, & Dominicus prouocati ad; successiue vocati ad dictam primogenituram tanquam donatarij vniuersales, qui loco heredes habentur, impugnare non valeant alienationem factam per Alphonsum donantem, sed imo teneantur illam defendere, ac manutenere Ecclesiam causam habentem ab Andrea Turco dictorum locorum Montium emptore.

Quia primo respondetur, quod nec etiam ipse Alphonsus cogi posset ad aliquem manutentionem fauore Turri emptoris, ex quo in reliquationem dictorum locorum Montis in per ipsum facta procedendo bona fide expressit omnia vincula,
13 quibus dicta loca subiacebant, sicque cessat ratio fraudis cuius causa datur emptori actio ex empto contra venditorem, *ad text. expressum in lege* 1. §. *venditor si eum scilicet, & lege quarto, D. de act. empt. & vendit.* Mangili. *de euict. quæst.* 167. *n.* 23. *& sequentibus.*

Secundo prorsus remouetur obiectum ex eo, quod Matius nequaquam dici potest Donatarius vniuersalis, stante reseruatione plurium rerum facta per donantem, scilicet vsufructus Castri donati, nec non ratæ seu. 2000. competent. super hæreditate Laurę auiæ, atque alternas portionis ad effectum testandi prout de ea testatus fuit, scribendo respective illius sibi heredem. Vnde sequitur, quod nec ipsos Matius, ad nec alij successiue vocati ad primogenituram haberi possint loco hæredum, nec teneantur seruare factum defuncti, cum ad hunc effectum duo copulatiue requirãtur, nempe quod donatio sit vniuersalis omnium bonorum, & quod nullas illis datus fuerit hæres vniuersalis Rochalin ad Grillopap. *q.* 105. Cellus Vgo *cons.* 13. *n.* 2. Ger. Spin. *cons.* 55 *n.* 33. & 34. Caranz. *dec.* 25. *n.* 2. *vers. & præsuppono ea sint.*

Et ita vtraque parte, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO
D. CARD. OTTHOBONO.

Pallien Donationis.

Veneris 8. *Februarij* 1647.

ARGVMENTVM.

Donatio facta alicui contemplatione matrimonij, vbi intercenit stipulatio pro hæredibus & successoribus quando ob grauedinem verborum extenditur etiam ad filios ex secundo matrimonio natos. Quæ habeatur huiusmodi donationis causa finalis, & quæ impulsiua. In concursu capitulorum, & instrumenti, cuinam sit standum,

SVMMARIVM.

1 *Bona donata Nepoti ab Auo in causam matrimonij conuenienti nulla facta mentione filiorum eiusdem, siue ex prima siue ex secunda nuptia censentur etiam æqualiter acquisita pro omnibus filiis ex quocumque matrimonio procreandis, concurrente æquali affectione ega omnes, tam Auo donantis, quam Patris donatarij.*

2 *Filij ex quocumque matrimonio suscepti ad successionem parentum æqualiter sunt admittendi.*

3 *In donatione facta Patri, absque mentione filiorum familiæ, tam primi quam secundi matrimonij possunt consequi contingentem sibi portionem rei donatæ.*

Et hæc in terminis fuit semel, atque iterum indicatum per Senatum Carbolonis.

4 *Donatio facta stipulanti pro se, ac hæredibus, & successoribus, extenditur ob verborum generalitatem, ad filios etiam ex secundo matrimonio nascituros.*

5 *Clausula ad habendum, & in instrumento donationis apposita, comunis per totum donatarij fuisse principaliter contemplatum, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio nascituros.*

6 *Donatio concepta contemplatione matrimonij, quando facta fuit viro, ac mulieri pro seipsis, ac eorum filiis stipulantibus, de filijs ex eorum matrimonio est intelligenda stipulatio.*

Hæc tamen opinio recipit ampliationes, & declarationes.

7 *Donatio contemplatione matrimonij facta coniugibus acced. alteri ex eis stipulantibus pro se, ac pro suis, eorumque filijs, vel ex matrimonio nascituris, adiectis verbis ad certas personas restrictis sunt.*

8 *Causa finalis est omnium prima, ac postrema in intentione agentis, media vero, ac postrema in executione, in cuius contemplatio animus quiescit.*

9 *Matrimonium in donatione facta contemplatione matrimonij, est magis causa efficiens, aut impulsiua quam finalis.*

10 *Causa finalis, & potissima in donatione facta contemplatione matrimonij, est commodum & honestas donatarij, atque ideo donans honestiores, ditiores, que nuptias effectas, tanquam medias ad conseruationem illius vltroni suis.*

11 *Causa una possunt concurrere ad eandem rem.*

12 *Causa amoris, & affectionis oritur ex singulari dilectione, & ex impulsu naturæ.*

13 *Causa amorem, coniunctionem, ac vinculum naturale respiciens, comprehendit donationem facta contemplatione matrimonij, non solum, commodum tam ex primis, quam ex secundis nuptijs genitos.*

14 *In donatione facta ex contemplatione matrimonij, licet causa finalis, non tamen ex ea sit, quin aliqui donatarij veniant ex propria persona ipsius, seu expressa, & successiue vocati.*

15 *Actus, qui dicuntur contemplatione matrimonij, mulier potest dici fecisse, & alij non, ac sint in eo aliqui erasuræ, vel additiones.*

16 *Instrumenti*

16 *Intellectus* textus in l. si inter virum & vxorem 24.ff.de pact.dotal.

17 *Liberorum appellatione inter coniuges, & maximè circa dotem, veniunt filij ex eis nati.*

Secus verò est quando verba non proferuntur à coniugibus, sed à tertio.

18 *Intellectus* text.in l.si quid earum 45.§.interemptum,ff. de legat.3. & in l. Diui Constantini S.C.de nat.lib.

19 *Filij legitimati per subsequens matrimonium æqualiter succedunt cum aliis fratribus ex eodem matrimonio legitimè postea natis in dote, ac donatione antenuptiale.*

20 *Filij omnes ex quocumque matrimonio suscepti, admittuntur in bonis paternis.*

21 *In concursu capitulorum matrimonialium, & instrumenti,magis est standum primis, quæ à partibus fiunt, quam secundo, quod fit a Notario.*

22 *Inter captura matrimonialia, & instrumentum, vbi non adest contrarietas substantialis, semper est facienda interpretatio vt non discordent.*

23 *interpretatio & semper desumi debet, per quam æqualitas inter filios resultet.*

24 *Stipulatio pro filiis in donatione expressa foret necessaria, ad hoc vt aliquod ius filiis nascituris quæsitum dici posset.*

DECISIO LXXXVII.

IOannes Andreas Oliuerius donauit Petro Antonio ex filia Nepoti scut. 36000. in tot bonis stabilibus pro se, & eius hæredibus, ac successoribus cum clausula ad habendum, tenendum, vendum, possidendum, vendendum quicquid deinceps perpetuò dicto Petro Antonio, suisque hæredibus, ac successoribus placuerit faciendum quæ quidem donatio fuit facta ad effectum, vt sequeretur parentela, & successiuè matrimonium inter dictum Petrum Antonium eius Nepotem, & Mariam filiam Hectoris de Muschis, & ob sinceram dilectionem & perfectam amorem,quem,& etiam habebat versus d.Petrum Antoniam eius Nepotem erga ipsam semper obedientem.&c.

Ex dicto matrimonio procreatus fuit solus Ioannes Andreas iunior; sed defuncta Maria Petrus Antonius ad secundas nuptias conuolauit, & Dominicum, Annibalem, aliosque filios suscepit. Demum mortuo Petro Antonio orta est controuersia inter Ioannem Andream ex primo, & alios ex secundo matrimonio genitos super antedicta donatione scut.36000. causaque mihi commissa dedi Dub. An bona donata spectent in totum ad Ioannem Andream iuniorem, & Doctores causa ter propositapartibusacerrimè informantibus responderunt bona donata non spectare in totum ad Ioannem Andream, sed ad omnes filios Petri Antonij de Oliueriis tam ex primo, quam ex secundo matrimonio procreatos.

1 Mouit primum DD.ea ratio,quod cum hæc bona fuerint per Ioannem Andream Auum maternum donati promissa, & deinde donata Petro Antonio eius Nepoti nulla facta mentione filiorum eiusdem siue ex primis, siue ex secundis nuptiis, censentur etiam æqualiter acquisita pro omnibus filiis ex quocumque matrimonio procreandis concurrente æquali affectione erga omnes tam Aui donantis, quàm Patris donatarij *lege 3. Codice de inoff.testament.&fin.auth de nupt.* Baldus *in authent. qui rem numero 7. Codice de Sacrosc. Eccles.* Dec. *cons.236 num.6.* Parisius *cons.59.num.7. lib.3.* Decianus *consilio 16. numero 80. lib 1. consilio 143. num.18.lib.2.* Surdus *cons.72. num.10.* Tiraquellus *de tract. consang. §.11.* Glossa 1. *num.14.* Mantica *de coniect.vlt.vol.lib.8. tit.7.sub num.3.* Fontanella *de pact.nuptial.clausula 4 glossa 9. sub num.3. parte 1.* Mart.*de successione legal parte 4.quæst.10.art.1. n.3.* Gregorius Lopez *part.2.tit.15.lib.2.* Glossa 10. *quæst.7.*

Cui quidam rationi leges adstipulantur, quibus 2
sæpè cautum fuit filios ex quocumque matrimonio susceptos ad successionem parentum æqualiter fore admittendos, *vt in l.11. Cod.de legit. hæred l.cum alias 4.§.ad maternas Cod de secund.nupt §.nec illud quoque auth.de nupt.*

Et hinc Doctores testati sunt, quod quando do- 3
natio facta est Patri absque mentione filiorum,hoc casu tam filij primi, quàm filij secundi matrimonij possunt consequi cõtingentem sibi portionem rei dotatæ, Rouit. *consil.94.sub num 3.* Menoch.*consil. 40. num. 20. & 22.* Thesaur. *quæstione forens. lib.4. quæst.2.n.4.* Cancer. *variarum resolutionum, part.1. cap 8. sub num 70. versic. circa istas donationes, & part.3.cap 7.num. 100. & num. 112* vbi ait in terminis præsentis quæstionis ita semel atque iterum fuisse iudicatum per Senatum Cathaloniæ, Fontanell. *de pact. nupt. dicta clausula 4. Glossa 9. part.1. num 36.* Ioannes Maria Nouar. *quæst. forens.83.num.6. part. 1.* & fuit dictum in Interamnen. donationis coram Barat. inter eius impress. *dec 361.per tot.*

Et hæc quidem maximè locum sibi vendicant, 4
quando donatio facta fuit viro stipulanti pro se, ac hæredibus,& successoribus, nam esto quod fiat in ipsis capitulis matrimonialibus contemplatione certi matrimonij, nihilominus receptissimum est, quod comprehendantur quicumque filij, ac hæredes Donatarij, quia ex huiusmodi verborum generalitate constat partium intentionem non fuisse restrictam ad filios ex primo matrimonio nascituros. Camill. de Laratha *cons.9 num.14. & seq & num.24.* dicit hanc esse communem. & veriorem sententiam, Pereg. *cons.77. num.1. lib.3.* 9
Menoch.*cons.378 num.16.& 32.* Marescott.*variarum resolutionum 20. numero 7. libro 2.* Flores de Mena *in additione ad decisionem Gemma 253. in fine*, & dixit Rota *decisione 251. numero 6. part.§ recent.*

Præsertim vero, quia in instrumento donationis factæ Petro Antonio fuit adiecta clausula ad habendum, & quicquid perpetuò dicto Petro Antonio, suisque hæredibus placuerit faciendum, 5
nam hæc continebit personam donatarij fuisse principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio nascituros, Ladereh. *cons.1.num.8* Molin.*cons.2 num.33 & 34.* Menoch. *dicto consilio 40. numero 26.* Cutel.*de donat. contempl.matrimon.tom.2 tract.2. diffort.1. special.36. num.28. fol. mihi 477.* & firmant Rota *d.dec.361. n.4 coram Burat.*

Et quamquam ab informantibus pro Ioanne 6
Andrea allegaretur auctoritas plurium Doctorum tam veterum filiis primi matrimonij, tamen si rectè eorum dicta perpendantur, clare apparet, quod loquuntur in diuerso casu, scilicet vel quando donatio contemplatione matrimonij facta fuit viro, ac mulieri pro se ipsis, ac eorum filiis stipulantibus, & in his terminis de filios ex eodem matrimonio esse intelligendam stipulationem censuerunt

serant Rim. iunior *conſ.* 105. *num.* 42. & *conſilio* 106. *num.* 38. *& ſequentibus*, Dec. Scott. *conſ.* 9. *n.* 7. *tom.* 2. *lib.* 2. Ioannes Franc. de Ponte *conſ.* 25. *n.* 5. *tom.* 2. *lib.* 2. Molin. *de iuſt. tom.* 3. *& 4. & conſ.* 8. *num.* 16. *lib.* 1. Molin. *de iuſt. tom.* 3. *& 4. & conſ.* 8. *num.* 16. *lib.* 1. Stephan. iunior *reſol.* 22. *n.* 14. *per tot.* Cald. *de iur. emphyt. lib.* 2. *quæſt.* 15. *num.* 8. *& 28.* Gamm. *dec.* 233. *num.* 2. & ibi Add. Vigilius *dec.* 257. *num.* 2. Larea *dec. Granaten.* 33. *num.* 24. quicquid tamen ſit de illa opinione, quæ recipit diſtinctiones, & declarationes certiſſimam veri-

5 tatem in dicto caſu DD. prædictos applicari non poſſe.

Vel ſi loquantur quando donatio contemplatione matrimonij fuit facta coniugibus, vel alteri ex eis ſtipulantibus pro ſe, ac pro filiis ex ipſis, vel ex eo matrimonio naſcituris, & tunc ad alios donatio extendi non poteſt, quia ſtipulationis verba ad certas perſonas reſtricta ſunt, & is erat caſus deciſ. Gammæ 233. relat. per Cald. *de iur. emphyt. dicta quæſt.* 15. *& lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 12. & Larcæ *dec. cit.* 33. *num.* 17. *& ſub num.* 24. & 26. Federic. Scott. *dicto conſ.* 9. *num.* 7. & 8. *tom.* 2. *lib.* 2. Rouit. *dicto conſil.* 94. *ſub num.* 22. Hoguirol. *allegat.* 23. *ſub num.* 162. *& ſeq.* ideo certum eſt, quod non applicantur caſui, de quo agitur.

Neque obſtat, quod donatio, de qua agitur facta fuerit contemplatione certi, ac determinati matrimonij inter Petrum Antonium, & Mariam. 8 contrahen. & vt illud ſequeretur, ideoque contracto matrimonio ius fuerit acquiſitum ſolis filiis ex eo progenitis, non aliis ex ſecundo matrimonio procreatis, quia contemplatio talis matrimonij non fuit cauſa finalis Ioan. Andreæ donantis, nam cauſa finalis eſt omnium prima, ac potiſſima in intentione agentis, finem vero, ac poſtremum in executione, in cuius complemento animus quieſcit, vt declarat Bartolus *in lege ambitioſa num.* 19. *D. de decret. ab ord. fac.* Rimin. iunior *conſilio* 662. *n.* 31. Conar. *variarum reſolutionum, lib.* 1. *reſol.* 20. *n. numero* 2. matrimonium verò magis eſt cauſa efficiens, aut impellitiua, vt in ſpecie not. Bertrand. 9 *conſ.* 1. *numero* 4. *vol.* 1. *par.* 2. Declamus *conſ.* 239. *numero* 2. Oldrad. *conſilio* 5. Natta *conſilio* 609. *num.* 10. Molin. *de iuſt. nept. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 22. Rota *coram Buratto dicta deciſione* 861. *numero* 7. & ibi Add. *littera A, inter recent. deciſione* 20. *numero* 5. *&* 10. *& deciſione* 251. *numero* 1. *parte* 5. finalis autem, atque potiſſima huius donationis fuit commodum & honorificentia Petri Antonij Nepotis ex filia ipſius Aui donantis, atque ideo honeſtiores, ditioreſque nuptias affectabat tanquam media ad conſequutionem illius vltimi finis, vt probatur ex tradit per Couarr. *ſub dicto numero* 2. quem ſequitur Rimin. iunior *dicto conſilio* 662. *ſub numero* 32. *ac ſequenti*, Bec. *conſilio* 20. *numero* 32. Surdus *conſilio* 361. *ſub numero* 14. *& ſeq. & ſub numero* 25. Bonifac. *conſ.* 61. *num.* 9. Tellus Fernandez *in leg.* 22. *Taur. in.* 27.

Præterea certum eſt, quod contemplatio matrimonij non fuit ſola cauſa donationis, cum fuerit etiam expreſſa alia nempe amoris, & affectionis Aui erga Nepotem, vt ibi, & ob ſinceram dilectionem, & perfectum amorem, quem, & quam habet verus dictum Petrum Antonium eius Ne- 11 potem, & erga ipſum ſemper obedientiam, &c. donabile, &c. ideo hæ cauſæ donandi fuerint æque principales, provt poſſe concurrere duas

causas ad eundem finem tradit Bartolus *in dicta l. ambitioſa numero* 19. *D. de decret. ab ord. fac.* ita ſuſtinet potior, ac fortior cauſa amoris, & affectionis, quæ oritur ex ſanguinis coniunctione, & ex impulſu naturæ *licet tacitum in lege Tutor.* §. *ſi quis Tutoribus Dotis extraord. Tutor.* & probat D. C. 13 *conſilio* 120. *numero* 4. Cephal. *conſ.* 81. *numero* 12. *& conſ.* 221. *numero* 21. Surdus *conſ.* 361 *ſub num.* 24 *& ſub numero* 25. *verſiculo Demum*, non adducta tamen Rota *dicta deciſione* 20. *numero parte* 5. *recent.* hoc vnum certè, abſolutè, ac inexcuſabiliter refultat, quod licet vna ex prædictis cauſis deſit in filiis ſecundi matrimonij, non tamen deficit altera amoris, coniunctionem, ac vinculum naturale reſpiciens, cuius effectus comprehendit omnes filios tam ex primis, quam ex ſecundis nuptiis progenitos, quod ſatis eſt §. *affinitatis inſtit. de nupt.* Cephal. *conſilio* 81. *numero* 13. Surdus *conſ.* 361 *num.* 14. *& conſil.* 351. *num.* 7. Barz. *dec. Pedem.* 26. *num.* 86. & in his terminis Rota *coram Buratto d. dec.* 861. *num.* 9 *& dec.* 251. *num.* 12. *& ſeqq. part.* 5. *in recent.*

Sed etiam licet contemplatio matrimonij fuiſſet cauſa finalis donationis factæ Petro Antonio, 14 non tamen ex ea ſequitur, quod filij veniant ex propria perſona, niſi fint expreſsè, & diſpoſitiuè vocati, vt tradunt Decius *conſilio* 216. *numero* 5. *verſ. & ita verba in ſtatuto*, Alciat. *conſilio* 7. *ad finem, lib.* 8. Scipio Theodor. *allegatione* 42. *numero* 15 2. Suarez *conſilio* 9. *numero* 9. vbi dat exemplum dotis, quæ datur contemplatione matrimonij, tamen mulier poteſt de ea diſponere, & filij non poſſunt ius aliquod prætendere, niſi vti hæredes, vt firmauit Rota *coram Buratto dicta deciſ.* 861. *num.* 8. & latius in Romana de icom. de Incoronatis 5. *Nouembris* 1639. *& 5. Martij* 1640. *coram bo. me. Peruzzio.*

Neque plures textus allegari ab informantibus pro Ioanne Andrea obitare vim ſunt, quia *l. ſubſtituto* 12. *§. ſed ſi. D. de cond. & demonſt.* quatenus dicit quod cauſa finalis arceat legatum ad eius terminos non eſt applicabilis huic caſui, quia matrimoniam Petri Antonij cum Maria, vel non fuit cauſa finalis, & præcipua, vel non ſola donationis, vt vi- 16 ſum eſt. *Textus vero in lege ſi inter virum & vxorem 24. D. de pact. dotal.* loquitur de pacto inter virum, 17 & vxorem ſuper dote retinenda initio ob liberos interuenientes, quorum appellatione inter ipſos coniuges, & maxime circa dotem veniunt filij ex eis nati *iuxta textum in lege cum vir vxoris* 25. *& in lege 9. vir vxori* 60. *cum lege ſequenti, D. de cond. & demonſtr.* ſi eius verò eſt quando verba non proferuntur à Coniugibus, ſed a tertio, vt in ſpecie reſpondent Surd. *conſ.* 2. *n.* 12. & Cancer. *d. p.* 3. *c.* 7. *n.* 105. & quo ad hoc ceſſat omnis difficultas in præſenti caſu, cum nulla fuerit facta mentio filiorum in donatione.

Minus officiunt *textus in lege ſi quid contra* 45 18 *& inter emptum D. de legat.* 2. *& in l. Diui Conſtantini 5. Codice de nat. lib.* quia ibi primus textus loquitur de rebus emptis pro perſona primæ vxoris, donatis autem de qua agitur non fuit facta vxori, neque pro illius perſona. *textus vero in dicta l. Diui Conſtantini* decernit, quod per ſubſequens matrimoniam legitimati æqualiter ſuccedant cum aliis fratribus ex eodem matrimonio legitimis poſtea natis in dote, ac donatione vtrique illi, quod iuri, & æquitati conformius eſt. *dicitur textus in dicta lege cum alia. & Codice de ſecund. nupt.* [illegible]

22 contrarium seruatur in bonis paternis, in quibus omnes filij ex quocunque matrimonio suscepti admittuntur *iuxta text. in l. 1. C. de legit. hæred. cum aliis supra citatis.*

Dictum non obstat, quod in capitulis matrimonialibus inter partes initis nulla mentio facta fuerit de hæredibus, & successoribus, nec adiit clausula *ad habendum*, quæ reperitur inserta cum prædictis verbis in instrumento duntaxat postea
21 celebrato, adeovt in concursu capitulorum, & instrumenti magis sit standum primis, quæ à partibus fiunt, quam secundo, quod fit à Notario, vt tradit Surdus *decisione* 71. *numero* 4. *& sequentibus*, Add. ad fan. mem. Gregorium, *decisione* 168. *num.* 8. Rota *decis.* 59. *num.* 12. *part.* 4. *& decis.* 250. *num.* 16. *cum sequentibus part.* 6. *recent. & in Romana Situs* 25. *Maij* 1644. *coram R.P.D. meo Royas.*

21 Quia certum est, quod quando inter capitula, & instrumentum non adest contrarietas substantialis semper est facienda interpretatio, vt non discordent, Dec. *consilio* 195. *sub numero* 3. Paul. de Montepico *consilio* 52. *numero* 18 Cravett. *cons.* 70. *numero* 5. Torniell. *cons.* 49. *numero* 35. Rota *decisione* 250. *numero* 15. *parte* 6. *recent.* ideoque cum in præsenti casu, vt visum est concurrant verba, & mens donantis, quæ nequaquam fuerunt restricta ad filios primi matrimonij, ex hoc apparet,
23 quod capitula bene ad concordiam reducuntur; & semper defumi debet ea interpretatio, per quam æqualitas inter filios resultet. Aldouin. *cons.* 1. *numero* 16. Honded. *cons.* 29. *n.* 95. *& sequent. cons.* 59. *n.* 60. *& seq. lib.* 1. Gratian. *discept.* 455. *n.* 8. Rota *in recent. decis.* 252. *n.* 22 *&* 23. *part.* 6. & maximè appareret substantialis concordia capitulorum, & instrumenti in eo, quod neutrobique fuit facta mentio filiorum donatarij, ad hoc verò, vt aliquod ius filiis nascituris quæsitum dici posset necessaria fuisset expressa stipulatio pro filiis Dec. *dicto consilio* 216. *num.* 6. *vers. non obstat ad finem iunctis dictis*
24 *in princip. num.* 1. & firmat sæpe citata decisio Buratti 811. *sub num.* 1. cum aliis supra allegatis.

Fuit itaque resolutum bona donata non spectare in totum ad Ionnem Andream vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. OTTHOBONO.

Pisauren donationis.

Veneris 31. *Ianuarij* 1648.

ARGVMENTVM.

Hic cadit thema præcedentis decisionis.

SVMMARIVM.

1 *Benevolentia, & amor erga donatarium Nepotem ex sanguinis connexione proueniens, in donatione antenuptiali, vel est causa præcipua, & finalis totius dispositionis, vel est æque finalis cum aliis expressis.*

2 *Causa amoris, cum in donatione antenuptiali, sit expressa, & naturalis, venit præferenda omnibus aliis, & prævalet accidentalibus.*

3 *Conventio certi, & determinati matrimonij in donatione ante naturali facta vero, reddit donationem irrevocabilem respectu vxoris inter-*
esse, vt vir scilicet sit dives, & sibi alimenta congrua ab ipso præstari valeant.

4 *Non tamen excludit præcipuam ipsiusmet viri donatarij contemplationem, ac interesse, cum fuerit in ipsius solam persona concepta.*

5 *In successionem ad donationem factam intuitu certi, & determinati matrimonij, vbi filij non sint dispositiuè vocati, veniunt æqualiter admittendi filij donatarij ex quocunque matrimonio susceptis nam sola illius matrimonij, & conventionis ratio excludere nequit filios ex secundis nuptiis susceptos, nisi ex verbis ipsis, vel alias id aliunde appareat.*

6 *Et exclusio aliquorum ex his filiis à successione in bonis donatis, non inducitur nisi per expressa etiam propria, seu saltem æquipollentia verba: importandum est enim ei, qui cupit id intendere, qualitates donationis non inuestiganit, vel clarius non expressit.*

7 *Dos, & donatio propter nuptias, quæ constituuntur ex causa certi matrimonij, soluto matrimonio, spectant ad filios tam eiusdem, quam alterius, matrimonij.*

8 *Clausula ad habendum &c. adiecta instrumento super capitulis matrimonialibus celebrato, supplet stipulationem in illis omissam partium intentionem in capitulis antecedentibus declarando.*

9 *Expressum facit cessare tacitum, & interpretatiuum.*

10 *Dispositio facta in testamento valet interpretari quid vinens testator senserit.*

11 *Æqualitas inter filios apprime venit seruanda.*

DECISIO LXXXVIII.

APprobarunt Doctores fundamenta resolutionis coram me emanatæ die 8. Februarij superiori anni, & proinde steterunt in decisis; duo enim obiiciebant informantes pro Ioanne Andrea, alterum videlicet, quod donatio fcut. 36. mil. per Ioannem Andream seniorem Petro Antonio eius nepoti facta fuerit contemplatione certi, & determinati Matrimonij cum Maria contrahendi, alterum vero quod dominatio non processerit ex mera voluntate, & liberalitate donantis, sed ex necessitate conuentionis præcedentis in capitulis matrimonialibus cum Patre Mariæ initis, à quo sine tali donatione non fuisset Petro Antonio data in vxorem, ideoque inferebant bona donata spectare in totum ad Ioannem Andream iuniorem ex q. D. Maria, & Petro Antonio filium non autem ad alios Petri Antonij filios ex secundis nuptiis ex D. Victoria Iordana susceptos.

Sed hæc visa fuerunt nihil relenare, nam licet Ioannes Andreas illam tunc fecerit donationem Petro Antonio, vt matrimonium cum Maria contraheretur, tamen hæc non fuit sola nec summa causa donationis, sed potius contemplatio commodi donatarij, ac honoficentiæ familiæ illius, quem summopere diligebat, vt videre est in instrumento celebrato in executionem capitulorum, ibi, *ad effectum vt dicta parentela, & matrimonium sequeretur, & ob sinceram dilectionem, & perfectam amorem, quam, & quem habet versus dictum Petrum Antonium eius Nepotem, & erga ipsum semper obedientem &c. donauit, &c.*

Patet ergo, quod benevolentia, & amor erga Nepotem ex sanguinis coniunctione proueniens, vel est causa præcipua, & finalis totius dispositionis,

nis, vel eit æquè finalis cum aliis expreſſis, vt in his terminis bene oſtendunt Surd *conſilio* 361. *n.* 14 & ſeq. Bec. *conſ.* 2. *n.* 32. Cephal. *conſilio* 81. *n.* 12. Marcoort. *variar. reſol. lib.* 2. *c.* 27. *n.* 8. Rota 2 *c. Bichio de Incorporatis* 5. *Nouembris* 1639. *& 5. Maij* 1640. *coram hon. mem. Pirouano.* Dominico facta fuerat Francisco contemplatione certi, & determinati matrimonij cum. Emilia de Crualtis contrahendi, vt expliciùs dicitur in 2. *dec. ſ.* 8. *n.* 8 *obſtant*, quæ replicantur, & infra eadem, cauſa, & fauore dicti matrimonij, & liberorum procreandorum, vt dicitur in principio primæ decisionis, & tamen Rota reſolait filios non fuiſſe diſpoſitiuè vocatos, ſed donationem hæreditariam cenſendam.

Ac proinde omnes filij Donatarij ex quocumque matrimonio ſuſcepti ad eius ſucceſſionem æqualiter venitant admittendi, nam ſola illius matrimonij, & conuentionis ratio excludere nequit filios ex ſecundis nuptiis ſuſceptos, niſi ex verbis ipſius, vel alias legitimè id actum appareat Menoch. *conſ.* 24. *num.* 39. *verſ. non obſtat ſententia*, C. *conſ.* 268. *n.* 30. Rotat. *conſ.* 94. *num.* 2. Thedeſcus *de ſucceſſ. lib.* 2. *queſt.* 2. *num.* 4. Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4. *glo.* 8. *parte* 1. *ſub num.* 36. *verſ. per hæc* C. Cene. *reſol. reſol. part.* 3. *cap.* 7. *n.* 111. Cit. l. *de dona. inter vir. & vx.* 2. *d. l. ſi ſtipulatio. Specialiter* 26. *numero* 12. *& 13.* & ibi Rota *in dec. de Romana de Incorporatis coram* 3 *Ludouiſio.*

Et licet mens, & contextus capitulorum matrimonialium conſtet patrem ſponſæ intendiſſe, vt illa ſuccederet Petro Antonio, Annam verò ſponſi illam donatione proſequi voluiſſe, vt ditiorem vxorem inueniret, vt maioribus vndique opibus conuictibus familiæ fiatum decentius ſuſtentaret, tamen ex neutra parte apparet voluntas conſtituendi vllum diſcrimen, aut differentiam inter filios donatarij, vel aliquos ex eis à bonis donatis repellendi, prout neceſſe erat ſaltem æquipollentibus verbis exprimere alias imputandum eſt ei, qui cum id intenderet qualitates donationis non inueſtigauit, vel clarius non expreſſit *l. Labeo ſcribit* 21 *§. de contrah. empt.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 27. *num.* 9. & in his terminis Alciat. *d. conſ.* 7. *n.* 29. *lib.* 8. Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4. *glo.* 9. *parte* 5. *numero* 152. Cutell. *de Donat. tract.* 2. *diſcurſ. ſpecial.* 36. *ſub numero* 18. *verſ. quod ſecus.*

Et quod ad hunc effectum non operetur ſola 6
cauſa finalis certi matrimonij patet ex dote, & donatione propter nuptias, quæ indubitanter conſtituuntur ex cauſa certi matrimonij, vt eius onera filios inſeruiant, & conſtante matrimonio alienari non poſſunt, nec alterari, ſed ex hoc non ſequitur, quin ſoluto matrimonio ſpectent ad filios tam eiuſdem, quam alterius matrimonij, vt de vtraque eſt *text. clarus in l. ſi libro* 18. *C. de Donat. inter vir. & vx.* & ibi Bald.

Quæ omnia reddantur ex verbis inſtrumenti ſuper illidem capitulis matrimonialibus celebrati in quo donatio apparet facta, *ſponſæ, puris, liberè, ac ſimpliciter eidem Petro Antonio ſtipulanti pro omnibus quorum intereſt, intererit, ſeu quomodocunque intereſſe poterit, &c.* cum clauſ. ad habendum alienandum, & quicquid perpetuo d. Petro Antonio, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus placuerit faciendum, quæ ſanè verba non ſolum conuincunt perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, nec donationem fuiſſe reſtrictam ad filios ex primo matrimonio naſciturос, vt firmatur in alia *deciſione huius cauſæ in §. & 8*
hoc quidem, & ſeq. verum etiam manifeſtant dictam Partium intentionem in capitulis antecedentibus, & declaratur, ac ſuppletur ſtipulatio in illis omiſſa *l. ſed Iulianus* 9. *§. proinde, ibique gloſſ.* & DD *ff. ad S. C. Maced.* Cranett. *conſ.* 964. *n.* 24. Surd. *conſ.* 202. *n.* 24. Afflict. *dec.* 319. *n.* 5. Rot. *deciſ.* 174. *n.* 4. *p.* 4. *t.* 2. *rec.* Expreſſum verò facit ceſſare tacitum, & interpretatiuum *l. cum ex filio* 39. *§.* 1 *l. ex facto* 43. *§. item quæro ff. de vulgar. leg. ſ. n. C. de pact. conuent.* Cran. *conſ.* 1. *pro Genero n.* 282. Rota *coram Barato dec.* 949. *n.* 1.

Accedit Io. Andreæ Donatoris teſtamentum in quo iuſſit ipſi Petro Antonio aſſignari tot bona hereditaria, quæ ſufficerent pro ſatisfactione ſcutor. 36. mill. donatorum, in reliquis ex æquo inſtituit hæredes vniuerſales Io. Andream ex prefata Maria ſuſceptum, & omnes eius filios maſculos ex legitimo matrimonio naſcituros, ex hoc enim apparet Donantem prin ipaliter fuiſſe contemplatum perſonam Nepotis, ac illius commodo bona donata maximè cedere voluiſſe, non autem aliorum, cum etiam ex diſpoſitis in Teſtamento liceat interpretari quid viuens ſenſerit *l. ſeruo* 32. *§. cum ſerus ff. de leg.* 3. Surd. *conſ.* 11. *n.* 2. Roman. *conſ.* 179. *num.* 11. Boer. *deciſ.* 172. *n.* 22.

Omitti poterat ab initio mitibus pro Io. Andrea, quod ipſi obuenerint in diuiſione ſcuta 27. mill. tantum, fratribus verò ſcuta 81. mill. quia cum fratres ex ſecundo matrimonio ſint

debent habere æqualem portionem bonorum paternorum, & ſic perfecta reſultat æqualitas inter ipſos, quæ inter filios apprimè venit ſeruanda *l. 3. C. de inoff. teſtam. §. fin.* Auth. *de nupt. cum aliis in ſuperiori dec. allegatis.*

Fuit itaque reſolutum bona donata non ſpectare in totum ad Io. Andream confirmando deciſionem emanatam die 8. Februarij ſuperioris anni vtraque parte accerrimè informante.

R. P. D. Royas.

Romana Cambij.

Mercurij 23. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Quando habens intereſſe admittatur, ad cauſam, & quale debeat intereſſe haberi. Tranſactio ſuper ſententia, non niſi per tres ſententias conformes reſcindi poteſt.

SVMMARIVM

1 *Damnum paſſurus ex condemnatione alterius in iudicio, dicitur habere intereſſe ad illam cauſam, & ideo venit admittendus.*

2 *Admittendus ad cauſam, cum non agitur de ſuo intereſſe principali, ſed incidenter, ſufficit quod apparenter doceat de Iure, & det ſummum per leuiores, & ſemiplenas probationes.*

3 *poſt ſententiam, à qua non appellauit, audiendus non eſt aliquis iterum ſuper eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo ad eundem finem deduxit.*

4 *Lis per tranſactionem terminata, non debet denuò inſtaurari.*

5 *Deciſio Sacræ Rotæ non poteſt impugnari, vbi non agitur principaliter ſuper illius reuiſione, ſed eſt ſupponenda, iuxta laudabilem, & inueteratum ſtylum huius S. Tribunalis.*

6 *Iuſtitia, & validitas ſententiæ agnoſcitur per tranſactionem ſuper ea factam.*

7 *Vnde donec tam ſententia, quam tranſactio, per tres conformes reſcindantur ab ea recedi non poteſt.*

DECISIO LXXXIX.

VErtente lite inter Io. de Mancinis, & Hippolitum Coccapanium ſuper reſtitutione ſc. 2069 quam idem Coccapanius in actu receptionis illorum facere promiſit, quotieſcumque d. Mancinus fuiſſe declaratus verus, & legitimus Creditor Marchionis Pallauicini, a quo dd. ſc. 2069. vti debita fuerunt Coccapanio ſoluta. Inſurrexit idem Marchio, & prætendens ad d. cauſam, dum agebatur de eius intereſſe admitti; fuit ſub die 28. Iunij præteriti coram bonæmem. Arguelles diſputatum dubium, ac reſponſum, conſtare de eius intereſſe ad effectum admiſſionis ad cauſam; ſuper quo hodie repropoſita cauſa DD. reſponderunt Marchionem eſſe admittendum reformando tamen intereſſe in altera deciſione exceſſiue conſideratum.

Siquidem d. intereſſe reſultat ex eo, quia ſi Mancinus obtineret condemnari Coccapanium ad reſtituendum dd. ſcut. 2069. iuxta formam obligationis eiuſdem; Marchio teneretur vti Debitor ipſius Coccapanij d. ſummam eidem reficere, ideò ſua valde intereſt, illam defendere, Coccin. *deciſ.* 237. *n.* 4. quod ſat eſt ad hoc vt ipſe ſit admittendus, cum quando non agitur de intereſſe principali ſed incidenter ad effectum admiſſionis ad cauſam ſufficiat apparenter docere de iure, & dare fumum per leuiores, & ſemiplenas probationes, vt nottant Abbas *in capit. veniens il 2. num. 9.* vbi Felin *n.* 13. Bald. *num. 2. & ſeq. de Teſtibus* Cancer. *variar. reſolut. lib. 3. tit. 16. n* 32. & ſæpe dixit Rot. *deciſione* 11. *de reſcript. in antiq. deciſ. 13. num. 7. coram Buratto, & deciſ.* 325. *num. 9. & 10. parte 6. recent. & parte 7. deciſ. 176. numero* 10. & 11. cum aliis latè relatis in præterita deciſ. *ſub §. Certum eſt enim.* 2

Intereſſe verò huiuſmodi conſiderari minimè poteſt in ſcutis 3000. pro ſorte principali Cambij debiti Mancino; Quia dum dictum creditum canonizatum fuit per ſententiam Reuerendiſſimi P. D. mei Peutingerij; à qua Marchio non appellauit reſpectu dictæ ſummæ ad cauſam admittendus non eſt, non enim debet iterum aliquis audiri ſuper eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo ad eundem finem deduxit, vt per multos citatos tradit Gabr. *de recept. concl. 2. n.* 10. *& in puncto.* Feder. de Sen. *conſil.* 242. *circa med. verſ. aut vult admitti* Gratian. *diſcept.* 445. *n.* 10. *& ſeqq.* Nunez *in declarat. ad l. 4. & 5 Regni tit. de las exceptiones num. 49. impreſſ. poſt eius conſil.* Et vltra dictam ſententiam, quæ tranſiit in iudicatum concurrit pro exiſtentia dicti crediti tranſactio inter eundem Marchionem, & Mancinum poſtea facta, in qua idem Marchio in illius exequutionem ſoluit Mancino ſcuta 1900. cum promiſſione ſoluendi reſiduum, ex qua tranſactione vti impediente litis ingreſſum non debet ad cauſam ſuper dicta ſumma Marchio admitti, ne lis denuò inſtauraretur, dum fuit per tranſactionem terminata, ad *text. in capite primo ibique gloſſ. verb. tranſactio de lit. conteſt. in 6. l. quamuis ff. de tranſact.* Bald. *in l. reuocato in 2. not. ab. Cod. de ſtud. & lit. expenſ.* cum aliis adductis per Rotam *deciſ.* 354 *num. primo & 2. coram Greg. XV.* Vnde certum eſt quod Marchio d. ſummam ſoluere debet tam vigore ſententiæ quam vigore tranſactionis, aut illam ſoluat Mancino Creditori, aut reficiat Coccapanio, nullum in hoc conſiderari poteſt intereſſe, pro quo veniat admittendus. 3 4

Nec ſubſiſtit, vt in præterita deciſ. finiatur, ſententiam prædictam eſſe nullam, & iniuſtam; Tum quia illius iuſtitia plene iuſtificatur ex deciſ. in eo Iudicio ſub die 25. Ianuarij 1645. coram eodem Reuerendiſſ. P. D. meo Peutingerio emiſſa quæ cum hodie non agatur principaliter ſuper illius reuiſione, nec in gradu appellationis aduerſus d. ſententiam, in hoc articulo impugnari non poteſt, ſed ſupponenda eſt iuxta laudabilem, & inueteratum ſtylum huius S. Tribunalis, de quo Burat. *deciſ. 296. n. primo, deciſ. 857. numero 4. ac deciſione 254. numero 3. in fin. nume. 8. part. 4. recent.* & fuit dictum in Mediolanen. Penſionis 27. *Ian.* 1646. *coram Riccio.* Quapropter non eſt inſiſtendum ſuper exiſtentiis militaribus a litigantibus in præfecta deciſ. ponderatis, licet in hac parte illam DD. reformarint, cum hæc inſpectio non cadat ſuper præſenti diſpoſitione. 5

Tum

6 Tum etiam quia vltra d. sententiam adest transactio prædicta, per quam Marchio videtur agnoscere illius iustitiam, & validitatem ipsiusque debiti subsistentiam iuxta adducta per Buratt. *dec.* 783. *n.* 19. Vnde donec tam sententia quam transactio per tres conformes rescindatur ab ea recedi non potest, Decian. *resp.* 28. *n.* 11. *lib.* 3. Mantic. *de tac. lib.* 26. *tit.* 9. *n.* 47. Canal. *dec.* 407. *n.* 9. cum aliis latè relatis *in dec.* 86. *n.* 9. *p.* 6. *rec.*

Sed tamen interesse Marchionis ad effectum admissionis in hoc casu desumitur ex eo, quia Mancinus in contractu transactionis ad computum sui Crediti constitentis in prædictis scut. 300. recepit ab eodem Marchione scut. 1900. itaque remansit solum creditor in scut. 1100. ad quorum solutionem prædictus Marchio dumtaxat tenetur ad formam sententiæ, & transactionis, non autem pro scutis 2069. pro quorum restitutione pulsatur Coccapanius, qui quatenus ad hoc condemnaretur, proculdubio resultaret interesse Marchionis in scutis 969. quæ excedunt d. Summam scut. 3000. dum vltra scuta 1900. soluta in actu transactionis; teneretur reficere Coccapanio succumbenti prædicta scuta 2069.

Et ita solum Mancino informante in d. summa scut. 969. DD. resoluerunt constare de interesse Marchionis ad effectum admissionis coram bon. mem. Arguelles, quo morte præuento ante extensam huiusmodi decis. ego in eius locum subrogatus hoc munus expleui.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Ceruien. Bonorum.

Lunæ 18. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renouatione facien. & an plura sint soluen. laudemia si plures erant facien. renouationes.

SVMMARIVM.

1 *Durantibus præcedentibus inuestituris non licet nouam facere inuestituram nec alterare formam antiquarum.*
2 *Cessante culpa Emphyteutæ melioramenta non deuoluuntur ad Ecclesiam, sed remanent in Dominio Emphyteutæ.*
3 *Et in renouatione Emphyteusis quoad illa non requiritur consensus Domini directi, & nullum soluitur laudemium.*
4 *Melioramenta sequuntur naturam rei emphyteuticæ, & ideo pro eis solui debet laudemium.*
5 *Quod procedit quando res cum melioramentis alienatur in tertium vel deuoluitur ob delictū secus in simplici renouatione facta ipsi emphyteutæ.*
6 *Cessante mora non est locus alicui interesse.*
7 *In renouatione emphyteusis perpetuæ valor bonorum calculatur de tempore vltimæ venditionis.*
8 *Quia tunc renouatio nullam habet speciem noui contractus.*
9 *Pactum de renouando additur ad faciliorem probationem dominij directi non pro substantia contractus.*
10 *Declaratur Feretan. conf.* 21.
11 *Solutum laudemium indicari non potest nisi ex præcedentibus solutionibus.*
12 *Suadente materia valor & pretium bonorum pro eodem accipi possunt.*
13 *Tot soluuntur laudemia quot renouationes fieri debebunt iuxta pactum, quia omnia pacta emphyteutica sunt seruanda.*
14 *Laudemia non exacta transmittuntur ad successorem.*
15 *Vbi contractus est ab initio nullus, cessat exactio laudemij.*

DECISIO LXC.

FVit per Rotam resolutum coram Reuerendiss. D. Terracinen. sub die 23. Martij 1648. inuestituram factam à Cardinali Vicecomite Episcopo Ceruiæ de anno 1595. esse nullam, quia durantibus aliis præcedentibus inuestituris non licebat Prælato supplantando successores nouam facere inuestituram *vt in c. 1. qui successores feud. vr. teneant.* nec minus circa substantialia alterare formam consuetam antiquarum inuestiturarum absque Beneplacito Apostolico, & sine vtilitate Ecclesiæ, vt latè fuit deductum in supradicta decis. sub §. non sustinetur & seqq.

Ideoque Reuerendiss. D. Episcopo Ceruien. fuit dictum dandam esse associationem in bonis in quibus non fuit petita renouatio iuxta antiquas inuestituras, addito tamen (ex æquitate Canonica quam semper Rota seruat) nisi Fabius Lucatellus, qui habet inuestituram obseruata ab anno 1595. vsque ad diem motæ litis anni 1635. petat intra tres menses renouationem iuxta formam antiquarum inuestiturarum purgando moram, & reficiendo damna si quæ adsint, vt in prædicta decis. sub §. verum vsque ad finem.

Vtraque pars acquieuit decisioni, sed cum Lucatellus in partibus petierit nouam inuestituram ad formam antiquarum ortæ sunt plures controuersiæ super quantitate laudemiorum soluendorum mensæ Episcopali, quæ in inuestituris sunt taxata ad rationem quinque pro centenario valoris bonorum. Prima enim difficultas est an de melioramentis, quæ plurima, & magni valoris reperiuntur facta in dictis bonis à Lucatello debeatur laudemium, secunda an pro æstimando valore bonorum sit inspiciendum tempus quo fuerunt vendita bona vltimo loco, vel tempus præsens faciendæ renouationis, tertia an debeantur plura laudemia, prout plures sunt lapsi termini renouationis faciendæ ex forma antiquarum inuestiturarum, aut vero vnicum tantum debitum pro hac præsenti renouatione.

Et DD. quoad primam difficultatem responderunt Lucatellum emphyteutam non teneri in proposito casu ad solutionem laudemij pro melioramentis, ratio est, quia cum Rota admiserit Lucatellum ad purgationem moræ in petendo renouationem cessat ex hoc capite deuolutio ob culpam ipsius, nec per consequens melioramenta sunt deuoluta ad Ecclesiam, sed adhuc remanent in dominio emphyteutæ iuxt. trad. per Clar. *in §. emphyteusis q.* 45. Bero. *quæst.* 10. *numero* 5. Modern. Roman. *discept.* 81. *numero* 7. Rot. *coram*

Cæsar. de Grass. *decis.* 5. *numero* 2. *de rebus. Eccles. non alienand. & in rec. decis.* 294. *numero* 6. *& seq.* ideo quoad illa non requirebat in renouatione aliquis consensus Domini directi, & proinde nullum debet solui laudemium, Bart. *in l. & ideo* 12. *numero* 4. *Digestis de condict. furtiua.* 1. M. Alb. Brun. *consilio* 44. *numero* 12. *& seq.* Soccin. iun. *consilio* 70. *numero* 2. *libro* 3. Amad. a Ponte *de laudem. quæstion.* 13. *n.* 1. *&* 2. Antonius Faber *eod. tit. dec. ad* 4. *error* 1. *n.* 12 *&* 13.

4 Neque obstat, quod melioramenta sequantur naturam rei emphyteuticæ, & ideo etiam pro illis solui debeat laudemium *iunct. text. in leg. fin. Codice de iur. emphyt.* & ibi Ias. *numero* 44. Matr. Burg. *de laudem. parte* 2. *inspect.* 6. *per tot.* quia prædictæ auctoritates, & quotquot ad idem allegari possent procedant quando res emphyteutica vna simul cum melioramentis alienatur in tertium, vel alias deuoluitur ob delictum, quo casu cum etiam quoad melioramenta requiratur nouus directi Domini consensus, merito quo-
5 que pro illis soluitur laudemium, non autem quando fit simplex renouatio ipsi emphyteutæ, vt sonant verba *Text. in dict. leg. fin. Cod. de iur. emphyt.* ibi *meliorationes suas alias reseruare, vel in emphyteuticum transferre*, & de alienatione in tertium loquitur Burg. *de laudem. parte* 2. *inspect.* 6. *sub numero* 15. Corbul. *de emphyt. titulo de caus. priuationis ob alienationem ampliat.* 39. *n.* 1. cum plurib. relatis à Modern. Fulginaten. *de iur. emphyt. tit. de laudem. q.* 8. *n.* 23.

Neque aduersatur pactum adiectum in antiquis inuestituris, quod si emphyteuta non pererit debito tempore renouationem inuestituræ, aliaque promissa, & conuenta non adimpleuerit cadat ab omni iure suo, & liceat Reuerendiss. Episcopo capere possessionem bonorum emphyteuticorum vna cum melioramentis, illaque pro se retinere, quia omissa importantia dicti pacti hodie certum est, quod cum Rota concesserit Lucatello terminum trium mensium ad purgandam moram in petendo renouationem, & pendente termino illam petierit stante purgatione moræ nulla pœna potest Lucatello emphyteutæ infligi cum mora cessante non sit locus alicui interesse *leg. lecta* 40. vbi DD. *Dige. si cert. petat.* Ruin. *consilio* 48. *numero primo libro, quinto,*
6 Aym. *consilio* 87. *in fin. late* Honded. *conject.* 51. *n.* 21. *libro* 1. *& consilio* 38. *n.* 9. *libro* 2. Rot. *dec.* 622. *n.* 5. *p.* 2. *recent.*

Quo vero ad secundam difficultatem DD. responderunt in proposita facti specie valorem bonorum emphyteuticorum in renouatione esse
7 calculandum inspecto tempore, quo hæc bona emphyteutica fuerunt vltimo loco vendita seu respectiue empta a Lucatellis, nam inuestituræ, de quibus agitur cum non sint limitata ad tempus, sed perpetuæ, & renouatio non fiat ob lineam finitam, sed fiat Lucatello in primis concessionibus comprehenso, & ad eorundem corroborationem ab antiquis inuestituris tanquam
8 à suo initio debet regulari, cum renouatio nullam habeat speciem, noui contractus, vt in puncto distinguendo inter emphyteusim temporariam, & perpetuam respondet Alciat. *consilio* 42. *numero primo, libro* 8. Corbul. *de emphyt. cons.* 11. *de caus. priuat. ob tempus finitum numero* 17. Bero. *consilio* 116. *numero* 17. *versiculo vbi facit libro primo.*
9 Quando enim inuestituræ sunt perpetuæ prout hic pactum de renouando de certo tempore in certum tempus adiectum censetur dumtaxat ad faciliorem probationem dominij directi non autem pro substantia contractus, neque ideo renouatio dicitur contractus nouus, vt benè declarat Rota *decisione* 438. *numero* 1. *parte* 1. *recent. & in Bonon. en. bonorum emphyteuticorum* 30. *Aprilis præteriti in fin. coram R. P. D. meo Celso.*

Et licet Æmilius Ferrett. *in cons.* 21. *per tot.* abundet probet in solutione laudemij in renouatione attendendum esse valorem rei de tempore renouationis non autem de tempore concessionis, aut venditionis, illumque sequitur Marius Burg. *in tractatu de laudem. parte* 2. *inspect.* 6. *numero* 26. attamen præterquam quod in præsenti casu versamur in contractu perpetuo, & vulgo, vt visum est, accedit, quod ex pacto expresso apposito in singulis inuestituris, de quibus agitur quantitas laudemij est determinanda ex solito, & consueto nam verba pacti sunt *de viginti nouem in viginti nouem annos ad renouandum, & tunc soluendum debitum, & consuetum laudemium ad rationem quinque pro centenario valoris dictorum bonorum*, at consuetum, ac solitum laudemium 11
iudicari non potest nisi ex præcedentibus solutionibus *ad text. in leg. Mela* 14. *D. cens. de al. iud. & ibi Bar. leg.* vbi Bart. *num* 1. *& alij*, ideo casus iste etiam differat a casu Ferretti, cum in illo non fuerit habita relatio ad solitum, & consuetum laudemium.

Nec refert quod verba habeant relationem ad valorem bonorum, quia valor, & pretium pro eo- 12
dem accipi possunt hic suadente materia, Burlatt. *cons.* 149. *n.* 74. *&* 75.

Ad tertiam verò difficultatem DD. respondent tot esse soluenda laudemia quot sunt renouationes, quæ fieri debebant iuxta pactum antiquarum inuestiturarum, omnia enim pacta emphyteutica sunt seruanda *l.* 2. *Cod. de iur. emphyt.* Albert. Brun. *cons.* 44. *n.* 1. *&* 4. *in fin.* Burlat. *cons.* 127. *n.* 63. *&* 67. Amad. a Ponte *de laudem. q.* 4. *in prin.* Barg. *ad tr. p.* 1. *inst. cit.* 6. *n.* 4. 13

Neque obstare potest, si dicatur huiusmodi laudemia non esse soluenda Reuerendiss. Dom. Episcopo Ceraden. nunc viuenti, qui de tempore renouandarum inuestiturarum nullum in habebat in Episcopatu, quia laudemia non exacta 14
transmittuntur ad successorem, Ioann. Baptista Costa *in tract. re integra quid liceat, distinct.* 55. *n.* 7. Matt. Barg. *dict. l. b. inst. cit.* 4. *num* 55. *&* 56. Modern. Fulginaten. *de iur. emphyt. tit. de laudem. q.* 28. *n.* 1. Rot. *decis.* 8[illegible]. *n.* 1. *p.* 1. *diuers.* hoc tamen DD. ita intellexerunt, vt computari debeant scuta 550. solata à Lucatellis pro laudemio renouationis anni 1705. nam vbi contractus est ab initio nul- 15
lus est ius laudemij exactio, Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. Glos. 2. *n.* 7. *& de retract. conuent.* §. 6. Glos. 2. *n.* 6. Antonius Faber *de laud. decad* 1. *error.* 1. *n* 1. Cassan. *ad consuet. Burgund. rubr.* 11. §. 1. *n.* 2. Cald. *de emphyt. lib.* 4. *c.* 6. *n.* 17. *in fin.* & *c.* 16 *n.* 3. Peguer *dec.* 156. *n.* 2. Amad. a Ponte *de laudem. q.* 30. *num.* 1. *ibique not.* Carolus Antonius Blancard. *in prin.*

Itaque modo prædicto DD. mandarunt respondere dubio, quod proponitur in qua summa debeantur laudemia, eam facto calculo inter partes, & sublatis vt supra difficultatibus poterit per simplicem calculatorem de facili videri quæ summa debeatur. Et ita fuit decisum vtraque Parte informante, &c.

R. P. D.

R. D. P. VEROSPIO.

Anconitana dotis.

Lunæ 30. Maij 1650.

ARGVMENTVM.

Quæ exceptiones non retardent executionem mandati relaxati pro restitutione dotis maxime exceptio fideicommissi.

SVMMARIVM

1 *Cœpta executio mandati ritè, debet terminari vt lites finiantur.*
2 *Ex renolutione actorum constat validitas mãdati.*
3 *Decisiones Rotæ demonstrant Institiam eiusdem mandati.*
4 *Confessio viri de recepto urgentibus coniecturis fulcita probat veram dotis solutionem.*
5 *Subhastatio mobilium reddit immunes ab eorum restitutione hæredes, & successores vxoris.*
6 *Nec teneantur ad eorum valorem donec soluatur integra dos.*
7 *Pro validitate & institia subhastationis viget præsumptio Iuris.*
8 *Exceptio illiquida & incerta non retardat executionem mandati.*
9 *Quoties bona libera non supersunt sunt hypothecata pro restitutione dotis bona fideicommisso ascendentis suppositia vigore actiõ.*
16 *Siue petatur restitutio dotis ab ipsa muliere, siue ab hæredibus eius.*
11 *Et ista actio ipsa muliere viuente orta fuit.*
12 *Tertij possessores non possint impedire executionem quando contra eos in quolibet actu reperitur citatio.*
13 *Pro sustinenda validitate sententiæ eius interpretatio fieri debet, vt inutiles circuitus euitentur.*
14 *Exceptio fideicommissi ad impediendam executionem debet incontinenti iustificari de praxi omnium tribunalium.*

DECISIO LXXXXI.

MAndatum Rotale contra hæreditaria bona Hieronymi relaxatum pro dote Franciscæ vxori restituenda ipsa prædefuncta, fancitum fuerat in sententia ad Dianæ hæredis instantiam, ac Demetrij huius cessionarij in hoc Tribunali postmodum edita, exequendum esse contra bona per fratres de Fanellis modo possessa, Anito licet q. Galeati fideicommisso subiecta cum nulla Hieronymi debitoris bona superstint; super cuius vlteriori executione sententiæ, proposito per me dubio, affirmatiuè hodie DD respondernnt; Quia iam cœpta per mandati relaxationem executio vltè tamen, ac rectè peracta, debet prætio ad vlteriora processu terminari, vt debitus tandem litibus finis imponatur, *leg. quidem existimauerunt in fine D. de iis de rebus, vel leg. terminato, Codice de fruct. & lit. expens. leg. properandum Codic. de iudic.* Soccin. *in leg. singulis, numero secundo, Digestis, de except. rei iudic.* Alexand *in leg. qui bona §. vltimo numero 2. Digestis de damn. infect.* Surd. *consil. 211. numero 15.* Rot. *in Montis Fal. f. i supplemenri legitima 18. Iunij 1642. in §. Cuius ratio coram Reuerendiss. P. D. Domeo Buccabella sub die 16. Martij, & 3. Decembris 1645. quam coram Reuerendissimo Patre Domineo Cerro die 23. Aprilis 1643. & 9. Decembris 1648.* vt alias firmauit Rota *in vna Ranennaten. seu Ferrarien. Decimarum 24. Ianuarij 1650. coram me.*

Neque prælatam executionem retardare poterunt exceptiones, à fratribus de Fanellis denuo repetitæ. Siquidem prima non iustificatæ dotis obiecto, quippe quæ ex sola Hieronymi viri confessione de recepto ab ipsa vxore, eiusque hæredibus deducatur, tollitur ex decisionibus hactenus editis in hac causa, quibus fulcita dignoscitur adducta confessio pluribus, atque vrgentibus coniecturis legitima proinde, veræ dotis probationem præferentibus secundum Salycet. *in leg. si mater numero primo. Codice de contrahend. empt.* Baldus *in leg. 1. numero quarto, Codice de præuileg. dot.* Dec. *consil. 56. numero tertio.* Natt. *consil. 548 numero 25.* Surdus *consil. 486. numero 7. & 8. cum seqq.* Card. Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 20. numero 19.* Rota *coram Greg. dec. 62. n. 2.*

Altera verò obiectio exinde deducta, quod in ipsa dotis consignatione ex A. C. decreto deberent ab hæredibus Franciscæ mobilia restitui in computum dotis receptæ, vel saltem certus eorundem valor tunc temporis compensari; Remouetur patiter ex alio eiusdem A. C. decreto, quo mediante a plaribus annis legitima contendens mobilium subhastatio præcessit, quæ proinde Franciscæ hæredibus ab eorum restitutione mobilium reddidit immunes, vt refpondit Rota *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Cerro sub die 6. Dec. 1648. in §. ante eum prædictum.*

Ad compensationem verò valoris dum in eodem decreto refutata fuit ad casum integræ dotis restituendæ, adhuc arctati non fuerant, dum dos integrè soluta non extitit, ita vt se possint etiam retentionis ope tueri *per text. in leg. si non soluam, §. si constante, Digestis de condict. ex leg. per quas actiones recuperabitur*, tradit B. tit. *in fine*, Cassiens. & Alexand. *numero 6.* Iason. *numero 1.* cæteraque communiter, idem Cassiens. *in leg. si quis alium numero 4. Digestis de solut. & in l. pecunia in fine Digest. de pignor. & act.* Neguf. *de pignor. in 2. membro, p. 22.*

Non obstat, quod eadem subhastatio nullitati, videtur obnoxia postquam non obstantibus oblationibus, atque depositio per fratres de Fanellis oblato, ad eum Iudex procedit mandati, cum prafata nullitatis obiectio ex contraria præsumptione tollatur pro fabbatt. tionis validitate, atque iustitia vigore enarrata per Baldum *Lecto n. Code rescind. vendit.* Gloss. *in l. Duo fratres leg. quoties in verbo quam, ff. de reuind.* ubi etiam Iason *numero 2. & 3.* Surdus *consil. 256. num. 8.* Rota *Nouarien. dotis 4. Februarij 1628. coram Vbald.* post eos dec. Perus. *de fideicom. dot. 5. numero* Dum enim damnamus dilapidationis mobilium Fanellis [illegible]

tum, ac læsio exinde contingens adhuc probata non fuit, nec oblationes integre factæ fuerunt ab ipsismet Fanellis, vt allegant illius Infirmantes.

Tertia denique exceptio ex iure fideicommissi petita per quæ Galeatium de fanellis eorundem auum præordinati (super quo propter negant mandatum contra bona hæreditaria Hieronymi relaxatum exequi posse) ob nondum iustificatam
8 bonorum identitatem nec consumptionem detractionum ipsi Hieronymo fideicommittentis descendenti competentium illi quidam redditur, atque incerta, adeoque mandati executionem retardare non valet, *iuxt. text. in leg. vt C. de Compens.* Add. *decis.* 381. *sub numero* 15. Rot. *coram Seraph. decis.* 1455 *num.* 3. *& coram Gregor.* 221. *num.* 5. & in aliis recensitis in Romana successionis 24. *Ianuarij proximi coram R. P. Domino meo Corrado in vlt. §. Remouetur præterea ex* Auth. *resq. Cod. omnia de leg. desumpta, ex auth. de restitut. & ea quæ pariter in §. quamobrem.* cuius virtute dispositionis descendentium bona licet fideicommisso supposita hypothecata reddantur pro restituenda dote descendentibus quoties bona libera, provt in
9 proposito casu, non supersunt, vt pluries firmauit Rot. videlicet *coram Seraphin. decis.* 278. *numero* 5. *in Romana dotis* 30. *Martij* 1618. *coram bon. mem. Card. Verospio, & in alia Romana dotis* 23. *Maij* 1645. *coram Reuerend. Patre Domino meo Otthobono, & in hac eadem causa* 9. *Decembr.* 1648. *in §. omissis enim coram R. P. Domino meo Cerro,* siue ab ipsa muliere, siue ab eius hæredibus dotis restitutio petatur, vt notat Castr. *in authen. res quæ num.* 10. Menoch. *cons.* 34. *n.* 42. Rot. *coram Seraph. decis.* 628. *num.* 11. vbi præterea considerat, quod actio (provt in casu proposito) ipsa viuente mulie
10 re orta iam fuerat, *in Romana dotis* 14. *Februar.* 1642. *in §. cuius auth. dispositio, coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in hac eadem causa* 24. *Aprilis* 1643. *in vlt. §. coram R. P. D. meo Cerro.*

11 Neque iidem fratres de Fanellis vti tertij bonorum possessores processum executiuum potuerunt impedire vel quia in quolibet actu contra ipsos fuit repetita citatio, iuxt. theoric. Castr. *in l. cum filiusfam. num.* 3. *Digest. de verb. signif.* quam
12 probarunt Dec. *cons.* 187. *numero* 2. Ruin. *cons.* 34. *in fin. volum.* 5. Aymon. *cons.* 12. *num.* 8. Surdus *cons.* 334. *n.* 12. & plures alij relati per Maresc. *variar. lib.* 1. *cap.* 86. *n.* 51. *& lib.* 2. *cap.* 121. *num.* 7. Scacc. *de appell. quæst.* 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *num.* 52. Rot. *in hac eadem causa sub die* 24. *Aprilis* 1643. *coram R. P. D. meo Cerro, & in Ciuitatis Castelli Spoli* 17. *Maij* 1638. *coram Reuerendiss. Terracinen.* Et licet citatio contra ipsos, vt hæredes Hieronymi supponatur executa, non autem vt fideicommissarios Galeatij, dum tamen de vtroque titulo in actis constabat, citationes ex vtroque iure censentur executæ ad sustinendam actus, atque sententiæ validitatem, pro qua vti inutiles, & calumnioſi circuitus euitentur, omnis debet interpretatio desumi *l. quoties, & l. merito, ff. pro socio, l. cum in testamẽto, § hæc verba ff. de hæred. inst.* Alciat *reg.* 3. *præsumpt.* 42. Rot. *coram Gregor. dec.* 282. *n.* 7. ibique Add. *n.* 12.

Vel quia, vt superius ponderatum fuit, & coram R. P. D. meo Cerro sub die 24. Aprilis 1643. exceptio fideicommissi turbida redditur, atque illiquida, cuius proinde respectu mandata executiua contra hæreditaria Hieronymi bona relaxata, exequi poterant contra bona, quæ vti fideicommissio supposita ex aduerso allegantur possideri, dum ipsius subsistentia, atque efficacia apta ad impediendam executionem incontinenti iustificata non fuit, provt omnium Tribunalium praxis 14
obseruare solet, de qua testatur Rot. *in Senogall. Prædy* 13. *Iunij* 1619. *coram bon. mem. Pinonano, & in aliis recensitis in d. decisione R. P. D. mei Cerri in §. contraria vero in fine.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana Domorum.

Mercurij 15. *Decembris* 1649.

ARGVMENTVM.

Ex quibus probetur deuolutio Emphyteusis, dominium directum Ecclesiæ & quando non teneatur inuestire proximiorem vltimi Emphyteutæ.

SVMMARIVM.

1 *Finita Emphyteusi per extinctionem generationis competit domino directo renouatum retinendæ.*

2 *Quod procedit quando deuolutio ex causa secus e contrario.*

3 *Mors hominis præsumitur ex ipsa centum annorum.*

4 *Fides Parochi extracta è libris mortuorum probant mortem.*

5 *Dum non probatur quis in rerum natura extitisse non est probanda illius defectio.*

6 *Predecessor scripturam implicite confitetur contenta in ea.*

7 *Dominium directum Ecclesiæ probatur ex Instrumento inuestituræ & solutionibus Canonum.*

8 *Proximiori vltimi Emphyteutæ debetur renouatio Inuestituræ.*

9 *Intelligequando Dominus vult extraneos inuestire secus si velit pro se retinere.*

10 *Nemo tenetur de proprio alteri beneficium facere.*

11 *Etiamsi res emphyteutica sit soluta renouari nisi probetur confitendo etiam in casu quo velit Dominus pro se retinere.*

12 *Antequam licentia petita pro renouando Inuestituram obtineatur, potest Rector se ponere & pro se retinere secus per alium obtentam.*

13 *Statutorum verba aptis comprehendere personas Ecclesiasticas præsumitur eas voluisse comprehendere.*

DECISIO LXXXII.

CVm facultate manutenendi, quam de hac commissa mihi causa appellationis a mandato de manutenendo ad fauorem Ecclesiæ S. Saluatoris in Vnda eiusque rectoris relato per R. P. D. Cinsium Locumtenentem Ecclesiæ Vrbis Card. Vicarij in possessione trium domunculatum, quæ in locum alterius domus emphyteuticæ eiusdem Ecclesiæ alias fabricatæ tunc ruinosæ dubitauit hodie cui fit dandum mandatum de manutenendo, & pro Ecclesia respectum fuit ex communibus receptis conclusionibus, quod finita emphyteusi per extinctionem generationum ad quas fuit concessa competit Domino directo

tem-

remediorum retinendæ rationem fuæ emilis poſſeſſionis animo retinere pro recuperatione naturalis aduerſus ſuccedentes, vltimi emphyteutæ, Bart. *in l. 1. §. quod ait prætor n. 17. D. ut poſſid.* Bero. *conſil. 1. n. 8

SVMMARIVM.

1 *Non dicitur Procurator qui onus sibi demandatum non acceptat.*
2 *Vsusfructus relictus vxoris existentibus filiis restringitur ad alimenta.*
3 *Fallit quando aliter constat de intentione Testatoris volentis plenum vsumfructū vxori legare.*
4 *Quando manifestè apparet testatorem ampliare voluisse relictum alias in solis alimentis vxori destinatum.*
5 *Verba generalia omnia & singula & vniuersa designant integrum vsumfructum non sola alimenta.*
6 *A consecutione legati conditionalis excluditur qui conditionem non implet.*
7 *Dos à patre profecta soluto matrimonio per mortem viri ad patrem reuertitur etiam super existentibus filiis.*
8 *Procurator ad lites non potest recedere à declaratione facta à principali & illi præiudicare.*
9 *Legitima statim mortuo patre & singulis corporibus hæreditariis separatur ipso iure.*
10 *Nec comprehenditur sub vsufructu vniuersali vxori relicto.*
11 *Verba sententiæ intelliguntur prout de iure & ab eo interpretantur.*
12 *Vsufructuarius tenetur præstare cautionem de viendo & fruendo arbitrio boni viri.*
13 *Statute tamen lite non tenetur ante rem iudicatam, & actualem vsusfructus consequutionem cautionem offerre.*
14 *Et satis est quod per sententiam ad eius præstationem adstringatur.*
15 *Vsusfructus relictus sub conditione cohabitandi cum filio eo mortuo extinguitur.*
16 *Magis communis opinio est contraria quia censetur reliquisse contemplatione ipsius vxoris.*
17 *Et quando vsusfructus relictus legitur pro toto tempore vitæ ipsius legitur pro toto tempore vitæ ipsius legatariæ.*
18 *Et quando ac vlterius prouidet testator non extinguitur legatum per mortem hæredis, sed durat in vita legatariæ.*

DECISIO LXXXXIII.

DVm hodie coram me quæreretur, an sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, non impugnabatur amplius subsistentia codicillorum, sed tota disceptatio reducta fuit ad alia obiecta, tam in præteritis, quàm in hodierna propositione nouiter excitata, quibus tamen non obstantibus pro illius confirmatione Domini responderunt.

Nullitas enim iterum apposita, ex quo sententia reuerendissimi Domini Terracinen. lata fuit per contradictas ob mortem Iacobi Francisc. Vincæ Procuratoris, cum tamen in actis constaret de mandato procuræ Sinibaldi, qui proinde citandus erat; remouetur penitus ex responsione datis in decisione edita 25. *Maij* 1648. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Otthobono*, & signanter, quia non fuit processum duntaxat per contradictas, sed etiam citato Valterio, cuius mandatum, siue expressum, siue præsumptum iustificatur tam ex Chirographo substitutionis *Summariolo Dinæ, num.* 1. quàm ex coniecturis, & præsumptionibus in eadem decisione deductis; nec opus erat vlteriori citatione contra eundem Sinibaldum; quia esto etiam, quod in actis constaret de eius mandato, non constabat tamen de illius acceptatione omnino ad hunc effectum necessaria, cum quis 1
Procurator non dicatur, nisi onus sibi demandatum acceptet *iuxta textum in lege 2. D. de procurat. cap. is, qui eodem titulo in 6.* Caputaq. *decis.* 319. *n. 2 part. 1.*

Prætensam verò iniustitiam ex pluribus desumptam dixerunt Domini funditus eneruari singula discutiendo.

Primo enim non obstat, quod Dianæ concedatur vsusfructus integræ hæreditatis eius viri, cum tamen superexistente Philippo communi filio alimenta duntaxat consequi deberet, ex quo vsusfructus existentibus filiis restringatur ad alimenta iuxta consuetudinem Bulg. relatis per Glossam in 2
auth. *hoc locum verb. derogari vers. sed secundum, C. de secund. nupt. commun. receptam.*

Quia ab huiusmodi consuetudine receditur, quoties alia colligitur testatoris intentio volentis plenum vsumfructum, non autem sola alimenta vxori relinquere, vt tradunt Doctores *relati in* 3
dec. 241. num. 13. p. 5. recent. & in dicta decis. coram Reuerendissimo Patre Domino meo Otthobono, §. minusque releuat. Hic autem præ cæteris illam ostendit discretiuus modus loquendi; nam Franciscus Maria in præcedenti testamento nonnullos menses antea condito, dum volebat illam prouidere de solis alimentis, disposuit per hæc verba, ibi, *& dargli quel tanto, che gli far a bisogno per vitto & vestito, per lei, & detto mio figliuolo.* In codicillis autem, non se restrinxit ad victum, & vestitum, sed verbis vniuersalibus loquutus fuit, ibi, *reliquit esse voluit, & fieri mandauit d. D. Dianam eius vxorem Dominam, Madonnam, & vsufructuariam omnium & singulorum bonorum, ac vniuersæ hæreditatis ipsius, &c.* Hinc igitur clarè licet, huiusmodi relictum non restringi ad sola alimenta, sed intelligi 4
de integro, & plenario vsufructu, cum manifestè appareat, testatorem illud ampliare voluisse, *vt in puncto* tradit Rimin. *sen. cons.* 456. *num.* 12. Bero. *cons.* 34. *num* 5. *lib.* 2. Cardinalis Mantica *de coniect. lib.* 9. *tit.* 7. *num.* 25. *in fine vers. verum enim vero,* Menoch. *de præsumptione, libro* 4. *præsumpt.* 139. *num.* 44. Aliique congesti *in dicta decisione, dicto §. minusque releuat. vers. tum etiam quia.* Ponderando præsertim generalitatem illam *omnium, & singulorum bonorum, ac vniuersæ hæreditatis*, quæ non patitur restrictionem ad alimenta, sed integrum, & plenarium vsumfructum designat, *vt post* Bald. *in lege finali, Codice de indict. Viduit.* tradit Soccin. *sen. cons.* 1. *n.* 11. *vers. vnde primo facit, quem sequuntur,* Gabr. *de vsufruct. conclus.* 2. *n.* 50. & Card. Mant. *d. tit.* 7. *n.* 32.

Idque etiamsi restringendo relictum codicillare ad sola alimenta, nihilominus ipsa vxor maiorem vtilitatem consequi videatur, quam consequeretur vigore testamenti: cum ex forma istius teneretur conferre fructus dotales, ac alimenta recipere è manibus hæredis, & tamen vigore Codicillorum, nec teneretur ad onus conferendi dictos fructus dotales, ac alimenta consequi poterat propria auctoritate cum præeminentia in domo, quia cum verba eorundem Codicillorum superius ponderata sint tam ampla, & effrænata extendunt omnino, & ampliant substantiam præstationis, & relicti ad plenarium vsumfructum, nec restringi, aut verificari posse videntur ad simplicem præeminentiam, & non communicationem dictorum 5

fructuum

fructuum dotalium ex iuribus supra allegatis; cum præsertim Doctores ad propositum adducti de ciusmodi præeminentia tanquam modicæ vtilitatis casum, & fundamentum non faciant, sed ita dictante defuncti voluntate integrum vsumfructum, non autem alimenta vxori consignari defendant.

Secundo minus obstat, quod præfatum relictum non fuerit purum, sed conditionale, quatenus scilicet ipsa, seu eius pater, aut alius, ad quem spectaret dotem testatori traditam recuperare, contentus fuerit illam sibi restitui in iisdem terrenis, & bonis, in quibus illi tradita, & consignata
6 fuerat. *Summ. Monasterij num.* 2. Itavt proinde cum Diana huiusmodi conditionem non impleuerit, sed petierit, & obtinuerit insistentiam, & manutentionem super omnibus bonis mariti in ciuitate, & territorio Firmano existentibus *eodem summ. num.* 9. Vtique à consequutione dicti relicti exclusa omnino videatur *per textum in l. hac conditio D. de condit. & demonst.*

Placuit enim responsio, quod cum repetitio huius dotis specta ad Claudium Dianæ Progenitorem, ex quo dos à patre profecta, dissoluto matrimonio per mortem viri ad eundem patrem reuertitur etiam superexistentibus filiis *l. dos à patre*, vbi Baldus *num.* 1. *Cod. solut. matrim. l. si ab hostibus, D. eodem, & l. iure succursum, D. de iur. dot.* Bartolus *in lege post dotem, numero* 31. ibique Alexander *numero* 25. & Barbosa *numero* 49. *D. eodem*, Baldus *consilio* 7. *numero* 1. *lib.* 1. Castrensis *cons.* 11. *numero* 1. *lib.* 1. Hondedeus *consilio* 75. *numero* 28. *lib.* 2. Fulgosius *consilio* 66. *per tot.* Thesaur. *decis. Pedemont.* 138. *num.* 2. Rota *in recent. decisione* 708. *num* 1. & 4. *part.* 1. & *decis.* 108. *num.* 6. 7. 16. & 17. *part.* 8. Ipse verò Claudius tam proprio, quàm filiæ nomine sub die 11. Iunij 1641. acceptauerit dictos Codicillos, & obtulerit se ipsum, & filiam paratos recipere consignationem, & restitutionem dotis iuxta illorum formam, & tenorem *dicto summariolo num.* 2. Idemque postea in effectu eademmet Diana confirmauerit acquiescendo d. sententiæ reuerendissimi D. Terracinen. mandantis, quod ipsa reciperet suam dotem in eisdemmet bonis, in quibus tradita & consignata fuerat *eodem summariolo num.* 3. Inde plene satisfactum videtur præfatæ conditioni in eisdem Codicillis adscriptæ, nec per actus deinde factos à simplici Procuratore ad lites recedi potuit à dicta præcedenti legitima declaratione, & contrauentionem in præiudicium principalis induci *per textum in lege 3. §. si Procurator. D. quod quisque iur.* &c. *si hominem, D. mand.* quem ad propositum expendit Rota *coram bon. mem. Buratto, decisione* 354. *numero* 6. 7. & 8. Vltra quod dum idem Procurator in actu supradictæ insistentiæ, & manutentionis declarauerit suam principalem sibi mutasse causam possidendi titulo dotis, & Codicillorum *Summ. Monasterij d. num.* 9. Huiusmodi declaratio congruè referri potest ad titulum dotis super bonis dotalibus. Ad titulum verò Codicillorum quoad cætera bona hæreditaria viri ratione integri vsusfructus sibi ibidem relicti, ac proinde tanquam actus saltem æquiuocus multominus inducere valet prætensam contrauentionem, cum præsertim non fuerit factus voluntariè, sed coactè ob necessitatem defensionis ab instantiis Monialium, quæ primum contrauenientes dispositis in præfatis Codicillis Dianam d. vsufructu priuare satagebant.

Tertiò nil facit, quod in eadem sententia illa fuerit adiudicatus integer vsusfructus nulla facta mentione, neque detractione legitimæ eidem Philippo filio competentis.

Quia cum legitima filiorum legis ministerio, & iuris dispositione absque vllo facto hominis statim mortuo patre ex singulis corporibus hæreditariis separetur *lege si minus, §. repletionem, Cod.* 9
de inoff. testament. lege iubemus, Cod. dico ad Sen. Consul. Trebell. Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 32. *n.* 2. Non comprehenditur sub vsufructu vniuersali 10
vxori relicto vt tradit in terminis Alexander *cons.* 29. *vers. quia talis vsusfructus libro* 4. Surdus *de aliment. tit.* 2. *quæst.* 15. *numero* 178. Thesaur. *decisione Pedemont.* 137. *num.* 3. Et proinde sub verbis sententiæ illum generaliter adiudicantis subintelligi 11
nequit; verba enim sententiæ intelliguntur provt de iure, & ab eo interpretationem recipiunt *lege miles, §. decem, D. de re iudic.* Angel Aretin. *cons* 95. *num.* 13. *& sequentibus* Rota *diuers. decisione* 112. *numero* 2. *part.* 2. *coram fœl. mem. Gregor. decis.* 74. *num.* 70. *& dec.* 176. *num.* 3. *coram bon. mem. Buratto dec.* 240. *num.* 29. Cessatque difficultas dum in sententia reuerendissimi Patris Domini mei Orthoboni; de cuius confirmatione hodie agitur, ad maiorem cautelam explicitè declaratur, in dicta præcedenti sententia reuerendissimi Domini Terracinen. non esse comprehensam tertiam partem bonorum iure legitimæ Philippo debitam; hinc enim dum in hac parte dictam præcedentem sententiam declarauit, nullo pacto hoc prætextu potest de iniustitia redargui.

Non obstat quarto, quod Diana in petitione 13
vsusfructus non præstiterit, nec obtulerit cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, provt de iure requiritur *per text. in l. si vsusfructus in princip. D. de vsufruct.*

Quod sub eademmet die, qua Claudius eius pater ipsius nomine Codicillos acceptauit, & obtulit se, & filiam paratos recipere dotem iuxta illorum formam, & tenorem, vt suprà dictum est, obtulit etiam huiusmodi cautionem præstare, omniaque adimplenda adimplere *dicto Sumariolo dicto numero* 2. & tamen stante lite pro parte Philippi contra eam instituta super nullitate, & intelligentia dictorum Codicillorum (quæ adhuc nimis durè contenditur præuia retentione proprietatis, & vsusfructus totius integræ hæreditatis, non tenebatur vtique ante rem iudicatum, & actualem dicti vsusfructus consequutionem præfatam cautionem offerre iuxta Theoricam Baldi *in lege* 2. *sub numero* 11. *& circa finem, Cod. com. de lege & in consilio* 408. *numero* 10. *lib.* 1. communiter receptam, vt per Burlatt. *consilio* 184. *num.* 10. *lib.* 2. 15
Ruin. *cons.* 91. *num.* 8. *vers. nec obstat lib.* 2. Roland. *cons.* 92. *num.* 12. *lib.* 1. idemque firmauit Rota *in Auenionen. vsusfructus* 4. *Februarij* 1637. *coram reuerendissimo Domino meo Decano, & 1. Iulij eiusdem anni coram eminentissimo Domino Card.nali Panzirolo in recentior. decisione* 195. *num.* 19. & 20. *& dec.* 238. *num.* 11. *part.* 7. *ac* 29. *Aprilis* 1641. *coram reuerendissimo Domino Terracinen. §. fin.* Ideoque prouide processit reuerendissimus Pater Dominus meus Otthobonus, dum in sua sententia declarando per alteram præcedentem Dianam non fuisse exemptam ab onere præstandi huiusmodi cautionem ad illius præstationem ipsam adstrinxit, quod satis esse probant Castrensis *in l.* 1. 14
num. 3. *versiculo quid si non obtulit, Cod. de vsufruct.*

&

& Decianus *consilio* 418. *numero decimo octauo.*

Quinto denique nec subtiltere visum fuit, quod cum ipsa relicta fuerit vsufructuaria, dummodo conuixerit, & cohabitauerit cum prædicto Philippo communi filio, sequuta morte ipsius filij vsusfructus censeatur extinctus per ea, quæ tradunt Menoch. *cons.*970.*n.*26. & Modern. Mantuan. *contr.*50.*n.*8.*cum seqq.*

Fuit enim responsum, quod huiusmodi conditio cohabitandi cum filio adiecta, duntaxat intelligitur donec possit impleri, durante scilicet vita ipsius filij, ipso vero defuncto non operatur legati resolutionem, & extinctionem, sed illud integrè debetur vxori legatariæ superuiuenti, donec ipsa naturaliter viuat, ea scilicet ratione, quia testator relinquendo vxori vsumfructum omnium suorum bonorum censetur, illlum reliquisse contemplatione ipsius vxoris, non autem filij vniuersalis hæredis instituti, etiamsi cum eo cohabitare deberet, & proinde per mortem ipsius hæredis legatum non remanet extinctum, vt reiectis contrariũ sentientibus sequendo Ancar. *cons.* 185.*vers. saluo tamen seniori consilio*, Dec.*cons.*601. *n.*4. & Purpurat.*cons.*416.*per tot.* iuxta magis communem & veriorem opinionem firmauit Rota *in Ferrarien. legati* 4. *Februarij* 1626. *coram bonæ memoriæ Manzanedo, in recentiori decisione* 636. *per totum*, *p.*8.

Idque præsertim in casu nostro, quo ante dictam conditionem cohabitandi testator apposuit alteram conditionem seruandæ viduitatis, ibi, *quousque tamen, & donec ipsa Domina Dianæ naturaliter vixerit, & vitam vidualem duxerit, & dummodo conuixerit, & cohabitauerit cum prædicto D. Philippo.* Hinc enim multò magis censeri debet, legatum fuisse relictum contemplatione vxoris, non autem filij, dum conditio viduitatis præcedit conditionem cohabitionis; & vsusfructus relictus legitur pro toto tempore vitæ ipsius legatariæ, vt notat Dec.*dict.cons.*601.*num.*5. *vers. & cum respectu vxoris, illumque sequitur*, Rota *in d. Ferrarien. Legati n.*8. *cum quatuor sequentibus.*

Ponderando insuper, quod testator simpliciter apposuit legatariæ dictum onus cohabitandi, nec vlterius processit aliter prouidendo in casu, quo non cohabitauerit. Vnde quicquid sit, quando testator aliter prouidet. Certum est, quod in casu non factæ vlterioris prouisionis nullatenus legatum extinguitur per mortem hæredis, sed durat durante vita legatariæ, vt distinguendo tradit Modern. Mant. *d. contr.*50.*num* 21.

Atque ita resolutum fuit vtraque parte informante, &c.

R. D. P. Dv Nozet.

Romana fideicommissi, seu Saluiani.

Mercurij 13. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarij non possunt impugnare extinctionem census legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alium translatus.

SVMMARIVM.

1 *Stante legitima alienatione fideicommissi pro soluendo ære alieno testatoris non competit actio fideicommissariis.*
2 *Pro sorte census non datur immissio ex Saluiano*
3 *Solutione eius, quod debetur tollitur omnis obligatio.*
4 *Instante censuario Dominus census tenetur extinguere.*
5 *Nec alij fideicommissarij possunt impugnare.*
6 *Cessio iurium reportata à creditoribus ad fauorem vxoris importat solum anterioritatem hypothecæ, & iurium prius competentium creditoribus de pecunia dotali satisfactis.*
7 *Conuentio facta pro maiori cautela non debet conuerti in præiudicium.*
8 *Per clausulam omni meliori fine, & effectu dicitur electus omnis melior modus.*
9 *Res subiecta fideicommisso multiplico & euictioni vilius æstimatur.*
10 *Census dicitur extinctus dum exacti fuerunt fructus alterius census ex pretio primi acquisiti nec vnquam exacti amplius fructus primi census.*
11 *Emptor bonorum fideicommissi non tenetur esse sollicitus de multiplico ex forma breuis fiendo deque eius securitate.*
12 *Licet secundus census ex pretio primi acquisitus sit inexigibilis non ideo reuiuiscit primus extinctus.*
13 *Locatio facta de re propria conditionis nulla est.*
14 *Clausula sine præiudicio iurium conseruat omne ius protestantis.*

DECISIO XCIV.

SEntentiam ab A.C. latam ab fauorem Cæciliæ & sororum de Amodeis contra D. Marchionissam Liuiam Primam Sancta Cruciam, & D. Tarquinium iuniorem eius filium, tanquam iniustam, infirmandam esse? DD. responderunt.

Iniustitia ex eo resultare visa fuit, quia dicta sententia concedit prædictis sororibus ad fideicommissum Francisci coniugij vocatis, immissionem ex Saluiano in possessionem domus, olim dicto fideicommisso subiectæ, quam Lucretia hæres dicti Francisci, & Petrus Paulus primus fideicommissarius, præuia æstimatione Peritorum, ac derogatione Apostolica, pro dissoluendo ære alieno testatoris alienarunt in Tarquinium seniorem Sancta Crucium pretio scut. 5380. qua stante legitima alienatione, nulla desuper competebat actio fideicommissariis, Molina *de primogen. Hispan. lib.*4 *n.*49. *vers. si vero facultas*, &c. *cum aliis allegat. in Romana Vineæ* 2. *Maij* 1644.*coram reuerendissimo Patre Domino meo Bichio* §. *censensus autem, vers. quia cum Breue.*

Non obstat, quod immissio concessa fuerit occasione trium censuum, quos sub diebus 1. Septembris 1611. 29. Martij 1616. ac 1. Octobris 1619. ex parte dicti pretij, & illius fructibus ad formam Breuis derogatorij multiplicatis, dictus Tarquinius emptor super eadem domo imposuit ad fauorem dicti Petri Pauli & aliorum fideicommissariorum, quia vltra quod pro sorte census non datur immissio ex Saluiano, vt dixit Rota *in Imolen. Saluiani* 2. *Decembris* 1613. *coram bonæ memoriæ Coccino apud Cencium de cens. decisione* 551. *n.*1. *v. quod dubium*, &c. Census prædicti apparent ex publico instrumento extincti vsque sub die 26. Sept. 1620. & consequenter pro illis nulla competebat actio, cum per solutionẽ eius, quod debetur,

extin

extinguatur, & tollatur omne debitum, & obligatio *inſtit. quib. mod. tol. obligat. in princip.* gloſſ. *fin. in l. cum plures ff. de eu.* Rota *deciſ.* 374. *n.* 14. *part.* 5. *recent.*

Non refert, quod extinctio facta fuerit à prædicto Petro Paulo, qui cum eſſet pariter grauatus reſtituere, non poterat præiudicare aliis poſt
4 eum vocatis, quoniam reſponſum fuit, actum illum extinctionis, tanquam neceſſarium validè fuiſſe ab eo geſtum, cum extinctio fuerit ſequuta inſtante, & requirente Cenſuario, quo caſu Dominus Cenſus tenetur extinguere vt expreſsè ſancitur in Bulla ſanct. memor. Pij Quinti ſuper for-
5 ma creandi cenſus, *in verſ. poſtremo cenſus omnes*, & tradit Cen. *in tract. de cenſib. qu.* 105. *num.* 3. Rota *deciſ.* 153. *n.* 8. *poſt eundem tract. de cenſ.* quapropter ob prætenſum defectum eius poteſtatis, hodie ab aliis fideicommiſſariis ſucceſſiuè vocatis impugnari non valet dicta extinctio *argum. text. in l. ante reſtituram* 104. *ff. de ſolut.* & reſpondit Rota *coram bon. mem. Remboldo in Auenionen. fideicommiſſi* 14. *Nouemb.* 1614. *& in Arminen. cenſus* 26. *Iunij* 1620. *& in Romana liberationis à fideicommiſſo* 20. *Nouembris* 1619. apud modern. Peruſin. *de cenſ. deciſ.* 351. *ſub n.* 4. *verſ. nec ſubſiſtit, deciſ.* 363. *n* 1. *verſ. non ſolum quia, & n.* 5. *verſ. nec obſtat, & deciſ.* 469. *n.* 10. *verſ. tum quia licet vinculum fideicommiſſi*, &c. & aliis relatis probat Giurba *deciſ. Sicil.* 79 *à n.* 16. *verſ. cæterum, & plur. ſeqq. per tot.* ac idem Modern. *de cenſib. quæſt.* 109. *à n.* 58. *verſ. ego vero*, &c. *cum ſeq.*

Neque obſtat, quod dicatur cenſus prædictos non fuiſſe extinctos, ſed tantummodo tranſlatiuè ceſſos dictæ Marchioniſſæ Liuiæ, vnde infertur illos adhuc vigere, & actum tranſlationis factum à Petro Paulo fuiſſe voluntarium, per quem propterea nullum illatum fuit præiudicium poſterioribus fideicommiſſariis; nam obiectum remouetur ponderando, quod ſolutio, ac reſtitutio
6 ſortis & fructuum dictorum facta fuit per Tarquinium de pecuniis dotalibus ipſius Marchioniſſæ Liuiæ, quæ dum nupſit Franciſco eiuſdem Tarquinij filio, ſpecialiter conuenit, cum eius Viro, & Socero, quod certa pars ſuæ dotis, erogaretur in ſolutionem debitorum dicti Tarquinij ſoceri, & ſignanter in extinctionem cenſuum, de quibus agitur, quodque ad eius fauorem reportarentur à creditoribus ſatisfactis iurium ceſſiones, pro cautiori conſeruatione, & recuperatione dictæ dotis, aduerſus poſteriores creditores, & alios quoſcumque ſuperuenientes, provt factum fuit, vnde dicta ſolutio veram, ac ſubſtantialem præfefert extinctionem cenſuum formalium, & ceſſio non importat illorum tranſlationem in Dominam Liuiam, ſed ſolius anterioritatis hypothecæ, & iurium prius competentium Petro Paulo domino cenſuum pecunia dotali extinctorum, vt benè probauit Rota *in Romana Saluiani interdict.* 27. *Maij* 1619. *coram bon memor. Pirouano* apud dict. Modern. *de cenſ. deciſ.* 368. *ſub n.* 1. *verſ. atque ita non obſtant verba*, &c. *& ſeq. per tot. ac in Romana Reintegrationis* 22. *Iunij* 1643. *coram Reuerendiſſimo Salamantino in §. nec ſubſiſtit, quod ceſſio, & in Maceraten. Saluiani* 26. *Iunij* 1648. *coram R. P. D. meo Peutingero*, in quibus reſpondetur omnibus obiectis, & comprobat Anton. de Amat. *reſolution.* 7. *ſub numero* 32. *verſ. tertius eſt caſus lib.* 1.

Potiſſimè cum in capitulis matrimonialibus conuentum fuiſſet ceſſionem fieri debere ad fauo- 7
rem Dominæ Marchioniſſæ pro maiori cautela ſuæ dotis, & idem in Inſtrumento dotali expreſsè repetitum, quod certè contingere non potuiſſet ſi cenſus extincti non remanſiſſent, ſed ceſſi eſſent Dominæ Marchioniſſæ, in hoc enim caſu tenderet in perniciem dotis & effectus omnino contrarius reſultaret, Rota *deciſ.* 178. *numer.* 8. *part.* 5. *recentior.*

Quod eo facilius affirmandum cum addita etiam fuerit clauſula illa *& in ogn'altro miglior fine, & effetto più profiteuole della Signora Sposa*, & 8
ſic dicendum cenſus extinctos, cum ille ſit melioris modus, & effectus, Honded. *conſil.* 44. *n.* 25. *&* 31. *&* 45. *volum.* 2. Rota *in Reatina hæreditatis* 3. *Martij* 1600. *coram Iuſto.*

Conuincitur vlterius, conſiderando, quod nimis repugnat, quod Domina Marchioniſſa emere voluiſſet cenſus, & fideicommiſſo, & euictioni, & multiplico ſubiectos, & dotem totali amniſſionis periculo ſubiicere, exburſando eandem quantitatem pecuniæ, quam pro acquirendo cenſu, omnino libero perſoluiſſet, vnde longè minorem quantitatem exburſaſſet, cum res fideicommiſſo, multiplico, & euictioni ſubiecta, longè viliori pretio acquiratur, Cenc. *de cenſ. part.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 2. *artic.* 6. *n.* 21. *& ſeqq.* Rota *in Romana reſciſſionis tranſactionis* 29. *Maij* 1648. *coram Reuerendiſſ. P. D. meo Corrado.* 9

Quod etiam benè confirmatur ex obſeruantia ſubſequuta, cum pretium dictorum cenſuum à prædicto Tarquinio ſeniori depoſitatum in Banco illorum de Bonannis, fuerit deinde ab eodem Petro Paulo, pro cautione eorundem fideicommiſſariorum in aliis cenſibus ſub diebus 11. Nouembris eiuſdem anni 1620. 15. Aprilis 1624. ac 14. Aprilis 1625. ſuper eodem domo nouiter conſtitutis, ab eodem Tarquinio ſeniori, pro complemento multiplici in Inſtrumento venditionis domus conuenti, ac cum vinculo fideicommiſſi dicti Contugij, & demum de anno 1626. ab Excellentiſſimo D. Philippo Columna, qui à dicto Marchione Franciſco emerat Terram Patricæ, & dictos cenſus in diminutionem pretij in ſe accollauerat, fuerunt extincti, quorum pretium depoſitatum in Monte Pietatis, in alium cenſum, per eoſdem fideicommiſſarios, ad fauorem vocatorum ad eundem fideicommiſſum 10. Decembris eiuſdem anni fuit inueſtitum Summario Marchioniſſæ n. 12. quorum fructus exegerunt dictus Petrus Paulus, & alij fideicommiſſarij, ac etiam prædictæ ſorores, vt conſtat ex quietantiis in Summario Marchioniſſæ relatis ſub num. 12. & è con- 10
uerſo dicta Domina Marchioniſſa nunquam exegerit, vel prætenderit, nec prætendat fructus dictorum cenſuum, vt ſupra extinctorum, vnde omnis eliditur difficultas *ad text. in l. item* 7. §. *proinde, ff. ad S. C. Macedonen.* Crauett. *conſ.* 101. *n.* 4. Menoch. *conſ.* 49. *n.* 20. *& ſeq.* Surd. *conſ* 224. *n.* 7. & in noſtris terminis, Rota *dicta deciſ.* 368. *n.* 4. *verſ. & obſeruantia ſubſequuta*, apud eundem Modern. *de cenſ. ac in dicta Maceraten. Saluiani §. vlterius hoc idem comprobatur*, &c.

Minus obſtat, quod dictæ ſorores prætendant multiplicum in dicto Breue derogatorio ordinatum, & inſtrumento venditionis domus inter partes conuentum, non eſſe completum, & cenſus vltimo loco emptos per Petrum Paulum eſſe inexigibiles, & non bonos, ob anterioritatem 11

quam

quam super domo censuata acquisiuit dicta Marchionissa Liuia, nam quoad multiplicum, præter quod ex publico Instrumento celebrato sub die 14. Aprilis 1625. constat illud fuisse completum, atque perfectum; onus eiusdem non spectabat ad Tarquinium, qui nec de eo, eiusque securitate non tenebatur esse sollicitus, vt iam bis respondit Rota *coram Eminentissimo D. Cardinali Panzirolo sub 20. Aprilis 1640. in §. quod verò multiplic. esset faciendum, &c. & coram me sub 23. Ianuarij 1643. in §. & hinc cessat, &c. cum seqq.*

Quo vero ad inexigibilitatem, & malam qualitatem censuum, dicebatur nihil imputari posse dicto Tarquinio, itavt teneretur fideicommissariis ad interesse, cum census multiplicati, vsque ad summam conuentam in Instrumento venditionis domus, fuerint exigibiles, tam quoad fru-
12 ctus, quam quoad sortem, dum ab Excellentissimo Domino Philippo Columna, qui illos, vt dictum est, in se accollauerat, fuerunt extincti, & pretium illorum, ad effectum reinuestiendi pro vocatis ad fideicommissum, in Monte Pietatis fuit depositatum, quod licet postea defuncto Tarquinio, à dictis fideicommissariis fuerit reinuestitum in alio censu, cum Marchione Francisco illius filio, quod asseritur inexigibile, non ideo reuiuiscere possunt census extincti, nec vllum inde præiudicium inferri potest Marchionissæ cui dicta anterioritatis iura pecunia dotali antea acquisita fuerunt iuxt. tradit. per Molin. *vbi supra de primog. lib. 4. cap. 4. n. 49.* & fuit responsum *in d. Auenionen. fideicomm. coram Rembolde* apud Cenc. *de cens. decis. 469. sub d.n. 10. vers. tum quia licet, &c. cum seqq. & in d. Romana Vineæ 2. Maij 1644. coram R.P.D. meo Eichio d. §. consensus autem.*

Nec quicquam facit locatio eiusdem domus à dd. sororibus nuper facta D. Marchionissæ Liuiæ sub die 13. Nouembris 1649. quia cum facta fuerit de re propria, fuit nulla, etiam ipsa existimasset sententiam A. C. fuisse iactam, vt est *text. apertus in l. qui rem 20. C. locat.* præsertim dum fuit facta à muliere, absque solemnitatibus Statuti Vrbis, & legitur facta cum expressa iurium, ac litis
13 pendentiæ reseruatione, ibi, *sine tamen præiudicio*
14 *prudentiæ litis in Rota, ac iurium amborum partium*, &c. quo fit, vt nullum super ea constitui possit fundamentum in præiudicium D. Marchionissæ, cum dicta clausula conseruet omne ius protestantis, Rota penes Cardin. Seraphin. *decis. 144. num. 6. vers. sed dato, & seq. & decis. 718. n. 21. p. 4. tom. 3. recentior.*

Atque vtraque, &c.

R. P. D. Meltio.

Rauennaten, seu Ferrarien Decimarum.

Veneris 5. Martij 1649.

ARGVMENTVM.

Ius decimandi non potest concedi Laicis secus commoditas percipien. fructus decimales. Et ex quibus constet conces. huiusmodi non posse restringi ad solos fructus decimales sed in totum corruere.

SVMMARIVM.

1 *Valida est sententia quando concurrunt requisita Caputaquen.*
2 *Citatio generalis sufficit ad tollen. nullitatem ex defectu citationis.*
3 *Et non comparente citato potest ad vlteriora procedi absque alia citatione.*
4 *Processus per contradictas de stylo Curiæ fit potius ex vrbanitate quam ex necessitate & substantia causæ.*
5 *Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quando citati non potuissent impedire vel mutare sententiam.*
6 *Decimæ & Ius decimandi non possunt esse sub commercio Laicorum.*
7 *Concesso Iure decimandi concessa dicitur nedum commoditas percipiendi decimas quod est temporale, sed ipsa spiritualitas quæ nequit segregari à iure decimandi.*
8 *Aliud est Ius decimandi, aliud res quæ dantur nomine decimarum.*
9 *Sola facultas percipiendi fructus decimalis consistit in mera temporalitate & potest pertinere ad Laicos.*
10 *Concessio de decimis & iure decimandi nequit restringi ad fructus decimales.*
11 *Declarantur DD. ex aduerso allegati.*
12 *In vsufructu alienabili respectu solius commoditatis si fiat transactio expresse de vsufructu commoditatis.*
13 *Facultas percipiendi fructus decimales nomine proprio prohibetur Laicis per Conc. Lateranen.*
14 *Vna & eadem res diuerso Iure cẽseri non debet.*
15 *Fuit correcta & declarata erronea opinio Bonifaciane Constitutionis super Iure decimandi per Paulum V.*
16 *Voluntas concedentis regulatur à potestate & capacitate quam concedens habere opinatur iuxta consuetudinem, & communem intellectum.*
17 *Quid fuerit comprehensum in concessione declaratur ab obseruantia.*
18 *Pro obseruantia interpretatiua sufficit vnius actus.*
19 *Nemo potest controuertere intellectum à semetipsis datum.*
20 *Standum est declarationi Papali, & ex certa scientia.*
21 *Verba concessionis sunt intelligenda secundum potentiam concedentis & capacitatem subiecti.*
22 *In claris non est confugien. ad interpretationem.*
23 *Clausula omni meliori modo operatur, vt si actus sustineri non potest eo modo quo fit valeat omni alio meliori modo.*
24 *Concessio nulla in parte substantiali in totum corruit ratione connexitatis, & indiuiduitatis.*
25 *Clausula omni meliori modo de per se non est apta vim addere & effectum tribuere actui reuera nullo.*
26 *Clausulæ accessoriæ non alterant principalem dispositionem contractus.*
27 *Ius decimandi est spirituale nec cadit sub commercio Laicorum.*
28 *Illiusque concessio facta Laicis semper est inualida siue fiat per modum infeudationis, siue locationis.*
29 *Maximè si fiat Iure principalis afflictus per quem transfertur vtile dominium.*
30 *Non est standum protestationi contrario factæ.*

31 *In*

31 *In contractu directè contrario constitutioni protestatio de contrahent. iuxta eius formam non sustinet contradictum.*

32 *Declara id procedere quando est facta simpliciter secus si verbis amplissimis, ita vt totum, quod constitutioni repugnat habeatur pro non apposito.*

33 *Concessum ad tempus post tempus censetur prohibitum.*

34 *Beneficium sub conditione concessum ea non adimpleta resolvitur.*

35 *Et concessum sub conditione aliquid adimplendi infra certum tempus eo elapso mora est purgabilis, nec competit institutio.*

DECISIO XCV.

SEntentia Rotalis concedens Capitulo, & Canonicis Cathedralis Ecclesiæ Rauennaten reintegrationem ad quasi possessionem decimarum, & iuris decimandi, eo quia inuestituræ per dictum Capitulum factæ ad fauorem Doctorum de Tassonis, continent ius decimandi cuius Laici sunt prorsus incapaces, visa fuit valida, & iusta, ac proinde illam confirmandam esse Domini re-
1 sponderunt.

Validitas autem probatur ex concursu omnium requisitorum, de quibus per Caputaq. *decis.* 160. *part.* 2. Neque illa valet impugnari ex defectu citationis, dum non fuerunt citati aliqui ex reis in commissione Rotali nominati. Quia respectu Galeatij primi acquirentis, cum de tempore litis introductæ in Curia super nouo iudicio reintegrationis ex hac vita migrasset proculdubio, contra ipsum exequi non poterat citatio, minusque citandus erat Nicolaus, qui cum sit nepos primi acquirentis, & inuestitura comprehendat tantum primum inuestitum, eiusque filios, vt ex tenore dictæ inuestituræ relatæ *in summ. Capituli num* 6. nullum interesse potest prætendere in hac causa.
2 Et nihilominus cum tam Fornaccinus actor specialiter deputatus in hac causa ab Elisabeta Estensi matre, ac Tutrice testamentaria dicti Nicolai *eodem summ. Capituli num.* 3. quam alij Procuratores aliorum DD. de Tassonis, qui in iudicio de partibus interuenerant, fuerint personaliter citati vigore dictæ commissionis Rotalis ad totam causam *summ. num.* 4. talis citatio generalis sufficit ad tollen. nullitatem ex defectu citationis prouenientem *l. si Prætor de iudic. l. consentaneum. Cod. quomod. & quand. iudic.* Castrens. *in l. ad peremptorium num.* 6. *ff. de iudic.* Rota *coram Seraphin. decis.* 455. *num.* 8. *vers. secunda nullitas* Misinger. *obseruat.* 71. *sub num.* 1. *centur* 3. Moder. *de citat. tom.* 2. *cap.* 11.
3 *num.* 437. ex simili enim citatione censetur satisfactum defensioni naturali, itavt si citatus postea non
4 compareat, possit ad vlteriora procedi absque alia vocatione, *cap. consuluit de offic. delegat.* Et licet stylus Curiæ sit, non comparente citato, procedere per contradictas, istud tamen respicit quandam potius vrbanitatem, quam necessitatem, & substantiam causæ, Rot. *diuers. decis.* 332. *n.* 3. *part.* 3. *lib.* 3. *in antiquis decis.* 4. *de dol & contumac. in nou. dec.* 8. *de testib.* Put. *decis.* 381. *circa fin. lib.* 2. cum pluribus aliis relatis per eundem Modern. *de citat. dict. capit.* 11. *num.* 440. & Adden. *ad Gregor. decis.* 430. *num.* 6.

5 Eoque minus Domini dixerunt esse attendendam hanc prætensam nullitatem ex defectu citationis, quia nec docetur quod etiam si ipsi fuissent citati, & aditi potuissent impedire huiusmodi reintegrationem, vel aliquid adducere quod traheret Rotam in diuersam sententiam, Alexand. 6
in leg. non solum §. morte num 47. *ff. de nou. oper. renunciat.* Crauett. *consilio* 179. *num.* 6. *versic. pro hoc adduco.* Sard. *cons.* 181. *num.* 27. *cum sequent. & cons.* 227. *num.* 17. Vant. *de nullit. tit. quib. mod. sent. null. repar. poss. num.* 107. cum plurib. cumulatis per Sard. *loco cit.*

Iustitia pariter dictæ sententiæ controuerti non potest ex plenè deductis in binis decisionibus in hac causa emanatis coram Reuerendiss. P. Domino meo Cerro sub diebus 25. Februarij & 6. Iunij anni 1647. & illa clarè resultat ex nullitate inuestituræ factæ de decimis, & iure decimandi, quæ sub commercio Laicorum esse non possunt propter resistentiam Concilij Lateran. de quo *in c. prohibemus de decimis.*

Neque obstat vnicum fundamentum scribentium pro parte dd. de Tassonis, quod dicta inuestitura sustineri debeat respectu commoditatis, & emolumenti, quorum. Laici sunt capaces. Nam quidquid dicendum esset quando concessio cantaret simpliciter de decimis, quo casu quæri posset an intelligeretur concessum primario ius decimandi, vel mera perceptio decimarum, quæ temporali est, & ab ipso iure spirituali seiuncta; In proposito casu, quia inuestituræ nedum quæ vltimo loco de anno 1608. factæ fuerunt ad fauorem Iulij, & Galeatij de Tassonis, sed quæcumque aliæ antecedentes relatæ in *summ. impresso Capituli nu-* 7
mero 2. 3. 4. *&* 5. continent expressam concessionem decimarum, & iuris decimandi, res visa fuit extra omnem difficultatem, vt nempè, sub dicta concessione veniat non solum commoditas provt est quid temporale, sed ipsa spiritualitas, quæ à 8
iure decimandi segregari non potest gloss. *in cap. quamuis verb. concesserit de decim. & in can. peruenit* 3. *quæst.* 1. *verb. laicalibus, & in cap.* 2. *verb. statutum de locat.* Diu. Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *artic.* 3. *versic. respondeo*, vbi quod aliud est ius decimandi, aliud res, quæ dantur nomine demarum, & hanc distinctionem sequitur Bald. *in leg. vsufructus* 67. *in lect. antiqu. numero* 2. *versiculo noto* 9
quod licet ius decimarum, ff. de iur. dot. Decian. *consilio* 22. *num.* 36. *&* 37. *lib.* 1. Vis enim iuris decimandi consistit in perceptione decimarum propria auctoritate de manu colentium prædia, quæ trahit secum ius spirituale, & valde differt à sola facultate percipiendi fructus decimales nomine Ecclesiæ, quæ sola vti consistens in mera temporalitate ad Laicos pertinere potest, Alb. *in cap. ad hoc numero* 4. *versiculo & intelligo hoc de decim.* Azor. *institut. moral. lib.* 7. *cap.* 34. *quæst.* 7. *num.* 1. Suar. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 6. Rebuff. *de decim. quæst.* 10. *num.* 34. *in fine*, Grat. *discept. forens. cap.* 238. *num.* 21. *cum seq.* sic etiam Peregr. *cons.* 74. *sub n.* 12. *lib.* 1. ibi de decima, & iure decimandi, & in specie inter concessionem decimæ, & iuris decimandi posit Calderin. distinguit Barbos. *in lege Titia* 35. *sub numero quadragesimoquinto versiculo quia quando, & sub numero* 46. *versic. & ideo, ff. solut. matrim.* Couarr. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 17. *sub num.* 5. ibi; Decimarum fructus non quidem ius ipsum percipiendi decimas, Gionagn. *respons.* 27. *numero.* 27. *&* 28. *lib.* 2. Hancque opinionem in præcisis terminis concessionis factæ æquè principaliter, ac nominatim de decimis, & iure deci-

nandi quod non valeat restringi ad fructus deci-
10 males, sed in totum cortuat, firmauit sæpius Rota, & signanter *decis.* 545. *num.* 2. *part.* 4. *recent. Mediolanens. rescissionis permutationis* 21. *Maij* 1597. *coram recent. mem. Card. Hieronymo Pamphilio, Albiganen. decimarum* 25. *Iunij* 1627. *coram bon. mem. Card. Virili*, ac in aliis relatis in secunda decisione edita in hac causa *coram R. P. Dom. meo Cerro in* §. *obiectum.*

11 Vllus neque doctor ex allegatis pro parte dd. de Tassonis præfatæ conclusioni repugnat, vel loquitur in concessione iuris decimandi, nam Bald. *consilio* 274. *numero* 1. *lib.* 5. & Giouagn. *responsi.*
12 27. *numero* 30. *lib* 2. loquuntur vbi de decimis cantat concessio, vel locatio, Bero. *consilio* 84. *numero* 41. *cum sequent.* loquitur de decima temporali, & Diu. Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *artic.* 3. *ad* 3. de perceptione decimarum nomine Ecclesiæ, Grat. *discept.* 238. *numero* 25. non repugnat, imò suf-
13 fragatur huic opinioni, dum firmat aliud esse ius, aliud fructus, seu vtilitatem, quæ ex dicto iure percipitur. Et exemplum de vsufructu alienabili respectu solius commoditatis, retorquetur, nam quando venditio seu translatio facta fuit expressè de vsufructu (multo magis si de iure vsusfructus) dicta translatio non sustinetur, nec etiam respectu commoditatis, Monter. *decis.* 46. *n.* 16. Castill. *de vsufr. c.* 69. *n.* 9.

Quæ eo magis procedere videntur dum concessio, de qua agitur facta apparet de decimis, & iure decimandi reseruato solum pro Ecclesia directo dominio, ex qua quidem reseruatione sequitur fuisse in inuestitos de Tassonis translatum vtile dominium includens facultatem percipiendi fructus decimales nomine proprio, quod tamen fuit per
14 Concilium Lateranen. prohibitum, vt declarant Abb. *in d. cap. ad hæc* 15. *num* 4. *vers. in effectu volunt. decim.* Monet. *tract. de decim. cap.* 5. *num.* 68. Laym. *Theolog moral. lib.* 4. *tractat.* 6. *cap.* 6. *num.* 4. *vers. deinde verò*, Barbos. *d. l Titia d. n.* 37. *vers. sed quando vtil. ff. solut. matr.* Grat. *discept. forens. c.* 238. *u b n.* 22.

Præterea actum fuisse de decimis provt sunt quid spirituale arguitur ex eo quod plures inuestituræ, & præsertim illæ factæ ad fauorem Doctorum de Tassonis, loquuntur de iure decimandi pro duabus partibus pro indiuiso cum Rectoribus Ecclesiarum, qui cum percipiant eorum tertiam partem nomine proprio, & ratione administrationis spiritualium, benè exinde infertur, quod etiam Concessionarij in partibus sibi pro indiuiso
15 coæqualiter concessis proprio nomine percipere valeant, ne alioqui vna, & eadem res diuersa censeretur contra *vulgat. Text. in leg. in hoc iure, ff. de vulgar. & pupillar.* & ita in indiuiduo dictum
16 fuit *in dict. Albiganen decimarum. coram Cardinal. Virili*, §. *quarto quia, & in Ferrarien. decimarum coram bon. mem. Pirouano, quæst.* 684. *part.* 1. *recent. n.* 2. *&* 3.

Accedit etiam quod ex quo de tempore inuestiturarum vigebat communis illa reputatio, quam postea erroneam declarauit fel. rec. Paulus V. per suam particularem Constitutionem, vt in generalitate Bonifacinæ comprehenderetur facultas concedendi ius spirituale decimandi, & decimas percipiendi provt testatur Rimin. iun. *consilio* 429. *numero* 25. & expressè declararunt statuentes *libr.* 2. *capit.* 127. *summ. impresso Capituli numero* 8. vt exinde sequatur in dictis concessionibus actum fuisse de decimis spiritualibus regulando voluntatem à potestate, & capacitate quam Ferrarienses opinabantur habere iuxta consuetudinem regionis, & communem intellectum, Abb. *in cap. ex parte num.* 3. *de censibus* Bart. *in leg. viros* 17 *num.* 1. *C. de diuers. offic. lib.* 12. Ias. *in l.* 1. *n.* 11. *vers. tertiò principaliter. ff. si quis ius dicen. non obtemper.* Gabr. *concl.* 1. *num.* 67. *de consuet lib.* 6. Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 5. *titul.* 19. *n.* 22. qui communis intellectus comprobatus etiam fuit ex subsequuta 18 obseruantia, dum postea inuestiti dictum ius decimandi nomine proprio nullaque facta mentione Capituli aliis vendiderunt *summ. Capituli numero* 2. & ad instant. eorundem inuestitorum promulgata fuerunt ab Ordinario edicta contra Debitores Decimarum, ne segetes ab Agris amouere 19 auderent absque licentia ipsorum, declaratur namque ab obseruantia quid fuerit in concessione comprehensum ex allegatis per Surd. *consilio* 527. *num.* 11. Rot. *decis.* 261. *num.* 4. *decis* 301. *num* 8. *part.* 1. *recent.* in specie Rota *in d. Albiganen. decimarum coram Virili* §. *tertio quia*, ibi, *& in executionem Rodini ab ipsis Parochianis exegerunt, &c.* & pro obseruantia interpretatiua sufficit vnicus actus, Decian. *respons.* 51. *n.* 56. *lib.* 2. Rota *dec.* 136. *n.* 6. *decis.* 419. *num.* 6. *part.* 1. *recent.* Vnde Tassoni modo nequeunt contrarium profiteri, & intellectum ab ipsismet iam datum controuertere *l. post mortem ff de adopt.*

Sed prædicta visa fuerunt euidentius com- 20
probari ex Bulla Pauli V. Nam illa declarat litteras Bonifacij non comprehendisse, neque comprehendere ius decimandi, indulgetque, vt concessiones fiant de nouo, non quoad ius decimandi, nec quoad decimas, sed quoad ipsarum Decimarum emolumentum tantum, de quo tamen Laici teneantur infra biennium accipere nouam inuestituram, aucto canone, ergo ex huiusmodi declaratione, cui tanquam Papali, & ex certa scientia standum est, Angel. *consil.* 274. *num.* 1. *post med. &* 2. Bellam. *consilio* 33. *numero* 39. *&* 41. Dec. *cons.* 114. *& pro tenut. num.* 5. remanet sublata omnis difficultas, quandoquidem apparet quod pro validitate fieri debet concessio de sola commoditate, & facta de decimis, & iure decimandi non sustineatur.

Non obstat, quod verba sua posita in inuestituris 21
Decimas, & ius decimandi, intelligenda sint secundum potentiam, ac facultatem Capituli concedentis, & capacitatem Laicorum, & ita de iure percipiendi ex decimis id, quod est temporale, non autem de iure spirituali non concessibili *ad text. in cap. fin. ne Prælat. vic. suas*, quia obiectum posset procedere quatenus versaremur in casu dubio, tunc enim locus fieret ex præsumpta mente concedentis, & ex capacitate subiecti, secus est quando inuestituræ expressè loquuntur de iure decimandi. Nam tunc clara est mens concedendi, & conse- 22
quendi decimas ipsas ipsumque ius decimandi, in claris autem non est opus confugere ad interpretationem aliquam *ex l. ille aut ille* 25. §. *cum in verbis, de leg.* 3. Cyriac. *contr.* 210. *n.* 12. Rot. *decis.* 135. *n.* 8. *& 9. part.* 7. *rec.*

Nec etiam releuat quod concessiones loquantur de decimis, iure decimandi, fructusque decimales percipiendi, & ita quatenus sub iure decimandi veniret ipsa spiritualitas, possint nihilominus diuidi, & sustineri respectu perceptionis fructuum ex clausula omni meliori modo, quæ apposita

in

23 in inueſtituris operatur, vt ſi illæ non poſſint ſuſtineri eo modo, quo fuerunt factæ, valeant, & ſuſtineantur omni alio meliori modo ex notat. per Scriben. *in l. §. ſi quis ita, D. de verb. oblig. & in cap. cum ſuper de offic. delegat.* quia vbicumque eſt conceſſum ius, mentio fructuum ſtat conſecutiuè à dicto iure, eundemque admittit ſpiritualitatis intellectum, vnde tota inueſtitura corruit provt alias dixit Rota in iam allegata *dec.* 545. *numero* 2.

24 *part.* 4. *recent. & in Albinganen. coram Card. virili* & in terminis nullitatis conceſſionis in parte ſubſtantiali, vt in totum illa corruat ratione connexitatis, & indiuiduitatis firmauit Rota *dec.* 30. *n.* 3. *& 4. part.* 1. & 176. *n.* 44. *p.* 5. *recent.* non obſtante dicta clauſula omni meliori modo, quæ apta de per ſe non eſt ad vim addendam atque effectum

25 tribuen. actui reuera nullo. Ancharan. *conſilio.* 358. quem ſequitur Menoch *arbit. iud. l.* 1 *q.* 17. *n.* 4. *cum ſeqq.* Dec. *conſ.* 413. *n.* 9. *verſ. quia clauſula*, Barboſ. *de clauſ. clauſ.* 95. *n.* 60.

Minuſque refragantur clauſulæ *ad habendum vſufructuandum, &c.* poſitæ in vltima inueſtitura dicti anni 1608. relata *in ſumm. impreſſo Capitali,*

26 *num.* 6. ex quibus informantes pro Taſſonis prætendunt reſtitutionem conceſſionis ad ſolam commoditatem emolumentorum. Quia tanquam acceſſoriæ non habent alterare principalem diſpoſitionem contractus, Dec. *conſ.* 413. *num.* 9. *verſ. quia clauſula*, Curt. iunior. *conſ.* 56. *num.* 3. Franch.

27 *dec.* 6. *num.* 6. propterea cum principaliter fuerit alienatum ius decimandi quod vti ſpirituale ſub commercio Laicorum eſſe non poteſt vt præter iam illegatos teſtantur Abb. & Imol. *in cap. cum Apoſtolico de iis, quæ fiunt à Prælat.* Felin. *in cap. cauſam quæ, num.* 3. *de præſcript.* Rebuff. *de decim. quæſt.* 13 *num.* 69. Rota *dec.* 215. *part.* 2. *diuerſ. & in Panpilonen. decimarum* 29. *Octobris* 1599. *coram ben. mem. Card. Hieronymo Pamphilio*, dictæ clauſulæ reſpiciunt fructus, qui ratione connexionis participant de eadem ſpiritualitate, provt benè Grat. *diſcept. forenſ. c.* 38. *n.* 61.

viſum pariter fuit ſatis leue argumentum deductum ex eo, quod inueſtituræ factæ fuerint iure perpetualis affictus, & ita titulo ſimplicis locationis, quæ conductori aliud ius non tribuit, quàm percipiendi fructus ex re conducta: nam dum conceſſio facta fuit Laicis de iure decimandi, quod eſt ſpirituale, ſemper eſt inualida ſiue facta appareat per modum infeudationis, ſiue locationis, vt

28 bene firmat Abb. *in dicto cap. ad hæc, n.* 4. *verſ. & intelligo hoc de decim.* Redoan. *de rebus Eccleſ. non alien. quæſt.* 63. *num.* 5. *verſ. nec etiam poteſt Laico locari*, etiamſi dicta locatio fieret ad modicum tempus Abb. *dicto cap. ad hæc num.* 7. *verſ. nam ius*

29 *decimandi.* Redoan. *quæſt.* 63. *num.* 6. quod fortius procedit, quia hic demonſtratur, vt facta fuerit iure principalis affictus, per quem fit tranſlatio dominij vtilis *ad text. in l.* 1. *§. quod autem, D. de ſuperfic.* Abb. *vbi ſupra n.* 4. *verſ. ſed per conceſſionem ad modicum tempus*, Caſtr. *in l. vſusfructus* 58. *col. vlt. in princ. verſ. vnde facit, n.* 3. *D. ſolut. matr.* Mantic. *de tacit. & ambig. l.* 5 *tit.* 3. *num.* 11. *in fin.* facta autem tranſlatione vtilis dominij conductor efficitur dominus decimarum antequam illæ ſint perceptæ eaſque colligit nomine proprio contra diſpoſitionem *dicto cap. prohibemus de decim.* Gratianus *dicto c.* 238. *n.* 22.

Neque vllius eſt releuantiæ, quod conceſſiones factæ fuerint ſequendo formam Bonifacianæ, in qua ſanct. mem. Paulus V. declarauit non comprehendi decimas, & ius decimandi, ſed ſolum decimarum emolumentum.

Quia dicta Bonifaciana non loquitur de decimis, & iure decimandi, neque mentionem aliquam facit de fructibus ſeparatis ab ipſo iure, ſed generaliter declarat de bonis, & iuribus Eccleſiarum remouendo caducitatem ob non ſolutum canonem, & in hac qualitate verificatur relatio ad Bonifacianam, non autem reſpectu emolumenti de quo illa nominatim, & expreſsè nihil diſponit, imo cum communiter crederetur Bullam Bonifacianæ comprehendere etiam ius decimandi, ex mentione *iurium*, cum dictione illa vniuerſali, *quæcumque*, motiuum retorquetur, & relatio ad Bonifacianam parefacit intentionem contrahentium fuiſſe transferendi ius decimandi, provt eſt quid ſpirituale iuxta opinatam capacitatem Ferrarienſium, licet erroneè, & ideirco ad occurrendum vlteriori abuſui, & corruptelæ emanauit Paulina declarans Bonifacianam non comprehendere decimas, & ius decimandi, & ceſſat difficultas omnis, quia cum inueſtitura loquatur in ſpecie de iure decimandi ſpirituali non poteſt ſuſtineri in vim ſimplicis relationis ad Bonifacianam quatenus illa de emolumento temporali diſponeret, ſtandum 30
enim potius eſt expreſſioni iuris decimandi, quam relationi, ſeu ſimplici Proteſtationi de contrahendo iuxta formam Bonifacianæ cum talis proteſtatio ſit contraria facto, Peregrinus *de fideicommiſſ. art.* 10. *num.* 111. *verſ. limita*, Surdus *conſ.* 440. *numero* 54. *& ſub numero* 55. *& conſ.* 524. *numero* 15. *&* 16. aliique relati ab Adden. ad Burat. *dec.* 52. *numero* 13. Rota *in Romana attentatorum* 27. *Aprilis* 1640. *coram R. P. D. meo Bichio.* & quod contrahens per 31
huiuſmodi proteſtationes non poſſit efficere, vt ille contractus, qui in ſui formalitate directè contrariatur Bonifacianæ illi conueniat cenſeaturque factus, & celebratus iuxta illius formam egregie explicat Boccac. *de cenſibus, parte* 2. *numero* 13. *& ſequentibus*, Surdus *conſilio* 318. *num.* 22. præſertim dum dicta relatio poteſt operari ſuum effectum quoad remiſſionem canonis, alia priuilegia in eadem Bonifaciana expreſſa. Ponderando etiam quod inueſtituræ, de quarum validitate nunc agitur non ſunt relatiuæ ad Bonifacianam tantum, ſed etiam ad antiquas inueſtituras, quæ loquebantur de iure decimandi.

Obeſſe neque videtur ſimile adductum de pactis illicitis appoſitis in contractu cenſus cum proteſtatione, contrahendo iuxta formam Bullæ Pianæ. Nam licet huiuſmodi proteſtatio ſubſtineat contractum in aliis non illicitis quando concepta eſt verbis ampliſſimis, itavt totum id quod repugnat Conſtitutioni Pianæ habeatur pro non ap- 32
poſito, & reducatur ad illius formam, verumque ſenſum iuxta quem intendunt velle contrahere, & non alias, aliter, nec alio modo, in quibus terminis loquuntur Giurb. *deciſione* 85. *numero* 8. *& 9.* Rota *deciſione* 374. *numero* 18. apud Cencium *de cenſ.* ſecus eſt quando dicta proteſtatio ſimpliciter vt in caſu iſto concepta fuit, vt benè diſtinguendo declarat Cencius *de cenſ. quæſtione* 61. *numero* 3. *& 7.*

Non obſtat denique quod vigore dictæ Paulinæ Taſſoni prætendant nouam inueſtituram quoad ſolum emolumentum. Quia cum facultas fuerit per dictam Conſtitutionem reſtricta ad tē- 33
pus biennij expiratum vſq; de anno 1621. & ſic per longum

longum tempus non videtur quod amplius sit locus renouationi inuestituræ, ex regula, quod concessa ad tempus post tempus prohibita censentur ad tradita per Surdum *dec.75.num.1.& 1.& decis.291.n.21.*

Quo verò ad prætensam restitutionem in integrum. Vltra qnod illa non petitur in actis, nec cadere videtur sub disputatione præsentis dubij, Domini transierunt cum responsionibus iam datis in prima,& secunda decisione in hac causa emanatis coram Reuerendissimo Patre Domino meo Cerro. Quibus addebant etiam vt cum versemur in inuestituris ab initio nullis, Tassoni dicantur destituti omni titulo, vnde non possunt applicari terminis restitutionis in integrum, quæ supponit aliquod ius semper radicatum in ipsis petentibus ab initio; sumus enim in simplici beneficio Principis concesso ex causa lucratiua, & sub conditione accipiendi nouam inuestituram infra bien-
34 nium cum augmento canonis, qua conditione non adimpleta beneficium resoluitur, & habetur perinde ac si concessum non fuisset ex plenè deductis per Gabr. *conf.162.per tot.l.1.* Cyriac. *controu. 240 n.14.* Corbul *de iur. emphyt. tit. de caus. priu. ob non solut. canon. ampliat.28. n.4.* vbi in terminis de non amplianda conditione petendi inuestituram intra tempus præfixum Rota *dec. 572.n.3.part.1.& eec.869. in fine vers. nec sumus p.1. diuers. & dec.282. n.11.* apud Pacif *de salu.* Greg. XV. *dec.559. n.6.* & ibi Adden. *n.10. limit.3.& dec.203.n.20.p.6.rec. in Toletana decimarum de Saiedon. 13. Iunij* 1590. *coram Penia inter eius impressas dec.93.n.8.* & in terminis concessionis sub conditione aliquid adimplendi infra certum tempus, quod eo elapso mora sit im-
35 purgabilis, nec competat restitutio Straiban. *iuxta resolutionem forensem 36. num. 12. & resolutione 17. num.11.*

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO PATRE DOMINO PEVTINGERO.

Romana Saluiani.

Mercurij 22. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Quando validitati census non obstet Constitutio Pauli V. 108. licet confirmata per Constitutionem Vrbani VIII. 65.

SVMMARIVM

1 *Competit remedium vtilis Saluiani contra possessores vigore hypothecæ.*
2 *Constitutio Pauli V. 108. non comprehendebat Census.*
3 *Licet Constitutio Vrbani VIII. 65. eam extendat ad Census non tamen obstat eis quibus confirmauit contractum Census cum denegatione, &c.*
4 *Et Constituti posterior non præiudicat cum respicit tantum futura.*
5 *Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommissi.*

DECISIO XCVI.

NOn acquiescente D. Alexandro Caetano resolutioni sub die 24. Ianuarij præsentis anni captæ coram me ad fauorem Reuerendissimorum Beneficiatorum in Ecclesia Lateranen. à felicis recordationis Papa Vrbano VIII. institutorum, in qua dictum fuerat ad vlteriora in iudicio Saluiani coram Vicario Eminentissimo dictæ Ecclesiæ Archipresbyteri procedendum esse, hodie denuò causam repropositi, & DD. steterunt in decisis, quia de credito, & hypotheca Beneficiatorum super bonis censuatis, aliisque Prosperi Caetani, qui censum scutorum 104. de cuius fructibus agitur, ipsis vendidit, constat ex instrumento sub die 19. Augusti anni 1625. stipulato, cuius hypothecæ postea translatio facta super locis Montium sancti Bonauenturæ secundæ erectionis emptis ex pretio venditorum dictorum bonorum vinculatorum verificatur ex Chirographo præfati summi Pontificis, cuius vigore eadem loca Montis esse 1
Beneficiatis hypothecata, proindéque eorundem locorum possessionem vtilis Saluiani remedia ab ipsis possessoribus, seu detentoribus posse auocari manifestum est *l.si eum* 10. *§.qui iniuriarum, D. si quis caut.& præter allegatos in dec.quæ reuidetur in fine principij*, Greg. XV. *dec.* 511. *num* 30. *&* 31. *& dec.681.n 7.p.1. recent.*

Neque ex Constitutione fel. record. Pauli V. de anno 1617. Kal. Decembris edita in ordine 108. incip. *Pastorale munus, in §.5 præterea Bullar. tom.3. exaduerso allegata*, huius impositi census nullitas aliquo modo subsistit, dum hæc constitutio im- 2
positiones censuum tunc non comprehendebat, eo quia super Castris censuatis, creditoribus nullum ius nec quoad dominium, seu proprietatem, nec quoad possessionem, aut iurisdictionem, eiusque exercitiu acquirebatur, sed ij solam hypothecam per emptionem annui census nanciscebantur, vt respondit Rota *in Romana, seu Sabinen. Census* 17. *Nouembris* 1628. *coram Cardinali Virili impress. dec.211. num.5. & 6. part.5. recent.* Et quod dicta Constitutio Pauli V. prout alia fel. record. Clem. VIII. non comprehendat census, fuit in puncto firmatum *in dicta decisione* 211. *dicto numero 5.& 6.parte 5. & decisione* 118. *numero* 19. *parte 6.recent.*

Nec refert, quod felicis recordationis Vrban. VIII. de anno 1627. Kalendas Iunij per nouam Constitutionem in ordine 65. incip. *Decens, & æquum esse censemus in* §. 10. *quam etiam ad quascunque Bull. tom.4.* supradictam Constitutionem Pauli V. ad contractus, & quascunque impositiones censuum annuorum extenderit, quia dum, idem Pontifex hunc contractum census, de quo hic agitur cum ampla derogatione quarumcumque Constitutionum, quas censeri posset prohibitus, confirmauerit, vt in ipso tenore confirmationis dato in summ. Beneficiatorum *n.* 8. legitur, de tempore quo nulla huiusmodi nullitatis acceptio vel obiectio facta fuerat, neque alicui super ea ius quæsitum, Beneficiatis obstare eadem Constitutio non potest vt in simils fuit dictum *in Romana Barchi 19. Ianuarij* 1622. *in S. non potest, coram bonæ memoriæ Remboldo.* Subsistit etiã optima ratio, quod dicta extensio ad census, tanquam po- 4
sterior non præiudicat, cum non habeat oculos retro, & respiciat tantum futura *l.leges 7.Codice de lege capite secundo, & capite finali de constit.* Rota *in Romana aureorum octo Zeccharum coram Cardin.*

Lancel

Lancellotto impreſſ. apud Marcheſ. de commiſſ. tom. 1. fol. 652. n. 5. & in dicta dec. 211. n. 1. p. 5. rec.

Minus obſtat facultas ab eodem Vrbano VIII. in Chirographo confirmationis huius contractus conceſſa ſoluendi creditoribus ex eiſdem locis Montium vel ex eorum pretio, quia cum talis facultas non fuerit cum Beneficiatis deducta ad actum rectè eiſdem licet agere pro conſecutione fructuum huius eorum cenſus, donec eis ſatisfiat, vel ſaltem per legitimam oblationem in eodem Chirographo præſcriptam caueatur, vt fuit in ſimili reſolutum *in dec. 260. ante n. primum verſ. & deberi fructus. p. 4. rec.*

Ceſſat quoque obiectum, quod bona de quibus
5 agitur ſint ſubiecta fideicommiſſo, quia hanc difficultatem ſubſtulit Bulla Baronum, vt latè dixit Rota *in Terracinen. bonorum 20. Decembris 1621. coram Eminentiſſimo Card. Fabritio Veroſpio.*

Reliqua obiecta repetita ſatis fuerunt in ſupradicta deciſione ſublata, ideoque Domini eam confirmarunt vtraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Portuen. Stagni.

Veneris 8. *Februarij* 1647.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur ſine poſſeſſione, & quando poſſeſſio ad hunc effectum non iuſtificetur.

SVMMARIVM.

1 *Excluditur poſſeſſio portionum ex petita earundem intermiſſione.*
2 *Denegatur manutentio non iuſtificanti ſuam poſſeſſionem.*
3 *Poſſeſſio penes duos inſolidum eſſe non poteſt.*
4 *Decretum manutentionis ſine actuali apprehenſione non transfert poſſeſſionem.*
5 *Locatio non probat poſſeſſionem dum penſio non probatur recepta.*
6 *Nullitas poſſeſſionis impedit quin poſſit mutari cauſa poſſidendi.*
7 *Et poteſt etiam in ſummariiſſimo opponi ex quo perimit poſſeſſionem.*

DECISIO XCVII.

REpropoſito dubio ſuper manutentione portionũ in Campo Salino, ac Stagno portuen.
1 Participantibus abſolutè denegata, Victorio verò Piccino poſt obitum ſui Patris, cui tanquam vltimo licitatori fuerant deliberatæ, ſub eadem forma iterum hodie Domini eadem denegarunt. Quia Victorio poſt mortem Patris obſtat defectus poſſeſſionis nullis actibus iuſtificatæ, ac excluſæ ex petita tunc temporis immiſſione earundem portionum, vt tradit Cardinalis Mantica *dec. 20. n. primo, & 174. n. 5. & 7. p. 4. diuerſ. & coram Seraph. dec.*
2 *1268. in fine, coram Caual. 534. n. 5. coram Buratt. 160.* vbi latè Add. *n. 17.*

Participantibus vero pariter obſtat non iuſtificata poſſeſſio, ſine qua manutentio non conceditur vulgato *§. retinendæ, & §. hodie inſtit. de interd.* Menoch. *de retinend. remed. 3. n. 260.* Bocc. *de interd. vti poſſid. c. 10. n. 7.*

Hæc enim Participantium poſſeſſio excluditur durante vita Marci Catalani expluribus locarionum inſtrumentis proprio nomine ſtipulatis à 3
Franciſco Piccino effectum ſortitis per receptionem penſionis conuentæ, cum penes duos in ſolidum eſſe non poſſit, iuxta *reg. text. in lege 3. §. ex contrario. D. de acquirenda poſſeſſione, & lege ſi duo D. vti poſſid.* Poſt obitum verò eiuſdem Marci, nec probata dici poterit, vel ex decreto manutentionis reportato à iudicibus per A. C. deputatis, dum 4
illud abſque actuali apprehenſione poſſeſſionem transferre non potuit iuxta *textum in lege 1. §. ſi vir, D. de acquirenda poſſeſſione, & in lege denique, D. quibus ex cauſis maiores* Oldradus *conſilio 227. numero 5, verſiculo ſed ad id reſpondetur dupliciter,* Rota *coram Cregorio, dec. 546. n. 9. & coram Caſſad. dec. 7. de cauſ. poſſ. & prop. n. 1.* Vel ex locationibus de anno 1633. & 1639. poſt obitum Franciſci peractis, dum conuenta ibidem penſio à locatoribus 5
non probatur recepta, vt probat *text. in cap. inter dilectos in fine de fid. inſtr.* & notant doctores *in lege qui vniuerſas, §. qui per Colonum, & in l. quamuis §. ſi conduct. D. de acquir. poſſeſſ.* Gabr. *de locat. concl. 4. n. 1.* Rota *dec. 1. fid. inſtrum. in antiquis.*

Non obſtat, quod omnia emolumenta ex prædictis locationibus retracta, diuiſa probentur inter Participantes, qui idcirco, vti portionum controuerſarum detentores debeant manuteneri, attẽto præſertim ſuperuenienti titulo iuris accreſcendi per obitum Marci Aurelij purificato, ex quo detentionem in poſſeſſionem legitimam abſque alia animi declaratione ſibi mutaſſe cenſentur.

Quia controuerſarum portionum poſſeſſio Franciſco antea atributa, non probatur à Participantibus formaliter occupata poſt illius obitum, nec videtur idcirco manutenibilis vti innixa ſoli iuris accreſcendi titulo per plures deciſiones coram Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Pan- 6
zirolo excluſo, atque reiecto, eius enim nullitas impedimento fuit, quin participantes cauſam poſſidendi ſibi mutare potuerint, vt præter relatos in deciſione præterita notant Add. ad deciſionem Gregorij 546. *n.* 15. & aduertit Rota *in Romana domus ad Tranſtiberim* 18. *Aprilis* 1644. *coram Reuerendiſſimo P. D. meo Bichio,* & poteſt in hoc, licet 7
ſummariiſſimo poſſeſſionis iudicio opponi, ex quo poſſeſſionem perimi, vt firmat adducta *dec. in Romana dom. ad Tranſtiberim, & in Roman. officij mandatariatus* 23. *Martij* 1637. *coram Eminentiſſimo Cardinali Panzirolo.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISSIMO PATRE DOMINO

VEROSPIO.

Bononien. Pecuniaria.

Veneris 5. *Aprilis.* 1647.

ARGVMENTVM.

Quando ſimplex ſubſcriptio Curatoris in litteris Cambij non inducat eius obligationem vel fideiuſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites restricta.*
2 *Actus præsumitur expeditus in executionem præcedentis mandati.*
3 *Maxime præcedente speciali deputatione ad certum tantum actum.*
4 *Et intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum.*
5 *Imo actus licet post longum temporis interuallum expeditus adscribitur præcedenti mand.*
6 *A præcedentibus, & sequentibus intermedia declarantur.*
7 *Simplex subscriptio in litteris cambij denotat obligationem proprio nomine contractam.*
8 *Confitens debitum proprium, & agnoscens creditum vti suum sibi præiudicat.*
9 *Actus licet nomine proprio gestus adscribitur præambulo decreto.*
10 *Epistola verbis aulicis, & officiosis conscripta non inducit obligationem scribentis.*
11 *Ex Statut. Bon. minor. 25. annis non potest se obligare sine solemnitatibus ab eodem requisitis.*
12 *Statutum aliquid prohibens ad certum tempus post illud concedere videtur.*
13 *Argumentum à contrario sensu in statuto sub verbis præsertim negatiuis concepto stricte recipitur & ad limites dispositionis in sensu directo sancitæ.*

DECISIO LXXXVIII.

IOannes Baptista Mediceus instituto hærede ventre prægnante decesserat, ac pluribus in hæreditate relictis cambiorum litteris subscribendis ad proximas tunc Augusti Nundinas transmittendis, pro quarum subscriptione coram Eminentissimo Legato Bononien. instantibus creditoribus, ab eo fuit in procuratorem ad hunc tantum subscriptionis actum deputatus Guicciardus frater Ioan. Baptistæ, quamuis in minori adhuc esset ætate constitutus, qui litteras prædictas sub clausula insolidum conceptas simpliciter subscripsit præuio tamen Legati Decreto, quod nullum inde præiudicium Guicciardo contingeret, sed litterarum extinctio cum solutione cambiorum ad hæreditatem ipsam pertineret. Cum Verò in curia Bonon. eius vigore subscriptionis fideiussorio nomine conuentus fuisset Guicciardus à Ludouico Giouagnono, altero ex creditoribus hæreditariis, & sententiam absolutoriam ibidem obtinuisset, sed deinde in Tribunali A.C. reuocatoriam reportasset; per appellationem deuoluta mihi causa dubium proposui; an hinc tenearur Guicciardus, & ipsum non teneri fuit hodie responsum, quia subscriptio quamuis simpliciter concepta, in exe-
1 cutionem præcedentis Decreti facta censetur ad eiusque limites restricta, *vt not. in lege quædam mulier, 76. D. de rei vendic. & in lege 2. C. de acquirenda possessione*, Baldus *in lege iubemus n. 1. Cod. ad Velleianum*, Surd. *dec. 217. n. 3.* Rota *dec. 28. n. 5. p. 4. t. 2. rec. & in Barchinon. Vicariæ 13. Iunij 1944. coram*
2 *R. P. D. meo Corrado in §. atque ideo*, provt etiam actus in executionem antecedentis mandati præsumitur expeditus ex dispositione *text. in l. seruus communis, D. de stipulatione seruorum, & in l. vlt. §. quid enim, Cod. per quas personas nob. acquir.* & notant doctores communiter *in l. qui in aliena §. is cui de acquir. hæred.* vbi Bart. & Ang. *n. 1.* Imola *num. 7*, Castrensis *num. 2.* Iason. *in l. 1. §. nunciatio* 3
n. 3. D. de oper. nou. nunciat. dum maxime præcessit deputatio specialis ad certum tantum actum subscriptionis ponderata per Iason *in d. l. 1. §. nunciatio numero 3. in 5. notab.* vbi etiam Curr. *num. 36. D. de operis noui nunciatione.* Angelus *in l. si pupilli §. 1. num. 4. D. de neg. gest.* Ruin. *in l. post dotem num. 17. D. sol. matr.* Alciat. *de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 24.* 4
num. 9. & breuitas temporis intercessit inter decretum, & actum subscriptionis septem dictum spatium non excedens, licet hanc temporis breuitatem, nec fore necessariam tradat Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 49. num. 14. & 15.* adscribens 5
idcirco mandato præambulo actum longum post licet temporis interuallum expeditum, sequitur Alc. *de præs. reg. 2. præsumpt. 24. n. 10.* Lamberteng. *de contract.* glossa 8. *num. 9.* & not. DD. communiter *in l. qui mihi donatum, D. de donat.* vbi Alexand. in Apostill. ad Bart. Imol. *in 2. Rom. num. 5.* ac de- 6
nique plures antecedunt, ac subsequuntur eiusdem Guicciardi subscriptiones ad prædictum Legati decretum se referentes, à quibus debet intermedia subscriptio simpliciter concepta declarari *iuxta textum in l. si seruus plurimum. §. vlt. D. de legat. 1. lege hæredes palam §. sed si notam D. de testam. l. si fuerint, §. vlt. D. de reb. dub. l. ille aut ille §. cum in verbis, D. de legat. 3.*

Hinc non videtur vrgere prædicta Guicciardi 7
subsciptio simpliciter in litterarum cambiis exarata ad denotandam eiusdem obligationem proprio idcirco nomine contractam *iuxta text. in l. si pupilli, §. 1. in 2. responso, D. de neg. gest.* vbi id in specie not. Ang. cum aliis per Cardinalem Manticam *de tacit. libro 8. titulo 11. numero 14. & 15.* Neque epistola ab eodem transmissa sub hac forma Giouagnono creditori, videlicet, *subito aggiustato, che trouarò modo, e maniera che far à sodisfato lei, e tutti i miei creditori* qua fatendo debitum proprium, ac ipsum agnoscendo creditorem suum sibi præiudicasse censetur, vt aduertit in specie Cyriacus *controuersia forens. capite 244. numero 30.* & tradit Cardinalis Mantica *de coniect. vltim. volum. lib. 12. titulo 12. numero 26.* Rota *coram Gregorio, dec. 460. num. 13.*

Actus enim subscriptionis, proprio quamuis 8
fuisset nomine gestus adscribi nihilominus debet præambulo Legati decreto, vt notat Angelus *in lege qui in alien. 1, §. is cui, versiculo & mandatarius*, Surdus *consilio decimo nono, numero vigesimo quarto*, & aliis relatis authoritatibus firmauit Rota *in Romana societatis 12. Iunii 1645. coram Reuerendiss. Patre Domino meo Otthobono. & in Fauentirendiss. Patre Domino meo Otthobono. & in Fauentina societatis 16. Aprilis sequentis anni coram Reuerendissimo Patre Domino meo Celso in §.* quamuis fuerit initus nomine proprio; epistola vero, vel declarationem recipit ab eodem Decreto, vel dum probatur à Guicciardo transmissa post aditam 9
Ioannis Baptistæ hæreditatem propriam illis obligationem designat ex iure tamen hæreditario resultantem, vel saltem vti aulicis verbis, ac officiosis conscripta eiusdem obligationem inducere non potuit, vt notant Doctores communiter in *capite cum venissent de institut.* Tiraquell. *de priuil. pia caus. priuilegio quinquagesimo primo*, Genua *de scriptura priuata libro tertio, titulo primo, numero decimo quarto*, Rota *coram Seraph. decis. 156. num. 2.*

Ex alio præterea fundamento fideiussoriam Guicciardi obligationem aliqui ex DD. excludebant, quia scilicet idem tunc temporis vigesimum
11 quartum suæ ætatis annum non expleuerat ex dispositione statuti Bonon. *in tit. de contract. commun. & fil. fam.* requisitum pro substantia obligationis sine solemnitatibus peractæ de cuius obseruantia testatur Rota *in Bonon. census* 17. *Martij* 1608. & 20. *Februarij* 1609. *coram Marquemontio impress. post Picum decis.* 59. & 60. & *coram Buratt. decis.* 27. *n.* 1.

Neque eisdem DD. huius vis statuti visa fuit elidi ab altero statuto de foro mercatorum per verba negatiua prohibente, quod nullus minor annorum 22. qui per semetipsum, aut alium, artem, seu mercaturam non exerceat, vti magister, vel socius validam contrahat obligationem, quasi à contrario sensu per idem statutum approbata fuerit obligatio Guicciardi vigesimum secundum suæ ætatis annum tunc excedentis, vt in terminis statuti ad certum tempus aliquid prohibentis videtur sensisse Castrens. *in cons.* 106. *n.* 1. &
12 2. *lib.* 2. per Surd. *dec.* 75. *num.* 5. & per Rot. *coram Buratt. dec.* 396. *n.* 2.

Quia censuerunt per hanc constitutionem solum habilitatos fuisse minores annorum 22. per semetipsos, vel per alios artem, seu mercaturam exercentes in sensu directo ibidem recensitos, non autem alios maiores annorum 22. non artifices, nec mercatores in sensu directo Constitutionis non nominatos, qui idcirco per argumentum à contrario sensu ibidem non censentur inclusi, sed tanquam omissi remanent sub dispositione, vel legis communis, vel prædicti statuti de contract. cum minori ac filiisfam. vigesimum quintum annum expressè requirentis, vt aduertit Decian. *in leg.* 1. *numero* 53. *Digestis de officio eius, & in consil.* 110. *numero* 5. vbi huius distinctionis rationem subiicit, quod in statuto sub verbis præsertim negatiuis concepto argumentum à contrario sensu pretium nonnisi strictè recipiatur, & ad limites dispositionis in sensu directo sanctæ, quam etiam considerauit Zas. *super ead. leg. num.* 7. Butr. *in cap. cum Apostolica numero* 10. *de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli.* Aym. *consil.* 460. *numero* 12. Honded. *cons.* 16. *numero* 60. *lib.* 1. & aliis relatis iuribus firmat Osasch. *dec.* 85. *num.* 14. ac egregiè discusso articulo censuit Rota *in Romana seu Perusina census* 12. *Decembr.* 1644. *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Richio*, vbi præterea respondet argumento deducto ex tempore limitato per statutum, quod scilicet non procedat quoties idem statutum suum operetur effectum in sensu contrario, qui benè resultat in casu statuti de foro mercatorum permittentis contrahere magistros, vel socios minores annorum 22. dum ibidem prædictam ætatem excedentes validè contraxisse censentur.

Eadem pariter responsione tollitur obiectio petita ab altero statuto de foro mercatorum habilitante maiorem annorum 18. ad contrahendum, quod scilicet solum disponat de personis mercaturam, vel artem exercentibus sub qua idcirco comprehensa dici non poterit obligatio Guicciardi, nec artificis, nec mercatoris.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. Coccino Decano.

Romana de Mazzatostis.

Lunæ 22. *Iunij* 1626.

ARGVMENTVM.

Quando in bonis futuris obligatis sub conditione, ea eueniente conualescat pignus, vel hypotheca ad fauorem primi creditoris licet medio tempore fuerint ante impletam conditionem in alterum alienata. Et plura distinguntur & declarantur circa conditionem casualem mixtam, & conditionem potestatiuam.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio ad bona futura intelligitur sub conditione si acquiratur.*

2 *Post tamen acquisitionem factam conualescit pignus creditoris.*

3 *Ad effectum hypothecæ generalis sufficit quod res fuerit in dominio contrahentis siue de tempore contractus siue post.*

4 *Alienatio debitoris non potest facere conditionem creditoris deteriorem.*

5 *Hypotheca anterior licet generalis præfertur specialiter posteriori.*

6 *Eueniente conditione casuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ.*

7 *Tunc enim dicitur ius quæsitum conditionaliter, & eueniente conditione retrotrahitur & primus creditor præfertur secundo posteriori.*

8 *Alienatio habet suam causam annexã videlicet hypothecam anteriorẽ & sic habilitatẽ extremi.*

9 *Beneficium concessum si consentiat tertius potest alteri conferri ante præstitum consensum qui licet postea superueniat non retrotrahitur in præiudicium vltimi.*

10 *Distingue id procedere in conditione potestatiua secus in conditione casuali.*

11 *Quia conditio protestatiua non retrotrahiour.*

12 *Quando vero est casualis dicitur Ius quæsitum & retrotrahitur.*

13 *Ad effectum acquisitionis dominij gratia prima data sub conditione etiam casuali vel mixta ad fauorem secundi potest reuocari quod procedit etiam in donatione.*

14 *Secus respectu hypothecæ quæ semper sequitur rẽ.*

15 *Declarantur DD. ex aduerso allegati.*

16 *Hypotheca conditionalis conditione casuali vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non sit purificata ante alienationem.*

17.18 19. *Declarantur DD. in l. qui balneum §. Titia ff. qui pot. in pign. habeantur.*

20 *DD. allegantes legem secundum eius terminos sunt intelligendi.*

21 *In legatis, & donationibus causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur.*

22 *Donatio facta inter viuos quatenus tamen donans moriatur sine filiis non dicitur donatio causa mortis.*

23 *In obligatione de non contraueniendo donationi censetur repetita condictio de qua in donatione principali.*

24 *In hoc tamen casu videtur suspensum exercitium*

tium hypotheca non ipsa hypotheca videtur simpliciter conditionalis.

DECISIO XCIX.

IVlius Mazzarotstus sub conditione si decesserit sine filiis donauit omnia bona sua præsentia, & futura Carolo de Castro, pro cuius donationis validitate obligauit bona præsentia, & futura, ac promisit contrauenire d. Instrumento donationis, & pariter etiam in hoc casu obligauit bona præsentia & futura.

Postmodum vero acquisiuit alia bona, & purè cum traditione possessionis aliam donationem de bonis præsentibus, & futuris fecit bon. mem. R. P. D. Bonauenturæ: Vnde fuit dubitatum; An dicta bona medio tẽpore quæsita veniant sub hypotheca primæ donationis ad effectum de quo agitur scilicet prælationis, & bis affirmatiuè fuit resolutum coram R. D. meo Patriarcha Hierosolymitano videlicet 27. Iunij 1622. & 23. Ianuarij 1625. Quæ sententia hodie per me repropositio dubio tertia
1 vice placuit Dominis ex duplici fundamento. Primo, quia etsi obligatio ad bona futura intelligatur sub conditione si acquirantur *leg. si fundus* §. *aliena Digestis de pign* Bero *cons.* 46 *n.* 12. *lib.* 1. Tamen post acquisitionem factam per Iulium conua-
2 luit pignus Caroli de Castro, Bart. *in leg. licet n.* 20. *C. qui pot. in pign. hab.* Bald. *in leg. hac. edictali* §. *is illud C de secund. nupt.* Ad effectum enim hypothecæ generalis quæ comprehendit etiam bona futura sufficit quod res aliquando fuerit in dominio
3 donantis, siue de tempore contractus, siue post *leg. & quæ nondum* §. 1. *Digestis de pign.* Bart. *in leg. rem alienam n.* 5. *vers. si verò ex generali Dig. de pignorat. act.* Negus. *de pign.* 8. *p.* 3. *memb. n.* 6. & in puncto videtur text. expressus, qui in contrarium allegatur *in leg. qui balneum* §. *Titia Dig. qui pot. in pign. hab.* Vbi inquit Africanus, quod Titio prædium alienum pignori dedit, pòst Meuio, deinde Domina eiusdem pignoris facta marito in dotem æstimatum dedit, si Titio soluta sit pecunia non ideo magis Meuij pignus conualescere placebat, tunc enim priore demisso sequentis pignus confirmatur, cum res in bonis debitoris inueniatur, in proposito autem maritus emptoris loco est, atque ideo quia neque tunc cum Meuio obligaretur, neque cum Titio solueretur in bonis mulieris fuerit, nullum tempus inueniri quo Meuij pignus conualescere possit, hactenus Africanus qui claris verbis concedit pignus post acquisitionem bonorum ad fauorem Titij conualuisse, & nil mirum si nunquam ad fauorem Meuij conualuit, quia dum bona obligauit ad fauorem Meuij bona non erant in bonis Titiæ quæ obligationem fecerat, dum vero soluit Titio qui habebat priorem hypothecam bona erant alienata, & sic nullum tempus inuenitur quo pignus Meuij conualescere possit, quæ est rationis text. quia non inde sequitur quod etiam si etiam tempore contractus fuisset pignus in bonis debitoris id fuisset obligatum, cum adesset Titius anterior Meuio, quicquid dicat Fulgos. *in dict.* §. *Titia*, cum pignus non esset tale vt ex eo vtrique posset satisfieri, semper enim requiritur quod in bonis debitoris reperiatur pignus in tempore in quo potuerit conualescere. Et ideò text. dicit de vtroque tempore, quia eo casu nullo tempore respectu hypothecæ Meuij fuit in bonis debitoris, & ideo illius hypotheca nunquam conualuit, qui non est casus noster, sed casus Titij qui habebat priorem hypothecam, quæ statim facta acquisitione conualuit; Et licet postea fuerint alienata, tamen 4
transeunt cum sua causa, scilicet affecta hypotheca cum alienatio debitoris non possit facere conditionem creditoris deteriorem *leg. debitorem C. de pign. l. res pignoris Cod. de remiss. pign.* eleganter Gabr. *cons.* 141. *n.* 8. *lib.* 1. & in nostris terminis dicit etiam Bero. *cons.* 46. *num.* 15. *iuncto n.* 7. & 8. Et quibus numeris colligitur quod loquitur in casu nostro *lib.* 1. & ita intelligit nunc text. Cuiac. *in comment. ad Africanum tract.* 8. exponendo illam legem *fol.* mihi 1171. Inquit enim quod non est quærenda alia ratio quam quæ ab Africano redditur, nullum scilicet tempus inueniri posse, quo pignus datum Meuio valuerit, aut conualuerit, non valuit quo tempore contractum est, nec conualuit quo tempore dimissus est Titius, quia, & hoc, & illo tempore res fuit aliena. Ratio est sumpta ab enumeratione partium, quia certe verius est, nec medio tempore conualuisse pignus Meuij, quia ei obstabat Titius qui eum præcedebat, nec poterat vtrumque pignus implere, ac proinde infirmum erat Meuij pignus ex duabus causis, quod res aliena erat & quod Titius prior erat, quarum vna tantum efficit quantum altera, ex vna quidem causa conualuit pignus medio tempore dominio acquisito mulieri, altera non conualuit quia medio tempore dimissus Titius non est sed quo ad extimationem demum aut venditionem rei in maritum factam, nullo igitur tempore plene conualuit, & ideo nec agitur hypothecaria in maritum ignorantem, in scientem agit, quia id egit dolo malo cum muliere, vt res æstimaretur fraudandi Meuij causa, quæ sunt vltima verba text. quæ non faciunt ad casum nostrum, & subsequitur Cuiac. quod cum Accurs. hæc non perciperet multa commiscet in hunc §.

Hinc sequitur quod cum hypotheca ad fauo- 5
rem Caroli conualuerit, etiam quod sit generalis cum sit anterior, præferatur hypothecæ speciali Bonauenturæ *leg. generaliter Cod. qui pot. in pign. hab. leg. vlt. Cod. quæ res pign. oblig. poss. leg. qui generaliter leg. potior. Digest. qui pot. in pign. hab.* Et hæc conclusio procedit etiam quod Carolo sub conditione bona fuerint obligata, cum postea fuerint obligata Bonauenturæ. Nam aduenientе conditione provt euenit, in casu isto retrotrahitur obligatio ad initium conuentionis hypothecæ, cum conditio sit casualis, non autem potestatiua, ita vt dictus Carolus inueniatur, prior, & 6
antiquior creditor, ac præferatur Bonauenturæ posteriori creditori puro; ex dispositione *dict. leg. qui balneum* §. *Titia, & leg. potior,* §. *videamus, ff. qui pot. in pign. hab.* Quando enim dispositio est sub 7
conditione casuali dicitur ius quæsitum licet conditionaliter, & ideo aduenientе conditione retrotrahitur, & primus ille creditor præfertur secundo posteriori vt in præcitatis iuribus, quæ in puncto allegat Menoch. *consil.* 852. *numero* 38. *in fin. vers. ratio differentiæ.* Et nil mirum cum nulla detur inhabilitas extremi à quo, quia inhabilitas solum consideratur quando persona vel res periit, aut fuit interempta, non quando non est in bonis debitoris facto suo qui illam alienauit, cum alienatio habeat suam causam annexam; 8
videlicet hypothecam anteriorem *leg. debitorem Codice de pign. leg. res pignoris. Cod. de remiss. pign.* Et ita habilitatem extremi declarat. Negusan-

do

de pign. memb. 2. 5. *part. numero* 41. Et hanc ſententiam ex *text. in dict. leg. qui balneum*, §. *Titia in dict. leg. potior*, §. *videamus*, tenent ferè omnes infraſcripti DD. videlicet Bart. *in leg. ſi quis pro emptore numero* 46. *& 47. Digeſtis de vſucap.* & ibidem Ias. *n.* 311. idem etiam Bart. Angel. Alexand. & reliqui in *leg. filius Digeſtis de verb. obli.* Din. *conſ.* 4. quem ſequitur Ioann. Andreas *in addit. ad ſpeculat. in titul. de Teſte*, §. *nunc tractemus, verſ.* 18. *in addit*, *magna* Alberic. *in dict. leg. potior per tot. ff. qui pot. in pign. hab.* & ibidem Fulgoſ. *n* 2 Socin. *ſen. conſ.* 41. *n.* 19. *lib.* 4. Gabr. *conſ.* 141. *n.* 8 *lib.* 1. iterum Alberic. *in d. leg. qui baln.* §. *Titia, ibi in bonis mulieris fuerit*, & Fulgoſ. *n.* 1. *&* 5. Oldrad. *conſ.* 114. *numero quarto*, Pariſ. *conſ.* 11. *numero* 83. *& ſeqq. lib.* 1. Alciat. *reſponſ.* 131. *numero quarto*, eleganter Menoch. qui ponit rationem diuerſitatis inter conditionem poteſtatiuam & caſualem *dict. conſ.* 852. *numero* 37. *&* 38. Rebuff. *in tract. de conſtitut. reddit. titut.* 1. Gloſſ. 8. *numero* 9. Rodericus Suarez *in leg. poſt rem iudicatam in declaratione legis regni limit.* 7. *numero* 4. *ad fin.* Gutierrez *alleg.* 4. *numero* 16. Neguſan. *de pignor. memb.* 2. *part.* 5. *numero* 12. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 11. *tit.* 23. *numero* 29. *& lib.* 14. *tit.* 46. *numero* 19. & de communi teſtatur Bero. *conſ.* 46. *numero* 15. *& ſeqq. lib.* 1. cum infinitis qui poſſent allegari, & hanc etiam ſententiam tenuit Rota apud Mohed. *deciſ.* 1. *de pign.* & alias etiam tenuiſſe teſtatur Mantic. locis citatis, & bis in hac cauſa in prædictis duabus *deciſ. coram Reuerendiſſ. Domino meo Patriarcha Hieroſolymitano*, & prius *coram R. P. D. meo Veroſpio* 25. *Iunij* 1617.

Neque eſt verum quod huic opinioni videatur reſiſtere *text. in cap. ſi pro te reſcript. in 6. & in Clement.* 1. *de conceſſ. præben.* vbi ſi conceſſum fuerit beneficium, ſi alicuius conſenſus acceſſerit, deinde ante præſtationem conſenſus illud alteri
9 fuerit conceſſum ſimpliciter, iſte vltimus eſt potior, quamuis poſtea ſuperueniſſet conſenſus illius tertij, quia iſte conſenſus non trahitur retro in præiudicium illius qui medio tempore ius quæſiuit, provt dicta iura ponderat Giouagnionius modernus I. C. Bononien. *in conſ.* 35. *num.* 36. *& cenſ.* 98. *numero* 11. *verſ. & pro hac opinione*; vbi conatur etiam probare *numero* 25. *&* 27. quod hæc ſententia habeat multos contradictores. Nam huic motiuo fuit reſponſum nullatenus prædicta iura officere, quia ibi non agitur de conditione caſuali provt in caſu noſtro, ſed conditione poteſtatiua, quæ licet dependeat à voluntate tertij, non tamen trahitur retro ad tempus conceſſionis actus, ſed vires aſſumit tantum tempore quo adeſt conditio, quæ cum non dependeat neque à Papa, neque à prouiſo, ſed à tertio, abſque iniuria primi medio tempore Papa conferre
10 potuit, Ioann. Andr. *in dict. c. ſi pro te, numero tertio*, Ioann. Monachus *numero ſecundo*, Geminian. *numero quinto*, Franc. *numero tertio.* Anchar. *numero primo.* Gugliel. de Monte Lauduno *col.* 1. *verſ. vnde hæc conditio.* At ſecus eſt in conditione mixta vel caſuali qualis eſt iſta, vt dicunt DD. præcitati, & in terminis *dict. Clem.* 1. *conditio erat mere poteſtatiua à voluntate prouiſi, cum Papa prouiderit cum conditione niſi beneficium minoris valoris duxerit acceptandum.* Vnde ante declarationem potuit Epiſcopus vtrumque beneficium conferre, quia illa conditio poteſtatiua non retrotrahitur, Vitalis *in dict. Clem. numero* 4. Cardinalis *numero* 9. *verſ. ſecundo oppono.* Anchar. *numero* 21. Abb. *col.* 1. Ioann. de Imola *num.* 3. *& ſeqq.* Et ratio eſt quia quando conditio eſt proteſtatiua nullum ius dicitur parti acquiſitum, ex quo pendet à voluntate alicuius 11
quod actus perficiatur, non enim ante impletam conditionem contractus dicitur initus, ſed ineundus, & ob id non trahitur retro. At ſecus eſt quando conditio eſt caſualis, quia hoc caſu di- 12
citur ius quæſitum licet conditionaliter, & ideo veniente conditione retrotrahitur, & ille prior creditor præfertur ſecundo poſteriori, provt eſt caſus noſter, vt poſt Ioann. de Lignano, Paul. de Eleazaris, Ioan. de Fantuccio, Gemin. & alios, diſtinguit Menoch. *dict. conſ.* 852. *numero* 39. *cum pluribus ſeqq.* & optimè Socin. ſen. *in conſ.* 41. *in princ. lib.* 4.

Alia etiam fuit per Dominos data reſponſio videlicet quod etiam ſi conditio de qua in iuribus illis fuiſſet caſualis, vel mixta ad effectum acquiſitionis dominij gratia prima ad fauorem ſe- 13
cundi faciendo illi collationem puram potuit reuocari, ita vt dominium acquiratur ſecundo *leg. quod de rei vendicat.* Bart. *in leg. ſi quis ius iurandum numero primo. Cod. de reb. credit.* Afflict. *in c.* 1. *mihi num.* 31. *de Vaſſal. qui contra conſtit.* Lotar. & latè Menoch. *conſ.* 388. *numero* 34. *lib.* 4. Surdus *conſ.* 382. *numero* 79. *&* 80. *lib.* 3. Quod etiam fuit admiſſum in hac cauſa ad effectum acquiſitionis dominij per Bonauenturam cui ſimpliciter fuit facta donatio cum traditione poſſeſſionis vt in *deciſ. ſub die* 28. *Aprilis* 1617. *&* 7. *Maij* 1618. *co-* 14
ram R. P. D. meo Veroſpio. At ſecus eſt reſpectu hypothecæ quæ non poterat conſiderari in caſibus prædictorum iurium, quæ quidem hypotheca ſemper ſequitur rem quæ dicitur tranſire cum ſua cauſa vt ſupra probatum eſt, & eleganter diſtinguit Gabr. *d. conſ.* 141. *n.* 8. *lib.* 1.

Ad DD. verò allegatos per Giouagnion. fuit reſponſum quod aliqui loquuntur quando extremum à quo non repetitur habile, quod non eſt in caſu noſtro cum ſit habile vt ſupra probatum 15
eſt. Et ita loquitur Neguſ. *de pignor. dict. part.* 5. *membr.* 2. *numero* 40. *&* 41. Magon. *dec. Florent.* 21. *numero* 13. Tiraquell *de iur. conſtit. ampliat.* 17. *numero* 6. & in hunc ſenſum loquitur Surdus *in conſ.* 43. *numero* 40. *&* 41. *lib.* 2. dum agit de reſtitutione facta à Principe, *& in conſ.* 382. *numero* 79. *&* 80. dum loquitur reſpectu dominij. Alij verò DD. dicunt quod Conſtitutum conditionale non retrotrahitur purificata conditione, quando medio tempore fuit facta realis traditio alteri, quod eſt verum cum de poſſeſſione, & dominio tractatur, ea ratione, quia donatio præcedens conditionalis impedire nequit quin dominium, & poſſeſſio in alium transferatur, ideo is in quem antea tranſlata ſunt fit potior, quaſi is qui donauit efficere poſſit ne dominium & poſſeſſio primo donatario acquiratur, illam in alium ante purificatam conditionem transferendo vt in *dict. leg. quoties Codice de rei vendic.* quia purificato conſtituto extrema non ſunt amplius habilia. At ſecus eſt reſpectu hypothecæ cum extrema ſint habilia, cum hypotheca ſemper ſequatur rem, vt ſupra dictum eſt, & ita reſpondet Gabr. *dict. conſ.* 141. *n.* 8. *lib.* 1. & in iſtis terminis, qui non faciunt ad propoſitum loquuntur DD. allegati per Giouagnion. nempe Signorol *conſ.* 217. *numero* 1. Decian. *conſ.* 247. *numero* 3. *verſ. non obſtat quod ſupra dictum, & in leg. contractus* 23. *num.* 22. *verſ. ſexto limitatur, ff. de*

de reg. iur. Rip. *cons.* 8. *tit. de donat.* & ad Trebell. *fol. mihi* 76. Gozadin. *cons.* 58. *num.* 37. & 38. Grat. *cons.* 69. *n.* 11. Mardell. *cons.* 103 *lib.* 1. Monterent. *ad Statut. Brixiæ tit. de pact. præt.* §. *ita demum vers. soluto in fin.* Tiraquell. *de iure constitut. ampliat.* 17. *numero* 5. *& seqq.* Honded. *cons.* 18. *n.* 67. *vol.* 2. Marcambr. *cons.* 31. *per tot.*

Non obstat quod in omnem euentum prædicta ponent procedere si hypotheca fuisset purificata ante alienationem, vel fuisset ab initio pura, 16
secus autem quando purificatur post alienationem, quia isto casu nulla adest lex aut Doctor qui hoc dicant, imo multi DD. tenent expresè contrarium, vt dicit Giouagnion. *d. cons.* 35 *n.* 33. *quod tuetur cons.* 98. sed certè ex prædictis apparet de contrario, quia verissima est conclusio quod hypotheca conditionalis conditione casuali vel mixta retrotrahitur ad diem contractus vt supra probatum est, quod habet etiam locum quando bona futura fuerunt obligata, si postea acquirantur, & potest considerari tempus quo bona sint affecta, vt etiam supra probatum est ex *d. leg. qui balneum*, §. *Titia*, supra inductum, quem DD. supra citati passim allegant ad probandam prædictam conclusionem, vt habeat hunc intellectum: Et propterea ex eo non potest firmari conclusio, quod ad hunc effectum requiratur quod bona sint in bonis, vel de tempore contractus, vel de tempore purificatæ conditionis, quia iste non est verus intellectus istius text. vt supra ex Cuiac. probatum est, sed sufficit quod aliquando pignus conualuerit provt in casu nostro, quo statim acquisitis bonis conualuit, vt iam dictum est.

17 Nec DD. per ipsum Giouagnon. allegati contrarium dicunt, nam Bart. quem primo allegat. in *d. l. qui balneum*, §. *Titia, in princ.* ponens casum ibi. Primo obligauit Titio rem alienatam, secundo obligauit etiam Caio, tertio emi rem alienam, quarto illam rem Sempronio vendidi, & pretium solui primo creditori, quamuis dicat quod secundus non potest auocare à primo possessore, quia nunquam fuit ille res sibi obligata, quod est verissimum & non negatur non tamen dicit quod non conualuerit hypotheca Titij cui res fuit primo obligata, itavt si non fuisset satisfactus non potuisset agere contra pignus quod admittit text. vt supra ponderatum fuit, & benè facit Angel. in contrarium per Giouagnion. allegatus, qui ponit vtrumque casum videlicet Titij primi, & Meuij secundi creditoris in Summario legis, casum Titij ponit hoc modo. *Conditio existens retrotrahitur si habet extrema habilia*, & infra ponit casum Meuij ibi. Secundo, nota *regulam auream* huius §. *quod tunc demum per subsequens dominium confirmatur pignus à prin ipio inualidum si in bonis debitoris tempore confirmationis inueniatur.* Ergo non sufficit sola acquisitio dominij, nisi perseueret tempore confirmationis, quia tempore quo fuit confirmatum pignus Meuij per solutionem factam Titio pignus non erat amplius in bonis, secus si fuisset in bonis provt in casu nostro.

18 Ad doctrinam Bald. in qua Giouagnion. facit maximum fundamentum *in d.* §. *Titia* in lectura antiqua. Respondetur quod primo loco Bald. nihil aliud facit quam redigere in summarium text. in facti contingentia vt patet ibi, in §. *Titia prædium.* In re quæ non est in bonis debitoris tempore contractus non tempore conditionis existens, licet sit medio tempore non trahitur, hypotheca, hactenus Bald. cuius sensus est dum dicit, si bona non reperiuntur in bonis tempore conditionis existentis non trahitur hypotheca licet medio tempore fuerint, quod si non reperiantur in bonis quando hypotheca conualescit si non fuerint alienata in tertium qui est casus d. §. Titia, quem in compendium redigit Bald. secundum quod propterea est intelligendus Bart. *in leg. non solum liberationis verbo, numero* 7. & ibi addent. *Digestis de legat. liberat.* qui non est casus noster; Quia conualuit hypotheca Caroli de Castro statim quando bona fuerunt acquisita, & sic erant in bonis quando hypotheca conualuit, vt supra probatum est. Et in hunc sensum loquitur in secunda lectura antiqua dum dicit. Nota quod dominium superueniens debitori, qui obligauit rem bona fide creditori sub casu, vel conditione de futuro non confirmat pignus, nisi tempore confirmationis res sit in bonis debitoris, quia requiritur quædam habilitas tempore confirmationis; Verba enim illa sub casu, vel conditione debent intelligi secundum *text. in d.* §. *Titia.* Videlicet si bona mea erunt, vel si Dominus consenserit, & sic Bald. explicando illum text. loquitur sub casu, vel conditione de futuro, quæ respiciunt ipsum pignus, non autem res, & bona pro quibus conditionaliter fuit datum pignus, quia hoc casu sufficit, quod hypotheca conualescat, hoc est quod teneat primam locum, & non excludatur ab alio, quo casu etiam quod sit conditionalis conditione casuali, vel mixta purificata conditione retrahitur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit dominium quæsitum, vt supra est probatum.

Et ex prædictis tollitur facillimè dictum Fulgos. dum redigit in summ. §. Titia ibi Pignus in re alienata contractum non potest confirmari si tempore, quo causa confirmationem superuenit non fuerit in bonis debitoris, hoc est, quia cum pignus Meuij esset exclusum per anterius pignus Titij, cum bona fuerint alienata, & postea satisfactum Titio, licet fuerit per talem satisfactionem Titij confirmatum pignus Meuij, non tamen suffragatur, cum bona non essent amplius in bonis debitoris, quod clarè ipse Fulgos. declarat hoc modo *numero* 1. in loco in contrarium per Giouagnon. allegato dum dicit. Nota quod solutione facta primo creditori, ita demum pignus secundi creditoris confirmatur cum res pignorata in bonis debitoris inuenitur, quod ita verum puto si tempore ipsius pignoris secundi res non fuerit in bonis debitoris. 19

Et secundum terminos d. §. Titia sunt intelligendi Ripa *in leg. priuilegia numero* 42. *Digestis de priuileg. credit.* Asin *de execut.* §. 7. *cap.* 33. Negus. *de pign. part.* 5. *memb.* 2. *numero* 41. & Burs at. *cons.* 45. *numero* 17. *lib.* 1. qui allegantur per Giouagnon. qui omnes cum allegent text. in d. §. Titia, iuxta illius terminos sunt intelligendi, ex doctrina Bart. *in d. l. non solum*, §. *liberationis verbo sup. allegato.* Nec est curandum de Grato *cons.* 69. *numero* 11. *lib.* 1. quia loquitur in constituto, & huic obiectioni latè suprà fuit satisfactum. 20

Non obstat tandem quod ista videatur donatio causa mortis ex adductis per Constan. Roger. *de protestat.* §. 3. *numero* 49. & ideo sicuti in legatis tempus existentis conditionis inspicitur, ita & in donationibus causa mortis. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 14. *tit.* 46. *num.* 11. *&* 12. Quia 21

tuis

fuit responsum quod Rogerius ponit casum quando quis donat bona sua inter vivos post mortem suam, & dicit sensum esse quod donat ex tunc inter vivos, ita tamen quod effectum, & executionem sortiatur post mortem suam, quæ dies mortis cum certo sit extitura dicit hanc donationem esse puram, & dicit statim valere stipulationem quoad substantiam, licet secus quoad effectum exactionis. Et subdit secus esse si quis donat purè inter vivos cum protestatione quod habeat locum post mortem si decesserit sine filiis propter repugnantiam quia primò dixit purè, & deinde si decesserit sine liberis, repugnantia non potest salvari, & ideò dictum huius Doctor. non officit in casu nostro. Quia Iulius donauit purè inter vivos, quatenus ipse Iulius moreretur sine filiis, & sic optimè salvatur ista donatio quod sit pura inter vivos, ad exclusionem donationis causa mortis, quatenus tamen ipse Iulius moreretur sine filiis, non autem simpliciter pura, quia erat facta sub conditione quatenus moreretur sine filiis, Alexand. *consil.* 14 *num.* 1. *vers.* & dicit Bart. *lib.* 1. vbi
22 si dono post mortem quamuis in dubio dicatur donatio causa mortis, tamen secus dicendum quando exprimitur, quod sit inter vivos prout in casu nostro, & dixit Alexand. hanc esse communem opinionem, maximè cum fuerit promissum de non contraueniendo donationi, vt statim dicitur loco prædicto.

Secundum principale fundamentum decis. fuit quia in Instrumento donationis factæ per Iulium Mazzatostum Carolo de Castro duæ sunt obligationes. Prima de qua supra dictum est. Secunda verò est de non contraueniendo d. Instrumento, & donationi, nec faciendo actum ipsi contrarium, & hæc obligatio, & promissio habet etiam suam particularem hypothecam ibi. Pro quibus omnibus obligarunt sese, & bona, &c. Vnde Carolus loco damnorum, & interesse potest agere ad bona medio tempore quæsita, quia cadunt sub hypotheca ex supra ponderatis.

Neque obstat, quod in d. obligatione censeatur repetita conditio, de qua in donatione principali ex Castrens. *in cons.* 225. *in princip. vers. nam*
23 *omnia verba part.* 2. quia hoc est verum ad effectum quod donatio non teneret si conditio deficeret, non autem ad effectum, quod si fuisset contrauentum, obligatio non conferetur pura, ita vt ex eo Carolus posset iuuari, vt per eundem Castren. *loco citato num.* 1. ibi. Sicut enim ad hæredem defuncti transiisset onus soluendi, si assignatio prædicta, vel solutio facta non fuisset, & conditio fuisset impleta. Ita, & deficiente conditione debet ad hæredem eius transire emolumentum, & sic exercitium huius hypothecæ videbatur tantummodò suspensum, non autem ipsa hypotheca videbatur in hoc casu simpliciter conditionalis vt innuit
25 Castr. *loco allegato*, Bellarmer. *cons.* 39. *n.* 17. & 18. *cum seqq.*

Et ita fuit conclusum causa bis proposita, ac mature discussa, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana Renunciationis.

Mercurij 23. *Martij* 1650.

ARGVMENTVM.

Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas. Et renunciatio matris facta filio, vt de suis bonis disponat ad fauorem familiæ non dicatur captatoria dispositio neque à iure improbata.

SVMMARIVM.

1 *Pacta restringentia libertatem vltimæ voluntatis etiam facta cum eo de cuius hæreditate agitur improbantur à iure.*

2 *Sustinentur reciprocæ vltimarum voluntatum dispositiones quando fiunt ex mutua affectione.*

3 *Secus quando ex præambula conuentione, & pacto fiunt, quia tunc censentur captatoriæ alienæ voluntatis.*

4 *Dictio supradicta est personalissima, & restringit dispositionem ad personas contemplatas, nec vltra eas extenditur.*

5 *Considerata conseruatione agnationis omnes filij in pari gradu existentes considerantur tanquam capita familiæ.*

6 *Mater præsumitur habere æqualem affectionem erga omnes eius filios.*

7 *Nec natus, nec conceptus tempore testamenti non potest dici de familia, & agnatione disponentis.*

8 *Non videtur agnationis conseruationi prospicere qui vnicum tantùm vocat, & vnicum facit substitutionis gradum.*

9 *In renunciationibus debet Iudici causa insinuari, & liberè exprimi cum omnibus suis circumstantiis non sub inuolucro verborum.*

10 *Stante enormissima læsione non sustinetur renunciatio, sed ab ipso renuntiante potest impugnari.*

11 *Concurrentibus solemnitatibus à Statuto requisitæ præsumitur omnimodæ validitas Instrumenti.*

12 *Captatoria voluntas tribus modis distinguitur, & qui sint huiusmodi.*

13 *Qui non renuntiat sub pacto vt certæ personæ instituantur, sed approbat voluntatem futuræ dispositionis iam sibi declaratam, non captat liberam testandi facultatem.*

14 *Quando dispositio non est conditionalis, sed modalis sustinetur, & vitio captatoriæ voluntatis nequit impugnari.*

15 *Quando renunciatarius potest instituere hæredes sibi visos nec vmbra captandæ voluntatis potest considerari.*

16 *Ex quibus dicatur, quis constituisse perpetuam primogenituram omnes in testamento expressos, & ordine successiuo vocatos.*

17 *Ordo successiuæ vocationis censetur repetitus inter descendentes secundi, & vlterioris geniti, ne plus videatur tribuere remotioribus, quàm proximioribus magis dilectis.*

18 *Primogenituræ dicuntur institutæ pro maiori agnationis conseruatione.*

19 *Quia melius conseruatur decor familiæ conseruant. bona in primogenitis quam inter plures ea distribuent.*

20 *Dicitur reliquisse familiæ, qui vni de familia eiam remotiori relinquit.*

21 *Man*

21 *Mandans instituì hæredem pro augmento decoris familiæ dat facultatem disponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia.*

22 *Instituens nepotes ex fratre dicitur agnationem conseruare.*

23 *Omnes testatoris descendentes tam ex linea effectiua quam contentiua vltra decimum gradum dicuntur de ipsius familia, & agnatione.*

24 *Et admittuntur ad fideicommissum perpetuum, & pro conseruatione agnationis ordinatum.*

25 *Nati longè post obitum aui non illi succedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis.*

26 *Instituens hæredes filios fratri censetur illos instituisse fauore conseruandæ agnationis.*

17 *Onus assumendi cognomen & insignia familiæ indicat testatorem voluisse illam semper, & perpetuo conseruare.*

28 *Ad effectum renuntiationis sufficit causam fuisse expressam nec est necessarium eius veritatem expendere.*

29 *Ex concursu omnium solemnitatum omnia præsumuntur vera, ita vt dubitari non possit de sufficientia & veritate causæ expressæ.*

30 *Causa pro conseruatione agnationis est pia, & laudabilis & remouet omnem læsionis suspicionem.*

31 *In renuntiatione iuris dependentis à futuro euentu nulla potest considerari læsio.*

DECISIO C.

SEntentia Rotalis lata per Reuerendiss. P. Dom. meum Otthobonum, præuia decisione edita 24. Iunij 1649. in qua dictum fuit, renunciationem sustineri hodie impugnabatur à Valentia de Valentibus renunciante.

Et primo, quia ipsa fecit dictam renunciationem ad fauorem Philippi eius filij, vt ipse de in- 1
tegra sua hæreditate disponeret ad fauoren certarum personarum, de quibus se certioratam asseruit; ideoque exinde filio ablata remansit libera testandi facultas, & consequenter renunciatio, tanquam captatoria nullius est roboris, & efficaciæ, cum huiusmodi pacta restringentia libertatem vltimæ voluntatis à iure improbentur, etiam si fiant cum eo, de cuius hæreditate agitur, vt probant text. *in leg. licet* 19. *Cod. de pact in leg. stipulatio hoc modo concepta* 61. *ff. de verbor. oblig.* gloss. *in leg. ex eo Instrumento, verb. successiue, Cod. de inutil stipulat. & in l. si fratres* 53. §. *idem respondit il primo verb. ideò, ff. pro soc.* Alexand *cons.* 28. *per tot. lib.* 3. Bertrand. *cons.* 246. *n.* 7. *lib.* 6. Bero. *consil.* 30. *n.* 23. *vsque in fine lib.* 3. Capell. Tholosan. *quæst.* 453. *num.* 2. *& per tot.* Tiraquell. *de iur. primogen. quæstione* 6. *num.* 18. *cum seqq* Gratian. *discept. forens. cap.* 908. *n.* 1. *cum seqq.* Olasch. *decis. Pedemont.* 100 *n.* 17. cum aliis per Rotam *in Romana de Caualeriis* 25. *Iunij* 1632. *&* 12. *Februarij* 1633. *coram clar. mem. Coccino in rec. dec.* 178. *n.* 3. *&* 4. *&* dec. 350. *n.* 11. *&* 13. *part.* 6.

Idque eo fortius, cum illa non fecerit simpliciter ex affectione erga filium, sed ea lege & pacto, vt institueret personas inter ipsos conuentas, ibi, *Certior facta de ipsius voluntate circa institutionem hæredis, &c. vt hoc faciat summopere desiderans obtulit eidem eius filio renunciare, &c.* & ibi, *Hanc autem renunciationem fecit, &c. ad effectum, vt dictus D. Philippus de tota, & integra sua hæreditate ad eius libitum disponere valeat ad fauorem suprædictarum personarum, &c.* Licet enim sustineantur reciprocæ vltimarum voluntatum dispositiones, quando fiant ex mutua disponentium affectione *per text. in leg. captatorias, ff. de hæred. instit.* Secus tamen est, vbi (prout hic) factæ fuerunt expræambula conuentione, & pacto inter ipsos disponentes præcedenter inito, tunc enim excluditur 2
mutuæ affectionis, ratio, & dispositiones censentur captatoriæ alienæ voluntatis, vt tradit Bartol. 3
in dict. licet sub num. 1. *Cod. de pact.* DD. communiter *in leg. captatorias, Cod. de testament. milit. & in leg. illæ autem institutiones, ff. de hæred. instit.* Gratian. *dict. cap.* 908. *n.* 5. *cum seqq.* Rota *in recent. decis.* 272. *n.* 1. *part.* 8. *& in Romana hæreditatis de Scarfellis* 17. *Decembris* 1645. *coram Reuerendiss. Dom. meo Decano, &* 27. *Iun.* §. 1646. *coram R. P. Dom. meo Celso.* Attenta præsertim stipulatione, & acceptione facta à Philippo renunciatio pro se, suisque hæredibus, & successoribus in testamento declarandis, quæ non sit adiecta vltimæ voluntati, sed renunciationi factæ per contractum inter viuos, induxit necessitatem causatiuam testandi ad fauorem earundem personarum, & indicat, Valentiam aliter non renunciasse, nisi filius renunciatarius sic testari promisisset: Quæ quidem necessitas remissa non fuit ex facultate deinde ipsi concessa disponendi ad eius libitum, dum addita fuerunt sequentia verba, ibi, *ad fauorem suprædictarum personarum*, quibus satis explicatur, facultatem 4
non suffragari ad disponendum extra personas concordatas: Dictio enim illa, *suprædictarum*, tanquam personalissima restringit dispositionem ad personas contemplatas, & vltra eas non compatitur extensionem, Aym. *cons.* 98. *n.* 8. Menoch. *cons.* 86. *n.* 43. *&* 44 *&* *cons.* 610. *n.* 22. Fusar. *cons.* 99. *num.* 4. Surd. *cons.* 123. *n.* 13.

Secundò quia deficit causa, cuius contemplatione renunciatio facta fuit; Valentia enim renunciauit pro conseruatione bonorum in augmentum decoris familiæ, & agnitionis, ac proinde omnes eius filij in pari gradu existentes, tanquam capita familiæ erant instituendi ad trad. per Molin. *de primogen. Hispan. libr. primo, cap.* 5. 6
numero 31. Ponderatis præcipuè tum illis verbis *ad fauorem suprædictarum personarum*, quæ demonstrant plures personas à renunciante fuisse contemplatas; tum etiam qualitate ipsius renunciantis, quæ cum sit communis mater, æqualem præsumitur habere affectionem erga omnes eius filios, & sic voluisse, quod omnes æqualiter instituerentur, ad tradita per Angel. *in* §. *illud quoque, auth. de nupt.* Dec. *in leg.* 1. *sub num.* 2. *Cod. vnd. liber.* Ideoque illi satisfactum non fuit à Philippo renunciatio, dum non instituit præfatos eius fratres, & respectiuè filios dictæ renunciantis viuentes, & extantes, sed nepotem nasciturum ex vno ipsorum tunc nec etiam coniugato, qui cum eo tempore nec natus, nec conceptus fuisset, non poterat dici de familiâ, & agnatione disponentis *leg. si quis filio ff. de iniust. rupt. & irrit. testam. l. Titius exhæredato filio ff. de suis, & legit.* Nec agnationis conseruationi prospexisse videtur, dum vnicum tantum vocauit, & vnicum gradum substitutionis fecit ex allegatis per fanct. mem. Gregor. 7
decis. 464. *n.* 17.

Tertio, quia decretum Iudicis interpositum 8
non fuit, causa cognita, eique insinuata, prout requiritur per Statut. Vrb. *lib.* 1. *cap.* 151. Nam

modus

modus conseruandi agnationem per institutionem neporis nascituri cum exclusione omnium fratrum non erat palliandus sub inuolucro verborum, sed liberè exprimendus cum omnibus suis circumstantiis, vt mater posset deliberare, an vellet eidem consentire, ac iudex illum intelligere, & approbare per ea, quæ dicit Rota *coram bon. mem. Buratto decis.* 120. *num.* 8. *&* 22. *& in recent. decisione* 1. *numero* 21. *& decisione* 203. *&* 22. *&* 23. *part.* 8. *ac in Romana donuncularum* 10. *Febr.* 1648. *coram Reuerend ff. D. meo Decano.* §. *non obstat in fine.* 9

Quartò denique, quia fuit enormissimè læsiua, cum pro tenui mensruo legato scutorum 25. temporaliter duraturo ipsa renunciauerit legitimam ascendentem ad scuta quinquaginta mille, & vltra, Stante enim enormissima læsione, renunciatio non sustinetur, sed ab ipsamet muliere renunciante validè potest impugnari, vt respondit Rota *decisione* 102. *numero primo, cum sequentibus part.* 2. *diuersiculo decisione* 318. *numero* 1. *cum seq. par.* 8. *recent. & in Romana donationis* 16. *Martij* 1643. *coram Reuerendi ff. P. D. meo Bichio.* 10

Verùm causa proposita, his minimè obstantibus, Domini iterum existimarunt renunciationem sustineri & sic sententiam Rotalem esse confirmandam, quia eius validitas non reuocatur in dubium, & iustitia conuincitur ex ipso renunciationis Instrumento, in quo seruatæ fuerunt omnes solemnitates per statutum nostrum requisitæ *lib.* 1. *cap.* 151. omnimodæ validitatis præsumptionem præseferentes, ex iuribus allegatis in dicta decisione edita coram Reuerendissimo P. D. meo Otthobono, §. *ratio est, & in Romana pratensa restitutionis dotis* 15. *Ianuarij, &* 21. *Iunij* 1649. *coram R. P. D. meo Peutingero.* 11

Primum siquidem obiectum remoueri visum fuit ex qualitate dispositionis captatoriæ, quæ regulariter tripliciter diuiditur. Primò scilicet, quando substantia vltimæ voluntatis principaliter, & directo confertur in liberam voluntatem alterius, vt puta si testator dixerit. *Instituo heredem Sempronium, si Titius voluerit*, quia si Titius dicat se nolle, Sempronius non erit institutus, & Testator remanebit deceptus decedendo intestatus *lege si quis Sempronium* 68. *vbi gloss. in figuratione casus, Digestis de heredit. instit.* gloss. *in lege captatorias verb. alienæ. Digestis eodem in lege captatoria in figurat. cas. Digestis de legat.* 1. *& in lege captatorias Cod. de testamento milit.* Secundò quando non principaliter, sed per indirectum committitur substantia dispositionis, *vt instituo, quem Titius voluerit*; Nam Titio nolente, vel non diligente, institutio remanet vacua. Tertiò denique quando institutio fit sub spe alterius institutionis, videlicet, *Instituo te, si instituueris me.* gloss. *in dict. l. captatorias d. verb. captatorias. C. de testament. milit.* & hisce tribus modis captatoriam voluntatem distinxerunt Couarr. *in cap. cum tibi numero* 1. *de testam.* Graff. *in §. institutio quæstione* 18. *num.* 2. & Rota *in superius allegata Romana de Caualeriis* 25. *Iunij* 1632. *coram clar. mem. Coccino in recent. d. decisione* 350. *num.* 4. *vsque ad* 14. *par.* 6. Tertia verò species subdiuiditur etiam & comprehendit casum, quo institutio, vel alterius dispositionis conditio tendat ad alium extraneum hæredem instituendum, vt puta, *Titius habeat centum, vel hæres meus esto, si Mæuium hæredem instituerit, per text. in d. lege si fratres* 53. *d.* §. *idem respondit il primo, Digestis pro soc. & in illa autem institutione* 71. *versiculo sed illud quæri potest. Digestis de hæreditate institutionis.* Couar. *in d. cap. cum tibi, numero secundo versiculo & ideo idem erit.* 12

Nulla autem ex præfatis speciebus congruit casui nostro. Prima siquidem, & secunda non indigent discussione: tertia vero penitus tollitur ex contexta renunciationis: Valentia enim non renunciauit sub prætensa promissione, pacto, seu conditione, quod Philippus renunciatarius certas personas institueret; sed approbauit dumtaxat eius voluntatem futuræ dispositionis antecedenter sibi oretenus declaratam, atque ad renunciandum mota fuit, vt eo magis filius eandem suam voluntatem iam sibi cognitam posset adimplere, vt sunt clara verba eiusdem renunciationis, ibi, *Per Illustrissima D. Valentia, &c. exposuit, & narrauit, quod Per-Illustrissimus D. Philippus de Valentibus eius filius, &c. volens de bonis suis disponere proposuit testari, ipsaque exponens certior facta de ipsius voluntate circa institutionem hæredis, & de causa, ex qua monetur pro bonorum conseruatione in augmentum decoris familiæ, & agnationis, &c. huiusmodi voluntati adhærens, idemque intendens, ac propterea vt hoc faciat summoperè desiderans obtulit eidem eius filio renunciare legitimam, & aliam quamcunque portionem sibi in bonis illius de iure quomodolibet debitam &c.* & ibi, *renunciauit, &c. legitimæ & alteri cuicumque portioni, &c. ipsamque legitimam, & aliam quamcunque portionem, ac iura, &c. vt supra cessit, &c. dicto D. Philippo eius filio præsenti, & pro se, suisque hæredibus, & successoribus in dicto testamento nominandis, seu declarandis acceptanti, &c. Hanc autem renunciationem fecit, &c. ad effectum, vt dictus Dominus Philippus de tota, & integra eius hæreditate ad eius libitum disponere valeat ad fauorem supradictarum personarum, &c.* Hinc igitur institutio hæredis pendebat ab arbitrio renunciatarij iam antè declarato, & consequenter renuncians per huiusmodi renunciationem non captauit, neque aucupauit illius liberam testandi facultatem ad tradita per Fontanell. *de pact. nuptial. claus. 5. gloss.* 10. *par.* 2. *numero* 19. *fol. mihi* 241. Mastrill. *decisione Sicul.* 190. *numero* 1. *&* 2. verba vero illa ibi, *vt hoc faciat summopere desiderans*, & ibi, *vt dictus D. Philippus de tota, & integra eius hæreditate ad eius libitum disponere valeret ad fauorem supradictarum personarum, &c.* non important conditionem, sed modum, nec faciunt dispositionem conditionalem, sed modalem, quæ proinde sustinetur, & vitio captatoriæ voluntatis impugnari non potest, esto quod si modus esset illicitus, & à iure improbatus reiici deberet, vt docet gloss. *in lege cum donationis, verb. adstringitur, versiculo si verò remittat, C. de transact.* Ruin. *cons.* 20. *numero secundo &* 3. *lib.* 2. Peregrin. *cons.* 34. *n.* 3. *cum seqq. lib.* 5. *& de fideicommiss. art.* 33. *num.* 63. Fusar. *de substit. qu.* 503. *n.* 27. *cum seqq.* 13

Indeque cessant omnia superiùs in contrariam adducta: Procederent enim, si Valentia 14

renunciasset sub explicita conditione instituendi certas personas, itavt filius renunciatarius contra eius voluntatem adstrictus esset vnum magis quàm alium habere hæredem, vt ad literam proban. text. glos. & DD. supra allegati, & facit Soccin. iun. *consil.* 143. *num.* 40. *lib.* 1. Secus autem, vbi renunciauit (provt hic) per modum simplicis approbationis, & adhærendo voluntati eius filij sibi antea declaratæ. Hoc enim casu cum renunciatarius instituere pot isset hæredes sibi visos & quos vellet, nec minus vmbra captandæ filialis voluntatis in matre renunciante considerari potest, vt optime tradit Bart. *cons.* 72. *sub. num.* 1. *vers. sed in proposito, volum.* 1. quem refert & sequitur Soccin. iun. *d. cons.* 143. *numero* 41. Acceptatio verò, & stipulatio pro hæredibus in testamento declarandis nullius est releuantiæ, quia illorum nominatio non pendebat à voluntate renunciantis, sed à libero arbitrio renunciatarij iuxta declarationem præcedentem ab ipso oretenus factam quod à iure non improbatur iuxta auctoritates superius allegatas.

Secundum penitus tollitur, tam in Facto, quàm in Iure: In facto scilicet, quia causa renunciationis non fuit in eo constituta, quod Philippus deliberauerit instituere eius familiam, vel agnationem simpliciter, & absolutè, sed
15 quia deliberauerat instituere hæredem pro conseruatione bonorum in augmentum decoris familiæ, & agnationis, ibi, *Ipsaque exponens certior facta de ipsius voluntate circa institutionem hæredis, & de causa, ex qua mouetur pro bonorum conseruatione in augmentum decoris familiæ, & agnationis, &c. huiusmodi voluntati adhærens, &c.* Vnde cum ipse in eius testamento hæredem instituerit Primogenitum Andreæ Angeli eius fratris, & illi substituerit omnes eius filios, & descendentes masculos in perpetuum omnibusque defectis, vocauerit secundo genitum, & eius descendentes pariter masculos, ac demum eodem modo tertium, quartum, & vlteriorem genitum, cum perpetuo, & cessiuo ordine primogenituræ: Et casu quo Andreas Angelus non haberet filios, vel omnes illius descendentes decesserint, substituerit alios eius nepotes, scilicet Ioannem Baptistam, eiusque filios, & descendentes, ac deinde Iacobum, illiusque pariter filios, & descendentes, vt supra, cum prohibitionibus, oneribus, & aliis in testamento adscriptis pro perpetua eius agnationis & familiæ conseruatione, ibi, *In tutti. e singoli altri miei, &c. mio herede vniuersale faccio, &c. il primo figliuolo maschio legitimo, e naturale, che hauerà con la Dio gratia il Sig. Andrea Angelo mio fratello, & à lui voglio, che gli succedino volgarmente, e per fideicommisso li suoi figliuoli, nepoti, e pronepoti, & altri descendenti maschi legitimi, e naturali in perpetuo, & infinito; Et mancando detto figliuolo, e sua descendenza mascolina voglio, che similmente succeda il secondogenito di detto Signor Andrea Angelo, e la sua descendenza mascolina legitima, e naturale, come sopra, e così il terzo, quarto, & altri geniti di detto Sig. Andrea Angelo, e loro descendenza, &c. E caso, che detto Sign. Andrea Angelo non hauesse figliuoli, ò descendenti maschi, come sopra, ò morissero, &c. in questo caso voglio, che in detta mia heredità intieramente, e senza diminutionem alcuna succede detto Sig. Gio. Battista mio nepote, e li suoi figliuoli, e descendenti maschi; come sopra, & in defetto loro re-*
stando finita la loro descendenza, voglio, che succeda detto Sig. Giacomo suo fratello, e mio nepote, li suoi figliuoli, e descendenti come sopra, escluse sempre in qualsiuoglia di dette descendenze le femine, e loro descendenti, & in defetto di questi, ò vero mancando, e restando parimente finita la loro descendenza, voglio, che quello, che sarà vltimo, possa disporre di tutta la mia heredita, instituendo herede vniuersale vn figliuolo naturale di vna di dette descendenze, se 16
pure per fragilità humana ci fusse, à sua elettione, e quando ci fusse vno legitimo, e naturale delli nostri più prossimi, parimente à sua elettione, con le vocationi, sostitutioni, fideicommissi, prohibitioni, & altro, che saranno necessarij per la perpetua conseruatione, e nome della mia famiglia, &c. che perciò voglio, che quello, che succederà pro tempore, pigli, & vsi cognome, e l'arme della mia Casa, &c. Vtique constituisse videtur perpetuam Primogenituram inter omnes in eodem testamento expressos, & dicto ordine successiuo vocatos, vt tradit Menoch. *cons.* 904. *num.* 44. *vol.* 10. Rot. *in Auc-* 17
tionen. fideicommissi 5. *Decembris* 1635. *coram Eminentiss. D. Card. Panzirolo in recent. decisione* 77 *num.* 24. *part.* 7. Licet non expresserit ordinem successiuæ vocationis inter filios, & descendentes primi, secundi, & vlterioris geniti, cum in ipsis repetitus censeatur, ne alias valeat plus tribuisse remotioribus, quàm proximioribus magis dilectis, vt in puncto respondent Anchar consilio 27. *per tot.* Roman. *consilio* 438. *numero* 13. Peregrinus *consilio* 38. *numero* 6. *vsque in fine lib.* 5. Menoch. *consilio* 1006. *numero* 49. *volum.* 10. Tiraquell. *de iure primog. quæstione* 3, *numero* 6. *cum sequentibus & signanter num.* 10. Molin. *de primogenit. Hispan. lib. cap.* 5. *numero* 19. & 20. cum aliis optime adductis *in Tiburtina fideicommissi* 25. *Maij* 1646. & *lucet*, 14. *Ianuarij* 1647. §. *nec dubitare fecit coram Reuerendiss. P. D. meo Arguelles.* Et consequenter controuerti non potest, ipsum plenè adimplenisse causam conseruationis decoris familiæ, & agnationis in dicto Instrumento renunciationis 19
expressam; Cum primogenituræ introductæ, ac institutæ dicantur pro maiori agnationis conseruatione, Cepol. *consilio* 251. *numero* 48. *libro* 2. Decian. *respons.* 31. *sub numero* 9. *versiculo secundo ad probandum vol.* 1. Gabr. *consilio* 106. *numero* 3. *versiculo tamen dubium facit libr.* 1. Menoch. *consilio* 204. *numero* 18. *vol.* 3. Tiraquellus *vbi supra quæstione* 71. *numero* 2. & 3. Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 15. *ante numerum* 16. *versiculo item si testator*, Rota *in recent. decisione* 427. *numero* 40. *part.* 5. Ea scilicet ratione, quia familiarum decor, & dignitas melius conseruantur ex inita bonorum conseruatione in personis primogenitorum, quam per illorum distributionem inter plures, vt optimè ponderarunt Soccin. senior *consilio* 47. *numero* 6. *lib.* 3. Paris. *consilio* 72. *numero* 81. *part.* 4. benè ad propositum relati *in dicta decisione coram Reuerendissimo P. D. meo Otthobono*, § *quia tantum abest, quos refert*, & sequitur Surd. *consilio* 241. *numero* 14. & doctè comprobauit Rota *in Romana locorum Montium* 15. *Februarij* 1641. *coram Reuerendiss. D. meo Decano*, §. *de* 20
iure namque.

In iure verò, quia familiæ reliquisse dicitur, qui vni de familia etiam remotiori reliquit,

vt

vt probant text. clari *in leg. filiusfamilias* 117. §. *cum prætor*, ibi, *Verum eſt in familia reliquiſſe licet vni reliquiſſet*, *Digeſtis de legatis* 1. *&* *in leg. vnum ex familia*, § *ſi falcidia*, ibi. *Itaque ſi cum forte tres ex familia eius eſſent, qui fideicommiſſum reliquis eodem, vel diſpari gradu, ſatis erit vni reliquiſſe, &c.* ibique Gloſſ. *dict. verb. vni*, *Digeſtis de leg.* 2. Caſtrenſ. *conſil.* 32. *in fin. part.* 1. Alciat. *conſil.* 120. *num* 9. *lib.* 9. Crott. *conſ.* 48. *ante numerum* 12. *verſ huic obiectioni lib.* 1. Ruin *conſ* 114. *num.* 10 *& ſignanter, verſ. ideo poteſt fieri, conſ.* 116. *num.* 13. *verſ. & propterea*, *& conſ.* 127. *num.* 13. *verſ. ſicut quando lib.* 2. bene Surd. *conſ.* 19. *num.* 6. *&* 7. *cum ſeqq.*

Ideò non refert, quod mater cenſeatur æqualem habere affectionem inter omnes eius filios.

Quia ipſa in dicta renunciatione nullam diſpoſitionem fecit, nec fieri mandauit ad fauorem familiæ, ex qua proinde cenſeri poſſet, omnes æqualiter inſtituiſſe, vel inſtitui voluiſſe, in quibus terminis loquuntur iura ab altera parte allegata: Sed tantummodo approbauit, (vt dictum eſt) voluntatem renunciatarij ſibi oretenus declaratam inſtituendi hæredem pro augmento decoris familiæ, & agnationis, ideoque illi dediſſe videtur abſolutam diſponendi facultatem de re ſibi renunciata, vt poſſet de ea ad ſui libitum diſponere etiam in vnum tantum de familia ex iuribus
21 ſupra adductis, & ſignanter Ruin. *dict. conſ.* 114. *ſub num.* 10. *&* *dict. conſ.* 116. *num.* 12. *verſ. ratio ergo*, qui pro ratione conſiderat, quod ſimilis renunciatio in fauorem renunciatarij principaliter facta cenſetur.

Nec ſubſiſtit, quod primogenitus Andreæ Angeli, tanquam non natus, neque conceptus in vita teſtatoris non dicatur eius agnatus, & ſic deficiat cauſa conſeruandæ agnationis.

22 . Quia præter quod obiectum euitatur animaduertendum, quod dum teſtator in defectu linearum omnium deſcendentium maſculorum Andreæ Angeli ſuſtinuit dictos Ioann. Baptiſtam, & deinde Iacobum, eorumque deſcendentes, pariter eius ex altero fratre nepotes tunc natos, & ſuperexiſtentes, in ipſis cauſa agnationis conſeruandæ ſuum congruum habuit effectum, vt reſponſum fuit *in Romana ſucceſſionis* 13. *Iunij* 1624. *coram bon. mem. Merlino in recent. deciſ.* 561. *num.* 70.
23 *part.* 8. Tollitur hæc difficultas faciliori reſponſione, quia omnes deſcendentes teſtatoris iam ex linea effectiua, quàm contentiua etiam in remotiſſimo tempore vltra decimum gradum progeniti,
24 & vſque ad actualem linearum extinctionem dicuntur de ipſius familia, & agnatione *leg. Prætor ait*, *Digeſtis de ſuis, & legitim.* Ac admittuntur ad fideicommiſſum ab eo inſtitutum, quotieſcumque ipſe perpetuitatem conſiderauit, & voluit agnationem conſeruari, vt poſt Peregr. *conſil.* 44. *num.* 6. *lib.* 4. *&* *conſ.* 142. *ſub numero ſexto libro quinto*, Surdus *dict. conſ.* 241. *numero* 50. dictum fuit in Ferrarien. fideicommiſſi de Raſuriis 12. *Decembris* 1622. *coram bon. memor. Merlino in recent. deciſ.* 436. *numero quinto*, *& ſexto part. quinta.* Quomodo enim concepti, & nati poſt obitum teſtatoris admitti potuiſſent ad eius fideicommiſſum pro agnationis conſeruatione ordinatum, niſi de illius familia, & agnatione extitiſſent? Textus verò in obiecto allegati non dicunt non eſſe agnatum teſtatoris, qui poſt eius mortem concipitur, & naſcitur; ſed quod nepos conceptus, & natus longè poſt obitum patrui, vel aui, illi ab inteſtato non ſuccedit in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuperexiſtentis, vt ſunt verba *text. in dict.* 26
leg. ſi quis filio, ibi, *Cæterum ſi poſtea conceptus eſt. Marcellus ſcribit, neque vt ſuum, neque vt nepotem, aut cognatum ad hæreditatem, vel ad bonorum poſſeſſionem poſſe admitti, Digeſtis de inſtit. rupt. & irrit. teſtam. & in leg. Titius exhæredato filio*, ibi, *Reſpondi, qui poſt mortem aut ſui concipitur, is neque legitimam hæreditatem eius tanquam ſuus hæres, neque bonorum poſſeſſionem tanquam cognatus accipere poteſt, quia lex* 12. *tabularum eum vocat ad hæreditatem, qui moriente eo, de cuius bonis quæritur, in rerum natura fuerit, &c. Digeſtis de ſuis, & legitim.* ac bene explicat Petr. *de fideicommiſſ. quæſt.* 9. *n.* 180. *&* 181.

Et hinc etiam corruit ſuppoſitum, quod vnicum tantum vocauerit, & vnicum gradum ſubſtitutionis fecerit, ideoque non proſpexerit agnationis conſeruationi.

Quia vltra quod frater inſtituendo ſibi hæ- 27
redes filios alterius fratris etiam futuros, & incognitos, cenſetur illos inſtituiſſe fauore conſeruandæ agnationis, vt probat Soccin. iun. *conſ.* 172. *ſub numero* 26. *verſ. reſpondetur, quod etiam lib.* 2. Ex lectura teſtamenti ſuperiùs recenſita euidenter apparet, plures perſonas inſtituiſſe, vocaſſe, & ſubſtituiſſe vſque in infinitum, plureſque gradus ſubſtitutionum feciſſe, ſemper vocando maſculos, & excludendo fœminas, eorumque deſcendentes iuncto nominandis onere aſſumendi cognomen, & inſignia eius familiæ pro perpetua agnationis conſeruatione; itavt per conſequens clarior deducatur diſponentis intentio, quod voluerit illam ſemper, & perpetuo eo magis conſeruare, vt in 27
puncto tradit Surdus *dict. conſil.* 241. *numero* 13. ſan. memor. Gregor. *dict. deciſ.* 464. *num.* 18. Rota *in recent. deciſ.* 135. *num.* 7. *&* 8. *&* *dict. dec.* 427. *numero* 35. 36. *&* 39. *part.* 5. *&* *deciſ.* 126. *num.* 8. *part.* 7.

Ex his itaque ceſſat pariter tertium, quia cum ipſamet Valentia Iudici aſſeruerit ad dictam renunciationem deuenire propter augmentum familiæ, & agnationis, nec non etiam, quia ſciebat Philippum renunciatarium velle ipſi renuncianti relinquere ſcuta 25. quolibet menſe ſibi anticipatè ſoluenda: vtique ex facto apparet non ſolum huiuſmodi cauſam cognitam fuiſſe, & Iudici inſinuatam, provt atteſtatur notarius rogatus ſuper interpoſitione decreti, ibi, *Ex nunc dictus D. Index vt ſupra ſedens viſis, &c. conſideratis, &c. cauſaque plenè cognita, & maturè diſcuſſa, &c.* Sed etiam manifeſtè conuincitur veritas, & effectuatio eiuſdem cauſæ, dum filius renunciatarius omnia à renunciante eidem Iudici expoſita punctualiter adimpleuit, licet ad iſtum effectum ſufficiat, cauſam fuiſſe expreſſam, nec ſit neceſſarium eius veritatem expendere, vt dixit Rota *in Romana donationis de Grandis* 16 *Februarij* 28
1601. *coram bon. memor. Penia apud Pic. ad Statut. Vrb deciſ. num.* 11. Ex ipſa enim decreti interpoſitione iuncta auctoritate conſanguineorum, ſiue aliorum eiuſdem renunciantis filiorum, & Curato-

29 ris, qui eidem renunciationi interfuerunt, eorumque consensum, & auctoritatem præstiterunt, omnia præsumuntur vera. & rationabiliter, ac solemniter gesta, itavt de sufficientia, & veritate causæ
30 expressæ dubitari non possit, vt respondit Rota *decis.345. num. 9. part.4. recent. in Anconitana redditionis rationis 2. Decembris 1647. coram Reuerendiss. D. Terracinen. §. est enim & in dict. Romana prætensa restitutionis dotis 15. Ianuarij, cuius quidam, & 21. Iunij 1649. §. cuius quidam, & 21. Iunij 1649. §. sed etiam coram Reuerendiss. P.D. meo Peutingero.*

Quattum denique optimè sublatum fuit in dicta decisione emissa coram Reuerendiss. Patre Domino meo Otthobono §. *penult. & final.* Ea scilicet ratione, quia huiusmodi renunciatio facta fuit non solum contemplatione dictæ menstruæ præstationis scutorum 25. sed etiam pro agnationis conseruatione, vt toties dictum est, quæ causa tanquam pia, & laudabilis quamcunque remouet læsionis suspicionem ad tradita per Rotam in similibus terminis coram san.mem. Gregorio *decis.120. num.12. & seqq. & in recent. decis.74. n.23. part.5.* Accedente insuper, quod non agebatur de iure iam purificato, sed à futuro euentu mortis filij dependente, cui licet infirmo mater ipsa septuagenaria poterat præ decedere, vel saltem bona illius ab eo tempore vsque ab obitum valdè diminui (provt
31 quotidie maximè in mercatoribus contingere solet) ita vt per consequens nulla penitus læsio considerari valeat, vt ponderatur in dicta decisione §. *final.*

Atque ita resolutum fuit, vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana, seu Ianuen. Pecuniaria.

Prima Iulij 1645.

ARGVMENTVM.

Agitur de iustificatione cambiorum; de liquidatione interesse, & damnorum, & aliis ad negotiationem facientibus.

SVMMARIVM.

1 *Confessio debiti inter creditorem, & debitorem non probat in præiudicium alterius creditoris etiam posteriores, ne sit in potestate debitoris, creditores circumuenire.*
2 *Maximè quando debitor de tempore confessionis erat de proximo decocturus.*
3 *Paria sunt quod tempore confessionis debitor sit decoctus, vel de proximo decocturus.*
4 *In materia cambiorum non statur confessioni, seu solidationi facta inter partes, ne sub prætextu huiusmodi confessionis, aperiatur via fraudibus, & illicitis vsuris, & n.19.*
5 *Onus probandi cambia, competit creditoribus, qui sunt Actores.*
6 *Lex solutum in causam indebitam, interpretatur in causam debitam.*
7 *Promittens pecunias negotiari super cambiis, tenetur ad negotiandum, alias ad interesse, nec curatur an negotiatus fuerit, necne.*
8 *Dans pecunias ad cambium, non tenetur probare, illas fuisse ad cambium negotiatas.*
9 *Procurator, qui mandatum suscepit ad aliquid faciendum, docere debet de illius executione, alioquin condemnatur.*
10 *Mandans si petit cambia vti cambia, tenetur probare pecuniarum transmissionem ad nundinas, & de ratione.*
11 *Quæ transmissio probatur exhibendo saltem litteras redditus.*
12 *Sed si petit cambia tanquam damna, & interesse, illa obtinebit absque eo quod probet pecunias fuisse per mandatarium ad cambium datas, n.13.*
14 *Mandatarius ad certam quantitatem, loco damnorum, & interesse condemnari non potest, nisi mandans probet quantum post mandatum susceptum, fuerit ab aliis ex cambiis perceptum. Et id solum consequi debet, nec vltra petere potest.*
16 *Liquidatio interesse, seu quantitatis debitæ facienda est à creditore, etiam in iudiciis executiuis.*
17 *Cambia non sunt vniformia, sed reddunt modo plus, modo minus, imò quandocumque damnum afferunt.*
18 *Procurator debet restituere domino, etiam indebitè percepta.*
20 *Susceptio risici facta ab eo, qui simpliciter in se suscepit risicum capitalis, aut illud restituere promisit, intelligitur de alio periculo amissionis capitalis, quam proueniente ex natura negotij, & habentur exempla.*
21 *Promissio de restituendo capitale, non intelligitur de toto capitali, sed de eo quod supererit.*
22 *Inter Mercatores, idem est* Stare del credere *quod periculum amissionis respectu nominatorum debitorum.*
23 *Dictio,* Etiam, *est ampliatiua, & implicat etiam in materia stricta. & n.24.*
25 *Verbum* Aliquo, *est vniuersale, & omnes casus comprehendit.*
26 *Conuentio, seu susceptio omnis periculi est illicita, & vsuraria.*
27 *Est contra ius, quod dans pecunias habeat caput saluum, & accipiens habeat caput fractum, perdendo oleum, & operam.*
28 *Est contra omnem iustitiam, & æquitatem, quod accipiens pecunias ad cambium subeat omne damnum, & illas dans omne lucrum percipiat.*
29 *Quod procedit, tam in contractu Societatis, quam assicurationis, cum semper requiratur iuxtà compensatio periculi susceptì, dimittendo saltem assicuranti certam partem lucri ex pecuniis percipiendam.*
30 *Vsuraria dicitur conuentio per quam alteri, qui subit omne periculum capitalis, concedatur pars lucri, quatenus certam summam excedat, non autem si non excedat.*

DECISIO CI.

FRatres de Ferrariis vti Creditores Franciſci Viuiani in duabus partitis, altera scutorũ 6253. & solidorum 13. auri marcarum, altera scutorum 9000. similium quæ Viuianus promiserat negotiare, seu negotiari facere super cambiis, egerunt pro restitutione sortis principalis contra Octauium Costam Creditorem posteriorem eiusdem Viuiani, qui pecunias communis debitoris receperat sub cautione de restit. prioribus, & potioribus creditoribus.

Et excipiente Costa de satisfactione Ferrariorum ex pecuniis Viuiani, quæ ad illorũ manus peruenerãt, quæ imputari debent in sortẽ; quia cambia non debentur; fuit coram bon mem. Coccino propositũ dubiũ, An constet de tali satisfactione; Quo

sæpè propositò, & nunquam resoluto, tandem DD. mandauerunt, vt videretur an cambia vtriusque partitæ sint iustificata, Cuius dubij discussione assumpta, coram me in hac causa subrogato per obitum bonæ memoriæ Coccini; Informantes pro Ferrariis, commissa pro nunc partita scutorum 6253. insistebant alteri, scut. 9000. eiusque cambia non esse iustificata resolutum fuit.

Neque enim ad hunc effectum sufficit confessio Viuiani debitoris in instrumento saldi, facti cum Ferrariis; tum quia confessio debiti inter Debitorem, & Creditorem non probat in præiudicium Costæ, seu alterius Creditoris etiam posteriori; ne fit in potestate debitoris, Creditores circumuenire, Cin. *in l. vbi adhuc, n.* 1. *Cod. de iur. dot.* Castr. *in l. Seie Mancipia n.* 5. *ff. ad Vellcianum.* Bald. *cons.* 432. *n.* 1. *lib.* 1. Grat. *discept.* 287. *n.* 1. *& seqq.* Rota *coram bon. mem. Buratto decis.* 9. *num.* 1. *& decis* 104. *num.* 1. *&* 2.

2 Eo minus quando debitor tempore confessionis erat de proximo decocturus, Baldus *dicto consilio* 432. *& cons.* 399 *n.* 3. *lib.* 5. *Straco de decoct. tit. qui pot. in bon. decoct. n.* 17. Grat. *discept.* 768. *n.* 7. 8. Castill. *dec.* 22 *n.* 36. *lib.* 1. Burat. *d. decis* 9 *& dec.* 104. vt in casu nostro erat Viuianus, qui post 20. dies decessit cum fama publica decoctionis, relicto ære alieno, supra suas facultates, in summa scut. 10000. vt testantur primarij Ciues, & Mercatores Ianuen. & comprobat deputatio assiumptorum, & descriptio bonorum illico facta, ad instantiam cre-
3 ditorum, prætio decreto Senatus; vt in *Summario Costæ n.* 1. *&* 2. paria enim sunt, quod tempore confessionis debitor sit decoctus, vel de proximo decocturus. Vrsill. ad Afflict. *dec.* 402. *n.* 7. cum aliis allegat per ad Burat *d. decis* 9 *litt. B.*

4 Tum, etiam quia in materia Cambiorum non statur confessioni, seu solidationi factæ inter partes; ne sub prætextu huiusmodi confessionis, aperiatur via fraudibus, & illicitis vsuris, Grat. *discept.* 852 *num.* 11. 12. *&* 23. Rota *decis.* 775. *n.* 2. *par* 4. *diuers. decis.* 51. *num.* 5. *decis.* 559 *n.* 2. *parte prima rec. Dec.* 29 *n.* 3. 4. *part.* 7. *& in Romana Cambij* 17 *Fe-*
5 *bruarij* 1642. *coram me, &c.* Incumbit autem onus probandi iustificandi cambia Ferrariis creditoribus, qui sunt Actores, ad text. *in leg. nimis graue, Cod. de testibus l. cogi possessorem, C. de petit. hæred. leg. exceptionem Cod. de probat. gloss. in leg. cum de lege ff. eod.* Grat. *cons.* 38. *n.* 6. *lib.* 2. quamuis hodie non petant cambia, sed sortem principalem; nam pecunias quas hactenus receperunt pro cambiis, nisi illa iustificentur, cessarunt ipso iure in extin-
6 ctionem sortis, cum lex solutum in causam indebitam, interpretetur in causam debitam. Roman. *cons.* 238 *n. primo* Franc. Anton. Costa. *cons* 37. *n.* 58. Io. Francis. de Ponte *cons.* 70. *num.* 25. *& seqq. lib.* 1. *dec.* 373. *n.* 1. Et in puncto, Rota *in decis. Romana Cambij*, in qua respondetur omnibus contrariis, & in alia licentia pecuniaria 29. Maij 1643. coram me.

Nec releuat, quod agatur ex obligatione Viuiani, qui promisit scuta 9. M. negotiari super cambiis; ideoque opus non sit iustificatione, quod pecuniæ
7 fuerint cambiatæ, cum talis promissor ratione mandati suscepti ad negotiandum, teneatur; nec curatur an negotiatus fuerit nec ne, vt in specie, Ioseph.
8 Roman. *consil.* 41. *n.* 12. *&* 13. vbi quod dans pecunias, non teneatur probare pecunias fuisse ad cambium negotiatas, *lib.* 1. Bellon. *decis. Ianuen.* 9. *n.* 5. *distinct* 24. *num.* 2. Dec. 109. *n.* 2. *vers. sed Ioannes Baptista inter impress. post.* 2. *vol. cons. Farin.* Ea ratione, quia Procurator, qui mandatum suscepit, docere ipse debet de illius executione, alioquin condemnatur, *l. si procuratorem* 8 *l. idemque* 10. *§. procur. l. si mandatum* 22. *§ sicu ff. mandat leg. ad comparendas* 26. *Cod. eod. tit.* Cyriac. *contr.* 265. *n.* 1. Surdus *decis* 304. *n.* 4. 5.

Quia hoc procedit cum distinctione; Aut enim mandans petit cambia, vt cambia; cumque illa 10
non debeantur nisi fuerit executum mandatum per effectiuam transmissionem pecuniarum ad nundinas, debet actor eandem transmissionem tanquam suæ intentionis fundamentum probare; Mant. *dec.* 285. *n.* 5. Exhibendo litteras redditus, iuxta *decis.* 11
951. *in fine, lib.* 3. *parte* 3. *diuers. Decis.* 274. *num.* 6. *par.* 5. *rec. Dec.* 32. *num.* 21. *coram Reuerendissimo Vigell. & in Anconitana Cambiorum* 8. *Febr.* 1629. *coram bon. mem Cardinali Vbaldo.*

Aut petit cambia tanquam damna, & interesse, 12
& nisi mandatarius doceat fecisse diligentes, nec inuenire potuisse, qui pecunias acciperet ad cambium, aut tempestiue mandato suscepto, ex iusta causa renunciauerit, idque denunciauerit mandanti, iuxta terminos textus in *lege si quis alicui*, 27. §. *qui suscepit*, & ibi notata per Odofredum, *ff. mand.* Mantica *de tacit. lib.* 7. *tit.* 21 *sub num.* 46. obtinebit actor absque eo, quod probet, pecunias fuisse per mandatarium ad cambium datas, aut requisitas Cas-
tren. *in lege* 3 *ff. eo quod certo loco*, dummodo ad- 13
fuerint generaliter occationes cambiandi, vt fuit decretum in *Romana multiplici* 21. *Februarij* 1649. *coram bon. mem. Vbaldo Seniori, quæ est decisio* 479. *num.* 9. *&* 10. *inter impressas post Cencium. de cens. secundum impressionem Taurinen.* & desumitur originaliter ex traditis à Bartol. *in lege Tutor § si post, num.* 3 *ff. administr. tutor.* quem sequitur Dec. *cons.* 178. *circa finem.* Gabriel *cons.* 26 *num.* 9. *lib.* 1 Hondedeus *cons.* 39. *num.* 6. *lib.* 2. Gratianus *discept. for. cap.* 240. *num* 36.

Vt autem Mandatarius ad certam quantitatem 14
condemnetur loco damnorum, & interesse, incumbit mandanti onus probandi quantum post mandatum susceptum fuerit ab aliis, ex cambiis per-
ceptum, Hondedeus *dicto consilio* 39 *num.* 13 Gra- 15
tianus *dict. discept* 240. *num.* 35. 36. quia id solum ei interest, nec vltra petere potest, *lege si fundus* 16
36. *ff. locati*, & liquidatio interesse, seu quantitatis debitæ facienda est à creditore etiam in iudiciis executiuis. Cagnol. *in rubr. Codic. de Sentent. quæ pro eo, quod inter sub num.* 7. *& lege vnica, num.* 52. *& 54. Codice, eodem titul.* Aym. *cons.* 164. *num.* 2. Surdus *cons.* 248. *num.* 13. Mant. *decis.* 194 *num.* 5. Burat. *decis.* 545. *num.* 1. Præsertim in casu nostro, quo fuit expressè conuentum, quod cambia non ascenderent ad scuta septem, cum vno quinto pro quolibet centenario, & anno, illud minus solui deberet pro interesse cambiorum, & cambia non 17
sunt vniformia, sed reddunt modo plus, modo minus, imò quandoque damnum afferunt, Mol. in. *de contr. disp.* 410. *n.* 6. Seraphin. *decis.* 59. *n.* 1. *& decis.* 446. *n.* 4. Rota *decis.* 315. *num.* 6. *parte* 2. *diuers. Decis.* 304. *num.* 5. *vers. quia cambia par.* 2. *recent.*

Cum igitur non probetur lucrum ex cambiis ab aliis perceptum, & confessio, seu agnitio debiti facta à Viuiano debitore non sufficiat; consequens est, vt desideretur iustificatio ex parte Ferrariorum, qui gratis dicunt, Viuianum Lucrum, quod petitur, percepisse ab aliis, quibus pecunias dederat ad cambium; & propterea teneri restituere Ferrariis, siue licitè, siue illicitè perceperit, cum Procurator

deberet restituere Domino etiam indebite percepta, *lege qui proprio, §. Procurator ff. de procur. lege si quis absentis negotia, ff. de neg. gest. lege cum autem, §. cum adhiberetur, ff. de ædil. edict.* Vinc. de Franc. *decis.* 172. *n.* 4. *&* 5. Nam in saldo facto cum Ferrariis, Viuianus non asseruit hoc lucrum ab aliis perceptum,& quatenus assereret, eius assertio nõ deberet
19 attẽdi in materia suspecta vsurarum,& in præiudiciũ Costæ posterioris creditoris, ex supra allegatis.

Et in hac sententiam DD. eo libentius venerũt, quia contractus ipse principalis inter Ferrarios, &
20 Viuianum redolere videtur vsurariam prauitatem, cum Viuianus non susceperit simpliciter in se rificum capitalis, aut illud restituere promiserit, quo casu susceptio rifici intelligitur de alio periculo amissionis capitalis, quam proueniente ex natura negotij: puta per decoctionem mercatorũ, quibus dantur pecuniæ ad cambium, vel ex alio accidenti propter naturam negotij, vt dixit Rota *dec.* 304. *n.*
21 45. *in fine, & n.* 7. *parte* 1. *recent. decis.* 556. *n.* 5. *parte* 2. sicut promissio de restituendo capitali, non intelligitur de toto capitali, sed de eo quod superetit. Rota *dict. decis.* 557. *n.* 5. *& Decis.* 130. *n.* 3. *& Decis.* 4. *inter impress. post. consil. Farin.*

Sed susceperit rificum verbis ampliſſimis exprimentibus in specie periculum amissionis respectu
22 nominatorum debitorum, quod Mercatores appellant, *stare del credere*; & quodcumque aliud ibi, *rifico semper periculo, & fortuna ipsius Magnifici Domini Ioannis Francisci etiam respectu debitorũ cau-*
23 *sando in quocumque foro & loco, & non ex aliquo dictorum Magnificorum de Ferrariis* ponderando verbum *etiam* quod est ampliatiuum, & implicat alias periculi species, *leg.* 2. *Cod. de testam. Clement.* 1. *§. fin. de re iudic.* Paril. *consil.* 46. *n.* 30. *& seq. lib.* 4. Ro-
24 ta *decis.* 51. *n.* 8. vbi quod hoc procedit etiam in materia stricta *parte* 1. *rec.* nec non verbum *aliquo*, cuius vigore Ferrarij eximũtur ab omni periculo, siue
25 tamen mandatum negotij, siue præter contingat; cum sit vniuersale, & omnes periculi casus comprehendat. Glos. *fin in cap si propter, de rescripto, in* 6. Gemin. *cons.* 29. *n.* 2. Soccin *consil.* 3. *n.* 10. *lib.* 3. Surd. *consil.* 37. *n.* 20. *& decis.* 183. *n.* 7. Rota, *decis.* 35. *n.* 5.
26 *parte* 1. *diuers.* Hæc namque conuentio, siue susceptio omnis periculi est illicita, & vsuraria, vt tradũt Beatus Ioannes de Capistrano, *de vsuris parte* 2. *n.* 98. *inter tract. diuers. tom.* 2. *fol.* 108. dicens esse contra ius, quod dans pecunias, habeat caput saluum, &
27 & recipiens habeat caput fractum perdendo oleũ, & operam Laur. de Rodulph. *de vsur. parte* 2. *quæst.* 19. *n.* 61. *tom.* 2. *fol.* 21. Lupus *in cap. nauigant. de vsur. §.* 9 *n.* 24 Mantic. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 6. 22. Conrad. *de contract. quæst.* 97. *per tot.* Molin. *de iustit. & iur. disp.* 417. *n.* 9. *in* 20 *conclus.* Scacc. *de Cambiis, §.* 3 *glos.* 3. *n.* 35. Rota *in Romana Camby* 18. *Aprilis prox. coram R. P. D. meo Pentingero.*

Maximè quia ex conuentione partium in casu quo cambia redderẽt tantùm scuta septem cum vno quinto pro quolibet cẽtenario, vel minus, nihil lucri remaneat Viuiano in recompensationem susceptionis periculi, & assecurationis capitalis, & sic
28 euenire potest, quod Viuianus subeat omne damnum, & Ferrarij omne lucrum percipiant quod est contra omnem iustitiam, & æquitatem, *leg. si non fuerit, § final. ff. pro soc.* Salon. *de contr.* Socin. *cap.* 18. *art.* 3. *n.* 11. *per tot* Felic. *de Societ. cap.* 18. *n.* 15. *& seq.* Rota *decis* 304 *sub. n.* 7. ibi data aliqua competenti
29 mercede, *parte* 2. *rec.* tam in contrarium Societatis, quam in contrarium assecurationis cum semper recompensatio periculi suscepti dimittendo saltẽ assecuranti certam partẽ lucri ex pecuniis percipiendis, Reginald. *in prax. pen. lib.* 25. *cap.* 29 *sub. n.* 400. Bonacin. *de contr. disp.* 6. *quæst.* 3. *punct.* 11. *sub n.* 2. *versic.* 3. *est post.* Azor. *inst. moral. parte* 3. *lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 7. *per totam*, Pater Layman. *Theol. moral. lib.* 3. *tract.* 4. *quæst.* 20. *sub n.* 21. *versic. quis.* Salon. *de iust. & iur. parte* 2. *titul. de contrah assecur. art.* 2. *sub n.* 7. 30
condict. 3. & in puncto quod fit vsuraria conuentio per quam alteri, qui subit omne periculum capitalis conceditur pars lucri quatenus certam summã excedat, non autem si non excedat, vt in casu nostro Ruin. *consil.* 10. *n.* 2. *versiculo, quia cum sit actum, & versiculo quia quamuis, & versiculo quia si lucrum non excederet, & per tot. lib.* 1.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Celso.
Fauentina Societatis.
Lunæ 16. *Aprilis* 1646.

ARGVMENTVM.

Contractus socialis producit obligationem, actionem, & excussionem consociorum quomodo talis esse deprehendatur; & alia de Societate.

SVMMARIVM.

1 *Socius potest obligari consocium insolidum.*
2 *Socius censetur habere mandatum, & consensum tacitum ad obligandum consocium in iis, quæ spectant ad Societatem.*
3 *Ad effectum vt socius remaneat obligatus, sufficit, quod contractus fuerit factus intuitu, & contemplatione Societatis.*
4 *Quod procedit etiam si fuerit initus nomine proprio, & nomen socij non fuerit expressum.*
5 *Expressio causæ operatur idem, ac si contractus sociali nomine celebratus fuisset.*
6 *Coniectura, quod Socius contraxerit nomine proprio, non est adeo vrgens, quin tolli possit leuioribus probationibus.*
7 *Consuetudo, & obseruantia resultans ex actibus socialibus multum operatur ad probandum acquisitionem sociali nomine fuisse factam.*
8 *Acquisitio nomine sociali facta dicitur, si merces acquisitæ ad artem, & exercitium Societatis pertinent.*
9 *Societas non dicitur finita per disdictam, si non constet, talem disdictam fuisse exequutam, & reproductam.*
10 *Confessio suspecta nõ est in consideratione habẽda.*
11 *Nec potest retrotrahi in præiudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt.*
12 *Confessio quæ in actis non reperitur non probat.*

DECISIO CII.

CVm inter Matthæum Montanariũ, & Franciscum Vichium quædam Societas artis Figuli vsque de anno 1633. inita fuerit, fratres de Maiolis qui eidem Vichio præposito, & administratori prædictæ Societatis plures merces tradiderant, obtinuerunt ab A. C. pro pretio illarum, duo mandata executiua contra Ioannem Paulum dicti Matthæi hæredem, alterum pro lib. 3094. 13. alterũ verò pro lib. 3541. Vnde proposito dubio, An illa essent exequẽda, Doctores affirmatiuè respõderunt. 1

Et quo ad primum, res visa fuit transire sine difficultate, quia relaxatum fuit pro debito contracto de annis 1635. 36. 37. quo tempore Societas non controuertitur, & pro quo Vichius non solum se ipsum,

ipſum,ſed etiam Matthæum conſocium inſolidum obligauit,provt facere potuit,*ad text.in leg.1.§.fin. & l.ſi tamen plures ff.de exerc.act.*Bald.*in leg.cum te in galliam ſub n.2.verſ.aut ſunt plures,*& ibi Salyc. *circa fin. Cod. ſi certum petatur,*Rot.*dec.246.n.8.& ſequent.part.6.recent.& fuit dictum in Romana Societatis de Rotignis 19. Iunij 1645. coram Reuerendiſſ.P.D.meo Ghiſilerio.*

2 Socius enim cenſetur habere mandatum,& conſenſum tacitum ad obligandum conſocium ni iis, quæ ſpectant ad Societatem Surd. *dec.213.n.2.& 8.*Gratian.*diſcept.Forenſ.c.279.n.2.* vbi loquitur in ſpecie de Obligatione Camerali, *&c.967.num.40.* Rot.*in Claraual grani,22.Iunij 1590.coram Orano, & coram S.M.Greg.XV.dec.302.n.1.*

Quo vero ad aliud mandatum pro lib. 3541. & pro quo acrius inſiſtebant informantes, reſponderunt pariter Domini pro executione,quia prouenit
3 ex pretio mercium receptarum pro vſu exercitij Figulariæ,& pro ſeruitio apothecæ,quam conſtat eſſe ſocialem;nam ad effectum,vt ſocius remaneat obligatus,ſufficit,quod contractus fuerit factus intuitu, & contemplatione Societatis, iuxta Gloſſ. *in l.iure Societ.*83.vbi Bald.*verſ.& iſta lex,ff.pro ſocio,*Bart. *in l. poſt mortem,§.tutor n.3. ff. quando ex fact.tut.* Decian. *in l.ſi ſocius 15.n.3.verſ.& hoc declaratur, ff.ſi certum pet.& conſ.98.n.2.verſ.quia etiam,*Aym. *conſ.159.n.8.*

4 Quamuis fuerit initus nomine proprio,& nomen ſocij non fuerit expreſſum.Caſtr.*conſ.242.n.2.verſ. prædicta procedunt lib.1.* Ronchegall. *in l. eandem, num.195.in fine verſ.licet ſit contractu ab vno,ff.de duob.reis,* Rota Ianu.*dec.14.n.13. verſ.4.inter alia, & n.ſeq.*& firmauit Rota *in Rom.prætenſæ Societat. 12.Iunij 1645.coram R.P.D.meo Otthobono.*

5 Expreſſio enim cauſæ operatur idem, ac ſi contractus ſociali nomine celebratus fuiſſet Bart.*in l.1. §.non autem,n.2.verſ.2.nota. ff.de exerc. act & in l. poſt mortem.§.tutor,n.3.verſ.expreſſio enim cauſa ff.*
6 *quando ex fact.tut.* Cum talis coniectura,quod ſocius contraxerit nomine proprio, non ſit adeo vrgens, quin tolli poſſit latioribus præſumptionibus, Rot.*in Roman.Societatis lignorum 22.Martij 1638. coram bon.mem.Coccino.*

Idque facilius dicendum venit in præſenti caſu; Tum quia Vicchius erat ſolitus expẽdere proprium nomen, dum contrahebat occaſione Societatis, vt apparet ex declaratione per ipſum facta in inſtrumento rogato ſub die 19.Auguſti.1638. *Sum.Fratrum de Maiolis,n.1.* quæ conſuetudo,& obſeruan-
7 tia, reſultans ex actibus ſocialib. plurimum in hac materia operatur,Bald.*in l.ſi patruus,n.4 in princ.& n.5.verſ.nam ſi conſueuit, C.comm.vir.Iud.* Petr. de Vbald.*de duob. fratrib. p.5.n.3.verſ.nec obſtat,quod emit nomine proprio.* Felic.*de Soc.c 3.n.51.* Rot.*dec. 220 n.4.verſ.& tanto magis,part.4.tom 2.recent.*

8 Tum etiam quia merces per eum à Maiolis receptę,& pro quibus fuit relaxatum mãdatum,pertinent ad artem,& exercitium Figularię,vt benè conſiderat idem Petr.de Vbald.*de duob fratrib.p.5.n.3. verſ.an vero non cauſa lucri,*Monach.*dec.Bonon.51. n.9.verſ.& hac eo magis,*Milanen.*dec.Sicil 11.n.54. & 55.lib.1.*Rot.*in Rom.Saponis 13.Febr.1634. cor. Eminent. D. Panzirolo.*

Non obſtat,quod huiuſmodi debitum fuerit contractum de an.1640.quo tempore non durabat Societas,attenta diſdicta emanata de anno antecedenti;quia huiuſmodi diſdictam non conſtat nec fuiſſe
9 executam,nec reproductam ; & propterea non releuare ex defectu primi requiſiti,firmat Caſt.*cõſ 81. n.3.lib.2.* & plures cumulat Mand.*ad reg.34 de Annal.q.35.n.5.v.tertiũ eſt,& ex defectu ſecundi,*Fel.*de Soc.c.35.n.34.*Grat.*diſcept.Forẽſ.c.715.n.1 & ſeqq.*

Et quamuis ſocij in inſtrumento Concordiæ,inito 13. Maij.1641. faſſi fuerint illã fuiſſe intimatam Franciſco Vichio die 10.Febr.1639. de mãdato D. Vicarij Gener. Fauentiæ,& in illius actis reproductam,ad quã eiuſdẽ intimationis;Nihilominus huiuſmodi confeſſionẽ tanquam ſuſpectam, dixerunt Dñi non eſſe habendam in conſideratione,ex trad. per Soc.ſen. *conſ.78 n.4.lib.4.* Rot.*dec.104.n.1.& ſeq coram Buratto,& in Rom.Vineæ,ſeu Salu.1.Iulij 1620.cor.Manzan.* Nec potuiſſe retrotrahi in præiudiciũ creditorũ,qui medio tẽpore contraxerũt.*ad text.in l.qui Balneũ,& l.prior.ff.qui pot.in pign.hab. Rot.cor.Greg.XV.dec.227.n.2. Duran.dec.463.n.8.*

Præſertim cum ex actorum reuolutione nullo modo illa appareat,Bart.*in l. hi qui ad Ciuilia, n.4. verſ.& hic aduerte, Cod.de appell.* Menoch. *de præſump.præſ.2.n.1.lib.2.* Vant.*de nullit.ex defect.a citat. n.14.*Rot. *dec.167.n.42.p.1.rec. & coram Caualer. dec.35.n.2. & fuit dictum in Pampilonen. Penſionis 14. Maij 1612 coram Sacrato,& in Rom.legati 19. Febr.1620. coram Vbaldo.*

Et ita dec.ſum vtraque parte informante,&c.

R. P. D. Celso.

Romana Pecuniaria.

Veneris 26. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

De probando debito, ex ſolidatione ſubſcriptione Apochæ, & debiti ipſius agnitione per ſolutionem partis ipſius.

SVMMARIVM.

1 *Solidatio probat concludenter creditum in ſumma quæ fuit in ſolidatione firmata.*
2 *Præſertim quando cauſa debiti fuit in ſolidatione expreſſa.*
3 *Verba,*Reſto debitore,*aperte debitũ demonſtrant.*
4 *Subſcribens Apocham, vel ſcripturam, omnia in Apocha,& Scriptura contenta approbat.*
5 *Debitum agnitum, & acceptatum per ſolutionem partis, amplius impugnari non poteſt.*
6 *Creditori,cui facienda eſt ſolutio,ſufficit negare ſibi factam eſſe ſolutionem.*

DECISIO CIII.

REſolutum fuit,conſtare de credito Eminentiſſimi Cardinalis Columnæ in ducatis 1132.53.$\frac{11}{1}$monetæ Regni.Nam cum in ſolidatione facta de menſe Aprilis,1639. Philippus remanſerit debitor occaſione ſuæ adminiſtrationis in ducatis 2961.29.$\frac{1}{1}$ & ab inde citra ſoluerit tantumodo in quinque vicibus ſcuta 1728.47.monetæ Romanæ conſtituẽtia ducatos Regni 1828.76.remanet creditũ Cardinalis in prædicta ſumma ducatorum 1132.53.$\frac{1}{1}$Solidatio enim probat cõcludenter creditum,in ſumma, quæ fuit in ſolidatione firmata, vt notat Alex. *conſil.141.n.4 lib.6.*vbi præſertim quando cauſa debiti fuit in ſolidatione expreſſa, & ſequitur Genua *de ſcript.priu.lib.2.tit.1.de Apocha manu deb. ſubſcr.n.6* Rebuff.*de lib.oblig. art.6.gloſſ.3.n.37.* Modern.*Rom.diſcept.Forenſ.c.391.n.1.*Rot.*in Rom.pecun.13.Maij 1644.& in Leodien.pecun.28.Ianuar. 1647.& 2.Martij 1648.coram R.P.D.meo Bichio.*

3 Et maximè in præsenti casu, in quo præmissis partitis dati,& accepti,ac verbis illis,*Resto Debitore,&c.* quæ debitum apertè demonstrant,adest subscripto Philippi in fine, ibi, *Io Filippo Matthei Erario confermo quanto di sopra*; per quam subscriptionem omnia in Apocha, & scriptura censentur approbata, § 1. *Instit. de empt.& vendit. leg. sicut.* §. *non videtur*, vbi Bart. *num.*1. *ff. quib. mod.pign. vel hypot. solu.* Angel. *in leg.si ita stipulatus*,126.§. *Grisogonus n.*1 *ff.de verbor.obligat.*Dec.*in cap.quoniam contra,n.*210.*de probat.* Menoch.*de præsumpt. lib.*3. *præsumpt.*66.*n.*7. Gabr. *eod.tract.concl.*3.*n.*1. *& seqq.*Gonzal. *super reg.*8.*gloss.*60.*n.*3 *& n.*17.*& seqq.* Rot. *coram Buratto dec.*750.*n.*1. *& in recent.*
5 *dec.*263.*n.*13.*&* 14.*part.*4 *tom* 2.

Imo vltra prædictam subscriptionem debitum huiusmodi fuit agnitum, & acceptatum per solutionem partis; Ita vt iamplius impugnari non valeat, *l. si cui res*, vbi Bart. *ff.delegat.*2 *l.cum annis*, *n.*10.*C.de pactis.* Dec. *cons.*618.*n.*2. Menoch. *præsumpt.*135.*n.*18 *lib.*3. & dictum fuit in *Æsina pecuniaria*,26. *Iunij* 1647.*&* 17.*Februarij* 1648 *coram R.P.D. meo Peutingerio,& in allegata Leodien. pe-*
6 *cuniaria coram R.P.D.meo Bichio.*

Non obstant reliquæ prætensæ solutiones.Nam dum illæ nullo modo probantur, sufficit Eminentiss. Cardinali negare, illas fictè factas, ad text. *in leg. quinquaginta, ff. de probat. gloss.in l.*2. *verb. repellere*, ibique Bart. *num.*4.*C. de iur. emph.* Rot. *dec.*516.*n.*2.*p.*2. *rec.* & coram sanct.mem.Gregor. *decis.*139 *n.*1 *& seqq.*

Et ita decisum fuit altera tantum parte formante.

R. P. D. Bichio.

Romana, seu Ianuen. Cambij.

Lunæ 27. *Nouembris* 1651.

ARGVMENTVM.

Tractatur Magistraliter de speciebus Cambij, litterarum eius; Executio an sit parata pro ipsis; Et de debitis nundinalibus.

SVMMARIVM.

1 *Liber nuncupatus* Scartafaccio di fiera, *durantibus nundinis, fidem non facit, eo quod adhuc partitæ ibi descriptæ possint variari, & contra scribi.*
2 *Sed completis nundinis, plena fide dignus asseritur; & de ratione.*
3 *Idem est dicere, Nundinas esse completas, at Scartafaccia, & Bilancia singulorum Bancheriorum ritè processisse.*
4 *Ex inueterato stylo Mercatorum, quis sibimet soluere potest.*
5 *Vna & eadem persona duarum vices representare non potest.*
Secus tamen, quando persona consideratur ratione officij, quia cum possit plura officia exercere; nihil prohibet, quin vnico nomine plures personas representet.
6 *Multa tractantur, quæ non perficiuntur.*
7 *Mandatum procura per Epistolas dari, & probari potest,*
8 *Litteræ* d'Auiso *viam executiuam non habent.*
9 *Facultatibus A. C. est locus ex litteris Cambij, non autem in illis* d'Auiso, *& similibus mandatis de soluendo.*
10 *A.C.licet vigore suarum facultatem, manu regia procedat in cedulis mercantilibus, admittitur tamen appellatio ad vtrumque effectum, quæ efficit ne mandatum sit exequendum.*
11 *Cambium nuncupatum* con la Ricorsa *cessante facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requisitis est illicitum.*
12 *Cambia contracta solum ob moram solutionis sunt reprobata.*
13 *Quemadmodum & regularia pro secundis, & vlterioribus nundinis.*
14 *In cambiis tum nundinalibus, quam in irregularibus, seu intercalaribus, requiritur insinuatio.*
15 *A. C. habet in facultatibus potestatem procedendi inter,& contra Mercatores Curiæ vsque ad quamcumque summam, summariè simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, & manu regia.*
16 *Pro debito in nundinis contracto executiuè procedatur.*
17 *Litteræ* d'Auiso *concurrentibus effectuatione, partis aliunde approbatione, & confessione, executionem merentur, non secus ac litteræ cambij.*
18 *Via executiua,quæ competit vbi exhibetur publicum instrumentum testamenti, locum habet, etiam in instrumento minus solemni à parte confessato, & effectuato.*
19 *Scriptura priuata si vera apparet, vim publici instrumenti habet.*
20 *Scriptura priuata adminiculis fulcita idem operatur quod publicum instrumentum.*
21 *Verba* Ponete à nostro conto *in litteris cambij posita non stant otiosa, & efficacius mandantem obligant.*
22 *Cambia* con la Ricorsa *quomodo contrahantur. Et quale verè dicatur cambium* con la Ricorsa, *num.*23.*&* 24.
25 *Formula litterarum cambij* con la Ricorsa, *remissiuè.*
26 *Satis est cuilibet Procuratori ad effectum agendi contra mandantem contraria actione mandati, docere se mandatum adimplesse.*
27 *Noua negotia, & cambia in dies inter Mercatores contrahuntur, non complicata prioribus, & quæ habent suam particularem executionem.*
28 *Solutio cambiorum ab affirmante, & non à negante solutionem est probanda.*
29 *Exceptio altiorem indaginem requirens, non valet retardare mandati A.C.executionem.*

DECISIO CIV.

RElaxauit A. C. ad instantiam Franciſci Mariæ Balbi contra Ioan.Baptistam, & Alexandrum de Siris mandatum executiuum in scutis 5448. auri marcarum occasione totidem,quæ idem Balbus, mandantibus Siris,soluit in nundinis Terræ Noui, in vim litterarum Cambij, sub die 3. Septembris 1649. ipsi directarum è Ciuitate Mediolani à Ioan.Baptista Flisco. A quo mãdato commissa mihi per Signaturam Iustitiæ, causa appellationis, cum clausula,si quid exequendum.dubitatum hodie fuit, an illud sit exequendum,& affirmatiuè responsum.

Solutio

Solutio enim facta à Balbo in vim dictarum litterarum Fliſci, probatur, nedum ex libro nuncupato *Scartafaccio difiera*, qui licet fidem non faciat durantibus nundinis, eo quod adhuc partitæ ibi 2 deſcriptæ poſſunt variari, & contraſcribi, *Bellon. dec. Ianuen prima, n.10.n.19.& 20* plena fine completis nundinis dignus aſſeritur à Modern. Ianuen. *de camb. diſp.1.q.1.n.16.& 17.& clarius q.17.n.14.* ea ratione, quia amplius dictæ partitæ variari non poſſunt, & quia tam reſpectu debiti, quam crediti, relatiuæ ſunt ad alia Scartafaccia, & Bilancia aliorum Bancheriorum, quibus niſi adamuſim correſponderent fieri non potuiſſet generale bilancium, 3 ſine quo, nundinæ non dicuntur completæ, vt propterea idem ſit dicere, nundinas eſſe completas, ac ſcartafaccia, & bilancia ſingulorum Bancheriorum ritè proceſſiſſe; ſed etiam ex quietantia ipſius Balbi, qui iuxta præfatas litteras Mediolani, ſibimet ſoluit, vt potuit, ex inueterato ſtylo Mercatorum, de 4 quo teſtatur idem Modern. Ianuen. *de camb. diſp.1. q.15.per tot. poſt* Azor. *inſtit. moral. part.3.lib.10.de camb.c.9 q.2.* Nec abhorret à iure communi, quo 5 licet eadem perſona non poſſit repræſentare vices duarum, quando habetur reſpectus perſonæ ad perſonam, non poteſt tamen, quando conſideraretur perſona ratione officij, quia cum poſſit plura officia exerce, nihil prohibet quin hoc nomine plures perſonas repræſentet, *leg. ſtichum, 95.§.additio, ff. ſolut. leg.1.§.final. ff. depoſit. leg. fiſtulas, §. fundum, ff. contrahen. empt.* Surd. *conſ.7.n.32.& 33.* Pur. *deciſ.270.ſub n.2.lic.1.in.correct.* Et hic eſt caſus præſens, quia Balbus ſoluit tanquam Procurator Dominorum de Siris, & recepit tanquam Procurator Fliſci ſcribentis.

Quod verò Balbus ſoluerit tanquam Procurator, mandantibus Siris, apparet euidenter ex illorum litteris, ibi, *viſar à tratto in Milano ſotto voſtro nome ſcudi 5448. &c. vi piacer à compirgli, e valerui del mancamento nella ſeguente Fiera d'apertione, &c.* Summario Balbi num.1. ſiue dictæ litteræ ſint *di ſpaccio*, ſiue *di auiſo*, & quia & ſi in hac ſecunda ſpecie litterarum fieri non poſſit ius ad fundamentum creditum, cum ſint tanquam tractatus, & multa tractentur, quæ non perficiuntur, vt 6 tradunt Doctores, *in leg. ſi voluntate, C. reſcind. vend.* Alex. *conſ.28.num.3.lib.1.* in puncto Gamma *deciſ.336.n.4.* Rot. *deciſ.26.n.12.& 13.p.5. recent.* fieri nihilominus poteſt ad probandum mandatum, cum hoc reſpectu contineant determinatam diſpo- 7 ſitionem, illudque etiam per epiſtolas dari, & probari valeat, *l.1.leg. ſi procuratorem abſentem, ff. de procur. Clementin.1. eodem titul.* Caputaquen. *deciſ.185. per tot.p.2.* Buratt. *deciſ.190. num.1.* & ibi Adden. *litt.B.* cum aliis allegatis à Modern. Patauin. *de ſcript. priuat. lib.3. quæſt.14. n.1.& n.7.& ſeqq. fol.129.* iunctis præſertim adminiculis, & ſignanter approbatione Dominorum de Siris, ſolutionis, vt ſupra factæ Domino Balbo, *d. Summ. num.6.* Et gratis dicitur dictas litteras conſcriptas fuiſſe ſub die 21. Ianuarij 1650. ac loqui de ſolutione facienda in nundinis apparitionis, ac proinde referri non poſſe ad præcedentes litteras Modiolani, ſolutionemque factam de anno 1649. in nundinis Sanctorum. Nam duæ ſunt litteræ à Siris miſſæ eiuſdem ſummæ, primæ ſub die 23. Octobris 1649. effectuatæ vt ſupra per ſucceſſiuam ſolutionem poſteriores allegatæ in obiecto, in quibus Siri approbata ſolutione eorum tractæ in dictis ſcutis 5448. ſequutain præcedentibus nundinis Sanctorum, ſecerunt nouam tractam totidem ſummæ pro ſubſequentibus nundinis apparitionis, & hanc Balbus adimplere recuſauit, eo quod Siri non acceptarunt ſimiles litteras ſoluibiles Gherardo quas illis dixerat, vt ſe reimburſaret de ſumma vt ſupra ſoluta.

His poſitis duplex adhuc ſupereſt difficultas, al- 8 tera nempe circa validitatem mandati executiui A. C. vtpotè fundati in Siriorum litteris *d'Auiſo*, quæ viam executiuam non habent. Monach. *dec. ſ. Florent.70.n.10.& ſeqq.* Giurb. *obſerv.105.n.13.p.1.* 9 non obſtantibus facultatibus A.C. quibus locus eſt in litteris cambij, non autem in litteris *d'Auiſo*, & ſimilibus mandatis de ſoluendo Saluſt. Tiber. *in praxi A. C. lib.2. num.3.* vbi, quod præter litteras cambij in aliis cedulis etiam quod ſuper re mercantili agatur, & licet in illis A. C. vigore ſuarum 10 facultatum manu regia procedat, admittitur appellatio ad vtrumque effectum, quæ efficit, ne mandatum ſit exequendum. Rot. *deciſ. num.10.* apud Pic. *ad Statut. Vrb. & in Roman. datis 11. Febr. 1646. coram me.*

Altera circa iuſtitiam cambij, prætendentibus Siris, illud non eſſe purum, ac nouum, ſed *con la* 11 *ricorſa*, vt aiunt & prouenire ex intereſſe multiplicato cambiorum, & recambiorum præcedentium, contractorum pro ſecundis, & vlterioribus nundinis, quod ceſſante facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requiſitis illicitum omnino eſſe, tradit Camil. Medic. *conſil.155. n.1.* Filliuc. *oper. moral. part.2. tract.35. cap.7.n.410.& ſeqq.* Modern. Foroliuien. *de camb. nundin. c.2.n.18.& c.3. num.82.* Cum omnino reprobentur cambia contracta ſo- 12 lutionis: Rota *coram Cardin. Millino deciſ.12.16. n.1. deciſ.775. per tot. part.4. diuerſor.* & regularia pro ſecundis, ac vlterioribus nundinis. Azor. *inſtit.* 13 *moral. tom.3. lib.10. tit. de camb. cap.8 in fin. verſic. quinta conditio, & cap.10. verſ ſeptimo.* Filliuc. *d.c.7. n.424.* Scacc. *de camb. §.1.q.7. limit.2.n.1.& lim.14. n.1.* Modern. Ianuen. *eodem tract diſp.1.q.13.n.81.* 14 *& 82.* ſemperque tam in cambiis nundinalibus, quam in irregularibus, ſeu intercalaribus requiratur iuſtificatio, Azor. *d. cap.8. verſ. dicendum eſt, & ſeq.* Filliuc. *d.c.7.n.411.*

Quo ad primam: quicquid ſit, An litteræ *d'auiſo*, etiam in caſibus, quibus probant, habeant, necne, viam executiuam, ceſſare videtur difficultas in caſu noſtro ponderando ſimul tum facultates A. C. dantes poteſtatem procedenti inter, & 15 contra Mercatores Curiæ vſque ad quamcumque ſummam ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, & manu regia, vt ponderauit Rota *dec.170. num.3.& 4.& ſeqq. inter impreſſ. apud* Zacch. *de obligat. Camer.* Tum quod Siri in litteris dederunt Balbo expreſſam facultatem ſe reualendi ab ipſis in ſequentibus nundinis, ibi, *e va-* 1 *lerui del mancamento nella ſeguente fiera d'apparitione*, & ſic executiuè provt in cambiis nundinariis, & in nundinis pro debito ibi contracto proceditur, vt poſt Bald. Salic. Fulg. & alios tradit Peck. *de iure ſiſten. cap.10. n.6. inter tract diuerſ. tom.3.p.2. fol.16.* aliique relati à Moderno Aquilano *de cauſ. execut. ampliat.1. num.20.* Tum quod etiam in litteris cambij Mediolani diſponitur quod Balbus debitores creet Siros, & ab illis ſe reualeat, provt fecit creando illos in nundinis Noui debitores ſummæ ſolutæ; Cumque poſtmodum Siri id totum approbauerint, & confeſſi fuerint *Summ. Balbi, num.5.* non verſa- 17 mur in ſimplicibus terminis litterarum *d'auiſo*, ſed

vltra

vltro concurrit earum effectuatio, ac aduerſariorum approbatio, & conceſſio, quæ illis, & ſi litteratum cambij vim non haberent, vim tribuit vt executionem mereantur non ſecus, ac litteræ cambij viam executiuam, quæ etiam in ſimili *ex remed. leg fin. C. edict. Diu. Adr. toll.* competit vbi exhibetur publicum inſtrumentum teſtamenti, quod
18 locum habere etiam in inſtrumento minus ſolemni à parte confeſſatio; & affectuatio, dixit Rota *in Bononien. fideicommiſſi de Amorinis.* 18. *Maij* 1648. §. *non obſtant deciſiones coram R. P. D. meo Meltio*, vbi allegantur concordantes facit, Menoch. *de adipiſcen. remed* 4. *n.* 103. *& ſeqq.* Bald. *conſ.* 198.
19 *num.* 5. vbi quod ſcriptura priuata ſi vera appareat,
20 vim habet publici inſtrumenti *lib.* 1. *& conſ.* 179. *ſub num.* 1. vbi quod ſcriptura priuata adminiculis fulcita, idem operatur, quod publicum inſtrumentum *lib.* 4. Ciriac. *controu.* 252. *n.* 13. Rota Bonien. *diuerſ. dec.* 15. *num.* 8 Et alioquin nuſquam pro ſui releuatione, competeret contra mandantem via executiua Mercatori, qui de mandato reſponſalis per ſimplices litteras dato, ſoluit litteras ab alio Mercatore ſibi directas ſub explicita conuentione ſe reualendi à mandante, quia ſito caſu mandans
21 non conficit litteras cambij, ſed ſolum in mandato apponit verba, *e ponete a noſtro conto*, vel ſimilia, quæ non eſſe otioſa, & efficacius obligare mandantem, aduertit Scacc. *de camb* § 2 *gloſſ* 9 *n.* 3. *&* 4. vbi loquitur in ſpecie de via executiua. Burſ. *conſil.* 39. *n.* 4 *lib.* 1. Manen. *dec.* 72. *n.* 6. Giurb. *obſer.* 105. *n.* 12 *p.* 1.

22 Altera ceſſat ex facto, quia non agitur de pecuniis à Balbo numeratis Siris, vt eas in nundinis, vel alio loco illi ſoluerent, & ob earum non ſolutionem recurſu ad reſponſalem Balbi in alio loco exiſtentem, vt ipſe Balbo cambium ſoluat, qui eſt proprie caſus cambij *con la ricorſa* iuxta tradita per Modern Ianuen. *de camb. diſſ* 3. *q* 13. *num.* 48. *&* 51. Modern. Foroliuien. *de camb. nundin. c.* 2. *n.* 1. *num* 4. *& per tot.* vel de ſecundo cambio, rogantibus Siris, contracto à Balbo, pro obtinenda ſatisfactione primi, quod in loco deſtinatæ ſolutionis
23 effectum habere non poterat, ex quo illius litteras nemo acceptare voluiſſet, quod verè eſſet cambium cum recurſa, tradit Scacc. *de camb.* § 1. *q.* 5. *num.* 85. vel tandem de ſecundo cambio, qui miniſter, ſeu procurator Balbi exiſtens in loco deſtinatæ ſolutionis primi contraxerit cum Siris, vt ſe reualeret de pecuniis pro eodem primo cambio ſolutis Balbo, quod dici cambium cum recurſa, tra-
24 dit Azor. *inſt. moral. p.* 3. *lib.* 10. *c.* 9. *q.* 2. Neque etiam agitur de fructibus cambij, aut recambij præcedentium cambiorum.

Sed de repetenda ſorte principali cambij liberi, ac noui ſc. 5448. quæ mandantibus Siris Balbus animo ab eis ſe reualendi ſoluit in nundinis Noui
25 in executionem litterarum Mediolani à Flitco conſcriptarum non cohærentium formulis cambij, *con la ricorſa*, relatis à Scacc. *d. q.* 5 *num.* 88. *& ſeqq.* & à Modern. Foroliuien. *d. cap.* 2. *num.* 1. *in fin.* aut formulæ litterarum recambij relat. *in dict. cap. ſub*
26 *num.* 15. Vnde ſatis eſt iuſtificaſſe, quod Balbus iuxta formam mandati Siriorum dictas pecunias ſoluerit, provt ſatis eſt cuilibet procuratori ad effectum agendi contra mandantem contraria actione mandati, docere ſe mandatum adimpleuiſſe *leg. ſi vero non remunerandi* 12 § *ſi mihi mandaueris*, *l. ſi mandato meo* 45. ibique Bald. *in princip. ff. mand.* Mozz. *de mand. tit. de natural. mand. n.* 32. Cald. *de empt. & vendit. c.* 33 *n.* 25. *& ſeqq.* Monach. *dec. Lucen.* 35. *n.* 19. *&* 20.

Nec obſtat, quod alia negotia, & cambia inter Siros, & Balbum præceſſerit, dum hoc illius connexum, & ab illis dependens non probatur, docet enim quotidiana praxis, quod in diebus Mercato- 27
res noua negotia, & cambia contrahuntur non complicata prioribus, quæque ideo habent ſuam particularem executionem Soccin. *in leg. pecuniam quam*, *n.* 10. *ff. ſi cert. pet.* Gramm. *deciſ.* 8. *num.* 11. Vinc. de Franc. *deciſ.* 292. *n.* 2. Rota *in Aquitanien. Prioratus* 19. *Aprilis* 1644. *coram bon. mem. Pirouano.* Et quamuis in ſupra memoratis litteris mandati dati à Siris dicatur, quod Balbus ſe reualeat *del mancamento nella ſeguente fiera d'apparitione*; hæc verba non denotant connexionem cum aliis negotiis antecedentibus, ſed relata vt debet ad ipſam ſummam ſcutorum 5448. quam à Balbo ſolui Siri mandarunt, habent hunc ſenſum, vt ſcilicet Balbus ſe reualeat de totidem, quæ ſibi deficiunt, quia ea ſoluit in executionem mandati, vel quod quatenus Siri ante nundinas apparitionis eum reimburſare deficerent, poſſit ille ſe in dictis nundinis reualere, quem caſum euenſſe conſtat, cum Siri aliter Balbum reimburſaſſe non probant, vt de- 28
bent *leg. quinquaginta*, *ff probat* Natt. *conſil.* 569. *num.* 1. *& ſeqq.* Surd. *deciſ.* 105. *n.* 9. Rot. *dec.* 725. *n.* 8. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.*

Et in omnem euentum, negari non poteſt, quin ex prædictis, aliis adductis ab informantibus pro Balbo exceptio oppoſita à Siris altiorem indaginem 29
requirat, ac propterea retardare non valeat executionem mandati ab A. C. relaxati. Buratt. *decc. f.* 803. *n.* 9. *cum aliis allegatis in deciſ.* 253. *num.* 5. *inter impreſſ. apud* Zacch. *de Oblig. Cameral. iuxta vltimam impreſſionem.*

Quod exequendum eſſe deciſum fuit, cauſa bis propoſita, & vtraque parte hodie informante.

R. P. D. Bichio.

Romana, ſeu Ianuen. Cambij.

Lunæ 18. *Maij* 1652.

ARGVMENTVM.

De eadem re, & comprobatione Litterarum cambij, ac ſolutionis factæ. Et de mandato ad ſoluendum.

SVMMARIVM.

1 *Scripturæ; quæ fiunt ſine teſtibus, poſſunt recognoſci per Teſtes habentes notam manum ſcribentis.*

2 *Index in contumaciam partis, poteſt decretare ſcripturas haberi pro recognitis.*

3 *Identitas mandati ad ſoluendum ſummam, in litteris cambij contentam, ex quibus probetur.*

4 *Soluens vigore alicuius mandati, pro ſumma ſoluta agere poteſt contra mandantem contraria actione mandati.*

5 *Solutio ſtante breuitate temporis, facta præſumitur in vim præcedentis negotij.*
Maximè ſi non conſtat, tunc temporis aliud negotium inter partes emanaſſe, n. 6.

7 *Solutio*

7 *Solutio probatur ex confessione partis. Et ex quietantia, n.8.*

9 *Liber nuncupatus* Scartafaccio *post completas nundinas, concurrentibus adminiculis, plenè probat.*

10 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non est apta retardare executionem, quam litteræ camby habent.*

DECISIO CV.

OBiecta ab Alexandro, & Ioan. Baptista de Siris in memoriali mensibus præteritis porrecto pro obtinenda noua audientia (prout tunc obtinuerunt) aduersus decisionem editam die 27. Nouembris, proximè præteriti, cuius hodie examen assumptum fuit, circa tria versabantur. Negarunt enim primo litteras quarum vigore Balbus creditor agit esse recognitas. Secundo solutionem factam à Balbo sibimet in executionem litterarum cambij, quas Fliscus è Ciuitate Mediolani sub die 3. Septembris, anni 1649. ipsi dixerat, dici posse factam vigore mandati de soluendo à Siris per litteras recepti: quippe hoc emanauit die 23. Octobris, & sic longè post littetas Fliscí. Tertio cambium non esse purum, ac directum, sed vt dicitur *con la ricorsa*, & conflatum ex fructibus aliorum cambiorum præcedentium.

1 Primum obiectum tollitur, quia litteræ cambij conscriptæ à Fliseo, cognitæ sunt per testes bonam rationem reddentes, & cum agatur de scriptura, quæ sine testibus confici solet, satis est, quod testes deponant se habere notam manum scribentis, iuxta stylum Curiæ, præsertim A. C. de quo testatur Scacc. *de Iudic. lib. 2. cap. 11. num. 971.* Burat. *dec. 582. n. 1. dec. 724. num. 1.* Ad recognoscendas verò alias litteras scriptas à Siris, continentes mandatum de soluendo, citati fuerunt ipsimet Siri, & ob illorum contumaciam in recognoscendo, Iudex decreuit eas haberi pro recognitis, vt solet in Tribunali A. C. vbi recognitio facta fuit, & disponit Statutum Vrbis *lib. 1. cap. 25.* ac satis est tradit Coler. *de proces. execut. part 3. c. 1. n. 95. & 138. Gail. obseru. lib. 1. obseru. 80. n. 6.* Scacc. *de Iudic. d. cap. 11. num. 1055.*

2 Alteri obiecto satisfit animaduertendo, quod litteræ cambij, & si scriptæ die terta Septembris, soluendæ non erant nisi in nundinis Sanctorum, vt constat ex ipsis litteris, ibi, *in coresti pagamenti di fiera prossima de Santi, pagarete, &c.* vnde satis est, quod mandatum de soluendo ante dictas nundinas emanauerit: præsertim cum idem mandatum non possit referri ad alias litteras cambij, sed concordet cum istis, tum in nomine scribentis, ac loco, ibi, *vi sarà tratto da Milano*, tum in summa, ibi, *scudi 5448. 19 oro marche*, tum in tempore solutionis, ibi, *nella prossima fiera de Santi*; tum in personis à quibus debetur releuatio, ibi, *per detto nostro conto*, & in litteris cambij, ibi, *e ponete à conto delli Signori Gio. Battista, & Alessandro Siri*: tum tandem in persona eius cui litteræ cambij pagabiles erant, ibi, *sotto vostro nome*, quæ omnia abundè identitatem probant, iuxta theoricam Bart. com-
3 muniter receptam *in l. demonstr. n. 14. ff. condit. & demonstr.* Alex. *con. 93. n. 6. lib. 3.* Socc. *cons. 89. n. 1. lib. 1.* Caual. *dec. 311. n. 4.*

Vnde cum Balbus dictas litteras cambij soluerit in nundinis Sanctorum, & iam præcesserit mandatum Sirtorum, cuius contemplatione soluit, dubium non est, quin pro summa soluta agere possit contra mandatarem contraria actione mandati ex allegatis in prima decisione, §. *altera, in fi.* præsertim quia successiue sub die 11. Nouembris, Balbus de dicta solutione per epistolam monuit Siros, vt *in Summario præteritæ positionis, num. 5.* & Sirij respondendo, solutionem approbarunt, ibi, *in risposta del vostro spaccio di fiera prossima passata de Santi, si dice hauer accommodato scrittura di vostra conformità del negotiato per nostro conto di detta fiera*, dicto Summario n. 6. Quæ approbatio subsecuta cohærens in responsionem ad epistolam Balbi, 5
ac proxima tempori, quo Balbus vt supra solucrat litteras cambij, refertur per necesse ad hoc ipsum negotium. Menoch. *de arbitr. cas. 432. n. 38. & præsumpt. 25. sum. n. 3 lib. 1.* Grat. *discept. 897 n. 11.* Rot. 6
dec. 114. n. 6 & 7. part. 1. recent. maximè quia non constat aliud inter has partes de dicto tempore emanasse, vt per Bart. *in l. qui Romæ §. duo fratres, n. 19 ff. de verb. obl.* Bald. *in rubr. C. de verb. signific. n. 4. vers. nisi aliud*, Rom. *in l. si constante n 33. vers. hoc limitatur, ff. solut. matrim.* Surd. *cons. 267. n. 31. & seqq.* Bacc. *cons 34. n. 14*

Hinc gratis negatur, quod Balbus litteras cambij à Fliseo missas soluerit, cum id Siri in dicta approbatione implicitè fassi fuerint, quod sufficit. Ægid. Bellamer. *dec. 683. ante n 1.* Rot. *in Marsicen. Iurisdictionis, 29 Ianuarij 1644 § primum adminiculum in fin. coram me*, & vlterius probetur ex 8
quietantia ipsius Balbi data *in dicto Summario n 4.* necnon ex libro nuncupato *scartafaccio di fiera* qui post completas nundinas, concurrentibus præsertim dictis adminiculis, plenè probat esto quod alias non probaret. Caputaq. *dec. 214. n. 2 p. 1.* Rot. *dec. 198. n 2. part. 1. recent. dec. 418. n. 5. p. 2. dec. 716. n. 4 coram coram bon. mem Baratto.* 9

Tertium obiectum euacuatur ex deductis in prima decisione §. *alteram*, vbi comprobatum fuit, nos versari extra species cambij nuncupati *con la ricorsa*, de quo vltra ibi allegatos, loquitur Salon. *de iust. & iur tom. 2. tit. l. de camb quæst. 4 artic. 2.* 10
num. 2 & seqq. Et in omnem euentum, exceptionem hanc vti requirentem altiorem indaginem, aptam non esse retardare executionem, quam litteræ cambij paratam habent, Scacc. *de camb §. 7. gloss. 4. num.* Rota *dec. 7. n. 2. apud Zacch. de oblig. Cameral.*

Et ita decisum informante solum Balbo; expectatis tamen diu, & citatis septies aduersariis.

R. P. D. BICHIO.

Romana, seu Ianuen. Cambij.

Veneris 16. Iunij 1653.

ARGVMENTVM.

Pergitur in materia Cambiorum. Differitur de earum speciebus; litteris in ipsis visitatis; & eorum probatione.

SVMMARIVM.

1 *Recambium dicitur nouum cambium.*

2 *Diuersitas summarum, etiam partitarum diuersitatem demonstrat.*

3 *In cambiis continuatis, ex dispositione Sacræ Congregationis à S. mem. Vrbano VIII. deputatæ, semper est in potestate debitoris illorum sortem restituere.*

4 *Cambium*

4 *Cambium dicitur reale, quando constat de transmissione litterarum ad singulas nundinas.*

5 *Transmissio litterarum cambij dicitur probata ex litteris redditus.*

6 *Litteræ originales vocatæ* d'andata *solent remanere penes Mercatorem cui diriguntur.*

Et illarum præexistentia in necessarium antecedens resultat ex litteris responsuis, quales dicuntur litteræ redditus, n.7.

8 *Verba* in risposta del vero spatio, *non congruunt litteris* d'auiso, *sed litteris redditus, siue responsuis. idem importantibus.*

9 *Litteræ Mercatorum scriptæ ad extraneum, non probant pro tertio contra tertium.*

Secus si scriptæ reperiuntur ad ipsos, contra quos agitur & ab ipsis producantur, n.10.

11 *Personæ Mercatorum scribentium censentur repræsentatæ in personis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia contrahuntur.*

12 *Litteræ redditus non sunt intrinsecè de substantia cambij. Sed eius realitas consistit in litteris* d'andata, *à ligitimo Campsore, verè & non ficte transmissis ad locum nundinarum, n.13.*

14 *Litteræ redditus reipsum probationem, quod Campsorius in eum inis recepit, acceptauit, & adimpleuit litteras* d'andata.

Et huiusmodi probatio non est coacta ad vnum, vel alterum probationum genus, n.15.

Et defuncti etiam potest ex capsis litterarum in libris Mercatorum regestatis: quæ probant, num.16.

Maxime concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt, vt etiam in casibus habentibus a lege, vel Statuto præscriptum certum genus probationum, aliud genus admittatur, n.17.

Item supradicta probatio elici valet è libro nuncupato Scartafaccio, *qui completis nundinis, fidem facit, n.18.*

Similiter ex multiplicitate partitarum, etiam si non versentur in antiquis, n.19.

Præsertim attenta consuetudine earum distinctione in singulas ferias, cum annotatione temporum, & secundum ea continuatione n.20.

21 *Litteræ* d'andata *etiam absque recognitione, concurrentibus quamplurimis adminiculis, aut plene probant, aut saltem eiusdem veritatis præsumptionem faciunt.*

22 *In epistola subscriptio attenditur, licet per alienam manum illa fortè scripta.*

23 *In materia etiam de [illegible] facta, concurrentibus adminiculis facere [illegible] maximè semiplenis, & indicij [illegible]*

24 *Inter Mercatores [illegible] & exhibitis non tam rigor, sed [illegible]*

25 *Interesse recambiorum semper restituitur in capitale, & cambium licitum, damna & cura & dispacia.*

DECISIO CVI.

TRibus decisionibus editis sub die 21. Nouembris 1651. die 18. Martij, & 26. Iunij 1652. coram me, firmantibus, exequendum esse mandatum pro scutis 2428. auri marcarum; ad instantiam Balbi, contra Sirios relaxatum; quarta hodie dictarum confirmatoria accessit, ex rationibus ibi deductis.

1 Semper enim vrget dilema quod aut cambium, de quo agitur, est nouum; quale etiam dicitur re-cambium: Scacc. *de Camb. §.1. quæst.4 num.3.* Rot. *decis.353. num.3. part.4. tom.2. recent.* & sufficit Balbo, qui litteras Cambij, sibi à Flisco, è Ciuitate Mediolani directas, soluit: de ordine Sirorum docere, (prout docuit) de solutione, vt à Siris pecuniam solutam possit repetere, reiectis ab hoc iudicio exceptiuo ex aduerso deductis, ad excludendam, quod Cambium non sit nouum, & independens; cum saltem altiorem indaginem requirat; ponderando præsertim, quod hæc summa scutorum 5448 nullatenus correspondet cambijs in sorte principali, scutorum 40. 00. de anno 1640. inter has partes, contractis aliquibus illa ex- 2
aduerso dicitur derivare, quod diuersitatem vtrinque partitæ demonstrat, vt notant Doctores *in leg. quinquaginta, ff. de probat.* Surd. *cons.80. n.14.* Menoch. *de arbitrar. cas.432. n.58.*

Aut cambium est præcedentium continuatorum; 3
& cum semper fuerit in potestate debitoris illorum sortem principalem restituere; vt necesse esset in cambijs continuatis, declarauit Sacra Congregatio a fel. recordationis Vrbano VIII. deputata, & relata a moder. Ianuen. de Camb. *disp.2. quæst.1. proleg. mena, sub n.35* docebaturque, a dicto anno 1640. vsque ad 1649. quo emanarunt litteræ cambij, de quibus agitur, fuisse in singulis feriis transmissas litteras cambij, & effectuatas; adhuc debetur, & reale est. Cogeolus *in leg. vnica, sub n.46. vers.3. quia, Cod. de sentent. quæ pro eo, Lup. de Ins. cap.3 § 2. num.22.* Bellon. *dec. 5. Ianuen. 25. num.11.* Rot. *in Rom. seu Florentina cambiorum 12. Januarij 1615. coram ben. mem. Archiepiscop. Seleucien.*

Et quod attinet ad transmissiones prædictarum 5
litterarum, in singulis feriis, satis illa dicitur probata ex litteris redditus, per ipsosmet Sirios productis, Durand. *decis.32. n.21.* Burat. *dict. decis.603. num.13.* Rot. *inter recent. dec. 614. sub num.2. part.2.* cum aliis allegatis in postrema Decisione huius causæ, § *penult.* quia nimirum litteræ originales, quas vocant *d'andata* remanere solent penes Mercatorem, 6
cui diriguntur; & illarum præexistentia in neces- 7
sarium antecedens resultat ex litteris responsionis, quales dicuntur litteræ redditus, Rot. *dec.274 n.6. part.3. recent.*

Gratisque dicitur, litteras à Balbo missas ad Sirios, & ex aduerso productas, esse *d'auiso*, nec constare posse redditus cum non fuerint, directæ ad Fliscum Mediolani, & Gilibertum Neapolis commorantes; qui litteras *d'andata* scripserant ad Balbum: Nam prima pars obiecti tollitur ex lectura dictarum litterarum Balbi, vbi: *in risposta del vero spaccio*, quæ 9
forma verborum non congruit litteris *d'auiso*, sed litteris redditus, sine responsuis, idem importantibus; vt bene colligitur ex vtriusque speciei litterarum formulis relatis à Scacc. *de camb. §.1. quæst.5. num.8. & 9.*

Secunda pars vrgeret, si litteræ scriptæ fuissent ad 9
extraneum in hoc negotio interesse non habentem, quia tunc non probarent pro tertio contra tertium *leg. epistola in princ. ff. de fid.* Bald. *in leg. per epistolas num.5. Cod. de probat.* Rip. *in leg. a mutuo, ff. num.14. ff. de Iur. & iur.* Menoch. *de Arbitr. cas.94. n.22.* Rot. *decis.17. n.6. part.2. recent.* At in casu 10
nostro, quo litteræ scriptæ sunt ad ipsos Sirios contra quos agitur, & ab ipsis producitur, & quod plus est, illi præcedenter scripserant ad Balbum; ac, vt constat ex litteris, *d'andata*, ibi, *Esponeremo tutto de Signori G.o. Battista, & Alessandro Sirio,*

(nec ex aduerso controuertitur) negotium horum cambiorum contra illos principaliter currebat; & de illorum ordine Balbus litteras cambij soluebat nihil interest, an litteræ responsiuæ fuerint di-
11 rectæ ad Mercatores, qui scripserant litteras *d'andata*, vel ad Siros, tum quia Mercatorum Mediolan, & Neapolis scribentium personæ censentur representatæ in personis Sirorum, quorum nomine, & in quorum debitum, cambia contrahebantur ad text. *in l. tres tutores, § non solum: l. ita autem, § gessisse, ff. de administrat. tutor. l. solutum, ff. de solut.* Larr. *decis. Grana cons. 45 sub n. 19* Rot. *decis. 355 sub n. 4. part. 1. rec. & in Rom. Pecun. 15. Iunij 1644. § 1. coram Me.*

12 Tum etiam, quia cum litteræ teditus non sint
13 intrinsecè de substantia cambij, quippe cuius realitas consistit in litteris *d'andata* à legitimo campsore verè, & non ficte transmissis ad locum Nundinarum; earumque sincera, ac reali effectuatione, iuxta superius allegatam decisionem, *in Romana, seu Florentina cambiorum coram D. Archiep. Seleucien.*, litteræ verò redditus respiciant potius probationem, quod campsarius in nundinis recipit,
14 acceptauit, & adimplenit litteras *d'andata* ratis est; quod eiusmodi sint, vt probent contra debitorem
15 reum, conuentum, quæ probatio non est coarctata ad vnum, vel alterum genus, probationis, *l. quoniam, 5. in finalib. verb. ibique Gloss. vers. augustent. C. de Hæret. l. current ff. de testibus l. ne quid, § de iis, ff. Incend. ruin. & naufr.* Salon. de Pace *Cons. 15.*
16 *n. 28* Surd. *decis. 53. n. 25.* Vnde etiam copiis litterarum, registratis in libro Mercatoris, fidem præbuit Rot. *in supracitata Romana, seu Florentina Cambiorum §. non obstat, coram bon. mem. Seleucien.*

17 Eo magis concurrentibus adminiculis, quæ officiunt, vt etiam in casibus habentibus à lege, vel Statuto præscriptum certum genus probationum, aliud admittatur, Bald. *cons. 209 sub num. 1.* Ciriac. *controu. 258 num. 13* Rot. *in Bononien. Hæreditatis. 24 Martij 1651 coram Me.* Resultant autem ex productione dictarum litterarum reditus per Siros, facta ex computis cuiuslibet Feriæ, per Siros pariter productis, congruentibus adamussim sin-
18 gulis dictis litteris, partitis extractis à Scartafaccio, & bilancio singularum feriarum: quod completa feria probare, firmant primæ Decisiones hu-
19 ius causæ. Item ex multiplicitate dictarum patritarum:
20 etiam si non versemur in antiquis. Soccin. Sen. *cons. 187. num. 16. vers. confirmatur, lib. 2.* Rot. *decis. 472. num. 7. part. 1. recent.* attenta præsertim punctuali earum dictione, in singulas Ferias, cum annotatione temporum: & subordinata continuatione, quam in proximis terminis, magni, facit Rota, *Decis. 286. num. 7. parte 6. recent.*

21 Fueruntque ex abundanti nuper productæ litteræ *d'andata* quæ, etiam absque recognitione (vbi tot adminiculis veritas eluescit) aut plenè probant; aut saltem vehementem veritatis præsumptionem faciunt, *leg. instantia domestica, Cod. de probat.* Bald. *consil. 204. num. 7. lib. 3.* Rot. *decis. 198. num. 6. Decis. 310. num. 3. part. 1. recentior.*
22 Nihil obstante quod omnes, tam exaratæ Mediolani: quam Neapolis asserantur scriptæ in corpore eadem manu: Nam præter quod id non probatur satis, ex diuersa manu (prout diuersi erant Mercatores, Mediolani, & Neapolis) fuisse subscriptas, quæ subscriptio sola suffragatur. Alexand. *consilio 147. numero 3. versiculo ad hoc ostendendum, & numeris sequentibus, libro 2.* Castrens. *consil. 216. numero 3. libro 1.* Peregrin. *consilio 108. numero 1. libro 5.* Seraphin. *decis. 413. num. 8.*

Ex supra deductis apparet quoque probata effectuatio litterarum; ita vt non versemur in casu simplicis confessionis, quæ in similibus materiis non attenditur, sed probationis per scripturas fidem facientes, ac tot adminiculis suffultas, qui- 24
bus concurrentibus, etiam in materia dicta, vsuris suspecta, stari confessionis, & maximè geminatis, ac iudicialibus, dixit Rota, *in Bacen. Saluiani, 24. Martij proxim. coram. Me.* Et inter 24
Mercatores bonæ famæ, & existimationis, non iuris rigor, sed bona fides spectanda est; vt in his terminis decisum fuit *in supracitata Romana seu Florentina Cambiorum, §. final. coram bon. memor. Seleucien.*

Non obstat, quod Cambium hoc desinet ab interesse aliorum cambiorum; quia non proba- 25
tur; & passim admittuntur recambia, & interesse illorum vtitur in capitale, & cabium licitum: dummodo, vt in casu nostro, currant dispaccia, & alia de quibus supra. Scacc. *de Camb. §. septimo, glosta secunda, sub num. 30.* vbi allegat. concordat.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Beneuentana Dotis.

Veneris 27. Iunij 1653.

ARGVMENTVM.

Agitur de credito dotali cessò, eius probatione, iure, exactione, præscriptione, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispositiua attendi debet.*
2 *Verba*, Proprio, priuato, & principali nomine facta, &c. *posita in instrumento acquisitionis cessionis per Tutricem stipulato excludant nomen officij Tutoris.*
3 *Et important acquisitionem nomine proprio.*
4 *Tutor acquirens cum bonis pupilli, ipsi acquisit, licet proprio nomine contraxit.*
5 *Credium probatur per publicum instrumentum.*
6 *Dictio*, Cuiuslibet, *est distributiua totius in singulos, & efficit, vt singuli promissores obligentur insolidum.*
7 *Præscriptio Statutaria Vrbis, aut tricennaria suffragatur debitori dotis.*
8 *Maritus ad libitum potest dotis debitorem liberare, & si id facit iussu vxoris, vterque, tam debitor, quam maritus sunt liberati*
Si vero non iussa vxoris, liberatur debitor, sed maritus tenetur.
9 *Debitor dotis potest liberationem consequi, etiam mediante præscriptione completa viuente viro, firma tamen manente mulieris actione de dote contra bona viri.*
10 *Fundus dotalis est in alienabilibus, & consequenter imprescribilis constante matrimonio.*

11 *Decisiones* 213. n.7. coram Caual. & 193. n.8. apud Zacch. de oblig. Cam. *in quibus terminis loquantur.*

12 *Præscriptio, ne dum ordinaria, sed nec longissimi temporis currit mulieri impeditæ constante matrimonio.*

13 *Præscriptio Statutaria Vrbis excipit in ventre creditum dotis.*

14 *Mala fides debitoris excludit tricennariam, & resistit etiam eius hæredi, ne præscribere possit.*

15 *Promissio mariti de renunciatione vxoris ad fauorem dotalium, omnibus hæreditatibus, Paternis, fraternis, & alij, sibi deferendis, dicitur adimpleta per matrimonium iuxta formam dictæ promissionis contractum, & consumatum.*

16 *Et ex quo mulier non contradixit, neque aliquid ex dictis hæreditatibus periit cursu longissimi temporis.*

17 *Tutor creditor pupilli, ex quo administrauit omnia eius bona, præsumitur satisfactus de suo credito.*

18 *Sed hoc procedit, quando probatur ad eius manus peruenisse tot bona, ex quibus potuerit satisfieri.*

19 *Aditio hæreditatis inducitur ex qualibet voluntatis deliberata dispositione, & etiam ex declaratione verbali.*

20 *Hæres per sententiam Iudicis declaratus, licet bonorum possessionem acceperit, non exinde sequitur, quin alius prædictam hæreditatem adire possit.*

21 *Persona defuncti, etiam sine bonis in hærede repræsentatur.*

22 *Verba sententiæ debent intelligi prout ius disponit.*

23 *Mandatum excessiuum, & executioni non missum, de stylo A. C. sustinetur pro summa debita.*

24 *Rota potest declarare mandata A. C. quando ei à dictis mandatis commissa fuit causa appellationis cum clausula, Si quid exequendum.*

Et si de dictorum mandatorum iniustita constat, ex integro mandatum relaxare potest.

25 *Clausula*, Si quid exequendum, *si constat de bono iure, præseruat viam executiuam pro noua mandati relaxatione.*

DECISIO CXVII.

DOcuit D. Vincentia Caracciola coram A.C. de cessione sibi facta à Lauinia Morra Crediti dotalis ducatorum bis mille contra Iuliam Morram, nec dubitari potest, quin eadem cessio acquisita fuerit ipsi Vincentiæ, quamuis Tutrix esset filiorum
1 hæredum pro medietate d. Iuliæ debitricis, cum in parte dispositiua, quæ debet attendi, Buratt. *dec.* 206. *n.* 20. stipulata legatur Vincentiæ, nomine proprio,
2 ibi, *proprio, priuato, & principali nomine eiusdem D. Vincentiæ, vt in Summario n.* 2. quæ verba excludunt nomen officij tutoris, *l.* 5. *§. tutor, & ibi Gloss. verb. recte*, Bart. *n.* 1. *ff quam ex fact. tut.* Rot. *in Cæsaraugustana Beneficij de Linares*, 22. *Iunij* 1643. *§ saltem, coram Me*, ac imporatut acquisitionem nomine
4 proprio præsertim cum pro habenda dicta cessione Vincentia domum non pupillarē sed propriam cedenti assignauerit, & sic non applicatur conclusio, quod tutor acquirens cum bonis pupillorum, ipsis acquirit, licet proprio nomine contraxit, *l. Lucius*, 47. *§ tutorem ff. admin tut.* Lær. *dec* 92. *n.* 9. *& seqq.* Rota *in Rom. prætensa Societ.* 12. *Iunij* 1645. *§.* 2. *responsum, cor. Eminent. Dom. Card. Octhobono.*

Docuit pariter de credito Lauiniæ cedenti per 5
publicum instrumentum promissionis dotis in summa ducatorum 3500. à Liuia vna cum filiis fe-
ctæ cum dictione *cuiusl bet*, ibi, *& cuilibet ipsorum* 6
nomine, &c. quæ cum sit distributiua totius in singulos, efficit, vt singuli promissores obligentur insolidum, *l. si pluribus*, 52. & ibi Glossa, *verb. sed omnes, ff. l.* 2. Tiraq. *de retract. lignag. §.* 31. *gloss. vnica, n.* 11. Rota *dec.* 22. *num.* 2. *decis* 23. *n.* 3. *inter impress. apud* Zacch. *de oblig. Cameral.*

Neque contra idem creditum obiici potest, vel 7
præscriptio Statuaria Vrbis, aut tricennaria, quam suffragari debitori dotis, dixit Rota penes Seraph. *decis.* 569. *num.* 2. ea ratione quia cum possit Ma- 8
ritus ad libitum, debitorem liberare, & siquidem id faciat iussu vxoris, vterque tam debitor, quam Maritus sint liberati, si vero iniussu vxore, liberatur quidem, sed Maritus tenetur, *l. debitor. l. vir ab eo ff.* 9
de iur. dot. l. penult. §. si vir socero ff. solut. matr potest debitor liberationem consequi, etiam mediante Mulieris actione de dote contra bona viri; & ad contraria respondetur quod procedant, quando agitur de præscribendo fundo dotali, qui cum sit 10
inalienabilis, *l. si fundi, ff. fund. dot.* est per consequēs in prescriptibilis constante matrimonio ex dispositione tex. *in l. in rebus § omnis, C. de iur dot* & in his 11
terminis loquitur Caual. *dec.* 213. *n.* 7. & intelligenda est *dec.* 197. *n.* 8. *impress. apud Zacch* secus vero in debitore dotis, contra quem dos hoc priuilegium à lege non habet; eandemque distinctionem secutus fuit *Fontanell. de pact. nupt. cla. s.* 6. *gloss.* 1. *p.* 2. *num.* 61. *& duob. seeq.*

Nam præscriptio Statuaria, Vrbis excipit in 12
ventre creditum Dotis, Put. *decis.* 88. *lib.* 1. *in Corr.* Rot. *in Romana Saluiani*, 23. *Martij* 1650. *coram R. P. D. meo Verospio.* Tricennariam vero iuris com- 13
munis excludit mala fides debitoris, resistens etiam eius hæredi, ne possit præscribere. Couarr. *in c. possessor. malæ fidei, p.* 2 *select. §.* 8. *n.* 3. *& seqq.* Facchin. *contr. forens. lib.* 8. *c.* 27. Surd. *cons.* 296. *n.* 10 *& in Romana Diuisionis*, 15. *Iunij* 1640 *In Ciuitatis Plebis, Saluiani*, 1. *Julij* 1647 *coram Me.*

Minus obiici potest defectus implementi, eo quod scilicet Maritus cui fuit promissa dos, promiserit Lauiniam vxorem renunciaturam ad fauorem promissorum, hæreditatibus Paternis, fraternis, & 14
aliis sibi deferendis, id enim adimpletum dicitur, ex quo mulier iuxta formam dictæ promissionis, matrimonium contraxit, & consumauit, vt in simili, 15
Rot. *dec.* 89. *n.* 10. *& 11. p.* 2. *diu.* ex quo neque contradixit, neque aliquid ex dd hæreditatibus periit cursu longissimi temporis, quod promissam à vero renunciationem secutam fuisse præsumi facit. Socc. Sen. *cons.* 46. *num.* 3. *vers. præterea, lib.* 3. Gozz. *cons.* 11. *n.* 16. Socc. Iun. *cons.* 48. *n.* 9. *& 10 lib.* 2. Mant. *decis.* 13. *n.* 9. Rot. *dec.* 159. *n.* 6 *vers. & quatenus part.* 1. *rec. Dec.* 64. *n.* 3. *p.* 4. *& in Romana Diuisionis*, 20. *Iunij* 1639 *coram Me.*

Gratis etiam excipitur, quod Vincentia Cessio- 16
naria præsumatur de hoc credito satisfacta; quia administrauit tanquam tutrix, bona filiorum, qui
sunt hæredes Iuliæ debitricis dotis, nam præter 17
quod non probatur ad eius manus peruenire tot bona, ex quibus potuerit satisfieri, præsumptio huiusmodi militare posset pro tota debiti ad
dictos

dictos filios passiuè spectantis, & sic pro medietate, pro qua sunt hæredes Iuliæ, iuxt. text. *in l. pro hæreditariis, C. hæred. act. l. licet pacto, Cod. fam. ercis.* Surd. *conf.* 45. *n.* 13. *&* 14. pro alia medietate hæreditas Iuliæ delata fuit ad D. Marchionem Goffredum Iuniorem Aduersarium, quem adiuuisse hæreditatem Patris, & Iuliæ, Auiæ, constat ex actis in id gestis, eius nomine de an-
18 no 1646. in Curia Beneuentana, & decreto Iudicis desuper emanato, *Summ. Vincentiæ n.* 3. & ad hunc effectum sufficit quælibet voluntaris deliberatæ positiua declaratio, etiam verbalis, Bald. *conf.* 224. *vers. nam quatuor, lib.* 2. Rot. *dec.* 360. *n.* 30. *& Dec* 474. *n.* 1. *dec.* 478. *n.* 3. *p.* 5. *rec.*

19 Nititque vrget, quod de anno 1623. hæres Iuliæ fuisset à Iudice declaratus per sententiam, Vincentius de Morta Iuliæ Nepos, ipseque bonorum possessionem accepisset, *Summ. D. Marchionis, n.* 2. *&* 3. Quia hoc non excludit, quin postea adire hæreditatem potuerit, vt fecit etiam D. Marchio, qui pariter Iuliæ Auiæ Nepos est, & propterea illi non secus ac d. Vincentius successit, Bertrand. *in l. hac edictali, vers. quam obseruationem.* 4. *C. secund. nupt.* Cancer. *var. resol. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 197. Io. Vinc. de Ann. *alleg.* 117. *n.* 14. Surd. *dec.* 73. *n.* 10. Cumque hodie agatur solùm contra bona hæreditaria non interest à quo ex cohæredibus
20 possideantur, ac de cætero etiam sine bonis persona defuncti repræsentatur in hærede, *l. item veniunt, ff. pet. hæred leg. hæreditas ff. de verb signif.*

Ex his meritò A. C. relaxauit ad instantiam Vincentiæ Cessionariæ, mandatum executiuum, citato D. Marchione, tanquam Iuliæ hærede, quod & si indefinitè conceptum, intelligendum est pro medietate ex bonis hæreditariis debita ab eodem Marchione, pro qua, vt dicebam est hæres Iuliæ debitricis, detractis insuper ducatis 268. pro quibus in alio instrumento cum Cessionaria postea celebrato, Lauinia cedens declarauit nolle hæreditatem Iuliæ posse molestari; *Summ. Marchionis,*
21 *n.* 6. Atque ita mandatum restringendum est ad ducatos 732. sinè quia ita senserit A. C. declarando verba eius sententiæ à dispositione Iuris, vt debet. Vinc. de Franc. *dec.* 527. *n.* 12. Capic. Latr. *dec.* 25 *sub n.* 38. Rot. *dec.* 66. *n.* 3. *p.* 2. *rec. & in Bargen. Saluiani,* 10. *Iunij* 1652. *coram Me.*

22 Sinè quia cum nondum executioni missum fuerit, substinetur pro summa debita de stylo A. C. de quo Salust. *in prax. lib.* 1. *c.* 37. *n.* 4. add. ad Buratt. *dec.* 19. *n.* 7. Rot. *in Romana Cambij,* 23. *Ianuarij* 1651. *coram Reuerendiss. Archiepiscopo*
23 *Tarraconensi, § idque nec non.* Quod mandatum intelligendum sit contra bona hæreditaria Iuliæ, vt implicitè in decreto A. C. continetur, declarare potest Rota cui ab eodem mandato, commissa fuit causa appellationis cum clausula, *Si quid exequendum,* vt fuit decisum *in d. Romana cambij,* quinimò
24 quod dum de iustitia, vt in casu nostro constat, possit Rota mandatum etiam ex integro relaxare, fuit decisum *in Romana pecuniaria,* 27. *Maij* 1651. *cor. R. P. D. meo Celso,* vbi *in §. fin.* redditur ratio;
25 quia clausula, *Si quid exequendum,* quando constat de bono iure, præseruat viam executiuam pro noua relaxatione mandati, & allegantur decisiones concordantes.

Proposito ideo per me hodie dubio, an mandatum A. C. sit exequendum, Domini censuerunt exequendum, & quatenus opus sit, relaxandum esse contra bona hæreditaria Iuliæ pro ducatis 732.

Vtraque Parte informante, &c.

Salgado Labyrinth. Credit. Tom. II.

R. P. D. Bichio.

Beneuentana Dotis.

Mercurij 10. *Maij* 1654.

ARGVMENTVM.

Cessio acquiritur ei, cuius interest. De Præscriptione Statutaria 30. annorum aduersus creditum dotis. Et de renunciatione ipsius per Vxorem facta.

SVMMARIVM.

1 *Relatio restringitur ad immediatè expressa.*
2 *Cessio acquisita, & nomine proprio stipulata præsumitur, quando ipse acquirens, etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit.*
3 *Singula singulis referri debent.*
4 *Res acquiritur illis ad quos negotium spectat.*
5 *Cessio acquiritur habenti onus soluendi.*
6 *Promittens vti principalis, principaliter, & insolidum, & sub obligatione Camerali, constituitur principalis debitor.*
7 *Mulier constante matrimonio, nec respectu actionis personalis contra promissorem dotis agere potest, sed benè Vir.*
8 *Non valenti agere non currit præscriptio.*
9 *Debitor dotis constante matrimonio perpetuam liberationem consequi potest à solo viro, mediante acceptilatione, aut confessione de recepto.*
10 *Vel mediante gratuita alienatione, aut remissione.*
11 *Aut mediante triginta annorum præscriptione.*
12 *Quod est alienabile, & post remissibile, est etiam præscriptibile.*
13 *Qui patitur præscribi, dicitur alienare.*
14 *Præscribens similis est soluenti.*
15 *Actiones omnes perpetuo tolluntur præscriptione 30. annorum.*
16 *Fundus dotalis sicut non potest alienari, ita nec præscribi ex negligentia viri, secus est in debito dotis, cum Maritus possit talem debitorem ad libitum liberare.*
17 *Decisio loquens perfunctorie, & ex abundanti non attenditur.*
18 *Præscriptio non currit stante mala fide præscribentis.*
19 *Quæ mala fides etiam nocet debitoris hæredi, qui non potest præscribere,*
20 *Ad præscribendum dotis debitum. 30. anni completi requiruntur.*
21 *Statutaria præscriptio solutionis per lapsum 30. annorum cessat, quoties militat contraria aliqua præponderans præsumptio.*
22 *Promissor dotis, si in aliquo instrumento se illius debitorem agnouit, certa est dicta dotis non solutio.*
23 *Præscriptio locum non habet contra debitorem ex propria confessione contentum.*
24 *Præscriptio inchoari non potest contra hæredem, qui hæreditatem non adiuit.*
25 *Renunciatio ab vxore facienda secundum viri promissionem in capitulis matrimonialibus adscriptam, censetur facta, vel remissa stante longissimi temporis silentio, & iunctis solutionibus à socero factis, nusquā petita dicta renūciatione.*
26 *Et ex eo, quod ipsa Mulier dicta capitula subscripsit*

DECISIO CVIII.

EVertere singula fundamenta decisionis editæ sub die 27. Iunij 1653. conàti sunt hodie, vt ab ea recedatur, informantes pro D. Marchione Goffredo; sed iterum solidissima visa sunt. Quod enim Iura Lauiniæ competentia contra Iuliã debitricem dotis cessa fuerunt Dominæ Vincentiæ Caracciolæ nomine proprio, mediante persona Fuluij eius procuratoris, legitur oculariter in instrumento cessionis; ibi, *proprio, priuato, & personali nomine eiusdem Vincentiæ*; nec non infra, in ea parte, qua pro reportanda dicta cessione, Fuluius Lauiniæ cedenti assignauit Domum propriam ipsius Vincentiæ, tanquam illius procurator; ibi, *detto Signor Fuluio, procuratorio nomine di detta Signora Vincenza da insoluatum, & pro solute, à detta Signora Lauinia, &c.* & consonant subsequentia, verba cessionis, ibi, *renunciarunt dictæ D. Vincentiæ, &c predicto Fuluio nomine quo supra, &c.* Gratisque Clausula hæc nomine quo supra, exaduerso refertur ad nomen filiorum Vincentiæ, quorum etiam Fuluius procurator erat; quia imò supra fuit expressum tantum nomen Vincentiæ; cumque eo tantum, procurator in re recompensam cessionis rem propriam Vincentiæ tradidisset cedenti ad idem nomen, perneceße prædicta Clausula referatur, sic suadente tum regula, quod relatio restringitur ad immediate expressa, vt notant Doctores, *in* 1 *cap. Cum dilecti, de donat.* Rot. *coram S. mem. Greg. XV. decis* 454. *n.* 13. *& inter rec. dec.* 627. *n.* 9. *p.* 2. tum correspectiuitate acquisitionis ad traditionem; 2 quia nimirum sicuti domus propria Vincentiæ eius nomine tradita fuit cedenti; eodem nomine cessio acquisita, ac stipulata præsumitur. Ruin. *cons.* 159. *n.* 10. *vers. tamen alia, lib.* 1 Decian. *cons.* 73. *n.* 8. *vers. quæ etiam verba, lib.* 1. Card. Mant. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 8. *n.* 36. Canal. *dec.* 219. *n.* 6.

Vnde nihil vrget, quod in instrumento mandati procuræ in personam Fuluij Vincentia illum procuratorem constituisset, tam nomine proprio, quam vti tutrix filiorum, quia nomen filiorum appositum fuit respectu concordiæ super quantitate debiti, & aliis prætensionibus Lauiniæ, à procuratore faciendæ; nomen verò Vincentiæ respectu solutionis de re propria Vincentiæ, & cessionis ad eius fauorem reportandæ; provt successiuè reportata fuit, & sic, singula singulis debent referri, iuxta textum, *in leg. negotia, ff. neg.* 3 *gest. leg. quoties. Cod. fam. ercisc.* Decian. *consil.* 186. *num.* 4. Rota apud Peniam, *decis.* 231. *numero* 9. *decis.* 240. *num.* 7. Minus vrget quod cessio censeatur acquisita filiis, eo, quod ad illos negotium spectaret, ex allegatis per Bell. *decision. Januen.* 14. *numero* 46. Quia spectabat quidem ad filium onus soluendi dotem, sed non ius reportandi cessionem translatiuam; quam imò reportare, cum interesset solius Vincentiæ, quæ de proprio soluit; ipsi merito cessio acquisita fuit; 5 vt ad litteram est textus, *in leg. post mortem*, §. *tutor*, ibique notat Bartol. *in Summ. ff. quand. ex fact tutor.*

Quod verò Iulia, contra quam cessio emanauit Lauiniæ cedentis, sit debitrix dotis, apparet 6 ex alio publico instrumento, in quo ipsa simul cum filiis vti principalis personaliter, & insolidum, & sub Obligatione Camerali, dotem Lauiniæ soluere promisit; atque ita (esto, sine veri præiudicio) quod onus dotandi spectaret ad filios, ipsa respectu creditricis, cuius fauore promisit, quidquid sit respectu Filiorum, constituta fuit principalis debitrix, Aym. *consil.* 33. *num.* 8. Surdus, *consil.* 150. *num.* 57. Rota *decis.* 167. *num.* 6. ibique Add. *num.* 10. *Decis.* 445. *num.* 2. *coram Sanct. mem. Gregor. XV. decision.* 118. *num.* 8. *inter impress. apud Zacch. de Obligatione Camerali*, & in puncto dotis promissæ, ab eo qui dotare tenebatur, & ab alio; Surdus *consil.* 448. *n.* 1. *in fin.*

Aliud obiectum præscriptionis tricennariæ, siue præsumptæ solutionis à Statuto Beneuent. ex lapsu viginti annorum inductæ, fuit sublatum in prima decisione, §. *neque.* Quidquid enim sit, an tricennariam, dotis debitor inchoare potuerit, in præiudicium Vxoris, marito viuente, quod, etiam respectu actionis personalis, negant infra 7 allegandi, eo quod tunc Mulier agere contra promissorem non poterat, sed Vir. *leg. si pro dote, C. de dot. promiss. leg. decet ancillam, C. de rei vendicat.* Paris. *consil.* 33. *num.* 67. *libro primo*, & non 8 volenti agere, non currit præscriptio, *lege prima*, §. *finali, C. de annal. except. lege cum notissimi*, §. *in his, C. de præscriptione triginta, vel quadraginta annorum*, & in cuncto Menoch. *consil.* 88. *numer.* 43. quem sequitur Rimin. Iun. *consil.* 670. *numero* 31. Rota *in Romana Dotis, & Legati*, 16. *Ianuarij* 1620. *coram bon. mem. Manzanedo.* Contraria verò sententia probatur, ex quo 9 ficuti, constante matrimonio debitor dotis perpetuam liberationem consequi potest à solo vitio, mediante acceptilatione, aut etiam confessione de recepto, *leg. in iis rebus*, 66. §. *si Vir socero, ff. soluto matrimonio*, siue gratuita alienatione, & remissione, *leg. vir. ab eo*, 50. *in fin. ff.* 10 *de Iur. dot.* ita mediante triginta annorum præ- 11 scriptione; cum eo modo, quo aliquid est alie- 12 nabile, ac irremissibile, sit etiam præscriptibile, iuxta theoricam, quam tradit Marian. Socc. *in cap. cum contingat, sub num.* 13. *& sequentibus, de for. competen.* Rolan. *consil.* 3. *num.* 83. *lib.* 1. Michael Ilgur. *de regim. mund. quæst.* 3. *num.* 78. *inter tract. diuers. tom.* 16. *fol.* 120. *à tergo*; & aliena- 13 re dicatur, qui patitur præscribi, Vasquez *Illustr. cap.* 52. *num.* 3. *& sequentibus*, Surd. *consil.* 516. *num.* 7. Menoch. *consil.* 825. *numero* 54. *&* 55. 14 Sitque præscribens similis soluenti, *leg. si pupillus, in fine, ff. de administratione tutorum*, Surdus *consil.* 234. *numero* 12. Ac nimis durum videatur, quod si matrimonium longissimo tempore duraverit, promissor dotis, qui bonam fidem habuit, non valeat contra Mulie- 15 rem vti præscriptione triginta annorum, qua omnes actiones perpetuo tolluntur, *lege sicut, lege finali, Codic. de præscriptione triginta annorum*, Negusant. *quæst.* 535. *num.* 9. Surdus *consil.* 296. *num.* 1. *& dec.* 30. *num.* 3. Fontanell. *decis.* 78. *num.* 9. Et in puncto hanc opinionem distinguendo, inter præscriptionem fundi dotalis, & actionis de dote, secutus est idem Fontanell. *de pact. nupt. clausula* 6. *glossa* 1. *parte* 2. *numero* 63. post Seraph. *decision.* 569. *numero* 2. Quam non reuocat exaduerso allegata decisio- 17 *In Romana Dotis, & Legati, coram Manzanedo*, sed loquitur perfunctoriè, & ex abundanti *vltra quod, &c.*

Qui lquid inquam sit de his, placuit responsio, 18 Quod præscriptio currere non potuit, stante mala fide præscribentis, gnaræ videlicet, se fuisse semper

per debitricem, vt constat etiam ex eius vltimo testamento, vbi dotem promissam, solui ab hærede mandauit; & sic illam non præscriptam, sed continuo à se debitam fuisse agnouit, Rota *de-*
19 *cis. 62. num. 1. & sequenti, Decis. 81. num. 1. Decis 119. num. 2. part. 7. recent.* eademque mala fides nocet etiam debitricis hæredi, ne potuerit præscribere; ex allegatis *in prima Decisione, §. nam præscriptio.* maximè quia à die mortis testatricis la-
20 psi non fuerint, nisi 27. anni, & ad hanc præscriptionem requiruntur 30. completi. Iason. *in leg. 3. §. labeo, num. 17 ff. de acquir. poss.* Neguss. *quæst. 330. num. 95.* Bald *de præscr. 3. part. 6. part. princip q. 1. num 8.* Rot. *decis 304 num. 2. part. 1. recentior. & In Romana pretij viridarij, 11. Martij 1624. coram bon. mem. Vbald. Sen.*

21 Statutaria præscriptio solutionis per lapsum 30. annorum cessat, quoties militat contraria aliqua præponderans præsumptio. Seraph. *decis. 692. n 4. decis. 926. num. 3.* Melin. *decis. 125. num. 18.* Rota *In Romana pretij Viridarij, 11. Martij 1624. §. nec dicatur, in fin. coram bon mem. Vbaldo Sen. & In Rauennaten. Census, 26. Aprilis 1641. § quare, coram Me*; provt in casu nostro, quo cum Liuia debitrix, se in testamento debitricem dotis agnouit
22 eiusdem; exinde fit, quod dotem non soluerat, vt ponderat in terminis similis Statuti allegati per adduct. ad Burat. *decis. 8. num. 10. vers. quarto casus*; ea verò mortua, filij eius fatentur dotem non soluisse,
23 & satis est quod statutariam præscriptionem non allegent. Azeued. *in reg. Constit. Hispan. lib. 4. tit. oul 15. num. 64. & 65.* Cancer. *variarum resolutionum, tom. 1. cap. 18. num. 28.* Rot. *In Romana Census, seu Saluiani, 26. Iunij 1646. §. præscriptio item statutaria, coram Me.* Aduersarius autem qui hæreditatem Iuliæ voluisse ait, de anno 1646. à quo
24 tempore tempus statutarium non concurrit, asserere non potest se antea soluisse; cum soluere non teneatur antequam hæreditatem aditet, *in l. si prædium, ff. de in diem adiect.* Bald. *consil. 48. in finem vers. reuertendo, libr. 1.* Alexand. *consil. 4. num. 18. lib. 2.* Balbus *de præscriptionibus, in prima parte, sexta partis princip. in vigesimo quinto casu, n. 47. & sequenti.*

25 Tandem non obstat defectus renunciationis faciendæ ab Vxore, & à viro promissæ in capitulis matrimonialibus; quia stante silentio longissimi temporis, iunctis aliquibus solutionibus Dotis à Socero factis, nusquam petita dicta renunciatione, illa præsumitur, vel facta, vel remissa, vt in terminis decisum fuit *in Æsculana Dotis, 24. Ianuarij 1648. §. vlterius, coram R. P. D. meo Celso, & in eadem, 34. Ianu. 1653. §. considerauerunt, coram Reuerendissimo meo Decano*; præsertim quia si Sponsa
26 Capitulis matrimonialibus talem promissionem continentibus subscripsit. ex hoc ipso resultat effectus renunciationis, vt per Bartol. *in leg. si intra, num. 4. ff. de pact.* Castr. *consil. 342. num. 1. lib. 2.* Tiraquell. *de retract. conuent. in fin. num. 28.* Cart. *dec. 29. n. 13. & 14.* cum aliis, quos refert, & sequitur Surd. *cons. 392. n. 11. & cons. 457. 13.*

Ex quibus, & aliis in prima decisione deductis, Domini steterunt in decisis; Vtraque parte informante.

R. P. D. CELSO
Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. Aprilis 1654.

ARGVMENTVM.

Agitur de Obligatione Camerali. Confessio de recepto extraiudicialis voluntariè facta à Tutore, non præiudicat Pupillo; & de coniecturis, & præsumptionibus pro comprobatione solutionis.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam; & in vim illius potest executiuè procedi.*
2 *Clausula, Si quid exequendum, non vulnerat obligationem; sed suspendit tantum executionem mandati, donec de illius iustitia cognoscatur*
3 *Confessio de recepto extraiudicialis voluntaria facta à Tutore, non præiudicat Pupillo, dum de vera solutione non constat.*
4 *Amplia etiam in quolibet administratore.*
5 *Et adducuntur DD. qui contrariis respondendo, prædictam sententiam comprobant.*
6 *Confessio de recepto operatur creditii contractu remissionem, quæ sapit naturam donationis.*
7 *Donatio rerum pupilli expressè est Tutori, & Curatori prohibita.*
8 *Si pro modica summa pecuniarum reperitur quietantia, vtique si maior summa fuisset soluta, similis quietantia reperiretur.*
9 *Non est verisimile, quod quis soluat quantitatem magnam pecuniarum sine quietantia.*
10 *Non est credendum, quod quis voluerit soluere, id, ad quod de iure non tenebatur.*
11 Decisio 28. n. 8. part. 6. recent. Decis. 163. n. 1. 4. & sequent. part. 2. diuersor. & Decis. 605. n. 1. coram Sanct. memor. Gregor. XV. *in quibus casibus procedant.*
13 Text. in l. Lutius, ff. de administrat. Tutor. *quomodo sit intelligendus.*
13 *Subscriptio concludit veritatem subscriptionis factæ à Tutore, non autem veritatem confessionis de recepto.*
24 *Simplex confessio Tutoris non potest nocere pupillo.*
15 *Vna coniectura tollit aliam, & fortior debiliorem vincit.*
16 *Tempus non est modus tollendæ, vel inducendæ obligationis.*
17 *Præsumptio, quæ deducitur ex tarditate petendi, est leuis.*
18 *Præscriptio esset frustratoria, si ex morositate in petendo creditum præsumeretur solutum.*

DECISIO CIX.

CReditum Rainaldæ hæredis Antonij Patris, cuius vigore fuit relatum mandatum contra Michaëlem Mariottum, & deinde, Exequatur, contra bona hæreditaria ipsius resultat ex Instrumento publico venditionis freni, & vtensilium cum iuramento, & obligatione ampliſſima in forma Reu. Cam. Vnde censuerunt Domini, mandatum præfatum esse exequendum. Quia obligatio Cameralis habet executionem paratam, & in vim illius potest 1
executiuè procedi, vt dixit Rot. post Zacch. *de oblig. Cam. dec. 69. n. 1. & Dec. 203. eod. n.* Et clausula. Si 2

quid exequendum, non vulnerat obligationem, sed suspendit tantum executionem mandati, donec cognoscit de iustitia illius, ex pluribus relat. probat Grat. *discept. for c.* 968. *n.* 2. *& seq* & firmauit Rot. *In Romana pecun.* 7. *May* 1649. *coram Me, & in Romana Cambij* 23. *Ianuary* 1641. *coram Reuerendiss. Terracinen.*

Nec fuit habita in consideratione validatio reportata à Ioan. Ferro vno ex Tutoribus dictæ Rainaldæ, in quadam apocha sub die 22. Aprilis 1630. In qua recipiendo scuta viginti, fatetur scut. 450. fuisse soluta Antonio Testatori, & scut. 350. Vgolino Magnino huiusmodi enim confessio de recepto extraiudicialis voluntaria facta à tutore non præiudicat pupillo, dum de vera solutione non constat; vt probat Text. *in l. Lucius*, §. 47 *in fine*, ibique Bart. *in §. tutela, n.* 1. *vers. dico ergo ff. de administr. & periculo tutorum*, quem sequitur Iason. *in l.* 2 *sub n.* 20. *vers. ego tamen pondero*; ibique etiam Altiatus *sub n.* 16. vbi exemplificat in tutore, & quolibet administratore. *ff. si certum petatur*, Aretin. *in §. venditæ, n.* 5. *instit. de rerum diuisione*, Alex. *cons.* 97. *n.* 3 *vers. quia respondeo, lib.* 7. Anguiss. *cons.* 265. *n.* 5. *& seqq. cons.* 266 *n.* 14. Cald. qui plures cumulat *consil.* 32. *n.* 25. Mascard. *de probationibus, concl.* 370. *n.* 1. Canalc. *de tutore & curat. c.* 1. *n* 274. Grat. *c.* 766. *n.* 56. Franc. Marc. *dist.* 248. *n.* 1 *p.* 1. Surd. *dec.* 219. *sub n.* 24. *vers. allegabat, & n. seqq.*

Et hanc opinionem respondendo contrariis, pluribus rationibus & auctoritatibus, cõprobat Natt. qui illa veriorem asserit, *cons.* 543 *sub n.* 18. *& seqq.* & de communi testatur Tiraq. *de retr. conuent.* §. 4. *Gloss.* 6. *n.* 12. *&* 13. Patch. *de viribus Patriæ potestat. c.* 2. *n.* 12 Vivius *comm. concl.* 145 *per tot.* & firmauit Rota, *dec.* 714. *n.* 2. *p.* 3. *recent.*

Et optima quidem ratione; nam cum ex confessione de recepto resultat remissio crediti iam contracti, illa sapit naturam donationis, quæ cum tutori, & curatori sit expresse prohibita, consequenter prohibita est etiam confessio, provt ex Text. *in leg. contra Iuris* 28. *§. vlt. ff. de pactis, & in l pactum Curatoris*, 12. *Instit. Gloss. verb. remitt. C. eodem*, probat Aym. *cons.* 494. *n.* 9. Corn. *cons* 263. *n.* 7 *vers. si enim, lib.* 1. Menoch. *cons* 31 *n.* 36. *& sequentibus* Surd. *d. dec.* 229. *sub num.* 24. *vers. prima, & mouentur. prædicti.*

In præsenti vero casu, non solum apparet de huiusmodi receptione quinimo illa redditur valdè inueri-
8 similis, dum tutor fatetur fuisse soluta Antonio Testatori scuta 450. & tamen exhibet quietantiam tantummodo de scut. 100 reportatam paulò ante eius obitum sub rogito publici Notarij. Nam si maior summa fuisset soluta vtique quietan-
9 tia similis reperiretur, vt bene in proposito arguit Lancellot. Gall. *cons.* 86. *num.* 6. Raminald. iun. *consil.* 489. *num* 9. *lib.* 5. & dixit Rota *in Romana Dotis de Paluzzellis*, 26. *Octobris* 1601. *coram Litta & Decis.* 565. *num.* 22. *coram Penia*, præsertim quia agitur de notabili summa ita vt non sit credendum quod desuper non fuerit reportata quietantia, vt ponderauit Rota *coram Mollino decision.* 195. *num.* 1. *decis* 485 *num.* 7. *part.* 3. *lib.* 3. *diuersor. & in recent. decis.* 772. *sub n.* 3. *p.* 3. *& decis.* 259. *n.* 5. *& 5. part* 6.

10 Rursus in eadem solidatione declarat tutor fuisse soluta scuta 350. Vgolino Magnino, qui tamen non erat creditor in huiusmodi summa; inuerisimile est autem quod Antonius voluerit soluere id, ad quod de iure non tenebatur ad Text. *in l. cum de indebito. ff. de probat.* Rota *coram Durand. dec.* 319. *n.* 6. *& dec.* 73. *n* 8. *p* 4. *tom.* 2. *recent.*

Nec obstat Decisio 28. *num.* 8. *part.* 6. *recentior*, 11
& aliæ in contrarium adductæ; Quia procedunt concurrentibus adminiculis, & quomodo aliunde constat de vera, & effectiua numeratione in quibus terminis loquitur *Decis.* 167. *num.* 1. 4. *& sequentibus, parte secunda diuersorum, coram Sanctæ memoriæ Gregor. decis* 506. *num.* 1. *& sequenti.* Et intelligendum esse Textum, & Glossam *in dicta lege Lucius, ff. de administratione, & periculo* 12
tutorum, late probat Iason. *in dicta lege secunda*, §. *vltimo, num.* 20. *ff. si certum pet.* vbi ponderat verbo, *si soluissent*, quæ important veram numerationem, Riminald. Iunior. *consil.* 147. *num.* 14. *libr.* 1. Natt. *consil.* 843. *sub num.* 18. *& sequentibus*, Menoch. *cons.* 39. *num.* 63. & sequitur Gutierez *de iuramento confirmatorio, part.* 1. *cap.* 50. *num.* 6. *&* 7.

Adminicula vero quæ deducuntur ad probanda numeratione huiusmodi, vel sunt leuia, vel retorquentur in contrarium, Primum enim quod dicta quietantia fuerit suscripta ab eodem Vgolino Magnino, & Angelo Herculano non releuat cum
talis subscriptio concludat quidem veritatem subscri- 13
ptionis factæ à tutore, non autem veritatem confessionis del recepto, & ideo cum nullum præ- 14
beat adminiculum confessio remanet simplex quæ pupillo nocere non valet, provt supra allegatos tradit Romanus *cons.* 352. *n.* 5. ibique Adden. *litera F.* Magon. *decisione Lucens.* 5. *num.* 25. Mancin. *de confessione, c. ap.* 9. *artic.* 2. *num.* 2. *&* 4. vbi refert decisio Rotæ *coram Rubeo*, & fuit dictum *in Marsilien. pecuniaria*, 9. *Ianuarij* 1607. *coram Lancellotto.*

Alterum quo Mariottus esset diligens in soluendo, ex quo soluerit Antonio scuta 100. ante diem contrariam tollitur ex eo quod post mortem eiusdem Antonij distulit soluere scut. 50. ad annum 1629. quæ soluì debebant de anno 1625. Vnde
ex hac morositate, & tarditate per tot annos cef- 15
sat coniectura supra deducta cum vna coniectura tollat aliam, & fortior debiliorem vincat, *leg non solum, ff. de ritu nuptiarum, cap. litteras, de præsumpt.* Decian. *consil.* 470. *n.* 10. Rota *coram S. mem. Greg. dec.* 247. *n.* 3.

Lapsus verò temporis non meretur allegari, quia durante tutela, Rainaldo non poterat agere ea vero finita non probatur habuisse scientiam præfati crediti, & tamen est certum, quod tem-
pus non est modus tollendæ, vel inducendæ 16
obligationis *leg. obligatione ferè*, §. *planè, ff. de actione, & obligatione, leg. si certis annis, Codice* 17
de pact. & præsumptio, quæ deducitur ex tarditate petendi est leuis, vt aduertit Hortled. *consi-*
lio 55. *numero* 69. *libro quinto*, Hieron. Pala. *con-* 18
sil. 45. *num.* 6. vbi ait, quod præscriptio esset frustratoria si ex morositate in petendo creditum præsumeretur solutum, quod etiam firmauit Rota *decis.* 788. *num.* 12. *part.* 1. *diuers.* & coram Penia *decis* 575. *n.* 19.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D.

R. P. D. CELSO.

Romana, Census, seu Saluiani.

Mercurij 5. Maij 1655.

ARGVMENTVM.

De Hypothecæ viribus, quo ad hæredes debitoris; De hypotheca dotali præcipuè sine beneficio Inuentarij adeuntibus. Creditum dotale anterius præfertur posteriori creditori, etiam cum expressa hypotheca. De adiudicatione bonorum debitoris iuridicè facta creditori: Et hypotheca ob reintegrationem fideicommissi.

SVMMARIVM.

1 *Hypotheca non competit creditoribus super bonis ad hæredem debitoris spectantibus.*
2 *Ex aditione hæreditatis, per quam hæres quasi contrahit cum creditoribus hæreditariis, oritur contra ipsum sola actio personalis.*
3 *Hypotheca competit super bonis hæredis, vel quando adiit sine beneficio legis, & inuentarij, vel quando defunctus expresse eius bona obligauit.*
4 *Testator potest disponere de bonis hæredis.*
5 *Hæres simpliciter adeundo, factum defuncti totaliter approbat.*
6 *Immissio nunquam conceditur contra creditorem possidentem anteriora, & potiora iura habentem.*
7 *Hypotheca tacita dotis præfertur anterioribus creditoribus qui habent expressam in bonis quæsitis à debitore post ipsius dotis hypothecam.*
8 *Text.* in leg. is qui res, ff. de iure fisci *licet loquatur de Fisco, locum etiam habet in dote.*
9 *Lex inducens hypothecam ad fauorem mulieris, citius operatur, quam hypotheca inducta ab homine.*
10 *Bona debitoris adiudicata creditori, efficiuntur propria ipsius ob præcedentem illorum adiudicationem sibi factam à Iudice.*
11 *Crediti anterioritas iustificatur ex instrumento publico.*
12 *Hæres grauatus teneatur reintegrare fideicommissum, & pro huiusmodi reintegratione super eius bonis competit fideicommissariis hypotheca, si ille alienauerit dolosè.*
13 *Quæ hypotheca non incipit à die alienationis, sed à die qua cœpit administrare.*
14 *Hæres grauatus dicitur dolosè alienasse, quando scientiam fideiussor habuit.*
15 *Et quando alienando potuit cogitare, se non futurum soluendo.*
16 *Retentio non competit pro fructibus, de quorum perceptione præcisa quantitatis non constat.*
17 *Fructus post mortem hæredis grauati alienantis, maturati, non decursi ad quem spectent.*

DECISIO CX.

LAurentio, & aliis de Piordis, vti creditoribus q. Anastasij Coronæ ex causa fructuum Census, per ipsum impositi, & venditi 22. Martij 1607. Hortensiæ Pratæ de Piordiis petentibus immissionem in bonis q. Martini Coronæ hæredis dicti Anastasij, nempè in vinea extra Portam Latinam, tertia parte officij Notariatus Curiæ Capitolinæ, & domo ad Diuum Marcum, hodie possessa per Petrum Paulum de Rotis; proposito particulari dubio, DD. Negatiuè respon- 1
derunt non ex eo, quod actoribus non competat hypotheca super dictis bonis ad hæredem debitoris spectantibus; quia etiam si regulariter ex
aditione hæreditatis, per quam hæres quasi con- 2
trahit cum creditoribus hæreditariis, oriatur contra ipsum sola actio personalis, *leg. penult. ff. de act & oblig.* cum aliis late à legat. per Franc. *decis.* 13. *numero 7. cum sequentibus* nihilominus, quatenus 3
hæres adiuit sine beneficio inuentarij, & defunctus expresse obligauit, prout hic, etiam bona hæredum, super ipsis pariter competit hypotheca, concurrentibus in id, cum potestate defuncti, 4
qui potuit etiam de bonis hæredis disponere, cum voluntate ipsius hæredis, aut adeundo simpliciter, factum defuncti totaliter approbasse censetur, iuxta punctuales decisiones, *In Romana Saluiani domus*, 27. *Nouembris* 1634. *coram bon. mem. Buccabella*; *Et Sancti Seuerini Dotis, seu Saluiani*, 4. *Maij* 1640. *coram Reuerendissimo Decano*, apud Zacch. *de obl. cameral. decis.* 187. *numero* 25. *& 26. & decis.* 639. *per totam* sed ex quo, 5
dicto Petro Paulo illorum moderno possessori debetur retentio, ex causa ex qua creditorum, quæ 6
anteriora, vel potiora sunt, nunquam impeditur immissio, vt respondit Rota, *coram Cardinali Mantica decis.* 69. *n.* 1. & alibi passim.

Primo siquidem ipso credito dotali Mariæ Prouidæ vxoris dicti Martini non obstante, quod vti contractum 13. Octobris 1611. sit posterius credito actorum, quia super Vinea, & tertia parte officij acquisiti à Martino viro, de anno 1653 7
& sic post contractam hypothecam dotalem, mulier præfertur omnibus creditoribus, expressam hypothecam habentibus, per text. *in leg. in his quæ*, 28. *ff. de iure fisci* suffragantem etiam doti; 8
cum minora fisci priuilegia habeat, tradunt in terminis Angel. *in leg. assiduis, n.* 8. *Cod. qui potior. in pignor. habeant*, *& in lege* 1. *parte* 2. *n.* 17. *ff. solut. matrimon.* Cancer *variarum resolutionum, tom.* 1. *cap.* 9. *n.* 2. Cardinalis Mantica *de tacitis, libro* 11. *tit.* 6. *num.* 23. Vbi de magis communi, & hanc opinionem, quicquid in contrarium sentiunt allegati per Modernum Foroliuien. *de pignoribus, lib.* 3. *quæst.* 88. *per totam*, vti fauorabilem doti secuta fuit Rota *in Romana Saluiani*, 10. *Decembris* 1629. *coram. Quipp. in recentior. decis.* 328. *num.* 19. *cum sequentibus, part.* 5. Vbi pro ratione 9
considerat, quod lex inducens hypothecam ad fauorem mulieris, citius operatur, quam hypotheca ea inducta ab homine; gratis autem dicitur Mariam de sua dote remansisse integraliter satisfactam: quia contrarium patet ex calculo de Ordinatione Rotæ extraiudicialiter facto.

Secundo etiam super domo, pro quodam Censu sortis principalis scutorum 200. impositi ab Anastasio communi debitore, anno 1604. & cessu eidem Mariæ translatiuè, & non extinctiuè *Summario, n.* 5. *& 6.* Cui non obstat, quod ipsa cessionem reportauerit, mediantibus pecuniis, ac bonis hæreditariis Martini; Quia ista fuerunt effecta ipsius propria, ob præcedentem illarum adiudicationem sibi factam a Iudice, & ad eius fauorem declarauit Rota *coram bon. me. Merlin. decis.* 645; *n.* 11. *versic. non obstat quod Maria.*

Tertio pro scutis 681. quæ à Maria, & successiuè à Stephano de Rosis verè persoluta probantur Francisco Coronæ, occasione annuæ præstationis
11 illi à Martino promissæ, *Summario n.* 10. Franciscum enim fuisse creditorem anteriorem, saltem pro rata scutorum 60. annuorum, iustificatur ex Instrumento promissionis celebrato decima Ianuarij 1606. *dicte Summario num.* 8. & firmauit Rota *in decis. Merlin.* 645. *sub. num.* 10. & quamuis informantes pro Petro Paulo, hac de causa prætenderent retentionem pro scutis 1638. D. D. pro dictis scutis 681. duntaxat illam ipsi competere existimarunt; quia hæc solum quantitas persoluta probatur: aduertentes vlterius quod rata aliorum scutorum 20. annuorum eidem Francisco promissa, non est anterior, sed posterior dum promissa fuerit anno 1612. vt patet *in dicto Summario num.* 8. Quodque non sunt calculandi fructus bonorum fideicommissi ad Sulpitiam Mariæ filiam spectantis, quia prætenditur à Francisco hac de causa percepti, quia *in Summario num.* 9. Adest quoddam Mandatum de immittendo, eiusque executio facta contra bona dictorum; ad instantiam ipsius Francisci; sed quod fructus ex dictis bonis perceperit, non apparet.

Quartò demum pro scutis 1400. occasione dictæ alienationis factæ à Martino alterius domus, & septem locorum Montium fideicommissorum, *eodem Summario n.* 12. *&* 13. Tenetur namque hæres grauatus reintegrare fideicommissum, &
12 pro huiusmodi reintegratione super eius bonis, competit fideicommissariis hypotheca, si ille alienauit dolosè, vt declarauit præcedens decisio. *In Romana Saluiani* 28. *Iunij* 1641. Et responsum fuit. *In Romana Fideicommissi, seu Saluiani* 26. *Nouembris* 1650. *coram Reuerendissimo Domino meo Decano, §. nihilque, & In Placentina Bonorum* 16. *Iunij*, 1613. *coram R. P. D. meo Zarat. in fine*,
13 quæ non incipit à die alienationis, sed à die qua cœpit administrare, vt pluribus aduersis auctoritatibus, firmauit Rota *in Tiburtina redditionis rationis*, 3. *Iunij* 1647. *coram. Reuerend. Patre Domi-*
14 *no meo Meltio*, §. *quia dum hypotheca*, dolosè autem alienasse conuincitur, ex quo sciebat adesse fideicommissum Bon mem. Merlin. *decis* 844. *n.* 6. *cum concordantibus allegatis in Romana fidei-*
15 *commissi de Mutis, prima Decembris* 1650. *coram me, §. quia obiectum, cum sequentibus*, & fortius, si cogitare potuisset, se postea euasurum non soluendo, ex probatis per Ciriac. *contr.* 282. *n.* 32. *&*
16 *seq.* & licet huic partitæ addita fuerint alia scuta 560. pro fructibus dictorum bonorum, pro eis tamen non competit retentio, quia non constat de perceptione illorum præcisè quantitatis, quæ
17 etiam probata non essent calculanda, nisi fructus post mortem alienantis, maturati non decursi, ipso viuente, ad eum spectabant, vt notant Doctores *in leg. deducta*, §. *qui fortè*, *ff. ad Trebell.* Rota post Modern. Forolunien. *de legitima*, *decis.* 20. *cum* 12.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. *Iunij* 1655.

ARGVMENTVM.

Locator tenetur de leui solum culpa; non de leuissima. Correi fideiubendi qui dicantur. De diligenti officij administratione, &c.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio in forma Cameræ, habet executionem paratam.*

2 *Plures obligati non dicuntur inuicem fideiussores eiusdem summæ, nisi pro eadem persona, & eadem summa, apud eundem, eodem tempore; vel saltem contemplatione mutui periculi fideiusserint.*

3 *Fideiussor non dicitur accessisse contemplatione mutui periculi, nisi ab initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor.*

4 *Locator operarum de leuissima culpa non tenetur.*
Contrarium per text. in leg. si merces, §. calumniam, ff. locati, *num.* 6.

5 *Locatoris culpa abest, si omnia facta fuerint, quæ diligentissimus quisque obseruaturus fuisset.*

7 *Superlatiuus quandoque pro positiuo ponitur in legibus.*

8 *Locator si obligatione legali tenetur pro leui culpa, eo magis accedente eius promissione de diligenter administrando.*

9 *Verba*, diligenter administrando, *posita in instrumento locationis recipiunt interpretationem à subiecta materia, & natura locationis obligantis ad leuem tantum culpam.*

10 *Obligatio fideiussorum restringitur ad ea, quæ ratione officij persona ad illud assumpta facere tenebatur.*

11 *Obligatio fideiussoria non extenditur ad pertinentia, partim ad vnum officium, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio coniuncta.*

12 *Fideiussor officialis non tenetur, si officium pro quo fuit præstita fideiussio, aliquam præstiterit errandi occasionem.*

13 *Aliud est delinquere in officio, aliud delinquere occasione officij.*

14 *Statuta non comprehendunt gesta ante eorum publicationem.*

15 *Ad Computistæ officium solùm spectat subducere rationes, & calculare.*

16 *Decisiones de stylo Rotæ supponendæ sunt.*

17 *Officialis Montis conuentus, post emanatas sententias, earumque consumatam executionem, non potest prætextu illarum iniustitiæ, euitare relenationem Monti debitam, sed sibi imputet, si tunc vocatus passus fuit Montem condemnari.*

18 *Locator, stante promissione de diligenter administrando, tenetur de leuissima culpa.*

19 *Verba* diligenter, & cum omni qua decet diligentia, *augent obligationem legalem, & obligant locatorem etiam ad leuissimam culpam.*

20 *Et*

20 *Et de ista leuissima culpa potest cum locatore pacisci.*

21 *Ad effectum, vt locator teneatur de leuissima culpa, non est necessaria illius individualis expressio, sed satis est verbum vniuersale* omnem.

22 *In lata culpa dicitur esse, qui est negligens in arte, & officio suo.*

23 *Ignorantia iuris non excusat eum, qui facilè potuit consulere Peritos.*

24 *Consuetudo ex tribus actibus, iuncto decennij lapsu inducta, demonstrat, quæ sint partes officij.*

25 *Officialis dicitur in culpa, quando non facit illud, quod fieri est consuetum.*

26 *Fideiussor, qui accessit obligationi de administrando officium diligenter, & cum omni diligentia, tenetur etiam de iis, quæ saltem ratione consuetudinis annexa sunt officio, licet expressa non sint.*

27 *Locator excedens fines officij, actione ex contractu locationis non caret.*

28 *Rota in respicientibus stylum, vel peritiam Mercaturæ, iudicium Mercatorum sequi solet, secus in dependentibus à dispositione iuris.*

DECISIO CXI.

MOns Pictatis Vrbis, per tres sententias conformes coactus iterum soluere Domino Duci Sancti Gemini scuta 1500. quæ alias soluerat Flaminio Razzanti, eo quod primam solutionem fecerat, non seruata forma, & lege depositi, nempè non habita fide, à Fontilia Notario, de adimplemento conditionum in Instrumento census contentarum, culpa Petri Pauli Bonilli Computistæ, & Ratiocinatoris Montis, id euenisse asserens; agit executiuè pro sui releuatione contra hæredes Pierotij Altouiti, & Ioannis Altouiti, quorum primus in ipso Instrumento obligationis Bonilli, pro eo ad fauorem Montis fideiussit, vsque ad summam scutorum 68. mille; alter per Instrumentum separatum eadem die pariter fideiussit vsque ad summam scutorum bis mille; Et examinato hodie articulo, An sit relaxandum mandatum, pro summa, & contra quæ bona; Rota censuit esse relaxandum pro scutis bis mille, contra bona hæreditaria Pierotij, & pro aliis scutis bis mille, contra bona hæreditaria Ioannis;
1 Nam vtriusque obligatio pro dictis summis apertissima est in forma Cameræ; habetque propterea executionem paratam, Zacch. *de Obligatione Camerali, quæst* 2. *n.* 5. Cumque non modo fideiusserint simul, & semel in eodem instrumento pro vna summa, sed per diuersa instrumenta, nulla facta mentione in primo, de fideiussione facienda ab alio, nec in secundo de facta à primo;
2 & summo promissa duplicationem reciperet, non censentur inuicem confideiussores eiusdem summæ, tales enim non sunt, nisi qui pro eadem persona, & pro eadem summa apud eundem, eodem tempore, vel saltem contemplatione mutui periculi, fideiusserunt. Gottifred. *In lege, si à Titio,* 43. *ff de fideiussoribus.* Valenz. *consilio* 9. *n.* 42. *&* 43. Vincentius de Franchis, *decision.* 55. *n.* 10. *&* 11. Rota *decis.* 617. *n.* 5. *& seqq.* Vbi in specie dicitur, non dici fideiussiones accessisse contemplatione mutui periculi, nisi ab Initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor, *part.* 5. *recentior.*

Quod verò contra fideiussores commissa fuerit stipulatio, pendet à duplici inspectione videlicet, an solutioni, vt supra factæ Razzanti causam dederit culpa Bonilli, ex qua ille possit conueniri; & quatenus possit, an ad hunc casum obligatio fideiussorum porrigatur. Primum negabant informantes pro hæredibus Altonitis, vel quia solutio legitimè facta fuerit, & nulla ne dum Bonillo, sed nec ipsi Monti culpa tribui valeat; vel si quæ Bonilli interueniisset, leuissima ad summum esset, 4
de qua locator operarum, qualis ille erat, non tenetur: nam licet text. *in lege si merces,* § *calumniam, ff. locat.* locatoris culpam abesse de- 5
claret, si omnia facta fuerint, quæ diligentissimus quisque obseruaturus fuisset: Vnde aliquibus visum est, locatorem teneri de leuissima, quam significare solet superlatiuum illud, *diligentissimus,* 6
tamen iuxta magis communem opinionem superlatiuum vsurpari hic debet regulariter pro positi- 7
uo: & sic pro leui culpa, vt aduertit Glossa. *in dicto §. qui columnam, verbo. diligentissimus.* quam sequitur ibidem Salycetus *num* 8 Baldus, *in lege, in iudicio. num* 4 *&* 5 *Cod locat.* Mysingerius *in § qui pro vsu, n.* 2. *versiculo diligentissimus, Institution. eodem tit.* Piccard. *ibidem, n.* 4 *&* 5. Azzo, *in summa, Cod in rubric. de locat. & conduct. n* 15. Azorius *Institut. moral. part.* 3. *lib.* 17 *cap.* 7. *in princip.* Molin. *de iustit & iur. tom... disp.* 494. *num.* 4 *versic. item,* vbi per plures rationes latissimè id comprobat Gratian. *cap* 94. *num* 24. Caualcan. *decis.* 37. *n.* 12. *&* 13. *n.* 21. *&* 22. *part.* 1. Rota *in Bononien. Mercium* 26 *Maij prox. §. neque, coram R P. D. meo Priolo*; & Sicuti id prece- 8
dit quandò Locator tenetur solum obligatione le- 9
gali, ita accedente etiam eius promissione de diligenter administrando, quia verbum diligenter recipit interpretationem à subiecta materia, & natura Locatoris non obligantis nisi ad leuem culpam, vt notat Add. *ad* Dec. *cons.* 274. *littera A.* Rimin. Iun. *consil.* 79. *num.* 31. *& tribus sequentibus,* Gozzadin. *consil.* 63. *n.* 20. Falgos. *cons.* 193. *sub num.* 2.

Alterum, quia fideiussorum obligatio restrin- 10
gitur ad ea, quæ ratione officij Computistæ Bonillus ad illud assumptus, facere tenebatur, Alberic. *in leg. fideiussores, num.* 2. *ff. de fideiussor.* Marsil. *in rubric. ff. eodem tit. n.* 208 *&* *in leg. final. n.* 167. *ff. de iurisd. omn. Iudic.* Bald. *cons* 142. *n.* 1. *versiculo quinimo, lib.* 5. Petrus de Vbaldis *de duobus fratribus, part.* 8. *quæst* 40 *n.* 41. *versic.* 2. *quia fideiussor.* Giurb. *decis* 88. *n* 8. Rot. *decis.* 56. *n.* 7. *parte* 5. *recentior.* Itaut fideiussoria obligatio non 11
extendatur ad pertinentia partim ad officium Computistæ, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio coniuncta Bald. *dict. consil.* 142. *n.* 1. *versiculo, & ideo, lib.* 5. Dec. *consil.* 107. *n.* 4. *& sequentibus,* etiam si officium, pro quo fuit 12
præstita fideiussio aliquam præstitisset errandi occasionem, Giouagn. *responsi.* 43 *num.* 44 *&* 45. vbi 13
ait quod differt delinquere in officio, & delinquere causa officij, libro primo; error autem de quo Bonillus redarguitur, eo quod non habita fide à Notario de conditionibus, ideoque non seruata lege depositi, mandauerit Capserio Montis, vt soluat Razzanti, aut non adest, quia Bonillo exhibita fuit fides Notarij de adimplemento conditionum, neque eam Iuris Consultorum mensura debebat metiri; aut non versatur circa officium Computistæ, & quod (circumscripto Statuto Montis, 14

longè

14 longè post fideiussionem condito , & propterea eam non comprehendente , ad text. *in lege tertia, C. de legibus*, Menoch. *de arbitr. cas.* 18. *num.* 1. *&* 15 *per tot.* remissiuè) non spectat nisi subducere rationes, & calculare ; non autem discernere an conditiones fuerint adimpletæ , & mandata Capserio dirigere. Bart. *in leg. Instar, num* 9. *C. de error. calc.* Ciriac. *controuers.* 202. *numero* 67. Thomas *decis. March.* 1. *num.* 4.

Sed quoad primum, responsum fuit, hodie, non posse in dubium reuocari culpam Montis , eiusque Ministri. Cum ea canonizata fuit in duabus decisionibus. *sub die* 8. *Martij, &* 21. *Iunij* 1641. *coram Reuerendiss Domino meo Decano* inter Montem, &
16 Dominum Ducem Sancti Gemini, editis ipso etiam Bonillo citato, quæ decisiones iuxta stylum huius Sacri Tribunalis supponendæ sunt ; nec post emanatas sententias, earumque consumatam executionem potest Bonillus prætextu illarum iniustitiæ,
17 euitare releuationem debitam Monti , sed sibi imputet , si tunc vocatus , passus fuit Montem condemnari . Gloss. *in leg. si actum, § si præsenti, verb. posset, ff. de evict. & leg.* 2. *Cod. de sentent. & Interloc. omn. Iudic. & in leg. final. §. primo, sub num.* 5. *vers. nam qui semel ff. de vsur. rei iudic.* Alex. *in lege secunda, §. voluntatem, num.* 15. *ff. solut. matrim.* Decian. *consil* 69. *num.* 17. *lib.* 4 Rot. *decis.* 395. *n.* 15. *part.* 4 *tom.* 2 *recentior. & in Mediolanen. bonorum* 26. *Iunij* 1647. *§. non obstat, coram Me.*

18 Eandemque culpam (esto leuissima esset) sufficere ad condemnandum locatorem , sentiebant aliqui ex Dominis, stante expressa promissione Bonilli , nedum de administrando diligenter , in qui-
19 bus terminis loquuntur. Rimin. Iun. & alij supra ex aduerso allegati ; Sed vlterius cum omni diligentia ibi : *officium* , &c. *diligenter , & cum omni, qua decet diligentia*, iuncto præsertim signo vniuersali, *Omni*, ne otiosa sit , augere debet obligationem legalem , & obligare etiam ad leuissimam culpam Ioan Harprech. *& in §. Conductor autem, num.* 11. *in fin.* vbi loquitur in puncto , de eo , qui diligentiam promisit, *& num.* 20. vbi de promissione cum signo vniuersali, *& num.* 32. *& sequentibus, Inst. locat. & in §.* 15 qui sequitur, *num.* 21. *in fine Instit. de mandato* Gabr. *cons.* 169 *num.* 29. *lib.* 2. Decian. *consil.* 274 *num.* 3. *versic & à fortiori, & versic. & magis diligens*, Negus. *quæst.* 192. *sub num.* 1. *versic. hoc tamen , & num.* 2. *& quarto fuit.* Menoch. *consil.* 1114. *num.* 4. *& seqq* de qua certum est posse
20 cum locatore pacisci , Azor. *Instit. moral. part.* 3. *lib.* 8. *cap.* 7. *in princip.* Post amol. *cons.* 143. *num.* 16.
21 & 18. Becc. *consil.* 94. *num.* 14. & 15 qui in fortioribus terminis firmant non esse ad hunc effectum necessariam individuam expressionem ; sed satis esse verbum vniuersale, *Omnem.*

Sed in casu nostro, leuissima dici non potest , & leuiori imo etiam latam esse , firmatum fuit in supra citata decisione *coram Reuerendiss Domino meo Decano* 8. *Martij* 1641. *§. nec dicatur , in fine* , ibi, *vnde Ministri Montis debebant perquirere an illa essent apta adimplere conditiones requisitas in instrumento , & propter huiusmodi omissionem non possunt*
22 *excusari a negligentia*, ac in *§. sequ.* ibi , *& in lata culpa dicitur esse, qui est negligens in arte , & officio suo* ; Estque aduertendum quod hæc verba decisionis diriguntur præcipuè ad Bonillum , qui mandauit Capserio, vt solueret ; nam Capserius tenebatur obedire mandato, solusque Bonillus peccauit mandando solui , non adimplens prius Conditionibus , & sibi non exhibita fide Notarij Fontanæ, de conditionibus adimpletis , prout fuerat in deposito promissum , nihil suffragante fide Notarij de exhibitione instrumentorum , quia lex deposito non loquitur de fide exhibitionis , sed adimplemento conditionum , ibi , *sempre che dal medemo Notaro ci sar à fatta fede , che siano state adempite le conditioni contenute , &c.* & facile erat Bonillo, si fidem diligenter legisset , agnoscere eam huiu- 23
modi an esset ; cumque facile posset consulere peritos , nec ignorantia iuris eum excusat, Menoch. *consil.* 35. *num.* 23. 24. Odd. *de restit. in integrum, quæst.* 10. *art.* 8. *num.* 59. *&* 60. Ciriac. *controu.* 128. *num.* 114. *& seq.*

Quo ad secundum , ponderarunt Domini, quod Bonillus , nè dum fuit deputatus in Computistam, sed etiam in Ratiocinatorem Depositorum Montis, & ad hæc officia spectare, mandata de soluendo, Capserio dare, siue deposita fuerint libera, siue conditionata , & consequenter conditionis implementum antea scrutari , satis colligi ex pluribus mandatis in vtraque depositorum specie factis, ab antecessoribus Bonilli , & signanter ab eo in cuius locum Bonillus assumptus est, & ab eodem Bonillo ; consuetudo enim quæ ex tribus etiam actibus 24
iuncto decennis lapsu inducitur ; demonstrat , quæ sunt partes officij Ratiocinatoris, & Bonillus simpliciter in Ratiocinatorem deputatus explere rationes officij debet ea, quæ ipsi officio inesse dignoscuntur, vel ex speciali prouisione, vel ex consuetudine , vt per Purpur. *consil.* 306. *num.* 29. Mozz. *de contract. titul. de mandat. rubric de naturalibus mand. num.* 18. *&* 19 Surd. *decis* 223. *num* 12. *&* 14 Arias de Mesa. *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 45. *n.* 3. *in fin.* & in terminis locationis , Cauale. *decis.* 44. *num.* 6 *versic. nisi esset consuetudo , part.* 1. aliisque relatis à Modern. Lucano *in Pragmatica Regn Neapol. pragmat. de locat. & condit. Collectanea secunda, num.* 27. *fol.* 322. & magis in specie quod dicatur in culpa, officialis , qui non facit illud, quod consuetum est 25
fieri, & è conuerso, tradit Bart. *in leg. si pignorare, § vlt. num.* 1. *ff pignorat. act.* Bald. *in leg. is penes , in fine , C. depos.* Aym. *cons.* 145. *num.* 12. Roland. *consil.* 8. *num.* 19 *lib.* 4. Guttierez *pract. quæst. lib.* 3. *quæst.* 29. *num.* 22. Arias de Mesa *dict. cap.* 45 *sub n.* 3. *versic. & ideo*, Ioseph. Ludouic. *decis. Perus.* 62. *n.* 14.

Quapropter fideiussores, qui accesserunt obli- 26
gationi Bonilli de officio administrando diligenter , & cum omni diligentia , tenentur etiam de his, quæ saltem ratione consuetudinis annexa sunt officio, licet expressa non fuerint. Bart. *in leg. Lucius* 47. *§. Paulus in princip. versic. in eo , quod dicit. ff. administrat. Tutor.* Henrig. *de fideiussorib. cap.* 24. *num.* 277. *& seq.* Maur. *eodem tractatu, sect.* 5. *cap.* 2. *num.* 79. *fol. mihi*, 313. eo magis, qui à Ioannes alter ex fideiussoribus bene sciebat hanc consuetudinem cum dicto anno 1601. die 11. Iulij fecisset quietantiam nomine Vrsolinæ Trombetæ , pecuniarum ei solutarum à Capserio , vigore mandati facti à Computista antecessore Bonilli , & quatenus Bonillus excessisset fines officij, isto etiam casu competit actio ex contractu locationis, cum fideiussores accesserunt , *l. pratores , & l. seq. l. fin. ff. mand.* Picard. *in §. is qui exequit. num.* 2. *&* 3. *Instit. de mandato.*

Et ita decisum vtraque parte informante , non 27
obstante contrario indicio Mercatorum, quod Rota in respicientibus stylum , vel pragmaticam reatum ; non tamen in dependentibus à dispositione
iuris ,

iuris, qualia sunt, ista sequi solet, vt, & aliis allegatis, fuit dictum in Romana Cambij, 17. *Februarij* 1642. *§. ad secundum, in fine, coram Me.*

R.P.D. CELSO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 5. Iulij 1655.

ARGVMENTVM.

De Apocha non habente requisita l. scripturas, C. *qui potior.* Nouatur debitum per creationem nouæ partitæ. In illud fit executio, quod fuit in obligatione deductum.

SVMMARIVM.

1 *Creditor quis apparet ex instrumentis in actis productis.*
2 *Obligatio de restituendo prioribus, & potioribus semper exequi potest contra obligatos, quando constat de prioritate, & potioritate, & in instrumentis productis obligatio Camerales reperitur.*
3 *Clausula* Ad omne mandatum Domini, *operatur, vt pecuniæ dicantur extare, perinde ac, si nunquam consignatæ fuissent.*
4 *Clausula* Si quid exequendum, *stante validitate, & iustitia mandati, non vulnerat obligationem Cameralem, sed proceditur ad vlteriorem executionem.*
5 *Apocha priuata, carens requisitis* l. scripturas C. qui pot. in pign. hab. *non probat.*
6 *Nouatio tunc dicitur inducta, quando prima obligatio transfunditur in secundam.*
7 *Solutio referri debet ad causam expressam.*
8 *Pecunia si est in obligatione, illa venit restituenda, non autem quantitas.*
9 *Pecunia debetur loco rei, si ipsa res præstari non potest.*

DECISIO CXII.

IO. Baptista, & alij de Scotis, quibus ex pretio Vallis Montanæ consignata fuerunt scut. 28000. monetæ sub obligatione de restituendo Prioribus, & Potioribus creditoribus DD. de Sfortiis, & ad omne mandatum cuiusuis Iudicis, compulsati ab anterioribus. Coacti fuerint dictas pecunias restituere, egerunt pro eorum reintegratione contra Philippum hæredem Octauij Costæ, qui ex eodem pretio scut. 4500. receperat sub simili obligatione de restituendo. Et quia ab A. C. mandatum executiuum reportarunt, dubitaui an illud esset exequendum? Et DD. affirmatiuè responderunt; Nam cum Scotti
1 ex Instrumentis in actis productis appareant creditores de anno 1618. 19. 20. 22. 23. & 26. Costa vero de anno 1627. rectè fuit contra ipsum relaxatum mandatum vigore prædictæ obligatio-
2 nis, vt probat Manent. *decis.* 45. *num.* 16. *&* 17. & firmauit Rota coram Seraph. *decis.* 1396. *numero* 1. *& seq. In Romana anteriorit atis, penes Zacch. de oblig. Cam. dec.* 135. *num.* 1. *& in Romana Pecuniaria* 7. *Maij* 1649. *confirmata* 27. *Maij* 1650. *coram Me.* In quibus decisionibus, & præsertim in prima, ponderata fuit clausula, *ad omne mandatum Domini*, quæ operatur, vt pecuniæ dicantur extare perinde, ac si nunquam consignata fuissent, quod prius dictum fuerat in *decis.* 114. *n.* 6. *par.* 4. *tom.* 2. *recent. & In Romana Salutiani de Casalibus coram R P.D meo Cerro, penes eundem* 4
Zacch. *d.* 189 *num.* 5. Quamuis signatura referipserit cum clausula *Si quid exequendum*, quia stante validitate, & iustitia mandati, dictum rescriptum non vulnerat obligationem Cameralem, sed proceditur ad vlteriorem executionem, Rota post Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 12. *n.* 4. *& apud* Cens. *de Cens. d.* 384 *n.* 1. *&* 2. cum aliis adductis per Gratian. *cap.* 968. *n.* 1. *& seq.* 5

Prætensio vero quod Octauius sit Cessionarius Abraham Hæbrei creditoris Apochæ priuatæ de anno 1624. parum releuat ad hunc effectum; Tum 6
quia dicta Apocha non habet requisita *l. scriptur. C. qui potior in pign. hab.* Caual. *dec* 492. *n.* 2. Buratt. *d.* 14. *n.* 36. Imo fuit nouata per solidationem, & creationem nouæ partitæ de anno 1627. per quam extincta fuit origo debiti antecedentis, & sublata obligatio procedens *l. nouat. & post.* Rebuff. *ad Constit. regulares, tom.* 2. *tit. de mercat. vend. art.* 9. *glos.* 20. *n.* 1. *& seq.* tradit Gratian. *c.* 273. *n.* 53. Rota *in recent. dec.* 150. *n.* 19 *& seq par.* 5. Tum etiam, quia idem Octauius non recepit scuta 4500. in dictam causam, sed ad computum scutorum 10065. alterius mutuatorum bon. me. D. Duci Alexandro sub die 29. Martij 1627. vt apparet ex ordine cuius vigore exegit ibi: *Saranno contenti pagare al Sig. Ottauio à buon conto di sorte principale di scut.* 10065. *di prestito fatto al Sig Duca Alessandro nostro Padre, come per gli atti del Belgio* 29. *Marzo* 1627. & ideo cum causa fuerit expressa, in illam, & non aliam solutio referri debet, *l.* 1 *ff. de sol.* Rota *d.* 29; *n.* 5. *p.* 5. *recent. & In Romana, seu Veliterna restitutionis dotis* 17. *Decembris coram R.P. D. meo Ricchio.* 7

Non obstat, quod idem Octauius sit debitor speciei, non autem quantitatis, ex quo dicta scut. 4500. inuestiuerit in locis Montium, eaque vinculauerit loco cautionis, & pro adimplemento contentorum in Chirographo venditionis Vallis Montanæ; Nam cum ipse receperit à DD. de Sfortiis pecuniam, non loca Montium, illaque 8
restituere promiserit, pecunia, quæ est in obligatione, venit restituenda, non obstante prætenso inuestimento, vt dixit Rota in *Romana locorum Montium* 27. *Nouembris* 1637. *coram Pirouano, & firmatum fuit pro iisdem de Scottis in Vrbenetana Census* 6. *Iulij* 1640. *coram Reuerendiss. Terracinen.*

Præsertim cum ex *Summario sub n.* 5. constet huiusmodi loca fuisse alienata per eundem Octauium; Itavt hæres ipsius illa amplius præstare non potuit, quo casu teneri soluere pecuniam, probat Text. in *l.* 1 *ff. de penu legat. l. si quis* 57. *ff. de solut. l. cum fine* 19. *& l. si penum.* 24. *ff. quando dies leg. cedat*, Barz. *dec.* 84. *n.* 7. *& seq.* Rota coram Durano *Decis.* 47. *n.* 1. *&* 2. 9

Ex quibus pro exequutione mandati responsum fuit, informantibus tantum fratribus de Scottis, altera parte pluries, & pluries citata, &c.

R.P.D.

R. P. D. Celso.

Romana Mercium.

Lunæ 28. Iunij 1655.

ARGVMENTVM.

Potest creditor agere contra debitorem sui debitoris; & si adsit obligatio Cameralis, etiam non præmissa primi debitoris excussione. De actione in venditorem ad rem, vel pretium, aut interesse, &c.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ob non prorogationem fatalium, remanet deserta, & transit in iudicatum.*
2 *Paria sunt, non appellare, & debito tempore appellationem non prosequi.*
3 *Creditor bene potest agere contra debitores sui debitoris, etiam non facta excussione, attenta obligatione Camerali.*
4 *Creditum probatur ex publico instrumento. Vel ex Apocha, trino teste munita, num. 5.*
5 *Contra venditorem agi potest, vel pro rei venditæ consignatione, vel pro pretij restitutione.*
6 *Re per venditorem non tradita, potest emptor repetere pretium, non vt pretium, sed vt interesse, sicut re euicta.*
7 *Solutio si fuerit promissa intuitu alicuius rei, debet seruari ordo, vt res prius traditur, & postea solutio fiat.*
8 *Ex duobus contrauenientibus, attenditur tantummodo contrauentio primi, nec defectus secundi est in consideratione habendus.*

DECISIO CXIII.

LVdouicus Pompilius creditor Caroli Tarditi in scutis, 3000. monetæ obtinuit per sententiam condemnari hæredes Io. Andreæ Rotigni, vti debitores sui debitoris, ad soluendum sibi scuta 500. Et quia ab anno 1641. quo fuit interposita appellatio, nihil fuit gestum, minusque prorogata fatalia, remanlit deserta, & sententia transiuit in iudicatum, *Auth. hodie, C. de appellat. Clem. si appellationem, & Clem. sicut, eodem tit.* Rot. *decis.* 233. *num.* 2. 3. *par.* 7. *recent. & in Caietana Bonorum* 3. *Decembris* 1646. *coram R.P. D. Cerro.* 1

Patia enim sunt non appellare, & debito tempore appellationem non prosequi, vt est text. *in l. final. §. illud etiam, C. de tempor. app.* & dixit Rota *in Aquilana Iurispatronatus* 4. *Iunij* 1646. *coram Eminentiss. Card. Corrado.* 2

Executio vero dictæ rei iudicatæ nulla dici nequit ex eo, quod Rotigni non sint debitores Pompilij, sed tantum Caroli Antonij Tarditi; Nam cum Pompilius sit creditor eiusdem Tarditi, bene potuit agere contra Rotignos tanquam debitores sui debitoris, etiam non facta executione, attenta oblig. Cam. ad Tex. *in l. nomen, vbi DD. C. quæ res pign. oblig. poss.* Rota post Zacch. *de oblig. Cam. dec.* 7. *n.* 1. *& dec.* 190. *n.* 14. *&* 15. coram Merlino *decis.* 189. *n.* 4. cum aliis per Add. ad Burat. *decis.* 293. *n.* 10. 3

Minus de Creditis dubitari potest; Siquidem creditum Pompilij contra Tarditum resultat ex instrumento publico sub die 12. Februarij 1639. *vt in Summario num.* 1. Et creditum Tarditi aduersus Rotignos ex Apoca sub die prima Aprilis 1640. Ab iisdem subscripta, & trino teste munita, in qua fatentur habuisse scuta sex: & occasione illarum promiserunt intra quatuor menses consignare merces conuentas cum iuramento, & obligatione Camerali, vt latius *in Summario num.* 2. Vnde cum nec tempore conuento, nec postea dictas merces consignauerint, minusque pecunias receptas soluerint, merito ad illarum consignationem, & in defectum consignationis, ac pecuniarum restitutionem, fuerunt condemnati, vt firmat Bald. *in l. si traditio n.* 7. *Cod. de act. empt.* Vbi quod re non tradita potest emptor repetere pretium, non vt pretium, sed vt interesse, sicut re euicta, *Ruin. consil.* 141. *num.* 9. *vers. nec obstant allegata in contrarium, lib.* 1. cum adductis per Gratian. *discept. for. cap.* 701. *num.* 1. *& seq.* & dixit Rot. *coram Buratto decis.* 819. *num.* 1. *& in recent. decis.* 322. *n.* 2. *par.* 5. 4 5 6 7

Nec possunt Rotigni iuuari exceptione non implementi, sub prætextu, quod Tarditus non soluerit alia scuta 500. prout promiserat; Nam cum illa non essent soluenda, nisi post tres menses à die consignationis mercium, & dictæ merces nunquam consignatæ fuerint, vtique Tarditus nullo modo tenebatur implere; Nec obstat etiam huiusmodi exceptio, quia ordo prius seruari debet, iuxta ea, quæ notat Bald. in *l. 1. n.* 22. *vers. cum enim primum, C. de vsur. & fruct. legat.* Rot. *decis.* 139. *num.* 2. *& seq. post* Zacch. *de obligat. cam. & In recent. decis.* 90. *num.* 13. *part.* 4. *tom.* 2. *& Decis.* 136. *eodem. numero part.* 5. Et regulare est, quod ex duobus contrauenientibus attenditur tantummodo contrauentio primi, nec defectus secundi est habendus in consideratione, vt docet Matthesilan. *singul.* 10. Bald. *in l. cum proponas* 21. *n.* 1. *Cod. de pact.* & dixit Rota *decis.* 86. *n.* 15. *par.* 4. *diuers.* 8

Et ita altera parte tantum informante, &c.

R. P. D. Celso.

Anconitana Mannæ.

Mercurij 22. Martij 1656.

ARGVMENTVM.

Instrumenta vinculata obligatione Cameralis habent paratam executionem. De probationibus, & variis coniecturis satisfactionis; De quietantiis, receptionibus, & aliis ad rem.

SVMMARIVM.

1 *Creditum probatur ex instrumento publico, quod indubitatam, & manifestam probationem facit.*
Et ex confessione partis in instrumento edita, num. 2.
3 *Instrumenta obligatione Cameralis vallata paratam executionem habent.*
Et non solum in Tribunali A. C. sed etiam in Rota, quando illa procedit cum facultatibus A. C. ei in commissione communicatis, num. 4.

5 *Creditor*

5 *Creditor accipiens à ſuo debitore rem æquiualentem ſatisfactioni ſui crediti, præſumitur ſatisfactus, donec contrarium plenè, & concludenter probatur.*

6 *Creditor, ſi vendat rem à ſuo debitore acceptam, & concludenter non probet quid ex tota re retractum fuerit, tunc intrat præſumptio, vt ipſa res ſufficiens fuerit pro ſatisfactione debiti.*

7 *Datum ob cauſam, cauſa ſequuta, ceſſat repetitio.*

8 *Partitæ relatæ ad debitum vnius negotiationis, non ſunt trahendæ ad diuerſum negotium.*

9 *Quietantia ſemper præſumitur reportata à ſoluente.*

Et ſine quietantia non eſt veriſimilis ſolutio, maxime quando ſumma ſoluta eſt notabilis, numero 10.

11 *Deponenti de proprio intereſſe, & de ſe exonerando non creditur, & n.* 14.

12 *Solutio præſumitur in cauſam debitam, dum nil aliud fuit expreſſum.*

13 *Diuerſitas temporis, & ordinis arguit diuerſitatem rei.*

15 *Debitor ſoluens alteri de ordine creditoris liberatur.*

16 *Exceptiones turbidæ non debent admitti pro retardatione obligationis Cameralis.*

17 *Relatio extraiudicalis Periti non valet.*
Item quando eſt erronea, num. 18.

DECISIO CXIV.

DVm inſtarent ſorores de Fanis hæredes Marini Fani pro relaxatione mandati in ſumma ducat. 2172. monetæ Neapolitanæ; occaſione pretij controuerſæ Mannæ contra illos de Petrobellis, Rota conſtat ſub die 21. Iunij 1649. relaxandum eſſe mandatum pro ſcut. 900. tantum, relicto in ſuſpenſo reſiduo, ad effectum, vt ſuper eo melius rei veritas diſcuti, ac haberi poſſet, ſolutis per Petrobellos dictis ſcut. 910. Eædem ſorores obtinuerunt ſub die 23.....1651. diſputari dubium ſuper reſiduo ſed eo non reſoluto, ordinatum fuit, vt eligeretur extraiudicialiter peritus, quo electo, & facta per eum relatione, repropoſita fuit cauſa, & reſolutum coram R P.D Bichio bon.me. mandatum eſſe relaxandum pro aliis ſcut. 1272. eiuſdem monetæ. Quod eſt reſiduum dictæ ſummæ in ſuſpenſo relictæ. At quia idem R.P.D. Bichius mor-
1 te præuentus deciſionem extendere non potuit, in eius locum ego ſubrogatus illam edidi.

Fundamentum reſolutionis fuit. Quia creditum illorum de Fanis in dicta ſumma prouenientis ex capitali Mannæ per Fannos tranſmiſſæ, vſque de anno 1613. è Ciuitate Neapolis ad Ciuitatem Anconæ, hæredibus Pauli Petrobelli apparet omninò clarum, & liquidum, tùm ex publicis Inſtrumentis, quæ indubitatam, ac manifeſtam faciunt probationem, *l. quoties in fine, C. de de Iudic. l. cum precib. de probat. l. mancipat. C. de fid. Inſtr. Bald. in l. Intereſt. 21. num. 2. C. de ſolut. Rota coram Caualerio, deciſ. 282. num. 4. coram* Burat. *deciſ. 540. n. 4. & in Vrbinaten. Salarij 26. Iunij 1652. coram R.*
2 *P. D. meo Zarate.* Tùm ex propria DD. de Petrobellis confeſſione, emiſſa in publico Inſtrumento, in quo faſſi ſunt dictam mannam recepiſſe, illiuſque pretium aſcendiſſe ad dicta ſcut. 2172. *l. cum te, l. ſeconda, Cod. de tranſact. l. generaliter, la 13. Cod. de non num. pecun cap. per tuas il primo, de probat.* cum aliis in *Regien penſionis 2. Iunij 1653. §. penultimo coram Merlino.* Et cum dicta iura ſint obligatione Camerali vallata, habent executionem paratam. Galleſ. *de oblig. Camer. quæſt. 2. ſub num* 8. *verſ. nempè.* Rota *coram Durano, de iſ. 112. num. 2. in recent. deciſ. 415. num. 3. & deciſ. 620 nu n. 1. verſ. ſatis enim parte* 1. Et non ſolum in Tribu- 4
nali A. C. ſed etiam in Rota, quando (prout hic) illa procedit cum facultatibus A. C. ei communicatis in commiſſione. Rota coram Caſſadoro *deciſ. 3. de reſcript.* & poſt Zacch. *de Oblig. Cameral. dec. 12. num. 4. & 5.*

Neque huiuſmodi exequutionem retardare valent nonnullæ prætenſæ partitæ ſolutionum à Petrobellis factarum. Quia prima ſcut. 120. pro pretio pannorum venditorum Marino Fano, remanet compenſata cum ſcut. 147. quæ vice verſa Petrobelli retraxerunt ex libris 500. Mannæ ſibi ab eodem Marino traditæ ad effectum vendendi, & de eius pretio ſibi ſatisfaciendi, vt reſpondit deciſio in hac cauſa emanata *ſub die 21. Iunij 1649. coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Corrado, §. quia non reſultat.*

Secunda partita conſiſtens in ſcut. 800. per Petrobellum traditis in duabus vicibus Marino Fano, nec pariter viſa attendenda; quia in illius ex- 5
tinctionem recepit Petrobellus alias libras 1100. Mannæ, quæ cum æquiualerent ſatisfactioni eius crediti, intrat præſumptio ſatisfactionis, donec contrarium plenè, & concludenter probetur, iuxta Gloſſ. *in l. 2 in verbo, redigere, C. de pignor.* Iaſ. *Inſt. de action. in princ. n* 94. Pariſ. *conſ.*, 0. *n. 28. vol.* 1. Surd. *dec. 49. n. 16. verſic. benè verum eſt.*

Neque talis præſumptio excluditur ex eo, quod per quoddam aſſertum calculum hodie probatum remanere dicatur Petrobellũ non retraxiſſe ex dicta Manna maiorem ſummam ſcu. 348. Quia dicta 6
ſcuta fuerunt tantum pars pretij Mannæ venditæ, & ita dum non exhibentur rationes, & concludentius non probatur quid ex tota Manna retractum fuit, ſemper viget præſumptio, vt Manna ſufficiens fuerit pro ſatisfactione d. debiti, Neguſ. *de pign. in ſecundo membro, 3. p. princ. n. 37. verſic. Adde tamen in prædictis.*

Tertia partita ſcutorum 1200. habita per Marinum Fanum, ad effectum illa erogandi in emptione olei, euaneſcit eo ipſo, quod per Inſtrumentum ſtipulatum ſub 28. Aprilis 1614. iuſtificatum remanet, oleum emptum fuiſſe, illudque conſignatum vnà cum aliis mercibus Petrobellis tranſmiſſis, in totum aſcenden. ad ſcut. 1675. & b. 31. datum enim ob cauſam, cauſa ſecuta ceſſat repetitio, *leg. 1. & tot.* 7
tit, de condit. cauſa dotata.

Quarta partita ſcutorum 800. rectè fuit. *In eadem deciſ. Eminentiſſ. D. Card. Corradi*, reiecta ex quo apparet, quod litteræ Cambij continentes dictam ſummam, & quæ erant directæ Andreæ Bonello Mercatori Neapolitano non fuerunt per eum acceptatæ, ſed reiectæ, vnde etiam peritus agnoſcens hanc veritatem, nec minus ipſe in ſuo calculo hanc partitam retulit.

Quo verò ad alias ſex partitas, ſuper quibus Rota reſeruauit particulariter videre, vltra quod ſemper viget reſponſio data in dicta deciſione Eminentiſſimi Cardinalis Corradi, vt ſcilicet tanquam reſpicientes alias cauſas, quæ in aliis rationibus initis cum Petrobellis relatæ fuerunt ad debitum Marini, propterea non ſint trahendæ ad hoc diuerſum negotium Mannæ, contra intentionẽ Partium.

volentium illud à cæteris computis esse distinctum; nihilominus & singulariter discussæ nullius apparuerunt releuantiæ pro retardanda exequutione obligationis Cameralis. Prima enim scut. 637. deducta ex quibusdam assignatis litteris Cambij directis Baibis, & Frisonis Mercatoribus Neapolitanis non suffragatur. Quia non probatur, quod dictæ litteræ fuerint effectuatæ mediante actuali solutione, quæ si reuera secuta fuisset, de illa constaret per quietantiam fieri solitam ab iis, qui pecu-
9 nias recipiunt: Quietantia enim præsumitur semper reportata à soluente. Rota coram S. mem. Gre-
10 gor. XV. *dec.* 253. *num.* 1. & sine quietantiis non est verisimilis solutio, maximè, quando (provt hic) summa solata, est notabilis Rot. *coram eod. S. mem. Gregor. XV dec* 188. *n.* 3.

Neque ad id suffragantur Epistolæ Mercatorum responsiuæ illis Petrobelli in quibus dicunt, solu-
11 isse pecunias Marino Fano. Nam ex quo agitur de proprio illorum interesse, ac de se exonerando illis non creditur. *leg. omnib. C. de testibus*, Bart. *in l. deferre, post med. vers. exemplum, ff. de iure fisc.* Castr. *cons* 301. *in fin.* Gratian. *discept. for. capit.* 727. *num* 8.

Alia partita scutorum 290. solutorum in tot Cecchinis Donato Borello non est referenda in debitum illorum de Fanis. Quia in eorum comput-
12 um constat fuisse ab eodem Borello consignatas de ordine Fani sex capsas Mannæ, de quibus dum nulla redditur ratio, solutio censetur facta in causam dictæ Mannæ, & non alterius rei, Rota *cor. S. mem. Gregor XV. dec.* 62. *n.* 9. *&* 10. *Decis.* 468. *n.* 8. *& Dec.* 611. *n.* 2. *&* 3.

Neque subsistit prætensio, vt dictæ sex capsæ Mannæ fuerint comprehensæ in consignatione dictarum librat. 9000. Quia in instrumento constat vnica vice consignatas fuisse dictas libras 9000. vnde non potest in eis computari alia quantitas data diuerso tempore, & cum diuerso ordine; nempè prima cum ordine illam transmittendi Vene-
13 tias, seu Pisas; Secunda verò liberè, & absque vllo ordine missa fuit, huiusmodi autem temporis, & ordinis diuersitas arguit diuersitatem rei, *leg. triticum, ff. de verbor. oblig. l. quinquaginta. ff. de probat.* Rota *coram Buratto, dec.* 298. *n.* 4. *vers. Tum quia.*

Quarta partita scutorum 273. & quinta scutorum 220 consistentes in quibusdam litteris Cambij, visæ pariter fuerunt irrelevantes, ex quo non apparent iustificatæ illorum solutiones per quietantiam factam, sed solam per Epistolas Mercatorum responsiuas illis Mercatoribus, à quibus di-
14 ctæ litteræ cum ordine soluendi scriptæ fuerunt, quod non sufficit, dum vt dictum fuit, agitur de se exonerando.

Sexta, & vltima partita scutorum 100. quorum debitor remanebat Marinus Fanus, occasione tot mercium receptarum à Petrobellis, erat ex conuentione Partium soluenda Guerrino Mercatori Rauennæ; Et quia isti factam fuisse solutionem, probatur ex computo eiusdem Guerrini, qui receptionem pecuniæ fatetur; vtique hinc satis liberatio Fani deducitur, ex vulgata iuris regula; quod debitor soluendo alteri de ordine creditoris, liberatur, *§. si quis alii, Instit. tit. de inutil stipul. l. si ita stipulatus, ff. de solut.*

Ex his itaque cum creditum illorum de Fanis appareat liquidum; è contrà verò exceptiones res-
16 pectu prætensæ satisfactionis datæ, vel non sint ve-
ræ, vel saltem reddantur turbidæ, hoc sufficit, vt illæ non sint admittendæ pro retardatione obligationis Cameralis, Marcus Anton. *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 96. *n.* 11. Zacch. *de oblig. Camer. q.* 17. *n.* 71. Rot. *in Romana Cambiorum*, 17. *Iunij* 1633. *coram bon mem. Cardinali Verospio.* 17

Neque aduersatur relatio Periti; Tum quia extraiudicialis, Gabr. *cons.* 168. *num.* 110. *lib.* 1. Tum 18
quia erronea, ob non iustificationem partitarum, quæ propterea non videntur attendendæ, Gabr. *cons.* 43. *n.* 18. *lib.* 1. Monac. *dec.* 110. *n.* 30. *ad med.* Buratt *decis.* 165. *n.* 5. *ad med.*

Et ita vtraque parte, &c.

R.P.D. Beuilaqua.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 16. *Aprilis* 1657.

ARGVMENTVM.

Agitur de Cessionis virtute, & qualitate. Et de compensationis effectibus.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, qui in satisfactionem sui crediti fuit contentus accipere nomen debitoris cessi, non potest deinde ad primæuas actiones, & iura redire, quia debitum vnius, & creditum est extinctum.*

2 *Creditum probatur ex exhibitione instrumenti.*

3 *Instrumentum facit probationem probatam.*

4 *Cessio si fundata reperitur in credito, resoluto, non potest operari extinctionem debiti. sed illæsa remanet prima obligatio erga debitorem.*

5 *Compensatio, per necessarium antecedens præsupponit præexistentiam, veritatem, & liquidationem crediti.*

6 *Cadens nomen satisfacit, quando illud nomen est verum, & de iure ipsi obligatum tempore cessionis.*

7 *Relatio operatur, vt omnes conditiones, & qualitates censeantur specialiter expressæ, & inserta in datione insolutum.*

8 *Creditor si acceptat iura cessa, tunc extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipsius, contemplatione cedentis.*

9 *Amplia magis procedere quando debitor cautè agendo expresiè declarauit cedere creditum pro tale quale erat; nec ad illius manutentionem teneri, quo fit vt ad illud non teneatur.*

10 *Compensatio extinguit primæuam actionem non secus ac datio insolutum.*

DECISIO CXV.

AD restitutionem pecuniarum Campionum teneri, iterum Domini responderunt inhærendo fundamentis, de quibus in Dec. coram Me emanata, 24. *Martij* 1656. Certum enim est, quod Pauia intendens Campiono satisfacere, creditum scut. 961. 1. quod habebat cum Eminentissimo Domino Cardin. Barberino ei cessit, & insolutum dedit, & vice versa Campionus illud acceptando per amplissimam quietantiam de omnibus habitis, & receptis illum absoluit, & liberauit, vt ex instrumento concordiæ initæ, 16. *Aprilis* 1650. *Summ, vtriusque partis, num.* 1. *&* 2. Vnde non potuit deinde Campio- 1
nus pecunias, de quibus agitur ex effectibus Pauiæ prouenientibus, exigere; & ad primæuas suas actiones,

17

18

actiones, & iura redire, dum debitor prædictus in satisfactionem, sui debitoris nomen cesserat, & ipse contentus fuit acceptare, & recipere, qua acceptatione mediante, fuit extinctum debitum vnius, & creditum *l. satisfactio*, 52 *ff. de solut. l. solutionis*, 176 *ff. de verb. signif.* Paris. *cons.* 96. *num.* 16. *lib.* 4. Rota Ianuen. *de mercatur. dec.* 4. *num.* 11. *& in Romana sequestri*, 11. *Decembris* 1645. *§. quia quicquid, & seq. coram Eminentissimo Domino Card. Otthobono.*

Quod autem D. Cardinalis tempore cessionis esset in prædicta summa certus Pauiæ debitor apparebat ex instrumento antecedenter scilicet, 4. Septembris 1649. inter ipsos stipulato, in quo præuia rescissione contractus afflictus Abbatiæ Griptæ Ferriatæ, per d. Campionum sibi sublocat eidem D. Cardin. Abbati, & Commen. effectus, nomina debitorum, & bona omnia ibi existentia dimisit pro scutis 1500. ad effectum, vt possit satisfieri de summa scutorum 532. in quibus tunc certus creditor extabat; reliqua autem vsque ac summam scutorum 962. dicto Pauiæ restituere, vt ex instrumento pariter ab vtraque parte, in Summario dato per quod abundè remanet iustificatum creditum, cum faciat probationem probatam, *l. emancipat.* 11. *C. de fid. instr. c. cum dilect.* 6. *de donat.* Bald *in leg. interest.* 21. *n.* 2. *C. de solut.* Sanct. mem. Gregor. XV. *dec.* 180. *num.* 1.

3

Nec contra subsistentiam prædicti crediti suffragari potest repetitum obiectum quod inter D. Cardinalem, & Pauiam in dicto instrumento recessus à subconductore Abbatiæ conuentum fuit, quod scuta 962. vel alia rata erant restituenda ipsi Pauiæ quatenus creditum Domini Cardinalis tunc temporis certum in præfata summa scutorum 537. ad maiorem factis calculis non ascenderet, Cumque per sententiam subindè latam declaratum fuit Dominum Cardinalem nihil teneri restituere Pauiæ, sed dictum creditum esse compensandum in aliis expressis, sequitur quod cessio de illa facta Campiono vti fundata in credito resoluto non potuit operari extinctionem debiti, sed illæsa remansit prima obligatio erga Pauiam pro satisfactione non sequuta, *l. si quis ante, num.* 10. *§. si quis, ff. de acquir. poss.* Giurb. *dec.* 63. *num.* 1. *&* 2.

4

Placuit enim responsio data in decisione quod de tempore cessionis, creditum non erat resolutum, nec purificata conditio; sed extabat verum reale non exactum, nec alteri cessum, quale promiserat. Quod satis superque etiam comprobat effectus subsecutus, scilicet compensatio

5

apposita per Dominum Cardinalem, & obtenta præuia dicta sententia A. C. nam compensatio per necessarium antecedens præsupponit præexistentiam veritatem, & liquidationem crediti, perinde ac si illud Cardinalis effectualiter Pauiæ soluisset, ad text. *in l. debitor, alias si debitor, ff. qui pot. in pign.* Bald. *in l. cum Papinianus, num.* 8. *C. de sent. inter loq.* Surd. *dec.* 24. *num.* 7. Rot. *dec.* 626. *num.* 7. *part.* 1. *diuers.* & coram Ducan. *dec.* 379. *num.* 9. & ex hac existentia, & realitate crediti de tempore factæ assignationis illius Campiono, insurgit, vt cessio non dicatur sine effectu, & nullius momenti, sed adimpleta promissio realitatis, & veritatis illius; quia ille, qui

6

cedit nomen, satisfacit quando illud nomen est verum, & de iure ipsi obligatum tempore cessionis, vt præter allegatos *in d. dec. §. nec visum fuit & § sequenti*, est text. *in d. l. inter causas*, 26. *§. abesse, ff. mandati, l.* 3. *in fin. ff. de fideiuss.* Bald. *in l. si nomen*, 4. *num* 2. *ff. de hæred. vel act. vend.* Gloss. *in l. si plus, vel minus*, 74. *verb exigi, ff. de euict.* Modern. *de vsur. quæst.* 80. *num.* 41. *& de cens. quæst.* 72. *n.* 23. Rota post eundem *Dec.* 476. *n.* 1. *& sequenti, & Decis.* 506. *num.* 4 *& Decis* 507. *numero* 2.

Et eo libentius in hanc sententiam fuerunt Domini, quoniam optimè innotescebat Campiono qualitas crediti huius ex eo quod in instrumento habetur expressa relatio ad illud, in quo Dominus Cardinalis se constituit debitorem Pauiæ in dicta quantitate scutorum 962. ac resolutione, quæ poterat euenire non attento illud, quod simpliciter in sui satisfactionem recepit, quæ relatio 7 operatur, vt omnes conditiones, & qualitates censeantur specialiter expressæ, & insertæ in datione insolutum, Bar. *in l. 1. in princ. ff. de recept.* Bald. *cons.* 212. *lib.* 1. Aym. *cons.* 45. *n.* 4. Surd. *cons.* 200. *num.* 5. *& cons.* 288. *num.* 24. Menoch. *cons.* 1. *num.* 83. cum aliis in alia decisione adductis, *§. nec facit.* Quapropter non valet amplius redargiere Pauiam cedentem, nec regressum prætendere ad antiqua iura sub prætextu, quod creditum ob præexistentem conditionem, deinde purificatam euanuerit, eo enim ipso quod creditor acceptauit 8 iura cessa extinguantur omnes actiones ad fauorem ipsius contemplatione cedentis, Crauett. *consil.* 166. *in fine, & consil.* 191. *numero* 3. Rota *dict. decis.* 507. *numero* 1. apud Cenc. *de Cens.* 9 Præsertim quia Pauia caute agendo expresse declarauit, se creditum cedere pro tale quale erat; nec ad illius manutentionem teneri voluit, quo fit vt ad illud non teneatur ex citata decis. quæ reuidetur, *§ præterea, & seq.*

Prætensio verò Campioni, quod cessio loquatur duntaxat de scut. 528. 80. Non autem de tota summa scutorum 962. Non visa fuit releuans, quia ex instrumento cessionis deprehenditur, quod scut. 128. 80. Est residuum scut. 962. quod iam fuerat compensatum cum duabus partitis ab ipso Campiono debitis in iudicio deductis, & super dicto nomine cesso exequutis; sicque cessio non est restricta ad dictam ratam tantum, sed continet integrum debitum Cardinalis licet pro rata compensatum; compensatio enim extinguit primæuam actionem, non secus 10 ac datio insolutum, ac actualis solutio, cui æquiparatur ad effectum liberationis, *leg. si peculium, §. vsura, ff. de stat. liber. leg. amplius non peti, ff. rem, rat. haben.* Gratian. *discept. forens. cap.* 728. *num.* 7. *& seq.* Cum concord. suprà, & plenè allegatis. *In Romana Domus*, 17. *Martij* 1649. *§. fin. coram bon. mem. Bichio.*

Ex quibus, & aliis in alia decis. adductis Domini in ea perstitetunt pro restitutione pecuniam sub obligatione restituendi potioribus, & anterioribus creditoribus exactarum, Vtraque parte informante, &c.

R.P.D. Beuilaqua.

Amerina Successionis.

Veneris, 22. *Iunij* 1657.

ARGVMENTVM.

Ius Retentionis non intrat pro credito, nisi, cum est liquidum, & bona retinenda perueniunt ex eadem crediti causa.

SVMMARIVM.

1 *Retentio pro credito non datur, nisi creditum sit liquidum in substantia, & quantitate.*

2 *Creditum quando dicatur incertum, & illiquidum, itavt non detur retentio.*

3 *Creditor si immissus fuerit in possessionem bonorum debitoris, intrat exceptio, quod credita, aut fuerunt extincta per compensationem cum fructibus faciendam.*

4 *Aut adeo diminuta, & effecta illiquida, vt nisi iterum liquidentur, non valeat affirmare de illis constare.*

5 *Retentio datur creditori, quando ad eum bona perueniunt ex eadem causa illius crediti, pro quo vult retinere: secus si ex causa diuersa.*

6 *Fideicommissarius facit fructus suos, nec illos restituere tenetur, nec cum creditis compensare.*

7 *Decisio, secundum stylum Tribunalis Rotæ, in noua disputatione est supponenda; & non potest in dubium reuocari, nisi, partibus denuò super ibi decisis auditis, reuideatur.*

DECISIO CXVI.

DVm in hac causa sub die 15. Maij 1656. quæreretur, An Monasterio S. Stephani de Ameria ex persona Mariæ Hieronymæ monialis ibi professæ, danda esset immissio in bonis liberis Antonij fratris, Catharina communis soror opposuit retentionem pro diuersis creditis ex solutionibus factis. Sed Rota immissionem pro medietate bonorum concedendam esse respondit, & quod de retentione particulariter videretur; Super qua assumpta hodie disputatione, illam non competere, fuit responsum.

1 Quia ad effectum, vt locus sit retentioni, opus est, quod creditum, pro quo prætenditur, sit certum, & liquidum in substantia, & qualitate, alias enim si tale non est, & aliquam patiatur controuersiam, non intrat retentio. DD. *in l. vnica C. de compens.* Surd. *dec.* 46. *in fin.* Rot. *dec.* 559. *n.* 3. & 9. & *dec.* 639 *n.* 1. *p.* 1. *recent. Decis.* 433. *n.* 2. *p.* 2. *Decis.* 743. *n.* 11. *p.* 3. *Decis.* 157. *num.* 19 *p.* 4. *tom.* 2. & *Dec.* 411. *n.* 24 *p.* 5. *coram Sanct. mem. Gregor. XV. Dec.* 254. *n.* 3. Buratt. *dec.* 60. *num.* 14. Card. Caual. *dec.* 539. *n.* 5 & 6.

2 Huiusmodi autem visa non sunt credita per dictam Catharinam adducta; nam de pluribus non dabatur sufficiens iustificatio. Alia verò multa soluta appareb int à quodam Consacco, non autem ab ipsa Catharina, vt patebat ex octaua, nona, decima nona, vigesima prima, & vigesima quarta partitis, in calculo dato contentis. Vnde certa proculdubio dici non possunt credita, vt requiritur ex supra allegatis, & dixit etiam Rota *dec.* 130. *num.* 8. apud Zacch. *de oblig camer.* & *Dec.* 151. *n.* 5. apud Modern. Foroliuien. *de pign.* & *Hypoth.*

Præterea vbi credita essent omnia iustificata, adhuc turbida, & illiquida remanent. Cum enim Catharina fuerit vsque de anno 1644. immissa in possessionem bonorum hæreditariorum Antonij, quorum restitutionem modo Monasterium petit, & ab inde citra, lite pendente fructus perceperit: Intrat proinde exceptio, quod credita aut fuerunt extincta per compensationem cum dictis fructibus faciendam, Rain. *conf* 135. *n.* 10. *lib.* 3. Soccin. Iun. *conf.* 136. *n.* 14 *lib.* 1. cum aliis relatis *in dec.* 312. *n.* 4. & 10. *coram bon. me. Merlino.* Aut adeo diminuta, 4
& effecta illiquida, vt nisi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis constare, ad effectum impediendi immissionem Monasterij, Paris. *conf.* 25. *n.* 63. *lib.* 2. Rot. *d. decis.* 433. *n.* 4. *p.* 2. *Decis.* 77. *n.* 15. *Decis.* 391. *n.* 6. & *dicta Decis.* 411. *n.* 27. *part.* 5. *rec.* apud Duran. *dec.* 113. *n.* 2. Caual. *d. dec.* 539. *n.* 3 & *c.* 647. *n.* 59 post Modern. Perus. *de manut.* & *in Bonon. fideicommiss. de Pancaldis*, 21. *Iunij* 1649 *§. præterea, coram bon. me. Pentingerio.*

Ex alio etiam dicebatur, retentionem non com- 5
petere Catharinæ; quoniam bona de quibus agitur, non fuerunt sibi adiudicata pro laude creditis, sed ex causa successionis, quam falsam prætendebat in bonis Antonij ab intestato defuncti; quo casu non potest illa retinere, quamuis vera, & iusta essent credita: ex quo retentio datur creditori, quando bona ad eum proueniunt ex eadem causa illius crediti, pro quo vult retinere: secus si ex causa diuersa, iuxta distinct. Bart. *in l. si non fortem*, 26. §. *centum*, *n* 8. Bald. *in fine* Castr. *n* 5. *ff. de condict. indeb.* Neguis. *de pign.* 4. *membr.* §. 1. *n.* 4 *in fine*, Rota *coram Card. Caualer. dict. dec.* 539. *n.* 4. & *Decis.* 543. *n.* 3. Buratt. *dec.* 449. *n.* 3. & *citata Dec.* 411. *n.* 23. *part.* 5. *rec.* & post Mangil. *de subhast. dec.* 54. *n.* 5.

Non obstat, quod bona ex quibus fuerunt percepti fructus, proueniant ex fideicommisso Archimandritæ Messanen. partificato ad fauorem ipsius Catharinæ, iuxta antecedentes resolutiones, & sententias promulgatas; ideo ipse illos fecit suos, nec sunt restituendi, vel cum creditis modo liquidis compensandi; Siquidem iam fuit resolutum in vltima decisione *sub d. die* 15. *Maij edita*, bona ista esse libera Antonij, & successionem in illis æqualiter ad eandem Catharinam, & Monasterium spectare; quæ decisio, secundum stylum Tribunalis, in hac noua disputatione est supponenda, & non potest in dubium reuocari, nisi partibus denuo super ibi decisis auditis, reuideatur, & responsum fuit coram bon. mem. Buratt *dec.* 596. *n.* 2. *Decis.* 857. *n.* 4. & *in rec. Decis.* 604 *part.* 5. & *In Romana Cessus*, 28. *Apr.*, 1653. *coram R. P. D. Cerro.* & in alias sæpe. 7
Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Celso.

Viterbien. Transactionis.

Mercurij 11. *Decembris* 1658.

ARGVMENTVM.

Non debentur fructus pro simplici debito pecuniario, etiam inter Mercatores, nisi interuenientibus legalibus requisitis.

Spec. 1.

SVMMARIVM.

1 *Fructus taxati, & promissi pro simplici debito pecuniario, non interuenientibus requisitis Castr.* in leg. 3. §. fin. ff. de eo quod certo loco, *nullo modo prætendi possunt.*

2 *Fructus indebiti, & vsurarij debent in sortem computari.*

3 *Amplia, etiam si, illi scienter, & sponte soluti fuerint.*

4 *Lex in soluente vsuram, præsumit coactam voluntatem, ne scilicet molestetur in sorte.*

5 *Fructus indebiti, & vsurarij non debentur, non obstante quacunque conuentione contraria, quia non debet esse in potestate partium facere licitas vsuras, de iure prohibitas.*

6 *Mercatores non solent retinere pecunias otiosas.*

7 *In Mercatoribus licet adsit generalis destinatio ad lucrum, deesse tamen potest particularis, ad hoc, vel illud inuestimentum.*

8 *Mercatores quamuis sint soliti lucrari, multoties tamen iacturam faciunt.*

9 *Taxatio interesse pro tempore futuro, est illicita, & fœneratitia, etiam in Mercatore solito negotiare.*

10 *Instrumentum diuisionis benè probat contra diuidentes, & habentes causam ab eis.*

11 *Societas non præsumitur, nisi probetur.*

12 *Fructus debentur ex pecunia, quando illa ex pacto debet inuestiri.*

13 *Creditores non possunt fructus pecuniæ debita prætendere non quando non ad debitorem, sed ad illos spectat onus inuestiendi.*

DECISIO CXVII.

POst secundam resolutionem captam super capitali, & forte sent. 10000. quæ fuerunt promissa per Dominicum, & Tullium in instrumento transactionis, inito de anno 1634. cum filiis, & hæredibus Pauli, prosequendo disputationem super reseruatis, Dubitatur, An pro dicta summa debeantur fructus, iuxta promissionem factam per eosdem fratres; & Negatiue fuit responsum, siue illi prætendantur, vt fructus recompensatiui, & prouenientes ex re cessa tanquam fructifera, siue ex eo quod eadem summa destinata esset ad effectum inuestiendi.

Etenim respectu primæ partis, exceptis sextis $\frac{2}{3}$ consistentibus in stabilibus, & bonis de sua natura fructiferis, & debitis filiis qui Pauli pro eorum tertia parte ex hæreditate fraterna, & ab eisdem cessis, & renunciatis ad fauorem Patruorum, quod bona cessa, & renunciata essent fructifera; Et remissoria, quæ ad hunc effectum vsque de mense Iunij 1656. concessa fuit, adhuc non apparet expedita; atque ideo cessante huiusmodi probatione,

1 fructus promissi, & taxati pro simplici debito pecuniario non interuenientibus requisitis Castr. *in l. 3. § final. ff. de eo quod certo loco*, nullo modo prætendi possunt iuxta text. *in leg. vsura pecuniæ, 121. ff. de verb. signif. cap plerique, 14 quæst. 3. c. ..... 88. distinct.* Et probat Bald. *cons. 133. sub n. 1. lib. 3.* Purpur. *cons. 117. n. 14.* Rota *in rec. dec. 72. n. 1. part. 2. & In Romana quatuor Domorum, 21. Iunij 1649. coram bon. mem. Peutingero.*

2 Imò fructus huiusque soluti, tanquam indebiti, & vsurarij debent in sortem computari, *l. indebitas ... 18. C. de vsur. l. si non sortem*, ibique Bart. *num. 4. ff. de condit. in debit.* Roman. *cons. 238. n. 1. &*

seqq. Surd. *dec. 328. n. 14. & 15.* Rota coram S. Mi. Gregor. *dec. 80. n. 9.* & late firmatum fuit coram Merlino, *dec. 409 n. 20. & 30.* Vbi dicitur, con- 3
sionem procedere etiam si scienter, & sponte illi 4
soluti fuerint; quia Lex in soluente vsuram præsumit coactam voluntatem, ne scilicet molestetur pro sorte, Rain *consil. 66. n. 11. vers. nec obst. seqq.* Rot. *cor. Eminentiss. Ottobono, dec. 2. n. 1. & seqq. & præsertim, n. 7. in Romana Cambij, 17. Febr. 1642. coram bon. me. Bichio*, & cumulatis concordantibus, dictum fuit. *In Romana pecuniaria, 23. Martij 1648. coram R. P. D. meo Meltio*, vbi non obstante 5
quacunque contentione contraria, quod non debet esse in potestate partium facere licitas vsuras, quæ de iure sunt prohibitæ, *dec. 775. num. 2. & 4. ... uers. & in Lucien pecuniaria, 29. May 1645. coram bonnem. Bichio.*

Ne placuit responsio, quod agatur inter Mer- 6
catores, & solitos negotiari, qui pecunias suas non solent retinere otiosas; nam licet in illis adsit generalis destinatio ad lucrum, deesse tamen potest 7
particularis, ad hoc, vel illud inuestimentum; & 8
quamuis sint soliti lucrari, multoties tamen iacturam faciunt; & ideo nec etiam fatere ipsorum sustineri simile interesse, firmauit Rot. *post. ... cons. Far. dec. 325. n. ... & seqq.* & vltra plures cumulatos per Grat. *c. 67. n. 13. & 14.* late discusso articulo disputatum fuit. *In Ad rationem, pecuniæ, 10. Febr. 1640. coram bon. me. Bichio* penes Merlin. *... pign. dec. 14. per tot. & præsertim n. 5. & in Lucien. Pradij, 17. Junij 1644. & 28. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Meltio, & In Colonien pecuniaria, 26. Maij 1553. coram Reuerendiss. Præside Vallisoletano.*

Obiectum quod hæc promissio quoad reliqua 9
scuta 9166. 66. $\frac{1}{3}$ facta fuerit, habito respectu ad bona stabilia hæreditaria Pauli per ipsos filios, & hæredes cessa, nullo modo videtur subsistere; quia ex instrum. diuisionis inito de anno 1627. apparet omnia stabilia etiam sexta fere obuenisse in portionem Pauli, non excedere ratam scutorum 8 ... 33. $\frac{1}{3}$ quod instrumentum propterea bene probat 10
contra diuidentes, & habentes ab eo causam Pa... *cons. 26. n. 54. lib. 2.* Rota coram S. me. Gregor. *dec. 271. n. 9. in rec. Dec. 122. n. 1. p. 4.* & coram Merlin. *dec. 420. eod. n. 1.*

Prout minus videtur subsistere quod inter prædictos Dominicum, & Tullium, ac filios Pauli, eorum nepotes post sequutam diuisionem, inita fuerit de nouo societas fundacalis, & ex effectibus eiusdem societatis plura fuerint empta bona stabilia; Siquidem huiusmodi assertio nulla probatione fulcitur, & regulare est, quod societas non 11
præsumatur, nisi probetur. Surd. *cons. 138. n. 9.* Cont. Ale. *134. n. 4. vol. 5.* Rot. *in Tud. Societ. 21 Iun. 1638. coram Panz. & Dec. 40 n. 6. & 7. cor. Emin. Ottob.*

Respectu vero secundæ partis, licet DD. non reuocarent in dubium quod etiam ex pecunia fructus 12
debeantur, quando dicta pecunia ex pacto debet reinuestiri, vt notat Grat. *c. 920. n. 26. & seqq.* Vbi quod de illa iudicatum fuerit de specie, non fuerit de quantitate *& in d. c. Romana quatuor Domorum, 21. Iunij 1649. coram bon. me. Peutingero.*

Attamen, cum onus reinuestiendi non spectaret 13
ad debitores, qui tanta pecunia de bona fide deuere, sed illud creditori inducendum ... fructus ex hoc capite præter ... non posse ... fuit Rota *In Romana creditoris dotali, 25. Martij 1648. coram R. P. D. meo Verospio; & in Romana ... Iunij*

dotis, 21. *Aprilis* 1651. *coram Reuerendiss. D. meo Cerro.*

Et ita vtraque parte informante, &c.

Reuerendissimo D. Meltio, Episcopo Papien.

Bononien Pecuniaria.

Veneris, 20. *Februarij* 1660.

ARGVMENTVM.

Quietantia pro Residuo; & Taciturnitas creditoris diuturna arguunt pro solutione. De testibus super recognitione scripturarum.

SVMMARIVM.

1 *Verba*, Pro residuo, *posita in quietantia, facta à Matre tutrice, & curatrice filiorum cum debitis solemnitatibus, præsupponunt omnimodam solutionem aliarum antecedentium partitarum.*

2 *Et mediante tali quietantia, censetur inducta omnimoda liberatio ad fauorem soluentium.*

3 *Confessio facta per Tutricem, regulariter non importat liberationem in præiudicium pupillorum, nisi pro illa summa, quæ verè, & realiter recepta fuit.*

4 *Limita id non procedere, quando pro corroboratione prædictæ confessionis, concurrunt plures coniecturæ.*

5 *Confessio facta pro maiori parte debiti, arguit veritatem etiam respectu residui.*

6 *Solutionis præsumptio resultat ex diligentia creditoris in exigendo sua credita.*

7 *Et ex taciturnitate per multos annos.*

8 *Quod facilius in Mercatore, cum non sit verisimile. Mercatorem diù differre sui credi exactionem.*

9 *Testes super recognitione scripturarum priuatarum, quomodo deponere debeant.*

10 *In scripturis priuatis, quæ regulariter fieri solent absente parte, non requiritur rigorosa probatio.*

11 *Probatio simplex resultans ex scripturarum comparatione admittitur in coadiuuanda finali quietantia per Tutricem facta.*

12 *Testis de crudelitate, licet non probet, fallit tamen in iis, quæ pendent à iudicio ipsius Testis.*

DECISIO CXVIII.

ALexander, & Laurentius fratres de Lentiis, anno 1641. in satisfactionem integri pretij negotij Artis Coraminis, quod aliàs à Iacobo Gaddio de anno 1629. pro pretio librarum 11037. emerant, cum reseruatione soluendi in pluribus paghis, libras 9000. exbursarunt Antoniæ de Parulinis Matri, ac Tutrici, & Curatrici Caroli, & Peregrini filiorum, & hæredum ipsius Iacobi Venditoris, lib 650 pro residuo dicti pretij, cum decreto Iudicis, aliisque solemnitatibus statutariis, & ampliss. mam quietantiam, & liberationem per instrumentum publicum ab ea reportarunt; quæ successiue fuit approbata à prædictis hæredibus de anno 1645. mediante quietantia facta ad fauorem ipsius Melioris, de gestis, & administratis tempore tutelæ, & curæ, quæ postea per plures annos nunquam fuit in dubium reuocata.

De anno 1657. insurrexerunt prædicti hæredes aduersus Fratres de Lentiis sub prætextu, quod liberatio ab eis reportata nullitatis vitio subiaceret, & introducto iudicio in Curia Auditoris Generalis Bononiæ, obtinuerunt relaxari mandatum pro lib. 7970. residualibus d. pretij, quod tamē postea in gradu appellationis per A. C. fuit reductū ab lib. 7350.

Verum, cum deinde causa in tertia instantia ad Rotam deuenerit, dubitatum fuit sub die 31. Martij superioris anni, An & pro qua summa esset relaxandum mandatum; & quia ex parte dictorum de Lentiis ad comprobandam integram solutionem pretij, afferebantur nonnullæ receputæ priuatæ, & litteræ venditionis, quæ tantum ab informantibus pro illis de Gaddis controuertebantur, ex capite recognitionis; fuit responsum vt coadiuuarentur probationes; cuius vigore, præuia remissoria ad partes, transmissæ fuerunt formiter super ea testes examinati; Vnde hodie dubio repropositio, DD. responderunt, mandatum non esse relaxandum.

Quia satisfactio integri pretij satis resultat ex publica quietantia, facta ab Antonia, tanquam Tutrice, & Curatrice dictorum filiorum, & hæredum venditoris cum debitis solemnitatibus, in qua asseruit se recepisse lib. 650. pro residuo dicti crediti, cum illa verba *pro residuo*, præsupponant omnimodam solutionem aliarum antecedentium partitarum, iuxta tex. *in l. si ex pluribus*, vbi Gloss. *in verbo reliquum, ff. de solut.* Alex. *cons.* 216. *n.* 4. *ad med. li* 7. Becc *cons.* 47. *n.* 8. Bero. *cons.* 92. *n.* 1. *& seq. li.* Burfatt. *cons.* 104. *n.* 15. Rota Ianuen. *dec.* 16. *n.* 9. *& dec.* 60. *n.* 6. Coram Burat. *decis.* 344. *n.* 18. Coram Caual. *dec.* 228. *num.* 2. *In recent. dec.* 4701. *num.* 4. *part.* 4. *tom.* 2. *& dec.* 57. *n.* 2. *part.* 4. *tom.* 3. *In Romana Saluiani* 30. *Ianuarij* 1645. *coram bon. me. Bichio in fine*, & proinde ad fauorem soluentium, mediante tali quietantia, censetur inducta omnimoda liberatio. *l. verborum obligatio*, 107. *ff. de sol. Rota* Coram Eminentissimi D. Cardinali Otthobono *decis.* 64 *n.* 1. *& in Romana Pecuniaria* 24. *Nouembris præteriti, coram me.* §. *quibus non aduersatur.* 2

Et licet confessio facta per Tutricem regulariter non importet liberationem in præiudicium Pupillorum, nisi pro illa summa, quæ verè ac realiter recepta fuit, per Text. *in l. Certum*, §. *sed an ipsos, ff. de Confess.* Bart. *in leg. Lucius*, §. *tutelæ ff de admin. tutor.* Rota *dec.* 714. *n.* 2. *p.* 3. *rec.* Id tamen non procedit quando pro corroboratione huiusmodi confessionis, concurrunt, prout in casu proposito coniecturæ, vt dixit Rota *dec.* 305. *num.* 2. *part.* 5. *rec.* Coram S.M. Greg. XV. *dec.* 506. *n.* 2. Coram Burat. *dec.* 239. *n.* 2. apud Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 192 *n.* 6. *&* 17. *In Romana crediti dotalis*, 13. *Martij* 1645. §. *ad huius etiam crediti, coram R. P. D. meo Verospio*; *In Romana fideicommissi de Candidis*, 15. *Aprilis* 1653. *coram eodem*, §. *neque obesse, &* 7. *Iunij, dicti anni coram Ren. Tarraconen.* §. *tum etiam quia.* 3 4

Coniecturæ vero, quæ in hac facti specie concurrunt, plures sunt; & quidem vrgentissimæ, quarum prima resultat ex quatuor receputis per Iacobum venditorem, ab anno 1630. vsque ad annum 1634. continentibus diuersas pecuniarum solutiones, ac etiam ex epistola per eundem transmissa de ann. 1635. Fratribus de Lentiis in qua fatetur, se remanere creditorem in libris mille; quæ sanè confessio vti facta pro maiori parte debiti, arguit

veritatem

veritatem etiam respectu aliarum liberarum, vsque ad totalem integram summam. Arg. text. *in leg.2.* vbi Gloss.& Doctores, *Cod.de non numer.pec.* Bero. *conf.60.num.43.lib.2.* Soccin.Sen. *conf.82.n.2.vers. Confirmo,lib.3.* Aym.*conf.158.num 6.* Rota *dec.151. num.8.part.2.& decis.263.n.2.p.4.diuers.* Coram S. M.Gregor.XV.*dec.62.n.7.In Anconitana bonorum, 1.Iulij 1643.coram bon.memor.Bichio,§. validissimam,*&c.

Alia similis coniectura resultat ex diligentiis adhibitis per d.Iacobum pro faciliori sui crediti consequutione, aduersus fideiussores emptorum, & specie contra Antonium Sopranium, & Franciscum de Lentiis,dum obtinuit mandatum,illudque summa celeritate exequi curauit super bonis fide-
5 iussorum, ac ipsorum Franciſci de Lentiis debitorum, & propterea ex hac diligentia creditoris facilius præsumendum est fuisse etiam postea deuentum ad effectuationem dictæ solutionis, vt tradit Paris.*conf 83.n.27.& seq.* Aym.*conf.129.n.6.* Ciriac. *controu.Foren. cap.516.n.17.* Surd. *dec.105.num.2.* Monach.*dec.Floren.2.n.4.& seqq.* Aflict. *decis.13. n.22. vers. Decimo adducitur.* Rota coram Mant. *dec.370.num.1.& 2.* & coram Merlin.*dec.24.n.19. & seqq.*

7 Plurimum etiam ad idem comprobandum, facit taciturnitas 20. annorum, & vltra, quæ lapsa fuerunt post dictam confessionem emissam à Iacobo in sua Epistola, & aliorum quindecim respectiue à die celebrationis instrumenti quietantiæ; cum non
8 sit verisimile, Creditorem Mercatorem adeo diligentem in exigendo, voluisse tandiu differre exactionem huiusmodi crediti;ad tradita per Honded. *conf.39.n.77 lib.2.* Menoch. *de præsumpt.lib.3.præsumpt.135.n.3.& 4.* Ciriac. *d.contr.Foren.516.n.14.* Surd.*d.dec.105.n.4.* Rim.Iun. *conf.407.n.13.& 14.* coram Rota Mant.*d.dec.370.n.2.vers.quod eo facilius.* Coram Buratto *dec 98.n.2. & in Rauenaten. seu Fauentina pecuniaria 3. Decembris 1655. coram bon.mem.Dunozetto.*

Neque vrget defectus legitimæ recognitionis dictarum receptarum ac Epistolæ; quia cum ex relatis in præsenti summario illorum de Lentiis,appareat fuisse super tali recognitione examinatos nonnullos testes in partibus, vigore remissoriæ, depo-
9 nentes se habere notam manum ipsius Iacobi, ex quo pluries illum viderunt scribere, & alios recognouisse per comparationem dictarum scripturarum fuisse subscriptas ab eodem Iacobo, satis est, ad effectum de quo agitur; cum in scripturis priuatis quæ regulariter fieri solent absente parte,non
10 requiratur magis rigorosa probatio, vt tradit Soccin.*in l si ita scripsero,column.penult ff.de condit.& demonstr.* Rota *dec.570 n.2.part.1.diuers. in recent. dec.41.n.1.p.4* vbi quod talis recognitio sufficit de stilo Rotæ, & latè distinguendo fuit responsum in *Bononien.de Magnolis 3.Martij 1626.coram Remboldo,§ aut agitur.*

Eoque magis visa fuit sufficiens talis recognitio; quia huiusmodi receputæ, ac litteræ deducuntur pro adminiculanda supradicta finali quietantia, fa-
11 cta per Tutricem, quo casu admittitur etiam simplex probatio resultans ex comparatione scripturarum, iuxta notata per Bald. Imol. & alios, quos refert, & sequitur Scacc. *de iudic. lib.2. capit.11. n.999.& 1029.*

Nihilque facit quod præfatus Testis dictas receputas, & epistolam pro parte Alexandri, & Franciſci productas recognouerit de proprio iudicio, ibi, *dico, che per quel poco giuditio m'ha dato Dio, esser tutta vna mano sua.* Quoniam in hac materia dependente à iudicio testis, fides adhibetur etiam deponenti de propria credulitate. Grat. *discept. forens. cap.895. num.33 & 50* Rota coram Card.Seraph. *dec.522.n.1.3.4* Coram Card.Caual. *decis 553.n.6.& in Romana Testamenti 22. Martij 1656. coram Reuerend.D.meo Decano,§ Identitas autem; in fine.*

Et ita informantibus tantum illis Lentiis, altera tamen parte pluries intimata, ac informare recusante, fuit resolutum, &c.

R. P. D. Albergato.

Romana Saluiani.

Martij 9. Iunij 1660.

ARGVMENTVM.

De Saluiani requisitis. Illod non ratardatur ex credito illiquido, etiam dotali; De melioramentorum retentione, & probatione.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum vt competat, qua requirantur.*
2 *Creditum cum hypotheca probatur ex publico instrumento.*
3 *Instrumentum facit rem claram, & manifestam.*
4 *Possessio debitoris iustificatur ex instrumento venditionis.*
5 *Possessio Rei conuenti probatur ex instrumento locationis iuncta substentatione litis.*
6 *Cedens non potest amplius iuribus cessis, & ad commodum cessionarij suum effectum sortitis vti, nec de illis excipere.*
7 *Reseruatio in cessione iurium est incompatibilis, & pro non apposita habetur, & respectu iurium expressorum, nihil operatur.*
8 *Fructus dotales post mortem vxoris exigi non possunt, quia cessant matrimonij onera, quorum ratione percipiuntur.*
9 *Exactio indebitè facta venit imputanda in computum crediti.*
10 *Creditum Dotis illiquidum non retardat immissionem in Saluiano.*
11 *Retentio melioramentorum vt detur probandus est plenè, & concludenter status antiquus rei meliorata.*
12 *Ad melioramentorum probationem requiritur iustificatio impensi & meliorati.*
13 *Retentio pro melioramentis non datur, quando illa mala fide facta fuerunt,& post monitorium super immissione melioranti executum.*
14 *Fructus veniunt restituendi à die motæ litis.*
15 *Compensatio de fructibus mala fide perceptis admittitur ad melioramenta in re facta.*

DECISIO CXIX.

PRo credito scutorum vltra 1484.petiit Dominus Ioannes Tautinus immissionem in Saluiano super domo hæreditaria Michaëlis Angeli Zeccadori debitoris, posita in Regione Campi Martij

ad radices montis Pintj, à Spigliatis detenta, quam
1 concedendam ex Dominij confuerunt; Quæ probantur omnia in hoc indicio necessaria; Creditum cum hypotheca, Possessio debitoris post contractam obligationem, & Recens possessio illorum de Spigliatis; quibus concurrentibus commissio denegari non potest, Menoch. *de adipis. rem. 3. q 29. n. 161.* Rota coram S.M. Greg. *dec. 491. n 6. Romana Saluiani 5. Iunij 1657. Coram Reuer. D. meo Papien. in princip.*

2 Creditum cum hypotheca probatur ex publico Instrumento, in quo dictus Michaël Angelus omnia sua bona hypothecauit ad fauorem dicti Domi-
3 ni de Taurinis, quod tanquam faciens rem claram & manifestam, bene probat hanc extremam Dec. *6. ispl 413. n. 10.* Rot. post Zacch. *de obligat. Cam. dec. 93 num. 1. & in Romana Saluiani. 20. Martij 1651. Coram R. P. D. meo Verospio. § Sententiarum.* Prout possessio debitoris insufficiata remanet ex Instrumento venditionis domus ab ipso ad fauorem illorum de Spigliatis facto. *Sum num. 1.* Rota in *Ro-*
4 *mana Saluiani 14 Iunij 1641. Coram bon mem. Car. dec. Panziroli, §. si quidem omissio.* Et Reorum possessio ex Instrumento locationis ab ipsis facta, iuncta tollerantia litis, coram A. C. agitata. Rota coram Bratto, *decis. 184 num. 3. & in Tiburtina Saluiani 8. Iunij 1646. coram Reuerend. Dom. meo Bicchio, § quod autem, & in dicta Romana Saluiani 5. Aprilis 1658 coram me, §. etiam à poss. sess.*

5 Nec suffragari potest exceptio alias à R. P. D. Zeccadoro opposita, quod ipse sit creditor anterior ex causa dotis Lucretiæ matris, in summa Scutorum 1460. tum quia vsque de anno 1650. ad vitandas molestias super alia domo illatas à creditoribus dicti Michaëlis Angeli patris, cessit huiusmodi creditum D. Catharinæ eius Sorori, vna cum omnibus Iuribus, & actionibus sibi competentibus, & cum clausula, *ad habendum, ponens, Constituens, nullo Iure*, ad hoc vt dicta Iura cessa ipsa Catharina exerceri possit super dicta domo sibi in dot. m pro scutis 370. ab eodem Michaële Angelo patre assignata, vt ex instramento nuper producto *Summ. num. 3.* provt cum effectu excludendo
6 creditores, dictam domum retinuit ex prædicto tit lo, & adhuc retinet. Vnde eedens non potest amplius Iuribus cessis, & ad commodum cessionarij; suum effectum sortitis vti, nec de illis excipere, *leg 3. Cod. de nouario.* Paris. *conf. 19. num. 64. lib. 3.* Modest. *de pignor. lib. 2. quæst. 32. num. 29* Rota *coram Ergellen. dec. 99. num. 1.* non obstante, quod in eadem cessione R. P. D. Zeccadorus sibi reseruauerit facultatem vtendi super dicto credito, ad effectum retentionis aliorum effectuum hereditariorum matris, quia per cessionem Iura fuerunt plenissimè translata, & per retentionem dictæ domus extincta; & proinde huiusmodi reseruatio, tanquam incompatibilis, habetur pro non apposita, & respectu iurium expressorum nihil operari potest, vt post Oldrad tradit Cravet. *conf. 144 n. 15.* Rollan. *conf. 42. num. 4. Tudertina fundaci. 4. May 1614 §. nihilque refragatur, Et 29. Nouemb. 1655. § minus relenat, Coram Reuer D. meo Papien.* tum etiam quia de dicto credito fuit plenè satisfactus, cum post obitum Lucretiæ matris ex domo posita in Regione Aremulæ, fructus percepit ab anno
8 1644. citra, qui ex Instramento locationis dato *in Summ. num. 9.* ascenderunt ad annua scuta 72. illique in sortem imputantur, cum post obitum mu-
lieris fructus dotales amplius exigi non possint, eo quia cessant onera Matrimonij, ratione quorum recipiebantur. Alex. *conf. 4 num. 1. & 2. lib. 5* Grat. *dec. 527. n. 1. & seq.* Rota coram Canaler. *dec. 92. n. 1. Dec. 607. num. 13* vbi plene *part. 4 recentior. tom. 3. Romana Saluiani 4. Decembris 1643. §. respectu vero. Coram R. P. D meo Verospio*, & alias relatis *in Romana fructuum dotis 21. Aprilis 1651. Coram Reuer. D. meo Decano in princip.* pro cuius crediti dotalis satisfactione etiam concurrit exactio scutorum 600. facta per eandem Lucretiam de pecuniis hereditariis Francisci Zeccadori, occasione sortis principalis census, totidem summæ, altera videlicet à Grespis, altera verò ad Angelo Luciano, ex Instrumentis datis *Sum. num. 6. & 7* quæ secun- 9
da exactio tanquam indebitè facta venit imputanda in computum dicti eius creditidotalis, vel in omnem euentum ex prædicta perceptione fructuum, crediturn videretur illiquidum, & proin- 10
de non aptum opponi ad hunc effectum, vt in specie, quod creditum dotis illiquidum non retardet Immissionem in Saluiano, Rota *decis. 59 num. 8.* post Modern. *de pignor. & in Romana Vineæ, seu Saluiani 22. Iunij 1648. coram Reuer. D. meo Decano §. his positis.*

Nec illis de Spiglatis ex capite melioramento- 11
rum competere potest retentio siue quia non probatur status antiquus domus plenè, & concludenter, provt ad effectum requiritur, & allerta melioramenta non erant necessaria, cum vnus ex testibus eorumdem deponat, quod domus erat com- 12
moda & habitabilis, & tamen in istis terminis debet constare quid impensum fuerit, & quod melioratum, vt per Rotam, coram Seraph. *dec. 898. num. 1. Romana fideicommissi de spiritibus, 16. Iunij 1643. & 4. Decembris 1644 coram bon. mem. Bichio, §. duæ autem*; Vel etiam quia mala fide facta, post 13
executum contra eosdem de Spigliatis monitorium super immissione in possessionē dictæ domus *Sum. num. 16.* ad chaudendum iudicium super eadem intentatum Gabriel. *conf. 157. num. 3. lib. 1.* plene Rota *in dicta Romana fideicommissi de spiritibus. 4. Decembris, §. augetur mala fides, & in Firmana domus, seu fideicommissi 1. Febr. 1658 coram me, §. final.* Sine tandem quia post meliorameuta tot fru- 14
ctus perceperat, ex quibus remanent de illis satisfacti, qui fructus restituendi veniunt à die nota- 15
tæ litis; & in his terminis admittendam esse compensationem, de fructibus mala fide perceptis, ad meliorameuta in re facta, tradit Rota *decis. 391. part. 5. recentior. num. 6. Romana hereditatis 1. Aprilis 1647. coram bon. memor. Arguelles. §. penultimo, & in Romana Fideicommissi de Zuccaris. 4. Februarij 1650. coram bon. memor. Dunozetto, §. postremo & in Bononien. primogenit. 26. Maij 1656. coram bon. memor. Bichio, §. idem respondetur.*

Et ita altera tantum parte plenius citata, & informare recusante, &c.

R. P. D.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Locationis.

Veneris 10. *Iunij* 1661.

ARGVMENTVM.

Quando, & ex quibus mora dicatur incursa. De probatione per Epistolam: Nouatione, Solutione in certam causam, &c.

SVMMARIVM.

1 *Solutione eius quod debetur extinguitur omnis obligatio.*

2 *Accipiens literas missiuas simpliciter, & sine contradictione, videtur consentire, & approbare contenta in illis.*

Quod procedet etiam ex eius productione speciali, n.3.

4 *Mora per debitorem nunquam incursa dicitur, quoties creditor de tempore solutionis peragendæ in destinato loco non constitat, vel Procuratorem ibidem non elegerit.*

5 *Ex receptione pecuniarum absque vlla protestatione subsecuta, mora quacumque licet incursa, remissa censetur.*

6 *Epistola probationis gradum constituit contra scribentem.*

7 *Epistola referens propriam scribentis factam, debet attendi.*

8 *Solutio adscribi debet causæ duriori habenti vsuras, & n.11.*

9 *Solutio facta censetur ad normam obligationis.*

10 *Solutio quantitatis proportionata ad vnum debitum, creditur facta in extinctionem dicti debiti, non autem diuersi.*

12 *Solutio quæ fuit facta in certam causam, non potest deinde in aliam conuerti, sine consensu partium.*

13 *Nouatio non censetur inducta, dum contractus compatiuntur adinuicem, nec secundus alteri aduersatur.*

14 *Idque magis concurrente contrahentis vtriusque voluntate, nouationi contraria, n.14.*

15 *Creditum iam extinctum amplius non reuiuiscit.*

16 *Fructuum exactio fieri non valet, cessante mora.*

DECISIO CXX.

POst quam Rota pluribus decisionibus firmauit iustitiam locationis Venæ Ferrariæ; fuit à DD. Rinuccinis Conductoribus petita relaxatio mandati contra D. Plumbini Principem, cum pro reliquo Cambij scutorum 175000. ac fructibus, tùm etiam pro damnis, & interesse, exinde resultantibus, quod locationis tempore, non dum expirato, ipsos ab affictu excluserit; Hodie verò super Cambiorum articulo per me proposito dubio, petitam mandati relaxationem exinde DD. denegarunt, quod Conductores à die adstipulati contractus, tertia videlicet Iunij, anni 1635. vsque ad 15. Martij anni 1641. summam scut. 225000. exegerunt à D. Principe in causam Cambij, ex qua solutione, creditum sortis, ac fructuum longè excedente, actio quæcumque ipsis debita, extincta fuit, *ad text. in l. pro me, ff. de solut. & l. nulla tibi, C. eod. tit.* Rot. cor. bon. mem. Merlino *dec. 463. n. 14. & Dec. 365. n. 9. p. 9. rec.* 1

Fructus autem huius Cambij non debent singulis annis in scutis septem pro quolibet centenario taxari, licet quantitas hæc in Instrumento conuenta fuerit; Si quidem inter ipsosmet contrahentes pactum speciale præcessit de mense Decembris, anni 1636. vt quoties intra mensem Iunij sequentis anni, scuta 60. m. D. Princeps in causam Cambij consignaret, ac pretium Venæ pro propriis officinis venditæ dissolueret, Cambia scuta quinque non excederent, vt ex eiusdemmet Principis Epistola apertè continetur, ibi, *Ho inteso quel tanto si è stabilito con V. S. e con il Sig. Carlo in materia della reduttione degl'interessi, che io pago alla Signorie loro dalli sette alli cinque, ogni volta, che Io per tutto Giugno li paghili scudi sessanta mila, & il prezzo della Vena: il concertato si come è vniforme al mio desiderio, e anche profitteuole, così l'accetto, e ratifico.*

Cuius Epistolæ tenor non valet à Dominis Rinuccinis amplius impugnari, postquam ex illius receptione sine vlla contradictione scuta, ab ipsis approbatus esse constat, ex theor. Batt. *in leg. si filius familias, ff. ad Senat. Conf. Maced.* Bald. *in leg. Titius 24. n. 2. post med. ff. de constit. pecun.* Corn. *consil. 319. n. 5. post med. lib. 3.* Paris. *cons. 91. n. 3. lib. 1.* Rot. coram Cassad. *decis. 3. n. 2. de rescript. & Decis. 811. n. 9. part. 1. diuers. & in Rom. Pecuniaria 18. Iunij 1658. in. §. adminicula, coram R. P. Dom. meo Celso*, etiam ex eiusdem productione speciali, vt not. Abb. *in cap. cum Venerabilis, num. 31. de except.* Aym. *cons. 201. num. 5. vers. nec potest.* Rot. *dec. 123. n. 5. p. 1. & Dec. 88. n. 19. ad finem, & n. 20. p. 6. rec. & in Pisana damnorum, & interesse 10. Iunij 1652. coram R. P. D. meo Celso.* 2 3 5

Dum itaque D. Princeps ex sui parte, promissa in totum expleuit, mediante solutione scutorum septuaginta millium, facta Nerlio Procuratori ad hunc effectum specialiter à Conductoribus constituto; debet reductionis beneficio potiri; licet solutio infra mensem Iunij præfixum non prodierit, sed ea dilata fuerit ad mensem Maij, sequentis anni.

Si quidem Constitutio Procuratoris prius non præcesserat in Vrbe, vbi solutionem Contrahentes destinauerant, ex qua causa D. Princeps excusationem à mora consequi debet, per debitorem nunquam incursa, quoties Creditor de tempore solutionis peragendæ in destinato loco non constitat, vel Procuratorem ibidem non eligerit, vt tradit Bartol. *in l. item illa 18. num. 11. ff. de constit. pec.* Bald. *in leg. acceptam, num. 41. C. de vsur.* Alex. *cons. 92. n. 9. & 10. lib. 1.* Dec. *cons. 566. n. 4.* Roland. *cons. 87. n. 14. cum seqq. lib. 1.* Rota coram Mohed. *decis. 15. de locat. & dec. 806. n. 1. p. 4. diuers. & decis. 219. num. 6. cum seqq. p. 5. recent.* cum aliis relatis per Add. ad Burat. *dec. 571. n. 7.* Quinimo ex receptione pecuniarum, absque vlla protestatione subsecuta, mora quæcumque licet incursa, remissa censetur, vt admittit Bald. *cons. 108. lib. 5.* Gratian. *discept. forens. cap. 301. n. 58. & 59. & cap. 302. n. 15. & 16. cum seqq.* Rot. coram sanctæ mem. Greg. XV. *dec. 7. sub n. 2. ibique Add. n. 5. & decis. 148.* vbi pariter Add. *n. 3.* coram Caual. *decis. 58. n. 3. & in rec. decis. 577. n. 10. part. 1. & coram* Burat. *decis. 640. n. 17. cum seqq.* 4 5

Præterea dubitationem omnem videtur excludere Domini Iosimet Rinuccini Epistola Theodorio

doſio Henriquez ſub anno 1651. conſcripta ſub his verbis *Ci obligammo à dare à Cambio ſcudi 17500. à prezzo limitate di ſette, che dipoi per ſeruire Sua Eccellenza, che ne fece inſtanza, furidatto à cinque*, Talis quippe literarum tenor reductionem apertè concludens, iuris Canonici æquitate perſpecta, indubium probationis gradum conſtituit contra ſcribentem, licet tertio tranſmiſſus fuerit, vt not. Abb. *in cap.2.num.8.de fid.inſtrum.* Put.*dec.12.num.2.lib.2.* Menoch. *de arbitr.caſ.94. num 9.* Genu.*de ſcript priuat.lib.3.cap.1.num.193. cum ſeqq* Rota *in Viterbien.Cenſus 7.Iunij 1638.in §. hac ad finem, coram bon mem.Card. Hieronymo Vecchio. In recent. deciſ.153.num. 9. cum ſeqq. part 8. & in Romana Pecuniaria 18. Iunij 1658. in §. final. coram R. P. Dom. meo Celſo, & In Romana Cambij 23. Martij præteriti in, §. penultimo coram Me.*

Cui aduerſari non valet altera Epiſtola ab eodemmet Theodoſio de anno 1641. Ludouico Rudulpho conſcripta, ac continens dumtaxat tractatum reductionis; ipſe enim non benè informatus oſtenditur,dum contrarium omninò reſultat ex ſuperius recenſitis, & ex Epiſtola ſignanter Diu. 7 Ioannis, quæ vti proprium ipſius Scribentis factum referens, debet attendi, ex iuribus ſupra relatis.

Hinc non vrget, quod Conductores de tempore ſecutæ ſolutionis,ex Venæ cauſa Creditores exiſterent, in ſumma ſcutorum 16000. cuius virtute contenditur, Creditum hoc ex perſoluta quantitate prius extinctum extitiſſe.

8 Præter quam enim in dubio, ſolutio hæc cauſæ Cambij debet adſcribi, tanquam duriori, ratione vſufarum, quas continet, ad Text.*in l.1.& 3.& leg.cum ex pluribus 97.ff.de ſolut.* Roman. *conſ.94. num.2.* Gabr *conſ.151.n.3.lib.1.* Rot. *dec.92 num.1. deciſ.679.num.6.part.1.diuerſ.* Coram S. M. Greg. *deciſ.521.num.8.& 10.*cum aliis relatis *in Romana Cambiorum 10. Martij anni præteriti in, §. neque valent, coram me*; Exindè corruit obiectio, quod creditum ex Venæ diſtractione prouenicns, ſcuta decem mille de tempore initæ conuentionis non 9 excedebat; quæ proindè quantitas dumtaxat in eam cauſam præſumitur perſoluta; reſiduum verò in Cambij diminutionem ceſſit, ad normam obligationis à Domino Principe contractæ, in cuius executionem cenſetur ſecuta ſolutio, iuxta doctrinam Bartol. *in leg.triticum 94.num.2.ff.de verbor. obligat.* Aym.*conſ.71.num.9.* Decian.*conſ.52.n.41. cumſeqq.lib.3.*Rot. *deciſ.35,num.1.ad med.p.3. recent.*Coram S.M.Greg. *dec 468.num.5.* Merlin.*deciſ.820.num.1.& Deciſ.456.n.10 & deciſ.647.n.6. p.4.recent.*

Cum maximè procuræ mandatum conceptum fuerit ſub ſpeciali facultate exigendi ſcuta ſexaginta millia, vti debita in maiori ſumma, quæ ex- 10 preſſio pernecceſſe relationem habet ad Cambium, dum præter illud, aliud creditum in maiori quantitate Conductoribus non competebat, vt admittit Rimin. Sen. *conſ.348.num.5.lib.2.* Magon. *dec. Flolent.13.n.26.* Rot. coram Seraph. *deciſ.643.n.5. & penes* Zacch.*de obligat.Cam.dec.152.paritern.5.*

Qui præterea intellectus debet eo facilius admitti, quod locator cum aliis Redditibus Venæ ſolutionem deſtinauerat, vt expreſsè ipſius conuincit Epiſtola, non logè ante actum ſolutionis Conductoribus tranſmiſſa, nec non ab ipſis ſucceſſiuè producta

Neque poterunt Domini Rinuccini pretium Venæ, de quo agitur, nec non alteram ſucceſſiuè in Dominum Principem diſtractam compatiare pro concurrenti rata cum annuis ſcutis 22[illegible] occaſione locationis Venæ Ferrariæ eidem Dom. Principi debitis.

Hæ namque penſiones in cauſam potius Cam- 11 bij, tanquam duriorem debent accepto referri, quam in alterius crediti diſſolutionem, nullis vſuris obnoxij. Menoch. *de præſumpt.lib.3 præſumpt. 136.num 15.* Rot. coram bon. mem. Merlino *deciſ.* 507. *num.7.& 8.& in Romana Pecuniaria de Columna*, 11.*Octobris* 1615. *coram Cardinali Sacrato*, Dum maximè hæc relatio in extinctionem 12 ſortis, ac fructuum fuit expreſsè conuenta in Inſtrumento Locationis, & Cambij, cuius virtute pacti nequeunt Conductores ſolutionem in hanc cauſam deſtinatam conuertere in extinctionem alterius crediti, omninò diuerſi, nullo adhibito Dom. Principis aſſenſu, ad Text.*in leg. 1. in principio, & leg. creditor, §. cum de ſorte, ff de ſolut.* Rot. Coram Sanct. M. Gregor.*dec.366. n.4.* Caualer. *deciſ.165. num.3.* & coram bon. memor. Merlin. *deciſ.741. num.7.* & 8. cum aliis relatis *in Peruſina Cenſum 23. Martij præteriti in, §. penultimo coram me.*

Et licet prctium Venæ idemmet Princeps penes ſe retinuerit, à præcedenti tamen conuentione non videtur receſſiſſe, ſeu eiuſdem Cambij diſſolutioni impedimentum aliquod præſtitiſſe,vt contrario contenditur.

Venæ quippe venditio cum augmento, ac lucro ſcutorum decem pro quolibet centeno pondere peracta, contractum omnino nouum, ac independentem à primo conſtituit; Princeps enim qui de tempore locationis facinas non poſſidebat, non iure locatoris, ſed vti Titius contraxit, quem proindè poterant Conductores non ſecus, ac cæteros Emptores, pro pretij conſecutione compellere; Quinimo in eorum poteſtate reſidebat, venditionem Venæ D. Principi denegare, cuius dominium 13 in ipſos tranſlatum fuerat; Hinc ceſſat prætextus impedimenti, & dum contractus compatiuntur ad inuicem, nec ſecundus alteri aduerſatur, non cenſetur inducta nouatio, ex theorica Bald.*in leg. pacta nouiſſima num.12. vbi etiam* Dec.*num.5.Cod.de pact.* Alex. *conſ.193,num.3.lib.6.* Aym.*conſ.26 n.7.* Pariſ.*conſ.78.num.14.cum ſeqq.lib.3* Gabr.*conſ.170. n.5.lib.2.*Menoch.*conſ.562 n.2.& 3* Surd.*dec.288. num.39.& 40.* Rot. *deciſ.571.n.2.part.1. diuerſ.& dec.620.n.11 p.4.tom.3.rec & not.*Add ad dec.Gregor.76. *n.8.* concurrente præſertim Contrahentis 14 vtriuſque voluntate, notationi contraria, ac exinde reſultante, quod Venditores penes Principem ſucceſſiuè inſteterunt pro huius confectione crediti, cuius ſolutionem idemmet Principes ex redditibus aliis peragendis demandauit, vt ſuperius oſtenſum fuit.

Non vrget,quod D.Princeps ſub die 26.Septembris 1636. Conductoribus inituxerit, vt ex pretio Venæ, fructus alterius Cambij perſoluerent in ſcutis 40000.cum Nerlio contracti, perinde, ac ſi, dum huius virtute ordinis, ſcuta octo mille ipſi conſignarunt, deberat ex penſionibus locationis quantitas hæc detrahi, licet in proprij Cambij extinctionem deſtinatis.

Poſſet equidem admitti obiectio in caſu dumtaxat ordinis per Nerlium, ac Conductores acceptati tempore debito; ſecus verò dum ille de

anno

anno 1639. propriis in libris descripsit Cambia, tunc vsque decursa ad debitum D. Principis, & acceptatio cum solutione ex eorundem librorum inspectione solum in anno 1641. peracta conuincitur, de quo tempore locatio expirauerat; Hoc sanè casu Conductores quantitatem persolutam detrahere nequeunt ex pensionibus annor. 1636. ac trium sequentium, dum tunc temporis nondum ipsi Creditores cuaserant, & ex pensionibus ad formam pacti quolibet semestre, & anno exincti
15 fuerant fructus, nec non rata proprij Cambij, quæ proindè non valuit reuiuiscere, admittit Cephal. *consil.* 423. *num.* 53. *lib.* 3. Rot. *decis.* 409. *n.* 12. *part.* 9. *tom.* 2. *rec.*

Pro recambiis verò perperam petuntur fructus. Præterquam enim maxima difficultas insurgit, an ea sortem constituant in Cambio limitato, itavt valeant super Cambiis transmitti, super quo articulo nihil pro nunc Domini firmarunt; Dum Domini Rinuccini fructus proprij Cambij ad mensem vsque Iunij 1639. exegerunt, ex pensionibus Locatæ Venæ, quicumque in Domino Principe, mo-
16 ræ incursus excluditur, qua cessante, nulla fructuum fieri valet exactio. Aym. *cons.* 87. *ad fin.* Honded. *cons.* 50. *n.* 21. *lib.* 1. *& cons.* 38. *num.* 9. *lib* 2. Rot. *decis.* 622. *n.* 5. *p.* 2. *rec. & coram S. M.* Greg. *dec.* 148. *n.* 2. *ibique Add.* n 4.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Royas.

Postea Episcopo Tarraconn.

Ciuitate Castelli Saluiani

Lunæ 18. *Februarij* 1641.

ARGVMENTVM.

Præscriptio solutionum fructuum, vt intret necessarius est cursus decem annorum, cùm tunc possit considerari negligentia, aut mora condi oris in non exigendo, cùm tunc in pœnam tam magnæ negligentiæ intret præscriptio.

SVMMARIVM.

1 *Ad præscriptionem solutionum fructuum requiritur spatium decem annorum.*

2 *Præscriptio solutionum fructuum fundatur in negligentiâ, au morâ creditoris.*

In cuius pœnam talis præscriptio est fundata, num. 2.

3 *Saluiani vigore agitur contra tertios possessores.*

4 *Præscriptio non currit contra non valentem agere.*

5 *Præscriptio remanet interrupta per solutionem partis fructuum.*

6 *Negligentia cessat, dum quis non valet agere.*

7 *Præscriptio fundatur in negligentia.*

8 *Intelligentia præsumitur in facto alieno.*

9 *In Præscriptione quacumque iurium requiritur scientia, & illa est probanda.*

10 *Præscriptionis materia est odiosa.*

11 *Præscriptio semper, & quando potest, est euitanda.*

DECISIO CXXI.

IOannes Vincentius Marchio vitellius imposuit annuum censum scutorum 48. Monetæ de anno 1583. pretio scutorum 600. quem sic impositum vendidit Angelo Guerrino, cui accessiuum vti principales principaliter, & in solidum q. Thomas de Fuccis, nec Philippus de Comitibus cum obligatione dicti Ioan. Vincentij pro eorum relaxatione; successiuè de anno 1589. prædictus Angelus Guerinus censum præfatum cessit florido de libellis, & fructus fuerunt semper à florido exacti, vsque ad annum 1613. & 1615. licet vltimi termini solutionum non fuerunt integrè soluti.

Postmodum cum hæredes dicti Marchionis Io. Vincentij fructus dicti census soluere recusauerint sub prætextu, quòd omnia bona dicti Marchionis impositoris census essent obnoxia antiqueo fideicommisso, ideò prædictus floridus de libellis egit coram A. C. de anno 1625. & obtinuit mandatum executiuum pro scutis 506. contra DD. Fratres de Fuccis, vti hæredes supradicti q. Thomæ fideiussoris census, qui fratres de Fuccis, ad hoc vt se liberarent ab eorum obligatione, emerunt dictum censum, eiusque fructus vsque ad annum 1628. decursos persoluunt, cum reportatione, ac Iurium cessione in formâ, cuius vigore de anno 1633. egerunt contra Dominos de Vbertis tanquam tertios possessores vigore emptionis secutæ de anno 1615. vnius prædij olim possessi per q. Philippum de Comitibus in hoc censu pariter cum supradicto Thoma de Fuccis obligatum, & lata sententia in Saluiano in partibus coram Vicario Ciuitatis Castelli ad fauorem supradictorum de Fuccis fuit eis concessa immissio ex Saluiano in bonis, de quibus agitur possessis per Vbertos causa in gradu appellationis ad Rotam fuit deuoluta, dubitari, an obstaret præscriptio dictis Doctoribus de Fuccis, quominus possent venire contra prædium possessum per Vbertos, ad hoc vt Fuccij valeant satisfieri fructibus dicti census solitis, ac decursis, & in posterum decurrenda, & Domini negatiue resoluerunt.

Ex eo quia ab anno 1615. quo fructus adhuc exigebantur à Florido de Libellis Domino censûs vsque ad annum 1623 tempore litis motæ coram A. C. fuit factum pro solutione dictorum fructuum, vix elapsi sint octo anni, † quod tem- 1
pus non est sufficiens ad inducendam præscriptionem ad quam ad minus requiritur cursus decem annorum iuxta *l. fin.* §. *sin autem Cod. de præscript. longi temporis* Alex. *cons.* 118. *n.* 116. *lib* 2. Cephal. *cons.* 9. *num* 14. Mascard. *de probat. conclus.* 1214. *num* 68. Gratian. *decis. Marchiæ* 15. *num.* 12. Thomat. *decis. March.* 44. *num.* 2. Ioseph Ludou. *decis. Lucen.* 31. *num.* 18. & fuit dictum in *Spoletana Saluiani* 3. *Iunij* 1639. *coram Reu. P. Dom. meo Merlino*; cum ante dictum temporis spatium non possit considerari aliqua † negligentia, aut mora 2
in Creditore, in cuius pœnam talis præscriptio est fundata, & sine quibus præscriptio non habet locum Anchar. *in cap. possessor, num* 4. *de reg. iur.* Surd. *decis.* 236. *num.* 14. Collan. *in consuetud. Burg. rubr.* 11 *de cens.* §. 2. *num.* 37. Foller. *de cens. verbo, huiusmodi num* 95. Cenc. *de cens. quæstione* 98. *num* 49. *&* 50. Rota *decis.* 407. *num.* 16. *part* 5. *recentior.* quamuis Vberti emerint bona, de quibus agitur vsque ab anno 1613. & contra eos fuerit actum in Saluiano, vti possessores de anno 1633

propterea

3 propterea † eos esse tutos ab hypothecâ, nec esse amplius molestandos, cùm non tantum bona possederint spatio decem, verum etiam 20. annorum, nihil facit, quia cùm vsque ad annum 1615. fructus fuerint soluti per Ioan. Vincentium Principalem debitorem, & ab inde de anno 1623. fuit actum pro solutione fructuum, & reportatum mandatum executiuum de anno 1624. coram A.C. quo tempore nondum effluxerant anni decem requisiti ad præscriptionem inducendam ex prædictis, & successiuè de anno 1628. Fuccij soluerant hoc debitum cum reportatione iurium, propterea benè fuisse intentatum Saluianum de anno 1633. Nec Fuccis obstare præscriptionem, quia tempore, quo fructus soluebantur à dicto Ioan. Vincentio Vitellio Principali debitore non poterat agere. Floridus de Libellis Dominus census, nec sua iura experiri
4 contra † tertios possessores, ideò nulla ei currebat præscriptio. Cassancus *in consuet. Burg. d. rubr.* 11. *de cens.* §. 2. *n.* 37. *vers. dicuntur, cum segq.* Foller. *in prax. censual. verbo, huiusmodi n.* 95. Cenc. *de cens. q.* 98. *n.* 49. *&* 50 Ciuall. *in specul. com. contr. com. q.* 3. *n.* 9. *&* 10. & dixit Rot. *part.* 5. *recent. decis.* 407. *num.* 15.

Nec ex eo quòd dictus Floridus de Libellis de anno 1624. reportauit mandatum pro solutione fructuum dicti census pro annis pluisquam decem
5 venit dicendum † fuisse elapsos integros decem annos, & consequenter completam præscriptionem decennalem, quia cùm constet pro annis 1613. & 1615. fuisse solutam aliquam partem fructuum, quamuis non integros fructus, provt de tali solutione dictum fuit per quietantias quamuis cantantes ad bonum † computum dictorum
6 annorum per solutionem partis fructuum eorundem annorum remanet interrupta talis præscriptio decennalis, vt per Foller. *in praxi censual. verbo, huiusmodi n.* 93. *fol.* 181. Rot. *in Romana Dotis & legat.* 15. *Ian.* 1620. *coram Manzanedo. iunx. ex. in l. cum notissima, §. & de quibus, C. de præscr.* 30. *ann.* Natt. *cons.* 402. *n.* 64.

Præterea censuerunt Domini non intrare præscriptionem, quia vltra cessationem decennalem requiritur etiam quòd Creditor. Sciat alienationem bonorum factam fuisse in tertium, quod hîc deficit. † Vnde contra ignorantem agere non va-
7 lentem, non poterat currere præscriptio, quia in eo cessabat negligentia, in qua fundatur præscriptio, †
8 & cùm agat de facto alieno, ignorantia præsumitur, *l. verius ff. de probat. diu. in cap præsumitur de reg. iur. in* 6. & in his terminis firmant Cassan. *in consuetud. Burgun. rubric.* 11. §. 2. *num.* 44. qui in fine *d. gloss.* refert ita secundum suam opinionem fuisse iudicatum, Foller. *in prax. censual. verbo, huiusmodi sub num.* 95. *vers. item quarto facit,* Rodrig. *de ann. reddit. lib.* 2. *quæst.* 9. *sub n.* 65. Thomat. *decis. Maceraten.* 44. *num.* 26. *& seq.* vbi quòd scientia requiritur in quacumque præscriptione iu-
9 rium, & illa est probanda Rot. *dec.* 407. *n.* 18. *part.* 5. *recent.* & fuit dictum in *Spoletana Saluiani* 3. *Iulij* 1639. cor. R.P.D. meo Merlino.

10 Maximè cùm agatur de materia præscriptionis satis odiosa, & semper quando potest cuitanda,
11 *& quantum fieri potest*, referuanda ex traditis per Angel. *in leg.* 1. *Cod. de præscript.* 30. *vel* 40. *annorum dec. cons.* 68. *sub num.* 5. *versic. sed tamen,* Decian. *consil.* 108. *num.* 28. & sæpius firmauit Rot. *decis.* 304. *num.* 2. *in fin. part.* 1. *recent. & coram bon. mem.* Buratto. *decis.* 437. *in fin.* cum aliis latè congestis per *R.P.D. meum Merlinum in Spoletana Saluian.* 3. *Iunij* 1639.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Leodien. Modiorum Speltæ.

Lunæ 1. *Martij* 1641.

ARGVMENTVM.

Contractus, quod sit Emphiteuticus ex quibus tutò arguatur. Dominus directus, sicuti inuitus cogi non potest ad vendendum emphiteutæ ius directum, ita cogi nequit emphiteuta vendere Domino dominium vtile. Census in dubio iudicatur irredimibilis.

SVMMARIVM.

1 *Contractus essentia regulariter declaratur ex verbis.*
2 *Modicitas annuæ præstationis arguit contractum esse emphiteuticum.*
3 *Contractum esse emphiteuticum, ex quo facto argui possit.*
4 *Emphiteuta cogi non potest ad redimendam suam annuam præstationem.*
5 *Dominus directus cogi non potest inuitus ad vendendum emphiteutæ directum dominium.*
6 *Census in dubio iudicatur irredimibilis.*
7 *Census antiquissimis illis temporibus ante Bullam Pij V. de censibus frequentissimè erant irredimibiles.*
8 *Census ex quo arguatur quod fuerit irredimibilis.*
9 *Census si fuerit constitutus in perpetuum absque vlla præfinitione temporis, arguitur quod sit irredimibilis.*
10 *Dominus directus aliud est, quòd titulo venditionis directum dominium, vel annuam præstationem cedat.*
11 *Et aliud est, quòd debitor canonis det facultatem redimendi, séque in posterum liberandi ab annua præstatione.*
12 *Illatio non fit ad diuersa.*

DECISIO CXXII.

SEntentias de partibus condemnantes Abbatem Ecclesiæ Vallis Sanct. Lamberti ad admittendam redemptionem annuæ præstationis 24. modiorum Speltæ quam Ludouicus Marsilion hodie soluit dictæ Ecclesiæ dixerunt DD. tanquam iniustas esse infirmandas, cùm Abbas nullatenus astringi posset ad huiusmodi redemptionem admittendam, siue contractus, de quo agitur, iudicetur emphiteuticus, siue censualis.

Si enim iudicatur emphiteuticus, vt videntur suadere tum verba contrahentium ibi in emphiteusim perpetuam, ex quibus regulariter essen- 1
tia contractus declaratur, *Vt ex textu in l. qui fundum, qui argum. vers. fundi venditor ff. de contraben. empt.* tradunt in proposito *Natt. cons.* 49. *numero* 13. *post med. vers. tamen præmissis & cons.* 194.

conf. 194. *num.* 1. Decian. *respons.* 2. *num.* 62. *lib.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 105. *num.* 1. *&* 2. Tum modicitas prætationis respectu bonorum, quæ nedum numero plura recensentur in instrumento concessionis factæ vsque & ab anno 1394. Sed etiam à qualitatibus expressis liquet esse magni valoris, ex qua modicitate contractum præsumi emphyteuticum aduertunt Speculat. *tit. de emphyteut.* §. *nunc aliquo numero* 2. *vers.* 2. *quæritur. Iaf. in l.* 1. *num.* 35. *C. de iur. emphyt.* Bald. *in cap. litera num.* 3. *extra de dilat.* Ruin. *conf.* 161. *num.* 22. *lib.* 1. Barbat. *conf.* 14. *num.* 35. *& seq.* Vbi quod ita pluries, & vidit iudicari, *& alij alleg. per* Menoch. *vbi supra de præsumpt.* 105. *num.* 5. *& num. sequent.* Iuncto præsertim pacto oppositio in d. instrumento, quod in casum moræ in soluendo dictam præstationem
3 possent † Ioanna quæ concessionem fecit, & ab ea causam habentes redire, & manus apponere ad prædicta bona vti propria, ex quo etiam contractum iudicandum esse emphyteuticum firmant. Dec. *conf.* 138. *num.* 7. *vers. secundo personaliter.* Brunor. à Sole *quæst. legal.* 5. *num.* 15. Roder. *de ann. redd. lib.* 2. *quæst.* 22. *num.* 11. Vtique Abbas cogi
4 † non poterat ad admittendam redemptionem huiusmodi præstationis debitæ ex causa emphyteusis, quia aliàs dominus directus cogeretur
5 † inuitus ad vendendum emphyteutæ directum dominium contra *l. inuitum* 11. *& l. dudum* 14. *de contrab. empt. quas probauit* Rota *in recent. dec.* 372. *num.* 2. *part.* 1.

Quatenus verò ex verbis, & pactis appositis in dicto instrumento, & in aliis quæ dantur in summario possit iudicari censualis, provt multis rationibus vnus ex DD. deducebat nihilominus dicta præstatio erat irredimibilis vti debita pro censu reseruatiuo antiquissimo longè ante Bullam
6 sanct. mem. Pij V. † qui in dubio irredimibilis iudicatur, vt tradunt Conar. *var. resolut. cap.* 10. *num.* 5. *vers. primum illud, & vers.* 3. *deprehendi potest, & versic. quarto, quoties lib.* 3. quem referunt & sequuntur, Boccac. *de censibus part.* 2. *num.* 188. Roder. *de annuis redditibus, lib.* 1. *quæst.* 15. *num.* 43. *&* Molin. *de contract. disp.* 382. *n.* 2. *vers. secundus contractus*, & plene, ac indistincte. Auendan. *de censibus Hispan. cap.* 14. *numero* 6. Quem sequitur nouissime multis argumentis confirmans hanc opinionem. Duard. *de censib. in præam. quæst.* 19. *num.* 3. *& seq.* Eaque affertur
7 ratio, † quia antiquissimis illis temporibus istorum censuum irredimibilium vsus erat frequentissimus, vnde tales præsumendi sunt, vt ex Paris. *conf.* 52. *num.* 44. *& conf.* 13. *num.* 29. *lib.* 1. & Cald. *de empt. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 11. tradit Grat. *discept. forens. cap.* 985. *num.* 12. & firmauit Rota *in Romana census* 9. *Decembr.* 1621. *coram bon. mem. Card. Verospio, quæ est dec.* 394. *n.* 1. *&* 2. post Cenc. *de censib. secundum* Modern. *impress. Taurinen.* Ponderando præsertim in casu nostro illud verbum
8 † in perpetuum, quod denotat censum fuisse constitutum sine vllâ præfinitione temporis † eúmque
9 semper duraturum *l. pure* §. *fin. ff. dot. except.* Cald. *conf.* 17. *de verb signific.* & in puncto Bald. *conf.* 372. *sub num.* 2. *lib.* 4. & Rota *in dicta Romana Census num.* 1.

Nec ex eo quòd Ioannes de Liers, & eius filia
10 alteri vendiderint huiusmodi † præstationem, illa videtur effecta redimibilis, nam aliud est, quod Dominus titulo venditionis in aliud transferat dominium directum dominium, vel annuam præstationem sibi debitam, aliud verò quòd debitori † canonis emphyteutici, vel census reseruatiui det facultatem redimendi, séque in posterum liberandi ab eorum præstatione, quia hæc nihil habent commune inter se, vt patet ad sensum, ideóque intrat 11 12
vulgata reg. *l. Papinianus exuli, ff. minor.* quod ex diuersis non fit illatio.

Et ita resolutum informante tantum Abbate.

R. P. D. Royas.

Postea Episcopo Tarraconn.

Romana Pecuniaria.

Martij 29. *Maij* 1641.

ARGVMENTVM.

Debitor cambij si fuerit citatus ad docendum de remissa, dum de eâ non fuerit doctum, rectè contra eundem relaxatur mandatum Auditor Cameræ inter & contra Mercatores, procedit vti Princeps.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas colligitur ex reuolutione actorum.*

2 *Iura ab aliquo producta plenè contra eundem probant.*

3 *Ad mandati relaxationem quando benè dicatur deuentum.*

4 *Auditor Camera potest procedere inter, & contra Mercatores Curiæ vsque ad quamcumque summam de plano & sine figura iudicij.*
Inter Mercatores auditor Camera potest procedere executiuè manu Regiâ, & solâ facti veritate inspectâ, n. 5.

6 *Iudex quando possit procedere, vti Princeps.*
Clausula manu Regiâ & solâ facti veritate inspectâ quid importent, num. 5. *&* 6.

7 *Inter Mercatores Iudex procedere debet ex bono & æquo.*

8 *Vendens habitâ fide de pretio quis conueniri non potest, nisi prius discussis emptoribus limita. num.* 10.

9 *Litteras Cambij transmittere ad nundinas quid sit.*

10 *Debitor principalis quando quis efficiatur suscipiens in se nomina debitorum.*

12 *Mercatorum fidei, concernenti eorum professionem multum deferendum venit.*

13 *Clausula, sine præiudicio, præseruat præiudicium in non expressis.*

DECISIO CXXIII.

Dixerunt hodie Domini mandatum ab A. C. relaxatum pro scutis aëri marcarum 612. contra Antonium de Federighis dubitorem Iacobi Brigoni esse exequen. vti validum, & iustum: De validitate constat † ex reuolutione actorum, in quibus leguntur omnes citationes necessariæ in hoc iudicio Varel. *dec.* 260 *part.* 2. Durand. *dec.* 310. *num.* 1.

Iustitia verò desumpta fuit, ex eo quia Federi-

ghius præfatus scripsit d. Brigono sub die 1. Decembris præteriti se remisisse dd. pecuniarum summam Procuratori Christophori Brigoni ad Proximas Nundinas Apparitionis Placentiæ, hocque pro aliis scutis 910. monetæ de quibus per *contoſaldo* dederat creditum D. Iacobo, necnon ex adnotatione facta in propriis libris eiusdem Antonij de Federighis, ex quibus omnibus benè remanet probatum creditum Brigoni præsertim, cùm fue-
2 rint ab eodem Antonio producto,† quæ ideò contra eum plenè probant Rota *in recent. decis.* 120. *num.* 4. *part.* 1. & 2. *decis.* 2. *num.* 1. & 142. *num.* 3. Gregorius XV. *decis.* 138 *num.* 4. vbi Addit. *num.* 15. Durand. *decis.* 185 *num.* 17. quapropter cùm D. Anto-
3 nius fuerit coactus coram A. C. ad docen. De remissa, & de ea non fuerit doctum, † vtique fuit benè deuentum ad relaxationem mandati, vt in similibus terminis firmat Scacc. *de camb.* §. 7. *gl.* 4. *n.* 1.

Nec obstat quod fuerit actum sine obligatione Camerali, & absque litteris Cambij, pro quibus tantummodò executiuè procedi solet: fuit enim responsum A. C. benè potuisse executiuè in hoc casu procedere per amplissimas facultates, quas habet in negotiis spectantibus ad Mercatores, vt in eius facultatibus impressis post Salustium Tiber. *in*
4 *in prax. num.* 19. vbi expressè dicitur † Auditorum Cameræ posse procedere inter, & contra Mercatores Curiæ vsque ad quamcumque summam summariè, simpliciter, & de plano sine strepitu, &
5 figurâ iudicij, † sola facta veritate inspecta, & manu Regia, quæ clausulæ remittunt solemnitates iuris, Dec. *in cap. Pastoralis, num.* 17. *de appellat.* Oldrad. *conſ.* 113. Hond. *conſ.* 49. *num.* 32 *lib.* 1. Crauat. *ad veſtr. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 7. Mart. *de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 80 Scacc. *de appellat. quæſt.* 161 *limit.* 1. *n.* 76. Rot. *dec.* 446. *num.* 1. *part.* 2. *recent. & par.* 5. *dec.* 120.
6 *num.* 1. & operantur † vt Iudex possit procedere vti princeps Mandos. *conſ.* 65. *num.* 10. & *conſ.* 96. *col.* 1. Gratian. *decis. March* 68. *num.* 5. Iason. *in* §. *bona fidei inſtit. de action. num.* 45. Brun. *de ceſſ. bon. quæſt.* 36. *in* 4 *quæſt princ. num.* 6. cum aliis per Gra-
7 tian. *d. decis.* 68. *num.* 2. cum inter † Mercatores procreatur de bono, & æquo, Menoch. *de arbitr.* 9. 51. *n.* 396. Thes. *dec.* 166. *n.* 7 Franch. *dec.* 303. *n.* 3. Rota Ianuen. *dec.* 23. *n.* 15. & *p.* 1. *dec.* 641. *in fin.* & *part.* 5. *dec.* 395 *n.* 12.

Minus obstat, quod D. Antonius de Federighis sit debitor prædictæ summæ occasione mer-
8 cium transmissarum ad effectum vendendi, † quæ successiuè fuerunt venditæ diuersis personis habitâ fide de pretio, & consequenter illum non esse conueniendum non discussis prius emptoribus.

Fuit enim dupliciter responsum. Primò debitum præfatum scut. 612. auri marcharum benè prouenire ex literis Cambij, cum D. Antonius debitum de quo agitur pro tali recognouerit, dum dixit, quod pro eo extingendo transmiserat ad nundinas Placentiæ litteras continentes proprij debiti solu-
9 tionem, transmittere † autem litteras hoc modo nihil aliud importat, quam transmissionem litterarum cambij pro solutione facienda, ita Nauar. *conſil.* 31. *l.* 6 *de vſur.* Alex. Rand. *in opus ſuper banco S. Ambroſij n.* 37. Rota Ianuen. *dec.* 2. *per tot. præſertim n.* 10. & 11.

Secundò responsum fuit, quod dum Antonius & Brigonus conuenerunt, *del ſtare del credere*, suscipiendo dictum Antonium duplicatam prouisionem, hoc casu non esse deueniendum ad excussionem eorum, qui merces emerunt, sed eundem Antonium esse reputandum † principa- 10
lem debitorem, & in se successisse nomina debitorum Scacc. *de camb.* §. 3. *num.* 6. & hoc de verbo *del ſtare del credere eſt decis.* 120. *part.* 5. *recent.* vlterius data fuit fides Mercatorum attestantium hæc verba importare, quod Mercatores teneantur post acceptam duplicatam prouisionem ac conuentionem *del ſtare del credere* maturatis pagis merciumvenditarum transmittere pecunias retractas quam- 11
uis non † exactas, & de proprio absque vlla debitoris excussione, quibus plurimùm in hac materiâ esse deferendum dixit Bald. *conſ.* 40. *num.* 10. *lib.* 5. Socc. Iun. *conſ.* 27. *n.* 22. *lib.* 2. Greg. XV. *dec.* 126. *n.* 3. & 7. Durand. *dec.* 368. *n.* 12.

Vltimò non obstat quòd in Epistola dicti Antonij adsint illa verba *senza pregiudicio*, quia dicta 12
verba benè † præseruant præiudicium in aliis, non autem expressis, ita Oldrad *conſ.* 330. *num.* 9. *in fin.* Gratian. *discept.* 867. *num.* 10. Mant. *de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 142. *n.* 2.

Etita resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Carillo.
Postea Præside Vallisoletano.
Bononien. Pecuniaria.
Lunæ 17. *Iunij* 1641.

ARGVMENTVM.

Nomen debitoris cessi cum promissione exigibilitatis, vt inexigibile probetur sufficiunt diligentiæ executorum, vnà cum citatione facta contra cedentem ad iudicandum bona debitoris: Instrumentum illud attenditur, quod magis præcisè loquitur, & clarius, vbi alterum per extensum, alterum verò solum per Abbacum summam in eo contentam specificat.

SVMMARIVM.

1 *Inexigibilitas debitoris cessi probatur ex mandato contra eum relaxato, quod exequi non potuit propter legitima impedimenta.*
Quinimò ex citationibus factis contra cedentem ad iudicandum bona debitoris, ibid.
2 *Inexigibilitatem ad probandam quoties agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile.*
Sufficiunt diligentiæ executorum, & citationes pro indicatione bonorum, nec formalis requiritur excussio, ibid.
3 *Inexigibilitas debitoris probatur ex cessione bonorum per eum facta.*
Excussio non requiritur, vbi notoriè apparet de inexigibilitate debitoris, n. 3.
4 *Bona æstimantur ad rationem quinque pro centenario.*
5 *Instrumentum extractum à substituto Notarij causa plenè probat etiam sine citatione partis.*
6 *Instrumentum si alterum summam per extensum specificet, alterum verò illam per abbacum enunciet magis attenditur quod per extensum loquitur.*
Instrumentum illud attendi debet, quod clarius loquitur, n. 6.
7 *Instrumenta vbi duo sunt, quorum alterum ab alio discrepat statu pleniori.*

DECISIO

DECISIO CXXIV.

IOannes Cecchellus duo credita ascendentia ad libras 5300. quæ habebat contra Petrum de Funis, & Ioannem de Zannettis cessit cum promissione exigibilitatis D. Marchioni Fontanæ, qui eadem nomina debitorum sic cessa denuò cessit Emilio de Sartis cum simili promissione exigibilitatis, sed quia dictus Emilius Cessionarius nihil consequi potuit à debitoribus cessis, nec à Cecchello cedente, Semidea eiusdem D. Emilij filia, & hæres iudicium contra D. Marchionem instituit vigore obligationis per ipsum factæ de manutenendo Cecchellum exigibilem, & deuoluta in gradum appellationis causa ad Rotam, mihique commissa dubitaui, An constet de exigibilitate Ioannis Cecchelli, quæ suffragetur D. Semideæ, & affirmatiuè fui responsum.

Quandoquidem in summario eiusdem Semideæ apparet contra D. Cecchellum fuisse relaxatum mandatum, & non potuisse exequi ob inhibitionem & decretum visitæ gratiosæ Ciuitatis Bononiæ, quæ mandauerat eundem Cecchellum non molestari neque realiter, neque personaliter, attenta cessione bonorum per ipsum facta Creditoribus, provt constat ex relationibus Executorum,
1 † & vlterius dantur citationes contra dictum Marchionem ad iudicandum bona debitoris super quibus fieri posset executio, qui sunt boni modi probandi inexigibilitatem iuxta theoricam Gloss. *in l. à Diuo Pio, §. in venditione verb. capiantur ff. de re iudic.* Quam sequuntur Angel. Imol. Pacian. & alij plures relati per Citiac. *in cons. §. à n. 142. vsque ad num. 147.*

Nec erat necessaria formalis excussio citato ipso Marchione, quia dum agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile suffi-
2 ciunt † prædictæ diligentiæ Exequutorum & citationes pro indicatione bonorum Aretin. *in §. si quis in fraudem n. 13. instit. de action.* Papien. *in inform. resp. libell. in action. hypothec. in verb. exceptionem Excussionis num. 17.* Thomat. *decis. 61. n. 10. & 11. cum segq. facit decis. Forolinien. cessionis census 29. May 1626. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo*; præsertim cum ex decreto Visitæ emanato vigore cessionis bonorum notoria facta fuisset in-
3 exigibilitas Cecchelli, † qua notorietate stante opus non erat vlteriorem facere excussionem Bald. *in cons. 198. lib. 1.* Roland. *cons. 9. num. 20. lib. 1.* Negusant. *de pignor. part. 8. membr. 1. n. 14.* Corn. *consil. 46. col. pen. lib. 2.* Ioseph. Ludou. *decis. Perus. 45. num. 15.*

Non obstat quòd in indicationibus, & Decretis Visitæ enunucientur plura bona annui redditus
4 librarum 3000., † quorum proprietas æstimata ad rationem quinque pro centenario *iuxta gloss. final. in auth. perpetua de Sacr. sanct. Eccles.* ascendat ad libras 60. mill. circiter, Credita autem pro quibus bona prædicta fuerant assignata non excedant libras 26. mill. & sic dicta Semidea potuerit se satisfieri procurando subhastationem dictorum bonorum.

Quia non subsistit quòd Credita prædicta sint in libris 26. mill. sed benè in scutis 26. mill. vt legitur in instrumento originali producto pro parte dictæ Semideæ duabus ab hinc mensibus parte ci-
5 tata, † quod plenè probat, vti extractum à substituto Actuarij causæ licet absque citatione partis *iuxta dec. Greg. XV. 59. n. 4.* vbi aliæ plures Rotę de-

cisiones concordantes cumulantur, quo supposito in facto certum est, quod nec redditus librat. 3000. nec proprietas ad rationem quinque pro centenario eiusdem redditus satis fuisset pro soluendis dd. scut. 26000.

Nec releuat instrumentum pro parte d. D. Marchionis productam loquens de libris per abacum, quoniam visum fuit Dominis magis standum † esse 6
alteri instrumento loquenti per extensum tam ex eo quod clarius loquitur ad notat per Rota Ianuen. *in dec. 96. n. 1. 2. & 3.* quam etiam quia plus continet, quando autem duo adsunt instrumenta, quorum alterum ab alio discrepat, statu pleniori, vt tenet Alex. *in cons. 105. n. 3. lib. 2. arg. l. si ita scriptum fuerit 67. ff. de hæred. instit. & l. si quis ex argentariis §. si initium, ff. de edend.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Roxas.

Episcopo Tarraconn.

Romana Domorum.

Lunæ 9. Decembris 1641.

ARGVMENTVM.

Dominium directum ad effectum caducitatis ad probandum, instrumenta locationum, solutionum, aliæque confessiones, & adminicula nullius sunt roboris, & momenti. Emptor rei emphiteuticæ, qui se obligauit assensum Domini impetrare, quem postea neglexit, si exinde caducitatem incurrit, non potest euictionem prætendere.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum conceditur stante iniustitia sententiæ, qualiscumque illa sit etiam non notoria.*

2 *Tribunalis suprema reuocant sententias vbi in actis constat de illarum iniustitia.*

3 *Deuolutioni locus esse non potest, nec identitate rei deuolutæ, nec directo probato dominio.*

4 *Deuolutionis in casu ad probandum dominium directum, ac identitatem rei deuolutæ non sufficiunt locationis solutiones, aliæque confessiones, & adminicula.*

5 *Caducitas non intrat in locatione.*

6 *Consensus Domini directi reseruatus cum clausula* quatenus requiretur, & non alias, *non præiudicat naturæ locationis.*

Sed imò tuetur ab omni præiudicio ibidem.

7 *Euictio vt alicui præiudicet, debent illis intimari molestiæ.*

8 *Molestiæ intimatæ procuratori non legitimo, non habentur in aliqua consideratione.*

9 *Emptor qui assensum Domini directi impetrare tenebatur, si illum non impetrauit, ac proinde res ipsi fuerit euicta, non potest agere de euictione, & infra n. 12.*

10 *Caducitati locus esse solet ex alienationibus irrequisito Domino factis, & sine solutione laudemij.*

12 *Alienatio rei emphiteuticæ facta ex causa necessaria, qualis est assignatio dotis non requirit consensum Domini directi, nec illi soluitur laudemium.*

12 *Euictionem prætendere non potest, qui fuit causa euictionis, & sup. n. 9.*

13 *Venditione factæ rei emphiteuticæ cum clausula* Saluo assensu, & non alias, &c. *non dicitur incursa caducitas, quamuis ad traditionem fuerit deuentum, & num. 14.*

DECISIO CXXV.

STeterunt hodie Domini in decisis coram me sub die 22. Iunij 1640. * in qua dictum fuit
1 constare de causis restitutionis in integrum ad fauorem Alphonsi Ferri, illis potissimum fundamentis, desumptis ex iniustitia sententiæ Vicarij verbis contra Alphonsum latè † quæ sufficit ad hunc effectum qualiscumque sit, etiam non notoria Cæs. de Grass. *decis.* 10. *n.* 12. *de sent. ac re iudic.* Seraph *decis.* 251. Caputaq. *decis.* 94. *part.* 3. Rota *in*
2 *recent. decis.* 492. *n.* 1. *p.* 1. *&* 507. *n.* 1. *p.* 2. & fuit dictum *in Arimin. fideicommissi* 24. *Martij* 1640. *coram R.P. D. meo Cerro*, præsertim in supremis Tribunalibus, in quibus sententiæ † reuocantur, vbi in actis de iniustitia constat, vt per Guid Pap. *decis.* 215. *n.* 7. *&* 368. Cæs. de Grass. & Seraphin. *vbi proximè.*

3 In præsenti illa desumpta fuit ex pluribus; Primo quia non fuit probatum vineam permutatam ab Alphonso cum dominus Horatij Colutij extare sub directo dominio Monialium, nec † identitatem eiusdem, quibus deficientibus deuolutioni
4 locus esse non poterat. Sarmien. *de redd. Eccles. part.* 3. *c.* 2. 25. *&* 24. Caputaq. *decis.* 280. *part.* 1. *n.* 1. *&* 5. vbi quod tali casu non sufficiunt instrumenta locationum, solutiones, † aliæque confessiones, & adminicula. Seraph. *decis.* 1453. *num.* 1. *& in portuen. Stagni* 29. *Iunij* 1657. *coram R.P. Dom. meo Panzirolo & in Perusina emphiteusis* 13. *Febr.* 1640. *coram R. P. D. meo Dunozet.* & quamuis de nouo fuerit addicta quædam relenatio facta per Bartholomæum Perinum vsque de anno 1571. in qua fatentur se retinere in locationem à Monali-
5 bus Sancti Cosmati petias sexdecim terreni, &c. attamen dicta reuelatio non probat bona controuersa esse emphiteutica, imò ea potius remanet exclusa, dum reuelatio loquitur de locatione, † in qua non intrat caducitas Seraph. *dec.* 286. *n.* 5. *vsque ad* 16. *&* 288. *per totam.*

Nec obstat reseruatio consensus Monialium in
6 venditione secuta de anno 1590. quia fuit animaduersum non legi simpliciter reseruatum, sed cum clausula *quatenus requireretur, & non alias, &c* non inde præiudicat propriæ naturæ locationis, † sed imò tuetur ab omni præiudicio Surd. *consil.* 186. *n.* 10. Seraph. *dec.* 107. *n.* 7. Grat. *discept.* 926. *n.* 4. *&*
7 *p.* 6. *rec. dec.* 110. *n.* 13. *&* 14.

Secundò quia euictio vineæ secuta non potuit nocere dicto Alphonso, ei non fuerunt intimatæ molestiæ, † prout erat necesse Rip. *in cap. cum M. Ferrarien. num* 162. *de constit.* Rota *decis.* 388. *n.* 2. *part.* 3. *recent.* cum aliis in decisione hodie cosirmata; & quamuis habentes causam à Colutio con-
8 tenderent intimationem fuisse secutam, attamen sufficienter constitit illam fuisse factam Ioanni Dominico Belgio, † qui non erat legitimus procurator Alphonsi, nec inde fuit habita in consideratione vti non legitimè executa.

Tertiò dicebant Domini inconcussum remanere fundamentum, quòd euictio fuerit secuta culpam Colutij; nam si vinea fortasse esset sub proprietate Monasterij, ad Colutium tamen spectabat impetrare consensum Monialium ex peculiari conuentione. Vnde si Colutius neglexit consensum impetrare, prout tenebatur propriis sumptibus, 9
non inde valebat † agere ad euictionem cui ipse ipse dederat causam, non curando assensum illius Azo *in Sicomen. C. de euiction.* Surd. *cons.* 15. *n.* 24. Rota *in Romana Societatis officij* 4. *Ianuarij* 1594. *cor. Cordubа & part.* 5. *rec. dec.* 337. *n.* 16.

Minus obstare dicebant Domini quòd deuolutio intentata per Moniales fuerit prætensa ob alias alienationes prius secutas, & primò ob alienationem factam à Portia Domina vxori Ioannem Baptistam Guidum eius primum virum; secundo in Alphonsum, dum cum eo transiuit ad secunda vota, & tertiò in Colutium semper absque solutione laudemij, ac consensu Monalium, ex quibus alie- 10
nationibus sic secutis † factum fuisse locum caducitati iuxta Text. *in l. fin. C. de iur. emph. cap. potuit de locat.* Inde ex istis esse præsumendum fuisse intimatam caducitatem, fuit tamen replicatum præfatas primas alienationes per Portiam factas fuisse ex causa assignationis dotis, & sic ex causa neces- 11
saria, † quo casu non requiritur consensus Domini directi; nec soluitur laudemium *in* §. *emphiteusim in auth. de non alien.* Alex *cons.* 173. *lib.* 2. Ias. *in l. fin. C. de iur. emphit. n.* 107. Cephal. *cons.* 59. *n.* 33. *lib.* 1. cum aliis per Cald *de iure emph. l.* 4. *c.* 16. *n.* 21. *&* 22. Nec venit dicendum deuolutionem fuisse intentatam ex d. causa, quod fuerit vinea data in dotem, dum ex ea non fuit incursa caducitas, sed benè ex alienatione facta in Colutium, cui ille deerat causam non impetrando assensum Monia- 12
lium, vt dictum est sibi imputandum venit. † Nec valet agere ad euictionem, *l. si mancipium in princip ff. de euict.* Corn. *cons.* 326. *vol.* 1. Surd. *dec. n.* 1. *& p.* 5 *rec. dec.* 377. *n.* 16.

Demum non obstat quòd vltima permutatio fuerit facta ab Alphonso in Colutium cum reseruatione consensus Monialium, qui non legitur impetratus, fuit tamen responsum in permutatione legi etiam clausulas, *& non alias aliter nec alio modo*, &c. quæ operantur vt venditio non censeatur facta non adhibito consensu, nec ideò fuisse incursam caducitatem, quamuis fuerit deuentum ad traditionem rei ante impetratum consensum Rimin. iun. *cons.* 285. *n.* 57. Corb. *in tit. de caus. priuat. ob alien. lim.* 37. Grammat. *dec.* 163. Clar. *in* §. *emphiteusim quæst.* 13. *num.* 5. Rota *in Romana vinearum*, 10 *Iunij* 1639. *coram R.P. D. meo Carrillo*, postea confirmata sub die 27. Nouembris præteriti, ex 13
quo dicta verba *& non alias*, &c. † faciunt deducere partium consensum, itavt nihil egisse videatur, nisi Domini consensus accesserit, Curt. Sen. *cons.* 8. *num.* 4. Gorad. *cons.* 3. *n.* 23. Ias. *cons.* 86. *n.* 16. *lib.* 3. Cephal. *cons.* 118. *n.* 13. cum aliis per Marescot. *var. lib.* 1. *c.* 78. *num.* 3. Inde restitutio in integrum venit concedenda.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D.

R. P. D. ROYAS.

Postea Episcopo Tarraconn.

Maceraten. Census.

Veneris 21. *Iunij* 1647.

ARGVMENTVM.

Apocha penes aliquen existẽs cum aliquâ adnotatione à tergo illius qui per antea dicit câ adnotatione caruisse probare debet. Simulatio scripturæ matrimonialis factæ in maiori summa, & quantitate pro matrimonij honorificentia ex quibus deducatur.

SVMMARIVM.

1 *Obseruantia veritatem demonstrat.*
2 *Administrator censetur dotasse de bonis administratis.*
3 *Non probatur hoc esse, quod ab hoc contingit ab esse.*
4 *Scriptura penes aliquem existens cum aliqua adnotatione, semper eadem adnotatione, penes illum extitisse præsumitur, dum de statu precedenti contrario non constat.*
5 *Probabilitas valdè urget ad præsumptionem inducendam.*
6 *Confessio simpliciter loquens, recipit declarationem ex verbis precedentibus, & subsequentibus.*
7 *Copulatiuæ orationis vna pars declarat alteram.*
8 *Capituli inserti in instrumento dicuntur pars illius.*
9 *Confessio facta in capitulis in instrumento iurato contentis, & ipsa iurata dicitur.*
10 *Præsentia in actu stipulationis instrumenti arguitur ex verbis illius.*
11 *Calculus erroneus non habetur in consideratione.*
12 *Verba quæ aliter verificari non possent, eam admittunt intelligentiam, quæ illis adaptatur.*

DECISIO CXXVI.

PLacuerunt hodie Dominis fundamenta decisionis in hac causa factæ subdit 15. * Februarij præteriti, in qua fuit resolutum Decretum Rotale esse infirmandum, & sic depositum consignandum Cæsari, ex quo dos primi Matrimonij Hieronymæ realiter fuit scutorum 3150. licet apocha ab ea producta caret pro scutis 4000. cum expressio in maiori summa facta fuerit ad honorificentiam, & ad pompam, præsertim stante adnotatione à tergo apochæ per illa verba *Nota che questo scritto non si deue rendere se non ci è il consenso Geronima, Ludouico, e Mario, & all'incontro di Messer Gioseppe, e Messer Cesare Ridolfini, altrimente ci rimetteriano della conscientia dell'honnore, e della robba*, ex quibus verbis apocham esse simulatam deductum fuit, maximè quia primus maritus Hieronymæ erat vir pompaliæ, & in loco aderat consuetudo conficiendi similes apochas ad matrimonij honorificentiam, accedit etiam quod apocha nunquam fuit cõsignata Hieronymæ de cuius interesse principaliter agetur, sed semper fuit retenta tàm à Vincentio quàm à Ludouico eius fratre, † ac hærede, ex qua obser- 1
uantia benè desumitur veritas ipsius adnotationis Surd. *consilio* 262. *num.* 26. Gratian. *discept.* 951. *num.* 8. & demum concurrunt sex illæ coniecturæ in decisionem ponderatæ, quæ Dominis hodie placuerunt ex rationibus in ea deductis.

Ex eo autem quòd dos constituta Hieronymæ in primis nuptiis realiter fuerit scut. 3150. sequitur, quòd dum Cæsar administrator in secundis nuptiis anno 1573. constituit eidem dotem scutorum 4800. censeatur connumerasse in dicta quantitate etiam sortem principalem census scutorum 550. dictæ Hieronymæ assignati vnà cum aliis bonis ab hæredibus primi viri in concordia anni 1592. pro restitutione scutorum 400. primæ paghæ dotis, & pro complemento scutorum 1600. occasione legatorum vsusfructus, & aliorum sibi relictorum à primo viro. Administrator enim † censetur do- 2
tasse de bonis administratoris ex Bart. *in l. vxorem* 39. §. *Pater naturalis num.* 1. *ff. de legat.* 3. Corn. *cons.* 124. *col.* 2. *vers. idem voluit lib.* 1. *& cons.* 316. *n.* 4. *in fine l.* 4. Rota *in Romana de Cinciis* 5. *Iunij* 1604. *coram Cardinale Merlino, & in Ariminen. dotis* 13. *Maij* 1624. *coram R. P. D. meo Merlino, & admisit prima decisio in hac causa facta coram R. P. D. Verospio*; ex quibus benè remansit extinctus dictus census scutorum 550. in quo Cæsar fideiusserat ex latè deductis *in decisione*, hodie confirmata *vers. nec obstat.*

Nec obstare dicebant Domini deducta ad excludendam existentiam dictæ adnotationis à tergo apochæ de tempore quo fuit cõfecta, ex eo quia in transumpto obtento per Hieronymam de anno 1620. dicta adnotatio non fuerit apposita. Quia vltra quod per dictum transumptum non † probatur 3
hoc esse, quod ab hoc contingit abesse *l. non hos. C. vnde legit.* cum vulgatis transumptum apparet extraiudicialiter ad hoc, vt Hieronyma habere copiam apocæ, eiusque intererat, quod adnotatio non transumptaretur. Quinimò cum apocha originalis nunquam exiuerit è manibus Vicentij mediatoris, semperque remanserit inter eius scripturas, vsque-quo Hieronyma illam habuit, & in hæc causa cum dicta adnotatione produxit, vtique venit dicendum à principio penes illum extitisse cum eadem adnotatione eodem modo ac forma, provt in præsenti legitur † dum non constat de statu præcedenti 4
contrario, vt post Oldrad. & Bald. comprobant Ruin. *cons.* 143. *num.* 20. *vers. in casu autem nostro, & num.* 21. *lib.* 5. Rota *decis.* 203. *num.* 5. *& 6. part.* 5. *recentior. & in Pisana Iuris patronatus* 14. *Iunij* 1630. *coram bon. memor. Motmanno.* Eóque magis, quia nedum † concurrit aliqua probabilitas 5
Bald. *in leg. si quis num.* 4. ibi Salic. *num.* 2. *Cod. ad Iul. de adulter.* Rota *in Illerden. Canonicatus* 24. *Februarij* 1620. *coram Patriarcha Manzanedo.* Sed etiam veritas eius facti elucescit ex litteris à Ludouico scriptis Passarino eius agenti anno 1620. in quibus legitur quòd non poterat Hieronymæ consignare apocham siue consensu aliorum interesse habentium stante prædictâ adnotatione à tergo facta per Vincentium eius fratrem, eique iniunxit, vt sumptum confici curaret, eique tradere, cùm nil aliud ad eius fauorem facere permissum esset, hócque etiam remanet comprobatum ex depositione dicti Passarini in vim litterarum monitorialium vt ex summario dato, in responsione pro Cæsare.

Minus obstare dixerunt adducta per Hieronymam

mum contra quartam coniecturam primæ decisionis, quòd confessionis factæ à Ludouico, & D Mario eius fratribus in instrumentis cum ipso Cæsare cantent de solutione, non de constitutione dotis florenorum 2300. constituentium scut. 3150. Nam confessio Ludouici clare loquitur, quòd Cæsar. administrator pro nubendis Sororibus præfatorum Ludouici, & Marij iuxta conditionem familiæ, & qualitatem temporum fuit coactus constituere Hieronymæ pro eius dote dictos florenos 6300. Confessio verò D. Canonici Marij, licet cantet de
6 solutione, remanet † tamen, declarata ex præcedentibus, & subsequentibus verbis, ex quibus colligitur dotis Sororum constituere fuisse à Censore in eâdem summâ persoluto Mant. *decis.* 23. *n.* 3. Buratt. *dec.* 660. *num.* 1. quod comprobatur ex eo quia confessio eisdem verbis copulatiuè facta legitur de dote Hieronymus, & Artemisiæ, vnde cum indubitatum sit dotem Artemisiæ fuisse in summa expressa constitutam, & solutam eodem modo in summa expressa constitutam, solutam illam Hiero-
7 nymus intellexit, cùm † vna pars copulatiuæ alteram declaret Soccin. *in libr.* 1. *num.* 1. *ff. de rubr. dub.* Surd. *decis.* 124. *num.* 9. & quamuis confessio facta fuerit in articulis, attamen quia articuli fuerunt exhibiti ad effectum inferendi (provt in-
8 serti fuerunt) in instrumento † dicuntur pars illius Seraphin. *decis.* 460. *num.* 3. & consequenter cùm in fine adsit obligatio cameralis, & iuramentum continens omnia in instrumento contenta
9 esse vera † vtique confessio facta in articulis remanet per dictum iuramentum comprobata Alex. *cons.* 17. *n.* 2. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 137. *n.* 6. *lib.* 1. Greg. XV. *dec.* 215. *n.* 2.

Neque aliquid facit responsi data contra quintam coniecturam, quòd Hieronyma tacuerit in petendis fructibus dicti census ex quo non interuenerit in transactione anni 1592. & ignorauerit sibi cessum fuisse. Quia vltra ponderata in dicta decisione coram me facta, replicatum fruit quid in prima decis. in hac causa, ad cuius fauorem emanata coram R. P. Dom. meo Verospio vers. Cætera, fuit firmatum se fuisse præsentem † dictæ
10 transactioni, & sic cessioni Census, vt pareat ex illis verbis instrumenti, ibi, *Però adesso essa Madonna Geronima elegge, & esso Misser odoardo glidà*, &c. ex quibus, & aliis in dicta decisione pondratis, non potest controuerti eius præsentia, ac consequenter scientia cessionis Census.

Tandem non obstat calculus hodie datus per Hieronymam ad demonstrandum quòd in consignatione secundæ dotis scutorum 4800. non fuerit comprehensus census scutorum 550. Quia calcu-
11 lus deregitur erroneus, † & captiosus, supponit enim id de quo disputatur, videlicet, quòd fores principalis dicti census non fuerit, comprehensa in dicta summa scut. 4800. secundæ dotis, quod detegitur manifestè erroneum ex quo, siue faciamus culculum in genere & ex supra, ac in decisione hodie confirmata ponderatis patet, quòd in dicta quantitate scut. 4800. fuit comprehensa tam prima vera dos scut. 3150. quam legata relicta Hieronymæ à primo viro constituentia scuta 600. & sic ipsum censum benè remansisse extinctum mediante compensatione, ac integrali restitutione scutor. 4800.

Siue faciamus calculum magis specifice, & apparet quòd 4. census, nempe census scutorum 550. de quo agitur, & alij tres scutorum 1050. simul constituentes scuta 1600. cessi fuerunt Hieronymæ in dicta transactione pro infrascriptis partitis, scilicet pro restitutione scutor. 400. primæ paghæ dotis solutæ primo viro, & pro scutis 160. deficientibus æstimationi legati vestium, & iocalium factæ tantummodo in scutis 440. necnon pro scutis 1000. ratione legati vsusfructus ab eodem primo viro sibi relicti, ac pro scut. 40. pro impensis funerum, quæ partitis simul calculatæ constituunt eandem summam scut. 1600. & proptea dum Cæsar in secundo matrimonio pro dote scutor. 4800. assignauit tam dictos tres census scutor. 1050. quàm integram primam dotem scutor. 3150. ac etiam vestes, & iocalia pro scutis 600. vtique per hanc assignationem remansit extinctus dictus census scut. 550. in quo ipse fideiusserat, cum d. partitæ constituant summam scutor. 4800. in qua necessario comprehenditur pretium eiusdem census cessi Hieronymæ in transactione pro satisfactione dictorum scutorum 400. primæ dotis, & scutorum 160. pro supplemento legati vestium, & iocalium, stante præsertim, quòd dicta secunda constitutio dotis (ratificata per Hieronymam, vt in alia latè deductum fuit) facta fuit cum ea lege, quòd Hieronymæ deberet esse tacita, & contenta de omni, & toto eo quod prætendere posset à fratribus, & à Cæsare patruo, quod venit intelligendum de iure competente Hieronymæ ex dicta transactione, in qua fuerat sibi cessus dictus Census; ex quo præter verba generalia, dicta constitutio dotis scutor. 4800. longe excedebat primam dotem, & sic verba non poterant intelligi de iure ratione dotis, & dabantur alia habita in dicta † transactione, nempe dicti tres Census scu- 12
torum 1050. vestes, & iocalia, vnde perinde est ac si de censu fuisset specialiter dictum, cùm in alio non possit verificari. Giurb. *decis.* 45. *num.* 9. Castill. *de vsufruct. cap.* 39. *num.* 29. & 30 Greg. XV. *decis.* 90. *num.* 3.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Ghisilerio.
Postea Episcopo Tarraconen.
Romana fideicommissi de incoronatis.

Veneris 10. *Maij* 1642.

ARGVMENTVM.

Disputatur articulus an donatio præcedens etiam cum hypotheca præiudicare possit creditori posteriori habenti causam onerosam, & negatiuè concluditur, quoties, vel ille reperitur in possessione, vel donatio fraudulentæ, & simulata conuincitur.

SVMMARIVM.

1 *Pater non potest filium grauare in legitimâ, & si fuisset grauatus, rejicitur onus.*
2 *Dispositio generaliter facta non porrigitur ad casum, in quo quis non habet potestatem.*
3 *Bona super quibus filius elegit legitimam non continentur sub fideicommisso.*
4 *Donatio, & si anterior, & cum hypotheca, non præiudicat ementi postea rem donatam, si ille sit in possessione, & n. seqq. Amplia, vt sub n.* 10.
5 *Donans potest ante traditionem liberè disponere de re donata.*

6 Clausula,

6 *Clausula, constituti & similium effectus cessant per actualem traditionem postea secutam.*

7 *Clausulæ quæ veniunt accessorie ad contractum, si contractus est simulatus, & ipsæ simulatæ iudicantur.*

8 *Simulatio probatur ex confessione partium, & contrahentium.*

9 *Fraus non ita de facili præsumitur, vt simulatio.*

10 *Donationis fraus & simulatio præsumitur ex immoderatitate donationis, ac coniunctione sanguinis.*

Donatio simulata, & fraudulenta non præiudicat creditoribus posterioribus ex causa onerosa, num. 10.

11 *Exceptio detractionis legitimæ, quæ fideicommissario competebat, competit etiam emptori bonorum illius.*

12 *Amplia conclusionem procedere, quamuis ipse fideicommissarius per præcedentem donationem omnia bona fideicommisso subiecisset, ibidem.*

DECISIO CXXVII.

FVit per DD. resolutum tam ex fideicommisso Marcelli Incoronati de anno 1593. quàm ex donatione Franciſci filij de anno 16 8. factæ inter vivos Cæsari filio præsenti, & acceptanti, eiúsque filiis, & descendentibus masculis, illisque deficientibus, Marcello alteri filio, ac descendentibus ex ea, in eorúmque defectum proximiori sibi in gradu: non esse D Angelo Incoronato dandam immissionem siue agat ex. *l fin. C. de edict. diu Adr toll.* siue ex remedio vtilis Saluiani in possessionem Casalis Aquæ Trauersæ venditi anno 16 5. Excellentissimo D Principi Burgesio pretio scut 14 00 ab eodem Francisco de Incoronatis, sub expressa narratiua approbata per eosdemmet Cæsarem, & Marcellum donatarios, quod sibi deberetur legitima in bonis Marcelli Patris, & quod ad illius computum elegisset dictum Casale, illûdque ad se spectare pleno iure dominij, & pertinere, & esse penitus liberum, & immune ab omni, & quocumque censu canone, & responsione, recognitione, grauamine, aut seruitute, non esse subiectum caducitati, deuolutioni, restitutioni, vel alicui vinculo in toto, vel in parte, minusque fuisse venditum, datum, donatum, cessum, atque concessum, aut alio quouis modo alienatum, alienationibus vocabulo latissimo, nec de eo in totum, vel in partem contractum, distractum, aut aliud quidquam factum, fuisse promittendo insuper huic venditioni facere consentire omnem personam ius aliquod habentem, seu quomodolibet habere prætendentem ad solam, simplicem, & extraiudicialem requisitionem prædicti excellentissimi D. principis emptoris.

Non ex fideicommisso Marcelli leuioris; quia cùm Franciscus alius auctor D. principis elegerit pro sua legitima Casale, in cuius possessionem Angelus petit immitti, & pater non possit filium
1 grauare in legitima, † & si grauatus fuisset, onus reiciatur vt est in casu in *l. quoniam in prioribus, C. de inoffic testam.* Nec dispositio generaliter facta porrigatur ad casum, †
2 in quo quis non habet potestatem, *ca. nobis in 2. de sent. excomm. notat.* Bart. *in l. si quis sub conditione ff. de condit. instit.* Bald. *in l. fin. §. in computatione C. de iur. delib cum similibus.* Casale de quo agitur non continetur sub † dicto fideicommisso, vt decidit *gloss.* 3
in l. precibus C. de impub. & alius substit. & communiter omnes *in l. ex tribus, C. de inoff. test. & in l. 1 ff. de vulg. & pup. per text. in l. coheredi, §. filiæ, ff. ad Trebell.*

Nec ex donatione dicti Franciſci, quia cum Franciscus post donationem factam ad fauorem filiorum, & descendentium, vendiderit Casale D. Principi, cum relatione dominij, & possessionis: asserta donatio, etiam si anterior, & cum hypotheca, † non præindicat D. Principi habenti 4
causam onerosam, vt est *text. in l. fin. §. Lucius ff. de donat.* Vbi Lucius Titius donauerat Meuio fundum, & ante traditionem eundem fundum post paucos dies, Sæio pignori obligauerat, deinde dictum fundum tradidit Meuio, cui priùs illam donauerat, & cùm dubitaretur, an donatio fundi esset perfecta: ita vt posteà pignori subiici potuerit, respondit Scæuola Iurisconsultus perfectam quidem esse donationem per traditionem, sed creditorem, licet posteriorem firmam habere pignoris obligationem inductam ante traditionem, atque ita donans potest ante traditionem, † liberè 5
disponere de re donata, vt tradit Carocc. *decis.* 125. *num.* 7. & est ponderand. expositio Bartholi. *ad dictum text. in §. Lucius Titius in princ.* Vbi verbum dicti textus, *donauit* exponit, id est in causa donationis, obligauit, vel promisit, & sic *Bart.* intelligit illum textum, & præsupponit quòd fundus ibi fuit expressè obligatus pro donatione ipsi donatario, vt bene aduertit Gutierrez *de actib. iudic. iurat. cap.* 15 *sub n.* 22. *pro hac eadem opinione*, accedit expositio Bartoli.

Nec dici potest in hâc donatione interuenisse traditionem ex clausulis reseruationis vsusfructus & constituti, quia vis, & effectus istarum, clausularum, † vbi donatio fuisset vera, cessasset per 6
venditionem à donatore posteà factam D. Principi & actualem traditionem subsecutam, vt bene Grat. *cons.* 56. *num.* 38. & 39. *lib.* 1. Gabriel *de empt. & vend. concl.* 2. *num.* 28. Carocc. *decis.* 125. *num* 8. Sed cum donatio DD. viso fuerit simulata, non est de his clausulis curan. cùm veniant accessoriè ad contractum, † in quo sicut simulatio 7
fuit adhibita, ita etiam censeri debet adhibita circa accessoria. Aretin. *in l.* 1. § *si vir vxori col* 3. *ante med. vers sed hoc esset concedend. de plano, ff. de acquir. possess.* quem sequitur Alciat. *ibid. col.* 2. *in princ. num.* 4. vbi etiam Bologn. *num.* 65. *in princ.*

Simulatio autem huius donationis est euidens ex assertione venditionis, cui assenserunt etiam Cæsar, & Marcellus Donatarij, quod de Casale vendito nulla præcesserat donatio. Vnde cùm veritas huius assertionis non possit stare cum veritate præcedentis donationis, necesse est intelligere dictam donationem simulatam, perinde, ac si partes dixissent nullam ad casale præcessisse donationem veram & validam: cum non sit dubium ex confessione partium, † & contrahentium pro- 8
bari simulationem, Berou. *cons* 17. *num.* 11. *lib.* 1. Decian. *cons* 52. *num.* 51. & 52. & *post num.* 65. *vers* 2. *conuincitur ista simulatio lib.* 3. Angel. *cons.* 47. *n.* 2. *versic.* 5 *si post donationem*, vbi ponderat confessionem donatarij ad probationem fraudis, quæ cum non ita facile sit præsumenda, vt simulatio, † ex quo hæc est honestior quàm illa Cu- 9
rtan. *cons.* 155. *num.* 4. Vtique si ex confessione

donatarij probatur fraus à fortiori, probabitur simulatio, maxime concurrente immanitate huius donationis, quæ continet omnia bona præsentia, & futura, & coniunctione sanguinis ex quibus præsumit fraudem, & simulationem donationis,
10 † vt propterea non præiudicetur creditoribus posteritoribus ex causa onerosa resoluit, & latè probat Caroce *decis.1. per totam* quam approbat Anton.de Amat. *var.resolut.26.n.7.*

Vlteriùs cùm ex supradictis pateat D.Principem emptorem habere fundatam intentionem in Instrumento emptionis non obstante præcedenti donatione, eo magis censuerunt Domini dicendum esse, ipsum habere intentionem fundatam in
11 detractione legitimæ debitæ donatori, † qui in specie in ipsa venditione dixit eam consequi in Casali de quo agitur,ex allegatis *Per Rotam coram Seraph. decis.416. à num.8. vsque ad finem.* Hæc autem exceptio detractionis legitimæ debitæ eidem donatori, & venditori respectiue in bonis relictis ab eius ascendentibus suffragatur D. Principi non obstante quod idem donator omnia bona in dictâ donatione præcedenti subiecisset fideicommisso cum prohibitione cuiuslis detractionis.

Et ex his duobus exceptionibus vtraque parte auditâ resoluerunt Domini immissionem esse denegandam.

R.P.D. Panzirolo.

Postea S.R.E. Cardinali.

Romana, seu florentina restitutionis in integrum.

Veneris, 10. *Maij* 1641.

ARGVMENTVM.

Maioribus 25. annis, quantumuis ex capite iustæ Ignorantiæ non soleat concedi restitutio in integrum aduersus additionem hæreditatis sine iuuentario factam, tamen semoto in tali hærede omni dolo, datur talis restitutio in integrum,quando magnum æs alienum patens, contra communem omnium expectationem, in hæreditate exersit.

SVMMARIVM.

1 *Filius continuans habitare in domo paterna, & bona defuncti patris possidere dicitur simpliciter adire hæreditatem paternam, & numero 18.*

2 *Statutum Florentinum sub Rubr. 29. de hæred. &c. quid disponat.*

3 *Restitutionis in integrum remedium regulariter conceditur minoribus, & non maioribus.*

4 *Maior etiam restituitur in integrum concurrente iusto & errore, vel ex ignorantiâ facti, vel ex nouâ, & magnâ causâ.*

5 *Maiori succurritur per restitutionem in integrum, si adsit rationabilis causa.*

6 *Maior iusto errore ductus, vel ignorantiâ facti lapsus adeundo hæreditatem primo aspectu lucrosam, si eam deinde reperiat debitis onustam, tunc auditur petendo restitutionem in integrum.*

7 *Vel malit talem hæreditatem creditoribus relaxare.*

8 *Restitutio in integrum, ex qua causa concedatur maioribus, qui hæreditatem adierunt sine inuentario.*

9 *Maior non restituitur aduersus additionem hæreditatis sine inuentario, nisi magna adsit causa.*

10 *Maiori competit restitutio in integrum ex clausula si qua mihi iusta causa ex dicto minorum aduersus hæreditatem inconsultè aditam.*

11 *Ignorantia regulariter præsumitur in hærede, & maxime in rebus occultis, & numero 12. & 13.*

14 *Factum quando sit occultum, ita vt fallere possit hominem etiam magnæ prudentiæ, & sagacem, & num.15.*

15 *Restitudo in integrum ex iusta causa ignorantiæ conceditur maiori ad lucrum quærendum per additionem hæreditatis, quam prius repudiauerat.*

17 *Multò fortius concedenda venit maiori, si agat tantùm de damno vitando.*

19 *Maior aduersus additionem hæreditatis sine inuentario aditam, restituitur ex iusta causa, etiamsi post additionem fecerit aliquem contractum, dummodo nihil perceperit, vel paratus sit reddere.*

20 *Maioribus 25.annis,etiam in contractibus enormiter lasis, beneficium restitutionis in integrum ex iustis causis conceditur.*

21 *Actus principalis, si corruat, omnes alij actus ex eo dependentes pariter corruunt.*

22 *Minor an restituatur in integrum, si paternæ hæreditati se immiscuit, & maior factus pecunias hæreditarias exegit.*

23 *Maiores aduersus additionem hæreditatis ex capite iustæ ignorantiæ non sunt restituendi.*

24 *Contraria tamen opinio est verior, suadente tamen aliqua insigni causa.*

25 *Statutum Florentinum iubet, quod inuentario non obstante hæres creditoribus hæreditariis satisfaciat.*

26 *Hæredes, dum non possunt iuuari beneficio inuentarij, æquum non est, vt etiam restitutio in integrum denegetur.*

27 *Quod sanè durum admodum videretur, quod semel, & semel denegaretur inuentarium, & restitutio in integrum, dum sunt sine dolo enormiter lasi.*

DECISIO CXXVIII.

CVm post mortem bonæ memoriæ Marchionis Bernardi Capponi; sequutam in Ciuitate Florentiæ D. Vincentius eius filius, quamplurima bona, tam in statu Ecclesiastico, quam in ditione Florentinæ in paternâ hæreditate inuenisset, ac inter alia vigere Florentiæ Rationem bancariam magni nominis, ac etiam Romæ accommanditam, credens propterea, tam ex his quam ex aliis deducendis hæreditatem esse maximè lucrosam, licet super illius additione nullum fecerit actum expressum † nihilominus ceperat domum paternam 1
domo habitare, & bona vt patris † possidere dicitur a simile hæreditatem adiisse, iuxta Statuta Florentina sub *Rubr. 29. de hæredib. & hæreditatibus debitorum conseruandis*, in † quo dis- 2
ponitur, quod hæres masculus maior annor. 18.

possidens

possidens, seu detinens bona hæreditaria post 15. dies à die obitus Testatoris hæreditatem simpliciter adiuisse intelligatur.

Verum cum illhinc à quatuor menses super prædicta hæreditate maximum detectum fuisset æs alienum, quod de tempore supradictæ tacitæ aditionis omnino latebat, absorbens nedum totam substantiam, sed superans illius vires in scutis fere ducentis millibus. Hinc D. Vincentius, qui huiusmodi debita prorsus ignorabat omnibus præfatis bonis, vna cum illorum possessione prius libere dimissis, obtinuit a Signatura Iustitiæ committi causam restitutionis in integrum, provt de iure adversus creditores Bernardi patris cum rescripto ...Cav. de voto Rotæ procederet cum clausula, *si qua mihi iusta causa*. Quapropter læpissime monitis præfatis creditoribus, vt ex fasciculo citationum exhibitarum, & informare negligentibus, randem hodie proposita causa, resolutum fuit constare de causis restitutionis in integrum.

3 Licet enim regulariter hoc † remedium sit pro minoribus læsis, attamen concurrente facto errore, vel ignorantia facti, vel ex noua, & magna causa competere etiam maioribus 25. annis tradunt Omotim. *in § extraneis n. 5 vers. vel etiam si maiores iust. de hæred. qual. & differ.* Qui dicit Prætorem deceptis † succurrere per restitutionem
4 in integrum, etiamsi maiores sint, quoties grande æs alienum latens ab adita hæreditate præter opinionem emerserit, siue sint milites, siue Pagani. Maurit. *de rest. in integr. cap.* 130. *num.* 6. *vers. sed qui opiner. tract. tom.* 5. *fol.* 145. Vbi
5 dicit posse Maiori succurri † per restitutionem in integrum, si adsit rationabilis causa vt puta, quia hæreditatis substantiam ab initio scire non potuit, & postea comperit esse debitis onustam, nec longum tempus efflucre permisit ab ea traditione, cui opinioni adstipulantur etiam Rebuffus *in constit. Regia tom.* 2. *tit. de restit. art.* 1. *glos.* 1. *num.* 33. Vbi dicit maioribus se vidisse succurrere. *Odd. de restit. in integr. part.* 2. *quæst.* 62. *art.* 14. *num.* 133.
6 Vbi dicit quod si maior ruso errore, vel ignorantia † facti lapsus est adeundo hæreditatem primo aspectu lucrosam, & quam quilibet oculatissimus paterfamilias talem iudicasset, & audiuisset, sed postea reperitur plena ære alieno, litibus, & periculis, audiendus est, si confiderat aduersus dictam aditionem restitui, & mauit huiusmodi
7 † hæreditatem creditoribus relinquere, *& quasi* 89. *art.* 7. *num* 52. *vers. primo vt procedat, & sub num.* 53. Subdit ad hunc effectum magnam causam reputari, si maior post aditam hæreditatem
8 casu reperiet ad esse magnum æs alienum, † quod prius ignorabatur, tunc enim inquit ex capite iustæ ignorantiæ succurritur etiam maiori per *Text singul. in* 5. *extraneis vers. sciendum tamen iustit. de hæred. qualit. & differ.* Capell. Tolos. *decis.* 55. *num.* 7. Gratian. *discept.* 797 *num.* 19. *& seqq.* Vbi de veriori Marchel. *de omiss. rest. in integr. part.* 2. §. 3. *n.* 154. *fol.* 185. Vbi dicit quod maior aduersus non confectum inuentarium, vel eius confectionem non restituitur in integrum, nisi magna
9 subsistente † causa, nempe si adita hæreditate reperiatur magna ære alieno conflata, quod additionis tempore ignorabatur.

Et quod generaliter ex clausula, si qua mihi iusta causa, quæ datur ex edicto minorum competat restitutio in integrum etiam maiori aduersus hæreditatem † inconsulto aditam Cassi. *cons.* 328. 10
n. 3 *vers. sed. lib.* 1. Grim. *cons.* 84. *post.* 9 *vers. ramen licet* 3. Menoch. *cons.* 352. *num.* 11. Thamar. *de interes. part.* 1. *num.* 20. *& part.* 2. *n.* 22. *&* 23. Franciscus March. *decis.* 291. *n.* 3. *part.* 1. Matt. *claus.* 366 *num.* 2.

Quòd autem in D. Vincentio filio adfuerit iusta ignorantia, non solum ex eo patere visum est, 11
quod regulariter † in hæreditate illa præsumitur *l. quin aliens vbi doctor, ff. de reg. iur.* & in terminis restitutionis in integrum firmauit Rota *decis.* 43. *num.* 2. Post Moder. Peruf. *de cens. in addit. Caual. dec.* 140. *n.* 1. Sed specialiter dum vidit quòd Marchio Bernardinus Pater, qui pro viro timoratæ prudentiæ & alias oculato patre familias communiter ab omnibus reputabatur, vt deponunt testes formiter examinati, nō solum reliquit † quamplu- 12
rima bona stabilia maximi valoris tum in dicta Ecclesiastico quàm in Ditione Florentina, cum ratione bancaria, & accommandita, provt supra dictum fuit, sed quod magis est in eius testamento, & codicillis perpetuum fideicommissum ad fauorem descendentium masculorum ordinauit, & de opulentissima hæreditate sic disponere suppotuit. Vnde nihil mirum, si D. Vincentius filius bonorum pariter paternam hæreditatem credidit † præser- 13
tim cum ipse longo tempore à Patria abfuerit, & dum in ea permansit, nunquam in rebus domesticis, & multò minùs in rationis bancariæ administratione se ingessit, quod pro causa restitutionis in integrum aduersus aditionem etiam Maiori 25. annis sufficere tradit. *add. vbi supra quæstion.* 62. *num* 133.

Accedit quòd idem D. Vincentius mortuo Patre suas adhibuit diligentias cum Ministris per Patrem viuentem retentis, pro habenda notitia viriam hæreditatis, † & illi (qui alias communiter pro viris probis, & fide dignis habebantur) 14
similiter asserebant hæreditatem esse maxime lucrosam, vt etiam super his bene deponunt testes, adeò vt cum post 4 menses à die obitus Bernardini Patris in ipsius hæreditate maximum æs alienum † quo latere latebat, emerserit 15
superans illius vires in scutis 200. & ro negari non potuit quin appareat de iusta causa, per quam debeant in integrum restitui iuxta mentem Doctorum supra allegatorum.

Quæ quidem facilius amplectenda sunt, ex quo D. Vincentius restitui maxime æquitate, scilicet ex sola dispositione statuti vltra vires hæreditarias, † soluat scut. 200. mill. ex proprio. Si enim 16
restitutio ex iusta causa ignorantiæ concederetur Maiori ad lucrum quærendum per aditionem hæreditatis, quam prius repudiauerat *l. Patroclus ff. de acquir. hæred. vel* Bart. Alex. *cons.* 165. *num.* 15. *in princip. lib.* 2. Surd. *cons.* 252 *num* 4. sit facilius videtur concedenda † D. Vincentio Minori 17
agenti de damno tantùm euitando, vbi [illegible] maxima viget differentia telle Alex. *cons.* 165. *n.* 14. *in princip.*

Nec relenare visum est, quod post mortem Bernardini Ministri rationis bancariæ [illegible] cambia † continuauerint, non ad hæreditatem 18
pro ratione bancaria, quæ nulla ei cuadebat lucri nomine defuncti, aut quando etiam id de ostensum Vincentij filij fuisset, quem de nouo conuenire contendum est aduersus hæreditatem eiusdem, & pariformiter si post aditionem fecerit aliquem contractum † ex eadem causa aduersus [illegible] 19

ex eo nihil perceperit, vel paratus sit refundere, si quid perceperit ex adduct. per *Odd. dict. q* 62. *art.* 14. *num.* 133. Et facit regula quod Maioribus
20 25. annis etiam in contractibus enormiter † læsis beneficio restitutionis iisdem ex supradictis causis succurritur *iuxta l. in contractibus, C. quibus ex causis maior.* Cum aliis adductis per *Odd. d. q.* 51. *art.* 1. *num.* 4. *& seqq.* & quidem si corruit aditio,
21 omnes etiam actus † ex eâ dependentes corruere debent, *l. cum principalis, ff. de reg. iur. & in his terminis est Textus in l.* 3. *§. Sero, ff. de minor.* Vbi de minore, qui paternæ hæreditati se immiscuerat, & maior factus pecunias hæreditarias exe-
22 gerat, † quod nihilominus restituitur, de quo per Angel. *in l. damni §. Sabini num.* 2. *ff. de damn. infect.*

Nec aduersari visa fuit opinio quam plurimo-
23 rum Doctorum, quod scilicet maiores † aduersus additionem ex capite iustæ ignorantiæ, non sunt restituendi, ex quo habent beneficium inuentarij, provt *iuxt. text. in §. pupillis, & in §. quia verò auth. de hæred. & falcid.* Tradunt Bart. *cons.* 154 *num.* 2. *& 4. lib.* 1. Felin. *in cap. quoniam n* 5. de Simon. Alciat. *cons.* 139. *num.* 7. *lib* 9. Rol. *de inuent. quæst.* 81. *col.* 2. *fol.* 59. Petr. Pecch. *de testam. coniug. cap.* 23. *n.* 2. Phanuc. *de inuent. part.* 1. *n.* 24. Marc. Anton. *var. lib.* 2. *resol.* 11. *num.* 19. *in fin.* Quia nihilominus alia opinio in præsenti casu magis placuit Dominis. Tum quia æs alie-
24 num, quod fuit detectum est maximum, † & propterea suadente insigni aliqua causa etiam Maioribus, saltem ex æquitate iudicis officio succurrendum esse vltra Doctores allegans, tenet idem Petr. Pecch. *d cap* 23 *sub num.* 6. *vers. ego existimo.* Tum etiam quia D. Vincentius beneficio Inuentarij, quatenus etiam voluisset, vti non poterat propter Statutum Florentiæ, quod hæres
25 inuentario non obstante creditoribus hæreditariis satisfacere cogatur, de quo tradit Phanuc. *de inuent part.* 6 *num.* 138. Quo casu, sicut non potuit
26 vti beneficio inuentarij, † ita nec etiam priuari debuit beneficio restitutionis in integrum, vt post Castr. *cons* 322. *quod incipit viso puncto n.* 3 *lib.* 1. *cum aliis allegatis.* In terminis d. Statuti Florentini tradit Phanuc. *vbi suprà, n.* 138 Et certè du-
27 ram † admodum videretur, quod simul, & semel denegaretur inuentarium, & restitutio in integrum, etiam quando, provt hic remoto in hærede omni dolo, magnum æs alienum latens, contra communem omnium ciuium expectationem, & credulitatem in hæreditate emergeret.

Et ita D. Vincentio solum informante resolutum fuit, &c.

R. P. D. Roxas.

Postea Episcopo Tarraconen.

Vrbenetana restitutionis dotis.

Veneris 31. *Ianuarij* 1642.

ARGVMENTVM.

L. hac ædictali. C. de secund. nupt. disponens quod mulier quæ transiuit ad secundas nuptias, non possit plus relinquere secundo viro, quàm quod reliquit filio primi matrimonij, ea lex intelligenda venit, quod siue mulier filium primi matrimonij instituerit hæredem, si non, semper prius est detrahenda legitima filij primi matrimonij, alias, &c.

SVMMARIVM.

1 Text. in l. hac edictali C. de secund. nupt. *mens qualis sit.*
2 *Bursatt. & Bertrand. distinctio refutatur.*
3 *Matri non est danda ansa fraudandi dispositionem* l. hac ædictali. C. de secund. nupt.
4 *Legitima debetur filiis velint, nolint parentes.*
5 *Filius non tenetur miscere cum legitimâ, quod capit ex diuersis principiis.*
6 *Filius quod capit ex substantia matris, tenetur imputare in legitimam.*
7 *Statutum Vrbisueter.* lib. 2. rubr. 18. *habet matri, vt omnia sua bona relinquat filiis.*
8 *Filius, tunc debet imputare in legitimam, quidquid habet ex substantia parentum.*
9 *Quando filius id habuit extra iudicium parentum, alias secus,* num. 10.
11 *Bona debita filio ex substantia matris per dispositionem statuti prohibentis mulieri aliis quam filiis relinquere bona sua.*
12 *Id habet filius ex præcepto statuti, quamuis mater ea bona filio reliquerit in testamento.*
13 *Statutum si prohibeat matri, nec aliis quàm filiis relinquant bona sua.*
Tunc filij tanquam successores vniuersales per conditionem ex statuto, possunt prætendere hæreditatem recusando dispositionem matris.
14 *Legitima acta per statutum an veniat etiam detrahenda ex alia portione, remanente sub libera dispositione parentum.*
15 Hodiern. in l. hac ædictali C. de secund. nupt. quæst. 12. & seq. *quo casu loquatur, & declaratur,* num. 22.
16 *Statutum aliud est, quod promittat matri, liberam dispositionem, & aliud si omnino inhibeat ei, vt possit tantum inter liberos disponere de rebus suis.*
17 *Statuentes ex defectu iurisdictionis vltra, territorium non possunt disponere.*
18 *Patrimonia censentur diuersa, respectu diuersorum Territoriorum.*
19 *In Patrimoniis sitis in diuersis Territoriis in vnoquoque patrimonio seruandum est statutum loci in quo degit,* & numero 20.
21 *Mulier transiens cum viro ad eius patriam remanet soluta legibus loci patris sibi odiosis,* & num. 22.
23 *Mulier alibi nupta, in his, quæ ipsam non seiungunt à seruitiis, & obsequiis maritalibus semper reputatur de origine paterna.*
24 *Statutum porrigit vires extra Territorium, quando inhabilitat personam subditi, non secundum quid, sed simpliciter.*
25 *Statutum Vrbisueter.* lib. 2. rubr. 58. *non cunctatur in sola prohibitione faciendi testamentum à muliere, sed in faciendi illud cum consensu viri, &c.*
26 *Mulier alibi nupta, quo casu obligetur legibus patriæ, & quocumque vadat, semper remaneat subdita illis.*
27 *Statutum prohibens ne mater non possit aliis quàm*

quàm filiis relinquere bona sua, cedit in publicam vtilitatem.

28 *Successorum obligatio est, conseruandi bonum publicum suæ patriæ.*

29 *Ius, quando alicui fuit quæsitum non potest ei amplius præiudicari,* & num. 30.

31 *Liberari quis non potest se à nexu proprij statuti, nec etiam per pactum.*

32 *Statutum non auferens in totum mulieribus facultatem testandi, sed nisi fauore filiorum dicendum est fauorabile.*

33 *Statutum dum est valdè odiosum, eget confirmatione Principis.*

34 *Statutum Vrbisueteris* lib. 1. rubr. 58. *prohibent mulieri disponere de rebus suis, nisi æqualiter inter filios, quare reputandum sit fauorabile,* num. 35.

35 *Statuta illa reputanda sunt fauorabilia. si emanarunt, ne mulieres decipiantur fragilitate sexûs, vel aliorum blanditiis.*

DECISIO CXXIX.

DOmini dixerunt esse confirmandam sententiam Rotalem mandantem ex scutis duobus millibus legatis de sua dote à Lucretia Testaficca Comiti Alberto Ponfreno secundo viro restituendam, & soluendum fore fratribus de Testaficcis hæredibus Iosephi Aniamonij filij dictæ Lucretiæ ex princ. matrimonio noti, tertiam partem pro legitima Iosephi, ac de residuo medietatem ex dispositione *l. hac edictali, C. de secund. nupt.*

Eius enim validitas non controuertebatur, institia verò resultat ex luculenter de more deductis à Reuerendiss. D. meo Decano in decisionibus 6. Februarij, & 14. Decembris 1640. ex quibus optime apparet veriorem ac æquiorem esse † sententiam earum Doctorum, qui indistincte tenent mentem *d. l. edictali*, eam esse quod siue mater filium primi matrimonij instituerit, siue non semper esse prius deducendam legitimam filij ex prius matrimonio procreati, & residuum deinde posse diuidi inter ipsum & Vitricum, & hanc opinionem in prædictis decisionibus plurium DD. authoritate firmatam, & solidis argumentis munitam denuo amplexi fuerunt Domini reiectaque distinctione *Bursatt. & Bertrandi* eam omnino sequendam, vti melioribus nixam rationibus vnanimi consensu commendârunt, ne alias daretur ansa matri fraudandi filium prioris matrimonij æqualiter res instituendo, sicque declinandi † præfatam dispositionem *d. l. hoc edictali*, cuius verba bene ponderata *à Rimin. iun. conf.* 311. *num.* 19. *&* 20. *cum seq. & conf.* 433. *n.* 3. *cum seq. relato in secunda dd. decisionum sub §. nec est recipienda* in omni casu semper præseruant legitimam quæ sicut debetur filio, velit, † aut nolit mater § *fin. iustit. de hæred. quæ ab intest. defer. cum concordantibus.* Ita nunquam venit in vnum miscenda cum lucro *d. l. hac edictali* debito filio ex diuersis principiis, nempe propter transitum matris † ad secundas nuptias, vt animaduertunt *Hodierna ad l. hac edictali quæst.* 7. *num.* 19. *&* 24. *& alij in dd. decisionibus relati.*

Nec erat amplius ambigendum circa alterum principale fundamentum, quod multum inculcabant informationes pro Ponfrenis, nimirum, quod alia scuta 2000. Vrbeueteri existentia, à dictâ Lucretia in eodem testamento relicta Iosepho filio, essent ei imputanda in dictam legitimam, vel tanquam percepta ex substantia matris, vel tanquam consenda eadem mater legitima, virtualiter aucta per statutum Vrbisueteris *lib. 1. rubr.* 58. mandans matri relinquere filiis bona sua, vt alias in simili statuto admisit, Rota *decis.* 588. *num.* 3. *part.* 4. *recent. & in hac eadem causâ, in prima dd. decisionum §. verum nec applicatur, vers. & dicitur virtualiter.*

Nam quoad primam partem dicti fundamenti placuit responsio, quòd & si filius † debeat imputare legitimam quidquid habuit ex substantiâ parentum *iuxta text. in l. quoniam nouella C. de inoff. testam.* & docent Bart. *in l. in quartam n.* 10. *in princip. vers. aut capitur*, vbi Ripa *num.* 148. *ff. ad l. falcid. cum similibus.* Hoc tamen non esse admittendum † dicebant Domini, quando filius id habuit extra iudicium parentum, ex congestis in terminis *d. l. hac edictali in primâ dd. decis. sub §. penultimo.* Ex quo cum Iosephus dd. scuta 2. mill. perceperit ex sola dispositione statuti Vrbisueteris extra iudicium matris (licet ab ea sibi relicta) sequitur per necesse quod non veniant imputanda † in legitimam ad se spectantem in aliis eius bonis non sibi debitis vigore dicti statuti.

Et quòd bona debita filio ex substantia matris per dispositionem statuti prohibentis mulieri † relinquere sua bona aliis quàm filiis non censeantur obuenta ei ex testamento matris, quæ in eo eadem bona filio reliquerat, sed tantum ex præcepto statuti, † magistraliter tradidit Castr. *in conf.* 441. *part.* 1. Vbi per totam materiam plenè examinat *& num.* 5. *vers. vocatur* reddit rationem, quia scilicet dd. filij vocantur † ad dd. bona non tanquam hæredes ex testamento, vel ab intestato, sed tanquam successores vniuersales per conditionem ex statuto. Ideoque *dicto num.* 5. *vers. ex quibus*, vlterius prosequitur posse dd. filiis succedere matri vti successoribus vniuersalibus, recusando eius hæreditatem: quod idem etiam tenuerunt relati per *Ruin. conf.* 132. *num.* 8. *&* 11. *lib.* 2. Phanuc. *de lucr. dot. gloss.* 4. *num.* 11. *& seq.* Surdus *conf.* 81. *num.* 9. *&* 11. Molphes. *ad consuet.* Neapol. *part.* 4. *de succes. ab Intest. quæst.* 61. *à num.* 6. *per plures seqq.* Carol. Tapia *decis. Neapol.* 56. *num.* 3. Modern. Fotolia. *de legitim. lib.* 3 *tit.* 1. *quæst.* 24. *num.* 15. & alios congestos *à Reuerendiss. D. meo Decano in primâ dd. decisionum sub §. verum.*

Quo verò ad secundam partem Domini dixerunt, quòd etiam pro veriori admissâ opinione Molphes. *ad consuetud.* Neapol. *d. part.* 4. *de succes. ab intest. quæst.* 60. *num.* 11. Nimirum † quod aucta legitima per statutum, seu consuetudinem, non veniat etiam vlterius detrahenda ex alia portione remanenti sub liberâ dispositione matris, adeo vt ex hâc ratione inferat. Hodiern. *ad d. l. hac edictali quæst.* 22. *num.* 10. *& seq.* Quòd dictum argumentum sit imputandum filio, nec de residuo libero ad quod concurrit Vitricus possit † extendere aliam detractionem vigore *d. l. hac edictali* non tamen prædicta sententia sit applicabilis casui nostro.

Non enim versamur in terminis consuetudinis, seu statuti permittentis matri liberam dispositionem de aliqua portione, sed in statuto prohibente † omnimodam dispositionem de totâ, & integrâ substantiâ, vnde casus quod filius vltra substantiam sibi delatam à statuto præterea etiam detrahere legitimam ex aliis bonis matris, non

posit euenire, nisi quando bona, ad quæ ex dispositione statuti, vt euenit in præsenti, disponitur quòd cum respectu bonorum sitorum Territorio- 18
rum, quæ etiam censeantur patrimonia ex latè cumulatis in *Narnien. successionis coram Reverendissimo D. meo Decano decis. 177. num. 35. part. 5. recent. & nuper coram R. P. D. meo Cerro in Romana supplicanti legitimæ* 18. *Maij* 1640. Sic respectu bonorum sitorum Vrbeueteri veniat seruanda forma statuti, & respectu bonorum † exi- 19
stens Perusiæ, sit seruandum ius commune, nulla habita consideratione d. statuti, sicque legitima debita de iure communi veniat detrahenda ex dd. bonis extantibus Perusiæ remanfis sub † libera dis- 20
positione matris vigore d. iuris communis, & non ex prouisione statuti. prout ita dictam suam opinionem declarat Hodiern. *d. quæst. 22. n. 11. in fine vers. excepto bonis.*

Neque obstat quòd cum Lucretia transeundo cum secundo viro ad ciuitatem Perusianam re- 21
manserit soluta legibus patriæ sibi odiosis, poterat testari secundum statuta ciuitatis viri, sibi permittentia liberam facultatem testandi, & non secundum statuta originis in odium † sui prohibentia dispositionem suorum bonorum. 22

Nam vltra duas respensiones datas in dd. decisionibus, prima nempe quòd mulier alibi nupta in illis, quæ illam non reiungant à seruitiis, & 23
† obsequiis coniugalibus, semper reputetur de origine patris à *iuxta doctr.* Bart. *in l. fin. § item rescripserunt num. 6. ff. ad municip. communiter receptam à DD. cumulatis in primâ decisione sub §. non obstat quòd Lucretia*, & altera quòd dictum 24
statutum porrigat vires suas extra Territorium † cùm inhabilitet personam mulieris, non secundum quid, sed simpliciter *secundum Theoricam* Bart. *in l. cunctos populos num. 3. C. de sacrosanctis Eccles.* quam plurib. relatis sequuta fuit Rota *decis. 238. n. 2. & 3. cum plurib. seqq. part. 6. recent.* & in specie similis statuti in Mediolanen. *hæreditatis* 11. *Martij* 1596. coram Cardin. Millino *decis. 7. post* Fenzon. *ad stat. vib.* Fuit hodie omnino sublatum obiectum aliâ nouâ responsione.

Et est quod statutum prædictum non cunctatur † in sola prohibitione faciendi testamentum 25
a muliere nisi cum consensu viri, vel nisi cum aliis solemnitatibus, vt statura de quibus loquuntur Bald. *cons.* 418 *lib. 4. & cons. 139. lib. 5.* Aliquæ addacti ab informantibus pro Confrenis, sed vltrius prosequitur tacite conferendo filiis substantiam matris, quo casu mulier alibi nupta obligatur legibus patriæ, & quocumque vadat, semper 26
remanet mancipata nexu iurisdictionis suæ ciuitatis, vt in puncto perbelle distinxit Bald. *cons. 226. n. 1. vers. solutio vel. 5.*

Ac meritò, quia cùm statutum tunc videatur cedere in publicam vtilitatem municipij, † vt sci- 27
licet municipales viri libentius contrahant matrimonia, tunc quòd non aliis quam filiis relinquant dotes suas mulieres, per hoc statutum liberæ a captiosis circumuentionum deceptionibus, vt ex Bald. *in cap. 1. § si quis per triginta num 9 si de feud facit contr. inter Domin. & Agnat. Vassal. arguit reverendiss. Vgellen decis. 18. num. 4.* Non est dubitandum, quin etiam extra Territorium extendat † effectum suæ dispositionis qui est 28
gatio sibi nomine conuentionis bona publicata fiscæ patriæ ad plenè tradita per Ferdinand. à Castro Pal. *oper. moral. tract. 3. disp. 1. punct. 24. § 5. num. 16. & 22.*

Et tunc cessat omnis scrupulus in præsenti in quo Lucretia, non primas, sed secundas nuptias contraxit extra Vrbemueterem superstite ex primo viro Vrbeuetano, cui ex D. inito muni- 29
cipali in eius fauorem ab bonum publicum emanato fuerat acquisitum tale ius succedendi in bonis matris iuxta formam ibi præscriptam, vt quemadmodum ipsa vigore eiusdem statuti nequiuit in præiudicium d. filij aliquid disponere de suis bonis in eius vita, quod potuisset valere post mortem, vt per Cattr. *dict. cons. 441. num. 7.* 30
ante med. vers. hinc est ipsa, qui sub num. 2 vers. & sic magis, ideo illorum comparauerat vsufructuariæ, cúmque ibi sequitur Rota *d. dec. 588. num. 2. vers. ibi dicit, part. 4. recent.* Ita etiam est dicendum quòd non potuit in præiudicium d. iuris filio acquisiti liberare se à nexibus Patrij statuti per transitum ad secundas nuptias extra Territorium Vrbisueteris, prout non † posse per pa- 31
ctum cum secundo viro tradunt Camill. Med. *cons. 161. num. 12. vers. & quod tale ius*, & Carol. Tap. *de decis. Neapol. 59. num 3. vers. quæ illi præiudicare.*

Ex quâ eádem ratione cùm etiam pateat, quòd dictum statutum sit dicendum principaliter fauorabile tanquam non auferens in totum facultatem 32
testandi, sed nisi fauore filiorum in specie Anchar. *cons. 25. num. 3 vers. istud autem statutum* Mart. *de success. part. 2. quæst. 3. art. 12. in Princ.* Camill. Medic. *dictio cons. 161. num. 11.* Thesaurus *decis. 270. num. 13. cum aliis relatis in primâ dictarum decis. coram reverendissimo D. meo Decano sub §. non obstat*, quod statutum hinc tollitur, & alterum obiectum, quod dictum statutum Vrbisueteris tanquam odiosum, † vt va- 33
leret egisset speciali confirmatione Sedis Apostolicæ.

Vltrà quòd Rota *coram Puteo decis. 388. lib. 1. in correct.* Censuit validum esse hoc idem statutum Vrbisueteris, prohibens mulieri disponere de bonis suis, nisi æqualiter inter filios, & dictam decisionem sequuta fuit in puncto huiusmodi statuti *in d. Mediolanen. hæreditatis* 11. *Martij* 1596. *coram* Cardin. Millino *decis. 7. post Fenzon* Idemque etiam censuit in terminis alterius similis statuti Beneuentani *dictâ decis. 588. numero 13. vers. respondetur part. 4. recent.* Vbi Rota ad- 34
mittit pro indubitato, † hæc statuta esse fauorabilia, & attendenda tanquam emanata, nec mulieres imbecillitate sexus, & aliorum blanditiis deceptæ aliis suas dotes relinquant, quam propriis filiis.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. GHISLERIO.

Postea Episcopo Terracinen.

Anconitana bonorum.

Lunæ 12. *Martij* 1641.

ARGVMENTVM.

Donatio quando conditionaliter est facta

facta, & in casu contrauentionis opposita aperiatur clausula, quod in casu, non adimplementi donatio alias, nec aliter, nec alio modo valeat: tunc eis conditionibus non adimpletis, necesse est vt donatio penitus corruat.

SVMMARIVM.

1 *Donatio conditionalis, nisi seruentur conditiones in eo appositæ, resoluitur.*
2 *Quod multò magis procedit, si adsit pactum resolutiuum in casu inobseruantiæ.*
3 *Clausula* non alias aliter, nec alio modo *quid operetur in donatione conditionali.*
4 *Clausula* non alias aliter, nec alio modo, *est tantæ efficaciæ, vt faciat deficere consensum partium.*
5 *Et si non concurrunt omnes qualitates desideratæ annullat dispositionem, in qua apponitur,* & num. 6. & 7.
8 *Donatoris intentioni est satisfaciendum.*
9 *Donatio quando dicatur omnino euanuisse.*
10 *Tempus certum, quando fuit præfixum post dictum tempus, censetur denegatum.*
11 *Consensus dicitur deficere mutato rerum statu.*
12 *Donatarium & maxime affinem non præsumitur donans voluisse in plus grauare quàm sit res donata.*
13 *Donatio facta ad finem conferendi lucrum, & vtilitatem donatario, non debet in eius damnum retorqueri.*
14 *Donans in donatione potest apponere pacta, & conditiones sibi bene visas.*
15 *In donatione valet pactum quod donatarius teneatur ad solutionem debitorum donantis, etiam de proprio.*
16 *Donatio facta sub certis conditionibus,* & cum clausulâ non alias aliter, &c. *Censetur donantem noluisse donare, nisi cum dictis conditionibus.*
17 *Acquiescentia, & patientia colligitur mentem donantis esse non reuocandi donationem conditionalem.*
18 *Et ex quibus dicatur euacuata dicta acquiescentia, & patientia,* & num. 19. & 20.

DECISIO CXXX.

POstquam bon. mem. Cinthius Cardinalis Aldobrandinus 31. Iulij 1609. donatione irreuocabili inter viuos donauit omnia sua bona existentia in territorio Senogalliæ, & Anconæ q. Io. Baptistæ, & Constantino Passaris de Troglionibus cum pacto expresso, quòd si in terminis trium mensium talem donationem cum suis conditionibus non acceptasset, nempe quòd tenerentur ad omne commodum, & quod releuarent ipsum Cardinalem ab omni obligatione, dicta donatio esset nulla, ac si facta non fuisset, &c. Et dicti de Troglionibus eodem anno 11. Augusti prædictam donationem acceptârunt, cum declaratione tamen, quòd nolebant teneri nisi de pretio, valore, & retractu dictorum bonorum donatorum, & non aliter, nec vltra, addentes etiam nolle in plus esse obligatos, &c. Idem Cardinalis Cinthius suum vltimum condidit testamentum, in quo hæredem vniuersalem instituit bon. mem. Petrum Cardinalem Aldobrandinum cum expresso onere quòd omne id quod superesset ex sua hæreditate detracto ære alieno distribueretur absque aliquâ detractione pro salute suæ animæ, & in remunerationem familiæ: & cum insurrexerit Fabrica S. Petri, & illius Procuratorio nomine D. Guidobaldus Triumphus vti etiam assertus creditor dicti Cardinalis Cinthij prætendens ad se deuolutam dictam hæreditatem, ex eo quòd neque Cardin. Petrus hæres, neque eius executores Testamenti partem vllam dictæ hæreditatis distribuerant pro salute Animæ ipsius testatoris, prout mandauerat ipse oppoluerunt successores donatariorum prædictorum, prætendentes bona sita in territorio Senogalliæ, & Anconæ ad se spectare vigore prædictæ donationis. Ideò fuit disputatum An dicta donatio eis suffragetur, & fuit negatiue resolutum ex rationibus deductis per Rotam in propriis terminis illius donationis factæ Authoribus supradictorum, *Coram bon. mem. Patriarcha Mazzando inter recent. decis.* 612. *& decis.* 644. *part.* 3. *& decis.* 338. *part.* 4. In quibus ob † non impletum, per Ioannem Baptistam, & Constantinum fratres de Troglionibus modum, & conditionem adiectam in donatione per bon. mem. Cardinalem Cinthium illam fuisse resolutam, & non suffragari fuit firmatum. 1

Nam cum dicti fratres acceptauerint donationem eodem modo, & sub illis pactis, quibus eius fuit facta donatio ob non adimplementum fuit resoluta, stante expresso pacto resolutiuo in donatione † apposito, quod præcedens donatio sit nulla, & nullus roboris, & momenti, ac si facta non fuisset, quia sic, &c. Cum clausula † *& non alias aliter, nec alio modo*, quæ operatur, vt dominium rei donatæ retro transferatur in donantem. *Ex notatis* per Salyc. *in l. ex lege C. de condit. ob caus. in vltima oppositione* Felin. *in cap. cum dilecta col.* 8. *vers. septimum signum de rescript.* Paris. *cons.* 19. *num.* 18. *vol.* 2. Dec. *cons.* 528. *in fin.* Cephal. *cons.* 118. *num.* 13. Talis enim clausula est tantæ efficaciæ † & virtutis, vt faceat deficere consensum partium Cephal. *cons.* 118. *numero* 14. *& cons.* 296. *num.* 11. & si non concurrunt in actu omnes qualitates præcedentes, talis clausula annullat dispositionem in † quâ proferuntur. Tiraquel. *in tract. de vtroque retractu*, § 8. *gloss* 6 *num.* 2. Paris. *cons.* 19. *numero* 10. *vol.* 192. Rol. à Vall. *cons.* 63. *num.* 39. *& seqq. lib.* 4. Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit* 30 *n.* 31. Donationem autem non fuisse acceptatam iuxta conditiones in eâdem appositas, patet, quia in donatione fuit expressè cautum, vt donatarij tenerentur infra tres menses Donationem acceptare, † & in seipsos assumere, & suscipere omne commodum, & incommodum ex dictis bonis, & iuribus donatis, & promittere ab eis indemnem, & penitus sine fundamento releuare ipsum donantem etiam sub obligatione in formâ Cameræ, & insuper releuare indemnem Bartholomæum Masserium, & C. quarum neutrum tantum abest, quòd adimpleuerint: quinimò instrumento acceptationis Donationis 11. Augusti eiusdem anni expressè declarârunt, acceptando Donationem quod ad onera, & grauamina, nolle alio modo teneri, nisi de pretio ac valore bonorum donatorum, & non aliter, nec vltrà, cum de pretio, nempe in plus nolint, & intendant ad dicta onera, & grauamina esse obligatas, dum autem † ipsi 2 3 4 5 6

limitarunt eorum promiſſionem ad valorem, & retractum bonorum donatorum, & ſic noluerunt teneri, quatenus dicta onera excedant, vtique non fuit ſatisfactum intentioni Donatoris, qui
8 voluit eſſe ſecurus † quòd non poſſet vnquam pati aliquam moleſtiam, & ideò voluit quòd ſimpliciter omnia onera aſſumerentur, & propterea implementum ad hoc, vt ſuffragetur debet eſſe libertum, & purum, non autem conditionale, & Donatarij tenebantur ſe ipſos obligare in forma Cameræ tam pro ſecuritate, & idemnitate, & releuatione perſonæ donantis ab omnibus oneribus impoſitis ſuper bonis donatis de ſcriptis, & regiſtratis in fine Donationis, quam perſonæ Maſſerij, qui erat obligatus pro ſcutis 50. mill. Montis
9 fidei † quorum cum neutrum ab ipſis in neutro fuerit factum, meritò per Rotam in ſupradictis tribus deciſionibus fuit formatum donationem, euanuiſſe, nulloque modo ſuffragari poſſe Troglionibus ſucceſſoribus.

Secunda acceptatio onerum dictæ Donationis plenariè facta cum declaratione, quod conditio adiecta in acceptatione Donationis antèà facta 11. Auguſti 1609. ſecundùm eorum intentionem in nullo aduerſabatur acceptationi ſimpliciter faciendæ per ipſos, & quod ſe obligabant releuare, & conſeruare indemnes, & penitus ſine damno dictos donantem, & Maſſerium reuocando dictam conditionem, quatenus in aliquo defeciſſent, non ſuffragatur
10 † cum fuerit facta longè poſt lapſum trium menſium dictæ acceptationi, & obligatione præfixum à Donatore cum dicto pacto reſolutio, & clauſula, *non aliàs, &c.* Mortuo iam Donatore, & Conſtantino altero ex duobus Donatariis. Nec potuit vnus ex Donatariis
11 † altero defuncto, nec non etiam ipſo Donante acceptare Donationem, quia mutato rerum ſtatu defecit conſenſus Donantis, & vnius ex Donatariis, vt tenuit Rota *in Peruſina hæreditatis* 11. *Decembris* 1628. *cor. bon. mem. Cardin. Virili.*

Non obſtat quod ſtante declaratione Donatoris oppoſita in limine Donationis, quà declarabat ſe ad donandum motum fuiſſe ex fraternâ dilectione, qua proſequutus fuerat, & proſequebatur Donatarios fratres Conſobrinos †
12 non ſit veriſimile quòd voluerit eos in plus grauare quàm pateretur valor, & retractus bonorum Donatorum, vt voluit Rota *in recentior. deciſ.* 254. *numero* 12. *part.* 6. Ne contingat quòd Donatio inducta ad
13 finem † conferendi lucrum, & vtilitatem retorqueatur in damnum. Quia ſubſiſtit reſponſio data in *deciſ.* 12. *numero* 3. *part* 3. *recent.* Ex regulâ quòd Donator in contractu Donationis poſſit apponere conditiones,
14 † modos, & pacta ſibi benè viſa, cum valeat pactum inter Donantem, & Donatarium, quod iſte teneatur de proprio ad omnia debita Donatoris, † & ſibi impatet Donatarius ſi
15 tale pactum acceptauit. Vnde in propoſito caſu Troglioni non poterant Donationem cum certis pactis, & formis factam acceptare, & huiuſmodi pacta per modum conditionis appoſita recuſare ſtante præſertim pacto reſoluitiuo cum clauſula,
16 † *non aliter, nec alio modo*, cum ſemper ſubſiſtant Donatorem noluiſſe donare niſi ſupradictis conditionibus.

Nec releuat quòd cùm Donator habitâ ſcientiâ acceptationis Donationis mediante adeptione, poſſeſſionis bonorum donatorum, non ſolùm non curauerit recuperare bona, & vti præſto reſolutiuo ſed nunquam contradixerit, † ex
1 quietecentia, & patientia quòd Donatarij poſſ. rent ſequatur declaratio, quod impleta præceſſerit iuxta eius intentionem, quia ſatisfecit *dicta deciſ.* 144. *part.* 3. In qua datur partilari dubio. An dicta ſcientia, & approbatio Donatoris conſtaret negatiuè fuit reſolutum, cum quâ DD. tranſierunt, & tantùm abeſt quod
12 probetur, † quod Donator habuerit ſcientiam dicræ acceptationis, & illam ratificauerit, quinimò magna reſultat veriſimilitudo de contrario, ex eo quod poſt dictam Donationem diſponendo de omnibus ſuis bonis mobilibus, & immobilibus, iniunxit hæredibus eadem onera priùs iniuncta
19 Donatariis † nempe ſoluendi debita, & conſeruandi ipſum Maſſerum Indemnem, quod verìſimiliter non feciſſet, ſi ius Maſſerij ſciuiſſet ſalutum fuiſſe, & niſi exiſtimaſſet donationem reſolutam
20 non diſpoſuiſſet † iterum de bonis iam Donatis, & præſertim in remunerationem familiæ, & ſalutem eius Animæ.

Supereſt exceptio retentionis bonorum Donatorum pro debitis ſolutis à Donatariis de mandato Donatoris, & vigore obligationis impoſitæ, in Donatione de qua poterit particulariter videri.

Et ita vtrâque parte, &c.

R. P. D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus.

Lunæ 25. *Februarij* 1641.

ARGVMENTVM.

Creditum cum hypothecâ fuit probatum, & poſſeſſio debitoris de tempore hypothecæ, & poſſeſſio eius, contra quem agitur de tempore litis, tunc non poteſt denegari immiſſio vigore Saluiani. Sententia difformis libello, licet inualida ſit, tamen id non procedit, quando ſumus in iudicio ſummario, & quare. Inſtrumento impugnato, quo vſque quis vti valeat.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio vigore Saluiani, quando non poſſit denegare.*

2 *Sententia difformis libello, & exceſſiua eſt valida.*

3 *Sententia non poteſt dici difformis libello, & exceſſiua ſi aliquid veniat acceſſoriè, & ineſt virtualiter in petitione*

4 *Sententia etiam non conformis libello in iudicio ſummario, quale eſt Saluianum.*

5 *In iudicio ſummario non attenditur quid fuerit petitum, ſi quid in proſecutione iudicij ſuit probatum.*

6 *Inſtrumenti impugnatio non impedit, quominus quis eo vti poſſit, & petere eius executionem.*

Donec per ſententiam ſuper illius reſciſionem. num. 6.

7 *Prohibitionem annuam exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi, nec poteſt abſolutionem, non obſtante pendentia litis.*

8 *Donatione qui non eſt priuandus, donec non fuerit per rem iudicatam reſciſſa, & reſoluta.*

9 *Donata*

9 *Donatarius pendente lite manu tenendus est in possessione rerum donatarum.*

10 *Donatarius pendente lite est manutenendus in possessione rerum donatarum, sic eidem debentur quoque earundem rerum donatarum.*

11 *Retentio pro melioramentis non datur nisi fuerit probatus status anterior rei, & an meliramenta sint necessaria vel vtilia.*

Meliorannenta voluptuaria non reficiuntur, numero 11.

12 *Melioramentorum exceptio non est apta ad impediendam immissionem.*

Et hoc maximè quando in ipsâ sententiâ fuit ordinatum de præstanda cautione; quatenus melioramenta probentur, & veniunt reficienda, & num. 12.

13 *Creditor creditorum succedit in eorum locum, ac ius, & habent, ac exercere possunt omnes actiones vtiles, quas sui debitores exercere valent.*

14 *Iudicium criminale priùs inceptum impedit ne interim iudicium ciuile possit exerceri.*

15 *Retentio nulla potest competere pro credito litigioso, ac illiquida aduersus creditum liquidum, & certum.*

DECISIO CXXXI.

ANno 1625. D. Paulus Emilius Vrsinus donauit inter viuos omnia, & singula bona sua, & signanter domum, de qua hodie agitur, D. Clarici Sabellæ, quæ vice versâ eidem Donanti soluere promisit annua scuta 800. Monetæ eius vitæ durante sub obligatione Camerali, & hypotheca omnium bonorum præsentium, & futurorum.

Deficiente postmodum Clarice in solutione dictæ præstationis, D. Vrsinus intentauit coram A. C. Saluianum interdictum aduersus Lucretiam Fedelem super d. domo sibi vendita à Clarice petendo se immitti in possessionem illius, donec sibi satisfieret de scutis 500. pro aliquibus terminis decursis, & non solutis, ac pro scutis 800. interim decurrendis.

Cum verò A. C. pro Vrsino contra Lucretiam sententiam definitiuam protulisset in gradu appellationis fuit coram me dubitatum, An sententia A.C. esset conforman. vel infirman. & Rota conformam. censuit.

Nam tria extrema in hoc iudicio requisita, nempe creditum cum hypotheca D. Vrsini possessio Claricis debitricis de tempore hypothecæ, & possessio Lucretiæ de tempore motæ litis contra quam hodie dirigitur saluianum, in controuersiam non cadunt, & pars non impugnat, quibus probatis
1 immissio non † solet denegari iuxta opinionem quam sequitur Rota Card. Seraph. *decis.* 1200. in prine. fan. mem. Greg XV. *decis.* 491. Renerend. D. meus Decanus *decis.* 135. *n.* 4. *part.* 6. *rec.*

Nec obstant tria ab informantibus pro Lucretiâ contra sententiam opposita.

Primum enim quod sententia sit diffamis libel-
2 lo, & † excessiua, cùm monitorio petita fuerint solummodo scuta 500. sententia verò condemnet in scutis 860. dictum fuit non subsistere, quia petitio non fuit restricta ad sola scuta 500. Sed vlterius petita fuerunt scuta 800. pro terminis in posterum decurrendis, vt in summario Lucretiæ *n.* 3. & ita cum à die petitionis decutrissent alia sc.
3 60. Iudex potuit etiam pro illis condemnare Lucretiam, nec inde † sententia dicitur difformis, & excessiua, cùm venirent accessoriè, & inessent virtualiter in petitione, Bald *in l. fin. n.* 10. *C. de fideicomm. libert.* Felin. *in cap. licet n.* 23. *& 25. de sent. mon.* Osasch. *decis.* 1. *n.* 24. Maximè in iudicio † 4
summario quale est saluianum in quo sustinetur sententia etiam non conformis libello Verall. *in decis.* 126. *num.* 1 *part.* 3. Rota *decis.* 256. *sub num.* 2. *& num. seq. part.* 1. *& decis.* 44. *num.* 2. *&* 3. *part.* 2. *diuers. & in recent. decis.* 611. *num.* 5. *part.* 1. Nec attenditur quid petitum fuerit sed † quid in pro- 5
sequutione iudicij fuerit probatum Felin. *vbi supra num.* 28. Paris. *cons.* 76. *n.* 12. *cons.* 90. *n.* 20. *& seq. cons.* 113. *num.* 3. *lib.* 1. Rota, *apud Caputap. decis.* 262. *n.* 1. *&* 2. *& in recent. decis.* 69. *n.* 15 *part.* 1.

Nec refragatur quod pro terminis lite pendente decursis Vrsinus agere non potuerit, cum ad eius instantiam fuerit introducta lis super rescissione donationis, quia † impugnatio instrumenti 6
non impedit, quominus quis possit eo vti & petere illius executionem, donec pendet lis super illius rescissione, Felin. *in c. capitulum num.* 9. *&* 13. *de rescript.* Rebuff. *ad constitut. reg. tit. de rescis. contract. n.* 7. Franc. *decis.* 373. *per tot Intrigl. singul.* 55. *lib.* 2. Cartar. *decis. Genuen.* 2. *n.* 8. Cum aliis plene adductis per Giurb. *decis.* 1. *num.* 1. *decis.* 55. *n.* 11. *& decis.* 100. *num.* 33. Imò cùm Vrsinus reperiatur in quasi possessione † exigen- 7
di hanc annuam præstationem agere potest ad solutionem non obstante pendentia litis, quia non est priuandus sua possessione, donec donatio non † fuerit per rem iudicatam rescissa, & resoluta 8
Bero *cons.* 119. *num.* 1. *vers. tertia disput. libr.* 3. Honded. *cons.* 17. *num.* 45. *lib.* 2. Guttierez, *de iuram. confirmat. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 23. *versic. Sic etiam si sit instrumentum* Franc. *d decis.* 375. *vers. & sicut reus*, Gratian. *discept. foren. cap.* 796. *n.* 39. *& seqq.* Rota, *post Cencium de censibus dec.* 213. *n.* 7. *&* 8. *decis.* 235. *in fin.* Et id suadet maxima
9 equitas, quia sicuti Clarix non † obstante lite permansit, & adhuc permanet in possessionem bonorum donatorum, & fructus ex illis percipit, ita etiam omnis ratio postulat; quod teneatur ad solutionem pecuniarum in recompensam
10 † donationis promissarum ex traditis per Bald. *in lib.* 1. *num.* 7. *C. de seruis*, Cagnol. *in l. curabit num.* 31. *& seq. C. de actionibus empti.* Dec. *cons.* 119. *num.* 5. *vers.* 6. *adduci potest.* Natta *cons.* 84. *num.* 22. Cephal. *cons.* 609. *numero* 3. *vers. sed hic non obstantibus, & num. seqq. plenè.* Surdus *cons.* 101. *numero* 23. Gabriel *titul. de empt. & vend. concl.* 4. *num.* 9. Couar. *var. resol. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 6. *vers. duodecimo hinc adducitur.* Borgnin. Caual. *decis.* 5. *num.* 5. *part.* 1. Mastrill. *decis.* 160. *num.* 13. *& seq.*

Secundum verò quod Lucretiæ competat retentio pro melioramentis DD. non placuit, † quia 11
cum non fuerit probatus status anterior domus, & an melioramenta sint necessaria, vel vtilia, quia voluptaria non reficiuntur, Rota, coram Cardin. Seraph. *decis.* 1453. *num* 5. & coram Burat. *decis.* 834. *num.* 11. eorum exceptio non est apta retardare remissionem, Rota *decis.* 512. *num.* 4. *part.* 2. *diuers. & in recent. decis.* 610. *num.* 3. *part.* 1. Et in omnem casum Lucretiæ fuit consultum per 12
condemnationem † in ipsa sententia factam de præstanda per Vrsinum cautione de illis reficiendis quatenus probari, & liquidari contigerit, Put.

decis. 461. *lib.* 2. *in correct.* Rot. *in recent. decis.* 322. *sub num.* 13. *part.* 4. *& decis.* 276. *numero* 3. *&* 4. *part.* 6.

Maior difficultas videbatur consistere in tertia oppositione, nempe quod cum Honorius, & Lucas de Sabellis ex vna parte sunt debitores Lucretiæ ob fideiussionem, & promissionem de euictione ad eius fauorem præstitam in emptione eiusdem domus, ex aliâ verò sunt creditores anteriores Vrsini in maiori quantitate occasione census ab eodem impositi vsque & de anno 1623. ad fauorem prædictorum Honorij, & Lucæ, quemadmodum iisdem competeret retentio aduersus Vrsinum eorum debitorem, ita eadem com-
13 petere debeat Lucretiæ, quæ † vti creditrix creditorum succedit in eorum locum, & ius habet, ac exercere potest omnes actiones vtiles, quas sui debitor habere, & exercere possent, *l. nomen. C. quæ res pignor. alleg. poss.* Bart. *in l. cum grege §. cum pign. n. 3. & ibid.* Salicet. *n. 3. ff. de pign.* Neguſ *de pign. 3. memb. 2. part. n. 24.* Surd. *cons. 4. n. 23.* Quos refert & sequitur Thomat. *decis.* Macerat. *44. num. 11. & 13.*

Sed obiectum hoc visum est facile euitari, quia cum super instrumento census pendeat iudicium
14 criminale, † quod vti prius inceptum impedit, nec interim ciuilis possit haberi ratio eiusdem instrumenti, *l. fin. C. de ordine cognit.* Dec. *in l. edita num. 65. C. de edend.* Pur. *decis. 268. per tot. lib. 1. in correct.* Pro dicto credito litigioso, & illiquido nulla potest competere retentio aduersus creditum Vrsini certum † & liquidum. Neguſ. *de pignor. 5. part. memb. 1. n. 37. vers. ex quo etiam infertur.* Surd. *decis. 184. num. 12. in fin. vers. & dicit.* Neguſ. Mastrill. *decis. 88. n. 4.* Rota *dec. 433. num. 5. vers. & consequenter part. 2. recens. & Reuerendiss. Vgellen. decis. 113. num. 7.*

Et ita resolutum vtraque, &c.

R.P.D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano

Romana Census.

Lunæ 10. *Iunij* 1641.

ARGVMENTVM.

Census licet eo ipso extinguatur, quod fundus super quo impositus fuit per anteriores creditores euictus appareat tamen interim, dum reperitur in statu validitatis, debentur fructus. Census dum fuit impositus super diuersis fundis, si aliqui ex eis fuerint euicti, cum illi qui remanent, sunt eius valoris, vt illum sustinere valeant, tunc census non dicitur extinctus.

SVMMARIVM.

1 *Census resoluitur eo ipso, quod fundus censualis euincitur, seu auocatur per creditores anteriores.*

2 *Census quando stat in validitatis statu, adhuc non dicitur extinctus, & ideo debentur fructus.*

3 *Census imponi potest, etiam super fundo obnoxio hypothecis.*

Census impositus super fundo obnoxio hypothecis, quo vsque duret, num. 3.

4 *Pro Census sufficiencia fundus præsumitur donec docetur de insufficientia.*

5 *Census, si impositus reperiatur super diuersis bonis, si aliqua ex eis euincantur, dum ea, quæ remanserunt, sint capaces illius, non dicitur extinctus.*

6 *Census, quando fuit impositus bona fide, & fundus de tempore impositionis reputabatur liber, & euictio eius secuta fuit ignorante creditore, tunc debentur fructus.*

7 *Census sustinetur in præiudicium imponentis.*

8 *Fructus census quando fuit bona fide impositus & fundus fuit euictus, debentur ratione damnorum, & interesse vsque ad integram sortis satisfactionem.*

9 *Fideiussor census, eo extincto regulariter non tenetur ad damna, & interesse.*

10 *Fideiussionis materia sanè non patitur extensionem.*

11 *Fideiussor census tunc tenetur ad damna, & interesse, etiam extincto censu, quando se obligauit, vti principalis principaliter, & in solidum.*

12 *Compensatio ipso iure intrat ad impediendum cursum vsurarum.*

13 *In Censibus compensatio non fit ipso iure, sed solum facta congrua oppositione, quæ loco ablationis est.*

14 *Census quando est redimibilis ex vtraque parte statim secuta euictione fundi censuati statim agendum est ad restitutionem pretij.*

16 *Census quando differat ab aliis creditis vsurarijs, in quibus licet liciti sint, datur tamen compensatio ipso iure.*

17 *Per euictionem fundi quando non dicatur contractus census effectum esse redimibilem.*

18 *Census quando per euictionem bonorum non fuit extinctus, vt quia ad sunt alia bona sufficientia ad illum sustinendum.*

Et tunc non obstante tali euictione census remanet irredimibilis, sicuti antea, & num. 19.

20 *Ignorantia stante cessat omnis negligentia.*

21 *Compensatio omnis quando excluditur compensatio tunc scium inirat, quando creditor potest sortem exigere.*

22 *Compensatio quando euitari non potest, tunc potius admittitur, quoad extinctionem fructuum, quàm sortis.*

23 *Compensatio regulariter non admittitur inter debita diuersarum personarum.*

24 *Compensatio non admittitur de credito particulare ad debitum sociale.*

DECISIO CXXXII.

SEntentias Rotales quæ in prima parte declararunt censum scutorum 1280. finisse extinctum tantummodo pro scutorum 700. fructuo, & in suo robore remanente pro residuo pretij non restituti vsque ad summam scutorum 5500. In secunda verò formant fructus illius ratæ census inextincti concurrisse, & currere, & propterea D. Nicolaum, & fratres de Gauottis condemnandos fore, & esse ad soluendum fructus hactenus decursos, & non solutos conformandas esse responsum fuit, cum earum validitas non controuertatur, & de iustitia satis constet ex deductis in decisionibus

citionibus huius cauſæ ſub die 2. Decembr. 1639. & 11. Maij 1640. coram R. P. D. meo Merlino, & 4. Febr. præſentis anni coram R. P. D. meo Peatingerio.

Nec viſa ſunt obſtare ea, quæ contra primam partem ſententiarum nouiter in contrarium excitata fuerunt; Quod enim Dorothea Manfrona vxor Vallati impoſitoris cenſus ob vergentiam viri ad inopiam obtinuerit anno 1626. Aſſociationem bonorum cenſui ſuppoſitorum ſuper quibus habebat hypothecam anteriorem ratione luæ
1 dotis; Nihil facit, quia licet cenſus reſoluatur, & euaneſcat ſtatim ac eo ipſo quod fundus cenſualis euincitur, ſeu auocatur per creditores anteriores, vt aduertit, Cencius *de cenſ. quæſt.* 110. *num.* 1. *& ſeqq ſecundum impreſſ.* Taurinen. & ſæpius fuit à Rota firmatum, *in Romana cenſus* 29. *Aprilis* 1630. *&* 14. *Nouembris* 1631. *coram R. P. D. meo Dunozetto* quæ habentur *poſt eundem Cenc. in ordine deciſ.* 548. *&* 549. *& in Romana cenſus* 14. *Iunij* 1634. *coram R. P. D. meo Merlino*, & coram Reuerendiſſ. Vrgellen. *deciſ.* 449. *num.* 2. Et in alia Romana cenſus 21. Maij 1635. coram R. P. D. meo Veroſpio. Pro reſponſione tamen huius obiecti DD. duo tempore diſtinxerunt. Alterum à die impoſitionis cenſus vſque ad annum 1626. quo præteriit ſequuta euictio, & alterum poſt d. annum 1626. Pro primo tempore
2 ſine † vlla habitatione dictum fuit cenſum non fuiſſe extinctum, ſed fructus percepi potuiſſe tanquam de cenſu vero, & valido, quia cum euictio, vt pars aduerſa contendit, ſequuta non fuerit niſi de anno 1626. quantumuis fundi per prius hypothecati ad fauorem Dorotheæ, adhuc pro tempore antecedenti cenſus fuit in ſtatu validitatis, & minime defecit, cum etiam ſuper fundo hypothecis
3 † obnoxio cenſus imponi poſſit, & impoſitus duret quo vſque fundus euincitur ex cauſa neceſſaria prioris hypothecæ. Intrigliol. *ſuper bullæ de cenſibus, quæſt.* 29. *n.* 2. Petr. de Gregor. *de cenſ quæſt.* 5. *num.* 9. Cum pluribus quos refert, & ſequitur Cenc. *de cenſ. vbi ſuprà q.* 19. *n.* 1. *& quæſt.* 44. *n.* 7. & Rota, *poſt eum cum deciſ.* 6. *n.* 4. *in fin. & dd. dec.* 548. *&* 549. *Vtrobique num.* 2. Coram R. P. D. meo Dunozetto.

Idemque reſponſum fuit pro tempore ſubſequenti. Cum enim cenſui ſubingata fuerint vinea petiarum 35. in loco nuncupato Roſaro vnum cannetum in eodem vocabulo, tres domus cum apothecis in Platea Iudæorum, ac aliæ duæ domus poſitæ in foro piſcium ſumm. de Gauottis *n.* 1. Aſſociatio autem fuerit ſolum conceſſa ſuper vinea extra portam portuenſem ſuper vna domo, ac duobus apothecis in foro piſcium, & ſuper apothecis in platea Iudæorum, & petio terræ nuncupato il Canneto, *ſumm. num.* 7. ideoque ex bonis cenſitis adhuc remaneant tres domus in platea Iudæorum, & alia domus in foro piſcium, quæ ſuppetere præſumuntur pro ſuſtinendo cenſu
4 ſcut. 5800. donec † inſufficientia probetur ab allegante, vt in his terminis dixit Rot. *in recent. deciſ.* 350. *n.* 2. *part.* 1. Cenſus pro ea rata dici nequit extinctus, quantumuis aliqui ex fundis, ſuper
5 quibus eſt † impoſitus, euicti fuerint, & auocati, cùm adhuc remaneant alij fundi capaces pro illius ſuſtentatione *ex adductis per Duard. de cenſ. §. 1. quæſt.* 3. *num.* 6. *&* 10. *cum pluribus ſeqq. & num.* 30. *verſ. Niſi pereat in Romana cenſus* 14. *Ianuarij* 1602. coram bon. mem. Cardin. Sacrato.

impreſſ. per eoſdem Duard. & Cenc. *vtrobique deciſ.* 9. *num.* 8. *& in Romana Cenſus* 1. *Iulij* 1627. *coram R. P. D. meo Merlino poſt Cenc. deciſ.* 542. *n.* 7. & in Imolen. Saluiani 11. *Maij* 1635. *coram Reuerendiſſ. Ferrarien.*

Præterea vbi etiam fuiſſet ſequuta totalis euictio omnium corporum cenſualium, quod tamen abſolute non poteſt dici, non idem minus fructus deberentur, quia cum cenſus fuerit impoſitus † bona fide, & fundus de tempore impoſitionis reputaretur liber, euictio vero ſequuta fuerit ignorante creditore, ſicut cenſus ſuſtinetur in præiudicium imponentis, ita certum eſt deberi fructus ſaltem ratione damnorum, † & 7
intereſſe vſque ad integram ſortis reſtitutionem. *Cenc. vbi ſup. quæſt.* 9. *à num.* 41. *vſque ad fin. & quæſt.* 42. *num.* 15. *cum ſeqq.* Rota *poſt eum deciſ.* 13. *num.* 1. *& deciſ.* 17. *num.* 2. *&* 3. *& deciſ.* 59. *num.* 12. *&* 13. *& coram Card. Seraph. deciſ.* 787. *num.* 7. *& coram Reuerend. Vrgellen. deciſ.* 449. *num.* 15. & in plurib. aliis relatis à Duard. *vbi ſup. §.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 8. *& quæſt.* 7. *num.* 43. *& ſeqq.*

Nec releuat quod agatur contra Gauottum fideiuſſorem, qui regulariter † extincto cenſu non 8
tenetur ad damna, & intereſſe *l.* 2. *§. ſiſi. ff. qui ſatisd. cogant.* Concluſio enim procedit quando fideiuſſor reſtrinxit obligationē dumtaxat ad cauſam fructuum, † quo caſu natura eius obligationis 9
non patitur, vt extendatur vltra cauſam expreſſam DD. *in l. quæro vbi Salicet num.* 1. *in fin. ff. locati gloſſ. in l. centum Capuæ verb. augeri verſ. ſed opponitur ff. de eo quod certo loco.* Secus quando provt hic ſe obligauit vt principalis, principaliter, & inſolidum † pro toto contractu, tunc 10
enim indiſtinctè tenetur etiam ad damna, & intereſſe provt ipſe principalis imponens, *vt poſt* Alex. *conſ.* 34. *num.* 5. *lib.* 2. Cranet. *conſ.* 45. *n.* 6. Firmat articulo plenè diſcuſſo Bero *conſ.* 193. *numero* 34. *v. aggredior vſque ad n.* 56. *lib.* 1. quem Rota ſequitur ſic diſtinguendo *in Romana Cenſus* 19. *Aprilis* 1630 *coram R. P. D. meo Dunozetto impreſſ. poſt Cenc in ordine deciſ.* 549 *n.* 6. *&* 7. & admiſit in alia Romana fructuum Cenſus 21. Maij 1635. coram R. P. D. meo Veroſpio.

Minus contra ſecundam partem ſententiarum refragari dictum fuit, quod Puteobonellus eſſet creditor Reuerendiſſ. P. D. Herreræ in ſumma, vt prætenditur ſcut. 1636. Pro quibus proinde ſicut, & pro alia quantitate pecuniarum eidem ſolutarum pro fructibus ratæ cenſus ſcutor. 5800. Decurſis ab anno 1614. Vſque ad annum 1617. † Videtur ipſo iure inducta com- 11
penſatio ad impediendum curſum vſurarum, *iuxt. text. in l. ſi conſtat, Cod. de compenſat.* Sard. Qui plures cumulat *deciſ.* 117. *num.* 2. & dictum fuit *in Romana computorum* 23. *Martij* 1618. *coram bon. mem. Coccino.* Quia vltra quod exceptio compenſationis non eſt præſentis inſpectionis, cum hodie quæratur tantummodo de extinctione cenſus, & de formando credito D. Herreræ, qui verè dici poteſt creditor ex cauſa fructuum, quamuis ex aliā cauſā eſſet debitor in magnā 12
quantitate, vt dixit Rota, *in Melenitana expenſarum* 31. *Ianuarij* 1631. *coram R. P. D. meo Ghiſilerio, quæ eſt deciſ.* 10. *num.* 18. *part.* 6. *recent.* Reſponſum fuit concluſionem non procedere in cenſibus, in quibus compenſatio † non fit ipſo iure, ſed ſolùm facta congrua oppoſitione

quæ loco oblationis sit Peregr. *conf.* 107. *num.* 3. *vers & ad hoc extat lib.* 2. Navarr. *de vsur. quæst.* 40. *n.*125. Roderic. *de annuis redd. lib.*2. *quæst.*18. *num.* 9. *& seqq.* Et ita consultus respondit Dominus Ranuccius, qui in hac causa contrarias partes defendit, *in eius responso allegato per extensum à Cenc. de cens. quæst.* 88. *sub numero* 6. *vers. contrarium tamen existimo secundum impress. Taurinen.*

Nec euertitur ista responsio ex replicatione, quod hoc procedat & censu vero, & irredimibili
14 ex parte creditoris, secus autem † quando est redimibilis ab vtraque parte, provt contenditur fuisse censum, de quo agitur, cùm stante euictione fundi † censualis D. Herrera stati-
15 tim, & quandocumque agere posset ad restitutionem pretij. Grat. *decis* Marchiæ 13 *numero* 18. Rota *apud Cenc. decis* 46. *numero* 1. *&* 2. Ac proinde cum esset redimibilis ex parte vtriusque, statim & ipso iure inducta fuerit † com-
16 pensatio, cum isto casu census nihil differat ab aliis creditis vsurarijs, in quibus etiamsi liciti sint, datur compensatio ipso iure. Peregrin. *d. conf.* 107. *num.*3. *&* 4. Roderic. *vbi sup. d. quæst.*18. *num.* 14.

Plures enim fuerunt datæ responsiones, & primò negatum fuit per † euictionem fundi cen-
17 sum fuisse effectum redimibilem, quia cum in facto fuerit iustificatum ex corporibus censitis, remansisse quatuor domus, quæ præsumuntur sufficere pro sustinendo residuo census inextincti,
18 vt supra dictum est, † vtique non obstante euictione illorum corporum census remansit in eodem statu validitatis, eiusdemque naturæ, & sic irredimibilis, provt erat antea ex iuribus supra allegatis.

Secundo fuit animaduersum dictam replicationem potuisse procedere, si Dominus Herrera sciens agi posse ad repetitionem sortis propter associationem obtentam à creditoribus anterioribus super † fundo censuato, neglexisset age-
19 re pro illius consequutione, tunc enim induceretur compensatio, & præsumeretur, quod ideo non exegisset, quia pecunia debitoris penes se retinebat in computum proprij crediti. Verum cum penitus ignorauerit factum associa-
20 tionis, & euictionis † non solùm cessat quælibet negligentia, & præsumptio, sed ficuti propter ignorantiam reputatur, perinde ac si sortem exigere non potuisset, *l. annus* ibi *qui nescit videtur fructuum experiendi non habere, ff. de calumniat.* Ita & consequenter excluditur
21 prætensa compensatio, quæ locum solum † habet, quando creditor potest sortem exigere, vt declarando, *text. in d. l. si constat*, tradit Rodericus, *de annuis redditibus quæstione* 18. *numero* 14. *vers. & intellige ex eo tempore.*

Tertio cum de eo tempore essent in magnâ quantitate decursi fructus diuersorum censuum pro quibus Puteobonellis vti principalis, principaliter, & insolidum erat obligatus ad fauorem
22 D. Herreræ † in omnem casum, quatenus compensatio euitari non posset, cessisset prius in extinctionem dictorum fructuum, sicuti cessisset ipsa realis solutio *iuxta text. in l. Paul. la* 2 §. 1. *ff de solut. & l cum in fortis ff. de pignorat. act.* Grat. *discept. forens. c.* 224. *num.* 30. *& seqq. in puncto*, Roderic. *d. quæst.* 18. *num.* 8. & firmauit Rota *in recent. decis.* 403. *num.*16. *part.* 5. & fuit dictum *in Mediolanen. census* 17. *Mart.*, præteriti coram R. P. D. meo Verospio, & in Senogallien. compromissi 3. huius coram R.P.D. meo Dunozetto.

Quarto & demum cessare visa fuit omnis difficultas, quia debitum census est sociale & commune inter Ganottos, & Puteobonellos, creditum autem scutorum 1636. est proprium, & particulare ipsius Puteobonelli; vnde cùm societas sit quid distinctum à sociis in particulari non potest esse locus compensationi, cum † regulariter non 24
admittatur inter debita aduersarum personarum, nec de credito † particulare ad debitum sociale Salicet. *in l. eius num.* 2. *C. de compensat.* Cuman. *conc.* 172. *in princ.* Soccin. sen. *conf.*73. *num.* 10. *lib.* 1. Tindar. *de compensat. §. omnem debitorem num.* 7. Gratian. *discept. forens. c.* 948. *num* 3. Rota *Ianuen. decis.* 26. *n.*30. & Rota, *nostra dec.* 480. *sub n.*1. *part.*3. *recent.* & coram Card. Cavalier *decis.*38 *n.*5. *cum aliis allegat. per add. ad fun. mem.* Greg. XV. *decis* 366 *n.*7.

Et ita resolutum fuit vtraque parte informante.

R.P.D. Cornelio.

Postea Episcopo Patauino.

Reatina Census.

Lunæ 23. *Iunij* 1642.

ARGVMENTVM.

Clausula constituti licet non transferat Dominium & possessionem in emptorem census, tamen non potest denegari ei associatio pro fructibus census. Census si remaneat sine fundo, fructus ex eo non debentur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium, & possessio fundi censuati non transit in emptorem census.*
2 *Verum tamen est quod illi competit associatio in illo pro fructibus eiusdem census.*
3 *Liberatio quando non fit realis, sed tantum personalis, tunc fundus non liberatur à ff. debiti hypotheca.*
4 *Pactum personale ne scilicet aliquid à persona petatur, non liberat ab hypotheca, sed solum ab actione personali.*
5 *Dictiones illatæ ipsi fini restringuntur.*
6 *Verba personalia restringuntur ad certam actionem ad essam ex re ipsa.*
7 *Effectus restringuntur ad limites suæ causæ.*
8 *Contrarius non præsumitur quod voluerit, quod census remaneat sine fundo.*
9 *In Contractibus non attenditur, quid verè sit, sed quod ambo vti sibi fecerint.*
10 *Ex Censu, qui est sine fundo non percipiuntur fructus.*
11 *Soluere pro alio quilibet potest.*
12 *Verba quando sunt clara, non est opus coniecturis.*

DECI

DECISIO CXXXIII.

POst trinas propositiones fuit sub hac die resolutum esse standum in vltimo loco decisis coram me sub die 17. Februarij præterriti, * quia mandatum de allociando ad possessionem prædij, de quo agitur relaxatum fuit ad fauorem Vincentini emptoris Census impositi à D. Vecchiarello super eodem prædio vigore clausulæ constituti, † 1 quæ licet non trasferat dominium,& possessionem fundi censuati in emptorem census, nihilominus 2 operatur, † vi illi competat allociatio pro fructibus eiusdem census, provt sæpè Rota *resoluit & signanter in Bononien. de Zanalis post* Cenc. de Cens. *decis.* 149. *decis.* 150. *& decis.* 542. *n.* 2. *iuxta* Modern. *impress. & in Romana Census* 5. *Martij* 1636. *cor. R. P. Comeo Carillo.*

Neque obstat quod Vincentinus liberauit D. Vecchiarellum, & alios Abundantierios à dicto censu, ex eo, quod Abundantierij successores recognoscentes bonam fidem declarauerint se velle teneri ad solutionem fructuum, ac restitutionem sortis eiusdem Census.

Quia placuit responsio nimirum dictam liberationem non fuisse solum personalem † non au- 3 tem realem, & sic fundum fuisse liberatum à speciali hypotheca desuper constituta, cum pactum personale, † ne scilicet à persona petatur non liberet ab hypotheca, sed solùm ab actione personali 4 *leg. soluitur, 5. ff. quibus mod. pignor. vel hypoth. soluitur, & ibidem* Oddofred. *in principio* Angel. *in 1. notabil. fulgos. post princip. in Goff. iste intellige.*

Quod autem dicta liberatio fuerit solummodo personalis clare colligitur ex verbis in antecedenti decisione ponderatis in principio, & signanter ex illis *ma questa ferma à loro solamente per non potere essere molestati, & inquietati per nessuno tempo da me detto Censo*, quæ dictiones *solamente esse* tanquam personalissimæ restringunt liberationem ad 5 casum expressum iuxta conclusiones in decisione firmatas, attenta præsertim causa ob quam facta fuit liberatio, quia nimirum noui Abundantierij 6 obligarunt pro † solutione d. census, nulla tamen facta assignatione alterius fundi. Vnd apparet Vincentinum voluisse liberare personas Vecchiarelli, & 7 aliorum antecessorum in officio non autem † fundum censuatum, cùm effectus restringatur ad limites suæ causæ Bald. *in leg. neque mater, num.* 3. *Cod. de iur. dot. & in l. fin & si me putem §. cum inter ad fin ff. de cond. indeb.* Castr. *cons.* 83. *n.* 2. *lib.* 2. Mant. *de tacit. & amb. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 2. Rota *dec.* 46. *n.* 26. *part.* 5. *recent.*

Nec releuare videntur coniecturæ ex aduerso ponderatæ pro liberatione fundi. Nam prima desumpta ex eo, quòd non sit verisimile Vecchiarellum finito officio, ratione cuius census fuit impositus voluisse res suas remanere sub periculo, quia 8 nempe etiam † est verisimile Vincentinum voluisse censum impositum ad sui fauorem remanere sine fundo. In contractibus autem non attenditur id quod vnus sensit, sed id quod ambo verisimiliter 9 † crediderunt *l. si repetendi C. de condit. ob causam l. inter stipulantem, §. si stichum de verb. oblig.* Decian. *resp. cons.* 21. *num.* 1. *lib.* 2. Cranet. *cons.* 620. *n.* 7. Gabr. *cons.* 168. *n.* 33. *lib.* 1. Mant. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 11.

Secunda verò quòd Vincentinus esset tutus propter obligationem factam a nouis Abundantieriis non subsistit, quia si fundus censuatus esset liberatus, † census remaneret sine fundo, sine quo fructus 10 illius sumere non possunt iuxta constitutionem fel. mem. Pij V. & ex traditis in decisione.

Tertia ducta ex obseruantia solutionis factis à nouis Abundantieriis non concludit liberationem fundi censuati, † cum quilibet possit pro alio solu- 11 ere *l. solutionem, ff. de solut. & liber. l. soluend. ff. de negot. gest.* Roland. à Valle. *cons.* 14. *n.* 10. *lib.* 1. Rom. *cons.* 428. *n.* 8. Surd. *dec.* 174. *n.* 27.

Quarta demum quod debitum dicti Census vti contractum ratione Annonæ non obliget, nisi ratione officij tollitur ex verbis Instrumenti, in quo Vecchiarellus ne dum propriam possessionem verùm etiam propria bona, & proprium fundum 12 obliganit, vbi enim verba sunt clara, non est opus coniecturis. *L. ille, § cum in verbis ff. de leg. 3. l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig.* Mantic. *de tac. & amb. lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 101 Rota *dec.* 106. *num.* 4. *dec.* 583. *n.* 4. *& 754. n.* 3. *p.* 2. *rec.* Greg. XV. *dec.* 157. *num.* 12.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. CERRO.

Sacræ Rotæ Donatio.

Romana, seu Nepetina Tutelæ.

Veneris 4. *Iulij* 1642.

ARGVMENTVM.

Tutor si promiserit reddere bonum, & fidele computum alias voluit teneri ad damna, id includit obligationem restitutionem, reliquatum. Tutor, quod remanserit debitor in redditione rationum, ex quibus satis dicatur constare.

SVMMARIVM.

1 *Administrator quilibet tenetur reddere rationem, & restituere reliquatum.*

2 *Administrator promittens reddere bonum, & legale computum alias voluit teneri ad omnia damna, quid hoc includat.*

3 *Mandatum executiuum relaxari potest stante obligatione Camerali.*

4 *Inuentarium tutelare benè probat contra Tutorem.*

5 *Liberi depositariæ publicæ sufficienter probant pro tertio contra tertium.*

6 *Liber priuatus benè probat contra scribentem, & eius hæredes.*

7 *Librum priuatum à se scriptum in actis producens, fortius contra ipsum probat, cum censetur illum quoad omnia approbasse.*

8 *Tutor in actis producens librum tutelarem, si ex eo, non potest elici veritas partitarum non probat ad sui fauorem.*

9 *Liber tutelaris, vt validè dicatur factus, & tentus, qualiter debeat confici, & tenere.*

10 *Liber tutelaris si in aliquibus partitis reperitur erroneus, nulla fides in reliqua est adhibenda.*

11 *Tutor administrans gregem, & armenta, non solum tenetur restituere animalia, verùm etiam fructus, & fœtus.*

12 *Libris tutelaribus dum probatur aliquibus partitis fuisse erratum, ita etiam in cæteris potuit errari.*

13 *Inuentarium plenè probat contra Tutorem scribentem.*

14 *Testes aliqui si deponant de maiori summa, & alij de minori in ista minori summa dicuntur omnes concordia.*

DECISIO CXXXIV.

CVm Veronica de Piscibus tanquam filia, & hæres q. Iacobi de Piscibus conuenisset Dionysium de Sanctis ad reddendam rationem administrationis bonorum, & introituum, cæterorumque effectuum hæreditariorum dicti Iacobi, quæ ipse vti eius Tutor, & Curator spatio 14. annorum amministrauit, ista obtinuit à Sanctissimo huiusmodi causam cognosci ab A. C. de voto Rotæ appellatione remota. Vnde proposito hodie dubio, An, & pro qua summa mandatum sit relaxandum. Domini informante tantùm Veronicâ dixerant pro nunc esse relaxãdum pro scutis 4587. Necnon pro restitutione animalium descriptarum in Inuentario tutelari sine eorum valore, ac pro rata Vaccarum, aliorúmque animalium n. 13. quæ constat remansisse in hæreditate Iacobi, & à Dionysio fuisse retenta in socitam, sine tamen præiudicio residui.

Nam quoad scuta 4587. constat Dionysium esse debitorem scutorum 19233. pro fructibus bonorum hæreditariorum, pecuniis in hæreditate repertis, inditis exactis, ac pro pro frumenti, & animalium, aliorumque fructuum, quæ ad eius manus peruenisse apparet ex partitis registratis in Summario Veronicæ *num. 3. cum seqq.* Ex quibus demptis scutis 11951. erogatis in emptoribus Censuum, & locorum Montium ad fauorem pupillæ, ac in expensis necessariis, quæ Informantes pro Veronica admittũt esse ponenda in creditum Dionysij, necnon relictis in suspenso quatuor partitis constituentibus in totum scuta 2695. nempe prima scut. 1836. pro rubris 51. sementæ, secunda scut. 240. pro rubris decem Ordei, tertia scut. 319. pro tot suibus datis, vt dicitur à credenza diuersis personis, & quarta scut. 300. pro sorte vnius census, qui prætenditur extinctus cum Communitate Formelli, quas Domini censuerũt adhuc non esse sufficienter iustificatas, debitum Dionysij remanet certum, & liquidum in dd. scutis 4587. pro quibus mandatum est relaxandum, tam ex dispositione iuris communis, quèm quilibet administrator de iure
1 teneatur reddere † rationem & restituere reliquatum *l. 1. §. officio, ff. de tutel. & rat. distrab. l. rationes C. de administr. tutor.*

Quam etiam vigore eius particularis promissionis, quia ipse sub obligatione Camerali promisit de administratis reddere bonum, & legale computum, alias teneri voluit ad omnia damna, vt in
2 *summa num. 2.* quæ promissio † includit obligationem soluendi reliquatum. *L. cum seruus ff. de condit. & demonstr. l. boues. § fin. & ibi gloss. ff. de verb. signif.* Rota coram sanct. mem. Greg. XV. *decis. 554. n. 2. & in Romana fideiussionis 21. Iunij 1631. coram Eminent. Dom. meo Card. Verospio.* & stante obli-
3 gatione † Camerali relaxandum est mandatum executiuum, vt dictum fuit in Imol. *Tutela 2. Decembris 1593. coram bon. mem. Card. Pamphilio sen. & in Romana reddutionis rationum 19. Decemb. 1598. coram Lita, & in Arimin. administrationis tutelæ 24. Nouembris 1625. coram R. P. D. meo Merlino Decano.*

Nec dubitari potest de veritate partitarum, ex quibus deducitur debitum Dionysij. Quia plenè iustificantur, partim ex inuentario tutelari quod
† contra tutorem scribentem plenè probat *ad trad.* 4 *in leg. fin.* vbi Gloss. & DD. *C. arbitr. tut.* Rota coram bon. mem. Buratto *decis. 557. num. 6. & 7. & decis. 637. num. 6. & in recentior. decis. 301. num. 4. part. 6. & in supracitata Ariminen. administrationis coram eodem D. meo Merlino.* Partim ex publicis
5 instrumentis, & ex partitis formiter extractis ex publicis libris depositarię Sacri Montis Pietatis Vrbis, qui sufficienter probant pro tertio contra tertium Bart. *in leg. quædam §. nummulatios n. 4. ff. de edend.* Card. Seraph. *decis. 1088 num. 4.* Rota *in recent. decis. 19. num. part 7* & fuit dictum *in Tiburtina administrationis rationis 9. Decembris 1641. coram R. P. D. meo Dunozetto.* Partim ex receptis, & notulis manu eiusdem Dionysij descriptis in suo
6 † libro, qui licet confectus à priuato, probat tamen contra ipsum, eiusque hæredem *l. publica 16. § fin. depos. specul. in 2. parte tit. de instrum. edit. §. 7. Nunc dicendum num. 5. versic. nisi contra eum.* Alex. *cons. 84. num. 1. lib. 7.* Surd *cons. 439. num. 20. lib. 4.* Rota *in recent. decis. 195. num. 6. & 7. part. 6. & in supracitata Tiburtina administrationis.* Præsertim cum dictus liber fuerit in actis productus eodem Dionysio, qui propterea censetur tacitè
7 quoad omnia approbatus *l. scripturas. C. qui pot. in pign. hab.* Bocrius *decis. 333. n. 9. vers. & in hac causa Reuerendissimus Vrgellen. decis. 352 num. 2. & decis. 368. num. 4.* cum pluribus adductis in dicta Tiburtina.

Nec releuat dictus liber, quatenus Dionysius illum exhibet pro sui exoneratione, & ad summ debitum extenuandum. Quia cum appareat confectus de recenti, & in eo fere omnia sint in con-
8 fuso inordinatè, & in genere descripta sine expressione causæ, & Diei, itaut non possit elici veritas, & deprehendi iustificatio partitarum in eo descriptarum, non probat ad eius fauorem, de cuius
9 potest pro redditione rationis, quia ad huiusmodi effectum liber tutelaris debet distincte, & singulariter continere, quid in singulos annos, menses, & dies præceptum fuerit, quibus, & qua de causa datum, & impensum, à quo fundo fructus recollecti, exactãque & integram continere descriptionem omnium datorum, & receptorum, ac introitus, & exitus totius temporis quo continuauit administratio. Bart. *in leg. comperimus, Cod. de nauic. lib. 10. & cons. 150. num 9 in fin. part. 1.* Rip. *in leg. admonendi num. 116. ff. de iure iur.* Ficobat. *de ratiocin. administr. cap. 10. n. 42. & 43 & n. 47. cum seqq.* Roland. à Valle *cons. 49. n. 20 ib. seqq. lib. 1.* Gratian. *discept. forens. cap. 563. n. 32.* Menoch. *de arbitr. Iudic. casu 208. n. 18 & seqq.* & sapius Rota *tenuit, & signanter in recentior. decis. 550. num. 5. part. 1. & decis. 111. num. 5. part. 7.* & fuit dictum *in dicta Ariminen. coram Reuerendissimo D. meo Merlino*, & aliis multis relatis *in Romana restitutionis rationis 15. Decembris 1636. coram bon. memor. Coccino, & in d. Tiburtina coram R. P. D. meo Dunozetto.*

Idque multò magis cum in multis partitis dictus liber detectus sit erroneus, scripta in septima octaua, & nona † in quibus Veronica creatur debi- 10
trix scut. 1512. b. . . pro expensis in al. . . de boues,

Vaccas,

Vaccas, & cætera animalia, eorumque cuſtodes, quæ tamen non erant ponendæ ad ſui debitum, tum quia huiuſmodi expenſæ ſpectant ad ſocium minorem iuxta morem conſuetum omnium locorum, & vſum ſpecialem ſiliarum partium, dequo dantur atteſtationes Summario *num.* 23. tum quia compenſantur cum fructibus eorundem animalium, quorum tutor poſſeſſionem non fecit prout debebat, cum Tutor adminiſtrans gregem, & ar-
11 menta non ſolum teneatur reſtituere animalia, ſed etiam fructus, & fœtus *l ſed, & ſi 25 §. fin. cum duobus ſequentibus ff. de petit. hared.* late Laderech. *conſil. 99. num. 9 & 10.* Item creatur debitrix in quinque partitis conſtituentibus ſcuta 2411. ba. 34. pro alimentis præſtitis Donato, Veronicæ, & Hortenſiæ de Piſcibus, felicique eorum matri, Antinæ, & aliis perſonis ſpatio quatuor annorum, hoc eſt ab anno 1624. vſque & per totum 1628. ad rationem ſcut. ſex pro ſingulis quolibet menſe, & tamen ex teſtibus datis in Summario *num.* 21. *&* 22. probatur Animam nihil habuiſſe pro victu, Donato verò, Veronicæ, cæteriſque perſonis ſubminiſtrata fuiſſe ſolum ſcuta tria, vel tria $\frac{1}{2}$ pro omnibus inſimul, multæque aliæ partitæ fuerunt appoſitæ ad debitum Veronicæ nullatenus apponendæ, & aliæ plures repertæ ſunt exceſſiuæ, quas ſigillatim denumerant informantes pro Veronica, & propterea dicto libro ad eius fauorem minimè eſt ſtan-
22 dum, niſi omnes partitæ aliundè plenè iuſtificentur, quia ſicut in ſupra dictis interuenit error, ita etiam in cæteris potuit errari. Gabr. *conſilio* 148. *num.* 9. *lib.* 1. Farinac. *conſil.* 100. *num.* 14. *lib.* 2. Rota *diuerſ. deciſ.* 745. *num.* 1. *& per tot. part.* 4. *& coram ſanct. mem. Greg. XV. dec.* 79. *& ibi adden. n.* 6. *& in recent. d. dec.* 111. *n.* 9. *part.* 7. & fuit dictum *in Papien. bonorum* 1. *Iunij* 1605. *coram Ortembergo, & bis in Romana Tutelæ de Ferratinis, nempe* 13. *Martij* 1595. *&* 19. *Iunij* 1600. *coram bon. mem. Card. Pamphilio, quæ tres deciſiones habentur impreſſæ apud Marchef. de commiſſ. part.* 1. *fol.* 898. Correcto tamen errore fol. & latè *in D. Rom. reddit. rationis* 15. *Decembris* 1636. *coram bon. mem. Coccino.*

Quo verò ad animalia, pro illis quæ deſcripta ſunt in Inuentario nulla adeſt difficultas, cum Inuentarium plenè probet contra Tutorem ſcribentem *l. fin. C. arbitr. tut.* Bart. *in Tutor. qui reperto-rum n.* 12. *adminiſtr. tut.* Pariſ. *conſ.* 26. *num.* 55. *lib.* 2. Rota *diuerſ. deciſ.* 71. *num.* 3. *part.* 1. *& in recent. deciſ.* 762. *num.* 1. *part.* 2. *& in aucta Arimin. adminiſtrationis tutelæ* 24. *Nouembris* 1625. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.* Pro iis verò quæ in ſocietatem retinebat ipſe Dionyſius dictas numer. 113. animalium iuſtificatur ex duobus teſtibus datis *in ſumm. n.* 18. quibus non obſtat quòd ſint in quantitate diſcordes, ex quo alter deponat de 150. alter de 113. quia in hoc minori numero in quo conueniunt dicuntur conteſtes, & probant *l. diem proferri, ſi plures ff. de arbitr. DD. in l. penult. ff. de in litem iuram. & in l.* 1. §. *ſi poſtulanti, ff. de verb. oblig.* Rota cor. Greg. *deciſ.* 558. *n.* 2. vbi adden. ſub littera A, & coram Buratt. *deciſ.* 865. *n.* 2.

Etita vna tantum, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Romana Succeſſionis.

Veneris 4. *Iulij* 1642.

ARGVMENTVM.

Compulſoria ſpecialis, vt concedatur, quidnam veniat probandum Epiſtolæ, vt aliqui probent quid requiratur. Remiſſoriam Rota ſolita eſt concedere etiam ſuper eiſdem articulis, ſed quid ad hoc ſit neceſſarium Remiſſoriæ petitio reiicitur quando didicita ſunt iuſtificata, & quando dicantur didicita.

SVMMARIVM.

1 *Compulſoria ſpecialis, tunc datur quando conſtat de exiſtentia, & releuantia ſcripturæ compulſandæ.*

2 *Scripturæ vera exiſtentia ex quo non probetur.*

3 *Epiſtolæ priuatæ debent recognoſci, & recognitio in actis producere, alioquin nullam merentur fidem.*

4 *Copiæ, & exempla quando præbeant ſufficientem ſumum ad præſumendam exiſtentiam alicuius ſcripturæ.*

5 *Scripturarum exiſtentia penès hæredes præſumitur, ſi conſtet fuiſſe penes defunctum.*

6 *Compulſoris ſpecialis dum petitur oritur vehementis ſuſpicio calumniæ, & ad quid.*

7 *Compulſoria ſpecialis petitio ob ſuſpicionem calumniæ ſæpe denegatur.*

8 *Remiſſoria denegatur, tum ob vehementem ſuſpicionem calumniæ, tum ab timorem ſubornationis teſtium.*

9 *Calumniæ vehementis ſuſpicio in petenda remiſſoria ſatis arguitur, ex quo plures teſtes iam fuerunt examinati, & nihil fuit probatum.*

10 *Remiſſoria ſuper eiſdem articulis Rota, quando ſoleat concedere.*

11 *Rota vt concedat remiſſoriam ſuper eiſdem articulis, requirit vt maior explicitus non ſit in cortice verborum.*

12 *Remiſſoria quando datur ſuper eiſdem articulis, articuli noui quid comprehendere debeant.*

13 *Remiſſoria non conceditur poſtquam teſtificata ſunt didicita, & n.* 14.

15 *Quod procedit etiam ſi ſunt didicita teſtificata alterius partis ſolum.*

16 *Teſtificata quod fuerunt didicita non eſt dubitandum quando vtrique fuit datum ſummarium examinis.*

17 *Teſtium exceptiones quando fuerunt diſcuſſæ tam circa dicta quàm perſonas, quid ex hoc ſequatur.*

18 *Teſtium ſummarium ſimplex abſque nomine teſtium quando partibus fuit datum, an dicantur didicita teſtificata.*

19 *Rota benignius agendo, ac ſequendo ſuam ſtylum facilè in Curia admittit nouos articulos, & num.* 20.

DECISIO

DECISIO CXXXV.

DVæ in hac causa emanarunt decisiones inter se contrariæ, in quarum altera decisum fuit testamentum Henrici Vicourt sustineri ad fauorem Henrici iunioris sui nepotis non obstante quod Cæcilia eiusdem testatoris filia prætenderet testamentum præfatum fuisse conditum ex falsa causa, & sic incessorem ad se spectare, quia re vera ex tunc deductis prætensa falsa causa concludenter non probabatur, & in altera recessum fuit à primo loco decisis, eo quia ex testibus nouiter hunc inde examinatis constitit, testatorem realiter ex falsa causa motum fuisse ad testandum, fauore nepotis. Dumque debebat proponi dubium, an esset standum in primo; vel secundo loco decisis; Agentes pro d. Henrico iuniori exhibuerunt in actis quasdam copias epistolarum, (vt prætendunt dicti Henrici testatores) ac iuxta articulos pro examinandis testibus in Curia, & extra, ad effectum habendi compulsoriam specialem, & probandi d. testatorem non ex falsa causa instituisse nepotem ex fratre, sed ob amorem, quo ipsum prosequebatur, & obtinuerunt ab A.C. Iudice huius causæ dubium, an sit concedenda compulsoria specialis, & admitti debeant articuli ad effectum examinandi in Curia, & extra cum remissoria, super quo hodie consulta Rota responsum fuit, compulsoriam specialem non esse dandam, nec remissoriam, sed admittendos articulos, in Curia duntaxat.

Ratio quæ mouit Dominos ad sic respondendum fuit, quia quoad compulsoriam specialem,
1 illa tunc demum datur, † quando constat de existentia, & releuantia scripturæ compulsandæ Vestr. *in prax. lib. 6. c. 1. n. 12.* Mantic. *dec. 216. n. 3.* Buratt. *dec. 555. n. 1.*

In præsenti autem non constat de existentia, quia licet fuerint exhibitæ in actis quædam copiæ assertarum epistolarum d. Henrici testatoris, attamen ex quo possibile est, quod illæ fuerint studiosè conpositæ ab eadem parte, non potest inde de-
2 sumi vera existentia, † sed debebat examinari testes saltem ad perpetuam rei memoriam super reali existentia, vel debebant eædem epistolæ recog-
3 nosci, & recognitio produci in actis, † alioquin nullam fidem merentur. *ad notat. in § si quis igitur Auth. de instrum. caut. & fid.* Ruin. *conf. 61. n. 3. lib. 4.* Affl. *dec. 181. num. 9.* Franch. *dec. 105. num. 9.* Rota *dec. 1156. num. 1. ad fin. lib. 3. part. 3. diuers.* Doctores verò allegati ex aduerso, qui dicunt quòd copiæ, & exempla præstant sufficientem fumum in hac materia, loquuntur de exemplis, &
4 copiæ alicuius publici instrumenti † transumptati extraiudicialiter à Notario, quod longè differt ab isto casu, & propterea non applicantur, qua quidem existentia cessante, non est opus discutere releuantiam.

Præterea consideratum fuit quod plures ex assertis epistolæ & veræ sunt, vti scriptæ Patri Aduersarij, † præsumuntur originaliter existere pe-
5 nes eundem aduersarium Patris hæredem ad tradit. per Aretin. *in conf. 120. num. 1. vers. defuncti ergo,* Caual. *dec. 545. num. 1.* & sic non est necessaria alia compulsio; cum eæ originaliter in actis exhiberi possunt. Aliæ verò quæ supponuntur scriptæ cuidam nuncupato maiori de Hiframont, cùm in illis non contineatur nisi interesse eiusdem Aduersarij, de facili possunt ab eodem de Hiframont recuperari, & pariformiter originaliter produci, vel saltem negari non potest quin vigore compul-
6 sariæ generalis illæ compulsari possint; † vnde dum petitur specialis oritur vehemens suspicio calumniæ, quod hoc fiat dumtaxat ad effectum impediendi prosequutionem, & expeditionem causæ, vt fuit in specie dictum *in decis. 376. n. 7. coram*
7 *Durano inter eius impress.* quo casu passim † denegatur compulsoria specialis Folin. *in cap. de cætero n. 12. de re ind.* Cattad. *decis. 3. de dilat.* Caputaq. *decis. 169. n. 1. part. 1.*

Quo verò ad remissoriam, dictum fuit, eam esse
8 denegandam, tam ob vehementem suspicionem, calumniæ, † quam ob timorem subordinationis testium, vt fuit seruatum *in Camerin. Pensionis* 4. Maij 1640. cor. R.P.D. meo Bichio.

Vehemens autem calumniæ suspicio deducitur ex eo quod aduersarius plures testes super eadem
9 materia examinauit, † & nihil probauit & tamen præsumitur elegisse meliores, & magis informatos, Aym. *conf. 134. num. 3.* Rotam coram sanct. memor. Greg. XV. *in decis. 211. n. 6. & dec. 23. num. 2. & 3. coram Buratto*, & fuit dictum *in Cordaben. Decimarum de Lucena 5. Iulij 1638. coram me* Et quamuis Rota soleat concedere Remissoriam † super
10 eisdem articulis, quando continent materias magis explicitas, Greg. XV. *decis. 191. num. 3.* hoc tamen procedit, dummodo, prout hic maior explicitas,
11 † & distinctio non sit in cortice verborum, Rota *decis. 467. n. 7. coram Greg. XV. & decis. 266. num. 14. part. 6. rec.* Antiqui enim articuli continent idem, quod moderni, vt patet ex eorum lectura, & ideo
12 non debet super eis concedi remissoria, † cum ad hunc effectum requiratur, quod articuli antiqui tacitè idem non comprehendant, quoad necessitatem facti, & probationis, sed solum quoad necessitatem facti, non autem probationis, vt bene explicat Abb. *in cap. fraternitatis num. 8. de testib.* Aym. *dicto conf. 139. num. 47.* Rota *dec. 235. n. 15. part. 5. rec.*

Timor tandem subornationis, resultat ex eo,
13 quod iam tria processerunt testium examina in hac causa, super quibus duæ emanarunt decisiones Rotales, qua occasione fuerunt publicatæ, attestationes, & didicita testificata, tunc enim ne vti-
14 quam conceditur remissoria super eisdem articulis, vel de directo contrariis per textum expressum *in dicto cap. fraternitatis vbi Doctor. omnes de testib. Clem fin. eod. tit. Auth. Ut qui semel*, vbi Bartol. *in*
15 *princ. & n. 1. C. de probat.* Greg XV. *in decis. 497. n. 1.* quod procedit etiam, quod fuerint dicta testificata alterius partis, *d. Auth. ut qui semel in princ.* ibi, *Auth. ab Aduersario, &c.* sequitur Gloss. *verb. didicerit cum cæteris scribentibus, C de probat.* Marian. Socc. *in d. cap. fraternitatis n. 46 & 62. in fin.* & fuit resolutum *in Cremonen. Pensionis 4 May 1635. coram bon mem Coccino.*

Quodque in proposito fuerint didicita testificata, hæsitari non potest, quia vtrique parti fuit da-
16 tum integrum testium summarium, illorumque dicta pleniſſimè percunctata, & in informationibus hinc inde datis in disputatione dubiorum, recensita sunt nomina propria testium, ac in dec. 2. emissa sub die 21. Iunij superioris anni fuerunt difficultæ omnes acceptiones allegatæ tam circa di-
17 cta, quàm circa eorum personas, & sic perinde est, ac si patres, siue eorum procuratores penes se habuerint processum originalem, illumque perlegerint, & per consequens testificata dicuntur didicita

ad

ad text. *in §. quia vero vers. vero ibi*, aut omnino pro eo agens *Auth. de testib.* late Farin. *de testib. q. 75. num* 86. Greg. XV. *in dec. 497. & 583. vbique n. 1.* & fuit in specie dictum in dicta *Cremonen. Pensionis coram bon. memor. Coccino sub vers. quod autem fuerint dicticia*, quidquid sit, & quando fuit datum simplex testium summarium absque eorum nominibus, & cognominibus, in quibus terminis
18 procedunt decisiones, & doctrinæ, quæ in contrarium allegari possent.

Quæ omnia licet forsan essent quoque sufficientiæ pro exclusione admissionis articulorum in
19 Curia. Attamen Domini benignius agendo dixerunt illos esse admittendos sequendo stylum huius Tribunalis, de quo in *decis. 24. de testib. in antiq. & in decis. 47. part 7.* apud Caputaq. vbi quod articuli in Curia passim admittuntur.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Royas.

Postea Episcopo Tarracon.

Romana Situs.

Lunæ 15. Decembris 1642.

ARGVMENTVM.

Vendens aliquid in quo ipse nullum habet ius asserens esse suum, dum postea non reperitur esse tale, tenetur emptori ad interesse, cum sumus in contractibus onerosis, Capitulis contrahentium, quando magis standum est, quàm instrumento, & è contra.

SVMMARIVM.

1 *Situs quando fuit venditus cum domo, si reperiatur quòd d. Situs est publicus, venditor tenetur ad interesse emptori, amplia n. 2.*
3 *Venditoris assertio dum reperitur erronea in contractibus onerosis, semper obligat asserentem ad illius iustificationem, & alias ad interesse.*
4 *Quod maximè procedit stante peculiari promissione de præstando interesse in eventum contrarij.*
5 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam.*
6 *In contrahentibus si capitula discordent ab instrumento potiùs standum Capitulis quàm Instrumento.*
7 *Capitula contractuum fiunt à partibus, instrumenta verò à Notariis.*
8 *Capitulis quod potius sit standum, quam in instrumento, id intelligitur, quando statim fuit celebratus contractus.*
9 *Secus verò si post temporis interuallum, quia censetur recessum à Capitulis, & intrat præsumptio nouæ voluntatis n. 9. & 10.*
11 *Partes quando dicantur recessisse à Capitulis datis Notario.*
12 *Declaratio nihil de nouo addit.*
13 *Instrumentum magis venit attendendum, quàm Capitula, quando instrumentum magis clare ostitur.*
14 *Vendere quis non potest id, in quo nullum ius habet.*
15 *A Restitutione pretij succedentis loco interesse, quando venditor excutiori non potest.*
16 *Ex pretij quantitate arguitur quantitas rei.*
17 *Pretij argumentum potest deuenire ex causa melioramentorum. & n. 18.*
19 *Valor bonorum immobilium ex varietate temporum, varietatem pretij recipit.*

DECISIO CXXXVI.

VIrginius Pontinus vendidit domum, vnà cum iuribus, Situs controuersi, sub die 15. [illegible] rij 1591. Dominico Hattono pretio scutorum 2200. de qua venditione fuerunt sub eadem die confecta capitula, & pro arrha, & parte pretij recepta scuta 100. monetæ, alia verò scuta 1200. fuerunt promissa solui in actu stipulationis instrumenti, quod fuit stipulari Decretum per totum mensem Martij sequentis, cum pacto quod pro assecuratione dictorum scutorum 1200. se obligarent, tam Virginius, quàm Angela vxor, quòd verò ad alia scuta 200. fuit conuentum, quod emptor haberet ea penès se retinere, donec, & quousque sib fuisset sufficienter cautum pro euictione scutor. 1200. cum hoc, quod interim emptor teneretur solvere fructus compensatiuos, ad rationem scutorum sex pro Centenario successiuè sub die 22. Februarij sequentis fuit confectum instrumentum venditionis, in quo non fuerunt vendita iura situs, sed absolutè vendita dicta domus, vnà cum dicto situ existente ante eam, vti ad venditorem pleno iure spectante, fuerúntque soluta scuta 1200. absque aliqua assecuratione, vt in Capitulis prius fuerat expressum; fuit deinde eadem domus, vnà cum iuribus situs vendita de anno 1616. bon. memor. Cardinali Pignatello pretio scutorum 4000. & deinde ab hæredibus D. Cardinalis Abbati Pompilio Zuccarino, qui cùm tentasset ædificare in situ prædicto, insurrexerunt vicini, qui reperta antiqua sententia lata de anno 1587. per Magistros Viarum, cum voto Eminentissimi Camerarij contra eundem Virginium primum venditorem, in qua fuerat declaratum dictum situm esse publicum, indeque fabricari prohibuerunt.

Vndè Pompilius sic exclusus, tanquam cessionarius hæredum Cardinalis Pignatelli, Iudicium intentauit contra D. Comitem Arconatum Hattoni hæredem, coram R. P. D. meo Caballetto, & æstimato Situ in scutis 703. mandatum executiuum pro dicta summa reportauit, & addita signatura fuit rescriptum sine præiudicio, cuius vigore comes fuit coactus soluere, qua solutione sequuta actum fuit ad eius instantiam coram eodem D. Caballetto pro repetitione doctorum scutorum 703. contra hæredes Virginij Pontini primi venditoris eadem via, qua fuerat conuentus, super quo articulo consulta Rota, & deputato Eminentissimo Cardinali Verospio, in cuius locum ego subrogatus, proposui hodie dubium, an Hæredes quondam Virginij tenerentur restituere D. Comiti Arconato, & litis consortibus scuta 703. per ipsos solata Abbati Pompilio Zuccarino, & fuit affirmatiue resolutum.

Ex quo si attendatur instrumentum venditionis res caret omni scrupulo, dum in eo ille Situs reperitur absolutè venditus simul cum domo. Vnde cum verò non certiorauit emptorem de ser-

tentia prędicta contra eum lata per Magistros Viarum in iudicatum transacta, declarante Situm esse
1 publicum ; tenetur ad interesse, & loco illius
ad restitutionem scutorum 703. iuxta æstimatio-
2 nem Petitorum, præsertim dum iam primi † emptores soluere coacti fuerunt, præcedente litis intimatione, iuxta *leg.1.§ venditor iuncta leg. in venditione, & leg. creditor, §.1. ff. de action. empt. leg. ex iis prædiis, Cod. de euict.* Ciriac. *controu.* 383. *num.*10. Surd. *cons.*13. *num.*9,17. *& 18. & per tot.* Rota *decis.*46 *post* Cenc. de Cens. *lib.*2. quæ assertio ventoris † dum remanet erronea in contra-
3 ctibus onerosis, semper obligat asserentem ad illius iustificationem, & alias ad interesse *l. Iulianus 14.ff.de act.empt.l.si plus 74.§. quæ nomen vers. ali*
4 *qua, ff. eodem tit.* stante præsertim peculiari † promissione Virginij de præstando interesse in euentum contrarij Bursat. *cons.*184 *n.*29. Surd. *cons.*13. *n.*23. Osasc. *decis.*129. *num.*1. nec non obligatione
5 † Camerali, quæ habet executionem paratam Gabr. *cons.*67 *n.*8. *& 9. lib.*1. Gratian. *discept.*978. *n.*1. Rota *dec.*866. *n.*1. *p.*2. *rec.* Durand. *dec.*383. *n.*3.
6 Non obstat quod in contractibus † si Capitula discordent ab instrumento, potius standum sit Capitulis, quàm instrumento; ex quo Capitula
7 fiunt à partibus † instrumenum verò à Notario per textum *in l. Titia §.1. ff. de verb. oblig. l. item quia §. vlt. vbi communiter DD. ff. de pact.* Alex. *cons.*56. *num.*8. *lib.*6. Surd *cons.*101. *num.*19. *& decis.*71. *n.*4. Add. ad Greg. XV. *decis.*168. *n.*8. *& in rec. dec.*59. *num.*12 *part.*4 *&* 250. *num.*18. *part.*6. quia fuit responsum conclusionem præfatam limitari in præ-
8 senti casu; dum instrumentum † fuit celebratum post temporis interuallum, nempe vnius mensis, & vltra; indè censendum esse contrahentes in ea parte recessisse à Capitulis, & intrare præsumptio-
9 nem nouæ voluntatis, dum contrarium, † eo quod in Capitulis fuerat concluſum disertis verbis reperitur in instrumento expressum Dec. *consilio* 195. *num.*3. *versic. sed tamen prædictis*, Paul. de Mont. Pic. *cons.*62. *num.*17. *ad med. & seq.* Toruiell. *consil.*49 *num.*35. cum aliis per Rotam *d. decis.*250. *num.*16. *part.*6. *recentior.* Eóque magis, quæ ex ratione Capitulorum soluí debebant scuta mille in
10 partem pretij sub cautione, † & obligatione etiam vxoris venditoris, & tamen in instrumento eadem scuta mille fuerunt ab emptore libere soluta, absque aliquâ obligatione, seu cautione, & sic in instrumentum fuit etiam executum contrarium, quod in Capitulis extabat determinatum; propterea in
11 hac parte venit † dicendum contrahentes nouasse, & à Capitulis voluisse credere per text. *in l. pacta nouissima*, vbi Dec. *n.*2. *C. de pactis* Amat. Panorm. *resol.*50. *num.*4. Greg. XV. *dec.*90. *n.*15. *& dec.*168. *num.*6.
12 Dicebant etiam Domini quòd licèt in Capitulis dictum fuerit, quòd vendebantur iura Situs; Nihilominus dum in instrumento specificatum fuit ius vtilis Dominij, non videntur discordare Capitula ab instrumento cum tantùm in eo declaretur pertinentia Situs ad fauorem dicti Virginij, quæ in capitulis offuscata remanebat propterea magis venit attendendum instrumentum, in
13 quo † fuit dicta qualitas Dominij dilucidata. *Rom. cons.*53. *n.*4. Alex. *cons.*158. *n.*4. *& 5. lib.*5. cum aliis per Mant. de tacit. *lib.*3. *tit.*3. *n.*18. Put. *decis.*265. *num.*2. *lib.*2. *in correct.* Et stante prædicta sententia lata per Magistros Viarum in iudicatum transacta
14 non poterat Virginius vendere iura Situs, † cùm nullum ius haberet; Vnde siue attendatur instrumentum, siue capitula, vtroque casu Virginius non
15 potest excusari a præij † restitutione succedentis loci interesse *l. si plus §. finali, ff. de euict.* Fag. *cons.*93. *n.*2. *lib.*2. Surd. *decis.*188. *post n.*28. *vers. ad id autem.*

Nihil obstat quòd dicta domus primo loco fuerit vendita de anno 1591. Pretio scutor. 3300.
16 Postea verò de anno 1616. Pretio scut. 400. & hic cum secunda venditio excedat in pretio primam in scutis 700. censendum esse in prima non fuisse venditum prædictum Situm, sed benè in secunda facta Cardinali Pignatello, ob dictum excessum,
17 præsertim dum in secunda † venditione expressè venditur Situs de quo agitur. Quia fuit responsum dictum augmentum pretij potuisse prouenire
18 tam ex melioramentis factis in domo † per Hartonen Durand. *decis.*153. *n.*15. Quam etiam quia de anno 1591. illa Regio erat fere inhabitata, & ideo pretium domus minus æstimabitur, quòd sufficit ad excludendam intentionem Pontini, vt inter vnam, & alteram venditionem effluxerit spatium 25. annorum, † & valor bonorum stabilium
19 ex varietate temporum varietatem pretij recipiat iuxta. *leg preria rerum* 63. *§ fin. ff. ad l. falc.* Rota *decis.*241. *n.*2. *& 4. vers. quia de qualitate part.*4. *& dec.*46. *n.*10. *part.*6. *rec.* & fuit in puncto resolutum in *Romana fideicommissi de Feuschis 2. Decem. 1641. post med. §. nec releuat quòd prædicta domus coram Ken. D. meo Decano.*

Et ita resolutum vtraque parte, &c.

R. P. D. Carrillo.

Postea Præside Vallisoletano.

Romana Successionis.

Mercurij 11. *Martij* 1643.

ARGVMENTVM.

Scripturarum recognitio, licet de iure rigorosè fieri debeat per testes, qui fuerunt præsentes, quando illæ fuerunt scriptæ. Attamen talis cessat rigor, quando scribuntur epistolæ missiuæ vel similes, quæ scribi solent sine alicuius præsentia, & qualiter tunc fiat talis cognitio.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ missiuæ regulariter solent scribi sine alicuius interuentu.*

2 *Litterarum missiuarum recognitio etiam fieri potest per testes habentes notam manum scribentis, quamuis non viderint eas scribere.*

3 *Recognitio illa rigorosa, quæ fieri solet de scripturis priuatis per testes; qui fuerunt præsentes, dum illæ scribebantur.*

4 *Cessat quando sumus in epistolis missiuis & schedulis mercatorum, quæ scribi solent sine nullius interuentu.*

5 *Adminicula, quæ requiruntur, dum fit recognitio scripturæ per recognitionem habentes notam manum scribentis, non requiruntur in recognitione epistolarum missiuarum.*

6 *Scripturarum recognitio rigorosa fieri debet in scripturis, in quarum confectione solent adhiberi testes.*

Secus

7 *Secus dum teſtes non requiruntur, nec ſolent adhiberi, dum ſcribitur.*

8 *Ab arbitrio Iudicis pendet materia recognitionis manus ſcribentis.*

9 *Recognitio manus ſcribentis, quando ſit per teſtes habentes notam manuum ſcribentis, quando etiam coniunctim ſit facienda per comparationem.*

10 *Scripturarum recognitio per comparationem, quando ſit prius debet conſtare de certitudinali alicuius ſcripturæ, ad quam eſt facienda comparatio.*

11 *Fraudibus vt occurratur in materia recognitionis ſcripturarum, eſt adhibenda omnis diligentia.*

DECISIO CXXXVII.

AGentes pro Henrico Iuniore poſtquam viderunt Rotam reſpondiſſe non eſſe dandam compulſoriam ſpecialem pro compulſandis litteris miſſiuis (vt aiebant) conſcriptis ab Henrico ſeniore, quibus probare intendunt dictum Henricum Seniorem non ex falſa cauſa inſtituiſſe dictum Henricum Iuniorem nepotem, ſed ob amorem, quo ipſum proſequebatur exhibuerunt in actis eaſdem litteras originaliter, & eorum recognitionem procurabant. At quia pro parte Ioannis Thomæ hæredis Cæciliæ filiæ eiuſdem Teſtatoris impugnabatur modus faciendi dictam recognitionem; dubitaui an, & quomodo ſit facienda recognitio, & Domini eam eſſe faciendam reſponderunt modo provt infra exprimendo.

Agitur enim de recognitione litterarum miſ-
1 ſiuarum, quæ regulariter † ſcribi ſolent abſque
interuentu alterius perſonæ, & propterea iudi-
catum fuit eam fieri poſſe per Teſtes, qui habeant
2 notam manum ſcribentis, & viderint eum alias
ſcribere iuxta diſtinctionem factam per Soccin. *in leg. ſi ita ſcripſero column. penultim. in fin ff. de demonſtr.* bene Rain *conſ.* 70. *num* 4. & ſequitur Rota in terminis epiſtolarum *in deciſ.* 570. *num.* 2. *p.* 2.
3 *diuerſor.* vbi formatur rigoroſam † illam recognitionem faciendam de ſcriptura priuata per teſtes, qui fuerint præſentes, dum ipſa ſcriptura ſcriberetur, & recognoſcant manum ſcribentis ceſſa-
4 re in † Epiſtolis, & ſchedulis mercatoriis, quæ ſcribi ſolent abſque alterius interuentu, idemque declarat Saluſt. Tiber. *in praxi A. C. lib.* 1. *cap.* 34. *numer.* 10. *&* 11. & eſſe de ſtylo Rotæ dictum fuit *in deciſ.* 150. *num.* 2. coram Seraphin. *& in dec.* 173. *num.* 3 coram Coccino, *& in deciſ.* 450. *num.* 4. *coram eodem.*

Addo, quòd in iſto caſu nec minus videantur
5 neceſſaria adminicula, † quæ alias cum teſtibus habentibus notam manum ſcribentis concurrere debent, vt firmatur *in deciſ* 61. *num* 8. *part.* 5. *recentior.* & in aliis relatis per Add. ad Gregor. XV. *in deciſ.* 389. *numer.* 6. quia tam *d. deciſ.* 61. quam omnes aliæ in contrarium obligatæ loquuntur *in*
6 recognitione ſcripturæ priuatæ, † in cuius confectione ſolent adhiberi teſtes, vt patet ex earum littera, ſecus verò eſt dicendum, quando teſtes
7 non ſunt neceſſarij, nec ſolent adhiberi, vt colligitur ex allegatis in præcedenti §. *& ex deciſ.* 452. *num.* 4. coram Caualer. *& deciſ* 354. *num.* 7. *part.* 5. *recent.*

Veruntamen ex quo verſamur in materia qua
8 omnis ratio ſua let, vt † exuberet officium Iudicis, à cuius arbitrio pendet releuantia recognitionis. Trentacinq. *variar. reſol. vol. lib.* 2. *tit. de fid. inſtrum. reſol.* 7. *ſub n.* 6. *verſ.* 2. eſt opinio Scacc. *de iudic. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 1044.

Ideo exiſtimatum fuit, vt non attenta recogni-
9 tione hactenus facta rurſus † alia fiat, non ſolum per teſtes habentes notam manum, ſed etiam coniunctim per comparationem iuxta tradita per Gaſpar. Anton. Theſaur. *quæſtion. forenſ. lib.* 1. *quæſtione* 24. *numer.* 14. *&* 18. & per Scacc. *de iud. c. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 1105. *& ſeqq.* & per Caball. *in conſ.* 150. *num.* 7. *lib.* 1. conſtito prius de exiſtentia
10 † certitudinali alicuius ſcripturæ manu dicti Henrici Senioris conſcriptæ, ac ſeruatis aliis requiſitis enumeratis à Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſ.* 114. *num.* 25. *& ſeqq.* Caball. *d. conſil.* 150. *numero* 5. *& 6. lib* 1. & vt fraudibus obuietur in quantum
11 † fieri poſſit voluerunt Domini, vt prædicta recognitio fiat cum interuentu alicuius procuratoris de Collegio.

Et ita vtraq ', &c.

R. P. D. CARILLO.

Poſtea Præſide Vallifoletano.

Anconitana Cambiorum.

Mercurij 1. *Iuly* 1643.

ARGVMENTVM.

Pecunias accipiendi ad cambium, vbi alicui conceditur facultas in certis caſibus, vt cambia debeantur, probari debet, & conditionis euentus, & quod ille fuerit debitori intimatus.

SVMMARIVM.

1 *Cambiandi, & recambiandi facultas in certis caſibus conceſſa, illis non euenientibus nihil operatur.*

2 *Facultas accipiendi pecunias ad cambium conditionaliter alicui data, vt ſuum operetur effectum, quæ probari debeant.*

3 *Denuntiatio conditionis euentum, ſub qua fuerat conceſſa facultas accipiendi pecunias ad cambium probari debet maximè reſpectu fideiuſſoris.*

4 *Cambia vt licitiè debeantur de realitate illorum cum effectu conſtare debet, per partitas nempè librorum, aut litteras nuncupatas,* de ſpacci.

DECISIO CXXXVIII.

CONſules Mercatorum Ciuitatis Anconæ pro definienda controuerſia, quæ coram eis vertitur inter Ioannem Sturanum adminiſtratorem deputatum ab Angelo Grimaldo in appaltu olei dictæ Ciuitatis ex vna, & Darium Scalamontem releuatorem eiuſdem Sturani ex altera, conſuluerunt noſtrum Tribunal ſuper dubiis ſequentibus, nempe.

An D. Ioan. Sturanus fideiuſſor, & adminiſtrator appaltus reddiderit rationem de doctis, & receptis D. Angelo Grimaldo principali ipſo viuente, & poſito quod non, An poſſit hodie conſequi ſuum creditum contra D. Darium Scalamontem, & an debeantur cambia, & recambia.

Cum autem in positione habita sub die 28. Nouembris 1641. Domini mandassent, quod Sturanus redderet rationem citato etiam Scalamonte, fuerunt in partibus eo citato exhibiti libri administrationis, & postea iterum posita causa sub die 24. Aprilis anni currentis, quia visum fuit ex datis summariis vtriusque partis non constare de realitate crediti dicti Sturani responsum fuit eligantur petiti, verùm ex quo Consules prædicti reseruando sibi hanc cognitionem verificationis crediti supplicarunt, vt credito supposito decideretur, an cambia, & recambia debeantur hodie proposui hoc dubium, & negatiuè fuit resolutum, scilicet cambia, & recambia non deberi.

Ratio resolutionis fuit, quia licet Angelus principalis conductor appellatus dederit prædicto Sturano administratori facultatem accipiendi pecunias ad cambium, attamen hæc facultas restricta fuit ad duos casus tantùm, scilicet quatenus pecuniæ retractæ ex pretio olei sibi consignati non sufficerent pro soluendo partito olei, tunc empti à Bettis, & quatenus idem Angelus non prouideret de
1 oleo necessario in futurum, quo † fit, vt non constito prædictos duos casus euenisse dicta facultas cambiandi, vti conditionalis nihil operetur ad *leg. cedere diem ff. de verb. signif. leg. necessaria* §. *quod si pendente, ff. de peric. & commod. rei vendit. l. pecuniam quam*, & ibi Alex. *n.* 4 *ff. si cert. pet.* Paris. *cons. l.* 8. *n.* 25. *lib.* 3. Cravett. *cons.* 170. *n.* 8. Mant. *dec.* 343. *n.* 1. Greg. XV. *dec.* 428. *n.* 3. Rota *dec.* 173. *n.* 1. *par.* 6. *recent.*

Quinimò quatenus etiam purificata fuisset conditio, sub qua concessa fuit facultas accipiendi pe-
2 cunias ad cambium, † deberet ostendi Sturanum accepisse re vera pecunias ad cambium in d. causam, & eidem Angelo denuntiasse conditionis euentum, ad effectum, vt certè sciret debitum esse sub vsuris, & ab eis se liberare posset in futurum si voluisset soluendo quòd debebat, vt in specie dixit Rota *in decis.* 52. *num.* 2. *&* 3. *part.* 1. *recent.* vbi allegat concordantes. Quod eò magis venit dicen-
3 dum † quoad Scalamontem fideiussorem Rota *decis.* 19. *&* 20. *impress.* apud Cenc. *post addit ad tract. de cens.*

Præterea aduerterunt Domini quòd in Summario non apparet de realitate assertarum cambiorum, provt apparere debet, & quidem per partitas librorum, † &
4 per litteras Nuncupatas spacci verè transmissas ad nundinas, ad hoc vt cambia licitè debeantur. Lup. *in tract. de vsur. cons.* 3. §. 2. *n.* 23. Azor. *moral. instit. part.* 3 *lib.* 10. *tit. de cambiis c.* 10. *vers.* 1. *quando*. Scacc. *de camb. lib.* 1. *q.* 7. *p.* 3. *limit.* 5. *num.* 1. Rot. *decis.* 559. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* & fuit dictum in Romana Cambiorum 4. Iulij 1642. coram Reuerend. P. Dom. meo Peutingerio.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Royas.

Postea Archiepiscopo Tarracon.

Romana depositi.

Sabbati Rota Martiniana 23. *Ian.* 1644.

ARGVMENTVM.

Pecunias quas recepit creditor vigore ordinis sui debitoris alicui banco directi, nullatenus ille restituere tenetur, quamuis appareat pecunias solutas debitoris minimè fuisse, idque nec in subsidium locum habere potest, quoties soluenti contra dirigentem ordinem remanet actio.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, qui vigore ordinis sui debitoris ab aliquo pecunias recepit simpliciter, & absque conditione condemnari non potest restitutioni.*
2 *Depositarius, qui vigore ordinis debitoris pecunias creditori soluit, valet tantum contra facientem ordinem per suas actiones dirigere, non contra recipientem pecunias.*
3 *Repetitio non datur contra eum, qui suam recepit, quantumuis ab alio, quàm à suo debitore pecunias recipiat.*
4 *Repetitioni locus esse debet, si solutio ex falsa causa emanauit.*
5 *Solutio facta de ordine creditoris, perinde est ac si ipsi creditori facta fuisset.*
6 *Pœna incurri non potest stante bona fide.*
7 *Pecunia alicui soluta incontinenti fit accipientis, ita vt nullatenus condici, aut vendicari possit.*
8 *Venditor recipiens pecunias vigore ordinis sui debitoris, quæ tamen illius non erant, quando in subsidium illas restituere teneatur, & num* 9.
10 *Remedium subsidiarium non datur, quoties competit ordinarium, & n.* 11.
11 *Actio extraordinaria non conceditur, vbi alicui competit ordinaria, & supra n.* 10.
12 *Actio extraordinaria ab restitutionem pecuniarum non datur aduersus eum qui recepit, quod sibi verè debebatur, & bona fide consumpsit.*

DECISIO CXXXIX.

POst plures decisiones in hac causa emanatas coram Reuerendiss. Domino meo Decano in
* quibus solutum fuit Sacr. Mont. Pietat. teneri ad restitutionem depositi scutor. 15000. facti per bon memor. D. Ioann. Anton. Vrsinum Ducem S. Gemini, & successiuè lata sententia, quæ fuit coram me confirmata, & reseruatum videre An Mons posset dicta scuta 15000. repetere ab hæredibus q. Flaminij Razzantis, cui fuerunt soluta de ordine DD. de Aquauiua debitorum Razzantis, & ad quorum fauorem cantabat depositum. Dubitaui hodie An hæredes dicti q. Flaminij Razzantis teneantur reportare in Banco Sacr. Mont. Pietat. dicta scuta 15000. per eundem Flaminium extracta, & DD. negatiuè resoluerunt.

Quia cum Razzantes dictas pecunias exegerit à DD. de Aquauiua eius debitoribus pro extinctione proprij crediti, & sic titulo oneroso, nec vllum vinculum reperiatur appositum in mandato
1 reportato, † inde ad aliquam restitutionem non potest Razzantes condemnari, vt probant text. *express. in leg.* 51. 15. 11. vbi DD. communiter *l. qui hominem* 34. *in prine.* ibi (non Titio, sed tibi partem hominis condicet) vbi Gloss. *& in l. si alicui* 78 *ff. de solut.* Dec. *in l. singularia n.* 6 *ff. si cert. pet.* Ioseph. Ludou. *decis. Lucen.* 25. *n.* 4. Buratt. *decis.* 2. *n.* 1. *cum seqq.* cum aliis per Rotam *decis.* 77. *n.* 3. *p.* 6. *recent.*

In-

Indubitatum est enim Montem Piet. parè, & simpliciter acceptasse ordinem illi directum à præfatis DD de Aquauiua, ad hoc vt Razzanti solueret dicta scuta 15000. depositata ad eorum fauorem, per quam acceptationem venit dicendum Montem voluisse sequi fidem illorum, vnde si Mons male, vel
2 indebite solvit, † valet tantum actionem dirigere aduersus præfatos DD. de Aquauiua ordinem facientes, non autem contra Razzantem *l. si procurator in fin. ff. de condict. indeb.* Surd. *cons.* 4. *n.* 10. *& cons.* 528. *n.* 18. *vers. si igitur soluerunt, & n.* 29. Gratian. *discept.* 304. *num.* 1. Menoch. *cons.* 300. *num.* 30. cum repetitio non detur contra eum, qui
3 fauum recepit † licet ab alio quàm à suo debitore pecunias recipiat. *l. repetit.* 44. *ff. de condict. indeb.* vbi optimè Faber in rationabili Caual. *decis.* 460. *num.* 4.

Nec obstat quòd Ministri Sac. Mont. soluerint dicta scuta 15000. indebite, siue ex falsa causa, prout remanet iustificatum ex decis. emanatis aduersus eundem Montem coram Reuerendissimo D. meo Decano ad fauorem Excellentiss. D. Ferdinandi
4 Vrsini Ducis S. Gemini propterea † esse locum repetitioni Argum. text. *in l. eleganter* 23 *ff. de condict. indeb.* quia Ministri Sac. Montis soluerunt ex falsa causa DD. de Aquauiua aduersus quos competit actio repetitionis indebiti, non autem contra Razzantem verum, & legitimum creditorem DD. de Aquauiua, de quorum mandato fuit q. Flaminio
5 Razzanti facta solutio, † quo fit vt perinde habeatur siue reputetur, ac si præfatis DD. de Aquauiua siue eorundem procuratori persolutum fuisset, *leg. vero procurator, leg. qui hominem, §. si Titium, ff. de solut. add.* ad Greg. XV. *decis.* 139. *num.* 7. *versiculo ad exigendum*, Rota *decis.* 227. *num.* 1. *part.* 6. *recent.*

Remansit etiam indubitatum Razzantem etiam ignorasse solutionem faciendam per Montem de
6 scutis 15000. fuisse indebiti factam † qua bona fide stante non valuit aliquam in pœnam incurrere argum. text. *in l. quicumque vbi gl. in verbo incusare, C. de serv. fugit. l. si quis absentis supr. v. longè magis ff. de action. & obi. l. si procuratorem, §. si ignorantes, ff. mandat.*

Diecbant etiam Dominini, quòd cùm solutio facta Razzanti non fuerit facta nomine proprio Montis, sed nomine debitorum Razzantis, & ad effectum dictum debitum extinguendi, ita vt dicatur sequuta commixtio pecuniarum bona fide, & successiue consumptio facta rei propriæ inde ad restitutionem pulsari nullatenus posse, cum pecu-
7 nia statim alteri soluta † incontinenti fiat accipientis ita, & taliter condici, aut vendicari non potest *leg. si alieni nummi* 78. *ff. de solut. l. singularis, ff. de rebus credit. & si cert. pet.* vbi Bart. & Ang. *n.* 7. Menoch. *consil.* 300. *num* 32. Surd. *cons.* 4. *num.* 10. *& cons.* 528. *n.* 16. *&* 29. Rota *decis.* 77. *num.* 31. *p.* 6. *recent.*

Nec dicatur Lazzantem teneri ad restitutionem pecuniarum, saltem ex æquitate, & in subsidium
8 † iuxta text. *in l. si me, & Titium, ff. de rebus vendit. & si cert. pet.* quia obiectum procederet si Razzantes dicta scuta 15000. recepissent titulo lucrativo, quo casu contra eum fortasse daretur dic-
9 ta actio subsidiario, sicut vero dum dictas pecunias recepit titulo oneroso in extinctionem proprij sui crediti præcedenti quietantia, ac iuris cessione, quo casu nulla de iure competit actio subsidiarij, Alex. *cons.* 92. *num.* 6. *lib.* 1. Menoch. *de recup. remed.* 4. *n.* 2. *&* 4. Costa *de remed. subsid. remed.* 12. *n* 4 *versiculo secundum est*, Surd. *consil.* 528. *num.* 21. Rota *decis.* 77. *num.* 23. *cum tribus seqnent. part.* 6. *recentior.* Buratt. *decis.* 879 *num.* 9.

Sed in præsenti cum detur remedium ordinarium aduersus DD. de Aquauiua ad fauorem Montis cessat vtique subsidiarium, quod non datur, nisi quando quis reperitur destitutus omni alio iuris 15
auxilio, & aliunde parti consulere non possit *d. l. si me & Titium*, vbi Socc. Rimin. & Alex. Costa *de remed. subsid. prælud.* 7. *n* 9. *& remed.* 12. *n.* 5. Surd. *consil.* 528. *n.* 19. *&* 20. Giouagn. *cons.* 72. *n.* 38. *lib.* 1. Rota *in recent. decis.* 351. *n.* 9. *part.* 5. *& decis.* 77. *n.* 27. *p.* 6. *& in Anconitana censuum* 24. *Februarij* 1643. *coram me.*

Nihil obstat quòd Monti veniat tanquam minori concedenda restitutio in integrum aduersus solutionem perperam factam, quia cum vt supra dictum est habeat actionem ordinariam aduersus mandantes, quibus solutio facta fuit, non autem Razzanti habenti causam ab illis, cessat inde quæ- 20
cumque restitutio siue extractio extraordinaria Menoch. *cons.* 244. *n.* 56. Odd. *de rest. in integr. q.* 17. *art.* 2. *n.* 1. *& art.* 3. *n.* 48. cum ea non detur aduersus eum qui recepit, quod sibi verè competebat, & bona fide consumpsit Rot. quæ alios refert. *d. dec.* 77. *n.* 30. *&* 31. *part.* 6. *recent.* 25

Et ita resolutum vtraque parte, &c.

R. P. D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano

Æsina Census.

Mercurij 27. *Aprilis* 1644.

ARGVMENTVM.

Tertius redimens censum pro alio cuius intentionis esse dicatur, & an actiones in eum tranleunt translatiuè, vel extinctiuè. Verba cessit, concessit, & transtulit, licet importent veram translationem, tamen secundùm subiectam materiam sunt intelligenda.

SVMMARIVM.

1 *Census tertius redimens pro alio potest acquirere iura translatiuè, etiamsi inscio debitore soluat.*
2 *Sed non potest acquirere iura extinctionis.*
3 *Ad census redemptionem, inuitus creditor non potest debitor ad redimendum, & numer.* 4.
5 *Verba, cessit, concessit, & transtulit importare veram domini translationem, & n.* 13.
6 *Clausula ponens in suum locum, quid importet.*
Clausula non sunt indicandæ inutiles, n. 6.
7 *Tertius soluendo pro alio censum extinguit*
8 *Rotæ decisio* 368. & 369. *post Ceu.. quæ casu loquantur.*
9 *Debitor, & creditor eiusdem census quis esse non potest.*
10 *Tertius soluendo pro alio censum, cuius intentionis ille dicatur, & n.* 21.

11 *Tertius soluens inscio debitore, & stipulans ad sui fauorem cessionem, qualiter consequatur facta.*

12 *Contra census naturam est, quod sit perpetuus.*

14 *Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam, & n. 15.*

16 *Contrahentium mens potius est attendenda quàm verborum formula.*

17 *Obseruantia subsecuta deseruit pro interpretatione.*

18 *Obseruantia subsecuta plurimum deseruit in materia extinctionis iurium.*

19 *A Proprietate verborum, quando sit recedendum.*

Ad voluntatem declarandum ea, quæ deducuntur, suffragantur, licet ex intervallo deducantur.

DECISIO CXL.

ANnuum perpetuum Censum scutorum sexdecim, quem Ludouicus Bondulus anno 1616. imposuerat super quodam eius prædio Æsino, & pretio scutorum 200. vendiderat Hieronymæ Ridolphinæ, eadem Hieronyma anno 1621. retrouendidit eidem Bondulo absenti, & pro eo Scipioni Baldassino præsenti, cui eiusque Hæredibus, & successoribus quibuscumque omnia iura, & priuilegia prioritatis, & potioritatis cessit, & concessit, transtulit, & remansuit ad habendum, &c. ponens, &c. constituens, &c. declaramus hanc retrouenditionem, & cessionem facere, eo quia manualiter habuit, & recipit à d. Scipione presente, soluente, & soluere declarante de suis propriis pecuniis pro habendis supradictis iuribus, & actionibus, & non alias, aliter nec alio modo, scuta bis centum pro sorte principali, &c. vt latius habetur ex instrumento retrouenditionis *Summario Baldassirini* 1.

Decessit Ludouicus census impositor, cique successit Isabella Germana soror, cui pariter decedenti hæres remansit Ioanna Vrsina; Scipioni vero census redemptori successit Petrus Nicolaus Baldassinus nepos, inter quos orta controuersia super extinctione dicti census, & moto iudicio coram Iudice Æsino fuit ab eo pronunciatum censum fuisse extinctum, eiusque sententia fuit ab A.C. in gradu appellationis confirmata, sed obtenta per Baldassinum commissione restitutionis in integrum aduersus prætensam rem iudicatam, fuit me proponente dubitatum: An constet de re iudicata, seu potiùs de causis restitutionis in integrum, & DD. negatiuè quoad primam, affirmatiuè verò quoad secundam partem respondernnt, ob euidentem iniustitiam sententiarum.

Si quidem retrouenditio facta fuit à Scipione nedum absque mandato Bonduli, debitoris, sed eo inscio, & absente, & quod plus est, pecuniæ fuerunt solutæ non ad effectum liberandi debitorem ab obligatione census, sed ad effectum acquirendi cessionem iurium, contra eumdemmet debitorem census ibi, *soluente, & soluere declarante de suis propriis pecuniis pro habendis supradictis iuribus & actionibus & non alias, aliter nec alio modo.* Vnde videtur facta translatiuè, non extinctiuè, quia † tertius redimens censum pro alio potest qui sem 1
acquirere iura translatiuè, etiam si inscio debitore soluat, vt latè probat Roder. *de ann. redd. lib. 2. quæst. 17. num. 1. cum seqq.* & plures relati per Modern. Hispan. *de iudic. tom. 2. disp. 55. n. 23.* Hector. Capic. Latro *decis. 16. n. 28. & 29.* Sed non potest acquirere iura extinctionis, cum debitor inuitus cogi non possit ad census redemptionem, & extinctionem, † vt expresse cauetur in Bulla Prima, & de 3
veriori tradunt Roderic. *vbi supr. quæst. 16. n. 7. cum seqq.* quem sequuntur Auend. *de censib. cap. 106. n. 6.* Felician. *eodem tract. tom. 1. lib. 4. cap. 1. num. 11. vers. verum,* cum aliis adductis à Cincio *q. 105. n. 13. & seq.* & dixit Rota *in Romana Saluiani interdicti coram bon. memor. Pirouano, quæ est decisio 368. num. 5. post eundem. Cinc.* Alias cessio quam Scipio tantopere desiderauit, foret inutilis, ex quo extincto † censu fructus amplius non deberentur, 4
& sors principalis à debitore inuito extorqueri non posset.

Idque manifestè deducitur ex Verbis cessionis ibi, *cessit, concessit, & transtulit,* quæ cum veram dominij translationem importent, acquisitionem potius † translatiuam, quàm extinctiuam significant, 5
vt ad propositum notant Hector. Capic. Latro *d. dec. 16. n. 14. 34. & 45.* & Rota *in dec. 368. n. 2.* post Cenc. & ex clausula *ponens* † *in locum sum* quæ 6
idem operatur Capic. *d. decis 16. n. 55.* nec non ex clausula consistenti, quæ alias esset inutilis, vt aduertit Cenc. *q. 105. n. 17. vers. mentem autem.*

Nec aduertantur Authores, & Rotæ decisiones formantes posse tertium † soluentem pro alio 7
censum extinguere, quia vel loquuntur in soluente de consensu, & mandato debitoris, vel quando soluto fit ab Accollatario census, in quibus terminis † loquitur *d. decis. 368. & 369.* post Cenc. 8
Hoc enim casu cum Accollatarius sit verus debitor non potest ad sui fauorem acquirere iura translatiue propter incompatibilitatem, † quod idem 9
fit debitor, & creditor eiusdem census, vt aduertit *eadem decisio 368. num. 2. 3. & 4. & clarius declaratur in decis. 559. num. 18. 19. & 20. penes eundem Cencium,* vel demum loquuntur, quando tertius intendit solum liberare † debitorem, in quibus 10
terminis loquitur *decis. 271. num. 2. & 3.* post eundem Cenc. & consonans tradita per Roderic. *lib. 2. quæst. 17. num. 1. cum seqq.* Vbi vero tertius soluit inscio debitore, & stipulatur ad sui fauorem ces-
sionem iurium, † cessio non potest censeri facta 11
extinctiuè, sed translatiuè, ne vel remaneat inutilis, vel debitor inuitus cogatur ad sortis restitutionem contra naturam census † de sui forma perpetui, & 12
contra mentē expressam Bullæ, vt supra dictum est.

Hinc nullum potest fieri fundamentum super illis verbis, *retrouendidit, retrocessit,* quæ † videntur 13
importare veram census retrouenditionem, & extinctionem, Quæ cum hæc, sicut omnia alia, sint intelligenda secundum subiectam materiam, pos-
sint † quidem operari extinctionem in redemptio- 14
ne census facta per debitorem, vel extraneum, qui in fi census Accollasset, vel qui non fuisset solutus de cessione iurium, sed curasset solum debitoris liberationem; Sed in redemptione facta, pro-
vt hic per extraneum soluentem de propriis pecu- 15
niis ad effectum in specie † reportandi cessionem contra debitorem, non possunt intelligi de extinctione, sed de translatione, vt inferiatur mentis contrahentium, quæ potius attendi debet, † quàm 16
verborum formula vt ad propositum arguunt in terminis Cenc. *quæst 102. n. 7. vers. Etiam quod,* Antonin. de Amat. *var. resolut. resol. lib. 24.* Modern. Hispan. *d. disp. 35. n. 4. num 2.* Hect. Capic. Latro *d. decis 16. n. 23. & 24.* Rota *decis. 366. n. 8. & 9.* post Cenc.

Compto

17 Comprobatur hæc interpretatio ex obseruantia subsecuta, Isabella enim hæres Ludouici Impositoris, & auctrix Vrbinæ agnouit censum non fuisse extinctum, sed cauillatum in Baldassinum obligando se ad fructuum solutionem ad ipsius fauorem. Obseruantia autem plurimum deseruit in
18 hac materia, vt in terminis admisit Rot. *d. dec. 368. num. 4.* Vbi quod hoc casu recedi potest à proprietate verborum; Iuncta præsertim declaratione Hieronymæ cedentis, quod intellexit censum transferre, non extinguere *Summ. n. 3.* quæ cum adducatur tantummodo ad probandam, & declarandam eius volantatem, suffragatur licet ex intervallo facta fuerit, vt distinguendo tradit Bart. *in l. non solum, §. morte in prima specie protestationes, ff. de non oper. nuntiat.* quem sequuntur Ruin. *cons. 149. num. 14. in fin. vers. & est satis lib. 3.* Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. quæst. 25. n. 4. 5. & 6.* Virisimilius enim
19 est tertium soluentem de propriis pecuniis cum su-
20 pradicta declaratione voluisse potius acquirere censum, & fructus lucrari, quàm illum extinguere, & simplicem pecuniæ creditorem effici, vt dixit Rota *d. decis. 366. num. 8. & 9.*

Et ita vtráque, &c.

R. P. D. CECCHINO.

Postea S. R. E. Cardinali.

Romana pecuniaria, seu locorum montium.

Veneris 13. Maij 1642.

ARGVMENTVM

Administrator tenetur reddere rationem suæ administrationis, & restituere reliquam, aliàs potest condemnari ad restitutionem rei vnà cum fructibus, quamuis ipse eos non perceperit. Epistola plenè probat contra confitentem, quando est recognita manus.

SVMMARIVM.

1 *Epistola plenè probat contra scribentem.*
2 *Bona alicuius quando quis administrauit, potest conueniri ad reddendam rationem administrationis.*
3 *Administrator si aliquid non fecit ad quod tenebatur, ad id poterit condemnari vnà cum fructibus.*
4 *Quod procedit siue ipse fructus perceperit, siue non.*
5 *Epistola quod sit scripta manu alicuius, quando non possit controuerti.*
Epistola quod sit manu alicuius scripta, bene probatur per duos testes habentes notam manum scribentis.
Quod procedit licet testes non viderint scribere scripturam, quam recognoscunt, si sint de illis scripturis, in quibus non adhibentur testes.
6 *Epistola, est de illis scripturis, quæ dum scribuntur, non adhibentur testes.*
7 *Scriptura benè recognoscitur per testes habentes notam manum scribentis secundum obseruantiam Rotæ, & maximè concurrentibus adminiculis.*
8 *Actus sequens declarat præcedentem.*
9 *Epistola ab aliquo subscripta probat contra eum perinde ac si ab ipsomet esset scripta.*
10 *Testium contrarietates quando non sunt contra substantialia non attendantur.*
11 *Testium dicta non sunt cauillanda, sed potius adiuuanda.*
Testes reponentes super recognitione manus alicuius, sat est, quod omnibus simul iunctis characteribus, deponant de ea n. 11.
12 *Testes vt à falsitate, & mendacio soluantur faciendæ est omnis interpretatio.*
13 *Referens non probat sine relato.*
14 *Verba enuntiatiua, & ad aliam probata non releuant.*
Limitatur tamen id, quando tenor scripturæ habetur in referente n. 14.
15 *Verba quando dicantur dispositione, & deliberatè prolata.*
16 *Numerus pluralis saltem duo comprehendit.*
17 *Loca montium notorium est, quod æstimantur ad rationem scutorum.*
18 *Locorum Montium fructus quales sint.*
Fructus quando taxentur absque alia liquidatione.

DECISIO CXLI.

SEntentiam Rotalem R. P. D. mei Cerri, in quæ D. Abbas Paulus de Angelis condemnatus fuit ad restituendam D. Episcopo Pactensi loca duo Montium, seu scuta ducenta, pro eorum valore, & scuta centum pro eorundem fructibus, confirmandam esse Domini dixerunt. Patens est enim assertio Abbatis in Epistola ad Dominum Episcopum scripta, quoad ipsius currum, & equos vendiderat, & ex pretio emerat loca Montium: Ex qua quidem Epistola A. sicuti oritur plena probatio contentorum † in præiudicium Abbatis, *leg. Publica §. fin. ff. depos. leg cum tabernam, §. idem quæsiit in fin. ff. de pignor.* Couarruu. *pract. quæst. cap. 22. num. 7.* Rota apud Cardin. Caual. *decis. 248. num. 3.* & apud Burat. *decis. 266. n. 4. & decis. 360. num. 4.* cum aliis relatis in decis. Reuerendiss. P. D mei Cerri in hac causa facta. Ita potuit Abbas ex ratione mandati, vel negotiorum gestorum conuenire † ad reddendam rationem in ea confessatorum Bartol. *in leg. decem in fine, ff. de verb. oblig.* Ias. *in l. certi conditio, §. si nummos num. 34. ff. si cert. pet.* Surd. *cons. 28. n. 50.* & insuper condemnari ad præstanda loca montium, siue illorum pretium, vnà cum † fructibus, siue loca montium emerit, siue non, *l. idemque § si procurator, & ibi Doct. ff. mandat.* Menoch. *de arbitr. cas. 209. n. 32.* cum aliis allegatis *in d. decis. R. P. D. mei Cerri,* & iure † fructus perceperit, siue non. Card. Seraph. *decis. 1245. n. 6.* Rota *decis. 269. num. 2. part. 1. recent.* & coram sanctæ mem. Greg. *decis. 50. n. 2. vbi addent. littera B. allegant concord.*

Quòd autem Epistola fuerit scripta manu Abbatis, non † videbatur posse controuerti, cum fuerit plenè recognita per duos testes habentes notam manum: B. quod sufficit, licèt non viderint illum scribere, cum simus in iis in quibus testes adhiberi † non solent, vt præter alios in eadem decis. R. P. D mei Cerri allegatos de obseruantia Rotæ testatur Card. Seraph. *decis. 150. num. 2.* Rota *diuers. decis. 343. num. 4. & decis. 570. n. 2. part. 1. & decis. 303. num. 1. part. recent.* Card. Mant. *decis. 25 num. 2.* Cardinal. Caualer. *decis. 452. num. 4.* iunctis † præcipuè adminiculis Rota *diuers. decis. 124. n. 3*

part. 2. & apud Buratt. *deciſ.* 475. *num.* 7. & in Tiburtina Caſtrorum 4. Iulij 1608. coram bon. mem. Cardin. Marquemontio. Quæ adminicula ſatis hîc verificantur ex præcedenti mandato D. Epiſcopi
8 facto in perſona Abbatis † præſentis, & acceptantis ad vendendum equos, & currum, & ex ſubſequuta venditione equorum plene probata ex partita libri Gabellæ, vt firmatur in eadem deciſ. R.P.D. mei Cerri.

Nec fides dictæ Epiſtolæ minuitur, quia non
9 ſcripta, ſed ſubſcripta fuerit † manu Abbatis. Sola enim ſubſcriptio operatur, vt omnia in Epiſtola contenta ab ipſo actualiter ſcripta dicantur, Iaſ. *in auth ſi quis in aliquo n.* 3. *verſ. ſed caue, & num.* 4. *C. de edend.* Natt. *conſ.* 287. *num.* 4. Cephal. *conſ.* 272. *num.* 85. Surd. *conſ.* 61. *num.* 31. Rota *deciſ.* 603. *ſub n.* 2. *part.* 2. *recent.* & apud ſanct. mem. Greg. *dec.* 454. *num.* 5.

Prout nec eandem fidem minui viſum fuit ex
10 his, quæ obiiciebantur contra dicta teſtium. Nam contrarietates, ſeu potiùs varietates ab informantibus pro Abbate conſideratæ, non ſunt circa ſubſtantialia recognitionis, ſuper qua deponunt Roman. *conſ.* 30. *num.* 2. Natta. *conſ.* 96. *num.* 4. Rota apud ſanct. mem. Greg. *deciſ.* 194. *num.* 9 *& dec.* 248. *num.* 13. *& deciſ.* 351. *num.* 29. Et ſat eſt quòd omnibus characteribus ſimul iunctis habuerint no-
11 tam manum Abbatis † teſtium enim dicta non ſunt cauillanda, ſed potius coadiuuanda Bart. *in l. de ætate n* 7 *circa med. verſ ſed contrarium, ff. de minor.* Corn. *conſ* 119. *num.* 6. *ante finem lib.* 3. Alex. *conſil.* 185. *ſub n.* 5. *lib.* 7. Rota apud ſanct. mem Greg. *deciſ.* 252. *num.* 11. *& d. dec.* 351. *v.* 37. *& deciſ* 487. *num.* 6. *&* 7.

Nec ex eo quòd primus teſtis dicat ſe neſcire fuiſſe delectum ex albo Confratrum Nationis ſiculæ, & tamen conſtet fuiſſe deletum, poteſt argui ipſum fuiſſe mendacem, & falſum. Poſſunt enim ſimul ſtare, quòd re vera fuit deletus, & ta-
12 men † illud ignorauerit, & ſufficit, quòd hæc interpretatio fieri poſſit, vt teſtis à mendacio, & falſitate ſaluetur. Felin. *in ca. cum tu num.* 13. *de teſt.* Alex. *conſ.* 101. *num.* 21. *lib.* 7. Bertazzol. *conſ. crim.* 8. *num. lib.* 1. Surd. *conſ.* 530. *n.* 13. Rota apud ſanct. mem Greg *d. dec.* 252. *n.* 11.

Non obſtat quòd dicta Epiſtola ſit relatiua ad
13 aliam epiſtolam † antea ſcriptam, ideoque non probet non exhibito relato. Quia cum relati tenor circa venditionem, & emptionem reſpectiuè adſit
14 in † referente, non eſt neceſſaria exhibitio relati ex allegatis in eadem deciſ. R.P.D. mei Cerri, quibus addi poſſunt Felin. *in cap. inter dilectos n.* 7. *de fid. inſtr.* Dec. *conſil* 63. *n.* 6. Pariſ. *conſ.* 33. *n.* 9. *lib.* 1. Ruin. *conſ* 31. *n.* 7. *& conſ.* 231. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 1. & fuit dictum *in Romana locorum Montium* 15. *Maij* 1611. *coram bon. mem. Vbaldo Seniore*, & gratis dicitur
15 verba Epiſtolæ fuiſſe † enuntiatiua, & prolata ad alium effectum: cum in eo diſpoſitiuè & deliberatè reputant id quod latius in præcedenti Epiſtola continebatur.

Nec denique obſtare videntur, quæ dicuntur de liquidatione, quia reſpectu locorum montium
16 cum Epiſtola loquatur † in numero plurali, & ſic duo ſaltem loca montium includat, vt vltra citatos in eadem deciſione Reuer. P. D. mei Cerri tradit Cardin. *in clem.* 1. §. *præmiſſa num.* 1. *de ſupplenda neglig. Prælat.* Rota apud Buratt. *deciſ.* 161. *n.* 8. Quatenus Abbas recuſet præſtare loca montium,
17 bene potuit fieri liquidatio iuxta † notorium illotum pretium ad rationem ſcutorum 100. pro loco, Bald. *in leg. ſi fundum in fine, Cod. de rei vendic.* Achill. *deciſ.* 22. *de reſtit ſpoliat.* Card. Caual. *dec.* 17. *num.* 1.

Reſpectu verò fructuum, illis calculatis à data Epiſtola 13. Martij 1631. ad rationem minimi redditus locorum montium, ſcilicet ſcut. 4. $\frac{1}{2}$ quolibet anno pro vnoquoque loco montium, † ſa- 18
tis iuſtificatur condemnatio Abbatis abſque alia liquidatione. Card. Caualer. *deciſ.* 323. *n.* 4. Rota *in recent. deciſ.* 58. *n.* 26. *part.* 6.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio.

Marſicen Iuriſdictionis

Veneris 3. *Iunij* 1644.

ARGVMENTVM.

Subtrahens aliquam ſcripturam oritur mala præſumptio contra occultantem, qualiter tamen veniat facienda talis probatio deputatus ad cuſtodiam talis ſcripturæ, ſi ea fuerit amiſſa, vt deputatus liberetur, ſufficit probare fuiſſe amiſſam non culpa ſua.

SVMMARIVM.

1 *Subtrahere non induit præſumptionem pro aduerſario.*
2 *Subtractio cum arguat delum, & ſic non præſumatur, ideóque plene, & concludenter eſt probanda.*
3 *Factum ipſum cùm non præſumatur, ideóque probandum venit.*
4 *Ad Epiſcopum ſpectat deputatio Notarij Curiæ Epiſcopalis.*
5 *Ad Notarium, & non ad Epiſcopum ſpectat cuſtodia actorum Curiæ Epiſcopalis.*
6 *Doli præſumptio intrat illum, qui iudicialiter requiſitus aliquid producere, & recuſat producere.*
7 *Ad cuſtodiam deputatus Scripturarum liberatur probando caſum emiſſionis, abſque ſua culpa.*
8 *Scriptura aliqua an ſit originalis, necne quando ſit ſuperfluum quærere.*
9 *Scriptura amiſſio ex quo datur iuſtificata.*
10 Abb. in cap. accipimus ſub num. 5. de fid. inſtr. *refutatur.*
11 *Epiſcopus an occultando aliquem proceſſum, oriatur ſiniſtra præſumptio contra Eccleſiam.*
12 *Probatio incerta, & non concludens, non releuat.*
13 *Probationes ſuperfluæ non ſunt attendendæ.*

DECISIO CXLII.

ROta confirmauit vltimam deciſionem * pro Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Marſicenſi non obſtantibus iterum ex aduerſo deductis, quæ referendo ad olim Epiſcopum Pariſium culpam ſubtractionis proceſſus compilati de anno 1578. inter Epiſcopum Marſicenſem, & Archipresbyterum Terræ Saponariæ ſuper controuerſia Iuriſdictionis conabantur exinde elicere præſumptionem, † quod in eodem proceſſu probata eſſet intentio Archipresby

presbyteri, etiam in præiudicium successorum in Episcopatu, *iuxt. Doctrinam Abbatis in cap. accepimus sub numero 5. vers. aut non potest de fide instr.*

Verum hæc præsumptio non applicatur casui nostro, quia non constat processum fuisse ab Epi-
2 scopo Parisio dolosè subtractum † quod ex aduerso probandum esset plene, & concludenter; nam licet præsumptionem probare non oporteat, quia
3 ius illam inducit, tamen factum ipsum ex quo † resultat præsumptio, probare necesse est *cap. cum inter, de elect. cap. 3. loco de probat cap. illud de præsumpt.* & in his terminis notat Henricus Boych. *in cap. peruenit id primo n. 2. de testib. cogen.* quem sequitur Bellam. *ibid. n. 2. & est textus in l. testium in fin. vbi gloss. in verb. probantibus C. testib. gloss. fin. in l. de possess. C. probat.*

Huiusmodi autem probatio nullatenus educi potest ex eo, quod processus in Archiuio Curiæ Episcopalis non reperiatur, quia exinde non sequitur culpa, vel dolus Episcopi, cum ad ipsum spectet
4 † solum deputare Notarium actuarium, *cap statutum §. Notarium de rescript. in 6.* Bero *in cap. quoniam, contra n. 46. de probat.* Bald. *cons. 137. n. 1. lib. 3.* Asin. *in praxi §. 14. cap. 8. num. 2. cap. 20.*
5 *num. 2.* Ad quem, non autem ad † Episcopum spectat custodia actorum, & scripturarum Curiæ Episcopalis Abb. *in cap. quoniam, contra n. 3. & 4. de probat.* Rota *decis. 97. numero 1. & 4. decis. 339. numero 1. inter impress. post cons.* Farinac. & in puncto, *coram bon. mem. Cardin. Canaler. decis. 542. num. 1. & 2.*

Et quatenus testes examinati ad instantiam Archipresbyteri deponunt, quòd processus transmissus ad Archiepiscopum Salernitanum, ac deinde de ordine Sacræ congregationis super negotiis Episcoporum ad curiam Romanam, rediit tandem ad manus Episcopi Parisij, qui ad hunc effectum. Nuntium specialem miserat ad Procuratorem, penes quem reperiebatur. Obiectum facile tollitur, tum quia iidem testes addunt plura folia originalia ex dicto processu retinuisse eundem procuratorem, eaque mediante opera Galeotti consignata, deinde fuisse Archipresbytero Cloffo, prout etiam alias fassus fuit idem Archipresbyter, vt ponderat prima decisio §. *primum adminiculum*, & cum illa
6 exhibere recusauerit, † quamuis ad id monitus iudicialiter fuisse, in ipsum doli præsumptio retorquetur, Menoch. *præsumpt. 91. n. 4. lib. 2. cum aliis allegatis in prima decis. §. quartum.*

Tum quia testes examinati ad instantiam moderni Episcopi testantur de visu, ac certa scientia, quod statim mortuo Episcopo Parisio, Cæsar eius nepos processum subripuit è quodam scrinio Episcopi, & vltro quod illum consignauit mediante pecunia Archipresbytero Cloffo. Et esto quod in hàc secunda parte non bene concluderent, remanet saltem probata prima pars subtractionis factæ à Cæsare, quod sufficeret, etiamsi ipsemet Episcopus processum custodire debuisset quia
7 obligatus † ad custodiam scripturarum liberatur probando casum amissionis absque sua culpa Barr. *in l. si quis ex argentariis §. an hæc hæredi n. 2. & 4.* & Castr. *in §. prætor ait n. 5. & 6.* Alberic. *in §. prohibetur in fin. ff. de edend.* Grat. *cons. 23. n. 19. lib. 1.* Gozzadin. *cons. 17. n. 11.* Surd. *cons. 109. sub n. 10. vers. idem.*

Non dubitari potest, quin processus vt supra subtractus à Cæsare nepote esset originalis, quia quintæ testis deponit in specie de originali, & de eo intelligendi sunt alij testes generice loquentes; præsertim quia vnicus tantum processus probatur peruenisse ad manus Episcopi Parisij, qui siue originalis esset, siue copia subtractus fuit à nepote, licet verius sit fuisse originalem, vt pluribus comprobat prima decisio. Igitur superuacaneum est quærere, an processus transmissus ad Curiam Romanam esset † sumptus ex originali, qui remansisset in Archiuio Marsici, an ipsemet originalis, nam præter quod illum fuisse originalem comprobat prima decisio §. *præter quod, nec non decis.* Buratti 278. Ad fauorem aduersarij emanata *num. 13.* in omnem euentum, data etiam distinctione processuum satis est moderno Episcopo probasse per testes amissionem eius, quem antecessor habuerat; alterius verò, qui in Archiuio dicitur remansisse, cura cum ad actuarium spectaret, probatur,
9 † amissio quoad Episcopum eo ipso quod factis diligentiis in Archiuio non reperitur Felin. *in cap. sicut col. 7. vers. quinta declaratio de re iudic.* Aretin. *in cap. fin. in 3. notab. de probat.* Bart. *in l. 15. post, num. 20.* ibi, *sed opinio est ff. de acquir. hæredit. per text. in l. 3. §. nerua, ff. acq. possess.* Surd. *cons. 109. sub numero 6. versiculo dicit*, Aretinus.

Atque ita corruunt omnia fundamenta decisionum pro Archipresbytero, quia supponunt culpam Episcopi in occultando processum, aut negligentiam in perquirendo in Archiuio, & cogendo actuarium, vt exhibeat, quæ ex probationibus postea factis, & aliis supra deductis minimè vrgent. Eóque minus vagent contra Modernum Episcopum successorem mediatum illius, à quo pro-
10 cessus occultatus asseritur quicquid † dixerit Abbas initio allegatus, cui non assentitur Felin. *in eod. cap. accepimus sub num. 15. de fid. instr.* & pro successione in Episcopatu spondit Rota, *coram Reuerendissimo Vrgellen. decis. 166. per tot.* Quando vt in casu nostro successor non venit ad causam prosequendo factum occultationis processus, sed pro defensione iurium Ecclesiæ.

Cum præterea hodie strictè agatur de concedenda necne audientia moderno Episcopo in quo art. satis est quòd non constet de contumacia Epi-
11 scopi in exhibendo processu. An verò ex quo processum antecessor occultasset, resultaret præsumptio † mali iuris Ecclesiæ, & quod ibidem probata esset immemorabilis ad fauorem Archipresbyteri respicit aliam quæstionem particulari si opus fuerit dubio discutiendam quam pluribus declarat Farinacc. *de testib. quæst. 78. num. 139. & seqq.* Boer. *decis. 192. sub n. 9.* Et probandum ex aduerso esse tenorem scripturæ à Reo subtractæ,
12 quia aliàs probatio † esset incerta, & non concludens, necessario tradit Bald. *in l sic de possess. n. 2. C. de probat.* post Cyn. *ibid. sub n. 2.* Felin. *in cap. sicut n. 7. de re iudic.* Sed hæc vt dicebam, vel su-
13 perflua sunt, quia non probatur processus occultatus ab Episcopis antecessoribus, vel suo loco, & tempore discutienda erunt.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R.P.D. Leone Vergpio.

Rheginen. Manutentionis.

Lunæ 27. Iunij 1644.

ARGVMENTVM.

Alienatio facta lite pendente licet tanquam laborans vitio rei litigiosæ, subsistentiam non habeat, attamen quando reperitur facta ex causa necessaria antecedenti valet, & tenet. Iudex quando non priuet aliquem sua possessione. De liberatio bonorum, facta sine citatione partis, & termino ad reluendum, tanquam nulliter facta non sustinetur. Clericus non potest conueniri à Laico Iudice.

SVMMARIVM.

1 *Possessio anterior est manutenenda.*
2 *Cum titulo possidens eo magis venit manutenendus.*
3 *Alienatio, seu datio in solutum facta lite pendente impugnari potest, tanquam affecta vitio litigiosi, quod tamen limitatur.*
4 *Iudex potest priuare aliquem sua possessione, tam ciuiliter quam naturaliter.*
5 *Iudex nulliter, & iniustè procedens, non transfert possessionem manutenibilem in alionem.*
6 *Possessionem animo retinens potest obtinere manutentionem aduersus possidentem naturaliter.*
7 *Possessio capta post interpositam appellationem excusari non potest à vitio attentatorum.*
8 *Clerico permissa vt appellatio de iure canonico in possessorio &c.*
9 *Iudicium factum sine citatione subsistentiam non habet.*
10 *Deliberatio bonorum facta sine citatione partis, non tenet.*
11 *Deliberatio bonorum, antequam fiat, debet concedi terminus parti ad reluendum.*
12 *Clericus non potest conueniri ex sententia Iudicis Laici.*
13 *Clericus non astringitur ex instantia cœpta contra Laicum suum principalem.*

DECISIO CXLIII.

CÆsar Cannizzonus, vti Opeditor Olimpiæ in summa scutorum 900. iudicium assistentiæ intentauit contra illius bona collecta ab Anna eiusdem nepta, ac hærede, in eoque sententiam fauorabilem reportauit à Iudice, Vicariæ, quam contra Clericum Hieronymum de Capua vti possessorem eorundem bonorum exequi curauit impetrando Vicario Capitulari Rheginen. decretum de illa vendendo, seu deliberando Carolo de Capua, tanquam vltimo, & maiori oblatori, qui etiam ab eodem Vicario immissionem impetrauit. Cum verò ab eo deliberatione, & subsecuta immissione appellasset Hieronymus coram A. C. & decretum manutentionis obtinuisset, vti anterior possessor ex causa dationis insolutum sibi factæ ab Anna pro anteriori credito, quod eidem soluere tenebatur ex causa Dotis Auiæ maternæ; Commissa mihi causa appellationis cum facultate manutenendi, quem de iure, dubitaui cui concedenda esset manutentio, resolutum fuit ad fauorem Hieronymi quia de iure † anteriori possessione docet in causa manutenendi debet iuxta textum *in cap. licet causam de probat.* Bart. *in l vnic. num. 8. vers. si verò exercere pr cbauit, Cod. vti possidetis*, Menoch. *de retin. remed. 3. num. 725.* Arctin. *in §. retinendæ num. 9. Instinct. de interdict.* dum maxime eadem possessio † corroboratur ex legitimo titulo dationis in solutum, vt notant communiter Doctor. *in l. vnic. Cod. vti possidet idem* Menoch. *de retinend. remed. 3. numer. 735.* Bouar. *in interd. vti possidet cap. 2. num. 99.* Rot. coram Greg. *dec. 412. num. 2. vbi latè addent. num 5. & in Bononien. possessionis 14. Martij 1622. coram bon mem. Merlino. & Vincentina administrationis 16 Decembris 1624. coram Remboldo*, quæ datio, seu alienatio licet sequuta fuerit pendente lite impugnari non valet tanquam affecta † vitio litigiosi, dum facta fuit ex causa necessaria, anterioris scilicet crediti, quod ab eadem anna consequi debuerat Hieronymus iuxt. text. *in l. alienationis, ff. famil. herciscund.* Lancellot. *de attent. 2. part. cap 4. lim. 8. num. 11. & 12.* Tiraquell. *de retract. linuag. §. 1 glossa 14 n. 16* Roderic. *de ann. redd. tit. 2. q. 15. n. 81* cum aliis adductis *in Rom. Vinea. 27. Iunij 1640. coram bon mem. Merlin.*

Non obstat quòd Carolus Aduersarius immissionem impetrauerit à Iudice in bonis controuersis, quæ antea ex eiusdem authoritate, tanquam vltimo, ac maiori oblatori deliberati obtinuerat, à quo propterea † Iudice tunc tam ciuili, quam naturali possessione priuatus fuerit Hieronymus iuxta textum *in l clam possidere §. qui ad nundin. ff. de acquir. possess & l. qui vniuersas § item prætor. ff. eodem tit.* & notant vtrobique Doct. Rot. *decis. 634. part. 1. rec. & in Squillacen. Abbatia 21. Maij 1625. coram bon. mem. Merlino.*

Quia cum Iudex nulliter † & iniuste processerit, nec transtulit possessionem manutenibilem in personam Caroli, nec Hieronymum anteriori possessione priuauit, dum se non habuit pro spoliato, qui ideo ratione ciuilis, quam animo retinuit, debet contra Carolum occupantem naturalem, manuteneri, vt tradit Angel. *de acquir. possess. quæst. 18. artic. 2. num. 97. & 101.* Boccac. *de interdict. vti possid. cap. 3. num. 13.* Honded. *cons. 20. num. 19. lib. 1.* Rota coram Put. *decis. 405. num. 4. lib. 2.* & coram Gregor. *decis. 46. num. 5. & 9. & in decis. 96 num. 2 & 3. & decis. 135. num. 3. p. vt. recent.* dum maximè eadem possessio Caroli excusari † non valet à vitio attentorum, tanquam capta post interpositam appellationem ab Hieronymo iuxta textum *in cap. de attent. part. 2. cap. 12. in practica num. 78.* Cui tanquam † clerico de iure canonico permissa erat appellatio in iudicio assistentiæ, licet possessorio. *ex not. in Clem. 1. de cens. 10. & propr. & in Clem. 1. de sequestr. possess. & fruct. vbi Cardin. n. 10. & in cap. cum ad sedem de rest. spol. & not. in verb. inter dictum circa finem vers. & not. de rest spol.* Couarr. *pract. q. cap. 23 n. 9. vers. prima conclus.* Afflict. *decis. 169 n. 2.* Rota *decis. 391. n. 3. part. 1. recent.*

Nullitas verò processus viâ fuit concludi, cum ex omissa citatione Hieronymi possessoris † tam in Iudicio subhastationis, quam subsequutæ immissionis, sine qua nec consistere potuit dictum Iudicium, nec Hieronymus in eo tua possessione privari iuxta textum, *in l. vltim. C. si per vim vel*

alio modo, & in cap. licet Episcop. de præb. lib. 6. Hond. *eodem. cons.* 20. *num.* 19. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 1073. *num.* 13. Rot. *dec.* 302. *num* 7. *part.* 1. *& dec.* 179. *num* 5. *& decis.* 187. *num.* 3. *part.* 4.

10 *diuers.* & in his terminis † Iudicij deliberationis est textus *in l. creditor C. de distract. pign. notat. gloss. in l. à D. Pio* §. 2. *in verb. videatur ff. de re iudic.* Mangil. *de subhast. q.* 147. *num.* 10. *& quæst.* 180. *n.* 1. Rota, *coram Seraphino decis.* 103. *n.* 3. & coram Gregor. *decis.* 416. *num.* 1. Tum

11 ob non concessum terminum † ad relaen. post decretum deliberationis necessarium, *iuxta tradita per Salust. Tibic. in prax. lib.* 1. *cap.* 41. *n.* 5. Rota, coram Gregor. *decis.* 416. *num.* 2. *& in Vrbenetiana domus*, 15. *Decembris* 1594. *cor. bon. mem. Card. Pampilio post Mangil. eodem tract. de subhast. dec.* 51. *num.* 15. Tum demum, quia eadem

12 sententia lata coram iudice † laico in iudicio assistentiæ contra bona possessa ab Anna exequi non poterat contra Hieronymum, in quem eadem bona transierant, cum ille tanquam clericus, & possessor conueniri non potuisset ex sententia Iudicis Laici, *iuxta not. in cap. At si clerici, cap. cum non ab homine, & in cap. qualiter de iudic. & in cap.* Sanctæ Mariæ *de constit. & in auth. statuimus C. de Episc. & Cler.* Abb. *in cap. quoniam frequenter* §. *sunt & alij num.* 28. *vers. conclude ergo. vt lit. non contestata.* Soccin. Sen. *cons.* 91. *num.* 13. *&* 14. *lib* 3. Dec. *cons.* 700. *num.* 7. Purpurat. *cons.* 26. *n.* 1. Gaast. *de effect. Cleric. effect.* 1.

13 *num.* 906. Nec arctetur ex instantia cœpta contra laicum suum authorem. *iuxta reg. traditam in cap.* Nullus Clericus, *& in cap. Clericus* 11. *quæst.* 1. *notant Doct. in cap. quia V. de iudic. vbi* Butr. & Abb. *num.* 12. Imol. *num.* 3. Dec. *num.* 37. Add. *ad fel. num.* 3. *vers. & istam partem puto veriorem* Rota, coram Seraph. *decis.* 957. *n.* 9. *& in dec.* 5. *n.* 1. *de for. comp. in antiq.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Royas.

Postea Episcopo Tarraconen.

Perusina Spolij.

Luna 27. *Ianuarij* 1643.

ARGVMENTVM.

Subhastatio quando nulliter fuit facta, tunc emens tenetur ad restitutionem rei, vnà cum fructibus quoad procedit etiam si talis subhastatio fuerit facta instante fisco, cum Fiscus, quidquid nonnulli perperam senserint, non reperitur in hoc priuilegiatus, vt in subhastatione faciat fructus suos.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus debet in primis restitui, nec admittitur retentio.*

2 *Fructus habiti lite pendente sine dubio veniunt restituendi.*

Per litis contestationem remanet sublata bona fides.

4 *Debitum illiquidum non potest impedire reintegrationem.*

5 *Emens sub hasta à Fisco, ob cuius priuilegium facit fructus suos, nec tenetur imputare in sortem, & an id sit verum*, num. 18.

6 *Emens sub hasta à Fisco, non amouetur à possessione, nisi restituto ei pretio.*

7 *Fructus rei subhastatæ debent restitui, quando subhastatio fuit nulla, etiam ob eo qui emit instante fisco*, & num. 12.

8 Text. in l. 1. C. de fid. instrum. & iur. subhast. fisc. lib. 10. *in quibus casibus loquatur.*

9 *Verba omni ordine peracto, quid inducant.*

10 *Ad fructuum acquisitionis effectum requiritur vel dominium, vel bona fides possessoris.*

11 *Priuilegium fisci non operatur vt qui nulliter emit sub hasta, dominium acquirat.*

13 *In subhastatione præsumitur mala fides eo ipso quod non fuerunt adhibitæ solemnitatis necessariæ.*

14 *Litis contestatio sine dubio, & indistinctè inducit malam fidem.*

15 *Fides mala benè causatur ex venditione longè vltra dimidium iusti pretij, facta.*

16 *Emptor post litem contestatam, & secutam sententiam tenetur restituere fructus, si aliquid nulliter fuit emptum sub hasta.*

17 *Titulus dum non reducitur ad non titulum, ex cuius defectu quis tenetur ad restitutionem fructuum.*

19 *Fiscus in casibus in quibus ipse non reperitur priuilegiatus à iure communi, vtitur eodem iure, quo alij.*

20 *Subhastatio, quando fuit nulla ob imperitiam iudicis, durius agitur contra fiscum, quam contra priuatum.*

21 *Fisco competit priuilegium; vt sibi eligere Iudicem.*

22 *Iudicem imprudentem, & ignarum, si quis sibi elegerit, sibi id imputare debet.*

23 *Bona quando nulliter subhastantur, emens facit fructus suos, dum ei non fuit restitutum pretium declara*, num. 24.

25 *Subhastationem impugnans tenetur ad restitutionem pecuniarum vnà cum vsuris.*

26 Text. in l. vsuræ C. de præd. minor. *contra quem loquatur.*

27 Mangil. de subhast. quæst. 91. per tot. *in quibus terminis loquatur.*

28 *Fructus soluere si quis nunquam promiserit nec ad illos soluendos fuit interpellatus, non tenetur illos soluere.*

29 *Census est quid diuersum à credito.*

Retentio pro credito non competit nisi pro eâdem causa, & pro eodem credito, pro quo subhastatio nulliter fuit facta.

30 *Retentio nunquam datur, quando creditum est illiquidum.*

DECISIO CXLIV.

BIs fuit coram me resolutum DD. Comites de Vbaldis esse reintegrandos ad possessionem bonorum sancti Mariani, & Beltrignanæ, fuitque per A. C. traditum votum ad hoc vt ad expeditionem causæ deueniret, cui placuit iterum consulere Rotam, & dato dubio, an DD. de Chrispolis competeret retentio in dictis bonis, hodie dicasse. Domini negatiuè respondérant.

Tum quia versamur in spolio Iudiciali, in quo retentio non datur pro prætenso credito scutatorum 400. solutorum per Martiam matrem coram de Chrispolis in subhastatione sequuta, nisi in casu

in quo possessio fuit omissa ob contumaciam, siue ob culpam spoliati, quæ cessat in præsenti, cum constet comites citatos semper comparuisse, & subhastationi, & deliberationi se opposuisse, secus verò vbi spolium fuit commissum per Iudicem nulliter procedentem, vt in hoc casu provt in prioribus decisionibus comprobatum fuit, & sic
1 † spoliatus debet in primis restitui, nec admittitur retentio Alex. *in l. 3. §. vltimo num. 27. cum seqq. ff. de acquir. possess.* Negusant. *de pign. part. 5. membr. 2. n. 20. 21. & 22.* Grat. *discept.* 734. *n.* 48. & 49. Caual. *decis.* 539. *n.* 10. & 543. *num.* 4. & *in Romana domus coram Vbaldo post Mangil. de subhast. decis.* 54 *num.* 6. & 7.

Tum etiam quia aut obstat Christpoltis exceptio satisfactionis, cum illi possederint bona subhastata per 20. annos enumerando tempus ante motam litem, vel post intentatum Iudicium quod
2 fuit de anno 1634. per nouennium † à quo tempore indubitanter fructus annui veniunt restituendi *Cap. grauis de restit.* Spoliat. Verail. *decis.* 28. *num.* 2. *part.* 2. Coccin. *dec.* 459. *n.* 2. Caual. *decis.* 586. *ad fin.* Duran. *dec.* 454. *num.* 6. Qui fructus ascendunt ad annua scuta 4000. vt testes comprobant, sunt ideo compensandi cum dicto credito scutorum 4000. quia ex tunc per contestationem litis subortam † remanet bona fides, aut saltem venit dubium eandem remanere prorsus illiquidem creditum illorum de Christpoltis, ita vt illius vi-
3 gore non valeant † impedire reintegrationem, Gratian. *disc. pt.* 724. *n.* 13 Surd. *decis.* 46. *num.* 16. Rota, *dec.* 434. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* & 411. *n.* 24. *part.* 5 & *dec.* 54. *sub num.* 11. post Modern. Perat. de Manat. Caual. *decisione* 559. *n.* 5. & fuit dictum *in Anconitana cessus* 10. *Maij* 1636. *coram R. P. D. meo Ch fferio.*

Nec obstat quod Domini de Christpoltis prætendant ex perceptione fructuum non fuisse extinctum, nec redditum illiquidum eorum creditum, ex † quo emerint subhasta à fisco, ob cuius
5 priuilegium fecisse fructus suos, nec teneri imputari in sortem per *text. in l. fundus qui ff. de rescind. vendit. in l fi.* Cod. *si aduers. fisc. in l. si minor C. de iur. fisc. in l. 1. & 2. C. de fid. inst. lib.* 10. Peregr. *de iur. fisc. l. 6. tit. 4. n. 21.* Quia fuit per Dominos responsum in præfatis turibus nullibi reperiri scriptum, quod emptor non amoueatur † nisi
6 restituto pretio soluto, aliud autem est pretium, aliud verò fructus ex bonis emptis percepti, quos restituendos esse, quando subhastatio † est nulla
7 etiam ab eo qui erat instante fisco dispone ad literam *text. in l. 1. C. de fid. instrum. cum similibus.* & text loquitur non solum quando fuit facta subhastatio, & deliberatio nomine fisci a non persona
8 legitima, sed etiam, quando deficiant aliæ solemnitates, ibi, *neque omni ordine peracto*, inducunt
9 necessitatem aliarum solemnitatum copulatiuè ita vt vna deficiente intret dispositio dicti text. vt declarat ibid. *gloss. in verb. in omni ordine.*

Vltra quod ad effectum acquisitionis fructuum requiritur vel dominium, vel † bona fides possessoris, *l. fructus, & l. ex diuerso iuncta l. in fundo ff. de rei vendic. l.* Herennius, *ff. de vsur.* At priuilegium fisci non efficit, vt qui nulliter erat sub
10 hasta, dominium, † acquirat optime, *gloss. in d. l. fundus, verb. satisfactum esset in fin. ff. de rescind. vendit.* ibi, *& ideo dicitur esse non statim*, in bonis actoris, *scilicet vt possit petere cum effectu, sicut constat, & esse non desit.* Hinc Curt. iun. *cons. vltimo num. 4. lib. 2.* Adducitur per Peregr. *de iur. fisc. lib 6. tit. 4. num. 21.* Ad comprobandum priuilegium fisci, ait, † *Emptorem retinere rem loco pignoris propterea fructus suos non facere.* 12

Nec priuilegium fisci efficit, vt emptor constituatur in bona fide, imo in mala, † quæ præsumitur eo ipso, quod in subhastatione non fuit seruatus ordo, *gloss. in d. l. 1. verb. mala fide instr. & iur. hast. fisc. lib.* 10. Præsertim stante litis † contestatione, quæ indistincte malam fidem inducit Bart. *in l. sed & si lege §. si ante num. 1. ff. de petit. hæred.* Surd. *consil.* 293. *num.* 9. Bursat. *decis* 130. *num.* 8. *in fin. & 714. n.* 9. Quæ etiam causatur ex venditione † longe vltra dimidium iusti pretij facta Castr. *cons.* 156. *n.* 1. *vers.* 1. *quia lib.* 2. Vbi adducuntur alia iura, cum testes deponant bona valere scuta 12000. Et ita post litem contestatam, & sequutam sententiam tenetur † emptor restituere fructus, vel eos in sortem imputare, quia nulliter sub hasta emit ad instantiam creditoris, *l. prima C. si vendit pign. agat.* hocque etiam expresse disposuit, *imperator in d. l. 1. C. de fid. instrum. & iur. hast. lib.* 10. Gratian. *disc.* 206. *n.* 15. Caual. *decisione* 409. *n.* 1. Cum titulus reducatur ad † non titulum, ex cuius defectu possidens tenetur ad restitutionem fructuum, Rot. *dec.* 693. *num* 1. *post nou. part.* 1. *recent.* Nec fiscus in hoc aliquo † in loco reperitur priuilegiatus à iure Gamm *decis.* 77. *sub n.* 1 *vers. nec est speciale.* Fiscus autem in casibus in quibus † non reperitur à iure priuilegiatus, vtitur eodem iure, quo alij, *l. quod placuit ff. de iur. fisc. gloss. communiter approbata in l. item veniunt, §. in priuatorum ff. de pet. hær.* Dec. *cons.* 331. *num.* 3. Peregr. *de iur. fisc. lib. 7. tit. 7. per tot.* Fontanella *decisione* 221. *n.* 4. Dorand. *decis* 380. *num.* 7. & 8. Imo quando vt in † præsenti subhastatio fuit nulla ob imperitiam iudicis durius agitur contra fiscum, quam contra priuatum, quia cum subhastatio † facta cum iudice electo per fiscum, vel habente ab eo causam, † cui eligendi sibi iudicem competit de iure facultas, sibi imputari debet fiscus, si iudicem imprudentem, & ignarum elegit, vt in terminis subhastationis Caballin. *de tuict §. 5. n.* 227. Fontan. *decis* 221. *n.* 23. & 24.

Minùs obstat, quòd dum non fuerunt oblata dicta scuta 4000. Christpolti fecerint fructus suos per *text. præfatos in d. l. fundus, & l. ex diuerso, & l. in fundo ff. de rei vindic.* ibi, *oblata pretio.* Quia fuit per DD. responsum, Vbaldos non fuisse obligatos ad oblationem præfatorum scutorum 4000. cum non fuisset oppositum de retentione pro dictis scutis 4000. vt in puncto respondit Ofaeus *decis* 162. *n.* 16. & 17.

Nec pariter obstat, quòd fructus percepti ex illis bonis veniant compensandi cum fructibus causandam censûs impositi per Martium præfatum maiorum eorum de Christpoltis occasione huius subhastationis, & pro soluenda pecunia fisco, vnde impugnans subhastationem, tenetur ad restitutionem pecuniarum cum vsuris *l. vsuræ, & l. si prædium, C. de præd. minor.*

Quia fuit sublata difficultas, tum ex eo, quod fructus prædij longe maiores sint, quam fructus censûs. Tum etiam quia *text. in d. l. vsuræ.* loquitur contra debitorem, qui pretium rei venditæ receperat, & in sui vtilitatem conuerterat, vnde æquum videbatur, vt pretij a se nulliter rece-

pti soluere legitimas vsuras, dum repetebat fructus
27 fundi ab emptore, à quo pretium receperat, in quibus terminis loquitur Modern. Pisaur. *de subhast. q. 91. per tot.* Allegando præfata iura; At in casu nostro cessat dicta æquitas, quia non agit debitor, sed totius ex fideicommisso maiorum ad bona vocatus, quique nullum ex subhastatione commodum senserat, imò in hoc casu nec ipse debitor ad vsuras teneretur, cum nunquam eas pro-
28 miserit, nec interpellatus fuerit à Chrispoltis, quando pecunias ad census acceperunt, vt requirebatur ad hoc vt Vbaldi tenerentur ad restitutionem fructuum. Gratian. *discept. 85. n. 14. & 15.* Rot. *decis. 52. n. 3. part. 1. rec.* & in Romana *pecuniaria 24. Aprilis 1637. coram bon. mem. Merlino.*

Quinimo cum census sit quid diuersum à credito, neque subhastata fuerint bona pro censu, sed pro pœna pecuniaria fisco debita ob contrauentionem Paroli, non potest pro fructibus census
29 retinere bona, cum retentio non competat, nisi pro eadem causa, & pro eodem credito, pro quo subhastatio facta fuit, Surd. *decis. 46. n. 2.* Caual. *decis. 539. n. 4. & 543. n. 3. & post Mangil. de subhast. decis. 54. num. 5.*

In omnem casum cum pretium oblatum subhasta per Martiam ascendat tantum ad scuta 4000. pro quibus in se accollauit censum ad dictam summam ascendentem, & fructus bonorum de quibus agitur longe excedant interusuria præfati census, inde non potest negari quin creditum præfatorum de Chrispoltis remanserit saltem illiquidum, quo casu nunquam datur retentio ex supradictis.

Et ita resolutum vtraque, &c.

R.P.D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. fideicommissi de Pancaldis.

Veneris 23. Ianuarij 1643.

ARGVMENTVM.

Filius quidquid habet à patre, tunc multò magis proueniſſe præsumitur, quando bona sunt in eo loco, quo à Patre possidebantur, quia nisi doceatur de noua acquisitione, præsumuntur paterna. Aliqua habes circa probationem identitatis, & maximè si sumus in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Filius quidquid habet à Patre, proueniſſe præsumitur.*
2 *Bona possessa à filio in loco, vbi pater eius possidebat, præsumuntur esse illa eadem quæ à Patre possidebantur.*
3 *Intellige dum non exhibetur alius titulus, nec apparet de acquisitionibus filij amplis*, numero 4.
5 *Identitatis probatio ex quibus reddatur indubitabilis.*
6 *Ad Bonorum identitatem probandam sufficiunt duæ demonstrationes.*
7 *Identitatis probatio ex quibus satis iustificetur.*
8 *Identitas facilius probatur, quando sumus in materia antiquissima, tunc probetur solis coniecturis, & præsumptionibus.*
9 *Identitatis probatio personam percutiens, qualiter veniat probanda,* & n. 10. 11. & 12.
13 *Testes examinati inter alias personas, non probant inter diuersos.*
14 *Testes probant pro & contra hinc inde, & successores tam particulares, quam vniuersales.*
15 *Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, in quibus reperitur, omnia acta facit sua.*
16 *Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, in quibus reperitur; dicitur ratificasse omnia gesta in l. te.*
17 *Identitatis probatio ex quibus non remaneat offuscata.*
18 *Ius idem est de parte, quam de toto.*
19 *Summa minor, inest in maiori.*

DECISIO CXLV.

SVpposita existentia fideicommissi ad fauorem Thomasiæ de Pancaldis in omnibus aliis decisionibus huius causæ latè deductis & præcipuè 18. Iunij 1642. coram me, pro obtinenda immissione super prædio tornaturarum 30. de quo agitur contra fratres Beatæ Mariæ charitatis Bononię illius possessores, Domini etiam hodie steterunt in decisis, quoad identitatem prædicti prædij, super qua fuit resolutum ordinatum, vt stricte informantes insisterent.

Nam quod istud prædium de quo agitur fuerit possessum à Berto Testatore de tempore obitus, ex eo benè deducitur, quòd idem Testator possedit in communi Longariæ multas petias terræ aratinas, arboratas, & vitatas, iuxta bona illorum ab oleo, & alios confines, vt apparet ex eius Testamento, & post eius obitum Ioannes Baptista eius filius in eodem loco, & vocabulo possedit terras, de quibus hodie agitur ab eo peruentas ad Fratres Charitatis mediante Abberto Balzano, vt infra probabitur, habentes easdem qualitates, & eosdem confines. Vnde præsumuntur illæ eædemmet, quas Bertus Testator in dicto loco pos-
1 sedit, non solum hoc suadente illa generali præsumptione, quod quidquid habet filius à patre proueniſſe præsumitur, *l. 2. C. de patr. potest.* Menoch. *cons. 207. num. 17.* Marzar. *in epit. de fideicomm. quæst. 58. v. & pro fideic.* Rota, *in Montisfalisci fideicommissi, 10. Aprilis 1628. coram Eminentissimo Cardin. Vbaldo.* Sed etiam ex alia magis stricta, & vrgenti præsumptione, quòd bona † possessa
2 à filio in loco, in quo eius pater possedit, præsumuntur illa eademmet, quæ ibidem pater possidebat, dum non exhibetur alius titulus, nec apparet de acquisitionibus † filij iuxta vulgatum. *cons.*
3 Fulgos. 145. *sub n. 2.* quod sequuntur Peregr. *de fideic. art. 44. n. 22.* Ciriac. *controuers. Forens. contr. 204. n. 15.* Rot. cor. san. mem. Gregor. XV. *dec. 575. n. 9. & 11. & decis. 131. n. 5. part. 1. & decis. 42. num. 4. & dec. 129. num. 2. part. 5.* Et passim in aliis.

Quod efficacius procedit in casu nostro, cum hîc non habeamus solummodo præsumptiones,
4 sed vlterius concurrant qualitates, & demonstrationes † identitatis probationem concludentes,
5 nempe qualitas prædij aratiui, arborati, & vitati, ac etiam conuenientia confinium, cum identificentur

5 tificentur confinia † viæ publicæ, stradelli, & bonorum illorum ab oleo, cùm tantum sufficiant duæ *iuxta doctr.* Bart *in l. demonstratio falsa, ff. de condit. & demonstrat.* Quæ qualitates, & demonstrationes iunctis cum supradictis præsumptionibus, non est dubium, quod plenè pro-
7 bant identitatem accedentibus præsertim depositionibus testium examinatorum in hac causa de anno 1579 deponentium, quòd bona hæreditaria Berti Testatoris peruenerunt ad Ioannem Baptistam eius filium, vt patet ex datis in Summario vltimæ positionis *n.* 19. maximè cum versemur in materia adeo antiqua vltra 100 annos, quo
8 casu identitas probatur etiam solis coniecturis, & præsumptionibus, *Iuxta cap. cum causam, de probat.* Soccin. Sen. *cons.* 116. *num.* 2. *lib.* 1. Rimin. *iun. cons.* 254. *num.* 11. Rota, *in rec. decis.* 81. *num.* 20. & 360. *num.* 10. *part.* 5. & *dec.* 58. *n.* 14. & 164. *numero* 38. *part.* 6. *cum aliis in decis. allegatis.*

Quod autem Ioannes Baptista possederit terras de quibus hodie agitur, & quod ex eo deuenerunt ad Fratres Charitatis, prout probandum est
9 ad effectum, vt probationes identitatis percutientes personam Ioannis Baptistæ afficiant etiam dictos fratres tanquam illius successores, & ab eo causam habentes clarissime patet. Nam mortuo dicto Ioanne Baptista, Albertus Balianus eius ex Francisca filia nepos adiit eius hæreditatem, & cœpit possessionem omnium eius bonorum, & signanter terrarum, quas ille possidebat in com-
10 muni Longariæ habentes easdem qualitates, & eosdem confines quantitatis tornaturarum 120. vt apparet ex petitione eiusdem Alberti iudicialiter facta, nec non ex mandato de immittendo ad eius fauorem expedito, & demum ex Instrumento possessionis illius vigore adeptæ, vt in eodem Summario, *num* 19. Ex quibus terris postea Fratres Charitatis acquisiuerunt istas tornaturas 30. quæ hodie controuertuntur, mediante mandato de associando, quod ipsi obtinuerunt contra Al-
11 bertum pro quodam eorum credito, cuius vigore in possessionem dictarum tornaturarum 30. immitti obtinuerunt, vt in dicto Summario *n.* 21. Ex quo transita bonorum Testatoris de illo in Ioannem Baptistam eius filium, & successiuè de isto in Albertum, & de Alberto in Fratris incertissima redditur identitatis probatio, non solùm respectu ipsius Ioannis Baptistæ Testatoris, sed
12 etiam respecta dd. Fratrum, & aliorum quorumcumque illius successorum, & alias causam ab eo tam mediatè, quàm immediatè habentium, tàm titulo, & nomine vniuersali, quàm particulari, Castr. *cons.* 94. *in fin. lib.* 2 Barbat. *latissimè cons.* 57. *per tot lib.* 3. Cranet. *cons.* 29. *n.* 1. Marzar. *in epitom. fideic. quæst.* 60. Peregrin *de fideicomm. art* 44. *n.* 22. Fusar. *de substit. quæst.* 628. *n.* 50. Rota *in recentior. decis.* 706. *n.* 2. *part.* 2. & *decis.* 160. *num.* 1. *parte* 5.

Nec obstant ea, quæ ad infringendam identitatis probationem in contrarium excitata fuerunt. Et primo quòd Testes deponant † super succes-
13 sione Ioannis Baptistæ in bonis paternis fuerint de anno 1579. inter alios examinati, quia vltra quod vis probationis non definitur ex solis testibus, vt patet ex iam dictis, respondetur quòd dicti Testes fuerint ter. examinati ad instantiam, Petri aui, Thomasiæ, & aliorum de Pancaldis, qui tunc agebant contra tertios pos-
14 sessores pro iltis, & aliis bonis vindicandis ab Authoribus fratrum, & ab aliis, ac proinde probant pro & contra hinc inde successores, tam particulares, quam vniuersales, Arct. *cons.* 56. *n.* 3. *vers. secundo dico*, Soccin. sen. *cons.* 82. *num.* 4. *lib.* 3. Peregrin. *de fideicomm. art.* 47. *num.* 27. *in fin.* Rota coram Gregor. *decis.* 535. *num.* 1. *cum aliis in decisione coram me allegatis, vers. quæ vero obijciebantur.*

Eoque magis, quia Thomasia post mortem parentum obtinuit admitti ad prosequutionem causæ
15 per eius auctores motæ in statu, & terminis, in quibus ea reperiebatur, & ad eandem Fratres quoque postea vocati venerunt, quo casu collitigantes dicuntur fecisse omnia acta sua, & ratificasse
16 † omnia antea gesta, Innoc. *in cap. cum super n.* 6. *vers. si autem hæc tertia persona*, & ibi Butr. *n.* 18. Felin. *n.* 17. *de re iudic.* Put. *decis.* 32. *num.* 2. *lib.* 3. Rota, *in Cæsaraugustana distributionum*, 4 *Decembris* 1634. coram R. D. meo Patriarcha Panzirolo.

Minùs obstat secundò, quòd prædium adiudicatum Fratribus sit tornaturarum 30 & prædium quod Albertus habuit ab hæreditate Ioannis Baptistæ esset tornatur. 120. quia dum ex præcedentibus constat, quòd Fratres non acquisiuerunt
17 totum prædium, sed solummodo ex eo tornaturas 30. hinc nulla potest prætendi diuersitas, nec offuscari identitatis probatio, sed imò magis elu-
18 cescit, quia dum non controuertitur, nec controuerti potest, quod totum integrum prædium fuerit possessum à Testatore, ita etiam dicendum est de his 30. tornaturis ab eo detractis, cum idem ius sit de parte, quod de toto, *l. quæ de tota ff. de rei vind. l. cuius effectus ff. de regulis iuris*,
19 & vtrobique DD. & regulariter minor summa inest in maiori, vt in his terminis, pro saluanda identitate respondet Rota, *decis.* 87. *num.* 8. *part* 5. *recent.*

Et ita decisum vtraque parte informante.

R.P.D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani.

Veneris 17. *Aprilis* 1643.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum quibus concurrentibus intret. Bona quantumuis sint prohibita stricte alienari, & hypothecari, &c. nihilominus immissio potest concedi super commoditate percipiendi fructus donec, & quo vsque, &c.

SVMMARIVM.

1 *Creditum cum hypotheca, probandum venit in iudicio Saluiani.*

2 *Stipulatio nostræ relenationis indemnitates, quando dicatur commissa.*

3 *Possessio de tempore obligationis probanda venit, vt obtineatur in iudicio Saluiani.*

4 *Item possessio aduersus de tempore motæ litis, quæ probatur ex ipsa litis sustentatione.*

5 *Domus si sit prohibita quo quomodo vendi, aut alienari*

alienari irrequisito proprietario sub pœna caducitatis, tunc super ea non potest restitui hypotheca.

6 *Alienatio etiam latissimè sumpto vocabulo, hypothecam etiam comprehendit.*

7 *Venditio, & alienatio quid comprehendat.*

8 *Per hypothecam simplicem bona non alienantur, sed remanent in bonis hypothecantis.*

9 *Immissio potest concedi super commoditate percipiendi fructus.*

10 *Commoditas percipiendi fructus venit in generali obligatione, & semper remanet hypothecabilis, quamuis omnis hypotheca prohibita fuerit.*

11 *Quod procedit etiam in materia feudali.*

12 *Fructus percipiendi, qui habet facultatem, & commoditatem, alienare non dicitur obligando illos.*

13 *Saluianum etiam intrat, ratione commoditatis percipiendi fructus cadentis, seu obligatione generali.*

14 *Et conceditur immissio creditori, in possessionem rei prohibitæ alienari, & ad quem effectum.*

15 *Immissio, quando conceditur super commoditate percipiendi fructus, non tangitur substantia rei, aut vtile dominium.*

16 *Domino directo nullum præiudicium inferatur, si alius habeat vtile dominium, & iste alteri fructus consignet, vt sibi satisfaciat de suo credito.*

17 *Fructus percipiendi facultas, quando non sit perpetua, nec ad hæredes extraneos transitoria.*

18 *Emphyteusis quando est hæreditaria, tunc primus acquirens potest illius fructus, ne de eius vita durante, sed perpetuo etiam hypothecare in præiudicium emphiteutæ, & quarumcumque hæredum, & successorum.*

19 *Emphyteusis acquisitio, quando fuit facta ex titulo oneroso, tunc sane primus acquirens potest præiudicare cæteris,* & num. 21.

DECISIO CXLVI.

ANno 1580. Vincentius de Vetera super vna eius domo dotali imposuit annuum perpetuum censum scut. 35. sortis principalis scutorum 500. ad fauorem filiorum, & hæredum bonimem. Hieronymi Verospij sub fideiussione q. Lutij Lilij, quem dictus Vincentius impositor releuare, & indemnes seruare promisit sub obligatione Camerali; Summar. illorum de Vetera, *numero* 1.

Decessit postmodum d. Lutius fideiussor instituto sibi hærede vniuersali Torquato de Vetera eius nepote, cui quandocumque decedenti substituit primum filium masculum Valerij, si vocabitur Lutius Lilius, sin minùs secundum, seu illum, qui huiusmodi nomen, & cognomen habuerit, cum facultate illud assumendi, eodem Summario, *num.* 3. Vnde cum per obitum Torquati factus fuerit locus substitutioni præfatæ in fauorem Lutij Vincentij Lilij secundo geniti dicti Valerij, & ab Etilia Zimenes cessionaria creditorum census fuisset euicta vna domus hæreditaria in dicti Lutij Lilij fideiussoris, fuit pro releuatione indemnitatis introductum Iudicium Saluiani à Lutio Vincentio filio substituto contra Petrum Paulum Roscíolum detentorem vnius domus olim spectan. ad q. Vincentium principaleur debitorem dicti census, & tententiam fauorabilem immissionis super commoditate fructuum à Iudice ab A. C. deputato obtinuit, à qua commissa tantùm in deuolutiuo causa appellationis in Rota, dubitani, an immissio sit reuocanda, vel confirmanda, & Domini confirmandam esse dixerunt.

Quia cum de validitate dubitari non possit, & legitimatio personarum iustificetur in actis ex fide obitus Torquati primi hæredis iustituti, & ex testibus deponentibus Lutium Vincentium Lilium esse filium secundogenitum Valerij, eiusque cognomen assumpsisse statim, ac notitiam habuit de obitu Torquati, primogenitum verò dicti Valerij ante obitum d. Torquati ingressum fuisse Religionem Canonicorum lateranen. ibique professionem emittendo dimisisse nomen, & cognomen Testatoris, quod habebat. Iustitia patet ex concursu viam extremorum ad obtinendum in hoc Iudicio, Creditum enim † cum hypotheca probatur ex Instrumento census, in quo Vincentius sub obligatione Camerali promisit releuare indemnem Lutium fideiussorem iuncto alio Instrumento immissionis obtentæ ab Etilia pro fructibus d. census super domo hæreditaria Lutij, per quam fuit commissa stipulatio releuationis. Rota *in recent. decis.* 456. *numero* 2. *part.* 2. Possessio verò domus de qua agitur † de tempore obligationis probatur ex Instrumento acquisitionis factæ per Vincentium ab illis de Naris, à quibus fuit inuestitus de d. terreno, super quo domum postea fabricauit, *dicto Summario, numero* 6. Iunior autem possessio Roscioli satis probatur † ex litis sustentatione Caputaq. *decisione* 369. *part.* 2. Cæsar. de Grass. *decisione* 4. *de restitut. spoliat.*

Non obstat defectus hypothecæ, ex eo quod domus hæc sit emphyteutica prohibita quoquomodo vendi, aut alienari irrequisito proprietario sub pœna †. caducitatis, quia præter quod non fuit expressè prohibita hypotheca, nec alienatio latissimè sumpto vocabulo, quæ hypothecam etiam comprehenderet *gloss. in l. final. verbo, vel hypothecam C. de rebus alien. non alienand.* Soccin. *cons.* 75. *num.* 2. *lib.* 1. Sed solùm venditio, & alienatio, † per quam scilicet ius illud emphyteuticarium, in alterum transferatur, quæ nullo modo capit simplicem hypothecam, per quam bona non alienantur, sed remanent † in bonis hypothecantis, *l. pignus C. de pignor.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 51. *cum duobus sequentibus*, Rota, *diuers. decis.* 426. *num.* 6. & 7. *part.* 1. Immissio † fuit solum concessa super commoditate percipiendi fructus, quæ venit in generali obligatione, & semper remanet hypothecabilis, quantumuis omnis † hypotheca prohibita fuerit, vt post Bartolum *in l. si is qui, §. vsusfructus, num.* 2. *ff. de pign. tradit* Neguſ. *eo titulo* 2. *membr.* 5. *part. num.* 9. *ante med. vers. Tamen hoc non obstante*, Ayan. *cons.* 213. *num.* 2. Menoch. *cons.* 1. 22. *numero* 6. *vers. tertia est dubitatio, & num.* 7. & 2. *cum plurib. seqq.* Gratus *cons.* 54. *num.* 14. & *seq. lib.* 1. Giurba, *ad consuetud.* Mediol. *cap.* 1. *gloss.* 2. *part.* 1. *num.* 110. Gratianus *discept. forens. cap.* 43. *numero* 11. *cum seqq.* Rota, coram Put. *decis.* 111. *lib.* 3. *in correct.* Quod idem in materia feudi tradunt.

Ioann. Fabet. §. *Item ferniana n.* 26. *vers. sed fructus inst. de action. Isernia in cap. imperialem n.* 5. ibique Alexand, & cæteri communiter *de probib. feudi alienan.* per Federicum, Alex. *cons.* 18. *n.* 4. *ante med. vers. sed hanc obligationem lib.* 5. *Clarus attestans e communi* §. *feudum quæst.* 31. *num.* 9. Rosental *de feudis cap.* 9 *conclus.* 10. *num.* 4. *versic. hoc omnibus placet* Scrader *eo iem, tract. part.* 8. *cap.* 1. *num* 25. *ad fin. vers. licet feudum*, Coler. *de proces. execut. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 295. Kapper. Dec. German. *n* 12 *cum seqq.* Qui enim habet facultatem, & commoditatem percipiendi fructus
12 alienare non dicitur illos obligando, Molin. *de primog. lib. H span. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 10. *cum sequentibus.*

Et ratione huius commoditatis cadentis sub
13 obligatione generali intrat Saluianum, † & conceditur immissio creditori in possessionem rei prohibitæ alienari ad effectum, vt immissus tandia fru-
14 ctibus, & commoditatibus † fruatur, donec sibi de suo credito satisfiat, Specul. *de pignor.* §. 1. *n.* 30. *in fin. vers. creditor tamen*, Coler. *dicta part.* 2. *cap.* 3. *num.* 29. *cum seqq.* Tiraq *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 7 *num.* 47. *cum seqq.* & dixit Rota in Romana 5 Ianuarii 15. *Apr.* 1622. *coram bon. mem. Merlino impress. apud Cencium de censibus in ordine* 403. *num.* 7. 8. & 9. Non enim modo immis-
15 sio fatur in ipsa re, vt tangatur † eius substantia, aut vtile dominium, ad hoc vt Domino directo ius to alteri introducatur, sed ad effectum dumtaxat percipiendi commoditates, ex quarum
16 perceptione nullum Domino directo præiudicium infert Coler. *vbi sup. cap.* 3. *num.* 297. Kopper. *d. dec.* 39. *num.* 11.

Minùs obstat quod huiusmodi facultas perci-
17 piendi fructus non sit perpetua, † nec ad extraneos tranitoria, sed restringatur ad vitam obli-
18 gantis: obiectum enim † procedit in emphiteusi ex pacto, & prouidentia, secus iuuere hæreditaria, prout hæc acquisita à Laicis pro se, & hæredibus, in hac enim primus acquirens potest illius fructus ne dum eius vita durante, sed perpetuò obligare, & hypothecare in præiudicium em-
19 phyteutæ, & quarumcumque hæredum, & successorum, & ab eis causam habentium, vt distinguendo tradunt Ruin. *cons.* 176. *num.* 13. & 14. *lib.* 1. Alexand. *cons.* 173. *num.* 3. & 4. *lib.* 2. Roland. *cons.* 55. *num.* 39. *cum seqq. lib.* 3. Caldas. *de emphyt. extinct. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 75. Scapuce. de Sdafan. *lib.* 2. *quæst.* 10. *num.* 3. Gratian. *discept. forens. cap.* 45. *num.* 15. Rota in Casanaten. *emphyteusis* 14. *Decembris* 1635. *coram bon. mem. Merlino.* Præsertim quia acquisito fuit facta tributo onerosa, dum Vincentius non solum promisit
20 pro situ fructifero annuam canonem solaere, sed domum suo proprio ære fabricare, quo casu reputatur, sicut reliquum patrimonium, & primus
21 † acquirens potest absque difficultate hæredibus successoribus, & ab eis causam habentibus præiudicare, Marsic. *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 74. *num.* 3. & 4. Rota in Perusina de Alphanis 4. *Decembris* 1624. & 2. *Maij* 1625. *coram bon. mem. Coccino.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Ciuitatis vetulæ dotis.

Mercurij 29. *Aprilis* 1643.

ARGVMENTVM.

Dos constituta primo viro, licet etiam censeatur constituta quoque secundo viro, ita vt si vir secundus administrauerit bona extradotalia præsumatur de sua dote sibi satisfeciisse, tamen id non procedit, quando dictus secundus vir ignorauit quantitatem dotis datam primo viro, quæ tamen ignorantia non præsumitur, in viro sagaci, & industrioso, & præsertim cum in hoc soleant esse solliti mariti ad sciendam quantitatem dotis. Hæres, quando dicatur particularis.

SVMMARIVM.

1 *Dos constituta primo viro, censetur data quoque secundo. limita, num.* 3.

2 *Maritus si administrauerit bona extradotalia vxoris, præsumitur sibi satisfeciisse de sua dote.*

4 *Maritus quando est sagax, & industriosus, non est verisimile, quod per longum tempus non inuestigauerit quantitatem dotis sibi promissæ.*

5 *Maritus quilibet solet esse valdè sollicitus in inuestigando quantitate dotis, eòque magis dum administrat bona extradotalia vxoris, in quibus nullum habet interesse.*

6 *Maritus dum est informatus de bonis extradotalibus vxoris, multo magis censetur informatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad eum spectant.*

7 *Ignorantia dum est iusta, & probabilis excusat, secus vero si fit crassa, & supina.*

8 *Fructus bonorum extradotalium, quando spectant ad maritum, tunc cessat præsumptio, quod maritus sibi satisfecerit de sua dote.*

9 *Fructus bonorum dotalium, quando de voluntate vxoris percipiuntur à marito, & fructus consumpti in eius vtilitatem, vel communem vsum, & tunc cessat præsumptio satisfactionis dotis.*

10 *Secus verò si ad hunc exterit, & maritus factus fuit locupletior.*

11 *Fructus bonorum extradotalium marito non lucrantur, sed omnino restituere debet vxori, vel eius hæredibus.*

12 *Debitor si fit insolutus hæres vniuersalis à creditore, tunc actiones remanent extinctæ, & extinctæ.*

13 *Hæres vniuersalis, quando quis est ex re certa, sed potius particularis, & è contrario.*

14 *Institutio generalis in hæredem, quando restringitur ad certa bona particularia, non ideo dicitur hæres generalis, sed particularis.*

15 Dubi-

15 *Inſtitutio ſemper reputabitur particularis, ſi non ſit de integra hæreditate, vel quotæ.*

16 *Inſtitutus in re certa bene colligitur, quod ſit hæres particularis, ſi poſtea alius hæres vniuerſaliter fuerit nominatus.*

17 *Hæres vniuerſalis, quando eſt inſtitutus, proculdubio inſtitutus in re certa remanet particularis, & legatarius.*

18 *Inſtitutus in re certa particulari, tunc habetur pro hærede vniuerſali, quando alius hæres vniuerſalis non fuit datus.*

19 *Inſtitutus in re certa particulari non dato alio hærede vniuerſali, tunc per ius accreſcendi tota hæreditas defertur inſtituto in re certa.*

20 *Defunctus quando non poſſit dici, quòd decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.*

21 *Inſtitutus in re certa particulari ſemper remanet hæres particularis dato vniuerſali hærede.*

DECISIO CXLVII.

ITerum placuit DD. reſpondere pro confirmatione ſententiæ Rotalis ex eiſdem fundamentis, cum enim negari non poſſit Io. Pilippo primo viro, dotis nomine vltra ſcuta 900. in mobilibus, ſtabilibus, & lapidibus pretioſis ſoluta fuiſſe per Veronicam ſcuta 300. conſtituentia in totum ſcuta 1200. eademque ex præſumptione *l. dotem 31. & l. Diuus 4. ff. de iur. dot.* Fuiſſe tra-
1 dita Marino ſecundo viro, vtique hæredes illius tenentur ad reſtitutionem, cum ex adminiſtratione bonorum extradotalium, ipſe præſumatur ſibi de
2 ſua dote ſatisfeciſſe, vt latiſſimè firmatum fuit in deciſione huius cauſæ emanata ☞ 17. *Martij 1642. coram Reuerendiſſimo D. meo Dunozetto Decano verſ. quod autem, & in alia 27. Februarij præteriti coram me verſ. ſolutio verò.*

Et licet hæc concluſio limitetur, quando ſecundus vir ignorat quantitatem dotis primo viro traditam iuxta diſtinctionem Ruini communiter receptam, *rubr. ff. ſol. matrim. num. 207. quem refert, & ſequitur*, Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 6. num. 43.* Huiuſmodi tamen ignorantia non poteſt allegari à Marino, cùm matrimonium inter ipſum, & Veronicam duraverit per 15. annos, & vltra; ipſéque eſſet Phyſicus, vir ſagax, & induſtrioſus, vt deponunt teſtes, veriſimile enim non eſt, eum fuiſſe adeò ſupinum, & negligentem, vt
4 tanto tempore quo habuit vxorem, & ſuſtinuit onera matrimonij, nunquam inueſtigauerit dotem primo viro traditam, ſibíque debitam, de quo quilibet ſolet eſſe valdè ſollicitus, eóque magis
5 dum adminiſtrauit † bona extradotalia Veronicæ; vnde ſicut ex eorum adminiſtratione notas habuit facultates extradotales mulieris, in quibus nullum habebat intereſſe Honded. *conſ. 66. numero 88. lib. 1.* Rota, *in Bononien. denegationis audientis 24. Nouemb. 1636. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.* Multò magis præſumi debet in-
6 formatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad ipſum ſpectabant, *l. dotis fructuum ff. de iur. dot. l. pro oneribus Cod. eodem*, & in quibus agebatur de proprio intereſſe, ad trad. *in l. quamque ff. ad Velleian.* Limitatio autem ſuperius adducta recipitur ſolùm, quando ignorantia eſt
7 probabilis, † ac inſita, ſecùs vbi craſſa eſt, & ſupina, tunc enim non excuſat, Rom. *conſ. 340 in fin.* Aret. *conſ. 15. pariter in fin.* Roland. *conſ. 55. num. 21. lib. 4.* Rot. *cor. bon. mem. Buratto dec. 134. num. 7.*

Non obſtat fructus bonorum extradotalium ſpectare ad maritum, ideóque non ceſſiſſe in dotis ſatisfactionem, hoc enim procedit vbi fructus 7
de voluntate vxoris à marito percepti, fuerant conſumpti in eius vtilitatem, vel in communes vſus ad honorem † matrimonij, & communium 8
liberorum, ſecus quando provt hic adhuc extant, ex eiſque maritus fuit effectus locupletior emendo 17. loca montium, † aliáque ad ſui ho- 12
norem, vt apparet ex datis in Summario Veronicæ *num. 7.* Hos enim maritus non lucratur ſed omnino reſtituendi † ſunt vxori, vel eius hære- 13
dibus, vt diſtinguendo tradunt Bart. *in leg. penult. in princ. ff. ad l. falcid.* Bald. *conſ. 276. in fin. lib. 3.* Soccin. ſen. *conſ. 83. ſub num. 8. poſt med. verſ. circa primum caſum lib. 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 9. lib. 6.* Latè Fontanell. *de pact. nupt. claus. 6. gloſſ. 2. part. 7. num. 18.* Theſaur. *dec. 187. num. 3.* Vrſill. *ad Afflict. deciſ. 44. num. 7.*

Minúſque iuſtificatur alterum ſuppoſitum in quo valdè hodie inſiſtebant informantes pro altera parte, Veronicam ſcilicet fuiſſe inſtitutam hæredem vniuerſalem, indeque † actiones fuiſſe 25
confuſas, & extinctas per *text. in l. debitori C. de pact.* quia vt aduertebatur in alia deciſione coram me *verſ. quatenus verò.* Veronica fuit ſolam inſtituta hæres in certis bonis ſitis in ciuitate Vetula, vnde dici non poteſt hæres vniuerſalis, ſed particularis, ſeu legataria ex addictis per *D D. in l. quoties C. de hæred. inſtit.* Cuius actiones non confunduntur, nec extinguuntur vt probat Fontanell. *de pact. nupt. claus. 7. gloſſ. 3. part. 7. n. 53. cum ſeqq. cum aliis in dicta deciſione addictis de verſ. quatenus verò.*

Nec contrarium ſuadent verba vniuerſalia, quibus inſtitutio non concipitur, ibi, *& in his omnibus, & aliis bonis in ciuitate Vetula ad ipſum ſpect. hæredem inſtituit vniuerſalem*, cùm enim hæc vniuerſalis inſtitutio fuerit reſtricta ad bona certi loci nempe † Ciuitatis Vetulæ, non ideo deſinit 3
eſſe particularis, vt probat. *text. in l. vbi autem §. illud ibi ſed qui vinum, aut oleum, vel triticum, quod in Horreo eſt ſtipulatur certum ſtipulari intelligitur, ff. de verb. oblig.* Sufficit enim conſtitutionem non eſſe de integra, † aut de 1
quota hæreditatis, vt ſemper reputetur particularis, & de certa. *DD. omnes in d. l. quoties C. de hæred. inſt.* Bald. *in l. cum à Matre numero 3. verſ. aduerte C. de rei vindic.* Alex. *conſ. 175. in princ. & num. 1. lib. 6.* Molin. *de primogen. Hiſp. lib. 1. cap. 8. num. 13. verſ. vt autem cum ſeqq.*

Idque ſine difficultate cum ſubſecuta fuerit hæredis vniuerſalis inſtitutio ad fauorem Ca- 1
ſtrius, ibi, *in omnibus autem ſuis bonis mobilibus, ſtabilibus, ſemouentibus, iuribus, actionibus, cumque vndecumque, & qualitercumque ad ipſius teſtatorem ſpect. exceptis bonis Ciuitatis Vetule rebiſtis ſuprad. Veronicæ hæredes ſuos vniuerſales inſtituit, & ore proprio nominauit Dominicum Stephani, & Catherinam Angelini*, quando enim alter eſt inſtitutus vniuerſalis hæres pro- 17
cul dubio inſtitutus in re certa remanet particularis, & legatarius, vt diſtinguendo re-

Alex *in d.l. quoties sub n. 5. vers. quod videtur intelligendum, ibiq.* Alberic. *num. 3. vers. si verò institut.* Molin. *de primog. Hispan. d. lib. 1. c. 14. n. 8. vers. aut institutus fuit* Couarr. *var. resol. lib. 2. cap. 18. sub num. 5. §. 11. in vers. modo alius,* Menoch. *de adipisc. rem. 4. q. 19. & 20.* Grassus *in § hæreditas quæst. 7. num. 7.* Franc. *decis. 285. n. 3.* Gregor. *decis. 495. num. 3. & 4.* Reuerendissim. Vrgellen. *decis. 224. num. 18.*

18 Et proinde non aduersantur † Bertrand. *cons. 808. lib. 8.* nec Bellon. *de iur. accresc. c. 7. quæst. 10. n. 2. cum seqq.* Probantes institutum in re certa reputari hæredem vniuersalem, loquuntur enim, quando nullus alius datus est hæres vniuersalis, vel datus deficit, quo casu ne hæreditas remaneat in suspenso, vel defunctus partim
19 remaneat testatus, partim intestatus, tota hæreditas perius accrescendi defertur ad institutum in re certa, vt claris verbis docet Bellon. *vbi supra in princ.* Secus verò alio dato vniuersali hærede,
20 tunc enim hæreditas non est in suspenso, nec defunctus † remanet pro parte intestatus, cum integra hæreditas deueniat ad hæredem vniuersalem, ideóque non recedend. à communi conclusione supra firmata, sed sic institutus † semper remanet hæres particularis, vt probant omnes suprà adducti, & optime explicat Surd. *cons. 439. num. 18. cum seqq.*

Quæ repetebantur ad inducendam compensationem cum legato DD. non habuerunt in consideratione, cum abundè fuerint sublata in aliis decisionibus huius causæ, adeo vt supernacaneum sit illis denuo respondere.

Et ideo vtraque, &c.

R.P.D. Cornelio.

Postea Episcopo Patauino.

Romana reintegrationis.

Luna 27. Iuny 1642.

ARGVMENTVM.

In Saluiano tunc datur retentio, quando sumus in claris, quod procedit quamuis immissus ex aliâ causa fuerit ingressus possessionem, intellige tamen nisi ab initio prohibetur, quòd ingressus fuerit vitiosus. Locator præsumitur exegisse pensiones. Locationes tacitè renouantur. Mandatum habens ad creandum censum, an possit illum accollare.

SVMMARIVM.

1 *Sententia transit in iudicatum si appellatio infra biennium non fuerit prosecuta absque prorogatione fatalium.*

2 *Rota non exequitur sententias aliorum tribunalium, nisi gustata earum iustitia, & validitate.*

3 *In Saluiano retentionis exceptio admittitur, quando res est clara.*

4 *Quod procedit, quamuis ex alia causa, quis fuerit possessionem ingressus.*

5 *Quidquid veniat dicendum, si ab initio fuerit vitiosus ingressus.*

6 *Possessio alicuius benè probatur, ex quo contra ipsum fuit obtenta associatio.*

7 *Possessione bonorum locatorum data, pensiones præsumuntur à locatore exactæ.*

8 *Ita vt sufficiat semel locata fuisse domus, nisi ex aduerso probetur, deinde domum remansisse vacuam.*

Locationes tacitè renouantur, quando prima locatio euanuit, num. 8.

9 *Locationes quando sunt finitæ tacitè renouantur, pro eadem tamen pensione.*

10 *Ex Locationum fructibus demendum venit id quod probatur impensum, in reaptatione, & restauratione rerum locatarum.*

11 *Accollatio nihil aliud est quam obligationis alienæ in se susceptio.*

12 *Mandatum habens ad imponendum censum, an possit illum, sibi accollari.*

13 *Mandatum habens ad accollendum censum super bonis principalis, multò magis illud habebit imponendi super bonis alienis.*

14 *Procurator potest melius, & pinguius meliorem faciendo conditionem principalis, adimplere mandatum.*

15 *Procurator habens mandatum imponendi censum super bonis ipsius principalis, multò magis potest agnoscere bonam fidem censûs iam impositi super rebus alienis.*

16 *Censum sibi obuentum in diuisione, ex quibus dicatur in totum illum agnouisse,* & n. 17.

18 *Ex fructuum solutione benè arguitur ratificatio contractus.*

19 *Census non potest dici extinctus, quando verba sunt præcisa translatiuè, & non extensiuè, & sub promissione euictionis.*

DECISIO CXLVIII.

CVm q. Antonius Burius de anno 1601. annuum perpetuum censum scutorum 22. cum dimidio super quâdam domo, & apothecis existentibus in foro Piscium imposuerit, illudque Barbaræ Rectaræ pretio scutor. 300. vendiderit cum fideiussione q. Cæsaris Sanctorij, quarum apothecarum, & domus q. Anna Proijdia Mater Michaëlis, & Ioannis de Buriis pro restitutione suæ dotis affecuta fuit possessionem, & Ioannes Tarditus filius, & hæres supradictæ Barbaræ creditor fructuum dicti census de anno 1625. vigore clausulæ Constituti associationem obtinuit ad possessionem dictarum domus, & apothecarum, donec. & quo vsque, &c. Et de eodem anno D. Maria Cherubina Sanctoria Monialis in Monasterio Sancti Ambrosij filia, & hæres d q. Cæsaris Sanctorij fideiussoris in dicto censu, ne Tarditus contra bona hæreditaria sui patris ageret, soluit fructus decursos, & expensas vsque ad mensem Iulij prædicti anni, pro quibus reportauit iurium cessionem tam mandatorum, quam possessionis, vt in *Summ de Buriis num. 1.* Cuius cessioris vigore d. Monialis Sanctoria, dum vixit, & post eius obitum Monasterium possiderunt, domum, & apothecas, illarumque pensiones exegerunt, & prætendentes dicti de Buriis de anno 1638. Moniales esse de eorum credito integrè satisfactas, nec non maiorem quantitatem, & summam recepisse. Ideircò Iudicium Reintegrationis intentarunt ad possessionem domus, & apothecarum coram A. C. & sub die 2. Decembris 1639. Sententiam Reintegratoriam obtinuerunt vt *in Summ. num. 2.*

Causáque

Cauſaque appellationis commiſſa bon. mem. Coccino, in cuius locum cum fuerim ſubrogatus, & dicti de Buriis aſſerentes ſententiam ſupra dictam
1 feciſſe tranſitum in iudicatum, † ob non proſecutam appellationem infra biennium abſque prorogatione fatalium, iuxta *c. cum ſit*, Rim. *de appell. l. fin. cap. de temp. oper.* Clem. *ſicut eod. tit.* Rota coram Mantic. *deciſ.* 176. *n.* 2. & *in rec. deciſ.* 233. *num.* 3. *part.* 7.

2 Sed quia Rota ſententias aliorum † Tribunalium non exequitur, niſi cognita earum iuſtitia, &
3 validitate † *vt ex deciſ.* 69. *num.* 4. & *deciſ.* 159. *num. vltimo part* 6. *rec.* Bur. *deciſ.* 31 *num.* 1. Idem *deciſ.* 650. *n.* 3 & *deciſ.* 746. *num.* 20. etiamſi fuiſſent in iudicatum tranſactæ Durand. *in dec.* 71. *n.* 2. cum aliis per adden. *ad San. mem. Gregor. deciſ.* 208. *num.* 5. Ideóque dato dubio an conſtet de re iudicata, quæ veniat exequenda in caſu, &c. Illóque bis propoſito, quia iuſtitia ſententiæ viſa fuit pendere à calculo faciendo DD. in reſolutionem ſub hac die iuſſerunt vt fieret calculus ad rationem infra exprimendam, cum in Saluiano ex-
3 ceptio † retentionis admittatur, quando eſt clara Neguſ. *de pign. membr.* 2. *part.* 3. *quæſt.* 10. *n.* 20. Rota *in recent. deciſ.* 743. *num.* 11. *part.* 3. *deciſ.* 411. *num.* 24. *part.* 5. Quamuis ex alia cauſa quis
4 fuerit poſſeſſionem ingreſſus † ex allegat. per Gratian. *in diſcept.* 16. *num.* 36. & 356. *num.* 27. Surd. *deciſ.* 46. *num.* 7. & 14. Canaler. *deciſ.* 539. *num.* 8. Gregor. XV. *deciſ.* 254. *num.* 2. & ibi *adden. n.* 7. Quidquid dicendum eſſet, ſi ab initio fuiſſet
5 † vitioſus ingreſſus, in quibus terminis loquuntur allegata pro parte DD. de Buriis.

Nec intrat defectus probationis primi extremi,
6 quia poſſeſſio Annæ, perinde probatur † ex quo contra ipſam fuit ex aduerſo obtenta allociatio Rota *in recent. deciſ.* 130. *n.* 1. *part.* 7. Gregor. *deciſ.* 458. *num.* 1. *cum ſeq.* Buratt. *deciſione* 160. *num.* 4. cum ſimilibus.

Ideircò in debitum Monaſterij Rota computandas eſſe voluit omnes penſiones decurſas vſque ad præſentem diem, licet non probentur exactæ,
7 quia data poſſeſſione bonorum † locatione, & habitatione præſumuntur exactæ, vt fuit dictum *in Romanâ reſtitutionis in integrum* 7. *Maij* 1633. *coram bon. mem. Buccabella, & in Romanâ, ſeu Ceſenaten. hæreditatis* 1. *Febr.* 1638. *coram bon. mem. Pirouano.* Seraphin. *deciſ.* 1143. *num.* 1. Ita
8 vt ſufficiat ſemel fuiſſe † locatam, niſi ex aduerſo probetur deinde remanſiſſe vacuam, quia locationes præſumuntur tacitè renouatæ, iuxta *text. in l. cum quæritur* §. *qui impleto, & l. qui ad certum ff. locati, & l. legem C. eod.* Menoch. *præſumpt.* 85. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 3. Mant. *de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 1. Ioann. Andr. *in addit. ad ſpecul. in titul. de præſumpt.* §. *ſpecies, num.* 5. *in verb. prædictis*, iuxta ta-
9 men † quantitatem in inſtrumentis locationis contentam, *ad text. l. ſi defectus C. arbitr. tut. & l. cum de indebito ff. de probat.* Egid. *deciſ.* 703. *n.* 1. Achill. *deciſ.* 22. *de reſtit. ſpol. n.* 2. Seraph. *deciſ.* 1397. *n.* 4. & 1245. *n.* 6. Buratt. *deciſ.* 173. *n.* 6. & poſt Galian. *ad Stat. Peruſ. deciſ* 85. *n.* 4.

Ex quibus penſionibus excomputandæ, ac de-
10 mendæ ſunt illæ, quæ probantur † erogatæ in reaptionem, & reſtaurationem domorum, nec non quæ probantur ab aliis perceptæ.

Ad creditum verò Monialium ponendum eſt creditum illis ceſſum à Ioanne Tardito, cuius vigore idem Tarditus fuerat immiſſus in poſſeſſionem domûs, & Apothecarum, & ſucceſſiuæ Moniales tanquam ceſſionariæ dicit Tarditi, etiam reſpectu poſſeſſionis fuerunt conſequutæ fructus huc vſque decurſos cenſus ceſſio; de quo credito certum eſt Moniales eſſe ſatisfactas.

Sed vltra id voluerunt Doctores ad creditum Monialium calculari annuum cenſum ſcut. 14. in ſorte vero ſcutorum 300. accollatum à Fabritio Bario proprio nomine Antonij fratris, vt publica documenta teſtantur, de quibus in Summar. Monialium, *num.* 3. 4. & 5. quia per accollationem Antonius fuit ſubrogatus in locum principalis debitoris, & impoſitoris † cum accollatio nihil aliud 11
ſit quàm obligationis alienæ in ſeipſum ſuſceptio, Coſta *de rem. ſubſid. rem* 54 *n.* 2. Greg. *dec.* 386. *n.* 1. *cum aliis in Auximana Alimentorum* 6. *Febr.* 1640. *coram Reuerendiſſimo D. Danozetto Decano.*

Neque obſtat, quòd Fabritius † non haberet 12
mandatum ad accollandum, ſed tantùm ad imponendum.

Tam quia datur poteſtas Procuratori imponendi cenſus ſuper bonis Antonij, ergo multò ma-
gis accollandi † cenſus in bonis alienis impoſitos, 13
adeò vt Procurator accollando mandatum pinguius, & vtilius impleuit, & meliorem fecit mandantis conditionem, vt facere potuit, *l. diligenter* 14
§. *fin.* & ibi Bart *ff. mandati* §. *is qui exequatur in fin. inſtit. eod. tit.* Iaſon. *in l. qui quantam* §. *primo ff. de leg.* 1. *& in l.* 1. §. *ſi ſtipulanti col.* 2. *verſ. ſed iſtum ff. de verb. oblig.* Tiraquell. *de retract. lignag. ff.* 36. *gl.* 2. *n.* 59. Rota *dec.* 32. *part.* 2. *diuerſ.* Bur. *deciſ.* 561. *num.* 1. & *deciſ.* 287. *num.* 12 & 13. *part.* 7. *recent.* & in puncto, quod Procurator habens facultatem † imponendi cenſus ſuper bonis man- 15
dantis multò magis agnoſcere poſſit bonam fidem cenſus impoſiti ſuper bonis alienis Rota *in deciſ.* 194. *n.* 5. *part.* 6. *rec.*

In calculum deducendus eſt etiam annuus cenſus ſcutorum 3750. in ſorte 500. venditus à Sanctoris Iacobo Piccardo, cuius ſolutio ſpectat ad Antonium Burium vigore diuiſionis inter ipſos, & Sanctorios factæ ab eodem Fabritio proprio nomine Antonij, qui ſoluendo deinde fructus cen-
ſuum ibi ad eius debitum deſcriptorum † ſub 16
expreſsâ mentione diuiſionis dicitur totum debitum cenſus in diuiſione ſibi obuentum agnouiſſe ex *text. in l. ſi cui*, vbi Bart. *ff. de legat.* 2. *l. ſiquidem* 24. *verſ. ſi vero certam, C. de tranſact.* Dec. *conſ.* 61. *num.* 2. Rota, coram R. Vrgellen. *deciſ.* 324. *num.* 5.

Quæ verò ad annuum cenſum ſcut. 16. venditum quibuſdam de Taſſis, cùm tantùm Moniales ratificationem deſumant ex dictâ præcedenti ſolutione fructuum dicti primi cenſus venditi Piccardo, cum diuiſio ratificata, quoad d. debitum cum Piccardo cenſeatur † etiam ratificata, quoad alte- 17
rum, eo quia dicti Burij dant de inobſeruantia d. deciſionis reſpectu eiuſdem ſolutionis, vt in Summ. Burij, *num.* 21. viſum fuit non eſſe inductam ratificationem, niſi quoad expreſſa, & ſic quoad cenſum tantum venditum † Piccardo, de cuius ra- 18
tificatione expreſſe apparet ex ſolutione fructuum, Soccin. ſen. *conſ.* 159. *n.* 50. *lib.* 1. Crauett. *conſ.* 737. *n.* 16. Rimin. iun. *conſil.* 662. *num.* 45. Ciriac. *controu.* 204. *num.* 21.

Medietas etiam alterius annui cenſûs ſc. 28. venditi pro pretio ſcut. 400. Hieronymo Cialiæ calculanda eſt, cum creditum videatur liquidum, vt *in Summ. n.* 16. nec dici poteſt extinctum, quia verba

sunt præcisa translatiuè, non extensiuè, & sub promissione euictionis Gratian. *discept.* 885. *n.* 25. Rota *decis.* 278. *n.* 19. *part.* 5. *recent.* & per adden. ad Buratt. *decis.* 645. *n.* 16.

Et ita fuit resolutum vtràque, &c.

R.P.D. VEROSPIO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 11. *Maij* 1643.

ARGVMENTVM.

Controuersa licet valdè sit in iure quæstio, an compensatio de quantitate ad quantitatem ipso iure admittatur absque alia oppositione, vel potiùs admittatur ex partis exceptione, attamen prima opinio palmam reportat, eámque amplectitur Rota, & maximè quando sumus in causis Mercatorum, cum & hoc sit de stylo inter eosdem. Aliqua etiam habes iura literas cambij.

SVMMARIVM.

1 *Compensatio de quantitate ad quantitatem, an ipso iure inducatur, vel potius ex partis oppositione in iure controuersum est.*

2 *Compensatio de quantitate ad quantitatem quòd ex iuris ministerio admittatur, multi DD. id tenent.*

3 *Compensatio de quantitate ad quantitatem non admittitur, nisi à parte fuerit opposita secundum aliquot DD.*

4 *Compensatio secundum stilum Mercatorum, & consuetudinem inter eosdem admittitur ipso iure, licet creditum, & debitum procedat ex causis diuersis.*

5 *Compensatio admittitur ipso iure inter Mercatores, licet credita, & debita sint diuersa, & in diuersis libris descripta.*

6 *Mercatorum testimonio plena fides est habenda circa materiam probationis stylí.*

7 *In Mercatorum causis semper eorum stylus est seruandus.*

8 *Compensatio inter credita, & debita, si inter mercatores non admitteretur, sequerentur multa incommoda.*

9 *Compensatio, quando ipso iure admittatur, licet alias admitteretur partis oppositio,* & numero 10.

11 *Literæ cambij, licet sint acceptatæ à Mercatorebus, quibus directè fuerunt, non liberant tamen scribentem à debito, nisi, donec cum effectu solutæ erunt,* & n. 12.

13 *De Mercatorum stylo est, quòd per solam acceptationem literarum cambij non liberatur scribens literas cambij, nisi cum effectu illæ solutæ fuerint.*

14 *Literarum cambij acceptatio fit sub spe numerationis futuræ, nec fit contractus nouus, sed pars contractus literarum cambij.*

15 *Per Literarum cambij acceptationem videtur facta nouatio, cum contractu depositi.*

16 *Contractus cambiorum, & depositi sunt inter se diuersi.*

17 *Depositarius præsumitur soluisse penes se depositatis.*

18 *Contractus literarum cambij dicitur nominatus, cùm reputetur emptionis, & venditionis.*

19 *Pœnitentiæ non est locus, quando sumus in contractu nominato, etiam si res sit integra.*

20 *In contractu literarum cambij acceptatio literarum fit pro pecuniâ soluendâ, non autem soluta.*

21 *Nouatio non potest dici facta, nisi contractùs effectum fuerit sortitum.*

22 *Nouatio requirit implementum contractûs, in eo qui illius exceptionem opponit.*

23 *Donatio donec effectuetur remanent iura prima obligationis.*

24 *Cambij contractus non potest dici impletus, ob non solutionem pecuniarum.*

25 *A contractu, quamuis nominato, quis potest recedere, dum adimplementum ab alterâ parte faciendum est impossibile.*

DECISIO CXLIX.

OB defectionem rationis Bancariæ Roberti primi mercatoris in Vrbe illius creditores, in quos transfuerant omnia eiusdem rationis iura, iudicium intentarent contra Philippum Costam vti successorem alterius Rationis Bancariæ DD. de Herrera, & Costa pro duabus partitis, altera scilicet scutorum 3307. auri, cuius illa fuerat descripta debitrix in libro Roberti vulgò liste nuncupato, altera verò scutorum 3879. monetæ, cuius etiam constituta fuerat debitrix ipsa ratio in libro vulgò quaderno capsæ appellato. Cum verò idem Philippus Rationem ostenderet descriptam creditricem ipsius Roberti in eodem libro listæ ex causa d. positi pro summâ longè maiori, quam esset debitum, quòd cum ipso Roberto contraxerat, cuius causa ipso iure fuisse indistactam compensationem inter vtrasque partitas afferet ad petitionem Eminentissimi Cardinalis Pamphilij, qui Index in hac causa deputatus voluit Rotam consulere, proposui dubium, an vtraque partita solùm debeat à Philippo creditoribus Roberti; an potiùs illæ fuerint compensatæ cum credito, quod rationi competebat ex causâ depositi, & DD. non esse soluendas respondentes, licet enim controuersia sit in iure opinio, an compensatio de quantitate ad quantitatem ipso iure inducatur, an potiùs ex partis oppositione admittatur, & opinionem affirmatiuam † quòd scilicet ex iuris ministerio procedat tuetur Martinus antiquus Glossator relatus à *gloss. in l. si constat, & in l. vltim. C. de compens.* quem sequitur Tindar. *de compens. art.* 6. *num.* 47. & 51. Trentacinq. *var. lib.* 3. *tit. de compens. resolut.* 1. *num.* 24. Molin. *de contract. disput.* 560. *num.* 3. Scaccia *de cambiis* §. 2. *glos.* 5. *numero* 244. Afflict. *decis.* 121. *numero* 1. Rota Iannen. *decis.* 4. *num.* 22. Negatiuam verò sententiam, quòd compensatio † scilicet tunc solùm admittatur, cum à parte opponitur illius exceptio, tenet Bart. *in l. verum ff. de compens. num.* 1. Vbi etiam Bald. *n.* 1. *post gl. in verb. in de pos gl. in l. si quid in verb. eligere ff. de compens. & in* §. *in bonæ fidei in verb. compensatio inst. de act.* Vbi etiam Arct. *n.* 8. & 9. & notant DD. *in l. si constat. C. de compens.* vbi Cyn. Bart. & Bald. *n.* 1. Salicet. *num.* 2.

1

2

3

post

post gloss. in verb. ipso iure. & de communi testatur Viu. *opin.* 114. *num.* 1. Trentacinq. *var. lib.* 3. *& n.* 24. Surd. *cons.* 246. *num.* 27 *& in decis.* 17. *num.* 4. cũ potissimùm ratione, quia antequam compensatio
4 † fuerit opposita ius compensandi solùm in potentia existit, non autem in actu. Primam tamen opinionem affirmatiuam amplexi fuerunt Domini hoc casu, quia est conformis consuetudini, & stylo mercatorum, ex cuius dispositione admittitur
5 ipso iure inter eius compensatio, licet debitum, & creditum procedat ex causis diuersis, & in diuersis libris fuerit descriptum, qui stylus, cum iustificetur ex piarium Mercatorum attestatione pro
6 parte Philippi exhibita, quorum testimonio plena fides in hac materia styli adhiberi solet, vt pluries censuit Rota *vt in decis.* 368. *num.* 12. *& decis.* 416. *num.* 8 coram Reuer. Vrgellen. & coram Burat. *decis.* 298. *num.* 14. & coram Gregor. *dec.* 126. *n.* 2. *&* 3. & alias fuerit à Rota approbatus, *vt in decis.* 311. *num.* 4. *part.* 3. *& decis.* 137. *num.* 15. *part.* 5. *recent & in Romana pecuniaria* 13. *Ianuarij* 1642. coram
7 bon. mem. Pirouano, in † illorum casus semper debet admitti, vt tradit Soccin. iun. *cons.* 27. *num.* 22. Corn. *cons.* 319. *num.* 12. *lib.* 3. Bald. *in leg.* 1. *in fin. Cod quæ sit long. consuet.* Rot. coram Gregor. *d. decis.* 126. *num* 3. *& in Romana liberationis, seu pecuniaria* 6. *Februarij* 1643. coram Reuer. P. D. meo Ghisilerio.

In eandem etiam sententiam affirmatiuam inclinarunt Domini propter detrimentum, quod
8 Philippo contingeret, si ex iuris ministerio † secuta non fuisset compensatio inter credita, & debita ipsius Roberti, cum idem Philippus teneatur soluere creditoribus Roberti debitum Rationis Herreræ, & Costæ, & tamen propter eiusdem Roberti decoctionem consequi non posset creditum, quod dictæ Rationi competebat ex causa de-
9 positi, & debitum excedebat, quo casu admitti compensationem ipso iure, licet alias requireretur partis exceptio probat text. *in d. leg. si constat, C. de*
10 *compens.* & notant ibi communiter Doctores *& in l. cum cum alteri, ff. eod. tit. gloss. in l. si quod in verb. eligere. ff. eod.* Soccin. iun. *in l. Iulianus, num.* 9. *ff. de condit. & demonstr. & in cons.* 130. *n.* 20. *lib.* 4. Ioann. Faber. *in §. in bona fidei num.* 12. *vers. vnde credo instit. de action.* vbi etiam Aret. *num.* 9. Alex. *cons.* 74. *num.* 4. *lib.* 5. Sebast. Medic. *in tract. de compens. part.* 1. *q.* 22. *num.* 3. Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 3. *gloss* 3. *n.* 8. *&* 9.

Quod verum creditum Philippi ex causa depositi superet illius debitum ex causa cambij visum fuit iustificari ex calculo ab eodem exhibito, ex quo si detrahatur partita scut. 15000. auri descripta ad debitum Herreræ, & Costæ, & prouenientes ex litteris cambij, quæ non fuerunt solutæ, sed redierunt protestatæ, apparet illius creditum excedere in summa scut. 11000. quam partitam detrahendam esse ex eodẽ calculo Domini censuerunt. Quia
11 dictæ † litteræ cambij, licèt fuissent acceptatæ ab iis mercatoribus, quibus directæ fuerant, non poterant nihilominùs liberare Robertum scribentem à debito, quod †
12 cum Ratione Herreræ, & Costæ habebat, donec cum effectu solutæ fuissent, vt probat text. *in l. si litterarum, C. de solut. vbi post. gloss. in verb. non impleto tradit.* Bald. & Salic. *num.* 1. Cagnol. *in l. singularia num.* 161. *vers. sed contraria, ff. de reb. credit.* & ibi etiam Soccin. Sen. *n.* 18. Bologn. *num.* 89. *vers. sed in contrarium*, vbi testatur de communi, & pluries formauit Rot. in vnâ Romana litterarum cambij 12. Maij 1595 coram Sacrato, & in Venetiarum litterarum cambij 28. Maij 1583. coram Gypsio, & coram Buratto *decis.* 486. *num.* 4 & coram Greg. *decis.* 217. *num.* 1. & de consuetudine mercatorum, quod scilicet per solam † 13
acceptationem non liberetur scribens litteras cambij, nisi cum effectu illæ solutæ fuerint testatur Rota Ianuen. *decis.* 1. *num.* 2. *&* 21. *& decis.* 8. *num.* 17. *&* 18. cum talis acceptio fiat sub spe futuræ numerationis, † nec sit contractus nu- 14
uus, sed pars contractûs litterarum cambij, vt consuluit Bald. *in cons.* 348. *num.* 1. *volum.* 1. Rota Ianuen. *decis* 2. *num.* 10. Scacc. *de camb.* §. 2. *gloss.* 5. *num* 322.

Non obstat quòd per eam acceptationem litterarum videatur facta nouatio † cum contractu de- 15
positi, quod habebat Ratio Herreræ, & Costæ cum Roberto, dum † vtrique contractus erant inter se in- 16
compatibiles, vt confiderauit Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 184. *n.* 39. Card. Mant. *de tacitis, & ambiguis lib.* 17. *tit.* 3. *n.* 13. *&* 14. cuius vigore nouationis cum præsumatur facta solutio à Roberto pecuniarum † penès se depositarum, vt probat text. *in l.* 17
rem. §. *si duo ff. de nouat. & in l. quamuis.* §. *interdum, ff. ad Velleiam.* Card. Mant. *cod. lib.* 17. *lib.* 7. *n.* 5. non videtur in cõtractu nominato, qualis reputatur contractus † litterarum cambij, qui dicitur emptionis, 18
& venditionis, vt testatur Bald. *in adducto cons.* 348. *n.* 5. *&* 6. Bero. *cons.* 193. *n.* 37. *lib.* 1. Rota Ianuen. *decis.* 1. *n.* 41. potuisse locus esse pœnitentiæ post sequutum adimplementum ex parte vnius ex contrahentibus, sed solum Philippo competere patuisse † 19
viam exequutiuam contra Robertum pro adimpimento contractûs nominati, vt probat text. *in l. ciuili, C. de rei vindicat. & l. non idcirco, C. de contrab. empt.* & firmauit Rota *decis.* 517. *n.* 5. *part.* 1. *diuers.* & coram Seraph. *dec.* 1275. *n.* 1. *&* 2.

Ad hoc enim obiectum responsum fuit, quod in contractu cambij acceptio † litterarum fit pro pe- 20
cunia soluenda non autem pro soluta, vt tradit Salicet. *in l. si litter. n.* 1. *&* 2. *ff. de solut. & in l. filius n.* 2. *ff. ad Maced.* Rota Ianuen. *dec.* 2. *num.* 11. Scacc. *de camb.* §. 2. *gloss.* 5. *n.* 323. & ita donec cum effectu dictæ pecuniæ solutæ † non fuerint, dici non potest 22
facta nouatio, vt plenè tradit Mastrill. *dec.* 221. *n.* 17. Rota *decis.* 629. *n.* 2. *part.* 1. *rec.* dum illa requirit implementum contractus in eo, qui illius exceptionem 23
opponit, vt tradit Gozz. *cons.* 39. *n.* 9. Socc. Sen. *consil.* 21. *n.* 11. *lib.* 1. Surd. *cons.* 385. *n.* 21. sed remanent iura † primæ obligationis, vt notat Bald. *in l. si lit-* 24
terarum n. 1. *C. de solut.* vbi etiam Salic. *n.* 2. *& in l. si pro debito num.* 4. *circa fin. C. de bon. auth. iud possid.* Marc. Anton. de Amat. *dec. Ferrar.* 2. *n.* 12. Rota cor. Greg. *d. dec.* 217. *n.* 2. Et ita cum ob non solutionem pecuniarum dici non possit † adimpletus contra- 25
ctus cambij ex parte Roberti, poterit Philippus ab eo contractu quamuis nominato recedere, dum præsertim tale adimplementum † per decoctionem 26
Roberti redditur impossibile, vt notat Castr. *in l. bona fides n.* 2. *ff. de act. empt.* Soc. Sen. *cons.* 26. *n. li.* 3. Surd. *cons.* 381. *n.* 6. Rota coram Burat. *dec.* 106. *n.* 7. & in Senogallien. prædij 5. Iunij 1617. coram Andrea, & in his terminis consuluit Bald. *consil.* 348 quem sequitur Marant. *inspec. part.* 6. *titul. de testam. product. n.* 52.

Et ita vtràque, &c.

R. P. D. MELTIO.

Postea Episcopo Papinien.

Romana locorum Montium.

Veneris 18. *Maij* 1643.

ARGVMENTVM.

Euictio quando generaliter, & verbis amplis fuit promissa, tunc quamuis, quando promissio euictionis fuit facta non veniat, quando ea secuta fuit ex natura rei, tamen id non intrat, quando, vt dictum est, amplè fuit promissa euictio. Ecclesia an teneatur conficere inuentarium bonorum hæreditariorum, & quare tale inuentarium fiat.

SVMMARIVM.

1 *Loca Montium dicuntur bona stabilia*, & numero 15.
Loca Montium si pertineant ad aliquam Ecclesiam, non possunt alienari sine beneplacito Apostolico, n. 1. & n. 16.

2 *Hæreditas quando fuit adita cum beneficio legis, & inuentarij, tunc hæres in nihilo potest grauari.*

3 *Mandatum relaxatum pro maiori summa, non tenet.*

4 *Possessor auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis priuari potest sua possessione.*

5 *Iudex valet priuare possessorem sua possessione, illámque in alium transferre.*

6 *Remedium possessorium non datur contra factum Iudicis, nisi iniustitia, & nullitas sit ita patens, vt nulla ratione possit velari.*

7 *Venditor non tenetur de euictione, si ea proueniat ex naturâ rei.*

8 *Euictio, quando debeatur, quamuis proueniat ex naturâ rei.*

9 *Promissio de euictione, quando fuit amplissima, tunc qualibet euictio promissa censetur.*

10 *Euictio dicitur promissio, quando quis se obligauit in se suscipere omnem litem.*

11 *Emptor quando nullo modo scinit rem emptam esse subiectam euictioni, & tunc illa ei debetur, quamuis proueniat ex naturâ rei.*
Stante generali promissione de euictione, numero 11.

12 *Venditor tenetur certiorare emptorem de naturâ rei venditæ*, & n. 13.

14 *In officio manuali non censetur quis voluisse erogare magnam summam pecuniarum, cum alterâ die possit ab illo amoueri.*

17 *Alienatio, quando est necessaria, non requiritur aliqua solemnitas.*

20 *Inuentarium bonorum hæreditariorum fuit inuentum ad euitandas fraudes.*
Fraus non præsumitur in Ecclesiâ, & ideo non tenetur conficere inuentarium bonorum hæreditariorum, & n. 20. & 21.

21 *Hæres dum est citatus ad exhibendum inuentarium, ac bona inuentariata, dum id non adimpleuit, præsumendum est, ipsum in propriam vtilitatem bona consumpsisse, vndè teneatur de suo.*

22 *Ecclesia præsumitur facta locupletior, ex hæreditate sibi relictâ, dum bona hæreditaria, & non sua pro seruitio Ecclesiæ impendit.*

23 *Mandatum ratione excessus, vt sit nullum, sufficit excessus etiam in minimo.*

24 *Actione exempto, quando agitur attenditur tempus euictionis, siuè res sit melior, siue deterior facta.*

25 *Venditio de diuersis rebus, quando est facta simul, & vnicum pretium fuit constitutum videtur vnicus contractus, & indiuiduus.*

26 *Euictione secuta in parte, quoque illa debetur nisi constet, quod emptor, nisi totum fuisset empturus.*

DECISIO CL.

LOca Montium, de quibus agitur erant propria Monialium S. Iosephi ad Capita domorum hæredum Francisci Sotij, quæ fuerunt iudicialiter deliberata, & pretium Iacobo Cesio exburfatum pro euictione officij Bancheriorum Hebræorum, emptum à dicto Francisco per Michaëlem Angelum Scarpellium cum pecuniis eiusdem Cesij vna cum pulpitis, fibris protocollis, rastellis, & aliis ad dictum officium spectantibus, & cum coraminibus in apothecâ, in qua exercetur existentibus pretio scut. 3250. asserès idem venditor dictum officium esse liberum, & ad ipsum pleno iure spectare, & pertinere, nulli fideicommisso esse obnoxium, nec aliquod factum in præiudium præsentis venditionis, eámque sibi facere licuisse, & omnem litem in se suscipere promisit, & quamcumque personam prætendentem interesse desuper facere consentire, ac in possessione dicti officij manutenere, ac generaliter de omni, & quacumque euictione generali, & particulari in formâ iuris validâ, & in Vrbe consuetâ teneri voluit, & ad prædicta se in formâ Cam. obligauit, prout latiùs in instrumento dictæ venditionis Summario Iacobi *num.* 1. Hodie dd. Moniales prætendunt manutentionem super dd. locis Montium, sub prætextu, quòd tale officium sit manuale, quod dicta loca Montium, cum dicantur bona stabilia, non potuerint alienari absque beneplacito Apostolico, quod exequutio fieri non potuerit in bonis propriis Monialium, cum illæ acceperint hæreditatem cum beneficio legis, & tandem quòd mandatum per Iacobum successorem in dicto officio mediante venditione sibi facta à Scarpellio, & possessorem tempore euictionis ex eádem causâ obtentum fuit excessiuum, eo † quia obtentum fuerat pro scutis 4500. Hic tamen non obstantibus, fuit per Dominos responsum negatiuè. 1 2 3

Potuerunt enim dd. Moniales sua possessione dictorum locorum Montium priuari † auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis, *l. iustè possidet ff. de acquir. poss.* Angel. *in leg. clam possidere*, §. *qui ad nundinas num.* 2. *in fin. eod. tit.* Rota *decis.* 802. *n.* 7. *part.* 1. *diuers.* & 341. *n.* 2. *part.* 3. *recent.* & 582. *n.* 4. & 5 coram Papâ Greg. XV. & *in recent. decis.* 173. *num.* 2. *p.* 1. illámque in deliberatarium † transferre, vt in *decis.* 78. *num.* 4. *eiusdem part.* 1. *recent.* adeoùs quam sententium Iudicis adiudicantis talem subhastationem fer. non † datur remedium possessorium, nisi iniustitia, & nullitas sit ita patens, & notoria, vt nulla ratione possit velari Abb. *in cap. non* 4 5 6

causa

causa num.4.verſ.ſecùs de off.de legat. Contard. *de moment. poſſ.limit.7. num.25. & ſeqq.* Rota *poſt 1. volum. conſil.* Farinac. *deciſ.106. num.1.* Poſth. *de manut. obſerv.12. num.8. & 9.* Gratian. *diſcept. forenſ.cap.912.num.53.& dec.646.num.1.& 2.part.2. recent.*

Et primò non obſtat quòd tale officium ſit manuale, vt firmatur *in deciſ.* 15. poſt Fenſonium ad ſtatutum Vrbis, & ſic Sotius non teneatur de
7 euictione, † quæ prouenit ex natura rei iuxta text. *in l ſi ſeruus venditus in princip.ff.de euict. gl* Bart. & Bald. *in l.ſi filiæ,Cod. fam.erciſc.* Rom.*conſ.*503. *num.*14. Cracet.*conſ.*2011.*n.*6.& Mangil.*q.*21.*n.*1. *& ſeqq.*

Quia cùm venditio eius officij fuerit facta eiſdem verbis, & modo quo venditum fuerat aliud officium Capitolinum pro eodem pretio, cum expreſsâ declaratione, quòd ambo erant libera, & ad
8 venditorem pleno iure ſpectant, iunctâ promiſſione de faciendo conſentire omnem perſonam, vt ſuperiùs fuit narratum, quam venditionem Cardinalis Camerarius admiſit ad vitam emptoris, vtique ſub hâc ampliſſima euictionis promiſſione
9 comprehenditur etiam euictio, quæ prouenit ex naturâ rei Tiraq. *de retr. lign. §.1. gloſſ.9. num.55. iunctis, quæ ſcribit ad fin.titul.*98. Decian. *conſ.*55. *num.*94. *lib.*3. Honded. *conſ.*3. *num.*75. *lib.*1. Mareſcot.*var.reſol.lib.2.cap.*19.*num.*32. *& ſeq.* Ciriac. *controu.*283.*num.*54. Rota *diuerſ. deciſ.*152.*num.*
10 *part.*2.& in ſpecie dicitur promiſſa euictio, † quando quis ſe obligauit in ſe ſuſcipere omnem litem, vt inquit idem Hond. *eod. conſ. verſic. ac etiam,* ex hâc enim amplâ promiſſione Sotij clarè patet Iacobum nullam habuiſſe ſcientiam, officium ſupradictum eſſe talis quantitatis, vt per Moniales
11 prætenditur, & ceſſante tali ſcientiâ, † debetur etiam euictio,quæ prouenit ex naturâ rei, per illam generalem promiſſionem euictionis, Surd. *con-*
12 *ſil.*311. *num.*27. cum tali caſu teneatur † venditor certiorare emptorem de naturâ rei, Bald. *in l.ſi filia num.*1.*C. famil.erciſc.& conſ.*443. *volum.*5. Aluarot.*conſ.*95. *vol.*4. Corn. *conſ.*190.*vol.*2. Cracet. *conſ.*83.*num.*3. Surd. *conſ.*145.*num.*8. *& deciſ.*265. *num. pariter* 8. & licet *in deciſ.* 15. apud Fenſon. ad ſtatut. Vrb. firmatur hoc officium eſſe venale,
13 ſeu vacabile, tamen non inde ſequitur Solium † noluiſſe teneri de euictione proueniente ex naturâ rei ſtantibus clauſulis pregnantibus in inſtrumento venditionis appoſitis, vt in ſimilibus terminis firmat Seraphin. *deciſ.* 468. *numer.* 7. & quatenus etiam tale officium eſſet vacabile, tamen ex dd.
14 clauſulis contrahentes videntur magis † reſpexiſſe ad illorum contractum, quàm ad naturam officij, vt firmat idem Seraph. *in deciſ.*468. *in fin.* cum ſit inueriſimile, quod quis erogare vellet ſcuta 325c. pro emendo officio manuali, à quo die ſequenti amoueri poſſet.

15 Secudò non obſtat quòd loca † Montium inter ſtabilia connumerentur, vt firmauit Rota in Nornien. ſucceſſionis 22. Maij 1628, coram bon. mem.Merlino, & *in deciſ.*177.*num.*38.*part.*5. *diuerſ.* & ſic non potuerint alienari abſque beneplacito † Apoſtolico *c.*1.*de reb.Eccleſ. non alien. in 6.* Clem.I. *eodem titul.* Rota in Papien. bonorum 17. Maij 1622. cor. bon. mem. Coccino.

17 Quia cum talis alienatio fuerit † neceſſaria ex cauſa obligationis contradictæ propter aditionem hæreditatis nulla ſolemnitas erat neceſſaria *Autht. hoc ius. Cod.de ſacroſanct.Eccl.* & ibi Bart. & DD. communiter Rodoan. *de reb. Eccleſ. non alien. rubr.de caſibus in quibus fit alienatio vt ſ.eſt etiam alienatio num.*1. *ſequent. fol.* 260. Fenſon. *ad ſtatut. Vrb. in annot. cap.*113. *num.*20. *lib.*1. Rota *deciſ.* 31. *per tot.* coram Papâ Gregor. XV. Verall. *dec.*199.*n.*2. *part.*3. Buratt.*deciſ.*49.*n.*17. *& ſeqq.&* 408.*n.*5.

Tertiò nec etiam releuat, † quòd talis execu- 18
tio fieri non potuerit in bonis propriis dd. Monialium, quæ cum acceperint hæreditatem cum beneficio legis, † non tenebantur vltra vires hæredita- 19
rias, nec in obolo poterant grauari, etiamſi non confecerint inuentarium iuxta claram diſpoſitionem *leg. fin. §. etſi præfatam, Codic. de iure delib.* Rota *deciſ.* 181. *num.*1. *part.*6. *recentior.* cum inuentarium fuerit inuentum ad obuiandas frau- 20
des, quæ videntur ceſſare in Eccleſiâ, & ſic non tenentur illud conficere, vt inquit Monticel. *de inuent. tractat. tom.*8. *part.* 2. *fol.* 270. *part.* 2. *numero* 1.

Quia ſi bona omnia extarent hæreditatis, non teneretur Eccleſia aliquid exponere † de ſuco, ſed dum 21
dd. Moniales citatæ ad exhibendum inuentarium, ac bona inuentariata, non adimpleuerunt, præſumendum eſt, eaſdem ipſarum vtilitatem res hæreditatis conſumpſiſſe, & ideò tenetur de ſuo, † cum 22
dicantur factę locupletiores, dum bona hæreditatis, & propria pro ſeruitio Monaſterij impenderunt, *vt in l.pupillo, ff.de ſolut.* Rota *dec.*72.*n.*40 *p.*2.*diuerſ.* Grat.*diſcept forenſ.c.*720,*n.*12.*& ſeqq.* Abb.*conſ* 33. *n.*4.*verſ.venio nunc ad tertum dubium,* Rota in Sabinen. Cenſûs 21. Iunij 1641. coram bon. mem. Pirouano.

Quartò tandem non obſtat, quòd executio fuerit exceſſiua, cum fuerit conſumata pro ſcutis 4500. & pretio eſſet ſcut. 3250. & vti talis non poſſit ſuſtineri, cùm ad hunc effectum ſufficiat exceſſus 23
etiam in obolo, vt firmauit Rota *in deciſ* 198. *n.*1. coram Papâ Greg.XV.

Quia licet à Principio tale officium fuerit emptum pretio ſcut. 3250. tamen probatur, quòd de tempore euictionis idem officium locabatur ad rationem ſc. 540 correſpondentem pretio ſc.4500. quo fuit emptum ab ipſo Iacobo, qui propterea in tantâ ſummâ dicitur dammificatus, pro quibus fuit 24
relaxatum mandatum pro euictione, & dum agitur actione ex empto, attenditur tempus euictionis, ſiue res ſit melior, vel deterior facta *text.in l.re euicta la 2 ff.de euict.* Vincent.de Franch. *dec.*297.*n.*2. *& ſeq.* Steph.*dec.*1114.*n.*2.Magon.*dec.Florent.* 0. *n.*2.*& ſeq.* Mangil. *de euict.q.*20.*n.*28 *& ſeq.* Nec dictus exceſſus poteſt conſiderari in ſupradictis mobilibus, pro quibus non fuit promiſſa euictio. Quia cum vnica fuerit venditio, & de iſtis in hac fuerit
† facta mentio, & vnicum pretium fuerit conſtitu- 25
tum, ita videtur vnicus contractus, & indiuiduus, & per conſequens dicitur etiam promiſſa euictio pro iſtis mobilibus, cum non ſit veriſimile † emptorem 26
voluiſſe emere officium ſine dd.mobilibus, pro quibus dicitur promiſſa euictio, dum eſt ſecuta pro negotio principali, *l.quod autem, in fine, & leg.quod ſi vnoff.de in diem adiect.* Tiraq.*de retract.lignag.§.*23. *gloſſ.*1.*n.*5. Mangill. *de euict.q.*133.*n.*4. Soccin.iun. *conſ.*26.*n.*10.*n.*20 *vol.*1. Bocc.*conſ.*106.*n.*40.Surd. *conſ.*359.*n.*30. *& dec.*296. *num.*17.

Etita vtrâque, &c.

R.P.D.

R. P. D. CARRILLO.

Postea Præside Vallisoletano.

Rheginen. seu Salernitana bonorum.

Veneris 19. Iunij 1643.

ARGVMENTVM.

Obligatio carcerati ad fauorem sui creditoris facta, si pro illo carceratus detinebatur, nullius est roboris, vel momenti, quod procedit vbi carceratio detegitur iniusta, vel inualida, secùs si valida, & iusta. Sententia quando possit ferri extra diem cadentis citationis. Absolutio à iuramento, an sit necessaria in obligatione facta in carcere, & an plures requirantur absolutiones, vbi plura interuenerunt iuramenta.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio illi conceditur, de cuius anteriori possessione constat.*

2 *Clausula constituti transfert possessionem in constitutarium etiam ad effectum manutentionis.*

3 *Obligatio facta in carcere ad fauorem creditoris, ad cuius instantiam debitor detinebatur carceratus nullius est roboris, vel momenti. Intellige conclusionem procedere, vbi debitor iniuste carceratus detinebatur, secùs si iuridicè, & validè,n.4.& 5.*

5 *Carceratio iniusta dicitur, vbi iuris ordo seruatus non fuit.*

6 *Sententia lata sub die,in qua non cadebat citatio, perinde est,ac si sine citatione lata fuisset.*

7 *Sententia potest ferri etiam post aliquot dies cadentis citationis,absque eo quòd illa reiteretur, vbi in die,quâ cadit citatio accusator Rei conuenti contumacia.*

Et in hoc attendatur stylus loci circa tempus, quo illa promulgari potest, num.8. *sed vide* num.11.

9 *Consanguineus, aliáque persona coniuncta admittitur in iudicio ciuili, etiam sine mandato.*

10 *Reus attenta comparitione personæ coniunctæ non dicitur contumax, vbi agitur in iudicio ciuili.*

11 *Sententia licèt ferri possit etiam post diem, in quâ cadit citatio, hoc tamen procedit, vbi tantùm die immediatè sequenti illa promulgetur.*

12 *Stylus tantùm attenditur, quantum secundum consuetum ille seruetur, ita quod nihil vltra solitam obseruantiam suppleri possit, &* numer.3.

14 *Ritus magnæ curiæ Vicariæ Regni Neapolis non habet locum contra clericos, &* num. sequent.

16 *Stylus, seu consuetudo repugnans immunitati Ecclesiasticæ, nullo vnquam tempore præscribitur.*

17 *Corruptela dicitur consuetudo, quæ est contra immunitatem Ecclesiasticam.*

Constitutio Synodalis non sufficit aduersùs Ecclesiasticam immunitatem,n.17.

18 *Absolutio a iuramento non est necessaria vbi agitur de obligatione in carceribus facta.*

19 *Absolutiones à iuramento tot esse debent, quot sunt iuramenta.*

20 *Absolutio à iuramento, vbi plura sunt iuramenta, sufficit quòd verbis generalibus fuerit concepta.*

21 *Absolutio à iuramento obtenta post sententiam suffragatur, vbi antea de eâ non fuit oppositum.*

22 *Creditori cui fuerunt per debitorem data bona in solutum, licet manutentio non competat ob inualiditatem dationis in solutum,competit tamen retentio.*

Intellige conclusionem procedere, vbi creditum est omnino liquidum, alias secus n.25.

DECISIO CLI.

COncessa coram R.P. Dom. meo Perungello manutentione in bonis, de quibus agitur, ad fauorem Ioannis Thomæ contra D.Principem Satriani, ille adiuit Signaturam, & causam mihi committi obtinuit cum facultate manutenendi, quem de iure, quamobrem dubitani, cuinam fit danda manutentio, & eam esse dandam Ioanni Thomæ fuit responsum, quia tam ex instrumento dationis in solutum horum bonorum factæ per ipsum ad fauorem Principis, quam ex depositionibus duorum testium nouiter examinatorum constat de eius anteriori possessione, ob quam conceditur manutentio,*cap.licet causam. de probat.* Bart. *in leg. si duo in princ.n.4. ff.vti possid.* Couarr.*pract. q.:6 vers.12.in hac control.* latè Menoch. *retinend. remed.3.n 723.* 1

Non obstat quòd a dicta possessione Ioannes Thomas ceciderit facto proprio, dum bona huiusmodi dederit in solutum D. Principi suo creditori cum clausula constituti, quæ transfert possessionem in constitutarium etiam ad effectum manutentionis, *l.quod me, l.interdum. ff.de acq.poss.* Rota 2
dec.551.n.4 part.2.recent. & fuit dictum in Romana Palatij 16.Nouembris 1639.coram me,quia cum instrumentum dictæ dationis in solutum fuerit factum tempore quo prædictus Io. Thomas prætensus debitor detinebatur in carceribus ad instantiam 3
eiusdem Principis † nullius est momenti,vt expressè decidit text. *in l.qui carcerem.ff.quod met.caus l.si quis Sempronium. ff.de hæc.inst* Gutt. *de iuram confirm part.1.c.17 & seqq.part 6.recent* & in terminis fuit dictum in Neapolitanâ domorum 11.Maij 1641. coram Eminentiss. D. meo Cardinali Hieronymo Verolpio.

Et quamuis hoc non procedat, quando is qui obligationem fecit in carceribus erat validè,& iuste carceratus, vt aduertunt Bart.*in d.l. qui in carcerem num 1. ff quod met.caus.& ibid.* Bald. *prima lectura versicem*, Albert.*num 2.* Leff. *de iust. & iur. lib.2 cap.17.dub.6.n.36.in fin. & num.41.* Rot *de cis.122.num.7 par 6.recent* in præsenti tamen clarè constat de inualiditate carcerationis † ob non 5
seruatum iuris ordinem, Cuman. *cons.152. per tot.* Guttier. *de iuram confirmat. d cap fin.num 7 vers. dicetur*, Farinac. *in de carceribus tom.2.part.1 q.35. num.28.* Afflict.*dec.149.num.1.* Rota *dec.26.n.7. part.6. recent.* Actum cum fuit vigore litterarum

executoriali m relaxataram in vim sententiæ latæ
6 fab die, quâ non cadebat citatio, † & sic perinde
est, ac si sententia prolata fuisset sine citatione Bartol. *in leg. aut qui aliter, in princ. & in leg. vlt. §. fin. ff. quod vi aut cap. Veniens tit. de nullit. ex defect. citat. num. 73.* Rota *decis. 252. num. 2. & decis. 340. num. 1. part. 1. recention. & decis. 546. num. 6.* coram Greg. XV.

Quæ quidem nullitas non tollitur ex eo, quòd accusata Rei conuenti contumacia in ipsa die,
7 quâ cadebat citatio, † potuit sententia ferri post aliquot dies absque aliâ citatione Bald. *in leg. cum in eo die num. 1. versicul. ego contrariam consului quando pronunc. non est necess.* Doctor. *in cap. consuluit* & præcipuè Felin. *num. 4. vers. & vota de offic. de legat.* Decian. *consil. 18. num. 212. lib. 1.* attento maximè stylo Curiæ illarum partium de pro-
8 nuntiando peremptorium, post † accusatam Rei conuenti contumaciam, Rota *decis. 141. num. 3.* coram Durano.

Quia hoc non procedit quando tempore cadentis citationis nomine Rei conuenti legitimè comparitum fuit, provt in casu nostro factum fuit per
9 coniunctam personam, † sicuti fieri potuit in iudicio profano ad defensionem etiam sine mandato *ad rem. in leg. sed & hæ personæ, ff. de procurat.* Rota *decis. 6. num. 1. vers. in profana. amen de procurat. in nouis ibid. Add. & decis. 34. num. 1. eod.*
10 *tit. in antiq.* quâ comparitione attentâ reus conuentus non potest dici contumax, *cap. 2. vbi gloss. vers. contumaciter de del. & conum. leg. contumacia in princip. & §. 1. vbi etiam gloss. ff. de re iud.* & in terminis dixit Rota *in decis. 409. num. 2. in fin. part. 1. recent.* Imo hunc modum proferendi sententias in contumaciam post lapsum dici, quæ
11 cadebat citatio Rota alias reprobauit † nisi quando probata fuisset sententia die immediatè sequenti, vt de magis communi testatur *in decis. 265. num. 4. part. 1. recent.* sententia verò in præsenti fuit lata post 10. dies, adeò quòd quatenus etiam adesset contumacia, & stylus ex aduerso allegatus proferendi sententiam per triduum post accusatam contumaciam esset legitimè probatus, adhuc non posset suffragari vltra triduum, tantùm enim sty-
12 lus habet de potentia, † quantum de visu, sicut dicimus de consuetudine Bald. *in l. final. vers. verum aliud sciat C. communis vtriusque iudic.* Cephal. *cons. 26. n. 17.* Roland. *cons. 94. num. 17. vol. 2.* Surd. *consil. 424. num. 43.* Rota *decis. 288 in fin. part. 1. re-*
13 *cent.* nihilque debet in eo suppleri † vltra solitam obseruantiam, vt inquit Bald. *in cons. 175. in fin. volum. 2.* Surd. *consil. 371. num. 3.* Otalch. *decis. 19. num. 16.*

Præterea executoriales prædictæ quidquid ex aduerso dicitur relaxatæ fuerunt vigore ritus magnæ Curiæ, vt patet ex lectura sententiæ, & tamen ri-
14 tus magnæ Curiæ † non poterat habere locum contra dictum Ioann. Thomam Clericam, articulo maturè discusso firmatum fuit in Baren. seu Neapolitanâ pecunia 24. Maij 1641. coram R.P.D. meo Royas, & in Hidruntina pecuniaria 26. eiusdem mensis, & anni coram bon. mem. Merlino allegatis in decisione huius causæ emissæ sub die 13. Iunij superioris anni coram Reuerend. P. Domino meo Peutingetio, & in hac sententia refidet † Rota, vt benè examinatâ materiâ deducitur in præcitatis Baren. & Hidruntina, quidquid ex abundanti fuit dictum in Neapolitana pecuniaria 5. Iulij 1632. coram Eminentissimo Domino meo Cardinal. Hieronymo Verospio, ibi, & dabat præterea &c.

Nec reluctat affectus stylus illarum partium deriuatam executiuam ritui magnæ Curiæ etiam Clericos, quia quatenus esset legitimè probatus non esset attendendus tanquam repugnans immunitati Ecclesiasticæ contra quam penitus exemptam à po- 16
testate laicali nullo tempore poterit aliquis stylus induci, seu præscribi, *cap. ad audientiam de constit. cap inter cap. causam quæ de elect.* Carol. de Grassis *effect. 1. n. 377. & seqq.* vbi quod est correptela, † 17
imò nec sufficere constitutionem Synodalem fuit declaratum in d. Boren. seu Neapolitana coram R.P.D. meo Royas.

Prout non officit exceptio peritiæ, quia vltra quod in hoc casu vbi agitur de iuramento oppositio † in obligatione facta in carceribus non videtur esse necessaria absolutio per ea, quæ tradunt 18
Roland. à Valle *cons. 2. num. 76. & seqq.* & præcipuè *n. 82. lib. 1.* Guttier *de iuram. confirmat. part. 1. cap. 57. num. 19. vers. sed pro contraria*, & sensit Rota *in decis. 26. num. 49 part. 6. recentior.* cessat penitus difficultas ex absolutione obtentâ, de qua in hodierno Summario *num. 5.* & quidem omnium iuramentum ibi *petit, & obtinuit a iuramento, seu iuramentis in dd. instrumentis præstito, & præstitis, tot quos cumque generis, & speciei ad effectum agendi tantum absolui, &c.* adeò quòd dubitari non possit quin adsint tot absolutiones, † quot 19
iuramenta, provt requiritur ex Felin. *in cap. constitutus num. 14. de rescript.* Patrit. *consil. 99. num. 18. lib. 1.* Roland. *cons. 240. num. 5. lib. 1.* Rot. penes Zaccium post tractat. Gallef. de obligat. Camerat. *decis. 29. num. 3. & 4.* & quod sufficiat absolutio † verbis generalibus concepta tenet Marescot. *var.* 20
resolut. lib. 2. cap. 84. num. 6. & seqq. & licet absolutio obtenta fuerit post latam sententiam ab A. C. super inualiditate carcerationis, & obligationis in carceribus factæ, adhuc tamen Io. Thomas est audiendus, † quia nunquam fuit appositum de peritia 21
absolutionem obtentam, ex bene ponderatis per Surd. *cons. 99. n. 21. & 22.* Cravet. *cons. 159. n. 12. vers. certiorem, sentio*, facit Marescot. *loco supra citato n. 16.* & sequitur Fontan. *de pact. nupt. claus. 7. glos. 2. part. 7. n. 11.*

Denique non facit, quod principi nisi competat manutentio ob inualidam carcerationem, & obligationem sui debitoris † competat saltem re- 22
tentio pro suo credito ex allegat per Surd. *in decis. 46. num. 11. & 13.* quia quidquid sit an hæc exceptio possit admitti in hac disputatione certum est, quod creditum D. Principis non est omnino liquidum, imò est impugnatum, ac litigiosum, cum reus conuentus obtinuerit ab A. C. sententiam reuocatoriam litterarum executorialium, quas pro credito prædicto Princeps reportauerat, quando creditum non est ita liquidum, vt contrarium 23
non possit probari in petitorio tunc non competit retentio, & decidit eadem decisio Surd. *46. in fin. & decis. 184. num 6.* sequitur Gratian. *discept. 1. cap. 4. num. 13. & seq.* Rota *in decis. 1405. num. 1.* coram Card. Seraph. *& in decis. 539. n. 5 & 6.* coram Card. Canalerio.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D

R. P. D. GHISILIO.

Postea Episcopo Tarracinen.

Romana Palatij.

Veneris 22. Aprilis 1644.

ARGVMENTVM.

In Spolio, vt quis obtineat ad effectum obtinendi reintegrationem, primum extremum exactissimis, & concludentissimis probationibus venit iustificandum, & quando illius nullatenus dicatur iustificatum mandatum de deliberando, quando dicatur nulliter relaxatum. Pro validitate sententiæ stat præsumptio.

SVMMARIVM.

1 *In spolio, vt obtineatur, quid sit necessarium.*
2 *De Ratificatione mandati procuræ, quando dicatur constare.*
3 *In Spolio primum extremum requirit exactissimas probationes.*
4 *Et quidem concludentissimis probationibus iustificari debet.*
5 *Possessio ex acta nullo non potest validè acquiri,* & n. 6.
6 *Possessio legitima in iudicio attendenda venit.*
7 *A terminis, vel confinibus designantur bona stabilia.*
8 *Periti circa solidationem computorum, quid agere debeant,* & n. 9. & 10.
11 *Mandatum de adiudicando non inseruit pro adiudicatione.*
12 *Possessio capta vigore mandati de adiudicando, non est valida, si non fuerit seruatis seruandis obtentum.*
13 *Mandatum de adiudicando, quando agitur de re stabili non debet interponi, nisi infra mensem.*
14 *Possessio quando non dicatur considerabilis, ad effectum obtinendi in spolio.*
15 *Possessio si sit incerta ratione loci, & quotæ, non potest dici valida.*
16 *Et maximè ad effectum obtinendi aliquam reintegrationem.*
17 *Possessor mediantibus sententiis contra eum prolatis, spoliatur omni possessione.*
18 *Possessionem quam quis acquisiuit authore Prætore, non dicitur spoliasse.*
19 *Remedium reintegratorium non competit contra possidentem authore Prætore.*
20 *Sententiæ nulliter, & iniuste prolatæ non prosunt.*
21 *Pro sententia iustitiæ, & validitate stat præsumptio.*
22 *Sententia ex processu debet iustificari.*
23 *Sententiæ nullitas, & iniustitia, à quo sit iustificanda.*
24 *Pro actus validitate stat præsumptio stante cursu longissimi temporis.*

DECISIO CLII.

ROta coram me sub die 29. Aprilis anni præteriti, * censuit Dominis de Catanеis hæredibus ex testamento Liuiæ, & aliarum hæredum Nicolai Pallauicini creditoris vna cum Daniele Spinola, Petri Francisci Pallauicini, Episcopi Alerien. non esse concedendam reintegrationem ad possessionem medietatis Palatij, de quo agitur, eo quia non probârunt possessionem Nicolai Pallauicini, eorum authoris, provt necessariò requiritur ad obtinendum in spolio iuxta *gloss. in l. 1. in verb. filiam esse circa med. vers. in dic. C. quorum bonorum, cum aliis allegatis in dec. isf.*

Reproposita causa super eisdem, Domini ibi tenuêrunt in decisis, quia quidquid sit de sufficientia mandati procuræ Thesei de Rubeis Procuratoris constituti à Nicolao Pallauicino, & Daniele Spinol., etiamsi ex deductis ab informantibus pro Ca. . . † posset dici constare saltem de ratificatione possessionis patris Palatij, de quo agitur, per Theseum captæ eodem Nicolao facta. Tum ex partitis eiusdem Nicolai manu descriptis in eius propriis libris, tum ex publicis instrumentis. Altero scilicet 30. Maij 1577. quo eandem partem Palatij assignauit pro fundo dotali Iuliæ de Nigris eius vxoris, eámque se illius nomine possidere constituit cum expressâ mentione, & relatione ad instrumentum possessionis captæ per dictum Theseum. Altero verò 28. Ianij 1578. ex quo constat dictum Nicolaum eiusdem patris Palatij pensione exegisse, nihilominus ex suprà dictis Domini censuerunt non constare sufficienter de primo extremo ad fauorem dicti Nicolai, scilicet de illius possessione de anno 1590. quo tempore † prætenditur de facto spoliatus à Marchionissâ Montoria, quod quidem extremum præcipuè de stylo Rotæ, quæ in hoc requirit probationes exactissimas, & indubitatas, Rota coram Seraph. *dec. 302. in princ. dec. 952. sub n. 1. & 2. cor. bon. mem.* Buratto, & *dec. 768. n. 7. p. 2. rec.* plenè iustificari debet† clarissimis, & euidentissimis probationibus iuxta suprà dictam *gloss. in l. 1, Cod. quor. bon.*

Siquidem considerabant Domini Palatium de quo agitur, siue illius partem non fuisse deliberatam suprà dictis Nicolao, & Danieli tanquam in licitatione plus offerentibus, sed illis immissionem fuisse decretum ibi in portione, & parte medietatis Palatij in executione captæ, seu partium dicto D. Episcopo, & illius hæreditati competentium pro concurrenti quantitate, crediti infrascriptorum DD. initantium, & pariter fuisse † executam iuxta eiusdem decreti, & mandati tenorem nullâ præcedente æstimatione, separatione, atque adiudicatione, ex tali † autem actu nullo non potuit acquiri possessio legitima, quæ in iudicio attendi debet iuta text. *in l. 3. §. incertam ff. de acquir. poss.* Ma alias §. *duobus ff. de legat. 3.* Bero *conf. 154 sub n. 9. vers. præmissa etiam lib. 1.* in his terminis præsat. Sacch. *conf. 225. sub num. 12. vers. accedat,* & fusè . . . Rot. coram bon. mem. Buratto *dec. 952. sub n. 4 & 5.* vbi alię concordantes referuntur. Nata itaque pars . . . tus fuisse constat pars dicti Palatij, quæ . . . ad prædictos Pallauicinorum, & Spinolam, . . . tione quotæ, nam illis non fuit . . . immissio in possessionem medietatis, vel alterius quotæ dicti Palatij, sed tantum in portionem, & partem dictæ medietatis pro concurrenti quantitate . . . diti. Cum ratione loci, cum . . . communione eiusdem Palatij inter Episcopum Alerien. . . . debitorum, ac alios eius fratres, quilibet eorum habebat partem in quolibet parte . . . vt discerni non posset locus . . . † pars propria singulorum . . .

re factam partium separationem, cùm nec aliquis fuerit expressus terminus, vel confinis, à quo ea portio designari possit, vt facilè explicari Rotam Mapportio designari possit, vt facilè explicat Rotam Matercten. hæreditatis 13 Iunij 1588. coram bon. mecmor. Card. Pamphilio, quæ est *dec. f. 161. part. 4. diuers.* Stante autem tali incertitudine, necessarium omnino erat, cum non interuenerint obiatores, & ipsi Nicolao asserto creditori facta facit talis adiudicatio, tam ex verbis decreti supra relatis, quàm ex 3 † qualitate eligere Peritos, qui æstimarent, & separarent portem coæqualem credito Pal-, Spinolæ, eaque subinde illis adiudicaretur, vista adiudicatione per Affict. *decis 308. n. 5. & seqq. vers. quæ tamen ratio.* & sequitur Rota coram Seraph. *decis. 984. n. 2.* vbi firmatur, quòd ea verba in sen- 9 tentiâ, † vel decreto Iudicis apposita pro concurrenti quantitate crediti, &c. important, vt res non confestim tota adiudicata in solutum pro credito, 10 sed tantùm † pro rata iustæ æstimationis, idem firmatur cor. bon. mem. Buratto *dec. 524 sub n. 6. & 7. dec. 725. p. 2. rec.* & in Spolitana bonorum 1. Iulij 1615. cor. Remboldo, quæ est *dec. 226. post Stracil. de Salu. interdict.*

Vlterius considerabant Domini non apparere nisi de solo mandato de adiudicando, quod non sufficit, dum non constat de actuali adiudicatione 11 per cursorem factâ, † vt necessariò requiritur, eo quia mandatum de adiudicando non inseruit pro adiudicatione, nisi doceatur de effectuatione subiecutâ. Rota in Romana Syluæ 28. Iunij 1628. coram Emin. Card. Verospio, in quâ spoliatiuâ declarata fuit possessio capta vigore mandati de adiudicando 12 expectata adiudicatione, † & non seruatis omnibus, quæ in ipsa erãt necessaria sequendo in istis terminis resolutionem Rotæ cor. Can *dec. 171. post n. 4. vers. similiter non parebant* & cor. Burat. *dec. 124. n. 12.* Eóque magis, quia fuit deuentum ad decretum supradicti mandati de adiudicando, nisi ad primam diem, & † tamen cùm ageretur de re stabili, de be- 13 bat fieri, nisi infra mensem de stylo Curiæ, de quo testatur Salustius Tiber. *in praxi R. C. lib. 1. c. 42. n. 2. & n. 12.* Vnde quamuis ex supradictis inferri posset ad ratificationem possessionis adeptæ per 14 Theseum, attamen † non ex hoc sequitur acquisitam fuisse Nicolao aliquem considerabilem possessionem, pro obtinendâ reintegratione in hoc iudicio spolij. Quoniam fat est, quòd ex mandato de deliberando appareat non fuisse concessam, nisi possessionem pro indiuiso cum aliis tunc possessoribus, ac aliis creditoribus, † sícque fuerit incerta 15 ratione loci, & quotæ, vt eâ mediante non fuerit 16 acquisita aliqua considerabilis possessio, quæ † deseruire valeat pro reintegratione assequendâ *l. 3 §. incertam vbi gl* Bart. & alij *de acquir. poss.* cum multis addictis per Surd. *cons. 168. n. 48. cons. 125. n. 12. lib. 2. & cons. 423 n. 38 l. 3* Rota *d. dec. 151. sub n. 2. & seqq part. 4 diuers.* & in puncto ad exclusionem spolij Pont. *de spol. lib. 2. c. 14. n 131.*

His omnibus accedit quod supradicti Pallauicinus, & Spinola, quibus prætenditur adiudicatam fuisse partem Palatij, fecerunt eâ priuati per sententiam Fulcherij, qua eadem medietas Palatij citato, & comparente eodem Theseo fuit adiudicata omnibus creditoribus Episcopi Alerien. in ea descriptis pro concurrenti quantitate eorum crediti, non autem solis Nicolao, & Danielli, quæ sententia fuit executioni demandata, cùm illius vigore fuerint expedita mandata, & facta locatio medietatis dicti Palatij, nec non exactæ pensiones per Augustinum Iustinianum. Post dictam sententiam Fulcherij superuenit sententia Rattæ, qui eandem confirmauit redacta adiudicatione proprietatis eiusdem Palatij ad fructus, ac pensiones illius. Propterea non est habenda ratio possessionis captæ per di- 17 ctum procuratorem, stantibus prædictis sententiis successiuè prolatis, quarum vigore prædicti Pallauicinus, & Spinola fuissent ea priuati, si quam legitimam acquisiuissent. Angel. *in l. eum possidere §. qui ad nundinas, sub num. 2. in fin ff. de acq. poss.* quem ibi sequitur Alex. *sub n. 2. in fin vers. dicit tamen.* Imol. Roman. Iason. & alij adducti per Rot. *dec. 802 n. 7. vers. potest enim index part. 1. diuers.* & in Romana Vineæ 7. Februarij 1620. coram bon. mem. Reuerend Seleucien.

Ad exclusionem petitæ reintegrationis facit, quòd vsque de anno 1590. Marchionissa Hieronyma Montoria assecuta fuit possessionem huius Palatij, quam in præsenti retinet auctoritate Iudicis, tam ex persona propriâ, quam Annæ de Flores matris, vt ex † pluribus sententiis & manda- 18 tis etiam Rotalibus ad eorum fauorem emanatis, quæ cum possideat authore Prætore non dicitur supradictos spoliasse, nec aduersùs illam com- 19 perit intentatum remedium reintegrationis, *l. iuste possidet ff. de acq. poss.* Angel. *qui vniuersus §. item cum Prætor ff. eodem.* Bald. *in l. fin. in 1 art. C. vnde vi.* Rota in Romana prætensi spolij 2. Iunij 1634. coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis. 454. ac alibi*, & licèt Cataneï prætendant sententias prædictas tanquam nulliter, ac iniustè prolatas, & † non citatis eorum auctoribus illis non 20 obesse, neque excludere de ductam remedium pro eorum parte, hoc tamen vbi agitur, vt in hoc casu de spolio iudiciali, debent plenè, ac concludenter probare, nec sufficiunt duo extrema solita, sed actor testium quoque tenetur concludenter probare, scilicet iudicem nulliter, ac iniustè 21 processisse, nam aliàs præsumitur pro iustitiâ, & validitate sententiæ, atque decreti, vt late probat Rota *dec. 7. num. 16 & seqq. & dec. 454. num. 4. & seqq* coram Reuerendiss. Vrgellen. & coram fel. mem. Gregor. XV. *decis 485. n. 3. & decis. 668. sub num. 1. part. 3. recent.* Vbi quòd nullitas, vel iniustitia hoc casu debet esse adeò patens, vt nullo pacto colorari possint.

Demùm non obstat quòd pro parte Marchionissæ non fuerint exhibiti processus, ex quibus dictæ 22 sententiæ iustificentur. Quia cùm illa possideat, & conueniatur in hoc iudicio, sententiáque ac decreta prædicta iam à 50. circiter annis emanauerint, & executionis complementum vsque ad tempus huius litis motæ habuerint, inde resultat edicax præsumptio sufficiens ad eius defensionem, † vt propterea ad eam non spectet illas, iustifica- 23 re, sed Cataneis, quorum est onus, nullitatem, atque iniustitiam probare, eosdémque processus tenetur exhibere, vt plenè fait firmatum coram Reuerendiss. Vrgell. *d. dec. 7 n. 16. 21. & 24.* & comprobatur. *decis. 223. n. 8 part. 7. recent.* vbi † ad præsu- 24 men hum omnia fuisse ritè, ac rectè facta considerantur cursus 20. annorum.

Ex quibus vtráque parte informante iterum fuit deductum non constare de primo extremo, & sic Cataneis non esse dandam reintegrationem, &c.

R. P. D. CORRADO.

Postea S.R.E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Veneris 19. *Ianuarij* 1646.

ARGVMENTVM.

Creditum quando est plenè, & concludenter probatum, quæritur tunc in cassè impediri, seu retardari eius executio propter compensationem crediti illiquidi, & turbidi. Sententia lata pendente termino probatario, quando dicatur nulla, & quando valida.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ validitas benè colligitur ex reuolutione actorum.*
2 *Crediti probatio facta per confessionem partis aduersæ superat omnem probationem.*
3 *Inter Mercatores, Auditor Cameræ, procedit summariè, de plano, ac manu regiâ.*
4 *Salarij creditum, ex quo reddatur turbidum.*
5 *Creditum quando dicatur illiquidum.*
6 *Creditum liquidum non potest compensari cum illiquido, & turbido.*
7 *Ad creditum liquidandum est assignandum congruum tempus.*
8 *Crediti oppositio quando fuit dilata, postquam sunt lapsi termini substantiales, tunc Iudex longiorem dilationem dicernere non tenetur*, & num. 8.
9 *Compensatio vbi fuit opposita ante sententiam, non assignantur nouæ dilationes, sed si quod superfit ad agendum, id remittitur arbitrio Iudicis circa dilationes.*
10 *Sententia in causa principali, quando non possit retardari ob nouas oppositiones partis*, & num. 11.
12 *Exceptio quando requirat altiorem, vel breuiorem indaginem, id remittitur arbitrio Iudicis.*
13 *Crediti probatio quando dicatur requirere ampliorem indaginem.*
14 *Exitus acta probat.*
15 *Creditum illiquidum non debet admitti ad impediendam sententiæ prolationem super debito liquido, & claro.*
16 *Sententia lata pendente termino concesso ad probandum est nulla.*
17 *Decretum quando est conditionale, si non appareat de non adimplemento conditionis euanescit.*
18 *Decretum, quando remaneat suspensum, & inane.*
19 *Termini substantiales, quando fuerunt seruati, & reiterati, censentur reuocatæ omnes dilationes probatoriæ antecedentes.*
20 *Iudex parte instante, si iam plenè fundauit suam intentionem, potest reuocare dilationes probatorias concessas.*
21 *Sententia quando non possit dici nulla, si fuerit lata pendente termino concesso ad probandum.*
22 *Iudex ex causâ potest tollere dilationes concessas ad probandum, & id facere solent Notarij in Curia etiam absque partis instantia.*
23 *De Sententia Iustitiâ quando constat, ea venit confirmanda, etiam si sit nulla, quod procedit etiamsi pars contradicat.*
24 *Quod tamen procedit si obiecta nullitas non implicet totalem iurisdictionis defectum, vel non subsistens, vel saltem dubio probetur.*
25 *Sententia, quæ iusta dignoscitur, confirmari debet.*
26 Cconstitut. sanct. mem. Innoc. VIII. 13. in Bull. tom. 1. *quando conueniat.*
27 *Creditum, si dicatur quod non est liquidum, non ex hoc dicitur reprobatum.*
28 *Creditum, quando erit liquidatum, tunc de eo habenda erit ratio.*

DECISIO CLIII.

CEnsuerunt Domini sententiam A.C. esse confirmandam, nam illius validitas probatur ex inspectione processus, † ex quo constat illam fuisse prolatam seruatis seruandis iuxta *dec. Verall. 262. p. 2* & penes sanct mem. Gregor. *dec. 228.* ac bon. mem. Buratt. *dec. 812. n. 1.* & bon. mem. Coccin. *dec. 429.* Iustitia verò ex partitis librorum DD. de Siris propriâ manu D. Francisci conscriptis, legitimè extractis, & habitis pro recognitis, quibus apparet illorum debitor de aureis 8238. 19. 9. stamp. (ad quorum restitutionem fuit condemnatus) pro residuo maioris summæ. Vnde ipsius resultat † confessio, quæ omnes alias probationes præcellit, & paratam aduersùs illum habet executionem *c. tuas extr. de prob. l. cum tela 2. C. de transf.* Rota in Rom. pecuniaria 9. Decembris 1644. *in §. Iustitia* pariter cor. R.P.D. meo Bichio, & Modern. Rom. *discept. 183. à 10. & seqq. vers. quibus adde*, &c. præsertim inter mercatores, inter, & contra quos idem A. C. procedere † potest summariè, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figurâ iudicij, ac manu regiâ, vt legitur in Bullâ S.M. Greg. XIII. Dat. prid. id. Decembr. anni 1590. *in §. 10. eas videlicet, & seqq.* & fuit ponderatum *in dec. 446. sub num. 1. vers. nam inter*, &c. *part. 2. rec.* & in d. Romana pecuniar. 15. Maij 1644. *in § post hæc*, & 9. Decembr. eiusd. anni *in § nam validitas* cor. præfato R.P.D. meo Bichio.

1

2

3

Neque redargui potest ob non admissam compensationem Salarij per eundem Franciscum prætenti pro spatio 11. circiter annorum, quibus ministerium, ac operam suam impendit in negotiis dd. de Siris, & participationis lucrorum ex nonnullis cum eo communicatis.

Quia cum illi impugnent prætensum eius creditum, non solùm ratione qualitatis seruitij, ac quantitatis Salarij, quod non fuit inter eos conuentum, verùm etiam in substantiâ prætendentes ipsum suscepti muneris partes ex æquo non præstitisse, & deductam participationem negant, vt apparet ex eorum respõsionibus ad positiones pro parte d. Francisci productas. Hinc certè dubium redditur, † & illiquidum eius creditum Rota *dec. 520. sub n. 2. vers. nam instrumenta*, &c. *& seqq. p. 1. diuers.* atque ideò non erat compensandum cum credito actorum certo, ac indubitato ex dictis partitis probato *l. fin.* ibiq; gl. & Cyn. *n. 2. vers. secundò nota*, &c. Odofr. *in princ. vers. & primus est*, &c. Bart. *n. 4. vers. quæro dicitur hic*, &c. Bald. *n. 4. vers. secundò nota*, &c. Alber. *sub n. 1. vers. & quod de non liquido*, &c. Ang. *sub n. 1.* Salic. *sub num. 1. vers. item nota quòd compensatio*, &c. & alij DD. *C. de compens.* Rota penès bon. memor.

4

5

Card.

Card. Seraph. *dec.* 145. *n.* 4. *vers. tamen hoc procedit*, &c. & *in recent. dec.* 194. *sub n.* 3. *vers. & per consequens part.* 1. *& dec.* 380. *sub n.* 3. *vers. quantum ad compensationem*, &c. *p.* 3. *ac dec.* 125. *n.* 5. *vers. non obstat*, &c. *part.* 4. *& dec.* 205. *num.* 4. *& seqq. vers. cum itaq.* &c. *part.* 5. ac penes Coccin. *dec.* 326. *n.* 3. *vers. nec exceptio*, &c.

6 Nec obstat quòd † ad liquidandum huiusmodi creditum assignanda esset congrua dilatio Francisco.

Quia cùm ipse distulerit illud deducere post quam iam erant termini substantiales in causâ principali 7 finiti, non tenebatur Iudex † longiorem dilationem statuere, sed benè potuit (vt fecit) illius iuribus, vti maiorem expolcentibus discussionem reseruatis super actoris instantia † iam plene probatâ sententiam definitiuam proferre iuxta text. *in d. l. fin. Cod. de compens.* vbi ita declarat Bart. in lectura antiq. *sub num.* 8. *vers. ad hoc respondeo*, &c. dicens, quòd vbi compensatio fuerit opposita 9 ante sententiam, non † assignantur nouæ dilationes, sed si quid superfit agendum, in causâ principali, admittitur intra eundem terminum eius probatio, sin minùs est in arbitrio Iudicis, illam admittere, vel reseruare, ad hoc † vt sententia in 10 ipsâ principali causâ non impediatur & sequitur Castr. *in l. in ea sub num.* 2. *vers. vel dic melius*, &c. 11 *Cod. eod.* dicens hanc † probationem esse faciendam intra terminum principalis instantiæ, ita quod ex eâ causâ suspendi, vel prorogari non sit necesse post Azor. *in summ. eiusd. tit. sub num.* 12. *vers. si verò maiorem*, &c. id enim eius arbitrio remissum 12 est, quando scilicet huiusmodi exceptio † altiorem, vel breuiorem requirat indaginem, & dilationem, ac proinde admitti, vel reseruari debeat, vt probatur ex *d. l. fin. ibique no. gl. in verb. indaginem vers. vel officio Iudicis*, &c. Cyn. *sub n.* 18. *vers. alij dicunt*, &c. Bald. *sub n.* 9. *vers. secundò oppono*, &c. & alij DD. communiter, & rursùs idem Bald. *in d. l. in ea sub n.* 4. *C. de compens.* & alij relati per Modern. Roman. *decis.* 129. *à num.* 16. *& seqq. vers. præsertim quando* &c.

Iustè arbitratus fuit Iudex in proposito casu deducta pro parte Francisci ampliorem exposcere indaginem, quippe vndique etiam in substantiâ (vt dictum est) controuersa ad sui perfectam liquidationem 13 † exactiores facti probationes, & iudicialem declarationem requirebant Bald. *in l. item si quis in secundâ lectur. à sub num.* 3. *vers. nec potest dici*, &c. *ff. de pact.* & sequitur Rot. penès bon. memor. Card. Mantic. *decis.* 221. *sub num.* 8. *&* 9. quæ non nisi longo cum temporis interuallo perfici poterant, † vt exitus comprobauit, cùm adhuc elapso 14 iam ferè anno post introductam causam in Rota minùs completa fuerint, Ideóque meritò ad retardandam sententiam super credito liquido admittenda non erant, vt benè probat Sutd. *conf.* 246. *à n.* 4. *vers. & quamuis*, &c. *& seqq.* Rota penès Cæsar. 15 de Grass. *dec.* 2. *sub n.* 2. *vers. vnde cùm non appareat*, &c. *ac seq. de solut.* & sanct. mem. Greg. *dec.* 220. *n.* 5. *vers. & denique*, &c. *p.* 1.

Minùs visa fuit relcuans obiecta nullitas eiusdem sententiæ ex defectu iurisdictionis, quia scilicet post quam Iudex admiserant articulos pro parte eiusdem Francisci productos, mandauerat que super eis 16 † recipi testes ad primam, & 30. sequentes dies, nihilominus eâ dilatione pendente sententiam protulit contra text. *in l. siue pars, C. de dilat. c. consuluit extr. de off. deleg. cap. Significante de appell.*

Quæ quidem (an sit de effectu illius Decreti) Domini existimarunt esse difficultatem. Tum quia † non fuit simpliciter factum, sed sub conditione, *nisi tamen pars aduersa hinc ad primam &c. aliqua releuans deduxerit cum intimatione prius d. parti aduersæ legitimè faciendâ*, &c. quæ cùm ex processu non appareat subsecuta, † ideò decretum ipsum suspensum, & immo remansit Gras. *conf.* 128. *sub n.* 2. *vers. quòd apertius demonstratur*, &c. *lib.* 1. Oldrad. *decis.* 145. *sub n.* 5 *ad fin. vers. & idem dicendum est* &c. Rota *in recent. decis.* 90. *sub n.* 4. *vers. nec tertium Decretum*, &c. *p.* 3. *& prius dec.* 17. *sub n.* 2 *vers. nec obstat*, &c. *& decis.* 167. *sub num.* 7 *vers. secundò*, &c. ac *decis.* 725. *num.* 8. *ac seq. vers. secundò principaliter*, &c.

Tum quia deinde instantibus prædictis de Siris fuerunt per eundem Iudicem citatæ partes, reiterati termini substantiales, & facta conclusio in causâ, † cuius vigore reputatum reuocatæ omnes dilationes probatoriæ antecedentes, iuxta text *in cap. cum dilectus illique glos. in verb. concluso & DD. extr. de fid. instr.* Alex. *cons.* 77. *in causâ accusationis n.* 9. *vers. quia respondetur lib.* 1. Cephal. *cons.* 51. *sub num.* 19. Præterea Gail. *observ.* 108. *num.* 2. *lib.* 2. cum aliis adductis per Modern. Rom. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 16. *& seq.* Quod quidem Iudex facere potuit, † dum pars instabat pronunciari super eo, quod iam plene liquebat ad *leg. quod iussit*, vbi Bald. *sub num.* 5. *vers. veniamus*, &c. & alij DD. *ff. de re iudic. gloss. pen. in d. leg. siue pars* & ibi Bald. *sub num.* 1. *vers. nisi Iudex*, &c. *Cod. de dilat.* & successiuè sententiam proferre, † quæ ex hoc capite nullâ dici non potest Veitr. *in praxi lib.* 7. *cap.* 1. *à num.* 15. *vers. exterùm & seq.* dicens *sub n.* 17. *vers. mos iudiciorum inolenit*, &c. quod in Romanâ Curiâ huiusmodi stylus adeò receptus est, quod solent † Notarij absque aliâ partis expressâ petitione prædictam reuocationem extendere tanquam clausulam solitam Grat. *cons.* 77. *sub n.* 16. *& seqq. vers. non obstat lib.* 2. Gabr. *com. concl. lib.* 2. *tit. de dilat. concl.* 1. *n.* 9. *vers. Tertio limita*, &c. Lancellot. *de attent. part.* 2. *c.* 7. *n.* 10. *&* 11. *v. Primò nisi Iudex*, &c. Mylinger. *observ.* 10. *lib.* 1. & Rot. penès Put. *decis.* 65. *lib.* 1. *in correct.* & Card. Seraph. *decis.* 515. vbi agitur de sententia A. C. *n.* 4. *vers. stante autem*, &c. *part.* 2.

Et in omnem casum cùm ex deductis coram Rotâ iam constet de iustitiâ † prædictæ sententiæ, ea potest confirmari Bart. *in l. si expressim sub rubr. mer.* 14. *vers. & dico quod Iudex Nullitatis*, &c. *ff. de appellat.* Alex. *cons.* 111. *viso themate suprascripto per tot. lib.* 5. *& cons.* 73. *in casu appellationis sub n.* 11. *vers. Tertio respondeo lib.* 6. & adducti per Vant. *de de nullit. lib. fin. à n.* 129. *vers. erit etiam consilium*, &c. *& plur. seqq.* Rimin. iun. *cons.* 591. *à n.* 16. *vers. sed vlterius*, &c. *& seqq.* & alij, etiamsi pars contradicat, quia cùm in proposito casu eiusmodi obiecta † nullitas non implicet totalem iurisdictionis defectum, vt firmauit Rota penès Puteum *d. dec.* 65. *à num.* 2. *vers. fuit conclusum*, &c. *lib.* 1. nec dubitari dici possit, quam imo ex prædictis, vel non subsistens, vel saltem dubia probetur, Ideò illius oppositione non attentâ, confirmari potest sententia, † quæ iusta dignoscetur. Rota penès sanct. mem. Gregor. *decis.* 131. *sub num.* 1. *& num.* 8. *vers. quæstionum*, &c. *& in recent. decis.* 474. *sub n.* 11. *vers. nisi nullitas cadat in dubium*, &c. *& decis.* 572. *sub num.* 5. *vers. tertia est*, &c. *part.* 2. Gabr. *cons.* 28. *n.* 2. *vers. sic. † nullitas non sit clara*, &c. *lib.* 2. quod etiam con-

uenit † constitut. sanct. mem. Innoc. VIII. *incip. finem litibus*, §. 10. *& si prima, vel secunda sententia. Constit.* 13. *Bullar part.*

Licèt autem Domini ex prædictis non potuerint habere rationem prætenti crediti Franciſci tanquam adhuc non liquidi, non tamen intenderunt illud reprobare, ſed ipſi ſalua eſſe iura, quæ
27 competunt, vt fecit etiam D. Iudex, à quo iuxta text. *in l. ſi autem* §. *final. de neg geſt. & in l. quod in diem, ff. ſi rationem, ff. de comp.* Ant. Fab. *def.* 5. *de compenſ* quòd ſi in vlteriori proceſſu fuerit ſufficienter liquidatum † habebitur de eo ratio, provt
28 iuris conſonum erit ad *l. ſi cum militi*, §. *cum intra diem ff. eod. tit.* Bald. *in d. l. in eâ ſub n.* 4 *C. eod.* Modern. Roman. *diſcept.* 445. *ſub num.* 22. *verſ. nam ſi Iudex*, &c.

Et ita fuit concluſum vtrâque parte, &c.

R. P. D. Bichio.

Bononien. Pecuniaria.
Veneris 19. *Ianuarij* 1646.

ARGVMENTVM.

Confeſſio mariti in publico inſtrumento emanata circa adminiſtrationem bonorum extradotalium cum conſenſu ipſius vxoris, & pacto reddendi rationem eorum fructuum, tane probat contra confitentem, eámque approbare tenetur, & quando ex dictis fructibus præſumatur, maritum ſoluiſſe debita propria.

SVMMARIVM.

1 *Hæres quatenus ſuppetunt vires hæreditaria tenetur ſoluere debita d. functi.*
2 *Notarius ſucceſſor poteſt extrahere inſtrumenta rogata per anteceſſorem.*
3 *Hæres bonis hæreditariis Vtens cenſetur adire hæreditatem.*
4 *Notarij ſucceſſoris aſſertioni quòd inſtrumentum fuerit repertum inter rogitus Notarij defuncti, an ſtandum ſit, vel facienda ſit recognitio.* n 5.
6 *Notarij negligentia non debet præiudicare veritati.*
7 *Verba temporis præſentis functionem temporis præteriti non recipiunt.*
8 *Contrarietas, vt euitetur, facienda eſt interpretatio.*
9 *Repugnantia, vt euitetur capienda eſt omnis interpretatio.*
10 *Notarius poſtquam fidem fecit de inſtrumento ſi deinde fuerit deperditus rogitus exiſtens in folio volanti, hoc partibus nocere non debet.*
11 *Confeſſionis error, vt probetur ad hoc requiruntur probationes omnino concludentes, ac neceſſariæ.*
12 *Confeſſio, quando eſt multis adminiculis ſuffulta, tunc pleniores probationes requiruntur ad probandum eius errorem.*
13 *Bona Extradotalia vxorum, mariti de conſuetudine ſolent adminiſtratore, vti procuratores.*
14 *Mandatum maritus non habet à lege pro adminiſtratione bonorum extradotalium.*
15 *Teſtium depoſitionibus ſuper interrogatoriis potius eſt ſtandum, quam ſuper articulis.*
16 *Teſtes examinati in iudicio criminali probant etiam in iudicio ciuili, ſi agatur de eadem re & inter eaſdem perſonas.*
17 *Teſtes examinati in iudicio criminali tunc probant etiam in iudicio ciuili, quando fuerunt examinati parte citata, ſecùs ſi pro informatione Curiæ ſine citatione.*
18 *Maritus ſi faſſus fuerit conuertiſſe fructus bonorum extradotalium in proprios vſus modo ſi teſtes aſſerant, quod vxor adminiſtrabat d. bona, qualiter id interpretandum veniat.*
19 *Adminiſtrare ille dicitur, qui per alium adminiſtrat.*
20 *De fructuum perceptione in genere, quando conſtat, tunc quantitas eorum coniecturis probatur.*
21 *Maritus quando poſſit deduci quod ſoluerit debita propria ex fructibus bonorum extradotalium vxoris.*
22 *Donatio inter maritum, & vxorem eſt prohibita.*
23 *Inſinuatio non requiritur vbi donatio eſt roborata iuramento.*
24 *Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur.*
25 *Hæres tenetur ſtare facto defuncti.*

DECISIO CLIV.

INſtante Carolo Beccadello fuit hodie reaſſumpta diſputatio ſuper deciſis 26. Maij 1645. coram me, * & non obſtantibus ab ea longâ ſerie deductis, Domini ſteterunt in deciſis, reſpondendo conſtare de re iudicata, non autem de cauſis reſtitutionis in integrum, nam ipſa fuiſſe tempore ad appellandum non negatur, iuſtitia verò ſententiæ reſidet in publico inſtrumento continente confeſſionem Laurentij Bonfignorij de adminiſtratione bonorum extradotalium Geſiæ vxoris ipsâ conſentiente, præuio tamen pacto, quod fructuum perceptorum rationem reddere teneretur, ac de quantitate dd. fructuum in ſummâ librar. 32400. in proprios vſus viri conuerſa, quam confeſſionem inſtrumento publico probatam, & roboratam iuramento Beccadellus, cùm ſit hæres confitentis, tenetur † approbare, ſaltem quatenus vires hæreditariæ ferunt Menoch. *conſ.* 86. *n.* 43. Honded. *conſ.* 3. *n.* 53. *lib.* 1. Rota *in rec. dec.* 61. *n.* 4. *dec.* 256. *num.* 5. *part.* 2. 1

Nec releuant ſæpiùs allegatæ exceptiones, vel contra fidem inſtrumenti, vel contra veritatem confeſſionis, viſæ enim ſunt elidi ex deductis in primâ deciſione huius cauſæ edita 29. Aprilis 1644. coram Reuerend. P. D. meo Royas; & in alterâ coram me, cum inſtrumentum ex rogitibus Laurentij Ciocchæ de eo rogati † fuerit extractum à Ioanne Baptiſtâ illius Patre, vt potuit etiam abſque patris citatione vigore ſtatuti Bononiæ concedentis hanc facultatem Notarij defuncti hæredi, qualem Ioann. Baptiſtam conſtat, quia eſt Pater, ac tanquam hæres hoc inſtrumentum è rogitibus filij vigore dicti ſtatuti in publicam formam redegit, omneſque alios filij rogitus retinet. 3
Retinendo enim, & vtendo rogitibus filij defuncti probatur illius hæreditatem adiuiſſe, cum inter bona hæreditaria fructifera, & ſpectatiua ad hæredem Azcued. *ad nouam recop. lib.* 4. *titul.* 21. *lib.* 4 *num.* 1. Guid. Pap. *deciſ.* 19 *num.* 6. *ex text. in* §. *qua verò agnitur Auth. de defenſor. Ciuit.* cum

alijs

alus allegatis per Borell. *in summ. decis.* 16. *n.* 235. & 275. & 76.

Et gratis opponitur de non recognitione instrumenti, cum illa nec desiciat in matrimonio compulsto ad instantiam Beccadelli, quo Gelia non vtitur, nec in originali, quod Gelia produxit, nam vti rogitus filij fuit recognitus, ac transumptus à Patre
4 pariter † Notario, cui eodem statutum Bononiæ det facultatem trâsumptandi, stetur illius assertioni, quòd instrumentum fuerit repertum inter rogitus filij defuncti, quâuis (quod tamen est falsum) cor. Iudice
5 † competoriali nulla deinde fuisset facta recognitio Seraph. *dec.* 1028. *n.* 8. vbi hoc ampliatur quando adiectarius eodem instrumento vius fuit, qui est casus noster, quia Beccadellus instrumentum produxit, neque tunc impugnauit ex capite non recognitionis, sed solum, quia non fuit protocollatum, aut registratum, vt statutum Bononiæ requirit, aut in aliquo libro descriptum, quæ non tollunt fidem instrumenti, quia registratio abiit in dissuetudinem, & omissio Notarij rogati in protocollando, ac describendo instrumentum in libro, siue prouenerit à casu, vt verius est, quia ille, paulò post † rogitum decessit, siue à negligentia, eiusdem Notarij, veritati instrumenti non detrahit Castar. *cons.* 307. *num.* 1. *vers. breuiter ergo lib.* 1. Canaler. *decis.* 122. *n.* 11. *vbi allegantur concordantes.*

Non obstat quòd idem Ioannes Baptista Pater Notarij rogati declarauerit sub die 20. Decembris 1639. se in protocollis, rogitibus, & scripturis filij non inuenire instrumentum, de quo agitur, quia inde non sequitur, quòd non inuenerit de mense Aprilis præcedentis, quo instrumentum tanquam repertum inter filij rogitus reassumptus fuit,
7 † cùm verba temporis præsentis functionem temporis præteriti non recipiant, vt notant DD. *in leg. si vsusfructus, ff. vsusfruct. leg.* Bald. *in cap. licet sub num.* 2. *vers. in dic. contra de suppl. neglig. Prælat.* Ruin. *con.* 203. *num.* 92. præsertim ad euitandam contrarietatem, quæ vt euitetur
8 intelligenda est dicta declaratio de tempore † diuerso Felin. *in cap. transiato num.* 8. *circa med. de const.* Ruin. *con.* 130. *num.* 6. *lib.* 3. Rota *decis.* 147. *num.* 18. *part.* 1. *recent. decis.* 351. *num.* 31. coram Sanct. Mem. Gregor. XV. de rogitibus, ac scripturis descriptis in protocollo, vel in libro, non autem existentibus in foliis volantibus, inter quæ aderat præsens rogitus, maximè quia ipse Ioann.
9 Baptista de anno 1640. affirmauit † instrumentum reperisse in fasciculo rogituum filij, & omnis interpretatio sumenda Alex. *cons.* 185. *n.* 4. *& seqq. lib.* 7. Rot. *dec.* 167 *num.* 51 *& seqq. p.* 1. *rec.* vel in omnem euentum esto postquam instrumentum de mense
10 Aprilis fuerat reassumptum, deperditus † fuisse rogitus existens in folio volanti, hoc partibus non noceret Corn. *cons.* 210. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 4. Aym. *cons.* 121. *sub num.* 11. *vers. alibi scribit. il* 1. Paris. *cons.* 104. *num.* 62. *&* 63. *lib.* 1. Gratian. *discept.* 468. *n.* 41. *&* 42.

Quo verò ad errorem confessionis quamuis allegari possit, probandus tamen est per probationes †
11 omnino concludentes, ac necessarias, & quæ excludant etiam per possibile veritatem confessionis Rota inter recent. *dec* 261. *d* 25. *p.* 7. *dec.* 337. *n.* 34. *& seq.* cor. R. Vrgellen. & in aliis allegatis *in* 1. *dec. cor. rot* §. *& vxori*, maxime quia confessio emanauit pro exoneratione † conscientiæ & fatetur ad-
12 uersarius ibidem ponderatis, quibus concurren-

tibus solidior euasit, vt per Bald. *in l.* 5. *n.* 3. 7. *ex quibus verbis, C. probat.* Grammat. *dec.* 8. *sub n.* 9. *& dec.* 72. *n.* 4. Boër. *dec.* 163. *n.* 17.

Tales autem non sunt probationes, quæ eliciuntur ex locationibus bonorum factis communi nomine vxoris, & viri ex mandato Procuræ vxoris personam eiusdem viri ad petendam associationem ad bona caducata, & similibus, quia benè se compatiuntur, quod maritus Gesiæ etiam nomine vxoris locauerit, & alias actus fecerit, & tamen administratio fuerit † penès virum, cùm 13
etiam vigeat consuetudo, quòd viri bona extradotalia administrarent vxorum nomine tanquam Procuratores Aym. *consil.* 91. *num.* 7. Rot. *dec.* 529. *num.* 8. *part.* 5. *recent.* dictoque mandato Procuræ ad exigendum iudicialiter ad bona caducata opus fuerit, quia in bonis extradotalibus † qualia sunt 14
ista maritus, nec de iure communi habet mandatum *leg. maritus* vbi Bart. *num* 2. *Cod. Procur.* cum aliis allegatis *in prima decis.* §. *non etiam*, nec de iure municipali Bononiæ, quo bona dotalia, & extradotalia æquiparantur solùm respectu acquisitionis fructuum faciendæ per virum ex præsumptâ voluntate vxoris.

Minus vrgent testes, quia examinatorum in partibus. Primus super interrogatoriis deposuit se nescire, quòd Gelia administrauerit ante annum 1620. sed solùm post infirmitatem vir, qui incœpit anno 1621. & † inhærendum est depositioni 15
super interrogatoriis, potius quàm super articulis Rota *dec.* 774 *n* 3. *par* 3 *recent.* secundus non percutit tempus ante annum 1621. vt ponderat prima decisio § *assertum* vbi vltra soluuntur depositiones testium examinatorum in Curiâ, tam in Iudicio ciuili, † quàm in criminali, & quatenus 16
additur, quòd examinati in criminali probant in ciuili, si agitur de eâdem re, & inter easdem partes ex allegatis per addent. ad Buratt. *dec.* 118 *n.* 15. respondetur hoc procedere, quòd testes fuerint examinati parte citatâ † secùs verò si pro informatione Curiæ sine partis citatione, vt per allegat, per 17
Add. *ibid. n.* 14. & alios quos refert, & sequitur Rota *inter impress. post cons.* Farin. *dec.* 89. *n.* 2. *dec.* 150. *num.* 1.

Cum præterea stante confessione viri, quod bona administrauit, & fructus in suos † conuertit, 18
testes deponentes de administratione dependente à viro, vt explicat primus testis Geliæ examinatus in prætenso iudicio criminali, adeò quòd semper verum est dicere, quòd vir fructus consumpsit, & bona administrauit, cùm administrare † dicatur, 19
qui per alium Administrat *leg. tres tutores* §. *non solum, leg. ita autem* §. *gessisse, ff. de administr. tut. leg. vero Procuratori, ff. solut. gloss. in leg. quicunque* §. *non tamen verb. duntaxat, ff. insist. act* Grat. *discept.* 677. *n.* 23. *& seqq.* Rot. Ianuen. *dec.* 14. *num.* 2. *&* 3.

Tandem error circa quantitatem fructuum perceptorum tollitur ex deductis in *Primâ decis* §. *penult.* maximè quando † constito de perceptione 20
fructuum in genere quantitas etiam coniecturis probatur Menoch. *præs.* 9. *num.* 26. *lib.* 3. & solutio æris alieni ad vxorem spectantis eo magis præsumi debet facta de bonis ipsius vxoris, quia alioquin maritus non se constituisset successiuè debitorem totius summæ librarum 32400. Vnde concurrentibus adminiculis, nempe quòd maritus bonorum administratorũ inuentarium non confecit, † 21
quod non reddidit rationẽ de bonis mobilibus, quæ

in dantibus tàm vrbanis, quàm rusticis adfuisse patet ex testamento Patris Getiæ, & aliis, resultat saltem possibilitas, quod maritus æs alienum non soluerit de proprio, aut si fuerit aliis bonis vxoris re imbursatus laf. *in l. si quidem n.* 3. *C. transact.* Aym. *cons.* 129. *n.* 9. Hond. *cons.* 47. *num.* 3. *lib.* 1. *C cons.* 39. *n.* 66. *lib.* 2.

22 Et in omnem euentum † si confessio viri esset excessiua, quod negatur, & sic aliquo modo præsumi posset facta in fraudem prohibitæ donationis, vt latè probat Guttier. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 15.
23 *n.* 2. *& penult.* quæ tanquam vallata iuramento, † propter quod cessat necessitas insinuationis ex allegatis in Auximana *fideicommissi* 28. *Ian.* 1641. § *nec dicatur* coram R. D. meo Decano morte viri confirmata fuisset *l. cum hic status* 33. *in princ. ff. donat. inter vir. & vxor l. donat.* 25. *C. eod.* Itavt Beccadellus, quia est hæres viri, † siue confessioni, siue donationi stare teneatur *l. cum à matre* 14. *C. rei vendicat. cum vulgar.*

Et ita resolutum vtraque parte, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana alimentorum.

Mercurij 30. *Iunij* 1642.

ARGVMENTVM.

Socer, & maritus, licèt pro virili teneantur præstare alimenta nurui, tamen tunc socer potest condemnari ad totam sustentationem, quando constat de inexigibilitate filij, nam, & quando plures tenentur aliquem alimentare, eo casu si aliqui ex eis sint difficilis exactionis, cæteri ad id licitum est condemnare reliquos.

SVMMARIVM.

1 *Socer videtur in subsidium obligatus tradere alimenta nurui.*
Maritus & socer pro virili videntur condemnandi ad præstanda alimenta nurui n. 1.
2 *Super Matrimonij validitate Item agens socer tenetur præstare alimenta nurui, non secus ac filio.*
3 *Quod procedit etiam si filius duxisset vxorem sine consensu patris.*
4 *Socer tenetur in solidum præstare alimenta nurui, si filius iam diu versatur in longinquis partibus.*
5 *Inexigibilitas debitoris probatur ex relatione executorum.*
6 *Alimenta plures, quando alicui præstare tenentur, & difficilis est ab aliquo ex eis rata exactio.*
7 *Tunc licèt vnus ad totam summam condemnare, ne alimentarius ob minutam exactionem damnum patiatur.*
8 *Alimentarius ne ob non facilem exactionem totius summæ necessaria suæ sustentationi, fama pareat, & plures sunt obligati, quid sit faciendum*
9 *De filij inexigilitate, quando constat, quoad præstationem alimentorum vxori, tunc socer actione subsidiaria potest condemnari ad totalem subministrationem.*

DECISIO CLV.

PEtronilla, cui præstanda esse alimenta [illegible] seo viro, & Nicolao socero validitatem [illegible] monij iudicialiter impugnantibus decisum [illegible] fuit, instetit in relationibus causarum, vt mandatum executioni mitteretur contra socerum [illegible] integra summâ.

Ad quam Soceram non teneri informantes [illegible] aduersò deducebant, siue quia Socer videatur [illegible] gatus tantùm in subsidium, siue quia, cùm teneatur † ad præstationem alimentorum Socer & [illegible] quilibet pro virili videtur condemnandus, *l.* 1. *C.* [illegible] *plur vna sint l. si quis separatim §. quoties ff. de* [illegible] *pell* Bertrand. *cons.* 260. *n.* 1. *lib.* 3 Surd. *cons.* 150. [illegible] *n.* 35 Cost. *de port. rat. q* 33. *n.* 3. Milanens. *decis.* [illegible] *n.* 86. *lib.* 1.

Sed nihilominus Domini dixerunt, quòd [illegible] præuiis diligentiis contra Virum pro rata [illegible] spectante, Socer nedum ad suam rata[illegible], sed [illegible] filij, & sic ad integra alimenta tenetur, fuit enim per alias decisiones in causâ emanatas declaratum alimentorum debitor, non solum in subsidium, [illegible] etiam tanquam principalis, quia eodem momento [illegible] tem agit super matrimonij validitate, & de [illegible] alimentis prouidere Nurui, non secùs ac filio, [illegible] præter allegatos in *d. decis.* tradit Petrus Barbos. *in l. maritum n.* 59. *vers. & facit ff. solut. matr.* Rimin. *iun. cons.* 133. *n.* 46. *ex tex. in l. si quis à liberis* § [illegible] *tantum ff. de liber. agnosc.* Menoch. *de arbitr. cas.* 348. *n.* 14 *vers. & quemadmodum cent.* 4. Cost. *de remed. subsidior. remed* 105. *sub n.* 3. Viu. *dec.* 523. *n.* 1. *&* [illegible] vbi † ampliat quamuis filius exorem duxisset [illegible] consensu Patris *lib* 4.

Vndè cùm difficile sit ratam à filio exigere, vt patet; tum quia ille iamdiu † moraliter in longinquis 4
partibus Hispan. *ad text. in Auth. præsente &* [illegible] Cyn. *n.* 3. *C. de fideiuss.* Alexand. *cons.* 100. *sub n.* [illegible] *vers. nam quando lib.* 5. Grat. *cons.* 28. *n.* 17. *lib.* 1. H[illegible] riq. *de fideiuss. c.* 27. *p.* 1. *n.* 62. Guid. Pap. *dec.* 57. *n.* 1. *& seqq.* Tum quia est filiusfamilias peculio carens, & patebit clarius ex relationibus executorum, & citationibus Soceri ad indicandum bona filij, per quas illius inexigibilitas probatur, iuxta th. ordinem *gloss. in l. à Diuo Pio §. in vend. verb capiantur ff. de re iud* quam sequitur Ang. Pacian. & alij allegati a Cirinc. *contr.* 5. *n.* 142. *& seqq* Rota in Bonon. pecuniaria 17. Ian. 1641. cor. R. P. D. meo Carillo.

Potest executio fieri † contra Socerum pro totâ 6
summâ, ita mandante iudice, cui vbi plures ad alimenta alicui præstanda tenentur, & difficilis est 7
ab altero ex filiis eius rata exactio, licet vnum ad totam summam condemnare, ne alimentarius ob minutas exactiones incommodum patiatur, & quia 8
ob non facilem exactionem totius summæ necessariæ suæ sustentationi fame pereat, vt est text. exp. *in l. si lent. in princ. de alim. & cibar l. & ex hoc* [illegible] *tus not. at* Bart. *in l. cum ij §. vlt. igitur n.* 6. *ff. de transact.* Fulgos. *ibid n.* 4. *in fin.* Ias. *n.* 12. Rain. *cons.* 81. *sub n.* [illegible] *vers. quia plurib. lib.* 2 Anch. *cons.* 254. *ci ca. fi.* [illegible] *nisi ad ipsorum.* Surd. *de alim tit.* 5. *q* 9. *n.* 22. [illegible] *addit. ad dec. March.* 107. *n.* 65.

Præter quòd constituto de inexigibilitate [illegible] patrat, quatenus opus sit, etiam † actio subsidiaria 9
contra Socerum Ruin. *cons.* 144. *n.* 6. *vers. vel* [illegible] *potest lib.* 5.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D.

R. P. D. CARRILLO.

Postea Præside Vallisoletano.

Eugubina Erroris Calculi.

Luna 10. *Iunij* 1641.

ARGVMENTVM.

De veritate quando constet, & clarè appareat, de eâ, tunc non obstantibus quibuscumque attendenda venit, & quando dicatur de errore constare. Ratio semel reddita licèt amplius reddi non debeat, tamen quando id non procedat.

SVMMARIVM.

1 *Veritas vbi constat non est attendendus error.*
2 *Negatiua benè probatur ex inspectione rei.*
3 *Partita error, ex quo, satis dicatur constare.*
4 *Computa, & epistolæ benè probant contra eas conficientes.*
5 *Error probatur eò ipso, quòd docetur, rem aliter se habere.*
6 *Ratio semel reddita non debet amplius readdi.*
7 *Periti relationis acceptatio, constito de notabili errore non præiudicat.*
8 *Computa sæpius reuideri possunt, & denuò tractari constito de causa erroris.*
9 *Contractus à conuentione partium legem accipiunt.*
10 *De veritate aliquâ non potest dici constare, dum de contrario apparet.*

DECISIO CLVI.

SEntentiam Rotalem confirmatoriam alterius A.C. quâ Michaël Angelus Zeccadorus hæres Francisci fratris condemnatus fuit ad restituendum Conuentionis duas partitas, nempe vnam ducatorum 216. aurei de Camera, & alteram scutorum 700. monetæ, dixerunt DD. esse confirmandam attentâ eius validitate, & Iustitiâ.

Validitas enim non impugnatur, & Iustitia cluceſſit ex tribus decisionibus in Causa factis coram Reuerendiſſim. P.D. meo Pirouano Decano sub diebus 27. Februarij, 22. Iunij, & 16. Nouembris anni præteriti, in quibus luculenter fuit discussum, & ostensum partitas præfatas adhuc deberi d. Zeccadoro non obstantibus instrumentis solidationis computorum, & acceptationis calculi facti ad † relationem Periti de communi partium consensu electi, attento manifesto errore in prædicta relatione calculi detectu *l. vnica C. de error. Calcul.* & tradunt communiter scribentes *in l. 2. C. de iur. fisc. emptor §. de pact.* Roland. *conf.* 49. *numero* 44. *lib.* 1.

Error autem quoad primam partitam ducatorum 216. clarè probatur, ex eo quòd d. Franciſcus Zeccadorus vti Procurator Mutij Conuentini exegit eandem summam à depositariis officij Plumbi, & tamen Peritus in d. calculo non posuit eam ad creditum eorundem Conuentinorum, 2 vt patet ex eius inspectione, qui † est bonus modus probandi negatiuam Bart. *in l. fin C. de reb. credit.* Natt. *conf.* 45. *num.* 3. *& conf.* 377. *num.* 9. Roland. *conf.* 1. *num.* 72. *& conf.* 2. *numero* 151. *volum.* 1.

Quo verò ad secundam scut. 700. pariter error patet, quia Peritus faciens debitorem d. Mutium Conuentinum d. Zeccadori in scut. 2167. & b. 67. subiunxit, *annullando la Poliza di scudi* 700. *per esser compresa in vn pagamento di scudi* 1130. *per il banco de Doni Sotto li* 22. *Settembre* 1601. & tamen in computis postea transmissus ab eodem Francisco de anno 1602. prædicto Mutio, idem † Mutius describitur creditor in scutis 42. pro 3 fructibus dd. scut. 700. iuxta pactum inter eos conuentum in saprædictâ Apochâ à Perito annullatâ in suâ relatione calculi, signum euidens, quòd si re vera d. scut. 700. fuissent restituta, & comprehensa in d. partitâ scutorum 1130. soluta de anno 1601. anno subsequenti non descripsisset Zeccadorus Conuentinum creditorum pro fructibus, qui ex debito extincto prouenire non possunt.

Idémque comprobatur tam ex aliis computis manu dicti Michaëlis Angeli scriptis, ac eidem Mutio transmissis, quam ex epistolis eiusdem Franciſci, & etiam Michaëlis Angeli, in quibus respectiuè apparet d. partitam scutorum 1130. fuisse contra distinctè positam à d. partita scutor. 700. hancque enunciatam vti existentem, non autem extinctam, quæ quidem confessio ex dd. computis, & epistolis resultans † sicut plenè probat 4 contra scribentes *leg. publica, ff. de polit.* Felin. *in cap. 2. de fid. Instr.* Crauet. *de ant. temp. 1. part. n.* 4. & in computis, & epistola dixit Rota Iannen. *in decis.* 18. *numer.* 8. ita quoque ad oculum demonstrat errorem, † qui probetur eo ipso, quòd 5 cùm constet rem aliter se habere *leg. si post diuisionem, Cod. de Iur. & fact. Ign.* Soccin. *conf.* 25. *num.* 3. *volum.* 4. Crau. *conf.* 188. *num.* 9. *verſ. probatur autem.*

Non obstat quòd Instrumentum solidationis computorum fuerit factum per viam transactionis, † quo casu ratio semel reddita amplius reddi non 6 debet, vt notat *in. d. l. vnic.* ibi, *si res iudicata non sunt, vel transactio non interuenit, Cod. de error. calcul.* Bart. *in l. 2. Cod. de iur fisc.* Quia transactio non fuit facta super computis solidatis, imo in eâ fuit explicitè reseruata reuisio computorum per Peritum facienda, in d. Instrumento *verſ. & nihilominus*, acceptio verò relationis calculi d. Periti postea secuta minùs † præiudicat, constito de errore 7 in considerabili quantitate, vt consuluit Soccin. *in conſ.* 190. *incipien nemini colum.* 3. *v. ex quibus patet lib.* 2. & ex pluribus author. firmat Munoz. *de ratiocin. admin. cap.* 41. *num.* 5. *&* 2. Cum aliis relatis *in* 1. *deciſ. cauſa §. attamen in fin.* & ratio est quia nemo debet locupletari cum alienâ iacturâ *l. nam hoc natura ff. de cond. indeb.* Maximè cum super calculo nulla lis præcesserit, tunc enim acceptatio calculi cum pacto de non conueniendo non impedit, quominùs ex † causâ erroris 8 ratio etiam sæpiùs computata reuideri, & denuò tractari debeat, vt per Text. *in d. l. vnic. C. de error. calcul.* declarat Ruin. *conſ.* 144. *ante fin. lib.* 1. Quem in terminis sequitur Tob. Non. *conſ.* 63. *n.* 19. *&* 20. & dixit Rota in Romana, seu Camerin. pecuniaria 16. Febr. 1626. coram bon. mem. Remboldo.

Demum non aduersatur, quod d. partita scutor. 700. asseratur remissa dict. Michaëli Angelo contemplatione remissionis honorarij præsensi ob pa-

trocinia præstita à d. Francisco per annos 20. in litibus eorundem Conuentinorum defendendis, & propterea inducta sit compensatio in prætensa transactione.

Quoniam ex lectura eiusdem Instrumenti tollitur obiectum, dum apparet, partes post mutuam compensationem vtriusque prætensionis subiunxisse, ibi, *& nihilominus non obstantibus supra expressis, vt veritas circa præmissa habeatur conuenêre dictæ partes per pactum expressum, quod computa inter eas tam facta, vt asseruêre de datis & receptis iterum fiant, & reuideri possint, & debeant, &c. Prout etiam conuenêre dictum Michaëlem Angelum teneri ad præcisiùs docendum, & ostendendum scuta 700. esse comprehensa in computis, seu pecuniis d. Mutio Visenti restitutis per d. Franciscum, prout dict. Michaël Angelus restituta esse asseruit.* Vnde patet, quòd non obstante remissione prætensi honorarij idem Zoccadorus se obligauit aliunde docere præcisa restitutione dd. sext. 700. & propterea cessat compensatio ex pacto apposito in eiusdem transactionis contractu, † qui à partium conuentione legem accipit, *l. contractus §. sed hoc ita ff. de reg. Iur. lib. 1. § ſs conueniat. ff. depositi. l. legem C. de pact.* Mant. *de contract. lib. 1. tit. 14. num. 5.* Tantùm enim abest, quòd docuerit de verâ restitutione dd. scut. 700. quin potiùs † contrarium constet ex superiùs deductis, & fusiùs ponderatis in decisionibus emanatis coram R. P. D. meo Decano, in quibus fuit plenè satisfactum cæteris omnibus obiectis, quæ contra prædicta replicabantur pro parte Zeccadori.

Et ita decisum vtrâque tantùm parte in formante, alterâ tamen pluries citatâ.

R. P. D. Panzirolo.

Postea S. R. E. Cardinali.

Romana fructuum dotis.

Lunæ 29. Aprilis 1643.

ARGVMENTVM.

In Instrumento dotali, si fuerit promissa magna dos ad pompam, & honorificentiam matrimonij, si posteà inter partes fuit declarata veræ dotis quantitas, tunc quoad illud plus, quod fuit expressum non debentur fructus dotales.

SVMMARIVM.

1 *Dotis fructus debentur ei, qui onera matrimonij subsstinuit.*
2 *Socer quando dicatur præstitisse alimenta filio, & nurui.*
3 *Per errorem quando constat, quòd aliquid fuit factum, non attenditur.*
4 *Apochà si quis vti intendit ad sui fauorem, debet etiam stare ei, in eis, quæ sunt contra se.*
5 *Epistola si sit comminatoria, & fiat in simplicibus terminis comminationis non relenat.*
6 *Fructus dotis constituæ ad maiorem pompam, non debentur quoad excessum.*
7 *Renunciare iuri quæsito, & nolle acquirere paria non sunt.*
8 *De iure tertij quis dare non potest, & quando id cesset.*
9 *Hominis specialis prouisio facit cessare prouisionem legis.*
10 *Dotis quantitas illa est attendenda, quæ ab initio fuit constituta, non autem ea, quæ fuit expressa ad maiorem pompam.*
11 *Declaratio ex intervallo facta non potest præiudicare ei, cui medio tempore fuit ius quæsitum.*
12 *Veritatis actus ab initio dum ex pòst facto fuit declaratus, tunc ille est attendendus.*
13 *Filiis non est præsumendum, quòd parentes voluerint præiudicare.*
14 *Iactare suum nemo præsumitur tenere velle. Actus geminati eò magis attendendi sunt.*
15 *Simulationis causa quando adest, tunc facilius præsumitur simulatio.*
16 *Simulata ea omnia præsumuntur quæ fiunt in executionem actus simulati*, & numero 17.

DECISIO CLVII.

OCtauius Costa nuptui tradidit D. Aureliam filiam de anno 1616. D. Carolo de Aste cum dote, prout fuit assertum, & Ioann. Baptistam Caroli patrem scut. 16. mil. auri, quam promisit soluere infra quinquennium, vel Carolo, vel Ioanni Baptistæ, & deinde ad omne eorundem beneplacitum, & interim teneri voluit ad fructus ad rationem duntaxat scutorum quinque pro centenario, & anno.

Post aliquos menses à die celebrationis prædicti instrumenti Ioann. Baptista, & octauius mediante apochà priuatà ab eisdem subscripta declararunt ad pompam, & pro maiori honorificentia matrimonij dotem fuisse promissam in summâ scutorum 16000. auri, sed re vera illam ab initio constitutam solum fuisse in scutis 14000. auri, & idem Ioann. Baptista tam suo proprio nomine, quàm dictorum coniugum promisit, & se obligauit nihil fore petituros præter dictam summam scutorum 14000. auri, quam postea sub die 22. Aprilis 1622. recepit ab Octauio, eámque esse asseruit pro integrâ, & finali solutione dotis promissæ, reliqua verò scuta 2000. dixit relaxasse iuxta formam prænarratæ declarationis.

Verùm D. Carolus post obitum Ioann. Baptistæ patris coram A. C. petit interusuria dictorum scutorum 2000. vt supra non solutorum decursa à die promissionis vsque ad obitum dicti Ioannis Baptistæ ad rationem scutorum quinque pro quolibet centenario, & anno, & post obitum vsque ad præsens ad rationem taxatum à statuto vrbis, videlicèt septem cum dimidio constituentia in totum scuta 2425. auri, pro quibus obtinuit ab A. C. relaxari mandatum contra bona hæreditaria octauij, & fuit vsque ad summam scutorum 710. auri pro fructibus decursis post obitum Ioann. Baptistæ ad rationem scut. septem $\frac{1}{2}$ pro centenario executioni demandatum, à quo interposita pro parte D. Philippi Costæ hæredes Octauij appellatione, causáque per Signaturam mihi commissâ proposui dubium, An mandatum A. C. esset confirmandum, vel infirmandum, & Domini responderunt esse infirmandum, quoniam quoad fructus decursos viuente Ioanne Baptistâ patre

non

non poterat relaxari ad fauorem D. Caroli cum
1 dicti fructus patri, † qui onera matrimonij sustinuit, siue eius hærede non autem Carolo, qui non sustinuit, nec est hæres deberentur, *l. 5. is qui stichum §7. §. ibi dos ff. de iur. dot.* Bald. Nouell. *de dot. part. 7. priuil. 2. n. 2. vers. si autem ipse filius* Rol. *de iur. dot. quæst. 110. num. 2.* Alex. Galuan. *cons. 26. num. 24. & plur. seqq.* Barb. *in l. si cum dotem §. transgrediamur num. 41. ff. solut. matrimon.* Fontanella *de pact. nuptialib. claus. 6. gloss. 1. part. 1. num. 42.*

Quòd autem pater sustinuerit dd. onera patet ex articulis medio iuramento pro parte Caroli productis vbi fatetur se fuisse semper sub cura, & potestate patris in illiusque domo, vna cum vxore,
2 filiis, & familiâ † inhabitasse, & congrua alimenta recepisse, cum aliis ponderatis in Romana Legitimæ 22. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Dunozetto.

Non obstat, quòd in apochâ prædictæ declarationis legantur hæc verba *perche intanto il Sig. Carlo sostenta il peso del matrimonio, pero il d. Sig. ottauia s'obliga per detti cinque anni pagarli cinque per cento per detti scudi 14. mila in loco d'alimenti*, quia vltra quòd ex antecedentibus, & subsequentibus verbis dictæ apochæ apparet illud no-
3 men, *Carlo*, erroneè fuisse appositum loco *di Gio. Baptista*, & hæc rei veritas conuincitur ex propriâ, & explicitâ ipsius Caroli confessione in dictis articulis emanata, si Carolus vult vti enuntiatiua
4 † circa sustentationem onerum matrimonij contenta in dictâ Apochâ tenetur ei stare contra se in eo, quod ibidem particulariter disponitur nimirum, quòd verè dos fuerit constituta in scutis 14000. auri duntaxat *l. 1. quæritur ff. de admin. tut.* Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. tit. n. 4. vers. ex quibus, & seqq.* Rota *decis. 184. num. 3. part. 2. recent.*

Nec etiam obstat epistola minatoria patris Ca-
5 rolo directa, quod cogitaret † se & vxorem alere ex fructibus dotis, quia stat in simplicibus terminis minarum, & adhuc eâ non obstante pater sustinuit onera matrimonij, vt latè in d. Romana Legitimæ firmatur, nec aduersatur, quòd Ioann. Baptista noluit acquirere fructus dd. scutorum 2000. dum illa per d. declarationem renunciauit, & perpetua quòd debeantur Carolo, quia declaratio Ioann. Baptistæ, quod dos ab initio
6 † fuerit constituta, in scutis 14000. est vera, & certè fructus istorum scutor. 2000. de iure non debentur, aut declaratio non est vera, dum ipse fecit amplissimum pactum, de non petendo ad fauorem debitoris dici non potest noluisse
7 fructus acquirere, † sed renunciasse iuri iam quæsito, quod facere poterat, nec de hoc Carolus potest conqueri, ex quo non sustinuit onera matrimonij.

Non obstat quòd hæres Octauij videatur dare
8 de iure Tertij, quia cum † ipse sit reus, & possessor bonorum contra quæ agit D. Carolus potest se, & suam possessionem defendere etiam allegando ius Tertij excludendum iuris Agentis, Surd. *cons. 415. numero 16.* Menoch. *de adipisc. remed. 4. num. 595.* Gratian. *discept. 855. num. 24.* Caputaq. *decis. 135. num. 2. part. 3.* Gregor. *decis. 415. num. 4.* & ibi Addent. *num. 6. vers. fallit 2. regula.*

Quo verò ad fructus decursos post mortem Ioann. Baptistæ vsque ad diem petitionis Caroli mandatum apparet excessiuum, ex quo fuerunt taxati iuxta dispositionem statuti Vrbis ad rationem scutorum septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno; cùm tamen illi posito, quòd deberentur, essent potiùs taxandi ad rationem scutorum quinque iuxta pactum expressum in in-
9 strumento dotali, quod cùm sit speciale hominis facit cessare prouisionem legis, *l. fin. de pact. conuent.* Cephal. *cons. 156. num. 45.* Surd. *cons. 156. num. 21.* & in terminis Rota Romana alimentorum 25. Iunij 1632. coram bon. mem. Mormanno.

Præterquàm quòd duo ex Dominis dicebant expressionem dotis in scutis 16000. auri fuisse simulatam vti factam ad pompam, ac pro maiori honorificentia matrimonij, cùm re vera illa ab
10 initio fuerit constituta solùm in scutis 4000. auri, vt constat ex prædictâ declaratione facta per ipsos contrahentes parentes dictorum coniugum, & consequenter illam maiorem quantitatem scutorum 2000. haberi pro non adiectâ, vt in specie trad. Valasc. *consult. 251. num. 11.* Buratt. *decis. 775. num. 1.* Reuerendiss. Vrgellen. *dec. 98. num. 10. ad med. & seqq.* Rota in Romana pecuniaria 25. Iunij 1632. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Romana dotis de Puliaschis 10. Decembris 1639. coram R. P. D. meo Dunozetto.

Nec obstare videbatur, quòd dicta declaratio vti facta ex interuallo non potuerit præiudicare Carolo, cui fuerat ius quæsitum ex instrumento dotali, Peregrin. *cons. 80. num. 7.* cum aliis allegatis.

Quia cùm illa patefaciat veritatem rei ab initio gestæ, ac sit verisimilis, & roborata pluribus
12 adminiculis suadentibus dictam dotem fuisse scutor. 14000. auri tantum videtur attendenda in præiudicium D. Caroli quamuis facta ex interuallo Griuell. *decis. 48. num. 11. & seqq.* quem sequitur in his terminis Fontanella *de pact. nupt. claus. 7. num. 3. part. 12. num. 61.* Surd. *decis. 55. num. 3. & per tot.* Rota *decis. 496. num. 1. part. 1. diuers.* & in Tudertina Societatis 21. Iunij 1638. coram me.

Verisimilitudo hîc autem est, quia res gesta fuit à parentibus, quos non est præsumendum voluisse præiudicare filiis, pro adminiculis
15 verò concurrunt quantitas notabilis scutor. 2000. auri, qualitas personæ D. Ioanni Baptistæ viri maximè prudentis, qui non passus fuisset dotem diminui, si verè fuisset scutorum 16000. ne aliàs videretur temerè voluisse iactare suum, germina-
14 tio prædictæ declarationis, nam priùs emanauit mediante apochâ, & postea in instrumento quietantiæ totius dotis fuit ratificata, & similis constitutio dotis scutorum 14000. auri facta per octauium aliis filiabus, quæ iuncta causa simu-
15 landi videlicèt, vt matrimonium honorificentius appareret sufficienter videbantur probare simulationem ex benè deductis in his terminis in Maceraten. Censûs 25. Februarij præteriti coram R. P. D. meo Royas.

Nec aduersari dicebatur, quòd Octauius in precibus porrectis Sanctissimo pro derogatione Constitutionis Sixti Quinti super excessiuis dotibus, narrauerit Dotem D. Aureliæ esse scutorum 16000. auri, quia † huiusmodi preces vti factæ in con-
16 sequentiam promissionis dotis in summâ scut. 16000. retinent qualitatem eiusdem simulationis,

adeò

adeò vt eodem modo quo promissio facta in in-
17 strumento detegitur simulata, † sic etiam dicatur narratiua facta in dictis precibus ex deductis per Farin. *de falsit. & simulat. quæst.* 162. *n.* 52. Rot. in dict. Maceraten. census coram R.P.D.meo Royas *in §. nec coniecturæ.*

Et ita parte vtraque, &c.

R.P.D. VEROSPIO.

Romana Saluiani.

Veneris 15. Ianuarij 1646.

ARGVMENTVM.

Immissio vigore Saluiani in vanum datur stante defectu crediti, & hypothecæ, & quando dicatur illud adesse. Et aliqua habes circa præsumptionem leg. Quintus ff. de don. inter vir. & vxor. Vidua sumens tutelam filiorum sine debitis solemnitatis, an transiens ad secunda vota teneatur postulare tutorem filiis apud Iudicem.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non intrat stante iniustitia sententiæ.*
2 *Immissio in iudicio Saluiani stante defectu crediti, & hypothecæ perperam datur.*
3 *Bona mulieris, præsumuntur esse mariti, ad hoc vt in dubio excludatur præsumptio turpis quæstus.*
4 *Sententia lata contra tertium possessorem, eo non citato illi non officit.*
5 *Præsumptio l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor. cuius fauore intret.*
6 *Dec. opinio* in conf. 137. *refutatur.*
7 *Præsumptio l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor an intret in iudicio possessorio.*
8 *Paupertas alicuius ex quibus probetur.*
9 *Bona præsumuntur vxoris, & non viri, quando mulier præstitit consensum in alienatione eorum.*
10 *Hypotheca cessatio, quando legitimè fieri possit per mulierem.*
11 *Mulieri dos restitui debet, si ipsa sibi eam constituit.*
12 *Hypotheca tacita legalis regulariter pro dotis restitutione contrahi solet in bonis mariti.*
13 *Mater, dum legitimè non suscepit tutelam filiorum, an transiens ad secunda vota teneatur illam dimittere.*
14 *Mater dum non seruatis iuris solemnitatibus administrauit bona filiorum non censetur administrasse,* & num. 15.
16 *Facto alterius nemo debet prægranari.*
17 *Lex non debet vltra casum expressum extendi.*
18 *Mulier illa non debet esse prioris conditionis, quæ seruato iuris ordine filiorum tutelam suscepit, quam illa, quæ de facto administrauit.*
19 *Hypotheca non admittitur nisi in casibus à iure expressis, amplia,* num. 20.
21 *Matris obligatio fortior est, dum legitimè tutelam suscepit, ac expresse spopondit Iudici non nubere, quam illa alterius matris, quæ de facto administrauit.*
22 *Mater quæ legitimè suscepit tutelam filiorum, antequam transeat ad secunda vota, rationem reddere, & reliquatum soluere tenetur.*
23 *Promittens aliquid non facere, fortius id tenetur seruare, quam ille, qui non promisit.*

DECISIO CLVIII.

IMmissionem obtinuerant in iudicio saluiani ab A. C. fratres de Ciambrottis super Vineâ pcc Parisanum possessa, quam antea in bonis Sanctij secundi viri Dignameritæ matris extitisse probauerant, & onere affectam hypothecæ contendebant ex generali obligatione bonorum eiusdem Sanctij contracta pro restitutione dotis consistentis in pluribus iocalibus, ac mobilibus pretiosis, quorum illa nullam rationem reddiderat post administratam filiorum tutelam, à quâ sententia interposita per eundem Parisanum appellatione, iuxta rescriptum commissionis, proposui dubium, an sit locus Ægidianæ, & Domini negatiuè responderunt ob iustitiam sententiæ, quæ † eius constitutionis effectum impedit, vt in dictâ constitutione sancitur inter alias impressas *lib. 6 cap.* 2. & aduertit Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *num.* 450. Rota coram. Mantic. *dec.* 33. *num.* 2. & coram Gregorio *decis.* 491. *num.* 5. *& in decis.* 221. *num.* 7. *part.* 4. *recent.* & deducitur ex defectu † crediti, & hypothecæ, sine quibus corruit immissio in iudicio saluiani decreta, *l.* 1. *ff. de saluian.* Cont. *in l. vnica C. si de moment. possess. limit.* 14. *num.* 11. Aretin. in §. item Scruiana, *n.* 31. *inst. de action.* Menoch. *de adipisc. remed.* 3. *n.* 163. cum aliis per Honded. *conf.* 17. *n.* 1. *&* 13. Rota coram Seraphino, *decis.* 1290. *num.* 5. *&* 775. *num.* 1. *part.* 5. *recent.*

Et licèt prædictum creditum deducerent iidem Ciambrotti ex sententiâ ab eodem A. C. super eius veritate obtenta contra matrem, ob plura iocalia, ac pretiosa mobilia Sanctio secundo marito tradita in dotem, quæ † tanquam in domo 3
Dominici primi viri reperta eiusdem fuisse censentur, ad euitandam turpis quæstûs præsumptionem iuxta Textum *in l.* Quintus Mutius *de donat. inter vir. & vxor. l. etiam C. eodem tit.* vbi gloss. *in verbo merito, & in l. cùm oporteat. C. de bon. quæ liber.* vbi gloss. *verb. eius substantia,* & Bald. *num.* 12. Alciat. *de præs. reg.* 3. *præsumpt.* 26. *num.* 1. Maresc. *variar. lib.* 2. *c.* 82. *n.* 1. Non tamen visa fuit eadem sententia iustificare prædictum creditum contra Parisanum † tertium possessorem in eius- 4
dicio non citatum Text. *in l. sap. ff. de rei vind. & in cap. quamuis eodem tit. & in l. si vnus §. ante omnia ff. de pactis,* & notant vtrobique DD. Barr. *in l. si superatus num.* 1. *ff. de pign.* Couar. *præt. quæst. cap.* 16. *num.* 1. Surd. *decis.* 256. *num.* 4. Contra quem tanquam extraneum, nec † milli- 5
tat ea legis præsumptio solum inducta contra vxorem fauore mariti, & illius hæredum, vt notant Bald. *in l. si vxorem suam, C. de cond. insert. num.* 8. Alex. *in l. qui iure n.* 5. *ff. de acq. poss. & in cons.* 101. *num.* 3. *lib.* 7. Et reprobatâ contrariâ opinio- 6
ne Dec. *cons.* 237. tradit Rim. iun. *in § primo inst. per quas pers. nob. acquir. num.* 202. Burlatt. *cons.* 209. *num.* 23. Maresc. *var. lib.* 2. *cap* 81. *num.* 7. Maximè in hoc iudicio possessorio, † in quo ille 7
non admittitur, vt notat idem Bald. *in d. l. vxorem C. de*

C. de cond. insert. num. 8. Grabr. *de præs. concl.* 16. *num.* 2. quos secuta fuit Rota *decis.* 209. *num.* 7. *part.* 2. *diuers.* & dum concurrit paupertas Dominici primi viri, quem ex testium dispositione constat ex modico Extractistæ lucro sibi victum comparâsse, & ad vxoris domum post contractum ma-
8 trimonium fuisse † traductum, quia propriâ carebat, & hanc habitationis indigentiam ad excludendam præsumptionem, *d. leges ponderauit* Salic. *in d. l. ab maritorum, num* 4. *C. ne vxor pro marito*, Socc. sen. *cons.* 128. *num.* 2. *vers. pro hoc accedat vol.* 1. Aym. *cons.* 61. *num.* 7. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 51. *num.* 4. Gabr. *cod. tit. concl.* 15. *num.* 23.

Expressæ defectus hypothecæ ostenditur in hâc Vineâ, tum ex consensu solemniter præstito per Dignameritam, dum eam Sanctius alienauit vt sancitum est *in l. iubemus C. ad Velleian. & in l. vnica, §. & cum lex, vers. licet enim C. de rei vxor. action.* Petr. Bart. *in l.* 1. 5. *part. num.* 59. *ff. solut. matrim.* Anton. Faber. *in C. tit. ad Senat. Consult.* Velleian. *def.* 15. *in princ.* Negus. *de pign.* 4. *membr.* 2. *n.* 84. *ad med. & n.* 88. Rota coram Gregor. *dec.* 67. *num.* 7. & coram Reuerend. Vrgellen. *decis.* 141. *num.* 5. Tum etiam ex transactione per eandem initâ cum Parisano post obitum Sanctij, in qua venditionem Vineæ iterum approbauit, & cassationi hypothecæ consensu, quæ cassatio le-
20 gitimè fieri potuit ab eâdem Dignameritâ, † etiam in præiudicium crediti filiorum antequam per denunciationem interdicta fuisset, vt probat Text. *in l.* 3. *ff. de nou. & l. nomen C. qua res pign. oblig. poss.* vbi post gloss. *in verb. certus* tradit Cyn. *n.* 1. Bart. *n.* 2. *&* 5. Alber. *num.* 5. Megus *de pign.* 3. *membr.* 3. *part. n.* 26. Pacific. *de saluian. in spect.* 3. *cap.* 2. *num.* 206. Rota *decis* 364. *num.* 6. *p.* 4. *recent.* Et non obstante stipulatione pro restitutione dotis alternatiuè conceptâ ad sui fauorem vel eius
21 cui de iure, dum ex iuris dispositione † prius ipsi mulieri dos restitui debet, quæ sibi dotem constituerat, & alternatiuè se posuerit in primâ parte stipulationis, vt notant DD *in l.* Caius. *ff. solut. matrim.* & ibi Bart. & Castrens. *num.* 5. Rom. *num.* 19. *&* 24. Gomes. *ad l. Tauri* 51. 52. *&* 53. *num.* 28. *in fin.* Surd. *cons.* 206. *num.* 25. Bald. *nou. de dot. priuil.* 28. *numero* 2. Macerat. *var. lib.* 2. *resolut.* 59. *casu* 26.

22 Neque concurrit tacita legalis, quæ regulariter pro dotis restitutione contrahi † solet in bonis secundi viri, quoties mater ad secundas conuolet nuptias ante postulatum à Iudice tutorem filiis, eisque redditam administrationis rationem iuxta Text. *in l.* 2. *§. ne sit facilis C. qui mul. tut. offic. fung. poss. & in §. si autem tutela.* Auth. *de nupt.* & aduertit Negus. *de pignorib.* 2. *part. membr.* 4. *num.* 156. Pacific. *de saluian. inspect.* 3. *cap.* 4. *num.* 500. Gabriel de secundis nuptiis, *concl.* 9. *num.* 4. *&* 6.

23 Quia ipsa Dignamerita filiorum † tutelam legitimè non susceperat, provt ad hunc effectum expresse requirit Text. *in l. si mater C. in quib. caus. pign. vel hypoth. tac. contr. & in d. l.* 2. *C. qui mul. tut. offic. fung. poss.* & voluit Bald. *in l. cum oportet §. vlt. num.* 4. *vers. modo incidenter C. de bon. liber.* Dec. *cons.* 591. *num.* 1. Surd. *cons.* 460. *num.* 7. Vrsill. ad Afflict. *decis.* 75. *num.* 4. Gabr. *de secund. nupt. conclus.* 9. *num.* 27. Montan. *de tut. cap.* 15. *num.* 98. Mant. *de tac. lib.* 11. *tit.* 16. *num.* 5. vbi *licet num.* 4. In bonis matris legalem hanc hypothecam constituat, eam tamen negat in bonis secundi viri. Dum enim † mater non seruatis 14
iuris solemnibus administrauit, non censetur administrasse, vt tutrix, vt tradit Martha. *de successione legati part.* 2. *quæst.* 4. *art.* 4. *sub n.* 13. *vers. quamobrem.* Fachinens. *cons.* 66. *num.* 25. *circa finem lib.* 1. Rota *decis.* 543. *num.* 4. *part.* 3. *diuers.* & coram Put. *decis.* 141. *num.* 1. *lib.* 1. Provt administrare debuisset, vt priuignis tacitè † hypo- 15
thecata sint bona secundi viri, vt voluit Gutierr. *de tutelis part.* 1. *cap.* 9. *num.* 30. Bologn. *in l. penult. C. in quibus casibus pignus, vel hypotheca contrahatur in prima interpr.* Boër *in consuetudines Bituricenses de iure personarum §. vlt. col.* 2. Bacz. *de decim. cap.* 7. *num.* 17. *vers. sic licet.*

Alia à DD. prædictis adducitur ratio, quòd obligatio mariti propter vxoris debita à iure communi exorbitat, ex cuius dispositione nemo † al- 16
terius facto debet prægrauari, vt *in l. si quis in suo §. legis autem C. de inofficioso testamento l. crimen ff. de pœnis l. sancimus C. eod. tit.* & improbatur, *in tot. tit. ff. ne vxor pro marito conueniatur*, nec ideò extendi debet vltra expressum casum legis, videlicet si mulier tutelam legatione susceperit, † sicut nec etiam extenditur priua- 17
tio successionis contra matrem tutricem inducta, si illa solum pro tutricis officio fungatur est *in l. vltim. C. de interd. matr.* Bald. *in l. omnem num.* 9. *C. ad Sen. Cons.* Tertull. Bell. ius. *cons.* 110. *numero* 19. & reprobatâ contrariâ opinione Castr. latè prosequitur Surd. *cons.* 175. *numero* 38. *&* 39.

Et licèt ab hâc opinione dissentiant Ioann. de Garron. *in auth. eisdem n.* 9. *C. de* 2. *nupt.* Brun. *de form. limit.* 15. *vers. & mulier.* Adden. ad Dec. *d. cons.* 591. *litera* A. Castr. *cons.* 154. *n.* 2. Trenta-cinq. *var. lib.* 2. *tit. de arb. resol.* 2. *num.* 20. *vers. ego concurro*, ex eâ potissimùm ratione quod me- 18
lioris conditionis esse non † debeat mulier, quæ seruato iuris ordine tutelam assumpsit, quámque de facto administrauit. Hæc tamen ratio non visa fuit vigere in hypothecâ legali, quæ non admittitur, nisi in casibus † in iure expressis, vt 19
notat gloss. *in l.* 2. *in fin. ff. de priuil. creditum.* Ripa *in l.* 4. *§. si quis cum tutor, numero* 9 post Bart. *num* 9 *ff eod. tit.* Aym. *cons.* 692. *num.* 2. Pacific. *de saluian. insp.* 3. *cap.* 4. *num.* 55. Surd. *decis* 31. *numero* 9. præsertim † in præiudicium viri, qui ex 20
facto vxoris conuenitur, vt respondet Dec. *d. cons.* 595. *num.* 5. *&* 6. Aliique prioris sententiæ sectatores.

Diuersitatem præterea inter vtrumque casum ponderat Bald. *in d. l. cum oporteat §. vlt, num.* 4. *ff. de bon. quæ liber.* quia † fortior est obligatio ma- 21
tris, quæ tutelam legitimè assumpsit, dum expresse spoponderat Iudici non nubere, & ante transitum ad secunda vota rationem reddere, ac reliquatum restituere † statim ac sibi tutelam de- 22
creuit, ea verò quæ de facto administrauit hâc obligatione non se adstrinxit, & ideò tutelam spreuit, † nec contra fidem officij ad secundas nuptias conuolauit, & sequitur Io. de Garron. *in d. auth. eisd. nam.* 9. *C. de secund. nupt.* Surd. *cons.* 136. *num.* 98. *in fin.* Pacific. *de saluian. d. insp.* 3. *cap.* 4. *num.* 498.

Et ita vtraque, &c.

Pisarens

Pisaren Repetitionis
Fructuum.

Lunæ 14. Decembris 1643.

ARGVMENTVM.

Empta, si sit aliqua res, cum pacto soluendi fructus recompensatiuos per aliquod tempus, si appareat fructus taxatos excedere quantitatem fructuum, qui ex ipsa re percipiuntur tunc excessus vel potest repeti condictione indebiti, vel computari in sortem principalem, atque venditori agenti ad pretium, emptor opponere valebit, illud fuisse diminutum ex causâ de quâ suprà. Remissoria facilè conceditur super omnibus articulis data releuantia vnius articuli, & maxime si simus in prophanis.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria sine dubio conceditur, quando materia articulata est releuans.*
2 *Emptor non tenetur vltra quantitatem perceptam soluere venditori fructus recompensatiuos.*
3 *Emptor si soluat venditori fructus recompensatiuos vltra quantitatem perceptam, an excessus vadat in sortem.*
4 *Solutionem factam in causam indebitam lex interpretatur in causam debitam.*
5 *Condictio indebiti semper habet locum in repetitione vsurarum.*
Quæ conclusio procedit sive solutio sit facta scienter, sive ignoranter.
6 *In vsurarum solutione præsumitur in soluente coacta voluntas, ne scilicet astringatur ad solutionem sortis principalis.*
7 *Venditori agenti ad solutionem pretij rei venditæ poterit opponi diminutio sortis, si emptor soluerit fructus recompensatiuos vltra debitum.*
8 *Conuentio fructuum recompensatiuorum ad rationem septem pro centenario, quando possit esse licita.*
De conuentionis excessu quoties constat, toties ea redditur illicita, & num. 10.
11 *Exceptio illiquida non potest impedire executionem obligationis cameralis.*
Gratian. discept. forens. 864. num. 19. *in quo casu loquatur,* num. 11.
12 *Remissoria super omnibus articulis conceditur stante releuantia vnius articuli.*
13 *Remissoria datur in materia prophana in quâlibet instantia, etiam sine fumo.*
14 *Remissoria non conceditur quando materia articulata tendit ad probandum delictum, & quando id non sit verum.*
15 *Fructus bonorum stabilium non præsumuntur excedere quinque pro centenario.*
16 *Manutentio non potest denegari existenti in possessione.*
17 *Manutentio, quod vni concedatur alteri verò remisso, Rota passim seruat, & tunc. Remissoria conceditur sine retardatione executionis,* num. 17.
18 *Iurisdictionis defectus quando perperam opponatur.*
19 *Computatio legalis fructuum in sortem, ipso iure extenuat sortem.*
20 *Compensatio opponi potest etiam in secundâ instantiâ, imò etiam post rem iudicatam.*

DECISIO CLIX.

MAstini emerunt à Ioann. Maria Caualca, & Lauinia Carriola coniugibus quædam bona, & pro parte pretij non soluti promiserunt soluere fructus recompensatiuos ad rationem 7. pro quolibet centenario, & anno; Independentes nunc Mastini probare fructus ab ipsis solutos excessisse perceptos in dictis bonis insterunt pro remissoriâ, quam Domini concedendam esse dixerunt.

Nam pactum soluendi fructus recompensatiuos ad summam scut. 7. pro centenario non controuertitur inter partes, & constat ex instrumento venditionis summ. illorum de Caualchis *num.* 1 de releuantia materiæ † articulatæ non videtur dubitari posse, quia si probabitur fructus perceptos, & qui percipi potuerunt non ascendere ad summam conuentam, non sustinebitur pactum prædictum, nam emptor non tenetur vltra quantitatem perceptam † soluere venditori fructus recompensatiuos Alex. *conf.* 69. *num.* 4. *lib.* 1. Cran. *conf.* 105. *n.* 1. Cephal. *conf.* 290. *n.* 14. Gratian. *discept.* 716. *num.* 1. Rota coram sanct. mem. Greg. XV. *decis.* 347. *num.* 4. *& seq.*

Si verò dictos fructus soluerit, † statim ministerio legis imputantur in causam sortis, *l. si non sortem* 26. *in princ.* & ibi Bart. *num.* 4. *ff. de condict. indeb. l. & post rem iudicatam* 7. §. 1. *vers. sed tamen ff. de transact.* Surd. *dec.* 328. *num.* 14. & 17. quamuis expressè fuissent soluti in causam fructuum, quia solutionem factam ex causâ indebitâ lex interpretatur in causam verè debitam Roman. *conf.* 238. *num.* 1. quem sequitur Castill. *dec.* 99. *n.* 1. Viu. *dec.* 373. *n.* 1. Ioann. Franc. Ant. Costa *conf.* 73. *num.* 58. Rota in Romana Cambij 17. Febr. 1642. cor. R.P.D. meo Bichio.

Vnde vel repeti possunt contradictione indebiti, quæ semper † locum habet in vsuris, siue scienter, siue ignoranter fuerint solutæ, quia in omnem casum præsumitur † in soluente coacta voluntas, ne videlicet astringatur ad solutionem sortis principalis, Bart. *in d. l. si non sortem* 26. §. *si quis falsa ff. de condict. indeb.* Menoch. *conf.* 300. *num.* 13. Rimin. iun. *conf.* 399. *num.* 70. Rota *decis.* 301. *num.* 29. *& seq. part.* 5. *recent.* & in Auenion. pecuniaria 10. Februarij 1640. coram R.P.D meo Bichio; Siue per viam imputationis in sortem † adeò vt creditori agenti ad sortem opponi possit eam esse diminutam, quatenus solutum fuerit vltra quantitatem fructuum verè debitam, vt in dicta Romana Cambij *suprà* allegatâ.

Neque obstat quod in casu nostro adsit expressa mentio fructuum recompensatiuorum ad rationem septem pro centenario, quæ † licita est, tanquam sit quædam transactio inspecto futuro euentu, vt tollatur difficultas probationis Gratian. *discept.* 864. *num.* 19. Quia quoties † constat de excessu conuentionis ea redditur illicita Aymon. *conf.* 189. *num.* 5. *& seqq.* Syluan. *conf.* 10. *num.* 46. &

& seqq. Rimin. iun. *conf.* 218. *numero* 86. *& seqq.* Burſatt. *conf.* 320. *num.* 53. Sicut è conuerſo licita redderetur, ſi ex probationibus faciendis procederetur correſpondens † fructibus. Cagn. *in l.*
10 *curabit* 5. *num.* 58. *C. de act. empt.* Dec. *conf.* 39. *num.* 5. Burſat. *d. conſ.* 320. *num.* 54. Surd. *conſ.* 485. *ſub num.* 6. Donecitaque probationes fiant, eſto,
11 quòd non poſſet per exceptiones † exceſſus tanquam adhuc illiquidi retardari executio obligationis cameralis, in quibus terminis loquitur Gratian. *d. diſcept.* 864. *numero* 19. totum tamen reuocabitur factis probationibus iuxtà prædicta.

Datâ autem releuantiâ vnius articuli circà exceſſum conuentionis † concedenda eſt remiſſoria
12 ſuper omnibus Mant. *deciſ.* 312. *num.* 1. *& ſeq.* Coccin. *deciſ.* 149. *num.* 3. Greg. *deciſ* 403. *in fin.* Caual. *deciſ.* 289. *num.* 2. Buratt. *dec.* 246. *num.* 10. Duran. *dec.* 61. *num.* 8. *in recent. deciſ.* 661. *num.* 4. *part.* 2. *& dec.* 212. *n.* 3. *part.* 6. Maximè in materiâ
13 prophanâ, † in quâ datur remiſſoria in quâlibet inſtantiâ, etiam ſine fumo Caputaq. *deciſ.* 68. *num.* 1. *part.* 3. Coccin. *d. deciſ.* 149. *num.* 1. Gregor. *d. deciſ.* 403. *num.* 3. *in recent. deciſ.* 36. *numero* 1. *& ſequent. part.* 3. *& deciſ.* 266. *num.* 1. *part.* 6.

Non obſtat quòd materia articulata tendat ad probandam vſurariam prauitatem, quia cùm prin-
14 cipaliter † non petatur remiſſoria ad probandum crimen, ſed quòd fructus rei venditæ non aſcendunt ad valorem taxatum, non poteſt ex iſto capite denegari remiſſoria, Felin. *in cap. cum cauſam* 37. *num.* 23. *de teſtib.* Soccin. iun. *conſ.* 60. *num.* 13. *lib.* 2. Menoch. *de recup. remed.* 15. *numero* 361. Maximè accedente fumo, pro quo ſufficit veriſimilitudo, quæ conſiſtit in eo quòd
15 † fructus ſtabilium præſumuntur non excedere quinque pro centenario, *gloſſ. in auth. perpetua verb. penſio iſta. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quam Rota ſequitur, vt coram Gregor. *deciſ.* 553. *numero* 8. *& in recent. deciſ.* 448. *numero* 3. *part.* 2. *& deciſ.* 135. *num.* 18. *part.* 6. *& deciſ.* 94. *num.* 56. *part.* 7.

Ad illud verò obiectum, quòd ſi concedatur
16 remiſſoria Maſtinis, † videatur controuerti manutentio, quæ illis de Caualca denegari non poteſt ob poſſeſſionem, in quâ reperiuntur exigendi iſtos fructus quolibet anno iuxta conuentionem ab initio inter ipſos initam, fuit
17 reſponſum, † quòd Rota paſſim ſeruat, vt vni concedatur manutentio, alteri vero remiſſoria, quæ datur ſine retardatione executionis Seraph. *deciſ.* 294. *num.* 1. *& ſequent.* Caual. *deciſ.* 610. *num.* 2. *in recent. deciſ.* 142. *numero* 10. *part.* 7.

Minùs releuat defectus iuriſdictionis, quia emptor non egit iudicio condictionis indebiti, ſed
18 cùm † in primâ inſtantiâ fuerit condemnatus ad reſtitutionem ſortis, vult in ſecundâ inſtantiâ reuocari, aut reformari hanc condemnationem im-
19 putando in ſortem † fructus exceſſiuè, & indebitè ſolutos, vel per viam imputationis legalis, quæ ipſo iure ſortem extenuat ex ſuprà allegatis, vel per viam compenſationis, quæ opponi poteſt etiam in ſecundâ inſtantiâ, imò & poſt rem iudicatam *l.* 2. *& ibi DD. C. de compenſ.* Afflict. *deciſion.* 121. *numero* 3. Surd. *deciſ.* 191. *numero* 7. Rim. iun. *conſ.* 451. *numero* 37. Gratian. *diſcept.* 660. *numero* 29. Ciriac. *controu.* 224. *numero* 6. & Rota coram Gregor. *deciſion.* 343. *num.* 2.

Et ita vtrâque, &c.

Maceraten. Saluiani.

Mercurij 27. *Iunij* 1646.

ARGVMENTVM.

Immiſſio in Saluiano conceditur, conſtito de credito cum hypothecâ, conceſſione debitoris de tempore contractæ obligationis, vel pòſt, & poſſeſſione Rei conuenti de tempore motæ litis, eáque immiſſio competit hæredi, ſicut competebat eius Authori. Cenſus dicitur extinctus per actum retroſimilem, dum fuit retrouenditus pro eodem pretio.

SVMMARIVM.

1 *In Saluiani iudicio creditum cum hypothecâ iuſtificari debet.*

2 *Et probari debet poſſeſſio rei controuerſa, quoad debitorem, de tempore contractæ obligationis.*

3 *Poſſeſſio rei conuenti in iudicio Saluiani probari poteſt ex litis ſuſtentatione, iunctis adminiculis.*

4 *Immiſſio in Saluiano conceditur, conſtito de credito cum hypotheca, poſſeſſione debitoris de tempore contractæ obligationis, & poſſeſſione recenti rei conuenti.*
Hæredi competit immiſſio, quæ competebat eius authori, num. 4.

5 *Crediti anterioris exceptio fruſtra allegatur contra creditum poſterius, ſi illud appareat ſatisfactum.*

6 *Ceſſio cenſûs aliud eſt, & aliud retrouenditio, & extinctio.*

7 *Cenſus quando retrouenditur pro eodem pretio, cum interueniat actus retroſimilis, cenſetur extinctus.*

DECISIO CLX.

PRonunciauit A. C. per ſententiam definitiuam vigore Saluiani interdicti dandam eſſe immiſſionem Ludouico de Vliſſis Hieronymi filio in poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur, ſolutis priùs per ipſum ſcutis 688. monetæ Franciſcæ Cotæ Guidonæ pro credito competente Laurentio eius viro, quam ſententiam hodie in gradu appellationis Domini confirmârunt.

Conſtat enim de extremis in hoc iudicio Saluiani requiſitis, nam creditum † cum hypothecâ Ludouici Filij, & hæredis Hieronymi de Vliſſis iuſtificatur ex publico inſtrumento impoſitionis, & venditionis cenſûs, de quo agitur factæ per Hieronymum de Guidonibus Cæſari Pellicano de anno 1590. 8. Ianuarij ſummario Ludouici *numero* 1. Qui cenſus poſtea venditus fuit præfato Hieronymo de Vliſſis

Patri eiusdem Ludouici de anno 1577. 10. Octobris *eodem Summario numero* 2. Quòd verò Hieronymus de Guidonibus de tempore impo-
2 sitionis censûs † possederit bona super quibus concessa fuit immissio Ludouico apparet ex testibus datis *in Summario numero* 3. Ex aliis verò ibidem relatis *numero* 6. Probatur eadem bona nunc possideri per Franciscam ream con-
3 uentam, † de cuius etiam possessione constat ex ipsa lîtis sustentatione, quæ iunctis adminiculis probat possessionem Rota coram Cæsar. de Grass. *decision.* 4. *numero* 2. *de restitut spoliat. & decision.* 220. *numero* 3. *part.* 5. *recent.* & in Romana Saluiani 15. Iunij 1643. & 4. Martij 1644. coram R. P. D. meo Verospio. His au-
4 tem concurrentibus rectè † concessa fuit immissio Ludouico, qui est hæres Hieronymi de Vlissis, & Dominus dicti censûs, Alexand. *conf.* 185. *numero* 4. *lib.* 6. Soccin. Sen. *conf.* 112. *numero* 6. *lib.* 4. Roland. *conf.* 14. *num.* 13. *lib.* 1. *vers. secundo quæritur*, Afflict. *decis.* 383. *num.* 4. Rota coram S. M. Gregor. *decis.* 491. *numero* 6. *& in recent. decis.* 294. *num.* 3. *& decis.* 307. *numero* 4. *part.* 1. *& decis.* 308. *num.* 1. *& sequent. part.* 5. *recent.*

Nec prædicta immissio retardari debet propter exceptionem retentionis per Franciscam oppositam ratione crediti anterioris competentis Laurentio de Guidonibus. Quia cum idem Laurentius iam fuerit consecutus scuta 512. in causam dicti crediti, vt *in Summar. numero* 7. & pro residuo eiusdem crediti Aud. Cam. mandauerit eidem solui scuta 688. Antequam Ludouicus consequatur possessionem, vt legitur in
5 sententia, *Summar. numero* 4. Vtique † exceptio huius crediti anterioris, quod ex prædictis remanet satisfactum, non potest impedire immissionem Ludouici posterioris creditoris iuxta Text. *in l. & quæst.* 15. §. *qui res suas ff. de pignor.* Ronchegall. *in lege eadem* 9. *sub numero* 282. *vers. si vero ff. de duobus reis.* Stratil. *de Salman. interd. inspect.* 3. *capit.* 2. *numero* 438.

Minùs obstat prætensa retentio, seu compensatio ratione alterius censûs per Hieronymum Pellicanum super eius bonis impositi ante factam cessionem Hieronymo de Vlissis ad fauorem illorum de Angelellis à quibus deinde cessum fuisse prætenditur Hieronymo Guidono:
6 quia † ista non fuit cessio, sed retrouenditio, & extinctio, vt apparet ex instrumento inter eos celebrato de anno 1604. 4. Decembris *Summario numero* 8. quo mediante census non fuit
7 simpliciter cessus, † sed retrouenditus, pro eodemmet pretio, ideóque dum actus retrosimilis intercessit, census extinctus censetur, Rota post Modern. *de cens. decisione* 369. *& 396. Verobique numero* 1. Giurba *decision.* 24. *numero* 11.

Fuit itaque resolutum, sententiam A. C. esse confirmandam, Ludouico tantùm de Vlissis informante, citatâ tamen alterâ parte.

Viterbien reddition is
Rationis.

Veneris 13. *Maij* 1644.

ARGVMENTVM.

Administrator si reportauerit generalem quietantiam omnium administratorum in vim rationum redditarum, non potest iterum cogi ad eas reddendas, cum in dubio censeantur benè, & validè redditæ, & sic sine errore & dolo, & quatenùs pars instaret, vt ad id cogeretur, teneretur ipse petens prius, probare dolum certum, clarum, & euidentem, cum habeat contra se præsumptionem Iuris.

SVMMARIVM.

1 *Ratio semel reddita amplius reddi non potest.*

2 *Quietantiæ duæ, quando reperiuntur circa redditionem rationis, tunc eo minùs quis potest cogi ad eam denuò reddendam.*

3 *Reuisioni computorum iudicialiter petitæ renunciari potest cum iuramento.*

4 *Renuntiatio reuisionis computorum redditur nulla, si renuncians sit minor* 25. *annorum.*

5 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 47. *disponit, quod completo vigesimo anno, minor habeatur pro maiori.*

6 *Statuta Vrbis habent locum in toto districtu non existente alio statuto particulari.*

7 *Quietantiæ redditionum rationum habent statum validitatis, donec non datur de earum inualiditate.*

8 *Dolus in dubio non præsumitur.*

9 *Ad rationes iterum reddendas, vt quis cogi possit, debet constare de dolo certo, & euidenti.*

10 *Ad rationes reddendas tunc iterum, quis cogi non potuit, dum non tantùm constat de dolo certo & euidenti.*

11 *In Rationum redditione, quando censeatur sublatus omnis error, & quæcumque suspicio falsitatis.*

DECISIO CLXI.

POstquam Ascanius Collemodius dispunctis omnibus debitis, & creditis tutelaribus, quietauit in amplâ formâ, & sub duplici iuramento Capitaneum Terentium Collemodium suum in pupillari ætate tutorem, iterum instetit coram A. C. & obtinuit mandatum pro nouâ redditione rationis, à quo cùm appellasset Capitaneus Terentius & causa fuisset mihi commissa, cum clausula *si quid exequendum*, dubitaui an mandatum A. C. esset exequendum, & fuit per Dominos negatiuè respon-
sum; Quia cùm Capitaneus Terentius reportauerit ab Ascanio nepote generalem quietantiam omnium administratorum in vim tutelæ susceptæ de anno 1623. intrat regula, quòd amplius non veniat

cogendus

cogendus ad reddendam rationem, dum ratio semel reddita fuit *l. semel 2. C. de apoch. public. lib. 10.* Ioann. Monac. *in cap. vnico n. 9. de Cleric. agrot. lib. 6. & ibid.* Archidiac. *num. 11.* Ioann. Andr. *n. 3.* Rota *decis. 184. num. 1. part. 2. & decis. 256. numero 4. part. 4. recent.* Gregor. *decis. 536. num. 2.* cum aliis relatis in Romana computorum 23. Ianuarij 1640. coram R. P. D. meo Cerro, §. *ex quibus.*

2 Quod eò magis procedit, quia † in casu proposito sunt duæ quietantiæ, & in secunda quietantia ratificatur prima, & renunciatur cum iuramento reuisioni computorum † iudicialiter petitæ, cui

3 renunciari potest vt ex text. *in l. Lucius 13. in fine ff. de liber. legat.* Thesaur. *decis. 260. n. 7. & seqq.* Rota in d. Romana computorum 23. Ianuarij, & 20. Aprilis 1640. coram R. P. D. meo Cerro.

Neque talis renunciatio redargui potest de nul-

4 litate ob defectum solemnitatum † statuti vrbis *lib. 1. cap. 151.* quia Ascanius de tempore renunciationis esset minor, nam existente Ciuitate Vetula

5 intra districtum vrbis † intrat statutum 47. disponens, quòd completo 20. anno minor habeatur pro maiore, statutum enim vrbis habet locum

6 in toto districtu non existente alio statuto particulari Bartol. *in l. 1. num. 41. C. quæ sit longa consuet.* Rota coram Greg. *decis. 269. num. 2.* & in Sabinen. seu Farfen. fideicomm. 2. Martij 1640. coram R. P. D. meo Bichio, & Terracinen. fideicommissi 14. Decembris 1643. coram me §. *addebant insuper.* Et in oppositum partem, quia Ascanius †

7 hodie non dat de nullitate secundæ quietantiæ, eo tacente, illa habet statum validitatis Roland. *cons. 100. num. 71. lib. 4.* Surd. *decis. 70. num. 23. & seqq.* Gratian. *discept. 122. num. 15.* Rota *dec. 62. n. 19. & decis. 119. num. 25. & decis. 165. num. 37. part. 7. recent.*

8 Minùs dici potest quietantiam esse † dolosam; quia vltra quòd dolus non præsumitur maximè, vt ex illius capite iterum rationes reddendæ sint,

9 quo casu requiritur dolus certus, clarus, & euidens, vt tradunt Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 209. num. 40. & cons. 22. num. 20.* Escobar. *de ratiocin. cap. 41. n. 28.* Rota *decis. 184. n. 4. part. 2. recent.* & in Meliten. reuisionis computorum 30. Octobris 1595. cor. bon. mem. Card. Pampilio seniore, quæ est *decis. 101. num. 4. post. 2. volum. consil.* Farinac. In hoc autem casu non solùm dolus non probatur, sed euidenter apparet contrarium, quia ex computis factis constat, ad manus

10 Terentij peruenisse scuta 314. è conuerso ipsum erogasse pro pupillis nepotibus scuta 3876. vt *in summ. num. 3.*

Accedit quòd in *Summ.* Terentij *num 9.* datur

11 declaratio Ascanij, quâ fatetur litem motam coram A. C. pro reuisione computorum fuisse calumniosam, eique propterea in amplâ formâ cessit, & renunciauit, ex qua etiam declaratione videtur sublatus omnis error, & quæcumque suspicio falsitatis ad text. *in l. vnicâ C. plus petit.* Roman. *cons. 391. num. 6.* Menoch. *cons. 22. n. 22. & cons. 214. num. 41.*

Et ita fuit resolutum informante Capitaneo Terentio tantùm, Ascanio pluries citato.

Romana Fideicommissi.

De maximis.

* *Mercurij 20. Nouembr. 1647.*

ARGVMENTVM.

Liquidationis fructuum materia admittit leuiores probationes, & in ea superabundat probatio desumpta ex locationibus effectuatis bonorum, quæ fuerunt in lite.

SVMMARIVM.

1 *Lis dicitur mota quoad reum, à die quo monitorium fuit reproductum.*

2 *In liquidationis fructuum materiâ non requiruntur exactæ probationes.*

In liquidationis fructuum materiâ leuiores probationes sufficiunt, num. 2.

3 *Ex locationibus effectuatis resultat certa, & sufficiens probatio pro liquidatione fructuum.*

DECISIO CLXII.

LAtis tribus sententiis conformibus ad fauorem Petri, & aliorum de Maximis super immissione in possessionem quatuor partium cum dimidia casalis nuncupati Brauo, cum condemnatione in fructibus à die motæ litis dubitaui. Ad quam summam fructus sint liquidati.

Vt verò recte procedi posset in calculo peragendo DD. firmârunt, quòd calculus erat inchoandus à die 17. Nouembris anni 1642. quâ fuit reproductum monitorium, vt apparet ex Summario Petri *num. 1.* quia tunc dicitur lis mota, quoad reum, vt dixit Rota in Casalen. Canonicatus 16. Nouembris 1609. coram Marcquemont. impress. per Marchesi. *de commission. part. 3. fol. 76. numero 3.* Et in Romana diuisionis Societatis coram Buratto inter eius impress. *decisione 652. numero 2.* & progredi debet vsque ad actualem immissionem, quæ concessa fuit 2. Aprilis 1647. vt *in eodem Summar. numero 3.*

Visa etiam fuit indubitabilis probatio ad effectum liquidationis huiusmodi ea, quæ resultat ex locationibus factis Petro Zaccono de integro Casali Prauo pro summa annua scutorum 830. Ad hunc enim effectum † non requiruntur probationes exactæ, sed sufficiunt leuiores; & proindè cùm locationes prædictæ durauerint toto tempore litis pendentis † sequitur quod ex illis sic effectuatis resultet certa, & sufficiens probatio Rota coram Reuerendissimo Vrgellen. *decision. 307. sub numero 4* in Neapolitana liquidationis fructuum 21. Ianuarij 1610. coram Lancelloto Marches. *de immission. part. 1. fol. 104. numero 3.* In Bononien. de Bonsignoribus 16. Februarij 1632. coram Motmanno in Nouarien Decimarum 5. Iulij eiusdem anni coram bon. mem. Pirouano, & in Camerinen. Spolij 4. Iulij 1646. coram me.

Prædicta verò summa scutorum 830. redacta

ad quatuor partes cum dimidia ex duodecim totius Casalis constituit summam scutorum 311. b. 25. singulis annis, quæ pro annis quatuor, & mensibus quatuor cum dimidio ascendit ad summam scutorum 1361. 72. in quâ summâ DD. fructus liquidârunt.

Neque huic liquidationi obstare potest, quòd afflictus non fuerint exacti ab Horatio, & auctoribus illius, sed insimul etiam à creditoribus Innocentij Dominici, & Valerij de Maximis.

Quia hodie Petrus & consortes non agunt pro repetitione fructuum, vel afflictuum exactorum sed solùm pro illorum liquidatione, etiam aduersùs prædictos creditores, qua firmata intendunt afflictus exactos repetere proportionabiliter à dictis creditoribus, iuxta formam sententiarum, quæ proinde condemnant, nedum Horatium, sed omnes etiam præfatos asserros creditores ad fructuum restitutionem.

Fuerunt itaque fructus liquidati in summâ scutorum 1361. 72. Vtrâque parte informante, &c.

Firmana Prædij.

Veneris 3. Iunij 1644.

ARGVMENTVM.

Subhastatio quando est nulla, tunc non discutitur validitas deliberationis. Creditor speciei licèt possit super ea facere executionem absque aliâ liquidatione, tamen secus erit si ipsa species amplius non extet, & in diuersa re facienda fit executio, quia tunc requiritur liquidatio. Sententia corruit, quoties lata est ex causâ, quæ non subsistit. Calculatorum relationi est standum, dum à Iudice fuerunt deputati, & ab illorum relatione non fuit appellatum.

SVMMARIVM.

1 *Subhastatio quando dicatur euidenter nulla.*
2 *Creditor speciei potest speciem ipsam vindicare, vel super eâ executionem facere, quatenus extet.*
3 *Si verò species non extat, & super aliâre fieri velit executio, tunc præcedere debet liquidatio speciei.*
4 *Debitor specie non extante specie tenetur ad interesse.*
5 *Interesse quando est incertum, tunc omnino requiritur liquidatio.*
6 *Pretia rerum quotidie variantur, non solùm ex tempore, sed etiam ex loco, aut ex aliis accidentibus.*
7 *Speciei valor quando omnino sit liquidandus.*
8 *Retentio ratione hypothecæ in spolio datur solùm pro vero credito, quando possessio fuit amissa ob culpam rei conuenti, alias secus,* & num. 9.
9 *Reintegratio competit quando Iudex nulliter procedit.*
Iudex nulliter procedens dicitur spoliare, numero 10.
11 *Manutentio etiam ei competit, qui fuit reintegratus facto Iudicis riuè & rectè procedentis.*
12 *Deliberatio ex quibus reddatur inualida,* & num. 13.
14 *De subhastationis inualiditate, quando constat, tunc non venit discutienda validitas.*
15 *Calculatoris relationi standum est, quando à Iudice ad id fuit deputatus.*
Calculatoris relationi à Iudice electi nunc maximè est standum, si ab eâ partes non appellârunt, num. 15.
16 *Sententia reintegratoria facit reintegratos veros possessores, & sic sunt manutenendi.*
17 *Sententia corruit, quando causa propter quam fuit lata, deuenit ad non causam.*
18 *Sententia si fundetur super suppositis euidenter nullis, ipsa etiam sententia erit iniusta.*
19 *Sententia notoriè iniusta nunquam transit in rem iudicatam.*

DECISIO CLXIII.

OCtauianus Rosellus, & Ioannes Angelellus Creditores q. Baptistæ de Matthæuccijs scutorum 434. pro consequenda manutentione prædij; de quo agitur aut fundant eorum intentionem in subhastatione sequutâ vsque de anno 1612. aut in concordia de anno 1627. & neutram suffragari eisdem Rosello, & Angelello, Domini resoluerunt, & ideò perstiterunt in decisis coram R. P. D. meo Carillo Præside Vallisoletano sub die 26. Iunij præteriti.

Visum enim fuit primum fundamentum decisionis solidissimum, & irrefragabile, nempè nullitas subhastationis, quia cum mandatum ad instantiam Rosellí, & Angelelli fuerit relaxatum pro quatuor milliaribus olei, ante executionem, subhastationem, & deliberationem prædij omnino erat necessaria, & præcedere 1
debebat liquidatio pretij ipsiusmet olei, Bald. *in l. 2. numero 7. & 8. C. de execut. rei iudic.* Alexand. *cons.* 115. *numero* 10. *lib.* 7. Crauett. *cons.* 231. *numero* 8. & 9. Surd. *decis.* 27 *numero* 6. *& sequent.* Rota coram Andræa, *decis.* 42. *num.* 4. *in recent. decis.* 340. *num.* 5. *p.* 1. In Fauentina hæreditaris coram bon. mem. Manzanedo impress. apud Modern. *de subhast. decis.* 49. *num.* 4. & in terminis similis subhastationis factæ pro frumento, quod erat in obligatione Gregor. *decis.* 485. *num.* 8.

Cuius rei ratio est apertissima, quia licèt verum 2
sit, quòd creditor speciei possit speciem ipsam vindicare, vel super eâ executionem facere, si extat *iuxta theoric. gloss. in l. qui restituere* 68. *verb. condemnandus ff. de rei vindicat.* Attamen si super aliâ re fiat executio, & speciem debitam 3
præstare debitor non possit, tunc omnino necessaria est liquidatio speciei debitæ, quia hoc casu debitor solùm tenetur ad interesse Bart. 4
in l. stipulationes non diuiduntur 72. *numero* 38. *ff. de verb. obligat.* Addent. ad Alex. *cons.* 214. *littera*

littera L, libro 7. Interesse verò est incertum
5 non liquidato valore, etiam si species sit certa, quia pretia rerum quotidie variantur, non solùm ex tempore, sed etiam ex loco, aut
6 ex aliis circumstantiis, vt est text. *in l. pretia rerum 63. §. nonnullam ff. ad l. falcid.* Cephal. *cons. 719. numero 14.* Ciriac. *contr. 261. numero 15.* Greg. *decis. 101. num. 3.* & consequenter speciei valor omninò ptiùs liquidari debuis-
7 set Couar. *var. resol. lib. 2. cap. 11. num. 1. vers. in summa* Osasch. *decis. Pedem. 129. numero 6.* Surd. *decis. 27. nmmero 4. & seq.* Rota in Romana domorum in Burgo coram Vbaldo impress. apud eundem Modern. *de subhast. decis. 70. numero 4.*

Neque hodie Rosellus, & consortes possunt prædium, de quo agitur retinere pro vero eorum
8 credito, quia hoc procederet si possessio fuisset amissa culpa rei conuenti ob eius contumaciam,
9 vt declarat Alex. *in l. 3. §. fin. num. 27. & 28. ff. de acquir. poss.* Secùs verò quando reus comparuit, & se opposuit deliberationi, vt hic fuit factum per Matthæuccios Gratian. *discept. 734. numero 48. & 49.* Canal. *decis. 539. num. 10. & decis. 543. num. 4.* Cum aliis relatis in Persinâ spo-
10 lij 19. Ianuarij 1643. coram R. P. D. Meo Royas. Et ideò Matthæucciis competit, non solùm reintegratio, cum Iudex nulliter procedens dicatur spoliare ad text. *in l. memineris 6. C. vnde vi.* Abbas *in cap. cum causa 22. in 4. notab. de offic. delegat.* Caput. *decis. 186. part. 3.* Cæsar. de Graff. *decis. 1. num. 4. tit. de const.* Greg. *decis. 362. num. 4.* Cum aliis allegatis in Anconitana Spolij 9. Iunij 1610. coram bon. mem. Cardin. Sacrato impress. apud Marches. *tom. 2. fol. 235. num. 1.*
11 Sed etiam manutentio, quæ competit, ei, qui fuit reintegratus facto Iudicis ritè, & rectè procedentis *l. iuste possidet 11. ff. de acquir. poss.* Gregor. *decis. 582. numero 2. in recent. decis. 173. num. 1. & dec. 513. num. 2. part. 2. & dec. 305. n. 2. p. 6. & dec. 199. num. 1. part. 7.*

Circa secundum, & tertium fundamentum
12 decisionis R. P. D. Carilli, nempe quòd sub vnica oblatione ad deliberationem fuerit deuentum,
13 & quòd deliberatio facta fuerit per imaginariam personam licitatoris, Domini hodie nihil firmare voluerunt, & quicquid sit dedictis conclusionibus, præsertim in hoc casu, cessat hodie earum discussio, quia satis apparet de nullitate subhastationis ex supradictis.
14 Concordia verò annì 1627. Rosello, & Angelello suffragari minimè potest, quia cùm in eâ fuerit expressè stabilitum, *Che li sudetti Rosello, & Angelello siano obligati all'hora, quando saranno sodisfatti delli detti scudi 434. rilassar libera tutta la detta possessione (de quâ agitur) a detti heredi tanto nel possessorio, quando nella proprietà*, cùm dicti consortes sint satisfacti iuxta formam concordiæ ex relatione calculatoris à Iu-
15 dice deputati, cui standum est, præsertim cum ab illius relatione appellatum, aut reclamatum non fuerit, Paris. *cons. 96. numero 32. lib. 1.* Ror. *decis. 531. numero 1. part. 1. & decis. 393. num. 2. part. 4. recent.* Gregor. *decis. 220. num. 4.* Buratt. *decis. 419. num. 9. & decis. 913. num. 3.* Meritò reintegrari debuerunt, & sententia reintegra-
16 toria facit reintegratos veros possessores, ita vt illis sit debita manutentio, *l. qui vniuersas 30. §. item cum Prator ff. de acquir. poss.* Gregor. *de-*

cis. 9. numero 4. & decis. 582. numero 2. & dec. 305. numero 2. part. 6. recent. Cum aliis suprà allegatis.

Non obstat sententia contratia prolata anno 1633. à Reuerendiss. Capuano ad fauorem Rosselli, & Angelelli cum impositione perpetui silentij, quia de eo tempore non constabat dictos consortes fuisse satisfactos ex fructibus prædij iuxta formam concordiæ, hodie verò, cum ex relatione Calculatoris ad oculum demonstre- 17
tur non solùm sufficiens satisfactio, sed excessiua, corruit vis dictæ sententiæ, quia causa propter quam fuit lata sententia, deuenit ad non causam stante satisfactione dd. consortium ex fructibus prædij iuxta concordiæ præscriptum Felin. *in cap. suborta 11. numero 10. & sequent. de re iud.* Ruin. *cons. 89. numero 15. lib. 1.* Surd. *cons. 268. numero 14. & sequent.* Cum aliis relatis à Gratian. *discept. 408. numero 2.* & fuit optime responsum in decisione, quæ confirmatur.

Si verò dicta sententia fundatur in subhastatione, & deliberatione, cum subhastatio sit eui- 18
denter nulla, sententia quoque erit notoriè 19
iniusta, quæ nunquam transit in iudicatum, Rota *decision. 427. numero 2. lib. 3. part. 3. diuers. & decisione 594. part. 2. recent. & alibi* passim.

Et ita vtrâque, &c.

Romana Sequestri.

Lunæ 11. Decembris 1645.

ARGVMENTVM.

Inter Mercatores, ac in eorum libris passim fit contrapositio partitarum crediti, & debiti, eáque mediante inducitur compensatio, solutio, & debiti extinctio, ac iidem libri legaliter tenti, & adminiculati probant etiam pro scribente contra tertium. Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, nec ex eâ datur auocatio ab eis, in quos translatæ sunt, ne commercium impediatur. Debitor potest ante diem soluere, & creditore volente quælibet satisfactio est vera solutio.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum non potest relaxari contra sequestratarium, qui non reperitur debitor.*

2 *Ex contrapositione debiti, & crediti in libris Mercatorum inducitur compensatio, & debiti extinctio.*

3 *Libris fundacalibus plena fides adhibetur, quando legaliter sunt tenti.*

4 *Libri Mercatorum concurrentibus adminiculis plene probant pro ipso scribente contra tertium.*

5 *Libris Mercatorum maior fides est adhi-*

benda, quando pars aduersa eorum partitis vsa fuit.

6 *Libris Mercatorum si quis declarauerit velle stare pro & contra, illos deinde impugnare non valet.*

7 *Creditor hypothecarius in reipsa hypothecata est præferendus aliis creditoribus.*

8 *Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem.*

9 *Commercia impedirentur, si vigore hypothecæ generalis merces venditæ auocarentur ab emptoribus,* & num. 19.

10 *Creditor ante diem solutionis non potest agere contra debitorem vigore obligationis ad eius fauorem factæ.*

11 *Debitor potest quandocumque etiam ante tempus satisfacere suæ obligationi creditore volenti.*

12 *Creditore volente qualibet satisfactio est vera solutio.*

13 *Compensatio habet vim solutionis.*

14 *Mandatum excessiuum non est exequendum.*

15 *Excessus mandati nullum reddit ipsum mandatum, adeò vt exequi nullo modo possit.*

16 *Obligatio de aliquid agendo ad omne mandatum Iudicis, intelligitur de mandato iusto, & valido.*

17 *Mandati excessus non excusatur eo, quòd fuerit relaxatum ad effectum deponendi, & per modum prouisionis.*

18 *Dominium transfertur ex venditione rei, vel datione in solutum.*

DECISIO CLXIV.

GReppius, & Sparapanius Mercatores præfecerunt proprio fundaco penès Dohanam existenti Bernabeum Benignum, qui anno 1643. transmisit Iulio Chiriacio à Mathelica lanam, & pecunias ad effectum recipiendi ab eodem tot petias panni, provt habuit vsque ad concurrentem quantitatem pretij lanæ & pecuniarum transmissarum. Verum de mense Nouembris eiusdem anni, cùm Anthonius Ferrettus Mercator assereret de mense Aprilis præcedentis Chiriacio vendidisse illam quantitatem lanæ cum reseruatione dominij etiam super pannis ex eà conficiendis, cœpit prætendere petias 14. Bernabeo transmissas fuisse ex eius lanâ confectas, & à R. P. D. Præside Dohanarum obtinuit, illas describi modo quo tunc erant. Adiit deinde Ferrettus A. C. qui mandauit illas restitui, dimissâ tamen particulâ vniuscuiusque petiæ penes Paschalem Paternum Mercatorem apud quem de illius mandato fuerunt exhibitæ; Idem Ferrettus, iurato de metu dilapidationis bonorum, & tanquam assertus creditor Chiriaci petiit ab A. C. sequestrum, quod exequi fecit contra Benignum, contra quem vi sequestratarium, mutato deinde iudicio, instetit pro configuratione scutorum 2403. 90. ad quam summam ascendit pretium 42. petiarum panni Bernabeo transmissarum, & obtinuit mandatum pro pretio petiarum 22. ad effectum deponendi. Commissa mihi à Signatura causa appellationis cum clausula, si quid exequendum, & clausula quam, & quas, ac cum eo toto negotio principali, dedi dubium, An Mandatum A. C. esset exequendum pro pretio 22. petiarum, & respectiuè aliud relaxandum pro pretio aliarum 20. petiarum panni, & fuit per Dominos resolutum mandatum non esse exequendum, nec de nouo relaxandum.

Cùm enim Bernabeus Benignus conuentus vti sequestratarius nullo modo appareat † debitor Chiriaci prætensi debitoris Antonij Ferretti, mandatum contra eum relaxatum exequi non potest *l. 1. C. de prohib. sequestr. pecun.* Gratian. *discept.* 485. *num.* 1. Buratt. *decis.* 595. *num.* 1. Ex libris verò fundacalibus Benigni, in quibus descriptæ sunt partitæ dati, & accepti inter Benignum, & socios ex vnâ, & Chiriacum ex alterâ, constat, Benignum non esse debitorem, cùm sit contrapositum debitum, & creditum vtriusque partis, ex quâ quidem contrapositione partitarum benè inducitur compensatio, & solutio, ac debiti extinctio, vt passim fit inter Mercatores Alex. *conf.* 85. *num.* 5. *lib.* 3. Soccin. sen. *conf.* 65. *num.* 5. *lib.* 4. Rota Ianuen. *decis.* 16. *num.* 7. & 8. Menochius *conf.* 121. *n.* 43. Rota coram S. M. Greg. XV. *decis.* 366. *n.* 3. & coram Card. Caual. *dec.* 165. *n.* 1. & *in rec. dec.* 321. *n.* 1. & *seqq. p.* 2. & *dec.* 33. *n.* 5. *part.* 5. 1 2

Libris autem † fundacalibus prædictis plena fides est adhibenda, quia sunt legaliter habiti, & plura concurrunt adminicula, cum iustificentur in aliquibus litteris Cambij, & quietantiis exhibitis in Summario Benigni *num.* 3. quibus † concurrentibus omnimodè probant etiam pro ipso scribente contra tertium Bartol. *in l. admonendi* 31. *num.* 27. vbi etiam Iason. & alij *ff. de iureiur.* Surd. *dec.* 199. *num.* 11. & *per. tot.* Caual. *decis.* 552. *n.* 1. Buratt. *dec.* 344. *num.* 9. *in rec. dec.* 650. *n.* 4. *p.* 1. *dec.* 321. *n.* 2. *part.* 3. & *decis.* 246. *num.* 13. *part.* 5. Et præsertim cùm Ferrettus vsus fuerit dictis libris extrahendo † ab illis partitas, per quem vsum ab ipso approbati censentur Crauetta, *conf.* 275. *num.* 2. Surd. *d. decis.* 599. *num.* 6. cum aliis adductis per S. M. Greg. *dec.* 238. *num.* 5. & ibi Addent. *n.* 15. Sed etiam quia † ipsemet Ferrettus declarauit, se velle iis stare pro, & contra, adeò vt hodie illos impugnare non possit, *l. Pomponius scribit* 10. *ff. de negot. gest.* Mantica *decis.* 363. *num.* 2. & *in recent. decis.* 223. *num.* 9. *part.* 7. 3 4 5 6

Nec compensatio ante dicta ex libris fundacalibus resultans impediri, aut tolli potest, eò quòd Ferrettus vigore hypothecæ generalis † ad eius fauorem contractæ super bonis aut pannis Chiriaci esset in istis petiis panni præferendus, tanquam creditor hypothecarius, quia nullo modo probatur, quòd petiæ panni Benigno transmissæ ex lana Ferretti confectæ fuerint, & † hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, nec eius vigore † possunt auocari ab eis, in quos translatæ sunt, aliàs impedirentur commercia, *l. cùm tabernam* 34. vbi omnes DD. *ff. de pign.* Bartol. *in l. si constante* 25. *num.* 73. *ff. solut. matr.* Couarr. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 2. Strac. *de mercat. tit. mandati* §. *vlt. num.* 7. *inter tract. diuers. de mercat. fol.* 428. Puteus *decis.* 289. *lib.* 2. & fuit dictum in Romana pecun. 9. Iunij 1573. coram S. M. Clem. VIII. & in Romana pecudum 24. Aprilis 1598. coram Gypsio & 24. Maij 1600. coram Gerd. Millino penès Statil. *de saluian. interd. decis.* 125. & 126. & 205. 7 8 9

Non obstat quòd Benignus non esset creditor Chiriaci pecuniarum, sed dederit illi lanam

lanam ad pannos conficiendos, qui de tempore
transmissionis petiarum panni, de quibus agitur
non adhuc confecti esse potuerint, atque ideò
10 † cum nondum venisset dies illorum traditionis,
nec etiam poterat agere vigore obligationis ad
eius fauorem factæ *l. necessario* 8. §. *quòd si pendente ff. de peric. & commod. rei vendit.*

Quia (quicquid sit de hoc) certum est, quòd
11 Chiriacus debitor potuit † quandocumque etiam
ante tempus satisfacere suæ obligationi creditore volente *l. stipulatio ista* 38. §. *inter certam*
12 *ff. de verb. oblig.* Et sic alias tradere petias †
panni qualitatis conuentæ, vel vlterius dum eas
Benignus creditor contentus fuit acceptare, &
recipere, *l. satisfactio* 52. *ff. de solut. & l. solutionis verbo* 176. *ff. de verb. signific.* Rota Ianuen. *decis.* 4. *numero* 11. Paris. *cons.* 69. *num.* 16. *lib.* 4.

Ex quibus sequitur quoad pannos transmissos ante sequestrum pretium potuisse compensari absque dubio, etiam in præiudicium anteriorum, quia sequens sequestrum reperiit compen-
13 sationem iam factam, & eâ mediante † extinctum debitum Chiriaci, & creditum Benigni *l. si debitor* 4. *ff. qui potior in pign. habean.* Paris. *cons.* 121. *num.* 19. *lib.* 1. Rota coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis.* 379. *num.* 9. *& in recent. decis.* 374. *num.* 29. *part.* 5. *& decis.* 148. *num.* 6. *part.* 6.

14 Mandatum etiam non esse † exequendum ex
eo Domini dixerunt, quia fuit relaxatum pro
pretio 22. petiarum panni, & tamen ex actis apparet, quòd vsque ad diem sequestri 10. & 8.
tantùm petiæ fuerunt ad Benignum transmissæ,
vt habetur in Summ. Ferretti, *num.* 5. Et amplius
constat, quòd tempore sequestri 14. tantùm extabant, cæteris iam diuenditis per Benignum,
vt in *eod. Summ. num.* 6. *&* 7. Qui excessus nul-
15 lum reddunt † ipsum mandatum, adeo vt exequi nullo modo possit, Rota penès S. M. Greg. *decis.* 198. *&* 480. *n.* 5. *& seq.* Burat. *decis.* 91. *n.* 2. *&* 3. *in rec. dec.* 359. *n.* 8. *p.* 1. *& dec.* 36. *num.* 3. *& seq. p.* 3.

Ideóque cum mandatum A. C. non fuerit iustum nihil releuat obligatio facta per Benignum
16 de præsentando † petias panni ad omne mandatum, quod semper intelligitur de iusto & valido *l.* 4. §. *condemnatum ff. de re iudic.* Neque etiam
17 ab excessu excusat, quòd mandatum fuerit † relaxatum ad effectum deponendi tantùm, & per modum prouisionis, quia cùm mandatum ex prædictis appareat iniustum, non potuit ab A.C. relaxari Rota *decis.* 130. *num.* 6. *part.* 4. *recent.*

Idémque prorsus dicendum venit, quoad petias panni transmissas post sequestrum, quæ transierunt in Dominium Benigni, cùm fuerint illi à Chi-
18 riaco † venditæ vel datæ in solutum *l. si prædium* 4. cum *ibi* notatis *C. de euict.* Surd. *cons.* 145. *numero* 14. *& seqq.* Buratt. *decis.* 627. *num.* 1. *& decis.* 889. *numero* 1. & ex generali hypothecâ Fer-
19 retti, † à Benigno auocari non possunt, vt suprà visum est.

Fuit itaque resolutum mandatum, A.C. non esse exequendum, nec aliud relaxandum, vtrâque parte informante, &c.

Romana Domus.

Mercurij 27. *Iunij* 1646.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur locatori docenti de instrumento locationis, & perceptione fructuum, nec subconductor potest interuertere possessionem locatoris, cum pro eo censeatur possidere. In iudicio summariissimo manutentionis leuiores probationes sufficiunt, & reiiciuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur locatori, quando constat de instrumento locationis, & subsequuta perceptione pensionum.*
2 *Ex locationibus, & solutionibus pensionum alicui factis, probatur eiusdem possessio manutenibilis.*
3 *Quod multò magis procedit iunctis aliis adminiculis.*
4 *Probationes leuiores sufficiunt in summariissimo iudicio manutentionis.*
5 *Possessionem domûs accipiens titulo subconditionis, non potest interuertere possessionem locatoris, cùm pro eo censeatur possidere.*
6 *In Manutentionis summariissimo iudicio non discutiuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.*

DECISIO CLXV.

FVit per Dominos resolutum, Matthiæ & Plautillæ Coniugibus dandum esse mandatum de manutenendo in possessione superioris appartamenti domûs; de quâ agitur: quia ex publico Instrumento relato in Summario dd. Coniugum *num.* 1. constat, huiusmodi appartamentum fuisse datum in dotem Terentiæ matri Plautillæ, & ab illa fuisse possessum, deponit testis examinatus ad instantiam Victoriæ, quæ etiam hoc fatetur in suis positionibus contra Terentiam datis, vt in *eodem Summario numero* 7.

Vnde cum posteà Terentia assignauerit idem appartamentum Plautillæ eius filiæ pro sua dote, vt in *dicto Summario, num.* 4. Et ex iuribus ibidem datis *num.* 5. appareat Matthiam; & Plautillam illud pluries locasse cum † perceptione 1
pensionum, sequitur quòd illis concedendum
sit mandatum de manutenendo, cùm ex prædictis locationibus, & solutionibus pensionum
dictis Coniugibus factis † probetur eorundem 2
possessio manutenibilis, vt firmauit Rota coram
Seraphino *decis.* 896. *num.* 1. *in recent. decis.* 171. *num.* 1. *& decis.* 649. *num.* 2. *part.* 2. & in impress. penès Modern. *post tract. de manut. decisio* 130. *num.* 1. Accedentibus præsertim instru-
mentis assignationum dotis, & aliis † adminicu- 3
lis superius consideratis, quæ iuncta cum prædictis locationibus superabundant ad probandam possessionem dd. Coniugum in hoc summariissimo
Iudicio manutentionis, in quo † sufficere leuiores 4

probationes passim dixit Rotæ, vt coram Sanct. M. Greg. *decis.* 258. *num.* 3. *& decis.* 324. *n.* 5. *& dec.* 458. *num.* 7. & in Florentinâ Hospitij coram Vbaldo impress. apud Modern. post tract. de manutent. *decis.* 222. *n.* 5.

Non obstat possessio Victoriæ: quia cùm illam acceperit titulo subconductionis ab vltima conductrice, † non solùm interuertere non potuit pos- 5
sessionem Matthiæ, & Plautillæ, quinimò pro illis censetur possidere iuxta notata *in l. quod meo, ff. de acq. posse sess.* Corn. *cons.* 40. *n.* 6. *lib.* 4. Rota *decis.* 315. *num.* 2. *part.* 1. *diuers. & in recent. decis.* 208. *num.* 2. *part.* 2. *& decis.* 513. *num.* 8. *part.* 4. *tom.* 3. Quæ verò dicuntur de donatione factâ Victoriæ eiusque marito, † & filiis non sunt præsentis inspectionis, 6
sed cum requirant altiorem indaginem ad petitorium sunt remittenda Rotæ *decis.* 477. *num.* 3. *& decis.* 614. *num.* 4. *part.* 1. *recent. cor. S. M. Gregor. decis.* 549. *n.* 6.

Et ita vtrâque, &c.

Terracinen. fideicommissi.

Mercurij 4. *Iulij* 1646.

ARGVMENTVM.

Pater tenetur dotare filiam, & non patruus, ideò dos detrahi debet ex bonis patris, non autem ex fideicommisso patrui. Communio vniuersalis non potest dici probata inter fratres, nisi intercedant requisita necessaria. Succedens ex propriâ personâ in fideicommisso non tenetur ad debita hæredis grauati.

SVMMARIVM.

1 *Filiam propriam dotare, est debitum patris, & non patrui.*

2 *Fideiussor est seruandus indemnis à principali, vel eius hærede, etiamsi talis idemnitas non fuisset promissa.*

3 *Communio vniuersalis inter fratres nequaquam dicitur probata, nisi probentur requisita ad hoc necessaria.*

4 *Clausula* sciens, &c. *extenditur sciens non teneri, sed teneri volens.*

5 *Communio vniuersalis bonorum excluditur inter fratres, quando alter ex eis promittit, vti principalis, alter verò vti fideiussor.*

6 *Fideicommissarius succedens ex propriâ personâ, non tenetur ad debita hæredis grauati antecessoris.*

7 *Fideicommissario non retardatur immissio propter detractiones oppositas, si illæ possent compensari cum fructibus perceptis ex bonis à die purificati fideicommissi restituendis.*

DECISIO CLXVI.

BIs fuit resolutum coram me, dandam esse immissionem Marco Paschali iuniori in bonis Bonifacij Paschalis fideicommittentis, & in vltimâ decisione emanatâ sub die 17. Februarij anni præteriti fuerunt firmatæ quædam detractiones, cui non acquiescente Marinangelo Drago, placuit DD. mitius agendo eum de nouo audire, sed cum nihil relenans deduxerit, perstiterunt in decisis.

Nam quoad bona Laurentiæ olim sororis Bonifacij fideicommittentis, & Horatij, qui hæc promisit pro dote Ludouicæ eius filiæ, & quæ esse detrahenda Marinangelus plurimum contendit, satis fuit responsum in vltimâ decisione sub §. *nihil verò detrahendum.* Non enim apparet, quòd Liuia à quâ causam habet Merinangelus, fuerit hæres Laurentiæ, nec quòd Bonafacius fideicommittens ad huiusmodi debitum vllo modo sit † obli- 1
gatus, sed sit proprium Horatij, ad quem spectat propriam filiam dotare *l. quis liberos* 19. *ff. de ritu nupt. l. final. Cod. de dot. promiss.* Seraphin. *decis.* 451. *num.* 9. Durand. *decis.* 26. *num.* 9. idcò nec Bonifacius, nec eius hæredes conueniri possunt vigore fideiussionis factæ pro Horatio eius fratre à Liuiâ eius filiâ, & hærede, quæ in omnem casum teneneretur illum, † ac eius hæredes releuare indem- 2
nes, etiamsi releuatio non fuisset promissa *leg. ex mandato* 20. *l. qui fideic.* 53 *ff. mand. § si quid autem inst. de fideiuss.* Buratt. *dec.* 470. *n.* 6.

Nec dici potest, quòd vigeret communio vniuersalis bonorum inter Bonifacium, & Horatium fratres, quia hæc vniuersalis communio neutiquam probatur à testibus examinatis pro parte Marini Angeli, cùm non concurrant † illa requisita, ex 3
quibus vniuersalis societas induci solet iuxta *cons. Rom.* 291. Felic. *de societ. cap.* 10. *num.* 17. imò ex verbis instrumenti relatis in Summ. Marinang. *n.* 3. ibi, *sciens, &c.* † quæ extenditur, sciens, se non te- 4
neri, sed teneri volens, apparet non extitisse communionem vniuersalem bonorum, † sed Horatium 5
esse principalem debitorem, Bonifacium verò fideiussorem Bertazz. *clauf.* 39. *gloss.* 3. *per tot.*

Quo verò ad debita soluta per Liuiam, quæ prætendit retinere Marinus Angelus ab eâ causam habens, cùm non constet, debita spectasse ad hæreditatem Bonifacij fideicommittentis, sed Marci, & Gregorij, qui fuerunt primi hæredes grauati, † non tenetur Marcus iunior modo agens 6
ex propriâ persona vti fideicommissarius Bonifacij ea soluere iuxta notat. *in l. fin. peto* 71. §. *prædium. A. de leget.* 2. *& in l. fin.* §. *sed quia, &* §. *fin autem, C. com de legat.*

Cætera fuerunt sublata in decisione, 17. Februarij anni præteri, ad cuius formam fuit resolutum dandam esse immissionem Marco Paschali iuniori, sine præiudicio melioris liquidationis faciendæ per Marinum Angelum Liuiæ hæredem, 7
quæ † poterunt compensari cum fructibus à Marino Angelo perceptis ex fideicommisso à die huius litis contestatæ iuxta praxim Rotæ *in decis.* 391. *n.* 5. *p.* 5. *& dec.* 249. *n.* 21. *part.* 5. *rec.*

Et ita vtraque, &c.

Romana Liberationis à Molestiis.

Lunæ 3. *Decembris* 1646.

ARGVMENTVM.

Creditor accipiens pecunias sub vsuris ob moram debitoris, debitum soluere recusantis, non potest illas repetere ex capite damni emergentis, nisi constet de antecedenti interpellatione, & subsequutâ intimatione factâ debitori,

quod

quod debitum esset sub vsuris, & quod verè, & realiter pecunias ex eâ causâ acceperit, nec attendatur damnum quod à creditore apparet affectatum. Expensæ litis quales, quomodò taxentur in Rotâ.

SVMMARIVM.

1 *Cambia, & recambia non debitori creditori à debitore ob retardatam solutionem, nisi constet de antecedenti interpellatione, & subsequuta intimatione facta debitori, quod debitum esset sub vsuris.*
2 *Cambia & recambia non debentur creditori à debitore ob retardatam solutionem, nisi constet realiter dictas pecunias fuisse acceptas in causam debiti.*
3 *Debitor vt condemnetur ad interesse, & damna passa per creditorem ob retardatam debiti solutionem, quid requiratur.*
4 *Damnum passum à creditore ob dilatam solutionem quando apparet affectatum, non est reficiendum per debitorem.*
5 *Litis expensæ, quales taxentur in Rota, remissiuè.*

DECISIO CLXVII.

FVit per duas sententias Rotales condemnatus Philippus Costa ad liberandum D. Abbatem Ioann. Antonium Costam à molestiis sibi allatis occasione cambij scutorum 2115. nec non ad damna, expensas, & interesse passa, & in futurum patienda, vnde hodie dubitatum fuit coram me, ad quam summam sint liquidanda damna, & interesse, nec non expensæ, & propositæ dubitationi DD. respondernnt, non constare de damnis, & interesse, quæ debeantur, expensas vero esse liquidandas pro summâ in hac decisione exprimendâ.

Prætendebat enim Abbas pro solutione debiti prouenientis ex antedicto cambio accepisse primò ad cambium tantumdem à Iulio Castellano, qui postea illud cessit Aloysiæ Erreræ, prænià interpellatione factà contra Philippum, vt in Summ. Abbatis *num.* 3. eidémque Aloysiæ soluisse pro fructibus eiusdem cambij scuta 104. b. 30. & deinde præcedente noua interpellatione, de qua *in Sum. n.* 7. extinxisse cambium prædictum, sed summam præfatam recepisse ad Societatem officij à Iosepho Cataneo, & Carolo de Ferrariis, & pro fructibus similis Societatis soluisse Cataneo scuta 83. b. 33. Ferrario verò scuta 116. b. 66. & sic in totum summam scut. 304

1 Verum prædicta DD. non sunt visa iustificata, quia non constat de præcedenti interpellatione factâ Philippo pupillo, vel eius Tutori, † minusque de subsequuta intimatione ad effectum, vt habita notitia interesse currentis posset se ab illo eximere, & liberare Gratian. *discept.* 829. *num.* 9. Rota *decis.* 52. *num.* 3. *part.* 1. *recent.* Quin imò nec constat,
2 † pecunias illas in effectu fuisse acceptas, & erogatas in extinctionem debiti prædicti cum hæredibus Petri Erreræ, quæ omnia sunt necessaria
3 ad effectum repetendi, etiam ex † capite damni passi. Honded. *conf.* 50. *sub. n.* 3. *circa finem lib.* 1. Gra. *discept.* 240. *n.* 8. & dixit Rota *in d. decis.* 52. *num.* 3. & 4. *part.* 1. *recent.*

Quo verò ad Societates officiorum contractas in alterâ ex eis, quæ fuit inita de mense Martij 1645. non fuit expressa hæc causa, nullâque fuit facta mentio dicti debiti, altera verò non apparet, quo tempore inita fuerit, licet referatur in Summario Abbatis *num.* 6. nec etiam constat, quòd Abbas alio minùs dispendioso modo non posset præfatum cambium soluere, ideo damnum † re- 4
sultans magis censetur affectatum, adeò vt Abbati non possit competere actio pro illius repetitione, vt concludit Baldus *in l. etiam* 5 *n.* 5. *in fin. vers. & modo dubitatur, Cod. de exec. rei iudic.* Surd. *de alim. titul.* 1. *quæst.* 45. *num.* 33. & *seqq.* Gratian. *discept.* 67. *n.* 17. & *dictâ discept.* 829 *n.* 7.

Quo verò ex expensas litis DD. mandârunt, vt eas taxarem in scutis 118. b. 17. iuxta listam per senem, & probatum Notarium de more † sub- 5
scriptam, seruatis tamen quoad omnia dispositis in decis. Maceraten. hæreditatis 24. Ianuarij 1642. coram Reuerendiss. Pat. Domin. meo Bichio, quam DD. in omnibus, & per omnia approbarunt.

Et ita fuit resolutum, vtrâque parte, &c.

Romana Prætensæ Societatis,

Lunæ 10. *Decembris* 1646.

ARGVMENTVM.

Societas non probatur ex Apochâ imperfectâ, nec tacita inducitur ex actibus æquiuocis, qui citra ius, & nomen Societatis fieri possunt. Fama, & communis reputatio non sufficit ad probandam societatem, licet sufficiat ad probandam hominis qualitatem, eâque vt probetur per testes, quid requiratur. Socius conueniri non potest ex contractu celebrato à consocio, suo proprio nomine, maximè quando contrahens nullam habuit notitiam societatis, nisi probetur versio pecuniarum, in illius vtilitatem, quæ tamen est plene, & concludenter probanda.

SVMMARIVM.

1 *Appellans si non redit pro Apostolis intra terminum iuris, censetur appellationi renunciare, & sententia transit in iudicatum.*
2 *Iurisdictio Aud. Cameræ non expirat per obitum Summi Pontificis.*
3 *Fatalia in Tribunali A. C. currunt Apostolica Sede vacante, & etiam tempore nouendialium exequiarum.*
4 *Societas non probatur ex apochâ imperfectâ, & non obseruatâ.*
5 *Societas tacita non probatur per actus æquiuocos, & qui aptissimè possunt referri ad alios titulos, &* n. 8. & 9.
6 *Societas tacita nunquam inducitur, nisi actus sint omnino certi, & concludentes, & qui citra ius, & nomen societatis fieri non possunt,* & num. 7.
10 *Testes, vt probent publicam vocem, & famam, debent deponere quòd sic publicè, & palam ab omnibus diceretur, & crederetur.*
11 *Testes deponentes super publicâ voce, & famâ debens*

debent referre personas certas, à quibus audiuerint.

12 *Et ideò non probant si asserant, quòd fama orta fuerit ex sermonibus incertis, variis, & contrariis.*

13 *A personis vilibus, dum publica vox, & fama ortum habuit, non attenditur.*

14 *Fama & communis reputatio non sufficit ad probandam Societatem, vel alium contractum.*

15 *Fama & communis reputatio sufficit ad probandum hominis qualitatem.*

16 *Socius conueniri non potest ex contractu celebrato ab altero socio, suo proprio nomine, & sub obligatione sui, & suorum heredum.*

17 *Ampl. quando contrahens nullam habuit notitiam Societatis, nec intentionem obligandi consocios.*

18 *Socius quamuis in contractu non nominatus, tenetur saltem vtili actione pro contractu alterius Socij, si pecunia versæ fuerunt in eius vtilitatem.*

19 *Versio est plenè, & concludentur probanda cum qualitate tituli lucratiui, & locupletationis.*

20 *Socius neque actione subsidiaria tenetur ad debita socialia, si sit creditor Socij in maiori summâ, quam importet vota socialis.*

21 *Cessionarius non debet esse melioris conditionis, quam cedens*

DECISIO CLXVIII.

DOmini hodie perpensis fundamentis decisionis coram me emanatæ sub die 12. Iunij anni præteriti steterunt in decisis. Nam res iudicata satis resultat ex desertione appellationis, quæ benè iustificatur † ex non reditu pro Apostolis intra 1 30. dies, qui non solùm decurrerunt Apostolicâ 2 Sede vacante †, cum iurisdictio A. C. per obitum summi Pontificis non expirat iuxta gloss. *in Clem. ne Rom. 2. §. eo tamen, in verbo expirare de elect.* sed 3 etiam † nouendialium exequiarũ tempore, quo concurrunt fatalia, licèt secùs esset in actibus iudicialibus, vt dixerunt Franc. *in cap. si iustus metus 73. num. 25. de appellat. & in cap. ab eo 6. §. illud autem, d. tit. in 6.* & ibi Geminian. *num. 5.* Rota *decis. 82. de appell. in antiq. & decis. 40. n. 2. eod. tit. in non.* cum aliis adductis in aliâ decisione huius causæ sub §. *neque etiam dicendum est.*

Quo verò ad prætensam in integrum restitutionem eam non competere DD. iterum firmârunt, cum nulla probetur societas inter Petrum Antonium Riccium, & Francisconum; Non expressa, 4 † quia hæc nullo modo consistere potest, aut residere in apochâ imperfectâ, & non obseruata. Tacita verò minus resultat ex actibus per DD. Actores productis, † quia sunt æquiuoci, & possunt aptissimè referri potiùs ad titulum Amicitiæ, Agentiæ, vel creditoris suam curantis quouis modo satisfactionem, quam ad † titulum societatis, quæ nunquam inducitur, nisi actus sint omnino certi, & 7 concludentes, & † qui citra ius, & nomen societatis fieri non possint Dec. *cons. 21. n. 1. circa fin. vers. nam enim societas*, Cephal. *cons. 247. num. 20. & seqq.* Corn. *cons. 251. num. 3. vol. 4.* Aldobr. *consil. 116. & ibi m. num. 2. lib. 1.* Mantic. de tacit. *lib. 6. tit. 10. n. 21.* Mascard. *de probat. concl. 1316. num. 48. vol. 3.* Cyriac. *contr. 477. n. 8.* Rota coram Buratt. *dec. 467. n. 7.* In casu verò proposito plures concurrunt actus exclusiui Societatis, vt latè firmatum fuit in aliâ decisione huius causæ *in §. præterea cum seqq.*

Verùm ex testibus vltimo loco per DD. Actores examinatis magis corroboratur decisio emanata, & excluditur societas, cùm testes deponant Riccium opem tulisse Francioſono in inueniendis pecuniis pro retinendis affectibus Casalium, † & 8 fecisse omnia facta Francioſoni circa eosdem affectus, vti eius amicissimum, & confidentissimum, non vti socium, sed vti procuratorem reddentes optimam rationem sui dicti, quia qui gerit negotia aliena non intelligitur socius, sed procurator; & deponant de aliis actibus æquiuocis, & qui ad amicitiam, familiaritatem, † & procuram congruè 9 adaptantur, ideóque nihil releuant, vt supra visum est. Nec vis fieri potest in publica voce, & fama, quia cum Testes dicant, quòd sic publicè & 10 palam ab omnibus diceretur, & crederetur, neque referant † personas certas, à quibus audiuerint, 11 sed quòd orta † fuerit in sermonibus incertis, vá- 12 riis, & contrariis, addentes, quod sic loquentes nihil concludebant, & erant pecudarij, † & aliæ vti- 13 les personæ, illa ex eorum depositionibus formiter ac legitimè vt opus esset non iustificatur iuxta tex. *in cap. licet ex quadam 47. de testib. in cap. qualiter, & quando il 2. de accusat. & in l. 3 §. tu magis scire, ff. de testibus* Mascard. *de probat. concl. 748. n. 9. & concl. seqq.*

Præter quàm quòd † communis reputatio, aut 14 fama non sufficit ad probandam societatem, vel alium contractum, licèt † sufficiat ad probandam 15 hominis qualitatem. Ruin. *cons. 92. n. 10. in fin. & seqq. lib. 1.* Rimin. iun. *cons. 377. n. 37.* Felic. *de societ. cap. 11. num. 20.* Mantic. de tacit. *d. lib. 6. & tit. 10. num. 23.*

Alterum quoque fundamentum Domini amplexi sunt: nam estò quòd inter Riccium, & Francioſonum fuisset contracta particularis societas in locatione, de quâ agitur, vel super illius emolumentis, tamen cùm contractus principalis societatis, & cambij respectiuè fuerint celebrati cum DD. Actoribus, nempe contractus locationis cum D. Principe, & contractus cambij, cum D. Eugeniâ per Francioſonum dumtaxat, † suo proprio nomi- 16 ne, & sub obligatione sui, ac suorum hæredum, non potest Riccius conueniri, qui huiusmodi contractibus non interuenit, nec se obligauit, *l. iure societatis 83. ff. pro soc.* Dec. *cons. 98. n. 2.* Paris. *consil. 9. num. 22. lib. 1.* Cephal. *cons. 635. num. 4. & seqq.* Thesaur. *decis. 136. num. 2. & 6.* latè Rim. iun. *consil. 331. n. 5. & seqq.* Rota penès Buratt. *decis. 514. num. 3.*

Quod maximè locum habet; quia non constat DD. Actores vllam habuisse notitiam dictæ societatis, nec minus vllam habuisse intentionem obligandi consocios, quod † tamen necessarium esset 17 ad effectum, vt dici posset illos societati credidisse, & proinde socios omnes sibi obligatos esse voluisse, vt est text. *in l. fin.* ibi, *ita illud exigendum, ff. de exercit. act.* Alex. *cons. 44. sub n. 6. lib. 2. & cons. 217. num. 14. lib. 7.* Natt. *cons. 567. num. 6.* Gratian. *discept. 725. num. 8. vers. præterea*, Seraph. *dec. 375. num. 6.*

Neque obstat prætensa versio in societatis vtilitatem, ex qua saltem † vtilis actio deduci possit iux- 18 ta *leg. iure societatis 83. in fin. ibique gloss. penult. ff. pro soc.* quia hæc versio esset plenè, & concludenter † probanda cum qualitate tituli lucratiui, & 19 locupletationis, quod adhuc factum non fuit, vt firmat

firmat decisio huius causæ *sub §. minùs obstat, quòd Riccius.*

Demùm Riccius etiamsi fuisset socius Francioſoni, neque actione subsidiaria teneretur ad debita socialia, quia † est creditor Francioſoni in longe maiori summâ, quàm importet rata socialis medietatis crediti DD. Actorum, vt constat ex iuribus relatis in Summ. primæ positionis Riccij iuxta text. express. *in l. si pro part. 10. §. idem quærit. ff. de in rem verso* & ibi Bart. Bald. & Salicet. & declarat Castrus *in d. l. in §. Domini num. 2.* ideo sicuti Francioſonus si ageret, remaneret exclusus, † ita excluduntur Domini præfati ex eodem iure Francioſoni agentes arg. text. *in leg. non debet 42. ff. de reg. iur.* Natt. *consil. 398. num. 3.* Rota *decis. 205. n. 4. p. 1. rec.*

Fuit itaque resolutum ad fauorem Riccij, eo tantùm informante, alterâ tamen parte pluries citatâ, & expectatâ, ac informare recusante, &c.

Neapolitana pecuniaria.

Lunæ 1. Julij 1647.

ARGVMENTVM.

Instrumenta in vim Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis habẽt executionem paratam, etiam fauore hæredum, maximè si agitur ex causâ promissionis dotis, cuius petitionis actio transit etiam ad hæredes. Minoris obligatio facta ex causa necessaria valida est, nec ea irritari potest, præsertim quando minor factus maior tacuit per quinquennium, cum ex hoc eandem obligationem approbasse, & ratificasse censeatur.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum habet executionem paratam vigore Ritûs Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis.*
2 *Et hoc procedit etiam fauore hæredis.*
3 *Et præsertim, si agatur de obligatione ex causâ dotis.*
Actio petitionis dotis transit etiam in hæredem num. 3.
4 *Hæredem se probare tenetur, qui vti talis agere intendit.*
5 *Qualitas hæreditaria quomodo probetur ex stylo, & consuetudine Neapolis.*
6 *Fratres plures æqualiter succedunt in hæreditate maternâ.*
7 *In hæreditate fraternâ prouenient ex bonis maternis æqualiter succedit frater ex latere matris, cum aliis vtrinque coniunctis iuxta consuetudinem Nobilium Neapolis, &* n. 8.
9 *Minoris obligatio facta sine debitis solemnitatibus est nulla.*
10 *Minoris obligatio pro constitutione dotis, ad quam tenebatur, & pro aliâ causâ necessaria est valida, &* n. 11.
12 *Minor, maior factus, si per quinquennium tacuerit, nec dederit de nullitate contractus gesti sine solemnitatibus, intelligitur obligationem approbasse, & ratificasse.*
13 *Sententiæ validitas apparet ex reuolutione processûs.*

DECISIO CLXIX.

INformante tantùm Portiâ de Rinaldo fuit hodie resolutum, afflictus, de quibus agitur, deberi & sententiam A.C. esse confirmandam. Siquidem constat de datione in solutum dictorum afflictuum, & insuper de obligatione de illis soluendis ex causâ dotis per Horatium ad fauorem Victoriæ Austricis Portiæ ex instrumento celebrato die 7. mensis Aprilis anno 1604. vt in *Summ. num. 1.* quod sicuti vigore Ritûs Magnæ Curiæ Vicariæ, cuius † 1 est munitum paratam haberet executionem pro eorundem afflictuum exactione ad fauorem Victoriæ Vincentius de Franchis *decis. 118. num. 6. & decis. 341. in princip.* ita idem instrumentum debet habere paratam executionem † ad fauorem Portiæ 2 pro portione hæreditaria ad eam spectante, tam vti hæredem Victoriæ, quàm vti hæredem Francisci eiusdem Victoriæ cohæredis Graff. *de succes. §. hæreditas quæst. 12. num. 5.* Gallet. *de oblig. Camer. secundum ordinem Zacchiæ quæst. 4. num. 1. 12. & 14.* & apud eum Rota *decis. 69. num. 1.* præsertim quia agitur de obligatione ex causâ promissionis dotis † cuius petitionis actio transit etiam in hæredem 3 *leg. vnic. Cod. vt act. & ab hæred. & contra hæred.* Surd. *decis. 240. num. 8. in fine.* Rota in Bononien. fideicommissi de Caualea 13. Maij 1641. *in §. nam primo non obstat* coram Reuer. P. Dom. meo Decano.

Quia verò ad hunc effectum potiùs † tenebatur 4 probare se esse hæredem *l. non ignorat. 9.* vbi Bart. *C. qui accus. non. poss.* Menoch. *de adipisc. remed. 3. num. 164.* Rota apud Zacch. *de oblig. Camer. num. 2.* sufficienter illa demonstrauit se esse talem ex decreto vocato † præambuli secundùm stylum, & 5 consuetudinem Ciuitatis Neapolis, nempe pro quinta parte ex persona propria, & pro alia quarta parte ex persona Francisci fratris, quod quidem fuit iustificatum ex testibus datis in *Summ. num. 3.* nec huiusmodi qualitas hæreditaria fuit vnquam controuersa coram aliis Iudicibus, vt constat ex reuolutione processûs.

Ideóque Portiæ debentur afflictus in ducatis 90. quam summam constituunt, tam quinta pars eidem debita hæreditatis maternæ † pro æquali 6 portione cum aliis quatuor fratribus iuxta text. *in l. cum alias 4. §. ad maternas C. de secund. nupt. & in §. nec illud vers. reliqua verò quæcumque auth. de nupt.* quam alia quarta pars hæreditatis fraternæ, † quæ 7 sibi æqualiter competit etiam in concursu cum aliis vtrinque coniunctis respectu afflictuum, de quibus agitur, tanquam prouenientium ex bonis d. Victoriæ communis matris iuxta consuetudinem † Nobilium Ciuitatis Neapolis, de qua testatur Neapo- 8 dan. *in constitut. Regn. si quis, vel si quæ ab intestato decesserit num. 241.* Molphes. *ad consuetudin. Neapol. p. 4. de succes. ab intest. quæst. 39. n. 8.* Vrsil. ad Afflict. *decis. 38. num. 7.* Vincent de Franch. *dec. 99. num 2.*

Neque obstat quod Horatius esset minor de tempore obligationis, & proinde illius † obligatio 9 nullius fuerit roboris, & momenti. Quia cùm se obligauerit ex causa necessaria † dotis constituen- 10 dæ, ad quam tenebatur, vel tanquam Patris hæres, vel tanquam frater, obligatio Horatij minoris † ex hac causâ necessariâ prouenies est valida 11 Bald. *in l. final. n. 2. C. de legit. tutel.* Corn. *cons. 254.*

sub

sub num. 2. *vers. quarto, & vlt. lib.* 1. Caputaq. *decis.* 199. *num.* 2. *part.* 3. Put. *decis.* 100. *num.* 3. *lib.* 2. *in correct.* Rot. post Pic. ad Statut. Vrb. *dec.* 16. *num.* 1. in Camerinen. datis 10. Decembris 1638. in §. *ratio resolutionis fuit*, coram R.P.D. meo Ghisilerio, & in Rauennaten. datis 11. Aprilis 1644. *in* §. *nam id procedit* coram Reuer. P. Dom. meo Corrado, & cum maior factus per quinquennium, & vltra † tacuerit, obligationem approbasse, & ratificasse intelligitur *leg. fin. C. si maior. fact. alien.* Menoch. *consil.* 242. *n.* 32. *& in tract. de recuper. remed.* 15. *n.* 179. Rota *decis.* 81. *num.* 6. *part.* 6. *& decis.* 306. *num.* 53. *part.* 7. *recent.* in Romana fideicommissi de Alberinis 8. Aprilis præteriti *in* §. *nec releuat* & in Romana domus 27. Maij præteriti *in* §. *quia ex cursu coram me.* 12

Firmato itaque ex supradictis huiusmodi affectus deberi euidenter resultat, quod sententia A.C. quâ condemnatus fuit Horatius ad illos soluendos sit iusta: cùm verò eadem sententia sit valida, vt † apparet ex reuolutione Processus iuxta *decis. Caputaq.* 260. *part.* 2. inre merito DD. illam confirmandam esse hodie censuerunt. 13

Et ita hodie resolutum D. Portia tantùm informante, citatâ tamen sæpius, & expectatâ altera parte, &c.

Meleuitana Canonicatuum.

Mercurij 13. *Nouembris* 1647.

ARGVMENTVM.

Producens simpliciter instrumentum, illud approbare censetur, & illud stare debet, cùm ampliùs impugnari non possit. Sequestrum iudiciale non priuat possessionem sua possessione, nisi alia probetur Iudicis voluntas, & est omninò nullum, quando fuit concessum absque cognitione causæ, & partis citatione. Ius non acquiritur ex contractu limitato; nisi cum sua limitatione.

SVMMARIVM.

1 *Producens instrumentum, seu scripturam, illam approbare censetur.*
2 *Et tenetur illi stare, cum amplius impugnare non possit.*
3 *Possessio probatur ex sequestro petito contra possidentem.*
4 *Possessio probatur ex confessione aduersarij.*
5 *Sequestrum iudiciale non priuat possidentem suâ possessione, nisi alia probetur ipsius Iudicis voluntas.*
6 *Sequestrum est nullum, quando fuit concessum absque partis citatione.*
7 *Sequestrum, vt validè dicatur concessum, debet decerni causâ cognita.*
8 *Citatio necessario requiritur, vt quis ritè sua possessione priuetur.*
9 *Ius non acquiritur ex contractu limitato, nisi cum suâ limitatione.*
10 *Possessor anterior, qui non habuit se pro spoliato, venit manutenendus.*

DECISIO CLXX.

HOdie per contradictas proposui dubium. Cui sit dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi annuum redditum scutorum tercentorum: & DD. dixerunt, dandum esse Philippo Borg. de cuius anteriori possessione constat, tum ex instrumento dotationis Collegiatæ Ecclesiæ S. Helenæ Reginæ celebrando die 4. Iunij 1632. quod vti † productum iudicialiter à Matthæolo, & Saluatore aduersùs Philippum, consequenter ab ipsis censetur approbatum Bart. *in l. post legat.* 3. *num.* 4. *ff. de his quibus, vt indign.* Bald. *in l. scripturæ* 14. *num.* 2. *C. de fid. instr.* Alex. *consil.* 30. *num.* 1. *lib.* 7. Rota coram Sanct. M. Greg. *decis.* 238. *numer.* 5. & ibi Add. *numer.* 15. ita vt non † valeat amplius impugnari *cap. cum venerabilis* 6. *vbi omnes de except.* Felin. *in cap. imputari* 13. *numer.* 7. *de fid. instrum.* Vestr. *in praxi lib.* 6. *titul.* 1. *num.* 5. Add. ad Sanct. M. Greg. *d. decis.* 238. *num.* 15. Caputaq. *decis.* 188. *num.* 4. *part.* 1. Tum etiam ex sequestris ab iisdem Matthæolo, & Saluatore † petitis, & obtentis die 27 Ianuarij 1644. aduersùs Philippum possidentem Rota post Pacif. de Salu. *decis.* 141. *num.* 2. & coram Caualer. *decis.* 242. *n.* 1. Additaetiam eorundem confessione relatâ *in Summario n.* 9. vt in *decis.* 113. *n.* 16. post Modern. Peruf. *de manut.* 1 2 3 4

Neque Philippus possessione priuatus remansit per sequestrum à Vicario Meleuitano concessum. Tum quia sequestrum iudiciale non † priuat aliquem suâ possessione, nisi alia probetur ipsius Iudicis voluntas, vt distinguendo declarat Cyn. *in l. vnic. sub num.* 1. *versic. sed quid de necessaria Cod. de prohibit. sequestr.* Sarnen. *in reg. de annal. quæstion.* 46. *num* 4. Menoch. *de retinen. remed.* 3. *numer.* 88. Rota *decis.* 162. *num.* 9. *& decis.* 170. *numer.* 8. *part.* 4. *diuers.* Mantic. *decis.* 252. *num.* 6. S. M. Gregor. *decis.* 9. *num.* Caualer. *dec.* 86. *num.* 6. 5

Tum etiam quia fuit nullum, † vtpotè concessum absque partis citatione, Angel. *cons.* 107. *num.* 1. Alex. *cons.* 6. *num.* 9. *lib.* 4. Mareabr. *cons.* 12. *num.* 2. Rota coram Buratt. *decis.* 186. *num.* 8. & in Romana Casalis 4. Iulij 1602. coram penia impress. Marches. *de commiss. part.* 1. *fol.* 1219. nec causa † cognita, provt requiritur, Angel. *d. cons.* 107. *num.* 1. Decius *cons.* 366. *n.* 13. Benintend. *decis.* 73. *num.* 3. *&* 4. Rota in ¦Bracharen. Parochialis de Basto 15. Decembris 1606. coram Cardinal. Sacrato, quæ est *decis.* 229. *num.* 3. *post* 2. *volum. cons.* Farinac. 6 7

Immissio verò concessa per eundem Vicarium Meleuitanum super bonis assignatis pro dote Canonicatuum, ad quos fuerunt nominati Matthæo Saluator, non priuauit Philippum sua possessione, nec iisdem Matthæolo, & Saluatori suffessione, nec iisdem Matthæolo, & Saluatori suffragari potest: quia Philippus licet bona assignauerit, Fructus tamen sibi reseruauit sua vita durante, ideóque cum exactio dictorum fructuum ad ipsum Philippum spectaret, ipse erat omninò citandus *leg. fin. C. si per vim. vel alio modo cap. licet Episcopus* 28. & ibi gloss. *vers. te non* vocato de præbend. in 6. S. M. Greg. *dec.* 46. *n.* 7. *& dec.* 500. *n.* 7. cum aliis allegatis in Colonien. Canonicatus, seu Ferculi 17. Iunij anni currentis in §. *nec possessio* coram R.P.D. meo Meltio. 8

Minùs releuat, quòd Philippus nominauerit Saluatorem, & Matthæolum ad Canonicatus, & proinde ad ipsos spectare debeant fructus: quia nominatio

9 nominatio vtriusque legitur facta à Philippo † cum expressâ reseruatione annuorum scut. 300. eius vitâ durante, & non aliàs aliter, nec nec alio modo, ideò nominatio non potest à reseruatione diuidi, sed acceptari debet cum sua qualitate *l. Pomponius 13. §. cum quis vrsitur ff. de acquir. poss.* Aym. *cons. 245. num. 4.* Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. tit. num. 9.* Rota *decis. 853. num. 10. part. 4. diuers.* & coram Buratto *decis. 223. num. 25. & decis. 246. num 8. & 9.*

Cùm itaque Philippus non fuerit priuatus suâ
10 antetiori possessione, † nec habuerit se pro spoliato in eâ venit manutenendus Seraph. *decis. 1041. num. 1. & seqq.* S.M. Greg. *decis. 9. num. 4. & seqq. & dec. 46. n. 9.* Caualer. *dec. 432. n. 1. & 2.* Bur. *dec. 250. n. 8.* Reuerendiss. Vrgellen. *dec. 220. num. 4.* & fuit dictum in Rossanen. Parochialis 14. Iunij 1645. §. *fin.* coram me.

Et ita fuit resolutum per contradictas, &c.

Rauennatens. Residui dotis.

Lunæ 16. Aprilis 1646.

ARGVMENTVM.

Quietantia amplissimis verbis concepta liberat penitus soluentem, & alios obligatos, & concludenter probari. Dos constituta in scutis auri, quæ postmodum fuerunt abrogata, restitui debet ad æstimationem monetæ antiquæ currentis tempore contracti matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio, & quietantia amplissimis verbis concepta liberat soluentem, & alios coobligatos.*
2 *Confessio si impugnatur tanquam erronea, error debet probari concludentissimis probationibus,* & n. 12.
3 *Dos constituta in scutis auri, in auro, diuerso modo accipitur, quàm si fuerit constituta in scutis auri simpliciter.*
4 *Dos constituta in scutis auri simpliciter intelligitur de scutis, quæ tunc temporis currebant.*
5 *Hæres non potest impugnare confessionem defuncta.*
6 *Hæres hæredis non potest aliquid opponere contrà confessionem defuncti.*
7 *Dotis restitutio debet fieri secundùm valorem monetæ, quæ currebat de tempore constitutionis dotis.*
8 *Dos constituta in scutis auri postmodum abrogatis restitui debet, non ad æstimationem monetæ nouæ currentis, sed ad æstimationem antiquæ currentis tempore contracti matrimonij.*
9 *Testes examinati in vnâ causâ, non probant in diuersâ.*
10 *Testes non concludentes, & tempora non distinguentes non releuant.*
11 *Testium depositiones dum sunt dubiæ, & quæ ad aliud referri possunt, non sunt attendendæ.*
13 *Per debiti accollationem quis efficitur principalis debitor, ac si ab initio ad debiti solutionem se obligasset.*
14 *Debiti solutionem hæres frustra petit, si statim id restituturus sit.*

DECISIO CLXXI.

COntracto matrimonio anno 1587. inter Antonium Lunardum, & Valeriam spretam cum dote, & supradote scutorum 2250. auri, eóque soluto per mortem Antonij, cùm factus fuerit locus restitutioni dotis, Valeria illam recepit in tot bonis stabilibus pro summâ scut. 2250. ad rationem solid. 84. pro quolibet scuto, vt apparet ex eius finali quietantia Summ. Iosephi, & litis consortium *n. 7.* Verùm, quia Antonius Lunardus iunior hæres ex testamento Valeriæ prætendebat dotem restituendam esse in scutis auri, & ideò sibi deberi illius supplementum, seu residuum vsque ad verum illorum valorem, egit coram A. C. qui sententiam promulit ad fauorem Iosephi, & litis consortium: causâ verò appellationis mihi commissâ, proposui dubium; an Antonio d. Supplementum debeatur, quod Domini negatiuè resoluerunt.

Etenim ex prædictâ quietantiâ apertè constat, Valeriam fuisse integrè satisfactam de suâ dote, & supradote mediante assignatione tot bonorum stabilium eidem factâ per Vincentium vnum ex obligatis ad d. dotis restitutionem, qui cum reportauerit absolutionem † amplissimis verbis conceptam, 1
non solùm idem Vincentius, qui soluit, sed etiam Iosephus, & alij coobligati fuerunt penitus liberati iuxt. text. *in l. verb oblig. 107. ff. de solut. l. 2. & 3. ff. de duobus Reis.* Mant. *de tacit. lib. 15. tit. 6. n. 1. & 2.* Surd. *cons. 221. n. 58.* Rota in Rauennaten. dotis 11. Apr. 1644. cor. R.P.D. meo Corrado §. *cum itaque.*

Vndè cum Antonius hæres Valeriæ impugnet illius confessionem in eadem quietantiâ emanatam tanquam erroneam, ex eo quòd dos fuerit constituta in scutis auri, solutio verò facta fuerit in scutis valoris solid. 84. tenetur ostendere huiusmodi errorem † exactissimis, & concludentissimis pro- 2
bationibus, ita vt res aliter se habere non possit iuxta text. *in l. cum de indeb. 25. §. vlt. ff. de prob.* vni notant DD. communiter, Ruin. *cons. 10. num. 16. lib. 3.* Socc. Sen. *cons. 57. n. 11. lib. 4.* Rota *dec. 261. num. 25. part. 7. recent.* Qui tamen error ne dum hodiè non probatur, sed imò contrarium euidenter constat ex ipsâ Apochâ sponsalium *d. Summ. n. 1.* in quâ legitur † dotem constitutam fuisse, non in scutis au- 3
ri in auro, vt loquuntur Doctores, & decisiones in contrarium adductæ, sed in scutis auri simpliciter, pro quibus solutus fuit valor tunc currens in monetâ argentea, vt etiam apparet ex instrumentis solutionum, *eod. sum. num. 2. & seqq.* ideóque intelligi debet † dotem constitutam fuisse in scutis 4
auri solid. 84. quæ tunc temporis communiter currebant in Ciuitate Rauennæ, ac in Prouincia Romandiolæ, vt dixit Rota in Foroliuien. legati 13. Ianu. 1642. coram Eminent. D. meo Card. Panziro-lo, & fatetur etiam Iacobus Lunardus Socer Valeriæ, dum in suo testamento declarauit, huiusmodi dotem sibi solutam fuisse in scutis 2250. ad rationem solid. 84. pro scuta, iuxta quam summam mandauit etiam restitui, vt in *eod. sum. n. 4.* quam † con- 5
fessionem scuti non potuisset Vincentius illius hæres impugnare, ita nec potest aliquid contra eam opponere Antonius eiusdem Vincentij filius, & hæres, vt † dixerunt Hond. *cons. 3. n. 54. lib. 1.* Menoch. 6
cons. 87. n. 127. & seq. Rot. cor. Andreæ *dec. 86. n. 6. & in recent. dec. 265. n. 3. part. 1.* & propterea in eadem summâ scut. 2250. ad rationem solid. 84. pro † scu- 7
to debebat fieri dotis restitutio Natta. *consil. 454. per tot.* Ioseph. Ludouic. *concluf. 10. col. 2. vers. sed*

quidquid, & firmauit Rota in Foroliuien. dotis 3. Decemb. 1629. cor. bon. mem. Coccino, & in Rauennaten. Concordiæ 5. Martij 1638. cor. D. meo Carrillo, & in d. Foroliu. Legati §. *nec visum fuit*, cor. Eminent. Panzirolo.

Præterea dum dicta scuta aurea, quæ de tempore contracti matrimonij currebant, fuerint de anno 1598. abrogata, & prohibita à S.M. Clem. VIII. neque hodie reperiantur, sed remanserint scuta imaginaria, vt dicitur in supradictis decisionibus,
8 vtique † dotis restitutio non debetur ad æstimationem monetæ nouæ currentis, sed ad æstimationem antiquæ, quæ currebat de tempore contracti matrimonij, vt tradunt Isern. *in vsib. feud. tit. quæ sint regalia* §. 1. *n.* 20. *vers. quocunque modo* Cynus *in l. quod te* 5. *n.* 9. *vers. Sabinus, ff. si cert. pet.* & ibi Alex. *n.* 6. Abbas *in cap. quanto* 18. *n.* 12. *de iureiur.* Peregr. *cons.* 13. *in fin. lib.* Minsinger. *obseru.* 1. *n.* 3. *& seq. cent.* 4. Chartar. *decis. Lanuen.* 134. *n.* 6. Rota in Romana aureorum cor. Card. Lancell. apud Marchesp. 1. *pag.* 652. *n.* 1. & impress. penès Cenc. post tract. de censibus *dec.* 216. *n.* 1. *& n.* 6. *& dec.* 217. *n.* 1. & coram Bur. *dec.* 428. *n.* 1.

Non obstat quòd decisiones Foroliu. superius allegatæ loquantur de tempore longè diuerso, quo constituta fuit hæc dos: quia cùm de anno 1596. scuta aurea solidor. 84. fuerint abrogata à S.M. Clemente VIII. vt suprà dictum est, sequitur, quod ante dictum tempus, & sic de anno 1587. quo dos constituta fuit, erant in vsu; Testes verò. *Sum.* Antonij *n.* 6. asserentes, quòd scuta aurea de anno 1586. & 1587. erant eiusdem valoris, prout sunt scuta hodie currentia, nihil releuant, quia præterquàm quòd
9 † sunt examinati in alia causa, & hác lite pendente, neque etiam concludunt, quòd tunc temporis
10 non adesset, nisi vna species scuti † aurei, & dum deponunt, scutum aureum ascendisse ad medietatem duplæ, intelligi possunt sensisse de aureis iusti ponderis, quæ non fuerunt abrogata, non autem de illis solid. 84. in quibus constituta fuit dos, de
11 quâ agitur, & adeò illorum † depositio non est attendenda, tanquam dubia, & quæ ad aliud referri potest, *cap. in præsentia* 8. vbi gloss. & DD. *de probat. l. non hoc.* 4 vbi Ias. *n.* 4. *C. vnde legit.* Reu. Vtgellen. *decis.* 397. *n.* 37. *& seq.* maximè ad ostendendum
12 errorem supradictæ quietantiæ, † quo casu requiruntur probationes concludentissimæ, vt dixit Rota *dec.* 261. *n.* 25. *p.* 7. *rec.* cum aliis *supra* allegatis.

Et eò libentiùs in hanc sententiam iuerunt Domini, quia Vincentius in instrumento diuisionis factæ de anno 1614. inter se, ac alios hæredes Iacobi de Lunardis accollauit sibi hoc debitum dotis, & Valeria tam diuisionem, quàm accollationem acceptauit, vt in Summ. Iosephi *n.* 5. & 6. per quam
13 accollationem † idem Vincentius effectus fuit principalis debitor, ac si ipse ab initio ad d. dotis restitutionem se obligasset, vt dixit Rota *dec.* 547. *n.* 1. & 2. in impress. apud Cencium tract. de censibus; &
14 ideò Antonius cùm sit filius, † & hæres eiusdem Vincentij, frustra petit dotis supplementum, vti hæres Valeriæ, quod statim restituturus esset tanquã hæres Vincentij iuxt. text. *in l. aliquando* 13. §. *fin. ff. ad Senat. Conf. Velleian. & in l. hæc stipulatio* 14. §. *diuus, ff. vt legat. nomin. caueatur*, nam siue dos esset soluenda in scutis auri solidor. 84. siue in scutis auri, quæ constituunt medietatem dublæ, tamen non potest Antonius molestare † Iosephum,
15 & alios coobligatos, quos mediante accollatione prædicta tenetur eodem tempore conseruare indemnes, vt firmauit Rota in Romana prætensæ nullitatis 14. Maij 1614. coram bon. mem. Cardin. Verospio.

Et ita vtrâque, &c.

Romana Domorum in Burgo.

Veneris 18. *Maij* 1646.

ARGVMENTVM.

In Iudicio reintegrationis duo extrema sunt necessariò probanda, scilicet anterior possessio actoris, & recentior rei conuenti, illáque datur aduersus factum Iudicis, quando nulliter, & iniustè processit. Subhastatio bonorum pupilli facta pro paruo debito de re magni valoris, existentibus rebus minoris valoris, nullo modo potest sustineri, ac vlteriùs euidenter corruit, quoties fuit in ea citatus Tutor, qui verè non erat talis, imò falsus posteà fuit declaratus.

SVMMARIVM.

1 *Possessio anterior alicuius probatur ex mandato, subhastatione, & deliberatione contra eum factâ.*
2 *Possessio probatur ex instrumento adeptæ possessionis.*
3 *Possessio moderna partis probatur ex sustentatione litis, quæ iunctis adminiculis sufficit in iudicio reintegrationis.*
4 *Possessione quis priuatur mediante deliberatione rei possessæ factâ à Iudice.*
5 *Iudex nulliter, & iniustè procedens dicitur spoliare, & spoliato competit reintegratio.*
6 *Subhastatio, & deliberatio est nulla, quando fuit facta contra pupillum, citato eo, qui non erat tutor.*
7 *Et fortiùs si Tutor fuit declaratus falsus, quo stante non potest dubitari de inualiditate totius processûs, &* n. 8.
9 *Tutor quando verè non est talis, & fuit falsus declaratus, tunc ex eius actibus non potest aliquod præiudicium inferri pupillo.*
10 *Subhastatio est iniusta, dum pro modico debito res magni valoris subhastatur.*
11 *Pro debito paruo non potest subhastari res pupilli magni valoris, maximè dum constat adesse bona minoris valoris, &* n. 12.
13 *Ad reintegrationem agens probare tenetur duo extrema, nempe possessionem anteriorem suam, & iuniorem aduersarij.*
14 *Reintegratio, quæ competebat actori, competit etiam eius hæredi, &* n. 15.

DECISIO CLXXII.

REsoluerunt Dñi concedendum esse mandatum de reintegrando Francisco de Alexandris hæredi q. Antonij iunioris de Guidis ad possessionem domorum in Burgo de quibus agitur, quia extrema necessaria in hoc iudicio concludenter probantur. Primum enim anterioris possessionis Antonij probatur ex † mandato subhastatione, & deliberatione dictarum domorum contra ipsum Antonium facta Rota coram S.M. Greg. *dec.* 362. *in princ. & decis.* 402. *n.* 1. *& seq. & in rec. dec.* 406. *n.* 2. *p.* 4. *& decis.* 229. *n.* 1. *part.* 7.

Secundum

Secundum verò extremum, videlicet iunior, & moderna poſſeſſio illorum de Fabiis non contro-
2 uertitur, & ſatis probatur, † ne dum ex inſtrumento adeptæ poſſeſſionis, de quo in Summ. Franciſci *n.* 3. vt firmauit Rota cor. Burat. *dec.* 363. *n.* 1. Sed
3 etiam ex ipſa litis ſuſtentatione, † qua iunctis adminiculis ſufficit in hoc reintegrationis iuxta *dec.* Caputaq. 372. *p.* 2. *& d. dec.* 406. *n.* 3. *p.* 4. *& dec.* 229. *n.* 4 *part.* 7. *rec.*

Non obſtat quòd Antonius dictâ poſſeſſione
4 priuatus † fuerit mediante deliberatione factâ per Iudicem ad text. *in l. iuſtè poſſidet* 11. *ff. de acquir. poſſ.* Quia cùm Iudex nulliter, & iniuſtè proceſſe-
5 rit, talis deliberatio non † eſt attendenda, nec poteſt aliquo modo reintegrationem impedire. Aym. *conſ.* 18 *n.* 8. *& conſ.* 302. *n.* 1. Grat. *conſ.* 76. *n.* 3. *lib.* 2. Rol. *conſ.* 6 *n.* 34. *lib.* 2. Rota *dec.* 229. *n.* 2. *& dec.* 264. *n.* 3. *impreſſ.* apud Pacif. poſt tract. de Salu.

Nullitas autem ſubhaſtationis, & ſubſecutæ deli-
6 berationis, † ex eo oſtenditur, quia actum fuit contra Antonium, qui tunc temporis erat pupillus, citato Vincentio Berna, tanquam eius Tutore, qui ve-
7 rè talis non erat, imo falſus † declaratus fuit, vt conſtat ex ſententiâ relatâ in Summ. Franciſci *n.* 4.
8 ideóque dubitari non poteſt de inualiditate † totius Iudicij, ac nullitate prædictæ ſubhaſtationis, & deliberationis, vt eſt text. *in l. ſi tutor* 4. ibique Bald. *num.* 1. *C. in quibus cauſ. reſt. in integr. neceſſ. non eſt.* Montan. *de tutor. cap.* 34. *reg.* 1. & dixit Rota coram Cardinal. Caualer. *deciſ.* 67. *num.* 7. *& in recent. deciſ.* 167. *num.* 2. *& deciſ.* 406. *num.* 4. *part.* 4. *recent.*

Nec releuat quòd Vincentius ſe publicè gereret pro Tutore, & pro tali haberetur, ac etiam pro pupillo in cauſa comparuerit. Quia cùm ille verè tutor non eſſet, ſed fuerit falſus declaratus, vt
9 ſuprà dictum eſt, non potuit † ex huiuſmodi actibus aliquod præiudicium inferri pupillo, vt eſt text. expreſſ. *in l.* 1. §. *idem Pomponius & toto tit. ff. quod falſo tutore* Auth. *leg. qui neque* 8. *ff. de reb eorum.* Montan. *de tutor. c.* 34. *reg.* 1. *n.* 1. *& ſeq.* Rota coram Card. Caual. *dec.* 67. *n.* 7.

Concurrit præterea euidens iuſtitia prædictæ
10 ſubhaſtationis, † nam pro medico debito ſcutorum 200. fuerunt ſubhaſtatæ domus valoris ſcut. 4000. vt conſtat ex relatione periti *in Summ. n* 2. Tamen certum eſt pro paruo debito non poſſe
11 ſubhaſtari res magni valoris, præſertim cùm ex inuentario confecto ab ipſomet Vincentio, appareat plura extitiſſe loca Montium, ex quibus, vel ex eorum venditione poterat non ſolum prædicto,
12 ſed † etiam alteri prætenſæ dotis debito ſatisfieri, & tantum pupilli præiudicium, atque diſpendium euitari iuxta text. *in leg. magis puto* 5. § *non paſſim. ff. de reb. eorum.* Rota cor. Card. Caual. *dec.* 585. *n.* 4. Buratt. *dec.* 627. *n.* 9. *& in rec. dec.* 406. *n.* 5. *part.* 4. *& dec.* 229. *n.* 16. *part.* 7.

Probatis igitur extremis in hoc iudicio neceſſa-
riis, videlicet anteriori poſſeſſione harum domo-
13 rum Antonij, ac † earum poſteriori poſſeſſione illorum de Fabiis, & probatâ etiam nullitate, ac iniuſtitiâ ſubhaſtationis, vtique concedenda eſt reintegratio ad poſſeſſionem earundem domo-
14 rum, † quæ ſicut competebat Antonio anteriori poſſeſſori, iuxta doctrinam Abb. *in cap. conquerente* 7. *num.* 1. *de reſtitut. ſpoliat.* Rota *deciſ.* 406. *num.* 1. *part.* 4. *recent.* ita competere debere Fran-
15 ciſco eiuſdem † Antonij hæredi, vt dixit Rota coram Creſcent. *deciſ.* 3. *de reſtit. ſpoliat.* ſanct. mem.

Gregor. *deciſ.* 542. *num.* 2. Buratt. *deciſ.* 271. *num.* 1. & in Narrien bonorum 22. Aprilis 1622. coram Remboldo.

Et ita vtraque, &c.

Romana officij Notariatus.

Veneris 19. *Iunij* 1648.

ARGVMENTVM.

Venditor recipiens pretium rei venditæ ab emptore, & cedens ipſi emptori iura ſua ſub obligatione de non contraueniendo, alias ad damna, & intereſſe, ſtante contrauentione poſteà ſecuta iuſtè condemnatur ad reſtitutionem pretij, cum ob contrauentionem fuerit commiſſa ſtipulatio in eum caſum concepta. Obligatio Cameralis habet executionem paratam.

SVMMARIVM.

1 *Læſio quando ceſſat, non eſt locus reſtitutioni in integrum.*

2 *Sententiarum iuſtitia benè remanet comprobata ex deciſionibus Rotalibus in cauſa factis.*

3 *Obligatio ſi non impletur, committitur ſtipulatio ad damna, & intereſſe in eum caſum concepta.*

4 *Vita executiua rectè agitur vigore obligationis cameralis, cùm ea habeat executionem paratam.*

5 *In contractibus nominatis non licet recedere ob non implementum alterius partis, ſed agi debet ad implementum, & ad intereſſe, &* n. 6.

7 *Sub obligatione ad damna, & intereſſe venit etiam reſtitutio pretij.*

8 *Renunciatio aliqua, quod fuerit tantùm verbalis, ex quo ſatis conuincatur.*

9 *Actus non effectuatus non debet attendi.*

DECISIO CLXXIII.

VEndidit Paradiſus medietatem officij Notariatus Marcello Iannotto pretio ſcut. 5100. & cùm tractu temporis idem Iannottus alienaſſet quintam partem dictæ medietatis in Righezzium, Paradiſus recepit ad computum dicti pretij ſcuta 250. ab eodem Righezzio, illíque ceſſit iura ſua pro dictâ ratâ, cũ promiſſione de non cõtraueniendo, aliàs ad omnia damna ſub obligatione Camerali. Verùm quia Paradiſus ex cauſa non adimpleti contractûs, ob non extinctionem certi cenſûs debiti Aſcanio Mandoſio per Iannott. primum emptorem promiſſam; obtinuit ſibi adiudicari præfatâ officij medietatem, Righezz. egit pro reſtitutione pretij ſoluti, ex quo rata ceſſa ſpoliatus remanſit, & mandatum executium ab A. C. obtinuit, quod Rota dixit eſſe exequendum in ſecunda inſtãtia cor. bon. mem. Merl. & in tertia cor. R. P. D. meo Peuting. præuiis pluribus deciſionibus. Commiſsâ mihi verò cauſâ, ac diſputato dubio: An conſtet de cenſus reſtitionis in integrum, & DD. negatiuè reſponderunt.

Ratio reſolutionis fuit, quia ſatis ſuperque conſtat de iuſtitiâ, ac validitate mandati A. C. & Exequatur conceſſi ab hoc Sacri Tribunali, quibus concurrentibus ceſſat læſio, † ſine qua nunquam datur reſtitutio in integrum *l. quod ſi minor.* 25. §. 1. *ff. de minor.* Caſtr. *in l. fin. n.* 5. *verſ. in Curia C. in quibus, cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ.* Alexand. *conſ.* 21. *num.* 6. *lib.* 1. Odd. *de reſt. in integr. part.* 1.

g.4.art.1. per tot. Rota coram Seraph. *decis.*1238. *n.1.& dec.*194.*n.2.*coram Caual.

Validitas enim controuertitur solùm ex eo; quòd Signatura commiserat causam R. P. D. meo Peutingero,cum clausulâ, *alteri, qui ad legitimam executionem procedat*, cuius rescripti formam non fuisse seruatam prætendit Paradisus; ex quo nunc fuit disputatum dubium, an sit procedendum ad legitimam executionem. Sed huiusmodi obiectum cessat ex facto, attentâ decisione emanatâ sub die 27.Maij anni præteriti coram eod. D. meo Peutingero. Iustitia verò plenè † remanet comprobata ex 2 decisionibus in secundâ & tertiâ instantiâ emanatis 26.Maij.1641. coram bon.memor.Merlino 20. Nouembris 1645.27.Maij 1646.& 20.Febr.1647. coram Dom. meo Peutingero. Siquidem Paradisus dum recepit à Righezzio emptore quintæ partis officij scuta 250.illique cessit iura sua sub obligatione de non contraueniendo, aliàs ad damna, & interesse,stante contrauentione posteà secuta ex adiudicatione obtentâ etiam pro ratâ Righezzio 3 cessâ, iustè fuit Paradisus † condemnatus ad restitutionem pretij, cùm ob contrauentionem fuerit commissa stipulatio in eum casum concepta, iuxta text. *in l stipulationes non diuiduntur 72.ff.de verb. oblig.l. fœnerator 6.vers. si nauis, ff. de naut.fœnor.* Rota coram S.M. Gregor. *decis.*564. *num.*4. cum aliis relatis in Romana Permutationis 20.Februarij 1647.*in §. siquidem* coram Reuerend.P.D. meo 4 Bichio, & quidem iustè etiam actum fuit viâ † executiuâ in vim obligationis Cameralis, quæ habet executionem paratam Zacch. *de oblig. Camer. quæst.2.num.5.* Rota post eundem *decis.*12.*num.*1. *& decis.*118. *num.*5. *in rec.decis.*258.*n.*1.*part.*6.

Nec releuat, quòd in contractibus nominatis, qui † suum effectum sortiti sunt, provt est contra- 5 ctus, de quo agitur, quatenus altera ex partibus deficiat in implemento, non liceat alteri à contractu resilire, sed agi debeat ad implementum, ac ad ea damna, † quæ ob non implementum altera 6 pars passa fuit, vt dixit Rota coram S.M. Gregor. *decis.*130. *num.*2. Quia cùm in præsenti Paradisus promiserit non contrauenire aliàs ad † damna, & 7 interesse, certum est, quòd sub huiusmodi obligatione damnorum, & interesse venit etiam restitutio pretij,vt latè probat Gratian.*discept.*301.*n.*1. *& seqq.* Ruin.*cons.*141.*sub n.9.post.med.lib.*1. Rot. *dec.*741.*n.*1.*part.*1.*diuers.* post Pacif.*dec.*280.*n.*3.& coram S.M.Greg. *decis.*88 *n.*3. Adden. *ad eiusdem decis.*564. *n.*5. & dictum fuit in hâc causâ 26.Iunij 1641.*in §.iustum apparet* coram bon.mem.Merlino.

Minúsque releuat renunciatio facta per Paradisum dationi in solutum; ac iudicationi obtentæ totius medietatis officij. Quia cum appareat illum actualiter apprehendisse possessionem dicti officij, vt legitur in instrumento relato in fine Summarij illorum de Lorcatiis, in eáque post dictam renunciationem continuasse,ac literas patentes super titulo eiusdem officij à Datariâ obtinuisse, ac demum de anno 1645. illius amplam donationem fecisse Angelæ propriæ filiæ ex his sanè conuincitur, re- 8 nunciationem illam † fuisse verbalem, nam si realis fuisset, prædicta vti de directo contraria, ac renunciationi repugnantia facta non fuissent, nec fieri potuissent *l.sicut 8.§ supernacuum ff.quibus modis pign.vel hypoth. soluat.* Bart. *in l. post contract. 15.n.4.ff.de donat.* Mantic. *de tac.& ambig.lib.*13. *tit.*36.*num.*1. Farin. *de falsit. & simulat. quæst.*162. *n.*243. & latè probatur in decisione in hâc causâ emanata 20.Feb.1647.cor.R.P.D.meo Peuting.

Nec Contrarium deduci potest ex mandato, & declaratoria post dictum renunciationé per Paradisum obtentis ab A.C.contra Iannottum.Quia in eo casu actum fuit contra Iannotum,non pro sorte principali Censûs, pro quâ priùs obtenta fuerat adiucatio prædicta, sed pro scutis 637.& b.70.. per Paradisum solutis Mandosio creditori censûs pro fructibus eiusdem censûs, ad quos vigore præcedentis accollationis tenebatur dictus Iannottus, vt patet ex ipso mandato, & declaratoria, Summario Paradisi *n.*9. vnde hinc nulla potest deduci probatio effectuationis renunciationis prædictæ, quæ ideò † vti non est affectuata, in nullâ consideratione habenda est, vt benè respondit Rota in hac causa 20.Februar. 1647. *in §. neque Paradisum*,coram R.P.D meo Peutingero.

Fuit itaque resolutum, non constare de causis restitutionis in integrum, vtrâque parte informante, &c.

Beneuentana donus.

Veneris 16. *Nouembris* 1648.

ARGVMENTVM.

Immissio in vim Saluiani interdicti conceditur, constito de credito cum hypothecâ, possessione debitoris de tempore obligantis, vel post, ac possessione modernâ Rei conuenti. Pactum de retrouendendo transit ad hæredes, & tanquam indiuiduum, potest à quolibet ex hæredibus exerceri. Præscriptio Vrbis statutaria non habet locum in actione reali, & aduersùs legalem datur hæredibus restitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, quæ semper in hærede præsumitur, nisi contrarium probetur.

SVMMARIVM.

1 *Immissio vigore Saluiani interdicti, quibus concurrentibus denegarari non possit.*
2 *Apocha subscripta plenè probat cõtra subscribentẽ.*
3 *Sub obligatione Camerali, quod veniat hypotheca, debitori non potest.*
4 *Clausula,constituti,probat possessionem constituentis contra constitutarium.*
5 *Possessio posterior rei conuenti in iudicio Saluianî probatur ex clausula*, constituti, *in eius fauorem in instrumento apposita.*
6 *Item ea probatur ex mandato Iudicis,super manutentione ad eiusdem fauorem relaxato.*
7 *Item ex sustentatione litis, quæ sola sufficit,iuncto aliquali adminiculo.*
8 *Pactum de retrouendendo transit ad hæredes.*
9 *Pactum de retrouendendo, tanquam indiuiduum, potest à quolibet ex hæredibus exerceri.*
10 *Præscriptio Vrbis Statutaria, non habet locum in actione reali.*
11 *In hæredibus præsumitur ignorantia.*
12 *Hæredibus datur restitutio in integrum ex capite ignorantiæ aduersùs præscriptionem.*
13 *Ex scripturæ retentione in hærede,licèt arguatur scientia dictæ scripturæ, non tamen concluditur scientia alicuius pacti in ea contenti.*

14 *Præsertim*

14 *Præsertim si agatur de magno præiudio.*
15 *Scientia certa, & indubita requiritur, dum agitur de magno præiudio, nec sufficit præsumpta.*

DECISIO CLXXIV.

POstquam Rota concessit manutentionem in possessione Domus, de quâ agitur Claudiæ Mustæ, vt in decisione coram me emanatâ 14. Decembris 1646. Catharina; & alij de Carissimis, acquiescentes decisioni prædictæ, ac refectis omnibus expensis, conuolârunt ad aliud iudicium, & in vim pacti de restituendo eandem domum sub obligatione Camerali appositi in apochâ confectâ per Lutium Mustum Auctorem Claudiæ ad fauorem Bartholomęi, & aliorum de Carissimis Auctorum Catharinæ, & aliorum nunc Agentium, petierunt ex remedio vtilis Saluiani immissionem, quam hodiè DD. concedendam esse censuerunt.

Nam constare visum fuit de omnibus extremis necessariis in hoc Iudicio, nempe de credito cum hypotheca, de possessione Lutij, qui promisit domum restituere, & demum de possessione Claudiæ
1 reæ conuentæ, † quibus concurrentibus immissio ex vtili Saluiano interdicto denegari non debet Rota coram S.M.Greg. *dec.* 491. *n.* 6. *in rec. dec.* 104. *n.* 2. *part.* 4. *tom.* 2. *& decis.* 407. *n.* 1. *p.* 5. *rec.* & alibi passim.

Creditum enim cum hypothecâ euidenter resultat ex pacto de restituendo sub obligatione Camerali contento in Apochâ prædictâ, quæ vti per
2 Lutium subscripta, ac pluribus testibus munita, † & formiter recognita, plenè probat contra scribentem, & habentem causam ab eo *l. publia* 26. *§. fin. ff. de posit. leg. si ego* 10. *versic. Planè*, *ff. de iure dot. auth. contra qui propriam. Cod. de non num. pec.* Rot. *decis.* 650. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* sub † obligatione verò Camerali contineri hypothecam dubitari non potest, vt tradit Gallens. *super form. eiusdem oblig. quæst.* 5. *num.* 3. ibique Zacch. *num.* 37. Rot. post eundem *decis.* 189. *num.* 10. *decis.* 194. *num.* 15. *& decis.* 266. *num.* 1. & coram Buratt. *decis.* 905. *n.* 2.
3

Possessio Lutij promissoris probatur ex instrumento assignationis, ac donationis in dotem factæ ad fauorem Claudiæ † cum clausula, Constituti quæ probat possessionem Constituentis contrà Constitutarium Rota *decis.* 766. *num.* 11. *part.* 1. *diuers. & decis.* 150. *num.* 5. post Cenc. *de cens.* coram Seraph. *decis.* 1415. *num.* 2. *& in recent. decis.* 412. *n.* 3. *& decis.* 539. *num.* 2. *part.* 4. & demum
4 probatur possessio posterior Claudiæ, † nedum ex clausulâ prædictâ ad eius fauorem appositâ in dicto Instrumento Rot. *d. dec.* 539. *n.* 3. *part.* 4. *recent.* Verùm etiam ex mandato Rotali super manutentione ad eiusdem fauorem relaxato, ac ex litis sustentatione, † quæ sola sufficit, iuncto aliquali adminiculo Rota post Pacif. de Saluian. *dec.* 98. *n.* 11. *& dec.* 73. *n.* 4. *in fin. post primum vol. cons.* Farin. *in recent. dec.* 481. *n.* 7. *part* 4. *tom.* 2. & coram Caualer. *dec.* 204. *num.* 6.
5 6 7

Non obstat quod pactum de restituendo fuerit conceptum ad fauorem Bartholomæi, & aliorum de Carissimis, non autem Catharinæ, & Eleonoræ nunc Agentium. Quia cum Catharina, & alij
8 de Carissimis † sint hæredes Bartholomæi, ac aliorum, quorum fauore fuit promissa restitutio, vt in eorum *Summ. num.* 3. in ipsos transiuit pactum prædictum Rota coram Buratt. *decis.* 937. *num.* 1. & cùm sit indiuiduum, posset à quolibet etiam ipsorum hæredum exerceri. Ias. *in l. stipulationes non diuiduntur* 72. *sub num.* 21. *versicul. Tene. ff. de verb. oblig.* Rub. Alex. *cons.* 90. *num.* 4. Tiraquell. *de retract. conuent. §.* 1. *glos.* 6. *n.* 37. Mantic. *de tac. & ambig. lib.* 4. *tit.* 32. *n.* 27. Boër. *decis.* 251. *n.* 2. Ludou. *decis. Peru.* 112. *sub n.* 11. *& seqq.* Mastrill. *decis.* 21. *in princ. & in fin.* Rota coram Buratto *decis.* 937. *n.* 8.

Neque releuat exceptio præscriptionis, quæ fuit deducta † per Claudiam in Iudicio manutentionis: quia Statutaria vrbis præscriptio non habet 10
locum in actione reali Gabr. *concl.* 4. *num.* 17. *de præscript.* Rot. *decis.* 727. *num.* 5. *part.* 1. *diuers.* coram Penia *decis.* 601. *num.* 7. & in Firmana Saluani 10. Decembris 1618. *in §. nec visum fuit*, coram Remboldo. Præscriptio verò legalis, quatenus etiam completa fuisset, obstare non potest, quia cùm Catharina, & alij de Carissimis sint hæredes Bartholomæi, & aliorum, ad quorum † fauorem 11
fuit promissa restitutio domûs, vt dictum est, in ipsis præsumitur ignorantia huius promissionis Bartol. *in l.* Æmilius 39. *num.* 5. *ff. de minor.* Surd. *cons.* 226. *num.* 10. *& seqq.* Eugen. *cons.* 95. *num.* 23. *lib.* 1. Rot. coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis.* 426. *num.* 9. ac proinde eisdem Actoribus ex hoc capite
† competit restitutio in integrum Surd. *d. cons.* 226. 12
n. 11. *& seqq.* Caball. *cons.* 123. *n.* 4. *& 5. lib.* 1. Thesaur. *dec.* 103. *n.* 4. Rota coram Reuerend. Vrgellen. *d. dec.* 426. *n.* 12.

Nec huiusmodi probabilis, ac præsumpta ignorantia excludi potest ex eo, quod Catharina, & alij de Carissimis retinuerint apocham, in quâ legitur pactum de restituendo: † quia licèt ex hu- 13
iusmodi retentione deduci possit scientia scripturæ, non tamen concluditur scientia pacti in ea appositi, † dum præsertim agitur de maximo 14
præiudicio Rot. coram Reuerendiss. Vrgellen. *d. decis.* 426. *num.* 16. *& 18.* nam tali casu requiritur certa, & indubitata scientia, † nec sufficit 15
præsumpta Rot. *decis.* 95. *num.* 2. *& decis.* 111. *num.* 7. *part.* 1. *recent.*

Fuit itaque resolutum, dandam esse immissionem, Carissimis tantum informantibus, alterâ tamen parte sæpiùs vocatâ.

Anconitana dotis.

Lunæ 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Quietantia facta à marito de totâ, & integrâ dote, aliquo modo promissa non probat solutionem alteriùs partis dotis, si alio modo alliqua pars promissa fuit. Non dicitur argumentum dotis, sed maior dos, quod vidua in limine matrimonij secundo viro tradidit, & propterea pro restitutione bet priuilegium, *Auth. res quæ Cod. commun. de leg.*

SVMMARIVM.

1 *Verba prædicantia de totâ, & integrâ dote sunt limitatiua totalitatis in quantitate certa, & probant negatiuam quantitatis maioris.*

2 *Intellige de dote data, seu promissa, eo modo, de quo predicta verba loquuntur, non autem de alia parte dotis, si alio modo promissa fuit* & num. 4.

3 *Verba generalia restringuntur, & interpretationem recipiunt ab aliis verbis specialiter adiectis.*

5 *Probatum, & admissum in precedentibus decisionibus, superuacaneum est rursus ostendere.*

6 *Dotis augmentum magis suspectum est, quàm dos.*

7 *Augmentum dotis non dicitur, sed maior dos, quod in limine secundi matrimonij vidua tradidit ad compensandam viduitatem.*

8 *Vidua indiget maiori dote, quàm virgo.*

9 *Dotis augmentum factum ab vxore in limine secundi matrimonij habet pro restitutione priuilegium* Auth. res quæ Cod. commun. de legat.

10 *Cùm sit verè, & propriè dos, idémque de eo iudicetur, ac de ipsâ dote.*

11 *Et pro illius solutione, & restitutione alienari possunt bona fideicommissaria in subsidium.*

DECISIO CLXXV.

PEr plures decisiones, & duas sententias Rotales fuit firmatum, dotem Franciscæ Lanfroconæ scutorum 4000. fuisse constitutum in limine ipsius contractûs matrimonij, adeo vt nihil prorsùs superesset deducendum; Concessa tamen ex benignitate noua audientia, visum fuit, quòd eo, quæ hodie denuò allata fuerunt, sublata remanent, tam ex decisionibus in hâc causâ emanatis coram bon. memor. Buccabella, quàm aliis coram R.P.D. meo Arguelles, coram Reuer. Decano, & demùm coram me sub die 1. Martij præteriti, cuius decisionis fundamenta, etiam hodiè DD. approbando, perstiterunt in decisis.

Nam Fanelli iterùm in medium adducebant vetus, & sæpè deductum obiectum desumptum ex instrumento celebrato de anno 1623. iterum dato in Summario de Fanellis *n.* 1. cuius verba sunt, *Cum fuerunt contractum matrimonium cum dote, &c. verba tenus, &c. scuta* 2250. & infra ibi, *Hieronymus d. eius vxorem præsentem de totâ, & integrâ dote sibi verbo tenus promissâ ex nunc prout ex tunc, quietauit, &c.* ex quo Instrumento Fanelli potissimum
1 ponderabant illa † verba, *de totâ & integrâ dote,* quæ sunt limitatiua totalitatis in quantitate certa, & probant negatiuam quantitatis maioris, vt ex doctrina Bald. *in l. Actor. 23. n. 6. & seqq. C. de probat.* tradit Pacian. *de probat. lib. 1. c. 41. n. 1. cum seqq.* Oldrad. *cons.* 254 *n.* 14.

Sed huiusmodi decretum fuit sublatum ex responsionibus datis in decisione in hac causa emanata 16. Martij 1635. coram bon. mem. Buccabella, & in aliis duabus coram R.P.D. meo Arguelles 17. Iunij 1647. *in §. nec attendenda venit,* & 31. Ianuarij 1648. *in §. minus fexta,* & coram me 1. Martij præteriti, *sub §. vetus obiectum.*

Et profectò DD. animaduertebant difficultatem penitus cessare ex eo, quia dos Franciscæ fuit partim verbo tenus promissa, vt loquitur instrumentum suprà relatum, partim verò constituta, ac cum effectu tradita secundo viro in mobilibus, gemmis, & pecuniis in limine matrimonij, & eodem die quo mulier ad illum accessit; vnde licèt quie-
2 tantia prædicta anni 1623. loquatur de totâ, † ac integrâ dote, & sit verbis generalibus concepta, tamen cùm loquebatur expressè de dote verbo tenus promissâ, quietantiæ restringenda est ad huiusmodi partem dotis, cùm verba generalia † restrin- 3
gantur, & interpretationem recipiant ab aliis verbis specialiter adiectis. *leg. sed si adyciatur* 13. vbi gloss. pro soc. Felin. *in cap. sedes* 15. *n.* 3. *de rescript.* Surd. *cons.* 34. *num.* 39. Rota *decis.* 587. *num.* 1. *in fin.* coram Card. Seraph. & in aliis relatis in Eugubina refectionis domorum, 4. Iunij 1640. *in §. fin.* coram Reuerendissimo Salamantino. Ac propterea nullo modo ex quietantia dotis verbo tenus promissæ † deduci potest probatio negatiuæ maioris 4
summæ dotis diuerso modo constitutæ, ac traditæ, vt dictum est.

Fuisse verò à Franciscâ in limine matrimonij tradita, & secum adduxisse quando accessit ad domum viri plura mobilia ingentis valoris, gemmas, & pecunias, adeò probatum fuit in aliis † huius 5
causæ decisionibus, vt superuacaneum DD. iudicauerint rursus hoc ostendere, & Sole clarior probatio resultat ex deductis in decisione 16. Martij 1635. *in princ. & sub §. ex testib. & seqq.* coram bon. mem. Buccabella, & in decis. R.P.D. mei Arguelles 27. Iunij 1647. Septima autem coniectura, & seqq. & in alia 31. Ianuarij 1648. coram eodem in qua luculenter remouentur omnes exceptiones à Fanellis adductæ, & in decisione coram me sub §. *attamen DD. & seqq.*

Et gratis dicitur quòd non agatur de dote, sed de illius † augmento, quod esse magis suspectum 6
quàm dotem tradit Barbosa *in l. part. 6. num. 39. ff. solut. matrim.* Quia hîc, vt visum est, non agitur de augmento dotis facto constante Matrimonio, sed † de maiori dote constitutâ in limine se- 7
cundi matrimonij, quam secundo viro viduam non in fraudem præsumptæ donationis sed ad compensandam viduitatem dedisse censetur, † cùm vidua 8
indigeat maiori dote, quàm virgo Dec. *in l. si quis mulier. 1. num. 5. in fin. C. de secund. nupt.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 6. num. 30.* Hodiern. *in leg. hac edictali quæst. 26. num. 36. & seq. Cod. de secund. nupt.*

Et proinde cùm non agatur de augmento dotis facto à viro vocari, † sed de maiori dote quam 9
vxor vidua dedit secundo viro; pro restitutione competunt priuilegia *auth. res quæ Cod. commun. de leg.* nam augmentum factum ab vxore in limine † secundi matrimonij, est verè & propriè dos, 10
idémque de eo iudicatur, ac de ipsâ dote per text. *in l. etiam 8. Cod. de iur. dot. & l. inter socerum 26. §. cum inter patrem, ff. de pact. dotal. auth. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt. & in §. aliud quoque auth. de æqualit. dot.* Surd. *cons.* 196. *num.* 20. Gratian. *discept.* 254. *n.* 66. Thomat. *decis. March.* 67. *num.* 28. & pro illius solutione, & restitutione alienari † 11
possunt bona fideicommissaria, ficti pro ipsa dote in subsidium. Cephal. *cons.* 177. *num.* 29. *lib.* 2. & *cons.* 598. *num.* 30. *lib.* 4. Fontan. *de pact. nupt. claus.* 7. *gloss.* 3. *part.* 14. *n.* 10. Rota coram Seraph. *decis.* 666. *n.* 4. & in ipsissimis terminis huiusmet dotis Franciscæ cum Fanellis in Anconitana dotis 9. Decembr. 1648. §. *omissis & seqq.* coram Reuer. P. Dom. meo Cerro.

Et ita fuit resolutum vtraque parte, &c.

Romana

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Contractus filijfamilias initus sine consensu Patris, tanquam nullus, si transfundatur in alium contractum validum, puta mutui, non valet nec primus, nec secundus contractus, per quem primus ratificatus non dicitur. Ratificatio contractûs nulli, ex nullo actu inducitur non probata in ratificante scientia omnium nullitatum Facti, & Iuris, ad quem effectum scientia præsumpta non sufficit. Ignorantia proprij facti, licèt allegari non possit, tamen circa qualitates eiusdem facti potest allegari.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio filijfamilias, sine consensu Patris non tenet.*
2 *Contractûs primi nullitate stante non potest ille in alium contractum validum conuerti.*
3 *Obligationis prima substantia, dum deficit, deficere quoque debent aliæ obligationes ab eâ originatæ.*
4 *Contractus nullus non ratificatur, si postea conuertatur in alium contractum validum.*
5 *Ratio non inducitur, nisi adsit in ratificante plena scientia omnium nullitatum tam facti, quàm Iuris,* & num. 9. & 14.
6 *Statuti præsentia præsumitur.*
7 *Scientia præsumpta pro ratificatione actus nulli non sufficit.*
8 *Absolutus per sententiam etiam dubitare potest de viribus absolutionis, quando sententia fuit per appellationem suspensa, & lis adhuc non est terminata.*
10 *Ignorantia facti proprij allegari non potest.*
Procedit circa illum factum, & speciem illius contractus, non tamen alias qualitates.
12 *Contractus filijfamilias initus cum consensu Patris valet.*
13 *Allegatio erroris proprij, quod opinatus fuerit contraxisse consentiente, aut ratificante Patre, allegari potest per filium familias ad excludendam reuelantiam agnitionis debiti, defuncto patre facti.*
14 *Pro ratificationis exclusione satis est, dubitari posse de ignorantia facti.*
15 *Mutuum simulatum nullo modo sustineri potest.*
16 *Mandatum relaxatum per A. C. vigore contractus simulati, est infirmandum cum omnibus inde secutis.*
17 *Apocha simulata nullam meretur executionem.*

DECISIO CLXXVI.

DOmini absque vlla difficultate confirmarunt decisionem, coram me in hàc causâ emanatam sub die 18. Maij proximè præteriti, ex eo potissimùm fundamento, quia ante contractum simulatum mutui, de quo agitur, initum inter Benedictum Costam, & Hieronymum Vualdum, præcedebat alius contractus à præfatis contrahentibus nulliter gestus, eo quòd Benedictus filiusfamilias contraxerat † sine Patris consensu contra 1
dispositionem Statuti Vrbis *lib. 1. cap.* 152. provt Rota semel, atque iterum resoluit pro nullitate similis obligationis Benedicti in Romana Societatis officij 19. Ianuarij 1643. & 27. Ianuarij 1644. coram R.P.D. meo Peutingero.

Ideóque stante nullitate clara Cambij primo loco initi, † non poterat talis nullus, & inua- 2
lidus contractus in mutuum conuerti, ac simulari; nam deficiente præsuppositio validitatis Cambij, & primæ obligationis substantia, † deficit 3
etiam mutuum ab eâ originatum ad text. *in l. mancipia. C. si seruit. fug.* Decius *cons.* 90. *num.* 2. *& cons.* 251. *n.* 5. & in his terminis Bald. *in l. si ex pretio* 6. *n.* 2. *v. quadam est simulatio. C. si cert. petat.* Surd. *cons.* 150. *n.* 78. Farinac. *de simul. quæst.* 162. *num.* 43.

Nec iterum visum fuit obstare, quòd Benedictus sui iuris effectus † Cambium ratificauerit, 4
mediante mutuo postea celebrato, vt illud extingueretur; Quia ratificatio contractus nulli non inducitur † nisi priùs in approbante, & ratificante adsit scientia plena nullitatis non solùm facti, 5
vt probat Text. *in l. fin. ibi (per ignorantiam facti) ff. ad S. C. Maced. gloss. in l.* Zenodorus 2. *verb. nouatione, C. eod. tit.* Alex. *in l. si filius.* 14. *in fin. ff. si cert. petat.* Donell. *comment. iur. lib.* 12. *cap.* 28. *vers. nisi in facto errauerit.* Sed etiam iuris. Rota, *decis.* 260. *num.* 15. & ibi Add. *numero* 22. coram S. M. Greg. & cor. Buratto *decis.* 410. *num.* 11. *in recent. decis.* 535. *num.* 12. *p.* 1. & in Anconitana Census 19. Iunij 1648. & in §. *optimè enim.* coram R. P. D. meo Peutingero.

Deest autem scientia iuris, quia † licèt præ- 6
sumatur scientia statuti, tamen ad ratificandum actum, † scientia præsumpta non sufficit Rota *de-* 7
cis. 410. *num.* 11. & ibi Add. *num.* 15. coram Buratto, & licèt Benedictus sententiam fauorabiliter reportasset, declarantem nullitatem obligationis ab ipso factæ, dum in patris potestate reperiebatur absque ipsius consensu; attamen dum sententia absolutoria ad ipsius fauorem emanata 8
suspensa fuit per appellationem, quâ pendente deuenit ad contractum mutui, de quo agitur, dubitare poterat de viribus suæ obligationis, dum lis adhuc terminata non erat, idque euentus docuit, nam prima sententia fuit reuocata, licèt posteà per Rotam fuerit vltimo loco confirmata coram R. P. D. meo Peutingero, vnde in Benedicto ratificante de tempore contractûs † mu- 9
tui non aderat scientia expressa, certa, & plena iuris, necideò valida ex eo contractu deduci potest ratificatio. Osasch. *decis.* 179. *num.* 13. *& seqq.* Ayman. *cons.* 197. *num.* 14. Paris. *cons.* 47. *num.* 97. *lib.* 1.

Quo verò ad ignorantiam facti proprij licet hoc allegari † non possit: vt in his terminis tradit 10
Castr. *in l. fin. num.* 2. *ad S. C. Maced.* Tamen hoc procedit circa speciem contractus, † adeò vt 11
Benedictus allegare non posset se credidisse ex alio contractu, quàm mutui esse obligatum: non tamen procedit circa alias qualitates, ex quibus contractus potuisset sustineri, puta si in contractu filij † consensus patris interueniisset, quo casu 12

obligatio sustineretur *l. si permittente patre 4. & l. fin. in princ. C. ad S. C. Maced. l. si tamen 14. & l. filium habeo 16. ff. eodem.* In hoc enim potest filiusfamilias maior fructus errare opinando patris consensum, aut ratificationem accessisse, † 13 & talis allegatio erroris permissa est ad excludendam relevantiam agnitionis debiti defuncto patre facti, vt benè declarat idem Castr. *in alleg. l. fin. sub numero 2. vers. bene ergo*, & ibidem Fulgos. *vers. vel dic.* Connan. *comment. iur. lib. 7. cap. 2. num. 9.*

Prætensam itaque ratificationem excludit etiam 14 ignorantia facti, † de quâ sufficit posse dubitari, cum requiratur scientia certa, & specifica, vt visum est, & cùm apocha mutui † sit simulata, & 15 sustineri nullo modo possit, ex prædictis, aliisque 16 ponderatis in alia decisione huius causæ, † ideò mandatum A. C. eius vigore relaxatum, iterum Domini censuerunt esse infirmandum, cum omnibus inde secutis, Apocha enim prædicta, vti si- 17 mulata † nullam merebatur executionem Farin. *de simul. quæst. 162. num. 64.* Rota *in recent. decis. 61. num. 9. part. 5. & dec. 259. num. 8. part. 6.* & in Romana Cambij 30. Ianuarij 1643. *in §. inspecto pariter credito.* coram Reuerendiss. D. meo Decano.

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante.

Romana Depositi.

Veneris 18. *Martij* 1650.

ARGVMENTVM.

Notarij secundùm *reformationem Sanctæ mem. Pauli V. tit. de Notar. Tribunal. Vrb. num. 37. §. ad rogandum.* Tenetur ad damna, & interesse parti læsæ si sequantur ex eorum culpa, vel facto, quod tamen est intelligendum, quando damnum fuit secutum ex facto, & commissio ipsius Notarij, secùs si ex aliâ causâ. Item dicta reformatio est intelligenda, quatenus ex tali facto, vel culpa damnum secutum probetur. Creditor, qui causam non dedit euictioni, ad aliud non tenetur, quàm ad restitutionem recepti: Debitor verò, cuius erat res vendita, tenetur emptori pro fructibus, & damnis per eum passis.

SVMMARIVM.

1 *Contra Notarios attestantes, quæ vera non sunt, relaxatur mandatum pro damnis, quæ tertius patitur propter eorum non veras attestationes.*

2 *Notarij debent attenti, & diligentes in faciendis attestationibus.*

3 *Notarij tenentur ad damna, & interesse, si aliquod damnum ex eorum incuriâ, culpâ, vel facto sequatur.*

4 *Damnum extrinsecum ex commisso alterius, vt debeatur, probandum est actoris interesse.*

5 *Limita, nisi commissum, aut male factum intercessisset.*

6 *Damnum, & interesse, si non fuerit secutum ex malefacto Notarij, sed ex aliâ causâ non potest ab eo prætendi,* & num. 7.

8 *Creditor cui pecunia fuerunt solutæ, etiamsi iura simpliciter cessisset, conueniri ad aliud non potest, quàm ad restitutionem recepti.*

9 *Creditor, qui causam non dedit, euicta re ad aliud non tenetur, quàm ad restitutionem pecuniarum.*

10 *Et emptor euictæ pro fructibus, & damnis passis tenetur se vertere contra venditorem, seu debitorem, cuius erat res vendita.*

11 *Reformatio Pauli V.* tit. de Notariis Tribunal. num. 37. §. ad rogandum. *Disponit quod Notarij teneantur ad damna, & interesse, si quid malè ab eis gestum fuerit.*

12 *Hoc tamen intelligitur prout de iure.*

13 *Damna, & interesse de iure vt ab aliquo debeantur, probandum est, quòd illa prouenerint ex facto, vel culpâ illius.*

DECISIO CLXXVII.

HÆredes Alexandri Palladij Notarij fuerunt condemnati ad restitutionem scutor. 159. solut. à fac. Monte Pietatis Paulo de Sanctis, ac etiam scutor. 258. Dominico Sauio creditoribus Iannotti, eo quia Pallodius minus rectè † atte- 1 statationem fecerat, fuisse adimpletas conditiones omnes in quodam instrumento contentas: quod tamen verum non fuit, vt videre est in decisione coram me in hâc causâ, emanatâ, sub die 24. Aprilis 1648. cuius vigore fuit relaxatum, & executum mandatum, & Lercarij fuerunt satisfacti; Notarij † enim debent esse attenti, & diligentes 2 in faciendis huiusmodi attestationibus, nam si aliquod damnum ex eorum † incuriâ, culpâ, vel 3 facto sequatur, tenentur ad omnia damna, & interesse, vt cauetur *in reformatione Sanct. mem. Pauli V. sub rubr. de Notar. Tribun. Vrb. num. 35. §. ad rogandum.*

Satisfactis inquam Lercariis de summis antedictis eisdem in mentem venit prætendere damna, & interesse, & informantibus solummodò Lercariis DD. contra informantes responderunt. Ratio est quia ad hoc vt ex commissio damnum extrinsecum debeatur, probare concludenter 4 oportet, quòd interesse, quod petit, re vera habuisset, nisi commissum, † aut malèfactum in- 5 tercessisset l. quemadmodum 29. *sub §. si protectum meum. ff. ad l. aquiliam.* Rimin. iun. *cons.* 218. *num.* 103. Burlatt. *cons.* 453. *num.* 34. Honded. *cons.* 50. *num.* 30. *lib.* 1. Ciriac. controu. 540. *n.* 33. & 34. Rota in Romana census, seu Depositi 27. Iunij 1644. in §. secundo vltra culpam coram R. P. D. meo Bichio.

Verùm certum est quod si creditores iura simpliciter cessissent ad formam, in Instrumento præscriptam, adhuc Lercarij euictionem, & fructuum officij amissionem † passi fuissent, quia euictio 6 euenit non ex causa huius cessionis factæ à creditoribus Iannotti, sed ex dominio, quod sibi reseruauerat Flauius Paradisus, vt firmauit Rota coram me in hac causa *sub §. nec etiam releuare visum fuit*, ideóque non possunt † Lercarij dam- 7 num exinde secutum repetere à Palladio, siue eius hæredi

hæredibus. Rota in dicta Romana Cenſus, ſeu depoſiti 27. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Bichio.

Imo Paulus de Sanctis, & Dominicus Sauius
8 creditores † quibus pecuniæ fuerunt ſolutæ, etiamſi iura ſimpliciter ceſſiſſent, conueniri ad aliud non poterant, quàm ad reſtitutionem recepti, nam cum ipſi non dederint cauſam damno †
9 tenerentur re euictâ ad reſtitutionem pecuniarum
10 receptarum duntaxat, & emptor † pro fructibus, & damnis ob euictionem paſſis tenetur actionem dirigere contra venditorem, ſeu debitorem, cuius erat res vendita *vt in l. ſi ob cauſam 13. C. de euict.* & ibi Bald. *in princ. verſ. repetitur.* Rota penes Seraph. *deciſ. 1435. n. 2.*

11 Non obſtat quòd ex † *d. reformatione ſanct. mem. Pauli V. tit. de Notar. Trib. Vrbis num. 37. §. ad rogandum.* Notarius, cuius culpâ, vel facto aliquid minus rectè geſtum fuerit obligetur ad reficienda damna, & intereſſe parti, damnum
12 paſſæ: Quia hoc intelligitur, prout de iure, quatenus videlicet ex tali facto, vel culpâ damnum
13 † ſequutum probetur, vt in fortioribus terminis tradit Gratian. *diſcept. forenſ. 772. num. 18. & ſeqq.* Rot. *deciſ. 467. n. 2. p. 1. diuerſ.* & in Romana, ſeu Sutrina Pecuniaria 19. Iunij 1648. coram R.P.D. meo Bichio.

Et ita fuit reſolutum contra Lercarios informantes.

Romana Alimentorum.

Lunæ 2. Maij 1650.

ARGVMENTVM.

Maritus tenetur alere vxorem, etiamſi vxor habeat patrem, vel fratres diuites, qui aliquando breui manu alimenta præſtiterint, & licèt vir eam duxerit indotatam, vel cum modicâ dote, quam nec minus exegerit. Paupertas non probatur atteſtationibus, aut teſtibus negatiuam non coarctantibus; Imo excluditur probatis prioribus diuitiis, quia ſemel diues ſemper præſumitur diues. Pauper ad effectum denegandi alimenta vxori non dicitur, qui habet dotem maternam, eſt muſicus, & vir induſtrius, ac diu alimenta vxori, & familiæ præſtitit.

SVMMARIVM.

1 *Mulier nupta debet à Marito alimentari.*
2 *Filia dum habet aliunde alimenta, non poteſt moleſtare tertium poſſeſſorem bonorum Patris.*
3 *Maritus tenetur alere vxorem, etiam indotatam.*
4 *Etiamſi habeat patrem, vel fratrem diuitem.*
5 *Vxorem alendi onus primariò, & principaliter ſpectat ad maritum.*
6 *Dotis paruitas non liberat maritum ab onere alimentorum.*
7 *Maritus ſibi imputare debet quare duxit vxorem cum parua dote, vel ſine eâ.*
8 *Maritus dum dotem, aut illius fructus non exegit, non debet denegare alimenta vxori, ſed agere poterit pro dotis, & fructuum conſecutione.*
9 *Paupertas non probatur ex atteſtationibus, quia fides ſimplices non faciunt fidem.*
10 *Teſtes vt probent paupertatem, debent coarctare negatiuam, quòd quis aliquid habere non poſſit, quin ipſi ſcirent.*
11 *Pauper ad effectum non alendi vxorem dici non poteſt, qui habet dotem maternam, licet extra locum, & eſt muſicus, & induſtriâ præditus, ac vxorem, totámque familiam laudabiliter diu aluit.*
12 *Hominum ſtatus eſt variabilis.*
13 *Paupertas excluditur, dum probatur antecedens alendi facultas, & nullam cauſam ſuperueniſſe docetur.*
14 *Semel dines præſumitur ſemper dines.*
15 *Pater præſtans breui manu alimenta filiæ, non cenſetur hoc feciſſe animo obligandi ſe ad præſtationem alimentorum.*
16 *Præſertim in præiudicium fratris, qui bona patris præſtantis alimenta non poſſidet.*

DECISIO CLXXVIII.

A Gaſpare Rogerio prætendebat Anna alimenta tanquam filia Angeli Rogerij fratris eiuſdem Gaſparis: & licet Annæ filiatio ad effectum alimentorum, DD. videretur ſufficienter probata ex deductis ab informantibus attamen reſponderunt, alimenta non deberi. Nam cùm
1 Anna nupta reperiatur, † à viro debet alimentari,
2 ideóque cum alimenta ſibi neceſſaria aliunde conſequi valeat, illa prætendere † non poteſt à Gaſ-
3 pare tertio poſſeſſore bonorum fideicommiſſo Pompeij Patris ſubiectorum: maritus † enim teneter alere vxorem etiam indotatam *l. ſi cum dotem 23. §. ſi autem in ſaniſſimo ff. ſolut. matrim.* Soccin. Sen. *conſ. 64. num. 1. & ſeqq.* Vbi quod
4 hoc procedit etiam ſi vxor habeat patrem, vel † fratrem diuites, qui eam commodè alere poſ-
5 ſint, cum onus vxorem alendi primariò & principaliter † ſpectet ad eius virum. Ferret. *conſ. 34. ante numer. 7.* Rota *diuerſ. deciſion. 760. num. 6. part. 1. recent. deciſ. 673. ſub num. 6. part. 3.* & coram Cardin. Caualer. *deciſ. 554. n. 4.*

Neque obſtat, quòd Anna habuerit paruam dotem, nempe ſcuta 100. ab Angelo Rogerio eius aſſerto genitore, quódque maritus illam integrè adhuc non exegerit. Quia † paruitas do-
6 tis maritum non liberat ab onere præſtationis alimentorum; nam ſibi imputare debet ſi contraxit matrimonium ſine dote, † vel cum paruâ dote, vt
7 in his terminis reſpondet Ferrett. *d. conſ. 34. ante num. 7. verſ. licèt vxor.* Surdus *de alim. tit. 7. quæ. 9. num. 18. cum ſeqq.* Si verò dotem, aut illius fructus vir non exegit, agere † poterit pro illorum
8 conſecutione, & obtinere provt ius erit. Boër. *deciſ. 22. n. 5.* Rota coram Cardinal. Caual. *d. deciſ. 554. n. 5.*

Et ſupernacaneum eſt allegare viri paupertatem; Nam ea non probatur ex datis in Summario Annæ *numero* 10. Quia † ſimplices fi-
9 des, quæ dantur fidem facere non poſſunt; Teſtes verò ſuper d. Paupertate examinati non † concludunt, quòd ipſe vir nihil habeat,
10 coarctando

coarctando negatiuam, quòd habere non posset, quin ipsi scirent provt ad hunc effectum requiritur. Rot. coram Bur. *decis.* 41. *num.* 2. coram S.M. Greg. *decis.* 42. *num.* 5. *in rec. decis.* 532. *num.* 2. *part.* 2. *& decis.* 162. *num.* 2. *part.* 7. in Romana de Catalanis 1. Iulij 1648. coram me, & in Toletana Matrimonij 1. Februar. 1649. coram R. P. D. meo Corrado.

Quin imò ex testibus ab Annâ inductis constat, quòd Ioann. Baptista eius vir habet dotem maternam in Ciuitate Perusiæ, & præterea ipse † 11 est musicus vir gnauus, & industriâ præditus, & vxorem totámque familiam laudabiliter aluit ab anno 1626. vsque ad annum 1646. vt deponit primus testis iuxta 6. interrogatorium Summ. Gaspa-ris *num.* 16. Ideò excluditur allegata paupertatis causa, eiúsque probatio ex prædictis elisa videtur ad text. *in l. si quis à liberis* 5. §. *sed etsi filius ff. de liber. agnosc. gloss. in l. si maritus* 44. *in verb. neque mandare ff. solut. matrim.* Angel. Aretin. *cons.* 95. *num.* 16. Dec. *cons.* 576. *num.* 3. Rota *dec.* 170. *num.* 3. *part.* 4. *recent.* & in dicta Toletana Matrimonij 1. Februarij 1649. coram R. P. D. meo Corrado.

Idque Dominis comprobare visum fuit ex eo, quòd Ioann Baptista duxit annum Annam in vxorem cum dicta dote scut. 100. & per 20. annos & vltra, quibus Angelus superuixit prætensa alimenta non petiit: ideò † licet status hominum sit va- 12 riabilis, inuerisimilis tamen, ac conficta omnino visa fuit hodiè allegata paupertas, † dum nulla 13 causa superueniisse probatur, cùm semel dives semper † dives præsumatur Alberic. *in l. si vero* 5. 14 §. *qui pro rei qualitate numero* 5. *ff. qui satisdare cogant.* Alciat. *de præsumpt. reg.* 2. *præs.* 27. *num.* 1. Menoch. *eod. tract. lib.* 6. *præsumpt.* 25. *n.* 2. *& seqq.* Ciriac. *contr.* 91. *num.* 16.

Nec subsistit in facto, quòd Angelus, dum vixit, breui manu alimenta subministrauerit. Quia contrarium probatur à dicto primo teste per hæc verba deponente *e doppo maritata l'ha sempre mantenuta il marito*, dicto Summario *num.* 16. & quamuis Angelus illis aliquod auxilium † præ- 15 stitisset hoc tamen non censetur fecisse animo se obligandi ad præstationem alimentorum præsertim in præiudicium Gasparis † fratris, qui nulla 16 bona Angeli possidet, sed paterna tantum, & fideicommisso supposita.

Et ita fuit resolutum vtrâque, &c.

Anconitana Census.

Luna 9. *Maij* 1650.

ARGVMENTVM.

Contractus à muliere celebratus absque solemnitatibus statutariis est nullus, neque ex eo immissio concedi potest. Conquassantur priuilegia in contractu mulieris cum minore, nisi statutum, personas minorum, aut mulierum simpliciter reddat inhabiles, nullâ habitâ ratione contrahentium cum eis. Minoris priuilegium est fortius priuilegio mulieris de iure, secus ex constitutione Ægidiana. In æqualitate priuilegiorum potior est causa illius, qui agit de damno vitando, & est reus conuentus. Probatio, aliquem non possidere certo loco, non excludit quominus alibi possidere bona possit. Condemnatio ad restitutionem fructuum intelligitur de fructibus de iure debitis, de quibus in liquidatione maturiùs cognosci potest.

SVMMARIVM.

1 *Mulier sine solemnitatibus à statuto requisitis contrahens non obligatur.*

2 Statutum Anconæ rubr. 42. & 43. *requirit in contractibus mulierum interuentum proximiorum, & decretum Iudicis, vltra cæteras solemnitates, alias decernit contractus nullos, & inefficaces.*

3 *Immisso vigore contractûs nulli, concedi non possit.*

4 *Conquassantur priuilegia, quando mulier contrahit cum pupillis.*

5 *Fallit quando statutum inhabilitat personas minorum vel mulierum, nullâ habitâ ratione contrahentium cum illis: Quia tunc non attenditur æqualitas priuilegiorum, & proinde non intrat conquassatio, & semper contractûs gesti cum quibusvis personis sunt nulli, & inualidi.*

6 *Constitutio Ægidiana prohibens mulieres obligari sine certa solemnitate, loquitur etiam de contractibus initis cum personis priuilegiatis.*

7 *Sicque locum habet, etiamsi mulier contraheret cum minore.*

8 *Minoris priuilegium est fortius priuilegio mulieris: sed hoc procedit in terminis iuris communis.*

9 *Non autem in terminis constitutionis Ægidianæ, vel alterius statutariæ dispositionis personas simpliciter inhabilitantis.*

10 *In priuilegiorum æqualitate, quando versamur, tunc potior est, qui agit de damno vitando.*

11 *Mulier & minor si ambo agant de damno vitando, vel lucro captando, tunc potior est causa rei conuenti.*

12 *Minor qui pecuniam dedit mulieri, dicitur tractare de damno vitando, & mulier de lucro captando.*

13 *Quod procedit, si probetur pecuniam fuisse versam in vtilitatem mulieris, alias secus.*

14 L. si apud minorem 13. ff. de minor. *habet limitationem in venire, quando scilicet minor aliunde non potest consequi suum creditum.*

15 *Officialis alicuius loci, si attestetur aliquem non possidere, restringitur ad eundem locum & non tollit, eundem alibi non possidere.*

16 *Fides simplex nullum gradum probationis facit.*

17 *Ex censu nullo percipiens fructus, videtur excusandus à restitutione pro eo tempore, quo census pro valido fuit habitus, & reputatus.*

18 *Iudex si condemnet reum ad restituendum fructus perceptos absque liquidatione intelligitur*

gitur condemnasse provt de iure.

19 *Neque condemnatio dici potest iniusta, vel excessiua.*

20 *Dum sententia simpliciter condemnat ad restitutionem fructuum, in liquidatione maturius cognoscendum est, quinam fructus sint restituendi.*

DECISIO CLXXIX.

EManárunt in hâc causâ duæ sententiæ Rotales: Altera R. P. D. mei Peutingerij, prævijs tribus decisionibus 7. Maij 1647. 27. Martij 1647. & 19. Iunij 1648. Altera R. P. D. mei Cerri, præviâ itidem decisione 1. Iunij 1649. Causa verò per appellationem mihi commissa, dubitaui an sententia Rotalis esset confirmanda, DD. vtrâque parte informante affirmatiuè responderunt. Nam cùm census de quo agitur fuerit impositus à
1 Clarice tam † proprio, quàm eius filiorum pupillorum nomine, sine interuentu proximiorum, decreto Iudicis, & aliis solemnitatibus requisitis tam ex statuto † Anconæ, *sub rubric.* 42. & 43.
2 quam ex Constitutione Ægidiana *lib.* 5. *cap.* 25. declarantibus contractus taliter factos esse nullos, ex illo oriri non poterat vlla obligatio, vel actio,
3 neque concedi † immissio, provt obtinuerat Cæsaranus ab A. C. Couarruu. *in cap. quamuis pactum* 2. *part.* §. 4. *num.* 6. *de pact. in* 6. Rom. *cons.* 12. *num.* 4. Rota *decis.* 282. *num.* 1. & *per tot. part.* 4. *diuers.* & post Cenc. *de cens. decis.* 31. *num.* 3. coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis.* 18. *num.* 13. & *sequent.* & in Romana, seu Perusina Census 12. Decembris, 1644. coram R. P. D. meo Bichio.

Non obstat quòd mulier contraxerit cum pu-
4 pillis, quo casu † priuilegia conquassantur subsistere enim visa fuit responsio in decisionibus allata, nempe quòd præfatæ constitutiones inhabi-
5 litant personas † minorum, & mulierum nullâ habitâ ratione contrahentium cum illis, ideò non attenditur æqualitas priuilegiorum: sed mulieres, & minores etiam si contrahant ad fauorem alterius mulieris, & minoris, non seruatâ formâ ipsis præscriptâ, nulliter agunt, & nullatenus
6 obligantur, præsertim attentâ constitutione † Ægidiana, quæ loquitur de contractibus initis cum
7 personis priuilegiatis, & sic comprehendit † etiam minores; vt ponderatis illius verbis dictum fuit in Romana, seu Perusina Census 23. Iunij 1645. coram R. P. D. meo Bichio, & in Anconitana nullitatis concordiæ 16. Aprilis 1646. coram bon. mem. Arguelles, & prosequitur luculenter decisio R. P. D. mei Cerri *sub* §. *placuit enim responsio.*

Itaque non releuat repetitum obiectum, quòd
8 priuilegium † minoris sit fortius priuilegio mulieris. Quia hoc procedit in terminis iuris communis ad limitationem Beneficij prouenientis ex Sen. cons. Vell. non autem in terminis constitu-
9 tionis Ægidianæ, † aut alterius statutariæ omnes casus comprehendentis, & inhabilitantis personas ipsas mulierum, etiam cum minoribus contrahentium. Et tollitur præterea omnis difficultas, quia census de quo agitur, fuit à Clarice impositus, non solùm nomine proprio, sed etiam, vt dictum est tutorio eius filiorum, & proinde
10 † versamur in æqualitate priuilegiorum, quo casu potior est causa rei conuenti, qui agit de damno vitando, Rot. *inter diuers. decis.* 557. *num.* 1. & *decis.* 558. *n.* 1. *part.* 1. *in recent. decis.* 218. *num.* 6. *part.* 2. & coram S. M. Greg. *decis.* 164. *num.* 6. & ibi Adden. *num.* 12. & *decis.* 473. *num.* 13. Imo si vterque tractaret de damno, vel de lucro, po- 11
tior semper esset causa eius qui conuenitur. Peregr. *cons.* 77. *sub num.* 39. *lib.* 1. Amat. *decisiones March.* 77. *num.* 9. Rota d. *decis.* 473. *num.* 14. & coram S. M. Gregor. & *in decis.* 190. *num.* 30. *part.* 6. *recent.* & in dicta Romana, seu Perusina Census 23. Iunij 1645. *in fine.* coram R. P. D. meo Bichio.

Nec dici potest, quòd minor, qui pecuniam dedit, agat † de damno vitando, mulier verò ac 12
filij de lucro dum illam receperunt, nam dum non constat easdem pecunias fuisse versas in † vtilitatem mulieris recipientis, vel eius filiorum, hi sem- 13
per dicuntur agere de damno vitando vt probat text. *in l. verum* 12. §. *item quæritur ff. de minor. l. si minor.* 35. *ff. eod.* Peregr. *dicto cons.* 77. *num.* 39. *lib.* 1. Amat. *decis. March.* 77. *sub. num.* 9. Rota in Romana Saluiani 27. Ianuarij 1640. *in* §. *fin.* coram R. D. meo Decano, & in d. Romana, seu Perusina Census 23. Iunij 1645. coram R. P. D. meo Bichio.

Neque dispositio text. *in l. si apud minorem* 13. *ff. de minor.* suffragari potest Cæsarano quia hæc
† lex habet limitationem in ventre, quando sci- 14
licet minor non potest aliunde consequi creditum suum, pro vt posse consequi à Tutore in præsenti casu ponderatum fuit in decisione R. P. D. Peutingeri 27. Martij 1647. §. *sed nec minor.* & vsque adhuc nullo modo fuit probatum, quòd Tutor non sit soluendo; Nam † fides officialis Anconæ, 15
quòd Tutor nihil possideat, non tollit, quo minus possidere alia bona possit in alio loco, & vti simplex † fides nullum gradum probationis fecit 16
l. Instrumenta 5. *C. de probat.* Rota *decis.* 360. *n.* 6. *part.* 1. *recent.* & coram S. M. Greg. *decis.* 214. *p.* 2. & 260. *num.* 5.

Cessare etiam visum fuit aliud obiectum nouiter deductum, quòd scilicèt R. P. D. meus Peutingerus in eius sententia condemnauerit Cæsaranum ad restituen. fructus ab ipso perceptos, à 17
quorum restitutione † videbatur excusandus, cùm huiusmodi census à die eius impositionis vsque ad annum 1640. pro valido semper fuerit habitus, & obseruatus. Quia cum D. Peutingerus prouidè † condemnauerit Cæsaranum ad restituen. 18
fructus perceptos absque vlla liquidatione, condemnatio intelligitur, provt de iure, ideóque † 19
sententia ex hoc non potest dici iniusta, aut excessiua, sed poterit, & potest in liquidatione † 20
melius & maturius cognosci, quinam fructus veniunt restituendi, vt fuit in similibus terminis responsum, in Firmana Codicillorum 25. Martii 1648. *in* §. & *in omnem casum* coram me.

Et ita fuit resolutum vtraque, &c.

Pisauren. Pecuniaria.

Lunæ 15. *Ianuarij* 1652.

ARGVMENTVM.

Fideiussor debet releuari indemnis à principali, maximè si fuerit indemnitas promissa cum obligatione Camerali. Requiritur tamen notificatio

persona

personalis, vt quis teneatur ad damna, & interesse. Quando autem citatus habuit notitiam citationis, sufficit citatio domi executa. Notitia verò arguitur ex pluralitate citationum, comparitione, & præsentia procuratoris citati, ex decretis emanatis, ac in iudicatum transactis. Statutum loquens *de Ciue habitatore*, vtramque qualitatem desiderat, si non adsit disiunctiua, *Vel*, & mandans citari domi ciues absentes, seruandum est: & quando illius *Rubrica* continet orationem perfectam, allegari potest ad decisionem causarum, etiamsi *nigrum* strictius loquatur.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor releuari debet indemnis, quando adest promissio indemnitatis à principali cum obligatione Camerali.*

2 *De Fideiussionis natura est, vt fideiussor conseruetur indemnis à principali licèt id non promissum.*

3 *Dispendium quis pati non debet, vnde premium meruisse videtur.*

4 *Ad damna, & interesse, vt quis teneatur regulariter est necessaria iustificatio interesse quod debitor patitur.*

5 *Intimatio personalis requiritur in re magni præiudicij.*

6 *Intimationi personali æquipollet ea, quæ fuit executa domi, quando constat, eam ad notitiam citati deuenisse.*

Et tunc suffragatur perinde, ac si personaliter esset executa, num. 8.

7 *Citationis finis est deducere ad notitiam citati contenta in citatione.*

9 *Citati domi notitia apparet, quando citationes, vel intimationes sunt plures, & diuersis temporibus executæ.*

Quando semper fuit præsens procurator citati.

Et si aliquando procurator, vel minister eiusdem personaliter citatus fuit.

10 *Item quando in termino dictarum citationum emanauerint plura diuersa decreta.*

Maximè si fecerint transitum in iudicatum.

Et si fuerit pro illis postmodum relaxata executio.

11 *Scientia probatio resultat ex pluribus coniecturis simul iunctis.*

12 *Et sic iustificata admittitur etiam in re magni præiudicij, quando coniecturæ sunt vehementes.*

13 *Statuto Pisauri cauetur citari debere domi dimissa copia ciues, vel habitatores, qui à Ciuitate recedunt.*

14 *Sitatio ad formam statuti suffragatur.*

15 *Statutum loquens* de Ciue habitatore, *vtramque qualitatem requirit.*

16 *Limita quando loquitur* de Ciue, vel habitatore, *quia.*

Dictio vel *est disiunctiua.*

17 *Rubrica statuti continens orationem perfectam sola sufficit, & allegari potest ad decisionem causarum, etiamsi nigrum strictius loquatur.*

DECISIO CLXXX.

AVctores Comitum de Thienis in duobus instrumentis censuum promiserunt releuare indemnes Comites Santinellos, qui pro ipsis fideiusserunt, sed cum principales debitores differrent solutionem fructuum eorundem censuum, coacti fuerunt fideiussores pro illis exoluendis accipere pecunias sub vsuris, quas in summâ notabili soluerunt: Ideo moto iudicio super repetitione dictorum interusuriorum, & hodie proposito particulari dubio, Domini censuerunt interusuria deberi.

Clara enim est obligatio auctorum comitum de Thienis pro indemnitate fideiussorum, ac proinde cùm ex publicis instrumentis constet de damnis passis à fideiussoribus, illa refici eisdem debent, non solùm ex † naturâ promissionis indemnitatis, ac vigore obligationis Cameralis, illi adiecta, quæ includit in se etiam obligationem ad damna, & interesse. Rota post Zacch. *de oblig. Camer. decis.* 275. *num.* 3. & in Romana fructuum dotis 10. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Peutingero. Sed etiam ex natura fideiussionis, quæ † est vt fideiussor conseruetur indemnis à debitore, etiamsi id expressè promissum non fuerit, cùm dispendium † pati non debeat, vnde premium meruisse videtur, vt sunt verba text. *in cap.* 2. *de fideiuss.* Gratian. *discept.* 459. *numero* 20. Rota *decision.* 222. *numero* 6. *& sequentib. part.* 6. *recent.* 1 2 3

Neque Comites de Thienis tueri se possunt ex eo, quòd ipsis notificatum non fuerit debitum † sub vsuris, provt regulariter requiritur, vt certò sciat debitor interesse, quod patitur, & vbi velit, possit se ab eo eximere, & liberare; Quia plures dantur intimationes in Summario Comitis Santinelli *num.* 3. *& seqq.* & licèt nulla ex eis appareat facta personaliter, † provt requiritur in re magni præiudicij, tamen intimationi personali æquipollet ea † quæ fuit executa domi, quando provt hic ex pluribus coniecturis constat eam deuenisse ad notitiam citati: † cum enim finis citationis sit, ibi contenta deducere ad notitiam, satis est, si id alibnde factum appareat, & hoc † casu citatio domi exequuta suffragatur, perinde ac si personaliter executa fuisset. Clement. *causam* 3. *in fine de elect.* Felin. *in cap. cum sit Romana* 5. *n.* 15. *de appell.* Alter. *de cens. disp.* 3. *lib.* 3. *cap.* 2. *vers. excipiuntur tamen.* Banac. *de censur. in commun. disp.* 1. *quæst.* 1. *puncto* 9. *num.* 9. Rota *decis.* 11. *in fine de dol. & contumac. in nou.* in Leodien. Abbatissatus 20. Iunij 1644. §. 1. coram Reuerendiss. Terracinen. & in Cæsaraugustana distributionum, seu attentatorum 25. Maij 1646. coram R. P. D. meo Cerro. In quibus aliæ cumulantur. 4 5 6 7 8

In præsentia verò satis constare visum fuit de certa notitia citatorum, † ponderando simul quòd intimationes sint plures, & diuersis temporibus exequutæ, semper fuit præsens procurator Comitum de Thienis, & aliquando ipse procurator, & alter ipsorum minister personaliter citatus fuit, vt in Summario Comitis Santinelli *num.* 6. *& duobus seqq.* † Vlterius in vim harum citationum emanarunt diuersis temporibus plura Iudicum decreta super refectione damnorum quæ etiam transitum fecerunt in iudicatum, & pro ipsis postmodum fuit relaxata executio, vt 9 10

in

11 *in d. Summ. n. 8. in fine.* Ex quibus coniecturis simul iunctis negari non potest quin resultet certa pro-
12 batio scientiæ, cum † hæc etiam in re grauis præiudicij iustificetur ex coniecturis, & præsumptionibus, quando sunt vehementes. Rota *decis. 612. n. 4. part. 4. diuers.* coram Seraph. *decis. 1459. n. 12. in recent. dec. 336 n. 4. & seq. part. 2.* & in Romana diuisionis 15. Iunij 1640 coram Reuer. P. D. meo *Bichio.*

Quæ omnia eò magis suffragari debent Comiti
13 Santinello attentâ dispositione statuti Pisauri, † mandantis quòd citationes fiant domi dimitta copia contra ciues, vel habitatores, quia à Ciuitate recedunt? vt clarè legitur *in rubric. eiusdem statuti lib. 2. tit. de pœn. contum. & de modo & forma citationis*: nam cùm Comites de Thienis fuerint habitatores Pisauri, & à Ciuitate recesserint, intrat
14 clara dispositio statuti, & sufficit contra eos citatio domi executa; vt respondit Rota coram Cardin. Seraph. *decis. 564. n. 1. & in recent. decis. 509. n. 2. part. 1.*

Nec subsistit quòd statutum loquatur de Ciui
15 † habitatore, quodque vtraque qualitas non concurrat in Comitibus de Thienis; Quia Rubri-
16 ca Statuti † loquitur de Ciue, vel habitatore disiunctiuè per dictionem *vel*, interpositam, &
17 † cùm contineat orationem perfectam, ipsa sola sufficit, & allegari potest ad decisionem causæ, quamuis Nigram strictius loqueretur. Iason. *in leg. 1. num. 10. ff. si cert. pet.* Alderan. Mascard. *de stat. conclus. 2. num. 196.* Rota coram sanct. mem. Gregor. *decis. 5. num. 2.* & in Fanen. nullitatis apochæ 13. Maij 1648. coram Reuerendiss. P. D. meo Royas.

Fuit itaque resolutum interusaria deberi vtraque, &c.

Romana septem Ballarum.

Veneris 9. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Auditor Cameræ habet facultatem procedendi hic in Curiâ inter Mercatores manu regiâ: litteræ Mercatorum plenè inter eos probant. Requisita ad hoc vt frater pro fratre possit conueniri.

SVMMARIVM.

1 *Auditor Cameræ potest inter Mercatores summariè, & simpliciter, & manu Regiâ, solâ facti veritate inspectâ.*

2 *Litteræ Mercatorum inter eos plenam faciunt probationem, & habent vim rei iudicatæ.*

3 *Consuetudo facit authenticam scripturam priuatam.*

4 *Partita extracta Parte citatâ per Notarium ex libro Mercatorum, facit plenam probationem.*

5 *Frater pro fratre, ad hoc vt possit conueniri, tria debent concurrere, habitatio communis, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expensarum.*

6 *Sequestra valent docto de bono iure sequestrantis.*

DECISIO CLXXXI.

TRansmissis Horatio Benetto Mercatori in vrbe ab Hieronymo Martinello Mercatore Veneto septem Ballis Telæ Sangallæ; D. Horatius illas, vel illarum pretium soluere recusauit sub prætextu, quod fuerunt sequestratæ ab Antonio Benetto fratre suo, vti creditore Iacobi Martinelli d. Hieronymi fratris.

Et causâ introductâ, seruandis cor. R. P. D. Meltio A. C. Locum tenente mandatum executiuum contra D. Horatium relaxauit.

Et hodie causa proposita super confirmatione d. mandati, Domini affirmatiuè responderunt; & d. Horatium dictas Septem Ballas, vel illarum pretium D. Hieronymo restituere teneri.

De Iustitiâ non est dubitandum; quia executiuè procedi potuit contra D. Horatium, cùm causa in Curiâ cognoscenda esset, ac si inter Mercatores ageretur; quorum Iudex est A. C. qui summariè, & simpliciter; solâ facti veritate inspectâ, & manu Regiâ absque terminorum obseruantiâ
1 procedere etiam potuit Rota expressè coram Domino meo Coccino *decis. 446. num. 1. part. 2. rec.* plenè.

Nec etiam de identitate Ballarum; cùm ex plu-
2 ribus litteris constet D. Horatium fuisse confessum d. septem Ballas à D. Hieronymo esse transmissas, & ad suas manus peruenisse; quæ litteræ inter Mercatores plenam faciunt probationem, & vim rei iudicatæ habent; præsertim vbi & mercium, & negotiorum viget consuetudo: *leg. Publica §. fin. in fin. & ibi* Bart. & Bald. & Ang. *ff. depositi.* Boet. *de-*
3 *cis. 333. num. 8.* & consuetudo scripturam priuatam, fuit authenticam: *cap. cum dilectus, de fid. instrum.* Card. Zarabella *cons. 153.* Ianuen. *dec. 126. num. 8.*

Corroboratur rursus facti veritas ex partita per
4 Notarium extractâ, parte citatâ ex libro eiusdem Horatij, in qua fatetur se recepisse d. Septem Ballas; quæ est plenissima probatio contra eum: *d. l. Publia, §. fin. ff. depositi, l. Desiderius, C. depositi: l. quædam §. nummularias,* cum gloss. *ff. dec. 37. num. 14. & seq.* Bart. *in l. admonendi, ff. de iureiurand.*

Nec ad rem facit prætensum creditum d. Antonij Benetti, vti creditoris Iacobi Martinelli fratris, d. Hieronymi, sic vt tale creditum sit ex pretio dictarum Ballarum satisfaciendum: quia ad hoc vt frater pro fratre possit conueniri, & teneatur, tria concurrere debent, scilicet communis habitatio, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expensarum circa res, & personas: Bart. *in l. testium.*
5 *§ altero. n 5. ff. de admistr. & peric. tutor.* Angel. *consil. 31. in fin.* Anchar. *cons. 30. lib. 2.* Alex. *consil. 24. num. 5. & consil. 48. num. 5* quæ requisita in nostro casu nullatenus demonstrantur, & sequestra valent
6 docto de bono iure sequestrantis. Rot. *decis. 295. n. 1. p. 1. recent.*

Et ita vnâ tantùm parte, &c.

Albanen. Vineæ.

Lunæ 30. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Administrator, seu Tutor tenetur reddere rationem rei administratæ, quamuis à testatore sit remissio redditionis ratio-

num, quæ obligatio est transitoria etiam ad hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Tutor & quilibet administrator tenetur reddere rationem officij sui.*
2 *Pupilli negotia regens tenetur reddere rationem.*
3 *Et procedit siue fiat cum mandato, siue non.*
4 *Testator remittens redditionem rationis, eam tamen reddere tenetur cùm censeatur remissa scrupulosa inquisitio, quoad culpam, non quoad dolum.*
5 *Obligatio reddendi rationem transit ad hæredes.*

DECISIO CLXXXII.

1 CErta, & verissima est in iure conclusio, quod quilibet tutor, seu administrator reddere tenetur rationem officij sui: *l.§.officio, ff. de tutel.& ration. distrah.* & *ibi* Bartol. *num.* 2. quem textum in tutore loquentem ad Administratores extendit Aretin. *ibid.leg.tutor.Cod.arbitrium tutelæ l. si quis rationes ff. de deliberatione legata*: Iason.*cons.*100. *num.*6. *lib.*4. Roman. *cons.*414. *& seq. in princip.* Dec. *cons.*510.*num.*7. Aymon. *cons.*218.*n.*1. Ruin. *cons.*29.*n.*11.*lib.*5. Menoch.*de arbitrariis,casu.*209. *n.*1.Rot.coram Caual. *decis.*412.*n.*3. coram Greg. *decis*30.*n.*4. coram Decano *decis.*242. *n.*11. *& decis.*522.*n.*1.*p.*1.*recent.*

2 Et hoc quocumque titulo, vel causa pupilli negotia gerat: Gabriel. *cons.*148.*in princ. lib.*1. Gutierrez *de tutelis part.*3.*cap.*1.*num.*9 *& cap.*45.*n.*4.
3 & siue cum mandato, vel sine illo; Escobar *de ratiociniis cap.*3.*num.*31.& quod fortius est,etiamsi à testatore remissa sit rationis redditio, eam adhuc reddere tenetur, quia solùm videtur remissa
4 scrupulosa inquisitio quoad culpam, non quoad dolum, vel reliquorum restitutionem: *l.quidam*6. *de leg.*1. Salicet. *in leg.nulli num.*14.*Cod.de Episc. & Cler.*Matienzo *in lib.*5.*recop.tit.*4.*lib.*14.*gloss.*2. *num.*67.

5 Tum etiam verum est, istam obligationem reddendi rationem ad hæredes transire: *l.*3.*§.hæc autem actio, ff.de negot.gest.*Roman.*cons.*413.*num.*2. Alciat.*responsa.*31.*n.*7.*lib.*5.Escobar.*d.n.*31.Aymon. *d.cons.*218.*n.*18.

Hoc firmato, & constito per testes, ab vtraque parte productos, ac administratione quorumdam bonorum Dom. Angelæ Cappellæ Pyrrhum Nutum, Domini dixerunt Ioannem Mariam Nutum teneri Domin. Angelæ reddere rationem administrationis vti hæredem D. Pyrrhi Nati.

Informante tantùm D.Angela, &c.

Perusina Pecuniaria.

Lunæ 4. *Maij* 1637.

ARGVMENTVM.

Emptor quando teneatur ad fructus recompensatiuos, iuxta, æquitatem *l.curab.C.de act.empt.* Conuentio secuta inter partes de fructibus recompensatiuis est seruanda; nec est necessaria mora ad hoc, vt fructus rei debitæ venditori debeantur.

SVMMARIVM.

1 *Emptor re, & pretio frui debet.*
2 *Mora non est necessaria, vt fructus rei debitæ vsque ad quantitatem pretij non soluti ab emptore venditori debeantur.*
3 *Conuentio secuta inter partes de fructibus recompensatiuis, est seruanda.*
4 *Probatio fructus non fuisse præceptos ad summam conuentam, cui incumbit.*
5 *Venditor non debet priùs tradere emptori rem, quàm pretium ei soluatur.*
6 *Vsuræ lucratiuæ non dicuntur, sed fructus recompensatiui, qui debentur, quando pretium rei venditæ non soluitur.*

DECISIO CLXXXIII.

IN hâc causa fuit resolutum 22.Maij 1626.*coram Reuerend. D. Vrgellen.* D. Angelæ, & eius sororibus deberi fructus ad rationem 4. pro 100. ex summâ pretij scutorum 5000. non soluta, quam Annibal, vel eius successores d. Angelæ, & sororibus ex quodam contractu emptionis soluere debebant, ne emptor & re, & pretio fruatur cum venditoris iacturâ: Couar.*var.lib.*3.*c.*4.*n.*2. & vt pleno 1
calamo *in dicta dec.*22.Maij fuit dictum.

Hodie proposito dubio, An esset relaxandum mandatum pro fructibus à d.anno 1626.DD.affirmatiuè responderunt ex eisdem rationibus,& fundamentis *cor. D.Vrgell* allatis, & ponderatis cum à d. tempore hæredes Annibalis Vegliæ sint in morâ, quamuis hæc non sit necessaria, vt fructus rei 2
venditæ vsque ad quantitatem pretij non soluti ab emptore venditori debeantur: *l.curabit* & *ibi* Bald. *d.n.*19.Salic.*in fin.C.de act.empt.*

Tum etiam quia fuit conuentum inter partes, 3
quòd circa fructus recompensatiuos deberentur quatuor pro centenario, quæ conuentio seruanda est: Couarr. *lib.*1.*var.cap.*15.*num.*6. Anton.Gom. *2.tom.var.cap.*2.*num.*11. *leg.qui fundus* 40.*§. fundi l.qui fundum* 75.*ff.de contrab.empt.leg.Iulianus* 13. *§.fi.fructibus* 10.*ff.de act.empt.* bonus text.*in l.vlt. ff.de periculo,& commodo rei vend.*donec ex aduerso non probetur fructus non fuisse perceptos ad 4
dictam summam: vt concludit Negus.*de pign.in* 2. *memb. part.* 3. *n.*19. *vers. sed in hoc posset dubitari.* Neque enim æquitas patitur,vt priùs venditor rem emptori tradat, aut vt priùs res empori fructificet, quàm emptor pretium venditori soluat, vt is illo vtatur, possitque ei fructus parere, vt ipsius subest industriæ: Ludouic.Molin.*de contr.tract.*2.*disp.*368. *n.*8 *per totum.*

Neque hæc dici possunt vsuræ lucratoriæ, sed 5
compensatoriæ fructuum, quæ ratio non patitur, vt sint emptoris, interim, diem in mora est soluendi pretium. Consequens itaque est, vt non sint de earum vsurarum numero,quas naturale,& canonicum ius damnant.

Et ita vna tantùm parte informante, &c.

Beneuentana Molendini.

Veneris 19. *Iunij* 1637.

ARGVMENTVM.

Contractus nullus non censetur ratificatus per acquiescentiam, nec per taciturnitatem, quando resultat nullitas non

solùm

ſolùm ex defectu decreti Iudicis, verùm etiam Statuti ſolemnitatis omiſſæ. Appellatio interpoſita poſt 10. dies dicitur deſerta. Læſio eſt neceſſaria pro obtinenda in integrum reſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Contractus nullus per acquieſcentiam non cenſetur ratificatus, nec per lapſum temporis,* & num. 6.
2 *Appellatio interpoſita poſt terminum decem dierum, dicitur deſerta, & inducitur res iudicata.*
3 *Læſio eſt neceſſaria pro obtinendâ in integrum reſtitutione.*
4 *Læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum.*
5 *Læſio excluditur, quando ſententia eſt valida, & iuſta.*
7 *Ratificatio inducitur ex taciturnitate plurium annorum.*
8 *Acquieſcentia poteſt ſolùm tollere defectum decreti Iudicis, non autem omiſſarum ſolemnitatum Statuti.*

DECISIO CLXXXIV.

VEndito Molendino de quo agitur de anno 1596. à Billota tunc conſtituto, in ætate 18. annorum, idem Bitta ſub prætextu, quòd venditio eſſet nulla ex defectu ſolemnitatum in contractibus à Statuto Beneuen. requiſitarum, iudicium reintegrationis contra Marium Latinum emptorem
1 in partibus intentauit; eóque ad Rotam deinde deuoluto fuit *coram R. P. D. Merlino* diſputatum ſuper nullitate dicti contractus, qui pro parte Latini emptoris vel prætendebatur validus, vel ſaltem per acquieſcentiam Billotæ maioris facti ratificatus. Et plenè diſcuſſis articulis *coram eodem D. meo Merlino ſub die* 28. *Iunij* 1634. DD. reſponderunt pro nullitate cõtractus, & quod per acquieſcentiam Billotæ ex lapſu temporis reſultan. non cenſeretur ratificatus, vt *in dec. eiuſdem D. mei Merlini*, qui pro reintegratione pronunciauit.

Ab hâc ſententiâ pro parte Latini fuit poſt 10. dies appellatum, & cauſa mihi commiſſa fuit pro parte Billotæ reformata huiuſmodi commiſſio; & obtentum mihi reſcribi, vt conſtito de re iudicata procederem ad illius executionem; cuius vigore dato dubio an conſtaret de re iudicata, vel cauſis reſtitutionis in integrum? DD. pro Billota tantum informante reſponderunt.

Conſtat enim de re iudicatâ, ex quò Rotalis ſen-
2 tentia fuit lata *ſub die* 27. *Iunij*, & appellatio à Latino interpoſita *ſub die* 20. *Iulij ſuſequentis*, & ſic extra tempus decem dierum, quo cauſam dici deſertam, & inductam rem iudicatam, firmat text. *in l. fin C. de tranſact. l.* 1. §. *biduum ff. quando appell. ſit, Auth. hodie, C. de appell.* cum aliis per Scac. *de appell. q.* 7. *limit.* 2. *n.* 69.
3 Non conſtare autem de cauſis reſtitutionis in integrum, DD. deducebant, ex eo, quia non conſtabat de læſione, quæ eſt neceſſaria ad effectum obtinendi reſtitutionem *cap.* 1. & *ibi* Abb. *n.* 2. *de reſtit. in integr.* Salic. *in l.* 1. *num* 8. *C. ſi aduerſ. rem iud.*
4 Innoc. *in cap. cum ex litteris, n.* 7. & Cæteri DD. præſertim Abb. *n.* 16. *de reſtit. in integr.* Rota *deciſ.* 154. *n.* 1 *p.* 5. *diuerſ.* vbi quòd læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum, & *dec.* 49. *n.* 3. & 69. *n.* 1. *in eiſdem.*

Quin imò læſio viſa fuit penitus excludi, tàm reſpectu nullitatis, quia apparent interuenìſſe omnia pro validitate neceſſaria, de quibus per Caputaq. 5
deciſ. 260. *p.* 2. quàm etiam reſpectu iniuſtitiæ, ex latè deductis *in deciſione D. mei Merlini*, vbi, quòd firmatâ nullitate contractûs à principio, non potuit idem contractus ex diuturnitate temporis videri ratificatus per acquieſcentiam Billotæ, poſtquàm fuit factus maior: Quia licèt ex eâ taciturnitate videatur ab eo contractus ratificatus, vt habetur *in leg. vltim. Cod. ſi maior fact.* & voluit Rota coram Gregor. *deciſ.* 473. *num.* 17. Nihilominùs eâ acquie-
6 ſcentia poterat ſolùm tollere defectum decreti Iudicis, non autem aliarum ſolemnitatum requiſitarum à Statuto Beneuent. quæ probantur omiſſæ in hoc contractu; vt firmat Lancell. Galliaul. *in conſil.* 105. *num.* 28. Bardell. *conſ.* 58. *num.* 92. & Rot. coram Gregor. *deciſ.* 260. *num.* 13. & 21. & in Romana dotis 10. Iunij 1626. coram Illuſtriſſ. D. meo Decano, cum aliis latè deductis *in d. deciſ. D. mei Merlini*, quæ DD. placuerunt.

Et ita Billota tantùm informante D D. reſponderunt, &c.

Romana Domus.

Mercurij 9. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe, de eo ſufficit apparenter docere. Venditor defendere tenetur emptorem, intimatis moleſtiis, quamuis expreſsè obligatus non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Venditor intimatis ei moleſtiis, tenetur emptorem defendere, quamuis inſtrumento expreſsè obligatus non ſit,* & n. 6.
2 *De intereſſe, vt conſtet, ſufficit quòd apparenter doceatur.*
3 *De intereſſe dicitur conſtare propter venditionem factam cum reſeruatione dominij vſque ad ſatisfactionem, & de eâ non docetur.*
4 *Intereſſe maius dici non poteſt, quàm pretenſio dominij.*
5 *Venditori incumbit defenſio ratione euictionis promiſſæ.*
7 *Intereſſe non poteſt extingui ſine facto proprio.*
8 *Exceptio* noſtra intereſt, *quid importet.*

DECISIO CLXXXV.

MOto in Rota iudicio vſque de anno 1617. per Angelum Cruciarium contra Ioan. Paulum, & Atrilium de Vadis, & Aſcanium ab eis cauſam habentem ſuper immiſſione in poſſeſſionem nonnullorum bonorum, & ſignanter cuiuſdam ſicûs, & aliarum domorum in vrbe exiſtentium vigore aſſerti fideicommiſſi, quæ bona dict. de Vadis vſque de anno 1611. emerunt ab Elizabetha Magdalenâ, & ſorore Maria Columba in ſæculo *Agnete* nuncupata, ſororibus germanis de Turrinettis, & earum nomine à Cæcilia de Quadris earundem Tutrice, cum conſenſu Iuliæ Marochiæ pro annuo legato ſcut. 50. ex fructibus pretij dd. domorum ſibi perſoluendo, cum promiſſione ad fauorẽ emptorũ de euictione in forma, & obligatione rem liberã

tradere,& quemlibet consentire facere,cum reseruatione dominij vsque ad integralem pretij solutionem, aliisque fauorabilibus clausulis, de quibus in instrumento, quod datur *summ. num.* 1.

Vnde intimatis molestiis per illos de Vadis sororibus Turrinetis fuerunt hæ mulieres coactæ dictos emptores defendere, & liberare,provt tenebãtur quantumuis in instrumento expresse obligatæ non essent : *l si plus,§. mota quæst. ff. de euict.* Rimin. iun.*cons.*326.*n.*1.*lib.*3.Natt.*cons.*232.*n.*1.& Rota in Arimininen. Domus 10. Decembris 1636. coram bon. mem.Motman.Ideò Magdalena,& Maria Columba sorores de Turrinetis,& Iulia Marochia legataria petunt ad causam admitti præuiâ commissione Sanctissimi mihi directâ, cum clausulâ *Constito de interesse:*& cùm Cruciarius hanc admissionem impugnet,fuit dubitatum an constaret de interesse. 1

Et Domini absque vllâ hæsitatione affirmatiuè respondernnt,plenè illud deducendo ex duobus & tamen ex vulgatis Rotæ regulis apparenter sufficeret de eodem docere,vt *in decis.*47.*num.* 19.coram Reuerendiss. D. meo Decano,& 53.*num.*7. coram bonæ mem. Baratto sequendo Cardinalem Zabarellam *in c. veniens il* 2.*n.*3 & Abb.ibid.*n.*9. 2

Et primò probatur hoc interesse ex eo,quod sorores præfatæ vendiderunt supradicta bona illis de Vadis cum Dominij reseruatione vsque ad integralem pretij satisfactionem,& Iulia Marochia pro annuo legato scut.50 super iisdem rebus idem ius reseruauit:quod pretium,& legatum respectiuè, cum adhuc non fuerint completè persoluta, dominium dictarum domorum procul dubio remansit penès ipsas venditrices,& consentientem respectiuè.Abb. *cons.*66.*n.*2.*part.*1.Surd.*dec.*305.*n.*39.& 40.Rota *decis.*704.*n.*3.*part.*1.& *dec.*507.*part.*3.*rec.* Maiúsque interesse non potest in alio considerari quàm prætensio dominij rei controuersæ. 3 4

Secundò deducebatur etiã hoc interesse ex obligatione iuratâ de euictione,de tradendo rem liberam,& de faciendo omnem personam cõsentire ad fauorem dd. de Vadis emptorum, propter quam Turrinetæ tenentur dictos emptores defendere: Mangil.*de euict.quæst.*184.*n.*18.Giurba *decis.*8.*n.*3. Rimin.iun.*cons.*326.*n.*4.*lib.*3.quod procedit vt *suprà* dixi,etiam si specialiter, & expressè non essent obligatæ:per *l si plus § mota quæstione ff. de euict.* 5 6

Non obstat vnicum fundamentum per Cruciariũ oppositum, scilicet causam in Rota introductã inter ipsum Cruciarium, & illos de Vadis,esse iam per concordiam terminatam, per quam iidem de Vadis remanserunt per Turrinetas liberati:& hodie solummodò in Curiâ Capitolinâ agatur pro obseruatione Concordiæ inter ipsasmet Turrinetas.

Quia vltra quòd hæc concordia in hâc petitione per Cruciarium non fuit exhibita,provt tenebatur;& interesse,de quo agitur non solùm pertineat ad Ioannem,& Elisabetham, quæ Concordiæ interfuerunt, sed etiam ad Magdalenam,& Mariam Columbam, ex *suprà* deductis, & ad Iuliam Marochiam, iure legati; quæ duæ sorores, & Marochia, cùm in dicta Concordiâ non interuenerint, nec nominatæ fuerint, certum est quòd eorum interesse sine facto proprio non potuit extingui,cum ipsis sororibus sufficiat dicere, *Concordia de nobis non loquitur*; & propterea obstat exceptio *nostra interest*,Greg. *decis.*396.cum aliis allegatis. 7 8

Et ita vtraque,&c.

Romana Computorum.

Luna 17. *Martij* 1642.

ARGVMENTVM.

Scriptura probatur per recognitionem de manu notâ,& comparatione literarum.

SVMMARIVM.

1 *Quando aliæ deficiunt probationes probatur scriptura per comparationem literarum.*
2 *Præsertim si præcessit iuramentum calumniæ, & non adest alius modus iustificandi scripturam.*
3 *Et præsertim in apochâ confectâ per magnatem.*
4 *Et in scripturâ antiquâ.*
5 *Et in vrbe Româ ex æquissimo stylo admittitur ista probatio.*

DECISIO CLXXXVI.

RESolutum fuit in hâc causâ coram bon. mem. Pirouano sub die 14.Iunij 1634. excellent. D. Ducem Sermonetæ hæredem bon.mem. Cardinalis Henrici Camerarij fuisse satisfactum de credito scut.2778. quoad scuta 1400. tantùm exsolutionibus per Ambrunum factis ad commodum Cardinalis, quo verò ad residuum sub die 20. Nouembris 1637. dictum fuit constare de satisfactione ex apochâ manu eiusdem Cardinalis Henrici tunc Camerarij subscripta, & cùm contigerit disputari super recognitione facienda subscriptionis apochę,fuit datum dubium coram bon.mem.Pirouano, an recognitioni per comparitionem locus esset? quod hodiè per me propositum in eius locum suffecto fuit affirmatiuè resolutum.

Etenim semper est locus recognitioni per comparitionem, dum aliæ probationes deficiunt, ne veritas occultetur Text. *in* §. *si verò moriatur auth. de instrum.cautel.& fid.* Gloss. *in l. comparitiones in verbo ab his vers. curant autem, C. de fid. instr.* vbi Angel. & Salic. præsertim, dum provt in præsenti præcessit calumniæ iuramentum,& eos non habere alium modum iustificandi apocham, Menoch. *de arbitr. lib.*2.*c.*114.*n.*34. Farin. qui alios congerit *in fragm. part.*1. *in verb. comparitio.n.*491. Rot. *p.*5. *recent.dec.*199.*n.*18. Addent. ad Burat.*dec.*611. *ad fin. vers. notandum autem*, cum versemur in apochâ confecta per magnatem, in qua esset indecentia adducere testes in subscriptione,vt per Rot.*part.*4. *rec.dec.*41.*ad fin. vers. præterea*, iuncto etiam, quia agitur de scriptura subscripta vsque de anno 1589. & sic antiqua, quo casu leuiora sufficiunt, Caual. *dec.*457.*n.*3.*vers. talis autem laterculus,& n.*4.Thes. iun.*lib.*1.*q.*24.*n.*19. 1 2 3 4

Prædictis accedit,quòd sumus in Vrbe ex æquissimo stylo admittitur hæc probatio per testes habentes notam manum absque eo quòd viderint scribere,Rota *diuers. dec.*124.*n.*2.*part.*2.Seraph.*decis.*150.*n.*1.& *in recent. decis.*303.*n.*1.& 582.*n.*8. *part.*1.& *decis.*192.*n.*3.*p.*3.& *dec.*76.*n.*32.*p.*6.& *dec.*39.*n.*5.*p.*7. 5

Sed quia quamplura fuerunt per D.Ducem apposita contra d.Apocham, ideò Domini admiserunt hanc recognitionem, saluis tamen exceptionibus suo tempore discutiendis. Vtraque parte informante, &c. 4

Hortana

Hortana Spolij.

Lunæ 25. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Melioramenta vt impediant reſtitutionem Spoliati debent probari plenè, & fuiſſe neceſſaria, ſeu vtilia, eiſque non poteſt, illorum cautione præſtitutio concedenda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Proponenti melioramenta ad impediendam reintegrationem, poſſeſſionem præſigendus terminus ad ea probanda.*
2 *Contra ſpoliationem competit reintegratio.*
3 *Quæ requirantur ad tranſactionem.*
4 *Ex ſtatuto aliquo duæ ſententiæ conformes habent vim trium, & tranſeunt in indicatum, & propterea exequendæ ſunt.*
5 *Melioramenta reficienda non ſunt, niſi neceſſaria, & vtilia ſint.*
6 *Melioramenta debent probari plenè, vt illis impediatur immiſſio in poſſeſſionem.*
7 *Impenſi, & meliorati collatio facienda eſt, & illud, quod minus eſt venit reficiendum.*
8 *Plantationes arborum non connumerantur inter melioramenta vtilia neceſſariò reficienda, ex opinione Rotæ.*
9 *Quando ſunt aliqua melioramenta, de quibus, vt debet, non conſtat, illis non obſtantibus immiſſio in poſſeſſionem alteri conceditur præſtitâ cautione de reficiendis melioramentis, quando de eis conſtiterit.*

DECISIO CLXXXVII.

BIs fuit coram me reſolutum conſtare de duabus conformibus, ad fauorem Diamantis de Rubeis, & litis conſortium ſuper reintegratione ad poſſeſſionem Terreni arborati, poſiti in agro Hortano ſub vocabulo *il Renaro* contra Capitulum Hortanum ac litis conſortes, & eſſe locum ſtatuto Vrbis *cap.* 178 *lib.* 1. Nempe ſub die 14. Iunij 1638. & 16. Ianuarij 1640. *vt latiùs in dd. deciſion.*

1 Sed cùm præfatum capitulum exciperet de melioramentis ibi factis, propterea non competere Diamanti reintegrationem, niſi illis refectis pro eis probandis fuit præfixus, & aſſignatus certus terminus dicto Capitulo *iuxta dec.* Put. 46. *l.* 2. *in correct.* eique conceſſa remiſſoria, cuius vigore fuerunt examinati nonnulli teſtes, & propoſito hodiè dubio, an conſtaret de melioramentis, quæ venirent reficienda, Domini dixerunt Diamanti, ac litis conſortibus dandam eſſe immiſſionem datâ cautione de reficiendis melioramentis.

2 Ratio reſolutionis fuit quia illi immiſſio non poteſt denegari, cùm ex tot deciſionibus tam coram R. P. D. meo Ghiſlerio, quàm coram me conſtet ſubhaſtationem, & deliberationem ſecutam de hoc prædio nullam extitiſſe, ac ſpoliatiuam, propterea benè competere Diamanti reintegrationem ex Greg. *dec.* 335. *n.* 2. Nullitas deducta fuit ratione exceſſus, cùm Diamantes ſe obligauerit ad fructus ſocietatis officij pro Michaële Marito, ad quos non tenebatur Michaël, cùm ſocietas officij eſſet contracta per Planos pro ſoluendis debitis Michaëlis, pro quo Plani fideiuſſerant non præcedente intimatione in perſonam dicti Michaëlis, prout latiùs in dd.

3 Similiter nec obſtare tranſactionem factam inter Diamantem, & Planos, qui bene reſpondent deciſiones tranſactioni non potuiſſe locus eſſe, cùm illa careret tribus illis requiſitis neceſſariis pro eâ ſuſtinenda, nempè quòd fuerit facta ſuper re dubiâ aliquo dato, vel retento, & tandem quod interuenerit bona fides, quæ omnia requiſita in d. tranſactione deficiant, ideò cenſuit Angel. *conſ.* 94. *n.* 6 Duran. *deciſ.* 120. *n.* 25. Vlterius locum eſſe ſtatuto de duabus conformibus *cap.* 178. *lib.* 1. cùm ſententiæ ſunt in omnibus conformes, vt in vltimâ deciſione coram me 16 Ianuarij præteriti, quibus ſtantibus venit Diamanti concedenda immiſſio, ex quo dictæ ſententiæ propter ſtatutum vrbis habent vim trium, ac rei iudicatæ, & poſt rem iudicatam, nihil aliud remanet, quàm vt & executioni demandetur, vt dixit Rota in Romana vineæ de Fabiis 24. Maij 1612. coram Litta apud Marchef. *de commiſſ. tom.* 2. *fol.* 239. Mant. *deciſ.* 187 *n.* 4. & fuit coram me reſolutum hâc eâdem die 25. Iun. 1640. in Romana Tutelæ.

4

Nec obſtant præfata melioramenta oppoſita per capitulum, quæ reducuntur ad duo genera. Primò ad conſtructionem vnius domunculæ, quia à quo fuerit ædificata non probatur, nec quid fuerit impenſum, nec valor præſentis temporis, imò teſtes deponunt prædium præfatum domo non egere, cùm reperiatur poſitum propè ciuitatem: Certum tamen eſt, quòd melioramenta non veniunt reficienda, niſi neceſſaria, & vtilia, & quæ fructus rei augent *l.* 1. *&* 2. *& l. impenſæ & l. voluntariæ*, & *ibi* Gloſſ. *in verb. exornat ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* Rot. *dec.* 650. *n.* 4. *p.* 2. *rec. dec.* 834. *num.* 12. coram bon. mem Buratto.

5

6

Quo verò ad plantationes arborum hodiè pariter reſolutum de iſtis melioramentis non conſtare, itavt impediant immiſſionem, cùm vnicus tantùm teſtis deponat, prædium, ſeu vineam fuiſſe prius tantummodò in medietate arboratam, in præſenti verò totam, alij verò teſtes non benè deponũt quid fuerit melioratum, vt per Seraph. *dec.* 952. *n.* 9. *& deciſ.* 1453. *n.* 5. & coram Burat. *dec.* 834. *n.* 11. *&* 13.

7

non apparet quid fuerit impenſum, provt requiritur ex quibus factâ collatione impenſi, & meliorati illud, quod minus eſt veniat reficiendum ex Alber. *in l. in fundo n.* 5 vbi etiam Bart. *ff. de rei vendic.* Menoch. *de recuper. remed.* 15 *n.* 55. Rot. *dec.* 399. *n.* 47. *p.* 5. *& dec.* 116. *n.* 2 *p.* 6. & fuit dictum in Spoletana Abbatiæ 19. Decembr. 1625. cor. Reuerend. D. meo Decano, & in Imolen. melioramentorum 18. Apr. 1636. coram R. Patriarcha Macchianello.

8

Vltra quòd Rota tenet opinionem, quòd plantationes arborum non reputentur inter melioramenta vtilia neceſſariò reficienda, vt apud Cæſ. de Graſſ. *dec.* 5. *de reb. Eccl. non alien. alias* 136. *& dec.* 316 *n.* 6. *p.* 1. *diuerſ. & dec.* 650. *n.* 5. *p.* 2. *rec. in puncto.* Duran. *dec.* 338. *n.* 7. *v. Rota verò.*

9

In omnem caſum quamuis dicta melioramenta eſſent reficienda, quia ex teſtibus datis de illis præfatis non conſtat vt debet immiſſio Diamanti, ac litis conſortibus nequit denegari datâ cautione de illis reficiendis, quando fuerint liquidati, vt Rota ſolet paſſim practicare Put. *deciſ.* 461. *lib.* 2. *in corr.* Rot. *dec.* 37. *n.* 7. *part.* 2. *rec.* Caual. *deciſ.* 54. *in fin.* & in Peruſina melioramentorum 18. Ianuarij 1616. coram Illuſtriſſ. D. meo Decano.

Et ita reſolutum, &c.

Romana, seu Ianuen. Locorum.

Montium.

Veneris 1. *Martij* 1641.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam restitutionem alicuius rei debitæ credita debent per liquida, & clara.

SVMMARIVM.

1 *Qui post lapsum tempus aliquid promisit, eo lapso tenetur.*

2 *Credita ad impediendam restitutionem adducta, vt illam impediant clara esse debent.*

3 *Ita vt si altiorem requirant indaginem retentio non competat.*

4 *Partita Gabellæ cambiorum solùm probat denunciationem respectu interesse gabellarum; non autem numerationem pecuniarum.*

5 *Non est perfectè liquidum, quod per Iudicis sententiam non est liquidatum.*

6 *Ex mandato soluendi cambium factum non est liquidum: præsertim si ab eo appellatum sit.*

DECISIO CLXXXVIII.

SEcutâ venditione Palatij ad fauorem D. Aloysij Centurioni D. Simon ab Aria fideiussit & de euictione promisit pro DD. Angelo, & Ioanne Vincentio fratribus de Lomellinis, venditoribus pro limitato tempore 15. annorum, & pro indemnitate D. Simonis D. Maria Lomellina Mater supradictorum venditorum resignauit hìc in vrbe quamplura loca Montium, cum hâc conditione, *Quod elapso tempore 15. annorum teneretur d. D. Simon resignare dd. loca Montium eidem D. Mariæ, vel eius heredibus, & interim soluere fructus exigendos.*

Elapso tempore præfixo 15. annorum D. Angelus vti hæres testamentarius supradictæ D. Mariæ Matris instituit, pro actuali consignatione medietatis dd. locorum Montium, & introducta causa coram bon. mem. Buccabella emanauit decisio super bono iure d. D. Angeli sub die 31. Maij 1638. & D. Buccabella vita functo fuit in eius locum subrogatus R. D. meus Pirouanus, coram quo emanauit secunda decisio sub die 25. Iunij 1640. in quibus bene discussis, ac diligenter examinatis omnibus prætensis creditis D. Simonis, quorum vigore prætendebat retentionem dd. locorum montium fuit lata sententia ad fauorem d. D. Angeli, & in gradu appellationis mihi causâ commissâ dubitaui hodiè an præfata sententia Rotalis esset confirmanda, affirmatiuè resolutum fuit, cum visa fuerit Dominis valida, & iusta.

De validitate non potest dubitari, cum neque à parte fuerit appositum.

Iustitia verò desumpta fuit ex eo quia debitum D. Simonis est clarum cùm lapso termino 15. annorum teneri voluerit ad restitutionem præfatorum locorum Montium ei, vt suprà, consignatorum quod tempus cum iam effluxerit, & insuper D. Angelus expressam liberationem D. Simonis à præfato Centurione reportauerit, vt in præfatis decisionibus deducitur, non est dubium, quin teneatur eius obligationem adimplere iuxta *l. fideiussor. §. vlt.* vbi Gloss. *ff. mandati* Dec. *cons.* 72. *n.* 13. Seraph. *dec.* 55. *n.* 1. Rota *dec.* 567. *n.* 1. *& seqq. part.* 1. *diuers.* cum aliis late deductis *in præallegatis decisionibus*, in hâc causâ.

Non obstat quòd pro parte D. Simonis adducantur alia credita pro retentione dd. locorum Montium, quia cum de istis creditis deberet concludentissimè constare, vel per confessionem, vel per rem iudicatam, vel per instrumenta publica, quæ nullam amittant controuersiam, & tamen de hoc non doceatur, ideò illa non fuerunt habita in consideratione præsertim, cùm ea satis fuerint discussa in decisionibus, tam bon. mem. Buccabellæ, quàm R. D. mei Decani, & præter in eis deductos dixerunt Menoch. *cons.* 858. *n.* 8. Maresc. *var. lib.* 2. *cap.* 121. *n.* 8. Rota *dec.* 433. *n.* 3. *part.* 2. *recent.* Duran. *dec.* 197. *n.* 1. adeò vt si altiorem requirant indaginem retentio non competat, Rota post Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 130. *n.* 8. *& in rec. dec.* 433. *n.* 2. *part.* 2. Greg. XV. *decis.* 254. *num.* 5. vbi Adden. *n.* 8. *& post tract. de manut. decis.* 323. *n.* 24. 2

Credita autem quæ pro parte D. Simonis adducebantur pro retentione dd. locorum Montium non visa fuerunt DD. adeò clara & iustificata, ac demùm talia, vt pro illis retentio competere possit Simoni cum adducta in præsenti disputatione ad duas partitas reducantur, quarum prima est scut. 1700. continens in se alind creditum scut. 1725. Vt literis *in summ.* datis, ex quibus clarè videtur inferri vnicum tantùm esse creditum, secunda verò scutorum 1213. multas ipsa quoque patitur exceptiones, nec concludenter apparet iustificata ex partità gabellæ Cambiorum, quia non probat, nisi denunciationem respectu interesse Gabellarij, non autem numerationem pecuniarũ, & Scac. *de camb.* §. 7. *gloss.* 3. *num.* 8. pro parte Simonis adductus, cùm loquatur de Chartular. S. Georgij, quod est longè diuersum à manuali Gabellæ non applicatur, & super dictis partitis nulla adest Iudicis sententia illas liquidans, quod necessarium videtur pro retentione ex doctrinâ Baldi *in l. item quia in secundâ lecturâ in princ. ff. de pact.* dicentis, non esse perfectè liquidum, quod per Iudicem non fuit liquidatum, & idem firmauit Rota *in decis.* 90. *numero* 10. post Staril. *de Saluian.* Afflict. *decis.* 205. *num.* 1. & quamuis super dictâ primâ partità detur mandatum Genuæ relaxatum, illud tamen non apparet iustificatum, vt requiritur, & fuit suspensum per appellationem ab eo interpositam, Lap. *alleg.* 2. *num.* 5. Paris. *cons.* 28. *n.* 22. *lib.* 4. Olasch. *decis. Pedemon.* 5. *num.* 1. Gratian. *decis. March.* 9. *num.* 11. 3

Ex qua partitarum dubietate, ac illiquido D. Simonis credito visum fuit DD. ei non competere retentionem, sed potiùs hoc spectare ad aliud iudicium reconuentionis, in quo supradictæ partitæ sigillatim discuti poterunt. 4

Et ita resolutum, &c.

Romana Pecuniaria.

Mercurij 29. *Maij* 1641.

ARGVMENTVM.

Quando probetur debitum literarum cambij inter Mercatores, & quomodo illo probato procedi possit.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Partita computi libri alicuius contra scribentem probant: præsertim si fuerint ab eo producti.*
2 *Mercator qui acceptauit literas cambij, & non docuit remissam, condemnandus est.*
3 *A. C. potest procedere contra mercatores executiuè, & de plano, solâ facti veritate inspectâ.*
4 *Clausulâ, sola veritate inspectâ, de plano & sine figura iudicij, & manu regiâ proced. operantur, vt Iudex possit procedere vti Princeps.*
5 *Inter mercatores proceditur ex bono, & æquo.*
6 *Transmissio litterarum cambij pro extinguendo debito quomodo fiat, & quid importet.*
7 *Quid importent verba* del stare, del credere.
8 *In materiâ cambiorum plurimùm creditur mercatoribus.*
9 *Verba sine præiudicio seruant præiudicium in rebus non expressis.*

DECISIO CLXXXIX.

DIxerunt hodiè Domini mandatum ab A. C. relaxatum pro scutis auri Marcarum 612. contra Antonium de Federighis debitorem Iacobi Brignoni esse exequendum, vti validum, & iustum, de validitate constat ex reuolutione actorum, in quibus leguntur omnes citationes necessariæ in hoc iudicio, Veral. *decis.* 260. *part.* 2. Durand. *decis.* 310. *n.* 1.

1 Iustitia verò desumpta fuit ex eo, quia Federighius præfatus scripsit D. Brignono sub die 1. Decembr. præteriti se remisisse d. pecuniarum summam Procuratori Christophori Brignoni ad proximas nundinas Apparitionis Placentiæ, hùcque pro aliis scut. 910 de quibus per *conto saldo* dederat creditum d. Iacobo, necnon ex adnotatione facta in propriis libris eiusdem Antonij de Federighis, ex quibus omnibus benè remanet probatum creditum Brignoni, præsertim cum fuerint, ab eodem Antonio producta, quæideò contra eum plenè probant Rota *in recent. decis.* 120. *n.* 4. *p.* 1 & *p.* 2. *dec.* 2. *n.* 1. & 142. *n.* 3. Gregor. XV. *dec.* 158. *n.* 4. vbi Addent. *n.* 15. Durand. *decis.* 185. *n.* 17. quapropter
2 cùm D. Antonius fuerit conuentus coram A. C. ad docendum de remissa, & de eâ non fuerit doctum, vtique fuit benè deuentum ad relaxationem mandati, vt in similibus terminis firmat Scoc. *de camb.* §. 7. *gloss.* 4. *n.* 1.

3 Non obstat quòd fuerit actum sine obligatione Camerali, & absque litteris Cambij, pro quibus tantummodò executiuè procedi solet, fuit enim responsum A. C. benè potuisse executiuè in hoc casu procedere per amplissimas facultates, quas habet in negotiis spectantibus ad Mercatores, vt in eius facultatibus impressis post Salust. Tiber. *in prax.* *n.* 19. vbi expresè dicitur A. C. posse procedere inter, & contra Mercatores, Curiæ vsque ad quamcumque suammam summariè simpliciter, de
4 plano & sine strepitu, & figura iudicij solâ facti veritate inspectâ, & manu Regiâ, quæ clausulæ remittunt solemnitates iuris. Dec. *in cap. Pastoralibus num.* 17. *de appellat.* Oldrad. *conf.* 115. Honded. *conf.* 49. *num.* 32. *lib.* 1. Granat. ad Vestr. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 7. Mart. *de clauf. part. clauf.* 180. Scacc. *de appell. quæst.* 161. *limit.* 1. *num.* 76. Rota *decis.* 446. *n.* 1. *p.* 2. *recent.* & *p.* 5. *decis.* 120. *num.* 1. & operantur vt Iudex possit procedere vti princeps, Mandos. *consil.* 65. *num.* 10. & *conf.* 96. *volum.* 1. Gratian. *decis. March.* 68. *n.* 5. Ias. *in* §. *bona fidei instit. de action. num.* 45. Butr. *de cess. bon. quæst.* 36. *in* 4. *q. princip. n.* 6. cum aliis per Gratian. *d. dec.* 68. *n.* 2. cum inter Mercatores procedatur de bono & æquo, Menoch. 5
de arbitr. q. 51. *n.* 396. Thes. *dec.* 166. *n.* 7. Franch. *decis.* 303. *n.* 3. Rota Ianuen. *dec.* 641. *in fin.* & *p.* 5. *decis.* 395. *n.* 12.

Minùs obstat quòd d. Antonius de Federighis 6
sit debitor præfatæ summæ, occasione mercium transmissarum ad effectum vendendi, quæ successiuè fuerunt venditæ diuersis personis habitâ fide de pretio, & consequenter illum non esse conueniendum non discussis prius emptoribus.

Fuit enim dupliciter responsum. Primo debitum præfatum scut. 612. auri marcarum benè prouenire ex litteras cambij, cum dictus Antonius debitum, de quo, pro tali recognouerit, dum dixit, quòd pro eo extinguendo transmiserat ad Nundinas Placentiæ litteras continentes proprij debiti solutionem trasmittere autem litteras, hoc modo, nihil aliud importat, quam transmissionem litterarum cambij pro solutione facienda ita Nauat. *conf.* 31. *lib.* 6. *vsur.* Alex. Raduen. *in opusc. super bacco S. Ambrosij n.* 37. Rota Ianuen. *dec.* 2. *per tot.* præsertim *n.* 10. & 11.

Secundò responsum fuit, quod dum Antonius, & 7
Brignonus conuenerunt *del stare del credere* suscipiendo d. Antonium duplicatam prouisionem, hoc casu non esse deueniendum ad excussionem eorum, qui merces emerunt, sed eundem Antonium esse reputandum personalem debitorem, & in se suscepisse nomina debitorum Scacc. *de camb* §. 3. *n.* 6. & de hoc verbo *del stare del credere* est *decis.* 120. *part.* 5. *recent.*

Vlteriùs data fuit fides mercatorum attestantium hæc verba importare, quòd Mercatores teneãtur post acceptam duplicatam prouisionem ac conuentionem *del stare del credere* maturatis pagis Mercium venditarum transmittere pecunias retractas, quamuis non exactas, & de proprio absque vllâ debitoris executione, quibus plurimùm in 8
hâc materiâ esse deferendum dixit Bald. *conf.* 40. *num.* 10. *lib.* 5. Soccin. Iun. *conf.* 27. *lib.* 22. *lib.* 1. Gregor. XV. *decis.* 126. *num.* 3. & 7. Durand. *decis.* 368. *num.* 12.

Vltimò non obstat quòd in Epistolâ dicti An- 9
tonij adsint illa verba *senza pregiuditio.* Quia dicta verba benè præseruant præiudicium in aliis, non autem expressis, ita Oldrad. *conf.* 330. *n.* 9. *in fin.* Gratian. *disc.* 867. *num.* 10. Marta *de clauf. part.* 1. *clauf.* 142. *n.* 2.

Et ita vtraque, &c.

Comen. Bonorum.

Veneris 29. *Ianuarij* 1644.

ARGVMENTVM.

Quando ex aliquâ causâ rescinditur permutatio, vna quæque pars ad suam rem redire debet, æqualitásque seruanda est.

SVMMARIVM.

1 *Rescissâ permutatione vnusquisque ex permutantibus redit ad sua bona.*

2 *Ecclesia, quæ est iustitiæ cultrix, tenetur restituere omnia, quæ occasione contractûs rescissi acceperit.*

3 *Quando restituuntur bona permutata rescissa permutatione, valor fructuum ad æqualitatem ex æquitate restituendus est, & compensandus.*

4 *Si tamen liquida sit inæqualitas.*

5 *Requiritúrque ita clara, & liquida probatio, vt nullo modo offuscari possit.*

6 *Relatio peritorum sine die, mense, & anno, nec in actis producta non est in consideratione.*

DECISIO CXC.

1 CEnsuere hodie Domini Ludouico Vaccano, & Barbaræ coniugibus dandam esse reintegrationem ad bona permutata cum aliis bonis spectantibus ad Canonicatum Ecclesiæ Comen. possess. per Canonicum Peregrinum, quia cùm per sententiam A. C. fuerit rescissa permutatio ad instantiam Ecclesiæ, cuius vigore recuperauit bona, quæ ex causâ permutationis præfatæ tradiderant Authoribus dictorum Ludouici, & Barbaræ, inde quisque debet redire ad sua primæua iura, & sic debet dicta Ecclesia relaxare bona, quæ eandem causam recuperat iuxta terminos, *l. si diuersa pars, Cod. de transact. & l. primâ, C. quando liceat ab emptore disced. & l. 1. Cod. de rescindendâ venditione* Surd. *cons. 179. n. 37.* Pedrach. *cons. vnic. num. 556.* Caldas *de empt. & vendit. num. 31. n. 42.* Rebuff. *in Prax. tit. de permut. num. 25. & in concordan. de collat. §. volumus in verb. permutationis.* Seraph. *decis. 547. num. 4. & 5.* Gregor. XV. *decis. 418. num. 9. & part. 5. recent. decis. 315. num. 15.* cùm non sit
2 æquum quòd Ecclesia quæ est cultrix iustitiæ, & Pietatis locupletetur cum alienâ iactura, vnde tenetur omnia occasione huius contractûs accepta restituere gloss. *in Auth. hoc ius in fine, Cod. de sacrosanct. Eccles.* Abbas *in cap. si quis in fine, de reb. Eccles. non alienandis.* Denian. *cons. 36 sub num. 8.* Rota post Cenc. *de cons. decis. 463.* & in Perusina oblationum 4. Iulij 1640. coram bon. mem. Merlino, & 10. Febr. 1642. & 4. Maij 1643. coram R. P. D. meo Cerro.

3 Nec obstat exceptio retentionis opposita per d. Canonicum Peregrinum pro fructibus recompensatiuis promissi, pro ratâ declaratâ per Peritos electos iuxta tenorem prætensæ transactionis initæ de soluendo scuta quinque pro 100. pro eo, quod plus valeant bona Ecclesiæ permutata cum Authoribus præfatorum coniugum iuxta æquitatem *l. curabit, C. de act. empt.* Greg. XV. *dec. 254 num. 6.* vbi Adden. *n. 7.*

4 Quia fuit per Dominos responsum obiectum cessare in præsenti, ex quo negari non potest, quin dictum prætensum Ecclesiæ creditum sit saltem illiquidum, & turbidum, tam in quantitate, quàm in substantiâ, vnde retentio venit neganda aduersùs petitam reintegrationem *leg. finali, C. de compens.* Alex. *cons. 93. num. 1. lib. 4.* Paris. *cons. 121. column. 3. lib. 1.* Menoch. *de arbitrar. casu 24. num. 1.* Gratian. *discept. 734. num. 3. & seq.* Surd. *decis. 184. num. 6.* Seraphin. *decis. 1455 num. 4. & part. 1. recent. decis. 679. in fine, & part. 5. & decis. 743. n. 8.* Burat.
5 *decis. 49. num. 3.* cum ad hunc effectum requiratur probatio tam clara, & liquida, vt nulla exceptione, seu velamine offuscari & adumbrari queat; vt fuit resolutum in Romana, seu Ianuen. locorum Montium 31. Maij 1638. coram bon. mem. Buccabella, & in ead. coram me 1. Maij 1641. postea confirmata coram R. P. D. meo Merlino sub 26. Ianuarij 1643. & in Romana Retentionis Domorum 23. Maij 1643. coram Reuer. P. D. meo Ghisilerio, & in Neapolitana pensionis 2. Maij 1643. coram me.

Nec pro liquidatione fructuum facit adducta 6
æstimatio, seu relatio Peritorum, quia cùm illa careat die, mense, & anno, & non in actis producta, nec minùs recognita non fuit habita in consideratione, & perinde se habet ac si esset extra mundum Rota *dec. 404. n. 1. part. 1. recent.* Add. ad Gregor. XV. *decis. 224. num. 6.*

Et ita vtrâque, &c.

Perusina Saluiani.

Veneris 22. Maij 1643.

ARGVMENTVM.

Ex Decis.

SVMMARIVM.

1 *Fructus crediti sociales debent esse communes inter socios.*

2 *Non potest agi aduersus socium, nisi prius calculatis omnibus partitis.*

3 *Partita non probata non est in consideratione.*

4 *Instrumentum non productum in actis non est in consideratione.*

5 *Omnes socij præsumuntur possidere suam ratam.*

6 *Sententia præseruatiua iurium nihil tribuit, sed tantùm conseruant, quod aliundè competit probatum fuerit.*

7 *Principales conductores respectu locatoris sunt & dicuntur correi, inter se tamen proportionibus sociorum dicuntur ad inuicem fideiussores.*

8 *Soluens præsumitur vt propriam tantummodò obligationem extinguat.*

DECISIO CXCI.

PErstiterunt hodie DD. in decis. coram me emanatâ sub die 12. Decembris 1639. in quâ fuit confirmata sententia Vicarij Perusini in Saluiano lata ad fauorem eorum de contemptis, ac litis consortium, dum concurrunt omnia requisita necessaria in hoc iudicio ex rationibus, & fundamentis in eâ deductis.

Nec obstat nouiter excitata per DD. de Oddis 1
pro recessu à decisis ad effectum induendi extinctionem crediti ex duplici partitâ prima ex solutione facta ex iuribus coloniæ, & melioramentis ab hæredibus Eusebij Ceccantis in florenis 1050. quæ iura, & melioramenta, eorúmque fructus debuerunt esse communes etiam Iulio Cæsari Danzettæ alteri ex sociis, à quo DD. de Oddis causam habent, prout erat commune creditum sociale ad dd. hæredes Ceccantes, vt declarauit etiam sententia Vicelegati Perusiæ, iuxta text. *in l. cum duobus §. quidam sagariam, vers. proinde, ff. pro soc.* Burat. *decis. 79. n. 7.*

Inde prædictâ ratâ spectante ad Iulium Cæsarem Danzettam erat diminuendum creditum sociorum.

Secunda ex aliâ rata scutorum 2400. exacta à 1
sociis de anno 1602. pro pretio frumenti communis, nec propterea potuisse agi ad aliquid decre-

tum

tum aduersùs DD. de Oddis, nisi præfatis omnibus priùs calculatis ac demptis *leg. de illo, ff. pro soc.* Franc. Ant. Const. *conf.* 56. *n.* 1. *lib.* 1. Aciat. *conf.* 192. *per tot.* Surd. *dec.* 184. *n.* 2.

Quia fuit responsum exactionem frumenti nullibi remanere probatam, in quâ consistit maior summa, imò nec de eâ dari fumum, vnde dicta secunda partita non fuit habita in consideratione.

3 Quo verò ad assignationem factam ab hæredibus Eusebij Ceccantis, quæ constat ex publico instrumento, quamuis in actis non producto, inde solemus dicere non esse habendum in consideratione, ac si esset extra mundum Rot. *decis.* 285. *n.* 5. *part.* 5. *recent.* nihilominùs animaduertebant Domini traditionem, seu cessionem iurium de Coloniæ, ac melioramentorum emanare ad fauorem omnium locorum, aliunde non constare, nec quòd alter ex sociis aliunde possederit, provt esset probandum, ad hoc vt posset inferri ad creditum d. Iulij Cæsaris pro suâ virili aduersus possessorem, cùm alioquin omnes præsumantur possedisse suam ratam, dum cùm assignationem stipulati fuerunt, & ad omnium fauorem reperitur opposita clausula Constituti: Cuman. *conf.* 183. *in fin. vers. in dub.* Mantic. *de tacit. lib.* 15. *tit.* 3. *n.* 12.

5 Nec aduersatur præfata sententia Vicelegati, quæ sola declarat dd. bona, ac fructus debere esse communes, etiam Iulio Cæsari, sed non condemnat consocios ad aliquid restituendum signum euidens, quod pro d. ratâ Iulij Cæsaris nihil fuerit præceptum, & quamuis d. sententia in fine præferuet Iulio Cæsari Iura contra consocios pro redditione rationis computorum administrationis affictu, quia tamen ibi nullum verbum fit de bonis assignatis, sed de affictu habito à Marchione à Cornea, inde remanet verum dicere, quòd non constet portionem bonorum assignatorum spectantem ad Iulium Cæsarem fuisse ab aliis possessam, vel illi fuisse aliquid debitum ex causâ affictûs, ad hoc vt hodiè sit locus compensationi, & d. Iulium Cæsarem in tantum posse agere pro redditione rationis affictûs, in quantum doceret fuisse à solis consociis administratum, aliter quàm ex d. sententiâ relegati, cùm ea tantùm contineat præseruatiuam iurium, quæ tribuit, sed tantummodò est apta conseruare quod aliundè competebat, si competere probaretur Crauett. *conf.* 29. *n.* 8. *&* 127. *n.* 7. *&* 144. *n.* 15. Rot. *decis.* 242. *n.* 2. *& part.* 1. *rec.* & in Romana census 1800. 23. Iunij 1623. coram bon. mem Coccino.

6 Vltra quòd si probaretur exactum, quod ad Iulium Cæsarem præfatum spectaret, adhuc portio debita eisdem ascenderet ad scut. 971. provt cantat d. sententia Vicarij Perusini per Rotam confirmata, etenim creditor cessit iura Alexiis ex his actoribus, non solùm pro rata scut. 366. quæ repartita in quinque partes, quælibet ascendit ad scuta 971. verùm etiam pro scutis 7300. quæ iuxta eandem repartitionem, spectant ad singulos pro rata scutor. 1300. circiter, vnde cessant ea, quæ dicuntur de excessiuitate d. sententiæ Vicarij.

Nihil obstat, quòd ex scutis 7300. fuissent ante secutam cessionem soluta scuta 3926. quia cùm versemur in principalibus conductoribus, qui licèt respectu locatoris, dicantur correi debendi, & principales debitores, inter se tantum proportionibus spectantibus ad consocios, dicuntur fideiussores ad inuicem, iuxta distinctionem gloss. *vir vxori §. mulier verb. Intercessione factus vers. tu distingue. ff.* ad Vell. & *ibidem* Castrens. *num.* 5. Fulgos. *num.* 7. Bart. *in l. reos num.* 1. *vers. aut non merâ liberalitate, ff. de duobus reis*, Bald. *in l.* 1. *num.* 1. *&* 3. *C. eod.* & in nostris terminis plurium conductorum, qui in solidum se obligarunt Surd. *conf.* 150. *sub num.* 7. *infra med. vers. in præsenti*, inde potuit etiam ex interuallo pro summâ anteà solutâ reportari cessio, cùm soluens, soluisse præsumatur, vt propriam tantùm obligationem extingueret, non autem aliorum, *l. Papinianus ff. mand.* Casanat. *conf.* 14. *n.* 6. *vers. sed etiam*, Herman. Pistorien. *obseru.* 44. *n.* 14. Rota *decis.* 41. *n.* 5. 16. *& per tot. part.* 6. *recent.*

Et ita resolutum, &c.

Romana Societatis officij.

Veneris 11. *Martij* 1650.

ARGVMENTVM.

Fructus Societatis non potest quis habere, si Societas non habet effectum.

SVMMARIVM.

1 *Fructus nulli debentur stante cassatione societatis.*

2 *Actus factus contemplatione alterius dicitur correspectiuus.*

3 *Ex natura correspectiuorum, sublato vno corruit & alter.*

DECISIO CXCII.

CEnsuerunt DD. nullum esse relaxandum mandatum ad fauorem Pauli Rossi contra Fuardos pro fructibus Societatis Officij scut. 900. ex eo, quia licet d. Societas fuerit inita ad fauorem Alphonsi Lucij, à quo causam habet præfatus Paulus, vt apparet ex instrumento publico rogatorio sub die 28. Octobris 1638. tamen die 10. Ianuar. subsequentis declaratum fuit d. Societatem officij nullum habuisse effectum propterea D. Alphonsus medio iuramento consensit cassationi præfatæ Societatis, & instrumento, vnde stante d. cassatione, quæ virtualiter importat reductionem ad pristinum 1
statum, vt benè per Ang. *in l. ab empt. num.* 6. *v. & sic, ff. de pact.* Rot. *decis.* 374. *num.* 17. *part.* 5. *rec.* nulli debentur fructus: nam Societate officij non non extante illi non debentur Gabr. *conf.* 78. *in fin. l.* 1. *& conf.* 63. *n.* 16. *lib.* 2. Pacif. *de Salu. inter d. inspect.* 4. *cap.* 1. *sub n.* 51. Mant. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 24. *n.* 36. Maresc. *var. resol. lib.* 1. *c.* 67. *per tot.* cum aliis per Zacch. *de societ. offic. num.* 307. & dixit Rota *decis.* 24. *num.* 6. post eundem Zacch. ac in Romana fructuum, & interesse 10. Decembr. 1614. cor. Sanctissimo Domino nostro.

Nec releuat quòd huiusmodi cassatio facta fuit, ex quo dd. de Fuardis eâdem die se accollârunt, 2
aliam societatem scut. 450. per d. Paulum debitum, itavt dd. actus dici debeant correspectiui ad inuicem, & vnus factus contemplatione alterius, vt firmatum fuit coram me sub die 14. Maij præteriti. Quapropter dum Fuardi impugnant d. accollationem reuiuiscere debeat d. instrumentum primæ societ. scut. 900. ex natura correspectiuorum, quod vno sublato corruit, & alterum, *leg. fin. ff. de accept.* Burat. *decis.* 325. *num.* 9. *decis.* 62. *num.* 68. *part.* 5. *rec. cum vulg.* 4

Quoniam suppositum impugnationis societatis accollatæ

accollatæ tollitur ex facto, dum non docetur verè Fuardos accollationem impugnasse, imò ipsi illam fatentur præstando, quòd nullam aliam habent causam cum Rossio, nisi super prætensâ accollatione societatis scut 450. ideóque non intrat regula correspectiuorum, cùm hoc casu requireretur certa, & indubitata impugnatio, cum expressâ declaratione, quod ipsi nollent accollationem acceptare, nec debitum accollatum persoluere ad hoc vt dici possit sublatum alterum ex correspectiuis iuxta notat. per Soccin. *conf.*63.*num.*14.*lib.*3. Menoch. *conf.*233.*num.*6. ac post Rot. *decis.*166.*n.*7. *part.* 7. *recent.* Propterea Paulus agere debet ad obseruationem instrumenti accollationis, non autem ad solutionem fructum primæ Societatis iam cessæ, ex qua nullibi debentur fructus ex *supra* deductis.

Et ita contra Paulum solum informantem, &c.

Romana Saluiani.

Veneris 4. *Aprilis* 1650.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur immisso vigore Saluiani auctore prætore, in præiudicium possessorum anteriorum.

SVMMARIVM.

1 *Possessor authore prætore iustè possidere censetur, nisi de nullitate, & iniustitiâ sententiæ clare doceatur.*
2 *Validitas sententiæ resultat ex actorum reuolutione iuxta caputaq.*dec.260.p.2.
3 *Iudex ritè procedens potest priuare reum sua possessione absque aliâ expulsione.*
4 *Possibilitas deducendi non attenditur in iudicijs executiuis, sed quid fuerit deductum.*
5 *Creditum illiquidum nequit impedire manutentionem.*

DECISIO CXCIII.

DEcisiones coram me factas sub diebus 18. Februarij 1647. & 15. Ianuarij 1648. concedentes Franciscæ Perusiæ manutentionem in possessionem domûs controuersæ DD. in nouâ causæ propositione confirmârunt, nam dubitari nequit de eius possessione capta vigore sententiæ ad eius fauorem in Saluiano latæ A. C. ritè, & rectè procedente, quoad hunc effectum suffragari debet ad Text. *in l. iuste possidet, & l. qui vniuersas §. item cum prætor, ff. de acquir. poss.* Angel. *in l. eam possidere §. qui ad nundinas num.*2. *in fin.* vbi Ias. *n.*20. *eod. tit.* & dixit Rota coram Caual. *dec.*42. *num.* 1.
1 *ac decis.*321.*num.*6.*part.*6.*recent.* adeo vt possessor authore prætore iustè possidere censeatur, nisi de nullitate, & iniustitia sententiæ ita clarè doceatur, vt nulla tergiuersatione defendi possit Abb. *in cap. cum causam num.* 4. *versic. secus si de offic. delegat.* Crauet. *conf.*5. *num.*8. *& conf.*300.*num.*2. *in princ.*
2 Seraph. *decis.*616. *num.*8. *&* 9. cum aliis latè congestis in terminis per Rotam *decis.*199.*num.*12. *decis.*306. *num.*1. *part.*7. *recent.* nec reuocari potest in dubium validitas, & iustitia d. sententiæ, quia illa resultat ex actorum reuolutione iuxta vulg. Caputaq. *decis.*260.*part.*2. hæc vero optimè probatur ex eo, quia omnia requisita in huiusmodi iudicio Saluiani necessaria iustificata apparent, vt in vtraque decis. firmatum fuit.

Non obstat anterior possessio Antonij Rubei, 3
& vxoris, quia A. C. ritè, & rectè procedens potuit ipsos citatos suâ anteriori possessione priuare absque aliâ expulsione Angel. *in d. l. qui vniuersas, §. item cum prætor in fin. ff. de acquir. possess.* Greg. *decis.*9.*num.*8. *& decis.*69. *num.*9. *& seq.* illámque in Perusiam transferre ad *d. leg. iuste possidet, ff. de acquir. possess.* etiam ad dictum effectum manutentionis Greg. *d. decis.*9.*num.*4. *& decis.*382.*num.*2. *ac decis.*305. *num.*1. *&* 2.*part.*6. *recent.* ac in Romana vineæ 25. Octobris, & 14. Nouemb. 1633. coram Motmanno.

Nec pariter obstat, quòd dd. Antonius, & vxor vti creditores anteriores Perusiæ vigore dotis Dorotheæ eorum auctricis debitæ non potuerunt eorum possessione priuari absque notoriâ iniustitiâ, vt probant Text. *in leg.* 1. *ff. quibus modis pignus & hipoth. solu. & in leg. qui æquitate. ff. de dol. & mal. & met. except.* & tradit Negus. *de pignor. part.*5. *memb.*2. *n.*1. *& seqq.* Mantic. *dec.*69. *num.*1. *& decis.*318. *num.*25. *part.*6. *rec.* tum quia de hac hypothecâ anteriori Dorotheæ oppositum non fuit, antequam dict. Perusia per sententiam in Saluiano bonorum immissionem reportauit, ideò hæc exceptio nouiter adducta non est apta impedire manutentionem Perusiæ debitam, cùm sufficiat quòd sententia ex eisdem actis dicatur iusta ad 4
hoc, vt possessionem manutenibilem transferat eâ ratione, quâ in iudiciis exequutiuis non attenditur possibilitas deducendi, sed quid fuerit deductum Put. *decis.* 391. *lib.*1. Seraph. *decis.* 965. *num.*10. 5
Buratt. *decis.*630. *num.*2. *& decis.*850. *num.*4. *ac decis.*80. *num.*10. *cum seqq. part.*4. *tom.*2. *recent.* ac in terminis dictum fuit *decis.*306. *num.*34. *cum seqq. part.*7. *recent.* & in Romana additionis hæreditatis 23. Februar. 1613. coram Coccino quæ est *dec.*69. post Magon. *de subhast.* ac coram me in Auenion. hæreditatis 10. Iunij 1648. *sub* § *alia verò Credita*, tum etiam quia eadem Dorothea habuit in vim sententiæ præsidis Zeccarum omnia bona Cosmi viri considerabilis valoris, ac dicta domus, quæ locabatur pro annuis scutis 140. vnde ex his, vel remansit suâ dote integrâ satisfactâ, vel saltem eius creditum redditur adeò incertum, & illiquidum, vt ex illo nequeat impedire manutentionem Perusiæ authore prætore possidenti, vt in his terminis resoluit Rota *d. decis.*306. *n.*44. *&* 45.

Et ita vtraque, &c.

Romana Donationis.

Veneris 16. *Aprilis* 1649.

ARGVMENTVM.

Immissio in possessionem bonorum datur ex Saluiano extremis requisitis probatis ex ipso.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifestam.*
3 *Immissio nunquam denegatur si concurrat anterior Donantis, & posterior rei conuenti.*
4 *Credita hæredis adeuntis sine inuentario præsumuntur consepta ex alienationibus factis ab ipso.*
5 *Victoria*

5 *Victoriâ Legis, & inuentarij, caret conficiens illud non legitimum.*
6 *Sententia iusta & valida est confirmanda.*

DECISIO CXCIV.

1 DEcreta fuit per sententiam R.P.D. mei Verospij ex remedio Saluiani interdicto Hieronymo Bonesino in possessionem bonorum q. Petri Baietti in eâ descriptorum, ex eo quia probata fuerunt omnia extrema in huiusmodi iudicio requisita. Creditum enim cum hypotheca prędicti Hieronymi optimè resultabat ex instrumento donationis, vbi legitur dictum Petrũ omnia sua bona tempore sui obitus existentia inter viuos donâsse Vincentio eius fratri authori dicti Hieronymi, reseruata duntaxat sibi facultate testandi in scut. 100. ac illorum vsufructu, vitâ eius durante, vnde benè probatur dictum creditum cum hypothecâ, cùm huiusmodi instrumentum faciat probationem probatam, ac rem manifestam Bart. *in l.* 1. *num.* 8. vbi Ias. *num. ff. de nou. oper. nunciat.* Decian. *cons.* 36. *num.* 6. Surd. *cons.* 173. *num.* 31. & dixit Rota *decis.* 277. *num.* 2. *&* 2 *dec.* 451. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* & coram Gregor. *decis.* 58. *num.* 2. *ad fin.* ac coram me in Cremen. seu Ianuen. Pecuniaria 1. Iulij 1648. §. *hæc sunt.* Possessio verò tam anterior Petri donantis, quam posterior rei conuenti controuertebatur, his itaque concurrentibus nunquam immissio denegatur ad text. 3 *in l.* 1. vbi gloss. *in verb. competit in fin C. de precar. & Salu. interd.* Barth. *in l. num* 3. *ff. eodem.* Aretin. *in §. Item Seruiana num.* 9. *instit. de action* latè Gabr. *cons.* 141. *n.* 7. *lib.* 1. Rota *decis.* 44. *n.* 4. *lib.* 1. Diuers. *decis.* 294. *num.* 3. *decis.* 307. *num.* 4. *part.* 1. *ac decis.* 497. *n.* 1. *part.* 4. *tom.* 2. *recent.* ac Burat. *dec.* 728. *num.* 4.

4 Nec huiusmodi immissionem retardare poterat retentio super dd. bonis competens Victoriæ Auctricis possessoris pro suis creditis dotalibus, quia cum ipsa vti hæres scripta prædicti Petri debitoris illius hæreditatem adierit nullo conuentario, ac nonnulla illius bona alienauerit, præsumuntur dd. credita ex præfatis alienationibus fuisse consumpta, & prorsus extincta, vt de credito legitimæ tenuit Rota *decis.* 226. *num.* 16. *& decis.* 399. *n.* 28. *part.* 5. *recent.* ac coram me in Bononien. fidei commissi de Clauarinis 10. Decembris 1636. in Romana fideicommissi de Marianis 4. Iulij 1648. §. *nec pariter obstat* confirmata 20. Decembr. eiusdem anni, & 3. Iunij 1647. *sub num.* 2. *part.* 2. *recent. decis.* 254. *num.* 3. coram Gregor. XV. *decis.* 150. *num.* 8. post Zacch. *de obligat. Camer. secundum antiquam impress.* & in Ariminen. Saluiani 18. Iunij 1643. §. *non obstat retentio* & 30. Maij 1646. §. *fin.* coram R.P. D. meo Bichio.

5 Nec ad excludenda supradicta inuentarium exhibitum suffragari poterat, ex quo illud non fuit legitimè confectum. Tum quia in eo descripta fuerunt solùm bona mobilia testatoris, non autem stabilia contra dispositionem Text. *in l fin.* §. *sin autem dubius, C. de iur. deliber.* Ideo Victoria carere debet beneficio d. legis, & inuentarij, vt tenent Dec. *cons.* 633. *n.* 10. *&* 11. Hond. *cons.* 34. *n.* 12. *lib.* 1. Surd. *decis.* 212. *num.* 1. Roland. *de inuentar. par.* 3. *omittendum n.* 4. Tum etiam, quia citatus non fuerat in confectione illius Vincentius prædictus certus creditor hæreditatis. Ideóque ipsi nocere non potest *in l. fin.* §. *cum igitur num.* 3. *C. de iur. deliber.* Bald. *in auth. sed cum testator n.* 8. *C. ad leg. Falcid.* Greg. *decis.* 496. *n.* 1. cum aliis adductis per Burat. *decis.* 715. *n.* 5. vbi Add. *num.* 7. & ponderatum fuit in hâc causâ coram R.P.D. meo Verospio sub die 21. Iunij 1648.

Cum itaque tam ex prædictis, quàm ex aliis ad- 6
ductis in decision. 31. Ianuar. & 5. Iunij 1648. coram Reuerendiss. P. Dom. meo Verospio clare apparebat de iustitia d. sententiæ Rotalis, ac de validitate non dubitetur illam esse confirmandam resolutum fuit Bonetino solum informante, &c.

Romana Societatis Officij.

Veneris 14. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

Societas aliquando præsumitur facta contemplatione alterius Societatis.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Societatem esse factam contemplatione alterius desumitur ex correspectiuitate actuum.*
3 *Actus dicuntur correspectiui, & vnus factus contemplatione alterius, si ad inuicem compatiantur, & ad eundem finem tendant.*
4 *Commodum, & incommodum Societatis spectat ad socios.*
5 *Effectus remouetur, remotâ causâ.*

DECISIO CXCV.

CEnsuerunt DD. societatem officij scut. 900. 1
per Reuerend. Episcopum Mantecanum Marchionem Cinthium, & Corn. Franciscum de Suardis eius nepotes factam ad fauorem Alphonsi Lucij cessant esse contemplatione alterius societatis scutor. 450. per dd. de Suardis accollatæ, quia hoc benè suadet correspectiuitas actuum desumpta 2
non solùm ex eo quia eodem die gesti fuerunt, ita vt censeatur vnum factum fuisse propter alium, vt notat Crau. *cons.* 356. *in princ.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 12. *num.* 5. Gratian. *discept.* 897. *n.* 13. *vers. & satis est*, Rota *decis.* 12. *num.* 4. *p.* 5. *& decis.* 323. *num.* 26. *part.* 6. *recent.* Sed etiam quia tam contractus cassationis, quàm accollationis societatis in eodem loco, & coram eod. Notario celebratus fuit ad Text. *in l. si ventri* §. *vlt.* vbi gloss. *de priuil. credit.* Alex. *cons.* 90. *num.* 8. *vers. nec habent obstare lib.* 3. Cranett. *cons.* 298. *sub num.* 13. Gabr. *de præs. concl.* 13. *num.* 28. & alij adducti Mantic. *de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 50. Eóque magis, quia cùm dd. 3
actus se ad inuicem compatiuntur, & ad eundem finem tendant, dicuntur correspectiui, ideò præsumitur vnus factus contemplatione alterius iuxta gloss. *in l. vt. iurisiurandi in verb. libertatis in princ. ff. de libert.* Bald. *in l. præsent n.* 49. *ff. de pact.* Corn. *cons.* 10. *n.* 13. *& cons.* 117. *n.* 14. *lib.* 4. ac aliàs alios cumulat Menoch. *de præsumpt. n.* 4. *&* 5. Rot. *decis.* 89. *n.* 2. *p.* 2. *rec.*

Hocque fortiùs dicendum est in præsenti casu, dum ex depositionibus trium testium examinatorum optimè concluditur, dictam cassationem societatis Officij scutor. 900. factam fuisse occasione accollationis alterius societatis scut. 450. vnde dubitari non potest de correspectiuitate actuum, cum illa satis remanet probare ex dd. tribus testibus, quorum alter est instrumentarius, alter notarius

rogatus

rogatus ad Text. *in cap. omni negotio, & cap. licet de restit.* cum aliis per Buratt. *decis.* 46. *n.* 1. & *decis.* 886. *n.* 2.

Nec dici potest prædicta non procedere attenta causarum, & personarum in vtroque actu intervenientium, nam accollatio facta fuit ad favorem Pauli Rossi debitoris societatis scut. 450. ex causa cessionis pensionis ab Episcopo eidem Paulo debitæ, cassatio verò ad favorem illorum de Suardis facta legitur per Alphonsum Lucium Creditorem, ex eo quia Societas prædicta effectum non habuit.

Quia ad personas nulla adest diversitas, licèt enim dicta Societas scut. 900. inita fuerit ad favo-
4 rem Alphonsi, ipse tamen in ea habebat nudum nomen, vt constat ex eiusdemmet declaratione, ac ex testium depositionibus, commodum verò, &
5 incommodum prædictæ societatis spectabat ad ipsum Paulum, cui exinde planum ius super illâ acquisitum fuit Bald. post gloss. *in leg proprietatis, Cod. de probat.* Rot. *decis.* 262. *num.* 1. *part.* 1. & *decis.* 771. *num.* 5. *in fin. part.* 2. *recentior.* Caual. *decis.* 221. *n.* 3. & in Romana Pecuniaria 20. Martij 1620. coram Remboldo, ac in Anconitana Prædij 18. Iunij 1642. coram Reuerend. P. D. meo Bichio. Vnde virtualiter eadem concurrit persona tam in instrumento accollationis, quam in instrumento cassationis.

6 Quidquid dicitur respectu diversitatis causarum non subsistit, quia quamuis in instrumento Cassationis legatur illam factam fuisse, ex quo dicta societas non habuit effectum, hoc tamen non inducit diversitatem causæ animaduertendo, quod illa contracta fuit ad effectum soluendi pensiones, quarum satisfactio, dum proueniebat ex instrumento accollationis, non poterat prædicta societas suum sortiri effectum; vnde clarè apparet vtrumque actum tam cassationis, quàm accollationis esse correspectiuos, dum tendunt ad eundem finem satisfaciendi pensiones, quæ sola fuit causa, vt prædicta societas contraheretur, quo remota per accollationem alterius societatis, remotus pariter fuit eius effectus, itaque dubitari nequit, quin cassatio facta fuerit contemplatione accollationis ex iuribus supra adductis.

Et ita Paulo solùm informante resolutum, &c.

Fauentina Dotis.

Lunæ 16. *Februarij* 1651.

ARGVMENTVM.

Dos restitui debet eisdem modis, quibus recepta fuit & non alias, quando instrumento dotali hoc pactatum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Pactum omnino seruandum venit.*
3 *Lucratione dimidiæ partis dotis stante ex statuto adhuc datur idem tempus ad restituendum, ac si illam partem non lucraretur,* & n. 5.
4 *Dos restitui debet de iure communi statim, si consistat in stabilibus, sine mobilibus, si vero in pecuniâ, infra annum.*
6 *Conditio contrahentium, vt æqualis sit, in dubio facienda est interpretatio.*
7 *Pactum appositum in restitutione dotis non censetur appositum respectu quantitatis dotis, sed respectu temporis.*
8 *Dispositio contrahentium restringitur, & modificatur ex forma Statuti.*

DECISIO CXCVI.

CVm dos promissa per Laderchium Gratiolo soluta fuerit in octo paghis certam ratam quolibet anno, in eisdem octo paghis illam restituendam esse DD. existimarunt attento pacto expresso in instrumento dotali, vbi conuentum fuit, quòd 1
dos restitueretur eisdem modis, & solutionibus, quibus recepta fuit, & non alias, ideo dum Laderchius huiusmodi dotem soluit termino octo annorum, eodem temporis spatio restitutio fieri debet
ad formam pacti præfati, quòd venit omnino ser- 2
uandum ad Text. *in l. 1. ff. de pact. & l. hoc amplius in fin. ff. de reg. iur. cap. 1. eod. tit.* Crauett. *consil.* 31. *sub num.* 30. Barz. *decis. Bonon.* 90. *n.* 1. & *seqq.* & *decis.* 139. *n.* 1. & Rot. *dec.* 172. *n.* 75. *rec.* & *dec.* 691. *n.* 1 *part.* 8.

Nec officit, quòd in præsenti casu restituenda 3
venit solummodo medietas præfatæ dotis; cùm altera medietas superlucrata fuerit iuxta dispositionem statuti Fauentini, quapropter soluendo eadem summas, vt in pacto exprimitur potiùs restitutio facienda sit 4. quàm 8. annorum, alias di- 4
ci non posset, quo eisdem modis, & solutionibus restituatur, hocque esse magis conforme dispositioni iuris communis iuxta quod statim dos restitui debet, si consistit in stabilibus, seu mobilibus, si verò in pecuniâ, infra annum ad Text. *in leg. vnica §. cùm autem in exactione, Codic. de rei vxor. act.*

Quoniam præfata optimè procederent, quando 5
pactum non adesset, in quo pariter contrahentes considerârunt præfatum lucrum, dum conuenerunt, quòd restitutio dotis fieri debet eisdem modis, & solutionibus, quibus soluta fuit saluo iure lucrandi dimidiam ad formam statuti, itaque stante etiam præfato lucro contrahentes voluerunt, quòd eisdem solutionibus, & eòdem temporis spatio, quòd considerari in hoc casu duntaxat debet, cùm in eo consistat vtilitas soluentis, restitutio facienda esset. Nam æquum est, quòd si Laderchius ad satisfactionem hanc dotem gauisus fuit dilatione octo annorum eodem temporis spatio concedi debet Gratiolo pro illius restitutione, non solùm attento præfato pacto ad tradita per Menoch. *consil.* 768. *num.* 7. *cum seqq.* Sed etiam in dubio hæc 6
facienda est interpretatio, vt contrahentium æqualis sit conditio, ad sustinendam enim æqualitatem verba includuntur in dispositione, quæ alias non includerentur, & ad hunc effectum etiam receditur à proprietate verborum, itavt semper inhærendum sit interpretationi, & opinioni, quæ fauet inæqualitati, præsertim in contractibus, qui mutuam pariunt obligationem, vt latè firmat Rot. *decis.* 567. *num.* 7. *part.* 4. & *decis* 232. *num.* 21. & *seqq. part.* 6. *recent.* ac coram Buratto *decis.* 295. *num.* 12.

Nec dicatur, quòd hoc modo restitutio non fieret eisdem solutionibus, sed illis dimidiatis. Quia DD. considerârunt pactum non fuisse appositum respectu quantitatis summæ tam soluendæ per Laderchium, quàm restituendæ per Gratiolum, sed respectu dilationis temporis sub qua cadit beneficium pacti, sicque si Laderchius in soluendo dilationem reportauit, ita pariter Gratiolus in restituendo

tuendo eâdem dilatione gaudere debet, dum hanc contrahentes considerârunt, vt apparet ex lectura instrumenti dotalis, vltra quòd eædem possunt dici solutiones, dum aduenientè quolibet termino illarum debet Gratiolus maritus retinere medietatem pro eius lucro, soluendo alteram medietatem hæredi vxoris attento præfato vbi, vbi solutiones restrictæ, & modificatæ fuerunt ex illis verbis, saluo iure lucrandi dimidiam ad formam statuti, ex hâc enim clausulâ restringitur, & modificatur præcedens dispositio, Angel. *cons.* 790. *vol.* 2. *vers. & hoc importa.* Dec. *cons.* 556. *num.* 6. Benint. *decis.* 164. *num.* 7. & 8. Buratt. *decis.* 165. *num.* 1.

Et ita vtrâque, &c.

Romana Lucri Dotis.

Luna 15. *Maij* 1651.

ARGVMENTVM.

Lucrum dotale debetur marito post obitum vxoris, & in quo consistit, ostenditur.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Quartum dotale defertur ad fauorem coniugis superstitis ratione statuti.*
3 *Dotatio facta à muliere constante matrimonio sine solemnitatibus est nulla.*
4 *Dos in iure specialiter est priuilegiata.*
5 *Relationibus peritorum standum est in æstimantibus.*
6 *Ratio habetur de dote habitâ, non autem promissa ad effectum detrahendi lucrum dotale.*
7 *Sententia sine actis nullam præbet probationem etiam excipiendo.*

DECISIO CXCVII.

1 DIssoluto matrimonio per obitum Marguaritæ Mansuetæ, constructo cum Ioanne Baptista Barzellino constituta dote in quâdam domo, & Vinea, ac duobus censibus, & iocalibus dubitari contingit, an præfato Ioanni Baptistæ deberetur lucrum dotale, & ad quam summam ascenderet, & quoad primam partem dubij DD. transierunt sine difficultate attentâ expressâ dispositione statuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 131. Cuius vigore semper defertur quartum dotale ad fauorem Coniugis
2 superstitis, nisi expressè de voluntate contrahentium fuerit remissum, aut aliàs conuentum.

Nec obstat si dicatur huiusmodi dotationem
3 fuisse nullam, vti factam constante matrimonio à muliere sine solemnitatibus, vt disponitur in eodem statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.* 151. *& tradit* Gabr. *cons.* 10. *num.* 4. *& seqq. lib.* 1. Gratian. *discept.* 498. *num.* 14. *& seq.* Coccin. *decis.* 433. *num.* 3. *& dec.* 479. *num.* 5. Nam obiectum cessat, ex eo quia præfata dotatio facta fuit præcedente promissione dotandi, ac à muliere maiori, quo casu non requiruntur huiusmodi solemnitates statutariæ, cùm dos in iure sit specialiter priuilegiata;
4 ita vt hæsitandum non sit, an præfata dotatio fuerit voluntaria, seu necessaria; semper enim sine solemnitatibus præfatis sustinetur, vt tradit in terminis huius statuti, Rota *decis.* 13. *num.* 6. post Pic. *ad d. statut. & decis.* 113. *num.* 4. 5. *& 6. ac decis.* 289. *num.* 27. *cum seqq.* post Pacif. *de Salu. interd.* Coccin. *d. dec.* 433. *num.* 1. cum aliis latè congestis *in d. decis.* 168. *n.* .... *& decis.* 241. *n.* 8. *& seq. part.* 6. *recent.* Authoritates verò supra adductæ loquuntur in muliere minori, & in augmento dotis, quod præsumitur factum in fraudem statuti, vt *in d. decis.* 289. *num.* 29. post Pacif. & ponderat Coccin. *d. dec.* 433. *num.* 3. *vers. & propterea.*

Quo verò ad secundam partem dubij respectu 5
summæ, ad quam lucrum ascenderet DD. considerando bona stabilia in dotem tradita, illorumque æstimationem factam à tertio perito; cuius relationi standum est, etiamsi discordet ab illis iuxta gloss. *in l. item si vnus §. principaliter in verb. authoritate in fin.* ibique Bald. *ff. de arb.* Specul. *eod. tit. §. sequitur num.* 19. *vers. sed nunquid stabitur* cum aliis relatis per Rotam *decis.* 194. *num.* 12. *part.* 1. *recent.* Existimârunt lucri lucrum dotale ascendere ad scuta 488. sc. 73. $\frac{1}{2}$ nam licèt iuxta præfatam relationem domus in dotem tradita, vnà cum mansionibus terrenis, æstimata fuerit in scut. 1195. sc. 33. ex hâc tamen summâ demenda sunt scut. 173. s. 93. pro dd. mansionibus, ac scut. 340. s. 46. pro tertiâ parte eiusdem domûs, quæ non erat ipsius Marguaritæ, vt apparet ex instrumento ipsius possessionis, quæ capta fuit solùm pro duabus ex tribus partibus, mansiones verò spectabant ad Clitiam eius sororem, vt constat ex possessione de illis adeptâ de anno 1636. antè matrimonium contractum; sicque valor præfatæ domûs remanet duntaxat in scut. 6
680. s. 94. cùm ad hunc effectum habenda sit ratio de dote habitâ, non autem promissâ; ex quo non apparet fuisse eius quantitatis, quam Marguarita in promissione affirmauerat, illiusque æstimatio facienda est de tempore obitus, non autem de tempore promissionis, vt firmauit Rota coram Seraph. *decis.* 882. *num.* 2. *&* 3. & notat Fenzon. *ad statut. vrbis in annot. d. cap.* 131. *num.* 28.

Itaque attento valore domus in præfatis scut. 680. s. 94. ac vineæ in scut. 924. iuxta præfatam relationem, nec non censuum scut. 150. in sorte personali, ac iocalium, quæ fuerunt tradita æstimata in scut. 200. vt ex instrumento dotali totam dotem ascendit ad summam scutor. 1954. 94. $\frac{1}{2}$ quorum quartum dotale consistit in scut. 488. 73. sed ad istius computum calculari debent scut. 200. pro iocalibus æstimatis per virum retentis.

Nec releuat, si dicatur vineam in dotem da- 7
tam integram non spectare ad præfatam Marguaritam, cuius eius quarta pars prætenditur pertinere ad hæredes Victoriæ ipsius sororis. Quia hoc non iustificatur ex solâ sententiâ adiudicatoriâ, quæ sine actis nullam præbet probationem etiam excipiendo, vt latè firmauit Rota coram Mohed. *decis.* 3. *num.* 1. *de restib. ac dec.* 665. *num.* 2. *part.* 1. *& decis.* 639. pariter *num.* 2. *part.* 2. *recent.*

Et ita vtraque, &c.

Vrbeuetana bonorum.

Veneris 13. *Maij* 1644.

ARGVMENTVM
Ex Decision.

SVMMARIVM.

1 *Quando bona vendita aliis sunt obligata, qui in venditione expressi non fuerint, potest illorum pretium à venditore retineri.*
2 *Et sic locum habet dispositio* l. si post perfectam C. de euict.
3 *Si emptor non certiorauerit emptorem de omni futuro damno potest pretium retineri.*
4 *Quando venditio non ascendit ad summam creditì anterioris non est locus excomputationi.*
5 *Decretum executorium Aud. Cam. iustificandum ex eisdem, non ex nouis.*
6 *Valor monetæ dotis inspiciendus est iuxta valorem loci contractûs.*
7 *Si in dotem datum fuerit prædium illius probatio requiritur.*
8 *Statutum extra territorium non extenditur.*

DECISIO CXCVIII.

1 FVndamenta decisionis in hâc causâ emanatæ coram me sub die 4. Febr. 1643. Domini hodie approbârunt ex eisdem motiuis, & rationibus de quibus in eâ. Interim dum Venturini mediante iuramento asseruerunt bona Dominico Fabritio vendita non reperiri aliis hypothecata, præter creditoribus descriptis in folio, & tamen apparet de contrario, vt ex censuum impositionibus certè est locus retentioni pretij ac rescissioni contractus, Surd. *decis.* 53. *num.* 7. & 13. *ac* 17. Gratian. *discept.* 175. *n.* 23. Rot. *decis.* 318. *n.* 2. *part.* 1. *rec.* in Romana Officij 5. Maij 1627. coram bon. mem. Pirouano.

2 Nec dicatur dicta bona distracta non reperiri hypothecata præterquam creditoribus d. Fabritio bene notis, quia dum actum fuit de creditoribus describendis in folio, eisque soluendis, vt folium cantabat, rectè hæc æqualitas conciliari cum distinctione, quòd aliqui ex creditoribus fuerint noti emptori præfato; non autem alij creditores in folio non descripti, & de quibus actum non fuit cùm euictio Fabritio imminens cantet ad instantiam aliorum creditorum anteriorum, qui in lista non sunt descripti, provt sunt DD. de Lante, & Stephanuccij, ideirco rectè locum sibi vendicat dispositio, *l. si post perfectum C. de euict.* Dec. *cons.* 485. *n.* 18. Ofasch. *decis.* 24. *num.* 4. Seraph. *decis.* 321. *num.* 8.

3 Non obstat quòd euictio proueniat ex culpâ præfati Dominici emptoris ob non secutam solutionem iuxta legem conuentionis, quia hoc non remansit iustificatum, dum ipse ignorabat quinam essent anteriores creditores, vnde non valebat soluere sub periculo, cum spectaret ad Venturinos dare listam anteriorum, & ita certificare emptorem de omni imminenti futuro damno, aliàs rectè idem Dominicus valebat retardare solutionem sub prætextu molestiarum per DD. de Lante, & Pallagius illatarum, licèt sat esset, quòd de facili possent inferri, Surd. *decis.* 295. *n.* 7. *in fine vers. imò si lis.*

4 In omnem euentum adhuc factâ solutione creditoribus anterioribus non venit dicendum d. emptorem potuisse excomputare proprium creditum scut. 850. in hâc venditione, sine quâ emptio bonorum ascendentium ad scut. 3434. vt cantat relatio Periti per Rotam electi, secuta non fuisset, vt desumitur ex instrumento; prima enim partita crediti anterioris est creditum Palagij scut. mille pro censu summæ. Debentur etiam scut. 500. pro fructibus eiusdem. Secunda scut. 500. debita Stephanuccis cessionariis Marabottini. Tertia verò scut. mille, DD. de Lante habentibus iura Octauiæ de Miraculis creditricis eorum de Venturinis anterioris ex causâ dotis, & pariter alia scuta 474. Sbarræ, & Antoniatæ. Quibus omnibus simul coaceruatis constituunt summam scut. 3474. Vndè dum venditio non ascendit ad hanc summam non erat locus excomputationi.

Nihil obstat quod creditum Palagij quoad fructus hodiè doceatur solutum, quia cùm agatur de executione decreti Auditoris Cameræ certe erat illud iustificandum ex eisdem, non ex nouiter deductis, Put. *dec.* 391. *lib.* 1. *in correct.* Seraph. *decis.* 290. *n.* 2. Buratt. *dec.* 584. *n.* 6. 5 Vltra quod non constat solutionem factam fuisse legitimo Procuratori, provt de iure requiritur ex congestis in fine decisionis hodiè confirmatæ. 6

Minùs obstat, quòd D. Octauiæ non esset scut. 1000. monetæ Romanæ, sed monetæ Viterbiensis, cùm fuerit ibi constituta, vt per Barbat. *cons.* 15. *vol.* 2. Surd. *dec.* 227. *n.* 2. Quæ ad rationem monetæ Romanæ non excedit scuta 666. quia dum fuit datum in dotem totum certum præiudicium, non autem certa quantitas pecuniarum certè requirebatur probatio valoris dicti Prædij in omnem attentum Venturini debebant hanc declarationem specialiter reportare. 7 8

Vltimò non obstat statutum Pisauri prohibens mulieribus proprias dotes hypothecare, sine consensu Principis, quia dum contractus fuit celebratus in terrâ Ficuli sub Comitatu vrbis veteris, & sic extra territorium statutum illud non extenditur, nec porrigitur vltra suos fines iuxta theoricam, Bart. *in l. cunctos populos n.* 32. *C. de summ. Tren. & fid. Cathol.* Ruin. *cons.* 160. *n.* 1. *& 3 lib.* 4. Aret. *cons.* 54. *col.* 2. *in fin.* Buratt. *dec.* 27. *n.* 7. Cætera verò deducta tanquam nullius momenti non fuerunt habita in consideratione.

Et ita resolutum, &c.

Vrbeuetana Bonorum.

Lunæ 19. *Iunij* 1645.

ARGVMENTVM
Ex Decis.

SVMMARIVM.

1 *Quando bona vendita sunt obligata creditoribus non expressis in contractu venditionis locus est retentioni pretij, & cessioni contractûs.*
2 *Licet venditor caueat emptori si bona vendita sint specialiter obligata alteri, non potest emptorem compellere ad soluendum pretium.*
3 *Lite motâ super re vendita emptor non tenetur ad pretium, nisi cautio præstetur non solùm pro lite motâ, sed etiam mouenda.*
4 *Statutum refertur annullans obligationem.*

5 *Mulier*

5 *Mulier habens releuationem in bonis viri non remanet indotata.*

DECISIO CXCIX.

1 PLacuerunt Dominis fundamenta decisionum in hâc causâ sub diebus 4. Febr. 1643. & 13. Maij 1644. coram me pro confirmatione sententiæ Rotalis emanatarum, cùm verum sit dicere Venturinos venditores medio iuramento asseruisse bona vendita Fabritio esse libera, nec aliis reperiri hypothecata, quam creditoribus in folio specificatis, & cùm constet de contrario ob motas postea molestias super dd. bonis emptis ab aliis creditoribus eorundem venditorum: non solùm fuit locus retentioni pretij, iuxta *l. si post perfectum* 24. *C. de euict.* verum etiam rescissioni contractûs, cùm bona non dicantur data libera, iuxta *l. si in emptione* 2. §. *vacua cum l. seqq. ff. de act. empt. ex his prædiis* 5. *C. de euict.* Vbi optimè Bald. Tiraquell. *in tractat. consang.* §. 1. *gloss.* 9. *num.* 56. Ciriac. *controu.* 278. *num.* 24. Grat. *discept.* 175. *num.* 23. Surd. *decis.* 253. *numero* 7. 17. *&* 18. Rot. *decis.* 244. *num.* 12. *&* 322. *n.* 9. *p.* 5. *recent.*

2 Nec suffragari dictum fuit, quòd Venturinus hodiè offerat se promptum ad fideiubendum, ita vt Fabritius, emptor remaneat tutus, quia cum doctum fuerit sub istis bonis venditis factam fuisse executionem del 1629. ad instantiam Excellentissimi Principis Burghesij, nec non Stephanuccij, fuisse pariter concessam associationem DD. de Lante habentibus iura anteriora Octauiæ de Miraculis Matris Venturini, idcirco dum Fabritius emptor non habuerit, nec habeat possessionem vacuam bonorum emptorum, non potest cogi ad soluendum pretium, licèt Venturinus præfatus obtulerit modo cautionem pro liberatione à molestiis, cùm ea cautio non reddat possessionem vacuam, nec locum sibi vendicet, quando est clarum bona esse alteri specialiter obligata, vt declarando doctrinam Bart. tradit ex sententia Cumani Alex. *in l. Iulianus* 31. § *qui fundum n.* 20. *in fine vers. tamen vno modo ff. de verb. oblig.* Vbi quòd tunc venditor tenetur liberare, non autem cauere. Rot. *decis.* 586. *num.* 8. *in fin. p.* 1. *diu.* & in Romana Palatij, post Mangel. *de subhast. decis.* 15. *num.* 20.

3 Minùs obstat, quòd si Fabritius emptor soluisset pretium dd. bonorum euictio non fuisset sequuta, quia cùm lis per creditores fuisset mota, & ius eorum clarum extitisset, non tenebatur dictus emptor soluere pretium, nisi fideiussio fuisset præstita, non solùm pro motâ, sed etiam pro mouenda iuxta *decis.* Surd. 295. *num.* 8. *&* 9. cùm dicatur euictionem imminere in limine contractûs, quæ cautio tunc non fuit præstita, nec oblata, hodiè verò res non est amplius in eodem statu, cùm fuerint decursi quamplures fructus debitorum; idcircò excomputatio crediti scut. 850. præfati Fabritij redditur impossibilis.

4 Vlterius adfuisse plures creditores Venturini non descriptos in folio, seu notulâ habentes hypothecam specialem, quòd si fuisset notum d. Fabritio bona non emisset, provt, nec emptio sequuta fuisset, si sciuisset dictum suum creditum scut. 850. non valuisse excomputare, vt ex combinatione partitarum æris alieni, de quibus in decisionibus, *& præsertim vltimâ* §. *in omnem euentum.*

Nec obstat prætensa nullitas obligationis dictæ 5
Octauiæ de Miraculis matris Venturini ex statuto vrbis vereris Pur. *decis.* 388. *lib.* 1. *in corr.* & fuit dictum in Vrbeuetana restitutionis dotis 6. Februarij 1640. §. *nec obstat*, coram bon. mem. Merlino, quia cùm illud emanauerit fauore filiorum, fauor iste cessat in præsenti, dum ipse filius vnà cum progenitoribus contraxit ad fauorem DD. de Lante, nec eandem Octauiam remansisse penitùs indotatam probatur, cum haberet releuationem in bonis viri, quod sufficit, Castr. *in l. mœuia* 50. §. 1. *num.* 4 *ff. solut. matrim.* Guttierr. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 1. *numero* 20. *& sequentib.* Barbos. *in* 5. *part. l.* 1. *numero* 68. *ff. solut. matrimon.* Duran. *decisione* 141. *numero* 6. *&* 7. In omnem euentum istas exceptiones esse discutiendas cum ipsismet DD. de Lante, & aliis habentibus pro se decretum associationis, cuius vigore d. Fabritius emptor non habet liberum vsum Prædiorum.

Et ita resolutum, &c.

Lucana Canonicatus.

Veneris 1. *Februarij* 1647.

ARGVMENTVM.

Iudex mixtus literarum Apostolicarum à suâ sententia debet admittere appellationem ad vtrumque effectum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia appellabilis non potest exequi interposita appellatione.*
2 *In iudicio executiuo literarum Apostolicarum datur appellatio suspensiua, quando iudex est mixtus.*
3 *Iudex an sit mixtus desumitur ex clausulis positis in literis.*
4 *Quæ clausulæ indicent mixturam.*
5 *Attentatorum priuilegio non renunciat, qui commisit causam super eis.*
6 *Attentata si non ad instantiam partis, saltem officio Iudicis sunt reuocanda.*
7 *Clausula* sine præiudicio literarum Apostolicarum *apposita in commissione præseruat iurisdictionem Iudicis à quo.*
8 *Sed non arctat Iudicem ad quem, quin valet executionem nullam non reuocare.*
9 *Sequestrum apponitur in possessione attentatâ.*

DECISIO CC.

1 FVit hodiè resolutum possessionem Dominichini esse attentatam, indéque sequestrandam. Attentata desumpta fuêre ex eo, quòd Dominichinus vigore sententiæ latæ super executione literarum Apostolicarum ab executore in eisdem literis deputato possessionem Canonicatûs controuersi fuit assecutus post appellationem interpositam à Lemmetto, quæ appellatio licèt fuerit à Iudice reiecta; nihilominus, quia d. sententia erat appellabilis, appellatio veniebat admittenda, aliter omnia posteà gesta attentatorum vitio subiiciuntur *c. non solùm de appell. in* 6. Gonz. *super reg.* 8. *in annot. tert. nullit. n.* 34. *& n.* 203. Rot. *dec.* 32. *n.* 2. *p.* 1. *rec. & decis.* 488. *n.* 5. *part.* 3. *&* 613. *p.* 4. & in Burgen. dimidij beneficij 5. Decembr. 1639. coram Me.

2 Nec dicatur quòd in iudicio executiuo literarum Apostolicarum non soleat concedi appellatio suspensiua, quia Domini dicebant etiam in tali iudicio dari appellationem, quando executor est mixtus *c. exhibita* vbi Abb. *num.*6. Felin. *n.*4. *de iudic.* Gonzal. *ad reg.*8. *glos.*4. *in annotat. contr. nullit.*235. Buratt. *decis.*185. *num.* 3. & 524. *num.* 5. Coccin. *decis.*146. *num.*1. & *p.*5. *recent.*538. *n.*16.

3 & in Gerunden. Parochialis 26. Nouembr. 1646. coram R.P.D. meo Bichio. Qualis autem sit executor rectè dignoscitur ex clausulis positis in literis Apostolicis, vt censuit Rot coram Greg. XV. *decis.*403. *num.*2. & *per tot.* Vbi latè addit, & in casu nostro concurrunt plures clausulæ facientes executorem mixtum, nempe clausula, verificato iure patronatus ex fundatione, vt fuit resolutum

4 in Spoletana Capellaniæ 17. Maij 1619. coram Martino Andrea; relata per Addent. ad Greg. XV. *decis.*413. *num.* 4. circa finem, nec non clausula dummodò non sit alteri ius quæsitum Caputaq. *decis.*413. *num.*4. Barbos. *clausul.* 44. *num.* 12. Rot. *decis.*21. *n.*2. *p.*2. *recent.* & in Lucana beneficij 12. Ianuarij 1626. coram Remboldo, vbi quod hoc procedit, etiamsi in literis Apostolicis adsit clausula *appellatione postposita*, quia intelligitur, quando ritè & rectè processit, nec refertur ad contradicentes de iure, sed tantùm ad contradicentes de facto Gonz. *in annot. cont. nullit. num.*242. Achill. de Graff. *decis.*11. *de sent. excomm.* Rota in Calaguritanas beneficij, 18. Aprilis 1603. coram Lancellott. post Marches. *de commiss. part.* 1. *fol.* 311. Quibus clausulis concludentibus certè iudicium non erat executiuum. Sed ordinarium, &

5 veniebat admittenda appellatio suspensiua, Zabar. *cons.*63. *num.*1. & 2. Rot. *decis.*30. *de rescript. in nou.* & *decis.*32. *eod. tit. in antiq.* Gonz. *in annot. cont. nullit. num.*226. Gregor. XV. *d. decis.*91. *num.* 3.

Nihil obstat, quòd Iudex secundæ instantiæ non pronunciauerit super attentatis, sed tantùm super negotio personali, vndè veniat censendum tacitè fuisse renunciatum priuilegio attentatorum, quia hoc videtur procedere in eo, qui patitur sententiam transire in iudicatum, secùs verò, si vt in casu

6 præsenti reperitur commissa causa super attentatis, vt per Cæsar. de Graff. *decis.*2. *de appell.* Greg. XV. *decis.*91. *n.*7. & 8. In omnem casum adhuc semper esset reuocanda executio attentata, si non ad instantiam partis saltem officio iudicis Cæsar. de Graff. *d. decis.*2. *num.*1. *de appell.* Gonz. *supr. reg.*8. *quæst.*7. *probem. n.*6. cum aliis congestis per Gregor. XV. *d. decis.*91. *n.*8. & vbi Addent. *n.*12. Rot. 7 *decis.*235. *n.*7. *part.*1. *recent.*

Demùm non obstat quòd d. Iudici secundæ instantiæ signaturæ commiserit causam appellationis cum clausulà *sine præiudicio* literarum Apostolicarum, quia cùm præseruet iurisdictionem Iudicis à quo, efficit, vt idem procedendum ad executionem non dicatur attentatum committere, 8 Coccin. *decis.*144. *numero* 7. Rota in Vrbinaten. beneficij 22. Iunij 1629. coram bon. mem. Merlino.

Nam Domini dicebant præfatam conclusionem non esse absolutè intelligendam, vt procedat omni casu, sed potiùs dictam clausulam non suspendere, nec impedire, quin Iudex ad quem valeat executionem reuocare, si nulla sit, & attentata Garz. *de benefic. part.*1. *cap.*5. *num.*573. *cum seqq.* & fuit resolutum in Hispalen. & Caurien. permutationis 11. Martij 1596. coram Gipsio, apud eundem Garz. *post d. n.* 573. & penès Marchesan. *de commiss. part.*1. *fol.* 366. & in Senogallien bonorum 14. Aprilis 1623. coram Remboldo. Greg. XV. *d. decis.*91. *num.*11. Vbi Add. *n.*13. Buratt. *decis.*185. *num.*7. Sed cessat omnis scrupulus in præsenti, quo causa reperitur commissa cum facultate reuocandi attentata, vt declarauit Rota coram Buratt. *decis.*185. *n.*7. *vers. vt in simili*, vbi quod idem admittitur in Borgomen. beneficij, seu iurispatronatûs, 24. Nouembris 1614. coram Vbaldo Senio- 9 re *in fin.* & tradit Add. ad Gregor. XV. *decis.*91. *num.*13. *in fin.*

Quibus stantibus cùm possessio sit attentata ex prædictis meritò dictum fuit esse apponendum sequestrum iuxta notarium stylum huius sacri tribunalis, de quo per Cæsar. de Graff. *decis.* 2. *num.*1. *de appellat.* Cassad. *decis.*3. *num.*6. *de restit. Spoliat.* Caputaq. *decis.*157. *part.*3. Garz. *de benefic. part.* 9. *cap.*4. *num.*22. 23. & 24. vbi quamplures decisiones cumulantur Rota *decis.*586. *num.*1. *part.*2. *recent.* Coccin. *decis.*225. *n.*1. & 293. *num.*4. & in dicta Burgen. dimidij beneficij 5. Decembris 1639. coram Me.

Et ita resolutum altera tantum, &c.

SERIES

SERIES HVIVS CENTVRIÆ
Decisionum, earúmque Argumenta.

DECIS. I. BONONIEN. Pecuniaria. *Administratio bonorum ex quibus probetur: Statutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem administrationis.* Otthobono. pag. 3.

II. Auenionen. pecuniaria. *Danda est remissoria in prophanis, data aliquali articulorum releuantia. Vnus articulus continens materiam obiectiuam, non valet impedire remissoriam quoad alios.* Royas. 5

III. Romana dotis. *Confessio dotis de recepto, à viro post decoctionem emissa, vbi clara est obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudiciũ tertij, concurrentibus coniecturis, & quæ coniecturæ suffragentur: remissio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem repræsentat personam, quando potest actus ex vno capite absque ea possideri.* Bichio. ibid.

IV. Romana pecuniaria. *Cambia debentur vti damna & interesse, ex capite non adimplementi, ab eo qui mandatum ad cambiandũ suscepit, quando non docuit se fecisse debitas diligentias, & rationem Nundinarum currentium dẽ eo tempore, quo peti possunt; de quibus statur attestationi mercatorum. Quomodo probetur dominium: Et quando mutetur causa possessionis.* Meltio. 9

V. Romana Pecuniaria. *Mandata de consignando quando sit locus. Quomodo ex partita pecuniarum descripta in libro per Bancherium, transferatur dominium. Solutio in quam causam cedat. Et quando in Apocha habeat locum præsumptio* leg. Scripturas, Cod. qui potior in pign. Dunozet Decano. 11

VI. Bononien. pecuniaria, seu dotis. *Fructus debentur à die motæ litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.* Dunozet Decano. 15

VII. Romana pecuniaria. *Cambia iniustè percepta, extenuant sortem, debentur ab eo, per quem stetit non cambiari, quando suscepit mandatum ad cambiandum, loco damnorum, & interesse, & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non potuit conditionem in ipsa obligatione admittere, & suffragatur creditori, licèt non declarauerit se vti velle.* Dunozet Decano. 14

VIII. Romana pecuniaria. *Apocha mutui simulata, nullam meretur exequutionem, licèt sit obligatione Camerarij munita. Ad conincendam simulationem sufficit causa simulandi, & concursus saltem duarum coniecturarum. Quid accipiatur pro tali causa. Et quæ habeantur tales coniecturæ. Simulatio est licita de persona ad personam, vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractus.* Otthobono. 16

IX. Romana pecuniaria. *Fideiussor Administratoris, pro reliquatu fideiussisse censetur, & maximè vbi verba continent expressam obligationem reddendi rationem.* Otthobono. 17

X. Romana pecuniaria. *Cambia quæ non debentur vti cambia, quando de eorum realitate non constat ex literis expeditionis. Et reditus nundinarum iuxta stylum Mercatorum; debentur saltem vti damna & interesse, quando illi, qui mandatum ad cambiandum susceperat non docuit se fecisse debitas diligentias de inueniendo personas, quæ ad cambium pecunias acciperent. Et quomodo sit facienda talis liquidatio.* Meltio. 18

XI. Brunduſina Bonorum. *Possessio probatur tum ex cessione qualificata partis, tum ex præcepto de exhibendo & dimittendo. Et plura de possessione, & sequestro.* Meltio. 20

XII. Romana de Luraghis. *Assignatio, & receptio in solutum pro credito impostorum declarando, nullum habet respectum ad hoc, vel illud creditum.* Cerro. 21

XIII. Bononien. litterarum Cambij. *Breui numeratione recensentur requisita habilia ad cessionem crediti, vt solutionem in emptione importet.* Veroſipio. 24

XIV. Romana lucri dotis. *Quartum dotale, iuxta statuta detrahendum, quando detrahi debeat, & an detrahi possit, præmortua iuste, nondum soluta dote.* Terracinen. 24

XV. Romana affictus Ferreriæ. *Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, seu renouandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis, seu renouationis locationis, præcipuè ad releuandum partium consensum: & maximè in pupillo, & hæreditate iacente; vbi etiam agitur de importantia solemnitatum.* Meltio. 27

XVI. Romana Census. *Alienatio, seu distractio bonorum fideicommissi subiectorum, quando sit facienda in defectum librorum ad dotandam mulierẽ subsidiariè, vigere* Authent. Res quæ. C. communia de legatis. *Agitur de vigore clausulæ constituti, & de aliis contractibus apponi solitis.* Bichio. 29

Argumenta Decisionum.

XVII. Biruntina census. *Intendens gaudere beneficio Scripturæ amissæ, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt si realiter exhiberi posset, illi omnino prosutura esset, deinde casu amissam fuisse. Et plura circa materiam, & probationem amissionis Scripturæ.* Corrado. 32

XVIII. Romana lucri dotis. *Quartum dotale statutarium, debetur etiam ex portione dotis non soluta: actioni subsidiariæ quando sit locus. Quando possit auocari pecunia soluta, posteriori creditori, ab anterius creditum habente. Et multa de excursione debitoris.* Albergato. p. 35

XIX. Romana Saluiani. *Hypotheca extinguitur quando res hypothecata iam peruenit ad manus creditoris iure dominij, etiamsi postea eadem res denuò redeat ad debitorem, siue eius hæredem vigore redemptionis. Et multa de resolutione hypothecæ.* Corrado. 37

XX. Romana legati. *Legatum satis probatur ad effectum executionis ex testamento hæredis legantis, & eo maximè vbi versamur in causa per plura de confessione facta in testamento, & parte non acceptante, & de fauore piæ causæ.* Corrado. 40

XXI. Romana, seu Spoletana redditionis rationis. *Relatio Periti non debet excedere fines sui officij: Suspectus de fuga non dicitur qui habet fideiussorem, ac proinde vti talis, non potest carcerari. Obligatio facta ab existente in carceribus non valet.* Otthobono. 42

XXII. Romana dotis. *Confessio viri de dote recepta, aliàs non iustificata, non probat dotis numerationem: ac proinde nulla datur actio mulieri de dote repetenda, sed in tutum collocanda. Donatio inter virum, & vxorem, est de iure prohibita, & etiam ex dispositione statuti vrbis, quod vlterius, implicito, ac aliquo apparenti prætextu factas, irritat. Voluntas donandi iustificatur ex legitimis coniecturis, ex facti circumstantiis, Iudicis arbitrio pensandis. Plures coniecturæ simulationis enumerantur.* Corrado. 44

XXIII. Romana dotis. *Plura de simulatione resultante ex confessione dotis de recepto facta, à viro, absque quod aliunde appareat eius solutio, & de causis ipsius simulationis. Et de iuramento contractu simulato apposito.* Corrado. 48

XXIV. Romana Rescissionis Transactionis. *Transactio inita à filio cum matre, ratione administrationis bonorum, ex causa lasionis enormissimæ rescinditur. Lasio enormissima, quæ de iure communi, est vltra dimidiam, ex dispositione statuti vrbis designatur vltra tertiam partem. Multa capita lasionis enumerantur. Et luculenter agitur de competentia, ac congruitate dotis filiæ constituendæ.* Corrado. 51

XXV. Romana Rescissionis Concordiæ. *Concordia verbis generalibus, & amplis, quamlibet litis etiam futuræ, & incogitatæ renunciationem præferentibus tollens: non potest rescindi, seu postponi sub prætextu instrumenti, seu iuris non mentorati. Plura de Personarum legitimatione circa natalium restitutionem, ac de firmitate, & obseruantia transactionis.* Corrado. 57

XXVI. Romana Rescissionis Concordiæ. *Articuli irrelenantes, vel suspecti, non admittuntur contra instrumentum; & nonnullorum irrelenantia in hac hypothesi trutinatur. Concordia satis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc vt comprehendatur etiam non expressa Testatoris voluntas magis elicitur ex verbis testamenti, quam ex aliis probationibus extrinsecis. Communis vsus loquendi, an habeat locum in Instrumento: & quomodo probetur. Et an legitimati veniant sub nomine legitimorum, seu bastardorum attento communi vsu loquendi.* Corrado. 62

XXVII. Romana Rescissionis Transactionis. *Tutor tenetur reddere rationem administrationis, & partitas distinctas in calculo describere. Transactio rescindi debet ex capite enormissimæ lasionis.* Corrado. 68

XXVIII. Callien. Bonorum. *Stante Bulla sel. rec. Vrban. VIII. de qua in Bullario nouo, in ordine 51. §. 2. vetante alienationem bonorum iurisdictionalium absque beneplacito Apostolico; si Ecclesia, defunctis omnibus illis, quibus facta erat inuestitura, promittat fœminæ descendenti ex inuestitis facere inuestituram, quatenus beneplacitum Apostolicum obtineatur, possit, eo obtento, alterum inuestire, & fœminæ detur restitutio in integrum aduersus inuestientes.* Meltio. 76

XXIX. Callien. Bonorum. *Habetur suprà, in decisione in hac causa 8. Aprilis 1647.* Meltio. 79

XXX. Rom. Societatis de Rotignis. *Socius tenetur ad debita Societatis, etiam inita post dissolutionem Societatis, quando contrahentibus cum sociis non est notificata dissolutio.* Ghisiletio. 81

XXXI. Rom. Successionis. *Statutum vrbis l. c. 131. quo cauetur vxori superstiti deberi lucrum dotale prædefuncto viro, quomodo intelligatur extantibus liberis eiusdem matrimonij. Impensa funeris vxoris, quando facienda. Contractus filij familias validus redditur, intercedente Patris consensu. Exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit restitutionem dotis.* Corrado. 85

XXXII. Eugubina prædij. *Statutum fori, vnde emanauit prima sententia, debet attendi etiam in curia in gradu appellationis. Venditor, qui promisit rem liberam & immunem, potest cogi in casu detecti grauaminis, ad deponendum pretium, donec liberatio sequatur. Pacta inter emptorem, & venditorem, circa modum solutionis pretij, non possunt præiudicare creditoribus, nec graduationem turbare.* Cerro. 87

XXXIII. Beneuentana Domus. *Immissio ex remedio vtilis Saluiani interdicti concedatur concurrentibus extremis. Quæ enumerantur, multa de præscriptione, & scientia, quæ ibi requiritur. Minor potest agere contra Tutorem, ex cuius scientis negligentia*

Argumenta Decisionum.

gentia passus est præscriptionem. Otthobono. 89

XXXIV. Rom. Dotis. *Testator non potest derogare Testamento facto iam perfecto per Epistolam, vel aliquem simplicem actum, absque solemnitatibus ad Testamentum requisitis. Per Epistolam duobus testibus munitam potest à Testatore declarari dispositio Testamenti dubia. Legatarius in re legata præfertur creditoribus non habentibus hypothecam, quando hæreditas est soluenda.* Cerro. 91

XXXV. Rom. Domus. *Agitur latissimè de alienatione Emphyteusis ex pacto, & prouidentia.* Peutingero. 93

XXXVI. Rom. vineæ. *Hæc decisio latè tractat de Emphyteusi Ecclesiastica; eius clausularum natura, caducitate, identitatis rei probatione, associatione domini directi: illius iudicio, & causis: spolio, ac reintegratione inde occurrente, ac aliis fusè ad materiam facientibus, & obiter incidentibus; adeò vt plenior horum tractatus vix desiderari queat, prout magis distinctè per summarium.* Corrado. 96

XXXVII. Verulana bonorum. *Attentorum materia, secundum præcipuas inspectiones ad terminos iudicij enucleatur.* Dunozet Decano. 100

XXXVIII. Cesenat. Emphyt. *Emphyteusis ex pacto & prouidentia, per suos articulos latè expenditur, ad inferendum præcipuè circa renouationem, quid iuris sit de comprehensis in innestitura, & quid de proximioribus. Plura de alienatione: ac ipsius translatione; graduum prorogatione; linearum ratione, & consimilibus.* Meltio. 101

XXXIX. Meleuitana hæreditatis. *Agitur de materia donationis inter viuos, quæve potissimum ad illam concurrant. Item aliqua ex quibus arguatur causa mortis. Item & de materia spolij respectu bonorum Ecclesiasticorum. Item & de constituto donationi apposito.* Royas. 104

XL. Bononien. de Tostinis. *Transactio habet in ventre exceptionem litis finitæ. Emanata ex falsa causa, est ipso iure nulla; debet tamen per tres sententias conformes declarari. Sustinetur ex quauis probabili dubitandi ratione. Fideicommissarius, quando possit impedire immissionem hærede scripto.* Cerro. 106

XLI. Perusina bonorum. *Fatalia appellationis, spatio triginta annorum intereunt; quod limitatur in sacr. Tribunali Rotæ, stante iniustitia sententiæ: & plura de materia rei iudicatæ. Exceptio illiquida requirens, altiorem indaginem non valet impedire immissionem iudicati. Plura de præscriptione, ac temporis lapsu: & de stylo Rotæ circa executionem.* Corrado. 108

XLII. Forosempronien. bonorum. *Matri debetur legitima ex bonis filij prædefuncti: limitatur in bimuba quoad bona à patre prouenientia. Excutiuntur textus, in leg. fœmina §. illud Cod. de secund. nupt. in §. cum igitur, Auth. de non eligen. secund. nup. & in §. hinc nos Auth. de nupt. & in proposito agitur de pœna matris secundò nubentis. Item & non petentis à iudice tutorem filio impuberi. Et quomodo intelligatur, & de aliis ad speciem facientibus.* Bichio. 111

XLIII. Rom. Census. *Virtus clausulæ constituti latè inspicitur: vbi facultas capiendi possessionem propria auctoritate, inde resultans, non modicum expenditur: & quid singularius in censu operetur. Hinc sumpta occasione, associationis materia dilucidatur; & termini possessionis ciuilis ac naturalis in propositum suapte veniunt.* Ghisilerio. 115

XLIV. Rom. Reintegrationis. *Immisso in Saluiano cessat ex satisfactione crediti: & illius continuatio prouocat ad actionem spolij. Calculus probat contra scribentem. Variæ illius inspectiones circa legitimum creditum in hac specie perpenduntur; vbi magis de lucro, & interusurio dotalibus aperitur.* Otthobono. 117

XLV. Rom. Supplementi legitimæ. *Supplementum legitimæ debetur filio, & pro eius hæredibus in bonis patris. Status hæreditatis concordatus à partibus coram iudice attenditur, donec de errore concludenter probetur. Ipsius deterioratio quomodo probetur. Legitima debetur iuxta valorem status de tempore obitus Patris. An imminuatur diminutione bonorum, quæ contingit ex post. diminutio, pendente mora soluendi supplementum, sequitur hæredem possessorem.* Meltio. 118

XLVI. Rom. successionis. *Dispositio leg. hac Edictali Cod. de secund. nupt. vbi occurritur præiudicio filiorum primi matrimonij sedulò perpenditur, & coniecturæ contemplationis habitæ secundi viri à muliere binuba testante, luculenti ratiocinio recensentur, & latè de materia.* Corrado. 119

XLVII. Auenionen. hæreditatis. *Ægidiana constitutio quando habeat locum, ad effectum reijciendi appellationem saltem suspensiuè interpositã à sententia in iudicio possessorio latã. Agitur de mixtura iudicij: & quando ex iuribus post sententiam deductis, executio illius sit retardanda. Et quando competat retentio creditori.* Royas. 124

XLVIII. Meleuitana territorij. *Fideicommissarius quando debeat possessionem bonorum fideicommisso subiectorum obtinere. Agitur de possessione defuncti continuata in hæredem. Termini donationis nonnulli inspiciuntur. Exceptio requirens altiorem indaginem, reintegrationem aduersus spolium, retardare non potest.* Otthobono. 125

XLIX. Rom. seu Albanen. diuisionis. *Diuisionis stabilium, facultas desuper peritorum in imponenda seruitute, & illius verba in scriptura: qualitas duorum instrumentorum coram eodem Notario, Testibus, & inuentienti celebratorum, attenta correspectiuitate, seu dependentia, vel non, contractuum: ipsorum successiuitas, & continuatio, seu diuersio, & alia his cognata suapte ponderantur.* Cerro. 127

L. Interamnen. Vsusfructus. *Agitur de statuto, fœminarum propter masculos, à successione excluſiuo. De cautione ab vsufructuario*

Argumenta Decisionum.

præstanda. De effectu additionis hereditatis cum beneficio legis, & inuentarij. De iure accrescendi circa legata. Et de melioramentis quando habeantur in consideratione. Cerro. 129

LI. Rom. Vinex. *Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ad directum, ob alienationē factam ab Emphyteuta, ipso requisito, & quando habeat locum, & ob defectum solutionis Canonum per biennium, & quando habeat locum: & vbi Dominus teneatur probare suum dominium: & de pactis in inuestitura appositis: de alienatione conditionati, & aliis consimilibus.* Corrado. 132

LII. Rom. separationis bonorum. *Dominium locorum montium, quomodo ostendatur. Confessio emanata in iudicio, est quibusdam aliis efficacior. Plura de confessione, negatiua, errore, additione hereditatis; ac de statuto Veronen. circa exterorum successiones in stabilibus.* Verospio. 137

LIII. Mediolanen. bonorum. *Fructus restituendi sunt à die motæ litis, & vlterius. Causa appellationis est eadem cum prima, licet instantia sit diuersa. Plura de materia, & de mala fide respectu possessoris. De locatione circa probationem: ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa restitutionem.* Arguelles. 138

LIV. Perusina bonorum. *Res iudicata in terminis luculenter demonstratur. Hæredi fideicommissario aduersus immissionem ex aduerso petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab hærede grauato alienatorum. Plures recensentur fideicommissi in proposito legitimæ detractionis. Statutum Perusinum, fœminarum propter masculos exclusiuum, perpenditur, & quando exceptio fideicommissi valeat impedire executionem rei iudicatæ.* Corrado. 142

LV. Mediolanen. bonorum. *Saluianum interdictum. Clausula apprehensionis bonorum, & pacta executiua instrumentorum: enictionis remedium, ac iudicium. Prohibitio alienationis. Substitutio. Fideicommissum. Detractiones. Incapacitas successionis: & consimilia facti speciem suapte contingentia, summo studij calculo per suas inspectiones digeruntur.* Corrado. 146

LVI. Bononien. prædij. *Remedium enictionis, ad quæ extendatur, quando illi sit locus: & quæ in eius iudicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo hæc procedant in perturbatione, vbi statutum Bononiæ sub rub. Pactum constituti; & libelli in permutatione, consideratur.* Corrado. 151

LVII. Rom. quatuor domorum. *Extrema in Saluiano requisita, quæ sint. Obligatus inuestire pecunias, in casu non implementi, ad quæ teneatur. Præscriptio quando detur.* Peutingero. 154

LVIII. Rom. Retentionis domorum. *Ægidiana non habet locum, stante iniustitia sententiæ. Bona fideicommissi debent contribuere ad solutionem legatorum: extinctio crediti, quomodo inducatur inter socios. Probationes post sententiam, cuius sint valoris. Legata de quo soluantur, an de substantia, an de fructibus hereditatis: attento fideicommisso, & modo legandi testatori.* Verospio. ibid.

LIX. Anconitana Saluiani. *Possessio ex decreto iudicis capta est manutenibilis in præiudicium anterioris aduersarij. Saluianum cuius sit naturæ. Possessio, quæ prouenit ex additione hereditatis, est mere ciuilis. Exceptiones illiquidæ non impediunt immissionem in Saluiano, & plura de manutentione.* Corrado. 156

LX. Anconitana Cambiorum. *Quando debeantur cambia illi, qui habuit facultatem recipiendi pecunias ad cambia: & quomodo intelligatur illa facultas: & cambia, quando debeantur vti damna, & interesse.* Peutingero. 159

LXI. Rom. fructuum census. *Accollatio facta ab emptore, non extenditur vltra expressa in venditione. Dispositio* l. curabit, Cod. de actio. empt. *exornatur, & declaratur. Enictionis periculum, si excusat emptorem retinentem pretium, is mora non excusat emptorem retinentem pretium à mora, non excusat à fructibus compensationis.* Verospio. 160

LXI. Rom. Cambij. *Obligatio conditionalis mandatur executioni, impleta conditione concipitur etiam, per aduerbium futuri temporis. Demonstratio est quid diuersum à conditione. Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam non citatum, in consequentiam. Pupillus, sicut obligari, neque sine tutore conditionem implere potest. Non creditur procuratori nisi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur coniecturis, & præsumptionibus, & quocunque legitimo modo probatum validum reddit iudicium. Plura huius generis habentur in Summario.* Arguelles. 161

LXIII. Rom. fructuum census. *Census impositus à minore absque solemnitatibus est nullus, nec iuramentum conualidatur: præsumitur enim à statuto vrbis dolo, & metu extortum; ratificatur tamen ab ipso facto maiore, & soluente fructus, nullitatem non ignorante. Priuilegium minoris, & ratificationis materia tangitur: obligatio naturalis ligat solam conscientiam. Promissio facta de soluendo debita intelligitur de debitis. Procurator, excedendo fines mandati, principalem non obligat: iudex in iudicando debet attendere factum cum circunstantiis.* Meltio. 165

LXIV. Rom. subhastationis. *Nullitas mandati extenditur ad inde sequentia: & insurgit ex relaxatione contra minorem absque curatore. Citatio ipsiusmet absque curatore, quomodo sit considerandæ. Actio pro certa summa non competit, non liquidata summa retentio pro summa debita in spolio non admittitur, ne iudicium reddatur eluforium.* Verospio. 169

LXV. Rom. redditionis rationis. *Emergentia circa rationum redditionem in administratione necessariam hîc breuissimo contextu valde*

Argumenta Decisionum.

valde perspicua cadunt, & notatu digna, prout in summario. Peutingero. 171

LXVI. Iamuen. prætensæ separationis tori. *Nullitas excessus valde inficit adiudicationem, & executionem. Exequutio quomodo fiat in annuis præstationibus. Læsio vltra dimidiam datur in subhastatione; & proinde remedium* l. fin. Cod. de rescind. vend. *contra eã habet locum. Fructus dotales veniunt in iudicio dotis. Præsentia partis supplet defectũ intimationis pignoris natura, & necessitas in executione examinatur. Stylus fori est attendendus: & quomodo probetur. Læsio quomodo probetur. Res ciuili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur sine spoliato.* Meltio. 173

LXVII. Romana domus. *Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ob finitam lineam, & canones non solutos; vbi plura secundùm propositam facti speciem, congeruntur ad materiam; & in specie de facultate domino directo competenti, capiendi possessionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de Emphyteutæ excusatione ob non solutos canones.* Celso. 176

LXVIII. Rom. prætensæ restitutionis dotis. *Actio spolij non competit aduersus sententiam simpliciter iniustam, quando iniustitia non est valde notoria. Competit spoliato ex mandato ex falsa causa relaxato pro omnibus etiam inde sequutis. Læsio enormis datur etiam in subhastatione rei facta vilissimo pretio citra omnem proportionem. Executio iudicis à quo, iniusta, potest reuocari à iudice ad quem per viam attentatorum.* Peutingero. pag. 179

LXIX. Rom. supplementi legitimæ. *Sententia probatur valida ex reuolutione Actorum, & Rotalis iusta ex decisionibus. Excessiua, est iniusta. Dos filiæ imputatur in legitimam. Legitima filiis debita, est tertia pars hæreditatis. Exceptio partitæ non iustificatæ, non valet retardare executionem sententiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Distractiones, ac deductiones quales admittantur, & quomodo iustificentur ad præiudicium legitimæ.* Verospio. 179

LXX. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Via executiua non habet locum contra tertium. Limitatur in succedente in re litigiosa. Interdictum* quorum bonorum, *est actio personalis. Res litigiosa ex causa dotis, legati, transactionis, & diuisionis; sine vitio alienari potest. Collusio, etsi regulariter non præsumatur, cum tamen secretè soleat committi, etiam ex coniecturis, & suspicionibus probatur: plures enumerantur in casu coniecturæ. Quinquennium non tollit collusionem; nisi ingenuitatis. In alienatione facta in fraudem, vbi existant alia bona penes alienationem, non potest agi recta via contra tertium possessorem, sed prius agendum est reuocatoria ad rescissionem contractus.* Meltio. 182

LXXI. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Vitium litigiosi, quando afficiat possessionem. Et quomodo in actione personali contrahatur. Alienatio dotis nomine, potest fieri. Non obstante vitio litigiosi. Nonnulla afferuntur de priuilegio dotis. Contractus simulatus redditur nullus. Actus iudiciales non nocent non citato. Via executiua competit contra tertium, attento vitio litigiosi, & fraude.* Bichio. 185

LXXII. Rom. domorum in Burgo. *Fructus etiam in iudicio spolij debentur à die motæ litis, quando spolium non est attentatum, vel violentum; non debentur tamen qui percipi potuerunt, spolium iudiciale, quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus ciuiles non præsumuntur in simplici possessione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione, ex vltima locatione infertur ad alias respectus pensionum domus. In spolio canones soluti à spoliatore, debent refici per spoliatum.* Otthobono. 187

LXXIII. Bituntina census. *Instrumenta habent viam executiuam, pacta fiunt ad libitum partium, modò licita, & honesta clausula guarentigia, siue obligatio cameralis, non est necessaria vbi adest publicum instrumentum obligationis. A statuto ad pactum valet argumentum, & è contra, saltem affirmatiuè. Hæres, & defunctus, vna & eadem persona censentur. In via executiua licita est variatio. Statuta laicorum non comprehendunt Clericos. Limitatur; in Clerico hæredi ratio rei hæreditariæ, conuenitur tamen in suo foro, & coram suo iudice.* Arguelles. 189

LXXIV. Ciuitatis Castelli census. *Extinctio census potest fieri etiam consignatione speciei; in locum pecuniæ concurrente consensu. Traditio rei quomodo possit fieri. Epistola probat contra scribentem. Quietantia Procuratoris habentis facultatem, à principali impugnari non potest. Fides defuncti maiorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante attestatione Guber. loci: Actus in tempus collatus potest de consensu partium vlterius prorogari.* Verospio. 191

LXXV. Eugubina prædij. *Statutum Eugubinum vult haberi duas sententias conformes pro re iudicata. Sententia in secunda instantia lata in Curia, vtique comprehenditur sub dicto statuto, sicut sub omni alio loci primæ instantiæ. Appellationis simplex delatio non facit appellabilem causam, aliàs inappellabilem. Venditor promittens rem liberam, potest cogi in casum oneris detecti deponere pretium ad defensionem rei donec liberetur; imo emptor potest contra eum agere pro rescissione contractus. Relatio periti de consensu partium facit probationem probatam.* Cerro. 193

LXXVI. Rom. Vineæ. *Remedium* l. fin. Cod. de edict. din. Adr. toll. *competit hæredi scripto. Quæ sint illius extrema. Possessor cum titulo est legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, & de possessione vitiosa. Hæres beneficiatus potest muniri iure proprio, & non hereditario.* Otthobono. 195

LXXVII. Rom. domorum. *Excessus ad hoc vt vitiet*

Argumenta Decisionum.

viet deliberationem, debet concludenter probari. Excluditur ex non impugnatione partitarum in actis producłarum, citata parte. Solutio quando dicatur facta metu mandati. Ordo solutionis demandatæ, quam vim habeat in termino satisfactionis. Sententia secunda lata, non potest validitas prima controuerti. Otthobono. 196

LXXVIII. Caietana bonorum. *Nonnulla recensentur circa ordinatoria iudicij, ad firmandam validitatem sententiæ. Quamplura de Emphyteusi Ecclesiastica, vbi cadunt multa obseruatione digna circa clausulas in ea apponi solitas, & circa prohibitionem alienationis. Confraternitas instituta ad pium opus, habens Ecclesiam, & alia Ecclesiastica signa, non potest dici merè laicalis, manus mortua ad effectum incapacitatis emphyteusis, quæ dicatur.* Cerro. 198

LXXIX. Caietana bonorum. *Clausularum emphyteusis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apostolico, & de linea finita ad effectum deuolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteusi, recensentur: sententia recipit declarationem à libello.* Cerro. 201

LXXX. Pisauren localium. *Iocalia pretiosa, & vestes festiuæ transmissæ per sponsum sponsæ, an soluto matrimonio, veniant restituendæ, & quomodo.* Arguelles. 203

LXXXI. Pisauren. administrationis montis. *Possessio, quæ sufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando sit vacans; obseruantia circa solum in ordinatoriis iudiciis, quomodo consideretur, & an inducatur per actum mere voluntarium.* Cerro. 204

LXXXII. Rom. Reintegrationis. *In Saluiano secunda creditoris satisfactione si denegetur reintegratio, datur actio spolij. Calculus probat contra producentem. Interusuria dotalia debentur viduæ. Facta interpellatione pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.* Otthobono. pag. 205.

LXXXIII. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Filiatio respectu patris, cum sit difficilis probationis, probatur per coniecturas, quarum nonnullæ recensentur, & per testes etiam aliàs inhabiles, & quomodo per confessionem illius, de cuius negotio agitur: legitimatus per subsequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimus.* Cerro. 206

LXXXIV. Asculana hæreditatis. *Immissus iustè à iudice in possessionem, debet manuteneri. Quis ordo in successione fratrum seruetur. An fœminæ dotatæ, à successione per statutum exclusæ, sint etiam exclusæ à bonis prouenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas successioni resoluitur in pactum de non succedendo, & quando requirat insinuationem.* Royas. 208

LXXXV. Meleuitana hæreditatis. *Saluianum quando intret, & quibus concurrentibus, quam dispositionem habeat in fructibus beneficij. Immissio ex remedio* leg. fin. Cod. de edict. D. Andr. Toll. *quando habeat locum.* Cellso. 210

LXXXVI. Rom. locorum Montium. *Causa, quando efficiatur deserta, etiam interposita appellatione citationis. Reproductio, an sit necessaria, & qua de causa. Loca montium subrogata aliis extractis, mediante pecuniarum conuersione, efficiuntur fideicommissaria, non minus quàm alia, quibus subrogata fuere. Primogenitura vinculum, quando habeat locum: quæ requirantur ad hoc vt donatarius vniuersalis teneatur seruare factum defuncti.* Meltio. 211

LXXXVII. Pisauren. donationis. *Donatio facta alicui contemplatione matrimonij, vbi interuenit stipulatio pro heredibus, & successoribus, quando ob generalitatem verborum extendatur etiam ad filios ex secundo matrimonio natos. Quæ habeatur huiusmodi donationis causa finalis, & quæ impulsiua. In concursu capitulorum, & instrumenti cuinam sit standum.* Otthobono. 213

LXXXVIII. Pisauren. donationis. *Hìc cadit thema præcedentis decisionis.* Otthobono. 216

LXXXIX. Rom. Cambij. *Quando habens interesse admittatur ad causam, & quale debeat interesse haberi. Transactio super sententia, non nisi per tres sententias conformes rescindi potest.* Royas. 218

LXXXX. Ceruien. Bonorum. *An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renouatione facien. & an plura sint soluen. laudemia si plures erant facien. renouationes.* Otthobono. 219

LXXXXI. Anconitana dotis. *Quæ exceptiones non retardent executionem mandati relaxati pro restitutione dotis maximè exceptio fideicommissi.* Verospio. 221

LXXXXII. Rom. domorum. *Ex quibus probetur deuolutio emphyteusis, & dominium directum Ecclesiæ, & quando non teneatur inuestire proximiorem vltimi Emphyteutæ.* Bichio. 222

LXXXXIII. Firmana codicillorum. *Ex quibus appareat legatum vsusfructus relictum vxori non esse relictum ad sola alimenta, sed integrè deberi etiam existenti filio, & ipsa vxor dicatur implesse conditiones appositas.* Cerro. 225

LXXXXIV. Rom. fideicommissi, seu Saluiani. *Fideicommissarij non possunt impugnare extinctionem census legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alium translatus.* du Nozet. 226

LXXXXV. Rauennaten. seu Ferrarien. decimarum. *Ius decimandi non potest concedi laicis, secus commoditas percipien. fructus decimales. Et ex quibus constet concessi huiusmodi non posse restringi ad solos fructus decimales sed in totum corruere.* Meltio. 228.

LXXXXVI. Rom. Saluiani. *Quando validitati census non obstet constitutio Pauli V. 108. licet confirmata per constitutionem Vrbani VIII.*

Argumenta Decisionum.

VIII.65. Peutingero. 232

LXXXVII. Portuen. Stagni. *Manutentio non datur sine possessione, & quando possessio ad hunc effectum non iustificetur.* Verospio. 233

LXXXVIII. Bononien. pecuniaria. *Quando simplex subscriptio curatoris in litteris cambij non inducat eius obligationem vel fideiussionem.* Verospio. ibid.

LXXXIX. Rom. de Mazzarostis. *Quando in bonis futuris obligatis sub conditione, ea eueniente conualescat pignus, vel hypotheca ad fauorem primi creditoris, licet medio tempore fuerint ante impletam conditionem in alterium alienata. Et plura distinguuntur, & declarantur circa conditionem casualem vel mixtam, & conditionem potestatiuam.* Coccino Decano. 235

C. Rom. Renunciationis. *Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas? Et renunciatio matris facta filio, vt de suis bonis disponat ad fauorem familiæ non dicatur captatoria dispositio, neque à iure improbata.* Cerro. 239

CI. Rom. seu Ianuen. pecuniaria. *Agitur de iustificatione cambiorum; de liquidatione interesse, & damnorum, & aliis ad negotiationem facientibus.* Bichio. 244

CII. Fauentina Societatis. *Contractus socialis producit obligationem, actionem, & excussionem, consociorum; Quomodo talis esse deprehendatur, & alia de Societate.* Cello. 246

CIII. Rom. pecuniaria. *De probando debito, ex solidatione, subscriptione Apochæ, & debiti ipsius agnitione per solutionem partis ipsius.* Cello. 247

CIV. Rom. seu Ianuen. Cambij. *Tractatur Magistraliter de speciebus Cambij, & litterarum eius; Executio an sit parata pro ipsis. Et de debitis nundinalibus.* Cello. 248

CV. Rom. seu Ianuen. cambij. *De eadem re, & comprobatione Litterarum cambij, ac solutionis factæ. Et de mandato ad soluendum.* Bichio. 250

CVI. Rom. seu Ianuen. Cambij. *Pergitur in materia Cambiorum. Disseritur de earum speciebus, litteris in ipsis vsitatis; & eorum probatione.* Bichio. 251

CVII. Beneuentana dotis. *Agitur de credito dotali cesso; eius probatione, iure, exactione, præscriptione, &c.* 253

CVIII. Beneuentana dotis. *Cessio acquiritur ei, cuius interest. De Præscriptione Statutaria 30. annorum aduersus creditum dotis. Et de renunciatione ipsius per Vxorem facta.* Bichio. 255

CIX. Rom. pecuniaria. *Agitur de Obligatione Camerali. Confessio de recepto extraiudicialis voluntariè facta à Tutore, non præiudicat Pupillo; & de coniecturis, & præsumptionibus pro comprobatione solutionis.* Cello. 257

CX. Rom. census, seu Saluiani. *De Hypotheca viribus, quoad heredes debitorũ. De hypotheca dotali præcipuè quoad adeuntes sine beneficio Inuentarij. Creditum dotale anterius præfertur posteriori creditori, etiã cum expressa hypotheca. De adiudicatione bonorum debitoris iuridicè facta creditori. Et hypotheca ob reintegrationem fideicommissi.* Cello. 259

CXI. Rom. pecuniaria. *Locator tenetur de leui solum culpa; non de leuissima. Correi fideiubendi qui dicantur. De diligenti officij administratione, &c.* Bichio. 260

CXII. Rom. pecuniaria. *De Apocha non habente requisita, l. scripturas, C. qui pot. Nouatur debitum per creationem nouæ partitæ. In illud fit executio, quod fuit in obligatione deductum.* Cello. 263

CXIII. Rom. mercium. *Potest creditor agere contra debitorem sui debitoris; & si adsit obligatio Cameralis, etiam non præmissa primi debitoris excussione. De actione in venditorem ad rem, vel pretium, aut interesse, &c.* Cello. 264

CXIV. Anconitana mannæ. *Instrumenta vinculata obligatione Cameralibabent paratam executionem. De probationibus, & variis coniecturis satisfactionis; De quietantiis, receptionibus, & aliis ad rem.* Cello. ibid.

CXV. Rom. pecuniaria. *Agitur de cessionis virtute, & qualitate. Et de compensationis effectibus.* Breuilaqua. 266

CXVI. Amerina successionis. *Ius Retentionis non intrat pro credito, nisi, cum est liquidum, & bona retinenda perueniunt ex eadem crediti causa.* Breuilaqua. 268

CXVII. Viterbien. Transactionis. *Non debentur fructus pro simplici debito pecuniario, etiam inter Mercatores, nisi interuenientibus legalibus requisitis.* Cello. ibid.

CXVIII. Bononien. pecuniaria. *Quietantia pro Residuo, & Taciturnitas creditoris diuturna arguunt pro solutione. De testibus super recognitione scripturarum.* Meltio. 270

CXIX. Romana Saluiani. *De Saluiani requisitis. Illud non retardatur ex credito illiquido, etiam dotali; De melioramentorum retentione, & probatione.* Alborgato. 271

CXX. Romana locationis. *Quando, & ex quibus mora dicatur incursa. De probatione per Epistolam; Nouatione, solutione in certam causam, &c.* Verospio. 273

CXXI. Ciuitate Castelli Saluiani. *Præscriptio solutionum fructuum, vt intret necessarius est cursus, decem annorum cum tunc possit considerari negligentia, aut mora conditoris in exigendo, cum tunc in pœnam tam magnæ negligentiæ intret præscriptio.* Royas. 275

CXXII. Leodien. modiorum speltæ. *Contractus quod sit Emphyteuticus ex quibus tutò arguatur. Dominus directus, sicuti inuitus cogi non potest ad vendendam emphyteutæ Ius directum, ita cogi nequit emphiteuta vendere Domino dominium vtile. Census in dubio iudicatur irredimibilis.* Cerro. 276.

CXXIII. Rom. pecuniaria. *Debitor cambij si fuerit citatus ad docendum de re missa; dum de ea non fuerit doctus, rectè contra eundem relaxatur mandatum: auditor Cameræ inter & contra mercatores procedit vti princeps.* Royas. 277

CXXIV. Bononien. pecuniaria. *Nomen debitoris cessi cum promissione exigibilitatis, vt inexigibile*

Argumenta Decisionum.

exigibile probetur, si sufficiunt diligentiæ executorum, vna cum citatione facta contra cedentem ad indicandum bona debitoris, instrumentum illud attenditur; quod magis præcisè loquitur & clarius, vbi alterum per extensum, alterum vero solum per Abbatum summam in eo contentam specificat. Carrillo. 278

CXXV. Rom. domorum. *Dominium directum ad effectum caducitatis ad probandum, instrumenta locationum, solutionum, aliaque confessiones, & adminicula nullius sunt roboris, & momenti. Emptor rei Emphyteuticæ, qui se obligauit assensum Domini impetrare, quem postea neglexit, si exinde caducitatem incurrit, non potest euictionem prætendere.* Royas. 279

CXXVI. Maceraten. census. *Apocha penes aliquem existens cum aliqua adnotatione à tergo illius qui per antea dicit ea adnotatione caruisse, probare debet. Simulatio scripturæ matrimonialis factæ in maiori summa, & quantitate pro matrimonij honorificentia ex quibus deducatur.* Royas. 281.

CXXVII. Rom. fideicommissi de incoronatis. *Disputatur Articulus an donatio præcedens etiam cum hypotheca præiudicare possit creditori posteriori habenti causam onerosam & negatiuè concluditur, quoties, vel ille reperitur in possessione, vel donatio fraudulenta & simulata conuincitur.* Ghisilerio. 282

CXXVIII. Rom. seu Florentina restitutionis in integrum. *Maioribus 25. annis quantumuis ex capite iustæ ignorantiæ non soleat concedi restitutio in integrum aduersus additionem hæreditatis sine Inuentario factam, tamen semoto in tali hærede omni dolo, datur talis restitutio in integrum, quando magnum æs alienum patens contra communem omnium expectationem, in hæreditate emersit.* Panzirolo. 284

CXXIX. Vrbeuetana restitutionis dotis. *L. hac edictali. C. de secund. nupt. disponens quod mulier quæ transiuit ad secundas nuptias non possit plus relinquere secundo viro, quam quod reliquit filio primi matrimonij, ea lex intelligenda venit, quod siue mulier filium primi matrimonij instituerit hæredem, siue non, semper prius est detrahenda legitima filij primi matrimonij, alias, &c.* Royas. 286

CXXX. Anconitana bonorum. *Donatio quando conditionaliter est facta, & in casu contrauentionis opposita aperiatur clausula, quod in casu non ad implementi donatio alias, nec aliter nec alio modo valeat, tunc eis conditionibus non adimpletis, necesse est vt donatio penitus corruat.* Ghisilerio. 288

CXXXI. Rom. domus. *Creditum cum hypotheca fuit probatum & possessio debitoris de tempore hypothecæ, & possessio eius, cõtra quem agitur de tempore litis, tunc non potest denegari immissio vigore Saluiani, sententia dissormis libello, licet inualida sit, tamen id non procedit, quando sumus in iudicio summario, & quare. Instrumento impugnato, quo vsque quis vti valeat.* Cerro. 290

CXXXII. Rom. Census. *Census licet eo ipso extinguatur, quod fundus super quo impositus fuit per anteriores creditores euictus appareat, tamen interim dum reperitur in statu validitatis, debentur fructus. Census dum fuit impositus super diuersis fundis, si aliqui ex eis fuerint euicti cum illi qui remanent sunt eius valoris, vt illum sustinere valeant, tunc census non dicitur extinctus.* Cerro. 292

CXXXIII. Reatina census. *Clausula constituti licet non transferat dominium & possessionẽ in emptorem census, tamen non potest denegari ei associatio pro fructibus census. Census si remaneat sine fundo, fructus ex eo non debentur.* Cornelio. 294

CXXXIV. Rom. seu Nepetina Tutelæ. *Tutor si promiserit reddere bonum & fidele computum alias voluit teneri ad damna id includit obligationem, restitutionem, reliquatum. Tutor, quod remanserit debitor in redditione rationum, ex quibus satis dicatur constare.* Cerro. 295

CXXXV. Rom. successionis. *Compulsoria specialis vt concedatur quidnam veniat probandum Epistolæ vt aliqui probent quid requiratur. Remissoriam Rota solita est concedere etiam super eisdem articulis, sed quid ad hoc sit necessarium. Remissori appetitio reijcitur, quando didicita sunt instificata, & quando dicantur didicita.* Carrillo. 297

CXXXVI. Romana situs. *Vendens aliquid in quo ipse nullum habet ius asserens esse suum, dum postea non reperitur esse tale, tenetur emptori ad interesse, cum sumus in contractibus onerosis, capitulis contrahentium, quando magis standum est, quam instrumento & è contra.* Royas. 299

CXXXVIII. Rom. successionis. *Scripturarum recognitio licet de Iure rigorose fieri debeat per testes, qui fuerunt præsentes, quando illæ fuerunt scriptæ; attamen talis cessat rigor, quando scribuntur epistolæ missiuæ, vel similes, quæ scribi solent sine alicuius præsentia, & qualiter tunc fiat talis cognitio.* Carillo. 300

CXXXVIII. Anconitana cambiorum. *Pecuniæ accipiendi ad cambium, vbi alicui conceditur facultas in certis casibus, vt cambia debeantur, probari debet & conditionis euentus, & quod ille fuerit debitori intimatus.* Carrillo. 301

CXXXIX. Rom. depositi. *Pecunias quas recepit creditor vigore ordinis sui debitoris alicui banco directi, nullatenus ille restituere tenetur, quamuis appareat pecunias solutas detur, quamuis appareat pecunias solutas debitori minimè fuisse, idque nec in subsidium locum habere potest, quoties soluenti contra dirigentem ordinem remaneat actio.* Royas. 302

CXL. Æsina census. *Tertius redimens censum pro alio cuius Intentionis esse dicatur, & an actiones in eum transeunt translatiuè, vel extinctiuè; verba cessit, concessit, & transtulit, licet importent veram translationem, tamen secundum subiectam materiam sunt intelligenda.* Cerro. 303

CXLI. Rom. pecuniaria seu locorum montium. *Administrator*

Argumenta Deciſionum.

Adminiſtrator tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, & reſtituere reliquã, alias poteſt condemnari ad reſtitutionem rei vna cum fructibus, quamuis ipſe eos non perceperit. Epiſtola plenè probat contra confitentem, quando eſt recognita manus. Cocchino. 305

CXLII. Marſicen. Iuriſdictionis. *Subtrahens aliquam ſcripturam, oritur mala præſumptio contra occultantem, qualiter tamen veniat, facienda talis probatio, vt deputatus ad cuſtodiam talis ſcripturæ, ſi ea fuerit amiſſa, vt liberetur, ſufficit probare fuiſſe amiſſam non culpa ſua.* Bicchio. 306.

CXLIII. Rheginen. Manutentionis. *Alienatio facta lite pendente licet tanquam laborans vitio rei litigioſæ, ſubſiſtentiam non habeat, attamen quando reperitur facta ex cauſa neceſſaria antecedenti valet, & tenet. Iudex quando non priuet aliquem ſua poſſeſſione. Deliberatio bonorum facta ſine citatione partis, & termino ad reluendum, tanquam nulliter facta non ſuſtinetur.* Veroſpio. 308

CXLIV. Peruſina Spolij. *Subhaſtatio quando nulliter fuit facta, nunc emens tenetur ad reſtitutionem rei, vna cum fructibus quoad procedit, etiãſi talis ſubhaſtatio fuerit facta inſtante fiſco, cum fiſcus, quidquid nonnulli perperam ſenſerint, non reperitur in hoc priuilegiatus, vt in ſubhaſtatione faciat fructus ſuos.* Royas. 309

CXLV. Bononien. fideicommiſſi de Pancaldis. *Filius quidquid habet à patre, tunc multo magis prouenisſe præſumitur, quando bona ſunt in eo loco, quo à Patre poſſidebantur, quia niſi doceatur de noua acquiſitione, præſumuntur paterna, aliqua habeo circa probationem identitatis, & maximè ſi ſumus in antiquis.* Cerro. 311

CXLVI. Rom. Saluiani. *Saluianum interdictum quibus concurrentibus intret, bona quantumuis ſint prohibita ſtrictè alienari, & hypothecari, &c. nihilominus immiſſio poteſt concedi ſuper commoditate percipiendi fructus donec & quouſque, &c.* Cerro. 312.

CXLVII. Ciuitatis vetulæ dotis. *Dos conſtituta primo viro licet etiam cenſeatur conſtituta quoque ſecundo viro, itavt ſi vir ſecundus adminiſtrauerit bona extradotalia præſumatur de ſua dote ſibi ſatisfeciſſe, tamen id non procedit, quando dictus ſecundus vir ignorauit quantitatem dotis datam primo viro, quæ tamen ignorantia non præſumitur, in viro ſagaci, & induſtrioſo, & præſertim cum in hoc ſoleant eſſe ſoliti mariti ad ſciendam quantitatem dotis, hæres quando dicatur particularis.* Cerro. 314

CXLVIII. Rom. reintegrationis. *In Saluiano tunc datur retentio, quando ſumus in claris, quod procedit quauis immiſſus ex alia cauſa fuerit ingreſſus poſſeſſionem, intellige tamen niſi ab initio prohibetur, quod ingreſſus fuerit vitioſus; Locator præſumitur exegiſſe penſiones. Locationes tacitè renouantur mandatum habens ad creandum cenſum, an poſſit illum accollare.* Cornelio. 316

CXLIX. Rom pecuniaria. *Controuerſa licet valde ſit in iure quæſtio, an compenſatio de quantitate ad quantitatem ipſo iure admittatur abſque alia oppoſitione, vel potius admittatur ex partis exceptione, attamen prima opinio palmam reportat, eamque amplectitur Rota, & maximè quando ſumus in cauſis mercatorum, cum & hoc ſit de ſtylo inter eoſdem, aliqua etiam habes iuxta literas camby.* Veroſpio. 318

CL. Rom. locorum montium. *Euictio quando generaliter & verbis amplis fuit promiſſa, tunc quamuis quando promiſſio euictionis fuit facta non veniat, quando ea ſecuta fuit ex natura rei, tamen id non intrat, quando, vt dictum eſt, ample fuit promiſſa euictio, Eccleſia an teneatur conficere Inuentarium bonorum hereditariorum, & quare tale inuentarium fiat.* Meltio. 320

CLI. Rheginen. ſeu Salernitana bonorum. *Obligatio carcerati ad fauorem ſui creditoris facta, ſi pro illo carceratus detinebatur, nullius eſt roboris, vel momenti, quod procedit vbi carceratio detegitur iniuſta, vel inualida, ſecus ſi valida, & iuſta. Sententia quando poſſit ferri extra diem cadentis citationis. Abſolutio à iuramento, an ſit neceſſaria in obligatione facta in carcere, & an plures requirantur abſolutiones, vbi plura interuenerunt iuramenta.* Carrillo. 322

CLII. Rom. Palatij. *In ſpolio vt quis obtineat ad effectum obtinendi reintegrationem, primum extremum exactiſſimis, & concludentiſſimis probationibus venit iuſtificandum, & quando illius nullatenus dicatur iuſtificatum mandatum de deliberando, quando dicatur nulliter relaxatum pro validitate ſententia ſtat præſumptio.* Ghiſilio. 324

CLIII. Rom. Pecuniaria. *Creditum quando eſt plenè & concludenter probatum queritur tunc incaſu impediri, ſeu retardari eius executio propter compenſationem crediti illiquidi & turbidi. Sententia lata pendente termino probatorio, quando dicatur nulla, & quando valida.* Corrado. 326

CLIV. Bononien. pecuniaria. *Confeſſio mariti in publico inſtrumento emanata circa adminiſtrationem bonorum extradotalium cum conſenſu ipſius vxoris, & pacto reddendi rationem eorum fructuum, ſanè probat contra confitentem, eamque approbare tenetur, & quando ex dictis fructibus præſumatur, maritum ſoluiſſe debita propria.* Bicchio. 328

CLV. Rom alimentorum. *Socer & maritus, licet pro virili teneantur præſtare alimenta nurui, tamen tunc ſocer poteſt condemnari ad totam ſuſtentationem quando conſtat de inexigibilitate filij, nam & quando plures tenentur aliquem alimentare eo caſu ſi aliquis ex eis ſint difficilis exactionis, cæteris ad id licitum eſt condemnare reliquos.* Bichio. 330

Argumenta Decisionum.

CLVI. Eugubina erroris calculi. *De veritate quando constet & clarè appareat, de ea, nunc non obstantibus quibuscunque attendenda venit, & quando dicatur de errore constare. Ratio semel reddita, licet amplius reddi non debeat, tamen quando id non procedat.* Carrillo. 331

CLVII. Rom. fructuum dotis. *In Instrumento dotali si fuerit promissa magna dos ad pompam honorificentiam matrimonij, si postea inter partes fuit declarata vera dotis quantitas, tunc quoad illud plus, quod fuit expressum non debentur fructus dotales.* Panzirolo. 332

CLVIII. Rom. Saluiani. *Immissio vigore Saluiani in vanum datur stante defectu crediti, & hypothecæ & quando dicatur illud adesse. Et aliqua habes circa præsumptionē* leg. quintus ff. de don. inter vir. & vxor. *vidua sumens tutelam filiorum sine debitis solemnitatibus, an transiens ad secūda vota teneatur postulare tutorem filiis apud Iudicem.* Verospio. 334

CLIX. Pisaren. Repetitionis fructuum. *Empta si sit aliqua res cum pacto soluendi fructus recompensatiuos per aliquod tempus, si appareat fructus taxatos excedere quantitatem fructuum, qui ex ipsa re percipiuntur, tunc excessus vel potest repeti conditione indebiti, vel computari in sortem principalem, atque venditori agenti ad pretium, emptor opponere valebit, illud fuisse diminutum ex causa de qua supra. Remissoria facilè conceditur super omnibus articulis data relenantia vnius articuli, & maximè si simus in prophanis.* 336

CLX. Maceraten. Saluiani. *Immissio in Saluiano conceditur, constituto de credito cum hypotheca concessione debitoris de tempore contracta obligationis, vel post & possessione rei conuenti de tempore mota litis, eaque immissio competit hæredi, sicut competebat eius authori. Census dicitur extinctus per actum retrosimilem, dum fuit retroueditus pro eodem pretio.* 337

CLXI. Viterbien. redditionis rationis. *Administrator si reportauerit generalem quietantiam omnium administrationum in vim rationum redditarum, non potest iterum cogi ad eas reddendas, cum in dubio censeantur bene, & validè reddita, & sic sine errore & dolo & quatenus pars instaret, vt ad id cogeretur, teneretur ipse petēs prius, probare dolum, certum, clarum & euidentem, cum habeat contra se præsumptionem iuris.* 338

CLXII. Rom. fideicommissi de maximis. *Liquidationis fructuum materia admittit leuiores probationes, & in ea superabundat probatio desumpta ex locationibus effectuatis bonorum quæ fuerunt in lite.* 339

CLXIII. Firmana prædij. *Subhastatio quando est nulla, tunc non discutitur validitas deliberationis. Creditor speciei licet possit super ea facere exequutionem absque alia liquidatione, tamen secus erit si ipsa species amplius non extet & in diuersa re facienda sit executio, quia tunc requiritur liquidatio. Sententia corruit, quoties lata est ex causa quæ non subsistit. Calculata est ex causa quæ non subsistit. Calculata est ex causa quæ non subsistit. Calculatorum relationi est standum, dum à Iudice fuerunt deputati, & ab illorum relatione non fuit appellatum.* 340

CLXIV. Rom. sequestris. *Inter mercatores, ac in eorum libris passim fit contrapositio partitarum crediti & debiti, eaque mediante inducitur compensatio, solutio & debiti extinctio, ac iidem libri legaliter tenti, & adminiculati probant etiam pro scribente contra tertium. Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, nec ex ea datur auocatio ab eis, in quos translatæ sunt, ne commercium impediatur. Debitor potest ante diem soluere, & creditore volente qualibet satisfactio est vera solutio.* 341

CLXV. Rom. Domus. *Manutentio datur locatori docenti de instrumento locationis, & perceptione fructuum, nec subconductor potest intervertere possessionem locatoris, cum pro eo censeatur possidere. In Iudicio summariissimo manutentionis leuiores probationes sufficiunt, & reiciuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.* 343

CXLVI. Terracinen. fideicommissi. *Pater tenetur dotare filiam, & non patruus, ideo dos detrahi debet ex dono Patris, non autem ex fideicommisso patrui. Communio vniuersalis non potest dici probata inter fratres, nisi interueniant requisita necessaria. Succedens ex propria persona in fideicommisso non tenetur ad debita hæredis grauati.* 344

CLXVII. Rom. libertationis à molestiis. *Creditor accipiens pecunias sub vsuris ob moram debitoris, debitum soluere recusantis, non potest illas repetere ex capite damni emergentis, nisi constet de antecedenti interpellatione, & subsequuta intimatione facta debitori, quod debitum est sub vsuris, & quod vere, & realiter pecunias ex ea causa acceperit, nec attendatur damnum quod à creditore apparet affectatum. Expensa litis quales quomodo taxentur in Rota.* ibid.

CLXVIII. Rom. prætensæ societatis. *Societas non probatur ex apocha imperfecta, nec tacita inducitur ex actibus æquiuocis, quæ circa Ius & nomen Societatis fieri possunt. Fama, & communis reputatio non sufficit ad probandam societatem, licet sufficiat ad probandam hominis qualitatem, eaque vt probetur per testes, quid requiratur, socius non potest conueniri ex contractu celebrato à consocio, suo proprio nomine, maximè quando contrahens nullam habuit notitiam societatis, nisi probetur versio pecuniarum in illius vtilitatem, quæ tamen est plenè & concludenter probanda.* 345

CLXIX. Neapolitana pecuniaria. *Instrumenta in vim ritus magnæ curiæ Vicariæ Neapolis habent executionem paratam, etiam fauore hæredum, maximè si agitur ex causa promissionis dotis, cuius petitionis actio transit etiam ad hæredes. Minoris obligatio facta ex causa necessaria valida est,*

est, nec ea irritari potest, præsertim quando minor factus maior tacuit per quinquennium, cum ex hoc eandem obligationem approbasse & ratificasse censeatur. 347

CLXX. Melenitana canonicatuum. *Producens simpliciter instrumentum illud approbare censetur, & illud stare debet, cum amplius impugnari non posset. Sequestrum iudiciale non priuat possessionem sua possessione, nisi alia probetur iudicis voluntas, & est omnino nullum, quando fuit concessum absque cognitione causæ & partis citatione. Ius non acquiritur ex contractu limitato, nisi cum sua limitatione.* 348

CLXXI. Rauennatens. residui dotis. *Quietantia amplissimis verbis concepta liberat penitus soluentem, & alios obligatos, & concludenter probari. Dos constituta in scutis auri, quæ postmodum fuerunt abrogata, restitui debet ad æstimationem monetæ antiquæ currentis tempore contracti matrimonij.* 349

CLXXII. Rom. domorum in Burgo. *In iudicio reintegrationis duo extrema sunt necessariò probanda, scilicet anterior possessio actoris, & recentior rei conuenti, illaque datur aduersus factum iudicis, quando nulliter & iniustè processit. Subhastatio bonorum pupilli facta pro paruo debito de re magni valoris, existentibus rebus minoris valoris, nullo modo potest sustineri, ac vlterius euidenter corruit, quoties fuit in ea citatus Tutor, qui verè non erat talis, imò falsus postea fuit declaratus.* 350

CLXXIII. Rom. officij Notariatus. *Venditor recipiens pretium rei venditæ ab emptore, & cedens ipsi emptori iura sub obligatione de non contraueniendo, alias ad damna, & interesse, stante contrauentione postea secuta iustè condemnatur ad restitutionem pretij, cum ob contrauentionem fuerit commissa stipulatio in eum casum concepta. Obligatio cameralis habet executionem paratam.* 351

CLXXIV. Beneuentana domus. *Immissio in vim Saluiani interdicti conceditur constito de credito cum hypothecâ, possessione debitoris de tempore obligantis vel post ac possessione moderna rei conuenti. Pactum de retrouendendo transit ad hæredes, & tanquâ indiuiduum, potest à quolibet ex hæredibus exerceri. Præscriptio vrbis statutaria non habet locum in actione reali, & aduersus legalem datur hæredibus restitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, quæ semper in hærede præsumitur, nisi contrarium probetur.* 352

CLXXV. Anconitana dotis. *Quietantia facta à marito de tota & integra dote aliquo modo promissa non probat solutionem alterius partis dotis, si alio modo aliqua pars promissa fuit. Non dicitur argumentum dotis, sed maior dos, quod vidua in limine matrimonij secundo viro tradidit, & propterea pro restitutione habet priuilegium.* auth. res quæ Cod. comm. de leg. 353

CLXXVI. Rom. pecuniaria. *Contractus filij familias initus sine consensu patris, tanquam nullus, si transfundatur in alium contractum validum, puta mutui, non valet nec primus, nec secundus contractus, per quem primus ratificatus non dicitur. Ratificatio contractus nulli, ex nullo actu inducitur non probata in ratificante scientia omnium nullitatum facti & iuris, ad quem effectum scientia præsumpta non sufficit. Ignorantia proprij facti, licet allegari non possit, tamen circa qualitates eiusdem facti potest allegari.* 355

CLXXVII. Rom. depositi. *Notarij secundum reformationem S. mem. Pauli V.* tit. de Notar. Tribunal. Vrb. n. 37. §. ad rogandum. *Tenetur ad damna, & interesse parti læsæ si sequantur ex eorum culpa, vel facto quod tamen est intelligendum, quando damnum fuit secutum ex facto, & commisso ipsius Notarij, secus si ex alia causa; Item dicta reformatio est intelligẽda, quatenus ex tali facto, vel culpa damnum secutum probetur. Creditor, qui causam non dedit euictioni, ad aliud non tenetur, quam ad restitutionem recepti: Debitor verò, cuius erat res venduta, tenetur emptori pro fructibus, & damnis per eum passis.* 356

CLXXVIII. Rom. alimentorum. *Maritus tenetur alere vxorem, etiamsi vxor habeat patrem, vel fratres diuites, qui aliquando breui manu alimenta præstiterint, & licet vir eam duxerit indoratam vel cum modica dote, quam nec minus exegerit. Paupertas non probatur attestationibus, aut testibus negatiuam non coarctantibus; imò excluditur probatis prioribus diuitiis, quia semel diues semper præsumitur diues. Pauper ad effectum denegandi alimenta vxori non dicitur, qui habet dotem maternam, est musicus, & vir industrius, ac diu alimenta vxori, & familiæ præstitit.* 357

CLXXIX. Anconitana census. *Contractus à muliere celebratus absque solemnitatibus statutariis est nullus, neque ex eo immissio concedi potest. Conquassantur priuilegia in contractu mulieris cum minore, nisi statutum personas minorum, aut mulierum simpliciter reddat inhabiles, nulla habita ratione contrahentium cum eis minoris priuilegium est fortius priuilegio mulieris de iure, secus ex constitutione Ægidiana.* 358

CLXXX. Pisauren. pecuniaria. *Fideiussor debet releuari indemnis à principali, maximè si fuerit indemnitas promissa cum obligatione camerali. Requiritur tamen notificatio personalis, vt quis teneatur ad damna & interesse. Quando autem citatus habuit notitiam citationis, sufficit citatio domi executa. Notitia vero arguitur ex pluralitate citationum, comparitione & præsentia procuratoris citati, ex decretis emanatis, ac in iudicatum transactis. Statutum loquens de ciue habitatore, vtramque qualitatem desiderat, si non adsit disiunctiua, vel, & mandans citari domi ciues absentes, seruandum est, & quando illius rubrica continet orationem*

Argumenta Decisionum.

perfectam, allegari potest ad Decisionum causarum, etiamsi nigrum strictius loquatur. 360

CLXXXI. Rom. septem Bullarum. *Auditor cameræ habet facultatem procedendi hic in curia inter mercatores manu regiâ: litteræ mercatorum plenè inter eos probant, requisita ad hoc vt frater pro fratre possit conueniri.* 361

CLXXXII. Albanen. vineæ. *Administrator, seu Tutor tenetur reddere rationem rei administratæ, quamuis à testatore sit remissio redditionis rationum, quæ obligatio est transitoria etiam ad hæredes.* ibid.

CLXXXIII. Perusina pecuniaria. *Emptor quando teneatur ad fructus recompensatiuos iuxta æquitatem* l. curab. C. de act. empt. *conuentio secuta inter partes de fructibus recompensatiuis est seruanda; nec est necessaria mora ad hoc, vt fructus rei debitæ venditori debeantur.* 362

CLXXXIV. Beneuentana molendini. *Contractus nullus non censetur ratificatus per acquiescentiam, nec per taciturnitatem, quando resultat nullitas non solum ex defectu decreti Iudicis verum etiam statuti solemnitatis omissæ. Appellatio interposita post* 10. *dies dicitur deserta. Læsio est necessaria pro obtinenda in integrum restitutione.* ibid.

CLXXXV. Rom. domus. *Tertius veniens ad causam pro suo interesse, de eo sufficit apparenter docere. Venditor defendere tenetur emptorem, intimatis molestiis, quamuis expresè obligatus non sit.* 363

CLXXXVI. Rom. computorum. *Scriptura probatur per recognitionem de manu nota, & comparatione litterarum.* 364

CLXXXVII. Hortana Spolij. *Melioramenta vt impediant restitutionem spoliati debent probari plenè, & fuisse necessaria, seu vtilia, eisque non potest illorum cautione præstitutio concedenda est.* 365

CLXXXVIII. Rom. seu Ianuen. locorum. *Ad impedimenta restitutionem alicuius rei debitæ credita debent per liquida & clarabita* 366

CLXXXIX. Rom. pecuniaria. *Quando probetur debitum litterarum cambij inter mercatores, & quomodo illo probato procedi possit.* ibid.

CXC. Comen. bonorum. *Quando ex aliqua causa rescinditur permutatio, vnaquæque pars ad suam rem redire debet, æqualitasque seruanda est.* 367

CXCI. Perusina Saluiani. *Argumentum ex Decis.* 368

CXCII. Rom. societatis officij. *Fructus societatis non potest quis habere, si societas non habet effectum.* 369

CXCIII. Rom. Saluiani. *Manutentio datur immisso vigore Saluiani auctore prætore, in præiudicium possessorum anteriorum.* 370

CXCIV. Rom. donationis. *Immissio in possessionem bonorum datur ex Saluiano extremis requisitis probatis ex ipso.* ibid.

CXCV. Rom. Societatis officij. *Societas aliquando præsumitur facta contemplatione alterius societatis.* 371

CXCVI. Fauentina dotis. *Dos restitui debet eisdem modis, quibus recepta fuit & non alias, quando instrumento dotali hoc pactatum fuit.* 372

CXCVII. Rom. lucri dotis. *Lucrum dotale debetur marito post obitum vxoris & in quo consistit, ostenditur.* 373

CXCVIII. Vrbenetana bonorum. *Argumentum ex Decis.* 374

CXCIX. Vrbenetana bonorum. *Argumentum ex Decis.* ibid.

CC. Lucana Canonicatus. *Iudex mixtus litterarum Apostolicarum à sua sententia debet admittere appellationem ad vtrumque effectum.* 375

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

A

Absolutio. Absolutus.

ABSOLVTIO à iuramento non est necessaria vbi agitur de obligatione in carceribus facta. decis.151. num.18. *Carrillo.* pag.323

Absolutiones à iuramento tot esse debent, quot sunt iuramenta, ibid. n.19. ibid.

Absolutio à iuramento, vbi plura sunt iuramenta, sufficit quòd verbis generalibus fuerit concepta. ibid.n.20. ibid.

Absolutio à iuramento obtenta post sententiam suffragatur,vbi antea de eâ non fuit oppositum. ibid.n.11. ibid.

Absolutio, & quietantia amplissimis verbis concepta liberat soluentem, & alios obligatos, d.171. *Royas.* 349

Absolutus per sententiam etiam dubitare potest de viribus absolutionis, quando sententia fuit per appellationem suspensa,& lis adhuc non est terminata, d.176.n.8. *Royas.* 355

A. C.

A.C. habet facultatem procedendi manu regia in litteris cambij; non tamen in litteris *d'Aniso*, & similibus mandatis de soluendo. *Bichio*, dec. 104.n.5. 249

A. C. vigore suarum facultatum etsi manu regia procedat in cedulis mercantilibus; tamen admittitur appellatio quoad vtrumque effectum, quæ efficit vt mandatum non sit exequendum. *Bichio*, ibid.n.10. ibid.

A.C. habet facultatem procedendi, inter, & contra Mercatores Curiæ vsque ad quamcumque summam, summariè, simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, & manu regia. *ibid.* n.15. ibid.

A.C. mandatum non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem.*ibid*, num.29. p.250.

A. C. Tribunal sustinet mandata excessiua non executa, pro summa debita. *Bichio*,d.107.n.25. p.257.

A.C. mandata possunt,declarari per Rotam,quando ei à dictis mandatis commissa fuit causa appellationis cum clausula, *Si quid exequendum, &c. ibid.*n.24. ibid.

Etsi de iniustitia eorum constat potest ex integro illud relaxare, *ibid.*

A.C. potest procedere inter & contra mercatores curiæ vsque ad quamcumque summam de plano & sine figura Iudicij, d.123.n.4 *Royas.* 278

A.C. potest procedere inter mercatores executiuè manu regia & sola facti veritate inspecta, ibid. num.5. ibid.

A.C. potest inter Mercatores summariè, & simpliciter, & manu Regiâ, solâ facti veritate inspectâ. d.181.n.1.*Royas.* 361

Acceptatio.

Acceptatio in donatione merè lucratiua non est necessaria, secùs in aliqualiter onerosa, dec.39. n.25.*Royas.* 105

Bona hæreditaria statim post hæreditatis acceptationem cadunt sub hypotheca ad fauorem Creditorum hæredis, d.34.n.6. *Cerro.* 72

Acceptatio contentorum in litteris missiuis præsumitur ex ipsarum receptione sine contradictione. *Verospio*,d.120.n.2. 273

Acceptatio debiti per solutionem partis impedit eius impugnationem, *Celso*, d.105.n.5. 248

Accollatio.

Accollatio nihil aliud est quam obligationis alienæ in se susceptio, d.148.n.11.*Cornelio.* 317

Acquirens.

Acquirens primus potest alienare bona emphyteutica & ex pacto, & prouidentia, d.35. n.7. *Peutingero* p.94. Declaratur, si primus acquirens habeat descendentes vocatos in potestate, aliàs ipsis præiudicare non potest, ibid.n.8. 94

Acquirens primus dicitur solus ille, qui inuestituram stipulatus est; eo vero mortuo; eius filius non habetur tanquam primus acquirens, ibid. num.9. 94

Acquirens primus, quod possit alienare Emphyteusim:intelligitur de primo acquirente ex causa onerosa, non vero ex causa lucratiua,ib.n.10. p.94.

A primo acquirente filij, & alij inuestiti in causa onerosa, dicuntur habere bona illa; sed in causa lucratiua,ea recipiũt ex liberalitate emphyteusim concedentis; & ex propria persona, tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, ibid.n.11. 94

Acquirens primus, quando aliquam pecuniam domino directo pro habenda Inuestitura non dederit, & cum annuus Canon,est satis tenuis respectu valoris rei; Emphyteusis est ex causa lucratiua, ibid.n.14. 94

Acquirentis agnati, & primi inuestiti, qui lapso tempore, renouationẽ ex æquitate prætendunt, nullum ius quæsitum habent in re sed tantum in spe; quod ad effectum inficiendi alienationis Emphyteusis alias validè factæ non censetur considerabile, d.58 n.18. *Meltio.* 101

Acquisitionis titulum,vel causam habilem non habentis in fauorem facta descriptio pecuniarum non transfert dominium in ipsum recipientem, sed in simplicem resoluitur traditionem,d.5.n.5. *Decano.* 11

Index Rerum

Acquisitio dominij directi, quando agitur de illius probatione, ad effectum rei emphyteuticæ deuolutionis, non autem simplicis recognitionis, est directò instificanda secundum Ius gentium, vel Ciuile, d.51.n.6. *Corrado.* 134

Acquisitio facta per filium degentem, sub Patria potestate cum pecuniis à Patre profectis, cedit Patri pleno iure, d.76 n.11. *Otthobono.* 197

Obligatio ad bona futura, intelligitur sub conditione, si acquirantur, dec.99.n.1. *Decano.* 236.

Post tamen acquisitionem factam, conualescit pignus creditoris, ibid.n.2. 256

Acquisitio nomine sociali facta dicitur, si merces acquisitæ ad artem, & exercitium Societatis pertinent, d.102.n.8. *Celso.* 247

Acquiritur res illis, ad quos negotium spectat, d.108.n.4. *Bicchio.* 256

Acquisita præsumitur cessio nomine proprio, cum acquirens etiam nomine proprio, aliquid cedenti tradidit, d.108.n.2. *Bicchio.* ibid.

Acquiritur res illis ad quos negotium spectat, ibid. num.4. ibid.

Acquiritur cessio habenti onus soluendi, ibid.n.5. ibid.

Acquisitio quod sit facta sociali nomine, potest probari ex consuetudine, & obseruantia resultante ex actibus, d.102.n.7. *Celso.* 247

Acta.

Excessus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum citata parte, d.77. n.8. *Otthobono.* 197

Ex eisdem actis resultare debet Iniustitia sententiæ ad effectum excludendi Ægidianam, d.58.n.5. *Verospio.* 155

Sententia absque actis non probat, dec.4.num.20. *Meltio.* 11

Notoria Iniustitia semper probata dicitur, quando ex actis sententia non remanet iustificata; cum Acta ipsa faciant notorium, ibidem num. 21. p.11.

Ex reuolutione Actorum validitas mandati executiui probatur quando constat de solitis citationibus legitimatione personarum, Iurisdictione Iudicis, & sic seru. seruan. illud fuisse relaxatum, d.4 n.1. *Meltio.* 9

Ex reuolutione Actorum insurgit validitas mandati vbi apparet interuenisse omnia ad validitatem necessaria, de quibus, ex *Vulg. decis. Caputatq.*260. *part.*2. d.5.n.1. *Decano.* 11

Actio.

Actio spolij datur contra denegantem restitutionem.

Actio pro liberatione à molestiis contra Authorem non competit priusquam ipsæ molestiæ sint illatæ. Eoque minus stante facultate emptori attributa pleniorem procurandi securitatem, d.56.n.17.& 18. *Corrado.* 153

Actio ex empto contra venditorem, datur emptori ad tollendam fraudē, d.86.n.13. *Meltio.* 212

Extrema Saluiani sunt, creditum cum hypothecâ, possessio debitoris, de emptore obligationis, & possessio detentoris, contra quem dirigitur actio: quibus concurrentibus immissio est concedenda, d.33.n.1. *Otthobono.* p.90.

Præscriptio Statutaria non habet locum in actione reali, ibid.n.6. 90

Quo casu detur actio Minori contra Tutorem.

Minores nullam habent actionem contra Tutorem non negligentem pro releuatione damni ex præscriptione passi, cum præscriptio non potuerit tribui negligentiæ Tutoris, dum post Tutelam adhuc tempus ad agendum supereft, ibid.n.12. 90

In Saluiano cessante immissionis causa ex satisfactione crediti, illi qui possidebant sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, d.82.n.1. *Otthobono.* 205

Præscriptio non datur contra actionem non natam, neque intra in vita illius, qui est in mala fide, d.57.n.4.5. *Peutingero.* 154

Priuilegium mulieri competens, viro vergente ad inopiam agendi vt dos ponatur in tuto pro alimoniis suis, & familiæ, personalissimum est, ad filios non transit, decis.3. num.26. *Bicchio.* p.8.

Ius Creditori competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi.

Actio, vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, sed & præambula conditionali dispositione, d.62. n.28. *Arguelles.* 164

Actio pro certa summa experiri non potest antequam ipsius liquidatio præcesserit, d.64. n.8. *Verospio.* 170

Actio à principio intentata ad factum contra vnū ex hæredibus distinguitur ab actione æquè principaliter contra eundem excitata ad solnendum interesse, vt primo casu teneatur insolidum, secundo verò tantum pro virili, dec.64. n.12. 171

Actio de dote, nec etiam personalis contra dotis permissorem competit vxori, constante matrimonio, sed solum viro, dec.108.n.7. *Bicchio* 256

Actiones omnes perpetuæ tolluntur præscriptione triginta annorum, ibid.n.15. ibid.

Agere non valenti non currit præscriptio, d.108. n.8. ibid.

Actiones omnes perpetuæ tolluntur præscriptione triginta annorum, ibid.n.15. ibid.

Actio personalis competit creditori contra hæredē ex aditione hæreditaris, d.110.n.2. *Cerro.*259

Actiones omnes ad fauorem creditoris, extinguuntur contemplatione cedentis, si acceptat iura sibi ab eo cessa. *Bonilaqua*, d.115.n.8. 267

Actio primæua tollitur, & extinguitur compensatione, & datione insolutum, ibid.n.10. ibid.

Actionibus cessis non potest cedens amplius vti post cessionem, nec de illis excipere, d.119.n.6. *Albergato.* 272

Actio extraordinaria non conceditur, vbi alicui competit ordinaria, & supra n.10. d.139. n.10. *Royas.* 302

Actio extraordinaria ad restitutionem pecuniarum non datur aduersus eum qui recepit, quod sibi verè debebatur, & bona fide consumpsit, ibid. n.12. ibid.

Actione exempta, quando agitur attenditur tempus euictionis, siue res sit melior, siue deterior facta, d.150.n.24. *Meltio.* 321

Actio petitionis dotis transit etiam in hæredem, d.169.n.3. *Royas.* 347

Actor.

Actor probare debet fundamentum suæ intentionis, d.51.n.13. *Corrado.* 134

Declaratio

Declaratio Procuratoris, se nolle esse Procuratorem, non inficit actum, postquam est iam Dominus litis effectus, inuito Actore qui propterea validè contra ipsum prosequutus fuit Iudicium, d.77.n.13. *Otthobono.* 197

Actus.

Actus præiudiciales, cuiusmodi sunt obligatio & alij facti per Carceratam, nullius sunt momenti, d.21.n.2. *Otthobono.* 45

Actus obligationis, subscriptionis, recognitionis, & huiusmodi, factus à debitore in carceribus existente, non valet, ibid.n.6. 45

Actus etiam nullus contrahentium voluntatem, & animum probat, & ostendit, d.22.n.11. *Corrado.* 46

Actus, in quo validè simulationis præsumptio resultat non purgatur ob interuentum personæ diuersæ illi tamen cum quo simulatur coniunctissimè, d.23.n.14. *Corrado.* 50

Actus simulatus ex Iuramento pro obseruatione apposito, non roboratur, d.23.n.16. *Corrado*, p.51.

Actus sociales, an probent societatem, quæ nusquam apparet contracta. Remissiuè, d.30.n.16. *Ghisilerio.*

Actus sociales, societatis præexistentis continuationem probant, vel illius afferunt præsumptionem, ibid.n.17. 84

Actus, qui citra nomen societatis exerceri nequeũt, probantur, & inducunt societatem inter illos qui sibi inuicem tales actus exercendi facultatem impartiuntur, ibid.n.19. 84

Actus, seu res inter alios acta, si ei, cuius interest non denuncietur, non præiudicat, potissimum si aliter credendi iustam habeat causam, ibid. n.20. 84

Actus vnicus, pro obseruantia interpretatiua sufficit, d.95.n.18. *Meltio.* 230

Actus si non potest sustineri eo modo, quo producitur; adiecta clausula (omni meliori modo:) valet omni meliori modo, quo valere potest, d.95.n.23. *Meltio.* 231

Actus re vera nullus non desumit robur ex clausula omni meliori modo, absque alio adiecta, itavt sit potens producere effectum, ib.n.25. 231

Actus præsumitur expeditus in executionem præcedentis mandati. Maximè præcedente speciali deputatione ad certum tantum actum, d.98. n.2. & 3. *Verospio.* 234. Et intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum, ibid. n.4. 234. Imò actus, licet post longum temporis interuallum expeditus, adscribitur præcedenti mandato, ibid.n.5. 234

Actus, licèt nomine proprio gestus, adscribitur præambulo decreto, ibid.n.9. 234

Per Actum simplicem voluntatis declarationum; vel per Epistolam Testator diuersimodè disponendo, non potest derogare dispositioni in Testamento factæ, & perfectæ, non adhibitis septem Testibus, aliisque solemnitatibus adhiberi solitis, d.34.n.1. *Cerro.* 92

Ad actum vbi non producitur oblatio, & exhibitio, nihil ponit in esse, ibid.n.4. 92

Actus vnicus non potest inducere obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem, d.81.n.8. *Cerro.* 205

Actus merè voluntarius, obseruantiam inducere non valet, ibid. n.10. 205

In Actu stipulatio facta pro hæredibus, illis etiam suffragari debet, d.8.n.9. *Reyas.* 209

Actus non potest impugnari per eum qui approbauit vtendo, d.54.n.27. *Corrado.* 146

Actus non potest impugnari ex aliquo defectu nisi ab illis solum ad quorum commodum fuerat gestus, d.3.n.12. *Bicchio.* 7

Actus gestus ab eo, qui duplicem repræsentat personam, interpretandus est pro ea parte, in quà minus læditur, ibid.n.17. 7

Actus validitas semper in dubio præsumitur, d.4. n.2. *Meltio.* 9

Continuatio non est primus actus, sed successiuus, d.7.n.4. *Decano.* 15

Actus ratificatio, semper continet in se conditionem, si aliàs firmus sit, & validus, dec.8.n.11. *Otthobono.* 17. Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuisse validam, ib. n.12. 17

Ratificatio idem operatur ac mandatum, licet speciale in actu requiratur, d.12.n.10. *Cerro*, p.21.

Actus dispositiuus ad alium, ab aliquo intentatus, quando ille postea abstinuit deuenire ad actum secundum, non inducit aliquam præsumptionem contra ipsum, quæ illi præiudicare possit quoad alia inde obuenientia, d.15.n.15. *Meltio.* 27

Et eo magis vbi primus actus potuit aliàs verificari, & fuit munitus clausula præseruatiua, ne sibi quoad alia præiudicaret, ibid. n.16. 29

Confessio de recepto, non coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore. Et in terminis dotis, quando præcedit conuentio quod pecuniæ soluerentur in Actu celebrationis Matrimonij, præsumptio est quod tunc fuerint solutæ in continenti, d.16.n.27. *Bicchio.* 31

Probatio vendionis pecuniarum in causam in Instrumento census expressam, resultat ex vicinitate contractus Censualis, & Actus de quo fuit causa expressa, ibid.n.28. 31

Aditio hæreditatis, ex quolibet Actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipsum hæredem simpliciter gesto, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non possit, plenè probatur, tum reipsa, tum expressis verbis, d.17.n.19. *Corrado.* 34

Actus aliàs etiam de rigore iuris Imperfectus, animæ salutis fauore sustineri debet omni meliori, & efficaciori modo, decis.20.n.11. *Corrado.* 41

Hæres non potest ex aliquo suo Actu præiudicare legatario in Iuribus illi competentibus, tàm in bonis legantis, quàm etiam ipsius hæredis, ibid n.17. 42

Actus Iudiciales etiam coniecturis suspecti reduntur, d.71.n.22. *Bicchio.* 185

Actus Iudiciales non possunt nocere non citato, ibid.n.23. 185

Actus plenè probatur ex depositione duorum Testium, d.72.n.13. *Otthobono.* 187

Actus, qui iuxta legem conuentionis, non expeditur intra certum tempus, dum tamen de vtriusque partis consensu post dictum tempus expleatur, quodcunque interest inde resultans remissum censetur, ac si intra tempus conuentum fuisset expeditus, d.74.n.13. *Verospio.* 192

Actus principalis, si corruat, omnes alij ex eo depen

Index Rerum

dependentes pariter corruunt, d.128. *Panzirolo*, n.21. 286.

Actus factus contemplatione alterius dicitur correspectiuus, d.192.n.2. *Royas.* 369

Actus sequens declarat præcedentem, d.141.n.8. *Cecchino.* 305

Actus non effectuatus non debet attendi, d.171. n.9. *Royas.* 351.352

Actus factus contemplatione alterius dicitur correspectiuus, d.192.n.2. *Royas.* 369

Actus dicuntur correspectiui, & vnus factus contemplatione alterius, si ad inuicem compatiantur, & ad eundem finem tendant, dec.195.n.3. *Royas.* 172

Pro actûs validitate stat præsumptio stante cursu longissimi temporis, d.152.n.24. *Ghisilio.* 325

Acquiescentia.

Acquiescentia potest solùm tollere defectum decreti Iudicis, non autem omissarum solemnitatum Statuti, d.184.n.8. *Royas.* 363

Aditio.

Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipsum hæredem simpliciter gesto, qui citra ius & nomen hæredis fieri non possit; plenè probatur, tum re ipsa, tum expressis verbis.

Ab Aditione hæreditatis inchoatur præscriptio in hæredem, d.41.n.18. *Corrado.* 110

Aditio hæreditatis in Masculo requititur ad effectum huiusmodi exclusionis in fœmina, dec.50. n.17. *Cerro.* 131

Aditio, quæ desumitur ex possessione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij, intelligitur ad fauorem solius masculi, licet adsint & fœminæ, stante statuto fœminarum exclusiuo, ibid.n.22. 131

Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inuentarij, præseruat actiones separatas ne confundantur, ibid.n.29. 132

Aditio hæreditatis inducitur ex cessione facta per hæredem Iurium sibi competentium, d.52.n.10. *Verospio*, Declaratur n.11. 138

Aditio hæreditatis inducitur ex qualibet voluntatis deliberata dispositione & etiam ex declaratione verbali, d. 07.n.19. *Bichio.* 255

Ex aditione hæreditatis hæres quasi contrahit cum creditoribus hæreditariis, d.110. n.2. *Cerro.* 259

Adeundo hæreditatem simpliciter hæres factum defuncti totaliter approbat, ibid.n.5.

Ex aditione, sine beneficio legis, & inuentarij competit super hæredis bonis hypotheca, ibid.n.3.

Adiudicatio.

Adiudicatio bonorum debitoris facta per Iudicem creditori efficit ea propria ipsius creditoris decis. 110.n.5. *Cerro.* 259

Adminiculum.

Ex Adminiculis Instrumentorum coadiuuant dicta Testium, d.1.n.3. *Otthobono.* 3

Adminiculum veritatis magnum in re dubia vel saltem præbet sententia contra vnum ex concreditoribus lata, & in Iudicatum lapsa, vel os claudit aliis, d.3.n.9. *Bicchio.* 7

Adminiculis pluribus cum fulcita sit depositio Testis, licèt nulliter examinati, & sit verisimilis, plurimum inseruit ad inducendam simulationis probationem, d.8.n.8. *Otthobono.* 17

Adminicula, quæ requiruntur, dum fit recognitio scripturæ per recognitionem habentes notam manum Scribentis, non requiruntur in recognitione epistolarum missiuarum, dec.137.n.5. *Carillo.* 301

Administratio. Administrator.

Ante dispunctas rationes, non potest adhuc dici debitor occasione Administrationis per eum gestæ, d.21.n.3. *Otthobono.* 43

Administrator, qui sit creditor, & ad cuius manus magnæ pecuniarum summæ ex opulenti patrimonio administrationi peruenerunt: præsumitur facta etiam legitimarum, ac verisimilium expensarum detractione, sibi satisfecisse, de suo credito in bonis Administrationis, donec redditis rationibus, aliter constet, d.24.n.4. 53

Quod expressius procedit in Muliere Administratrice, legitimam rationem non reddente, prout Rota multis decisionibus comprobat.

Administrator, vel Institor ad certum tempus alicui negotiationi præpositus, eo finito non obligat præponentes, licet contrahentes ignorent finitum esse officium, d.30.n.9. *Ghisilerio.* 65

Administrator non facit præiudicium, domino ex confessione extraiudiciali de recepto, dum non constat de vera solutione, d.109.n.4. 258

Qui pro administratione diligenti alterius, in officio, fideiussit, tenetur etiam de iis, quæ tacitè insunt officio, etsi non sint expressa, d.111.n.26. *Bichio.* 262.

Administratoris confessio de recepto extraiudicialiter, & voluntaria non præiudicat ei cuius bona administrat nisi de solutione vera non constet, d.109.n.4. *Celso.* 258

Et adducuntur Doctores qui contrarijs respondendo prædictam sententiam comprobant, ib.n.5.

A die Administrationis competit fideicommissario contra grauatum, hypotheca pro reintegratione fideicommissi, d.110.n.12. p.260. vid. Verb. *Officialis.*

Administrator censetur dotasse de bonis Administrationis, d.126.n.2. *Royas.* 287

Non probatur hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, ibid.n.3. ibid.

Administrator quilibet tenetur reddere rationem, & restituere reliquatum, d.134.n.1. *Cerro.* 296

Administrator promittens reddere bonum & legale computũ alias voluit teneri ad omnia damna, quid hoc includat, ibid.n.2. ibid.

Bona alicuius quando quis administrauit, potest conueniri ad reddendam rationem administrationis, d.141.n.2. *Cecchino.* 305

Administrator si aliquid non fecit ad quod tenebatur, ad id poterit condemnari vnà cum fructibus, ibid.n.3. ibid.

Quod procedit siue ipse fructus perceperit, siue non, ibid.n.4. ibid.

Administrare ille dicitur, qui per alium administrat, d.154.n.19. *Bichio.* 329

Aduersarius.

Ex Aduersarij confessione, petentis immitti, probatur possessio ad effectum manutentionis, dec. 81.n.1. *Cerro.* 204

Aduersario non citato, possessio capta, præsumitur clandestina, & turbatiua, ibid.n.2. 204

Atque aduersarij attentionem elidit, ac excludit, ita quod illa non est manutenibilis, dec.59.n.2. p.156.

Ægidiana.

Ægidiana non intrat stante iniustitia sententiæ, d.158.n.1. *Verospio.* 334

Æquitas

Notabilium.

Æquitas.

Æquitas Canonica repugnat quod cõfessio extrajudicialis ad fauorem absentis, pro quo nemo fuit stipulatus legitimam inducat probationem d.10.n.7.*Corrado.* 41

Æquitas Canonica in causis piis seruari debet in vtroque foro, ibid.n.6.

Æquitate Canonica attenta confessio, &c. extrajudicialis ad fauorem absentis pro quo nemo est stipulatus plenam facit probationem, & Rota semper secuta fuit hanc opinionem, ibid. num.7.

Æquitas *l. curabit*, Semper admitti solet fauore Domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiusdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua sui parte remanserit, d.61.n.2. *Verospio.* 161

Æstimatio.

Æstimatio bonorum minuitur onere fideicommissi adiecto, d.24.n.9.*Corrado.* 54

Æstimatio, seu valor bonorum ratione iniuncti fideicommissi minuitur pro quantitate Iudicis arbitrio declaranda, quando non est speciali Constitutione determinata, ibid.n.10. 54

Æstimatio rei minuitur per pactum de retrouendendo.

Æstimatio non minuitur vltra sextam partem per pactum de retrouendendo absolutè, & indefinitè conuentum, ex sententia Rotæ, ibid.n.34. 56

Æstimatio vitæ hominis attendenda est iuxta dispositа *in l. hæreditat. ff. ad l. fal.* d.27.num.26. *Corrado.* 27

Æstimatio de Communi partium consensu facta pro litibus dirimendis, non excludit veritatem æstimationis consuetæ, & iuramento firmatæ, ibid.n.46. 74

Æstimatio actionis ad rem non est tanti quanti ipsa res, imò inutilis reputatur si eam habeat persona pauper, vel qui nisi cum magna impensa aliquid consecutus sit, ib.n.48.& 49. 175

Æstimatio expressa in Instrumento venditionis probat rei valorem, d.56.n.8. 152

Æstimatur tanti, seu valere censetur res, quanti fuit empta nisi aliud probetur, quia emptor non præsumitur stultus, ibid.n.6. 152

Pactum, quod res emphyteutica non possit deuenire ad manus mortuas, operatur quod nec minus in illas possit transferri pro assequenda æstimatione, quia pactum huiusmodi resistit acquisitioni, d.78.n.76. *Cerro.* 200

Prohibitio contrahentium explicita ne bona emphyteutica, Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legali prohibitione pro relatione ad antiquas inuestituras: interdicit omnem, & quamcumque potentiam alienandi dict. bona vsque ab initio, itavt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monasterio possint requiri, & apud ipsum retineri. Nec minus ad effectum vendendi personæ habili, & æstimationem consequendi; cum huiusmodi pactum, & contrahentium prohibitio resistat principio acquisitionis, d.79.n.11.& 12. *Cerro.* 201

Affectio.

Mutua affectio quando est motiuum dispositionis reciprocæ vltimarum voluntatum ipsam sustinet, d.100.n.2. *Cerro.* 240

Secùs quando ex præambulo, conuentione, & pacto fiunt, quia tunc censentur captatoriæ alienæ voluntatis, ibid.n.3. 240

Mater præsumitur habere æqualem affectionem, erga omnes eius filios, ibid.n.6. 240

Affictus.

Iure principalis affictus fit translatio vtilis Dominij; *Vide in verbo fructus.*

Agens.

Agentis petitio, & libellus sententiam declarat.

Agere.

Priuilegium mulieri competens, viro vergente ad inopiam agendi vt dos remaneat in tuto pro alimoniis suis, & familiæ, personalissimum est, nec ad filios transit, dec.3.n.26. *Bicchio.* 8

Ius creditori competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi, ib.n.27. 8

Agnatio.

Agnationis agnatione considerata, omnes filij in pari gradu existentes considerantur tanquam capita familiæ, d.100.n.5. *Cerro.* 240

Filius, nec natus, nec conceptus tempore testamenti, non potest dici de familia, & agnatione disponentis, ibid.n.7. 240

Non videtur agnationis conseruationi prospicere, qui vnicum tantum vocat, & vnicum facit substitutionis gradum.

Primogenituræ dicuntur institutæ pro maiori agnationis conseruatione, ib.n.18.ratio, n.19. 242

Agnationi, seu familiæ reliquisse is dicitur, qui vni de familia, seu agnatione, etiam remotioti, reliquit, ibid.n.21. 242

De agnatione, & familia Testatoris dicuntur omnes ipsius descendentes, tam ex linea effectiua, quam contentiua, etiam vltra decimum gradum, ibid.n.23. 243

Et admittuntur ad fideicommissum perpetuum, & pro conseruatione agnationis ordinatum, num.24. 243

Agnationis conseruandæ fauore censetur instituisse quis hæredes filios fratris, ibid.n.26. 243

Agnationis seu familiæ conseruationem respicit onus à Testatore hæredibus iniunctum assumendi cognomen, & insignia familiæ, ibid. num.29. 243

Agnationis consernandæ causa est pia, & laudabilis, & remouet omnem læsionis suspicionem, ibid.n.30. 243

Agnatus.

Agnati acquirentis, & primi inuestiti, qui lapso tempore, renouationem ex æquitate prætendũt, nullum ius quæsitum habent in re, sed tantum in spe, quod ad effectum inficiendi alienationem Emphyteusis alias validè factam, non censetur considerabile, d.38.n.18. *Meltio.* 101

Alienatio. Alienare.

Alienationi, seu venditioni fundi hypothecati consensus præstitus, non præiudicat respectu actionis super pretio competentis, decis.3.n.2. *Royas*, declaratur, n.3. 6

Alienationi bonorum communis debitoris consensus præstitus ad fauorem aliorum creditorum, non operatur nisi remissionem iuris tunc temporis competentis, & exercibilis, ib.n.24.8. Ampliatur, n.25. 8

Alienatio seu venditio, probat dominium in venditore, seu alienante: & procedit in quolibet contractu,

Index Rerum

contractu,in quo bona accipiuntur ab alio,d.4. num.7. *Meltio.* 10

Fideicommissarius,qui vult donationem,seu alienationem ex causa dotis infringere allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis:illorum existentiam,in qua se fundat probare debet. Et eo magis quando pro negatiua concurrit aliqua præsumptio , vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper: & simili,d.16.n.20.& 21. *Bicchio.* 31

Impositio Census est species alienationis , ibid. num,22. ibid.

Alienatio bonorum fideicommissi , tenet solum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi, ibid.n.30. 32

Alienatio facta per Emphyteutam non pura , sed conditionalis , & sic suspensa sub expresso pacto,seu reseruatione consensus superinde obtinendi in tempus illius præstandi à directo Domino;ad nullam dirigitur caducitatem ipso non interueniente, sed contractus soluitur , vel pro non facto habetur , d.36.n.11.*Corrado.* 98

Alienationis probatio non deducitur ex Instrumento non effectuato , cum nullius sit ad hunc effectum considerationis, perinde ac si celebratum non fuisset,d.41.n.9.*Corrado.* 104

Alienatio non est imputanda Emphyteutæ,qui requisierit Dominum directum de suo consensu, & negatum fuerit, d.51.n.23.*Corrado.* 136

Alienatio facta cum huiusmodi clausula reseruationis non est perfecta, sed conditionalis, & remanet in suo penso, ac habeatur, pro non facta donec huiusmodi consensus interuenerit , ibid. n.25. 136

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ , & aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum, d.55.n.15.*Corrado.* 148

Alienationis prohibitio realis , & verbis ampliatiuis in particulari oratione principaliter ordinata continet absolutum , atque perpetuum fideicommissum inter illos quorum fauore facta censetur,vt eadem bona inter eos perpetuò conseruentur,ibid.n.16. 148

Vocatus in fideicõmisso non solùm in casu mortis , verum etiam in casu alienationis statim post alienationem sequutam potest agere ad vindicanda bona aliena non expectata morte alienantium, ibid.n.25. 150

Etiam si alij extarent prouocati capaces qui tamen non agerent,nec velle agere declararent pro illorum reuocatione, ibid.n.26. 150

Detractiones ex fideicommisso legitimæ,per alienationes sequutas censentur factæ,& in suppellectilibus , mercibus, ac aliis hæreditariis affectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non constito censentur consumptæ. Horum valoris liquidatio per sententias conformes, ac in iudicatum transactas cũ legitimis contradictoribus scientibus etiam hac intimatis interesse habentibus latas donec aliud appareat, n.27.& 28.ib.150.& 151.

Alienatio titulo oneroso facta , videlicet quod alia bona debitoris non adsint , quoad fraudem requiritur ipse fraudis euentus,d.71.n.25.*Bicchio.* 185

In Alienatione rei facta lite pendente , fraudis euentus dicitur adesse si alia extent bona apud alienantem , dum lis erat super quantitate quæ ex aliis bonis debitoris possit recuperari,sed super re ipsa alienata consequenda, ibid.n.26.ratio assignatur,n.27.

Modus certus præscriptus à Testatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo concessa, est omnino seruandus ; alias venditio est nulla, d.76.n.7.*Ottobono.* 196

Alienatio quinimò quando facta à defuncto est nulla , potest etiam circumscripto Inuentarij beneficio illam impugnare, ac retractare , ibid. num.10. 196

Alienationis prohibitio in Emphyteusi expressa exerceat vim præcedentis clausulæ *ad habenã*, adeò vt tribuere solum possit facultatẽ alienandi inter illos de linea comprehensos in inuestitura, secus in extraneos, d.78.n.13.*Cerro.* 200

Alienationis prohibitiones maturo consilio in inuestituris appositæ , plus attendi debent , quam clausulæ generales , vt plurimum per Notarios apponi solitæ, ibid.n.14. 200

Alienationis prohibitio repugnat naturæ clausulæ,*ad habendum*,ibid.n.15. 200

Alienandi facultatem tribuit clausula , *ad habendum*, vbi nihil aliud restitit, ibid.n.16. 200

Prohibitio alienandi concepta cum duabus negatiuis, puta, non possit alienari nisi cum consensu,in affirmatiuam resoluitur, & importat positiuam licentiam alienandi, ibid.n.17. 200

Clausulæ generales Inuestituræ,alias quæ cõprehendere extraneos, stante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum restringuntur ad hæredes sanguinis,ib.n.19. 200

Manus mortua ad effectum incapacitatis Emphyteusis alienari prohibitæ dicitur etiam vniuersitas Ecclesiastica,& laicalis, quæ nunquam moritur, ibid n.28. 200

Alienationis prohibitio rei Emphiteuticæ in concessione apposita eneruat vires præcedentium clausularum, d.79.n.5.*Cerro.* 201

Prohibitio contrahentium explicita , ne bona Emphyteutica Ecclesiastica relinquantur , & deueniant ad aliam Ecclesiam in secta legali prohibitione per relationem ad antiquas inuestituras interdicit omnem,& quamcumque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio,itavt nullo vnquam tempore & ad nullum effectum illa à Monasterio possint acquiri,& apud ipsum retineri, ibid.n.11. 202

Nec minus ad effectum vendendi personæ habili,& æstimationem consequendi, cum huiusmodi pactum , & contrahentium prohibitio resistat principio acquisitionis,ib.n.12. 201

Alienationis prohibitio in emphyteusi Ecclesiastica omnem casum comprehendit etiam hæreditariæ institutionis alteriusque vltimæ voluntatis, ibid.n.13. 201

Alienatio debitoris non potest facere conditionem creditoris deteriorem, ibid.n.4. 201

Alienatio habet suam causam annexam videlicet hypothecam anteriorem. & sic habilitatem extremi, d.99.n.8.*Decano.* 236

Hypotheca conditionalis conditione cansali, vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non sit purificata ante alienationem , ibid.n.16. 238

Eoque minus cum obiectæ detractiones , alienationes , ac alia pro exceptione deducta longiorem discussionem exposcunt , quàm subiectæ materiæ postulat ratio,d.59.n.18.*Corrado.* 156

Notabilium.

Alienabile quod est, & post remissibile, est etiam præscripibile, d. 108. n. 12. *Bicchio.* 256
Alienare dicitur, qui patitur rem præscribi, ibid.
ibid. n. 13.
Alienari non potest fundus dotalis, nec præscribi ex negligentia Viri, ibid.
Alienari tamen potest, & præscribi debitum dotis, dum maritus potest debitorem liberare, ibid.
ibid. n. 16.
Alienans dolosè rem fideicommisso subiectam, fideicommissum illud reintegrare debet, & pro hoc habet honoratus in onerati alienantis bonis hypothecam, d. 110. n. 10. 260
Et competit non à die alienationis, sed à die susceptæ administrationis. ibid.
Alienasse dicitur dolosè cum scientiam fideicommissi habuit. ibid.
Vel si alienando potuit cogitare, se non futurum soluendo, ibid. n. 15. ibid.
Alienatio, seu datio insolutum facta lite pendente impugnari potest, tanquam affecta vitio litigiosi, quod tamen limitatur, d. 143. n. 3. *Verospio.* 308
Alienatio quando est necessaria, non requiritur aliqua solemnitas, d. 150. n. 17. *Melio.* 321
Alienatio, & venditio quid comprehendat, d. 146. n. 7. *Cerro.* 313
Alienatio etiam latissimè, sumpto vocabulo, hypothecam etiam comprehendit, d. 26. n. 6. ibid.
Alienatio rei Emphyteuticæ facta ex causa necessaria, qualis est assignatio dotis non requirit consensum Domini directi, nec illi soluitur laudemium, ibid. n. 11. ibid.

Alimenta. Alimentarius.

Alimenta præstita à viro vxori, non solum ad maritalem affectionem sed etiam ad conuentæ, & solutæ dotis quantitatem referri possunt, & debent, d. 23. n. 9. *Corrado.* 50
Alimenta potius, quam plenum vsumfructum præsumitur legatum Matri in Testamento, vbi filius est Patris hæres vniuersalis institutus, quando verba *saluis prædictis*, in tali testamento fuerint apposita, d. 24. n. 13. *Corrado.* 55
Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præstatione, alimentorum educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud vicinos, &c. & quid non solum contra parentes, in tractantes, & denominantes, sed etiam contra tertium, præsertim aliis concurrentibus, d. 83. n. 4. *Cerro.* 207
Licèt vnus ad totam summam condemnare, ne alimentarius ob minutam exactionem damnum patiatur, d. 355. n. 7. *Bicchio.* 330
Alimentarius ne ob non facilem exactionem totius summæ necessaria suæ sustentationi, fama pareat, & plures sunt obligati, quid sit faciendum, ibid. n. 8. *Bicchio.* ibid.

Allegatio.

Allegatio erroris proprij, quod opinatus fuerit contraxisse consentiente, aut ratificante Patre, allegari potest per filiumfamilias ad excludendum reuelantiam agnitionis debiti, defuncto patre facti, d. 176. n. 13. *Royas.* 356

Amissio.

Amissæ scripturæ beneficio ad hoc vt quis possit gaudere, debet ante omnia probare illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptum, vt si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; Deinde verò casu amissam fuisse, d. 17. n. 4. *Corrado.* 33
Amissio scripturæ non præsumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse probatur casus, quo perierint eius scripturæ, & ideò sic allegata, non potest dici iustificata, ibid. n. 14. 34
Amissio instrumenti non probatur, si simpliciter testes deponant se illud vidisse; Sed necesse est probare amissionem originalis: & quod illi Testes sint valdè periti, qui litteras illius notarij cognoscant, ibid. n. 15. 34
Amissum dici non debet illud, quod peti, ac recuperari potest, ibid. n. 11. 34
Amissio scripturæ ex quo datur iustificata, d. 142. n. 9. *Bichio.* 306

Anima.

Legatum etsi oretenus dispositum, satis probatur absque scriptura, & testium dispositione, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum vt à successoribus debeatur, & executioni mandetur. Eoque magis cum huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, & præseferat, non solum suffragium animæ legantis, qui legauit ea lege, vt sacrificia diuina celebrentur, verum etiam exonerationem conscientiæ ipsius hæredis, qui diutius defecit, atque distulit adimplere, d. 20. n. 1. & 2. *Corrado.* 40
Animæ salutis fauore actus etiam alias de rigore Iuris imperfectus sustineri debet omni meliori, & efficaciori modo, quod conceditur fauore Religionis insitæ iuramento pariter concedi debet fauore animæ pro cuius salute, conscientiæque exoneratione iuramentum ipsum relaxari, & moderari solet, ibid. n. 11. & 12. 41
Opinio, per quam consulitur saluti animæ tanquam tutior, semper est amplectenda reiectis iuris apicibus, ibid. n. 15. 42

Animus.

Animus requiritur ad acquirendam possessionem, d. 49. n. 22. *Royas.* 129

Annus.

Minor 25. annis ex Statut. Bon. non potest se obligare sine solemnitatibus ab eadem requisitis, d. 98. n. 11. *Verospio.* 235
Annorum triginta spatio fatalia appellationis intercerunt, & restitutionis in integrum, & propterea exequi debet sententia, dec. 54. num. 3. 4. *Corrado.* 143

Anterior.

Anterior hypotheca licet generalis præfertur specialiter posteriori, d. 99. n. 5. *Decano.* 236
Alienatio habet suam causam annexam, videlicet hypothecam Anteriorem, & sic habilitatem decimandi, ibid. n. 8. 236

Anterioritas.

Anterioribus creditoribus, qui habent expressam hypothecam, sed posteriorem in bonis quæsitis à debitore post dotis hypothecam, præfertur illa ipsius dotis expressa, dec. 110. num. 7. 259

Stante

Index Rerum

Stante anterioritate, & posterioritate, in quem casum, quis se obliganit, ipsa obligatio demandatur executioni, præcipuè si in instrumentis productis obligatio Cameralis reperitur, ib. d.112. n.3. 263

Annulus.

Anuli pretiosi legatum ob memoriæ conseruationem, cæteris iunctis, ex eodem Testamento coniugis morientis in surgentibus adminiculis; est præstantior probatio amoris, quàm sit quælibet contraria ex testibus elicita odij, ac discordiæ, qui essent inter coniuges, d.46.n.31. *Corrado.* 123

Apocha.

Ad Apocham infirmandam, præsumptio *legis Scripturas, C. qui pot. in pign. hab.* ex pluribus colligitur, d.5.n.9. *Decano.* 12

Apocha mutui simulata, nullam meretur executionem, licet sit obligatione Camerali munita, d.8.n.1. *Otthobono.* 16

Apocha, quam præcessit cõtractus nullus, & inefficax causam simulandi satis præfefert, ib.n.3. 16

Apocham, vel scripturam subscribens approbat omnia in ipsis contenta, d.103.n.4. *Celso.* 248

Apocha priuata carens requisitis, *l. scripturas, C. qui potiores in pignore habeantur*, non probat, d.112. n.5. *Celso.* 263

Apocha trino teste munita, probat creditum, ac instrumentum, d.113.n.5. 264

Apocha subscripta plenè probat contra subscribentem, d.174.n.2. *Royas.* 353

Apocha si quis vti intendit ad sui fauorem, debet etiam stare ei, in eis, quæ sunt contra se, d.157. n.4. *Panzirolo.* 332

Apocha simulata nullam meretur executionem, d.176.n.17. *Royas.* 356

Appellatio. Appellans.

Appellationis causa per biennium non prosequuta, efficitur deserta, nisi prorogata sint fatalia: & sententia in rem iudicatam transit, perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, d.32.n.1. *Cerro.* 87

Appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima, prohibet Statutum Eugubinum, ibid.n.2. 88

Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur, ibid.n.7. p.88.

Appellationis delatio simplex, afficit vt Iudex, à quo non possit amplius in ea causa se ingerere, ibid.n.10. 88

Non autem vt causam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis, ib.n.11. 88

Appellatio, quatenus causæ non comperat responsio de Apostolis reuerentialibus in forma, continet etiam refutatorios, ibid.n.12. 88

Per appellationem causa non mutatur, sed continuatur, d.53.n.3. *Arguelles.* 139

Per appellationem extinguitur iudicatum, vel suspenditur, ibid.n.5. 139

Et appellans reponitur in eo statu, quo erat tempore litis contestatæ, n.6. Nullumque potest effectum producere, n.7. nec propter eam fructuum restitutio impeditur, n.8. 139

Appellationem suspensiuam, Ægidiana constitutio reiiciens locum sibi vendicat, quotiescumque sententia lata in iudicio possessorio est valida, d.47.n.2. *Royas.* 124

Appellationis fatalia intereunt spatio triginta annorum: & restitutionis in integrum; & propterea exequi debet sententia, d.54.n.2.3.& 4. *Corrado.* 143

Ægidiana constitutio exclusiua appellationis in iudiciis omnino summariis, non habet locum atenta iniustitia sententiæ, d.58.num.1. *Verospio.* p.155.

Statutum, quod prohibet vlteriorem, quam vnicam appellationem operatur, vt duæ sententiæ habeant vim trium, & constituerint, rem iudicatam executione demandandam, d.75. n.4. *Cerro.* 193

Sententia lata in Curia in gradu appellationis interpositæ à Priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione Statuti loci; quod proinde seruari debet etiam in Curia, ibid.n.6. 193

Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur, ibid.n.7. 193.

Appellationis simplex delatio, afficit quidem, vt Iudex, à quo non possit amplius se in ea causa ingerere, non autem vt causam inappellabilem reddat appellabilem in præiudicium partis, ibid. num.10. 194

Appellatio, licet infra legitima tempora interposita, cùm non fuerit infra biennium prosequuta, non impedit rem iudicatam, d.84.n.1. *Royas.* 209

Appellans, si causam non prosequatur videtur ab appellatione recedere, & facto proprio sententiam confirmare, ac proinde illa exequi debet, d.86.n.2. 211. *Meltio*, vbi ampliatur.

Causa efficitur deserta, si appellatio interposita non fuerit intra tempus debitum prosequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde est res iudicata, ac si non fuisset interposita appellatio, ibid.n 1. 211

Appellatio admittitur ad vtrumque effectum in litteris Cambij, etsi manu regia possit A.C. procedere vigore suarum facultatum, d.104.n.10. *Bichio.* 249

Non appellare, & appellationem non prosequi, paria sunt, d.113.n.2. *Celso.* 264

Appellans si non redit pro Apostolis intra terminum iuris, censetur appellationi renunciare, & sententia transit in iudicatum, d.168.n.1. *Royas.* 346

Appellatio interposita post terminum decem dierum, dicitur deserta, & inducitur res iudicata, d.184.n.2. *Royas.* 363

Approbatio.

Approbatio calculi inducitur per solutionem fructuum post deliberationem decursorum in subiecta materia, super quo fundatur, dec.77.n.9. *Otthobono.* 197

Et ipsius deliberationis, maximè quando pars soluens notitiam ipsius habuit.

Approbantur omnia in scriptura contenta per subscriptionem eiusdem scripturæ, d.103. num.4. *Celso.* 248

Approbatis litteris *d'Auiso*, & confessis, stante earum effectuatione, datur earum executio, ac si essent litteræ Cambij, d.104.n.17. *Bichio.* 249

Approbat hæres totaliter factum defuncti, per additionem hæreditatis simpliciter, d.110. num.5. *Cerro.* 259

Approbasse censetur contenta in litteris missiuis ille, qui illas ad se missas acceptat simpliciter, & sine

Notabilium.

ſine contradictione, d.120.n.2.*Veroſpio.* 273

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu in ſtatuto, ſub verbis præſertim negatiuis concepto, ſtrictè recipitur, & ad limites diſpoſitionis in ſenſu directo ſancitæ, d.98.n.13.*Veroſpio.* 235

Articulus.

Articuli regulariter in Curia admitti ſolent, etiam parte opponente, cum Clauſulis præſeruatiuis, quoquo modo ad cauſam conferant; dummodo non ſint omnino irreleuantes, vel aliter ſuſpecti, d.26.n.1.& n.2.*Corrado.* 63

Articulus Inſtrumento publico aduerſatiuus ſuſpectus admodum redditur, proindeque iure merito eſt reiiciendus, ibid.n.10. 66

Sententia non poteſt tranſire in iudicatum contra non citatos, & ſuper Articulo iudicato intereſſe non habentes, nec illis vllum poteſt inferre præiudicium, d.54.n.8. *Corrado.* 143

Aſſecuratio.

Fructus dotales debentur pro tempore, quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis, contra virum, ſeu eius creditores durauit, dec.6. n.1. *Decano.* 11

Aſſecurationis contractus requirit iuſtam compenſationem periculi ſuſcepti, dimittendo ſaltem aſſecuranti certam partem lucri ex pecuniis percipiendam, d.101.n.3.*Bichio.* 245

Aſſertio.

Aſſertio facta in Inuentario hæreditatis, probationem, niſi aliunde iuſtificetur, non concludit, d.50.n.21.*Cerro.* 131

Aſſignatio.

Aſſignatio Crediti declarandi, ſe habet indeterminatè ad hanc, vel illam declarationem, d.12. n.3.*Cerro.* 21

Aſſignatio rei cum declaratione facienda, transfert dominium temporaneum, & reuocabile, ibid.n.5. 21

Aſſociatio.

In Iudicio poſſeſſorio Aſſociationis, ad bona emphyteutica ratione caducitatis per emphyteutam incurſæ quæ probari requirantur, dec.13. n.14. *Corrado.* 27

In Iudicio Aſſociationis ſententia ex nouis probationibus poteſt iuſtificari quando agitur de illius confirmatione, ibid.n.18.vbi vide n.ſeqq.

Mandatum de aſſociando in bonis emphyteuſis, quod à Iudice petitur extra Iudicium ad euitandas rixas, & ſcandala, nec citationem partis, nec cauſæ cognitionem requirit, ibidem num.21.

Aſſociatio petita ratione ciuilis poſſeſſionis, non datur conſtitutario, qui patiendo ab alio rem naturaliter poſſideri, amiſit ciuilem poſſeſſionem, d.43.n.8. *Ghiſſlerio.*p.116. petita verò vigore facultatis capiendi poſſeſſionem propria authoritate datur, quia hæc eſt poſſibilis, cum poſſeſſione alterius, ibid n.9.& 12. Quinimo alium poſſidere ſupponit, n.10.

Aſſociatio, quæ fundatur in facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, non amittitur ex ſola patientia, & negligentia modici temporis, ſed præſcriptione triginta annorum. Et non perit niſi quoad effectum retinendæ tantum, ſecus quoad alios, n.13.

Aſſociatio petita, per exceptionem nullitatis ſu-

per articulo Iuris controuerſo, vt per opinionum diſcrepantiam non poteſt retardari, ibid, num.25. 117

Attentatum.

Attentata petuntur reuocari via priuilegiata, d.37. num.9.*Decano.* 101

Veniens autem ex alia via, neglecta via attentatorum, non gaudet illius priuilegio, n.8.

Attentatorum purgationis prætextus quoad expenſas damna, &c. quæ ſunt purgando, non poteſt retardare proceſſum negotio principali, quando de illis non conſtat ſaltem in genere, & attentans poteſt ſupplere mediante depoſito vnius Iulij cum obligatione ſoluendi reſiduum facta liquidatione, ibid.n.5. 37

Atteſtatio.

Conſignatio rei continetur, ex fide mediatoris, iuncta atteſtatione alterius, dec.74. n.7. *Veroſpio.* 191

Stylus fori in ordinariis probatur ex atteſtationibus Notariorum, & Cauſidicorum loci, licet extraiudicialibus, d.78.n.4.*Cerro.* 199

Auctoritas.

Auctoritate propria capiendi poſſeſſionem fundi cenſualis licentia explicita continetur in ventre Inſtrumenti, in quo appoſita eſt clauſula *dans, & concedens*, &c. d.16.n.6.*Bichio*, p.30. Et hæc ſola facultas in omni contractu ſufficit pro obtinenda aſſociatione, ibid.n.7. 30

Poſſeſſio Iudicis auctoritate adempta iuſtam præbet manumiſſionis cauſam, d.59.n.1. 156

Augmentum.

Augmentum dotis, Iure permiſſum eſt etiam conſtante matrimonio, d.22.n.23.*Corrado.* 47

Augmentum dotis explicitè factum iuxta formam in legibus de hoc diſponentibus conſtitutam permiſſum eſt: ſecus ſi animo donandi ſimulata dotis receptione fingeretur, ibid.n.4.& 25. 47

Mandans inſtitui hæredem pro Augmento decoris familiæ, dat facultatem diſponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia, deciſ.100.n.21.*Cerro.* 242

Auiſo.

Litteræ *d' Auiſo*, non habent viam executiuam, d.104.n.8.*Bichio.* 249

Litteræ *d' Auiſo*, non ſubſunt facultatibus A.C. vt nec alia mandata de ſoluendo, ibid.n.9. ibid.

Litteræ *d' Auiſo*, concurrentibus effectuatione, partis aduerſæ approbatione, & cõfeſſione, executionem merentur, non ſecus, ac litteræ Cambij, ibid.

Auocatio.

Auocatio bonorum, nulla excuſſione hæreditatis facta, fauore dotis valet, d.14.n.14.*Terracinen.* 27

Creditor ex cauſa onerоſa, poteſt auocare à poſteriore ex cauſa lucratiua, etiam pecunias bona fide conſumptas, ibid.n.15. 27

Author.

contra Authorem lis introducta tranſit etiam in illius ſucceſſorem, qui eadem perſona reputatur, ac eodem iure defenſionis vtitur, d.76.n.6. *Oithobono.* 196

Auus.

poſt Aui obitum longè nati non illi ſuccedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuperexiſtentis, dec.100.n.25. *Cerro.* 243

Index Rerum

B

Benefactor.

BEnefactoris insignia seu alterius, exculpta in fabrica Ecclesiæ à Regularibus, vel aliis Ecclesiasticis constructa, non faciunt, quin ad ipsosmet adhuc pertineant, decis. 18. num. 11. *Albergato.* 36

Beneficiatus.

Beneficiatus habens administrationem in vita, æquiparatur vsufructuario, decis. 85. num. 5. *Celso.* 210

Beneficium.

Hæres absque beneficio Inuentarij, tenetur satisfacere etiam de proprio, creditoribus hæreditariis; licet aliud sit quoad fideicommissarios vniuersales, d. 17. n. 1. *Corrado.* 33

Beneficio scripturæ amissæ ad hoc vt quis posset gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma ac tenore conceptam, vt, si res aliter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; deinde verò casu amissam fuisse, ibid. n. 4. 33

Dispositio Iuris Canonici, quod hæres etiam cessante beneficio Inuentarij non teneatur de proprio: non habet locum in foro iudiciali vbi contrarium est verius, atque receptius, ibid. n. 20. 20

Beneplacitum.

Clausulæ, in emphyteusi Ecclesiastica, non impetrato beneplacito Apostolico, non possunt extendere concessionem, vltra personas expressas, d. 79. n. 3. *Cerro.* 201

Beneplacitum Apostolicum, aliæque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos, non præsumuntur ex cursu temporis, nisi simul concurrat obseruantia, ibid. num. 4. 201

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis, non potest dici finita per existentiam in Religione vltimi ex ipsa, dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes Monasterium, ibid. n. 7. Declaratur, n. 8. procedit in emphyteusi priuatorum, vel in emphyteusi Ecclesiastica concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis, secùs verò in emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in quas deficiunt solemnitates requisitæ, & Beneplacitum Apostolicum, ibid. n. 9. 201

Bona.

Regula, quæ assistit fideicommissario, quod bona fideicommissi non possint creditoribus hypothecari, vel ab illis capi, ita vt dicenti se esse in casu limitationis, fundamentum hæc exceptionis probare incumbat, non habet locum in creditore ex causa dotis, negante adesse bona libera, cum imò sufficiat ei simpliciter allegare, ex quo pluralitas de iure non præsumitur, dec. 16. n. 19. *Bicchio.* 31.

Fideicommissarius, qui vult dotationem, seu alienationem ex causa dotis infringere, allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis, illorum existentiam, in qua se fundat, probare debet, ib. n. 20. ampliatur, num. 21. 31

Alienatio bonorum fideicommissi, tenet solum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi, ibid. n. 30. 32

Immissio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommisso subiecta semper datur, vbi exceptio fideicommissi non est omnino clara, ibid. n. 31. 32

Bonorum alicuius existentia non præsumitur vbi, facta discussione fuit relatum ab executore deputato, & per diligentias non fuisse adinuenta, d. 18. n. 12. *Albergato.* 36

in Bonorum hæreditariorum excussione necessaria est citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum Iudicis decreto, excussionem esse legitimè factam declarantis, ibid. n. 14. 37

Hæres non potest ex aliquo suo actu præiudicare legatario in Iuribus *illi* competentibus, tàm in bonis legatis, quàm etiam ipsius hæredis, d. 20. n. 12. *Corrado.* 41

Bona hæreditaria, statim post hæreditatis acceptationem, cadunt sub hypotheca ad fauorem creditori hæredis, d. 34. n. 6. *Cerro.* 91

Bona emphyteutica ex pacto, & prouidentia, sunt alienabilia, d. 35. n. 2. *Peutingero.* 94

Bona emphyteutica, etiam ex pacto, & prouidentia possunt alienari à primo acquirente, ibid. num. 7.

Filij, & alij inuestiti in causa onerosa, dicuntur habere bona illi à primo acquirente, sed in causa lucratiua, illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim concedentis, & ex propria persona, tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, ibidem, num. 11. pag. 94. Et hoc secundo casu, bona filius aliunde habet, quam à Patre, n. 12. Vnde sicut Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non potest ita, neque pariter ad eius præiudicium de eiusmodi emphyteusi disponere valet, præsertim sine consensu Domini directi, ibid. n. 13. 94

Bona Ecclesiæ semper conceduntur ad meliorandum, ibid. n. 15.

Bonorum emphyteuticorum alienatio valet, quando de præiudicio solius Domini directi agitur, ibid. n. 17. 94

Domini concedentis emphyteusim non interest quòd bona citius ad remotiorem transeunt, ad quem alias quandocunque sunt transitura, & ab initio erat notus concedenti, ac secundum eius voluntatem succedit, ibid. num. 18. 94

Bona emphyteutica dotis priuilegio alienari possunt, talique modo alienata, mortua muliere transferuntur ad hæredes, ibid. n. 21. 95

Bona reuertuntur ad comprehensos in Inuestitura, mortuo alienante ex causa dotis, ibidem num. 24. 95

Statutum Vrbis *cap. 22. lib. 1.* disponens, bona emphyteutica dari posse in dotem, cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ, talia bona non comprehendit, ibid. n. 26. pag. 95. Et talia statuta quamuis auctoritate Apostolica condita, non comprehendunt bona Ecclesiæ, nisi fuerint saltem ibi implicita, & sub vniuersalitate verborum specificata, ibidem num. 27. 95

Bona Ecclesiasticorum præsumuntur acquisita ex redditibus Ecclesiæ; & ideo cadunt sub spolio, d. 39. n. 3. & 14. *Royas.* 104. & 105

Notabilium.

Bona donata reuocabiliter cadunt sub spolio in quibus terminis intelligatur, ibid.n.14. 105

In bonis filij prædefuncti, Matri legitimæ supplementum debetur, siue cum Testamento, siue ab intestato, ibid.num.14. pag.105. distinguitur ex mente Menoch. cons.327.n.12.105. inter bona paterna, & alia: vbi videatur distinctio, n.15. 105

Ex bonis filij profectitiis morientis, mater binuba non capit, nisi quod si filius relinquit, quia censetur agnita, seu instituta, vt quilibet extraneus, & hoc ob iniuriam filio illatam, ob quam excluditur à plena successione intestati, d.42.n.42. p.114. quæ iniuriæ ratio non habetur in bonis aliunde quæsitis, in quibus potest pleno iure ab intestato succedere, ibid. n.43.*Corrado.* 113

Bonorum liberorum existentia pro satisfactione dotis sufficientium ad effectum excludendi remedium Auth. resque C. communia de legat. debet ab allegante tanquam fundamentum suæ intentionis probari. Et quod talia essent bona de tempore restitutionis dotis, vt ex illis sine lite, & controuersia, dos debita cum effectu posset restitui, d.43. n.33.& 34. *Ghisilerio.* 117

In bonis hæreditariis immissio debetur hæredi scripto iuxta dispositionem *legis fin. Cod. de edict. diu. Adr.toll.* decis.47. num.1. *Royas.* 124

Bona dotalia vxoris à Patre retenta vsque ad eius obitum censetur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filij, cui delata fuit, adiisse. Hæc conclusio procedere videtur in solis filiis infantibus, secus verò in maioribus infante, dec.50. n.19. limitatur, n.20.*Cerro.* 131

Ex bonis Emphyteuticis dotes possunt mulieribus constitui sine consensu Domini directi, etiam aliter ex pacto conuento ex speciali dispositione Statuti Vrbis lib.1.c.122. dec.51. n.18.*Corrado.* 135

Statutum Perusinum prædictum in §. item si aliquis receperit, vers.& intelligatur dos, &c. ponit casum dotem posse esse constitutam de bonis mulieris dotatæ, d.54.n.14.*Corrado.* 144

De bonis paternis filia dotari debet, & ex dispositione dicti Statuti in §. item si aliquis Pater, & ex dispositione Iuris communis, ibid. num.15.

In bonis Auiæ legitima debetur filiæ naturali Patre prædefuncto, quæ firmiter asseruit illum fuisse ipsa instante legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque dispositi, ibid.n.24. 145

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus bonis debitorum, d.55.n.15.*Corrado.* 149

Bona fideicommissi viuentibus naturaliter professis regulariter remanent penes Monasteria aliter capacia ea retinendi in communi, interea-que substituti non admittuntur, ibid. n.21. limitatur n.22. 150

Detractiones possunt eximere bona à fideicommisso, d.56.n.15.*Corrado.* 153

Bona fideicommisso possunt eximi mediante aliorum liberorum subrogatione concurrente Apostolica derogatione, ibid.n.16. 153

Bona fideicommisso particulari obnoxia debent contribuere ad solutionem legatorum ab eodem fideicommittente relictorum, dum patrimonij vires legatorum onera non sustinebunt, d.58.n.2. *Verospio.* 155

Prohibitio facta à Testatore de alienandis bonis, quæ fideicommisso suppositi non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem testamento, sed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam testator in suo patrimonio sperauerat, ibid. num.9. 156

Bonorum venditionem potest alter peragere si plures creditores fundum hypothecatum possideant alterove illis satisfactum, dec.77.n.15. *Otthobono.* 198

Bona emphyteutica Ecclesiastica in Ecclesiam vti manus mortuas deuenire non possunt, dec.78. n.23.& 24.*Cerro.* 200

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis non potest dici finita per existentiam religionis vltimæ ex ipsa cum saltem eius vita durante commoditas bonorum remaneat penes Monasterium, d.79.n.7.declaratur, n.8.*Cerro.* 201

Hoc enim casu etiamsi Monasterium esset capax bonorum in communi nihilominus bona in ea comprehensa ab ipso, nec prætendi, nec minus retineri possunt pro sola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibid.n.10. 201

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas inuestituras interdicit omnem, & quamcumque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa Monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri, d.79.n.11.ibid. 201

Interpellatio alteri facta, quam hæredi illius ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in mora, d.82.n.5.*Otthobono.* 207

Renunciatio facta per fœminas dotatas de omnibus bonis maternis, paternis, & fraternis, quæ quomodocumque, & qualitercumque tam ex testamento, quam ab intestato, ac alia quauis causa prætendere possit, clausulis amplissimis ac generalibus concepta resoluitur in pacto de non succedendo eisdem, in quorum hæreditate nullum ius ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat, decis.84.n.8.*Royas.* 209

Saluianum intrat vbi est clausula constituti cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, d.85. num.1. *Celso.* 210

Saluianum datur etiam contra tertium titulo possidentem, & etiam pro consequendis bonis donatis, ibid.n.3. 210

Clericus potest disponere de bonis patrimonialibus, & industrialibus, ibid.n.6. 210

Identitatis bonorum probatio est requisitum substantiale ad obtinendam omissionem vigore, *legis fin. C. de ed.diu.Adr.toll.* d.86.n.9, *Meltio.* 211

Index Rerum

Donatarius vniuersalis ad hoc vt teneatur seruare factum defuncti duo copulatiua requiruntur, nempe quod donatio sit vniuersalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuersalis, ibid.n.14. 211

Bona donata Nepoti ab Auo in causa matrimonij contrahendi nulla facta mentione filiorum eiusdem siue ex primis, siue ex secundis nuptiis, censentur etiam æqualiter acquisita pro omnibus filiis ex quocunque matrimonio procreandis concurrente æquali affectione, erga omnes tam Aui donantis, quam Patris donatarij, d.87. n.1. *Otthobono.* 214

Obligatio ad bona futura intelligitur sub conditione si acquirantur, dec.99.n.1. *Coccino.* 236

Bona conseruantur in primogenitis melius, quam inter plures ea distribuendo, d.100.n.19. *Cerro.* 242

Bona fides non iuris rigor spectandus est inter mercatores bonæ famæ, & existimationis, d.106 num.24. *Bicchio.* 253

Bona quando nulliter subhastantur, emens facit fructus suos, dum ei non fuit restitutum pretium decl. n.24. d.144.n.23. *Royas.* 309

Bona possessa à filio in loco, vbi pater eius possidebat, præsumuntur esse illa eadem quæ à patre possidebantur, d.145.n.2. *Cerro.* 311

Intellige dum non exhibetur alius titulus, nec apparet de acquisitionibus filij amplis, num.4. D. ibid. n.3. ibid.

Bona æstimantur ad rationem quinque pro centenario, d.124.n.4. *Carrillo.* 279

Bona super quibus elegit filius legitimam non continentur sub fideicommisso, d.127. num.3. *Ghisilerio.* 283

Quando restituuntur bona permutata rescissa permutatione, valor fructuum ad æqualitatem ex æquitate restituendus est, & compensandus, d.190.n.3. *Royas.* 368

Bona mulieris, præsumuntur esse mariti, ad hoc vt in dubio excludatur præsumptio turpis quæstus, d.158.n.3. *Verospio.* 334

Bona præsumuntur vxoris, & non viri, quando mulier præstitit consensum in alienatione eorum, ibid.n.9. ibid.

Bona Extradotalia vxorum, mariti de consuetudine solent administrare, vti procuratores, d.154. n.13. *Bichio.* 329

Breue.

Breue Pontificium habet vim legis, d.12.n.6. *Cerro.* 21

Breuitas.

Intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum, d.98.n.4. *Verospio.* 234

Bulla.

Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommissi, d.96.n.5. *Pentingero.* 233

C

Caducitas.

CAducitas, quæ præsumitur incursa ab inuestito scilicet eo viuente non declaratur post illius mortem per successorem declarari non potest, d.29.n.14. *Meltio.* 80

Caducitas nõ intrat in locatione, d.125.n.5. *Royas.* 280

Caducitatis locus esse solet ex alienationibus irrequisito Domino factis, & sine solutione laudemij, ibid.n.10. ibid.

Incursa caducitas non dicitur venditione facta rei emphyteuticæ, cum clausula, *saluo assensu & non alias*, quamuis ad traditionem fuerit deuentum, ibid.n.13. ibid.

Calculus. Calculator.

Calculus siuè Bilantium confusum continens partitas, quæ ex ipsa lectura dignoscuntur erroneæ nullius est releuantiæ pro redditione rationum, d.24.n.1. *Corrado.* 53

Calculus probat contra ipsum confitentem, & ab eo causam habentem, d.27.n.2.53.54. *Corrado.* 75.& 76

Calculus debet rectè, & ritè confici, quando in eo partitas distinctas iustificandas per iuramentum confitentis si modicæ sint, si verò magnæ arbitrio Iudicis, ibid.n.3. 69

Calculus debet continere partitas distinctas etiamsi omnia in eo posita connexa dici possint tanquam sub eadem administratione comprehensa, ibid n.4. 69

Calculus non debet continere genericas, confusas in verisimiles, & erroneas partitas alias rationes dicuntur in folle, ibid.n.5. 69

Calculus factus à Tutore vltra qualitatem, & conditionem Pupilli ex pendente, & formam sibi à Tutore præfixam transgrediente non attenditur, indeque dosi, & læsionis pupilli, & præsumptio resultat, ibid.n.15. 71

Calculus supra Statutum hæreditatis cum pactuum consensu præuia exactissima bonorum inquisitione Iudicis decreto, ac præsentia confectus eundem Statum hæreditatis comprobat, & omnino attenditur, bonorum alia in hæreditate non extare præter ea quæ ibi descripta sunt præsumitur, & contrarium asserenti incumbit probatio, decis.24.num.36. p.57. & decis.27. num.51. & 52. & n.55. *Corrado.* 75. & 76

Calculus probat contra producentem nec valet amplius impugnari, decis.44. n.3. *Otthobono.* 118

Calculus erroneus non habetur in consideratione, d.126.n.11. *Royas.* 282

Calculatoris relationi standum est, quando à Iudice ad id fuit deputatus, d.163.n.15. *Royas.* 341

Calculatoris relationi à Iudice electi nunc maximè est standum, si ab eâ partes non appellarunt, dec.ibid. 21

Calumnia.

Calumniosa protelatio causæ non præsumitur in Creditore petente remissoria, cum in eo cesset suspicio vt faciat ad effugiendam solutionem, d.2.n.10. *Royas.* 5

Per solius Calumniæ præsumptionem in Sacr. Trib. Rotæ remissoria non solet denegari in vlteriori Instantia, ib.n.11. 5

Cambium.

Cambia, vti damna, & interesse, possunt prætendi, ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum susceperit, illud non adimpleuit, nec minus docuit se fecisse debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent, d.4.n.4. *Meltio.* 10

per Cambiorum desitionem ex defectu implementi cambiare debentis, damna, & interesse passa, optimè Iustificantur & attestationibus Merca

Notabilium.

Mercatorum, non defeciſſe occaſiones cambiandi. Et liquidantur ex partitis, ac giratis cambiorum ſingularum feriarum, ibid.n.5. 10

Cambia iniuſtè ſoluta ſortem extenuant, d.7.n.2. 15

Decano.

In cambiorum materia, mercatorum atteſtationibus eſt defendendum, ibid.n.5. 15

Cambia non debentur, niſi ex pecunia numerata, & effectiua, quæ ſuper Cambiis negotiari poſſit, ibid.n.13. 15

Cambia exercere ſolitus creditor in ſtatu exigendi pecunias à ſuo debitore, qui ſit Mercator publicus in Nundinis quando non exegit illas penes eundem debitorem, concurrente aliqua conſenſus coniectura in Nundinis Cambiorum exercendas, dimittere cenſetur, ibid. num.14 p.15. Eoque maximè ſi debitor in Nundinis, Ære, vel Creditor, eam ſummam reperiri, ac paratam habere poteſt, ibid. n.15. 15

Cambia, non debentur vti Cambia, niſi quando de eorum realitate conſtat ex litteris, quæ vocantur expeditionis, ſiue, *dell'andata*, ad Nundinas tranſmiſſis, & ex aliis litteris, quæ nuncupantur, reditus dictæ Nundinis, ex quibus illorum Iuſtitia ſufficienter probatur, d.10. n.3. *Melſio.* 19

Cambia, quando non conſtat de iſtis ſubſtantialibus cambiorum, non debentur, & exacta, cedunt in extinctionem ſortis, ibid.n.4. 19

Cambia debentur vti damna, & intereſſe, ab eo, qui, cum Mandatum ad cambiandum ſuſceperit, non adimpleuit quod debuit pro inuenien-dis perſonis, quæ pecunias ad cambium reciperent, ibid.n.5. 19

Cambia, vti damna, & intereſſe, debentur ad illam rationem, ad quam demonſtratur aſcendiſſe giratas Cambiorum ſingularum feriarum temporis, quo Cambia petuntur, ibid n.6. 19

In litteris Cambij ſimplex ſubſcriptio denotat obligationem proprio nomine contractam, deciſ.98.n.7 *Veroſpio.* 19

In Cambiorum materia non ſtatur partis confeſſioni & ſolidationi inter eos factæ; ne ſub prætextu talis confeſſionis aperiatur via fraudibus, & illicitis vſuris, d.101.n.4.*Bicchio.* 245

Cambia probanda ſunt à creditoribus, qui ſunt actores, ibid.n.5. ibid.

Promittens negotiari pecunias ſuper cambiis, tenetur ad intereſſe, nec curatur an negotiatus fuerit, necne, d.101.n.7. 245

Dans pecuniam ad cambium, non tenetur probare illas fuiſſe ad cambium negotiatas, ibid. n.8. ibid.

Petens cambia, vti cambia, tenetur probare pecuniarum tranſmiſſionem ad nundinas; & cur, d.dec.101.n.10.*Bicchio.* ibid.

Petens cambia, vti damna, & intereſſe, illa obtinebit abſquequo probet eas pecunias fuiſſe per mandatarium ad cambium datas, ibid.num.12. ibid.

Mandatarius ad certam quantitatem, loco damnorum, & intereſſe, condemnati non poteſt, niſi mandans probet quantum poſt mandatum ſuſceptum fuerit ab aliis ex cambiis perceptum, ibid.n.14. ibid.

Cambia non ſunt vniformia, ſed reddunt modo plus, modo minus, imo quandocumque damnum afferunt, d. dec.17.*Bichio.* ibid.

Accipiens pecunias ad cambium, non debet ſubire omne damnum, & eas dans habere omne lucrum, ibid.n.28. 4

Eſt contra ius, vt dans ad cambium habeat caput ſaluum, & recipiens habeat caput fractum, ibid. n.23. 246

Cambium nuncupatum, *con la Ricorſa*, ceſſante facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requiſitis, eſt illicitum, d.104.n.11. 249

Cambia contracta ſolum ob moram ſolutionis, ſunt reprobata, d.dec.n.12. *Bichio.* ibid.

Cambia etiam regularia, pro ſecundis, & vlterioribus nundinis, ſunt reprobata, ibid.n.13. ibid.

Cambia tam nundinalia, quam irregularia ſeu intercalaria requirunt iuſtificationem, ibid.n.14. ibid.

Cambia *con la Ricorſa*, quomodo contrahantur, ibid.n.22. 250

Cambium, *con la Ricorſa*, qualiter verè dicatur, ibid.n.23.& 24. ibid.

Cambia noua, & negotia ſolent fieri in dies inter mercatores, quæ vti diſtincta particularem habent executionem, d.dec.n.27.*Bichio.* 250

Cambiorum ſolutio eſt probanda ab affirmante, non à negante ſolationem, ibid.

Cambij litteræ ſumma in mandato quomodo probetur, d.105.n.3. 251

In cambiis continuatis ex diſpoſitione Sacræ Congregationis à Sancta memor. Vrbano VIII. deputatæ, ſemper eſt in poteſtate debitoris, illorum ſortem reſtituere, d.106.n.3.*Bichio.* 252

Cambium dicitur reale, quando conſtat de tranſmiſſione litterarum ad ſingulas nundinas, ibid. num.4. ibid.

Cambij litteræ quod ſint tranſmiſſæ probatur ex litteris reditus, ibid.n.5. ibid.

De Cambij ſubſtantia non ſunt litteræ reditus, ſed eius realitas conſiſtit in litteris *d'Andata*, à legitimo Campſore verè, & realiter tranſmiſſis ad locum nundinarum, ibid.n.12.& 13.*Bichio.* 253

Cambium licitum, & capitale ſunt intereſſe recambiorum; dummodo tamen currant diſpaccia, ibid.n.25. ibid.

Facultas accipiendi pecunias ad cambium conditionaliter alicui data, vt ſuum operetur effectum quæ probari debeant, ibid.n.2. ibid.

Denuntiatio condictionis euentum, ſub qua fuerat conceſſa facultas accipiendi pecunias ad cambium probari debet maximè reſpectu fideiuſſoris, ibid.n.3. ibid.

Cambia vt licitè debeantur de realitate illorum cum effectu conſtare debet, per partitas nempe librorum, aut litteras nuncupatas, *de Spacci*, ibid.n.4. ibid.

Cambij contractus non poteſt dici impletus, ob non ſolutionem pecuniarum, d.147.n.24. *Veroſpio.* 318

Cambia, & recambia non debitori creditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet de antecedenti interpellatione, & ſubſequuta intimatione facta debitori, quod debitum eſſet ſub vſuris, d.167.*Royas.* 345

Cambia & recambia non debentur cruditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet realiter dictas pecunias fuiſſe acceptas in cauſam debiti, ibid.n.2. ibid.

In materia cambiorum plurimùm creditur mercatoribus, d.189.n.8. ibid.

Index Rerum

Cambiare.

Cambiandi & recambiandi facultas in certis casibus concessa, illis non euenientibus nihil operatur, d.138.n.1.*Carillo.* 302

Cameralis Obligatio.

Sub Obligatione Camerali promittens principaliter, & insolidam constituitur principalis debitor, d.108.n.6. *Bichio.* 256

Cameralis obligatio habet executionem paratam, & probatur executiuè procedi in vim illius. dec.109.n.1. *Celso.*257. & *Bicchio.* d.101.n.1. 262. & *Celso*, d.112. n.2.262. & *Celso*, d.114. num.3. 265

Cameralis Obligatio non læditur per clausulam, *Si quid exequendum*, stante validitate, & iustitia mandati, sed proceditur ad vlteriorem executionem, d.112.n.4.*Celso.* 263

Camerali Obligatione attenta, potest creditor agere contra debitorem sui debitoris, etiam non facta excussione, d.113.n.3. *Celso.* 264

Cameralis Obligationis executio non retardatur per exceptiones turbidas,d.114.n.16.*Celso.*266

Canon.

Canonum solutionis defectus per biennium continuum requiritur, ad effectum vt emphyteuta Ecclesiæ, ex eo capite expelli possit, d.51.n.15. *Corrado.* 135

Biennium huiusmodi suppleri non potest ex tempore decurso pendente lite,ibid.num.16. 135

Canones soluti à spoliatore, debent refici per spoliatum, d.72.n.15.*Otthobono.* 187

Capacitas.

Capacitas, & potestas, quam concedens habere opinatur,iuxta consuetudinem, & communem Intellectum, regulant voluntatem concedentis, d.95.n.16.*Meltio.* 230

Capacitas subiecti, & potentia concedentis, dant intelligentiam verbis concessionis,ib.n.21. 230

Capitale.

Capitalis periculum, seu riscum qui suscepit, intelligitur, promisisse respectu periculi amissionis ipsius capitalis, extra naturam negotij, dec. 101.n.2. *Bichio.* 245

Promissio de restituendo capitale non intelligitur de toto capitali, sed de eo quod superest, ibid. n.21. 246

Vt dans pecunias habeat capitale saluum, & damnum spectet ad recipientem, est omnino contra iustitiam & vsurarium, ibid n.27.& 28. ibid.

Capitale, & Cambium licitum, si tamen currant dispaccia, sunt interesse recambiorum, d.106. n.25.*Bicchio.* 255

Capitulum.

Si Capitula, in contrahentibus, discordent, ab instrumento potius standum capitulis quam instrumento, d.36.n.6. *Royas.* 299

Capitula contractuum fiunt à partibus,instrumenta vero à Notariis, ibid.n.7. ibid.

Capitulis quod potius sit standum, quam in instrumento, id intelligitur, quando statim fuit celebratus contractus,ibid.n.8. ibid.

Secus verò si post temporis interuallum,quia censetur recessum à Capitulis,& intrat præsumptio nouæ voluntatis,n.9.& 10.

A Capitulis, partes quando dicantur recessisse, datis notario, ibid.n.11. ibid.

Caput.

Tanquam Capita familiæ, considerantur omnes filij in pari gradu existentes, attenta agnationis conseruatione,d.100.n.5.*Cerro.* 240

Carcer. Carceratio.

In carcerem, quem posse detrudi, si statutum disponat etiam hæres detrudi potest, dec.73.n.18. *Arguelles.* 190

Carceratio iniusta dicitur, vbi iuris ordo seruatus non fuit, d.151.n.5.*Carrillo.* 321

Casus.

Dicenti se esse in casu limitationis ad regulam,quæ assistit fideicommissario, quod bona fideicommissi non possint creditoribus hypothecari,vel ab illis capi, fundamentum suæ exceptionis probare incumbit, d.16.n.19.*Bicchio.* 31

Casu omissam fuisse scripturam, postquam probauerit, illam in rerum natura extitisse, eaque forma ac tenore conceptam, vt, si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; probare debet, qui vult gaudere beneficio scripturæ amissæ, d.17.n.4.*Corrado.* 33

Amissio scripturæ non præsumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse probatur Casus, quo perierint eius scripturæ, & ideo sic allegata non potest dici iustificata,d.17.n.14. *Corrado.* 34

Prohibitio alienationis in emphyteusi Ecclesiastica omnem casum comprehendit,etiam hæreditariæ institutionis, alteriusque vltimæ voluntatis, d.79.n.13.*Cerro.* 201

Causa.

Causa de præterito non excusat ab administratione. Secus verò causa de nouo superueniente, d.1.n.9.*Otthobono.* 4

Causa legitima non dicitur Podagra, excusandi aliquem ab administratione, ibid.n.10. 4

Causa in transactione dignoscitur ex tenore litis expresso,etiam si in ea legentur Clausulæ vniuersales pro omni, & toto eo; & ex quacunque causa, d.3.n.20.*Bicchio.* 7

Descriptio pecuniarum ad fauorem eius qui non habet titulum,vel Causam habilem ad acquirendum, non transfert in ipsum recipientem dominium, sed resoluitur in simplicem traditionem, d.5.n.5. *Decano.* 21

Absque Causæ expressione pecuniæ solutæ præsumitur facta ex causa,quæ de proximo præcedit, ibid.n.6. 21

Ex Causa simulandi, conuincitur contractus simulatio, & concursu saltem duarum Coniecturarum, d.8.n.2. *Otthobono.* 16

Causa simulandi satis deducitur,quando Apocham mutui præcessit contractus nullus, & inefficax, ibid.n.3. 16

Causa solutionis colligi debet à verisimili mente soluentis, & recipientis, d.9.n.4.*Otthobono.* 17

ex Causa onerosa, Creditor in iudicio subsidiario, deficientibus aliis bonis, potest auocare bona à creditoribus posterioribus cum causa lucratiua, vt sibi fiat. Et Creditor ex Causa onerosa potest auocare à posteriore ex causa lucratiua, etiam pecunias bona fide consumptas, dec.19. n.13.& 15.*Terracinen.* 39

Obligatio Pupillorum ex contractu,quando non est noua, sed pronenit ex causa præcedentis obligationis, nullis indiget solemnitatibus, d.15.n.9. *Meltio.* 27

in Causa pensionis,quando primus conductor post pecuniarum solutionem à secundo conductore factam continuat retinere rem locatam, potest

Notabilium.

poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum, ibid.n.14. 27

Cauſæ lucratiuæ, & onerofe diſtinctio, non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, quando agitur de locis montium adhuc extantibus, d.18.n.8. *Albergaro.* 36

Cauſa onerofa non concurrit in vſufructuario, qui habet meram cauſam lucratiuam ex legato abſque vllo onere, ibid.n.9. 36

Fideicommiſſarius qui vult ex Cauſa dotis, donationem, ſeu alienationem refringere allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolui in bonis liberis illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet. Et eo magis, quando pro negatiua concurrit aliqua præſumptio, vt quando Pater puellæ doratæ erat pauper, & ſimilia, d.16.n.20.& 21. *Bichio.* 31

Cauſæ expreſſio in Inſtrumento cenſus præbet coniecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam, ibid.n.16. 31

In cauſam in Inſtrumento cenſus expreſſam, probatio verſionis pecuniarum reſultat ex contractus vicinitate cenſualis, & actus, de quo fuit cauſa expreſſa.

Ex cauſa onerofa, pecuniæ ſolutæ poſteriori creditori, poſſunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione teſtatur à pluribus, d.18 n.7. *Albergato.* 36

Cauſæ lucratiuæ & onerofæ diſtinctio non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, quando agitur de locis montium adhuc extantibus, ibid.n.8. 36

Cauſa onerofa non concurrit in vſufructuario, qui habet meram cauſam lucratiuam ex legato abſque vllo errore, ibid n.9. 36

Cauſa ſimulandi ſufficit, quod ſit probabilis, & ex coniecturis iuſtificetur, d.23 num.10. *Corrado.* 50

Cauſa ſimulationis quæ ſub honorificæ dotis velamine coniugij celat diſparitatem, vel donationis animum legibus communibus, ſeu municipalibus aduerſantem obducit non eliditur, ſi confeſſio dotis receptæ facta per virum emanauerit tempore non ſuſpecto, quo non erat alieno ære grauatus, d.23 n.12. *Corrado.* 50

Cauſa etiam remotiſſima comprehenditur, ſub verbis amplis vlterius per dictionem occaſionis in Inſtrumento appoſitam amplificatis, dec.25. n.7. *Corrado.* 60

Cauſa ſpecificata, & quietantia debitorum adhiberi debent in partitis ſolutionum ſimul iunctis notabilem ſummam continentibus, d.27. num.7. 70

Cauſa iuſta aliter credenda facit maximè, quod res inter alias acta illi, cuius intereſt non denunciata, non producitur, deciſ.30. num.20. *Ghiſilerio.*

Cauſa appellationis per biennium non proſequuta efficitur deſerta niſi prorogata ſint fatalia, & ſententia in rem iudicatam tranſit, perinde, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, d.32.n.1. *Cerro.* 82

Ex cauſa onerofa, non verò ex cauſa lucratiua primus acquirens, poteſt alienare emphyteuſim, d.35.n.10. *Peutingero.* 94

In cauſa onerofa filij & alij inueſtiti dicuntur habere bona illa primo acquirente, ſed in cauſa lucratiua illa recipiunt ex liberalitate emphyteuſim, & ex propria perſona tanquam ad illa vocati ſub nomine collectiuo filiorum, vel deſcendentium, ibid.n.11. 94

Ex cauſa lucratiua emphyteuſis eſt, cum annuus Canon eſt valde tenuis reſpectu valoris, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inueſtitura dederit, ibid.n.14. 94

Cauſa onerofa non reſultat in emphyteuſi ex quo acquirens promiſit bona meliorare, ibid.n.15. p.94. Et dum melioramenta non fuerunt promiſſa in quantitate notabili adeoque gratia cõcedentis præponderet, tanto magis dicuntur eſſe ex cauſa lucratiua conceſſa, ib.n.16. 94

Cauſæ citatio, & punitio, ac proinde iuſtificatio neceſſario debent præcedere indicis decretum in eo, quod petitur in forma iudicij, & quando poſſeſſor ſe opponit, & prætenſam caducitatem impugnat, d.36.n.22. *Corrado.* 99

Cauſa reſtitutionis in integrum infra quadriennium eſt terminanda deciſ.41, num.2. *Corrado.* 109

Cauſæ odij filiorum debent eſſe graues, quæ inducant matrem ad diſponendum in illorum præiudicium, alias ſic diſponens præſumitur extraneis artibus circumuenta, d.46.n.38. *Corrado.* 123

Cauſæ merita exceptio reſpiciens, & requirens altiorem indaginem, & reintegrationem aduerſus ſpolium retardare non poteſt, dec.48. n.13. *Otthobono.* 126

Error iuris præſumptus iuſtam errandi cauſam præbere potuit, & proinde actum in eo fundatum plus in opinione, quam in veritate conſiſtentem annullat, d.52.n.14.15. *Veroſpio.* 138

Cauſa per appellationem non mutatur, ſed continuatur, d.53.n.3. *Arguelles.* 139

Contradictor legitimus ille dicitur; ad quem cauſa ipſa eiuſque defenſio principaliter ſpectat, d.54.n.7. *Corrado.* 143

Clauſula, *ad habendum*, in contractu appoſita in ſtipulantem transferri dominium, dum pro ipſius tranſlatione habilis cauſa præceſſit, d.58. n.7. *Veroſpio.* 155

Appellationis ſimplex delatio afficit quidem, vt Iudex, à quo non poſſit amplius ſe in ea cauſa intromittere, non autem, vt cauſam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis, d.75.n.10. *Cerro.* 194

Appellatione deſerta ſufficit pro re iudicata cauſam ad partes remitti, & impedimenta remoueri, d.78.n.2. *Cerro.* 199

In Saluiano ceſſante immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti, illi qui poſſidebant ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolij, d.82.n.1. *Otthobono.* 205

Dum nulla cauſa impedimenti inter coniuges interceſſit legitimatio per ſubſequens matrimonium eſt habilitatus ad ſuccedendum proinde, ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet, d.83.n.16. *Cerro.* 208

Cauſa efficitur deſerta ſi appellatio interpoſita nõ fuerit intra tempus debitum proſequuta, & non obtenta fatalium prorogatione perinde eſt res iudicata, ac ſi non fuiſſet appellatio, d.86.n.1. *Meltio.* 211

Index Rerum

Appellans si causa non prosequatur videtur ab appellatione recedere, & facto proprio sententiam confirmare, ibid.n.1. 211

Nullitas possessionis impedit quin possit mutari causa possidendi, d.97.n.6.*Verospio.* 233

Alienatio habet suam causam annexam, vel hypothecariam anteriorem, ac sic habilitatem decimandi, d.99.n.8.*Coccino.* 236

In legatis, & donationibus causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur, ib.n.21. 238

Causa debet Iudici insinuari in renunciationibus, & liberè exprimi cum omnibus suis circunstantiis non sub inuolucro verborum, dec.100.n.9. *Cerro.* 241

Sufficit causam fuisse expressam ad effectum renunciationis nec est necessarium eius veritatem expendere, ibid.n.28.443. Et concursu omnium solemnitatum omnia præsumuntur vera, itavt dubitari non possit de sufficientia, & veritate causæ expressa, ibid.n.29. 243

Causa pro conseruatione agnationis est pia, & laudabilis, & remouet læsionis suspicionem, ibid. n.30. 245

Cessante causa occasionali administrationis præsumitur, d.1.n.7. *Otthobono.* 4

Causæ expressio in contractu socij, idem operatur, ac si sociali nomine fuisset initus, dec.102.n.5. *Celso.* 247

Ad causam expressam solutio referri debet, d.112. n.7. 263

Datum ob causam, causa secuta, cessat repetitio, d.114.n.7.*Celso.* 265

In causam debitam præsumitur facta solutio, si aliud non exprimatur, d.dec.114.n.12. 266

Ex eadem causa crediti debent peruenire bona debitoris, vt ipsa retineri possint pro ipso, d.116. n.5. *Breuilaqua.* 268

Contra causam habentes à diuidentibus, vt & contra ipsos diuidentes bene probat instrumentum diuisionis, d.117.n.10. *Celso.* 269

Si in causam aliquam fuit facta solutio, non potest deinde in aliam conuerti sine consensu partium, d.120.n.12.*Verospio.* 272

Cum causa debiti respondet quantitati solutæ, censetur extinctum debitum ex ea causa, non ex alia, ibid.n.110. ibid.

Causidicus.

Stylus fori in ordinatiis probatur ex attestationibus Notariorum Causidicorumque loci licet extraiudicialibus, d.78.n.4.*Cerro.* 199

Cautela.

Cautela quo magis adhibetur in rebus suspectis eo magis præsumitur dolus, ac fraus eius acriter, ac Iure merito inuentor contra DD.excogitantes, ac approbantes cautelas in fraudem *l. ac edict. C.de secund.nupt.* ac præiudicium filiorum primi matrimonij, & dicitur illas esse verbales, & reiiciendas, d.46.n.13.14.15. *Corrado.* 122

Cautio.

Cautio Mutiana non est præstanda nisi in institutione non autem in legato vsusfructus temporaliter duraturo, d.50.n.24.*Cerro.* 113

Cautio, de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri sufficit, quod præstetur ab vsufructuario in actu pacificæ conuentionis vsusfructus, ibid. n.25. 131

Celebratio.

Vide in verbo, *Confessio*, &c.

Census.

In Censu clausula *dans, & concedens*, apposita secundum formularium Instrumentorum vbis habet in ventre explicitam facultatem capiendi possessionem proprio authoritate, d.43.n.3.4. *Ghisilerio.* 116

Census fructus taxantur ad rationem sex cum dimidio, ibid.n.30. 117

Census ad effectum soluendæ dotis mulieri fideicommisso descendenti validè potest imponi super bonis fideicommisso subiectis in defectum liberorum ex dispositione Auth. res, quæ Cod. communia de leg. cuius remedium & subsidiarium.

Census Instrumentum executionem paratam habere sæpissimè tenuit Rot. d.73.n.13. *Arguelles.* 190

Fructus non debentur censu extincto, d.14 n.1. 24

Census extinctio ex consignatione alterius speciei siue æstimatæ siuè insolutum datæ non reprobatur à iure, quoties Domini consensus accedat, ibid.n.2. 24

Constitutio Pauli Quinti, non comprehendebat census, d.96.n.2.*Peutingero.* 233

Licet constitutio Vrbani Octaui 65. eam extendat ad census, non tamen obstat eis quibus confirmauit contractum census cum derogatione, ibid,n.3. 233

Census resoluitur eo ipso quod fundus censualis euincitur, seu auocatur per creditores anteriores, d.132.n.1. *Cerro.* 293

Census quando stat in validitatis statu, adhuc non dicitur extinctus, & ideo debentur fructus, ibid, n.2. ibid.

Census imponi potest, etiam super fundo obnoxio hypothecis, ibid.n.3. ibid.

Census impositus super fondo obnoxio hypothecis quousque duret, ibid.

Pro census sufficientia fundus præsumitur donec docetur de insufficientia, ibid.n.4. ibid.

Census, si impositus reperiatur super diuersis bonis, si aliqua ex eis euincantur, dum ea quæ remanserunt, sint capaces illius, non dicitur extinctus, d.132.n.5. 293

Census, quando fuit impositus bona fide, & fundus de tempore impositionis reputabatur liber, & euictio eius secuta fuit ignorante creditore, tunc debentur fructus, ibid.n.6.

Census sustinetur in præiudicium imponentis, ibid.n.7. ibid.

Census fructus quando fuit bona fide impositus & fundus fuit euictus, debentur ratione damnorum, & interesse vsque ad integram sortis satisfactionem, ibid.n.8.

Census fideiussor, eo extincto regulariter non tenetur ad damna, & interesse, ibid.n.9.

Fideiussionis materia sanè non patitur extensionem, dec.132.n.10. 293

Census fideiussor tunc tenetur ad damna & interesse, etiam extincto censu, quando se obligauit, vti principalis principaliter, & insolidum, ibid.n.11. ibid.

In Censibus compensatio non fit ipso iure, sed solum facta congrua oppositione, quæ loco ablationis est, ibid.n.13. 294

Census quando est redimibilis ex vtraque parte, secuta euictione fundi censuati statim agendum est ad restitutionem pretij, ibid.n.14.15. ibid.

Notabilium.

Census quando differat ab aliis creditis vsurariis, in quibus licet liciti sint, datur tamen compensatio ipsè iure, ibid.n.16.

Per euictionem fundi quando non dicatur contractus census effectum esse redimibilem, d.132.n.17. 294

Census quando per euictionem bonorum non fuit extinctus, vt quia adsunt alia bona sufficientia ad illum sustinendum, ibid.n.18. ibid.

Et tunc non obstante tali euictione census remanet irredimibilis, sicuti antea, n.18.19. ibid.

Ex Censu qui est sine fundo non possunt percipi fructus, d.133.n.10.*Cornelio.* 295

Census in dubio iudicatur irredimibilis,d.122.n.6. *Cerro.* 277

Census antiquissimis illis temporibus ante Bullam Pij V. de censibus frequentissimè erant irredimibiles, ibid.n.7. ibid.

Census ex quo arguatur quod fuerit irredimibilis, ibid.n.8. ibid.

Census si fuerit constitutus in perpetuum absque vlla præfinitione temporis, arguitur quod sit irredimibilis, ibid.n.9. ibid.

Census tertius redimens pro alio potest acquirere Iura translatiuè, etiamsi inscio debitore soluat d.140.n.1.*Cerro.* 304

Sed non potest acquiescere iura extinctionis, ibid. num.2. ibid.

Census ad redemptionem, inuitus cogi non potest debitor ad redimendum & num.4.ibid.n.3. ibid.

Census contra naturam est, quod sit perpetuus, ibid.n.12. ibid.

Censum sibi obuentum in diuisione,ex quibus dicatur in totum illum agnouisse, d.148.n.16.17. *Cornelio.* 317

Census non potest dici extinctus, quando verba sunt præcisa translatiuè & non extensiuè,& sub promissione euictionis, ibid.n.19. ibid.

Census est quid diuersum à credito, d.244. n.29. *Royas.* ibid.

Ex censu nullo percipiens fructus, videtur excusandus à restitutione pro eo tempore,quo census pro valido fuit habitus, & reputatus,d.179. n.17.*Royas,* 359

Census quando retrouenditur pro eodem pretio, cum interueniat actus retrosimilis, censetur extinctus, d.160.n.7.*Royas.* 338

Censuarius non præsumitur quod voluerit, quod census remaneret sine fundo, d.133. n.8. *Cornelio.* 295

Cessio.

Aditio hæreditatis inducitur ex cessione facta per hæredem iurium sibi competentium, d.52. n.10. declaratur,n.11.*Verospio.* 138

Cessio acquisita,& nomine proprio stipulata præsumitur, quando ipse acquirens etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit, d.108.num.2. 256

Cessio acquiritur habenti onus soluendi,ibid.n.5. ibid.

Cessi debitoris nomen accipiens creditor non potest redire ad primæuas obligationes, & iura; quia debitum vnius & creditum iam est extinctum, d.115.n.1. 266

Cessio si fundata est in credito resoluto, non potest operari extinctionem debiti, sed illæsa remanet prima obligatio erga debitorem, ib.n.4. 267

Cedens nomen, satisfacit,quando illud nomen est verum, & de iure ipsi obligatum tempore cessionis, ibid. d.dec.115.n.6. 267

Cessa iura dum acceptat creditor, extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipsius, contemplatione cedentis, ibid.n.8.

Quod magis procedit etiam cum debitor cautè agendo expressè declarauit cedere creditum pro tale, quale erat, nec ad illius manutentionem teneri; quo fit vt ad illud non teneatur, ibid.n.9.

Cedens non potest amplius iuribus cessis, & ad commodum cessionarij, suum effectum sortitis vti, nec de illis excipere, d.119.n.6. *Albergato.* 272

In Cessione iurium reseruatio est incompatibilis, & pro non apposita habetur; & respectu iurium expressorum nihil operatur,ibid.n 7.

Cessio census aliud est, & aliud retrouenditio, & extinctio, d.160.n 6.*Royas.* 338

Cessionarius.

Cessionarius succedit in locum cedentis, eodemque iure vti potest in re cessa, ac facere potuisset cedens,d.4.n.12.*Meltio.* 10

Cedens iura non potest eis amplius, vti super re cessa in præiudicium cessionarij,& causam habentium ab eo, d.19.n.5.*Corrado.* 39

Cessionarius non debet esse melioris conditionis, quam cedens, d.168.n.21.*Royas.* 347

Citatio.

Citatio ad dicendum contra, in productione Iurium omnino requiritur, dec.10.n.11. *Meltio.* 11.

Citationis omissio vitiat sequestrum, dec.11.n.8. *Meltio.* 11

Citatio in excussione bonorum hæreditariorum est necessaria hæredi,& deputatio duorum executorum cum Iudicis decreto excussionem esse legitimè factam declarantis, d.18.n.14. *Albergato.* 37

Citatio ad sententiam non restricta ad primam diem, sed concepta cum clausula, *& deinde antea cum continuatione*, protrahitur ad duas, & tres alias sequentes dies iuridicas, dec.78.n.5. *Cerro.* 199

Citationis circumdictio non pendet à voluntate partium,sed Iudicis,ibid.n.6. 199

Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vera, & actuali executione monitorij d.86.n.5.*Meltio.* 196

Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à cursore sub illis verbis, *facto realiter, ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus, ibid.n.6. 196

Obseruantia omittendi citationem vtpotè omninò contraria dispositioni iuris, ne dum Ciuilis,& Canonici, sed etiam Diuini, quamuis interpretatiua debet esse legitimè præscripta per spatium quadraginta annorum.

Citatio generalis sufficit ad tollend, nullitatem ex defectu citationis, d.95.n.2.*Meltio.* 229

Et non comparente citato potest ad vlteriora procedi absque alia citatione, ibid.n.3. Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quãdo citati non potuissent impedire,vel mutare sententiam, ibid.n.5. 229

Citati domi notitia apparet, quando citationes, vel intimationes sunt plures, & diuersis temporibus

Index Rerum

poribus executæ, d.180.n.9. *Royas.* 360
Quando semper fuit præsens procurator citati, ibid.
Item quando in termino dictarum citationum emanauerint plura diuersa decreta, d.180. n.10.*Royas.* 360
Maximè si fecerint transitum in iudicatum, ibid.
Et si fuerit pro illis postmodum relaxata executio. ibid.n.16. ibid.
Citationis finis est deducere ad notitiam citati contenta in citatione, d.180.n.7.*Royas.* 360
Citatio necessariò requiritur, vt quis ritè suâ possessione priuetur, d.170.n.8.*Royas.* 347

Clausula.

Clausulæ vniuersales in fine contractus positæ restringuntur ad causam superius expressam, ita vt nihil amplius comprehendant, & maximè quando sunt in executiuis Instr. d.3.n.31. *Bicchio.* 8
Clausulæ solitæ apponi de stylo Notariorum contractum non extendunt, ibid.n.32. 8
Clausula *sine præiudicio*, est præseruatiua iurium prius competentium, d.15.n.13. *Meltio.* 27
Clausula constituti ad fauorem censuarij, suffragatur: ad obtinendam associationem,d.16.n.1. *Bicchio.* 30
Clausula constituti apposita in Instrumento census, videtur inepta,&c.n.2. 30
Clausula constituti ad fauorem censuarij præbet ipsi facultatem capiendi propria authoritate fructus rei censuatæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census, ibid.n.3. 30
Clausulæ cæteratæ in Instrumento appositæ recipiunt extensionem iuxta formulam Instrumentorum, siue clausularum loci vbi Instrumenta stipulantur, ibid.n.5. 30
Clausula *dans,& concedens,&c.* apposita in Instrumento census in Vrbe, seu eius districtu stipulato, continet in ventre explicitam licentiam capiendi possessionem fundi censualis propria authoritate, ibid.n.6. 30
Clausula constituti amittit virtutem, vbi hæres constituentis occupat possessionem fundi, super quo cadit constitutum non reclamante constitutario, ibid.n.8.ampliatur,n.9. limitatur, num.10. 30
Clausula, *ita quod non retorqueatur, &c.* & aliæ similes appositæ in cessione non comprehendunt casum, quo ab ipso cedente inferuntur molestiæ super eadem re,cuius pretium illi solutum fuit, d.19.n.16.*Corrado.* 39
Clausula, *omni meliori modo*, in contractu apposita talis efficaciæ expenditur, vt æquipolleat alij clausulæ magis præcisæ,quæ ibi de natura contractus desideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis, d.36.n.12. *Corrado.* 98
Clausula *alias,&c.* præse fert conditionem aduersatiuam antecedenti protestationi, atque dissensum protestationis in casu contrario supra expresso perinde, ac si dictum fuisset, & aliter habeatur pro non facto, ibid.n.13. 98
Clausula constituti, clausula ad habendum, insinuatio, ac promissio rathi conueniunt naturæ donationis inter viuos, dec.39.n.7.8.9. *Royas.* 105
Clausula constituti continet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, dec.43.n.1. *Ghisilerio.* 116
Clausula, *dans,& concedens*, in censu apposita secundùm formularium Instrumentorum vrbis, habet in ventre explicitam facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, ibid.n.3. limitatur, n.7. 116
Clausula, *Actum*, in Instrumento apposita regulariter indicat consummationem actus, & contractus perfectionem. Conclusio huiusmodi procedit, quando apposita fuit in fine ipsius contractus, & Instrumenti, &c. d.49.num.5.6. *Cerro.* 128
Verba importantia reseruationem consensus directi Dominij cum clausula,*& non alias,&c.* apposita in contractu venditionis fundi Emphyteutici reddunt huiusmodi contractum conditionalem eiusque conferunt perfectionem in tempus præstiti per Dominum directum consensus, ita quod antea pro non facto,& propterea nulla ex eo inducitur caducitas, quia cessat eiusdem Domini contemptus ex quo prouenit huiusmodi pœna,d.51. n.20. ampliatur, num.21. declaratur, n.22. *Corrado.* 135
Clausula *donec*, apposita in locatione est repetitiua,ita vt finita locatio repetita censeatur, d.53. n.24.& 25. 140
Clausula *constituti*, operari non potest, translationem possessionis eorum bonorum,quæ non apparent penes ipsum constituentem realiter extitisse, d.54.n.23.*Corrado.* 145
Clausulæ promissiones defensionis, ac pacta executiua, seu similia, apprehensionem bonorum importantes appositæ in Instrumento contractus, & distinctæ, & multo magis coniunctæ præferunt hypothecam bonorum, partium pro plena obseruantia illius contractus, & conuentorum in eo,d.55.n.5.*Corrado.* 147
Clausulæ generales, quæ in fine instrumenti apponuntur ad omnia in eo conuenta congruè referuntur, ibid.n.11. 148
Clausula, *ad habendum*, in contractu apposita in stipulatum transfert Dominium,dum pro ipsius translatione habilis eam præcessit.
Clausula quarentigia non est necessaria, vbi adest publicum Instrumentum obligationis,d.53.n.6. *Arguelles.* 139
Clausula,*per viam ritus*, appositæ, in Regno Neapolitano semper intelligitur, ibid.n.12. 139
Clausula *ad habendum*, posita in Emphyteusi in parte dispositiua intelligitur iuxta naturam contractus Emphyteutici, decis.78.n.9. *Cerro.* 197
Clausula *ad habendum*, vbi nihil aliud resistit tribuit facultatem alienandi, ibid.n.16. 198
Clausulæ generales inuestituræ alias, quæ comprehendere extraneos stante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum restringitur ad hæredes sanguinis,ibid.n.19. 198
Clausula *in perpetuum*, apposita in concessione de sui natura non trasitoria ad extraneos perpetuat concessionem inter personas comprehensas,illam tamen non extendit ad extraneos non vocatos,ibid.n.20. 198
Clausula *in perpetuum*,tritum est regulari, & intelligi iuxta subiectam materiam, in qua apponitur, ibid.n.21
Clausula in perpetuum apposita in concessione ex pacto non facit illam hæreditariam, ibid.n.22. 198

Notabilium.

Clauſula, *Si quid exequendum*, ſi conſtat de bono iure, præſeruat viam executiuam pro noua mandati relaxatione, d.107.n.25. 255

Clauſula, *Si quid exequendum*, non vulnerat obligationem, ſed ſuſpendit tantum executionem mandati, donec de illius iuſtitia cognoſcatur, ibid.n.2.

Clauſula, *Ad omne mandatum Domini*, operatur, vt pecuniæ dicantur extare, perinde ac ſi numquam conſignatæ fuiſſent, d.112.n.3.*Celſo.*263

Clauſula, *Si quid exequendum*, ſtante validitate, & iuſtitia mandati, non vulnerat Obligationem Cameralem, ſed proceditur ad vlteriorem executionem, ibid.n.4.

Clauſulæ, *manu regia & ſola facti veritate inſpecta*, quid importent, d.123.n.5.6.*Royas.* 278

Clauſula, *ſine præiudicio*, præſeruat præiudicium in non expreſſis, ibid.n.13.*Royas.* ibid.

Clauſulæ, *conſtituti*, & *ſimilium* effectus ceſſant per actualem traditionem poſtea ſubſecutam, d.127.n.6.*Ghiſilerio.* 283

Clauſulæ quæ veniunt acceſſoriè ad contractum, ſi contractus eſt ſimulatus, & ipſæ ſimulatæ iudicantur, ibid.n.7. ibid.

Clauſula, *non alias aliter, nec alio modo*, quid operetur in donatione conditionali, dec.130.n.3. *Ghiſilerio.* 289

Clauſula, *non alias aliter, nec alio modo*, eſt tantæ efficaciæ, vt faciat deficere conſenſum partium ibid.n.4. ibid.

Et ſi non occurrunt omnes qualitates deſideratæ annullat diſpoſitionem, in qua apponitur, ibid. n.5.6.&7. ibid.

Clauſula, *ponens in ſuum locum*, quid importet, d.140.n.6.*Cerro.* 304

Clauſulæ non ſunt iudicandæ inutiles, n.6.

Clauſula, conſtituti, probat poſſeſſionem conſtituentis contra conſtitutarium, d.174.n.4.*Royas.* 353

Clauſula *conſtituti* transfert poſſeſſionem in conſtitutarium etiam ad effectum manutentionis, d.151.n.2.*Carrillo.* 323

Clauſula *ſciens, &c.* extenditur ſciens non teneri, ſed teneri volens, d.166.n.4.*Royas.* 344

Clauſula, ſola veritate inſpectâ, de plano & ſine figura iudicij, & manu regiâ proced. operantur, vt Iudex poſſit procedere vti Princeps. d.189 n.4.*Royas.* 367

Clericus.

Clericus quando ſuccedit laico executiuè obligato ſubiicitur diſpoſitione Statuti laici in eo, in quo ſucceſſit, d.73.n.26.*Arguelles.* 190

Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenietur coram ſuo Iudice, ibid.n.29. 191

Clericus ſiue Eccleſiaſticus quidquid impendit in victu, & veſtitu præſumitur impendere de rebus Eccleſiæ, d.39.n.16.*Royas.* 105

Clericus de quæſitis aliundè, quam ex redditibus Eccleſiæ poteſt teſtari, ibid.n.17. 105

Clerico permiſſa vt appellatio de Iure canonico in poſſeſſorio, d.143.n.8.*Bicchio.* 308

Clericus non poteſt conueniri ex ſententia Iudicis laici, ibid.n.12. ibid.

Clericus non arctatur ex inſtantia capta contra laicum ſuum principalem, ibid.n.13. ibid.

Cognomen.

Onus aſſumendi Cognomen & inſignia familiæ indicat Teſtatorem voluiſſe illum ſemper, & perpetuo conſeruare, d.100.n.27.*Cerro.* 243

Cohabitatio.

Cohabitatio inducit præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi, & parent ex oculari inſpectione, ſecus eſt in actibus momentaneis, & his, qui continentur in Inſtrumentis, & contractibus, d.33.n.15. *Ottho-bono.*

Colluſio.

ad hoc vt Colluſio cognoſcatur, commodum, cuius reſpiciat dotis promiſſio, licet ſit facta diuerſæ perſonæ, potiſſimum attendi debere, d.23. n.15.*Corrado.* 51

de Colluſione, lapſo quinquennio amplius opponi non poteſt, d.70.n.34.*Meltio*, declaratur, num.35. 184

Commercium.

ſub Commercio laicorum non cadit ius decimandi ſpirituale, d.95.n.27.*Meltio.* 131

Commercia impedirentur, ſi vigore hypothecæ generalis merces venditæ auocarentur ab emptoribus, d.164.n.19.*Royas.* 343

Commiſſio.

in Commiſſionibus appoſitæ Clauſulæ, ſummariæ, &c. important facultatem procedendi executiuè, d.15.n.2.*Meltio.* 27

Commoditas.

Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religiones vltimi ex ipſa, dum ſaltem eius vita durante Commoditas bonorum remaneat penes Monaſterium, d.75.n.7. Declaratur n.ſeq. *Cerro.* 193

Conceſſio iure decimandi conceſſa dicitur ne dum Commoditas percipiendi decimas, quod eſt temporale, ſed ipſa ſpiritualitas, quæ nequit ſegregari à iure decimandi, d.95.num.7. *Meltio.* 229.

In vſufructu alienabili reſpectu ſolius Commoditatis, ſi fiat tranſlatio expreſsè de vſufructu, vel eius iure non ſuſtinetur, neque reſpectu commoditatis, ibid.n.12. 230

Commoditas percipiendi fructus, venit in generali obligatione & ſemper remanet hypothecabilis, quamuis omnis hypotheca prohibita fuerit, d.146.n.10.*Cerro.* 313

Quod procedit etiam in materia feudali, ibid.n.11, ibid.

Commodum.

Inducta in alicuius Commodum, non debent in ipſius odium retorqueri, d.3.num.14. *Bicchio.* 7

Commodum, quod ex amplitudine verborum inſtitutionis, ac tota teſtamenti ſerie, intenditur Teſtatricem voluiſſe conferre marito, qualecumque ſit, ſufficit ad hunc effectum, d.46.n.16. *Corrado.* 122

Commodum retentionis nullo modo præbere poteſt creditum illiquidum, d.76.n.12.*Ottobono.* 198

Commodum, & incommodum Societatis ſpectat ad ſocios, d.195.n.4.*Royas.* 371

Communio.

Communio vniuerſalis inter fratres nequaquam dicitur probata, niſi probentur requiſita ad hoc neceſſaria, d.166.n.2.*Royas.* 344

Communio vniuerſalis bonorum excluditur inter fratres, quando alter ex eis promittit, vti principalis, alter verò vti fideiuſſor, ibid. num.5. ibid.

Index Rerum

Compensatio.

Compensationis exceptio non potest admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum, d.10.n.7. *Meltio.* 19

Compensatio periculi suscepti facienda est cum lucro in omnibus contractibus, vt seruetur æqualitas, d.101.n.29. *Bicchio.* 246

Compensatio per necessarium antecedens præsupponit præexistentiam, veritatem, & liquidationem crediti, d.115.n.5. *Benilaqua.* 267

Compensatio extinguit primæuam obligationem non secus, ac datio in solutum, ibid.n.10.

Compensatio de fructibus mala fide perceptis admittitur ad melioramenta in re facta, d.119. n.15. *Albergato.* 272

Compensatio de quantitate ad quantitatem, an ipso iure iudicatur, vel potius ex partis oppositione in iure controuersum est, d.149. n.1. *Verospio.* 318

Compensatio de quantitate ad quantitatem quod ex Iuris ministerio admittatur, multi DD. id tenent, ibid.n.2.

Compensatio de quantitate ad quantitatem non admittitur, nisi à parte fuerit opposita secundum aliquot DD. ibid. n.3. ibid.

Compensatio secundum stylum mercatorum & consuetudinem inter eosdem admittitur ipso iure, licet creditum & debitum procedat ex causa diuersa, ibid.n.4. 319

Compensatio admittitur ipso iure inter mercatores licet credita & debita sint diuersa & in diuersis libris descripta, d.149.n.5. ibid.

Compensatio inter credita, & debita, si inter mercatores non admitteretur partis oppositio, ibid. num.9. ibid.

Compensatio ipso iure intrat ad impediendum cursum vsurarum, d.132.n.12. 293

Compensatio omnis quando excluditur, compensatio tunc solum intrat, quando creditor potest sortem exigere, ibid.n.21. 294

Compensatio quando euitari non potest tunc potius admittitur, quoad extinctionem fructuum, quam sortis, ibid.n.22. ibid.

Compensatio regulariter non admittitur inter debita diuersarum personarum, ibid.n.23.

Compensatio non admittitur de credito particulari ad debitum sociale, ibid.n.24. 294

Compensatio vbi fuit opposita ante sententiam, non assignantur nouæ dilationes, sed si quod superfit ad agendum, id remittitur arbitrio Iudicis circa dilationes, d.153. n.9. *Corrado.* 327

Compensatio opponi potest etiam in secunda instantiâ, imò etiam post rem iudicatam, d.159. n.20. *Royas.* 337

Compensatio habet vim solutionis, d.164. n.13. *Royas.* 343

Compromissum.

Compromissum non potest extendi ad alia, quam in eo expressa, d.54.n.16. *Corrado.* 146

Computum. Computa. Computista.

Computa, & Epistolæ benè probant contra eas conficientes, d.156.n.4. *Carrillo.* 331

Computa sæpius reuideri possunt, & denuo tractari constito de causa erroris, ibid. numero 8. ibid.

Computistæ officium est solum subducere rationes, & calculare, d.111.n.13. 261

Computatio legalis fructuum in sortem, ipso iure extenuat sortem, d.159.n.19. *Royas.* 337

Compulsoria.

Compulsoria specialis, tunc datur quando constat de existentia, & releuantia scripturæ compulsandæ, d.135.n.1. *Carrillo.* 298

Compulsoria specialis dum petitur, oritur vehementis suspicio calumniæ, ibid.n.6. ibid.

Compulsoria specialis petitio ob suspicionem calumniæ sæpè denegatur, ibid.n.7. ibid.

Concessio.

Concessionis gradus prorogatio in Emphyteusi, persona non approbata sine consensu non est admittenda, d.38.n.8. *Meltio.* 101

Concessio de decimis, & iure decimandi nequit restringi ad fructus decimales, d.95.n.10. *Meltio.* Declaratur, n.11. 130

Concordia.

Concordia litibus, controuersiis, ac prætensionibus, finem imponit, d.15.n.1. *Corrado.* 27

Concordia præfefert virtutem rei Iudicatæ, ibid. num.2. 27

Concubina.

Filius Concubinæ certus, præsumitur etiam filius illius, qui eam in Concubinam retinebat, d.83.n.6. *Cerro.* 207

Concursus.

ex Concursu omnium solemnitatum omnia præsumuntur vera itavt dubitari non possit de sufficientia, & veritate causæ expressæ, d.100.n.29. *Cerro.* 245

Condemnatio.

Condemnatio non debet restringi ad diem motæ litis in Rota, sed eius initio in partibus, d.53.n.2. *Arguelles.* 139

Neque condemnatio dici potest iniusta, vel excessiua, d.179.n.19. *Royas.* 359

Conditio.

Conditionem repetiti appositam in alio casu, immediatè præcedentem, Dictio, *parimente*, eamque parificat, atque connectit cum sequenti, d.60.n.2. 159

Eoque magis cum eadem Conditio vtrique casui bene conueniat, & æqualiter adaptetur, ibid.n.4. *Peutingero.* 159

Conditio contrahentium, vt æqualis sit, in dubio facienda est interpretatio, dec.196.n.6. *Royas.* 372

Condictio.

Condictio indebiti semper habet locum in repetitione vsurarum, d.159.n.5. *Royas.* 336

Quæ conclusio procedit, siue solutio fit facta scienter, siue ignoranter, ibid.

Conductor.

Retentio rei locatæ ex parte Conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, sed renouandam locationem, d.15.n.4. *Meltio.* 27

Principales conductores respectu locatoris sunt & dicuntur correi, inter se tamen proportionibus sociorum dicuntur ad inuicem fideiussores, d.191.n.7. *Royas.* 368

Conductor primus quando post solutionem pecuniarum in causa pensionis factam à secundo conductore continuat retinere rem locatam potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum, ibid.n.14. 27

Notabilium.

Confessio.

Confessio dotis de recepto à viro post ipsius decoctionem emissa in præiudicium Creditorum fidem non facit, quamuis promissio præcesserit, d.3.n.1. *Bicchio.* 7

Confessio dotis de recepto à viro etiam post decoctionem emissa vbi habetur obligatio de restituendo probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis, ibidem num.5. 7

Quæ maximè resultant ex præcedenti promissione, diuturna alimentorum præstatione, & Iuramento Confessionibus adiecto, ibid. num.6. 7

Vbi apparet de Confessione, & recognitione facta per Aduersarium Dominium non potest in dubium reuocari, d.4.n.14. *Meltio.* 11

Confessio adeo plenè probat contra confitentem vt illa impugnanda non veniat, ibidem num.15. 11

Confessio ac declaratio partis, quæ ex obseruantia subsequuta deprehenditur in materia probationis testis depositioni prævalet, decis.7.n.12. *Decano.* 15

Confessio qualificata partis præcipitur in possessorio Iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij, d.11.n.2. *Meltio.* 20

Confessio alicuius non potest impugnari à suis successoribus, & causam ab eo habentibus, d.20.n.3. *Corrado.* 41

Confessio extraiudicialis ad fauorem absenti pro quo nemo fuit stipulatus non plenam facit probationem, & Rota semper sequuta fuit hanc opinionem, ibid.n.41. 41

Confessio in Testamento facta regulariter non sufficit ad probationem debiti, quando non concurrat etiam confitentis dispositio, ibidem num.8. 41

Pia dispositio finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptationem præsefert, & verisimilitudo operatur in illis etiam casibus in quibus alias non probaret, ibid. numero 13. & 14. 41

Æquitate Canonica attenta, Confessio, &c. extraiudicialis ad fauorem absentis pro quo nemo est stipulatus plenam facit probationem, ibid.n.7. 41

Confessio de recepto non coarctata ad certum tempus refertur ad solutionem factam de præterito tempore, d.16.n.27. *Bicchio.* 31

Confessionem factam Rota non attendit, dec.51. num.7. Eoque minus quando non fuit seruata forma, ibid.n.8. *Corrado.* 134

Confessio emanata in Iudicio præferri debet alteri extraiudicialiter emissæ in Testamento, decis.52.n.4. *Verospio.* 137

Confessio erronea defuncti facta in Testamento potest habere, & reuocare non secus ac ab ipsomet confitente impugnari, ibid.n.4. 137

Confessio relatiua ad aliquid ex quo ipsius error dignoscatur tanquàm erronea potest ab ipsomet confitente impugnari, ibid.n.5. 137

Confessio simplex facta à Viro aliundè non Iustificata non probat dotis numerationem, d.22.1. *Corrado.* 47

Confessio dotis facta à viro præsumitur simulata, quando non iustificatur aliunde, ibidem num.6. 47

Confessio simulata dotis solet esse, vel ad cohonestandam speciosæ dotis prætextu inæqualem sponsæ conditionem, vt matrimonium cum illa honorificentius appareat, dec.23. n.1. *Corrado.* 49

Confessio dotis simulata non habet executionem, ibid.n.3. 49

Confessio dotis etiamsi facta ante contractum Matrimonium non probat veram numerationem nisi ex præcedenti promissione, vel aliis probabilibus coniecturis iustificetur, ibidem num.4. 49

Confessio sequens à præcedenti promissione dotis solet comprobari, decis.22. num.16. *Corrado.* 47

Confessio partium repetita, qualificata, & Iuramento firmata in Instrumento publico contenta facit ipsum præferri dispositioni vnius testis, d.22.n.45. *Corrado.* 48

Confessio debiti inter creditorem, & debitorem non probat in præiudicium alterius creditoris etiam posterioris, ne sit in potestate debitoris creditores circumuenire, dec.101.n.1. *Bicchio.* 245

Confessio suspecta non est in consideratione habenda, d.102.n.10. 247

Confessio, quæ in actis non reperitur, non probat, ibid.n.12. ibid.

Confessio debiti non potest retrotrahi in præiudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt, ibid.n.11. ibid.

Confessio talis non probat, maximè quando debitor est de proximo decocturus, ibid.n.2.

Confessionis tempore esse decoctum, vel esse de proximo decocturum quoad tertij præiudicium paria sunt, d.dec.101.n.3. *Bicchio.* 245

Confessioni, seu solidationi inter partes non statur in materia cambiorum, ne sub prætextu huius confessionis aperiatur via fraudibus, & illicitis vsuris, ibid.n.4.

Confessio, & probatio litterarum *d'Auiso*, ac earum effectuatio producit ipsarum executionem, ac si essent litteræ Cambij, d.104.n.17. *Bicchio.* 249

Confessione partis probatur solutio, d.5.num.7. *Bicchio.* 9

Confessionibus maximè geminatis, & iudicialibus statur, in materia etiam de vsuris suspecta, concurrentibus adminiculis, d.106.n.23. *Bicchio.* 253

Confessio de recepto extraiudicialis voluntaria, facta à Tutore non præiudicat pupillo, dum de vera solutione nõ constat, d.109.n.3. *Celso.* 258

Quod procedit, & in quolibet administratore, ibid. num.4.

Confessio de recepto operatur crediti contracti remissionem, quæ sapit naturam donationis, ibid.n.6. 258

Confessio facta per Tutricem, regulariter non importat liberationem in præiudicium pupillorum, nisi pro summa, quæ verè, & realiter recepta fuit, d.118.n.3. *Meltio.* 270

Limitatur tamen cum pro corroboratione prædictæ confessionis concurrunt plures coniecturæ, ibid.n.4.

Confessio pro maiori parte debiti, arguit veritatem etiam respectu residui, ibid.n.5. 271

Confessio simpliciter loquens, recipit declarationem ex verbis præcedentibus, & subsequentibus, d.126.n.6. *Royas.* 282

Index Rerum

Confessio facta in capitulis in instrumento iurato contentis, & ipsa iurata dicitur, ibid.numero 9. 282

Confessionis error, vt probetur ad hoc requiruntur probationes omnino concludentes, ac necessariæ, d.154.n.11.*Bicchio.* 329

Confessio, quando est multis adminiculis suffulta, tunc pleniores probationes requiruntur ad probandum eius errorem, ibid.n.12. ibid.

Confessio si impugnatur tanquam erronea, error debet probari concludentissimis probationibus, d.171.n.1.12.*Royas.* 349.350

Confraternitas.

Confraternitates, & aliæ congregationes Laicorum non fori exemptione, ac priuilegio Ecclesiæ fruuntur nisi Episcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate institutæ fuerint; Et alia ad hunc effectum necessaria concurrant, d.55.n.14.*Corrado.* 117

Confraternitas instituta ad pium opus habens Ecclesiam, aliaque Ecclesiastica signa non potest dici merè laicalis, decis.58.num.27. *Cerro.* 150

Coniectura.

Coniectura aliqua concurrente præterita arguunt continuationem in futurum, decis.1. num.6. *Otthobono.* 4

Coniectura simulationis elicitur ex contrariorum probatione, d.3.n.10.*Bicchio.* 7

Coniectura simulationis oritur ex actuum proximitate; & ex verisimilitudine; & ex pactis insolitis appositis in Instrumento, dec.7. n.5.6.7. *Otthobono.* 15

ex aliis Coniecturis summa diuersitas non excludit versionem probatam, decis.16. num.29. *Bicchio.* 31

Coniectura vehemens donationis causa mortis est reseruatio facultatis reuocandi donationem tam in vita, quam in morte nisi vrgeant potentiores coniecturæ in contrarium, dec.39. num.10. *Royas.* 105

Coniectura vna tollit aliam, & fortior debiliorem excludit, d.109.n.15.*Celso.* 258

Coniecturæ plures concurrentes cum tutoris confessione de recepto, conualidant ipsam confessionem, respectu liberationis debitoris, & præiudicij ipsius pupilli, d.118.n.4.*Meltio.* 270

Coniunctio.

Ex Coniunctione sanguinis oritur causa amoris & affectionis,& ex impulsu naturæ, d.87.n.12. *Otthobono.* 215

Coniunctio, causam amoris, ac vinculum naturale respiciens, comprehenditur in donatione facta contemplatione Matrimonij suo effectu, omnes filios tam ex primis, quam ex secundis Nuptiis genitos, ibid.n.13. 215

ex Coniunctione sanguinis proueniens beneuolentia, & Amor erga donatarium in donatione antenuptiali, vel est causa præcipua & finalis totius dispositionis, vel est finalis cum aliis expressis.

Consanguinitas.

In fratris successione, sorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri Consanguineo, d.84.n.3. *Royas.* 209

Consanguineus frater succedit fratri in bonis quæsitis à linea Paterna, vterinus vero à linea Materna, ibid,n.4. 209

Consanguineus,aliaque persona coniuncta admittitur in iudicio ciuili,etiam sine mandato,d.151. n.5.*Carrillo.* 323

Consensus.

Consensus præstitus venditioni fundi hypothecati non præiudicat respectu actionis super pretio competentis, d.3.n.2. 6

Consensus alienationi bonorum communis debitoris præstitus ad fauorem aliorum creditorum non operatur nisi remissione iuris tunc temporis competentis, & exercibilis, ibid, num.24. pag.8.

Consensus continuatur in locatione etiam defuncto personalem existentiam hæredis habitualiter, d.15.n.7.*Meltio.* 27

Consensus, & voluntas defuncti, antequam hæreditas adeatur,conseruantur in hereditate iacente, quæ personam defuncti repræsentat, ibid. num.8. 27

Consensus dicitur deficere mutato rerum statu, d.130.n.11. *Ghisilerio.* 290

Conseruatio.

Conseruatione considerata agnationis omnes filij in pari gradu existentes considerantur tanquam capita familiæ, d.100.n.5.*Cerro.* 140

Conseruationi agnationis prospicere non videtur, qui vnicum tantum vocat, & vnicum facit substitutionis gradum, ibid.n.8. 140

Pro maiori Conseruatione agnationis institutæ dicuntur primogenituræ, ibid.n.18. 242

pro Conseruatione agnationis causa est pia & laudabilis, & remouet omnem læsionis suspicionem, ibid.n.30. 245

Constitutio.

ex Constitutione Vrbana, loca montium non cadunt sub hypotheca,d.18.n.3.*Albergato.* 37

Constitutionis Ægidianæ effectum impedit iniustitia sententiæ, ac in ea specialiter excepta legitur, d.19.n.1.*Corrado.* 38

Constitutio Ægidiana reiiciens appellationem suspensiuam locum sibi vindicat quotiescumque sententia lata in Iudicio possessorio, est valida, d.47.n.2.*Royas.* 124

Constitutio,seu Statutum de capienda possessione non intrat in bonis fideicommisso subiectis, quæ non sunt transitoria ad hæredes, d.48.n.4. intelligitur,&c.n.5.*Otthobono.* 126

Constitutio Ægidiana exclusiua appellationis in Iudiciis omnino summariis, non habet locum, attenta Iniustitia sententiæ, d.58.n.1. *Verospio.* 155

Constitutio Ægidiana prohibens mulieres obligari sine certa solemnitate, loquitur etiam de contractibus initis cum personis priuilegiatis, d.179.n.6.*Royas.* 359

Sicque locum habet, etiamsi mulier contraheret cum minore, ibid.n.7. ibid.

Constitutio Synodalis non sufficit aduersùs Ecclesiasticam immunitatem, decis.151. num.17. *Carrillo.* 323

Constitut. sanct. mem. Innoc.VIII. 13. in Bull. tom.1, *quando conueniat*, d.153.n.16. *Corrado.* 328

Constitutum.

Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census; cui ideo competit etiam Salnianum inter

interdictum, dec.16.n.15. *Bicchio.* 30
Constituto, non obstante in Instrumento census oppositio, immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, ibid.n.17. 31

Consuetudo.

Consuetudo, & vsus loquendi communis nisi ex pluribus concurrentibus non probatur, d.26. n.16 *Corrado.* 67
Consuetudo loquendi de illegitimis ad legitimatos in forma ampla, & ad omnia legitimationis iura restitutos referri non potest, ib.n.18. 68
Consuetudo loci attenditur in dote congrua filiabus constituenda, d.27.n.38 *Corrado.* 73
Consuetudo contrahentium in inuestituris dandis, & accipiendis magis attenditur quam consuetudo regionis, d.28.n.2. *Meltio.* 76
Consuetudo admittit fœminam superiorem inuestito proximiorem ad renouationem inuestituræ, d.29.n.18.& 19. *Meltio.* 81
Consuetudo ex tribus actibus, iuncto decennij lapsu inducta demonstrat quæ sint partes officij, d.111.n.24. *Bicchio.* 261
Quod consuetum est non faciens officialis, dicitur esse in culpa, ibid.n.25. 262
Etiamque ratione consuetudinis sunt annexa officio, etsi non expressa, veniunt in obligatione fideiussoris super administrando officium diligenter per officialem, ibid.dict. dec.111.n.26. 262
Consuetudo facit authenticam scripturam priuatam, d.181.n.2. *Royas.* 361

Contemplatio.

Contemplatio secundi viri præsumitur habita fuisse à muliere binuba in odium filiorum primi matrimonij, quando in casu contradictionis ipsorum suæ odiosæ dispositioni imposuit caducitatem alicui portioni, & illi reliquit executorem primus secundum virum, deinde suos filios hæredes instituitos, cum plenissima liberatione à redditione rationum, dec.55.num.25. *Corrado.* 150

Contestatio.

per Contestationem litis remanet sublata bona fides, d.144.n.3. *Royas.* 309
Contestatio litis sine dubio, & indistinctè inducit nullam fidem, ibid.n.14. ibid.

Contractus.

Contractus initus à Pupillo, licet cum solemnitatibus statuti, quando nihil ex eo lucratur, sed potius Ius suum remittit, resoluitur in meram donationem, & est prorsus nullus, dec.3.n.28. *Bicchio.* 8
In fine Contractus, Clausulæ Vniuersales positæ restringuntur ad causam superius expressam, itavt nihil amplius comprehendant, & maximè quando sunt in executiuis Instrument. ibid. 8
Contractus simulatio conuincitur ex causa simulandi, & concursu saltem duarum coniecturarum, d.8.n.2. *Otthobono.* 16
Quando Contractus nullus, & efficax præcessit mutui Apocham, fatis simulandi causa deducitur, ibid.n.3. 16
Contractus in quo pacta solita apponuntur, & conuentiones solitæ omittuntur, magnam præsefert inuerisimilitudinem, quæ plurimum obtinet, vt contractus ipse claudicet, dec.22.n.9. *Corrado.* 46
Contractus simulatus non potest confirmari iuramento pro obseruantia appositæ, d.23. n.16. *Corrado.* 51
Contractus vbi sunt plures super eadem re debent singuli cum eorum affictibus & conuentionibus distinctè considerari, decis.24. n.33. *Corrado.* 56
Contractus factus post aliquem contractum debet diuerso iure censeri, & idem contractus cum primo non debet reputari, decis.27. n.47. *Corrado.* 75
Contractus præsumitur approbatus, & cum consensu ex præsentia, interuentu, & fideiussione illius, de quo agitur, dec.26. num.13. *Corrado.* 67
Contractus filiifam. per consensum Patris validitatem acquirit, d.31.n.7. *Corrado.* 86
in Contractu verba coram Me Notario, &c. manualiter, &c. habuit & recepit ab N. præsenti danti, &c. in tot Iuliis, & Testonibus, & Duplis aureis, &c. apposita, siue similia verba in Instrumento apposita numerationem probant, d.43.n.35. *Ghisilerio.* 117
Contractus in eodem instrumento contenti sunt ad inuicem independentes, & non correspectiui, quando vnus non venit ad terminationem alterius; secus autem è conuerso, dec.49.n.17. *Cerro.* 128
Contractus plures in eodem instrumento tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando alias ad alterum illorum contrahentes non deueniissent, ibid.n.18. 128
Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum cum expressa reseruatione eius dominij, ac possessionis vsque ad integram pretij solutionem, & interim locatio sub annua pensione, non requirit domini directi consensum, alias in alienatione necessarium, dec.51.n.19. *Corrado.* 135
ex ipsa Contractus locationis natura, ex quo perseueratum est in conductione præsumitur eodem pretio, & conditionibus renouata, & præsumitur perseueraſſe nisi contrarium probetur & sufficit ad effectum de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint solita locari, decis.53. n.26.27.& 28. *Arguelles.* 140
Contractus est vsurarius ille, per quem alteri qui subit omne periculum capitalis, conceditur pars lucri, quatenus certam summam excedat, non autem si non excedat, d.101.n.30. *Bicchio.* 246
Quod contraxerit socius ius nomine proprio, est coniectura, quæ potest leuioribus probationibus tolli, d.102.n.6. *Celso.* 247
In contractibus, qui ad inuicem compatiuntur, nec secundus alteri obuersatur, nouatio non censetur inducta, decis.120. num.13. *Verospio.* 274
Contractus essentia regulariter declaratur ex verbis, d.122.n.1. *Cerro.* 276
Modicitas annuæ præstationis arguit Contractum esse emphyteuticum, ibid.n.2. 277
Contractum esse emphyteuticum, ex quo pacto argui possit, ibid.n.3. ibid.
In contractibus non attenditur, quod vnus sensit, sed quod ambo insimiliter crediderunt, d.133. num.9. *Cornelio.* 295
Contractus cambiorum & depositi sunt inter se diuersi, d.149.n.16. *Verospio.* 319

Index Rerum

Contractus litterarum cambij dicitur nominatus, cum reputetur emptionis, & venditionis, ibid. num.18. ibid.

In contractu litterarum cambij acceptatio litterarum fit pro pecunia soluenda, non autem soluta, ibid.n.20. ibid.

Contractus cambij non potest dici impletus, ob non solutionem pecuniarum, ibid.n.24. ibid.

A contractu quamuis nominato, quis potest recedere, dum adimplementum ab altera parte faciendum est impossibile, ibid.n.25. ibid.

Contractus à conuentione partium legem accipiunt, d.156.n.9. *Carrillo.* 331

In contractibus nominatis non licet recedere ob non implementum alterius partis, sed agi debet ad implementum, & ad interesse, d.173. n.6.& 5. *Royas.* 351.352

Contractus primi nullitate stante non potest ille in alium contractum validum conuerti, d.176. num.2. *Royas.* 155

Contractus filiifamilias initus cum consensu Patris valet, ibid.n.12. 356

Contractus nullus per acquiescentiam non censetur ratificatus, nec per lapsum temporis, d.184. n.16. *Royas.* 365

Contractus nullus non ratificatur, si postea conuertatur in alium contractum validum, ibid. num.4. 36

Contradictor.

Contradictor legitimus cum titulo est possessor ad impediendum iudicium executiuum immissionis, d.76.n.3. *Osthobono.* 195

Contradictor legitimus in immissionis Iudicio non potest dici ille, qui vitiosè possidet, ac titulum habet inualidum, ibid.n.4. 195

Contradictor legitimus quis dici non potest, non docto incontinenti de iure suo, d.40.num.11. *Cerro.* 106

Contradictor legitimus ille dicitur, ad quem causa ipsa, eiusque defensio particulariter spectat, d.54.n.7. *Corrado.* 140

Compositio.

Ex contrapositione debiti, & crediti in libris Mercatorum inducitur compensatio, & debiti extinctio, d.164.n.2. *Royas.* 342

Contrarietas.

Contrarietas, vt euitetur, facienda est interpretatio, d.154.n.8. *Bicchio.* 329

Contumacia.

Contumacia possessoris, siue detentoris bonorum satis excusatur ob quamlibet causam, etiam probabilem, & colorataam, quam haberet contradicendi, d.36.n.15. *Corrado.* 98

In contumaciam partis Iudex potest decernere scripturas haberi pro recognitis, d.105.num.2. *Bicchio.* 251

Conuentio.

Conuentione partium acquiritur auctoritate Iudicis ius exequendi, decis.75.num.7. *Arguelles.* 190

Conuentionis actus, qui iuxta legem, non expeditur intra certum tempus dum tantum de vtriusque partis consensu, post dictum tempus expleatur remissum quodcunque interesse inde resultans censetur, si intra tempus conuentum fuisset expeditus, decis.74.n.13. *Verospio.* 191

Conuentio facta pro maiori cautela non debet conuerti in præiudicium, d.94.num.7. *Nozet.* 226

ad Conuentionis hypothecæ initium, eueniente casuali conditione retrotrahitur obligatio, d.99. n.6. *Decano.* 236

Conuentio partium non potest facere licitas vsuras de iure prohibitas, d.117.n.5. *Celso.* 260

Conuentio secuta inter partes de fructibus recompensatiuis, est seruanda, dec.103.n.3. *Royas.* 262

Conuentio fructuum recompensatiuorum ad rationem septem pro centenario, quando possit esse licita, d.159.n.8. *Royas.* 336

De conuentionis excessu quoties constat, toties ea redditur illicita, 161.n.9.10.

Correspectiuus.

Ex natura correspectiuorum, sublato vno corruit & alter, d.192.n.3. *Royas.* 369

Corruptela.

Corruptela dicitur consuetudo, quæ est contra immunitatem Ecclesiasticam, d.151.n.17. *Carrillo.* 315

Creditor.

Remissio debitori hypothecæ facta ab anteriori creditorum in concursu præiudicat remittenti, quoad prioritatem, itavt anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra creditores hypothecarios, d.3.n.4. *Bicchio.* 6

Creditori ius competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi, ibid.n.27. 8

Vide in verbo *Obligatio*, d.4.n.8.& d.7.n.3. 10

Creditor in statu exigendi pecunias à suo debitore, qui sit Mercator publicus in Nundinis, cambia exercere solitus, quando non exigit; illæ penes eundem debitorem concurrente aliqua consensus coniectura, in Nundinis cambiorum exercendas, dimittere censetur, d.7.n.14. 15. eo maximè si debitor in Nundinis ære vel credito eam summam reperire, ac paratam habere potest, ibid.n.15. *Decano.* 15

Creditor non impeditur, quotiescunque debitor condemnatus facit nouas probationes, quin nouis iuribus, & probationibus vti valent, ad elidendam probationem iam factam, d.10.n.9. *Melsio.* 20

Creditor ex causa onerosa in iudicio subsidiario deficientibus aliis bonis, potest auocare bona à creditoribus posterioribus cum causa lucratiua, vt sibi satisfiat, dec.14.n.13. *Terracinen.* 26

Creditor ex causa onerosa, potest auocare à posteriore ex causa lucratiua, etiam pecunias bona fide consumptas, ibid.n.15. 27

Creditor anterior, solam personalem habens, regulariter non potest auocare pecunias posteriori solutas, d.18.n.4. *Albergato.* 36

Creditor anterior, etiam cum sola personali potest auocare pecunias posteriori solutas, ex causa dotis, & lucri, ibid.n.6. 36

Creditori posteriori pecuniæ solutæ ex causa onerosa, possunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione testatur à pluribus, ib.n.7. 36

In creditorem cessat hypotheca per translationem Dominij rei hypothecatæ, dec.19.n.4. *Corrado.* 38. ampliatur, n.5. ibid.

Creditor, recepto rei hypothecatæ pretio eiusdem rei commodum substantialiter consequutus est, perinde ac si illam penes se haberet, ita

Notabilium.

ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit, ibid.n.9. 39
Creditor inops, & pecuniis etiam in exiguis summis indigens, si in longum tempus crediti differat exactionem est in causa quod oriatur inuerisimilitudo debiti, d.21.n.9. *Ottobono.* 43
Creditor administrans opulentum Patrimonium debitoris præsumitur sibi satisfeciſſe de credito in bonis administrationis, donec redditio rationum, &c. aliter constet, decis.23.n.4. *Corrado.* 53
Creditores, tempore finito cur debeant inuestigare, cum quo negotiantur, d.30.n.7. *Ghisilerio.* 83
Creditoris pacta vigore quorum inita est societas, & tempus durationis eiusdem debent scisciari, ibid.n.8. 83
Vide in verbo *emptor* d.32.n.18.&c. 89
Creditoribus competit retentio aduersus legatarium, d.34.n.8. *Cerro.* 91
Creditoribus incumbit onus probandi hæreditatis inopiam aduersus legatarium, ib.n.10. 91
Creditores testatoris non tenentur discutere res admodum intricatas, & litibus inuolutas, sed possunt se dirigere in rem legatam etiam ad præiudicium legatarij, ibid.n.11. 91
Creditor sub obligatione Camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi benè visum pro satisfactione sui crediti, ibid.n.14. Et testator non potest, hoc ius creditoribus impedire, ibid.n.15. 91
Vt creditor propria auctoritate cogere valeat, & in carcerem debitorem detrudere non soluentem; quid per pactum fieri possit, disputatur remissiuè, d.73.n.5. *Arguelles.* 90
Creditor non satisfactus plenè, executione in vna re facta; ad aliam transitus fieri potest, ibid. num.21. 190
Creditor vsquequo probetur plenè satisfactum etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam, potest variari, & Iudex, & Iudicium, & remedium, & captura personæ, ibid.n.23. 190
Cum creditoribus defuncti, hæredes adeundo se obligant, & quasi contrahunt, ibid.n.28. 191
Traditio rei existentis penes creditorem nascitur ex consensu debitoris, ei in solutionem ipsam rem dantis, ac deliberantis iuncta ipsius recipientis creditoris acceptatione, decis.74. num.4. 191
Creditoribus præiudicium nullum potest inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, modus solutionis inter emptores, & venditores variatus, dec.75. num.16. *Cerro.* 195
Vide in verbo *calculus*, d.77.n.2.&c. 197
Ius vendendi creditoribus pluribus totum hypothecatum fundum, competit cuilibet ex illis, etiam aliis satisfactis; Pariterque si plures creditores fundum hypothecatum possideant, alterove illis satisfacto, potest aliter peragere bonorum venditionem, decis.77.n.14.& 15. *Ottobono.* 198
Alienatio debitoris non potest facere conditionem creditoris deteriorem, dec.99. num.4. *Decano.* 236
Creditum aliquod non probatum à quibus compensationis exceptio non potest admitti in illorum præiudicium, d.10.n.7. *Meltio.* 16
Vt crediti solutio habeat vim solutionis in emptione, & inducere possit nouationem, quid requiratur ad hoc, d.13.n.1. *Verospio.* 19
In creditis dos non debet constitui ex officij societatibus, & similibus, cum vt plurimum sint difficilis exactionis, & ideò in his terminis habentur, ac si non existerent, d.16.num.23. *Bicchio.* 31
Extrema Saluiani sunt Creditum cum hypotheca. Possessio debitoris de tempore obligationis, & possessio præsens detentoris, contra quem dirigitur actio; quibus concurrentibus immissio est concedenda.
Vide in verbo *creditor*, d.34.n.14.&c. 91
Pro credito illiquido non competit retentio, dec.47.n.7. *Royas.* 125
Creditum inter socios super aliquo negotio ex assignatione totius negotij cum clausulis plenissimis translationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis & passiuis, facta ab altero ex ipsis, vel remanet imputari, d.58.n.3. *Verospio.* 155
An de credito Actoris liquido constet cognoscere prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia, quando non debentur vti cambia; an, debeantur saltem ratione damnorum, & interesse, cadit sub illa inspectione, d.60.n.9. *Peutingero.* 159
Creditum illiquidum nullo modo præbere potest retentionis commodum, d.76.n.12. *Ottobono.* 198
Ex crediti satisfactione, cessante immissione etiã in Saluiano, illi qui possidebant, sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij.
Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.

Creditor, Creditum.

Creditores, qui sunt actores, habent onus probandi cambia, d.101.n.1. *Bicchio.* 244
Creditore solum interueniente, confessio facta per debitorem non præiudicat iuribus aliorum creditorum etiam posteriorum, ibid.n.1. ibid.
Creditum concludenter probatur ex solidatione, & quidem in summa ibi firmata, dec.103. n.1. *Celso.* 247
Maximè si causa debiti fuit expressa in ea, ib.n.2.
Creditori, cui facienda est solutio, sufficit negare sibi factam fuisse solutionem, ib.n.6. *Celso.* 248.
Creditum probatur per publicum instrumentum, d.117.n.5. *Bicchio.* 269
Crediti contracti remissio, quæ sapit donationem, inducitur per confessionem de recepto, d.109. n.6. *Celso.* 258
Creditoribus non competit hypotheca super bonis ad hæredem debitoris spectantibus, d.110. num.1. *Cerro.* 250
Cum creditoribus hæreditariis contrahit hæres, adeundo hæreditatem, ibid.n.2.
Contra creditorem possidentem, & anteriora iura habentem non datur immissio, ibid.n.6.
Creditoribus anterioribus, præfertur hypotheca tacita dotis, si habent expressam hypothecam in bonis quæsitis à debitore post ipsius dotis hypothecam, dec.110.n.7. ibid.
Creditor facit propria ea bona debitoris, sibi per Iudicem adiudicata, d.110.n.8. *Cerro.* ibid.
Crediti anterioritas iustificatur ex instrumento ibid.num.11.

Index Rerum

Creditor quis apparet ex instrumentis in actis productis,d.112.n.1.*Celso.* 263
Creditor bene potest agere contra debitores sui debitoris,etiam non facta excussione, attenta Obligatione camerali,d.113.n.3.*Celso.* 264
Creditum probatur ex publico instrumento,ibid. n.4.& d.114.n.1 265
Vel ex Apocha trino teste munita,ibid.n.5.
Vel ex confessione partis in d.instrumento, ibid. n.2.
Creditor accipiens à suo debitore rem æquivalentem satisfactioni sui crediti, præsumitur satisfactus,donec contrarium plenè,& concludenter probatur,d.14.n.5.*Celso.* 265
Creditor si vendat rem à suo debitore acceptam, & concludenter non probat quid ex tota re retractum fuerit,tunc intrat præsumptio vt ipsa res sufficiens fuerit pro satisfactione debiti, ibid.n.6. ibid.
De creditoris ordine soluens alicui debitor liberatur,d.114.n.15.*Celso.* 266
Creditor, qui in satisfactionem sui crediti fuit contentus accipere nomen debitoris cessi,non potest deinde ad primæuas actiones, & iura redire;quia debitum vnius, & creditum est extinctum,d.15.n.1.*Benilaqua.* 266
Creditum probatur ex exhibitione instrumenti, ibid.n.2. 267
Crediti resoluti cessio, vti nullâ non extinguit debitum, sed remanet illæsa prima obligatio creditoris erga debitorem,ibid.n.4. 267
Creditor si acceptat iura cessa,tunc extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipsius contemplatione cedentis,ibid.n.8. 267
Crediti existentia verè,& liquidè supponenda est, vt compensatio locum habere possit, ibid.n.5. 267
Creditum debet esse liquidum in substantia, & quantitate,d.116.n.1.*Benilaqua.* 268
Creditum quando dicatur incertum, vel illiquidum ad effectum retentionis,ibid.n.2. ibid.
Creditor si immissus fuerit in possessionem bonorum debitoris,intrat exceptio,quod credita aut fuerunt extincta per compensationem cum fructibus faciendam,ibid.n.3.
Aut adeo diminuta, & effecta illiquida, vt nisi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis constare,ibid.n.4
Credirori datur retentio, quando ad eum bona perueniunt ex eadem causa illius crediti, pro quo vult retinere; secus si ex diuersa,d.116.n.5. *Benilaqua* 268
Cum reditis compensare fructus non tenetur fideicommissarius,nec illos restituere,cum ipsos suos faciat,ibid.n6
Creditores non possunt fructus pecuniæ debitæ prætendere;non quando non ad debitorem sed ad illos spectat onus inuestiendi, d.117.n.13. *Celso.* 269
Creditum cum hypotheca probatur ex publico instrumento,d.119.n.2.*Albergato.* 273
Creditum doris illiquidum non retardat immissionem in Saluiano,ibid.n.10
In crediti computum imputatur exactio indebitè facta,ibid.num.9
Creditum iam extinctum non potest amplius reuiuiscere,ibid.n.15. ibid.
Creditor creditorum succedit in eorum locum ac ius habent, ac exercere possunt omnes actiones vtiles, quas sui debitores exercere valent,d.139.n.13.*Cerro.* 291
Creditor, & debitor eiusdem census quis esse non potest,d.140.n.9 304
Creditor, qui vigore ordinis sui debitoris ab aliquo pecunias recepit simpliciter, & absque conditione condemnari non potest restitutioni,d.139.n.1.*Royas.* 302
Creditori cui fuerunt per debitorem data bona insolutum, licet manutentio non competat ob inualiditatem dationis insolutum, competit tamen retentio,d.151.n.22.*Carillo.* 323
Intellige conclusionem procedere, vbi creditum est omnino liquidum, alias secus,n.23
Creditor speciei potest speciem ipsam vindicare, vel super eâ executionem facere, quatenus extet,d.163.n.12.*Royas.* 340
Creditore volente quælibet satisfactio est vera solutio,d.ibid.n.12. ibid.
Creditor ante diem solutionis non potest agere contra debitorem vigore obligationis ad eius fauorem factæ,d.ibid.n.10. 343
Creditor hypothecarius in reipsa hypothecatâ,est præferendus aliis creditoribus, d.164. num.7. *Royas*
Creditor cui pecuniæ fuerunt solutæ, etiamsi iura simpliciter cessisset,conueniri ad aliud non potest,quàm ad restitutionem recepti, d.177.n.8. *Royas.* 357
Creditor,qui causam non dedit, euicta re ad aliud non tenetur, quam ad restitutionem pecuniarum,d.26.n.9. 36
Creditum cum hypotheca, probandum venit in iudicio Saluiani,d.146.n.1.*Cerro.* 313
Crediti probatio quando dicatur requirere ampliorem indaginem,d.153.n.13.*Corrado.* 327
Creditum illiquidum non debet admitti ad impediendam sententiæ prolationem super debito liquido,& claro,d.153 n.15.*Corrado.* 327
Creditum quando dicatur illiquidum, d. 153. n.5. *Corrado,* 326
Creditum liquidum non potest compensari cum illiquido,& turbido,d.ibid.n.6. ibid.
Ad creditum liquidandum est assignandum congruum tempus,d.ibid.n.7. ibid.
Crediti oppositio quando fuit dilata, postquam sunt lapsi termini substantiales, tunc Iudex longiorem dilationem dicernere non tenetur, d.ibid.n.8. ibid.
Creditum,si dicatur quod non est liquidum, non ex hoc dicitur reprobatum,d.ibid.n.27. 328
Creditum, quando erit liquidatum, tunc de eo habenda erit ratio,d.ibid.n.28. ibid.
Credita ad impediendam restitutionem adducta, vt illam impediant clara esse debent,d.188.n.2. *Royas.* 366
Ita vt si altiorem requirant indaginem retentio, non competat,d.188.n.3.*Royas.* 366
Creditum illiquidum nequit impedire manutentionem,d.193.n.5.*Royas.* 370.
Crediti probatio facta per confessionem partis aduersæ superat omnem probationem, d. 153. n.2.*Corrado.* 326
Crediti anterioris exceptio frustra allegatur contra creditum posterius, si illud appareat satisfactum,d.160.n.5.*Royas.* 358
Credita hæredis adeuntis sine inuentario præsumuntur consumpta ex alienationibus factis ab ipso,d.44.n.4.*Royas.* 371

Notabilium.

Culpa.

Culpa propria nemo iuuari debet d.5.n.15.*Bichio.* 11

Culpa, vel negligentia viri, vel non inuestiendo, vel etiam in non exigendo dotem mulieri præiudicare non potest, maximè quando fuit ab alio, quam ab ea promissa. Et vir quomodocunque semper dotem restituere tenetur, ibid.n.16. 11

Ex culpa, vel tarditate vnius partis probationes postea suo tempore omissæ factæ in alio iudicio ad iustificandam sententiam, seu decretum, non debent parti officere. Et quæ sit ratio, d.36.n.26.*Corrado.* 38

Culpam leuissimam non præstat locator operarum, *Bichio*.d.111.n.4. 261

Sed vide de contraria, ibid.n.5.

Culpa, locatoris abest, si omnia facta fuerint, quæ diligentissimus quisque obseruaturus fuisset, ibid.n.5.

Si de culpa leui tenetur locator ex lege, multo magis tenebitur ex promissione de diligenter administrando, ibid.n.8. ibid.

Natura locationis obligantis ad leuem solum culpam interpretatur verba instrumenti, *diligenter administrando*, ibid.n.9

Culpa leuissima est præstanda à locatore, si id promisit, ibid.n.18. 262

Si videlicet potuit in locatione, *diligenter, & qua decet diligentia, &c.* ibid.

Vel si promisit præstare *omnem culpam*, ibid.n.19. ibid.

De culpa leuissima potest conductor cum locatore pacisci, ibid.d.16.n.21

In culpa lata est, qui est negligens in actione, & in officio suo, ibid n.22. ibid.

In culpa est officialis, quando non facit id, quod fieri est consuetum, ibid.

Curator.

Curator in testamento relictus non attenditur, nisi à minore petatur, & à Iudice confirmetur, d.33.n.10.*Otthobono.* 90

Curia.

Statutum, quod prohibet vlteriorem, quam vnicam appellationem operatur, vt duæ sententiæ habeant vim trium, & constituerint rem iudicatam executioni demandandam, idque etiam si posterior prolata fuerit in Curia A.C.d.75.n.4.5.*Cerro.* 193

Sententia in Curia lata in gradu appellationis interpositæ à priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione Statuti loci, quod proinde seruari debet etiam in Curia, ibid.n.6. 193

Processus per contractus de stylo curiæ fit potius ex vrbanitate, quam ex necessitate, & substantia causæ, d.95.n.4.*Meltio.* 229

Cursor.

Citationis reproductio realis à cursore facta deducitur ex productione sub illis verbis: *facto realiter, ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus, d.95 n.6.*Meltio.* 229

Custodia.

Custodia actorum curiæ Episcopalis spectat ad Notarium & non ad Episcopum, d.142.n.5. *Bichio.* 306

Ad custodiam deputatus scripturarum liberatur probando casum emissionis absque sua culpa, d.ibid.n.7. ibid.

D

Damnum.

VTi damna, & interesse debentur cambia ab eo, qui cum mandatum ad cambiandum susceperit, non adimpleuit, quod debuit pro inueniendis personis, quæ cambium reciperent, d.9.n.5.*Meltio.* 17

Vti damna debentur, & interesse ad illam rationem, ad quam demonstratur ascendisse giratas cambiorum singularum feriarum temporis quo cambia peruntur, ibid.n.6. 17

Damnum sentienti competit actio aduersus eum cuius facto, & culpa damnum euenerit, pro releuatione damni, d.17.n.12.*Corrado.* 34

Damnum sentienti ex propria culpa, siue inexcusabili negligentia, quod facilè poterat euitare non est subueniendum, ibid.n.8. 33

Cognoscere prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia, quando non debentur vti cambia, an debeantur saltem ratione damnorum, & interesse cadit sub illa inspectione, an constet de credito liquido actoris, d.60.n.9.*Peutingero.* 159

Damna, & interesse palla per desitionem cambiorum nec defectu implementi cambiare debentis optimè iustificantur, ex attestationibus mercatorum non defecisse occasiones cambiandi, d.4.n.5.

Damnum in vno socio, & lucrum totum in alio, non potest de iustitia stare circa vsuram, *Bichio*.d.101.n.26.& 27. 246

Damnum passum à creditore ob dilatam solutionem quando apparet affectatum, non est reficiendum per debitorem, d.163.n.4.*Royas.* 345

Damnum, & interesse, si non fuerit secutum ex malefacto Notarij, sed ex alia causa non potest ab eo prætendi, d.36.n.6.7. 26

Damna, & interesse de iure vt ab aliquo debeantur, probandum est, quod illa prouenerint ex facto, vel culpa illius, d.36.n.15. 357

Damnum extrinsecum ex commisso alterius, vt debeatur, probandum est actoris interesse d.177.n.4.*Royas.* 356

Ad damna, & interesse, vt quis teneatur regulariter est necessaria iustificatio interesse quod debitor patitur, d.130.n.4.*Royas.*

Debitor.

Debitor condemnatus, quotiescumque facit nouas probationes, non impeditur creditor, quin nouis iuribus, & probationibus vti valeat ad elidendam probationem iam factam, d.10.n.9. *Meltio.* 20

Inter debitorem cessum, & cessionarium, formalem stipulationem requirit, vt delegatus ad hoc vim solutionis habeat, d.13.n.2. 24

Debitori facta hypothecæ remissio ab anteriori in concursu creditorum præiudicat remittenti quoad potioritatem, itavt anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra concreditores hypothecarios, d.3.n.4.*Bichio.* 7

A debitore obligatio simpliciter facta de satisfaciendo creditoribus creditoris, extenditur etiam ad non expressè nominatos, d.4. n. 8. *Meltio.* 10

Ad debitorem, quotiescumque pecunias sequestratas constat spectare mandatum de consi-

Index Rerum

gnando denegari non poteſt,d.5.n.2. *Decano.*11
Debitor non poteſt carcerari, vti de fuga ſuſpectus,liquido non exiſtente debito,d.21.n.4.*Otthobono.* 43
Hypotheca ſemel extincta,non poſſunt cauſam habentes à debitore in re iam hypothecata ex lucri cauſis amplius moleſtari, d. 19. n.11. *Corrado.* 39
Vide in verbo *creditum*, d.73.n.3.*Corrado.* 190
Inter debitores, & emptores ſolutionis modus variatur,donec de errore plenè, & concludenter doceat,d.75.n.45.*Cerro.* 193
Ex debitoris conſenſu naſcitur traditio rei exiſtentis penes creditorem, ſe in ſolutionem reddentis,ac deliberantis, iuncta ipſius recipientis creditoris acceptatione, d. 74. n.4. *Veroſpio.* 191
Debiti inueriſimilitudo oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis etiam in exiguis ſummis indigente,d.21.n.9.*Otthobono.* 43
Debita ſoluere tenetur adminiſtrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit,nec ſufficientem de illis aſſignat rationem,d.27.n.23.*Corrado.* 71
Debitum,quoad habet hæres cum defuncto computatur in hæreditate defuncti,d.31.n.5.*Corrado.* 85
Debita teſtatoris de iure ſunt ſoluenda ab hærede abſque mandato teſtatoris,d.34.n.17. *Cerro.* 91
Debiti ſolutio liberat fundum ab hypotheca.
Debitum non probatur ex confeſſione debitoris, cum creditore dumtaxat, maximè cum eſt decocturus; ne in eius ſit poteſtate defraudare creditores,d.101.n.1.& 2.*Bichio.* 245
Debitorem eſſe decoctum, vel de proximo decocturum paria ſunt.ibid.n.3. ibid.
Debitum agnitum,& acceptatum per ſolutionem partis amplius non poteſt impugnari,d.103.n.5. *Celſo.* 248
Debitor quis euidenter apparet ex verbis per ſe ſcriptis *Reſto debitore*.ibid.n.3.*Celſo.* ibid.
Pro debito in nundinis contracto executiuè proceditur,d.110.n.16.*Bichio.* 258
Debitor doris poteſt liberationem conſequi à viro etiam inſcia vxore; ſed ipſe tenebitur, ſecus ſi ea aſſentiat,d.107.n.8.& 9.*Bichio.* 254
Debitor dotis poteſt liberationem conſequi, etiam mediante præſcriptione completa, viuente viro;firma tamen manente mulieris actione de dote contra bona viri, ibid. n. 9. *Bichio* ibid.
Debitorem ſi declarans in aliquo inſtrumento qui ante promiſit, conuincitur non ſoluiſſe, d.257.n.21.*Celſo.* 108
Contra debitorem, ex propria confeſſione conuentum non habet locum præſcriptio, d. 257. n.23. 108
Debitor debitoris,etiam primi excuſſione non facta,poteſt à creditore ex Camerali Obligatione conueniri,& excuti,d.113.n.3.*Celſo.* 264
Debitoris bona adiudicata creditori per Iudicem eius fiunt propria,d.110.n.10. 260
Debitoris res æquiualens, vendita à creditore, præſumitur ſufficiens pro debito,niſi ipſe probet quid ex tota re retractum fuerit,d.265.n.6. *Celſo.* 114
Debitoris res accepta à creditore,præſumitur ſufficiens pro debito,niſi diuerſum creditor probet,ibid.n.5.
Debitoris prima obligatio remanet illæſa cum ceſſio fundata eſt in credito reſoluto; dum per eam,debitum non potuit extingui, d. 115. n.4. *Benilaqua.* 267
Debitor multo minus tenetur ex ceſſione, cum eam fecit de nomine, tale quale eſt; declarans ſe ad illius manutentionem nolle teneri, ibid. n.9.
Pro debito ſimplici pecuniario non interuenientibus requiſitis Caſtrenſ. *in leg.3. §. fin.ff. de eo quod certo loc.* fructus etiam promiſſi, & taxati non poſſunt prætendi,d.117.n.1.*Celſo.* 269
Debitor non eſt in mora, creditore non exiſtente in loco conuento ad ſoluendum, vel non conſtituente ibi procuratorem,d.120.n.4.*Veroſpio,* 279
Debiti ſolutione tollitur omnis obligatio, ibid. ibid.
n.1.*Veroſpio.*
Cum debitum eſt proportionatum ſolutæ quantitati,creditur ſolutio facta in extinctionem illius debiti,non autem diuerſi, ibid. n. 10. *Veroſpio.* 274

Debitor.

Debitor Principalis,quando quis efficiatur ſuſcipiens in ſe nomine debitorum, d. 123. *Rojas.* n.10. 278
Debitoris ceſſi inexigibilitas probatur ex mandato contra eum relaxato,quod exequi non potuit propter legitima impedimenta,d.124.n.1. *Carrillo.* 279
Quinimo ex citationibus factis contra cedentem ad iudicandum bona debitoris, ibid.
Inexigibilitatem ad probandam quoties agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile,ibid.n.2. 279
Sufficiunt diligentiæ executorum & citationes pro indicatione bonorum per eum facta, ib.
Debitor ſi ſit inſtitutus hæres vniuerſalis à creditore,tunc actiones remanent confuſæ & extinctæ,d.147.n.12.*Cerro.* 315
Debitor ſpecie non exrante ſpecie non tenetur ad intereſſe,d.163.n.4.*Rojas.* 340
Debitor poteſt quandocumque etiam ante tempus ſatisfacere ſuæ obligationi creditore volenti,d.164.n.11.*Rojas.* 343
Debitor vt condemnetur ad intereſſe, & damna paſſa per creditorem ob retardatam debiti ſolutionem,quid requiratur,d.173.n.3.*Rojas.* 345
Debitum illiquidum non poteſt impedire reintegrationem,d.144.n.4.*Rojas.* 309
Per debiti accollationem quis efficitur principalis debitor, ac ſi ab initio ad debiti ſolutionem ſe obligaſſet,d.171.n.13.*Rojas.*349.350
Debiti ſolutionem hæres fruſtra petit, ſi ſtatim id reſtituturus ſit,d.26.n.14. ibid.

Decima.

Decimandi ius eſt ſpirituale, nec cadit ſub commercio laicali,d.95.n.20.*Meltio* 230
Decimæ,& ius decimandi Laicorum non poſſunt eſſe ſub commercio,ibid.n.6. 229

Deciſio.

Deciſio in eadem cauſa facta de ſtylo Rotæ non poteſt oppugnari in alia diſputatione,ſed præſupponi debet,d.4.n.6.*Meltio.* 10
Deciſiones 213.*n.7.coram Canaler.& d.*193. *num.8. apud Zacch.de Oblig. Cameral.* in quibus terminis loquantur,d.107.n.11.*Bichio.* 254

Notabilium.

Decisio loquens perfunctoriè, & ex abundanti, non attenditur, d.108.n.17. *Celso.* 256

Decisio 28.n.8.p.6.recent.Dec.163.n.14.& seq.p.2.diuers.& decis.506.n.1 coram Sanct.me.Greg.XV. quomodo loquantur, & in quibus casibus procedant, d.109.n.11. *Celso.* 258

Decisiones de Stylo Rotæ supponendæ sunt, d.111. n.16. *Richio.* 262

Decisio secundum stylum Tribunalis Rotæ, in noua disputatione est supponenda, & non potest in dubium reuocari, nisi partibus denuo super ibi decisis auditis reuideatur, d.116. n.7. *Beuilaqua.* 268

6 Dec.opinio in cons. 137. *refutatur,* d.158.n.6. *Verospio.* 335

Declaratio.

Declaratio facienda, mutat titulum ipso iure, si sequatur à possidente, d.12.n.4. *Cerro.* 21

Declaratio non potest fieri continens nouam dispositionem, nisi adhibitis septem testibus, aliisque solemnitatibus in testamento requisitis, d.34.n.3. *Cerro.* 91

Donatio contemplatione matrimonij quando facta fuit viro, ac mulieri pro se ipsis, ac eorum filiis stipulantibus de filiis ex eodem matrimonio est intelligenda stipulatio. Hæc tamen opinio recipit distinctiones, & declarationes, d. 87.n.6. *Otthobono.* 214

Declaratio nihil de nouo addit, d.136.n.12. *Royas.* 299

Declaratio ex interuallo facta non potest præiudicare ei, cui medio tempore fuit ius quæsitum, d.157.n.11. *Panzirolo.* 333

Decoctio.

Confessio de recepto dotis, à viro post decoctionem ipsius emissa in præiudicium creditorum fidem non facit, quamuis promissio præcesserit, d.3.n.1. *Richio.* 6

Confessio dotis de recepto, à viro, post etiam decoctionem emissa, vbi habetur obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis, ibid.n.5. 6

Decor.

Decor familiæ conseruan. melius conseruatur, quia bona in primogenitis quam inter plures ea distribuen. pro decoris familiæ augmento, mandans institui hæredem dat facultatem disponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia, d.100.n.19.& 21. *Cerro.* 242

Decretum.

Decretum, vigore cuius fit instrumentum explicatur ab ipso instrumento, d.12.n.2. *Cerro.* 21

Decreta, & sententiæ, quoad telam iudiciariam, & ordinem processus iustificantur ex legitimatione personarum, & ex citationibus ad omnes actus substantiales concurrente Iudicis iurisdictione, d.15.n.1. *Meltio.* 27

Decretum Iudicis etiam non sufficit, quod habeatur Instrumentum pro insinuato, d. 63. n. 25. *Meltio.* 169

Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites restricta, d.88.n.1. *Verospio.* 216

Et intercedente temporis breuitate inter decretum, & actum, ibid.n.4. 216

Decretum quando est conditionale, si non appareat de non adimplemento conditionis euanescit, d.153.n.17. *Corrado.* 327

Decretum, quando remaneat suspensum, & inane, d.153.n.18. *Corrado.* ibid.

Defectus.

Defectus solemnitatum non habetur in consideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate: imo agit pro obseruantia contractus, d.15.n.10. *Meltio.* 27

Ex defectu citationis sufficit generalis citatio ad tollendam nullitatem, d.95.n.2. 229

Neque attenditur nullitas defectu citationis, quando citati non potuissent impedire, vel mutare sententiam, ibid.n.5. *Meltio.* 229

Defensio.

Citandus ille non est, quem constat nullam habere defensionem, d. 73. n. 20. *Arguelles.* 190

Deficientia.

Fideicommissum, vti hæres grauatus sub conditione deficientiæ illius filiorum ipsis de tempore eius mortis superextantibus euanescit, d.59.n.14. *Corrado.* 157

Defunctus.

Defuncti voluntate, & consensus antequam hæreditas adeatur, conseruetur in hæreditate iacente, quæ personam defuncti repræsentat, d. 15.n.8. *Meltio.* 27

Vulgatissimum est in hæredem dari easdem actiones ciuiles, quæ contra defunctum competebant, quia est vna persona cum defuncto, d.73.n.15.16. *Arguelles.* 187

Defuncti obligatio, ex persona hæredis immutari non potest. ibid.n.27. 188

Defuncti factum totaliter approbat hæres, adeundo simpliciter hæreditatem, d. 110. n.5. *Cerro.* 259

Defunctus quando non possit dici, quod decedat pro parte testatus & pro parte intestatus d. 147.n.20. *Cerro.* 316

Delatio.

Delatio simplex appellationis afficit quidem vt Iudex, à quo non possit amplius se in ea causa intermittere, non autem vt causam inappellabilem, sed dat appellabilem in præiudicium partis, d.75.n.10 *Cerro.* 194

Delegatus.

Delegato ad hoc, vt vim solutionis habeat requirit stipulationem formalem inter debitorem cessum, & cessionarium, d.13.n. 2. *Verospio.* 24

Deliberatarius.

Deliberatario pro manutentione sufficit, quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis ex eisdem actis, d.77. n.2. *Otthobono.* 197

Deliberatio.

Deliberatio iudicialis præsumitur iusta, & valida, d.77.n.1. *Otthobono.* 197

In deliberatione prætensus excessus debet concludenter probari, ibid.n.3. 197

Post deliberationem, solutio fructuum decursorum in subiecta materia inducit approbationem calculi, super quo fundatur; & ipsius deliberationis, ibid.n.9. 197

In deliberationis actu præsens pecunia de iure requiritur, ibid.n.11. 198

Deliberatio bonorum facta sine citatione partis, non tenet, d.143.n.10. *Richio.* 308

Deliberatio bonorum, antequam fiat, debet concedi terminus parti ad reluendum, ib.n.11. ib.

Index Rerum

Demonſtratio.

Demonſtratio conditionem non inducit,& nihil intereſt,an vera ſit,aut falſa,dummodo conſtet de demonſtrato,d.62.n.8.*Arguelles.* 163

Demonſtratio nihil aliud eſt, quam ſignum adiectum pro maiori declaratione,ibid.n.9. 163

Demonſtratio,& conditio inter ſe differunt remiſſiuè.

Delinquens.

Aliud eſt delinquere in officio, & aliud delinquere occaſione officij,d.111.num. 13. *Bichio.* 261

Deponere quomodo debeat teſtis ſuper recognitione ſcripturarum priuatarum,d.118.n.9.*Meltio.* 271

Depoſitarius.

Depoſitarius, qui vigore ordinis debitoris pecunias creditori ſoluit, valet tantum contra facientem ordinem per ſuas actiones dirigere, non contra recipientem pecunias, d. 139. n. 2. *Royas.* 302

Depoſitarius præſumitur ſoluiſſe penes ſe depoſitatis,d.149.n.17.*Veroſpio.* 318

Depoſitio.

Vide in verbo mandatum,d.4.n.18. *Meltio.* 11

Deputatio.

Actus præſumitur expeditus in executionem præcedentis mandati : maximè præcedente deputatione ſpeciali ad certum tantum actum,d.78.n.2.3. 199

Deputatio notarij curiæ Epiſcopalis, ad Epiſcopum ſpectat,d.142.n.4.*Bichio.* 306

Derogatio.

Teſtator per Epiſtolam, vel alium ſimpliceni actum voluntatis declaratiuum diuerſimodè diſponendo non poteſt diſpoſitioni derogare in teſtamento factæ,& perfectæ non adhibitis ſeptem teſtibus,aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis,d.34.n.1.*Cerro.* 91

Licet conſtitutio Vrbani Octaui 65.eam extendat ad cenſus,non tamen obſtat eis, quibus confirmauit contractum Cenſus cum derogatione,&c.

Deſcendens.

Inter deſcendentes ſecundi,& vlterioris geniti, ordo ſucceſſiuæ vocationis cenſetur repetitus ne plus videatur tribuere remotioribus, quam proximioribus magis dilectis, d. 100. n.17.*Cerro.* 242

Deſcriptio.

Deſcriptio pecuniæ in banco ad fauorem alicuius de ordine Domini, habet vim ſolutionis, d.5 n.4.*Decano.* 11

Deſcriptio pecuniarum ad fauorem eius, qui non habet titulum, vel cauſam habilem ad acquirendum, non transfert in ipſum recipientem Dominium, ſed reſoluitur in ſimplicem traditionem,ibid.n.5. 11

Deſertio.

Deſerta eſt ſententia ob non prorogationem, & tranſit in iudicatum,d.113.n.1.*Celſo.* 264

Diues.

Semel diues præſumitur ſemper diues, d. 178. n.14.*Royas.* 358

Detractio.

Cum detractiones obiectæ eò minus alienationis, ac alia pro exceptione deducta, longiorem diſcutionem expoſcunt, quam ſubiectæ materiæ poſtulat ratio, d. 59. n. 18. *Corr.* 157

Deuolutio.

Deuolutio, vbi non eſt clara,non poteſt procedi per viam manutentionis,d.67.n.24. *Celſo.* 178

Deuolutioni locus eſſe non poteſt nec identitate rei deuolutæ, nec directo probato dominio, d.125.n.3.*Royas.* 280

Deuolutionis in caſu ad probandum dominium directum,ac identitatem rei deuolutæ non ſufficiunt locationis ſolutiones, aliæque confeſſiones & adminicula,ibid.n.4. ibid.

Dictio.

Dictio *Alias* facit diſpoſitionem contrariam diſpoſitioni præcedenti,d.14.n.11.*Terracinen.* 25

Dictio *Forte* quando reſpicit factum, dubitationem præfert,d.40.n.6.*Cerro.* 106

Statutum Interamnen.videtur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate donantis, dum enumerando perſonas,à quarum ſucceſſione illas excludit,procedit per dictiones alternatiuas, &c. Secus vbi procedit per dictiones alternatiuas dumtaxat in parte donationis,in parte verò excluſionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis, &c.d.50.n.10.11.12.*Cerro.* 130

Dictiones ſolum ipſi ſunt perſonaliſſimæ, d. 135. n.5.*Cornelio.* 295

Dictio vel eſt diſiunctiua,ibid.

Dies.

Citatio ad ſententiam non reſtricta ad primam diem,ſed concepta cum clauſula, *Et deinde antea cum continuationes*, probatur ad duas,& tres alias ſequentes dies iuridicas, d. 78. n.5. *Cerro.* 199

Dies obligationis conditionalis ceſſit, & venit, impleta conditione,d.62.n.21.*Arguelles.* 164

Dilatio.

Dilationibus inutilibus,ac expenſis litigantes fatigari,ſicque eorum iura periclitari non decet, d.26.n.3.*Corrado.* 63

Dilatio conceſſa debitori ad ſoluendum, ceſſat,ſi debitor ſuccedat creditori,d.31.n.9.*Corrado.* 86

Diligentia.

Diligentia creditoris in exigendo ſua credita, facit præſumere ſolutionem,d.118.n.6. *Albergato* 271

Diminutio.

An diminutione rerum, & bonorum diminui valeat,contingenter poſt mortem Patris remiſſiuè.d.45.n.5.*Meltio.* 119

Diminutio pretij hæreditatis,quæ contingit pendente mora contumaciali hæredis ad ſoluendum ſupplementum legitimæ filio debitæ, cedere debet ad damnum ipſius poſſidentis; ibid. n.6. 119

Diſdicta.

Diſdicta non terminat Societatem,niſi ſit executa,& reproducta,d.102.n.9.*Celſo.* 247

Diſpendium.

Diſpendium quis pati non debet, vnde præmium meruiſſe videtur,d.180.n.3.*Royas.* 360

Diſpoſitio.

Diſpoſitio Mulieris ſecundo nuptæ, ex qua filij ex primis Nuptiis ſuſcepti neque legitimam conſequantur, tanquam iniqua, ac iniuſtis artibus extorta penitus reprobatur, d. 46. n.36. *Corrado.* 124

Diſpoſitio *leg.curabit*,declaratur obtinere locum in caſu, quo pretium penes emptorem pro ſecuritate euictionis remanſiſſet,d.61.n.3.*Veroſpio.* 161

Notabilium.

Diſpoſitio ſubſequens certas perſonas comprehendens, ac grauans, præcedentem illarum vocationem comprobat, d. 55. n. 17. *Corrado.* 149

Diſpoſitiua pars ſcripturæ attendi debèt, d. 167. n. 1. 254

Diſponere teſtator poteſt de bonis hæredis. d. 110. n. 4. *Cerro.* 259

Diſpoſitio generaliter facta non porrigitur ad caſum, in quo quis non habet poteſtatem, d. 127. n. 2. *Ghiſlerio.* 285

Diſpoſitio contrahentium reſtringitur, & modificatur ex forma ſtatuti, d. 196. n. 8. *Royas.* 372

Diſpoſitio Iuris Canonici, quod, hæres etiam ceſſante beneficio inuentarij non teneatur de proprio non habet locum in foro iudiciali, vbi contrarium eſt verius atque receptius, d. 17. n. 20. *Corrado.* 35

Diuerſitas.

Diuerſitas temporis, & ordinis arguit diuerſitatem rei, d. 114. n. 13. *Celſo.* 266

Diuiſio.

Diuiſio, quæ pro iuſta, & valida à partibus acceptata fuerit, non poteſt poſtea ab altera earum ex parte impugnari, &c. d. 49. n. 1. *Cerro.* 127

Diuiſionis inſtrumentum benè probat contra diuidentes, & habentes cauſam ab eis, d. 117. n. 10. *Celſo.* 269

Dolus.

Dolus in contractu minoris abſque ſolemnitatibus, à ſtatuto præſumptus excludit omnem ratificationem ex lapſu temporis deductam, d. 63. n. 11. *Meltio.* 167

Dolosè alienare dicitur hæres grauatus, cum habet ſcientiam fideicommiſſi in re alienata, d. 110. n. 14. *Bichio.* 263

Vel cum alienando potuit cogitare ſe non futurum eſſe ſoluendo, ibid. n. 15

Doli præſumptio intrat illum qui iudicialiter requiſitus aliquid producere, & recuſat producere, d. 142. n. 6. *Bichio.* 306

Dolus in dubio non præſumitur, d. 161. n. 8. *Royas.* 339

Dominium.

Dominium non poteſt in dubium reuocari vbi apparet de Confeſſione, & recognitione facta per Aduerſarium, d. 4. n. 14. *Meltio.* 11

Dominium locorum, montium oſtenditur ex litteris patentibus, vbi deſcriptio vim habet traditionis fictæ, verè equiparabilis, d. 52. n. 1. *Veroſpio.* 137

Vide in Clauſula *ad habendum*, d. 58. n. 7. *Veroſpio.* 155

Conceſſio facta laicis ſemper eſt inualida, ſiue fiat per modum infeudationis, ſiue locationis: maximè ſi fiat iure principalis affectus, per quem transfertur vtile dominium, d. 95. n. 28. &. 29. *Meltio.* 231

Decretum manutentionis ſine actuali apprehenſione non transfert dominium, d. 97. n. 4. *Veroſpio.* 233

Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit, quod res fuerit in Dominio contrahentis ſiue de tempore contractus, ſiue poſt, d. 99. n. 3. *Decano.* 236

Dominium transfertur ex venditione rei, vel datione in ſolutum, d. 164. n. 13. *Royas.* 343

Dominus.

Domini concedentis emphyteuſim non intereſt, quod bona citius ad remotionem tranſeant, ad quem alias quandocunque ſunt tranſitura, & ab initio erat motus concedenti, ad ſecundam eius voluntatem ſuccedit, d. 35. n. 18. *Peutingero.* 94

Et intrat defectus poteſtatis in alienante, qui neque cum conſenſu Domini vni ex comprehenſis in præiudicium aliorum comprehenſorum, qui ex lege inueſtituræ prius ſuccedere debuiſſent, diſponendo gratificare potuit, ibid. n. 20. 95

Procedit etiam ſolum quod conſideratur præiudicium Domini directi, quia ſi Dominus prætendit caducitatem, vel laudemium, quia dos eſt cauſa neceſſaria, præſertim quando aliunde mulier dotari non poteſt. Æquitas *leg. curabit.* Semper admitti ſolet fauore Domini rei venditæ ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura penes emptores vel in totum vel in aliqua ſui parte remanſerit, d. 61. n. 2. *Veroſpio.* 161

Declaratio Procuratoris in Iudicio ſe nolle eſſe Procuratorem non inficit actum, poſtquam eſt iam Dominus litis effectus, inuito Actore, qui propterea validè contra ipſum proſequutus fuit iudicium, d. 27. n. 13. *Otthobono.* 70

Conſenſus Domini directi reſeruatus cum, *clauſula quatenus requiretur & non alias*, non præiudicat naturæ locationis, d. 123. n. 6. *Royas.* 280

Sed imo tuetur ab omni præiudicio, ibid.

Dominus directus aliud eſt quod titulo venditoris, directum dominium, vel annuam præſtationem cedat, d. 122. n. 10. *Cerro.* 277

Dominus directus cogi non poteſt inuitus ad vendendum emphyteutæ directum dominium, d. 122. n. 5. *Cerro.* ibid.

Domino directo nullum præiudicium infertur, ſi alius habeat vtile dominium, & ille alteri fructus conſigner, vt ſibi ſatisfaciat de ſuo credito, d. 146. n. 16. *Cerro.* 313

Domus.

Domus ſi ſit prohibita quoquo modo vendi, aut alienari irrequiſito proprietario ſub pœna caducitatis, tum ſuper ea non poteſt reſtitui hypotheca, d. 146. n. 5. *Cerro.* 313

Donans.

Donans inter viuos tenetur ſibi reſeruare certam quantitatem cauſa teſtandi, d. 39. n. 6. *Royas.* 105

Donans verba donationis, quatenus eſſent dubia, declarare etiam ex interuallo poteſt, d. 48. n. 9. *Otthobono.* 126

Donans eo modo quo ipſe poſſidet, non cenſetur voluiſſe includere, niſi partem quæ ſua erat, ib. n. 12. 126

Donatarius.

Donatarius vniuerſalis, ad hæc vt teneatur ſeruare factum defuncti, duo copulatiuè requiruntur, nempe quod donatio ſit vniuerſalis omnium bonor. & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuerſalis, d. 86. n. 14. *Meltio.* 214

Clauſula *ad habendum*, &c. in inſtrumento donationis appoſita, conuincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio naſcituros, d. 87. n. 5. *Otthobono.* 214

Donatarius vniuerſalis reputatur loco hæredis, d. 39. n. 20. *Royas.* 105

Donatio.

Index Rerum

Donatio.

Donatio inter Virum, & Vxorem, prohibita est de Iure communi, d. 21. n. 3. *Corrado.* 43

Donatio inter virum, & vxorem prohibita est per *Statutum Vrbis lib. 1. c. 135.* cuius dispositio extenditur etiam ad palliatas, & quolibet prætextu vestitas, vbi procedit irritando, ib. n. 4. 43

Donandi voluntas, quæ ex facti circumstantiis apparet legitimis coniecturis, Iudiciis arbitrio pensandis, satis iustificatur, ibid. n. 5. 43

Donatio inter sponsos, ante contractum Matrimonium non est prohibita, ibid. n. 19. 45

Donatio inter sponsos, quæ simulato receptæ dotis prætextu intenditur fieri à lege maximè improbatur, ac specialiter irritatur, licet Matrimonij contractum præcesserit, & n. 28. ib. n. 20. 45

Donatio inter sponsos, cuius effectus confertur in tempus sequentis Matrimonij specialiter est interdicta, ibid. n. 21. 45

Donatio propter nuptias etiam matrimonio constante, est à lege permissa, ibid. n. 26. 45

Donatio acceptari potest etiam post mortem donantis, si modo donator medio tempore bona in alium non transtulerit titulo singulari, d. 39. n. 2. *Royas.* 104

Donatio inter vivos reputatur, si quis id claris verbis, & iisdem id expresserit, ibid. n. 4. 104

Donatio facta stipulantis pro se, ac hæredibus, & successoribus extenditur ob verborum generalitatem, ad filios etiam ex secundo Matrimonio nascituros, d. 87. n. 4. *Otthobono.* 214

Donatio contemplatione Matrimonij quando facta fuit viro ac mulieri pro ipsis, ac eorum filiis stipulantibus, de filiis ex eodem Matrimonio est intelligenda stipulatio. Hæc tamen opinio recipit distinctiones, & declarationes, d. 87. n. 6. ibid. &c. 214

Donatio contemplatione Matrimonij facta coniugibus, vel alteri ex eis stipulantibus pro se, ac pro filiis ex ipsis, vel ex Matrimonio nascituris, ad alios extendi non potest, quia stipulationis verba ad certas personas restricta sunt, ibid. 7. n. 215

in Donationibus, & legatis, causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur, d. 99. n. 21. *Decano.* 187. 238

Donatio facta inter vivos, quatenus tamen donans moriatur sine filiis, non dicitur donatio causa mortis, ibid. n. 22. 239

Donationem sapit crediti contracti remissio, d. 109 n. 6. 258

Donatio rerum pupilli est tutoribus, & curatoribus expresè prohibita, ibid. n. 7

Donatio conditionalis, nisi seruentur conditiones in eo appositæ resoluitur, d. 139. n. 7. *Ghisilerio.* 289

Quod multo magis procedit, si adsit pactum resolutiuum in casu inobseruantiæ, ibid. n. 2. ibid.

Donatio quando dicatur omnino euanuisse, ibid. n. 9. 290

Donatio facta ad finem conferendi lucrum, & vtilitatem Donatario, non debet in eius damnum retorqueri, ibid. n. 13. ibid.

in Donatione valet pactum quod donatarius teneatur ad solutionem debitorum donantis etiam de proprio, ibid. n. 15. ibid.

Donatio facta sub certis conditionibus, *& cum clausulâ non alias aliter &c.* censetur donantem noluisse donare, nisi cum dictis conditionibus, 290 d. 130. n. 16.

Donatione quis non est priuandus donec non fuerit per rem iudicatam rescissa & resoluta, d. 139. n. 8. *Cerro.* 291

Donatio inter maritum, & vxorem est prohibita, d. 154. n. 22. *Bichio.* 330

Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur, ibid. n. 24. ibid.

Donans, Donator.

Donatoris intentioni est satisfaciendum, d. 30. n. 8. *Ghisilerio.* 290

Donans in donatione potest aperire pacta, & conditiones sibi bene visas, ibid. n. 14. ibid.

Acquiescientiâ & patientiâ colligitur mentem donantis esse non reuocandi donationem conditionalem, ibid. n. 17. ibid.

Et ex quibus dicatur euacuata dicta acquiescentia & patientia, n. 18. 19. 20 ibid.

Donatio etsi anterior, & cum hypotheca, non præiudicat imenti postea rem donatam, si ille sit in possessione, d. 127. n. 4. *Ghisilerio.* 285

Donans potest ante additionem libere disponere de re donata, ibid. n. 5. ibid.

Donationis fraus & simulatio præsumitur ex immensitate donationis, ac coniunctione sanguinis, ibid. n. 10. 284

Donatio simulata & fraudulenta non præiudicat creditoribus posterioribus ex causa onerosa, ib.

Donationis legitimæ exceptio, quæ fidei commissario competebat, competit etiam emptori bonorum illius, ibid. n. 11. ibid.

Donatarium & maximè affinem non præsumitur donans voluisse in plus grauare quam sit res donata, d. 130. n. 12. *Ghisilerio.* 290

Donatarius pacto tenetur in donatione ad solutionem debitorum donantis, etiam de proprio, ibid. n. 15. ibid.

Donatarius pendente lite manutenendus est in possessione rerū donatarū, d. 130. n. 9. *Cerro.* 291

Donatarius pendente lite est manutenendus in possessione rerum donatarum sic eidem debentur quoque earundem rerum donatarum, d. 131. n. 10. ibid.

Dos.

Dos, quæ apparet non data non potest repeti, d. 22. n. 29. *Corrado.* 48

Dos dicitur congrua, quando non constituitur in legitima, d. 24. n. 24. *Corrado.* 55

Dos excessiua ad iustam quantitatem, iuxta vires patrimonij moderanda, ac reducenda venit, ibid. n. 25. 56

Dos promissa in excessu per minorem, potest pro summa excedenti non soluta retineri, & soluta repeti, ibid. n. 27. 56

Dos congrua aliquando maior, quam sit præscripta legitimæ quantitas, attenta dignitate viri, & aliis circumstantiis prudentis arbitrio, potest constitui, ibid. n. 29. 56

Dos non potest constitui in moderato excessu ad præiudicium minoris, ac euersionem fideicommissi habita etiam ratione dignitatis, & meritorum viri quando mulier alteri nuberet æqualis sibi conditionis viro, licet minus qualificato, ibid. n. 30. 56

Doris priuilegio bona emphyteutica alienari possunt, talique modo alienata, mortua muliere transferuntur ad hæredes, d. 35. n. 21. *Pouting.* 95

Notabilium.

Dos filiæ censetur constituta ex bonis paternis, provt fieri debet, d.41.n.13.*Corrado.* 110
Dos Materna non imputatur in legitimam ex bonis Aviæ Matre prædefuncta, debitam Nepoti ex propria persona, cum illam ipse consequatur vigore stipulationis adhibitæ in instrumento dotali, vt hæres matris, ibid.n.14. 110
Dos non debetur, nisi Matrimonium, & Nuptiæ actualiter contrahantur, ibid.n.8. 109
Dos, & donatio propter Nuptias, quæ constituuntur ex causa certi Matrimonij, soluto matrimonio spectãt ad filios, tam eiusdem, quam alterius Matrimonij, d.88.n.7.*Ottobono.* 216
Dos à patre profecta soluto matrimonio per mortem viri ad patrem reuertitur etiam superexistentibus filiis, d.93.n.7.*Cerro.* 225
Interpellatio facta alteri, quam hæredi illius, ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in Mora, dec.82.n.5. *Ottobono.* 206
Dos ad effectum lucri pro soluta habetur, licet peti non possit antequam solutionis dies cedat, d.14.n.5.*Terracinen.* 25
Dotis debitori suffragatur præscriptio statutaria Vrbis, vel tricennaria, d.107.n.7.*Bicchio.* 254
Dotis debitor liberatur efficaciter à viro; etiam sine consensu vxoris, sed ipse ei tenetur, ibid. dec.107.n.8. ibid.
Sed omnes liberantur, si vxoris accedit assensus, ibid.n.9.
Dotalis fundus est inalienabilis, & per consequens impræscriptibilis constante matrimonio, ibid. n.10.*Bicchio.* ibid.
Dotantium fauore promissio viri de renunciatione vxoris omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis sibi deferendis adimpletur per matrimonium, iuxta formam dictæ promissionis contractum, & consummatum, ib.n.15 ibid.
Et ob non contradictionem spatio longissimi temporis, ibid.n.15.
Dotis promissor non potest conueniri ab vxore, sed solum à viro stante matrimonio, d.108. n.7. *Bicchio.* 256
Dotis debitor liberatur à viro, mediante acceptilatione, vel confessione de recepto, ibid. n.9. ibid.
Vel mediante gratuita alienatione, aut remissione, ibid.n.11.
Aut ex triginta annorum præscriptione, ib.n.10.
Dotalis fundus non potest alienari, sed bene debitum dotis, ibid.n.16.p.13.
Dotis debitum vt præscribatur exigit triginta annos completos, ibid.n.20.*Celso.* 257
Dotis promissor, si in aliquo instrumento se illius debitorem agnouit, certa est dictæ dotis non solutio, ibid.n.21. ibid.
Dotales Fructus post mortem vxoris exigi non possunt; quia cessant matrimonij onera, quorũ actione percipiuntur, d.119.n.8.*Albergato.* 272
Dotis creditum illiquidum non retardat immissionem in Saluiano, ibid.n.10. ibid.
Dos constituta primo viro censetur data quoque secundo. limita, d.147.n.1.3.*Cerro.* 315
Dotis paruitas non liberat maritum ab onere alimentorum, d.178.n.6.*Royas.* 357
Dotis fructus debentur ei, qui onera matrimonij subsitinuit, d.157.n.1.*Panzirolo.* 333
Dotis quantitas illa est attendenda, quæ ab initio fuit constituta, non autem ea, quæ fuit expressa ad maiorem pompam, ibid.n.10. ibid.
Dotis augmentum magis suspectum est, quam dos. d.175.n.6.*Royas.* 354
Augmentum dotis non dicitur, sed maior dos, quod in limine secundi matrimonij vidua tradidit ad compensandam viduitatem, ib.n.7 ibid.
Vidua indiget maiori dote, quàm virgo, d.175.n.8. *Royas.* 354
Dotis augmentum factum ab vxore in limine secundi matrimonij, habet pro restitutione priuilegium *Auth. res quæ Cod. commun. de legat.* ibid.n.9. ibid.
Cùm sit verè, & proprie dos, idemque de eo iudicetur, ac de ipsa dote, ibid n.10. ibid.
Et pro illius solutione, & restitutione alienari possunt bona fideicommissaria in subsidium, ibid. num.11. ibid.
Dotis restitutio debet fieri secundùm valorem monetæ, quæ currebat de tempore constitutionis dotis, ibid.n.7. ibid.
Dos constituta in scutis auri postmodum abrogatis restitui debet, non ad æstimationem monetæ nouæ currentis, sed ad æstimationem antiquæ currentis tempore contracti matrimonij. ibid.n.8. 349.350
Dos restitui debet de iure communi statim, si consistat in stabilibus, siue mobilibus, si vero in pecuniâ, infra annum, d.196.n.4.*Royas.* 372
Intellige de dote data, seu promissa, eo modo, de quo prædicta verba loquuntur, non autem de alia parte dotis, si alio modo promissa fuit, d.175.n.4.2.*Royas.* 354
Dos constituta in scutis auri, in auro, diuerso modo accipitur, quàm si fuerit constituta in scutis auri simpliciter, d.171.n.3.*Royas.* 349
Dos constituta in scutis auri simpliciter intelligitur de scutis, quæ tunc temporis currebant, ib. num.4. ibid.

Dotatio.

Exclusio statutaria fœminarum propter masculos, habet tacitam conditionem quatenus soli masculi velint succedere, & fœminas dotare, d.33.n.20.*Ottobono.* 91

Dubium.

in Dubio semper validitas actus præsumitur, d.4. n.2.*Meltio.* 9
in Dubium non potest reuocari dominium, vbi apparet de Confessione, & recognitione per Aduersarium facta, ibid.n.14. 11

E

Ecclesia.

INuestitura tam æquitate attenta concedendi debetur proximiori superstiti, quam ex consuetudine Ecclesiastica, quæ attendi debet. Maximè quando Ecclesia non vult pro se retinere emphyteusim, d.28.n.8.9.10.& 12.*Meltio.* 58
Ecclesia quando pro se non vult retinere, fœmina tam ex ordine Charitatis, quam affectionis debet præferri, ibid.n.15. 58
Ecclesiæ facultas à Sanctissimo concessa renouãdi non dicitur data contemplatio personarũ etiamsi solum attenditur vtilitas Ecclesiæ, ib.n.19. 58
Ecclesia, cui ob lineam finitam obuenerunt bona, potest ad sui beneplacitum alterum inuestire, nec tenetur inuestire proximiores defuncti, d.29.n.1.*Meltio.* 79
ad Ecclesiam Emphyteusis deuoluta ob alienationes factas, & Canones non solutos, & ab Ecclesia

Index Rerum

clesia acceptata amplius non debet concedi proximioribus, ibid.n.9. 80

Ecclesiæ caducitas in emphyteuta non potest declarari, nisi per defectum solutionis Canonum per biennium continuum ante intentatum super ea iudicium,d.36.n.7.*Corrado.* 97

Ecclesiastica emphytheusis finita generatione ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos, d.78.n.7.*Cerro.* 199

Ecclesiastica bona Emphyteutica in Ecclesiam,vti manus mortuas deuenire non possunt, ib.n.23. minus per viam restitutionis, ib.n.24. 200

Ecclesiam habens Confraternitas ad pium opus instituta, aliaque Ecclesiastica signa, non potest dici merè laicalis, ibid.n.27. 201

Beneplacitum Apostolicum, aliæque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos non præsumuntur ex cursu temporis,nisi simul concurrat obseruantia, decis.79 n.7.*Cerro.* 201

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legal prohibitione per relationẽ ad antiquas inuestituras, interdicit omnem & quamcumque potentiam alienandi d. bona vsque ab initio, itavt, nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri, ib.n.11. 201

Ecclesiæ bona emphyteutica ad aliam Ecclesiam vti ad manus mortuas deuenire non possunt, ibid.n.14. 201

Ecclesia præsumitur facta locupletior, ex hæreditate sibi relicta, dum bona hæreditaria, & non sua pro seruitio Ecclesiæ impendit, d.150.n.21. *Meltio.* 321

Ecclesia, quæ est iustitiæ cultrix, tenetur restituere omnia, quæ occasione contractus rescissi acceperit, d.190.n.2.*Royas.* 368

Educatio.

Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præstatione alimentorum, Educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud vicinos, &c.d.83.n.4. *Cerro.* 207

Effectus.

Mandantis scientia præsumpta sufficiens est, sed certa, & indubitata requiritur ad effectum vt ad interesse cambiorum teneatur, d.60.n.7. *Peutingero.* 159

Clausula, *omni meliori modo*, per se non deest apta vim addere, & effectum tribuere actu reuera nullo, d.95.n.23.*Meltio.* 231

Ad effectum hypothecæ generalis sufficit, quod res fuerit in Dominio contrahentis siue de tempore contractus siue post, dec.99.num.3. *Decano.* 236

Effectus restringitur ad limites suæ causæ, d.133. n.7.*Cornelio.* 295

Effectus remouetur, remota causâ, dec.195. n.5. *Royas.* 372

Ad effectum renunciationis sufficit causam fuisse expressam,nec est necessarium eius veritatem expendere, d.100.n.28.*Cerro.* 243

Emphyteusis.

Emphyteusis deuoluta ad Ecclesiam ob alienationes factas,& Canones non solutos, & ab Ecclesia acceptata amplius non debet concedi proximioribus,&c. d.29.n.9.*Meltio.* 80

In emphyteusi hæreditaria, instantia cepta per defunctum transit in hæredem,d.38.n.1.101 Quod secus est, in emphyteusi concessa ex pacto, & prouidentia, vbi vt suffragetur instantia defuncti,debet hæres esse de comprehensis in inuestitura, ib.n.2.*Meltio.* 101

In Emphyteusi non admittitur repræsentatio Ecclesiastica sub hac forma pro se, filiis, & nepotibus, ibid.n.3. Et de hac causa quia Emphyteusi sub tali forma concessa vnusquisque ex propria persona censetur vocatus, ibid.n.5. 101

Emphyteusis vt duret,non solum requiritur, quod extent vocati,sed vlterius, quod ipsi etiam sint intra tempus in inuestitura limitatum,alias semper dicitur Emphyteusim expirare, & dominium vtile consolidari cum directo,ib.n.7. 101

in Emphyteusi prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, sine consensu non est admittenda, ibid.n.8.

Emphyteusis translatione semel facta valida in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis,nec illius proximitas,sed eueniẽte renouationis casu illa debetur proximioribus eius in quem facta fuit alienatio, ibid.n.16. 101

Emphyteusis concessa pro se filiis, ac nepotibus, est ex pacto,& prouidentia, dec.35.n.1. *Peutingero.* 94

Emphyteusis ex causa lucratiua, est cum annuus canon est satis tenuis respectu valoris rei, neque primus acquirens, aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inuestitura dederit, ibid.n.14. 94

Emphyteusis vnius lineam ingressa in eius descendentia permanere debet, exclusis illis alterius lineæ,donec aliquis de illa linea supersit,ib. num.29. 95

Emphyteusis Ecclesiastica, finita generatione, ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos, dec.78.n.7.*Cerro.* 199

in Emphyteusi solemnibus non adhibitis, clausula *ad habendum*, non potest extendere concessionem, ibid.n.12. 200

in Emphyteusi prohibitio alienationis expressa exercet vim præcedentis clausulæ,*ad habendum*, adeo vt tribuere solum possit facultatem alienandi inter illos de linea comprehensos in inuestitura, secus in extraneos, ib.n.13. 200

Manus mortua, ad effectum incapaciratis Emphyteusis alienari prohibitæ, dicitur etiam vniuersitas Ecclesiastica,& laicalis,quæ nunquam moritur, ibid.n.28. 201

in Emphyteusi Ecclesiastica non tribuitur facultas renunciandi,ac alienandi in extraneos,d.79.n.2. *Cerro.* 201

in Emphyteusi Ecclesiastica hæ clausulæ, non impetrato beneplacito Apostolico non possunt extendere concessionem vltra personas expressas, ibid.n.3. 201

Præsumptio,quod concessio Emphyteusis concepta pro se,suisque hæredibus,& successoribus etiam in extraneos sit facta, efficaciter non inducitur ex solo,quod vnus ex ibi nominatis sit clericus,& proinde filiationis incapax dum etiam in descendentes alterius nominati verificari potest ipsa concessio, ibid.n.6. 201

linea Emphyteusis deuolutionis ad effectum, non potest dici finita per existentiam religionis vltimæ ex ipsa, dum saltem eius vita durante, commo

Notabilium.

commoditas bonorum remaneat penes monasterium declaratur, n.seq.&c.ibid.n.7. 201

in Emphyteusi priuatorum, procedit, vel in Emphyteusi Ecclesiastica concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis, secus verò in emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in qua deficiunt solemnitates requisitæ, & beneplacitum Apostolicum, ibid.n.9. 201

Emphyteutica.

ad bona Emphyteutica in iudicio associationis possessorio, ratione caducitatis per emphyteutam incursæ, quæ probare requirantur,dec.36. num.77. 98

Emphyteutica res legitimo iure manet penes illos,in quos fuit valide facta alienatio;accedente noua inuestitura à domino directo ad præiudicium etiam proximiorum primi acquirentis, ampliatur n.24 d.38.n.20.*Meltio.* 103

Emphyteutica res titulo diuisionis, vnius lineam ingressa, in ea continuare debet vsque ad totalem illius extinctionem, ibid.n.21. 103

Emphyteutica res vnius ex hæredibus inuestiti in partem obuenta,donec supereſt aliquis ex dicta linea,alij de diuersa linea, etiam si sint in inuestitura cõprehensi,non admittũtur,ib.n.24. 103

Dominus directus, qui vult deducere deuolutionem bonorum emphyteuticorum ob alienationes irrequisito domino factas, & canones non solutas, dominum directum plenè, ac concludenter probare debet, dec.51.n.4. *Corrado.* 133. Et identitas rei emphyteuticæ cum ea, quæ in inuestitura comprehenditur per probationes concludentes, & non æquiuocas,iustificanda est ita,quod de illa dubitari non possit,ibid.n.5. 134

Acquisitio dominij directi, quando agitur de illius probatione ad effectum rei emphyteuticæ deuolutionis,non autem simplicis recognitionis, est directo iustificanda secundum ius gentium, vel ciuile, ib.n.6. 134

bonorum Emphyteuticorum venditionis contractus,cum expressa reseruatione eius dominij ac possessionis, vsque ad integram pretij solutionem, & interim locatio sub annua pensione non requirit domini directi consensum, alias in alienatione necessarium, ibid.n.19. 135

Emphyteusis quando est hæreditaria, tunc primus acquirens potest illius fructus, ne de eius vita durante, sed perpetuo etiam hypothecare in præiudicium Emphyteutæ & quorumcumque hæredũ,& successorum,d.146.n.18.*Cerro.* 313

Emphyteusis acquisitio,quando fuit facta ex titulo oneroso, tunc sanè primus acquirens potest præiudicare cæteris & n.21. d.146. num.20. ibid.

Emphyteuta.

ab Emphyteuta locatio ad septennium potest validè fieri absque domini directi consensu, d.36. num.10.*Corrado.* 98

per Emphyteutam facta alienatio, non pura, sed conditionalis, & sic suspensa sub expresso pacto, seu reseruatione consensus superinde obtinendi in tempus illius præstandi à domino directo, ad nullam dirigitur caducitatem, ipso non interueniente, sed contractus resoluitur, vel pro non facto habetur,ibid.n.11. 98

vt Emphyteuta Ecclesiæ requiritur ad effectum per biennium continuum canonum solutionis defectus, vt ex eo capite expelli possit, dec.51. n.15.*Corrado.* 135

Emphyteutæ, qui requisierit dominum directum de suo consensu, & negatum fuerit, alienatio non est imputanda, ibid.n.23. 136

Emphyteuta vendens, irrequisito domino pro pretio, declarando per tertium, illo non declarante, non cadit à iure suo, quia negotium est imperfectum, ibid.n.26. 136

Emphyteuta cogi non potest ad redimendam suã annuam præstationem, d.122. n.4.*Cerro.* 277

Dominus directus cogi non potest inuitus ad vendendum Emphteutæ directum dominium, ibid.n.5. ibid.

Alienatio rei emphyteuticæ facta ex causa necessaria qualis est assignatio dotis non requirit consensum Domini directi, nec illi soluitur laudemium, d.125 n.11.*Royas.* 280

Venditione rei Emphyteuticæ cum clausula *saluo sensu, & non alias, &c.* non dicitur incursa caducitas, quamuis ad traditionem fuerit deuentum, ibid n.14. ibid.

Emptio.

Vide in verbo solutio, d.13.n.1.*Verospio.* 24

Vide in verbo fideicommissum, dec.86. num.8. *Meltio.* 211

Emptor.

Vide in verbo clausula, d.16.n.2.*Bicchio.* 30

ad Emptoris fauorem census hypotheca constitutum non excludit,quin super eodẽ fundo oriatur,cui ideo cõpetit etiam Saluianũ interdictũ.

Emptor iustã habet causam agendi pro rescissione contractus,& compellendi venditionẽ,cæterosque obligatos ad pretij restitutionem,quamuis sequuta non fuerit euictio,d.32.n.13.*Cerro.* 88

inter Emptorem, & venditorem solutionis modus variatus, nullum potest creditoribus præiudicium inferre,neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare,ib.n.18. 89

Actio pro liberatione à molestiis contra Authorem non competit priusquam ipsæ molestiæ sint illatæ. Eoque minus stante emptori facultate attributa pleniorem procurandi securitatem,d.56.n.16.*Corrado.* 153

Actio ex empto datur emptori ad fraudem tollendam contra venditorem, dec.86.num.13. *Meltio.* 213

Emens sub hasta à fisco, ob cuius priuilegium facit fructus suos, nec tenetur imputare in sortem, & an id sit verum,n.18. dec.144.n.5. *Royas.* 309

Emens sub hasta à fisco, non amouetur à possessione, nisi restituto ei pretio, ib.n.6. ibid.

Emptor post litem contestatam,& secundũ sententiam tenetur restituere fructus,si aliquid nulliter fuit emptum sub hasta, ibid.n.16. ibid.

Emptor quando nullo modo scivit rem emptam esse subiectam euictioni, & tunc illa ei debetur, quamuis prouenerit ex natura rei dec.150. n.11. *Meltio.* 321

Stante generali promissione de euictione,ibid.

Emptor qui assensum Domini directi impetrare tenebatur, si illum non impetrauit, ac proinde res ipsi fuerit euicta, non potest agere de euictione, d.125.n.9.*Royas.* 280

Emptor non tenetur vltra quantitatem perceptam soluere venditori fructus recompensatiuos, decis.159.n.2.*Royas.* 336

Emptor si soluat venditori fructus recompensatiuos

Index Rerum

ſatiuos vltra quantitatem perceptam, an exceſſus vadat in ſortem, ibid.n.3. ibid.
Et emptor euictæ pro fructibus, & damnis paſſis tenetur ſe vertere contra venditorem, ſeu debitorem, cuius erat res vendita, d.177.num.10. *Royas.* 357
Emptor re, & pretio frui debet, d.185.n.1. *Royas.* 362

Epiſcopus.

Epiſcopus an occultando aliquem proceſſum, oriatur ſiniſtra præſumptio contra Eccleſiam, d.142 n.11, *Bicchio.* 306

Epiſtola.

per Epiſtolam teſtator, vel alium ſimplicem actum voluntatis declaratiuum, diuerſimodè diſponendo, non poteſt derogari diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectæ non adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſve ſolemnitatibus adhiberi ſolitis. Textus eſt in *l. Epiſtola 75. ff. ad Trebell.* diſponens, quod liceat teſtatori voluntatem ſuam per epiſtolam declarare, vbi duo tantum teſtes ſufficiunt; declaratur procedere, vbi diſpoſitio eſt dubia, ſecus vbi omnino eſt clara, & perfecta, non enim recipit declarationem, d.34.n.1.& 2.*Cerro.* 91
Vide in verbo Teſtator, ibid.n.5. 91
Epiſtola tranſmiſſa contra ſcribentem plenè concludit, d.74.n.5.*Veroſpio.* 191
Epiſtola verbis aulicis, & officioſis conſcripta, non inducit obligationem ſcribentis, dec.98.n.10. *Veroſpio.* 234
Epiſtolæ priuatæ debent recognoſci, & recognitio in actis producere, alioquin nullam merentur fidem, d.135.n.3. 298
Epiſtola quod ſit ſcripta manu alicuius, quando non poſſit controuerti, d.141.n.5.*Cocchino.* 305
Epiſtola quod ſit manu alicuius ſcripta, bene probatur per duos teſtes habentes notam manum ſcribentis. ibid.
Quod procedit licet teſtes non viderint ſcribere ſcripturam, quam recognoſcunt, ſi ſint de illis ſcripturis, in quibus non adhibentur teſtes. ibid.
Epiſtola eſt de illis ſcripturis, quæ dum ſcribuntur, non adhibentur teſtes, ibid.n.6. ibid.
Epiſtola ab aliquo ſubſcripta probat contra eum perinde ac ſi ab ipſomet eſſet ſcripta, ibid.n.9. ibid.
Epiſtola plenè probat contra ſcribentem, d.141. num.1. ibid.
Epiſtola ſi ſit comminatoria, & fiat in ſimplicibus terminis comminationis non releuat, d.157.n.5. *Panzirolo.* 333

Equiuocà.

Obſeruantia in quacunque materia eſt adeo efficax, in declarando, & interpretando, vt etiam proprię verborum ſignificationi præferri debeat. Secus ſi ſit æquiuoca, quia tunc non releuat, d.7.n.7 & 8. *Decano.* 15

Error.

non Erroris poſſibilitas non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore, d.52. n.7.*Veroſpio.* 138
Error iuris præſumptus iuſtam errandi cauſam præbere potuit, ibid.n.14. 138
Error debet probari ab eo, qui ſe fundat in illo, ibid.n.16
Relatio periti, & calculatoris, &c. facit probatam probationem, & omninò debet attendi, donec de errore plenè, & concludenter doceatur, d.75.n.24.*Cerro.* 194
Error Partitæ, ex quo ſatis dicatur conſtare, d.156. n.2.*Carrillo.* 331
Error probatur ex ipſo, quod docetur, rem aliter ſe habere, ibid.n.5. ibid.
Per errorem quando conſtat, quod aliquid fuit factum, non attenditur, d.157.n.3.*Panzirol.* 332

Erronea.

Erronea Periti Relatio non valet, dec.114. n.18. *Celſo.* 266

Euentus.

In iuris renunciatione dependentis à futuro Euentu, nulla poteſt conſiderari læſio, d.100. n.31.*Cerro.* 245

Euictio.

Euictionis remedium competens pro reſtitutione pretij ſoluti, extenditur etiam ad damna, & intereſſe, d.55.n.12.*Corrado.* 148
Euictionis indicium eſt maximè bonæ fidei, ibid. n.30. 151
Obligatio de euictione ſe extendit etiam ad reſtitutionem fructuum paſſam per euictum, & hæc procedit etiam in bonorum permutatione, d.56.n.1.2.*Corrado.* 152
ob Euictionem, intereſſe, quod paſſus eſt euictus, attendi debet, ac proinde præſtari ab eo, qui eſt de euictione obligatus vigore ſuæ obligationis, ibid.n.7. 152
Fructuum liquidatio in materia euictionis, ſtante ipſius, ac temporis certitudine, leuiores probationes requirit arbitrio iudicis, ib.n.12.153
Euicta re, poteſt emptor petere à venditore pretium non vt pretium, ſed vt intereſſe, dec.115. num.6. 264
Euictio vt alicui præiudicet, debent illis intimari moleſtiæ, d.125.n.7.*Royas.* 280
Euictionem prætendere non poteſt qui fuit cauſa euictionis, ibid.n.12. ibid.
Emptor qui aſſenſam Domini directi, impetrare tenebatur, ſi illum non impetrauit, ac proinde res ipſi fuerit euicta, non poteſt agere de euictione, ibid.n.9. ibid.
Euictio quando debeatur, quamuis proueniat ex natura rei, d.150.n.8.*Meltio.* 321
Euictio dicitur promiſſio, quando quis ſe obligauit, in ſe ſuſcipere omnem litem, ibid.n.10. ib.
Euictione ſecuta in parte, quoque illa debetur niſi conſtet, quod emptor, niſi totum fuiſſet empturus, ibid.n.26. ibid.

Exactio.

Vide in verbo creditor, d.74.n.11.*Veroſpio.* 191
Exactio indebitè facta venit imputanda in computum crediti, d.119.n.9.*Albergato.* 272
Exigi non poſſunt fructus dotales poſt mortem vxoris, quia ceſſant matrimonij onera, quorum ratione percipiuntur, ibid.n.8.
Exactio fructuum ceſſat, ceſſante mora, d.120.n.16. 274

Examen.

In teſtibus ceſſat ſubornationis timor vbi examen aliorum teſtium in eadem cauſa examinatorum non eſt publicatum, & eo maximè quando petitur examinari teſtes ſuper diuerſis articulis, d.2.n.29.*Royas.* 8

Exceptio.

Exceptio compenſationis non poteſt admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum, d.10.n.7.*Meltio.* 19

Notabilium.

Exceptio ad effectum, vt pro releuanti sit admittenda, opponenda est specificè, non autem in genere, ibid.n.18.
Vide in verbo fideicommissum, d.16.n.19.& 31. 31
Bicchio.
Exceptio tertij apposita non releuat, nisi concludenter probetur, d.32.n.16.*Cerro.* 89
Exceptio apponi non potest à tertio nisi concludenter per eum probetur, d.25.n.15.*Cerro.* 60
Vide in verbo testis, d.83.n.7.*Cerro.* 207
Exceptio de iure tertij non admittitur in iudicio possessorio, d.83.n.9.*Celso.* 210
Exceptio de iure tertij reiicitur, decis.4. num.9. *Meltio.* 10
Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat executionem mandati A.C. d.104.n.9. *Bicchio.* 249
Exceptio turbida non retardat executionem Cameralis Obligationis, decis.114.num.16.*Celso.* 266
Exceptio donationis legitimæ, quæ fideicommissario competebat, competit etiam emptori bonorum illius, d.127.n.11.*Ghisilerio.* 284
Amplia conclusionem procedere, quamuis ipse fideicommissarius per præcedentem donationem omnia bona fideicommisso subiecisset, ibid.
Exceptio quando requirat altiorem, vel breuiorem indaginem, id remittitur arbitrio Iudicis, d.153.n.12. *Corrado.* 827
Exceptio illiquida non potest impedire executionem obligationis cameralis, d.159.n.11.*Royas.* 336
Exceptio *nostra interest*, quid importet, d.185.n.8. *Royas.* 364

Excessus.

Excessus in dote, est probandus ab eo, qui illum prætendit, quia dos semper congrua præsumitur, d.16.n.24.*Bicchio.* 31
Excessus prætensus in deliberatione, debet concludenter probari, d.77.n.3 *Ottobono.* 197
Eo modo, quo Excessus euitatur, intelligenda sunt mandati verba, ib.n.6. Excessus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis, parte citata productarum, ib.n 8. 197
Excessus mandati nullum reddit ipsum mandatum, adeò vt exequi nullo modo possit, d.164. n.15.*Royas.* 343

Excessiuitas.

Excessiuum mandatum, & executioni non demandatum sustinetur de stylo A.C. in summa debita, d.107.n.23. 257

Excussio.

in Excussione facienda contra pecunias depositas in banco notoriæ decoctionis, non est necessaria vlterior executio, decis.18.num.13. *Albergato.* 37
in Excussione bonorum hæreditariorum, necessaria est citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum iudicis decreto, excussionem esse legitimè factam declarantis, ibid. n.14.37.
In Tribunal. A. C. forma iudicij non attenditur in rigore. Ideo in excussione, si vnus tantum ibi deputatur executor, non tam præuertitur excussionis forma, ibid.n.18. 37
in Excussione sufficiunt etiam diligentiæ per vnum executorem factæ, ib.n.16. 37
Excussione non facta debitoris, potest creditor ex obligatione Camerali agere contra debitoris ipsius debitores, d.113.n.3.*Celso.* 268
Inexigibilitas debitoris probatur ex cessione bonorum per eum facta, ibid.n.3. ibid.
Excussio non requiritur, vbi notoriè apparet de inexigibilitate creditoris, ibid.

Executio.

Executioni apposita conditio, quando censeatur, non obligationi, d.26.n.3.*Terracinen.* 63
Executio non est necessaria vlterior in facienda excussione contra pecunias in banco depositas decoctionis notoriæ, d.18.n.13. 37
Testatoris declaratio de solutione legati faciendæ ex certis redditibus non respicit substantiam legati prius facti, sed illius executionem per viam demonstrationis, non autem conditionis, vel taxationis, dec.20. num.16. *Corrado.* 42
Executio paratur, sed per pactum executiuum, vt quis pro debito in carcerem detineatur, potest pacisci, d.73.n.9.*Arguelles.* 190
Executionem paratam habere census instrumentum, sæpissimè tenuit Rota, ib.n.13. 190
Executione facta in vna re, potest ad aliam fieri transitus, vbi non est creditor plenè satisfactus, in via executiua potest variari, vsquequo creditorem probetur plenè satisfactum etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam, potest variari; & iudex, & indicium, & remedium, & captura personæ, decis.73. num.21.22.23. *Arguelles.* pag.190
Executio concessa à statutis publicis instrumentis nullo modo comprehendit clericos, ibid.n.24. 190
Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali monitorij executione, d 86.n.5.*Meltio.* 218
Executio sic cepta, impedit cursum præscriptionis secundum opinionem, quam sequitur Rota, d.44.n.24.*Corrado.* 122
In executiuis etiam iudiciis, liquidatio interesse Societatis debitè facienda est, dec.101.num.5. *Bicchio.* 245
Executiuè proceditur pro debito in nundinis contracto, d.104.n.16.*Bicchio.* 249
Executiua via, quæ competit, vbi exhibetur publicum instrumentum testamenti, locum habet in instrumento minus solemni à parte confessato, & effectuato, ibid.n.18. 250
Executio mandati A. C. non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, ib. num.19. ibid.
Executiua via præseruatur ad nouam mandati relaxationem, per clausulam, *Si quid exequendum, &c.* si constat de bono iure, d.107.n.2. *Bicchio.* 255
Executionem paratam habet Obligatio Cameralis, & in vim illius potest executiuè procedi, dec.109. num.1. pag.257. & decis.111. num.1. *Bicchio.* 261
Executio mandati solum suspenditur per clausulam, *Si quid exequendum*, donec de eius iustitia cognoscatur, illæsa remanente obligatione, ibid.n.1.
Executio Obligationis Cameralis non retardatur per clausulam, *Si quid exequendum*, stante eius iustitia, & validitate, d.112.n.4.*Celso.* 263

Index Rerum

Executor.

Vide in verbo excuſſio, dec.18. n.12.16.17.18. *Albergato.* 36

Exæquatio.

Exæquationes iuris attenta fideicommiſſarij,& legatarij atteſtatione, cenſentur æq; delicti, d.58. n.8. *Veroſpio.* 156

Exhibitio.

Exhibitio,& oblatio,niſi ad actum perducatur, nihil ponit in eſſe, d.34.n.4.*Cerro.* 91

ad Exhibitionem teſtamenti non variati, nec cancellati,in quo exhibens inſtitutus ſit hæres,conceditur immiſſio, *ex remed. l. fin. C. de ed. diu. Adr.toll.* d.85.n.8.*Celſo.* 210

Exiſtentia.

per Exiſtentiam religionis vltimæ ex ipſa ad effectum deuolutionis emphyteuſis linea non poteſt dici finita ,dum ſaltem eius vita durante bonorum commoditas remaneat penes monaſterium declaratur, d.79.n.7.*Cerro.* 201

Exitus.

Exitus acta probat,d.153.n.14.*Corrado.* ibid.

Exoneratio.

Exoneratio grauaminum in hæreditate non ſolius proprietarij ſed vſufructuarij etiam commodum , & contemplationem præſefert , dec.46. n.27.*Corrado.* 122

Expreſſio.

Expreſſio in diſpoſitione, quod per deficientiam vnius ,alter in eius locum ſubrogetur ex propria eius natura vacationem per mortem videtur ſignificare, d.81.n.6.*Cerro.* 204

Expreſſa hypotheca , obtenta ab anteriore creditore in bonis quæſitis à debitore poſt dotis hypothecam , non habet prælationem cum ipſa tacita dotis, d.110.n.7.*Cerro.* 259

Extinctio.

Extinctum creditum præſumitur per compenſationem cum fructibus , ex immiſſione creditoris in poſſeſſionem bonorum debitoris , d.116. n.3.*Beuilaqua.* 268

Extinctio eius debiti in dubio præſumitur , quod durius eſt , vt ſi grauatum ſit vſuris , d.120.n.8. *Veroſpio.* 274

Extinctum illud debitum in dubio præſumitur , quod eſt magis proportionatum quantitati pecuniæ ſolutæ , nec in aliam cauſam ea ſolutio facta creditur, ibid.n.10.

Extinctum creditum amplius non reuiuiſcit, ibid. num.15.

Extraneus.

Clauſula in perpetuum in conceſſione appoſita de ſui natura tranſitoria ad extraneos,perpetuam conceſſionem inter perſonas comprehenſas , illam tamen non extendit ad extraneos vocatos, d.78.n.20.*Cerro.* 200

in Extraneos ex curſu temporis non præſumuntur, beneplacitum Apoſtolicum,aliæque ſolemnitates in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ requiſitæ , niſi ſimul ad obſeruantiam concurrat, d.79.n.4.*Cerro.* 201

pro Extraneis etiam proceditur in Emphyteuſi priuatorum , vel in Emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa & cum ſolemnitatibus requiſitis,d.79. n....*Cerro.* 201

Si vero in Emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos , & in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ , & beneplacitum Apoſtolicum, ibid. n.eod.

Extremum.

Extrema requiſita in Saluiano ſunt poſſeſſio bonorum , de quibus agitur in obligato de tempore obligationis:moderna poſſeſſio illius,cum quo iudicium intentatur, d.47.n.1.*Royas.* 100

F

Factum.

NOn eſt ſtandum proteſtationi contrariæ Facto, d.95.n.30. *Meltio.* pag.231

Factum, d.194.n.1.*Royas.* 371

Factum, d.195.n.1. *Royas.* 371

Factum, d.196.n.1.*Royas.* 372

Facto alterius nemo debet prægrauari , dec.158. n.16.*Veroſpio.* 335

Procedit circa illud factum , & ſpeciem illius contractus,non tamen alias qualitates,d.176. n.11.*Royas.* 355

Facultas.

Clauſula conſtituti ad fauorem cenſuarij , præbet ipſi Facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei cenſuatæ , ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus, dec.16.n.5. *Bichio.* 30

Et hæc ſola Facultas in omni contractu ſufficit pro obtinenda aſſociatione,d.16.n.7. *Bichio.* 30

Facultas conceſſa patri legandi filiæ ſpuriæ dotem, ceſſat ſi ſpuria cum alia dote iam nupſit , d.71. n.15.*Bichio.* 185

Fama.

Fama & communis reputatio non ſufficit ad probandam Societatem , vel alium contractum. d.168.n.14.*Royas.* 346

Fama & communis reputatio ſufficit ad probandam hominis qualitatem, ibid.n.15. 161

Familia.

Omnes deſcendentes teſtatoris tam ex linea effectiua , quam contentiua, etiam in remotiſſimo tempore vltra decimum gradum progeniti vſque ad actualem linearum extinctionem dicuntur de ipſius familia,& agnatione, d.100.n.23.*Cerro.* 245

Agnationis conſeruationi non proſpexiſſe videtur , dum vnicum tantum vocauit , & vnicum gradum ſubſtitutionis fecit,ib.n.7. 240

Melius conſeruantur decor , dignitaſque ex inita bonorum conſeruatione in perſonis primogenitorum quam per illorum diſtributionem inter plures,d.100.n.19.*Cerro.* 242

In iure Familiæ reliquiſſe dicitur , qui vni de familia etiam remotiori reliquit,ib.n.20. 242

Fatalia.

Cum interpellatio interpoſita fuerit , & nihil actum in cauſa fuerit, nec prorogata Fatalia, ipſa remanſit deſerta , & ſententia in rem iudicatam tranſiuit , perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, d.32.n.1.*Cerro.* 87

Fatalibus non prorogatis, ſententia eſt deſerta, & tranſit in rem iudicatam , d.113.num.1.*Celſo.* 264

Fatalia in Tribunali A.C. currunt Apoſtolica Sede vacante , & etiam tempore nouendialium exequiarum, d.168.n.3.*Royas.* 346

Fauor.

Legis æquitas ſemper admitti ſolet fauore Domini rei venditæ ac ipſius hæredum quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura

Notabilium.

ctura penes emptores,vel in totum,vel in aliqua sui parte remanserit, d.61.n.2. *Veresspio.* 161

Etiam si fuisset data conditio, de qua in iuribus illis, casualis, vel mixta ad effectum acquisitionis dominij gratia prima ad fauorem secundi faciendo illi collationem puram potuit reuocari,itavt dominium acquiratur secundo, d.99.n.13.*Coccino.* 237

Frater instituendo sibi hæredes filios alterius fratris etiam futuros, & incognitos censetur illos instituisse Fauore agnationis conseruandæ, d.100.n.26.*Cerro.* 245

Regulariter quamuis minor non teneatur ex contractu nulliter facto, volens tamen potest compellere contrahentem ad illius obseruantiam, ex quo solemnitas statutaria fuit illius fauore inducta, d.15.n.11.*Meltio.* 27

Clausulæ constitutio ad fauorem censuarij, quæ suffragatur ad obtinendam associationem non quia in censuarium transtulerit dominium fundi censualis, cum hoc respectu non respiciat rem censitam; sed censum, d.16.n.1. *Bichio.* 30

Instrumentum constitutum non excludit quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census, ibid.n.15. 30

Obiectio in confessione facta ob exoncrationem conscientiæ quæ attenta eadem æquitate canonica bene probat. Ideoque reuocari non potest nisi erronea probetur perinde ac si fuisset iurata, vel ex tunc, vel ab ipsis quorum interest acceptata, sic namque magis consulitur saluti animæ, in cuius fauorem facta censetur, & sustineri debet omni meliori modo, d.20.n.11. *Corrado.* 41

Fœmina.

Quando statutum excludit fœminas, si fuerint dotatæ, expressa,& formalis requiritur dotatio, quæ censetur causa finalis statuentium, d.50.n.5.*Cerro.* 130

Exclusio fœminarum cum his verbis (nec actionem contra patruum,fratresque habeant nec petere possint) non est perpetua exclusio, sed temporalis quovsque scilicet adsint Masculi de Agnatione, ipsis vero defectis fœminæ ad successionem reintegrentur, d.50.n.14. *Cerro.* 130

Fideicommissum.

Æstimatio bonorum minuitur onere fideicommissi adiecto, d.24.n.9.*Corrado.* 54

Valor bonorum ratione fideicommissi iniuncti minuitur pro quantitate, Iudicis arbitrio declaranda,quando non est speciali constitutione determinata, ibid.n.10. 54

Proprietas subiecta fideicommisso cum expressa prohibitione alienationis non potest assignari, neque ipsi Vsufructuario, ibidem, n.16. 54

Fideicommissum in congruitate dotis potissimum debet considerari, ibid.n.28. 56

Fideicommissum constitutum in transactione validum est illis pactis, quibus iuitum est inter partes, d.25.n.10.*Corrado.* 60

Immissio Creditoris in bonis, quæ prætenduntur subiecta fideicommisso, semper datur vbi exceptio fideicommissi non est, d.31. *Bicchio.*

Loca montium empta subrogata aliis fideicommissariis extractis, cum iisdem prærogatiuis, perinde habentur fideicommissaria ac si onus, & vinculum dicti fideicommissi illis à principio adiectum fuisset, decis.86.num.10. *Meltio.* 211

Fideicommissum vbi hæres grauatus sub conditione deficientiæ filiorum illius, ipsis de tempore eius mortis super extantibus euanescit, d.59.n.14.*Corrado.* 157

Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommissi, d.99.n.5.*Peutingero.* 236

Exceptio fideicommissi admitti non debet ad retardandam executionem Iudicij possessorij, d.43.n.31.*Ghisilerio.* 117

Quando iam fuit deuentum ad dotationem ex bonis fideicommissi, siue eorum alienationem, tunc non agitur de dote constituta, & fideicommissarius, qui vult donationem, seu alienationem infringere allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis: illorum existentiam, in qua se fundat probare debet, d.16.n.19.*Bicchio.* 31

Non deficit requisitum substantiale per abstinen. immissionem vigore legis finalis, scilicet probationem identitatis, quandoquidem omnia Iura, & prærogatiuæ transierunt in loca subrogata,& habetur perinde ac si onus, & vinculum fideicommissi adiectum fuisset à principio locis secundæ, ac tertiæ erectionis, d 88.n.10.*Meltio.* 216

Nullo pacto permitti potest in tanto excessu ad præiudicium minoris ac euersionem fideicommissi, dum Mulier alteri nubere valet æqualis sibi conditionis viro licet minus qualificato, d.24.n.30.*Corrado.* 56

Onus fideicommissi impositio minuit æstimationem, quantum prudens Iudex arbitratur, d.27.n.30.*Corrado.* 72

Vocatus in fideicommisso non solum in casu mortis, sed etiam in casu alienationis statim post alienationem sequutam potest agere ad vindicanda bona alienata non expectata morte alienantium, decis.55.n.25. *Corrado,* 150

Differentia in specialiter grauatos non potest argui resistentia voluntatis in Testatore, quia æqualiter fideicommissarios prædilexisse censetur, ac legatarios ex Iuris dispositione in omnibus exæquatos.

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum, d.55.n.15.*Corrado.* 149

Detractiones ex fideicommisso legitimæ per alienationes sequutas censentur factæ in supellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis affectibus ad eas prætendentem delatis, alio non constituto censentur consumptæ, d.55. n.21.*Corrado.* 150

Pro fideicommissi reintegratione habet fideicommissarius in grauati bonis hypothecam, si dolosè alienauit, d.110.n.12.*Cerro.* 260

Fideicommissarius facit fructus suos, nec illos restituere tenetur, nec cum creditis compensare, d.116.n.6. 268

Fideicommissarius succedens ex propriâ personâ, non tenetur ad debita hæredis grauati antecessoris, d.166.n.6.*Roxas.* 344

Fideicommissario non retardatur immissio propter

Index Rerum

detractiones oppositas, si illæ possent compensari cum fructibus perceptis ex bonis a die purificati fideicommissi restituendis, d. 166. n. 7. *Roy.* 344

Fideiussor.

Instrumentum obligatione Camerali vallatum habet excussionem paratam, etiam contra fideiussorem insolidum obligatum, d. 9. n. 1. *Otthobono.* 17

Fideiussores non dicuntur inuicem eiusdem summæ, plures qui sunt obligati, nisi pro eadem persona, & eadem summa apud eumdem, eodem tempore, vel saltem contemplatione mutui periculi fideiusserint, d. 111. n. 2. *Bichio.* 261

Fideiussor non dicitur accessisse contemplatione mutui periculi, nisi ab initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor, ibid. n. 3.

Fideiussorum obligatio restringitur ad ea, quæ ratione officij, persona ad illud assumpta facere tenebatur, ibid. n. 10

Fideiussoria obligatio non extenditur ad pertinentia partim ad vnum officium, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio connecta, d. 110. n. 11. *Bichio.* 260

Fideiussor officialis non tenetur, si officium pro quo fuit præstita fideiussio aliquam præstiterit errandi occasionem. d. 111. n. 12. *Celso.* 261

Fideiussor, qui accessit obligationi de administrando officium diligenter, & cum omni diligentia, tenetur etiam de iis, quæ saltem ratione consuetudinis annexa sunt officio, licet expressa non sint, d. 111. n. 26. *Bichio.* 262

Fideiussor est seruandus indemnis à principali, vel eius hærede, etiamsi talis indemnitas non fuisset promissa, d. 165. n. 2. *Roy.* 344

Fideiussor releuari debet indemnis, quando adest promissio indemnitatis à principali cum obligatione Camerali. d. 180. n. 1. *Roy.* 360

Fideiussionis natura est, vt fideiussor conseruetur indemnis à principali licet id non sit promissum, d. 180. n. 2. *Roy.* 360

Fides.

Quantitatis consignatio rei conuincitur ex fide mediatoris iuncta attestatione alterius, d. 74. n. 7. *Verospio.* 191

Fides defuncto teste vires sumit iunctis aliis adminiculis, d. 74. n. 8. *Verospio.* 191

Fides facta ab aliquo verisimilis, ac de facto proprio concludens ex pluribus coniecturis fulcita, eiusque obitu adminiculata plene probat, d. 74. n. 12. *Verospio.* 191

Testis affectatus non est integræ fidei, d. 17. n. 7. *Corrado.* 33

Testes dependentes instrumentum fuisse factum exprimere debent sic fuisse scriptum, & sic fuisse lectum, alias non facerent fidem, d. 17. n. 5. *Corrado.* 33

Fides mala bene cautatur ex venditione longe vltra dimidium iusti pretij facta, d. 144. n. 15. *Roy.* 309

Fides simplex nullum gradum probationis facit d. 179. n. 16. *Roy.* 359

Filiatio.

Confessio filiationis facta à Patre constituit nepotem in quasi possessione filiationis contra ipsum confitentem, & illum pro tali denominantem, d. 83. n. 8. *Cerro.* 237

Partita libri Baptismalis magnum præbet pro descripto argumentum filiationis in ordine ad probationem, d. 83. n. 2. *Cerro* 237

Filius.

Donatio facta inter viuos, quatenus tamen donans moriatur sine filiis non dicitur donatio causa mortis, d. 99. n. 22. *Coccino.* 239

Mater præsumitur habens æqualem affectionem erga suos filios, d. 100. num. 6. *Cerro.* 240

Instituens filios fratris censetur instituisse illos conseruandæ agnationis, d. 100. n. 26. *Cerro.* 243

Dote promissa post mortem Matris si filia præcedat, an extinguatur promissio, d. 14. n. 2. *Terracinen.* 24

Filij ex quocumque Matrimonio suscepti ad successionem parentum æqualiter sunt admittendi, d. 87. n. 2. *Otthobono.* 214

In donatione facta Patri absque mentione filiorum tam primi, quam secundi Matrimonij possunt consequi contingentem sibi portionem rei donatæ, d. 87. num. 4. *Otthobono.* 214

Donatio contemplatione Matrimonij quando facta fuit viro, ac Mulieri pro se, ac eorum filiis stipulantibus de filiis, ex eodem Matrimonio est intelligenda stipulatio, d. 87. n. 6. *Otthobono.* 214

Filius Moriens non prohibetur testamento relinquens pleno iure bona sua vice paterna aduentitia patri superstiti sicut ea relinquere, & potest ad extraneos, d. 42. num. 30. *Bichio.* 115

Pœnæ secundo nubentis fauore filiorum inductæ, non militant in bonis aliunde, quam ex parte quæsitis, d. 42. n. 14. *Bichio.* 115

Vsusfructus hæreditatis relictæ filiis ex legis dispositione acquiritur patri, siue sint absolutè instituti, siue in proprietate non alio addito, nullum autem ius proprietatis ipsi regulariter acquiritur, d. 46. n. 9. *Corrado* 121

Legitima debetur filio naturali in bonis Auiæ, Patre prædefuncto, quæ asseruit fuisse illum firmiter ipsa instante legitimatum, & pro tali haberi disposuit, d. 54. num. 24. *Corrado* 145

Legitima debetur filio ex dote Matris defunctæ, etiam cum Testamento, vel illo prædefuncto eius filiis, d. 24. n. 5. *Corrado.* 54

Filius censetur habere certiorem notitiam intentionis, ac voluntatis Patris, quam alij, d. 26. n. 14. *Corrado.* 67

De ordine naturæ filius præsumitur suprauiuere matri, d. 27. n. 22. *Corrado.* 71

Fideicommissum vbi hæres grauatus sub conditione defectiuæ illius filiorum ipsis de tempore eius mortis superextantibus euanescit. d. 59. n. 14. *Corrado.* 157

Filius continuans habitare in domo paterna & bona defuncti patris possidere, dicitur simpliciter adire hæreditatem paternam, d. 128. n. 1. 18. *Panzirolo.* 284

Filiis legitima debetur velint, nolint parentes, d. 129. n. 3. *Roy.* 287

Filius non tenetur miscere cum legitima quod capit ex diuersis principiis. ibid. n. 5. ibid.

Filius quod capit ex substantia matris tenetur imputare in legitimam, ibid. n. 6.

Statutum vbis vetet *lib. 2. rub.* 18. iubet matri, vt omnia sua bona relinquat filiis. ibid. n. 7. 287

Filius

Notabilium.

Filius tunc debet imputare in legitimam, quidquid habet ex substantia parentum, d.129.n.8. ibid.

Quando filius id habuit extra iudicium parentum, alias secus, ibid.n.9.10. ibid.

Bona debita filio ex substantia matris per dispositionem statuti prohibentis mulieri aliis quam filiis relinquere bona sua, ibid. n. 11. ibid.

Id habet filius ex præcepto statuti, quamuis mater ea bona filio reliquerit in Testamento, d.129.n.12. 287

Statutum si prohibeat matri, nec aliis quam filiis relinquat bona sua, ibid.n.131

Tunc filij tanquam successores vniuersales per conditionem ex statuto, possunt prætendere hæreditatem recusando dispositionem Matris.

Filius quicquid habet, à patre prouenisse præsumitur, d.145.n.1. *Cerro.* 311

Filia dum habet aliunde alimenta non potest molestare tertium possessorem bonorum patris, d.178.num.2. *Royas.* 357

Filiis non est præsumendum, quod parentes voluerint præiudicare, d.157.n.13. *Panzirolo.* 333

Filiam propriam dotare, est debitum patris, & non patrui, d.166.n.1. *Royas.* 344

Forma.

Formæ similitudo corroborat filiationis probationem, d.83.n.5. *Cerro.* 207

Forum.

Stilus fori in ordinariis probatur ex attestationibus Notariorum loci licet extraiudicialibus, d.78.n.4. *Cerro.* 199

Appellatio dicitur de appendiciis illius instantiæ cuius est sententia à qua interponitur, illiusque causa censetur eaque in secunda instantia provt etiam in prima, itavt proinde semper subiaceat statutis illius fori in quo prima sententia prolata fuit, d.82.num.9. *Cerro.* 206

Frater.

In Fratris successione sorores vtrique coniunctæ præferuntur consanguineo, d.84. num.3. *Royas.* 209

Frater consanguineus succedit in bonis quæsitis à linea paterna, veerinus verò à linea materna, d.84.n.4. *Royas.* 209

Instituens nepotes, ex Fratre dicitur agnationem conseruare, d.100.n.22. *Cerro.* 243

Fratres plures æqualiter succedunt in hæreditate maternà, d.169.n.6. *Royas.* 247

Frater pro fratre, ad hoc vt possit conueniri, tria debent concurrere, habitatio communis, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expensarum, d.171.n.5. *Royas.* 361

Fraus.

Fraus, & collusio coniecturis probantur, d. 71. n.21. *Bichio.* 185

Quoad Fraudem requiritur ipse fraudis euentus videlicet quod bona debitoris non fuerint quando facta fuit alienatio. d.71. n. 25. *Bichio.* 185

Fraudis euentus dicitur adesse in alienatione rei factæ pendente lite, d.71.num.26. *Bicchio.* 185

Via executiua competit contra tertium possessorem ex prætenso titulo oneroso, tam ratione vitij litigiosi, quam fraudis, d.71. n. 24. *Bicchio.* 185

Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendam fraudem, d. 86. n.13. *Meltio.* 313

Scientia non exigit exactam probationem, sed satis est, quod illa colligatur ex indiciis, & maximè dum agitur de probanda scientia, quę dolum, & alienandi fraudem infert, d.70. n.24. *Meltio.* 184

Fraus non ita de facili præsumitur, vt simulatio, d.127.n.9. *Ghisilerio.* 283

Fraus non præsumitur in Ecclesia, & ideo non tenetur conficere inuentarium bonorum hæreditariorum, d.150.n.20.21. *Meltio.* 321

Fructus.

Fructus sunt liquidandi pro tempore, quo lis instituta à principali pro assecuratione, & successiuè restitutione suæ dotis contra creditores eius viri durauit. d.6.n.1. *Dinozet.* 13

Fructus præsumuntur à detentoribus bonorum percepti, in illa quantitate, ad quam ascendit annua pensio locationis per aliquod temporis spatium continuatæ, ibid.6.n.4. 13

Fructuum liquidatio fit habita ratione annuæ pensionis, seu affectuum in locatione semel facta, quæ tam ex dispositione Iuris communis, quam Statuti Bononiensis præsumitur renouata, ibid.n.3. 13

Per locutionem, & litis sustentationem sicuti probatur possessio, ita etiam iustificatur perceptio fructuum, d.6.n.5. *Dinozet* 14

Solutio Fructuum, post deliberationem decursorum in subiecta materia induci approbationem calculi super quo fundatur, & ipsius deliberationis, d.77.n.9. *Otthobono.* 197

Euictionis periculum solum excusat emptorem retinentem pretium à mora non autem à fructibus compensatiuis, d.61.num. 4. *Verospio.* 161

Sorte extincta cessant fructus debiti, d. 12. n.11. *Cerro.* 21

Clausula constituto ad fauorem censuarij præbet ipsi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatæ ad effectum ubi satisfaciendi de fructibus census, d. 16. n.3. *Bicchio.* 30

Et illius vigore facultatis, censuario competit assotiatio contra tertium possessorem fundi censualis, ibid. 30

Fructus in omni iudicio liquidari solent à die motæ litis, d.72.n.1. *Otthobono.* 187

In iudicio spolij etiam veniunt fructus à die motæ litis quando spolium non est attentatum, & violentum, d.72.n.3. ibid. 187

In spolio non violento non debentur à die motæ litis fructus qui percipi potuerunt, sed duntaxat illi, qui fuerunt à reo consento percepti, ibid.n.5. 187

Fructuum perceptionis præsumptio non intrat ex possessione subsequuta rei quotiescumque fumus in fructibus ciuilibus, sicuti domorum, ibid.n.7. 187

Fructus non debentur censu extincto, d. 74. n.1. *Verospio.* 191

Fructus dotis liquidantur, à Statuto vrbis ad rationem septem cum dimidio, d.48.n.29. *Ghisilerio.* 127

Fructus rei litigiosæ restituendi, ab initio litis sunt computandi, dec. 53. num.1. *Arguelles.* 139

Fructus restituuntur ratione malæ fidei, quæ per contro

Index Rerum

controuerſiam motam inducitur,ibid. num.11. 139.

Imo,& poſt litis conteſtationem fructus debentur,ibid.n.12. 139

Mala fides,& fructuum reſtitutio inducitur per ſolam denunciationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat,ibid.n.14 140

Ad Fructuum reſtitutionem non ſolum à die motæ litis, ſed ab ipſa occupatione ſufficit declarari titulum fuiſſe iniuſtum per quod titulus reducitur ad non titulum,ibid.n.15. 140

Fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi percipiens regulare eſt,quod omnes reſtituere tenetur perceptos etiam ante litem,ibid.n.16. 140

Titulus quando reſolubilis eſt,facta reſolutione, fructus omnes percepti interim reſtituuntur,ibid.n.17. 140

Sententia,cuius cauſa, quis poſſidebat reuocata, res cum fructibus eſt reſtituenda, ibid.n.18. 140

Iuris præſumptione probatur perceptio fructuum vſque ad diem reſtitutionis,ibid.n.23. 140

Rota non onerat poſſeſſorem malæ fidei in fructibus qui percipi potuerunt quando violenti non ſunt,ibid.n.32. 141

Vel aliquo titulo colorato ſe defendunt,ib.n.33. 141

Fructus hæreditatis ad fauorem creditorum ſunt computandi,d.58.n.13.*Veroſpio.* 156

Pro fructibus, de quorum perceptione præciſæ quantitatis non conſtat,retentio non competit. d.110.n.16.*Bichio.* 260

Fructus poſt mortem hæredis grauati alienantis, maturati, non decurſi,ad quem ſpectent, ibid. n.17

Fructus ſuos facit fideicommiſſarius, nec illos reſtituere tenetur,nec cum creditis compenſare, d.116.n.6.*Beuilaqua.* 268

Fructus taxati,& promiſſi pro ſimplici debito pecuniario, non interuenientibus requiſitis Caſtrenſ *in leg.3.§.fin.ff.de eo quod cert. loc.* nullo modo prætendi poſſunt, d.117. num. 1. *Celſo.* 269

Fructus indebiti,& vſurarij debent in ſortem computari,ibid.n.2.

Amplia,etiamſi illi ſcienter, & ſponte ſoluti fuerint,ibid.n.3.

Fructus indebiti,& vſurarij non debentur,non obſtante quacumque contraria conuentione, quia non debet eſſe in poteſtate partium facere licitas vſuras,de iure prohibitas,ibid,n.5.

Fructus debentur ex pecunia, quando illa ex pacto debet inueſtiri,ibid.n.12

Fructus pecuniæ debitæ non poſſunt à creditoribus prætendi,quando non ad debitorem,ſed ad illos ſpectat onus inueſtiendi,ibid.n.13

Fructus dotales poſt mortem vxoris exigi non poſſunt; quia ceſſant matrimonij onera, quorum ratione percipiuntur,d.119.n.8. *Albergato* 272

Fructus veniunt reſtituendi à die motæ litis, ibid. n.14

De fructibus mala fide perceptis,ad melioramenta in re facta,ad admittitur compenſatio, ibid. n.15

Fructuum exactio fieri non poteſt ceſſante mora, d.120.n.16.*Veroſpio.* 174

Fructus percipiendi,qui habet facultatem,& commoditatem alienare non dicitur obligando illos,d.146.n.12.*Cerro.* 313

Fructus percipiendi facultas, quando non ſit perpetua,nec ad hæredes extraneos tranſitoria ib. ibid. n.17.7.

Fructus bonorum extradotalium, quando ſpectant ad maritum,tunc ceſſat præſumptio,quod maritus ſibi ſatisfecerit de ſua dote,d.147.n.8.*Cerro.* 315

Fructus bonorum dotalium, quando de voluntate vxoris percipiuntur à marito, & fuerunt conſumpti in eius vtilitatem vel communem vſum & tunc ceſſat præſumptio ſatisfactionis dotis, ibid. ibid.n.9.

Secus vero ſi adhuc extent, & maritus factus fuit locupletior,ibid.n.10. ibid.

Fructus bonorum extradotalium maritus non lucratur, ſed omnino reſtituendi ſunt vxori, vel eius hæredibus,ibid.n.11. ibid.

Fructibus locorum montium quales ſint, d. 141. n.18.*Cecchino.* 305

Fructus quando taxentur abſque alia liquidatione, ibid.

Fructus habiti lite pendente ſine dubio veniant reſtituendi,d.144.n.2.*Royas.* 309

Fructus rei ſubhaſtatæ debent reſtitui,quando ſubhaſtatio fuit nulla,etiam ab eo qui emit inſtante fiſco,& n.12.d ibid.n.7. ibid.

Ad fructuum acquiſitionis effectum requiritur vel dominium vel bona fides poſſeſſoris,ib.n.10.ib.

Fructus ſoluere ſi quis nunquam promiſerit,nec ad illos ſoluendos fuit interpellatus, non tenetur illos ſoluere,ibid.n.28. ibid.

Ex fructuum ſolutione bene arguitur ratificatio contractus,d.148.n.18.*Cornelio.* 317

Fructus nulli debentur ſtante ceſſatione ſocietatis, d.192.n.1.*Royas.* 369

De fructuum perceptione in genere,quando conſtat,tunc quantitas eorum coniecturis probatur. d.154.n.20.*Bichio.* 329

Fructus dotis conſtitutæ ad maiorem pompam, non debentur quoad exceſſum,d.157.n.6.*Panzirolo.* 333

Fructus bonorum ſtabilium non præſumuntur excedere pro centenario. d. 159. num.15.*Royas.* 256

Fructus crediti ſociales debent eſſe communes inter ſocios,d.191.n.1.*Royas.* 368

Fructus nulli debentur ſtante ceſſatione ſocietatis,d.132.n.2.*Royas.* 369

Frumentum.

Frumenti nomine veniunt etiam ſegetes,d.65.n.5. *Peutingero.* 172

Fundus.

Solutio debiti liberat Fundum ab hypotheca, d.59.n.11.*Corrado.* 156

Si plures creditores Fundum hypothecatum poſſideant,alterove illis ſatisfacto,poteſt alter peragere bonorum venditionem,d.57.n.15.*Otthobono.* 155

Fundus hypotheticus poteſt dari in dotem à fœmina ſub nomine filiæ, & hæredis inueſtitura comprehenſa ſine alio domini directi conſenſu,d.36.n.8.*Corrado.* 97

Immiſſio ex vtili faluiano interdicto, conceditur etiam ſuper fundo cenſuali non obſtante conſtituto inſtrumento cenſus appoſito, d.16.n.14.*Bichio.* 30

Notabilium.

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus,cui ideo competit etiam Salutianum interdictum,ibid.n.15. 30

Cenſus vbi imponitur ſuper fundo ſubiecto fideicommiſſo, vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca, vel per mortem impoſitoris expirat cum ipſa hypotheca, ib. n.17. 3

Limitatur quando cenſus imponitur pro ſolutione dotis ſubſidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis deſcendenti,ibid.n.18. 31

Fundus dotalis.

Fundus dotalis eſt inalienabilis,& per conſequens impræſcriptibilis conſtante matrimonio,d.107. n.10. 254

Fundi cenſuati dominium & poſſeſſio non tranſit in emptorem cenſus,d.133.num.1. *Cornelio.* 295

Verumtamen eſt quod illi competit aſſociatum in illo pro fructibus eiuſdem cenſus ibid. n. 2. ibid.

Fundus non liberatur à ſpeciali hypotheca quando liberatio non fuit realis,ſed tantum perſonalis,ibid.n.3. ibid.

G

Generatio.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica finita Generatione, non tranſit ad extraneos, ſed reuertitur ad Eccleſiam,d.78.n.7.*Cerro.* 199

Gradus.

Conſiderata conſeruatione agnationis omnes filij in pari gradu exiſtentes conſiderantur tanquam capita familiæ,d.100.n.5.*Cerro.* 240

Non videtur agnationis conſeruationi proſpicere,qui vnum tantum vocat,& vnicum facit ſubſtitutionis gradum, ibid.n.8. 240

Omnes teſtatoris aſcendentes,tam ex linea affectiua,quam contentiua dicuntur, etiam vltra decimum gradum, de ipſius familia ex agnatione,ibid.n.23. 243

Ius repræſentationis facit ſuccedere in ſtirpes in concurſu,cum aliis eiuſdem gradus repræſentatis,d.83.n.17.*Cerro.* 208

H

Habilitas.

Alienatio habet ſuam cauſam annexam, videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitatem extremi,d.99.n.8.*Coccino.* 236

Habitatio.

Fructuum receptio in domo reſultat ex habitatione, non ſecus ac locatione ad effectum reſtitutionis ratione ſpolij,d.72. num.9. *Otthobono.* 187

Paria ſunt ad hunc effectum, quod quis inhabitauerit,vel quod locauerit,ibid.n.10. 187

Hæreditas.

Hæreditatis aditio inducitur per deliberatam voluntatis expreſſionem, & verbalem declarationem,d.107.n.19.*Bichio.* 155

Hæres per ſententiam Iudicis declaratus,licet bonorum poſſeſſionem acceperit, non exinde ſequitur, quin alius prædictam hæreditatem adire poſſit,ibid.n.20

Contra hæredem,qui hæreditatem non adiuit,non poteſt inchoari præſcriptio,d.108.n.24.*Bichio.* 257

Super bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus non competit creditori hypotheca,d.110.n.1. *Bichio.* 159

Ex aditione hæreditatis, per quam hæredes quaſi contrahit cum creditoribus hæreditariis, oritur contra ipſum ſola actio perſonalis,ibid.n.2.

Super hæredis bonis competit hypotheca, vel quando adiuit ſine beneficio legis, & inuentarij, vel quando defunctus expreſsè eius bona alienauit,ibid.n.3.

De hæredis bonis poteſt teſtator diſponere, ibid. n.4.

Hæres ſimpliciter adeundo, factum defuncti totaliter approbat,ibid.n.5.

Hæres grauatus tenetur reintegrare fideicommiſſum,& pro huiuſmodi reintegratione ſuper eius bonis competit fideicommiſſariis hypotheca, ſi ille alienauerit dolosè,ibid.n.12. 260

Hæres grauatus dicitur dolosè alienaſſe, quando ſcientiam fideicommiſſi habuit, ibid. num. 45. 259

Et quando alienando potuit cogitare ſe non futurum ſoluendo,ibid n.15. 260

In hæreditate fraterna proueniente ex bonis maternis æqualiter ſuccedit frater ex latere matris, cum aliis vtrinque coniunctis iuxta conſuetudinem Nobilium Neapolis,d.169.num.7.8.*Reyas.* 347

Legitima quæ debetur filiis eſt tertia pars bonorum defuncti.d.34 n.7.*Corrado.* 91

Legitima debet eſſe libera ab omni grauamine, & fideicommiſſo,ibid.n.10. 91

Inſinuatio non requiritur in renuntiatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæſita ſuper qua nullum ius, nec in rem, nec in ſpe renuncianti competebat,d.84.n.10.*Royas.* 209

Aditio Hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum poſſeſſionem,antequam fuerit naturaliter apprehenſa, d. 59. n. 9. *Corrado.* 156

Aduocatio bonorum,nulla excuſſione hæreditatis facta fauore dotis valet,d.14.n.14.*Terracinen.* 27

Conſenſus,& voluntas defuncti antequam hæreditas adeatur,conſeruetur in hæreditate iacente, quæ perſonam defuncti repræſentat, d.15 n.8.*Meltio.* 27

Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo,& ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit plene probatur tum reipſa, tum expreſſis verbis,d.17.n.19.*Corrado.* 34

Hæres.

Conſenſus contineatur in locatore etiam defuncto per ſolam exiſtentiam habitualitet, d.15. n.7.*Meltio.* 27

Hæres abſque beneficio inuentarij, tenetur ſatisfacere etiam de proprio creditoribus hæreditariis,d.17 n.1.*Corrado.* 33

Inuentarium allegatum non releuat hæredem quando non fuit exhibitum, quia tunc alleganti non poteſt ſuffragari,ibid,n.2. 33

Index Rerum

Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus solemnitatibus à quauis lege præscriptis,non prodest hæredi,ac si nunquam factum fuisset,ibid.n.3. 33

Dispositio Iuris Canonici, quod hæres etiam cessante beneficio Inuentarij, non teneatur de proprio,non habet locum in foro iudiciali,vbi contrarium est verius,atque receptius, ibid.n.20. 33

In executione bonorum hæreditariorum necessaria est citatio hæredis,& deputatio duorum executorum, cum Iudicis decreto validam esse declarantis,d.18.n.2.*Albergato.* 36

Verba pro hæredibus,& successoribus in concessione Emphyteusis Ecclesiasticæ comprehensa, extenduntur solum ad hæredes sanguinis, & descendentes ab eis inuestitis,d,79. n. 1.*Cerro.* 201

Immissio iusta concessa defuncto,venit exequenda ad instantiam hæredis,d.86. n.7. *Meltio.* 211

Donatio facta pro se,ac eius hæredibus extenditur etiam vsque ad filios etiam ex secundo matrimonio nascituros,d.87.n.4. *Otthobono.* 214

Hæredum,& successorum appellatione in materia Emphyteusis veniunt soli hæredes sanguinis, & sic descendentes ab inuestitis,d. 78. n.8. *Cerro.* 199

In Hæredem dari eadem actiones Ciuiles, quæ competebant contra defunctum vulgatissimum est,d.73.n.17. *Arguelles.* 190

Hæres detrudi potest in carcerem, si statutum disponat,ibid.n.18. 190

Obligationis conditio non ex persona hæredum immutatur,ibid.n.19. 190

Obligatio defuncti,ex persona hæredis immutari non potest,ibid.n.27. 191

Hæredes adeundo se obligant, & quasi contrahunt cum creditoribus defuncti, ibid. n. 28. 191

Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenitur coram suo Iudice,ibid. num.29. 191

Hæres beneficiatus non confundit eius propria iura cum iuribus defuncti,d.76.num.8.*Otthobono.* 196

Hæredum omissa mentio in contractu, vbi agitur de re sui natura ad hæredes transitoria, non excludit quin in dubio censeantur comprehensi,cum omnia pacta tam actiua, quàm passiua transeant in hæredes,dec.33.num.2. *Otthobono* 90

Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis,quæ ipsos indubitanter comprehendit, ibid.n.3. 90

Pacti de retrouendendo natura est, quod transeat ad hæredes,ibid.n.4. 90

Bona hæreditaria statim post hæreditatis acceptationem cadunt sub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis, dec. 34. num. 6. *Cerro.* 91.

Debita testatoris de iure sunt soluenda ab hærede absque testatoris mandato,ibid.num.17. 91

Hæredibus vltimi inuestiti etiam non comprehensis in inuestitura immissio danda est, donec de eorum iure cognoscatur,d.35,n.31.*Penting.*96.

Immissio *ex re in l.fin.C.de edit. D. Adr. toll.* conceditur ad exhibitionem testamenti non variati,nec cancellati, in quo exhibens institutus sit hæres,d.85.n.8.*Celso.* 215

Legatarij tenentur capere de manu hæredis, ibid. n.10. 215

Possessio continuat in hæredem defuncti vigore constitutionis Regis Ferdinandi,d.48. n.2. *Otthobono.* 126

Confessio erronea facta in testamento potest ab hærede reuocari, non secus, ac ab ipsemet defuncto si adhuc degeret in humanis, d. 52. n.4. *Verospio.* 137

Hæredi fideicommissario aduersus immissionem ex aduerso petitam non competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab hærede grauato alienatorum,d 54.n.9. *Corrado.* 144

Hæres grauatus potest commoditatem fructuum fideicommissi bonorum validè cedere, & alienare pro tempore vitæ suæ, d.54.num.25.ibid. 146

in Hærede præsumitur regulariter ignorantia & maxime in rebus occultis, d. 128. n.11.12.13. *Panzirolo.* 285

Statutum florentinum iubet,quod inuentario non obstante,hæres creditoribus hæreditariis satisfaciat,ibid.n.25. 286

Hæredes dum non possunt iuuari beneficio inuentarij,æquum non est, vt etiam, restitutio in integrum denegetur,ibid.n.26. ibid.

Quod sane durum admodum videretur, quod simul & semel denegaretur inuentarium,& restitutio in integrum dum sunt sine dolo enormiter læsi,ibid n.27. 286

Hæres vniuersalis,quando quis non posset dici,sed potius particularis & legatarius,d.147.num.13. 315

Hæres vniuersalis,quando est institutus precise in dubio institutus in re certa remanet particularis & legatarius,ibid.n.17. ibid.

Hæreditas quando fuit adita cum beneficio legis, & inuentarij, tunc hæres in nihilo potest grauari,d.150.n 2.*Meltio.* 320

Hæres dum est citatus ad exhibendum inuentarium,ac bona inuentariata, dum id non adimpleuit, præsumendum est ipsum in proprium vtilitatem bona consumpsisse, inde tenetur de suo,d.150.n.21.*Meltio.* 321

Hæres quatenus suppetunt vires hæreditarias tenetur soluere debita defuncti,d.154.n.1.*Bicchio.* 328

Hæres bonis hæreditariis vtens censetur adire hæreditatem,d.154.n.5. ibid.

Hæres tenetur stare facto defuncti,d. 154. n.11. *Bicchio.* 317

Hæredi competit immissio,quæ competebat eius authori,d.160.n.4.*Reyes.* 328

Hæredem se probare tenetur, qui vti talis agere intendit,d.169.n.4.*Reyes.* 347

Hæres non potest impugnare confessionem defuncti,d.171.n.5.*Reyes.* 349

Hæres hæredis non potest aliquid opponere contra confessionem defuncti,d.171.n.6. ibid.

In hæredibus præsumitur ignorantia, d.174 n.11. *Reyes.* 353

Hypotheca.

Extremum primum cum iudicio Sabiani est circum

Notabilium.

creditum cum hypotheca, decis.53. num.3. 139 *Corrado.*

In Saluiani interdicto necessaria sunt creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præsentium, & futurorum, dec.59. n.5. *Corrado.* 156

Ad effectum hypothecæ generalis sufficit, quod res fuerit in domino contrahentis, siue de tempore contractus, siue post, decis.99.n.3. *Ceccino.* 236

Eueniente conditione casuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ, ibid.n.6. 236

Alienatio habet suam causam annexam videlicet hypothecam anteriorem,& sic habilitate extremi, ibid.n.8. 236

Hypotheca anterior licet generalis præfertur specialiter posterieri, ibid.n.5. 236

Hypotheca conditionalis conditione casuali, vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non sit purificata ante alienationem, ibid.n.16. 238

Consensu fundi hypothecati præstitus venditioni non præiudicat respectu actionis super pretio non præiudicat respectu actionis super pretio competenti, d.3.n.2. *Bi. hio.* 7

Hypothecæ remissio facta debitori ab anteriori in concursu creditorum præiudicat rem mittenti, quoad potioritatem, itavt anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra concreditores hypothecarios, ibid.n.4. 7

Constitutum non excludit quin super fundo oriatur hypotheca ad fauorem prioris census, cui ideò competit etiam Saluianum interdictum, d.16.n.15.*Bicchio.* 30

Census vbi imponitur super fundo subiecto fideicommisso, vel est nullus, quia ab initio non nascitur hypotheca, vel per mortem impositoris expirat cum ipsa hypotheca, ib. num.17. 31

Limitatur quando census imponitur solutione dotis subsidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis descendenti vigore, *Auth. resque, C.communia de leg.* ibid.18. 31

Saluianum interdictum non datur absque hypothéca, d.19.n.3.*Corrado.* 38

Hypotheca resoluto contractu tunc solum reintegratur, quando eadem ratio ob quam contractus resoluitur æquè viget pro conseruatione hypothecæ,secus si non vigeat,dec.19.num.11. *Corrado.* 39

Hypotheca semel extincta non possunt cautam habentes à debitore in re iam hypothecata ex lucri causis amplius molestari, ib.n.12. 39

Hypotheca cessat per translationem dominij rei hypothecatæ in creditorem, ibid.n.4. 38

Hypotheca regulariter super feudalibus non cadit, d.86.n.11.*Meltio.* 213

Obligatio Cameralis continet hypothecam absque vlla dubitatione, decis.55. num.5. *Otthobono.* 90

Bona Hæreditaria statim post hæreditatis acceptationem cadunt sub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis, d.34.n.6.*Cerro.* 91

Legatarius præfertur in bonis legatis creditori Chirographario non habenti hypothecam, d.34.n.12.*Cerro.* 91

Legatarius non valet exercere sibi tacitã hypothecam sibi pro legato competentem, nisi in eo quod cæteri fuerint satisfactis creditoribus, ib. num.16. 91

Saluianum intrat vbi est clausula constituto cum hypotheca,& obligatione bonorum concurrentibus extremis, d.85.n.1. *Celso.* 210

Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca, dec.59.n.11.*Corrado.* 156

Hypotheca non competit creditoribus, super bonis ad hæredem debitoris spectantibus, dec. 110 n.1.*Cerro.* 259

Hypotheca competit super bonis hæredis, vel quando adiit sine beneficio legis, & inuentarij, vel quando defunctus expressè eius bona obligauit, ibid.n.2.

Hypotheca tacita dotis præfertur anterioribus creditoribus, qui habent expressam in bonis quæsitis à debitore post ipsius dotis hypothecam, ibid.n.7.

Hypotheca competit fideicommissariis contra hæredem,pro reintegratione fideicommissi dolosè deminuti, ibid.n.12. 260

Hypotheca talis competit non à die alienationis, sed qua cœpit administrare,ibid.n.13. ibid.

Hypotheca à lege inducta pro muliere citius operatur quam ea inducta ab homine,ib.n.9. 259

Hypotheca in credito probatur ex instrumento publico, d.119.n.2.*Albergato.* 272

Hypothecæ cessatio, quando legitimè fieri possit per mulierem, d.158 n.10.*Verospio.* 335

Hypotheca tacita legalis regulariter pro dotis restitutione contrahi solet in bonis mariti,d.161. num.12. ibid.

Hypotheca non admittitur nisi à casibus à iure expressis, amplia, d.161.n.19.20. ibid.

Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, d.164.n.8.*Royas.* 342

Hæredibus datur restitutio in integrum ex capite ignorantiæ aduersùs præscriptionem, d.174. n.12.*Royas.* 355

I

Iactura.

CVm aliena iactura locupletari,est contra naturam, d.53.n.45.*Arguelles.* 142

Nec fortè interesset, si detentor sic immunis, sponte soluisset,ibid.n.46. 142

Æquitas *leg.curabit*, semper admitti solet fauore Domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiusdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua sui parte remanserit, d.61.n.2. *Verospio.* 161

Identitas.

Identitatis bonorum probatio, est requisitum substantiale ad obtinendam immissionem ivigore, *leg fin. C.de Edict. Diu. Adrian. Tollen.* decis.86. n.9.*Meltio.* 211

Ignorantia.

Ignorantiæ prætextus non suffragatur, vbi varia pro notitia, ac scientia concurrunt argumenta, decis.26.n.8.*Corrado.* 65

Et vt elidatur ignorantia, sufficit generalis notitia, & cogitatio, quæ resultat etiam ex renunciatione iurata cuiuscumque iuris contingentis, incogitati, ac superuenientis, ac Instrumenti de nouo reperti, ibid.

Ex capite probabilis ignorantiæ competit restitutio in integrum aduersus præscriptionem, d.36.n.7.*Otthobono.* 97

Index Rerum

Immissio.

Ad Immissionem in iudicio Saluiani obtinendam quæ requirantur, & quæ sufficiant, d.59. n.5.*Corrado.* 156

Immissionem non valent impedire exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes, cùm eius iudicij summarij natura admittat solum, quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, ibid.num.12. & 13. 156

Contra Immissum iudicis authoritate, ac eius sententiam, manutentionis remedium, quibus casibus concedi soleat, & quomodo procedatur, ibid.n.19. 159

Immissio ex vtili Saluiano interdicto, obtinetur; probatis extremis necessariis in possessione in reo conuento; necnon credito cum hypotheca, d.16.n.13.*Bicchio.* 30

Immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, non obstante constituto in instrumento census apposite, ibid.n.14. 30

Immissio creditoris in bonis, quæ prætendantur fideicommisso subiecta, semper datur vbi exceptio fideicommissi non est omnino clara, ib. num.31. 32

Immissio iusta concessa defuncto, venit exequenda ad instantiam hæredis, decis.86. num.7. *Melrio.* 211

Immissio in Saluiano est concedenda, concurrentibus Interdicti extremis; quæ enumerantur, d.31.n.1.*Orthobono.* 90

Immissio danda est hæredibus vltimi inuestiti, etiam non comprehensis in inuestitura, donec de eorum iure cognoscatur, decis.35. num.31. *Peutingero.* 96

Immissio competit donatario vniuersali omnium bonorum post mortem donantis, contra tertium tam ex remedio, *leg.fin.C.de Edict.Diu. Adrian.Tollen.* quàm ex Saluiano, dec.39.n.1. *Royas.* 104

Immissionem non impedit exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem, ibid. num.19. 105

Immissionem fideicommissarius non potest impedire hæredi scripto, nisi tribus copulatiuè concurrentibus, d.40.num.10. *Cerro.* & quæ, ibid. 106

Immissio in bonis hæreditariis, debetur hæredi scripto, iuxta dispositionem, *leg. fin.C.de Edict. Diu. Adrian.Toll.*d.47.n.1. *Royas.* 124

Aduersus Immissionem ex aduerso petitam, hæredi fideicommissario non competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum, ab hærede grauato alienatorum, d.54.num.9. *Corrado.* 144

Ad Immissionis executiuum iudicium impediendum, possessor cum titulo, est legitimus contradictor, d.76.n.3. *Orthobono.* 195

In iudicio Immissionis, legitimus contradictor, non potest dici ille, qui vitiosè possidet, ac titulum habet inualidum, ibid.n.4. 195

Immissionis in Saluiano, cessante causa ex satisfactione crediti, illi, qui possidebant sunt procul dubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, d.82.n.1.*Orthobono.* 205

Immissio *ex remedio leg.fin.C.de Edict. D. Adrian. Tollend.* conceditur ad exhibitionem testamenti, non vatiati, nec cancellati, in quo exhibens institutus sit hæres, decis.85. numero 8. *Celso.* 210

Immissionem in Saluiano interdicto, non valent impedire exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes; cùm eius iudicij summarij natura admittat solum, quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiat controuersiam, d.59.n.12.& 13.*Corrado.* 156

Impedimentum.

Impedimentum medium, impedit retrotractionem, d.39.n.16.*Royas.* 106

Impedire immissionem in Saluiano interdicto, non valent exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes, d.59.n.12.& 13.*Corrado.* 156

Impedimenta remoueri, & causam ad partes remitti, sufficit pro re iudicata, appellatione delata, d.78.n.2.*Cerro.* 199

Impedimentum fideicommissi remouet Bulla *Baronum.*

Imperium.

Imperij iura Princeps habens non potest concedere statuta publicis instrumentis executionem contra Clericos concedentia: contra opinionem *Couarruuiæ*, d.73.n.25.*Arguelles.* 190

Impugnatio.

Ex non impugnatione partitarum in actis, parte citata productarum excessus, excluditur, d.37. n.8. *Orthobono.* 197

Inalienabile.

Bona emphyteutica ex pacto, & prouidentia, sunt inalienabilia, d.35.n.2.*Peutingero.* 94

Incertitudo.

Incertitudo valoris rei, excludit læsionem.

Indemnitas.

Pro Indemnitate mandantis recipi pecunias sub interesse cambiorum sub aliqua conditione; verificatio conditionis, & facultatis concessæ executio, debet concedenti intimari, quod etiam operatur iustificationem mandatarij, &c. d.60. n.6.*Peutingero.* 159

Indiuiduitas.

Indiuiduitatis, & connexitatis ratione, concessio nulla in parte substantiali, in totum corruit, d.95.n.24.*Melrio.* 231

Infeudatio.

Ius decimandi est spirituale, nec cadit sub commercio laicorum; illiusque concessio facta laicis, semper est inualida, siue fiat per modum infeudationis, siue locationis, decis.95. num.28. *Melrio.* 231

Initium.

Ad Initium conuentionis hypothecæ obligatio retrotrahitur, eueniente occasione casuali, d.99. n.6.*Decano.* 236

Iniustitia.

Deliberatio pro manutentione sufficit quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis ex eisdem actis, dec.77.n.2. *Orthobono.* 197

Iniustitia sententiæ impedit constitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea specialiter excepta legitur, d.19.n.1.*Corrado.* 38

Insignia.

Onus assumendi cognomen, & Insignia familiæ indicat testatorem voluisse illam semper, & perpetuò conseruare, d.100.n.27.*Cerro.* 243

Insinuatio.

Frater consanguineus succedit fratri in bonis quæsitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna,

Notabilium.

terna,& est regula generalis, dec.84.n.4. *Royas.* 209

Insinuatio non requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæsita, super qua nullum ius, nec in re, nec in spe, renunciauti competebat, ibid. n.10. 209

Insinuatio in contractibus minorum requisita à constitutione Ægidiana, præsumitur ex cursu triginta Annorum cum obseruantia interuenisse, d.38.n.17. *Meltio.* 101

Clausula constituto, clausula ad habendum, insinuatio, ac promissio trahi, conueniunt naturæ donationis inter viuos, dec.39.n.8.& 9. *Royas.* 105

Inspectio.

Cohabitatio inducit præsumptionem scientiæ actuum successiuorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inspectione, secùs est in actibus momentaneis, & his qui continentur in instrumentis, & contractibus, d.33.n.15. *Otthobono.* 91

Librorum inspectio inter socios post finitum negotium, non suffragari potest pro iustificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à consensu, & voluntate partium non pendent, dec.60.n.8. *Peutingero.* 159

Cognoscere prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia, quando non debentur vti cambia; an debeantur saltem ratione damnorum, & interesse cadit sub illa inspectione. An constet de credito liquido actoris, ibid. 159

Instantia.

Remissoria in sacro Tribunali Rotæ, per solius calumniæ præsumptionem, in vlteriori instantia, non solet denegari, decis.2.num.11. *Royas.* 5

Appellatio dicitur de appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur, decis.32.n.7.*Cerro.* 88

Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia, provt etiam in prima, ibid.

In emphyteusi hæreditaria, instantia cœpta per defunctum, transit in hæredem, dec.38.n.1. *Meltio.* 101

Mala fides non tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili, d.50.n.4.*Arguelles.* 130

Instantia non transit in singularem successorem, n.19.ibid. 131

Appellatio dicitur de appendiciis illius instantiæ: cuius est sententia, à qua interponitur, d.75. n.7.*Cerro.* 193

Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia provt erat in prima,n.8.ibid. 194

Instrumentum.

Instrumentis potiùs standum est, quàm testibus, d.1.n.15. *Otthobono.* 4

Verba in executione præmissorum in instrumento apposita, subsequentes clausulas quantumuis alias vniuersales, ad præmissum titulum coarctant, d.3.n.21.*Bicchio.* 8

Clausulæ vniuersales in fine contractus positæ restringuntur ad causam superius expressam, itavt nihil amplius comprehendant: & maximè quando sunt in executiuis instrumentis, ibid.n.31. 81

Administratio probatur per Instrumentum locationis, d.1.n.1.*Otthobono.* 3

Dicta testium coadiuuantur, ex adminiculis instrumentorum, ibid.n.3. 3

Et in versiculo possint tamen testes; nec minus comprehendere ea,quæ probantur partim ex testibus,partim ex instrumentis, decis.1. n.5. *Otthobono.* 4

Et ex pactis in solitis appositis in Instrumento, dec.8.n.7.*Otthobono.* 17

Instrumentum obligatione Camerali vallatum, habet executionem paratam,etiam contra fideiussorem insolidum obligatum, d.10.n.1. *Meltio.* 19

Decretum vigore cuius fit instrumentum explicatur ab ipso instrumento, d.12.n.2. *Cerro.* 21

Instrumentum facit probationem probatam,d.15. n.3.*Meltio.* 27

Et habet pro se omnem iuris præsumptionem, ibid.n.4. 27

Clausula constituti apposita in instrumento census, videtur inepta, quia venditor census non vendit rem censuariam, nec minus eam possidet, tam post venditum censum, quàm antea: & censum, quàm vendidit nullo modo possidet ipse, sed emptor, decis.16.n.2. *Bicchio.* 30

Immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, non obstante constituto in instrumento census apposito, ibid.n.14. 31

Expressio causæ in instrumento census, præbet coniecturam versionis pecuniarum in causam expressam, ibid.n.26. 31

Instrumentum secundum super eadem re diuersum à primo,voluntatem partium circa primum declarat; quod scilicet vel partes non intenderunt id verè agere, quod in præcedenti fuerat expressum, sed ex causis tunc eis bene visis simulare; vel saltem voluerunt ab illo posteà recedere, ac illud reformare, decis.22. num.12. *Corrado.* 46

Instrumentum secundum diuersum à primo super eadem re,auget præcedentem simulationis præsumptionem, ibid.n.13. 46

Declaratur procedere, quando præcedens promissio legitur, vel in antecedenti separato instrumento, vel apocha matrimoniali, seu aliis aliunde legitimis iustificetur probationibus; alias enim facilè nimiùm legum dispositio illuderetur, cum eadem procliuitate fieri posset dotis promissio, qua eiusdem solutionis confessio, ibid.n.17. 47

Instrumentum, quod iustè veritatis essentiam, ac substantiam obligationis in partium consensu positam, non habet, non est executioni demandandum,ibid.n.30. 48

Instrumentum simulatum non potest cursu temporis conualidari, quia simulationis exceptio non tollitur, quæ perpetua est, ibid.n.32. 48

Probatio oriens ex Instrumento,adminiculis,& iuris præsumptione pro actus veritate munito præualet testi,ipsum esse simulatum deponenti, d.24.n.35.*Corrado.* 57

Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, &c. in instrumento legitimationis apposita, plenam legitimationem personæ non impedit, sed effectum successionis duntaxat moderatur, d.25.n.6. *Corrado.* 59

Instrumentum clariorem, ac certiorem facit veri-

Index Rerum

tatis probationem, quàm teſtes, qui, vel oblitione, vel alio defectu, facilè labi poſſunt. Ideoque illis eſt præferendum, dec.26. num.9. *Corrado.* 66

Originale Inſtrumenti publici,veriſimile eſt,penes Notarium de illo rogatum, vt par erat remanſiſſe, d.17.n.13.*Corrado.* 34

Copia inſtrumenti in forma probandi extracta,deficiente originali, poteſt aliis concurrentibus ſuffragari, ibid n.17. 34

Etſi omnia, quæ continentur in eodem inſtrumento, coram eiſdem Notario & teſtibus facta fuerint, dicuntur pars illius contractus, & ex omnibus vnicus dumtaxat reputatur, tot diuerſiſque partibus compoſitus, dec.49. n.3. *Corrado.* 127

Et in fortioribus terminis,ſi duo inſtrumenta eodem die, & loco & coram eiſdem Notario, & teſtibus fuerint confecta, videtur vnum alteri intereſſe, & perinde habentur, ac ſi vnico inſtrumento peracta fuiſſent,d.49.n.4. *Cerro.* 127

Clauſula actum, in inſtrumento appoſita, regulariter indicat conſummationem actus, & contractus perfectionem, ibid.n.5. 128

Contractus in eodem inſtrumento contenti,ſunt ad inuicem independentes, & non correſpectiui, quando vnus non venit ad determinationem alterius, ſecus autem è conuerſo, ib. num.17. 128

Contractus plures in eodem inſtrumento, tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando alias ad alterum illorum contrahentes non deueniſſent, ibid n.18 128

Teſtes deponentes inſtrumentum fuiſſe factum, exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & ſic fuiſſe lectum, aliàs non facerent fidem, d.17. n.5.*Corrado.* 33

Teſtes huiuſmodi neceſſarium eſt, quòd ſint valdè periti,qui defectum inſtrumentorum,& litteras Notarij rogati cognoſcant,& n.15. 34

Amiſſio inſtrumenti non probatur, ſi ſimpliciter teſtes deponant ſe illud vidiſſe; ſed neceſſe eſt probare amiſſionem originalis: & quod illi teſtes ſint valde periti, qui litteras illius Notarij cognoſcant, ibidem, vt ſupra citaui. 34

Cohabitatio inducit præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inſpectione, ſecus eſt in actibus momentaneis, & his, qui continentur in inſtrumentis, & contractibus, deciſ.33.n.15. *Otthobono.* 91

Inſtrumenta in iudicio debent exhiberi, ad hoc vt de eis habeatur ratio,d 51.n.17.*Corrado.* 135

Pacta executiua appoſita in inſtrumento venditionis, iuxta formularium, ac ſtylum Notariorum ciuitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris,eaque etiam iure pignoris retinendi pro defenſione, ac obſeruantia conuenta, dec.55. num.4. *Corrado.* 147

Clauſulæ generales, quæ in fine inſtrumenti apponuntur ad omnia in eo conuenta congruè referuntur;ibid n.11. 148

Valor rei probatur ex inſtrumento venditionis, in quo legitur illius æſtimatio, deciſ.56.n.5. *Corrado.* 152

Inſtrumentum venditionis bonorum,quæ ex cauſa in iure admiſſa, prætenduntur detrahi in diminutionem patrimonij defuncti, dato quod alias eſſet iuſtificata, non concludens verum eorundem valorem, in præiudicium hæredis non approbatur, deciſ.69. num.15. *Veroſpio.* 181

Exceptio appoſita à reo in Saluiano, ſe non poſſidere: vbi mediantibus inſtrumentis locationum cum receptione penſionum, vel aliis ſimilibus probetur, non eſt attendenda, niſi iuſtificetur, d.59 n.7.*Corrado.* 156

Mandatum executiuum relaxatur vigore inſtrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis cameralis, & deciſione communi, d.73,n.2. *Arguelles.* 190

Clauſula guarentigia non eſt neceſſaria,vbi adeſt publicum inſtrumentum obligationis, ibid. num.6. 190

Statuto fieri poteſt,vt omnia inſtrumenta publica habeant paratam executionem, ib n.10. 190

Inſtrumentum cenſus executionem paratam habere, ſæpiſſimè tenuit Rota,ib.n.13. 190

Statuta concedentia publicis inſtrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos, ibid.n.24. 190

Clauſula *ad habendum*, &c. in inſtrumento donationis appoſita,conuincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo aut ex alio matrimonio naſcituros, d.87.n.5.*Otthobono.* 214

Inter capitula matrimonialia, & inſtrumentum vbi non adeſt contrarietas ſubſtantialis ſemper eſt facienda interpretatio, vt non diſcordent, ibid.n.22. 216

Intellectus.

Intellectus textus in l. ſi inter virum, & vxorem 24.ff.de pact.dotal d.87.n.6.*Otthobono.* 215

Intellectus text. in l. ſi quid earum 45. §.interemptum ff.de legat.3.& in l.diui Conſtantini S.C. de nat. lib.ibid.n 18. 215

Voluntas concedentis regulatur à poteſtate, & capacitate quam concedens habere opinatur iuxta conſuetudinem, & communem intellectum, d.95.n.16.*Meltio.* 230

Nemo poteſt controuertere intellectum à ſemetipſis datum, ib.n.19. 230

Interdictum.

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus; cui ideo competit etiam Saluianum interdictum,d.16.n.15. *Bicchio.* 30

Saluianum interdictum hodie poteſt intentari etiam ſuper locis montium in locum fundi ſubrogatis, quia perinde eſt, ac ſi ſuper ipſis locis montium fuiſſet ab initio impoſitus cenſus, ib.n.16. 31

Immiſſio ex vtili Saluiano interdicto, obtinetur; probatis extremis neceſſariis in poſſeſſione in reo conuento; necnon credito cum hypotheca, ibid.n.13. 30

Saluianum, licet ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus, ideſt de poſſeſſione rerum obligatarum, d.19.n.3. *Corrado.* 38

In Saluiani interdicto neceſſaria ſunt, creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium, & futurorum. Et quod de tempore inſtituti iudicij poſſiderentur ab aduersario

aduerſario quod probatur etiam per ſuſtentationem litis. Quæ ad obtinendam in hoc iudicio immiſſionem plenè ſufficiunt, d.59. n.5.*Corrado.* 157

Saluiani interdicti remedium, cum ſit in rem ſcriptum, ſequitur poſſeſſorem bonorum, ib. num.6. 157

Exceptiones illiquidæ; ac diſcuſſionem requirentes,non valent impedire immiſſionem in Saluiano interdicto,cum eius iudicij ſummarij natura admittat ſolum, quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuerſiam, ib.n.12.& 13. 158

Extrema interdicti adipiſcendæ ex remedio *l.fin. Cod.de edict. D.Adr. toll.* quod hæredi ſcripto competit,ſunt:exhibitio teſtamenti non aboleti,aut cancellati,docere de obitu teſtatoris,& de idẽtitate rei,d.76.n.1.*Otthob.* 195

Intereſſe.

Facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione: purificatio cõditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tum pro iuſtificatione mandatarij,tum pro indemnitate mandantis,vt ille poſſet vel pecunias aliunde ſub leuioribus fortè vſuris,vel aliter prouidendo, graniores cambiorũ euitare, vel ab eis demũ ſe eximere,& liberare,d.60.n.6.*Peuting.* 159

Cognoſcere prætenſa poſt litem cum aduerſario conteſtatam cambia, quando non debentur vti cambia; an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, cadit ſub illa inſpectione. An conſtet de credito liquido actoris, ibid.n.9. 159

Intermiſſio.

Excluditur poſſeſſio portionum ex petita earundem intermiſſione,d.97.n.1.*Veroſpio.* 233

Interpellatio.

& Interpellatio non prodeſt,ſi fiat alij,quàm propriis hæredibus illius, de cuius bonis agitur, d.44.n.7.*Otthobono.* 118

Statutum Vrbis lib.1. cap.137. requirit quod ad hoc vt debeantur interuſuria dotalia, mulieri relicta, ob commiſſam moram in reſtitutione dotis, ſeu reſidui,fuerit facta interpellatio iudicialis,d.82.n.4.& 5 *Otthobono.* 206

Interpellatio hæc facta alteri, quàm hæredi illius ex cuius bonis eſt facienda ſolutio dotis, non conſtituit illum in mora,vt ſupra in n. citato 5. 206

Interpretatio.

Interpretatio ea ſemper deſumi debet, per quam æqualitas inter filios reſultet, dec.87. num.22. *Otthobono.* 216

Expreſſum facit ceſſare tacitum, & interpretatiuum, d.88.n.9.*Otthobono.* 216

Vnius actus non poteſt inducere obſeruantiam, quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem,d.81.n.8.*Cerro.* 205

In claris non eſt confugiendum ad interpretationem, d.95.n.22.*Meltio.* 230

Interpretatio voluntatis teſtatoris ex coniecturis adducta,ſubdubia eſt,ac plurimum controuerſa, ita vt conſtans, ac certa dici non poſſit, antequam fuerit per rem iudicatam approbata,d.59. num.15.*Corrado.* 158

Obſeruantia in quacunque materia eſt adeo efficax in declarando, & interpretando,vt etiam propriæ verborum ſignificationi præferri debeat, d.7.n.7. *Dunozeto.* 15

Interuallum.

Imo actus licet poſt longum temporis interuallum expeditus adſcribitur præmand. dec.98. n.5.*Veroſpio.* 234

Intimatio.

A die videlicet quo,contradictum fuit in iudicio, habita per aduerſarium intimatio libelli & ſic à die litis conteſtatæ, d.6.n.2.*Dunozet.* 13

Inuentarium.

Aſſertio facta in inuentario hæreditatis, probationem,niſi aliunde iuſtificetur, non concludit, d.50.n.21.*Cerro.* 131

Hæres abſque beneficio inuentarij tenetur ſatisfacere eam de proprio creditoribus hæreditariis, d.17.n.1.*Corrado.* 33

Inuentarium allegatum non releuat hæredi,quando non fuit exhibitum, quia tunc alleganti non poteſt ſuffragari, ibid.n.2. 33

Inuentarium non confectum congruo tempore,& cum omnibus ſolemnitatibus, iuxta formam à lege præſcriptam, vel municipali iure, ſeu legitima conſuetudine approbatam, vt neceſſarium eſt, non prodeſt hæredi, perinde, ac ſi nunquam factum fuiſſet,ibid.n.3. 33

Diſpoſitio iuris canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio inuentarij, non teneatur de proprio: non habet locum in foro iudiciali,vbi contrarium eſt verius,atq; receptius,ib.n.20.34

Inueriſimilitudo.

Inueriſimilitudo debiti oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis, etiam in exiguis ſummis, indigente, d.21.n.9.*Otthobono.* 43

Inueriſimilitudo magna, & euidens, facit oriri præſumptionem contra veritatem,ib.n.10. 43

Confeſſio dotis facta à viro, præſumitur ſimulata, quando non iuſtificatur aliunde, concurrenti maximè pro coniectura inueriſimilitudine ſummæ reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris, d.22.n.6.*Corrado.* 45

Paupertas mulieris præſefert magnum inueriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſoluerit. Vnde arguitur ſimulatio promiſſionis, ib.n.8. 46

Paupertas mulieris, & non viri facit ſuper inueriſimili præſumere, confeſſionem dotis eſſe ſimulatã,d.23.n.8.idem Authore *Corrado.* 50

Memoria in homine decrepitæ ætatis adeo labefactatur, ac ruit,vt eius teſtimonium de auditis ab alio in iuuentute,de re ad ipsũ non pertinenti,magna veritatis ſuſpicione laboret:ac quo plus exacte deponit, eo magis ab omni veriſimilitudine,& prudentis iudicio alienum ſuum dictum reddit,d.26.n.15.*Corrado.* 67

Inueſtimentum.

Obligatio ad inueſtimentum pecuniarum in cenſibus, ſeu locis montium in caſu non adimplementi, tenetur ad fructus, qui ex hac capitali percipi potuiſſent, facto inueſtimento, d.57.n.3.*Peutingero.* 154

Inueſtitura.

Durantibus præcedentibus inueſtituris non licet nouam facere inueſtituram, nec alterare formam antiquarum,d.90.n.11.*Otthobono.* 220

Et minor reſtituitur vt inueſtituram conſequi poſſit,d.28.n.3.*Meltio.* 77

Inueſtitura non poteſt denegari, quando cum iuramento eſt promiſſa,& legitimè fuit petita,ib. num.5. 77

Index Rerum

Vt sufficit inuestituram esse petitam, vt dicatur facta, ibid.num.6.

Annus conceditur ad petendam institutam, ibid. num.20. 78

Instantia facta de renouando, est sufficiens ad conseruandum ius competens instanti, cùm dicatur tunc renouatio concessa quatenus de iure concedenda sit, maximè contra extraneum postea inuestitum, ib.n.21. 78

Annus inuestituræ petendæ non currit nisi à die recuperationis bonorum, & adeptæ possessionis per dominium directum, ib.n.22. 78

Inuestitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori superstiti, ibid.n.8. 77

Intra annum inuestitura petenda, & concedi potest proximiori emphyteutæ inuestiti, etiam emphyteuta viuente, sub conditione, quod locum habeat secuta morte vltimi emphyteutæ inuestiti, dum bona ob illius mortem ad Ecclesiam euertebantur, dec.29. num.22. *Meltio.* 81

Ecclesia, cui ob lineam obuenerunt bona, potest ad sui beneplacitum alterum inuestire, nec tenetur inuestire proximiores defuncti, dec.29. n.1. *Meltio* ibid. 79

Licet prima inuestitura de ea non loquatur, cum sufficiat, vt pacta primæ inuestituræ, & in renunciatione non alterentur, neque immutentur, ibid.n.6. 80

Inuestitura concessa proximioribus, ob lineam finitam non censetur noua concessio, nec nouus titulus, sed renouatio prioris tituli iam concessi, ibid.n.7. 80

Promissio de inuestiendo inducit contractum, & idem operatur, ac si inuestitura facta fuisset, ibid.n.12. 80

Primus acquirens dicitur solus ille qui inuestituram stipulatus est, eo vero mortuo eius filius non habetur tanquam primus acquirens, dec. 35.n.9. *Peutingero.* 94

Emphyteusis ex causa lucratiua vide in verbo emphyteusis, ib.n.14.& 25.& 31. 94

Iocalia.

Iocalia pretiosa, & vestes festiuæ transmissæ per sponsum sponsæ non sunt donatæ, sed ad vsum duntaxat accommodatæ, vt sponsa gratia ipsius sponsi honorificetur & speciosior, &c. incederet, d.80.n.1.2.& 3. *Arguelles.* 203

Iudex.

Aditio hæreditatis ex qualibet iudicis acta declaratione,& ex actu per ipsum hæredem simpliciter gesto, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non possit plenè probatur tum re ipsa tum expressis verbis, d.17.n.19. *Corrado.* 24. & d.32.n.10.88.90.d.33.& dec.84.n.2.207.& dec.100.n.9.241.& dec.78.n.6. 199

Iudicium.

In Saluiani interdicto necessaria sunt, creditum actoris cum hypotheca omnium bonorũ debitoris præsentium, & futurorum,& quod de tempore instituti iudicij possiderent ab aduersario, quod probatur etiam per sustentationem litis; quæ ad obtinendam in hoc iudicio immissionem plenè sufficiunt, d.59.n.6. *Corrado.* 157

Exceptiones illiquidæ ac discussionem requirentes, non valent impedire immissionem in Saluiano interdicto, cum eius iudicij summarij natura admittat solum quæ certa sunt, & liquaida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, ibid.n.12.& 13. 158

Confessio in diuerso iudicio,& ad diuersum effectum, quando scilicet adminiculata probat contra confitentem in quocumque alio iudicio,& ad quemcumque alium effectum, d.85. n.9. *Cerro.* 207

Exceptio de iure tertij non admittitur in iudicio possessorio, d.85.n.9. *Celso.* 210

Fructus in omni iudicio liquidari solent à die motæ litis, d.72.n.1.& 3. *Otthobono.* 188

Creditorem vsquequo probetur plenè satisfactum exequutie super vna re facta potest variari, d.73.n.23. *Arguelles.* 199

Possessor cum titulo est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis, d.76.n.3.& 5.& 4. *Otthobono.* 195

Iura.

Iura dotalia per transactionem factam à viro alio nomine non censentur sublata, dec.3.n.18.& 29. *Bicchio.* 7.& 8

Cessionarius succedit in locum cedentis eodemque iure vti potest in re cessa, ac facere potuisset cedens, d.4.n.12.& 13. *Meltio.* 10

Productio calculi cum nihil ex aduerso fuerit appositum, tribuit ius quæsitum post lapsum terminum ad dicendam præfertim post latam sententiam, dec.77.n.8.14. *Otthobono* 197

Loca montium, empta subrogata aliis fideicommissariis extractis, cum eisdem iuribus, & prærogatiuis proinde habentur, ac si onus à principio adiectum fuisset, dec.86.n.10. *Meltio.* 211

Iuramentum.

Iuramentum non potest confirmari quando partes nihil, vel aliquod prohibitum agere voluerint, quia tunc, vel deest consensus, vel potestas agentium, d.22.n.33. *Corrado.* 48

Iurisdictio.

Sententiæ, & decreta quoad telam Iudiciariam, & ordinem processus iustificantur ex legitimatione personarum, & ex Citationibus ad omnes actus substantiales concurrente Iudicis iurisdictione, d.15,n.1. *Meltio.* 27

Ius.

Iura producta absque citatione non dicuntur de actis, d.10.n.11.& 12. *Meltio.* 21

Clausula *sine præiudicio*, vt præseruatiua iurium prius competentium, d.15.n.13 *Meltio* 27

Dispositio Iuris Canonici quod hæres etiam cessante beneficio inuentarij non tenetur de proprio in foro iudiciali non habet locum, vbi in contrarium est receptius, d.17.n.20. *Corrado.* 35

Cessio Iurium operatur illorum translationem integrè in Cessionarium, d.19.n.14 *Corrado.* 39

Opinio per quam consulitur saluti animæ tanquam tutior est amplectenda reiectis iuris apicibus, d.20.n.15. *Corrado.* 42

Obseruantia omittendi citationem, vt omnino contraria dispositioni Iuris nedum Ciuilis, & Canonici, sed etiam Diuini quamuis interpretatiuè debet esse legitima præscripta per spatium quadraginta annorum, decis. 81. n.9. *Cerro.* 205

Statutum excludens fœminas dotatas à dotarum successione attendi debet, & præua-

3c?

Notabilium.

let Iuri Communi in territorio ſtatuentium, dec.84.n.5.8.& 10.*Reyas.* 209

Iuſtitia.

Iuſtitia ſententiæ Rotalis probatur ex deciſionibus,d.55.n.2.*Corrado.* 147

L

Laicus.

CLericus quando ſuccedit Laico executiuè obligatio ſubiicitur diſpoſitioni ſtatuti laici in eo,in quo ſucceſſit, d.74.n.26. *Arguelles.* 191

Sub commercio Laicorum non poſſunt eſſe decimæ, & ius decimandi, d.95.num.6. *Melio.* 229

Facultus percipiendi fructus decimales conſiſtit in mera temporalitate,& poteſt pertinere ad laicos,d.95.n.9. 229

Ius decimandi eſt ſpirituale,nec cadit ſub commercio laicorum,ibid.n.27. 131

Illiuſque conceſſio facta Laico ſemper eſt inualida ſiue fiat per modum infeudationis, ſiue locationis,ibid.n.27. 231

Laudemium.

In renunciatione emphyteuſis, quoad illa non requiritur conſenſus domini directi, & nullum ſoluitur Laudemium, d.90. num. 3. *Otthobono.* 220

Laudemium ſolui debet pro melioramentis, quia ſequuntur naturam rei emphyteuticæ,ibid.n.4. 220

Laudemium ſolitum, iudicari non poteſt, niſi ex præcedentibus ſolutionibus,ibid.n.11. 220

Tot ſoluuntur Laudemia quot renouationes fieri debebunt iuxta pactum, quo omnia pacta emphyteutica ſunt ſeruanda,ibid.n.17. 221

Laudemia non exacta tranſmittuntur ad ſucceſſorem,ibid.n.14. 220

Vbi contractus eſt ab initio nullus, ceſſat exactio Laudemij,ibid.n.15. 220

Legatarius.

Hæres non poteſt ex aliquo ſuo actu,præiudicare Legatario in iuribus illi competentibus, tam in bonis legantis,quàm etiam ipſius hæredis,d.20.n.17.*Corrado.* 42

Legatum non debetur legatario, niſi prius deducto ære alieno grauantis, dec.34.num.7.*Cerro.* 92

Et Creditoribus competit aduerſus eum retentio.ibid.n.8. 92

Legatarius in re legata præfertur cæteris creditoribus teſtatoris, quando hæreditas eſt ſoluendo,ſecus autem ea reperta non ſoluendo, ibid. n.9.declaratur,n.10. 92

Quo caſu eiſdem creditoribus incumbit onus probandi inopiam hæreditatis,ibid.num.10. 92

Creditorés teſtatoris non tenentur diſcutere res admodum intricatas, & litibus inuolutas,ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam etiam ad præiudicium legatarij,ibid.n.11. 92

Legatarius præfertur in legata creditori chyrographario non habenti hypothecam,ibid. n.12. 92

Legatarius non valet exercere tacitam hypothecam ſibi pro legato competentem, niſi in eo quod remanet ſatisfactis creditoribus,ib.n.16.93

Legatarij tenentur capere de manu hæredis, d.83. n.10.*Celſo.* 210

Legatum

Cauſa oneroſa non concurrit in vſufructuario, qui habet meram cauſam lucratiuam ex legato abſque vllo onere, d.18.n.9. *Albergato.* 36

Idem eſt in proprietario quantitatis ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, iniunctum onus excedit,ibid.n.10. 36

Legatum & ſi oretenus diſpoſitum ſatis probatur abſque ſcriptura, & teſtium diſpoſitione, d.20. n.1.*Corrado.* 40

Declaratio Teſtatoris de ſolutione legati faciendi ex certis redditibus non reſpicit ſubſtantiam legati prius facti,ibid.n.16. 42

Legatum non debetur legatario niſi prius deducto ære alieno grauatis,d.34.num.7.*Pentingero.* 91

Legatum annuli pretioſi ob memoriæ conſeruationem, cæteris iunctis ex eodem teſtamento coniugis morientis inſurgentibus adminiculis, eſt præſtantior probatio amoris,quam ſi quælibet contraria ex teſtibus elicita odij,ac diſcordiæ,quæ eſſent inter coniuges,d.46.n.31.*Corrado.* 123

Legatum in parte vacante accreſcit Collegatario per ius accreſcendi,non hæredi,d.50.n.33. redditur ratio,n.34.*Cerro.* 132

Ob Legatum factum ab auia nepotibus legitima non imminuitur,nec vllum poteſt ipſis inferri præiudicium,d.54.n.19.& 20.*Corrado.* 145

In Legatis,& Donationibus cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur,d.99.n.21.*Coccino Decano.* 238

A conſecutione Legati conditionalis excluditur qui conditionem non implet.d.93. n.6. *Cerro.* 225

Quando vltrius non prouidet teſtator non extinguitur legatum per mortem hæredis, ſed durat in vita legatariæ,ibid.n.18. 226

Legitima.

Legitimæ ex legis diſpoſitione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta primum locum obtinentibus tempore mortis auiæ,d.41.n.10. 110

Et eſt tertia pars bonorum,ibid.n.11. 110

Et debet eſſe libera prorſus ab omni grauamine, ac fideicommiſſo,ibid.n.12. *Corrado.* 110

Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiam cum teſtamento, vel illo prædefuncto, eius filiis,d.44.n.5.*Corrado.* 118

Legitima quæ debetur filiis eſt tertia pars bonorum defuncti,ibid.n.6. 118

Legitima non debetur filiabus fœminis iam dotatis,ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib.1.c.145. ibid.n.7. 118

Legitima debet eſſe libera ab omni grauamine & fideicommiſſo,ibid,n.8. 118

Legitimæ ſupplementum debetur matri ex bonis filij prædefuncti,d.41.n.1.*Bicchio.* 112

Siue cum teſtamento,ſiue ab inteſtato,ibid.n.14. 113

Legitimæ ſupplementum filius non poteſt prohibere matri,quæ ſecundo non nupſit, ibid. n.17. 113

In propoſito Legitimæ non eſt conſiderabilis differentia, an contra voluntatem, vel ſecundum voluntatem filij mater veniat, ſed tantum ſpe-

Index Rerum

ctandum eſt,an matri ſit debita legitima, ibid. n.20. 113
Legitima debita Matri etiam inuitis filiis debetur, ibid.n.21. 113
Legitimæ ſupplementum eſt contra teſtamentum, ibid.n.23 113
Legitima extraneo, aut eius ſupplementum non debetur,ibid.n.24. 113
Legitima relinqui debet titulo inſtitutionis, ibid. n.25. 114
Legitima aſcendentibus,etiam titulo legati poteſt relinqui,ibid.n.34. 113
Legitimæ petendæ ius nunquam cenſetur à lege, vel ſtatuto prohibitum vbi in lege, vel ſtatuto non legatur dictio aliqua taxatiua,aut nominatim excluſiua,ibid.n.35. 114
Legitimæ detractio facta per matrem ex hæreditate,filij dicitur ſecundum tacitam eius voluntatem, vbi non adeſt expreſſa illius prohibitio, ibid.n.48. 114
Ad Legitimæ ſupplementum agi non poteſt ante firmatum ſtatum hæreditatis,ibid.n.51. 114
Legitima debita in ſucceſſione ſtatuitur in triente bonorum ex quibus debetur, ibid.n.53. 114
Legitima debetur filio naturali in bonis auiæ patre prædefuncto,quæ firmiter aſſeruit,illum fuiſſe ipſa inſtante legitimatum, & pro tali hæredi voluit,atque diſpoſuit,d.44.n.24.*Corrado.* 114
Legitima non imminuitur ob legatum factum ab auia nepotibus ,nec vllum poteſt inferri ipſis præiudicium,ibid.n.19.
Detractiones legitimæ ex fideicommiſſo, per alias ſequutas cenſentur factæ, & in ſuperiectilibus, mercibus,ac aliis hæreditarijs effectibus, ad eas prætendentem delatis,alio non conſtituto cenſentur conſumptæ,ibid.n.27
Legitima de vniuerſo patrimonio ſupputatis, etiam dotibus detrahenda,d.69. n.7.*Verospio.* 180
in Legitima non poteſt grauare filium & ſi fuiſſet grauatus, reiicitur onus, d.127. n. 1. *Ghiſſlerio,* 283
Legitima debetur filiis, velint, nolint parentes, d.129.n.4.*Royas.* 287
Legitima acta per ſtatutum an vendat etiam detrahenda ex alia portione, remanente ſub libera diſpoſitione parentum, ibid. n.14. ibid.
Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis, ibid.n.8

Legitimatio.

Validitas mandati executiui probatur quando ex reuolutione Actorum conſtat de ſolitis citationibus legitimatione perſonarum, Iuriſdictione iudicis & ſic ferm. illud fuiſſe relaxatum,d.4.n.1.*Meltio.* 9
Legitimatio omnem prorſus illegitimis maculam abolet,d.25.n.4.*Corrado.* 59
Legitimatio facta Principis auctoritate legitimat primæuum naturæ ius,quo omnes liberi, ac legitimi naſcebantur,ibid.n.5. 59
Clauſula ſiue præiudicio venientium ab inteſtato,&c. in inſtrumento legitimationis appoſita, plenam legitimationem perſonæ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat moderatur,ibid.n.6. 59
Sententiæ,& decreta, quoad telam iudiciariam, & ordinem proceſſus iuſtificantur ex legitimatione perſonarum, & ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales concurrente Iudicis iuriſdictione, deciſ. 15. num. 1. *Meltio,* 27
Pater per ſpuriorum legitimationem non poteſt priuare legitimam ſobolem debita portione, d.55.n.18.*Corrado.* 149

Legitimatus.

Legitimati,cum ſint vere legitimi,& naturales,ſecundùm iuris interpretationem appellatione legitimorum,ac naturalium comprehenduntur, d.26.n.17.*Corrado.* 67
Legitimati in forma ampla,ac ad omnia legitimati iura plene reſtituti, ac reintegrati ſunt, atque cenſeri debent verè legitimi, ſublata penitus omni genituræ macula, ibidem num.18. 68
Legitimatus per ſubſequens matrimonium efficitur verè,& propriè legitimus, d.83.n.15. *Cerro,* 208
Legitimatus per ſubſequens matrimonium, eſt habilitatus ad ſuccedendum, proinde, ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet dum nulla cauſa impedimenti inter ipſos coniuges interuenit,ibid.n.16. 208

Læſio.

Læſio enormiſſima iuxta diſpoſitionem ſtatuti Vrbis, lib.1.c.54. deſignatur vltra tertiam partem veræ importantiæ, d.24.n.18.*Corrado.* 55
Læſio enormiſſima in tranſactione etiam iuramento firmata attendi debet, quando læditur altera pars in magno exceſſu vltra dimidiam,nam illa præſefert dolum re ipſa, qui ſemper cenſetur exceptus,ibid.n.19. 55
Læſionis modus, quando in tranſactione non eſt clarus Iudicis arbitrio conſideratis conſiderandis,eſt remiſſus,ibid.n.20. 55
Vtilitas quæ prouenit ex tranſactione parti alteri læſæ, non impedit reſciſſionem ipſius tranſactionis ex capite læſionis,quando eadem poterat ei alio,etiam meliori titulo competere,d.24. num.21. 55
Tutor debet expendere ſecundùm qualitatem,& conditionem Pupilli. Nec formam à teſtatore præfixam tranſgredi, alias calculus ab eo factus non attenditur,indeque doli, & læſionis pupilli præſumptio reſultat, deciſ.27. n.11.*Corrado.* 70
Læſionis modus Iudicis arbitrio remittitur, ibid. num.32. 73
Donatio exiſtens in tranſactionibus non tranſfundit tranſactionem in aliam ſpeciem, nec alterat eius naturam,ſed ab ea dependet, maximè attenta magna læſione,quæ dolum præſefert,ibid.n.34. 73
Petens reſciſſionem tranſactionis tenetur reſtituere quod habuit,quod non procedit attenta magna læſione,cùm detur retentio, donec appareat quid verè debeatur ,ib.n.36. 73
Læſio, quando clara apparet, non eſt opus alia diſcuſſione, ibid.n.50. 75
Stante enormiſſima læſione non ſuſtinetur renunciatio,ſed ſed ab ipſo renunciante poteſt impugnari,d.100.n.10.*Cerro.* 241
In renuntiatione iuris dependentis à futuro euentu nulla poteſt conſiderari læſio, ibid. n.31. 245
Læſio quando ceſſat,non eſt locus reſtitutioni in integrum,d.173.n.1*Royas.* 351
Læſio eſt neceſſaria pro obtinenda in integrum reſti-

tu

Notabilium.

restitutione,d.184.n.3.*Royas.* 363
Læsio est fundamentum restitutionis in integrum, ibid.n.4. ibid.
Læsio excluditur quando sententia est valida, & iusta,ibid.n.5. ibid.

Lex.

Lex solutum in causam indebitam, interpretatur in causam debitam, dec.101. num.6. *Bicchio.* 245
Lex Lucius,ff.de administrat.tut. quomodo sit intelligenda,d.109.n.12.*Celso.* 258
L.is qui res,ff.de iure fisc licet loquatur de fisco,locum etiam habet in dote,d.110.num.8. *Cerro.* 259
Lex inducens hypothecam ad fauorem mulieris cuius operatur, quam hypotheca inducta ab homine,ibid.n.9.
Sine legis beneficio hæres adeundo hæreditatem, habet hypothecæ obnoxia propria bona creditoribus hæreditatis,d.110.n.3.*Bicchio.*
In legibus aliquando superlatiuus ponitur pro positiuo,d.111.n.7.*Bicchio.* 261
Legalis obligatio locatoris operarum, qui non tenetur nisi de leui culpa,potest augeri ex pacto & extendi ad leuissimam,ibid.n.19. 262
Lex in soluente vsuram præsumit coactam voluntatem;ne scilicet molestetur in sorte, d.117. n.4.*Celso.* 269
Lex non debet vltra casum expressum extendi, d.158.*Verospio.* 335
L.si apud.minorem 14.ff. de minor. habet limitationem in ventre,quando scilicet minor aliunde non potest consequi suum creditum, d.178. n.14.*Royas.* 354
Lex, & contrahentium pacta æquipollent, d.73. n.15.*Arguelles.* 190

Libellus.

Libellus,& petitio declarat sententiam,d.79.n.16. *Cerro.* 201
Libellus,& petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actori, & Iudex in corpore sententiæ libello fauorabili vnum dumtaxat expresserit ,censetur etiam de secundo intellexisse, vt illi sententiam plenius conformaret,ibid.n.17. 201

Liber.

Librorum inspectio inter socios post finitum negotium non suffragari potest pro iustificatione cambiorum prius, minus legitimè receptorum, quæ à consensu,& voluntate partium non pendent,d.60.n.8.*Peutingero.* 159
Liber nuncupatus *Scartafaccio di fiera*,durantibus nundinis, fidem non facit, dum partitæ ibi descriptæ possunt variari, d.4. n. 1. *Bicchio.*7. & d.105.n.9.*Bicchio.* 251
Libri depositariæ publicæ sufficienter probant pro tertio contra tertium,d.134.n.5.*Cerro.* 296
Liber priuatus bene probat contra scribentem, & eius hæredes,ibid.n.6. ibid.
Librum priuatum à se scriptum in actis producens, fortius contra ipsum probat, cum censeatur illum quoad omnia approbasse,ibid.n.7. ibid.
Liber tutelaris, vt valide dicatur factus, & tentus, qualiter debeat confici, & teneri ,ibid. num. 9. ibid.
Liber tutelaris si in aliquibus partitis reperitur erroneus,nulla fides in reliqua est adhibenda, ib. n.10. ibid.
Libris tutelaribus dum probatur aliquibus partitis fuisse erratum,ita etiam in cæteris potuit errari,ibid.n.12. ibid.
Liber tutelaris à tutore in actis productus,si ex eo, non potest elici veritas partitarum non probatur ad sui fauorem,ibid.n.8. ibid.
Libris fundacalibus plena fides adhibetur,quando legaliter sunt tenti,d.164.n.3,*Royas.* 342
Libri Mercatorum concurrentibus adminiculis plene probant pro ipso scribente contra tertium,ibid.n.4 ibid.
Libris Mercatorum maior fides est adhibenda, quando pars aduersa eorum partitis vsa fuit, ibid.n.5. ibid.
Libris Mercatorum si quis declarauerit velle stare pro & contra, illos deinde impugnare non valet,ibid.n.6. ibid.
Partita libri Baptismalis magnum præbet pro descripto argumentum filiationis in ordine ad probationem,d.8.n.1.*Cerro.* 205

Liberatio.

Dispositum ritè,& recte factum,vel à parte approbatum parit effectum liberationis,d.37.n.2.*Dunozet Decano.* 100
Liberationem consequi potest debitor dotalis à solo viro,mediante acceptilatione, vel confessione de recepto, d.108.n 9. *Bicchio.* 258
Vel mediante gratuita alienatione, aut remissione, ibid.n.10.
Vel mediante præscriptione triginta annorum, ibid.n.11.
Liberatur debitor ex solutione per se facta alteri, de ordine creditoris,d.114.n.13.*Celso.* 266
Liberatur debitor ex cessione nominis alterius creditoris facta, & acceptata à creditore; nec iste habet amplius regressum contra seipsum; est enim debitum extinctum,d.115.n.1. *Beuilaqua.* 226
Non liberatur autem si creditum cessum sit resolutum;remanet enim prima obligatio illæsa, ib. n.4
Liberatur omnino soluens, & obtinens quietantiam cum verbis.*Pro residuo*,d.118.n.1.*Melchio.* 170
Non liberatur debitor per confessionem de recepto,factam à tutore, nisi pro summa, quæ verè apparet soluta,& recepta,ibid.n.3.
Limita si appareat vera confessio ex aliis coniecturis concurrentibus,ibid.n.4.

Libertas.

Facta restringentia libertatem vltimæ voluntatis etiam facta cum eo,de cuius hæreditate agitur improbantur à iure,d.100.n.1.*Cerro.* 240

Limes, Limita.

Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites restricta,d.98.n.1.*Verospio.* 234
Argumentum à contrario sensu in statuto sub verbis præsertim negatiuis concepto strictè accipitur,& ad limites dispositionis in sensu directo sancitæ,ibid.n.13. 235
Limita quando loquitur de Ciue, vel habitatore, quia,d.180.n.16.*Royas.* 361
Limita nisi commissum,aut male factum intercessisset,ibid.n.5. ib.

Linea.

Linea ad effectum deuolationis emphyteusis non potest dici finita per existentiam in Religionis vltimæ ex ipsa,dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monasterium

Index Rerum

iterium,d.79.n.7.Declaratur,num.8.& 9. *Cerro.* 202

Omnes Teſtatoris deſcendentes, tam ex linea effectiua, quam contentiua etiam vltra decimum gradum dicuntur de ipſius familia, & agnatione,d.100.n.23.*Cerro.* 243

Liquidum. Liquidatio.

Liquidatio ſummæ ad effectum poſſeſſori in ipſo iudicio poſſeſſorio non facit ſententiam continere mixturam,d.47.n.5.*Royas.* 125

Liquidatio fructuum bonorum immobilium,fit ad rationem quinque pro centenario, & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter huiuſmodi fructus æſtimari ſolent, d.56.n.10. *Corrado.* 153

Liquidatio fructuum in materia euictionis, ſtante ipſius,ac temporis certitudine leuiores probationes requirit arbitrio iudicis,ibid. n.12.declarat,n.13.& 14 153

Teſtis vnicus,in iudicio liquidationis non probat,quando probatio non verſatur ſimpliciter circa quantitatem fructuum, ſed circa perceptionem,d.72.n.12.*Otthobono.* 188

Liquidatio intereſſe,ſeu quantitatis debitæ faciendaeſt à creditore etiam in iudiciis executiuis, d.101.n.10 *Bicchio.* 245

Liquidum debet eſſe creditum & verum, vt compenſatio in ipſo poſſit obtinere, d.115.n.5. *Beuilaqua.* 267

Liquidum debet eſſe creditum in ſubſtantia & in quantitate,vt retentio pro eo detur, d.116.n.1 *Beuilaqua.* 268

Non liquidum dotis creditum non retardat immiſſionem ex Saluiano,d.119.n.10. *Albergato.* 272

In liquidationis fructuum materiâ non requirentur exactæ probationes, d.162.n.2. *Royas.* 339

In liquidationis fructuum materiâ leuiores probationes ſufficiunt. ibid.

Non eſt perfectè liquidum, quod per Iudicis ſententiã non eſt liquidatum,d.188.n.5.*Royas.*336

Lira.

Lirarum pretium *in Statuto Vrbis.lib.*1. *c.*197. taxatur ad Baioc.15.pro qualibet, dec.77.num.5. *Otthobono.* 197

Lis.

Litis merita in tranſactione expreſſa cauſam ipſius demonſtrant, & à narratiua proœmij tota regulatur,ac reſtringitur tranſactio, deciſ.3.n.19. *Bicchio.* 7

Cauſa in tranſactione dignoſcitur ex tenore litis expreſſo, ibid n.20. 7

Fructus dotales debentur pro tempore quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecutione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis contra virum, ſeu eius creditores durauit, d.6.n.1.declaratur, n.1. *Dunozet Decano.* 13

Per Litis ſuſtentationem, & locationem ſicuti probatur poſſeſſio, ita etiam manet iuſtificata perceptio fructuum,ibid.n.5. 15

Litis ſcientia conſortio non nocet ad effectum præſcriptionis,d.33.n.18. *Otthobono.* 91

Per Litis ſuſtentationem probatur poſſeſſio illius, qui vti poſſeſſor conuenitur, deciſ.43.num.19. *Ghiſilerio.* 116

Ab initio Litis ſunt computandi fructus rei litigioſæ reſtituendi,& exinde conſtituitur poſſeſſor in mala fide, deciſ.33.n.1. declaratur, n.2. *Arguelles.* 190

Lite pendente, fraudis euentus dicitur adeſſe in alienatione rei factæ, alia extant bona apud alienantem, dum lis erat non ſuper quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris poſſit recuperari, ſed ſuper ipſa re alienata conſequenda, dec.71. num.26.*Bicchio.* 185

Lis, quoad reum mota intelligitur à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium, d.72. num.2.*Otthobono.* 188

A die litis motæ veniunt reſtituendi fructus, d.119.n.14 *Albergato.* 272

Lis dicitur mota quoad reum, à die quo monitorium fuit reproductum, d.162.n.1.*Royas.* 339

Litis expenſæ, quales taxentur in Rota, remiſſiuè, d.167.n.5.*Royas.* 345

A die motæ litis fructus in ſpolio non violento, nec attentato non debentur, ibid. num. 5. 188

Lis introducta contra authorem tranſit etiam in illius ſucceſſorem, dec. 76. num. 6. *Otthobono.* 196

Litteræ.

Litteræ *d'Auiſo* viam executiuam non habent, d.104.n.8.*Bicchio.* 249

Litteræ Cambij ſubſunt facultatibus A.C.non autem litteræ *d'Auiſo*, vel ſimilia mandata de ſoluendo, ibid.n.9.*Bicchio.* ibid.

Litteræ *d'Auiſo*, concurrentibus effectuatione, partis aduerſæ approbatione, & confeſſione, executionem merentur, non ſecus ac litteræ cambij, ibid.n.17. ibid.

In litteris cambij,verba, *Ponete à noſtro conto*,efficacius obligant mandantem, ibid.n.21. 249

Litterarum Cambij,*con la Ricorſa*, formula remiſſiuè, ibid.

Litterarum Cambij ſumma in mandato, quomodo probetur, d.105.n.3.*Bicchio.* 251

Litterarum Cambij tranſmiſſio dicitur probata ex litteris redditus, d.106.n.5.*Bicchio.* 251

Litteræ originales vocatæ *d'andata*, ſolent remanere penes mercatorem, cui diriguntur, d.106. n.6.*Bicchio.* 252

Litteræ reſponſiuæ, quales dicuntur cæ reditus, probant neceſſariò illas originales tranſmiſſas, ibid n.7.

Litteræ Mercatorum ſcriptæ ad extraneum, non probant pro tertio contra tertium,ib.n.5. ibid.

Litteræ ſcriptæ ad ipſos contra quos agitur, ſi ab ipſis producantur probant contra tertium,ibid. num.10. 252

Litteræ reditus non ſunt intrinſecè de ſubſtantia cambij,ſed eius realitas conſiſtit in litteris *d'andata*, à legitimo campſore, verè, & non fictè tranſmiſſis ad locum nundinarum, ibid.n.253. n.12.&13.*Celſo.* ibid.

Litteræ reditus recipiunt ex eo probationem,quod Campſarius in nundinis recepit, acceptauit, & adimpleuit litteris *d'andata*, ibid n.15. ibid.

Et huiuſmodi probatio non eſt coarctata ad vnum, vel alterum probationis genus, ibid.n.15.

Et deſumi poteſt ex copiis litterarum in libris Mercatorum, quæ probant, ibid.n.16.

Maximè concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt vt etiam in caſibus habentibus à lege vel ſtatuto præſcriptum certum genus probationum aliud genus admittatur, ibid.n.17. 253

Item ſupradicta probatio elici valet è libro nuncupato, *Scartafaccio*, qui completis nundinis, fidem facit, ibid.n.18. 253

Similiter

Notabilium.

Similiter ex partitarum multiplicitate, etiamsi non versemur in antiquis, d.106.n.19.*Bicchio.* 253

Præsertim attenta punctuali earum distinctione in singulas ferias, cum annotatione temporum, & subordinata continuatione, ibid. num.20. ibid.

Litteræ *d'andata*, etiam absque recognitione, concurrentibus quamplurimis adminiculis, aut plenè probant, aut saltem vehementem veritatis præsumptionem faciunt, ibid.n.21. ibid.

In litteris subscriptio attenditur, licet per alienam manum illæ scriptæ reperiantur, ibid.

Litteras missiuas accipiens simpliciter sine contradictione, videtur consentire, & approbare contenta in illis, d.120.n.2.*Verospio.* 273

Quod procedit etiam ex earum productione speciali, ibid.n.3.

Litteræ probationis gradum constituunt contra scribentem, ibid.n.6. 274

Littera referens proprium scribentis factum, debet attendi, ibid.n.7.

Litteræ cambij licet sint acceptatæ à mercatoribus, quibus directæ fuerant, non liberant tamen scribentem à debito, nisi, donec cum effectu illæ solutæ erunt, d.149.n.11.*Verospio.* 319

Litterarum cambij acceptatio fit sub spe numerationis futuræ, nec fit contractus nouus, sed pars contractus litterarum cambij, ibid.n.14. ibid.

Per litterarum cambij acceptationem videtur facta nouatio, cum contractu depositi, ibid. n.15. ibid.

Litteras cambij transmittere ad nundinas quid sit, d.123.*Royas.*n.9. 278

Litteræ missiuæ regulariter solent scribi sine alicuius interuentu, d.137.n.1.*Carillo.* 301

Litterarum missiuarum recognitio etiam fieri potest per testes habentes notam manum scribentis, quamuis non viderint eas scribere, ibid. n.2. ibid.

Litteræ Mercatorum inter eas plenam faciunt probationem, & habent vim rei iudicatæ, d.181. n.12.*Royas.* 361

Locator, Locatio.

Per locationis instrumentum administratio probatur, d.1.n.1.*Otthobono.* 3

Locatio probat fructuum perceptionem, & quantitatem in locatore, dec.53.num.22. *Arguelles.* 40

Clausula *donec* apposita in locatione, est repetitiua, itavt finita locatio repetita censeatur, ib. n.24.decl.n.seq. 140

Locatio non probat possessionem dum pensio non probatur recepta, dec. 97. num. 3. *Verospio.* 233

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, siue renouandam locationem, d. 15. n.5.*Meltio.* 27

Consensus continuatur in locatore etiam defuncto per solam existentiam hæredis habitualiter, ibid.n.7. 27

Conductor agnouit possessionem ex parte locatoris, d.3.n.30.*Bicchio.* 8

Locator operarum de leuissima culpa non tenetur, d.111.n.4.*Bichio.* 261

Contraria sententia affertur, ibid.n.6

Locatoris culpa abest si omnia facta fuerant, quæ diligentissimus quisque obseruaturus fuisset, ibid.n.5.

Locationis natura non obligans nisi ad leuem culpam, recipit interpretationem à verbis, *diligenter administrando, &c.* positis in locationis instrumento, per quæ quis obligat & ad culpam leuissimam, d.16.n.9 *Bichio.* ibid.

Locator stante promissione de diligenter administrando tenetur de leuissima culpa, ibid. n. 18. 262

Locator obligatur ad leuissimam culpam, per verba, *diligenter, & cum omni qua decet diligentia,* ibid.n.19

Cum locatore potest pacisci de ista leuissima culpa, ibid.n.20

Locator vt teneatur de leuissima culpa, non est necessaria illius individualis expressio, sed satis est verbum vniuersale, *Omnem*, d.111.n.21. *Bichio.* ibid.

Locator excedens fines officij, actione ex contractu locationis non caret, ibid.n.27

Locationis instrumentum probat possessionem rei conuentæ in Saluiano Interdicto, d.119.n.5. *Albergato.* 272

Locationes tacitæ renouantur, quando prima locatio euanuit, d.148.n.8.*Cornelio.* 317

Locationes quando sunt finitæ tacitè renouantur, pro eadem tamen pensione, ibid.n.9. ibid.

Ex locationum fructibus demendum venit id quod probatur impensum, in receptatione & restauratione rerum locatarum, ibid. num. 10. ibid.

Ex locationibus effectuatis resultat certa, & sufficiens probatio pro liquidatione fructuum. d.162.n.3.*Royas.* 339

Ex locationibus, & solutionibus pensionum alicui factis, probatur eiusdem possessio manutenibilis, d.165.n.2.*Royas.* 243

Locus.

Loca montium ex constitutione vrbana, non cadunt sub hypotheca, d.18. num. 3. *Albergato.* 36

Quando agitur de locis montium adhuc extantibus, causæ lucratiuæ & onerosæ distinctio, non potest applicari ad effectum repetendi solutum posteriori creditori, ibid.num.8. 36

Locorum montium dominium ostenditur ex litteris patentibus, vbi descriptio non habet traditiones fictæ veræ æquiparabilis, d.52.n.1.*Verospio.* 137

Loca montium fideicommisso subiecta in extractione conuersa, in aliorum locorum emptionem cum eisdem vinculis, & oneribus obtinent emptorum omnimodam, & plenariam subrogationem, d.86.n.8.*Meltio.* 211

Loca montium empta subrogata aliis fideicommissariis extractis, cum iisdem iuribus, & prærogatiuis perinde habentur, ibid.n.10. 211

Loca montium notorium est, quod æstimantur ad rationem scutorum, d. 141. num. 17. *Cecchino.* 305

Loca montium dicuntur bona statuta, d. 250. n.1. *Meltio.* 320

Loca montium si pertineant ad aliquam Ecclesiam, non possunt alienari sine beneplacito apostolico, ibid.n.2. ibid.

Locupletatio.

Locupletatio non debet fieri, cum aliena iactura, d.68.n.5.*Peutingero.* 179

Lucrum

Index Rerum

Lucrum. Lucratio.

Lucrum dotale non debetur ante tempus solutioni dotis præstitutum, dec. 14. num. 6. *Terracinen.* 9

Dos promissa & non soluta, ad effectum lucri habetur perinde, ac si soluta fuisset, d. 18. n. 2. *Albergato.* 36

Ex causa lucri & dotis, creditor anterior, etiam cum sola personali, potest auocare pecunias posteriori solutas, ibid. n. 6. 36

Lucrum dotale spectat ad mulierem, superstitibus liberis quoad vsumfructum tantum, ex dispositione *Statuti vrbis lib. 1. cap.* 131. d. 24. n. 11. *Corrado.* 54

Lucrum dotale, quod per *Statut. vrbis, l. 1. cap.* 131. defertur vxori superstiti viro prædefuncto, intelligitur quoad vsumfructum tantum, d. 31. n. 1. *Corrado.* 85

Lucrum solum penes vnum, & totum damnum esse penes aliud, est contra omnem iustitiam, & rationem, & vsurarium, d. 101. n. 26. & 27. *Bichio.* 246

Lucrum semper non cadit in mercatore, sed multoties damnum, d 117. n. 8. *Celso.* 269

Ad lucrum generalis distinctio non sufficit, sed requiritur specialis, vt interesse possit mercator petere, ibid. n. 7.

Lucratione dimidiæ partis dotis stante ex statuto adhuc datur idem tempus ad restituendum, ac si illam partem non lucraretur, d. 196. n. 3 & 5. *Reyes.* 372

M

Mala fides.

Mala fides non tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili, d. 53. n. 4. *Arg.* 139

Sententia non purgat malam fidem possessoris, ibid. n. 9. *Arguelles.* 139

Mala fides cùm propter motam controuersiam inducatur nihil interesse poterit, an victor pulsset, aut pulsetur, cum vtroque modo controuersiam faciat, ibid. n. 13. *Arguelles.* 140

Mala fides, & fructuum restitutio inducitur per solam denuntiationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat, ibid. n. 14. *Arguelles.* 140

Malæ fidei Rota non onerat possessores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non sunt, ibid. n 32. *Arguelles.* 141

Mala fides debitoris excludit triennariam & restituit etiam eius hæredi, ne præscribere possit, d. 107. n. 14. *Bicchio.* 254

Mala fides resistit præscriptioni, d. 108. n. 18. *Bichio.* 256

Etiam in hæredibus, ibid. n. 19. 257

Mala fides in faciendis melioramentis, scilicet post monitorium super immissione melioranti executum, non finit competere ipsi melioranti ius retentionis pro ipsis, d. 119. n. 13. *Albergato.* 272

Mala fide percepti fructus possunt compensari cum melioramentis in re factis, ibid. n. 15

Mandans, Mandatum, Mandatarius.

Mandati validitas executiui probatur quando ex reuolutione Actorum constat de solitis citationibus legitimatione Personarum, iurisdictione Iudicis, & sic fer. illud fuisse relaxatum, d. 4. n. 1. *Meltio.* 9

Cambia vti damna & interesse possunt prætendi ab eo, qui cum mandatum ad cambium suscepit, illud non adimpleuit, nec initas deinde se fecisse debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent, ibid. n. 4. *Meltio.* 10

Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedere citationem, ibid n. 10, *Meltio.* 10

Mandati ad executionem impediendam, exceptiones domini, incontinenti, clarè, & concludenter sunt probandæ, ibid. n. 16. *Meltio.* 11

Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias pro illis postea consignandis creditore, consulit vtrique parti, & omnibus interesse habentibus, ibid. n. 18. *Meltio.* 11

Mandatum executiuum vigore obligationis cameralis relaxatum, vbi per sententiam, vel decretum est vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipsam obligationem cameralem, ibid. n. 19. *Meltio.* 11

Mandati validitas insurgit ex reuolutione actorum in quibus apparet interuenisse omnia ad vtilitatem necessaria de quibus *ex vulg. decis. Caputaq* 260. 2. d. 5. n. 5. *Decano.* 11

Mandatum de consignando denegari non potest quotiescumque constat pecunias sequestratas spectare ad debitorem, ibid. num. 2. *Decano* 11

Mandatum executiuum dicitur validum, quando ex reuolutione actorum apparet interuenisse omnia necessaria requisita pro valore iudicij, *iuxta decis. Caputaq.* 260. *part.* 2. d. 10. n. 2. *Meltio.* 19

Mandatum generale sufficit ad electionem, in quam causam cedat solutio quando creditum est determinandum, d. 12. n. 8. *Cerro.* 21

Mandatum, ac ratificatio idem operatur, licet speciale in actu requiratur, ibid. num. 10. *Cerro.* 21

Mandati verba intelligenda sunt eodem modo quo excessus euitatur, d. 77. num. 6. *Ostobono.* 197

Mandati metu, solutio ad hoc vt possit dici facta coactè, requirit præcedentem huius protestationem, quamuis mandatum etiam præcesserit, ib. n. 10. *Ostobono.* 197

Mandato præcedenti, imo actas licet post longum temporis intervallum expeditus, adscribitur, d. 98. n. 5. *Verospio.* 234

Mandatum executiuum relaxatum vigore instrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expressa clausula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de iure communi, d. 73. n. 2. *Arguelles.* 190

Mandatum licet sufficiens habuisset expeditum, & ex taciturnitate eiusdemmet creditoris, qui licet alias diligens esse soleat in suis exactionibus, hanc tamen distulit post obitum debitoris. d. 74. n. 11. *Verospio.* 192

Mandatum de immittendo supponit possessionem in aduersario, d 43 n. 18 *Ghisterio.* 116

Mandatum postquam fuit executum in præiudicium partis conquerentis se fuisse illius vigore iniuste spoliatum, iustificatur ex probationibus quæ in prima deficiebant, in secunda instantia addactis: sed debet in pristinum statum ante omnia reponi, ac reintegrari, d. 36. n. 16. *Vinex.* 98

Mandatum

Notabilium.

Mandatum de associando de emphyteuticis, quod à Iudice petitur extra iudicium ad euitandas rixas & scandala, nec citationem partis, nec causæ cognitionem requirit, ib.n.21. *Vineæ.* 99

Mandatum de associando quod non iustificatur ex actis iniustum est, d.51.n.2. *Vineæ.* 133

Mandatum potest relaxari contra eum, qui suscepit in se iudicium, ac defensionem causæ cum propria obligatione penes acta ex eodem processu pro indemnitate succumbentis, d.56.n.4. *Corrado.* 152

Mandatarij tum pro iustificatione, facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum concessa sub aliqua conditione, purificatio conditionis & facultatis executio debet concedenti intimari, dum pro indemnitate mandantis, vt ille posset, vel pecunias aliunde sub leuioribus forte vsuris, vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum se eximere, & liberare, d.60.n.6. *Peutinguo.* 160

Debet Procurator, cui mandatum commissum est docere se adimpleuisse; alias condemnandus est, d.101.n.9. *Bicchio.* 245

Mandans, si petit cambia, vti cambia, tenetur probare transmissionem pecuniarum ad nundinas, & cur, ibid.n.10. *Bicchio.* ibid.

Mandans petens cambia vt interesse, & damna, sufficit, vt probet eas pecunias per mandatarium fuisse ad cambium datas, d.116.n.12.& 13. *Bicchio.* ibid.

Mandatarius ad certam quantitatem loco damnorum, & interesse condemnari non potest, nisi mandans probet quantum post mandatum susceptum fuerit ab aliis, ex cambiis perceptum. Nec aliud consequi potest, d.116.n.14.& 15. ib.

Mandatum, & consensum tacitum præsumitur socius habuisse ad obligandum consocium in iis, quæ spectant ad societatem, d.102.n.2. *Celso.* 247

Mandatum procuræ per Epistolas dari, & probari potest, d.104.n.2. *Bicchio.* 249

Mandatarius vt agere possit contraria actione mandati in mandantem, sufficit si doceat se mandatum adimpleuisse, ib.n.26. *Bicchio.* ibid.

Mandatum soluendi summam ad cambium datam quomodo probetur, d.101.n.3. *Bicchio.* 245

Mandati actione contraria potest agere mandatarius pro summa soluta vigore mandati, ibid. num.4. 245

Mandatum excessiuum, & executioni non mittitur, de stylo A. C. sustinetur pro summa debita, d.107.n.23. 255

Mandati executio solum suspenditur per clausulam, *Si quid exequendum, donec de eius iustitia appareat*, in nihilo violata obligatione, ibid.

Mandatum executiuum relaxari potest stante obligatione Camerali, d.134.n.3. *Cerro.* 296

Mandatum habens ad imponendum censum, an possit illum sibi accollari, d.148.n.12. 317

Mandatum habens ad accollendum censum super bonis principalis, multò magis illud habet & imponendi super bonis alienis, ib. n.13. ibid.

Mandatum relaxatum pro maiori summa non tenet, d.150.n.3. *Meltio.* 320

Mandatum ratione excessus, vt sit nullum sufficit excessus etiam in minimo, ibid.n.23. 321

ad Mandati relaxationem quando bene dicatur deuentum, d.123.n.3. *Royas.* 278

Mandarum maritus non habet à lege pro administratione bonorum extradotalium, dec.154. n.14. *Bicchio.* 329

Mandatum de adiudicando non inseruit pro adiudicatione, d.152.n.2. *Chistlerio.* 325

Mandatum de adiudicando, quando agitur de re stabili non debet interponi, nisi infra mensam, ibid.n.13. ibid.

Mandatum non potest relaxari contra sequestratarium, qui non reperitur debitor, d.164.n.1. *Royas.* 342

Mandatum excessiuum non est exequendum, decis.164.n.14. *Royas.* 343

Item ea probatur ex mandato Iudicis, super manutentione ad eiusdem fauorem, d.174.n.6. *Royas.* 353

Mandati excessus non excusatur, eo quod fuerit relaxatum ad effectum deponendi, & per modum prouisionis, ibid.n.17. 343

Ex mandato soluendi cambium factum non est liquidum: præsertim si ab eo appellatum sit, d.188.n.6. *Royas.* 366

Mandatum relaxatum per A.C. vigore contractus simulati, est infirmandum cum omnibus inde secutis, d.176.n.16. *Royas.* 356

Manutentio.

Pro manutentione declaratio sufficit quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis, ex eiusdem actis, d.77. n.2. *Otthobono.* 197

Manutentionis ad effectum, possessio probatur ex confessione aduersarij, petentis immitti, d.81. n.1. *Cerro.* 204

Manuteneri cum debet possessio non vacat, vbi non est clara dispositio de eius vacatione, & propterea donec in iudicio ordinario, & petitorio, cognita, & terminata fuerit allegari non valet extincta, ibid.n.7. *Cerro.* 205

Manuteneri debet immissus in possessionem auctoritate iudicis ritè, & rectè procedentis, d.84. n.2. *Royas.* 209

Manutentio denegatur non iustificanti suam possessionem, d.97.n.2. *Verospio.* 233

Manutentionis decretum sine actuali apprehensione non transfert possessionem, ibid. num.4. *Verospio.* 233

Manutentionis ad effectum possidere dicitur, qui detinet rem controuersam, decis.11. num.1. *Meltio.* 20

Manutentionis, ibid.n.5. *Meltio.* 21

Manutentionis causam iustam præbet possessio Iudicis auctoritate adepta, d.59.n.1. *Corrado.* 157

Manutentiones in summariissimo attendi non debent, ibid n.17. *Corrado.* 159

Manutentionis, ibid.n.19. *Corrada* 160

Manutentio, d.67.n.21.22.23.24.25. *Celso.* 178

Manutentio illi conceditur, de cuius anteriori possessione constat, d.151. *Carrillo.* 327

Manutentio non potest denegari existenti in possessione, d.159.n.16. *Royas.* 337

Manutentio, quod vni concedatur, alteri verò remissio, Rota passim seruat, & tunc, ibid n.17.

Manutentio etiam ei competit, qui fuit reintegratus facto Iudicis ritè & rectè procedentis, d.163. n.11. *Royas.* 341

Manutentio datur locatori, quando constat de instrumento locationis, & subsequuta perceptione pensionum, d.165.n.1. *Royas.* 343

In Manutentionis summariissimo iudicio non discutiuntur ea, quę requirũt altiorẽ indaginẽ, ib.n.6.ib.

Index Rerum

Maritus.

Maritus ad libitum potest dotis debitorem liberare; & si facit iussu vxoris, vterque tam debitor, quam maritus liberatur, d.107.n.7.*Bicchio.* 254

Sed si facit non iussu vxoris, maritus tenetur, & solus debitor liberatur, ibid.n.8.

Maritus potest liberare dotis debitorem ab obligatione, sed ipse tenebitur vxori, actione de dote, ibid n.9. ibid.

Mariti promissio de renunciatione vxoris ad fauorem dotantium, omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis sibi defercndis, dicitur adimpleta per matrimonium, iuxta formam dictæ promissionis contractum, & consummatum, ibid.n.15. ibid.

Et ex quo non contradicit, nec aliquid petit ex dictis hæreditatibus, spatio longissimi temporis, ibid.n.16.

Maritus solus potest agere constante matrimonio aduersus promissorem dotis; non etiam mulier, etiam respectu actionis personalis, d.108. n.7. *Bicchio.* 256

Maritus si administrauerit bona extradotalia vxoris, præsumitur sibi satisfeciſſe de sua dote, d.147.n.2.*Cerro.* 315

Maritus quando est sagax & industriosus non est verisimile,quod per longum tempus non inuestigauerit quantitatem dotis sibi promissæ,ibid. num.4. ibid.

Maritus quilibet solet esse valde sollicitus in inuestiganda quantitate dotis,eoque magis dum administrat bona extradotalia vxoris, in quibus nullem habet interesse, ibid.n.5. ibid.

Maritus dum est informatus de bonis extradotalibus vxoris, multo magis censetur informatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad eam spectant, ibid.n.6. ibid.

Maritus tenetur alere vxorem, etiam indotatam, d.178.n.3.*Royas.* 357

Etiamsi habeat patrem, vel fratrem diuitem, ibid.n.4. ibid.

Maritus sibi imputare debet quare duxit vxorem cum paruâ dote, vel sine eâ, ibid.n.7. ibid.

Maritus dum dotem, aut illius fructus non exegit, non debet denegare alimenta vxori, sed agere poterit pro dotis, & fructuum consecutione, ibid.n.8. ibid.

Maritus si fassus fuerit conuertisse fructus bonorum extradotalium in proprios vsus,modo si testes asserant, quod vxor administrabat d. bona, qualiter id interpretandum venit, d.154.n.18. *Bicchio.* 229

Maritus quando possit deduci quod soluerit debita propria ex fructibus bonorum extradotalium vxoris, ibid.n.21. ibid.

Maritus & socer pro virili videntur condemnandi ad præstanda alimenta nurui, dec.155. num.1. *Bicchio.* 330

Masculus.

Masculis filiis nominatim tutor relictus, non extenditur ad fœminas, d.33.n.16.*Otthobono.* 91

Ob masculos Statutum Beneuentanum excludit fœminas, d.ibid.n.19 *Otthobono.* 91

Masculi soli quatenus velint succedere,& fœminas dotare; exclusio statutaria fœminarum propter masculos habet tacitam conditionem, ib.n.20. *Otthobono.* 91

Mater.

Matris post mortem dote promissa si filia prædecedat, an extinguatur promissio, dec.14.n.1. *Terracinen.* 24

Matris in puncto firmatur,d 42.n.4.*Bicchio.* 112

Mater, d.42. n.1.2.6.7.8 9.12. 14.17. 20.21.29.31. 32.33.36 37.48.50 *Bicchio.* 113.& 114

Matris ab hæreditate *Statutum Perusinum lib.2. rub* 45. ab intestato excludit fœminas dotatas, ac descendentes ab eis stantibus masculis, & masculina descendentia, dec.54.n.13. *Corrado.* 144

Matri non est danda ansa fraudandi dispositionem *l.hac edictali C. de secundis nupt.* decis.129.n.3. *Royas.* 287

Mater, dum legitimè non suscepit tutelam filiorum, an transiens ad secunda vota teneatur illam dimittere, d.155 n.13.*Verospio.* 335

Mater dum non seruatis iuris solemnitatibus administrauit bona filiorum,non censetur administrasse, ibid.n.14.15. ibid.

Mater quæ legitimè suscepit tutelam filiorum, antequam transeat ad secunda vota,rationem reddere, & reliquatum soluere tenetur,d.158.n.22. *Verospio.* 338

Matris obligatio fortior est, dum legitimè tutelam suscepit, ac expressè spopondit Iudici non nubere, quam illa alterius matris, quæ de facto administrauit, d.161.n.11. ibid.

Materia.

Materiæ quam subiecta postulat ratio, eoque minus cum obiectæ detractiones, ac alia pro exceptione deducta, longiorem discussionem exposcunt, d.59.n.18.*Corrado.* 159

In materia subiecta solutio fructuum post deliberationem decursorum, inducit approbationem calculi super quo fundatur, & ipsius deliberationis, decis.77. num.9. *Otthobono.* 197

In materia emphyteusis hæredum, & successorum appellatione veniunt soli hæredes sanguinis, & sic descendentes ab ipsis inuestitis, d.78,n.8.*Cerro.* 199

Matrimonium.

Matrimonij communis existentibus filiis superlucratur ab vxore quoad vsumfructum tantum, & acquiritur tunc filiis, vti hæredibus patris, non autem ex propria persona. Quartum dotale quod debetur corrigi ex *Statuto Vrbis lib.1. cap.147.* d 82.n.3.*Otthobono.* 205

Matrimonium subsequens legitimatus efficitur verè, & proprie legitimus, dec.83.n.15. & 16. *Cerro.* 208

Ex matrimonio eodem ad filios procreandos odium conceptum contra virum ob translatum ad secunda vota non extenditur, d.84. n.11.*Royas.* 210

Matrimonium, & nuptiæ actualiter nisi contrahantur, dos non debetur,dec.50.num.8. *Cerro.* 130

Matrimonium, d.87. n.1.2.3.4.5.6.7.9.13.14.15. 19.20.21.22.*Otthobono.* 214.& 215

Matrimonij determinati & certi conuentio in donatione ante nuptiali facta viro reddit donationem irreuocabilem respectu vxoris interesse, vt vir scilicet sit diues,& sibi alimenta pinguiora ab ipso præstari valeant, dec.88. n.... *Otthobono.* 217

Matrimonium, d.88.n.5.7.8.*Otthobono.* 217

Matrimonij in celebrationis actu præsumptio est

est quod tunc fuerint solutæ incontinenti, & in terminis dotis, quando præcedit conuentio quod pecuniæ soluerentur, conuentio de recepto non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore, d.16.n.27.*Bicchio.* 31
Matrimonium, decis.22.num.17.19.20.21.23.26. *Corrado.* 47
Matrimonio constante ex assertione partium amissa, non iustificata valor rei datæ in dotem non probat in præiudicium tertij, d.71.n.17. vide etiam n.18.*Bicchio.* 186
Matrimonij oneta cessant post mortem vxoris; & ideo fructus dorales pro illis oneribus competentes viro, ex tunc amplius ab eo exigi non possunt, d.119.n.8.*Albergato.* 271

Melioramentum.

Melioramenta, quæ non iustificantur neque in specie, neque in genere, non habentur in consideratione, d.50.n.35.*Cerro.* 132
Melioramenta sunt probanda secundum formam traditam à Rota *in Romana hæreditatis* 14.*Decembris* 1646. *à §. nec magis vsque ad §. minus suffragatur coram eodem Arguelles*, d.53.n.38. vide etiam n.39.40.41.*Arguelles.* 141
Melioramenta non deuoluuntur ad Ecclesiam cessante culpa Emphyteutæ, sed remanent in Dominio Emphyteutæ, dec.90.num.2. *Otthobono.* 219
Melioramenta sequuntur naturam rei Emphyteuticæ, & ideò pro eis solui debet laudemium, ibid.n.4 *Otthobono.* 220
Melioramentis quando res alienatur, quod præcedit in tertium, vel deuoluitur ob delictum secus in simplici in renouatione facta ipsi Emphyteutæ, ibid.n.5.*Otthobono.* 229
Melioramentorum retentio vt detur, probandus est plenè, & concludenter status antiquus rei melioratæ, d.119.n.11.*Albergato.* 271
Pro melioramentis non datur retentio, quando illa fecerunt mala fide facta, & post monitorium super immissione melioranti executum, ib.n.13.
Melioramenta voluptuaria non reficiuntur, d.131. n.11.*Cerro.* 291
Melioramentorum exceptio non est apta ad impediendam immissionem, ibid.n.12. ibid.
Et hoc maximè quando in ipsa sententia fuit ordinatum de præstanda cautione, quatenus melioramenta probentur, & veniunt reficienda, ibid.
Melioramenta reficienda non sunt, nisi necessaria, & vtilia sint, d.187.n.5.*Royas.* 365
Melioramenta debent probari plenè, vt illis impediatur immissio in possessionem, ibid.n.6. ibid.
Impensi, & meliorati collatio facienda est, & illud, quod minus est venit reficiendum, d.187. n.7.*Royas.* 363
Plantationes arborum non connumerantur, inter melioramenta vtilia necessariò reficienda, ex opinione Rotæ, d.111.n.8.*Royas.* 365
Quando sunt aliqua melioramenta, de quibus, vt debet, non constat, illis non obstantibus immissio in possessionem alteri conceditur præstitâ cautione de reficiendis melioramentis, quando de eis constiterit, ibid. num.9. ibid.
Proponenti melioramenta ad impediendam reintegrationum possessionem præfigendus terminus ad ea probanda, d.187.n.1.*Royas.* 265

Mens.

Mens contrahentium potius est attendenda quàm verborum formula, d.140.n.16.*Cerro.* 304
In Saluiano retentionis exceptio admittitur quando res est clara, c.148.n.3.*Cornelio.* 317

Mentio.

Mentio omissa hæredum in contractu vbi agitur de re sui natura ad hæredes transitoria, non excludit, quin in dubio censeantur comprehensi: cum omnia pacta tam actiua, quam passiua, transeant in hæredem, dec.33.n.2. *Otthobono.* 90

Mercator.

Inter Mercatores idem est, *Stare del credere*, quoad periculum amissionis respectu nominatorum debitorum, d.101.n.22.*Bicchio.* 246
Mercatorum stylo, quis sibimet soluere potest, ibid.n.3. 7
Inter, & contra Mercatores Curiæ habet A.C. facultatem procedendi vsque ad quamcumque summam, summariè, simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, & manu Regia, decis.104.n.15. 249
Mercator efficacius obligatur ex illis verbis, *Ponete à nostro conto*, in litteris cambij insertis, ibid.n.21. 250
Inter Mercatores solent in dies noua contrahi cambia non complicata prioribus, & quæ habent particularem executionem, ibid.n.27.
Apud Mercatorem, cui diriguntur, remanent litteræ originales vocatæ *d'Andata*, d.106.num 6. *Bicchio.* 202
Et illarum præexistentiam in necessarium antecedens resultat ex litteris responsiuis, quales dicunt litteræ reditus, ibid.n.7.
Mercatorum litteræ scriptæ ad extraneum non probant pro tertio contra tertium, ib.n.9. ibid.
Mercatorum scribentium personæ representatæ censentur in personis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia contrahuntur, ibid n.11. ibid.
Mercatorum libri, in quibus adest copia litterarum, reditus ipsas litteras probant, ib.n.16. 253
Inter Mercatores bonæ famæ, & existimationis, non iuris rigor, sed bona fides spectanda est, ibid n.24. ibid.
Mercatorum iudicium sequi solet Rota, in respicientibus stylum, vel peritiam mercaturæ, non verò in dependentibus à dispositione iuris, decis.111.n.28.*Bicchio.* 262
In Mercatoribus licet generalis adsit destinatio ad lucrum, deesse tamen potest particularis ad hoc, vel illud inuestimentum, ibid.n.7. 261
Mercatores quamuis sint soliti lucrari, multoties tamen iacturam faciunt, d.117.n.8. 269
Mercator etiam solitus negotiari non potest prætendere licitè interesse pro tempore futuro, ibid.n 9.
Mercator tacens per multos annos, & negligens in exactione præsumitur satisfactus, d.118.n.8. *Meltio.* 271
Mercatorem non est verisimile diu differre sui crediti exactionem, ibid.
Inter & contra Mercatores curiæ potest procedere A. C. ad quamcumque summam de plano, & sine figura iudicij, d.113.n.4.*Royas.* 278
Inter Mercatores A.C. potest procedere executiuè manu regia, & sola facti veritate inspecta, ibid. num.5. ibid.

Index Rerum

Inter mercatores Iudex procedere debet ex bono & æquo, ibid.n.7. ibid.

Mercatorum fidei concernenti eorum professionem, multum deferendum venit, ibid.num.12. ibid.

Mercatorum testimonio plena fides est habenda circa materiam probationis styli, d.149. num 6. *Verospio.* 319

De mercatorum stylo est quod per solam acceptationem litterarum cambij non liberatur scribens litteras cambij, nisi cum effectu illæ solutæ fuerint, ibid.n.13. ibid.

In Mercatorum causis semper eorum stylus est seruandus, ibid.n.7. ibid.

Inter Mercatores, Auditor Cameræ procedit summariè, de plano, ac manu regiâ, d.153.num.3. *Corrado.* 326

Mercator qui acceptauit literas cambij, & non docuit remissam, condemnandus est, d.189.n.2. *Royas.* 367

A. C. potest procedere contra mercatores executiuè, & de plano, solâ facti veritate inspectâ, ibid.n.3. ibid.

Inter Mercatores proceditur ex bono, & æquo, d.189.n.5. *Royas.* 136

Merces.

Merces spectantes ad societatem censentur ipsi acquisitæ à socio, etsi contraxerit nomine proprio, d.102.n.3.4.& 8. *Celso.* 247

Metus.

Metu mandati solutio, ad hoc vt possit dici facta coactè requirit præcedentem huius protestationem, quamuis mandatum etiam praecesserit, d.77.n.10. *Otthobono.* 197

Minor.

Minori non solum licitum est denuo cum beneficio adire, sed hæreditatem totaliter repudiare, d.40.n.6. *Cerro.* 107

Minori actio, quo casu datur contra tutorem, d.33. n.9. *Otthobono.* 90

à Minore nisi petatur, & à Iudice confirmetur Curator in testamento relictus non attenditur, ibid.n.10. 90

Minor ibid.n.11.12.13.& 14. 90

Minor quamuis regulariter non teneatur ex contractu nulliter gesto; velens tamen potest compellere contrahentem ad illius obseruantiam: ex quo solemnitas statutaria fuit illius fauore inducta, d 15.n.11. *Meltio.* 27

Hæreditas non dicitur adita à muliere, ex solo mandato per eam ad eundum dato sine solemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores necessariis, decis.18.n.15. *Albergato.* 37

Minor, etiam nullo assignato curatore, valide inueniri potest, d.64.n.3. *Verospio.* 100

Minoris obligatio facta sine debitis solemnitatibus est nulla, d.169.n.9. *Royas.* 347

Minoris obligatio pro constitutione dotis, ad quam tenebatur, & pro alia causâ necessaria, est valida, ibid.n.10.11. ibid.

Minor, maior factus, si per quinquennium tacuerit, nec dederit de nullitate contractus gesti sine solemnitatibus, intelligitur obligationem approbasse, & ratificasse, ibid.n.12. 347

Minoris priuilegium est fortius priuilegio mulieris: sed hoc procedit in terminis iuris communis, d.179.n.8. *Royas.* 359

Minor qui pecuniam dedit mulieri, dicitur tractare de damno vitando, & mulier de lucro captando, ibid.n.12. ibid.

Quod procedit, si probetur pecuniam fuisse versam in vtilitatem mulieris, alias secùs, ibid. num.13. ibid.

Modus.

Modus census præscriptus à testatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo concessam est omnino seruandus, alias venditio est nulla, d.76. n.7. *Otthobono.* 196

Modus legitimus probandi mandatum est etiam per præsumptionem secundum Rotam, d 62. n.56. *Arguelles.* 165

Modo omni meliori Clausula operatur, vt si actus sustineri non potest eo modo quo fit, valeat omni alio meliori modo, dec.95.n.23. *Meltio.* 131

Modo omni meliori Clausula de per se non est apta vim addere, & effectum tribuere actui nec alias nullo, ibid.n.25. 150

Illiusque concessio facta Laicis semper est inualida, siue fiat per modum infeudationis, siue locationis, ibid n.28. 132

Modis tribus distinguitur Captatoria voluntas, & qui sint huiusmodi, d.100.n.12. *Cerro.* 241

Molestia.

Molestiæ intimatæ procuratori non legitimo, non habentur in aliqua consideratione, d.125.n 8. *Royas.* 280

Momentum.

Momenti est nullius protestatio asserens aliquid cum careat Iustificatione; ad effectum impediendi executionem sententiæ iam antea prolatæ, d.59.n.8. *Corrado.* 157

Monasterium.

Monasteria aliter bonorum capacia ex dispositione tamen ipsorum voluntate à successione exclusa, perinde efficiuntur ac si ex propriis regulis, seu constitutionibus talium bonorum essent omnino incapacia, d 55.n 23. *Corrado.* 150

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis non potest dici finita per existentiam in Religionis vltimæ ex ipsa, dum saltem eius vita durante commoditas bonorum remaneat penes monasterium, d.79.n.7. *Cerro.* 202

Monitorium.

Monitorij reproductio non requiritur de essentia vbi pars citata comparet, dec.86.n.4. *Meltio.* 211

Monitorij executione actuali, & citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vero, d.86. n.5. *Meltio.* 213

Monitorium reproductum, ac à die, qua fuit executum lis, quoad Reum mota intelligitur, d.72. n.2. *Otthobono.* 187

Mons Pietatis.

Montem ad Sacrum Pietatis directus Ordo solutionis faciendæ, cum is, qui dirigit, habeat illam summam concurrentem postmodum translatione, seu versione partitæ ad fauorem illius cui solutio est destinata, habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum vbi ea de forma interuenire, d.77.n.12. *Otthobono.* 198

Mons.

Mons Officialis conuentus post emanatas sententias, eorumque consumatam executionem, non potest prætextu illarum iniustitiæ euitare reuelationem Monti debitam, sed sibi imputet, si tunc

Notabilium.

tunc vocatus, passus est Montem condemnari, d.111.n.17.*Bicchio.* 261

Mora.

Mora est impurgabilis, nec competit instituto, concessum sub conditione aliquid adimplendi infrà certum tempus eo elapso,dec.95.num.33. *Meltio.* 232

Mora cessante non est locus alicui interesse, d.90. n.6.*Otthobono.* 220

Mora soluendi non est licita causa contrahendi cambium, d.104.n.12.*Bicchio.* 249

Mora per debitorem nunquam incurritur, quoties creditor de tempore solutionis peragendæ in destinato loco non existat, vel ibi non elegerit Procuratorem, d.120.n.4.*Verospio.* 273

Mora quæcumque, licet incursa, censetur remissa ex pecuniarum receptione absque vlla protestatione, d.120.n.5.*Verospio.* 273

Mora cessante non potest fieri fructuum exactio, ibid.n.16. 274

Mora non est necessaria, vt fructus rei debitæ vsque ad quantitatem pretij non soluti ab emptore venditori debeantur, d.183.n.2.*Royas.* 362

Mors.

Mortis eius de tempore ipsis superextantibus,euanescit fideicommissum, vbi hæres grauatus sub conditione deficientiæ illius filiorum,d.59.n.14. *Corrado.* 185

Mortem probant Parochi fides extractæ in libris mortuorum,d.92.n.4.*Bicchio.* 222

Morte primogeniti, secundus genitus efficitur primogenitus, d.81.n.3.*Cerro.* 204

Morte aui nati longè non illi succedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis,d.100.n.25.*Cerro.* 243

Morte impositoris vel expirat cum ipsa hypotheca vel est nullus, quia ab initio non nascitur hypotheca; Census vbi imponitur super fundo subiecto fideicommisso, decis.16. num.17. *Bicchio.* 31

Mors Ciuilis monachi ob emissam professionem æquiparatur naturali ad effectum deuolutionis emphyteusis Ecclesiæ,d.79.n.15.*Cerro.* 201

Mulier.

à Muliere hæreditas non dicitur adita; ex solo mandato per eam ad adeundum dato sine solemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores necessariis, d.18.n.15.*Albergato.* 37

Mulieri, ac viro quando facta fuit donatio contemplatione matrimonij pro seipsis, ac eorum filiis stipulantibus, de filiis ex eodem matrimonio est intelligenda stipulatio. Hæc tamen opinio recipit distinctiones, & declarationes,d.87. *Otthobono.* 214

Mulier an possit disponere de dote, quæ datur contemplatione Matrimonij, & filij non possunt in ea ius aliquod prætendere, nisi vti hæredes, ibid.n.15. 215

Mulier non potest matrimonio constante, agere contra promissorem dotis, nec etiam personali actione, sed bene Vir, dec.108.n.7. *Bicchio.* 256

Mulier transiens cum viro ad eius patriam remanet soluta legibus loci patris sibi odiosis,d.129. n.22.*Royas.* 288

Mulier alibi nupta, in his, quæ ipsam non seiungunt à seruitiis,& obsequiis manualibus semper reputatur de origine paterna, ibid. num.23. ibid.

Mulier alibi nupta, quo casu obligetur legibus patriæ, & quocumque vadat, semper remaneat subdita illis, ibid.n.26. ibid.

Mulier nupta debet à marito alimentari, d.178. n.1.*Royas.* 357

Mulieri dos restitui debet, si ipsa sibi eam constituit, d.158.n.11.*Verospio.* 335

Mulier sine solemnitatibus à statuto requisitis contrahens non obligatur, dec.179.n.1. *Royas.* 359

Mulier & minor si ambo agant de damno vitando, vel lucro captando, tunc potior est causa rei conuenti, ibid.n.11. ibid.

Mulier illa non debet esse prioris conditionis,quæ seruato iuris ordine filiorum tutelam suscepit, quam illa, quæ de facto administrauit, ibid. num.18. ibid.

Mutuum.

Mutuum simulatum nullo modo sustineri potest, d.176.n.15.*Royas.* 356

N

Natura.

NAtura cum eius Iudicij summarij admittat solum quæ certa sunt & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes non valent impedire immissionem in Saluiano Interdicto, d.59.n.12.& 13. *Corrado.* 158

Clausula *ad habendum* apposita in emphyteusi in parte dispositiua, intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici, decis.78. n.9. *Cerro.* 200

Ex natura correspectiuorum, sublato vno corruit & alter, d.192.n.3. *Royas.* 369

Necessitas.

Processus per contradictas de Stylo Curiæ fit potius ex vrbanitate, quam ex necessitate, & substantia Causæ, d.95.n.4. *Meltio.* 229

Negatiua.

Negatiua debet concludenter probari ab eo qui se fundat in ea,d.52.n.9.*Verospio.* 138

Negatiua bene probatur ex inspectione rei, d.156. n.1.*Carrillo.* 351

Negligens.

Negligens in arte, & officio suo, dicitur esse in culpa lata, d.111.n.22.*Bicchio.* 262

Negligentia creditoris in exigendo, facit præsumere creditum solutum, dec.108.num.6.7.& 8. *Meltio.* 256

Negligentia cessat, dum quis non valet agere, d.121.n.6.*Royas.* 276

Negotium. Negotiatio.

Negotium finitum inter socios,librorum inspectio non suffragari potest pro Iustificatione cambiorum minus legitimè receptorum, quæ à consensu, & voluntate partium non pendent,d.60. n.8.*Peutingero.* 160

Negotiatio pecuniæ super cambiis promissa, facit promittentem obligatum ad eas negotiandas, alias ad interesse; nec curatur an negotiatus fuerit: necne, d.101.n.7.*Bicchio.* 245

Negotia noua, & cambia, in dies contrahuntur à Mercatoribus non complicatis prioribus, quæ habent suam particularem executionem,d.134. n.27.*Bicchio.* 250

Negotij præcedentis vigore soluere præsumitur, qui

qui breue post tempus soluit, dec.105. num.5. *Bicchio.* 251
Et ad quem negotium spectat, res acquiritur, d.108. num.4. 256
Negotiationis vnius debitum partitæ concernentes non debent trahi ad alia negotia diuersa, d.114.n.8. 266
Negotiari solitus Mercator nec ipse potest petere interesse pro tempore futuro. d.117.n.5. *Cerro.* 269

Nepos.

Nepotes instituens ex fratre dicitur agnitionem conseruare, d.100 n 22. *Cerro.* 253

Nomen.

Nomine proprio facultas percipiendi fructus decimales prohibetur Laicis per Concil. Lateranen d.95.n.13. *Meltio.* 230
Nomine proprio subscriptio simplex in litteris cambij denotat obligationem contractam, dec. 98.n.7. *Veroſſio.* 234
Nomine proprio licet actus gestus adscribitur præambulo decreto, ibid.n.9. 234
Nominis descriptio dominium concludere non valet inter consanguineos, inter quos nomen adhiberi solet in re ad alterum consanguineum spectante, d.52.n.1. *Veroſſio.* 137

Nominatio.

Nominatione, tractatu, præstatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud omnes, &c. filiatio probatur.
Et quid non solum contra parentes ita tractantes, & denominantes, sed etiam contra tertium præsertim aliis concurrentibus, dec.83. n.4. *Cerro.* 206

Novatio.

Novationem, vt inducere possit, & solutio crediti habeat vim solutionis in emptione, quid requiratur ad hoc, d.13.n.1. *Veroſſio.* 24
Novatio tunc dicitur inducta, quando prima obligatio transfunditur in secundam, dec.112.n.6. *Cerro.* 263
Novatio non censetur inducta, dum contractus compatiuntur ad inuicem, nec secundus alteri aduersatur, d.120.n.13 *Veroſſio.* 274
Concurrente multo magis voluntate contrahentium novationi contraria, ibid.n.14. ibid.
Novatio non potest dici facta, nisi contractu effectum fuerit sortitum, dec.149.n.21. *Veroſſio.* 318
Novatio requirit implementum contractuum in eo qui illius exceptionem opponit, ibid. n.22. ibid.
Novatio donec effectuetur remanent iura primæ obligationis, ibid.n.23. ibid.

Notarius.

Notariorum, & Causidicorum loci, ex attestationibus licet extraiudicialibus. Stylus fori in ordinariis probatur, d.78.n.4. *Cerro.* 199
Notarius successor potest extrahere instrumenta rogata per antecessorem, d.154.n.2. *Bicchio.* 328
Contra Notarios attestantes, quæ vera non sunt, relaxatur mandatum pro damnis, quæ tertius patitur propter eorum non veras attestationes, d.177.n.1. *Rojas.* 356
Notarij debent esse attenti, & diligentes in faciendis attestationibus, ibid.n.2. ibid.
Notarij tenentur ad damna & interesse, si aliquod damnum ex eorum iniuriâ, culpa, vel facto sequatur, ibid.n.3. ibid.
Notarij successoris assertioni quòd instrumentum fuerit repertum inter rogitus Notarij defuncti, an standum sit, vel facienda sit recognitio, ib. ibid. n.4.5.
Notarij negligentia non debet præiudicare veritati, ibid.n.6. 1329
Notarius postquam fidem fecit de instrumento, si deinde fuerit deperditus rogitus existens in folio volanti, hoc partibus nocere non debet, ib, ibid. num.10.

Notitia.

Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteuta, certa, explicata, & indubitata, ita quod nullo modo excusari possit. d.51.n.28. *Corrado.* 136
Notitia Authoris primi inuestiti non probata de aliquo pacto inuestituræ præsumitur ignorantia in illis, qui successerunt in locum illius, ibid. num.29. 136

Notulæ.

Notulæ per creditorem traditæ, adeo vt standum sit, donec contrarium concludenter probetur, d.77.n.7. in fine. *Otthobono.* 197

Nullitas.

Deliberatio pro manutentione sufficit quod non constet clarè, & notoriè, de nullitate, & insufficitia deliberationis ex iisdem actis, d.77. n.2. *Otthobono.* 197
Nullitatem tollendam citatio generalis sufficit ex defectu Citationis, d.95.n.2. vide etiam n.5. *Meltio.* 229
Nullitas possessionis impedit quin possit mutari causa possidendi. d.97.n.6. *Veroſſio.* 233
Nullitas mandati, in subsequutæ etiam subhastationis influit nullitatem, dec.64.n.1. *Veroſſio,* 170

Numeratio.

Numerationem dotis, Confessio simplex facta à viro, aliunde non iustificata non probat, d.22. n.1. *Corrado.* 43
Numerationis vim habet pecunia ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet. Ordo solutionis faciendæ ad Sacrum montem Pietatis directus; cum his, qui dirigit, habeat ibi illam summam concurrente postmodum translatione, seu versione partitæ ad fauorem illius cui schedio est destinata, d.77.n.12. *Otthobono.* 198

Numerus.

Numerus pluralis saltem duo comprehendit, d.145. n.16. *Cecchino.* 305

Nundinæ.

Nundinarum scartafaccium non facit fidem, nisi ipsis completis; quia tunc partitæ non possunt variari, d.104.n.1. *Bicchio.* 249
Nundinas esse completas, & Bilancia singulorum Bancheriorum ritè processisse idem sunt, ibid. num.2. ibid.
Pro secundis, & vlterioribus nundinis cambia regularia prohibentur, vt illicita, dec.104. n.13. *Bicchio.* ibid.
In cambiis & nundinalibus, & irregolaribus, seu intercalaribus requiritur iustificatio, ibid.n.14. ibid.
Pro debito in nundinis contracto executiuè proceditur, d.161.n.16. ibid.

Notabilium.

O

Oblatio.

Oblatio & exhibitio nisi ad actum producatur, nihil ponit in esse, d.34.n.4. *Cerro.* 92

Obligatio.

Stipulatio pro omnibus quorum interest contenta in obligatione cameràli non suffragatur, nisi illis de quorum commodo agitur, vel ab illis causam habentibus, d.3. n.13. *Bicchio.* 7

Obligatio simpliciter facta à debitore de satisfaciendo Creditoribus Creditoris extenditur etiam ad non expresse nominatos, d.4.n.8. *Meltio.* 10

Obligatio magis attenditur in causis executivis, & summarie commissis, quam ipsa petitio vnde non quid Actor petierit, sed quid ei deberi probatum fuerit consideratur, d.4.n.11. *Meltio.* 10

Exceptiones extrinsecæ altiorem indaginem requirentes non valent retardare executionem obligationis Cameralis, ibid. num.17. 11

Mandatum executivum vigore obligationis Cameralis relaxatum, vbi per sententiam vel decretum est vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipsam obligationem Cameralem, ibid.n.19. 11

Obligatio in forma Cameræ paratam habet executionem, d.7.n.1. *Dunozet, Decano.* 14

Obligatio præcisa, & conditiua non suspenditur nec minuitur per facultatem commodum Creditoris respicientem, licet dicat illa se velle vti declaratione. ibid.n.5. 15

Apocha mutai simulata, nullam meretur executionem, licet sit obligatione Cameràli munita, d.8.n.1. *Otthobono.* 16

Fideiussor administrationis pro reliquatu fideiussisse censetur. Et eo magis vbi verba continent expressam obligationem reddendi rationem: clare cõuincunt promissionum quod Administrator reliquatum restituet, d.9. n.2. *Otthobono.* 17

Solutio in administratione debet in dubio referri ad obligationem soluendi pecunias exactas; non autem ad obligationem soluendi reliquatum, ibid.n.15. 17

Mandatum executivum relaxatur vigore instrumenti vbi legitur pactum executivum, licet non fuerit expresse clausula guarentigia aut obligationis Cameralis, & de iure communi, d.73 n.2. *Arguelles.* 190

Venditor promittens manutenere rem venditam liberam & expeditam ab omnibus Iuribus, & Actionibus sub clausulis obligationis executivis, si postmodum detectum fuerit super illum fuisse hypothecam, iure merito condemnari potest ad deponendam summam pretij habiti pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur, d 76.n.12. *Cerro.* 194

Obligatio Cameralis habet paratam executionem, & ideo eius vigore agitur executive, d. 62. n.7. *Arguelles.* 163

Actio vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, sed ex præambula conditionali dispositione, ibid.n.28 164

Simplex subscriptio in litteris cambij denotat obligationem in proprio nomine contractam, d.93.n.7. *Verospio.* 234

Epistola verbis Aulicis, & Officiosis conscripta non inducit obligationem scribentis, ib.n.10. 234

Eueniente conditione Casuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ, d.99.n.6. *Coccino Decano.* 236

in Obligatione de non contraueniendo donationi censetur repetita conditio de qua in donatione principali, ibid.n.23. 239

Obligatio, & alij Actus præiudiciales facti per Carceratum nullius sunt roboris, d.21. n.2. *Otthobono.* 43

Obligatio non valet neque subscriptio', neque recognitio, neque actus similes facti à debitore in Carceribus existente, ibid.n.6. 43

Extrema Saluiani sunt. Creditum cum hypotheca. Possessio debitoris de tempore obligationis, & possessio præsens detentoris consequendi, vnde dirigitur actio: quibus concurrentibus immissio est concedenda, d.25.n.1. *Otthobono.* 49

Creditor sub obligatione Cameràli potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi bene visum pro satisfactione sui Crediti, d.34.n.14. *Cerro.* 92

Saluianum intrat vbi ex Clausula Constituti cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, d.85.n.1. *Celso.* 210

Obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & Iuris, &c. comprehendit etiam litis susceptionem refectionemque damnorum ac interesse, &c. & plenam indemnitatis conseruationem, d.55.n.13. *Corrado.* 148

Obligatio de euictione se extendit etiam ad restitutionem fructuum passam per euictam, d.56.n.1. *Corrado.* 152

Mandatum potest relaxari contra eum qui suscepit in se iudicium ac defensionem causæ cum propria obligatione penes acta ex eodem processu pro indemnitate succumbentis, ibid.n.4. 152

Extrema requisita in Saluiano sunt possessio bonorum de quibus agitur in obligato de tempore obligationis, moderna possessio illius cum quo Iudicium intentatur, d.57.n.1. *Peñingero.* 154

Obligatio Cameralis dat executionem paratam, ibid.n.2. 154

Conditio quando censeatur apposita executioni non obligationi, d.14.num. 15. *Terracinen.* 27

Obligatio pupilli oriens ex contractu quando non est nouta, sed prouenit ex causa præcedentis obligationis nullis indiget solemnitatibus, d.15 n.9. *Meltio.* 27

Obligatio socij ligat consocium insolidam, d.102. n.1. *Celso.* 246

Obligatur socius cum contractus fuit initus intuitu societatis, ibid.n.2. ibid.

Obligatio non vulneratur per clausulam, *Si quid exequendum*, ea enim solutio suspendit mandati executionem, donec de illius iniustitia cognoscitur, ibid.n.2.

Obligatis expresse bonis hæredi à defuncto com-

Index Rerum

petit hypotheca creditoribus contra ea, d. 110. n.3.*Cerro.* 259

Obligari cum sunt plures,non dicuntur ij inuicem fideiussores eiusdem summæ, nisi pro eadem persona,& eadem summa,apud eundem,eodem tempore,vel saltem contemplatione mutui periculi fideiusserint,ibid.n 2. ibid.

Cum obligatio prima transfunditur in secundam, tunc Nouatio dicitur inducta,d.112.n.6.*Celso.* 263

Si in obligatione existit pecunia, illa est restituenda,non autem quantitas,ibid.n.8. ibid.

Obligatum esse debet de iure ipsi cedenti nomen quod cedit & quidem de cessionis tempore, ad hoc vt cedendo dicatur satisfacere, & se liberet ab obligatione,d.115.n.6.*Beuilaqua.*267

Obligatio omnis tollitur solutione eius, quod debetur,d. 120.n 1.*Verospio.* 273

Ad obligationis notam censetur facta solutio, ib. n 9.

Obligatio fideiussorum restringitur ad ea, quæ ratione officij persona ad illud assumpta facere tenebatur,d.111.n.10 *Bichio.* 261

Obligatio fideiussoria non extenditur ad pertinentia partim ad vnum officium, partim ad aliud,vel per accidens cum eodem officio coniuncta.ibid.n.11. ibid.

Obligatio de restituendo prioribus,& potioribus semper exequi potest contra obligatos, cum constat de prioritate,& potioritate,& in instrumentis productis obligatio Cameralis reperitur,d.112.n.2.*Celso.* 263

Obligatio Cameralis habet executionem paratam d.136.n.5.*Royas.* 299

Obligatio facta in carcere ad fauorem creditoris, ad cuius instantiam debitor detinebatur carceratus nullius est roboris,vel momenti. Intellige conclusionem procedere, vbi debitor iniustè carceratus detinebatur,secùs si iuridicè, & validè,n.3.4.& 5.*Carillo.* 322

Obligatio si non impletur, committitur stipulatio ad damna,& interesse in eum casum concepta, d.173.n 3.*Royas.* 351

Sub obligatione Camerali, quod veniat hypotheca, dubitari non potest, d. 174. n. 3. *Royas.* 353

Obligationis primæ substantia,dum deficit, deficere quoque debent aliæ obligationes ab ea originatæ,d.176.n.3.*Royas.* 355

Obligatio filiifamilias, sine consensu Patris non tenet,d.176 n.1.*Royas.* 355

Sub obligatione ad damna,& interesse venit etiam restitutio pretij,ibid.n.7. ibid.

Obligatio de aliquid agendo ad omne mandatem Iudicis,intelligitur de mandato iusto, & valido, d.164.n.26.*Royas.* 343

Obligatio reddendi rationem transit ad hæredes, d.182.n.5.*Royas.* 362

Obseruantia.

Obseruantiâ in quacumque materia est adeo efficax in declarando, & interpretando vt etiam propriè verborum significationi præferri debeat,d 7.n.7.*Dunozet Decano.* 15

Confessio ac declaratio partis quæ ex obseruantia subsequuta deprehenditur in materia probationis Testis depositioni præualet; ibid.n. 12. 16

Obseruantia subsecutiua contractus declarat contrahentium intentionem,d.38.num.15.*Meltio.* 101

Ex communi vsu,& obseruantia vbique ferè recepta circa formam contrahendi in similibus negotiis,d.5.n.10.*Corrado.* 148

vnus actus non potest inducere obseruantiam quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem,d.81.n.8.*Cerro.* 204

Obseruantia mittendi citationem, vtpotè omninò contraria dispositioni iuris nedum Ciuilis,& Canonici,sed etiam diuini,quamuis interpretatiua debet esse legitime relata per spatium 40.Annorum,d.81.n.9.*Cerro.* 204

Pro obseruantia interpretatiua sufficit vnus actus, d.95.n.18.*Meltio.* 230

Primogenituræ obseruantia declaratur, d. 86. n.12.*Meltio.* 213

Obseruantiæ veritatem demonstrat, d. 126. n. 1. *Royas.* 281

Obseruantia subsecuta deseruit pro interpretatione d.140.n.17 *Cerro.* 304

Obseruantia subsecuta plurimum deseruit in materia extinctionis iurium,ibid.n.18. ibid.

Obseruatio.

Validitas sententiæ probatur ex processu in quo constat de iurisdictione mandantis, & citationibus,ac obseruatione terminorum substantialium,d.86.n.3.*Meltio.* 311

Odium.

Odium conceptum contra virum ob transitum ad secunda vota non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos, d. 84. n. 11. *Royas.* 210

Officium.

Dos non debet constitui in creditis ex societatibus officij,& similibus, vt cum plurimum sint difficilis exactionis, & ideò in his terminis habentur ac si non existerent,d.16.n.23.*Bicch.*31

Officiorum ratione,vna persona potest repræsentare vices plurium,non alias, d. 104. n. 5. & 6. *Bicchio.* 249

Officium suscipiens quatenus est obligatus, eatenus etiam tenentur eius fideiussores,d.111.n.10. *Bicchio.* 261

Aliud est delinquere in officio,aliud delinquere occasione officij,ibid.n.19. 262

Officium computistæ est subducere rationes, & calculare,ibid.n.11. 261

Officij partes quæ sint, demonstrant consuetudo; & qualis,ibid.n.4.

Officij fines excedens locator, actione ex contractu locati non caret,d.161.n.17.*Bicchio.* 262

In officio manuali non censetur quis voluisse erogare magnam summam pecuniarum, cum altera die possit ab illo amoueri,d.150.n.14.*Meltio.* 321

Officialis.

Officialis fideiussor non tenetur, si officium pro quo fuit præstita fideiussio, aliquam præstiterit errandi occasionem, d. 111. num. 12. *Bicchio.* 261

Officialis Montis conuentus post emanatas sententias,eorumque consummatam executionem, non potest prætextu illarum iniustitiæ euitare releuationem Montis debitam,sed sibi imputet,si tunc vocatus,passus fuit Montem condemnari, ibid.n.17. 262

Officialis dicitur in culpa, quando non facit illud quod fieri est consuetum,ibid.d.111.n 15. ibid

Officiali

Notabilium.

Officialis alicuius loci,si atteſtetur aliquem non poſſidere,reſtringitur ad eundem locum & non tolli,eundem alibi non poſſidere, d. 179. n. 15. *Royas.* 359

Onus.

Onus aſſumendi cognomen, & inſignia familiæ indicat teſtatorem voluiſſe illam ſemper & perpetuo conſeruare, d. 100. n. 27. *Cerro.* 243

Oppoſitio.

Sententia ſecunda lata non poteſt validitas primæ controuerti,cum oppoſitio illius debuiſſet fieri ante ſecundam ſententiam, d. 77. n. 16. *Otthobono.* 198

Oratio.

Orationis copulatiuæ vna pars declarat alteram, d. 126. n. 7. *Royas.* 282

Ordo.

Partita libri baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem,d. 83. n. 2. *Cerro,* 206

Ordo ſucceſſiuè vocationis cenſetur repetitus inter deſcendentes ſecundi,& vlterioris gentis,neque plus videatur tribuere remotioribus quam proximioribus magis dilectis,d. 100. n. 17. *Cerro.* 242

Ordo ſolutionis faciendæ ad ſacrum montem Pietatis directus cum is, qui dirigi habeat ibi illam ſummam concurrente poſtmodum tranſlatione,ſeu verſione partita ad fauorem illius cui ſolutio eſt deſtinata; habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet,d. 77. n. 12. *Otthobono,* 198

P

Pactum.

PActum de renouando appoſitum in inueſtitura operatur, vt proximiori debeat inueſtiri emphyteuſi ex quadam æquitate deſumpta ex doctrina Bart tam de iure quam ex indulto Pontificio,d. 38. n. 10. *Meltio.* 101

Pactum ſpeciale conuentum in inueſtitura conſenſum domini directi interuenire debere ante alienationem,vel in actu alienationis faciendæ, ſub pœna deuolutionis intelligendum videtur de alienationibus puris,& abſolutis non autem de illis quæ factæ fuerunt ſub expreſſa reſeruatione dominij, & conſenſus Domini directi, cum clauſula,& non alias,&c.d. 51. n. 24. *Corrado.* 136

Pacta huiuſmodi in hac præſertim materia odioſa & præiudiciali ſtrictè intelligi debent,& in dubio contra ſtipulantem,ibid.n. 27. 136

Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteuta certè explicata,& indubitata,ita quod nullo modo excuſari poſſit,ibid.n. 28. 136

Pacta executiua poſita in inſtrumento venditionis iuxta formularium,ac ſtylum Notariorum Ciuitatis Mediolani continet facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam iure pignoris retinend. pro defenſione, ac obſeruantia conuenta,d. 55. n. 4. *Corrado.* 147

Pactum quod res emphyteutica non poſſit deuenire ad manus mortuas,nec minus in illas poteſt transferri pro aſſequenda exiſtimatione, quia pactum huiuſmodi reſiſtit æſtimationi, d. 78. n. 26. *Cerro.*

Pacta quæ contra ius & bonos mores non ſunt, debent ſeruari,d. 73. n. 4. *Arguelles.* 190

Statutum ad pactum valet argumentum, & è contra ſaltem affirmatiuè,ibid. n. 11. 190

Pacta inſolita appoſita, & cautionum ſolitarum omiſſio in contractu dat cauſam magnam inueriſimilitudini,quæ plurimum obtinet, vt ipſe contractus claudicet,d. 22. num 9. *Corrado.* 43

Pactum de retrouendendo tanquam onus,ac ſeruitutem quandoque præſeferens minuit verum rei valorem,d. 24. n. 32. *Corrado.* 156

Pactum de retrouendendo vbi non eſt abſolutum ac indefinitè conuentum,ſed ad certum, tempus reſtrictum non ſolet ipſius rei æſtimationem minuere vltra ſextam partem ex ſententia Rotæ,ibid.n. 34. 56

Pactum comprehendens etiam incognita plenam parat ſecuritatem,d. 25. n. 15. *Corrado.* 60

Pactum reſolutiuum non operatur deficiente conditione,ſub qua conceptum fuit,d. 25. n. 22. *Corrado.* 60

Stante pacto inito de fœmina proximiore inueſtienda ſi alius inueſtiatur, inueſtitura redditur inefficax,d. 29. n. 21. *Meltio.* 81

Ciuilis poſſeſſio quæ reſultat ex pacto conſtituti ſemper amittitur,vbi conſtituarius patitur alium poſſidere,& negligit capere naturalem poſſeſſionem,d 43. n. 11. *Ghiſſlerio.* 116

Pactum cum locatore poteſt iniri, vt teneatur de leuiſſima culpa,d. 111. n. 20. *Bicchio.* 262

Pactum perſonale ne ſcilicet aliquid à perſona petatur,non liberat ab hypotheca,ſed ſolum ab actione perſonali,d. 133. n. 4. *Cornelio.* 295

Pactum appoſitum in reſtitutione dotis non cenſetur appoſitum reſpectu quantitatis dotis, ſed reſpectu temporis,d. 196. n. 7. *Royas.* 372

Pactum de retrouendendo tranſit ad hæredes, d. 174. n. 8. *Royas.* 353

Pactum de retrouendendo, tanquam indiuiduum, poteſt à quolibet ex hæredibus exerceri,d. 174. n. 9. *Royas.* 353

Pactum omnino ſeruandum venit, d. 196. n. 2. *Royas.* 372

Parens.

Renunciatio alicuius quantumuis ampla non excludit renunciantem à lucro ſibi obuento ob tranſitum parentum ad ſecunda vota,d. 84. n. 12. *Royas.* 210

Pars.

Conceſſio nulla in parte ſubſtantiali in totum corruit ratione connexitatis & indiuiduitatis, d. 95. n. 24. *Meltio.* 231

Monitorij reproductio non requiritur de eſſentia, vbi pars citata comparet,d. 86. num. 4. *Meltio.* 211

Circunductio citationis non pendet à voluntate partium,ſed Iudicis,d. 78. n. 6. *Cerro.* 199

Confeſſio qualificata partis recipitur in poſſeſſorio iudicio fauore poſſidentis abſque vlla qualitate vitij,d. 11. n. 2. *Meltio.* 20

In partium facultate non eſt facere licitas vſuras de iure prohibitas,d. 117. n. 5. *Celſo.* 269

Partes denuo citandæ ſunt ad effectum vt reuideatur.Deciſio de Rotæ ſtylo,d. 116. n. 7. *Benilaqua.* 268

à Partis maioris debiti confeſſione deducitur præſumptio veritatis etiam reſpectu reſidui, d. 118. n. 5. *Meltio.* 270

Pater.

Index Rerum

Pater.

Acquisita pèt filium degentem sub patria potestate cum pecuniis à patre profectis patri sunt quæsita pleno iure, d.76.num. 11. *Otthobono.* 196

In donatione facta Patri absque mentione filiorum filiæ tam primi quam secundi matrimonij, possunt consequi contingentem sibi portionem rei donatæ, d.87.n. 3. *Otthobono.* 214

Additio quæ desumitur ex possessione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij intelligitur ad fauorem solius masculi, licet adsint, & fœminæ, stante Statuto fœminarum exclusiuo, d.50.n.22.*Cerro.* 131

Pater per spuriorum legitimationem non potest priuare legitimam sobolem debita portione, d.54.n.18.*Corrado.* 144

Testator instituens filios alterius potest prohibere vsumfructum hæreditatis Patri, d.46.n.10. *Corrado.* 121

Pater non potest filium grauare in legitima & si fuisset grauatus reiicitur onus, d.127. n.1.*Ghisleria.* 283

Pater præstans breui manu alimenta filiæ, non censetur hoc fecisse omnino obligandi se ad præstationem alimentorum, d.178.n.15.*Royas.* 358

Patrimonium.

Patrimonia censentur diuersa respectu diuersorum Territoriorum, d.129.n.18.*Royas.* 288

In patrimoniis situs in diuersis Territoriis in vnoquoque patrimonio seruandum est statutum loci in quo degit, ibid.n.19.20. ibid.

Participatio.

Participatio commodi proprietatis in hæreditate filiis relicta satis resultat, & euidenter probatur in Patre ex institutione ipsius in vsufructu cum plena bonorum administratione ac ab omni redditionis rationum, ac confectionis inuentarij plena liberatione, d.46.n.7. *Corrado.* 121

Particula.

Particula copulatiua, & quam naturam habeat, & quomodo distinguatur *à particula sine*, d. 14. n.10.*Terracinen.* 26

Partitæ.

Partitæ diuersæ dignoscuntur ex summarum diuersitate, d.106.n.2.*Bicchio.* 252

Partitarum diuersitas probat litteras reditus, etsi non versemur in antiquis, ibid.n.19. 253

Maxime attenta punctuali earum distinctione in singulas ferias, cum annotatione temporum, & subordinata continuatione, ibid.n.20.

Partitæ relatæ ad debitum vnius negotiationis non sunt trahendæ ad diuersum negotium, d.114.n.8.*Celso.* 266

Partitæ antecedentes præsumuntur solutæ, cum pro vltima fit quietantia cum verbis, *Pro residuo*, d.118.n.1.*Meltio.* 270

Partita extracta parte citata per Notarium ex libro Mercatorum, facit plenam probationem, d.181.n.4.*Royas.* 361

Partita Gabellæ cambiorum solum probat denunciationem respectu interesse gabellarum; non autem numerationem pecuniarum, d.188. n.4. *Royas.* 366

Partita computi libri alicuius contra scribentem probant, præsertim si fuerint ab eo producti, d.189.n.1.*Royas.* 367

Partita non probata non est in consideratione, d.191.n.3.*Royas.* 368

Paupertas.

Paupertas satis dicitur probari cum iuris communis præsumptioni conueniat & verisimilis admodum sit, ac proinde ad persuadendum iudicis animum sufficienter iustificatur, d.22.n.7. & 8. *Corrado.* 45.& 46

Paupertas ad effectum arguendæ conclusionis instrumentis dotalibus satis dicitur probata ex leuioribus probationibus satis etiam multis adminiculis constantibus, quæ iuris communis præsumptioni conueniunt, & maximè verisimiles sunt. d 23.n.6.7.& 8.*Corrado.* 49.& 50

Paupertas alicuius ex quibus probetur, d. 168. *Verospio.* 335

Paupertas non probatur ex attestationibus, quia fines simplices non faciunt fidem, d. 178. n. 9. *Royas.* 357

Testes vt probent pauperratem, debent coarctare negatiuam. quòd quis aliquid habere non possit, quin ipsi scirent, d.178.n.10.*Royas.* 388

Pauper ad effectum non alendi vxorem dici non potest, qui habet dotem maternam, licet extra locum, & est musicus, & est industria prædituis ac vxorem, totamque familiam laudabiliter diu aluit, d.178.n.11.*Royas.* 358

Paupertas excluditur, dum probatur antecedens alendi facultas, & nullam causam superuenisse docetur, ibid.n.13. ibid.

Patruus.

Confessio facta filiationis à Patruo constituit Nepotem, in quasi filiationis possessione contra ipsum confitentem, & illum pro tali denominantem, d.83.n 8.*Cerro.* 207

Pecunia.

Expressio causæ in instrumento census præbet coniecturam versionis pecuniarum in causam expressam, d.16.n.26.*Bicchio.* 31

Anterior creditor solum personalem habens regulariter non potest auocare pecunias posteriori solutas, d.18.n.4.*Albergato.* 36

Creditor anterior etiam cum sola personali potest auocare pecunias posteriori solutas ex causa dotis, & lucri, ibid.n.6.7. 36

Probatio versionis pecuniarum in causam in instrumento census expressam resultat ex vicinitate contractus censualis, & actus de quo fuit causa expressa, d.16.n.28.*Bicchio.* 32

In deliberationis actu præsens pecunia de iure requiritur, d.77.n.11.*Otthobono.* 198

Facultatem recipiendi pecuniam sub interesse cambiorum concessam sub aliqua conditione; purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari tum pro iustificatione mandatarij, tum pro indemnitate mandantis, vt ille posset vel penunias aliunde sub leuioribus fortè vsuris vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum se eximere, & liberare, d. 60. n.6. *Peutingero.* 159

Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias pro illis postea consignandis de iure consulit vtrique parti, & omnibus interesse habentibus, d.4.n. 18. *Meltio.*

Notabilium

Mandatum de consignando denegari non potest quotiescumque constat pecunias sequestratas spectare ad debitorem,d.5.n.2. *Dunozet Decano.* 12

Pecuniæ in banco dicuntur esse in dominio illius sub nomine cuius sunt descriptæ, ibid. n. 3.4.5. 6.7.& 8. 12

Cambia non debentur nisi ex pecunia numerata,& effectiuè non nisi debentur cambia, quò super cambiis negotiari possit,d.7. n.13 *Dunozet Decano.* 16

Pecunias negotiari promittens,ad id tenetur;alias ad interesse nec curatur, an fuerit negociata, d.101.n.9.*Bicchio.* 245

Pecunia dicitur extare, perinde ac si nunquam consignata fuisset,cum appolita est clausula, *Ad omne mandatum Domini*, d. 112. num. 3. *Celso.* 261

Pecunia si est in obligatione,illa venit restituenda, non autem quantitas,ibid.n.8. ibid.

Pecunia debetur rei,si ipsa res præstari non potest, ibid.n.9.

Pecunia otiosa esse non solet penes Mecatores, d.117.n.6.*Celso.* 269

Ex pecunia debentur fructus quando illa ex pacto debet inuestiri,ibid.n.12.*Celso.* 269

Pecuniæ fructus non possunt à creditore prætendi,quando non ad debitorem, sed ad illud spectat onus inuestiendi,d.117.n.15.*Celso.*

Pecunia alicui soluta incontinenti fit accipientis ita vt nullatenus condici,aut vendicari possit, d. 139 n.7.*Royas.* 302

Pœna.

Pœnæ secundo nubentium quoad successionem in bonis filij non habent locum nisi in prouenientibus ex paterna substantia,d.42.n.16.& 19. *Bicchio.* 113

Pœnæ secundò nubentium fauore filiorum inductæ non militant in bonis aliunde quam ex parte quæsitis,d.ibid.n.44. 114

Pœna incurri non potest stante bona fide d. 139. n.6. ibid.

Pœnitentia.

Pœnitentiæ non est locus quando sumus in contractu nominato,etiamsi res sit integra,d. 149. n.18.*Verospio.* 318

Pensio.

Fructus præsumuntur à detentoribus bonorum percepti in illa quantitate ad quam ascendit annua pensio locationis per aliquod temporis spatium continuatæ, d.6. n 4. *Dunozet Decano.* 13

Primus conductor quando post solutionem pecuniarum in causa pensionis factam à secundo conductore continuat retinere rem locatam potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum,d.15.n.14 *Meltio.* 27

Peritus.

Relatio secunda periti,& si post sententiam conformis primæ ante sententiam in processu existente non vti noua probatio, sed cum validatio eius primæ delucidatio reputatur, d.58.n.6.*Verospio.* 155

Peritus ad certam peritiam, electus extendendo fines officij sui, nullam reddit suam peritiam, d.21.n.7.& 8.*Otthobono.* 53

Periti relatio extraiudicialis non valet,d.114.n.17. *Celso.* 266

Item si sit erronea,ibid.n.18.

In respicientibus peritiam mercaturæ, solet Rota sequi iudicium Mercatorum,d.111.n.18. *Bicch.* 262

Peritos consulere valens,iuris ignorans non excusatur,d.101.n.23.*Bicchio.* ibid.

Periti relationis acceptatio,constito de notabili errore non præiudicat,d.156.n.7. *Carillo.* 331

Periti circa solidationem computorum, quid agere debeant,n.8.9.& 10,*Ghisilerio.* 325

Periculum.

Euictionis periculum solum excusat emptorem retinentem pretium à mora non autem à fructibus compensatiuis, d.61. n.4. *Verospio.* 161

Periculum, seu risicum capitalis in se suscipiens simpliciter;intelligitur de periculo contingente extra naturam negotij,d. 101.n.20. *Bicchio.* 246

Periculi omnis in se susceptio est illicita, & vsuraria conuentio,ibid n.26.

Periculum amissionis pecuniæ respectu nominatorum, *Stare del credere*, personæ prodest,ibid. n.25.

Periculi mutui contemplatione non dicitur accessisse fideiussor,nisi ab initio fuisset conuentum, quod aliis detur fideiussor, d.111. n. 2. *Bicchio.* 261

Persona.

Dictio supradicta est personalissima & restringit dispositionem ad personas contemplatas, nec vltra eas extenditur, d. 100. n. 4 *Cerro.* 240

Qui non renunciat sub pacto, vt certæ personæ constituatur,sed approbat voluntatem futuræ dispositionis iam sibi declaratam, non captat liberam tentandi facultatem, d. 100. n. 14. *Cerro.* 241

Vna persona non potest plurium vice fungi,d.104. n.5.*Bicchio.* 249

Potest tamen, cum persona consideratur ratione officij,quia cum vna persona possit habere plura officia,potest ea plurium vices repræsentare, ibid.n 6.

Personæ Mercatorum scribentium censentur repræsentatæ in personis illorum,quorum nomine,& in quorum debitum cambia contrahunt, d.108 n.11.*Bicchio.* 258

Persona defuncti,etiam sine bonis, in hærede repræsentatur,d.107.n.21.*Bicchio.* 155

A personę obligatione,quæ gerit officium,regulatur illa fideiussorum in tali causa,ib.d.111.n.10. 261

A personis vilibus, dum publica vox, & fama ortum habuit,non attenditur,d.168.n. 13. *Royas.* 346

Permutatio.

Rescissa permutatione vnusquisque ex permutantibus redit ad sua bona,d.190. n. 1. *Royas* 368

Petitio.

Libellus,& petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actori, & index in corpore sententiæ libello fauorabilis vnum dumtaxat expresserit,censetur etiam de secundo intellexisse, vt illi sententiam plenius conformaret,d.79.n.17.*Cerro.* 201

Pignus.

Saluianum licet sit interdictum adipiscendæ possessionis,est tamen de pignoribus id est de

Index Rerum

de possessione rerum obligatarum,d.19.n.13. *Corrado.* 39

Executio mediante captione pignorum non est necesse,quod præcedat ex primo decreto adiudicationem quotiescumque bona adiudicata reperiuntur iam suppositа pignori,& hypothecæ ad fauorem creditoris, d. 66. n. 17. *Meltio.* 175

Aliud dici potest respectu adiudicationis pignoris prætoris ibid.n.18. 175

Pignore conuentionali cessante præcedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, ibid.n.19.Autor.ibid. 175

Creditor sub obligatione camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi benè visum pro satisfactione sui crediti , d. 34. n. 14 *Cerro.* 92

Pignora pecunia soluta ipso iure ad dominium reuertuntur,d.35.n.30.*Peutzngero.* 95

Pecuniæ etiam pignori dari possunt,d.5.n.8. *Dunozet.* 12

Excluditur possessio portionum ex petita earundem intermissione,d.9.n.1.*Verospio.* 18

Plures.

Ex pluribus contrauerientibus attenditur solum contractus primi,nec defectus secundi habetur in consideratione,d.113.n.8. 264

Cum plures sunt obligati, hi non sunt inuicem fideiussores eiusdem summæ,nisi pro eadem persona , & eadem summa , apud eundem , eodem tempore,vel saltem contemplatione mutui pericli fideiusserint,d.111.n.2. *Bicchio.* 261

Positiuus.

Positiui loco aliquando lex adhibet superlatiuum, d.111.n.7.*Bicchio.* 261

Possessio.

Præceptum de discedendo è domo supponit possessionem in præceptore,d 11.n.4.*Meltio.* 20

Possessio titolata non titulatæ, præfertur in iudicio possessorio ibid.n.6.Autor.ibid. 21

Sequestrum iudicis ritè,& rectè procedentis turbat possessionem naturalem , & ciuilem,ibid. n.7. 21

Possessor lite pendente non est remouendus à sua possessione.ibid.n.11.*Meltio.* 21

Possessio constitutarij compatibilis est cum possessione alterius , imo alium possidere supponit, d.16.n.11 *Bicchio.* 50

Immissio ex vtili Saluiano interdicto obtineret probari extremis necessarij, in possessione in reo conuento nec non creditet cum hypotheca,d.16.n.13.*Bicchio.* 50

Saluianum licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus id est possessione rerum obligatarum,d.19.n.3.*Corrado,* 38

In Saluianum cessante immissionis causa ex satisfactione crediti , illi qui possidebant sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem,& contra delegantem restitutionem datur actio spolij,d.82.n.1*Otthobono.* 205

Confessio filiationis facta à Patruo constituit nepotem in quasi possessione filiationis contra ipsum confitentem , & illum pro tali denominantem,d.83.n.8.*Cerro,* 207

Immissus in possessionem auctoritate Iudicis ritè , & rectè procedentis , debet manuteneri, d.84.n.2.*Royas.* 209

Locatio non probat possessionem , dum pensio non probatur recepta,d.97.n.5.*Verospio.* 233

Possessio emphyteutæ probatur ex locationibus rei emphyteuticæ continuatis & effectum sortitis,d.67.n.1.*Celso.* 177

Possessio apprehensa propria auctoritate , & sine citatione dicitur clandestina,& turbatiua,d.67. n.4.*Celso.* 177

Mandatum de manutenendo conceditur existenti in possessione ipsa probata, ibid. num. 3. *Celso.* 177

Qui interim debet in sua possessione manuteneri ibid.n.8, 177

Aditio hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum possessionem anteaquam fuerit actualiter apprehensa,d.59. n.9. *Corrado.* 158

Conductor agnouit possessionem ex parte locatoris,d.3.n.30.*Bicchio.* 3

Ius dominij superueniens administratori illico mutat causam possessionis ex iure administrationis in ius proprij dominij , & possessionis, d.4.n.13.*Meltio.* 10

Contumacia possessoris, siue detentoris bonorum satis excusatur ob quamlibet causam etiam probabilem,& coloratam quam haberet contradicendi,d.36.n.15.*Corrado.* 93

Sententia non purgat malam fidem possessoris, d 53 n.9.*Arguelles.* 139

Rota non onerat bonæ fidei possessores in fructibus , qui percipi potuerunt quando violenti non sunt,ibid.n.32.ibid. 141

Possessor malæ fidei est condemnandus ad fructuum etiam non exactorum , & qui potuerunt exigi restitutionem , quando debitores minus idonei apparuntur.ibid.n.55.ibid. 141

Possessor est citandus in iudicio immissionis,d.66. n.3.*Meltio.* 174

Possessor cum titulo est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis,d.76.n.13.*Otthobono.* 195

Possessio debitoris in Saluiano Interdicto , probatur ex instrumento venditionis,d.119.n.4. *Albergato.* 272

Possessio rei conuenti in eo iudicio iustificatur ex instrumento locationis , iuncta sustentatione litis ibid.n.5. ibid.

Possessione anterior est manutenenda , d. 143. n.1. *Verospio.* 308

Possidens cum titulo eo magis venit manutenendus ibid.n.2. ibid.

Possessionem animo retinens potest obtinere manutentionem aduersus possidentem naturalitet ibid n.6. ibid.

Possessio capta post interpositam appellationem excusari non potest à vitio attentatorum , ibid. n.7. ibid.

Possessio de tempore obligationis probanda venit, vt obtineatur in iudicio Saluiani,d.146.n.3.*Cerro.* 313

Possessio item aduersarij de tempore motæ litis, quæ probatur ex ipsa litis sustentatione , ibid. n.4. ibid.

Possessio alicuius bene probatur,ex quo contra ipsum fuit obtenta associatio,d.148.n.6.*Corn.* 317

Possessione bonorum locatorum data , pensiones præsumuntur à locatore exactæ, ibid. n. 7. ibid.

Ita vt sufficiat semel locata fuisse domus , nisi ex aduerso probetur, deinde domum remansisse vacuam

Notabilium.

vacuam, ibid.num.8. ibid.
Possessor auctoritate Iudicis ritè & rectè procedentis priuari potest sua possessione,d.150.n.4. *Meltio.* 320
Possessio anterior alicuius probatur ex mandato, subhastatione, & deliberatione contra eum factâ, d.172.n.1. 150
Possessio probatur ex instrumento adeptæ possessionis, d.172.n.2. ibid.
Possessio modernæ partis probatur ex sustentatione litis, quæ iunctis adminiculis sufficit in Iudicio reintegrationis, ibid.n.3. ibid.
Possessione quis priuatur mediante deliberatione rei possessæ factâ à Iudice, ibid.n.4. ibid.
Possessor authore prætore iuste possidere censetur nisi de nullitate,& iniustitia sententiæ clarè doceatur, d.193.n.1.*Royas.* 370
Possessio ex actu nullo non potest validè acquiri, d.152.n.6.*Ghisilio.* 324
Possessio legitima in iudicio attendenda venit, ibid.n.6.
Possessio capta vigore mandati de adiudicando, non est valida, si non fuerit seruatis seruandis obtentum, ibid.n.12. 325
Possessio quando non dicatur considerabilis,ad effectum obtinendi in spolio, ibid.n.14. 325
Possessio si sit in certa ratione loci,& quotæ, non potest dici valida, ibid.n 15. ibid.
Et maximè ad effectum obtinendi aliquam reintegrationem, ibid n.16.
Possessor mediantibus sententiis contra eum prolatis, spoliatur omni possessione, ibid.n.17.
Possessionem quam quis acquisiuit authore Prætore, non dicitur spoliasse,ibid.n.18. ibid.
Et probari debet possessio rei controuersæ quoad debitorem, de tempore contractæ obligationis, d 160.n.3.*Royas.* 338
Possessio rei conuenti in iudicio Saluiani probari potest ex litis sustentatione, iunctis adminiculis, ibid.n.3. ibid.
Possessionem domus accipiens titulo subcõductionis, non potest interuertere possessionem locatoris, cùm pro eo censeatur possidere, dec.165. n.5.*Royas.* 344
Possessio probatur ex sequestro petito contra possidentem, d.170.n.3.*Royas.* 347
Possessio probatur ex confessione aduersarij, ibid. num.4. ibid.
Possessor anterior, qui non habuit se pro spoliato venit manutenendus, d.170.n.10.*Royas.* 348
Possessio posterior rei conuenti in iudicio Saluiani probatur ex clausula,*constituti*, in eius fauorẽ in instrumento apposita, d.174.n.5.*Royas.* 353

Possibilitas.

Possibilitas deducendi non attenditur in iudiciis executiuis, sed quid fuerit deductum,d.142.n 4. *Royas.* 370

Possessorium.

Confessio qualificata partis recipitur in possessorio iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij, d.11.n.2.*Meltio.* 20
Probationes leniores sufficiunt in possessorio iudicio ad consequen.mandatum manutentionis, ibid.n.54.*Meltio.* 22
Sequestrum præmittitur contra succumbentem in causa; non tamen in iudicio possessorio, ibid.n 10.11.*Meltio.* 21
Interpratio voluntatis testatoris ex coniecturis adducta vbi subdubia admittenda non est in

Salgado Labyrinth.Credit. Tom.II.

possessorio summarioque Saluiani iudicio, d.59.n.16.*Corrado.* 159

Potestas.

Voluntas quandoque meritur à potestate, d.12. n.7.*Cerro.* 25

Præiudicium.

Sententia non potest transire in iudicatum contra non citatos, & super articulo iudicato interesse non habentes, nec illis vllum potest inferre præiudicium, d.54.n.8.*Corrado.* 143
Cedens iura non potest eis amplius vti super cessa in præiudicium cessionarij, & causam habentium ab eo, d.19.n.15.*Corrado.* 39
Nati longè post obitum Aui non illis succedunt in præiudiciũ alterius etiam remotioris tunc tẽporis superexistentis,d.100.n.25.*Cerro.*145
Præiudicium non fit tertio ex confessione facta inter debitorem, & creditorem; ne fit in eorum potestate creditores circumuenire, d.101. num.1. 245
Præcipuè cum est decoctурus, ibid.n.2.

Præsentia.

Præsentia vel scientia contrahentium generaliter in implemento conditionis non est necessaria, d.62.n.26.*Argüelles.* 164
Præsentia partis supplet defectum citationis,d.66. n.15.*Meltio.* 175
Præsentia in actu stipulationis instrumenti arguitur ex verbis illius, d.126.n.10. *Royas.* 282

Prælatio.

Præfertur hypotheca tacita dotis anterioribus creditoribus, qui habent expressam in bonis quæsitis à debitore post ipsius dotis hypothecam, d.110.n.7.*Cerro.* 259
Cum de prioritate alterius,& potioritate apparet, exequi potest obligatio de restituendo in eum casum facta, maximè si in instrumento viget Cameralis Obligatio, d.112.n.2.*Celso.* 263

Præscriptio.

Præscriptio contra hæredem non inchoatur nisi ab aditione hæreditatis, dec.41.n.18. *Corrado.* 110
Præscriptionem opponens tenetur principium ac finem temporis necessarij pro eius complemento probare, d.41.n.19.ibid. 110
Præceptio interrumpitur ex actis, & instãtiis iudicialiter factis etiam similibus præscriptioni,detrahendum est tempus pupillaris actionis illius contra quẽ prætenditur,d.41.n.21.22.ib.110.& 111.
Præscriptio non datur contra actionem non natam,neque intrat in vitam illius qui est in mala fide, d.57.n.4.5.*Peutingero.* 154
Præscriptio Statutaria non habet locum in actione reali, d.33. *Otthobono.* 70
Restitutio in integrum aduersus præscriptionem competit probabili ignorantiæ, ibid. num.7.
Scientia tutoris in illa re cuius implementi durat tempus post finitam tutelam non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela inde sequatur minori aliquod præiudicium, maximè in terminis præscriptionis, dec.33. n.11.& seq.*Otthobono.* 90
Scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum & maximè in terminis restitutionis aduersus præscriptionem, d.43. num.17. 216

Index Rerum

Præscriptio statutaria Vrbis, vel tricennaria suffragatur debitori dotis, d.107.n.7.*Bicchio.* 254
Præscriptione potest debitor dotis liberari, sed vir tenebitur vxori actione de dote, ib.n.7.*Bicchio.* ibid.
Præscriptio non habet locum in fundo dotali, ib. n.10.*Bicchio.* ibid.
Præscriptio nedum ordinaria, sed nec longissimi temporis currit mulieri impeditæ, constante matrimonio, ibid.n.12.*Bicchio.* ibid.
Præscriptio statutaria Vrbis, excipit in ventre creditum dotis, ibid.n.13.
Præscriptionem etiam tricennariam excludit mala fides debitoris, & resistit etiam eius hæredi ne præscribere possit, ibid n.14.
Præscriptio non currit agere non valenti, dec.108. n 8.*Bicchio.* 256
Præscriptione triginta annorum tollitur debitum dotis, ibid n.11. ibid.
Præscriptibile est, quod est alienabile, & pòst remissibile, ibid.n 12.
Qui præscribi patitur, dicitur alienare, ibid.n.13.
Præscribens similis est soluenti, dec.108. num.14. 256
Præscriptione triginta annorum omnes actiones tolluntur, ibid.n.15.
Præscribi non potest fundus dotalis, ex viri negligentia, ibid.n.16.
Præscriptio non currit, stante mala fide præscribentis, ibid.n.18.
Nec hæredis debitor potest præscribere ob malam fidem, ibid.n.19.
Ad præscribendum dotis debitum, exiguntur triginta anni completi, ibid.n.20.
Præscriptio statutaria solutionis per lapsum triginta annorum cessat, quoties in contrarium vrget alia præponderans præsumptio, ib.257.
Præscriptio locum non habet contra debitorem ex propria confessione conuentum, ibid n.23. *Bicchio.* ibid.
Præscriptio inchoari non potest contra hæredem, qui hæreditatem non adiuit, ibid.n.24.*Bicchio.*
Præscriptio est frustratoria, si ex morositate in petendo creditum, præsumeretur solutum, d.109. n.18.*Celso.* 258
Ad solutionum fructuum præscriptionem requiritur spatium decem annorum, decis.111.n.1. *Royas.* 275
Solutionum fructuum præscriptio fundatur in negligentia aut mora creditoris, ibid. num.2, ibid.
In cuius pœnam talis præscriptio est fundata, ibid.
Præscriptio non currit contra non valentem agere d.121.n.4.*Royas.* 276
Præscriptio remanet interrupta per solutionem partis fructuum, ibid.n.5. ibid.
Præscriptio fundatur in negligentia, ib.n.7. ibid.
in Præscriptione quacumque iurium requiritur scientia, & illa est probanda, ibid.n.9. ibid.
Præscriptionis materia est odiosa, ibid. num.10. ibid.
Præscriptio semper & quando potest, est euitanda, ibid.n.11. ibid.

Præstatio.

ad Præstationem suam annuam redimendam cogi non potest emphyteuta, decis.122.n.4.*Cerro.* 277
Dominus directus aliud est quod titulo venditionis directum dominium, vel annuam præstationem cedat, d.122.n.10.*Cerro.* ibid.
Et aliud est, quod debitor canonis det facultatem redimendi, seque in posterum liberandi ab annua præstatione, ibid n.11. ibid.
Illatio non fit ad diuersa, ibid.n.12. ibid.
Præstationem annuam existens in quasi, & possessione exigendi, agere potest ad solutionem, non obstante pendentia litis, d.131.n.7.*Cerro.* 291

Præsumptio.

Præsumptio leg. scripturas C.qui pot. in pign. habeantur ex pluribus colligitur ad infirmandam Apocham, d.5.n.9.*Dunozet.* 11
Præsumptio valida plurimum operatur ad mouendum animum Iudicis, d 21.n.11.*Otthobono.* 45
Paupertas satis dicitur probari, cum iuris communis præsumptioni conueniat, & verisimilis admodum sit, ac proinde ad persuadendum Iudicis animum sufficienter iustificatur, d.22.num.7. *Corrado.* 45
Simulationis præsumptio validè resultans in actu, non eliditur per interuentum personæ diuersæ, illi tamen cum quo simulatur coniunctissimè, d.23 n.14.*Corrado.* 50
Instrumentum secundum diuersum à primo super eadem re auget præcedentem simulationis præsumptionem, d.22.n.13.*Corrado.* 46
Probatio oriens ex instrumento, adminiculis, & iuris præsumptione pro actus veritate munito, prænalet testi, ipsum esse simulatum deponenti, d.24.n.35 *Corrado.* 57
Probatio filiationis respectu progenitoris, cum sit, vel impossibilis, vel difficillima, solæ præsumptiones & coniecturæ admittuntur, cum istæ simul coaceruatæ, in hac materia, faciant plenam, & concludentem probationem contra quoscumque, d.83.n.1.*Cerro.* 206
Actus dispositiuus ad alium ab aliquo intentatus, quando ille postea abstinuit deuenire ad actum secundum, non inducit aliquam præsumptionem contra ipsum quæ illi præiudicare possit, quoad alia inde obuenientia, d.15.n.15.*Meltio.* 27
Præsumptio pro solemnitate actus non iuuat, quando controuertitur adhuc illius substantia, d.17.n 9.*Corrado.* 34
Fideicommissarius, qui vult dotationem, seu alienationem ex causa dotis infringere, quando pro negatiua occurrit aliqua præsumptio, vt quando Pater puellæ erat pauper allegando potuisse dotem constitui aut solui in bonis liberis, illorum existentiam, in qua se fundat probare debet, d.16.n.21. *Bicchio.* 31
Præsumptio, quod dispositio testamentaria sit facta contemplatione alterius, non tollitur ex eo quod commodum ipsius referatur in alterum concurrentibus aliis, quibus ea rectè percipitur demonstrationibus, dec.46.num.3. & seq. *Corrado.* 121
Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario, & anno, quia ex præsumptione legali tanti regulariter huiusmodi fructus æstimari solent, d.56.n.10.*Corrado.* 153
Præsumitur initus à socio contractus nomine societatis, cum illud pertinet ad societatem, decis.102.

Notabilium.

Præsumitur solutio facta vigore præcedentis negotij, cum post breue tempus ab illo soluitur, d.105.n.5.*Bicchio.* 251

Præcipuè si non constat aliud negotium esse initum, ibid.n.10.

Præsumitur tutorem, pupilli creditorem, sibi satisfeciſſe de debito, ex quo omnia eius bona administrauit, si tamen probetur transire ad eius manus præcisè, d.107.n.17.*Bicchio.* 254

Præsumitur cessio acquisita, & stipulata nomine proprio, quando ipse acquirens etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit, d.108.num.2. *Bicchic.* 256

Præsumitur renunciatio vxoris à viro promissa tunc esse facta, cum adsunt solutiones à socero factæ, & silentium longissimi temporis, ibid. n.5.*Bicchio.* ibid.

Et etiam subscriptio capitulis matrimonialibus ab vxore facta, in quibus fit renuntiatio, ibid.n.26. 257

Præsumitur ex quietantia in modica summa, non defuturam fuisse etiam in maiori summa, si ea soluta fuisset, d.109.n.8.*Celso.* 258

Præsumptio non cadit, quem soluere voluisse magnam pecuniæ summam sine quietantia, ibid. num.9.

Nec quod quis voluerit soluere id, ad quod non tenebatur, ibid.n.10.

Præsumptio vna tollit aliam, & fortior tollit debiliorem, ibid.n.15.

Præsumptio, quæ deducitur ex tarditate petendi, est leuis, ibid.n 17.

Cum præsumitur solutum debitum ex morositate petendi, superflua est præscriptio, ibid.n.18.

Præsumitur creditor satisfactus ex re ad id accepta à debitore, nisi contrarium plenè, & concludenter probetur, d.114.n.. *Celso.* 266

Præsumitur etiam rem fuisse sufficientem, quæ à debitore accepta, fuit per creditorem vendita, vt sibi satisfaceret, nisi ipse creditor probet quid ex tota re fuerit retractum, ibid.n.6.*Celso.* ibid.

Præsumitur semper fuisse reportatam quietantiam à soluente, ibid.n.9. 267

Nec sine ea præsumitur quem soluisse maximè quando summa soluta est notabilis, ibid.n.10.

Præsumitur solutio esse facta in causam debitam, dum nil aliud fuit expressum, ibid.n.12.

Præsumitur diuersitas rei ex diuersitate temporis, & ordine, ibid n.13.

Præsumitur ex immissione creditoris in bona debitoris, quod creditum fuerit extinctum per compensationem cum fructibus, decis.116.n.3. *Beuilaqua.* 268

Vel quod ea sint effecta diminuta, & illiquida, vt nisi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis constare, ibid.n.4.

Præsumit lex in soluente vsuram, ipsius coactam voluntatem, ne scilicet molestetur in sorte, d.17. n.4.*Celso.* 270

Non præsumitur Societas nisi probetur, dec.117. n.11.*Celso.* 269

Præsumitur solutio omnium partitarum etiam antecedentium, cum adest in quietantia verbum, *Pro residuo*, d.118.n.12.*Meltio.* 271

Præsumitur ex tali quietantia debitor totaliter liberari, ibid.n.2. 270

Præsumitur ex confessione pro maiori debiti parte, etiam veritas residui, ibid.n.5.

Præsumptio solutionis resultat ex diligentia creditoris in exigendo sua credita, ibid.n.6. 273

Et ex taciturnitate per multos annos, ibid.n.7.

Præcipuè in Mercatore, ibid.n.8.

Non præsumitur Mercator negligens in exactione sui crediti, ibid.n.16.

Præsumitur omnimoda remissio moræ etiam incursæ, ex receptione pecuniæ absque vlla protestatione, d.120.n.5.*Verospio.* 275

Præsumitur solutio facta in causam duriorem, si aliter non sit expressum per soluentē, ib.n.8.274

Et ad normam obligationis, ibid.n.9.

Præsumitur accipiens litteras missiuas absque contradictione, consentire & approbare contenta in illis, ibid n.2. 273

Præsumitur solutio esse facta in eam causam, quæ magis proportionata est in quantitate summæ pecuniæ solutæ, ibid.n.10. 274

Non præsumitur nouatio inducta in contractibus, qui compatiuntur ad inuicem, ib.n.13. ibid.

Præcipuè si voluntas contrahentium sit contraria nouationi, ibid.n.14.

Præsumptio *l.quintus ff. de donat.inter vir.& vxor.* cuius fauore intret, d.158.n.5.*Verospio.* 334

Præsumptio *l. quintus ff. de aonat. inter vir. & vxor.* an intret in iudicio possessorio, ib.n.7. ib.

Pretium.

Æquitas leg. curabit, declaratur obtinere locum in casu, quo pretium penes emptorem pro securitate euictionis remansisset, d.16.n.3.& 4. *Verospio.* 161

Bona subhastata minori pretio illorum veri valoris, vendi solent, d.66.n.31.*Meltio.* 176

Litterarum pretium in *Statut.vrb.lib.1.c.147.* taxatur ad baiocos quindecim pro qualibet; d.77.n.5. *Otthobono.* 197

Creditor recepto pretio rei hypothecatæ eiusdem rei commodum substantialiter consecuturum perinde, ac si illam penes se haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit, d.19 n 9.*Corrado.* 39

Consensus præstitus venditioni fundi hypothecati, non præiudicat respectu actionis super pretio competenti, nisi iam consensum fuerit etiam distractioni pretij exinde redigendi, d.3. n.2.& seq.*Bicchio.* 6

Pro pretij restitutione agere potest emptor contra venditorem, aut pro rei consignatione, decis.113.n.5.*Celso.* 264

Pretium, non vt pretium, sed vt interesse, potest ab ipso venditore per emptorem repeti, re non tradita, vel euicta, ibid n.6.

Pretij ex quantitate, arguitur quantitas rei, d.136. n.16.*Royas.* 299

Pretij argumentum potest deuenire ex causa melioramentorum & n.18. ibid.n.17. ibid.

Pretij varietatem recipit valor bonorum immobilium ex varietate temporum, ibid.n.18. ibid.

Pretia rerum quotidie variantur, non solùm ex tempore, sed etiam ex loco, aut ex aliis accidentibus, d.163.n.6.*Royas.* 340

Prætor.

Pignore conuentionali cessante, procedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, d.66.n.19.*Meltio.* 175

Primogenitura.

Ex quibus dicatur quis constituisse perpetuam primogenituram inter omnes in testamento expressos, & ordine successiuo vocatos, d.100 n.16. Auctore *Cerro.* 242

Index Rerum

Primogenituræ dicuntur institutæ pro maiori agnationis conseruatione, ibid.num.18.& 19. *Cerro.* 242

Primogenituræ vinculum diuturna obseruantia declaratur, d.86.n.12.*Meltio.* 213

Princeps.

Opinio *Couarruuiæ* tenentis, hoc non procedere in Statutis conditis à principe habente iura Imperij, cum sint licita, & honesta reiicitur, d.73.n.25.*Arguelles.* 190

Priuilegium.

Priuilegium mulieri competens viro vergente ad inopiam, agendi vt dos ponatur in tuto pro alimoniis suis, & familiæ, personalissimum est, & nec ad filios transit, d.3.n.26.*Bicchio.* 8

Attentata petuntur reuocari via priuilegiata. Venientes autem ex alia via neglecta hac via attentator non gaudet illius priuilegio, d.37. n.4.*Dunozet.* 100

Priuilegium fisci non operatur vt qui nulliter emit subhasta adminium acquirat, decis.144.n.11. *Royas.* 309

Conquassantur priuilegia, quando mulier contrahit cum pupillis, d.179.n.4.*Royas.* 359

In priuilegium æqualitate, quando versamur, tunc potior est, qui agit de damno vitando, d.179. n.10.*Royas.* 359

Probatum. Probatio.

Quando probatio desumitur, ex sola assertione emissa constante matrimonio, priuilegia dotis non militant, d.71.n.18.*Bicchio.* 186

Confessio aduersarij quibuscunque probationibus præferenda, d.74 n.3.*Verospio.* 192

Quietantia à Procuratore sub amplissimis clausalis ad exigendum, & quietandum constituto peracta eandem vim probationis obtinet ac si ab eadem principali fuisset conscripta, itavt tanquam minùs legitima ad eodem impugnari nequeat, d.74.n 6. 192

Relatio periti, & calculatores de consensu partium electi facit probationem probatam, & omnino debet attendi donec de errore plenè, & concludenter doceatur, d.75.num.14. *Cerro.* 194

Exceptio apponi non potest à tertio nisi concludenter per eum fiat probatio, ib.n.15. 194

Probatio mandati facta per Testes nihil operaretur, nisi ad excusandam procuratorem à pœna falsi, & expensis. d.62.n.41.*Arguelles.* 164

Probatio mandati facta per Testes reum iuuare non potest si quando is cœperit postea à domino conueniri, ibid.n.42.& 46. 164

Probatio quæ respectu temporis dubia redditur attendenda, n.5. d.66.n 12.*Meltio.* 175

Statutum Bononiæ de probationibus, verbi. *possit etiam probari per Testes*, declaratur non habere locum in ratione administrationis, dec.1.n.4.*Otthobono.* 4

Coniectura ex probatione contrariorum elicitur, d.3.n.10.*Royas.* 7

Probatio oriens ex instrumento adminiculis, & iuris præsumptione pro actus veritate nunito prævalet Testi ipsum etiam simulatum deponenti, d.24.n.15.*Corrado.* 51

Probationes in arduis censentur sufficientes, quæ haberi possunt ac Iudicis animum inducere ad credendum talem esse veritatem, procedit conclusio etiamsi agatur de probatione negatiua, ibid.n.16. 51

Non admittitur probatio vnius Testis nec Testium de additu contra declarationem solemniter factam in instrumento, dec.31.num.10. *Corrado.* 86

Probationes non admittuntur in illa instantia, vbi causa commissa fuit cum clausula *si quid exequendum*, d.10.n 8.limitatur, n.10.*Meltio.* 19

Debitor condemnatus quotiescunque nouas probationes facit non impeditur creditor quin nouis iuribus, & probationibus vti valent ad elidendam probationem iam factam, ibid.n.9. 20

Instrumentum facit probationem probatam, decis.15.n.3.*Meltio.* 28

Probatio versionis pecuniarum in causa instrumenti census expressa refellitur ex vicinitate contractus censualis, & actus de quo fuit causa expressa, d.16.n.28.*Bicchio.* 32

Probationem non inducit legitima confessio extraiudicialis ad fauorem absenti pro quo nemo fuit stipulatus, d.20.n.4.*Corrado.* 45

Æquitate canonica attenta confessio etiam extraiudicialis ad fauorem absentis pro quo nemo est stipulatus plenam facit probationem, & Rota semper secuta fuit hanc opinionem, ibid. num.7.8 9.10. & 14. pag.41. & 42.

Probatio alienationis non deducitur ex instrumento non effectuato cum nullius sit ad hunc effectum considerationis, perinde ac si celebratum non fuisset, d.41.n.9.*Corrado.* 86

Probationes in materia difficilis probationis fiunt coniecturis, ac præsumptionibus Iudicis arbitrio pensandis, d.46.n.2.*Corrado.* 100

Ex nouis probationibus sententia potest iustificari quando agitur de illius confirmatione, non autem si agatur de manutentione eius; qui de tempore instituti Iudicij possidebat, d.36.n.18.*Corrado.* 99

In Iudicio possessorio leuiores probationes sufficiunt pro iustificatione Dominij cum de illo tunc non agatur principaliter sed incidenter, d.51.n.9.*Corrado.* 134

in Probationes exactissimè non requiruntur materiæ liquidationes, sed leuiores sufficiunt, d.53. n.31.*Arguelles.* 141

Liquidatio fructuum in materia euictionis stante ipsius temporis certitudine leuiores probationes requirit arbitrio Iudicis, d.56. n.12. 13.& 14.*Corrado.* 148

Relatio secunda periti, & si post sententiam conformis primæ ante sententiam in processu existenti non vti noua probatio, sed conualidatio eiusque primæ dilucidatio reputatur, d.58.n.6.*Verospio.* 155

Probatio identitatis bonorum est requisitum substantiale ad obtinendam immissionem vigore *l.fin.C.de Ed.D Adr.toll.*86.n.9.*Meltio.* 211

Probatum, & admissum in præcedentibus decisionibus, supernacaneum est rursus ostendere, d.175.n.5.*Royas.* 354

Probatio sufficiens in cambiis non elicitur ex confessione, seu solidatione facta inter partes, ne sub prætextu tali, aperiatur via fraudibus, & vsuris, d.101.n.4.*Bicchio.* 245

Probanda sunt cambia à creditoribus, qui sunt actores, ibid.n.5.*Bicchio.* ibid.

Dans pecunias ad cambiũ, non tenetur probare illas fuisse ad cambium negotiatas, ibid.n 8.

Probanda

Notabilium.

Probanda est, per procuratorem executio mandati sibi commissi; alias condemnandus, ibid. num.9.

Probatur transmissio pecuniæ ad nundinas ob cambia, ex litteris reditus, d.1.n.11.

Ad effectum vt mandatarius condemnetur in certa quantitate, loco damnorum, & interesse, debet mandans probare quantum fuerit ex cambiis perceptum ab aliis, post illud mandatum susceptum, d.16.n.14.

Probatur ex solidatione creditum in summam quæ fuit firmata in solidatione, d.103.n.1. *Celso.* 248

Præsertim cum causa crediti fuit in solidatione expressa, ibid.num.2.

Probatur debitum ex solidatione, quoad summam in ea firmatam, ibid.n.1.

Probatur debitum, seu creditum ex verbo, *Resto debitore*, ibid.n.3.

Probat scartafaccium cum nundinæ sunt completæ, non tamen ante, d.104.n.1. *Bicchio.* 249

Probatur mandatum procuræ per Epistolas: dum & per eas dari potest, ibid.n.7.

Probans mandatum adimpletum à se, potest agere contraria actione mandati, d.4.n.26. 8

Probatio solutionis cambiorum facienda est ab affirmante, non à negante, ibid.n.28. 8

Probatur solatio ex confessione partis, d.105.n.7. 251

Et ex quietantia, ibid.

Probatur transmissio litterarum cambij ex litteris reditus, d.106.n.5. *Bicchio.* 252

Probare pro tertio contra tertium non possunt litteræ mercatorum scriptæ ad extraneum, ib.n.9.

Probant tamen cum sint scriptæ ad ipsos contra quos agitur, & ab ipsis producãtur, ib.n.10. ib.

Probantur litteræ redditus ex eo quod Campserius in nundinis recepit, acceptauit, & adimplecit litteras *d'Andata*, d.106.n.14. *Bicchio.* 253

Probatio talis, non est coarctata ad vnum, vel alterum probationis genus, ibid.n.15.

Probatio talium litterarum potest desumi ex copiis litterarum in libris Mercatorum registratis, quæ probant, ibid.n.16.

Maximè concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt vt etiam in casibus habentibus à lege, vel statuto præscriptum certum genus probationis, aliud genus admittatur, ibid.n.17.

Probatio supradictarum litterarum potest etiam elici è libro nuncupato *Scartafaccio*, qui completis nundinis fidem facit, ibid.n.18.

Probantur etiam ex multiplicitate partitarum, etiam si non versemur in antiquis, ibid.n.19.

Præsertim attenta punctuali earum distinctione in singulas ferias, cum annotatione temporum, & subordinata continuatione, ibid.n.20.

Probatio plena, vel saltem vehemens præsumptio deducitur ex litteris *d'Andata*, etiam absque recognitione, concurrentibus adminiculis, ibid. num.21.

Probatur creditum per instrumentum publicum, d.107.n.5. *Bicchio.* 12

Probandum est tantum peruenisse ad manus tutoris creditoris pupilli, quod potuerit sibi satisfacere, ad effectum vt excludatur à petitione contra ipsum pupillum, d.7.n.18. *Bicchio.* 254

Non probatur eum solum adiuisse hæreditatem, ex quo fuit per sententiam Iudicis declaratus hæres, & bonorum possessionem accepit, ib.n.20.

Probationem non facit Apocha absque requisitis *leg. scripturas, C qui potitior in pignor. habean.* d.112.n.5. *Celso.* 263

Probationem crediti indubitatam, & manifestam facit instrumentum publicum, d.114.n.1. *Celso.* 265

Et confessio partis in ipso instrumento, ibid.n.20. 266

Nisi Probetur contrarium concludenter, præsumitur creditorem fuisse plenè satisfactum ex re debitoris, per ipsum vendita ob satisfactionem, d.16.n.5. 265

Non probat testis deponens de suo interesse, & de se exonerando, d.16.n.11. *Celso.* 266

Probat benè instrumentum diuisionis contra diuidentes, & causam habentes ab eis, d.117.n.10. *Celso.* 269

Probatio rigorosa non exigitur in scripturis primatis, quæ regulariter solent fieri absente parte, d.118.n.10. *Meltio.* 271

Probatio simplex resultans ex scripturarum comparatione admittitur in coadiuuanda finali quietantia per tutricem facta, ibid.n.11.

Non probat testis de credulitate. Probat tamen in iis, quæ pendent à iudicio testatoris, ibid.n.12.

Probandus est status rei antiquæ, vt retentio melioramentorum detur, d.119.n.11. *Albergato.* 272

Ad probationem melioramentorum requiritur iustificatio impensi, & meliorati, ibid.n.12.

Probationis gradum facit scriptura, & Epistola contra scribentem, d.120.n.6. *Verospio.* 274

Probabilitas valdè vrget ad præsumptionem inducendam, d.126.n.5. *Royas.* 281

Probatio incertã, & non concludens, non releuat, d.142 n.12. *Bicchio.* 306

Probationes superfluæ non sunt attendendæ, ibid. num.13. ibid.

Probationes aliæ quando deficiunt, probatur scriptura per comparationem litterarum, d.186.n.1. *Royas.* 364

Probationes leuiores sufficiunt in summarissimo iudicio manutentionis, d.165.n.4. *Royas.* 343

Probatio, fructus non fuisse perceptos ad summam conuentam, cui incumbit, decis.183.n.4. *Royas.* 362

Requiriturque ita clara, & liquida probatio, vt nullo modo offuscari possit, d.190.n.5. *Royas.* 368

Processus.

Processus factus cum Procuratore pupilli à Tutoribus constituto ante litem contestatam sine Iudicis decreto non valet, d.28.n.7. *Meltio.* 77

Ex ipso processu veritas sententiæ probatur in quo constat de iurisdictione mandantis, & citationibus ac obseruantia terminorum substantialium *iuxta dec. Verall.* 262.*p.*2. d.54.n.1. *Corrad.* 143.d.55.n.1.147. & d.86.n.3. *Meltio.* 211

Relatio secunda periti & si post sententiam conformis primæ ante sententiam in processu existenti non vti noua probatio, sed conualidatio eiusque primæ dilucidatio reputatur, d.58.n.6. *Verospio.* 155

Processus per contradictas de Stylo Curiæ fit petius ex vbanitate, quam ex necessitate, & substantia causæ, d 95 n.4. *Meltio.* 229

Procurator.

Solutio pecuniarum facta agenti seu Procuratori non est ex causa habili ad transferendum in eam pecuniarum solutarum domi-

Index Rerum

nium, dec.5. num.1. *Donozet Decano.* 12

Procurator in Iudicio non creditur quisquam nisi mandatum proferatur ita vt legi possit, dec.72. n.35.& 41.47.& 49. *Arguelles.* 187

Procuratoris declarati in Iudicio se nolle esse Procuratorem non inficit actum postquam est iam Dominus litis effectus, inuito actore qui propterea validè contra ipsum persecutus fuit iudicium, d.77.n.13.*Otthobono.* 198

Procurator non dicitur qui onus sibi de mandato non acceptato, d.33.n.1.*Cerro.* 224

Procurator debet restituere domino etiam indebitè percepta, d.101.n.18. 246

Procurator, vt possit agere contra mandantem contraria actione mandati, sufficit si doceat mandatum adimpleuisse, d.104. n.26. *Bicchio.* 250

Procurator potest melius & pinguius meliorem faciendo conditionem principalis, adimplere mandatum, d.148.n.14.*Cornelio.* 317

Procurator habens mandatum imponendi censum super bonis ipsius principalis, multò magis potest agnoscere bonam fidem census iam impositi super rebus alienis, ibid.n.15. ibid.

Et si aliquando procurator, vel minister eiusdem personaliter citatus fuit. ibid.

Productio.

Productio calculi cum nihil ex aduerso fuerit appositum post lapsum terminum ad dicendum contra iura producta tribuit ius quæsitum parti producenti,d.77.n.7.*Otthobono.* 197

Producens specialiter in iudicio litteras censetur approbare omnia in illis contenta, dec.20. n.2. *Verostio.* 273

Producens instrumentum, seu scripturam, illam approbare censetur, d.170.n.1.*Royas.* 347

Et tenetur illi stare; cum amplius impugnare non possit, ibid.n.2.

Prohibitio.

Prohibitio restricta ad certam personam non porrigitur ad alias, vbi etiam concurrit eadem ratio, d.25.n.9.*Corrado.* 60

Prohibitio facta à Testatore de alienandis bonis, quæ fideicommisso supposuit non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem Testamento, sed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam Testator in suo patrimonio sperauerat, dec.58.n.9. *Verostio.* 155

Prohibitio expressa alienationis in emphyteusi exercet vim præcedentis clausulæ *ad habendum*, d.78.n.13.14.15.& 17.*Corrado.* 200

Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in concessione apposita enervat vires præcedentium clausularum,d.79.n.5.11.12.& 13.*Cerro.* 202

Promissio. Promissor.

Quamuis Promissio præcesserit confessionem dotis dum receptio à viro post eius decoctionem emissa in præiudicium Creditorum fidem non facit, d.3.n.1.*Bicchio.* 6

Vbi verba continent expressam obligationem reddendi rationem clarè conuincunt promissionem quod administrator reliquatum restituat, d.9.n.2.*Otthobono.* 13

An extinguatur promissio dote promissa per mortem matris si filia prædecedat, d.14.n.2. *Terracinen.* 24

Dos promissa, & non soluta ad effectum lucri habetur perinde ac si soluta fuisset, dec.18. num.2. *Albergato.* 36

Paupertas mulieris præfefert magnum inuerisimile quod notabilem summam,suum statum excedentem in dotem soluerit, vnde arguitur simulatio promissionis, d.22.n.8.*Corrado.* 46

Promissio præcedens dotis sequentis veritatis confessionem comprobare solet, ib.n.16. 47

Commodum cuius respiciat promissio dotis licèt sit facta diuersæ personæ ad hoc vt cognoscatur collusio, potissimum attendi debet, d.23.n.15.*Corrado.* 51

Promissio de inuestiendo inducit contractum, & idem operatur si inuestitura facta fuisset, & importat stipulationem, decis.29. n.12. & 13. *Meltio.* 80

Venditor asserens rem liberam ipsamque solum seruare promittens potest in casu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium pro cautione, & identitate emptoris, donec liberatio sequatur, d.32.n.16.*Cerro.* 89

Promittens pecunias negotiari super cambiis,tenetur ad negotiandum,alias ad interesse; nec curatur an negotiatus fuerit, necne,d.101.num.7. *Bicchio.* 245

Promittens restituere capitale, intelligitur non de toto, sed de eo quod superest, ibid.n.21.

Promissores obligantur insolidum, ex verbo, *Cuiuslibet*, posito in contractu, d.107.n.6.*Bicchio.* 254

Promissio mariti de renunciatione vxoris ad fauorem dotantium, omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis sibi deferendis dicitur adimpleta per matrimonium, iuxta formam dictæ promissionis contractum, & consummatum, ibid.n.15. *Bicchio.* ibid.

Et ex quo non contradixit, nec aliquid ex dictis hæreditatibus periit per spatium longissimi temporis, ibid.n.16.

Promittens vti principalis, principaliter, & insolidum, & sub Obligatione Camerali, constituitur principalis debitor, d.108.n.6. *Bicchio.* 256

Promissorem dotis non potest mulier constante matrimonio conuenire, nec respectu actionis personalis, sed solum vir, ibid.n.7.

Promissio de euictione quando fuit amplissima, tunc quælibet euictio promissa censetur, d.150. n.9.*Meltio.* 321

Promittens aliquid non facere, fortiùs id tenetur seruare, quam ille, qui non promisit, dec.158. n.23 *Verostio.* 335

Proprietas.

à Proprietate verborum, quando sit recedendum d.140.n.19.*Cerro.* 340

Prorogatio.

in Emphyteusi, Prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, sine consensu non est admittenda, d.38.n.8.*Meltio.* 101

Protestatio.

Protestatio non emissa in actu receptionis pecuniæ facit præsumere remissam fuisse quamcumque licet incursam moram,d.120.n.5.*Verostio.* 273

Prouisio.

Hominis specialis prouisio facit cessare prouisionem legis, d.157.n.9. *Panzirolo.* 333

Publicatio.

A publicationis solum tempore incipiunt ligare statuta, non quidem ante, d.111.n.14.*Bich.* 261

Pupillus.

Notabilium.

Pupillus.

Pupillo non præiudicat confeſſio de recepto, voluntaria, & extraiudicialiter à tutore facta, deciſ.109.n.3.*Celſo.* 257

Pupillorum res donare eſt tutoribus, & curatoribus prohibitum, ibid.n.7. 258

Pupillo nocere non poteſt ſimplex tutoris confeſſio, ibid.

Ex pupilli facultatibus præſumitur tutor creditor ſibi ſatisfeciſſe, ſi probetur tantum ad eius manus ex ipſius facultatibus peruenisſe, dec.107. n.16.& 17.*Bicchio.* 254

Quod amplia ad quemlibet adminiſtratorem in bonis domini, ibid.n.4.

Pupillo non infert præiudicium confeſſio de recepto facta à tutore, dum debitor non liberatur, d.118.n.4 *Meltio.* 270

Limita id non procedere, quando pro corroboratione prædictæ confeſſionis concurrunt plures coniecturæ, ibid.n.5.

Otia regens tenetur reddere rationem, d.182.n.2. *Royas.* 362

Q

Qualitas.

QValitas vitij reiicitur à confeſſione qualificata partis in poſſeſſorio Iudicio, fauore poſſidentis, d.77.n.2.*Meltio.* 198

Quantitas.

Pro concurrenti quantitate ſolùm æris alieni ex fideicommiſſo detrahendi; tenet Alienatio bonorum fideicommiſſi, d.16 n.30. *Bicchio.* 32

in Quantitatis proprietario ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, iniunctum onus excedit; cauſa onerosa non concurrit ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, dec.18. n.10.*Albergato.* 36

Quietantia.

Quietantia à Procuratore, ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto, peracta: eandem vim probationis obtinet, ac ſi ab eodemmet principali fuiſſet conſcripta: itavt tanquàm minùs legitima, ab eodem impugnari nequeat,d.74.n.6 *Veroſpio.* 192

Quietantia probat ſolutionem,d.105.n.8. *Bicchio.* 251

Quietantia ſi reperitur pro ſumma modica, etiam adeſſet in maiori ſumma ſi ea ſoluta fuiſſet, deciſ.109.n.8.*Celſo.* 258

Sine quietantia non eſt veriſimile quem ſoluiſſe magnam pecuniarum ſummam, ibid n 9. ibid.

Quietantia ſemper præſumitur reportata à ſoluente, d.114.n.2.*Celſo.* 266

Et ſine quietantia non eſt veriſimilis ſolutio, præcipuè quando ſumma ſoluta eſt notabilis, ibid. num.10. ibid.

Quietantia facta à matre tutrice, & curatrice filiorum, cum debitis ſolemnitatibus, & cum verbis, *Pro reſiduo*, &c. præſupponunt omnimodam ſolutionem aliarum præcedentium partitarum, d.118.n.1.*Meltio.* 270

Et mediante tali quietantia cenſetur inducta omnimoda liberatio ad fauorem ſoluentium, ibid. num.2. ibid.

Quietantiæ duæ, quando reperiuntur circa redditionem rationis,tunc eo minùs quis poteſt cogi ad eam demùm reddendam,d.161.n.2. *Royas.*339

Quietantiæ redditionum rationum habent ſtatum validitatis, donec non datur de earum inualiditate, d.161.n.7. 167

R

Ratificatio.

PEr Ratificationem ſubſequentem contrahentis non conualidatur contractus nullus, niſi probetur prius in ipſo plena ſcientia nullitatis, ne dum facti, ſed etiam Iuris, dec.8. num.10. *Otthobono.* 17

Ratificatio actus, ſemper continet in ſe conditionem,ſi aliàs firmus ſit,& validus,ib.n.11. 17

Et ea ratione,quia ratificans potuit credere,obligationem fuiſſe validam,ib.n 12. 17

Ratificationem partis indicant moleſtiæ iudiciales ab vna parte ceſſantes,& quòd ampliùs acta impugnari nequeant, d.12.n.9.*Cerro.* 21

Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licèt ſpecialis in actis requiratur, ibid.n.10. 21

De Ratificatione mandati procuræ, quando dicatur conſtare, d.152.n.2.*Ghiſilerio.* 324

Ratificatio inducitur ex taciturnitate plurium annorum, d.184.n.7 *Royas.* 363

Pro ratificationis excluſione ſatis eſt, dubitari poſſe de ignorantia facti, d.176.n.14. *Royas.* 256

Ratio.

Ratio prima in periodo teſtantis, licèt addita ſit, & ſecunda ad eius corroborationem, præſeferet contemplationem teſtatoris, ac diſpoſitionis finalem, & præcipuam cauſam, d.46.num.32. *Corrado.* 123

Licèt ad hunc effectum ſufficeret quod eſſet æquè principalis,& coniunctim adiecta,n.33. 123

Imo, & ſecundaria, n.34. 123

Eoque maximè vbi ſunt commemorata merita filiorum, ob ætatis tenuitatem, nondum meritorum compotum, niſi Patris contemplatio ſuppleuiſſet, ibid.n.35. 123

Rationes expreſſæ, & cumulatæ in teſtamento facto à muliere, cenſentur deductæ ad obtegendam, & colorandam mariti contemplationem, quando aliæ fortiores pro ea vigent coniecturæ,ac verba, quæ non ſolum ſuadent, ſed demonſtrant; principium,medium,& finem,ac totius diſpoſitionis ſubſtantiam fuiſſe in præſcripta contemplatione conſtitutã,ib.n.39. 124

Et propterea, licet aliàs veræ forent, cum tamen ſic adiectæ cenſeantur in fraudem,ac circumſcriptionem legis, attendi non debent, ſed ſunt reiicienda, ibid.n.40. 124

Ratione connexitatis, & indiuiduitatis conceſſio nulla in parte ſubſtantiali in totum corruit, d.95 n.42.*Meltio.* 131

Ratio ſemel reddita non debet amplius reddi, d 156.n 6.*Carrillo.* 331

Ad rationes iterum reddendas, vt quis cogi poſſit, debet conſtare de dolo certo, & euidenti, d.161.n.9.*Royas.* 339

Ad rationes reddendas tunc iterum, quis cogi non poterit, dum non tantùm conſtat de dolo certo & euidenti,ibid.n.10. 361

In Rationum redditione, quando cenſeatur ſublatus omnis error, & quæcumque ſuſpicio

Index Rerum

falſitatis,ibid.n.11. ibid.
Ratio ſemel reddita amplius reddi non poteſt, d.161.n 1.*Royas.* 338
Ratio non inducitur, niſi adſit in ratificante plena ſcientia omnium nullitatum tam facti, quàm Iuris,n.9.& 14.d.176.n.5.*Royas.* 355

Ratiocinium.

In ſimplex ratiocinium reſoluitur epiſtola à teſtatore ſuper ſua diſpoſitione ſcripta: ita vt haberi debeat perinde,ac ſi ſcripta non fuiſſet,vnde ſi nouam diſpoſitionem non fecit, in eadem permanſiſſe cenſetur,d.34.n.3.*Cerro.* 92

Reale.

Reale cambium dicitur quando conſtat de tranſmiſſione litterarum ad ſingulas nundinas,d.106 n.4.*Bicchio.* 252

Recambium.

Recambium dicitur nouum cambium,d.106. n.1. *Bicchio.* 252

Recognitio.

Recognoſci poſſunt ſcripturæ ſine teſtibus factæ, ſi teſtes habeant notam manum ſcribentis d.105.n.1.*Bicchio.* 251
Pro recognitis haberi ſcripturas, poteſt Iudex decernere in partis contumaciam;ibid.n.2. ibid.
Super recognitione ſcripturarum priuatarum, teſtes quomodo deponere debeant, d. 118. n. 9. *Meltio.* 271
Ceſſat quando ſumus in epiſtolis miſſiuis,& ſchedulis mercatorum, quæ ſcribi ſolent ſine vllius interuentu,ibid.n.4. ibid.
Recognitio ſcripturarum rigoroſa fieri debet in ſcripturis,in quarum confectione ſolent adhiberi teſtes,ibid.n.6. ibid.
Secus dum teſtes non requiruntur, nec ſolent adhiberi dum ſcribitur,ibid.n.7. ibid.
Recognitionis materia manus ſcribentis, ab arbitrio iudicis pendet,ibid.n.8. ibid.
Recognitio manus ſcribentis,quando fit per teſtes habentes notam manum ſcribentis, quando etiam coniunctim fit facienda per comparationem,ibid.n.9. ibid.
Recognitio ſcripturarum per comparationem quando fit,prius debet conſtare de certitudinali alicuius ſcripturæ ad quam eſt facienda comparatio,ibid.n.10. ibid.
Fraudibus vt occurratur in materia recognitionis ſcripturarum,eſt adhibenda omnis diligentia, ibid.n.11.ibid.
Recognoſcitur bene ſcriptura per teſtes habentes notam manum ſcribentis ſecundum obſeruantiam Rotæ,& maxime concurrentibus adminiculis,n.141.n.7.*Cecchino.* 305

Receptio.

Receptio ſolutionis ab alio, quam à debitore, regulariter non inducit liberationem ipſius debitoris, deficientibus requiſitis neceſſariis ad delegationem inducendam, d.15. n.12. *Meltio.* 17
Quod procedit etiam in receptione nouæ obligationis, deficientibus requiſitis neceſſariis ad nouationem inducendam,ex quo tunc cenſetur potius facta cumulatiue,ibid.
Receptionis confeſſio per tutorem non præiudicat pupillo, niſi pro ea parte qua fuit realiter ſoluta per debitorem,d.118.n.3.*Meltio.* 270
Recipiens litteras miſſiuas ſimpliciter,& ſine contradictione videtur conſentire, & approbare contenta in illa,d.120.n.2. 273
Ex receptione pecuniæ abſque vlla proteſtatione ſubſequuta,mora quæcumque licet incurſa, remiſſa cenſetur,ibid.n.5.

Reconductio.

Reconductio rei locatæ intelligitur facta cum eadem penſione,& ſub eiſdem pactis, & obligationibus poſitis in primo contractu,d.15. n. 6. *Meltio.* 28

Reformatio.

*Reformatio Pauli V.*tit.de notariis Tribunal.n.37. § ad rogandum, *Diſponit quod Notarij teneantur ad damna,& intereſſe,ſi quid male ab eis geſtum fuerit*,d.16.n.1. 357

Reintegratio.

Poſſeſſio ad effectum reintegrationis expoliati, ſatis probatur ex ipſo iudicio contra eum per expoliantes inſtituto, mandatoque petito ac relaxato,d.56.n.23.*Corrado.* 99
Reintegratio iniuſtè ſpoliati, non impeditur niſi ius præſenti ſpoliantis euidenter conſtet per confeſſionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æque indubitatam probationem, alias enim dici non poteſt conſtare de iure, vel non iure alterius partis, quamdiu contrarium probari valet,d.56.n.29. 100
Reintegratio, quæ competebat auctori, competit etiam eius hæredi, n.15.d.172.n.14. 350
ad Reintegrationem agens probare tenetur duo extrema nempe poſſeſſionem anteriorem ſuam, & iuniorem aduerſarij,ibid.n.13. 350
Reintegratio competit,quando Iudex nullus procedit,d.163 n.9.*Royas.* 341
Reintegratio competit contra ſpoliationem,d.187. n.2.*Royas.* 365

Relatio.

Relatio ſecunda periti,etſi poſt ſententiam, conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti,non vti noua probatio, ſed conualidatio, eiuſque primæ dilucidatio reputatur, d.85. n.7. *Veroſpio.* 155
Adeoque pro adiudicanda probatione iuſtitiæ ſententiæ admitti debet,ac ſi tunc temporis fuiſſet in actis producta, ibid.
Relatio ſupponit relatum in referente,ita vt pacta in antecedenti inueſtitura, ad quam præſens relationem habet,cenſeantur in hac repetita:perinde ac ſi etiam in iſta eadem fuiſſent appoſita, d.78.n.25.*Cerro.* 201
Legalis prohibitio per relationem ad antiquas inueſtituras, iuncta prohibitioni contrahentium explicitæ,ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam,interdicit omnem,& quamcunque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, d. 70. n. 11. *Cerro.* 202
Relatio periti, & calculatoris de conſenſu partium electi,facit probationem probatam,& omnino debet attendi donec de errore plenè,& concludenter doceatur, d.32.n.15.& 17.*Cerro.* 89
Relatio reſtringitur ad immediate expreſſa, d.108. n.1.*Bicchio.* 256

Referri

Referri debent singula singulis.ibid.n.3. ibid.
Referri debet solutio ad causam expressam,d.112. n.7.*Celso.* 263
Relatio periti extraiudicialis non valet, d. 114, n 17.*Celso.* 266
Item cum est erronea,ibid.n.18
Relatio operatur vt omnes conditiones, & qualitates censeantur specialiter expressæ, & insertæ in datione in solutum,d.115.num. 7.*Beuilaqua.* 267
Relatio peritorum sine die,mense,& anno, nec in actis producta non est in consideratione,d.190. n.6.*Royas.* 368

Remedium.

Remedium subsidiarium restitutionis in integrum,catenus competit minori,quatenus habere non potest recursum contra tutorem, scientem & negligentem, occasione passæ præscriptionis,d.33.n.13.*Otthobono.* 90
Remedij *l. fin. Cod.de edict. Diu. Adr.toll.* interd. adipiscendæ, quod hæredi scripto competit, extrema sunt:exhibitio testamenti non aboliti, aut cancellati:docere de obitu testatoris, & de identitate rei,d.76.n.1.*Otthobono.* 195
Remedium vtilis Saluiani, competit contra possessores vigore hypothecæ,d.95.n.1.*Peutingero.* 229
Remedium subsidiarium non datur, quoties competit ordinarium & n.11.d. 139 n. 10. *Royas.* 302
Remedium possessorium non datur contra factum iudicis, nisi iniustitia,& nullitas sit ita patens vt nulla ratione possit velari, d. 150. n.6. *Mellio.* 320
Remedium reintegratorium non competit contra possidentemauthore Prætore,ibid n. 10. *Ghisilerio.* 325

Remissoria.

Remissoria denegatur,tum ob vehementem suspicionem calumniæ, tum ob timorem subornationis testium,d.135.n.8. 393
In Remissoria petenda calumniæ vehementis suspicio arguitur, ex quo plures testes iam fuerunt examinati, & nihil fuit probatum, ibid.num.9. ibid.
Remissoriam super eisdem articulis Rotæ,quando soleat concedere,ibid.n.10. ibid.
Remissoriam vt concedat Rota super eisdem articulis, requirit vt maior explicitus non sit in cortice verborum,ibid.n.10. ibid.
Remissoria quando datur super eisdem articulis, articuli noui quid comprehendere debeant, ibid n.12. ibid.
Remissoria non conceditur postquam testificata sunt didicita,d.135.n.13.14. 298
Quod procedit etiam si sint didicita testificata alterius partis solum,ibid.n.15. ibid.
Remissoria sine dubio conceditur, quando materia articulata est releuans,d.159. num. 1.*Royas* 336
Remissoria super omnibus articulis conceditur stante releuantia vnius articuli,ibid.n.12. 337
Remissoria datur in materia prophana in qualibet instantia,etiam sine fumo,ibid.n.13. ibid.
Remissoria non conceditur quando materia articulata tendit ad probandum delictum, & quando id non sit verum,ibid.n.14. ibid.
Remissoria conceditur sine retardatione executionis,ibid.n.17. ibid.

Religio.

per Religionis ingressum vltimi ex linea inuestiti, ipsa linea,ad effectum deuolutionis emphyteusis,non potest dici finita; dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monasterium,d.79.n.7.*Cerro*,202. n. 2. declaratur,n.seq.

Remissio.

Remissio crediti contracti sapit naturam donationis, & eius effectum operatur confessio de recepto.d.109.n.6.*Celso.* 258

Renouatio.

Renouata, & continuata præsumitur locatio semel facta,eadem pensione, seu affectus ex dispositione tam iuris communis,quam statuti Bononien.d.6.n.3.*Decano,* 15
Renuoationi emphyteusis vt sit locus res debet ad dominum directum esse reuersa,d.58. n. 19. *Mellio.* 156
Renouandi, nec alienandi in extraneos facultas non tribuitur in emphyteusi Ecclesiastica, vigore clausularum *Ad habendum, & in perpetuum* in inuestitura appositarum, quæ debent intelligi iuxta naturam contractus,cui adiiciuntur,d.79.n.2.*Cerro.* 202

Renunciatio.

Renunciatio facta per fœminas dotatas, de omnibus bonis paternis,maternis, & fraternis, quæ quomodocumque, & qualitercumque tam ex testamento, quam ab intestato,ac alia quauis causa prætendere possint,&c. clausulis amplissimis, & generalibus concepta. Resoluitur in pactum de non succedendo eisdem, in quorum hæreditate nullum ius, ob dotem receptam, nec competebat,nec competere poterat, d. 84, n. 8.*Royas.* 209
In renunciatione, non requiritur insinuatio, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæsita;super qua nullum ius, nec in re, nec in spe,renuncianti competebat, ibid.n. 10. 209
Renunciatio materna, non valet præiudicare filiis venientibus ex persona propria, ob præcedentiam matris, ibid.n.13.declaratur,n.14.
Eoque magis,dum renuncians promisit pro se, & hæredibus,n.15. 210
Renunciatio ab vxore facienda secundum viti promissionem in capitulis matrimonialibus adscriptam censetur facta,vel remissa stante longissimi temporis silentio, & iunctis solutionibus à socero factis, nunquam petita dicta renunciatione,d.108.n.25. *Bicchio.* 257
Et ex eo quod ipsa mulier dicta capitula subscripsit,ibid.n.26. ibid.
Renunciare iuri quæsito,& nolle acquirere paria non sunt,d.257.n.7.*Panzirolo.* 339
Renunciatio reuisionis computorum redditur nulla,si renuncians sit minor 25.annorum, d. 161. n.4.*Royas.* 339
Renunciatio aliqua, quod fuerit tantùm verbalis, ex quo satis conuincatur,d. 171. num. 8. *Royas* 351

Repetitio. 352.

Repetitio cessat,ea causa secuta, ob quam causam quid datum est,d.114.n.7.*Celso.* 265
Repetitio non datur contra eum, qui suam recepit quantumuis ab alio, quam à suo debitore pecunias recipiat,d.189.n.3.*Royas.* 302
Repetitioni locus esse debet,si solutio ex falsa causa emanauit,ibid.n.4. ibid.

Index Rerum

Repræsentatio.

Repræsentatio non admittitur in emphyteusi Ecclesiastica,sub hac forma,*pro se,Filiis,& Nepotibus*,d.38 n.3.*Meltio.* 10

Vna & eadem persona non potest duarum vicem repræsentare,d.104.n.5.*Bicchio.* 249

Repræsentatur defuncti persona per hæredem etiam sine bonis,d.107.n.21.*Bicchio.* 255

Reproductio.

Reproductio monitorij non requiritur de essentia,vbi pars citata comparet,d.86. n.4. *Meltio.* 211

Reproductio citationis , non alia ratione requiritur , quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vera , & actuali executione monitorij, ibid.n 5. 211

Reproductio realis citationis deducitur ex productione facta à cursore , sub illis verbis : *facto realiter, ac tenoris , &c.* productionem realem denotantibus,ibid.n.6. 211

Repudiatio.

Repudiatio,seu renunciatio commodi Hæreditatis vxoris,facta à vitrico,non potest tollere ius filiis primi matrimonij;ex *l.hac edictali* prouenies : quibus non expectata alia ipsius acceptatione,statim illud defertur,d.46.n.21.*Corrado.* 122

Repudiatio huiusmodi præsumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato , ibid. num. 22. 122

Repugnantia.

Repugnantia,vt euitetur, capienda est omnis interpretatio,d.154 n.9 *Bicchio.* 329

Requisita.

Requisita *vulg decis.Capuaq.*260. per sententiam validam,reddunt,d.78.n.3.*Cerro.* 199

Res.

Legatarius in re legata,præfertur cæteris creditoribus testatoris,quando hæreditas est soluendo:secus autem , ea reperta non soluendo, d.34.n.9.*Cerro.* 92

Declaratur quod præferatur in re legata creditori chyrographario,non habenti hypothecam,n.12. 92

Res admodum intricatas , & litibus inuolutas, non tenentur discutere creditores testatoris, sed possunt se dirigere in rem legatam , etiam ad præiudicium legatarij,ibid.n.11. 92

De re emphyteutica melioramenta , non debentur, donec plenissime probatum fuerit,quid impensum,aut melioratum fuerit,d.35. n.32. *Peutingero.* 96

Res sponsæ à consanguineis sponsi transmissæ, quia ad vsum tantùm , soluto matrimonio , veniunt eius hæredibus restituendæ , d. 80. n. 4. *Arguelles.* 204

Licet sint res ad vsum solius mulieris aptatæ , & conuenientes,ibid.n.5.ampliatur,n.6. 204

Ad rem difficilis probationis probandam,admittuntur testes etiam inhabiles , vbi non ita de facili possunt reperiri omni exceptione maiores , & veritas aliter haberi non potest, d.83.n.3.*Cerro.* 206

Vbi nec in re , nec in spe vllum ius renuncianti competebat super hæreditate incerta , & nondum quæsita,insinuatio in renunciatione non requiritur,d.84.n.10.*Royas.* 209

Res inter alios acta,vel iudicata, alteri nocere non debet,d.41.n.8.*Corrado.* 109

Rem controuersam,qua detinet, is possidere dicitur,ad effectum manutentionis,d.11.n.1.*Meltio.* 20.& qui rem exhibere , vel dimittere mandatur,n.3.

A re promissa,promissio formaliter distinguitur, d.14.n.8.*Terracinen.* 25

Rei locatæ retentio ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris , important tacitum vtriusque partis consensum , ad continuandam, seu renouandam locationem , d.15. n.5.*Meltio.* 28

Rem locatam , quando continuat retinere primus conductor , post solutionem pecuniarum in causa pensionis, facta à secundo conductore, potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum,ibid.n.14. 29

Quia rem censuatiam non vendit venditor census,nec minùs eam possidet , tam post venditum censum quam antea:& censum, quem vendidit, nullo modo possidet ipse , sed emptor clausula constituti apposita in instrumento census,videtur inepta,d.16. n. 2. *Bicchio.* 30

Rei censuatæ fructus capiendi propria auctoritate, clausula constituti ad fauorem censuarij , præbet ipsi facultatem,ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census,ibid.n.3. 30

Et illius facultatis vigore censuario competit associatio contra tertium possessorem fundi censualis,ibid.n.4. 30

Rem ipsam dumtaxat , provt gesta fuit , testes distinctè exponere debent alias enim quando depositionibus interferunt talia,quorum cognitio, ac definitio ad Iudicem spectat : & sic videntur potius aliquod iudicium ferre, confusa eiusmodi depositio nihil concludit, d.17.n.8. *Corrado.* 33

Tum re ipsa,tum expressis verbis plenè probatur Aditio hæreditatis ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipsum hæredem simpliciter gesto qui citra ius , & nomen hæredis fieri possit,ibid.n.19. 34

Saluianum,licet sit interdictum adipiscendæ possessionis,est tamen de pignoribus,id est de possessione rerum obligatarum,d.19.n.3.*Corr.* 38

Rei hypothecatæ recepto pretio , creditor , eiusdem rei commodum substantialiter consequutus est,perinde ac si illam penes se haberet , ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit ibid.n.9. 39

Super re cessa cedens iura,non potest eis amplius vti in præiudicium cessionarij , causam habentium ab eo,ibid n 15. 39

Æquitas *l.curabit*,semper admitti solet fauore domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiusdem iactura,penes emptores,vel in totum,vel in aliqua sui parte permanserit , d.61. n.2.*Verospio.* 161

Quando agitur respectu certæ rei , & ad rem aliquam petendam,atque ad illius traditionem: limitatur conclusio,quòd duo concurrere debeant ad præsumendam fraudem , &c. d. 70. n.30.*Meltio.*184.quod recipit declarationem à n.præcedenti.

Pactum, quod res emphyteutica non possit deuenire ad manus mortuas operatur : quod nec minus in illa possit transferri pro assequenda

quenda æſtimatione,d,78. n. 26. *Cerro.* 201.
Ratio. ibid.
Rei emphyteuticæ alienationis prohibitio in conceſſione appoſita, eneruat vires præcedentium clauſularum,d.79 n.5.*Cerro.* 202
Res acquiritur illis, ad quos negotium ſpectat, d.108.n.4.*Bicchio.* 256
Rei loco pecunia debetur cum res præſtari non poteſt,d.112.n.9.*Celſo.* 263
Ad rei venditæ conſignationem poteſt emptor agere, vel ad pretij reſtitutionem, d. 113.n.5. *Celſo.* 264
Re vendita non tradita, vel euicta, emptor poteſt repetere pretium,non vt pretium, ſed vt intereſſe,ibid.n.6. ibid.
Rei alicuius intuitu, ſolutione permiſſa, ordo ſeruari debet vt primo res tradatur,& poſtea ſolutio fiat,ibid.n.7. ibid.
Res debitoris accepta à creditore, vt ſibi ſatisfiat præſumitur ſufficiens, niſi aliud fuerit exaduerſo plenè probatum,d.114.n.5.*Celſo.* 265

Res dubia.

Sententia contra vnum ex creditoribus lata, & in iudicatum lapſa,vel os claudit aliis, vel ſaltem magnum præbet in re dubia veritatis adminiculum,d.3.n.9.*Bicchio.* 7

Res iudicata.

In rem iudicatam ſententia tranſit, cauſa appellationis per biennium non proſequuta:quo caſu & efficitur deſerta, niſi prorogata ſint fatalia: perinde ac ſi numquam ab ea fuiſſet appellatum,d.32.n.1.*Meltio.* 97
Res iudicata inducitur per ſecundam ſententiam primæ conformem vigore ſtatuti, de duabus conformibus: ac proinde ſecunda executioni demandatur,ibid.n.4 88
pro Rei iudicatæ Appellatione deſerta ſufficit, cauſam ad partes remitti, & impedimenta remoueri,d.78.n.2.*Cerro.* 199
Rem iudicatam non impedit Appellatio, licet infrà legitima tempora interpoſita,cum non fuerit infrà biennium proſequuta,d.84.n.1. *Royas.* 209

Reſeruatio.

Reſeruatio Iuris tacita,in contractu non inducitur, vbi alterius iuris in eodem contractu facta eſt renunciatio expreſſa: quia id pariter, ſi voluiſſent,partes expreſſiſſent,dec. 38. n. 14. *Meltio.* 101
Reſeruatio in ceſſione iurium eſt incompatibilis, & pro non appoſita habetur, & reſpectu iurium expreſſorum nihil operatur,d.119.n.7.*Albergato.* 272

Reſtitutio.

Reſtituere tenetur vir fructus perceptos bonorum extradotalium, vxore diſſentiente,d.1.n.17. *Otthobono.* 4
Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem, competit ex capite probabilis ignorantiæ,d.33. n.7.*Otthobono.* 90
Remedium ſubſidiarium Reſtitutionis in integrum,eatenus competit minori,quatenus habere non poteſt recurſum contra tutorem, ſcientem,& negligentem, occaſione paſſæ præſcriptionis,ibid.n.13. 90
in terminis Reſtitutionis aduerſus præſcriptionem,ſcientia in fœminis non præſumitur ex retentione ſcripturarum,ibid.n.17. 91
Vtilitas,quæ prouenit ex tranſactione parti alteri læſæ, non impedit reſciſſionem ipſius tranſactionis ex capite læſionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere. Nec ideo inde recepta tenetur reſtituere,donec altera pars iuſtificet, legitimo iure ad ſe rem aſſignatam ſpectare, ex qua vtilitas fuit alteri percepta, d, 24. n. 21 *Corrado.* 55
Reſtitutionem in bonis maternis faciendam, non poteſt impedire exceptio requirens altiorem indaginem,d.31.n.12.*Corrado.* 86
quæ Reſtitutio comprehenditur, quando maritus ſtipulatus eſt in Inſtrumento dotis, eam reſtituere illis,quorum intereſt,ibid.n.13. 88
Quo caſu,nullo modo retardanda.n.14. 88
Reſtitutio fructuum debetur,& mala fides inducitur per ſolam denunciationem factam emptori,quod venditor Dominus non erat,d.53.n.14, *Arguelles.* 140
ad reſtitutionem fructuum, non ſolum à die motæ,aut denunciatæ litis, ſed ab ipſa occupatione;ſufficit declarari,titulum fuiſſe iniuſtum, per quod,titulus reducitur ad non titulum, ib.n.15. 140
pro Reſtitutione pretij ſolutionis, competens euictionis remedium,extenditur etiam ad damna, & intereſſe,d.55.n.12.*Corrado.* 148
ad Reſtitutionem pretij Rei venditæ, emptor inſtam habet cauſam compellendi venditores, cæteroſque obligatos,experiendo actionem pro reſciſſione contractus, ob hypothecam in re vendita detectam,quam liberam, immunem,& expeditam ſub clauſulis executiuis promiſit manutenere Venditor; quamvis euictio actualiter ſequuta non fuerit, d. 75. num. 13. *Cerro.* 194
ob commiſſam moram in Reſtitutione dotis, ſeu reſidui, ad hoc vt debeantur interuſuria dotalia mulieri relicta, ex diſpoſitione *Statuti Vrbis lib.1.capit.*137.requiritur quod ſit facta interpellatio Iudicialis, dec. 82.num.4.*Otthobono.* 206
pro Reſtitutione dotis, quoties bona libera non ſuperſunt, bona fideicommiſſo Aſcendentis ſuppoſita tenentur vigore *Auth. res quæ, Cod. communia de leg.n.*d.91.n.9.*Veroſpio.* 222
Beneficium conceſſum ſub conditione aliquid adimplendi infrà certum tempus, eo elapſo, mora eſt impurgabilis, nec competit reſtitutio, d.95 d.35 *Meltio.* 232
Reſtituere debet Procurator domino lucra etiam indebitè percepta,d.101.n.18.*Bicchio.* 246
Reſtitutio facienda prioribus, & potioribus:ex propria promiſſione, poteſt illico cum de ea apparet in executionem deduci per iudiciale mandatum,maxime ſtante Obligatione Camerali in inſtrumento,d.102.n.2.*Celſo.* 247
Reſtituenda eſt pecunia cum ea eſt in obligatione; non autem quantitas,ibid.n.8. ibid.
Reſtituere non tenetur fideicommiſſarius fructus, aut compenſari cum creditis, ipſos enim facit ſuos,d.118.n.6.*Benilaqua.* 271
Reſtitutio in integrum conceditur ſtante iniuſtitia ſententiæ qualiſcumque illa ſit etiam non notoria,d.125.n.1.*Royas.* 280
Reſtitutionis in integrum remedium regulariter conceditur minoribus & non maioribus,d.128. n.3.*Panzirolo.* 285
Reſtituitur etiam in integrum maior concurrente

Index Rerum

iuſto & errore vel ex ignorantia facti vel ex noua ex magna cauſa,ibid.n.4. ibid.
Maiori ſuccurritur per reſtitutionem in integrum, ſi adſit rationabilis cauſa,ibid.n.5. ibid.
Maior iuſto onere ductus, vel ignorantia facti lapſus adeundo hæreditatem, primo aſpecta lucroſam, ſi eam deinde reperiat debitis onuſtam, tunc auditur petendo reſtitutionem in integrum,d.128.n.6. 285
Vel malit talem hæreditatem creditoribus relaxare,ibid.n.7. ibid.
Reſtitutio in integrum, ex qua cauſa concedatur maioribus,qui hæreditatem adiuerunt ſine inuentario,ibid.n 8. ibid.
Maior non reſtituitur aduerſus aditionem hæreditatis ſine inuentario, niſi magna adſit cauſa, ibid.n.9. ibid.
Maiori cõpetit reſtitutio in integrum ex clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſa ex dictominorum aduerſus hæreditatem inconſultò aditam ib.n.10.285
Reſtitutio in integrum ex iuſta cauſa ignorantiæ conceditur Maiori ad lucrum quærendum per aditionem hæreditatisquam prius repudiauerat, ibid.n.15. ibid.
Multo fortius concedenda venit maiori, ſi agat tantem de damno vitando,ibid.n.17
Maior aduerſus aditionem hæreditatis ſine inuentario aditam,reſtituitur ex iuſta cauſa,etiamſi poſt aditionem fecerit aliquem contractum, dummodo nihil perceperit, vel paratus ſit reddere,d.128.n. 9. 286
Maioribus 25.annis, etiam in contractibus, enormiter læſis, beneficium reſtitutionis in integrum ex iuſtis cauſis conceditur,ibid n.19.ibid.
Minor an reſtituatur in integrum, ſi paternæ hæreditati immiſcuit,& maior factas pecunias hæreditarias exegit,ibid.n.22. ibid.
Maiores aduerſum aditionem hæreditatis ex capite iuſtæ ignorantiæ non ſunt reſtituendi, d.128.23. 286
Contraria tamen opinio eſt verior,ſuadente tamen aliqua inſigni cauſa,ibid.n.24. ibid.
heredes cum non poſſunt iuuari beneficio inuentarij,æquum non eſt,vt etiam reſtitutio in integrum denegetur,ibid.n.26. ibid.
Quod ſane durum admodum videretur quod ſimul & ſemel denegaretur inuentarium,& reſtitutio in integrum, dum ſunt ſine dolo enormiter læſi,ibid.n.27. ibid.
à Reſtitutione pretij ſuccedentis loco intereſſe, quando venditor excuſari non poſſit, d. 136. n.15.*Royas*. 259

Retentio.

ex Retentione ſcripturarum ſcientia in fœminis non præſumitur:& maximè in terminis reſtitutionis aduerſus præſcriptionem, d. 33. n. 17. *Otthobono*. 91
Retentio non competit pro credito illiquido,d.47. n.7.*Royas*. 125
Excipitur in dote,in qua, vti priuilegiata, nulla conſiderari poteſt præſumptio ſatisfactionis ex fructibus perceptis,niſi conſtet, ad manus creditoris tot fructus peruenisſe, ex quibus probabiliter ſatisfieri potuerit, ibid. n. 9. Ampliatur n.10. 125
Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris important tacitum vtriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſeu renouandam locationem, d.15 n.5.*Alicio*. 28
Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deuemant ad aliam Eccleſiam:iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas Inueſtituras; interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio,ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monaſterio poſſint acquiri,& apud ipſum retineri,d.79.n.11. *Cerro*. 202
Et vbi emphyteuſis Eccleſiaſtica non eſt tranſitoria ad extraneos,& in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & Beneplacitum Apoſtolicum; Monaſterium,etiamſi eſſet capax Bonorum in communi, nihilominus bona in eo comprehenſa, ab ipſo, nec prætendi, nec minus retineri poſſint pro ſola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibid. n.10. 202
Retentio non competit pro fructibus, de quorum perceptione præciſæ quantitatis non conſtat, d.110.n.16.*Cerro*. 260
Retentio pro credito non datur, niſi redditum ſit liquidum in ſubſtantia,& in quantitate, d. 116. n.1.*Benilagua*.268
Retentio datur creditori, quando ad eum bona perueniunt ex eadem cauſa illius crediti pro quo vult retinere; ſecus,ſi ex cauſa diuerſa,ibid. n.5. ibid.
Retentio meliorationum vt detur, probandus eſt plenè, & concludenter ſtatus antiquus rei melioratæ,d.119.n.11.*Albergato*. 272
Retentio pro meliorationibus non datur,quando illa mala fide facta fuerunt, & poſt monitorium ſuper immiſſione melioranti executum,ib.n.13. ibid.
Retentio pro meliorationibus non datur niſi fuerit probatus ſtatus anterior rei, & an meliorationes ſint neceſſaria vel vtilia, d. 131. n. 11. *Cerro*. 291
Retentio nulla poteſt competere pro credito litigioſo, ac illiquido aduerſus creditum liquidum & certum,ib.n.15. 292
Retentio ratione hypothecæ in ſpolio datur ſolum pro vero credito, quando poſſeſſio fuit amiſſa ob culpam rei conuenti, alias ſecus, d.163.n.8.9.*Royas*. 341

Retractatio.

Retractare, ac impugnare poteſt Hæres beneficiatus alienationem nullam factam à defuncto, etiam circumſcripto Inuentarij beneficio,d.76. n.10.*Otthobono*. 196

Retrotractio.

Retrotrahi non debet confeſſio ſuſpecta in præiudicium creditorum medio tempore contrahentium,d.102.n.11.*Celſo*. 247

Reuiſio.

Reuiſioni computorum iudicialiter petitæ renunciari poteſt cum iuramento,d.161.n.3.*Royas*.339

Ricorſa.

Cambium nuncupatum, *con la Ricorſa*, ceſſante facultate cambiandi,& recambiandi, ac aliis requiſitis eſt illicitum,d.104.n.11. 249
Cambium,*con la Ricorſa*,quando contrahatur, ib. n.22. 260
Et quale verè dicatur cambium,*con la Ricorſa*, ib. n.23.& 24. ibid.

Litis

Notabilium.

Litterarum cambij, *con la Ricorsa*, formula remissiue, ibid.n.25. ibid.

Ritus.

Ritus magnæ curiæ Vicariæ Regni Neapolis non habet locum contra clericos, dec.151. n.14.15. *Carrillo.* 323

Retractatio.

Retractare, ac impugnare potest Hæres beneficiatus alienationem nullam factam à defuncto, etiam circumscripto Inuentarij beneficio, d.76. n.10. *Otthobono.* 196

Rota.

Decisiones plures Sacr. Rotæ circa materiam spolij, declarantur, d.36.n.17. *Corrado.* 93

Rota obseruat, relaxari litteras executoriales pro executione sententiæ, loco mandati executiui, post sententiam, dec 41.n.23. *Corrado.* 111. & executio sic cœpta, impedit cursum præscriptionis, secundum opinionem, quam sequitur Rota, ibid.n.24. 111

Rota confessionem factam non attendit, d.51.n.7. *Corrado.* 134

Eoque minus quando non fuit seruata forma, ibid.n.8. 134

Rota non onerat malæ fidei possessores in fructibus, qui percipi potuerunt, quand violenti non sunt, d.53.n.32. *Arguelles.* 141

Vel aliquo titulo colorato se defendunt, n.33. 141

Melioramenta sunt probanda secundùm formam traditam à Rota *in Romana Hæreditatis* 14. *Decemb.1646. à §.nec magis, vsque ad §.nec minus suffragatur, coràm Arguelles*, ib.n.38. 141

In melioramentorum æstimatione ineunda, multùm Iudicis arbitrium versatur; & ideò Rota mediam viam eligit, ibid.n.40. 141

Decisiones Rotæ referuntur, in quibus traduntur requisita, quæ concurrunt adhoc vt cambia, si non debentur vti cambia, debeantur saltem ratione damnorum & interesse, dec.60. n.10. *Peutingero.* 160

Decisio Verall. 260. *p.2.* sententiæ validitatem concernens, semper in Sac. Trib. Rotæ fuit recepta, d.69.n.2. *Verospio.* 180

Rotalis sententiæ iustitia, deducitur à Rota ex decisionibus in ea causa factis, dec.69. num.3. *Verospio.* 180

Rota potest declarare mandata A.C. quando ei à dictis mandatis commissa fuit causa appellationis cum clausula, *Si quid exequendum, &c.* decis.107.n.24. *Bicchio.* 255

Etsi de dictorum mandatorum iustitia constat ex integro mandatum relaxari potest, ib.n.25. ib.

Rota in respicientibus stylum, vel peritiam mercaturæ, iudicium mercatorum sequi solet; secus in dependentibus à dispositione iuris, d.111.n.28. *Bicchio.* 262

Rotæ stylo attento, decisiones supponendæ sunt, ibid.n.16. ibid.

Rota etiam præcedens cum facultatibus A.C. ei in commissione communicatis, dat paratam executionem instrumento, Camerali obligatione vallato, d.113.n.4. *Celso.* 264

De stylo Tribunalis Rotæ decisio in vna disputatione est supponenda; & non potest in dubium reuocari nisi partibus denuo super ibi decisis, auditis, reuideatur, d.116.n.7. *Beuilaqua.* 268

Rota vt concedat remissoriam super eisdem articulis, requirit vt maior explicitus non sit in cortice verborum, d.135.n.11. *Carrillo.* 293

Rota benignius agendo, ac sequendo suum stylum facilè in curia admittit nouos articulos, ibid.n.19.20. 299

Reus.

in Reo opposita exceptio in Saluiano, se non possidere: vbi mediantibus instrumentis locationum, cum receptione pensionum, vel aliis similibus probetur, non est attendenda, nisi iustificetur, d.59.n.7. *Corrado.* 157

Reus conuentus; an iustam habuerit causam contradicendi, debet cognosci, cum aliis requisitis, quando agitur de Cambiis, quæ non debeantur vti cambia; an debeantur saltem ratione damnorum, & interesse, post litem cum Aduersario contestatam, d.60.n.10. *Peuting.* 160

Rei conuenti possessio in Saluiano, probatur per instrumentum locationis, iuncta substentatione litis, d.119.n.5. *Albergato.* 272

Reus attenta comparitione personæ coniunctæ non dicitur contumax, vbi agitur in iudicio ciuili, d.151.n.10. *Carrillo.* 323

Rubrica.

Rubrica statuti continens orationem perfectam sola sufficit, & allegari potest ad decisionem causarum, etiamsi nigrum strictius loquatur, d.180.n.17. *Roxas.* 361

S

Sacrificium.

LEgatum, & si oretenùs dispositum, satis probatur absque scriptura & testium depositione si per testamentum ab Hærede confirmetur ad effectum, vt à successoribus debeatur, & executioni demandetur. Eoque magis cum huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, & præsferat, non solùm suffragium Animæ legantis, qui legauit ea lege, vt Sacrificia Diuina celebrentur, verùm etiam exonerationem conscientiæ ipsius Hæredis, qui diutiùs defecit, atque distulit adimplere, d.20.n.1. & 2. *Corrado.* 40

Salarium.

Salarij creditum, ex quo reddatur turbidum, d.153. n.4. *Corrado.* 326

Saluianum.

ex Saluiano vtili Interdicto, Immissio obtinetur, probatis extremis necessariis, possessione. f. in Reo conuento, & credito cum hypotheca in Actore, d.16.n.13. *Bicchio.* 30

Immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, non obstante constituto in instrumento census appositio, n.14. 30

Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census, cui ideò competit etiam Saluianum Interdictum, n.15. 30

Saluianum Interdictum hodie potest intentari etiam super locis Montium, in locum fundi subrogatis; quia perinde est, ac si super ipsis locis montium fuisset ab initio impositus census, ibid.n.16. 31

Saluianum Interdictum non datur absque hypotheca, d.19.n.2. *Corrado.* 38

Saluianum, licèt sit Interdictum Adipiscendæ possessionis; est tamen de pignoribus, id est de possessione rerum obligatarum, ibid.n.3. 38

in Saluiano, cessante immissionis causa ex satisfa-

Index Rerum

factione crediti, illi, qui possidebant, sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem : & contrà denegantem restitutionem, datur actio Spolij, dec.82.n.1. *Otthobono.* 205

Saluianum intrat, vbi est clausula constituti, cum hypotheca & obligatione bonorum, concurrentibus extremis, d.85.n.1.*Celso.* 211

Saluianum datur etiam contra tertium titulum possidentem, ibid.n.2. 211

Et etiam pro consequendis bonis donatis, n.3. 211

Vtilis Saluiani remedium competit contra possessores vigore hypothecæ, decis.96.num.1. *Peutingero.* 232

Saluianum vt competat, quæ requirantur, d.119. n.1.*Albergato.* 272

Saluianum Interdictum non retardatur ex illiquido credito, ibid.n.10. ibid.

Saluiani vigore agitur contra tertios possessores, d.121.n.3.*Royas.* 276

Saluianum etiam intrat, ratione commoditatis percipiendi fructus cadentes, seu obligatione Generali, d.146.n.13.*Cerro.* 313

In Saluiani iudicio creditum cum hypotheca iustificari debet, d.160.n.1.*Royas.* 337

Sanguis.

Sanguinis soli Hæredes veniunt Hæredum,& successorum appellatione, in materia emphyteusis : & sic descendentes ab ipsis inuestitis, d.78. num.8.*Cerro.* 199

Satisfactio.

pro Satisfactione sui Crediti, potest creditor sub obligatione Camerali, eligere vnum ex pignoribus debitoris, sibi benè visum, dec.34.n.14. *Cerro.* 92

Satisfactus,vbi non remanet plenè Creditor, executione facta in vna re, potest ad aliam fieri translitus, d.73.n.21.*Arguelles.* 190

Satisfactum vsquequo plenè probetur creditorem, etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam potest variari, & Iudex, & Iudicium, & remedium, & captura personæ, ibid.n.23. 190

Satisfactio præsumitur debiti, cum creditor accepit rem pro suo credito, nisi contrarium plenè, & concludenter probetur, d.114.num.5. *Celso.* 265

Satisfactioni debiti sufficiès fuisse creditur res debitoris accepta per creditorem, vt sibi satisfaciat, nisi concludenter probet quid ex tota re retractum fuerit, ibid n.6. ibid.

Satisfacit per cessionem nominis, debitor, si illud est verum, & de iure ipsi obligatum tempore cessionis, ibid.n.22. 266

Satisfactio præsumitur ex diuturna taciturnitate, & negligentia in soluendo, præcipuè si sit in Mercatore, d.118.n.8.*Meltio.* 271

Scartafacium.

Scartafacium durantibus nundinis non probat, dum possunt partitæ variari, & contrascribi, d.104.n.1.*Bicchio.* 249

Scartafacium non probat litteras reditus, ante nundinas, d.105.n.18. 250

Sed benè, illis expletis, ibid.n.9. ibid.

Scientia.

Scientia tutoris sufficit ad præscribendum contra pupillum, d.33.n.8.*Otthobono.* 70

Scientia tutoris in illa re, cuius implementi durat tempus post finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela, inde sequatur minori aliquod præiudicium & maximè in terminis præscriptionis, ibid num.11. cum seq. 90

Scientia tutoris post finitam tutelam, vti personæ priuatæ,non nocet minori, ibid n.14. 90

Præsumptio scientiæ actuum successiuorum, qui fiunt domi & patent ex oculari inspectione, inducitur ex cohabitatione ; secus est in actibus momentaneis, & in his, qui continentur in instrumentis,& contractibus,ibid.n.15. 91

Scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum, & maximè in terminis restitutionis aduersùs præscriptionem, ib.17. 91

Scientia mandantis præsumpta, sufficiens non est, sed certa, & indubitata requiritur ad effectum, vt ad interesse cambiorum teneatur in casu,&c. d.60.n.7.*Peutingero.* 160

Scientia requiritur in præscriptione quacumque iurium, & illa est probanda, d.121.n.9. *Royas.* 276

Scientia certa, & indubitata requiritur, dum agitur de magno præiudicio, nec sufficit præsumpta, d.174.n.15.*Royas.* 353

Scientia præsumpta pro ratificatione actus nulli non sufficit, d.176.n.7.*Royas.* 355

Scientiæ probatio resultat ex pluribus coniecturis simul iunctis, d.180.n.11.*Royas.* 361

Scripturæ.

Scriptura id continere videtur, quod continet illa, ad quam refertur, d.12.n.1.*Cerro.* 22

Scripturæ amissæ beneficio, ad hoc vt quis gaudere possit,debet ante omnia probare illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt, si realiter exhibere posset, illi omninò profutura esset,deinde verò casu omissam fuisse, d.17.n.24 *Corrado.* 36

Ad scripturam requisitæ solemnitates extrinsecæ, non præsumuntur : nisi lapsu temporis triginta annorum, ibid.n.10. 34

Scripturæ amissio non præsumitur in eo,apud quē nullæ apparent factæ diligentiæ,nullusque contigisse probatur casus, quo perierint eius scripturæ, & ideò sic allegata non potest dici iustificata, ibid.n.14. 34

Absque scriptura, & testium depositione satis probatur legatum oretenus factum, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum, vt à successoribus debeatur, & executioni mandetur, d.20.n.1. *Corrado.* p.40. fortius procedit in dispositione ad piam causam, num.seq.

In scriptura, clausula salutaris operatur, quod habeatur pro non apposito, quod describendum non foret,d.52.n.6.*Verosscio.* 137

Scripturam producens, implicitè confitetur contenta in illa, d.92.6.*Bicchio.* 222

Scriptura priuata, si vera apparet, habet vim publici instrumenti, d.104 n.19. 250

Scriptura priuata adminiculis fulcita, idem operatur, ac publicum instrumentum, ibid.

Scripturæ factæ sine testibus possunt recognosci per testes habentes notam manum scribentis, d.105 n.10. 251

Scripturam haberi pro recognita, potest Iudex decernere in contumaciam partis, ibid.n.9.

Scripturæ

Notabilium

Scripturæ pars dispositiua attendi debet, dec.107. n.1.*Bicchio.* 254

Pro scripturæ priuatæ recognitione, quomodo testis deponere debeat, disseritur, d.118. num.9. *Meltio.* 271

In scripturis priuatis, quæ regulariter fieri solent absente parte, non requiritur rigorosa probatio, ibid.n.10. ibid.

Ex scripturarum comparatione deducta probatio admittitur ad coadiuuandam finalem quietantiam per tutricem factam, ibid.n.11. ibid.

Scriptura facit probationis gradum contra scribentem; & etiam Epistola missiua, d.120.n.6. *Verospio.* 274

Si scribentis factum proprium refert Epistola, seu scriptura, ea attendi debet, ibid.n.7. ibid.

Scriptura penes aliquem existens cum aliqua adnotatione, penes illum extitisse præsumitur, dum de statu præcedenti contrario non constat, d.126.n.4.*Royas.* 281

Scripturæ vera existentia ex quo non probetur, d 155.n 2.*Carrillo.* 293

Scripturarum existentia penes hæredes præsumitur, si constet fuisse penes defunctum, ibid.n.5. ibid.

Copiæ & Exempla quando præbeant sufficientem fumum ad præsumendam existentiam alicuius scripturæ, ibid.n.4. ibid.

Scriptura aliqua an sit originalis, necne quando sit superfluum quærere, d.142.n.8.*Bicchio.* 306

Scripturæ amissio ex quo datur iustificata, ibid. num.9. ibid.

Ex scripturæ retentione in hærede, licèt arguatur scientia dictæ scripturæ, non tamen concluditur scientia alicuius pacti in ea contenti, dec.174. n.13.*Royas.* 353

Securitas.

Pro securitate euictionis casu, quo pretium penes emptorem remansisset, dispositio *l. curabit*, declaratur habere locum, decis.61. n.3. *Verospio.* 221

Sententia.

Sententiæ, & decreta, quoad telam iudiciariam, & ordinem processus, iustificantur ex legitimatione personarum, & ex citationibus ad omnes actus substantiales, concurrente Iudicis iurisdictione, d.15.n.7.*Meltio.* 27

Sententiæ iniustitia, impedit constitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea specialiter excepta legitur, d.19.n.7.*Corrado.* 39

Citatio non coactiua, nec vllius roboris, contra tertium facta, non inficit processum, ac sententias, contra alios pro eorum particulari, ac distincto interesse, legitimè latas, dec.55. n.29.*Corrado.* 151

Sententia Iudicis præsumitur iuxta, decis.59.n.3. *Corrado.* 157

Et probatur valida ex processu, in quo fuerunt rectè seruati termini, & cætera omnia iudicij ordinem concernentia, iuxta, *dec.Verall.*262. ibid.num.4. 157

Sententiæ iam antea prolatæ, ad effectum impediendi executionem, protestatio asserens aliquid, nullius est momenti cum careat asserti iustificatione, ibid.n.8. 157

Contra sententiam Iudicis, ac eius auctoritate immissum manutentionis remedium, quibus casibus concedi soleat: & quomodo procedatur, ibid.n.19. 160

Sententiæ iniustitia attenta, Ægidiana constitutio exclusiua appellationis, in iudiciis omninò summariis, non habet locum, d.58.n.1. *Verospio.* 155

Sententiam legis offendens, nihil validè gerit, d.23.n.11.*Corrado.* 50

Sententia lata contra pupillum indefensum est ipso iure nulla, d.39.n.17.*Meltio.* 105

Sententiæ duæ, quando vna confirmat alteram, vtique secunda, tàm in substantia, quàm in qualitate, concordare videtur cum prima; & dicuntur conformes, dec.32.n.3.*Cerro.*p.88. & subsequenter intrat dispositio statuti de duabus conformibus ad effectum rei iudicatæ, vt secunda executioni demandetur, n.4.

Sententia secunda confirmatoria primæ, etiamsi sit lata in Curia, tamen comprehenditur sub dispositione statuti fori primæ: quod proinde statutum seruari debet etiam in Curia, ibid.n.6. *Cerro.* 88

Sententiæ nullitas probatur quando lata est contra minorem, nulla præuia citatione, neque curatoris deputatione, d.28.n.2.*Meltio.* 77

Et minor restituitur, &c. ibid.n.3. 77

Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg. *Res inter alia acta*, &c. d.62.n.18.*Arguelles.*163

Sententia lata cum legitimo contradictore, ad quem causæ defensio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licet non vt exequi possit contra eos) saltem in consequentiam; ibid. num.19. 163

Sententiæ validitas, resultat ex actorum reuolutione, d.69.n 1.*Verospio.* p.180. decisio *Verall.* 260. huiusmodi decernens, semper in Sac. Rota fuit recepta, ibid.n.2. 180

Sententia excessiua, est iniusta, ibid.n.4. 180

Sententia in rem iudicatam transit appellatione per biennium deserta, vbi non prorogata fuerint fatalia: ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, d.75.n.1.*Cerro.* 193

A secunda sententia, quæ concordet cum prima. Statutum Eugubinum appellationem prohibet, ibid.n.2. 193

Sententiæ, quando vna confirmat alteram, vtique secunda, tam in substantia, quam in qualitate, concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes, ibid n.3. 193

Sententiæ duæ, vt habeant vim trium, & constituerint rem iudicatam executioni demandandam, operatur *Statutum Eugubinum*, quod prohibet vlteriorem, quàm vnicam appellationem, ibid n.4. Idque etiamsi posterior prolata fuerit in curia per *A.C.* n.5. 193

Cuius instantiæ est sententia, à qua appellatur, appellatio dicitur, de illius appendiciis, ibid. num.7. sui effectus, num.seqq. 193

Sententia lata in iudicio, vbi causa pendebat in alio Tribunali, dicitur attentata, & eodem vitio laborat possessio eius vigore capta, quæ perinde dicitur vitiosa, d.76.n 5.*Otthobono.* 196

Productio calculi, cum nihil ex aduerso fuerit oppositum post lapsum terminum ad dicendum contra iura producta: tribuit ius quæsitum parti producenti, præsertim post latam sententiam, d.77.n.7.*Otthobono.* 197

Sententia secunda lata, non potest validitas primæ controuerti, cum oppositio illius debuisset fieri ante secundam sententiam, ibid. num.16. 199

Index Rerum

Sententia est valida, quæ habet requisita *vulg. decis. Caputaquen.*260. d.78.n.3.*Cerro.* 199

Ad sententiam citatio, non restricta ad primam diem,sed concepta cum clausula,*& deinde in antea cum continuatione*, protrahitur ad duas, & tres alias sequentes dies iuridicas,ibid.n.5. 199

Sententia intelligitur, & declaratur secundum libellum, & petitionem agentis, dec.79.num.16. *Cerro.* 201

Vt sententiam Iudex plenius libello conformaret, quando ipse libellus, & petitio continet duo capita ad fundandam intentionem actoris, & ludere in corpore sententiæ libello fauorabilis, vnum duntaxat expresserit, etiam de secundo intellexisse censetur, ibid. n.17. Accedente præsertim clausula, *omni meliori modo*, ibid. apposita. 101

In sententia,clausula, *omni meliori modo*,appositа comprehendit omnem modum meliorem, quo sententia sustineri potest, etiam non expressum, ibid.n.18. 201

Sententiæ iustitia,& validitate attenta,appellatio, licèt infra legitima tempora interpolita, cum non fuerit infra biennium prosequuta, non impedit rem iudicatam, d.84.n.1.*Royas.* 209

Appellans si causam non prosequatur, videtur ab appellatione recedere. Et facto proprio sententiam confirmare. Ac proinde illa exequi debet etiam instantibus hæredibus illius, ad cuius fauorem ea lata fuit. Eoque facilius attenta validitate, & iustitia sententiæ, d.86.n.2.*Meltio.* 211

Sententiæ validitas probatur ex processu, in quo constat de iurisdictione mandantis, & citationibus, ac obseruatione terminorum substantialium, ibid.n.3. 211

Post sententiam à qua non appellauit,audiendus non est aliquis iterum super eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo, ad eundem finem deduxit, d.89.n.3.*Royas.* 218

Sententiæ instantia, & validitas, agnoscitur per transactionem super ea factam, ibid.n.6. 219

Vnde donec tam sententia, quàm transactio per tres conformes rescindatur, ab ea recedi non potest, ibid.n.7. 220

Pro sententiæ validitate sustinenda omnis interpretatio sumi debet, vt inutilis euitetur circuitus, d.91.n.13.*Verospio.* 222

Sententiæ verba intelliguntur provt de iure, & ab eo interpretantur, decis.93. num.11. *Cerro.* 225

Satis est, quod per sententiam vsufructuarius teneatur præstare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri : cum stante lite, non teneatur ante rem iudicatam, & actualem vsusfructus consequutionem, ipsam offerre, d.93.n.12.13.& 14.*Cerro.* 226

Sententiæ iniustæ prætextu non potest Officialis Montis post illas emanatas, & executionem consummatam euitare releuationem Monti debitam, sed sibi imputet si tunc vocatus pulsus fuit Montem condemnari, d.111.n.17.*Bicchio.* 262

Sententiæ verba debent intelligi provt ius disponit, d.107.n.22.*Bicchio.* 255

Sententia ob non prorogationem fatalium remanet deserta, & transit in iudicatum, d.113.n.1. *Celso.* 264

Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum, d.123.n.1.*Royas.* 277

Sententia difformis libello, & excessus est valida, d.130.n.2.*Cerro.* 291

Sententia etiam non conformis libello in iudicio summario, quale est Saluianum, ib.n.4. ibid.

Sententia non potest dici difformis libello & excessiua, si aliquid veniat accessione, & inest virtualiter in petitione, ibid.n.3. ibid.

Sententia transit in iudicatum, si appellatio infra biennium fuerit prosecuta absque prorogatione fatalium, d.148.n.1.*Cornelio.* 317

Sententias aliorum Tribunalium non exequitur Rota, nisi gustata earum iustitia & validitate, ibid.n.2. ibid.

Sententia lata sub die, in qua non cadebat citatio, perinde est,ac si sine citatione lata fuisset,d.151

Sententia potest ferri etiam post aliquot dies cadentis citationis, absque eo quòd illa reiteretur, vbi in die, quà cadit citatio accusator Rei conuenti contumacia, ibid.n.7. ibid.

Et in hoc attendatur stylus loci circa tempus, quo illa promulgari potest, ibid.n.8.

Sententia lata pendente termino concesso ad probandum est nulla, d.151.n.16.*Corrado.* 327

Sententiæ nulliter, & iniustè prolatæ non prosunt,d.152.n.20.*Ghisilerio.* 325

Pro sententiæ iustitiâ, & validitate stat præsumptio, d.152.n.21.*Ghisilerio.* ibid.

Sententia ex processu debet iustificari, ibid.n.21.

Sententiæ nullitas, & iniustitia, à quo sit iustificanda, ibid.n.23. ibid.

Sententiæ validitas benè colligitur ex reuolutione actorum, d.153.n.1.*Corrado.* 326

Sententia in causa principali, quando non possit retardari ob nouas oppositiones partis, d.153. n.10.*Corrado.* 326

Sententia quando non possit dici nulla, si fuerit lata pendente termino concesso ad probandum, d.153.n.21.*Corrado.* 327

De Sententiæ Iustitia quando constat, ea venit confirmanda, etiam si sit nulla, quod procedit etiamsi pars contradicat, ibid.n.23. ibid.

Quod tamen procedit si obiecta nullitas non implicet totalem iurisdictionis defectum, vel non subsistens, vel saltem dubio probetur,ibid.n.24. ibid.

Sententia, quæ iusta dignoscitur, confirmari debet, ibid.n.25. ibid.

Sententia lata contra tertium possessorem,eo non citato illi non officit, decis.158.n.4. *Verospio.* 334

Solutionem factam in causam indebitam, lex interpretatur in causam debitam,d.159.n.4.

Sententia reintegratoria facit reintegratos veros possessores, & sic sunt manutenendi, d.163. n.16.*Royas.* 341

Sententia corruit, quando causa propter quam fuit lata, deuenit ad non causam,ib.n.17. ibid.

Sententia si fundetur super suppositis euidenter nullis, ipsa etiam sententia erit iniusta, ib.n.18. ibid.

Sententia notoriè iniusta nunquam transit in rem iudicatam, ibid.n.19.ibid.

Sententiæ validitas apparet ex reuolutione processus, d.169.n.13.*Royas.* 347

Sententiarum iustitia benè remanet comprobata ex decisionibus Rotalibus in causa factis,d.173. n.2.*Royas.* 351

Dum

Notabilium.

Dum ſententia ſimpliciter condemnat ad reſtitutionem fructuum, in liquidatione maturius cognoſcendum eſt, quinam fructus ſint reſtituendi, d.178.n.20.*Royas.* 359

Sententia præſeruatiua iurium nihil tribuit, ſed tantùm conſeruat, quod aliundè competit probatum fuerit, d.191.n.6.*Royas.* 369

Sententia licèt ferri poſſit etiam poſt diem quà cadit citatio, hoc tamen procedit, vbi tantùm die immediatè ſequenti illa promulgetur, ibid. num.11. ibid.

Sententia iuſta & valida eſt confirmanda, d.194. n.6.*Royas.* 371

Sequeſtra.

Mandatum de conſignando denegari non poteſt, quotieſcunque conſtat, pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem, dec.5. num.2. *Decano.* 12

Sequeſtrum Iudicis,titè, & rectè procedentis, turbat poſſeſſionem naturalem,& ciuilem,dec.11. num.7 *Meltio.* 21

Citationis omiſſio, vitiat ſequeſtrum, ibidem, num.8. 21

Sequeſtrum, vt odioſum regulariter eſt prohibitum,nec conceditur, niſi iure expreſſò permittente, ibid.num.9. 21

Sequeſtrum permittitur contra ſuccumbentem in cauſa; non tamen in iudicio poſſeſſorio, ibid. num.10. 21

Sequeſtrum iudiciale non priuat poſſidentem ſua poſſeſſione, niſi alia probetur ipſius Iudicis voluntas, d.170.n.5.*Royas.* 347

Sequeſtrum eſt nullum, quando fuit conceſſum abſque partis citatione, ibid n.6. ibid.

Sequeſtrum, vt validè dicatur conceſſum, debet decerni cauſa cogniti, ibid.n.7. ibid.

Sequeſtra valent docto de bono iure ſequeſtrantis, d.180.n.6.*Royas.* 361

Seruitus.

Seruitutem imponere non poſſunt periti in diuiſione, poſt adiudicatas vnicuique ſuas portiones, d.49.n.10.*Cerro.* 128

Procedit quando ſeruitus imponitur ex interuallo, ibid n.11. 128

Secus autem vbi appoſita fuit incontinenti: tunc enim ſeruitus imponi poteſt, ib.n.12. 128

Signatura.

Signatura gratiæ, ſemper attendi,ac ſeruari debet, d.28.n.16.*Meltio.* 78

Signatura regentis, in reſcriptis Papæ merè gratioſis,nunquam attenditur,ibid.n.17. 78

Signatura Papæ potius attendenda quàm extenſio Regentis Cancellariæ, ſiuè agatur de materiis merè gratioſis,ſiue Iuſtitiæ,cum ſufficiat,ipſum Pontificem reſcripſiſſe, & ſignaſſe, d.29.n.25. *Meltio.* 81

Signum.

Demonſtratio, nihil aliud eſt, quàm ſignum adiectum pro maiori declaratione, dec.62.n.9. *Arguelles.* 163

Confraternitas inſtituta ad pium opus, habens Eccleſiam aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis, deciſ.78. num.27. *Cerro.* 201

Similitudo.

Similitudo formæ, corroborat filiationis probationem, d.83.n.5.*Cerro.* 206

Simulatio.

Apocha mutui ſimulata, nullam meretur executionem,licet ſit obligatione camerali munita, d.8.n.1.*Otthobono.* 16

Simulatio contractus conuincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum coniecturarum, ibid.n.2. 16

Simulandi cauſa ſatis deducitur,quando apocham mutui præceſſit contractus nullus, & inefficax, ibid.n.2.

Ad ſimulationis cauſam arguendam ſufficit ipſam ſimulandi cauſam fuiſſe à partibus opinatam, & veriſimilem,ibid.n.4. 16

Simulationis coniectura oritur ex actuum proximitate, ibid. n.5. Et ex inueriſimilitudine, 6. & ex pactis inſolitis appoſitis in inſtrumento, num.7. 17

Ad ſimulationis probationem inducendam, depoſitio teſtis, licet nulliter examinati, cum ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis, plurimum inſeruit, ibid.n.8. 19

Simulatio, quòd licita ſit, & permiſſa de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum declaratur procedere,data validitate primi contractus,ſecus autem quando contractus eſt nullus, quia tunc deficit prima obligationis ſubſtantia, quæ omninò ad hunc effectum requiritur, ibid.n.9. 21

Simulatio præſumitur ſub colore quæſito, ac apparentis ſolutionis dotis prætextu vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam coniugum diſparitatem, non rarò iactari ſolitam, nullam habens veritatis ſubſtantiam, deciſ.22. n.2.*Corrado.* 45

Simulata præſumitur confeſſio dotis facta à viro quando non iuſtificatur aliunde: concurrenti maximè pro coniectura, inueriſimilitudine ſummæ, reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris, ibid.n.6. 45

Simulatio promiſſionis arguitur ex paupertate mulieris, quæ præſefert magnum inueriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſoluerit, ibid.n.8. 46

Ad ſimulationem coniecturandam pacta inſolida appoſita, & cautionum ſolitarum omiſſio in contractu, valdè vrgent, vbi partes ſine ipſarum altera, fuerit aliter ſtudioſa, ac ſollicita in ſe præcauendo, ib.n.10. 46

Simulatio dotis oriens ex confeſſione dotis de recepto, facta à viro, non eliditur per iuſtificationem exiguæ illius partis ſolutionis: & maximè vbi fiat à diuerſa perſona, quam ab ea, ad cuius fauorem facta eſt promiſſio, aliter ſuſpecta, ib. num.111. 47

Simulata dotis receptatione donandi animo facta, augmentum dotis iure permiſſum non eſt, conſtante matrimonio, ibidem, num.25. 47

Simulatum inſtrumentum, licet ſuperficialiter appareat inſtrumentum, tamen ſubſtantialiter, & intellectualiter non eſt tale, ibid.n.31. 48

Simulatum inſtrumentum non poteſt curſu temporis conualidari, ibid.n.32. 45

Simulata confeſſio dotis ſolet eſſe, vel ad cohoneſtandam, ſpecioſæ dotis prætextu, inæqualem ſponſæ conditionem, vt matrimonium cum illa honorificentius appareat,vel ad eclandam, ſub eo titulo donationem, etiam inter ſponſos prohibitam, ex diſpoſitione *Statuti*

Index Rerum

*Verbis lib.primo,cap.*135.d.23. n. 1.&1.2.*Cerro.* 49

Simulata confeſſio dotis,non habet executionem, ibid.n.3. 49

Simulationis coniecturæ, cum ex variis cauſarum figuris & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omninò lege determinari,ſed prudentis arbitrio,in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent, ponderatis circumſtantiis facti, qualitate perſonarum, & totius rei geſtæ ſerie, ac præcipuè veriſimilitudine,ibid.n.5. 49

Paupertas, ad effectum arguendæ colluſionis in inſtrumentis dotalibus, ſatis dicitur probata ex leuioribus probationibus, etiam multis adminiculis conſtantibus, quæ iuris communis præſumptioni conueniant, & maximè veriſimiles ſint, ibid.n.6. 49

Paupertas mulieris,& non viri, facit ſuper inueriſimili præſumere confeſſionem dotis ſimulatam,ibid.n.8. 50

Probatio oriens ex inſtrumento, adminiculis, & iuris præſumptione pro actus veritate munito,præualet teſti,ipſum eſſe ſimulatum deponenti,d.24.n.35.*Corrado.* 57

Simulatio,ac colluſio, naſcitur ex inſolitis, & inueriſimilitudine,d.70.n.22,*Meltio.* 184

Simulatus contractus eſt nullius momenti,& ipſo iure nullus,d.71.n.20.*Bicchio.* 187

Simulatio probatur ex confeſſione partis & contrahentium,d.127.n.8.*Ghiſilerio.* 283

Simulationis cauſa quando adeſt, tunc facilius præſumitur ſimulatio, d. 157. n. 15. *Panzirolo.* 333

Simulata ea omnia præſumuntur quæ fiunt in executionem actus ſimulati,d.157.n.16.17. *Panzirolo.* 333

Sitatio.

Sitatio ad formam ſtatuti ſuffragatur,d. 180.n.14. *Royas.* 361

Situs.

Situs quando fuit venditus cum domo, ſi reperiatur quod d.ſitus eſt publicus, venditor tenetur ad intereſſe emptori,amplia,n.2.d.136. n.1. *Royas.* 299

Socer.

Socer videtur in ſubſidium obligatus tradere alimenta nurui,d.155.n.1.*Bicchio.* 330

Super matrimonij validitate litem agens ſocer tenetur præſtare alimenta nurui, non ſecus ac filio,ibid.n.2. ibid.

Quod procedit etiamſi filius duxiſſet vxorem ſine conſenſu patris,ibid.n.3. ibid.

Socer tenetur in ſolidum præſtare alimenta nurui. ſi filius iam diu veriatur in longinquis partibus,ibid.n.4. ibid.

Socer quando dicatur præſtitiſſe alimenta filio, & nurui,d.157.n.2.*Panzirolo.* 333

Societas, Socius.

Societatem obligare poteſt ſocius complimentarius,& omnes ſocij, ex eius facto in ſolidum tenentur,d. 30.n.1. 82

Societate etiam diſſoluta, quando mercatoribus, cum quibus negociatio non eſt denunciata ſolutio ſocietatis, ibidem numero 2. *Ghiſilerio.* 82

Cur ſolum denunciatio requiratur, quando diſſolutio euenit dutante ſocietate, ſecus ea finita,vel per mortem, vel per lapſum temporis, ibid.n 6. 82

Prout etiam pacta,vigore quorum inita eſt ſocietas, & pro quanto tempore duret, alias ſibi imputandum,ib.n.8. 83

Societate contracta inter duos mercatores ſimpliciter,etiam ſi poſt ea diſſoluantur; alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis,niſi faciat proclamare,& omnibus notificari, diſſolutionem ſocietatis,ib.n.12. 83

Societatis diſſolutio non præſumitur, ſed continuare creditur, quando contrarium non demonſtratur, ſtantibus litteris oblatoriis indefinitè,prolatis,ibid.n.14.& 17. 83

Societas contracta cum hæredibus verificatur in vno tantum ſuperſtite,& per vnius mortem non finitur,ib.n.15. 84

an Societatem probent actus ſociales, quæ nunquam apparet contracta,remiſſiuè. Sed &c. ib. n.16.17.18.& n.19. 84

Socius complimentarius poteſt obligare ſocietatem, & omnes ſocij ex eius facto in ſolidum tenentur, d.30.n.1.& 2. 82

Etiamſi tacita renouatio contingat per mortem alterius ex ſociis quando complimentarius palam negotiatur,ibid. n. 3. *Ghiſileric.* 82

inter ſocios creditum ſuper aliquo negotio ex aſſignatione totius negotij cum clauſulis pleniſſimis tranſlationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis & paſſiuis facta ab altero ex ipſis vel remanet extinctum, d. 58.n.7. *Veroſpio.* 155

Societas contractus exigit compenſationem periculi ſuſcepti dimittendo ſaltem aſſecuranti partem lucri ex pecuniis percipiendam,d.101.n.29. *Bicchio.* 246

Socius poteſt obligare conſocium in ſolidum, d.102.n.1. 243

Socius cenſetur habere mandatum, & conſenſum tacitum ad obligandum conſocium in iis, quæ ſpectant ad Societatem.ib.n.2. ibid.

Socius vt obligetur,ſufficit,vt contractus ſit factus intuitu,& contemplatione Societatis,ibid. n. 3, ibid.

Socius obligatur ex contractu inito per conſocium nomine proprio,& non expreſſo ſocij nomine,ib.n.4

Sociali nomine eſt celebratus contractus, cum exprimitur cauſa ipſius, d. 102. num. 5. *Celſo.* 251.

Coniectura quod ſocius contraxerit nomine proprio,non eſt adeo vrgens,quin tolli poſſit leuioribus probationib.ib.n.6.*Celſo.* ibid.

Sociali nomine acquiſitionem eſſe factam, probatur ex conſuetudine, & obſeruantia reſultante ex actibus ſocialibus,ib.n.7.

Sociali nomine dicitur facta acquiſitio, ſi merces acquiſitæ pertinent ad artem,& exercitium Societatis ib.n.8.

Societas non dicitur finita per diſdictam, ſi non conſtet eam fuiſſe executam,& reproductam,ib. n.9

Societas non præſumitur,niſi probetur,d.117.n.11. *Celſo.* 269

Societas non probatur ex apocha imperfecta, & non obſeruata,d.168 n.4 *Royas.* 346

Societas tacita non probatur per actus æquiuocos,

Notabilium.

cos, & ſi aptiſſimè poſſunt referri ad alios titulos,ibid.n.5.8.9 ibid.

Societas tacita nunquam inducitur, niſi actus ſint omnino certi,& concludentes, & qui citra ius, & nomen ſocietatis fieri non poſſunt, ibid. n.6. ibid.

Socius conueniri non poteſt ex contractu celebrato ab altero ſocio, ſuo proprio nomine,& ſub obligatione ſui, & ſuorum hæredum, d. 168.n.16.*Royas.* 346

Ampl. quando contrahens nullam habuit notitiam Societatis, nec intentionem obligandi conſocios,ibid n.17. ibid.

Socius quamuis in contractu non nominatus, tenetur ſaltem vtili actione pro contractu alterius Socij, ſi pecuniæ verſæ fuerunt in eius vtilitatem,ibid.n.18. ibid.

Verſio eſt plenè & concludentur probanda cum qualitate tituli lucratiui, & locupletationis, d.168.n.19.*Royas.* 347

Socius neque actione ſubſidiaria tenetur ad debita ſocialia, ſi ſit creditor Socij in maiori ſumma, quam importet rata ſocialis,ibid.n.20. ibid.

Omnes ſocij præſumuntur poſſidere ſuam ratam, d.191.n.5.*Royas.* 369

Non poteſt agi aduerſus ſocium, niſi prius calculatis omnibus partitis,d.191.n.2.*Royas.* 369

Societatem eſſe factam contemplatione alterius deſumitur ex correſpectiuitate actuum, d. 195. n.2.*Royas.* 171

Solemnitas.

Nullis indiget ſolemnitatibus actus ex contractu obligatio pupilli, quando non eſt noua, ſed prouenit ex cauſa præcedentis obligationis,d.15.n...*Meltio.* 27

Solemnitatum defectus non habetur in conſideratione in actu pupillo vtili,& quando ipſe non dat de nullitate:imo agit pro obſeruantia contractus,ibid.n.20. 27

pro Solemnitate actus non iuuat præſumptio, quando controuertitur adhuc illius ſubſtantiæ, d.17.n.9.*Corrado.* 34

Solemnitates extrinſecæ ad ſcripturam requiſitæ non præſumuntur niſi lapſu temporis triginta annorum,ibid.n.10. 34

Teſtator non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ non adhibitis ſolitis ſolemnitatibus;&c.d.54.n.1.*Cerro.* 92

Vbi ſtylus,& conſuetudo vigent, tacitam derogationem inducunt ſolemnitatibus à iure in ſubhaſtationis iudicio requiſitis, d. 66. n. 21. *Meltio.* 175

Solemnitatibus non adhibitis in emphyteuſi,clauſula *ad habendum*,non poteſt extendere conceſſionem,d.78.n.12.*Cerro.* 200

Solemnitatibus concurrentibus à ſtatuto requiſitis præſumitur omnimoda validitas inſtrumenti, d.100.n.11.*Cerro.* 241

Ex omnium ſolemnitatum concurſu omnia præſumuntur vera, itavt dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ,ib. n.29. 245

Solemne inſtrumentum, imò & inſolemne à parte confeſſatum, & effectuatum, via executiua eſt iudicandum,d.104.n.18.*Bicchio.* 250

Solidatio.

Solidatio,& redditio rationis inter partes habentes principale intereſſe in aliqua re abſque interuentu creditorum fieri poteſt,d.65. n.2. *Peringero.* 229

Solidatio probat concludenter creditum in ſumma,quæ fuit in ſolidatione firmata, d. 103. n.1. *Celſo.* 248

Probatur cum cauſa eſt expreſſa in ſolidatione, ibid.n.2.

Solutio.

Mandatum generale ſufficit ad electionem, in quam cauſam cedat ſolutio, quando creditum eſt determinandum,d.12.num. 8. *Cerro* 21

vt Solutio crediti habeat vim ſolutionis in emptione, quid ad hoc requiratur, vt inducere poſſit nouationem,d.13.n.1. 24

Solutio dotis ad tempus dilata non operatur quod purè non ſit promiſſa,d.14.num.7. *Terracinen.* 25

Solutionis receptio ab alio, quam à debitore regulariter non inducit liberationem ipſius debitoris, deficientibus requiſitis neceſſariis ad nouationem inducendam: ex quo tunc cenſetur potius facta cumulatiuè,d.15. n.12. *Meltio.* 27

Confeſſio de recepto, non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad ſolutionem, factam de præterito tempore,d.16.num.27.*Bicchio.* 32

Solutionis modus inter emptorem, & venditorem variatus, nullum poteſt preditoribus præiudicium inferre,neque illorum gradum,& participationem vllo pacto turbare,d.32.n.18.*Cerro.* 89

Solutionem ærisalieni deducenti contra bona hæreditaria debitoris,ſufficit vera, & actualis ſolutio,vt proinde abſque alia ceſſione ſuper illis ſatisfieri debeat de concurrenti quantitate ſummæ perſolutæ,d.50.n.27.*Cerro.* 132

Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca,d.59. n.11.*Corrado.* 158

Solutio fructuum poſt deliberationem decurſorum in ſubiecta materia inducit approbationem calculi ſuper quo fundatur, & ipſius deliberationis,d.77.n.9.& 10.*Otthobono.* 197

niſi ex Solutionibus præcedentibus laudemium ſolitum iudicari non poteſt, d.90. n. 11. *Otthobono.* 220

Solutio in cauſam indebitam facta interpretatur à lege vt facta ſit in cauſam debitam,d.101. n.6. *Bicchio.* 245

Per ſolutionem partis debitum acceptatum, amplius non poteſt impugnari,d. 103. n. 5. *Celſo.* 248

Creditori cui facienda eſt ſolutio, ſufficit negare ſibi factam eſſe ſolutionem,ibid.n.6.*Celſo.* ibid.

Soluere quis ſibi poteſt deſtylo inueterato Mercatorum,d.104.n.4.*Bicchio.* 249

Solutionis mora non eſt cauſa licita contrahendi cambium,ibid.n.12.*Bicchio.* ibid.

Solutio cambiorum ab affirmante, & non à negante ſolutionem probanda eſt, ibid. num. 28. 250

Soluens vigore alicuius mandati, pro ſumma ſoluta poteſt agere contraria actione mandati,d.101. n.4.*Bicchio.* 245

Solutio ſtante breuitate temporis, facta præſumitur in vim præcedentis negotij,ibid.n.5.

Solutio probatur ex confeſſione partis, ibid.n.7.9.

Et ex quietantia,ibid.n.8.

Soluendi

Index Rerum

Soluendi onus habenti, ceſſio acquiritur, ibidem d.108.n.1. 256
Soluenti ſimilis eſt præſcribens,ibid. n.14.
Solutionis præſumptio ceſſat cum ex aduerſo præponderat alia præſumptio,ibid.n.21. 257
Non ſolutio dotis certa eſt, cum promiſſor ſe debitorem eius agnouit in aliquo Inſtrumento, ibid.n.22.
Solutio dotis facta à ſocero,arguit factam renunciationem vxori promiſſam per virum, adiuncto ſilentio diuturno,&c.ibid.n 25.
Si de ſolutione vera non conſtat, non fit præiudicium pupillo per tutoris confeſſionem voluntariam, & extraiudicialem de recepto, d. 109. n.3. 258
Quod ampliatur in quolibet adminiſtratore,ibid. n.4
Soluere velle nemo præſumitur,id, ad quod de iure non tenebatur,ibid.n.10.
Solutio referri debet ad cauſam expreſſam, d.112. n.7.*Celſo*. 263
Solutio ſi fuerit promiſſa intuitu alicuius rei, debet ſeruari ordo,vt prius res tradatur,& poſtea ſolutio fiat,d.113.n.7.*Celſo*. 264
Soluens ſemper præſumitur reportare quietantiam d.114.n.9.*Celſo*. 266
Solutio non eſt veriſſimilis ſine quietantia; maximè cum ſumma ſoluta eſt notabilis, ibid n. 10.
Solutio præſumitur in cauſam debitam, ibidem n.11.
Solutio debitoris de ordine creditoris,facta alteri, eum liberat à debito,ibid n.15.
Solutio præſumitur omnium partitarum, cum in quietantia adſunt verba.*Pro reſiduo*,etiam ſi facta ſit à matre tutrice,& curatrice filiorum, ſed cum debitis ſolemnitatibus,d.118. n. 1. *Meltio*. 270
Solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio,d.120.n.1.*Veroſpio*. 273
Solutio adſcribi debet cauſæ duriori, habenti vſuras,ibid.n.8.& 11. 274
Solutio facta cenſetur ad normam obligationis, ibid.n.9.
Solutio quantitatis proportionata ad vnum debitum, creditur facta in extinctionem dicti debiti, non autem diuerſi,d.111. n. 10. *Veroſpio*.
Solutio,quæ fuit facta in certam cauſam, non poteſt deinde in aliam conuerti ſine conſenſu partium,ibid.
ad Solutionum fructuum præſcriptionem requiritur ſpatium decem annorum,d.121. n.1. *Royas*. 275
Solutionum fructuum præſcriptio fundatur in negligentia aut mora creditoris,ibid. n.2. *Royas*. ibid.
In cuius pœnam talis præſcriptio eſt fundata, ibid.
Solutio facta de ordine creditoris, perinde eſt ac ſi ipſi creditori facta fuiſſet, d. 139. n. 5. *Royas*. 302
In vſurarum ſolutione præſumitur in ſoluente coacta voluntas,ne ſcilicet aſtringatur ad ſolutionem ſortis principalis,d.159.n.6.*Royas*. 316

Soluere.

Soluere pro alio quilibet poteſt,d.133.n. 55. *Cornelio*. 295
Soluens præſumitur vt propriam tantummodò obligationem extinguat, d. 191. num. 8. *Royas*. 369
Confeſſio viri de recepto vrgentibus coniecturis fulcita probat veram dotis ſolutionem, d.91.n.4.*Veroſpio*. 221

Sors,

Sortem extenuant,cambia iniuſtè ſoluta, d.7. n.2. *Decano*. 15

Specie.

Si ſpecies non extat,& ſuper alia re fieri velit executio, tunc præcedere debet liquidatio ſpeciei, d.163.n.3.*Royas*. 340
Speciei valor quando omnino ſit liquidandus, d.163.n.7.*Royas*. 343

Spiritualitas.

Conceſſo iure decimandi, conceſſa dicitur nedum commoditas percipiendi decimas,quod eſt temporale, ſed ipſa ſpiritualitas quæ nequit ſegregari à iure decimandi, d. 95. n. 7. *Meltio*. 229

Spoliatus.

Spoliatus dicitur ille,penes quem verè erat profeſſio, ac proinde reintegrari debet, d. 36. n.28. *Corrado*. 100
mediante Spoliati manutentione purgantur attenta,d.37.n.1.*Meltio*. 100
Spoliatus debet imprimis reſtitui, nec admittitur retentio,d.144.n.1.*Royas*. 309

Spolium.

Spolium iudiciale non dicitur attentatum, aut violentum niſi fuerit commiſſum cum vi expulſiua,d.72.n.3.4.5.*Othobono*. 188
In ſpolio,vt obtineatur,quid ſit neceſſarium,d.152. n.1.*Ghiſilio*. 324
In Spolio primum extremum requirit exactiſſimas probationes,ibid.n.3. ibid.

Sponſa.

Sponſæ per ſponſum pretioſa localia veſtes tranſmiſſæ non cenſentur donatæ, ſed ad vſum duntaxat accommodatæ, vt ſponſa gratia ipſius ſponſi honorificentior, & ſpecioſior incederet. d.80.n.1.2.4.5.6.*Arguelles*. 205

Sponſus.

Vide in verbo ſponſa loco ſup.citato.

Spurius.

per Spuriorum legitimationem, pater non poteſt priuare legitimam ſobolem portione legitima, d.54.n.18.*Corrado*. 144

Status.

Status hæreditatis à partibus firmatus, in ſimul conuenientibus ex iudicis decreto,&c.omnino attenditur,d.24.n.36.*Corrado*. 57
Status hæreditatis coram iudice à partibus concordatus eſt attendendus,donec de errore concludenter probetur,d.45.n.2.*Meltio*. 119
Status hæreditatis deterioratio, cauſata ex bello, peſte,& aliis accidentibus, quomodo probetur remiſſiuè,ibid.n 3. 119
Hominibus ſtatus eſt variabilis,d.178.n.12. *Royas*. 358

Statutum.

Statutum loquens de dote ſimpliciter,tam promiſſa,quam data comprehenditur,d.4.n.4.*Terracinen*. 10
Statutum vtbis cap.131.lib.1. ſimpliciter loquens quartum dotale deberi,intelligitur de dote,tam data,quam promiſſa,& non ſoluta, d. 18. n.1. *Albergato*. 36
Statutum vrbis lib.1.cap.135.ex particulari diſpoſitione prohibet expreſsè donationes, non ſolum inter virum,& vxorem, verum etiam inter ſponſum,& ſponſam, præterquam in caſibus à iure

Notabilium.

iure permissis, d.22.n.22.*Corrado.* 47
Statutum idem præsumit huiusmodi iuramentum dolosо metu extortum, quo casu nihil operatur,ibid.n.34. 48
Statuta vrbis fuerunt Apostolica auctoritate, in his etiam casibus in quibus iuramenti validitatem restringunt specialiter confirmata, ibid. num.49.
Ex statuto vrbis lib.1. cap.47. maiores 20. annis habebantur pro maioribus 25. annis, d.31.n.6. *Corrado.* 86
Statutum Eugubinum prohibet appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima, d.32.n.2.*Cerro.* 88
Statutum Beneuentanum excludit fœminas propter masculos, decis.33. num.19. *Otthobono.* 91
Statutum vrbis cap.22.lib.1.disponens bona Emphyteutica dari posse in dotem, cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ, talia bona non comprehendit, decis.35. numero 26. 27. *Peutingero.* 95
ex Statuti dispositione Vrbis lib.1. cap.131. sub rubr. de lucranda dote, vsusfructus debetur patri ex hæreditate filij à matre obuenta, dec.46. n.17.18.19.*Corrado.* 122
Statutum Perusinum lib.2.Rubric.45.ab hæreditate matris ab intestato excludit fœminas dotatas ac descendentes ab eis stantibus masculis,& masculina descendentia, d.54.n.13.14.15.16. *Corrado.* 144
Statutum vrbis, est auctoritate Apostolica confirmatum, provt constat, ex litteris sanct.memor. Gregorij decimitertij in princ. appositis, d.83. num.6. *Meltio.* 206
Statuto fieri potest vt omnia instrumenta publica habeant paratam executionem,dec.73.n.10.11. 18 24.*Arguelles.* 190
Statutum vrbis lib.1. cap.177. requirit, quod ad hoc vt debeantur interesuria dotalia mulieri relictæ ob commissam moram in restitutione dotis, seu residui fuerint facta interpellatione iudiciali, d 82.n 4. *Otthobono.* 205
Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium successione attendi debet,& prævalet iuri communi in Territorio statuentium, decis.84. n.5.*Royas.* 209
ex Statuto Bononien. minor 25.annis non potest se obligare sine solemnitatibus ab eadem requisitis, decisione 98. numero 11.12. *Verospio.* 235
Statutum non vtens verbis aptis comprehendere personas Ecclesiasticas, præsumitur eas noluisse comprehendere, d.92.n.13. *Bicchio.* pag.176. d.100 n.11.*Cerro.* 241
Statutaria Vrbis præscriptio excipit in ventre creditum dotis,d.107.n.13.*Bicchio.* 254
Statutaria præscriptio solutionis per lapsum triginta annorum cessat, quoties militat contraria aliqua præponderans præsumptio, d.108.n.21. *Bicchio.* 257
Statuta non comprehendunt gesta ante eorum publicationem, d.111.n.14.*Bicchio.* 261
Statutum florentinum *sub. rub 29. de hared. &c.* qui disponat, d.128 n.2.*Par. Zirolo.* 284
Statutum florentinum iubet, quod Inuentatio non obstante hæres creditoribus hæreditariis satisfaciat, d.16 n.25. 286
Statutum Vrbis *veter.lib.2.rubr.*18. iubet matri, vt omnia sua bona relinquat filiis, d.129. num.7. *Royas.* 287
Statutum si prohibeat matri, nec aliis quam filiis relinquat bona sua, ibid.n.13.
Statutum aliud est, quod promittat matri liberam dispositionem, & aliud si omnino inhibeat ei, vt possit tantum inter liberos disponere de rebus suis, ibid.n.16. ibid.
Statuentes ex defectu iurisdictionis vltra, territorium non possunt disponere, ibid.n.17. 288
Statutum porrigit vires extra territorium quando inhabilitat personam subditi, non secundum quid, sed simpliciter, ibid.n.24. ibid.
Statutum Vrbis veter. *lib.2.rub.*58. non cunctatur in sola prohibitione faciendi testamentum à muliere, sed in faciendi illud cum consensu viri, &c. d.129 n.25. 288
Statutum prohibens ne mater non possit aliis quam filiis relinquere bona sua, cedit in publicam vtilitatem, ibid.n.27. ibid.
Statuentium obligatio est, conseruandi bonum publicum suæ patriæ, ibid.n.28. ibid.
Statutum non auferens in totum mulieribus facultatem testandi, sed nisi fauore filiorum dicendum est fauorabile,ibid.n.32. ibid.
Statutum dum est valde odiosum, eget confirmatione Principis, d.129.n.33. ibid.
Statutum Vrbis veter. *lib.1. rub.*58. prohibet mulieri disponere de rebus suis, nisi æqualiter inter filios, quare reputandum sit fauorabile,ibid. num.34. 288
Statuta illa reputanda sunt fauorabilia si emanarunt, ne mulieres decipiantur fragilitate sexus, vel aliorum blanditiis, ibid n.35. ibid.
Liberari quis non potest se annexu proprij statuti, nec etiam per pactum, ibid n.31. ibid.
Statuti præsentia præsumitur, dec.176.n.6. *Royas.* 355
*Statutum Anconæ rubr.*42. & 43. requirit in contractibus mulierum interuentum proximiorum, & decretum Iudicis, vltra cæteras solemnitates, alias decernit contractus nullos, & inefficaces, d.179.n.2.*Roy.s.* 359
Fallit quando statutum inhabilitat personas minorum vel mulierum, nullâ habitâ ratione contrahentium cum illis: Quia tunc non attenditur æqualitas priuilegiorum, & proinde non intrat conquassatio, & semper contractus gesti cum quibusuis personis sunt nulli, & inualidi, d.179.n.5.*Royas.* 359
Statuto Pisauri cauetur citari debere domi dimissa copia ciues, vel habitatores, qui à Ciuitate recedunt, d.180.n.13.*Royas.* 361
Statutum loquens *de Ciue habitatore*, vtramque qualitatem requirit, d.180.n.15.*Royas.* 361
Ex statuto aliquo duæ sententiæ conformes habent vim trium, & transeunt iudicatum, & propterea exequendæ sunt, decis.187. num.4. *Royas.* 365
Statutum Vrbis *lib.1.cap.*47. disponit, quod completo vigesimo anno, minor habeatur pro maiori, ibid.n.5.*Royas.* 339
Statuta Vrbis habent locum in toto districtu non existente alio statuto particulari, ib.n.6. ibid.

Stipulans.

Stipulanti facta donatio pro se, ac hæredibus, & successoribus extenditur ob verborum generalitatem ad filios etiam ex secundo matrimonio

Index Rerum

nascituros, decisione 87. numero 4. *Otthobono.* 214

Stipulatio.

Stipulatio pro omnibus, quorum interest, contenta in obligatione Camerali, non suffragatur nisi illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis causam habentibus, dec.3.num.13.*Bicchio.* 7. & dec.14. n.1.pag.14. & dec.84.n.9.209. & dec.87.num.6.7. 214

Stipulatio nostræ releuationis ad indemnitates, quando dicatur commissa,d.146.n.2.*Cerro.*313

Stylus.

Stylus ciuitatis Neapolis est,quod ad venditionem fiscalium, siue illorum adiudicationem procedatur nulla præcedente executione, si illi sequestrati sint ad instantiam creditorum, d.66. n.20.21.22.*Meltio.* 175

Stylus tantùm attenditur, quantùm secundum consuetum ille seruetur, ita quod nihil vltra solitam obseruantiam suppleri possit, dec.151. n.12.13.*Carrillo.* 323

Stylus, seu consuetudo repugnans immunitati Ecclesiasticæ, nullo vnquam tempore præscribitur, ibid n.16. ibid.

Subhastatio.

Subhastatio mobilium reddit immunes ab eorum restitutione hæredes,& successores vxoris,d.91. n.5.7.*Verospio.* 221

In subhastatione præsumitur mala fides eo ipso quod non fuerunt adhibitæ solemnitates necessariæ, d.144.n.13.*Royas.* 309

Subhastatio quando fuit nulla, ob imperitiam Iudicis, durius agitur contra fiscum, quam contra priuatum, ibid.n.20. ibid.

Subhastationem impugnans, tenetur ad restitutionem pecuniarum vna cum vsuris, ibid.num.25. ibid.

Subhastatio, & deliberatio est nulla, quando fuit facta contra pupillam, citato eo, qui non erat tutor, d.172.n.6.7. 350

Subhastatio est iniusta, dum pro modico debito res magni valoris subhastatur,ib.n.10. ibid.

Subhastari non potest res pupilli magni valoris, pro debito paruo, maximè dum constat adesse bona minoris valoris & n.12. decis. 172. n.11. ibid.

De subhastationis inualiditate, quando constat, tunc non venit discutienda validitas, d.162. n.14.*Royas.* 341

Subhastatio quando dicatur euidenter nulla, decis.163.n.1.*Royas.* 340

Item ex sustentatione litis, quæ sola sufficit,iuncto aliquali adminiculo, d.174 n.7.*Royas.* 353

Subscribens. Subscriptio.

Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites restricta, d.98.n.1.*Verospio.* 234

Subscriptio simplex in literis cambij denotat obligationem proprio nomine contractam, ib.n.7. 234

Subscribens scripturam, vel Apocham approbat omnia in ea contenta, d.103.n.4.*Celso.* 248

Subscriptio attenditur in litteris, etsi per aliam manum scriptæ reperiatur,d.106.n.22.*Bicchio.*253

Subscriptio facta ab vxore capitulis super renuntiatione hæreditatis promissa à viro, inducit præsumptionem talem renuntiationem factam esse, d.108.n.26.*Bicchio.* 257

Subscriptio concludit veritatem subscriptionis factæ à tutore, non autem veritatem confessionis de recepto, d.109.n.13.*Celso.* 258

Substantia.

Processus per contradictas de stylo curiæ fit potius ex vrbanitate, quàm ex necessitate, & substantia causæ, d.95.n.4.*Meltio.* 229

Substitutio.

Substitutio facta in testamento, licet in futurum, ac incertum euentum collata, est considerabilis ad effectum, vt præsumatur contemplatione illius, cuius linea in propria & descendentium personis vocatur,d.46.n.23.*Corrado.*122.& decis.55.n.18.149. & d.16.n.2.130. & d.100.n.8. 240

Subtrahere.

Subtrahere non induit præsumptionem pro aduersario, d.142.n.1.*Bicchio.* 306

Subtractio cum arguat dolum, & sic non præsumitur,idcóque plenè, & concludenter est probanda, ibid.n.2. ibid.

Factum ipsum cum non præsumatur, idcóque probandum venit, ib.n.3. ibid.

Successio.

in Successione fratris, sorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri consanguineo,dec.84.n.3.5. *Royas.* 209

ad Successionem parentum æqualiter sunt admittendi filij ex quocunque matrimonio suscepti, d.87.n.2.*Otthobono.* 210

Successor.

à Successoribus suis non potest impugnari alicuius confessio & causam ab eo habentibus,d.20. n.3.*Corrado.* 41

Successorum,& hæredum appellatione,in materia Emphyteusis, veniunt soli hæredes sanguinis, & sic descendentes ab ipsis inuestitis, d.78.n.8. *Cerro.*199. Et d.79.n.1.*Cerro.*202. & d.87.n.4. *Otthobono.* 214

Sufficientia.

Ex concursu omnium solemnitatum omnia præsumuntur vera: itavt dubitari non possit de sufficientia, & veritate causæ expressæ, decis.100.n.29.*Cerro.* 243

Suffragium.

Vide in verbo legatum, d.20.n.2.*Corrado.* 41

Summa.

Vide in verbo solutio,d.77.n.12. *Otthobono.* 198

Summa litterarum Cambij quomodo probetur fuisse mandata, d.105.n.3.*Bicchio.* 251

Summa diuersa arguit diuersitatem partitarum, d.106.n.2. 252

Summa minor, inest in maiori, dec.145.num.19. *Cerro.* 311

Summariè.

Summariè procedit in tribunali A. C. in materia litterarum Cambij,non tamen ad denegandam appellationem etiam ad vtrumque effectum, & quoad relaxationem mandati executiui, d.104. n.10.*Bicchio.* 249

Summariè, simpliciter, & de plano proceditur inter, & contra Mercatores Curiæ, ob facultates A.C. ibid.n.15.*Bicchio.*

Suspensio.

Suspensione causæ, &c. purificata conditione,stipulatio committitur, d.14 n.1.*Terracinen.* 24

Suspenditur executio mandati per clausulam, *Si quid exequendum, &c.* donec appareat de eius iustitia, non vulnerata obligatione, d.109.n.2. *Celso.* 256

Notabilium.

Suſpicio.

Suſpicio non poteſt oriri, ex ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, ex concurſu omnium ſolemnitatum, &c. d.100.n.29.*Cerro.* 24

Suſpecta confeſſio non habetur in conſideratione; Nec retrotrahitur in præiudicium creditorum medio tempore contrahentium, dec.102. n.10.& 11.*Celſo.* 247

Superlatiuus.

Superlatiuus quandoque pro poſitiuo ponitur in legib. d.111.n.7.*Bicchio.* 261

T

Taciturnitas.

EX taciturnitate eiuſdemmet creditoris, qui licet alias diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum debitoris, licet mandatum ſufficiens habuiſſet expeditum, d.74.n.11.*Veroſpio.* 210

Taciturnitas per longiſſimum tempus, & ſolutio ſoceri arguunt factam renunciationem hæreditatis per vxorem promiſſam à viro, dec.108. n.25.*Bicchio.* 257

Maximè ſi ea ſubſcripſerit capitulis id continentibus, ibid.n.26.

Taciturnitas per multos annos, petendi credita, præſumit ſolutionem eſſe factam, dec.118.n.7. *Meltio.* 271

Tarditas.

Tarditas petendi eſt præſumptio leuis, d.109.n.17. *Celſo.* 258

Tempus.

Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus iuxta formam à lege præſcriptam, vel municipali iure, ſeu legitima conſuetudine approbatam, vt neceſſarium eſt, non prodeſt hæredi perinde ac ſi nunquam factum fuiſſet, d.17.n.3. *Corrado.*33.ibid.n.10.

Obligatio concepta per aduerbium futuri temporis, eſt conditionalis, dec.62.num.1. & 2. *Arguelles.* 162

Beneplacitum Apoſtolicum aliæque ſolemnitates requiſitæ in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ in extraneos non præſumuntur ex curſu temporis, niſi ſimul concurrat obſeruantia, d.79.n.4.& 11.*Cerro.* 202

Statutum aliquid prohibens ad certum tempus, poſt illud concedere videtur, d.98.n.12. *Veroſpio.* 235

In legatis, & donationibus cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur, d.99. n.21. *Decano.* 238. & dec.100.num.7. & 25. 240. & 243.

Tempus non eſt modus tollendæ, vel inducendæ obligationis, d.109.n.16.*Celſo.* 258

Temporis futuri intereſſe non poteſt taxari ſine vſura, etiam in Mercatore ſolito negotiari, d.117.n.9.*Celſo.* 269

Tempus certum, quando fuit præfixum poſt dictum tempus, cenſetur denegatum, d.130.n.10. *Ghiſilerio.* 290

Qui poſt lapſum tempus aliquid promiſit, eo lapſo tenetur, d.188.n.1.*Royas.* 366

Temporalitas.

Sola facultas percipiendi fructus decimales conſiſtit in mera temporalitate, & poteſt pertinere ad laicos, d.95.n 9.*Meltio.* 223

Terminus.

Productio calculi, cum nihil ex aduerſo fuerit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra iura producta, tribuit ius quæſitum parti producenti, præſertim poſt latam ſententiam, d.77.n.7.*Otthobono.* 7. 197

Validitas ſententiæ probatur ex proceſſu, in quo conſtat de iuriſdictione, mandatis, & citationibus ac obſeruatione terminorum ſubſtantialium, d.86.n.3.*Meltio.* 215

A terminis, vel confinibus deſignantur bona ſtabilia, d.152.n.7.*Ghiſilerio.* 324

Termini ſubſtantiales, quando fuerunt ſeruati, & reiterati, cenſentur reuocatæ omnes dilationes probatoriæ antecedentes, deciſ.153. num.17. *Corrado.* 327

Non autem in terminis conſtitutionis Ægidianæ, vel alterius ſtatutariæ diſpoſitionis perſonas ſimpliciter inhabilitantis, dec.179. num.9. *Royas.* 359

Tertius.

Beneficium conceſſum ſi conſentiat tertius, poteſt alteri conferri ante præſtitum conceſſum d.99.n.9.*Decano.* 237

Tertius ſoluendo pro alio cenſum extinguit, d.140. n.7.*Cerro.* 304

Tertius ſoluendo pro alio cenſum, cuius intentionis eſſe dicatur & n.21. ibid.n.10. ibid.

Tertius ſoluens inſcio debitore, & ſtipulans ad ſui fauorem ceſſionem, qualiter cenſeatur facta, ibid.n.11. ibid.

Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu, & terminis, in quibus reperitur, omnia acta facit ſua, d.145. n.15.*Cerro.* 311

Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu, & terminis, in quibus reperitur; dicitur ratificaſſe omnia geſta in l.te, ibid.n.16. ibid.

Teſtamentum.

Legatum, etſi oretenus diſpoſitum ſatis probatur abſque ſcriptura, & teſtium depoſitione, ſi per teſtamentum ab hærede confirmetur ad effectum, vt à ſucceſſoribus debeatur, & executioni mandetur, dec.20.n.1.& 8. *Corrado.* 40.& 41

Curator in teſtamento relictus non attenditur, niſi à minore petatur, & à iudice confirmetur, d.33.n.10.*Otthobono.* 90

Teſtator per epiſtolam non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectæ, d.34.n.1.*Cerro.* 91

Immiſſio *ex remed. leg. fin. Cod. de ed. Diu. Adr. Toll.* conceditur ad exhibitionem teſtamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens inſtitutus ſit hæres, d.85.n.8.*Celſo.* 215

Teſtator.

Teſtatoris declaratio de ſolutione legati facienda ex certis reditibus non reſpicit ſubſtantiam legati prius facti, d.20.n.16. *Corrado.* 42

Tutor cui à teſtatore patre pupilli eſt ſimpliciter remiſſa, confectio inuentarij, & redditio rationum, non poteſt excuſari à redditione bonorum, d.24.n.2.*Corrado.* 53

Iactatio Teſtatoris circa ſuam voluntatem, ante conditum teſtamentum nihil operatur, d.26. n.11.& 12.*Corrado.* 66

Teſtator per epiſtolam, vel alium ſimplicem actum voluntatis declaratiuum, diuerſimodè diſponendo

Index Rerum

nendo non potest derogare dispositioni in testamento factæ,& perfectæ,d.34.n.1.& 2.5.13. 17.*Cerro.* 116

Testator instituens filios alterius, potest prohibere vsumfructum hæreditatis patri, dec.46.n.10. & 24.*Corrado.* 121

Testatoris voluntas legantis ad vnguem seruari debet, d.50.n.31.*Cerro.* 132

Substitutio personarum ordine superius expresso facta certiorem reddit testatoris intentionem, d.55.n.18 & 24.*Corrado.* 149

Fideicommissarij, & legatarij à testatore attenta iuris exæquatione æq; dilecti, dec.58. n.8.9. *Verospio.* 155

Interpretatio voluntatis testatoris ex coniecturis addncta est subdubia,d.59.n.15.*Corrado.* 159

Testator legans aliquam summam pro extinctione omnium eius debitorum, censetur per huiusmodi dispositionem intellexisse de quibuscunque debitis, d.63.n.12.& 13.*Meltio.* 167

Testator potest disponere de bonis hæredis,d.110. n.4.*Cerro.* 259

Testator remittens redditionem rationis, eam tamen reddere tenetur cùm censeatur remissa scrupulosa inquisitio, quoad culpam, non quoad dolum, d.182.n.4 *Royas.* 362

Testificata.

Testificata quòd fuerunt didicita,non est dubitandum, quando vtrique fuit datum summarium examinis, d.135.n.16.*Carrillo.* 298

Testis.

Testes ad aliquid deponendum requisiti,si vlteriùs super negotium iudicium ferant,tanquam affectati reiici debent, dec.7.num.6.11.& 12. *Decano.* 15

depositio Testis licet nulliter examinati, cum ex pluribus adminiculis fulcita, & sit verisimilis plurimùm inseruit ad inducendam simulationis probationem, d.8.n.8.*Otthobono.* 17

Pura producta absque citatione non dicuntur de actis, quamuis illorum exhibitio facta fuerit coram Notario,& Testibus,d.10.n.13. *Meltio.* 20

Testes deponentes instrumentum fuisse factum, exprimere debent sic fuisse scriptum,& lectum; alias non facerent fidem,d.12.n.5.*Corrado.* 21

Testes huiusmodi necessarium est, quod sint valdè periti,qui d.fectum instrumentorum,& litteras Notarij rogati cognoscant, ibid.n.6. 21

Testis affectatus non est integræ fidei, ibid.n.7. & 8. 21

Testes licet deponant de proprio iudicio, tamen si reddant optimam rationem scientiæ probantur, d.39.n.15.*Royas.* 105

Testes loquentes ex suo capite, nulla reddita ratione,non debent attendi,d.55.n.37. *Arguelles.* 141

Testium dicta coadiuuantur ex adminiculis instrumentorum, d.1.n.3.4.5.11.12.13.& 15. *Otthobono.* 3 & 4.

Testis deponens de facto proprio etiamsi esset vnicus, plusquam semiplenam facit probationem, d.66.n.28.*Meltio.* 176

Testis dictum à causa scientiæ regulatur, dec.72. n.11.& 12.*Otthobono.* 118

Testes possunt recognoscere scripturam absque ipsis factam, si habeant notam manum scribentis, d.105.n.1.*Bicchio.* 251

Testi deponenti de proprio interesse,& de se exonerando non creditur, d.114 n.11.*Ceispò.* 265

Testes super recognitione scripturarum priuatarum, quomodo deponere debeant, d.118.n.9. *Meltio.* 271

Testis de credulitate non probat: Fallit tamen in iis, quæ pendent à iudicio ipsius testis,ib.n.12.

Testium contrarietates quando non sunt contra substantialia non attenduntur, d.141. num.10. *Cecchino.* 305

Testium dicta non sunt cauillanda, sed potius adiuuanda, ibid.n.11. ibid.

Testes reponentes super recognitione manus alicuius, sat est, quod omnibus simul iunctis characteribus, deponant de ea numer. 011. ibid.

Testes vt à falsitate, & mendacio soluantur, facienda est omnis interpretatio, ibid.n.12. ibid.

Testes aliqui si deponant de maiori summa, & alij de minori, in ista minori summa dicuntur omnes concordes, d.134.n.14.*Cerro.* 296

Testes examinati inter alias personas, non probant inter diuersas, d.145.n.13.*Cerro.* 311

Testes probant pro & contra hinc inde, & successores tam particulares, quam vniuersales, ibid. num.14. ibid.

Testium exceptiones quando fuerunt discussæ tam circa dicta quam personas, quid ex hoc sequatur, d.135.n.17.*Carrillo.* 298

Testium summarium simplex absque nomine testium quando partibus fuit datum, an dicantur didicita testificata, ibid.n.18. 299

Testium depositionibus super interrogatoriis potius est standum, quam super articulis, d.154. n.15 *Bicchio.* 329

Testes examinati in iudicio criminali probant etiam in iudicio ciuili,si agatur de eadem re, & inter easdem personas, ibid.n.16. ibid.

Testes examinati in iudicio criminali tunc probant etiam in iudicio ciuili,quando fuerunt examinati parte citata, secus si pro informatione Curiæ sine citatione, ibid.n.17. ibid,

Testes, vt probent publicam vocem, & famam, debent deponere quòd sic publicè,& palam ab omnibus diceretur, & crederetur, ibid.num.10. *Royas.* 346

Testes deponentes super publicâ voce,& famâ debent referre personas certas, à quibus audierint, ibid.n.11. ibid,

Et ideò non probant si asserant, quòd fama orta fuerit ex sermonibus incertis, variis, & contrariis, ibid.n.12.

Testes examinati in vnâ causâ, non probant in diuersa, d.171.n.9.*Royas.* 349.350

Testes non concludentes, & tempora non distinguentes non releuant, ibid.n.10. ibid.

Testium depositiones dum sunt dubiæ, & quæ ad aliud referri possunt, non sunt attendendæ. ibid.n.11. ibid.

Textus.

Textus *in l.fœminæ*, §.*illud*,*Cod.de secund.nupt.* restringit mariti bimubæ successionem in bonis filij prædefuncti ad solum vsumfructum, donec viuerit reseruata proprietate alius prioris matrimonij, d.42.n.6.*Bicchio.* 112. declaratur,n.11.

Textus dispositio *in dict. l. fœminæ*, corrigitur per textum *in* §.*cum igitur Auth.de non elig.secund. nupt.* ib.n.13.& 26. 113

Textus *in* §.*hinc vos Auth. de nupt. declaratur*, & n.30.ib.n.22. 113

Textus

Textus correctio nunquam cenſetur inducta niſi expreſſim,ibid.n.39. 114

Titulus.

Titulus quando reſolubilis eſt, facta reſolutione fructus,omnes interim percepti reſtituuntur, d.53.n.17.*Arguelles.* 140

Titulus doris non ſufficit ad euitandam executionem contra tertium poſſeſſorem, lite pendente poſſeſſionem nactum, vbi interuenit fraudis ſuſpicio,d.73.n.14.25. 190

cum Titulo poſſeſſor eſt legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immiſſionis,d.76.n.3.*Otthobono.* 95

Titulus dum non reducitur ad non titulum,ex cuius defectu quis tenetur ad reſtitutionem fructuum,d.144.n.17.*Royas.* 309

Tractatio.

Multa tractantur,quæ non perficiuntur, d.104.n.6. *Bicchio.*249

Traditio.

Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, ei in ſolutionem ipſam rem dantis, ac deliberantis, iuncta ipſius recipientis creditoris acceptatione,d.74.n.4.*Veroſpio.* 192

Tranſactio.

per Tranſactionem factam à viro alio nomine, non ex voluntate,ſed ex mera neceſſitate, iura dotalia non cenſentur ſublata,d.3.n.18.*Bicc.*7.

Tranſactio, atque concordia ſemper poteſt iniri, vbi adſit quæuis probabilis dubitandi ratio,quæ calumniam euidentem actoris excludat, d.25. n.3.4.& 11.*Corrado* 59

in Tranſactione verba ampla,& appoſita, per quæ remiſſa fuit omnis cauſa,& omne eius, quod competere poſſet, comprehendunt etiam ignorata,ibid.n.13. 60

Tranſactio omnibus controuerſiis,& prætentionibus finem imponit,& agentem à limine iudicij repellit:ex quo obſtat exceptio litis finitæ, d.40.n.1.*Cerro.* 107

Tranſactio emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo iure nulla,nec aliquem operari poteſt iuris effectum, ibid.n.3. 107

Tranſactio,quæ prætenditur nulla, ſeu inualida ex falſitate cauſæ,remanet in ſtatu validitatis, donec, & quouſque per tres ſententias conformes reſcindatur,ibid.n.7.& 8. 107

Quæ requirantur ad tranſactionem, d.187.n.34. *Royas.* 365

Tranſmiſſio.

Tranſmiſſio litterarum cambij pro extinguendo debito quomodo fiat,& quid importet,d. 180. n.6.*Royas.* 367

Tranſlatio.

Vide in Verbo ſolutio,d.78 n.12.*Otthobono.* 198

Tribunal.

Tribunalis ſuprema reuocant ſententias vbi in actis conſtat de illorum iniuſtitia,d.125.n.2.*Royas.* 280

Tributum.

Tributa,& Collectæ, quæ ſoluerentur ratione rei controuerſæ à Victore,ſi non ſoluta fuerint,ratione particularis exemptionis, ſeu priuilegij à victo detentore, non debentur illi in reſtitutione fructuum condemnata excomputari,d.53. n.44.*Arguelles.* 142

Tutor.

Tutor tenetur reddere rationem Adminiſtrationis, & conficere inuentariam etiamſi, Teſtator hæc omnia ei remiſerit,d.27.n.1.*Corrado.* 69

Tutor debet expendere ſecundum qualitatem,& conditionem pupilli,ibid n.9. 70

Nec formam à Teſtatore præfixam tranſgredi, ibid n.10.& n.11. 70

Tutoris ſcientia ſufficit ad præſcribendum contra pupillum,d.33.n.8.*Otthobono.* 90

Quo caſu datur actio Minori contra tutorem. num.9. 90

Tutoris ſcientia in illa re,cuius implementi durat tempus poſt finitam Tutelam,non debet illi in negligentiam imputari, ſi finita tutela, inde ſequatur minori aliquod præiudicium,& maximè in terminis præſcriptionis, & n.ſeq.ib n.11.90

Tutoris ſcientia poſt finitam tutelam, vti perſonæ priuatæ non nocet minori,ibid.n.14 90

Tutor relictus filiis maſculis nominatim non extenditur ad feminas,ibid.n.16. 91

Tutor non datur pupillo exiſtenti in poteſtate Aui paterni, & proinde ſuperflua eſt eius petitio, d.42.n.49 *Bicchio.* 114

Mater quæ tranſijt ad ſecunda vota, non petiit a Iudice Tutorem filio impuberi, dicitur reintegrata ad eius ſucceſſionem, ſi filius maior factus, dum viueret mater, hoiuſmodi exceptionem non oppoſuit,ibid.n.50. 114

Tutor tenetur conficere Inuentarium, d.24.n.15. *Meltio.* 54

Tutor vbi Pupillus ſit maior infante, & fari poſſit habeatque aliquod animi Iudicium, non poteſt ſolus contrahere,ſed requiritur,vt pupillus preſens cum auctoritate Tutoris contrahat, d.43. n.21.*Boſſierio.* 116

Sine Tutoris auctoritate, Pupillus conditionem implere non poteſt, neque poteſt ſe obligare, d.62.n.29.& 30.*Arguelles.* 164

Tutoris officium excluditur ex inſtrumento celebrato cum verbis *Proprio priuato, & principali nomine,&c.*d.107.n.2.*Bicchio.* 254

Dum ea important acquiſitionem nomine proprio ibid.n.3.

Tutor acquirens cum bonis pupilli,ipſi acquirit,licet proprio nomine contraxit,ibid.n.4.

Tutor ſi ſit creditor pupilli,ex quo omnia eius bona adminiſtrauit,præſumitur ſatisfactus de ſuo credito,ibid.n.16.

Sed hoc procedit, quando probatur ad eius manus peruenille tot bona, ex quibus potuerit ſatisfieri,ibid.

Tutoris confeſſio extraiudicialis, & voluntaria facta de recepto,non præiudicat pupillo dum de vera ſolutione non conſtat,d.109.n.3.*Celſo.*267

Quod ampliatur ad quemlibet adminiſtratorem, ibid.n.4.

Tutor,vel curator faciens quietantiam cum verbo, *Pro reſiduo*, præſumitur ſatisfactus de omnibus partitis debitis etiam anterioribus,d.118.num.1. *Meltio.*270

Tutor in actis producens librum tutelarem, ſi ex eo,non poteſt elici veritas partitarum non probatad ſui fauorem,d.224.n.8.*Cerro.* 296

Tutor adminiſtrans gregem &c animalia,non ſolum tenetur reſtituere animalia, verum etiam fructus,& fœtus,ibid.n.11. ibid.

Etſi tutor fortius fuit declaratus falſus, quo ſtante non poteſt dubitari de inualiditate totius proceſſus & n.8.d.172.n.7. 350

Tutor quando vere non eſt talis, & fuit falſus declaratus,

Index Rerum

claratus,tunc ex eius actibus non potest aliquod præiudicium inferri pupillo,ibid.n.9. ibid.
Tutor & quilibet administrator tenetur reddere rationem officij sui,d.182.n.1.*Royas*. 362

V

Validitas.

Validitas sententiæ probatur ex reuolutione Processus,in quo fuerunt seruata seruanda, d.51.n.1.*Corrado*. 133
Validitas sententiæ probatur ex ipso processu in quo constat de iurisdictione mandantis,& citationibus, ac obseruantia terminorum substantialium iuxta *decis.Verall.*262.d.54.n.1.*Corrado*. 43
Validitas sententiæ probatur ex reuolutione processus,iuxta,*dec.Verall.*262.*part.*2.d.55.n.1.*Corrado*. 147
Validitas sententiæ probatur ex processu in quo constat de iurisdictione mandantis,& citationibus ac obseruatione terminorum substantialium,d.86.n.3.*Meltio*. 211
Concurrentibus solemnitatibus à statuto requisitis præsumitur omnimoda validitas instrumenti,d.100.n.11.*Cerro*. 241
Validitas madati executiui probatur, quando ex reuolutione Actorum constat de solis citationibus,legitimatione personarum,Iurisdictione Iudicis,& sic seruat,seruand.illud fuisse relaxatum, d.4.n.1.&2.*Meltio*. 9
Validitas mandati insurgit ex reuolutione Actorum, in quibus apparet interuenisse omnia ad validitatem necessaria de quibus, & vulg.d.Caputaq.260.d.5.n.1.*Dunozet Decano*. 11

Venditio.

Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum,cum expressa reseruatione eius dominij,ac possessionis, vsque ad integram pretij solutionem, & interesse locat. sub annua pensione non requirit Domini directi consensum, alias in alienatione necessarium, d.51.n.19.*Corrado*. 135
Pacta executiua posita in instrumento venditionis iuxta formularium ac Stylum notariorum Ciuitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam iure pignoris retinendi pro defensione ac obseruantia conuenta,d.55.n.4.*Corrado*. 147
Valor rei probatur ex instrumento venditionis, in quo legitur illius æstimatio,d.56.n.5.*Corrado*. 152
Accollatio facta in venditione ab emptore, ad aliam causam præter ibi expressam referri non potest,d.61.n.1.*Verospio*. 161
Consensus præstitus venditionis fundi hypothecati, non præiudicat respectu Actionis super pretio competentis,d.3.n.2.*Bicchio*. 6
Venditio probat dominum in venditore, & procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio,d.4.n.7.*Meltio*. 10

Venditor.

Venditor asserens rem liberam, ipsamque talem seruare promittens,potest in casu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium,pro cautione, & indemnitate emptoris,donec liberatio sequatur,d.32.n.13.*Cerro*. 88
Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendam fraudem,d.86.n.13.*Meltio*. 213
Venditor promittens manutenere rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus iuribus, & actionibus,sub clausulis obligationis executiuis: si postmodum detectum fuerit per illa fuisse hypothecam, iure merito condemnari potest ad deponendam summam pretij habiti pro cautione,& indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur,d.75.n.12.& n.13.*Cerro*. 194
Venditor conueniri potest,vel pro rei venditæ consignatione, vel pro pretij restitutione, d.113.n.5.*Celso*. 264
Venditore rem non tradente,vel ipsa re euicta,potest ab eo per emptorem repeti pretium,non vt pretium,sed vt interesse,ibid.n.6.*Celso*. 264
Vendens rem debitoris, vt sibi de credito satisfaciat,præsumitur in totum sibi satisfactus, & res esse sufficiens, nisi plenè probet quid ex tota re tractum fuerit,d.114.n.6.*Celso*. 265
Venditor recipiens pecunias, vigore ordinis sui debitoris, quæ tamen illius non erant, quando in subsidium illa restituere teneatur, & n.9. d.139.n.8.*Royas*. 302
Venditor non tenetur de euictione,si ea proueniat ex natura rei,d.150.n.7.*Meltio*. 321
Venditor tenetur certiorare emptorem de natura rei venditæ,ibid.n.12.13. ibid.
Vendens habitâ fide de pretio,quis conueniri non potest, nisi prius discussis emptoribus limitatè, d.123.n.8.*Royas*. 278
Venditoris assertio dum reperitur erronea in contractibus onerosis semper obligat asserentem ad illius iustificationem,& alias ad interesse,d.136.n.3.*Royas*. 299
Quod maxime procedit stante peculiari promissione de præstando interesse in euentum contrarij,ibid.n.4. ibid.
Vendere quis non potest id,in quo nullum ius habet,d.136.n.14.ibid. ibid.
Venditio de diuersis rebus quando est facta simul, & vnicum pretium fuit constitutum,videtur vnicus contractus,& indiuiduus,d.150.n.25.*Meltio*. 321
Venditori agenti ad solutionem pretij rei venditæ poterit opponi diminutio sortis, si emptor soluerit fructus recompensatiuos vltra debitum, d.159.n.7.*Royas*. 336
Venditor non debet prius tradere emptori rem, quàm pretium ei soluatur,d.183.n.5.*Royas*.362
Venditor intimatis ei molestiis, tenetur emptorem defendere,quamuis in instrumento expresè obligatus non sit,d.185.n.1.6.*Royas*. 364
Venditori incumbit defensio ratione euictionis promissæ,d.185.n.5.*Royas*. 364

Verbum.Verba.

Verba pro hæredibus, & successoribus in concessione emphyteusis Ecclesiasticæ comprehensa extenduntur solum ad hæredes sanguinis,& descendẽtes ab eis inuestitis,d.77.n.1.*Cerro*.197
Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à cursore sub illis verbis, facto realiter ac tenoris, &c. productionem realem denotantibus,d.86.n.6.*Meltio*. 211
Verba in executionem præmissorum in instrumento apposita subsequente clausula,quantumvis alias vniuersales ad præmissum titulum coarctant,d.3.n.21.*Bicchio*. 9

Verbum

Notabilium.

Verbum *rogo* aptum eſt quandoque importare præceptum,ac prohibitionem in vltimis voluntatibus,d.42.n.45.*Bicchio.* 114

Verba *totum*,integrum & indiminutum,& ſimilia appoſita in donatione totalitatem ſignificant, & voluntatem donandi officium totum vt totum comprehendatur,adeo vt veniat etiam ea pars quæ ad donationem non ſpectabat,& quam ad ſe ſpectare donator ſciebat,d. 48. n.6. 7.& 11.*Otthobono.* 126

Verba in diuiſione appoſita, mandarunt eſſe liberam, diuiſam,& exemptam, &c. intelliguntur de libertate,& exemptione, conſorcio dominorum,non autem de libertate ſeruitutis, ſi etiam poſtea reſeruarunt,d.49.n.13.*Cerro.* 128

Verbum *quandoque* accipitur etiam pro *quandocunque*,& importat conditionem, d.62. n.3. & 11. 12.16*Arguelles* 163

Verba *provt quilibet ſimilis emphyteuta de re ſimili conducta fuiſſe, & diſponere poteſt*, appoſita in contractu Emphyteutico immediatè poſt clauſulam *ad habendum*, vires ipſius clauſulæ eneruant,d.35.n.6 *Peutingero.* 97

Verbum,*Etiam*,eſt ampliatiuum, & ampliat etiam in materia ſtricta,d.101.n.23.& 24.*Bicchio.*246

Verbum, *Aliquo*, eſt vniuerſale, & omnes caſus comprehendit,ibid.n.25

Verba *Reſto debitore*,aperte debitum demonſtrant, d.103.n 3.*Celſo.* 248

Verba *Ponete à noſtro conto*, in litteris cambij non ſtant otioſa,ſed efficacias mandantem obligant d.104.n.21.*Bicchio.* 250

Verba *Inriſpoſta del vero ſpaccio*,non congruunt litteris *d'Auiſo*,ſed litteris reditus, ſiue reſponſuis,idē importantibus,d.106.n.8 *Bicchio.*252

Verba *Proprio Priuato,& principali nomine facta, &c.*poſita in inſtrumento acquiſitionis ceſſionis per tutorem ſtipulato,excludant nomen officij tutoris,107.n.2.*Bicchio.* 254

Et important acquiſitionem nomine proprio, ibid.n.3.

Verbum,*Cuiuſlibet*,eſt diſtributiuum totius in ſingulos,& efficit,vt ſinguli promiſſores obligentur in ſolidum,ibid.n.6.*Bicchio.* ibid.

Verbalis declaratio inducit additionem hæreditatis, ibid.n.19.

Verba ſententiæ debent intelligi provt ius diſponit,ibid.n.22. 255

Verba *diligenter adminiſtrando*, poſita in inſtrumento locationis, accipiunt interpretationem à ſubiecta materia,& natura locationis obligantis ad leuem tantum culpam.d.111.n.9.*Bicchio.*261

Verba,*diligenter,& cum omni qua decet diligentia*,augent obligationem legalem, & obligant locatorē etiam ad culpā leuiſſimā,ibid.n.19.262

Verbum vniuerſale,*Omnem culpam*,comprehendit etiam leuiſſimam,ibid.n.21

Verba,*Pro reſiduo*,poſita in quietantia facta à matre tutrice curatrice filiorum cum debitis ſolemnitatibus, præſupponunt omnimodam ſolutionem aliarum antecedentium partitarum,d.118. n.1.*Meltio.* 270

Et mediante tali quietantia, cenſetur inducta omnimoda liberatio ad fauorem ſoluentis, ib.n.2.

Verba perſonalia reſtringuntur ad obligationem ad caſum expreſſum,d.133.n.6 *Cornelio,* 295

Verba quando ſunt clara, non eſt opus coniecturis, d.133.n.12.*Cornelio.* 195

Verba,*ceſſit,conceſſit, & tranſtulit*, important veram dominij tranſlationem & n.13.d. 140. n.5. *Cerro.* 304

Verba ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam & n.15.ibid.n.14 ibid.

Verba enunciatiua, & ad alium probata non reluant,d.141.n.14.*Cecchino.* 305

Limitatur tamen id, quando tenor ſcripturas habetur in referente,n.14. ibid.

Verba quando dicantur diſpoſitiuè, & deliberatè prolata,ibid.n.15. ibid.

Verba omni ordine peracto,quid inducant,d.144. n.9.*Royas.* 309

Verba temporis præſentis functionem temporis præteriti non recipiunt,d.154.n.7 *Bicchio.* 329

Verba prædicantia de tota, & integra dote ſunt limitatiua totalitatis in quantitate certa, & probant negatiuam quantitatis maioris,d.175.n.1. *Royas.* 354

Verba generalia reſtringuntur, & interpretationem recipiunt ab aliis verbis ſpecialiter adiectis,d.175.n.9.*Royas.* 354

Quid important veba *del ſtare,del creditore*,d 189 n.7.*Royas.* 369

Verba ſine præiudicio ſeruant præiudicium in rebus non expreſſis,d.189.n.9.*Royas.* 367

Veriſimilitudo

Veriſimilitudo operatus vt confeſſio attendi debeat in illis etiam caſibus in quibus alias probaret,d.20.n.14.*Corrado.* 42

Veritas.

Veritas vbi conſtat non eſt attendendus error, d.156.n.1.*Carillo.* 331

De veritate aliqua non poteſt dici conſtare, dum de contrario apparet,d.156.n.10.*Carillo.* 331

Veritatis actus ab initio dum ex poſt facto fuit declaratus,tunc ille eſt attendendus, d.157. n.12. *Panzirol.* 333

Verſio.

Ordo ſolutionis faciendæ ad Sacrum Montē Pietatis directus cum iis quæ dirigit, debeat ibi illam ſummam concurrente poſtmodum tranſlatione,ſiue verſione.Partita ad fauorem illius cui ſolutio eſt deſtinata habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actū vbi ea forma interuenire debet,d.77.n.12.*Otthob.* 203

Via.

Via executiua competit contra tertium poſſeſſorē, ex prætenſo titulo oneroſo tam ratione vitij litigioſi,quam fraudis,d.71.n.24.*Bicchio.* 185

in Via executiua poteſt variari,d.73.n.22.*Arg.*190

Vicinus.

Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum educatione, ac communi reputatione,& fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos,d.83.n 4.*Cerro.* 206

Vigor.

Obligatus ſub conditione poteſt cogi vigore obligationis implicita conditione, d. 62. n. 5. & 7. *Arguelles.*

Vinculum. 128

Loca montium fideicommiſſo ſubiecta in extractione conuerſa in aliorum locorum emptionē cum eiſdē vinculis & oneribus, obtinet emptor omnimodam, & plenariam ſubrogationem

Vir.

d.86n.8.10.& 12.*Meltio.* 211

Donatio contemplatione Matrimonij, quando facta fuit Viro ac Mulieri pro ſciptis, ac eorum filiis ſtipulantibus,de filiis ex eodem Matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio.

Index Rerum

Hæc tantum opinio recepit distinctiones,& declarationes,d.87.n.6.*Otthob.* *Virtus.* 214

Virtus dictarum clausularum,non expirat per mortem constituentis,d.43.n.5.*Ghisslerio.* 116

Virtus constituti quod expiret per decennium procedit ad effectum obtinendi manutentionem,non autem immissionem , ex alio iudicio possessorio,ibid.n 4. *Vita.* 116

Vita executiua rectè agitur vigore obligationis cameralis,cùm ea habeat executionem paratam, d. 173.n.4.*Royas.* 351.352

Validitas sententiæ resultat ex actorum reuolutione iuxta Caputaq.d.260.p.2 193.n.2.*Roy.*370

Victoria Legis,& inuentarij,caret conficiens illud non legitimum,d. 194 n 5.*Roy.us.* 371

Vitium.

Vitium litigiosum non contrahitur per solam litis pendentiam in Iudicio possessorio vigore interdicti *quorum bonorum*, non enim efficitur dominium rei ,d.71.n.1.*Bicchio.* 186

Vniuersitas.

Manus mortua ad effectum incapacitatis emphyteusis alienari prohibitæ , dicitur etiam Vniuersitas Ecclesiastica , & Laicalis , quæ nunquam moritur,d.78.n 28.*Cerro.* 201

Voluntas.

Voluntatum dispositiones quando fiunt, ex mutua effectione sustinentur reciprocè vltimarum voluntatum,d.100.n.1.&.2.& n.12.*Cerro.* 240

à Voluntate partium circunductio citationis , non pendet , sed Iudicis,d.78.n 6 *Cerro.* 199

Voluntas testatoris legantis ad vnguem seruari debet, alias legatarius legatum amitteret , d.50. n.31.*Cerro.* 132

Testamenti omnes partes coniungi debent ac in simul considerari ad comincendam voluntatem testatoris,d.55.n.19.*Corrado,* 149

Interpretatio Voluntatis testatoris ex coniecturis adducta subdubia est , ac plurimum controuersa,itavt constans, ac certa dici non possit,antequam fuerit per rem iudicatam approbata,d.19.n.15.*Corrado.* 159

Confessio emissa,quæ omnino pendet à voluntate confitentis ipsi præiudicat,d.85.n.12. 208

Testator per Epistolam vel alium simplicem actum voluntatis declarationum diuersimodè disponendo non potest derogare dispositioni in testamento factæ,& perfectè non adhibitis septem testibus,aliisque solemnitatibus adhiberi solitis,d.34.n.1.& n.2.*Cerrro.* 92

Voluntatis quævis deliberata dispositio,seu verbalis declaratio inducit additionem hæreditatis, d.107.n.19. 254

Voluntas coacta præsumitur in debitore soluente vsuras ne molestetur in sorte,d. 117. n.4. *Celso.* 269

ad voluntatem declarandam , ea quæ deducuntur, suffragantur , licet ex interuallo deducantur, d.140.n.10.*Cerro.* *Vsusfructus.* 304

Lucrum dotale spectat ad mulierem superstitibus liberis quoad vsumfructum tantum, ex dispositione Statuti Vrbis *libro primo cap.* 131.d.24. n.11.12 & n.54.*Corrado.*& n.22.23. 117

Vsusfructus morte vsufructuarij finitur,d.27.n.21. *Corrado.* 71

Beneficiatus habens administrationem in vita æquiparatur Vsufructuario,d.85.n.5.*Celso.*210

Vsusfructus hæreditatis relictæ filiis, ex legis dispositione acquiritur patri siue sint absolutè instituti,siue in proprietate non alio addito,nullum autem ius proprietatis ipsi regulariter acquiritur,d.86.n.9.*Corrado.* 211

Testator instituens filios alterius, potest prohibere Vsumfructum hæreditatis patri,ib.n. 10.211

Vsusfructus in quod vniuersaliter vxor à viro instituitur,in totum ei acquiritur in eius hæreditate: sicut in totum ipsa bona relicta vt proprium eius patrimonium ad eum spectabant, d.50.n.3. *Cerro.* *Vsura.* 130

Facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum concessa sub aliqua conditione : purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari , tum pro Iustificatione Mandatarij,tum pro indemnitate mandantis ,vt ille posset , vel pecunias aliunde sub leuioribus fortè Vsuris , vel aliter prouidendo grauiores Cambiorum euitare, vel ab eis demum se eximere,& liberare.d.60.n.6.*Peutingero.* 159

Vsuraria est conuentio quòd quis habeat caput salutem,alius caput fractum in cambiis , d. 101. n.27.*Bicchio.* 246

Vsuraria est susceptio omnis periculi,ibid.n. 26

Vsurarium est quod accipiens pecunias ad cambium habeat omne damnum , & dans totum lucrum,ibid.n.28

Vsura est, cum alteri , qui subit omne periculum capitalis,conceditur pars lucri,quatenus certam summam excedat , non autem si non excedat, ibid.n.30

In materia etiam de vsuris suspecta concurrentibus adminiculis, stantib confessionibus maximè geminatis,& iudicialibus, d.106.n.13.*Bicchio.* 253

Vsurarij fructus,& indebiti,sunt in sortem computandi,d.117 n.2. 269

Etiam si sponte,& metè fuerint solati,ibid.n.3.

Vsuram soluens præsumitur à iure coactè soluere ne scilicet molestetur in sorte,n.4.*Celso.*

Vsurarij fructus,& indebiti non debentur,non obstante quacumque conuentione contraria, quia non debet esse in potestate partium facere licitas vsuras de iure prohibitas,ibid.n.5.

Vsuraria,& illicita est conuentio , vt debeatur interesse pro tempore futuro;etiam in mercatore solito negociari,ibid.n.9.

Vsuris causa grauata,in ipsam vti dotiorem præ cæteris solutionem factam fuisse præsumitur d.120 n.8.*Verospio.* 274

Vsuræ lucratiuæ non dicũtur,sed fructus recõpensatiui,qui debentur,quando pretium rei venditę non soluitur,d.183.n.6.*Royas.* *Vxor.* 362

Vxor semper habet actionem de dote contra virum alienantem rem dotalem , vel patientem eam præscribi,d.107.n.9.*Bicchio.* 254

Vxori constante matrimonio impeditæ nulla currit præscriptio,nedum ordinaria,sed nec longissimi temporis,ibid.n.12.

Post Vxoris mortẽ non possunt amplius exigi fructus dotales,quia cessant matrimonij onera,quorum ratione percipiuntur,*Alberg.*d.119.n.8.271

F I N I S.

D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,
IN REGALI CANCELLARIA VALLISOLETANA SENATORIS;
LABYRINTHVS
CREDITORVM
CONCVRRENTIVM AD LITEM,
per debitorem communem, inter illos causatam.

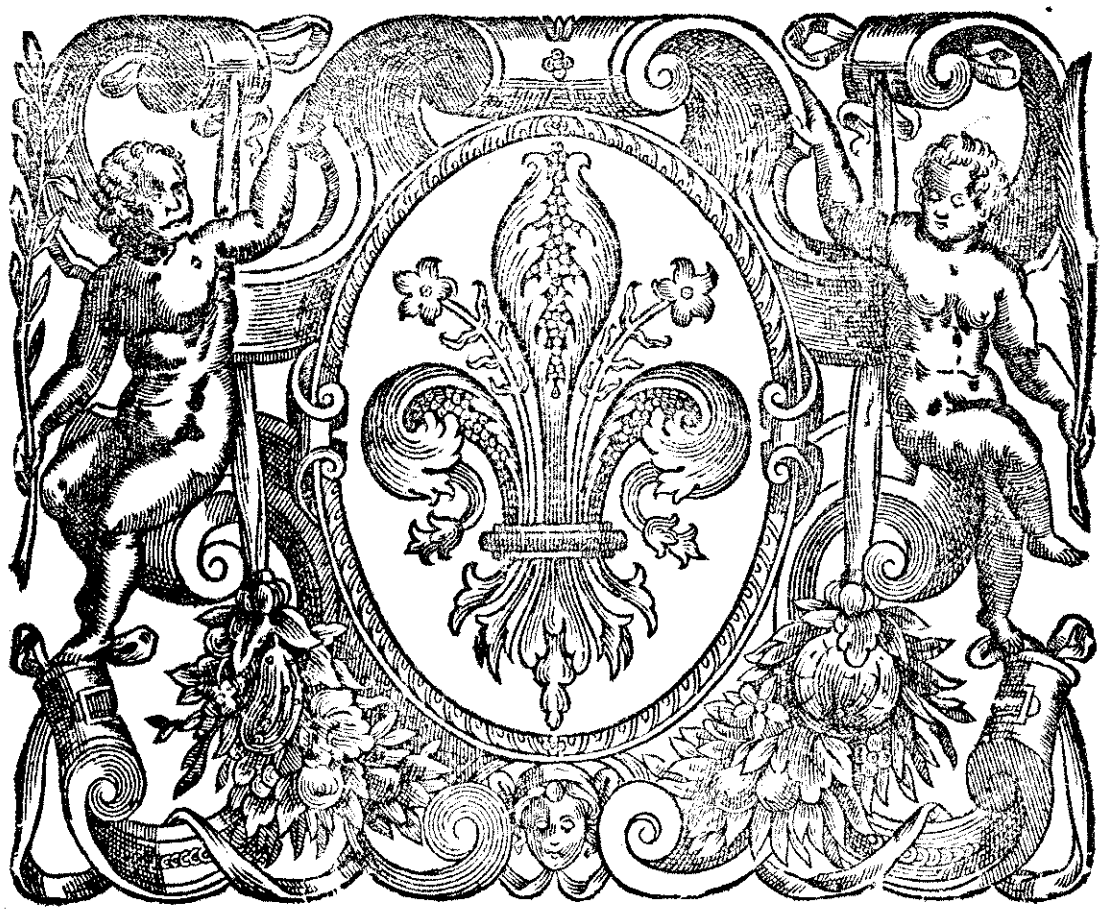
Ex Bibliotheca Josephi Varela Vasconiensis

PARS QVARTA, ET VLTIMA.

Opus posthumum ex ipso Authoris intricatissimo Authographo, non sine ingenti labore, & multâ industriâ erutum, lucique vindicatum.

Huic accessit Tractatus DE LIBERTATE BENEFICIORVM, & Capellaniarum recuperanda, ab eodem Authore aliàs concinnatus.

Nunc primùm in lucem prodit, cum Indicibus necessariis.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXXII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

EXCELLENTISS. PRINCIPI
ET ILLVSTRISSIMO DOMINO,
D. GARCIÆ DE HARO
ET SOTOMAYOR,
COMITI DE CASTRILLO, VICE-REGI
quondam Regni Neapolitani, nunc Caſtellæ Præſidi,
& à Conſilio Status,

HOC OPVSCVLVM

Dicat & conſecrat P. Lector M. Fr. ALVARVS SALGADO,
Rector Collegij S. P. N. Auguſt. Agrippinenſis.

Auſpiciis res cœpta bonis malè cedere neſcit. Alciatus.

PRÆCLARI ingenij, Præclariſſimi, & Illuſtriſſimi Domini D. Franciſci Salgado de Somoza patrui mei incliti, & naturæ vinculo alligati Fratris chariſſimi Patris mei Domini D. Garciæ Salgado Aduocati Regij nuncupati defuncti, & functi officio Auditoris Generalis totius Regni Galleciæ in regia patria noſtra Ciuitate Corunnæ, veluti columnam regio vtpote (de nube lumen) moderamini aptam, vtilitati publicæ patrocinium, & Eccleſiaſticæ libertati (ſi fas ſit dicere) refrigerium non tam poſthumum, quam poſthumatum opus tibi Domine non dicam commendamus, donamus dico (Illuſtriſſime & Excellentiſſime Princeps) *non poſthumum opus dixi, ſed opus poſthumatum, namque viuus author expreſſum, & impreſſum reliquit, ſine licentia pro tunc obtenta regia pro voluminis manuali, & controverſiali fine, litíſque pendentiæ tractatione; creuit illico tunc populare erga authorem ſtudium, decorata tum affectio, tum virtualis ambitio inter doctas tam Prælatorum illuſtrium, quàm decoratorum Magiſtratuum claſſes tanti Doctoris Magiſtri majeſtuoſam doctrinam appetendi, & repetendi, vt pro regali nutu adipiſcendo ad vniuerſalem curſum, & concurſum, regium noſtrum authorem, Doctorem, & Magiſtrum concitarint.*

Epiſtola Dedicatoria.

Obiit tandem; aſt ego hoc, inter cætera, opus opera contexui, & licet pervigili, vt excuderetur indigebat lucubratione, communem, priuatámque ſapientum vtilitatem retardare non placuit, imò amicorum votis ad hæc propenſorum ſtudia reſpondere fas eſſe duxi: quamobrem iteratis vnàque charorum monitis circumventus tanti fructus ingenij omnibus nati, omnibus noti in lucem prodere conſtitui, iniquum etenim noſtra iudicaret tempeſtas, indignúmque lamentaretur, ni opera omnium plauſu, ac probatione digna tam temporis æribus, quàm immortali hominum memoriæ commendarentur, dum modico ipſemet parcens labori, obliuionis tenebris lumen obliterari paterer inextinguendum.

Obiit meus, inquam, Patruus, ſed minimè eius deperiit fama nominis, attamen ingenitæ quærit nobilitatis ſpecimen, litterarum expoſcit patronum, æquitatis repetit aſylum, frugalitatis exoptat normam, incolumitatis denique ſibi vendicat propugnaculum, ſed ſi humanam Celſitudinem inueſtigemus prudentiæ, neminem (Excellentiſſime Princeps) *potiori, quam te iure tanti operis decet patrocinium, nam ſi te ad Magiſtratuum ſpeculam prouectum, imperatoriæ clauum poteſtatis tenentem, Neapolitani dudum regni munia mirifico terrarum orbis plauſu obeuntem ſpectem, muneris erit tui, huius vſum doctrinæ cunctis patere prouinciis, quæ ſub tanti regimine Principis continentur; ſi integerrimi animi tui iudicium conſulam, iura cuique ſua reddi (quis neget) exoptabis; ſi naturalem tuam grauitatem, morumque honeſtatem commemorem, tutiorem vtique hæc ſcripta Mecænatem æternis ſtabilienda ſæculis, diuturnioribus decoranda inſignibus nec reperire valebunt; ſi inclitæ tuæ proſapiæ ſtemmata ſolo ſaloque notiſſima celebrem, ſilentio potius, quam enarratione memorare auſim. Accedit inſuper* (Excellentiſſime Princeps) *charitas illa, qua authorem (nec immerito quidem) complectebare, quapropter hoc opus tot tibi nominibus obnoxium, mirificoque pectori debitum accipe, neque tamen minoris ſubſidij ſtabilitate muniretur, quam imaginis tuæ claro nobilitaretur obtutu, vt inoffenſo decurrat pede & licet authoris lumina inexorabilis claudantur iaculo mortis, eiuſdem tamen opera te auſpice numquam intermoritura videbuntur, vt doctrinæ ſeries iudicibus monita, Dynaſtis iura, legibus propinet effectum, cuius adhuc ſcholia, Diuini dixerim ſpolia ingenij pietati ſacranda tuæ æmulandam poſteris teſtantur æquitatem; & quoniam regia protectio vigorem primitus ſortitur ſuum, quem alium* (Integerrime Princeps) *quam te ſuæ euocabit prouectionis exactorem? Si Homero placuit dicere:* Magnis magna para, parvis diſpone minora, *opus magnum magno paratur Principi, nec indignum quiſquam reputabit oculis, quod omnium integro ſedebit iudicio: Modum vero dicendi faciam, non quod tuarum affluentia laudum exhauriatur, nec obſequij mei iterandus, refrigiat animus, nam ait Enodius?* Numquam pauper vena timetur ingenij, vbi eſt diues cauſa dicendi. *Sed ne modeſtiæ tuæ ſanctitatem inenarrabili*

Epiſtola Dedicatoria.

narrabili videar offendiſſe contextu. Viue & vince (Excellentiſſime Princeps) *vt vita functis beata ſuperſtitem honorem, viuentibus tuæ beneficentiam ingenuitatis, poſteris veſtigia tuis impertiare, téque tua cœlitibus, vt par eſt, adſcribant merita. Vale.*

Excellentiſſime Domine,

Obſequio tuo deditiſſimus ſemper,
FR. ALVARVS SALGADO.

In laudem Auctoris, & Collectoris

P.M.FR. ALVARI SALGADO,

PRIORIS RECTORISQVE COLLEGII

Agrippinensis S. P.N. Augustini: Frater Hieronymus de Añoa in eodem Collegio Lector Sacræ Theologiæ.

CLARESCIT iam è latebris erutum hoc clarissimum opus ab Illustrissimo D. D. Francisco Salgado apprimè conditum. Desiit vniuersæ literaturæ Princeps: prob dolor! Gemit Hispania fatali oppressa calamitate. *Nunquid sapientiorem (sic Pharao Ioseph alloquitur) & consimilem huic inuenire potero?* Haud dubie fateor tantum virum non raptum è sæculo; immortalis clamitat ipse.

Genes. 41.

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletu
Faxit; cur? Volito viuus in ora virum.

Ennius.

De huius viuacis ingenij fœtibus nimis ingenuè studiosi sapientiæ exclamant cum Cassiodoro: *Nescit inde aliquid nasci mediocre, tot probati, quot genitis* arque ego cum D. Prospero personabo.

Cassiod. libr. 3. Epistolarum Epistola 3. Prosper lib. de ingratis.

Flumina librorum mundi effluxere per orbem,
Quæ mites humilesque bibunt, campisque animorum,
Certant vitales doctrinæ emittere riuos.

Demúmque dicam quod de Patre nostro excelso Augustino Coranus dixerè cantauit.

Ambrosius Coranus in vita Sancti Augustini.

Quamuis multorum placeant volumina libri,
Si Augustinus adest sufficit ipse tibi,
Si Salgadus adest sufficit ipse tibi.

Huic ergo operi aureo pondus doctissimus Abbas dedit, accipit verò splendorem à Patre Magistro Fratre Aluaro Salgado Priore ac Rectore meritissimo huius Augustiniadum Collegij, assiduo evulgatus labore thesaurus hic patruus, vtriusque iuris peritis cupiditati indulgendo. Ignoro quidem cui prius gratulari debeam, primone sapientissimo opifici, an tibi cuius religiosæ actiuitatis expensis, occultatum dispositi volumen in lucem prodire: merito te operis venerabor Auctorem consulendo Abulensem. *In secundo die fecit Deus firmamentum: quomodo fecit (inquirit) si in prima die creauit Deus omnes cælos in suis formis substantialibus siue Empyreum, siue alios simul: fecit Deus (respondet) firmamentum, id est disposuit illos cælos quantum ad aliquam qualitatem: accipitur ergo facere, id est disponere.* Propera igitur: cum Martiali precabor.

Abulensis in Genesim. 1.c.

Martialis 11.

Ede tuos tandem populo (Prior) hosce libellos,
Et cultum docto pectore profer opus.

Age, aliaque monumenta à tuo celeberrimo Senatorum prototypo culta, sed abdita pande, compulsus saltem communis vtilitatis vsura. Nec desidero prælo cudendas tuas expositiuas lucubrationes auidè à præconibus Euangelicæ veritatis spectatas. Quid mirum, si non impar Patruo mira eruditione & eloquentia, plausu communi extolleris. Inuitus, sed inducius Priorini Philosophi consilio, desistam: *Turpius est frigide & exigue quemquam laudare, quam insolenter, & grauiter vituperare*: vel mei Hieronymi verbis assentiendo: *super quo melius tacere puto, quam pauca scribere.* Vale.

Fauorinus apud Athenæum. Hieron. ad Paulinum.

V. Paternitatis,

Affectus subditus
FR. HIERON. DE AÑOA.

SAPIEN

SAPIENTISSIMO P. MAGISTRO

FR. ALVARO SALGADO,

AVTHORIS FRATRIS FILIO, SACRARVM litterarum fulgentiſſimo ſideri, Cænobij Agrippinenſis nunc Priori, eiuſque digniſſimo Rectori:

HANC, LICET NON SENTENTIIS, neque floribus, ſplendidam orationem, voluntate tamen plenam, pro pignore beneuolentiæ offert, FR. ALVARVS OSSORIO DEL AGVILA, *in eodem Collegio S. Theologiæ Lector.*

PRo tuarum intelligentia vſuque virtutum (mi Rector) tibi ſummum vbique, pleno ore detuli cultum: & ſicut te litteris magnique ingenij opibus eſſe præditum me non latebat, in magnam animus raptus fuit admirationem. At cum dolore mortis oppreſſus tui Patrui, Ill. D. D. Franciſci Salgado Compluti Regij Abbatis,& ſupremi Senatus Caſtellæ Senatoris, obſtupui, & ſicut de cœlo lapſum te iudicaui, ſiquidem in tam fluctuanti fortuna & acerrima pœna (in qua maior pateſcit prudentia) non ſolum tuum viguit ingenium, ſed ſapientiam tuam maiori fulgore in lucem protuliſti. Percommode pro te illud quod hyperbolice Claudianus pro Stiliconio percantauit,apponam. Claud. ad Stilic.

Totus adeſt oculis, aderat qui mentibus olim,
Spe maior, fama melior.

Hoc tuum nitidum in cathedris ingenium celebri præconio reſonuit; atque etiam te nimis vehementi ſpiritu plenum in concionando in vtraque Caſtella fuiſſe, tot viros quot in odorem vnguentorum tuorum cucurrerunt in Gallecia,non fugit. Sed hodie quod hæres vnus Ill.D.Salgado & illius vniuerſalis hæredis D. D. Ioſephi Salgado vniuerſali fraterno reſcripto dominator factus; non tibi ex æratio, ſed quod alios delectet prompſiſti; neque in fortunas oculos defixiſti, ſed cætera tamquam vilia reputans, ſolum ſui ingenij monumenta percepiſti, tanquam lucrum ſententias ſuas amplectens:loquar de te ſingulari ſermone, ſicut de eo qui perſonam ſapientis agit, & inter præclariores ſapientes nominaris: Audi Eccleſiaſticum: *Sapientiam antiquorum, exquiret ſapiens; Narrationem virorum nominatorum conſeruabit*: Studium tuum gratiam Scriptoris tam præclari plurimum apud omnes valere ſolummodo fecit, vt niſi cum extremo ſpiritu omnium viuentium, ſua non deleantur volumina. Eccleſ. 39.

Si opera operoſa Domini Salgado ſunt prima rerum ſpecies, vel perpetua ſubſtantia clauium Reipublicæ, vt idea ſingularis talis ſit qualis eſt illa; ſic tua fama fuit diuulgata, vt pulcherrima eius virtus,in tuis, ignoro, an extiterit veſtigiis, vel an ab eius idea, tua transferatur: nam in Prælaturæ curatione ita es verſatus,vt pluſquam homo mihi videaris, tanta prudentia,ſcopum adminiſtrationis attingens: Ita Tullius: *Regum eſt ita viuere,vt non modo homini, ſed nec cupiditati quidem ſeruiant*. Non tuæ,ſed alterius dignitati fauere viſus fuiſti. Non tuo tam naturali genio quam rectæ gubernationis impetu adductus; præſidium omnium in te vno collocaſti. Nullam mihi intendo à te referendam eſſe gratiam; nam huius rei cunctæ, teſtis ſum; neque ad tui beneuolentiam colligendam artificium videatur, quia euaneſceret, & in nihilum redigeretur, cum à tua modeſtia ſit elatio tam aliena,quam à me longè abeſt adulatio. Marc. Tullius.

In tui nominis commemoratione, tam præclara facta Domini D. Franciſci Salgado immortalitati taliter commendabuntur, vt tua apud eum fama non conſeneſcat, ſiquidem ad Patrios lares quaſi ad literarum mare (quod non

ſilentio prætermiſerunt tribunalia) affluens ſcientiæ flumen in Ill. D. ſcriptis reuertitur ; Et quia ad te pertinent vt ad Primogenitum, honores namque ingenio profeſſionis voto non ceſſiſti. Ampliſſimos ſui ſtudij labores ampliori gloria remunerari fac. Protinus perge vt te tamquam exemplar ad ampie-
Eccleſ. c.1. ctendum ſtudium ponamus, de te ſic loquentes : *Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur vt iterum fluant.* Salgado qui erat naturæ terror & imitationi horror, Ill. Salgado ſcripta manu vel ſolum ſcripta, ideo ad locum vnde exierunt reuertuntur, vt iterum fluant.

Mandas pro nunc typis volumen ne tanti laboris obnubiletur faſtidium, ſed angore, laſſitudineque fruatur. Magnum erga ipſum amorem tua in volumine oſtendit voluntas, ſed quid mirum? Cum taliter ardeat propinquita-
Ierem.20. tis flagratio, quod poteris dicere cum Ieremia : *factus eſt in corde meo quaſi ignis æſtuans.* Sed licet oratio tua cum ſuis non congruat ſtudiis, de eius literarum manifeſtatione ſolus contrectas : Probe affectus, nam à ſuis degenerares operibus, ſi alienis picturæ coloribus tam nitidam inſpectionem depingere velles : Opera tam magnifica non attingo, neque ad me pertinet opus; Cæterum ad tanti magiſtri ſtuporem acies ingenij obtunditur (ſic me erudiuit fama) obmuteſcat ergo cuiuſque alterius lingua, & nominis ſui celebri-
Valer. Maxim. lib.5.c.3. num.4. tas vſque ad extremas terras te ſuperſtite, perueniat, quia vt Valerius in Ciceronis morte : *Inualide ad hoc monſtrum ſugillandum litteræ ; quoniam alius Cicero non extat*, inualidæ pennæ laborant ſi alius Salgado non extat. Vale.

P. M. R.

Veſtræ Paternitatis obnoxius,
Fr. Alvarvs Ossorio del Aguila.

EL REY.

POR quanto por parte de Vos el lizenziado D. Franciſco Salgado del nueſtro Conſejo y Abad de la Ciudad de Alcala la Real Nos fue echa, relaçion abia des eſcripto vn libro de que haçiades preſentaçion intitulado, *Tractatus de Libertate Beneficiorum & Capellaniarum recuperanda*, y teniades diſpueſto imprimirlo en el Reyno de Françia por la mejor diſpoſiçion de letra y papel, y para poderlo hazer nos pidiſteis y ſuplicaſteis os mandaſemos dar liçençia para poderlo hazer imprimir y preuilejio por diez años; O como la nueſtra merçed fueſſe lo qual Viſto por los del nueſtro Conſejo por quanto en el dicho libro hiço la delijençia que la prematica por nos ſobre ello fecha diſpone fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra Zedula para bos en la dicha razon y nos tubimoſlo por bien: Por la qual os damos liçenzia y facultad para que por tiempo y eſpaçio de diez años primeros ſiguientes que corran y ſe quenten deſde el dia de la feçha deſta Nueſtra Zedula en adelante podais hazer imprimir el dicho libro que de ſuſo ſe haçe menzion Fuera deſtos nueſtros Reinos por el Original que en el nueſtro Conſejo ſe bio que ba rubricado y firmado al fin de luis Vazquez de Vargas nueſtro eſcriuano de Camara de los que en el nueſtro Conſejo reſiden con que antes que ſe benda lo traigais al nueſtro Conſejo Iuntamente con el diçho Original para que ſe bea ſi la diçha impreſion eſta conforme a el Guardando como os mandamos guardar en todo el tenor y forma de lo contenido en el Priuilejio que para imprimir el dicho libro en eſtos nueſtros Reinos por nos os fue conçedido ſin exceder dello en Coſa alguna de la miſma forma y manera que ſi lo hubierades de imprimir e imprimierades en eſtos nueſtros Reinos que para en quanto a lo ſuſo dicho y por eſta vez nos diſpenſamos con lo Contenido en las leyes y prematicas de eſtos nueſtros Reynos que zerca de lo referido diſponen para que ſin enbargo dellas podais vſar deſta nueſtra Zedula por el dicho tiempo quedando en todo lo demas en ſu fuerça y bigor para en lo de adelante: Fecha en Buen Retiro, a tres dias del mes de Iulio de Mill. y ſeiſcientos y ſeſenta y dos Años.

YO EL REY.

De ſu Majeſtad.

Por mandado del Rey nueſtro Señor,

IVAN DE CABEÇA.

Liçençia

LIçençia al licenciado D. Franciſco Salgado del Conſſ. de V. M. para que pueda imprimir fuera deſtos Reinos vn libro intitulado, *Tractatus de Libertate Beneficiorum & Capellaniarum recuperanda*, y Preuilegio por diez años.

S. VARGAS. Corregda.

Summa Priuilegij Regis Chriſtianiſſimi.

CAutum eſt authoritate Regis, ne quis in Prouinciis ſuæ ditioni ſubiectis intra quinque proximos annos librum qui ſic inſcribitur, D. FRANCISCI SALGADO, *Labyrinthus Creditorum ad litem concurrentium*, &c. abſque LAVRENTII ANISSON Bibliopolæ Lugdunenſis permiſſu imprimat, aut diuendat, à die publicationis horum exemplarium, qui ſecus fecerit, mulctâ indictâ, prout amplius in diplomate regio continetur, mulctabitur. Datum Pariſiis, die 22. Maij 1651.

De mandato Regis,

Signatum,

LE COQ.

Deſit Prælum die ſecunda Decembris, anno 1671.

INDEX

INDEX

CAPITVM QVÆ IN HAC quarta Parte Labyrinthi Creditorum continentur.

Numerus paginam indicat.

CAP. I. CREDITORES *concursus an egeant cessione ad agendum, excipiendum & defendendum iura & bona debitoris communis.*

Et de discrimine inter cessionem bonorum, & cessionem iuris & actionis.

§. 1. *An creditores donatoris ius habeant ad deducendam portionem ex donatione ipsi competentem ne egeat? & an ea exceptione debitori eorum competente uti possint contra donatarium.*

§ 2. *An creditores possint intentare læsionem enormem, vel enormissimam contra emptores bonorum debitoris? & quid in pignore vendito à priore creditore vili pretio, vtrum posterior læsionem intentare possit,* p. 1

II. *Creditores bona maioratus in concursum deducta ex facultate regia discutientes, an ius hypothecæ habeant ad bona postmodum illi aggregata, & per alium incorporata, aliudue quodlibet augmentum contingens?*

Et an facultas regia impetrata ad hypothecandum bona maioratus, & hypotheca inde sequuta extendantur ad bona iam eidem maioratui eo tempore aggregata, p. 20

III. *De thesaurario regis recipiente solutionem absque decreto Senatus, & interuentu aliorum consociorum habentium singulas claues eiusdem arcæ regiæ, an fiscus excludatur à concursu debitoris sic solutis tempore rumoris mutationis monetæ.*

Et an fiscus insuper graduari debeat tam pro sorte, quam pro interesse, etiam deficiente interpellatione,

Et an vnus ex thesaurariis possit valide asseuerare, solutionem factam fuisse cum interuentu sociorum in officio, p. 41

IV. *Hypotheca super vsufructu ad debitorem spectante imposita an extinguatur proprietate rei per debitorem acquisita,* p. 52

V. *Esto quod hypotheca super vsufructu acquisita per debitorem proprietate duret; an morte debitoris finiatur, vel vsque ad solutionem perpetuetur.* p. 63

VI. *Pensionarius per acquisitionem tituli beneficij Ecclesiastici pensione grauati, an vi consolidationis pensionem amittat in perpetuum.*

Vel an iterum beneficio à se dimisso, & alteri collato, possit in concursu per nouum possessorem peracto, pro eadem pensione graduari, p. 69

VII. *Hypotheca super pensione Ecclesiastica an extinguatur, acquisito per pensionarium debitorem titulo beneficij.*

Et an hypotheca super pensione nulliter imposita ex consensu non habentis ius ad beneficium conualescat postea acquisito per istum legitimo titulo eiusdem beneficij, p. 78

VIII. *Hypotheca super pensione Ecclesiastica imposita per debitorem habentem facultatem Apostolicam, illam transferendi, an simul transeat in transtatarium,* p. 83

IX. *In mercibus prohibitis quæ per contrabannum, vel aliter incidunt in commissum, an creditores quilibet delinquentis præferantur fisco.* p. 93

X. *Hypotheca ex facultate Regia legitime imposita super bonis maioratus, an extinguatur perueniente maioratu ad vltimum familiæ consanguineum, penes quem vinculum dissoluitur, & bona libera remanent,* p. 119

XI. *Bonis maioratus absque Regia facultate hypothecæ subiectus ab eo penes quem postea tanquam vltimum familiæ consanguineum bona ipsa libera remanserunt, an hypotheca conualescat.*

Et quid si iste possessor vni prius absque facultate Regia, & postmodum alteri

ex

Index Capitum.

ex eadem facultate hypothecauit, quis horum creditorum in concursu præferendus super bonis ad libertatem reductis, p.125

XII. *Concursu creditorum intreducto, an solutio facta debitori liberet soluentem, siue scientem, siue ignorantem decoctionem.*

Et an sententia lata in fauorem eius, qui concursum ignorabat, sustineatur.

Et quid in emptore bonorum, concursus pendentiam ignorante, an valeat emptio, p.131

XIII. *Creditor contrahens cum possessore maioratus sub pacto impetrandæ facultatis, quam possessore iam decocto, & lite concursus formata, impetrauit; an graduari debeat,* p.141

XIV. *Vtrum creditor possit gradum assequi in concursu & agere ex priori contractu postea nouato, quando nouatio vel nulla fuit vel rescissa,* p.151

XV. *Patre priuato administratione bonorum aduentitiorum filij, vel maioratus, propter ipsorum dilapidationem, an teneatur filius creditoribus patris viuentis satisfacere ex fructibus,* p.155.

XVI. *Quid in concursu operetur rescriptum Principis circa mutationem prælationis inter creditores.*

Et quid si impetretur ab vno ex correis in solidum obligatis, ad hoc vt non nisi pro sua rata conueniatur.

Et quantum hæc rescripta differant à moratorijs. Et an rescriptum obtentum per vnum creditorem personalem, exteris similiter personalibus, aut tertijs possessoribus prædicet, p.162.

XVII. & vlt. *Vtrum pendente concursus iudicio, debitor liberetur ab interesse, lucri cessantis alioqui propter moram debito,* p.165

LABYRINTHVS CREDITORVM CONCVRRENTIVM AD LITEM, PER DEBITOREM Communem inter illos cauſatam.

PARS QVARTA.

CAPVT I.

Creditores concurſus an egeant ceſſione ad agendum, excipiendum, & defendendum iura & bona debitoris communis.

Et de diſcrimine inter ceſſionem bonorum, & ceſſionem iuris & actionis.

§. 1. An creditores donatoris ius habeant ad deducendam portionem ex donatione ipſi competentem ne egeat? & an ea exceptione debitori eorum competente vti poſſint contra donatarium.

§. 2. An creditores poſſint intentare læſionem enormem, vel enormiſſimam contra emptores bonorum debitoris? Et quid in pignore vendito à priore creditore vili pretio, vtrum poſterior læſionem intentare poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſio bonorum, & Ceſſio iuris, vel actionis, differunt: & de vna ad aliam non fit illatio.*

2 *Ceſſio iuris transfert in ceſſionarium ius competens cedenti: vbi de ſignificatione verbi*, cedere.

3 *Ceſſio bonorum non eſt tranſlatiua & abdicatiua iuris; ſed conſignatiua, & deſtinatiua: agitur de vtriuſque differentia ibidem.*

4 *Pendente concurſu, debitor omnia iura retinet, dominium & poſſeſſionem, & mouet actiones cum interuentu creditorum.*

5 *Creditores ex ceſſione bonorum tra-*

stant dumtaxat de suorum creditorum iustificatione. Expenditur ad id Doctor Olea, *exponitur, & notatur.*

6 *Proponitur quæstio principalis* huius Capitis.

7 *Ex iure alterius fundato alium experiri non posse, secundum* Cancer. *Secus si quis agat iure proprio à iure Tertij dependente. Explicatur mirabiliter*, infrà, numer. 38.

8 *Secus etiam secundum eundem, excipiendo; potest enim creditor deducere ius suum, inuito debitore.*

9 *Explificatur in diuersis exceptionibus, pluribus relatis:* & num. 10. & 11.

12 *Creditor potest repellere fideiussorem aduersus debitorem agentem, eo quod omiserit exceptiones sibi, & principali competentes.*

13 *Peracto iudicio Concursus ad bona mulieris, possunt creditores, qui eam proprio nomine obligatam habent, excipere de nullitate aliarum obligationum, quas cum marito contraxerat, ex eo quod sit indotata, ratione læsionis vltra dimidium dotis, quamuis hanc nullitatem omiserit.*

14 *Referuntur plures Doctor. docentes omnes exceptiones debitori competentes, posse opponi à creditoribus.*

15 *Quoad ius agendi, an in creditores transeat, adducitur Acosta & meritò refellitur &* num. 16. & 17.

18 *Creditores in concursu legitimè formato possunt absque cessione mouere omnes actiones debitori competentes contra quoslibet, ad effectum vt ea bona, & iura ad concursum introducantur.*

19 *Huiusmodi potestas non competit creditoribus omnino ex cessione bonorum imbibita in iudicio concursus.*

20 *Adducuntur plures effectus, in quibus cessio bonorum operatur in fauorem creditorum, &* numer. 22.

21 *Assignatur ratio discriminis inter depositum ex cessione bonorum, & alia quoad acquirendam actionem creditori ad exigendum depositum.*

23 *Traditur ratio ob quam creditores possint mouere actiones, & opponere exceptiones tangentes debitorem, & eius bona. Interest plurimùm creditorum, conseruari iura debitoris communis*, ibid.

Singuli creditores, ad exclusionem aliorum, inter se ipsos admittuntur. ibid.

24 *Creditores in hoc actionum & exceptionum vsu, nihil sibi exigunt, sed debitori, & corpori concursus.*

25 *Creditores, iuris censurâ, dicuntur procuratores debitoris, de quibus, tanquam interesse habentibus, confidit lex.*

26 *Creditor ratione sui interesse potest stipulari debitori.*

27 *Creditores ad recuperationem bonorum debitoris, non egent mandato expresso debitoris, quia illud iam habent tacitum à iure.*

28 *Dominus cogitur recipere pensionem de manu creditoris, absque mandato debitoris emphyteuticarij.*

29 *Actus soluendi Domino, est actionem intentare, non exceptionem.*

30 *Si hæres institutus, & successor ab intestato, transigant super hæreditatis bonis, possunt creditores & legatarij agere contra transactionem, & dicere validum testamentum.*

31 *Hypothecata re communi, potest creditor prouocare alterum dominum ad diuisionem, & debitor teneatur stare diuisioni factæ à suo creditore.*

Sicut debitori datur facultas ad recuperandum pignus venditum per suum creditorem; ita creditoribus ex persona sui debitoris, ibidem.

32 *Creditores possunt intentare actionem læsionis contra emptorem rei debitoris, vel venditorem rei emptæ à debitore suo.*

33 *Idem procedit in re data in solutum.*

34 *Creditores possunt agere virtute pacti de retrouendendo appositi in fauorem debitoris.*

35 *Actio*

35 *Actio ista ad retractum competens creditoribus ex pacto de retrouendendo, intelligitur in subsidium.*

36 *Creditores contra debitores debitoris sui possunt mouere actiones personales.*

37 *Creditor donatarij potest petere insinuationem, pro validitate donationis.*

Si debitor fuit negligens in petenda facultate Regia super contractu bonorum Maioratus, vel in feudalibus, potest creditor impetrare facultatem etiam pendente concursu, ibid.

38 *Declaratur doctrina* Cancerij *relata* suprà num.7.

39 *Creditores siue agendo, siue excipiendo, possunt comparere ex persona debitoris, in iudicio absque cessione, ad conseruanda bona & iura debitoris.*

40 *Quandoque quis consequitur ex persona alterius, quod ex suo consequi non poterat.*

1 INTER cessionem bonorum (maximè in nostro Concursu creditorum nouiter inuento & introducto in Hispania, sub quo imbibita inest cessio bonorum, vt sæpè diximus in *hoc Labyrintho*, & signanter *par. 1. cap. 1. per tot.*) & inter cessionem iuris seu actionis priuatim factam de vna persona in aliam, longum est discrimen, & differentia; nec vna cessio ab alia regulatur, nec ex regulis vnius, ad alterius regulas argumentari licet.

2 Nam cessio iuris & actionis transfert in cessionarium & ad eius vtilitatem directè ius illud competens cedenti, qui nomine proprio & sibi ipsi consequitur ius cedentis, vtili saltem actione sibi per hanc cessionem à iure concessa; iuxta *leg. 3. Cod. de nouat.* In hunc etenim sensum, *cedere ius*, idem significat quod *transferre*, & ius de vna in alteram personam transmutare, *l. non solum 2. ff. de noxalib. action.* Olibanus *de actionib part. 2. lib. 1. cap. 4. num. 2.* cedere namque & transferre, idem significant, *l. quod si seruus, §. idem Labeo ait, ff. de in rem verso: l. penult. Cod. mandati:* vbi promiscuè [illegible] Iurisconsultus vtitur: *l.*

in depositi, ff. de re iudic. l. item, in fin. cum *l. sequ. ff. de alienat. iudic. l. cum fundo, §. diuortio, ff. de iur. dot. l. 2. Cod. de litigios.* Donell. *lib. 15. Commentar. cap. 43.* Ioan. Bapt. Thoro, *2. par. compendij decision. verb. liberatio pretij, circa principium*, Galerat. *de renunciat. lib. 1. cap. 4. num. 5.* Bertazol. *clauf. 27. glos. 4. ex num. 2.* vbi quod idem importat *Cedere*, quàm a se abdicare; seu vt alij dicunt, *Cedere*, dicitur quasi *discedere*, & alium sui loco ponere, vt ex multis Doctoribus relatis tradit Gratianus *discept. forens. tom. 2. cap. 310. n. 2.* Posthius *de manutent. obseruat. 55. num. 8.* Ioann. Bapt. Thoro *in compend. decision. tom. 2. verb. creditores cessionarij, ante medium*: quibus conuenit vulgata definitio, vt Cessio sit quasi traditio & iuris & actionis ex aliquo titulo in alium facta translatio: quam pulchrè exornat nouissimè Olea *de cession. iur. & act. titul. 1. quæst. 2. ex numer. 86. cum sequentibus* pluribus Doctoribus exornans.

Cessio autem bonorum, imbibita 3
in concursu creditorum peracto per debitorem communem, nullum ius ad exigenda illa bona transfert in creditores, quia non est iuris abdicatiua & translatiua; vt de alia iuris particulari cessione diximus; sed est cessio quædam consignatiua & destinatiua, ex qua creditores conuocati ad concursum, nouam actionem vtilem, vel directam, non consequuntur ad exigenda aut petenda ea bona & iura per debitorem communem cessa; sed dumtaxat ista cessio consistit in dimissione bonorum penes Curiam, vt ab ea deponantur & sequestrentur penès fidum depositarium & sequestrum, vt in tuto sint, ne à debitore molestiis creditorum indignato dissipentur impunè; nevè creditores, qui concursu pendente impediti sunt exigere sua credita, defraudentur, sed securi sint, concursu finito, quod ex illis bonis sequestratis & tan- 4
dem subhastatis, quæ sibi debentur consequantur. Nec tamen interim debitor amittit ius in bonis, nempe dominium nec possessionem, sed omnia retinet, & mouet actiones aduersus tertios possessores

rerum ſuarum, & conuenit debitores ſuos, ſicut antea, cum interuentu creditorum formato concurſui aſſiſtentium. De his omnibus plurima ſcripſimus *in hoc Labyrintho*, variis in locis, *part.*1. *cap.*1. *num.* 28. 13 *& à num.*11. *cum ſeqq.*& *eadem par.*1.*cap.*14. *per tot. & cap.*40. *à princip.* & *in d.c.*14. *ex num.*50. traditur communis & verior intellectus ad *leg.item ſi vnus*, 17. *ff. de recept. arbitr.* ex quo aliqui fuerunt decepti, dicentes, poſt ceſſionem bonorum debitorem agere non poſſe in iudicio: cùm hoc procedat quando cum effectu perficitur ceſſio, nempe quando ſunt ſubhaſtata bona, vel creditoribus in ſolutum data, vt ex aliis videbis *d. num.*50. *cum ſeqq.*

5 Non enim creditores ex hac ceſſione prætendunt hæc bona ceſſa, nec inſtant pro illis conſequendis; ſed tractant dumtaxat de ſuorum creditorum iuſtificatione, vt finito iudicio concurſus, ſua credita ex bonis illis ſubhaſtatis ſeu pecunia inde redacta conſequantur,& ſibi ſatisfiat.Ex quibus, à fine, & effectibus vtriuſque ceſſionis, manifeſta eſt vtriuſque ceſſionis differentia, & clarè dignoſcitur quod vna ſit ceſſio iuris & actionis tranſlatiua, altera verò bonorum conſignatiua tantum; & vnaquæque proprios operatur effectus iuxta cuiuſlibet naturam, finem & deſtinationem qua diriguntur: atque ideo rectè agnoſcit Olea *de ceſſ. iur. tit.* 1. *quæſt.*1. *num.*7. *&* 8. ceſſionem bonorum factam à debitore inter ſuos creditores, nihil commune habere cum ceſſione iuris & actionis.

Quatenus autem ipſe Olea *ibid. d. num.*7. *& ſeqq.* dicit, poſt ceſſionem bonorum, debitorem non poſſe agere in iudicio, & exceptionem ceſſionis bonorum impedire ingreſſum iudicij, ex l.*item ſi vnus* 17. *ff. de recept. arbitr.* & aliquibus Doctoribus allegatis; cautè legendus erit, iuxta verum & communiter receptum *d.leg. item ſi vnus*, intellectum, vt tunc procedat, quando cum effectu bona debitoris ſubhaſtata fuerunt, vel creditoribus in ſolutum data; non tamen antea: quoniam interim debitor retinet eorum dominium & poſſeſſionem & actiones, vt paulo antè notauimus, *num.* 4.

Quatenus autem ipſemet Olea allegat ad idem Acoſtam *de priuil. credit. in præfat. ad reg.*1. *num.*96. *in fin.* ad hoc quod debitor cedendo bonis cedat actiones ſuis creditoribus: aliter ſe habet *Acoſta* dicendo, quod in ceſſione bonorum facta à debitore includuntur omnes actiones & iura: quod verum eſt; quia ſub vniuerſali bonorum & patrimonij ceſſione, iura & actiones comprehendi, dubium non eſt: & ideo quando peruenitur ad ſubhaſtationem bonorum, cogendus eſt debitor cedere actiones ſuas actiuas pro ſatisfactione creditorum; vt ipſe *Acoſta* dicit.

Similiter ipſe Olea allegat Noguerol. *alleg.* 16. *num.*101. qui tamen nullo modo dicit debitorem cedentem bonis non poſſe agere, Gratianus autem *tom.* 3. *diſcept.* 486. licèt ex *num.* 19. dicat ea quæ refert Olea ex *num.* 10. nihilominus ſtatim ex *num.* 24. ex variis iuribus & Doctoribus agnoſcit contrarium, videlicet per hanc bonorum ceſſionem, debitorem retinere dominium, & actiones, & pœnitendo re integra ante bonorum venditionem, poſſe agere & ſe defendere, Tandem *Amatis* & *Paſcalis* citati ab *Olea*, expreſsè tenent contrarium, & reſpondent ad *d. leg. item ſi vnus*: vt procedat poſt diſtractionem bonorum, non antea; ſed interim poſſe debitorem agere & conueniri: Amatis ad hoc allegat *Bart. Brun. & Capell. Toloſ.* Videantur, ſi lubet, ea quæ nos ipſi tradidimus *in hoc Labyrintho*, 1.*part. cap.*14. *ex num.*46. *cum multis ſequentib.* vbi copiosè diſceptauimus, & ſic tandem reſoluimus.

Quibus ita præcognitis, videndum erit, an pendente iudicio concurſus, creditores facultatem à iure habeant agendi, vel excipiendi, tam contra ſeipſos, quàm contra alios tertios detentores bonorum & iurium debitoris communis, non expectata ceſſione ſui debitoris communis? In qua difficultate variè loquutos fuiſſe quoſdam Doctores reperio. Nam Iacobus Cancerius *variar. reſol. lib.*2. *cap.*16. *num.*131. *& à num.* 126. *in fin. & num.* 128. mouet quæſtionem,& dicit, ex iure alterius 7 fundato,

fundato, alium experiri non posse propter suum interesse : ex *l. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gest.* quando verò iure proprio quis ageret, etsi à iure Tertij penderet, admitteretur : per *l. si post mortem, §. fin. ff. de bonor. poss. contr. tab.* quæ doctrina mirabiliter declaratur inferiùs, *numer.* 38.

8 Excipiendo tamen affirmat, posse creditorem aduersus alium creditorem in causa graduationis bonorum debitoris, etiam ipso inuito, deducere omne ius quod debitor posset habere; veluti præscriptionis, vel non numeratæ pecuniæ exceptionem, vel quamlibet aliam peremptoriam.

9 Acosta autem *de priuileg. credit. in præfat. ad reg.* 1. *num.* 94. *& seqq.* asserit creditorem posse in iudicio deducere ius excipiendi, siue omnes exceptiones & defensiones proponere, quibus debitor ipse impugnare posset creditum aliquod : vt in exceptione non numeratæ pecuniæ, ex *l. penult. Cod. de non num. pecun.*

Mantica *de tacit. conuent. lib.* 11. *tit.* 23. *num.* 2. multis relatis : Gaïtus *de credito, cap.* 4. *à num.* 1756. Hermosill. *ad leg.* 9. *tit.* 1. *par.* 5. *glos.* 5. *num.* 22. *&* 45 Francis. Merlin. *controu. cent.* 1.
10 *controu.* 19. *cap.* 18. *num.* 4. idem affirmant in præscriptionis exceptione, vltra Cancerium *loco proximè citato:*
11 Acosta metipse *in d. præfat. ad reg.* 1. *num.* 69. *& reg.* 3. *ampliat.* 5. *num.* 63. *& ead. reg.* 3. *limit.* 3. *num.* 17. *&* 21. & exceptionem nullitatis aduersus contractum, quo aliquis se iuuare prætendit contra debitorem, potest opponere creditor, idem Acosta in *præfat. ad d. reg.* 3. *num.* 101.

Consonat quod Gratianus *dicept.* 580. *num.* 16. *tom.* 3. *& dicept.* 730. *n.* 31. *tom.* 4. vbi si debitor legitimè hypothecæ subiecit officium suo creditori, si postea illud renuntiauerit in manibus Principis, vel Papæ, non extinguitur hypotheca; cùm hæc renuntiatio sit merè voluntaria, & nulla cogente necessitate facta : per Gloss. in *l. bouem* 43. *§. aliquando, in verb. pignus, ff. de adil. edict.* & Bartol. in *l. vbi autem* 4. *ff. de in diem adiect.* & ex hoc possunt creditores ratione sui iuris quæsiti & interesse, dare de subreptione & nullitate aduersus hanc renuntiationem voluntariam; quia Princeps recipiendo seu admittendo talem renuntiationem, censetur nolle præiudicare iuri creditorum quæsito in officio : sequitur Merlinus *de pignorib. lib.* 2. *quæst.* 14. *ex n* 22. Et de hac exceptione nullitatis, vide alios, citatos *infr. num.* 14. Posse similiter creditorem repellere fideiussorem 12
agentem contra debitorem, virtute cessionis, ex eo quo i non opposuerit exceptiones sibi & principali debitori competentes, tradit idem Acosta *d. regula* 3. *ampliat.* 2. *num.* 90.

Acostam *in locis suprà citatis* refert & sequitur Olea in suo erudito & vtili tractatu, *de cess. iur. & act. tit.* 4. *quæst.* 3. *num.* 25. qui *num.* 26. allegat Tondutum *part.* 1. *resol. ciuil. cap.* 45. 13
à num. 1. *vsque ad* 8. asserentem, quod si ad bona mulieris iudicium concursus sit peractum, possunt creditores qui eandem proprio & priuato nomine obligatam habebant, excipere de nullitate aliarum obligationum, quas ipsa simul cum suo marito contraxerat, ex eo quod vltra suæ dotis medietatem læsa & indotata sit, quamuis hanc nullitatem omiserit mulier : Gratianus etiam *tom.* 4. *discept.* 691. *à num.* 15. *&* 24. quod respectu exceptionis multi alij 14
Doctores probant, omnes scilicet exceptiones debitori competentes posse à creditoribus opponi, ex *l. si cui, C. de non numer. pecun.* & post Cynum, Baldum, Angelum, Salycetum, Fulgosium, Paulum, de Castro, & Alciatum, obseruat Carleual *de Iudiciis tom.* 2. *tit.* 3. *disput.* 30. *n.* 11. Item Laderc. *cons.* 8. *n.* 19. & ex Paulo de Castro, & Mandello de Alba Cyriacus *tom.* 2. *controuers.* 252. *n.* 42. Alex. Ludouis. *decis.* 312. *num* 10. Item etiam Rota *decis.* 80. *num.* 4. post *tractat. de subhastat. Ludou. Posthÿ.* Et quod creditores ratione sui interesse possunt ex persona sui debitoris opponere de nullitate contractus aduersus alium creditorem, post plures DD. tenet Gratianus *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 691. *num.* 15. *&* 16. Ioan. Anton. Mangil. *in tract. de Euiction. quæst.* 126. *num.* 8. vbi ad idem alios allegant.

Et quod Fiscus creditor, ratione sui interesse, possit se opponere & deducere omnes exceptiones omissas

per ſuum debitorem litigantem cum alio Tertio ſuper aliqua re, vel iure, ſicut poteſt quilibet alius priuatus, probat Fontanella *tom.* 2. *deciſ.* 557. *num.* 21. *&* 22. ex *d.l. ſi cui*, & Paul. de Caſtr. *in l.* 1. *C. ne fiſc. vel priuat.* & Peregrinus *de iur. fiſc. lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 47. atque ita deciſum teſtatur in Senatu Catalaun. in quo, quantum attinet ad exceptiones opponendas per creditores abſque aliqua ceſſione facienda à debitore, omnes communiter conueniunt.

Sed quod attinet ad ius agendi, an
15 in creditores tranſeat quando debitor formauit concurſum, quærit & dubitat Acoſta *regula* 3. *ampliat.* 25. *n.* 96. *verſ. tum etiam:* vbi tam nihil quam ineptè reſoluit, dicens, debitoris perſonam in concurſu conſiderabilem non eſſe, cùm creditoribus propalare & relinquere teneatur omnia bona, ſub quibus iura & actiones includuntur, quas ſi cedere recuſet, officio iudicis ad cedendum compellitur.

16 Certè neſcio quò iſte Author tendat, nec percipio quid dicere voluerit. Quis enim tam fatuus ſit, vt poſſit affirmare debitorem in concurſu creditorum non eſſe perſonam conſiderabilem, cùm ſit Pars in eo principalis & formalis, contra quem omnes creditores comparentes dirigunt ſua iura & actiones; & aduerſus quos ipſe ſuas exceptiones opponit, vel compenſationes, vel conuenit alios tertios poſſeſſores, vel debitores? vt latiùs in hoc Labyrint. 1 *part. cap.* 14. *per tot. & à princip. huius cap.* 1.

17 Et inſuper quid ad rem, de qua agitur, attinet, quod ipſe Acoſta dixit, debere debitorem omnia ſua bona manifeſtare ſuis creditoribus, vel compellendum à iudice? nonne in hac difficultate (An creditores poſſint actiones mouere?) tractatur de bonis exiſtentibus penes debitorem? Imo verò agitur ſolummodò de actionibus competentibus debitori ad aliqua iura, vel bona exiſtentia apud alios tertios poſſeſſores, & an contra iſtos poſſint creditores ex perſona debitoris actionem mouere.

18 Olea in *tract. de ceſſ. iur. & act. tit.* 4. *quæſt.* 3. *num.* 30. & 31. meliùs reſoluit, creditores, concurſu legitimè formato, poſſe abſque ceſſione mouere Actiones competentes debitori contra quoſlibet, ex perſona ipſius debitoris. Quod cum iudicio reſoluit ex iuris Regulis, & attento vniuerſali omnium Tribunalium ſtylo, & vetuſtiſſima conſuetudine, ex qua creditores aſſiduè admittuntur ad agendum contra quoſlibet tertios debitores, aut poſſeſſores bonorum debitoris, vt ad corpus concurſus ea bona & iura introducantur & incorporentur.

Quod non omninò attribuendum 19
eſt ceſſioni bonorum imbibitæ in iudicio creditorum; cùm hæc non deſtinetur ad effectum cedendi, & transferendi iura & actiones debitoris in creditores; ipſe enim ſolùm dimittit & abdicat à ſe adminiſtrationem ſuorum bonorum, non dominium, aut poſſeſſionem, nec actiones tam vtiles quàm directas, nec earum exercitium, vt à *principio huius cap.* diximus, & latiſſimè videre eſt *ſuprà par.* 1. *cap.* 14. *per tot.*

Licèt quoad plurimos alios effe- 20
ctus ceſſio bonorum efficaciter operetur in fauorem creditorum: nam facta ceſſione, bona deponuntur ſub fida cuſtodia ad commodum ſeu vtilitatem & ſecuritatem creditorum. Et quamvis regulariter ex depoſito tam iudiciali, quàm extraiudiciali ad fauorem creditoris facto per debitorem, ipſi creditori adquiratur actio vtilis ad exigendum depoſitum contra depoſitarium, vt ex Gratiano *diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 8. *à num.* 17. & Donello *lib.* 16. *commentarior. cap.* 14. *à verſ. hoc iure:* & ex Neguzantio, Mellinus *de pignorib.* 16. *lib.* 4. *quæſt.* 84. *n.* 128. Olea *de ceſſ. bonor. tit.* 4. *quæſt.* 9. *num.* 13. *& tit.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 18. per *leg. acceptam, Cod. de vſur.* & præter hos, alios plures allegat Auguſt. Barboſ. *in remiſſ. ad eand. leg. acceptam, num.* 48. Id tamen non ſtatim operatur hoc depoſitum, ex ceſſione bonorum; ſed ſuſpenditur quoad hoc eius effectus in finem litis, quouſque creditores graduentur, & bona ſubhaſtentur, vel in ſolutum creditoribus dentur. 21

Operatur etiam ad fauorem cre- 22
ditorum huiuſmodi depoſitum & ſequeſtrum bonorum debitoris cedentis, prohibitionem alienationis eorum, quæ nulla redderetur ob defe-

ctum

ctum perſonæ, quæ prorſus caret adminiſtratione: ex latè adductis *par.*1. *huius tract. d.cap.*14. *ex num.*8. *& n.*11. *cum ſeqq.*

Quapropter ex alio capite & cau-
23 ſa, quærenda eſt ratio ex qua creditores poſſint mouere actiones, & opponere exceptiones tangentes debitorem & eius bona; quæ non alia eſt quàm intereſſe maximum & valde conſiderabile quod habent creditores in conſeruatione & recuperatione bonorum & iurium debitoris communis vt commodius habeant vnde conſequi & exigere poſſint ſua credita, neque ex eorum defectu & inopia, creditorum iura periclitentur & inania reddantur: quapropter ſinguli admittuntur ad excluſionem aliorum inter ſeipſos: iuxta text. *in cap.*1. *de conceſſ. præb. lib.*6. ibi: *quantóque inter pauciores cuiuſuis Eccleſiæ diuiduntur prouentus, tantò maiores fieri poſſunt ſingulorum percipientium portiones:* i. duobus filiis, in princ. in illis verbis: *ſi verò ex filiis alter non petat, tam fratri quàm nepotibus id prodeſt: nam tunc duo ſemiſſes fiunt, ex quibus alterum filius, alterum nepotes conſequentur, ff. de bonor poſſ. contr. tabul.* Alia iura ſingularia ad rem adduximus *part.*1. *cap.*3. *num.*11. quibus adſtipulatur doctrina Baldi *conſ.*327. *vol.*1. vbi agendo de intereſſe & damno mentis officium à Principe, latè tradit, Principem hoc facere non poſſe augendo officiorum numerum, quia tunc minùs æſtimantur, cùm negotia & emolumenta diſtribuantur inter cætera officia aucta, & ſic emptor multo minus percipiet reſpectu ſui officij, qui ob ſuum intereſſe & damnum poteſt impugnare hoc officiorum augmentum: ſequitur Paulus de Caſtro in *l. ſi eadem, n.*4. *ff. de offi. Aſſeſſor.* Baldum ſequuntur Tell. Fernand. *in leg.*29. *Tauri, num.*10. Maurus *allegat.*59. *par.*2. & *ibi* Addit. vbi tradit ſic fuiſſe iudicatum in *Regia Camera Neapolitana*, vbi nulla declarata fuit venditio officiorum, quæ fuerant nouiter creata ob intereſſe & præiudicium antiquorum: quam deciſionem refert Thoro *in compend. part.*1. *verſ. Princeps an poſſit numerum:* Iacob. Gallus *conſ.*59. *per tot.* Gratian. *diſcept. tom.*5. *cap.*891. & ex Tello Fernand. idem obſeruat Thom. Sanchez *in opuſ. mor. lib.*2. *cap.*1. *dub.*37. *num.*3. Regens Salernitanus *deciſ.*10. *per tot.* ampliſſimè & doctè Noguerol. *alleg.*5. *ex num.*25. *& ſeqq.* qui *num.*33. adducit ſimile de augmento nouorum Canonicorum non admittendo, ob diminutionem emolumentorum & reddituum antiquorum Canonicorum, cum decreſcant ex diſtributione inter plures: ad quod multos allegat Doctores, & facit optimè textus in *d. cap.*1. *de conceſſ. præb. lib.*6. prædictis etiam adde Sot. *de iuſt. & iur. lib.*3. *quæſt.*6. *art.*9. *col.*6. *verſ. demus Rempublicam:* Crauet. *conſ.*95. *part.*1. Roland. *conſ.*45. *n.*6. *lib.*3. Surd. *conſ.*532. *n.*11. *lib.*4. Beroium *conſ.*224. *n.*39. & 40. *lib.*3. Maſtrill. *de magiſtr. lib.*1. *c.*22. *à n.*32. & 38. Capiblanc. *de bar. nib. tom.*2. *cap.*20. *à n.*8. & princeps gabellam quam locauit non poteſt augere ob damnum & intereſſe conductoris, Menoch. *conſ.*1105. *num.*16. *volum.*12. & Larream *alleg. fiſcali* 32. *per tot.* & *alleg.* 30. & 31. etiam *per totas.* De quo intereſſe creditorum in conſeruatione & recuperatione ac defenſione bonorum debitoris, altiùs egimus & fundauimus *in hoc Labyrintho part.*1. *cap.*40. *ex num.*1. *& per tot.* & ex *Rotæ* deciſione Merlinus *de pignorib. lib.*4. *quæſt.*176. *num.*1. & 2. Petrus Surd. *deciſ.*262. *num.*6. *verſ. Tertia ratio.*

Quæ ratio eodem modo militat in 24
creditoribus agentibus, ſicuti in excipientibus; nam ſuo iure & intereſſe mediante, nulla egent debitoris ſpeciali ceſſione, cùm hæc ceſſio ſolùm requiratur quando creditores tractaſſent de ſibi aliquid recuperando & adquirendo; omnia enim iura deſiderantia ceſſionem in Tertio volente agere & exigere aliquid debitum alteri, loquuntur quando Tertius iſte vult ſibi ipſi, & non cedenti, exigere, & ad ſuum dumtaxat commodum & vtilitatem; ſed noſtri creditores in hoc actionum & exceptionum vſu & exercitio nihil ſibi exigunt, ſed debitori, & corpori concurſus; licèt in conſequentiam, bonorum recuperatio reſultet in eorum commodum & vtilitatem, nam ipſi creditores ex perſona & iure de- 25
bitoris agunt, de quibus tanquam intereſſe habentibus confidit lex, & iuris cenſurâ dicuntur procuratores debitoris, quia quantum ad agendum pro debitore communi ſuf-

ficit creditoribus ſimplex quodlibet mandatum, quod tacitum habent à iure; text. *in l. ſi pignori* 30. *in fin. ff. famil. erciſcund.* ibi : quod creditor egit, pro eo habendum eſt ac ſi debitor per procuratorem egiſſet, *l. creditor* 42. *ff. de pignor. act.* & textus etiam expreſſus *in l. ſi cum venderet, dicto tit.* vbi ex pacto redimendi poſito per creditorem vendentem pignus in fauorem debitoris, huic vtilis actio adquiritur, quia creditor à iure conſideratur tanquam procurator debitoris, circa ea quæ tangunt rem ipſius debitoris, *l. ſi creditor, in princ. ff. de diſtract. pign.* prout notant Iaſ. *in l. ſi creditori* 9. *num.* 2. per text. *ibid. ff. de nou. oper. nunt.* Bartol. *in l. ſi pignori* 30. *n.* 8. *ff. famil. erciſc.* Bald. *in l. vnic. num.* 7. *C. ſi ſeruus extero ſe emi mand. & in l.* 1. *num.* 2. *C. creditorem euict. pign. non deb.* Neguſantius *de pignorib.* 6. *par. membr.* 1. *num.* 13. Mudeus, *de pignorib. tit. de pactis pignor. & hypoth. num.* 10. *&* 23. & ex innumeris aliis probauimus Nos *in hoc Labyrinth.* 2. *part. cap.* 26. *num.* 46. vbi quam plurimas authoritates congeſſimus, quibus adde Pinellum *in l.* 2. *Cod. de bonis matern. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. Carleual. *de iudic. tom.* 2. *diſp.* 21. *num.* 4. 5. *& ſeqq.* & eſt text. *in l. creditori, cui pignoris nomine pignus tenetur, permittendum eſt de iure, id eſt de ſeruitute opus nouum nunciare, nam ei vindicatio ſeruitutis datur.* 9. *ff. de oper. nou. nunciat.* per quem text. & Paul. de Caſtro, & Iaſ. *ibid.* nec non Neguſant. *de pignor. part.* 6. *membr.* 1. *n.* 11. 12. *&* 13. & Merlin. *de pignor. lib.* 4. *quæſt.* 95. dicunt, quod creditor in pignore dicitur procurator debitoris : facit lex, *quid de creditore, ff. de damn. infect.* Olea *de ceſſ. iur. & act. tit.* 4. *quæſt.* 9. *ex n.* 6. *cum ſeqq. & num.* 21. quò loci latè agit de intellectu & concordia *leg. ſi cum venderet, de pign. act.* cum *d. leg. ſi creditor. ff. de diſtr. pign.* Hinc fit quod 26 creditor ratione ſui intereſſe poteſt ſtipulari debitori, & valet ſtipulatio, quia ſua intereſt adquiri debitori : optimè Cardinalis Mantic. *de contract. tom.* 2. *lib.* 14. *tit.* 28. *num.* 4. 5. *& 6. fol. mihi* 171.

Quapropter in his quæ tangunt conſeruationem bonorum debitoris, creditores ex perſona illius, & perſonam eius repræſentantes poſſunt 27 agere tanquam procuratores ratione proprij intereſſe, licet tales non ſint conſtituti ex mandato debitoris expreſſo, nam illud habent à iure tacitum, quod idem operatur atque expreſſum, & ex quo creditores poſſe mouere & exercere actiones & exceptiones competentes debitori, probat ex Salyceto, Caſtrenſ. Abbat. Surdo, & Rotæ deciſionib. Merlin. *de pignorib. lib.* 2. *tit.* 1. *quæſt.* 29. *num.* 5. *&* 6. & latiùs poſt quamplurimos Doctores in *quæſt.* 30. præcipuè *ex n.* 22. *cum ſeqq.* prout videmus in creditore emphyteutæ, qui vel ipſe, vel eius procurator cum ſpeciali mandato tenetur ſoluere Domino penſionem, ita vt aliter Dominus non cogatur eam recipere ab extraneo, cum penſio præcipuè dirigatur ad recognitionem dominij : & tamen Dominus ipſe co- 28 gitur penſionem recipere de manu creditoris abſque mandato expreſſo debitoris emphyteutæ, quia cùm habeat creditor intereſſe circa conſeruationem emphyteuſis, & ne per commiſſum amittatur, admitti debet tanquam procurator abſque alio mandato, etiam inuito Domino, qui ſi recipere recuſet, per depoſitum penſionis liberat creditor debitorem à commiſſo, iuxta text. in *leg. lex vectigali,* 21. *ff. de pignorib.* ibi, *cum in ſolutione vectigalis tam debitor quam creditor ceſſaſſent,* innumerabiles pene Doctores cumulauit Giurba in *deciſ.* 91. *per tot.* Anton. de Amat. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 37. *à num.* 1. *vſque ad num.* 6. Merlin. *de pignor. lib.* 4. *quæſt.* 76. *à num.* 8. Olea *de ceſſ. iur. & act. tit.* 4. *quæſt.* 3. *num.* 22. & ex *num.* 17. *cum ſeqq.* latiſſimè etiam Ioan. de Amicis *in tract. de iur. emphyt. quæſt.* 98. *per tot.* & ſignanter *num.* 10. *&* 11. Pyrrh. Maur. Aretin. *de ſolut. cap.* 33. *ex num.* 5. *cum ſeqq. & per tot.* Petr. Surd. *deciſ.* 286. *num.* 11. *&* 12. Merlin. *de pignor. lib.* 2. *quæſt.* 11. *num.* 64. vbi plures allegat.

Et iſte actus ſoluendi Domino, eſt actionem intentare, non exceptionem quia ſoluens, actor dicitur, non 29 reus, in ſoluendo & deponendo debitum : ita per plures alios Doctores probauimus *in hoc Labyrintho, par.* 1. *cap.* 2. *ex num.* 27. per *duas columnas*, & *eadem part.* 1. *cap.* 7. *ex num.* 87. *cum ſeqq.* vbi etiam agitur de redemptione cenſus, vt redimens tanquam agens teneatur ſequi forum creditoris: adde

Oleam

Oleam *de ceſſ. iur. tit.* 3. *quæſt.* 12. *n.*16. & veriorem dicit Auguſt. Barboſ. *in remiſſ. ad leg. acceptam, num.* 29. *Cod. de vſur. tom.*2. *fol.*157. Ergo falsò deſideratur ceſſio actionis facienda creditoribus, qui ratione proprij intereſſe agunt ex perſona debitoris & tanquam eius procuratores; quia lex in agente pro alio ſolùm deſiderat mandatum ſimplex, expreſſum vel tacitum; nunquam tamen appetit ceſſionem, quoniam procurator iſte non ſibi exigit, ſed omnino Domino tantum.

30 Quò pertinet, quod ſi inter hæredem inſtitutum & ſucceſſorem ab inteſtato ſuperueniat controuerſia ſuper nullitate teſtamenti & tranſigant ſuper bonis hæreditatis, poſſunt creditores hereditarij & legàtarij agere contra tranſactionem & probare validitatem teſtamenti; tenent Bald. in *l.controuerſia* 14. *ff. de tranſact. ſub num.*2. *verſ. attende: & num.*10. Iaſon. *ſub num.*2. *verſ. dicit tamen notabiliter:* & *ibidem* Iacobin. *in prima lect. ſub num.*2. *& in* 2. *lect. ſub num.*5. Trigonius *ſingulari* 94. *prope fin.* Petr.Surd. *conſ.*92. *num.*30. Franciſc. Nig. Cyriacus *controuerſ. tom.*1. *cap.*17. *num.*19.

31 Cuius eſt farinæ, quod hypothecata re communi, poteſt creditor agere & prouocare alterum Dominum communem ad diuiſionem ratione ſui intereſſe, & debitor tenetur ſtare pro diuiſione facta à ſuo creditore, *l. ſi debito* 7. *ff. communi diuid.* vbi Bartolus & communiter alij notant, Neguſant. *de pignorib. par.*2. *membr.*3. *num.*39. 40. *&* 41. *cum ſeqq.* Merlin. *de pignor. lib.*2. *q.*37. *ex n.*15. *cum ſeqq.*

Hinc etiam eſt, quod in his caſibus, in quibus debitori datur actio & facultas agendi ex iure offerendi & recuperandi pignus venditum per ſuum creditorem, quos refert Merlin. *de pignorib. lib.*4. *quæſt.*45. *ex n.*47. in eiſdem inquam caſibus poſſunt alij creditores hanc actionem mouere ex perſona ſui debitoris: vt ex *Neguſantio* firmat Merlinus *d. quæſt.*45. *n.*53. *&* 54.

32 Quò etiam pertinet, quod creditores poſſunt intentare actionem læſionis enormis, vel enormiſſimæ contra emptorem rei debitoris, vel rei emptæ à debitore ſuo. Maynard. *deciſ. Toloſana* 70. *lib.*3. Vincent. de Franchis *deciſ.*224. *num.*4. Hermoſill. *ad leg.* 56. *gloſ.*4. *num.*70. *tit.*5. *part.*5. *tom.*2. *fol.*286. quem nos retulimus in *hoc Labyrint.* 3. *par. cap.*10. *ex num.*6. Marius Cutell. *de donationib. tract.*1. *diſc.*2. *part.*6. *à num.*184. vbi plures refert: Olea *de ceſſ. iur. tit.*4. *quæſt.*3. *n.*2. Cyriacus *controuerſ. tom.*1. *cap.*53. *num.*3. de quibus altiùs erit agendum *infrà hoc cap.*§.2.

Idem procedit, quando res debi- 33
toris alicui creditori data fuit in ſolutum, vt pro læſione enormi, vel enormiſſima interueniente poſſint cæteri creditores reclamare, & de læſione agere: plures retulimus in *hoc Labyrint. par.*1. *cap.*11. *ex num.*11.

Eodem modo creditores poſſunt 34
agere virtute pacti de retrouendendo appoſiti in fauorem debitoris, vt poſt Rodriguez & Maſtrill. probat Mar. Cutell. *d. tract.*1. *diſcurſ.*2. *par.*6. *n.*184. Merlinus *de pignorib. lib.*2. *quæſt.*30. *num.*28. ex Caſtrenſ. *conſ.*1. *n.*3. *lib.*2. Aretino *conſ.*28. *num.* 23. Tiraquell. *de retract. par.*1. §.26. *gloſ.*1. *num.*12. *&* 13. & *Rotæ* deciſione: & iterum latiùs ipſe Merlinus *eod. lib.*2. *quæſt.*31. *per tot.* dicens *num.*2. quia hæc actio perſonalis competens debitori, eſt pretio æſtimabilis, & ad heredem tranſit; ideo eodem modo tranſire debet cum hypotheca ad creditores, vt ex Rotæ deciſ. & Tiraquello *de retract.* §.20. *gloſ.*1. *num.*20. Caſtrenſ. *conſ.*1. *in fin. lib.*2. Buratt. *deciſ.*937. *n.*5. Olea *de ceſſ. iur. & act. tit.*4. *quæſt.*3. *num* 2. quidquid reclamet Meſſa. *lib.* 1. *variar. reſol. cap.*49. *num.*27. & iſtam actionem ad retractum ex pacto de retrouendendo, dicit Additio ad Buratt. *deciſ* 793. *num.*12. *&* 35
*deciſ.*937. *num.*24. creditoribus competere in ſubſidium: ſequitur Melinus *d. quæſt.*31. *in fin.*

Hinc etiam eſt, quod creditores 36
actionem etiam perſonalem mouere poſſunt contra debitores debitoris, & ex perſona ſui debitoris ſemper habent exercitium actionum etiam perſonalium: ad latè comprobata per Merlin. *de pignorib. lib.*2. *quæſt.*30. *ex num.*35. *& ſeqq.*

Similiter etiam creditor donatarij, 37
cui facta fuit donatio indigens inſinuatione poſt acceptationem, poteſt ratione ſui intereſſe, ne amittatur donatio,

donatio, petere insinuationem: vt post alios plures tenet Olea *de cess. iur. & act tit.* 4. *qu.* 3. *num.* 16. & à *num.* 12. & post Bartol. Montesperell. Rebuff. Monter. Alexand. & alios firmat. Giurba *observat.* 37. *num.* 7. & 8. quoniam annullata, vel rescissa donatione ob defectum insinuationis, resoluitur hypotheca medio tempore contracta, vel aliter adquisita creditoribus ex obligatione generali antecedente, vt ex Alberico, Ripa, Pinello, Tiraquello, & Pacifico tenet Merlinus *de pignorib. lib.* 5. *qu.* 19. *per tot. fol.* 587.

Idem quoque est, si debitor sit negligens in consequendo assensu, aut Regia facultate, quando sub pacto de ea impetranda contraxit super bonis maioratus, vel feudalibus, poterunt creditores ratione sui interesse facultatem impetrare, etiam pendente concursus iudicio, ne iura debitoris amittantur, vt ex *Isernia* tenent Camill. de Curte *in diuersor. iur. feudal. cap.* 5. *ex num.* 131. *par.* 2. vbi firmat ita iudicatum, adducens fundamentum: ipsumque Camillum refert & sequitur Camill. de Laratha *in Theatro feudal.* 8. *par. dilucidat.* 76. *num.* 4. *tom.* 1. *fol.* 265.

38 Ex iuribus & doctrinis hactenus adductis pro nostra vera resolutione, venit declaranda assertio Iacobi Cancerij *var. resolut. lib.* 2. *c.* 26. *ex num.* 126. *cum seqq.* dicentis, neminem ob interesse proprium posse experiri & agere, ex iure alterius fundatum, per *leg. si pupillus*, §. *videamus*, *ff. de negot. gest.* quando verò iure proprio quis ageret, quamuis penderet à iure Tertij, admittitur, per *leg. si post mortem*, §. *fin. ff. de bonor. possess. contr. tabl.* cuius Authoris mentionem fecimus superius, *num.* 7. quæ doctrina vera est, generaliter sumpta, quia ex solo suo interesse mouere actionem Tertij non potest, deficiente cessione siue mandato domini expresso vel tacito; at creditores ratione sui interesse agunt non ex propria persona, sed ex persona debitoris sui, à quo tacitum mandatum habere dicuntur iuris censurâ & dispositione; quo casu cessat omnino doctrina Cancerij ex hactenus comprobatis.

39 Ex quibus omnibus satis probatum videtur, creditores posse comparere in iudicio, siue excipiendo, siue agendo, ex persona sui debitoris, ratione sui interesse in conseruando & recuperando bona & iura debitoris; quia eadem ratio interesse proprij quod consideratur in excipiendo, omnino militat in agendo absque cessione, cùm in his à iure habeant mandatum & agant nomine debitoris ad suum commodum & vtilitatem; quod non est nouum in iure, quod quis consequatur ex persona alterius, 40 quod ex sua consequi non poterat, iuxta text. *in l. Arist.* 3. *ff. quæ res pignori oblig. non poss.* ibi, quod admittendum existimo: sæpe enim quod quis ex sua persona non habet, hoc per extraneum habere potest; vbi Glossa *verb. potest*, plura iura adducit concordantia, *l. si post mortem*, §. 1. & §. *hi qui propter alios*, ibi, *cum enim semel beneficio aliorum ad id beneficium fuerint admissi, iam non curant, petant illi, necne, bonorum possessionem*, *ff. de bonor. poss. contr. tab.* notat Bartol. in *d. l. si post mortem*, §. *hi*: & Ias. *in l. filio emancipato, ff. de liber. & posthu. & in l si emancipati*, *num.* 5. *Cod. de collat.* vbi latè adducit multa exempla, & in *l. posthumo* 2. *num.* 8. 9. & 10. & *ibid.* Alexand. *num.* 45. & 6. *Cod. de bonor. poss. contr. tab.* Franchis *decis.* 106. *num* 5. & *decis.* 269. *ex num.* 2. & *decis.* 667. *num.* 4. Ricc. *in praxi rer. quotidian. par.* 4. *resol.* 162. *n.* 1. Monter. *decis.* 14. *num.* 84. Carleual. *de iudic. tom.* 2. *disput.* 30. *sub num.* 13. *tit.* 3.

CAPITIS I.

§. *Primus.*

Creditores donatoris an ius habeant ad portionem deducendam ex donatione, *ne donator egeat*? Et an ea exceptione debitori competente vti possint contra donatarium.

SVMMARIVM.

1 *Proponitur quæstio disputanda.*
2 *Qui tueantur partem negatiuam.*

3 *Priuilegium competens donatori, marito, ſocio, ne vltra quam facere poſſint conueniantur, non prodeſt fideiuſſoribus, nec hæredibus.*

4 *Donans, nouiter promittens Creditori donatarij delegantis, non vtitur hoc priuilegio.*

5 *Hoc Priuilegium eſt merè perſonale,&* n.11.

6 *Quod non eſt tranſmiſſibile, Ceſſibile non eſt.*

7 *E conuerſo, quod eſt tranſmiſſibile, admittit Ceſſionem.*

8 *Proponitur verior opinio, ſcilicet Creditores donantis habere ius ad portionem deducendam ex donatione,* ne donator egeat.

9 *Creditores ſatisfaciendi ſunt ex actione quam habet donator ad deducendam portionem ſuæ ſuſtentationis.*

10 *Hanc partem affirmatiuam qui teneant.*

11 *Priuilegium hoc extinguitur cum perſona donatoris, nec ad eius hæredes tranſit.*

13 *Sicuti nec ad fideiuſſores, cum poſſint recuperare, quod ſoluunt, à donatore.*

14 *Hanc exceptionem,* ne egeat, *opponunt Creditores ex perſona donatoris,& tanquam procuratores.*

15 *Defendere, eſt eandem vicem, quàm reus, ſubire.*

16 *Fideiuſſor ex propria obligatione conuenitur; Defenſor ex illa qua tenetur reus.*

17 *Creditores non agunt ex Iure ceſſo, ſed tanquam procuratores donantis.*

18 *Omnium Creditorum æqualiter intereſt defendere bona debitoris: imo multo magis eorum, qui perſonalem tantùm actionem habent.*

19 *Inter Creditores Hypothecarios ex cauſa lucratiua & oneroſa, an ſeruetur regula.* Qui prior eſt tempore,&c.

1 EX reſolutione & materia *huius Capitis* 1. reſultat difficultas, præſens, ſpecificum requirens examen ob Doctorum controuerſiam, An creditores donatoris poſſint prætendere ius ſuper illa portione, quæ deduci debet ex donatione facta applicanda debitori donanti, ſcilicet *ne egeat*, quia ipſi competit à iure beneficium, vt non teneatur vltra quam facere poſſit, ex iuribus mox citandis? Et nunquid creditores hac exceptione vti poſſint contra donatarium ex perſona ſui debitoris eiuſdemque donatoris.

In qua quæſtione partem negati- 2
uam acerrimè defendit Gaïtus *de credito, in appendice, par. 2. reſol. 2. per tot.* & iterum *3. par. reſol. 1. per tot.* Franciſc. Merlin. *controuerſiar. centur. 2. cap. 19.* quos, licèt obiter referens, ſequi videtur Olea in erudito & pulchro tractatu *de ceſſ. iur. & act. tit. 4. qu. 3. n. 28.*

Hi Doctores eo vnico & forti mo- 3
uentur fundamento, quod hoc priuilegium ne quis conueniatur vltra quam facere poſſit, donatario, ſocio, marito, & ſimilibus à iure conceſſum, adeo ſit merè perſonale, vt nec ad eorum fideiuſſores, nec heredes tranſire poſſit: iura ſunt expreſſa in *leg. 24. ff. de re iudic.* cuius ſunt verba: *Etſi fideiuſſor acceptus ſit rei, vel actionis, non proderit ei, ſi perſona, pro qua fideiuſſit, in quantum facere poteſt, condemnanda eſt.* & in *§. ſeq. eiuſd. leg.* ita continuatur: *ſi maritus non fuerit ſoluendo, licet ipſi marito proſit quod facere non poſſit, id enim mariti perſonæ præſtatur, hæredi eius hoc non prodeſt.* Idem probat. text. *in l. ſciendum 25. eod tit.* ſciendum eſt (inquit textus) heredes earum perſonarum non in id quod facere poſſunt, ſed in integrum teneri, *l. verum, §. 1. ff. pro ſocio: l. in omnibus, ff de reg. iur.* ponderat Gaït. ad idem, *legem, Neſſennius, ff. de re iudicata, & l. qui id quod 34. §. fin. ff. de donat.* quod ſcilicet hoc priuilegium non tranſit in ceſſiona- 4
rium donantis: quæ tamen iura id non probant, nec loquuntur de ceſſione, nec de ceſſionario donantis, ſed de donatore delegato, qui aduerſus eum, cui à donatario fuit ſimpliciter delegatus, non poteſt opponere hanc exceptionem, *ne conueniatur vltra quam facere poſſit*, cùm ipſe donans nouiter per ſtipulationem promiſerit creditori donatarij delegantis, ex quo primus donans nihil ſecundo, cui fuit facta delegatio, donauit, vt fatetur ipſe Gaïtus *in append. par. 2. d. reſol. 2. num. 48. & 49.* & ſic mutata cauſa & perſona; contra quam donans non vtitur ſuo priuilegio & beneficio; qui termini ſunt valde diuerſi.

Ex

5 Ex quorum iurium determinatione infert Gaïtus, & ſequaces locis proximè citatis *num.* 2. hæc iura eſſe expreſſa ad excluſionem creditorum donatoris, ne poſſint ex perſona eius hanc exceptionem limitatiuam & modificatiuam donationis opponere contra donatarium petentem ſuam donationem, cùm ſit priuilegium merè perſonale, quod ad eos tranſire non poteſt, ſicuti nec ad fideiuſſores, nec ad hæredes tranſit donantis.

6 Quoniam quod non eſt tranſmiſſibile ad heredes, nec eſt ceſſibile, nec in alium tranſmiſſibile, *l. ex pluribus, ff. de adminiſtr. tutor.* Crotus *in l.* 1. *ff. ſolut. matrim.* plures per Tiraquel. *de retract. lineag.* §. 26. *gloſ.* 1. *ex num.* 44. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 55. *n.* 7. Monter. à Cueua *deciſ.* 35. *n.* 21. Petra *de fideicom. art.* 31. *num.* 28. Ioan. Anton. Mangil. *de imputat. qu.* 77. *num.* 67. *cum ſeqq.* ſicuti è conuerſo, quod eſt tranſ-
7 miſſibile, pariter & ceſſibile eſt: plurimos cumulat Antonin. de Amat. *variar. reſol. tom.* 1. *reſol.* 19. *ex n.* 3. *cum ſeqq.* ergo impoſſibile erit quod hæc exceptio tranſeat ad creditores donantis.

8 Sed his minimè refragantibus, contraria opinio longè verior eſt, & ſequenda: quia doctores contrariam tenentes inaduertenter ponderarunt & applicarunt iura præallegata ad caſum de quo agimus, prout manifeſtè apparebit: & ideo hanc noſtram reſolutionem plurimi alij Doctores tenuerunt, vt ſcilicet creditores donantis habent ius ad illam portionem deducendam ex donatione, *ne donator egeat*, & ſibi applicandam: quia reſpectu donatarij non tenetur vltra quam facere poteſt, aliorum autem creditorum reſpectu inſolidum tenetur: & cum donator habeat à iure ex-
9 ceptionem ad deducendam ex donatione partem ſufficientem ad ſui ſuſtentationem, ex ea ſatisfaciendi ſunt creditores, quos omnes exceptiones debitori competentes opponere poſſe, abundè probatum reliquimus *ſup. hoc cap.* 1. *ex num.* 6. *vſque ad fin.*

10 Et ideo hanc partem affirmatiuam tenuerunt Cumanus, Iaſon, Alciatus, & Afinius *de Executione*, §. 7. *cap.* 47. quos referens ſequitur, copioſè agens contra Gaïtum, Scipio Rouitus *dec.* 48. *ex num.* 15. *vſque ad num.* 25. *& in appendice ad deciſiones*, *n.* 35. Angel. Stephanus Garon. *in Commentar. ad conſtit. Millanenſes, in tit. de iur. fiſc.* Carleual. *de iudic. tom.* 2. *tit.* 3. *diſput.* 30. *ex num.* 11. Anton. de Amat. *variar. reſol. tom.* 1. *reſol.* 26. *ſub num.* 16. ex Afinio *loc. cit.* licèt iſti non ex integro ſatisfaciant iuribus in contrarium adductis ex *num.* 3. *ſup.*

Sed vt omnis ceſſet difficultas, & 11
clariſſima pateat noſtra reſolutio, fatendum erit, priuilegium, ne quis conueniatur vltra quam facere poſſit, eſſe merè perſonale, Nos profitemur in *hoc Labyrinth par.* 1. *cap.* 26. *ex n.* 26. *& ſeqq.* & ex aliis Hermoſilla ad *leg.* 54. *tit.* 4. *p.* 5. *gloſſ.* 2. *n.* 10. & ſunt ipſa iura expreſſiſſima. Item quod non tranſeat ad fideiuſſores donantis, mariti, vel ſocij, nec ad eorum heredes: fatemur ex *eiſdem iuribus.* Applicationem 12
tamen negamus. Ad heredes namque donatoris ideo non tranſit hoc priuilegium, quando donatarius & ſimiles volunt ab eis exigere donationem à defuncto promiſſam, quia cùm priuilegium illud ſit perſonale, & perſonæ donantis cohæreat, ſtatim cum ſua vita extinguitur, ex *regula iuris, Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cum perſona, de regul. iur. lib.* 6. cum *concordantib.* ſicut dicimus de vſufructu pertinente ad aliquem, vt ipſo defuncto, non tranſeat ad eius heredem, quia cum defuncto extinctus fuit, §. *finitur, Inſtit. de vſufructu:* cum *ſimilib.* ideo impoſſibile eſt, quod hoc beneficium tranſire poſſit ad heredem, quia ius ſemel extinctum nunquam viuiſcit: quapropter heres eo beneficio vti non poteſt, quia ex defuncto ad eum non fuit tranſmiſſum, nec potuit tranſmitti.

Idem de fideiuſſore donatoris, qui 13
ex propria perſona, & ex ſua obligatione debitor eſt, & de ſuo tenetur ſatisfacere, quando ad ſoluendum erit conuentus, & cùm nec ipſe ſit donator, nec ex aliquo ei ſit conceſſum beneficium, ne conueniatur vltra quam facere poſſit, merito in ſolidum condemnatur, nec ſua intereſt vti exceptione modificatiua competente ſuo principali, quia ipſe totum intereſſe quod ſoluit, conſequetur poſtea à principali donatore, pro quo fideiuſſit, vt eleganter latè proſequitur

Ioan.

Ioann. Guttierrez *de iuramento confirmat. 3. part. cap. 15. num. 16.* vbi ex *numer.14.* adducit duas singulares cautellas, vt fideiussor possit vti hac exceptione modificatiua, & ne conueniatur insolidum, sed ex donatione deducatur aliquid ad congruam sustentationem ne donator egeat: vbi ad longum videre poteris.

14 Sed procul dubio hæc omnia cessant in creditoribus donatoris, opponentibus contra donatarium hanc exceptionem deductionis, *ne donator egeat*, quia ipsi eam non opponunt ex proprio iure & nomine suo, sed iure & nomine debitoris, non tanquam principales, sed tanquam procuratores & defensores bonorum debitoris sui, quorum conseruatio & recuperatio ad eos pertinet ratione sui interesse, qui non petunt sibi, nec id, quod consequuntur ex hac exceptione, sibi quærunt, sed debitori suo, & corpori concursus applicatur, sed defensorio & procuratorio nomine agunt & excipiunt, ex iuribus expressis in *l. si pignori 30. in fin. ff. famil. erciſc. l. si cum venderet, ff. de pignor. act. l. creditor 42. eod. tit.* quæ iura exactissimè exornauimus *hoc. eod. cap. 1. ex num. 24. vsque ad fin. & ex num.5. cum seqq.*

Quapropter ex persona & nomine debitoris tanquam eius procuratores & defensores ratione sui interesse debent omnino admitti ad opponendum hanc exceptionem contra donatarium, vt clare probant iura omnia in contrarium allegata superiùs ex *num.* 3. à contrario sensu, & à ratione legis cessante, quod quàm validum sit argumentum in nostro iure, nemo est qui nesciat.

15 Hunc nostrum discursum & legitimam considerationem, quod quando defensoris vel procuratoris nomine quis agit pro eo cui competit hoc beneficium ne conueniatur vltra quam facere possit, qualis est donator, maritus, socius; sunt iura expressa tam in defensore quàm in procuratore, text. in *l. si cum procuratore mariti de dote actum fuerit, siquidem viuo marito condemnatio fieret, inquantum facere potest, condemnabitur: nam & defensor mariti in id quod facere potest damnatur: mortuo verò marito, in solidum, ff. de re iudic.* textus etiam in *l. verum 64. vers. videndum, ff. pro socio.*

Vbi postquam dixit quod hoc beneficium est personale, & quod fideiussori non prodest, ita loquitur: *videndum est an & fideiussori socij præstare id debeat, an verò personale beneficium sit? quod magis verum est: sed si hic fideiussor quasi defensor socij iudicium susceperit, proderit sibi: namque Iulianus lib.7. Digestor. scribit, defensorem socij in id quod socius facere potest, condemnari oportere. Idem & in patroni defensore accipi debere ait, & vtique: & idem erit in vniuersis qui in id quod facere possunt conueniuntur, &c.*

Et est ratio, quia defendere est eandem vicem, quam reus subiret in se suscipere, *l. minor, vers. quoniam, ff. de procurat.* vnde inquit ille textus, *ideoque defensor mariti amplius quam maritus facere possit non est condemnandus.* & *ibi* Glos. *verb. quam reus subire*, allegat *dict. leg. verum*, §.1. & alia iura.

Et idem de defensore mariti probat text. *in l. alia, in princip. ff. solut. matrimon.* & Glos. *in dict. l. si cum procuratore, ff. de re iudic. in verb. defensor:* intelligit quod defensor non habet mandatum: & idem tenet Glos. 1. in *d. l. alia, in princ.* vbi loquendo de defensore, intelligit cum mandato, vel sine eo: vt in *l. sed & hæ, §. defendere, ff. de procurat. & in d.l.minor, §. quoniam,* cum *duab.legib. seqq.ff. de procur.*

Hanc doctrinam per hæc iura se- 16
quutus fuit Ioan. Guttierrez *de iuram. confirmat. 3. par. cap. 15. num. 15.* vbi *in fin.* reddit differentiam inter fideiussorem & defensorem; quia fideiussor ex propria obligatione conuenitur, sed defensor ex illa obligatione qua tenetur Dominus, vt tenet Glos. 1. *in dict. l. alia. in princip.* quam dicit veram rationem, iuxta Bartol. *in dict. l. verum, in princip. num.4.*

Vides igitur quàm leuiter fundarunt Doctores partem negatiuam in *illis iuribus* ad rem non pertinentibus, & quàm facilè conuincuntur in applicatione, non penetrantes differentiam

ferentiam inter fideiussores vel heredes donatoris, qui agunt iure proprio; & inter procuratores & defensores eiusdem donatoris, qui ex persona & iure ipsius agunt & ei adquirunt.

17 Ex quo resultat responsum ad id quod in contrarium diximus *supr. num. 6. & 7.* ad exclusionem creditorum in hac exceptione, illud scilicet quod non est transmissibile ad heredes, non esse cessibile: quia hoc casu creditores non agunt, nec excipiunt ex iure cessò, vel transmisso, sed agunt vti procuratores, donantis, & defensores, ex persona nomine & iure debitoris sui viuentis.

18 Et denique considerandum erit in hoc articulo, quod ad effectum opponendi & agendi ex persona debitoris, non est necessarium quod creditores sint hypothecarij, vel merè personales & Chirographarij: quia omnium æqualiter interest defendere bona & iura debitoris communis: & multo magis creditorum personalium, quorum credita magis periclitantur ex inopia debitoris: cùm inter hypothecarios priùs distribuantur bona, & consumitur patrimonium ipsius; & ideo illorum magis interest quærere inter tertios debitores & possessores, iura & bona debitoris, ne inanes remaneant: ad quod applicandæ sunt doctrinæ adductæ & iura *supra hoc cap.* 1. quæ vt plurimùm indistinctè loquuntur de creditoribus, nulla facta mentione hypothecæ.

19 Et quod creditores anteriores ex causa lucratiua hypothecarij, non sint præferendi creditoribus posterioribus ex causa onerosa, neque inter eos seruetur regula, *qui prior est tempore, prior est iure*: quin potius causa præpolleat & præferatur; vt veriorem sententiam tradunt multi Doctores congesti ab Olea *de cess. iur. tit. 4. quæst. 3. num. 27.*

CAPITIS I.

§. Secundus.

Creditores an possint intentare læsionem enormem, vel enormissimam contra emptores bonorum debitoris? Et quid in pignore vendito à priore creditore, an scilicet posteriores possint læsionis remedio vti contra emptorem.

SVMMARIVM.

1 *Absque cessione possunt creditores vti actionibus, & exceptionibus competentibus debitori.*

2 *Creditores ex persona debitoris, possunt intentare læsionem enormem, vel enormissimam.*

3 *Creditor potest appellare à sententia lata contra debitorem intentantem læsionem.*

4 *Creditores posteriores possunt mouere remedium læsionis contra adiudicationem factam primo creditori, si adsit læsio.*

Ob interesse creditorum admittitur nouus licitator augens pretium, etiam post bona subhastata & vendita, ibid.

5 *Rejicitur* Ant. Fab. *qui requirebat in creditore agente ob læsionem, cessionem.*

6 *An secundus creditor possit intentare remedium* l. 2. Cod. de rescind. vendit. *in venditione pignoris facta à primo creditore sine dolo.*

7 *Remedium* d. leg. 2. *non habet locum in venditione pignoris facta per creditorem.*

Proponitur primum fundamentum Moroti, *qui negatiue respondet ad quæstionem*, ibid.

8 *Remedium* dict. l. 2. *est personale competens ipsis contrahentibus, non verò Tertio.*

Expenditur secundum fundamentum Moroti.

9 *Expenditur pro opinione* Moroti,

ti, *Antonius Faber, qui eam tenet.*

10 *Debitor aduersus creditorem intentare debet læsionem.*

11 *Adducitur* Olea *distinguens inter enormem, & enormissimam læsionem: & eius distinctio reprobatur.*

12 *Verius est, debitori, & creditoribus ex eius persona competere remedium* d. l. 2. *contra venditionem ritè factam à primo creditore.*

13 *Iura quibus nituntur Morotus & sequaces non probant eorum resolutionem.*

14 L. 1. & fin. Cod. si vendito pign. agatur, *sunt antiquiores* dict. l. 2. *vt patet ex temporum chronologia.*

Lex generaliter loquens trahitur ad terminos alterius specialiter loquentis, ibid.

Lex noua generaliter disponens, recipit omnes declarationes, & limitationes, quas lex antiqua, ibidem.

15 *Nulla ratio specialitatis potest assignari, ad exclusionem debitoris ratione læsionis in pignore vendito à creditore ex* dict. l. 1. & fin. Cod. si de pign. vendit. agatur.

16 *Facultas concessa creditori ad vendendum pignus, intelligitur non vt destruat debitorem, sed vt rem agat tanquam procurator.*

17 *Vendenti per procuratorem datur remedium* d. l. 2. C. de rescind. vendit.

18 *Remedium læsionis vltra dimidium conceditur debitori in bonis quæ venduntur in subhastatione ad instantiam creditorum.*

19 *Maior est ratio ad concedendum remedium læsionis in pignore vendito per solum creditorem: quam in vendito authoritate iudicis, præsentibus creditore & debitore.*

20 *Aliud est non admitti Tertium ad læsionem; aliud admitti debere creditorem, cum agat nomine debitoris.*

21 *In iudicando, & consulendo, non est recedendum à nostra sententia, quæ tenet admitti debere creditorem ad remedium læsionis.*

22 *Arias de Mesa optimè conuincit Ant. Fabrum, & alios, qui tuentur contrarium.*

SÆpè diximus & abundè probauimus in *hoc cap.* 1. *& in* §. 1. *anteced.* posse creditores ex persona sui debitoris, ratione sui interesse, absque cessione mouere actiones, & de- 1
ducere in iudicium omnes quaslibet exceptiones debitori competentes super bonis suis quorum defensio & conseruatio seu recuperatio ad creditores spectat cùm tacitum à iure censeantur ad hoc habere mandatum, & tanquam procuratores, iuris censurâ, hac parte habeantur. 2

Ex quo principio fluit communis & vera plurimorum Doctorum opinio, posse creditores intentare læsionem enormem ex *l. 2. Cod. de rescind. vend.* vel enormissimam, aduersus emptores bonorum debitoris, absque cessione, quam nunquam appetit lex, neque illa egent creditores agentes ad læsionem cum tacito mandato pro interesse proprio, ex persona sui debitoris. Veram hanc resolutionem tenuêre Maynard. *decis. Tolosan. 70. lib. 3.* Vincentius de Franch. *decis. 224. numer. 4.*

Sequuntur Georgius *alleg. 6. n. 50.* Thesaur. *decis. Pedemont. 57. n. 8.* Castillo *decis. Siciliæ* . . . Carocius *in tract. de oblation. par. 2. qu. 28. in fin.* Toro *in compend. decis. verb. Ius offerendi, fol. 302. solut. 1. in fin.* Riccius *in collectan. decisionum, decis. 11.* idem Ricc. *in addit. ad Franch. in d. decis. 224.* Mangrell. *in l. 1. Cod. si antiqu. credit.* & cum Maynardo & Vincentio de Franch. Hermosilla ad *leg. 56. glos. 4. n. 70. tom. 2. tit. 5. par. 5. fol. 286.* Marius Cutell. *de donat. tr. 1. discurs. 2. par. 6. à num.* 184. vbi plures refert, Cyriacus *contr. tom. 1. c. 53. n. 3.* 3
& seqq. vbi plus dicit ex aliis, creditorem scilicet ratione sui interesse posse appellare à sententia lata contra suum debitorem intentantem læsionem contra emptorem. Hanc eandem resolutionem probarunt alij quamplurimi Doctores asseuerantes, posse creditores posteriores mouere reme- 4
dium læsionis contra bonorum adiudicationem factam primo creditori, cui in solutum fuerunt data viliori

pretio, vt in exceſſu valoris & pretij ſibi ſatisfiat, & ſibi ex ſuperfluo ſua credita ſoluantur, Alexand. in *l. ſi conſtante, num.* 34. *ff. ſolut. matr.* Grammatic. *deciſ.* 92. *num.* 19. Muſcatell. *in praxi ciuili, par.* 3. *gloſ. adiudicantur. num.* 76. Franch. *deciſ.* 54. *ſub num* 4. *&* 5. Oſaſc. *deciſ. Pedemont.* 135. *in fin.* Mantic. *de contractib. lib.* 11. *tit.* 30. *num.* 24. Roland. à Valle *conſ.* 9. *num.* 4. *vol.* 1. Fachin. *controuerſ. lib.* 11. *cap.* 14. Coſta *remedio ſubſid.* 1. *num.* 12. *in fin.* Neguſant. de *pignorib. par.* 5. *membr.* 1. *num.* 33. plenè Viuius *deciſ.* 413. *à n.* 1. *vſque ad fin.* Fabius Anna *conſ.* 63. *n.* 2. *&* 3. Tuſch. *lit. D. concluſ.* 762. *num.* 5. Morotus *de iur. offer. num* 9. Carroc. *deciſ.* 21. Caualcan. *deciſ.* 13. *num.* 17. *par.* 4. Aſinius *de execution.* §. 7. *cap* 109. Nouell. *de dote, par.* 7. *priuileg.* 47. Theſaur. *deciſ.* 207. Marius Giurba *deciſ.* 17. *ex num.* 17. qui alios allegat ad hanc adiudicationem exceſſiuam annullandam propter præiudicium creditorum, Nos in *hoc Labyr. par.* 1. *cap.* 11. *num.* 11.

Huc pertinet, quod ob intereſſe creditorum nouus admittitur licitator, ad bona debitoris communis ſemel perfectè & iuridicè ſubhaſtatis & venditis alicui, ſi fortè tertius ſuperueniat licitator qui plus offerat & meliorem faciat conditionem, cùm in pretio aucto per ipſum, poſſint creditores commodiùs ſuam conſequi ſolutionem ſeu ſatisfactionem, vt cum pluribus Doctoribus & fundamentis reſoluimus in *hoc Labyrintho* 2. *par. cap.* 2. *ex num.* 12. *cum ſeqq.* quibus adde Auguſt. Barboſ. *voto* 81. *num.* 7. *tom.* 2. allegantem *Anton. de Amat.* idemque tenet Fontanell. *deciſ.* 520. *tom.* 2. *fol.* 608.

5 Ex qua conſtanti tantorum Virorum reſolutione, contemnenda venit doctrina Antonij Fabri *de errorib. Pragmat. decad.* 1. *errore* 8. aſſeuerantis, creditores non poſſe vti remedio læſionis enormis, vel enormiſſimæ, niſi ſibi facta ceſſione per debitorem: quem (ſub temperamento tamen) videtur ſequi Olea *in tract. de ceſſ. iur. & action. tit.* 4. *quæſt.* 3. *numer.* 5

Quandoquidem creditores non egent hac ceſſione, qui ratione ſui intereſſe & damni agunt & excipiunt experſona ſui debitoris, ex *ſupra dictis n.* 1. quis enim vnquam audiuit quod lex in aliquo caſu deſideret ceſſionem iuris in procuratore agente nomine alterius, & exigente non ſibi, ſed Domino tantum: ad latiſſimè comprobata *hoc cap.* 1. *ex num.* 23. *cum multis ſeqq.* Lex enim ſolùm iuris ceſſionem requirit in Tertio, qui nomine proprio, & ad ſuam dumtaxat vtilitatem agit, & exigere vult ius ad alterum pertinens: prout ex *d. num.* 23. *& ſeqq.* abundè videre poteris.

Maior tamen difficultas verſatur 6
in læſione enormi, ſeu enormiſſima, interueniente in venditione pignoris, facta à primo creditore iure creditoris, & alias ritè ſine dolo aut fraude facta, an ſecundus creditor poſſit intentare remedium *l.* 2. *C. de reſcindenda venditione*: Hanc difficultatem mouet Morotus *in opuſculo de iure offerendi, num.* 23. & partem negatiuam amplexus eſt, duobus fundamentis. Primo quia remedium *d. l.* 2. non habet locum in venditione 7
pignoris ritè, & ſolemniter facta per creditorem, lege permittente: Nec debitori ipſi competit aliquod remedium ob quamlibet læſionem enormem, vel enormiſſimam interuenientem in huiuſmodi venditione, iuxta text. *in l.* 1. *&* 3. *C. ſi vendito pignore agatur:* vbi prorſus negatur debitori recurſus recuperandi rem ob læſionem in pretio: Ergo multo magis debet denegari ſecundo creditori agere volenti ex iure & perſona debitoris, cui nullum competit: Morot. ſolum referens ſequitur Merlin. *de pign. lib.* 4. *quæſt.* 45. *num.* 55. *&* 56.

Secundo etiam fundamento mo- 8
uetur ad excluſionem ſecundi creditoris; quia remedium *d. l.* 2. perſonale eſt, quod ſolum contrahentibus inter ſe datur; non verò Tertio conceditur: ita vt ſecundus rei emptor non poſſit abſque ceſſione ſui authoris illud intentare contra primum venditorem, ob læſionem enormem interuenientem in illa prima venditione: ad latiſſimè tradita (ſub pluribus tamen limitationibus) per Hermoſillam *ad l.* 56. *gloſſa* 7. *num.* 58. *cum ſeqq. tit.* 5. *pag.* 5. *tom.* 2. *fol.* 310. ergo

nec

9 nec creditor absque cessione debitoris, læsionem ex *d.l.*2. intentare poterit.

Hanc opinionem sequitur & Antonius Faber *in C. Fabrian. tit.* 19. *si vendito pignore agatur. definit.*1. *fol.*1012. *& de error. pragmat. decade* 1. *errore* 6. *&* 8. vbi defendere conatur, emptorem pignoris, si fraudis particeps non fuit, esse securum, tametsi læsio enormissima in venditione interuenerit, consequenterque nec debitorem, nec ex eius persona creditores posteriores
10 quidquam petere posse, etsi creditor vendens soluendo non sit, quia debitor aduersus eum intentare debet læsionem, & consequi superfluum pre-
11 tij : & pro hoc vltimo allegat *l. fin. C. si vendito pignore agatur.*

Olea *in tractatu de cessione Iurium, & act. tit.*5. *quæst.* 3. *num.* 8. videndus *ex num.*6. admittit doctrinam Ant. Fabri *locis citatis*, sub distinctione *enormis*, aut *enormissimæ* læsionis; vt in hac non procedat, sed posse debitorem, & creditores remedium *enormissimæ* inten-

Quæ quidem distinctio prorsus retare.

fragatur iis, quæ dicta reliquit ex *n.*6. & iuribus pro expressis allegatis, nempe *l.*1. *&* 3. *C. si vendito pignore agatur.* vbi ab omni recursu & remedio cuiuslibet læsionis excluditur debitor cessante dolo & fraude.

Quo tamen fundamento possit fundari hæc distinctio, quæri potest? Et respondeo, nullo iure : & ideo vel absolutè sequenda erit opinio Antonij Fabri,& Moroti, *locis supra citatis, num.*6. vel absolutè neganda, quia in vtroque distinctionis membro, vna & eadem est ratio ab illis considerata.

12 Quibus tamen non obstantibus, contraria opinio verior est, nempe tam debitori, quàm eius creditoribus ex persona ipsius competere remedium læsionis ex *l.* 2. *C. de rescindenda vendit.* contra emptorem pignoris
13 alias ritè venditi à primo creditore.

Nam iura, quibus nituntur DD. ad excludendum debitorem à remedio læsionis nempe *lex* 1. *l.*5. *& l. final. C. si vendito pign. agatur*, nihil continent quo possint moueri ad tam absonam resolutionem; perfunctoriè etenim præfata iura considerarunt Morotus, & sequaces, ex quorum declaratione & plana intelligentia conuincentur apertè, si consideres quod præfatæ leges non aperiunt de qua læsione loquantur, & ideo vt iura iuribus concordemus, de læsione infra dimidiam intelligi debet, iuxta nouam & æquissimam determinationem *legis* 2. *C. de rescindenda venditione*, ad quam leges illæ reducendæ sunt, vel quia antiquiores sunt, cum ante *d. l.* 2. liceret contrahentibus ad inuicem se decipere in emptione & venditione, nec per læsionem quantumuis enormem, vel enormissimam, cessante fraude & dolo, poterant contrahentes reclamare, nec ab emptionibus discedere, *l. in causæ* 17. *§. idem Pomponius, ff. de minor. l. item si pretio, §. vlt. ff. locati*, & in datione in solutum creditori, *l. à diuo Pio, § si pignora, ff. de re iudicata*, cum *aliis vulgaribus*, & latè considerat ac probat Pinellus *in dict. l.*2. *part.*1. *cap.*1. *per totum.*

Et vt clariùs conuincantur *Morotus*, & *Antonius Faber*, qui in *prædictis legibus* suam fundarunt contrariam opinionem, attende, quod aut dictæ leges fuerunt promulgatæ ante ipsam legem 2. *C. de rescindend. vend.* aut post : non est dare medium; si ante eam, prout verè certum est, dictas leges esse antiquiores ipsa lege 2. *C. de rescindend. vend.* sicuti ex Imperatorum & temporum computatione apparet; nam Imperator Alexander author dictæ legis 1. *C. si vendito pignore agatur*, cæpit imperare *anno* 224. post Christi aduentum, & à Roma condita *anno* 975. vt constat ex Alexandro Freymonio *in symphonia iuris pag.* 500. & Antonio Contio *in chronologia super his annis.* 14

Gordianus autem promulgator legis finalis *C. d. tit.* cœpit imperare *anno* 239. aduentus Christi, correspondente *anno* 990. à Roma condita, idem Freymonius *pag.*688. & Contius *in Chronologia super his annis.* Diocletianus verò author dict. legis 2. *C. de rescindenda vendit.* cœpit imperare *anno* 285. ab aduentu Christi, qui fuit annus 1036. à Roma condita, annoque sequenti cœpit imperare Maximianus author simul cum

Diocletiano *d. leg.* 2. vt obſeruat Idem Freymonius *pag.* 746. & Antonius Contius *in chronologia*, *in his annis.* Quæ quidem leges, cùm antiquiores ſint, debent trahi ad terminos & diſpoſitionem dictæ legis 2. tanquam longè poſterioris; ex Regula legis, *Non eſt nouum, vt priores leges ad poſteriores trahantur, ff. de legibus*: & ideo attento illo tempore, quo promulgatæ ſunt, iuſtè loquuntur & determinant, denegantes remedium læſionis debitori ex cauſa pignoris venditi per creditorem dolo ceſſante: quia vſque ad tempus dictæ legis 2. nullus ex contrahentibus admittebatur ad diſſolutionem venditionis, ob quamlibet etiam enormiſſimam læſionem, vt dictum eſt: & ideo reformantur & abrogantur per ipſam legem 2.

Quod ſi poſt dictam legem 2. fuiſſent promulgatæ, ex quo non aperiunt de quo genere læſionis loquantur, ſed generaliter de læſione in pretio decidant; adhuc præcisè de læſione infra dimidiam intelligi deberent; quia lex generaliter loquens, debet reſtringi ad terminos alterius ſpecialiter & diſtinctè loquentis, *l. ſciendum, ff. qui ſatiſdare cogantur, l. quamuis, ff. de in ius vocando, l. ſi filius, ff. de actionibus & obligationibus*, iuncta *l.* 1. *ff. ad Macedonianum, l. iuris gentium, §. ſi paciſcar, ff. de pactis*, iuncta *leg. tranſigere*, & *ibi* Gloſſa magna *in fin. C. de tranſactionibus, auth. offeratur, C. de litis conteſtatione*, Ioan. Mar. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de bon. cleric. §.* 1. *num.* 20. Vincentius de Franchis *deciſ.* 435. *num.* 24. Mantica *de tacit. conuention. lib.* 25. *tit.* 34. *num.* 18. Nicolaus Intrigliolus *deciſ.* 15. *num.* 36. & 37. Ozaſcus *deciſ.* 30. *num.* 18. Giurba *in Conſuetudines Meſſanenſes*, *cap.* 1. *gloſſ.* 2. *num.* 9. *part.* 1. Et quia lex noua generaliter diſponens, recipit omnes declarationes & limitationes quas lex antiqua habet in eodem caſu, vt ex plurimis DD. probauimus *in noſtris commentariis de Regia protectione*, *part.* 1. *cap.* 1. *præludio* 5. *à num.* 127. *& in tractatu de ſupplicatione ad Sanctiſſimum*, *ſecunda parte*, *cap.* 5. *§.* 3. *num.* 5. quas conſiderationes ſi feciſſent præfati DD. ſine dubio à ſua tam rigida opinione deſtitiſſent.

15 Imo nulla ratio etiam apparens ſpecialitatis reddi poteſt, qua illa iura poſſint fundare excluſionem debitoris abſolutè ab omni læſione pignoris venditi à creditore; niſi vel quia procedant de iure antiquo, vt dictum eſt, & probatum; vel quando poſt nouam deciſionem *dictæ legis* 2. fuiſſent edita, adhuc intelligi deberent iuxta eam de læſione infra dimidiam, iuxta noſtram concludentem & ineuitabilem conſiderationem.

Non enim ex eo ſolo quod creditor vendit iure creditoris ex permiſſione legis & debitoris, creditori attribuenda eſt talis poteſtas vt pignus diſſipet, & damnum inferat debitori; ſufficit enim ei facultas vendendi tanquam procuratori debitoris, *l. ſi pignori* 3. *ff. familiæ erciſcundæ*, ibi, *quod creditor egit, pro eo habendum eſt ac ſi debitor per procuratorem egiſſet*, *l. ſi cum venderet Creditor pignus. ff. de pignoratitia actione*, *l. Creditor* 42. *eod. tit.* & Nos exactè comprobauimus *in hoc capite primo, ex n.* 23 *cum multis ſeqq.* 16 17 Qui enim vendit per alium, ipſe vendere intelligitur: *Regula, Qui per alium facit, perinde eſt ac ſi faciat per ſe ipſum, de reg. Iur. lib.* 6. & vendenti per procuratorem competit remedium læſionis vltra dimidiam, ex *l.* 2. *& l. ſi voluntate* 8. *C. de reſcindenda venditione.* Hæc & alia plurima adducit Pinellus *in d. l.* 2. *part.* 2. *cap.* 2. *per totum*, vbi contra Cagnolum acerrimè defendit hanc opinionem, vt debitori detur remedium læſionis ultra dimidium iuſti pretij: & *num.* 2. & 3. alium intellectum & verum aſſignat textibus *d. l.* 1. *& l. finalis, C. ſi vendit. pign. agatur: & legis, ſi ceſſante, C. de diſtractione pign.*

18 Et hanc Pinelli opinionem, ex alia roboratur communiter recepta, quod læſio vltra dimidiam admittitur & conceditur debitori, cuius bona pignorata venduntur in ſubhaſtatione ad inſtantiam Creditorum: in quo, idem eſt vel ipſos vendere iure Creditoris, vel conſenſum præſtare vt authoritate iudicis diſtrahantur, ſine quorum conſenſu, aſſiſtentia, & approbatione venditio nec fit, nec fieri poteſt: prout ad longum probauimus *in hoc Labyrintho, tertia parte, cap.* 2. *ex num.* 7. *& ſeqq.* & nihilominus remedium læſionis ex *d. l.* 2. admittitur in huiuſmodi venditione, vt probant innumerabiles penè. DD. quos refert

&

& sequitur Hermosilla in *l.* 56. *gloss.* 4. *ex num.* 96. *tit.* 5. *par.* 5. Antoninus de Amato *var. resolut. tom.* 2 *resolut.* 61. *n.* 2. Acosta *de priuilegiis creditorum, reg.* 1. *ampliatione* 5. *à num.* 46. Cancerius *var. resolut. part.* 1. *cap.* 13. *à num.* 26. Rodriquez *de executione, cap.* 6. *ex num.* 58.

19 Si enim in publica subhastatione Iudicis authoritate celebrata, exclusiua omnis fraudis, cum assistentia & citatione Creditorum & debitoris, quorum interest bona iusto pretio distrahi admittitur debitor ad dicendum de læsione enormi, vel enormissima; quanto magis admitti debet in venditione pignoris facta per solum creditorem absque præsentia debitoris, & aliorum Creditorum, necnon Iudicis? quo casu facillimè potest interuenire collusio & fraus, & viliori pretio, quàm per subhastationem pignus vendi solet, ex *l.* 3. *C. si vendito pign. agatur.* Antonius Faber *in C. lib.* 8. *tit.* 17. *de distract. pign. defin.* 25. *num.* 2. Igitur contra omnem Iuris prudentiæ sensum videtur in isto casu negare læsionis remedium, quandoquidem in priori liberaliter conceditur debitori.

Quo supposito vt debitori competat remedium enormis, vel enormissimæ læsionis, ad consequendum pignus venditum à creditore, non erit hæsitandum neque dubitandum quin eodem remedio simul vti possint creditores ex persona debitoris, ex firmissime adductis & probatis *à principio huius* §.

20 Nec obstat fundamentum secundum adductum in contrarium per Morotum *suprà num.* 8. vt hoc remedium sit personale, quo tertius aduersus primum venditorem vti non potest, hoc enim verum est regulariter ex Hermosilla relato *d. num.* 8. sed nos in hac quæstione non agimus de Tertio & extraneo, qui non contraxit cum venditore: imo verò agimus de Debitore ipso verè & realiter venditore, cuius nomine venditum fuit pignus, & de venditoris creditoribus ex eius iure, persona, & nomine agentibus; quod nil aliud est, quàm si ipse per procuratorem comparuisset, læsionem deduxisset in Iudicio: ad latissimè adducta in *hoc capite*, §. 1. *ex num.* 8 *ac per totum caput* 1.

Et hanc nostram resolutionem 21
vltra Pinellum *loco citato supr. num.* 17. in nostris terminis tenuerunt alij quam plurimi DD. vt scilicet debitori & creditoribus ipsius ex persona & nomine debitoris liceat intentare remedium *d. legis* 2. *C. de rescindenda venditione*, aduersus emptorem pignoris, atque ita decisum fuisse in senatu Neapolitano testatur vincentius de Franchis *decis.* 224. *num.* 4. (contra quem, vt vidisti, perperam locutus fuit Morotus: sequitur Thesaurus *decis. Pedemont.* 57. *n.* 8. Castillo *decis. Sicilia* 91. *num.* 2. Georgius *allegation.* 6. *num.* 5. Carrocius *in tract. de Oblationibus. par.* 2. *q.* 28. *in fin.* Barbatus *gloss.* 2. *num.* 53. Gallupus *in sua praxi part.* 3. *cap.* 2. *num.* 49. quos allegat Toro *in compend. decis. tom.* 1. *verb. ius offerendi, pag.* 302. *col.* 1. *in fin.* ibi: *ius offerendi an competat secundo creditori in re vendita ad instantiam primi creditoris, fuit decisum quod non, sed benè existente læsione, fuit condemnatus possessor ad supplementum pretij, &c.* & Vincentio de Franchis citato, idem in istis terminis tenet Hermosilla *ad l.* 56. *gloss.* 4. *num.* 70. *tom.* 2. *tit.* 5. *part.* 5. *fol.* 286. & ex eodem Franchis idem tenet Ludouic. Postius *de subhastatione, inspectione* 59. *num.* 21. & iterum *in tom.* 2. *in additionibus ad d. inspectionem* 59. *ex num.* 13. reprobato Antonio Fabro: idem quoque tenet ex Cutelli *decis.* 29. *num.* 29. Arias de Messa *loc. proximè citando:* à qua resolutione nec in iudicando, nec in consulendo, recedendum erit, quidquid (vt assolet contra mentem iuris) autumet Antonius Faber ex apparentibus fundamentis, & vt plurimum contra omnem iurisprudentiam.

Et longè post hæc scripta vidi 22
Ariam de Messa *var. resol. lib.* 1. *cap.* 35. exactè *per totum*, disputantem hanc quæstionem, & omnibus contrariis fundamentis ab Antonio Fabro aliisque adductis satisfacientem, & manifestè conuincit ac resoluit, *ex num.* 4. *vsque ad finem capitis*, debitori semper competere remedium *legis* 2. *C. de rescindenda venditione*, & competere ipsi actionem vtilem aduersus emptorem rei pignoratæ venditæ per creditorem iure creditoris; & per consequens creditores non quidem iure prætorio, sed ex iure & persona sui debi-

toris posse intentare remedium *d. l.* 2. vbi eruditè & eleganter cunctis difficultatibus satisfacit omninò videndus, quia transcribere non licet.

23 Qui quidem Arias de Messa etiam *in cap. seq.* 36. accuratè reprobat Antonium Fabrum, inaniter & ex leuissimo fundamento tenentem, contra communem DD. sententiam, debitorem non posse agere contra emptorem rei pignoratæ ritè venditæ à creditore, etiamsi in venditione interuenerit enormissima læsio: resoluens ex communi & receptissima opinione ipsum agere posse tam ex enormi læsione, quàm ex enormissima.

CAPVT II.

Creditores bona maioratus in concursum deducta ex facultate Regia discutientes, an ius hypothecæ habeant ad bona postmodùm illi aggregata, & per alium incorporata, aliudvè quodlibet augmentum contingens?

Et an facultas Regia impetrata ad hypothecandum bona maioratus, & hypotheca inde sequuta, extendantur ad bona iam eidem maioratui eo tempore aggregata.

SVMMARIVM.

1 *Hanc quæstionem à nemine tactam videt hactenus Author.*

2 *Augmentum rei principalis, vnum corpus efficitur cum ea, eiusdemque est naturæ, & vtriusque idem est iudicium.*

3 *Vna & eadem res non debet diuerso iure censeri.*

4 *Idem est de parte quoad partem, quod de toto quoad totum.*

5 *Hypotheca generalis non solum comprehendit bona acquisita, verum & nouiter incorporata.*

6 Maioratus *est nomen vniuersale, prout est* peculium, hæreditas, grex, *&c. admittens augmentum & diminutionem.*

7 *Ius vniuersale hypothecatum extenditur ad augmentum ipsius iuris.*

8 *Sicut facultas ad hypothecanda bona maioratus est stricti iuris, ita & ipsa hypotheca non admittens extensionem.*

9 *In his quæ sunt stricti iuris, ad augmentum rei principalis in obligatione & pacto deductæ, dispositio extenditur, etiamsi nihil conuentum sit; ex tacita partium voluntate, & lege sic interpretante.*

10 *In contractu, sententia, & priuilegio, ea quæ sunt stricti iuris trahuntur ad augmentum ex multorum sententia.*

11 *Pactum de lucranda dote extenditur ad eius augmentum superueniens, etiamsi nihil inter partes dictum sit à principio.*

12 *Statutum disponens super lucro dotis, extenditur ad augmentum eius.*

13 *Quando Princeps concessit territorium cum iurisdictione, si simpliciter augeatur, ad eius augmentum extenditur iurisdictio anteà concessa.*

14 *Satisdatio & fideiussio operantur in portione aucta per ius accrescendi.*

15 *Hypotheca contracta super fundo, qui per alluuionem, vel vigore consolidationis postea creuit, ad augmentum extenditur.*

16 *Tacita hypotheca dotalis pro principali dote ab initio constituta, trahitur ad augmentum dotis postea superueniens.*

17 *Expenditur textus in* l. item quæritur 13. §. qui impleto, ff. locati.

18 *Apud DD. communiter idem est iudicium de augmento temporis in tacita reconductione, ac de augmento rei hypothecatæ.*

19 *De tempore ad rem, & de re ad tempus, valet argumentum.*

20 *Reconductio tacita eiusdem est qualitatis, cuius est expressa: & eadem pacta & pignora videntur repetita.*

21 *Hypotheca expressè pro vino, oleo, tritico promissa, extenditur ad valoris augmentum, si postea augeatur.*

22 *Si tempore hypothecæ res fuerit deteriorata, ad meliorationes in eadem postea factas hypotheca protrahitur.*

23 *Ad*

23 *Ad eum ſpectat augmentum, ad quem ſpectat diminutio.*

24 *Augmentum & diminutio pari paſſu ambulant.*

25 *Facultas, & hypotheca præcedens non extenditur ad augmentum proueniens ex aggregatione bonorum per Tertium extraneum. Pro qua concluſione multa deducuntur.*

26 *Hypotheca contracta ſuper re principali extenditur ad augmentum naturale per alluuionem, & ex natura rei proueniens, per conſolidationem vſusfructus cum proprietate.*

27 *Adaucta per alluuionem, naturaliter cum re vniuntur.*

28 *Dominus fundi occupati à flumine, Dominium amittit.*

29 *Impoſſibile eſt alueum alterius iuris eſſe, quàm flumen.*

30 *Alueus ſequitur fluminis cauſam.*

31 *Alueus à flumine derelictus, eorum eſt qui prope ripam prædia poſſident.*

32 *Poſt contractam venditionem periculum rei pertinet ad emptorem, ſicut & incrementum.*

33 *Creditori hypothecario augmentum alluuionis accreſcit.*

34 *Et Vſufructuario.*

35 *Et Emphyteutæ, taliter vt Emphyteuſi finita ad dominum redeat.*

36 *Augmentum proueniens ex cauſa alluuionis, & ex cauſa conſolidationis, æquiparatur in Iure.*

37 *Ex quacunque cauſa conſolidatio prouenit.*

38 *Quando duo caſus in Iure æquiparantur, diſpoſitum in vno ſubintelligitur in altero.*

39 *Dominium vtile conſolidatum cum directo, & vſusfructus conſolidatus cum proprietate, accreſcunt maioratui, in quo Dominium directum comprehenſum erat.*

40 *Portio, quæ vnitur per conſolidationem, eodem iure cenſetur quo res cui accedit.*

41 *Dominium vtile ſic vnitum ex legis diſpoſitione per attractionem tranſit cum directo ad quemcunque.*

42 *Augmentum proueniens ex præſcriptione quaſi alluuio dicitur.*

43 *Res acquiſita per præſcriptionem à poſſeſſore maioratus, fit maioratus.*

44 *Quando res præſcribitur ab hærede titulo hæreditario, hæreditati acquiritur, & in reſtitutione hæreditatis venit hoc augmentum.*

45 *Præſcriptio incepta in vita defuncti, & perfecta per hæredem, pertinet ad hæreditatem.*

46 *Quando finis habet neceſſariam conſequentiam ad principium, non finis, ſed principium attenditur.*

Origo & cauſa primæua in omni diſpoſitione attenditur, ibid.

47 *Creditor habens hypothecata bona maioratus, ius habet ad augmentum proueniens ex præſcriptione.*

Creditor defuncti conſequi poteſt creditum ſuum ex augmento proueniente hæreditati per præſcriptionem. ibid.

48 *Hypotheca contracta à poſſeſſore beneficij ſuper fructibus ipſius, extenditur ad augmentum, quod ratione penſionis extinctæ aduenit eidem.*

49 *Hypotheca præcedens ſimpliciter contracta comprehendit augmentum proueniens ex facto hominis inſeparabiliter ab ipſa re.*

50 *Veluti ſi ædificia, vel melioramenta facta fuerint in re hypothecata.*

51 *Tertius conſequitur æſtimationem melioramentorum, quæ fecit in re hypothecata.*

52 *Quid dicendum ſit de melioramentis factis in rebus maioratus, ſtante* lege 46. Tauri? *remiſſiuè.*

53 *Seruitutes acquiſitæ augent rem, & eius naturam ſequuntur.*

54 *Sicut augmentum ſeparabile, & diſcretum, non auget rem; ita augmentum concretum & affixum rei hypothecatæ, ipſam auget.*

55 *Augmentum rei principalis deductæ in contractu, originem habens ab ipſis contrahentibus, ſubitcitur iiſdem qualitatibus, & hypothecis, quibus res ſubiecta erat.*

56 *Reconductione tacitè contracta, renouantur pacta, qualitates, conditiones, & hypothecæ expreſsè appoſitæ per contrahentes in principali.*

57 *Repetitio omnium qualitatum, & hypothecarum, quibus res aucta per contrahentes fuerat celebrata ſubintelligitur in ſecundo contractu.*

58 *Tacita reconductio non inducitur à iure, quando in aliquo ex contrahentibus deficit aptitudo conſenſus; vt in pupillo, mente capto, & ſimilibus.*

59 *Hypotheca data pro augmento Dotis, noua eſt.*

60 *Hypotheca*

60 *Hypotheca adiecta augmento dotis, diuersa est ab illa, quæ doti principali adiecta erat.*

61 *Hypotheca augmenti dotis oritur ex nunc à tempore contractus augmenti.*

62 *Tacita contrahentium voluntas operatur nouam reconductionem, & nouam repetitionem hypothecæ.*

63 *Tacita hypothecæ renouatio non operatur à tempore prioris conductionis, sed secundæ.*

64 *Opponitur textus in* l.item quæritur, §.qui impleto.ff.locati.

65 *In reconductione nouus requiritur consensus, qui præsumitur.*

66 *Durare idem est ac renouare.*

67 *In reconductione tacita prior hypotheca non manet in veritate, sed videtur manere.*
Exponitur text.in l. repetitionem 4.Cod.de vsur.*ibidem.*

68 *Augmentum nouiter proueniens ex facto eorundem contrahentium subiicitur qualitatibus, conditionibus, & hypothecis prioris contractus.*

69 *Non est constans argumentum.* Est vnitum rei hypothecatæ; ergo est hypothecatum. *Fallit enim in tribus casibus.*

70 *Aggregatio bonorum facta ab extraneo bonis alterius maioratus antea hypothecæ subiectis, multùm differt ab illis tribus casibus.*

71 *Augmentum proueniens ex hac aggregatione, non est à natura.*

72 *Hoc augmentum est discretum & de per se stans.*

73 *Augmentum proueniens ex facto aggregationis Tertij, non prouenit ex facto ipsorum contrahentium.*

74 *Augmentum non sequitur rei auctæ, quando inter eam & illud datur diuersa ratio.*

75 *Maioratus aggregatus Maioratui, manet dependens ab illo.*
Partes accedunt Toti; non vna pars, alteri. Ibidem.

76 *Si incorporatio vnius rei cum re hypothecata æquè principaliter sufficeret ad extendendam hypothecam ad rem vnitam, sequeretur absurdum.*

77 *Hypotheca ex facultate Regia constituta super vna re maioratus, non extenditur ad aliam quantumuis connexam.*
Facultas concessa ad alienandum bona maioratus limitata, denegata intelligitur in aliis. Ibidem.

78 *Licèt hypotheca contracta super re principali, renouata censeatur in augmento proueniente ab ipsis contrahentibus, hoc ideo est quia talis effectus causatur à voluntate contrahentium qui tacitè consenserunt hypothecæ, qui omnino abest à casu aggregationis factæ à Tertio, & num.*79.

80 *Tertius aggregans bona sua antiquo maioratui non potest comprehendi in contractu antecedente inter hypothecarium & hunc possessorem maioratus celebrato.*

81 *Repetitio hypothecæ solum adest inter ipsos principales contrahentes in tacita reconductione.*

82 *Hypotheca præcedens non operatur respectu Tertij, qui rem suam pro securitate contractus hypothecauit.*

83 *Dispositio super augmento, est nouus contractus respectu Tertij.*

84 *Fideiussio primi contractus non trahitur ad postea conuentum.*
Hypotheca contracta in augmento dotis non operatur in præiudicium contrahentis cum marito inter dotem principalem & eius augmentum. Ibid.

85 *Facultas ad condendum maioratum concessa à Principe, non extenditur ad bona postmodùm aggregata ab eodem conditore.*

86 *Augmentum non sequitur naturam rei auctæ in præiudicium Tertij.*

87 *Aggregatio solum assumit naturam primi maioratus in sua primitiua fundatione, quoad successionem, conditiones, & qualitates in ea contentas.*

88 *Ea est intentio aggregantis vt maioratus antiquus augeatur & illustretur.*

89 *Inducta ad augmentum non debent operari diminutionem.*

90 *Aggregans, ex actu aggregandi, prohibet bonorum suorum alienationem.*

91 *Hypotheca specialis non extenditur ad bona futura.*

92 *Hypotheca contracta super bonis maioratus ex facultate Regia, est specialis.*
Idem est demonstrare personam per signum certum, vel ipsam nominatim exprimere. ibid.
Specialis hypotheca est, quæ limitatur

ad

ad certum genus bonorum. Ibid.

93 *Hypotheca restricta ad certum genus bonorum, non comprehendit futura & nouiter adquisita.*

Genus habetur pro specie, quod non potest verificari nisi in una specie. Ibid.

94 *In quacunque dispositione solùm continentur ea iura quæ existebant tempore dispositionis, non autem futura, maximè nouiter creata.*

95 *Quando ex facultate Regia hypothecantur bona maioratus, ipse maioratus non cadit sub hypotheca.*

96 Maioratus *est nomen vniuersale, sicuti* Grex, mercimonium, *&c.*

97 *Aliud est hypothecare ius vniuersale, aliud res ipsas particulares sub eo contentas.*

Pensio Ecclesiastica non imponitur super ipso beneficio, sed super fructibus. Ibid.

98 *Sub nomine vniuersali comprehenditur accessorium & augmentum.*

99 *In his quæ sunt stricti iuris, extensio fit ad augmentum,*

100 *Quando augmentum prouenit à contrahentibus, pacta, conditiones, & hypotheca censentur repetita quæ erant in priori contractu.*

101 *Hypotheca contracta super fructibus beneficij, non extenditur ad fructus beneficij vniti.*

102 *Hypetheca contracta super bonis dotalibus, non extenditur ad augmentum dotis postea datum ab vxore, vel ab alio eius nomine.*

103 *An facultas Regia ad hypothecanda bona maioratus, extendatur ad iam aggregata, nulla facta relatione ad Principem.*

104 *Idem & æquale iudicium est rei principalis & vnitæ.*

105 *Maior est ratio vt trahatur hypotecha ad augmentum existens tempore facultatis Regiæ, quam ad subsequens.*

106 *In impetratione rei principalis non tenetur impetrans facere relationem Principi de re vnita, cùm tacitè inesse dicatur.*

107 *Per vnionem vnius rei factam alteri, in istam omnia emolumenta transeunt.*

108 *In augmento rerum feudalium noua inuestitura non requiritur.*

109 *Facultas ad hypothecanda bona maioratus, non trahitur ad iam aggregata, si non facta sit illorum mentio Principi.*

110 *Aggregatio facta maioratui non stat accessoriè ad bona antiqui maioratus, sed æquè principaliter.*

111 *Quando vna res est æquè principaliter vnita alteri, in impetratione debet fieri relatio & mentio vtriusque.*

112 *Casu quo accessoriè maioratus vnus alteri vniatur, debet intelligi facta vnio ipsi maioratui tanquam personæ fictæ.*

113 *Facultas nunquam conceditur ad hypothecandum maioratum, sed bona ipsius tantùm.*

114 *Cùm principale non est hypothecatum, illæsum permanet accessorium.*

115 *Author tenet, facultatem Regiam extendi ad bona iam aggregata siuè accessoriè siue principaliter, etiamsi Principi non fuerit facta eorum mentio.*

116 *Verbum*, bona, *adiectum genitiuo*, Maioratûs, *indicat omnia bona pertinentia ad maioratum, siue ex dominio, siue ex possessione.*

117 *Dispositio bonorum per nomina possessiua complectitur omnia bona mobilia, & immobilia, iura, & actiones.*

AN & quibus casibus bona censeantur aggregata, & per alium incorporata antiquo maioratui, & quos effectus hæc aggregatio producat, multa scripserunt Molina *de primogen. lib. 1. c. 26. per tot.* & *ibidem* Additionatores: Ioan. Garcia *de expens. & meliorat. c. 22. per tot.* Castillo *controuers. lib. 3. c. 10. per tot.* Anton. de Amato *variar. resol. tom. 1. resol. 14. ex n. 17. cum seq.* & quamplurimi alij ab eisdem citati. 1

Prædictorum assertionibus & resolutionibus nostra quæstio non eget, cum versetur super augmento & rebus indubitabiliter post hypothecam aggregatis & incorporatis antiquo maioratui, an scilicet ad ea extendatur hypotheca præcedens virtute facultatis Regiæ, legitimè contracta super bonis maioratus tunc existentibus, quando hoc augmentum & bonorum aggregatio postmodùm superuenit ex dispositione alterius? ardua est quæstio, & admodùm difficilis viris doctis meritò visa fuit, inextricabilibus & penè indissolubilibus ambagibus inuoluta, quam hactenus à nemine scriptam nec tactam vidi, eandem ad partes disputabimus.

Et

Et pro Affirmatiua, vt ſcilicet facultas Regia & hypotheca præcedens ſuper bonis maioratus antiqui trahatur ad hoc augmentum, & bona per alium illi poſtmodùm aggregata, plurima & inuincibilia vrgent fundamenta.

2 Primum eſt; augmentum rei principalis ita vnitum & incorporatum eſt cum ea, vt vna & eadem ſit, & pars eius iudicatur & vnum facit corpus, & eiuſdem efficitur naturæ & qualitatis, ita vt idem ſit iudicium in vtroque: & quod in re aucta diſponitur, idem ad eius augmentum ſuperueniens protrahatur ſuper hoc axiomate multa iura & doctores cumularunt, & ad varios caſus, doctrinas, & exempla huic noſtro primo fundamento valde conducibilia intulerunt, quæ repetere faſtidioſum foret; videantur Auguſt. Barboſa *axiom.* 34. *per tot.* Valaſc *in axiomat. lit. A. ex n.* 622. & vltra eos Micrez abundè *de maioratu*, 1. *par. quæſt.* 10. *per tot. &* 2. *par. quæſt.* 8. Petr. Surd *conſ.* 397. *ex n.* 10. *cum multis ſeqq.* Ferdin. Arias de Meſſa *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 42. *per tot* & alij plurimi quos conſultò omittimus, & quamplurimi per diſcurſum allegandi.

3 Ergo ſi augmentum, vna ſit res cum re aucta, ad id debet extendi ius hypothecæ præcedentis, quia vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, *l. eum qui ædes, ff. de vſucapion. cap. quia circa, de priuileg. cap. cum in tua, de decimis*, Barboſa *axiomat.* 135. *num.* 7. & connexorum idem eſt iudicium, *iurib. & Doctor* per Barboſ. *axiom.*

4 51. *per tot. adductis*, & cùm ſit pars rei principalis, idem debet ferri iudicium de parte quoad partem, quod de toto quoad totum; *l quæ de tota, ff. de rei vindic. l. à Titio, ff. de verb oblig. l. iuris gentium*, §. *adeo*, *ff. de pact.* Barboſ. *axiomate* 132. *num. fin.* quia non dicitur pars quæ à ſuo toto diſcedit.

5 Secundò, quia obligatio & hypotheca generalis non ſolùm comprehendit bona præſentia, ſed etiam trahitur ad futura, & nouiter adquiſita & incorporata cum patrimonio debitoris obligato, text. *in l. fin. Cod quæ res pign. oblig. poſſ.* ibi, *ſuper qua generali hypotheca illud quoque ad conſeruandam contrahentium voluntatem ſancimus, vt ſi res ſuas ſupponere debitor dixerit, non adiecto, tam præſentes quam futuras; ius tamen generalis hypothecæ etiam ad futuras res producatur.* Exornant latè Gaitus *de credito, c.* 4. *quæſito* 5. *ex n.* 53. *cum ſeqq.* ſed bona maioratus generaliter hypothecæ ſubiiciuntur ex facultate Regia; ergo ad bona futura, quæ poſtmodùm aggregata fuerunt ipſi maioratui, & de nouo quæſita, protrahi debet hypotheca. 6

Tertiò fortiter pro hac parte pugnat, nam maioratus eſt nomen vniuerſitatis, & eſt titulus vniuerſalis, & quoddam ius vniuerſale provt eſt peculium, hæreditas, dos, grex, mercimonium, & ſimilia, admittens in ſeipſo augmentum & diminutionem, prout latè probat Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 26. *ex num.* 29. *vſque ad fin.* ſed 7 ius vniuerſale hypothecatum extenditur ad augmentum ipſius iuris, vt probant text. *in l. grege, in princ ff de pignorib.* ergo hypothecato maioratu tanquam iure vniuerſali debet hypotheca extendi ad eius augmentum.

Quartò: nam licèt facultas ad bo- 8 na maioratus hypothecanda ſit ſtricti iuris atque ſtrictæ interpretationis, ita vt non extendatur de re ad rem, de perſona ad perſonam, nec de tempore ad tempus, provt latiſſimè comprobauimus *in hoc Labyrintho* 2. *par. c.* 4. *num.* 12. *&* 13. *& cap.* 10. *ex num.* 68. *cum ſeqq. & cap.* 11. *ex num.* 10. *tom.* 2. ac pariter ipſa hypotheca ſit ſtricti iuris non admittens extenſionem, *l. in pignore* 55. *l. ſi fideiuſſores* 69. *ff. de fideiuſſor.* & per Rotæ deciſionem Merlin. *de pignorib. lib.* 4. *tit.* 5. *q.* 147. Tamen etiam in iis quæ ſunt ſtricti iuris, vt ſtipulatio, *l. quidquid adſtringendæ, ff. de verb. oblig.* & 9 ſimilia, ad augmentum rei principalis in obligationem & pactum deductæ diſpoſitio extenditur, ita vt omnia pacta & conditiones in contractu rei principalis appoſitæ, intelligantur tacitè repetitæ in augmento poſtea contracto, etiamſi inter partes contrahentes nihil de eo actum ſit expreſsè; quia tacitè ex legis interpretatione deducitur eorum voluntas & conſenſus: ſunt ad hoc iura ſingularia & expreſſa in *l. ſi conſtante*, 19. §. *idem licere, Cod. de donat. ante nupt. l. etiam, Cod. de iur. dot.* luis verbis: *Etiam ſi non dotem reddi ſibi mater, ſed ea*

quæ

quæ in dotem data ſunt, vt eam ſequerentur vel ad ſe pertinerent durante matrimonio, filia decedente, actionem ex ſtipulatu videri quæſitam, aquiſſimum eſſe iudicamus: cui conſequens: eſt, vt etiam id quod additamenti cauſa in dotem datum eſt, eadem actione repetatur. vbi celebris Gloſſa, *verb. additamenti*, text. optimus in *l. inter*, 26. *§. cum inter, ff. de pact. dotalib.* in hæc verba: *Cum inter patrem puellæ & generum conuenit, vt in matrimonio ſine liberis defuncta filia, dos patri reſtituatur; id actum inter contrahentes intelligi debet, vt liberis ſuperſtitibus filiâ defuncta dos retineatur, nec ſeparabitur portio dotis additamenti causá data, ſi poſtea nihil aliud conuenit.* item in *l. quoties* 10. *§. conſtat autem, ff. de adminiſtrat. tutor.* his verbis, *Conſtat autem, eum qui ad augmentum datur, vt puta ad bona materna, quæ poſtea acceſſerunt, vel ad quid aliud augmentum, adminiſtrare priſtina bona non ſolere, &c. Per contrarium autem qui datus eſt ſimpliciter tutor pupillo, vel curator, ſi quid poſtea augmenti acceſſerit, periculo tenetur, quamuis ſoleat ad augmentum dari curator: quæ res non facit, vt ipſa augmenta non pertineant ad curam priorum tutorum, ad quos omnis vtilitas pupillorum debet pertinere: ſiue igitur datus eſt, communicabitur periculum cum prioribus; ſiue datus non eſt, tenebitur adminiſtrationis neceſſitate is qui antea erat datus.* item in *l. non quocunque modo* 84. *§. Iulianus, ff. de legat.* 1.

10 Ex quibus iuribus deducit Tiraquell. *de retract. linag. §.* 1. *gloſ.* 18. *num.* 53. videndus ex *num.* 50. vt ea quæ ſunt ſtricti iuris trahantur ad augmentum, & loquitur in contractu, ſententia, & priuilegio, quæ eſſe ſtricti iuris probat: idipſum probant Bald. in *l. etiam*, *Cod. de iur. dot. notab.* 2. reputat ſingulare Aretin. in *l. ſi in teſtamento, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit.* Iaſ. in *rubr. ff. de iur. dot. colum. fin.* Roland. à Valle *de lucro dot. quæſt.* 100. *num.* 5. *&* 8.

11 & iterum ex *num.* 11. *cum ſequentib.* aſſerit quod pactum de lucranda dote habet locum non ſolum in ea dote, quæ eſt data à principio, ſed etiam pro augmento dotis ſuperueniente poſt pactum; ita vt ſi ſuper augmento dotis non fuerit nouum pactum adiectum, iungitur veteribus pactis adiectis doti principali, etiamſi de illis repetendis nihil in augmento per contrahentes dictum ſit: per text. in *dict. l. inter ſocerum, §. cum inter, ff. de pact. dotalib.* Cynus *in dict. l. ſi conſtante*: per text. *ibidem not.* 4. *de donat. ant. nupt.* idem Cynus & Bald. *in dict. l. etiam*: Paul. de Caſtr. *in conſil.* 8. *incip. Ad primum.* Pariſius *conſil.* 126. & præter hos Doctor. ex aliis idem aſſerit Mierez *de maiorat. par.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 30. *&* 31.

Atque etiam Statutum, quod eſt 12
ſtricti iuris, & ſtrictæ interpretationis, diſponens ſuper lucro dotis, extenditur ad augmentum, cum ſit pars dotis, & vna & eadem res cum dote, quæ ideo diuerſo iure non debet cenſeri: fuit doctrina originalis Abbatis in *conſil.* 46. *dubio* 2. *volum.* 1. quem referunt & ſequuntur Campeg. *de dote, in* 5. *par. quæſt.* 9. Pariſ. *conſil.* 126. *colum.* 2. *& conſ.* 62. *colum.* 3. *volum.* 4. & Paul. Caſtr. *conſil.* 290. *col.* 3. *in fin. volum.* 1. & de Communi teſtatur Roland. à Vall. *de lucro dot. quæſt.* 100. *num.* 15. *& per tot.* ſequitur Petr. Surd. *conſ.* 397. *ex n.* 10. *cum multis ſeqq. tom.* 3.

Et iterum de priuilegio, quod eſt 13
ſtricti iuris, *l. ſi quando, Cod. de inoff. teſtam.* ex quo Princeps conceſſit territorium quoddam cum iuriſdictione, ſi poſtea ſimpliciter augeatur territorium, ad augmentum extenditur iuriſdictio antea conceſſa, etiamſi nihil dictum ſit de iuriſdictione, vt ex doctrina *Angeli* probat Roland. à Vall. *d. quæſt.* 100. *num.* 10. idem Angel. in *l. item fundi, §. huic, ff. de vſufruct.* Couarru. *practicar. quæſt. cap.* 2. *verſ. eadem ratione: & num.* 8. latè Nicol. Boërius *deciſ.* 50. *n.* 17. Anton. de Queſada *quæſt. vlt. num.* 36. conducunt ſcripta per Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 189. *n.* 15. Alia huic doctrinæ valde ſimilia congerit Auguſt. Barboſ. *num.* 8. *& 9. & ex num.* 37. *cum ſeqq. in Voto* 91. & Larrea *allegat. fiſcali* 89. *per tot. tom.* 2.

Item ſatiſdatio, & fideiuſſio, quæ 14
ſunt ſtricti iuris, operantur in portione poſtea aucta per ius accreſcendi: text. *in l. fin. ff. quor legator.* cum *concordantib.* vt per Menoch. *de adipiſ. poſſ. remed.* 2. Mierez de maioratu, 1. *par. quæſt.* 10. *n.* 25. Ergo pari ratione,

licèt facultas ad hypothecandum bona maioratus, & ipsa hypotheca sint stricti iuris, debent extendi ad bona postea aggregata,& ad quodlibet maioratus augmentum postea superueniens.

15 Quintò magis in terminis probatur:nam hypotheca contracta super fundo, & naturaliter per alluuionem, seu ex natura rei vigore consolidationis creuerit, ad augmentum trahitur præcedens hypotheca contracta:text. est expressus *in l. si conuenerit: §. si nuda proprietas pignori data sit, vsusfructus, qui postea accreuit, pignori cedit. Eadem causa est alluuionis*: 18. *ff. de pignor. act.* text. etiam expressus in *l. si fundus hypothecæ datus sit, deinde alluuione maior factus est, totus obligabitur:* 16. *ff. de pignorib. l.*4. *ff. de iur. dot.* his verbis, *si proprietati nudæ in dotem datæ vsusfructus accesserit, incrementum videtur dotis, non alia dos, quemadmodum si quid alluuione accesserit.* si est dos pars accrescens, & dotis augmentum, ergo & tacita hypotheca ad illa extenditur. *d. §. si nuda:* cum *similibus.*

16 Sextò & hæc pars affirmatiua fortiter probatur: nam tacita hypotheca dotalis pro principali dote ab initio constituta, trahitur ad augmentum ipsius dotis postea superueniens: textus expressus *in authen. de æquitate dotis, §. aliud, collat.*8. vbi hypotheca concessa doti principali, conceditur & extenditur etiam ad augmentum ipsius dotis, ibi: *si autem non vtrinque immobiles res fuerint, mulierem omnino per immobiles res celebrare augmentum, & vt dos & augmentum similiter habeat aduersus antiquiores creditores priuilegium, vndique indubitato augmento existente,* &c. textus etiam expressus in *l. si constante, §. iura autem hypothecarum quæ in augenda dote, vel donatione fuerint; ex eo tempore initium accipiant, ex quo eædem hypothecæ contractæ sunt, &c. Cod. de donat. ante nupt.* textus in *l. etiam* 8. *Cod. de iur. dot.* & per hæc iura ita post alios firmarunt Nugusant. *de pignorib.* 4. *membr.* 2. *par. princip. num.*46. & iterum 5. *par. princip. membr.*1. *num.*17. Tiraquel. in *l. si vnquam, verb. donatione largitus, num.* 18. *Cod. de reuoc. donat.* idem Tiraquel. *in tractat. de retract. linager. §.*1. *glos.*18. *ex num.*53. Petr. Barbos. *in* 3. *par. Rubricæ, ex num.* 65. *ff. sol. matrim.* Roland.à Vall. *de lucro dot. quæst.* 100. *num.* 5. Acosta *de priuileg. creditor. regul.*2. *ampliat.*6. *ex num.* 568 *fol.*163. Fontanel. *de pact. dotal. tom.*2. *claus.*14. *& fin. glos. vnic. part.*1. *num.* 94. *fol.*637. Noguerol *allegat.* 30. *ex num.*22. *vsque ad* 27. Cardinal. Mantic. *de contractib. lib.*11. *titul.* 19. *num.*13. *& tit.*26. *ex num.* 13. Gaïtus *de credito, cap.*4. *quæsito* 11. *ex num.* 1594. *cum sequent. fol.*413. Petr. Surd. *lib.*3. *cons.*397. *num.*10.17. *&* 18. Franchis *decis.*603. Anton. Faber. *in suo Cod. defin.*16. *lib.*8. *tit.*8. Qua igitur ratione poterit augmentum & aggregatio bonorum superueniens antiquo maioratui releuari ab hypotheca contracta super bonis maioratus principalis, virtute facultatis Regiæ.

Septimò probatur hæc pars ex tex- 17
tu singulari in *l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati:* vbi hypotheca expressè contracta inter locatorem & conductorem pro certo tempore, renouata censetur in tacita reconductione & in augmento temporis tacitè inter eosdem conuento, ibi: *qui impleto tempore conductionis remansit in conductione, non solum reconduxisse videbitur, sed etiam pignorum videtur durare obligatio:* & hanc tacitam temporis extensionem & prorogationem, *augmentum conductionis*, communiter vocant Doctores, & promiscuè de hoc
temporis augmento iudicant quod de 18
augmento rei hypothecatæ, Bertazol. *in repetit. leg. siquis maior, Cod. de transact. quæst.*1. *num.* 17. Aluarez Valasc. *in Axiomat. lit. A. num* 624.& optimè post alios Mierez *de Maiorat.*1. *par. quæst.*10. *num.*20. *& seqq.* & ideo quamuis text. non loquatur in augmento rei hypothecatæ, sed in augmento & prorogatione temporis, & renouatione eiusdem contractus, adhuc tamen de
tempore ad rem, & de re ad tempus 19
valet argumentum; & dispositum in vno, etiam procedit in altero; vt per iura & plurimos DD. probat Aluarez Valasc. *in Axiomat. lit. A. num.*517.

Et quod omnia pacta & conditio- 20
nes quæ continentur in priori locatione, nec non hypotheca expressa tacitè intelligantur renouata & repetita in augmento temporis & tacita reconductione, ex *d. §. qui impleto:* probat Bald. *ibidem in* 2. *lectura, in summario*; notans quod reconductio tacita eiusdem

eiuſdem eſt qualitatis cuius eſt expreſſa, quia eadem etiam pacta & pignora videntur eſſe repetita: idem ſcribit Angel. *in l. cum ſatisdatione, §. caueant, Cod. de agricol. & cenſit. lib.* 11. & ex aliis Cardinal. Mantica *de tacit. & ambig. conuent. tom.* 1. *lib.* 5. *titul.* 15. *num.* 19. *& ſeqq.* exornant Acoſta *de priuileg. creditor. regula* 3. *ampliat.* 3. *ex num.* 53. Gaitus de *credito, cap.* 4. *quæſito* 11. *ex num.* 2149. *cum ſeqq. fol.* 457. Noguerol. *allegat.* 21. *ex num.* 20. qui plures
21 alios ad idem allegant. Et quod hypotheca expreſſa pro vino, oleo, vel tritico, promiſſa, ſi valor poſt moram augeatur, vt extendatur ad hoc augmentum, & valoris incrementum, Bartol. *in l. vinum, colum. fin. ff. ſi cert. pet.* Neguzant. *de pignor.* 2. *part. princip. memb.* 1. *num.* 52. & poſt alios Mieres *de maioratu, par.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 36. Igitur hypotheca expreſſe contracta ſuper bonis maioratus ex facultate Regia, debet cenſeri repetita, & extendi ad bona poſtea per alium aggregata, tanquam ad maioratus & hypothecatæ rei augmentum.

22 Octauò & denique quia hypotheca etiam expreſſa ſuper aliqua re, trahitur ad augmentum ipſius rei hypothecatæ, vt putà ſi res tempore hypothecæ ſit deteriorata ad meliorationes in eadem poſtea factas etiam hypotheca protrahatur: probant text. *in l. ſi fundus* 16. *§. ſi res, ff. de pignorib.* in hæc verba, *Si res hypothecæ data, poſtea mutata fuerit, æquè hypothecaria actio competit, veluti de domo data hypothecæ, & horreo facta; item ſi de loco conuenit? & domus facta ſit: item de loco dato, deinde vineis in eo poſitis*, text. in *l. domo pignori data, & area eius tenebitur, eſt enim pars eius: & è contrà, ius ſoli ſequitur ædificium*, 21. *ff. de pignorat. act.* text. in *l. Paulus* 29. *§. domo, ff. de pignorib.* his verbis, *Domo pignori data exuſta eſt, eamque aream emit Lucius Titius, & extruxit, quæſitum eſt de iure pignoris? Paulus reſpondit, pignoris perſecutionem perſeuerare*, &c. Gloſſa & communiter Doctores *in dictis iurib.* & alibi paſſim, & allegandi *infra ex num.* 49. *cum ſeqq.*

23 Quorum iurium diſpoſitio æquiſſima eſt, & rationi naturali conſona, nam ſi rei hypothecatæ diminutio cedit in damnum creditoris, pariter rei augmentum debet cedere iuri hypothecæ, & in creditoris vtilitatem, quia ad eum ſpectat augmentum ad quem ſpectat diminutio, *l. ſcribit, ff. ad Trebel.* Fabian. *in authent. nouiſſima, num.* 88. *& ſeq. Cod. de inoff. teſtam.* Ruynus *conſil.* 97. *num.* 10. *circa med. & num.* 13. *lib.* 5. Petr. Surd. *Conſil.* 128. *num.* 10. Gratian. *deciſ.* 85. *num.* 6. Aluarez Velaſc. *in Axiomat. lit. A. num.* 628. quia augmentum & diminutio pari paſſu ambulant, iuxta regulam *leg. ſi ex toto, in princ. ff. de legat.* 1. Barboſ. *axiom.* 34 *num.* 10. 24

Hæc ſunt iura & fundamenta, quæ viriliter ſuſtinent hanc partem affirmatiuam, vt facultas & hypotheca bonorum maioratus præcedens extendatur ad quodlibet augmentum & aggregationem bonorum quomodolibet poſtmodùm ſuperuenientem.

Sed pro contraria parte, vt ſcilicet ſaltem in hoc caſu particulari, de quo noſtra diceptatio eſt; nullo modo facultas & hypotheca præcedens extendatur, nec protrahatur ad hoc genus augmenti prouenientis ex aggregatione bonorum per Tertium extraneum facta antiquo maioratui, propter diuerſitatem rationis militantis in aliis augmenti generibus, multa vrgent etiam fortiſſima fundamenta ſuo loco aptiùs ſcribenda in quarta concluſione ex *num.* 69. *cum multis ſeqq.* 25

Et vt perfectiùs in tam ardua & dificili quæſtione veritas percipiatur, operæ pretium erit, genera varia augmentorum diſtinctè deſcribere, & per quatuor concluſiones diſceptare, & elucidare.

Prima Concluſio.

Hypotheca contracta ſuper re principali extenditur ad augmentum prouenies à natura, putà per alluuionem: vel à natura rei, putà per conſolidationem vſusfructus cum proprietate hypothecata, vel vtilis dominij cum directo: de quo iura ſunt expreſſa *in l ſi conuenerit, §. ſi nuda proprietas, ff. de pignor. act. l. ſi fundus* 16. *ff. de pignorib. l.* 4. *ff. de iur. dot.* quæ adduximus *in* 5. *fundamento ſupr. n.* 15. 26

27 Quoniam adaucta per alluuionem rei principali naturaliter cum ea vniuntur, *l. in rem* 23. *§. idem quæcumque, ff. de rei vindic.* qua de causa omnes qualitates & conditiones rei protinus augmento huic inseparabiliter communicantur, *l. si ego*, *§. idem ait, ff. de publiciana: d.l.* 4. *ff. de iur. dot. l. fin. C. de alluuionib.*

28 Nam quemadmodum fundus occupatus à flumine, fit fluminis, & prior Dominus fundi Dominum amittit, *l. ergo* 30. *§. alluuio, vers. itaque, ff. de adquir. rer. dom. l.* 1. *§. si fossa, ff. de fluminib.* quia impossibile est vt alueus alterius iuris sit quàm ipsum
29 flumen, *l.* 1. *§. simili modo, ff. de fluminib.* & propterea alueus semper sequitur fluminis causam, *l. ergo* 30.
30 *§. duobus, ff. de adquir. rer. dom.* vt abundè probat Arias de Messa. *variar. resol. lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 9. 10. *&* 12. Caldas Pereira *de empt. & vendit. ex num.* 46. *cum multis sequentib.* Ita pariter alueus à flumine derelictus,
31 & ab eo sejunctus, eorum esse incipit, qui propè ripas prædia possident, & illis hoc naturale augmentum accrescit, *l. Attius* 38. *ff. de adquir. rer. dom.* post plures Arias de Messa *vbi proximè, ex num.* 1. *& numer.* 9.

32 Qui *num.* 5. asserit per iura, & DD. quos allegat, quod quemadmodum post perfectam venditionem periculum rei emptæ pertinet ad emptorem, pariter incrementum hoc naturale ad eum debet pertinere: vbi
33 etiam de creditore hypothecario, vt eidem hoc augmentum alluuionis accrescat. Similiter etiam ad vsufructuarium hoc augmentum iure
34 accessionis spectare, ex *l. item si fundi* 9. *§. sed si insula, ff. de vsufructu:* abundè probat Castillo *de Vsufruct. cap.* 37. *ex num.* 22. *cum seqq.*

35 Quare hoc augmentum naturale ad rem emphyteuticam, ab emphyteutæ industria & sumptu non proueniens, sed natura ipsa tantum de per se casu operante, siue pateat, siue lateat, dicitur commodo ipsius emphyteutæ cedere, & accrescere vtili dominio, & ad emphyteutam pertinet toto eo tempore quo emphyteusis durauerit, ita tamen vt ipsa emphyteusi quomodolibet finita, ad Dominum directum redeat, de quibus latissimè post plurimorum Doctorum allegationes videndus erit Anton. de Amato *variar. resol. tom.* 1. *resol.* 14. *ex num.* 22. *cum sequentibus.*

Et cùm à iure æquiparatum sit 36
augmentum proueniens ex causa alluuionis, & ex causa consolidationis, vt sunt iura expressa in *dict. l si conuenerit, §. si nuda proprietas pignori data sit, vsusfructus, qui postea accreuit, pignori cedit: eadem causa est alluuionis*, 18. *ff. de pignorib.* similis textus in *l.* 4. *ff. de iur. dot.* ibi: *si proprietati nudæ in dotem datæ vsusfructus accesserit, incrementum videtur dotis, quemadmodum si quid alluuione accesserit.*

Idem dicendum erit in consolida- 37
tione ex quacunque causa proueniente, vt in vtili dominio consolidato cum directo: nam prædicta iura licèt dumtaxat loquantur in consolidatione vsusfructus, exempli gratiâ id factum fuit, cùm ratio decisionis & determinationis militet etiam in omni consolidatione vnius rei dismembratæ, & postea ex sua natura consolidatæ, nam in vtraque consolidatione admitti debet hypothecæ extensio: quia vbi duo
casus sunt à iure æquiparati, dispo- 38
situm in vno, subintelligitur etiam dispositum in altero: plures ad id Doctores citat Aluar. Valasc. *in axiom. iur. lit. C, num.* 20. Et in terminis, quod si cum directo dominio hypothecato consolidetur vtile, vt ad hoc augmentum extendatur hypotheca probat Castillo *decis.* 10. *num.* 4. nouissimè Mercur. Merlin. *in tract. de pignorib. & hypothec. lib.* 2. *titul.* 1. *quæst.* 2. *sub num.* 21. *in fin. fol.* 42. vbi etiam de consolidatione vsusfructus cum proprietate hypothecata.

Et ideo in hac materia Doctores 39
promiscuè loquuntur de augmento rei per consolidationem vsusfructus cum proprietate, & dominij vtilis cum directo, vt videre est ex Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 26. *sub num.* 28. *vers. ex quibus infertur:* asserens quod in rebus maioratus vtile dominium consolidatum cum directo, & vsusfructus cum proprietate consolidatus, eidem maioratui accrescit, in quo proprietas seu dominium directum comprehensum

erat

erat : ex pluribus Doctoribus per eum allegatis : optimè etiam per multos Modernos Ioan. Garcia *de expensis & meliorationib. cap.* 22. *num.* 10. 11. *&* 12. multa etiam per Peregrin. *de fideicom. art.* 10. *num.* 8.

40 Nam ea quæ consolidantur, eodem iure, quo ipsa bona cum quibus fit consolidatio, adquiri dicuntur, quia per consolidationem vna res efficitur cum illa cui inseparabiliter vnita est, & eadem portio quæ vnitur per consolidationem, eodem iure & titulo possidetur, quo res cui accedit & consolidatur ; vt considerat Bald. *consil.* 300. *Statuto cauetur.* per text. in *d. l. si proprietati*, *ff. de iur. dot. & l. si tibi homo*, *§. fi. ff. de legat.* 1. *& l. si hæres*, *ff. ad Trebell.* quem sequitur Tiraquel. *de retractat. linager. §.* 1. *glos.* 3. *num.* 2. *& glos.* 7. *num.* 6. *& in §.* 32. *glos.* 1. *num.* 72. *& num.* 75. Parisien. *in consuetud. paris. tit.* 1 *§.* 30. *n.* 72. *&* 73. Couarr. *in epitom. super* 4. *Decretal.* 2. *par. cap.* 7. *§.* 1. *num.* 9. Ludou. Molina *vbi proximè*, *num.* 9. *&* 28. *vers. ex quibus infertur :* latissimè videndus Mieres *de maioratu*, 1. *par. quæst.* 10. *ex num.* 166. *cum seqq. tom.* 1. optimè Pe-
41 regrin. *d. art.* 10. *num.* 8. *&* 9. inferens quod hoc ius vtile sic vnitum ex legis dispositione per attractionem transit cum directo ad quemcunque; quapropter dicendum erit, quod hypotheca super proprietate trahi debet ad hoc augmentum vsusfructus, & vtilis dominij consolidati cum proprietate, ex iuribus expressis *ad princip. huius primæ Conclusionis, adductis.*

42 Ad hanc etiam primam Conclusionem spectat ; augmentum proueniens ex temporis beneficio & præscriptione, quæ quasi alluuio dicetur: vt considerat Peregr. *de fideicom. d. artic.* 10. *sub n.* 11. Castill. *controuers. tom.* 6. *c.* 155. *n.* 8.

43 Et ideo res præscriptione adquisita per possessorem maioratus ex causa, iure, & titulo maioratus, & tanquam res maioratus, fit maioratus & hæreditatis, & pertinet ad maioratum, & eiusdem fit qualitatis, in eaque sicut in cæteris bonis maioratus succeditur, cùm attendatur causa primordialis, ius, & titulus ex quo res ipsa adquiritur & præscribitur : ita tenet & comprobat Molina de primogen. *lib.* 1. *cap.* 26. *n.* 7. *&* 8. Ioan. Garc. *de expensis & meliorat. cap.* 22. *num.* 12. *cum seqq.* & in *tract. de coniug. ac quæstu*, *num.* 9. *& seqq.* qui inde ad alia similia inferunt: plurimos ad idem congerit Castill. *controuers. tom.* 6. *cap.* 155. *ex num.* 8. *& seqq.* & Addit. ad Molinam. *d. num.* 7.

Item quando res præscribitur per 44
hæredem titulo & iure hæreditario, vt pertineat ad hereditatem, & quod istud augmentum cedat in vtilitatem hæreditatis, & non heredis, & quod in restitutione hereditatis ex præcepto testatoris veniat hoc augmentum, & res hoc modo & iure præscripta, doctè & latè fundat Peregrinus *de fideicommiss. art.* 10. *n.* 11. *&* 12. vbi etiam quod quando præscriptio 45
cœpta fuit in vita defuncti, & perficitur per heredem, spectat ad hereditatem, & iudicatur res hereditatis & eius augmentum : pro quo expendit textum in *l. veniunt, cum l. seq. ff. famil. erciscund.* vbi res per heredem bona fide vsucaptæ ex persona defuncti, veniunt in iudicio familiæ erciscundæ, & quia præscribens heres, à defuncto intelligitur rem habere, non ab eo aduersus quem præscribit : vt est casus in *l. si alienam*, *ff. de donat. caus. mort.* sequitur Castillo *controuers. tom.* 6. *d. cap.* 155. *ex num.* 8. *& seqq.*

Nam quando finis habet necessa- 46
riam consequentiam ad principium, non finis, sed principium attenditur: plures adduximus *in hoc Labyrintho tom.* 2. *par.* 3. *c.* 4. *n.* 11. *& n.* 51. *&* 52. adde text. in *l.* 3. *§. scio*, vbi Bald. *ff. de minorib. l. damni infecti*, *§. Sabini*, *ff. de damno infecto* : Mastrill. *decis.* 260. *num.* 6. Tusch. *practic. conclus. lit* O. *conclus.* 200. *ex num.* 6. *cum seqq.* Petr. Surd. *decis.* 297. *num.* 12. Castill. *d. cap.* 155. *num.* 11. qui quidem *à principio, & per tot. cap.* multa cumulauit ad probandum quod origo & causa primæua in omni dispositione sit semper attendenda.

Ex quibus manifestè sequitur 47
quod creditor habens hypothecata bona maioratus, ius etiam habere dicitur ad hoc augmentum proueniens ex legitima præscriptione, cùm inter bona maioratus computetur.

Idem similiter erit dicendum de creditoribus defuncti, vt credita sua consequi possint ex hoc augmento proueniente hereditati per præscriptionem heredis, titulo & iure hereditario, cum inter bona hæreditaria cõputetur, atque ad hãc rem præscriptã & augmẽ-

tum extenditur hypotheca & obligatio bonorum defuncti: provt expresse tenet Bald. *in l. Paulus, in princ. ff. de pignorib.* per text, in *d. l. qui alienam: & in l. si alienam, ff. de donat. caus. mort. l. veniunt, C. famil. ercisc. l. 1. in fin. Cod. commun. de legat.* sequitur Negusant. *de pignorib. 2. par. princip. memb. 2. num. 54.* quem etiam allegant Peregrin. *d. art. 10. num. 11. ad fin.* & Castill. *d. cap. 155. num. 8.*

48 Et ex iis quæ dicta sunt in hac prima Conclusione *ex n. 36. cum seqq. vers. Et cum à iure æquiparatum sit*: rectè infertur ad possessorem beneficij pensione grauati in fauorem alterius, qui pro credito aliquo obligauit & hypothecæ subiecit fructus sui beneficij, iuxta ea quæ copiosè egimus *in hoc Labyr. tom. 1. par. 1. cap. 43. per tot.* Quod si pro tempore pensio extinguatur, morte, matrimonio, vel renuntiatione, & similibus causis, ita vt consolidetur cum titulo beneficij, ad hanc portionem auctam, & augmentum consolidationis titulo superueniens, extendetur obligatio, & hypotheca præcedens, cùm pars sit & portio fructuum accrescens vnita & inseparabilis ex natura rei, iuxta latiùs dicta hactenus.

Secunda Conclusio.

49 Augmentum rei hypothecatæ proveniens ex facto hominis inseparabiliter ab ipsa re, cedit in vtilitatem creditoris, & ipsum augmentum cohærens & inseparabile comprehendit hypotheca præcedens simpliciter contracta.

50 Hæc conclusio verificatur in ædificiis, & aliis necessariis, & vtilibus meliorամentis factis in rebus hypothecæ subiectis, quæ tanquam augmentum concretum & affixum inseparabiliter in ipsa re, illam auget, & ad id extenditur hypotheca simpliciter contracta super re ante meliorationem factam, vt probant iura expressa in *l. si fundus 16. §. si res, ff. de pignorib. l. domo 21. ff. de pignor. act. l. Paulus 29. §. domo, ff. de pignorib.* quæ superiùs adduximus *in octauo fundamento, ex num. 22.* probant etiam hanc conclusionem plurimi relati à Molina quos & ipse sequitur *de primogen. lib. 1. cap. 26. num. 11. & 12.* quia meliorամenta facta in hypotheca, sunt creditori hypothecata, sicut ipsa res, tanquam eidem cohærentia, siue facta sint à debitore, siue ab alio Tertio possessore: optimè probat Negusant. *de pignorib. 4. membr. 5. part. princip. num. 8. 11. 18. & 21.* Vincent. de Franchis *decis. 38. in fin. & decis. 456. & decis. 506.* Marius Giurba *decis. 63. num. 16.* & per Negus. & Gail. *lib. 2. obseru. 25. in fin.* Pacific. *de Saluian. interdict. inspect. 3. cap. 4. num. 664.* tenet nouissimè Merlin. *de pignorib. & hypoth. lib. 2. titul. 2. quæst. 69. num. 1. & 9.* Couarr. *variar. resol. lib. 1. cap. 8. n. 3. vers. cæterum:* Magonius *decis. 51. num. 3.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 32. num. 8. in fin.* Cencius *de consil. quæst. 98. sub n. 81. vers. valor. autem.*

Ita tamen quod si hæc meliora- 51
menta fiant à tertio possessore in re hypothecata, æstimationem eorum consequi Tertius debet: vt probatur ex *dict. l. Paulus, §. domo*: Negusan. & Merlin. *locis citat.* & abundè diximus *in hoc Labyrintho tom. 1. par. 1. cap. 11. ex n. 64. cum multis seqq. vsque ad fin. cap.*

Quid autem de ædificiis & melio- 52
ramentis factis in rebus maioratus, stante lege 46. *Taari*, eo quod cedunt maioratui, an saltem eorum æstimatio solui debeat tam possessori maioratus, quam Tertio, ædificantibus & meliorantibus? consule Molinam *vbi proximè, & num. seqq.* & quos adducunt Additionatores. *Ibid.*

Hinc etiam est, quod seruitutes 53
adquisitæ pro rebus hypothecatis, tanquam augmentum inseparabile, concretum, & rebus ipsis vnitum, augent rem, & eam ex sui natura sequuntur, & ei accedunt; quia hoc augmentum de per se subsistere non potest: ad latè comprobata per Molinam *d. cap. 26. ex n. 11. & 12.* vbi Additionatores, plurimos alios DD. allegant, nec non ad idem multos congregat. Ant. de Amato *var. resol. c. 14. n. 28.*

Nam quemadmodum augmentum 54
separabile à re aucta, & quod de per se stat, non auget rem ipsam, nec eidem perpetuo remanet vnita inseparabiliter, cum ideo dicatur augmentum discretum, & non concretum, provt abundè congerit Amatus *vbi proximè, ex n. 24. cum sequentib.* ita pariter augmentum concretum & affixum seu cohærens rei hypothecatæ, ipsam

ipsam auget; & ipsum complectitur hypotheca præcedens; ex iuribus à principio huius conclusionis citatis, & iuxta exempla hactenus scripta.

Tertia Conclusio.

55 Augmentum rei principalis deductæ in contractu, originem habens ab ipsismet contrahentibus, & per ipsos nouus fiat contractus super hoc augmento tacitè subiicitur qualitatibus, conditionibus, pactis, & hypothecis, quibus res principalis subiecta erat. Hanc conclusionem probant expressè text. *in Auth. de æqualit. dot. §. aliud, collat. 8. l. si constante, §. iura autem hypothecarum, Cod. de donat. ant. nupt. l. etiam. 8. Cod. de iur. dot.* quæ iura expressè loquuntur in augmento dotis facto per mulierem, vel alium eius nomine, viro, inter quos similiter contractus dotis principalis præcesserat, vt pariter pacta & hypotheca tacitè renouata intelligantur in hoc augmento.

56 Et in hypotheca expressè contracta inter conductorem & locatorem, vt in tacita reconductione inter eosdem tacitè contracta, renouentur pacta, qualitates, conditiones & hypothecæ expressè appositæ per contrahentes in contractu principali, probat text. *in l. quæritur, §. qui impleto, ff. locati:* & in comprobationem huius conclusionis adducendi sunt etiam Doctores superiùs cumulati *in 6. fundamento, ex num. 16. vsque ad n. 21.* inclusiuè.

57 Ratio fundamentalis huius conclusionis pariter specialis & dissimilis est à traditis *in prima, & secunda conclusione:* quia ex natura rei gestæ inter eosdem contrahentes super augmento, & ex eorum voluntate & consensu inducitur à iure tacitum pactum producens renouationem & repetitionem omnium qualitatum & hypothecarum sub quibus res aucta & principalis in contractum per eos deducta est: hæc ratio aperte euincitur ex iuribus suprà citatis, & Doctoribus in eorum exornationem cumulatis ex *num. 16. cum seqq.* quibus adde text. *in l. legum, Cod. locati*: ibi: *tacito consensu eandem locationem vnà cum vinculo pignoris renouare videtur*: vt notant Gaït. *de credito, cap. 4. quæst. 11. num. 224.* Noguerol. *allegat. 21. num. 20.* Acosta *de priuileg. creditor. in præfat. ad regul. 1. num. 36. fol. 17. à tergo*: Mantica *de contractib. lib. 5. tit. 15. num. 19. tom. 1.* & post Molinam & Manticam latè prosequitur Gaït. *d. quæsito 11. ex num. 2153. cum multis seqq.* Et ideo nihil mirum quod in hoc augmento prouenient ex facto hominis subintelligatur hypotheca, cùm in ea, sicuti in cæteris pactis, interueniat nouus consensus contrahentium inductiuus renouationis & repetitionis, quo cessante, hypotheca non renouaretur, nec subintelligeretur in hoc tacito & nouo contractu.

Et in tantum ratio hæc vera est, vt 58
tacita reconductio non inducatur à iure, quando in aliquo ex contrahentibus deficit aptitudo consensus, vt in pupillo, mente capto, & similibus; quia à lege nunquam fingitur consensus, *l. qui ad certum, ff. locati*: vt comprobat post alios Mantica *de contractib. lib. 5. tit. 15. num. 10. 11. & 12. & num. 20. & 25.* quapropter cessat in illo casu hypothecæ repetitio.

Hæc ratio ex eo fortior redditur, 59
quoniam hypotheca, quæ datur dotis augmento, noua est, & nouiter contracta, nec est illamet, quæ doti principali inducta erat iam, ita vt nec ista trahatur ad augmentum, nec concessa augmento trahitur retrò ad tempus dotis principalis, sed tantum operatur, & habet effectum à tempore quo ipsi coniuges præstiterunt consensum augmento dotis: pro hoc datur textus expressus in *l. si constante, 19. §. iura autem, Cod. de donat. ante nupt.* cuius sunt verba: *Iura autem hypothecarum quæ in augenda dote vel donatione fuerint, ex eo tempore initium accipiant, ex quo eædem hypothecæ contractæ sunt, & non ad prioris dotis, vel ante nuptias donationis tempora referantur.*

Ex quo textu mirabiliter considerauit *Negusant.* quod alia est hypotheca dotis principalis, alia hypotheca augmenti, in *tr. de pignor. & hypoth. 4. membr. 2. par. princ. n. 46.* cuius verba sunt: *Adde etiam, quod priuilegium dictæ tacitæ hypothecæ competens pro augmento dotis (vt dictum est) competit etiam cum priuilegio prælationis, de quo in l. assiduis, Cod. qui potior. in pignor. hab. ita loquitur Iason in Rubric. ff. solut. matr. in vlt. col. Aduerte tamen, quod tacita hypothecæ quæ competit pro augmento dotis, non refertur ad initium tacitæ hypothecæ con-* 60

tracta pro ipsa dote , sed sumit initium à die ipsius augmenti dotis : text. est , & ibi Bald. & Salycet. in l. si constante, Cod. de donat. ante nupt. & sic tacita hypotheca, quæ competit pro augmento dotis , non est illa quæ competit pro dote , &c. Et quamuis Doctores statim referendi adducant Negusant. *in hoc loco* ; alius præstantior est eiusdem Authoris , cuius ipsi Doctores non meminêre, *in primo membro 5. part princip. num.* 17. vbi sic loquitur : *Nec obstat dicta lex , si constante , Cod. de donat. ant. nupt. quia hypotheca tacita , quæ à principio fuit constituta pro dote, non se extendit ad augmentum dotis : & ratio est, quia tempore datæ dotis non erat in consideratione augmentum postea factum , sicut sunt augmenta dotis quæ accessoriè veniunt ad ipsam dotem , vt expressè notat Paul. de Castro in d. cons.* 8. *Ad primum respondetur &c. in princ. & in fin. vbi vult , quod alia est hypotheca tacita quæ oritur pro dote data, & alia quæ oritur postea pro augmento dotis facto ex interuallo post dotem: quia prima oritur tempore dotis datæ ; & secunda , tempore augmenti facti : & prima habet hypothecata bona quæ maritus habebat tempore dotis , secunda autem habet hypothecata bona quæ maritus habebat tempore augmenti facti : & sic diuersa est ratio in augmento dotis , quam sit in alimentis : & augmentum non venit per modum accessorij , ad æquè principaliter ad dotem , sicut veniunt alimenta : vt colligitur ex notatis per Bartol. in l. fin. Cod. per quas person. nob. adqu. & per Dynum in Regula , Accessorium, &c.*

61 Mirabiliter quidem loquutus est Negusant. in isto puncto , *vtroque in loco* , & præsertim *in hoc vltimo* , eundem referentes sequuntur , adductis etiam Baldo , & Salyceto , Cardinalis Mantica *de contract. lib. lib.* 11. *tit.* 26. *n.* 13. & 14. Acosta *de priuileg. creditor. regula 2. ampliat. 6. ex num.* 568. *fol.* 163. Fontanel. *de pact. nuptial. tom.* 2. *claus.* 4. *& fin. glos. vnic. par.* 1. *num.* 94. *fol.* 637. optimè Gaïtus *de credito , cap.* 4. *quæst.* 11. *ex num.* 1594. *cum seqq. fol.* 413. Petr. Barbos. *in* 3. *par. Rubr. ff. fol. matrim. num.* 65. 66. *& seqq.* Petr. Surd. *cons.* 397. *num.* 17. 18. & 19. *lib.* 3. Franchis *decis.* 613. ex quibus probatur , quod hypotheca tacita nouiter inducta à iure pro augmento dotis in bonis viri , noua est, & diuersa ab illa quæ concessa fuerat doti principali , cùm nouiter oriatur ex nunc à tempore contractus augmenti inter virum & vxorem , quia ex natura rei gestæ , & augmenti , tacitè inducitur à iure consensus contrahentium repetendi qualitates & conditiones in primo contractu super re aucta coniunctæ , effectum habentes à tempore contractus super augmento : & quod non sit eadem hypotheca præcedens, sed noua alia orta tempore augmenti dotis , sequutus Negusantium *d. memb.* 4. nouissimè dixit Mercurial. Merlin. *de pignorib. lib.* 3. *tit.* 2. *quæst.* 50. *n.* 15. *& 16. fol.* 281.

Hoc idem fortiùs videmus in aug- 62
mento conductionis & tacita prorogatione temporis , iuxta text. *in l cum quæritur*, §. *qui impleto , ff. locati :* & ea quæ in eius exornationem scripta reliquimus suprà ex *n.* 17. *& seqq.* nam in hoc conductionis augmento tacita contrahentium voluntas & consensus non solum operatur nouam reconductionem , sed etiam nouam repetitionem & renouationem hypothecæ antea in priori contractu appositæ: text. *in d.* §. *qui impleto* , ibi : *non solum quis reconduxisse videbitur , sed etiam pignorum videtur durare obligatio.* text. etiam in *l. legem , Cod. locati*, ibi : *tacito consensu eandem locationem cum vinculo pignoris renouare videtur* : & comprobant DD. adducti *supr num.* 57. *& ex num.* 16. Ex quo sequitur , quod consensus & voluntas tacita in hoc augmento operantur hypothecæ renouationem & repetitionem , quo deficiente , secundus tacitus augmenti contractus maneret absque hypotheca , noua specificè non adiecta per ipsos contrahentes.

Hæc veritas eò magis suadetur, 63
quod hæc tacita hypothecæ renouatio non operatur à tempore prioris conductionis contractus, nec ad illud trahitur , sed operatur dumtaxat à tempore augmenti & prorogatæ conductionis , eo quod illo tempore concurrit conductoris & locatoris , ex perseuerantia vnius & patientia alterius , tacitus & fictus vtriusque consensus , ita vt hypotheca prioris contractus non sit eadem verè quæ renouatur in augmento , & prorogatione, sed alia noua, initium & originem sumens à tempore augmenti taciti contractus , sicuti diximus de hypotheca augmenti dotis ex *num.* 50.

cum

cum seqq. atque insuper in nostris terminis *d. §. qui impleto*, expressè probarunt Carnazan. *decis.* 177. Rouitus *ad pragmatic. de locato & conducto*, *n.* 4. Gaïtus latiùs *in tract. de credito*, *cap.* 4. *quæsito* 11. *num.* 2149. *&* 2150. Acosta *de priuileg. credit. regul.* 3. *ampliat.* 3. *num.* 53. 54. *&* 55. *fol.* 218. Noguerol. *alleg.* 21. *n.* 21.

64 Cui veræ resolutioni obstare videtur text. in *d. §. qui impleto:* vbi expressè dicitur, quod in tacita reconductione durat eadem hypotheca contenta in primo conductionis contractu, ibi, *pignorum videtur obligatio:* ergo non erit noua illa quæ tacitè repetitur in augmento conductionis, sed prior continuata.

65 Huic difficultati occurrit Gaïtus *vbi proximè*, *ex num.* 2153. dicens Doctores omnes communiter asseuerare, primam hypothecam esse repetitam in secunda tacita conductione, quam eiusdem & similis qualitatis esse atque expressa in priori contractu: si igitur repetita censetur (arguit & rectè Gaïtus) fatendum erit in repetitione nouum requiri consensum locatoris & conductoris, cùm in reconductione nouus requiratur consensus, vt facta locatio censeatur: ad text. *in l. 1. ff. locati, & l. consensu, ff. de action. & oblig.* ideo in tacita reconductione consensus præsumitur, ex *d. §. qui impleto: & d. l. legem*; ergo hypotheca non potest operari nisi à tempore noui consensus, & non antea.

66 Idcirco (prosequitur Gaïtus *ex num.* 2157.) bene concluditur, verbum, *durare*, positum *in d. §. qui impleto*, interpretandum esse, scilicet *renouare*; tum ex dictis Belloni *cons.* 87. tum etiam quia in eisdem terminis, verbo, *renouare*, vsus fuit Imperator in *d. l. legem*, *Cod. de locato:* ibi, *vnà cum vinculo pignoris renouare videtur.*

67 Et licèt hæc responsio optimè congruat verbo, *durare*, posito *in d. §. qui impleto*; aptiorem aliam consideraui: nam Consultus in *d. textu*, non dixit affirmatiuè, & asseueranter durare hypothecam, sed fictè & impropriè iuxta verbum, *videtur*, quod sui naturâ denotat improprietatem, quo Consultus vsus fuit, motus ex continuatione & vicinitate actuum, conductionis scilicet expressæ, cum tacita posteriore; & ideo nihil mirum, quod apparenter videatur eadem hypotheca: non quod in rei veritate eadem sit continuata, sed alia noua ex vtriusque contrahentis nouo & tacito consensu orta & renouata, ex *supradictis hactenus.*

Sed contra has omnes doctrinas à principio huius tertiæ conclusionis scriptas, facit text. *in l. per retentionem* 4. *Cod. de vsur.* vbi debitor hypothecauit rem pro sorte & vsuris minoribus, postea per nouum contractum inter eosdem creditorem & debitorem conuênit de vsuris maioribus; dubitatum fuit an eadem hypotheca extenderetur ad nouum hoc augmentum vsurarum maiorum? Et determinatum fuit non extendi, si expressè in nouo contractu non fuit repetita, in hæc verba, *per retentionem pignoris vsuras seruari posse de quibus præstandis conuenit* &c. hæc ratio cessat, siquidem tempore contractus de minoribus vsuris conuênit: postea autem cùm se debitor præstaturum maiores repromisit, non potest videri rata pignoris retentio, quando eo tempore quo in instrumento promittebantur non conuenit vt pignus etiam ob hanc adiectionem teneatur. Cui difficultati facillimè respondetur, si consideres quod hoc augmentum in specie illius textus, non superuênit rei priùs hypothecatæ, sed dumtaxat credito, quod augmentatum fuit, estque aliud nouum creditum, in quo requirebatur expressa repetitio hypothecæ prioris contractus: iuxta quam plurima iura per Nos adducta *in hoc Labyrint. 3. par. c. 13. §. vnic. ex n. 86. cum seqq.*

Ex quibus firmissima remanet nostra conclusio, de qua *supr. ex num.* 55. 68 quod augmentum nouiter prouenies ex facto eorundem contrahentium super re aucta, subiiciatur ex tacito eorum consensu omnibus qualitatibus, conditionibus, & hypothecis primi contractus.

Quarta conclusio.

Ad augmentum bonorum maiora- 69 tus antiqui postmodùm contingens facto hominis extranei aggregantis sua bona, quantumuis sint vnita & incorporata cum illis ex facultate Regia

Regia hypothecatis, hypotheca hæc nullo modo protrahitur nec extenditur.

Hanc conclusionem negatiuam multis & efficaciſſimis mediis roborabo. Primò, quia non eſt indiſtinctè & generaliter verum, nec conſtans argumentum, Eſt vnitum rei hypothecatæ, ergo eſt hypothecatum: provt ex ſequentibus clarè apparebit: ſolum enim in illis tribus caſibus trium concluſionum præcedentium reperitur in iure extendi hypothecam præcedentem ad augmentum ſubſequens, ex peculiari ratione cuilibet attributa, iuxta quæ in ſingulis concluſionibus ex *num.* 26. adnotata remanent.

70 Iſte autem caſus noſtræ quartæ concluſionis, quando ab extraneo facta fuit aggregatio & vnio ſuorum bonorum, bonis alterius maioratus antea legitimè hypothecæ ſubiectis, multùm diuerſus eſt & diſtinctus, & nullo modo cadens ſub ratione & diſpoſitione alicuius ex relatis in dictis tribus concluſionibus præcedentibus. Nam hoc augmentum fa-
71 ctum per viam nouæ aggregationis & vnionis antiquo maioratui, non prouenit à natura, ſed à facto hominis; iuxta iura in prima concluſione relata ex *num.* 26. Nec etiam conſonat ſecundæ concluſioni *ſupr. ex num.* 49.
72 quoniam non eſt augmentum concretum adhærens alicui rei maioratus, inſeparabile ab ipſa antea hypothecata, provt eſt ædificium & melioramenta tangentia rem ipſam hypothecatam inſeparabiliter; ſed eſt augmentum externum & diſcretum, de per ſe ſtans, vnitum rebus maioratus æquè principaliter, nullã trahens originem nec à rebus maioratus; nec à iure ipſius maioratus, ſed à diſpoſitione diſtincta nouiter facta ab ex-
73 traneo. Nec denique conuenit tertiæ concluſioni, de qua *ex num.* 55. cùm hoc augmentum per viam aggregationis non proueniat ex facto ipſorum contrahentium & imponentium hypothecam in rebus primi maioratus, ſed ſolùm à Tertio extraneo independenter ab illorum contractu ad diuerſum finem & diſtinctum effectum. Quapropter nulla ex parte hoc augmentum per viam aggregationis ſuperueniens poteſt cadere ſub ratione alicuius ex tribus concluſionibus prædictis, cùm omnino ſit caſus diuerſus & diſtinctus, ac proinde hypotheca bonorum maioratus antiqui, non poteſt extendi ad hæc bona nouiter aggregata: quoniam augmentum non ſequitur naturam rei auctæ cui vnitur, quando inter augmentum & rem 74
auctam adeſt diuerſitas rationis: text. *in l. qui fundum*, §. 1. *ff. pro emptore:* Tiraquell. *de retract. conſangu.* §. 1. *gloſ.* 18. *num.* 59. Menoch. *conſ.* 26. *num.* 35. Petr. Surd. *conſ.* 255. *n.* 24. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 652. *n.* 6.

Secundò, quia de horum bono- 75
rum augmento & aggregatione idem iudicandum eſt reſpectu bonorum primi maioratus cui aggregatur, quod de bonis primi maioratus inter ſe ipſa, vt ſint cum aliis aggregata & vnita æquè principaliter, ita vt quælibet res de per ſe ſubſiſtat independenter ab aliis, vt mox probabitur: & facit pulchra conſideratio Fachinei *controuerſ. lib.* 10. *cap.* 69. *ad fin. verſ. non obſtat ſi dicatur:* afferens quod nullo iure probari poteſt, vnam partem & portionem hæreditatis alterius partis eſſe ſequelam & acceſſoriam, partes enim accedunt toti, & illud ſequuntur, ex *l. malum. ff. de verb ſignif.* non autem vna pars alteri parti accedere dicitur. Et ideo hypotheca ſuper bonis primi maioratus non trahitur ad augmentum & aggregationem bonorum poſtmodum contingentem, tanquam æque principaliter aggregatorum, niſi adſit nouus aggregantis conſenſus: ita eleganter tradit Neguſant. *de pignorib. loco ſuperiùs ad literam adducto, num.* 60. cui ſimiliter conueniunt omnia iura & Doctores allegati *in* 3. *concluſ. ex num.* 55. *& ſeqq.* facit doctrina Bartoli in *l. cum fundus. ff. de legat.* 2. & *ibid.* Cumanus, qui dicunt, quod quando augmentum eſt æquè principale, nunquam cedit rei augmentatæ, Couarru. *practicar. q.* 2. *n.* 5. *verſ. Decimo in hoc.* quos ſequitur Mierez *de maioratu*, 1. *part. quæſt.* 10. *num.* 50.

Hoc fundamentum eò fortius reddi- 76
tur, quoniam ſi vnio & incorporatio vnius rei cum re hypothecata æquè principaliter & independenter ab ea, ſufficeret ad extendendam hypothecam ad rem vnitam; ſequeretur abſurdum maximum quod hypotheca

ex

ex facultate Regia impoſita ſuper vna re maioratus, traheretur & extenderetur ad alias res eiuſdem maioratus, cum quibus ab initio fundationis maioratus ſimul eſt vinculata, vnita, & incorporata: ſed hoc eſt falſum, quia hypotheca ſuper vna
77 re maioratus ex facultate Regia non extenditur ad alias res eiuſdem maioratus, quantumuis ſit cum illis connexa & ſimul vinculata æquè principaliter: ad latè tradita in *hoc Labyrintho*, 2. *tom par.* 2. *cap.* 4. *num.* 12. *&* 13. & vberiùs *ead.* 2. *par. cap.* 10. *ex num.* 68. *cum multis ſeqq.* & ſignanter *d.* 2. *par. cap.* 9. *num.* 4. *& num.* 63. *& ſeqq.* quibus adde Mierez *de maioratu*, 4. *par. quæſt.* 2. *num.* 205. vbi poſt alios plures DD. aſſerit, quod licentia & facultas generaliter ad bona maioratus alienandum & hypothecandum petita & limitata concedatur ad certa bona ipſius maioratus, in cæteris bonis denegata intelligitur: ergo multo minus permittenda erit hypothecæ extenſio ad hæc bona nouiter poſtmodùm aggregata, quantumuis vnita & connexa eſſe dicantur cum bonis primi maioratus hypothecatis antea, niſi adſit noua facultas, atque noua hypotheca ſuper illis.

78 Tertiò, hæc concluſio roboratur, quoniam licèt hypotheca contracta ſuper re principali, renouata cenſeatur in augmento poſtea eueniente, & producto ab ipſiſmet contrahentibus; ex iuribus & Doctoribus adductis *ſuprà num.* 55. *&* 56. tamen talis effectus non cauſatur à ſolo augmento
79 ſuperueniente, ſed dumtaxat à conſenſu tacito nouiter contrahentium ſuper augmento, qui tacitè conſenſerunt in renouationem & repetitionem hypothecæ à conſenſu originem trahentis, ad latiſſimè comprobata ſuperiùs ex *num.* 57. *cum multis ſeqq.* Sed hæc ratio prorſus ceſſat in hac noua bonorum aggregatione & augmento, quia nec fit inter contrahentes primam hypothecam; ſed per Tertium extraneum, cuius conſenſus ad hypothecæ repetitionem & renouationem ſuper augmento nullo tempore concurrit, ergo ad illud trahi nequit hypotheca præcedens.

80 Nec ipſe aggregans bona ſua antiquo maioratui tanquam extraneus & extrinſeca perſona potuit comprehendi in illo contractu antecedente celebrato inter tunc poſſeſſorem maioratus, & creditorem hypothecarium, *l. ſi vnus, §. ante omnia, ff. de pact. l. 1. Cod. de pact.* multos cumulat Anton. de Amato *variar. reſol. c.* 13. *num.* 33. ergo ceſſat hypothecæ repetitio.

Quartò fortiter vrget, quia etiam in 81
caſu quo augmẽtum prouenit ab ipſiſmet contrahentibus adhuc non traheretur hypotheca præcedẽs adhæc bona per Tertium aggregata, nec in præiudicium extranei aggregantis, nec ſucceſſorum illum repræſentantium, vt in fortioribus terminis probat textus in *l. ſi cum Hermes, C. de locato, l. Labeo, §. hæc autem, & § ſi per fideiuſſorem. ff. de recept. arbitr. l. item quæritur* 13. *§. qui impleto, ff. locati conducti*: quibus iuribus probatur, quod in augmento & 82
prorogatione conductionis tacitè vel expreſsè factæ inter locatorem & conductorem, ſolùm operatur inter ipſoſmet principales contrahentes, quorum propria bona in primo contractu hypothecata, intelliguntur renouata in augmento & conductione prorogata: ſed minime operatur reſpectu rei alienæ, quando Tertius pro ſecuritate primi contractus hypothecauit rem ſuam, *d. §. qui impleto*, ibi: *non ſolum reconduxiſſe videbitur, ſed etiã pignorum videtur durare obligatio: ſed hoc ita verum eſt, ſi non alius pro eo in priori conductione res obligauerat; huius enim nouus conſenſus erit neceſſarius.* Exornant præfata iura in vtroque caſu, Neguſant. *de pignorib. par.* 3. *membro* 1. *n.* 22. Molina *de contractib. diſput.* 498. *num.* 16. Cardinal. Mantica *de tacit. & ambig. conuentionib. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 21. *&* 22. Carrocius *de locato, par.* 3. *tit. de renouat. conduct. quæſt.* 22. *num.* 3. *&* 7. *pag.* 159. & poſt Salycet. Alberic. & Caſtrenſ. probat Noguerol. *allegat.* 21. *ex num.* 20. *cum ſeqq.* Gaïtus *de credito, cap.* 4. *quæſito* 11. *n.* 2152. *&* 2158. *& ſeq.* Cæſ. Manent. *deciſ.* 31. *num.* 17. 83
Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 1. *cap.* 5. quia diſpoſitione ſuper augmento licèt cenſeatur vna inter ipſoſmet contrahentes, reſpectu tamen Tertij noua eſt, & diuerſus contractus, vt per plures probat Noguerol. *vbi oximè, num.* 22.

Qui omnes Doctores, præcipuè 84
Noguerol *ex num.* 20. idem firmat in fideiuſſore interueniente in primo contractu,

contractu, vt in temporis augmento tacitè vel expresse postea conuento inter principales contrahentes nullo modo ad augmentum conductionis protrahatur fideiussionis præcedens obligatio, per text. expressum in *d.l. cum Hermes, Cod. de locato: & in d.l. Labeo, §. hac autem, & §. si per fideiussorem ff. de recept. arbitr.*

Idem videmus in hypotheca nouiter contracta in augmento dotis, vt minimè operetur in præiudicium Tertij contrahentis cum marito inter dotem principalem & eius augmentum: plures doctores ad idem allegat Mierez *de maiorata 1. par. cap. 10. n. 46.* probant etiam expressè omnes Doctores citati *supr. num. 16.*

85 Si igitur bona Tertij hypothecata in primo contractu, & fideiussor in eo interueniens, non protrahuntur ad augmentum eiusdem contractus post. modum inter principales conuentum; multominus debet hypotheca præcedens trahi ad bona maioratui aggregata, quæ nullo tempore fuerunt in priori contractu, nec ad præiudicium Tertij, scilicet aggregantis, & eius successorum, qui ex aggregatione & augmento nouum ius adquisierunt independens à iure primi maioratus, nec ab eo deriuatum, & ideo nisi interueniat successoris consensus cum noua Regis facultate, hypothecæ nulli subiici potest, stante noua aggregantis prohibitione alienandi. Pro quo facit, quod si à Principe pater obtinuit facultatem faciendi maioratum, cui condito aggregauit postmodum alia bona, ad hoc augmentum non extenditur facultas, cum non pendeat à sola voluntate aggregantis, sed Principis, & aliorum filiorum, quibus præiudicari nequit, & ideo nouam facultatem esse necessariam latissimè probauit post plures Docto. Mierez *de maioratu 1. p. quæst. 10. ex n. 81. cum seqq.* videndus à *principio quæstionis.*

86 Quibus addere poteris, quod augmentum nunquam sequitur naturam rei auctæ, quoties adest præiudicium Tertij, Couarruu. *practic. quæst. cap. 2. num. 7.* Matienz *in l. 7. tit. 11. lib. 5. recopil.* post quod & alios idem comprobat Mierez *de maioratu, par. 1. d. quæst. 10. num. 81. & 82.* & cum Angelo, Alberto Bruno, & Erasmo à Cokier idem firmat Augustin. Barbosa *in axiomat. iur. axiom. 34. n. 7.*

Quintò hæc nostra negatiua con- 87
clusio fulcitur; nam nihil tam contrarium est huic hypothecæ repetitioni & extensioni ad bona nouiter aggregata, quàm finis & intentio ipsius aggregantis, tum quia ista aggregatio solùm assumit naturam primi maioratus, cui bona aggregantur, in sua primitiua fundatione, quoad successionem, conditiones, & qualitates in ea contentas, provt aliunde probant Doctores superiùs allegati *n. 1.* sed hoc onus & hypotheca, nec est, nec pertinet ad naturam maioratus, nec continetur in illa priori fundatione, cùm accidentaliter, & extrinsecè, & potius contra fundatoris intentionem & dispositionem, imo etiam fundationis naturam postmodùm contigerit, igitur diuersæ naturæ debet iudicari, nec sub ea potest contineri, nec ad eam referri aggregatio, quia referens est in relato, & quod in isto non reperitur scriptum, ad id referens non extenditur, iuxta *vulgare axioma.*

Tum etiam quia finis & intentio 88
aggregantis solùm tendit, vt vel sua, vel antiqui fundatoris memoria conseruetur, & vt maioratus antiquus ditetur, augeatur, & illustretur, atque inde successores decentius viuant & commodius; quapropter actus non debent operari vltra intentionem agentis, prout operaretur si admitteretur extensio hypothecæ super bonis primi maioratus impositæ ad hæc postea addita & aggregata; cùm facilè per hanc extensionem consumi possent & distrahi per creditores: accedat quod diuersum ius statuitur in augmento vnito non simpliciter, sed secundum quid, quod in aucto, ac diuersimode de vtroque iudicatur vbi adest diuersitatis ratio, Barbosa post plures Doctores quos refert, *axiom. 34. n. 2.*

Deinde, cùm hæc aggregatio ten- 89
dat ad augmentum maioratus antiqui, si hypothecæ antecedenti subiiceretur, notissimam diminutionem pateretur, contra iuris regulam, quòd inducta ad augmentum non debent operari diminutionem, *l. si à milite, §. 1. ff. de milit. testam. l. si Russinus, Cod. cod. tit. l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. cum tale, ff. de condit. & demonstr. l.*

si

ſi mancipia, *in pr. ff. de fundo inſtructo*: exornat Auguſtin. Barboſa *d. axiom.* 34. *num. fin.*

90 Et inſuper, quia iſta hypothecæ extenſio manifeſtè repugnaret diſpoſitioni aggregantis, qui ex ipſo actu aggregandi ex nunc prohibet ſuorum bonorum alienationem, cùm ea ſubiiciat clauſulis & prohibitionibus maioratus antiqui, ex Doctoribus ſuperiùs allegatis *num.* 1. ergo abſque noua Regis facultate, iuſta cauſa interueniente conceſſa, & conſenſu poſſeſſoris, nulli ſubiici poteſt hypothecæ.

91 Sextò inuincibiliter comprobatur noſtra Concluſio negatiua; nam licèt verum ſit quod hypotheca bonorum generalis præcedens comprehendat & extendatur ad bona futura & nouiter poſtmodum adquiſita per debitorem, iuxta textum expreſſum in *l. fin. Cod. quæ res pignor, oblig. poſſ.* tamen hypotheca ſpecialis continetur intra ſuos limites ſpecialitatis, ita vt nullo modo extendatur ad bona futura & nouiter poſtea adquiſita: vt tradit poſt alios Gaïtus *de credito*, *cap.* 4. *quæſito* 5. *num.* 210. Pacific. *de ſaluiano interd. inſpect.* 3. *cap.* 3. *num.* 7. Merlinus *de pignorib. lib.* 1. *quæſt.* 11. *num* 13.

92 Sed hypotheca contracta ſuper bonis maioratus ex facultate Regia non eſt generalis, ſed ſpecialis, prout probat Ludouic. Molina *de primogen. lib.* 4. *cap.* 7. *ex num.* 29. *&* 30. legendus etiam ex *num.* 20. quod & idem expreſsè ſupponunt Caſtillo *controuerſ. tom.* 4. *cap.* 26. *num.* 29. 31. *&* 32. & Additionatores ad Molinam *in dict. cap.* 7. *ſub num.* 17. Nos *infra cap.* 10. *num.* 20. *in hac* 4. *par.* vbi aliud & nouum fundamentum adducitur.

Et hæc Molinæ & ſequacium propoſitio vera redditur, nam ex quo nominatim bona vinculata ſubiiciuntur hypothecæ, ſigno hoc certo & indubitabili conſtat quod aliis debitoris bonis non conuenit, nec cum illis confundi poteſt; eodem modo debet hæc hypotheca operari ac ſi nominatim & ſpecificè bona ſingula exprimerentur, iura ſunt expreſſa in *l. hæredes palam*, *ff. de hæred. inſtit. auth. & non obſeruato*, *Cod. de teſtam.* vbi probatur non valere teſtamentum niſi perſona heredis expreſsè & ſpecificè nominetur; ſi tamen perſona heredis ſigno indubitabili & certo demonſtretur, idem eſt ac ſi nominatim & ſpecificè nominaretur, quia idem eſt demonſtrare rem vel perſonam per ſignum certum & indubitabile, quod ipſam ſpecificè & nominatim exprimere, vt probant expreſſa iura in *l. quoties*, §. *ſi quis nomen*, *ff. de heredib. inſtit. l. nemo dubitat*, *eod. tit. l.* 2. *ff. de liber. & poſthum. l.* 1. *in fin. ff. de dot. præleg. l. certum*, *ff. ſi certum pet. l.* 10. *&* 11. *tit.* 3. *par.* 6. exornat Anton. Gomez *tom.* 1. *variar. c.* 2. *n.* 6.

Specialis namque hypotheca illa ſemper dicitur quæ non eſt indefinitè & indeterminatè concepta ſub verbo omnium bonorum, ſed potius determinatè pro certis bonis, ſiue limitata ad certum genus bonorum, ſicuti per plura comprobat Merlinus *de pignorib. lib.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 11. *num.* 2. 3. 4. *& ſeqq.* res etenim & bona obligata quæ per certam demonſtrationem limitantur, & per ſpecificam qualitatem reſtringuntur, faciunt & inducunt hypothecam ſpecialem, vt putà quando obligo bona mea ſita in tali ciuitate, ea ſola veniunt in obligatione, non alia, quæ extra ciuitatem illam habeo, vt ex iuribus & authoritatibus probat Merlinus *de pignorib. quæſt.* 174. *per tot.* Ergo ſimiliter ad bona poſtea aggregata & augmentata ſeu nouiter acquiſita, hypotheca bonorum maioratus præcedens tanquam verè ſpecialis trahi non poteſt.

93 Septimò (ex quo doctrina Molinæ & ſequacium robur recipit) quia obligatio & hypotheca generalis reſtricta ad certum genus, qualitatem, ſeu ſpeciem bonorum, ſolùm comprehendit & continet bona præſentia tempore hypothecæ contractæ, non tamen extenditur ad bona futura, & nouiter poſtmodum per debitorem adquiſita: vt probant Alexand. in *l. ſi conſtante*, *num.* 24. *verſ. præterea*, *ff. de ſolut. matrim.* latiſſimè multis mediis Pinell. *in Rubrica Cod. de bon. mater. par.* 1. *ex num.* 40. Neguſan. *de pignorib.* 2. *par. membr.* 2. *num.* 16. Cardinal. Mantica *de conjectur. vltimar. volunt. lib.* 9. *titul.* 6. *num* 13. Gaïtus *de credito*, *cap.* 4. *quæſito* 5 *num.* 149. *&* 150. in tantum quod creditor niſi probet res ſpecialiter obligatas

fuiſſe in dominio debitoris tempore obligationis contractæ, non obtinebit, *l.1. in princip. ff. de pignorib.* vbi notant DD. & Merlin. *d.quæſt.11.num.9.* idem Gaïtus *quæſito 7. num.423.* nam genus, quod non poteſt verificari niſi in vna ſpecie, habetur pro ſpecie : ex traditis à Bart. in *l. qui Romæ, §. duo fratres, quæſt.6. ff. de verb.oblig.* per text. *ibid.* docet Iaſon, *n.2.& 4.* & omnes in *l.2. ff. de liber.& poſthum.* Peralta *in l. ſiquis, in princ. n.222. ff. de legat.3.& in l. Mæuius, §. duorum, n.13. ff. de legat.2.* Ferrer. *ſolut.matr. euidentia 2.num.130.* Bimius *conſ.71.num.5.* Caſtillo *de vſufructu, cap.39. num.31.* Caſanate *conſ.57. num.23.* Giurba *deciſ.45. num.10. &* 94 *obſeruat.7. num.14.* Sed hæc hypotheca, de qua agimus, licèt apparenter generalis, eſt reſtricta ad certum genus & certam ſpeciem bonorum, putà ad bona maioratus & vinculo qualificata, & ſic verè ſpecialis eſt, ſicuti manifeſtè patet ex hactenus comprobatis : ergo ſola bona maioratus præſentia tempore contractus exiſtentia comprehendit, nec poteſt ad futura & nouiter aggregata ipſi maioratui protrahi nec extendi.

Fulcitur, quoniam in quibuſcunque conceſſionibus, donationibus, & diſpoſitionibus, ſolùm continentur ea iura & bona, quæ fuerant & exiſtebant tempore diſpoſitionis, ita vt non includant nec comprehendant futura, maximè nouiter creata, *Clement. fin de reſcript.* Quatenus, inquit literas noſtras ſuper conferendo tibi beneficio vacaturo directas, ad beneficium poſtmodùm creatum ſtatuimus non extendi, *l. Rutilia Polla, 69. de contrah.empt. l. in lege, 77. eod. tit. l. damni 18. §. his qui, ff. de damno infecto : l fin. §.1. ff. de legat.2. l. ſi ita legatum 8. ff. de auro & arg. legat. l. non modus, Cod. de ſeruit. & aq u.* notant in variis caſibus & materiis, Afflict. *lib.3. ad conſtit. Neapolit. rubr.4. num.10.* Cabedo *2. par. deciſ.22. per tot.* Albert. *in tit. de Statut. quæſt.116. n.1.* Petr. Antibol. *in tract. de munerib. 3. par. princ. §.4. à n.139. & 144.* Carol. Ruyn *conſil.111. num.17. lib.5.* Oſaſc. *deciſ. Pedemont. 91.* Surd. *conſ. 27. num.6. & conſ.127. num. 45.* Gratian. *diſcept.89 ex num 1. & diſcep.98. num.8.* & in conceſſionibus Principum, vt non extendantur ad futura, ſed ad ea iura reſtringantur quæ illi competebant tempore conceſſionis: plura tradit videnda, Larrea *allegat. fiſcal. 89. per tot.*

Octauò, quia text. *in d.l. fin. Cod. quæ* 95 *res pign. oblig. poſſ.* nullo modo adaptari poteſt noſtræ controuerſiæ : eius etenim diſpoſitio procedit quando debitor obligat ſe & generaliter omnia bona ſua, vt tunc extendatur obligatio ad bona futura per eundem poſtea adquiſita: at quando ex facultate Regia hypothecæ ſubiiciuntur bona maioratus, non ipſe maioratus (qui eſt perſona ficta, ad latiſſimè per nos cumulata *in hoc Labyrintho, 2. par. c.22. ex num.92. cum multis ſeqq.*) obligatur, nec cadit ſub obligatione & hypotheca, vt protinus efficaciter probabimus *num. ſeqq.* ergo bona nouiter aggregata & adquiſita maioratui ſub præfatam hypothecam cadere non poſſunt.

Nonò, nec prædictis obſtabit, quod 96 maioratus eſt nomen vniuerſitatis, & quoddã ius vniuerſale importat: prout hereditas, peculium, grex, mercimonium, & ſimilia quæ recipiunt in ſeipſo augmentum & diminutionem; & ideo cùm ex facultate Regia maioratus hypothecæ ſubiicitur, debet extendi ad augmentum conprehenſum ſub ipſo iure vniuerſali, ex regula *l.g. grege, ff. de pignor.* iuxta argumentum appoſitum ſuperiùs *num.6.& 7.*

Huic enim obiectioni facilè re- 97 ſpondetur negando Minorem, quia maioratus ipſe, qui eſt nomen vniuerſitatis, non hypothecatur, nec ab impetrante facultatem, id poſtulatur, nec in ipſa facultate continetur; ſed tantum obligantur res particulares & bona ipſius maioratus, prout ſubtiliter conſideratur *infra, num.112.113.& 114.* & ex ſimili probatur in hypotheca ſuper penſione Eccleſiaſtica, quæ non imponitur ſuper ipſo beneficio, quatenus eſt ius percipiendi fructus propter diuinum officium, iuxta definitionem poſt plurimos Doctor. traditam à Nicolao Garcia *de benefic. 1. par. cap.2. ex num. 2.* ſed ſuper fructibus & emolumentis prouenientibus ex beneficio, & ad ipſum tanquam ius vniuerſale pertinentibus; vt bene conſiderat poſt Felin. & alios, Melch. Lotterius *de re benefic. lib.1. quæſt.39. ex num.73. cum ſeqq.* Idem etiam videmus in iure

vſusfructus,

vſusfructus, qui non hypothecatur ipſemet, ſed commoditas proueniens ex ipſo iure principali vtendi fruendi : ad latiſſimè tradita in *hoc Labyrintho, par.1.cap.43.per tot.* maximè ex *n.5. cum ſeqq.& ex num.25.cum ſeqq.*

Quia aliud eſt hypothecare ius vniuerſale per nomen vniuerſale, vt gregem, peculium, mercimonium; aliud verò hypothecare bona & ſpecies ipſius iuris vniuerſalis, ita vt ſub illa hypotheca cadat augmentum, ſub iſta verò minimè : ita declarat Gloſſa ſingularis in *l.cum tabernam, verb. obligaſſe, in addit.* & eſt ſimilis Gloſſa *in d.l grege, verb. tenebitur*, & poſt Peregrin.& Pinellum, hanc diſtinctionem inſinuauit Arias de Meſſa *variar.reſol. lib.3. cap.11.n.25.* conducit Petr.Surd. *in conſ.397.n.10. & 11.tom.3.*dum poſt plurimos dicit, quod dos eſt ius vniuerſale, & conceſſio quæ fit per nomina vniuerſalia, vt gregis, peculij, & ſimilium, includit etiam futuras ac-
98 ceſſiones & augmenta ſuperuenientia ; & ideo cum dicitur dos data, intelligi debet cum omni acceſſorio & augmento, quia ſub vniuerſali ſigno ſpecies acceſſoriæ continentur tanquam ſub genere ; igitur ſi non ipſe maioratus ſub hoc vniuerſali ſigno, ſed bona ipſius ſola ſunt hypothecata, futura augmenta & bona aggregata non venient, nec ad ea extendenda erit hypotheca.

Nec denique obſtabit argumentum exactè à nobis conſideratum *ſupr. ex n.8. cum.multis ſeqq.* quod etiam in his
99 quæ ſunt ſtricti iuris, vt facultas ad hypothecandum bona maioratus, extenſio fit ad augmentum.

Quia reſpondetur, quod omnia iura, & doctrinæ in eodem argumento allegatæ, procedunt in terminis tertiæ concluſionis ex *n.55.* nempe quando augmentum prouenit ab ipſiſmet contrahentibus, qui ratione noui con-
100 ſenſus ſuper argumento renouata & repetita intelliguntur pacta, qualitates, conditiones, & hypothecæ contentæ in priori contractu ſuper re principali præcedenti : quæ ratio ceſſat omnino in hoc augmento per aggregationem facto, provt abundè ex *n.69. ſupr.* conſiderauimus. Atque ex his quæ in hac concluſione 4. à princip.ſcripta ſunt, reſolutæ & truncatæ remanent difficultates omnes quæ illi poterant obſtare : ſigillatim non repeto, ne moleſtus videar.

Ex hac concluſione ad alia vtilia poteſt inferri, primò ad penſionem conſtitutam ſuper fructibus beneficij, cui poſtmodùm aliud legitimè vnitum 101
fuit, vt hypotheca contracta ſuper fructibus primi non extendatur ad fructus vniti : quod ex latè ſcriptis in *hac 4.concluſione* facilè comprobabis & accuratè adnotare poteris, quoniam iſtam difficultatem omnes DD.qui de penſione & vnione beneficiorum tractauerunt, prorſus omiſerunt.

Infertur 2. ad augmentum dotis; vt ſcilicet hypotheca præcedens contracta ſuper bonis dotalibus, non exten- 102
datur ad augmentum dotis poſtea datum ab vxore, vel ab alio eius nomine, viro ſuo : tum quia hoc augmentum non fuit geſtum inter creditorem & coniuges, tum quia ſuperuenit poſt perfectum principalem dotis contractum,& inter ipſos coniuges per nouum actum,ex dictis in *hac 4.concluſion.*

Ad ſecundum perueniamus ad quæſtionem non minùs ſubtilem ac difficilem : nunquid facultas Regia ad hy- 103
pothecandum bona maioratus & hypotheca inde ſecuta extendatur ad bona iam eidem maioratui aggregata, nulla facta Principi aggregationis relatione.

Pro parte affirmatiua, nempe vt trahatur facultas ad hæc bona aggregata, faciunt omnia ferè fundamenta ad 104
principium huius capitis adducta, ex *n.1. vſque ad n.25.* vbi quod incorporatio & augmentum adiectum rei principali, vnum efficitur corpus vnitum cum re principali, eiuſdem naturæ, qualitatis,& conditionis,ita vt vtriuſque æquale ſit iudicium. Vrgent etiam plurima iura, & doctrinæ adductæ *ibid.ex num.15.cum ſeqq.* per argumentum à fortiori : nam ſi hypotheca præcedens trahitur ad augmentum 105
ſubſequens,& nouiter poſt illam contingens, de quo nec in facultate, nec in hypotheca prius contracta mentio fieri potuit, multo magis trahi debet ad augmentum tunc exiſtens tempore facultatis impetratæ, etſi de eo nulla facta ſit Principi relatio.

Secundò, quia in impetratione rei 106
principalis, non tenetur impetrans facere Principi relationem de re vnita & incorporata, cùm tacitè & virtualiter

tualiter in facultate includatur, & ineſſe dicatur, Felin. in *cap. in noſtra, de reſcript. colum.* 33. Caccialup. *in tract. de vnionib. artic.* 8. *quæſt.* 11. Rebuff. *in praxi, in forma nouæ prouiſ. verb. cum annexis*, Ferret. *conſ.* 236. *& conſil.* 255. Menoch *de arbitrar. lib.* 2. *cauſu* 206. *num.* 67. Corraſ. 4. *par. cap.* 4. *num.* 58. Hojeda *de benefic. incompatib.* 2. *par. cap.* 3. *n.* 2. *&* 11. Flamin. Pariſ. *lib.* 10. *quæſt.* 2. *num.* 36. Pacianus *de probat. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 7. *&* 54. Azor. *inſtit. moral.* 2. *par. lib.* 6. *cap.* 28. *q.* 20. & plures alij relati à Micol. Garcia *de benefic. tom.* 2. *par.* 12. *cap.* 2. *ex num.* 20. qui poſt plurimos *ex n.* 12. *cum ſeqq.* efficaces reddit rationes, quæ apud ipſum omnino videndæ ſunt: ergo facultas & hypotheca abſque alia mentione & expreſſione comprehendit bona tunc temporis iam aggregata maioratui.

107 Tertiò, quia quando vna Eccleſia alteri vnitur, ita bona & vtilitates aggregantur, confunduntur, & inter ipſas communicantur, vt pro neceſſitatibus vnius poſſint licitè alienari bona alterius, Bald. *in authen. hoc ius porrectum, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* per Innocent. *in cap. paſtoralis, de priuileg.* notat Iaſon *in l.* 2. *num.* 5. *ff. de offic. Aſſeſſ.* ſequitur Mierez *de maioratu*, 3. *par. quæſt.* 8. *ſub num.* 8. quia per vnionem & aggregationem vnius rei, alteri factam, tranſeunt in iſtam omnia emolumenta & ad eam pertinent, Petr. de Peruſio *de vnionib. c.* 2. *n.* 1 *& n.* 22. & per Rot. *deciſ.* 758. *&* 799. *part.* 1. *diuerſ.* tenet Garcia *de beneſi. part.* 12. *cap.* 2. *n.* 34. & in augmento rerum feudalium vaſſallus non eget noua inueſtitura, cum includatur in antiqua iam facta, *cap. ſed ſi res, & ibi* Aluarot. *tit. per quos fiat inueſtit.* Pariſ. *conſil.* 23. *num.* 18. *lib.* 1. Decius qui citat Andr. de Iſernia, Aluarotum, & alios, *conſil.* 144. *num.* 6. Mierez *de maioratu*, 3. *par. quæſt.* 8. *num.* 44. *tom.* 2. ergo facultas Regia & hypotheca ampleƈtuntur bona tunc aggregata.

108

109 Sed pro contraria parte, imo quod facultas Regia, & hypotheca bonorum maioratus, non trahantur ad bona per Tertium iam tunc aggregata maioratui, non facta Principi relatione aggregatorum, multa & ingentia vrgent fundamenta. Primum, quia omnia fundamenta, & doƈtrinæ adduƈtæ in contrarium *ſupr. ex num.* 104. *cum ſeqq.* expreſsè loquuntur in vnione rei facta alteri acceſſoriè, quæ cùm denominetur à principali, cui vnitur, ſufficit quod de ſolo principali fiat mentio in impetratione, in qua includitur vnitum & incorporatum acceſſoriè: ſed ſic eſt quod aggregatio facta maioratui, non fiat acceſſoriè ad bona antiqui maioratus, ſed æquè principaliter, quia non dependet ab illis, ſed per ſe ſtat, vt diximus *ſup. in* 4. *conc. ex n.* 75. *cum ſeqq.* ergo bona aggregata egent Regia facultate expreſſa vt hypothecari valeant. 110

Secundum, quia quando vna res alteri eſt vnita & aggregata æquè principaliter, in impetratione à Principe debet fieri relatio vtriuſque rei ſic vnitæ: vt probant Felin. Caccialup. Petr. de Perus, Rebuff. Oieda, & Pariſius citati *ſupr. n.* 106. & per Corraſ. Pacian. Azor. & alios, probat Nicolaus Garcia *de benefic. d. cap.* 2. *num.* 43. legendus *ex num.* 37. *cum ſeqq.* 111

Tertium, quando diceremus quod bona aggregata ſunt vnita & incorporata acceſſoriè, tamen hæc aggregatio fit maioratui antiquo, non autem bonis ipſius, vt manifeſtum eſt; quia aggregans ſolum dicit, quod aggregat bona ſua tali maioratui, provt quotidie experimur, & ſupponunt omnes DD. de hac aggregatione loquentes, ſuperiùs citati *n.* 1. & tunc cognoſcitur quod aggregatio & vnio eſt acceſſoria, & non æquè principalis, quando aggregans dicit, quod vnit incorporat, vel aggregat vnum alteri: ſecùs quando aſſerit, *Vnio tale & tale*; ita ex pluribus DD. comprobat Nicol. Garcia *de benefic. par.* 12. *c.* 2. *n.* 55. *&* 56. & ideo certum eſt, quod hæc bona nouiter aggregata ſtant vnita & incorporata acceſſoriè maioratui conſiderato vti capiti & perſonæ fiƈtæ. Sed ſic eſt, quod facultas nunquam conceditur ad hypothecandum maioratum, ſed dumtaxat bona ipſius; in quo maximum verſatur diſcrimen, iuxta peracutè conſiderata *ſupr. n.* 96. 97. *&* 98. Ergo facultas non poteſt extendi ad bona aggregata, cùm vnita & aggregata non ſint bonis maioratus hypothecatis, ſed ipſi maioratui, qui eſt inſtar perſonæ fiƈtæ, in qua omnia iura maioratus radicitùs reſident, & verè dominium bonorum reperitur; provt latè probauimus *in hoc Labyrintho*, 2. *part. cap.* 22. 112 113 114

cap.22.ex num.90.cum multis seqq. quocirca cùm principale non sit hypothecatum, accessorium, quod illud sequitur, illæsum debet permanere,

115 Quid dicendum in tanta contrarietate & tam ancipiti quæstione? Ego arbitror sub illa facultate ad hypothecandum bona alicuius maioratus, includi omnino bona quæ tunc iam erant aggregata & incorporata ab aliquo; siue dicantur incorporata & vnita accessoriè ad maioratum, provt certiùs & veriùs resoluimus *sup.ex.n.*112. siuè æquè principaliter, quia respectu aliorum bonorum maioratus, semper inter se sunt vnita æquè principaliter, non accessoriè; nam ista omnia bona sunt partes maioratus, qui est Totum, & partes suum Totum sequuntur; non tamen vna pars alteri est accessoria: vt ex Fachinæo diximus *supr.num.*75. *& seqq.* Vtrumque tamen genus bonorum est maioratus antiqui, & ad illum pertinet, & eorum omnium iura penes ipsum, vti personam fictam, vt diximus, residents; igitur si conceditur facultas ad hypothecandum bona alicuius maioratus generaliter, & non sit restricta ad ista vel illa bona, præcisé fatendum erit complecti omnia & quælibet bona tunc quolibet titulo & causa ad maioratum pertinentia, quia tam sua sunt bona prioris maioratus quàm iam aggregata absque aliquo discrimine.

116 Et ideo illa facultatis Regiæ verba generalia, *Bona*, adiecta genitiuo, *Maioratus*, indicant omnia bona pertinentia ad maioratum, siue ex dominio, siue ex possessione: Castillo *controuers. lib.*4. *cap.*58. *per tot.* Mascard. *de probationib. conclus.* 841.*tom.*1. Surd. *consil.*72. *lib.*1. *num.*1. *& consil.* 110. *num.*7. *&* 8. *& decis.*125. *num.*8. Gratian. *discept.* 89. *num.*7. *& tom.*5. *c.*951. *à num.* 10. *& sequent.* Parlador. *lib.* 2. *quotidianar.quæst. cap.*5.*num.*15. quapropter facultas ad hypothecandum bona maioratus, procul dubio comprehendit bona quælibet, quæ eo tempore ipsi aggregata & vnita extant, generica facta mentione bonorum maioratus, licèt non specifica aggregatorum, cùm omnia bona maioratus & ad maioratum spectantia permittantur ex facultate Regia hypothecæ subiici.

117 Ratio est, quia dispositio bonorum per nomina possessiua, v.g. *bona mea, tua, sua, bona illius, vel ipsius*, complectitur omnia bona ad illum pertinentia, mobilia, & immobilia, iura & actiones; *l. si legatus* 30.§.*si quis*, ibi, *si quis bona sua, vel omnia sua rogauerit restituere, fideicommissariam restitutionem esse intelligendum est: nam meorum, & tuorum, appellatione etiam actiones contineri dicendum est, ff. ad Trebell. l. meorum, & l. princeps bona* 21. *ff. de verb.signif.* infinitos DD. ad idem congerit Tiraquell. in *l.si vnquam, verb.bona, n.*11. *&* 12. *& ex n.*8. *Cod.de reuocand.donation.* Pinell. *in rubric.Cod.de bon. matern.ex n.*2. *cum seqq.* & ex aliis Hermosilla in *l.*9.*tit.*4. *par.* 5. *glos.*1. *n.*23. nihil enim refert à quo, vel quo titulo ad illum peruenerunt, sed an sua sint tantum, vt in dispositione & facultate Regia generali bonorum maioratus subsequuta contineantur.

CAPVT III.

De Thesaurario Regis recipiente solutionem absque decreto Senatus, & interuentu aliorum consociorum habentium singulas claues eiusdem arcæ Regiæ. An Fiscus excludatur à concursu debitoris sic soluentis tempore rumoris mutationis monetæ.

Et an Fiscus insuper graduari debeat tam pro sorte, quàm pro interesse, etiam deficiente interpellatione.

Et an vnus ex Thesaurariis possit validè asseuerare, solutionem factam fuisse cum interuentu sociorum in officio.

SVMMARIVM.

1 *Thesaurarius vnus Arcæ regalis sine interuentu aliorum non potest recipere solutiones.*

2 *Nec omnes tres possunt suscipere in*

Arca absque decreto Senatus, nec extrahere absque speciali decreto.

3 *Ratio solutionis sumitur in libro rationum.*

4 *Solutione facta uni ex Thesaurariis, informis est, & non liberat debitorem à debito & interesse*, & n.17.

5 *Thesaurarij arcæ Regiæ, non possunt recipere solutiones absque decreto Senatus, quia eorum officium solum consistit in custodiendo*, & n.6.& 9.

7 *Exactores speciales creantur ad exactionem fiscalium pecuniarum, quæ mittuntur ad Thesaurarios, à quibus non exeunt, nisi sub certis solemnitatibus.*

8 *Thesaurarius Sedis Apostolicæ recipit pecunias Cameræ soluendas, & computum de illis reddit.*

10 *Soluens Thesaurario ignoranti mandati formam, sibi imputet: quemadmodum contrahens non obseruata lege & forma præscripta*, & num.11. & 19.

12 *Solutio aliter facta quàm vero creditori, vel ab eo mandatum habenti, non liberat debitorem.*

13 *Vnus ex tribus Thesaurariis, etiam cum decreto Senatus non potest recipere solutiones absque concursu aliorum duorum simultaneo, cum vnius cuiusque sit cumulatiua potestas ad exercendum illud munus*, & n.14.

15 *Rex qui tribus commisit vnius muneris exercitium, de nullo separatim confidit, sed de omnibus simul.*

16 *Actus est nullus gestus ab vno, quando ad illum exercendum, datur pluribus mandatum simpliciter.*

18 *Solutio, quæ fieri debet cum certis circunstantiis, & interuentu quarundam personarum: si aliter facta sit non liberat debitorem.*

20 *Apocha data ab vno ex Thesaurariis, absque aliorum subscriptione, non releuat debitorem, cùm sine ea actus sit nullus*, & num.21.

22 *Omnes Notarij debent notum facere, quod actus omnium interuentu simultaneo fuerit factus, quando plures sunt ad illum deputati.*

23 *Vni soli Notario assumpto cum collega non creditur, nisi ambo scribant, vel vnus scribat, & alter subscribat*, & num.24.

25 *Licet plures Tutores debeant facere librum rationum; sufficit scriptura vnius, & subscriptio cæterorum.*

26 *Si ex Statuto requiratur consensus mariti, aut interuentio duorum propinquorum, ad authorizandum contractum mulieris, vel minoris, non sufficit sola præsentia cum taciturnitate*, & num.27.

28 *Fortius procedit hæc doctrina, quando agitur de præiudicio Tertij.*

29 *Apocha solutionis à fisco faciendæ, plures solemnitates & subscriptiones requirunt, quæ non supplentur per testium probationem, quia solutio per apochas solemnes probanda est.*

Præsumitur contra illum, qui cùm posset probare per Instrumentum, vult probare per testes, ibid.

30 *Actus, non seruata forma simultanei concursus ad gerendum datus, irritus est.*

31 *Contractus gestus à minore, vel muliere, sine consensu duorum propinquorum ab statuto requisito, nullus est, quemadmodum assertio in eo contenta.*

32 *Assertioni Principis, aut Notarij de facto alieno in præiudicium Tertij, non statur.*

33 *Verba collegæ, vel alterius qui non potest disponere de actu à se gesto, nullam inducunt præsumptionem.*

34 *Dispositio etiam expressa ad possibilitatem dissonentis adaptatur.*

Verba enunciatiua in præiudicium Tertij nihil probant, ibid.

35 *Via fraudibus aperiretur, si assertioni vnius standum esset, quando actum gerere non valet sine conscijs.*

36 *Quando statutum aliquid disponit vltra ius commune, id censetur forma substantialis, qua deficiente corruit actus.*

37 *Thesaurarius, qui sine solemnitatibus requisitis recipit solutionem, executi primàm debet; quo inuento non soluendo, recurratur in subsidium contra debitorem.*

38 *Exceptio excussionis est dilatoria, & debet opponi intra terminum dilatoriarum.*

39 *Interesse non debetur nisi probata mora soluendi.*

40 *Mora non contrahitur nisi per interpellationem.*

41 *Dans litteras cambij, non tenetur reddere pecunias acceptas alio in loco à se soluendas accipienti litteras cambij, nisi certus sit fuisse intimatas suo mandatario,*

mandatario, cui fuerant directæ; cùm opponere possit vel solutam ab eo pecuniam, vel non fuisse petitam, vel quod pecunia erat parata in loco destinatæ solutionis, & n. 42.

43 *In literis cambij traditis creditori, non est locus pœnitentiæ vnius, altero inuito.*

44 *In casu de quo agitur, determinatum fuit deberi vsuras fisco à debitore.*

45 *Vsuræ & interesse semper debentur fisco ob debitæ pecuniæ retardatam solutionem.*

46 *Fisco debetur interesse etiam sine interpellatione, quia in debitis fiscalibus contrahitur moræ re ipsa.*

47 *Mora quæ ex persona fit requirit vel diem, vel interpellationem.*

48 *Referuntur plures tenentes in debitis fiscalibus contrahi moram re ipsa, absque die, vel interpellatione.*

49 *Non facta solutione, die & loco assignatis, scriptor litterarum cambij constituitur in mora.*

50 *Protestatio tunc est necessaria quando procedendum est contra scribentem litteras cambij non acceptatas.*

51 *Non requiritur protestatio, quando scribens litteras, sciens non fuisse acceptatas, nec solutas, libenter reddidit pecunias quas acceperat,* & num. 52.

53 *Ignorantia affectata vim habet veræ scientiæ.*

54 *A principio receptæ pecuniæ debitor fiscalis manſit obligatus fisco.*

55 *Certum per naturam, est certum legi, etiamsi per partes ignoretur.*

56 *Ignorantia vt excuset, debet ex omni parte esse excusabilis.*

57 *Ex traditione pecuniæ ex parte creditoris, & traditione litterarum cambij inducitur contractus perfectus.*

58 *Quoties vnus ex contrahentibus ex sua parte compleuit, istud adimplementum alteram partem constituit in mora re ipsa, absque interpellatione.*

CVm Rex noster indigeret quadam pecuniæ quantitate ad succursum & stipendia militiæ existentis in Cantabria; Senatus Regij patrimonij cum mercatore quodam conuenit quod illi daret quantitatem cum certo interesse, vt ipse mercator daret literas cambij ad eandem summam in Cantabria certo die soluendam prouisori militiæ. Recepit dictus mercator quantitatem statim ex Arca trium clauium: correſponsalis, cui fuerant directæ literæ cambij, nec acceptauit illas, nec soluit: post triennium circiter, idem mercator qui literas dederat, comparuit coram vno ex Thesaurariis Arcæ Regalis, tempore rumoris mutationis monetæ, asserens literas cambij à se datas & transmissas in Cantabriam, non fuisse acceptatas à suo correſponsali, nec solutas, atque ideo ipse soluit eidem in constanti. Hic itaque Thesaurarius solus propria authoritate & absque decreto senatus Regij patrimonij recepit dictam quantitatem, asserens interuentum aliorum duorum Clauigerorum; isti tamen non suscripsere instrumento receptionis. Postmodùm reddita ratione per Thesaurarium illum, se onerauit hac partita prædictæ quantitatis, seque exonerauit cum diminutione post paucos dies superueniente, ita vt ad fiscum peruenerit solum quarta pars totius illius quantitatis hoc modo solutæ & à dicto Thesaurario sic receptæ.

Aduocatus Fiscalis hoc detrimen- 1
tum animaduertens, petiit à debitore totam quantitatem à se receptam & non solutam in loco destinato, asserens literas cambij non fuisse acceptatas, & opponens solutionem factam dicto Thesaurario nullam esse ex defectu formæ & solemnitatum requisitarum in huiusmodi solutionibus, tum quia Thesaurarius vnus sine interuentu aliorum duorum nullam habet potestatem recipiendi solutio- 2
nes à debitoribus fiscalibus, tum quia etiam omnes tres simul coadunati carent potestate aliquid recipiendi pro Arca Regia absque decreto Senatus Regij patrimonij, nec ab ea aliquid extrahendi absque speciali decreto eiusdem Senatus & liberatione, vulgo *librança*. Tum etiam quia dictæ solutionis (prout etiam in cautione 3
solutionis & liberationis dicebatur apertè) ratio in libro Rationum assumenda erat præcisè, quæ tamen nunquam habita nec assumpta fuit.

Quibus defectibus existentibus, concurrente rumore futuræ mutatio-

nis monetæ, quæ post sexdecim dies superuenit, solutio nulla extitit tanquam informiter facta, & ideo non liberauit debitorem, ideoque ipse Fiscalis asserebat diminutionem monetæ superuenientem non esse imputandam nec tribuendam Fisco, sed debitori sic illegitimè & nulliter soluenti, simulque concludebat ipsum condemnandum ad restituendam fortem cum interesse à tempore receptæ pecuniæ à Thesaurariis Regiis, ex quo factus est debitor illius summæ & semper remansit ob non acceptatas literas cambij à se transmissas.

4 In hac quæstione, ego dixi, solutionem hanc factam vni ex Thesaurariis informem esse, & non liberare debitorem, quo minus post diminutionem valoris monetæ teneatur ad integram solutionem cum interesse.

5 Motus fui primò, quia Thesaurarij omnes Arcæ Regiæ nullam habent potestatem recipiendi aliquid absque decreto Senatus Regij patrimonij, quia eorum officium dumtaxat consistit in custodiendo fideliter pecunias

6 Regias in Arcam congestas decreto Senatus, non vt propria authoritate & potestate eas recipiant, quia munus eorum ad hoc destinatum non est, cùm administratio & gubernatio patrimonij Regij solum resideat penes Senatum ad hoc specialiter destinatum à Rege, vt notum est, & communiter obseruatur iuxta suorum officiorum creationem ab origine, quo-

7 niam ad exactionem debitorum fiscalium Exactores speciales nominantur per Senatum, & facta per ipsos exactione pecuniæ exactæ mittuntur ex decreto ad Thesaurum Regium, à quo deinde non exeunt nisi cum certis solemnitatibus, & sub certis requisitis & forma, cautio præstatur debitoribus soluentibus *.l omnem summam, Cod. de Canone largitional. titul. lib.*10. *l. duos Tabularios, Cod. de suscep-torib. præpos. & Arcar. lib.* 10. *l.* 1. *§. sed & aurum, Cod. de apoch. public. lib.* 10. *& l.*2. *eiusd. tit. leg. frumenta, l. diu, l. susceptores, l. securitates, Cod. de suscept. præpos. & Arcar. lib.* 20. quibus etiam iuribus probatur, vt ad liberandum debitorem fisci, solemnitates subscriptionum omnium eorum qui præpositi sunt debent interuenire.

Nec obstat quod dicit Tusch. *practic. conclus. lit. T. conclus.* 299. *num.* 1. ibi, *officium Thesaurarij Sedis Apostolicæ est, pecunias Cameræ soluendas recipere, & computum de illis facere & rationes reddere:* idemque ex Francisco Marco, Petr. Surd. *in cons.* 391. *num.* 23. ibi, *Thesaurarius enim nullam habet iurisdictionem, nec potest exigere ab inuitis, sed recipit ab offerentibus, & soluentibus.* 8 Quia respondetur hic non agi de Thesaurario Sedis Apostolicæ, nec 9 de aliis habentibus potestatem ampliorem; sed agimus tantum de Thesaurario arcæ Thesauri Regij habente certam formam in suis titulis præscriptam ad recipiendum pecunias, quam non potest excedere, & si excesserit limitatum mandatum & potestatem sibi à Rege datam, nihil agit, & nulliter operatur tanquam extraneus & priuata persona: ad latissimè per Nos tradita, per iura expressa & DD. *in nostris Commentar. de Reg. protect.* 4. *par. cap.* 3 *ex num.* 36 *cum multis seqq.*

Nec excusatur soluens aut contra- 10 hens cum eo, quod ignorauerit potestatis & mandati formam; sed sibi debet imputare suam negligentiam in non examinando & perquirendo formam mandati Regij, & potestatem eius qui pro alio deputatus est; iuxta *Regul. qui cum alio contrahit, non debet esse ignarus conditionis ipsius, de reg. iur.* plurimas doctrinas ad hoc idem propositum adduximus *in hoc Labyr.* 2. *par. cap.* 4. *ex num.* 27. *cum seqq. vsque ad num.* 31. & est text. in *l. sed & si pupillus, §. conditio, ff. de institor. act.* Adde 11 quod dicit Paul. de Castr. in *l.* 1. *§. non autem, num.* 4. *ff. de exercit. action. & in d. l. sed & si pupillus, §. conditio, num.* 2. quod non excusantur contrahentes, si ignorant qua forma & lege fuerit institor præpositus, & cum eo contrahunt non obseruata forma & lege præscripta in mandato: idem scribit Decius in *l. si socius, num.* 4. *vers. & notandum est, ff. si cert. petatur:* Paris. *in cons.* 93. *num.* 53. *& cons.* 94. *num.* 28. *lib.* 1. Card. Francisc. Mantic. *de ambig. conuent. lib.* 6. *tit.* 22. *ex n.* 8.

Ex quibus indubiè infertur, quod 12 solutio aliter facta quàm vero creditori, vel ab eo mandatum habenti, nulla est, & non liberat debitorem, quo minus vlterius possit conueniri à

vero

vero creditore & ei soluere, *l. si ego, ff. de negot. gest. l.* 1. *§. ante omnia, ff. de pact. l. non debet, de reg. iur. l solutam, & l. qui hominem, §. si nullo, ff. de solut. l. eius qui in prouincia ff. si cert. pet l. vero procuratori, in princ. ff. de solutionib.* per quæ & alia iura, nec non plurimorum DD. authoritates abundè probauimus *in Loc Labyrint. par.* 1. *c.* 36. *num.* 27. *&* 28. & ideo dicit text. *in l.* 2. *Cod. de apoch. publ. lib.* 10. ibi, *semel securitatem de refusione munerum emissam, ab alio iudice non liceat refricari: & ideo Spectabilitas tua saluberrimæ ac iustissimæ præceptionis formam secuta prohibebit in posterum eos ad discussionem transacti muneris constringi, quos claruit accepta securitatis prosperitate lætari:* vbi Glos. *verbo, emissam,* ibi, *ab iis qui faciendi hoc ius habent, non ab alio, & hoc solemniter:* vbi plura iura allegat: & *ibid.* Bartolus dictam legem ita summat, *Qui habet instrumentum solutionis seu securitatis solemniter factum, non debet amplius molestari.* Ergo cùm Thesaurarij careant mandato & potestate ad recipiendas solutiones quantitatum fisco debitarum, nullam liberationem possunt præstare debitoribus fisci, soluentibus eisdem absque speciali Senatus decreto & mandato.

13 Secundò, quia Thesaurarij Arcæ Regiæ, etiam cum decreto Senatus Regij patrimonij, nullo modo potest solus recipere solutiones absque interuentu, simultaneo concursu, & subscriptionibus aliarum duarum personarum ad idem à Rege specialiter deputatarum; quia vna & eadem Arca, in quam immittuntur pecuniæ fiscales, tres serras habet, totidemque claues, singulæ singulis personis à Rege traditæ sunt, ita vt vna sine altera non possit introducere aut extrahere pecunias, sed omnes simul
14 debent concurrere simultaneè ad aperiendum & sigillandum, ita vt potestas & facultas exercendi illud munus, sit cumulatiua & simultanea per omnium simul concursum; vt apertè patet ex ipsa clauium distributione & separatione, & nihil prodest si vnus, vel duo aperiant, tertius verò nolit, quia omnes simul debent interuenire & aperire.

15 Ex quo colligitur, quod Rex qui tribus commisit vnius muneris exercitium, de nullo separatim confidit, sed de omnibus simul: iuxta text. *in l.* 1. *§. plures, ff. de exercitor. act. l. sed & si pupillus,* 11. *§. item si plures, ff. de institor. act.* Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *c.* 201. *num.* 1. *& seqq. & num.* 18. Quia quando pluribus procuratoribus, pluribus Iudicibus, vel pluribus Arbitris, pluribusvè institoribus datur simpliciter 16
mandatum, commissio, aut potestas ad aliquid gerendum, cognoscendum, vel negotiandum, nullus de per se separatim recipit potestatem, sed simul omnes vnam & eandem indiuisibilem, ita vt vnus sine altero non possit negotium gerere, nec exercere, nec persona cuiusque separatim sumpta legitima est, sed priuata, & negotium ab vno gestum sine aliorum interuentu & æquali concursu actus sit nullus: text. expressus *in c. si duo 6. de procuratorib. lib.* 6. *l. plurib l. qui procuratorio, §. final ff. de procurat. l. creditor, §. duo, Cod, mandati:* quæ iura loquuntur in pluribus procuratoribus simpliciter datis absque clausula, *in solidum*: text. in *cap. causam matrimonij, de offic. delegati: cap. si contra vnum, eod. tit. in* 6. vbi de pluribus Iudicibus delegatis datis absque clausula, *quod si non omnes*: text. in *cap.* 2. *de Arbitr. & in cap. prudentiam, de offic. deleg.* vbi de pluribus Arbitris datis: text. in *d. l.* 1. *§. plures, de exercit. act.* vbi de pluribus institoribus à domino præpositis ad negotiandum, vt vnus sine altero gerens negotium separatim, non præiudicet domino eos coniunctim præponenti.

Si igitur Thesaurarius solus absque 17
interuentu cæterorum recepit à debitore fisci pecuniam debitam, nullo modo debitor consequitur liberationem, cùm exercuerit munus sine qualitatibus substantialibus & requisitis ex defectu formæ, quæ dat esse reis & ex qua creatum fuit illud officium: nam quando solutio debet fieri cum certis requisitis, & cum interuentu aliquarum personarum, si sine illo 18
fiat, non liberat debitorem, sed manet vt antea obligatus ad soluendum iterum debito modo: vt probant Ludouic. Molina *de primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 6. alter Molina *de iust. & iur. tract.* 2. *disput.* 306. *ad med. vers. quamuis solæ res perpetuæ*, Gáspar. Rodriquez *de annu. reditib. lib.* 2. *quæst.* 15. *num.* 89. Hermosill. *ad leg.* 2 *glos.* 4. *num.* 91. *tit.* 3. *par.* 5.

par.5.tom.1.fol. 189. *à tergo*, Auendan. *de cenſib. cap.*106. *num.*8.*&* 9.Amaya *in l.*1. *Cod.de ſuſceptor.præpoſ.lib.*10.*num.*3. poſt quos, & Ioſeph. Seſſe, Giurb.& alios adnotauimus *in hoc Labyr. par.* 1. *cap.*36.*per tot.* Ergo iſte fiſci debitor, qui non ſeruata forma & requiſitis eſſentialibus ſoluit, non liberatur, ſed remanet debitor fiſci vt antea,qui ex neceſſaria conſequentia debet ſoluere in moneta currenti, tempore ſolutionis.

19 Quia debet ſibi imputare quòd cum vno ſolo contraxerit non habente poteſtatem legitimam ſeparatim, ſed tantum cumulatiuam cum aliis coniunctim, quorum interuentus omnino neceſſarius erat, adeo vt vnus ſine aliis negotium gerere non poſſit, iuxta ſupradicta, & text.celebrem in *l.*1.§.*ſi plures magiſtri:* ibi, *ſed ſi ſic præpoſuit, vt plerumque faciunt, ne alter ſine altero quid gerat; qui contraxit cum vno, ſibi imputabit. ff. de exercitor. act.* textus etiam in *l. ſed & ſi pupillus,* §. *conditio autem præpoſitionis ſeruanda eſt: quid enim ſi certa lege, vel interuentu cuiuſdam perſonæ, vel ſub pignore voluit cum eo contrahi, vel ad certam rem, æquiſſimum erit id ſeruari in quo præpoſitus eſt. ff. de inſtitor. act. cum* §. *ſeq. eiuſd. leg.*

20 Neque ſupradictis obſtabit, quod in apocha facta debitori de recepta pecunia, ipſe Theſaurarius aſſerat & enuntiet receptam à ſe fuiſſe quantitatem debitam in præſentia & cum interuentione aliorum duorum deputatorum.

21 Quia huic oppoſitioni fuit multipliciter & efficaciter reſponſum. Primò,quod apocha ipſa non fuit ſuſcripta nec ſignata per deputatos, ex quorum ſubſcriptione debebat probari eorum interuentio,& non aliter; nam cùm horum trium ſit vna æqualis & complexiua poteſtas, & non ſeparata, ad exercitium illius muneris, ita vt vnus ſine altero nullam habeat facultatem exercendi illud,vt latè ſuprà diximus ex *n.*13.*cum ſeqq.verſ. ſecundo quia Theſaurarius:* ſequitur vt
22 omniũ trium debeat concurrere ſubſcriptio ad quemlibet actum ex eorum officio dependentem,aliter actus ipſe nulliter geſtus intelligetur, iuxta celebrem Gloſſ. *in cap. ſtatutum, de reſcript. in* 6. vbi notauit, quod ſi plures Notarij fuerint deputati ad aliquos actus, omnes debent ſubſcribere, vel ſigno noto ſigillare, aut alio modo ſimili legitimè notum facere, quod ille actus omnium authoritate & interuentu ſimultaneo factus fuit. Idem tradit Innocentius in *cap. quoniam contra, num. 2.in verb. conſcribant:* Anton.de Butrio, *num.*22.*verſ.quæro an ſufficiat.* Abbas *num.*33. Felin. *num.*43. *verſ. quartò quæro:* Angel. *in l. ſi quis ex argentariis,* §. *cogentur, num.* 4. *ff. de edendo:* Alexand.in *conſ.*124. *Viſo, n.*4. *verſ.alia ratione,vol.*7.Anton.de Butrio *in cap. inter dilectos, num.*27. *verſ. quæro an quis poſſit ſcribere, col. penult. de fid. inſtrum.* Guid. Pap. *deciſ.*122. *An inſtrumentum, in fin.*ſequitur Fuluius Pacianus *de probationib. cap.* 65. *ex num.* 23. *cum ſeqq.* & Ludou. Bologninus *ad Ananiam,conſ.*49.*Dubium, in fin.*

Mirabiliter docuit Bald. in *l iuriſiu-* 23
randi, num. 12.*verſ.an credatur: col. fin. Cod.de teſtib.*quod quando vnus Notarius eſt aſſumptus cum collega, non creditur vni ſoli, ſed oportet quod vel ambo ſcribant, vel vnus ſcribat, & alter ſubſcribat: quod & idem confirmauit in *d.l.ſi quis ex argentariis:* §*quod, in* 5.*notab.ff.de edendo:* vbi tradit, quod ſi plures Notarij rogati 24
fuerint de eodem inſtrumento, non eſt neceſſe vt omnes ſcribant, ſed ſufficiet quod vnus ſcribat, & cæteri ſimul ſubſcribant; ſubdens idem eſſe in pluribus Tutoribus, qui licèt librum rationum debeant facere, ſuffi- 25
cit tamen ſcriptura vnius & ſubſcriptio cæterorum: ſequuntur Abbas *in d.cap. quoniam contra, ſub num.*32.*verſ. nota tamen ex primo*, & Felin. *ibid. num.*43.*verſ.quarto quæro, col.*23.& Pacianus *d. cap.* 65. *ex num.* 27. *cum ſeqq.* vbi dicit idem procedere in pluribus iudicibus.

Cum igitur interuentio conſocio- 26
rum ſit probanda ex eorum ſubſcriptione, qua actus authoritari debet, ſi hæc ex eadem ſcriptura non appareret cum fuit exhibita & præſentata, fruſtra per teſtes probabitur non ſubſcribentium præſentia, iuxta Baldi doctrinam *in l.* 2. §. *voluntatem, in princ ff.ſol.matr.* quem ſequuntur Alexand.*ibid.in princ.*Ioan.de Imola *n.*17. & Iaſon. *num.*5.*in* 2.*notab.*Felin.*in cap. nonne, verſ. per iſtam regulam, col.* 2.*de præſcript.* Iaſon. in *l. quæ dotis, num.* 97. *ſub.*4.

casu, col.16. ff. solut.matr. Tiraquel. *de legib. connub.glos.7.n.16. vsque ad n.46.* Pacianus *lib.1.de probat. c.29. n.7.& 8.* dicentes, quod quando Statutum
27 requirit in contractibus mulieris, vel minoris, consensum seu voluntatem & assistentiam duorum propinquorum, non sufficit probare eorum præsentiam cum taciturnitate, idem Tiraquel.*vbi proximè, num. 5. & n.14.* & Pacian. *d. cap. 29.num. 68.* dicentes, quod quando ex Statuto requiritur interuentio mariti, vel propinquorum ad authorizandum actum, non sufficit sola eorum præsentia cum taciturnitate.

28 Quæ doctrina maximè procedit quando agitur de præiudicio Tertij, nempe quando illi qui debent interuenire ad actum, non agunt de re propria & negotio suo, sed de alieno, vt quando administrant bona alterius, vt videmus in Tutoribus & Curatoribus, qui etsi in actu sint præsentes, si tamen taceant, nihil agunt, nisi expresè autoritatem suam interponant: vt probat Glossa in *l. 3. ff. de author tutor.* Iason. in *l quæ dotis, num.95. vers. quartus casus est, col. 15. ff sol. matrim.* & *ibi* ante ipsum Bartolus *n. 23. in fin.vers.in 4.casu, col.5.* & Alexand. *sub num. 28. versic. circa quartum membrum, col.9.* & Romano *num. 40. vers. quintò in quantum dicit*: egregiè Bartol.in *l. gerit, in fin. ff. de adquir. hered.* Pacian.*de probat.lib.1. d. c.29.num.63.* Ergo per apocham receptæ pecuniæ non subscriptam ab omnibus simul, non debet probare interuentum Collegarum & consociorum.

29 Imò cùm apochæ solutionis à fisco faciendæ varias solemnitates & subscriptiones desiderent, per huiusmodi apochas solemniter factas solutio probanda est, & non admittitur probatio per testes: ita ex aliis probat Amaya in *l.1.Cod.de apoch. publ.lib.10. num.16.* his verbis: *nam apocha debet cum ea solemnitate fieri, vt in ea apponatur nomen eius qui confert, dies, Consul, mensis, & ob quam causam fuit præstita pensio seu functio, & quanta fuit eius summa, l. 2. supr.de conuen. fisc. debit. quo solùm probatur solutio facta fisco; non testibus: vt docet Platea num.4. vers. Tertiò nota, & Valenzuel. num.4. post. Accurs. hic; & sic pro forma apocha dicta solemnitas requiritur, vt indicat verbum,* debet, *quod denotat necessitatem: quia videtur lex voluisse scripturam ita esse necessariam, vt defectus eius, probationibus non suppleatur aliis, iuxta doctrinam Bartoli, &c.* & iterum in *ead. l. 1. ex n.26.* prosequitur, & ex *num.27.* sic ait: *Et ita in nostræ legis specie debebit solutio facta fisco probari per scripturam, idest apocham cum supradicta solemnitate confectam, nec sufficiet probatio per testes, l.2. Cod. de conuen.fisc. debit.quod in aliis causis non est admissum, imo testes sufficient,* &c. & cùm debitor potuisset probare hanc interuentionem per ipsam apocham, ex qua debebat constare de subscriptione consociorum, & eam in tempore probationis, nec postea, præsentauit, sed voluit per testes probare eorum præsentiam, præsumitur apocha defectuosa, nam præsumitur contra illum qui cum posset probare per instrumentum, vult probare per testes, Curt.iun.*cons.64. col.3.* Cravet. *cons.178.num.5.* Menoch. *de præsumpt. lib.2.præsumpt.91.num.11.*

Nec obstat quod vnus, qui solus 30
recepit pecuniam fiscalem, asseueret recepisse cum interuentu cæterorum. Nam cùm ipse solus prorsus careat potestate & authoritate ad actum principalem gerendum, ex supradictis *in princ.huius cap.* & actus, non seruatâ formâ simultanei concursus ad gerendum præscriptâ, irritus sit & inanis, omninóque inualidus & illegitimus, Bartol. in *l. cùm lex, num.6. vers.iuxta prædicta, col.2. ff. de fideiussor.* Iason. *in l. Gallus, num.17. vers. Tertiò adde, col.3. ff.de liber. & posthum.* quos 31
& alios refert Pacian.*de probat.cap.35. num.29. &* 30. dicentes, quod stante Statuto, vt mulier, vel minor non possint contrahere sine consensu duorum propinquorum, adeo sentitur ablata illis potestas aliter contrahendi, vt omnis contractus contra prædictam formam celebratus, sit irritus, ita vt nulla obligatio siue ciuilis, siue naturalis exinde oriatur; multo minus debet valere eius assertio in eo actu contenta: nam cùm principale non subsistit, non etiam valent ea quæ inde sequuntur: ex *Reg. Iur.*

Tum etiam quia si in præiudicium 32
Tertij, assertioni Principis de facto alieno non statur, prout latè diximus in *hoc Labyrint.1.par.cap.39.ex num.11.* nec assertioni Notarij, Mascard. *de probat.*

probat. concluſ. 143. & de aſſertione Principis, idem Maſcard. *concluſ.* 141. quantominus Collegæ, qui ſeparatim conſideratus nullam habet poteſtatem, ſed prorſus habetur pro priuata perſona, denegabitur fides? quod adeo verum eſt, vt eius aſſertio enun-
33 tiatiuè facta nec etiam præſumptionem aliquam inducat: Bald. *conſ.* 49. *n.* 12. Honded. *conſ.* 31. *n.* 28. *&* 29. Laudenſ. *conſ.* 5. *n.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 133. *ex n.* 17. *cum ſeqq.* Socin. *in l. ex hac ſcriptura, n.* 50. *Cod. de teſtam. milit.* & ex aliis Nicol. à Genua, *de Enuntiatiuis verbis, lib.* 1. *quæſt.* 3. *n.* 2. aſſerentes, quod quando diſponens non poteſt diſponere de actu à ſe geſto, verba enuntiatiua ſuper eo per ipſum prolata, nullam etiam minimam præſumptionem inducunt: ra-
34 tionem reddentes, quia omnis diſpoſitio, etiam expreſſa, ad poſſibilitatem diſponentis debet adaptari, ex *l. Lucius, §. penult. ff. ad municipal. & l. ſiquis ita, ff. de condit. inſtit.* prout etiam verba enuntiatiua nunquam attenduntur quando agitur de præiudicio Tertij, & ſic Principis, in noſtro caſu: vt ex aliis Nicol. Genua *loc. cit. ex num.* 6. *cum ſeqq.* vbi ponderat bona iura ad hanc rem.

35 Et quia ſi in caſibus, in quibus vnus non poſſit actum gerere ſine altero, vel aliis conſociis, permitteretur aſſertio vnius dicentis, cæteros fuiſſe præſentes, facilis aperiretur via fraudandi legem & diſpoſitionem requirentem pro forma cæterorum præſentiam & concurſum: quod lex prorſus abhorret.

36 Alter eſſentialis defectus reperiebatur in illa cautione ſolutionis, vt non fuerit ſcripta in libris Rationum, cùm ſit requiſitum admodùm neceſſarium ad validitatem cautionis: imò in eadem cautione ſolutionis expreſsè dicebatur eſſe aſſumendam rationem, hoc eſt, *y ſe ha de tomar la razon deſta carta de pago*: ſed iſta deſcriptio in libris Rationum nunquam facta fuit: quod quidem requiſitum, ſicut cætera relata hactenus appetuntur, vt clarius appareat veritas introitus & exitus pecuniæ, ne veritas occultetur, & vt cunctis obuietur fraudibus: quæ requiſita de iure communi aliis in ſolutionibus faciendis non reperiuntur, & ideo pro forma eſſentiali habenda ſunt in hoc caſu; quia quando Statutum diſponit aliquid de nouo vltra ius commune, id cenſetur forma ſubſtantialis, qua deficiente, actus corruit: Ancharan. *conſ.* 241. *in fin.* Aretin. *in l.* 1. *ff. de liber. & poſthum.* Felin. *in cap. cum dilecta, col.* 1. *verſ. nouum ſignum: & col.* 16. *verſ. amplia nonò: de reſcript.* Socin. jun. *conſ.* 2. *n.* 7. *vol.* 2. *& conſ.* 37. *num.* 6. *&* 11. Decius *conſ.* 262. Roland. à Valle *conſ.* 72. *vol.* 3. *ex num.* 60. Beccius *conſ.* 12. *num.* 24. & poſt Iaſonem, Decium, Socin. & alios tenet Petr. Surd. *conſ.* 124. *num.* 3. qui, & Rolandus à Vall. poſt plurimos DD. aſſerunt quod dipoſitio ſeu Statutum aliquid introducens cum certis modificationibus, inducit formam: quod requiſitum, ſicut cætera, cùm in hac pecuniæ receptione non fuerint ſeruata, corruit ſolutio tanquam forma ſubſtantiali deficiente, ideoque non liberat debitorem, ex iam dictis *ſupr.* ſequitur Virgil. Bocacius *in conſtit. Marchiæ gloſ.* 6. *num.* 166. Pedemontan. *deciſ.* 164. *num.* 11. Farinac. *in repertor. contract. quæſt.* 7. *num.* 30.

Dicebatur ex parte debitoris, caſu 37 quo ſolutio hæc facta Theſaurario fuerit nulla ob defectum ſolemnitatum, & inhabilitatem perſonæ recipientis, quod debebat ſaltem in primis excuti Theſaurarius, qui non ſeruatis ſolemnitatibus requiſitis & debitis quantitatem receperat, quo inuento non ſoluendo, ad debitorem recurri poſſet, qui tenetur ſolum in ſubſidium, per textum ad propoſitum valde expreſſum in *l.* 2. *Cod. de conueniend. fiſc. debitor. lib.* 10. in hæc verba: *Fiſco quidem contrate manet actio, quod argentum, quod inferre debebas, rationibus fuerit relatum, ſi cautioni, quæ tibi ſuper eo expoſita eſt, Tabularius non ſubnotauit: æquum tamen eſt, vt priùs de bonis eius, qui exactor fuit, ſi ſoluendo eſt, & conueniendi eius facultas datur, indemnitati fiſci ſatisfiat, tunc à te ſi ſeruari hic modus non poſſit, repoſcatur:* Gloſ. Lucas de Penna, & Ioannes de Platea *ibid.*

Cui difficultati facilè fuit reſpon- 38 ſum, hanc exceptionem excuſſionis iuxta *d. leg.* 2. non fuiſſe à debitore oppoſitam, nec in prima, nec in ſecunda inſtantia in litis ingreſſu: & cum ſit exceptio dilatoria, debuit proponi ante litis conteſtationem, &

de

de iure Regio intra nouem dies: igitur si debito tempore non fuerit opposita, ei renuntiatum videtur, ex innumeris Doctoribus per Nos cumulatis *in hoc Labyrint. par. 1. cap. 23. ex num. 76. cum multis seqq. & à n. 72. & seqq.*

Ex quibus in Consilio Regij Patrimonij fuit determinatum ac decisum, solutionem hanc præfato modo factam Thesaurario Arcæ thesauri Regij esse nullam, & ad totius quantitatis solutionem condemnandum debitorem, Fisci, deducta ea parte, quæ facta totius quantitatis computatione, versa fuit in vtilitatem fisci Regij.

39 Fuit insuper in hac causa valde controuersum, an debitor non solum ad sortem principalem sit condemnandus, verum etiam ad interesse pro damno fisci, ob non acceptatas & solutas literas cambij? In qua pro parte debitoris plura vrgent. Primum, quod interesse non debetur nisi existente & probata mora in soluendo, ex *l. 2. §. vlt. ff. de eo quod certo loco: l. vinum. ff. si certum pet. l. socium, in princ. ff. pro socio: l. nummis, ff. de in lit. iurand. l. 114. ff. de verb. oblig. l. 14. §. sed si: ff. de constit.*

40 *pecun.* & mora non contrahitur nisi per interpellationem, aut diem in obligatione appositum qui interpellat pro homine, *l. magnam, Cod. de contrah. stipul. l. quod te, ff. de reb. credit. l. si ex legati 23. & l. 122. ff. de verb. oblig. l. qui decem, ff. de solut. l. 32. l. videamus, ff. de vsuris:* sed vtrumque defecit in hoc cambij contractu: ergo non debentur vsuræ & interesse.

41 Secundò, quia dans literas cambij, licet obligatus maneat ad restituendum creditori pecunias receptas, non solutas loco destinato, tamen non tenetur reddere pecunias acceptas in alio loco à se soluendas recipienti literas cambij, nisi certus sit non fuisse literas acceptatas per suum mandatarium, cui fuerunt directæ, facta scilicet protestatione super recusatione in acceptando, quæ protestatio debet fieri coram Notario & testibus, atque intimari mandatori: & non constito de his diligentiis, recipiens literas cambij non potest habere regressum contra campsorem qui illas dedit ad recuperandas pecunias à se illi datas: quia potest ipsi opponere, vel solutam fuisse quantitatem à mandatario, vel quod illam ab eo nõ petiit; 42
vel quod pecunia erat parata in loco destinatæ solutionis: ita tenent Scaccia *de commerc. & camb. §. 2. glos. 5. n. 318. cum seqq.* mirabiliter Gaïtus *de credito, c. 2. tit. 7. ex n. 2490. cum multis seqq.* vbi ponit specificè exceptiones quas opponere potest qui dat literas, quando creditor recurrit contra ipsum scribentem dictas literas cambij, ad exigendam seu recuperandam suam pecuniam, Rota Genuens. *decis. 4. n. 7.* Bursat. *cons. 39. n. 18.* Seraphin. *decis. 1419. n. 20.* Turri. *de cambiis disput. 2. quæst. 12. n. 20.* Fontanell. *decis. 125. n. 2. & ex n. 11. cum seqq.* per text. in *l. si literarum, Cod. de solut.* igitur si ad eum non potest recurri, neque repeti pecunia data, deficiente protestatione, non etiam potest dici esse in mora qui scripsit dictas literas, nec consequenter tenetur ad vsuras & interesse.

Maximè quoniam in literis cambij 43
traditis creditori non est locus pœnitentiæ ex parte vnius, altero inuito; quia est contractus reciprocus & perfectus respiciens vtriusque contrahentis vtilitatem: vti amplissimè post plurimos DD. resoluit Scaccia *de commerc. & camb. §. 2. glossa 5. quæst. 8. ex n. 527. per tot.* vbi ponit aliquas declarationes videndas *ibid.* quapropter quovsque literæ non acceptentur per mandatarium & protestatæ remittantur, & intimetur protestatio scriptori earum; nec eas recipiens potest pœnitere & repetere suam pecuniam, nec dans literas potest illas petere à creditore reddendo ipsi pecuniam acceptam nisi de eius consensu: igitur non constito de diligentiis prædictis, nec debitor dici potest in mora constitutus, nec vllam notitiam seu scientiam habere potest an fuerint literæ acceptatæ & solutæ.

His tamen non obstantibus, con- 44
trarium in casu, de quo agimus, ex circumstantiis litis contrarium fuit determinatum, vsuras videlicet etiam vnà cum sorte fisco deberi per dantem has literas cambij.

Primò, quia debitores fisci semper 45
debent vsuras & interesse ob retardatam pecuniæ debitæ solutionem, ad quas vsuras eo ipso quod quis est debitor fisci soluendas cogi potest: vt iura sunt expressa in *l. cum quidam 17. §.*

fiſcus ex ſuis contractibus vſuras non dat, ſed ipſe accipit vt ſolet à formicariis qui tardiùs pecuniam inferunt; item ex vectigalibus: cum autem in locum priuati ſuccedit, etiam dare ſolet. ff. de vſur. & in §. ſeq. ita dicitur: *Debitores qui minores ſemiſſibus vſuras præſtabant, fiſci eſſe cœperunt, poſtquam ad fiſcum tranſierunt, ſemiſſes cogendi ſunt præſtare: l. Herennius Modeſtinus, la 2. ff. de vſur. l. 2. Cod. de vſur. fiſcal. lib. 10. l. 1. Cod. de his quib. vt indign.* poſt plures DD. Noguerol. *allegat. 11. ex num.* 180. Leotardus *de vſuris, quæſt. 22. ex num.* 1. *cum ſeqq. & quæſt. 82. num. 8.* præter quos, alios plures allegat Mar. Cutell. *de donat. tom. 2. tract. 2. diſc. 10. ſpeciali 21. n. 24.*

46 Et in tantum debitor fiſci ob retardatam ſolutionem tenetur ad vſuras & intereſſe præſtandum fiſco, vt fiſcus non teneatur interpellare ad hoc vt tale intereſſe ſui crediti exigere valeat; cùm in debitis fiſcalibus mora reipſa contrahatur: mora namque dupliciter facta intelligitur, ex re ſcilicet, & ex perſona: ex re mora fit ipſo iure & reipſa abſque aliqua interpellatione, aut die; in illis enim caſibus, quibus mora fit ex re, ipſo facto & à lege inducta intelligitur, & ſine vllo examine, lex etenim ſemper opportunè debitorem admonet, *l. 8. ff. de condict. furtiu. l. 23. ff. de vſur.* nec diſceptationi locum relinquit, *l. proſpexit, ff. qui & à quib. l. de pretio, ff. de publican.* & per contrarium, mora, quæ ex perſona fit, re-
47 quirit vel diem vel interpellationem, aliàs non inducitur mora ad intereſſe petendum: hanc differentiam inter moram ex re, & moram ex perſona, latiſſimè ſcripſit Leotardus *tract. de vſur. quæſt.* 81. 82. & 83. iuncta *quæſt. 22.*

48 Et quod in debitis fiſcalibus mora inducatur ex re, ſiue quod reipſa & ipſo iure inducatur mora abſque die vel interpellatione, ſed ex ſolo tempore retardatæ ſolutionis fiſco, ſicut minori, & Eccleſiæ, debeantur vſuræ & intereſſe, latiſſimè probauit idem Leotard. *d. quæſt. 22. ex num. 7. cum ſeqq. & quæſt. 82. num. 8. cum ſeqq.* ex Gloſſ. in *l. cum quidem 17. §. fiſcus, ff. de vſur.* quam *ibidem* ſequuntur ferè omnes DD. Bartol. *in l. 2. Cod. de his quib. vt indign.* Alex. in *l. quod te, ff. ſi cert. pet.* Iaſon. *in §. ex maleficio, num. 33. Inſtit. de action.* Lucanus *de priuileg. fiſci, par. 1. num.* 34. Æmil. Ferret. *in tr. de mora, num. 9.* Menoch. *de arbitrariis, caſu 220. num. 8.* Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 6. tit. 7. num. 1.* Eſcobar. *de ratiocin. cap. 15. num. 33.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 124. n. 19.* Ergo fiſcus non cogitur interpellare debitorem in hoc caſu, vt ab ipſo conſequi poſſit intereſſe ſuæ pecuniæ.

Deinde quia etiam iſtæ literæ cam- 49
bij continebant certum diem & locum in quo facienda erat ſolutio, ad quam ſcriptor literarum ſe obligauit ex quo recepit pecuniam à fiſco; quare tranſacto die ſtatim non facta ſolutione, fuit conſtitutus in mora: ex *iuribus ſupr. alleg. num. 39. verſ. fuit inſuper. &c.*

Neque obſtare dicebatur defectum 50
proteſtationis literarum, eo quod non fuit facta ſolutio, iuxta text. in *d. l. ſi literarum, Cod. de ſolut.* & DD. ſuperiùs allegatos, *num. 41. verſ. ſecundo quia.* Quoniam variis modis fuit reſponſum, illam ſcilicet doctrinam tumdemum habere locum, quando fiſcus valuiſſet recurrere contra ſcribentem literas non acceptatas, vt poſt plurimos DD. diximus *in hoc Labyr. par. 1. cap. 10. num. 40 & ead. par. 1. cap. 26. §. vnico, num.* 19. Sed non pro-
cedit quando ipſemet debitor agnoſ- 51
cens ſuas literas non fuiſſe acceptatas nec ſolutas à ſuo mandatario, libenter obtulit & ſoluit pecuniam fiſcalem à ſe receptam Theſaurario Arcæ Regiæ, cum quo nec contraxerat, nec ei literas cambij tradiderat, nec erat perſona legitima ad recipiendum, prout ad longum probatum fuit *à princ. huius cap.* & hoc fecit tempore proximo mutationi monetæ omnibus notæ.

Deinde quia in cautione ſolutionis 52
hoc modo geſtæ, ipſe faſſus eſt eam ſolutionem facere, eo quod literæ ſuæ nec acceptatæ fuerant, nec ſolutæ: ex qua confeſſione clarè apparebat de ſcientia & notitia ſua non tunc orta, ſed à principio, & de tempore præterito, quia abſoluta fuit illa confeſſio, non reſtricta ad tempus ſolutionis, ſed omne tempus præteritum comprehendens: quo ca-
ſu, vt dictum eſt *ſupr. ex n. 50. verſic. nec obſtare dicebatur*: non indigebat fiſcus alias oſtendere diligentias, imò

ex

ex abundanti eas interueniſſe apparebat ex relatione Conſilij computorum, vbi aſſeueratur in rationibus redditis à miniſtro militari, cui directæ fuerunt literæ cambij ad exigendum, docuit de non exactione ob defectum acceptationis per ſufficientes diligentias per ipſum geſtas.

53 Quibus adjungebatur inueriſimilitudo maxima huius debitoris aliàs obligati ad ſoluendum certo die & loco, dicere volentis ignoraſſe defectum ſolutionis, qui cum ſuo correſponſali, cui directæ erant literæ, quotidie & frequenter correſponſionem habebat, & computa, & rationes inter ipſos fiebant, vt frequentiſſimum eſt inter mercatores ad inuicem correſpondentes; ac ideo iuſtè præſumebatur ignorantia affectata in hoc caſu, vim habens certæ ſcientiæ, cùm potuerit facilè ſcire, & etiam debebat, ratione ſuæ obligationis ſoluendi certo die: vt per plura probant Maſcard. *de probationib. concluſ.* 879. *ex n.* 31. *cum ſeqq.* & Pacianus *de probat. lib.* 2. *cap.* 19. *ex num.* 60. *cum ſeqq.*

54 Quapropter cùm à principio receptæ pecuniæ fiſcalis, debitor fuerit obligatus alibi ſoluere, ſemper ab eo die manſit obligatus, & fiſci debitor: à qua obligatione cùm per ſolutionem non fuiſſet liberatus, vt in his terminis literarum cambij poſt alios obſeruat Leotardus *de vſur. quæſt.* 25. *ex num.* 24. *cum ſeqq.* & Doctores ſuperiùs citati *num.* 41. *verſ. Secundò quia dans literas*: ſemper ſicut antea remanſit debitor fiſci, quomodocunque & quandocunque conſtiterit & apparuerit non ſoluiſſe, nec fuiſſe extinctam ſuam obligationem, cum in rei veritate nunquam illam adimpleuerit: quia quod eſt certum per naturam,

55 eſt certum per legem, etiamſi partes ignorent, *cap. cum in apoſtolica, de ſponſalib.* §. *conditionis* 8. *Inſtit. de verb. oblig. l. cum ad præſens* 37. *cum duab. ſeqq. ff. ſi cert. pet. l. conditio* 100. *ff. de verb. oblig. l. ſi pupillus* 9. §. 1. *ff. de nouat. l. heredi* 31. *ff. de adquir. hered. l.* 1. *&* 2. *ff. de condit. & demonſtr. l. Titius* 25. §. *Lucius, ff. de liber. & poſthum. l. ſi ita ſcriptum* 46. §. *fin. ff. de legat.* 2. *l. ſi iam* 11. *ff. de condit. & demonſtr. l.* 12. *ad fin. tit.* 11. *partit.* 5.

56 Ideoque ſuppoſita obligatione dantis literas cambij ſoluendi die & loco deſtinato, ad eum ſpectabat cura ſolutionis, & implementum ſuæ obligationis inueſtigare: ceſſat enim ignorantia eo in caſu quo quis diligentiam adhibere debet & inquirere, *l. regula,* §. *ſed ſi facti, verſ. diligenter. ff. de iur. & fact. ignor.* Anton. Gabriel *tit. de regul. iur. concluſ.* 6. *num.* 40. Monald. *conſ.* 6. *num.* 12. *vol.* 1. Bardell. *conſ.* 85. *num.* 8. Pacific. *de ſaluian. interdict. inſpect.* 4. *cap.* 3. *num.* 32. Craueta *conſil.* 225. *ſub num.* 2. imò præſumitur tunc potius ſcientia, Bardell. *d. conſ.* 85. *n.* 20. Giurba *deciſ.* 91. *num.* 23. *&* 24. qui *num.* 25. poſt quamplurimos Doctor. ait, ignorantia, vt proficiat, debet omni ex parte eſſe excuſabilis.

Deinde quia cum ex traditione pe- 57
cuniæ ex parte creditoris, & traditione literarum cambij inducatur contractus perfectus & irreuocabilis, iuxta tradita per Leotard. *de vſur. quæſt.* 25. *ex num.* 24. & ideo vltro citróque obligatorius ob vtilitatem vtriuſque contrahentis, Scaccia *de commerc. & cam.* §. 2. *gloſ.* 5. *quæſt.* 8. *per tot. ex num.* 527. vbi plurimos laudat; ſequitur quod mora contrahatur reipſa, & ipſo iure, abſque aliqua interpellatione, quoties vnus ex con-
trahentibus ex ſua parte compleuit, 58
nam iſtud adimplementum, ſeu eius defectus alteram partem conſtituit in mora reipſa, & ipſo iure, non expectata nec requiſita alia interpellatione: ita per iura & Doctor. copiosè probat Honoratus Leotardus *tract. de vſur. quæſt.* 82. *ex num.* 46. *cum multis ſequent.* Cùm igitur fiſcus ex parte ſua contractum adimpleuerit dando pecuniam tradenti literas cambij, iſte omnino ex tunc fuit conſtitutus in mora, ad eam fiſco reſtituendam cum intereſſe, ob non implementum ex parte ſua, ex hactenus comprobatis.

Et ita in facti contingentia determinauit Concilium Regij patrimonij, ſortem cum intereſſe præſtandam, à die receptæ pecuniæ à fiſco; cui pro hoc credito & intereſſe dandum eſſe gradum in iudicio concurſus formato per hunc debitorem dantem literas cambij.

CAPVT IV.

Hypotheca ſuper vſufructu ad debitorem ſpectante impoſita an extinguatur proprietate rei per debitorem acquiſita.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructu extincto, extinguitur hypotheca ſuper eo conſtituta.*

2 *Hypotheca impoſita ſuper iure ex ſua natura reſolutiuo, extinguitur, ipſo extincto.*

3 *Extinguitur vſusfructus ex vi coſolidationis, ſi vſufructuarius nanciſcatur rei proprietatem.*

4 *Mutata forma rei, ſuper qua quis habet vſumfructum, extinguitur vſusfructus.*

5 *Per acquiſitionem proprietatis, vſusfructus formalis transfunditur in cauſalem: & inter vtrumque magna eſt diſtinctio,* & num.6.

7 *Mutata forma rei ſuper qua quis habet ius, iſtud amittit, ſi res tranſeat per commixtionem in aliam diuerſam ſpeciem.*

8 *Aliud eſt materia, aliud materiatum, & ius habens ad materiam, non habet ad materiatum, & è contra.*

9 *Ius pignoris habens in materia, illud amittit in materiato.*

10 *Durat hypotheca ſuper materia confuſa, quæ facta ſit alia ſpecies, dummodo ſit reducibilis ad priorem materiam,* & num.11.

12 *Vſusfructus formalis tranſlatus in cauſalem, non poteſt reduci ad priorem formam.*

13 *Ius ſemel extinctum amplius non reuiuiſcit.*

14 *Vſufructuarius dimittens voluntariè proprietatem, non recuperat vſumfructum ſemel conſolidatum.*

15 *Nemo poteſt eſſe rei ſuæ vſufructuarius.*

16 *Verius eſt, hypothecam ſuper vſufructu conſtitutam non extingui per adquiſitionem proprietatis factam à debitore vſufructuario,* & num.60.

17 *Vſufructuarius voluntariè dimittendo vſumfructum, non poteſt præiudicare creditoribus, ipſis enim aduerſus illum competit actio, ad intereſſe: & ex facto alterius nullus prægrauatur,* & num.18.

19 *Confuſio non admittitur in præiudicium Tertij,* & num.20.

20 *Si ex voluntaria adquiſitione, & inde cauſata confuſione, admitteretur Tertij præiudicium, facilè aperiretur via fraudandi creditores in ſuo iure & hypotheca.*

21 *Confuſio actionum nunquam extenditur ad hypothecam Tertij, quæ ſemper manet illæſa,* & n.22.& 23.

24 *Ius vſusfructus non poteſt hypothecari, ſicuti nec alienari, nec cedi; ſed ſola commoditas fructuum.*

25 *Commoditas fructuum, & eorum perceptio, eodem modo remanet penes debitorem quando conſolidatus eſt vſusfructus, quod erat ante conſolidationem.*

26 *Commoditatem fructuum percipit debitor ex validiori titulo quando conſolidatus eſt vſusfructus, quàm quando erat ſeparatus à proprietate,* & num.61.

Qui hypothecauit rem alienam tanquam ſuam, ſi poſtea dominium eius adquiſierit, confirmat, & validiorem reddit hypothecam, ibid.

27 *Debitor habens poſſeſſionem rei, quam hypothecauit creditori, poſtea adquirens proprietatem, confirmat hypothecam illam debilem priorem.*

28 *Quidquid accreſcit pignori, pignus eſt, & ſub hypothecam contractam cadit.*

29 *Aliud eſt extingui hypothecam ſuper vſufructu appoſitam ob extinctionem vſusfructus, & conſolidationem cum proprietate quam habet Tertius, aliud verò eſt, conſolidari ius vſusfructus cum proprietate nunc reperta penes ipſum debitorem obligatum,* & num.30.

In hoc ſecundo caſu, licèt extinguatur ius vſusfructus, manet tota res in ſubſtantia penes ipſum debitorem, ibid.

Conſolidatio contingens in perſona debitoris, recipit ſeparationem ad fauorem eius, qui habet ius ad vſumfructum, emphyteuſim, vel aliud ius conſolidatum, ibid.

31 *Commoditas fructuum ex conſolidatione, ſolùm patitur mutationem extrinſecam, & fortiùs roborat ius antiquum debitoris.*

32 *Iura loquentia de confusione, commixtione, & mutatione rei super qua quis habet ius aliquod, clarè loquuntur quando transformatio contingit intus in ipsare,* & num. 33.

34 *Vt mutatio fructuum hypothecatorum operetur extinctionem hypothecæ, debet materia ita transire in materiatum, vt prima materia esse desinat,* & *incipiat noua alia species,* & num. 46.

Hypotheca durat in re consolidata quoties est reducibilis ad priorem formam, ibid.

35 *Iurium confusio in persona debitoris est reducibilis ad priorem formam ad effectum præseruandi hypothecam super fructibus.*

36 *Hæreditate adita, bona defuncti & hæredis ita consolidantur, vt vnicum fiat patrimonium adeuntis.*

37 *Ad petitionem creditorum defuncti petitur separatio bonorum, vt ex eius bonis non satisfiat creditoribus heredis.*

38 *Bona non possunt manere obligata pro eodem apud eundem.*

39 *Dominus rei potest separare vsumfructum à proprietate ad effectum constituendi hypothecam in fauorem creditoris super vsufructu formali.*

40 *Mutatio rei hypothecatæ in eius qualitatibus non extinguit hypothecam.*

41 *Quando dispositio contrahentium respicit substantiam & non formam rei hypothecatæ, manet hypotheca, formâ rei mutatâ.*

42 *Procedit hæc doctrina in vsufructuario & creditore eius, quando conuenerunt vt commoditas fructuum hypothecæ subiiceretur.*

43 *Vsufructuarius obligans vsumfructum, intelligitur obligare commoditatem.*

44 *Contrahentes ex eodem facto non intelliguntur sibi ipsis & intentioni suæ principali velle contradicere; & simul velle adquirere & velle perdere.*

45 *Non potest quid initium capere ab eo casu quo finem accipere debet.*

47 *Quando species est confusa cum eadem specie materiæ, dicitur adhuc res extare, & durat hypotheca.*

48 *Creditor hypothecarius in frumento non amittit hypothecam, quamnis redactum sit ad farinam.*

49 *Gabella super tritico imposita debetur ex farina.*

50 *Statutum prohibens extrahi frumentum, habet locum in farina.*

51 *Gabella quæ debetur ex oleo, debetur pro oleo ex quo conficitur tertia species, putà pro sapone.*

52 *Gabella quæ pro serico debetur, etiam pro serico contexto debebitur.*

53 *Etiamsi commoditas, adquisita proprietate, pateretur mutationem, non est talis qualitatis vt extinguat hypothecam ab vsufructuario constitutam.*

54 *Referuntur & expenduntur qui tenent sententiam Authoris,* & num. 55.

56 *Debitor hypothecans rem in qua habet aliquod ius, pro eo iure intelligitur hypothecare; & si postea nanciscatur dominium, manet adhuc hypotheca. Ad id expenditur Gaïtus,* & num. 57. & 58.

59 *Authores adducti pro sententia Authoris, loquuntur in casu quo Tertius pro suo interesse intermediat, nam in eius præiudicium non consideratur consolidatio.*

60 *Vsufructu consolidato cum proprietate apud Tertium, extinguitur hypotheca super eius commoditate constituta,* & num. 61. & 62.

63 *Extincto vsufructu, extinguitur hypotheca, nisi resultet damnum Tertij.*

64 *Mutata re quoad substantiam, extinguitur hypotheca; secùs aliàs,* & num. 65

66 *Commoditas vsusfructus solùm hypothecata, non in substantia, nec in qualitate aut forma sua, non patitur mutationem per adquisitionem proprietatis.*

GRandis est huius quæstionis difficultas, & prorsus omissa in tot tractatibus de pignoribus, hypothecis, & vsufructu: eius tamen vera resolutio non nisi per disputationem apparebit. Quæritur itaque vtrum extinguatur hypotheca super vsufructu imposita à fructuario, si fortè ipse proprietatem rei fructilis adquirat.

Et pro hypothecæ huiusmodi extinctione ac resolutione, varia vrgent fortissima fundamenta. Primum est, quoniam licet hypotheca validè imponi possit super vsufructu per debitorem vsufructuarium, eius tamen

men vita regulatur à vita vſusfructus & tantum durat quantum vſusfructus, ita vt extinguatur & reſoluatur hypotheca extincto ſeu finito vſufructu: ſicut contingit in hypotheca impoſita ſuper re, aut iure ex
2 natura ſua reſolutorio aut variabili, vt extincta rei hypothecatæ ſubſtantia, diſſoluatur hypotheca, textus capitalis in *l. ſicut* 8. *ff. quib. modis pign. vel hypoth. ſoluit.* ibi: *ſicuti re corporali extincta, ita etiam vſufructu extincto pignus & hypotheca perit.* & *l. ſeruum* 27. *ff. de pignoribus & hypoth.* latiſſimè varia exempla cumulauimus *in hoc Labyrinth.* 3. *par. cap.* 15. *ex num.* 3. *cum multis ſequentib. & per tot.* & *par.* 1. *cap.* 43. *ex num.* 14. *cum ſequentib.* adde Merlin. *de pignor. lib.* 5. *quæſt.* 34. *per tot.* Sed ſic eſt quod vſusfructus finitur & extin-
3 guitur eo ipſo quod vſufructuarius adquirit quouis legitimo titulo proprietatem rei, ſuper qua habet vſumfructum, ex vi confuſionis & conſolidationis, vt ſunt iura expreſſa in §. *finitur vſusfructus*, ibi: *ſi vſufructuarius proprietatem rei adquiſierit, quæ res conſolidatio appellatur, Inſtit. de vſufruct. l. ſi fructuarius, ff. vſufructuar. quemadmod. cau. l. omnes* 3. §. *ſed & ſiquis, ff. eod. tit. l. ſi ſub conditione* 16. *l. ſi tibi fundum* 17. *ff. quemadmod. vſusfr. amitt. l. is cuius* 26. *& l. cum filius* 78. §. *dominus, ff. de legat.* 2. *l. ſi purè* 4. *ff. de vſufr. leg.* ergo impoſſibile erit, quod hypotheca impoſita ſuper vſufructu, duret poſt adquiſitam proprietatem à debitore, quia reſoluto iure debitoris, reſoluitur hypotheca ſuper eo impoſita, text. clarus in *l. lex vectigalis, ff. de pignorib.*

4 Secundò, quia mutata forma rei ſuper qua quis habet vſumfructum, vſusfructus prorſus finitur & extinguitur, *l. repeti*, §. *rei mutatione, l. quid tamen* 10. *in princ. & in* §. 1. *&* §. *nauis, ff. quib. mod. vſusfruct. amitt.* §. *finitur, verſ. eò amplius, Inſtit. de vſufr. l.* 25. *tit.* 31. *partit.* 3. exornat latiſſimè Caſtillo, *de vſufr. cap.* 70. *ex num.* 1. *& per tot.* Sed
5 ſic eſt quod vſusfructus formalis qui fuit hypothecatus, per adquiſitionem proprietatis transfunditur & tranſmutatur in vſumfructum cauſalem, & cum eo conſolidatur, ita vt deſinat eſſe vſusfructus formalis, & ſubito efficiatur cauſalis, noua forma recepta, & priore extincta, quia vtraque ſtare & concurrere non poteſt in eadem perſona, ex iuribus & authoritatibus adductis *ſupr. n.* 2. *&* 3. quam diſtinctionem inter vtrumque vſumfructum, formalem & cauſalem, abunde probat & exornat Caſtillo *in tract. de vſufruct. cap.* 1. *per tot.* ergo hypotheca reſtricta ad vſumfructum 6
formalem, & ſuper eo impoſita, formâ extinctâ & mutatâ, debet finiri & extingui, quia qualitas ſine ſubiecto eſſe non poteſt, & non entis nullæ ſunt qualitates, & expreſsè probat text. in *l. ſi conuenerit* 18. §. *ſiquis, ff. de pignor. act.* ibi: *ſiquis cauerit vt ſibi ſylua pignori eſſet, nauem ex ea materia factam non eſſe pignori, Caſſius ait; quia aliud ſit materia, aliud nauis.* &c.

Et generaliter verum eſt, quod 7
mutata forma rei ſuper qua quis habet ius aut dominium, illud amittit ſi res tranſeat per commixtionem & confuſionem in aliam diuerſam ſpeciem, quia alia res eſt, & non illa ſuper qua, vel ad quam habebat ius, aut dominium, ſed alia noua & diuerſa à prima: vt ſunt iura expreſſa in *l. adeo*, §. *cum quis ex aliena materia ſpeciem aliquam ſuo nomine fecerit, Nerua & Proculus putant hunc dominum eſſe qui fecerit, quia quod factum eſt, antea nullius fuerat* &c. cum §§. *ſeqq. ff. de adquer. dom.* & §. *cum ex aliena materia, cum trib.* §. §. §. *ſeqq. Inſtit. de rerum diuiſ.* 8
probatur etiam ex textu in *l. lana* 86. *ff. de legat.* 3. *l. ſi cui lana* 68. *eod. tit.* quoniam aliud eſt materia, aliud materiatum, & ius habens ad materiam, illud non habet ad materiatum, vel è contra: text. in *d. l. lana: & in l. Seruius reſpondit; cui omnis materia legata ſit, ei nec arcam, nec armarium legatum eſſe,* 55. *l. librorum* 50. §. *chartis legatis, nec papyrum ad chartas paratum, nec chartæ nondum perfectæ continebuntur, ff. de legat.* 3. *l. idem Pomponius* 5. §. *idem ſcribit, ſi ex melle meo & vino tuo factum ſit mulſum, quoſdam exiſtimaſſe id quoque communicari: ſed puto* 9
verius (*vt & ipſe ſignificat*) *eius potiùs eſſe qui fecit; quoniam ſpeciem priſtinam non retinet, ff. de rei vindic.* Igitur ius hypothecæ ſuper vſufructu formali, non poteſt trahi ad vſumfructum cauſalem, in quem fuit per confuſionem, commixtionem & conſolidationem transformatus, cùm ſit noua & diuerſa

diuerſa ſpecies, priori extincta & ſuppreſſa: & in terminis, quod ius pignoris habens in materia, illud amittat in materiato ex *d.§. ſiquis*, probant plures adducti à Merlino, quos ipſe ſequitur, in *tr. de pignorib. lib. 1. q. 43. ex n. 41. cum ſeqq.*

10 Tertiò, quoniam etſi verum ſit, quod duret ius & hypotheca in eadem re & materia quantumuis commixta & confuſa, ita vt ſit facta noua & diuerſa ſpecies ex illa materia, quando ſcilicet ſpecies hæc ſit reducibilis ad priorem formam & materiam, quia tunc durat adhuc ius & dominium in eadem noua ſpecie reducibili ad priorem formam, prout expreſsè probat text. *in l. 2. §. Pomponius, & l. idem Pomponius, §. ſed ſi plumbum, ff. de rei vindic.* & expreſſa ſunt iura allegata *ſupr. num. 7.* Et in expreſſo quod hypotheca ſuper mate-
11 ria commixta & confuſa cum alia materia, reducibili tamen ad ſuam priſtinam formam, contracta duret, nec extinguatur, probat ex Bartolo in *l. ſi conuenerit, §. ſiquis cauerit, n. 5. verſ. aut verò:* Cæpola *conſ. 7.* Fulgoſ. *in d. §. ſiquis, num. 2. verſ. tertius autem caſus* eſt: Neguſan. *de pignorib. par. 2. memb. 1. num. 26.* & Gaito *de credito, c. 4. quæſito 5. num. 192. & à n. 194. & ſeqq.* Merlinus *de pignorib. lib. 2. quæſt. 53. num. 48.*

12 Reſpondetur tamen fatendo propoſitam doctrinam, & negando applicationem: quoniam vſusfructus formalis ſemel legitimè conſolidatus in eadem perſona, & extinctus atque tranſlatus in vſumfructum cauſalem, nulla arte reduci poteſt ad priorem formam, quia res ſua nemini ſeruire poteſt, *l. ſi rem alienam, la 2. ff. de pignor. act. l. in re communi, ff. de ſeruit. vrban. prad. l. vtifrui, ff. ſi vſusfruct. pet.* cum aliis *ſuprà* allegatis *num. 3.* & quo-
13 niam illud ius vſusfructus per adquiſitionem proprietatis extinctum fuit & finitum, ex *prædictus iurib.* & ius ſemel extinctum iterum non reuiuiſcit, *l. qui res, §. aream, ff de ſolut. l. inter ſtipulantem, §. ſacram, verſ. nec renocari, ff. de verbor. obligat.* cum *ſimi-*
14 *lib.* Etiamſi ipſe fructuarius vellet iterum ſponte proprietatem dimittere, non tamen ideo recuperabit vſumfructum ſemel conſolidatum & extinctum: text. optimus in *l. ſiquis ædes 29. ff. de ſeruit. vrban. prad.* quem copiosè & ſingulariter exornauimus *in fin in cap. 6. ex num. 42. cum ſeqq. verſ. & pro hac propoſitione* &c. quia vſus- 15
fructus per adquiſitionem proprietatis ad eum caſum peruenit, à quo non potuit inchoari, cùm rei ſuæ nemo poſſit eſſe fructuarius, *l. vtifrui, in princ. ff. ſi vſusfruct. pet.* ita in his terminis conſiderauit Tiraquel. *de retract. §. 1. gloſ. 7. num 63.* ſequitur Matienzo *ad leg. 7. gloſ. 1. n. 36. tit. 11. lib. 5. recopil.* Ex quibus hæc pars negatiua, vt hypotheca ſuper vſufructu non duret, ſed extinguatur eo ipſo quod fuit extinctus & finitus vſusfructus per adquiſitionem proprietatis, vndique probata videtur.

Quibus tamen (quantumuis fortia 16
vrgentiſſima, & veriſſima in ſe ſint) minimè refragantibus, Contraria opinio, imò quod hypotheca ſuper vſufructu non pereat propter adquiſitionem proprietatis factam à debitore vſufructuario, longè verior eſt, atque certioribus & validioribus roborabitur fundamentis.

Primò, quoniam debitor nec ce- 17
dendo, nec renuntiando vel dimittendo voluntariè vſumfructum ſemel quæſitum, poteſt præiudicium aliquod inferre ſuis creditoribus, nec iſti ex facto quolibet voluntario debitoris amittunt ſuum ius hypothecæ in re, vel vſufructu renuntiato: hoc idem in iſtis terminis ampliſſimé per iura & DD. & Rotæ deciſiones comprobauimus *in hoc Labyrint. par. 1. c. 43. ex num. 20. cum ſeqq. & per tot. cap. & in 3. par. cap. 15. per tot.* Cum itaque iſta hypothecæ extinctio (caſu quo dicatur extincta) proueniat ex facto voluntario & culpa debitoris, nihil ei prodeſt, ſed manet creditori actio ad intereſſe in eum, vt probat text. in *l. ſeruum 27. ff. de pignorib.* ibi: *quod deliberando aut vinciendo, perſequutionem pignoris exinanierit:* exornat poſt alios Merlin. *de pignorib. lib. 5. quæſt. 24. n. 7. & 8. & à princ.* quorum doctrina procedit, vt diximus, caſu quo extinguatur pignus vel hypotheca, non vero quando non extinguitur, vt in caſu noſtro, ex comprobatis *infrà ex n. 24. cum ſeqq.*

Et quando vſufructuarius emit rem 18
à proprietario, ei videtur conſentire in amiſſione & renuntiatione vſus-

fructus,ex *l.cum pater,§.libertis,& ibid.* Bartol. *quæſt.penult.* & Imol. *ff.de legat. 2.* & *l.Titius, in princ.ff.quib. mod.pign. vel hypoth. ſolu.l.ſi debitor,§.1. & l.ſicut, §. venditionis,ff.eod. tit.* cum aliis ſimilibus cumulatis à Tiraquello *de legib. connub.gloſ. 5. limit.3.* Matienzo *in l. 7. gloſ.1.ſub num.35.verſ.item quia vſufructuarius emendo*: Ergo non debet admitti in præiudicium creditoris hypothecarij, quia ex facto voluntario alterius nullus poteſt prægrauari.

19 Nec in juribus ſuperiùs allegatis *num.* 3. nec in cæteris quæ de confuſione & conſolidatione iuris cuiuſuis, aut vſusfructus, vel alterius ſeruitutis per adquiſitionem proprietatis loquuntur, legitur confuſionem admitti dato alterius Tertij, habentis ius aliquod in ipſo iure conſolidato, detrimento aut præiudicio; ſed ſolùm loquuntur inter vſufructuarium & proprietarium,ſeu dominum fundi ſeruientis & dominũ fundi dominantis,ſicut & inter creditorem & debitorem ſibi inuicem ſuccedentes: nam ſi ex hac voluntaria adquiſitione à debitore facta admitteretur confuſio in
20 Tertij præiudicium, ampla aperiretur via fraudandi creditores in ſuo iure & hypotheca, cùm facilè poſſet debitor functuarius vel verè vel fictè colludendo cum domino proprietatis, eam adquirere, vel fingere emptionem, vt creditorem excluderet à iure hypothecæ contractæ ſuper vſufructu ad ipſum debitorem pertinente; quod meritò iura abhorrent: *l. in fundo, ff. de rei vindicat. Clement. 1. de vſur.* cum *concord.* Ergo in hoc caſu perſeuerare debet hypotheca quam Tertius creditor habet in vſufructu.

21 Secundò, quoniam confuſio actionum ſemper reſtringitur inter creditorem & debitorem, & nunquam extenditur ad ius & hypothecam Tertij, quæ ſemper manet illæſa & reſeruata: nam licet quando debitor ſuccedit creditori, vel creditor debitori, confundantur actiones & credita poſt aditam hæreditatem, *l. debitori 7. Cod. de pact. l. Vrancus 72. ff.de fideiuſſorib. l. ſtichum 96. §. aditio, ff. de ſolution.l.cum ſecundum, Cod.de fideicommiſſ. l. ſi debitori 51. ff. de fideiuſſor. l. ſi adulta, Cod. de heredit. action.l. ſi vxor tua,Cod.de bon.auth. iudic. poſſid.l.debitor 59.ff.ad Trebell.*

Tamen ſi Tertius quiſpiam habeat 22
hypothecatum nomen illud debitoris, quod per ſucceſſionem confundi ſolet & extingui, nunquam confuſio operatur extinctionem illius hypothecæ, nec extenditur ad præiudicium Tertij habentis hypothecam in illo nomine & iure, quæ remanet ſalua, præſeruata & illæſa ſicut antea ac ſi nunquam contigiſſet ſucceſſio, & aditio hæreditatis inter debitorem & creditorem, ſic per text. in *l.hæres à debitore, §. quod ſi hic ſeruus, ff.de fideiuſſor.l.debitor 3.ff.de ſeparationib. l. ſtichum aut Pamphilum 95.§.quod vulgo,ff. de ſolut.l.ex ſextante, §. Latinus Largus, ff. de except. rei iudic.* Rota *deciſ. 236. num.1. verſ. & in omnem caſum, par. 4. recentior.* quam ad id adducit Mercurial.Merlinus *de pignorib.lib.5.quæſt.15. num. 1. & 2.* & prædictam deciſionem collegit Duardus *poſt tract. de cenſib. deciſ.183* quæ tota eſt elegans ad propoſitum.

Et quod confuſio hypothecæ ad- 23
quiſitæ etiam ab ipſo creditore,ceſſet quoties ei, vel alteri Tertio allatura eſt aliquod damnum & præiudicium, vel quando debitor ſuccedit creditori, vt ſemper duret hypotheca ad fauorem Tertij creditoris, magnam Doctorum cateruam congeſſimus in *hoc Labyrint. par. 2. cap. 7. ex num. 35. vſque ad 39. & par.3. cap.11. ex n.129. cum multis ſeqq.* ergo impoſſibile eſt, quod confuſio ſeu conſolidatio vſusfructus cum proprietate poſſit extinguere hypothecam ſuper eo antea impoſitam, in detrimentum creditoris hypothecarij.

Tertiò inuincibiliter iterum hæc 24
pars roboratur, quoniam ius vſusfructus non fuit hypothecatum, quia nec hypothecari, nec aliter alienari vel cedi poteſt, ſed ſola commoditas fructuum, in quibus dumtaxat conſiſtit vtilitas creditoris & hypothecæ; ad abundè per nos tradita in *hoc Labyrint. par.1. cap.43. ex num. 22. cum multis ſeqq.vſque ad n.37.*

Sed ſic eſt, quod commoditas fru- 25
ctuum,& horum perceptio,& vtilitas remanet eodem modo quo erat antea penes debitorem abſque aliqua confuſione aut conſolidatione, quia iſta ſolum tangit ius vſusfructus; quod

tanquam

tanquam seruitus repugnat dominio nouiter fructuario quæsito, vt probant omnia iura superiùs adducta *num.* 3. etenim per alienationem iuris vsusfructus dumtaxat causatur consolidatio cum proprietate, iuxta text. *in §. finitur, Instit. de vsufr l. si vsusfructus* 67. *ff. de iure dot l. uni. § sin autem vsufructuarius, Cod. commun. de manumiss. l. vsufructu, Cod. de vsufr. l.* 24. *tit.* 21. *partit.* 3.

Quod secus est in alienatione solius commoditatis respicientis fructuum perceptionem, vt tunc cesset consolidatio, ex *l. arboribus* 13. *§. vsufructuarius ff. de vsufruct. l. non vtitur* 45. *eod. tit. l. cui vsusfructus* 74. *ff. d. tit. l. si is qui bona*, 11. *§. vsusfructus, ff. de pignorib.* quæ iura ita conciliauit communis Doctorum opinio magis vera & recepta, quam ad longum retulimus *in hoc Labyrint. par.* 1. *cap.* 43. *ex num.* 25. *cum multis seqq.* Ergo cessante rei hypotheca aduersus ipsum debitorem percipientem fructus, & eorum commoditatem vt antea, ratione cuius nulla superuênit mutatio nec alteratio.

26 Imo potius nunc debitor ipse fructuum commoditatem percipit ex validiori & efficaciori titulo; quia ex variabili, commutabili, & temporali transiuit in perpetuum & incommutabilem in persona ipsius debitoris; ergo hoc redundare debet in maiorem vtilitatem creditoris, cuius hypotheca fortiùs confirmatur & roboratur; vt videmus in hypothecante rem alienam tanquam suam, si postea dominium eius adquisiuit, confirmatur & roboratur prior illa hypotheca, *l. si Titio* 12. *& l.* 1. *ff. de pignor. l. rem alienam.* 41. *in pr. ff. de pignor act. l. cum res, Cod si aliena res pign. dat. sit: l. rem alienam, C. de pignor act.* exactè scribit post plurimos Merlinus *de pignorib. lib.* 2. *quæst.* 2. *per tot.* vbi bene post iura prædicta, & communem DD. sententiam, distinguit inter creditoris scientiam vel ignorantiam quod res obligata esset aliena; optimè per Negusan. *de pignorib. & hypoth.* 3. *membr.* 2. *par. num.* 51. Mangilius *tract. de euictionib. quæst.* 29. *num.* 39. *& ex num* 38. *cum seqq.* idem esse dicit in venditione rei alienæ, siue scienter, siue ignoranter, vt conualidetur quomodocunque venditor adquirat eiusdem rei dominium, ex *l. si à Titio, ff. de rei vindic. l. cum vir, ff. de vsufr.* & plurib. Doctorib. ab eo citatis.

Idem in debitore solum habente 27
possessionem rei quam hypothecauit creditori, nam si postea adquirat rei proprietatem, confirmatur illa debilis hypotheca anterior, vt firma maneat, text. in *l. satis notam* 4. *Cod. ex quib. caus. pign. vel hypoth. tacit. contrah.* Alexand. *cons.* 112. *num.* 4. *lib.* 6. Negusant. *de pignorib. par.* 8. *membr.* 3. *num.* 17. per quos, & Rotæ decisionem firmat Merlin. *de pignor. lib.* 2. *quæst.* 2. *num* 17.

Eodem modo hypotheca commo- 28
ditatis vsusfructus per nouum titulum dominij & proprietatis superuenientem debitori, magis roborata & firma redditur, quia quicquid accedit seu accrescit pignus est, & sub pignore & hypotheca continetur, *l. paulus, §. domus, & l fin. ff. de pignor. l. si conuenerit, §. si nuda proprietas, l. domo, ff. de pignorat. act. l. si fundus, in princ. ff. de pign.* & iure ad rem hypothecato, si res ipsa à debitore adquiratur vel recuperetur, de Amat. *resol.* 19. *n.* 8. *& 9.*

Quartò, quia aliud est extingui 29
hypothecam super vsufructu appositam ob extinctionem vsusfructus, & consolidationem cum proprietate, quando proprietas residet penes Tertium extraneum, qui nec contraxit, nec fructus hypothecauit, nec aliter ex eadem causa est debitor creditoris quo casu omnia iura tractantia de extinctione hypothecæ ob extinctionem vsusfructus apertè loquuntur vt *suprà num.* 1. *&* 2. quia tunc commoditas fructuum simul perit & extinguitur cum ipso vsufructu, & efficitur aliena, & ad extraneum non obligatum transit: Aliud verò est, consolidari 30
ius vsusfructus cum proprietate nunc reperta penes ipsum debitorem obligatum & hypothecantem eosdem fructus & commoditatem penes se simul manentem & fructus ipsos percipientem vt antea; nam illud ius vsusfructus, adquisitâ rei per debitorem proprietate, licèt extinguatur per consolidationem quoad formam, tamen tota res cum eodem iure consolidato simul remanet quoad substantiam penes ipsum debitorem, & ideo super ea perseuerare debet

hypotheca:

hypotheca: vt ex Paulo de Caſtro, Maſtrillo, Gaito, & Merlino comprobatur *infrà ex n.*74.*& ſeqq.*

Mirabiliter conducit illa plurimorum reſolutio, an retractus habeat locum in proprietate, quam emphyteuta emit à domino? *Bald. Tiraquel. Peregrin. & Bolognet.* negarunt, quia conſolidato vtili cum directo dominio, ita ſupprimitur & extinguitur ius emphyteuticum, vt ſeparatim conſiderari nec poſſit nec debeat amplius ob mutatam formam.

Contrarium tamen verius eſt, etenim licèt proprietate empta, extincta ſit emphyteuſis forma, extincta tamen non fuit eius ſubſtantia ſeu effectus & emolumentum; ita mirabiliter probant Caſtrenſ. *conſ.* 36. *num.* 6.*&* 7.*&* 11.*vol.* 3. Cagnol. *in l.* 2. *num.*192.*Cod. de pact. int. empt. & vendit.* Tiraquel. (ſibi contrarius) *de retract. lib.*1.§.1.*gloſ.*7.*num.*17. Caſanat.*conſ.*10. *num.*171. Anton. Gomez. *ad leg.* 70. *Taur. num.*34. Matienzo *ad leg.*7.*gloſ.*1. *num.*39.*tit.*11.*lib.*5.*recopil.* Giurb.*deciſ.* 91. *num.* 6. dicentes ex hac ratione, quia cùm ſubſtantia & emolumentum adhuc duret, directum dominium reuendere debet, vtili ſibi retento, ſicut apud eum erat antea, ne iuri conſanguinei fiat præiudicium: qui omnes manifeſtè probant conſolidationem contingentem, in perſona promittentis vel debentis recipere & admittere ſeparationem ad fauorem eius qui habet ius ad vſumfructum, emphyteuſim, vel aliud ius conſolidatum.

31 Quintò roboratur hæc pars, quoniam falſum eſt aſſeuerare, rem de qua agimus hypothecatam, hoc eſt commoditatẽ fructuum, aliquam pati mutationem per præſuppoſitã confuſionem non egredientem perſonam debitoris, iuxta abundè comprobata *ſupr. ex n.*19. nã etſi mutetur titulus adquiſitionis, hæc mutatio verſatur extra rem, quã non tangit nec in ſua forma, nec in ſua ſubſtantia, nec qualitate, quia extrinſeca mutatio eſt quæ efficaciùs roborat ius antiquum debitoris, vt magis legitimè ipſa re frui poſſit & potiri, cùm eadem res maneat penes ipſum integra & immutata, quod ſufficit vt ius creditoris ſuper ea maneat præſeruatum, iuxta text. *in l. tutor datus, ff. de fideiuſſorib.* in illis verbis: *non titulus actionis, ſed debiti cauſa inſpicienda eſt, & in l.*2.*verſ. paruique referre. ff. de priuileg. credit.* nam titulus ſuperueniens non mutat, nec alterat ius antiquum, ſed auget: ad text. *in l. falſa*, §.*ſed & ſi cui: ff. de condit. & demonſtr. l. qui adoptionem, ff. de adopt.* Oldrad. *conſ.*239.*n.*1. Mandoſ. *conſ.*52. *n.*9. Rota vt per Merlin.*deciſ.*461.*n.*26. *&* 27.*tom.*1.

Omnia etenim iura loquentia de 32
mutatione, commixtione, & confuſione rei, ſuper qua quis habet ius aliquod, quando transformatur in aliam nouam & diuerſam ſpeciem clare & expreſsè loquuntur quando iſta confuſio & transformatio contingit in ipſa re, & res ipſa, ſpecies, ſeu materia patitur ipſam mutationem intus in ſeipſa; vt ex variis exemplis conſideratis per tot iura ſuperiùs cumulata ex *num.*4.*cum ſeqq.* apparet. Sed hæc titulorum mutatio 33
ad iuſtitiam retinendi eandem fructuum commoditatem ſolum reſpicit perſonam debitoris meliorantis per eam, ſuæ poſſeſſionis cauſam, non tamen in aliqua minima parte rem ipſam tangit, quod eſt requiſitum præciſum vt dicta iura locum habeant, ergo & hypotheca ſuper eadem commoditate fructuum pariter debet integra perſeuerare.

Et in indiuiduo, quod vt mutatio 34
fructuum hypothecatorum operetur extinctionem hypothecæ, debeat fructuum materia ita tranſire in materiatum, vt prima materia eſſe deſinat, ac extinguatur omnino, & incipiat eſſe alia ſpecies noua & diuerſa, vt per plura iura & DD. latè comprobat Merlin. *de pignorib. lib.* 2. *q.* 53. *ex num.*41. *cum ſeqq.* quod prorſus ceſſat in hac commoditate fructuum, ſeu fructibus hypothecatis nullam patientibus in ſe mutationem.

Sextò, quia quando verum foret, 35
quod res ipſa hypothecata pateretur aliquam mutationem (quod firmiter negamus) adhuc multa vrgerent, quæ ipſam hypothecam ſuſtinere poſſunt, excludentia prorſus extinctionem: nã hypotheca ſemper durat in re & ſpecie confuſa & conſolidata, quoties ſeparari poteſt, & eſt reducibilis ad priorem formam & materiam, ſicuti probatum remanet per iura & DD. ſuperiùs adductos ex *n.*7.*vſque ad* 12.

Hæc

36 Hæc itaque iurium confusio in persona debitoris contingens (non obstante Negatiua in contrarium considerata *supr. num* 12.) prorsus est separabilis & reducibilis ad suam priorem formam, ad effectum præseruandi hypothecam super fructibus: tum quia confusio iurium nihil operatur vbi intermediat Tertij damnum & detrimentum, vt apertissimè probauimus *suprà ex num.* 19. *cum seqq.* sed insuper accedendo magis indiuidualiter ad punctum, allego textum singularem in *l.* 3. *ff. de separat.* ad cuius clariorem ponderationem breuiter præmittendum erit, quod hereditate adita, bona defuncti & bona heredis ita commiscentur, confunduntur, & consolidantur, vt vnicum in persona heredis efficiantur patrimonium, hereditatis nomine suppresso, & prorsus extincto, *l. debitor Cod. de pact. l. stichum*, §. *aditio. ff. de solutionib. l. si creditori*, *ff. de fideiussionib. l. si plures*, §. 1. *ff. de vulg. & pupill. l.* 1. §. *veteres, ff. de adquir. possess. l.* 1. *ff. de separat. l. procuratorem* 90. §. 1. *ff. de adquir.*
37 *hered.* Sed quia patrimonium heredis non tenetur ad debita defuncti; ad petitionem creditorum defuncti petunt & obtinent separationem patrimonij hereditatis, non obstante tam efficaci consolidatione & patrimoniorum confusione, ne creditores ex ea detrimentum & præiudicium in iuribus suis patiantur. Hæc est expresse *illius legis* 3. determinatio: textus etiam est in *l.* 1. §. *quod dictum*, *& in* §. *ex contrario*, ibi: *atqui igitur adit hereditatem debitoris mei, non faciet meam conditionem deteriorem adeundo; quia licet mihi separationem impetrare*, *ff. de separationib.* imò plus dicit *d. lex* 3. quod etiamsi confusio contingat in iuribus & obligationibus inter defunctum & heredem, separatio non impeditur ad fauorem Tertij creditoris ius habentis in prædictis iuribus consolidatis: ibi: *debitor fideiussori heres extitit, eiusque bona venierunt, quamuis obligatio fideiussoris extincta sit, nihilominus separatio impetrabitur, petente eo, cui fideiussor fuerat obligatus.* Quæ iura exornauimus *in hoc Labyr. par.* 1. *cap.* 9. *ex num.* 10. *cum seqq.* Igitur idem venit dicendum in nostro casu, vt horum iurium vsusfructus & dominij quantumuis consolidatorum in persona debitoris, propter ius & interesse creditoris hypothecam habentis in commoditate fructuum, debet admitti omnino separatio vt ad statum antiquum reducantur: ita comprobant mirabiles doctrinæ *suprà, ex num.* 29.

Comprobatur ista iurium separa- 38
tio ad fauorem creditoris hypothecarij, ea euidentissima & fortissima ratione deducta ex *l. Vranius* 72. *ff. de fideiussorib.* quæ dum reddit rationes confusionis & consolidationis iurium & hypothecarum inter defunctum & heredem, hanc inter alias Iurisconsultus reddit ibi: *propter illam rationem, quia non possunt pro eodem apud eundem obligati esse: vt quemadmodum incipere aliàs non possunt, ita nec remaneant:* hoc est, sicut dominus sibi ipsi non potest suam rem hypothecæ subiicere, nec dominus seruitutem vsusfructus formalis sibi in re sua constituere; eodem modo vsusfructus quem habet extraneus in re aliena, si eius dominium adquisiuit, non potest vsusfructus formalis permanere, nec continuari, quia res sua nemini seruit.

Subintret ponderatio; sed sic est à 39
contrario sensu, quod dominus fundi potest separare vsumfructum formalem à causali ad effectum constituendi hypothecam super ipso formali vsufructu à se licitè separato in fauorem alicuius creditoris: text. singularis *in l. & quæ nondum* 15. *in princ. ff. de pignorib.* ibi, *Et quæ nondum sunt, futuræ tamen sunt, hypothecæ dari possunt*, &c. *idque seruandum est, siue dominus conuenerit aut de vsufructu, aut de iis quæ nascentur: siue is qui vsumfructum habet, sicut Iulianus scribit.* Castillo, *de vsufruct. cap.* 70. *num.* 3. Igitur eodem modo, ac multo magis iam creatus & hypothecæ subiectus vsusfructus debet remanere, & transire cum sua causa, nihil impediente confusione superueniente per adquisitionem dominij, cùm respectu Tertij creditoris; & ad eius fauorem & cautionem, dominus ipse semper potest formare vsumfructum, & formalem separare à causali, cùm non sibi, sed extraneo illum creat, & hoc liberè, & nullo iure repugnante.

Hæc insuper hypothecæ conserua- 40
tio non obstante mutatione probatur,

nam

nam mutatio rei hypothecatæ vel ratione adiectionis, vel detractionis qualitatum, nihil detrahit hypothecæ, nec eam extinguit, sed super eadem re semper subsistit & manet hypotheca: textus est formalis in *l. fundus* 16.§.*si res*,*ff. de pignorib.Si res* (inquit l. C.) *hypothecæ data, postea mutata fuerit, æque hypothecaria actio competit: veluti de domo data hypothecæ, & horreo facta; idem de loco dato, deinde vineis in eo positis.* Idem probat textus in *l. Paulus* 29. §. *domus*, *ff. de pignorib.* his verbis: *Domus pignori data exusta est, eamque aream emit Lucius Titius, & extruxit: quæsitum est de iure pignoris? Paulus respondit, pignoris persecutionem perseuerare: & ideo ius soli superficiem sequutam videri* &c.*l.domo* 21. *ff. de pignor.act.* notant Glossæ in *eisdem iurib.* & Doctores: Negusant. *de pignorib. par.6.memb.3.num.* 8. Mantica *de tacit. conuent,lib.*11. *tit.*31.*num.*18. Merlin.*de pignorib. lib.* 5. *quæst.* 33. *per tot.* Ergo quanto magis sustinenda erit hypotheca rei, quæ nullam mutationem in se ipsa patitur, nec in substantia, nec in forma, nec in qualitate, prout in nostro casu, cùm eadem commoditas fructuum, emolumentum & substantia hypothecata integra permaneat apud debitorem obligatum.

41 Vlteriùs comprobatur discursus iste, quoniam quando dispositio & contrahentium intentio respicit non formam sed substantiam rei hypothecatæ, licèt contingat rei mutatio quoad formam, remanet ius & hypotheca super substantia rei formaliter mutatæ, vt per iura & DD. latè probat Petrus Surd. *cons.*26.*ex n.*10.

42 Quæ doctrina vndique verificatur in vsufructuario hypothecæ subiiciente commoditatem vsusfructus, & in creditore ita contrahente, qui nullo modo respexêre ad formalitatẽ rei, hoc est ad ius principale vsusfructus, sed dumtaxat ad ipsos fructus, & iuris ipsius substantiam consistentem in commoditate,in qua vtilitas hypothecæ versatur, quia sola commoditas potuit deduci in obligatione & hypotheca, vt superiùs probauimus *ex n.*24.

43 In tantum quod si contrahentes hypothecam specificè dixerint obligari vsumfructum, & sic videantur attendere & respicere formam commoditatis, adhuc tamen fit interpretatio,vt solum intendant deducere in obligationem & hypothecam fructus & commoditatem dumtaxat,ne actus frustretur, & ad euitandam consolidationem cum proprietate,quam caussaret alienatio iuris principalis vsusfructus facta extraneo, sicuti ex communi Doctorum opinione comprobauimus in *hoc Labyrint. par.*1. *cap.*43.*ex num.*33.

Hic etiam contrahentium animus & intentio volentium respicere non 44
formam vsusfructus,sed ipsos fructus & commoditatem rei hypothecatæ manifestè patet: quoniam respiciendo formam, nihil agerent, inquit text.in §. *finitur,inst. de vsufruct.* & alia iura adducta *supr.n.*25.quia statim consolidaretur vsusfructus & deuolueretur ad dominũ proprietatis:non enim credendum est,velle contrahentes ex eodem facto sibi ipsis & suæ principali intentioni & fini repugnare, & simul velle acquirere & velle perdere,obligando vsumfructum eo modo & via per quam extinguitur, resoluitur, & finitur, in tam notabile detrimentum contrahentium,nec enim potest quid 45
initium capere ab eo casu quo finẽ accipere debet, *l. Titio cum moritur*, *ff.de vsufruct.l.vsumfructum* 5.*ff. de vsufr. legat.l.hæres meus* 78.§.*quamuis.ff. de condit.& demonstr.*Castill.*de vsufr.c.*61.plurimos Doctores secum ducit Thomas Sanchez *in præcept.Decalogi,tom.*1.*lib.*2. *cap.* 14.*num.* 22. 31 *&* 33. Cyriac.*controuers.tom.*2. *cap.*252.*ex n.*53.*& supra:* Aluarez *in Axiomat.lit.A.num.*141.licèt neminem alleget; non enim poterat subsistere hypotheca, nec etiam creari & ortum habere, cùm eodem instanti quo contrahentes tractabant de ea imponenda super vsufructu, respiciendo ad eius formam, ipse vsusfructus resoluebatur & consolidabatur, & hypotheca non habebat materiam super qua cadere, nec figere pedes poterat, qualitas enim sine subiecto esse non potest, & ideo vtrumque extingueretur in eodem simul instanti & momento: sed qui actum gerit, magis præsumitur in dubio velle vt actus valeat quam quod pereat, *l. quoties*, *ff. de verb oblig. l. quoties*, *ff. de reb. dub. l. quoties de reg. iur. l.* 3.*ff. de milit. testam.* ,nec præsumitur quod quis velit actum

actum fruſtratorium facere, *l.* 1. *in fin. ff. ad municipal. leg. vnic. Cod. de theſaur. lib.* 10. quia actus à fine agentium iudicatur, *l. ſiquis in alienâ, ff. de adquir. rer. dom. l. rem non nouam, Cod. de iudic.* Ergo manifeſtè detegitur intentio contrahentium hypothecam ſuper vſufructu, velle potius attendere ad eius ſubſtantiam conſiſtentem in ſola commoditate, quàm ad formam & titulum vſusfructus, vt hypotheca operaretur, & non fruſtraretur ſuo effectu contra intentionem agentium.

46 In comprobationem huius diſcurſus, de quo ex *num.* 35. vt etiam ob mutationem rei hypothecæ ſubiectæ non pereat hypotheca, illud venit conſiderandum, quòd ad effectum extinguendi illam, non quæuis rei mutatio & ſpecierum commixtio ſufficit, ſed illa tantum ex qua materia tranſit in materiatum, ita vt deſinat eſſe prima materia & tranſeat in nouam & diuerſam ſpeciem inſeparabiliter, *l. ſi conuenerit* 18. §. *ſequis, ff. de pignor. act. l lana, ff. de legat.* 3. *l. ſed ſi ex meis tabulis, ff. de adquir. rer. dom. l. adeo*, §. *cum quis*, vbi varia traduntur exempla, *ff. dict. tit.* & latiùs proſequitur poſt alios, Merlin. *de pignor. lib.* 2. *quæſt.* 53. *ex num.* 41. *cum ſeqq.*

At ſi ſpecies eſſet cum eadem ſpe-
47 cie materiæ commixta & confuſa, tunc eo quod non diceretur confuſa, ſed extare, durat hypotheca: text. eſt in *l. Marcellus*, §. *Pomponius ſcribit? & in l. idem Pomponius ſcribit, in princ. & in* §. *ſed ſi plumbum ff. de rei vindic.* ita declarat poſt alios Merlin. *de pignor. lib.* 2. *d. quæſt.* 53. *ex num.* 46. *cum ſequentibus.*

48 Hinc eſt quod creditor hypothecarius in frumento, non amittit ſuam hypothecam ex eo quod redactum ſit in farinam, quia idem eſt corpus, & eadem res, licèt qualitas ſit mutata, durat tamen in ſubſtantia, quia ſolum detegitur id quod erat abſconditum, & inerat, non tamen quid nouum producit; vt probant Caſtillo Siculus *deciſ.* 9. *num.* 5. Petr. Surd. *deciſ.* 139. *num.* 6. Merlin. *d. quæſt.* 53. *num.* 47. Cyriacus *tom.* 3. *controuerſ. cap.* 468. *ex num.* 24. Hodierna *in addit. ad* Surd. *d. deciſ.* 139. *ex n.* 1. poſt Gratian. *deciſ.* 184. *ſignanter num.* 7.

Et idem Cyriacus poſt Surdum, Bertachin. Camillum de Medicis in *conſ.* 97. firmat & aſſerit *d. tom.* 3. *con-* 49
trou. 468. *ex num.* 25. *cum ſeqq.* quod Gabella ſuper tritico debetur ex farina: & ex *num.* 26. quod Statutum 50
prohibens extrahi frumentum, habet locum in farina; & *num.* 28. quod gabella quæ debetur pro oleo, debetur etiam pro oleo ex quo conficitur 51
tertia ſpecies, puta pro ſapone: & *num.* 30. quod gabella quæ debetur 52
pro ſerico, debetur etiam de ſerico contexto.

Quæ omnes doctrinæ & iura ad- 53
ducta in hoc ſexto fundamento, ex *num.* 35. *cum ſeqq.* manifeſtè probant quod in caſu quo commoditas vſusfructus hypothecata aliquam pateretur mutationem ob confuſionem, adquiſita proprietate à debitore fructuario, hæc tamen mutatio non eſt talis qualitatis vt poſſit alterare & extinguere hypothecam impoſitam per vſufructuarium in fauorem ſui creditoris, ſed ſemper durare & perſeuerare debet; quanto igitur magis cùm talis commoditas hypothecata à fructuario nullam patiatur mutationem nec in qualitate, nec in forma, nec in ſubſtantia, vt latè comprobatum eſt *ſuprà ex num.* 31. *cum ſeqq.*

Et denique reſolutionem noſtram 54
in hac quæſtione difficillima feliciter diſceptatam, totque inuincibilibus fultam fundamentis, reperio tenuiſſe in valde ſimilibus terminis poſt paulum de Caſtro, Maſtrillo *in deciſion.* 71. *per totum*, vbi de iure hypothecato creditori, conſolidato cum proprietate penes debitorem, qui ſe hac conſolidationis exceptione tuebatur, *num.* 4. vbi ita ait.

Sed fuit dictum, quod prædicta intelliguntur non quoad extinctionem in totum, ſed quod tantùm extinguatur forma illa cenſus & directi dominij, non autem ſubſtantia & eius emolumentum, & effectus; illa enim ſemper manent, vt diſtinguendo dixit Paul. de Caſtr. in conſ. 36. *num.* 6. 7. *&* 11. *lib.* 3. *qui loquitur in vſufructuario adquirente proprietatem: allegat. text. in l. ſi ex pretio, ff. ſi cert. pet. in ratione illius*

legis , ibi , etiam obligationis non defecerit ſubſtantia , & num. 8. *adducit text. in l.* 1. *Cod. ſi antiq. creditor : vbi ſi debitor dedit rem pignoratam creditori , extinguitur pignus quoad formam tantum , non quoad ſubſtantiam & effectum* &c. & paulo poſt, ipſe Maſtrillo ſub *eodem num.* 4. ibi , *Et faciebat , quia illa ſubſtantia fuerat*
55 *confuſa & mixta cum ſuſtantia vtilis dominij , & factum vnum corpus , & ideo qui poſſidet corpus , verum erit dicere quod poſſideat ſubſtantiam vtilis & directi* &c. quod repetit *num.* 9. idem tenet Caſtillo Siculus *in deciſ.* 10. *num.* 4. quos ſequitur obiter referens Merlin. *de pignorib. lib.* 2. *q.*2. *num.* 21. Marius Giurba etiam in ſimilibus terminis, idem aſſerit in *deciſ.* 63. *num.* 3. his verbis : *quamuis venditione , proprietati conſolidatus fuerit vſusfructus, per adquiſitionem namque extinguitur forma vſusfructus , non tamen ſubſtantia , ſeu effectus , aut emolumentum,* &c.

56 Sed magis ad noſtram reſolutionem accedit doctrina Joan. Dominici Gaiti in *tract. de credito , cap.* 4. *quæſito* 7. qui poſtquam tractaſſet & reſoluiſſet rei alienæ hypothecam non valere , ex *num.* 586. firmat, quod ſi debitor habet in re aliquod ius , quod in eo dumtaxat ſubſiſtit hypotheca , quia proprietatem , quæ apud alium ſit , cùm ſit aliena , non potuit debitor obligare , ac ideo ſuſtinetur hypotheca in illo iure tantum quod habet in re ; & exactè comprobat hanc reſtrictionem obligationis.

57 Poſtmodùm ipſemet Gaitus *loco cit. num.* 595. ita argumentatur ad propoſitum noſtrum , in hæc : *Rurſus dubitatur , nam ſi obligatio reſpectu illius iuris valuit , tamen facta conſolidatione illius iuris cum re ſuper adquiſita , extinguitur hypothecæ obligatio ob emptionem & extinctionem eiuſdem iuris per conſolidationem cauſatam,* &c.

58 Protinus *num. ſeq.* 596. ſic huic difficultati ſatisfacit per hæc verba : *ſed iſtud facilius reſoluitur ; nam reuerſa re ad debitorem ſuper qua ius habebat , licèt extinguatur illud ius per rei conſolidationem , quoad formam tamen tota res cum iure conſolidato re- ad ſubſtantiam ; ſicut ſi res argenteum reduceretur ad maſſam : ita in terminis Caſtillo Siculus deciſ.* 10. *tota , tom.* 1. *& Maſtrill. deciſ.* 71. *tom.* 1. *vtique per tot.* hactenus Gaitus , cuius doctrina mirè conuenit iis , quæ hactenus conſideraui-mus pro noſtræ quæſtionis reſolutione.

Hos tamen Doctores eo caſu in- 59
telligas velim , quo adquiſitio proprietatis ſit aliquo modo reuocabilis , vel intermediet Tertius , qui pro ſuo iure & intereſſe impedit confuſionem , cuius reſpectu nihil conſiderari debet , nec operari confuſio in perſona debitoris : & ſic in illis caſibus loquuntur DD. adducti *ſup. ex num.* 54. vt ſcilicet tunc nihil operetur conſolidatio in alterius præiudicium , cùm ſolùm facta intelligatur quoad formam , non quoad ſubſtantiam , ſuper qua remanet illæſum & præſeruatum ius Tertij , & alterius cuiuſlibet patientis detrimentum ex effectu talis conſolidationis : vt ipſi Doctores profitentur , & altiùs nos comprobauimus *ſupr. ex num.* 16. *& ex n.* 21. *cum ſeqq.*

Firmata igitur noſtra concluſione 60
ex tot fundamentis hactenus adductis *ſuprà ex num.* 16. *cum totis ſeqq.* quod vſufructuarius hypothecando commoditatem ſui vſusfructus, non extinguatur hypotheca per adquiſitionem proprietatis à debitore factam , eo quod talis conſolidatio nihil attingat ipſam commoditatem , & emolumentum fructuum hypothecatum permanens vt antea penes ipſum debitorem, cùm ſuper ſubſtantia rei hypothecatæ permanente , & non mutata nec alterata , ſemper conſeruetur hypotheca , cùm conſolidatio vſusfructus penes ipſum debitorem 61
non ſit extinctiua , ſed potius augmentatiua , accumulatiua , & iuris ſui conſeruatiua ; ad differentiam conſolidationis vſusfructus 62
cum proprietate apud extraneum dominum exiſtente ; ex qua debitor vſufructuarius non ſolùm perdit ius, ſed omne prorſus emolumentum, & fructuum commoditas tranſlata eſt in Tertium non obligatum, quo caſu non eſt dubium extingui hypothecam extincto prorſus iure

iure debitoris obligati : ex *iuribus vulgatis.*

63 Quibus ſuppoſitis & feliciter expeditis, non obſtant argumenta ſuperiùs conſiderata in contrarium, quibus licèt ex *num.* 16. *cum ſeqq.* ſatis fuerit ſingulis per contrapoſitionem ſatisfactum ; nihilominus reſponſionem ſingulis indicandam duxi.

Non obſtat igitur primum, de quo *num.* 1. *cum ſeqq.* vbi dicitur quod hypotheca ſuper vſufructu impoſita, ſimul cum eo extinguitur. Quia Reſpondetur hoc verum eſſe, non interueniente Tertio creditore, cui ex confuſione & adquiſitione proprietatis à fructuario debitore facta, detrimentum fieri non poteſt, ipſius enim reſpectu talem confuſionem & conſolidationem nihil operari latè probauimus ex *num.* 16. *cum multis ſequentibus.*

64 Nec obſtat ſecundum, de quo ex *num.* 4. *cum aliis ſeqq.* vbi dicitur quod mutata forma rei hypothecatæ, hypotheca extinguitur. Nam reſpondetur hoc intelligi quando per talem mutationem forma & ſubſtantia rei penitus extinguuntur, & prima forma extincta & omnino tranſlata fuit in diuerſam ſpeciem & nouam non
65 reducibilem ad priorem materiam; ſecùs iis omnibus ceſſantibus, vt verificatur in caſu præſenti, quia tunc præſeruatur hypotheca in rei ſubſtantia permanente, vel in materia mutata quidem, ſed reducibili ad ſuam priorem formam & materiam, prout manifeſtè per varia iura & doctrinas abundantiſſimè probatum remanet *ſupr. ex num.* 31. *vſque ad* 62.

66 Maximè quia commoditas vſusfructus, quæ ſola fuit hypothecata, per adquiſitionem proprietatis, nullam paſſa fuit mutationem nec in ſubſtantia, nec in qualitate, aut forma ſua, ſed integra & meliorata per nouum titulum remanſit penes debitorem, ipſam hypothecantem : quo tantum abeſt vt hypotheca extingui poſſit, ſed potius ex noua tituli adquiſitione per debitorem fructuarium magis confirmata & efficacior remaneat ; prout ad longum probauimus, & variis iuris fundamentis roborauimus *ſupr. ex num.* 24. *cum ſeqq.*

quia tempus perpetuitatis in debitore incipit cum titulo adquiſitionis proprietatis, & ſic in caſu quo iam tempus vſusfructus eſt extinctum & finitum, quapropter nouum tempus eſt, non antecedens prorogatum, *ex iam dictis.*

CAPVT V.

Eſto quod hypotheca ſuper vſufructu, adquiſitâ per debitorem proprietate, duret; an morte debitoris finiatur, vel vſque ad ſolutionem perpetuetur.

SVMMARIVM.

1 *Proponitur agitanda quæſtio affinis antecedenti.* & n. 2.
3 *Intentio contrahentium ſuper hypotheca vſusfructus videtur eſſe vt finiatur per mortem debitoris.*
4 *Et idem procedit quamuis adquiſierit debitor proprietatem.*
5 *Obligatio eſt ſtricti iuris, & vltra expreſſa non extenditur.*
6 *Actus agentium vltra eorum intentionem non operantur.*
7 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*
8 *Permiſſum ad tempus, poſt tempus cenſetur prohibitum.*
9 *Hypotheca ſuper vſufructu conſtituta non ſe extendit ad proprietatem cum qua conſolidatur.*
10 *Hypothecans rem, ſolum videtur eam hypothecare pro iure quod in ea habet.*
11 *Proprietas non adquiritur ex iure vſusfructus, ſed è conuerſo.*
12 *Vendens rem communem, ſolum intelligitur vendere id ius quod habet in ea.*
13 *Hypotheca vſusfructus nihil influit in proprietatem.*
14 *Actus legitimus alterari non debet, licet caſus euenerit à quo non potuerit incipere.*
15 *Origo contractæ obligationis ſemper inſpicitur.*
16 *Verba contractus referuntur ad tempus quo fuit celebratus.*
17 *Inſpicitur qualitas rei quæ erat tem-*

pore contractæ obligationis.

18 *Expenditur textus in* l.fin.§.vlt.ff.de liberat.legat.3.

Teſtator legans emphyteuſim, non intelligitur legare dominium directum quod poſteà adquiſiuit. ibidem.

*Teſtator legans vſumfructum, non intelligitur legare proprietatem poſtea adquiſitam.*ibid.

*Si dominus nudæ proprietatis leget vſumfructum, quamuis poſtea proprietati accedat vſusfructus, iſte ſolum debebitur legatario.*ibid.

19 *Hypotheca ſuper vſufructu finitur per mortem debitoris ex eo quod ſtatim amittat omne ius in re.*

20 *Hypotheca ſuper emphyteuſi conſtituta tantum durat, donec reuertatur ad dominum directum.*

21 *Si prorogentur generationes quibus conceſſa eſt emphyteuſis; prorogatur hypotheca ſuper ea conſtituta.*

22 *Hypotheca conſtituta in locatione ad certum tempus, extenditur ad reconductionem.*

23 *Officium obtentum à Rege ad vitam ſi vita durante fuerit prorogatum, idem eſt officium.*

24 *Prorogatio & extenſio fit cum eiſdem qualitatibus.*

25 *Augmentum debet eſſe eiuſdem qualitatis cum ſuo principali.*

26 *Vſusfructus formalis hypothecatus poſt proprietatem adquiſitam, vnum corpus efficitur cum vſufructu cauſali & proprietate.*

27 *Ius variabile adhærens rei perpetuæ & irreuocabili, pariter & ipſum fit perpetuum & irreuocabile.*

28 *Quidquid accreſcit pignori, pignoris ſeu hypothecæ vinculo ſubiicitur.*

29 *Verior & tenenda ſententia eſt, hypothecam vſusfructus, qui fuit conſolidatus cum proprietate, tantùm durare per vitam debitoris.*

30 *Hypotheca à principio limitatè concepta ex voluntate vtriuſque contrahentis in ſuo primordiali ſtatu manet, proprietate per debitorem adquiſita.*

31 *Non ſufficit debitorem habere dominium in bonis ſuis, ſi ſe non obligauit ad totum, ſed ad partem.*

32 *Vſusfructus non tranſgreditur vitam fructuarij.*

*De eo quod non eſt non admittitur prorogatio.*ibid.

*Ius temporale adhærens iuri perpetuo, fit perpetuum quando vtrumque durat.*ibid.

EX reſolutione præcedentis quæ- 1
ſtionis, vt ſcilicet hypotheca ſuper commoditate vſusfructus perſeueret, quantumuis debitor ipſe adquiſierit poſtmodùm proprietatem rei, ſuper qua vſumfructum habebat, prout ad longum efficaciter diſputauimus, & reſoluimus; præſens noſtra longè difficilior quæſtio ſuboritur, an ſcilicet iſta 2
hypotheca eo caſu ſubſiſtens, extinguatur morte debitoris, vel duret quo vſque debitum ſolutum ſit creditori.

Et pro parte Negatiua, multa vr- 3
gent: nam obligatio & hypotheca ſuper vſufructu regulatur a natura rei, & hæc ſubintelligitur, & fuit intentio & voluntas contrahentium à principio, debitoris quidem, qui non præſumitur plus iuris voluiſſe obligare in hypotheca conſtituta ſuper vſufructu, quàm haberet; & ſimiliter creditoris, qui non creditur intendiſſe aliud quam quod duret hypotheca durante vſufructu, & extinguatur quoque eo extincto per mortem debitoris: ad plurima iura, & doctrinas *in cap. antecedenti* citatas ex *num.* 1. *cum multis ſeqq.* Et quamuis 4
non extinguatur prædicta hypotheca per adquiſitionem proprietatis factam per debitorem, non tamen debet excedere vitam debitoris, iuxta reſtrictam formam contractus, tum quia obligatio eſt ſtricti iuris, 5
quæ non extenditur vltra contenta in illa, *l. quidquid adſtringendæ, ff. de verb. oblig. l. ſi tam anguſti, ff. de ſeruitutib. l. 2. ff. de priuileg. credit.* nec actus 6
agentium vltra eorum intentionem aliquid operantur, *l. non omnis. ff. ſi cert. pet. l. in agris. ff. de adquir. rer. dom. l. ſi idem ſeruus, ff. de legat. 2. l. ſi cui purè, ff. ad Trebellian. l. verbis, ff. de vulg. & pupill. ſubſt. l. 2. ff. de his quæ in teſtam. delen. l. legata inutiliter, ff. de legat. 1.* cum *aliis vulgarib.* Ergo licèt debitor adquiſierit proprietatem in re, ipſam tamen ab initio nec hypothecauit, nec tanquam res aliena potuit hypothecæ ſubiici, *l. 1. verſ. in ſpeciem autem, ff. de pignorib.* cum *vulgar.* igitur nec ad eam ius creditoris extendi poterit, quamuis perſeueret hypotheca in commoditate fructuum vt fuit demonſtratum in *cap. 4. præcedenti;*

ſed

ſed non idem dicendum videtur, quando vſusfructus extinguitur per mortem fructuarij debitoris : ratio diuerſitatis eſt, quia creditor hypothecarius ſciebat talem vſumfructum ſibi hypothecatum morte fructuarij extingui, ex diſpoſitione iuris ; cùm tamen non potuerit præuidere certò extinctionem futuram per adquiſitionem proprietatis à debitore quæ pendebat ex eius voluntate.

7 Deinde quia hypotheca vſufructus eſt limitata ad tempus vitæ debitoris, vt latè ex pluribus iuribus & Doctoribus probauimus *in hoc Labyrintho 3. par. cap. 5. per tot.* & ideo vltra illud tempus non operatur nec extendi poteſt, quia cauſa limitata limitatum producit effectum *d. l. in agris : & l.cancellauerat 4 ff.de his quæ in teſtam. delen. l. 2.ff. de ſeru. export. l.ex facto, §.item quæro, ff.de vulg. & pupill. l. age cum Geminiano, Cod. de tranſact.* Ergo non debet protrahi poſt illud
8 tempus : quia permiſſum ad tempus, poſt tempus cenſetur prohibitum, *l.ſi vnus, §.1.ff.de pactis : l.epiſtola:§.fin. ff.eod.l.Imperator,ff.de poſtul.l.cum pater, §.à filia,ff.de legat.2. l. ſtatuliberum, §. Stichum, & l. Titia cum teſtamento, §. fin. ff. eod. tit. l. 2. Cod. de iur. emphyteut.*

9 Deſuper probatur, quoniam etſi vſufructuarius hypothecauerit totam rem, in qua ſolum habebat vſumfructum, ſi poſtea proprietatem adquiſierit, non ideo proprietas remanebit hypothecata, nec hypotheca confirmabitur in tota re & proprietate, ſed ſolum in vſusfructus commo-
10 ditate vt antea, nam obligans ſimpliciter rem, intelligitur & reſtringitur obligatio & hypotheca ad ius quod habebat in ea, nempe vſumfructum; in proprietate autem tanquam aliena, non valet, nec valere poteſt hypotheca, ideoque ſuſtinetur tantum in illo iure quod debitor habebat in re obligata : at ſi debitor videatur velle tantum obligare ius illud quod potuit obligare, conſequenter fatendum erit deficere conſenſum reſpectu partis quam non potuit obligare : & quamuis debitor proprietatem ad-
11 quiſierit, ad eam non extenditur hypotheca, quia non adquiſiuit proprietatem ex iure vſusfructus, nam vſusfructus non attrahit ad ſe proprietatem, ſicut è conuerſo proprietas trahit ad ſe vſumfructum, ſuper quo ſimul cadit hypotheca conſtituta à proprietario : hunc diſcurſum ampliſſimè poſt plures Doctores & iura comprobat Ioannes Dominic. Gaitus, *de credito, cap. 4. quæſito 7. ex num. 586. cum multis ſeqq.* de quo vide etiam Merlin. *de pignor. lib.2.quæſt.2.ex num.20.* licèt minùs explicitè quàm Gaitus : Ergo fatendum erit quod titulus proprietatis nouiter adquiſitus per debitorem, nihil immutet, nec extendat ius limitatum antecedenter hypothecatum ; ſed quod hypotheca ſe debeat continere intra limites illius iuris vt antea, quod cum finiatur per mortem debitoris fructuarij, ſequitur pariter hanc hypothecam ſuper eo impoſitam extingui.

Confirmatur, nam vendens ſeu 12
alienans rem communem, ſolùm intelligitur alienare eam partem, ius, & portionem quam in ipſa re habet: *l. qui tabernas, ff.de contrah.empt.l. quod in rerum, §. qui vſumfructum, & l. Titio & Mæuio, in princ. ff. de legat. 2. l. vxor patroni, Cod. de legat.* plures Doctores & Rotæ deciſiones congerit Duardus in *tract.de cenſib.§.1.quæſt.5.ex num.18.* & Hermoſill. latiſſimè probat *ad leg. 28.tit. 5.partit.5.gloſ.1.ex num. 11. cum ſeqq. fol. 94. tom. 2.* conducunt etiam quæ tradit Caſtillo *de vſufruct.c. 39.ex num.16.*

Fulcitur vlterius hæc pars Nega- 13
tiua, quia ſi à principio dumtaxat fuit obligata commoditas vſusfructus, limitata obligatione ad vitam debitoris, ex natura rei in obligationem deductæ, debitor licèt poſtea adquirat proprietatem, non debet hypotheca effici perpetua ; quia etiam à principio hypothecatis per dominum fructibus rei, ſeu etiam eius vſufructu, nihil hæc hypotheca influit in proprietatem tunc ſimul exiſtentem penes dominum debitorem, iuxta text. *in l. & quæ nondum, ff. de pignor.* quem exornauimus *ſupr. cap. 4. anteced. ex num. 38.* igitur nec poſtea intelligitur hypothecata, deficiente conſenſu debitoris, quoniam actus legitimus immutari aut alterari non debet, licet caſus 14
poſtea euenerit, à quo non poſſit inchoari, *l. actus legitimi, ff. de*

regul. iur. ſed à principio, hypotheca in ſolo vſufructu conſtituta per dominum rei, nihil influit nec extenditur ad proprietatem, cùm fuerit limitata, ergo pariter limitata debet manere poſtquam debitor fructuarius ex diuerſo titulo adquiſiuit eiuſdem rei dominium ſeu proprietatem, ceſſante eius conſenſu de nouo præſtito, ſed debet hypotheca ſuum primordialem ſtatum conſeruare, & vltrà non extendi.

15 Et quia origo temporis, quo contracta fuit obligatio, ſemper inſpicitur, ideoque talis dicitur obligatio deriuatiua, qualis fuerit primitiua, *l.2.§.ex hu.ff.de verb. oblig.* nam ſtatus primordialis obligationis ſemper eam ſequitur, nec ex tractu temporis, nec ex perſona ſucceſſoris immutatur, *l.*
16 *viam veritatis, Cod.locati: l.inſulam ff.de verb.oblig.* vnde verba contractus referuntur ad tempus quo fuit celebratus, *l. Rutilia, ff.de contrah. empt.* & pacta ſunt intelligenda ſecundum tempus quo facta ſunt, *l.tale pactum, §. vlt.ff. de pactis: l. ſi procuratorem, in princ.ff. mandati: l.1.§. non ſolum, ff. depoſiti: l. ſi tamen, ff.ad Macedon.* propterea debe-
17 mus inſpicere eam rei qualitatem, quæ erat tempore contractæ obligationis, *l. in lege, & l. Rutilia Polla, ff. de contrah.empt. l.2.§.1.ff.de heredit.vel act. vend.* abundè comprobat hæc omnia Card. Mantica *de tacit. & ambig. conuent.lib.3. tit.15. ex num.* 18. *cum. ſeqq.* Mangil. etiam, *in tract. de imputat. quæſt.90.num.28.* Ex quibus deneganda venit extenſio hypothecæ ſuper vſufructu vltra vitam debitoris non immutantis eam per adquiſitionem proprietatis.

18 Et pro hac parte facit optimus text. *in l.final.§. fin.ff. de liberat, leg.* vbi teſtator legauit mihi quod ei debebam: inter me & ipſum poſtea facta fuit nouatio debiti, & augmentata fuit prior quantitas, quæſitum eſt, an poſſim capere hoc augmentum, an ſolum quantitatem debitam tempore teſtamenti? Et Conſultus ita reſpondit: *Item quæritur, ſi poſtea nouatione facta, & ampliata ſumma, cæperit debere, an id quod ex veteri contractu debebatur, nihilominus in cauſa legati duret; an verò nouatione facta, quaſi debitor nouus ampliatæ ſummæ poſſit conueniri? Reſpondi, id dumtaxat legatum videri quod tunc debuiſſet.* Conſonat text. *in l.nomen, §. filio, ff. de legat.* 3. Conſonat etiam Doctorum aſſertio, quod ſi teſtator emphyteuſim, quam habebat, legauit alicui, ſi directum interim adquiſiuit dominium, illud legaſſe non cenſetur, quia non realis & concreta acceſſio eſt, ſed ſeparabilis, ad quam non extenditur legatum præcedens limitatum ad emphyteuſim, Bald. in *l. vxor patrui, Cod. de legat. num.* 2. Angel. & Caſtrenſ. *num.* 3. Salycet. *num. fin.* & poſt Bart. & Iaſon. *ibid. num.* 16. communem dicit Bimius *conſ.*175. *num.*9. *vol.* 2. communem etiam dicit Caſanate *conſ.*10. *num.*159. & Burſat. *conſ.*6. *num.* 5. Graſſ. *in §. legatum, quæſt.* 71. *num.* 3. Decian. *conſ.* 64. *num.* 17. *vol.*5.

Item vſufructuarius ſi vſumfructum rei à ſe poſſeſſæ legauerit, & medio tempore proprietatem adquirat, licèt interim vſusfructus conſolidatus ſit, eo tamen mortuo, legatum non extenditur ad proprietatem, ſed renaſcitur vſusfructus, & ſolus debebitur: *d. l. vxor patrui*, vbi Salycet. *num.*1. Angel. & Caſtrenſ. *ibid.* & in *l.ſeruum filij, ad fin.princip.ff.de legat.* 1. Caſanat. *conſ.*10. *num.*158. & è contrà, ſi dominus nudæ proprietatis vſumfructum ſimpliciter legauerit, & poſtea vſusfructus proprietati accedat, & cum ea conſolidetur, adita hæreditate, reuiuiſcit vſusfructus, & deberi ſolus incipiet, Marcabrum. *conſ.* 67. *num.* 15. Ruyn. *conſ.*7. *num.*5. *vol.*1. Mierez *de maioratu, par.*1. *quæſt.* 10. *n.*47. Burſat. *conſ.*6. *n.*5. Caſanat. *d. conſ.*10. *num.*159. ex Iaſone *in d.l.ſeruum filij num.*15. Giurba *deciſ.*91. *n.*5. quia attenditur tempus contractus & diſpoſitionis, non augmentum poſtea contingens.

Sed adhuc contrariam partem plura ſuſtinent validiſſima fundamenta, vt ſcilicet hypotheca ſuper vſufructu, non extinguatur morte debitoris vſufructuarij, qui dum viueret adquiſiuit rei proprietatem, ſed in eius heredes & ſucceſſores actio hypothecaria tranſeat, donec debitum integrè perſoluatur.

Primò, quoniam etſi hypotheca 19
impoſita ſuper vſufuctu morte debitoris regulariter extinguatur, id tamen ex ea cauſa procedit, quia ius ipſius tunc finitur, & amplius emolumentis

mentis & fructibus rei non potitur, ſuper quibus hypotheca ſubſiſtebat, vt probant *l. lex vectigali, ff. de pignor. l.ſicut* 8. *ff. quib. mod.pign.vel hypot.ſolu.* §. *finitur, Inſtit.de vſufr.* & plurima alia iura *in cap. anteced.* allegata ex *num.* 1. *cum ſeqq.* Sed ſic eſt, quod adquiſita proprietate, vſufructuarius non amittit fructus & rei emolumenta per mortem ſuam, ſed transfert ad heredes & ſucceſſores. Ergo ad eos debet ſimul tranſire hypotheca, ex cauſa ceſſante; nam ceſſante ratione legis, ceſſat ipſius diſpoſitio: ex *iurib. vulg.*

20 Secundò, quia licèt hypotheca ſuper iure emphyteutico à principio ſit contracta, vt tamdiu duret quamdiu vita, vel vitæ ſeu generationes comprehenſæ in emphyteuſi, ex *l. fin. Cod.de iur. emphyt.* iuncta *d.l.lex vectigali, ff. de pignor.* tamen ſi hæ vitæ & generationes prorogentur, hypothe-
21 ca pariter (licet à principio limitata ad certas vitas) prorogatur & durat toto nouæ prorogationis tempore; ſecùs tamen eſſet, ſi iam finito tempore & extincta emphyteuſi prorogatio fieret: vt abundè in his & ſimilibus terminis comprobauimus in *hoc Labyrint.par.2. cap.27. ex num.47. cum multis ſeqq.* Igitur idem aſſeuerandum erit in noſtro caſu, vt facta prorogatione iuris debitoris fructuarij per adquiſitionem proprietatis, quod de vitalitio fit perpetuum, eadem hypotheca priùs impoſita, perpetua eſſe debeat, & non limitata ad vitam debitoris.

22 Tertiò, hæc pars manifeſtè comprobatur ex ſingulari determinatione text. in *l. item quæritur,§.qui impleto,ff. locati*: vbi conductor pro certo tempore limitato, locatori res ſuas hypothecauit, ſi permanſit in rei conductione vltra tempus locationis,continuatur etiam & durat hypotheca præcedentis temporis, licèt ad tempus conductionis fuerit limitata & reſtricta: verba text. ſunt; *Qui impleto tempore conductionis remanſit in conductione, non ſolum reconduxiſſe videbitur, ſed etiam pignorum videtur durare obligatio, &c.* Ex quo textu inferunt
23 Bart.& alij plurimi DD. quod ſiquis obtinuit à Rege officium ad vitam,& vita durante fuerit prorogatum, idem ſit officium, non nouum & diuerſum; & ideo hypotheca ſuper eo impoſita tempus limitatum prorogatur & continuatur pro tempore prorogato: per ea quæ latiſſimè congeſſimus *in hoc Labyrint. 2. par. cap.27.ex num.61. cum multis ſeqq. & ex num.47. & ſeqq.* quia prorogatio & extenſio fit cum 24
omnibus ſuis qualitatibus, *l. ſed ſi manente,ff.de precario, l.Labeo 2.in princ. ff. de arbitr.* Et augmentum debet eſſe ciuſdem qualitatis cum ſuo principa- 25
li, quia qualitates rei cenſentur repetitæ in augmento, *l. etiam, Cod. de iur.dot.l.3.ff.eod.tit.l. inter ſacerum, ff. de pact.dotal.l.ſi conuenerit*, §. *ſi nuda, ff.de pignor. act.l.cum fundus, ff.de legat.2.* & beneficium conceſſum principali trahitur ad augmentum: Duennas *regul.73.* Fontanell.*de pact. nuptial.2.p. clauſ.6.gloſ.2.par.7.num.69.* Igitur cùm iuri temporali hypothecato acceſſerit ius perpetuum, etiam hypotheca debet eſte perpetua.

Quartò fulcitur hæc pars Affirma- 26
tiua, quoniam vſusfructus formalis hypothecatus, poſt adquiſitam proprietatem à debitore, ita in ipſo conſolidatur cum dominio & vſufructu cauſali, vt vnum efficiatur corpus commixtum & cohærens: ad latè tradita poſt plures DD. *ſuper hac 4.par. c.4 ex num.54.* Sed ſic eſt quod quando ius variabile & temporale adhæret & adnectitur rei perpetuæ & irreuocabili, pariter & ipſum efficitur perpetuum & irreuocabile, *l.in commodato*, §. *ſicut, ff.commodati, l.ſicut, Cod.de act.& oblig.l.aliud, ff.de ſolut. l.vero procuratori*, §. *ſed ſiquis, eod.tit.l.1.* §. *fin.ff. mandati: l.1. Cod. eod. tit.* & ad varia exempla huius doctrinæ, videndi ſunt Mantica, *de contractib. lib.7. tit.21.ex num.15. cum ſeqq.* Florez de Mena *in addit. ad Gamam, deciſ.8. col.3. ad fin. fol.mihi* 13. Scaccia *de appellat.quæſt.19. remedio 1. concluſ.6.num.70. & quæſt.17. limit.47.membro 1.num.35.* Nicol.Garc. *de benefic.6.par.cap.4.num.31.* Tiraquel. *de retract.conuent.§.1.gloſ.7.ex num.115.* vbi plura & bona iura allegat, Narbona in *l.59. gloſ.1.num.16. tit.4. lib.2. recopil.* Viuian. *de iur. patron. lib.10. cap.1. num.25. & ſeqq.* Surd.*conſ.150.ex n.72.* Rodriqu.*de reditib.lib.1. quæſt.19. à num.9.* Conducunt quæ latè tradit Mierez *de maioratu, 1. p. q.33. ex n.29. cum ſeqq.* Ergo licèt vſusfructus tempore hypothecæ contractæ, variabilis

& temporalis fuerit, tamen poſtquam incorporatus fuit cum iure proprietatis perpetuo in perſona debitoris, perpetua debet eſſe hypotheca ſicut ius debitoris perpetuatur ad commoditatem rei nouiter adquiſitæ.

28 Quintò, quia quidquid accedit pignori, vel accreſcit, pignoris & hypothecæ vinculo ſubiicitur, *l. ſi conuenerit, §. ſi nuda proprietas, l. domo, ff. de pignorat. act. l. Paulus, §. domus, l. ſi fundus, in princ. l. fin. ff. de pignorib. l. ſi conſtante 19. §. idem licere, Cod. de donat. ante nupt. l. etiam, Cod. de iur. dot. l. inter 26. §. cum inter, ff. de pact.* cum aliis quamplurimis per nos adductis *hac 4. par. cap. 2. ex num. 3. cum multis ſeqq.* Ex quibus manifeſtè probata videtur hæc pars Affirmatiua, vt ſcilicet hypotheca ſuper vſufructu impoſita, ſi debitor poſtea rei proprietatem, adquiſierit, non ſolum duret vſque ad mortem ipſius debitoris, ſed etiam poſt, & perpetuò vſque ad integram ſolutionem debiti.

29 Vides quàm ardua ſit & difficilis hæc quæſtio. Quid igitur in tanto conflictu & contrarietate reſoluendum erit? Arbitror primam partem Negatiuam, de qua ex *num. 1. & ſeqq.* vti veriorem, & iuri ac rationi magis conſonam eſſe ſequendam, vt nempe hypotheca ſuper vſufructu impoſita, poſt adquiſitam à debitore proprietatem, ſub ſuis finibus contineatur, & ſolùm duret durante vita debitoris,
30 & non vltra; quia talis hypotheca à principio limitatè concepta, ex voluntate & conſenſu vtriuſque contrahentis, nullam per adquiſitionem proprietatis paſſa fuit mutationem, nec alterationem, ſed ſemper permanſit in ſuo ſtatu primordiali, quia conſolidatio vſusfructus in perſona debitoris, non tangit nec percutit ius creditoris, ſed eius reſpectu ſemper remanet illæſum & præſeruatum, ac ſi conſolidatio non contigiſſet, vt latiſſimè probauimus *cap. 4. anteced. ex num. 19. & ex num. 24. cum ſeqq. ad finem vſque cap.* & ſatis ei fuerit ius ſuum ſine detrimento & damno conſeruare, nihilque vltra prætendere debet contra ſuam debitoriſque contrahentis intentionem, ſi nouus ipſius debitoris conſenſus non acceſſerit: ex latè deductis *ſup. ex n. 3.* pro hac parte Negatiua.

31 Nec obſtant argumenta pro Affirmatiua conſiderata ex *n. 10. ſupr.* quod dum durat ius debitoris in hypotheca, debet etiam iſta durare: quia reſpondetur verum eſſe ſi à principio hypotheca non fuiſſet limitata ad certum tempus; quia non ſufficit quod debitor habeat perpetuum dominium in ſuis rebus ſi ſe non obligauit ad totum, ſed ad partem, iuxta text. *in l. & quæ nondum, ff. de pignor. & l. vlt. in fin. ff. de liber. legat. vt ſupr. num. 13. & 18.*

32 Non obſtant etiam ſecundum, & tertium, de quibus ex *num. 20. vſque ad num. 26.* vbi agitur de prorogatione temporis in re anteà limitata, vt pro tempore prorogato continuetur hypotheca. Quoniam hæ doctrinæ, & iura ibi allegata non poſſunt locum habere in vſufructu, qui ex ſua natura non tranſgreditur vitam fructuarij, ſed eius morte extinguitur, ita vt ſi extendatur & prorogetur ad aliam vitam ſeu perſonam, nouus & diuerſus dicatur vſusfructus, quia primus extinctus eſt, cùm ſit ius perſonale & perſonæ cohærens, *l. ſtipulatio iſta, §. ſiquis ita. ff. de verb. oblig.* Caldas *de renouat. emphyt. quæſt. 4. num. 15.* Bald. & Salycet. *in l. antiquitas, Cod. de vſufr.* Noguerol. *allegat. 21. num. 18.* Nos *in hoc Labyrin. par. 2. c. 17. num. 78.* Tum etiam quia noſter caſus non poteſt admittere prorogationem vſusfructus, vt idem vſusfructus ſit, quia per adquiſitionem proprietatis vſusfructus fuit conſolidatus & extinctus, & ſic non admittitur prorogatio de eo quod non eſt, vt latè diximus *in hoc Labyrin. par. 2. c. 27. ex num. 47. cum multis ſeqq.*

Nec obſtat. Quartum *ſup. ex n. 26.* de iure temporali adhærente iuri perpetuo. Quia procedit quando vtrumque viuit: ſed in noſtro caſu ius vſusfructus fuit extinctum per adquiſitionem proprietatis, & creditor hypothecarius conſeruat ſuum ius in fructibus à debitore nouo titulo dominij percipiendis.

Nec denique obſtat vltimum de quo ex *n. 28.* vt quidquid accedit & accreſcit rei pignoratæ, accreſcit pignori: quod vtique verum eſt; ſed in noſtro caſu nihil accreſcit fructibus à fructuario hypothecatis, quia eoſdem & eadem modo abſque aliquo augmen-

to percipit, licèt meliori & efficaciori titulo, cuius beneficio potitur etiam creditor, non tamen ratione temporis cùm fuerit à principio limitatum per contrahentes, nec nouus debitori superuenerit consensus in prorogan-da hypotheca, ex iam comprobatis hactenus.

CAPVT VI.

Pensionarius per adquisitionem tituli Beneficij Ecclesiastici pensione grauati, an vi consolidationis pensionem amittat in perpetuum.

Vel an iterum Beneficio à se dimisso, & alteri collato, possit in concursu per nouum possessorem peracto, pro eadem *pensione graduari.*

SVMMARIVM.

1 *Proponitur casus ad intelligentiam quæstionis.*

2 *Pensionarius dimittens beneficium, quod post pensionem impositam nactus fuerat, recuperat ius exigendæ pensionis à nouo possessore, & n.* 3.

4 *Expenditur* lex, vnus ex sociis, §. fin. iuncta leg. & Atilicinus, seq. ff. de seruit. vrban. prædior. *& vterque textus explicatur* n. 52.

5 *Manente titulo beneficij apud pensionarium, interim pensio non extinguitur, sed dormit: extenditur ad id textus in* l. si ager 23. ff. quib. mod. vsusfr. amitt. *& explicatur* num. 53.

6 *Ex vi attractiua res redit ad suum priorem statum.*

7 *Adducitur Rotæ Rom. decisio* in vna ciuitatis Plebis Pensionis, 15. Iun. 1616. coram Sacrato; *quæ declaratur* infr. n. 24.

8 *Certius est per adquisitionem legitimam beneficij factam à pensionario extingui pensionem ex vi consolidationis.*

9 *Pensionarius assimilatur vsufructuario.*

10 *Sicuti per mortem fructuarij finitur vsufructus, ita per mortem pensionarij pensio. &* num. 13.

11 *Sicut fructus percepti ab vsufructuario transeunt ad eius heredes, ita fructus pensionarij.*

12 *Quemadmodum vsusfructus transit in Monasterium durante vita Monachi, ita & pensio.*

13 *Pensio non vacat, sed extinguitur per mortem pensionarij, sicut vsusfructus per mortem fructuarij.*

14 *Pensio dicitur à* Pendeo, *quia pendet à beneficio formaliter, sicut vsusfructus à proprietate, de qua extrahitur.*

15 *De æquiparatione inter vsumfructum & pensionem, nemo sanæ mentis dubitauit.*

16 *Materia pensionis est regulanda per leges & determinationes quæ loquuntur de vsufructu.*

17 *Pensio est seruitus beneficio imposita, & per extinctionem pensionis dicitur beneficium restitui ad suam pristinam libertatem.*

18 *Vsusfructus est seruitus personalis: vnde ad eius similitudinem Pensio seruitus beneficij rectè dici potest.*

19 *Vsusfructus finitur per adquisitionem proprietatis perfectam illius rei in qua quis habebat vsumfructum, &* num. 23.

20 *Habens seruitutem in re aliqua, si eius proprietatem nanciscatur, amittit seruitutem.*

21 *Res sua nemini seruit.*

Sicut vusfructus extinguitur per adquisitionem proprietatis, ita pensio per adquisitionem tituli beneficij; quia actio & passio in eodem subiecto concurrere non possunt simul. ibid.

22 *Debitor sui ipsius nemo esse potest.*

23 *Quando collatio beneficij non fuit firmiter facta neque obtenta à pensionario, cessat extinctio.*

26 *In casu præallegatæ decisionis Rotalis* supr. num. 7. *potuit pensionarius dimittere possessionem Titulari spoliato.*

27 *Non potest extingui pensio per reuocabilem beneficij adquisitionem.*

28 *Pendente lite potuit pensionarius renunciare regressui.*

29 *Pendente lite potuit Titularis spoliatus effugere regressum, soluendo pensionario debitam pensionem.*

30 *Nullitas actus ipso iure introducta in*

fauorem

fauorem alicuius nihil operatur niſi parte volente,& num. 31.

32 *Dum titulus beneficij non eſt irreuocabiliter adquiſitus ei, qui ſuper eo habet penſionem, & per litis pendentiam, extinctio penſionis eſt in ſuſpenſo; ſecus lite finita: &* num. 33.

34 *Expenditur lex*, dominus vſufructuario 67. ff. de vſufruct. & lex, à liberto, ff. de bonis libertor.

35 *Quoties quis habet ius in re aliqua, per cuius adquiſitionem extinguitur tale ius, illud non amittit per adquiſitionem rei reuocabilem.*

Vſufructuarius proprietatis emptor retinet vſumfructum, ſi fuerit retracta à conſanguineo proprietarij. ibid.

36 *Non extinguitur ius quod adquirens habebat in re, ſi adquiſitio nulla fuerit & irrita.*

Licèt penſio per contractum matrimonij extinguatur, non tamen quamdiu lis pendet ſuper eius validitate. ibid.

37 *Non vacat beneficium ipſo iure incompatibile cum alio per adeptionem ſecundi litigioſam.*

38 *Iuſtè determinauit Rota* in d. deciſ. ciuitatis Plebis, *non amitti penſionem per ingreſſum penſionarij in beneficio, ſed tantum ſuſpendi effectum extinctionis, dum lis ſuper immiſſione pendet.*

39 *Quando beneficium penſione grauatum validè & perfectè fuit adquiſitum à penſionario, ſi poſtea vltro dimiſerit vel reſignauerit beneficium, nouus titularis non tenebitur ad antiquam penſionem.*

40 *Actus legitimi retractari non poſſunt, licèt caſus euenerit à quo incipere non potuerunt.*

41 *Ius ſemel amiſſum non recuperatur, nec ius ſemel extinctum reuiuiſcere poteſt.*

42 *Expenduntur ſingulariter lex*, ſiquis ædes 29. ff. de ſeruit. vrb. præd. lex, *ſi tibi* 17. *ff. quib. mod. vſusfr. amitt.* lex, *Mæuius*, §. *duobus*, *ff. de legat.* 2. & num. 43.

44 *Per legitimam & irreuocabilem adeptionem tituli beneficij factam à penſionario, extinguitur penſio ipſo iure; & quamuis poſtea illud dimiſerit non poterit conuenire cum nouo poſſeſſore de continuanda penſione.*

45 *Pactum de continuanda penſione, nullum eſt de iure.*

46 *Reſurrectio penſionis ſemel extinctæ non pendet à ſola contrahentium voluntate, ſed ex voluntate Pontificis.&* num. 47.

48 *Penſionarius, cuius penſio fuit extincta per aſſecutionem tituli beneficij, ſi poſtea illud dimiſerit, non dicitur creditor, & in concurſu graduari non debet.*

49 *Quando penſionarius adquiſiuit titulum beneficij reuocabiliter tantum, poterit excipere & exigere penſionem à nouo poſſeſſore, & in concurſu per eum formato debet graduari.*

50 *Explicatur lex*, dominus fructuario 67. ff. de vſufr.

51 *Reſpondetur ad Rotæ deciſionem in contrarium allegatam.*

VT faciliùs percipiantur fundamenta vtrique parti quæſtionis applicanda, clarè & breuiter caſus præmittendus eſt. Franciſcus reſignauit ſuum beneficium in fauorem Petri, ſub annua penſione ſuper eiuſdem fructibus impoſita, à reſignatario & ſucceſſoribus perſoluenda; ſuper qua reſignatione expeditæ fuerunt literæ Apoſtolicæ. Reſignatarius poſt adeptam poſſeſſionem deceſſit, & Penſionarius iterum obtinuit idem beneficium vacans, cui legitimè facta fuit collatio, & in eius poſſeſſione remanſit per aliquod tempus. Poſtmodum tandem voluntariè illud dimiſit, & alteri fuit nouiter collatum: poſt quam collationem executioni mandatam Franciſcus penſionarius inſtabat prætendebatque exigere penſionem olim impoſitam & ſibi reſeruatam ab hoc nouo poſſeſſore: iſte ære alieno grauatus formauit iudicium concurſus inter ſuos creditores, qui fortiter denegabant graduationem Franciſco pro penſione illa, contendentes fuiſſe extinctam eo ipſo quod adeptus fuit titulum & collationem beneficij. Ille è contrà non extinctam dicebat, ſed ſuſpenſum dumtaxat fuiſſe effectum ſuæ gratiæ durante tempore ſuæ poſſeſſionis, ac per dimiſſionem beneficij ſubſequutam ſublatum fuiſſe impedimentum, & reintegratum atque recuperatum ius exigendi ipſammet penſionem ſicut antea.

Quæſtio

Quæstio hæc subtilis est, & in vtramque partem disceptanda. Ac primò, pro parte Francisci pensionarij plura vrgent fundamenta, nam siue pensio sua extincta fuerit & consolidata per collationem & adeptionem tituli beneficij & pro tempore quo illud possedit, siue interim suspensum ius quod habebat ad pensionem; tamen eo ipso quod dimisit idem
3 beneficium, recuperauit ius pensionis exigendæ & persoluendæ à nouo possessore: iuxta textum famosum in *l. dominus fructuario 67. ff. de vsufruct.* ibi: *Dominus fructuario prædium, quod ei per vsumfructum seruiebat, legauit, idque prædium aliquandiu possessum legatarius restituere filio, qui causam inofficiosi testamenti recte pertulerat, coactus est; manssisse vsusfructus ius integrum ex postfacto apparuit.* Ecce textum expressum impedientem consolidationem & extinctionem vsusfructus super fundo quem fructuarius iure dominij habuit & possedit, sed postea dimisit & restituit: Ergo idem dicendum erit in pensionario, qui omnino vsufructario assimilatur, & pensio vsuifructui æquiparatur, eisdemque regulis vtrumque ius gubernatur, vt protinus latè probabimus.

4 Secundò, & pro eadem pensionarij parte, vrget text. in sui dispositione mirabilis in *l. vnus ex sociis, §. fin.* iuncta *leg. & Atilicinus, seq. ff. de seruit. rusticor. præd.* in quo *§. fin.* ita quæritur: *si fons exaruerit, ex quo ductum aquæ habeo, isque post statutum tempus ad suas venas redierit, an aquæductus amissus erit, quæritur?* & mox in *l. seqq.* responsum fuit his verbis: *Et Atilicinus ait &c. Hi, qui ex fundo Sutriano aquam ducere soliti sunt, adierunt me, proposuerunt que aquam, qua per aliquot annos vsi sunt, ex fonte, qui est in fundo sutriano, ducere non potuisset, quòd fons exaruisset: & postea ex eo fonte aquam fluere cœpisse; petierunt que à me, vt quod ius non negligentia aut culpa sua amiserant, sed quia ducere non poterant, his restitueretur: quorum mihi postulatio cum non iniqua visa sit, succurrendum his putaui: itaque quod ius habuerunt primum, cùm ea aqua ad eos peruenire non potuit, id eis restitui placet.* Exornat hanc legem latè Castillo *de Tertiis, cap. 19. ex num. 9. cum seqq.*

5 Igitur idem videtur dicendum in pensionario, qui vel retinuit, vel restituendus est ad ius pensionis olim constitutæ, postquam dimisit beneficium, & ab eius possessione discessit, propter quam impediebatur à iure illam interim ex fructibus exigere, ex eisdem pleniùs satisfactus, idcirco ius pensionis non potest dici extinctum, sed sopitum & dormiens: cui accedit text. *in l. si ager. 23. ff. quib. mod. vsusfr. amitt.* his verbis: *si ager cuius vsusfructus noster sit, flumine vel mari inundatus fuerit, amittitur vsusfructus, cùm etiã ipsa proprietas eo casu amittatur; ac ne piscando quidem poterimus retinere vsumfructum: sed quemadmodum si eodem impetu recesserit aqua, quo venit, restituitur proprietas, ita & vsumfructum restituendum dicendum est.* Quapropter cum pensionarius per accessum ad titulum & possessionem beneficij pensione grauati, amiserit ius exigendi, per recessum ab eo recuperare debet; quia omnis res per quascumque causas nascitur, ita & per easdem dissoluitur, iuxta *iuris regulam.*

Deinde, quoniam adquisitio be- 6
neficij pensione grauati fuit impedimentum ne pensionarius posset vti iure suo, cùm igitur per subsequentem dimissionem talis obex fuerit sublatus, bene sequitur vt ius suum recuperare possit ipso iure, quia res redit ad suum primæuum statum ex vi attractiua,: varias ad id & singulares admodum doctrinas huic quæstioni applicabiles adduximus in *nostris Commentariis de supplicatione ad Sanctiss. par. 2. cap. 12. ex num. 52. vsque ad num. 57.* inclusiuè: igitur successor beneficij non poterit euitare exactionem pensionis olim constitutæ.

Et hanc partem, negantem extin- 7
ctionem pensionis ob titulum & collationem eiusdem beneficij pensione grauati obtentam à pensionario, si illud iterum dimisit, tenere & amplecti videtur Rota Romana *in vna causa ciuitatis Plebis pensionis, 15. Iunij, 1616. coram bon. mem. Cardin. Sacrato;* in qua cùm Fabius resignasset suum beneficium in fauorem M. sub certa pensione sibi reseruata, & facultate regressus ad beneficium casu quo pensio sibi annuatim non solueretur; contigit quod resignatarius M. cessauit in solutione pensionis, Fabius resignans suo vsus est iure & facultate regrediendi

regrediendi ad ſuum beneficium, & virtute ſuarum literarum Apoſtolicarum obtinuit ſe immitti in illius poſſeſſionem actualem, Reſignatarius appellauit ab immiſſione; & commiſſa cauſa in *Rota*, Reſignans per concordiam dimiſit beneficium, & remiſit reſignatario poſſeſſionem à ſe apprehenſam, qui illi per multum tempus ſoluit penſionem vt antea: mortuo demum reſignatario, beneficium fuit alteri collatum, iſte denegauit penſionem, inſiſtens fuiſſe extinctam eo ipſo quod regreſſus fuit ad illud beneficium, & poſſeſſionem virtute regreſſus fuiſſe apprehenſam aſſerens, & conſequenter extinctam fuiſſe penſionem ad inſtar fructuarij adquirentis proprietatem rei, ſuper qua habebat vſumfructum; adeo vt ſemel extincta penſio ex iuris diſpoſitione, per concordiam inter partes abſque noua gratia ſedis Apoſtolicæ non potuerit reuiuiſcere: Rota, ſuperiùs allegata, nihilominus determinauit contrarium, nempe per immiſſionem illam & poſſeſſionem eiuſdem beneficij apprehenſam à penſionario non fuiſſe extinctam penſionem, cùm iterum beneficium ipſum dimiſerit: quam deciſionem adducit & teſtatur Auguſt. Barboſ. *de vniuerſ. iur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 74. 75. *&* 76. de qua iterum latiùs agendum erit inferiùs ex *n.* 24. *cum ſeqq.*

Cum igitur per apprehenſionem poſſeſſionis & tituli ad beneficium factam à penſionario, ſi poſtea illud dimiſit, non extinguatur penſio, iuſtè poterit penſionarius exigere penſionem ſuam à quolibet eiuſdem beneficij poſſeſſore & ſucceſſore, & pro ea graduari in concurſu ab ipſo formato.

8 Quibus tamen minimè refragantibus contrariam ſententiam & opinionem (quod ſcilicet per adquiſitionem legitimam, certam, perfectã, & irreuocabilem factam à penſionario, ipſo iure extinguatur penſio, quam ſuper eodẽ beneficio habebat, ex vi conſolidationis) longè veriorem & probabiliorem exiſtimo, quantumuis poſt factam ſemel legitimam tituli beneficij adquiſitionem, ipſum vŏlũtariè dimittat, ita vt contra nouum poſſeſſorem, cui facta fuit beneficij huiuſmodi dimiſſi collatio, ius aliquod prætendere non poſſit ad exigendam penſionem olim ſibi reſeruatam, & poſtmodùm ex ſuo facto & voluntate extinctam, finitam, & conſolidatam; ac per conſequens cùm non ſit creditor penſionis, pro ea exigenda, deneganda erit graduatio in iudicio concurſus per vltimum beneficij Titularem peracto.

Ad cuius reſolutionis euidentiam, 9
vnum præmittendum erit eſſentiale, ex quo facilè reſolutio monſtratur: nam penſio Eccleſiaſtica aſſimilatur & æquiparatur vſuifructui, per cuius regulas, omnes fere difficultates in penſione ortæ determinantur & reſoluuntur: plurimos ad idem Doctores pluresque Rotæ Rom. deciſiones adduximus in variis caſibus, videndis in *hoc Labyrint. par.* 1. *cap.* 43. *ex num.* 4. *& ex num.* 21. *cum multis ſeqq. & num.* 43. *& per tot. cap.* quibus adduntur Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *quæſt.* 36. *num.* 9. *&* 10. *& num.* 30. per Rot. coram Duran. *deciſ.* 448 *num.* 17. & obiter idem etiam dicit Auguſt. Barboſ. *in tract. de penſionib. in proœm. num.* 3. *& in tract. de iur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 42. *&* 43. *& ex num.* 74. & conſtanter variis in caſi- 10
bus Gigas *de penſionib. quæſt.* 12. *ex n.* 1. vbi quod per mortem penſionarij extinguitur penſio, ſicut vſusfructus per mortem fructuarij, *§. finitur, Inſtit. de vſufruct. l. antiquitas, Cod. de vſufr. & in quæſt.* 52. vbi quod ſicut fructus percepti ab vſufructuario tranſeunt in 11
heredem, idem in heredibus penſionarij ex æquiparatione: & in *qu.* 57. *à princip.* vbi quemadmodum vſusfructus tranſit in monaſterium, vita vſufructuarij monachi durante, 12
ita & penſio, ob vtriuſque caſus ſimilitudinem & æquiparationem. Idem Gigas *in quæſt.* 99. *ex num.* 8. *&* 9. quod 13
penſio non vacat, ſed finitur & extinguitur per mortem penſionarij, ſicut vſusfructus: & poſt ipſum Gigantem *quæſt.* 1. *& quæſt.* 5. *& ex §. finitur, inſtit. de vſufr.* idem dicit Hieron. Gonzal. *de Alternat. gloſ.* 5. §. 5 *num.* 37. Iterum ipſe Gigas *in quæſt.* 49. *ex n.* 1. *& ſeqq.* firmat, penſionarium & vſufructuarium æquiparari: & in *cap.* 1. *eiuſd. tr. n.* 9. quod penſio dicitur à verbo, *Pendeo*, quia pendet à beneficio formaliter ex quo detrahitur, ſicut vſus- 14
fructus à proprietate, ad quod iura

&

& Doctores allegat : & quod pensio nihil aliud sit quàm certa portio ex beneficio separata, à quo extrahitur, sicut vsusfructus à proprietate, & inde dicatur pensio à *pendeo*, quia pendet à proprietate beneficij : post Gigantem & Cardinal. firmat Viuianus *de iure patron. lib.* 13. *cap.* 9. *num.* 1. *&* 2. sequitur Barbosa *de iur. Eccles. lib.* 3. *d. cap.* 11. *num.* 2. *&* 3. Rota vt per Farinac. *in posthum. tom.* 2. *decis.* 530. *num.* 2. vbi per Cardinal. *in Clem.* 1. §. *eadem, num.* 4. *de suppl. neglig. prælator.* Gigantem *de pensionib. quæst.* 38. *num.* 2. Mohedan. *decis.* 4. *num.* 7. *de locato*, & Rotam *decis.* 401. *num* 4. *part.* 1. *diuers.* tenet in optimo casu, pensionem Ecclesiasticam æquiparari vsufructui : & in hac 15 æquiparatione ac similitudine nullus hactenus sanæ mentis dubitauit.

16 Quapropter materiam pensionis Ecclesiasticæ esse regulandam tam actiuè quàm passiuè per iuris dispositiones & regulas ac determinationes loquentes de vsufructu, docuit Rota Rom. coram Duran. *decis.* 448. *num.* 27. Hieronym. Gabriel. *cons.* 191. *lib.* 3. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 42. *ex n.* 20. *cum plurib. seqq.* Nos *in hoc Labyrint. par.* 1. *c.* 43. *n.* 43. adde Augustt. Barbos. *de pensionib. in proœm num.* 3. & probant omnes cæteri DD. & Rotæ decisiones iam allegatæ, dum secundùm hanc similitudinem & æquiparationem varios casus & difficultates in materia pensionis contingentes determinarunt per Regulas vsusfructus, iuxta regul. leg. *non possunt omnes articuli singulatim legibus aut senatusconsultis comprehendi, sed cum in aliquo casu sententia eorum manifesta est, is qui iurisdictioni præest, ad similia producere, atque ita ius dicere debet*, 12 *ff. de legib.*

17 Supponitur secundò, quod pensio quatenus est onus impositum super fructibus beneficij, prout cuncti fatentur, dicitur seruitus beneficij, vt expressè asserit Rota in *decis.* 341. *num.* 18. inter recollectas per Ludou. Posthium *post tract. de manutent.* quia imponere pensionem beneficio, est illi seruitutem iniungere, cùm sit quædam seruitus pensio ipsa, vt affirmat Caccialup. *in tract. de pensionib. quæst.* 8. & Paul. de Roma *in cod. tract. de pension. in* 8. *& vlt. quæst. num.* 22. post quos & alios idem tenet. Gigas *de pensionib. quæst.* 96. *num.* 1. Rota *decis.* 327. *num.* 2. inter recollectas per Farinac. *fol. mihi* 303. idem Farinac. *in posthu. decis.* 119. *num.* 2. *tom.* 2. post Caputaqu. & Paul. Parisium, & per Gomezium, Caputaquensis *in plurib. decision.* idem firmat Gonzal. *de Alternat. glos.* 5. §. 5. *num.* 40. & è conuerso per pensionis extinctionem dicitur beneficium restitui ad pristinam libertatem, vt post plurimos DD. tradit Garc. *benefic. par.* 1. *cap.* 4. *n.* 143.

Cum itaque in omnibus pensio 18
æquiparetur vsuifructui, ex latè comprobatis, & vsusfructus sit seruitus personalis, *l.* 1 *ff. de seruitut.* ibi : *seruitutes aut personarum sunt, vt vsus, & vsusfructus ; aut rerum, vt seruitutes rusticorum prædiorum & vrbanorum, & ideo vsusfructus formalis non potest concurrere cum dominio ipsius rei :* reddens rationem text. in *l. vtifrui* 5. *ff. si vsusfr. petat.* ibi : nec enim potest ei suus fundus seruire : qui loquitur de seruitute vsusfructus : *l. cum filius* 78. §. *dominus, ff. de legat.* 2. ibi : *diuersum est in cæteris prædiorum seruitutibus : l. dominus vsufructuario prædium quod ei per seruitutem seruiebat*, 64. *ff. de vsufr.* abundè Castillo *de vsufructu, cap.* 1. *n.* 4. *&* *c.* 11. *à princ.* ideo ad eius similitudinem pensio seruitus beneficij rectè dici potest.

Quibus ita suppositis, facilè potest 19
percipi nostræ principalis quæstionis resolutio : nam quemadmodum ius vsusfructus amittitur, extinguitur, & finitur per adquisitionem proprietatis perfectæ factam ab vsufructuario, §. *finitur vers. item finitur vsusfructus si domino proprietatis ab vsufructuario cedatur* (*nam cedendo extraneo, nihil agitur :*) *vel ex contrario, si vsufructuarius proprietatem rei adquisierit, quæ res, consolidatio appellatur : Inst. de vsufr. l. si fructuarius* 4. *ff. vsufructuar. quemadm. cau.* ibi : si fructuarius proprietatem assequutus fuerit, desinet quidem vsusfructus ad eum pertinere propter confusionem, &c. *l omnes* 3. §. *sed & siquis vsumfructum tibi legauerit, & sub conditione, si liberos habueris, proprietatem ; amisso vsufructu*, (*per consolidationem; quia liberos habuisti*, vt rectè Glossa ibid. declarat) *committitur quidem stipulatio, sed exceptio locum habebit. ff. si vsufructuar. quemadm. cau. l. si sub conditione* 16. *l. si tibi fundum* 17. *ff. quib. mod. vsusfruct. amitt. l. is cuius in seruo*

proprietas erat 26. *& l. cum filius* 78. §. *dominus, ff. de legat.* 2. *l. si purè* 4. *ff. de vſufr. legat.*

20 Idem erit in ſeruitute, nam habens ſeruitutem in re, ſi eius proprietatem adquirat, amittit ſeruitutem, & per confuſionem & conſolidationem extinguitur, *l.* 1. *ff. quemadmod. ſeruit. amitt.* ibi: *ſeruitutes prædiorum confunduntur, ſi idem vtriuſque prædij dominus eſſe cœperit, & l. ſi partem* 19. *ff. eod. l. quidquid, ff. commun. prædior. l. ſi quis ædes* 29. *ff. de ſeruit. vrb. prad. l. ſi communi, ff. de ſeruit. ruſt. l. legatarius* 38. §. *ſi legatum,*
21 *ff. de legat.* 1. quia res ſua nemini ſeruit, *l. ſi rem alienam, l.* 2. *ff. de pignor. act. l. in re communi, ff. de ſeruit. vrb. prad. l. vtifrui, ff. ſi vſus fruct. pet.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 49. *n.* 7. idem Surd. *dec.* 76. *n.* 2. Scacc. *de commerc.* §. 2. *gloſ.* 5. *n.* 89. *inſpect.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 876. *n.* 10. Quid. de Amicis, *de iur. emphyteu. quæſt.* 15. *n.* 3.

Ita pariter penſio ſuper aliquo beneficio impoſita, ſi penſionarius adquirit titulum & collationem ipſius, extinguitur & amittitur ipſo iure per conſolidationem, ob ſimilitudinem & æquiparationem vſuifructui; quoniam actio & paſſio non poſſunt concurrere in eodem ſubiecto, ſeu eadem perſona ſimul, *l. prætor, ff. de tutorib. & curator. l. fin. ff. de offic. prætor. l. Vranius* 82. *ff. de fideiuſſor.* laſ. in. *l. debitori, n.* 4. *Cod. de pact.* Pirrhus Macer. Aretin. *de fideiuſſ. ſect.* 8. *c.* 50. *n.* 1. *&* 2. *fol.* 495. Oſaſcus *deciſ.* 95. *à n.* 2. Scaccia *de commerc.* §. 6. *gloſ.* 1. *n.* 24. Et quia debitor ſui ipſius
22 nemo eſſe poteſt, *d. l. Vranius: l. frater à fratre* 28. *ff. de condict. indeb.* cum traditis per Cald. Pereyram, *de extinct. emphyteu. c.* 14. *n.* 33. Sigiſm. Scacc. *de commerc.* §. 2. *gloſ.* 5. *n.* 89. *inſpect.* 1. *&* §. 6. *gloſ.* 1. *n.* 12. Guttierr. *de gabell. q.* 45. *n.* 5.

23 Et per hæc fundamenta, & ſimilitudinem penſionis cum vſufructu, in noſtris terminis hanc quæſtionem reſoluit primus omnium eleganter Gigas in *tr. de penſionib. quæſt.* 49. *per tot.* affirmans, quod ſicut vſusfructus finitur & extinguitur per adquiſitam proprietatem rei ab illo qui in ea habet vſumfructum, ita penſio extinguitur per adquiſitionem tituli & collationem beneficij penſione grauati obtentam à penſionario: Gigantem referens idem dixit Viuianus *de iur. patron. lib.* 13. *cap.* 9. *n.* 59. tenet etiam Petr. Andr. Gambar. *de author. Legati de latere, lib.* 6. *tit. de penſionib. ex n.* 480. *cum ſeqq.* plena manu declarat Ferentill. ad Buratt. *deciſ.* 528. *n.* 4. *&* 5. & expreſsè tenuiſſe Rotam, & latiſſimè diſputatum & deciſum articulum *in vna deciſ. ciuitatis Plebis,* 15. *Iun.* 1616. *coram Card. Sacrato,* firmar. Lotter. *de re benefic. lib.* 3. *quæſt.* 16. *n.* 62. quem referens ſequitur etiam Auguſtin. Barboſ. *in tract. de penſionib. par.* 1. *quæſt.* 9. *n.* 18. qui vtique idem tenet & affirmat *de iur. Eccleſ. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 75. vbi hunc caſum refert inter cæteros, per quos extinguitur penſio ob æquiparationem penſionis cum vſufructu.

Pro hac eadem reſolutione firmiter determinauit Rota *in d. deciſ. ciuitatis Plebis,* de qua teſtantur Ferentill. Lotter. & Barboſ. *locis proximè relatis,* quam licèt pro contraria parte adduxerimus ſuperiùs *num.* 7. *verſ. Et hanc partem negantem,* &c. ipſa tamen ſemper firmiter tenuit regulam, videlicet extingui penſionem per obtentionem beneficij penſione grauati à penſionario, adinſtar vſufructuarij; quamuis negauerit intrare hanc regulam in illo caſu particulari de quo agebatur, in quo titulus & collatio benefi. 25
cij non fuit firmiter & cum effectu obtenta à penſionario, quo caſu nihil mirum quod tunc ceſſet extinctio & conſolidatio penſionis ſicuti nec vſusfructus ex rationibus infrà adducendis & probandis.

Nam licet penſionarius vſus fuit 26
facultate regrediendi ad beneficium ſub penſione reſignatum; tamen iudex nulliter & attentatè ſpoliauit reſignatarium poſſeſſorem, iuſtè appellantem ab iniquo proceſſu, ex quo facilè reſultaret reuocatio immiſſionis attentatæ, cum debuiſſet expectare ſententiam tranſactam in rem iudicatam; ac ideo licitè potuiſſe penſionarium per concordatum dimittere beneficij poſſeſſionem titulari ſpoliato, & ab eo, & ſucceſſoribus exigere 27
ſuam penſionem, quæ non potuit extingui per reuocabilem illam & inefficacem beneficij adquiſitionem, & pendente lite, potuiſſe penſio- 28
narium renuntiare regreſſui, prout latè hæc ſingula fundamenta comprobauit dicta *Rotæ* deciſio, & repetit Auguſt. Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.* 3. *cap.* 11. *ex num.* 74. *cum ſeqq.*

idem

idem probat Casanate *in cons.* 10. *sub n.*149.*vers.ita pensionarius:* dicens quod si pensionarius assequutus est beneficium, super quo pensio sibi debebatur, & illud postea dimittit ex causa non voluntaria, sed necessaria præexistenti, potest sicut antea pensionem retinere; ex Gigante *de pensionib.*
29 *d.quæst.*49.*n.*7.Et quia pariter ipse Titularis spoliatus poterat lite pendente effugere regressum soluendo pensionario pensiones debitas, vt bene probat dicta decisio,& Barbosa *ibid n.*77.
30 Et quod pensionarius potest renuntiare regressui, patet; quoniam fuit in bulla appositus in fauorem pensionarij, probat latè Hieronym. Gonzal.*in regul.*8.*de Alternatiu.glos.*56. *num.* 53. & 54. quia quando nullitas actus etiam ipso iure per legem vel contractum est apposita & introducta
31 in fauorem alicuius, nihil operatur, nisi parte volente; de quo iura & innumerabiles pene doctrinas in variis materiis congessit accuratè Hieron. Gonzal. *loco cit.ex n.*48.*vsque ad n.*107. & inferiùs:ergo dum titulus beneficij non est efficaciter & irreuocabiliter quæsitus pensionario,pensio non extinguitur.
32 Ergo etiam sequitur quod dum titulus beneficij pensione grauati non est efficaciter & irreuocabiliter adquisitus pensionario,sed per litis pendentiam suspensa extinctio,nullo modo consolidatur nec extinguitur pensio per adquisitionem reuocabilem atque aliter resolubilem; secùs lite
33 iam finita. Vtrumque post alios probat signanter Lotter. *de re benef. lib.*3. *quæst.*17.*ex n.*40.*& n.*62.ita ait: Vtcunque verò contingat, resignantem regredi ad beneficium resignatum, siue per actionem in spolio motam,siue per canonizationem regressus sibi reseruati in casu non solutæ, vel in dubium reuocatæ pensionis,constat pensionem ipsam extingui, in tantum vt si ex noua corcordia beneficium iterum cedat resignatario, ea non conualescat sine nouo Papæ decreto,modò scilicet circa regressum nullæ remanserint reliquiæ litis,ex quibus iste effectus videatur suspensus, vt latissimè fuit decisum *in vna ciuitatis Plebis* 15. *Iun.* 1616. *coram Cardin.Sacrato*, & plena manu declarat D. Ferentill. ad Burat. *decis.* 528.*n.*4. & 5. hoc idem

transcribens, sequutus fuit Augustin. Barbos. *in tract.de pens.par.*1.*q.*6.*n.*18.

Et quod quando pensionarius ad- 34
quirit idem beneficium sua pensione grauatum reuocabiliter, non extinguatur pensio, sed duret, euicto, ablato, seu dimisso beneficio, itavt ab eo possessore, cui fuit collatum,possit exigere pensionem annuatim sicut antea, in terminis probauit Gigas, (cuius nullus meminit) *de pensionib. quæst.*49. *ex num.* 5. *vsque ad fin.* per similitudinem & æquiparationem vsusfructus cum pensione; iuxta text. in *l.dominus vsufructuario* 67. *ff. de vsufr.* quem pro contraria parte adduximus *supr. num.*2.*vers. Quæstio subtilis est &c.* in quo ideo per aditionem hereditatis vsufructuarius non amisit vsumfructum, quia hereditatem à principio adquisiuit reuocabiliter, quam postea abstulit filius agens de inofficioso contra testamentum: consonat text. *in l.si maritus, Cod.de inoff. testam.* textus etiam similis & mirabilis in *l.à liberto, ff. de bon.libertor.* vbi vsufructuarius proprietate adquisita ex testamento, quod per contra tabulas postea fuit rescissum, non amittit vsumfructum licet virtute testamenti iam dominus factus fuerit proprietatis rei, super qua vsumfructum habebat, *l.propter veneni*, §.*nepos*, *ff. ad Silanian.l.heredem*, *ff de his quib. vt indign.l. eum qui*: §.*fin.ff.de inoff.testam.l. cum bonis*,§.*ff.de adquir hered.*

Quæ doctrina vniuersaliter vera 35
est in cunctis casibus, in quibus quis habet ius aliquod in re aliena, per cuius adquisitionem ius extinguitur vt extinctio non habeat locum quando res ipsa adquisita fuit reuocabiliter, vel nulliter, ita vt ab eo aliquo modo vel iure euinci possit: & signanter de vsufructuario proprietatis emptore, vt penes eum remaneat vsusfructus, proprietate à consanguineo retracta, communem firmat Tiraquell. *de retract. lib.* 1.§. 1. *glos.*7. *num.* 65. & Anton. Gomez. *ad leg.*70. *Tauri*, *num.* 34. communem etiam dicit Surd.*dec.*51.*n.*24.Carpan.*ad statut. Mediol.*417.*n.*461.*& statu.*434.*num.*113. *&* 114.*tom.*1.Castill.*de vsufr.c.*74.*n.*23. Cancer. *lib.*3.*resol.tit.*3.*de priuil.n.*309. *Casanat.cons.*10 *num.*171. Caualcan. *de vsufr. n.*173. Couarr. *lib.*1. *variar.resol. cap.*11.*n.*7. Cremens. *singula.*58.latissimè

mè Matienzo *ad leg.7. tit.11.glos.1.ex num.35.vsque ad num.47. lib.5.recopil.* Ouid.de Amic. *de iur.emphyt.quæst.15. ex num.3.* & signanter *num.9.* Idem in nullitate adquisitionis vt non extin-
36 guatur ius quod an ea habebat in re adquirens; vel etiam per secundum contractum nullum non inducatur nouatio prioris validi: & de variis exemplis & doctrinis similibus vidē-dus Giurba *decis.63.ex n.1. vsque ad 6.* & omnino Matienzo *in loc.mox cit.* qui in variis casibus & materiis plurima iura & Doctores cumulauit: Nos *in nostris Commentar.de supplicat.ad Sanctiss.*

Quibus etiam conuenit quod licet pensio per contractum matrimonij extinguatur, adhuc tamen dum lis pendet super validitate matrimonij, non extinguitur; etsi pensionarius instet pro eius validitate, vt per *Marchesan.& Rotæ decis.* tenet Oliuer. Beltramin. *in adnotat.ad Alexand. Ludouis. dec.* 18.*n.9.*

37 Quod & idem videmus in duobus beneficiis incompatibilibus ab vno obtentis vt vacet primum ipso iure per impetrationem secundi, ad *cap.de nulta, de præbend.* cum *aliis vulg.* attamen hoc non procedit, nec vacat primum, quando secundum non fuit perfectè quæsitum, sed litigiosum, & super eo lis pendet, qua pendente, primum incompatibile non vacat, cùm secundi collatio & possessio non sit pacifica, sed controuersa; vt latissimè plura referens iura & Doctores, tradit Nicol. Garc.*de benefic.tom.2. par.11.c.5.§.1.per tot.* quapropter iustè determinauit Rot. *in d. decis. ciuitatis Plebis, coram Sacrato,* non extingui pensionem, quando pensionarius obti-
38 nuit idem beneficium pensione grauatum; sed suspendi effectum extinctionis, dum lis super ingressu & immissione pendet: ita vt si dimittat, vel renuntiet illud beneficium, possit absque aliquo impedimento pensionem suam, quæ hoc casu remansit illæsa, exigere à quolibet possessore, cui beneficium fuit postea collatum.

39 Quanquam secùs erit, quando beneficium pensione grauatum validè & perfectè fuit collatum & adquisitum à pensionario habente super eiusdem fructibus pensionem: nam iste si voluntariè & nullo iure cogente dimiserit idem beneficium, vel renuntiauerit in fauorem alterius, nouus Titularis nullo modo tenebitur ad solutionem pensionis, quam antea pensionarius habebat super ipso, quoniam cum per legitimam obtentionem tituli beneficij eiusdem, pensio fuerit extincta, ad latissimè comprobata *supr.ex num.8.cum multis seqq.vers. Quibus tamen minimè refragantibus* &c. etiam post factam voluntariam dimissionem durat extincta, nec per talem dimissionem recuperare potest; Tum quia actus legitimi retrahi non 40
possunt, licèt casus euenerit à quo non possit inchoari; ex *leg. actus, de regul.iur.* Tum quia ius semel amissum 41
non recuperatur, nec ius semel extinctum reuiuiscere potest, *l.qui res,§. aream,ff.de solut.l.scimus* 27. *§. sed si stipulatus, ff.de pact.l.electio,* cum *ibi* notatis, *ff.de noxalib. action. l. inter stipulantem, §.sacram, vers.nec reuocari, ff.de verb.oblig.l.Mæuius,§.duorum, ff.de legat. 2.l.hæredib.* vbi Glos.1 *ff.ad Trebell.*

Et pro hac propositione, adest sin- 42
gularis text. *in l.siquis ædes* 29 *ff.de seruit.vrban.præd.* vbi qui vicini ædes emit suis seruientes, extincta fuit seruitus per confusionem; sed cùm postea alienasset ædes emptas antea seruientes; quærit Consultus an per dimissionem & alienationem ædium recuperabit seruitutem quam ante emptionem habebat? Respondet, liberas ædes transire in secundum emptorem, nisi inter eos pactum sit vt seruitus renouetur: verba textus sunt; *Siquis ædes, quæ suis ædibus seruiebant, cum emisset, traditas sibi accepit, confusa sublataque seruitus est, & si rursus vendere velit, nominatim imponenda seruitus est, alioquin liberæ veneunt*: textus etiam expressus in *l. Mæuius, §. duobus*, ibi, *nec postea parte alienata reuocare actionem semel extinctam ff.de legat.* 2. Consonat text. optimus in *l.si tibi* 17 *ff.quib.mod. vsufr.amitt.* vbi legatus mihi fuit purè vsusfructus alicuius rei, & proprietas legata fuit Titio sub conditione: ego dum percipiebam vsumfructum, emi ab hærede, pendente conditione, proprietatem eiusdem rei, extinctusque fuit per consolidationem meus vsusfructus: postea purificata conditione, rem dimisi legatario cui sub illa conditione relicta fuit: dixit Consultus quod non possum retinere vsumfructum semel legitimè consolidatum

lidatum cum proprietate quam dimitto & restituo legatario verba textus sunt : *Si tibi fundi vsusfructus purè, proprietas autem sub conditione Titio legata sit, & pendente conditione dominium proprietatis adquisieris, deinde conditio extiterit, pleno iure fundum Titius habebit : nec interest quod detracto vsufructu proprietas legata sit ; tu enim dum proprietatem adquisieris, ius omne legati vsusfrufructus amisisti.* Ex quibus iuribus apertè constat, quod semel per consolidationem vsusfructus cum proprietate ob legitimam & perfectam concurrentiam in eadem persona amissus & extinctus non reuiuiscit, nec recuperatur propter dimissam postea proprietatem, quando ex facto proprio & voluntate sua per
43 adquisitionem proprietatis voluit amittere vsumfructum ; quæ iura cum loquantur in extinctione vsusfructus legitimè facta, rectè conueniunt extinctioni pensionis, cuius dubia deciduntur & determinantur per regulas vsusfructus, cui assimilatur & adæquatur, ex abundè comprobatis *sup. ex n. 9. cum multis seqq. vers. Ad cuius resolutionis euidentiam &c.*

44 Et quod per adquisitionem tituli beneficij legitimè obtentam, & irreuocabiliter semel quæsitam per pensionarium, extinguatur ipso iure pensio super eo imposita ; ita vt si postmodum ipsummet beneficium voluntariè dimittat, vel in fauorem alterius renuntiet, nullo modo reuiuiscat pensio semel extincta, nec possit eam exigere à nouo Titulari & possessore eiusdem beneficij, quantumuis conueniat cum nouo possessore de continuatione pensionis : expressè tenuerunt Gigas *de pensionib. quæst. 49. ex num. 5.* & probarunt abundè per Rotæ decisiones Ferentill. Lotter. & Barbos. *in locis supr. citat. ex num. 32. cum seqq. vers. Ergo etiam sequitur quod dum titulus beneficij, &c.*

45 Ad quod obiter adnotandum est, quod quando legitimè fuit titulus beneficij à pensionario adquisitus, & per consequens extincta pensio per confusionem, si postea idemmet beneficium dimiserit in fauorem alterius cum pacto de continuanda & suscitanda [illegible]nsione sic extincta, tale pactum [illegible]m successorem non adstringit, [illegible]re valet, quoniam

pensionis semel legitimè extinctæ resurrectio non pendet à sola contra- 46
hentium voluntate, sed à voluntate & gratia Pontificis cum noua sit pensio quæ prætenditur, & ideo noua eget gratia Apostolica : in quo conueniunt dictæ *Rotæ* decisiones, Ferentill. Lotter. & Barbos. *proximè citati* : idem Barbos. *de iur. Eccles. lib. 3. quæst. 11. num. 79. ad fin.* ex Gambaro *de offic. & potest. Legati de latere, lib. 6. n. 483. cum seqq.*

Quæ doctrina vniuersaliter verissi- 47
ma est, quod quando pensio à Papa concessa fuit, si ex aliquo defectu sit nulliter constituta, vel ex post facto nulla reddatur & resoluatur ex defectu conditionis appositæ, sub qua ipsa gratia fuit expedita, ita vt consolidetur cum titulo beneficij, & legitimè extincta sit, quamuis inter pensionarium & Titularem fiat concordatum de soluenda & exigenda pensione, & continuent, perseuerent & consentiant in executione concordati inter ipsos initi, nullo modo reualidatur pensio semel extincta ex defectu nouæ gratiæ, quæ ad id præcisè requiritur authoritate Apostolica, cùm renouatio & conualidatio hæc non pendeat à sola voluntate & consensu partium, sed simul & principaliter à Papa; vt post plurimos Doctores firmauimus *in hoc Labyr. 2. p. c. 10. n. 63.* & conducunt similes doctrinæ *ibid. ex n. 58. cum seqq.*

Igitur ex supradictis, duæ ad no- 48
strum propositum deducuntur conclusiones. Prima sit, quod quando pensionarius per assecutionem beneficij, super quo habet pensionem reseruatam, extinguitur pensio, quia legitimè & irreuocabiliter de titulo ipsius beneficij fuit prouisus; & quamuis postmodùm illud voluntariè dimittat seu renuntiet, nullo modo reuiuiscit pẽsio semel legitimè extincta; & per consequens non potest dici creditor pro ea, nec comparens in concursu peracto per possessorem beneficij potest graduari : iuxta latè cõprobata ex *n. 39. & seq. vers. Quanquam secùs erit quando &c.*

Secunda sit conclusio, quando pen- 49
sionarius adquisiuit beneficiũ sua pensione grauatũ, non perfectè, sed reuocabiliter, & quod aliquo modo potest euinci, & ab eo auelli, nunquam consideratur extinctio pensionis, sed semper durat & perseuerat, & potest iustè eam exigere à nouo possessore eiusdẽ

beneficij, & in huius concursus iudicio tanquam verè creditor pro eadem graduari in eo loco & gradu, quem pensionariis assignauimus *in hoc Labyrin.par.*1.c....

50 Quibus feliciter absolutis, nihil obstant argumenta in contrarium considerata *à princip. huius cap.* Non primum petitum ex *l.dominus fructuario* 67. *ff. de vsufr.* Nam loquitur in terminis secundæ conclusionis, quia in casu illius text. vsufructuarius adquisiuit proprietatem reuocabiliter, & ob id ab eo fuit fundus ablatus, retento vsufructu tanquam non extincto nec finito, quem text. ita declarauimus per multa, *supr. ex num.* 34. *cum seqq. vers. Et quod quando pensionarius &c.* & paulò superiùs *ex num.* 24. *vers.pro hac eadem resolutione*, &c.

51 Eodem etiam modo respondetur Rotæ decisioni, de qua *ex num.*7. pro contraria parte ponderata, cùm procedat in casu speciali, in quo pensionarius minùs perfectè & reuocabiliter fuit immissus in possessionem beneficij ob regressum? fatetur tamen dicta decisio, regulam generalem, nempe extingui pensionem quando pensionarius adeptus est collationem beneficij pensione grauati, perfectè & irreuocabiliter ad instar vsufructuarij consequentis proprietatem rei, super qua habebat vsumfructum, prout latiùs declarauimus *d.Rot.decis.supr.ex n.*24.*cum multis seqq. vers. pro hac eadem resolutione*,&c.

52 Minùs obstat text. *in l.vnus ex sociis*, §. *fin.* cum *leg.leq. ff. de seruitut. vrban. præd.*de quibus *n.*4. *supr.* Quia in casu illorum iurium ius seruitutis nunquam fuit extinctum nec amissum, sed suspensum pro tempore quo fons exaruit, quia non sua culpa aut negligentia vsus aquæ suspensus fuit, sed quia caruit occasione & facultate vtendi sua seruitute, & ideo postquam aqua ad suas venas redire cœpit, ius suum continuauit vt antea: vide Castill. *de Tertiis*, *c.*19. *ex n.* 8. *cum sequentibus* vbi latè de materia *illius text.*

53 Nec denique obstat text. *in d. l. si ager.*23.*ff.quib.mod.vsusfr.amitt.* de quo *supr.num.*5. Quoniam in *eo textu*, fundus totus inundatus fuit fluminis vel maris impetu, ex quo proprietas vnà cum vsufructu amissa videbatur, postmodùm verò eodem impetu recessit aqua, & sic restituta fuit proprietas simul cum vsufructu, & vterque tam proprietarius quam vsufructuarius consequutus fuit ius suum, quia neuter fecit actum aliquem voluntarium, ex quo vsusfructus consolidari potuisset, sed quodam impedimento externo & violento flumen impedimentum appositi vtrique, & postea sustulit, vt ambo ad sua iura redirent; vt probat etiam clarè text. in *l. adeo* §. *aliud sane est, si cuius ager totus inundatus fuerit, namque inundatio speciem fundi non mutat, & ob id cùm recesserit aqua, palam est eiusdem esse, cuius & fuerat, ff.de adquir.rer.dom.* ex quo sola possessio interim fundi ablata fuit, *l.*1.*ff. de fluminib.* §. *si fossa:* & text.in *l.ergo*, §. *alluuio*, *ff. de adquir. rer.dom.*text. optimus in *l.*3.§. *Labeo.ff. de adquir.poss.ff.*

CAPVT VII.

Hypotheca super pensione Ecclesiastica an extinguatur, adquisito per pensionarium debitorem titulo beneficij.

Et an Hypotheca super pensione nulliter imposita ex consensu non habentis ius ad beneficium conualescat postea adquisito per istum legitimo titulo eiusdem beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Solutio primæ partis quæstionis deducitur ex resolutis suprà*, hac par. 4. cap.4.per tot.

2 *Consolidatio vsusfructus cum proprietate nihil efficit iuri creditoris habentis hypothecam super iure consolidato.*

3 *Commoditas vsusfructus super qua cadit hypotheca, non admittit mutationem ex substantia, aut forma, aut qualitate, ex vi consolidationis.*

4 *Ea quæ dicta sunt de vsufructu hypothecato consolidato procedunt in pensione hypothecæ subiecta, adquisito titulo*

titulo beneficij per pensionarium.

5 *Dubia circa pensiones Ecclesiasticas debent determinari & decidi per regulas vsusfructus.*

6 *Irreuocabiliter adquisito per pensionarium titulo beneficij pensione grauati, extinguitur pensio.*

7 *Hypotheca constituta super pensione, durat adhuc adquisito titulo beneficij à pensionario.*

Aliud est consolidari vsumfructum, & pensionem, in persona alterius, qui non sit debitor illius: Aliud verò consolidari in persona debitoris, quia tunc manet hypotheca. ibid.

8 *Proponitur secunda quæstio agitanda.*

9 *Hypotheca constituta à non domino rei, super qua constituitur, est inualida.*

10 *Hypotheca à principio nulla, reualidatur si debitor nanciscatur dominium rei, quo antea carebat.*

Concessio facta alicuius rei à non domino, conualescit si contingat concedentem postea dominum fieri. ibid.

11 *Certior opinio est, hypothecam impositam super pensione ab initio inualida, non reualidari per adquisitionem tituli beneficij à pensionario factam.*

12 *Explicantur termini quæstionis, vt vitetur confusio.*

13 *Pensio ab initio nulla, vel postea resoluta, non conualidatur ex solo consensu habentis titulum beneficij.*

14 *Pensio constituta super beneficio, ad quod possessor consentiens pensioni nullum ius habebat, est nulla; ita vt verus Titularis opponere possit de inualiditate ad liberandum suum beneficium.*

15 *Si pensioni consentiens non habebat ius legitimum in beneficio, tempore quo præstitit consensum pensioni, nihil proficit titulus superueniens ad reualidandam pensionem.*

16 *Constitutio pensionis absque gratia Pontificis, est nulla & simoniaca.*

17 *Pensio nulla, vel iam extincta, non reualidatur ex solo consensu partium.*

Hypotheca constituta super pensione nulla, vel extincta, non reuiuiscit, si constituens adquirat titulum beneficij pensione grauati, quia nec ipsa pensio conualescit: quod latè firmatur, ibidem.

PRimam partem huius quæstionis 1
exaratam reperies superiùs in *hac 4. par. cap. 4. per tot.* vbi post exactam disputationem resoluimus, hypothecam super commoditate vsusfructus perseuerare & durare, quantumuis vsufructuarius debitor adquisierit rei proprietatem, non obstante consolidatione à iure inducta in tali casu, cùm nihil operetur in præiudicium & detrimentum creditoris habentis hypothecam super iure consolidato; 2
etenim consolidatio non egreditur personam debitoris adquirentis proprietatem rei: & quia commoditas vsusfructus, quæ sola cecidit in hypothecam, nullam recipit mutationem nec in eius forma, nec in substantia, nec in qualitate; sed eandem in percipiendis fructibus obligatis retinet debitor, prout ante adquisitionem proprietatis: quod sufficit vt creditoris hypotheca persistat, & contra eundem debitorem continuetur: quam quæstionem & resolutionem validissimis & impenetrabilibus iuris fundamentis, contrariis destructis, roboratam & exornatam reperies in *d. cap. 4. per totum.* 3

Quo legitimo fundamento posito, 4
facilè euinces nostræ quæstionis difficultatem, An hypotheca super emolumentis pensionis (nam super iure ipso pensionis penes pensionarium debitorem existente, eiusque personæ cohærente imponi non potest; ad latè comprobata *in hoc Labyrin. par. 1. cap. 43. num. 8. & num. 36. & ex num. 25. cum multis seqq.*) extinguatur eo ipso quod pensionarius debitor adquisiuit collationem & titulum eiusdem beneficij super quo habebat pensionem, eamque hypotheca grauatam, si ad memoriam reuoces, quod pensio Ecclesiastica æquiparatur & adæquatur vsuifructui, adeo vt per regulas de vsufructu 5
loquentes decidi ac determinari debeant omnia dubia contingentia super pensione, prout ad longum per varias Rotæ Rom. decisiones, nec non innumerabiles penè Doctores firmauimus *suprà, hac 4. par. cap. 6. ex num. 8. cum sequentibus & vsque ad fin.*

Et quamuis in *eodem cap. 6.* resolui- 6
mus, quod pensionario adquirente

validè & irreuocabiliter titulum beneficij, extinguatur pensio, eo modo quo extinguitur vsusfructus adquisita proprietate rei per vsufructuarium, adhuc tamen hypotheca super pensione extingui non debet, cùm ipsemet debitor sit qui potitur fructibus hypothecatis, nec illos attingat consolidatio, quæ nihil operatur in damnum Tertij creditoris, qui hypothecam habebat etiam in eo iure, quod alioquin per adquisitionem proprietatis solet consolidari; sicut latissimè in vsufructu hypothecato non extingui hypothecam, adquisita proprietate per fructuarium, validè fundauimus in *d. cap. 4. per tot. in hac 4. par.* Ad cuius similitudinem idem erit resoluendum in hac prima parte nostræ quæstionis, ad quam trahenda sunt omnia fundamenta vtriusque partis ibidem feliciter considerata; foret enim admodum fastidiosum repetere & transcribere omnia in omnibus: ea igitur per te videbis *loco citato*; quia aliud est extingui & consolidari vsumfructum & pensionem in persona alterius qui non est debitor, nec hypothecauit, ad quem vsusfructus & pensio consolidata transit libera, & ius ad fructus & commoditatem amisit debitor, quo resoluto, resoluitur hypotheca: aliud verò est consolidari vsumfructum & pensionem in persona debitoris remanentis in eadem fructuum commoditate, illos percipiendo efficaciore titulo, quia tunc durat ipsamet res hypothecata, ex quo durare debet hypotheca in eisdem recipientibus nouam proprietatis adquisitionem firmiorem & validiorem statum & existentiam.

7 8 Accedamus ad secundam partem *nostri cap.* An hypotheca super pensione Ecclesiastica nulliter ab initio imposita, eo quod qui in eam consensit, carebat iure ad beneficium super quo imponi pensionem consensit, an ius hypothecæ conualescat eo ipso quod consentiens adquisiuit postea legitimum titulum eiusdem beneficij.

9 Cuius quæstionis difficultas videtur cuicta ex notissimo illo iuris principio, quod licèt hypotheca rei alienæ, & constituta à debitore qui in ea nullum ius habebat, sit à principio nulla & inualida, *l. si probaueris, Cod. si aliena res pignor. dat. sit, l. 4. l. qui prædium, C. eod. tit. l. 1. §. 1. ff. quæ res pign. obli. poss. l. 1. §. 1. l. quæ nondum, §. 1. & §. quod dicitur, ff. de pignor. l. rem alienam, & l. 41. ff. de pignor. act. l. ante omnia, ff. de probat. leg. 13. tit. 13. partit. 5. l. 18. eod. tit. & partita.*

Adhuc tamen per adquisitionem 10
postea dominij conualidatur & confirmatur hypotheca præcedens, quantumuis inualida ab initio, *l. 1. ff. de pignor. l. rem alienam 41. ff. de pignor. act.* de quorum iurium & intelligentia & declaratione exactè post plurimos DD. agit Merlin. *de pignor. lib. 1. quæst. 2. per tot.* sicuti alia quæuis concessio, quæ si fuerit facta ab eo, qui rei dominus non erat, conualescit, si contingat, concedentem ex post facto dominum fieri, Cald. Percira *de potest. eligen. cap. 10. num. 23.* vbi *num. seqq.* declarat: Augustin. Barbos. *in collect. ad l venditrici*, per text. *ibid. num. 4 Cod. de rebus. alien non alien. tom. 2. fol. 259.* Igitur licèt ab initio hypotheca super pensione fuisset nulliter constituta ex defectu consensus veri Titularis, tamen postquam consentiens pensioni adquisiuit legitimum titulum eiusdem beneficij, pensio & hypotheca super ea conualescere & confirmari debent.

His tamen minimè refragantibus 11
contraria opinio verior & certior est, vt hoc casu hypotheca imposita super pensione ab initio inualida ob consensum eius nulliter præstitum qui non habebat ius ad beneficium, nullo modo conualescat per nouam tituli ad ipsummet beneficium adquisitionem manifestè probabimus.

Supponendo inprimis, ne termini 12
confundantur, quod ad nostrum casum applicari non debent doctrinæ & iura, de quibus *supr. num. 10.* quia in hoc nostro casu non agitur de debitore hypothecæ subiiciente rem alienam, quam postmodum adquisiuit; nam Titularis qui postea beneficium adquisiuit in proprietate ac legitimo titulo, nec est debitor, nec imposuit hypothecam, sed alius Tertius, cui fuit inutiliter constituta pensio super beneficio, quod postea non adquisiuit: & ideo aliunde quærenda erit difficultatis resolutio, an scilicet pensio nulliter sic imposita ex consensu non habentis tunc ius ad beneficium,

ficium, reualidetur per legitimum titulum superuenientem consentienti, vt inde per consequentiam inferatur ad hypothecæ subsistentiam & conualidationem, quia ius hypothecæ deriuatur ab existentia rei hypothecatæ.

13 In quo firmiter asseuerandum erit, quod nec pensio ab initio nulla, etiamsi nouus accesserit consensus legitimi Titularis, non potest conualidari, quando pensio siue ab initio nulliter constituta, siue postmodùm ex alicuius conditionis in eius constitutione & creatione appositæ defectu resoluatur & extinguatur, per solum consensum partium renouari & reuiuiscere non potest, non accedente noua Sedis Apostolicæ gratia, cùm hoc non pendeat à sola voluntate partium, sed simul & præcipuè à gratia & voluntate Papæ, ex mox allegandis & latiùs comprobandis.

14 Constans est enim propositio, quod pensio constituta super beneficio ad quod consentiens possessor nullum ius habet, nulla est, & nullius momenti, ita vt verus Titularis opponere de eius inualiditate & nullitate liberè possit, ad effectum se suumque beneficium liberandi à tali onere, Achill. de Graff. *decis.9. de pension. seu* 421. Guidobon. *decis.* 137. idem de Graff. *dec.6. de pension. & decis.1. seu dec.*413. *&* 418. Cæsar de Graff. *decis.*103. *num.9.* Nicol. Grac. *de benef. par.1. cap.5. num.*512. *cum seqq. tom.1.* Verall. *decis,*300. *par.2.* Farinac. *dec.*437. *fol.*400. *& tom.2. dec.* 559. *n.2. in posthum.* & iterum *tom.1. dec.*337. *num.1. posthum.* Lotter. obiter *de re benefic. lib.1. quæst.*38. *num.*130. Nos etiam *in hoc Labyr. 2. par. cap.9. num. 72. vers. Fulcitur hoc fundamentum.*

15 In tantum quod si consentiens pensioni, non habebat ius legitimum & validum in beneficio, tempore quo præstitit consensum pensioni, prout clarè firmant Doctores iam allegati, & decisiones proximè citatæ *num.*14. nihil proficit titulus superueniens post suum consensum ad reualidationem pensionis, Rota vt per Farinac. *in posthum. tom.1. decis.*356. *n.1.* ibi: *Domini perseuerarunt in decisis in hac causa sub die* 14. *Martij proximi, quod scilicet pensio fuerit nulla, nisi probetur ius Iulij qui consensit reseruationi pensionis* &c. & eodem *num. in fin.* ibi, *Tertiò quod potuit superuenisse ius Iulio post præstitum consensum, quod non suffragaretur ad reualidandam pensionem, si ab initio fuit nulla, vt infra dicetur &c.* & num.2. ibi: *secundò fuit dictum, quod ad effectum valididatis pensionis requiritur ius de tempore consensus præstiti; aliàs si pensio ab initio fuit nulla, non potuit per Iulium in præiudicium successoris conualidari: Cussad r. decis.4. num.5. de pension. istud autem ius Iulij de tempore consensus non probatur per possessionem triennalem, quia potuit superuenisse nouus titulus post præstitum consensum*, hactenus de singulari ad nostram materiam decisione.

Et ratio fundamentalis illa erit; 16 quia sicut pensio à principio reseruari non potest ex solo consensu contrahentium, cum principaliter pendeat ex voluntate & gratia Pontificis, sine qua pensionis constitutio est nulla & simoniaca, vt ad longum per Nicol. Garciam *de benefic. par.1. cap.5. §.2. ex num.*273. *cum multis seqq.* & Doctores omnes statim citandos.

Ita pariter pensio, vel à principio 17 nulliter constituta seu reseruata, vel ex post facto semel extincta, vel annullata ob defectum conditionis sub decreto irritanti & annullatiuo positæ in eadem gratia reseruationis, ex sola partium conuentione, vel per alium actum inducentem tacitum vel expressum consensum partium reualidari non potest, nisi denuò accedat simul noua gratia Sedis Apostolicæ, cùm noua pensio fit, ex quo prima fuit vel nulla, vel extincta, quæ non reuiuiscit ex sola partium voluntate & consensu, à quo non pendet, sed principaliter à voluntate & gratia Papæ, ita probat Rota in *vna Valent. decis.* adducta per Nicol. Garc. *d. cap.5. §.4. num.*514. ibi: *resolutum fuit, quod si pensiones de quibus agitur, sunt nullæ; possunt ipsi Canonici dicere de nullitate pensionis, quia cùm ista materia non pendeat à voluntate & consensu partium (vt est regulariter in prophanis) sed ab authoritate Pontificis, solùm quærendum est, an verè pensio sit, velnè, valida* &c. & inferiùs, *cùm, vt dicitur, totum hoc principaliter pendeat ab authoritate Pontificis, & non partium* &c. Sarner. *in compend. signat. num.* 87. & alij quos refert & sequitur Flamin. Paris. *de*

de resign. benefic. lib. 6. quæst. 2. num. 8. optimè Mohedan. *decis.* 12. *de renuntiat.* Gambar. *de offic. & pot. Legat. de lat. lib. 6. num.* 483. *cum seqq.* August. Barbos. *in voto* 5. *ex num.* 22. *& in tract. de iur. Eccles. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 75. *in fin. & num.* 76. *& in tract. de pensionib. quæst.* 9. *num.* 18. Nos in *hoc Labyr.* 2. *par. cap.* 10. *num.* 63. & *ex num.* 58. Gigas *de pensionib. quæst.* 49. *num.* 5. *& seqq.* Lotter. *de re benef. lib.* 3. *quæst.* 17. *ex num.* 60. *& seqq.* vbi allegat bonam *Rotæ* decisionem, Ferentillus optimè ad Buratt. *decis.* 528. *num.* 4. *&* 5. Ioan. Anton. Bellon. ex aliis, in *cons.* 27. *num.* 7. 8. *&* 9. *& num.* 40. qui omnes asseuerant, quod pensio nulliter imposita, vel ex post facto nulla reddita, & extincta, non potest ex solo facto partium & consensu tacito vel expresso, aut concordia, reualidari, & suscitari, quia validare pensionem inualidam, vel extinctam, non pendet ex facto partium, sed à potestate & gratia Papæ. Quod vlteriùs comprobatur ex *Rotæ* decis. adducta per Barbos. *de iur. Eccles. d. cap.* 11. *num.* 31. quâ fuit dictum, post contractum à pensionario matrimonium per verba de præsenti, non valere nouam concordiam inter Titularem & ipsum pensionarium super pensionis solutione absque Sedis Apostolicæ beneplacito & authoritate.

Ea mouentur omnes ratione, quia ratificatio actus nullius, est nouum actum celebrare, Bartol. *in l. ab emptione, ff. de pact.* Aretin. *cons.* 128. *col.* 2. *vers. secunda specie*, Menoch. *cons.* 88. *num.* 66. Petr. Surd. *decis.* 70. *num.* 14. Giurb. *decis.* 55. *ex num.* 16. Nos plurima, & plurimos ad id conduximus in *hoc Labyr.* 2. *par. cap.* 10. *ex num.* 58. *cum multis seqq.* vbi quod census impositio super bonis maioratus nulliter facta, non potest validari ex consensu tacito vel expresso contrahentium, nisi noua & valida superueniat facultas Regia, quia in actu ratificationis huiusmodi debent concurrere omnes solemnitates & formæ requisitæ ad ipsum actum: atque ideo quemadmodum à principio non potuit constitui pensio ex sola partium voluntate absque authoritate Papæ, vt *supr. n.* 16. ita, si sit nulla vel extincta, reuiuiscere non potest ex solo facto partium, non accedente voluntate & noua gratia Sedis Apostolicæ: vide Barbosam *d. vot.* 5. *ex num.* 24.

Ex quo prouenit, quod super pensione nulliter reseruata à principio non potuit constitui hypotheca; vt post innumerabiles penè Doctores probauimus *in d. cap.* 10. *num.* 64. quia non entis nullæ sunt qualitates, nec qualitas potest esse sine subiecto, & ideo cùm per adquisitionem proprietatis beneficij subsequutam ab eo possessore qui consenserat pensioni tempore quo carebat iure ad illud beneficium, non reualidetur nec reuiuiscat pensio præcedens nulliter constituta, ex comprobatis *supr. ex num.* 11. *cum seqq.* sequitur quod hypotheca minus potuit conualescere nec reualidari seu reuiuiscere.

Imò potiùs quando in hac pensione concurrerent consensus pensionarij & Titularis cum authoritate & noua gratia Pontificis, adhuc non potuisset conualescere, nec reuiuiscere hypotheca super ea nulliter imposita, quia hæc est noua pensio, diuersa à priori, super qua fuerat hypotheca per pensionarium imposita, quæ nullo modo potest extendi & trahi ad hanc nouam pensionem, ad latissimè per Nos tradita in *hoc Labyr.* 2. *par.* 27. *ex num.* 36. *cum multis seqq.* vbi de hypotheca super officio vitalitio extincto, quæ non reuiuiscit si iterum idem officium ei à Rege concedatur; ad quod plures alias doctrinas adduximus.

Firmandum erit igitur in nostro dubio præsenti, hypothecam super pensione Ecclesiastica imposita, quæ à principio nulliter reseruata fuit ex defectu iuris, quo carebat eo tempore consentiens reseruationi, sicut non reualidatur pensio, adquisito postmodum legitimo titulo ad beneficium per consentientem, minimè, posse conualidari, ac propterea creditorem non posse in concursu peracto per debitorem pensionarium gradum accipere super pensione, nec super ea molestare Titularem, qui ad illam non tenetur; sicuti nec etiam ipse pensionarius in concursu peracto per Titularem poterit graduari pro pensione, quæ nulla fuit, nec vnquam reualidata; quia neuter fuit creditor ad prædictam pensionem.

CAPVT

CAPVT VIII.

Hypotheca ſuper penſione Eccleſiaſtica impoſita per debitorem habentem facultatem Apoſtolicam, illam transferendi, an ſimul tranſeat in tranſlatarium.

SVMMARIVM.

1 *Pars negatiua proponitur.*

2 *Hypotheca ſuper penſione tantum durat, quantum ipſa penſio.*
Ius quodlibet regulariter extinguitur reſoluta re ſui natura reſolubili ſuper qua conſtitutum eſt. ibid. & num.9.

3 *Per tranſlationem penſionis, virtute Indulti prima penſio extinguitur, & noua creatur quæ adquiritur tranſlatario.*

4 *Penſio regulatur per regulas & naturam vſusfructus.*

5 *Quando duobus ſucceſſiuè vni poſt alterum relinquitur vſusfructus, non idem vſusfructus tranſit in ſecundam perſonam, ſed alius nouus. Declaratur* infr.num.55.

6 *Hypotheca ſuper penſione extinguitur, extincta penſione, ſicut extinguitur extincto vſufructu. Limitatur.* num.56.

7 *Hypotheca ſuper officio temporali, feudo, vel emphyteuſi, non durat, illis extinctis, etiamſi ius illud extinctum alij cedatur.* & n.54.

8 *Prorogatio rei hypothecatæ non durat poſt ius priùs extinctum.*

10 *Hypotheca impoſita ſuper iuribus regalibus extinguitur per venditionem eorum, quia creantur alia noua iura in fauorē emptoris. Sed vide* infr.n 54.

11 *Quando quis contrahit cum ceſſione iuris luendi à Regia Curia ex pacto ſpeciali inter emptorem & venditorem, omnes hypothecæ intermediæ contractæ reſoluuntur in præiudicium creditorum.*

12 *Penſionarius ſi eodem tempore reſeruatæ penſionis obtinuit facultatem eam transferendi, creditor qui accepit eam in hypothecam, debet acquieſcere ſuæ hypothecæ reſolutioni, facta tranſlatione.*

13 *Hypotheca non tranſit cum iure perſonali ſimpliciter ceſſo.*

14 *Penſio tranſlata in veritate & reipſa, non eſt diſtincta à prima, ſed eadem, quemadmodùm pluries decidit Rota.*

15 *Penſio tranſlata dicitur diuerſa ab antiqua, reſpectu iuris transferentis, ne vlterius penſionem exigat, non autem reſpectu ſubſtantiæ ipſius penſionis, quæ eſt eadem cum antiqua cum omnibus qualitatibus ſuis.*

16 *Adducitur in confirmationem deciſio Rotæ* in vna Carpen. penſionis, 29.Maij, 1602. coram Lancellotо: *cuius verba referuntur.* & n.17. 18.& 19.

20 *Adducitur alia deciſio* in vna Papien. penſionis 11. Decembr. 1606.& *n.21.*& 22.

23 *Alia*, in vna Terul. penſionis, 15. Decembr.1610.

24 *Alia*, in vna Feron. penſionis 14. Ianuar.1613.& *n.25.*

26 *Frequenter tenuit Rota, penſionem tranſlatam eſſe eandem cum antiqua: & referuntur etiam aliqui Doctores idem probantes.*

27 *Tranſlatio penſionis de vna perſona in aliam, non eſt nouum grauamen, ſed quædam delegatio ſolutionis alteri faciendæ.*

28 *Quantum ad ius, & actionem, quam transferens habebat ad exigendam penſionem, fit extinctio poſt factam tranſlationem.*

29 *Ipſa penſio tranſlata, prout eſt ſubiectum & materia, in qua ius exigendi exercetur, eſt eadem cum prima, quia in effectu non extinguitur.*

30 *Penſio tranſlata, eſt eadem numero,& non alia à priore diuerſa.*

31 *Penſionis tranſlatio non inducit mutationem in ſubſtantia, ſed in perſona tantum.*

32 *Si penſio tranſlata, eſſet noua & diuerſa à priore, non tenerentur fideiuſſores eiuſdem.*

33 *Hypotheca ſuſtinetur, ſi res hypothecata non mutetur in ſubſtantia, licèt mutetur in qualitate.*

34 *Hypotheca durat, ſi ius temporale ſuper quo conſtituta eſt, ita prorogetur & perſeueret in ſubſtantia, vt non dicatur ius nouum & diuerſum.*

35 *Penſionis tranſlatio non inducit nouationem, & ideo remanent obligationes acceſſoriæ fideiuſſorum, & hypothecarum.* & n.36.& 37.

38 *Argumentum*

38 *Argumentum de re ad perſonam, & è contrà, valet.*

39 *Penſionis tranſlatæ identitas verificatur ex ipſo actu transferendi, ratione iuris, quod transfertur, cùm tranſlatio non inducat nouum actum.*

40 *Penſio tranſlata tranſit in eum ad quem transfertur cum ſua qualitate, onere, hypotheca, & cauſa.*

41 *In qualibet iuris tranſlatione, idem ius, & non aliud diuerſum tranſit in tranſlatarium.*

42 *Mutatio perſonæ non inducit mutationem in re.*

43 *Hypotheca ſuper penſione impoſita ſuſtinetur aduerſus eum ad quem penſio transfertur ex voluntate transferentis.*

Secùs ſi ex neceſſitate præcedente & inhærente. n. 44.

45 *Penſio hypothecata cedi vel remitti non poteſt in præiudicium creditoris.*

46 *Tranſlatio penſionis eſt actus merè voluntarius penſionarij.*

47 *Penſionarius habens facultatem transferendi penſionem, poteſt ea vti, vel non vti, pro ſuo arbitrio.*

48 *Facultas alienandi bona maioratus à Rege obtenta, remittitur arbitrio & voluntati impetrantis.*

49 *Hypotheca non extinguitur per alienationem voluntariam rei obligatæ.*

50 *Facultas transferendi penſionem, non cogit penſionarium ad transferendum.*

51 *Explicatur text.* in cap. 1. §. rurſus ſi fidelis: quib. mod. feud. amitt. in vſib. feud.

52 *Reſoluto iure feudi, reſoluitur hypotheca ſuper eo impoſita.*

53 *Hypotheca perit, ſi pereat res hypothecata in ſua ſubſtantia.*

55 *An ſicut vſufructu duobus ſucceſſiuè relicto, nouus dicitur vſusfructus in ſecundo fructuario, ita etiam penſio tranſlatæ, dicatur noua penſio in perſona tranſlatarij, &* n. 56. & 57.

58 *Per tranſlationem penſionis virtute facultatis & gratiæ Apoſtolicæ penſionario conceſſæ, non dicitur creari noua penſio, ſed eadem tranſire de vna in aliam perſonam.*

Nec ideo extinguitur hypotheca ſuper tali penſione impoſita. num. 59. & 60.

1 ARduam fecit hanc quæſtionem varietas Rotæ Rom. in ea decidenda, quam propterea ad accuratam reuocamus diſputationem. Et pro parte quidem negatiua, vt ſcilicet hypotheca ſuper penſione impoſita à debitore penſionario habente facultatem à Sede Apoſtolica eandem penſionem transferendi in quem voluerit, qui ſua facultate vſus eam penſionem in alium tranſtulit poſtea, extinguatur per tranſlationem, & penſio tranſeat libera, non verò grauata priori hypotheca, in alium penſionarium, probari videtur manifeſtè.

Primò, nam hypotheca ſuper pen- 2
ſione tantum durat quantum ipſa penſio, & ad ſimilitudinem vſusfructus, ſuper quo impoſita hypotheca extinguitur extincto vſufructus ſicuti etiam diſſoluitur, reſoluta re qualibet ſui natura reſolubili, vt ſeruus, equus, nomen debitoris, & ſimilia; iuxta text. in *l. ſicut* 8. *ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolu.* ibi: *ſicut re corporali extincta, ita vſufructu extincto, pignus & hypotheca perit*: idem deciditur in *l. ſeruum* 27. *ff. de pignor.* abunde Nos in *hoc Labyr. 2. par. cap. 27. ex n. 47. cum multis ſeqq.*

Sed ſic eſt quod per tranſlationem 3
penſionis, virtute indulti & facultatis Apoſtolicæ, prima penſio extinguitur, & noua creatur, ita vt in tranſlatarium non transferatur illamet penſio, quæ fuit ab initio reſeruata transferenti, quam & poſſidebat & hypothecauit ſuo creditori, ſed alia noua & diuerſa in tranſlatarium transferatur, prima prorſus extincta, iuxta facultatis clauſulam ita dictantem, vt prima penſio extinguatur: probant Gigas *de penſionib. quæſt.* 74. *num.* 1. *& quæſt.* 88. *n.* 8. Mandoſ. *in prax. in princ.* Puteus *deciſ.* 524. *num.* 3. *lib.* 2. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 7. Tiber Saluſt. *in prax. Audit. Cameræ, lib.* 3. *c.* 6. & eius Addit. Veſtrius *lib.* 3. *cap. vlt. num.* 2. Azor. *inſtit. moral.* 2. *par. lib.* 8. *cap.* 10. *quæſt.* 5. *& c.* 11. *quæſt.* 1. Gratian. *diſcept. for. cap.* 113. *num.* 77. & cum Ferreto idem tenet Ioan. Anton. Bellon. *in conſ.* 27. *num.* 12. & pluries ita determinauit Rota, vt *in vna Brixien. penſionis* 23. *Maij*, 1594. *coram Mellino*, adducta ad literam per Nicol. Garc. *de benef. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 470. & in *alia Placen. penſionis*, 27. *Iun.* 1602. *coram Corduba*, adducta per eund. Garc. *loc. cit. num.* 55. eadem Rota apud Alex. Ludouiſ.

Ludouiſ. *deciſ.* 18. *num.* 7. ergo impoſſibile eſt, vt hypotheca ſuper penſione extincta & reſoluta poſſit ſubſiſtere & tranſire in tranſlatarium nouam & diuerſam penſionem adquirentem.

4 Secundò, quia hæc opinio validiſſimo fundamento roboratur; nam vt ſæpè diximus *ſupr. hac* 4. *par. cap.* 6. *ex num.* 9. *cum multis ſeqq.* penſio regulatur in cunctis caſuum determinationibus, per determinationes & regulas vſusfructus: ſed ſic eſt,
5 quod quando duobus ſucceſſiuè, vni poſt alterum, relinquitur vſusfructus, non idem vſusfructus tranſit in ſecundam perſonam, ſed alius nouus & diuerſus à primo, quia primus vſusfructus per mortem fructuarij primi, aut temporis limitationem extinguitur: text. in *l ſtipulatio iſta*, §. *ſiquis iſta*, *ff. de verb. oblig.* Bald. & Salycet. in *l. antiquitas*, *Cod. de vſufr.* Noguerol. *alleg.* 21. *num.* 18. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæſt.* 4. *n.* 15. Nos in *hoc Labyr.* 2. *par cap* 17. *num.* 78. & hanc etiam conſiderationem feciſſe in his noſtris terminis Rotam teſtatur Farinac. in *vna Carpentoraſtenſi penſionis*, 29. *Maij* 1602. quæ eſt *deciſ.* 327. *num.* 3. apud eund. Farinac. his verbis: *Item aſſerebatur ſimile de vſufructu tranſlato & duobus relicto, qui eſt diuerſus, ex authoritatibus allegatis, cùm pluries dixerit Rota in deciſionib. allegatis, vſumfructum & penſiones eiſdem regulis regulandas, &c.*

6 Sed ſic eſt, quod hypotheca ſuper penſione extinguitur extincta penſione in perſona debitoris, ſicut extinguitur extincto vſufructu, vt ad longum probauimus per plurima iura & fundamenta, *hac* 4. *par. cap.* 6. *ex num.* 8. *cum multis ſeqq. & per tot. cap.* Igitur cùm in noſtro caſu penſio fuerit extincta & finita in penſionario debitore, eo ipſo quod vſus fuit ſua facultate transferendi, vt dictum eſt ex *num.* 3. ergo hypotheca ſuper prima penſione impoſſibile eſt quod poſſit durare contra tranſlatarium, in quem non fuit tranſlata penſio ipſa hypothecata, ſed alia diuerſa & noua, nouiterque creata.

7 Tertiò, quoniam hypotheca ſuper officio temporali ſemel extincto, vel ſuper feudo, & emphyteuſi, ſi ſemel extincta fuerint, & vlteriùs vel eiſdem debitoribus vel aliis poſtea conferantur; non durat hypotheca ſemel extincta, quia non durat prima officij, aut feudi conceſſio, ſed per nouam conceſſionem, nouum inducitur feudum, nouum officium, primo extincto, vt latiſſimè probauimus per multa iuris fundamenta & Doctores in hoc *Labyr.* 2. *par. cap.* 27. *ex num.* 47. *cum multis ſeqq.* vbi etiam quod prorogatio rei hypothecatæ poſt ius priùs extinctum, non durat nec continua- 8
tur hypotheca, ſed extinguitur extincto primo iure hypothecato: ex quo loco plurima deduces fundamenta valde conducibilia huic difficultati. Et quod hypotheca ſuper re, aut iure debitoris, ſui naturâ 9
& iuris diſpoſitione reſolubili, variabili, temporali, & extinguibili, extinguatur & reſoluatur extincto eo iure, & re hypothecata perempta, multa iura & Doctores videbis per Acoſtam *de priuileg. credit. in præfat. ad regul.* 1. *ex num.* 1. *cum multis ſeqq.* Ergo hypotheca ſuper penſione cùm per tranſlationem extinguatur, præciſè extingui debet, & non debet tranſire cum penſione tranſlata, quia alia eſt, noua, ac diuerſa.

Quartò hæc pars negatiua proba- 10
tur à ſimili iurium Regalium, ſuper quibus poſſeſſor impoſuit hypothecam ad fauorem creditoris ſui, qui poſtea vendidit ea iura regalia alteri Tertio, qui ſupponit pretium tradi fiſco ad redimendum ipſa iura, & illa extinguere, vt nouiter creentur alia iura in fauorem emptoris, quod vulgò dicitur *Entrada por ſalida*: tunc hypotheca interim & hoc medio tempore impoſita per primum poſſeſſorem reſoluitur, & in ſecundum emptorem iura tranſeunt libera ab hypotheca, cùm tranſlatio fiat cum extinctione priorum iurium regalium, & alia noua creentur in fauorem noui emptoris, vt in expreſſo tenent Ioan. Garc. *in opuſc. de hypotheca poſt contract. num.* 21. *&* 22. vbi dicit quod attenta conſuetudine ſic contrahendi in noua emptione horum iurium regalium, extinguuntur hypothecæ & onera in Regiis iuribus per poſſeſſorem impoſita: ſequitur Caſanate *conſ.* 10. *num.* 193.

verſ. quibus ſimile eſt : & in Regalibus juribus Neapol. quæ vulgò *Fiſcalia* dicuntur, idem tradit Ponte, *dec.* 28. *num.* 18. in hæc verba: Et quotidie videmus hunc ſolitum morem contrahendi, non ſolum in officiis, ſed & in omnibus aliis introitibus Regiæ Curiæ, quod vnuſquiſque ad ſuam cautelam, & ne remaneat obligatus oneribus venditoris, contrahit cum ceſſione iuris luendi à Regia Curia ex pacto ſpeciali inito inter emptorem & venditorem, ex qua conuentione & tractatu omnes hypothecæ intermediæ contractæ reſoluuntur in præiudicium creditorum, quia fit reſolutio ex neceſſitate, mediante ceſſione iuris luendi &c. ſequitur Molfeſ. *ad conſuetud. Neapol. tom.* 2. *par.* 4. *quæſt.* 26. *num.* 7. & vtrumque referens ſequitur Gaitus *de creditor. cap.* 4. *quæſito* 12. *num.* 2181. Annell. Amatus *conſ.* 10. *per tot.* Horatius Montan. *in tract. de Regalib. offic. num.* 62. *ad fin. verſ. nec ſimile allatum, col.* 1. *fol. mihi* 233. ſequitur Noguerol. *alleg.* 14. *ex n.* 94. *cum ſeqq.*

12 Quintò vlteriùs probatur; nam penſionarius eodem tempore reſeruatæ penſionis, & in eiſdem literis reſeruationis ſimul obtinuit & habuit facultatem eam transferendi; & ideo creditor qui accepit eandem penſionem in hypothecam, cum eadem qualitate reſolubili inhærente, debuit præuidere tranſlationem, & ea facta, debet quoque acquieſcere ſuæ hypothecæ reſolutioni, iuxta text. *in cap.* 1. *§. rurſus ſi fidelis: quib. mod. feud. amitt. in vſib. feud.* cuius verba ſunt: *Rurſus ſi fidelis minus mediante libellario nomine feudum dederit, & ſine hærede deceſſerit, & feudum ad dominum redierit, vel poſtquam ad libellum dederit, vel pignori obligauerit, & domino refutauerit, tunc ille, qui ab eo acceperit, nullo iure aduerſus dominum ſe tueri poterit :* vbi ex renuntiatione & refutatione feudi ſpontanea & voluntaria vaſſalli debitoris, præiudicatur creditori, & reſoluitur hypotheca ſuper feudo impoſita, quod liberum tranſit ad dominum : exornant hunc textum Iſernia *in cap.* 1. *num.* 5. *de alienat. feudi paterni.* Bald. *in d. §. rurſus, num.* 2. Præpoſit. *num.* 1. Aluarot. *num.* 2. Martin. Laudenſ. *num.* 5. *in fin.* Petr. de Rauen. *in eod. §. rurſus, in princ.* Capyc. *in inueſtitur. feud. in verſ. feudum dans: col.* 28. *verſ. Tertiò limita, in fin. pag.* 257. Ponte *deciſ.* 18. *num.* 4. *& de poteſt. proreg. tit. de diuerſ. prouiſionib. §.* 1. *num.* 17. *& ſeqq. & conſ.* 147. *num.* 2. *& ſeqq. & conſ.* 152. *n.* 26. *vol.* 2. Anell. Amat. *conſ.* 10. *num.* 5. *&* 6. *& conſ.* 49. *num.* 9. Georgius *in repet. feud. cap.* 54. *num.* 83. *&* 84. Tiraquel. *de retract. lineag. §.* 1. *gloſ.* 14. *num.* 110. *&* 111. *& de retract. conuent. §.* 3. *gloſ.* 1. *& vnica, num.* 13. Igitur ſibi debet imputare creditor, qui ſibi aliter non præcauerit, & acceperit hypothecam in penſione tranſlationi obnoxia: provt expreſsè dicunt præcitati Doctores.

Sextò pro hac parte facit, quia etſi 13
attendamus diſtinctionem Lotterij *de re benefic. lib.* 1. *quæſt.* 36. *ex num.* 47. *cum ſeqq.* vt penſio tranſlata dicatur extincta dumtaxat quoad actionem, cùm mutetur de vna perſona in aliam, ita vt primus per hanc ceſſionem & tranſlationem iterum non poſſit agere, obſtante ſibi ſui iuris & actionis extinctione; adhuc tamen creditor in ipſa penſione amplius non poteſt prætendere hypothecam, quia hypotheca non tranſit cum iure perſonali ſimpliciter ceſſo, ſi credimus Antonio Fabro, Camillo de Medic. Ioanni Bapt. Toro, Arr. de Meſſa, & aliis citatis ab Olea *in ſua erudito tr. de ceſſ. iur. & act. tit.* 6. *quæſt.* 6. *num.* 5. quæ omnia ac ſingula fundamenta fortiter euincunt, ne hypotheca ſuper penſione impoſita ab eo qui facultatem habet illam transferendi tranſeat contra tranſlatarium, ſed potius per ipſam tranſlationem reſoluatur & extinguatur.

Quibus tamen & aliis minimè re- 14
fragantibus, contrarium verius eſſe de iure exiſtimauerim, quoniam ea omnia fundamenta hactenus à principio adducta & conſiderata, vnica ſolutione diſſoluuntur & annihilantur, ſi obſerues quod licèt Rota in aliquibus deciſionibus, quas retulimus *ſupr. num.* 3. dixerit, penſionem tranſlatam, eſſe nouam & aliam diuerſam ab ea quam habebat transferens, nihilominus in pluribus aliis deciſionibus contrarium aſſeuerauit, vt ſcilicet in ſubſtantia & rei veritate eadem ſit, & non alia ſeu diuerſa penſio; quæ deciſiones omnes reſpondent ad illam difficultatem

tatem præcipuam desumptam ex ipsa
15 gratia translationis, qua dici solet vt prima pensio extinguatur, vt procedat respectu iuris transferentis, ne vlteriùs pensionem exigere valeat, & vt sciatur, ex cuius persona extinguenda sit pensio, non autem ad alium finem, ita dixit Rota *in vna Carpen. pensionis* 29. *Maij* 1602. *coram Lancell.* quod ad effectum vt sit habenda ratio pensionum, pensio translata non potest haberi pro noua: quamuis enim in translatione procedatur per viam cassationis antiquæ, & nouæ reseruationis, tamen hoc procedit ad certos effectus scilicet mutationis personæ, vt vnus solus possit exigere, & vt sciatur per cuius obitum debeat extingui, item quoad viam executiuam & quasi possessionem, non autem respectu substantiæ ipsius pensionis, quæ in substantia est eadem cum antiqua cum omnibus suis qualitatibus; & ideo quamuis respectu cassationis antiquæ videatur noua, tamen cùm ipsa cassatio sit correspectiua ad reseruationem nouæ, solùm fit mutatio personæ, & subrogatio vnius in locum alterius: quam decisionem adducit Nicol. Garc. *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 256. & aliam Segobien. ad literam refert *ibidem*, *num.* 257. & præfatam decis. Carpent. quæ est *decis.* 327. *inter recollectas* per Farinac *fol. mihi* 303. vbi ex *num.* 1. adducit argumenta, vt pensio translata dicenda sit noua pensio: sed ex *num.* 4. contrarium firmat, & satisfacit difficultatibus, his verbis.

16 *Et primò, quia ad effectum vt sit habenda ratio pensionum impositarum post primam reseruationem, & facultatem transferendi, pensio translata non potest haberi pro noua; cum in substantia & reuera sit eadem; quamuis enim in translatione procedatur per viam cassationis antiquæ, & nouæ reseruationis; tamen hoc procedit ad certos effectus, respectu scilicet mutationis personæ, vt vnus solus possit exigere, & vt sciatur per cuius obitum debeat extingui. Item quoad viam executiuam*, (prosequitur eadem decisio num. 5.) *& quasi possessionem, & alia huiusmodi; non autem respectu sub-*
17 *stantiæ ipsius pensionis, quæ in substantia est eadem cum antiqua cum omnibus suis qualitatibus: & ideo quamuis respectu cassationis antiquæ, dicatur noua, tamen cùm ista cassatio sit correspectiua ad reseruationem nouæ, per istam nouam reseruationem non augetur aliquod onus Ecclesiæ, ita vt possit dici nouæ pensionis impositio, sed sit solùm mutatio personæ, & quædam subrogatio vnius in locum alterius: & sic quoad effectum de quo agitur, pensio translata non potest dici noua; & hoc placuit Dominis: & decisio Crescentij* 1. *de reb. Eccles. non alien. & aliæ decisiones in causa Segobien. pensionis* 20. *Maij* 1598. *coram D. meo de Corduba, & Bononien. translationis* 20. *Iunij* 1601. *coram D. meo Mellino, & alia Terulen. pensionis* 15. *Decembr.* 1600. *coram D. meo Sacrato, & cons. Parisij* 5. *num.* 86. *lib.* 4. &c. Et num. 7. in hæc: *Hoc quoque suadent verba ipsa facultatis transferendi, in* 18 *qua conceditur facultas pensiones priùs reseruatas transferendi, quasi de vna in aliam personam, quod tamen fit per viam extinctionis, quia oportet extinguere ius in transferente, vt illud idem in alium transeat*, &c. Et in fine, ibi: *& sic quoad substantiam & effectum pensio* 19 *est eadem.* Et inferiùs num. 14. ibi: *Sed in hoc casu quoad substantiam pensionis nunquam fuit extincta, cum in ipso actu cassationis antiquæ, fuerit processum per viam subrogationis ad illam, vt supra dictum est* &c.

Eadem Rota in *vna Papien. pensio-* 20 *nis* 11. *Decembr.* 1606. adducta per Farinac. quæ est *decis.* 122. *fol. mihi* 101. eleganter resoluit, dum per modum disputationis, à principio agit, An pensio translata sit noua? Et num. 9. & 10. ita ait: *Non obstat quod translatio fit per modum extinctionis: quia ista extinctio est momentanea, & non fit ad finem amittendæ pensionis, sed adquirendæ alteri: & ideo non est in consideratione, sed ipsa translatio & creatio, propter quam principaliter fit extinctio, & secundum eam regulari debet: prout notabiliter consuluit Sorinus cons.* 53. *num.* 27. *lib.* 4. *Puteus decis.* 519. *num.* 3. *par* 2. *Contraria autem locum haberent, si Eccle* 21 *sia semel à pensione & grauamine esset liberata, quia tunc si altera similis iterum alteri assignaretur, esset nouum grauamen, & requirerentur omnia quæ in prima reseruatione requiruntur: Crescent. decis.* 1. *de reb. Eccles. non alien. quem sequitur Anton. Augustin. in repertor. tit.*

de translat. pension. in translatione autem non est noua pensio in substantia, nec dicitur nouum grauamen beneficij, vel personæ habentis soluere, sed potiùs mutatio personæ & delegatio solutionis faciendæ alteri. Paris. *cons.* 5. *num.* 86. *lib.* 4. &c. vbi recensentur aliæ quatuor decisiones id ipsum resoluentes. Et in *n.* 10. ita prosequitur mirabiliter: *Accedit*
22 *quod translatio intelligitur facta cum suis qualitatibus, l. translatio* 6. *l. legatum* 24. *ff. de adimend. legat. ideo translatarius debet vti eodem iure & priuilegio, nec in plus grauari quam esset grauatus transferens, cùm ille succedat in ius alterius, & sit omnium rerum sui prædecessoris ignarus: iuxta regul. qui in alterius, de regul. iur. in* 6. *Simoneta decis.* 85. *fuit dictum in Bononien.* 17. *Maij* 1593. *coram illustr. Card. Mellino, & d. Neritonen. coram. D. meo Litta,* &c.

23 Iterum ipsa Rota in vna *Terulen. pensionis* 15. *Decembr.* 1610. inter recoll. per Farinac. *in posthum. tom.* 1. *decis.* 307. *num.* 1. ibi: *Fuit tentum in causa Lucana pensionis*, 17. *Februar.* 1592. *coram bon. mem. Orano, & facit decisio Crescentij* 1. *de reb. Eccles. non alien. vbi dicitur quod in translatione pensionis non est necessaria expressio nec derogatio, quæ in prima; quia pensio translata non dicitur noua pensio: sequitur Augustin. in repertor. tit. de translat. pens.* &c.

Vlteriùs idem firmauit Rota in *vna Feronen. pensionis* 14. *Ianuar.* 1613. quæ apud Farinac. *in posthu.* 2. *tom. est decis.* 119. vbi num. 2. sic ait: *Non*
24 *obstat, gratiam translationis fuisse subreptitiam, non expresso quod super eadem parochiali adesset alia pensio*, &c. *quia respondetur, in huiusmodi facultate transferendi non esse faciendam mentionem de alia pensione qua beneficium est grauatum, Anton. Augustin. in epitom. tit. de translat. pens. num.* 1. *Paris. de resign. benefic. lib.* 6. *quæst.* 4. *num.* 43. *Cassador. decis.* 1. *n.* 2. *&* 3. *de reb. Eccles. non alien. nam pensio translata non dicitur noua pensio, nec nouum onus, licet obligationis mutatio fiat de persona in personam; sed in effectu & substantia est eadem cum antiqua, Paris. cons.* 5. *num.* 86. *lib.* 4. *Vitalin. in Clemen.* 1. § *eadem, num.* 3. *de supplen. neglig. prælat. Paris. de resign. lib* 6. *quæst.* 4. *num.* 4. *&* 6. *& fuit decisum in causa Carpentor. pensionis* 29. *Maij* 1602. *coram illustriss. Lancellotto, & in vna Terulen. pension.* 15. *Decemb.* 1600. *coram R. D. meo Damasceno. Vnde quamuis per translationem prorogetur beneficij seruitus consistens* 25 *in onere pensionis, Sarner. in reg. de infirmis, quæst.* 16. *Caputaqu. decis.* 305. *n.* 10. *par.* 2. *Paris. de resignat. vbi supr. n.* 6. *non tamen grauatur nouo onere beneficium; sicut quando noua in eo pensio constituitur, &c. & sic in casu nostro tantummodo seruitus antiqua de persona Leandri senioris, in personam iunioris fuit prorogata*: hactenus de decisione.

Vides igitur quam frequenter Ro- 26 ta in tantis decisionibus tenuerit, pensionem translatam, non esse nouam & diuersam, sed eandem in substantia cum antiqua, quia solum antiqua mutatur ratione personæ, siue transfertur de vna in aliam personam cum omnibus suis oneribus & qualitatibus. Eandem opinionem magis frequenter & certius tenuerunt quamplurimi Doctores, Vitalin. *in Clement.* 1. § *eadem, n.* 3. *de suppl. neglig. prælat.* Crescent. *decis.* 1. *de reb. Eccles. non alien.* Anton. Augustin. *in repertor. tit. de translat. pens.* Paris. *cons.* 5. *num.* 86. *lib.* 4. idem Paris. *de resignat. benef. lib.* 6. *quæst* 4. *num.* 4. *&* 6. Suarez *de Religione, tract.* 3. *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 6. qui ait, pen- 27 sionem non extingui per translatio- nem, & pensionem translatam, non esse aliam, sed eandem numero: tenet etiam Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.* 4. *ex num.* 255. *&* 256. *iuncto num.* 63. *ad fin.* Gratian. *discept. for. tom.* 1. *cap.* 113. *n.* 77. *cum seqq.* citatus pro contraria parte *supr. num.* 3. qui dum *dict. num.* 77. dicit, pensionem translatam, esse nouam, loquitur limitatè quoad certos effectus, scilicet viæ executiuæ, & quasi possessionem non continuandam; at *num.* 78. dicit; *quoad substantiam & rei veritatem pensio translata, non dicitur noua, quamuis transferatur, sed antiqua:* ad quod allegat Rotæ decisionem: & iterum ipse Gratian. *discept.* 454. *ex n.* 14. *tom.* 3. ait, quod translatio pensionis de vna persona in aliam, non est nouum grauamen, sed est quædam delegatio solutionis alteri faciendæ.

Idem tenet Lotter. *de re benefic.* 28 *lib.* 1. *quæst.* 36. *ex num.* 57. *cum multis seqq.* cuius distinctio in hac controuersia mihi applaudit, quod quantum ad ius & actionem quam transferens habebat ad exigendam pensionem, fit extinctio, postquam facta

facta fuit tranſlatio, & ex ipſo facto transferendi, quia neceſſe fuit ad effectum transferendi ius in alium, vt iſte poſſet vti actione, ad exigendam penſionem tranſlatam, quod prioris penſionarij actio extincta ſit, nec remaneat penes transferentem, ne duæ perſonæ eandem penſionem exigant.

29 At verò, inquit ipſe Lotter. *loc. cit. ex num. 66. & ſeqq.* ipſa penſio tranſlata, prout eſt ſubiectum & materia ipſa, in qua ius exigendi exercetur, eadem eſt cum prima, quia in effectu nec extinguitur, nec alteratur, ſed transfertur, & inſinuatur tantùm is, cui deinceps ſoluenda ſit penſio eadem, iure quodam delegationis; vbi multa cumulat in comprobationem. Et *num.* 76. concludit, eandem eſſe penſionem tranſlatam numero, & non aliam nouam, aut
30 diuerſam; & quod nullam patiatur mutationem ſaltem in ſubſtantia, ſed de perſona in perſonam dumtaxat, eadem in ſubſtantia & in effectu ac rei veritate permanente, in nullo alio colligi poteſt identitas hæc meliùs quàm in Rotæ determinatione, quâ fideiuſſores dati in fauorem primi penſionarij transferentis, pro ſecuritate ſoluendæ penſionis continuantur & obligati remanent in fauorem tranſlatarij, iuxta deciſionem quam ad literam refert Nicol. Garc. *de benefic. par.* 1. *d.cap.* 5. *num.* 257. qui alias in comprobationem adducit: latè etiam probat ex *Rotæ* deciſionibus Gratian. *diſcept.* 113. *ex num.* 77. *vſque ad num.* 82. *tom.* 1. & iterum in *cap.* 454. *ex num.* 14. *cum ſeqq. tom.* 3. per Doctores & Rotæ deciſiones, Oliuer. Beltram. *in adnotat. ad Alex. Ludouiſ. deciſ.* 18. *num.* 9. vbi allegat duas Rotæ deciſiones ad idem; & meliùs *in adnotat. ad cand. deciſ. num.* 12. ibi: *nihilominus*
31 *reuera & in ſubſtantia penſio tranſlata, non eſt noua penſio, ſed antiqua*, Rot. *deciſ.* 333. *num.* 1. *par.* 2. *in recent. & deciſ.* 327. *num.* 4. *par.* 1. *recentior.* vbi fuit dictum, quod *quamuis in tranſlatione penſionis procedatur per viam caſſationis antiquæ; tamen hoc procedit ſolùm ad certos effectus, ſcilicet reſpectu mutationis perſonæ, vt ſciatur quis poſſit exigere, & vt ſciatur per cuius obitum penſio extinguatur*, &c.

Ex quo vnum inuincibiliter infer- 32
tur ad identitatem penſionis, nam ſi fuiſſet alia noua & diuerſa, non tenerentur fideiuſſores, iuxta text. expreſſum in *l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati: l. ſi cum Hermes, Cod. eod. tit.*

Secundò infertur, quòd cum res 33
hypothecata eadem ſit tranſlata, & nihil mutetur in ſubſtantia, hoc ſufficit vt duret hypotheca, nam rei mutatione in forma aut qualitate non obſtante, ſuſtinetur hypotheca, ſi eiuſdem rei ſubſtantia remaneat: ad latiſſimè per Nos comprobata poſt plura iura & Doctores *in hac 4. par. cap. 4. ex num.* 31. *cum multis ſeqq. & ex n. 4. cum ſeqq.*

Et quando ius temporale hypothe- 34
catum ita extenditur & prorogatur, vt ipſummet ius non extinguatur, ſed duret & perſeueret in ſubſtantia, neque efficiatur ius nouum, ſed antiquum dumtaxat vlteriùs protendatur, certum eſt durare & continuari hypothecam, vt luculenter probauimus *in hoc noſtro Labyrin. par.* 2. *c.* 27. *ex num.* 47. *cum multis ſeqq.* ergo hypotheca ſuper penſione legitimè conſtituta per penſionarium debitorem ante tranſlationem, eâ factâ, debet tranſire contra tranſlatarium, cùm in eum tranſeat illamet penſio numero, & legitimo tempore hypothecæ ſubiecta à penſionario debitore, quod onus recipere tenetur tranſlatarius.

Ex his & aliis quamplurimis deciſionibus manifeſtè colligitur, vt his noſtris temporibus nulla remaneat iam dubitatio, quominus penſio tranſlata eadem ſit & dicatur prima, non alia noua, vt teſtatur Rota *in vna Mantuana penſion. anni* 1626. quæ ex recollectis per Merlin. eſt *deciſ.* 243. *tom.* 1. *ex num.* 11. *cum ſeqq.* vbi ſic ait: *Tum quia quidquid antiquitus ſenſerit Rota, an facultas transferendi penſionem dicatur noua gratia, & nouum contineat grauamen, prorogando ſeruitutem beneficij, vt in Eugubina penſion.* 11. *Decemb.* 1561. *coram Rubeo, & in alijs: certè hodie eſt conſtans & receptiſſima ſententia in hoc ſacro Tribunali, quod huiuſmodi tranſlatio, licèt facta in articulo mortis, cùm & priùs quandocunque fieri potuerit, non ſit nouum grauamen, nec noua dicatur*

penſio, ſed ſolum quædam mutatio perſonæ, & vitæ transferentis, in perſonam & vitam tranſlatarij, & delegatio ſolutionis alteri faciendæ, nec inde reſultare præiudicium conſiderabile, ſed euentuale dumtaxat, cùm aliquando contingat, tranſlatarios, etiam juniores, præmori ipſis transferentibus: ita Rota apud Creſcent. deciſ.1. num.1. de reb. Eccleſ.non alien. & in Veronen. penſ. 14. Ianuar. 1613. coram R.P. D. meo Veroſpio, & in Mediol.penſ. 17. Iun.1613. coram R.D. meo Patriarcha Pamphilio, quæ eſt deciſ.505. n.4.par.1. recentior. & in Romana penſ.17. Iun.1622. coram R.P. D. meo Buratto, & in Regien. penſion.9. februar. & 17. Iunij 1624. coram R.P.D.meo Pirouano, & nuper in Firmana penſ. 26. februar. 1625. coram bon.mem. Remboldo, verſ. & licet tranſlatio &c. quæ deciſio iterum ex *n.22. cum ſeqq.* ita proſequitur: *Nec obſtat quod non ſolum reſeruatio in cuius fauorem appoſitum fuit decretum, quod penſio illi accreſceret, præiudicium videatur inferri Eccleſiæ, hoc enim modo diutiùs prægrauabitur onere ſoluendi penſionem, nec libertatem aſſequetur, niſi defunctis duabus perſonis, penſionario ſcilicet & reſeruatario. Quoniam hoc incommodum quod & penſionarij & reſeruatarij mors ſit expectanda pro libertate beneficij, ipſi reſeruationi adſcribendum eſt, & idem erat anteaquam penſio transferretur, hocque ſolum effecit tranſlatio, quod loco obitus D.Stellæ ſenioris, expectandus ſit obitus D.Stellæ junioris, quia vt dictum eſt, tranſlatio ſolùm operatur mutationem perſonæ, cui penſio ſit ſoluenda; & propter incertum euentum, non eſt huiuſmodi præiudicium conſiderabile, licèt tranſlatio fiat in iuniorem, vt in dictis deciſionibus fuit reſolutum.* Hactenus verba ſingularis deciſionis mox citatæ.

35 Probatur inſuper hæc identitas penſionis, & per conſequens perſeuerantia hypothecæ, nam quemadmodum tranſlatus cenſus de vna re hypothecata ad aliam durant fideiuſſores & cæteræ hypothecæ, nec non tranſlata penſio de vno beneficio ad alterum durant principales obligationes & fideiuſſores, vt antea tenentur, quia prior obligatio in nihilo mutatur nec innouatur, ſed eadem durat. Eodem modo penſio ex facul-
36 tate Papæ tranſlata de vna perſona in aliam, fideiuſſiones & cautiones durant, quia nihil in ſubſtantia mutatur, nouatur, nec alteratur: hanc ſimilitudinem & comparationem multi Doctores probant, Merlin. *de pignorib.lib.2. quæſt.51. ex n.6.cum ſeqq.* & poſt plurimas Rotæ deciſiones Gratian.*diſcept.forenſ.cap.454.n.14.15. & 16.tom.3. & tom.1. cap.113.n.80.81. & 82.* Nicol.Garc. *de benef.par.1.cap.5. num.* 257. vbi ad literam adducit expreſſam Rotæ deciſionem, Oliuer. Beltramin. *in adnotat.ad Ludouiſ.deciſ. 445.num.9.*

Si enim ſuſtinetur in tranſlatione 37 penſionis fideiuſſio præcedens, multo magis hypotheca: iura ſunt expreſſa in *l.cum quæritur, §.qui impleto.ff.locati, l. ſi Hermes, Cod.eod.tit.* quæ exornauimus in *hoc Labyrin.par.2.c.27. ex n.61. cum ſeqq.* & quia valet argument. de re ad perſonam, & è contra de perſo- 38 na ad rem, Cantiuncula *in Topic.legal. in 25.ſpecial.* Surd. *conſ.262.num.38.& conſ.460. num.* 36. Otero *in repetit.cap. gratum, de offic. Deleg. num.68.* Cardin. Tuſch.*lit. A.concluſ.502.n.4.*

Amplius hæc identitas penſionis 39 verificatur ex ipſo actu transferendi, quoniam tranſlatio iuris, vel cenſus conſtituti facta de vna perſona in aliam, non inducit nouum actum, nec nouam iuris aut cenſus creationem, ſed illud ipſum ius antiquum transfertur, ita vt ſi debitæ ſolemnitates ab initio interuenerunt, ſi poſtea de vna ad aliam perſonam fiat tranſlatio, non requiritur noua ſolemnitas, ea ſolida ratione, quod tranſlatio non inducit nouum actum, nec nouum contractum, nec aliquam nouationem prioris, nec quid diuerſum transfertur, ſed illudmet ius prout antea exiſtebat in transferente: iura ſunt expreſſa in *l.pater filium, in princ. ff.de legat.* 3. ibi, *prædia alienare ſeu pignori ponere prohibuerat* &c. & ibi: *filius prædia quæ pater obligata reliquerat, dimiſſo hereditario creditore, numis noui creditoris à priori in ſequentem creditorem pignoris hypothecavè tranſtulit quæſitum eſt, an pignus rectè contractum eſſet? reſpondi ſecundum ea quæ proponerentur rectè contractum,* & etiam in *l.ſi pupillarum §.fin. ff. de reb. eor.* ibi: *item videndum eſt, ſi eandem ſortem acceperit, nec grauioribus vſuris obligationem valere, vt ius prioris creditoris etiam ad ſequentem tranſeat.* exornant hæc iura, Ludouic.Molina, Peregrin. Marinus Freccia, Gaſpar. Rodriquez.

Rodriquez, Auendan. Vincent. Fusar. Mierez, & plurimi alij quos nos adduximus in *hoc eod. Labyr. 2. par. cap. 17. ex num. 35. cum seqq.* profitentes, ex iuris translatione de vna persona in aliam, non inducatur nouus nec diuersus actus, sed prior maneat post translationem qualis erat antea, quia idem ius est quod transfertur, non immutatum.

Iuuat etiam illud simile quamuis admodum controuersum, cùm in secundum creditorem offerentem primo, transeat gradus & hypotheca primi, ex iuris authoritate & potestate, an hypotheca translata, sit eadem numero quæ erat apud creditorem priorem? quidam putarunt esse nouam & diuersam, sed Bartol. & alij plures rectiùs & veriùs dixerunt esse hypothecam eandem, & non diuersam; prout latiùs videre est apud Merlin. *de pignorib. lib. 4. quæst. 54. per tot.*

40 Igitur si eadem pensio voluntariè transferatur in aliam personam, præcisè debet transire cum sua qualitate, onere, hypotheca, & causa, cum quibus residebat dum esset in potestate transferentis; etenim translatio fit cum suo onere, qualitate, & causa, *l.* legatum sub conditione, 24. *l. translatio, ff de adim. legat.* & *ibid.* Bartol. & idem Bartol. *in l. si adimendo ff. dicto tit.* Paul. Castrens. *cons* 326. *num.* 2. *vol.* 1. Natta *cons.* 476. *n.* 15 Hieron. Gabriel. *cons.* 110. *n.* 4. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 12. *tit.* 3. *n.* 3. Nos in *d. c.* 17. *n.* 52. 53. & 54. prout etiam in his terminis considerauit in translatione pensionis Rota *in. decis. Papien superiùs adducta ex num.* 20.

41 Quod generaliter verum est in qualibet iuris translatione & cessione, vt in translatarium & cessionarium transeat illudmet ius, non aliud diuersum, cum omnibus suis qualitatibus, & causa, diximus *d. cap.* 17. *n.* 52. & transit cum hypotheca & fideiussoribus, etiamsi in cessione & translatione expressè id dictum non sit, quia per hanc translationem de vna persona ad aliam in nihilo immutatur nec alteratur ius translatum, vt per plurimos DD. amplissimè & rectè probat Olea *in tract. de cess. iur. & act. tit. 6. quæst. 6. per tot. & num.* 5. refert Anton. Fabrum, & alios contrarium

42 sectantes, contra Communem & veram resolutionem; & quem pro quinto argumento contrariæ partis adduximus *supr. n.* 13. cui per hanc veriorem resolutionem fit satis.

His igitur suppositis, quod pensio 43
translata & hypothecata per debitorem transferentem ante translationem, sit eadem in substantia, non alia diuersa post translationem, sequitur per necessariam consequentiam, transire hypothecam in translatarium ad fauorem creditoris super pensione impositam; certi enim iuris est, debitorem posse quidem rem hypothecatam alienare voluntariè, sed transire hypothecam cum ipsa re quam sequitur vt ius reale ad quemcunque vadat, ex *iurib. vulgarib.* quando, vt dixi, res hypothecata alienatur
ex voluntate & libero consensu debi- 44
toris, secùs si alienet ex aliqua necessitate præcedente & inhærente à principio tempore adquisitionis, prout ad longum probat ex variis iurib. & communi DD. sententia, Acosta *de priuileg. credit. in præfat ad regul. 1. per tot.* & Nos in his terminis, vt pensio 45
hypothecata à pensionario nequeat cedi, remitti, nec renuntiari in præiudicium creditorum, ad longum probauimus *in isto Labyr par. 1. cap. 43. per tot.* & quod translatio pensionis sit
actus merè voluntarius debitoris 46
pensionarij, nullo iure aut necessitate præambula cogente, sed sit posita à principio facultatis obtentæ ad transferendum, in mera & libera voluntate & potestate pensionarij, patet manifestè: quia in concessione gratiæ sibi solum datur facultas transferendi, qua potest vti, vel non vti, in to- 47
tum vel pro parte, ad libitum suæ voluntatis, vt probant Gigas *de pension. quæst. 86. ante num.* 1. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 6. quæst. 4. num.* 16. Azor. *instit. moral. 2. par. lib. 8. cap. 11. quæst. 5.* Suarez *de legib. tract. 3. lib. 4. cap. 26. num. 9.* Nicol. Garc. *de benefic. par. 1. cap. 5. num.* 55. ex vulgata iuris regula, quod quidquid facultati & potestati alicuius relinquitur, non subiicitur iuris necessitati, *regul. non quidquid, de regul. iur. in 6.* prout in terminis facultatis à Rege obtentæ ad alienandum bona maioratus, quod fit merè facul- 48
tatiua & posita in voluntate impetrantis, vt ea possit vti, vel non vti,

pro parte vel in totum pro ſuo arbitrio ; ad longum probauimus *in hoc Labyr.par.2. c.10.ex num.88. cum multis ſeqq.* & de alienatione à debitore facta ex cauſa voluntaria, quod non 49 extinguat hypothecam, probatur ex *l.bouem*, §.*ſi pignus*, *ff.de ædilit.edict.& l.debitor*, *ff.quib.mod.pign.vel hypoth.ſolu.* Sed aliud ſit quando ex cauſa præciſa & neceſſaria antecedente hypothecam, ius debitoris reſoluitur, vide latè per Acoſtam *de priuileg. credit. ad regul.1.ex n.1.& per tot.*

50 Ex quibus ſatisfit quinto argumento ſuperiùs in contrarium deducto *num.* 12. quo dicitur, facultatem transferendi ineſſe penſioni ab initio, & ſic in præiudicium creditoris hypothecarij validè poſſe debitorem transferre eandem in alium liberam ab hypotheca. Reſpondetur enim quod facultas transferendi penſionem nihil adſtringit, ſed relinquit translationem in mera facultate & libertate debitoris penſionarij.

51 Nec obſtat text. *in cap.* §. *rurſus ſi fidelis*, *quib.mod.feud.amitt.in vſib.feud.* qui reuera ex diametro repugnat ſupradictæ juridicæ & veræ concluſioni, dum probat, quod ſi debitor feudatarius imponat hypothecam ſuper feudo, & deinde refutet feudum ac voluntariè renuntiet in fauorem domini, talis hypotheca antea impoſita reſoluitur. Nam huic textui reſpondent omnes citati Doctores *in d.* argumento, *num.* 12. vt procedat ex particulari & ſpeciali natura feudo-
52 rum ab initio eis inhærente, vt feudum reſoluatur & redeat liberum per refutationem feudatarij ; ac proinde reſoluatur hypotheca ſuper ipſo impoſita, eo modo quo aliter reſolui ſolet ex ſua natura, *l. lex vectigali*, *ff. de pignor.* & quod ſibi debet creditor imputare ſi non perſpexerit naturam talis hypothecæ dum eam contraxit: verba plurimorum Doctorum in *d. num.* 12. allegatorum ad literam ad hoc refert Noguerol. *allegat.*14. *num.* 107. & vide omnino Tiraquell. *in locis per nos relatis d.num.*12. *ſuprà* : quæ ſpecialitas & natura rei feudalis non poteſt trahi in conſequentiam, quia foret ſubuertere totam iuriſprudentiam aliàs conſtantem & veram.

53 Ex quibus omnino remanet ſatisfactum cunctis fundamentis in contrarium conſideratis ex *num.* 1. *vſque ad num.* 9. incluſiuè, vt procedant quando res hypothecata periit in ſua forma & ſubſtantia, ſed penſio tranſlata nullam mutationem in ſe recipit, vt latè probatum reliquimus ſuprà ex *n.*14.*cum ſeqq.*

Non obſtat quartum argumentum: 54
quia licèt ſupponat iura regalia extingui, & noua creari per ſecundum emptorem, & ſic ſub reſponſione cæterorum præcedentium comprehendatur, quod in tranſlatione penſionis nulla fiat mutatio antiquæ hypothecatæ ; adhuc tamen opinio Doctorum in argumento relatorum, nunquam fuit admiſſa in praxi, ſed ſemper in hoc Conſilio Regij patrimonij aſſiduè fuit contempta & reprobata: & hoc verius & ſecurius eſt, vt latiſſimè differit, & contra eam validè reſoluit Acoſta *de priuileg. credit. in præfat.ad reg.*1.*ex num.*18. *cum multis ſeqq.* vbi refert plures Doctores.

Reſtat reſpondere ſecundo fundamento in contrarium propoſito, *n.*4.5. 55
& 6. de ſimilitudine penſionis ad vſumfructum, quæ veriſſima eſt, & innegabilis: & ideo quando relinquitur vſusfructus duobus ſucceſſiuè vni poſt alium, in perſona ſecundi legatarij vſusfructus nouus eſt, & non idem numero qui conceſſus & legatus eſt priori fructuario. Fatemur propoſitionem, ſed loquitur quando vni poſt alium ſucceſſiuè legatur vſusfructus, cùm per mortem primi fructuarij extinguatur vſusfructus, præcisè ex voluntate teſtatoris alius nouus creari & formari debet : in quo nulla datur vſusfructus translatio, ſed poſt extinctionem prioris vſusfructus, nouum alium conſtitui neceſſe eſt in ſecundo legatario ſubſtituto.

At verò in tranſlatione penſionis 56
diuerſum eſt ; nam ipſamet numero ceditur & transfertur in tranſlatarium antequam extinguatur in transferente, & in effectu ita reſpondit Rota penes Farinac. *deciſ.*327. in contrarium adducta *ſupr. num.* 5. quæ in *num.*14.ita ait : *Non obſtat ſimile de vſufructu, qui ſi ſit relictus heredi,& conſtet teſtatorem de ſecundo etiam herede ſenſiſſe, non eundem, ſed diuerſum vſumfructum habebit ſecundus heres : nam termini ſunt diuerſi ; in illis enim caſibus ab initio*

nitio vſusfructus debebatur duabus perſonis, & per mortem extinguitur in perſona vnius; ſed in hoc caſu quoad ſubſtantiam penſionis nunquam fuit extincta, cùm in ipſo actu caſſationis antiquæ fuerit proceſſum per viam ſubrogationis ad illam, vt ſuprà dictum eſt &c. quare in vſufructu ſucceſſiuè relicto duobus, per mortem primi fructuarij nihil remanſit quod poſſit transferri, quia de non ente ad ens non poteſt fieri tranſitus, *l. 2. de vſufr. l. Seix, ff. de tutor. & curat. l. eius, ff. ſi cert. pet. l. ſi Mœuia, ff. de hæred. inſtit. l. ſed etſi manente, ff. de precar.*

58 Ex quibus omnibus manifeſtè apparet, per tranſlationem penſionis virtute facultatis & gratiæ Apoſtolicæ conceſſæ penſionario, non extingui primam penſionem tranſlatam, nec in translatarium tranſire aliam nouam & diuerſam, ſed eandem numero cum prima, nihil alterato nec mutato, ſed eandem eſſe in ſubſtantia, quia diuerſitas ex diametro repugnaret
59 actui ipſi translationis celebrato contra intentionem agentium & contrahentium: atque ideo cùm eadem ſit penſio ſuper qua penſionarius antea habebat impoſitam hypothecam ad fauorem ſui creditoris, huic per ſuperuenientem translationem & renuntiationem in alium merè voluntariam & facultatiuam non potuit præiudicare, ſed penſio tranſire debet in translatarium cum onere hypothecæ, qua erat grauata ex facto præcedente transferentis.

60 Quare creditor poterit liberè comparere in iudicio & concurſu creditorum formato per translatarium, & legitimè petere gradum ſuper ipſa penſione translata, cùm hypotheca ſua non fuerit per translationem extincta, ex hactenus latiſſimè comprobatis.

CAPVT IX.

In mercibus prohibitis quæ per contrabannum, vel aliter incidunt in Commiſſum, an creditores quilibet delinquentis præferantur Fiſco.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtio proponitur ad partes diſputanda, & Fiſcum creditoribus delinquentis præferri ratione Commiſſi, pars prior tuetur.*

2 *Mercium, quæ in Commiſſum cadunt, dominium ipſo iure amittit delinquens, & in fiſcum tranſit.*

3 *Commiſſum præſcribitur contra Fiſcum per quinquennium.*

4 *Dominus rei in concurſum deductæ præfertur cæteris creditoribus anterioribus & priuilegiatis.*

5 *Bona quæ incidunt in Commiſſum ob culpam & pœnam, tranſeunt libera ab omni onere in dominum directum.*

6 *Mercium prohibitarum confiſcatio eſt ſpecialis, nec afficit reliquum delinquentis patrimonium.*

7 *Confiſcatio ex cauſa Commiſſi, fit ob delictum admiſſum, & ad publicam vindictam.*

8 *In atrocioribus delictis domus delinquentis deſtrui poteſt ob publicam vindictam, etiam in damnum creditorum hypothecariorum ipſius.*

9 *Prohibito certarum rerum commercio, etiam ipſa fabrica cenſetur prohibita ex legibus Regni.*
Contrarium verius videtur, & probatur n. 35. & 43. cum aliis ſeqq. vſque ad n. 58.

10 *Lex prohibitiua adquiſitionis, impedit tranſlationem dominij in adquirentem.*

11 *Ex actu nullo dominium non adquiritur.*

12 *Creditores delinquentis ex cauſa Commiſſi non poſſunt prætendere hypothecam in mercibus confiſcatis ob defectum dominij in debitore.*

13 *Dominium mercium confiſcatarum amittit delinquens ipſo iure, & adquiritur fiſco,* & n. 14.

15 *Pœna priuationis ipſo iure inducit reſolutionem & extinctionem iuris quæſiti.*

16 *Reſoluto & extincto iure debitoris, ex diſpoſitione legis, in mercibus confiſcatis, reſoluuntur hypothecæ creditorum.*

17 *Pactum contrahentium operatur priuationem & extinctionem iuris ipſorum.*

18 *Quod poteſt fieri per pactum, longè efficaciùs fit per legem.*

19 *Merces*

19 *Merces quæ incidunt in commissum non transeunt in fiscum ex conuentione contractuali, sed ex dispositione legis.*

20 *Fiscus succedit in bonis confiscatis ex vindicta publica, non per repræsentationem & transmissionem, sed per priuationem & annihilationem personæ delinquentis.*

21 *Succedens in locum alterius per priuationem illius, non tenetur satisfacere creditoribus antecessoris priuati.*

22 *Pars posterior quæstionis in fauorem creditorum habentium hypothecam in mercibus confiscatis defenditur.*

23 *Dominus rei in concursu creditorum, ipsis præfertur, quando dominium præcessit hypothecam.*

24 *Debitor non potest constituere hypothecam in re aliena.*

25 *Res semel legitimè à vero domino hypothecata, quouis modo postea alienetur, transit in adquirentem cum suo onere.*

26 *Bona emphyteutica cadentia in commissum redeunt ad dominum libera ex natura rei & conditione contractus,* & num. 27.

28 *Res hypothecata si alienetur ex causa necessaria præcedente, resoluuntur hypothecæ super ea impositæ.*
Etiamsi talis necessitas procedat ex facto voluntario debitoris: num. 29.

30 *Actus voluntarius habetur pro necessario si habuerit originem à causa necessaria præcedente.*

31 *Creditores possunt impedire demolitionem domus debitoris ob enorme delictum ipsius, ex communiori DD. sententia.*
Limitatur num. 32. & 33. *sed vid.* infr. num. 89.

34 *Dominium mercium prohibitarum non adquiritur fisco ex causa Commissi, nisi à die delicti perpetrati,* & n. 36. cum aliis seqq.

37 *Delinquens ante delictum admissum erat dominus,* & *priuatur suo dominio tantùm ex quo delictum consummauit,* & num. 42.

38 *Dispositio quantumuis generalis restringitur per adiunctum illi inhærens.*

39 *Qualitas* nominis *determinans* verbum, *limitat dispositionem iuxta qualitatem & tempus verbi.*

40 *Dispositio vniuersalis iuncta alicui adiectiuo, vel participio, restringitur ad significationem illius,*

41 *Dictio,* statim, *est significatiua temporis quo dispositio incipit operari.*

44 *Pragmaticæ Regni imponentes pœnam confiscationis mercium prohibitarum referuntur & declarantur,* & n. 45. cum seqq. vsque ad num. 58.

49 *Quando lex prohibet aliquid sub certa qualitate, & modo, vltra qualitatem vel modum non extenditur:* & num. 50.

51 *Pragmatica prohibens commercium certarum rerum sub pœna, non dicitur prohibere absolutè, neque annullat contractum, sed tantum pœnam reposcit ab inobedientibus:* & num. 52. & 53.

54 *Prohibitio alienationis à testatore facta non impedit translationem dominij, si pœna fuerit imposita alienanti.*

55 *Pœna Commissi solùm incurritur propter introductionem mercium prohibitarum, non verò propter negotiationem & commercium,* & num. 56. & 57.

58 *Quodlibet Commissum seu contrabannum, est crimen:* & *criminaliter iudicari ac puniri potest,* & num. 59.

60 *Creditores delinquentis etiam chirographarij præferuntur fisco exigenti pœnam delicti:* & num. 62.
Quæ conclusio magnoperè controuertitur, & referuntur variæ super ea Doctorum sententiæ, & distinctiones, à num. 61. cum multis seqq.
Prima distinctio in hac materia fit inter creditores personales, & hypothecarios, num. 63. & 64.

64 *Confiscatio æquiparatur alienationi.*
Altera distinctio, vt pro rebus quæ cadunt in commissum fiscus præferatur creditoribus, secùs in alis pœnis, num. 65.
Tertia distinctio, vt si debitor delinquens alia bona habeat, fiscus præferatur in mercibus confiscatis, aliàs non, num. 66.
Quarta distinctio, si emens merces prohibitas habuerit animum illas introducendi, & reuera introduxerit, vt tunc præferatur fiscus: secùs si non probetur ille animus, n. 67.
Quinta distinctio inter Commissum propter contrabannum, vel ob non factam professionem seu manifestationem mercium non prohibitarum:

à

*à num.*68.*vsque ad* 71.
*Authoris sententia circa hanc distinctionem,num:*72 *&* 73.

74 *Fiscum semper præferri creditoribus, in mercibus quæ in commissum inciderunt quoquo modo, resoluit Author ex pluribus fundamentis.*

75 *Commissi pœna inducit resolutionem iuris delinquentis in mercibus, & adquisitionem earundem fisco.*

76 *Dominium rei hypothecatæ transit in Tertium cum suo onere.*

77 *Resoluto iure dantis, resoluitur ius accipientis, & resoluto iure debitoris in mercibus quæ inciderunt in Commissum, resoluuntur hypothecæ creditorum:* & num. 94. 97. & 102.

78 *Delinquens in atrocioribus priuatur ipso iure dominio & administratione rerum suarum à tempore delicti.*

79 *Delictum licèt importet pœnam amissionis bonorum ipso iure, non tamen extinguit hypothecam anteriorem, nec iura creditorum.*

80 *Distinguendum est inter confiscationem vniuersalem bonorum, & specialem mercium ex causa Commissi.*

81 *Fiscus occupans omnia delinquentis tanquam heres, vel successor vniuersalis tenetur satisfacere omnibus creditoribus delinquentis ex bonis confiscatis,in solidum.*

82 *Confiscatio partis quotitatiuæ bonorum delinquentis non obligat Fiscum erga creditores ipsius delinquentes in solidum, sed tantum pro rata rerum portione confiscata.*

83 *Confiscatio rei particularis, seu mercium ex causa Commissi, non obligat Fisum erga creditores delinquentis.* & num.88.

84 *Bona non dicuntur nisi deducto ære alieno: & ideo bonis omnibus confiscatis, vel etiam parte quotitatiua, obligatur fiscus creditoribus delinquentis; secus in confiscatione speciali ex causa Commissi.* & n.88.

85 *Si inter heredem scriptum, & legitimum, diuidatur hereditas ex titulo transactionis, per Quotas, vterque conuenitur à creditoribus hereditariis; secùs si dimissis quibusdam rebus specialibus vni, relinquatur hereditas alteri, tunc enim solus successor vniuersalis conueniendus est,* & num.86.

87 *Fiscus tanquam heres vel successor vniuersalis delinquentis, tenetur stare locationi, sicut tenebatur delinquens.*

89 L. quinque legibus 3. ff. de bonis damnat. *adducitur, & exornatur remissiuè.*

90 *In confiscatione mercium ex causa Commissi, non attenditur distinctio de alienatione voluntaria, vel necessaria, pro conseruanda creditorum hypotheca.*

91 *Casus Commissi, non est alienatio, sed priuatio & amissio rerum à lege inducta, non attenta voluntate debitoris delinquentis:* & n.92.

93 *Non valet argumentum à voluntaria alienatione rei hypothecatæ, ad casum Commissi.*

95 *Pacta sunt, actum fieri ex necessitate proueniente ab origine, vel ex dispositione & coactione legis.*

96 *Hypotheca super fructibus beneficij imposita perit,si debitor priuetur beneficio.*
Hypotheca super vsufructu bonorum aduentitiorum filij spectante ad patrem extinguitur,si pater ob dilapidationem priuetur iure suo.
*Hypotheca creditorum donatarij perit, si ob eius ingratitudinem reuocetur donatio.*ibidem.

98 *Hypotheca extinguitur, si domus, vel mauis, super qua fuit imposita, perierit, licèt ex eisdem tignis reficiatur.*

99 *Variis modis potest contingere amissio rei hypothecatæ,& hypothecæ.*

100 *Seruus hypothecatus delinquens potest damnari ad mortem,non attento iure domini, nec creditorum,* & num.101.

103 *Fiscus efficitur dominus pleno iure,& sine onere, mercium confiscatarum ex causa Commissi.*

104 *Vbi concurrit necessitas & rigor legis, non attenditur Tertij præiudicium, veluti in mercibus, vel mobilibus quæ ob metum pestis comburuntur.*

105 *Princeps potest auferre agrum, vel domum vassallo inuito ad publicam vtilitatem, data compensatione.*

106 *Ob publicorum ædificiorum constructionem, priuata dirui possunt.*

107 *Magistratus pro decore ciuitatis potest domum priuati destrui iubere.*

Idem

Idem pro ædificanda, vel extendenda Ecclesia. n.108.

109 *In prædictis, & similibus casibus, extincto & resoluto dominio debitoris, hypotheca creditorum amittuntur.*

110 *Si bona maioratus, vel fideicommissi alienentur in casibus permissis, iuris authoritate interueniente, non attenditur ius successorum.*

111 *In alienationibus quæ fiunt ex vi coactiua legis, non attenditur voluntas domini,&* n.112.

113 *Quando lex, vel statutum disponit super actu sibi licito, non attenditur præiudicium quod in consequentiam accidere potest.*

114 *Alienatione prohibita, intelligitur ea quæ sit ab homine sine necessitate, non quæ à lege inducitur.*

Idem de obligatione prohibita decidit num.115.

116 *Alienatio quæ à lege inducitur non requirit solemnitates iuris, quæ aliàs adhibendæ sunt tam respectu minorum quàm mulierum.* & num.117. & 120.

118 *Donatio inducta à lege non requirit acceptationem donatarij.*

119 *Alienatio ex causa necessaria à lege inducta, non continetur sub prohibitione alienationis.*

121 *Actus factus ex iuris necessitate & compulsitione non comprehenditur sub lege prohibente actum fieri.*

Maxime si talis iuris compulsio proueniat ex delicto, vel quasi: n.122.

QVæstio hæc plurimis doctissimis Viris meritò visa fuit difficilis, aliis aliter atque aliter sentientibus: eandem nos ad partes disceptabimus: & pro Fisco, vt in concursu creditorum, Fiscus omnibus quibuslibet quantumuis anterioribus & priuilegiatis præferatur in mercibus prohibitis introduci in hæc Regna Hispaniæ, quæ per contrabannum, vel etiam quæ ob defectum professionis cadunt in commissum, variis mediis probatur.

1

2 Primò, quia omnium mercium prohibitarum, quæ in commissum incidunt, dominium statim & ipso iure amittit delinquens, & in Fiscum transfertur: iura sunt expressa in *l. Commissa vectigalium nomine etiam ad heredem transmittuntur: nam quod commissum est, statim desinit esse eius qui crimen commisit, dominiumque rei vectigalis acquiritur: ea propter commissi persequutio, sicut aduersus quemlibet possessorem, sic & aduersus heredem competit. ff. de publican. vectigal. & commiss.* l.cotem ferro, §. dominus, ibi, *Dominus nauis, si illicitè aliquid in nauem vel ipse, vel vectores, vel conductores imposuerint, nauis quoque fisco vendicatur.* & in vers.fin.ibi, *illicitarum mercium persecutio heredem quoque afficit.* & in §. *Eandem rem, quæ commisso vendicanda est, dominus emere non prohibetur, vel per se, vel per alios quibus mandauerit*: sed vindicatio rei, non nisi domino datur, *l.*1.§ *fin. & tot. tit. ff. & Cod. de rei vindic. l. in rem actio, ff. eod. tit.* & quod ipso iure per commissum amittatur dominiũ, probant, *lex* 1. *C. de vectigal. & commiss. lex* 5. *tit.*7. *p.*5. *lex* 26. *&* 27. *tit.*18. *lib.* 6. *recopil.* Curia Philippica *lib.*3. *tit. de commercio naual. cap.*10. Penna *de Commisso, num.* 16. & ex Gregor. Lopez *in l.*4. *tit.* 2. *par.*7. *verb. el señorio*, ex Gerardo. *singulari* 853. probat Bobadill. *in politica, tom.*2. *lib.*4. *cap.*5. *sub n.* 30 Cyriac. *controuers. tom.*2. *cap.*370 *ex num.*60. *cum seqq. & num.*65. *vsque ad fin.* vbi latissimè post plurimos DD. per quinquennium præscribi Commissum, etiam fisco ignorante, & licèt commissum fuerit occultum, quod latè prosequitur vsque ad *num.*74. sed an hoc vltimum verum sit, altiùs suo loco examinabimus *infrà*: Farinac. *in prattic. crimin. tit. de furt. quæst.* 172. *num.*2. Rosental. *de feud. cap.*5. *conclus.*36. Sixtin. *de Regalib. l.*2. *c.*6. *n.*97 Barbos. *in d. l.*1. *Cod. de vectigal. n.*7.

3

Sed dominus rei in concursum deductæ tanquam creditor dominij præfertur omnibus & quibuslibet creditoribus, quantumuis anterioribus & priuilegiatis, prout per plura iura & Doctores diximus *in hoc Labyrint. par.* 1. *cap.*8. *à num.*38. *cum seqq. & cap.*11. *ex num.*106. & innumerabiles penè Doctores congessimus *par.* 2. *cap.* 24. *ex num.*13.

4

Ergo fiscus in quem dominium mercium, quæ in commissum ceciderunt, fuit statim & ipso iure translatum, debet cunctis aliis delinquentis creditoribus anteferri, quia Res suas in specie vendicat; & ei tradendæ sunt.

Secundò pro hac parte fortiter vrget,

vrget, quod bona quæ incidunt in commissum ob culpam & pœnam, in tantum libera transeunt in dominum, vt hypothecæ antea super eis impositæ dissoluantur & extinguantur statim ipso iure, ita vt creditores hypothecarij nullum ius habere possint contra eum in quem prædicta bona per Commissum fuerunt translata: text. est expressus in *l. lex vectigali* 31. *ff. de pignoribus* text. *in capit.* 1. §. *rursus*, *titul. quibus mod. feud. amitt.* & probant quamplures Doctores adducti à Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 3. *glos.* 1. *numer.* 13. Mantic. *de contractib. libr.* 11. *titul.* 31. *numer.* 71. *&* 72. Corbul. *de iur. emphyt. titul. de caus. priuat. ob canon. non solut. ampliat.* 34. Osasc. *decision.* 136. *numer.* 9. Seraphin. *decision.* 798. *numer.* 2. 3. *&* 4. *&* *decision.* 1290. *num.* 13. & ex aliis Merlin. *de pignoribus*, *lib.* 5. *quæst.* 14. *ex num.* 3. *cum seqq. & à num.* 1. Cyriac. *controu.* 55. *num.* 37. *tom.* 1. & præter hos Doctores, alios quamplurimos congessimus in *hoc Labyr.* 3. *par. cap.* 3. *ex numer.* 17. *cum sequentibus*, qui loquuntur in bonis emphyteuticariis & feudalibus incidentibus in commissum ob culpam possessoris, & ad dominum reuertuntur, extinctis hypothecis antea super eisdem impositis per possessorem, ita vt libera in dominum transeant & deuoluantur: ergo eodem modo extingui debent hypothecæ super bonis antea per dominum impositæ, postquam per Commissum, ius & dominium amisit, & in fiscum fuit ipso iure liberum translatum & deuolutum; & per consequens creditores hypothecarij anteriores aduersus fiscum nullum ius in ipsis mercibus prohibitis, & commissis, prætendere debent, quia quod in illis habebant fuit per commissum debitori; principalis extinctum ac resolutum, à quo ius creditorum deriuatur & dependet.

6 Tertiò comprobatur, quoniam hæc mercium prohibitarum confiscatio non est vniuersalis omnium bonorum, nec quotæ eorum, putà Tertiæ, vel dimidiæ partis vniuersi patrimonij delinquentis, sed dumtaxat, certæ rei, vel rerum specialium quæ fisco prorsus applicandæ sunt, absque contradictione creditorum delinquentis, quorum credita ex eis bonis deducenda non sunt, sed ex aliis penes debitorem suum remanentibus: text. est in *l. si marito* 32. *ff. solut. matrim.* cuius verba sunt: *si marito publico iudicio damnato, pars aliqua bonorum eius publicetur, fiscus creditoribus eius satisfacere necesse habet, inter quos vxor quoque erit*: vbi Glossa celebris, *verb. aliqua*, *exponit de Tertia parte*, *vel* de aliqua quota vniuersali, secùs de re particulari, ex *l.* 2. *Cod. ad leg. Iul. de vi publ.* ibi, *Tutoris tui lege Iulia de vi priuata damnati, si tertia pars fisco vindicata est, tutelæ actionem pro ea portione aduersus fiscum dirige, si nulla modò præscriptio locum habeat, nam successio pro oneribus portionis suæ respondet*; vbi Glossa *verb. tertia pars*: & de hac distinctione est text. in *l. si debitor*, *Cod. de senten. pass.* ibi: *si debitor panam sententiæ passus est, quam bonorum ademptio secuta est, quamuis postea Ciuitati Romanæ restitutus, non totam substantiam, sed aliquid ex indulgentia Principis vt haberet impetrauit, aris tamen alieni ex præcedente tempore pœna liberatus est: si verò partem bonorum accepit, pro rata portione eius tenetur*: vbi bona Glossa videnda, *verb. aliquid*, explicat, singulare, vt prædium: & in gloss. *verb. partem*, exponit, *idest*, *quotam*: sic ergo refert, quotam partem, vel singularem rem habeat, vt *hic*, *ff. ad Trebell. si legatus*, §. *nullum*, *&* *Inst. de fideicomm. hered.* §. *siquis vna* &c. igitur creditores ad merces in commissum incidentes, & ad fisci dominium applicatas, cum sint res speciales & singulares; creditores debitoris condemnati nullum possunt habere ius.

Quartò inuincibiliter proba- 7
tum videtur fisci ius in prælatione bonorum quæ in commissum incidunt; nam hæc confiscatio fit ob delictum admissum, & ad publicam vindictam, & in Rei-

publicæ fauorem, ne ex commercio & introductione mercium è Regnis & prouinciis inimicis Coronæ, extrahantur pecuniæ, ex quibus vires crescunt inimicorum in detrimentum & destructionem Coronæ: vt bene & accuratè ponderat nouissimè Salcedo *in opusculo de Contrabanno, cap. 3. & cap. 4. per tot.* & ideo pro pœna tanti delicti, mercis introductæ dominium fisco applicatur: quo casu creditores ad eam ius habere non possunt, nec impediendi confiscationem; prout in simili vide-
8 mus in domo, vel fundo delinquentis, quæ propter eius enorme delictum debent destrui & deuastari, cámque destructionem & deuastationem non possunt impedire creditores hypothecarij, sed eis inuitis & non satisfactis, vindicta publica exequitur sententiam in præiudicium omnium creditorum quantumuis priuilegiatorum, vt vxoris, & similium; prout in praxi obseruari testatur Iul. Clarus *in praxi crimin. quæst.* 82. *num.* 4. cuius praxis rationem reddit Prosper. Farinac. *in prax. crim. tit. de crim. læs. maiest. quæst.* 116. *n.* 36. *&* 37. quæ doctrina probabilior redditur ex traditis inferiùs, *numer.* 89. Igitur ex identitate rationis idem dicendum erit in mercibus ob vindictam publicam incidentibus in commissum & fisco applicatis, vt prorsus creditores anteriores excludantur, & fisci ius attendatur & præualeat.

9 Quintò hæc pars manifestè probatur, nam per leges patrias loquentes de contrabanno, commercium rerum omnium, fructuum, & mercium, quæ ex prouinciis extraneis inimicis huic Coronæ extrahuntur, ita prohibitum est, vt etiam in ipsa origine & fabrica facta in prædictis locis inimicis, prohibitio operetur: ex qua prohibitione inexitabiliter infertur, quod creditores introducentis has merces prohibitas in hæc regna ius in illis habere non possunt, quia introducens debitor nullum ab origine dominium adquisiuit in eis-
10 dem, eo quod lex prohibitiua resistat initio adquisitionis & impediat translationem dominij in debitorem contrauenientem legi, etsi actum ipsum & contractum specificè non annullet, *l. non dubium*, ibi, *licèt Legislator fieri prohibuerit tantum, nec specialiter dixerit, inutile esse debere quod factum est*, &c. *Cod. de legib.* vt ex Alex. Trentacinquio, Farinac. D. Ioan. Vela, Castillo, & aliis diximus *in hoc Labyrint. par.* 1. *cap. fin. num.* 79. plures alios nouissimè in his terminis allegat Salced. *de contraban. cap.* 29. *num.* 10. *& sequentibus.*

Nam ex actu nullo & prohibito 11
non adquiritur dominium, ad quod plurimos DD. adducit Giurba *decis.* 24. *num.* 6. *&* 7. *per l. filius*, §. *diui, ff. de legat.* 1. *l. peto*, §. *fratre*, *l. cum pater*, §. *libertis*, *ff. de legat.* 2. *l. lex quæ tutores*, *Cod. de administr. tutor. l.* 1. §. *si vir vxori*, *ff. de adquir. possess.*

Ergo creditores delinquentis 12
nullam hypothecam adquisierunt, nec habere possunt in his mercibus sic prohibitis, quia nunquam fuerunt in dominio debitoris; quod præcisè requiritur vt hypotheca subsistere possit: innumerabilia iura & Doctores congessimus *in hoc Labyrint. 2. par. cap. 9. ex num.* 73. *cum sequentibus*, quem locum & alios Doctores adduxit Salcedo *d. cap.* 29. *ex n.* 17. *cum seqq.* vbi hoc fundamentum in fauorem fisci contra creditores debitoris introducentis merces, & alia id genus prohibita & contra bannum, satis extollit & exornat.

Nam cùm dominium mercium non fuerit quæsitum debitori, in eas non cadit hypotheca, quia requiritur dominij translatio in debitorem ad effectum vt hypotheca subintrare possit & locum habere, *l.* 1. *ff. de pignoribus*, Celsus Hugo *consil.* 22. *numer.* 30. Pancirol. *consil.* 118. *num.* 17. Menoch. *consil.* 361. *numer.* 41. Oddus *consil.* 100. *numer.* 45. Gratus *consil.* 40. *numer.* 32. *lib.* 2. Vincen. de Franch. *decis.* 506. Marta *voto* 43. Cyriac. *lib.* 2. *controuers.* 425. *numer.* 65. Merlin. *de pignoribus lib.* 4. *quæst.* 41. *num.* 69. *& libr.* 1. *titul.* 3. *quæst.* 13. *numer.* 1. *&* 4. Sextum & perpulchrum fundamentum in fauorem fisci,

&

& excluſionem creditorum, deducitur ex noua ponderatione legum tam iuris communis, quam Regni, in quibus duæ diſpoſitiones reperiun-
13 tur in materia Commiſſi: prima eſt, extinctio iuris delinquentis, quo priuatur ipſo iure; ſecunda, applicatio & adiudicatio dominij fiſco ex legis diſpoſitione, *d.l.commiſſa 8.ff.de publican. & vectig.* ibi: *nam quod commiſſum eſt, ſtatim deſinit eius eſſe, qui crimen commiſit, dominiumque rei vectigalis acquiritur*, ſcilicet fiſco: text. *in cap. cum ſecundum leges ciuiles*, ibi: *aut etiam illicitas ſpecies tranſuehens, aut rerum vectarum profeſſionem omittens, earundem ſpecierum & rerum proprietate, hoc ipſo, priuetur; & fiſco rerum & ſpecierum dictarum proprietas acquiratur: de hæreticis, lib. 6. leg. 1. tit. 18. de las coſas prohibitas ſacar del reyno, y meter en el* &c. lib. 6. recopilat. ibi, *que aja perdido, y pierda* &c. & l. 26. ibi, *que pierdan todos ſus bienes*: & inferiùs, *que por el miſmo hecho ajan perdido y pierdan todos ſus vienes, y que ſean confiſcados y applicados para la nueſtra Camara y fiſco:* & ex legibus de contrabanno, quas accuratè cumulauit Salced. *in tract. de contrabanno*: & ex *ſchedula 25. Iunij, ann. 1635.* quam ad literam adducit *fol. 17.* ibi, *loqual declaro deſde luego por perdido, y mando que ſu valor.* &c.

14 Quæ omnia & ſingula verba, ac dictiones, quibus vtuntur præfata iura, inducunt priuationem & extinctionem iuris ipſo facto & ipſo iure, quia ſtatim operantur eo quod ſint latæ ſententiæ: vt de verbo, *amittit*, copiosè Tiraquell. per plura iura, in *l. ſi vnquam, verb. reuertatur, ex num. 151.* & de verbo, *perdat*, quod eiuſdem eſt omnino ſignificationis, maximè ſi verba illa iungantur cum dictionibus, *ſtatim, mox, ipſo facto*, vel *ipſo iure*, ex *num. 155.* & de verbo, *priuatus*, vel *priuetur*, idem probat copiosè idem Tiraquel. vbi proximè, *ex num. 176. cum ſeqq.*

15 Et pœna priuationis ipſo iure, inducit reſolutionem tituli, & extinctionem iuris adquiſiti, ex doctrina Baldi *in l. 2. in addit. q. 3.* per text. ibi, *Cod. de iur. emphyt.* & ibid. Salycet. *col. 3. verſ. & hic clarius*: quos & alios allegat Felin. *in cap. Rodulphus, de reſcript.* maximè quando pœna priuationis ipſo iure prouenit à iuris diſpoſitione, quia tunc efficaciter operatur tituli reſolutionem & iuris: vt dicunt præfati Doctores, Iaſon in *d. l. 2. & l. final. col. 32.* vbi Salycet. *col. penult. verſ. non obſtat*, Panormitan. *in cap. ſi diligenti, col. 7. verſ. in gloſ. verbo, perdant, de for. compet.* Cardinal. Alexand. *in §. callidis, col. 2. ad fin. tit. de prohib. feud. alien. per Federic.* Ludou. Bologn. & alij apud Tiraquel. *in d. l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num. 56. & 57.*

Si enim delinquens priuatur ſuo 16
iure in rebus quæ incidunt in commiſſum per contrabannum, vel alio modo, atque ita ius debitoris & titulus adquiſitionis reſoluitur & extinguitur ipſo iure & facto ex diſpoſitione legis, eodem modo debet reſolui ius hypothecæ in illis mercibus conſtitutæ: quia reſoluto iure dantis, reſoluitur ius accipientis ſiue creditoris hypothecarij: iuxta text. *in d. l. lex vectigali lege, ff. de pignorib. & in cap. 1. §. rurſus, quib. mod. feud. amitt.* & Communis DD. ſuperiùs adducta *num. 5.* & pro hac conſideratione videndi ſunt quamplurimi Doctores in iſtis terminis loquentes *infrà, n. 87. cum ſeqq.*

Nec obſtat quod in illis iuribus pri- 17
uationem & extinctionem iuris operatur pactum contrahentium ſic determinans, quod hic deficit. Hoc quidem verum eſt: ſed longè fortiùs operatur iuris diſpoſitio inductiua priuationis & extinctionis iuris ipſo facto: quia quod poteſt fieri per pactum, poteſt & longè efficaciùs per legem: *l. 2. §. ſi conueniat, ff. depoſiti: l. fin. Cod. de reb. alien. non alienand. l. contractus, ff. de regul. iur. cap. contractus, eod. tit. in 6. l. impoſſibile, ff. de pact. l. fin.* vbi Bartol. & Bald. *Cod. de fideiuſſor.* Gloſ. in *cap. 2. verb. Officiali, in fin. de conſuetud. lib. 6.* Cardinal. Tuſch. *lit. A. concluſ. 510. num. 18.* quapropter per præambulam iuris priuationem & extinctionem, res tranſit libera abſque nexu hypothecæ in dominium fiſci. 18

Roboratur diſcurſus iſte, quo- 19
niam merces quæ ceciderunt in commiſſum, non tranſeunt in fiſcum per ceſſionem, venditionem,

donationem, vel per alium contractum initum inter dominum mercium, & fiscum; sed in fiscum transeunt ex iuris dispositione absque consensu & voluntate debitoris, idcirco qui succedit non per transmissionem, sed per priuationem præambulam, ad nullum factum debitoris priuati tenetur; quia succedit ex proprio iure, non ex iure priuati iam extincto: *l. Gallus* 29. *§. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. l.* 2. cum similib. *ff. de liber. prater.* latè Robles *de repræsentat. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 106 *&* 107. *& ex num.* 98. *& num.* 100.

20 Et in terminis, quod fiscus succedat in bonis delinquentis confiscatis ex vindicta publica, non per repræsentationem & transmissionem, sed per priuationem & annihilationem personæ, probat *l. si constante*, *§. fin.* vbi Bald. & alij, *ff. solut. matrim.* & notabiliter Platea in *l.* 1. *post princip. Cod. de bonis vacantib. lib.* 10. & ex aliis Fontanel. *de pact. nuptail. claus.* 5. *glos.* 4. *ex num.* 63. *cum seqq. t. m.* 2. Acosta *de priuileg. credit. regula* 2. *ampliat.* 7. *num.* 200.

21 Adstruitur hoc fundamentum ex abundè deductis per Nos *in hoc Labyrin.* 2. *par. cap.* 25. *ex num.* 9. *& seqq. & ex num.* 29. vbi probatur quod succedens in locum alterius per priuationem illius, non tenetur satisfacere creditoribus antecessoris priuati, quia venit alio iure ex propria persona & legis dispositione. Hanc rationem, quæ prorsus euincit totam difficultatem huius quæstionis, adduxerunt, & etiam in his terminis considerarunt ad hanc extinctionem hypothecæ multi Doctores antiqui, & moderni, cumulati inferiùs *num.* 87. & hoc quintum fundamentum exactissimè illustratur infrà, ex *num.* 75. *cum multis sequentib. vsque ad fin. huius capitis:* Ergo nec fiscus succedens debitori in mercibus per commissum sibi quæsitis & applicatis, tenebitur creditoribus delinquentis.

22 His tamen fundamentis (quæ vrgentissima sunt) non obstantibus, alia plura pro parte creditorum habentium hypothecam in mercibus incidentibus in commissum, siue per contrabannum, siue quouis alio modo, vt fisco præferri debeant, fortissima vrgent per omnimodam contrapositionem.

Primum erit, quod licèt verissimum sit, quod dominus rei, sit primus creditor, & pro ea consequenda, & extrahenda à concursu, omnibus quibuscunque præferatur, sicuti per iura & Doctores firmauimus *suprà in primo fundamento contrariæ partis, ex num.* 2. Id tamen intelligi debet quando dominium præcessit hypothecam, quam non potuit debitor constituere in re aliena, ex iuribus 24
& Doctoribus in *hoc Labyrintho* cumulatis *par.* 2. *cap.* 9. *ex num.* 73. *cum multis seqq.* At verò quando debitor domi- 25
nus rei vetus res suas hypothecæ subiecit, quantamcumque res ipsas alienauerit, earumque dominium postea in alium Tertium transierit, semper res illæ transeunt in nouum dominum cum sua causa & onere hypothecæ antea impositæ; quia hypotheca non impedit alienationem nec dominij translationem, *l. si debitor rem tibi iure pignoris obligatam, te non consentiente distraxit, dominium cum sua causa transtulit ad emptorem.* 12. *Cod. de distract. pignor. l. si conuenerit* 18. *§. si fundus pignoratus venierit, manere causam pignoris constitit, quia cum sua causa fundus transiit, ff. de pignor. act. l. traditio. ff. de adquir. rer. dom. l. res pignoris, hypotheca vè iure creditoribus connexius citra consensum eorum, debitores alienantes præcedentem non dissoluunt obligationem, Cod. de remiss. pignor.* cum pluribus aliis: Sed in nostro casu agimus de fisco, cui per Commissum & contrabannum fuit adquisitum mercium dominium post contractam in eis hypothecam: à debitore vero domino: Ergo creditores fisco præferendi sunt. Ex quo satisfit primo argumento, de quo *suprà num.* 2. *& seqq.*

Secundò comprobatur, quia bona 26
emphyteutica quando cadunt in commissum, licèt hypothecæ impositæ super illis per emphyteutam resoluantur, & bona ad dominum deuoluantur libera, & absque nexu oneris & hypothecæ; vt probatur in secundo argumento, *sufrà n.* 5. Id procedit ex natura rei, & ex con- 27
ditione contractus appositæ tempore quo debitor eandem rem & bona in

feudum

feudum vel emphyteusim recepit à domino; & ideo alienatio & deuolutio postea contingens, fit ex causa necessaria præambula, obligationem & hypothecam præcedente, quapropter operatur extinctionem illius hypothecæ interim impositæ: textus est expressus in *d.l.lex vectigali* 31. *ff. de pignorib.* & omnes DD. *in eodem. 2. argumento* relati: nam quando res hypothecata alienatur ex
28 causa necessaria & præambula, resoluuntur hypothecæ super ea impositæ: ad quod plura iura & innumerabiles penè Doctores congessimus in *hoc Labyrin. 2. par. cap.* 13. *ex num.* 11. *cum seqq.* Ergo cùm alienatio & extinctio dominij debitoris in illis mercibus, non procedat ex
29 causa antecedente ius hypothecæ, quantumcunque inuoluntaria: vt optimè post plures considerat Petrus Surd. in *decis.* 286. *ex num.* 10. *cum sequentibus*, loquens in feudatario & empthyteuta priuatis ob culpam & delictum felonię, vel ob non solutum canonem, vt hypothecæ extinguantur, dicens quod licèt non soluere pensionem habeatur pro facto voluntario; illud tamen non est directè ordinatum ad alienandum, ideoque etsi pendeat à voluntate debitoris, habetur pro necessario necessitate antecedenti, & sic resoluitur omne pignus: plures allegat videndus omnino ex *d.num.* 10. *vsque ad num.* 14. & post Surd. & Anton. Fabrum, idem tenet Fontanel. *de pact. dotalib. tom.2.claus.7. glos.2.ex num.* 69. *& seqq. par.9.* quia sufficit quod actus voluntarius habeat originem à cau-
30 sa necessaria præcedente hypothecam, vt iudicetur necessarius ad extinctionem hypothecæ interim contractæ, quia ab initio inerat in contractu acquisitionis debitoris: vt optimè Amat. *cons.* 10. *per tot.* Guid. Pap. *decis.* 575. Iacob. *de feud. verb. qui quidem inuestit. num.* 62. *vers. ad argum. ntum*, Bertrand. *cons.3.num.*58. *vol.3.* Fabius de Anna *cons.*81. *lib.*1. Hodierna ad Surd. *decis.* 160. *num.* 4. At verò si alienatio & amissio dominij subsequatur ex causa noua contingente post hypothecam contractam, ob introductionem mercium prohibitarum in hoc regnum, debet durare hypotheca creditorum præcedens, ipsique præferendi sunt virtute eiusdem hypothecæ fisco, in mercibus in commissum incidentibus.

Tertiò hæc pars pro creditoribus fulcitur ex contrapositione illius similis, de quo pro contraria opinione, *supr. num.7.& 8.* vt creditores possint impedire demolitionem domus debi- 31
toris ob delictum enorme ipsius, prout ex communiori & magis rationabili Doctorum opinione resoluunt Gandinus *in tit. de bonis malefictor. num.*3. Alberic. *de statutis, par.3.quæst.7.* Augustin. ad Angel. *in tract. de malefic. in verb. eius bona, num.*10. Decian. *in tract. crimin. lib.7. cap.*40. *num.*36. *vers. vxor. tamen:* vbi scribit in casu læsæ maiestatis: Farinac. *in prax. crim. quæst.*116. *num.*35. 36. *&* 37. Gratian. *discept. forens.*216. *num.*35. 36. *cum seqq. & num.*73. Merlin. *de pignor. lib.* 3. *tit.*2. *cap.*75. *per tot.* vbi ex *num.*3. post Farinac. & Gratian. limitat, nisi alia ad- 32
sint bona debitoris delinquentis, ex quibus possit satisfieri creditoribus; vel nisi fiscus vellet satisfacere ipsis creditoribus pro iusta domus diruen- 33
dæ æstimatione: ex quibus respondetur quarto argumento, de quo *supra d.n.7.& 8.* vide tamen *infr.n.*89.

Quartò, quia ius & dominium ac- 34
quisitum fisco in mercibus quoquo modo incidentibus in commissum, etiam per contrabannum, nullo modo fisco defertur nisi à tempore delicti & introductionis mercium prohibitarum in portus horum regnorum, & ab eo tempore operatur & non antea; ideo potest comprehendere hypothecas antecedentes, vt firmauimus ex *num.*23. *supr.* quia priuatio & extinctio iuris debitoris non prouenit ex causa antecedente, sed ex noua & subsequente, prouenient ex Commisso. Nec est verum quod ex Salcedo dictum est, in quinto fundamento contrariæ partis ex *n.*9. *cum seqq.* prohibitionem mercium ex 35
nostris legibus loquentibus de Contrabanno, comprehendere originem & fabricam mercium & fructuum, dū adhuc existunt in regnis & prouinciis inimicis, & ideo per prohibitionē huiusmodi nullum dominium earum mercium fuisse translatum in debitorem; quo deficiente, hypotheca creditorum non potuit imprimi in eisdem,

nec eas afficere : quæ propositio prorsus improbabilis est, & nullo iuris tam ciuilis,quàm Regni,colore vestiri potest.

36 Singulas igitur huius fundamenti particulas accuratè & inuincibiliter probabimus : de iure enim communi res est clara , vt dominium fisci non adquiratur nisi post commissum , ex textu capitali in hac materia in *l.commissa, ff. de publican. & vectigal.* in illis verbis , *nam quod commissum est , statim desinit eius esse qui crimen commisit dominiumque rei vectigalis fisco acquiritur:* ex quibus verbis manifestè probatur quod ante introductionem mercium, siue ante delictum erat dominus, tum quia statim ex tunc dominium eius esse desinit , & eo priuatur, quo non priuaretur si eo careret , quia priuatio præsupponit habitum , iuxta *iura vulgaria.* Tum etiam quia verbum &

37 participium illud præteriti temporis eiusdem textus , ibi , *nam quod commissum est* ; & iterum ibi , *qui crimen commisit* , requirit actus consummationem & perfectionem , vt habeat locum dispositio , & sic dominij acquisitio fisco , *l.1. §. fin. ff.quod quisque iur.* notatur in *l.arboribus,§.idem tractat, ff.de vsufruct.* Ruyn. *cons.226. n.6.vol.1.* Nicol. *allegat.3.num.20.* Raudens.*cons.* 56.*n.*35.42.*&* 43.*vol.*1. Surd.*cons.*375. *num.* 35. Giurba *in consuetud. Messan. cap.*1.*glos.*4.*par.*1.*num.*70 *&* 71 *fol.* 88.

38 Et quia quælibet dispositio quantumuis generalis restringitur & limitatur per adiunctum , *l. sed & si adiiciatur* , & *ibi* Glossa, *ff.pro socio*, & plurimi Doctores relari à Petro Surdo *cons.* 34. *num.*39.*&* *cons.*315.*n.*26.idem Surd.*cons.*131.*num.*28.*tom.*1.*&* *cons.*45. *num.*8. & sic adquisitio dominij & translatio in fiscum regulatur à suo adjuncto , *commissum* , non antea : &

39 qualitas nominis determinans verbũ, limitat dispositionem ad qualitatem & tempus verbi : Bartol. in *l.ex facto, col.2.ff. de vulgari :* Felin. *cons.*25.*n.*23. Surd. *cons.*322. *num.*10.*&* *seqq.* *&* *cons.* 106.*à num.*34.*&* *seqq.*latè plura singularia congerit Ioan. Anton. Bellon. *cons.*29.*à n.*8.

40 Nam & dispositio vniuersalis iuncta alicui adiectiuo , vel participio, restringitur ad significationem & comprehensionem participij , vel adiectiui , *l.siquis ex argentariis,§.rationem, ff. de edendo :* Bald. in *l.2. §.vlt.ff. de liberat.legat.* per text.in *l. Aurelio,in fin.ff.eod.tit.* Menoch.*de præsumpt.lib.*4. *præsumpt.*164.*num.*10. Mascard. *de probat. conclus.* 975. *ex num.* 28. Castillo *controuers.lib.*4.*cap.*41.*à n.*76.*&* *cap.*42. *per tot.*Surd.*cons.*453.*à num.*54.*lib.*3. *&* *cons.*151.*à n.*87.*&* *seqq.tom.*2. plurimos alios,& multa exempla huius doctrinæ adduximus in nostris commentariis *de supplicat. ad Sanctiss. par.*1. *c.*14. *n.*53.*&* *par.*2.*c.*5.*§.*4.*ex num.*5.

Hoc idem colligitur ex dictione, 41 *statim* , posita in *d.l.* commissa , ibi, nam quod commissum est, statim desinit eius esse : quæ cùm sit significatiua temporis , ex tunc dumtaxat post commissum absque temporis interuallo operatur , non antea , vt in *l. si finita* , *§. non autem statim , ff.de damno infecto : & in l cum quidam, ff.de legat.*2. latissimè Tiraquel.in *l.si vnquam,verb. reuertatur, num.*120.*Cod de reuoc.donat.* Surd.*decis.*57.*num.*9.*&* *decis.*111.*n.*32. *&* *cons.*437.*num.* 31. Nicol. Garc. *de benefic.par.*2.*c.*5.*n.*85. Gratian. *discept. forens.*41.*num.* 10. qui omnes, præcipuè Tiraquel. probant dictionem illam operari ipso facto,& ipso iure.

Patet igitur ex dispositione iuris 42 communis, debitorem ante Commissum semper fuisse dominũ mercium, cùm per commissum dominium illarum amittat statim , nec fisco ante Commissum perpetratum fuit adquisitum dominium & proprietas ipsarum mercium; sed facto commisso, statim , vt dictum est , fuit factus dominus dictarum mercium , prout expressè apparet ex determinatione *d.l. commissa*: & ex iis quæ in eius exornationem considerauimus hactenus.Igitur nec poterit dici , quod creditores delinquentis ante Commissum non potuerunt acquirere hypothecam in eisdem mercibus , quandoquidem in illis dominium habuit debitor ante causatum commissum , iuxta allegata *in d. 5. argumento supr. ex num. 9. & seqq.*

Et quatenus in eo, falsò præsuppo- 43 suimus,per leges Contrabanni,prohibitionẽ mercium, fructuum, aliarumque rerum ex terra hostili prouenientium , comprehendere fabricas , & afficere ipsam mercium aut fructuum originem , attendi non debet ; contrarium enim longè probabilius videtur,

detur, cùm in ipſiſmet legibus, ſeu pragmaticis Regni, nullum verbum reperiatur quod indicet ſimilem propoſitionem; imò omnes vnanimiter declarant prædictarum mercium prohibitionem ſolum habere locum, poſtquam ipſæ fuerint introductæ in hæc regna, & portus eorum, quia dumtaxat prohibent ipſarum introductionem ſub grauibus pœnis, & ſic leges opponuntur & reſiſtunt ingreſſui, ita tamen vt ante introitum & introductionẽ nihil diſponant; nihilque diſponere valeant circa regna non ſubiecta noſtro Principi, ideoque tales pragmaticæ nullo modo extendi poſſunt ad regna externa ob defectum poteſtatis, ſed præfata prohibitio reſtringitur ad certam qualitatem, putà introitus ſeu aſportationis mercium aliarumvè rerum id genus Terræ hoſtilis, & ad hunc dumtaxat finem & effectum fuerunt dictæ leges ſeu pragmaticæ promulgatæ: vt ex eiſdem euidentiſſimè apparet, quas omnes ad literam accuratè congeſſit Salcedo *in tract. de contrabanno*, vt ex pragmatica 11. Decembr. 1604. *y mando que desde el dia de la publicacion desta,* 44 *en adelante el tiempo que perseueraren en su desobediencia, no puedan entrar, ni contratar en ninguna parte ni puerto destos mis Reynos, y señoríos, por si, ni por interpositas personas, directe, ni indirecte, ni venir à ellos, ni sus nauios, ni mercaderias, so pena de la vida, y perdimiento de bienes*, &c. quam adducit Salcedo *fol.* 16. & alia adducta *ibid. fol.* 17. *ad medium*, his verbis: *prohibir* 45 *tambien el trato y commercio en todos mis Reynos y señorios, assi de mis subditos, como de otras qualesquiera personas que residen en ellos con los del Rey de Francia y sus Reynos y señorios: y assi por la presente, Ordeno y mando, que en ninguno de los puertos de España, ni en otros de mis Reynos, y señoris, se admitan de aqui adelante ningunos vageles, mercaderias, ni otras manifacturas vinieren de Francia por qualquier mano que sea, o se labrare en aquel Regno, lequal declaro desde luego por perdido, y mando que su valor se apliqae* &c.

46 Et in alia pragmatica 16. *Maij*, *anni* 1628. adducta ab ipſo Salcedo *fol.* 18. *à tergo*, ita diſponitur: *con los reueldes y enemigos della, y por esta razon se les ha impedido traher à ellos sus frutos y mercaderias, y aprobecharse y hoçar de los destos Reynos, ni tener ningun commercio con ellos.* & ibi: *para introducir la entrada de sus mercaderias*, &c. & in verſ. 2. eiuſdem pragmaticæ, in hæc: *que los dichos vandos y prohibiciones, y penas* 47 *dellos, comprehendan assi las personas de los reueldes, y enemigos, que vinieren à estos Reynos, o llegaren à sus puertos, o desenuarcaren en ellos, como los nauios que fueren de las tales personas, o vinieren por su quenta, y todos los que fueren de fabrica de los dichos reueldes de Olanda, y las mercaderias que vinieren, no solo aquellas que se vbieren cargado, y vinieren por quenta de los dichos reueldes, y enemigos, sino tambien las que fueren de su fabrica, aunque no vengan por su quenta, ni en su nombre, sino de qualesquier otros terceros, que por sus personas y tierras no les este prohibido tratar y contratar en estos Reynos, aunque sean vasallos mios, porque quanto à esta parte quiero que la prohibicion sea real, y ponga vicio e impedimiento en las mismas cosas, y los nauios en que vinieren las mercaderias prohibidas, aunque ellos no sean de los prohibidos, se confisquen, si constare por probanças o contecturas bastantes*, &c. *y lo mismo se entienda con qualesquiera mercaderias y frutos de Tierras conquien esta y queda permitido el commercio, si auiendo tocado en los puertos de los dichos reueldes y enemigos, y pagado los derechos, se nauigaren, y vinieren à puertos mios*, &c. & in diſcurſu pluries facit mentionem de harum mercium introductione & commercio in hæc regna: & in pragmatica 21. *februar.* 1644. *adducta per Salcedum fol.* 25. *à tergo*: ſicut & in alia 22. *Maij* 1645. *fol.* 19. & in pragmat. 21. *Ianuar.* 1647. *fol.* 33. *à tergo*: & in alia 31. *Ianuarij* 1650. ſolummodo diſponitur de introductione harum mercium prohibitarum, vt paſſim videre poteris in eiſdem pragmaticis.

Ex quibus omnibus manifeſtiſſimè 48 apparet, prohibitionem harum mercium & commercij eſſe limitatam ad introductionem, & quatenus res prohibitæ fuerint introductæ & commerciatæ in his regnis, non antea, nec amplius niſi vt poſtquam ingreſſæ fuerunt portus horum regnorum, incidant in commiſſum & confiſcatæ ſint, nulla facta prohibitione ante introitum, ſed ad illum reſtringi debet talis prohibitio, ex latè adductis ſuperiùs *ex num.* 36. *cum ſeqq.*

verſ. ſingulas igitur &c. & inſuper quia quando lex prohibet ſub certa qualitate, vel modo, vltra qualitatem vel
49 modum non extenditur nec porrigit vires ſuas, neque extenditur de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, nec de tempore ad tempus, ſed omnino continetur intra limites prohibitionis ſic qualificatæ : de quo innumerabiles penè Doctores reperies apud Fuſar. *in tract. de fideicom. quæſt.* 678. 679. *&* 680. *cum duabus ſeqq.* vbi per te exactè videre poteris, & Nos in *hoc Labyrin. par.* 1. *cap.* 13. §. 2. *ex num.* 16.

Denique quia ratio prohibitionis, eſt introductio & commercium prohibitarum rerum in his regnis, iuxta quam prohibitio ipſa regulanda erit; quia prohibitio reſtringitur & limitatur iuxta rationem expreſſam, vel tacitè ſubintellectam in diſpoſitione prohibitiua *l. pater filium*, §. *fundum, ff. de legat.* 3. *l. cum pater*, §. *dulciſſimis. ff. de Legat.* 2. innumerabiles penè Doctores in comprobationem adducit Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 678. *num.* 3. 4. 5. 6. *&* 7. *& quæſt.* 679. *num.* 13. *& in quæſt.* 680. *num.* 4.

50 Quo veriſſimo ſuppoſito, ceſſat penitus quintum argumentum, de quo *ſupr. ex num.* 9. *cum ſeqq.* vbi fuit dictum, prohibitionem commercij harum mercium comprehendere eaſdem in ſua fabrica & origine, & ideo non acquiri dominium debitori : & per conſequens nec creditores potuiſſe habere hypothecam in eiſdem. Quia cùm argumenti Maior ſit falſa, vt ad oculum vidiſti; Conſequentia euaneſcit : quoniam tantum ſunt prohibitæ quatenus introducuntur & commercantur in his regnis, & non aliter, nec ad aliud tempus antecedens retrotrahitur iſta prohibitio, quæ nunquam reſtitit adquiſitioni antecedenti, nec hypothecis contractis, nec commerciis extra hæc regna initis.

51 Imò etiam nec procederet argumentum, quamuis ſupponeremus quod iſtæ pragmaticæ prohibuiſſent & inhabilitaſſent vaſſallos ſubditos à commerciis in prouinciis inimicorum, prout acerrimè defendere conatur Salcedo *in tract. de Contrabanno*, *d. cap.* 39. *ex num.* 36. vbi nullam adducit pragmaticam, ex qua hæc inhabilitas & incapacitas vaſſallorum induci poſſit; imò omnes pragmaticæ nullatenus prohibent commercium in regnis extraneis & inimicis, abſolutè, ſed quatenus ex commerciis reſultaret ingreſſus mercium in hæc regna, & in illis dictarum mercium prohibitarum quomodolibet exerceretur commercium. Hoc inquam falſo ſuppoſito admiſſo adhuc dicendum foret, contractus 52
geſtos etiam à ſubditis non eſſe nullos, nec prohibitionem reſiſtere initio adquiſitionis, nec impedire dominij tranſlationem in ſubditos & naturales originarios horum regnorum ſic contrahentes extra hæc regna. Quoniam licèt, lex prohibitiua annullet contractum, vt ptobatum fuit ſuperiùs *in d. l. argum. ex num.* 10. id tamen procedit quando lex abſolutè prohi-
bet : at verò quando lex ipſa vltra 53
procedit, apponendo, pœnam contrauenienti, tunc actus, & contractus remanet validus, lexque operatur in ſola pœna : optima fuit Bartoli doctrina in *l. prætor ait* 20. *num.* 3. *ff. de noui oper. nunt.* & *ibid.* Paul. de Caſtro, & Alexand. & Iaſ. *num.* 11. Gregor. Lopez *in l.* 28. *gloſ.* 7. *verb. contra nueſtra ley, tit.* 11. *partit.* 5. Ludouicus Molina *de primogen. lib.* 2. *cap.* 19. *à num.* 17. vbi Addentes alios congerunt : Anguianus *de legib. lib.* 3. *controuerſ.* 7. *n.* 11. *cum ſeq.* Ioan. Guttierr. *lib.* 1. *practic. quæſt.* 144. *num.* 1. vbi alios allegat, Nos in *hoc Labyrin. par.* 1. *cap. fin. num.* 169. quibus adde Sebaſtian. Vantium *de nullitat. ſenten. tit. quot, & quib. mod. null. num.* 54. & iterum in *tit. de nullit. ex inhabil. ſeu defect. mand. n.* 56. vbi quamplurimos allegat, & ex Baldo, Iacob. de Aren. Alexandr. Cardin. Bart. Paul. de Caſtr. Ioan. Andr. Oldrad. Iac de Aret. Cyno, Imola, Decio, Cauale. & pluribus aliis abundè comprobat Alder. Maſcard. *de ſtatut. interp. concluſ.* 9. *ex n.* 38. *cum multis ſeqq.* Ioan. Guttierr. *practic. lib.* 1. *quæſt.* 144. Carol. de Graſſ. *de effectib. Cleric. effectu* 8. *à num.* 6. *cum ſeqq.*

Facit etiam, quia licèt prohibitio 54
alienationis à teſtatore facta annullet alienationem, & impediat dominij tranſlationem : ſi tamen vltra prohibitionem imponat pœnam alienanti & contrafacienti, alienatio tenet, & prohibitio illa non impedit tranſla-

tionem

tionem: si tamen vltra prohibitionem imponat pœnam alienanti & contrafacienti, alienatio tenet, & prohibitio illa non impedit translationem dominij, Bald. in *l. 1. num. 48. Cod. de his quæ pœnæ nom.* Cuman. in *l. filiusfam. §. diui, col. 2 ff. de legat. 1.* & *ibi* Ias. *in 2. lect. num. 63. vers. secundò limita*: Ferretus *num. 53* Ripa *num. 22. in fin.* Crot. *num. 5. vers. quarto limitatur*: Loazes *num. 9.* & *num. 115.* Opiz. *num. 44.* & Socin. iun. *n. 112.* Ruin. *cons. 113. n. 1.* & *cons. 117. n. 5. lib. 2.* Crot. *cons. 144. n. 26. lib. 1.* Riminald. iun. *cons. 581. num. 10. lib. 4.* vbi comprobat, Burfat. *cons. 307. num. 14.* Vincen. Fusar. *de substit.* & *fideicom. q. 687. n. 2.* Et cum in istis legibus contrabanni vltra prohibitionē introducendi merces inimicorum in hæc regna, pœna Commissi & confiscationis mercium, & aliæ graviores irrogentur, sequitur vt contractus & emptiones factæ per vassallos subditos Coronæ, validæ remaneant, & per consequens creditores in eisdem mercibus hypothecam anteriorem contrahere potuerunt, maximè quia hæ prohibitiones ad hos contractus non respexère, sed solum ingressum & introitum mercium prohibitarum in hæc regna, ipsarumque commercium, vt altiùs probatum reliquimus hactenus.

55 Nec iis quæ veraciter diximus, & fundamentaliter scripsimus in hoc 4. fundamento ex *num. 34. cum seqq. vers. Quartò quia ius* &c. officit in aliquo Pragmatica 16. *Maij* 1628. suprà adducta *num. 46. vers.* & *alia pragmatica*, in illis verbis: *porque en quanto à esta parte quiero que la prohibicion sea real y ponga vicio è impedimento en las mismas cosas*, quæ videbantur insinuare, prohibitionem attingere res prohibitas in suis prouinciis, & ab eo tempore. Nam ab hoc scrupulo facilè nos eximit eadem Pragmatica, dum disponit, merces, quæ reuera ortæ sunt & fabricatæ in prouinciis inimicis, non posse introduci in hæc regna, etiamsi transeant per regna confœderata nobis, & ab eis in hæc veniant, quia non ideo purgauerunt vitium originale, sed vitium prohibitionis eas-dem merces comitatur vsque ad ingressum in portus horum regnorum, ita vt in eisdem operetur prohibitio & confiscatio, ac si directè venirent ex prouinciis inimicorum, & in portus Hispaniæ fuissent per eosdem introductæ, vt euitentur fraudes, quæ facilè per has vias indirectas, & interpositas personas committi possent: non enim ista Pragmatica prohibet commercium extraneis prouinciis in- 56
ter se ipsas, hoc enim fieri non potest; sed ne merces inimicorum per manus amicorum introducantur in hæc regna: & hæc est principalis huius & cæterarum Pragmaticarum intentio, & vltimus finis in quem destinantur & tendunt tot dispositiones prohibitiuæ, impedientes introductionem mercium inimicorum in hæc regna: & ideo disponit præfata Pragmatica, quod si probetur, has merces introductas per manus amicorum, originem traxisse ex prouinciis inimicorum, confiscentur, non attento à quibus siue amicis, siue inimicis introducantur; itaque solum in introductione consistit delictum & pœna Commissi.

Præterea obseruandum quod dicta 57
Pragmatica in imponendo vitium reale mercibus inimicorum, loquitur restrictiuè ad illum casum de quo loquitur; vt patet ibi: *porque en quanto à esta parte, quiero que la prohibicion sea real*, &c. quia casus, de quo loquitur, quando scilicet introducuntur merces inimicorum indirectè per manus amicorum & confœderatorum in suas prouincias, indigebat hac declaratione, saltem tollendæ dubitationis causa, an semel prohibitionem euasissent per introitum in prouinciam confœderatam, ex quo purgatum videbatur vitium originale: at quando directè ex prouincia inimica introducuntur, nulla egebat declaratione, quia nulla subest dubitandi ratio, cùm omnes leges regni ac Pragmaticæ de hoc casu loquantur expressè.

Quintò & vltimò pro hac parte 58
negatiua facit, quia quodlibet Commissum, est crimen; vt probatur *in fæpe all. gat l. commissa, ff. de vect. gal.* & *commiss.* illic, *nam quod commissum est, statim desinit esse eius qui crimen commisit*, cui correspondet pœna priuationis & confiscationis mercium ex eadem lege, & aliis adductis *suprà ex n. 2.* & ex pragmaticis citatis & legibus Regiis adductis ex *n. 13.*

59 Et idcircò meritò Doctores affirmant cauſam Commiſſi & Contrabanni eſſe criminalem, & criminaliter puniri, & propterea probationem requiri concludentem, non per poſſibile; Farinac. *conſ.* 85. *num.* 50. *volu.* 2. Gratian. *diſcept.forenſ.*109.*n.*1. Cyriac. *controuerſiar.tom.*3.*c.*512.*ex n.*1. *cum ſeqq.*

60 Ex quo infertur ad vulgarem & notam conſequentiam, quemlibet delinquentis creditorem, etiam perſonalem ſeu chirographarium anteferri fiſco exigenti pœnam, & omnibus Fiſcus poſtponitur, *l. quod placuit* 37.*ff.de iur.fiſc.l. in ſumma* 17. *l. Statius Florus* 48. §. *Cornelio*, *ff. de iur. fiſc.* bonus text.in *l.non poſſunt bona vlla ad fiſcum pertinere, niſi quæ creditoribus ſuperfutura ſunt* &c. *dicto tit.* & in fin. ibid. *quod æri alieno ſupereſt:* Rubrica cum *l. vnic. Cod.pœn. fiſcalib. creditores præferri, lib.* 10. quid igitur hæſitandum ſuper prælatione creditorum delinquentis habentium hypothecam, quando etiam ſimplex quilibet perſonalis fiſco in exigenda pœna anteponitur.

61 His iuribus conatur reſpondere Salcedo in *tract. de C hanno, c.*29. *num.*52. *& ſeqq.ve . ſin que nos mueba:* dicens procedere quando fiſcus agit pro pœna impoſita per ſententiam aut legem; ſed non procedunt quando fiſcus habet actionem & dominium in ipſis bonis confiſcatis, quia tunc non tenetur creditoribus delinquentis. Quæ reſponſio non ſolum improbabilis eſt, ſed contra iura expreſſa: *cap.cum ſecundum, de hæretic.lib.*6. *leg.*4.*tit.*2.*partit.*7. *& l.*2.*tit.*4.*p.*5. quibus addentur aliæ *inferiùs*, quæ diſponunt quod in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, delinquens ſtatim à tempore delicti priuatus fuit & dominio & adminiſtratione bonorum omnium, ita vt non poſſit ſuper iis contrahere, neque ipſa alienare, quia iam ex illo tempore dominium bonorum tranſlatum fuit in fiſcum & ei adquiſitum; & tamen non obſtante dominio ſibi quæſito, fiſcus

62 tenetur ſoluere creditoribus delinquentis, quia fiſco omnes præferuntur: iura ſunt expreſſa in *l.non poſſunt, ff.de iur.fiſc.l.fin. Cod.de debitor. ciuitat. lib.* 11.*l.*1. *Cod.de fideiuſſ.l.ſi marito* 32. *ff.ſol. matr.l.ſi mandatori, in fin. princ.ff. de fideiuſſorib.l.ſi tutor reipubl.*9. *ad fin.ff. de tut. & rat. diſtrah.* Igitur præfata ſolutio tradita per Salcedum, ineffi-
cax eſt & fallax, maximè quia dominium tunc prodeſt & excludit creditores, quando fuit adquiſitum ante hypothecam ipſorum, non poſt eam; quia res tranſit cum ſua cauſa & onere hypothecæ; quocunque vadat, ex ſuperiùs comprobatis.

Quid igitur in hac controuerſia 63
dicendum erit? etenim in ea varios reperio ſcriptores; Ioan. Heuia Volano *in Curia Philipp. lib.* 5. *del comercio naual. cap.* 10. *de la Pena de Commiſſo, num.* 10. diſtinguit inter creditores merè perſonales, & hypothecarios, vt illi ad merces confiſcatas ob commiſſum nullum ius prætendere poſſint, quia iſti non poſſunt impedire alienationes etiam voluntarias factas à debitore, nec eis remanet vllum ius contra tertios poſſeſſores, iuxta *leg.*7.*tit.*15.*partit.*5. at creditores hypothecarios eſſe præferendos fiſco in rebus incidentibus in Commiſſum, facta priùs excuſſione in cæteris bonis delinquentis: quia alienatio non valet in eorum præiudicium ex *l.* 14. *tit.*13.*par.*5. nec confiſcatio eſt prohibita vbi alienationis prohibitio non adeſt, cùm confiſcatio æquiparetur 64
alienationi, ac in vna diſpoſitum, etiam in alia procedere intelligatur, ex *l. Imperator ff. de fideicomm. libert. l. filius, Cod.de bon.proſcript. & l.Imperatores, ff.de iur.fiſc.*

Doctiſſimus magiſter noſter D. 65
Ioan. de Solorzano *in ſua politica Indiar. lib.*6.*cap.*10. *fol.*985. *cum ſeqq.* refert Regiam ſchedulam quæ in rebus, quæ incidunt in commiſſum, fiſcum, cui ſunt applicatæ, præferri decernit quibuſlibet delinquentis creditoribus; & ita determinaſſe Regium Conſilium Indiarum teſtatur, reuocata contraria ſententia Audientiæ Limenſis.

Carleual.*de iudiciis, tom.*2.*lib.*1.*tit.*2. 66
*diſputat.*1.*n.*50.*fol.mihi* 17. promiſcuè, genericè & diſtinctè in hoc caſu loquutus eſt, aſſeuerans quod quoties incurritur ipſo iure pœna confiſcationis, ſiue rei ſingularis, quæ in commiſſum incidit, ſiue quotæ partis bonorum delinquentis, ſi ipſe non habeat aliunde, vnde ſoluat credi-

toribus

toribus suis, creditores esse fisco præferendos, & fiscum post incorporata bona delinquentis, manere obligatum, & debere satisfacere creditoribus, etiam chirographariis, iuxta vires bonorum & non vltra. Ad hanc indiscretam resolutionem, ob generalem mixturam rei particularis, & bonorum vniuersaliter confiscatorum, adducit in comprobationem iura, & Doctores, qui dumtaxat loquuntur in confiscatione omnium bonorum vniuersaliter, aut per quotam vniuersalem: quæ quidem iura & Doctores non percutiunt punctum nostrum, in quo agimus de confiscatione per commissum rerum & mercium specialium & particularium, quæ nec in quota patrimonij, nec in toto, concernit vniuersalitatem bonorum. Ex quo eius resolutio nihil ad rem nostram pertinet, & à puncto Commissi aberrat, prout latiùs ex distinctione harum confiscationum videbimus inferiùs.

67 Alberic. Gentil. Aduocatus Hispan. *lib.* 1. *cap.* 13. allegans Lucam. de Penna, in *l. cum allegas, Cod. de re milit. lib.* 12. & Sfortiam *de restit. in integr. par.* 2. *quæst.* 95. *artic.* 5. *num.* 28. quos refert Salcedo nouissimè *in tract. de contrabanno*, *cap.* 29. *num.* 17. & 18. aliquid dicit quod posset conducere, si esset verum, quod emens merces ab hoste, etiam in alieno territorio, non adquirit dominium earum, si eo animo emat vt illas introducat in regna Principis prohibentis: sed hæc Alberici gentilis assertio nullo iuris fundamento fulciri nec honestari potest, neque Doctores ab ipso allegati vllum verbum tangens punctum quæstionis adducunt: quærunt enim dumtaxat an is qui obtinuit licentiam emendi castrum, quod emit post infidelitatem & hæresim incursam, & post sententiam condemnationis, si postea fuit restitutus à Principe, an valeat emptio & ad eam restituatur? Et dicitur quod non; quia fuit effectus incapax & inhabilis tempore emptionis, nec restitutio potuit eum reponere nisi in statu quo erat ante crimen perduellionis vel hæresis, quo tempore nondum emerat castrum: quid ad rem? tu videris: vltra quod assertioni *Alberici Gentil.* resistunt omnes nostræ Pragmaticæ Contrabanni, & ea quæ in earum comprobationem adduximus *supr. ex num.* 34. *cum multis seqq.* Et insuper quia si fiscus grauaretur probare animum emendi merces ad illas introducendas in hæc regna, vix vnquam illud probare posset, tum quia ea quæ in animo consistunt, difficillimæ probationis iudicantur, tum etiam quia fiscus prouincias inimicas, vbi emptiones mercium factæ sunt, adire non poterit: & ideo assertio Gentilis inanis est & sine effectu, & vndique de iure improbabilis.

Salcedus eruditus minister, & to- 68
gatus Iudex Contrabanni, nouissimè in suo pulcherrimo tractatu *de Contrabanno*, admodumque vtili; hanc difficultatem accuratè tractauit in *quæst.* 29. *per tot.* in qua resoluit distinguendo inter Commissum per Con- 69
trabannum, & Commissum ob non factam manifestationem & registrum mercium, quæ aliàs licitè possunt introduci in portus & regna nostra; vt in primo casu fiscus in mercibus quæ per Contrabannum ceciderunt in Commissum, præferatur quibuslibet hypothecariis creditoribus; in secundo verò, creditores omnino fisco præferantur, ex *n.* 69. *cum seqq. & num. fin.*

Rationem differentiæ reddit inter 70
vtrumque casum, scilicet quia in mercibus Contrabanni delinquens nullum à principio acquisiuit dominium, obstante prohibitione legis, & ideo nec creditores in eisdem potuerunt adquirere ius hypothecæ: quam rationem comprobare conatur *à principio eiusd. cap.* 29.

In secundo distinctionis membro, 71
circa Commissum mercium aliàs permissarum, ob defectum professionis, registri, & manifestationis, dicit creditores hypothecarios fisco præferri, eo quod delinquens debitor ab initio & ante Commissum, dominium habebat in ipsis mercibus, & per consequens creditores hypothecam: quod refert latiùs ex *d. num.* 69.

Prioris membri resolutioni exclu- 72
siuæ creditorum in Commisso per Contrabannum acquiesco ex protinùs adducendis fundamentis diuersis: rationi autem & fundamento resistunt illæ omnes doctrinæ superiùs adductæ

adductæ,ex *n.* 34. *cum multis seqq.* cùm nullibi probetur, introducentẽ merces vetitas & prohibitas caruisse vnquam dominio,*ibidem* manifestè probauimus, nec dominium adquisitum fisco in his mercibus de perse esse sufficiens ad excludendos creditores qui ante Commissum hypothecam contraxere in eisdem mercibus eodem instanti quo fuerunt in dominio debitoris, cum qua transeunt in quemlibet, qui postmodum dominium earum acquisierunt,diximus ex *num.* 23. *& ex num.* 34. quare de hac ratione & fundamento dominij acquisiti per fiscum in Commisso, non est curandum ad determinationem & resolutionem huius nostræ difficillimæ quæstionis. 73

Quid igitur in tanta Doctorum varietate & oppositione sequendum? illud securius arbitror, vt in quolibet Commisso siue per Contrabannum & prohibitionem mercium, siue per omissionem professionis, registri, ac manifestationis permissarum, & sic per fraudulentam occultationem, fiscum in mercibus commissis indistinctè præferendum quibuslibet creditoribus delinquentis, non tanquam dominum mercium, sed ex resolutione hypothecæ antea quæsitæ per creditores in eisdem mercibus. Hanc nostram resolutionem tribus mediis inuincibilibus probabimus, omnem scrupulum omnésque dubitandi rationes simul excludentibus. 74

Præcipuum & singulariſſimum sit, penitùs excluſiuum & extinctiuum iuris creditorum, nam iura omnia tam iuris communis quàm Regij in materia Commissi, duo determinant, primum est, vt inducant priuationem, extinctionem, & resolutionem iuris absolutè delinquentis in mercibus in commissum incidentibus: alterum, vt facta hac iuris resolutione, inducatur statim acquisitio dominij & eius translatio in fiscum; quod manifestè probant plurima iura superiùs adducta ex *num.* 13. 75

Et licèt ex hac secunda iuris determinatione, nempe ex dominio fisco adquisito, creditores excludi non possint ob eorũ hypothecam præambulo acquisitam, quia tale dominium translatum in fiscum non est sufficiens per se ad exclusionem creditorum, eo quod dominium in Tertium semper transeat cum sua hypotheca inhærente, vt paulò antè notauimus *num.* 73. relatiuè ad *num.* 23. 77 *& 34. cum seqq.* vbi latiùs: Tamen ex priori dispositione prædictorum iurium priuante & resoluente ipso facto titulum & ius omne quod delinquens habebat in iis mercibus, præcisè & necessariò sequitur extinctio & resolutio hypothecæ antèà contractæ, ex vulgari regula, *Resoluto iure dantis, resoluitur ius accipientis*: ac propterea iura prouidentia in vtroque casu tam priuationis, quàm adiudicationis dominij,non sine mysterio prius extinxerunt ius delinquentis, eo nempe fine, vt merces in Commissum incidentes, liberæ ab omni onere & hypotheca transirent in fiscum absque impedimento aliquo. Hunc discursum accurate comprobauimus *supr. ex n.* 13. *cum seqq.* quò te remitto libenter, ne vlteriùs repetam, quia perdita & radicitùs extincta re hypothecata ex iuris dispositione, nullum ius remanet creditori in ea, ad iura & Doctores adductos *supr. hac 4 part. cap. 2. à princip.* & vltra *ibid.* comprobata ex *d. num.* 13. hanc eandem rationem confirmarunt plurimi Doctores adducti *infr. num.* 87. quos consule; & hæc resolutio verissima est, vberrimè variis & quamplurimis iuris fundamentis roborata ex *num.* 81. *usque ad fin. huius cap.*

Hæc tamen verissima & tutissima 78
nostra noua consideratio & resolutio vnam patitur & non leuem difficultatem,ortam ex plurium iurium simili dispositione, in quibus adest expressa priuatio & amissio dominij,& administrationis bonorũ ipso iure à tempore perpetrati delicti, verum etiam simul dominij translatio in fiscum,text.in *d. c. cum secundum leges ciuiles, de hæretic. lib. 6. l. quæsitum, ff. qui & à quibus*: vbi quærit Consultus, *An is qui maiestatis crimine reus factus est,manumittere possit, quoniam ante damnationem dominus est.* Et respondit, Imperatorem Antoninum Calphurnio Critoni rescripsisse, *ex eo tempore quo quis propter facinorum suorum cogitationem iam de pœna sua certus esse poterat, multo plus cogitasse & confecisse delictorum, quam damnatus esset, ex quibus liberari* &

apertiùs in *l.4.tit.2.part.7.* his verbis: *vendida, ni donacion, nin enagenamiento que vbieſſe fecho de ſus bienes el que fueſſe juſgado por traidor, deude el dia que començó andar en la traiçion, faſta el dia que dieron la ſentencia contra el; non deue valer en ninguna manera; ca maguer fueſſe en tenencia de los bienes, a la façon que los enagenaua*, (nota quæ ſubdit) *perdido auia y a el ſeñorio por ſu maldad, e era ja de la corona del Rey: e por ende non podria deſſues, ninguna coſa de los bienes, que tenia, enagenar en ninguna manera.*

79 Et tamen priuatio hæc & amiſſio dominij ipſo iure à tempore commiſſi delicti tantum abeſt quod operetur extinctionem hypothecæ anterioris, verum etiam confiſcatione & tranſlatione eiuſdem dominij in fiſcum non obſtantibus, creditores etiam perſonales ſua credita exigunt & fiſco præferuntur in bonis delinquentis ipſo iure amiſſis & fiſco applicatis per confiſcationem, provt exactè videre eſt poſt iura & plurimos Doctores apud Anton. Gomez. *tom.2. variar. cap.3. ex num.11.* Acoſtam *de priuileg. credit in reg.2. ampl.7. ex num.170. cum multis ſeqq.* Thom. Sanch. *in præcep. Decal. tom.1. lib.2.c.22. ex num.74. cum ſeqq.* Carleual. *de iudic. tom.2. lib.1. tit.2. aſſput.1. num.50.* Fontanel. *de pact. dotal. tom.2. clauſ.7. gloſ.2. ex num.60. cum ſeqq. fol.464.* latius Farinac. *de delict. & pan. quæſt.25. ex num.111. & num.168. cum ſeqq. & ex num.174. cum ſeqq. & de crim. læſæ maieſt. quæſt.116.§.3. ex num.121.* & eſt expreſſa lex 2. *tit.* 4. *part.*5. ibi *qualquier ome que ficieſe alguna delaſma manera de traiçion, que diximos en la Ley antes deſta, adiere ajuda, o conſejo que la fagan, deue morir por ello, e todos ſus bienes deben ſer de la Camera del Rey, ſacando la dote de ſu muger, e los debdos que ouieſſen a dar que obieſen manleuado, faſta el dia que començó a andar en la traiçion.* Igitur de primo ad vltimum ſequitur, noſtram reſolutionem, de qua ex *num.*75. & eius fundamentum corruere & euaneſcere.

80 Quæ difficultas facilè diſſoluitur, ſi diſtinguas inter confiſcationem vniuerſalem bonorum, de qua loquuntur hæc iura adducta ex *n.*78. & inter res certas ſeu merces ſpeciales confiſcatas propter commiſſum, quo caſu procedit noſtra tutiſſima & vndique munita reſolutio, vt per commiſſum extinguatur ius hypothecæ antecedentis, ita vt creditores debitoris introducentis merces prohibitas nihil conſequi poſſint ex prædictis mercibus confiſcatis. Rationem differentiæ petes ab iis quæ altiùs in proximo ſecundo fundamento dicenda & conſideranda ſunt.

81 Secundum itaque fundamentum quo mouemur ad excluſionem creditorum quorumlibet à rebus & mercibus per Commiſſum fiſco applicatis, non minus efficax eſt, ſi breuiter diſtinguamus confiſcationis modos ſeu ſpecies: quædam enim eſt omnium bonorum vniuerſaliter in quibus fiſcus iudicatur vel tanquam heres, iuxta iura allegata & frequentiorem opinionem, vel tanquam ſucceſſor vniuerſalis, iuxta aliorum aſſertionem; & in vtroque caſu fiſcus tenetur omnibus & quibuſlibet creditoribus ſoluere & ſatisfacere ex bonis confiſcatis, quia in fiſcum tanquam vniuerſalem ſucceſſorem tranſeunt omnes obligationes actiuæ vel paſſiuæ & naturales: hanc concluſionem per iura ſuperiùs allegata, & magnam Doctorum cateruam firmarunt DD. citati *ſupra num.*79.

82 Secundo modo confiſcari poſſunt bona delinquentis non omnia vniuerſaliter, ſed pars eorum quotitatiua, putà dimidia, vel tertia, vel quarta pars bonorum ſimiliter vniuerſaliter, & tunc fiſcus tenetur creditoribus delinquentis non in ſolidum, ſed pro ſua portione & rata vniuerſali, ex eadem ratione de qua in caſu præcedenti, *l. fin. C. de debitorib. ciuit. lib.* 11. ibi, *pro rata rerum quas poſſident*, leg. 1. Cod. de fideiuſſorib. ibi, *ſi Lyſias adempta parte bonorum exulare iuſſus eſt, non niſi pro parte quam retinuit, creditoribus obligatus eſt. l. ſi marito* 32. *ff. ſolut. matrim. l. 2. Cod. ad leg. Iul. de vi publ. l. ſi debitor, Cod. de ſenten. paſſ.* plures Doctores per Anton. Gomez. *tomo 2. variar. c.3. n.* 11. Thomas Sanchez poſt Plotum, Simancaz, & alios, *in præcep. Decal. lib.1. cap.22. n.74. & 75. & n.53. 88. & 90.* & poſt plurimos DD. Farinac. *de delict. & pan. q.25. n.180.* & cum Barboſ. Gaill. Peregrin. Iul. Clar. Amaya & aliis idem aſſerit Magiſter noſter D. Solorzan.

D.Solorzan. *de iur. Indiar. tom.2.lib.2. cap. 26. num. 19.* Et iſti duo caſus nihil ad noſtram difficultatem pertinent.

83 Tertio modo fit confiſcatio rei particularis, vel rerum & mercium ſpecialium: & tunc dominium harum ſpecierum ita liberum & abſque vllo onere tranſit in fiſcum, vt nullo modo teneatur ex illis ſatisfacere creditoribus delinquentis: per text. in *d.l.finitario 32.ff. ſoint.matr. l.2.ff.ad leg.Iul.de vi publ.l.ſi debitor, Cod.de ſentent.paſſ.* probant in terminis Gloſſæ communiter receptæ in *eiſdem legib.* & omnes ordinarij Doctores *ibid.* prout adnotauimus *ſupr.num.6.* Anton. Gomez. *d.cap.3.num.11.* poſt quem, & Peregrinum, Azeued. & alios tenet Thom.Sanchez *d.cap.22.num.53.* Gregor.Lopez *ad leg.10.tit.2. par.3. verſ. puede:* Spino *de teſtam.gloſ.27.num.39.* Fulu. Conſtant. ad *l.1.n.112. Cod.de pœn.fiſcalib.lib.10.& n.118.*

84 Ratio diſcriminis inter confiſcationem iuris vniuerſalis particularis, ea eſt, quia quando bona omnia confiſcantur, hoc intelligitur, poſt ſatisfactionem creditorum, quia bona non dicuntur niſi deducto ære alieno, texeus eſt expreſſus in *l. non poſſunt 11.ff.de iur. fiſci*, ibi, *non poſſunt vlla bona ad fiſcum pertinere, niſi quæ creditoribus ſuperſutura ſunt: d. l. fin. Cod. de debitorib. Ciuit. lib. 11. d. l. 1. Cod. de fideiuſſ.* exornant Sanchez *vbi proximè ex d.num.74.* Peregr. *de iur.fiſc. lib.4.tit.8.num.11.* Farinac. *d. quæſt.25. num.138.*& poſt alios Acoſta *de priuil. credit.regul.2. ampliat.7.ex num.171.*& quia fiſcus hoc caſu eſt ſucceſſor vniuerſalis, quæ rationes ceſſant in confiſcatione rerum ſpecialium, & ideo tranſeunt in dominium fiſci abſque aliquo onere.

85 Quæ diſtinctio & differentia conſonat iuris diſpoſitioni: nam ſi inter hæredem ſcriptum & ſucceſſorem ab inteſtato orta fuerit controuerſia ſuper reſciſſione, vel nullitate teſtamenti, & inter eos fuerit ſuper hæreditate tranſactum, dubitari poterit contra quem creditores hæreditarij teneantur dirigere ſuas actiones & exigere ſua credita? In quo, DD. in *l.3. & l.controuerſia 14 ff.de tranſact.* conueniunt vnanimiter, quod ſi inter hæredem ſcriptum ex tranſactione, & ſucceſſorem ab inteſtato diuidatur hereditas per quotas, creditores pro rata cuiuſlibet portione vtrumque conuenire debent, & vterque ſucceſſor pro ſua rata & quota tenetur eiſdem ſatisfacere, per text. expreſſum in *d. l. controuerſia 14.ff. de tranſact.* plurimos Doctores ad idem congerit Franciſc. Niger Cyriac. *controuerſiarum tom. 1. cap. 17. ex num.4.*

86 At verò ſi tota hereditas remanet penes heredem ſcriptum, & res aliquæ particulares & ſpeciales adiudicentur ſeu concedantur ſucceſſori legitimo, ipſe nihil præſtare tenetur creditoribus hereditariis, ſed hæres ſcriptus eis ſatisfacere debet in ſolidum, Alberic. in *d. l. controuerſia, col.2. verſ. aut dixit teſtamentum:* & ibi Bartol. *num.4.* Bald. *ſub num.4.* Iacobin. *in 1. lectur. ſub num.7.* Iaſon. *ſub num.3. verſ. ſecundo autem caſu, ff. de tranſact.* Odofred. in *d. l.3. in princ. col.2. ff. eod. tit.* Trigona *ſingular. 92.num.4.* Surd. *conſ.92.n.8.* Cyriac. *d.controu.17.n.3.*

Conducit quod ſi condemnatus, poſtea a principe fuerit reſtitutus in quota parte vniuerſali, putà tertia, vel dimidia bonorum confiſcatorum, Fiſcus & delinquens reſtitutus tenentur creditoribus ipſius delinquentis pro ſuis portionibus ſatisfacere, *l. tutor filiorum, Cod. de ſentent. paſſ.* ſi tamen delinquens reſtitutus ſit dumtaxat ad rem particularem, putà domum, vel fundum, non tenetur creditoribus aliquid contribuere, ſed fiſcus remanet ſolus granatus & adſtrictus onere ſoluendi: latè Fulu. Conſtant. ad *leg.1. n.118. Cod. pœnis fiſcalib. credit. præfer. lib.10.*

Conducit etiam, quod bona patris ad fiſcum delata tranſeunt cum onere alendi liberos, ſi nimirum fiſcus occupat vniuerſa bona patris; ſecùs enim eſt quando ſuccedit in aliqua tantum quantitate, quia tunc non tenetur, Bald. in *l. data opera, num.10. Cod. de his qui accuſar. non poſſ.* Carpan. ad *ſtatut. Mediol. par.3. cap. omnium, num. 769.* copiosè Guazin. *de confiſc. concluſ. 3. Limit. 20. num. 14.* quos ſequitur Giurba *ad conſuetudin. Meſſanen. cap.7. gloſ. 12. num.13.*

Conſumi

Consonat tandem, quod is cui legatur quota vniuersalis hereditatis, tenetur pro rata ad onera hereditaria; at si legatum contineat tantum certam rem, seu speciem, legatarius ad huiusmodi onera non tenetur: vt per plures firmat Barbos. *in collectan. ad leg.* 1. *ex num.* 2. *cum seqq. Cod. si cert. petat. tom.* 2. Et de hac distinctione inter quotam bonorum, vel hereditatis; & rem aut res speciales & particulares, vt successor in quota, vel tota, teneatur solus ad omnia onera, vel pro rata, non vero successor singularis; per plura iura & DD. tuetur D. Solorzan. *de iur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 10. *& ex n.* 8. *& seqq.*

87 Quò pertinet, quod bonis omnibus confiscatis, fiscus tanquam heres & successor vniuersalis delinquentis tenetur stare locationi, sicut tenebatur delinquens: at verò si confiscatio est rei particularis illius conductæ, putà domus, fundi, fiscus non tenetur stare conductioni, quia in eum dominium transiuit absque aliquo onere & obligatione: textus est expressus in *l. si fundus quem, ff. locati*, & per alia iura & Doctores probat Anton. Gomez *tom.* 2. *variar. cap.* 3. *num.* 11. post quem, & Baldum, Iason. Peregrin. & Azeued. idem firmat Sanchez *in præcep. Decal. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 53.

Ratio horum est, quia cum in hac re fiscus succedat, non per iuris translationem, sed per priuationem, vt superiùs diximus ex *num.* 19. sequitur resolutio præcedens iuris locatoris, & inde ius conductoris quoque resoluitur, quo finito & extincto, non potest conuenire fiscum: hanc singularem rationem admodùm conducibilem nostræ resolutioni reddunt Abbas in *cons.* 108. *lib.* 1. Socin. *cons.* 32. *num.* 6. *vol.* 1. Gratian. *discept.* 37. *num.* 6. Marta *voto* 139. *num.* 5. Farinac. *decis.* 400. *num.* 5. *&* 6. Guttierr. *practic. quæst. lib.* 2. *quæst.* 8. *n.* 8. Osasc. *dec.* 156. *n.* 14. Cephal. *cons.*... Mantic. *de contractib. lib.* 5. *tit.* 10. *n.* 27. *& tit.* 12. *n.* 9. Franchis *decis.* 216. *n.* 4. *& dec.* 302. Tepatus *lib.* 2. *variar. tit. locat. an succes. stare teneatur, col.* 2. Tusch. *lit. L. conclus.* 418. *num.* 31. *&* 60. Surd. *decis.* 40. *num.* 10. Barbos. *in l. filiosam.* §. *fin. num.* 10. *ff. sol. matr.* Parlador. *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin.* 4. *par.* §. 5. *num.* 11. *&* 12. Cagnol. *in l.* 2. *Cod. de pact. int. empt. n.* 220. Giurba *decis.* 63. *n.* 7.

Quæ ratio prorsus euincit & vndique roborat nostram resolutionem, de qua in hoc secundo fundamento ex *num.* 83. & similiter in primo, ex *num.* 75. *cum seqq.* vt quoties per priuationem & extinctionem iuris condemnati succedit fiscus in mercibus particularibus, creditores hypothecarij, & alij habentes ius dependens à iure debitoris suis mercibus priuati, non habent actionem aduersus fiscum, cùm eorum ius fuerit extinctum, resoluto iure debitoris per priuationem.

Igitur de primo ad vltimum se- 88
quitur, quod quando per Commissum incidit in fiscum ipso iure dominium mercium particularium & specialium, quæ non tangunt vniuersa bona introducentis, nec quotam eorum, sed confiscantur tantum res speciales, ipsæ liberæ ab omni onere fisco adquiruntur, & absque obligatione satisfaciendi seu soluendi creditoribus debitoris quantumcunque hypothecariis anterioribus, ex hactenus cõprobatis in hoc secundo fundamento ex *n.* 81. *& seqq.* & sunt iura expressa in *d. l. si marito* 32. *ff. solut. matr.* vbi agitur de vxore creditrice pro sua dote, pro qua in bonis mariti habet tacitam & priuilegiatam hypothecam, & *d. l.* 2. *Cod. ad leg. Iul. de vi publ.* vbi agebatur de pupillo agente ad bona sui tutoris confiscata, in quibus à iure tacitam pupillus habet hypothecam pariter priuilegiatam; & tamen iuxta verum intellectum communem Glossarum & Doctorum, de quibus *supr. num.* 83. distinguentium inter confiscationem vniuersalem, & rerum particularium, vt in istis non teneatur fiscus, iuxta præfata iura.

Comprobatur vlteriùs ex celebri 89
textu in *l. quinque legibus damnatæ mulieris dos publicatur, maiestatis, Iuliæ vis publicæ, parricidij, veneficij, & de sicariis*, 3. *ff. de bon. damnat.* vbi dos (in qua maritus ante exactionem habet hypothecam; & post exactionem, dominium licèt reuocabile) transit ad fiscum libera, & absque onere hypothecæ: quam legem ad hoc ipsum quamplurimi Doctores adducunt & exornant, quos congerit Prosper Farinac. *de delict. & pan. q.* 24. *num.* 5.

num. 5. & latiùs *quæſt.* 25. *num.* 13.14. & 15. quia mulier in his criminibus ipſo iure amiſit rerum dotalium dominium, & fiſco fuit applicatum liberum omni onere, & hypotheca, qua antea erat grauatum; iuxta comprobata *ſupr. ex n.* 75. *& ſeqq.*

Quæ doctrina hodie de iure Regio procedit in omnibus delictis indiſtinctè, pro quibus mulier condemnata fuerit, quia in bonis dotalibus pœna repoſcitur & executioni mandatur non obſtante præiudicio mariti, ex *leg.* 78. *Tauri*, quæ eſt *lex* 11. *tit.* 9. *lib.* 5. *recopil.* vbi notat Azeued. *num.* 5. & Anton. Gomez *in d. l.* 78. *n.* 2. Carleual. *de iudic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 19. *n.* 16. 17. *&* 18.

Fulcitur ex illius quæſtionis reſolutione, de qua *ſupr. num.* 7. *&* 8. *& num.* 31. *cum ſeqq.* an domus delinquentis creditori hypothecata, pro cuius debitoris delicto deſtrui vel comburi mandatur? & concluſum fuit affirmatiuè, quamuis hoc præiudicet creditori, ob vindictam publicam: quæ opinio probabilior eſt, cùm videamus idem determinari in caſu fortiori, nempe quando ipſa domus communis eſt cum alio tertio condomino, vt non obſtante condomini præiudicio, domus, quæ commodè diuidi non poteſt, vel in qua condominus habeat partem ſuperiorem, à fundamentis tota deſtrui debet, vt ex Bald. *in l.* 1. *Cod. quib. ex cauſ. ſerui pro præm. libert. accip.* & Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, n.* 28. *de conſtit.* tradit Petra *in tract. de poteſt. princip. ſub rubr. de ſpe quam quis habet ab inteſt. in hæred. viuen.* §. *ſubiiciamus nunc, num.* 14. *verſ. octauus caſus, fol.* 195. latè Iſernia *in cap.* 1. §. *receptatoribus, in addit. poſt num.* 33. *verſ. quærunt moderni: de pace iuram. firm.* ſequitur Fabius Capyc. Galeota *in reſponſo fiſc.* 28. *ex num.* 13. idem tenet Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 381.

90 Tertium & vltimum fundamentum excluſiuum creditorum à mercibus incidentibus in Commiſſum, illud erit, quod cauſa Commiſſi non poteſt regulari per illam diſtinctionem à Doctoribus communiter traditam ad excluſionem vel incluſionem & conſeruationem hypothecæ ſuper re poſtea per debitorem alie- [illegible] vt ſi alienatio fiat ex cauſa de præterito neceſſaria, putà ex conuentione & pacto exiſtente in origine adquiſitionis, vt hoc caſu extinguatur hypotheca: at verò alienatio ex cauſa omnino voluntaria pendente ex ſolida voluntate debitoris, duret & tranſeat hypotheca, ex doctrina ſuperiùs adducta ex *num.* 26. *& ſeqq.* Tum quia hæc diſtinctio procedit in debitore alienante & operante per contractum ex ſuo facto, ſuo conſenſu, & voluntate ſiue neceſſaria, ſiue voluntaria, & per ſeipſum ex facto ſuo ordinato immediate ad alienandum, iuxta ſupradicta ex *num.* 29. quod in Commiſſo prorſus ceſſat; nam caſus Commiſſi non tam eſt alienatio, quàm priuatio & amiſſio mer- 91
cium inducta à legis vi & rigore, nulla concurrente voluntate debitoris, nec conſenſu, ſed eo inuito & renuente lex ipſa operatur extinctionem iuris acquiſiti à debitore propter delictum, fraudem, & audaciam ipſius introducentis merces prohibitas, vel temerè illas occultantis profeſſione & manifeſtatione omiſſa in portubus & aliis locis à publico deſtinatis ad recognitionem mercium inuectarum: qui caſus eſt omninò diuerſus ab alienatione ex facto & conſenſu debitoris precedente, de qua loquuntur iura, & Doctores ſuperiorem diſtinctionem adducentes, ſub qua non includitur iſte noſter caſus diuerſam habens inſpectionem, & ſub diuerſa iuris regula incluſus determinari debet iuxta varia fundamenta & ſingulariſſimas doctrinas hactenus per totum diſcurſum non ſine ingenti labore requiſitas & cumulatas.

Et quantumuis caſum Commiſſi vellemus applicare alicui præfatæ diſtinctionis membro, certiùs aptaretur primo requirenti cauſam neceſſariam præambulam, vt ex alienatione facta per debitorem extinguatur hypotheca, quatenus priuatio & ademptio mercium propter Commiſſum, ſit alienatio neceſſaria inducta à lege, quæ quandocumque contingat, eundem effectum operatur, ac quælibet alienatio proueniens ex conuentione partium & cauſa præambula: vt ex plurimis Doctoribus adductis *infr. n.* 95. quo ſuppoſito, poteſt dici hic caſus comprehenſus in

primo

primo membro distinctionis ; non in secundo præcise requirente liberam & absolutam voluntatem debitoris, vt conseruari possit hypotheca, quæ nunquam in hac amissione do-
92 minij concurrit, neque enim lex indiget voluntate & consensu debitoris, sed per seipsam operatur absque interuentu debitoris hanc priuationem & amissionem mercium, & extinctionem iuris debitoris delinquentis, ipso facto iure, quia debitore inuito, renuente, contradicente, & repugnante, per seipsam inducit hanc priuationem mercium & extinctionem dominij quod habebat debitor in ipsis fraudulenter & contra prohibitionem legis inuectis & introductis, vel non professis. Et ideo quocunque tempore superueniat priuatio hæc & extinctio dominij, per necesse debet operari effectum resolutiuum hypothecæ tanquam ab illo dependentis & adquisitæ creditori in consequentiam; iuxta regulam, *Cùm principale non subsistit, non ea quæ sequuntur locum habent: de regul.iur.in 6.* quia quocunque tempore accidat priuatio & extinctio dominij ex legis dispositione, eundem effectum debet operari, quem operatur causa alienationis antecedens & præambula: prout euidentissimè probabimus statim.

93 Quapropter de iis mercibus quoquo modo incidentibus in Commissum, aliter iudicandum est quàm de alienatione rei hypothecatæ postea facta per debitorem nullo iuris rigore cogente, sed ad libitum & ex sponranea voluntate volentẽ fraudare creditores in iure hypothecæ; quod Ius non patitur: at in Commisso, debitor introducendo merces prohibitas, vel permissas non manifestans, nihil ordinauit ad effectum alienandi, ex Doctoribus superiùs adductis & citatis *num.* 29. *&* 30. sed potius animo lucrandi & adquirendi in maius commodum & vtilitatem suorum creditorum; qui casus cùm longè discrepet à præcedenti, illatio quæ fieret ab vno ad alium tanquam irregularis non est admittenda.

Quia potius ex supradictis sequitur quod dum leges priuant debitorem delinquentem vt supra suo dominio, & ius ipsius extinguunt & resoluunt ipso iure, eo resoluto & penitus amisso, nullum hypothecæ vestigium remanere potest creditoribus super rebus & mercibus propter commissum confiscatis; quia quoquo modo resoluto per legem iure debitoris, resolui debet etiam 94
ius creditoris quod ab illo dependet: vt in expresso probant *dicta l. si marito 32.ff.solut. matr.l.2.Cod.ad leg. Iul.de vi publ. d.l. quinque legibus 3.ff. de bon. damnat.* cum aliis *suprà* adductis ex *num.87. & seqq. & ex n. 81. cum multis seqq.* quæ disponunt exclusionem quorumlibet creditorum etiam hypothecam habentium, ne ex bonis specialibus seu mercibus confiscatis persequi possint quod sibi debetur.

Hinc prouenit, quod ad cognoscendum & distinguendum inter 95
actus necessarios & voluntarios, Doctores communiter asserunt idem esse necessitatem prouenire ab origine vel à dispositione partium, & causa præambula, vel à dispositione & coactione legis, vt in vtroque casu iidem resultent effectus, vt ex *Baldo*, *Signorolo*, *Castren. Corn. Alex. Capra*, *Cardin. Imola*, *Afflict. Durando*, *& aliis* tradit Gabriel. *cons.* 16. *num.* 31. *tom.* 1. Osasc. *decis.* 167. *num.* 21. Alban. *cons.* 17. *num.* 8. Surd. *cons.* 112. *n.*63. *ad fin.* Castill. *de vsufr. cap.*46. *num.*2. *&* 5. Mantic. *de coniect. vlt.vol.lib.*10. *tit.*2. *num.*2. *&* 3. Menoch. *de arbitrar. casu* 182. *num.* 52. *& lib.* 4. *præsumpt.*109. *num.*3. *& præs.*110. *num.*4. *& cons.*56. *num.*15. *& cons.*1201. *num.*26. Barbos. *in l. si cum dotem*, §. *si pater*, *n.*2. *ad fin. & num.*9. *&* 10. *ff. sol. matr.* Fab. de Ann. *cons.* 4. *num.* 2. *&* 63. Peregrin. *cons.*37. *num.*13. *tom.*3. Anton. Sola *ad statut. Sabaud. tit. de feud. glos.* 1. *par.*2. *num.*6. Rauden. *de Analog. lib.*1. *cap.*15. *num.* 215. Phanut. *de dote*, *glos.*8. *n.*90. Honded. *cons.* 39. *n.*77. *cons.*50. *n.*3. 4. 14. 15. 18. *vol.*2. Rimin. iun. *cons.*774. *num.*12. *cons.*393. *num.*16. *& cons.*384. *num.*40. Graff. §. *Legatum*, *quæst.*16. *n.*8. Turret. *cons.*10. *num.*2. *cons.* 83. *num.*2. *cons.*95. *num.*9. *tom.*2. *cons.*18. *num.*3. *in* 3. Caball. *cons.*115. *num.*1. *&* 2. *vol.*2. Botta *cons.* 20. *num.* 12. Simon. de Præt. *de interpr. vlt.vol. lib.* 4. *dub.* 6. *num.* 9. *&* 32. Petra *cons.* 8. *num.* 168. Giurb. *in consuetud. Ateſſan. c.*9. *glos.*2. *n.*10. *par.*1.

Igitur nihil debet obstare quod necessitas alienandi non proueniat ab origine adquisitionis & actu præcedenti, cùm proueniat à coactione legis quæ idem operatur.

Consonat, quod quamuis maritus non possit alienare res dotales, si tamen sit contumax in præstanda cautione de damno infecto, eo quod res dotalis minetur ruinam, per primum decretum vicinus mittitur in possessionem ipsius rei; & crescente contumacia eiusdem mariti, ex secundo decreto dominium rei dotalis transit in vicinum, cui ob contumaciam viri adquiritur iuris authoritate & dispositione, non attento nec impediente iure vxoris, cùm sit alienatio necessaria ex iuris dispositione: vt optimè & latè comprobat Petr. Barbosa *in l.* 1.5. *par.ex n.*11. *cum seqq.ff. solut.matr.* post iura & Doctores quos *ibi*, allegat, nec sit necessitas alienandi præambula & præcedens constitutionem & promissionem dotis.

Aliud namque est, velle debitorem à se addicare & voluntariè dimittere ius & dominium quod in re hypothecata habet; aliud eum coactiuè priuari iure & dominio suo in aliqua re per iuris dispositionem ob vindictam publicam, quo casu per resolutionem hypotheca non potest perdurare. Exemplis res fiet manifesta; siquis habet fructus beneficij
96 hypothecatos, vel emolumenta officij, & debitor officio aut beneficio postea sit priuatus, (ad latissimè tradita per Farinacium omnino videndum, *tom.* 1. *tit. de delict. & pœnis, qu.*20.*ex n.* 42. *cum seqq.*) per necessariam consequentiam ius hypothecæ antea impositæ super emolumentis Officij & fructibus beneficij resoluitur & extinguitur; prout in Officij priuatione determinatum affirmat Regens de Ponte *in decis.* 18. *in fin. & in decis.* 34. quem referens sequitur Fulu. Constan. *ad leg.*1. *ex n.*108. *cum seqq. Cod. pœnis fiscal. credit. præfer. lib.*10.

Roboratur ex abundè comprobatis *in hoc Labyrint. par.* 2. *cap.* 27. *ex num.* 36. *cum multis seqq.* vbi exactissimè de officio hypothecato: & postea perdito seu quouis modo amisso pro debitore, vt nullo modo subsistat hypotheca præcedens, sed pariter pereat & extinguatur cum amissione iuris debitoris postmodùm superueniente, sic lege operante: Et in beneficij fructibus hypothecatis, vt sequuta amissione & priuatione beneficij ob factum vel delictum debitoris titulati, vt pariter resoluatur & extinguatur hypotheca præcedens, expressè determinauit Rota *decis.*329. *num.* 4. inter recollectas per Farinac. *par.* 1. *fol. mihi* 108. quam adduximus ad literam *hoc Labyr. par.*1. *c.*43. *à princip.* & signanter *n.*10.

Quod & idem similiter procedit in pensione Ecclesiastica Tertio creditori hypothecata, nam si debitor pensionarius postea ex aliqua iuris dispositione fuerit illâ priuatus, vel aliter ob delictum ipsam amiserit, eodem modo perit & resoluitur hypotheca præcedens, vt latiùs inferiùs *hoc cap. sub num.*102. *vers. sulcitur discursus.*

Quibus simile est, quod quando pater ob dilapidationem bonorum aduentitiorum filij, priuatur eorundem administratione & simul vsufructu, creditores patris amittunt hypothecam quam habebant in illis fructibus, & tamen hæc priuatio prouenit non ex causa antecedente, sed ex noua superueniente ex vi & dispositione legis, iuxta text. *in leg. vlt. § quibus, Cod. de senten. pass. l. Imperator* 50. *ff. ad Trebell.* Difficultas autem in hoc articulo solùm consistit, an pater simul priuetur fructibus, vel solùm administratione bonorum? nam si fructibus priuetur, dubium non est creditores amittere ius in illis; videndus Arias de Meza *var. resol. lib.* 3. *cap.* 37. *ex num.* 7. & Nos *hac.*4. *par.* 15. *per tot.* vbi latè quæstionem pro vtraque parte disputantes, ex indubitabili iurium & Doctorum obseruantia resoluimus ex *num.* 13. *vsque ad fin.* patrem scilicet priuari vsufructu per legem, ob culpam dilapidationis, & propterea extingui hypothecam creditorum eiusdem patris.

Ex quo fonte fluit similis doctrina de re perfectè, legitimè, & irreuocabiliter donata, & tradita, atque in dominium donatarij perfectè translata, & ab isto validè hypothecata suo creditori; si tamen postea acciderit, donatarium esse ingratum donatori,

tori, ita punitur à jure ob culpam seu ingratitudinem, vt res donatas amittat, quæ reuertuntur ad donatorem rescissa donatione; & consequenter hypotheca antea legitimè constituta resoluitur per culpam donatarij superuenientem, quod sic operatur rigor juris, vt per Alberic. *in l. his solis, Cod. de reuoc. donat.* quem sequitur Ripa in *l. fin. eod. tit. quæst. 42. num. 146.* & Pinell. *ad leg. 2. Cod. de rescind. vend. par. 2. c. 10. num. 19.* Mantica *de contractib. lib. 11. tit. 31. num. 76.* idem tenet & contrariis respondet Tiraquel. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 330. vers. & idem quoque*, Pacific. *de saluian. interd. inspect. 5. cap. vnic. num. 115.* Mozius *de contract. tit. de donat. cap. quomodo annull. & reuoc. donat. num. 61. & 62.* quos & alios sequitur Hermosill. *ad leg. 10. tit. 4. partit. 5. glos. 5. num. 19. fol. 190. tom. 1.* quam defendit *in l. 67. tit. 5. par. 5. glos. 1. ex n. 21. tom. 2. fol. 360.*

Idem videmus in donatione rerum perfecta & irreuocabili, quæ tamen rescinditur ob culpam & ingratitudinem postea superuenientem donatarij denegantis alimenta donatori, vt hypotheca interim legitimè imposita per donatarium resoluatur; quia rigor iuris pœnam imponentis non attendit hypothecam, sed reuocationem dominij rerum donatarum, ex qua ob pœnam priuationis subsequutæ hic resultat effectus: ita tenent Surd. *de aliment. tit. 9. quæst. 42. ex num. 1. cum septem seqq.* & ex *num. 15. cum seqq.* vbi loquitur de donatione, in qua non aderat pactum præstandi alimenta, sequitur Hermosil. *ad leg. 67. glos. 1. sub num. 22. vers. casus duodecimus est:* & his non citatis, ex aliis pluribus tenet Merlin. *de pignor. lib. 5. q. 19. per tot.* quia in his casibus ius operatur reuocationem donationis ipso facto, prout in casu nostro, vt post plurimos Doctores probat Hermosil. *ad d. leg. 10. tit. 4. partit. 5. glos. 8. num. 15. fol. 96. tom. 1.* quia vbi lex in pœnam priuat delinquentem dominio rei suæ ipso iure, non attendit hypothecam interim contractam.

97 Item quando dominus amisit seruum hypothecatum, eo quod factus sit vagabundus, quo casu dominus perdit dominium serui, & adquiritur fisco Principis, qui potest ipsum alteri donare, *l. 1. & 2. Cod. si vag. petat. mancip. lib. 10.* & colligitur ex *l. 3. Cod. de agricol. & censit. lib. 11.* Tiber. Decian. *tract. crim. lib. 4. cap. 13. num. 10. to. 1.* pariter creditoris domini resoluitur hypotheca, resoluto & amisso iure debitoris quod ab illo dependet.

Item nauis hypothecata & diruta, vel 98
molendinum vi fluminis destructum, licèt iterum reædificentur etiam ex eisdem tabulis & tignis, hypotheca extinguitur, Censius *de censib. quæst. 101. per tot.* Auendan. *de censib. cap. 60. ex n. 14.* variis enim modis potest con- 99
tingere amissio rei hypothecatæ, & simul resolutio hypothecæ, *l. seruum 27. ff. de pignorib. l. sicut 8. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu. l. si cum venderet, §. 1. & l. creditor 15. ff. de pignor. act.* cum similib. *l. 2. Cod. de seruo pign. dat. manumiss.* vbi hypotheca tacita, vel generalis super seruo resoluitur propter libertatem ei datam à debitore, quia in seruo facto libero non potest durare hypotheca, vt deciditur his verbis: *libertas à debitore fisci seruo data, qui pignori non est ex conuentione speciali, sed tantum priuilegio fisco obligatus, non aliter infirmatur, quàm si hoc fraudis consilio effectum delegatur:* & idem probat *lex 3. eod. tit.*

Hinc fit quod seruus hypotheca- 100
tus si delictum commisit, ob quod fuerit damnatus vel in metallum, vel ad mortem, non attenditur ius dominij, nec creditorum hypothecæ, quominus sententia in seruum lata mandetur executioni: vt probant Doctores ex *l. 1. Cod. de bon. proscript.* melior text. *in l. si fugitiui serui deprehendantur ad barbaros transeuntes, aut pede amputato debilitentur, aut metallo dentur, aut qualibet alia pœna afficiantur. 3. Cod. de seru. fugit. l. siquis aliquid, §. 1. ff. de pœnis, l. metalli supplicium tam ad personas liberas, quam etiam ad seruilis pertinet conditionis, Cod. de pœn.* atque ita seruus potest hoc modo conditionem domini deteriorem facere: verba sunt text. in *l. 1. §. quid ergo, in fin. ff. de vi, & vi arm.* præfatam conclusionem probant Vincent. de Franch. *decis. 317. à n. 6.* Peguera *decis. crim. 22. per tot.* Iul. Clar. *lib. 5. recept. senten. §. fin. quæst. 97. à princ.* Petr. Cauall. *resol. crimin. centur. 2. casu 146. per tot.* Fulu. Constantius *in l. 1. n. 80. Cod. pœn. fiscal. credit.*

credit. præferri : lib. 10. quos allegat Salcedo nouiſſimè *in tract. de Contrabanno, c.29.n.86.*

Et horum iurium & Doctorum ratio petenda erit ab his quæ hactenus ex *num.74. cum multis ſeqq.* adduximus: quia dominus in his pœnis capitalibus amittit dominium ſerui, adeo vt 101
etiamſi redeat, non redit in dominium domini, ſed ad fiſcum pertinet: text. eſt in *l. aut damnum* 8. §. *fin. ff. de pœn.* cuius verba ſunt: *ſeruos in metallum, vel in opus metalli, item in ludum venatorium dari ſolere, nulla dubitatio eſt; & ſi fuerint dati, ſerui pœnæ efficiuntur, nec ad eum pertinebunt, cuius fuerint antequam damnarentur*, &c. & ſtatim, *Imperator Antoninus rectiſſimè reſcripſit, quia ſemel domini deſierat eſſe, pœnæ ſeruus factus; non eſſe eum in poteſtatem domini poſtea reddendum &c.* Cum enim dominus debitor ex iuris diſpoſitione amiſit dominium ſerui, creditorum hypotheca pariter extincta & ſimul reſolata intelligitur. Quia ve- 102
ra eſt concluſio, quod quandocunque & quomodocunque reſoluatur ex iuris diſpoſitione, ius & dominium debitoris circa rem hypothecatam, abſque eius voluntate & conſenſu, nullo modo poteſt ſubſiſtere hypotheca, quia reſoluto iure debitoris, reſoluitur ius hypothecæ creditoris, ex comprobandis vlteriùs.

Et de hac dominij amiſſione propter commiſſum, idem iudicandum erit ac ſi ab hoſtibus iuſto bello merces captæ fuerint; prout hanc comparationem expreſsè probat *lex* 31. *tit.* 26. *partit.* 2. *ibi, E ſin todo eſto tuuieran por derecho que los que llenaſen algunas coſas ſin mandamiento del Rey à tierra de los Enemigos quienes fueſſen Chriſtianos, o, Moros, que quien quiera que ſe lo trate, que fueſe ſup. como aquello que ſe gana derechamente en guerra*, Bobadilla *d. tr. cap.* 5. *num.* 271. quarum mercium dominium (poſtquam collocatæ ſunt in tuto per viginti quatuor horas) ita dominus amiſit, & fuit adquiſitum capientibus, vt ſi à noſtris iterum fuerint recuperatæ, non reſtituantur antiquo domino, qui nullum habet ius ad illas recuperandas, quia ſemel dominium ex iuris neceſſitate ac diſpoſitione amiſit, fuitque in alios tranſlatum; ad latè & accuratè ſcripta per Salced. *de Contraban. cap.* 11. *per tot. ex fol.* 97. nonne igitur foret abſurdum, velle creditores ratione ſuæ hypothecæ auocare has merces ab amicis illas recuperantibus, quando dominus nullum ius habet ad eas petendas? hi enim ſunt effectus dominij amiſſi ipſo iure, & in alium ex legis poteſtate tranſlati abſque vllo onere.

Fulcitur diſcurſus iſte; quia penſio Eccleſiaſtica Tertio crediteri hypothecata ſicut amittitur, & ea priuatur ipſo iure penſionarius per matrimonium poſtea contractum, ad latè tradita per Nicol. Garc. *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *ex num.* 105. *cum multis ſeqq.* & à *num.* 121. eodem modo quo beneficium amittitur vt *ſupr. num.* 96. ita pariter ſimul extinguitur hypotheca ſuper penſione impoſita, prout determinauit Rota *in deciſ.* 329. *inter recoll. per Farinac. par.* 1. *fol. mihi* 108. per quam Nos reſoluimus etiam *in l. 2 Labyr. 1. par. cap.* 43. *n.* 3. *&* 15.

Hæc fundamenta acutè & accuratè conſiderata ex *d. num.* 75. *cum. omnibus ſequentib.* adnotabis, quia corruincunt prorſus quaſlibet difficultates in contrarium adducas vel adducendas. Ex quibus fundamentis vna reſultat firmiſſima reſolutio, quod in mercibus in commiſſum tam per con- 103
trabannum, quam per omiſſam profeſſionem & manifeſtationem mercium permiſſarum incidentibus, fiſcus tanquam dominus factus ipſo iure anteponitur quibuſcunque creditoribus hypothecariis delinquentis, quorum hypothecæ ſubitò cum dominio debitoris perierunt, extinctæque & reſolutæ fuerunt, nec fiſcus ex prædictis ſpeciebus confiſcatis, tranſlatis ad ipſum aliquo onere, tenetur ſatisfacere creditoribus debitoris illas introducentis. Quam opinionem & reſolutionem veriſſimam arbitror, & in praxi ſeruandam; nec vnquam vidi, nec audiui creditorem aliquem delinquentis prælatum fuiſſe fiſco agenti pro Commiſſo: in quo ſi admitterentur creditores, omnino fruſtrarentur tam iuſtæ & ſanctæ pragmaticæ, & creſceret audacia & temeritas introductionis, in notabilem perniciem & detrimentum Reipublicæ; facillimum enim foret introducentibus merces has prohibitas,

fingere,

fingere, & falso supponere creditores ad liberandum merces in fraudem fisci: prout vlterius ex variis iuris fundamentis nostra resolutio vndequaque verissima apparebit. Vbi enim concurrit necessitas & rigor legis motæ ex iusta causa, non attenditur Tertij præiudicium inde per
104 accidens sequendum, vt in vestibus & aliis mercibus peste infectis, quæ comburuntur iuris præcepto, non attento præiudicio domini, nec creditorum in mercibus ius hypothecæ habentium, vt ex *l.* 1. *§. cura carnis ff. de offic. præfect. vrb.* & ex aliis docet Ripa de peste, *cap.* 6. *num.* 49. quos referens sequitur Salcedo *in tract. de contraban. c.* 29. *n.* 96. & comprobatur *infr. num.* 113.

105 Idem considerandum in terminis *leg.* 2. *tit.* 1. *part.* 2. *&* *leg.* 31. *tit.* 18. *par.* 3. vbi decidituir, posse Principem agrum vel domum tollere à vassallo inuito, quoties illis egeat Princeps ad aliquid faciendum, data recompensa: quod exornat latissimè Ceuall. *commun. contra commun. tom.* 4. *quæst.* 906. *ex num.* 4. *cum multis seqq.* Hermosil. *ad leg.* 3. *tit.* 5. *par.* 5. *ex num.* 9. *tom.* 2. *fol.* 7. & latiùs ex *n.* 30. *cum seqq.* quia tunc cùm deficiat voluntas & consensus domini fundi, non consideratur alienatio, nec venditio, sed amissio coacta, & ideo dominus non tenetur soluere gabellam, vt latè disputantes probant Lazarte *de decima vendit. cap.* 19. *ex num.* 107. & Ioan. Guttier. *in tract. de Gabell. quæst.* 22. *num.* 26. cùm igitur debitor coactè dominium rei amittat, pariter hypotheca super ea imposita resolui debet.

106 Infertur etiam ad *leg. præscriptio*, *l. omnes*, *Cod. de operib. publ.* vbi propter publicorum ædificiorum constructionem priuata ædificia dirui seu destrui possunt, Carpan. *ad statut. Mediol. c.* 433. *num.* 70. Giurba *decis.* 86. *num.* 4. Fontanel. *de pact. nupt. claus.* 4. *glos.* 12. *num.* 28. vbi pro ampliatione plateæ publicæ compulsus est vendere domum suam destruendam; & pro constructione domus Consilij publici, vel carceris, idem tradit Auiles *in capp. Prætor. cap.* 18. *glos.* 12. *n.* 2. *&* 3. Farinac. *decis.* 854. Gusman. *de euiction. quæst.* 52. *n.* 46. Et quod Iudex pro decoreciui-
107 tatis potest domum priuati destruere, Paris de Puteo *de syndic.* §. *Iudex: num.* 26. Roman. *singul.* 710. Ripa *in rubr. de damn. infect. num.* 5. Gaspar. Thesaur. *quæst. forens.* 64 *num.* 4. Auendan. *in capp. Prætor.* 1. *par. cap.* 19. *num.* 39. Bobadilla. *in politic. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 26. Giurba *decis.* 86. *num.* 5. Azeued. *in l.* 7. *tit.* 7. *Recopil. num.* 9. Guzman. *de euictionib. quæst.* 57 *num.* 47. Hermosill. *ad leg.* 3. *glos.* 1. *tit.* 5. *par.* 5. *ex num.* 10. *cum multis seqq. tom.* 2. *fol.* 7. vbi infert ad plurimos casus in quibus dominus compellitur inuitus ex iuris dispositione vendere domos & bona sua: & ex *num.* 32. *cum multis seqq.* innumerabiles penè referens contra Couarru. 108
pro ædificio Ecclesiæ, aut reparatione & extensione Monasterij, Hospitalis, Capellæ, & similium, posse vicinos inuitos cogi vendere bona & domos proprias, ex *l sequis sepulchrum*, *in princ. ff. de religios. & sumpt. fun.*

In quibus, & aliis similibus casi- 109
bus, operante legis potentia, sicut debitor amittit inuitus ius & dominium rerum suarum, multo fortiùs creditores debent simul amittere ius hypothecæ ex resolutione iuris & dominij debitoris principalis à quo ius ipsorum dependet & deriuatur: quo argumento in similibus omnino terminis vtitur Rota penes Manticam *decis.* 63. *per tot.* maximè *ex num.* 4. vbi de statuto cogente dominum vendere domum vicino volenti ædificare ad ornatum Reipublicæ quod si dominum priuat suo dominio, multo fortiùs tolli debet hypotheca, quam super domo habet Tertius, cùm sit ius multo debilius.

Idem fundamentum comprobat Rota, vt per Merlin. *decis.* 465. *ex n.* 1. & ex *n.* 6. *cum seq.* vbi de Bulla Gregorij XIII. per quam quis cogi potest domum viliore pretio vendere alteri volenti ædificare pro ornatu vrbis: & quod ex hac legis coactione priuetur socius iure, quod aliàs ei competit ratione societatis & communionis ad retractum, quod fortius est iure hypothecæ, ead. Rot. *decis.* 437. *ex n.* 26. penes ipsum *Merlin.* Ergo si dominus ratione sui dominij nequit resistere legis coactioni, absurdum foret hanc potestatem tribuere creditori ratione iuris hypothecæ quod longè debilius videtur, vt etiam fortiùs videmus in

bon-

bonis maioratus ac fideicommissi perpetui, prohibitis alienari & in
110 Tertium transferri; tamen iuris authoritate & potentia interueniente, vt in casibus relatis, cogitur possessor maioratus bona vendere & alienare, non attento præiudicio suo & familiæ vocatæ, necnon successorum omnium quibus ius ex fundatione adquisitum extat radicaliter & ab origine ipsius, in quibus efficacius ius residet quàm in creditore hypothecario: vt probant Leo *decis. Valent.* 90. *num.* 13. Francisc. Marc. *decis.* 534. *num.* 6. *par.* 1. Fontanel. *de pact. nupt. claus.* 4. *glos.* 12. *num.* 25. 26. & 27. & 2. *par. claus.* 5. *glos.* 1. *num.* 120. Nouar. *in tract. de elect. for. sect.* 2. *quæst.* 21. *num.* 9. Giurb. *decis.* 86. *num.* 16. idem Giurb. post Hieron. de Leon. & Mantic. *obseru.* 46. *num.* 26. & 27. & *ad statut. Messan. cap.* 10. *glos.* 10. *num.* 4. Gratian. *discept.* 742. *num.* 25. & 26. *tom.* 4. Ricc. *collect.* 76. & Gratian. *dec.* 45. Carocc. *decis.* 261. plurimos alios adducit Hermosill. *ad leg.* 3. *glos.* 1. *tit.* 5. *par.* 5. *num.* 49. & 50. vbi quod etiam procedit in feudalibus & emphyteuticariis quorum alienatio prohibita est: ergo multo magis id operabitur legis potestas & coactio in hypothecis creditorum: vt in istis terminis determinauit Rota apud Mantic. *in d. decis.* 63. *ex num.* 6. & *seqq.* vbi optimè comprobatur hoc fundamentum.

111 Quoniam huiusmodi alienationes, quæ procedunt ex vi coactiua seu compulsiua legis, non subiacent regulis iuris ordinariis exigentibus consensum & liberam voluntatem domini: igitur multo magis procedere debent supra scripta, quando ob culpam, fraudem & delictum domini debitoris, ipse dominio suo priuatur, & per confiscationem extinguitur & resoluitur ob fauorem publicæ disciplinæ: vt rectè distinguit Consultus in *l. licitatio*, 9. *quod illicitè*, ibi: *alterum enim vtilitas priuatorum, alterum vigor publicæ disciplinæ postulat. ff. de publican. & vectigal.* consonat lex, *ita vulneratus*, §. *quod si quis. ff. ad leg. Aquil.* cum *similib.* vt multo magis ius creditorum hypothecæ debeat resolui.

2 Nam quemadmodum amissio dominij, & priuatio mercium non pendet à voluntate & consensu debitoris, sed ex visceribus iuris, ita præcisè & coactiuè operantis; ita pariter nec requiritur causa alienationis præcedens hypothecam, quæ tunc requireretur quando lex simpliciter adiudicasset merces fisco; sed non quando simul præmittit amissionem, resolutionem, & extinctionem iuris & dominij debitoris, quæ in necessariam consequentiam influit in ius hypothecæ ab illo dominio dependens, iuxta viriliter & veraciter hactenus comprobata ex tot variis & validis fundamentis.

Nam quando lex, vel statutum 113
disponit super actu licito & permisso, non attenditur damnum & præiudicium quod indirectè inde sequitur, & per quandam consequentiam accidere potest alicui, nec propterea impeditur legis effectus & executio: text. est in *l. quia nec causam. ff. si cert. pet. l. nullus* 6. *ff. de reg. iur.* & aliæ doctrinæ bellissimæ videndæ sunt lato calamo adductæ in *hoc Labyr. par.* 1. *cap.* 37. *ex n.* 40. & *num.* 52. iustissimè enim lex priuat mercibus eum, qui ipsâ contempta illas contra bannum publicum introduxit; quid igitur refert præiudicium creditoris habentis in eisdem ius hypothecæ indirectè & per quandam consequentiam, quo minus ipsum virtualiter extinctum intelligatur ex natura rei gestæ hunc effectum producentis, ad quem lex principaliter non fuit destinata, sed ad priuationem & extinctionem dominij debitoris delinquentis, iuxta abunde comprobata in *d. cap.* 37. *n.* 32. & *ex n.* 40.

Deinde quia prohibita alienatio- 114
ne, solùm intelligitur prohibita illa quæ fit ab homine ex voluntate & consensu eius, non verò quæ inducitur à lege expressè vel tacitè: vt ex quamplurimis Doctoribus comprobat Mierez *de maioratu*, 4. *par. q.* 1. *limit.* 1. *à num.* 6. & quia alienatio quæ à legis dispositione oritur necessaria est, Cald. Pereyra in *l. si curatorem. glos. contractum fecisti*, *n.* 18. *Cod. de in integr. rest.* Monter. *decis.* 1. *num.* 6. Gallinus *de verb sign. cap.* 32. *num.* 85. Ciurlo *ad consuetud. Messan. cap.* 14. *glos.* 6. *sub num.* 6. & *à princip.* vbi multa congerit.

Et quando obligatio alicui prohi- 115
betur, non intelligitur nec comprehenditur obligatio tacitè inducta à

lege

lege ex aliquo contractu permisso: optimè Cartar. *decis.* 46. *ex num* 15. exempla tradit Moneta *de cemmutat. vlt.volunt.cap.* 11. *ex num.* 222. *fol.* 1545. & ex *Croto*, *Alciato*, *& Rot.decis.* tenet Merlin. *de pignor.lib.* 5. *quæst.* 8. *num.* 75. *& 76.* quia alienatio tacitè inducta à
116 lege, tanquam necessaria ita præcisè obligat, vt comprehendat bona immobilia minoris, excluso decreto & aliis iuris solemnitatibus: latè per Gratian. *discep. forens. tom.* 1. *cap.* 27. *à num.* 44. *cum seqq.* vbi ponit varia exempla, optimè Pinell. *de bon. matern.in l.* 1. *par.* 3. *ex num.* 45. Tiraqu. *de legib.connub.glos.* 8. *quæst.* 23. *ex n.* 184.
117 vbi de solemnitatibus aliàs requisitis in contractibus mulierum, Rota *decis.* 186. *num.* 6. vt per Cencium *post tract.de censib.* Quibus consonat quod
118 donatio tacitè inducta à lege operatur suos iuris effectus absque acceptatione donatarij, vt per plures DD. probat Mierez *de maiorat. par.* 1. *quæst.* 68. *à num.* 43. *& quæst.* 36. *à num.* 24.

119 Nam alienatio ex causa necessaria inducta à lege, nec est alienatio, nec comprehenditur sub prohibitione alienationis: facit *lex* 1. *ff. de fund. dot.* ibi, *quia hæc alienatio non est voluntaria:* & *l. alienationes* 13. *ff. famil.ercisc.* ibi, *duntaxat voluntariæ, non quæ causam necessariam habent*, text. in *l.* 3. *in princ. vers. pignori*, cum §. §. *seqq. ff. de rebus eor. l. si pupillorum*, §. 1. *ff. eod. tit. & ex l.* 1. *& 3. Cod. quando decreto opus non est:* vt vltra citatos *num.* 14. *&* 15. latè Vincen. Fusar. *de substit. q.* 597. Olea *tit.* 2. *quæst.* 2 *num.* 6. D. Fernand. Arias de Meza *lib.* 3. *var. cap.* 26. *&* 27. *per tot.*

120 Et in tantùm lex in huiusmodi alienationibus necessariis præcisè & efficaciter operatur, vt nullo modo attendat ad solemnitates aliàs de iure requisitas in fauorem partis, vel Reipublicæ, sed absque illis effectum suum perficiat, Castill. *tom.* 6. *controuers.cap.* 113. *à num.* 15. Lara *de Anniuersar. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 6. *&* 64. latè Surd. *cons.* 30. *per tot.* Guid. Pap. *decis.* 31. *n. fin.* Merlin. *controuers. centur.* 2. *cap.* 74. *num.* 35. & ex Rota, Scaccia, Gratian. idem Merlin. *centuria* 1. *cap.* 39. *à num.* 41.

121 Quia Regula est, quod actus factus ex iuris necessitate & compulsione, non comprehenditur sub lege prohibente actum fieri, *l.* 1. *ff. de excusat. tutor. l. vt gradatim*, §. 1. *ff. de muner. & honor.* & per alia plura iura confuluit Anton. Ciosi. *cons.* 37. *vol.* 1. Ludou. Roman. *cons.* 394. *per tot.* Aymon. Crauet. *cons.* 215. Ias. *in l. si vnus*, §. *pactus, num.* 29. *ff. de pact.* Iacob. Cancer. *var. resol. par.* 2. *c.* 1. *de minorib. ex n.* 178. *cum seqq.*

Maximè si hæc iuris compulsio 122
necessaria proueniat ex delicto, vel quasi; quia tunc non obstante prohibitione legis, ne quis possit se obligare, vel bona sua alienare absque certis solemnitatibus, lex absque illis operari potest & publicare, ne delicta maneant impunita, vt in prohibitione facta minori, & prodigo, quæ non extenditur ad alienationem causatam ex delicto, vel quasi: Glos. & DD. in *l. si quis in tantam*, *Cod. vnde vi*, tradit Bartol. *in l. is cui bonis ff. de verb. oblig.* Francisc. Cald. *in l. si curatorem habens*, *in vers. non absimilis*, *num.* 43. *Cod. de in integr. restit.* Iacob. Cancer. *var. par.* 2. *cap.* 1. *de minorib. num* 190. Roder. Suar. *in l.* 13. *tit. de tas deudas*, *n.* 16. vbi alios allegat.

CAPVT X.

Hypotheca ex facultate Regia legitimè imposita super bonis maioratus, an extinguatur perueniente maioratu ad vltimum familiæ consanguineum, penes quem vinculum dissoluitur, & bona libera remanent.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus familiæ relictus extinguitur, & bona remanent libera penes vltimum possessorem, post cuius obitum familia erit extincta.*

2 *De admissione fœminæ excluſæ quando nullus supereſt masculus in maioratu rigoroſæ agnationis: remissiuè.*

3 *An & quando filij naturales & spurij admittantur ex natura maioratus perpetui omnibus legitimis de familia extinctis.*

4 *An*

4 *An hypotheca ſuper bonis maioratus ex facultate Regia impoſita diſſoluatur, extincto vinculo per extinctionem familiæ? diſputatur ad partes*, num. 5. & ſeqq.

5 *Mutata rei hypothecatæ forma, hypotheca ipſa extinguitur.*

6 *Serui, ſicut alia debitoris bona, hypothecariæ obligationi ſubiici poſſunt*: num. 7.

8 *Seruo hypothecato manumiſſo, hypotheca diſſoluitur, etiam in præiudicium creditorum.*

9 *Qualitas noua ſuperueniens enti illud tranſmutat in nouam ſpeciem: Declaratur* num. 23. 24. & aliis ſeqq.

10 *Extincta familia, extinguitur vinculum maioratus, & bona remanent libera apud vltimum poſſeſſorem.*

11 *Hypotheca legitimè conſtituta ſuper bonis maioratus non extinguitur, extincto maioratu, ſed onus hypothecæ perſeuerat.*

12 *Bona maioratus hypothecata ex facultate Regia, non immutantur, vel in forma, vel in qualitate, licet remaneant libera apud vltimum poſſeſſorem, familia extincta.*

13 *Forma, ſeu clauſula hypothecæ bonorum maioratus apponi ſolita in reſcripto Regio.*

14 *Bona maioratus hypothecata ex facultate Regia, non dicuntur immutari ratione hypothecæ per ſuperuenientem libertatem.*

15 *Hypotheca non diſſoluitur quandiu remanet ſalua rei hypothecatæ ſubſtantia.*

16 *Libertas ſuperueniens maioratui reſpectu vinculi, non deſtruit ſubſtantiam bonorum eiuſdem.*

17 *Seruus hypothecatus per hypothecam generalem omnium bonorum debitoris, poteſt manumitti, & hypotheca extinguitur; ſecùs ſi per ſpecialem* num. 18.

19 *Serui etiam generaliter hypothecati manumiſſio non valet in præiudicium creditorum, ſi debitor non ſit ſolucndo.*

20 *Bona maioratus ſunt libera authoritate Principis, dum ipſe concedit facultatem ea obligandi iure hypothecæ, & ideo quoad hypothecam non immutantur per libertatem ſuperuenientem ex familiæ extinctione, &* num. 24.

21 *Hypotheca bonorum maioratus ex facultate regia, non eſt generalis, ſed ſpecialis, & ideo non extinguitur per libertatem maioratui ſuperuenientem.*

22 *Clauſulæ*, omnia & ſingula, *in obligatione generali bonorum debitoris, operatur ſpecialem hypothecam in ſingulis.*

23 *Qualitas ſuperueniens enti, non immutat illius ſubſtantiam, &* n. 24. & 25.

26 *Qualitas ſuperueniens rei hypothecatæ, non immutat nec extinguit hypothecam.*

27 *Bona hypothecata tranſeunt in quemlibet poſſeſſorem cum ſuo onere.*

28 *Res pluribus creditoribus ſeparatim hypothecata, ſi vni ſatisfactum ſit, non ſit libera reſpectu aliorum.*

29 *Bona maioratus, per extinctionem familiæ, non omnimodam ſed limitatam aſſequuntur libertatem, & ideo cenſus & perſonis quibus erant grauata non pereunt.*

30 *Hypotheca ſuper vſufructu formali impoſita non extinguitur ſi tranſeat in cauſalem per adquiſitionem proprietatis.*

PRo præciſa introductione celeberrimæ quæſtionis, priùs ſupponendum duximus, Maioratum familiæ relictum cum prohibitione alienationis extingui, & diſſolui vinculum, quoties peruenit ipſe maioratus ad vltimum familiæ conſanguineum, ita vt nullus alius per rerum naturam ſuperſit aut ſupereſſe poſſit ex ea ſiue de vocatis, & in fundatione comprehenſis: quapropter cùm ceſſet omnino prohibitio alienationis propter familiam inducta per fundatorem; bona maioratus ita libera & alienabilia perueniunt & reſident penes vltimum poſſeſſorem, vt de illis poſſit ad libitum diſponere; & tranſeant ad omnes hæredes etiam extraneos, ſiue teſtamentarios, ſiue legitimos; vel etiam poſſit nouum fundare maioratum ex eiſdem bonis, ſeu aliter pro ſuo arbitrio ea alienare inter viuos, & cauſâ mortis; vt ſunt iura aperta in *l. quoties ab omnibus, Cod. de fideicomm. l. qui ſolidum, §. prædium, l. cum pater, §. libertis, ff. de legat. 2.* Noguerol. *alleg. 25. ex num. 1.* vbi adducit Rotæ deciſiones · latiſſimè M· rez 1

de maioratu, 4. *part. quæst.* 29. *per tot.* & *aliis locis*, quæ longa serie cum plurimis aliis tractat D. Ioann. del Castill. *libr.* 2. *controuers. capit.* 22. *numer.* 45. *& per tot* videndus ex *numer.* 75. *vsque ad fin. & tom.* 6. *cap.* 143. §. *vnico per tot. & in capit.* 146. *per tot.* ex Ludou. Molina *libr.* 1. *capit.* 4. *per tot.* plurimos congerunt Addit. *ex numer.* 1. *cum sequentib. iuncto numer.* 23. *& sequentib.* Fusar. *de fideicomm. quæstion.* 551. *num.* 1. *&* 2. & latiùs in *quæstion.* 735. vbi innumerabiles pene Doctores adducit, qui
2 etiam tractant de amissione fœminæ excluſæ in maioratu rigoroſæ agnationis, quando scilicet nullus supereſt agnatus, sed omnes prorsus deficiunt.

3 Imò & filij naturales, & spurij penitùs excluſi à succeſſione maioratus, omnibus tamen legitimis de familia extinctis, admittuntur ex natura maioratus perpetui, perpetuámque in infinitum subrogationem deſiderantis: ex Mierez, Flor. de Mena, & pluribus aliis probat Castill. *controuers. tom.* 5. *cap.* 82. *n.* 49. *& per aliquot columnas vsque ad fin.*

4 Hac igitur maioratus diſolutione ſuppoſita, difficultas verſatur an hypotheca, ſuper bonis maioratus ex facultate Regia impoſita, diſſoluatur, extincto vinculo, & bonis redactis ad priſtinam libertatem, extinctis omnibus de familia conſanguineis, ita vt vltimus poſſeſſor de illis diſponat tanquam de bonis liberis; vel an inſuper creditor ad concurſum ab vltimo hoc poſſeſſore, ſeu eius hærede peractum graduari debeat pro ſuo credito?

5 Et pro parte affirmatiua, Hypothecam ſcilicet extingui per ſuperuenientem libertatem in bonis hypothecatis, plura vrgent fundamenta.

Primum, quia mutatâ rei hypothecatæ formâ, & ſtatu, hypotheca ſuper ea impoſita extinguitur & diſſoluitur, alia namque & noua res eſt: ad quod plurima iura & Doctores adduximus *ſupra hac* 4. *part. capit.* 4. *ex numer.* 4. *cum ſequentib.* Sed in noſtro caſu mutatur forma rei, & bonorum, quia de vinculatis fiunt libera, & ſub qualitate vinculatorum impoſita fuit hypotheca ſuper ipſis, ideoque facultas hypothecandi fuit à Rege impetrata; ergo hypotheca non poteſt ſubſiſtere poſtquam bona ipſa peruenerunt ad libertatem.

Secundò, pro hac parte viriliter 6
facit, quod ſeruus cadit ſub obligationem hypothecæ, quemadmodum cætera bona debitoris, quia ſerui ſunt de ſubſtantia & bonis patrimonij noſtri, *l. vlt. in fin. Cod. de verb. ſign.* vbi Gloſſ. & Bartol. cum plurimis aliis cumulatis à Tiraquello in *l. ſi vnquam*, *verb. donatione largitus*, *num.* 323. *Cod. de reuoc. donat.* Rebuff. *in l. rei* 5. *fol.* 59. *verſ. quinto*, *ff. de verber. obligat.* & ideo tam generaliter quàm ſpecialiter expreſsè vel tacitè ſerui obligari poſſunt 7
iure hypothecæ, *l. Paulus* 29. §. *ſi ſciens*, *ff. de pignoribus* vbi ſi dominus conſentiat ſeruum obligare bona ſua, ſub obligatione & hypotheca ipſemet ſeruus continetur, ibi *ipſum quoque*, *qui cauit*, *obligatum eſſe pignoris iure*: & tot. tit. *Cod. de ſeruo pign. dat.*

Attamen ſi ab ipſo debitore ſer- 8
ui hypothecati, manumiſſi fuerint, poſtquam conſequuti fuerunt libertatem, eximuntur ab hypotheca, & creditores hypothecæ ius amittunt, text. eſt in *l. libertas à debitore fiſci ſeruo data*, *qui pignori non eſt ex ſpeciali conuentione*, *ſed tantum priuilegio*, *fiſco obligatus*, *non aliter infirmatur quàm ſi hoc fraudis conſilio effectum detegatur.* Et in leg. *abeo*, *qui bona ſua pignori obligauit*, *quæ habet*, *quæque habiturus eſſet*, *poſſe ſeruis libertatem dari certum eſt.* Cod. *de ſeruo pignor. dat. manum.* Ergo pariter in bonis vinculatis hypothecæ ſubiectis dicendum erit, vt hypotheca diſſoluatur poſtquam eadem bona, ſeruitute vinculi diſſoluta, ad libertatem peruenerunt.

Tertiò, probatur hypothecæ ex- 9
tinctio, nam qualitas noua ſuperueniens enti, illud tranſmittit in diuerſam & nouam ſpeciem, §. *præterea*, *Inſtit. de inutil. ſtipul. capit. cum Marthæ*, §. *quæſiuiſti*, *de celebrat. miſſar. capit. ſtatutum*, *de elect. libr.* 6. Hypolit. *ſingulari* 520. Menochius, *conſil.* 35. *num.* 13. & *de recuper. poſſeſſ. remed.* 6. *numer.* 8. Surd. *deciſ.* 2. *& conſ.* 179. *num.* 40. *& conſ.* 202, *num.* 8.

num. 8. *& conf.* 321. *num.* 12. *& seq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 354. *num.* 52. *& cap.* 936. *num.* 24. Mangil. *de imputat. quæst.* 176. *num.* 4. Scacc. *de commerc.* §. 7. *glos.* 5. *num.* 159. Sed in hoc casu, horum bonorum qualitas omnino mutatur, & nova superuenit; quia de vinculatis & inalienari prohibitis facta sunt libera & alienabilia, quando extincti sunt omnes de familia vocati, vt supponunt Doctores adducti superius *ex num.* 1. & multi alij ab eisdem laudati, ergo hypotheca super illis imposita, intelligitur resoluta & extincta, iuxta adducta *supr. num.* 5.

11 His tamen & aliis minimè refragantibus, Contraria resolutio tenenda erit vti verior, certior, & probabilior; vt nempe hypotheca legitimè constituta super bonis maioratus, nullo modo extinguatur, sed diuret & perseueret in eisdem, quantumcunque libera remanerent apud vltimum familiæ consanguineum possessorem: prout ex inuincibilibus fundamentis apparebit.

12 Primò, qui in bonis maioratus hypothecatis ex facultate Regia, nec' in forma, nec in qualitate superuenit aliqua mutatio, quantumuis ex vinculatis reddantur libera cessante causa vinculi; quoniam eadem bona ab initio, quo ex facultate Regia hypothecæ subiecta fuerunt, ad effectum soluendi debitum propter quod fuerunt creditori hypothecata, facta fuerunt libera, Principis authoritate & potestate, reuocantis expressè prohibitionem alienationis factam & inductam à fundatore maioratus ad effectum illius quantitatis debitæ persoluendæ; cuius referiptum licet per se & alio non expresso, licentiam & facultatem alienandi possit operari, cùm ad hunc effectum alienandi scilicet & hypothecandi bona maioratus tale referiptum fuerit à Rege postulatum & concessum; adhuc tamen ad maiorem declarationem, & ad tollendam omnimodam scrupuli & dubitationis caudam & occasionem, [illegible] ipse in eadem facultate expressè dicit & specialiter declarat iuxta [illegible] vsitatum & consuetum, [illegible] verba: *e para el efecto* [illegible], *e no para en otro alguno*, *apartamos e dividimos del dicho estado y mayorazgo, y de las clausulas, vinculos y condiciones d'el, los vienes, y rentas, sobreque impusieredes y fundaredes el dicho censo, y los hazemos libres, ni obligados, ni sujetos a vinculo, ni restriccion alguna*, &c. quam ad literam adduximus *in hoc Labyrinth. 2. part. capit. 9. numer.* 69. *& num.* 28. *& 29.* nec non ex *num.* 60. vbi innumeros pene Doctores congessimus, vt facultas ad alienandum bona maioratus, & feudalia, ea reddat libera, fublato impedimento prohibitionis alienandi.

Cum igitur hæc bona maiora- 13.
tus, & omnibus vinculata & inalienabilia fint ex præcepto fundatoris, efficiantur libera ex facultate Regia ab initio concessa & hypotheca, ad cuius effectum Rex dissoluit vinculum ipsorum bonorum, nihil noui in illis superuenit, nec ne immutatur, per superuenientem libertatem propter extinctionem familiæ, nec in qualitate, nec in forma, nec in materia & subiecto, vnde indeq; posset aliquod mutationis seu alterationis vestigium in hypotheca legitimè constituta præcedente in eisdem bonis, quæ propterea debeat præcisè permanere penes eundem debitorem & verum possessorem, & cum sua causa transire in eius hæredes & particulares successores, inter quos de eisdem bonis disposuerit, prout potest ex dictis *suprà numer.* 1. *& sequentib.* cum eadem hypothecæ nexu.

Et ex hoc vnico fundamento diluuntur omnia prorsus quæ in contrarium consideratimus ex *num.* 5. *cum sequentib.* ex quorum & singulorum vlteriùs responsione specialì euidentior apparebit veritas nostræ resolutionis, de qua ex *num.* 11. *cum sequ.*

Non obstat igitur primum, de quo 14
supra numer. 5. vbi quod mutata qualitate, statu, & forma rei hypothecatæ, extinguitur hypotheca. Quia respondetur, veram non esse propositionem, quoties remanet substantia rei hypothecatæ; adhuc enim durat hypotheca, nec dissoluitur per quamlibet accidentalem mutationem in forma seu qualitate: quod

abunde

abundè probauimus *hac 4. par. c. 4. ex numer. 38. & 40. cum multis sequentib.* & iterum *ex num. 54. cum sequentib.* quibus locis ad saturitatem videbis per iura & varias doctrinas comprobatam hanc firmissimam propositionem, nullatenus extingui hypothecam per mutationem rei hypothecatæ in qualitate, forma, vel statu, si non sit mutata substantia, sed salua permaneat, prout verificatur in casu nostræ quæstionis, in quo licet bona antea vinculata reddantur libera, amissa priori vinculi & pro-
16 hibitionis qualitate, bona tamen eadem sunt, nec in seipsis, prout requiritur ad extinctionem hypothecæ, patiuntur aliquam intrinsecam mutationem vel alterationem, sed tantum in titulo possidendi, qui de temporali efficitur perpetuus ad commodum possessoris maioratus vltimi consanguinei in vocatione comprehensi, & suorum successorum vtilitatem, prout exactè comprobauimus in *d. cap. 4. ex num. 24. cum seqq.* vbi videre poteris.

Non obstat etiam secundum & fortius argumentum, de quo ex *n. 6. 7.*
17 *& 8.* ex *l. libertas, & l. ab eo, Cod. de seruo pignor. dat. manumiss.* quibus probatur, seruum, dum est in seruitute, posse pignori & hypothecæ dari, sed non impediri debitorem, illum interim manumittere, & per libertatem subsequutam, creditoris hypothecam extingui, quod verum profitemur sub distinctione inter generalem tacitam vel expressam obligationem, vt in hac procedat *dictarum legum* dispositio.

At verò in hypotheca serui & pignore speciali aliud determinant iu-
18 ra, vt debitor non possit in præiudicium creditoris hypothecarij libertatem seruo dare, nec libertatem valere, vt eadem iura expressè probant, *d. l. libertas:* ibi, *libertas à debitore fisci seruo data qui pignori non est ex conuentione speciali*, &c. & in *d. leg. ab eo* 3. expressè distinguitur inter specialem & generalem serui hypothecam, in hæc verba, *ab eo qui bona sua pignori obligauit quæ habet, quæque habiturus esset, posse seruis libertatem dari certum est: Non idem iuris est in iis seruis, qui pignoris iure specialiter traditi, vel obligati sunt.* Idem probat text. in *l. 3. ff. de manumiss.* his verbi, *seruus pignori datus etsi debitor locuples sit, manumitti non potest, ff. de manumiss. l. 4. ff. qui & à quibus manum. liberi non fiant*, ibi: *seruum pignori datum manumittere non possumus.* quod fallit in fisco, ex *leg. 11. eod. tit.* Gloss. & DD. eandem differentiam inter hypothecam generalem & specialem seruorum communiter agnoscunt, & obiter notauit Acosta *de priuileg. credit. in præfat. ad regul. 3. sub num. 59. fol. 195.* differentiæ tamen rationem non reddunt, nec ego concludentem reddere audeo, cùm videam de iure quoad præseruationem iuris creditorum idem operari hypothecam generalem, quod specialis operatur, & si attendimus fauorem libertatis, in vtroque distinctionis membro æqualiter versatur: dicendum itaque quod hoc perquam durum est, sed ita lex scripta est.

Cum eo tamen temperamento 19
ius admittit libertatem, & hypothecæ dissolutionem serui generaliter hypothecati, vt minùs præiudicet creditoribus, tum demum libertatem valere si debitor sit soluendo, & bona alia habeat, ex quibus creditores sua credita exigere possint: si verò non sit soluendo, libertatis dationem non admitti in præiudicium creditorum, iura sunt expressa in *l. 5. §. si Titius: l. 8. §. si miles: l. 11. §. sed diui fratres: l. 18. l. 23. l. 29. ff. qui, & à quib. manumissi liberi non fiant*: serui autem specialiter pignorati libertas absolute negatur & inualida est, etiamsi debitor soluendo sit: textus clarus in *d. l. 3. ff. de manumiss.*

Sed quantum ad nos attinet, præfa- 20
tis legibus dupliciter respondetur, primò, quod in casu de quo agimus quantum ad creditores hypothecarios bona hypothecata ex facultate Regia nullam nouiter consequuntur libertatem, cùm antea à principio creatæ & formatæ hypothecæ bona illa vinculata facta sunt libera, authoritate & potestate Principis interueniente, vt diximus *supr. num. 12.*

Secundò respondetur, iura impe- 21
dientia libertatem serui specialiter hypothecati, iuxta *dict. leg. 3. Cod. de seruo pignor. dat. & leg. 4. ff. qui & à quibus:* fauere nostræ resolutionis

quia hypotheca ſuper bonis maioratus non eſt generalis, ſed ſpecialis dicitur, ſi credimus doctiſſimo Ludou. Molinæ *de primogenit. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 29. *&* 30. quem retulimus *in hoc Labyrin. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. legendus ipſe Molina ex *num.* 17. *&* 20. ſequitur Caſtill. *controuerſ. tom.* 4. *cap.* 26. *num.* 29. 31. *& ſub num.* 32. & Addition ad Molin. *ibid. num.* 17. Nos *hac* 4. *par. cap.* 2. *num.* 91. *&* 92. *& ſequentib.* vbi hæc Molinæ doctrina, quæ tanquam nuda difficilis videbatur, validiſſimis iuris fundamentis veſtitur, exornatur, & roborarur.

22 Inſuper confirmari poteſt ex ſtylo vniuerſali Notariorum qui in obligationibus bonorum omnium, & in hypotheca generali, communiter addunt, *omnia & ſingula*: per quæ verba intelliguntur obligata ſpecialiter ſingula bona debitoris, vt firmant Crauetа *conſ.* 381. *n.* 4. *vol.* 3 Pacific. *in tract. de ſalu. interdict. inſpect.* 3. in magna impreſſ. *num.* 4. & in parua, *eod. num.* Scappuccin. *de ſingul. ſucceſſ. limit.* 14. *num.* 15. Cardin. Tuſch. *ver. Pactum, concluſ.* 25. *num.* 19. *tom.* 6. Petr. Surd. *conſ.* 567. *num.* 5. Lanar. *conſ.* 42. *num.* 10. & ex aliis idem probat Franciſ. Nig. Cyriac. *tom.* 1. *controuerſ.* 190. *n.* 8. 9. *&* 10. *& contr.* 10. *n.* 68. *& controu.* 347. *n.* 17. Mantic. *de tacit. conuent. lib.* 4. *tit.* 30. *num.* 18. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 674. *num.* 12. *verſ. ſpecialis:* & quibuſdam ex illis Doctoribus relatis, aliiſque inſuper adductis, latè proſequitur, & validiſſimis fundamentis comprobat Merlin. *de pignor. lib.* 1. *quæſt.* 11. *ex num.* 4. *cum ſeqq. fol.* 11. Lanar. *d. conſ.* 42. *num.* 10. *ex cap. vt circa, verb. omnia & ſingula,* vbi Gloſſ. *de elect. lib.* 6. Baldus *conſil.* 88. *lib.* 2. Ripa *lib.* 3. *conſ.* 5. *in fin.* Oldrad. *conſil.* 30. Socin. *conſil.* 330. *& conſil.* 3. *num.* 17. *lib.* 3. Bertrand. *conſil.* 42. *num.* 13. Surd. *conſil.* 331. *num.* 7. Anton. Gomez. *in l.* 40. *Taur. num.* 19. Gabriel. *conſil.* 144. *num.* 68. *&* 69. *lib.* 2. Cephal. *conſil.* 539. *num.* 29. Caſtill. *deciſ.* 10. *num.* 9. Roderic. *de ann. reditib. lib.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 14. Roder. Suarez *in l. poſt rem, limit.* 1. *num.* 11. Milanenſ. *deciſ.* 1. *num.* 55. *& ſequent. lib.* 2. Petr. de Gregor. *de cenſib. quæſt.* 6. *n.* 40. Scipio Rouit. *ad pragmatic. de cenſib. quæſt.* 35. *num.* 9. *& quæſt.* 38. *num.* 6. Anton. de Amat. *var. reſol. cap.* 3. *num.* 37. vbi *num. ſeqq.* ponit, quando iuramentum adhibitum inducat ſpecialem hypothecam, & alia ſimilia quæ videri poterunt apud ipſum, *num.* 38. Igitur præfata iura in contrarium adducta omnino noſtræ reſolutioni veriſſi mæ fauere & aſſiſtere fateri debemus.

Minus obſtat Tertium argumen- 23
tum adductum pro contraria parte, *num.* 9. quo diximus, qualitatem nouam ſuperuenientem enti, illud transfundere in diuerſam naturam & ſpeciem, cui pariter dupliciter ſatisfit.

Primò, quod per libertatem ſuper- 24
uenientem bonis maioratus hypothecæ ſubiectis, extincto & finito maioratu, nulla ipſi ſuperuenit noua qualitas nec accidens, quia reſpectu hypothecæ & creditoris ab initio obligationis aderat ipſamet libertas, & ideo nihil reſpectu hypothecæ innouare poteſt, ſed permanet hypotheca omnino illæſa & integra, vt antea, non aliter diſſoluenda quam per ſolutionem, vel conſenſum creditoris, nullamque ex præfatæ libertatis ſuperuenientia patitur diminutionem ſeu extinctionem.

Secundò modo efficaciter reſpon- 25
detur, quod per nouam qualitatem ſuperuenientem enti, non mutatur ſubſtantia rei, Brunus *de augmento, in* 3. *quæſtion. princ. num.* 7. Cardin Tuſchus *lit. A, concluſ.* 82. *num.* 12. Sebaſtian. de Medic. *de regul. iur. reg.* 6. *num.* 5. Barboſ. *in axiom. iur. axiomate* 196. *num.* 5. Aluar. Valaſc. *in eod. tractat. lit. Q, num.* 9. 10. *&* 11. qui allegant ad id, *leg. ſi fundus, §. ſi res, ff. de pignor. & §. minus, Inſtit. de heredit. quæ ab inteſtat. defer.*

Sed ſic eſt, quod mutatio rei in 26
qualitate & forma, ſi tamen rei ſubſtantia remaneat, nihil immutat hypothecam, nec extinguit, iuxta adducta & comprobata *ſupr. numer.* 15. Ergo hæc hypotheca tanquam ab initio impoſita ſuper bonis liberis factis authoritate Regia, ſemper integra & illæſa manebit, creditorque ad concurſum horum bonorum ſemper graduandus erit ſuo loco & tempore, vt ex eiſdem bonis ſuum creditum exigere valeat.

Denique noſtra reſolutio proba- 27
tur; nam hæc eadem bona ex qualitate hac ſuperueniente remanent apud ipſum debitorem, in quem,

etiam

etiam si fuerit Tertius possessor in quem nouiter fuerunt hæc bona alienata, debent transire cum suo onere & causa realis hypothecæ, quæ licet adquisierint libertatem, hoc contingit dumtaxat respectu prohibitionis inductæ à fundatore maioratus ex causa familiæ conseruandæ, sed cætera onera, quæ legitimè imposita fuerunt, remanent; quia illa libertas, adquisita operatur limitatiuè respectu & intuitu vinculi, quæ non extenditur ad alia grauamina & onera imposita, quia ad id non destinatur libertas illa bonorum nouiter superueniens ex diuersa causa, cùm à separatis non fiat illatio: vt videmus in hypotheca pluribus separatim
28 obligata; nam si vni creditori fit satisfactum de suo credito, & proinde res hypothecata libertatem adquisierit, intelligitur illius creditoris respectu, non cæterorum, quorum hypotheca remanet illæsa donec similiter eis fuerit satisfactum.

29 Imò etiam sequeretur aliud absurdum, si hæc libertas superueniens bonis maioratus ex causa extinctionis familiæ, transcenderet suos fines, & terminos limitatos; vt nimirum census seu pensiones, quibus erant ea bona grauata, extinguerentur, & amplius ea onera realia nouus possessor vel vltimus de familia non teneretur præstare dominis directis & proprietariis: quod dici non debet; ergo cùm hypotheca sit onus reale legitimè impositum, non potest pariter extingui ex illa noua libertate alienandi superueniente, sed sequitur quemcunque possessorem bonorum hypothecæ subiectorum.

Et ad hanc nostram resolutionem illa ratio fundamentalis trahenda est, de qua *supr. capit.* 4. *per tot.* præcipuè ex *numer.* 25. *cum sequent.*
30 vt hypothecato vsufructu, si debitor acquirat proprietatem rei, vel rerum, super quibus habebat vsumfructum, licèt de vsufructu formali & temporali transeat in causalem, non ideo dissoluitur hypotheca, nec eius respectu operatur confusio, cùm bona ipsa & emolumenta hypothecata remaneant penes ipsum debitorem, licèt mutato titulo & causa possidendi, quod nullo modo tangit substantiam rei hypothecatæ, & per consequens non extinguitur, sed permanet integra vt antea: quæ doctrina rectè conuenit & adaptatur nostræ veriſſimæ resolutioni.

CAPVT XI.

Bonis Maioratus absque Regia facultate hypothecæ subiectis ab eo, penes quem postea tanquam vltimum familiæ consanguineum bona ipsa libera remanserunt, an hypotheca conualescat.

Et quid si iste possessor vni prius absque facultate Regia, & postmodùm alteri ex eadem facultate hypothecauit, quis horum creditorum in concursu præferendus super bonis ad libertatem reductis.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum, huius capitis, & status quæstionis proponitur, quæ duas continet difficultates principales, &* num. 2.

3 *Vltimus consanguineus maioratus possessor, bona eiusdem tanquam iam libera potest subiicere hypothecæ, &* num. 13.

4 *Etiamsi contrahentes hanc bonorum libertatem ignorarent.*
Quod est certum per naturam, est certum legi, ibid.

5 *Actus seu contractus gestus sub conditione de futuro, habetur pro puro, si iam conditio erat purificata quamuis contrahentes ignorassent.*

6 *Maioratus possessor, tempore quo existunt consanguinei ad illum vocati, non potest eius bona obligare absque facultate Regia.*

7 *Et quamuis ipsi vocati prædecesserint possessori, non videtur reconualescere hypotheca, ipsis viuentibus nulliter bonis maioratus imposita.*
Sed contrarium probatur n. 9. & seqq.

8 *Quod ab initio non valuit tractu tem-*

poris non conualescit.

9 *Rei alienæ hypotheca regulariter non valet.*

10 *Rei alienæ hypotheca sustinetur quando debitor illam obligans aliquid iuris in ea habebat, ex quo postea rei dominium acquirit.*

11 *Maioratus possessor habet verum dominium bonorum vita sua durante.*

12 *Status secundæ difficultatis huius capitis aperitur, quæ sub distinctione resoluitur* num. 13. & seqq.

14 *Hypotheca ab vltimo consanguineo maioratus possessore imposita eo tempore quo familia erat extincta, potior est illâ quæ ab eodem postea imponitur ex facultate Regia.*

15 *Facultas regia hypothecandi bona maioratus inutilis est, quando bona reipsa libera sunt per extinctionem familiæ.*

16 *Dispositio sub aliquo supposito, quod falsum detegitur, nulla est.*

17 *Quid si possessor maioratus bona hypothecauit vni creditori absque facultate regia, & postea obligauit alteri cum Regia facultate adhuc viuentibus quibusdam ex vocatis qui deinde prædecesserunt possessori, adeo vt vinculum maioratus extinctum sit, quæ hypotheca prævaleat.*

18 *Afferuntur fundamenta quæ vrgent pro primo creditore, vt* supr. n. 10.

19 *Hypotheca licèt ab initio nulliter constituta ex post facto conualescere potest, & ratificari.*

20 *Hypothecæ ratificatio retrotrahitur ad tempus prioris contractus in præiudicium secundi creditoris, vt probatur inductionibus.*

21 *Proponuntur rationes quibus resoluitur quæstio in fauorem secundi creditoris.*

22 *Hypotheca secundi creditoris contracta cum facultate regia prævalet anteriori factæ sine illa, licet postea sequatur assensus regius ad eam confirmandam:* & num. 26. & 28.

23 *Facultas regia superueniens hypothecæ iam contractæ, confirmat tantùm illam vt ex nunc, non vero vt ex tunc. Extremum inhabile ad quod refertur contractus impedit fictionem retroactiuam,* ibid.

24 *Si res mea absque meo mandato subticiatur hypothecæ, quam postea ratam habeam, hæc ratificatio non nocet hypothecæ medio tempore contractæ.*

25 *Si minor bona sua sine decreto vni hypothecauerit, quæ postea maior factus obligat alteri, licet priorem hypothecam expressè vel tacitè deindè ratificet, posterior tempore erit potior iure.*

27 *Ratihabitio nunquam retrotrahitur in præiudicium Tertij medio tempore ius acquirentis.*

EX resolutione quæstionis proximè antecedentis resultat præsens difficultas, quando scilicet vltimus possessor maioratus, (in quo bona maioratus libera remanserunt, sublato prorsus nexu vinculi à fundatore super eisdem imposito, per extinctionem totius familiæ,) ipsius bona hypothecæ subiecerit absque regia facultate, an postea dominio dictorum bonorum absolutè quæsito hypotheca conualescat? 1

In qua quæstione duplex incidit dubium; si bona illa maioratus eo tempore obligauit, quo nullus de familia consanguineus supererat; vel obligauit tempore quo existebant consanguinei de familia vocati, qui deinde omnes præmortui sunt & extincti. 2

In primo casu firmiter tenendum erit, validam fuisse hypothecam iam inde ab initio impositam super bonis maioratus, quia cùm reuera nullus superesset consanguineus vocatus, dissolutum iam erat vinculum maioratus, cuius bona erant prorsus libera apud ipsum vltimum possessorem, cessante impedimento ex prohibitione alienationis ab initio fundationis appositâ; & ideo potuit illa sine Regis licentia liberè alienare tam in vita, quàm in morte, & pro suo arbitrio de illis disponere, vt ex Molina, Mierez, Castillo, Fusario, Addit. ad Molin. plurimisque aliis Doctoribus per ipsos conductis, probauimus *suprà cap.* 10 *anteced. ex num.* 1. *cum seqq.* 3

Et in terminis, quod is qui à iure, vel ab homine habet facultatem disponendi de re aliqua, etiam alienâ, & illam hypothecæ subiecerit, valet hypotheca, etsi expressè non dixerit se vti facultate sibi concessâ, quia tacitè censetur illa vti eo ipso quo rem illam hypothecauerit, & ad fauorem creditoris intelligitur ea vti voluisse, vt teneat

ac

ac probant Pacific. *de ſaluian. interd. inſpect.* 3. *capit.* 2. *numer.* 656. & 662. *cum ſequentib.* Merlin. *de pignorib. libr.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 18. Quanto magis hoc procedet in vltimo maioratus poſſeſſore, qui à iure, & fundatoris voluntate hanc facultatem acquiſiuit liberè diſponendi de bonis ipſius maioratus, illo extincto: quibus etiam conuenit quod habens facultatem diſponendi de aliqua re, ſi diſpoſuit, & eam hypothecauit tacendo facultatem ſibi competentem, ea tamen vti intelligitur, vt actus valeat potius quàm pereat: de quo multa & pulcherrima videbis *in hoc Labyr. par.* 2. *cap.* 23. *ex num.* 4. *cum multis ſeqq.*

Quibus adde, quod facultatem habens à principio aliquid faciendi, ſi ſimpliciter fecit, nulla facta mentione facultatis, eius virtute feciſſe intelligitur, Aymon.Crauet. *conſ.* 106. *num.* 9. & 10. Alexand. *conſ.* 55. *col.* 2. & 3. *lib.* 5. Petr. Surd. *conſ.* 19. *num.* 18. *vſque ad num.* 32. & *conſ.* 431. *num.* 40. *lib.* 3. optimè Gratian. *diſcep. tom.* 5. *cap.* 854. *ex num.* 1. & *ſeqq.* quibus adde Gigant. *de penſionib. quæſt.* 20. *per tot.* vbi quod penſio impetrata à ſpurio, non facta mentione & relatione diſpenſationis antea obtentæ, valida eſt & validè impetrata.

4 Et quia ſi reuera tempore obligationis bonorum nullus apparebat, nec verè ſupererat conſanguineus, hypotheca iuris cenſura & intellectu legitimè fuit impoſita ab eo qui verum & abſolutum habebat dominium in bonis maioratus, etiamſi id ignoraretur à contrahentibus, & ex tunc lex ipſa operatur & tribuit effectum actui ſeu contractui: etenim quod eſt certum per naturam, eſt certum legi §. *conditiones* 8. *Inſtit. de verb. oblig. l. cum ad præſens* 37. cum duab. ſeqq. *ff. ſi cert. pet. l. conditio* 100. *ff. de verb. oblig. l. ſi pupillus* 9. §. 1. *ff. de nouat. l. cum quidam* 30. §. *ſuam hæredem certum*, *l. hæredi* 31. *ff. de acquir. hæred. l.* 1. & 2. *ff. de condit. & demonſtr.* in quibus actus & contractus geſtus ſub
5 conditione de futuro, ſi in rei veritate iam tunc conditio extitit, contrahentibus ignorantibus, actus & contractus habetur pro puro, & non pro conditionali, & ex tunc à principio operatur & habet effectum puri contractus, & non conditionalis, quia quod eſt certum in ſe & per rerum naturam, lex habet pro certo & vero, *l. Titius* 25. §. *Lucius* & *ibi* Bartol. Iaſ. & Alexand. *num.* 6. & 7. *ff. de liber. & poſthum. l. ſi ita ſcriptum* 46. §. *vlt. ff. de legat.* 2. *l. ſi iam* 11. & *ibi* Bartol. & Imol. *ff. de condit. & demonſtr. l.* 12. *ad fin. tit.* 11. *partit.* 5. plures allegat Schrader. *de feud. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. & 53. *tom.* 1. Singularia ad propoſitum adſunt alia iura in *l. ſi ancillam* 3. *Cod. de ingen. manumiſſ. & in l. fin. Cod. de liber. cauſ.* vbi natus lite pendente contra matrem ſuper ſeruitute & libertate ipſius, ſi poſtea appareat ancilla, & talis per ſententiam declaretur, partus iudicatur ſeruus; ſi verò libera, etiam partus cenſebitur ingenuus: eſt quoque ſimilis textus in *cap. cum in apoſtolica*, *extr. de ſponſalib.* vbi ſecundum matrimonium celebratum pendente lite ſuper nullitate prioris, iudicabitur ab initio nullum, vel validum, iuxta declarationem quæ fiet per ſententiam ſubſequentem, vt ſi declaretur prius matrimonium nulliter fuiſſe contractum, ſecundum intelligetur fuiſſe validè celebratum etiam lite pendente: textus etiam ad idem in *l. dominus* 57 *ff. de vſufruct.* vbi legata proprietate rei vſufructuario, ſi ſuper nullitate teſtamenti lis moueatur, & nullum poſtea declaretur, vſusfructus intelligitur manſiſſe & nunquam extinctus fuiſſe per conſolidationem, ibi: *manſiſſe vſusfructus ius integrum ex poſt facto apparuit*: quia quod eſt certum naturæ, eſt certum legi. Quare ſemper ab initio contractus, legitimè potuit vltimus poſſeſſor maioratus, illius bona hypothecæ validè ſubiicere.

Secundus caſus magis difficilis eſt, 6 quando ſcilicet hypotheca conſtituta fuit à poſſeſſore maioratus, tempore quo exiſtebant aliqui de familia vocata qui poſſent ſuccedere in maioratu, & impedire eius diſſolutionem & bonorum libertatem, & per conſequens eidem poſſeſſori adimere facultatem diſponendi de bonis vinculatis in præiudicium ipſorum? Et procul dubio, eo tempore, hypothecæ conſtitutio egebat ad ſui ſubſiſtentiam & validitatem facultate regia, ſine qua, hæc bonorum obligatio iure hypothecæ ab initio nulla

fuit ipso iure, obstante prohibitione alienationis expressa per fundatorem, vel tacitè imbibita in ipsa maioratus & vinculi natura, quæ tunc temporis adhuc durabat, ad latissimè tradita *in hoc Labyr. 2. par. cap. 4. cap. 9. 10. & 11.* atque etiam in *cap. 22.*

7 Vnde sequitur quod licèt ex post facto, & pro tempore defecerint prorsus omnes de familia consanguinei, & bona ipsa facta sint libera, & in eis cessauerit alienationis prohibitio, & debitori fuerit dominium illorum absolutè ac pleno iure acquisitum, vt iam de illis liberè disponere possit, ex Doctoribus adductis *num. 3. sup.* Id tamen non confirmat nec reualidat constitutionem hypothecæ nulliter à principio factam, ex *vulgari iuris regula*, vt quod ab initio
8 non valuit, tractu temporis non convalescat, *de regul. iur. in 6. cap. quod sicut, de elect. cap. non firmatur 18. de reg. iur lib. 6. l. quod ab initio ff. de reg. iur. l. si tutoris, ff. quod iussu:* ad latè tradita per Merlin. *de pignorib. lib. 2. c. 2. ex n. 1. cum seqq.*

9 Contrarium tamen verius arbitror, ex noua dominij bonorum acquisitione confirmari hypothecam nulliter à principio impositam: nam licet rei alienæ hypotheca non valeat ab initio, *l. si probaueris, Cod. si aliena res pign. dat. sit: l. 4. l. quæ prædium, leg. nexum, eod. tit. l. 1. §. 1. ff. quæ res pign. oblig. poss. l. 1. §. 1. l. quæ nondum, §. 1. & §. quod dicitur, l. rem alienam, & l. 41 ff. de pignor. act. l. ante omnia, ff. de probat. leg. 13. tit. 23 par. 5. & l. 18. cod. tit. & par. 2.* abundè Nos in *hoc Labyr. 2. par. cap. 9. ex n. 73. cum multis seqq.*

10 Attamen licet debitor rem alienam creditori suo hypothecauerit, quando saltem in ea aliquod ius habebat, sustinetur hypotheca in illo iure, & si ex eo acquisierit postea plenum rei dominium, conualescit procul dubio hypotheca præcedens in tota re: vt ex Negusantio, Gaito, & aliis videre poteris apud Merlin. *de pignor. lib. 2. q. 2. per tot. fol. mihi 39. & seqq.* & Nos *supr. hac 4 par. cap. 4. ex num. 16. & 56.*

11 At cùm possessor iste maioratus habeat verum dominium, ex legis dispositione, vita sua durante, de quo plurimos DD. adductos *in hoc Labyr. 2. par. cap. 9. num. 62.* & possessionem ciuilem & naturalem, ex *leg. 45. Tauri*, & probauimus *ibid.* & ratione tam possessionis quàm dominij quod habebat in ipsis bonis maioratus; sibi fuerint adquisita postea eadem bona pleno iure, nam si non fuisset iustus & legitimus possessor & successor in maioratu, non sibi fuisset acquisitum nec applicatum dominium bonorum cum plena libertate de illis disponendi; bene sequitur ex hoc discursu, omni iure confirmari hypothecam antea nulliter à se constitutam deficiente nimirum facultate regia, postquam pleno iure debitor ille dominium acquisiuit: quo supposito, creditor iste hypothecarius debet graduari in concursu ratione suæ hypothecæ in his bonis ad libertatem reductis.

Ad secundam partem huius cap. 12 accedendo, an hypothecatis bonis maioratus ab vltimo possessore illius, apud quem bona libera permanserunt, in fauorem vnius creditoris absque Regia facultate; & postea eadem bona alteri hypothecauit facultate intercedente; quis illorum creditorum in concursu sit præferendus: non leuis est difficultas, in qua cum distinctione procedendum arbitror.

Aut enim tempore impositæ hy- 13 potheccæ in fauorem primi creditoris, nullus alius supererat consanguineus ex familia vocata, qui ipsum haberet succedendi, & posset impedire extinctionem & dissolutionem maioratus, & per consequens libertatem bonorum; & tunc affectuanter dicendum erit, potuisse possessorem vltimum maioratus absque facultate regia, pro suo arbitrio bona ipsa tanquam libera & ad se pleno iure pertinentia priori illi creditori hypothecare, cùm tunc temporis sublatum iam esset prohibitionis impedimentum, ad tradita superiùs *ex num. 2. cum seqq.* & ideo ratione temporis debet præferri secundo creditori hypothecario, cui 14 ex facultate regia bona fuerunt obligata, quæ prorsus inutilis erat, nam talis facultas ad hypothecandum bona maioratus tolùm impertitur & requiritur vt per eam tollatur impedimentum prohibitionis alienationis, prout ex plurimis diximus in *hoc Labyrint.*

Labyrin. par. 2. cap. 9. ex num. 61. per aliquot columnas; sed eo tempore iam impedimentum illud erat sublatum, quia dissolutus fuit maioratus, & in vltimo illo possessore & consanguineo finem accepit, bonáque ipsa facta fuerunt libera, vt de illis pro sua voluntate & arbitrio liberè posset disponere, vt *sup. cap. proximè*, latè probauimus ex *num.* 1. facultas igitur regia de nihilo seruire potuit, nec adfuit subiectum supra quod cadere
15 aut subsistere posset; quia dispositio facta sub aliquo supposito, non operatur supposito deficiente, ex *vulgatis iurib.* Et dispositio sub aliquo sup-
16 posito, quod detegitur falsum, nulla est: plura allegauimus in *hoc Labyr. par. 2. cap. 10. ex num. 20. cum seqq.* & actus præsupponit habitum, *l. decem 117. ff. de verb. oblig. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. nec vtilem 20. ff. ex quib. caus. maiores: l. Titio vsusfructus, ff. de condit. & demonstr. l. manumissiones, ff. de inst. & iur.* cum mille aliis: & ideo facultas illa nihil ponit in esse, nec ex ea se iuuare potest creditor secundus contra primum qui legitimè contraxit, & ideo merito debet præferri secundo.

17 Aut verò prima hypotheca imposita fuit absque regia facultate, de tempore quo adhuc existebant aliqui consanguinei de familia vocata, & postea eisdem consanguineis similiter existentibus, imposita fuit secunda hypotheca per eundem maioratus possessorem cum facultate regia, tandémque extincti fuerunt omnes de familia, ita vt in possessore debitore finitus fuerit maioratus, & bona libera penes eundem remanserint, vt iam de illis pro sua voluntate liberè disponere posset; vtrum in concursu vtriusque creditoris hypothecati primus secundo vel secundus primo præferendus sit? quæstio est præ cæteris difficilior.

18 Pro primo creditore vrgent plura; quia licèt à principio, dum maioratus nondum dissolutus & finitus fuerat, hypotheca nulliter imposita fuerit ex defectu regiæ facultatis, tamen dissoluto vinculo, & libero bonorum dominio pleno iure quæsito debitori, conualescit hypotheca, vt latiùs probauimus *supr. ex n. 6. cum seqq.*

Et hæc hypothecæ conualescentia 19
& confirmatio operatur vt ex tunc, quia retrotrahitur ad tempus contractus: vt de ratificatione hypothecæ nulliter à principio constitutæ probant iura expressa in *l. si fundus, §. si nesciente domino, ff. de pignor. l. alienare res 20. ff. de pignor. act. l. si probauerit, Cod. si aliena res pign. dat. sit*, cum multis aliis congestis in *hoc Labyr. par. 2. cap. 10. ex num. 4.* Ergo primus ille creditor debet præferri secundo ex facultate regia validè contrahendi.

Secundò, quia hæc subsecuta ra- 20
tificatio hypothecæ retrotrahitur in præiudicium alterius creditoris medio tempore contrahentis: text. est in *l. 1. ff. qui pot. in pign. hab.* vbi hypotheca dotis postea solutæ, retrotrahitur ad tempus promissionis in præiudicium creditoris medio tempore contrahentis: facit text. in *l. cum decem 71. §. 1. ff. de solut.* iuncto textu in *l. siquis offerentis 58. in fin. ff. eod. tit.* vbi ratihabitio retrotrahitur etiam ad Tertij præiudicium: facit textus in *l. qui balneum, §. 1. ff. qui potior.* vbi hypotheca conditionalis, aduenientе conditione, retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium alterius hypothecæ medio tempore celebratæ fauore alterius creditoris: Igitur eodem modo dicendum erit in nostra quæstione, vt conualescentia hypothecæ, à principio nulliter contractæ debeat retrotrahi ad tempus contractus, & primus ille creditor vt potior tempore, debeat præferri secundo, seu secundæ hypothecæ interim validè & sub facultate regia impositæ in fauorem ipsius secundi creditoris.

His tamen, & aliis, quæ consultò 21
omitto, minimè refragantibus, contrarium erit dicendum, ac firmiter tenendum, vt secundus creditor validè contrahens, præferatur primo creditori nulliter & sine facultate regia hypothecam recipienti, non obstante prioris hypothecæ conualescentia subsequuta.

Probatur primò, quia quando pos- 22
sessor maioratus, vel feudatarius, hypothecat creditori bona maioratus, vel feudi, absque Regia facultate, seu assensu, vel fortè sub conditione impetrandæ facultatis; & antequam primus ille impetret, idem possessor alteri

alteri cum facultate regia, eadem bona obligauit; deinde primus facultatem impetrauit, secundus cum facultate contrahens præfertur primo creditori, quantumuis postea sua hypotheca conualescat ex subsequuta facultate: innumerabiles penè Doctores conduximus in *hoc Labyr. par. 2. cap. 21. ex num. 55. vsque ad fin. cap. & ex num. 34. cum seqq.* quibus adde Vellam. *dissertat. 19. num. 54.* quem, & Thomam de Mierez, & Francisc. Solsona refert Acosta *de priuileg. credit. Regul. 1. ampliat. 1. sub num. 67.* quia

23 cùm prior hypotheca fuerit nulliter constituta ex defectu facultatis, facultas superueniens illam confirmans, non potest retrotrahi ad initium contractus, tum quia inuenit extremum ad quod, inhabile, & tanquam nullum ab initio, ex nunc tantum conualescit hypotheca, non vt ex tunc; tum etiam quia fictio retrotractiua non operatur in præiudicium Tertij medio tempore contrahentis: videnda erunt multa *loco cit. ex n. 42. cum seqq. & ex n. 52.* Ergo in nostro casu prior hypotheca tanquam nulla à principio ex defectu facultatis regiæ debet postponi secundæ cum facultate legitimè contractæ, eo tempore quo nondum dissolutus erat maioratus, nec conualescentia prioris postea superueniens retrotrahi debet in præiudicium Tertij legitimè & validè interim contrahentis.

24 Secundò pro hac parte fortiter facit, quod si quis sine meo mandato hypothecauit rem meam Titio, postea eandem rem Petro hypothecaui, & deinde pro tempore ratificaui hypothecam Titij; in amborum concursu Petrus posterior in hypotheca præfertur Titio, quia huius hypotheca à principio fuit nulla, & ex ratificatione veri domini superueniẽte, non debet retrotrahi in præiudicium Petri medio tempore contrahentis; tum etiam quia cùm non conualidetur prior hypotheca nisi ex nunc, & non ex tunc, semper est posterior & sic postponenda: hæc fuit doctrina originalis Speculatoris, quem sequuntur multi, inter quos Decius *cons. 247.* Gozadin. *cons. 28. num. 37.* Hieron. Gabr. *cons. 186. n. 16. lib. 1.* Corn. *cons. 173. n. 27. lib. 2.* Cephal. *cons. 617. & 618. lib. 5.* Curt. iun. *cons. 76 num. 5.* & iterum ipse Gabriel. *cons. 69. num. 11.* quos referens sequitur Ioan. Anton. Mangil. *in tract. de Euiction. quæst. 36. num. 6.* & vlteriùs ex *num. 17.* Nos in *hoc Labyr. par 2. d. cap. 21. num. 52. & 53.* quibus adde Cyriac. *tom. 2. controuers. 293. per tot.* Ergo conualescentia prioris hypothecæ superueniens in nostro casu ex maioratus extinctione, & dominio bonorum pleno iure superueniente debitori, non potest operari præiationem aduersùs secundam hypothecam legitimè medio tempore contractam.

Tertiò probatur, quia si minor 25
idem est in minori ætate sine decreto bona sua nulliter subiecit hypothecæ, & factus maior eadem alteri hypothecauit, ac postea priorem hypothecam vel expresse ratificauit, iuxta *leg. 2. Cod si minor maior fact.* vel tacitè per temporis curricursum, etenim contractus à minore gestus tacitè ratificatur completis viginti nouem annis sine reclamatione, ex *l. fin. Cod. si minor maior fact.* Secundus creditor, validè contrahens, præfertur in hypotheca, priori, non obstante ratificatione expressa vel tacita inducta per illas leges, quia non admittit retrotractionem in præiudicium Tertij medio tempore validè contrahentis: quam resolutionem post longam disputationem pro vtraque parte tenet & fortiter comprobat Petrus Surd. *decis. 245. per tot.* cuius fundamenta recensens & ad partes disputans idem notissimè tenet Acosta *de priuileg. credit. regul. 1. ampliat. 1. ex n. 60. cum seqq.*

Et ita tenendum est in nostra quæ- 26
stione, vt prior creditor, cui à possessore maioratus bona fuerunt hypothecata absque facultate regia, eo tempore quo nondum dissolutus erat maioratus, cùm adessent consanguinei de familia fundatoris qui poterant succedere, debeat postponi secundo creditori validè contrahenti assensu regio, licèt postmodùm subsequatur conualescentia prioris hypothecæ ob extinctam prorsus familiam in vltimo possessore debitore vtriusque; cùm hæc conualescentia non retro-

trahatur ad initium contractæ hypothecæ primi creditoris, sed ex nunc tantum capiat vires, post ius valide quæsitum secundo creditori.

27 Ad argumenta superiùs adducta ex *num.* 18. facile respondetur, prout singulis respondent, & manifestè satisfaciunt Petr. Surd. & Acosta locis proximè allegatis. Et pro omnimoda satisfactione aduertendum erit, fictionem, translationem & rationem nunquam retrotrahi in præiudicium Tertij medio tempore ius acquirentis, quia res non est amplius integra, nec inuenit extremum ad quod habiles; vt per plures doctrinas videre poteris per Surdum *vbi supr. ex n. 5. cum seqq.* & per Acostam *d. ampliat. 1. ex num. 64. cum seqq.* & Nos abundè *in hoc Labyrin. par. 2. c 21. per tot.*

28 Quare in hac quæstione nostra firmiter asseuerandum erit posteriorem creditorem, qui valide sub facultate Regia contraxit hypothecam in bonis maioratus, tempore quo nondum erat extinctus, nec bona facta libera in ipso debitore illorum possessore, eo quod tunc aderant aliqui, vel aliquis de familia, omninò præferendum esse in concursu peracto, priori creditori, qui eodem tempore contraxerat cum eodem possessore maioratus sub hypotheca, absque tamen facultate regia, quantumuis postmodùm dominium bonorum fuerit pleno iure quæsitum ipsimet debitori, in quem tanquam vltimum de familia bona libera remanserunt, & quantumuis ex hac noua dominij acquisitione conualuerit hypotheca ab ipso debitore imposita, quia hæc conualescentia non potest retrotrahi, vt iam dictum est, ad initium primi contractus, in præiudicium secundi creditoris validè contrahentis ab initio, qui propterea respectu hypothecæ dicitur primus, ex tot fortissimis iuris fundamentis pro hac parte concludenter consideratis & applicatis.

CAPVT XII.

Concursu creditorum introducto, an solutio facta debitori liberet soluentem, siue scientem, siue ignorantem decoctionem.

Et an sententia lata in fauorem eius, qui concursum ignorabat, sustineatur.

Et quid in emptore bonorum, concursus pendentiam ignorante, an valeat emptio.

SVMMARIVM.

1 *Status quæstionis proponitur.*

2 *Formato concursu creditorum iudicio, debitor priuatur bonorum suorum administratione, & habetur pro mortuo.*

3 *Contractus à debitore gesti post formatum concursum, sunt ipso iure nulli.*

4 *Debitor exigens ea quæ sibi debentur pendente concursu, tenetur crimine stellionatus.*

5 *Soluens personæ inhabili scienter, vel ignoranter, non liberatur.*

6 *Dominus alienans rem alienari prohibitam, non transfert dominium, sed alienatio remanet nulla.*

7 *Pactum ingratum de non alienandâ dote impedit translationem dominij casu quo alienetur in scientem vel ignorantem illud pactum: quod declaratur* n. 8. & 9.

10 *Ignorantia reuocati mandati & mutatæ voluntatis non validat actum post reuocationem ignoratam gestum.*

11 *Contrahens cum institore reuocato per mortem domini qui eum mercibus exercendis præposuerat, validè contrahit.*

12 *Solutio facta bona fide debitori decocto liberat soluentem ignorantem iudicium concursus.*

13 *Actus iudiciales gesti à procuratore reuocato, aduersario & Iudice ignorantibus reuocationem, valent.*

14 *Actus extraiudiciales, vt contractus, si fiant à procuratore reuocato ignoranter*

rante reuocatione, sustinentur.

15 *Mandatum morte soluitur: si tamen per ignorantiam: impletum est, competit actio vtilis actio.*

16 *Soluens per iustam ignorantiam debitori decocto excusatur & liberatur,* & num.10.

17 *Secùs, si sciuerit, vel scire debuerit,* & n.18.19.20.21.& 22.

21 *Ignorantia præsumpta an & quando excuset.*

23 *Ignorantia supina & affectata non excusat.*

24 *Post formatum concursus iudicium, debitor decoctus non est persona legitima ad recipiendam solutionem à debitore suo faciendam; nisi soluens probabiliter ignorauerit concursum & decoctionem, tunc enim propter iustam ignorantiam debitor soluens liberatur.*

25 *Prohibitio alienationis ex pacto cum Tertio inito cuius interest rem non alienari, impedit dominij translationem si alienetur, siue acquirens senserit prohibitionem siue ignorauerit.*

26 *Concursus formatus impedit ne debitor res suas alienando possit transferre earum dominium in acquirentem in præiudicium creditorum.*

27 *Lex*, si pater 4. ff. de manumiss. vindicta, *& lex*, quæsitum 15.§. Iulianus, ff. qui & à quibus: *declarantur & conciliantur remissiuè.*

28 *Mandatum ab Institore susceptum non finitur morte præponentis*, & n.29. *iuncto* num.53.& 54.

30 *An sententia lata contra debitorem decoctum, & in fauorem eius qui concursum formatum ignorabat, valida sit. Disputatur ad partes* n.31. cum seqq. vsque ad n.42.

31 *Debitor decoctus priuatur rerum suarum administratione.*

32 *Sententia lata contra debitorem post hypothecam contractam, non nocet creditoribus ignorantibus litem super hypotheca motam.*

33 *Maximè quando debitor bona sua non possidet, sed Tertius.*

34 *Sententia lata contra debitorem pendente concursu, valida est, siue aduersarius sciuerit, siue ignorauerit concursum: non tamen nocebit creditoribus non citatis.* num. 35. & 42.

36 *Debitor in iudicio concursus est pars formalis prouocans suos creditores vt contra ipsos sua iura deducant, & legitimum contradictor.*

37 *Pendente concursu, scilicet conuenire debitor coram alio iudice competente, & conuenire ipse suos debitores, & acta valebunt nisi opponatur exceptio concursus.*

Non tamen in præiudicium creditorum non citatorum qui aduersus sententiam reclamare possunt n.38.

39 *Sententia lata contra debitorem non mandatur executioni contra tertios rerum hypothecatarum possessores.*

40 *Debitor etsi priuetur rerum suarum administratione post formatum concursum, non tamen desinit esse dominus & possessor:* & n.41.

43 *An valeat alienatio facta à debitore post concursum formatum, cum qui concursum ignorabat? Et videtur valere per iura hic allegata.*

Contrarium verius est, & probatur num.44.& seqq.

45 *Nulliter contrahitur cum his quibus bonorum administratio à iure vel iudice interdicta est.*

46 *Etiamsi contrahens talem interdictionem ignorauerit.*

47 *Ignorantia non prodest illi qui acquisiuit rem alienari prohibitam.*

48 *Alienatio facta à debitore post cessionem bonorum, seu decoctionem, nulla est.*

49 *Emens scienter ab eo, cui bonorum administratio interdicta est, non acquirit dominium.*

50 *Argumentum à contrario sensu non valet quando absonus inde resultaret intellectus.*

51 *Lex operatur nullitatem contractus siue contrahens sciuerit prohibitionem alienandi, siue ignorauerit.*

52 *Bona fideicommisso subiecta possunt alienari pro satisfactione creditorum testatoris.*

53 *Contrahens cum institore post mortem præponentis, validè contrahit, siue mortem domini sciuerit, siue non:* & num.54.

55 *Quamuis solutio facta decocto liberet soluentem ignorantem decoctionem; non tamen valet contractus cum eo celebratus.*

QVoad primam partem *huius cap.* 1 An lite concursus introducto

iam

per debitorem communem inter suos creditores, solutio ipsi facta à suo debitore sciente vel ignorante concursum, liberet soluentem? Pro parte negatiua, vt talis solutio facta debitori pendente concursus iudicio, non liberet soluentem, siue sciuerit, siue ignorauerit concursus pendentiam, multa vrgere videntur.

2 Primò, quia debitor, postquam concursus iudicium formauit inter suos creditores, omnem à se abdicauit bonorum suorum administrationem, atque ita statum suum mutauit, vt habeatur pro mortuo, nec deinceps habeat velle, vel nolle; ad quod quamplurima iura & Doctores adduximus in *hoc Labyrin. par.*1. *cap.*14. *ex numer.*1. *cum multis sequentib.* & in tantum efficitur persona illegitima, vt contractus à se gesti super bonis suis, sint nulli ipso iure, vt probauimus *ibid. ex num.*4. *cum multis sequentib.* Imò si se ingerat debitor iste decoctus in administratione bonorum suorum, & exactione quantitatum sibi debitarum, stellionatus crimine tenetur, & à Senatu meritò criminaliter punitur, vt diximus *in dicto cap.*14.*ex n.*92.*vsque ad fin.*

5 Ex quibus sequitur, quod solutio facta ei, qui non sit legitima persona ad recipiendum, non liberet debitorem soluentem, siue scienter, siue ignoranter soluerit carenti mandato; sed iterum soluere cogi potest: plurima iura & Doctores ad id conduximus *in hoc Labyrin. par.*1. *cap.*36. *n.*27.*&* 28. Ergo cùm debitor communis careat prorsus administratione suorum bonorum, solutio ipsi tanquam personæ illegitimæ facta non debet liberare soluentem.

6 Secundò probatur, quoniam quando quis rei dominus per contractum & pactum cum Tertio initum, fuit prohibitus alienare, ac promisit se non alienaturum, si pacto contempto alienauerit, alienatio nulla est, siue alter contrahens sciuerit, siue ignorauerit pactum prohibitiuum præcedens: prout etiam probauimus in *hoc Labyrin. part.*1. *cap.*38. *ex num.*28. & signanter ex *num.*38. vbi plurimas doctrinas congessimus, & fundamenta in comprobationem huius assertionis.

7 Quibus addere possumus commu-

nem quandam resolutionem, quæ vult vt pactum de non alienanda dote initum cum Tertio cuius interest, iuramento vallatum; impediat translationem dominij in eum, in quem mulier alienauit etiam cum iuramento, siue sciuerit, siue ignorauerit pactum præcedens prohibitiuum alienationis, cùm hoc iuramentum non arctet in præiudicium Tertij qui antea pactus fuerat de non alienando rem aliàs de iure, aliavè dispositione alienari prohibitam: per text. *in cap.intellecto, extr. de iureiur.*& ex *l.*28. *tit.*11. *par.*2. Glossa communiter recepta *in cap. licet mulieres, de iureiur. lib.*6. sequuntur Doctores *ibid.* Imola *in cap cum contingat, num.*81. & *ibi* Alciat. *num.*43. *extr. de iureiur.* Abbas *in d.cap. intellecto*, per text. *ibid.* Bartol. *in l.is cui bonis, ad fin. ff. de verb. oblig.* & in *l.siquis pro eo, num.*9. *vers. aduerte, ff.de fideiuss.* Hostiens. *in summa, de iureiur.* §. *eo modo censeatur*: Angel de-Aretio *in princip. Instit. quib. alien. lic. vel non*: Ferdin. Vasquez Menchaca *lib.*3. *de success.creat.* §.26. 39. *& seqq.* Chassan.*in consuetud. Burgund. rubr.*4. §.16. *num.*5. Ioan. Crot.*in l. filiusfam.* § *diui, col.*25. & *ibi* Ferdin. de Loazez *num.*431.*ff. de legat.*1. Palat. Rubeus *in repetit.Rubr.de donat. int.vir. & vxor.* §.45. *num.*6.Couarr. *in relect.cap. quamuis pactum, de pact. lib.*6.*par.*2.§.1. *num.*1. *&*.2. Innocent. Abb. & communiter doctores in *d. cap. intellecto, de iureiur.* Bald. & moderni *in l. duobus*, §.*vlt.* vbi Alex. *ff. de iureiur.* Iaf. *in auth. sacramenta puberum, num.* 60. *Cod.si aduers. vendit.* plurimos alios allegat Matienzo *in l.*3. *glos.*3. *à princip. num.*1.*&* 2. *ttt.*10. *lib.*5. *recopil.* Ioan-Guttierr. *de iuram. confirmat. part.*1. *cap.*1.*num.*79. vbi plurimos alios refet, Anton. Gabriel. *lib.* 2. *commun. opin. conclus.*1. *de iureiur.ex num.*1. *cum seqq.*

Et quamuis nonnulli Doctores ci- 8
tati à Guttier. *d.cap.*1.*num.*88. distinguant inter scientiam & ignorantiam eius qui emit; vt si ignorauit iuramentum mulieris antecedens de non alienando dotem, tunc valeat alienatio: quibus repugnant Couarr. Alciat. & Matienzo,*in d.l.*3.§.13.*num.*9. quos etiam referens sequitur Merlin. *de pignor. lib.*2.*tit.*1. *quæst.*18.*num.*76. *&* 77. vbi quando pactum de non alienanda dote gestum est cum Tertio cuius

intereſt, in eius præiudicium alienatio ſubſequens facta per mulierem non valet, ſiue ſciuerit emptor rei prohibitæ alienari, ſiue ignorauerit pactum præcedens: adhuc aduertendum erit, vt illi loquantur quando mulier ſimpliciter, & nul-
9 lo Tertio interueniente, iurauit ſe non alienaturam dotem; ſed ſecùs erit in caſu de quo loquimur, quando pactum hoc præceſſit cum Tertio initum, cuius intererat non alienari: quo caſu communiter omnes tenent non valere alienationem poſtea factam, quia in Tertij præiudicium nullo modo tenet ſiue emptor ſciuerit, ſiue ignorauerit: vt ex pluribus iuris exemplaribus per nos adductis *in hoc Labyrin per* 1. *dict. cap.*38. *ex numer.* 36. *cum ſequentib.* & inſuper probat abſoluta & indiſtincta determinatio *dict. cap. intellecto, de iureiur. & d. l.*2. *tit.*11. *part.*2. abſolutè annullans alienationem factam à Rege etiam cum iuramento, contra iuramentum præcedens de non alienando ciuitates & bona Coronæ in eius detrimentum, cum prius pactum iuratum ſit conforme diſpoſitioni iuris, & ideo poſterius non poteſt illi derogare in præiudicium Regni, cuius intereſt non diſmembrari.

10 Tertiò & pro hac parte vrgent notabilia iura, in quibus apertè probatur, ignorantiam reuocati iuſſus & mandati, ac mutatæ voluntatis, non validare actum poſtea geſtum, text. *in l. ſi pater* 4. *ff. de manumiſſ. vindict.* cuius verba ſunt: *Si pater filio permiſerit ſeruum manumittere, & interim deceſſerit inteſtatus; deinde filius ignorans patrem ſuum mortuum, libertatem impoſuerit, libertas ſeruo, fauore libertatis, contingit; cùm non appareat mutata eſſe domini voluntas: ſin autem ignorante filio, vetuiſſet pater per nuncium, & antequam filius certior fieret, ſeruum manumiſiſſet, liber non fit: nam vt filio manumittente ſeruus ad libertatem perueniat, durare oportet patris voluntatem: nam ſi mutata fuerit voluntas, non erit verum volente patre filium manumiſiſſe.* Ad idem eſt etiam textus optimus & omnino diſſimilis in *l. quæſitum* 15. §. *Iulianus, ff. qui & à quibus*: his verbis: *Iulianus ait; ſi poſteaquam filio permiſit pater manumittere, filius ignorans patrem deceſſiſſe, manumiſit vindicta, non fieri eum liberum; ſed ſi viuit pater, & voluntas eius mutata erit, non videri volente patre filium manumiſiſſe.* Ex quibus iuribus directè probatur, ignorantiam debitoris ſoluentis ei, qui formando concurſum mutauit ſtatum, & factus eſt non legitima perſona ob amiſſam bonorum ſuorum adminiſtrationem, non liberare ſoluentem.

Quartò vrget text. in *l. ſiquis mancipiis* 17. §. *certe, ff. de inſtitor. act.* 13
vbi contrahens cum inſtitore præpoſito, reuocato per mortem domini qui eum præpoſuerat ad mercem exercendam rectè & validè contrahere dicitur, quantumuis ſciuerit mortem domini præponentis: verba textus ſunt, *Certe eius contractus nomine qui ante aditam hæreditatem interceſſit, etſi furioſus hæres extiterit dandam eſſe actionem, etiam Pomponius ſcripſit: non enim imputandum ei eſt, qui ſciens dominum deceſſiſſe, cum inſtitore exercente mercem, contrahit.* Ex quo textu clarè probatur, quod ſcientia vel ignorantia poteſtatis reuocatæ non eſt in conſideratione, vt ſolutio iudicari debeat bene vel male facta: quod etiam in §. *ſi impubes, eiuſd. leg.*17. probatur.

Quibus tamen & aliis minimè re- 12
fragantibus, contraria ſententia verior & probabilior eſt; imò ſolutionem factam debitori communi, pendente lite concurſus ab ipſo mota in ſuos creditores, liberare ſoluentem ignorantem concurſus iudicium, pluribus iuribus probatur, loquentibus in reuocatione mandati facti ad aliquid gerendum expreſſa, vel etiam tacita per mortem mandantis re integra, vel mandatarij, aut per mutationem ſtatus alterutrius: tam in iudicialibus cauſis, quam in contractibus ſeu negotiis extraiudicialibus, & ſolutionibus factis ei, cui poſt reuocatum mandatum ſolutum fuit, ignorante ſoluente reuocationem, cùm debuiſſet ei intimari & ſignificari reuocatio mandati, aliàs tam contractus & ſolutiones, quam actus iudiciales ſuſtinentur & valent, non obſtante mandati reuocatione ignorata.

De actibus iudicialibus geſtis à 14
procuratore reuocato, parte aduerſa & iudice ignorantibus reuocationem

plurima

plurima iura probant valere, vt in *l. procuratorem* 65. *vers. vlt. ff. de procurat. l. vnic. §. itaque, Cod. de fatisdan. l. si ante* 7. *ff. iudicat. solu.* text. in *cap. ex parte* 33. *vers. omnis igitur, de rescript. cap.* 3. *&* 4. *& cap. mandato* 13. *de procurat. Clement. vnic. de renuntiat.*

14 Actus quoque extraiudiciales, contractus, & alia negotia valere, si gerantur à procuratore interim per dominum mandantem, seu præponentem reuocato, ignorantibus tam ipso procuratore siue mandatario, quam eo qui cum ipso contraxit, cùm vtrique debuerit intimari reuocatio ne deciperentur, multa iura singulariſſima probant, vt in *l. si tamen* 14. *ff. ad senatusc. Macedon.* cuius verba sunt: *Si tamen sciente patre creditum sit filio, dicendum est cessare senatusconsultum: sed etsi iusserit pater filio credi, deinde ignorante creditore mutauerit voluntatem, locus senatusconsulto non erit, quoniam initium contractus spectandum est.* Alius text. in *l.* 1. *§. sed ego quæro an reuocari hoc iussum antequam credatur possit? Et puto posse, quemadmodum si mandasset, & postea ante contractum contraria voluntate mandatum reuocasset & me certiorasset. ff. quod iussu.*

Est alius text, in *l. si mandassem tibi, vt fundum emeres, postea scripsissem ne emeres, tu antequam scias me reuocasse, emisses, mandati tibi obligatus ero, ne damno afficiatur is qui mandatum suscepit.* 15. *ff. mandati:* alius text. in *l. inter causas mandati omittendi etiam mors mandatoris est, nam mandatum soluitur morte: si tamen*
15 *per ignorantiam impletum est, competere actionem vtilitatis causa dicitur.* 26. *ff. mandati.* text. in *l. sed & si pupillus, §. de quo, & §. proscribere, ff. de institor. act.* in quibus deciditur, publicandam esse prohibitionem à præponente factam, ne quis cum suo institore vlteriùs contrahat: alioquin contractus cum eo per ignorantiam celebratos valere, & domino præponenti præiudicare, *l. quicunque* 5. *§. si ab alio institor sit præpositus, is tamen decesserit, qui præposuit, & hæres ei extiterit qui eodem institore vtatur, sine dubio teneri cum oportebit: nec non si ante aditam hæreditatem cum eo contractum est, æquum est, ignoranti dari institoriam actionem.* Item in *l. siquis mancipius* 17. *§. Proculus ait, si denuntiauero tibi, ne seruo à me præposito crederes, exceptionem dandam, si ille illi non denuntiauerit, ne illi seruo crederet. ff. de institor. act.*

In solutione facta debitori, pen- 16
dente concursu ab eo moto, an valeat solutio, ita vt liberet soluentem? minor est difficultas; cùm fauore liberationis, ignorantia concursus & decoctionis prorsus excuset soluentem: ad quod plurima iura adsunt, quæ in variis & scitu dignis casibus disponunt, per tacitam mandati reuocationem, videlicet per mortem re integra; vel per expressam, cuius notitiam soluens non habuerit, prorsus liberetur: vt in *l. si seruus peculiari nomine crediderit, eique debitor, cùm ignorat dominum mortuum esse ante aditam hæreditatem soluerit. Idemque iuris erit, etsi manumisso seruo debitor pecuniam soluerit, cùm ignoraret ei peculium concessum non esse: neque interest, viuo, an mortuo domino pecunia numerata sit, nam hoc quoque casu liberabitur debitor; sicut is qui iussus est de creditore pecuniam Titio soluere, quamuis creditor mortuus fuerit, nihilominus rectè Titio soluit, si modo ignorauerint creditorem mortuum esse.* 32. *ff. de solutionib.*

Id ipsum probatur in §. *rectè, Instit. de mandato*: in versic. *sed vtilitatis causa receptum est, si eo mortuo qui tibi mandauerat, tu ignorans eum decessisse executus fueris mandatum, posse te agere mandati actione: alioqui iusta & probabilis ignorantia tibi damnum afferret. Et huic simile est quod placuit, si debitores, manumisso dispensatore Tityj per ignorantiam liberto soluerint, liberari eos: cùm alioqui stricta iuris ratione non possent liberari, quia alij soluissent quam cui soluere debuerint.*

Textus etiam in *l. vero procuratori* 12. §. 1. *ff. de solut.* ibi, *sed etsi quis mandauerit vt Titio soluam, deinde vetuerit eum accipere; si ignorans prohibitum eum accipere, soluam, liberor: sed si scienter, non liberor.* Alius text. in *l. qui hominem* 34. *§. si Titium omnibus negotiis meis præposuero, deinde vetuero eum*

(*ignorantibus debitoribus*) *administrare negotia mea, debitores eis soluendo liberabuntur.* Alius text. in *l. cum quis sibi* 38. §. *si debitorem meum iussero Titio soluere: deinde vetuerim Titium accipere, & debitor ignorans soluerit, ita eum liberari existimaui, &c. ff. de solutionib.* Alius text. in *l. dispensatori, qui ignorante debitore remotus est ab actu, rectè soluitur: ex voluntate enim domini ei soluitur; quam si nescit mutatam qui solait, liberatur,* §1. *ff. eod. titul.* facit optimus text. in *l. si fideiussor* 29. §. *si cum debitor soluisset, ignarus fideiussor soluerit, puto eum mandati habere actionem: ignoscendum enim est ei, si non diuinauit debitorem soluisse; debuit enim debitor notum facere fideiussori iam se soluisse, &c. ff. mandati*: item in *l. inter causas* 26. ibi, *nam mandatum soluitur morte: si tamen per ignorantiam impletum est, competere actionem vtilitatis causa dicitur*, &c. & iterum, ibi: *Siquis debitori suo mandauerit vt Titio solueret, & debitor mortuo eo cùm id ignoraret soluerit, liberari eum oportet, ff. mandati*: item alius text. in *l. Eius qui in prouincia Stichum seruum calendario præposuerat, Romæ testamentum recitatum est, quo idem Stichus liber & ex parte hæres erat scriptus; qui status sui ignarus pecunias defuncti aut exegit, aut credidit, vt interdum aut stipuletur, aut pignora acciperet, &c. placebat, debitores quidem qui ei soluissent, liberatos esse; si modò ipsi quoque dominum decessisse ignorassent, &c.* 41. *ff. de reb. credit.* Vrget etiam ratio text. in *l. si putator* 31. *ff. ad leg. Aquil.* ibi, *nam culpa ab eo exigenda non est, cum diuinare non potuerit*, &c. textus etiam in *l. si non sortem* 26. §. *si filiofam. soluit, cùm esset eius peculiaris debitor; siquidem ignorauit ademptum ei peculium, liberatur: si scit, & soluit, condictionem non habet, quia sciens indebitum soluit, ff. de condict. indeb.*

Ex quibus iuribus clarè apparet debitorem soluentem suo creditori,
17 postquam concursus iudicium formauit inter suos creditores, quantumuis careat suorum bonorum administratione, omnino consequi liberationem, si probabiliter ignorauit concursus existentiam: secùs autem si sciat fallimentum sui creditoris ob concursum causatum: & ita nouissimè tenet Olea in *tractat. de cess. iur. & act. titul.* 1. *quæst.* 1. *num.* 41. & 42. ex iis quæ ex *num.* 26. & *sequentib.* adduxerat de soluente procuratori reuocato, ignorante reuocationem, & quod soluens debitori fallito sciens falimentum non libe- 18
reatur, secùs si ignoret: tenet Curia Philippica *lib.* 2. *cap.* 11. *del comercio terrestre, num.* 42. & 46. pro qua distinctione adest *lex.* 2. *tit.* 19. *lib.* 2. *recopil.* in illis verbis, *y mandamos à qualesquier personas, en cuje podes estubieren qualesquier deudas, o mercaderia, o mercaderias, o otros qualesquier bienes de los que assi se alçaren, o supieren qui en los tiene, no pagen las dichas deudas a las personas que assi se vbieren alçado como dicho es, ni les acudan con los dichos bienes, ni con parte dellos y retro de treinta dias, despues que en qualquier manera viniere a su noticia, que el tal mercader, o cambiador, o factor se ha alçado vengan a manifestarlo que tienen suio, y les deben, &c. so pena que lo que les pagaren, se aya por no pagado, y lo tornen a pagar otra vez*, &c. Idem disponit *lex* 6. *eiusdem titul.* quas leges ita etiam intelligit Curia Philipp. *loco cit.*

Nos etiam in *hoc Labyrin. part.* 1. *capit.* 28. *ex numer.* 29. *cum multis se-* 19
quentib. resoluimus, multis Doctoribus citatis, multisque fundamentis iuridicis addrectis, quod nimirum licèt mandatum datum à debitore ad exigendum, &c. exercendum, &c. administrandum sua bona & negotia, extinguatur ipso iure statim quod mandator formauit concursum, ita vt eius virtute gesta, sint nulla & inefficacia, etiamsi non præcedat monitio, & intimatio concursus, & reuocationis talis mandati, tamen solutiones fa- 20
ctæ huic mandatario reuocato per debitores ignorantes reuocationem ex concursu, liberant soluentes: ad quod addeximus plurimos Doctores ita in his terminis tenentes: vnde rectè infertur ad ipsum debitorem dominum constituentem, vt ei ignoranter soluentes liberentur.

Et notandum, quod licèt præsumatur ignorantia, vbi scientia non 21
probatur, ex *vulgata iuris regula*; *tamen*

si

si aliqua sit præsumptio, vel legitimum indicium, ex quo probabiliter inducatur scientia debitoris adesse concursum formatũ à debitore, nihil ei proderit ignorantia allegata, nec iuris præsumptio, Mascard. *de probat. conclus.* 879. *num.* 11. *cum seqq.* vel quando ratione officij quis scire & indagare tenetur factum alienum, quia
22 tunc præsumitur scientia: scire enim, & scire debere, à pari procedunt, ad quod iura & Doctores refert Valasc. *in axiomat. litt. S. n.* 4.

23 Neque ignorantia supina & affectata, quando quis facilè scire potuit, excusat: de quo plura cumulat Augustin. Barbos. *in Regul. Ignorantia facti, ex n.* 7. *cum multis seqq.* Mascard. *d. conclus.* 879. *num.* 31. *cum duob. seqq.* Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 19. *ex num.* 60.

24 Quibus suppositis, non obstant argumenta in contrarium adducta: non primum ex *num.* 2. *supr.* nempe debitorem formantem concursum, non esse legitimam personam ad recipiendam solutionem sibi à suo debitore factam. Quoniam respondetur, quod datâ ignorantiâ probabili & non affectata in soluente, quod fuerit adempta libera administratio bonorum creditori suo cum quo à principio contraxerat, solutio liberat soluentem, etiamsi pecunia soluta non pertineat ad recipientem, sed ad creditores decocti; vt latissimè probauimus *in hoc Labyrin. par.* 1. *c.* 27. *ex n.* 83. *cum multis seqq. & cap.* 28. *ex num.* 28. *& seqq. & par.* 2. *cap.* 9. *ex n.* 114. & vrgent tot expressissima iura adducta *supr. ex n.* 12.

25 Non obstat secundum ex *num.* 6. quia loquitur in prohibitione alienationis facta ex pacto cum Tertio inito, cuius interest rem non alienari, impeditiuo translationis dominij, siue contrahens cum prohibito sciat, vel ignoret pactum præcedens: quia ex contrauentione non potest inferri præiudicium Tertio sic pacisceti super re aliàs de iure prohibita alienari; vt de dote & bonis maioratus: videnda sunt quæ abundè diximus *par.* 1. *cap.* 38. *ex num.* 32. & signanter ex *num.* 35. *& seqq.* quæ etiam procedunt in debitore amit-
26 tente bonorum suorum administrationem, formato creditorum concursu, vt ab eo alienatio facta non transferat dominium in emptorem siue scientem, siue ignorantem concursus pendentiam; de quo inferiùs *ad tertiam partem huius cap. ex num.* 43. *cum seqq.*

Nec obstat etiam tertium argu-
27 mentum ex *l. si pater* 4. *ff. de manumiss. vindict. & l. quæsitum* 15. § *Iulianus, ff. qui & à quib.* vt *supr. num.* 10. quæ iura licet videantur inter se pugnare, tum concedendo libertatem datam à filio ignorante mortem patris, tum contrarium determinando, tum etiam reuocationem mandati admittendo antequam nuntius, seu epistola perueniat ad notitiam filij mandatarij; adhuc tamen hæc iura ita conciliantur per Doctores, vt nullo modo repugnent iis quæ latè probauimus hactenus, quòd actus iudiciales & extraiudiciales valeant gesti à procuratore reuocato, quando tam ipse, quàm qui cum eo contrahit, ignorant reuocationem: sed quia dictarum legum concordia requirit longum examen, lectorem remittimus ad ea quæ copiosè tradit Ioseph. Vella *post dissertationes in tom.* 2. *ad repetit. cap. fin. de procur. lib.* 6. *in* 4. *par. repetit. ex num.* 2. *cum multis seqq.* & signanter de concordia dictarum legum agit ex professo *num.* 17. *cum seqq.* vbi abunde & eleganter videndus omnino erit.

Non obstat tandem quartum &
28 vltimum argumentum, de quo *supr. num.* 11. ex *l. siquis mancipiis* 17. §. *certè, ff. de institor. act.* vbi dicitur, contractum celebratum cum institore præposito ad negotiandum cum scientia mortis domini præponentis, valere. Quia respondetur, illius textus determinationem à iuris regulis procedere, nam mandatum institoris non
29 finitur morte domini præponentis, sed durat vt antea quousque ab hærede reuocetur, & institor ipse remoueatur: & ideo rectè quilibet cum eo contrahit siue sciat, siue ignoret mortem præponentis, cùm institor semper remaneat persona legitima virtute mandati non reuocati sed durantis, per innumerabiles pene Doctores, quos congessimus *in hoc Labyrin. par.* 2. *cap* 9. *ex num.* 111. 112. *&* 113. Neque obstat text. *in l. quæsitum* 5. §. *si ab alio, ff. cod.*

cod.tit. in illis verbis ibi, *ignoranti dari inibitoriam actionem:* quasi desideret ignorantiam in contrahente; de cuius textus intellectu inferiùs agendum erit in 3. *par. huius cap.*

Quoad secundam partem *huius cap.* An sententia lata contra debitorem, & in fauorem eius qui concursum formatum ignorabat, valida sit? quam ad partes nouissimè disputauit Olea *in suo erudito tractat. de cess. iur. & act. titul.* 1. *quæst.* 1. *ex num.* 21. *cum sequent. & ex num.* 30. *& sequent.* vbi tandem resoluit absolutè, sententiam obtentam contra debitorem pendente iudicio concursus, prorsus esse nullam, siue obtinens sciuerit, siue ignorauerit concursus pendentiam, tribus potissimùm motus argumentis.

Primò, quia debitor post concursum formatum & cessionem bonorum factam, ita à se eorum administrationem abdicauit, vt eidem sit prorsus denegatum exercitium actionum, cum quo ideo nullus potuit litigare, nec iudicium mouere, ex *l. item si vnus, ff. de recept. arbitr.* & ideo sententia contra eum lata nulla est ipso iure, sciente vel ignorante collitigante.

Secundò, quia sententia lata contra debitorem post hypothecam contractam, non nocet creditoribus ignorantibus litem super hypotheca motam, ex *l. indicatæ*, 29. §. *si debitor, ff. de except. rei iudic. l. si superatus, ff. de pignerib. l. si mater*, §. *fin. ff. de exception. rei iud.* Gloss. & Doctor. *in l. sæpe, ff. de re iudic.* Paul. de Castr. *in l. ab executore*, §. *alio, sub numer.* 2. *ff. de appellat.* Menoch. *lib.* 3. *præsump.* 124. *num.* 64. Arisminu. Tepat. *variar. titul.* 501. *cap.* 20. *versic. sententia lata*: Petr. Surd. *decision.* 256. *num.* 6. Carrocc. *de exceptionib. except.* 123. *à num.* 53. (qui refert *Couarru. & Negusant.*) Anton. de Amat. *tom.* 2. *var. resol. cap.* 79. *num.* 18. Am. Robert. *lib.* 3. *rer. iudic. cap.* 19. *in allegatione pro creditore*, & nouiter Acosta *de privileg. creditor. in præfat. ad regul.* 1. *num.* 19. quorum nullus loquitur quando aduersarius ignorabat rem esse hypothecatam.

Tertiò, D. Olea *loc. citat. num.* 32. & 33. mouetur hoc argumento, quoniam licèt sententia lata contra debitorem noceret creditoribus hypothecariis, ex Noguerol. *allegat.* 33. *& sequentib.* & Giurb. *decision.* 92. *numer.* 12. Id tamen non haberet locum quando debitor bona non possidet, sed alius Tertius, quia tunc cum illo Tertio rei hypothecatæ possessore nouiter agendum erit: ex multis Doctoribus ab ipso Noguerol. allegatis *ex num.* 78. *& sequentib.* Sed sic est, quod formato iam concursu debitor non possidet bona sua, quia omnia dimisit creditoribus: ergo sententia contra eum lata, nulla est, nec poterit præiudicare creditoribus eiusdem.

Quibus tamen non obstantibus, absolutè tenendum erit, sententiam latam contra debitorem pendente concursu, omnino validam esse, siue aduersarius collitigans sciat, siue ignoret pendentiam concursus. In quo tamen distinctè procedendum est: aut enim loquimur respectu debitoris, aut respectu creditorum: & vtroque casu valida est sententia, sciente, vel ignorante aduersario: respectu quidem debitoris, quia cum Parte formali, & cuius principaliter interest, litigauit: respectu etiam creditorum valida erit, ex quo valet cum parte principali, quanquam eisdem præiudicium non afferet si non fuerint citati, quia poterunt contra eam allegare vel collusionem, vel indefensam causam à debitore contento, vel omissas ab eo exceptiones: quibus difficilis, vel declaranda erit valida sententia, vel annullanda, vel rescindenda: quod probatur ex contrapositione argumentorum quæ à *D. Olea* fuerunt considerata.

Nam principale eius fundamentum, nempe debitorem, iudicium concursus formantem, non habere exercitium actionum, nec eas mouere vel defendere posse; omnino negamus: imò verò asserimus esse partem formalem introducentem iudicium, & prouocantem suos creditores, vt à se petant & deducant iura sua, ideòque, ei, & in eum, omnes diriguntur actiones actiuæ & passiuæ: de quo late egimus, & manifestè comprobauimus in *hoc Labyrin. par.* 1. *cap.* 4 *ex num.* 46 *cum multis sequent.* vbi abundè

disceptauit

disceptatur pro vtraque parte, & *hac 4.par. cap.1.ex num. 2. cum seqq.* quibus quidem locis satisfit dictæ legi, *si vnus, ff. de recept. arbitr.* vt *ibi* videre poteris ad saturitatem: quod testatur praxis omnium Tribunalium in cunctis concursibus creditorum, admittens absque vlla controuersia debitorem mouere actiones contra suos creditores, vel debitores, tertiosvè alios possessores: ideoque vlterius hæsitandum non erit.

37 Præterea supponitur, quod pendente concursu, quilibet potest extra illius iudicium coram alio iudice competente mouere litem contra debitorem, vel debitor contra alios, & istud iudicium quod fit extra concursum validè currit; nisi opposita exceptione concursus pendentis, lis mota ad iudicium concursus trahatur; alioquin sententia tenet, vt copiosè fundatur in *hoc Labyrint. par. 1. cap. 4. §. 2. & 3. per tot. & cap. 5. ex num. 17.*

38 Si tamen, creditoribus concursus non citatis, lis mota & sententia lata fuerit, licèt in se valida sit, creditoribus tamen non nocet, sed eis reclamantibus, trahenda est ad concursus iudicium, & iterum poterunt contra eam opponere nouas exceptiones à debitore omissas, vel etiam collusionem & fraudem debitoris: vt abundè post alios fundauimus *in hoc Labyrin. par. 1. cap. 40. ex num. 1. vsque ad 8. & cap. 13. num. 53. & 24. & d. cap. 4. §. 2. & 3. & cap. 5. ex num. 17.*

Quare is qui contra debitorem mouet litem & obtinet sententiam; iudicium sustinetur & sententia valida est, siue sciat, siue ignoret pendentiam concursus; quanquam, vt dictum est, non præiudicatur creditoribus concursus non citatis, prout debebant citari, vt pareret illis præiudicium.

Ex quibus satisfit primo & secundo argumento in contrarium consideratis.

39 Non obstat etiam tertium de quo *supr. num. 33.* ex Noguerol. & aliis, vt sententia contra debitorem principalem non mandetur executioni contra tertios rerum hypothecatarum possessores non citatos: in quo casu loquuntur Doctores in argumento allegati. Et ideo cùm debitor post dimissionem bonorum non possideat, sed creditores, in quos translatam bonorum possessionem supponit argumentum, eis non potest præiudicare sententia.

Cui argumento satisfit: sententiam 40
contra debitorem obtentam non præiudicare eius creditoribus non citatis, fatemur, ratione sui interesse, quibuscum in concursu assistentibus simul debebat lis agitari, vt hactenus probauimus; non tamen ratione & intuitu possessionis: cùm improbabile valde sit, in eos ex dimissione administrationis bonorum, translatam 41
fuisse possessionem, nam indubitabile est, vtrumque, tam dominium quam possessionem remanere penes ipsum debitorem communem durante iudicio concursus: vt comprobauimus *par. 1. cap. 14. ex num. 1. cum seqq.* vbi de dominij retentione, & ex *num. 1. vsque ad num. 45.* & de possessione non amissa per cessionem bonorum, nec translata in creditores, in Curiam, nec in administratorem concursus, sed quod remaneat integra & illæsa penes eundem debitorem, *ibid. ex num. 68. vsque ad num. 88.* & ideo nullo ex capite procedit argumentum: sed omnino in hac quæstione concluden- 42
dum est, sententiam latam contra debitorem, pendente iudicio concursus, esse validam, siue eam obtinens sciuerit, siue ignorauerit concursus pendentiam.

Ad tertiam partem nostri capituli 43
accedendo, quæritur an alienatio facta à debitore post concursum formatum, in eum qui concursum peractum ignorabat, valida sit? Et validam esse, datâ ignorantiâ, emptoris probant mirabilia iura determinantia quod emptio facta ab eo, cui per Prætorem interdicta erat bonorum alienatio, ob timorem dissipationis, non erit valida, si emptor sciuerit interdictionem, nec præstabit ei causam præscribendi, quia talis venditio non est titulus dominij translatiuus: textus est in *l. si ab eo emas, quem Prætor vetuit alienare, idquè tu scias, vsucapere non potes 12. ff. de vsucapionib.* textus etiam similis in *l. qui fundum 7. §. qui sciens rem emit ab eo quem Prætor vt suspectum heredem diminuere vetuit, vsu non capiet, ff. pro emptore*: mirabilis textus ad propositum in *l. si sciens emam ab eo, cui bonis*

interdictum sit, vel cui tempus ad deliberandum de hæreditate ita datum sit, vt ei diminuendi potestas non sit : dominus non ero. 26. *ff. de contrah. empt.* Ecce iura apertissima, & valde adaptabilia debitori post concursum formatum inter suos creditores, qui omnino priuatus est suorum bonorum administratione, & per consequens alienandi potestate vt similiter dicamus, alienationes ab eo factas validas esse, & dominium, & vsucapiendi faculatem ex illis transire in emptores, vel donatarios ignorantes concursum peractum à debitore alienante; licèt secus sit quando emptor conscius esset interdictionis & concursus pendentis.

44 Contraria tamen sententia, imò alienationem bonorum factam per debitorem communem, post peractum & à se motum iudicium concursus, nullam esse & inualidam ipso iure, siue is, in quem facta fuit alienatio, sciuerit vel ignorauerit concursus pendentiam; longè verior & probabilior est: prohibita enim est debitori bonorum suorum administratio, & alteri à Curia data seu commissa, in cuius commissionis vim bona sequestrata sunt in fauorem creditorum, ne dissipentur & alienentur, sed vt in tuto sint posita; & propterea cùm debitor iam desierit esse legitima persona ad contrahendum, alienatio ab ipso facta prorsus erit nulla, ita vt nec ex ea transferatur dominium, nec possessio : vt probant text. *in l. Iulianus* 10. *ff. de curat. furios. dan. l.* 19. *& l. furiosi* 41. *de regul. iur. l. is cui* 6. *ff. de verb. oblig. l.* 9. *tit.* 15. *par.* 5. comprobant etiam in his terminis per text. in *l. item si vnus, ff. de recept. arbitr.* Bald. *in consil.* 390. incip. *In libris Thesaurariæ, n.* 3. *&* 4. *vol.* 5. Marta *vot.* 78. *num.* 10. Valenzuela Velasqu. *cons.* 189. *num.* 14. *& cons.* 19. *num.* 43. *cum seqq. vol.* 1. Noguerol. *alleg.* 19. *num.* 138. & per *dict. leg. is cui bonis* 6. *ff. de verb. oblig.* probarunt in nostris terminis Scacc. *de commerc.* §. 1. *glos.* 5. *num.* 329. *& num.* 330. Stracha *de decoctorib. par.* 3. *num.* 28. Gait. *de credito, cap.* 2. *tit.* 7. *num.* 34. Catallan. *de indulto, cap.* 55. *num.* 83. idem Noguerol. *alleg.* 16. *n.* 101. quibus adde Oleam in *tract. de cess. iur. & act. tit.* 1. *quæst.* 1. *ex num.* 34. *cum seqq.* latissimè variis iuris fundamentis nos quoque probauimus in *hoc Labyrin.* 1. *par. cap.* 14. *ex n.* 1. *vsque ad num.* 21. vbi multa ad propositam materiam videre poteris, & ex *num.* 8. *vsque ad* 12. sequestrum inducere prohibitionem alienationis & impedire translationem dominij ac possessionis.

Prædicta etenim iura absolutè 45
prohibent contrahere illos quibus bonorum administratio à iure vel à Iudice interdicta fuerit annullando contractus ipso iure ab illis celebratos, nulla facta distinctione scientiæ vel ignorantiæ contrahentium, quia lex prohibitiua operatur statim & per se, *l. prohibitum, Cod. de iur. fisc. l. non dubium, Cod. de legib.* & post plures DD. diximus *hac. 4 par. cap. 9. ex num. 9.* si enim alienationis prohibitæ à iure, vel ab homine, nullitas penderet à 46
scientia vel ignorantia contrahentium, facillimè leges eluderentur, & subuerterentur dispositiones prohibentes alienationem sub prætextu ignorantiæ, quæ regulariter à iure præsumitur.

Et in terminis quod quando adest 47
prohibitio alienationis legitimè facta, ignorantia contrahentium illis non prosit, neque impediat quominus alienatio desinat esse ipso iure irrita & nulla; probant expressè Corneus, Capra, Ruinus, Cephal. Riminald. iun. Honded. Surd. Peregrin. Grass. Senatus Pedemont. Fusar. Ioan. Ant. Mangil. & infiniti pene alij, quos congessimus in *hoc Labyr. 2 par. c. 22. ex num.* 15. & nouissimè, nullo ex illis adducto, optimè probat Olea *vbi prox. tit.* 1. *d quæst.* 1. *ex num.* 34. vbi pro- 48
bat, nullam esse alienationem factam à debitore communi post motum concursus iudicium, & factam bonorum cessionem, siue qui cum illo contraxit, sciuerit vel ignorauerit concursus moti existentiam : & vrgent quæ diximus *supr. ex num.* 6. & ita firmiter tenendum erit in iudicando & consulendo.

Nec obstant iura in contrarium 49
adducta ex *num.* 43. *versic. Ad tertiam partem nostri cap.* nempe *lex, si ab eo, ff. de vsucap. l. qui fundum, §. qui sciens ff pro empt. & l. si sciens, ff. de contrah. empt.* dum dicunt, quod qui sciens emit ab eo cui bonis interdictum est, non adquirit dominium : & ideo videntur requirere scientiam interdictionis,

ctionis, vt nulla fit alienatio.

50 Quibus acutè respondit Olea *loc. cit. d. tit. 1. quæst. 1. ex num. 37.* scilicet argumentum à contrario sensu esse debile; nec ex illis iuribus deduci potest, stante ignorantia valere contractum, quando præcessit prohibitio alienationis à iure vel homine facta; quia inde resultaret absonus intellectus, & repugnans tot iuris dispositionibus adductis *supr. ex num. 44. vers. Contraria tamen* &c. quoties enim absurdum sequitur, non admittitur argumentum à contrario sensu, vt videre est per Aluar. Valasc. *in loc. communib. lit. A. n. 377.*

51 Et quod illa iura debent operari nullitatem actus, siue contrahens cum prohibito alienare sciat prohibitionem, siue ignoret, constat ex Gloss. *in l. pater filium, §. idem quæsiit, ff. de legat. 3.* nam cùm textus dicat, ignorantem bona esse fideicommisso subiecta, atque illa mentem ad soluendum creditoribus hæreditariis, rectè emere, & valere venditionem: Gloss. *ibid. verb. ignoranti*, ita ait: *maximè, nam idem esset si scissent*: cum bona fideicommissi, quamuis adsit
52 alienationis prohibitio, liberè alienentur pro satisfactione creditorum defuncti, ex multis iuribus & Doctoribus per Nos adductis *in hoc Labyr. 2. par. cap. 7. ex num. 43.* & dictam Glossam communiter sequuntur Doctores *ibid.* & Olea *loc. cit. n. 58.*

53 Quod magis expressè probatur ex text. *in l. quicunque 5. §. si ab alio*, iuncta *l. siquis manciptus, §. certè, ff. de institor. act.* nam cùm vtraque lex loquatur in contrahente cum institore post mortem domini præponentis: vtraque probat contractum valere: sed Iurisconsultus *in d. §. si ab alio*, loquitur in ignorante mortem, ibi: *nec non si ante aditam hæreditatem cum eo contractum est, æquum est ignoranti dari institoriam actionem*: at in *d. §. certè*, dat actionem contrahenti etiam scienti mortem domini, ibi: *non enim imputandum est ei, qui sciens dominum decessisse, cum institore exercente mercem contrahit.* & ideo Gloss. *in d. §. si ab alio, verb. ignoranti*, addit, *maximè*: ex *d. l. siquis, §. certè*: quasi dicat, si cum
54 scientia valet contractus, multo magis cum ignorantia, quia mandatum institoris non reuocatur per mortem domini, donec ab hærede fuerit reuocatum; & ideo cum eo rectè contrahi potest siue scienter siue ignoranter, vt *supr. n. 28. & 29.*

Sed qua ratione in solutione facta 55
decocto & fallito ignorantia concursus excusat & liberet soluentem, vt probauimus & resoluimus *supr. ex n. 12. cum seqq.* in aliis verò contractibus celebratis cum debitore fallito, ignorantia fallimenti & concursus ab ipso formati non profit contrahenti, quominus contractus ipso iure nullus remaneat? Rationem differentiæ abundè scripsimus *in hoc Labyrin. 2. par. cap. 9. ex num. 114. cum seqq. & supr. ex num. 86. cum multis seqq.* ibid. quibus addo nouissimè Oleam *in tit. 1. quæst. 1. num. 43.* & Nos referens *in pluribus locis*, nostram theoricam, & verissimam hanc differentiam inter contractus voluntarios & necessarios sequutus fuit idem ipse Olea *in tit. 5. quæst. 9. ex num. 7. cum seqq. fol. 425.*

CAPVT XIII.

Creditor contrahens cum possessore maioratus sub pacto impetrandæ facultatis, quã, possessore iam decocto, & lite concursus formata, impetrauit; an graduari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Status quæstionis proponitur.*
2 *Debitor qui bonis cessit habetur pro mortuo circa actus tangentes bonorum suorum administrationem.*
3 *Facultas alienandi bona vinculata post mortem alienantis possessoris impetrata, non prodest ad validandam alienationem.*
4 *Mors ciuilis æquiparatur naturali.*
5 *Dispositum in vno æquiparatorum, censetur etiam dispositum in alio.*
6 *Æquiparatorum idem est iudicium, ac dispositio eadem.*
7 *Mandatum ad negotia à debitore datum finitur ipso iure absque alia reuocatione statim atque formauit iudicium concursus inter suos creditores;*

tores : & num. 12. verſ. nec obſtat.

8 *An facultas alienandi bona feudalia, vel maioratus, impetrata pendente concurſus iudicio valida ſit. Reſoluitur negatiuè*, n. 16.

9 *Facultas alienandi impetrata ſuper bonis maioratus virtute pacti præcedentis decoctionem, valida eſſe poteſt. Sed contrarium probatur* num. 20.

10 *Mors ciuilis falliti non adimit ei dominium nec poſſeſſionem bonorum ſuorum.*

11 *Mors ciuilis non æquiparatur naturali niſi vbi eadem militat ratio.*

12 *Æquiparatorum diuerſum eſt iudicium, vbi dari poteſt diuerſitatis ratio.*

13 *Feudatarius alienans ſaluo aſſenſu regio, ſi bonis ceſſerit ante aſſenſum impetratum, an proſit aſſenſus poſt decoctionem obtentus?* & n. 14.

15 *Status quæſtionis* hoc cap. *agitata declaratur, eiuſque reſolutionem ab aliis iuris principiis quàm præmiſſis pendere oſtenditur.*

16 *Facultas alienandi bona vinculata pendente concurſu impetrata, ſeræ nimis eſt & inualida.*

17 *Facultas contrahendi ſuper bonis vinculatis à quo poſſit vel debeat impetrari.*

18 *Facultatem alienandi vel hypothecandi bona maioratus à ſolo poſſeſſore impetrari poſſe probatur.*

19 *Poſſeſſor maioratus poſt formatum concurſum nihil poteſt agere in præiudicium creditorum, nec impetrare reſcriptum confirmatorium præcedentis alienationis.*

20 *Mandatum debitoris ad impetrandum aſſenſum regium ſuper alienatione bonorum maioratus, expirat ſtatim poſt formatum concurſum, adeo vt creditor iam eo vti non poſſit.*

21 *Facultas contrahendi ſuper bonis vinculatis impetrata nomine poſſeſſoris ſine eius mandato inutilis eſt.*

22 *Niſi poſſeſſor illam ratam habeat expreſsè, vel tacitè.*

23 *Quæ ratificatio poſſeſſoris poſt decoctionem nullius eſt momenti.*

24 *Facultas Regia ad contrahendum ſuper bonis maioratus operatur tantum ex tempore Datæ, non ex tempore contractus.*

25 *Actio retrotractiua requirit vtrumque extremum habile.*

26 *Debitor decoctus non habet velle, neque nolle.*

27 *Contractus ſuper bonis vinculatis celebratus ſub conditione impetrandi aſſenſum regium, ante impetrationem non obligat contrahentes, qui ab illo recedere poſſunt.*

28 *Feudum alienare promittens ſine aſſenſu domini, poteſt pœnitere, nec tenetur ad intereſſe.*

29 *Beneficiarius conſentiens reſignationi ſaluo beneplacito ſedis Apoſtolicæ, poteſt interim reuocare conſenſum.*

30 *Alienatio rerum Eccleſiæ ſaluo beneplacito ſummi Pontificis, poteſt reuocari ante beneplacitum obtentum.*

31 *Alienatio rerum Eccleſiæ ſub beneplacito Apoſtolico, ſi dilatum ſuerit, pœnitentiam non admittit, etiam ante eius exceptionem.*

32 *Reſeruatio beneplaciti Principis ſuſpendit contractum, & interim partes contrahentes pœnitere poſſunt.*

33 *Secùs, poſt expeditionem beneplaciti.*

34 *Clauſula*, reſeruato beneplacito, &c. *in contractibus rerum alienari prohibitarum, quid operetur.*

35 *Reiicitur Carleual. dicens non eſſe pœnitentiæ locum in contractu ſuper rebus feudalibus ſub conditione impetrandi aſſenſum domini directi.*

36 *Facultas regia à creditore impetrata etiam in vim pacti præcedentis decoctionem debitoris, dicitur impetrata ſine debitoris conſenſu.*

37 *Fictio retrotractiua non nocet contrahentibus quibus medio tempore ius quæſitum eſt.*

38 *Contractus ſuper bonis maioratus ex defectu facultatis regiæ nullus eſt ab initio, licet ſub conditione illam impetrandi factus ſit.*

39 *Contractus inchoatus & nondum perfectus, incidens in caſum à quo incipere non potuit, vitiatur.*

40 *Creditor impetrans aſſenſum regium poſt formatum concurſum à debitore, graduari non poteſt ad bona maioratus.*

41 *Quæ ſiunt tempore prohibito, vel conſeruantur in tempus prohibitum, irrita ſunt & nulla.*

42 *Creditores, quibuſcum formatum eſt concurſus iudicium, eo pendente poſſunt*

possunt ex iure & persona debitoris communis validè impetrare facultatem regiam pro validitate contractuum super bonis maioratus in fauorem ipsius debitoris celebratorum sub conditione impetrandi regium assensum: & n.43.& 44.

1 HVius quæstionis resolutio ex viscеribus iuris haurienda erit, vtrum scilicet creditor, qui super bonis maioratus cum possessore contraxit sub pacto de impetranda facultate Regia, quam possessore ipso postea decocto, & post formatam litem concursus, facultatem à Rege obtinuit, an possit ipsi prodesse, itavt tanquam legitimus creditor debeat graduari inter cæteros creditores concursus ad bona maioratus.

Et pro parte negatiua, vt nimirum ea facultas tunc temporis im-
2 petrata, nequeat reualidare contractum præcedentem, vrgent sequentia fundamenta. Primò, quoniam debitor communis postquàm bonis cessit, ita statum mutasse censetur, vt ex iuris censura & legis intellectu habeatur pro mortuo quoad omnes actus tangentes administrationem bonorum: vt probant text. in *l. is cui bonis, ff. de verb. oblig.* Scacc. *de commerc. §. 2. glos. 5. num.* 329. *&* 330. Stracha *de decoctorib. 3. par. n.* 28. Gait. *in tract. de credito, cap. 2. tit. 7. num.* 2359. *&* 2049. *&* 2421. Noguerol. *allegat.* 16. *num.* 101. Catalan. *de indult. quæst.* 55. *num.* 83. Nos in *hoc Labyrin. par.* 1. *cap.* 14. *num.* 18. *&* 19. quibus adde Carleual. *de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. dispu. 6. num.* 36. Bellon. *decis.* 10. *num.* 12. *&* 13. *&* *decis.* 131. *num.* 3. *&* 4. Petr. Surd. *cons.* 405. *num.* 9. *&* *num.* 12. *lib.* 3. Tusch. *lit. D. conclus.* 105. Azeued. *in l. 2. à princip. tit.* 19. *lib.* 5. *recopil.* & ita in nostris terminis considerauit Camil de Laratha *in theatr. feudor. tom. 1. par. 8. dilucidat. 76. n. 1.*

3 Sed sic est, quod post mortem vassalli, emphyteutæ, vel possessoris maioratus alienantis, seu hypothecantis bona feudalia & vinculata sub clausula & pacto de impetranda facultate, non valeat, nec possit facultas impetrata validare contractum præcedentem, vt probant Paris de Puteo *de reintegrat. feud. cap.* 272. *cum trib. seqq.* Isernia *in cap. imperialem, num.* 15. *de prohibit. feud. alien.* Vincen. de Franch. *decis.* 86. *num.* 1. *&* *decis.* 126. *num.* 7. *&* *decis.* 120. *num.* 3. *&* *decis.* 120. *ex num.* 3. Capyc. *decis.* 115. *num.* 4. Camerar. *in d. cap. imperialem, fol.* 88. Carleual. *de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. dispu. 23. num.* 18. Cephal. *cons.* 617. *num.* 168. idem Isernia *in cap. 1. §. donare: qualiter olim feud. alien. pot. in vsib. feud.* cuius resolutionem refert & sequitur Matth. de Afflict. *decis.* 435. *num.* 12. *cum seqq.* Roland. à Vall. *cons. 2. num.* 145. Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 7. ex num.* 20. *cum seqq.* Marin. Freccia *de subfeud. lib. 2. cap. 3. per tot.* Fontanel. *de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 3. par. 1. ex num.* 23. *&* *seqq.* Ioan. Anton. Mangil. *de euiction. quæst.* 36. *num.* 18. Nos in *hoc Labyrin. 2. par. c. 10. num.* 53. 56. 57. *&* 58. *&* *par. 1. cap.* 33. *ex num. 1. cum seqq.* vbi plures alij DD. recensentur, quibus adde Bursat. *cons.* 89. *num.* 29. *lib.* 1. Paris *cons.* 18. *num.* 10. *lib.* 1. *&* *cons.* 14. *num.* 2. *&* 3. *eod. lib.* Vrsil. ad Afflict. *d. decis.* 335. *num.* 9. Ioan. Vincen. Anna *alleg.* 66. *num.* 4. *&* *alleg.* 67. *num.* 3. Scrader. *de feud. par.* 8. *cap.* 4. *num.* 3. Roland. à Vall. *cons.* 97. *ex num.* 46. *vsque ad* 54. *lib. 1.* Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 514. *num.* 14. *&* 15.

Igitur facultas impetrata post formatum concursum, & abdicatam bonorum administrationem à debitore, qui habetur pro mortuo, nullo modo debet admitti, nec eius virtute potest graduari creditor, qui cum possessore maioratus nulliter contraxit à principio ex defectu facultatis.

Secundò quia mors ciuilis æqui- 4
paratur naturali, text. *in l. Deo nobis, C. de Episc. & Cler.* Chassan. *in consuet. Burg. Rubr.* 4. §. 4. Mierez *de maiorat. par. 2. quæst. 9. num.* 36. Medices *in tract. Mors omnia soluit par. 1. n.* 47. Menoch. *cons.* 388. *num.* 23. *&* *cons.* 980. *lib.* 10. Alexan. Trentacinq. *de substit. par.* 4. *cap.* 6. *num.* 4. Auendan. *in l.* 4. *Tauri, glos.* 4. *num.* 2. *&* 3. Guttier. *canonicar. lib. 2. cap. 1. num.* 44. *&* *num.* 60. *cum seqq. &* *prattic. lib.* 3. *quæst.* 71. *num.* 10. Ceuall. *commun. contr. Comm. quæst.* 63. *num.* 1. Surd. *cons.* 90. *num.* 23. *&* *seqq.* Hieron. Gonzal. *de mensib. &* *Alternat. §. 5. proœm. num.* 26. Gratian. *discept.* 102. *num.* 7. Caldas Pereyra *de empt. &* *vendit. cap.* 15. *num.* 34. Castill. *de vsufr. c.* 64.

num. 2.

*num.*2.*&* *cap.*67.*num.*18.*&* *lib.*3.*controuerſ.cap.*12.*num.*23.*&* *ſeqq.*

5 Sed quando duo caſus æquiparantur à iure, quod nouiter fuit diſpoſitum in vno, etiam in altero diſpoſitum intelligitur: per plura quæ adduximus *in noſtris Commentar.de ſupplicat.ad ſanctiſſ.part.*2.*cap.*21.*num.*8.*&* *cap.*27.*num.*44.*&* *cap.*31.*ex num.* 21.*&*
6 *ſeqq.* & quia æquiparatorum eadem eſt ratio, & idem iudicium, ac diſpoſitio, *l.*1.*ff.de legat.*1.Gloſ.in *l.ſiquis ſeruo*, *Cod. de furt.& in cap.ſi poſtquam*, *§.fin.de elect.lib.*6.Menoch.*de arbitrar. caſu* 88.*num.* 8. Anton. Monach *deciſ. Bononien.* 68.*num.* 19. Flamin. Pariſ. *de confident.queſt.* 27.*n.*74.*&* *queſt.*28.*n.*82. Mar. Antonin. *variar.reſol.c.*25.*num.*10. Nouar.*in prax.elect.& variat. for. queſt.* 8.*ſect.* 1.*num.* 9.*&* *queſt. for.* 143.*num.*12.*lib.*1. plenè Farinac. *in fragm.crim.par.*1.*lit.E.à num.*202.*cum ſeqq.*

7 Et ideo videmus, quod ſicut morte naturali mandantis extinguitur mandatum re integra; ita mandatum datum per debitorem ad agendum, vendendum, alienandum, & tranſigendum extinguitur & finitur ipſo iure abſque alia reuocationis intimatione, ſtatim atque debitor formauit concurſum inter ſuos creditores: quia cùm ſit reuocatio facta à iure, per ſe ſtatim operatur abſque vlla interpellatione, ita vt geſta per mandatarium ex illo die nullius ſint momenti; per *leg. ſi cum Cornelius* 72.*ff.de ſolut.l. ſiquis alicui*, *ff. de acquir. hæred.* & ex Gomez. Arias Decio, Stracha, Scaccia, Fabio de Anna, & aliis probat Noguerol. *allegat.*16.*num.* 101.*&* 102.*&* *ſeqq.* quos etiam nouiſſimè ſequitur Olea *de ceſſ. iur.& act.tit.*1.*queſt.*1.*num.*36.Nos latiſſimè quoque probauimus *in hoc Labyrin. par.* 1.*cap.* 28.*per tot.* Atque pariformiter dicendum venit, facultatem impetratam poſt concurſum formatum à debitore non poſſe reualidare contractum abſque ea celebratum cum poſſeſſore maioratus, cùm, eo tempore, pro mortuo habeatur iuris cenſura & intellectu.

8 Sed pro contraria parte, plura ſimiliter fundamenta conſiderari poſſunt, hactenus adductis fortiora, quæ ſuadere videntur quod facultas impetrata ſuper bonis feudalibus, vel maioratus, valida ſit, etiam pendente concurſus iudicio, peracto à vaſſallo, vel maioratus poſſeſſore, cum quo antea creditor contraxerat ſub pacto de impetrando aſſenſu regio.

Nam licèt verum ſit, debitorem 9
fallitum haberi pro mortuo, vt *ſupr. num.*2. non tamen ex eo poteſt impediri facultas impetranda virtute pacti præcedentis; quia in hac morte ficta, ceſſat penitus ratio, per quam ex morte naturali contrahentis impeditur impetratio facultatis in pactum & contractum deductæ à poſſeſſore feudi, vel maioratus, quoniam per mortem naturalem ita ius ipſius extinctum eſt circa bona maioratus, vel feudi, ac ſi nunquam fuiſſet in rerum natura, vt per plures diximus *in hoc Labyrin.* 3.*par. cap.* 14.*ex num.* 33.*cum ſeqq.* ſed ſtatim & ipſo 13
iure transfertur in ſucceſſorem legitimum eorum dominium, in cuius ſucceſſoris præiudicium & abſque expreſſo & nouo eius conſenſu facultas impetrata ad firmandum contractum cum prædeceſſore celebratum, nullius eſt momenti: quam rationem reddunt omnes illi Doctores in contrarium adducti *ſupr.n.*3.

At ex morte ciuili, fallito non adimi- 10
tur dominium, nec poſſeſſio bonorum ſuorum, ſed omnino retinet vtrumque interim dum iudicium concurſus durat, & quouſque per ſententiam graduationis diſtranantur cum effectu pro ſatisfactione creditorum, vel eis dentur in ſolutum, vt ſæpe diximus & abundè, per iura & DD. variáque iuris fundamenta probauimus *in hoc Labyrin.par.*1.*cap.*14.*per tot.*& ſignanter ex *num.*30.*vſque ad* 45. 14

Ex quo ſequitur, quod mors ciuilis 11
nunquam æquiparetur morti naturali niſi vbi eadem militat ratio, & in caſibus à iure expreſſis vel mens diſponentis ita ſuadet, vt probant iura & DD. *ſuprà* relati *num.*4. quibus adde Barboſ. exactè tractantem *in locis communib. loc.* 74.*per tot.* nec caſuum æquiparatorum eadem erit diſpoſitio 12
ſeu idem ius, quoties dari poteſt inter eos rationis diuerſitas, vt notant Ias. & cæteri communiter DD. *in l.*1. *numer.*9.*ff.de verbor.obligat.* Aluar. Valaſc. *de priuileg. pauper. par.*1. *queſt.*35. *num.*15. 15

Nec

Nec obstat quod vltimo loco dicitur *supr. num.* 7. de mandato reuocato ipso iure dato per debitorem postquam concursum formauit. Nam cum debitor ipse formando concursum abdicet à se bonorum suorum administrationem, ita vt ampliùs in ea se intromittere non possit, eo ipso reuocatur mandatum à se antea datum ad res suas administrandas; quia cum ipse debitor dominus sit priuatus administratione bonorum suorum, fraus fieret legi & creditoribus si duraret mandatum; quia qui per procuratorem administrat, per se ipsum administrare videtur, ex regula iuris, *qui per alium*, & vlterius infrà comprobabitur: atque ideo in illo casu eadem militat ratio, quæ in morte naturali.

13 Hanc quæstionem tetigit Camill. de Laratha *in theatr. feud. tom.* 1. *par.* 8. *dilucidat.* 76. in qua quærit, si aliquis feudum possidens contraxit debita, pro quibus soluendis obligauit bona feudalia saluo assensu regio, & ante ipsius assensus expeditionem possessor feudi decoxit, postéque creditor assensum impetrauit, an talis assensus prosit? Et pro Negatiua *num.* 1. adducit, quòd decoctus, pro mortuo reputatur, & post mortem possessoris feudi assensus nec conceditur, nec prodest concessus. Deinde *num.* 2. dicit contrarium esse verius, & fuisse iudicatum per Regentem Lauarium in decoctione Banci Rauascherij, per hanc rationem,
14 quia dominium bonorum feudalium, debitore adhuc viuo existente, quamuis decocto, nulli erat quæsitum, & propterea assensum regium posse operari suum effectum. Et *num.* 3. ait, quod contrarium foret, si debitor reuera fuisset mortuus, quia tunc statim dominium rerum feudalium hæredi quæritur, in cuius præiudicium Rex assensum præstare non poterat sine nouo ipsius consensu, vt sæpe dixerat: & ex *Isernia* hoc idem firmauerat Camill. de Curte *in suo diuersor. iur. feudal. capit.* 5. *num.* 131. *par.* 2. quia ea omnia refert.

15 Quid igitur dicendum in hac controuersia? Et fatemur quod si nostra quæstio solum penderet à difficultate & argumentis propositis, & per Nos consideratis & altiùs illustratis ex *num.* 2. opinionem & resolutionem *Camilli de Laratha*, & *Camilli de Curte*, veram esse. Sed vereor ne ipsi Doctores difficultatem non penetrauerint, ideóque viam veritatis non calluerint; cùm difficultas huius quæstionis & eius resolutio pendeat ex
16 aliis iuris principiis: & consequenter contra hos Doctores resoluendum arbitror, vt facultas lite super concursu pendente impetrata nihil creditori impetranti prodesse possit.

Moueor primò, quia facultas, siue
17 assensus regius à nullo alio potest impetrari quàm vel ab ipso maioratus, aut feudi possessore, vel ab ipso creditore recipiente in eodem contractu mandatum & potestatem illam impetrandi nomine possessoris, vel ab aliquo alio extraneo nomine possessoris nullum habente mandatum: sed nullo horum casuum facultas validè impetratur post peractam & formatam litem concursus: ergo nullo modo conualidari potest contractus & hypotheca præcedens ex tali assensu sic impetrato, cùm in omnibus his casibus deficiat habilitas seu idoneitas personarum in tali impetratione interuenientium.

Nam respectu possessoris maiora-
18 tus, quod ipse solus possit impetrare facultatem ad alienandum, vel hypothecæ subiiciendum bona maioratus, probant Ludou. Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 3. *in princip.* Auendan. *de censib. cap.* 63. *num.* 2. 3. & 7. Nos *in hoc Labyrin. par.* 2. *cap.* 11. *numer.* 129. sed si ipse impetrauerit post
19 motum à se iudicium concursus inter suos creditores, nullius erit momenti, cùm iam inhabilis omnino factus sit ad contrahendum; vel transigendum, aut quouis alio modo disponendum de bonis suis in concursus iudicium deductis, eo quod à se eorum administrationem abdicauerit, adeo vt si aliqua bona in concursum deducta alienare præsumpserit, non transfert dominium nec possessionem illorum in contrahentem, nemo enim bonorum suorum administratione priuatus valide potest illa alienare: text. in *l. Iulianus* 10. *ff. de curat. furios. l.* 19. *de regul. iur. l. is cui*

bonis 6. *ff. de verb.oblig.* bonus text. *in l. furioſi* 41. *ff. de regul. iur.* per quæ iura hoc probant Saccia *de commerc.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 329. & 330. & *n.* 445. Stracha *de decoctor. par.* 3. *num.* 28. Gait. *de credito, cap.* 2. *ad titul.* 7. *num.* 2049. Catalan. *de indulto, cap.* 55. *num.* 83. Franchis *deciſ.* 55. *num.* 5. Boer. *deciſ.* 203. *num.* 3. Noguerol. *allegat.* 16. *num.* 101. & *ſequent.* & *cap.* 19. *num.* 138. & 139. Valenz. Velaſquez, *conſ.* 111. *num.* 7. *cum ſeqq. lib.* 2. & *conſ.* 19. *ex n.* 43. & 44 adde nouiſſimè Oleam *de ceſſ. iur.* & *act. tit.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 34. & 35. licèt neminem alleget; Nos abunde *in hoc Labyrin. par.* 1. *cap.* 14. *ex num* 4. & *ex num.* 11. *cum ſequentib. vſque ad num.* 18. incluſiuè: Ergo ipſe debitor non poterit impetrare facultatem, cùm ſit deſtinata ad hypothecandum & alienandum bona maioratus, aut feudi, quorum adminiſtratione poſt concurſum foamatum interdictus eſt.

20 Reſpectu creditoris qui cum poſſeſſore maioratus contraxit, ante decoctionem, cui in contractu data fuit poteſtas & mandatum ad impetrandum aſſenſum regium, etiam reſoluendum eſt non valere impetrationem, eo quod tale mandatum, ſtatim poſt concurſum formatum à poſſeſſore maioratus, fuit extinctum & reſolutum ipſo iure; facultas autem impetrata poſt mandati reuocationem nullius eſt momenti, quantumuis creditor ignoret mutationem ſtatus debitoris, & concurſum ab ipſo motum; vt abunde probant Doctores ſuperiùs adducti *numer.* 7. ergo eiuſmodi facultatis obtentu impetrans creditor graduari non poteſt ad bona maioratus.

21 Multo minus facultas impetrata ab extraneo nomine poſſeſſoris maioratus, neque ſibi, neque alteri proderit: nam cùm eam impetret nomine poſſeſſoris, ſi cum mandato expreſſo poſt concurſum facto, impetratio nulla ſit & inefficax, ex dictis proximè; multo minus admittenda erit ſub mandato ficto, & nomine eius qui per ſe illam impetrare non poteſt, quia tantum poteſt quis per alium facere, quantum per ſeipſum, & non amplius: prout conſideraui-mus *in hoc Labyrin. par.* 1. *cap.* 28. *ex num.* 20. & *ſequent.* & quod alicui ſuo nomine facere non licet, nec alieno licebit *reg. quod alicui* 67. *de reg. iur. in* 6.

22 Et quamuis ex ſtylo Curiæ per extraneum impetretur facultas ad alienandum, vel hypothecandum bona maioratus nomine poſſeſſoris, non docto de mandato, vt ad longum probauimus in *hoc Labyrin. par.* 1. *cap.* 39. *per tot.* tamen hæc facultas

23 inutilis eſt quo vſque poſſeſſor eam ratificet expreſsè, vel tacitè, ea vtendo: vt videre eſt *in eod. cap.* 39. *ex num.* 31. *cum ſequent.* vbi adde Maſcard. *de probat. tom.* 1. *concluſ.* 368. *ex numer.* 21. Rotam apud Barboſ. *de penſion. part.* 1. *quæſt.* 1. *ex num.* 19. *cum ſeqq.* Sed hæc ratificatio facta tempore decoctionis & concurſus pendentis, non poteſt prodeſſe, vt ſtatim probabitur: ergo nullo modo valere poterit facultas impetrata poſt concurſum formatum à debitore; nam in his, in quibus principalis eſt inhabilis ad actum, multominus peragi poterit per procuratorem, quantumuis expreſsè conſtitutum, cùm inhabilitas conſtituentis influat in mandatum.

24 Secundum & efficax fundamentum reddens inutilem & inualidam hanc facultatem, concurſu à debitore formato pendente, impetratam, ex eo prouenit, quod facultas regia operatur tantum ex nunc, à tempore datæ; non ex tunc, à tempore contractus & conſenſus præſtiti à poſſeſſore maioratus; quia ille prior contractus, deficiente aſſenſu ſeu facultate regia, fuit nullus & inefficax, & robur dumtaxat recipit ac validitatem à tempore impetratæ facultatis, & non in antea: de quo innumerabiles penè Doctores, & Rotæ deciſiones, contra Carleualium congeſſimus, *in hoc Labyrin.* 1. *par. cap.* 21. *ex num.* 31. *vſque ad num.* 41. & *ſequent.* & alios etiam quamplurimos, ac Rotæ deciſiones cumulauimus *par.* 1. *cap.* 33. *ex num.* 19. *cum ſequent.* & *à princip. cinſ. cap.* ſed eo tempore reperitur poſſeſſor maioratus inhabilis ad contrahendum, vt latiùs remiſſiuè diximus *ſuprà ex num.* 18. & *ſequentib.* & *ex num.* 2. ex quo iam notum conſenſum ad hypothecandum præſtare ſit inhibitus, prior autem fuerit inutilis ante aſſenſum regium, ad latiſſimè comprobata *in hoc Labyrinth. part.* 2. *capit.* 10. *ex numer.* 58.

&

& ſuperiùs *ibid.* ergo talis facultas ſubſiſtere non poterit.

25 Tum etiam quia cum ille prior contractus fuerit nullus: ad illum non poteſt retrotrahi facultas in contractu poſita ſub conditione, quia fictio retrotractiua requirit vtrumque extremum habile, nempe extremum à quo, & extremum ad quod: & in terminis quod facultas impetranda poſita conditionaliter in contractu inito cum poſſeſſore maioratus ſuperueniens non retrotrahatur ad tempus contractus, cùm conſenſus fuerit inefficax, ex plurimis doctoribus probauimus *d. cap. 21. ex num. 42. cum multis ſeqq. & ex num. 55. & ſeqq.* Ergo multo minus admittenda erit retrotractio quando in vtroque extremo deficit habilitas; nam facultas accedit poſt formatum concurſum per debitorem, & eo tempore quo inhabilis reperitur ad contrahendum & conſenſum præſtandum: iuxta ea quæ ſignanter diximus *d. c. 21. ex n. 42. vſque*
26 *ad 45.* quia ille debitor iam non habet velle aut nolle, vt probant omnes illi Doctores citati *ſupr. n. 2. & 19.*

27 Et quod contractus celebratus ſuper bonis maioratus, vel feudi, vel emphyteuſis, ſub conditione impetrandæ facultatis, ſit nullus & inefficax ab initio, & pœnitentiam interim admittat, ita vt liceat cuilibet ex contrahentibus liberè ab eo reſilire, ad differentiam aliorum contractuum conditionalium ſuper rebus alienari non prohibitis initorum, cùm ſint à principio validi, nullo iure illis reſiſtente, nullus ex contrahentibus poteſt pœnitere, quia efficaciter & validè manſerunt obligati contrahentes ſub conditione caſuali, quæ ſi poſtea purificetur, facile retrotrahitur ad tempus contractus.

At verò ſuper bonis alienari prohibitis ab initio ius reſiſtit, & contractus manet inefficax, & ideo ſuperueniens facultas ex nunc tantùm validat contractum, niſi interim aliquis ex contrahentibus ab eo diſceſſerit, prout poteſt impune: vt vltra innumeros penè Doctores, & Rotæ deciſiones cumulatas in *hoc Labyrint. par. 1. dicto capit. 33. ex num. 19. & multis ſequent. & par. 2. cap. 21. ex num. 40.* plurimi alij addi poſſunt idem tenentes; latiſſimè & eleganter tractat & ita reſoluit Schrader *de feud. tom. 1. par. 8. cap. 4. ex num. 10. cum ſequentib. & à princ.* & iterum idem Schrader. *tom. 2. p. 10. ſect. 1. ex num. 173. cum ſequent.* vbi dicit quod vaſſallus ſicut nequit feudum alienare abſque domini conſenſu, ita nec compromittere ſuper bonis feudalibus: quod ſi fuerit, licitum erit cuilibet parti antea pœnitere, & à compromiſſo diſcedere: videndus etiam erit *tom. 1. par. 8. cap. 1. à num. 43. & ſeqq.*

Et in optimo caſu idem probauit Rota *in deciſion. 68. ex num. 10. poſt. tract. de manutent. Ludou. Poſthij*, his verbis: Nec dicatur ſtetiſſe per dominum Flaminium, quominus donatio effectum ſortita fuerit, qui debuit ex conuentione impetrare aſſenſum regium, *arg. leg. iure ciuili, ff. de condit. & demonſtr.* Quia cùm talis conſenſus potuerit quandocunque impetrari, vt per Afflict. *in conſtitut. Reip. lib. 3. rubr. 5. de reuocand. alien. feud. numer. 75.* eius impetrationem anteuertit D. Anton. eandem terram Foſſæ-cœcæ alteri vendendo, ex quo donationem, quæ ante obtentum aſſenſſum regium erat in pendenti, Lucas de Penna *in l. ciuili, num. 4. Cod. de fund. patrimon. lib. 11.* intelligitur reuocaſſe: ad tradita per Iaſon. *in l. non omnis, num. 4. ff. ſi cert. pet.* & ita impediuit ne aſſenſus regius ad fauorem Flaminij impetrari poſſet, quandoquidem ille non retrotrahitur in præiudicium Tertij, cui interim ex tali alienatione ius fuit quæſitum: vt tradit idem Afflict. *vbi ſuprà num. 74. & in deciſ. 286.* ex Bart. *in l. inſtar, num. 18. Cod. de iur. fiſc. lib. 10.* Bald. *in l. obſeruare, §. poſt hæc, num. 9. de offic. Proconſ.* & notatur in *l. bonorum, ff. rem rat. hab.* &c. hactenus Rota.

Et quotieſcunque actus ſine conſenſu ſuperioris fieri non poteſt, actus non habet effectum, donec conſenſus ſuperioris ſuperuenerit, & interim non eſt obligatorius, ſed remanet nullus, ex celebri doctrina Baldi, & plurimorum aliorum Doctorum comprobauimus latè in *hoc Labyrin. par. 1. cap. 35. ex num. 32. cum ſeqq.* vbi plura applicantur fundamenta, quibus adde pulchra ſimilia ex *part. 2.*

cap. 4. *ex num.* 36. *vsque ad num.* 42. & *cap.* 21. *ex num.* 55. adest etiam pulchra definitio ad hanc materiam, Anton. Fabri, in *suo Cod. libr.* 7. *tit.* 3. *de libert. defin* 2. *per tot. fol.* 788.

23 Consonat Thoro *in compend. decis. tom.* 2. *verb. revocans, fol.* 607. *col.* 2. *post med.* vbi post alios dicit, quod promittens sine assensu domini alienare feudum, potest pœnitere, nec tenetur ad interesse: & latiùs in *verb. revocatio alienationis. fol.* 608. *col.* 3. *ad med.* dum ex aliis tenet, in venditione feudi cum clausula de impetrando assensu, posse interim re integra, & gratia nondum data, quemlibet ex contrahentibus pœnitere. Ipse Thoro etiam *in cod. compend par.* 1. *verb. assensus an præferatur*: probat quod contractus celebrates sub conditione impetrandi assensum, nullam habet firmitatem, & potest interim quælibet pars pœnitere, & liberè ab eo resilire: & ex *Affict.* idem firmat Capycius Galeota *controuers. lib.* 1. *contro.* 66. *à num.* 15. *& num.* 26. *&* 27. & quod sic contractus interim nullum ius tribuat contrahentibus ante assensum impetratum, tenet Rice. *in prax. alien. rer. Eccles. in decis.* 35. *& decis.* 36.

Similiter Augustin. Barbosa *in vot. decis. lib.* 3. *vot.* 126. *num.* 68. post Achill. de Graff. *decis.* 2. *de pact.* Verall. *decis.* 12. *par.* 3. Iacob. de Puteo *decis.* 343. *lib.* 1. *in correct.* Marescot. *lib.* 1. *var. resol. cap.* 14. *in princ.* Rot. *decis.* 624. *num.* 12. *par.* 1. *recent.* affirmat quod contrahens perfectè per scripturam publicam sub conditione impetrandi assensum Pontificium aut Regium, potest interim qui contraxit liberè pœnitere ante impetrationem assensus, & sic à contractu liberè recedere, quicquid dicat Molina *de primogen. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 48.

Et quod quandiu non est impetrata facultas, interim nullum ius nec in re, nec ad rem sit quæsitum emptori, arg. text. *in l. siquis sub conditione, ff. siquis omiss. caus. testam.* Aretin. *cons.* 11. *col.* 1. Cassador. *decis.* 24. *super Reg. Cancell.* Rice. *in prax. alienat. rer. Eccles. resol.* 70. *num.* 3. vbi affirmat ita tenuisse Rotam *in una Romana, Bonus*, 9. *Decemb.* 1588. *coram Seraph.* & ideo in alienatione rerum Ecclesiæ sub beneplacito Sedis Apostol. ante illud obtentum potest quilibet ex contrahentibus pœnitere: vt pluries tenuit *Rota*, vt videre est apud Puteum *decis.* 353. *num.* 1. & 2. *lib.* 1. Achill. *decis.* 59. aliàs 2. *de pact.* Caputaqu. *decis.* 184. aliàs 12. *par.* 3. Rot. *diuers. decis.* 573. *num* 2. *par.* 1. Farinac. *decis.* 255. *tom.* 2. *par.* 2. *in recent.* hanc etiam opinionem vt certissimam tenet Hieron. Gonzal. *regul.* 8. *Cancel. de Alternat. glos.* 12. *ex num.* 81. *cum multis seqq.* plures Doctores, & Rotæ decisiones allegans, ad hoc, vt quilibet ex contrahentibus possit interim liberè pœnitere, & à contractu resilire: & quod ante beneplacitum seu assensum impetratum contractus non obliget efficaciter, post varios DD. & octo Rotæ decisiones tenet Rice. *in decis. Cur. Archiepisc. decis.* 31. *per tot.* Contenit Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 44. *num.* 67. vt consentiens reservationi pensionis, aut reservationi beneficij 24
sub beneplacito Sedis Apostolicæ, possit interim liberè pœnitere: multa quoque in proposito congerit Hieron. Gonzal. *de alienatio. glos.* 12. *n.* 82.

Et in materia alienationis rerum 32
Ecclesiæ, saluo beneplacito Apostolico, optimè loquitur Oliver. Beltramin. *in edentat. ad Alex. Ludouis. decis.* 410. *post num.* 9. dicens Rotam sequi distinctionem, quod aut nondum est impetratum beneplacitum, & tunc erit locus pœnitentiæ, ex Puteo *decis.* 343. *lib.* 1. Achill. de Graff. *decis.* 2. *de pact.* Rot. *decis.* 206. *par.* 4. *in nouissim. & decis.* 624. *in fin. p.* 1. *recentior.* & testatur fuisse dictum in Romana, *Resignationis, coram bo. me.* impressa penes Marchesan. *de commiss. tom.* 2. *fol.* 98. *sub num.* 6. & in alia *Rollins de Vasiatis coram Cardin. Lancell.* impressa penes eundem Marchesan. *d. tom.* 1. *fol.* 100. *num.* 1. & in altera Romana *Garne* 5. *Decemb.* 1616. *coram Pamphil.* vbi de resignatione officij tractabatur, & per plures alias decisiones Rotæ relatas à Marescotto *var. resol. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 5. Mantic. *decis.* 201. ita tamen vt post obtentum beneplacitum nullus ex contrahenti- 33
bus possit amplius pœnitere, etiam ante eius executionem, ex Rota *decis.* 205. & melius *decis.* 206. *par.* 4. *in nouiss.* Mantic. *vbi prox.* & per plures alias decisiones adductas à Marescotto *d. cap.* 14. *num.* 1. ad quod alias etiam duas decisiones Rotæ adiecit ipse Beltramin.

Beltramin. *d.num.9.ad fin.* & quod contrahentes ſub beneplacito Apoſt. Sed. vel aſſenſu impetrando poſſint interim pœnitere, optima adeſt *deciſio* Farinac. 437. *fol.*400. *par.*1. *recent.* vbi quod talis contractus interim non valet etiam firmatus iuramento, vbi ad idem aliæ citantur deciſiones.

32 Gratianus *diſcept. forenſ. tom.*3. *capit.*514. latè controuertit: & à princip. adducit Doctores denegantes pœnitentiam ante obtentum beneplacitum Apoſtol. & aſſenſum: ſed poſtmodùm ex *num.*7. *cum ſequentib.* poſt plurimas Rotæ deciſiones & Doctorum authoritates idem concludit quod Oliuer. Beltram. vt ante aſſenſum & beneplacitum obtentum, poſſit quilibet ex contrahentibus ſub conditione illud impetrandi pœnitere, cum eadem beneplaciti & aſſenſus reſeruatione inducatur contractus imperfectio nullum produ-
33 cens effectum; ſecùs poſt beneplacitum expeditum, licèt nondum executioni mandatum, vbi latiſſimè videbis: & ſatisfacit iuribus quæ incautè adduci ſolent ad probandum quod in contractibus conditionalibus non liceat interim pœnitere: quia illa iura loquuntur in rebus alienabilibus, & in quibus non adeſt alienandi prohibitio, & ſic in contractibus ab initio validis, & omni iure permiſſis.

34 Auguſtin. Barboſa *de Clauſul. capit.*135. aſſerit hanc clauſulam, *reſeruato beneplacito*, in contractibus ſuper rebus alienari prohibitis appoſitam, operari vt contractus nondum ſint perfecti, ſed vt euitetur pœna Commiſſi, ad quod plurimos Doctores conducit.

Et pro fundamento huius noſtræ certiſſimæ reſolutionis adeſt doctrina Baldi *in l.ſi in certos*, §. *deportatos*, *ff. de legat.*3. ibi, *factum*, *quod eget approbatione vel confirmatione Superioris, non trahit ſuum effectum donec approbetur & confirmetur à Superiore*: quam doctrinam ſequuntur quamplurimi, quos ad longum congeſſimus *in hoc Labyrin. par.*1. *cap.*35. *ex num.*33. *& ex num.*17. *cum multis ſequentib.* vbi ex *num.*29. *cum ſequentib.* probatur quod cùm ad perfectionem venditionis aliquid remanet agendum etiam ex voluntate partium, venditio interim dicitur inefficax & inutilis quoad omnes iuris effectus, ita vt interim poſſint contrahentes, vel alter eorum liberè pœnitere: quibus locis multa alia videbis omnino conducibilia: & pro eadem doctrina plura quoque obſeruare poteris, *part.*2. *cap.*4. *ex n.*36. *vſque ad num.*42. & optimè *ead.* 2. *par. cap.*21. *ex num.*55. *cum multis ſeqq.*

Hæc adduxi, vt euidentiùs conuin- 35
catur *Carleual.* autumans non eſſe locum pœnitentiæ in contractu feudali ſub conditione impetrandi aſſenſum, & quod ſit ab initio validus, & retrotrahatur aſſenſus poſtea ſubſequutus: quem ex ipſiuſmet doctrina reprobauimus *in hoc Labyrin. par.*1. *cap.*33. *ex num.*3. & latius *par.*2. *cap.*21. *ex num.*33. *& ex num.*55. ipſum tamen ſub dubio obiter ſequi videtur nouiſſimè Olea *de ceſſ. iur. & act. tit.*8. *quæſt.*3. *ex num.*22. *& ſeqq.*

Quo ſuppoſito, ex ceſſione bonorum ſubſequuta, duo reſultant quæ impediunt effectum futuræ facultatis; alterum eſt, reuocatio contractus præcedentis tanquam informis & imperfecti atque inefficacis, nullum tribuentis ius in re, vel ad rem, contrahentibus, ante facultatem obtentam, ex pœnitentia debitoris, & diſſenſu inducto ex iuris diſpoſitione; quo caſu facultas ſuperueniens nihil prodeſſe poteſt, quia non reperit ſubiectum ſuper quo ſubſiſtere valeat, Gloſſ. *in cap. per tuas*, 6. *verſ. præſumendum*, *de condit. appoſit.* vbi notat Abb. *num.*8. Afflict. *in conſtit. Conſtitutionem*, *num.*48. *& deciſ.*335. *numer.*11. *& ſeqq.* Marin. Frecc. *de ſubfeud. lib.*2. *in commentar. eiuſd. conſtit. num.*86. *& ſub titul. de aſſenſu*, *eod. lib. quæſt.* 30. *per tot.* A Ponte *de poteſt. proreg. titul.* 6. §. 1. *num.* 22. *&* 23. Franciſc. de Amic. *in repetit. titul. de his qui in feud dar. poſſ.* §. 17. *ſed quia in hypotheca*, *pag. mihi* 21. Paris de Puteo *de reintegr. feud. cap.*298.

Secundum fundamentum eſt, quia per concurſum formatum, reperitur mutatus rerum ſtatus eo tempore quo accedit facultas, & ideo nihil operatur, Freccia *d. quæſt.*3. *num.*3. *& ex n.*8. *ad fin. quæſtionis*, facit Molin. *de primogen. lib.*2. *cap.*6. *ex num.*20. *& ſeqq.*

Conſonat reſolutio Thori *in compend. deciſ. par.*1. *verb. aſſenſus an præferatur*: vbi ait, quod ſi aſſenſus, ſub cuius conditione celebratus fuit contractus,

ſuperuenit ante pœnitentiam & reuocationem, reuocatio ſubſequuta non tenet : ſi verò ante impetratam facultatem, iſta non tenet, quia non reperit ſubiectum habile ſuper quo ſubſiſtat : vbi etiam quærit, quid ſi eadem die appareant reuocatio,& aſſenſus, quis actus præſumatur præceſſiſſe ? & reſoluit reuocationem præſumi præceſſiſſe. Idem tenet Galeota *d.contr.66.à n.49.* niſi alter contrahens poſſideat, vt opinatur Olea *tit.8.d.queſt.3.n.25.* videndus *à d.n.22.*

36 Tertium fundamentum deſtruens facultatem impetratam poſt concurſum formatum à poſſeſſore maioratus,ex eo oritur quod ipſa facultas reperitur impetrata abſque conſenſu debitoris, qui licèt à principio adfuerit ante concurſum, eo tamen ſequuto interim, conſenſus ille defecit, quia concurſus interueniens impedit ne facultas poſtea impetrata cum eo iungatur, nam medium inhabile, ex quo tempore perſona debitoris annihillata fuit,& inhabilis facta ad contrahendum impedit extrema coniungi, quia quando medium eſt inhabile influit inhabilitatem in extrema,*l.fin. ff.de fluminib.l.qui ſella,§.fin.ff.de ſeruit. ruſtic. l. tria prædia, ff. de ſeruit. vrban. conſ.8.præd.*iun.*conſ.15.n.4.lib.4.* Surd. Socin.*num.17.& conſ.136.n.34.* Anton. Monac. *deciſ.Florent.62. num.18.* Cardin.Tuſch.*tom.5. litt. M, concluſ.173. num.31.* Rot. *deciſ.61.impreſſa penes Viuian. poſt tract. de iure patron.* Caſtrenſ. *conſ.422. num.3.* vbi loquitur quod quando extremum debet tranſire per medium inhabile, vires ſuas amittit. Florian.de Sancto Petro *queſt.3. dub.1. num.22.*

37 Tum etiam quia fictio tranſlatiua non operatur in præiudicium Tertij, cui medio tempore fuit ius quæſitum, prout ſunt creditores, quibus interim facta fuit ceſſio bonorum, & ex ea ius quæſitum valde conſiderabile, ad latè tradita *in hoc Labyrin. part. 1. cap.40. à princip. & hac 4.par. cap. 1.per.tot.* in quorum præiudicium tranſlatio de tempore impetratæ facultatis ad tempus contractus præambuli fieri nequit, prout ex pluribus probauimus *in noſtris commentar. de ſupplicat. ad ſanctiſſ. par.2. cap.17. num.52.*

38 Deinde qnia ille prior contractus, & conſenſus de alienando bona maioratus, ex defectu facultatis regiæ fuit ab initio inefficax, informis, imperfectus, & nullus, quamuis ſub conditione impetrandæ facultatis, vt latiùs dicitur *num.24. & ex num.27.* ita vt facultas recipiat tantum robur ex nunc à tempore conceſſionis, iuxta Doctores adductos *ſuprà num.24.* ideo talis contractus imperfectus & inefficax ſumit initium ab eo caſu, quo non poterat inchoari, facto nempe concurſu, ex quo priuatur facultate contrahendi, vt *ſupr. num.18. & 19.* quia quando actus non eſt ex 39
omni parte perfectus & conſummatus, corruit omnino, ſi deueniat ad eum caſum à quo initium capere non potuiſſet, *l. pluribus, §. etſi placeat, ff. de verb. oblig. l. inter ſtipulantem, §. ſacram, l. exiſtimo, ff. eod. titul. l. ſi metallum, §. ſi ſeruo alieno, ff. de his quæ pro non ſcript. hab. l. pro parte, ff. de ſeruitut. l. poſt finitam, ff. de ſuſpect. tutorib.* Decius *in l. in ambiguis, §. non eſt nouum, num.2.* vbi etiam Cagnol. *num.2. ff. de reg. iur.* Petras Surd. *deciſion.51. num.7. & conſil.211. num.10.* ſecus ſi actus fuiſſet conſummatus & perfectus, *l. ſi Gaudentius, Cod. de contrab. empt. l. in ſubſtitutione, ff. de vulgar. l. ſi heredi, ff. ad Trebell. l. generaliter; Cod. de Epiſcop. & cleric. l. fin. Cod. de nupt.* Tiraquell. *in tract. ceſſante cauſa, limit. 11. num.15. & limit.12. num.1.* Anton. Gomez. *in l.6. Tauri, num.11. & in leg.40. num.22. & l.48.num.5.& variar.par.1.cap.19.n.14.* Matienzo *in l.1. gloſ.4. num.20. tit.8. lib.5. recopil.* Mierez *de maiorat. part.2. quæſt.6. num.38.* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.666.num.10. & quæſt.729. num.18.* Surd.*conſ.116.n.47.& conſ.25. num.24.* Marta *deciſ.22. num.2.* Ergo nullo modo facultas regia validare poteſt priorem illum contractum, *arg. cap.factum legitimè retractari non debet, licet caſus poſtea euenerit, à quo non poterat inchoari, de Regul.iur.lib.6.* vbi Auguſt.Barboſ.*in remiſſ.*

Ex quibus euidenter deducitur, 40
creditorem, qui cum poſſeſſore maioratus contraxit ſub conditione ſiue clauſula impetrandæ facultatis, non poſſe graduari ad bona maioratus in concurſum deducta, virtute facultatis impetratæ & obtentæ tempore, quo poſſeſſor maioratus debitor bo-

nis ceſſit, & concurſum formauit inter ſuos creditores, quia multis de cauſis ipſa facultas nulla eſt, & prorſus inutilis, habilitas etenim in vtroque extremo defecit, vt probauimus hactenus, imo vtrumque tempus, contractus ſcilicet, & facultatis obtentæ, reperitur inhabile, cum in vtroque iuris prohibitio adfuerit; nam facere aliquid tempore prohibi-
41 to, vel conferre eius perfectionem in tempus prohibitum, paria ſunt, & tale factum ſemper remanet nullum, *l. in tempus, ff. de hæred. inſtit. l. ſtichus ſeruus meus, ff. de manumiſſ. teſtam. l quod ſponſæ 4. Cod. de donat. ant. nupt.* Decius *in l eum qui, n. 4. ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Cranet. *conſ.* 175. *num.* 8. Cardin. Tuſch. *lit. P. concluſ.* 88. *num.* 3. Thom. Sanch. *in præcep. Decalog. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 54. Tiraquel. *in tract. de iur. Conſtit. par.* 3. *limit.* 2 *num.* 3. *cum ſeqq. & in tract. de iur marit. glo ſ.* 1. *& in tract. de primogen. qu. ſt.* 40. *num.* 178. Maſcard. *de probat. concluſ* 1078. *num.* 1. Valaſc. *conſult.* 77. *num.* 4. *Connanus commentar. lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 7. Stephan. Gratian. *diſcept. foren ſ. tom.* 4. *cap.* 712. *num.* 1. Ca'd. Pereira *conſil.* 17. *num.* 12. quanto magis irrita erit & inanis hæc facultas trahens originem ab actu & contractu inutili & prohibito, & ſimul intenditur perfici in tempore ſimiliter prohibito, & à quo incipere non potuit.

42 Hæc tamen reſolutio veriſſima, fallit in creditoribus, qui etiam concurſu pendente, poſſunt ex iure & perſona debitoris valide impetrare facultatem, ſub qua impetranda debitor communis ad ſui vtilitatem contraxerat cum feudatario, vel poſſeſſore maioratus: prout ex pluribus Doctoribus probauimus ſuperiùs *hac* 4. *par. cap.* 1. *num.* 37. Et ratio differentiæ eſt, quia in quæſtione de qua agimus, facultas impetratur per creditorem contra bona debitoris communis ad ſui ipſius vtilitatem & commodum priuatum, atque in damnum & præiudicium tam debitoris communis quàm cæterorum creditorum, quia ex tali facultate diminuitur ipſius debitotis patrimonium: quod admitti non debet, ex hactenus comprobatis *num.* 15. *cum ſeqq. & num.* 37.

43 At verò quando creditores ipſi impetrant facultatem ad commodum debitoris communis decocti, & ex eius perſona & nomine, ceſſant omnes rationes & fundamenta hactenus conſiderata in altero caſu, quia in iſto creditores iuſtè tractant de augendo & conſeruando patrimonio debitoris; in quo nulla adeſt prohibitio, ad latè comprobata *ſupr. hac* 4. *par. cap.* 1. *per tot.* cùm hoc tendat ad commodum & vtilitatem omnium 44
creditorum, & ceſſant omnes rationes, propter quas debitor contrahere prohibetur, quæ tendunt ad diminutionem ſui patrimonij, prout latiſſimè per varia iura & fundamenta probatum reliquimus *in hoc Labyrin. par.* 1. *cap.* 14. *ex num.* 62. *cum ſeqq.* & cum contractus celebratus inter debitorem ad ſui fauorem, & poſſeſſorem maioratus ſub pacto & conditione impetrandi facultatem, ſit de iuribus debitoris decocti, ſi creditores, qui in eius locum ſubrogati ſunt, illam non impetrarent eius nomine, debitor ipſe amitteret ius ſibi quæſitum ex tali contractu, quæ iactura cederet in damnum creditorum; & propterea ipſi, non ſecus ac debitor ipſe, ratione ſui intereſſe, ex perſona & nomine ſui debitoris poſſunt impetrare hanc facultatem, vt bona ipſius conſeruentur, & augeantur, aut ſaltem nullam patiantur diminutionem: prout abunde ex variis exemplis ex fontibus iuris deſumptis oſtendimus *ſupr. in d. cap.* 1. *cum §§. ſeqq. huius* 4. *par.*

CAPVT XIV.

Vtrum creditor poſſit gradum aſſequi in concurſu & agere ex priori contractu poſtea nouato, quando nouatio vel nulla fuit, vel reſciſſa.

SVMMARIVM.

1 *Species quæſtionis proponitur.*
2 *Nouatio inducitur ex voluntate contrahentium.*
3 *Voluntas elici poteſt & probari ex actu nullo.*
4 *Voluntas teſtatoris deduci poteſt ex*

dispositione etiam nulla & irrita.

5 *Confessio facta in instrumento nullo, sustinetur, vitiato instrumento.*

6 *Per obligationem ex causa transactionis factam contrahitur noua hypotheca in augmentum primæ obligationis, si transactioni non stetur.*

Etiamsi transactio facta sit animo nouandi præcedentem obligationem, num. 8. *quod declaratur remissiuè* infr. num. 22.

8 *Pignora data pro contractu innouato, remanent obligata accessoriè pro primo contractu, licet nullus & irritus sit secundus.*

9 *Prior obligatio non nouatur per posteriorem & irritam, vel rescissam: &* num 16.

10 *Creditor consentiendo alienationi rei sibi obligatæ, recuperat hypothecam, si contractus alienationis sit nullus.*

11 *Vsusfructus non extinguitur per consolidationem subsequutam rescissam, vel irritam factam: &* num. 15.

12 *Actus validus præcedens non tollitur per subsequentem inualidum & nullum.*

13 *Per contractum secundo loco factum, non censetur recessum à primo, si secundus sit inutilis.*

14 *Conductio reuiuiscit, nec extinguitur per emptionem rei conductæ nulliter factam.*

17 *Renuntiatio obligationis principalis nulliter facta non extinguit accessorias.*

18 *Creditor potest agere ex priori contractu nulliter innouato, & debet graduari in concursu.*

19 *Voluntas testatoris declarari potest per dispositionem nullam; secùs est in contrahentibus.*

20 *Contrahentes non dicuntur habere animum nouandi, si secundus contractus sit inutilis & nullus.*

21 *Reiicitur Ludouis.* decis. 76. *ex aliis Rotæ decisionibus, & communi Doctorum sententia.*

HÆc quæstio ingentes patitur difficultates, non consideratas à Doctoribus illam tractantibus, quæ maioris elucidationis gratiâ in hanc hypothesim reducitur. Titius creditor centum mutuauit Sempronio debitori sub hypotheca generali, vel speciali: postmodùm per secundum contractum inter eosdem celebratum, prior nouatus fuit: pro tempore, secundus iste contractus propter aliquem defectum vel fuit rescissus, vel nullus declaratus: quæstionis est, an creditor ex priori contractu sic nouato agere possit, & creditum suum in iudicio concursus deducere, ac per sententiam inter cæteros creditores gradum obtinere debeat.

Pro parte negatiua, multa vrgent: 2
Primò, quod nouatio inducitur ex voluntate contrahentium, *l.* 1. *& toto tit. ff. de nouat. l.* 3. *& toto tit. Cod. cod.* sed per secundum contractum inno- 3
uantem, quantumuis nulliter & inutiliter celebratum probatur voluntas, quæ de per se operatur, textus est in *l. qui à patre tutor scriptus est aut non iusto testamento, perinde ac si ex testamento, aut non vt lege præcipiebatur, conformandus est ad tutelam gerendam, perinde ac si ex testamento tutor esset, id est vt satisdatio ei remittatur.* 3. *ff. de confirm. tut.* item text. in *l. Paulus respondit, etsi testamentum patris irritum esse apparuerit, tamen tutores pupilli, siue curatores filij, nihil contra orationem diuorum Principum feciisse videri, si secundum voluntatem defuncti testamento scriptam, prædium rusticum pupillarem vendiderunt: ff. de reb. eor.* alius text. in *l. etsi transferam legatum in eum, cum quo nobis testamenti factio non est, siue in seruum proprium cui sine libertate legauero, licèt eis non debeatur, nec illi tamen debebitur cui fuerit ademptum.* 20. *ff. de adimend. legat. quibus adde leg. legatum* 24. *ff. eod. tit. l. puberem, Cod. de iur. deliber. l.* 3. §. *qui habet, ff. de seruit. rustic. præd.*

Ex quorum iurium determinatione deducunt communiter Doctores, quod ex dispositione nulla, irrita, & inutili deduci & inferri potest voluntas testatoris: post alios Tiber. Decian. *cons.* 3. *num.* 36. *& cons.* 49. *num.* 30. *lib.* 1. Aluarad. *de coniectur. ment. defunct. lib.* 3. *cap.* 2. §. 1. *num.* 5. *fol.* 140. Aluar. Valasc. *consult.* 61. *num.* 15. 16. *&* 17. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 20. Mierez *de maiorat. initio* 2. *par. num.* 29. Bursat. *cons.* 5. *num.* 3. Mascard. *de probat. conclus.* 1417. *num.* 40. Menoch. *cons.* 483. *num.* 10. *lib.* 5. *& præsumpt.* 15. *per tot. lib.* 4. iunct. *præsumpt.* 117. Pereyr. *de*

4

de fideicomm. art. 5. *num.* 35. *& conf.* 62. *num.* 14. *lib.* 2. Sund. *decis.* 52. *num.* 18. *&* 19. & *de aliment. tit.* 2. *quæst.* 15. *num.* 103. *& tit.* 9. *quæst.* 25. *num.* 92. idem Sund. *conf.* 28. *num.* 50. *& 51. lib.* 1. vbi ex hac doctrina deduxit quod confessio facta in instrumento nullo, sustinetur, vitiato instrumento, quia est quid diuersum ab eo: quem refert Castill. *controu. tom.* 5. *c.* 108. *sub n.* 3. vbi *per tot. c.* plurimis Doctoribus citatis, latè de hoc fundamento & doctrina agit. Ergo idem videtur dicendum in nostra quæstione vt licèt secundus contractus ex aliquo iuris defectu & impedimento sit nullus & irritus, nouatio tamen prioris debeat permanere, cum proueniat à voluntate contrahentium. 5

Et per hoc fundamentum hanc partem tenuit expressè Rota apud Alex. Ludouis. *decis.* 76. quá fuit resolutum, quod nouatio expressa per secundum contractum, etiam nulliter celebratum, sustineter & permanet, cùm ex voluntate contrahentium resultet, quæ probatur etiam per actum nullum.

6 Secundò & pro hac parte Negatiua facit text. *in l. fin. ff. in quib. caus. pign. vel hypot. tac. contr.* vbi heres tutoris pro administratione tutelæ debitor extitit, & per viam transactionis partem debiti soluit, partem soluere promisit sub hypotheca; deinde ad eius petitionem transactio fuit rescissa; dicit Consultus, quod hypotheca remanet pro veteri obligatione ad quam minor redit rescissa transactione, ex *l. cum proponas* 21. *Cod. de pact. & l. sine apud acta* 28. *C. de transact.* & per *d. leg. fin.* hanc conclusionem deduxit Bartol. *ibid.* per obligationem ex causa transactionis factam contrahi nouam hypothecam tacitam in augmentum primæuæ obligationis, si transactioni non stetur: sequuntur Fulgos. *in d. l. fin. num.* 1. Negusant. *de pignor. par.* 2. *membr.* 4. *num.* 164. *vers. vigesimus primus casus:* Mantic. *de tacit. conuent. lib.* 11. *tit.* 14. *num.* 5. Merlin. *de pignorib. lib.* 3. *tit.* 3. *quæst.* 98. *per tot.* qui *in vers. fin.* post Gloss. Bart. & Fulgos. extendit, etiamsi transactio fuerit facta animo 7 nouandi præcedentem obligationem: valde quoque consonant quæ ipse Merlin. *lib.* 5. *tit.* 1. *quæst.* 43. *num.* 2. tradit: ergo licèt contractus secundus sit nullus; nouatio in eo contenta debet remanere valida.

Tertiò fulcitur hæc pars: quoniam si secundus contractus per quem primus nouatur, reddatur nullus & irritus, pignora pro secundo data adhuc remanent obligata accessoriè pro obligatione primi contractus, acceduntque & adiiciuntur pignoribus pro prima obligatione datis, vt per text. *in l. si paternam* 8. *Cod. ad Velleian.* Bald. *ibid.* Negusant. *de pignor. par.* 6. *membr.* 3. *num.* 4. Mantic. *de tacit. conuent. lib.* 11. *tit.* 31. *num.* 23. Merlin. *eod. tract. lib.* 5. *tit.* 1. *q.* 30. *n.* 27. Igitur & nouatio debet sustineri & manere ex secundo contracta quantumuis nullo & irrito. 8

Quibus tamen minimè refraganti- 9 bus, contraria sententia, quod prior obligatio, & contractus non nouetur per secundum nullum, irritum, vel rescissum; sed imo nouatione facta per secundum non obstante, prior integra remaneat obligatio, constanter stabilitur ex pluribus iuribus & Doctoribus.

Primò, per text. *in l.* 1. *§.* 1. *ff. de nouat.* ibi, *qualcumque igitur obligatio sit, quæ præcessit, nouari verbis potest: dummodo sequens obligatio aut ciuiliter teneat, aut naturaliter, vt putà si pupillus sine tutoris authoritate promiserit*: item per text. *in l. nouatione legitimè facta, & hypothecæ liberantur, & pignus, & usuræ non currant*, 18 *ff. eod. tit. de nouat.* & per alium text. in *l. nouatione legitimè perfectâ debiti in alium translati, prioris contractus fideiussores, vel mandatores liberatos esse non ambigitur, Cod. de fideiussor.* textus est etiam in *l. si debitor 4. §. quæritur, ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu.* vbi decidit, quod quamuis obligatio rei hypothecatæ per con- 10 sensum creditoris alienationi præiuditium nouetur & dissoluatur, si tamen alienatio facta per debitorem ex aliquo iuris defectu & impedimento annulletur, pignoris obligatio permanet: textus verba sunt, *Quæritur, si forte venditio rei specialiter obligatæ non valeat, an nocere hæc res creditori debeat, quòd consensit, vt putà, si qua ratio iuris venditionem impediat; dicendum est, pignus valere.* Ad idem est text. in *l. sicut* 8. *§. venditionis autem appellationem generaliter accipere debemus: vt & si legare permissit, valeat quod concessit: quod ita intelligemus, vt*

&

& si legatum repudiatum fuerit, consolescat pignus. item in *l. voluntate creditoris, pignus debitor vendidit; postea placuit inter eum & emptorem, vt à venditione discederetur, ius pignorum saluum erit creditori: nam sicut debitori, ita & creditori pristinum ius restituitur; neque enim omnimodo creditor pignus remisit, sed ita demum si emptor rem retineat, nec reddat venditori* &c. & iterum in fin. *sed in pristinam causam res redit, soluta venditione: 10. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.*

11 Textus etiam optimus ad hanc conclusionem refertur ex *l. 64. ff. de vsufr.* vbi vsufructuario prædij proprietatem legauerat, vsufructuarius agnouit legatum & possedit; postmodùm filius testatoris rescissionem testamenti obtinuit: & deciditur ius vsusfructus non fuisse extinctum per consolidationem subsequutam reuocabilem: verba *text.* ita se habent: *Dominus fructuario prædium, quod ei per seruitutem seruiebat, legauit: idque prædium aliquandiu possessum legatarius restituere filio, qui causam inofficiosi testamenti rectè pertulerat, coactus est; manssisse vsusfructus ius integrum ex post facto apparuit.* Item in *l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pignorat. act.* vbi solutio inutiliter facta non dissoluit priorem obligationem.

12 Quod generaliter verum est in qualibet materia, vt per actum subsequentem, qui nullus, aut inefficax est, non tollatur præcedens validus, sed subsistat sub hac tacita conditione, si subsequens non habeat effectum: text. in *l. si iure 18. ff. de legat. 3.* ibi: *sed vix id obtinere potest, fortassis ideo quod ita demum à priori testamento recedere velit si posterius validum sit.* item in *l. sancimus, Cod de testamen.* & in *d. l. voluntate*, illic; *nec enim omnimodo creditor pignus remisit; sed ita demum, si emptor rem retineat, nec reddat venditori.* item in *l. siquis ante, 10. § siquis conduxerit, & regauerit precario vti possideret: siquidem nummo vno conduxit; nulla dubitatio est, quin ei precarium solum teneat, quia conductio nulla est. ff. de adquir. possess.* hanc constantem conclusionem probarunt Bartol. in *d. §. siquis conduxerit*: & Iaso *num.* 13. Socinus etiam *num.* 13. Alex *num.* 8. idem Alexan. *in cons.* 193. *n.* 3. *vol.* 6. Menoch. *cons.* 381. *ex num.* 40. *& de arbitrar. lib.* 2. *centur.* 3. *casu* 202. *n.* 62. *&* 64. copiosè Petr. Surd. *decis.* 51. Costa *de scient. & ignor. centur.* 2. *destinct.* 89. *num.* 10. Giurb. *decis.* 63. *num.* 1. Gratian. *discept.* 36. *num.* 55. Thom. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *dispu.* 22. *ex num.* 17. *cum seqq.* Nos abundè *in nostris commentar. de supplicat. ad Sanctiss. par.* 2. *cap.* 12. *num.* 34. 46. *&* 49. *cum aliis seqq.*

Facit etiam text. *in l. iuris gentium,* 13
§. sed si fraudandi, ff. de pact. ex quo probatur, quod per contractum secundo loco factum non censetur recessum à primo, si secundus sit inutilis. Ad idem est text. *in l. à liberto. ff. de bon. libert.* Bartol. *in l. pacta nouissima, in princ. in* 1. *oppos. Cod. de pact.* Alberic. *in* 2. *oppos.* Decius *num.* 5. Purpurat. *num.* 14. Surd. *decis.* 51. *num.* 14. *&* 15. vbi alia iura adducit ad idem, qui ex *num.* 13. *cum. seqq.* abundè probat, quod si conductor emat rem conduc- 14
ctam, videtur recedere à conductione, si emptio sit valida; nam si est nulla, durat & reintegratur conductio. Et idem ex *num.* 23. quod si vsufructuarius emat rem in qua habet 15
vsumfructum, extinguitur vsusfructus: secus tamen est si emptio sit nulla, vel aliter euincatur, vel non habeat effectum, quia tunc durat vsusfructus: per text. *in l. si fructuarius, ff. vsufructuar. quemadm. cau. l si tibi,* & *ibi* Bald. *ff. quib. mod. vsusfr. amitt. l. is cuius, ff. de legat.* 2. Cyn. Angel. & Castrens. *in l. si maritus, Cod. de inoffic. testam.* Afflict. Cremen. Cagnol. & Boër. quos citat & sequitur Tiraqu. *de retr. lincag. §. 1. glos. 7. num. 64. & seqq.* plurimos alios recensèt Giurb. *decis.* 63. *ex num* 1. Hodierna *in addit. ad d. decis.* 51. *Surdi*, vbi allegat Gratian. Costam, & Cancerium.

Et indiuiduo, quod contractus, & 16
obligatio præcedens valida non nouetur per secundum contractum expressè nouantem, si est nullus, vel inefficax, probarunt communiter innumerabiles penè Doctores, per text. *in d. l. 1. §. 1. & l. nouatione, ff. de nouat.* & text. in *d. l. nouatione, Cod. de fideiuss.* & vbique Gloss. & Doctores *in l. 1. Cod. etiam ob chirograph. pecun.* Negus. *de pignor. 6. part. membr. 3. num. 3.* Petr. Surd. *decis.* 51. *num.* 16. Gasp. Rodriqu. *de annu. reditib. lib. 2. quæst. 16. num.* 58. 60. *&* 61. & per eum Giurb. *decis.* 63. *num.* 4. & per eund. Gasp.

Rodriq.

Rodriq. idem firmat Caſtill. *controu. tom. 4. cap. 59. num. 48.* Alex. *conſ. 193. num. 4.* Bellon. *conſ. 87. num. 15.* Gratus *conſ. 123. num. 17.* Purpur. *in l. pacta nouiſſima, num. 14. Cod. de pact.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 134. num. 45.* Caualcan. *deciſ. 18. num. 11. par. 4.* Bardell. *conſ. 7. num. 18.* Nos firmauimus *in noſtris Commentar. de ſupplic. ad Sanctiſſ. par. 2. cap. 12. §. vnic. num. 49.* Coſta *de iur. & fact. ignor. centur. 2. diſtinct. 89. num. 10.* Hodier. *in add. ad Surd. deciſ. 266. n. 4. & ad 2. deciſ. 51.* Cancer. *var. reſol. 3. par. cap. 3. num. 309.* per quem, & Giurbam, nouiſſimè, licèt obiter, dixit Olea *in tract. de ceſſ. iur. & act. tit. 6. quæſt. 7. ſub num. 9.* Pacific. *de Saluian. interd. inſpect. 5. cap. 1. num. 80.* Mareſcott. *var. reſol. lib. 2. cap. 56. num. 19.* Honded. *conſ. 30. num. 18.* Cardin. Mantic. *de tacit. conuent. lib. 11. tit. 31. num. 24.* vbi addit *l. ſi ita ſtipulatus fuero, la 3. prine. ff. de verb. oblig.* & per Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 134. n. 45.* & per Rot. *deciſ. 815. n. 8. par. 1. diuerſ.* idem tenet Olliuer. Beltram. *in addit. ad Alex. Ludouiſ. deciſ. 70. num. 8. & 9.* & nouiſſimè Merlin. *de pignor. lib. 5. quæſt. 30. n. 26.*

17 Fit iterum ipſe Merlin. *in eod. lib. 5. quæſt. 43.* vbi *per tot. q.* agit, quod exiſtente nulla, & nulliter facta renunciatione crediti principalis, etiam hypothecæ renunciatio nulla & ineffi-cax eſt: per text. *in l. debitum 5. Cod. de remiſſ. pignor.* quæ ita ait: *Debitum, cuius nomini ſti, quod per pacti conuentionem inutiliter factam remiſiſti, etiam nunc petere non vetaris, & vſitato more pignora vindicare:* vbi Gloſ. *verb. inutiliter:* Bartol. & Salycet. *verſ. alia ſolutio:* Neguſan. *de pignor. 6. membr. 3. num. 47. verſ. fallit:* Mantic. *de tacit. conuent. lib. 11. tit. 31. num. 49.* de quo altius videndus Merlin. *loc. cit.*

18 Ex quibus reſultat veriſſima concluſio, creditorem ex prima obligatione nouata per ſecundum contractum nulliter celebratum, poſſe agere in iudicio concurſus, & pro eodem credito gradum accipere: quia prima obligatio non fuit nouata: ſed non præſtat impedimentum quod de iure non fortitur effectum, ex *reg. iur. in 6.*

Non obſtant argumenta in con-
19 trarium conſiderata: non primum ex *num. 2. & ſeqq.* voluntatem probari ex diſpoſitione nulla. Nam reſpondetur, hoc procedere in diſpoſitione teſtamentaria, quæ pendet à ſola vnius teſtatoris voluntate, quæ quomodocunque appareat, ſequenda eſt, vt probant iura, & DD. *in argumento* allegati. At nos verſamur in contractu qui perficitur voluntate duorum contrahentium, qui nullo modo in- 20
tendunt recedere à primo contractu valido, ſi ſecundus ſit inefficax, & ſub hac tacita conditione præſumuntur nouare priorem, ſi nimirum ſecundus ſubſiſtat, non aliter: ad iura, & Doctores ſuperiùs *ex num. 12.* allegatos: & foret abſurdum, vnum ex contrahentibus amittere ſuum ius, & alium indebitè illad lucrari, cùm ex ſecundo contractu nullo ad nihil teneatur, & actus non debeant operari vltra intentionem agentium.

Eodem modo ſatisfit Rotæ, *deciſio-* 21
ne 76. de quæ ſupr. ſub num. 5. cuius determinatio confunditur ex tot iuribus hactenus allegatis, & vniformi Doctorum reſolutione, de qua *ſupr. ex num. 9. & ſeqq.* imò eadem Rota pluries contrarium & iuxta noſtram communem reſolutionem determinauit, vt videre eſt ex Mareſcotto, Merlin. & Beltraminio *locis ſupr. cit. n. 16.* & ipſemet Beltramin. tenet expreſsè contra præfatam deciſionem.

Non denique obſtant cætera ar- 22
gumenta, de quibus *ſupr. num. 6. 7. & 8* vbi quod licèt reſcindatur tranſactio, manet tamen hypotheca bonorum adiecta ad aliam hypothecam prioris obligationis: quia reſpondetur hoc ita ſe habere ob ſpecialem rationem quæ videri poterit apud Doctores *ibidem* allegatos.

CAPVT XV.

Patre priuato adminiſtratione bonorum aduentitiorum filij, vel maioratus, propter ipſorum dilapidationem, an teneatur filius creditoribus patris viuentis ſatisfacere ex fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Pater legitimus adminiſtrator bono-*
rum

rum filij, si malè perdat & dissipet illa, priuatur eorundem administratione.

Idem de possessore maioratus, vel fideicommissi. ibid.

2 *Quamuis offerat cautionem de bene administrando, cogitur ante tempus restituere.*

3 *An facta restitutione bonorum aduentitiorum filio ex causa dilapidationis, filius teneatur satisfacere creditoribus patris ex fructibus dictorum bonorum.*

4 *Priuatus administratione bonorum non propterea priuatur vsufructu quem in illis habebat.* & num. 5. & 6.

7 *Aliud est ius vsusfructus, aliud commoditas fructuum.*

8 *Vsufructu amisso, durat hypotheca super commoditate imposita.*

9 *Hypotheca super vsusfructus, vel pensionis commoditate imposita non extinguitur per consolidationem vsusfructus, vel per acquisitionem tituli in beneficio.*

10 *An filius habeat hypothecam super fructibus bonorum aduentitiorum ad consequenda alimenta,* & num. 11.

12 *Filius non debet praferri creditoribus patris in fructibus aduentitiorum. Sed contrarium probatur,* n. 13. & seqq.

13 *Ob dilapidationem bonorum aduentitionem, pater non solum priuatur administratione, sed etiam fructibus, qui pleno iure consolidantur cum proprietate ad filium spectante.* & num. 14. 15. & aliis seqq.

Idemque dicendum est in maioratu, vel fideicommisso ibid.

Nec tenetur filius, vel successor in maioratu aut fideicommisso, satisfacere creditoribus patris ex fructibus consolidatis, ibid.

14 *Vsusfructus patris bonis aduentitiis filij finitur per abusum seu dilapidationem, non secus ac per mortem:* & num. 15.

16 *Vsufructuarius, emphyteuta, feudatarius, & possessor maioratus, bona vinculata male dissipantes, priuantur omni iure, & commoditate illorum:* & num. 17.

18 *Patre priuato tam administratione, tum commoditate bonorum aduentitiorum filij ob dissipationem culpabilem, extinguitur hypotheca super fructibus eorum à patre debitore imposita:* & n. 19.

20 *Pater interdictus sola administratione bonorum filij, non priuatur vsufructu: sed secus est si priuetur ob malam dissipationem.*

21 *Pater priuatus vsufructu aduentitiorum filij ob dilapidationem, intelligitur priuatus non iure tantum, sed etiam commoditate fructuum.*

22 *Hypotheca super vsufructu imposita à debitore fructuario non extinguitur quando ipse acquirit proprietatem fundi fructilis.*

23 *Extincto omni iure quod patri competebat in aduentitiis filij, extinguitur & resoluitur hypotheca super eorum fructibus à patre imposita.*

24 *Renuntiatio vsusfructus à patre facta in fauorem filij, ante illius acquisitionem, præiudicat creditoribus patris.*

25 *Secus si post acquisitum patris vsumfructum & iam acceptatum.*

26 *Ius patri quæsitum in bonis filij non potest sponte à patre remitti in præiudicium suorum creditorum.*

Secus si pater priuetur vsufructu ex dispositione iuris ob dilapidationem. num. 27.

28 *An pater possit, emancipando filium, ipsi remittere vsumfructum bonorum aduentitiorum in præiudicium creditorum? remissiuè.*

29 Lex, Imperator so. ff. ad Trebell. *conciliatur cum* l. iubemus, §. in supradictis, Cod. eod. tit. & authen. vnde si parens, Cod. de inoffic. testam.

30 *Vt pater priuetur vsufructu & legitima administratione aduentitiorum filij, non requiritur dolus ex proposito, sed sufficit dilapidatione ipsa facta, non solum in committendo, sed etiam in omittendo,* & num. 31.

PAter, qui tanquam legitimus administrator habet vsumfructum in bonis aduentitiis filij; vel possidet fideicommissum, aut maioratum ad quem post eius mortem filius vocatur, si malè & fraudulenter, vel dolosè dissipauerit bona aduentitia, vel fideicommissi, seu maioratus in euidentem filij, aut successoris iacturam, priuatur ex dispositione legis, administratione bonorum, & ipsa restituere teneturante mortem, & aduentum conditionis, filio suo, vel successori in maioratu, iuxta determinationem ter. cis 1

textus capitalis in *l. Imperator*, 50. *ff. ad Trebell.* quam latè exornant Pinell. *in l.1.par.2.num* 33. *cum sequentib.verſ. etiam ceſſante dolo, ſi pater diſſipet*: & 3.*par. num.*4.*Cod. de bon.mater.* Roderic. Suar. *alleg.*4. Vincent. Fuſar. *de ſubſtit. & fideicomm. quæſt.*519. *per tot.* Sur. *de alimen.tit.*9.*quæſt.*25.*ex num.*57. *& tit.*8. *priuileg.* 88. *num.*2. Peregrin. *de fideicomm. artic.*40. *ex num.*10. Petrus Barboſ. *in l. maritum, ex num.*19. *ff. ſolut. matrim.* Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 4. *à numer.*1. Pacian. *conſil.* 83. Mierez *de maiorat.*4. *par. quæſt.*34. *ex num.*16. *cum ſequentib.* Azeued. *in l.*4. *tit.* 1.*ex num.*48. *vſque ad* 55. *lib.*5. *recopil.* Aſcan. Clemens *in tract. de patr. poteſt. cap.*6.*effectu* 12.*num.*14.Franciſc. Burſat. *conſil.*133. *num.*56. *lib.*2. Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rubr.* 6. §. 5. *gloſ. legitime adminiſtrateur*: Baeça *de decima Tutor. præſtan. capit.*4. *num.*8. Mend. de Caſtro *in repetit. leg. cum oportet, part.* 2. *num.*131. Molina *de iuſtit. & iur. tractat.*2. *diſput.*228. latiſſimè & eruditè Petr. Surd. *conſ.*116. *per tot.* omnino videndus, Caſtillo *de vſufr. capit.*3. *num.*99. Ioann. Guttierr. *in tractat.de tutel.cap.*3.*ex num.*3. & præ cæteris, pro lata expoſitione & declaratione *dict. leg. Imperator*, videndus erit Ludou. Molina *de primogen. lib.*1. *capit.* 16. *ex num.*7.

2 *& per tot.cap.* Qui omnes hoc dicunt procedere, etiamſi pater offerat cautionem & fideiuſſionem de bene adminiſtrandis bonis aduentitiis, vel fideicommiſſi, ſeu maioratus; & cum Paſchali *de virib. patr. poteſt. part.*1. *cap.*2.*num.*92.Eſcobar *de ratiocin. cap.*6. *num.*3. *& ſeqq.* Boër. *deciſ.* 61. *num.*14. Molina, Baëça, Pinello, & Caſtillo, tenet Giurba *ad conſuetud. Senat. Meſſan.par.*1.*cap.*7. *gloſ.*17.*num.*4.*& gloſ.*3. *num.*33.

3 Quo ſuppoſito, ſubintrat noſtra quæſtio, an facta reſtitutione bonorum aduentitiorum filio ante tempus, vel fideicommiſſi, ſeu maioratus, ob diſſipationem à patre factam, filius teneatur ex fructibus prædictorum bonorum ſatisfacere creditoribus patris, qui fructus ipſos habebant hypothecæ ſubiectos? Et pro parte affirmatiua, ſcilicet creditores patris ius habere ad dictos fructus, probatur multis mediis.

4 Primò, quia etſi pater, ob diſſipationem bonorum aduentitiorum filij, vel fideicommiſſi, ſeu maioratus, priuetur ipſorum adminiſtratione, iuxta *d.leg. Imperator*, 50. *ff. ad Trebell.* & Doctores *ſuprà num.*1. cumulatos, 5 plurimoſque alios ab ipſis adductos; adhuc tamen fructibus, ſeu iure vſusfructus pater non priuatur: nam cui bonorum adminiſtratio adimitur, non propterea amittit ius quod habet in illis, tam circa dominium, quam poſſeſſionem, & alias omnes vtilitates ex dictis bonis prouenientes, prout abundè probauimus *in hoc Labyrin. par.*1. *cap.*14. *per tot.* ergo creditores ſemper ius hypothecæ, quod prius habebant ſuper fructibus ad patrem ſpectantibus, conſeruare debent illæſum.

Et in his terminis, quando bona 6 aduentitia ex ſola culpa patris diſſipantur, & ſola adminiſtratione, non etiam vſufructu pater priuatur: & quod eius creditores non amittant ius quod habent ad fructus eoſdem, tenet Arias de Meza *variar.reſol.lib.*3. *cap.*37.*num.*9.

Secundò manifeſtè probatur; nam 7 quouis caſu, quo pater ex iuris vel hominis diſpoſitione priuatur vſufructu in bonis aduentitiis filij, eorumque legitima adminiſtratione, non tamen priuatur commoditate bonorum: quia aliud eſt ius ipſum vſusfructus, aliud commoditas; vt tenet Angelus ex aliquibus fundamentis relatis per Cald.Pereir. *in l.ſi curatorem, ex num.*145. *verſ. licet autem huiuſmodi prohibitio, Cod. de in integr. reſtit* idem tenet Aretin. *in* §.1.*Inſtit.per quas perſon.nob. acqu.* quam limitationem vocat ſingularem *ibid.* & Iaſ. *in l. cum filio, num.* 157 *ff. de legat.*1. poſt Cuman. *ibid.* & Iacob. de Beluiſ.& Bald. & Dilect. *de arte teſtan. tit.*6. *cautel.*16. *num.*3.Pariſ.*conſ.*157.*num.*5.*vol.*4.Boër. *deciſ.*199.*num.*8. ita vt ratione huius commoditatis patri reſeruatæ impediatur filius agere, viuente patre; ſicuti impeditur ratione vſusfructus ad patrem ſpectantis: Ergo ſi commo- 8 ditas vſusfructus reſeruatur patri, licèt ius vſusfructus admittatur, durare debet hypotheca ſuper ea per vſufructuarium impoſita; ad latiſſimè comprobata, & variis iuris fundamentis reſoluta *in hac* 4. *part. cap.*4. *& cap.*6.*per tot.& cap.*7.*à n.*1.*cum ſeqq.*

vbi probatur, quod licèt vsufructuarius, & pensionarius acquirant
9 proprietatem rei, vel titulum beneficij, & propterea per consolidationem extinguatur ius vsusfructus aequo pensionis; tamen hypotheca arena imposita super commodissimo vsufructu, vel pensionis, remanente personæ debitoreæ, & titularium, perseueret illæsa, non obstante consolidatione prædicta.

10 Tertiò probatur hæc pars; nam licèt Dilect. *de art. tollen. tit. 3. quæst. 17. num. 2.* existimauerit, filium habere hypothecam super fructibus bonorum aduentitiorum ad consequenda alimenta, cuius hypothecæ intuitu potest filius excludere creditores patris, & latè defendit Mor. *in tract. de trag. & pac.* Adhuc tamen
11 contraria sententia verior est, vt filius nullam habeat hypothecam in illis, nec in aliis bonis patris; cùm pater solùm ex pietate & vinculo charitatis teneatur alere filium, non verò contemplatione bonorum: vt docet Couarr. *de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 11.* Lara *in l. sanis à liberis, §. idem rescripsit, num. 8. ff. de liber. agnosc.* quos referens sequitur Arias de Meza *var. resol. lib. 3. cap. 37. num. 1. 2. & 3. & numer. 11.* latissimè: Nos etiam *in hoc Labyrinth.* post innumera fundamenta & Doctores, *par. 1. cap. 24. ex num. 88. vsque ad fin. cap.*

12 Ex quo infert & rectè Arias de Meza *loco proximè citato, numer. 4. & 5.* contra *Ioan. Andr.* filium in fructibus bonorum aduentitiorum spectantibus ad patrem, non posse præferri creditoribus patris: ergo licèt pater propter dissipationem priuetur bonorum administratione iuxta supradicta *à numer. 1.* poterit tamen filius excludere creditores patris, neque impedire quominus ex fructibus dictorum bonorum satisfactionem consequi possint.

13 Quibus tamen, quæ apparenter fortissima sunt, minimè refragantibus, contraria sententia verior est, vt filius, cui bona aduentitia, vel maioratus, seu fideicommissi, ob dilapidationem à patre factam tradantur, non teneatur ex fructibus eorum satisfacere creditoribus patris: quod manifestè probatur, quia Pater ob dissipationem dolosam reipsa, & exhabilem profusionem priuatur omnibus bonis, & filio applicantur pleno iure & integrè, ac si venisset conditio, vel mors naturalis, per quam finitur vsusfructus patris, vel fideicommissum seu maioratus deuoluitur ad immediatum successorem, vt per textum expressum in *dict. l. imperator, &c. ff. ad Trebell.* & alia iura probant abundè Doctores omnes *supra* allegati ex *num. 1.*

Et quod pater non solùm priuetur bonorum prædictorum administratione, sed omni etiam iure quod in illis habebat, & nominatim vsufructu, ita vt propter dilapidationem bonorum priuatus & extinguatur in eius persona; non secus ac si extingueretur per mortem, bene aduertit Mascard. *de concl. 1. imperator.* vbi pater propter dilapidationem priuatur fideicommisso, & applicatur filio, ita vt filius ex eius fructibus alimenta præstet patri, si indigeat: vt tradunt Bald. *in l. 2. num. 5. Cod. si in fraud. patr.* & post Iason. Cassien. Angel. Alexandr. & Aretin. Mascard. *concl. 18. num. 29.* Coler *de alimentis, p. 5. num. 14.* Fontanell. *de pact. nuptialib. claus. 4. glos. 9. par. 5. num. 19. & glos. 22. num. 28.* Milanen. *decis. 3. num. 116. lib. 2.* Gratian. *discept. 519. num. 39.* Surd. *de alimen. tit. 1. quæst. 52. num. 6. & quæst. 32. num. 30.* & plurimi alij adducti per Mar. Giurb. *ad consuet. Messanen. cap. 7. glos. 9. par. 1. num. 25. fol. 452.* & ex Cald. Pereira *in l. si curatorem, glos. sua facilitate, & glos. 1. n. 3, num. 150.* Anton. Gom. *ad leg. 9. Tauri, num. 45.* & ex Decian. *cons. 12. num. 52. lib. 5.* tenet Giurb. *vbi mox, cap. 7. glos. 3. numer. 29.* ex quibus clarè deducitur, patrem ob dilapidationem priuari vsufructu, & fructus omnes ad filiam pertinere.

Et quod pater iterum priuetur bo- 14
nis aduentitiis, vel fideicommisso suppositis ob eorum dilapidationem, non expectata eius morte, vel conditione fideicommissi, sed ipsa pleno iure applicentur & acquiratur filio, probant expressè omnes Scribentes *in d. l. imperator*, vt obseruat Alexand. *Bald. num. 5. 6. & 8.* Molina *de primog. lib. 1. cap. 16. num. 17. & 31. & de primog. eiusd. cap.* & exactissimè per plurima fundamenta Peregrin. *de fideic. art. 36.*

num. 24. *&* 48. vbi allegat Alexandr. & Caſtrenſ. *num.* 4. *in d. l. Imperator:* & Palacium Rubeum *in cap. per veſtras,* §. 17. *num.* 12. *de donat. int. vir. & vxor.* & plures alios Boër. *deciſ.* 61. *n.* 17. Mend. de Caſtro *in repetit. leg. cum oportet, par.* 2. *num.* 131. Molina Theolog. *de iuſt. & iur. tract.* 2. *diſput.* 228. Caſtill. *in tract. de vſufr. cap.* 3. *ex num.* 100. *cum ſequentib.* optimè etiam Fuſar. *de ſubſtit. fideicomm. quæſt.* 554. *num.* 11. latè Hieron. Gabriel. *conſil.* 118. *ex num.* 11. *vſque ad fin. lib.* 1. Surd. *deciſ.* 142. ibi teſtatur ita fuiſſe iudicatum, Gallus *de except. ſucceſſ. titul.* 2. *except.* 4. *num.* 33. *par.* 3. & ex Fuſario *vbi proximè* idem tenet Addit. ad Molin. *dict. cap.* 16. *ſub num.* 32. *verſ. ampliatur quartò.* Et his doctoribus omiſſis, alios ad idem quamplurimos congerit Giurba *ad conſuetud. Meſſan. part.* 1. *cap.* 7. *gloſ.* 9. *num.* 5. *& ſequentib. & gloſ.* 17. *num.* 4. Et quod quando pater propter diſſipationem bonorum aduentitiorum filij priuatur ipſorum adminiſtratione, priuetur etiam vſufructu & commoditate, poſt Alexandr. Guttierr. Caſtill. Baëçam, Pinell. Suarez, Molin. Mend. de Caſtr. Barboſ. & Theſaur. probat idem Giurb. *loc. cit. part.* 1. *cap.* 7. *gloſ.* 3. *num.* 32. *fol.* 413. qui ex *num.* 30. *cum ſequentib.* abundè diſputat, quando & quibus caſibus aliàs per teſtatorem prohibita fuit patri adminiſtratio bonorum filio relictorum, cenſeatur etiam priuatus vſufructu & commoditate ipſorum, iterum poſt plurimos DD. probat ipſemet Giurb. *c.* 7. *gloſ.* 9. *num.* 16. *par.* 1.

16 Quæ doctrina comprobatur, quia vſufructuarius, emphyteuta, vel feudatarius, ſimiliter priuantur vſufructu, & rebus ipſis in vſumfructum, emphyteuſim, vel feudum conceſſis, quando illas male diſſipant; de quo plura cumularunt Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rubr.* 4. §. 6. *gloſſ. vlt. à numer.* 6. Barbat. *conſ.* 36. *à num.* 12. *lib.* 2. Afflict. *deciſ.* 265. *à num.* 72. Roland. à Valle *conſ.* 49. *num.* 19. *& num.* 21. *lib.* 2. Baëza *de inope debit. cap.* 15. *à num.* 26. & *de decim. Tutor. cap.* 13. *à num.* 1. *cum ſequentib.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *centur.* 1. *caſu* 78. *per tot.* quam doctrinam pro fundamento patris diſſipantis, vt vſufructu bonorum ſimul priuatus ſit, dum priuatur adminiſtratione ob illam cauſam, adduxerunt Caſtillo *de vſufr. dict. capit.* 3. *ex num.* 101. Molina *dict. cap.* 16. *num.* 31. Petr. Surd. *dict. conſil.* 116. *ex num.* 24. *vſque ad num.* 30. vbi addu- 17
cit hæc & quamplurima alia fundamenta, quibus probatur, quod quando ob culpam ſeu dolum patris male verſantis in bonis aduentitiis filij, priuatur eorum adminiſtratione, & filio applicantur, priuetur pater etiam vſufructu, & omni iure quod in illis habebat; ideóque videndus erit omnino ipſe Surdus *dict. conſil.* 16. quia mirabiliter loquitur in hoc articulo, & eadem fundamenta repetit poſt plures alios Doctor. Giurba *ad conſuetud. Meſſan. dict. c.* 7. *gloſſ.* 9. *ex n.* 15. *par.* 1. *fol.* 431.

Cùm igitur ex legis diſpoſitione 18
pater ob culpam ſuam & doloſam adminiſtrationem reipſa, vt exponunt Doctores *num.* 1. citati, ſeu dilapidationem priuetur vſufructu & omni commoditate bonorum filij, vt ſtatim probabimus ad reſponſionem ſecundi argumenti in contrarium allati, & ius quod in illis habebat, extinguatur; pariformiter extinguetur quoque hypotheca ſuper eiſdem bonis ſeu emolumentis per patrem impoſita in fauorem ſuorum creditorum, ex *regul. leg. lex. vectigali*, 31. *ff. de pignorib.* vt bene conſiderauit in his terminis Arias de Meſa *variar. reſol. libr.* 3. *capit.* 37. *num.* 8. *&* 9. *ad fin.* Et quod quando debitor ob culpam ſuam ſeu dolum aut delictum priuatur re hypothecata, extinguatur etiam hypotheca creditoris ſuper eadem re impoſita, plurima fundamenta notatu digniſſima obſeruabis *in hac* 4. *par. cap.* 9. *ex num.* 63. *cum multis ſeqq.* ac paſſim *per tot. cap.*

Ex quibus omnibus reſoluendum 19
erit, quod creditores patris, à quo bona aduentitia filij, vel fideicommiſſi, aut maioratus, ob eorum dilapidationem ablata ſunt, & filio applicata fuerunt pleno & integro iure cum vſufructu, quo ſimul cum adminiſtratione priuatur pater; nullum ius prætendere poſſunt contra filium reſpectu fructuum, cùm creditorum hypotheca ſuper illis, per patrem impoſita, fuerit ſimul extincta, eo ipſo quòd pater fuit priuatus

uatus vſufructu ex iuris diſpoſitione, ac ſi per mortem eius extinctus fuiſſet: vt probant DD. allegati *ſupr. num.*13. *& ſeqq.*

20 Nec huic veriſſimæ reſolutioni obſtant argumenta ſuperiùs conſiderata in contrarium. Non primum ex *num.*4. quo diximus, patrem priuatum adminiſtratione bonorum filij, & maioratus ſeu fideicommiſſi, non intelligi priuatum vſufructu, nec vtilitate ſeu commoditate quam in eiſdem bonis habebat, ſed eam cenſeri ſibi eſſe reſeruatam. Quia reſpondetur, argumentum legitimum fore, ſi pater priuaretur dumtaxat adminiſtratione bonorum ob illorum dilapidationem; at cùm ſit conſtans Doctor. concluſio quod etiam ea de cauſa priuatur vſufructu, provt exactè probauimus *ſuprà ex num.*13. *cum ſeqq.* hoc argumentum vires ſuas prorſus amittit.

Imò potius conſtans eſt reſolutio, quod quando pater priuatur adminiſtratione bonorum, propter diſſipationem ipſorum, iuxta dict.l. Imperator: priuatus etiam intelligatur vſufructu & bonorum commoditate; imò etiam quando ab homine pater priuatur adminiſtratione bonorum filij ob dilapidationem, priuetur quoque vſufructu & commoditate ipſorum, ad longum diſputat & reſoluit Giurba *ad conſuet. Meſſanen. capit.*7. *gloſ.*3. *ex num.*30. *cum multis ſequentib.* ex quo deſtruitur argumentum contrarium, vt ex pluribus comprobatur *ſupr. num.*15.

21 Nec obſtat ſecundum ex *num.*17. quo fuit dictum, in his caſibus in quibus pater priuatur vſufructu aduentitiorum filij, ipſorum emolumentum ſeu commoditatem conſeruari patri, ex aliquorum Doctorum aſſeueratione, Autore Angelo; de cuius doctrina meritò dubitant Roderic. Suarez *in quæſt. Maioratus, num.*15. *&* 16. & Gregor Lopez *in l.*15. *tit.*17. *part.*4. *in gloſſ. verb. el vſufructo*: ſed noſter doctiſſimus Molina *de Hiſpan. primogen. lib.*1. *capit.*19. *numer.*33. dicit ſe non modo dubitare de doctrina *Angeli* in hac materia, imò falſam eſſe, vt contra ipſum *Angel.* latiſſimè fundat Cald. Pereir. *in l. ſi curatorem habens, verb. læſis, ex num.*145. *verſ. licet autem huiuſmodi prohibitio, vſque ad num.*146. vbi argumentis Angeli & ſequacium viriliter ſatisfacit, affirmans pro certa & veriori doctrina, quod pater priuatus vſufructu, ſimul cenſeatur priuatus emolumentis bonorum: hoc idem exactè fundat & tenet Petr. Surd. *dict. conſil.*116. *num.*73. *libr.*1. Hieron. Gabr. *conſil.*117. *num.*12. *in fin. & num.*13. *lib.*1. *& conſil.*162. *ex num.*16. *cum ſequentib. vſque ad numer.*22. & iterum *num.*31. *lib.*2. D. Ioan. del Caſtillo *in tractat. de vſufruct. capit.*3. *num.*58. & plurimi alij adducti *ſupr. num.*13.15. *&* 20.

Ex quorum veriſſima reſolutione 22
reſultat efficax ſatisfactio dicto argumento & doctrinæ certiſſimæ ibidem relatæ, nempe non extingui hypothecam ſuper commoditate vſusfructus impoſitam, quoties per acquiſitionem proprietatis ſubſequutam & ſuperuenientem debitori vſufructuario conſolidatus fuit vſusfructus & extinctus, cùm eo caſu ipſe debitor ſimul retineat commoditatem quæ fuerat creditori hypothecata, quo caſu nil mirum quod hypotheca duret ſeu perſeueret, prout abundè probauimus *hac* 4. *par. cap.*4. *&* 6. *per tot. & cap.*7. *ex num.*1. *& ſeqq.* ſed cùm hoc ſuppoſitum deficiat in caſu de quo agimus; imò falſum ſit, patrem retinere cõmoditatem quando priuatur vſufructu; meritò extinctam eſſe hypothecam affirmandum erit.

Neque in aliquo opitulatur ter- 23
tium argumentum ex *num.*10. *& ſeqq.* Quoniam filius, cui ob diſſipationem & dolum reipſa patris, fuerunt bona aduentitia pleno iure adiudicata, non tractat de excludendis creditoribus patris, neque opponit de aliqua hypotheca propria: nec eam prætendit in fructibus bonorum ſuorum aduentitiorum, quia nemo in re propria hypothecam habere poteſt, nam res ſua nemini ſeruit, ex iuribus vulgar. ſed creditores patris excludit ex alio capite, nempe per extinctionem & reſolutionem hypothecæ ipſorum creditorum, cum ex priuatione vſusfructus & commoditatis ſuperueniente patri, eorum hypotheca ſimul reſoluta remanſit, cuius defectu ius nullum poſſunt prætendere contra filium.

Nec

24 Nec tandem vltimo loco, vt noſtra reſolutio omni careat ſcrupulo, obſtabit diſtinctio illa Doctorum circa dimiſſionem & renunciationem vſusfructus, quam pater facit in fauorem filij, vt ſi hæc renunciatio fiat ante acquiſitionem & acceptationem, valeat etiam in præiudicium creditorum patris, cum in non adquirendo fraus illis non fiat
25 per patrem debitorem. At ſi fiat renunciatio vſusfructus in fauorem filij à patre debitore, poſtquam pater acquiſitum & acceptatum habet vſumfructum, nullo modo tenet in præiudicium creditorum habentium commoditatem obligatam, & hypothecæ ſubiectam, quo minus ipſi creditores ius habere deſinant contra filium, & ab eo poſſint exigere ſua credita ex fructibus, & commoditate bonorum durante vita patris debitoris: quam diſtinctionem exactiſſimè comprobauimus per varia fundamenta, nec non exactam relationem Doctorum *in hoc Labyrinth. part.* 2. *capit.* 15. *ex numer.* 50. *cum multis ſequentib.* quibus erit addendus Arias de Meza *variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 37. *numer.* 14. poſt Cald. Perciram, Ioann. Baptiſt. Coſtam *de remed. ſubſid. remed.* 4. *num.*7. Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ.* 6. *gloſ.*1. *part.*1. *num.*44. Mantic. *de tacit. conuent. libr.* 3. *titul.* 18. *numer.* 12. Peregrin. *conſil.* 81. *numer.* 23. *libr.* 1. Aldouin. *conſil.* 53. *num.* 10. Petr. Caball. *conſil.* 14. *num.* 16. *&* 25. *lib.*5. Alex. Trentacinq. *lib.* 1. *variar. tit. de peculio, reſol.*3. Gratian. *diſcept.*132. *num.*12. *&* 40. *&* *diſcept.*271. *num.*34. alios etiam quamplurimos addere poteris, quos pro iſta vera diſtinctione congerit Mar. Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.*7. *gloſ.*11. *num.*6. *&* 7. *par.*1 *fol.*435.

26 Quia reſpondetur hanc remiſſionem vſusfructus iam quæſiti, tanquam merè voluntariam, & non neceſſariam, nulloque iure cogente factam, non poſſe fieri in preiudicium creditorum: prout latiſſimè probauimus *in dict. capit.* 15. *ex numer.*50.
27 At verò nos loquimur & verſamur in amiſſione & priuatione vſufructus à lege in pœnam dilapidationis bonorum impoſita, & ob culpam ſeu dolum reipſa patris, eo inuito & renitente: quo caſu, nihil conqueri poſſunt creditores, qui ſimul iuris diſpoſitioni & rigori ſubiici debent, vt ſuperiùs probauimus *num.*18.

Sed vtrum poterit pater, in præ- 28
iudicium ſuorum creditorum, emancipando filium, illi dimittere vſumfructum aduentitiorum, cùm per emancipationem filius liberetur à patria poteſtate, & ſic ex diſpoſitione iuris reſoluatur patris vſusfructus? videatur Arias de Meza *dict. cap.*37. *num.*15.

Denique animaduertere poteris, 29
quod diſpoſitio *d. leg. Imperator*, 50 *ff. ad Trebell.* non eſt abrogata per *leg. iubemus*, §. *in ſupradictis*, *Cod. cod. tit.* & per *auth. vne ſi darens*, *Cod. de inoff. teſtam.* per quæ iura conſulitur filio in aduenticiis per cautionem & fideiuſſionem, per quam videtur ceſſare priuatio bonorum inducta ex *d. l. Imperator.* Contrarium enim verius eſt, prout accuratè & latè defendit Molina *de primogen. lib.*1. *cap.*16. *ex num.*2. quando ſcilicet magna & euidens eſt bonorum diſſipatio à patre facta, vt tunc nulla cautione excuſetur pater à priuatione bonorum: Azeued. *in l.*4. *tit.*1. *lib.*3. *recopil.* Pinell. *in* 2. *par. leg.*1. *num.*36. *&* 38. *Cod. de bon. matern.* Aſcan. Clem. *de patr. poteſt. cap.*6. *effectu* 12. *num.*14. Burſat. *conſil.*133. *num.*56. *lib.*2. Surd. *conſ.*116. *num.*24. *&* *num.*48. *lib.*1. Caſtill. *de vſufruct. cap.*3. *num.*99.

Et quod in hac dilapidatione pa- 30
tris non ſit neceſſaria fraus & dolus ex propoſito, ſed ſola culpa, & dolus reipſa ſufficiat inductus ex magna & manifeſta alienatione & diſſipatione bonorum filij, reſoluit Molina *vbi proximè*, *dict. cap.*16. *ex numer.*12. & ex Ruyno *conſil.*23. *num.*14. *lib.*5. Cephalo *conſil.*113. Menochio *conſ.*1220. *num.*2. Fuſarius *de fideicomm. quæſt.*519. *num.*4. qui *num.*6. ex Alexandro poſt alios ab ipſo relatos *in dict. l. Imperator*, *num.* 4. & Cephal. *conſil.*113. *numer.*16. firmat hanc priuationem locum habere, ſiue pater dilapidet agendo & committendo, ſiue 31
omittendo & quod ſola patris negligentia & culpa ſufficiat ad remouendum ipſum ab adminiſtratione, communem dicit Ioan. Guttierr. *in tract. de tutel. cap.* 3. *num.* 4. quem refert

Addit. ad Molin. *dict. cap.16. ad numer.* 12. vide etiam Pereyram *decis. Lusit.* 48. *num.*15.

CAPVT XVI.

Quid in concursu operetur rescriptum Principis circa mutationem prælationis inter creditores.

Et quid si impetrerur ab vno ex correis in solidum obligatis, adhoc vt non nisi pro sua rata conueniatur.

Et quantum hæc rescripta distent à Moratoriis. Et an rescriptum obtentum per vnum creditorem personalem, cæteris similiter personalibus, aut tertiis possessoribus præiudicet.

SVMMARIVM.

1 *An creditor posterior anterioribus præferri possit ex rescripto Principis.*

2 *Rescripta moratoria sæpè à debitoribus impetrantur validè & efficaciter etiam in dispendium creditorum.*

3 *An Princeps possit subuertere & præposterare ordinem creditorum, & posteriorem priori anteponere.*

4 *Casus quos nectit identitas rationis, eandem subeunt iuris dispositionem.*

5 *Lex exemplariter loquens non restringit regulam, sed declarat, & alios casus similes non excludit.*

6 *Decretum* Ferdinandi Regis *quo creditor hypothecariam actionem dividere coactus est, & eam exercere contra omnes bonorum hypothecatorum possessores pro rata, ex æquitate & num.*7.

8 *Ex rescripto Principis potest creditor acquirere ius hypothecæ in bonis debitoris.*

9 *Rescriptum Principis præposterans ordinem & gradum creditorum non est admittendum.*

10 *Rescriptum seu priuilegium Principis, quod tendit in præiudicium iuris alicui Tertio quæsiti, tanquam exorbitans ab omni iure, non debet admitti.*

11 *Rescriptum Principis præuertens ordinem hypothecarum, longè differt à rescriptis moratoriis.*

12 *Moratoria dilatio non conceditur à Principe debitori, nisi præuia satisdatione de soluendo post terminum.*

13 *Ex concessione moratoriæ dilationis, securiores reddumtur creditores propter fideiussionem à debitore præstitam.*

14 *Rescriptum præposteriorationis concessum scilicet creditori posteriori in præiudicium anteriorum, omni ex parte nixium est & perniciosum anterioribus, non solum rationi, sed etiam temporis adagendum, &* numer.15.

Et ideo toto cœlo differt à Rescripto moratorio, num.16. & 17.

18 *Princeps potest per legem generalem constituere de dividenda actione hypothecaria contra vnumquemque bonorum possessorem pro rata.*

19 *Non tamen per rescriptum speciale in præiudicium creditorum antea ius quæsitum habentium.*

20 *Rescriptum ab vno ex correis in solidum obligatis impetratum à Principe ne conueniatur pro tota quantitate, non valet.*

21 *Rescriptum tollens exceptionem Tertio, à Principe concedi non debet.*

22 *Ius creditoribus quæsitum à Principe non tollitur.*

23 *Rescriptum à creditore posteriore impetratum quo anterioribus præferatur, subreptitium est & nullum.*

24 *Princeps non debet concedere ius hypothecæ, vel prælationis vni creditori chirographario, in præiudicium ceterorum.*

25 *Noua hypotheca superueniens non efficit res à debitore prius alienatas, & à Tertio possessas iusto titulo.*

SOlet importunitas ambitiosa quã- 1
doque, proprio commodo studens, aliorum detrimentum machinare, & in perniciem ac præiudicium Tertij nonnulla moliri: quo fit vt vnus creditor videns ius suum periclitari eo quod inferiorem gradum habeat

in

in concursu creditorum, importunè à Principe tentet consequi rescriptum, quo sortem suam meliorem faciat, & altiorem inter cæteros creditores gradum occupet, vt ipse anterioribus præferatur. Quod rescriptum an validum sit in præiudicium aliorum creditorum? semel disceptatum vidi.

2 Et pro parte affirmatiua seu validitate rescripti, & quod sortiri debeat effectum, vrgere videtur efficaciter simile rescriptum, quod assiduè impetrari solet per debitorem à Rege, ne creditores illum molestent, sed pro certo termino suspendantur exactiones ac lites, quod rescriptum, recepto communiter vocabulo, *Moratoria* appellatur, & ex iusta causa Principi relata & cognita, ab ipso benignè concedi solet ex vi suæ supremæ potestatis & authoritatis, cui obedire omni iure tenentur subditi, etiam creditorum præiudicio refragante, textus est in *l. vniuersa rescripta, quæ in debitorum causis, super impetrandis dilationibus promulgantur &c. Cod. de precib. imper. offer. l. 4. tit. 14 par. 3.* ibi: *Otro si pueden pedir merçed los omes, que les aluenge los plaços de las debdas que deben.* & in l. 33. tit. 18. cad. partit. ibi, *agrauiados son omes las vegadas de pobreça, de manero que non pueden pagar loque deben a los plaços aquelo han adar, epide por merçed al Rey que les decarras, & que les aluenge el plaço, a que debian pagar, e per que acaesce a las vegadas, que el Rey ha menester su seruicio dellos a tales en hueste, o de otra manera, o por sabor que ha de les façer bien, e merced da les cartas, e que les aluenga el plazo, e tal carta como esta mandamos que vala, comoquier que reciba por ella algun agrauiamento a quel aquien deben el debdo.* de hac materia abunde egimus *in hoc Labyrin. par. 2. cap. 30. per tot.*

3 Ergo eodem modo, & ex identitate rationis, poterit Princeps mutare & subuertere creditorum gradus, & posteriorem priori præferre, etiamsi priores ex hac præposteratione aliquod damnum recipiant, cùm hoc præiudicium non tangat substantiam crediti, nec illud amittant creditores postpositi, sed integrum & illæsum illis remaneat, exigendum post solutionem factam ei, qui rescriptum prælationis obtinuit: prout in simili consideravit *d. lex* 33. in illis verbis, *como quier que reciba por ella algun agrauiamiento aquel, aquien deben el debdo, por todo eso en salvo finca lo suyo, e tenemos por bien que lo cobre, e lo aya:* prælationis etenim transmutatio & præposteratio solum respicit tempus exactionis & dilationem, sicuti Moratoria: igitur quemadmodum ista licita est in Principe cum damno creditorum, pariformiter prælationis rescriptum debet admitti, & licitum dici; cùm amplius quàm Moratoria ius priorum creditorum non lædat: nam 4
casus, quos nectit identitas rationis, non sunt quoad iuris dispositionem separandi, plura diximus *in nostris Commentar. de protect. Reg. par. 2. cap. 6. num. 22.* & *de supplicat. ad Sanctiss. par. 2. cap. 31. num. 17.* Et quia quando plures 5
casus habent eandem rationem, licèt lex de vno dumtaxat loquatur, & mentionem faciat, videtur fieri exemplariter, non restrictiuè, quin cæteros sub ratione comprehensos includat, plurimos ad idem congessimus *in d. tract. de suplicat. ad Sanctiss. par. 1. cap. 9. ex num. 13. cum multis seqq.* quapropter rescriptum Principis super prælatione inter creditores tanquam iustum & licitum debet admitti, suumque operari effectum.

Secundò & pro hac parte optimè 6
facit doctrina Mathæi de Afflict. *super constit. Regn. siquis in posterum, in 3. not. ab. vers. sed iuxta hoc quaro*: vbi in declarationem *leg. 2. Cod. de pignor.* dicit quod licèt quando quis est anterior creditor cum hypotheca expressa, vel tacita, possit agere contra vnum possessorem bonorum hypothecæ subiectorum, in solidum; nihilominus ipse vidit, Regem Ferdinandum primum, fecisse decretum, quod diuideretur debitum contra omnes possessores hypothecarum pro rata, ex æquitate *d. leg. 2.* & quod licèt hæc æquitas non reperiatur scripta, illam tamen Princeps potest introducere contra ius scriptum, per *leg. 1. Cod. de legib.* Afflictum refert Vincentius de Franch. *decis. 5. sub num. 2.* & per ipsum Vincent. de Franch. & Molinam *de primogen. lib. 4. cap. 7. num. 17.* firmat. Fontanell. *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 18. num. 87. par. 2. fol. 452.* quod licèt creditor possit ad libitum agere contra quemlibet hypotheca-

7 rum poſſeſſorem, poſſe tamen Principem vti æquitate, & mandare ne creditor agat contra vnum poſſeſſorem pro tota quantitate, ſed quod diuidatur debitum, ſiue actio hypothecaria contra omnes poſſeſſores pro rata: ergo eodem modo poterit Princeps per reſcriptum ſubuertere prælationis ius inter creditores, & poſteriori priorem gradum aſſignare, non obſtante præiudicio anteriorum.

8 Tertiò hæc pars fortiter probatur, nam per priuilegiū à Principe obtentum poteſt quis adquirere ius hypothecæ in rebus ſui debitoris, text. eſt expreſſus in *l. Antiochenſium* 21 *ff. de priuileg. credit.* cuius verba ſunt: *Antiochenſium Cælæ Syriæ ciuitati quod lege ſua priuilegium in bonis defuncti debitoris accepit, ius perſequendi pignoris durare conſtitit.* lex 2. *Cod. de iur. Reipub. lib.* 11. idem decidit his verbis: *An Reſpublica, in cuius locum vos ſucceſſiſtis, ideo quia ſatisfeciſſe debito proponitis, ius pignoris in eo fundo habeat, apud ſuum Iudicem quæritur? ſi enim nec beneficio ſibi conceſſo id ius nacta eſt, neque ſpecialiter in obligatione pignoris ſibi proſpexit, cauſa eius non ſeparatur à cæteris creditoribus qui habent perſonalem actionem.* textus alius etiam eſt in *l. ſimile*, 10. *ff. ad municipal.* in hæc verba: *Simile priuilegium fiſco nulla ciuitas habet in bonis debitoris, niſi nominatim à Principe datum ſit.* Ex quibus iuribus probatur, per Principis priuilegium poſſe aliquem acquirere ius hypothecæ in bonis ſui debitoris, & per conſequens ius prælationis: Gloſſ. in *d. l. Antiochenſium*, *verb. lege*: *& verb. conſtitit*: Gloſſ. *in d. l.* 2. *verb. nacta eſt*: Gloſ. *in d. l. ſimile*, *verb. in bonis*: Bart. *in d. l. Antiochenſium*, *num.* 1. Alexan. *num.* 1. Ioan. Anton. Mangil. *de imputat. quæſt.* 49. *num.* 4. Merlin. *de pignorib. lib.* 2. *quæſt.* 116. *num.* 1. *& ſub num.* 2. ſed in hoc priuilegio hypothecæ imbibitur prælatio aliis creditoribus: ergo priuilegium ſimplicis prælationis multò fortius debet valere & admitti.

9 Quibus tamen minimè refragantibus, contraria ſententia, imò priuilegium obtentum à Principe per creditorem inferioris gradus, continens prælationem aliis creditoribus anterioribus, eſſe exorbitans, & contra ius naturale & gentium; longè verior & receptior eſt: cùm enim tale reſcriptum tollat ius Tertio quæſitum, quod nulla ratio naturalis, vel ciuilis patitur, non eſt obſeruandum, nec admittendum in deciſionibus cauſarum: vt manifeſtè probant Doctores proximè allegati *num.* 8. dum expreſsè diſtingunt inter ius hypothecæ conceſſum per legem vniuerſalem, & priuilegium tendens in præiudicium alterius tertij creditoris, cui ius prælationis iam erat acquiſitum; vt in primo caſu procedant iura in contrarium allegata, & Gloſſæ ſuprà relatæ *ibid.*

Quo etiam caſu procedit Bulla Pij V. concedens mercatoribus in vrbe Roma ſecundum locum in iudicio & concurſu creditorum, vt præferantur aliis creditoribus etiam hypothecariis, pro veſtiariis Prælatorum: eo quod Princeps poteſt per legem generalem ex iuſta cauſa præferre poſteriores creditores anterioribus: vt ex Cutelli *deciſ.* 22. *num.* 19. tenet Ludou. Poſtius *in tract. de ſubhaſtat. tom.* 2. *in addit. ad inſpect.* 41 *n.* 12. *&* 13. Cum in poteſtate Principis ſit per legem generalem & publicam dare prælationis priuilegium creditori cui maluerit: vt ex Bartolo, Alberic. & Angel. *in d. l. Antiochenſium*, *ff de priuileg. credit.* probat Maſtrillus *de magiſtrat. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 320. ab ipſo malè citatus, & nullibi inuenire potui, ſed idem tenet Pareja *de inſtrum. edit. tit.* 1. *reſol.* 3. §. 5. *n.* 67.

In ſecundo verò caſu, ſi nimirum 10
priuilegium tendat in præiudicium iuris alicui tertio creditori quæſiti, nullo modo admitti debet tanquam omni iuri naturali gentium, & poſitiuo repugnans, ideoque ſubreptitium & à Principis intentione penitus alienum, qui nunquam vult per ſua priuilegia iuris Tertio quæſito detrahere: ita probant & tenent in terminis Bartol. *in d. l. Antiochenſium in fin.* Alexan. *num.* 1. *verſ. ſecundo modo*: Merlin. *in d. quæſt.* 106. *per tot.* vbi ex *num.* 4. ex pluribus probat, hoc priuilegium in præiudicium Tertij non valere, niſi data recompenſa ei, cui damnum infertur: & hoc fundamentum per quamplurima iura ciuilia & Regia altiùs & accuratius comprobauimus, Doctorumque innumerabilium authoritate exornauimus *in*

noſtris

noſtris Commentar. de ſupplicat. ad Sanctiſſ. par. 1. *cap.* 7. *per tot.* vbi plura videri poterunt ad hanc rem conducibilia : & hæc reſolutio verior apparebit ex reſponſione ad contraria argumenta ſuperiùs adducta, quæ contrariæ opinioni minimè opitulantur.

11 Non igitur obſtat primum ex *n.* 2. tractans de æquiparatione & identitate rationis inter Moratoriam à Principe obtentam , & priuilegium prælationis , de quo ſermo noſter eſt. Quia reſpondetur , non ſolùm in his caſibus non dari ſimilitudinem , ſed omnimodam diuerſitatem & repugnantiam inter ipſos reperiri: etenim per dilationem moratoriam nihil detrahitur iuribus creditorum , cùm omnia remaneant per illud rempus in eodem ſtatu , & eo tranſacto, vnuſquiſque conſequitur ius ſuum ſecundum ſui gradus prærogatiuam, & prælationem vnicuique competentem , quæ vt antea manet illæſa & intacta, vt probant dictæ leges Partitæ *ſupr.* allegatæ.

12 Et quatenus dicta lex 33. *tit.* 18. *par.* 3. iuſtiſſimè conſiderauit aliquod damnum ex dilatione exactionis creditoribus illatum , ibi , *comoquier que reçiba por ella algun agrauiamiento aquel aquien deben el debdo*, modicum tamen illud præiudicium prædicta iura abunde compenſare voluerunt ad longè maiorem creditorum ſatisfactionem & ſecuritatem , quandoquidem iſtæ Moratoriæ per Principem ex iuſta & legitima cauſa debitoribus conceſſæ nullo modo fortiantur effectum , niſi priùs debitor ipſe præſtet creditoribus idoneam ſatiſdationem & fideiuſſores , qui eiſdem ſoluere obligantur termino tranſacto , iuxta text. *in d. l. vniuerſa reſcripta , quæ in debitorum cauſis , ſuper impetrandis dilationibus promulgantur, non aliter valeant , niſi fideiuſſione idonea ſuper debiti ſolutione præbeatur* , *Cod. de precib. imper. offerend.* qui textus tranſcriptus eſt in *can. vniuerſa reſcripta*, *cauſ.* 25. *quæſt.* 2. & fuit idiomate noſtro expreſſus in *d. l.* 33. *partita*, ibi, *e por todo eſſo enſaluo finque lo ſujo e tenemos por bien que lo cobre , e lo aja , e porque ſea mas ſeguro ende ; deçimos que quando tal carta fuere ganada contra el, egela moſtraren , eſtoriçe puede demandar fiador a aquel, que quiſiere vſar della, que le page al plaço, que el Rey le otorgo : e ſi el que gano la carta , non le quiſiere dar fiador , mandamos que non vala la carta, ni empezea à aquel contra quien fue ganada :* innumerabiles penè Doctores in exornationem huius legis adduximus in *noſtris commentariis de ſupplicat. ad Sanctiſſim. par.* 2. *d.* 30. *ex num.* 6. *cum ſeqq.*

Et cùm per hanc fideiuſſionem, & 13
nouam cautionem , longè ſecuriora maneant creditorum iura quàm eſſent antea , quia , vt frequenter accidit , poterat debitor fieri non ſoluendo, vel eſſe difficilis exactionis, per hanc autem ſatiſdationem creditores tuti ſint , vt bene conſiderauit dicta lex 33. ibi, *e porque ſea mas ſeguro ende*; hæc ſecuritas multo præponderat damno dilationis conceſſæ.

At verò in reſcripto concedente 14
prælationem poſteriori creditori in præiudicium anteriorum , totum eſt contrarium ; quoniam ſubſtantiam & ius creditorum intùs tangit, & fortè ineuitabile periculum aliis creditoribus infert : quid enim inter creditores concurrentes pretioſius & æſtimabilius prælatione, ex qua pendet tota ipſorum ſecuritas , *toto tit. ff. & Cod. qui potior. in pign. hab.* & *tot. tit. de priuileg. credit.* & aliis iuribus quamplurimis ad hoc ipſum tendentibus, & quid magis tenaciter in iudicio concurſus proſequuntur quam ius ipſum prælationis , agnoſcentes , in eo verſari periculum omne amittendi ſua credita , cùm vt plurimùm , ſolutis prioribus , non ſuperſint bona ad poſteriorum ſatisfactionem ; quod beneficium contrahentibus ſibi vigilantibus à iure conceſſum , ſi per Principis priuilegium adimeretur, intolerabile præiudicium & damnum eis afferret , & ideo iuri & rationi naturali conſentaneum eſt, imo ipſiuſmet Principis honori & præſumptæ voluntati congruum, vt talia reſcripta tanquam ſubreptitia nullatenus admittantur.

Et quando hæc omnia pericula 15
in dies contingentia ceſſarent , & bona debitoris omnibus creditoribus ſufficientia forent , adhuc ex tali reſcripto prolationis graue detrimentum & præiudicium emergeret, propter dilationem ad exigendum,

quod

quod refarciri non poſſet : nam iſte priuilegiatus creditor eligeret pro ſuo arbitrio meliora bona debitoris ex quibus facilem & integram ſatisfactionem conſequi poſſet, ad *leg. qui generaliter, ff. qui pot. in pign. hab. l. creditoris arbitrio, ff. de diſtract. pign.* cum *ſimilib.* & donec ſibi ſatisfeciſſet, interim hærerent cæteri creditores,
16 qui vel non poſſent exigere quæ ſibi debita ſunt, vel agerent contra bona quæ tardum & difficiliorem exitum haberent, & ideo ex priuilegio prælationis poſteriori creditori conceſſo gemerent anteriores videntes occupari bona in quibus ius optimum habebant ; neque pro tali damno commodum aliquod compenſatorium obtinerent, prout conceditur in dilatione moratoria, vt ſuperius aduertimus ex *num.* 12. cùm igitur Princeps non poſſit tollere ius Tertij niſi ex iuſta & publica cauſa ; dataque recompenſa, ſequitur etiam non valere tale reſcriptum prælationis.

17 Et inde vides apertiſſimè quam falſa ſit æquiparatio reſcripti concedentis prælationem poſteriori creditori in præiudicium anteriorum, cum reſcripto concedente moratoriam dilationem debitori, & quanta diuerſitas verſetur in vtroque caſu, quámque fallibile & inutile ſit argumentum de vno ad aliud reſcriptum, & ideo à ſeparatis, imò omnino diuerſis & directò contrariis non valet illatio, *l. Papinianus* 20. *ff. de minorib.* atque hac diuerſitatis ratione ſatisfit primo argumento, de quo *ſupr. num.* 2. *cum aliis ſeqq.*

18 Minùs obſtat ſecundum, *num.* 6. ex doctrina *Mathæi de Afflict.* & *Vincent. de Franchis*, eum referentis circa decretum Regis Ferdinandi, per quod conſtitutum fuit, creditorem non poſſe exigere totum creditum ab vno ex tertiis poſſeſſoribus hypothecarum, ſed eos pro rata conuenire debere. Cui facilè reſpondetur, Principem per legem, ſeu decretum generale, id poſſe ordinare, imò etiam per priuilegium generale alicui debitori conceſſum antequam alicui tertio creditori ius ſit quæſitum, vt in futurum debitori profit, ad comprobata *ſupr. ex num.* 9. *cum ſeqq.* quia tunc cedit periculo creditoris cum eo contrahentis, nec perſcrutantis conditionem eius cum quo contrahit, ex Regul. *qui cum alio contrahit, vel ſcit, vel ſcire debet conditionem eius cum quo contrahit. de Regul. iur.*

At verò per reſcriptum particulare, & in præiudicium creditorum quibus antea ius quæſitum eſt, hoc fieri nec debet, nec poteſt, vt efficaciter fuit probatum *ſupr. ex num.* 10. licèt minùs attentè firmauerit *Fontanella* valere illud reſcriptum, nullo fundamento adducto niſi ex *Vinc. de Franchis* qui ſolum refert dictum *Afflict.* & ex *Molina* qui nec vllum verbum dixit de hoc reſcripto. 19

Sed quando illi omnes affirmatiue & abſolutè loquerentur de reſcripto ſpeciali & particulari (quod non credo,) iniquiſſima foret eorum opinio, & contra text. expreſſum in *l. exprimere 3. Cod. de duob. reis*, vbi deciditur, quod ſi vnus ex correis in ſolidum obligatis impetrauerit reſcriptum à Principe, ne conueniatur à creditore pro tota quantitate debita, ſed pro ſua rata dumtaxat, non valeat tale reſcriptum in præiudicium creditoris : verba textus hæc ſunt ; *Exprimere debueras tuis precibus, vtrumnè in partem, an in ſolidum ſinguli vos obligaueritis, ac duo rei promittendi extiteritis ; cùm ſiquidem ab initio vnuſquiſque pro parte ſit obligatus, egredi contractus fidem non poſſit ; ſi verò in ſolidum, electio reſcripto adimi non debet.* Conſonat alius text. *in l. ſi diuerſa* 13. *verſ. ſi autem omnes qui conducebant, in ſolidum locatori ſunt obligati, ius ei competens conueniendi quem velit, non debet auferri, Cod. de loc. & conduct.* optimus etiam text. *in l. quotics* 2. *Cod. de precib. Imper. offer.* ex quo probatur, & affirmant Gloſſ. Bald. Salycet. & cæteri DD. *ibid.* quod moratoria reſcripta poſſunt 20 21
condi, non tamen reſcriptum tollens exceptionem Tertio competentem : qui textus ſingularis eſt etiam ad probandam diſſimilitudinem inter Moratoriam, & reſcriptum amouens exceptionem, ſeu ius prælationis creditori competens.

Nam cùm ius & dominium alicui quæſitum ex contractu, vel teſtamento, proueniant à iure gentium, *l. ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur.* quod ius naturalis ratio inter omnes homines conſtituit, §. *ius gentium, Inſtit. de iur.*

natur

natur. ex quo probauit *Donell.* idem esse ius gentium quod naturale, *lib.1. commentar. iur. cap.* 6. & constat apud nos ex *l.*31.*tit.*18 *partit.*3.vbi Gregor. Lopez *glos.*1.tradit, ius gentium apud omnes generaliter dici ius naturale, quia naturali ratione inductum fuit, *l.omnes, fin. Cod. si contra ius, vel vtil. publ.* iuncta Glos. *verb. generali iuri,* & comprobat latiùs Larrea *alleg.fisc.*115. *ex num.* 6.

Ex quibus sequitur,quod Princeps nullo modo possit subuertere contractum inter partes firmatum de iure naturali, absque earum consensu, iuxta iura superiùs allegata, & insuper per text.*in l.si à te* 7.*Cod.de pact. int.empt.& vend.* cuius verba sunt: *si à te comparauit is, cuius meministi, & conuenit, vt si intra certum tempus solata fuerit data quantitas, sit res inempta; venisti hanc conuentionem rescripto nostro, non iure petis*: item per alium text. *in l. si donationem* 3.*Cod.de reuocand.donat.* ibi,*si donationem iure,feciſti,hanc authoritate rescripti nostri rescindi non oportet.* similiter in *l. nec filio, ff.de natal.restit.* ibi, *nec potest* &c.item in *l. testamento* 10. *Cod. de testam.* ibi, *si testamentum iure factum fuit, & heres sit capax, authoritate rescripti nostri rescindi non oportet*: denique *in authen. de nupt. §. disponat, coll.* 4. ibi, *nec si sacram impetret formam.* Ex quibus constat, non posse Principem ex potestate absoluta fidem contractuum euellere,& adimere iura partium, nec mutare dispositiones testamentarias quæ legibus & æquitati conueniunt: vt probant communiter omnes in *d.l. si testamentum*: & plures relati à Fortun. Garc. *in l. Gaius, & quid si tantum, ex n.* 18. *ff. de liber. & posthu.* Anton. Gabriel. *lib.*2. *comman. opin.tit.de iur. quæsit. non tollend.conclus.*1.*num.*1. Peregr. *de fidecom. art.*32.*num.*127. Fachin. *lib.* 8.*controu. c.*63.Gilken.*in l.causas, Cod de transact.* Anton. Petr. *de potest. Princip. cap.*24. *num.*16.Monet.*de commut.vlt.vol.cap.*5. *num.*8.*ex cap.*9. *num.* 559. Rosental. *de feud. cap. conclus.* 48.*num* 8. Pinell.*ad leg.*2. *Cod.de rescind. vend.par.* 1.*cap.*2. *ex num.* 19. Mendoza *de pact. lib.*1. *cap.* 5.*num.* 30. Sarmien. *lib.* 1. *select. cap.* 8. Padill. *in authen. res quæ, num.* 116. *Cod. communi. de legat.* Menchaca *controu. illustr.cap.*5. *n.* 22 Couarru. *lib.* 3.*var. resol. cap.* 6. Gregor. Lopez *in l.*3.*tit.*13.*par.*6 *glos.*2. *quæst.*31. Anton. Gomez. *in l.*40.*Taur.num.*89.Mieres *de maiorat. in princ.* 2.*par.num.*440. Molin.*de Hispan.primogen. cap.*8.*n.*31. *& lib.*3.*cap.*3.*num.*17.*& lib.*4.*cap.*3 *per tot.* Paz *de Teuxia, cap.*34. *num.* 115. Castill. *lib.*2.*controuers. cap.*28.*& lib.*3. *c.*28. Valenzuela *cons.* 96.Heuenesill. *in l.*53.*glos.*14.*tit.*5.*par.*5. Larr.*alleg.* 115. *per tot.* qui omnes loquuntur in iure quæsito tam ex contractu, quam ex testamento, vt Princeps per rescriptum ei detrahere non possit.

Non obstat denique tertium argu- 22
mentum, de quo *supr. num* 8. vbi dicebatur valere priuilegium vt quis habeat ius hypothecæ in bonis sui debitoris, *ex textibus in argum.citat.* cui optimè satisfactum fuit *num.* 9. *cum segg.* vt hoc procedat per legem generalem, vel priuilegium in futurum operantem, non verò in præiudicium creditorum tunc temporis ius habentium iam quæsitum.

Ex quibus omnibus resolutiuè in- 23
fertur, rescriptum obtentum à Principe per aliquem creditorem inferioris gradus, vt anterioribus præferatur, nihil debere operari, nec à Iudicibus Concursus admitti, tanquam impetratum contra ius Tertij, cui Princeps nullo modo vult præiudicare, ex dictis & comprobatis hactenus; nec etiam potest infringere contractum inductum de iure gentium, & lege naturali.

Sed quid dicendum de creditore 24
personali siue chirographario, an possit impetrare rescriptum à Principe sibi concedente vel hypothecam in bonis sui debitoris, vel prælationem inter cæteros creditores similiter personales? In quo breuiter resoluendum erit, vt neutro casu admittendum sit tale rescriptum in præiudicium aliorum creditorum: nam cum omnes debeant concurrere simul in eodem gradu pro rata cuiusque crediti quantitate per actionem tributoriam,si vnus eorum impetraret rescriptum prælationis, vel hypothecæ in bonis debitoris, posset facilè contingere quod creditor ille vniuersas debitoris facultates absorberet, vel saltem cæteri longe minus ex residuo consequerentur, quàm per tributoriam obtinerent; ex quo ipsis

resultaret grauissimum detrimentum & præiudicium : vnde sicut Princeps non debet concedere rescriptum prælationis inter creditores hypothecarios , vt probatum remanet supra, ita etiam non potest inter chirographarios ex identitate rationis , cum in vtroque casu agatur de iure creditoribus quæsito tollendo , quod fieri non debet , nec præsumitur Princeps id voluisse , ex iuribus consideratis *supr. hac 4. par. 1. num. 23. & per tot.* & in his etiam terminis loquuntur Doctores superiùs citati ex *num. 9. cum seqq.*

25 Idem & multo fortius admittendum & resoluendum erit respectu tertij possessoris rerum debitoris , à quo iste creditor ex noua hypotheca per rescriptum nouiter concessa non poterit illas auocare, tum quia alienatæ sunt tanquam liberæ ab omni nexu pignoris , & qui illas acquisiuit , possidet iusto titulo, tum quia quando ex rescripto recens impetrato creatur hypotheca super bonis debitoris , tale rescriptum operatur tantum vt ex nunc , nec potest retrotrahi & afficere illa bona à Tertio iustè acquisita & possessa , quorum dominium debitor non habet amplius , & rei alienæ hypotheca non tenet , nec possunt creditores personales impedire debitorem ne bona sua alienare valeat, nisi alienatio fiat in fraudem eorum cum consilio & consensu emptorum , tunc enim posset reuocari iuxta ea quæ decidunturr *in pandectis , tit. quæ in fraud. credit. facta sunt, vt restit.* & hæc principio iuris per se manifesta sunt , nec alia indigent probatione.

CAP. XVII. & vlt.

Vtrum pendente Concursus iudicio, debitor liberetur ab interesse , lucri cessantis alioqui propter moram debito.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter interesse , siue vsuræ legitimæ debentur propter moram debitoris in soluendo.*

2 *Ex stylo quorundum Tribunalium supremorum cessat interesse ex mora, pendente concursus iudicio.*

3 *Concursus iudicium non impedit peti vsuras priùs debitas.*

4 *Debitor propter inficiationem debiti, damnari potest ad interesse propter moram , etiam pendente concursus iudicio.*

5 *Secùs si fateatur , & sola mora ex iudicio concursus procedat.*

6 *Vsuræ non currunt pendente iudicio concursus in præiudicium posteriorum creditorum.*

7 *Beneficium cessionis bonorum quid operetur tam respectu debitoris , quàm creditorum ipsius.*

8 *Legitimè impeditus non dicitur esse in mora.*

9 *Interesse legitimè ab initio stipulatum, & promissum ex obligationis natura, semper debetur vsque ad realem solutionem.*

10 *Rescriptum moratorium à Principe debitori concessum non suspendit cursum vsurarum.*

11 *Rescriptum moratorium suspendit dumtaxat exactionem tam sortis quam vsurarum , non tamen sistit cursum ipsarum.*

12 *Interesse debitum tantum ex mora debitoris seu iudicis officio , tam ante, quam post formatum concursum , an debeatur ? disputatur ad partes* numeris seqq. vsque ad fin. cap.

13 *Difficultas soluendi non excusat à mora nec ab interesse propter moram debito.*

14 *Tempus non currit legitimè impedito, & iustum impedimentum excusat à mora.*

Etiamsi si culpa impediti præcesserit impedimentum, num. 15.

16 *Impedimentum excusat à mora quando impeditus non potuit illud remouere.*

17 *Debitor formando iudicium concursus voluntarium contrahit impedimentum soluendi creditoribus suis.*

18 *Impedimentum sponte procuratum & affectatum non prodest impedito.*

19 *Impedimentum proueniens ex culpa ad illud ordinata non impedit moram contrahi , & interesse deberi : &* num. 20.

21 *Mora commissa ante impedimentum legitimum superueniens obligat morosum ad interesse.*

22 *Debitor*

22 *Debitor ſpeciei, interitu illius liberatur.*
23 *Debitor ſpeciei interitu non liberatur, ſi mora præceſſerit.*
24 *Reſcriptum moratorium non ſuſpendit curſum vſurarum ſi iam inceperint currere propter moram commiſſam ante impetrationem.*
25 *Iudicium concurſus ſuperueniens impedit moram contrahi, & intereſſe propter moram deberi.*
26 *Beneficium ceſſionis bonorum, ſiue concurſus, conceſſum eſt à lege, & fauorabilius eſt reſcripto moratorio.*
27 *In iudicio concurſus multa ſunt quæ debitorem excuſant à mora.*
28 *Pendente iudicio concurſus, debitor non poteſt validè ſoluere creditoribus.*
29 *Vſuræ debitæ ex officio Iudicis ceſſant quandiu bona debitoris inopis ſunt in ſequeſtro.*
30 *Qui iure ſuo vtitur nemini facit iniuriam.*
31 *Quæ in conſequentiam veniunt non attenduntur in iure, quando actus principalis eſt permiſſus.*
32 *Nemo tenetur omittere ſuam vtilitatem, etiamſi aliis noceat in conſequentiam.*
33 *Beneficium ceſſionis bonorum non imputatur debitori ad culpam.*
34 *Impotentia ſoluendi excuſat debitorem à mora & intereſſe lucri ceſſantis. Maximè ſi impotentia præceſſerit moram*, n. 35.
36 *Mora excuſabilis non nocet moroſo.*
37 *Impedimentum concurſus ſuperueniens non tollit vſuras iam debitas ex mora commiſſa de præterito, licèt extinguat curſum illarum pro futuro*, & n. 38. & 44.
39 *Vſuræ currentes ante rem iudicatam ſuſpenduntur per dilationem conceſſam debitori ad ſoluendum, ex cauſa miſerationis*, & num. 40.
41. *Vſuræ ex mora non debentur poſt formatum iudicium concurſus, quia debitor deſinit eſſe in mora, quæ habet tractum temporis ſucceſſiuũ*, & n 42.
42 *Cauſa quæ producit effectum ſucceſſiuum ceſſante, ceſſat effectus.*
43 *Statuto ſtante quod cauſæ viduarum ſint ſummariæ, tales fient ſi lite pendente matrimonium ſoluatur per mortem viri.*

1 FOrmato per debitorem iudicio concurſus, dum pendet inter creditores, vnus ex eis prætendit intereſſe lucri ceſſantis, ſeu aliàs debitum officio iudicis propter moram debitoris, quod non obſtante impedimento ex concurſu reſultante, vſuræ currant vſque ad actualem ſolutionem: quæritur an ſit fundatus?

2 Hanc quæſtionem mouerunt Petr. Surdus *in deciſ. 262. per tot.* & Franciſc. Nig. Cyriac. *contr. forenſ. tom. 2. cap. 374.* vterque in duobus conueniunt; Primum eſt, vt de ſtylo Curiæ ſeu Senatus decernatur ceſſare intereſſe, propter moram, debitum creditori ex iuris diſpoſitione, pendente iudicio ſubhaſtationis introducto per debitorem communem: Surd. *loco mox cit. ſub n. 1.* & Cyriac. *num. 2.*

3 Alterum eſt, quod generaliter per Senatum fuit prouiſum, vt ſola iudicij concurſus pendentia non impediat exactionem intereſſe antea debiti, niſi forte quædam æquitatis rationes concurrant quæ Senatus arbitrium flectãt ad aliud decernendum: Surd. *vbi mox, n. fin.* Cyriac. *d. c. 374. n. 3.*

4 Verùm iſti DD. diſſentiunt in circumſtantia facti: nam Surd. intendit in ſuo caſu intereſſe deberi creditori ex hoc fundamento quod debitor acerrimè negauerit debitum, & ideo impedimentum ſoluendi ſuperueniens debitori propter iudicium ſubhaſtationis, ei prodeſſe non debeat, neque nocere creditori: quod probat ex *n. 7. cum ſeqq.* vbi alias applicat doctrinas.

5 Cyriacus verò ideo contendit intereſſe non deberi creditori, ex quo formatum eſt concurſus iudicium, quia debitor in ſuo caſu non negauit debitum, & conſequenter iuſtum cenſeri impedimentum ſubhaſtationis Bonorum & iudicij concurſus, vt Senatus arbitrari poſſit intereſſe non deberi propter moram in ſoluendo, pendente iudicio diſcuſſionis generalis; quod probat ex *num 5. & ſeqq.* Neuter tamen eorum adducit concludentia fundamenta pro ſua opinione tuenda.

6 At verò Cæſar Manent. *in deciſ. 61. num. 32. & num. 49. cum ſeqq.* & alibi paſſim, affirmat contra Surdum dicentem, in hoc iudicio ſubhaſtationis vniuerſalis ſemper currere vſuras vſque ad effectiuam ſolutionem; quod hanc opinionem Surdi non ſemper tenuit Senatus, maximè vbi agebatur

de præiudicio aliorum creditorum:& ideo probat, vſuras ſeu intereſſe, pendẽte hoc iudicio,non currere in præiudicium poſteriorum creditorum.

7 Propterea quid in hoc dubio verius mihi videatur & ſecurius,in medium proferam : in primis igitur obſeruandum eſt, hoc beneficium ceſſionis bonorum debitori ære alieno oppreſſo indulgeri à iure , nec amplius à ſuis creditoribus moleſtetur, neque interim iudicio concurſus pendente conueniri poſſit, ſeu aliquam pati executionem vel exactionem à creditoribus qui debent eſſe contenti hac dimiſſione & abdicatione bonorum,eorumque adminiſtratione, vt ex eis ſatisfactionem conſequi poſſint: prout ad longũ diximus in *hoc.Labyr. par.*1. *c.*1.*per tot.*

8 Quo legitimo impedimento debitori ſuperueniente , à iure approbato & conceſſo,non poteſt dici eſſe in mora ſoluendi , cùm ſuorum bonorum adminiſtratione in tantum ſit priuatus, vt ex eis nullo modo poſſit,nec ſibi permiſſum ſit ſolucre creditoribus, imò caret omnibus bonis cùm ſint ſequeſtrata,& per Curiam in depoſitum tradita adminiſtratori per eandem nominato : prout latiſſimè videre eſt *in hoc Labyr.par.*1. *c.*13. *&* 14.*per tot.*& ſignanter de interdictione ſoluendi creditoribus,ex *n.*7.*cum ſeqq.* vbi plurimos citauimus , vltra quos , & quod per hoc iudicium concurſus, ſit debitori interdicta bonorum ſuorum adminiſtratio,tenet Surd.*d.deciſ.*262. *ante n.* 6.& Cyriac.*d.contr.* 374. *ex n.*6.*& ſeq.* ita vt in poteſtate ſua non ſit ampliùs præueniendi ſolutiones, nec tempus, quia dilatio pendet à controuerſia ipſorum creditorum de iure ſuo diſceptantium in hoc iudicio inter ſeipſos.

9 Quo ſuppoſito , deueniendum nobis eſt ad noſtram quæſtionem admodum difficilem & variis inuolutam ambagibus ; in qua enodanda cum diſtinctionibus procedendum eſt : nam ſi agimus de illo intereſſe à principio legitimè ſtipulato & promiſſo , quia tunc iuſtè debetur iure actionis,vt in annuo cenſu legitimè conſtituto , & in penſionibus ædium,feudi; emphyteuſis, &c. nec non de eo quod debetur ratione rei,vt in terminis *l.curauit, C.de action.empt.*& de dotis reſtitutione retardata , conſtans eſt quod nunquam, quocunque impedimento ſuperueniente non obſtante, impeditur curſus vſurarum , quæ procul dubio currunt vſque ad realem ſolutionem, quando ſcilicet mora ſoluendi præceſſit impedimentum , & curſus vſurarum etiam ante illud,ſumpſit initium: vt in eiſdem terminis dicit obiter Cyriac.*d.contr.*374.*in princ.tom.*2.latiſſimè & eruditè proſequitur poſt plurimos DD.& fundamentalem rationem Horat.Leotard.*in tr.de vſuris, q.*85.*ex n.*9. *cum ſeqq.* & ſignanter ex *n.*29. vbi loquitur de reſcripto Principis moratoriam dilationem debitori concedente , vt non impediat curſum vſurarum , ſed dumtaxat ſuſpendatur interim earum exactio. Et licèt *n.*14. teneat reditus cenſus redimibilis non currere;contrariam tamen ſententiam veriorem eſſe , illos nimirum currere & deberi oſtendimus *in hoc Labyr. par.* 2.*cap.*30.*ex num.*49. 10

Cui opinioni fauet vſitatiſſima praxis & conſuetudo in his Tribunalibus Hiſpaniæ , in quibus licet ob reſcriptum moratorium ſuſpendatur redituum , & cenſuum exactio, tranſacto tamen termino moratorio exiguntur & præſtantur pro toto tempore præterito. Cui congruit aſſertio Leotardi *loc.cit.n.*15. qui volẽs effugere cẽſuram DD.contrariam opinionẽ defendentium , dicit ſuam limitari in locis vbi adeſt contrarius ſtylus & obſeruantia. 11

Aut verò agimus de intereſſe lucri ceſſantis debito propter moram debitoris , vel aliàs ex officio iudicis , in quo eſt tota difficultas,vtrum per concurſum & ceſſionem bonorum ſuperuenientem ceſſet huiuſmodi intereſſe, & curſus vſurarum , ſiue ex mora præcedente impedimentum,ſiue contingente poſt concurſum iam peractum. Et pro parte Negatiua vt neutro caſu ceſſet curſus vſurarum , ſeu intereſſe , multis efficacibus fundamentis probatur. 12

Primò; quoniam licèt debitori per concurſum creditorum à ſeipſo formatum ſuperueniat difficultas ſoluendi , cùm iam careat adminiſtratione ſuorum bonorum : vt dictum eſt *ſuprà num.*7. *&* 8. tamen difficultas ſoluendi non excuſat à mora, qua mediante , intereſſe debetur , text. *in l.*137.§ 4.*ff. de verber. obligat.* ibi, *& generaliter cauſa difficultatis ad incommodum promiſſoris , non ad impedimentum ſtipulatoris* 13

ſtipulatoris pertinet : vt latè explicat Horat. Leotard. *de vſur. q.* 84. *ex n.* 31.

14 Secundò, quia licèt concurſus pendentia ſit impedimentum legitimum ne debitor ſoluere poſſit ſuis creditoribus, quia iam exutus eſt adminiſtratione ſuorum bonorum, & contra legitimè impeditum non currit tempus, nec mora contrahitur, *l.* 2. *§. quod dicimus, ff. ſi quis cautionib. leg. vt perfectiùs, Cod. de annual. except.* Nos latiſſimè diximus *in noſtris Commentar. de proteſt. Reg. tom.* 1. *par.* 2. *capit.* 13. *ex num.* 249. *cum plurib. ſeqq.*

15 Quod procedit, etiamſi culpa debitoris præceſſerit impedimentum: quia hæc culpa ei non obeſt; Becius *conſ.* 104. *n.* 5. *& ſeqq.* Menoch. *de arbitrar. iudic. caſu* 153. *n.* 3. Syluan. *de feudi recognit. quæſt.* 77. Pinell. *in authen. niſi tricennale, num.* 46. *Cod. de bon. matern.* Crauet. *conſ.* 201. *num.* 29. Corbul. *de iur. emphyt. tit. de priuat. ob non ſolut. can. limit.* 10. *per tot.* Petr. Surd. *deciſ.* 262. *n.* 6.

16 Nihilominus tamen hoc impedimentum concurſus non debet excuſare debitorem à mora, nec conſequenter ab intereſſe præſtando: quia tunc prodeſt impedimentum quando impeditus illud remouere non potuit, facta priùs omni diligentia requiſita, *l. ſed etſi, §.* 2. *ff. ex quib. cauſ. maior.* plura diximus in comprobationem huius axiomatis *in d. comment. de protect. Reg. cap.* 13. *ex num.* 263. *cum ſeqq.*

17 Sed tantum abeſt vt debitor fecerit diligentiam in remouendo hoc impedimento concurſus, quin potius ſua mera voluntate, & ex libero facto ſuo illud procurauerit, formando ipſum concurſus iudicium inter ſuos creditores, prout abundè diximus *in hoc Labyr. par.* 1. *c.* 1. *per tot.* Ergo hoc impedimentum ei prodeſſe non poteſt.

18 Tum quia eſt impedimentum affectatum quod affectanti non prodeſt, Becius *conſ.* 69. *n.* 7. *&* 8. *& conſ.* 104. *n.* 5. *&* 6. *in fin.* Farinac. *quæſt.* 7. *num.* 64. *& quæſt.* 93. *n.* 21. *& quæſt.* 94. *n.* 40. *cum ſeqq. & quæſt.* 99. *par.* 2. *n.* 296. Surd. *conſ.* 32. *n.* 3. *& conſ.* 251. *n.* 2. *& conſ.* 299. *num.* 6. idem Surd. *in tract. de alimen. tit.* 7. *q.* 16. *num.* 97. 98. *&* 99. *cum aliis ſeqq.* Peruſin. *dec.* 36. *n.* 3. Maſcard. *de probat. concluſ.* 6. *n.* 3. Viuius *deciſ.* 139. *n.* 1. *& ſeqq.* Decian. *conſ.* 18. *n.* 266. *lib.* 1. Graſſ. *de effectib. cleric. effectu* 16. *n.* 12. Cancer. *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 2. *de inuentar. n.* 29. *&* 30. Coſta *de iur. & fact. ignor. in ſpect.* 20. *n.* 5. Seraphin. *de iuram. priuileg.* 4. *num.* 102. *cum ſeqq.* Caball. *de euictionn. §.* 2. *n.* 9. *& ſeqq.* Anton. de Amat. *var. reſol. cap.* 46. *ex num.* 5. *cum ſeqq.*

Tum etiam quia eſt culpa ordinata ad caſum impediendi moram ne ex ea præſtetur intereſſe; quo caſu impedimentum non excuſat: quamuis aliàs culpa præcedens impedire poſſit moram contrahi ob impedimentum ſubſequens, vt diximus *ſup. n.* 15. limitatur enim illa doctrina, niſi culpa impediti fuerit ordinata ad ipſum impedimentum: & ita diſtinguit Gloſſ. *in cap. imputari, de regul. iur. in.* 6. Abb. *in cap. inter, de except.* Bouius *de præſcript. ſtatut. gloſ.* 21. *n.* 92. Sfort. *de reſtit. in integr. quæſt.* 28. *art.* 6. *n.* 52. vbi alios allegat, Syluan. *de feud. recogn. quæſt.* 77. *n.* 5. Corbul. *de iur. emphyt. d. tit. de canſ. priuat. ob non ſolut. canon.* Roland. *conſil.* 47. *n.* 35. *& ſeqq.* Petr. Surd. *deciſ.* 262. *num.* 17. *&* 18. qui in noſtris terminis hanc conſiderationem facit, & cum *Rolando* dicit, quod ex impedimento procurato per impeditum mora non deſinit contrahi: ergo non obſtante impedimento iudicij concurſus pendentis, debitor dicitur eſſe in mora, & conſequẽter præſtare debet intereſſe. 19 20

Tertiò, quia licèt impedimentum legitimum non permittat moram committi, ſiue impediat moram de nouo contrahi, commiſſam tamen ante impedimentum ſuperueniens non tollit, ſed eo non obſtante, vſuræ ex mora antecedenti cauſatæ non deſinunt currere, *argum. l. ſi ſeruum, §. ſequitur, l. nemo. §.* 1. *ff. de verb. oblig. l. ſiquis ſolutioni, §. fin. ff. de vſur. l. quod te mihi* 5. vbi Bart. & alij, *ff. ſi cert. pet. leg.* 18. *tit.* 11. *par.* 5. quibus omnibus probatur, quod licet debitor ſpeciei peremptæ ſpecie liberetur, & actio perſonalis competens ad rem petendam, reſpectu rei extinguatur peremptæ ipſa re, ex *l.* 1. *in fin. Cod. de iur. emphyt. l. Titiæ textores, §. vlt. ff. de legat.* 1. *l. in naue Saupheli, ff. locati: l. ſi ex legati, ff. de verb. oblig. § ſi res legata, inſtit de legat.* 21 22

Tamen hoc fallit, nec extinguitur actio ad æſtimationem rei peremptæ conſequendam, quando iam mora commiſſa erat, & præceſſerat interitum, & ideo debitor non liberatur, *l. ſi ſeruum, in leg. reſp. ff. de verb. oblig. l. cum res, §.* 1 *ff. de legat.* 1. *l. ſancimus, C. de fideiuſſ.* 23

iuſſ. Alexand.*in l.inſulam, fallent.*15.*ff. de verb. oblig. & in d.l.ſi ex legati cauſa:* Iaſ.*in d.l quod te, n.*3.*&* 4.Decius *n.*10. & Ripa *n.*12.Surd.*deciſ.*262.*n.*13.*&* 14. Giurba *deciſ.*115.*num.*3. *&* 4.Scacc.*de commerc.*§.2.*gloſ.*5.*n.*161.*& n.*152.*in fin.* Anton.Gomez,*var.tom.*2.*c.*2.*n.*32.

24 Corroboratur hoc fundamentum ex ſimili quod videtur aptabile noſtro concurſui: nam quando per debitorem obtentum fuit à Principe reſcriptum moratorium, vt intra certum tempus creditores illum non vexent, nec petant ſeu exigant quod eis debetur; ſi mora præceſſit reſcriptum,non purgatur, nec impeditur curſus vſurarum ſeu intereſſe, qui iam antea cœperat, ſed ſemper Maratoria durante continuatur ſine interruptione, ne Principis Beneficium creditoribus damnum afferat in iure iam illis quæſito, quamuis, ſicut ſortis, ita & vſurarum exactio differatur: ita ſentiunt Caſtrenſ.& Salicet. in *l.*2.*Cod.de precib.Imper. offerend.* Maſtrill.*deciſ.*16. *n.*4.Vrſill.ad Afflict.*deciſ.*5.*n.*4.Marc. Anton.Cucc.*de morat. præſcript. n.*148. & ex Felic. de Solis, Auendaño, Carolo de Graſſ. Ioan. Bapt. Thoro, & Fabro, tenet Honorat. Leotard. *de vſur.q.*85.*n.*22.ergo eodem modo debitor, cui beneficio legis indulgetur, vt per bonorum ceſſionem ſuſpendantur creditorum exactiones,ceſſentque moleſtiæ quandiu pendet lis creditorum introducta per concurſum; & ideo intereſſe ſiue vſuræ iam debitæ ex mora præcedente hoc impedimentum & dilationem, curſum ſuum non ſiſtunt, ſed debent ſemper currere, licèt earum exactio in finem litis ſuſpendatur.

25 Contrariam tamen ſententiam in noſtro caſu,imò quod impedimentum concurſus ſuperueniens impediat moram contrahi de nouo, & ſiſtat contractam, ſiue curſum vſurarum, & intereſſe lucri ceſſantis; tenent contra Petr.Surd.Cyriacus.*controu.*374.*tom.*2. Cæſar.Manent. *dec.*61.*n.*32.*&* 49.*cum ſeqq.* præ cæteris Alexand.in *l.quod te mihi, num.*9.*&* 23.*ff.ſi cert.pet.*ſequitur Hodierna ad Surd. *d.deciſ.*262.*n.*5 dicentes quod quando impoſſibilitas ſoluendi talis eſt, quæ priuat debitorem bonis ſuis, eorúmque adminiſtratione, cum liberat à mora, & conſequenter ab intereſſe: idémque poſt *Frecc.*tenet Camill.de Medic. *conſ.*39. & plures alij citandi *infr.num.*29.

Quæ doctrina de plano procedit in 26
concurſu ſuperueniente, quia eſt beneficium à lege conceſſum miſeris debitoribus, longè fauorabilius reſcripto moratorio; cùm illud ſit introductum à iure communi, & incorporatum in eo,ad latiſſimè per nos tradita *in hoc Labyr.par.*1.*cap.*1.*per tot.*in quo 27
multa concurrunt, quæ ſingula per ſe poſſent debitorem excuſare à mora, nempe oblatio bonorum ſuorum cum depoſito & ſequeſtro penes Curiam, vt ex eis ſatisfiat creditoribus, item abdicatio adminiſtrationis eorum, & priuatio facultatis ſoluendi ſuis creditoribus, vt annotauimus *ſupr.n.*7.*&* 8.

Hoc igitur impedimentum legitimum eſt ad excuſandum debitorem à 28
mora contrahenda, & iam contracta ſuſpendenda,& tollenda in poſterum, cùm iam in ſua poteſtate non ſit illam purgare ſoluendo creditoribus: & ideo ipſi iure ſuo vtenti culpa non debet imputari, ſi non faciat quod factum non prodeſſet, non enim valeret ſolutio per eum facta: ex quibus mora penitus excluditur, iuxta text. *in l.pecuniam, & l. cum quidam, ff. de vſur.* ibi, *quid enim poteſt imputari ei qui ſoluere etſi vellet non potuit*: & iterum ibi, *vſuræ enim non propter lucrum petentium inſliguntur, ſed propter moram non ſoluentium*: & ita tenent *ibid.*Bald. Salycet. & Florian.Bart. *in l. item illa, ff. de conſtit. pecu.num.*11. Alex.*conſ.*92. *num.*9.*&* 10.*lib.*1. Rot.per Farinac.*deciſ.*577.*par.*2.*in recent. & in poſthum.deciſ.*29.*num.*1.*tom.*2. Eſcobar *de ratiocin. cap.*13.*n.*36.*& ſeqq.* Gratian.*tom.*2.*diſcep.*400.*num.*78. Surd.*deciſ.*87.*num.*6. *& deciſ.*260.*n.*5.*cum ſeqq. & deciſ.*326. *num.*69. & factum, quod non releuat, fieri non debet, *l. aliquando* 13. §.*fin.l. debitrix* 24.§.*vlt.ff.ad Senatuſc.Velleian. l. apud Iulianum* 11. §.*fin.l. ille à quo* 13. *in princ. ff. ad Trebell. l.hæc ſtipulatio* 14. §. *diuus, ff. vt. leg. ſeu fid. nom. cau. capit.per tuas* 32.*de ſimon.* cum *aliis vulg.* Et in terminis quod mora non imputatur ei qui non fecit quod factum, non prodeſſet, probant Ruyn. *conſil.*42. *num.*8. *&* 9. *lib.*4. Maſtrill. *deciſ.*179.*num.*11. Gratian. *tom.*3.*c.*527. *num.*8. *&* 9. Petr. Luna *conſ.*15.*num.*6. *vſque ad num.*11. *& in addit.ad Noguer. alleg.*7.*num.*46.

29 Et loquendo in vſuris pupillaribus, & aliis debitis ex officio iudicis, non verò per pactum & ſtipulationem; vt non debeantur, nec contrahatur mora, quando debitor redactus eſt ad egeſtatem,& eius bona,ex quibus tenetur ſoluere, ſunt in ſequeſtro, probarunt ex *d.l.cum quidam,§. pupillo,* & *ibi* Gloſſ.*verb non potuit:* vbi ait, *& ſic nota, quod non imputatur alicui,ſi non facit, quod etſi facere vellet, non poſſet.* Gloſſ. in *l vinum,& in l.lecta, ff.ſi cert. pet.* in terminis Scacc. *de commerc.§.1. q.7. par. 2. ampliat.8. n.100.* Cæſ. Manent.*deciſ.61.n.31.& 32.& n.42.vſque ad* 46. Nouar. *tom 1.quæſt. forenſ.25.ex n.5.* Velaſc.*de priuil.paup.par.1.q.17. ex n.39.*Seraph.*deciſ.1058.n.8.* Minador. *dec.17.*Noguer.*alleg.27.ex n.64 & 66. & n.58.*Is enim qui aliqua exceptione ſe tueri poteſt, ne ab eo ſolutio exigatur, non dicitur eſſe in mora, & ideo nec ad intereſſe tenetur, *l. lecta* 40.*§. ſed cum ſatio, verſ. non enim, ff. ſi cert. pet. l. ſi quis ſolutionem, ff. de vſur.* Menoch.*de arbitr.caſu 220.n.* 46. Gratian.*diſcep for.42.ex num.25.*Ioan. Bap. Stalban. *in tract.de intereſſe,lib.2.tit.15. q.vn.ex n.6.7.& 8.*Sed quàm legitima ſit exceptio, debitori competens ad non ſoluendum ex formato concurſu, patet ex ſupradictis *d.n.25.*

30 Neque hoc impedimentum tribuendum erit culpæ debitoris, quod ſolùm ordinatur, ad proprium damnum vitandum, abſque iniuria creditorum, qui de hoc conqueri non poſſunt; prouenit enim ab vrgente neceſſitate & oppreſſione æris alieni:

31 ex reg. *Qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam:* & quia quando actus principalis eſt permiſſus, non attenditur damnum quod ex eo alteri reſultat in conſequentiam: de quo multa ſingularia diximus *in hoc Labyrin.par.1.c.37. ex num.31.& 40.*

32 Imò quando cum vtilitate propria immixtus eſt dolus, ob coniunctam vtilitatem non dicitur propriè dolus, ſed diligentia, quia nemo debet nocere ſibi, vt aliis proſit, nec omittere ſuam vtilitatem, etiamſi aliis noceat, vt ex *l.Proculus, ff. de damno infect.& l. qui autem 6.ff.quæ in fraud.credit.* latè & optimè exornant Ioan.Garc.*in opuſcul. de hypotheca poſt contract.n.14.15.& 16.*

33 Ex quibus ſatisfit omnibus quæ de impedimento culpabili,quod non excuſet,diximus *ſupr.ex num.14.cum ſeqq.* quia nulla poteſt imputari culpa debitori facienti quod ſibi à iure permiſſum eſt,& indultum miſerationis cauſa: nec per conſequens nihil ab eo per ceſſionem bonorum ordinatur ad cauſam impedimenti,cùm principalis eius intentio ad id dirigatur, vt à moleſtiis & vexationibus liberetur.

Et quod impotentia ſoluendi ſaltem excuſet debitorem à mora, ne teneatur ad intereſſe lucri ceſſantis, & hoc caſu ſubueniendum ſit debitori, ſentiunt Theologi, vt teſtatur Afflict. *deciſ.20.n.7.*& probat Rota Genuenſ. *deciſ.99.n.3.*Rebuff.*in l.1.gloſ.vlt.n.33. C. de ſenten. quæ pro eo quod inter* Scacc. *de commerc.§.1. ampliat.8.n.201.* Gaſp. Rodrig *de ann. reditib. lib.3.q.5.n.35. verſ. declaro ſextò:* quicquid reluctet Leotard.*de vſur.q.84.n.35.& 36.*quia eius doctrina ſolùm procedit in difficultate quam debitor habet reperiendi pecuniam, vt probant DD. & iura ab eo allegata ex *num.* 31. non vero in impotentia abſolura & iuſto impedimento ſoluendi ſuperueniente: qui caſus ſunt omnino diſtincti. Et quod impotentia ſoluendi præcedens moram liberet debitorem ab intereſſe, late probat Hodierna ad Surd.*deciſ.262. n.9.& ſeqq.* & vrgent ſupradicta *ex n.21.* & quod in reſcripto moratorio impediatur curſus vſurarum,& mora, probant plurimi DD. adducti à Leotardo *de vſur.q.85. ex num.28.cum ſeqq.* Præterea vt mora contrahatur, & ex ea debeatur intereſſe,requiritur quod non ſit excuſabilis, & nullo legitimo colore velari poſſit: Gloſſ.*in l.quod te, verb.in poteſtate, in fin.ff.ſi cert pet.*& *ibi* Alex.& alij DD. & ex pluribus Hermoſil. *ad leg.10.gloſ.4.n.299.tit.1.par.5. tom.1.fol.138.* conducunt iura & DD. *ſupr.num.29.*

Sed quid dicendum quando hoc legitimum concurſus impedimentum ſuperuenit poſt moram iam commiſſam, & intereſſe lucri ceſſantis cœpit currere? Multi dixerunt non ceſſare, ſed continuari: vt probant omnes DD. adducti *ſupr.ex num.21.22.23.& num.* 24. probat etiam Hodierna ad Surd.*d.deciſ.262.num.6.& 7.*licèt nihil adducat applicabile ad caſum.

In hac tamen difficultate verius iudico, intereſſe præteritum deberi, non tamen currere poſt impedimentum

tum, sed omnino cessare. Moueor primò ex veriori & probabiliori opinione Doctorum dicentium ex referipto moratorio impediri cursum vsurarum seu interesse debiti officio iudicis propter lucrum cessans, quantumuis mora præcesserit; quam tenent Natta *cons.* 591. *n.* 11. Rebuff. *in tract. de litter. morator. artic.* 1. *glos.* 1. *in fin.* Boër. *decis.* 296. *num.* 5. *in fin.* Petr. Pechius *de iur. fisc. lib.* 5. *c.* 31. *in fin.* Hering. *de fideiuss. rib. c.* 21. *n.* 43. & ferè omnes DD. quos in contrarium adduximus *supr. n.* 24. loquuntur in censibus, & interesse debito ex contractu, & iure actionis, prout etiam adnotauimus illud currere pendente concursu, *supr. n.* 9. & 10.

39 Probatur hæc opinio ex *l.* 1. *Cod. de vsur. rei iudic.* vbi decidituer, vsuras currentes ante rem iudicatam inhiberi per dilationem concessam debitori ad soluendum, ex causa miserationis: probat etiam text. *in l.* [illegible] *§.* 2. *ff. de libe-rat. leg.* vbi data per testatorem dilatione suo debitori ad soluendum, non incurratur mora, sed purgetur, nec possit heres petere vsuras seu interesse: text. optimus in *l. lecta, in fin. ff. si cert. pet. l. Titia Seia, §. vsuras ff. de legat.* 2.

40 Si enim in referipto moratorio cursus vsurarum suspenditur, quando scilicet in debitoris potestate est soluere creditoribus suis, quia bona & eorum administrationem retinet; quanto fortiùs erit affirmandũ in debitore concursum formante, qui bonis & administratione priuatus est, & denegetur ei absolutè facultas soluendi creditoribus suis, vt sæpè diximus.

41 Deinde manifestè probatur, quia licèt interesse ex mora ante impedimentum, decursum debeatur; non tamen potest deberi in futurum post impedimentum subsequutum: quia mora, & interesse ex ea proueniens, habet tractum successiuum, & ex mora annuatim, vel dietim interesse producitur: & ideo superueniente impedimento per concursum, mora, seu interesse morosum deuenit ad tempus & casum quo incipere non potest, & consequenter non debetur amplius, ex adductis *supr. n.* 25. *& seqq.*

42 Et cùm ex tunc cesset mora, propter quam debentur vsuræ seu interesse lucri cessantis, cessare debent mora ipsa cessante: nam causa successiua siue momentanea successiuum producens effectum, si cessauerit, cessat pro tempore futuro successiuus effectus, Monter. à Cueua *decis.* 1. *n.* 72. Bald. *l. inter Castellianum, col. fin. ff. de arbitr.* Ias. *in l. si quis heredem, n.* 14. *Cod. de instit. & substit.* Decius *cons.* 480. *n.* 8. Corneus *cons.* 7. *n.* 5. *vol.* 1. Angel. *cons.* 159. *vol.* 2. Roland. à Vall. *cons.* 39. *n.* 55. *vol.* 4. Tiraquel. *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, n.* 151. idem Tiraquel. *in tract. Cessante causa, limit.* 12. *n.* 24. *& limit.* 23. *n.* 7. *&* 9. Fenutius *de mouento temp. c.* 10. *n.* 7. Monter. *decis.* 2. *num.* 62. Feller. *in constitut. Neapol. in Rubr. de Magistro instituario, c. statuimus, n.* 34. 58. *&* 62. Carauit. *in Ritu Curiæ* 233. *n.* 15. exactè & optimè plura exempla congerens Cafarate *cons.* 25. *num.* ex 15. *& seqq.* multi *ibid.* allegatis, & ex *n.* 7. *& seqq.* per quos, & Hondedeum *in cons.* 29. *n.* [illegible] *vol.* 1. & Gamam *dec.* 27. *num.* 5. obseruat Anton. de Amat. *cons. resol. cap.* 63. *num.* 53.

43 Quò etiam tendit doctrina Angeli ad Barcol. *in l.* 1. *ff. de pac.*, *quam* refert Iaferd. *decis.* 5. & sequitur Lancelot. *de attentat. p. p. c.* 2. *cap.* 4. *limit.* 20. *n.* 19. Mazol. *cons.* 22. *n.* 25. *lib.* 1. ed. Cala, *de ordo articul. & probat. n.* 8. *in fin. & num.* 10. Graff. *excep.* 3. *n.* 38. dicentes, quod stante statuto, quod causa viduæ fit summaria, si causa fuerit cœpta per mulierem nuptam, & causa pendente maritus moriatur, causa exinde in articulis sequentibus fit summaria: & per Glossam *in d. l. qui autem ff. si quis cautionib.* Angel. *in l. si quis posea, ff. de iudic.* Bald. *in l. si quis quamquam. ff. si quis cautionib.* quam communiter approbatam dixit Ripa *in cap.* 1. *n.* 81. *de rescript.* Anton. Gabriel. *tit. de iudiciis, conclus.* 4. *lib.* 2. *n.* 20. Capell. Tolos. *decis.* 147. & ex eod. Alexandro, & aliis, Giurba *dec.* 82. *n.* 7.

44 Ex quibus concludendum est, quod non obstante mora incursa ante impedimentum ex iudicio concursus creditorum peracto à debitore, interesse lucri cessantis non currit in futurum, licèt creditores interesse illius temporis antecedentis sibi iam quæsitum exigere possint post sententiam graduationis.

Non obstant argumenta in contrarium adducta *supr. ex n.* 13. cum *seqq.* quibus iam satisfecimus per fundamenta hactenus considerata ex *n.* 25. *cum seqq.*

INDEX

INDEX

Fideliſſimus & copioſiſſimus Materiarum omnium quæ in hac Quarta Parte Labyrinthi Creditorum deciduntur.

Primus numerus Caput, ſecundus ſedem materiæ, tertius paginam indicant.

A

Actio. Agere.

ACTIONES mouet debitor pendente concurſu cum interuentu creditorum, cap.1.n.4. pag.3

Actiones mouere ſeu experiri nemo poteſt ex iure alterius, iuxta Cancerium, cap.1.n.7. pag.4

Limitatur 1. ſiquis agat iure proprio à iure Tertij dependente, ibid.& num.38. pag.10

Limitatur 2. ſi creditor deducat ius ſuum, excipiendo, cap.1.n.8. pag.5

Exemplificatur in variis exceptionibus, num.9.10. & 11. ibid.

Sed vid.d. num.38.& 23.

Agendi ius an tranſeat in creditores ex perſona debitoris, pendente concurſu, cap.1.num.15. & plurib. ſeqq. pag.6

Ratio traditur ob quam creditores poſſunt mouere Actiones, & opponere exceptiones tangentes debitorem decoctum & eius bona, cap.1.n.23.& 24. pag.7

Actio intentari dicitur ab eo qui ſolvit, non exceptio, c.1.n.29 pag.8

Actionem læſionis contra emptorem rei debitoris mouere poſſunt creditores, cap.1.n.32. pag.9

Idem procedit in re data in ſolutum, num.33. ibid.

Agere poſſunt creditores ex pacto retrouenditionis appoſito in fauorem debitoris decocti, c.1. n.34.ibid.

Quod intelligitur in ſubſidium, num.35. ibid.

Actiones perſonales moueri poſſunt à creditoribus contra debitores debitoris ſui, pendente concurſu, c.1. num.36. ibid.

Agendo, vel excipiendo, creditores comparere poſſunt ex perſona debitoris in iudicio, abſque ceſſione, ad conſeruanda bona & iura debitoris decocti, cap.1. num.38.39. & 40. pag.10

Actionis ceſſio differt à ceſſione bonorum, & de vna ad aliam non fit illatio, cap.1.num.1. pag.3

Vid. *Ceſſio.*

Actio intentari poteſt ab vno ex perſona alterius, & interdum quis conſequitur ex perſona alterius quod ex ſua conſequi non poteſt, cap.1.num.40. pag.10

Actionibus debitori competentibus vti poſſunt creditores illius abſque ceſſione, cap.1.§.2.num.1. pag.5

Vid. *Creditor.*

Actus.

Actus eſt nullus ab vno geſtus, quando ad illum exercendum datur pluribus mandatum ſimpliciter, cap.3.num.16. pag.45

Actus geſtus, non ſeruata forma ſimultanei concurſus ad gerendum data, irritus eſt, c.3.n.30. pag.47

Vid. *Statutum.*

Vid. *Notarius.*

Actus nulliter celebratur ſi non fuerit ſeruata forma à ſtatuto præſcripta, cap.3.num.36. pag.48

Index Rerum,

Actus agentium vltra eorum intentionem non operantur. c.5. num.6. p.64.

Actus legitimus alterari non debet, licèt casus euenerit à quo incipere non potuerit, c.5.n.14. p.65

Actus nullitas ipso iure introducta in fauorem alicuius nihil operatur nisi parte volente c. 6. n. 30. & 31. p.75.

Actus legitimi retractari non possunt, licet casus euenetit à quo incipere non potuerunt, c. 6.n.40. p.76.

Ex Actu nullo dominium non acquiritur,c.9.n.11. p.98

Actus voluntarius habetur pro necessario, si habuerit originem à causa necessaria præcedente, c. 9. num.30. p.101

Actus factus ex iuris necessitate & compulsione non comprehenditur sub lege prohibente actum fieri, c.9.n.121.& 122. p.119

Actum fieri ex necessitate proueniente ab origine, vel ex dispositione & coactione legis, paria sunt, c. 9. num.95. p.113

Actus gestus sub conditione de futuro, habetur pro puro, si iam conditio erat purificata quamuis contrahentes ignorassent,c.11.n.4.& 5. p.127.

Actus iudiciales gesti à procuratore reuocato, aduersario & judice ignorantibus reuocationem, valent,c.12.n.13. p.134

Actus extraiudiciales, vt contractus, si fiant à procuratore reuocato ignorante reuocationem,sustinentur,c.12.n.14. p.135

Ex Actu nullo voluntas elici potest & probari,c.14.n.2. p.152

Actus validus præcedens non tolletur per subsequentem inualidum & nullum,c.14.n.12. p.154

Agere potest creditor ex priori contractu nulliter innouato, & debet graduari in concursu, c. 14.n. 18. p.155.

Actu principali permisso,quæ in consequentiam veniunt non attenduntur in iure,c.17. n.31.& 32. p.156

Actus vt valeat potius quàm quod pereat, quisque præsumitur velle, c.4.n.45. p.60

Actus à fine agentium iudicatur, c.4. n.45.ibid.

Æquiparata.

Æquiparatorum idem est iudicium, ac dispositio eadem, c. 13. num.6. p.144.

Æquiparatorum diuersum est iudicium vbi dari potest diuersitatis ratio,c.13.n.12. ibid.

Alienatio.

Alienans rem communem solùm intelligitur alienare eam partem,ius, & portionem quam in ipsa re habet.c.5.n.12. p.65

Alienatio rei hypothecatæ fit cum suo onere, c.9.n.25. p.100

Alienationis prohibitio à testatore facta non impedit translationem dominij si pœna fuerit imposita alienanti,c.9.n.54. p.104

Alienationi confiscatio æquiparatur, c.9.n.64. p.106

Alienatio rei hypothecatæ, & casus Commissi, differunt, c.9.num.91. p.112.n.92.& 93. p.113

Alienatione facta bonorum maioratus, vel fideicommissi, interueniente iuris authoritate,non attenditur ius successorum, c. 9. n. 110. p.118.

In Alienationibus quæ fiunt ex vi coactiua legis, non attenditur voluntas domini, c. 9. n. 111. & 112. ibid.

Alienatione prohibita, intelligitur ea quæ fit ab homine sine necessitate, non quæ à lege inducitur, c.9.n.114. ibid.

Alienatio quæ lege inducitur non requirit solemnitates iuris quæ aliàs adhibendæ sunt tam respectu minorum, quàm mulierum,c.9.n.116. 117.& 120. p.119

Alienatio ex causa necessaria à lege inducta non continetur sub prohibitione alienationis, c. 9. n. 119. ibid.

Alienatio nulla est si dominus alienet rem alienari prohibitam;nec transfert dominium in acquirentem, c.12.n.6. p.133

Pactum de non alienando impedit dominij translationem, casu quo res alienetur,c.12.n.7. ibid.

Alienationis prohibitio cum Tertio conuenta cuius interest rem non alienari, impedit translationem dominij in acquirentem,siue sciuerit illud pactum, siue non, c. 12. n.25. p.137

Alienatio

Alienatio facta à debitore poſt concurſum formatum, in eum qui concurſum ignorabat, an valeat, c.12. n.43.p.139.& n.44.& ſeqq. p.140
Alienatio facta à debitore poſt ceſſionem bonorum, ſeu decoctionem, nulla eſt.c.12.n.47.& 48. ibid.
Alienari poſſunt bona fideicommiſſo ſubiecta pro ſatisfactione creditorum teſtatoris,c.12.n.52. p.141
Alienandi facultas impetrata pendente concurſus iudicio an valeat, c.13.n.8.9.p.144.& num.16.& aliis ſeqq.p.145.
Vid. *Facultas.*
Alienatio rei hypothecatæ de conſenſu creditoris non extinguit hypothecam, ſi alienatio nulla ſit, c.14.n.10. p.153
Vid. *Nullitas.*

Apocha.

Apocha data ab vno ex Theſaurariis Regiis abſque aliorum ſubſcriptione,non releuat debitorem, c.3. n.20.& 21. p.46
Apochæ ſolutionis à Fiſco faciendæ plures ſolemnitates & ſubſcriptiones requirunt quæ non ſupplentur per teſtium probationem,c.3.n.29. p.47.
Vid. *Theſaurarius.*
Vid. *Solutio.*

Appellare Appellatio.

Appellare poteſt creditor à ſententia lata contra debitorem intentantem remedium læſionis, cap. 1.§.2. n.3. p.5.
Vid. *Creditor.*

Argumentum.

Argumentum, Eſt vnitum rei hypothecatæ, ergo eſt hypothecatum; non eſt conſtans,ſed fallit in tribus caſibus,cap.2.n.69. p.33
Argumentum valet de tempore ad rem, & de re ad tempus: c.2.n.19. p.26.
Argumentum de re ad perſonam, & è contra,valet,c.8.n.38. p.90
Argumentum à voluntaria alienatione rei hyporhecatæ, ad caſum Commiſſi, non valet, c.9.n.95. p.113.
Argumentum à contrario ſenſu non valet quando abſonus inde reſultaret intellectus,c.12.n.50. p.141

Aſſertio.

Aſſertioni Principis aut Notarij de facto alieno in præiudicium Tertij non ſtatur,c.3.n.32. p.47
Aſſertioni vnius non ſtatur quando actus pro forma à pluribus ſimul celebrari debet.c.3.n.35. p.48

Augmentum.

Augmentum rei principalis, vnum corpus efficitur cum ea,& eiuſdem naturæ.c.2.n.23.& 4. p.24
Ad Augmentum rei principalis in obligationem deductæ diſpoſitio extenditur ex tacita partium voluntate & interpretatione legis.c.2. num.9. ibid.
Quod procedit ex multorum ſententia in contractu, ſententia, & priuilegio,n.10. p.25.
Pactum de lucranda dote extenditur ad eius augmentum ſuperueniens,c.2.n.11. ibid.
Statutum diſponens ſuper lucro dotis, extenditur ad eius augmentum,n.12. ibid.
Vid. *Dos.*
Conceſſio Territorij cum iuriſdictione à Principe facta extenditur ad augmentum.c.2.n.13. ibid.
Ius vniuerſale hypothecatum extenditur hypotheca ad augmentum illius iuris,c.2.n.7. p.24.
Vid. *Hypotheca.*
Augmentum ad eum ſpectat ad quem ſpectat diminutio.c.2.n.23. p.27
Augmentum & diminutio pari paſſu ambulant,n.24. ibid.
Augmentum per alluuionem naturaliter cum ipſo fundo vnitur, c.2. num17. p.28
Vid. *Flumen.*
Augmentum alluuionis accreſcit creditori hypothecario,c.2.n.33. p.28.
Et Vſufructuario,n.34. ibid.
Et Emphyteutæ ſeu rei emphyteuticariæ,n.35. ibid.
Augmentum proueniens ex cauſa alluuionis, & ex cauſa conſolidationis, æquiparantur in iure, c.2. n.36.cum aliis ſeqq. ibid.
Vid. *Conſolidatio.*
Augmentum proueniens ex præſcriptione quaſi alluuio dicitur, c.2. n.42. p.29
Vid. *Præſcriptio.*
Sicut Augmentum ſeparabile non auget rem; ita augmentum concretum & affixum rei hypothecatæ auget hypothecam,c.2.n.54. p.30
Augmentum rei principalis deductæ in contractu an & quomodo ſubiiciatur

Index Rerum,

ciatur eisdem qualitatibus & hypothecis, c. 2. n. 55. p. 31

Augmentum nouiter proueniens ex facto contrahentium subiicitur qualitatibus, conditionibus, & hypothecis prioris contractus, c. 2. num. 68. p. 33

Augmentum maioratus proueniens ex aggregatione bonorum à Tertio facta, longè differt ab augmento ex natura rei, vel ex facto contrahentium, c. 2. n. 70. & aliis seqq. p. 34.

Augmentum non sequitur naturam rei auctæ quando inter vtrumque datur diuersa ratio, c. 2. n. 74. ibid.

Dispositio super Augmento, est nouus contractus respectu Tertij, c. 2. n. 83. p. 35

Augmentum non sequitur naturam rei auctæ in præiudicium Tertij, c. 2. n. 86. p. 36

Vid. *Maioratus.*

Augmentum comprehenditur sub nomine vniuersali, c. 2. num. 98. p. 39.

In his quæ sunt stricti iuris an fiat extensio ad augmentum, c. 2. n. 10. & 99. p. 25

Quando Augmentum prouenit à contrahentibus pacta, conditiones, & hypotheca censentur repetita quæ erant in priori contractu, n. 100. p. 39

In Augmento rerum feudalium noua inuestitura non requiritur, c. 2. n. 108. p. 26

Augmentum seu Accessorium permanet illæsum cùm principale non est hypothecatum, c. 2. n. 114. p. 39

Augmentum debet esse eiusdem qualitatis cum suo principali, c. 5. n. 25. p. 67.

B

Beneficium cessionis bonorum.

BEneficium cessionis bonorum quid operetur tam respectu debitoris quàm creditorum ipsius, c. 17. n. 7. p. 170

Beneficium cessionis bonorum, siue concursus, concessum est à lege, & fauorabilius est rescripto moratorio, c. 17. n. 26. p. 170

Beneficium cessionis bonorum non imputatur debitori ad culpam, c. 17. n. 33. p. 273

Vid. *Concursus. Cessio.*

Vid. *Debitor.*

Beneficium Competentiæ.

Beneficium legis ne quis conueniatur vltrà quàm facere possit deducto ne egeat, competens donatori, marito, socio, & aliis quibusdam, non prodest eorum fideiussoribus, nec heredibus, c. 1. §. 1. n. 3. p. 11

Beneficium istud competentiæ est merè personale, c. 1. §. 1. n. 5. & 11. p. 12.

Vid. *Exceptio.*

Beneficium leg. 2. Cod. de rescind. vendit.

Beneficio *leg. 2. C. de rescind. vendit.* an possint vti creditores pro rebus debitoris cum enormi læsione venditis, c. 1. n. 32. p. 9 & §. 2. n. 2. p. 15. n. 12. cum seqq. p. 17

Beneficium *leg. 2. Cod. de rescind. vendit.* an locum habeat in venditione pignoris facta per creditorem, c. 1. §. 2. n. 6. 7. cum seqq. vsque ad fin. p. 17. & seqq.

Beneficium *leg. 2. C. de rescind. vend.* est personale solis contrahentibus competens, c. 1. §. 2. n. 8. p. 16. & n. 20. p. 19.

Beneficium *leg. 2.* datur vendenti per procuratorem, c. 1. §. 2. num. 17. p. 18.

Beneficium *leg. 2.* conceditur debitori in bonis quæ venduntur ad instantiam creditorum in subhastatione, c. 1. §. 2. n. 18. ibid.

Multo magis in pignore vendito à solo creditore citra hastam publicam. n. 19. p. 19

Beneficio *leg. 2.* Tertius vti non potest; sed aliud est de creditoribus ex persona debitoris agentibus. c. 1. §. 2. n. 20. ibid.

Beneficium Ecclesiasticum.

Beneficium incompatibile non vacat ipso iure, quandiu possessio secundi non est pacifica, sed litigiosa, c. 6. n. 37. p. 76

Beneficio acquisito à pensionario irreuocabiliter, extinguitur pensio, nec reuiuiscit quamuis beneficium ipsum postea dimiserit, c. 6. n. 39. p. 76. 44. 45. 46. p. 77

Secus si reuocabiliter tantum. n. 25. p. 74.

Beneficij titulo manente apud pensionarium reuocabiliter, non extinguitur pensio, sed dormit. c. 6. n. 5. p. 71. & 32. p. 75

Si verò perfectè & irreuocabiliter, extinguitur vi consolidationis, n.8.ibid. p.72
Vid. *Pensio.*
Beneficiarius consentiens resignationi saluo beneplacito summi Pontificis, potest interim reuocare consensum.c.13.n.29. p.148

Bona.

Verbum, *Bona*, adiectum genitiuo, *Maioratûs* indicat omnia bona pertinentia ad maioratum, siue ex dominio,siue ex possessione,c.2.n.116 p.41.
Bonorum dispositio per nomina possessiua complectitur omnia bona mobilia,& immobilia,iura,& actiones,c.2.n.117. ibid.
Bona aggregata Maioratui an veniant sub hypotheca bonorum ipsius maioratus, c. 2. per tot. p.23.
Vid. *Facultas.*
Bona aggregata maioratui non stant accessorie ad bona antiqui maioratus, sed æquè principaliter considerantur,c.2.n.110. p.40
Quod limitatur& declaratur,n.112. ibid.
Bona non possunt manere obligata pro eodem apud eundem, c.4.n.38. p.59.
Bonorum separatio peti potest à creditoribus defuncti,vt ex eius bonis nihil capiant creditores heredis, c.4.n.37.
Bona quæ incidunt in Commissum ob culpam & pœnam transeunt libera ab omni onere in dominum directum,c.9.n.5. p.96
Bona emphyteutica redeunt ad dominum directum libera, ex natura rei & conditione contractus, c.9. n.26.& 27. p.100
Bona non dicuntur nisi deducto ære alieno, & ideo bonis omnibus confiscatis, vel ex parte quotitatiua, obligatur fiscus creditoribus delinquentis: secus in confiscatione speciali ex causa Commissi, c.9. n.84.p.110.& n.88. p.111
Vid. *Fiscus.*
Bona maioratus hypothecata ex facultate regia non immutantur vel in forma, vel in qualitate, licèt remaneant libera apud vltimum possessorem, familiâ extinctâ,c.10. n.12.& 14. p.122
Bonorum maioratus substantia non destruitur per libertatem maioratui superuenientem,c. 10. num.16. p.123.
Bona maioratus fiunt libera authoritate principis, dum ipse concedit facultatem ea obligandi iure hypothecæ, & ideo quoad hypothecam non immutantur per libertatem superuenientem ex familiæ extinctione,c.10.n.20.ibid.& n.24. p.124.
Bona hypothecata transeunt in quemlibet possessorem cum suo onere,c.10.n.27. ibid.
Vid. *Maioratus. Hypotheca.*
Bona maioratus an possint obligari tanquam libera ab vltimo possessore viuentibus adhuc vocatis qui postea prædecesserunt possessori, c.11.per tot. p.126
Bonorum administrationis interdictio impedit dominij translationem & alienationem, c.12. n.45. & seqq. p.140.
Vid. *Interdictio.*
Bona vinculata obligari vel alienari non possunt absque facultate regia, quæ an profit creditori impetratâ post concursum formatum? latè discutitur, c.13.per tot. p.143
Vid. *Facultas.*
Bona Feudalia alienandi facultas pendente concursus iudicio an sit valida,c.2.n.8.p.144.n.16.& seqq. 129.
Bona Ecclesiæ si fuerint alienata reseruato beneplacito sedis Apostolicæ, an valeat alienatio, c. 13. n.30.cum aliis seqq. p.131
Bonorum aduentitiorum filij administratione & vsufructu pater priuatur ob dilapidationem,non secùs ac per mortem. cap. 15. per tot. p.156.& maximè num.13.& seqq. p.158.
Vid. *Pater.*
Bona vinculata malè dissipantes priuantur omni iure & commoditate illorum,c.15.n.16.& 17. p.159
Bona specificè obligare, vel genericè per nomen vniuersale, vt gregem, peculium,&c.differunt, c.2. n.97. p.58

Index Rerum,

C

Cambium.

DAns literas Cambij non tenetur reddere pecunias acceptas, alio in loco à se soluendas accipienti literas, nisi certus sit fuisse intimatas suo mandatario cui directæ fuerant, vbi redditur ratio, c.3.n.41.& 42. p.49

In literis Cambij traditis creditori non ost locus pœnitentiæ vnius altero inuito,c.3.n.43. ibid.

Vid. *Protestatio.*

Scriptor literarum Cambij constituitur in mora si solutio non fuerit facta die & loco assignatis,c.3.n.49. p.50.

Vid. *Mora.*

Cambij Contractus censetur perfectus ex traditione pecuniæ & literarum,c.3.n.57. p.51

Causa.

Causa quæ producit effectum successiuum cessante, cessat effectus, c.17.n.42. p.174

Limitata causa limitatum producit effectum,c.5.n.7. p.65

Cessio.

Cessio bonorum, & Cessio iuris vel actionis, differunt, nec valet consequentia de vna ad aliam, c.1.n.1. p.3.

Cessio iuris transfert in cessionarium ius competens cedenti, c. 1. n. 2. ibid.

Et de significatione verbi, *Cedere*, ibid.

Cessio bonorum non est translatiua & abdicatiua iuris sed consignatiua & destinatiua: & de vtriusque differentia, c. 1. n. 3. & seqq. ibid.

Ex Cessione bonorum debitoris tractant creditores dumtaxat de iustificatione crediti,c.1.n.5. p.4

Expenditur ad id Doctor Olea, exponitur & notatur. ibid.

Cessio necessaria non est vt creditores possint mouere actiones debitori decocto competentes post concursum formatum, c. 1. n.18. 19. p. 6. & 24. p.7

Cessio bonorum varios producit effectus in fauorem creditorum, c. 1. n.20.& 22. p.6

Cessio debitoris non requiritur, vt possint creditores in concursu agere vel excipere ad conseruanda bona & iura debitoris,c.1. n.38.59. & 40. p.10

Cessio debitoris non est necessaria vt creditores possint intentare læsionem enormem, vel enormissimam, c.1.§.2.per tot. p.15

Et quid in pignore vendito à priore creditore, an posterior agere possit aduersus emptorem ex remedio *leg. 2.Cod.de rescind.vendit.* n.6. & seqq. p.16.

Cedi non potest quod transmitti non potest: & è conuerso, quod transmissibile admittit cessionem, c. 1. §.1.n.6.& 7. ibid.

Cessionis bonorum beneficium quid operetur tam respectu debitoris, quàm creditorum ipsius, c.17. n.7. p.170

Vid. *Beneficium cessionis bonorum.*

Cessio est iuris & actionis ex aliquo titulo in alium facta translatio,c.1. n.2.p.3.

Cessione facta bonorum à debitore decocto, an possit ipse agere in iudicio,c.1.n.5. p.4

Cessionem tantùm lex exigit in Tertio qui nomine proprio agit ad suam vtilitatem de iure ad debitorem pertinente,c.1. §.2. n.5.in fin. p.16.

Secùs si agat ex persona sui debitoris,n.2.& seqq. p.15

Clausula.

Clausula hypothecæ bonorum maiotatus apponi solita in referipto regio,c.10.n.13. p.122

Clausula, *omnia & singula*, in obligatione generali bonorum debitoris, operatur specialem hypothecam in singulis,c.10.n.22. p.124

Clausula, *reseruato beneplacito sedis Apostolicæ* in alienatione rerum Ecclesiæ, quid operetur,c.13.n.30. & 31. p.148

Clausulæ, *saluo beneplacito*,&c.in contractibus rerum alienari prohibitarum,effectus,c.13.n.34. ibid.

Commissum.

Commissum præscribitur contra Fiscum per quinquennium, c. 9. n.3. p.96.

Commissum efficit vt bona delinquentis transeant seu reuertantur libera ad dominum directum, c.9. n.5. ibid.

Et num. 26. & 27. in Emphyteusi, p. 100.
Commissi pœna solùm incurritur propter introductionem mercium prohibitarum, non verò propter negotiationem & commercium, c.9.n.55.56.& 57. p.105
Commissum seu Contrabannum est crimen & criminaliter iudicari ac puniri potest num. 58. ibid. & 59. p.106.
Commissum propter contrabannum, vel ob non factam professionem, an sit distinguendum, c.9. à n. 68. vsque ad 71. p.107
Commissi pœna inducit resolutionem iuris delinquentis in mercibus, & acquisitionem earumdem fisco,c.9.n.75. p.108
Vid. *Confiscatio.*
Commissi casus non est alienatio, sed priuatio & amissio rerum à lege inducta, non attenta voluntate debitoris delinquentis, c.9. n. 91. p.112.& 92. p.113
Vid. *Merx.*

Concursus.

Concursu pendente, debitor omnia iura sua retinet, dominium & possessionem bonorum suorum, mouetque actiones cum interuentu creditorum,c.1.n.4. p.3
Concursus iudicio ad bona mulieris peracto, possunt creditores, qui eam proprio nomine obligatam habent, excipere de nullitate aliarum obligationum, quas cum marito contraxerat, ex eo quod sit indotata ratione læsionis vltra dimidium dotis, quamuis ipsa hanc nullitatem omiserit,c.1.n.13. p.5.
Concursu legitimè formato, possunt creditores mouere omnes actiones debitori competentes absque cessione contra quoslibet,ad effectum, vt ea bona & iura ad concursum perueniant,c.1.n.18. p.6
Neque hæc potestas creditoribus competit omninò ex cessione bonorum imbibita in iudicio concursus,c.1.n.19. ibid.
Vid. *Cessio.*
Concursu pendente an possint creditores impetrare facultatem Regiam, quam debitor omiserat super contractu bonorum Maioratus, vel feudalium,c.1.n.37. p.9
Vid. *Creditor.*
Concursu formato à Pensionario beneficij Ecclesiastici contra debitorem pensionis, an & quando graduari debeat,c.6. n.48. & 49. p.77.
Vid. *Pensio.*
Concursu formato, dominus rei in concursum deductæ præfertur cæteris creditoribus etiam anterioribus & priuilegiatis, c. 9. num. 4. p.96.
Contrarium defenditur respectu anteriorum creditorum, c.9. n. 23. p.100.
Concursus iudicio formato, debitor priuatur bonorum suorum administratione, & habetur pro mortuo, c.12.n.2. p.133
Concursu formato, debitor decoctus non est persona legitima ad recipiendam solutionem rei sibi debitæ,c.12.n.24. p.137
Concursus formatus impedit ne debitor res suas alienando transferre possit earum dominium in acquirentem in præiudicium creditorum,c.12.n.26. ibid.
In Concursus iudicio debitor est legitimus contradictor & pars prouocans creditores suos,c.12. n.36. p.138.
Concursus ignorantia probabilis liberat soluentem debitori decocto, c.12.n.24. p.137
Vid. *Debitor. Ignorantia.*
Concursu pendente, potest conueniri debitor coram alio Iudice competente & conuenire ipse suos debitores, & acta valebunt nisi opponatur exceptio concursus, c. 12. n.37. p.139
Non tamen in præiudicium creditorum non citatorum qui aduersus sententiam reclamare possunt, n.38. ibid.
Vid. *Sententia.*
Concursu formato, mandatum à debitore datum ad negotia expirat, c.13.n.7.& 12. p.144.& n.20.p145
Vid. *Mandatum.*
Concursus iudicio formato, possessor maioratus nihil potest agere in præiudicium creditorum, c. 13. n.19. p.145
Concursu formato an possint creditores impetrare facultatem contrahendi super bonis vinculatis, c.13. n.42.& seqq. p.151
Concursus iudicio pendente cessat interesse

Index Rerum,

intereſſe ex mora, ex ſtylo quorumdam Tribunalium, c. 17. n. 1. p.169.

Concurſus iudicium non impedit peti vſuras priùs debitas, c.17. n.3. ibid.

Concurſus iudicio pendente debitor propter inficiationem debiti damnari poteſt ad intereſſe ex mora, c.17.n.4. ibid.

Limita, vt n.5. ibid.

Concurſus iudicio pendente vſuræ non currunt in præiudicium poſteriorum creditorum, c. 17. num. 6. ibid.

Concurſus iudicio à debitore formato, contrahitur impedimentum ſoluendi, ſed voluntarium, c. 17. n.17. p.170

In Concurſus iudicio multa poſſunt excuſare debitorem à mora, c. 17. n.27. p.172

Concurſus iudicio pendente debitor non poteſt validè ſoluere creditoribus ſuis, c.17.n.28. ibid.

Concurſus ſuperueniens non tollit vſuras iam debitas ex mora commiſſa de præterito, licèt extinguat curſum illarum pro futuro, c. 17. n.37.38.& 44. p.173.& 174

Concurſus iudicio formato, vſuræ ex mora non debentur, quia debitor deſinit eſſe in mora, c. 17. n. 41. & 42. 174

Conductio.

Conductio reuiuiſcit nec extinguitur per emptionem rei conductæ nulliter factam, c.14.n.14. p.154

Confeſſio.

Confeſſio facta in inſtrumento nullo, ſuſtinetur, vitiato inſtrumento, c.14.n.5. p.153

Confiſcatio.

Confiſcatio ex cauſa Commiſſi, fit ob delictum, & ad publicam vindictam, c.9.n.7. p.97

Confiſcatio æquiparatur alienationi, c.9.n.64. p.106

Confiſcatio partis quotitatiuæ bonorum delinquentis non obligat fiſcum erga creditores ipſius delinquentis in ſolidum, ſed tantum pro rata rerum confiſcatarum portione, c.9.n.82. p.109

Confiſcatio rei particularis, ſeu mercium ex cauſa Commiſſi, non obligat fiſcum erga creditores delinquentis, c.9.n.83.p.110.& n.88.p.111

In Confiſcatione mercium ex cauſa Commiſſi, non attenditur diſtinctio de alienatione voluntaria, vel neceſſaria, pro conſeruanda creditorum hypotheca, c.9.n.90. p.112

Confiſcatio mercium prohibitarum eſt ſpecialis, nec afficit reliquum delinquentis patrimonium, c.9.n.6. p.97.

Pragmaticæ Regni imponentes pœnam Confiſcationis mercium prohibitarum referuntur & declarantur, c.9.n.44.vſque ad n.58. p.103.

Confuſio.

Confuſio non admittitur in præiudicium Tertij, c.4.n.19. p.56

Confuſio ſi in præiudicium Tertij admitteretur, facilè aperiretur via fraudandi creditores in ſua hypotheca, c.4.n.20. ibid

Confuſio actionum nunquam extenditur ad hypothecam Tertij, quia ſemper manet illæſa, c.4. n.21. 22. & 23. ibid.

Confuſio iurium in perſona debitoris, eſt reducibilis ad priorem formam ad effectum præſeruandi hypothecam ſuper fructibus, c. 4. num. 35. p.58.

Confuſa ſpecie cum eadem ſpecie materiæ, res adhuc dicitur extare, c.4.n.47. p.61

Vid. *Hypotheca.*

Conſolidatio.

Conſolidatio vſusfructus cum proprietate, auget hypothecam ſuper fundo contractam, c.2.n.15. p.26

Et num.26. p.27

Conſolidatio vſusfructus cum proprietate æquiparatur alluuioni, c.2. n.36. p.28

Ex quacunque cauſa conſolidatio proueniat. n.37. ibid.

Conſolidatio dominij vtilis cum directo, & vſusfructus cum proprietate, auget maioratum. c. 2. n.39. ibid.

Vid. *Augmentum.*

Conſolidatione extinguitur vſusfructus, c.4.n.3.& aliis ſeqq. p.54

Vid. *Vſusfructus.*

Aliud eſt extingui hypothecam ſuper vſufructu impoſitam per conſolidationem cum proprietate quam habet Tertius, aliud verò conſolidari ius vſusfructus cum proprietate, nunc

nunc reperta apud debitorem obligatum, c.4.n.29.& 30. p.57
Consolidatio contingens in persona debitoris recipit separationem ad fauorem eius qui habet ius ad vsumfructum, vel emphyteusim, c.4.n.30. ibid.
Consolidatio in persona debitoris solum inducit mutationem extrinsecam in commoditate fructuum antea obligata, c.4.n.31. p.58
Consolidatio non extinguit hypothecam quoties res obligata est reducibilis ad priorem formam, c. 4. n.34.& 35. ibid.
Vid. *Hypotheca.*
Consolidatio bonorum defuncti & hæredis inducitur ex aditione hæreditatis, ita vt vnicum fiat patrimonium, c.4.n.36. p.59
Consolidatio vsusfructus cum proprietate nihil officit iuri creditoris habentis hypothecam super iure consolidato, c.7.n. 2.& 3. p.79
Aliud est consolidari vsumfructum, vel pensionem, in persona alterius qui non sit debitor illius: aliud verò consolidari in persona debitoris, c.7.n 7. p.80
Consolidatio rescissa; vel irrita facta non extinguit vsumfructum, c.14. n.11.& 15. p.154

Contractus. Contrahere.

Contrahentes ex eodem facto non intelliguntur sibi ipsis & intentioni suæ principali velle contradicere, cap.4.n.44. p.60
Contrahentium intentio super hypotheca vsusfructus videtur esse vt finiatur per mortem debitoris, c. 5. n.3.p.64.& n.29. p.68
Contrahentis obligatio non extenditur vltra expressa, c. 5. num.5. p.64.
Conttractus verba referuntur ad tempus quo fuit celebratus, c. 5. n.15. & 16. p.66
Contractus Cambij. Vid. *Cambium.*
Contractum seu commercium certarum rerum prohibitarum sub pœna lex non annullat, sed tantum pœnam reposcit ab inobedientibus, c.9.n.51.52.& 53. p.104
Vid. *Pragmatica.*
Contractus gestus sub conditione de futuro, habetur pro puro, si iam conditio erat purificata, licèt contrahentes ignorarent, c. 11. n. 5. p.127.
Contractus primus an possit ratificari in præiudicium secundi creditoris, c.11.n.20.& seqq. p.129
Vid. *Ratihabitio.*
Extremum inhabile ad quod refertur contractus impedit fictionem retroactiuam, c.11.n.23. p.130.
Contractus à debitore gesti post formatum concursum, sunt ipso iure nulli, c. 12. n. 3. p. 133. & n. 55. p.141.
Contrahens cum institore reuocato per mortem domini qui cum mercibus exercendis præposuerat, validè contrahit, c. 12. num. 11. p.134.
Contractus gesti à procuratore ignorante reuocationem mandati sustinentur, c.12.n.14. p.135
Nulliter contrahitur cum his quibus bonorum administratio à iure vel Iudice interdicta est, c. 12. n. 45. p.140.
Etiamsi contrahens ignorauerit interdictionem, n.46. ibid.
Contractus nullitatem quando lex operatur, ignorantia non prodest contrahenti, c.12.n.51. p.141
Contrahens cum institore post mortem præponentis, validè contrahit, siue mortem domini sciuerit, siue non, c. 12. num. 53. & 54. ibid.
Contrahendi facultas super bonis vinculatis à quo possit vel debeat impetrari, c.13.n.17. p.145
Contrahendi facultas super bonis vinculatis impetrata nomine possessoris sine eius mandato inutilis est, c.13.n.21. p.146
Nisi possessor illam ratam habeat expressè vel tacitè, n.22. ibid.
Sed hæc ratihabitio possessoris post decoctionem nullius est momenti, n.23. ibid.
Contrahendi facultas regia super bonis maioratus operatur tantum ex tempore Datæ, non ex tempore contractus, c.13.n.24. ibid.
Contractus super bonis vinculatis celebratus sub conditione impetrandi assensum regium, ante impetrationem non obligat contrahentes qui ab illo recedere possunt, c.13.n.27. p.147

Index Rerum,

Contractus suspenditur si reseruatum sit Principis beneplacitum, & interim partes pœnitere possunt, c.13. n.32. p.149

Secùs post expeditionem beneplaciti, n.33. ibid.

In Contractibus rerum alienari prohibitarum quid operetur clausula *Reseruato beneplacito &c.* c.13.n.34. ibid.

In Contractu super rebus feudalibus sub conditione impetrandi assensum domini directi, pœnitentiæ locus est, contra Carleual. c. 13. n.35. ibid.

Contractus super bonis maioratus, ex defectu facultatis regiæ, nullus est ab initio, licèt sub conditione illam impetrandi factus sit, c.13. n.38. p.150

Contractus inchoatus & nondum perfectus incidens in casum à quo incipere non potuit, vitiatur, c.13. n.39. ibid.

Vid. *Creditor.*

Per Contractum secundo loco factum, non censetur recessum à primo, si secundus sit inutilis, c.14. num.13. p.154.

Vid. *Nullitas.*

Contrahentium voluntas non potest declarari ex contractu nullo, quicquid sit de vltima voluntate, c.14. n.19. p.155

Contrahentes non dicuntur habere animum nouandi, si secundus contractus sit nullus & inutilis, c. 14. n.20. ibid.

Vid. *Obligatio.*

Creditor.

Creditores post concursum formatum an egeant cessione debitoris ad agendum, vel excipiendum, & defendendum bona ipsius, c.1.n.6. & per tot. p.4

Creditores ex cessione bonorum tractant solùm de suorum creditorum iustificatione, cap.1.n.5. ibid.

Creditor potest repellere fideiussorem aduersus debitorem agentem, eo quod omiserit exceptiones sibi, & principali competentes, c.1.n.12. p.5.

Creditores an possint opponere in iudicio concursus omnes exceptiones debitori competentes, c.1.n.14. ibid.

Creditores quo iure, quáue ratione mouere possint actiones debitori competentes contra quoslibet post concursum legitimè formatum, c.1.à n.15. p.6. vsque ad 24. p.7

Creditores in hoc actionum & exceptionum vsu nihil sibi exigunt, sed debitori & corpori concursus, c.1. n.24. p.7

Creditores, iuris censurâ, dicuntur procuratores, debitoris decocti, de quibus tanquam interesse habentibus lex confidit, c.1. num. 25. ibid.

Creditor ratione sui interesse potest stipulari debitori, c.1.n. 26. p.8.

Creditores ad recuperationem bonorum debitoris, non egent mandato expresso, sufficit enim tacitum & legale, c.1.n.27. ibid.

Creditor debitoris emphyteuticarij decocti potest soluere domino directo pensionem debitam absque mandato debitoris, c.1. n.28.& 29. ibid.

Creditores hæreditarij, & legatarij, possunt agere contra transactionem initam inter hæredem institutum & successorem ab intestato, & dicere testamentum esse validum, c.1.n.30. p.9.

Creditor potest prouocare condominum rei communis hypothecatæ à suo debitore, & debitor tenetur stare huic diuisioni, c.1. num. 31. ibid.

Creditores possunt agere ad recuperandum pignus debitoris sui venditum per alium creditorem, c.1. n.31. ibid.

Creditores possunt intentare actionem læsionis contra emptorem rerum debitoris, c.1.n.32. ibid.

Idemque procedit in datione in solutum à debitore facta, num. 33. ibid.

Creditores possunt agere virtute pacti de retrouendendo appositi in fauorem debitoris, c.1. num. 34. ibid.

Quod intelligi debet in subsidium, n.35. ibid.

Creditores contra debitores debitoris sui possunt mouere actiones personales, c.1.n.36. ibid.

Creditor donatarij potest petere insinuationem pro validitate donationis, c.1.n.37. ibid.

Creditor pendente concurſu poteſt impetrare facultatem Regiam quam debitor neglexit petere pro obligandis bonis maioratus, vel feudi,c.1.n.37. ibid.

Creditores ſiue agendo, ſiue excipiendo, poſſunt comparere ex perſona debitoris in iudicio abſque ceſſione ad conſeruanda bona ipſius debitoris, c. 1. n. 39. & 40. p.10.

Creditores ſinguli admittuntur ad ſe inuicem excludendos in iudicio Concurſus,c.1.n.23. p.7

Creditores donatoris an ſibi poſſint deducere portionem debitori competentem ex cauſa donationis ne egeat,c.1.§.1.n.1. p.11

Opinio negatiua proponitur à n. 2. vſque ad 8. ibid.

Opinio affirmatiua quod ſcilicet creditores hoc beneficio competentiæ frui poſſint ex perſona debitoris donatoris,n.8.& ſeqq.p.12.

Creditores ſatisfaciendi ſunt ex actionibus debitori ſuo competentibus etiam ad ſuſtentationem ipſius, vt declaratur & probatur, c. 1. §. 1. n.9.cum aliis ſeqq. ibid.

Creditores non agunt ex iure ceſſo à debitore donatore, ſed tanquam procuratores ipſius, c. 1. §. 1. n.17. p.14.

Creditorum omnium æqualiter intereſt bona debitoris communis defendere; imò multo magis eorum qui perſonalem tantum habent actionem,c.1.§.1.n.18. ibid.

Inter Creditores hypothecarios ex cauſa lucratiua & oneroſa an ſeruetur regula, *Qui prior eſt tempore*, &c. c.1.§.1.n.19. ibid.

Creditores poſſunt vti actionibus & exceptionibus competentibus debitori abſque ceſſione, c.1.§.2.n.1. p.15.

Creditores ex perſona debitoris poſſunt intentare læſionem enormem, vel enormiſſimam,c 1.§.2.n.2.ibid.

Creditor poteſt appellare à ſententia lata contra debitorem intentantem læſionem,n.3. ibid.

Creditores poſteriores poſſunt mouere remedium læſionis contra adiudicationem factam primo creditori, c.1.§.2.n.4. ibid.

Creditor ſecundus an poſſit intentare remedium *leg.2.Cod.de reſcind.vend.* in venditione pignoris facta à primo creditore ſine dolo,c.1.§.2.n.6 p.16.

Opinio negatiua proponitur n. 7.& aliis ſeqq.vſque ad 12. ibid.

Opinione affirmatiua probatur quod tam debitori quam creditoribus ex eius perſona competat remedium, *d. leg. 2. C. de reſcind. vendit.* contra venditionem ritè factam à primo creditore,à n.12.vſque ad fin. p.17. & ſeqq.

Creditores bona maioratus ex facultate Regia hypothecata diſcutientes, an ius habeant ad augmentum ſuperueniens poſt obligationem celebratam.c.2.per tot. p.23

Creditores poſſunt petere ſeparationem bonorum defuncti à bonis hæredis nc creditores ipſius hæredis ex bonis defuncti quidquam capiant, c.4.n.37.& 38. p.59

Creditores delinquentis an præferantur Fiſco in mercibus quæ in Commiſſum inciderunt,c.9.per tot. p.96.

Vid.*Confiſcatio.Commiſſum.Merx.*

Creditores delinquentis ex cauſa Commiſſi non poſſunt prætendere hypothecam in mercibus confiſcatis ob defectum dominij in debitore,c.9.n.12. p.98

Creditores an poſſint impedire demolitionem domus debitoris ob enorme delictum ipſius, c. 9. n. 31. 32. & 33. p.101

Sed vide etiam,n.89.eiuſd.c. p.111

Creditores delinquentis etiam chirographarij præferuntur fiſco exigenti pœnam delicti, c.9.n.60.cum aliis ſeqq. p.106

Quæ tamen concluſio valdè controuertitur, & variæ DD. ſententiæ ſuper ea referuntur cum quinque diſtinctionibus, ibid. vſque ad num.73. p.108

Creditoribus præfertur Fiſcus in mercibus quæ in commiſſum quoquo modo inciderunt, c. 9. n.74.& ſeqq. ibid.

Vid. *Fiſcus.*

Creditoribus nocere non poteſt poſſeſſor maioratus poſt formatum concurſum, nec impetrare reſcritum confirmatorium præcedentis alienationis,c.13.n.19.& 20. p.145 & 146.

Creditor impetrans facultatem alienandi

Index Rerum,

nandi bona maioratus in vim pacti præcedentis decoctionem debitoris,dicitur impetrare ſine debitoris conſenſu,c.13.n.36. p.150

Creditor impetrans aſſenſum regium poſt formatum concurſum à debitore, graduari non poteſt ad bona maioratus,c.13.n.40. ibid.

Creditores quibuſcum formatum eſt concurſus iudicium, eo pendente poſſunt ex iure & perſona debitoris communis validè impetrare facultatem regiam pro validitate contractuum ſuper bonis maioratus in fauorem ipſius debitoris celebratorum ſub conditione impetrandi regium aſſenſum,c.13.n.42. 43.& 44. p.151

Creditor conſentiendo alienationi rei ſibi obligatæ, recuperat hypothecam, ſi contractus alienationis ſit nullus,c.14.n.10. p.153

Creditor poteſt agere ex priori contractu nulliter innouato, & debet graduari in concurſu, c.14. n. 18. p.155.

Creditor poſterior an poſſit præferri anterioribus ex reſcripto Principis, c.16.n.1. p.162

Creditor poteſt acquirere ius hypothecæ in bonis debitoris ex reſcripto Principis,c.16.n.8. p.164.

Vid. *Reſcriptum.*

Creditori ius quæſitum non tollitur à Principe,c.16.n.22. p.167

Vid. *Princeps.*

Creditor ex decreto *Ferdinandi Regis* hypothecariam actionem diuidere coactus eſt aduerſus omnes bonorum hypothecatorum poſſeſſores, ex æquitate,c.16. n.6.& 7.p.163.& 164.

D

Debitor.

DEbitor ſui ipſius nemo eſſe poteſt,c.6.n.21.& 22. p.74

Debitor non poteſt conſtituere hypothecam in re aliena, c. 9. n.24. p.100.

Debitoris iure reſoluto in mercibus confiſcatis ex cauſa Commiſſi, reſoluuntur hypothecæ creditorum, c.9.num.77.94.97.& 102. p.108 & ſeqq.

Debitoris delictum an & quomodo noceat creditoribus, c. 9. per tot. p.96.

Vid. *Hypotheca.*

Debitor decoctus poſt formatum concurſus iudicium priuatur adminiſtratione bonorum ſuorum & habetur pro mortuo, c. 12. num. 2. p.133.

Debitor debitoris decocti non liberatur ſoluendo ipſi, niſi probabiliter ignorauerit concurſum & decoctionem,c.12.n.24. p.137

Vid. *Concurſus Ignorantia.*

Debitor decoctus priuatur rerum ſuarum adminiſtratione,c.12. n.31. p.138.

Et ideo ſententia contra debitorem lata poſt formatum concurſum non nocet creditoribus,c.12. n.32. & aliis ſeqq. ibid.

Debitor in iudicio concurſus eſt pars formalis prouocans ſuos creditores, vt contra ipſum ſua iura deducant, & ſic eſt legitimus contradictor,c.12.n.36. ibid.

Vid. *Sententia.*

Debitor etſi priuetur rerum ſuarum adminiſtratione poſt formatum concurſum, non tamen deſinit eſſe dominus & poſſeſſor, c. 12. n. 40. & 41. p.139

Debitor, etiam pendente concurſu, poteſt coram alio iudice competente conuenire ſuos debitores, non tamen in præiudicium creditorum non citatorum, c. 12. n. 47. & 48. p.104

Debitor poſt concurſum formatum non poteſt res ſuas alienando transferre dominium in acquirentem,c.12.n.26. p.137

Et quid ſi acquirens ignoret concurſum? num. 43. 44. & aliis ſeqq. p.140.

Vid. *Alienatio.*

Debitor exigens ea quæ ſibi debentur, pendente concurſu, tenetur crimine ſtellionatus, c. 12. num.4. p.133.

Vid. *Solutio.*

Debitor qui bonis ceſſit habetur pro mortuo circa actus tangentes bonorum ſuorum adminiſtrationem, c.13.n.2. p.143

Debitor decoctus non habet velle neque nolle, c.13.n.26. p.147

Debitores ſæpe impetrant reſcripta moratoria etiam in præiudicium creditorum,

creditorum,c.16.n.2. p.163
Debitor impetrans dilationem moratoriam debet satisdare de soluendo post terminum, c. 16. n. 12. & 13. p.165.
Debitor propter inficiationem debiti, damnari potest ad interesse propter moram, etiam pendente iudicio concursus,c.17.n.4. p.169
Secùs tamen est si fateatur, & sola mora procedat ex iudicio concursus.c.17.n.5. ibid.
Debitor an excusetur à mora & interesse propter moram debito ob difficultatem soluendi,c.17. num. 13. p.170.
Debitor formando iudicium concursus, voluntarium contrahit impedimentum soluendi creditoribus suis,c.17.n.17. p.171
Debitor speciei interitu illius liberatur regulariter,c.17.n.22. ibid.
Debitor speciei interitu illius non liberatur si mora præcesserit, c.17. n.23. ibid.
Debitor non potest validè soluere creditoribus suis, pendente iudicio concursus, c.17.n.28. p.172
Debitoris culpæ non imputatur beneficium cessionis bonorum, c. 17. n.33. ibid.
Debitor excusatur à mora & interesse propter impotentiam soluendi,c.17.n.34. ibid.
Maximè si impotentia præcesserit moram,n.35. ibid.
Debitor desinit esse in mora quæ habet tractum temporis successiuum,post formatum iudicium concursus,c.17.n.41. p.174

Defendere Defensor.

Defendere est eandem vicem quam reus subire,c.1.§.1.n.15. p.13
Defensor in quo differat à fideiussore,c.1.§.1.n.16. ibid.

Delictum Delinquens.

Delinquentis domus destrui potest ob publicam vindictam in atrocioribus delictis, c. 9. num. 8. p.98.
Vid. *Domus.*
Delinquens amittit ipso iure dominium mercium confiscatarum ex causa Commissi,c.9.n.13.& 14.cum aliis seqq. p.99
Vid. *Creditor. Hypotheca. Merx.*
Delinquens ante delictum admissum erat dominus, & priuatur suo dominio tantùm ex quo delictum consummauit, c. 9. num. 37. & 42. p.102.
Delinquens in atrocioribus priuatur ipso iure dominio & administratione rerum suarum à tempore delicti, c.9.n.78. p.108
Delictum debitoris licèt importet pœnam amissionis bonorum ipso iure, non tamen extinguit hypothecam anteriorem, nec iura creditorum,c.9.n.79. p.109
Delinquens seruus hypothecatus potest damnari ad mortem, non attento iure domini,nec creditorum, c.9.n.100. p.115
Vid. *Commissum Fiscus.*
Vid. *Confiscatio. Merx.*

Demonstrare.

Idem est demonstrare personam per signum certum, vel ipsam nominatim exprimere, c. 2. num. 92. p.37.

Dictio.

Dictio, *statim*, est significatiua temporis quo dispositio incipit operari,c.9.n.41. p.102
Vid. *Dispositio.*

Dilatio.

Dilatio moratoria non conceditur à Principe debitori nisi præuia satisdatione de soluendo post terminum,c.16.n.12. p.165
Dilationis moratoriæ concessione securiores redduntur creditores propter fideiussionem à debitore præstitam,c.16.n.13. ibid.

Dispositio.

Dispositio super augmento,est nouus contractus respectu Tertij, c. 2. n.83. p.35
Vid. *Augmentum.*
In omni Dispositione solùm continentur ea iura quæ existebant tempore dispositionis, non autem futura,c.2.n.94. p.38
Dispositio bonorum per nomina possessiua complectitur omnia bona mobilia & immobilia,iura & actiones,c.2.n.117. p.41

Index Rerum,

In omni diſpoſitione cauſa primæua & initium, attendi debet, c. 2. n. 46. p. 29.

Qui Diſponere non poteſt de actu à ſe geſto nihil probat aſſerendo aliquid factum fuiſſe, c. 3. num. 33. p. 58.

Diſpoſitio etiam expreſſa ad poſſibilitatem diſponentis adaptatur, c. 3. n. 34. ibid.

Diſpoſitio vniuerſalis iuncta alicui adiectiuo, vel participio, reſtringitur ad ſignificationem illius, c. 9. n. 40. p. 102

Diſpoſitio quantumuis generalis reſtringitur per adiunctum illi inhærens, c. 9. n. 38. ibid.

Diſpoſitio ſub aliquo ſuppoſito, quod falſum detegitur, nulla eſt, c. 11. n. 16. p. 129

Vid. *Ignorantia*.

Diſpoſitum in vno æquiparatorum, cenſetur etiam diſpoſitum in alio, c. 13. n. 5. & 6. p. 144

Ex diſpoſitione nulla & irrita voluntas teſtatoris deduci poteſt, c. 14. n. 4. & 19. p. 152. & 155

Secus eſt in contrahentibus, n. 19. p. 155.

Diſpoſitionem iuris eandem ſubeunt caſus quos nectit rationis identitas, c. 16. n. 4. p. 163

Diſpoſitum in vno, ſubintelligitur diſpoſitum in altero, quoties duo caſus æquiparantur, c. 2. num. 38. p. 28.

Dominium.

Dominium fundi amittitur per occupationem fluminis, c. 2. num. 29. ibid.

Dominium vtile conſolidatum cum directo, accreſcit maioratui in quo dominium directum erat contentum, c. 2. n. 39. ibid.

Dominium vtile vnitum ex legis diſpoſitione per attractionem tranſit cum directo ad quemcunque, c. 2. n. 41. p. 29.

Dominium fundi à flumine occupati dominus amittit, c. 2. n. 28. p. 28

Dominium mercium ex cauſa Commiſſi confiſcatarum acquiritur fiſco ipſo iure, c. 9. num. 2. 13. & 14. p. 96. & 99.

Vid. *Fiſcus*.

Dominij tranſlatio impeditur ex lege prohibitiua acquiſitionis, c. 9. num. 10. p. 98

Dominium non acquiritur ex actu nullo, c. 9. n. 11. ibid.

Dominium mercium prohibitarum non acquiritur fiſco ex cauſa Commiſſi niſi à die delicti perpetrati, c. 9. n. 34. & aliis ſeqq. p. 101

Dominium rei hypothecatæ tranſit in Tertium cum ſuo onere, c. 9. num. 76. p. 18

Dominium non transfertur in rebus alienari prohibitis, c. 12. n. 6. & 7. & 25. p. 133. & 137

Dominium non acquirit qui ſcienter emit ab eo cui bonorum adminiſtratio interdicta eſt, c. 12. num. 49. p. 142.

Dominium adquiritur ei qui à non domino rem accepit, ſi concedente ex poſt facto dominus, fiat c. 7. n. 10. p. 80

Dominus.

Dominus rei in concurſum deductæ præfertur cæteris creditoribus anterioribus & priuilegiatis, c. 9. n. 4. p. 96.

Vid. *Commiſſum*.

Dominus rei in concurſu creditorum, ipſis præfertur quando dominium præceſſit hypothecam, c. 9. n. 23. p. 100

Dominus alienans rem alienari prohibitam, non transfert dominium, c. 12. n. 6. p. 135

Dominus cogitur recipere penſionem de manu creditoris abſque mandato debitoris emphyteuticarij, c. 1. n. 28. p. 20

Vid. *Actus*.

Dominus fundi occupati à flumine, dominium amittit, c. 2. n. 28. p. 28

Domus.

Domus delinquentis deſtrui poteſt ob publicam vindictam in atrocioribus delictis, etiam in damnum creditorum hypothecariorum ipſius, c. 9. num. 8. p. 98.

Contraria opinio defenditur quæ communior videtur, num. 31. p. 101.

Limitatur, n. 32. & 33. ibid.

Sed vide infrà, n. 89. p. 111

Domus

Domus communis quæ commodè diuidi non poteſt an poſſit deſtrui propter delictum vnius non obſtante præiudicio alterius condomini, c. 9. num. 89. verſ. Fulcitur ibid.

Si Domus, ſuper qua impoſita eſt hypotheca, perierit, licèt ex eiſdem tignis reficiatur, hypotheca remanet extincta,c.9.n.98. p.115

Domum priuati Princeps auferre poteſt ad publicam vtilitatem, data compenſatione, c. 9. num. 105. p.117.

Domus priuatæ dirui poſſunt ob publicorum ædificiorum conſtructionem,c.9.n.106. ibid.

Domum priuati poteſt Magiſtratus iubere deſtrui pro decore ciuitatis, c.9.n.107. ibid.

Vel pro ædificanda aut extendenda Eccleſia,n.108. ibid.

Domo deſtructa authoritate publica an extinguantur hypothecæ ſuper ea impoſitæ,c.9.n.109. ibid.

Donator. Donatio.

Donator habet exceptionem ne conueniatur vltra quam facere poſſit deducto ne egeat contra donatarium,c.1.§.1.n.3. p.11

Et an hæc exceptio tranſeat ad creditores donatoris,n.8.& ſeqq. ibid. p.12.

Vid. *Exceptio.*

Donator delegatus à donatario an fruatur priuilegio ne conueniatur vltra quam facere poſſit contra creditorem donatarij delegantis, c.1.§.1.n.4. p.11

Donatio inducta à lege non requirit acceptationem donatarij,c.9.n.118. p.119.

Donatione ob ingratitudinem donatarij reuocata, reſoluitur & extinguitur hypotheca ante reuocationem impoſita, bonaque donata redeunt libera ad donatorem, c.9. num. 96. verſ. ex quo fonte, p.114.

Dos.

Pactum de lucranda dote extenditur ad eius augmentum ſuperueniens, etiamſi de eo partes nihil dixerint ab initio,c.2.n.11. p.25

Statutum diſponens ſuper lucro dotis extenditur ad augmentum eius,c.2.n.12. ibid.

Dotis augmentum ſuperueniens an fruatur priuilegio hypothecæ pro dote principali ab initio conſtitutæ,c.2.n.16. p.26

Sed vide infr. ibid. num. 60. & 61. p.42.

Hypotheca pro dotis augmento non nocet contrahentibus cum marito inter dotem principalem & eius augmentum,c.2.n.84. ibid.

Vid. *Hypotheca.*

Pactum iuratum de Dote non alienanda, impedit tranſlationem dominij,c.12.n.7. p.133

Quod declaratur, n.8.& 9. ibid. & p.134.

Dos ex delicto mulieris confiſcari poteſt non obſtante præiudicio mariti,c.9.n.89. p.111

Durare.

Durare idem eſt ac *Renouare*, c. 2. n.66. p.33

E

Emere. Emptor.

EMptæ rei periculum & augmentum pertinent ad Emptorem poſt emptionem & venditionem perfectam,c.1.n.32. p.28

Emens ſcienter ab eo, cui bonorum adminiſtratio interdicta eſt, non acquirit dominium, c. 12. num.49. p.140.

Emens officium à Principe poteſt conqueri ſi augeatur numerus officiorum pro ſuo intereſſe & damno inde contingente, & impugnare tale augmentum, c. 1. num. 23. p.7.

Emptor læſus an & quando poſſit reclamare aduerſus emptionem, aut venditor aduerſus venditionem, c.1.§.2.n.13. p.17

Vid. *Beneficium leg.2.C.de reſc.vend.*

Emphyteuſis.

Emphyteuſim legans non intelligitur legare dominium directum quod poſtea acquiſiuit, c. 5. num. 18. p.66.

Emphyteuſis

Index Rerum,

Emphyteuſis ſi reuertatur ad dominum directum, reuertitur libera & extinguitur hypotheca ſuper ea conſtituta,c.5.n.20. p.67

Emphyteuſi prorogata ad plures generationes, prorogatur hypotheca ſuper ea conſtituta,c.5.num.21. ibid.

Emphyteutica bona cadentia in commiſſum redeunt ad dominum libera ex natura rei & conditione contractus,c.9.n.26. & 27. p.100.
Vid. *Commiſſum.*

Emphyteuta priuatur adminiſtratione bonorum ob dilapidationem, c.15.n.1. p.156

Quæ tenetur ante tempus reſtituere,n.2. p.157

Emphyteuta priuatur omni iure & commoditate fructuum ob dilapidationem bonorum vinculatorum, c.15.n.13.16.& 17. p.158

Exceptio.

Exceptiones debitori competentes an poſſint opponi à creditoribus eiuſdem.c.1.n.12.13.& 14. & n.23. vbi redditur ratio. p.6
Vid. *Creditor.*

Exceptio ne donator conueniatur vltra quam facere poſſit deducto ne egeat,an competat creditoribus eiuſdem,c.1.§.per tot. p.11

Exceptio, *deducto ne egeat*, donatori, marito, ſocio, competens, non prodeſt fideiuſſoribus nec hæredibus eorum,c.1.§.1.n.3. ibid.

Exceptio hæc inopiæ, ſeu deducto, ne excipiens egeat, eſt perſonalis, n.4.ibid.& n.12.& 13. p.12

Exceptionem hanc, *ne egeat*, opponunt creditores ex perſona ſui debitoris donatoris & tanquam procuratores ipſius, c.1.§.1. num.14. p.13.

Exceptio Excuſſionis eſt dilatoria, & debet opponi intra terminum dilatoriarum,c.3.n.38. p.48

Exceptionem Tertio competentem Princeps ſuo reſcripto tollere non debet,c.16.n.21. p.166

Exceptiones omiſſas per debitorem litigantem cum Tertio, Fiſcus pro ſuo intereſſe opponere & deducere poteſt,c.1.n.14. p.5
Vid. *Mora.*

Extremum.

Extremum inhabile ad quod refertur contractus impedit fictionem retroactiuam,c.11.n.23. p.130

Extrema habilia requiruntur in fictione retroactiua, c.13.n.25. p.147.

Facultas Regia.

Facultas Regia alienandi ſeu obligandi bona Maioratus, vel feudi, impetrari poteſt à creditore, Concurſu etiam pendente, ſi debitor negligens fuerit in illa petenda, c.1. n.37. p.9
Vid. *Creditor.*

Facultas à Rege conceſſa hypothecandi bona maioratus, an extendatur ad bona poſtea illi aggregata,c.2.per tot. p.22

Facultas Regia impetrata ad obligandа bona maioratus, an extendatur & comprehendat alia bona iam tunc temporis illi adiuncta. ibid.

Facultas, & hypotheca præcedens an extendatur ad augmentum proueniens ex aggregatione bonorum per Tertium extraneum, c.2. n.25.& ſeqq. p.27

Facultas limitata alienandi bona maioratus, intelligitur denegata in aliis etiam connexis, c.2. num.77. p.35.

Facultas ad condendum maioratum conceſſa à Principe non extenditur ad bona poſtea aggregata ab eodem conditore, c.2. num. 85. p.36.

Facultas Regia ad hypothecanda bona maioratus an extendatur ad iam aggregata, nulla de illis facta relatione ad principem,c.2. n.103. & 109. p.39.& 40

Facultas nunquam conceditur ad hypothecandum maioratum, ſed bona ipſius tantùm, c.2. num.113. p.49.

Facultas alienandi bona maioratus à Rege obtenta, remittitur arbitrio & voluntati impetrantis,c.8. n.48. p.91.

Facultas transferendi penſionem non cogit penſionarium ad transferendum, capit. 8. numer. 50. p.92.

Facultas regia requiritur ad obligandа

ganda bona maioratus eo tempore quo exiſtunt conſanguinei ad illum vocati, c.11. num. 6. & ſeqq. p.127.
Facultas regia hypothecandi bona maioratus, inutilis eſt, quando bona reipſa libera ſunt per extinctionem familiæ,c.11.n.15. p.129
Facultas regia ſuperueniens hypothecæ iam contractæ, confirmat tantùm illam vt ex nunc, non verò vt ex tunc, c.11. n.23. p.130
Facultas alienandi bona vinculata, poſt mortem alienantis poſſeſſoris impetrata, non prodeſt ad validandam alienationem, c. 13. num. 3. p.143.
An facultas alienandi bona feudalia, vel maioratus,impetrata pendente concurſus iudicio,valida ſit, c.13. n.8. p.144
Reſoluitur negatiuè ibid. num. 16. p.145.
Facultas alienandi bona maioratus, impetrata in vim pacti præcedentis decoctionem, an ſit valida,c.13. n.9. p.144
Negatiua opinio probatur ibid. n.20. p.146
Facultas alienandi bona vinculata pendente concurſu impetrata,ſera nimis eſt & inualida,c. 13.num.16. p.145.
Facultas contrahendi ſuper bonis vinculatis à quo poſſit vel debeat impetrari,c.13.n.17. ibid.
Facultatem alienandi, vel hypothecandi bona maioratus à ſolo poſſeſſore impetrari poſſe probatur,c.13. n.18. ibid.
Facultas contrahendi ſuper bonis vinculatis impetrata nomine poſſeſſoris ſine eius mandato, inutilis eſt,c.13.n.21. p.146
Declara vt, n.22.& 23. ibid.
Facultas regia ad contrahendum ſuper bonis maioratus operatur tantum ex tempore Datæ, non ex tempore contractus, c. 13. n. 24. ibid.
Facultas regia à creditore impetrata etiam in vim pacti præcedentis decoctionem debitoris, dicitur impetrata ſine debitoris conſenſu, c.13.n.36. p.150
Facultatem habens à iure, vel ab homine, diſponendi de re aliqua, ſi illam hypothecauerit cenſetur vti hac facultate, licèt expreſsè non dixerit,c.11.n.3. p.126

Ferdinandus Rex.

Ferdinandi Regis decretum quo creditor hypothecariam actionem diuidere coactus eſt ex æquitate, & eam exercere pro rata contra omnes bonorum hypothecatorum poſſeſſores, c. 16. num. 6. & 7. p.163.
Vid. *Principes.*

Feudum.

Feudi iure reſoluto reſoluitur hypotheca ſuper eo impoſita, c.8.n.52. p.92.
Explicatur text.*in cap.1.§.rurſus ſi fidelis, quib.mod.feud.amitt.in vſib. feud.* c.8.n.51. ibid.
Feudalia bona alienandi facultas impetrata pendente concurſu an ſit valida,c.13.n.8.& 16. p.144
Feudatarius alienans bona feudalia ſaluo aſſenſu regio, ſi bonis ceſſerit ante aſſenſum impetratum, an proſit aſſenſus poſt decoctionem obtentus, c. 13. num. 13. & 14. p.145.
Feudum alienare promittens ſine aſſenſu domini poteſt pœnitere, nec tenetur ad intereſſe,c.13.n.28. p.148.
Feudatarius priuatur omni iure, adminiſtratione, & commoditate feudi propter dilapidationem bonorum,c.15.n.13. p.158

Flumen.

Dominus fundi à Flumine occupati, dominium amittit, c. 2. num. 28. p.28.
Impoſſibile eſt alueum alterius iuris eſſe quàm flumen, c. 2. num. 29. ibid.
Fluminis cauſam alueus ſequitur, c.2. n.30. ibid.
Alueus à Flumine derelictus, eorum eſt qui prope ripam prædia poſſident,c.2.n.31. ibid.
Vid. *Augmentum.*

Fictio.

Fictio retrotractiua requirit vtrumque extremum habile, c. 11. n.23. p.130.

Et

Index Rerum,

Et cap. 13. n. 25. p. 147

Fictio retrotractiua non nocet contrahentibus quibus medio tempore ius quæsitum est, c. 13. num. 37. p. 150.

Fideiussor.

Fideiussores non fruuntur priuilegio donatoris & similibus competente *ne egeant*, c. 1. §. 1. num. 3. & 13. p. 11 & 12.

Fdeiussor ex propria obligatione conuenitur, c. 1. §. 1. n. 16. p. 13

Fideiussio primi contractus non trahitur ad postea conuentum, c. 2. n. 84. p. 35

Fideiussor in quo differat à defensore, c. 1. §. 1. n. 16. p. 13

Fideiussio operatur in portione aucta per ius accrescendi, c. 2. num. 14. p. 25.

Filius.

Filius an teneatur satisfacere creditoribus patris sui ex fructibus bonorum aduentitiorum, si pater ob dilapidationem priuetur vsufructu, c. 15. n. 3. & per tot. p. 157

Filius an habeat hypothecam super fructibus bonorum suorum aduentitiorum ad consequenda alimenta, c. 15. n. 10. p. 158

Filius non videtur præferendus creditoribus patris in fructibus aduentitiorum, c. 15. n. 12. ibid.

Sed contrarium probatur n. 13. & seqq. ibid.

Filius recipit & sibi consolidat bona aduentitia pleno iure, & ab omni hypotheca à patre imposita libera, ob dilapidationem à patre factam, c. 15. num. 13. 14. 15. 23. & aliis seqq. ibid. & p. 160.

Filius si acquirat aduentitia pleno iure per renuntiationem à patre factam an & quando teneatur satisfacere creditoribus patris ex fructibus, c. 15. n. 24. & aliis seqq. p. 161.

Quid etiam per emancipationem filij remissiuè, n. 28. ibid.

Fiscus.

Fiscus acquirit ipso iure dominium mercium ex causa Commissi confiscatarum, c. 9. num. 2. 13. & 14. p. 96. & 99.

Vid. *Commissum.*

Fiscus succedit in bonis confiscatis ex vindicta publica, non per repræsentationem, & transmissionem, sed per priuationem & annihilationem personæ delinquentis, c. 9. n. 20. & 21. p. 100

Fiscum semper præferri creditoribus in mercibus quæ in Commissum inciderunt quocunque modo, resoluitur ex pluribns fundamentis, c. 9. n. 74. & seqq. p. 108

Fiscus occupans omnia bona delinquentis tanquam hæres vel successor vniuersalis, tenetur satisfacere omnibus creditoribus delinquentis ex bonis confiscatis, in solidum, c. 9. n. 81. p. 109

Fiscus non obligatur in solidum erga creditores delinquentis, sed tantum pro rata, in confiscatione partis quotitatiuæ bonorum, c. 9. n. 82. ibid.

Fiscus non tenetur satisfacere creditoribus delinquentis in confiscatione rei particularis seu mercium ex causa Commissi, c. 9. n. 83. & 88. p. 110. & 111.

Fiscus tanquam hæres vel successor vniuersalis delinquentis, tenetur stare locationi, sicut tenebatur delinquens, c. 9. n. 87. p. 111

Fiscus efficitur dominus pleno iure, & sine onere, mercium confiscatarum ex causa Commissi, c. 9. n. 103. p. 116

Fiscus creditor ratione sui interesse potest opponere & deducere exceptiones omissas à debitore litigante cum Tertio, c. 1. n. 14. vers. Et quod. p. 5

G

Gabella.

GAbella super tritico imposita, debetur ex farina, c. 4. num. 49. p. 61.

Gabella quæ debetur ex oleo, debetur pro oleo ex quo conficitur tertia species, puta pro sapone, c. 4. n. 51. ibid.

Gabella quæ pro serico debetur, etiam pro serico contexto debebitur, c. 4. n. 52. ibid.

Gabellam non potest Princeps augere in damnum conductoris, c. 1. n. 23. ad fin. p. 7

Index Rerum,

Genus.

Genus habetur pro ſpecie, quando non poteſt verificari niſi in vna ſpecie,c.2.n.92.& 93. p.37

H

Hæreditas.

HÆreditate adita, bona defuncti & hæredis ita conſolidantur, vt vnicum fiat patrimonium adeuntis,c.4.n.36. p.59

Si Hæreditas diuidatur inter hæredem ſcriptum & legitimum, ex titulo tranſactionis per Quotas, vterque conuenitur à creditoribus hæreditariis: ſecùs, ſi dimiſſis quibuſdam rebus ſpecialibus vni, relinquatur hæreditas alteri, tunc enim ſolus ſucceſſor vniuerſalis conueniendus eſt,c.9. n. 85. & 86. p.110.

Vid. *Fiſcus.*

Si tranſactio ſuper Hæreditate facta ſit inter hæredem inſtitutum & legitimum, poſſunt creditores hæreditarij & legatarij illam impugnare & probare validitatem teſtamenti quatenus ipſorum intereſt, c.1.n.30. p.9

Hypotheca.

Hypotheca competens ex cauſa lucratiua & oneroſa, an fruatur regula, Qui prior eſt tempore, eſt potior iure,c.1.§.1.n.19. p.14

Hypotheca generalis non ſolum comprehendit bona acquiſita, verum etiam nouiter incorporata in patrimonio debitoris, c. 2. num. 5. p.24.

Hypotheca iuris vniuerſalis extenditur ad augmentum ipſius iuris, c.2.n.7. ibid.

Hypotheca eſt ſtricti iuris nec admittit extenſionem quando facultas hypothecandi eſt ſtricti iuris, num.8. ibid.

Hypotheca contracta ſuper fundo qui per alluuionem poſtea creuit, ad augmentum extenditur, c. 2. num.15. p.26

Hypotheca tacita dotalis an trahatur ad augmentum poſtea ſuperueniens,n.16. ibid.

Hypotheca expreſsè pro vino, oleo, tritico, promiſſa, extenditur ad valoris augmentum ſi poſtea augeatur,c.2.n.21. p.27

Hypotheca protrahitur ad meliorationes in re hypothecata factas, n.22.& 50. ibid.& p.30

Hypotheca præcedens non extenditur ad augmentum proueniens ex aggregatione bonorum facta per tertium extraneum, c. 2. num. 25. p.27.

Et n.78. & 79. p.35

Hypotheca contracta ſuper re principali extenditur ad augmentum naturale per alluuionem & ex natura rei proueniens, c. 2. num. 26. p.27.

Et per conſolidationem vſusfructus cum proprietate, n. 15. 26. & 36. ibid.

Vid. *Conſolidatio.*

Hypotheca contracta à poſſeſſore beneficij ſuper fructibus ipſius extenditur ad augmentum quod ratione penſionis extinctæ aduenit eidem,c.2.n.48. p.30

Hypotheca præcedens ſimpliciter contracta comprehendit augmentum proueniens ex facto hominis inſeparabiliter ab ipſa re,c.2. n.50. ibid.

Veluti ſi ædificia vel melioramenta facta fuerint in re hypothecata, n.50. ibid.

Hypothecæ repetitio an ſubintelligatur facta in ſecundo contractu, c.2.n.57. p.31

Et num.62.cum ſeqq. p.32

Hypotheca data pro augmento dotis, noua eſt,c.2.n.59. p.31

Hypotheca adiecta augmento dotis diuerſa eſt ab illa quæ doti principali adiecta erat, c. 2. num. 60. ibid.

Hypotheca augmenti dotis oritur ex nunc à tempore contractus augmenti,c.2.n.61. p.32

Hypothecæ renouatio non operatur à tempore prioris conductionis, ſed ſecundæ, c. 2. n. 63. cum aliis ſeqq. ibid.

Vid. *Augmentum.*

Hypothecatæ rei vnitum non eſt ſemper hypothecatum, quod declaratur, c. 2. n. 69. cum aliis ſeqq. p.33.

Hypotheca ex facultate Regia conſtituta

Index Rerum,

ſtituta ſuper vna re maioratus,non extenditur ad aliam quantumuis connexam,c.2.n.77. p.35

Hypotheca contracta ſuper re principali,qua ratione cenſeatur renouata in augmento proueniente ab ipſis contrahentibus, c. 2. n. 78. ibid.

Hypothecæ repetitio ſolùm adeſt inter ipſos principales contrahentes in tacita reconductione, c.2. n.81. ibid.

Hypotheca præcedens non operatur reſpectu Tertij qui rem ſuam pro ſecuritate contractus hypothecauit,c.2.n.82. ibid.

Hypotheca contracta in augmento dotis non operatur in præiudicium contrahentis cum marito inter dotem principalem & eius augmentum,c.2.n.84. ibid.

Hypotheca ſpecialis non extenditur ad bona futura, c. 2. num. 91. p.37.

Hypotheca ſpecialis eſt quæ limitatur ad certum genus bonorum, c.2. n.92. ibid.

Hypotheca reſtricta ad certum genus bonorum non comprehendit futura & nouiter quæſita,c.2. num.93. ibid.

Hypotheca bonorum maioratus ex facultate Regia non afficit ipſum maioratum,c.2.num. 95. 96. & 97. p.38.

Hypotheca contracta ſuper fructibus beneficij, non extenditur ad fructus beneficij vniti, c. 2. num.101. p.39.

Hypotheca contracta ſuper bonis dotalibus non extenditur ad augmentum dotis poſtea datum ab vxore,vel ab alio eius nomine, c.2. n.102. ibid.

Hypothecandi facultas bona maioratus an extendatur ad bona iam aggregata tempore conceſſionis, nulla de illis facta relatione ad Principem,c.2. num. 103. & ſeqq. ibid.

Hypotheca non ſubſiſtente in principali, illæſum manet acceſſorium, c.2.n.114. p.40

Hypotheca impoſita ſuper iure ex natura ſua reſolutiuo, extinguitur ipſo extincto, cap. 4. num. 2. p.54.

Hypotheca durat ſuper materia confuſa quæ facta ſit alia ſpecies, dummodo ſit reducibilis ad priorem materiam,c.4.num. 10. & 11. p.55.

Hypotheca ſuper vſufructu conſtituta non extinguitur per acquiſitionem proprietatis factam à debitore fructuario, c. 4. n. 16. & 60. ibid.& p.62.

Hypotheca Tertij remanet illæſa, nec extinguitur per confuſionem actionum inter creditorem & debitorem,c.4.n.21.22.& 23. p.56

Vid. *Tertius*.

Hypothecari non poteſt ius vſusfructus, ſed ſola commoditas fructuum,c.4.n.24. ibid.

Vid. *Vſusfructus*.

Hypotheca confirmatur & validior fit ſi qui rem alienam hypothecauit tanquam ſuam poſtea eius dominium acquirat,c.4.n.26. p.57

Hypotheca confirmatur ſi debitor habens poſſeſſionem rei hypothecatæ poſtea acquirat proprietatem, c.4.n.27. ibid.

Hypotheca augetur per augmentum & meliorationem pignoris, c. 4. n.28. ibid.

Aliud eſt extingui hypothecam ſuper vſufructu contractam, per extinctionem vſusfructus ſeu conſolidationem reſpectu Tertij; aliud reſpectu debitoris obligati, c. 4. n.29.& 30. ibid.

Vt Hypotheca extinguatur per materiæ obligatæ mutationem, debet materia ita tranſire in materiatum, vt prima materia eſſe deſinat & incipiat noua ſpecies fieri, c.4. n.34. p.58.

Hypotheca durat in re conſolidata quoties eſt reducibilis ad priorem formam. ibid.

Hypothecam ſuper vſufructu formali poteſt dominus ipſe conſtituere ſeparatim à proprietate ſibi reſeruata optimo iure, ſiue hypothecæ non obnoxia,c.4.n.39. p.59

Hypothecam non extinguit mutatio rei in eius qualitatibus tantùm, c.4.n.40. ibid.

Hypotheca remanet, etiam formâ rei mutatâ, quando non forma,ſed ſubſtantia ipſa fuit obligata, c.4. n.41.& 42. p.60

Hypotheca durat quãdo ſpecies eſt ſolùm confuſa cũ eadẽ ſpecie materiæ quia

quia res dicitur adhuc extare, c.4. n.47. p.61
Hypotheca ſuper frumento impoſita non extinguitur, quamuis reductum ſit ad farinam, c. 4. num. 48. ibid.
Hypotheca perſeuerat ſi debitor hypothecans vſumfructum vel aliud ius quod habebat in aliqua re, rem ipſam poſtea pleno iure acquirat, c.4.n.53.cum aliis ſeqq. ibid.
Hypotheca ſuper commoditate vſusfructus contracta extinguitur, ſi vſusfructus conſolidetur cum proprietate non in perſona debitoris, ſed apud Tertium,c.4.n.60.61. 62.& 63. p.62
Hypotheca extinguitur mutata re quoad ſubſtantiam,ſecùs aliàs, c.4. n.64.& ſeqq. p.63
Hypotheca vſusfructus finitur per mortem debitoris fructuarij, c. 5. n.3.& 19. p.64.& 66
Siue proprietatem acquiſiuerit,ſiue non, n.4.ibid. & num.29. & ſeqq. p.68.
Hypotheca ſuper vſufructu conſtituta non ſe extendit ad proprietatem cum qua conſolidatur, c.5. num.9. p.65.
Hypothecans rem, ſolum videtur eam hypothecare pro iure quod in ea habet,c.5.n.10. ibid.
Hypotheca vſusfructus nihil influit in proprietatem,c.5.n.13. ibid.
Hypotheca ſuper emphyteuſi conſtituta tantum durat donec reuertatur ad dominum directum, c.5. n.20. p.67
Hypotheca ſuper emphyteuſi prorogatur, ſi prorogentur generationes quibus conceſſa eſt emphyteuſis, c.5 n.21. ibid.
Hypotheca conſtituta in locatione ad certum tempus, extenditur ad reconductionem,c.5.n.22. ibid.
Hypotheca à principio limitatè concepta ex voluntate vtriuſque contrahentis,manet in ſuo primordiali ſtatu, proprietate per debitorem acquiſita,c.5.n.30. p.68
Hypotheca conſtituta ſuper penſione durat etiam poſt acquiſitum titulum beneficij à penſionario, c. 7. n.7. p.80
Hypotheca conſtituta à non domino rei, ſuper qua conſtituitur, eſt inualida,c.7.n.9. ibid.
Hypotheca à principio nulla reualida datur, ſi debitor nanciſcatur dominium rei, quo antea carebat, c.7.n.10. ibid.
Hypotheca impoſita ſuper penſione Eccleſiaſtica ab initio inualida, non conualeſcit per acquiſitionem ſuperuenientem tituli beneficij,c.7.n.11.& ſeqq. vſque ad fin. ibid.
Hypotheca ſuper penſione Eccleſiaſtica impoſita tantum durat quantum ipſa penſio, c. 8. n. 2. & aliis ſeqq. p.84
Hypotheca ſuper penſione extinguitur, extincta penſione, ſicut extinguitur extincto vſufructu, c. 8. n.6. p.85
Quod limitatur n.56. p.92
Hypotheca ſuper officio temporali, feudo, vel emphyteuſi, non durat, illis extinctis, etiamſi ius illud extinctum alij cedatur,c.8. num.7. p.85.
Declaratur, n.54. p.92
Hypotheca impoſita ſuper iuribus Regalibus, extinguitur per venditionem eorum, quia creantur alia noua iura in fauorem emptoris,c.8.n.10. p.85
Vide infr. num. 54. p.92
Hypotheca non tranſit cum iure perſonali ſimpliciter ceſſo, c. 8. n. 13. p.86.
Hypotheca ſuſtinetur, ſi res hypothecata non mutetur in ſubſtantia, licèt mutetur in qualitate,c.8.n.33. p.89.
Hypotheca durat, ſi ius temporale, ſuper quo conſtituta eſt, ita prorogetur & perſeueret in ſubſtantia, vt non dicatur ius nouum & diuerſum,c.8.n.34. ibid.
Hypotheca ſuper penſione impoſita ſuſtinetur aduerſus eum ad quem penſio transfertur ex voluntate transferentis,c.8.n.43. p.91
Secùs ſi ex neceſſitate præcedente & inhærente,n.44. ibid.
Hypotheca non extinguitur per alienationem voluntariam rei obligatæ,c.8.n.49. p.92
Hypotheca perit, ſi pereat res hypothecata in ſua ſubſtantia, c. 8. n.53. ibid.
Hypotheca ſuper penſione Eccleſiaſtica impoſita non extinguitur per tranſlatio-

Index Rerum,

nem eiuſdem penſionis ex gratia Apoſtolica,c.8. num. 58. 59. & 60. p.93.
Vid. *Penſio.*
Hypotheca ſuper feudo impoſita reſoluitur, ipſo feudi iure reſoluto, c.8.n.52. p.92
Hypothecæ intermediæ reſoluuntur in præiudicium creditorum quando quis contrahit cum ceſſione iuris luendi à Regia Curia ex pacto ſpeciali inter emptorem & venditorem,c.8.n.11. p.85
Hypothecatæ rei dominium tranſit cum ſuo onere in Tertium, c. 9. n.76.& 25. p.100 & 108
Hypotheca ſuper fructibus beneficij impoſita perit, ſi debitor priuetur beneficio,c.9.n.96. p.114
Hypotheca ſuper vſufructu bonorum aduentitiorum filij ſpectante ad patrem extinguitur, ſi pater ob diſpidationem priuetur iure ſuo, ibid.
Hypotheca creditorum donatarij perit, ſi ob eius ingratitudinem reuocetur donatio. ibid.
Hypotheca extinguitur, ſi domus, vel nauis, ſuper qua fuit impoſita, perierit, licèt ex eiſdem tignis reficiatur,c.9.n.98. p.115
Hypothecæ, & rei hypothecatæ amiſſio variis modis contingere poteſt,c.9.n.99.& ſeqq. ibid.
Hypothecatus ſeruus poteſt damnari ad mortem ex delicto commiſſo, non attento iure domini nec creditorum,c.9.n.100. ibid.
Hypotheca creditorum non attenditur ſi ob publicam vindictam domus debitoris delinquentis deſtruatur,c.9.n.8. p.98
Hypotheca conſtitui non poteſt in re aliena,c.9.n.24. p.100
Hypotheca reſoluitur ſi res hypothecata alienetur ex cauſa neceſſaria præcedente,c.9.n.28. p.101
Etiamſi talis neceſſitas procedat ex facto voluntario debitoris, n. 29. ibid.
Hypothecæ creditorum reſoluuntur, reſoluto iure debitoris in mercibus quæ inciderunt in Commiſſum, c.9. n.16. 77.94.97. & 102. p.108. & ſeqq.
An Hypotheca ſuper bonis Maioratus ex facultate Regia impoſita diſſoluatur, extincto vinculo per extinctionem familiæ? diſputatur ad partes,c.10. n.4.& ſeqq. p.121
Hypotheca extinguitur, mutatâ formâ rei hypothecatæ,c.10.n.5. ibid.
Hypotheca legitimè conſtituta ſuper bonis maioratus non extinguitur, extincto maioratu, ſed onus hypothecæ perſeuerat,c.10.n.11. p.122
Hypothecæ forma ſeu clauſula apponi ſolita in reſcripto regio pro bonis maioratus obligandis,c.10.n.13. ibid.
Hypotheca non diſſoluitur quandiu remanet ſalua rei hypothecatæ ſubſtantia,c.10.n.15. ibid.
Hypotheca bonorum maioratus ex facultate regia, non eſt generalis, ſed ſpecialis,& ideo non extinguitur per libertatem maioratui ſuperuenientem,c.10.n.21. p.123
Vid. *Qualitas. Res.*
Hypotheca ſuper vſufructu formali impoſita non extinguitur ſi tranſeat in cauſalem per acquiſitionem proprietatis,c.10.n.30. p.125
Vid. *Bona Vſufructus.*
Hypotheca non extinguitur, nec bona obligata fiunt libera reſpectu omnium creditorum, licèt vni eorum ſatisfactum ſit,c.10.n.28. ibid.
Vid. *Clauſula.*
Hypotheca rei alienæ regulariter non valet,c.11.n.9. p.128
Hypotheca rei alienæ ſuſtinetur quando debitor illam obligans aliquid iuris in ea habebat ex quo poſtea rei dominium acquirit,c.11. n.10. ibid.
Hypotheca ab vltimo conſanguineo maioratus poſſeſſore bonis impoſita ſuſtinetur, c. 11. n.3. & 13. cum ſeqq. ibid.& p.126
Hypotheca ab vltimo conſanguineo maioratus poſſeſſore impoſita eo tempore quo familia erat extincta, potior eſt illâ quæ ab eodem poſtea imponitur ex facultate regia, c.11. n.14. p.128
Hypotheca licèt ab initio nulliter conſtituta ex poſt facto conualeſcere poteſt & ratificari,c.11. n.19. p.129.
Quæ Hypotheca prætualeat ſi poſſeſſor maioratus bona hypothecauit vni creditori abſque facultate regia, & poſtea alteri cum facultate adhuc viuentibus quibuſdam vocatis qui deinde prædeceſſerunt

deceſſerunt poſſeſſori, c.11. n.17. ibid.

Hypothecæ ratificatio retrotrahitur ad tempus primi contractus in præiudicium ſecundi creditoris, c.11.n.20. ibid.

Sed vide in contrarium, n.21.& aliis ſeqq. ibid.

Hypotheca ſecundi creditoris contracta cum facultate regia præualet anteriori factæ ſine illa, licèt poſtea ſequatur aſſenſus regius ad eam confirmandam, c.11. n. 22.26. & 28. ibid.& ſeqq.

Quæ Hypotheca præualeat, ſi minor bona ſua ſine decreto vni hypothecauerit, quæ poſtea maior factus obligat alteri, & ratificat priorem hypothecam expreſsè vel tacitè,c.11.n.25. p.130

Hypotheca recuperatur à creditore qui conſenſit alienationi rei hypothecatæ ſi alienatio nulliter facta ſit, vel reſciſſa, c.14. n. 10.p.153.

Hypotheca noua inducitur in augmentum primæ obligationis, ſi tranſactioni, cui acceſſit, non ſtetur,c.14.n.6.7.& 22. p.153

Hypotheca ſuper commoditate fructuum impoſita durat, extincto vſufructu per conſolidationem, c.15.n.8.& 9. p.157 & 158

Hypothecam an filius habeat ſuper fructibus bonorum ſuorum aduentitiorum ad conſequenda alimenta, c. 15.n.12.13. & ſeqq. p.158

Hypotheca ſuper vſufructu impoſita à debitore fructuario non extinguitur quando ipſe acquirit proprietatem fundi fructilis,c.15.n.22. p.160.

Hypotheca ſuper fructibus à patre impoſita reſoluitur, extincto omni iure quod ipſi competebat in aduentitiis filij,c.15.n.23. ibid.

Declaratur,n.ſeqq. ibid.

Hypothecariam actionem diuidere an & quomodo creditor cogi poſſit, c.16.n.18.& 19. p.166

Hypothecariam actionem diuidere ex æquitate creditor aliquando coactus eſt decreto Ferdinandi, Regis,c.16.n.6. p.163

Hypothecæ ius an poſſit acquiri in bonis debitoris ex reſcripto Principis,c.16.n.8. p.164

Hypothecæ ius non debet concedere Princeps vni creditori chirographario in necem cæterorum, c. 16. n.24. p.167

Hypotheca noua ſuperueniens non afficit res à debitore priùs alienatas, & à Tertio poſſeſſas iuſto titulo,c.16.n.25. p.167

Hypotheca conditionalis retrotrahitur ad tempus contractus poſt conditionem purificatam, etiam in præiudicium alterius hypothecæ medio tempore contractæ, c. 11. n.20. p.129

I

Impedimentum. Impeditus.

IMpeditus legitimè non dicitur eſſe in mora,c.17.n.8. p.170

Impedito legitimè tempus non currit,c.17.n.14. p.171

Etiamſi impedimentum proceſſerit ex culpa debitoris impediti, n. 15. ibid.

Impedimentum excuſat à mora, quando impeditus non potuit illud remouere,c.17.n.16. ibid.

Vid. *Debitor.*

Impedimentum ſpontè procuratum & affectatum non prodeſt impedito,c.17.n.18. ibid.

Impedimentum prouenicns ex culpa ad illud ordinata, non impedit moram contrahi, & intereſſe deberi,c.17.n.19.& 20. ibid.

Vid. *Mora.*

Impedimentum concurſus ſuperueniens non tollit vſuras iam debitas ex mora commiſſa de præterito, licèt extinguat curſum illarum pro futuro,c.17.n.37.38.& 44. p....

Ignorantia.

Ignorantia affectata vim habet veræ ſcientiæ.c.3.n.53. p.51

Ignorantia vt excuſet, debet ex omni parte eſſe excuſabilis, c.3. n.56. ibid.

Certum per naturam, eſt certum legi, licet à partibus ignoretur, n.55. ibid.

Et c.11. n.4. p.127

Ignorantia non nocet contrahentibus qui libertatem bonorum maioratus ignorabant tempore contractus,c.11.n.4. ibid.

Ignorantia non officit contractui celebrato ſub conditione de futuro, quæ iam tunc temporis erat purificata,c.11.n.5. ibid.

Index Rerum,

Vid. *Dispositio.*

Ignorantia reuocati mandati & mutatæ voluntatis non validat actum post reuocationem ignoratam gestum, c. 12. n. 10. p. 134

Ignorantia iusta excusat & liberat soluentem debitori decocto, c. 12. num. 12. 16. cum aliis seqq. p. 135.

Ignorantia reuocati mandati efficit vt actus tam iudiciales quam extraiudiciales sustineantur, c. 12. n. 13. & 14. ibid.

Vid. *Mandatum.*

Ignorantia præsumpta an & quando excuset, c. 12. n. 21. p. 136

Ignorantia supina & affectata non excusat, c. 12. n. 23. p. 137

Ignorans probabiliter concursum & decoctionem propter ignorantiam iustam excusatur si soluerit debitori decocto, c. 12. n. 24. ibid.

Ignorantia an prosit illi qui acquisiuit rem alienari prohibitam, c. 12. n. 43. 44. & aliis seqq. & maxime n. 47. p. 140

Initium.

Initium, non finis, attendi debet, quando finis habet necessariam consequentiam ad principium, c. 2. n. 26. p. 29.

Vid. *Origo.*

Initium nihil capere potest ab eo casu quo finem accipere debet, c. 4. n. 45. p. 60

Quod ab initio non valuit tractu temporis non conualescit, c. 11. n. 8. p. 128.

Insinuatio.

Insinuatio peti potest à creditore donatarij pro validitate donationis, c. 1. n. 37. p. 9

Vid. *Donatio.*

Vid. *Creditor.*

Interdictio.

Interdictio administrationis bonorum facta à Iure, vel Iudice, annullat contractus celebratos cum interdicto, c. 12. n. 45. p. 140

Siue contrahens sciuerit interdictionem, siue ignorauerit, n. 46. ibid.

Et emens scienter ab eo, cui bonorum administratio interdicta est, non acquirit dominium, num. 49. ibid.

Interesse.

Interesse non debetur nisi probata mora soluendi, c. 3. n. 39. p. 49

Vid. *Mora.*

Interesse semper debetur Fisco ob retardatam pecuniæ debitæ solutionem, c. 3. n. 45. ibid.

Interesse debetur Fisco etiam sine interpellatione, c. 3. n. 46. p. 50

Interesse, siue vsuræ legitimæ regulariter debentur propter moram debitoris in soluendo c. 17. num. 1. p. 169.

Interesse ex mora, pendente concursus iudicio cessat ex stylo quorumdam tribunalium, c. 17. num. 2. ibid.

Contraria etiam sententia proponitur, quod iudicium concursus non suspendat interesse, num. 3. ibid.

Variis modis vtraque conclusio declaratur, num. 4. cum aliis seqq. ibid.

Interesse legitimè ab initio stipulatum & promissum ex obligationis natura semper debetur vsque ad realem solutionem, c. 17. num. 9. p. 170.

Interesse debitum tantùm ex mora debitoris seu iudicis officio, tam ante quàm post formatum concursum an debeatur? disputatur ad partes, c. 17. n. 12. vsque ad fin. ibid.

Vid. *Impedimentum.*

Vid. *Vsuræ.*

Ius.

Ius vniuersale hypothecatum extenditur ad augmentum ipsius iuris, c. 2. n. 7. p. 24

Vid. *Augumentum.*

Ius habens in materia, an etiam habeat in materiato, c. 4. n. 7. 8. & 9. p. 54.

Ius semel extinctum non reuiuiscit, c. 4. n. 13. p. 55

Ius vsusfructus non potest hypothecari, nec alienari, nec cedi, sed sola commoditas fructuum, c. 4. n. 24. p. 56

Iura loquentia de confusione, commixtione, & mutatione rei, super qua quis habet ius aliquod, intelliguntur quando transformatio fit in ipsa substantia, c. 4. n. 32. p. 58

Iurium confusio in persona debitoris, est reducibilis ad priorem formam ad effectum præseruandi hypothecam

thecam ſuper fructibus, c.4.n. 35. ibid.
Ius variabile adhærens rei perpetuæ & irreuocabili, pariter & ipſum fit perpetuum & irreuocabile, c. 5. n.27. p.67
Ius temporale adhærens iuri perpetuo, fit perpetuum quando vtrumque durat,c.5.n.32. p.68
Ius in re non extinguitur per acquiſitionem reuocabilem eiuſdem rei, c.6.n.35. p.75
Ius ſemel amiſſum non recuperatur, c.6.n.41. p.76
Vid. *Penſio.*
Ius quodlibet regulariter extinguitur, reſoluta re ſui naturâ reſolubili, ſuper qua conſtitutum eſt, c.8.n.2.& 9. p.84.& 85
Ius idem, & non aliud diuerſum tranſit in tranſlatarium in qualibet iuris tranſlatione, c.8. n. 41.& 42. p.91.
Iure feudi reſoluto reſoluitur hypotheca ſuper eo impoſita, c.8. n.52. p.92.
Ius vſusfructus aliud dicitur, & aliud commoditas fructuum, c. 15. n. 7. p.157.
Iure extincto quod patri competebat in aduentitiis filij, extinguitur & reſoluitur hypotheca ſuper fructibus à patre impoſita, c. 15. n. 23. p.160.
Ius patri quæſitum in bonis filij non poteſt ſpontè remitti in præiudicium creditorum, c. 15.n.26.p.161.
Limita, niſi ex diſpoſitione Iuris priuetur vſufructu ob dilapidationem,n.27. ibid.
Iuris eadem diſpoſitio eſt, vbi reperitur eadem ratio, c. 16. n. 4. & 5. p.163.
Ius creditoribus quæſitum à Principe non tollitur, c.16. n.19.22. & ſeqq. p.166.& 167.
Qui iure ſuo vtitur nemini facit iniuriam,c.17. num.30. cum aliis ſeqq. p.173.
In Iure non attenduntur quæ in conſequentiam fiunt, c. 17.num. 31. ibid.
Ex Iure alterius fundato alium experiri an & quando liceat, c. 1. n. 7. & 38. p.4.& 10
Vid. *Actio.*
Iuris tranſlatio non inducit nouum actum,c.8.n.39. p.90

L

Legatum.

Legata emphyteuſi non cenſetur legatum dominium directum poſtea acquiſitum, c. 5. num. 18. p.66.
Legato vſufructu non intelligitur legata proprietas poſtea acquiſita, c.5. ibid.

Lex.

Lex 2. Cod. de reſcind.venditione, an habeat locum in venditione pignoris facta per creditorem, c.1.§.2.à n.6. & ſeqq. p.16
Vid. *Beneficium leg.2.*
Lex generaliter loquens trahitur ad terminos alterius ſpecialiter loquentis,c.1.§.1.n.14. p.17
Lex noua generaliter diſponens recipit omnes declarationes & limitationes quas lex antiqua, ibid.
Lex 1.& lex fin.Cod.ſi vendito pign.agatur: ſunt antiquiores lege 2. *Cod.de reſc.vendit.* ibid.
Lex, item quæritur 13.§. *qui impleto, ff. locati*, expenditur, c.2.n.17.& 64. p 26.& 33.
Lex, repetitionem 4. *Cod.de vſur.* exponitur,c.2.n.67. p.33.
Lex vlt.§. vlt.ff. de liberat. leg. expenditur,c.5.n.18. p.66
Lex, *vnus ex ſocijs*, §. *fin.* & lex, *Atilicinus*, *ff. de ſeruitut. vrban. prædior.* expenduntur & explicantur, c. 6. n.4.& 52. p.71.& 78
Lex, *ſi ager* 23 *ff.quib.mod vſusfr.amitt.* explicatur, c. 6. num. 5. & 53. ibid.
Lex,*dominus fructuario* 67.*ff.de vſufruct.* & lex, *à liberto*, *ff. de bon.libert.* expenduntur,c.6.n.34. p.75
Explicatur,n.50. p.78
Lex, *ſiquis ædes* 29.*ff.de ſeruit vrb.præd.* lex, *ſi tibi* 17.*ff.quib.mod.vſufr.amitt.* lex, *Mæuius*, §.*duobus*, *ff.de legat.2.* expenduntur, c. 6. num. 42. & 43. p.76.& 77.
Lex prohibitiua acquiſitionis impedit tranſlationem dominij in acquirentem,c.9.n.10. p.98
Lex efficacius operari & facere poteſt quicquid per pactum fieri licet, c. 9. num. 17. cum aliis ſeqq. p.99.

Index Rerum,

Lex Prohibens aliquid ſub certa qualitate & modo, vltra qualitatem, & modum non extenditur, c.9.n.49.50.& 51. p.103

Lex, *quinque legibus* 3. *ff. de bonis damnator.* adducitur & exornatur remiſſiuè, c.9.n.89. p.111

Legis coactione, vel ex neceſſitate proueniente ab origine aliquid fieri, paria ſunt, c. 9. num. 95. p.113.

Legi neceſſitate cogente non attenditur Tertij præiudicium, veluti in mercibus quæ ob metum peſtis comburuntur, c. 9. num. 104. p.117.

Lege compellente ad alienandum, non attenditur voluntas domini, c. 9. num. 111. & aliis ſeqq. p.118.

Vid. *Alienatio. Actus.*

Lex, *ſi pater* 4. *ff. de manumiſſ. vindict.* & lex, *quæſitum* 15. *§. Iulianus, ff. qui & à quibus*: declarantur & conciliantur remiſſiuè, c. 12. num. 27. p.137.

Lex operatur nullitatem contractus ſiue contrahens ſciuerit prohibitionem alienandi, ſiue ignorauerit, c.12.n.51. p.141

Lex, *Imperator*, 50. *ff. ad Trebell.* conciliatur cum *l. Iubemus, §. in ſupradictis, Cod. eod. tit.* & cum *authen. vnde ſi parens, Cod. de inoff. teſtam.* c. 15. n. 29. p.161

Lex exemplariter loquens non reſtringit regulam, ſed declarat, & alios caſus ſimiles non excludit, c.16.n.5. p.163

Legis eadem diſpoſitio eſt in caſibus quos nectit rationis identitas, c.16. n.4. ibid.

Lege generali conſtitui poteſt de diuidenda actione hypothecaria contra omnes bonorum poſſeſſores pro rata: non verò ſpeciali reſcripto in præiudicium creditorum ius quæſitum habentium, c. 16. n. 18. & 19. p.166

Licitatio.

Licitatio noua admittitur ob intereſſe creditorum etiam poſt bona ſubhaſtata & vendita, c.1.§.2. num.4. p.15.

M

Maioratus.

MAioratus eſt nomen vniuerſale, prout peculium, hæreditas, grex &c. admittens augmentum & diminutionem, c. 2. n. 6. & 96. p.24 & 38.

Maioratus aggregatus maioratui, manet dependens ab illo, c. 2. n. 75. p.34.

Maioratus condendi facultas à Principe conceſſa non extenditur ad bona poſtmodùm aggregata ab eodem conditore, c. 2. num. 85. p.36.

Et quid de facultate alienandi ſeu obligandi bona maioratus, c.2.per tot. p.22

Et an extendatur ad bona poſtea aggregata, ibid.

Vid. *Facultas.*

Maioratus bona ſi alienentur in caſibus à iure permiſſis, non attenditur ius ſucceſſorum, c.9. n. 110. p.118.

Vid. *Alienatio.*

Maioratus familiæ relictus extinguitur, & bona remanent libera penes vltimum poſſeſſorem, poſt cuius obitum familia erit extincta, c.10. n.1. p.120

In Maioratu rigoroſæ agnationis an fœminæ aliàs excluſæ admittantur quando nullus ſupereſt maſculus, c.10.n.2. p.121

In Maioratu perpetuo an & quando filij naturales & ſpurij admittantur, omnibus legitimis de familia extinctis, c.10.n.3. ibid.

Maioratus vinculo extincto per extinctionem familiæ, an extinguatur etiam hypotheca ſuper bonis maioratus impoſita ex facultate Regia, c.10.n.4.& ſeqq. ibid.

Vid. *Hypotheca.*

Maioratus bona per extinctionem familiæ, non omnimodam, ſed limitatam aſſequuntur libertatem, & ideo cenſus, & penſiones quibus erant grauata non pereunt, c. 10. n.29. p.125

Vid. *Bona.*

Maioratu extincto per extinctionem familiæ, bona remanent libera apud vltimum poſſeſſorem, c. 10. n.10. p.122

Maioratus bona tanquam iam libera poteſt ſubiicere vltimus conſanguineus poſſeſſor, c. 11. n. 3. & 13. p. 126. & 128.

Etiamſi contrahentes hanc bonorum libertatem ignorarent, n. 4. p. 127.

Maioratus poſſeſſor, tempore quo exiſtunt conſanguinei ad illum vocati, non poteſt eius bona obligare abſque facultate regia, c. 11. n. 6. ibid.

Sed an reuiuiſcat hypotheca ipſis viuentibus nulliter impoſita, ſi prædeceſſerint? n. 7. 9. & aliis ſeqq. p. 128.

Vid. *Hypotheca.*

Maioratus poſſeſſor habet verum dominium bonorum, vita ſua durante, c. 11. n. 11. ibid.

Maioratus poſſeſſor ſi bona hypothecauerit vni creditori abſque facultate regia, & poſtea alteri cum facultate viuentibus adhuc vocatis qui poſtea prædeceſſerunt poſſeſſori, adeo vt vinculum maioratus extinctum ſit, quæ hypotheca prævaleat, c. 11. n. 17. p. 129

Maioratus poſſeſſor poſt formatum concurſum nihil poteſt agere in præiudicium creditorum nec impetrare reſcriptum confirmatorium præcedentis alienationis, c. 13. n. 19. p. 145

Vid. *Facultas.*

Maioratus poſſeſſor priuatur adminiſtratione bonorum propter dilapidationem, c. 15. n. 1. p. 156

Et tenetur illa reſtituere ante tempus quamuis offerat cautionem, n. 2. 157

Maioratus poſſeſſor priuatur non ſolum adminiſtratione, ſed etiam omni iure & commoditate fructuum ob dilapidationem, c. 15. n. 13. p. 158

Maioratus ſucceſſor non tenetur ſatisfacere creditoribus anteceſſoris priuati ob dilapidationem bonorum, quæ libera ab omni hypotheca ſuper fructibus impoſita ad ipſum reuertuntur, c. 15. num. 13. ibid.

Mandatum.

Mandati reuocati ignorantia non validat actum poſt reuocationem geſtum, c. 12. p. 134

Vid. *Actus.*

Mandatum morte ſoluitur, ſi tamen per ignorantiam impletum eſt, competit vtilis actio, c. 12. num. 15. p. 135.

Mandatum ab inſtitore ſuſceptum non finitur morte præficientis, c. 12. n. 28. 29. 53. & 54. p. 137. & 141.

Mandatum ad negotia à debitore datum finitur ipſo iure abſque alia reuocatione ſtatim atque formauit iudicium concurſus inter ſuos creditores, c. 13. n. 7. & n. 12. verſ. nec obſtat. p. 144

Mandatum debitoris ad impetrandum aſſenſum Regium ſuper alienatione bonorum maioratus, expirat ſtatim poſt formatum concurſum, adeo vt creditor iam eo vti non poſſit, c. 13. n. 20. p. 146

Mandatum debitoris requiritur ad impetrandam facultatem contrahendi ſuper bonis vinculatis, c. 13. n. 21. 22. & 23. ibid.

Merx.

Mercium quæ in Commiſſum cadunt dominium ipſo iure amittit delinquens, & in fiſcum tranſit, c. 9. n. 2. 13. & 14. p. 96. & 99

Mercium prohibitarum confiſcatio eſt ſpecialis, c. 9. n. 6. p. 97

In Mercibus confiſcatis, reſoluto iure debitoris delinquentis ex diſpoſitione legis, reſoluuntur hypothecæ creditorum, c. 9. n. 16. p. 99

Merces quæ incidunt in Commiſſum non tranſeunt in fiſcum ex conuentione contractuali, ſed ex diſpoſitione legis, c. 9. n. 19. ibid.

Mercium hypothecam non extingui per confiſcationem earum in præiudicium creditorum defenditur, c. 9. n. 22. p. 100

In Mercibus, quæ in Commiſſum quouis modo inciderunt, fiſcum ſemper præferri, reſoluitur, c. 9. n. 74. p. 108

In Mercibus quæ ob metum peſtis comburuntur, rigore legis ita diſponente, non attenditur præiudicium domini, nec creditorum ius hypothecæ habentium, c. 9. n. 104. p. 117.

Minor.

Minor qui bona ſua ſine decreto hypothecauit vni creditori, & poſtea maior factus eadem obligat alteri, licèt ratam habeat priorem obligationem

gationem expreſsè vel tacitè, non nocet poſteriori hypothecario, c.11. n.25. p.130

Mora.

Mora non contrahitur niſi per interpellationem, cap. 3. num. 40. p.49.
Mora ſoluendi probata debetur intereſſe, c.3.n.39. ibid.
Præſertim in debito fiſcali, c.3.n.45. ibid.
Mora contrahitur re ipſa ſine interpellatione in debitis fiſcalibus, c.3. n.46.& 48. p.50
Mora quæ ex perſona fit, requirit vel lapſum dici, vel interpellationem, c.3.n.47. ibid.
Mora contrahitur re ipſa abſque interpellatione quoties vnus ex contrahentibus ex ſua parte compleuit, alio non implente, c.3. num.58. p.51.
Vid. *Cambium.*
Moratoria reſcripta ſæpè à debitoribus impetrantur validè & efficaciter etiam in diſpendium creditorum, c.16.n.2. p.163
Moratoria dilatio non conceditur à Principe debitori niſi præuia ſatisfactione de ſoluendo poſt terminum, c.16.n.12. p.165
Moratoria dilatione conceſſa debitori à Principe ſecuriores redduntur creditores propter ſatisfactionem, c.16.n.13. ibid.
Vid. *Reſcriptum.*
Propter Moram debitoris in ſoluendo, regulariter debentur vſuræ legitimæ, c.17.n.1. p.169
Vid. *Debitor.*
Mora non imputatur legitimè impedito, c.17.n.8. p.170
Difficultas ſoluendi non excuſat à Mora nec ab intereſſe propter moram debito, c.17.n.13. p.170
Moram excuſat impedimentum legitimum, c.17. num. 14. 15. & 16. p.371.
Mora commiſſa ante impedimentum legitimum ſuperueniens obligat moroſum ad intereſſe, c.17.num.21. ibid.
Mora perpetuat obligationem, efficitque vt debitor ſpeciei interitu illius non liberetur, c.17. num. 24. p.172.
Mora impeditur contrahi per ſuperueniens iudicium concurſus, c.17. n.25. ibid.
à Mora multa excuſant debitorem in iudicio concurſus, n. 17. num. 27. ibid.
à Mora & intereſſe lucri ceſſantis excuſatur debitor ob impotentiam ſoluendi, c. 17. num. 34. & 35. p.173.
Mora excuſabilis non nocet moroſo, c.17.n.36. ibid.
In Mora definit eſſe debitor poſt formatum iudicium concurſus, ideoque ceſſant vſuræ quæ aliàs deberentur ex mora, c. 17. n. 41. & 42. p.174
Vid. *Impedimentum.*
Mora non imputatur ei qui non fecit quod factum non prodeſſet, c.17. n.28. p.172
In Mora non dicitur eſſe qui aliqua exceptione ſe tueri poteſt ne ſolutio ab eo exigatur, nec ideo tenetur ad intereſſe, c. 17. num. 29 p.173.

Mors.

Mors ciuilis æquiparatur naturali c.13.n.4. p.143
Mors ciuilis non æquiparatur naturali niſi vbi eadem militat ratio, c.13.num.11. p.144
Mors ciuilis falliti non adimit ei dominium nec poſſeſſionem bonorum ſuorum, c.13.n.10. ibid.

N

Notarius.

NOtarij omnes, vbi plures ad actum celebrandum requiruntur, debent notum facere quod omnes ſimul interuenerunt in actu ab ipſis rogato, c.3.n.22. p.46
Notario vni ſoli aſſumpto cum collega non creditur niſi ambo ſcribant, vel vnus ſcribat & alter ſubſcribat, c.3.n.23. ibid.
Notarij aſſertioni ſimplici de facto alieno non ſtatur in præiudicium Tertij, c.3.n.32. p.47

Nouatio.

Nouatio inducitur ex voluntate contrahentium, c.14.n.2. p.152
Nouatione nulla exiſtente an creditor

dicer possit agere ex priori contractu nulliter nouato, vel rescisso, c.14.per tot. ibid.
Nouatio non inducitur per posteriorem obligationem nullam & irritam, vel rescissam, c.14.n.9.& 16. p.153.& 154.
Nouandi animus abesse dicitur si secundus contractus sit inutilis & nullus,c.14.n.20. p.155

Nullitas.

Nullitas actus ipso iure introducta in fauorem alicuius, nihil operatur nisi parte volente,c.6. n. 30. & 31. p.75.
Vid. *Actus.*
Nulliter contrahitur cum his quibus bonorum administratio à iure vel iudice interdicta est, c.12. n.45.& seqq. p.140
Nullitatem contractus lex operatur siue contrahens sciuerit prohibitionem alienandi,siue ignoraverit, c.12.n.51. p.141
Ex actu Nullo voluntas disponentis elici potest, cap. 14. num. 3. & 4. p.152.
Nullitas contractus posterioris impedit nouationem prioris, c. 14. n.9. & 16. p.153.& 154
Nullitas alienationis de consensu creditoris factæ ipsi restituit hypothecam in re nulliter alienata, c.14.n.10. p.153
Nulliter empta re conducta, conductio reuiuiscit,c.14.n.14. p.154
Ex contracta Nullo non elicitur voluntas contrahentium, c. 14. n.19. & 20. p.155
Vid. *Nouatio.*
Nulla existente renuntiatione facta obligationi principali, non extinguuntur accessoriæ,c. 14. num. 17. ibid.
Nullitas consolidationis non extinguit vsumfructum, c. 14. num. 11. p.154.
Nullitas secundæ obligationis, vel transactionis cui non statur, non impedit obligationes accessorias hypothecæ vel pignorum in augmentum primæ obligationis, c.14. n.6. 8. & 22. p.153
Nulliter celebratur actus si non fuerit seruata forma à statuto præscripta,c.3.n.36. p.48

O

Obligatio.

Obligatio est stricti iuris, & vltra expressa non extenditur, c.5.n.5. p.64.
Obligationis contractæ origo semper inspicitur, c. 5. n. 15. & aliis seqq. p.66.
Obligatio restringitur ad ius quod obligans debitor habet in re obligata,c.5.n.10. p.65
Obligatio ex causa Transactionis facta inducit nouam hypothecam in augmentum primæ obligationis, si transactioni non stetur, c. 14. n. 6 p.153.
Quod declaratur, n.7.& 22. ibid. & p.155.
Obligatio prior non nouatur per posteriorem nullam & irritam, vel rescissam, cap. 14. num. 9. & 16. p.153.& 154.
Vid. *Nouatio. Nullitas.*
Obligationis principalis renuntiatio nulliter facta non extinguit accessorias,c.14.n.17. p.155

Officium.

Officium legitimè hypothecatum renuntiari non potest à debitore in præiudicium creditorum,c.1.n.11. vers. consonat. p.5
Officia an multiplicari possint à Principe in præiudicium primorum emptorum,c.1.n.23. p.7
Officium obtentum à Rege ad vitam, si fuerit prorogatum vita durante, idem est officium, c. 5. num. 23. p.67.
Officij fructibus & emolumentis hypothecatis,si postea debitor Officio priuetur, resoluitur & extinguitur hypotheca, cap. 9. num. 96. p.114.
Officio hypothecato & postea amisso pro debitore perit hypotheca cum amissione iuris debitoris. ibid.

Origo.

Origo & causa primæua in omni dispositione attenditur, c.2. num. 46. p.29.
Vid. *Dispositio.*
Origo contractæ obligationis semper inspicitur, cap. 5. num. 15. p.66.

& Verborum.

P

Pactum.

PActum de lucranda dote extenditur ad eius augmentum superueniens,c.2.n.11. p.25

Vide, *Dos.*

Pactum de continuanda pensione Ecclesiastica inter pensionarium qui perfectè & irreuocabiliter titulum beneficij acquisiuerat, & nouum possessorem siue successorem in eodem beneficio, nullum est de iure,c.6.n.44.45.46. p.77

Pactum contrahentium operatur priuationem & extinctionem iuris ipsorum,c.9.n.17. p.99

Pactum iuratum de non alienanda dote, impedit translationem dominij casu quo alienetur siue in scientem, siue in ignorantem pactum,c.12.n.7. p.133

Quod declaratur, num. 8. & 9. ibid.& 134.

Pactum cum Tertio initum de re non alienanda, impedit dominij translationem si alienetur & sua interfit,c 12.n.25. p.137

Pars.

Idem est de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, c.2.n.4. p.24.

Pars quæ vnitur per consolidationem, eodem iure censetur quo res ipsa cui accedit, c. 2. num. 40. p.29.

Partes accedunt Toti, non vna pars alteri,c.2.n.75. p.34

Pater.

Pater legitimus administrator bonorum filij, si malè perdat & dissipet illa, priuatur eorumdem administratione,c.15.n.1. p.156

Quamuis offerat cautionem, cogitur ante tempus restituere,num. 2. ibid.

Et facta restitutione an filius teneatur satisfacere creditoribus patris ex fructibus dictorum bonorum aduentitiorum,n.3. p.157

Pater priuatus administratione bonorum aduentitiorum,non propterea priuatur vsufructu quem in illis habebat,c.15.n.4.5.& 6. ibid.

Contraria sententia, quod pater non solùm administratione, sed etiam fructibus priuetur propter dilapidationem, probatur d. c. 15. n.13.14.15.cum aliis seqq. p.158

Patris vsusfructus in bonis aduentitiis filij finitur per abusum seu dilapidationem, non secùs ac per mortem,c.15.n.14.& 15. ibid.

Patre priuato tum administratione, tum commoditate bonorum filij ob dissipationem culpabilem, extinguitur hypotheca super fructibus eorum à patre debitore impositа,c.15.n.18.& 19. p.159

Pater interdictus sola administratione bonorum filij, non priuatur vsufructu nisi ex causa dilapidationis,c.15.n.20. p.160

Pater priuatus vsufructu aduentitiorum filij ob dissipationem & abusum intelligitur priuatus non iure tantum, sed etiam commodirate, c.15.n.21. ibid.

Pater potest renuntiare iuri vsusfructus in fauorem filij sui, ante acquisitionem illius,etiam in fraudem creditorum suorum,c.15.n.24.p.161.

Secùs si semel ipsi fuerit quæsitum, n.25.& 26. ibid.

Pater an possit, emancipando filium, ipsi remittere vsumfructum aduentitiorum in præiudicium creditorum? remissiue,c.15.n.28. ibid.

Vt Pater priuetur vsufructu & legitima administratione aduentitiorum filij, non requiritur dolus ex proposito,sed sufficit dilapidatio reipsa tam in omittendo, quam in committendo,c.15.n.30.& 31. ibid.

Si Pater ob dilapidationem priuetur vsufructu bonorum aduentitiorum filij, creditores amittunt hypothecam super illo impositam,c.9.n.96. vers.quibus simile. p.114

Pensio Ecclesiastica.

Pensio Ecclesiastica non imponitur super ipso beneficio, sed super fructibus eius,c.2.n.97. p.38

Pensio non extinguitur, sed dormit, manente titulo beneficij apud pensionarium, ideoque reuiuiscit euicto beneficio, c. 6. n. 2. 3. & 5. p.71.

Pensio finitur per mortem pensionarij,c.6.n.12.& 13. p.72

Pensionis fructus transeunt ad hæredes pensionarij,c.6.n.11. ibid.

Pensio transit in Monasterium durante vita pensionarij Monachi, c. 6. n.12. ibid.

Pensio

Pensio non vacat , sed extinguitur per mortem pensionarij, c.6. n.13. ibid.
Pensio sic denominatur, quia pendet formaliter à beneficio , c. 6. n. 14. ibid.
Pensio æquiparatur vsuifructui , & regulanda est per leges quæ loquuntur de vsufructu , c. 6. n. 15. & 16. p.73
Pensio est seruitus beneficio imposita, qua extincta, beneficium pristinæ libertati restituitur, c.6.n .17. & 18. ibid.
Pensio extinguitur per acquisitionem perfectam & irreuocabilem tituli beneficij,c.6.n.21. p.74
Pensio non extinguitur per reuocabilem beneficij acquisitionem , c. 6. n.27.& 38. ibid.
Pensionis extinctio est in suspenso pendente lite super titulo beneficij,c.6.n.32.& 33. p.75
Pensio est in suspenso quandiu lis pendet super validitate matrimonij à pensionario contracti , c. 6. n.36. p.76
Pensio non amittitur per ingressum pensionarij in beneficio , sed tantum suspenditur effectus extinctionis pendente lite super immissione,c.6.n.38. ibid.
Pensio dicitur extincta nec reuiuiscit, quando beneficium pensione grauatum perfectè pensionarius acquisiuit, & postea vltro resignauit, c.6.n.39. ibid.
Pensio extinguitur ipso iure per legitimam & irreuocabilem adeptionem tituli beneficij à pensionario, adeo vt si illud postea dimiserit, non possit pacisci de pensione renouanda & continuanda,c.6. n.44. 45.& 46. p.77
Pensionis resurrectio non pendet à sola contrahentium voluntate, sed à concessione Pontificis, c. 6. n.46. & 47. ibid.
Pensione extincta per assequutionem tituli beneficij, si postea pensionarius illud dimiserit, & in concursu graduari non debet, c. 6. n. 48. ibid.
Quod declaratur & limitatur,n.49. ibid.
Pensionis hypotheca non extinguitur acquisito titulo beneficij , super cuius emolumentis erat imposita, c.7.n.4.& 7. p.79.& 80
Vid. *Hypotheca.*
Pensio ab initio nulla , vel postea resoluta , non conualidatur ex solo consensu habentis titulum beneficij, c.7.n.13. p.81
Pensio constituta super beneficio, ad quod possessor consentiens pensioni nullum ius habebat , est nulla, ita vt verus Titularis opponere possit de inualiditate, c.7. num.14. ibid.
Pensioni consentiens nihil agit , si tempore consensus nullum ius habebat in beneficio , adeo vt titulus superueniens non prosit ad reualidandam pensionem , c. 7. num.15. ibid.
Pensionis constitutio absque gratia Pontificis est nulla & simoniaca, c.7.n.16. ibid.
Pensio nulla , vel iam extincta, non reualidatur ex solo consensu partium,c.7.n.17. ibid.
Pensio translata an sit noua & distincta à prima,c.8. num.3. & 14.p.84. & 86.
Pensio translata dicitur distincta ab antiqua respectu iuris transferentis, non autem respectu substantiæ ipsius pensionis quæ est eadem cum prima,& cum omnibus qualitatibus suis, c.8.n.15. & aliis seqq. p.87.
Pensionis translatio de vna persona in aliam , est nouum grauamen, sed quædam delegatio solutionis alteri faciendæ , c. 8. num. 27. p.88.
Pensione translata extinguitur ius transferentis , non tamen ius pensionis exigendæ à translatario, c.8. n.28.& 29. ibid. & p. 89
Pensio translata est eadem numero & non diuersa ab ea quæ erat in transferente, c.8. n. 30. p.89.
Pensionis translatio non inducit mutationem in substantia , sed in persona tantum,c.8.n.31. ibid.
Si pensio translata esset noua & diuersa à priore non tenerentur fideiussores eiusdem , c. 8. num. 32. ibid.
Pensionis translatio non inducit nouationem , & ideo remanent obligationes accessoriæ fideiussorum & hypothecarum,c.8. num. 35.36. & 37. p.90

Index Rerum,

Penſionis tranſlatæ identitas verificatur ex ipſo actu transferendi, ratione iuris quod transfertur, nec tranſlatio non inducit nouum actum, c.8.n.39. ibid.

Penſio tranſlata tranſit in eum ad quem transfertur cum ſua qualitate,onere , hypotheca , & cauſa, c.8.n.40. p.91.

Declaratur,n.43.& 44.

Penſio hypothecata cedi vel remitti non poteſt in præiudicium creditoris,c.8.n.45. ibid.

Penſionis tranſlatio eſt actus merè voluntarius penſionarij , c.8. n.46. ibid.

Penſionis tranſlatio facultatis & gratiæ Pontificis penſionario conceſſæ , non efficit nouam creationem,ſed tantum tranſitionem eiuſdem penſionis de vna in aliam perſonam,c.8.n.58. p.93

Penſione extincta per acquiſitionem tituli beneficij non extinguitur hypotheca ſuper commoditate fructuum ab ipſo impoſita,c.15.n.9 p.158.

Penſio , & hypotheca ſuper penſione impoſita extinguuntur per matrimonium à penſionario contractum, c.9.n.102. p.116

Penſionarius.

Penſionarius dimittens beneficium, quod poſt penſionem impoſitam nactus fuerat, recuperat ius exigendæ penſionis à nouo poſſeſſore, cap.6.n.2.3.& 5. p.71

Vid. *Penſio.*

Penſionarius adeptus poſſeſſionem legitimam & irreuocabilem beneficij penſione grauati,amittit penſionem,c.6.n.8. p.72

Penſionarius aſſimilatur vſufructuario,c.6.n.9. ibid.

Penſionarij morte penſio extinguitur,cap.6.n.10.& 13. ibid.

Penſionarius tranſmittit fructus penſionis ad hæredes,c.6.n.11. ibid.

Penſionarius per ingreſſum in beneficio non amittit penſionem dum lis pendet ſuper immiſſione in poſſeſſionem, c.6.n.38. p.76

Penſionarius lite pendente poteſt renunciare regreſſui , cap.6.n.26.27. & 28. p.74.

Penſionarius adeptus irreuocabiliter titulum beneficij, quamuis poſtea dimiſerit , non poteſt recuperare penſionem amiſſam,c.6.n.44.p.77.

Neque paciſci de illa renouanda & continuanda cum nouo poſſeſſore, n.45. ibid.

Penſionarius, cuius penſio fuit extincta per aſſequutionem tituli beneficij , ſi poſtea ipſum dimiſerit, non dicitur creditor reſpectu illius penſionis extinctæ , & in concurſu graduari non debet, cap.6.n.48. ibid.

Quod limitatur & declaratur niſi acquiſierit reuocabiliter tantum, n.49. ibid.

Penſionarius an amittat hypothecam ſuper fructibus beneficij impoſitam , ſtatimatque titulum ipſius beneficij acquiſiuit,c.7.n.4. p.79

Penſionarius amittit penſionem acquiſito titulo beneficij irreuocabiliter,c.7.n.6. ibid.

Non tamen extinguitur hypotheca, ibid.

Vid. *Hypotheca.*

Penſionarius ſi eodem tempore reſeruatæ penſionis obtinuit facultatem eam transferendi, creditor qui accepit eam in hypothecam , debet acquieſcere ſuæ hypothecæ reſolutioni , facta tranſlatione,c.8. n.12. p.86.

Penſionarius habens facultatem transferendi penſionem , poteſt ea vti vel non vti pro ſuo arbitrio, c.8.n.47. & 50. p.91.& 92

Permiſſum.

Permiſſum ad tempus , poſt tempus cenſetur prohibitum, c.5.n.8.p.65.

Pignus.

Pignoris diſtractio à creditore facta an poſſit reſcindi beneficio *leg.2. C. de reſcind. vend.* cap.1.§.2.num.6.&c. & ſeqq. p.16

Facultas conceſſa creditori ad vendendum pignus , intelligitur non vt deſtruat debitorem , ſed vt rem agat tanquam procurator, num.16. ibid. p.18

Maior eſt ratio ad concedendum remedium læſionis in pignore venditio per ſolum creditorem , quam in vendito authoritate iudicis,præſentibus creditore & debitore, num.19. p.19.

Pignoris vinculo ſubiicitur quidquid pignori accedit.c.5.n.28. p.68.

Pignus dicitur quicquid accreſcit pignori,

pignori, & cadit ſub hypothecam, c.4.n.28. p.57
Pignoris ius habens in materia, an illud amittat in materiato, c.4. n.9. p.54.
Pignora data pro contractu innouato remanent obligata acceſſoriè pro primo contractu, licèt nullus & irritus ſit ſecundus, c. 14. num. 8. p.153.

Pœna.

Pœna priuationis ipſo iure inducit reſolutionem & extinctionem iuris quæſiti,c.9.n.15. p.99
Pœna Commiſſi ſolùm incurritur propter introductionem mercium prohibitarum, non verò propter negotiationem,c.9. n.55.56.& 57. p.105.
Vid. *Pragmatica.*
Pœna impoſita à teſtatore alienanti prædium non impedit tranſlationem dominij ſi alienetur,c.9.n.54. p.104.
Vid. *Alienatio.*
Pœna Commiſſi inducit reſolutionem iuris delinquentis in mercibus, & adquiſitionem earumdem fiſco,c.9.n.75. p.108
Vid. *Commiſſum.*

Præſcriptio.

Præſcriptio æquiparatur alluuioni, c.2.n.42. p.29
Res acquiſita per præſcriptionem à poſſeſſore maioratus, efficitur maioratus,c.2.n.43. ibid.
Præſcriptum ab hærede titulo hæreditario, hæreditati acquiritur, & venit in reſtitutione hæreditatis, c.2.n.44. ibid.
Præſcriptio incepta in vita defuncti, & perfecta per hæredem, pertinet ad hæreditatem, cap. 2. num. 45. ibid.
Acquiſita per præſcriptionem continentur ſub hypotheca bonorum maioratus,c.2.n.47. ibid.
Et creditor defuncti conſequi poteſt creditum ſuum ex augmento proueniente hæreditati per præſcriptionem, ibid.
Præſcribitur contra Fiſcum in cauſa Commiſſi per quinquennium, c.9. num.3. p.96
Vid. *Commiſſum.*

Pragmatica.

Pragmaticæ Regni imponentes pœnam confiſcationis mercium prohibitarum referuntur & declarantur,c.9.n.44.vſque ad 58. p.103. & ſeqq.
Pragmatica prohibens ſub certa qualitate & modo, non extenditur vltra qualitatem & modum,c.9.n.49. & 50. p.104
Pragmatica prohibens commercium certarum rerum ſub pœna, non dicitur prohibere abſolutè, neque annullat contractum, ſed tantùm pœnam repoſcit,c.9.n.51.52.& 53. ibid.

Princeps.

Princeps pluribus committens vnius muneris exercitium, de nullo ſeparatim confidit, ſed tantum de omnibus ſimul.c.3.n.15. p.45
Principis aſſertioni de facto alieno non ſtatur in præiudicium Tertij, c.3.n.32. p.47
Princeps poteſt auferre agrum, vel domum vaſſallo inuito ad publicam vtilitatem data compenſatione, c. 9. num. 105. cum aliis ſeqq. p.117.
Principis beneplaciti reſeruatio ſuſpendit contractum, & interim contrahentes pœnitere poſſunt, c.13.n.32. p.149
Secùs poſt expeditionem placiti, num.33. ibid.
Vid. *Contractus.*
Princeps an poſſit concedere reſcriptum quo creditor poſterior præferatur anterioribus, c.16. num.1. p.162.
Princeps an poſſit ſubuertere & præpoſterare ordinem & gradum creditorum,c.16.n.3. p.163
Decretum Ferdinandi Regis, quo creditor hypothecariam actionem exercere coactus eſt & diuidere contra omnes bonorum poſſeſſores pro rata,c.16.n.6. ibid.
Principis reſcripto ius hypothecæ acquiri poteſt in bonis debitoris, c.16.n.8. p.164
Principis reſcriptum præpoſterans ordinem creditorum non eſt admittendum, c.16. n.9. & 10.14.15. & 16. ibid.& ſeqq.
Vid. *Reſcriptum.*
Princeps moratoriam dilationem debitori non concedit niſi data priùs ſatiſdatione ad ſoluendum poſt terminum, c. 16. num. 12. & 13. p.165.

Index Rerum,

Princeps poteſt per legem generalem conſtituere de diuidenda actione hypothecaria contra vnumquemque bonorum poſſeſſorem pro rata, c.16.n.18. p.166

Non tamen per reſcriptum ſpeciale in præiudicium creditorum antea ius quæſitum habentium, n. 19. ibid.

Princeps non debet auferre exceptionem Tertio competentem, c. 16. n. 21. ibid.

Princeps non tollit ius quæſitum creditoribus,c.16.n.22. p.167

Princeps non debet concedere ius hypothecæ vel prælationis vni creditori chirographario in præiudicium cæterorum, c. 16. num. 24. ibid.

Princeps poteſt per legem generalem & publicam dare ius prælationis creditori poſteriori ex iuſta cauſa, c.16.n.9. p.164

Princeps non poteſt ſubuertere contractum inter partes firmatum de iure naturali abſque illarum conſenſu,c.16.n.21. p.166

Princeps non poteſt mutare diſpoſitiones teſtamentarias legibus conſentaneas,c.16.n.21. ibid.

Priuilegium.

Priuilegium competens donatori, marito, & ſocio, ne vltra quàm facere poſſint conueniantur, non prodeſt fideiuſſoribus nec hæredibus eorum, c. 1. §.1. n.3.12. & 13. p.11.& 12.

Priuilegium deducendi portionem ne egeat donator eſt merè perſonale,n.5.& 11.ibid. p.12

Vid. *Exceptio.*

Priuilegium tendens in præiudicium Tertij tanquàm exorbitans ab omni iure Princeps concedere non debet,c.16.n.10. p.164

Vid. *Princeps.*

Declara vt ibid.n.9. ibid.

Probatio.

Qui probare vult per teſtes quod debet probari per inſtrumentum, habet præſumptionem iuris contra ſe, c.3.n.29. p.47

Probari poteſt voluntas ex actu nullo, c.14.n.2. p.152

Vid. *Nullitas.*

Prorogatio.

Prorogatio & extenſio fit cum eiſdem qualitatibus,c.5.n.24. p.67

Prorogatur hypotheca ſuper emphyteuſi conſtituta, ſi generationes prorogentur,c.5.n.21. ibid.

Prorogatum à Principe officium,idem remanet quale erat ante prorogationem, c.5.n.23. ibid.

Prorogatio non admittitur de eo quod non eſt,c.5.n.32. p.68

Prorogatio rei hypothecatæ non durat poſt ius prius extinctum, c. 8. n.2. p.85

Proteſtatio.

Proteſtatio tunc eſt neceſſaria quando procedendum eſt contra ſcribentem literas cambij non acceptatas,c.3.n.50. p.50

Proteſtatio non requiritur quando ſcribens literas, ſciens non fuiſſe acceptatas nec ſolutas, reddidit vltrò pecunias quas acceperat, c.3. n.51.& 52. ibid.

Q

Qualitas.

Qualitates omnes primi contractus an & quomodo cenſeantur repetitæ in ſecundo, c. 2. n. 57. & ſeqq. p.31

Vid. *Reconductio.*

Qualitatibus primi contractus ſubiicitur augmentum ſuperueniens ex facto ipſorum contrahentium, c. 2. n.68. p.33

Vid. *Augmentum.*

Qualitas rei inſpicitur quæ erat tempore contractæ obligationis, c. 5. num.17. p.66

Extenſio fit cum eiſdem qualitatibus,c.5.n.24. p.67

Augmentum eſt eiuſdem qualitatis ſuo principali,c.5.n.25. ibid.

Qualitas Nominis determinans Verbum, limitat diſpoſitionem iuxta qualitatem & tempus Verbi, c. 9. n.39. p.102.

Vltra Qualitatem & modum non extenditur legis diſpoſitio quando aliquid ſub certa qualitate & modo prohibet,c.9 n.49. p.104

Qualitas noua ſuperueniens enti, illud tranſmutat in nouam ſpeciem,c.10.n.9. p.121

Qualitas ſuperueniens enti non immutat illius ſubſtantiam,c.10.n.23. 24.& 25. p.124

Qualitas

Qualitas superueniens rei hypothecatæ, non immutat nec extinguit hypothecam,c.10.n.26. ibid.
Qualitas liberalis superueniens maioratui respectu vinculi, non destruit substantiam bonorum eiusdem,c.10.n.16. p.123

R

Ratihabitio.

RAtihabitio hypothecæ an retrotrahatur ad tempus prioris contractus in præiudicium posteriorum creditorum,c.11.n.19.& 20. p.129.
Ratihabitio contractus antea gesti, non nocet hypothecæ medio tempore contractæ, c. 11. num. 24. p.130.
Rahabitio contractus à minore celebrati absque decreto non nocet hypothecæ contractæ post adeptam ætatem legitimam, c.11.n.25. ibid.
Ratihabitio nunquam retrotrahitur in præiudicium Tertij medio tempore ius acquirentis, c. 11. n. 26. & 27.ibid.8.p.131.
Ratihabitio possessoris maioratus circa facultatem à creditoribus impetratam contrahendi super bonis vinculatis, nullius est momenti post decoctionem,c.13.n.21.22.23. cum aliis seqq. p.146
Vid. *Contractus.*
Ratihabitio actus nulliter facti, est nouum actum celebrare, c.7. n. 17. p.81.

Reconductio.

Reconductio tacita an sit eiusdem qualitatis cuius est expressa; & vtrum censeantur eadem pacta & pignora in ea repetita, c. 2. n. 20. p.26.
Reconductione tacitè contracta, renouantur pacta, qualitates, conditiones, & hypothecæ expressè appositæ per contrahentes in primo contractu, c. 2. num. 56. & 57. p.31.
Reconductio tacita non inducitur à iure, quando in aliquo ex contrahentibus deficit aptitudo consensus, vt in pupillo, mente capto,& similibus,c.2.n.58. ibid.
Reconductionem nouam ac repetitionem hypothecæ operatur tacita contrahentium voluntas,c.2.n.62. p.32.
In Reconductione nouus requiritur consensus qui præsumitur, c. 2. n.65.& 66. p.33
In Reconductione tacita prior hypotheca non manet in veritate,sed videtur manere,c.2.n.67. ibid.
Exponitur textus in *l. cum quæritur, §. qui impleto, ff. locati*: c. 2. n. 64. ibid.
Et in *l.repetitionem,4.C.de vsur.*n.67. ibid.
In Reconductione tacita solùm inter ipsos principales contrahentes adest repetitio hypothecæ, c. 2. num.81. p.35

Regulæ.

Regula, *Qui prior est tempore*, an locum habeat inter creditores hypothecarios ex causa lucratiua & onerosa,c.1.§.1.n.19. p.14
Regulam exempla non restringunt, sed declarant, & lex exemplariter loquens alios casus similes non excludit,c.16.n.4.& 5. p.163

Renuntiatio.

Renuntiatio voluntaria Officij in manibus Principis, vel Papæ, non nocet creditoribus quibus tale officium fuit legitimè hypothecatum, c.1.n.11.vers.consonat, p.5
Renuntiatio obligationis principalis nulliter facta non extinguit accessorias,c.14.n.17. p.155
Renuntiatio vsusfructus à patre facta in illius acquisitionem, præiudicat creditoribus patris, c. 15. num. 24. p.161.
Secùs post acquisitum patri vsumfructum & acceptatum,n.25.& 26. ibid.
Declara vt n.27. ibid.
Quid si renuntiatio fiat, emancipando filium remissiuè,n. 25. ibid.

Res.

Rei principalis, & augmenti, idem est iudicium. & eadem natura,c.2. num.2. p.24
Vna & eadem Res non debet diuerso iure censeri, c.2.n.3. ibid.
Vid. *Augmentum.*
Res acquisita per præscriptionem à possessore Maioratus, fit maioratus,c.2.n.43. p.29

Index Rerum,

Vid. *Præſcriptio.*

Rem augent ſeruitutes acquiſitæ, eiuſque naturam ſequuntur, c. 2. num. 53. p.30

Res æquè principaliter vnita alteri debet exprimi in facultatis impetratione illam alienandi, c.2. n.111. p.40.

Rei forma mutata ſuper qua quis habet vſumfructum, extinguitur vſusfructus,c.4.n.4. p.54

Rei forma mutata, ita vt tranſeat in aliam diuerſam ſpeciem, mutatur ius,c.4.n.7. ibid.

Quod declaratur, n. 32. 33. & 34. p.58.

Rei formâ mutatâ in qualitatibus tantum, non extinguitur hypotheca ſuper ea contracta,c.4. n.40. & aliis ſeqq. p.59

Vid. *Hypotheca.*

Res initium capere non poteſt ab eo caſu quo finem accipere debet,c.4. n.45. p.60

Re mutata quoad ſubſtantiam ius omne in illa extinguitur, alias non,c.4.n.64. p.65

Res redit ad ſuum priorem ſtatum ex vi attractiua,c.6.n.6. p.71

Res ſua nemini ſeruit, c. 6. num. 21. p.74.

Rei mutatio non inducitur ex mutatione perſonæ, cap. 8. num. 42. p.91.89.

de Re ad perſonam, & è contra, an valeat argumentum, c. 8. num. 38. p.90.

Rei hypothecatæ prorogatio: Vid. *Prorogatio.*

Res ſemel legitimè à vero domino hypothecata, quouis modo poſtea alienetur, tranſit in acquirentem cum ſuo onere,c.9.n.25. p.100

Declaratur ibid.n.ſeqq. ibid.

Vid. *Hypotheca.*

Res pluribus creditoribus ſeparatim hypothecata, ſi vni ſatisfactum ſit, non ſit libera reſpectu aliorum, c.10.n.28. p.125

Rei alienæ hypotheca regulariter non valet,c.11.n.9. p.128

Rei alienæ hypotheca ſuſtinetur quando debitor illam obligans aliquid iuris in ea habebat, ex quo poſtea rei dominium acquirit, c.11. num.10. ibid.

Si Res mea abſque meo mandato ſubiiciatur hypothecæ quam poſtea ratificem, ratificatio ſuperueniens non nocet hypothecæ medio tempore contractæ,c.11.n.24. p.130.

De Re ad tempus valet argumentum,c.2.n.18.& 19. p.26

Reſcriptum.

Reſcripta moratoria ſæpè à debitoribus impetrantur validè & efficaciter etiam in diſpendium creditorum,c.16.n.2. p.163

Reſcripto Principis an poſſit creditor poſterior præferri anterioribus, c.16.n.1. p.162

Reſcripto Principis poteſt creditor acquirere ius hypothecæ in bonis debitoris,c.16.n.8. p.164

Reſcriptum Principis præpoſteratis ordinem & gradum creditorum, non eſt admittendum, c. 16. n. 9. ibid.

Reſcriptum Principis quod tendit in præiudicium iuris alicui Tertio quæſiti, tanquam exorbitans à omni iure,non debet admitti,c.16. n.16. ibid.

Reſcriptum Principis præterit ordinem hypothecarum, longe differt à reſcriptis moratoriis, c. 16. n 11.16. & 17. p.165

Reſcriptum præpoſteriorationis conceſſum creditori poſteriori in præiudicium anteriorum, omni ex parte noxium eſt ipſis, non ſolum ratione rei, ſed etiam temporis ad agendum, c. 16. num. 14. & 15. ibid.

Vid. *Princeps.*

Reſcriptum ab vno ex correis in ſolidum obligatis impetratum à Principe, ne conueniatur pro tota quantitate, non valet, c.16. n. 22. p.166.

Reſcriptum tollens exceptionem Tertio competentem,concedi non debet,c.16.n.21. ibid.

Reſcriptum à poſteriore creditore impetratum quo anterioribus præferatur, ſubreptitium eſt & nullum,c.16.n.23. p.167

Reſcriptum moratorium à Principe debitori conceſſum non ſuſpendit curſum vſurarum, c. 17. num. 10 p.171.

Reſcriptum moratorium ſuſpendit dumtaxat exactionem tam ſortis quàm vſurarum, non tamen iſtius curſum ipſarum,c.17. n.11. ibid.

Reſcriptum

Reſcriptum moratorium non ſuſpendit curſum vſurarum ſi iam inceperint currere propter moram commiſſam ante impetrationem, c.17.n.24. p.172
Reſcriptum moratorium minus fauorabile eſt beneficio ceſſionis bonorum,c.17.n.26. ibid.

Rota Romana.

Rotæ Romanæ deciſio *in vna Ciuitatis plebis Penſionis*, 15. *Iun.* 1616. *coram Sacrato*, adducitur, explicatur, & declaratur, c. 6. n. 7. 24. 38. & 51. p.71.74.76.78.
Rota Rom.ſæpiùs decidit Penſionem Eccleſiaſticam tranſlatam, non eſſe diuerſam à priore ſed eandem, c.8.n.14.& 26. p.86.88
Ad quod adducitur deciſ. *in vna Carpen. penſionis*, 29. *Maij*, 1602. *coram Lancellotto*. c. 8. n.16.17. 18. & 19. p.87
Alia deciſ.*in vna Papien.Penſionis*,11. *Decemb.* 1606. c.3. n. 20. 21. & 22. p.87.88.
Alia *in vna Terul.penſionis* 15.*Decemb.* 1610.c.8.n.23. ibid.
Alia *in vna Feren. Penſionis*, 14. *Ianuar.* 1613.c.8.n.24.& 25. ibid.
Rota Rom. *apud Ludouiſ. deciſ.* 76. ex aliis eiuſdem Rotæ deciſionibus & communi Doctorum ſententia reiicitur, c. 14. num. 21. & 22. p.155.

S

Sententia.

anSEntentia lata contra debitorem decoctum, & in fauorem qui eius concurſum formatum ignorabat, valida ſit ? diſputatur ad partes, c. 12. n. 30. 31. cum ſeqq. vſque ad 42. p.138
Sententia lata contra debitorem poſt hypothecam contractam non nocet creditoribus ignorantibus litem ſuper hypotheca,motam,c.12. n.32. ibid.
Sententia lata contra debitorem pendente concurſu valida eſt, ſiue aduerſarius ſciuerit,ſiue ignorauerit concurſum, non tamen nocebit creditoribus non citatis,c.12. n.34. 35.& 42. ibid.139
Sententia lata contra debitorem non mandatur executioni contra tertios rerum hypothecatarum poſſeſſores,c.12.n.39. ibid.

Seruitus.

Seruitutis ſpecies, eſt penſio impoſita beneficio Eccleſiaſtico,c.6.n.17. & 18. p.73
Vid. *Penſio.*
Seruitutis perſonalis ſpecies eſt vſusfructus, c.6.n.18. ibid.
Vid. *Vſusfructus.*
Seruitutem habens in re aliqua, eam amittit ſi proprietatem eius nanciſcatur,c.6.n.20.& 21. p.74
Seruitutes acquiſitæ augent rem, & eius naturam ſequuntur,c.2. n.53. p.30.

Seruus.

Seruus delinquens hypothecatus poteſt damnari ad mortem non attento iure domini nec creditorum, c.9.n.100. p.115
Serui, ſicut alia debitoris bona, hypothecariæ obligationi ſubiici poſſunt,c.10.n.6.& 7. p.121
Seruo hypothecato manumiſſio, hypotheca diſſoluitur etiam in præiudicium creditorum,c.10. num.8. ibid.
Seruus hypothecatus per hypothecam generalem omnium bonorum debitoris, poteſt manumitti, & hypotheca extinguitur, ſecùs ſi per ſpecialem,c.10.n.17. p.123
Serui etiam generaliter hypothecati manumiſſio non valet in præiudicium creditorum ſi debitor non ſit ſoluendo,c.10.n.19. ibid.
Seruo vagabundo confiſcato, perit hypotheca ſuper ipſo impoſita,c.9. n.97. p.115

Solutio.

Solutio pecuniæ fiſcalis facta vni ex Theſaurariis, informis eſt, & non liberat debitorem à ſorte principali & intereſſe, c. 3. num. 4. & 17. p.44.45.
Vid. *Theſaurarius.*
Et ſolutionis ratio ſumitur in libro Rationum,n.3. ibid. p.43.
Soluens Theſaurario contra formam mandati per ignorantiam, malè ſoluit & ſibi debet imputare, c. 3. n.10.11.& 19. p.44.46
Solutio aliter facta quàm vero creditori, vel ab eo mandatum habenti, non liberat debitorem, c. 3. n. 12. ibid.

Index Rerum,

Solutio quæ fieri debet cum certis circumſtantiis, & interuentu quarundam perſonarum, ſi aliter facta ſit, non valet, c. 3. n. 18. p. 45

Vid. *Apoch.*

Solutio pecuniæ fiſcalis per apochas ſolemnes probanda eſt, c. 3. n. 29. p. 47.

Solutione non facta die & loco aſſignatis, ſcriptor literarum cambij conſtituitur in mora, c. 3. num. 49. p. 50.

Vid. *Cambium.*

Vid. *Mora.*

Soluens perſonæ inhabili ſcienter vel ignoranter non liberatur, c. 12. n. 5. p. 133.

Solutio facta bona fide debitori decocto an liberet ſoluentem ignorantem iudicium concurſus, c. 12. num. 12. p. 134

Soluens per iuſtam ignorantiam debitori decocto excuſatur & liberatur, c. 12. n. 16. & 20. p. 135. 135

Secùs ſi ſciuerit, vel ſcire debuerit, ibid. num. 17. 18. 19. 20. 21. & 22. p. 136. 137.

Vid. *Ignorantia.*

Solutio facta debitori poſt formatum concurſus iudicium non liberat ſoluentem, niſi ſoluens probabiliter ignorauerit concurſum & decoctionem, c. 12. n. 24. ibid.

Quamuis ſolutio facta decocto liberet ſoluentem ignorantem decoctionem, non tamen valet contractus cum eo celebratus, c. 12. num. 55. p. 141.

Soluere an teneatur filius creditoribus patris ex fructibus aduentitiorum quæ ob dilapidationem à patre factam conſolidantur in fauorem filij, cap. 15. num. 3. 13. & ſeqq. p. 157. 158.

Vid. *Filius.*

Quid de ſucceſſore in maioratu, c. 15 n. 13. p. 158

Soluendi difficultas non excuſat debitorem à mora, nec ab intereſſe propter moram debito, c. 17. n. 13. p. 171.

Vid. *Mora.*

Soluere non licet debitori creditoribus ſuis pendente concurſus iudicio, c. 17. n. 28. p. 152

Soluendi impotentia excuſat debitorem à mora & intereſſe lucri ceſſantis, c. 17. n. 34. p. 173

Maximè ſi impotentia præceſſerit moram, n. 35. ibid.

Statutum.

Statutum diſponens ſuper lucro dotis extenditur ad augmentum eius, c. 2. n. 12. p. 25

Vid. *Dos.*

Statuto requirente conſenſum mariti, aut interuentum duorum propinquorum, ad authorizandum mulieris vel mineris contractum, non ſufficit ſola præſentia cum taciturnitate, c. 3. n. 26. & 27. p. 46. & 47

Quod fortius procedit quando agitur de præiudicio Tertij, n. 28. ibid.

Et talis contractus non ſeruatis ſolemnitatibus à Statuto requiſitis celebratus nullus eſt, c. 3. n. 31. p. 47

Vid. *Theſaurarius.*

Statutum diſponens aliquid vltra ius commune, illud cenſetur forma ſubſtantialis, qua deficiente actus corruit, c. 3. n. 36. p. 48

Statutum prohibens extrahi frumentum, habet locum in farina, c. 4. n. 50. p. 61

Statutum diſponens ſuper actu ſibi licito non attendit voluntatem domini, c. 9. n. 111. & 112. p. 118

Statuto diſponente ſuper aliquo actu, non attenditur præiudicium quod in conſequentiam accidere poteſt, c. 9. n. 113. ibid.

Statuto diſponente quod cauſæ viduarum ſint ſummariæ, tales fient, ſi lite pendente matrimonium ſoluatur per mortem viri, c. 17. n. 43. p. 174.

Succedere, Succeſſio.

Succedens in locum alterius per priuationem prædeceſſori inflictam an teneatur ſatisfacere creditoribus prædeſſoris priuati, c. 9. num. 21. & ſeqq. vbi tractatur ad partes, p. 100

Vid. *Fiſcus.*

Succeſſorum ius non attenditur in alienationibus bonorum maioratus, iuris authoritate interueniente factis, c. 9. n. 110. & aliis ſeqq. p. 118.

Vid. *Alienatio.*

Succeſſor in maioratu an teneatur ſatisfacere creditoribus primi poſſeſſoris ex fructibus ab illo hypothecatis, quando fuit priuatus ob dilapidationem, c. 15. n. 13. p. 158

Tempus.

& Verborum.

T

Tempus.

TEmpore prohibito, quæ fiunt vel conferuntur in tempus prohibitum, irrita sunt & nulla, c.13.n.41. p.151

Contrahentibus quibus medio Tempore ius quæsitum est non nocet fictio retractiua, c. 13. num. 37. p.150.

Tempus non currit legitimè impedito,& iustum impedimentum excusat à mora,c.17.n.14. p.171

Vid. *Mora.*

Vid. *Impedimentum.*

De tempore ad rem,& de re ad tempus, valet argumentum, c.2. n.18. & 19.

Tertius.

Tertius consequitur æstimationem melioramentorum quæ fecit in re hypothecata,c.2.n.51. p.30

Tertius aggregans bona sua antiquo maioratui non potest comprehendi in contractu antecedente inter hypothecarium & tunc possessorem maioratus celebrato,c.2. n.78. 79.& 80. p.35

Vid. *Dispositio.*

Vid. *Hypotheca.*

In Tertij præiudicium verba enunciatiua nihil probant, c. 3. n. 34. p.48.

Vid. *Assertio.*

Vid. *Verba.*

In Tertij præiudicium non admittitur confusio,c.4.n.19.& 20. p.56

Vid. *Confusio.*

Tertij hypotheca illæsa non obstante confusione actionum inter creditorem & debitorem, c.4.num.21. ibid.

Vid. *Hypotheca.*

In præiudicium Tertij non consideratur consolidatio vsusfructus cum proprietate, dum Tertius ipse intermediat pro suo interesse, c. 4. n.59. p.62

Vsufructu apud Tertium consolidato extinguitur hypotheca super eius commoditate constituta, c.4. n.64. & seqq. p.63

Vid. *Vsusfructus.*

Tertij præiudicium non attenditur vbi concurrit necessitas & rigor legis iubentis merces comburi ob metum pestis,c.9.n.104. p.117

Vid. *Hypotheca.*

In Tertij præiudicium medio tempore ius acquirentis nunquam retrotrahitur ratihabitio, c. 11. num. 26. & 27. p.130.& 131

Si Tertij interfit ne res aliqua alienetur, pactum de non alienando cum ipso initum impedit dominij translationem,c.12.n.25. p.137

Tertios rerum hypothecatarum possessores non afficit sententia contra debitorem lata,c.12.n.39. p.139

Tertij ius lædi non debet per rescriptum à Principe impetratum,c.16. n.10.& seqq. p.164

Et tale rescriptum tanquam subreptitium non attenditur in præiudicium Tertij, c. 16. n. 21. & seqq. p.166.

Thesaurarius.

Thesaurarius vnus Arcæ Regiæ sine interuentu aliorum non potest recipere solutiones,c.3.n.1. p.43

Thesaurarij Regij nihil possunt extrahere ex arca absque speciali decreto,c.3.n.2. ibid.

Thesaurarij arcæ Regiæ non possunt etiam simul recipere solutiones absque decreto Senatus, c. 3. n.5. p.44.

Thesaurariorum arcæ Regiæ in quo munus consistat, ibid. & n.6. ibid.

Thesaurarij arcæ Regiæ recipiunt pecunias fiscales ab exactoribus specialiter deputatis,& ab illis non exeunt nisi sub certis solemnitatibus,c.3.n.7. ibid.

Thesaurarius Sedis Apostolicæ recipit pecunias Cameræ soluendas, de quibus computum reddit, c. 3. n.8. ibid.

Thesaurio soluens ignorans formam mandati, sibi imputet; sicut qui contrahit non seruata lege & forma præscripta, si inde damnum sentiat, cap. 3. num. 10. 11. & 19. ibid.& 46.

Thesaurarius vnus ex tribus deputatis non potest solus recipere solutiones etiam cum decreto Senatus, c.3.n.13.& 14. p.45

Vid. *Solutio.*

Vid. *Apocha.*

Thesaurarius qui sine solemnitatibus requisitis recepit solutionem à debitore fiscali, debet primùm excuti,& si soluendo non sit, recurritur in

Index Rerum,

in subsidium contra debitorem qui soluit,c.3.n.37. p.48

Transactio.

Transactio inter hæredem institutum & successorem ab intestato facta impugnari potest à creditoribus & legatariis quorum interest testamentum sustineri, c. 1. n. 30. p.9.

Vid. *Creditor.*

Per Transactionem contrahitur noua hypotheca illi adiecta in augmentum primæ obligationis si transactioni non stetur, c. 14. num. 7. p.153.

Etiamsi Transactio facta sit animo nouandi præcedentem obligationem,n.7. ibid.

Quod declaratur remissiuè, n. 22. p.155.

Translatio.

Translatio pensionis Ecclesiasticæ virtute indulti Apostolici, an inducat nouam pensionem, an vero translata sit eadem cum prima,c.8. n.3.& 14.& passim per tot.c. p.84. & seqq.

Vid. *Pensio.*

In Translatione qualibet iuris, idem ius, & non aliud diuersum transit in translatarium, c. 8. n. 41. & 42. p.91.

Translatio pensionis est actus merè voluntarius pensionarij, c.8. n. 46. & 47. ibid.

Translatio dominij non impeditur si in prohibitione alienationis pœna fuerit imposita alienanti,c.9. n.54. p.104

Vid. *Alienatio.*

Translatio dominij impeditur propter prohibitionem alienationis ex pacto cum Tertio inito cuius interest rem non alienari, c. 12. n. 25. p.137.

Translatio dominij impeditur ex pacto iurato de non alienando, c. 12. num.7.

Vid. *Nullitas.*

Translatio dominij impeditur in rebus à debitore alienatis post concursum formatum, c. 12. num. 26. p.137.

Translatio hypothecæ à priore creditore in posteriorem, per ius offerendi, non inducit nouam hypothecam, sed eadem numero transit quæ erat antea,c.8.n.39.in fin.p.90

Translatio fit cum suo onere, qualitate, & causa,c.8.n.40. p.91

Transmissio.

Quod non est transmissibile, non est cessibile,c.1.§.1.n.6. p.12

Et viciſſim quod est transmissibile, cessionem admittit.n.7. ibid.

Tutor.

Tutores plures licèt debeant conficere librum rationum, sufficit scriptura vnius & subscriptio cæterorum,c.3.n.25. p.46

Tutoris bonis confiscatis, an & quomodo possit pupillus agere aduersus fiscum,c.9.n.88. p.111

V

Verba.

VErba Collegæ, vel alterius qui non potest disponere de actu à se gesto, nullam inducunt præsumptionem,c.3.n.33. p.48

Verba enunciatiua in præiudicium Tertij nihil probant, c.3. num.34. ibid.

Vid. *Assertio.*

Verba contractus referuntur ad tempus quo fuit celebratus, c. 5.n. 15. & 16. p.66

Verbum, *Bona*, adiectum genitiuo. *Maioratus*, indicat omnia bona pertinentia ad maioratum, siue ex dominio, siue ex possessione, c. 2. n.116. p.41

Verbum, *Videtur*, denotat impropriet. tatem sui natura,c.2.n.67. p.33

Venditio.Vendere.

Venditione perfecta, periculum rei, sicut & incrementum, pertinet ad emptorem,c.2.n.32. p.28

Vid. *Augmentum.*

Venditor an & quando propter læsionem possit à contractu discedere, c.1.§.2.n.13. p.17

Vid. *beneficium leg. 2. C.de resc.vend.*

Vendere quis cogi potest ad ornatum vrbis,c.9.n.109. p.117

Vnio.

Per Vnionem vnius rei factam alteri, in istam omnia emolumenta alterius transeunt, c. 2. num. 107. p.40.

Vnitæ

& Verborum.

Vnitæ rei mentio facienda non eſt in impetratione rei principalis, c. 2. n.106. p.39
Declara, niſi vna res ſit æque principaliter vnita alteri,n.11. p.40
Vid. *Augmentum.*

Voluntas.

Voluntas elici poteſt & probari ex actu nullo,c.14.n.3. p.152
Voluntas teſtatoris deduci poteſt ex diſpoſitione etiamſi nulla & irrita, c.14.n.4. ibid.
Voluntas teſtatoris declarari poteſt per diſpoſitionem nullam; ſecùs eſt in contrahentibus, c. 14. n. 19. p.155.

Vſuræ.

Vſuræ legitimæ debentur propter moram debitoris in ſoluendo,c.17. n.1. p.169
Vſuras ante concurſus iudicium debitas peti non impedit ſuperueniens concurſus,c.17.n.3. ibid.
Vſuræ non currunt pendente iudicio concurſus in præiudicium poſteriorum creditorum, c. 17. num. 6. ibid.
Vſurarum curſum non ſiſtit reſcriptum moratorium à Principe debitori conceſſum, licèt ſuſpendat exactionem illarum,c.17.n.10.& 11. & 24. p.170.&172
Vſuræ debitæ ex officio judicis ceſſant quandiu bona debitoris inopis ſunt in ſequeſtro, c. 17. num. 29. p.173.
Vſuras iam debitas non tollit impedimentum ſoluendi ex concurſus iudicio ſuperueniens, licèt extinguat curſum illarum pro futuro, c.117.n.37.38.& 44. p.173 & 174
Vſuræ currentes ante rem iudicatam ſuſpenduntur per dilationem conceſſam debitori ad ſoluendum ex cauſa miſerationis, c. 17. n. 39. & 40. p.174
Vſuræ ex mora non debentur poſt formatum iudicium concurſus, quia debitor deſinit eſſe in mora, quæ habet tractum temporis ſucceſſiuum,c.17.n.41.& 42. ibid.
Vſuris minoribus promiſſis, ſi poſtea per nouum contractum conuenerit de vſuris maioribus,an prior hypotheca extendatur ad hoc augmentum maiorum vſurarum, c.2. n.67. verſ. Sed contra. p.33

Vſusfructus.

Vſufructu extincto an extinguatur hypotheca ſuper eo conſtituta,c.4. n.1. p.53
Vſusfructus extinguitur conſolidatione, ſi vſufructuarius nanciſcatur rei proprietatem, c. 4. num. 3. p.54.
Vſusfructus extinguitur mutata forma rei ſuper qua conſtitutus erat, c.4.n.4. ibid.
Vſusfructus formalis transfunditur in cauſalem per acquiſitionem proprietatis,c.4.n.5. ibid.
Et inter vtrumque magna eſt differentia. ibid.
Vſusfructus formalis tranſlatus in cauſalem non poteſt reduci ad priorem formam, cap. 4. num. 12. p.55.
Vſufructu conſolidato cum proprietate apud Tertium, extinguitur hypotheca ſuper eius commoditate conſtituta, c. 4. n. 60. 61. & 62. p.62.
Vſusfructus commoditas ſimpliciter hypothecata non patitur mutationem per adquiſitionem proprietatis,c.4.n.66. p.63
Vſusfructus hypothecatus nihil influit in proprietatem, ſed finitur hypotheca per mortem fructuarij debitoris,c.5.n.3.4.9.13.29.& ſeqq. p.64.& ſeqq.
Vid. *Hypotheca.*
Ius Vſusfructus non poteſt hypothecari, nec cedi, ſed ſola commoditas fructuum,c.4.n.24. p.56
Vſufructu conſolidato, commoditas fructuum & eorum perceptio eodem modo remanet penes debitorem quo erat ante conſolidationem,c. 4. n. 25. & 26. & 29. p.56. & 57.
Vid. *Hypotheca.*
Vſusfructus non tranſgreditur vitam fructuarij,c.4.n.32. p.68
Vſusfructus eſt ſeruitus perſonalis, c.6.n.18. p.73
Vſusfructus finitur per acquiſitionem proprietatis rei fructilis perfectam & abſolutam, c.6. n. 19. 20. & 21. p.74.
Vſusfructus reuiuiſcit, ſi proprietas empta

Index Rerum,

empta à fructuario , fuerit retracta à conſanguineo proprietarij, c.6.n.35.& 36. p.75.& 76

Vſusfructus finitur per mortem fructuarij,c.9.n.10. p.72

Vſusfructus tranſit in Monaſterium durante vita Monachi , c. 6. n. 12. ibid.

Vſufructu duobus ſucceſſiuè relicto, nouus dicitur vſusfructus in ſecundo fructuario , c. 8. n. 5. & 55. p.85.& 105.

Et an ſimiliter penſio tranſlata dicatur noua penſio. ibid.

Vid. *Penſio.*

Vſusfructus non extinguitur per conſolidationem ſubſequutam reſciſſam vel irritam factam , cap.14. num.11. p.154

Vſusfructus quoad ius diſcrepat ab ipſa commoditate fructuum, c. 15. num.7. p.157

Vſufructu amiſſo , durat hypotheca ſuper commoditate impoſita,c.24. num.8. ibid.

Vid. *Hypotheca.*

Vſusfructus patris in bonis aduentitiis filij finitur per abuſum ſeu dilapidationem , non ſecus ac per mortem , cap. 15. num. 14. & 15. p.158.

Vſusfructus an & quomodo poteſt remitti à patre filio in fraudem creditorum , necnè, c. 15. n.24.25. 26.27.& 28. p.161

Vid. *Pater.*

Vſufructuarius.

Vſufructuarius dimittens voluntariè proprietatem , non recuperat vſumfructum ſemel conſolidatum, c.4.n.14. p.55

Vſufructuarius rei ſuæ nemo eſſe poteſt,c.4.n.15. ibid.

Vſufructuarius vltro dimittens vſumfructum , non præiudicat creditoribus ſuis,c.4. n.17.& 18. ibid.

Vſufructuarius obligans vſumfructum intelligitur obligare commoditatem,c.4.n.43. p.60

Vſufructuarius legans vſumfructum quem habet in re aliena , ſi poſtea proprietatem acquirat , eam non præſumitur legaſſe,c.5.n.18. p.66.

Vſufructuarius omne ius in re fructili amittit per mortem,c.5.n.19.ibid.

Vſufructuarius æquiparatur penſionario beneficij , & viciſſim penſionarius fructuario, c.6. num.9. cum multis ſeqq. p.72

Vid. *Penſio.*

Vſufructuarius tranſmittit fructus perceptos ad hæredes, c.6.n. 11. ibid.

Vſufructuarius ob dilapidationem priuatur omni iure & commoditate vſusfructus,c.15.n.16.& 17.cum ſeqq. p.159

Vſufructuarius acquirens proprietatem ex teſtamento poſtea reſciſſo per contra tabulas , recuperat vſumfructum,c.6.n.34. p.75

Sed vide n.42. p.76

FINIS.

Laus Deo , Virginíque Matri Deiparæ ſine macula conceptæ.

D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,
IN REGALI CANCELLARIA
VALLISOLETANA SENATORIS,

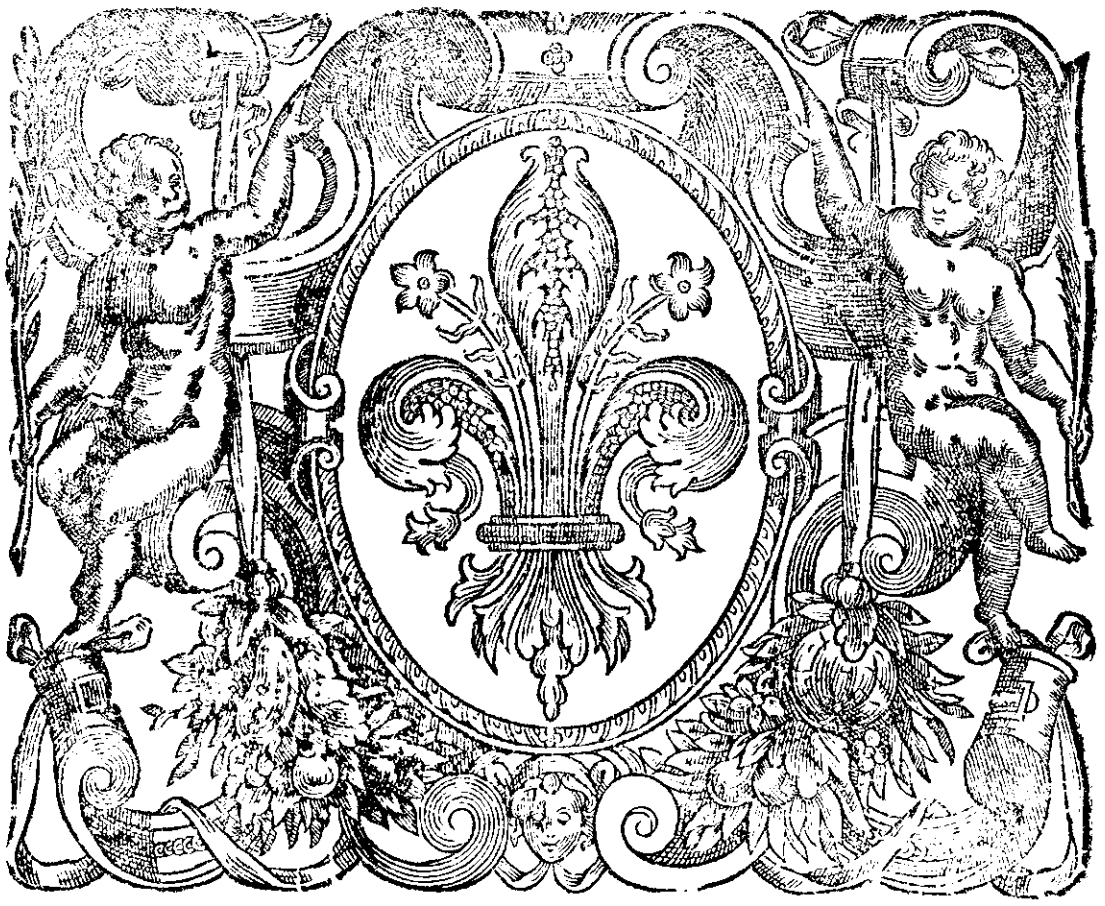
TRACTATVS

DE LIBERTATE
BENEFICIORVM,
ET CAPELLANIARVM
RECVPERANDA;

ET QVASIPOSSESSIONE PRÆSENTANDI
subuertenda.

Opus non minus Prælatis Ecclesiasticis, quàm vtriusque fori Iudicibus perutile.

Cum Indicibus Articulorum & Rerum notatu digniorum.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXXII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

INDEX

Articulorum huius Tractatus.

ART. I. CONSVETVDO legitimè adquisita in Tribunali Ecclesiastico exequendi sententias in prouisionibus Capellaniarum non obstante appellatione; laudabilis est, & iusta.

Et probata per actus positiuos vim legis habet.

Et vbique seruanda, tam in Tribunalibus superioribus, quàm in Cancellariis, super causis ad eas delatis per viam violentiæ. pag. 1.

II. Responsio ad obiectiones ex aduerso inaniter oppositas huic constanti consuetudini.

Ad consuetudinis creationem non requiruntur actus positiui iudiciales in contradictorio iudicio, ex quibus formetur; sed extraiudiciales sufficiunt.

Decreta Regia violentiæ super executione sententiarum in prouisione Capellaniarum, non sunt capacia ad detrahendum, nec interrumpendum consuetudinem perfectè formatam.

Decreta violentiæ emanata super repositione executionum sententiarum, quæ aliàs de iure *nullæ* sunt; non opponuntur consuetudini exequendi *validas*, appellatione non obstante.

Consuetudo exequendi sententias appellatione pendente, restringitur ad sententias validas: non tamen extenditur ad nullas. Ex quo decreta violentiæ emanata ex hoc defectu, conformia sunt consuetudinis dispositioni. p. 4. & seq.

III. Consuetudo exequendi sententias super Capellaniis latas, quantumcumque constans sit; non operatur in latis, contempto iure patronatus, seu quasipossessione præsentandi, legitimè quæsita.

Super Capellaniis ab origine fundatis absque iure patronatus, nec quasipossessio præsentandi, nec præscriptio cadere potest. p. 16.

IV. Quasipossessio præsentandi ad beneficium dumtaxat attenditur inter ipsos compatronos, inter quos solùm actum fuit de pertinentia iuris præsentandi; sed nunquam attenditur imò potius contemnitur ipsa quasipossessio contra Ordinarium deducentem in iudicio libertatem beneficij, & impugnantem existentiam iuris patronatus.

Tuncque iustè denegatur institutio præsentato per existentem in tali quasi possessione. p. 23.

V. Quasipossessio iuris præsentandi ad beneficium nunquam transit in successorem, siuè filium, siuè hæredem, nisi iste posimodùm illam actualiter apprehendat per præsentationem admissam. p. 27.

VI. Quasipossessio præsentandi ad beneficium adquisita cum mala fide, & multo minus cum vera mala fide, ad nihilum suffragatur, etiam immemorialis. p. 29.

VII. Ordinarius repertus in vltimo statu conferendi Capellaniam præfertur quibuslibet, etiam habentibus quasi possessionem quæsitam in antecedentibus vacationibus, ex quo iustè denegatur institutio per eundem præsentato.

Verba inepta sententiæ, quæ non conueniunt, nec iustificantur ex actis processus; delentur ab ea. p. 31.

VIII. Instrumenta in iudicio præsentata; si de falso redarguantur, & non comprobentur; quasipossessionem præsentandi non probant.

Antiqua

Index Articulorum.

Antiqua tamen vltra centum annos à comprobatione excuſantur.

Inſtrumenta producta per ſententiam contrariam remanent perpetuò reprobata. P·35

IX. Libri viſitationis, quibus enuntiatur ius patronatus, nihil probant. Et ex quibus requiſitis ad indicium deſeruiant.

Enuntiatiua inſtrumenti nihil probat, poſtquam de enuntiato dubitari, & controuerti contigerit. p.36

X. De differentia quoad ſucceſſionem inter ius patronatus hæreditarium, & gentilitium.

Prætendens ius patronatus hæreditarium, tanquam gentilitium, non poteſt obtinere in hæreditario ob non deductam hanc cauſam in iudicio, aut ob huius qualitatis defectum; nec in gentilitio, ſi in fundatione non legitur ſcriptum, & expreſſum. p.40.

XI. Ad ius patronatus hæreditarium ſi facta fuit præſentatio tanquam gentilitium per conſanguineos proximiores; familiare præſumitur interim, quod ex fundatione contrarium non appareat.

At ſemper vbi ex fundatione docetur hæreditarium, & non gentilitium eſſe; reducitur ad ſuum ſtatum originalem: Qualibet quaſi poſſeſſione antiqua contraria non refragante. P·44

XII. Error in apprehenſione poſſeſſionis reſpiciens titulum, & cauſam poſſidendi, quamuis iuris effectibus careat in iudicio proprietatis; prodeſt tamen ad iudicium manutentionis.

Error, & falſa cauſa in apprehenſione poſſeſſionis, reſpiciens ipſam rem, nec ſuffragatur in iudicio plenario, nec in ſummariſſimo manutentionis. P·47

XIII. Conſenſus Ordinarij requiſitus; ſimul cum fundatione Capellaniæ, vt adquiratur ius Patronatus; nullatenus inducitur ex admiſſione præſentationum, & inſtitutione facta poſtmodum per Ordinarium præſentantis. P·49

XIV. De differentia iudicij ſuper iure Patronatus moti, nempe inter ipſos compatronos ſuper pertinentia iuris præſentandi, & inter ipſos, & Ordinarium moti ſuper exiſtentia ipſius iuris Patronatus. P·54

XV. Omnes cauſæ, ex quibus impeditur à iure alicui adquiſitio quaſi poſſeſſionis iuris præſentandi, vel adquiſita deſtruitur; omnes eædem influant in præſentatum ab eo, ne inſtitui poſſit.

Recenſetur conſtitutio ſynodalis Diœceſis Compluti Regij ad eundem finem emanata. P·58

XVI. De inanibus tramitibus, quibus vſus eſt aduerſarius, abutendo ſalubri recurſu violentiæ.

Violentiæ decreto, & prouiſione inde emanata, ſemel intimatis, & per Senatum Regium iuſtis de cauſis denegato complemento; ſi pars iterum vtatur, abſque Senatus nouo decreto, reus erit pœnæ ob temeritatem.

Super appellatione poſtmodum reſoluta, aut renuntiata, ſeu aliàs nulliter interpoſita, recurſus ad Regem per viam violentiæ cadere non poteſt. p 62

TRACTA

TRACTATVS DE LIBERTATE BENEFICIORVM, ET CAPELLANIARVM RECVPERANDA.

ET DE QVASI POSSESSIONE præsentandi subuertenda.

ARTICVLVS I.

Consuetudo legitimè adquisita In Tribunali Ecclesiastico exequendi sententias in prouisione Capellaniarum, non obstante appellatione; laudabilis est, & iusta; & probata per actus positiuos continuatos vim legis habet; & vbique seruanda, tam in Tribunalibus superioribus, quàm in Consilio Regio, & Cancellariis, super causis ad eas delatis per viam violentiæ.

SVMMARIVM.

1 *Vtilitas huius Tractatus commendatur profuturi tam in iudiciis Ecclesiasticis, quàm in Cancellariis.*

2 *Est exclusiuus quasi possessionum iuris præsentandi, dum agitur de libertate Beneficij.*

3 *Subtiliter hauritur ex visceribus materiæ iuris patronatus.*

4 *Hoc tractatu cessabit contagium præsentationum ad ius patronatus vsurpatum.*

5 *Breuis proponitur species litis, ex qua hauritur iste Tractatus, & n. 6.*

7 *Appellatio à sententia lata super prouisione beneficij simplicis, est legitima quoad vtrumque effectum.*

8 *Limitatur, nisi consuetudo Tribunalis Ecclesiastici eius executionem admittat, appellatione non obstante.*

9 *Consuetudini huic assistit præsumptio iuris.*

10 *De consuetudine exequendi sententias si consistet Tribunali Regio, vim non fieri, declaratur.*

11 *Consuetudo potest introducere, vt sententia in casu non priuilegiato possit mandari executioni, appellatione non obstante.*

12 *Consuetudo exequendi sententiam eius Tribunalis, ad quod fertur, est attendenda.*

13 *Appellatio est de ordinatoriis iudicij, & attendenda consuetudo inferioris, à quo interponitur,*

14 *De consuetudine ad statutum valet argumentum, cum ad paria procedant.*

15 *Et quantum ad effectum non differt à consuetudine.*

16 *Consuetudo fortior est statuto.*

17 *Constitutione Synodali potest tolli appellatio suspensiua in beneficiis simplicibus.*

18 *Consuetudo Tribunalis Abbatialis exequendi sententias latas super Capellaniis, constans est, & exuberanter probata.*

19 *Et pluribus causis delatis per viam violentiæ declaratum fuit, vim*

non fieri, attenta consuetudine.

20 *Officialibus eiusdem Tribunalis attestantibus de consuetudine multum defertur.*

21 *Testibus etiam extraneis attestantibus de consuetudine alicuius Tribunalis datur fides.*

22 *Notariis Tribunalis attestantibus de eius consuetudine magna fides datur.*

23 *Pars contradicens consuetudini, & nihil probans, succumbit.*

24 *Idem est, non allegare, vel allegare, & non probare.*

25 *Pars, quæ in vna causa confessa est consuetudinem Tribunalis, & in altera negat, non auditur.*

26 *Refertur casus, quo Cancellaria detulit consuetudini exequendi sententias, & vim non fieri decreuit, &* num. 27.

1 TRactatus iste iuridicus, atque magistralis, Tribunalibus Ecclesiasticis, nec non Cancellariis admodum vtilis est, illoque consulitur libertati beneficiorum, & capellaniarum, 2 estque exclusiuus quasi possessionis præsentandi ab eo acquisitæ, qui iure patronatus caret: & subtiliter 3 hausti ex visceribus, & occultis antris materiæ iuris patronatus. Sumpta occasione, à quadam lite controuersa in Tribunali Abbatiali Diœcesis Compluti regalis inter D. Petrum de Aranda & Figueroa, presbyterum, & Fiscalem, prædictæ Abbatiæ. Variis quæstionibus ornatus omni commendatione, & notatu dignissimis, 4 Quo iam tractatu cessabunt dissidia assiduè contingentia in recuperatione prædictæ libertatis, & contagium vsurpationis, atque venenum occultum quasi possessionum præsentandi decipientium viros doctos; facilè, & indistinctè illis deferentes. Ex hac itaque lite mirè, & subtiliter exhaustæ fuerunt omnes difficultates, & quæstiones, quæ ad omnimodam perfectionem noui huius tractatus desiderantur.

5 D. Petrus de Aranda, præsentatus à D. Ioanna Maria de Valençuela contendit, Iudicem Ecclesiasticum vim fecisse in exequendo suam sententiam, qua declarauit nullum adesse ius patronatus ad capellaniam, de qua agitur; & nominationem, & collationem eius pertinere Dignitati Abbatiali, non obstantibus appellationibus ab eis interpositis, eo quod capellania beneficium simplex est.

Fiscalis autem Ecclesiasticus con- 6 stanter prætendit, nullam adesse vim in huiusmodi sententiæ executione, attenta inuiolabili consuetudine prædicti Tribunalis Abbatialis.

Principium, & regula constans est 7 in iure; sententias latas in contradictorio iudicio super capellaniis, & beneficiis simplicibus non posse exequi, nec earum virtute possessionem dari, legitima existente appellatione: hæc namque vtrumque habet effectum, deuolutiuum, & suspensiuum: ita ad longum præ cæteris comprobamus *in nostris commentariis de Reg. protect. 2. part. cap. 13. per tot.*

Attamen ab hac regula, inter alias 8 limitationes, quam patitur; illa principalis, & selecta est, quotiens adest consuetudo, & stylus legitimè introductus in aliquo Tribunali Ecclesiastico exequendi sententias latas in contradictorio iudicio super capellaniis, & aliis simplicibus beneficiis non obstante appellatione, quo casu nullum inducitur attentatum, vt pluries declarauit Rota Romana, prout late videre est penes Lancelotum Robertum *de Attent. 2. part. capit. 12. dub. 48.* Hieron. Gonçalez *de Alternat. glos. 9. in annotat. à num. 211.* Dom. Perez de Lara *de Anniuersar. & Capella libr. 2. cap. 11. num. 13.* Rota *decis. 1155. part. 3. diuers.* Nicolaus Garcia *de benefic. 9. part. capit. 4. num. 27.* Resoluentes vnanimiter, huiusmodi consuetudinem exequendi sententias, & virtute earum mittendi in possessionem capellaniæ, seu cuiusuis alterius beneficij simplicis, illos, ad quorum fauorem latæ sunt; esse omnino tolerabilem, & laudabilem, quâ reuera extante, & legitimè de ea constito, prorsus cessare attentata, & ita fuisse decisum in Rot. *in vna Pampilon. parochiali, 16. Iunij, anno 1557.* testatur Gonçalez *dict. glos. 9. in annotat. à num. 211.* Et in alia Compostellana, de qua testatur Garcia *de Benefic. 9. par. capit. 4. num. 27.* Et vlterius stante iuris 9 præsumptione, quam huiusmodi consuetudo in sui fauorem habet, prout videre est infra *in articulo 2. ex num. 59. cum seqq.*

Quapropter

10 Quapropter si pro huiusmodi appellationis delatione adeatur Curia Regia, si ex actis apparuerit de huiusmodi consuetudine exequendi sententias: vim nullam esse declarabitur.

11 Quæ omnia congessimus in Tractatu nostro, *de Reg. protect. dict. 2. part. c. 13. ex n. 275. cum seqq.* Et iterum, *eadem 2. part. cap. 8. n. fin.* ibi: *Illud non omittam, quod consuetudo potest inducere, vt sententia aliquo casu de iure communi non priuilegiato possit exequi, appellatione non obstante: Anton. Augustin. decis. 3. libr. 1. Marescot. var. resolut. part. 2. cap. 64. à num. 16. &c.*

12 Et quod ad effectum denegandæ appellationis suspensiuæ sit attendendus stylus, & consuetudo, seu statutum fori, quo prolata fuit sententia, plenè comprobat Rota *in decis. 439. ex n. 13. & seqq.* inter recollectas à Ludouisio Posthio *post tractat. de manutent.*

13 Et cum appellatio sit de ordinatoriis iudicij, debet attendi consuetudo iudicij inferioris, à cuius sententia interposita fuit: ita per duas decisiones Rotæ, tenet Riccius *in collect. 5. part. collect. 2057. vers. Quartum quando, fol. 329.*

14 Et comprobatur propositio hæc, quoniam de Consuetudine ad Statutum, valet argumentum, ad paria etenim procedunt. Cyriac. *controuers. 460. n. 16. tom. 3.* Alderan. Mascard. *de Statut. inter. concl. 8. n. 11. ex l. de quibus, in fine, de legib.* Imò Consuetudo fortior est Statuto. Gonçalez *ad Reg. Cancell. glos. 45. §. 1. n. 78.* Ioannes Maria Nouarius, *quæst. For. 103. n. 2.* Quantum ad effectum, non differt ab statuto, vt plurimis DD. comprobat Bobadilla *in Polit. lib. 2. c. 10. n. 37.* Et pro his omnibus plurimos congerit Giurba *ad constit. Messanens. in proœmio, 1. p. n. 22.* D. Valençuel. Velasq. *in consilio 34. n. 149. & cons. 4. n. 156. & 157. tom. 1.* Surd. *de alimen. tit. 8. privil. 56. n. 27. & in cons. 2. n. 29.* Mar. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 1. n. 3.* Scaccia *de appellat. quæs. 2. n. 22.* Et

15

16 quod Consuetudo æquiparetur Statuto, imò Statuto fortiorem esse consuetudinem: probat Cened. *q. 8. n. 13.*

Sed sic est, quod per statutum, siue constitutionem Synodalem potest

17 in beneficialibus, & simplicibus beneficiis tolli appellatio suspensiua, quod sententia diffinitiua executioni mandetur pendente appellatione, vt ad longum per quamplures DD. & Rotæ decis. comprobat (regulam limitans) Gonçalez *de Alternat. dict. glos. 9. in annotat. ex n. 213. cum seqq.* igitur consuetudo, idem disponens, eundem debet operari effectum.

Quam constans, & inuiolabilis sit consuetudo immemorialis introduc- 18
cta in Tribunali Abbatiali Diœcesis Compluti Regalis exequendi sententias diffinitiuas latas super capellaniis in contradictorio iudicio, atque immittendi in possessionem nominatum, seu præsentatum, cui fit collatio, non obstante appellatione; abundè apparet probata, non solum in hoc iudicio, verum, & in aliis litibus antecedentibus, multis adhibitis Notariorum testimoniis eiusdem Tribunalis, ad petitionem partium litigantium, & earum citationibus, & iudicum decretis concessis, in quibus innumerabiles actus positiui longissimi temporis recensentur, ex quibus qualificata dicitur consuetudo, eo quod sententiæ executæ fuerunt appellatione non obstante, de quibus latius infra apparebit *in hoc artic. 1. ex n.... cum seqq.*

Et amplius qualificatur consuetudo ex plurimis testibus eiusdem Tribunalis Officialibus nunc existentibus in eo, aliisque, qui quondam fuerunt, qui omnes deponunt de actibus particularibus, in quibus delatis per 19
viam violentiæ ad Cancellariam Granatensem, attendentem consuetudinem hanc, & stylum immemorialem, declarauit, vim non fieri à iudice Ecclesiastico exequente suam sententiam appellatione non obstante.

Quibus Officialibus, & ministris eiusdem Tribunalis attestantibus de consuetudine eiusdem, maxima fides datur: Gratian. *in dict. discept. 308. 20*
num. 16. & 17. Vbi etiam de Procuratoribus, & Aduocatis, in dicto Tribunali, cum *Bartolo, Baldo, Socino, & & Afflictis*, probat Viuianus *de iur. pact. decis. 14. num. 2.* Imò etiam quosli- 21
bet testes extraneos deponentes de consuetudine Tribunalis sufficere, probat text. expressus, *in cap. Abbate 25. de V. S. in vers. Nos igitur depositionibus testium diligenter inspectis, inuenimus esse probatum; quod à 40. annis, & infra, Monachi Aloiatenses Abbatem sibi de Sancti Bertini Monasterio elegerunt: & infra &c.* Et quod ad probandam con- 22

 suetudinem

fuetudinem alicuius Curiæ credatur Notariis eius, & aliis teſtibus, optima eſt Rotæ *deciſ.704.ex n.4.* vbi late comprobat, per Farinac. *par.1.in recent.*

23 Imò, & quod plus eſt, in hoc articulo huius litis, cum dict. D. Petrus contradixerit & impugnauerit hanc conſuetudinem, cuius contradictio, partibus citatis, fuit admiſſa, imò quamuis ei aſſignatus fuit terminus ad probandum ſuam contradictionem, nullam adhibuit diligentiam, imò primo termino tranſacto, ad maiorem huius articuli iuſtificationem, nouus, & ſecundus ſibi fuit conceſſus terminus ex officio, & per duo decreta mandarum, ſibi tradi acta proceſſus, quæ nec accipere voluit, nec aliquid probare intentauit contra huiuſmodi conſuetudinem conſtantem, & indubitabilem, probatio conſuetudinis exiſtentis firmiſſima, & ſecura remanſit, deleta contradictione, cum idem ſit non allegare, vel al-

24 legare, & non probare: *l. ſi manumiſſus 2. Cod. de lib. & coram ſtiu*, la. è Gallin. *de V. S. lib.5. cap.16. ex num.17.*

25 Et quod magis eſt, in alia capellania, in qua dict. D. Petrus de Aranda obtinuit ſententiam fauorabilem, eius executionem petiit virtute conſuetudinis vigentis in hoc Tribunali, eodem modo, quo & in eadem capellania, fuiſſe executam ſententiam ad fauorem anteceſſoris, appellatione in contrarium non obſtante; imò introducto articulo violentiæ in cancellaria fuiſſe decretum, vim non feciſſe Iudicem Eccleſiaſticum, in exequendo ſententiam; huius allegationis, & petitionis copia iudicis decreto, & parte citata authoritate notarij exhibita, & præſentata eſt hac in lite. De hac confeſſione latiſſimè agitur infra, *in art.2. ex num.63. vſque ad finem*, vbi comprobatur.

26 Et iterum in hac eadem capellania, de qua agitur: cum litigaretur, & fuiſſet lata ſententia in fauorem Dignitatis Abbatialis, eo, quod nullum apparebat ius patronatus, declaratum fuit, nominationem ad Dignitatem pertinere, & facta nominatione executa fuit ſententia appellatione non obſtante, & cauſa deducta ad Cancellariam per viam violentiæ, clare apparuit ſententiam eſſe nullam, & appellationem legitimam, eo, quod pars appellans petierat accumulationem alterius litis, quo articulo pendente dicta ſententia nulla fuit, & ideo iuſtè Senatus protulit decretum tertij generis, *que reponiendo y oyendo de nueuo a las partes, no hazia el inez Eccleſiaſtico fuerça, y ſe le remitia, &c.*

Quibus nouiter auditis in contradictorio iudicio, & per exactam cauſæ cognitionem, idem iudex protu- 27
lit ſententiam, nullum adeſſe ius patronatus capellaniæ declarans, ſed ad Dignitatem Abbatialem pertinere nominationem, quam fecit: & hac ſententia executioni mandata, data fuit capellaniæ actualis poſſeſſio nominato à Dignitate, quam poſſeſſionem multis annis continuauit abſque vlla contradictione, ſeu appellatione, ſed dictæ ſententiæ tanquam iuſtæ, & legitimè datæ acquieuerunt partes, attenta conſuetudine; & per obitum huius poſſeſſoris cauſata fuit vacatio præſens eiuſdem capellaniæ, de qua controuertitur, cum fuerit vltimus ſtatus, & huius conſuetudinis iuſtificatio clarior apparebit *ex art.2. ſect.ex n.48. cum ſeqq.* vbi de hoc exemplo altiùs tractatur. Et apertè oſtenditur, indubitanter aſſiſtere in fauorem conſuetudinis habentis ex eo vltimum, & immediatum ſtatum.

ARTICVLVS II.

Reſponſio ad obiectiones ex aduerſo inaniter oppoſitas huic conſtanti conſuetudini.

Ad conſuetudinis creationem non requiruntur actus poſitiui iudiciales in contradictorio iudicio, ex quibus formetur; ſed extraiudiciales ſufficiunt.

Decreta Regia violentiæ ſuper executione ſententiarum in capellaniis non ſunt capacia, ad detrahendum, nec interrumpedum conſuetudinem formatam, & perfectam.

Decreta violentiæ lata ſuper

repoſitione

repositione executionum sententiarum, quæ aliàs de iure *nullæ* sunt, non opponuntur consuetudini exequendi *validas*, appellatione non obstante.

Consuetudo exequendi sententias appellatione pendente restringitur ad sententias validas: non tamen extenditur ad *nullas*. Ex quo decreta violentiæ lata ex hoc defectu, conformia sunt consuetudinis dispositioni.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo exequẽdi sententias in capellaniis latas, concludenter probanda est.*

2 *Actus positiuos, inductiues consuetudinis, debere fieri in contradictorio iudicio, qui tenuerunt.*

3 *Horum Doctorum opinio est communiter reprobata.*

4 *Ad consuetudinem inducendam non requiruntur actus iudiciales in contradictorio iudicio, iuxta receptam opinionem multorum,* & num. 5.

6 *Actus gesti ad introducendam consuetudinem exequendi sententias, sunt iudiciales.*

7 *Decreta violentiæ an opponantur consuetudini exequendi sententias,* & n. 8.

9 *Ad consuetudinem introducendam in aliquo Tribunali, actus positiui eiusdem Tribunalis requiruntur.*

10 *Ad interruptionem consuetudinis semel formatæ, contrarij actus eiusdem Tribunalis requiruntur.*

11 *Et per contrarium consensum consuetudinem introducentis.*

12 *Consuetudo semel formata non tollitur, nisi eodẽ modo contrario, quo fuit creata.*

13 *Et cum eisdem contrariis requisitis.*

14 *Solemnitas quæ requiritur in construendo, eadem requiritur in destruendo.*

15 *Decreta violentiæ non sunt capacia interrumpendi consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici,* & num. 16.

17 *Tribunali Regio si non constat ex processu delato, de consuetudine exequendi sententias, legitimè vim fieri decernit, absque læsione consuetudinis,* & num. 18.

19 *Constito Tribunali Regio de consuetudine, decreta violentiæ vim fieri, non tribuuntur defectui consuetudinis.*

20 *Sed defectui substantiali processus ex variis causis, quæ assiduè accidunt, impedientibus executionem, etiam in casibus aliàs priuilegiatis.*

21 *Sententia nulla non meretur executionem, sed permittit appellationem causantem attentata,*

22 *Decreta violẽtiæ lata propter nullitatem sententiæ non opponuntur consuetudini, quæ etiam non admittit executionem sententiæ nullæ.*

23 *Statutum, & consuetudo exequendi sententias appellatione non obstante, intelligitur de sententiis validis, non nullis.*

24 *Actus dissormes si non sint inter se incompatibiles, non impediant cursum consuetudinis.*

25 *Actus consuetudini contrarij, si possunt attribui alteri causæ, non præiudicant consuetudini.*

26 *Consuetudo semel legitimè formata non interrumpitur per sententiã contrariam.*

27 *Decretum violentiæ latum est constito de consuetudine. Ergo consuetudo reprobatur; non valet argumentum.*

28 *Varij sunt casus, ex quibus potest variari dispositio legis, & consuetudinis permittentis executionẽ sententiæ,* & n. 29.

29 *Quatuor decreta violentiæ inseruntur, per quæ dicitur vim fecisse Iudicem in non deferendo appellationibus ab executionibus suarum sententiarum, vt ex causa nullitatum lata fuisse appareat.*

30 *Decretum primum violentiæ.*

31 *Decretum secundum.*

32 *Decretum tertium.*

33 *Decretum violentiæ quartum.*

34 *De consuetudine exequendi sententias in litibus super quibus superiora decreta violentiæ lata fuere, non constitit Senatui Regio.*

35 *Consuetudo consistit in facto, & ideo non præsumitur, nisi probetur,* & n. 36.

37 *Decreta violentiæ lata propter nullitatem processus, conformia sunt consuetudini pariter tunc neganti executionem sententiæ.*

38 *Sententia lata, termino probatorio pendente, nulla est, admittens appellationem suspensiuam.*
Cum Iudex debuerit supersedere, ibid.

39 *A Iudice procedente, tempore, quo debebat conquiescere, appellatio legitima est.*

40 *Decretum violentiæ latum ob nullitatem sententiæ compatitur cum consuetudine, pariter tunc negante executionem sententiæ,*

41 *Omnis mundi dispositio siue legis, siue hominis,*

minis, loquens de actu exequendo, intelligitur de valido, & non de nullo.

42 *Casus sententiæ nullæ non includuntur in consuetudine, sicut nec in decretis violentiæ, quæ ideo non opponuntur consuetudini.*

43 *Priuatio præsupponit habitum.*
Ademptio eius, quod in dispositione non comprehenditur, non operatur, ibidem.

44 *Consuetudo exequendi sententias si non constat Superiori cognoscenti de appellatione, iustè super attentato declarat.*

45 *Attentati sententia exequenda appellatione non obstante.*

46 *A sententia lata super negotio, quo iudex post lapsum terminum probatorium admisit testes nulla est, & admittit appellationem.*

47 *Et si de consuetudine in processu constaret Senatui.*
Et etiam in iudiciis, in quibus aliàs permittitur executio, prædicta nullitas appellationem suspensiuam admittit, ibidem.

48 *Pro consuetudine exequendi sententias super capellaniis latas, vltimus stat status.*

49 *Pendente articulo accumulationis alterius litis, sententia lata nulla est, admittens appellationem.*

50 *Et quo decreti genere tunc vtitur Senatus Regius aditus per viam violentiæ,* & num. 51.

52 *Vltimus status assistit consuetudini exequendi sententiam in prouisionibus capellaniarum.*

53 *Decreta violentiæ probata in casibus nullitatis processus solum in iisdem casibus interrumperet consuetudinem, si illos comprehenderet.*

54 *Actus positiui contra consuetudinem continueri debent intra suos terminos, illos non egrediendo.*

55 *Consuetudo est stricti iuris, in qua nihil suppleri debet vltra obseruantiam.*

56 *Consuetudine contraria, qui se vult iuuare, non in genere, sed in specie illam probare debet.*

57 *Consuetudo non potest trahi de vno ad alium casum.*

58 *Lex, vel statutum reformatum in parte, in cæteris firmum remanet.*

59 *Pro consuetudine probata, præsumit lex eam ex iusta, & rationabili causa processisse.*

60 *Præsumptionem iuris, qui pro se habet, alia non eget probatione.*

61 *Consuetudo exequendi sententias latas super prouisione capellaniarum est laudabilis,* & numer. 62.

63 *Consuetudinem vnius Tribunalis confitens pars in vna lite, an sibi præiudicet in alia inter diuersas partes, quæstio est controuersa,*

64 *Confessio partis expressa, & non tacitè inducta ex aliquo actu, præiudicat in alia lite.*

65 *Confessio partis principaliter, & non incidenter facta in vno iudicio, sibi præiudicat in alio.*

66 *Confessio partis in vno iudicio, si ad aliud trahatur ad eundem finem, & non diuersum, sibi præiudicat.*

67 *Confessio partis facta per libellum, in iudicio, prodest etiam absentibus.*

68 *Confessio partis in iis, quæ non dependent à sola voluntate eius sibi non præiudicat,* & num. 69.

70 *Confessio inter prohibitos præiudicat, concurrentibus adminiculis,* & n. 71.

72 *Indignum est viro prouido, quod semel confitendo desiderauit, iterum impugnare.*

HAnc insuper constantem consuetudinem immemorialem exuberanter, & concludenter probatam per 1
omnia legitima media, quæ in Iurisprudentia reperiri possunt, & in qua direcctè verificatur doctrina Gonçalez, & Nicol. Garcia *suprà* allegatorum, *artic. antecedenti, n.* 8. Desiderantium veram, & concludenter probationem consuetudinis ad effectum exequendi sententiam in capellaniis, & beneficiis simplicibus non obstante appellatione; voluit aduersarius turbidam reddere ex nonnullis fundamentis, totaliter iuri, & facto huius litis contrariis.

Inquit igitur primò, hanc consuetu- 2
dinem non extare probatam, eo quod actus positiui (quorum mentio fit in testimoniis notariorum) non fuerunt gesti in contradictorio iudicio, facta per interesse habentes oppositione contra consuetudinem & ea non obstante declaratum fuisse in fauorem consuetudinis, ad quod citatur Salazar *de vsu, & consuetudine, cap. 8. num.* 14. & Posthius *de manutent. obseru.* 84. *n.* 72.

Horum DD. doctrina, communiter 3
est damnata, & vt falsa reprobata; *Salazar* etenim reprobant expresse innumerabiles penè DD. protinus allegandi pro vera opinione communi. Posthius verò in sui fauorem allegat *Gratianum* in duobus locis, *in cap.* 6[illegible] 4. *n.* 56.

&

& cap. 738. *sub n.* 10. *& seqq.* Gratianus *in dict. locis*, nec vllum verbum tetigit, tangens, vel concernens consuetudinem, ad quam cum allegat *Posthius*, ideo nec de isto D. manente absque teste, & authoritate, mentio facienda est.

Sed quando omnes tres id firmarent, simul eadem damnatione, qua *Salazar*, participes forent: nam veritas est quod ad inducendam consuetudinem, 4 non requiruntur actus iudiciales in contradictorio iudicio, sed extraiudiciales sufficiunt, vt contra *Salazar* contrarium sectantem acriter insurgunt DD. agentes de interpretatione *l.* 5. *tit.* 2. *p.* 1. post quos abundè Molina *de primogeniis*, *lib.* 2. *cap.* 6. *à n.* 27. Flores de Mena *variarum*, *lib.* 1. *quæst.* 1 *n.* 64. optime Gutierrez *in tract. de tutel.* 2. *part. c.* 1. 32. *&* 33. qui plures alios allegant, Bobadilla, *in Politica*, *lib.* 2. *c.* 10. *n.* 40. *&* 41. quos omisit Augustin. Barbos. *in cap. Abbate* 25. *n.* 2. *de verbor. signif.* idem tenens cum Flam. Paris. *de resignat. beneficio lib.* 3. *q.* 6. *n.* 28. Ceuallos (qui pro hac parte innumerabiles penè DD. congessit) *in contræ commun. quæst.* 358. Bernard. Græueus *ad practic. Cameræ Imperialis*, *libr.* 2. *concl.* 31. *ex num.* 117. exactè tractauimus, *in Labyrinth.* 1. *par. cap.* 2. §. 1. *ex num.* 57. videndi omnino, *ex num.* 46. *cum multis seq.*

5 Et hanc quoque inuenio, benè disputatam à Diana, *resolut. moral.* 6. *tom. in tract.* 5. *de consuetudine*, *resolut.* 8. *per totam*: vbi resoluit ad acquirendam, & formandam consuetudinem, non requiri actus iudiciales, sed dumtaxat actus extraiudiciales sufficere: allegat *Præpositum Syluium*, *Gordonium*, *Granadum*, *Lorcam*, *Vasquez*, *Suarez*, *Sales*, *Donellum*, *Osualdum*, & alios; & cum *Abbate*, *Barbatia*, *Rocho de Curte*, *Turzano*, *& Emmanuele Xuarez*, idem tenet Cenedus, *in quæst.* 45. *num.* 30.

Ex quo toraliter manet subuersum hoc falsum fundamentum: vltra 6 quod, omnes isti actus positiui sunt iudiciales, & in iudicio quæsiti; quidam, citatis aduersariis interesse habentibus, alij allegati, & non impugnati, vt per nos *loco proximè citato*.

Aliud, & minoris substantiæ, adest fundamentum, adductum per aduer- 7 sarium dicentem, hanc consuetudinem non extare probatam ob varietatem actuum in contrarium interuenientium, & quod vltimus actus adest contra consuetudinem.

Huic diuersitati actuum, vult pars 8 aduersa attribuere decreta violentiæ emanata ex Cancellaria Granatensi, ad quam conductæ fuere nonnullæ causæ per viam violentiæ, in quibus quandoque declaratum fuit, vim non facere Iudicem Ordinarium exequendo suas sententias, in aliis verò declarasse vim facere, vt deferat, & reponat.

Hoc fundamentum somniatum 9 fuit: hîc agitur de quadam consuetudine introducta, & adquisita in Tribunali Abbatiali, exequendi sententias latas super capellaniis appellatione qualibet non obstante, & ad huius adquisitionis, & introductionis effectum præcisè requirebantur actus positiui gesti in eodem Tribunali (qui sunt innumerabiles penè) sicuti manifestè apparent ex testimoniis Notariorum eiusdem Tribunalis inferius inferendis ad maiorem consuetudinis euidentiam.

Atque ideo ad destruendum, & in- 10 terrumpendum consuetudinem, semel formatam, & legitimè introductam, omnino, & præcisè requiruntur alij actus positiui contrarij orti ex eodem Tribunali, non alterius; quia *omnis res per quascunque causas nascitur, & per easdem dissoluitur: de regulis iuris, in antiquis*; atque ideo per contrarium 11 consensum consuetudinem formantis, *l. nihil tam naturale est, quam eo modo quidquid dissolui, quo colligatum est* 36. *ff. de regulis iuris*, *l. fere* 195. *ff eodem tit. l. omnia, quæ iure contrahuntur, contrario iure pereunt.* 101. *eodem tit.*

Qua ratione consuetudo semel formata, & impleta, nullatenus tollitur, nisi eo modo, quo fuit introducta, & sic per illam contrariam consuetudinem: Salazar *de vsu, & consuetudine*, *cap.* 8. *num.* 14. 15. *&* 16. Cum 13 eisdem requisitis desideratis in consuetudine affirmatiua, & in eius actibus positiuis, ex qua hæc causata fuit: Rota *decis.* 62. *num.* 1. 2. *&* 4. *apud Alexand. Ludouis.* quamplures Doctores per Surdum, *consil.* 262. *num.* 80. *&* 81. *tom.* 2. *& consil.* 317. *num.* 3. *& consil.* 382. *num.* 4. *tom.* 3. Eadem nam 14 que solemnitas, quæ requiritur in construendo, eadem requritur in destruendo, ex Surdo, locis citatis,

l. Pomponius, §. præterea, ff. de adquirend. poſſeſſ. l. item veniunt, in princ. iuncto §. 1. *ff. de petit. hæreditat. c. de illis* 1 *in princ. de deſponſ. impuber.* iuncto *cap. vltim. eodem tit. lib.* 6. Atque ideo decreta violentiæ
15 emanata è diuerſo Tribunali, quantumuis contraria, detrahere nequeunt conſuetudini alibi introductæ.

Sed adhuc, quando vellemus capacitatem attribuere decretis violen-
16 tiæ Regiis interrumpendi conſuetudinem Tribunalis Eccleſiaſtici, exequendi ſententias latas ſuper prouiſione capellaniarum, appellatione remota, duo caſus ſupponi debent, & neceſſario diſtinguendi.

Primus erit, quando lites huiuſmodi deferuntur ad Tribunal Regium,
17 & ſimul per eas non conſtat de cõſuetudine exequendi ſententias appellatione poſtpoſita (quæ eſt exceptio regulæ, prout ad longum comprobatum remanet *ſupr. art.* 1. *à principio, & per totum*) & tunc quid mirum, quod iuxta regulam iuris dentur in Tribunali Regio decreta, vim fieri exequendo, appellatione non obſtante, cum illi non conſtiterit de limitatione Regulæ, hoc eſt de conſuetudine Tri-
18 bunalis Eccleſiaſtici, quam propterea delere non intendit, nec illi opponitur, vt inferius dicetur, quo caſu intacta, & illæſa remanet conſuetudo, quia deficit animus illam impugnandi, ſibi ignotam, nam cum conſiſtat in facto, non præſumitur, ſed debet probari, vt conſtat *infrà num.* 35. *&* 36.

Secundus datur caſus, quando ſimul in litibus delatis ad Cancellariam per viam violentiæ, probata accedit conſuetudo exequendi ſententias in prouiſione capellaniarum, appellatione non obſtante, & nihilominus fertur decretum vim fieri in exequendo ſententiam & tunc omnino attendenda eſt cauſa, ex qua decretum iſtud latum ſit, cùm temerarium foret illam attribuere defectui conſuetudinis legitimè probatæ, quam omnino obſeruare debent cuncta Tribunalia ſuperiora, tam Eccleſiaſtica, quàm Regia, adita per viam violentiæ, prout abunde comprobatum remanet ſuperius, *art.* 1. *à princ. & per tot.*

Et tunc accuratè perquirenda erit cauſa, qua motum fuit Tribunal Re-
20 gium ad ſic decernendum, cum facile non ſit, attribuere oppoſitioni conſuetudinis legitimæ, de qua illi conſtitit; ſed potius aliis variis accidentibus litium, quæ poſſunt, & aſſiduè ſolent accidere, quæ illas annullant, atque ſententias vitiant, & iuſtas reddunt appellationes, etiam in caſibus aliàs à iure priuilegiatis, in quibus non admittitur appellatio; ſed ea non obſtante, permiſſa eſt executio: veluti in executione inſtrumenti guarentigiati, in remedio *l. fin. Cod. de edicto D. Adrian. tollend.* in cauſis alimentorum futurorum, & in ſimilibus, in quibus ſi 23
adeſt defectus ſubſtantialis in modo procedendi, ſententia eſt nulla, & prorſus amittit priuilegium executionis, quod aliàs de iure habebat, ex quo iuſta redditur appellatio, quoad vtrumque effectum, iuſtéque datur decretum, *vim fieri*, ad latiſſime cumulata *in commentariis noſtris, de Regia protect. 3. p. c. 9. à princ. & per tot.* Manente legis diſpoſitione illæſa adalios caſus non patientes nullitatem, cum hæ cauſæ accidẽtales poſſint adeſſe, & abeſſe, abſque legis, conſuetudinis, ſeu ſtatuti corruptione, & læſione.

Iis enim in caſibus accidentalibus decreta violentiæ non ferãtur contra legem, nec eidem, aut conſuetudini 22
opponuntur, ſed potius conſuetudini conformia ſunt: etenim, ſtante defectu proceſſus, & nullitate ſententiæ, nullatenus admittit, nec permittit executionem eiuſdem, quia hæc eſt limitatio conſtans, qua creatur conſuetudo, lex, vel ſtatutum, quoties generaliter diſponunt, in aliquibus caſibus ſentẽtias exequi appellatione non obſtante, vt intelligantur de ſententia *validæ*, ſed non de *nulla*: iuxta 21
text. expreſſum, *in l. 4. §. condẽnatum. ff. de re iudicata*: Atque abunde comprobata per nos, *in tr. de Regia protect. 3. p. d. c. 9. ex. n. 7. & ſeqq. & ex n.* 201. *cum ſeqq.*

Cum igitur hæc decreta violentiæ latæ ex diuerſis cauſis admittentibus de iure appellationem ſuſpenſiuam 24
compatiantur, cum conſuetudine illam pariter admittente, quia actus diſformes, ſi non ſunt inter ſe incompatibiles, non impediunt curſum conſuetudinis, prout probat Decius *in conſ.* 11. *num.* 12. *verſ. & aduertendum eſt*, cuius doctrinam ſecuta fuit Rota *in deciſ.* 396. *n.* 4. *part.* 1. *in recent. Farin. fol.* 323. Oliuerius Beltramin. ad Alexand. Ludouiſ. *in deciſ.* 192. *num.* 4.

Et mirabiliter comprobatur, quoniam actus conſuetudini contrarij,

quando

25 quando poſſunt attribui alteri diuerſæ cauſæ, non præiudicant conſuetudini, nec contra eam tanquam æquiuoci probant, Rota *deciſ.* 28. *num.* 4. *in poſthumis Farinac. tom.* 1 *fol.* 269.

Imò, & quod plus eſt, quod conſuetudo ſemel legitimè cauſata, &
26 introducta, non interrumpitur per ſententiam contra eius diſpoſitionem latam, ſicuti nec legem, iuxta doctrinam ſingularem Gloſſæ *in l. cum conſuetudinis, ff. quæ ſit longa conſuetudo:* ſequitur Bonifacius, *in peregrin. verbo, conſuetudo, fol.* 102. *colum.* 2. *ad fin.* Bobadill. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 42. conſonat Gloſſ. *in l. nemo, §. temperales, ff. de regul. iur.* Cancerius *variar. reſolut. lib.* 1. *c.* 4. *de teſtamentis, n.* 122. *ad fin.*

27 Quibus ſuppoſitis non valet argumentum; *latum fuit Regium decretum violentiæ conſtito de conſuetudine: ergo videtur reprobata,* quoniam latum fuit ex cauſa diuerſa, non impugnata à conſuetudine, ſed huic conformi, & iuxta illam, quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe: *l. ad probationem* 2. *C. de probat. l. non hoc, C. unde legitimi, c. in præſentia, de probationib.* Cum varij ſint caſus, ex quibus variari poteſt diſpoſitio conſuetudinis, ſicut & legis, qui omnes virtualiter
28 comprehenſi ſunt in conſuetudine, & lege, concedentibus executionem ſententiæ apellatione non obſtante.

Et quod diximus de decretis violentiæ latis in Regio Tribunali, idem poteſt contingere in ipſo Abbatiali Tribunali, abſque conſuetudinis læſione; Iudex namque eiuſdem, poteſt ſententiæ à ſe latæ executionem denegare, eo quod apparet nulla ex defectu proceſſus, quod prorſus conforme eſt ipſi conſuetudini.

29 Tota hæc iuridica conſideratio mirè conuenit quatuor decretis Regiis, in quibus, vim fieri, decreuit Senatus, quorum mentionem faciunt Notarij & quæ ſibi minùs attente vult aduerſarius adaptare: Sed vt euidenter appareat, in nihilo opitulari conſuetudini exequendi ſententias latas ſuper capellaniis in Tribunali Abbatiali, ad literam inferuntur, & cauſæ, ex quibus lata fuere, examinantur, & variis iuris fundamentis exornantur, ne amplius aduerſarius occaſionem ſumat illam turbandi,

Decreta violentiæ.

ET vt conſuetudo hæc fortior, & efficacior appareat, quatuor inferuntur decreta, in quibus determinauit Senatus Regius, vim feciſſe Iudicem Eccleſiaſticum, in non deferendo appellationibus interpoſitis à ſententiis latis in proviſione capellaniarum, vt iuxta factum proceſſuum delatorum ad Senatum Regium conſtet manifeſtè, fuiſſe decreta lata ex defectibus ſubſtantialibus, impedientibus de iure executionem, & permittentibus appellationem, quoad vtrumque effectum; admodum conformia conſuetudini id ipſum appetenti.

Primum Decretum.

DA teſtimonio *Aguſtin Guerrero, Notario deſta Audiencia, como en el pleyto Eccleſiaſtico, ſobre la Capellania que fundo Bartolome de Silo, a que ſe opuſieron don Antonio de los Rios, y D. Francisco Mazuelos, à cuyo fauor ſe ſe ſentenciò, y auiendoſe apelado de ello, ſe hizo la colacion, y diò la poſſeſſion a dicho don Francisco Mazuelos, en* 12. *de Enero de* 1632. *el qual pleyto ſe lleuò* por via de fuerça, *a pedimento del dicho don Antonio de los Rios, y en la Chancilleria à* 26. *de Febrero de* 1632. *ſe declarò, que en no otorgar el Iuez Eccleſiaſtico las apelaciones interpueſtas, haze, y comete fuerça, aunque aqui fue por vna nullidad notoria, como es pendiente el articulo de prueua paſſo el Iuez Eccleſiaſtico a pronunciar ſentencia, como conſta del meſmo auto de la Chancilleria, que eſtà en el pleyto viejo, fol.* 112. 30

Secundum Decretum.

EL *ſegundo es vn teſtimonio, que dà Chriſtoual Nuño de Medrano, Notario de eſta Abadia, como en el pleyto Eccleſiaſtico, ſobre la Capellania que fundò Miguel de Mora, à que ſe opuſieron los Licenciados Bernabè Cubero, y Pedro Duran, en que ſe diò ſentencia à fauor del dicho Bernabè Cubero, a quien ſe hizo la colacion, y diò la poſſeſſion y auiendo apelado, y ganado letras del ſeñor Nuncio, el dicho Pedro Duran pidiò ſe reuocaſſe por atentado lo deſpues de dicho, y executado de las apelaciones interpueſtas, y auiendolo repueſto, y dado por atentado el Iuez de apelacion, ape-* 31

ló de ello el dicho Bernabé Cubero, y lo lleuò por via de fuerça à la Chancilleria, y se declarò en ella en 7. de Enero de 1628. el Iuez no hazia, ni cometia fuerça en no otorgar las apelaciones interpuestas de auer dado por atentado lo executado despues de auer apelado, consta del pleyto viejo, fol. 108.

Tertium Decretum.

DA testimonio Iuan Nuño de Medrano, Notario, como en el pleyto Ec-
32 *clesiastico, sobre la Capellania que fundò Pedro Fernandez de Alcarañ, à que fueron opositores don Pedro de Aranda, y don Aluaro de Valençuela, a quien se hizo colacion, y diò la possession sin embargo de apelacion, que interpuso el dicho don Pedro de Aranda, el qual lo lleuò por via de fuerça, y se declarò en la Chancilleria, hazia, y cometia fuerça el Ecclesiastico en no otorgar las apelaciones al dicho don Pedro, que las otorgasse, y repusiesse lo despues de elias hecho, y executado, consta del pleyto viejo, fol. 106.*

Quartum decretum.

EN el pleyto Ecclesiastico, sobre la Capellania que fundò Diego Monte,
33 *sobre que es el pleyto, en la vacante antecedente, a que se opusieron don Diego Clauijo Ciuico, y el Licenciado Alonso Colodrero, auiendose dado sentencia à fauor de la Dignidad Abacial, y por deuoluta la dicha Capellania, y hecha la colacion, y dado la posession al nombrado por la dicha Dignidad: se apelò, y dixo de nulidad, por aduerse pedido acomulacion de vn pleyto al pendiente, sobre que se formò articulo; y sin auerse hecho la acomulacion, ni pronunciado sobre este articulo, ni citado para la sentencia à las partes; passò a pronunciar sentencia difinitiua, y a su execucion: se lleuò por via de fuerça, a pedimento del dicho don Diego Clauijo; se declarò en la Chancilleria, que reasumiendo ensi el Ecclesiastico la iurisdicion, oyendo de nueuo a las partes, no hazia, ni cometia fuerça; lo contrario haziendo, la hazia: assi consta del dicho auto en el pleyto viejo, fol. 194.*

Omnia hæc quatuor decreta vio-
34 lentiæ, quando in se fuissent capacia impugnandi consuetudinem completam, & formatam per immemoriale tempus in Tribunali Ecclesiastico (quæ non sunt, vt per varia fundamenta remanet probatum *suprà, in hoc 2. art. ex num. 15. cum sequentib.*) nihilominus omnia vna solutione, & responsione generali omnibus conueniente, dissoluuntur, eâ nempe, vt in nulla eorum lite delata ad Cancellariam, constitit Senatui de consuetudine, nec in vlla fuit allegata, nec probata, prout apparet ex eisdem certificationibus, & testimoniis Notariorum, quibus vtitur aduersarius: Consuetudo enim consistit in facto, quæ non præsumitur, sed præcisè debebat probari, vt nota esset Senatui Regio: vt *suprà hoc art. 2. ex* 35
n. 17. absque qua iustissimè præ oculis habuit ius commune admittens regulariter appellationem à sententia super capellania lata, habente vtrumque effectum, deuolutiuum, & suspensiuum: *vt supr. art. 1. à principio*: ex quo defecit animus se oppo- 36
nendi consuetudini contrarium dicanti ex defectu scientiæ, & notitiæ, *l. si per errorem, ff. de iurisdict. omn. iudic.* cum *vulgaribus*.

Sed vltra hanc generalem & com-
munem responsionem, singula decre- 37
ta speciale, & particulare habent responsum, prout breuiter per quodlibet discutietur: in quibus etiam data, & suppositia notitia Senatus Regij consuetudinis exequendi sententias appellatione non obstante: eo quod quilibet processus delatus per viam violentiæ, consuetudinis Tribunalis Ecclesiastici probationem simul continebat: Adhuc decreta præfata violentiæ consuetudini non opponebantur, imò cum ea compatiebantur, eo quod etiam in illis casibus consuetudo negat executionem sententiæ, & admittit appellationem, tanquam legitimam ob processuum defectus insanabiles, & sententiarum nullitatem, iuxta ea, quæ viriliter comprobata remanent *hoc eodem art. 2. ex n. 20. cum seqq.* quæ omnia verificantur in eisdem violentiæ decretis, prout ex quolibet apparebit de iure, & de facto.

Et quantum attinet ad primum, de
quo *sup. num. 30.* super processu inter 38
D. Antonio de los Rios, & D. Francis. Mazuelos, instè censuit Senatus vim feciisse Iudicem Ecclesiasticum in exequendo,

exequendo, & non deferendo, eo quod tulerat ſententiam diffinitiuam pendente termino probationis, ex quo nullitas ſententiæ manifeſtè apparebat, cuius executio euidenter attentata erat, atque appellatio legitima, quoad vtrumque effectum, cùm termino pendente debebat iudex ſuperſedere, iuxta textum *in l. ſi ſiue pars, C. de dilationib.* quam in iis, in quibus verſamur, terminis, exactiſſimè exornat Sebaſtian. Vantius *de nullitat. ſentent. ex defectu iuriſdiction. Ordinar. ex num.* 157. *vſque ad num.* 161. & nos *in tractat. de protect. Regia*, 3. *part. cap.* 9. *num.* 31. *&* 32.

Et quoniam à Iudice procedente, tempore, quo debebat conquieſcere,
39 appellatio legitima eſt, quoad vtrumque effectum, cùm proceſſus, & ſententia interim lata, ſint nulla ipſo iure, & cauſent attentata, magnam Doctorum cateruam congeſſimus *in Labyrint.* 1. *part. cap.* 10. *ex num.* 97. *cum ſeqq.* vbi memorantur alia tria loca noſtra in huius doctrinæ comprobationem, procedentis in iudiciis quantumcumque priuilegiatis, & aliàs, nullitate ceſſante, non admittentibus appellationem ſuſpenſiuam, *vt in dict. cap.* 9. *ex num.* 99. *cum ſequentibus.*

Hoc igitur violentiæ decretum
40 iuſtiſſimè latum, tantùm abeſt, quod opponatur conſuetudini, quin imò conforme prorſus eſt conſuetudini, quæ pariter negat executionem ſententiæ nulliter latæ, & appellationem ſuſpenſiuam admittit, prout probatum remanet *ſuprà, ex num.* 20. *& ſeqq.*
41 & quia omnis mundi diſpoſitio, ſiue legis, ſiue hominis, loquens de actu exequendo, intelligitur de *valido*, non de *nullo*, ampliſſimè egimus *in tractatu de protect. Regia*, 3. *part. cap.* 9. *ex num.* 9. *cum multis ſequentibus.*

Comprobatur hæc vniformitas inter decreta violentiæ, & conſuetudi-
42 nem; nam ſi caſus ſententiæ nullæ, non comprehenduntur, nec includuntur in conſuetudine, imò ab ea prorſus excluduntur, eodem modo, quo decreta violentiæ; impoſſibile eſt, vt conſuetudini opponantur, contra text. *in l. decem* 17 *ff. de verbor. obligation. l. Titio vſa fructu ff. de conditionib. & demonſtrat. l. remitti, ff. de iureiurand. l. manumiſſiones, ff. de iuſt. & iur.* Nam priuatio præſupponit habitum, & ademptio eius, quod in diſpoſitione 43
non fuerat comprehenſum, nihil operatur, nec detrahit; *l. legata inutiliter* 14. *l. cum ſeruus* 15. *l. & ſi transferam* 20. *& l.* 21. *ff. de adimendis legatis.* Quare hæc decreta violentiæ omnino vniformia ſunt conſuetudini, & cum ea compatiuntur, manente conſuetudinis diſpoſitione illæſa, & intacta ad cæteros caſus in ea comprehenſos, omni ceſſante repugnantia, prout remanet hactenus comprobatum.

Quantum ad ſecundum decretum violentiæ, de quo *ſuprà num.* 31. nihil ad nos pertinet, nec percutit punctum, de quo agitur; nam ſuper ſen- 44
tentia collationis illius capellaniæ, executioni mandatæ per Ordinarium, non fuit cauſa delata ad Senatum per viam violentiæ, ſed tantum per appellationem deuoluta fuit ad Nuntij Tribunal, quam delegauit quidam iudici, coram quo de attentato dictæ executionis dictum fuit per appellantem; altera verò pars non allegauit, nec probauit conſuetudinem vigentem in Tribunali Abbatiali, nec aliter de ea ex proceſſu conſtitit Iudici: ideo Iudex ſequendo iuris regulam, de qua ſurſum, *artic.* 1. *ad principium*, iuſtè executionem ſententiæ collationis attentatam declarauit; nam ſi de conſuetudine hac ſibi conſtitiſſet, eam omnino ſequi tenebatur; ad late comprobata in *artic.* 1. *ex num.* 7. *cum ſeqq.*

Ab hac attentati ſententia fuit appellatum, quam nihilominus idem
iudex delegatus executioni manda- 45
uit, & delata cauſa ad Cancellariam per viam violentiæ, iuſtiſſime Senatus decreuit violentiam abeſſe à iudice delegato exequente ſuam ſententiam attentati: clari namque iuris eſt, ſententiam affirmatiuam latam ſuper attentato, de iure tamquam priuilegiatam exequi poſſe appellatione non obſtante, prout latiſſimè poſt longam diſputationem comprobamus, *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 12. *per totum*: Quapropter decretum iſtud violentiæ, nihil conducit, nec punctum, de quo agimus, percutit, cum latum fuerit in caſu omnino diuerſo ſuper ſententia attentati tantum, iuſtè lata per iudicem, cui non conſtitit conſuetudo Tribunalis Abbatialis.

Ad

Ad tertium decretum violentiæ, de quo *supra, num.* 32. accedamus, in quo asseuerandum erit, eiusdem esse
46 qualitatis, cuius, & primum, licèt ex diuersa causa: nam licèt notarius, in suo testimonio, dumtaxat meminerit sententiæ collationis, & possessionis traditæ capellaniæ, super qua litigabatur, appellatione pendente interposita ab alio litigante, à quo delatus fuit processus ad Cancellariam per viam violentiæ, vbi decretum fuit, Iudicem Ecclesiasticum vim fecisse in exequendo, & non deferendo: Attamen in hac relatione notarius omisit causam, super qua fundabatur principaliter querela violentiæ, atque processus circunstantiam, quæ omnino iustam reddebat appellationem (quantumuis de consuetudine constaret) ea est etenim, prout ex eodem processu constat, nam causa ad probationem inter ligantes recepta cum certo termino, eo iam transacto, iudex ipse Ecclesiasticus alios vnius partis nouos testes recepit, altera contradicente, & impugnante; in quo causæ statu, iudex ipse protulit sententiam super causa principali, quam executus fuit appellatione interposita non obstante; delatoque processu ad Cancellariam per viam violentiæ, iustè decreuit, vim fieri, eo quod sententia nulla erat manifestè, & ab ea appellatio legitima fuit causans attentatum euidens: nam à sententia lata super negotio, quo iudex admisit testes post lapsum terminum probatorium, tanquam ab inordinato processu, legitima est appellatio quoad vtrumque effectum, vt per plures DD. Scaccia *de appellationibus q.* 17. *limit.* 17. *membr.* 7. *num.* 40. *&* 41.

Quæ doctrina æqualiter procedit, quamuis ex processu constaret de
47 consuetudine Tribunalis Ecclesiastici exequendi suas sententias appellatione remota, & pendente, (de qua non constabat, vt ex eodem processu apparet) adhuc tamen prefata doctrina locum habet in omnibus iudiciis priuilegiatis, in quibus aliàs cessante nullitate processus, permittitur executio sententiæ, appellatione non obstante: vt in terminis firmat Bald. *in l. post sententiam* 9. *num.* 7. *&* 8. *Cod. de sentent. & interloqu. omn. iudic.* Aufrerius *ad Capellam Tholosan. decis. vlt. num.* 3. Ozasceus *decis. Pedemontan.* 25. *sub n.* 14 *vers. contrarium*: Vestrius *in Praxi Romanæ Curiæ. lib.* 7. *cap.* 1. *sub num.* 8. *vers. Et quamuis*: Cæsar Contardus, *in l. vnica, limitat.* 5. *num.* 13. *C. si de momen. possess.* Scaccia, *dict. quæst.* 17. *limit.* 7. *membro* 7. *ex num.* 41. *& seqq.* Ex quibus patet, dictum decretum violentiæ, latum non fuisse in contrapositionem consuetudinis, sed ex nullitate, & defectu processus, & sententiæ, cuius nec consuetudo admittit executionem: ad latè comprobata circa primum decretum, *ex num.* 38. & superius, *ex num.* 16. Et quo actus iste positiuus euanescit ex eisdem fundamentis, quibus & primus.

Accedat quartum decretum, de quo *supra n.* 33. quod pro se iustè adduxit Dignitas Abbatialis, quamtumvis pars aduersa pro se, & in sui fauorem altiùs illud extollat, asseuerans, esse actum positiuum vltimi status contra consuetudinem, cui standum. Cum potius sit directè contrarium suæ intentioni, absque vlla ponderatione, sed fideliter relato facto processus iuxta attestationem notarij illud referentis, & prout fideliter retulimus, *supra, articulo* 1. *ex num.* 26. *& seq.* 48

Pendente articulo cumulationis alterius litis petitæ ab vno ex litigantibus cum debita pronuntiatione, eo 49
quod substantialis esset negotio principali, de quo agebatur, & in qua Pars præcipuè ius suum fundabat, super qua cumulatione iudex tenebatur cognoscere, & prius pronuntiare, superiedendo in iudicio principali, præcipitanter, & inordinatè, iudex sententiam definitiuam protulit, quam (cum nulla fuisset ipso iure ex latè deductis superiùs *ad primum decretum, ex num.* 38. & *ad tertium, ex num.* 46.) executioni mandauit appellatione non obstante.

Delato processu ad Cancellariam Regiam per viam violentiæ latum 50
fuit decretum tertij generis, *que reponiendo el Iuez, y oyendo de nueuo a las partes, no hazia fuerça y se le remitia el proceſſo, y no lo haziendo, la hazia que otorgeſſe, y repuſieſſe.* Iudex acceptans primam partem alternatiuæ decreti, audit nouiter partes cum plena causæ cognitione, qua legitime concluſa, sententiam definitiuam protulit,

declaran-

declarans nullum ius patronatus ad Capellaniam adesse, sed ad collationem pertinere Dignitatis Abbatialis, quam sententiam iuxta Tribunalis consuetudinem, executioni mandauit, termino ad appellandum pendente in fauorem Clerici nominati per Abbatem; prouisus quietè possedit per multos annos, quousque per eius obitum causata fuit præsens capellaniæ vocatio.

Dicat nunc aduersa pars, quid reperiet in hoc decreto violentiæ, quod
51 suæ intentioni assistere possit? Quidue ex eo deduci, quod in minimo repugnet consuetudini? Decretum remisit causam eidem Iudici Ecclesiastico, vt nouiter procederet & audiret litigantes, attenta nullitate primi iudicij, cui etiam consuetudo resistebat, & pariter negat sententiæ nullæ executionem, atque ideo tantum abest, quod ex dicto decreto violentiæ possit induci contrarietas cum consuetudine, sed potius omnimoda vniformitas interse: iuxta latissimè comprobata in *hoc 2.articulo.*

Attento igitur progressu præfatæ litis, clarè, & manifestè ex eo deduci-
52 tur, vltimum statum assistere consuetudini, & eam fauere, eò quod iudex legitimè in causa denuo procedens protulit suam sententiam, & illam executioni mandauit pendente termino ad appellandum, attenta dispositione consuetudinis, quibus omnibus aquieuerunt litigantes, nulla facta contradictione, nec delatione processus per viam violentiæ ad Senatum Regium, sed immissus in possessionem capellaniæ, eandem quietè possedit per multos annos, vsque ad obitum, atque ideo vltimus hic status qualificat consuetudinem, & illi euidenter assistit.

Et ad perfectionem prædictorum, & maiorem stabilitatem huius inuiolabilis consuetudinis, non est omit-
53 tenda alia subtilis consideratio; nam quando vellemus dare capacitatem decretis violentiæ ad interrumpendam consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici (quod viriliter negatur ex supra dictis, *ex n.*9.) & insuper vellemus in consuetudine admittere comprehensionem, etiam sententiæ nullæ, ita vt simul, & indistinctè consuetudinis dispositio locum habeat, & executionem permittat, & attribuat, tam sententiis nullis, quam validis, & legitimè latis (quod iniquissimum, & nefandum foret) adhuc decreta præfata violentiæ non possent in totum destruere consuetudinem, sed in illa tantum parte, qua consuetudo admisisset executionem sententiæ nullæ, eius dispositione illæsa manente, quoad sententias validas; manifestè probatur; nam decreta violentiæ dumtaxat expedita fuere in casibus, quibus detegebatur nullitas sententiarum, prout hactenus apertè vidimus; ergo isti actus (quando eos vellemus admittere, vti positiuos in contrauentionem consuetudinis) solum possent operari, & opitulari consuetudini respectu sententiarum nullarum, quas falso supponimus in eius dispositione esse comprehensas, & simul inclusas.

Nam isti actus violentiæ positiui, consuetudini repugnantes, debent
54 restringi, & se continere intra terminos suæ obseruantiæ; debetque limitari contraria hæc consuetudo intra terminos positiuos, ex qua voluit formari, absque eo, quod eorum terminos egrediatur; iuxta text. *in cap. fin. de consuetudine*, Alex. *cons.*110. *Adeo grauis, num.*15. *vol.*6. & ex Bart. *in l.*2. *vers. Si quis hoc interdicto, ff. de itinere, actúque priu.* tradit Rolando, à Valle *cons.*94. *n.*19. *vol.*2. *cap. quoad translationem*, vbi Abb. *nota fin. de offic. legati.* Menoch. *de ret. poss. remed.*5. *num.*62. Greg. Lopez *in l.*24. *tit.*11. *part.*4. *gloss.*1. Ant. Gabr. *lib.*6. *conclus. tit. de præscript. conclus.*2. *num.*14. quia vt tradit Bald. *in l. illud, num.*9. *C. comm. vtriusque iudicij; Consuetudines restringuntur per actus ex quibus inducuntur, vt proprios facti terterminos non excedant, ex l.*1. §. *Iulianus, ff. de itinere, actúque priuat.* Bald. sequitur Rolando, à Valle *cons.*69. *numer.*31. *volum.*3. Menoch. *vbi proxime, num.*63. D. Valençuela Velas. *in consil.*8. *num.*24. 25. 26. *& seqq. tom.*1. Et idem dixit Rota, apud Alexand. Ludouis. *decis.*162. ex Bart. vbi proximè, & ex Bald. *cons.*275. *circa fin. lib.*2. Natta *cons.*555. *post n.*5. Aimon. *consil.*30. *num.*5. Quòd consuetudo sit stricti iuris, & in ea nihil suppleri debeat vltra obseruantiam, & vbi non di-
55 sponit consuetudo, nec nos disponere debemus. Consuetudo etenim

non debet habere maiorem poteſtatem, quam vſus ei conceſſerit, Socin. Iun. *conſ.*101. *num.*23. *lib.*2. poſt Bald. *in cap.*1.*in princ.colum.. vlt. verſic. Adde quod actus : de his, qui feudum dare poßunt.* Gratian. *diſcept.tom.*1. *cap.*88. *num.* 18. Et ipſemet Bald. *in conſil.*27. *volum.*2. dixit : *Quod conſuetudo tantum habet de potentia, quam de actu, & vſu habet.* Surd. *conſil.* 325. *num.*13. Pedemont. *deciſ.*29. *num.*16. Felin. *in cap.auditis, num.*5. *de reſcrip.* quos referens ſequitur Rota, penes Farinac. *deciſ.*288. *num.*4.*part.*1.*in recent.* Mantica *deciſ.*10. *num.*10. *&* 11. Tondut. *quæſt.can.tom.*2. *p.*3. *quæſt.*142. *n.*9.

Hincque eſt, quod qui conſuetudine contraria ſe ituare voluerit, eam
56 non in genere, ſed in ſpecie probare tenetur, ita vt percutiat eundem caſum controuerſum, per plures Rotæ *deciſ.* Alexand.Ludou. *deciſ.*62. *num.*1. 2. *&* 4. vbi Oliuerius, *num.*15. *&* *deciſ.*45.*num.*6. & ibi Beltramin. *num.*8. Surd. *conſ.* 313. *num.*32. *&* *conſ.*371. *num.*2.*conſ.*382. *num.*4. D. Valençuela *dict.conſ.*8. *ex num.* 24. *cum ſeqq. tom.*1. *&* *in conſil.* 34. *num.*163. *&* *in conſil.* 4. *num.*44. *&* *conſ.*8. *n.*29. *Gratian. diſcep. tom.*1.*cap.*79. *num.*10. quia non poteſt
57 trahi de vno caſu ad alium caſum, Mareſcot. *var. reſolut.lib.* 2. *cap.*100. *num.*4. Caualer.*deciſ.*638.*num.*3. Tondut. *dict.quæſt.*142.*num.*9. *&* *quæſt.*146. *num.*9.

Ex quibus manifeſtè ſequitur, quod hæc decreta violentiæ (quando capacia forent controuertendi conſuetudinem) deberent ſe continere intra ſuos limites, & omnino reſtringi ad ſententias nullas, dumtaxat reformantia in eiſdem caſibus conſuetudinem generalem Tribunalis Eccleſiaſtici (dato caſu, quod in ea includerentur, & ſuper illis indiſtinctè conſuetudo diſpoſuiſſet) manente ipſa illæſa, & intacta in cæteris, quoad ſententias validas, in quibus, vt dictum eſt, dumtaxat diſponit.

58 Quia quando lex, vel ſtatutum reformatur, ſeu reuocatur in parte, in cæteris firmum remanet, plurima congeſſimus, *in tract.de retent. Bul.*2. *part.cap.*31.*ex num.*101.*cum multis ſeqq.* pro quibus eſt text.elegans, *in l.alumnæ, §.qui filias, ff.de adimen.leg.* ibi: *Non à tota voluntate receſſum videri, ſed ab iis tantum rebus, quas reformaſſet : l.tri-buimus, §.fin.ff.de milit. teſt.* text.*in l.cum hic ſtatus, §.ſi ambo.in fine, ff. de don.inter vir.& vxor.* ibi : *Qui quaſdam res ex iis, quas donauerat, legaſſet, quaſdam non; videbitur cæteras res ad vxorem voluiſſe pertinere, l.ſi ex toto, in princ.ff.de leg.*1.

Ex quibus omnino præſeruata remanet conſuetudo Tribunalis Abbatialis, ad exequendum ſententias validas, latas in prouiſionibus capellaniarum, appellationibus non obſtantibus, abſque decretorum violentiæ impedimento.

Et vt conſuetudo hæc omni careat 59
ſcrupulo, & vt in totum maneat præſeruata, ſatisfaciendum erit aliis inanibus oppoſitionibus per aduerſarium conſideratis: inquit igitur, in conſuetudinis probatione defeciſſe probare, eam rationabilem eſſe ; non attendens viuas replicationes ; vna erit, quod conſuetudine probata præſumitur ex iuſta, & rationabili cauſa proceſſiſſe, Bald. *in l. de quibus, ff. de legib.* Alexand.*conſ.*123. *num.*2.*vol.*5. Dom. Valençuel. *conſ.*146. *num.*15. *vol.*2. *&* *conſ.*47.*n.*4.*&* 5.*tom.*1. Gratian.*diſcept. Forenſ.tom.*1.*cap.*184.*n.*22.*&* 23. Et qui 60
pro ſe habet præſumptionem iuris, non eget probatione, *l. fin. in principio, ff.quod metus cauſa : l.ſiue nuptura, in fin. ff.de iure dotium, l. ſiue poſſidetis*, Cod.*de probationib.* cum *vulgaribus.*

Altera erit, nam Doctores omnes 61
loquentes, admittentes hanc conſuetudinem exequendi ſententias ſuper capellaniis latas ; expreſsè affirmant, eſſe laudabilem, iuſtam, & rationabilem, ob detrimentum notiſſimum, quod beneficia, & capellaniæ ex longa vacatione recipiunt ; vt in iis terminis notarunt Hieronym.Gonçal.Nicol. Garc. & alij, qui in indiuiduo allegantur, *in commentariis noſtris, de Regia protect.*2.*part.cap.*13.*num.*275. *&* *num.* 276. Et vt talem qualificauit hanc conſuetudinem, Rot. Romana *in duabus deciſionibus adductis, d.n.*275.

Et nullibi poteſt eſſe huiuſmodi conſuetudo tam rationabilis, & iuſta, 62
quam in Tribunali Abbatiali Compluti Regij, vbi capellaniæ totius Diœceſis ſunt adeo tenues, vt vix aliqua aſcendat ad centum ducata, oneribus deductis, & generaliter decem ducatorum, & inferioris multò valoris ſunt, maximo Miſſarum onere grauatæ, quarum ſententiæ ſi executioni

non

non darentur ; omnes causarum prosecutionem defererent , si obligarentur prosequi appellationes ad possessionis consecutionem post tres sententias conformes , quorum summa paupertas , nullo modo potuisset supportare intolerabiles litium expensas: ex quo capellaniarum causaretur perpetua vacatio , & per administratores , seu Oœconomos gubernarentur in notissimum earum detrimentum : qua ratione attenta , iustissimè fuit introducta consuetudo hæc exequendi sententias ritè , & rectè latas.

Dicitur insuper per aduersarium, confessionem super existentia consuetudinis Abbatialis Tribunalis fa-
63 ctam,& expressè allegatam à D.Petro de Aranda in alia capellaniæ lite, petente executionem sententiæ in sui fauorem latæ,& apprehensionem possessionis , quam obtinuit , & sibi data fuit non obstante appellatione,vt apparet *supra*, *in art.* 1. *ex n.* 26. Nullatenus posse sibi præiudicare, duplici ratione;prima,quia confessio partis facta in vna lite , sibi in alia inter diuersas personas non præiudicat:allegat Mascard. *de probationib. conclus.* 368. *n.* 25. (qui quidem in hoc puncto, nec verbum vllum adducit) nec non Petrum Surdum *in cons.* 368. *n.* 116. qui obiter id dixit,qui tamen *surdus*,magis attente,& exactè disputans hanc quæstionem , acerrimè contrarium defendit, *in decis.* 309.

Sed vt veritas agnoscatur,dicendum erit ; hanc quæstionem , an confessio facta in vno iudicio noceat confitenti in alio diuerso inter diuersas partes, esse admodum controuersam,vt agnoscit Noguerol. *alleg.* 29. *n.* 48. Surd. *dict. dec.* 309. *n.* 7. 23. *&* 24 *& per totam*,& est videre per Hodiernam *ad dict. decis.* 309. *Petri Surdi*..

Nihilominus affirmatiua sententia, confessionem scilicet præiudicare
64 confitenti in aliquibus casibus,in quibus plane,& absque contradictione,& controuersia currit,qui omnes procul dubio adaptantur huic confessioni D. Petri de Aranda : primus sit, quando confessio fuit expressa , & non tacita, ex aliquo actu inducta , & illata,vt ex complurib. DD. firmat Noguer. *dict. alleg.* 29. *num.* 50. Et confessio D.Petri de Aranda facta fuit per libellum à se in iudicio exhibitum, quæ nec magis expressa , nec magis clara , nec magis qualificata esse potest.

Secundus casus , quando confessio facta fuit non incidenter , sed principaliter, prout ista quæ est emanata ad 65
effectum, vt sententia pro se lata executioni mandaretur , & assertiuè firmauit , consuetudinem ita esse Tribunalis Abbatialis exequi sententias appellatione non obstante, quæ confessio contra profitentem pariter probat in alio iudicio , vt post plures ipse Noguer. *dict alleg.* 29. *à n.* 48.

Tertius casus est,quando confessio in primo iudicio emanata , ad secun- 66
dum iudicium trahitur ad eundem finem , & effectum , & non ad diuersum primi ; quod verè verificatur in casu præsenti,cum ad eundem finem, vt exequatur sententia appellatione non obstante : emanauit confessio in illo iudicio , quod & in isto idem prætenditur, & ideo confitenti verè præiudicat ; sic post alios plurimos declarant Cyriacus *controuers. tom.* 3. *contro.* 447. *num.* 33. *&* 34. Petrus Surd. *cons.* 423. *num.* 24. Mascard. *de probat. concluſ.* 33. *num.* 39. *& seqq.* idem Surd. *cons.* 250. *ex num.* 6. *& seqq.* Gratian. *tom.* 1. *discept.* 51. *ex n.* 14.

Quartus casus est , quod cum hæc confessio D. P. fuisset facta per libellum in iudicio à se præsentatum, tan- 67
tæ est efficaciæ , vt etiam absentibus proficiat , & ab eisdem in alio iudicio eadem possit opponi , & partes ea se iuuare possint , vt per *l. iubemus.* & *ibi* notata , *C. de liberali causa*, *l. cum antea*, *§. fin. l. de arbitris*,*l. generaliter* , *C. de non numerata pecun. & cap. per tuas* , *de probationib.* tenent. Alexand. *cons.* 13. incipit , *Ex iis quæ* , *num.* 1. *vol.* 1. Cephal. *cons.* 100. *n.* 17. *tom.* 1. quos sequitur D. Valençuel. Velazq. *in cons.* 169. *num.* 83. *&* 84. Ex quibus ineuitabile, & inexcusabile remanet præiudicium confessionis factæ per aduersarium.

Proteruè insistit aduersarius in se excusando à præiudicio præfatæ suæ confessionis;asserens,tunc non præiu- 68
dicare confessionem; quando id,quod confitetur , non dependet à sola voluntate confitentis, ad quod nulla adducitur doctrina , nec poterit , quæ casui nostro adaptari possit.

Verum est , quod in certo , & speciali casu tantum , confessio eius,

quod non pendet à poteſtate confitentis, non valet, nempè inter perſonas prohibitas donare, & diſponere ad Tertij præiudicium, latiſſimè Dom. Valençuela *in conſ.*174. *ex numer.*13.*vſque ad num.*28.& nos, *in Labyrin.*2.*part.cap.*10. *ex n.*33.*& ex n.*51. Quæ doctrina extra noſtrum caſum eſt, & nullo modo applicari poteſt.

Sed & adhuc in prædicto caſu, quando cum confeſſione inter prohibitos concurrunt alia adminicula, va-
70 lida eſt confeſſio, & probat inter illos, vt ex Noguerol, *allegat.*10.*ex num.*23. *cum ſeqq. & alleg.*20.*num.*68.*& allegat.*
71 32. *num.*23. *&* 24. Et quando in terminis huius doctrinæ verſaremur; nulla confeſſio poterit inueniri tam adminiculata, quam iſta aduerſarij, in qua virtute conſuetudinis, quam allegauit, adeptus eſt executionem ſuæ ſententiæ fauórabilis, & poſſeſſionem capellaniæ actualem, termino appellationis pendente, adminiculata etiam innumerabilibus actibus poſitiuis comprobatis, & multitudine teſtium Officialium eiuſdem Tribunalis, & aliorum affirmantium, huiuſmodi conſuetudinem vigere in dicto Tribunali à tempore immemoriali, vt *in art.*1.& *in hoc* 2. omni contradictione ceſſante comprobatum remanet efficaciter.

Et certe indigna res eſt viri prouidi, velle nunc impugnare id ipſum,
72 quod ſuo ore ſemel confeſſus eſt, & petiit, & ſibi conceſſum fuit: contra quem acriter inſurgit, & meritò, text. *in l. generaliter* 12. §. *ſed iuramento*, in hæc verba: *Quis enim ferendus eſt, ad appellationis veniens auxilium in iis, quæ ipſe facienda procurauit?* & paulo poſt, ibi: *Cum nimis crudele ſit, parti, quæ hoc detulit, propter hoc ipſum, quod index eius petitionem ſecutus eſt, ſupereſſe prouocationem, C.de rebus creditis*, text. *in l. non erit* 5.§. *dato, ff. de iureiuran.* quæ iura latè exornamus poſt plurimos Doctores, *in tract.de protect.Regia*, 2.*part. cap.*1.*ex num.*165.

Ex quibus omnibus hæc conſuetudo omnibus ſuis partibus conſtans, & ab omnibus impugnationibus, defenſa, ſecurè currere debet, & inuiolabiliter obſeruari, cum iuſtè admittat executionem ſententiarum in capellaniis appellatione non obſtante.

ARTICVLVS III.

Conſuetudo exequendi ſententias ſuper capellaniis latas, quantumcumque conſtans ſit; non operatur in latis contempto iure patronatus, ſeu quaſi poſſeſſione præſentandi, legitimè adquiſita.

Super capellaniis ab origine fundatis, abſque iure patronatus, nec quaſi poſſeſſio præſentandi, nec præſcriptio cadere poteſt.

Quantumuis immemorialis ſit, ſi de origine libertatis ex fundationis inſtrumento apparuerit.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ nullæ non includuntur in conſuetudine permittente executionem, ſed ab ea excluduntur.*

2 *Sententia collationis lata, ſpreto iure patronatus, & quaſi poſſeſſione præſentandi legitimè quæſita, nulla eſt ipſo iure.*

3 *Et ab ea appellatio admittenda, quoad vtrumque effectum.*

4 *Niſi appareat nullum adeſſe ius patronatus ab origine executionis capellaniæ.*

5 *Quaſi poſſeſſio præſentandi non admittitur contra Ordinarium agentem de libertate beneficij, & capellaniæ, &* num.6.

7 *Factum litis breuiter refertur, & quo iure prætendentes ius præſentandi, comparuere.*

8 *Contradictio fiſcalis negans exiſtentiam iuris patronatus, & per conſequens, nec eſſe poſſe gentilitium.*

9 *Probatio, quæ non percutit caſum, & punctum, de quo agitur, nec prodeſt, nec ſuffragatur, &* num.10.

11 *Ad iuris patronatus exiſtentiam, & pertinentiam attendendus eſt tenor inſtrumenti fundationis capellaniæ.*

12 *Clauſulæ fundationis inſertæ, &* numer. 13.

14 *Ex ſimplici clauſula fundationis, abſque alia ſolemnitate, prætendere quaſi poſſeſſionem præſentandi inane eſt, &* num. 15. & 16.

17 *In hac capellania ab origine fundationis defuit ius patronatus.*

18 *Ius patronatus non adquiritur ex ſola fundatione, abſque Ordinarij conſenſu, & approbatione, &* numer. 19.

20 *Ius patronatus non aſſumit initium à fundatione, ſed à conſenſu Ordinarij.*

21 *Ius patronatus non præſumitur creatus in fundatione, niſi expreſsè ex ea appareat.*

22 *Interim remanet in iuris terminis ſimplicis donationis, aut legati pij cum onere Miſſarum.*

23 *Ius patronatus non accedente authoritate Epiſcopi non poteſt dici eſſe in hæreditate fundatoris.*

24 *Ius patronatus non probatur ex fundatione ſola, niſi accedat conſenſus Ordinarij.*

25 *Conſenſus Ordinarij requiſitus ad creationem iuris patronatus, non inducitur ex amiſſione præſentationum ab eo facta.*

26 *Rei non exiſtentis in rerum natura quaſi poſſeſſio acquiri non poteſt.*

27 *Nec ſeminarij nondum erecti.*

28 *Super non ente, nec poſſeſſio, nec præſcriptio cadere poſſunt.*

29 *Contra actionem nondum natam præſcriptio dari nequit.*

30 *De libertate beneficij quandocumque conſtiterit, præſcriptio de nihilo ſeruit.*

31 *Etſi ſit immemorialis.*

32 *Præſcriptio non prodeſt præſcribenti ius patronatus, docto de contrario initio libertatis.*

33 *Vltimus ſtatus iuris præſentandi non attenditur, conſtito de origine libertatis beneficij.*

34 *Verum eſſe non poteſt, quod falſo nititur fundamento.*

35 *Non entis nullæ ſunt qualitates & qualitas non poteſt eſſe ſine ſubiecto.*

36 *De non ente ad ens non poteſt fieri tranſitus.*

37 *Iuspatronatus an præſcriptione acquiri poſſit, quæſtio eſt controuerſa.*

38 *Negatiuam quis tuetur.*

39 *Contrariam, præſcriptione acquiri poſſe, qui teneant?*
Tertia opinio diſtinguens verior, communis, & receptior eſt, ibidem.

40 *Iuspatronatus à principio creatum authoritate Ordinarij, vt tunc contra patronum admittatur præſcriptio.*

41 *Iuspatronatus ab initio non ortum, nec creatum ex defectu conſenſus Ordinarij, nulla præſcriptione quæri poteſt.*

42 *Niſi accedat tempus immemoriale cum continuatis præſentationibus, & bona fide.*

43 *Præfatam diſtinctionem ſequuntur innumerabiles penè Doctores, &* numer. 44.

45 *Quaſi poſſeſſio, nec præſcriptio nullæ poteſt cadere ſuper iure patronatus, ab origine non creato.*

46 *Quotieſcunque ex inſtrumento fundationis conſtiterit, ab initio non fuiſſe ortum ius patronatus, præſcriptio immemorialis nihil prodeſt, &* num. 47. & 48.

49 *Adducitur ad idem Rotæ deciſio, alias etiam referens.*

VEllet fortaſſe aduerſa pars aſſerere, quod quantumcumque conſuetudo exequendi ſententias appellatione non obſtante, firma ſit, & conſtans; nihilominus ſi ſententiæ ipſæ ex aliquo ſubſtantiali defectu nullæ appareant, eo quod non ritè, 1
nec rectè latæ fuerint, nullo modo executioni tradi valent, appellatione obſtante, quia ſententia nulla, nullam meretur executionem, ex textu expreſſo *in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicat.* quam limitationem exactè examinauimus, & exornauimus, in *tractat. de protect. Regia, 3. part. cap. 9. à principio, & per tot.* Imò tales ſententias nullas nullatenus incluſas eſſe in conſuetudine, ſed ab ea prorſus repulſas, & non admiſſas abunde reſolutumfuit *art. 2. ex num. 20. cum ſeqq. & ex n. 64. cum ſeqq.* quod veriſſimum, & innegabile eſt: Sed ſic eſt, quod hæc ſententia, de qua agitur in hac lite, & collatio capellaniæ facta ab Or- 2
dinario Eccleſiaſtico eſt nulla, eo quod capellania ſit iuriſpatronatus, ſitque Domina Ioanna Maria in quaſi poſſeſſione præſentandi, necnon eius pater, vt clarè conſtat ex

actis: Ergo sententia, & collatio Ordinarij, nulla est ipso iure, spreto iure patronatus,& quasi possessione patronorum: textus est expressus *in cap. decernimus*, 16. *quæst.* 7. *cap. cum Bertoldus*, *de re iudicata*, plurimis Doctoribus exornamus, & comprobamus, *in tractat. de protect. Regiæ*, 3. *part. dict. capit.* 9. *ex numer.* 129. *cum multis sequentibus*: vbi etiam ex hac nullitatis 3 causa iustam,& legitimam esse appellationem, quoad vtrumque effectum, Iudicemque Ecclesiasticum, vim committere notoriam illi non deferendo.

Hoc argumentum verissimum est in se, sed non adaptabile casui, ac terminis huius litis, cum ex ea euidenter constet, hanc capellaniam 4 non esse iuris patronatus, nec adfuit, nec adest patronus, qui habeat, nec habere possit quasi possessionem præsentandi, & quando aliquam forte adquisisset; de facto, hæc hon posset impedire Ordinarium Ecclesiasticum, quo minus iure proprio capellaniæ collationem faceret, 5 facta contradictione iuris patronatus, & eius existentiæ, constitóque de libertate capellaniæ, manifestè, cum ab origine suæ creationis nulli subiecta fuerit oneri patronatus, nec imposterum prætensa patrona, nec eius predecessores, nec ius patronatus, nec quasi possessionem iuris præsentandi consequi, nec adquirere potuerunt, & per consequens iustissimè denegata fuit præsentato per illam institutio. Ex quibus sequitur, sententiam, nec non collationem factam ab Ordinario in extraneum, non posse nullitati præfatæ subiici, nec appellationem interiectam suspendere eius executionem, attenta dispositione consuetudinis Tribunalis Abbatialis, inuiolabilis.

6 Hæ omnes huius responsionis ad argumentum ad *principium huius* 3. *articuli*, per nos consideratæ particulæ illæsæ, & inoffenso pede currunt, ac singulæ inuincibiliter probabuntur inexitabilibus iuris fundamentis, prout clarè apparebit *in hoc* 3. *& aliis articulis sequentibus*, qui omnes diriguntur in defectum iuris patronatus, & eius existentiæ, nec non in totalem ruinam quasi posset sionis prætensæ, & allegatæ ab assecta patrona.

Ad quæ in primis, supponendum erit, in facto huius litis, vt vacante hac capellania per obitum D. Didaci Clauixo, nominati à Dignitate Abbatiali, virtute sententiæ translatæ in rem iudicatam, & edictis appositis, D. Ioanna comparuit asserens, esse patronam, esseque in quasi possessione præsentandi, eo quo pater eius in duabus vacationibus præcedentibus præsentauerat ad hanc capellaniam, & propterea eidem, tanquam consanguineæ proximiori fundatricis, ius patronatus pertinere, sicuti de facto præsentauit D. P. de Aranda. Comparuere insuper alij, asseuerantes sibi, tanquam consanguineis proximioribus, ius patronatus, & præsentandi pertinere, & ad hunc effectum omnes partes exhibuere, & præsentarunt in iudicio clausulas fundationis, protinus inferendas.

Comparuit Fiscalis Ecclesiasticus, Dignitatis Abbatialis nomine allegans, nullum adesse ius patronatus 8 in hac capellania, quod prætendere possint consanguinei fundatoris, cum capellania à sua origine creata fuisset cum sua libertate, absque onere, & seruitute iuris patronatus, & dato casu, quod aliquod ius patronatus inesset (quod viriliter negabat) id non poterat esse ius patronatus gentilitium, nec ad generationem fundatoris spectare, prout partes comparentes prætendebant.

Causæ cognitione plene adhibita, partes singulæ probare certarunt consanguinitatem, erga fundatricem, sed non curarunt verificare iuris patronatus existentiam, acer- 9 rimè negatam à Fiscali Ecclesiastico: ac simul vltra existentiam probare debebant, ius patronatus esse gentilitium, familiæ fundatricis relictum, tanquam principale fundamentum suæ intentionis, & in quo consistit tota litis difficultas: & ideo probatio, quæ non percutit casum, & punctum, de quo agitur, nihil prodest, nec suffragatur. Rota per Marescotum, *variar. resolut. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 18. Salicetus, *in l. matrem*, *Cod. de probationib.* Bartol. *in l. non soluni*, §. *sed vt probari*, *ff. de nou. oper. nunciat.* Iason, Zucardus, & alij,

in Rubri. C. qui admitti : Decius, *in cap. in præsentia, n.* 13. *de probation.* Aymon. *cons.* 6. *n.* 106. Riminald. Iunior. *cons.* 59. *num.* 28. 29. *libr.* 1. Mascard. *de probationib. concl.* 824. *num.* 16. Surdus, *decis.* 75. *num.* 10. *& cons.* 135. *num.* 55. *lib.* 1. Gratianus, *tom.* 5. *disceptat.* 874. *n.* 43. *& 44. & cap.* 721. *n.* 33. *tom.* 4.

Prædictarum partium prætensio hæc semper exasperata visa fuit, & à 10 toto iuris fundamento aliena, cum capellania hæc à sua origine creata fuit libera, & liberæ collationis, & absque onere, & vmbra iuris patronatus, & casu negato, quòd aliquod adesse potuisset, nec est, nec esse potuit gentilitium, nec reseruatum generationi, & familiæ fundatricis, & vt hæc, & dicenda, clariùs, & fundamentaliter appareant, Clausulæ fundationis ad litteram inseruntur, quibus nituntur partes aduersæ, quas in iudicio ipsæmet præsentarunt.

In hac etenim materia iuris patronatus existentiæ, & pertinentiæ, ad vnguem attendendus semper erit 11 tenor instrumenti fundationis, vt aduertit Bald. *in cons.* 322. *libr.* 2. Alexand. *in cons.* 170. *n.* 5. *& seqq.* Alban. *cons.* 51. *ex num.* 4. *cum seqq.* Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 211. *num.* 270. Iulius Vinianus, *in praxi iuris patron. lib.* 4. *c.* 2. *num.* 3. & ex aliis decisionibus, animaduertit Rota, penes Farinac. *in recentior. tom.* 1. *decis.* 496. *n.* 12.

Clausula Petri Montis.

12 *HE pagado, è cumplido todo lo que yo mando por este mi testamento, mando, que el remanente que fincare de mis bienes, assi muebles, como rayzes, que los tenga, è se mantenga con ellos Vrraca Alonso de Aranda, mi señora, y madre, para su vida en que se mantenga, è despues de su vida, todos los bienes que de mi quedaren, sean dotados con alguna parte, è otra de sus bienes, que ella nombrare, y señale para vna Capellania, segun, y en la forma que lo ella mandare, è ordenare en su testamento de postrimera voluntad, ò en su vida, à la qual mi señora pido que lo assi haga, è cumpla: para lo qual la encargo la conciencia, para que ella con mis albaccas nombren, y certifiquen la dicha Capellania, en que forma se ha de seruir: y si la dicha mi señora madre de sus bienes no diere, y dotare para la dicha Capellania, mando, que mis albaceas se apoderen en fin de los dias de la mi señora madre, en los bienes que à mi pertenecieren, è de mi quedaren, è los doten para la dicha Capellania, nombrando las Missas que se han de dezir. E mando, que dicha mi señora madre no pueda vender, ni empeñar cosa de los dichos mis bienes.*

Clausula matris, in qua capellaniam fundat.

MAndo, que por quanto yo tengo de mi hijo Pedro Monte, que Dios aya, 13 *los bienes que le pertenecieron auer de su padre, que Dios aya, que de ellos y de los mios, que se haga toda la hazienda vn cuerpo, è el quinto de todo ello, è se de para vna Capellania è mando, que se saquen de ello la pia causa de mi anima, è mandas è lo otro que lo den al Capellan que siruiere la dicha Capellania, y mando que se haga vn Calix conque se sirua la dicha Capellania, è se pague de mis bienes, è assi confiò por la clausula del dicho testamento.*

Ex hac simplici clausula, absque alia authoritate, & solemnitate cer- 14 tant aduersæ partes, sibi pertinere, ius patronatus ad præfatam capellaniam, & quod illius adquisierunt quasi possessionem, eo quod præsentauerant duabus vicibus in capellaniæ vacationibus.

Qualificatumque mansisse ius pa- 15 tronatus ex duabus visitationibus ad dictam capellaniam factam per Visitatorem Ecclesiasticum.

Et quod ab hac sua quasi possessione, nec ceciderunt, nec illam amise- 16 runt ob sententiam contra se latam in antecedenti vacatione, qua declaratum fuit, nullam habuisse quasi possessionem præsentandi, sed ius nominandi capellanum ad Dignitatem Abbatialem pertinere, ea motæ ratione, quod dicta sententia lata fuit ob ius deuolutum, quæ pro sola illa vice potuit prætensis patronis præiudicare, non tamen in vacationibus subsequentibus, prout ista est.

Cunctæ hæ allegationes aduersæ partis euanescunt, quia omni iuris 17 fundamento carent, in hac etenim capellania à sua origine, numquam adfuit ius patronatus, super quo po-

tuiſſet cadere, nec acquiri quaſi poſſeſſio, nec ex hac formari, aut nouiter creari ius patronatus, etiam per longiſſimum tempus plurimis ornatum actibus poſitiuis.

Nam licèt verum ſit, quod ex fundatione, & dotatione capellaniæ po-
18 tuit adeſſe capacitas formandi, & acquirendi ius patronatus fundatori, id tamen dumtaxat intelligitur quando cum fundatione, & dotatione, concurrit ſimul conſenſus, & licentia Ordinarij, illam authorantis, & non aliter, vt ex quamplurimis Doctoribus, & Rotæ deciſionibus comprobant, nemine reluctante, Auguſt. Barboſ. *in tractat. de officio, & poteſtate Epiſcopi, tom. 2. allegat. 70. num. 20.* & poſt plurimos alios Iulius Viuianus, *de iure patronat. lib. 2. cap. 1. ex num. 8. cum ſeqq.* vbi reddit rationem, *quia cum ius iſtud ſit ſpirituale, non poteſt laicus propria authoritate ſpiritualia ſibi attribuere.*

Et cum hæc capellaniæ fundatio reperiatur ſimplex, abſque authori-
19 tate, licentia, & conſenſu Ordinarij Eccleſiaſtici nunquam potuit creari iuſpatronatus, quod fundatori adquiratur: ita Felinus, *in cap. ex parte. el 2. num. 2. de reſcriptis*, cum aliis per Rotam, *deciſ. 361. num. 13. part. 2. recentior.* Lotterius, *de re beneficiali, lib. 1. quæſt. 5. num. 56. cum ſeqq.* Barboſ. vbi proximè, *dict. allegat. 70. ſub num. 35. verſ. Illud demum pro complemento.*

Et quod fundatio capellaniæ, & adquiſitio iuris patronatus non aſ-
20 ſumat initium ante conſenſum, & approbationem Ordinarij, probat Rochus de Curte, *de iure patronat. in verbo, pro eo, quod Diœceſani, num. 1. verſ. Hinc aliàs*; Lambertinus, in eodem tractatu, *lib. 1. part. 1. quæſt. 2. art. 11. num. 3. verſ. Quarto elicitur*, quos referens comprobat Rota apud Farinacium, *deciſ. 561. num. 3. in recent. tom. 2. fol. 440.*

Cùm maximè verum ſit, quod
21 dum expreſsè non conſtat de iuris patronatus creatione, & exiſtentia; nullatenus præſumitur creatum in fundatione: ita vt bona relicta pro capellania libera, & abſque onere iuris patronatus præſumantur: vt probat Rochus de Curte, *de iure patron. verb. & dotauit*, Lambertin. *in eodem tract. lib. 1. art. 1. quæſt. 6. num. 3.* Cephalus, *conſ. 680. num. 2. tom. 5.* quos ſequitur Mieres *de maioratu, 4. part. quæſt. 10. num. 15.* Seraphinus, *dec. 1353. num. 1. & 2.* Auguſt. Barboſ. *de offic. Epiſcopi, tom. 2. allegat. 72. ſub. num. 20.*

Interim verò remanet in terminis meris cuiuſdam ſimplicis donationis,
22 & ſimplicis legati pij grauati oneribus Miſſarum, & Anniuerſarij perpetui, Rebuffus, *in prax. tit. quæ res inſtituant beneficium, num. 10.* Lotterius, *de re beneficiali, dict. quæſt. 5. num. 55. & 56.* Barboſ. *dict. allegat. 70. ſub n. 35. verſ. Illud demum.*

Quod & in tantum procedit, vt interim dum licentia, & authoritas
23 Ordinarij Eccleſiaſtici non interuenit, hoc ius patronatus non dicitur eſſe in hæreditate fundantis capellaniam, cùm à die conſenſus, & non antea initium aſſumat; vt rectè affirmat Lambertin. *de iure patron. quæſt. 2. art. 11. num. 2.* Viuianus, *eodem tract. lib. 2. cap. 1. num. 14.* quos ſequitur Barboſ. *dict. allegat. 70. num. 24.* & probant cæteri Doctores, proximè allegati ex *num. 18. & ſeqq.*

Et ad hoc propoſitum multum con-
24 fert *Rotæ deciſ. 360.* apud Cardinal. Manticam, quæ, *n. 5.* ita ait: *Nec ad rem pertinet, quod teſtator voluerit quandam capellaniam dotare: quia debet probari dictam capellaniam fuiſſe dotatam, hoc eſt, bona ei fuiſſe aſſignata; & Epiſcopi conſenſum acceſſiſſe: c. nobis, & ibi omnes, de iure patron. Rochus de Curte, de iure patronat. in verb. pro eo quod diœceſanus, num. 2. & in quæſt. 10. num. 19. &c.*

Et iſte conſenſus, & Ordinarij approbatio, nullatenus inducitur ex eo ſolo; quod Ordinarius admiſerit
25 præſentatos ab aſſerto patrono, dando illis titulum, & inſtitutionem, atque Capellaniæ poſſeſſionem: nam adhuc ex iis actibus non inducitur conſenſus & approbatio iuris patronatus, prout ad longum, & efficaciter comprobatur inferius, *artic. 14. per. totum.* Quare hæc capellaniæ fundatio ſemper ab origine manſit cum libertate, & abſque præciſo, & omninò neceſſario requiſito ad creationem iuris patronatus.

Ex quo euidenter infertur, quod
26 ſi in huius capellaniæ fundatione à ſua origine deficit iuris patronatus creatio,

creatio, & ortus; vana erit prætensio partis aduersæ asseuerantis, se acquisiuisse quasi possessionem iuris patronatus, cuius existentia si deficit, quia in rerum natura non est; impossibile est acquirere quasi possessionem aliquam, *l. Pomponius, §. fin.* vbi Aretinus, *in princip. ff. de acquirend. possess.* Bald. *in Rubric. de causa possess. & propriet. num.* 11. *&* 13. Paz. *de Tenut. num.* 33. vltra quos idem probant in terminis Nicol. Garcia, *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 190. *& seqq.* Hieronym, Gonçalez; *in regula* 8. *Cancellariæ, glos.* 5. §. 7. *num.* 68. *& seqq.* Rota, *decis.* 835. *part.* 3. *in recent. & decis.* 361. *num.* 3. 4. *&* 5. *part.* 2. *in recent.* Dicentes, quod possessio non potest acquiri Seminarij nondum erecti, argumento textus, *in l. quidam referunt*, §. 1. ibi: *Quia hæres, ad quem sermonem con-*
27 *ferat, in rebus humanis non est.* Et in principio, ibi: *Nullius momenti est, ff. de iure codicillor.* text. *in cap. ad Audientiam*, ibi: *Cum nulli Canonici, adhuc ibidem existant, quibus priuilegium concedatur: de Eccles. ædifican. cap. Abbate sane*, §. *nec pro eo*, ibi, *Præsertim, quia Monasterio, quod nondum erat, aliqua donatio fieri non valebat: de sentent. & re iudic. lib.* 6. conducit Rota *in decis.* 332. *Alexand. Ludouis. ex num.* 1. ibi *impossibile est enim, sepulturam, quæ non est in rerum natura, possideri.* Et loquendo in iure patronatus, quod non existit, pulcherrimè loquitur *decis.* 381. *per totam, eiusdem Alexand. Ludouisij.*

Et quemadmodum super non ente non cadit possessio, ita nec præscriptio, *l. sicut, Cod. de præscript.* 30. *vel* 40.
28 *annor.* Censius, *de censib. quæst.* 98. *n.* 59. Decianus *cons.* 13. *num.* 51. *lib.* 2. Bart. *in l. pignori, ff. de vsucapionibus*, Azeuedus *in l.* 6. *num.* 8. *tit.* 15. *lib.* 4. *recopilat.* nos, in *Labyrint. credit. part.* 3. *cap.* 1. §. *vnic. num.* 28. Quia sine possessione præscriptio non procedit, ex *regula iuris.*

Quibus adde Doctores *in l. filius familias*, §. *diui, ff. de legatis* 1. Dicentes, quod præscriptio dari non potest
29 contra actionem, quæ nata non est; exornant Castrens. *in cons.* 466. *a n.* 2. *&* 3. *lib.* 2. Baldus, *de præscriptionibus*, 1. *part.* 6. *part. principalis, num.* 15. *&* 16. Alexand. *cons.* 101. *num.* 21. *lib.* 7. Molina *de primogeniis, lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 3. Peregrinus *de fideicomm. art.* 41. *num.* 16. *&* 17. Surd. *cons.* 276. *num.* 11. *lib.* 2. Gratianus *discepta*, 577. *num.* 44. qui multos allegat, Cyarlinus *controuers. forens. cap.* 107. *num.* 62.

Et hinc est, quod quandocumque constiterit de initio libertatis beneficij, & capellaniæ, eo quod ab origi- 30
ne non fuit affecta iure patronatus, sed in statu libertatis creata; præscriptio de nihilo deseruit, & quandocumque potest impugnari dictum ius patronatus, Rotæ *decis.* 254. *n.* 9. *p.* 3. *lib.* 3. *diuersorum*, Abbas *in cons.* 61. *sub num.* 6. *vers. Item antiquitas facti*, Decius *cons.* 400. *num.* 8. optimè Graueta *cons.* 248. *sub num.* 13. *versiculo, Respondeo, quod præmissa.* Menochius *cons.* 49. *num.* 8. Lotterius *de re beneficiali, lib.* 2. *quæst.* 7. *ex num.* 31. *cum seqq.* vbi reddit rationem, *ex numer.* 35. 31
in hæc verba: *Ratio distinctionis est, quia dum prætenditur ius patronatus de iure communi ab immemoriali, & simul supponitur status libertatis ab initio, resultat manifesta contradictio in obiecto: quod est intolerabile*, vbi plurimis comprobat, qui *num.* 38. *&* 39. ita prosequitur: *Ridiculum enim est, beneficium ab immemoriali esse patronatum, & simul constare de libertate; non minus quàm si quis eandem mulierem, & eodem tempore, vt liberam, & nuptam admittat: prout ait Pomponius, in l. Titiæ* 99. *vers. Ridiculum est enim, ff. de conditionib. & demonstration. atque ita hoc casu nullius est momenti probatio per testes super immemoriali, tenuit Rota apud Seraphinum, decis.* 1367. *sub num.* 1. *vers. Illud maxime vrget: & consuluerunt, etiam in vna Canciachensi Episcopat. Boteratus* 2. *Maij* 1616. *coram bonæ memoriæ Burratto, &c.*

Et insuper, quod iuris patronatus 32
præscriptio, nunquam profit præscribenti, quoties constiterit de contrario principio, seu præcedenti statu libertatis beneficij, probant per Burattum *decis.* 172. *num.* 2. Barbos. *ad Concil. Trident. sess.* 25. *de reformatione, cap.* 9. *num.* 21. *& n.* 16. Et in comprobationem huius singularis doctrinæ plurimi alij Doctores, & Rotæ decisiones adducuntur *infrà, ex num.* 37. *cum seqq.*

Et quod dispositio text. *in cap consultationibus, de iure patronatus*, per
quam admittitur, & præfertur is qui 33
habet vltimum statutum, & quasi possessio

possessionem præsentandi ad beneficium; locum non habeat, nec procedat, quando constat de statu beneficij antecedente, ac de vera eius origine, firmat Valascus *in axiomat. litera V. num.*153.*& ex num.*151.*per* Rotæ *decis.*188.*num.*1.*part.* 1.*in recent.* eandem limitationem assignat. Augustin. Barbos.*axiom.*219.*num.*3.Nam verum
34 esse non potest, quod falso nititur principio;*l cum filius,*§.*hæres,ff.de legatis* 2. Craueta *cons.* 1000. *pro Genere, num.* 37. Anton. Monachus *decis. Florentin.*48.*n.*6.

Quibus fauent iura, & axiomata vulgaria, quod non entis, nullæ sunt
35 qualitates, & quod qualitas non potest esse sine subiecto, nec accidens sine substantia, de quibus Barbosa *in axiomat. verb. Qualitas*, & verbo, *Accidens*, & verbo, *non entis*: quia de
36 non ente ad ens,non potest fieri transitus, *Nos*, *in tractat. de supplication.ad sanctiss.*2.*part. cap.*54.*num.* 8. ad quod non est omittenda doctrina nostra, *in labyrin.*2.*part.cap.*10.*num.*96.*&* 109. pluribus comprobata Doctoribus videnda.

Ad omnia, & singula, quæ dicta
37 sunt *in hoc articul.* 3. mirabiliter conducit illa quæstio admodum inter Doctores controuersa, an ius patronatus præscriptione acquiri possit?
38 Negatiuam validissimis fundamentis amplectitur Archidiaconus *in cap. hortamur*, 71. *distinction.* quem alij sequuntur.

Contrariam tamen, imo ius patro-
39 natus quæri posse præscriptione,acriter defendit Ioannes Andreas *in cap. querelam*,*super verbo,populis*, *de electione*, *& in cap. vnic. in fin. eodem titul. lib.*6.& plenius *in regula*, *quod alicui gratiose conceditur*, *de regulis iuris in* 6. Contrariis fundamentis respondens, sicuti vtriusque opinionis Doctores plenè recensent Rochus de Curte *in tractat*, *de iure patron. in verbo, ipse, vel is*, *quæst.* 36. *ex num.* 82. per *multas column.* nec non Ioan.Francis. Balbus, *in tractat. de præscriptionibus*, 1.*part.* 5. *part.princip.q.*9.*per totam.*

Tertia tamen opinio est inter præ-
40 fatas distinguens, (quæ, & verior, & magis communiter recepta est,) vt scilicet, aut iuspatronatus fuit à principio formatum, & creatum, & in esse iam productum authoritate, & consensu Episcopi, vt tunc contra patronum possit ab alio præscribi, & consuetudine cum bona fide per Tertium adquiri.

Aut iuspatronatus non fuit ab initio creatum, nec natum ex defectu authoritatis, & consensus Episcopi 41
ad illud de iure requisiti, ita vt ab initio beneficium, seu Capellania fuerit erecta, & fundata in libertate; vt tunc nullo tempore præscribatur 42
patronatus, nisi accedat tempus immemoriale cum pluribus, ac continuatis præsentationibus cum bona fide.

Hanc distinctionem firmauit Ioan- 43
nes Andr. *in locis proximè relatis*: Ioann. Andream sequuntur Anto. & communiter omnes Doctor. *in dict. c. querelam*,Cardinal Florentinus *in Clementin.plures*,*in* 5.*quæst.de iure patronat.* & subdit ita tenuisse *in dict. ca. querelam*, eandem distinctionem sequitur Abb. Panormit.*in cap. sanè*,*de priuilegiis.* referens Ioann. Andr. *in dict. cap. quod alicui*, idem tenet ipse Abb. *in cons.* 76. *incipit*, *Inuocato Christi auxilio*, *in vers. Circa primum*, *vol.* 2. dicens, quod ista opinio Ioan.Andr. tanquam communis seruatur in iudicando: eandem distinctionem sequitur Felinus *in tractat. quando literæ Apostolicæ nouant patron. Ecclesiarum*, *in vltima columna:* dicens in consulendo, & iudicando non esse recedendum ab opinione Ioan. Andr. sequitur Ludouic. Romanus *in cons.* 368. Alexand. *in cons.* 74. *volum.* 4. fuit etiam opinio Speculatoris *in tit. de iure patronatus*, & Franc.Aretin. hanc distinctionem, & plures Doctores referens, latè comprobat Rochus de Curte *in tractat. de iure pat. dict. verbo*, *ipse vel is*, *quæst.*46.*ex num.*82.& ex *num.*84. concludit, quod vbi constat, Ecclesiam esse iuris patronatus, benè posse currere possessionem, & præscriptionem contra patronum; secus vbi Ecclesia sit libera, vel dubitetur; quia tunc creari, & acquiri ius patronatus per laicum, tanquam res spiritualis non potest, nisi per tempus immemoriale, per quod supplentur solemnitates, & requisita substantialia.

Eandem distinctionem post lon- 44
gam disputationem sequitur Balbus *de præsc.* 1. *part.* 5. *part. principalis*, *quæst.*9.

quæst. 9. à principio; eandem sequitur distinctionem, Viuian. *de iure patron. 1. part. lib. 2. cap. 9. ex num.* 10. Post Lambertin. *lib. 1. quæst. 30. art. 5. n.* 74. Et referendo opiniones Doctorum in hac distinctione, & opinione, vti veriori, & magis communi, residet Cardinalis Dominicus Tusch. *litt. I. conclus. 604. per totam*, Couarruu. *in cap. possessor, 2. part. §. 10. per totum, de reg. iuris in 6.*

Qui omnes licet in comprobationem plures adducant rationes: tamen nulla aptior, quam ea, quæ in *hoc tertio artic.* fuit viriliter scripta, vt nec possessio, nec præscriptio possit dari nec admitti in iure patronatus, quod
45 ab initio non fuit creatum, nec formatum, quæ omnes doctrinæ *in secundo distinctionis membro* mirabiliter conueniunt, cum in eisdem terminis loquantur.

Et quamuis præfati Doctores in *hoc secundo distinctionis membro*, quando ab initio nempe non fuit creatum, nec ortum ius patronatus, admittant
46 præscriptionem immemorialem: illud tamen mirabile, & memoria tenendum, simul limitant, & probant, vt quotiescumque per instrumentum fundationis constiterit, Ecclesiam fuisse ab initio liberam, & non fuisse creatam cum seruitute iuris patronatus; immemorialis præscriptio nihil prodest; sed vt reducatur beneficium ad suum pristinum statum libertatis: probant Alexand. *cons. 75. num. 38. lib. 4.* Boërius *cons. 6. maximè, num. 8.* Felinus *in dict. cap. causam, colum. 3. de præscript.* Balbus *vbi proximè sub num. 9.* Rochus de Curte *dict. verbo, ipse, vel is, dict. quæst. 36. num. 85. ad finem*, Asserens, quod quando ex instrumento fundationis apparet, non
47 interuenisse consensum Episcopi, & per consequens, nec ius patronatus; immemorialem nihil prodesse contra libertatem beneficij: idem tenet Cardinalis Tusch. *litt. I. dict. consil. 604. num. 7.* & ex Cardin. *in Clement. plures, num. 5. in fine*, & ex Lambert. idem tenet Viuianus *de iure patronat. 1. part. lib. 2. dict. cap. 9. num.* 10. Dicentes,
48 quod immemorialis nunquam admittenda erit, si ex authentico instrumento constaret Ecclesiam à principio fuisse liberam, in cuius doctrinæ comprobationem plurimæ aliæ conGeruntur, idem affirmantes *hoc eodem tertio articulo, ex num. 30. vers. Et hinc est, quod quandocumque constiterit de initio libertatis beneficij, &c.* Atque ideo cum in nostro casu euidenter appareat, hanc capellaniam fuisse simpliciter fundatam absque authoritate Ordinarij, in ea vti libera nec possessio, nec ius patronatus potuit vllo tempore quantumcumque longissimo acquiri.

Idem probat Rota *in vna Lucana iuris patronatus* 10. *Ianuarij* 1645. & quæ 49
congerit Diana *tom. 8. ad finem, fol. 545.* dum *in versiculo, minus potest dubitari*, firmat post alias Rotæ decisiones, quod ius patronatus acquiri potest per immemorialem præscriptionem, limitat tamen, nisi constet de contrario initio libertatis.

ARTICVLVS IV.

Quasipossessio præsentandi ad beneficium, & capellaniam, dumtaxat attenditur inter ipsos compatronos, inter quos solum actum fuit de pertinentia iuris præsentandi.

Sed nunquam admittitur, sed potius contemnitur ipsa quasi possessio contra Ordinarium deducentem in iudicio libertatem beneficij, & capellaniæ, & impugnantem existentiam iuris patronatus.

Tuncque iustè denegatur institutio præsentato per existentem in tali quasipossessione.

SVMMARIVM.

1 *Error plurimorum attribuentium indistinctè, & promiscuè robur quasipossessionibus iuris præsentandi, adnotatu.*

2 *Quasipossessio iuris præsentandi legitimè*

timè quæsita iuxta iuris regulas attenditur inter ipsos præsentantes.

3 *Et eius præsentatio inter cæteros præfertur.*

4 *Quasi possessio iuris præsentandi de nihilo seruit contra Ordinarium contendentem libertatem beneficij.*

5 *Nec adhuc tunc prodest possidenti ad manutentionem.*

6 *Nisi agatur de patronatu Regio, &* num. 7.

8 *Quasi possessio præsentandi admittitur, quando ius patronatus non reuocatur in dubium.*

9 *Adducitur ad idem pulchra decisio Rotæ.*

10 *Quasi possessio præsentandi attenditur, quando iudicium non tractatur cum Ordinario.*

11 *Vbi apparet de non existentia iuris patronatus quasi possessio iuris præsentandi ad nihilum reducitur, & n.* 12. *&* 13.

14 *Quando agitur de libertate beneficij, institutio denegatur præsentato per existentem in illa quasi possessione.*

15 C. consultationibus, de iure patronatus, *non habet locum, quando agitur de libertate beneficij.*

16 *De libertate beneficij agitur, quando adest Fiscalis negans existentiam iuris patronatus.*

17 *Pertinentiam præsentandi debet præcedere probatio existentiæ negatæ.*

18 *Vbi agitur de libertate beneficij, principaliter agitur de iure patronatus.*

19 *Eandem quasi possessionem prodesse contra compatronos, & non prodesse contra Ordinarium, repugnantiam pati videtur.*

20 *Potest quis iustè possidere, quoad vnum, & iniustè quoad alios.*

21 *Vbi concurrunt diuersa iura respectu diuersarum personarum, eadem res potest diuerso iure censeri.*

REsolutioni fundamentali, descriptæ *in articulo antecedenti* 3. attribuenda erit quædam admirabilis doctrina (admodum conducens rei, de qua agimus) plurimis, etiam doctis viris ignota, errorem patientibus in attribuendo robur quasi possessioni iuris præsentandi promiscuè, & indistinctè, & absque casuum discrimine: nempe quod quasi possessio iuris præsentandi ad beneficium, & capellaniam, legitime quæsita iuxta iuris regulas, tunc attenditur, & suos effectus operatur, quando agitur dumtaxat de pertinentia iuris patronatus inter ipsos compatronos, & cui eorum pertineat præsentatio, beneficio vacante; quo casu cum inter ipsos non dubitetur, nec controuertatur ius ipsum patronatus, sed potius supponatur eius existentia, & entitas, attenditur, & admittitur præsentatio eius, qui legitimè contra alios compatronos acquisiuit hanc quasi possessionem præsentandi, cuius etiam præsentato facienda erit institutio à Prælato, ad *text.* cum materia, *in cap. consultationibus, de iure patronat.* & latè addacta per Noguerol. *allegat.* 28. *ex num.* 37.

At verò, quoties dubitatur, & controuertitur entitas, & existentia ipsius iuris patronatus, si adest, vel abest; & lis agitur cum Ordinario Ecclesiastico negante existentiam iuris patronatus, & contendente libertatem beneficij, seu capellaniæ (cui iuris præsumptio assistit) & sic ad suam liberam prouisionem, & collationem spectare; tunc quasi possessio præsentandi quæsita inter compatronos ad nihilum reducitur & nullius est momenti respectu Ordinarij, cui prætendenti libertatem beneficij, & capellaniæ, nihil officit, nec præiudicat. Imò tunc talis quasi possessio manet annihilata, cum non cadat super vera, & certa existentia iuris patronatus, quod non est in rerum natura; in tantum, vt nec adhuc prosit ad manutentionem in præiudicium Ordinarij, ac libertatis beneficij, seu capellaniæ, contra quam nunquam adquiri potuit, quæ nunquam litigauit, nec adfuit liti, seu litibus controuersis inter ipsos compatronos, contendentes inter se solos de pertinentia iuris præsentandi, prout pluries determinauit *Rota*, hanc distinctionem præ oculis semper habens, vt ex plurimis constat decisionibus congestis à Ludouic. Post. *in tractat. de manutentione, obseruat.* 32. *num.* 4. *&* 5. in hæc: *Quasi enim possessio iuris præsentandi in beneficiis iuris patronatus præualet inter patronos ius prætendentes: Viuianus, de iure patronat. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 69. *& ibi Rotæ decis.* 78. *num.* 8.

Rota in Pisana Capellanie, Coram Cardinali Blanchetto apud Marquesanum de commissionibus, part. 1. fol. 438. numer. 1. & attenditur etiam in terminis Concil. Tridentin. vbi non controuertitur patronatus, sed eius pertinentia, Rota recent. decision. 274. numer. 11. part. 2. Rota recent. decision. 179. numer. 2. decision. 319. Buratti numer. 17. &c. & ipse Posth. *num.* 26. ita prosequitur in hæc: *Quotiescumque vero non agitur inter patronos de pertinentia patronatus, sed controuertitur ipse patronatus, & agitur de libertate Ecclesiæ, & libera collatione, eo casu post Concil. Tridentinum, non suffragatur pro manutentione sola quasipossessio præsentandi, nisi agatur de iure patronatus Regio: Rota in Bracarensi de*
6 *Ganfer. coram Cardinali Sacrato, apud Marquesanum de commissionib. part. 1. fol. 1054. num. 2. & part. 2. fol. 488. numer. 2. Cauallerius decis. 609. numer. 5. &c.* Vinian. *de iure patronat. lib. 5. capit. 2. num. 36.* ita loquitur: *Tunc autem attenditur quasipossessio, quando constat de existentia iuris patronatus: sed controuertitur pertinentia; secus quando dubitatur de eius existentia; quia tunc sola quasipossessio non suffragatur, nisi verificato iure patronatus cum causæ cognitione ad formam Concilij Tridentini: & sufficit, ita semel fuisse verificatum, vt in Firmiana, iuris patronatus 17. Iunij 1588. coram Cardinal. Pamphil. & in Volaterrana capellanie 28. April. 1595. coram Cardin. Blanqueto, & in Comensi, iuris patronatus 20. Iunij 1601. coram Cardin. Seraphin. &c.* Et iterum ipse Vinianus, idem per eadem verba; & per easdem decisiones, repetit *eodem libr. 5. capit. 4. sub numer. 69.* versic. *Item procedit, quando constat de existentia iuris patronatus, & solum dubitatur ad quem pertineat; secus quando non constat de iuris patronatus existentia, quia tunc sola quasipossessio non suffragatur, nisi prius verificato iure patronatus, cum causæ cognitione, &c.*

Et quod quasi possessio præsentandi quæsita pervnum contra alium
7 patronum prosit ad præscriptionem, intelligatur, nisi de initio libertatis beneficij appareat, probat Burattus *in decision. 172. numer. 2. & in decision. 338. numer. 1.* quas sequitur Barbos. *ad Tridentin. sess. 25. de reformat. capit. 9. sub numer. 21. versic. Et primo probatur, ad finem, & sub. num. 32.*

Et quod quando ius patronatus 8
non reuocatur in dubium, vt tunc dumtaxat prosit quasipossessio præsentandi ad beneficium; optima est decisio Farin. *tom. 1. in recent. 374. numer. 3. fol. 342.* vbi idem sæpissimè ita determinasse Rotam, affirmat, *& in decision. 697. numer. 2. eodem tom. 1. & in decision. 548. num. 2. tom. 2.* eandem distinctionem attingit Menoch. *consil. 90. num. 128. tom. 1.*

Quibus adde pulchram Rotæ de-
cisionem apud Farinacium *in po-* 9
sthumis, tom. 1. decision. 179. quæ ita ait: *Et non obstat dispositio sacri Concil. Tridentin. sess. 24. de refor. tollens quasipossessionem iuris patronatus: Quia non habet locum, quando non dubitatur de existentia iuris patronatus, sed agitur tantùm de pertinentia inter ipsos patronos, inter quos nihil voluit Concilium innouare, &c. satis patet sacrum Concilium voluisse prouidere solùm in casum, quo ageretur de libertate beneficij, & sic de ipsa substantia iuris patronatus; non autem de pertinentia inter ipsos patronos, &c.* Eadem Rota apud Farinacium *in posthumis, dict. tom. 1. decision. 132. numer. 6.* illic: *Rota resoluit coram Antonio Augustino, quasipossessionem præsentandi contra Ordinarium apponi non posse, nisi appareat legitimè de existentia iuris patronatus, & coram Cropperio decision. 157. inter manuscriptas diuersorum, &c.*

Hanc doctrinam etiam obiter attin- 10
git Noguerol. *allegat. 28.* vbi postquam fundauit quasipossessionem sui clientuli iuris patronatus gentilitij, & *ex num. 37.* quod per eum præsentato debetur institutio, vt doctrina secure curreret, & absque dubio, ita dixit *in numero seq. 38. & cum hæc causa non sit cum Ordinario, sed inter præsentatos à patronis, non est necessarium existentiam patronatus fundare, cum hoc omnes præsentati fateantur, vt per Barbosam de iure Ecclesiastico, lib. 3. cap. 12. n. 24. &c.* Qui clarè agnouit distinctionem hactenus fundatam *in hoc articulo 4.* Vt non suffragetur quasipossessio præsentandi contra Ordinarium, postquam

lij se opposuit pro libertate beneficij recuperanda.

Hæc doctrina prorsus destruit intentum D. Ioannæ Mariæ, & per
11 eam præsentati; tum quia euidenter apparet de non existentia iuris patronatus, cum ab origine fundationis huius capellaniæ defecisset consensus, & authoritas Ordinarij; super quo non potuit cadere quasipossessio, vt firmiter manet comprobatum *in articulo præcedenti 3. per totum.*

Adhuc tamen cum quasipossef-
12 sio, quam habere prætendit Dom. Ioanna, fuerit acquisita inter alios patronos, inter quos non fuit deductum, nec controuersum ipsum ius patronatus, nec eius defectus, nec de eius existentia actum, tunc hæc quasipossessio eidem suffragari poterat aduersus cæteros compatronos, contra quos fuit acquisita, agendo solum de pertinentia iuris præsentandi.

At verò postquam in hac, & an-
13 tecedenti vacatione capellaniæ, comparuit Fiscalis Dignitatis Abbatialis pro libertate capellaniæ, negans, & impugnans existentiam iuris patronatus, asseuerans esse meræ collationis pertinentis de iure, Dignitati Abbatiali, non potest contra eam allegare, & opponere quasipossessionem ex tot Rotæ expressis decisionibus, & maxima Doctorum allegatione, *in hoc 4. art.* & insuper vberrimè dicendis.

Meritò igitur in hac præsenti, &
14 in præcedenti vacatione contempta fuit præfata quasipossessio præsentandi, & simul præsentati excluſi ab institutione per eos prætensa, nam quando agitur de libertate beneficij, non debetur institutio præsentato ab existentibus in quasipossessione præsentandi, nisi prius plenè, & cum causæ cognitione probetur existentia iuris patronatus, & ad possessores prædictos pertinere, prout in iis terminis declarauit *S. Congregatio, Concil. Tridentin.* & pluries determinasse Rotam, ipsa testatur, *in decisen. 444. numer. 2.* post
15 tractatum *Ludouisij Postbij*: & quod *caput consultationibus de iure patronat.* non habeat locum in isto casu, ex aliis probatur, *articul. 3. prope finem,* quod facere non curauit, nec Dom. Ioanna Maria; nec ab ea præsentatus, nihilominus quod per Fiscalem Ecclesiasticum instantissimè negatum fuit ius patronatus.

Et tunc dicitur tractari de exi-
16 stentia iuris patronatus, quando aliquis comparet in lite pro defensione libertatis beneficij, seu capellaniæ, negando ius patronatus adesse, quo casu prætendens sibi competere, allegans quasipossessionem, clarè, & apertè teneretur probare plenè existentiam: nam dum hæc controuertitur, & de ea dubitatur, quasipossessio, quæ illam supponit, nihil suffragatur; quia interim contra se habet præsumptionem iuris, assistentem libertati beneficij, & negantem fuisse onere iuris patronatus grauatum, prout probatur superius, *artic. 3. numer. 21.* nam prætensionem pertinentiæ necessariò debet præcedere existentiæ cognitio, & probatio, quoties negatur: pul-
17 cherrima adest decisio Rotæ, Alexandr. Ludou. *decision. 381. per totam* prout ibi, *numer. 2. 3. 4. & 5.* ita ait: *Vbi simpliciter fuisset actum de pertinentia iuris patronatus, in necessarium antecedens fuit supposita eius existentia; quia sicut qualitas non potest stare sine subiecto, & substantia, leg. eius qui in prouincia, &c. ita etiam ad cognitionem qualitatis debet præcedere cognitio substantiæ, cùm secundum Philosophum, primò quæratur, quid sit? postea quale sit. Bald. in l. 2. sub numer. 1. vers. Glossa tenet contrarium, vbi etiam Castrens. sub numer. 3. vers. Glossa reprehendit, Cod. de boner. possess. secundum tabulas, nec potest dici probata qualitas, si prius non fuit probata substantia, latè Bald. consil. 465. numer. 1. cum multis sequentib. ad numer. 4. Decius consil. 508. numer. 5. Aymon consil. 21. post numer. 5. vnde cum de existentia iuris patronatus partes non sint concordes; de ea prius est agendum, &c.* Hactenus de celebri decisione, iis quæ dicta sunt in *hoc articulo* consonante.

Quia in hoc casu, quo defen-
18 ditur libertas beneficij, principaliter agitur, & cum plena causæ cognitione ius ipsum patronatus, vt per plura comprobat Lotterius *de re beneficiali,*

ficiali, lib. 2. quæst. 13. ex num. 114. cum multis seqq.

Sed prius quàm hinc abeamus, difficultas ingens circa prædicta *à principio huius 4. articuli*, se offert di-
19 scutienda: tot Rotæ decisiones, nec non tot Doctorum authoritates, constanter affirmant; quasi possessionem iuris præsentandi acquisitam contra compatronos super pertinentia, contra illos possessori prodesse. Eandem tamen possessionem contra Ordinarium tractantem de libertate beneficij nullatenus suffragari, nam eadem possessio sibi ipsi videtur repugnare, cum vna, & eadem res non debeat diuerso iure censeri, *l. eum qui ædes, ff. de vsucapionibus, capit. quia circa, de priuilegiis.*

Cui difficultati facilè respondes,
20 si consideras, quod potest quis iustè possidere quoad vnum, & iniustè, & vitiosè quoad alium, *l. fin. ff. de acquirend. possess. l. 1. §. fin. ff. vti possidetis, l. 2. eodem titul. l. res alienas, Cod. de rei vindicat.* Marta *consil. 94. numer. 2.* Nogucrol. *alleg. 31. num. 56. & 57.* Ludou. Posth. *de manutent. obseru. 40. ex numer. 169.* Maresc. *variar. resolut. lib. 2. capit. 121. num. 6.* Scaccia *de appell. quæstion. 17. limit. 6. membr. 4. numer. 63. & 92.* Nos, *in tractat. de protect. Regia, 4. part. capit. 8. numer. 97.* Nam contra comparronos existentes in lite, & se defendentes iusta iudicatur possessio: contra Ordinarium verò & libertatem beneficij iustè iniusta dicitur, cum contra Ordinarium, & libertatem beneficij non potuit acquiri, cum non fuerit in lite nec de libertate beneficij aliàs controuersum fuit: ac sic nihil mirum, quod ea-
21 dem possessio diuersimodè operetur, quia vbi concurrunt diuersa iura, & separata respectu diuersarum personarum, eadem res potest diuerso iure censeri, vt post alios Gonçalez *ad regul. 8. de Alternatiuis, §. 8. prooemiali, numer. 65. & 70.* Giurb. *ad constitut. Messanens. capit. 9. gloss. 10. ex numer. 5.* Fusarius *de substitut. quæstion. 297. numer. 24. ad numer. 28.*

ARTICVL. V.

Quasipossessio iuris præsentandi ad beneficium, seu capellaniam, nunquam transit in successorem, siuè filium, siuè hæredem, nisi iste postea illam actualiter apprehendat per præsentationem admissam.

SVMMARIVM.

1 *Tres instantiæ dantur, quarum quælibet destruit quasi possessionem præsentandi, etiam suppositæ existentia iuris patronatus.*

2 *Quasi possessio præsentandi quantumcumque legitimè acquisita per patrem, non transfertur in filium, etiam hæredem.*

3 *Nisi ipse possessionem actualem apprehendat, præsentando in aliqua vacatione subsecuta.*

4 *Cum hæredes facti sumus, omnia iura ad nos transeunt, præterquam possessio, quæ nisi actualiter apprehendatur, ad nos non transit.*

5 *Animus, quo retinetur possessio, extinguitur cum defuncto.*

6 *Quasipossessio præsentandi non transit in successorem, etiam filium, etiam stante statuto, vt possessio transferatur in successorem ipso iure.*
Quia tale statutum non admittitur contra Ecclesiam, nec in foro Ecclesiastico, ibidem.

7 *Ex præsentatione facta per filium non admissa, nulla acquiritur quasipossessio.*

8 *Actus quasipossessionis ad sui essentiam requirit, vt sortiatur effectum.*

9 *Actus præsentandi, qui dedit causam liti, non est in consideratione.*

10 *Filia, quæ nititur præsentationibus patris, post cuius mortem non præsentauit, nihil agit.*
Etiam si ipsa filia se hæredem sui patris probet, ibidem.

11 *Possessio patris alia est, alia possessio*

filiæ, etiam hæredis.

12 *Quasipossessio præsentandi transit in successorem, si ius patronatus sit annexum dignitati, vel maioratui, & de ratione.*

13 *Alia est possessio patris, alia filij.*

IN articulo 4. antecedente prorsus destructam reliquimus quasi possessionem iuris præsentandi ad hanc capellaniam oppositam per D. Ioann. Mariam, & ab ea præsentatum: nunc insuper aliæ tres instan-
1 tiæ dandæ sunt *in hoc* 5. *articulo*, & in *duobus articulis sequentibus* 6. *&* 7. & ex quolibet manifeste apparebit, quod etiam supposito, ius patronatus ortum fuisse ab origine fundationis, (quod negatur) eiusdem D. Ioannæ quasi possessio nihil prodesse potest in capellaniæ vacatione, ipsa namque prætendit patri suo acquisitam fuisse quasipossessionem, ex duabus præsentationibus, & sic in eandem, siuè vt filiam, siuè vt hæredem transiuisse, quæ quidem prætensio vana est.

Nihil etenim in iure constantior,
2 & probabilior regula est, quam negatiua sententia in hoc puncto, communiter comprobata, & à nemine contradicta, quod quasipossessio præsentandi ad beneficium, seu capellaniam quantumcumque legitimè acquisita per antecessorem,
3 non transeat, nec transferatur in successorem, etiam hæredem, nec etiam in filium, nisi ipse successor, seu hæres per se postea possessionem actualem, & cum effectu apprehendat, præsentando nempe ad beneficium in aliqua vacatione, præsentatione admissa, & effectum sortita: & vt in vno, quamplurimos Doctores referam, accuratè, & plenissimè de hoc tractantem Ludouicium Posthium adduco *in tract. de manutentione, obseruatione* 55. *à princip.* omnino ad longum, videndum, & signanter de quasipossessione præsentandi ad beneficium legitimè acquisita per Authorem, vt non transferatur ad successorem, *ex numer.* 23. *cum multis sequentib.* quamplurimos allegantem Doctores antiquos, & modernos, ac insuper decem & sex decisiones Rotæ, quæ aliæ plures recensent, iuxta tex-
in l. cum hæredes facti sumus, omnia iura ad nos transeunt, præterquam pos- 4
sessio, quæ nisi naturaliter apprehendatur, ad nos non transit. ff. de acquirend. possession. Nam cum possessio animo retineatur, animus in successorem non transfertur, quia cum 5
defuncto animus extinctus fuit, & cum eo simul possessio extincta, ideo nulla remansit, quæ transferri possit in successorem, siue filium, siue hæredem, ad quod plura iura, Doctores, & Rotæ decisiones videre est per ipsum Ludouic. Posthium *dict. obseruat.* 55. *ex numer.* 25. *vsque ad numer.* 32. amplissimè etiam in nostris terminis Cyarlinus *controuers. iur. capit.* 107. *ex numer.* 25. *cum sequentib.*

Quæ constans doctrina æqualiter 6
procedit, & operatur, etiam stante statuto, aut lege mandante transferri possessionem defuncti in hæredes, vel successores ipso iure: quia non admittitur contra Ecclesiam, & in foro Ecclesiastico: vt post innumerabiles penè Doctores, & decem & septem Rotæ decisiones, probat Posthius *loco proximè citato, ex numer.* 33. latissimè Cyarlinus *controuer. dict. capit.* 107. *ex numer.* 32. *& sequentib.*

Quomodo igitur potuit D. Ioanna Maria se iuuare possessione quæsita per patrem suum, cum ipsa pro 7
se nullam apprehendisset in aliqua capellaniæ vacatione, quæ licet in præcedenti præsentare tentauerit, non fuit admissa, sed potius expressè repulsa, & ab ea præsentato iustè negata institutio, constito de libertate capellaniæ, non subiecta oneri patronatus; & ideo collata fuit ab Ordinario assistente liti, & impugnante illud ius patronatus, ab eóque prouisus quietè capellaniam possedit vsque ab obitum nemine contradicente, nec reclamante, vt valere est infra *in articulo* 7.

Cum actus quasi possessionis præsentandi, ad sui essentiam, & validitatem præcisè requirat, vt fer- 8
uiti sint effectum, *capit. quæsitum, de election. capit. consultationibus, de iure patron.* plures per Viuium *de iure patronat. libr.* 5. *capit.* 2. *numer.* 12. Ludou. Posthius *de manutent. tract. obseruat.* 1. *num.* 8. Imò ille præsentatio

D. Ioannæ

9 D. Ioannæ dedit cauſam liti motæ per fiſcalem illi ſe opponenti pro libertate capellaniæ, & actus, qui dederunt cauſam liti, non ſunt in conſideratione ad quaſi poſſeſſionem quærendam, Poſthius *obſeruat.* 17. *numer.* 44. Alexand. Ludou. *deciſ.* 669. *num.* 4. vbi Oliuerius Beltraminus *lit. C*, adducit plures Rotæ deciſiones concordantes.

10 Et vltra ſupra dicta non omittenda erit doctrina Cyarlini *dict. controuerſ.* 107. tanquam aptiſſima noſtro caſui, *ex num.* 25. in hæc: *In quo tamen poſſeſſorio D. D. Galinganus bene probauit ſe poſſidere dictum beneficium, & D. Epiſcopum eſſe in quaſi poſſeſſione conferendi illud: ita D. Iulia malè probauit, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi, quoniam ipſa nunquam præſentauit, ſed tantum nititur præſentationibus paternis, vt colligitur expreſsè ex eius capitulis, de quibus in proceſſu: & propterea cum ipſa nunquam præſentauerit, non poteſt dici quod fuerit in quaſi poſſeſſione præſentandi, & ſic non poteſt iuuari beneficio ma-*

11 *nutentionis*, &c. Quod ad longum proſequitur multis comprobans, videndus *ex numer.* 30. & 25. qui *numer.* 27. ita proſequitur ad immediatum caſum noſtrum, *nec obſtant præſentationes à dicto eius patre; cuius dicta D. Iulia fuit hæres; cùm ipſa nunquam habuerit vſum præſentandi, & poſſeſſio defuncti ad præſentandum non tranſit ad hæredem ſine apprehenſione, & actu facti*, &c. adducit plura iura, plures Doctores, & Rotæ de-

12 ciſiones; & *numer. ſequentibus* videndus, quia alia eſt poſſeſſio patris, alia filiæ, vt dixit Rota *in vna Bracarenſi de Ganfer.* 16. *Iunij* 1604. *coram Sacrato*, vt apud Marqueſan. *de commiſſ. appell. in poſſ. Saluian. part.* 1. §. 2. *deciſion.* 43. *numer.* 2. *fol.* 1054. Cyarlin. *dict. capit.* 107. *num.* 29.

13 Præfati tamen limitant hanc regulam, & eius doctrinam, vt non procedat, quando ius patronatus eſt annexum alicui dignitati, vel maioratui, quoniam cum dignitas poſſideat, cuius poſſeſſio non extinguatur per obitum poſſeſſoris dignitatis, & maioratus; ſemper remanet, & continuatur in ipſa dignitate, cuius nomine ſucceſſor poteſt agere: ad latiſſimè cumulata per Ludouiſ. Poſth. *dict. obſerv.* 55. *ex num.* 99. *vſque ad num.* 102.

ARTICVLVS VI.

Quaſi poſſeſſio præſentandi ad beneficium adquiſita cum mala fide, (& multominus cum vera mala fide) ad nihilum ſuffragatur, etiam immemorialis.

SVMMARIVM.

1 *Quaſi poſſeſſio iuris præſentandi nunquam adquiritur cum mala fide, &* num. 2.

3 *Præſcribens contra inſtrumentum, quod penes ſe habet, dicitur eſſe in vera mala fide, excludente quaſi poſſeſſionis adquiſitionem, &* num. 4.

5 *Præſentato per exiſtentem in quaſi poſſeſſione præſentandi cum mala fide, denegatur inſtitutio.*

6 *Et datur præſentato à vero patrono habente ius in proprietate iuris patronatus.*

7 *Habens ſcientiam fundationis diſponentis in fauorem hæredis, & præſcribens, vt gentilitium ob malam fidem, præſcriptio non probat.*

8 *De mala fide præſcribentium quotieſcumque conſtiterit, aut aliter de iniuſto principio appareat, etiam poſſeſſio immemorialis iuris patronatus non ſuffragatur.*

9 *In materia iurispatronatus ad obſeruandam quaſi poſſeſſionem præſentandi, idem eſt conſtare de proprietate per inſtrumentum authenticum, quod per rem iudicatam, vel confeſſionem partis.*

ALio modo inexcuſabili probatur defectus, & totalis ruina quaſi poſſeſſionis præſentandi prætenſæ à D. Ioanna Maria, & patre ſuo; nam vt ius præſentandi acquiri poſſit, inter cætera requiſita, præcipuum, & magis eſſentiale eſt, bona fides; taliter vt hac deficiente, nunquam potuit acquiri quaſi poſſeſſio; copioſè 1

per Vinicn. *de iure patronat. part.2. lib.5. cap.2. num.12.* melius & latius, *cap.4. num.30. cum sequent.* Garcia *de benef. part.5. cap.5. num.67. & sequentib.* Gratianus *discept.cap.310. num.78. & sequent.* Gonçalez *de Alter. gloss.45. §.2. num.53.* Posth. *de manut. cap.32. num.27.* Merlin. *in decis.870. num.21.* Sed sic est, quod D. Ioanna Maria, 2 eiusque authores erga præsentationes ad capellaniam hanc, non solum reperiuntur in mala fide, sed etiam in vera mala fide, ergo ab ea præsentatus excluſus est ab institutione, quæ sibi iuste denegata fuit, destructa quasi possessione præsentandi ob veram suam malam fidem.

Probatur manifestè, quia titulus 3 instrumentalis fundationis (ex quo prætendebant patronatum gentilitium) semper penes eam, & patrem stetit, illique illum exhibuerunt, & præsentarunt in litibus, & illo nitebantur; ex quo non solum non constat de tali patronatu gentilitio, sed nec de patronatu aliquo relicto etiam hæredibus fundatoris, prout ad longum manet verificatum *in articul.3. & articul.4.*

Ex quo resultat vera iuris resolu- 4 tio, quod is, qui penes se habet titulum, & instrumentum, si vult præferibere contra contentum in eo, dicitur habere veram malam fidem, & non potest præferibere tanquam malæ fidei possessor; multis comprobant Petr.Barbos. *in rubric. Cod.de præscript. 30. vel 40. annorum, ex numer.341. vsque ad num.348.* sequitur, & simul comprobat Castill. *in tract. de tertiis, c.26.ex n.30.* apud quos plurima fundamenta in corroborationem videnda erunt huius singularis doctrinæ.

Vnde mirificè infertur, quod quã- 5 uis aliàs præsentato per repertum in quasi possessione præsentandi debeat regulariter fieri institutio, iuxta dispositionem *capit. consultationibus, de iure patronat.* tamen quando constat 6 de mala fide præsentantis; negatur institutio per eum præsentato, & datur præsentato per habentem ius in proprietate patronatus, vt ex Lambertin. *de iure patronat.lib.2.part.2.q.3. art.6.n.8.* quando ex instrumento fundationis resultat ius pro proprietario, vt in terminis probat Rota apud Farinatium *in pelilum. decis.180. ex n.1. & per totam, tom.1. fol.172.* vbi *n.3.* firmat hanc sententiam fæpissimè Rotam fuisse secutam: referunturque ibidem vndecim decisiones *Rotæ* pro securitate huius verissimæ doctrinæ. Vnde possessio prætensa à præsentato per D. Ioannam Mariam vndique inuenitur annihilata, & prorsus destructa, & sine effectu; & absque vllo impedimento est ius Ordinarij ad meram collationem, & liberam huius capellaniæ prouisionem.

Et ad prædicta, celebris est Rotæ alia decisio, penes Merlinum, 750. *tom.2. quæ, ex n.6.7. & 8.* ita determi- 7 nat: *Verum quatenus etiam præscriptio probata fuisset, non suffragaretur Stephano: Tum quia Ioannes tertius, à quo Stephanus ius suum deduxit, sciebat, ius patronatus, esse hæreditarium, & ad hæredes spectare; nam in præsentatione anni 1561. dixit se præsentare ex fundatione Lamberti, in qua expressè legitur, patronatum fuisse pro hæredibus præfonatum, &c. qua posita scientia, & mala fide, nullo modo ius præsentandi præscribere potuit: Rota decis.150.num.5. part.4. & decis.373.n.5. part.5. recent. & coram bonæ memoriæ Cardinali Cenalerio, decis.69. num.7. ac decis.91.num.10. & 11.*

Et quod quandocumque constet de mala fide præscribentium ius pa- 8 tronatus, vel aliter de iniusto principio appareat, immemorialis præscriptio, quantumuis legitimè probata fuerit, nihil eis suffragetur; cum tunc cessat præsemptio, quam regulariter pro se habet Immemorialis, traditur per Hieron. Gonç. exactè tractantem, *de Alternat. gloss.18. n.48. & 49.* Piasequium *in praxi nouæ Episcop. cap.5. num.7.* Aloss. Riccium *in prax. fori Ecclesiast. resol.129.* quos refert Barbos. *in tract.de offic. Episcop.tom.2. alleg.72. numer.29.*

Comprobatur vlterius, quod etiam 9 data vera, & legitima quasi possessione in hac prætensa patrona, eo ipso, quod per instrumentum fundationis apparet ad se non pertinere consanguinitatis iure, sed ad hæredes fundatoris, vel ad aliam quemlibet, seu quasi possessio resolutiua: in hac enim materia, vt scilicet constet de proprietate iuris patronatus: ad excludendam quasi possessionem; idem est de illa constare per instrumentum fundationis, quod per rem iudicatam,

vel

vel confessionem partis; vt per alias decisiones Rotæ comprobat Merlin. *decis.450.ex num.4.cum seqq.* alij DD. & Rotæ decisiones allegantur ad hoc idem, *inferiùs, articulo 14. num. penult. & final.* Atque igitur iustissimè denegata fuit institutio præsentato per huiusmodi quasi possessionem, de cuius mala fide euidenter appareret.

ARTIC. VII.

Ordinarius repertus in vltimo statu conferendi capellaniam præfertur quibuslibet, etiam habentibus quasi possessionem quæsitam in antecedentibus vacationibus, ex quo iustè denegatur institutio præsentato per eum.

Verba inepta sententiæ, quæ non conueniunt, nec iustificantur ex Actis processus, delentur ab ea.

SVMMARIVM.

1 *Vltimus status pro Ordinario collatore interrumpit quasi possessionem præsentandi antecedentem.*

2 *Status vltimus Ordinarij attenditur, & præfertur cuilibet quasi possessori, antecedenti.*

3 *Quasi possessio præsentandi sicuti vnico actu contrario amittitur.*

4 *Ordinarius adquirit quasi possessionem contra patronum, si constet eum contulisse beneficium tanquam liberum.*

5 *Sententia declarans beneficium esse liberæ collationis, à qua non fuit appellatum, bene probat.*

6 *Ex actu vltimo liberæ collationis, denegatur institutio præsentato per habentem quasi possessionem antecedentem.*

7 *Sententia lata iure deuoluto non parat perpetuum præiudicium quasi possessori, sed pro illa vice tantum.*

8 *Quasi possessio Ordinarij ex sententia lata iure deuoluto non est perpetua, sed pro illa vice deuolutionis.*

9 *Sententia negans absolutè ius patronatus, applicatio prouisionis factæ postea Ordinario pariter debet esse absoluta, & sine limitatione aliqua.*

10 *Sententia negans ius patronatus, aliàs applicatione non facta Ordinario, tacitè includit collationem Ordinario pertinentem de iure.*

11 *Beneficium esse iuris patronatus, & liberæ simul collationis; Contraria sunt, quæ non concurrunt.*

12 *Iuris patronatus impedimento sublato, beneficium recuperat libertatem ipso iure.*

13 *Verba Iudicis debent intelligi secundum mentem iuris.*

14 *Sententiæ verba debent impropriari, vt rei de qua agitur conueniant.*

15 *Et ne mutent substantiam rei.*

16 *Sententiæ verbum vitiosum, non conueniens actis processus, tanquam ineptum deletur ab ea.*

17 *Sententia recipit declarationem ex Actis processus.*
Et secundum naturam actus intelligenda, etiam eius verba impropriando, ibidem.

18 *Non omne verbum Iudicis in sententia prolatum vim sententiæ habet.*

19 *Iudex in sententia dicens*, per hanc nostram sententiam diffinitiuam, *non ideo dicitur diffinitiua, si sui natura est interlocutoria.*

20 *Inepta Iudicis assertio in sententia, non est attendenda.*

21 *Iudex reseruans in sententia suæ personæ taxationem expensarum, expresso nomine proprio, deletur, quia contrarium est iuri.*

22 *Sæpe superuacanea verba scribi solent sine virtute aliquid operandi.*

23 *Non nomen fictum impositum actui, sed effectus actus, qui geritur, attendi debet.*

24 *Inhibitioni habenti effectus* perpetuæ, *si à Iudice imponatur nomen* temporalis, *& superseßoriæ, non attenditur.*

25 *Deuolutio capellaniæ non causatur, si præsentatus aliàs incapax dispensationem ostendat.*

26 *Patronus laicus plures successiuè præsentans, si primus sit incapax, vni ex aliis institutio facienda erit.*

27 *Sententia applicans prouisionem Ordinario ex causa deuolutionis, quæ ex actis, non apparet, inepta causa deletur, manente dispositione illæsa.*

QVando ex tot capitibus quasi possessio D. Ioannæ vndique impugnata, non maneret destructa, sed potius illæsa, & integra; adhuc
1 insurgeret alia instantia, ex qua prorsus efficitur contemptibilis; si vltimum, & immediatum statum huius capellaniæ attendamus. Nam hæc quasi possessio (cui D. Ioanna, & ab ea præsentatus inaniter innititur) interrupta remansit ex sententia contra se lata in proxime antecedenti vacatione, ex qua declaratum fuit, D. Ioannam carere possessione ob defectum probationis, & quod nominatio Capellani pertinebat Dignitati Abbatiali, quæ suo iure vtens, ad illam nominauit, & contulit D. Didaco Clauixo, qui adeptus est titulum, & possessionem quietam huius capellaniæ, qua vsus fuit vsque ad sui obitum, aliis aduersis partibus non impugnantibus, nec appellantibus à dicta sententia, nec eius possessione data, sed patientibus eam transire in rem iudicatam, prout constat ex actis illius vacationis huic processui accumulatis.

Ex quo sequitur, vltimum statum, & quasi possessionem omnino præua-
2 lere, & præferri debere cuilibet alteri us anteriori possessioni, ad latè congesta per Ludouicum Posthium *de manutention. obseruation.* 71. *& n.* 50. *cum multis seqq. & obseruat.* 73. *ex num.* 1. Nam possessio iuris præsentandi, sicu-
3 ti vnico actu acquiritur, vnico actu similiter amittitur, vt ex aliis, Viuian. *de iure patronat. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 63. Ludouic. Postius *obseruatione* 18. *num.* 49. Augustin. Barbos. *voto* 47. *num.* 212. *& num.* 205. *lib.* 2. *tom.* 1. Et quia quasi possessio præsentandi amittitur, semel cassata præsentatione per Episcopum, Innocentius *in cap.* 2. *num.* 2. *de rescriptis*, Viuianus *de iure patronat. lib.* 5. *c.* 4. *n.* 42.

Ordinariusque adquirit quasipos-
4 sessionem contra patronum, si constat contulisse beneficium, vti liberum; Hieronym. Gabriel *consil.* 185. *lib.* 2. Viuianus *vbi proximè*, *num.* 55. Et sententia declarans beneficium esse liberæ collationis, si ab ea non fuerit appellatum, & ex actis iustificetur, plene probat: Barbos. *voto* 112. *ex num.* 20. Quod vtrumque verificetur 5
in nostro casu, adest sententia declarans ius Dignitatis, non appellata, sed transiata in rem iudicatam, & executioni mandata, cuius iustitia manifestatur & iustificatur ex actis huius processus, & ex illi accumulatis, ex quibus notoriè constat de iure Dignitatis, & de notorio defectu iustitiæ partis aduersæ, & ex mirabiliter comprobatis, *art.* 3. 4. 5. *&* 6. *& in hoc* 7. *cum seqq.* quibus nihil obstare ostensum fuit.

Et optimè ad propositum conducit Rotæ *decis.* 444. *num. fin*, *& ex num.* 2. Ludouisij Posth. *post tractatum de ma-* 6
nutentio. in hæc: *De anno tamen* 1577. *aderat collatio Ordinarij capellaniæ, tanquam de libera, quæ fuit effectuata, & erat vltima, hodie per mortem prouisi ab Ordinario, capellania vacauerit, & sic vltimus status erat liberæ collationis, ex his fuit conclusum, Ioannem Baptistam præsentatum, non esse instituendum, &c.* Quæ decisio videtur emanata pro hoc casu, & lite, de qua agimus *in præsenti* 7. *art.* ex qua simul contemnitur ius præsentandi præcedens, sed denegatur etiam institutio præsentato.

Arguit forsan aduersarius, & dicit, adstringor solutionibus præcedenti-
bus, *ex art.* 3. *cum seqq.* huic tamen 7
contentæ in *hoc* 7. facilè responderem, cum ex eadem sententia constet, non mansisse perpetuò interruptam quasi possessionem suam, cum nec condemnatio, nec applicatio iuris conferendi fuit perpetua, & absoluta, sed limitata tantum ad illam vacationem, cum fuerit lata in causa, & casu deuolutionis illius prouisionis ad Dignitatem Abbatialem, vt expressè constat ex eiusdem sententiæ verbis, ibi: *Que deuo de declarar, y declaro, que el derecho de presentar toca por esta vez à la Dignidad.*

Atque ideo illa quasi possessio Di-
gnitatis fuit temporalis, & momen- 8
tanea, quæ tantum durauit pro vita D. Didaci Clauixo ab Ordinario prouisi, & pro illa vacatione dumtaxat, cum verbis sententiæ sit standum habentis ex sui naturâ strictam interpretationem, ex *vulgaribus.*

Cui

Cui facilè satisfit, quoniam sen-
9 tentia à principio adiudicauit absolutè prouisionem Ordinario, cum absolutè etiam neget ius patronatus omnibus illud prætendentibus, quia applicatio facta Ordinario (ad quem de iure pertinet beneficiorum prouisio, cessante iuris patronatus impedimento) debet correspondere absolutæ negationi iuris patronatus: cum non deberet prouisio capellaniæ in aëre manere in vacationibus futuris; sed deuenire omnino ad eum, qui de iure potestatem habet bene-
10 ficia vacantia conferendi: ad quod sufficeret sola negatiua sententia iuris patronatus, & eius existentiæ, vt tacite includeretur pertinentia prouidendi ad Ordinarium, cui ius ad hoc assistit, quia exclusio vnius ex contrariis, est inclusio alterius; *l. cum Prætor, ff. de iudic. l. maritus* 11. *C. de procuratorib. l. quamuis, C. de pignorib. l. ait Prætor, §. sed quod Papinianus, ff. de minorib. text. in capit. nonne, de præsump-*
11 *tionib.* quemadmodum contraria simul stare non possunt: prout foret, si beneficium esset iuris patronatus, & liberæ collationis; ita per remotionem vnius, sequitur admissio alterius; *l. si inter, ff. de except. rei iudicatæ, l. hæc verba, ille, aut ille*, 124 *ff. de verbor signif.* & vno admisso, remouetur alterum; Surdus *decis.* 24. *num.* 10. *& decis.* 92. *num.* 11. Gonçalez *ad regul.* 8. *Cancellar. glos.* 54. *num.* 24. *& glos.* 57. *num.* 6. Gratian. *tom.* 5. *discept.* 891. *num.* 18. Et
12 impedimento iuris patronatus sublato, res redit ad suam primæuam naturam, & libertatem, prout loquendo in iurisdictione Ordinarij recuperata sublato impedimento, scitu dignissima videnda erunt in *Commentariis nostris, de supplicatione ad Sanctiss. 2. part. cap.* 25. *ex num.* 37. *cum multis seqq.*

Quare ne hæc sententia sibi ipsi videatur repugnans, ex *cap. inter dilectos, §. cæterum, de fide instru.* vel interpretanda ad sensum iuris, vt, *pro illa vice*, non excludat cæteras vaca-
13 tiones futuras, cum non loquatur taxatiuè, quia verba Iudicis debent declarari, & interpretari secundum sensum iuris, ad latissimè adducta per nos in tractatu *de protect. Regia, 4. part. cap.* 10. *ex num.* 49. *cum seqq.* Et ne sententia iniqua, & iniusta detegatur, *ex eadem parte, ibidem, num.* 50. Et de 14
vtroque latius *in eadem 4. part. cap.* 12. *ex num.* 62. *cum multis seqq.* Et impropriari debent verba, vt rei, de qua agitur, conueniant, *§. nunc autem admonendi*, vbi gloss. verbo, *dederint, Institut. quibus alienare liceat, vel non, l. si verò, in principio*, vbi glosla, Bartolus, & Bald *ff. locati, cap. constitutus, de Religios. domibus.* Et verba ita intelligenda, ne mutent substantiam rei, *l. cum falsa, C. de iuris & fact. ignorant.* 15
Menoch. *cons.* 372. *ex num.* 18. Vel si velimus eam intelligere literaliter, & prout sonat verbum illud *por esta vez*; adeo ineptum est, vt à sententia 16
sit delendum: nam prædictum verbum solum cadit super iudicio deuolutionis, de qua nec vllum verbum tractatum fuit in illo iudicio, nec quidquam aderat in eo, vt verificari, vel cadere possit deuolutionis sententia, vt ex actis exactè visis appareret manifestè; atque ideo quando in aliqua sententia reperitur aliquod verbum superfluum, & vitiosum, non conueniens, nec applicabile actis processus, & eius probationibus; tanquam ineptum à sententia deleri debet; cum ex eisdem ineptitudo detegatur. Hæc est Bartoli doctrina, *in l. demonstratio, in princip. quæst.* 7. *num.* 15. *ff. de condition. & demonst.* Socin. *in l. si quis in fundi vocabulo, n.* 3. *ff. de legat.* 1. Cephal. *in cons.* 422. *num.* 14. Bertazzola *in cons. cuiil.* 60. *num.* 10. *& ex num.* 6. *& seqq.* vbi affirmat, quod ex eo, quod sententia recipit declarationem ex
processu, & actis, quia sententia de- 17
bet interpretari secundum naturam actus, super quo lata est, vbi alios allegat; etiam verba impropriando; Crauetta *cons.* 131. *num.* 7. idem tradit Menochius *in consil.* 80. *n.* 44. *& consil.* 130. *num.* 33. quos sequitur Bertazzola *dict. cons.* 60. *num.* 7. plura per Ozascum *decis. Pedemontana* 64. *num.* 3. *& seqq.* Vnde fit, quod non omne verbum 18
Iudicis in sententia prolatum vim sententiæ obtinet: ita per Caputaquens. firmat Rota *diuersor. decis.* 34. *Conclusum, num.* 12. *versic. et non omne verbum, part.* 2. Cæsar. Contard. *in l. vnic. limit.* 2. *§.* 1. *num.* 19. *C. si de mercentar. poss.* Sigismundus Scaccia *de appel. lib.* 1. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 6. *membro* 9. *num.* 9.

Hinc optimè Felinus *in capit. significauit,*

ficauit, de reſcriptis, verſic. Similiter:
19 reddit exemplum, quod licet iudex dicat in ſententia, *per hanc, noſtram ſententiam diffinitiuam*, non ideo dicetur ſententia diffinitiua, ſi ſui naturâ eſt interlocutoria; quem referens ſequitur Craueta *in conſil.* 186. *num.* 5. Magonius *deciſ. Lucenſi* 18. *num.* 28. *& ſeqq.* Benintendi *deciſ.* 79. *n.* 16. & 17. inter recollectas per Tamburinum *poſt tractat. de iure Abbatiarum*, optimè Rotæ *deciſ.* 639. *ex num.* 22. *cum ſeqq. in recollectis per* Poſthium *poſt tractatum, de manutent.* quia ſubſtantia iudicij, non contextura verborum, attendi debet, ex Rotæ deciſione, quam allegat, & Seraphino, & ex *dict. deciſ.* 639. *num.* 24.

Et quod inepta iudicis aſſertio in
20 ſententia nullum ius tribuat, nec ad aliquid ſit attendenda, probat Rot. *in deciſ.* 206. *ſub num.* 7. *Alexand. Ludouiſ.* vbi alia ad idem allegatur deciſio, quas ſecuta eſt Rota *in deciſ.* 115. *ſub num.* 3. *part.* 1. *in recent.* teſte Oliuerio Beltramin. *in annotat. ad Alexand. Ludouiſ. in dict. deciſ.* 106. *litera C.*

Hinc ſi iudex in ſententia reſernauit ſibi, & ſuæ perſonæ, expreſſo
21 nomine proprio, expenſarum taxationem, cum inepta ſit reſeruatio, cum ſit materia concernens iuriſdictionem, & non perſonam; deletur à ſententia, & non attenditur; poſt alios Nos *in tractat. de protect. Regia*, 4. *part. cap.* 12. *num.* 10. *&* 11.

22 Nam vt inquit Menochius *in conſ.* 179. *num.* 20. Sæpe ſuperuacanea verba ſcribi ſolent, & ſtant ſine virtute aliquid operandi, ex Iaſon. *in l. petens, num.* 8. *C. de pact. & in l. cum proponas, num.* 3. *C. de tranſact.* Craueta *conſ.* 80. *num.* 11. & aliis à *Menochio* citatis.

Et inſuper, nam, vt dictum eſt
23 ſuperiùs, cum dicta ſententia à principio adiudicauerit abſolutè ius conferendi hanc capellaniam Dignitati Abbatiali, denegato iure patronatus, quod omnino conuenit, & conforme eſt actis proceſſus, quibus vtrumque verificatum, & comprobatum appareret; ſi poſtmodum illam iuſtam applicationem nominauit *deuolutionem*, nullo modo cadentem, nec adaptabilem actis; nullatenus attendi, ſed contemni debet; quia non nomen appoſitum, ſed effectus, actus, qui geritur, attendendus eſt, *l. inſulam* 6. *ff. de præſcriptis verbis, l ſi vno, ff. eodem tit. l. in leg.* 32. *eodem; l. cum dotem* 10. *C. de iure dotium*, quæ iura latiſſimè exornamus poſt plurimorum allegationes, *in tractatu de ſupplicatio. ad Sanctiſſimum*, 2. *part. cap.* 7. *ex num.* 21. *cum multis ſeqq.* vbi ad noſtrum propoſitum accurate comprobamus, quod quando inhibitioni Iudicis habenti effectus *perpetuæ*, Iudex attribuit nomen *temporalis*, & ſuperſeſſoriæ; nullo modo ſit attendendum nomen fictè à Iudice impoſitum, ſed effectus pepetuæ inhibitionis, quos operatur. 24

Voluit aduerſarius colorare hanc deuolutionem, ad effectum applicandi verbum illud ſententiæ ineptum, *por eſta vez*, dicens, Don Rodericum de Valençuela, tanquam conſanguineum proximiorem fundatrici capellaniæ ad illam præſentaſſe D. Ludouiſium Alfonſum de Aranda, qui à Religione profeſſus exierat, & factus incapax capellaniæ, & ex hac incapacitate fuit cauſata deuolutio. Quod in facto conuincitur euidenter, quia ex proceſſu conſtat, D. Ludouiſium præſentatum fuiſſe habilitatum, & diſpenſatum à Sede Apoſtolica, cuius diſpenſationem exhibuit, & in proceſſu præſentauit, quo etiam hodie patens eſt. 25

Et iterum ex alio capite conuincitur affectata deuolutio, eo, quod D. Rodericus de Valençuela alios duos 26
accumulatiuè præſentauerat; quo caſu, quando adeſſet defectus in primo, vni ex accumulatis præcisè debebat fieri inſtitutio, conſtito de iure præſentantis, vt abundè per Garciam *de benef.* 5. *part. cap.* 9. *ex num.* 211. *cum ſeqq.* Barboſa *de officio Epiſcopi, part.* 3. *allegat.* 73. *num.* 151. Viuian. *de iure patronat* 2. *part. lib.* 1. *cap.* 1. *ex n.* 1. Ex quo nulla aderat cauſa, ex qua induci potuiſſet deuolutio; ſed perpetua applicatio meræ collationis Ordinario, cum ex proceſſu conſtabat, nullum adeſſe ius patronatus, cui poſſit attribui quaſipoſſeſio præſentandi, prætenſa per dictum D. Rodericum; & propterea iuſtè lata fuit ſententia in fauorem Dignitatis liti aſſiſtentis pro libertate Capellaniæ, ad latiſſimè comprobata ſuperiùs *articulo* 3. 4. *& ſeqq.*

Vnde ſi totaliter apparet, nullam

adeſſe

adeſſe in actis proceſſus cauſam, ex qua deduci poſſit deuolutio: verba
27 ſententiæ illam enuntiantis, prorſus debent deleri, & non attendi, manente ſententiæ diſpoſitione illæſa, ineptitudine ſublata, & detracta: argumento text. *in l.1.§.ſi ex fundo fuiſſet aliquis ſolus hæres inſtitutus, valet inſtitutio, detracta fundi mentione, ff.de hæredib.inſtituend.l.ſi alterius* 10 ibi: *Sabinus ſcribit, perinde habendum, ac ſi nec fundum, nec partes nominaſſet, ff. eodem titul. l.ſi quis ita fuerit hæres inſtitutus ex certo fundo eodem titulo, l.quoties,C. de hæredib. inſtituend.* quæ iura latè exornamus *in Labyrint.creditor.1.part. cap.2.§.vnic.ex n.15.cum multis ſeqq.*

ARTIC. VIII.

Inſtrumenta in iudicio præſentata, ſi de falſo redarguantur, & non comprobentur; quaſipoſſeſſionem præſentandi non probant.

Antiqua tamen, vltra centum annos, à comprobatione excuſantur.

Inſtrumenta producta per ſententiam contrariam remanent perpetuò reprobata.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumenta præſentata, & de falſo redarguta, ſi non comprobentur, nihil probant*, & num.2.

3 *Inſtrumenta antiqua, & ſi redarguantur de falſo, non egent comprobatione.*

4 *Requiritur ad hoc, vt ſint antiqua, quod excedant centum annos, aliter non excuſantur à comprobatione.*

5 *Inſtrumenti data, de falſo redarguti, non attenditur ad eius antiquitatem.*

6 *Ex tempore, & data inſtrumenti antiqui, deducendum eſt tempus, quo durauit lis.*

7 *Ad inſtrumenti antiquitatem plura vltra tempus requiruntur, remiſſiuè.*

8 *Vt quaſipoſſeſſio præſentandi ex inſtrumentis probetur, debent eſſe clara, vt nullam patiantur contradictionem.*

9 *Inſtrumenta in vno iudicio præſentata per contrariam ſententiam perpetuò manent reprobata.*

Idem de confeſſionibus in eodem iudicio factis, ibidem.

CVncta, quæ hactenus ſcripta ſunt in deſtructionem quaſipoſſeſſionis iuris præſentandi prætenſæ à D. Ioanna Maria, & per eam præſentato ad hanc capellaniam per tot articulos præcedentes, ſuperflua videntur, quando pars aduerſa illam voluit probare per inſtrumenta facta, & 1
apparentia, duos nempe titulos præſentationis anteriùs factæ à parte D. Ioannæ Mariæ, quos ſtatim Fiſcalis Dignitatis redarguens falſi, & falſo fabricatos dixit, & inſtanter allegauit, pars autem aduerſa redargutioni acquieſcens nunquam tractauit, nec diligentiam aliquam adhibuit, ad illa inſtrumenta comprobandum, & vera, & certa eſſe verificandum, merito timens, & effugiens difficultatem, & acre periculum imminens, nec ad comprobationem petiit à iudice terminum, vt ex ipſis actis patenter apparet.

Ex quo præfata inſtrumenta conſecuta fuere ſuam iuſtam iuris præ- 2
ſumptionem falſitatis, quæ omnino impedit illorum fidem, ne facere poſſint aliquam probationem, iuxta *l.115. tit.18.part.3.* vbi Gregorius Lopez, plures Doctores per Noguerol. *allegat.25.ex num.233.* & cum Parladorio, Hieronym. Gonçalez, & aliis, Pareja *de inſtrument.editione, tit.1.reſolut.3.§.2. num.33.lib.1.fol.33.* Ex quo quaſipoſſeſſio iuris præſentandi paterna, cui nititur D. Ioanna Maria, remanet deſtituta omni genere probationis, eo quod huic, nec poteſt, nec debet ita maculatæ, & vitioſæ deferri, nec fides aliqua adhiberi.

Conuicta pars aduerſa, volens effu- 3
gere hoc ineuitabile periculum, prorſus, & radicitus euellens ſuam intentionem; ad debile remedium confugit, afferens, hæc inſtrumenta eſſe antiqua, & comprobatione non egere.

Quæ doctrina in ſe vera eſt, ſed non

non applicabilis casui nostro: nam ad hoc vt instrumentum de falso maculatum excusetur, & cuitet com-
4 probationem illius, requiritur esse antiquum, excedens centum annos, vt ex pluribus Doctoribus cumulatis, probat & sequitur Noguerol. *allegat.* 25. *n.* 255.

Hæc autem instrumenta (quando eorum datæ fides danda foret, quod esse non potest, cùm eadem facilitate,
5 quâ ea falso fabricauit quisquam, eandem potuit attribuere datam sibi magis conducibilem, & quam magis voluerit, ac ideo ex eorum data, nullo modo comprobari potest antiquitas eorum, nam cum redarguantur de falso, omnia in eis contenta infecta remanent, & falsitatis suspicioni subiiciuntur; ad late comprobata per eundem Noguerol. *in dict. allegat.* 25. *n.* 255.)

Adhuc tamen ex ipsorum instrumentorum data non deducebatur
6 antiquitas iure requisita: nam data prioris instrumenti est anni 1558. quæ non ascendit ad centum annos, sed tantum ad octoginta, & vnum: ex quibus adhuc deducendi sunt viginti & octo anni, ex quo cæpit litigari, prout inferius in *articulo* 14. *ex n.* 12. latius apparebit: quamplura alia re-
7 quisita congessit Noguerol *loco proximè citato*, quæ præcisè requiruntur præter tempus, quæ concurrant in instrumento antiquo simul ad hoc, vt excusari possit à falsitatis oppositæ præsumptione, & à fidei instrumenti comprobatione; quæ omnia deficiunt in casu huius litis.

Et insuper, nam vt ex præsentatio-
8 nibus constare possit quasipossessio præsentandi: præcisè requiritur, vt illæ sint claræ, & tales, vt nullam patiantur contradictionem, vt per Hieronym. Gonçalez *in regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 45. §. 2. *num.* 38. *cum seqq.* & ex Rotæ *decis. in Vicenti. benefic.* 6. *Februarij*, 1637. firmat eadem Rota *in decis.* 1. *vers. Præterea ad effectum*, inter recollectas per Dianam *post tom.* 8. *fol.* 547.

Et vltimo, quando dicta instrumenta effugerent tot repugnantia, & manerent in forma probanti (quod toto corde negatur) adhuc pars ad-
9 uersa eis vti non posset ad suæ quasipossessionis inanis comprobationem: ad hunc etenimmet effectum fuerunt exhibita, & præsentata in antecedentis vacationis litigio, contra quæ lata fuit sententia transiata in rem iudicatam (vt sæpè dictum fuit) ex qua quidem, eadem instrumenta remanserunt perpetuò reprobata: atque etiam omnes confessiones in illo iudicio emanatæ, eneruatæ simul, & reprobatæ intelliguntur per sententiam in contrarium latam, iuxta text. *in cap. subortam, de re iudicata*, illic. *Nimirum si præfatum Innocentij priuilegiũ Alexandri in iudicio fuit præsentatum, & ipse tulit sententiam contra illud, intelligitur reprobasse*, vbi glossa *verb. reprobasse*, ait: *Tale instrumentum viribus euacuatum manere*; *l. Iucius, ff. de his qui notantur infamia*, *l.* 1. *C. si ex falsis instrument. cap. dilectus, de ordine cognit.* per quæ iura ita constanter affirmant innumerabiles penè Doctores relati, & secuti per nos, *in Labyrint credit.* 3. *part. cap.* 1. §. *vnic. ex num.* 10. *vsque ad num.* 14.

ARTIC. IX.

Libri visitationis, quibus enuntiatur ius patronatus, & eius pertinentia; nihil probant, & ex quibus requisitis ad iudicium deseruiant.

Enuntiatiua instrumenti nihil probat, postquam de enuntiato dubitari, & controuerti contingit.

SVMMARIVM.

1 *Quasipossessio patris non transfertur in eius filiam hæredem, quæ actualem non apprehendit per se possessionem.*

2 *Visitator capellaniæ an possit approbare enuntiatiuam factam à possessore dicente se ad præsentationem alicuius eam possidere.*

3 *Ex libris visitationis enuntiantibus ius patronatus ad aliquem pertinere, ius patronatus non probatur.*

4 *Libri visitationis enuntiantes pertinentias iuris patronatus probandi, an sint*

list.

inter ipſos compatronos, non tamen deſeruiunt ad probandam iuris patronatus exiſtentiam.

5 *Libri viſitationis, vt faciant aliquod indicium pro exiſtentia iuris patronatus, quæ requirantur.*

6 *Enuntiatiuæ iuris præſentandi emanatæ à Capellanis viſitatis, & non à Viſitatore ipſo, nihil probant.*

7 *Enuntiatiuæ emanatæ ab habentibus intereſſe, nihil probant.*

8 *Enuntiatiuæ nihil probant, quoties de enuntiato contingit controuerti.*

9 *Inſpatronatus in aliquo inſtrumento enuntiatum non probat, poſtquam de ipſo patronatu oritur controuerſia.*

10 *Inſtrumentorum enuntiatiuæ nihil probant in quacumque materia, quoties de enuntiato principaliter controuertitur.*

11 *Maximè ſi controuertitur enuntiatum cum eo, qui non interuenit in inſtrumento enuntiante.*

12 *Viſitator nullam habet poteſtatem approbandi, vel reprobandi ius patronatus enuntiatum per viſitatos.*

13 *Confeſſio Prælati atteſtantis aliquod beneficium eſſe iuris patronatus, & ad aliquem pertinere, nec ſibi, nec libertati beneficij præiudicat.*

14 *Si confeſſio Prælati emanauit abſque cauſæ cognitione*, & num. 15.

16 *Beneficium à ſua origine creatum in libertate, non poteſt poſtea Prælatus iuri patronatus illud ſubiicere.*

17 *Diſpoſitio quælibet ſub cauſa, quæ creditur vera, reſoluitur & annullatur, ſi apparcat falſa ex defectu conſenſus.*

INſtrumenta, quibus D. Ioanna Maria nitebatur, ad probandam quaſi-poſſeſſionem præſentandi ad patrem ſuum pertinuiſſe, prorſus reprobata
1 remanent *in artic. antecedenti.* Nunc tractandum de duabus partitis deductis ex libro viſitationis, quibus per Capellanos huius Capellaniæ viſitatos enuntiatum repetitur, ſe illam poſſidere ad præſentationem duorum aſcendentium D. Ioannæ, ex quibus ipſa probare conatur pertinentiam iuris præſentandi, & vltra quod quaſi-poſſeſſio anteceſſorum non poteſt tranſire in ſucceſſorem, qui ea ſe iuuare non poteſt quando actualem per ſe non apprehendit, vt infallibiliter probatur ſuperius, *artic.* 5. *per totum.*

Adhuc reſtat ſubuertere probationem iuris patronatus deductam ex dictis libri viſitationis partitis. Dum igitur Viſitatores accederent ad viſi- 2
tandam dictam Capellaniam, & compellendum poſſeſſores ad complementum Miſſarum, vnus dixit ſe illam habere ad præſentationem Leonardi de Aranda: alius dixit, illam poſſidere ad præſentationem D. Roderici de Valençuela, quos ſuos aſcendentes dicit D. Ioanna Maria, inferens ex hac enuntiatiua, quod cum Viſitatores tunc non impugnarunt ius patronatus enuntiatum, illi tacitè aſſenſiſſe, approbaſſe, & ratificaſſe videntur.

Sed vana eſt hæc intentio, cùm conſtans, & vera reſolutio ſit, libros viſitationis ad diuerſum finem deſti- 3
nari, & non ad examen iuris patronatus, ideò quamuis in eiſdem libris enuntietur, pertinere ad aliquos; non inde probatur ius patronatus, vt plurimi Doctores conſtanter affirmant, Riccius *in praxi Epiſcopali, part.* 2. *capit.* 5. *numer.* 7. & Viuianus *de iure patronat. part.* 2. *lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 19. idem Riccius *in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut.* 125. *num.* 2. Molfeſius *in ſumma Theolog. moralis; tractat.* 6. *capit.* 5. *num.* 45. Auguſtin. Barboſ. *in paſtorali, tom.* 2. *allegat.* 72. *numer.* 48. Lotterius *de re beneficiar. lib.* 2. *quæſt.* 13. *num.* 151.

Quod ſolum procedere poteſt, dum 4
tractatur de pertinentia iuris præſentandi ad illam probandam inter ipſos compatronos; non tamen reſpectu exiſtentiæ iuris patronatus, quod non controuertitur inter ipſos, vt latè probat *deciſ.* 403. *num.* 1. *& num.* 7. *& numer.* 8. Merlini *tom.* 1. idem firmat idem Merlin. *in deciſ.* 689. *ex numer.* 6. *tom.* 2. In qua aliæ plures deciſiones ad idem allegantur; vt ſecus ſit quando ipſum ius patronatus controuertitur, vt ſtatim probabitur.

Imò, & ad hoc vt libri viſitationis inducant aliquod adminiculum, ſeu indicium iuris patronatus, præcisè requiritur, vt fiat viſitatio hac qualita- 5
te expreſſa, quod beneficium viſitatum tanquam iuris patronatus, & quod iſta qualitas clarè exprimatur in ipſo viſitationis libro, ita vt aliter,

liber ad nullum adminiculum prodest, Barbos. *dict. allegat.* 72. *numer.* 42. Lotterius *de re benefic. dict. quæstion.* 13. *num.* 151.

Quod totum deficit in huius libri partitis, quibus dumtaxat fuit enuntiatum ius præsentandi per ipsos Capellanos visitatori; & non per visitatores ipsos, de quorum intentione 6 non docetur, se visitare dictam Capellaniam tanquam de iure patronatus, nec etiam scire iuris esse patronatus, prout in istis terminis probat elegans Rotæ *decis.* vt per Farinacium *in recent.* 333. *num.* 1. *fol.* 308. in hæc: *Minus vise fuerunt obstare allegatæ assertiones Ordinariorum in antiquis visitationibus: quia aliqui ex Dominis dicebant, si bene attendatur, esse potius assertiones Rectorum Ecclesiæ ad interrogationes Ordinarij visitantis, &c.* Ex quo destruuntur partitæ libri visitationis ab altera parte præsentatæ, cum in illis fiat tantum mentio assertionum Capellanorum voluntariè, & absque interrogatione visitatoris factarum, circa quod nihil operari potuerunt visitatores, & fictum, & incertum est, dicere, illis fuisse exhibitam fundationem, & titulos, de quo nullibi apparet, sed imò contrarium ex ipsis partitis testantibus de nudis, & simplicibus Capellanorum enuntiationibus.

Et omissa constanti opinione, quod plures enuntiatiuæ non probant, nisi in antiquis, si non fuerint emanatæ ab eis, qui interesse habent, prout 7 erant isti Capellani, quorum ius dependebat à iure præsentandi pertinente iis, qui eos præsentarunt, vt plurimi asserunt DD. & est videre per Augustin. Barbos. *Trident sess.* 25. *de reform. cap.* 9. *num.* 24. & 25.

8 Tamen fortior est illa doctrina, vt enuntiatiua nullo tempore probet, quoties de enuntiato principaliter dubitatur, & controuertitur. Cum igitur in hac vacatione, & in antecedenti comparuerit Fiscalis Ecclesiasticus, contendens de libertate Capellaniæ, & opponens nullum adesse, nec ab origine fundationis adfuisse ius patronatus, quod & verissimum est, & constanter probatum remanet in *articulo* 3. & *articulo* 4. latissimè: prorsus euanescit enuntiatiua relata in libro visitationis, & de vento seruit.

Hanc doctrinam, quod quoties de enuntiato principaliter controuertatur enuntiatio nihil probat, nec profi- 9 cit; vt loquendo in patronatu enuntiato in aliqua scriptura, postea principaliter controuerso, probant Paul. Parisius *consil.* 94. *num.* 19. Puteus *decis.* 381. *num.* 2. *lib.* 1. *num.* 19. Seraphinus *decis.* 1278. *n.* 3. firmat Rota *in una Firmiana Altaris* 20. *iunij* 1614. quam refert Viuianus, *post tractat. de iure patronat. decis.* 16. *num.* 13. *fol.* 23. idem firmat Rota *in una Constant. iurisdictionis* 16. *Nouembris* 1607. inter recollectas per Ludouis. Posthium *post tractat. de manutention. decis.* 438. quæ *numer.* 4. ita ait: *Tum etiam, quia enuntiatiuæ non probant, vbi de veritate enuntiati contingit principaliter dubitari. Puteus decis.* 381. *num.* 3. *lib.* 1. *fuit dictum in Lucana* 4. *Martij* 1596. *coram Illustriss. Cardinali Pamphilio, &c.*

Quæ doctrina vniuersaliter vera est in quacumque materia, vt instru- 10 mentorum enuntiatiua nihil probet, quoties de enuntiato dubitari contingit, & principaliter controuerti, quæ est communis, & receptissima sententia, Riminald. Sen. *consil.* 480 *num.* 12. *volum.* 3. Mazolius *consil.* 89. *numer.* 32. *lib.* 1. Cephalus *consil.* 540. *num.* 34. vbi infinitos Doctores cumulat, *lib.* 4. Riminald. Iun. *consil.* 507. *num.* 3. *in* 5. *volum.* Gabriel *consil.* 40. *num.* 20. *volum.* 1. Francisc. de Ponte *consil.* 30. *numer.* 14. & 15. Bursat. *consil.* 8. *numer.* 25. Menoch. *consil.* 81. *numer.* 25. Surd. post plures Doctores *consil.* 5. *num.* 16. Raudens. *consil.* 25. *num.* 96. *tom.* 2. Gargiarius *patrocin.* 5. *num.* 5. Mancinus *de turamen. part.* 4. *effectu* 151. *num.* 1. Capicius *decis.* 71. *num.* 2. Cacherannus *decis. Pedemont.* 76. *numer.* 12. Farinacius *decis.* 166. *numer.* 2. Mascard. post alios *conclus.* 916. *num.* 14. ampliissima plura adducens exempla Genua *de verbis enuntiatiuis, lib.* 1. *quæst.* 4 *per totam.*

Qui *num.* 13. hanc receptissimam opinionem multo fortius procedere dicit quando de enuntiato disputari 11 contingit cum aliis, qui non interuenerunt in instrumento enuntiantes; cum Riminald. Iunior. *in cons.* 365. *n.* 19 & *n.* 20. *tom.* 4. Quæ doctrina, & ampliatio quadrat nostro casui, cum capellania, nec Ordinarius ad quem principaliter tangit defensio libertatis capellaniæ, & impugnatio iuris patronatus,

natus, non interfuerint in visitationibus, & libri partium, quibus ius præsentandi enuntiatur à Tertio, nullam potestatem habente.

Euacuata igitur fide partitarum librivisitationis, non est curandum de
12 assertione partis aduersæ, inferri nempe approbationem, & consensum visitatoris non impugnantis enunciationem iuris præsentandi per Capellanos emissam: nam Visitator nullam habet potestatem approbandi, vel reprobandi, tangendi, nec se intromittendi super iure patronatus, vel præsentandi; cuius officium limitatum est, & tantum destinatum ad complementum Missarum, & onerum à defunctis impositorum operibus piis, & hoc extraiudicialiter, nulla adhibita causæ cognitione iudiciali, sed absque figura iudicij, vt probant Doctores superiùs adducti *ad principium huius art. num.* 3.

Quod & efficaciùs patet: nam si confessio expressa Prælati affirmantis, aliquod beneficium esse iuris
13 patronatus, & ad aliquem pertinere; probationem, nec approbationem inducit, nec suæ Dignitati, & libertati beneficij præiudicat; vt testantur Iulius Vinianus *de iure patron. p. 2. lib. 11. cap. 5. num. 23. & numer. 25.* Lotterius *de re beneficiar. lib. 2. quæst. 13. num. 14.* & per Rotæ decisionem idem Lotterius *numer. 140.* Quando scilicet eadem prælati confessio emanauit absque plena causæ cognitio-
14 ne, & extra contradictorium iudicium, vt per eandem Rotæ decisionem vt notauit Lotterius *dict. quæst. 13. d. n. 140.* & Vinianus *d. cap. 5. ex n. 65.*

Quanto minus dicendum erit de Visitatore, qui nec expressè, nec ta-
15 citè potest approbare, nec tractare de iure patronatus, & iure conferendi, vt ex sua taciturnitate valeat inferri consensus, & approbatio eiusdem obiter asseuerati, & enuntiati à Capellanis.

Et iterum, si capellaniam, & be-
16 neficium à sua origine erectum in libertate, & absque iure patronatus, non potest ipsemet Prælatus ex post facto illud subiicere iuri patronatus, vt per Abbatem *in cons. 160. num. 4. p. 2.* Rochum de Curte *de iure patronat. in in verb. pro eo quod, quæst. 26. num. 34.* Staphilæum *de literis gratiæ, titul. de iuris patronatus prærogatiuis, num. 3. & num. 4.* Gigas *cons. 48. num. 21. & cons. 49. num. 26.* Boërius *cons. 4. num. 33. lib. 1.* quos refert, & sequitur Rota *in una Maceratensi beneficij 5. Iulij 1610.* apud Farinacium *decis. 311. n. 3. part. 2. recent.* Barbos. *de offic. & potest. Episcopi, allegat. 70. à num. 35.* Quanto igitur minus poterit Visitator (etiam si potestatem ad tractandum de iure præsentandi haberet) consentire in iure patronatus huius capellaniæ, quæ ab origine suæ fundationis fuit creata in libertate, & absque onere iuris patronatus, vt latè fundatum, & comprobatum remanet superiùs, *art. 3. per totum.*

Sed quando approbatio, & consensus Visitatoris, siue tacitus, siue etiam expressus foret capax ad consentiendum, & assentiendum assertionibus Capellanorum, credens veras esse; apparendo hodie, illas fuisse falsas, & 17
nullum ius patronatus adfuisse; visitatoris prætensa approbatio sub illa credelitate præstita resoluitur, & annullatur ex defectu consensus, nam consensus, & approbatio, & quælibet alia dispositio facta, & inducta sub aliqua causa, quæ creditur, & supponitur vera; quotiescumque postmodum detegitur falsa, resoluitur, & annullatur ex defectu consensus, qui non fuit adhibitus causæ veræ existenti, iuxta text. capitalem, *in l. post diuisionem, C. de iuris, & factis ignorant. l. 3. §. subtilius, ff. de conditionib. & demonstrat. l. qui putat. ff. de acquirend. hæreditat.* abundè videre est per Nos, *in Labyrint. creditor. 2. part. cap. 10. ex num. 26. cum multis seqq.* & latiùs, *3. part. cap. 1. ex num. 88. cum seqq.* quoniam actus gestus sub falsa credulitate non tenet, sed vitiatur, Socinus Iunior. *cons. 89. num. 23.* Boërius *cons. 15. num. 52. volum 3.* Surdus *cons. 107. num. 15.* Nos *dict. cap. 10. ex num. 41. & seqq.* Et ideò consensus tacitus, vel expressus Visitatoris, quantamcumque potestatem ad id habentis, & credentis assertiones Capellanorum esse veras, post falsas detectas, nullius foret momenti.

ARTIC. X.

De differentia, quoad succeſſionem inter ius patronatus hæreditarium, & gentilitium.

Prætendens ius patronatus hæreditarium, tanquam gentilitium; nec poteſt obtinere in hæreditario, ob non deductam in iudicio hanc cauſam, aut ob huius qualitatis defectum: nec in gentilitio, quia in fundatione non legitur ſcriptum.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus legitimè ab origine creatum, duplicis generis eſt; hæreditarium, aut gentilitium,* & n. 2. 3. & 4.

5 *Iuſpatronatus hæreditarium legitimè creatum iuris diſpoſitione adquiritur heredibus fundatoris, etiam nulla eorum facta mentione.*

6 *In iure patronatus hæreditario, alius, cui deficit qualitas hæredis; ſuccedere non poteſt,*

7 *Filius, qui hæres non eſt, non ſuccedit in patronatu hæreditario.*

8 *Iuspatronatus gentilitium illud eſt, quod fundator expreſsè reliquit ſuæ familiæ.*

9 *Et tunc ſuccedit proximior conſanguineus de familia.*

10 *Qualitas iuriſpatronatus hæreditarij, eſt naturalis, & à iure inducta.*

11 *Qualitas iuriſpatronatus gentilitij eſt accidentalis ad nutum fundatoris.*

12 *Iuſpatronatus in dubio potius præſumitur hæreditarium, quàm gentilitium.*

13 *Niſi contrarium clarè pateat ex tenore fundationis.*

14 *Iuſpatronatus ſimpliciter creatum, nulla perſona vocata, fundatori, & eius hæredibus acquiſitum intelligitur.*

15 *Ad iuris patronatus qualitatem agnoſcendam; tenor ſcripturæ fundationis erit attendendus.*

16 *Clauſula fundationis huius capellaniæ inſcribitur.*

17 *Iuſpatronatus hæreditarium eſſe, & gentilitium contraria ſunt.*

18 *Ad iudicij determinationem attenditur cauſa, & qualitas, ex qua quis ius ſuum deducit.*

19 *Iuſpatronatus non ortum à principio fundationis hæres fundatoris conſequi non poteſt, cum non reperiatur in hæreditate.*

20 *Hæres prætendens iuſpatronatus hæreditarium, non deducens, nec probans qualitatem hæredis, ſucumbit.*

21 *Sententia ferri nequit ſuper cauſa non deducta in iudicio,*

22 *Iuſpatronatus hæreditarium prætendens tanquam conſanguineus proximior, ac ſi fuiſſet gentilitium, non poteſt obtinere.*

23 *Habens ius utile, & efficax, quo uſus egit ex alio inutili; nec ex iſto, tanquam inutili, nec ex altero utili, quod non deduxit, poteſt obtinere.*

24 *Maritus, qui uti legitimus adminiſtrator uxoris potuit agere, & egit tanquam eius procurator carens mandato, ex nulla qualitate obtinet,* & num. 25. & 26.

27 *Agens ad iuſpatronatus hæreditarium, tanquam gentilitium ex cauſa conſanguinitatis, nec poteſt obtinere in hæreditario, ſi qualitate hæredis ejus non fuit, nec ex qualitate conſanguinitatis, quia gentilitium deficit.*

QVando vellemus ſupponere, hanc capellaniam à ſua origine fuiſſe creatam cum onere iuris patronatus, & non vt liberam (quod falſum foret ex inuincibiliter deductis 1
ſuperiùs in *articulo* 3. *per totum*) adhuc impoſſibile foret, dictam D. Ioannam potuiſſe obtinere, nec in lite vacationis proximè, & immediatè antecedentis, in qua præſentauit; nec in iſta huius vltimæ vacationis; eo quod aggreſſa fuit vnam viam abſque exitu, & vnam cauſam, & actionem admodum exaſperatam.

Prætenſum fuit ab ipſa D. Ioanna, 2
& ſuis authoribus, præſentaſſe ad hanc capellaniam ea cauſa, tanquam proximior ſit conſanguinea fundatrici, ex qua cauſa impoſſibile erat obtinere, nec illam, nec alios, qui huic cauſæ, & iuri comparentes nitebantur. Ad cuius euidentiam ſupponi debet

Ius

Ius patronatus creatum, & formatum cum conſenſu, licentia, & approbatione Ordinarij Eccleſiaſtici (ita vt aliter, nec creari, nec formari poſſit, nec acquiri, ad tradita poſt quamplurimos Doctores, per Barboſ. *in Paſtorali*, *alleg.* 70. *ex num.* 2. & Nicol. Garciam *de benef. p.* 5 *c.* 9. *ex n.* 171.) 3 dupliciter conſideratur, vnum hæreditarium, alterum gentilitium, ſiue familiæ relictum, expreſſa hac qualitate: ex *Doctoribus mox citandis.* 4

Hæreditarium ius patronatus legitimè creatum tacitè adquiritur fundatori capellaniæ, ſuiſque hæredibus propriis, ſeu extraneis, quamuis eorum in fundatione, nulla mentio facta ſit, cum à iure tacite ſint vocati ad iuris patronatus ſucceſſionem (fundatoribus voluntate non refragante) 5 ad quod alius, qui careat hæredis qualitate ſuccedere non poteſt, *Clementin. plures*, *de iure patronat. cap.* 3. *de iure patronat.* plurimi DD. per Barboſ. *de vniuerſ. iure Eccleſiaſt. lib.* 3. *cap.* 12. *ex num.* 20. *& in paſtorali*, 3. *part. allegat.* 71. *num.* 3. Nicol. Garcia, *vbi proximè*, *ex n.* 62. Lotterius *de re benef. lib.* 2 *quæſt.* 11. *ex num.* 3. *cum ſeqq.* & ex optima deciſ. Rot. penes Farinac. *in poſthumis*, *tom.* 1. *deciſ.* 265. *num.* 2. & 3. & præter hos DD. plurimos alios cumulat Viuianus *de iure patronat. lib.* 4. *cap.* 2. *ex num.* 1. 6

In tantum, quod nec filius admittitur ad hanc ſucceſſionem, deficiente ſibi qualitate hæredis, Viuianus *de iure patronat.* 1. *part. lib.* 4. *cap.* 2. *ex n.* 8. *cum ſeqq. & num.* 41. & 42. Beroius *de iure patronat. in Rubric. num.* 22. quod etiam explicat poſt Lambertin. & alios Couarr. *lib.* 2. *variar. c.* 18. *n.* 2. *verſ. Secundo hinc euidenter*, quos refert, & ſequitur Lotterius *de re benef. lib.* 2. *q.* 11. *n.* 28. 7

Ius autem familiare, & gentilitium illud eſt, quod fundator extra ius commune, expreſsè illud relinquit ſuis conſanguineis generationis ſuæ, quo caſu ſuccedit proximior eius, vt ex aliis comprobat Barboſ. *dicto c.* 12. *ex num.* 20. *cum ſequentib.* Lotterius *lib.* 2. *dict. quæſt.* 11. *ex num.* 3. *cum ſeqq.* Viuianus *de iure patron. lib.* 4. *cap.* 2. *ex num.* 28. *cum ſeqq. &* 1. *part. lib.* 1. *cap.* 3. *numer.* 29. Maſſobrinus *in praxi haben. concurſ. ad vacat. parochial. præludio* 7. *dubio* 21. *n.* 54. Rota penes Farinacium *in poſthumis*, *tom.* 2. *deciſ.* 290. *n.* 1. 2. *&* 3. 8 9

Et cum qualitas iuris patronatus hæreditatij ſit naturalis, & à iure inducta, vt ex plurimis per Rotam penes Farinac. *in poſthumis*, *tom.* 2. *deciſ.* 287. *num.* 1. vbi aliæ deciſiones ad id allegantur, qualitas autem iuris patronatus gentilitij ſit accidentalis ad nutum fundatoris; ſtante quod clauſula fundationis ſit dubia, ex qua non clare deduci poſſit, an ius patronatus ſit hæreditarium, an gentilitium? in dubio intelligendum erit eſſe potius hæreditarium, & non gentilitium, cum præſumatur fundator, ſe velle conformare cum iuris communis diſpoſitione, niſi aliud contrarium clare, & aperte conſtet ex fundationis tenore, quamplurimos Doctores, & Rotæ deciſiones ad idem cumulant Barboſ. *de iure vniuer. Eccleſiaſt. lib.* 3. *cap.* 12. *quæſt.* 12. *num.* 20. 21. *&* 22. Rota penes Farinac. *in poſthum. tom.* 1. *deciſ.* 492. *num.* 7. ex Cardinal. Lambertin. & Couarru. Rotæ *deciſ.* 682. *num.* 7. *in recent. Farinacij tom.* 1. quamplures Doctores refert eadem Rota *ibidem*, *deciſ.* 707. *num* 8. Rota *deciſ.* 94. *penes Merlinum libr.* 1. quæ *num.* 1. ita ait: *Reſolutum fuit, ius patronatus eſſe hæreditarium, ſed tranſitorium ad quoſcumque hæredes, vbi de fundatione contrarium non doceatur, c.* 1. *c. cum ſæculum, & ibi Panormita, num.* 34. *de iure patronat. Clement. plures, vbi Cardinalis, quæſt.* 6. *& Ancharan. num.* 7. *&* 11. *eodem titulo, Lambertinus de iure patron.* 2. *part. lib.* 1. *quæſ.* 2. *num.* 15. *Couarru. variar. reſolut. libr.* 2. *cap.* 18. *num.* 6. *Gabriel conſ.* 196. *num.* 5. *lib.* 2. *Rota deciſ.* 707. *num.* 8. *part.* 1. *& deciſ.* 756. *n.* 1. *p.* 2. *recent. vt fuit reſolutum in Vibinatenſi beneficij* 28 *Iuanuarij* 1613. *coram Vbaldo, & in Florentin. Canonicatus* 25. *Maij* 1616. *coram Reueren. D. Buratto, &c.* 10 11 12 13

Vnde infertur per neceſſariam conſequentiam, quod quando ſuper hac capellania daremus ius patronatus ex ſua origine (quod negatur) hoc præcisè deberet eſſe hæreditarium, & non gentilitium, ſeu familiare, cum ex tenore inſtrumenti fundationis, non ſolum reperitur expreſſa vacatio familiæ (prout requirebatur ex hactenus comprobatis) ſed nec alterius perſonæ; quo caſu includitur perſona fundatoris, & eius hæredum, vt dictum eſt *ſupra*, *num.* 5. quando ſimpliciter fuit quæ- 14

fitum; ita in iis terminis probat Viuianus *de iure patron. lib.4. capit.2. ex num.3.* qui *num.4.* ita ait: *Si in instrumento fundationis nihil apparet de personis vocatis ad ius patronatus, sed simpliciter constet esse erectum; tunc ea mente præsumitur erectum, vt ad illud non admittantur alij, quam hæredes fundatoris, ea ratione, quia stipulando aliquis pro se, intelligitur etiam pro suis hæredibus, quamuis de illis nulla facta fuerit mentio, &c.* vbi aliis fundamentis prosequitur.

Et cum ad cognoscendum qualitatem iuris patronatus, sit præcisè at-
15 tendendus tenor scripturæ fundationis, vt clarè indicant Doct. & Rotæ decisiones paulo antea allegatæ, & alij plures quos ad idem adduximus *supra, art.3. num.11.* & insuper docet Rota penes Merlinum, *decis.121.* quæ *num.4.* ita ait: *Quoniam obiectum procederet prouisionis si constitisset de contrario statu anteriori*, & num.5. ibi: *præsumiturque non constito de contrario, statum antiquum, & de præterito beneficij esse similem vltimo*, & num.6. ibi: *Nec contradicit decisio in Naapolitana 6. Decemb. 1615. coram eminentissimo Cardin. Verospio, quia ibi ex publico instrumento fundationis apparebat, quod illa capellania erat simplex administratio bonorum, non autem beneficium collatiuum, &c.* Atque ideo vt manifestè appareat nullum ius patronum gentilitium adesse in hac cappellania (nec etiam aliud) conueniens erit clausulam fundationis ad litteram inferere.

Clausula Fundationis.

16 *MAndo, que por quanto yo tengo de mi hyo Pedro Monte, que Dios aya, los bienes que le pertenecieron auer de su padre, que Dios aya, que dellos, y de los mios, que se haga toda la hazienda vn cuerpo. Y el quinto de todo ello se de para vna Capellania: è mando, que saquen dello la pia causa de mi anima, è mandas, è lo otro, que lo den al Capellan que quesiruiere la dicha Capellania, &c.*

Et cum hoc ius patronatus (suppo-
sita illius existentia à principio) de-
17 bebat esse hæreditarium, miserè partes aduersæ lapsæ sunt illud prætendentes tanquam gentilitium quod est omnino contrarium, vt ex Baldo, & alia Rotæ decisione dixit ipsa Rota *in d.dec.287.n.6. in posthumis Farin.* Atque ideo improbè poterat D. Ioanna obtinere in vacatione immediate antecedente, nec in ista obtinere, sed ius, & eius desiderium fuit contemptum, & exclusum, cum in clausula fundationis nulla legebatur vocatio familiæ, nec etiam alterius personæ, sed simplex capellaniæ fundatio: quoniam
ad iudicij determinationem non at- 18
tenditur nisi illa causa, & qualitas, ex qua quis ius suum dicit in eo, & ex qua agit, prout altiùs probabitur statim.

Adstringatur magis discursus iste, & supponatur ius hæreditarium; & supponamus etiam, dict. D. Ioannam Mariam, & eius patrem esse filios, & descendentes fundatricis, & eius hæredes: cum verò non sint, solum enim 19
prætendunt probare descendentiam ex quodam transuersali eiusdem fundatricis, quæ decessit absque filiis, & descendentibus,) Adhuc foret impossibile de iure eos obtinere in illis litibus, nec vti hæredes, nec vti consanguineos proximiores. Tum quia in hæreditate fundatricis nullum remansit ius patronatus, quod non erat creatum, & ortum viuente illa ex defectu consensus Ordinarij, nec etiam fundatrici acquisitum; quapropter per consequens nullum ius patronatus aderat, quod possit in hæreditate reperiri, vt *supr.art.3 per tot.* & signanter de hoc, *num.23.* Tum etiam quia quando aliquod ius patronatus manifestet in hæreditate fundatricis, nec ipsa D. Ioanna Maria, nec eius pater, 20
nec ascendentes, hæredes fuerunt eiusdem, & quando forte fuissent (quod negatur) nec ipsa, nec eius pater id allegarunt in hoc, & antecedenti iudicio, nec vnquam hanc qualitatem deduxere, & ex qua nunquam potuerunt obtinere, sed succumbere debuerunt cum præcisè debeat attendi causa & qualitas, ex qua quis agit, & deducit in iudicium: vt sunt iura expressa *in l. filius, qui patris 42. ff. de bonis libertor. l. si pater. §. qui duos*, ibi: *Facit etiam hoc quasi gaudere, non quasi annus, ff. de adoptionibus, l. debiter. §. fin. ff. ad Trebellian.* ibi: *Quia non quasi mater ex facto accepit. l. tutor petitus, §. quæ tutoribus, ff. de excusatio. tutor.* ibi: *Cum iudicium patris, ex filius, non ex tutor procederit. l. pe fideius,*

§. Papinia

§. *Papinianus*, *ff. de iure dotium*, illic: *Magis cum quasi patrem, quam quasi curatorem fecisse videri*, *l. qui duos, C. de coniungend. cum emancipat. lib.*

Vnde fit, quod sententia ferri nequit super non deductis, nec petitis in iudicio, *l. fin. C. de liberali causa*, *l. fin. C. de fideicommissar. libertatib.* & ibidem Bald. Cæphal. *cons.* 136. *num.* 14. Caualcan. *decis.* 23. *num.* 11. D. Valençuel. Velazq. *in cons.* 26. *num.* 43. Scaccia *de appellationib. cap.* 2. *quæst.* 11. *num.* 33. cum sententia debeat esse conformis libello, *l. non omnis*, *ff. si certum petat. Cap. licèt Heli*, *de simonia.* 21

Nec etiam potuerunt obtinere ex causa, & iure propinquitatis, & consanguinitatis, quod solum deduxerunt, & proposuerunt, & cui nituntur: nam hoc ius semper fuit inutile, & vitiosum, & contrarium clausulæ fundationis, prout ex ea hactenus fuit ostensum. 22

Vnde in illam labuntur constantem doctrinam, quod quando quis habet vnum ius vtile, & legitimum, ex quo potuit iuste agere, & obtinere, si eo omisso, & neglecto aliud inutile, & inefficax deducit in iudicium, nec potest ex isto, tanquam inutili obtinere; nec ex illo vtili, quod tunc habebat, quia eo non fuit vsus, nec in iudicium deduxit, iuxta text. singularem *in l.* 3. § *sed si forte*, *ff. iudicatum solui*, singulariter probant Ludouic. Romanus *in cons.* 446. *& cons.* 496. *dubio* 10. quem sequitur Maranta *de ordine iudicior.* 4. *part. distinct.* 16. *n.* 17. *fol. mihi* 242. Tiraquel. *de retractu lignager* § 10. *glossa vnic. num.* 6. *&* 7. *fol.* 173. & in nouiori impressione, *fol.* 347. vbi multa exempla adducit, quod quando maritus tanquam talis, cum sit legitimus administrator, potuit comparere in iudicio, & eo iure, & qualitate omissa, comparuit tanquam procurator vxoris, qui in rei veritate carebat mandato: processus, & iudicium nullum redditur, nec sanabitur illa alia via legitimi administrationis, & sibi imputet agendo alia qualitate, & causa qua carebat, & loquendo in coniuncta persona: idem etiam tradunt Bald. & Salycetus *in l.* 1. *ille*, *column.* 1. *vers. Vlterius oppono*; Salicet. *colum.* 2. vers. *Oppono*, *quo etiam*, & ibidem Anton. Alexand. *C. de procuratorib.* per ea quæ notat Gloss. *in l. si filius*, *in gloss. vltim. ff. qui satisda. cogantur*, ipse Bald. *in cap. nonnulli*, *col.* 2. *vers. Nota, si quis opponat*, & *ibi* Barbatia: Felinus *colum.* 14. *vers. Limita secundo de rescript.* Bald. *in capit. ex parte Decani*, *column.* 3. *versic. Quod si coniuncta*, Alexand. & Ias. *in l. exigendi*, ille, *column.* 2. *in vltima fallentia*, iste, *col.* 3. *in* 6. *fallentia*, *C. de procuratoribus*, quos omnes congerimus, & ad idem sequimur *in tractatu de protection. Regia*, 4. *part. cap.* 8. *ex num.* 270. *cum seqq.* Et iterum, quando quis habet ius vtile, & legitimum ad agendum, & agit ex alio iure; & causa inutili, actus non subsistinetur ex vtili tunc existente: sed vitiatur ex iure inutili, quo fuit vsus; abundantissimè Nosmet, *in Labyrint. creditor.* 2. *p. c.* 23. *ex n.* 33. *cum multis seqq.* & accuratiùs, *in tr. de supplicat. ad Sanctiss.* 2. *part. cap.* 12. *ex num.* 25. *cum seqq.* 26

Igitur, quantumcumque daretur casus existentiæ iuris patronatus hæreditarij in hac capellaniæ fundatione, & D. Ioannæ Mariæ, suisque prædecessoribus, tanquam hæredibus fundatricis pertinere; cùm ipsa, nec pater suus in hac lite, & præcedentis vacationis, hac qualitate, & iure vsi non fuerunt, nec illud in iudicium allegarunt, nec deduxerunt vnquam (quo re vera carebant, vt superius tactum fuit) sed solum allegauerunt, & nisi fuerunt iuri consanguinitatis, & proximitatis, respicienti, & indicanti ius patronatus gentilitium, & familiare, relictum consanguineis ipsius fundatricis, nunquam potuerunt obtinere in præfatis litibus, non ex qualitate, & causa hæreditarij, quia illam nunquam in iudicium deduxere, imò illa prorsus carebant: non ex qualitate patronatus gentilitij, ad quam se restrinxere, quia inutilis, & vitiosa est, & omnino aliena à mente, & litera instrumenti fundarionis, & prorsus improbabilis, prout ex argumento cornuto *hoc in articulo* 10. adnotatur euidenter. 27

Quæ omnia superflua sunt, cum in huius capellaniæ fundatione nullum adfuit ius patronatus à sua origine, nec hæreditarium, & multo minus gentilitium: sed pro maiori iustificatione illud supponitur.

ARTIC. XI.

Ad ius patronatus hæreditarium si fuit præsentatum tanquam gentilitium per consanguineos proximiores; familiare præsumitur, dum de fundatione contrarium non apparet.

At semper quod ex fundatione docetur hæreditarium, & non gentilitium esse, reducitur ad suum statum originalem, qualibet quasipossessione antiqua contraria non refragante.

SVMMARIVM.

1 *Ius patronatus hæreditarium ex obseruantia subsequuta præsentandi per consanguineos proximiores præsumitur gentilitium.*

2 *Si ex fundationis tenore apparet esse hæreditarium, ad eam qualitatem reducitur, plurimis præsentationibus contrariis non obstantibus.*
Vel etiam è contra, ibidem.

3 *Alienatio rei Ecclesiæ minus solemniter facta, si per 30. vel 40. annos, pacificè possideatur, præsumitur beneplacitum S. A. interuenisse.*

4 *Sed ista præsumptio solum durat interim, quod de contrario non appareat ex instrumenti inspectione.*

5 *In vnione beneficiorum post triginta annos, cum quieta possessione, consensus Capituli præsumitur interuenisse.*

6 *Constito per instrumentum vnionis non interuenisse consensum Capituli, præsumptio cessat, & vnio resoluitur.*

7 *Præsumptio cedit veritati.*

8 *Ius patronatus, quam plurimis annis possessum à consanguineis tanquam gentilitium, constito ex instrumento fundationis esse hæreditarium, pluries reduxit Rota ad suam qualitatem primæuam.*

9 *Si patronatus est hæreditarius nunquam alius, tanquam consanguineus admittitur.*

10 *Quasipossessionem centum quadraginta annorum præsentandi ad beneficium per consanguineos reiecit Rota, constito ex fundationis instrumento, esse iuris patronatus hæreditarij, & non gentilitij,&* num. 11.

12 *Semper, quod ex instrumento fundationis appareat beneficium fuisse erectum cum libertate, nec immemorialis quasipossessio contraria suffragatur.*

13 *Ius patronatus gentilitium possessum tanquam hæreditarium, constito ex fundatione esse gentilitium, quasipossessionem contrariam contempsit Rota,&* num. 14.

15 *Possidentis animus applicatus ad rem cum sua qualitate, hac deficiente, non remanet subiectum cui applicetur illa possessio.*

16 *Diuersa est possessio rei qualificatæ, alia, & diuersa possessio rei simplicis sine qualitate.*

17 *Constito de non qualitate rei, quam sub qualitate quis errenèe possidebat, nullum ei ius ex tali possessione quæritur.*

18 *Res qualificata diuersæ naturæ, & speciei est, cuius simplex.*

19 *Qualitate rei possessæ extinctâ extinguitur possessio, & nec transit ad simplicem tanquam rem diuersam.*

20 *De vna quasipossessione vnius rei non bene infertur ad aliam rem diuersam.*

21 *De vna re ad aliam possessio non migrat.*

QVamuis verum sit quod ius patronatus hæreditarium ex obseruantia subsequuta ad illud præsen- 1
tandi per consanguineos proximiores, præsumatur gentilitium, & familiare, vt per Noguerol. *allegat.* 28. *n.* 34. *ex Viuiano, & Cyarlino.* Hoc procedit, & tantum locum habet interim dum ex fundationis instrumento non docetur, & apparet contrarium.

At verò semper, quod ex ea constat veritas, non esse familiare, sed hæreditarium, vel è contrà; ius ipsum 2
patronatus reducitur ad suam primitiuam naturam, quam alterare non possunt quamplures præsentationes contrariæ antecedentes, prout

pluries

plaries determinauit Rota in his terminis, allegans plures Doctores, de quo supra *art.* 3. *& art.* 4. latè adducuntur.

Vltra quæ, vlterius de hoc particulariter hic tractandum, & com-
3 probatur exemplo alienationum bonorum Ecclesiæ, quæ minus solemniter fuere alienata, si per triginta, vel quadraginta annos pacificè possideantur; præsumitur, interuenisse beneplacitum Sedis Apostolicæ. Sed hæc præsumptio solum durat interim dum de contrario non docetur. At si ex instrumenti tenore, & inspectione
4 contrarium apparet, euanescit præsumptio; Bellacomba, *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 14. *num.* 229. Menochius *de præsumptionib. libr.* 3. *quæst.* 132. *num.* 79. Mascardus *de probationib. conclusio.* 1140. *num.* 25. *& concl.* 131. *à n.* 33. Peregrinus *de iure fisci, lib.* 6. *tit.* 8. *num.* 25. Gratianus *disceptat. forens. cap.* 268. *num.* 4. Valascus *consultat.* 161. *num.* 20. Caldas Pereira *de emptio. & venditio. cap.* 34. *num.* 40. late Barbos. *in pastorali, tom.* 2. *allegat.* 95. *num.* 72. *& 73.*

Quod alio simili comprobatur. In vnione beneficiorum requiritur con-
5 sensus Capituli, qui consensus post triginta annos possessionis, & obseruantiæ præsumitur interuenisse, ista tamen præsumptio tamdiu durat, quamdiu ex instrumento vnionis contrarium non apparet, postquam autem ex eo constiterit, talem consensum non interuenisse, præsumptio
6 cessat, & vnio redditur nulla, & beneficium vnitum recuperat suam priorem libertatem, & statum, Cracta *de antiquitat. tempor.* 3. *part. section.* 1. *limitat.* 7. *n.* 26. Cacherannus *decis. Pedemontana* 273. Petrus Surdus *de aliment. tit.* 8. *priuilegio* 22. *num.* 10. Nicol. Garcia *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 188. *& num.* 189. Viuianus *de iure patronat.* 3. *p. lib.* 14. *cap.* 5. *ex num.* 54. *& seqq.*

Nam postquam de veritate appa-
ret, nihil est de præsumptione cu-
7 randum, quia præsumptio cedit veritati, *l. nuptura filio, ff. de iure dotium, l. fin. in principio, ff. de eo quod met. causa, l. cum de indebito, ff. de probationib.*

Sed accedendo ad terminos indiuiduales nostri præsentis casus, elegantissima est Rotæ decisio, penes Farinac. 53. *in recentior. fol.* 44. *tom.* 1. 8 qua adducuntur plures Doctores, & aliæ duæ Rotæ decisiones loquentes in eodem casu, in qua per multos annos antecedentes quidam Duces, possessores vnius status, & maioratus, tanquam descendentes legitimi à fundatore cuiusdam capellaniæ, ad eam præsentabant: at vltimo possessori, volenti continuare quasi possessionem quæsitam à suis antecessoribus, & præsentanti, tamquam statûs legitimo possessori, mota fuit lis, sibi tale ius non pertinere, cùm ius patronatus non esset gentilitium, sed hæreditarium in sui creatione; prout apparebat ex instrumento fundationis capellaniæ, quo constito, fuit victus, spretaque eius præsentatio, vt in *dict. decis. num.* 3. ita determinante in hæc: *Et cessat difficultas; quia instrumentum fundationis loquitur de reseruatione iuris præsentandi pro Ioanne de Langonisa fundatore, & hæredibus suis, & sic non suffragatur moderno Duci, & eius prædecessoribus, qui ab anno* 1460. *circa, præsentauerunt; & non constat, iure hæreditario successisse prædicto Ioanni fundatori, cap.* 1. *vbi Abbas num.* 3. *de iure patronat. Archidiaconus in capit. plures, n.* 4. *vers. Sed pono* 1697. Bald. *cons.* 409. *num.* 1. *lib.* 2. Ancharanus *cons.* 42. *num.* 2. Cardina. *cons.* 122. *n.* 2. Alexand. *cons.* 73. *num..... lib.* 8. tenuit Rota coram illustrissimo Mantica *in vna Bracarensi* 9 *Parochialis sub die* 24. *Februarij*, & iterum *die* 1. *Iulij* 1592. & per hanc Rotæ decisionem rectè infert Lotterius *de re benef. lib.* 2. *quæst.* 11. *num.* 46. quod nunquam admittitur consanguineus de familia, si beneficium, iuris fuerit patronatus hæreditarij.

Sed prædictam decisionem 53. ad vnum vtilissimum, concernens, & adaptabile nostro casui huius litis; ponderare debemus: illud nempe (quod & nota dignissimum sit) quod centum & quadraginta duo anni quasi possessionis præsentandi acqui- 10 sitæ per possessores antecessores illius Ducatus, tamquam proximiores consanguinei fundatoris, quia ab anno 1460. constitit de sua possessione ex iure patronatus gentilitio; vt in *dict. decis.* 53. expressè dicitur, & notatur, vsque ad anum 1602. quo emanauit dicta decisio, prout testatur ipse Farinacius *in suprascriptione eiusdem decisionis,*

decisionis, ex quo facta temporis computatione apparet dictam quasipossessionem cucurrisse continuatiuè per dictos centum quadraginta & duos annos, post quos constito ex fundationis instrumento, ius patronatus non esse gentilitium, sed hæreditarium, contempta tam longa, & continuata quasipossessione præsentandi, fuit per dictam decisionem ius patronatus redactum ad suum principium hæreditarium: cum qua decisione concordant in hoc aliæ duæ relatæ in *eadem decisione* 53. & citatæ pro eisdem terminis.

Quæ tres decisiones Rotæ bellissimæ sunt, ad totalem subuersionem
11 intentionis D.Ioannæ, ac suorum antecessorum, prætendentis habere quasipossessionem iuris patronatus gentilitij, cum contrarium clare appareat ex tenore instrumenti fundationis, quo nec ius patronatus hæreditarium legitur, nec vocatio alicuius personæ ad successionem, sed simplicissima quædam erectio huius capellaniæ; vt latius remanet adnotatum superiùs *in articulo antecedenti* 10.

Quibus Rotæ decisionibus mirabiliter consonant aliæ plures, nec non magna Doctorum caterua, de quibus
12 amplissimè fit mentio *in art. 3. per totum*, affirmantium, longissimam quasipossessionem iuris præsentandi, etiam immemorialem non suffragari, semper quod ex tenore fundationis apparuerit, nullum adfuisse ius patronatus creatum à principio.

Præfatæ tres decisiones Rotæ loquentes de quasipossessione præsen-
13 tandi ad capellaniam, ex capite iuris patronatus gentilitij contemnenda, constito illud fuisse hæreditarium, æqualiter procedunt; è conuerso, quando ius patronatus gentilitium ab aliquo possidetur tanquam hæreditarium, quod, constito esse gentilitium, ad suam originem, & priorem statum reducatur; prout firmat optima Rotæ decisio 290. *in posthumis Farinacij*, *tom.*2. quæ *num.*1.2. & 3. ita ait: *Dominai resoluerunt; ius patronatus, de quo agitur, spectare ad agnatos hæredes, non tamen ad hæredes bonorum ex testamento, & nouchantur ex tenore fundationis (quæ potissimum in hac materia attendit debet; Bald. in l. 2. in principio, C. de in ius vocando, Lambertinus de iure patronat. lib. 2. art. 2. quæstionis principalis. num. 2. Barbatia cons. 33. num. 8. lib. 2. Peregrinus cons. 33. num. 12. lib. 1) fundator enim declarauit expresse se constituere hoc ius patronatus perpetuum suæ agnationi, vnde illud non potest hæredibus bonorum competere, cum illis deficit qualitas agnationis requisita à fundatore, sine qua non possunt esse patroni. Lambertin. vbi supra, 8. articul. 2. quæstionis principalis; num. 1. Rochus de Curte eodem tractat. verb. ipse, vel is, num. 73. Gabriel. in cons. 196. num. 4. lib. 2. &c.* quæ vlterius ad alia in comprobationem progreditur.

Ex quibus omnibus infallibiliter infertur, quascunque quasipossessiones D. Ioannæ Mariæ, & eius ante- 14
cessorum (si aliquam adquirere potuerint, quia ex variis iuris capitibus deductæ remanent prorsus superiùs *in articulo 4. per totum*) sub falsa suppositione, & erronea patronatus gentilitij, cuius contrarium ex tenore fundationis aperte constat, non solum non adesse creatum ius patronatus gentilitium, verum nec etiam hæreditarium; admodum iuri conforme fuit, reducere hanc capellaniam ad suum priorem libertatis statum, in qua ex sua origine erecta fuit; declarando per sententias in hac, & in antecedente vacatione immediata, eius prouisionem ad Ordinarium spectare.

Omnium insuper prædictorum ratio est clara; nam cum animus possidendi sit applicatum iuri patronatus cum qualitate gentilitij, qualitate 15
hac deficiente extinguitur quasipossessio, quæ restricta ad vnam rem qualificatam, deficiente, vel mutata qualitate, non remanet subiectum, in quo ipsa possessio possit subsistere; 16
cum alia sit res diuersa, super qua possessio quæsita non fuit, atque alia, & diuersa fuerit possessio rei qualificatæ; ita eleganter probat Rota in *decis.* 646. post tractatum *de manutent.* Ludoui. Posth. quæ *num.* 14. *& num.* 15. ita ait: *Quoties enim mutatur qualitas, vel noua superuenit, non datur mandatum de manutenendo; quia altera est possessio ante superuenientem qualitatem, alia post illam, vt fuit dictum in Placentina donationis, seu prouisionis* 20. *Iuris eorum Capitis, & debet intelligi, rebus sic stantibus, vt ibi dicitur, &c.* Et relatiuè ad

hæc

has decisiones idem firmat Posth *dict. tract. de manutent. observat. 73. n. 47. & num. 48.* qui per *plurimos num. sequentes*, multas applicat doctrinas admodum conducibiles.

Semper igitur, quod constiterit, alteratam esse qualitatem rei, quam sub qualitate, & cum ea quis possidebat; seu constito non adfuisse qualitatem, sed erroneè supponebatur à possidente, nullum ei ius ex sua erronea possessione adquiritur: pulchra in proposito adest Rotæ *decis. 186. ex num. 12.* inter congestas à Ludoui. Posth. *post tractat. de manutent.* in hæc verba: *Domini responderunt, inde non aliud inferri posse, nisi errorem tam Episcopi, quam etiam Capituli putantium, tales Vicarias esse de iure patron. Ecclesiastico, quo casu fuissent quidem conferendæ per concursum. Verum cum de tali iure patronatus nunquam constiterit, nec hodie etiam constet: sed de simplici vnione Ecclesiarum parochialium facta Capitulo cum facultate nominandi Vicarios, iuxta constitutionem Pij Quinti: non potuit hic error constituere Episcopum in legitima, & manutenibili quasi possessione conferendi Vicarias prædictas liberè per concursum, non expectata nominatione Capituli; actus enim erronei consensu carere dicuntur, &c.*

Nam quemadmodum res qualificata diuersa est à simplici non qualificata, & diuersæ naturæ, & speciei, 18 iuxta text. *in §. preterea, Instit. de inutilibus stipulation. cap. cum Marthæ, §. quæsiti, de celebratio. Missar. cap statutum, de election. lib. 6.* Menochius *cons. 35. n. 13. & de recuperand. possess. remed. 6. num. 8.* Surdus *decis. 2. n. 9. & consil. 179. num. 40. & cons. 202. num. 8.* Gratian. *discept. tom. 5. cap. 854. num. 52. & cap. 936. num. 24.* Mangilius *de imputationib. quæst. 176. num. 4.* Scaccia *de commerc. §. 7. glos. 5. num. 159.* Nihil mirum 19 extingui quasi possessionem, extincta qualitate, nec transire, nec remanere in re diuersa, & diuersæ naturæ, ac speciei: late Petrus Surdus *in cons. 135. ex num. 63. cum seqq. lib. 1.* Ludoui. Posthius *de manutent. observat. 73. ex num. 99. cum multis seqq.*

20 Cum de vna possessione, seu quasi possessione vnius rei non bene inferatur ad aliam diuersam, Rota *in Messan. pensionis coram Iusto decis. 379. n. 3. & in eadem causa, coram Penia. dec. 386. num. 3. & decis. 647. post tract. de manutent. Posthij.* Burattus *decis. 427. num. 3.* ipse Posth. *observ. 73. num. 10.* quia de vna re ad aliam, possessio non migrat, 21 iuxta doctrinam glossæ *in l. 3. in princip. ff. de acquirend. possess.* quam sequitur Bart. *ibidem, num. 4.* Alexan. *num. 15.* Iason. *num. 3.* Parisius *in cons. 37. num. 17. lib. 1.* quare talis possessio sub qualitate quæsita, nec prodest rei qualificatæ ob defectum qualitatis, nec simplici tanquam diuersæ: huius articuli comprobatio vlterius continuatur in *articulo 12. proxime sequenti.*

ARTIC. XII.

Error in apprehensione possessionis respiciens titulum, & causam possidendi, quamuis iuris effectibus careat in iudicio proprietatis; prodest tamen ad iudicium manutentionis.

Error, & falsa causa in apprehensione possessionis respiciens ipsam rem, nec suffragatur in iudicio plenario, nec in sumariissimo manutentionis.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio apprehensa per errorem respicientem causam possidendi, licet quoad petitorium sit vitiosa, quoad iudicium manutentionis suffragatur, &* num. 2.

3 *Quasi possessio præsentandi quantumuis legitimè quæsita inter compatronos, nullatenus suffragatur contra Ordinarium, nec in petitorio, nec in possessorio summariissimo.*

4 *Error, & falsa causa tangens ipsammet rem, impedit possessionis adquisitionem, quoad omnes iuris effectus, tam in petitorio, quam in manutentione.*

5 *Quasi possessio iuris præsentandi ad beneficium, tanquam gentilitij, cùm non sit tale, erronea est, & ex falsa causa tangente ipsammet rem, ad*

nullum

nullum iudicium prodeſt.

6 *Actus geſtus ſub aliqua qualitate, iſta deficiente, actus corruit.*

7 *In comprobationem ſupradictorum adducitur bona Rotæ deciſio.*

IN corroborationem eorum, quæ in *articulo antecedenti* ſcripta remanent, alia vtilia non omittenda, rei, de qua agitur, admodum conducibilia, deducenda ex mirabili quadam theorica tendente ſimiliter ad deſtructionem quaſi poſſeſſionis prætenſæ per D. Ioannam Mariam: quaſi poſſeſſio etenim apprehenſa per errorem reſpicientem titulum, & cauſam poſſidendi, vt exemplo apprehendentis poſſeſſionem hæreditatis tanquam abinteſtato ſibi delatæ cum deberet apprehendere ex teſtamento, quamuis hæc poſſeſſio, quoad iuris effectus vitioſa dicatur, circa iudicium proprietatis, quia inutilis, & inefficax, non attenditur eo in iudicio; tamen quoad iudicium manutentionis ſuf- 2 fragatur, quia in eo ſolum attenditur exiſtentia in re, & de facto eam teneri; & ſic ſola detentatio ſufficit ad obtinendum in eo iudicio manutentionis: ſic diſtinguit poſt alios Gratianus *diſceptat.* 113. *num.* 9. 10. *& num.* 6. Petrus Surdus *in conſ.* 43. *ex num.* 10. *cum ſeqq.* & per plures Doctores, & Rotæ deciſiones obſeruat Oliuerius Beltraminius ad Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 283. *num.* 7. Poſthius *de manutentione, obſeruat.* 64. *num.* 12. bona deciſio Rotæ inter recollectas per Poſthium 349. *n.* 1. *cum ſeqq.* illic: *Non obſtat, quod de falſa cauſa dicitur: quia hoc reſpicit petitorium, an bona ſint deuoluta ad Eccleſiam, vel non, vt fuit reſolutum ſub die* 20. *Nouembris anni præteriti, verſ. Vltimo non obſtat, quod fuerit, &c.* Et iterum ibidem: *Sufficit D. Epiſcopo docere de detentatione, nec enim de proprietate, aut poſſeſſione plenè diſcuti debet, vt per Paulum conſ.* 3. *volum.* 2. *Neuiſanum conſ.* 8. *num.* 3. *Laurentium Syluanum conſ.* 27. *num.* 5. *Couarru. lib.* 1. *practicar. c.* 17. *num.* 3. *verſ. Sic ſane, quod ipſe probat efficaci ratione Iuriſconſulti, in l. Rutilius regulus: vbi Caſtrenſ. num.* 5. *ff. de donationibus.*

Hac tamen adnotatione, & limitatione adhibita, vt hæc quaſi poſſeſſio, nec etiam alia quæuis poſſeſſio 3 legitimè quæſita inter compatronos, nil prodeſt nec ſuffragatur contra Ordinarium comparentem, & contendentem de exiſtentia iuris patronatus, & libertate capellaniæ, etiam in iudicio ſummariſſimo manutentionis, prout abunde fuit probatum ſuperius in *articulo* 4. *prope principium, ex num.* 2. *& ſeqq. verſ. At vero quoties dubitatur, &c.* & plurimi alij Doctores id probant, cumulati inferius in *arti.* 14. *num.* 8. ita vt hoc diſtinctionis membrum in nihilo officiat iuri Ordinarij agentis de libertate beneficij.

At verò quoties error, & falſa cauſa tangit factum ipſum, & cadit ſuper ipſammet rem, cuius fuit apprehenſa poſſeſſio, hæc adeo inutilis, & ineffi- 4 cax eſt, vt nec etiam ad iudicium ſummariſſimum manutentionis profit poſſidenti; hanc theoricam ſingularem probat Rota *in deciſ.* 74. inter recollectas per Ludou. Poſth. *poſt tract. de manutent. ex num.* 14. quæ *ex num.* 18. ita loquiturin hæc: *Præterea quidquid dicendum ſit, quando falſitas verſatur circa factum, quo caſu putans capere poſſeſſionem vnius fundi, non acquirit poſſeſſionem alterius fundi, in quo immiſſus fuit, l. ſi me in vacuam, ff. de acquirend. poſſeſſione: Tamen falſitas, quæ non reſpicit factum, ſed tantum verſatur circa cauſam poſſeſſionis, non impedit acquiſitionem, quia non deficit voluntas poſſidendi, licet potius ex vna cauſa, quam ex alia, l.* 2. *§. ſi à pupillo, l. quod vulgo, ff. pro emptore: & facit l. cum in corpus, ff. de acquirend. rerum domin. & notatur per Barboſ. & Iaſon. in l. ſi is ad quem, ff. de acquiren. hæredita. & licet iſta poſſeſſio non ſit conſiderabilis quoad effectum iuris, vt illa non dicatur iuſta poſſeſſio, nec producat iuris effectum, vt loquuntur Doctores in contrarium allegati: ſecus tamen eſt, quoad effectum facti, vt ingredius dicatur eſſe in poſſeſſione, vel detentatione: quod poteſt probari exemplo Bald. in dict. conſ.* 135. *de miſſo in poſſeſſionem à iudice nulliter procedente, contra quam poſſeſſionem datur actio ſpolij: Doctores communiter in l. iuſtè poſſidet, ff. de acquirend. poſſeſſ. late Aimon Cravetta, in conſ.* 188. *num.* 8. *vbi latius proſequitur, &c.*

Et cum quaſi poſſeſſio præſentandi ad hanc capellaniam apprehenſa per anteceſſores D. Ioannæ, fuerit erronea, & ex falſa cauſa tangente ipſam 5 capellaniam, & ius præſentandi ad illam,

illam, putantes esse iuris patronatus, cum sit libera, putantes etiam esse iuris patronatus gentilitij, & sub hac qualitate, cum adhuc nec sit hæreditarium, & ad illud animum suum limitatiuè applicauerint, sequitur, vt cum fuerit erratum in ipsa re, cum non adsit ius patronatus qualificatum, quasi possessio eorum inutilis, & inefficax sit, quia alia res est res qualificata, diuersæ naturæ, & speciale differens à simplici, vt latius dictum est *articulo antecedenti*, & Capellania reperta absque qualitate à possessoribus suppositа; possessio eorum quasi inefficax euanescit quoad omnes iuris effectus tam in petitorio, quam in summariissimo iudicio manutentionis, cum erratum fuerit circa ipsam rem.

Quoniam actus gestus sub aliqua qualitate, ista deficiente, actus corruit, vt per plura iura tradit Aymon
6 Crauetа *in cons.* 202. *num* 31. Dom Valençuela Velasquez *in cons.* 112. *à n.* 77. *& seqq. tom.* 1. Et quia actus sub aliqua qualitate, restringitur ad suam qualitatem, & suos terminos non egreditur: per plura iura: & Doctores adductos per Nos *in Labyrint. credito.* 2. *part. cap.* 10. *ex num.* 40.

Et vlterius ad propositum bene vrget Rotæ *decisio anni* 1602. ad literam
7 adducta per Augustin. Barbos. *in pastorali, tom.* 2. *in vers. Quantum attinet, num.* 26. ita disponit: *Quantum attinet ad secundam difficultatem, aliqui ex Dominis dicebant, quod ad effectum possessionis sufficit, quod œconomi deputati acceperint possessionem, etiam de facto, ad effectum vt dicantur esse in possessione, seu detentatione, Bald. &c.* sequitur, & facit: *Cæterum respondebatur ab aliis Dominis, quod conclusio procederet, si œconomi voluissent acquirere possessionem, nedum nomine Seminarij, sed etiam nomine proprio; quia isto casu falsitas versatur circa causam possessionis, quare non impediret possessionem, quia non deficeret voluntas possidendi, aut nomine proprio, aut nomine Seminarij, l.* 2. *§. si à pupillo, l. quod vulgo, ff. pro emptore: & facit text. in l. cum in corpus, ff. de acquir. rer. domin. prout Bart. & Ias. in l. si is ad quem, ff. de acquirend. hæredit. & fuit dictum in causa Matcerat. hæreditatis* 4. *Iunij* 1590. *coram Cardinal. Pamphilio, sed in hoc casu, si Seminarium non erat erectum, quia pueri nondum erant introducti; non poterant œconomi adquirere quasi possessionẽ, quia noluerunt adquirere nomine proprio: sed nomine Seminarij, quod cum non sit erectum, possessio est ex falsa causa circa factum, hoc est, super existentia Seminarij, & ideo est nullius considerationis, nec producit iuris effectus, l.* 1. *§. hæc verba. ff. ne vis fiat ei, Bald. d. cons.* 135. *n.* 2. *Portius Imola cons.* 74. *n.* 11. *& facit text. si me in vacuam, &c.* hactenus de singulari decisione, quæ non solum est applicabilis defectui qualitatis patronatus gentilitij, sed etiam ipsi iuri patronatus nunquam creato, nec nato; de quo abunde superiùs, *artic.* 3.

ARTIC. XIII.

Consensus Ordinarij requisitus simul cum fundatione Capellaniæ vt acquiratur ius patronatus; nullatenus inducitur ex admissione præsentationum, & institutione facta postmodùm per Ordinarium ipsum.

SVMMARIVM.

1 *Ad acquirendum ius patronatus cum fundatione requiritur consensus Ordinarij, aliter Capellania cum libertate creatur.*

2 *Consensus Ordinarij ad creandum ius patronatus an tacitè inducatur ex admissione præsentationum,* & num. seqq.

3 *Et induci, qui tenuerunt.*

4 *Si ex admissione præsentationum induceretur consensus Ordinarij ad nouiter creandum ius patronatus, multæ Rotæ decisiones, & communes Doctorum opiniones subuerterentur.*

5 *Ordinarius potest quandocumque de libertate beneficij agere, non obstantibus quibuslibet præsentationibus admissis per Ordinarium.*

6 *Ad quasi possessionem præsentandi adquirendam requiritur præsentatio, admissio Ordinarij, institutio præsentati, & beneficij possessionis apprehensio.*

7 *Omnibus præsentationibus admissis præcedentibus, non impeditur Ordinarius agere de nõ existentia iuris patronatus*

natus in erectione beneficij, & n.8.

Si ex admissione præsentationum induceretur consensus Ordinarij ad nouiter creandum ius patronatus: semper sibi obstaret agenti quandocumque de non existentia iuris patronatus: Sed ei non obstant qualescumque præsentationes admissæ; ergo ex eis induci nequit consensus ad nouum ortum iuris patronatus, & num.9.

10 *Præsentationum admissio solum operatur, & prodest ad adquirendam quasi possessionem iuris præsentandi absque contactu ipsius iuris patronatus.*

11 *Aliud est ius præsentandi, aliud ius ipsum patronatus, & potest ius præsentandi esse apud vnum, & ius ipsum patronatus apud alium.*

Et de vno ad aliud non potest fieri illatio, nec argumentum, ibidem.

12 *Potest quis donare ius præsentandi, retento sibi iure patronatus.*

13 *Ius præsentandi solum respicit iudicium possessorium: ius patronatus petitorium.*

14 *Consensus, qui inducitur ex aliquo actu, ad illum se restringit, & illum non egreditur.*

15 *Consensus præstitus ab Ordinario ad ius præsentandi, nequit extendi ad ius patronatus.*

16 *Defectum fundationis non continentis ius patronatus si ignorat Ordinarius; approbatio corruit ex defectu consensus.*

17 *Etiam per mille actus inducentes ratificationem, & approbationem, consensus ignorantis non inducitur.*

18 *Papa conferens alicui beneficium aliàs incapaci, si defectum ignorat, non intelligitur dispensare.*

19 *Admissio præsentationum facta ab Ordinario sub falsa credulitate existentiæ iuris patronatus, corruit detecta falsitate.*

20 *Ordinarius si sciret non adesse ius patronatus, non est credendum velle illud nouiter creare,* & num. 21.

22 *Ordinario attestanti aliquod beneficium esse iuris patronatus non creditur.*

23 *Capellaniam creatam in libertate non potest postmodum Ordinarius subiicere iuri patronatus.*

24 *Assertioni Episcopi attestantis beneficium aliquod esse de iure patronatus, non standum.*

25 *Consensus ordinarij destinatus ad solam admissionem præsentationis, non extenditur ad nouam creationem iuris patronatus.*

26 *Doctores affirmantes consensum Episcopi requisitum ad creationem iuris patronatus sufficerere tacitè induci ex admissione præsentationum, sibi ipsis esse contrarios ostenditur.*

27 *Admissio præsentationum deseruit ad acquisitionem possessionis præsentandi.*

28 *Non tamen ad impediendum Ordinarium ne quandocumque possit de beneficij libertate agere.*

IN *art.* 3. constans, & inuiolabile requisitum, scriptum fuit, vt ad adquisitionem iuris patronatus ex præcisius consensus Ordinarij concurrens cum fundatione Capellaniæ, quo deficiente, nec acquiri, nec oriri, sed ipsam Capellaniam creatam manere ab origine sua cum libertate, & absque onere patronatus: nunc tractandum, an rite consensus tacite inducatur ex admissione præsentationum, & institutionibus factis per ipsum Ordinarium ad Capellaniam? & ex hoc induci consensum; reperio simpliciter & indistincte affirmarle Barbos. *ad Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.* 12. *n.*10. post Rochum de Curte *de iure patronat. in verbo, pro eo, quæst.* 8. *n.*20. & Oliuerium Beltramin. *ad decis. Gregorij* 15. *n.*7. & ex *Rotæ decis. impressis* per Marquesa *de commissio p.*1. *fol.*454.

Sed isti Doctores obiter, minus attentè, & nullo adducto iuris fundamento, & absque dubij speculatione id affeuerarunt, quorum assertio, si vera foret, sebuerteret innumerabiles Rotæ decisiones, & Doctor. communem opinionem, qui prorsus contrarium in variis casibus indicant, & supponunt, non obstantibus quamplurimis præsentationibus admissis ab Ordinario, effectum fortitis, posse de libertate beneficij agi, & quandocumque, etiam post huiusmodi talem, de ea constiterit, & non fuisse ab origine fundationis ortum ius patronatus ex defectu apparente consensus Ordinarij. Dicendum, sed beneficium, & Capellaniam reducendam ad suam libertatis originem, prorsus exempta præ-

fentationi

sentationibus, admissis per Ordinarium, & institutionibus earum virtute ab eo emanatis, prout copiosè videre est *in art.* 3. *&* *in art.* 4. *artic.* 10. *&* *artic.* 12. ex quibus clare, & dilucide infertur, consensum Ordinarij deficientem ab origine erectionis Capellaniæ non induci ex præsentationibus postmodum ab eodem admissis.

Ad cuius maiorem comprobationem, breuiter supponendum erit, 5
quod ad adquirendam quasi possessionem iuris præsentandi, inter multa requisita à iure desiderata, magis præcisum, & essentiale illud est, vt præsentatio fiat coram Ordinario cum bona fide, Ordinarij admissio, & approbatio, institutio præsentati, quæ effectum sortiatur per traditionem possessionis beneficij (quæ refert accuratè post plurimorum allegationem, Ludou. Posthius *de manutent. observ.* 32. *n.* 27.) Sed sic est, quod omnibus istis actibus præcedentibus non impeditur Ordinarius, quominus 6
agere possit de libertate beneficij, & non adesse ius patronatus ab origine erectionis illius, sed fuisse creatum cum libertate. Ergo impossibile est, quod ex admissione præsentationum induci possit consensus Ordinarij ad creationem iuris patronatus. Patet, quia stante eius admissione, vt præcisè requiritur, ad quasi possessionem præsentandi adquirendam; potest de libertate agere quandocumque, vt dictum est: quod facere non 7
posset, si ius patronatus ex sua institutione qualificaretur, & sibi præcisè obstaret, agenti de libertate beneficij, & de non existentia iuris patronatus, nam huius existentia induceretur ex suo consensu, & acceptatione, seu admissione præsentationum: Sed hoc est falsum, quia hoc eidem non est impedimento ad agendum de non existentia iuris patronatus, & libertate beneficij, prout amplissimè, & fortiter apparet ex dictis *artic.* 3. 4. 10. *&* 12. ergo falsum est asseuerare, quod ex admissione præsentationum facta per Ordinarium inducatur consensus fundationis præcedentis absque eo ad formandum, & creandum ius patronatus; quo indelebili, & indissolubili argumento euidenter conuincuntur Doctores superiùs relati contrarium per transennam, & minus attentè asseuerantes.

Comprobatur discursus iste, quoniam ex præsentationibus quantocumque tempore continuatis, admissis, & effectum fortitis non probatur ius patronatus; vt vltra innumerabiles *Rotæ* decisiones adductas *in dict. art.* 3. 4. 10. *&* 12. nisi continuatæ fuerint per spatium centum annorum; aliæ adsunt septem decisiones idem confirmantes. Has Rotæ decisiones, & Doct. aliquos congessit ipsa Rota *in dec.* 25. *inter recollectas* per Iulium Viuianum post *tract. de iure patron.* quæ *num.* 8. ita determinat: *Cum itaque non exhibeantur præsentationes continuatæ per spatium centum annorum: non potest dici constare de iure patronatus, quod non probatur ex præsentationibus: Archidiaconus in cap. vnic. n.* 10. *post medium, versic. Vnde quamuis aliquis de iure patronatus, lib.* 6. *vbi Geminianus, num.* 6. *&* *Franchis num.* 5. *Cassadorus decis.* 2. *num.* 3. *post medium, versic. Cuius patronus, de probationib. Mohedanus decis.* 3. *de iure patronat. Rota coram Orano in Firmiana iuris patronatus,* 1. *Marcij* 1591. *&* *coram Gyptio in Barchinonensi vnionis* 5. *Decembr. eiusdem anni, & in Neapolitana Capellaniæ, coram Cardinali Lancelloto Seniori* 29. *Ianuarij* 1571. *&* *in eadem coram Reuerend. Atrauatensi* 19. *Decembris* 1608. *&c.* Si enim ex tot præsentationibus admissis per Ordinarium non proba- 9
tur ius patronatus, ergo falsum est asseuerare, quod per admissionem præsentationis factam ab Ordinario inducitur consensus qui defecit in erectione beneficij, & Capellaniæ, per quem & non aliter oritur, & adquiritur ius patronatus, imò per primam præsentationis admissionem ius patronatus crearetur, contra tot decisiones, & communes Doctorum opiniones.

Comprobatur, quia illa præsenta- 10
tionum admissio solum operatur quasi possessionem iuris præsentandi (cæteris requisitis suppositis ad illam adquirendam) absque contactu iuris patronatus, de quo in præsentationibus non agitur, nec contouertitur; sed imò supponitur à præsentantibus, ad quas solummodo restringitur consensus, & admissio Ordinarij, non admissa, nec permissa

extenſione ad ipſum ius patronatus,
11 tanquam rem diuerſam: quia aliud eſt ius præſentandi, aliud ius ipſum patronatus, & poteſt ius præſentandi eſſe apud vnum, & ius patronatus apud alium, & de vno ad aliud non poteſt fieri illatio, nec argumentari; vt latè probat Hieronym. Gonçalez *in regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 18. *num.* 90. *&* 92. *& gloſſ.* 45. §. 2. *n.* 18. (quem non allegat, licet ſic alios plures) Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 24. *&* 25. & cum Alexand. *conſ.* 74. *num.* 5. *lib.* 4. & Lambertin. *de iure patron. lib.* 1. *part.* 1. *quæſt.* 11. *art.* 7. *num.* 8. & Rota *in recent. part.* 1. & melius ipſe Lotterius *lib.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 14. *&* 15. & præ cæteris latiſſime Campanillus, *diuerſor. iur. Rubr.* 11. *c.* 13. *ex n.* 366. Vbi etiam,
12 quod patronus poteſt donare alteri ius præſentandi, reſeruato ſibi iure patronatus in proprietate tanquam
13 ſeparabili, cum ius præſentandi ſolum reſpiciat iudicium poſſeſſorium, & quod ius patronatus reſpiciat petitorium, ius autem præſentandi poſſeſſorium, optimè comprobat Paulus de Citadinis *in tractat. de iure patronat.* 6. *part. articul.* 3. *ex num.* 27. per quem, & Cæſarem de Graſſis idem firmat Marius Antoninus *variar. reſolut. libr.* 1. *reſolut.* 104. *numer.* 6. 7. *&* 8.

14 Comprobatur, nam conſenſus, qui inducitur ex aliquo actu, ſolum operatur in illo actu, & ad illum ſe reſtringit, vltra quem non egreditur, *l. fin. C. ne vxor pro marito*, plura exempla ad hanc doctrinam congeſſit Petrus Surdus *conſ.* 33. *à n.* 9. & *deciſ.* 116. *ex num.* 19. Gratianus *tom.* 2. *diſceptat.* 356. *ex num.* 35. *&* *num.* 45. *&* *tom.* 3. *capit.* 485. *ex num.* 16. Carleual. *de iudiciis*, *diſput.* 2. *à numer.* 381. *&* 990. ergo multominus conſenſus præſti-
15 tus ab Ordinario iuri præſentandi poteſt extendi ad ius patronatus, vti diuerſum, & ſeparatum de quo in præſentationibus non tractatur, quia actus non debet operari vltra intentionem agentis, *l. non omnis*, *ff. ſi certum petat.* Atque ideo non obſtantibus præſentationibus admiſſis, atque quaſipoſſeſſione per eas quæſita inter compatronos, ſemper Ordinario remanet facultas illæſa, & præſernata, impugnandi ipſum ius patronatus, & eius exiſtentiam controuertendi abſque iuris ſui præiudicio.

Quod & efficaciter procedit maiori cum ratione in caſu, de quo agimus, quoniam in illis duabus præſentationibus (quibus inaniter nititur D. Ioanna Maria, quæque variis ex cauſis deſtructæ remanent) nullo mo- 16
do tractatum fuit de iure patronatus, nec de defectu, & nullitate eius ob non adhibitum conſenſum Ordinarij in fundatione capellaniæ, vt ortum haberet ius patronatus ipſum, qui ideo defectus incognitus erat Ordinario, credenti patronatus exiſtentiam, & ſub hac falſa credulitate admiſit præſentatos: quapropter ex tali admiſſione conſenſus, & approbatio induci nullo modo potuit: quoniam vt approbatio, & ratificatio habeat effectum, debet ratificans ſcire defe- 17
ctum, & nullitatem actus ratificandi, aliàs illam ignorans, etiam per mille actus inducentes approbationem, & ratificationem, ratificatio, & approbatio non induceretur ex defectu conſenſus, plurima ſcitu digniſſima videre eſt per Nos *in commentariis de ſupplicatione ad Sanctiſ.* 1. *part. cap.* 3. §. *vnic. ex num.* 26. *& ſeqq.*

Hinc ſi Papa conferat alicui bene- 18
ficium habenti defectum ad illud obtinendum; non intelligitur, Papam illum remouere, ſi illum ignorabat, nec diſpenſare ſuper defectu quem ignorabat, ex defectu conſenſus, plures Doctores per Barboſ. *de offic. Epiſcop. allegat.* 19. *ex num.* 7. *tom.* 1. *& ad Tridentin. ſeſſ.* 23. *capit.* 13. *numer.* 9. *de reformation. fol.* 223. Thomas Sanch. *de matrimon. libr.* 8. *diſput.* 4. *tota* Ripol. *variar. reſolut. cap.* 7. *ex num.* 141. Ciarlinus *controuerſ. cap.* 38. *ex num.* 42. *& ſeqq.*

Et quia admiſſio præſentationum facta per Ordinarium ſub falſa cre- 16
dulitate exiſtentiæ iuris patronatus, corruit, detecta falſitate, ex defectu conſenſus; vt ex pluribus iuribus, & Doctoribus probatur ſuperiùs, *in artic.* 9. *ad fin. ex num.* 17. prout in hac lite, & in antecedenti defectus fuit defectus iuris patronatus, & eius exiſtentiæ ob defectum conſenſus Ordinarij omnino requiſiti, vt ortum habeat, & creetur ius patronatus.

Nec eſt credendum, voluiſſe 20
Ordinarium nouiter creare ius patronatus,

patronatus, si sciuisset nullum adesse in Cappellania, cum detrimento iuris sui, suæ dignitatis, & Capellaniæ erectæ cum libertate; & se, & suos successores priuare iure, & potestate illam conferendi, absque alterius interuentu, cum potius à iure præsumatur, Prælatos esse vigilantes semper circa libertatem beneficiorum, & negationem iuris patronatus ob interesse proprium; iuxta *cons.* Purpurati 553 *n.6. & constanter tenet* Rot. *decis.*11. *de iure patron.in nouis.* Achilles de Grassis *decis.7.de iure patronat.* Puteus *decis.*172.*lib.*1.*&* *decis* 242.*lib.*2.Cassadorus *decis.*2.*de iure patron.*Seraphinus *decis.*1141.*n.*8.Iacob.Caualer.*decis.*55. *num.*2. *& decis.*61. *num.*3. cum aliis citatis à Theodosio de Rubeis *in singularib. Rotæ part.*2. *verb. Ordinarius*, §.2. *pag.*74. illa enim admissio, & approbatio præsentationum simpliciter facta per Ordinarium, nunquam refertur ad id, p[ro]ut quod induceretur renuntiatio alicuius iuris approbantis: Ancharan. *cons.*105. Aimon Crauetta *cons.*257. *sub num.*4. *vers. Octauo si dicimus*, Decius *consil.*450. *sub num.*7. Rota vt per Alexand. Ludouis. *decis.*317. *num.*5.*&* 6. maxime in præiudicium Tertij, vt ex aliis prosequitur *dicta decisio sub num.*6.

21

Comprobatur, nam si expressa confessio Prælati, affirmantis absque plena causæ cognitione aliquod beneficium esse iuris patronatus, & ad aliquem pertinere, non inducit, nec sufficit ad probationem, nec approbationem iuris patronatus, nec suæ Dignitati, nec libertati beneficij præiudicat, vt ex *Viuiano, Lotterio, & Rotæ* decisione dictum fuit *supra artic.*9.*ex num.*13. vbi etiam *num.*16. de Capellania à sua origine erecta in libertate, vt Ordinarius ex post facto non possit illam subiicere oneri iuris patronatus: pluribus Doctoribus, & Rotæ decisionibus adductis: quia non statur assertioni Episcopi attestantis de iure patronatus, Caputaquens. *decis.* 128.*part.*1. Ciarlin. *controu.forens.c.*57. Quanto minus admitti debet consensus Ordinarij tacitè inducendus ex admissione præsentationum, & sic ex diuersa, & separata re, vt dictum fuit *suprà ex num.*10. ad creandum nouum ius patronatus, & priuandam Capellaniam, sua originali liberta-

22

23

24

25

te, in tantorum detrimentum; & ideò firmiter tenendum erit, ex admissione præsentationum non posse induci consensum Ordinarij ad canonizandum, & approbandum ius patronatus, quod ab origine non stabat. Cum in Ordinario falso credente illius existentiam, deficiat animus, & voluntas illud denuo creandi, cum ad id eius consensus destinatus non sit, nec ad illud tanquam rem diuersam extendendus, ex latius, & inuincibiliter comprobatis *à principio huius art.* quibus refragari nulla possit ratio, nec iuris fundamentum.

Et cum ipsimet Doctores in contrarium citati *suprà,num.*2.pariter cum cæteris affirment, posse quandocunque Ordinarium, negando ius patronatus, & eius existentiam, agere de libertate beneficij, quibuscumque præsentationibus etiam antiquissimis, & quasipossessionibus non obstantibus, vt videre est *in dictis*, §. *seu articulis* 3.4.10.*&* 12. sibi ipsis affirmantibus ex admissione præsentationum oriri consensum ad iuris patronatus nouam creationem, repugnant: Cùm incompatibile sit, creari nouum ius patronatus ex præsentationum admissione, & illis non obstantibus posse Ordinarium quandocumque agere de libertate beneficij, cum iam non reperiatur in libertate, si ex ipsarum admissione grauatum diceretur onere noui iuris patronatus, quod verè contradictionem implicat.

26

Tandem præfati Doctores adducti superiùs, *ad principium huius articuli*, præcisè intelligendi sunt, quando admissionem præsentati præcessit plena causæ cognitio super ipsa ruri[s]patronatus existentia, non aliàs: ad quod allego expressam declarationem Congregationis ad literam adductam *infrà*, *articul.*14. *num.*19. quæ ita disponit: *Censuit Sacra Congregatio, non posse Patronum repelli à sua quasipossessione præsentandi, si adhibita causæ cognitione super iure patronatus, Ordinarius præsentatum à Patrono admisisset, etiamsi post obitum eiusdem præsentati de validitate iurispatronatus iterum contigerit dubitari; secus autem si patroni præsentatio absque causæ cognitione admissa fuisset, &c.*

Et ideo inter se ita componendi

27 sunt, vt admissiones præsentationum deseruiant ad quasi possessionem iuris præsentandi, interim dum non controuertitur ius ipsum patronatus, nec de initio libertatis beneficij apparet, & doceatur; sed inter ipsos patronos, inter quos agentes dumtaxat de pertinentia iuris præsentandi, fuit ab aliquo contra cæteros quæsita, suppositio per eos iure patronatus, in dubium non reducto: vt tunc interim profit inter ipsos compatronos, vt illis præferatur
28 in præsentando, & vt ab eo præsentato fiat de Capellania institutio, non tamen ad impediendum, ne Ordinarius, negando iuris patronatus existentiam, agere possit quandocumque de Capellaniæ libertate: ad latissimè comprobata superiùs, *art.* 4. *per totum*, quia tunc contra eum nihil prodest, nec opponi potest præfata quasipossessio, vt *in eodem articulo* 4. latius continetur.

ARTIC. XIV.

De differentia iudicij super iure patronatus moti, nempe inter ipsos compatronos super pertinentia iuris præsentandi, & inter ipsos, & Ordinarium moti super existentia iuris patronatus.

Et quæ requirantur, vt sententia probet ius patronatus, & omnibus præiudicet.

SVMMARIVM.

1 *Inter præsentantes ad vacationem beneficij iudicium possessorium mouetur cum inter ipsos de quasipossessione contendatur.*

2 *Existens in quasipossessione præsentandi, cæteris præsentantibus præfertur, & præsentato per eum institutio præcisè debetur.*

3 *In iudicio possessorio inter præsentantes moto, leuiores sufficiunt probationes.*

4 *Iudicium in quo assistit Ordinarius negans existentiam iuris patronatus, proprietatis est.*

5 *Quando agitur de libertate beneficij, plena requiritur causæ cognitio, & concludentes probationes existentiæ iuris patronatus.*

6 *Ordinario existente in causa pro libertate beneficij, principaliter agitur de iure patronatus.*

7 *Probationes requiruntur plenæ super existentia iuris patronatus, nulla attenta quasipossessione præsentandi.*

8 *Quasipossessio quælibet præsentandi, in nullo iudicio, siue plenario, siue manutentionis, officit Ordinario, nec contra eum potest opponi.*

9 *Sententia lata inter compatronos, etiamsi enuntiet ius patronatus ad aliquem pertinere, non præiudicat libertati beneficij.*

10 *Pluries determinasse Rotam per decisiones relatas ad literam.*

11 *Confessio Ordinarij affirmantis aliquod beneficium esse iuris patronatus, non præiudicat libertati Ecclesiæ.*

12 *Sententiæ latæ inter compatronos super pertinentia iuris præsentandi, multum defertur inter ipsos ad probationem existentiæ.*

13 *Si ista sententia sic enuncians ius patronatus sit antiqua vltra centum annos.*

14 *Exijs centum annis deducitur totum tempus litis motæ pro libertate beneficij,* & num. 15. & 16.

17 *Sententiæ antiquæ vltra centum annos enuntiantes ius patronatus, inter compræsentantes solum attenduntur, non contra libertatem beneficij, cui nec immemorialis quasipossessio officit.*

18 *Sententia lata super existentia iuris patronatus assistente Fiscali pro libertate beneficij cum plena causæ cognitione omnibus præiudicat, si fit translata in rem iudicatam.*

19 *Sacræ Congregationis declaratio ad idem recensetur.*

20 *Sententia lata super existentia iuris patronatus, constito ex fundatione non fuisse creatum ius patronatus, iustè fertur pro libertate Capellaniæ.*

21 *In materia iuris patronatus ad docendum de notoria iniustitia illud prætendentis, idem operatur instrumentum authenticum fundationis, ac confessio, & res iudicata.*

22 *Instrumento à parte præsentato nihil per eam opponi potest.*

Dupliciter

DVpliciter formatur, & mouetur iudicium in cauſis iuris patronatus, vnum ſuper poſſeſſorio, alterum ſuper petitorio,& proprietate. Poſſeſ-
1 ſorium tunc intentari dicitur, quando in vacatione capellaniæ comparent prætendentes ius præſentandi, inter quos iudicio in iſto ſuper quaſipoſſeſſione contenditur, vt probant Philippus Franchus *in capit. vnic. n.* 5. *de iure patrona. lib.* 6. Caſſadorus *deciſ.* 2. *fama regulariter, num.* 3. *de probationib.* quos referens ſequitur Ioann. Hierony. Campanil. *diuerſor. iuris Canon. Rubric.* 11. *cap.* 13. *num* 367. optimè comprobat Paulus de Citadinis *in tractat. de iure patrona. 6. part. art.* 3. *ex num.* 27. per quem, & Cæſarem de Graſ. idem affirmat Marius Antoninus *variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 104. *num.* 6. 7. & 8.

Et ratio eſt, quia hoc caſu ſolum attenditur,& tractatur in hoc iudicio de quaſipoſſeſſione iuris ptæſentandi,
2 & qui eam adquiſiuit, inter ſuos compatronos prætenſos, inter quos ſolum agetur de pertinentia iuris patronatus, præfertur in præſentando, & ab eo præſentato præciſe facienda eſt inſtitutio: ad latè tradita per Ludoui. Poſth. *in tractat. de manutent. obſerv.* 32. *ex num.* 4. *cum pluribus ſeqq*

Et in hoc iudicio poſſeſſionis, quando ſolum contenditur inter ipſos
3 compatronos ſuper pertinentia iuris præſentandi leuiores probationes, & præſumptiones ſufficiunt, Rota apud Farinac. *in nouiſſim. nouiſſima anni* 1612. & *deciſ.* 545. *num.* 1. & 2. & poſt plures Doctores comprobat Ciarlinus *controuerſ. forenſ. cap.* 107. *ex num.* 73. & *ſeqq.* Auguſt. Barboſ. *ad Concil. Tridentin. ſeſſ.* 25. *de reformation. cap.* 9. *num.* 23. vbi plures Rotæ deciſiones, & Doctores allegat.

Secundo modo ius patronatus deducitur in iudicium ordinarium,
4 quando ſcilicet Ordinarius comparet, negando iuris patronatus exiſtentiam, & agendo de libertate beneficij, ſeu capellaniæ, quo caſu agi dicitur de proprietate ipſius iuris patronatus, vt probant Paul. de Citadinis *de iure patronat. part.* 6. *art.* 3. *quæſt.* 17. *num.* 27. Cæſar *de Graſ. deciſ.* 1. *num.* 3. *de reſtitut. ſpoliator.* Marius Antoninus *variar. reſolut. lib.* 1. *reſolution.* 104. *num.* 6. & ex Philipp. Franco,& Caſſado. tenet Ioan. Hieronymus Campanil. *diuerſor. iuris, Rubric.* 11. *cap.* 13. *num.* 367. & vlterius latius apparebit.

Comprobatur, quia quando agitur de libertate Eccleſiæ, plena requiritur cauſæ cognitio, citato, aut aliàs comparente Fiſcali Dignitatis, eam 5
allegante, & deducente in iudicium, & negante exiſtentiam iuris patronatus; quia cum agatur de proprietate illius, plenæ, & concludentes probationes requiruntur; ad differentiam indicij poſſeſſorij inter ſolos prætendentes ius præſentandi, & contendentes ſuper pertinentia; vti plene vtrumque probatur ex Rotæ *deciſ.* 238. *num.* 37. & 38. poſt tractatum Ludoui. Poſthij *de manutent.* illic: *Hoc autem caſu dubitari non poteſt, quin agereinr de ipſomet iure patronatus, cum ageretur ad effectum inſtitutionis in præiudicium libertatis beneficij, maximè cum Fiſcalis eſſet in cauſa: ideoque certum eſt, requiri exactàs probationes; vt fuit reſolutum in cauſa Pampilonenſi parochialis de Ianſi* 10. *Aprilis, &* 20. *Nouembr.* 1595. *coram bonæ memor. Cardinal. Mantic. &c.* plurimos DD.& Rotæ deciſiones ad idem adducit Lotterius *de re benefic. quæſt.* 13. *num.* 117. & *num.* 118. *lib.* 2.& per quamplures Ciarlin. *controuerſ. forenſ. capit.* 107. *ex num.* 73. vbi de differentia in hoc puncto inter patronos ſolos agentes ſuper pertinentia iuris præſentandi; & inter controuerſiam cum Ordinario opponente de libertate beneficij, & negante exiſtentiam iuris patronatus. Ad eandem etiam diſtinctionem quam plurimi videndi per Auguſtin. Barboſ. *ad Concil. Tridentin. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 9. *num.* 23.

Comprobatur hæc propoſitio,quia quoties in lite adeſt Ordinarius, eius Fiſcalis, aut alia perſona certans de 6
libertate beneficij, & negans exiſtentiam iuris patronatus: principaliter agitur de ipſo iure patronatus reſpiciente proprietatem; vt per plures, Auguſtin. Barboſ. *ad Concil. Tridentin. ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 9. *ſub num.* 23. Et tunc plena requiritur cauſæ cognitio, cum principaliter agatur de ipſo iure patronatus in via ordinaria, vt etiam late probat Lotterius *de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 13. *n.* 114. *cum multis ſeqq.*

Merito igitur requiritur plena, & exuberans probatio exiſtentiæ iuris patronatus, nulla attenta quaſipoſ-
7 ſeſſione iuris præſentandi: cum attendatur quod principaliter agitur, *l.1.ff.de authoritat.tutor. cap.ad Audientiam, de præſcriptionib.* Tiraquel. *in tractat. ceſſante cauſa, limita. 22. in fin.* Surd. *conſ. 67. num. 31.* Mangilius *de imputat.quæſt.21.n.9.*

Tum etiam, quoniam reſpectu Ordinarij exiſtentis in lite, & defendentis libertatem beneficij, non ſo-
8 lum non prodeſt quælibet quaſipoſſeſſio iuris præſentandi inter illud prætendentes quæſita, verum etiam, nec in quolibet iudicio poſſeſſorio ſummario, vel ſummariſſimo manutentionis (vbi aliàs ſola inſiſtentia de facto, prodeſt,& admittitur quaſipoſſeſſio) reſpectu tamen Ordinarij agentis de libertate, nulla prodeſt, nec admittitur quaſipoſſeſſio, ſed prorſus contemnitur, & excluditur; prout in terminis probant, poſt plures Doctores, & Rotæ deciſiones, Ludouicus Poſthius *de manutent.obſer. 32. num. 26. & num. 5.* Viuian. *de iure patronat. part. 2. lib. 3. cap.2. num. 36.* Addition.ad Burat. *deciſ.139.num.17.* Cum contra eum, qui in litibus antecedentibus inter ipſos compatronos ſolum tractantes de pertinentia iuris patronatus, nulla poteſt dici quæſita quaſipoſſeſſio, & ſic contra Ordinarium, tanquam tertium, & beneficij libertatem, nihil profunt, nec conſiderantur, ſed inter ipſos patronos dumtaxat, inter quos fuit quæſita, vt ſæpe diximus, & ſignanter in *art.4.*

Eadem diſtinctio facienda in ſententiis latis in prouiſionibus, & præ-
9 ſentationibus beneficij admiſſis; nam ſi lata fuerit inter ipſos compatronos putatiuos contendentes dumtaxat de pertinentia iuris patronatus, & de quaſipoſſeſſione iuris præſentandi, & etiam ſi in ea Ordinarius declarauerit, & enuntiauerit, ius patronatus ad aliquem tanquam patronum pertinere, licèt inter ipſos admittatur, non tamen præiudicat libertati beneficij, non controuerſæ, nec deductæ in illud iudicium, quia res inter alios acta aliis nec præiudicat,nec nocet: ex *Rubric. C. res inter alios acta,* cum *vulgarib.* & eſt optima Rotæ *deciſ.413. per tot.* penes Farinac. *in recent. part. 1. fol.376.* vbi poſt *Mohedanum deciſ.8.in fin. de ſentent. & re iudic.* ita loquitur: *Sententia approbatoria iuris patronatus lata inter compatronos, inuicem contendentes de voce in ſuis præſentationibus; non facit ius contra libertatem Eccleſiæ, cum tunc non agatur cum aliquo prouiſo tanquam de libero, &c.*

Optima etiam deciſio, *Ioan.Baptiſtæ Coccini Decani 106. num. 8.* illic: *Nec atteſtatio Epiſcopi in prouiſionibus aliquid* 10
operatur; quia vt ex prædictis patet,conſtat de contrario, Felinus in cap. quoniam Abbas, prope finem, de offic.delegati,Decius in l.edita, num.86. C. de edendo, & in l. penult. num. 2. C. de inſtitutionib. & ſubſtitutionib.& in cap. 2.col.3.num.33.de reſcript.Creſcentius deciſ.8.num.5.de præbendis: & ex prædictis ceſſant quæ dicuntus, de præſentationibus factis per duces: quia ex prædictis conſtat de non iure patronatus, &c. Mantica *deciſ. 360. num.4.* ibi: *Secundò ſententia eſt reuocanda,quia adiudicat hoc beneficium, tanquam de iure patronatus, quod ex actis non probatur, & beneficium præſumitur eſſe liberum: Archidiac. &c.* eadem Rota penes Farinacium *in poſthumis, tom. 2. deciſ. 276. num. 11.* in hæc: *Non obſtat tertium, & vltimum, de duabus declarationibus; nam prima Ordinarij Arcini, non meretur allegari, cum Vicarius nihil affirmauerit, ſed dubitatiuè enuntiauerit ius patronatus; ſententia verò Epiſcopi Peſſulani, de qua ſupra, detegitur eſſe notoriè iniuſta, nec nocet Eccleſiæ, nec ſucceſſori: Verall.deciſ. 228. num.4.part. 2.Rota in Romana Parochialis,30.Ianuarij 1600.coram Corduba,& in Pamphilonenſi beneficij, 4.Iunij 1614.coram Reuoledo, maxime, quia non conſtat, ipſam fuiſſe latam habita cauſæ cognitione, nec citato Fiſcali Menſæ Epiſcopalis, Seraphinus deciſ. 1395. num.7. & in dict.Romana,coram Corduba,&c.*

Comprobatur ex Doctoribus, & Rotæ deciſionibus adductis *ſuprà art. 9. ex num. 13.* affirmantibus confeſſio- 11
nem Prælati atteſtantis aliquod beneficium eſſe iuris patronatus, & ad aliquem pertinere, non præiudicare ſibi, nec Eccleſiæ libertati, quando non fuit emanata cum plena cauſæ cognitione iuris patronatus, quod & vlterius aparebit.

Sed huic ſententiæ latæ inter contendentes

tendentes de pertinentia iuris patro-
12 natus, & de eius quasipossessione enuntianti ius patronatus ad aliquem ex contendentibus, multum defertur ad probationem iuris patronatus, inter ipsos, si sit antiqua vltra centum annos; cum aliter sententiæ,
13 & instrumenta non dicantur antiqua, in quibus enuntiatur ius patronatus; vt ex aliis pluribus probant Peregrinus *de fideicom. art.* 43. *num.* 84. Marescot. *lib.* 1. *variar. resolut. cap.* 10. *num.* 6. Nicol. Garc. *de benef. part.* 7. *cap.* 15. *num.* 32. *& seqq. & part.* 12. *cap.* 2. *num.* 284. 287. *&* 259. innumerabiles penè congessit Barbos. *in Pastoli, allegat.* 72. *n.* 32. *tom.* 2. Farinac. *decis.* 295. *num.* 6. *&* 7. *part.* 1. *in recent.* Franch. *de. is.* 357. *num.* 3. Castillo *controuersiar. tom.* 6. *cap.* 123. *num.* 8. *&* 9. Genua *de verbis enuntiatiu. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 63. *&* 85. Lotterius *de re beneficiali, lib.* 2. *quæst.* 111. *num.* 110. *&* 111. Trentacinq. *libr.* 1. *variar. tit. de verbor. signific. resolut.* 2. *num.* 84. Riccius *in praxi iuris patronatus, resolut.* 157. *num.* 4. Capic. Galeo. *controuersiar. tom.* 2. *controuers.* 57. *n.* 32. Alfons. de Leon, *de offic. capell. quæst.* 4. *praxi* 3. *num.* 161. Ferentill. ad Burat. *decis.* 172. *n.* 33. vbi ad longum, Oliuer. Beltramin. ad Alex. Ludouis. *dec.* 3. *n.* 7. Noguerol. *alleg.* 25. *ex num.* 258. *& in allegat.* 26. *ex num.* 319. vltra quos, plurimos alios congerit Pareja *de instrumentor. edition. tit.* 1. *resolut.* 3. *num.* 82. *fol.* 66.

Ex iis centum annis deducendum est tempus litis, ac litium, qua, &
14 quibus deducta fuit libertas capellaniæ, & negata existentia iuris patronatus, Rota *decis.* 185. *vers. Dempto tempore litis, & decis.* 188. *num.* 1. *part.* 1. *diuersor.* & apud Farinacium *decis.* 160. *sub n.* 9. *in recent.* & penes Burat. *decis.* 278. *num.* 8. vbi Ferentil. *in additionib. lit. A. & in addition. ad addition.* 111. *num.* 14. *& in decis.* 667. *num.* 12. Garc. *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 267. Seraphin. *decis.* 76. *num.* 2. Noguerol. *allegat.* 26. *num.* 320. Oliuer. Beltramin. ad Alex. Ludouis. *decis.* 205. *num.* 6. & *eadem decis. num.* 4. & *in decis.* 435. *num.* 12. Farinac. 2. *part. quæst.* 47. *n.* 116. præter quos, plurimos alios allegat Pareja *de instrumentor. edit. tit.* 1. *resolut.* 3. §. 3. *num.* 83. *tom.* 1.

Sed horum nihil reperitur in hac
15 lite, & antedenti: non enim in sententiis latis ad præsentationes antecessorum D. Ioannæ Mariæ, legitur quod Ordinarius enuntiauit ius patronatus, sed dumtaxat quasipossessionem iuris præsentandi ad illos pertinere declarauit; de qua solummodo contendebatur inter iuris præsentantes.

Deinde quia etsi in dictis sententiis fuisset enunciatum ius patronatus: adhuc nihil probarent, cum per
16 multos annos non ascendant ad centum, prout requiritur; nec adhuc ad quadraginta annos prima sententia peruenit, fuit enim lata 31. *Augusti, anni* 1579. vt ex noua lite apparet. *fol.* 66. deducto tempore litis, quo cœpit Fiscalis Dignitatis opponere de libertate capellaniæ, 7. *Februarij anni* 619. vt ex lite noua constat, *fol.* 56. quæ controuersia deducta in vtraque lite, vsque adhuc durat, & pendet, cuius tempus omnino totum deducendum erit, ex suprà dictis.

Sed quando prædictæ sententiæ enuntiarent ius ipsum patronatus, &
17 fuissent antiquæ, latæ vltra prædictos centum annos, solum attenderentur inter ipsos compræsentantes, & prætendentes ius præsentandi ad istam capellaniam: non tamen officerent Ordinario, quominus valeat quandocumque controuertere ius ipsum patronatus ex supradictis *hoc articulo;* & docto de non existentia, nihil ei obesset etiam immemorialis, prout ad longum manifeste remanet comprobatum, *art.* 3. *per totum*, & *in art.* 11. & alibi passim per discursum *huius tractatus*, & *art.* 10. superiùs.

Aut verò sententia lata fuit ab Ordinario super existentia ipsius iuris
18 patronatus cum plena causæ cognitione, citato, aliter comparente Fiscali Ecclesiastico, vel alia persona defendente libertatem beneficij, ex actis, & plenis adhibitis probationibus vtriusque partis; & tunc sententia declarans existentiam iuris patronatus, & ad aliquem pertinere, translata in rem iudicatam, facit ius quoad omnes, & præiudicat Dignitati, & beneficio, ita vt amplius in alia vacatione de existentia iuris patronatus opponi non possit; vt per Rotam *in recentior.* penes Farinac. *decis.* 413. *per totam*, 1 *part. fol.* 276. & post plurimos Doctores, & Rotæ decisiones,

ciſſiones, præ cæteris comprobat Ciarlin. *controuerſ. forenſ. c. 57. num. 9. & 10.* & etiam per plures Doctores, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 310. ex num. 89. tom. 2.* Riccius *de probat. iur. patron. reſolut. 145. num. 1.* & per *Gratian. & Ciarlin. Barboſ. ad Concil. Tridentin ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9. ſub num. 29.* & *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 72. num. 49.* & ex pluribus Rotæ deciſionibus obſeruat Ioann. Hieronym. Campanill. *diuerſor. iur. Canonic. Rubric. 11. cap. 13. num. 224.* vbi poſt *Gratian.* adducit declarationem S. Congregationis, quæ ita diſponit: *Cenſuit S. Congregatio, non poſſe patronum repelli à ſua quaſipoſſeſſione*
19 *ne præſentandi, ſi adhibita cauſæ cognitione ſuper iure patronatus, Ordinarius præſentatum à patrono admiſiſſet, etiam ſi poſt obitum eiuſdem præſentati de validitate iuris patronatus iterum contigerit dubitari; ſecus autem ſi patroni præſentatio abſque cauſæ cognitione admiſſa fuiſſet, &c.* Videndi etiam ſunt, quæ adducuntur ſuprà, *art. 4. ex n. 6.*

Et ideo cum in vacatione antecedenti, & in hac comparuerit Fiſcalis
20 Dignitatis Abbatialis ſuper libertate huius capellaniæ, negans exiſtentiam iuris patronatus, ſuper qua pleniſſima fuit adhibita cauſæ cognitio inter vtramque partem, & notoriè ex tenore inſtrumenti fundationis de non creatione, & ortu iuris patronatus, & multo minus de patronatu gentilitio, & familiari, ſuper quo ius ſuum fundabat D. Ioanna Maria, & eius anteceſſores; meritò tunc in illo iudicio, & in hoc præſenti, ſuccubuere ex notorio defectu iuſtitiæ; quoniam in hac materia, idem eſt conſtare de notoria iniuſtitia ex inſtrumento fundationis, cui nihil po-
21 teſt opponi, ſicuti ex confeſſione partis, vel re iudicata, vt ſæpe obſeruauit Rota *in Lucana iur. patronat. coram Dunoẽto*, poſt tractat. *de manutentio. deciſ. 332. n. 4. & 6. & deciſ. 333. n. 2. & 3.* & Rota *recent. deciſ. 180. num. 1. & ſeqq.* & per alias plures deciſiones latiùs comprobat Ludoui. Poſth. *dict. tractat. de manutent. obſeruat. 32. num. 8.* Alij DD. & Rotæ deciſiones ad idem adducuntur ſuperiùs, *in art. 6. num. 9.*

Et huic inſtrumento fundationis tantum abeſt, quod aliquid poſſit opponi, imò nec poterit, cum fuerit præſentatum in vtroque iudicio ab 22
eadem D. Ioanna Maria, & ſuis anteceſſoribus, & eo ſemper vſi fuerunt, & niſi ſunt; quia producens inſtrumentum videtur fateri, & approbare omnia in eo contenta, etiam ſibi contraria, quæ impugnare non poteſt: latiſſimè Gaito *de credit. c. 2. tit. 8. ex num. 2654. & ex num. 2643. & ſeqq. fol. mihi 163.*

ARTIC. XV.

Omnes cauſæ, ex quibus impeditur à iure alicui adquiſitio quaſipoſſeſſionis iuris præſentandi, vel adquiſita deſtruitur; omnes eædem influunt in præſentatum ab eo, ne inſtitui poſſit.

Recenſetur conſtitutio Synodalis Diœceſis Compluti Regij ad eundem finem emanata.

SVMMARIVM.

1 *Quaſipoſſeſſio iuris præſentandi ad beneficium præfertur in præſentando, & ab eo præſentato præcisè fit inſtitutio.*

2 *Ius præſentati cauſatur, & derivatur à iure quaſipoſſeſſionis præſentantis.*

3 *Quaſipoſſeſſionis præſentantis defectus influit in præſentatum ab eo, ne conſequi poſſit inſtitutionem.*

4 *Cauſa ſublata tollitur effectus.*
Cauſa ſecunda nihil prodeſt, niſi in quantum vim, & robur recipit à prima, ibidem.

5 *Omne ius potentius eſt in cauſa, quam in cauſato.*

6 *Ius præſentati ad beneficium procedens à cauſa, & radice infecta, nihil prodeſſe poteſt.*

7 *Præſentatus non poteſt plus iuris conſequi à præſentante, quàm iſte habeat.*

8 *Infectus primi iuris, infecta cenſentur deriuativa.*

9 *Reſoluto iure dantis, reſoluitur ius accipientis.*

10 *Quaſi*

10 *Quasipossessione præsentantis quoquomodo destructa, præsentato denegatur institutio.*

11 *Constito de libertate beneficij quælibet præsentantis quasipossessio annihilatur, & ex hoc defectu negatur institutio præsentato.*

12 *Constito de initio libertatis beneficij destruitur possessio præsentantis.*

13 *Et propterea ob hunc defectum quasipossessionis præsentantis denegatur institutio eius præsentato.*

14 *Quasipossessio præsentantis quæsita cum mala fide sicut non admittitur, pariter nec præsentatus ab eo.*

15 *Quasipossessio præsentantis semel interrupta sicut non prodest, ita ab eo præsentato denegatur institutio.*

16 *Quasipossessio præsentandi ad beneficium, ex causa consanguinitatis, & iuris patronatus gentilitij detecta, cum sit iurus patronatus hæreditarij, sicut non prodest præsentanti, ita nec præsentato.*

17 *Idem, & è converso.*

18 *Quasipossessio, per errorem adepti, & ex causa falsa respiciente ipsam rem, non adquiritur.*

19 *Duo fecerunt comites quasipossessionis relati in hoc artic. 15. concurrunt in præsentante ad hanc capellaniam.*

20 *Per necesse influunt in præsentato, ne institui possit.*

21 *Ad hunc eundem finem emanauit constitutio Synodalis Diœcesis Albatiæ Complutj Regij.*

22 *Dicta constitutio Synodalis refertur ad literam, ex qua constat, quod plures capellaniæ sunt iniustè vsurpatæ.*

23 *Desidia Iudicum Abbatialis Dignitatis occasionem præbuit potentibus, vsurpandi ius præsentandi, causa nulla illis assistente.*

QVasipossessionem iuris præsentandi legitimè quæsitam habens
1 in beneficio, plane admittitur ad præsentandum in eiusdem vacatione, ita vt ab eo præsentatus præferatur cæteris præsentatis per alios compatronos, prætendentes præsentare in eadem beneficij vacatione: nam cum inter ipsos sit ab aliquo adquisita possessio, eosdem excludere fas est, & per eum præsentato præ-
2 cisè danda est institutio beneficij, cuius ius causatur, & deriuatur à iure quasipossessionis quæsitæ legitimè, ab eam habente, & illum præsentante, ad text. cum materia, *in cap. consultationibus, de iure patronatus*, quem exornant Noguer. *alleg.* 28. *ex num.* 37. & Posth. *de manut. obseru.* 71. *ex num.* 50. *cum multis seqq. & obser.* 73. *num.* 1.

Si igitur quasipossessio præsentantis illegitima fuerit, vel quia à iure impeditur illius acquisitio, vel acqui- 3
sita ex aliquo iuris defectu destruatur, & non admittatur; necesse est, vt hic defectus quasipossessionis iuris præsentandi detectus in præsentante influat præcisè in præsentatum per eum, ne admittatur, & ne consequi possit institutionem, nec titulum beneficij, cum ius suum, & spes dependeat, deriuetur, & causetur à iure, quasi possessione sui authoris præsentantis, qua detecta, & reperta inutili, & ineficaci, nullum effectum producere potest, quia causa sublata tollitur effectus, *l. tutores, §. curatore, ff. de administrat. tutor.* & causa cessante, 4
cessat effectus, *cap. cum cessante causa, de appellat.* cum *vulgaribus*, & causa secunda nihil prodest, nisi quatenus vim, & robur recipit à causa prima, *l. peto, §. prædium, ff. de legat. 2. l. si quis domum, §. 1. ff. locati*, Aristot. *lib. 2. physicorum, capit. 7. quæst. 12. art. 2.* Surd. *cons.* 480. *num.* 4.

Si enim omne ius potentius est in causa, quam in causato, *l. digna vox, C. de legib.* Castrens. *cons.* 129. *volum.* 1. 5
nec potest plus iuris esse in causato, quam in causa causante, Castillo *controuersiar. lib.* 5. *cap.* 103. *num.* 14. præcisè est, vt deficiente, destructa, seu aliàs annihilata quasipossessione præsentantis, à qua ius præsentati causatur; ius præsentati pariter pareat, & cesset.

Ius enim istud præsentati procedens à radice infecta nullum fru- 6
ctum producere potest, *l. maximum vitium, C. de liberis præteritis, l fin. C. de nuptiis, l. si vina matre, & in l. 3. C. de bonis maternis, Authenti. de hæredib. ab intestato veniunt, §. si igitur defunctis, el 2. vers. ex diuerso, collatione* 9. nec
potest à præsentante plus iuris con- 7
sequi præsentatus, quam ille habet, *l. nemo plus, ff. de regul. iur.*

Infecta igitur possessione præsentantis, à qua ius præsentati deriuatur,

&

8 & cauſatur, infecta etiam redditur præſentatio, & ius præſentati, quia infecta cauſa primitiua, infecta cenſetur derituatiua, *l. vnica, C. qui pro ſua iuriſdict. iudic. dare, dariue poſſint: vt per c. cum quid prohibetur, de regul iur* dicit Tiberius Saluſtius *in praxi audito. Camera, lib. 2. c. 17. n.* 8. abunde Nos, *de Regia protect. p. 4. c. 6. ex n.* 34. *cum multis ſeqq.* quia reſoluto iure dantis, re-
9 ſoluitur ius accipientis, *l. lex vectigalis 31 ff. de pignorib. l. ſi ex duobus, §. 1. ff. de in diem addictione.*

Et his iuris fundamentis recte in-
10 fertur, vt quotieſcumque quaſipoſſeſſio præſentantis ad beneficium non fuerit ei quæſita, vel ſi aliqua iuris diſpoſitione ſubuertatur, & non admittatur. parem fortunam pati debeat præſentatus ab eo, ne admittatur, & vt ei iuſtè denegetur inſtitutio; vt in iis terminis multi probant in variis caſibus, & primus quando conſtat de initio libertatis beneficij, quaſipoſſeſſio præſentantis quantumcumque antiquiſſima contemnitur, & non admittitur, vt abunde probatur in *art. 4. ab initio.*

Et ex hac quaſipoſſeſſionis annihilatione pariter infertur ad non admiſſionem præſentati, vt legitimè dene-
11 getur ei inſtitutio beneficij, ad quod fuit præſentatus; vt in terminis declarauit S. Congregat. Cardinal. & pluries declaraſſe Rotam, ipſa teſtatur, *in deciſ. 444. num. 2. poſt tractat.* Ludoui. Poſth. *de manutent.* & dicitur *in dict. artic. 4. n. 14. & 15.*

Et quod quando conſtat de initio libertatis, diſpoſitio text. *in cap. conſultation. de iure patronat.* arctans fieri
12 inſtitutionem præſentato per habentem quaſipoſſeſſionem iuris præſentandi, non habeat locum; cum præſentantis quaſipoſſeſſio hoc in caſu nihil profit, ex Rotæ *deciſ.* & Doctorum authoritate probatum remanet, *art. 3. num. 33. & 34.* Pariter præſentato à ſucceſſore, qui nititur quaſipoſ-
13 ſeſſione anteceſſorum (in quem non transferri, probatur ſupra, *art. 5. à principio*) ſimiliter denegatur inſtitutio ob defectum quaſipoſſeſſionis præſentantis apertè probatur, *dict. art. 5. ex num. 8.*

Inde oritur, quod cum quaſipoſſeſſio præſentandi, quæſita cum mala fide, nullo modo admittatur, vt in *articulo 6.* ſuperiùs abunde probatur; 14
ſimiliter præſentatus ex hoc defectu poſſeſſionis præſentantis repellitur ab inſtitutione, & admiſſione, vt ex aliis probatur in *dict. art. 6. ex num. 5.*

Eodem modo, quoties quaſipoſſeſſio iuris præſentandi fuit ſemel in-
terrupta per vnam, & vltimam collatio- 15
nem Ordinarij, non admittitur quaſipoſſeſſor ad præſentandum, & ab eo præſentatus excluditur, & iuſtè denegatur inſtitutio ex defectu quaſipoſſeſſionis ſui authoris; quod omne probatur *in art. 7. à principio.*

Ex hoc fundamentali, & incommutabili principio fluit, quaſipoſſeſ-
ſionem iuris præſentandi, per pluri- 16
mos annos quæſitam, ad beneficium ex cauſa conſanguinitatis habitum, & reputatum eſſe ius patronatus gentilitij, poſtquam poſtmodum conſtitit eſſe iuris patronatus hæreditarij ex tenore inſtrumenti fundationis. eſſe contemnendam, & ab vltimo poſſeſſore præſentatum fuiſſe excluſum, & denegandam inſtitutionem, pluries determinaſſe Rotam probauimus ex tribus deciſionibus ſuprà *art. 4. ex num. 8. cum ſeqq.*

Et è contrario, quaſipoſſeſſio iuris
præſentandi quæſita ab aliquo ad be- 17
neficium iuris patronatus gentilitij, ex qualitate hæreditarij, poſtquam ex fundatione conſtat eſſe gentilitium, contemnitur, & nullo modo ſuffragatur poſſidenti, nec per eum præſentato ex defectu quaſi poſſeſſionis ſui authoris; à quo ius ſuum cauſatur, ex Doctoribus, & Rotæ deciſionibus, probatur ſuperiùs *dict. art. 11. ex num. 13. & ſeqq.*

Infertur etiam ad quaſipoſſeſſio-
nem quæſitam ad beneficium quali- 18
ficatum, & ſub eius qualitate ſuppoſita per errorem, & cauſam falſam, reſpicientem ipſum beneficium, vt nullo modo adquiratur ſic poſſidenti, & per conſequens defectum huiuſmodi quaſipoſſeſſionis influere in præſentatum ab eo, vt excludatur, & ne ei fiat inſtitutio, poſtquam apparuerit defectus qualitatis beneficij, alteriuſve rei tanquam qualificatæ; ad latiſſimè comprobata ſuprà *dict. art. 11. ex num 15. vſque ad finem, & in artic. 12. per totum.*

Cum igitur omnes iſti defectus,

ex

ex num. 10. conſiderati ſimul concur-
19 rant, & reperiantur in quaſipoſſeſſione D. Ioannæ Mariæ, prout ſingulos adnotauimus, & veraciter applicuimus huiuſmodi quaſipoſſeſſioni eiuſdem, in ipſiſmet locis adductis, *ex dict. n.* 10. pariter, & per neceſſe in-
20 ſluunt in præſentatum ab ea; cuius ius cauſatur, & immediatè deriuatur à quaſipoſſeſſione præſentantis, quâ quoquo modo ſublatâ, & à iuris diſpoſitione excluſâ, & non miſsâ; inſtitutio prorſus denegatur præſentato: ex abundè comprobatis à *principio huius artic.* 15. Quapropter in hac lite, & in lite antecedenti, iuſtiſſimè latæ fuerunt ſententiæ excludentes quaſipoſſeſſionem, multipliciter vitioſam, & infectam, D. Ioannæ Mariæ, & ab ea præſentati excluſi ab inſtitutione Capellaniæ, de qua agitur, quorum iniuſtitia notoriè patet ex actis proceſſus, vt in ſingulis ſuis locis, & articulis, adnotauimus concludemus.

Ad hunc eundem finem emanauit
21 Conſtitutio Synodalis huius Abbatiæ Compluti Regij, qua admonemur, plurimas Capellanias eſſe in hac Diœceſi vſurpatas ſub ſuppoſitione iuris patronatus, quo carent; quod in vacationibus perperam probant vſurpantes, nec ad illos pertinere ius præſentandi in damnum iuris Abbatialis, ad quod ſpectat libera earum collatio, exhortans Iudices Eccleſiaſticos ad vigilantiam, vt in caſuum occurrentia citetur Fiſcalis Eccleſiaſticus, vt ſe opponat præſentationibus huiuſmodi, & ius Dignitatis Abbatialis, & libertatem Capellaniarum in iudicium deducat, ne incautè, & abſque defenſione fiat præſentatis nequam inſtitutio, conſtito de præſentantium iniqua, & contra iuris diſpoſitionem quaſipoſſeſſione de facto quæſita & de defectu iuris patronatus, vt clariùs per contradictionem vſurpatio appareat. Iſta eſt conſtitutio 1. *tit.* 7. *de inſtitution. & iure patronat.* ita per hæc verba diſponens.

Conſtitutio Synodalis.

22 *EN las Igleſias de eſta nueſtra Abadia ay muchas Capellanias fundadas, y de muchas de ellas non parece fundaciones, ni los que preten-*

den ſer patronos lo prueuan, como deueran, y con las calidades, y requiſitos que el Santo Concilio de Trento diſpone, y ay en eſto mucha confuſion, y à vezes recibe grauio, y per juyzio el derecho del Prelado en las prouiſiones deſtas Capellanias, y algunos eſtàn intruſos en los patronatos.

Por tanto, S. S. A. ordenamos, y mandamos, que acerca deſto, y prouar los derechos de patronato, ſe obſerue, y guarde lo que diſpone el dicho Santo Concilio.

Y nueſtros Iuezes en las cauſas, y pleytos de patronatos eſten en eſto muy aduertidos, y todas las vezes que ſe ofreciere el caſo, manden dar traſlado a nueſtro Fiſcal, para que alegue, y pida lo que conuenga al derecho de nueſtra Dignidad, ſe haga juſticia.

Benè agnouerunt Antiſtites noſtri vſurpationem potentium, ſe ingerentium in ius præſentandi ad plures Capellanias huius Diœceſis, in eis deficiente iure patronatus, cum à ſua origine abſque eo fuerint erectæ, & ex ſuppoſitione eius exiſtentiæ, ad illarum præſentationem inhærentes, & præſentantes ex cauſa conſanguinitatis, & proximitatis fundatori, nullo exiſtente iure patronatus in erectione Capellaniarum, vel illud ſupponentes, ad illud præſentant tanquam gentilitium.

Sed deſidia iudicantium, vel ignorantia principiorum iuris ad reſiſtendum, & contendendum libertatem Capellaniarum, vel amore, vel timore potentium vſurpantium, iſtis præbuit occaſionem vſurpandi ius præſentandi iniuſtè: Pueri petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Cum igitur, Nos experientia docti, & agnoſcentes hanc ruinam, curauimus recto tramite recuperare libertatem Capellaniarum, & finem vſurpationibus imponere pro authoritate & iure ſimul Dignitatis, non parcentes labori; has elucubrationes ſcripſimus, regulas iuris firmiſſimas apponendo, vt deinceps cognoſcantur cauſæ, ex quibus deſtruantur quaſipoſſeſſiones iuris præſentandi, & denegatur ius patronatus, an fuerit, vel non, ...rum in fundatione Capellaniarum? & an ſit hæreditarium, vel gentilitium?

23

& an possit hæreditarium, vt gentilitium quasi possideri; vel gentilitium tanquam hæreditarium etiam per multos annos? Speramus igitur, hunc tractatum, admodum vtilem Prælatis Ecclesiasticis, & iudicibus vtriusque fori futurum.

ARTIC. XVI.

De inanibus tramitibus, quibus vsus est aduersarius, abutendo salubri recursu violentiæ.

Violentiæ decreto, & prouisione regia inde emanata, semel intimata, & per Senarum iustis de causis denegato complemento, si pars iterum vtatur absque eiusdem Senatus nouo decreto, reus erit pœnæ ob temeritatem.

Super appellatione postmodum resoluta, aut renuntiata, seu aliàs nulliter interposita, recursus ad regem per viam violentiæ cadere non potest.

SVMMARIVM.

1 *Libertas Capellaniæ ex instrumento fundationis probatur.*
Quasi possessio præsentandi nihil prodest præsentanti, nec præsentato, contra Ordinarium contendentem pro libertate Capellaniæ, ibidem.

2 *Consuetudine exequendi sententias existente, executio, & immissio iusta est.*

3 *Fingens diuersam sententiam, mutando eius substantiam, decipit Senatum Regium,* & num. 4.

5 *Sententia, quæ non conuenit actis, nec ex eis iustificatur, nulla est ipso iure,* & num. 6.

7 *Sententia lata ex falsa causa, quæ ex actis detegitur, nulla est ipso iure.*

8 *A sententia nulla (etiam lata in quolibet iudicio priuilegiato) appellatio causat vtrumque effectum, & attentata.*

9 *Consuetudo exequendi sententias non procedit in sententiis nullis, sed tantum in validis.*

10 *Decretum violentiæ, quod non conuenit actis processus, non obtemperatur.*
Nec secunda iussio conceditur in Senatu vidente diuersitatem factorum,

11 *Pars vtens prouisione regia semel à senatu abolita grauiter delinquit.*

12 *Sententia per desertionem ob non factam diligentiam in prosecutione appellationis, transit in rem iudicatam,* & num. 14. & 15.

13 *Appellatio vti nulla resolvitur, si appellans intra decem dies non declarat iudicem, ad quem appellat.*

16 *Appellatio finiela est, constito de materia iuridica appellantis,* & num. 17.

18 *Consuetudo exequendi sententias in prouisione Capellaniæ non causas attentata.*

19 *Appellatione deficiente, aut quomodolibet resoluta, cessat recursus ad Regem.*

20 *Quando lex vnum supponit, & aliud disponit, non potest verificari dispositio, nisi, prius verificetur suppositio.*

21 *Delatio supponit appellationis legitimæ existentiam qua deficiente deficit subiectum, super quo cadere possit.*

22 *Appellatio deserta ob non factam diligentiam in eius prosecutione restituitur.*

23 *Et sententia transit in rem iudicatam.*

24 *Terminum ad sibi aliquid faciendum impositum qui non seruat, suo iuri renuntiare intelligitur.*

25 *Qualitas, & legitimitas appellationis constare debet Senatui ex actorum inspectione.*

26 *A sententia declarata deserta appellatio non cessat attentata.*

27 *Appellationi nullæ, aut informiter interpositæ iudex non deferens reus nullam facit.*

28 *Rescripta emanata à superiori ante per appellationem, quæ non fiat, vel fuit*

fuit tacitè, vel expressè resoluta, nihil operantur.

29 *Violentiæ causa cessante, cessat recursus ad Regem.*

30 *Executio pendente appellatione, nulla, & attentata, convalescit subsecuta appellationis desertione, ac si ab initio interposita non fuerit.*

31 *Appellatione deficiente deficit attentatum, quia quod nullum est, nullum producit effectum.*

32 *Sententiâ translatâ in rem iudicatam, non curatur de attentatis.*

33 *Duæ mirabiles decisiones ad idem recensentur ad literam,* & num. 34. & 35.

36 *In Executione sententiæ translatæ in rem iudicatam ob desertionem seruantur quatuor termini ad docendum de diligentiis gestis in prosecutione appellationis.*

37 *Multi sunt in iure casus, in quibus non seruantur dicti termini.*

38 *Iudex certus ex inspectione actorum, nullam factam fuisse diligentiam in in prosecutione appellationis, non tenetur seruare solitos terminos.*

39 *Celebris ad idem refertur Rotæ decisio literaliter.*

40 *Tunc præcipuè constare dicitur notoriè de non persecutione appellationis, quando ex actis non apparet, fuisse petitos apostolos.*

41 *Sententia si aliqua iuris dispositione potest exequi appellatione pendente, hæc postea deserta termini non seruantur,* & num. 42.

43 *Quatuor termini dumtaxat seruantur, quando agitur de exequenda sententia, quæ ob desertionem transiuit in iudicatum, secus quando agitur de declaranda desertione, & transitu in iudicatum.*

44 *Quando ex actis processus notoriè constat de desertione appellationis, non curatur de male gesto processu, nec eius defectibus.*

45 *Frustra expectatur id, cuius eucntus nullius est effectus.*

46 *Recursu ad Regem pendente non currunt termini fatales,* & num. 47. & 48.

49 *Terminus appositus rei, tunc suspenditur, quando super ipsa re mouetur controuersia.*

50 *Articulus motus super re (cui est oppositus terminus) tunc illum suspendit, quando est probabilis, non ca-*

lumnioſus, & numer. 51.

52 *Terminus ablatus ab impedimento, suppletur, quantum abstulit impedimentum, & non amplius.*

53 *Impedimentum recursus ad regem quantum fuerit, & durauerit, facillimè ex actorum inspectione probatur.*

54 *Constito Senatui ex actorum inspectione de desertione appellationis, nihil super eius delatione decernere potest, cùm fuerit resoluta, & annullata.*

55 *Recursu ad regem pendente, gesta per iudicem Ecclesiasticum non subiiciuntur vitio nullitatis, vel attentati,* & num. 56. & 57.

58 *Absentia desertionis, & transitus in rem iudicatam, appellatio caret suspensiuo effectu.*

VT nihil intactum in progressu huius litis relinquamus, quædam adnotanda erunt, quæ extra ordinem, & cursum legitimum recursus ad regem per viam violentiæ acciderunt, referre non desinam, vt modus, quo illis occurrere sit necesse, agnoscatur, suppositâ igitur specie litis, de qua supra *art. 1. ex n. 5. & seqq.* lata fuit sententia diffinitiua, ex qua fuit exclusa D. Ioanna à iure præsentandi ad hanc Capellaniam, & absolute applicatum ius liberæ collationis Ordinario. Quàm iusta fuerit hæc sententia, nullus qui perlegerit articulos in *hoc tractatu* descriptos, *ex art. 3. & 6. vsque ad* 15. ignorabit: ex iis enim manifestè apparet, nec vmbram iustitiæ assistere præsentanti, nec per eam præsentato, vt admitti possit ad institutionem, plusquam notoriè constat, nullum creatum fuisse ius patronatus ab origine fundationis huius Capellaniæ; sed potius erecta in sua libertate, vt ex instrumento fundationis monstrauit Fiscalis Ecclesiasticus; monstrauit etiam per varia iuris fundamenta inexuitabilia, præsentantem nullam potuisse acquirere quasi-possessionem iuris præsentandi, sed adquisitam (etiam data existentia iuris patronatus) prorsus destructam, & contemnendam manere, & ad nihilum prodesse contra Ordinarium existentem in lite pro libertate Capellaniæ.

Ab hac iustissima sententia appel-

2 lauit præsentatus. Iudex appellatione non obstante, executioni mandauit, immittendo in possessionem Capellaniæ prouisum ab Ordinario, motus notoria, & constante consuetudine vigente ab immemoriali exequendi sententias super prouisione Capellaniarum, appellatione non obstante; prout ad longum ostensa fuit superius, *art.* 1. *&* 2. quæ sine vllo scrupulo transit.

Pars appellans ab hac sententia vsa
3 fuit recursu violentiæ, vt suæ appellationi deferri, & reponi Senatus decernat, sed timens consuetudinis constantiam exequendi similes sententias (cui merito per Regium Senatum defertur, vt *in dict. art.* 1. *ex n.* 8. *cum seqq.*) confugit appellans ad extraordinarium modum, fingendo diuersam, & contrariam determinationem sententiæ, asseuerans, illam fuisse latam super articulo deuolutionis (cum absolute fuerit lata pro libertate Capellaniæ effeque liberæ collationis) vt consequi posset decretum violentiæ.

4 Quod facile consequi posset, si eius relatio foret vera, etiam non obstante consuetudine, & ad qualificandam suam malitiam (colludente etiam Agente Dignitatis) decipiendo Senatum Regium, monstrauit aliam sententiam, in alia vacante latam iure deuolutionis, fingens illam latam in hac vacatione, à qua appellasse supponebat.

5 Qua sinistra relatione supposita, Senatus deceptus declarauit, vim facere iudicem non deferendo appellationi ab illa sententia, decreuitque vt deferat, & reponat. Nam si ex facto ius oritur, pariter ex modica facti mutatione ius variatur totum; cuius decretum iustissimum fuit, si enim sententia lata foret ex causa deuolutionis (prout fingebatur) foret nulla ipso iure, tum quia extra acta processus ferebatur, in quibus nec vestigium aliquod reperitur, ex quo causari potuisset deuolutio, de qua nec actum, nec
6 vllum verbum tractatum fuit, ideo sententia, quæ non conuenit actis processus, nec ex iis iustificari potest, nulla est ipso iure, & notorie iniusta, Paris. *cons.* 54 *n* 2. *lib.* 4. Cæsar. de Graf. *decis.* 2. *de solutionib.* Gabr. *cons.* 28. *n.* 6. *lib.* 1. Grassis *decis* 13. *in fin. de sentent. & re iudicat.* Rota *decis.* 689. *n.* 2 *part.* 1. *in recent. & decis.* 659 *n.* 16. *part.* 2. *in recentior.* Rota, vt per Marches. an. *de commiss. tom.* 1. *fol.* 22. Seraphin. *decis.* 1261. *num.* 5. Alexand. Ludouis. *decis.* 1. *n.* 4. quæ aliam decisionem allegat, & plurimos ad hoc cumulauit Oliuer. Beltramin. *in annotationib. ad Alexand. Ludouis. dict. decis.* 1. *n.* 5. 6. 7. *&* 8. omnino videndus.

Deinde quia si lata foret ex causa deuolutionis, cum falsa esset, & vti falsa appareat ex actis, pariter nulla 7 foret euidenter, nam sententia lata ex falsa causa, quæ ex actis detegitur falsa, nulla est ipso iure, Felinus *in cap. inter cæteras, num.* 5. *de re iudicat.* Anton. Ciarle. *cons.* 134. *in fin.* Rota *decis.* 27. *de re iudicat. in antiq.* Alexand. Ludouis. *decis.* 2. *numer.* 3. *&* 4. & per Bart. Abbat. Felin. Contard. Surd. *cons.* 492. *num.* 4. *&* *cons.* 567. *numer.* 9. *lib.* 4. tenet Sigismund. Scac. *de sentent. & re iudic. gloss.* 14. *quæst.* 32. *n.* 45.

Ex quo sequebatur, quod à sententia nulla (etiam lata in casu, quo alias appellatio non admitteretur) iusta & est appellatio, & legitima quoad vtrumque effectum, producens attentata; ad latissime per Nos scripta *in commentariis nostris, de Regia protect.* 3. *part. c.* 9. *à princ. & per totum*, in exornationem *l.* 4. *§. condemnatum. ff. de re iudic.*

In tantum, vt huic legitimæ appellationi resistere non poterat constans consuetudo Tribunalis Abbatialis, non admittentis appellationem su- 9 spensiuam à sententiis latis super prouisione capellaniarum, cum locum habeat in sententiis validis, rite, & recte latis, non in sententiis nullis, quarum executio à iure negatur, prout ad longum comprobatum remanet, superius, *art.* 2. *ex num.* 20. *cum seqq. & vsque ad finem.*

Iuste igitur inde emanauit decre- tum violentiæ, vt iudex deferat ap- 10 pellationi interpositæ à sententia deuolutionis lata; quo decreto inserto, sub hac relatione, & suppositione expressa, expedita fuit prouisio Regia, vt huic appellationi iudex deferret, qua intimata, actis visis, & parte citata, ex iis cum non appareret, nec à parte monstraretur talis sententia deuolutionis, nec ab ea appellatio aliqua, quo verificari, & adaptari posset decretum violentiæ ad eam referendum, ita responsum fuit prouisionali Regiæ con-

sueta

queſta fuit pars in Senatu petens ſecundam iuſſionem, dictam *ſobrecarta*, vt iudex primæ obtemperaret, adductis ad hoc in Senatum Regium actis, ex illis recognoſcentem iuſtam reſponſionem iudicis Eccleſiaſtici; iuſte denegauit complementum ſui decreti, & prouiſionis, & non eſſe locum ſecundæ iuſſioni, cuius determinatio tranſiuit in rem iudicatam.

Poſtmodum poſt longum tempus
11 pars ipſa motu proprio, & abſque nouo Senatus Regij interuentu, aut decreto, iterum temerè vtendo dicta prima prouiſione violentiæ, ſic per Senatum Regium rectè reuocata, & annihilata: comparuit coram iudice Eccleſiaſtico, illam intimauit, petendo eius complementum, & quod iudex deferat, & reponat, prout in illa continebatur. Cui iniquæ prætenſioni Fiſcalis Eccleſiaſticus ſe oppoſuit, allegans temeritatem vtentis præfata prouiſione reuocata, in dedecus Regij Tribunalis, & iudicis Eccleſiaſtici, & petens pro calumnia, grauiter multari. Proteruia ductus aduerſarius iterum recurrit ad Senatum Regium, ſimpliciter allegans, omiſſa prædictorum relatione, conqueritur de iudice Eccleſiaſtico nolente obtemperare prouiſioni Regiæ ſibi mandanti deferre, & reponere, adductis iterum actis conſtito ex eis de falſa, & ſiniſtra relatione partis conquerentis, non venire in ſtatu cauſam decreuit. Comparuit aduerſarius coram iudice Eccleſiaſtico petens complementum dictæ primæ prouiſionis abolitæ, & ſic declarare debere.

Interim Fiſcalis Eccleſiaſticus in-
12 troduxit articulum admodum ad cauſam principalem vtilem, & ſubſtantialem; nempe declarandam eſſe ſententiam in cauſa principali latam tranſiſſe in rem iudicatam, eo quod pars ab ea appellans nullam in proſecutione ſuæ appellationis ab ea interpoſitæ feciſſet diligentiam, nec in Tribunali inferioris petendo apoſtolos, nec in Tribunali ſuperioris, nec etiam in Senatu Regio, ſed omni negligentia per duos annos deſerta manſiſſet appellatio, & ſic nulla, & reſoluta, ac ſi initio interpoſita non fuiſſet.

Ac inſuper ex alio capite etiam
13 oppoſuit Fiſcalis, nullam, & reſolutam manſiſſe præfatam appellationem, eo quod pars appellans intra terminum decem dierum ad appellandum non declarauit iudicem, ad quem, & coram quo ſignanter volebat illam proſequi, cum multi ſuperiores adſint, ad quos poſſit appellari ab hac Dignitate Abbatiali, vt ex actis hoc probatur.

Intimata parti hac articuli petitio- 14
ne, & introductione Fiſcalis Eccleſiaſtici, vt appellans diligentias in proſecutionem ſuæ appellationis oſtenderet; nihil allegauit feciſſe, ſed ſibi non cucurriſſe terminum fatalem, eo quod impeditus fuerat, per recurſum ad Regem, tacitè confitens, ad nullas diligentias teneri, ob iuſtum hoc impedimentum, & eo durante.

Concluſis his duobus articulis; de- 15
clarauit iudex, ſententiam tranſiſſe in rem iudicatam, & deberi executioni mandari: in ſecundo autem articulo tangente complementum primæ prouiſionis violentiæ per Senatum Regium abolitæ, multauit partem, eâ vtentem, ob temeritatem, & calumniam, (& ob contemptum, & irreuerentiam decreti Regij Senatus tranſlati in rem iudicatam) in viginti millia marabitorum applicata operibus piis. Intimata hac ſententia, à re iudicata appellauit, à condemnatione, & mulcta non appellauit; & fuit declarata tranſiſſe in rem iudicatam.

Sua inſuper ſolita proteruia ducta pars iterum, & tertio recurrit ad Senatum Regium, & facta omnium prædictorum relatione, conqueritur de iudice, nolle ſcilicet illum complere prouiſionem Regiam illam primam abolitam, & vt ſibi concedatur ſecunda iuſſio, hoc eſt *ſobrecarta*, vt iudex eius virtute deferat, & reponat, prout in ea continebatur. Adductis ad Senatum Regium iterum actis, extra ordinem, & per modum inſolitum, declarauit Senatus, non venire per ordinem, eo quod non fuit modus cognitus, quo illud primum decretum violentiæ reſtrictum ſententiæ deuolutionis, & ab ea appellation. applicari poſſit ſententiæ latæ, & eius appellationi.

Deſtituta iam pars ſuis ineptis re- 16
mediis, confugit ad illam appellationem à ſententia lata per Prouiſorem, qua abſolute applicauerat ius conferendi

rendi hanc capellaniam Abbatiali Dignitati, petens à Senatu illi deferendum, & fore reponendam executionem illius sententiæ factam per iudicem sua appellatione pendente.

Sed hæc vana partis admodum
17 proceruæ prætensio variis destruitur fundamentis, & primum sit, eius notoria iniustia, quæ ex actis processus, & ex iis, quæ abundanter monstrauimus, ex *articulo* 3. *vsque decimumquintum* inclusiuè, manifestè apparet, nullum sibi, nec cum præsentanti, ius in possessione, nec in proprietate competere, sed potius variis ex causis vtrique resistere absque humana aliqua defensione, vmbra, aut subterfugio: nam cum ista appellatio notoriè, & manifestè careat omni iuris fomento, & quocumque vadat, nequeat effectum aliquem sortiri, quia cum sua notoria iniustitia vadit vestita; ideo notorie friuola iudicatur, cui nec ius defert, nec est à iudice deferendum, ad latissime per Nos tradita *in tractat. de Regia protect. 3. part. cap. 6. ex num. 35. cum multis seqq.*

18 Secundum sit; consuetudo immemorialis vigens in Tribunali Abbatiali Compluti Regij exequendi sententias latas super Capellaniarum prouisione, non obstante appellatione, de qua, omnibus iuris modis comprobata, scripta remanet *in primo, & secundo art. huius tractat.* vbi manibus contradictionibus oppositis prorsus destructis; responsum præbuimus accuratè: qua igitur consuetudine stante, omnibus Tribunalibus præcisè seruanda, nullam vim facere iudicem Ecclesiasticum exequentem suas sententias in prouisione Capellaniarum latas, declarandum esse à Senatu Regio, altius ostendimus in *art. 1. ex n. 7. vsque ad finem:* quapropter aduersarius appellans exclusus reperitur à decreto violentiæ obtinendo à Senatu Regio.

19 Tertium & prorsus inuitabile, sit defectus appellationis, qua quoquomodo deficiente, cessat omnino recursus ad Regem per hanc viam violentiæ, qui solummodo destinatus est ad declarandam violentiam, & tollendam ob denegatam delationem appellationi iustæ & legitimæ, interpositæ, & existenti, iuxta magistralem dispositionem, *l. 36. tit. 5. lib. 2. Recopilat.* ibi: *Nos pertenece alçar las fuerças, que los Iuezes Eclesiasticos hazen en las causas de que conocen, no otorgando las apelaciones: que dellos legitimamente son interpuestas, &c.* Igitur legitima appellatio debet adesse, vt delationem consequi valeat, quia quando lex vnum supponit, & illud disponit, non potest verificari dispositio, nisi prius verificetur suppositio, Surdus *cons.* 150. *n.* 58. *& cons.* 430. *n.* 17. Cephalus *cons.* 90. *num.* 51. Roland. à Valle *de lucro dotis quæst.* 11. *n.* 17. *& cons.* 10. *num.* 14. *lib.* 4. Sesse *decis.* 160. *n.* 24. Beecius *cons.* 53. *num.* 7. Delatio namque supponit ap- 21
pellationis legitimæ existentiam, quæ si non fiat, vel aliquo accidenti, & iuris dispositione resoluatur: deficit subiectum, super quo cadere possit delatio, cùm non entis, nullæ sint qualitates, nec qualitas possit esse sine subiecto.

Ex inspectione itaque actorum constabit Senatui Regio notorius, & 22
euidens defectus appellationis, cum interposita à diffinitiua, fuerit resoluta iuris dispositione, transacto anno fatali, nulla facta per appellantem interim diligentia in prosecutionem suæ appellationis, nec coram iudice inferiori, petendo apostolos, & testimonium appellationis ad se præsentandum coram superiori; nec aliter coram illo comparuit, nec partem appellatam citauit ad aliquid agendum attingens prosecutionem, nec per duos fere annos vsus fuit sua appellatione præfata in Tribunali Regio vsque modo, quo iam delerta, & resoluta reperitur, ob transitum duorum annorum à tempore appellationis vsque ad sententiam, qua declarata fuit appellatio deserta, & diffinitiuam transisse in rem iudicatam, ad cuius declarationem cùm fuisset citatus appellans, vt ostenderet diligentias ab eo factas in prosecutionem suæ appellationis, nullam ostendit, sed imò potius ad nullam faciendam esse adstrictum, durante recursu ad Regem (de quo inferius latius agendum erit, *ex num. 46.*) allegauit.

Quo suppositio ex ipsismet actis patenter apparet, appellationem interpositam fuisse resolutam, & sententiam transisse in rem iudicatam, iuxta dispositionem text. *in capit. cum sit Romana, de appellationib. lib. 6.* ibi: *Intra quod.* 23

quod, si is, qui appellauerat, causam appellationis non fuerit prosecutus, tenebit sententia, si post sententiam appellauerit, & à causa sua cecidisse videtur, nec amplius super ipso negotio audiatur appellans: text. *in cap. personas, 4. in ordine, de appellat.* ibi: *Ex tunc iudicio suo super iis, quæ in quæstione vertuntur, sine contradictione aliqua stare, compellas:* text. *in l. quoniam nonnulli*, ibi: *Placuit, vt si intra dies solemnitatibus præstitutos ad faciendum, hæc appellatoris cura defuerit, deserta ab eo prouocatio existimetur, moxque debitum exigatur, C. de appellat.* text. *in l. fin. §. illud*, ibi: *Et sententiam contra eum latam in suo robore durare, & ad effectum perduci, tanquam si ab initio minime fuerit prouocatum, &c. C. de temporibus appellatio.* quæ iura, & alia accuratè exornauimus, *in tractat. de Regia protect. 3. part. cap. 18. ex num. 87. cum multis seqq.* ad quod vide celebres,
24 & magistrales Rotæ decisiones ad literam adductas infra, *ex num. 33.* certum est enim, vt qui terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum, labi permittit, suo iuri renuntiare intelligitur; Cephalus *cons. 201. num. 4. lib. 2. & cons. 202. n. 18. eodem lib.* Vestrius *in praxi Rom. Curiæ, lib. 8. c. 4. n. 21. adnot. ad Ægidium, num. 108. Cassador. decis. 4. num. 3. de dilationibus.*

Constito igitur Senatui de euiden-
25 ti defectu appellationis semel iuris dispositione resolutæ, & ad nihilum redactæ ex inspectione actorum, iuxta determinationem *d. l. 36. tit. 5. lib. 2. Recopilat.* quæ ad hunc effectum agnoscendi qualitatem, & existentiam appellationis, acta processus ad se perduci iubet, ibi: *Y si el Iuez Eclesiastico no la otorgare, manden traer à las dichas nuestras Audiencias el processo Eclesiastico originalmente, el qual traido sin dilacion lo vean: y si por el les constare, que la apelacion esta legitimamente inpuesta, alçando la fuerça, porque an que el tal Iuez la otorgue, &c.* quo casu cum non reperiatur, nec subsistat appellatio; Senatus aditus per hanc viam violentiæ præcisè declarabit, nullam violentiam adesse, & causam remittendam Iudici Ecclesiastico, cum deficiat principale, & essentiale fundamentum, hanc causam introducendi in Senatum Regium.

Quod & fortius cum maiori ratio-
26 ne procedit, quando iam Senatui apparet, iudicis Ecclesiastici determinatio ritè facta super eodem articulo desertionis, & translationis sententiæ in rem iudicatam, cui standum est præcisè, interim dum per tres sententias conformes non fuerit reuocata per Iudices Ecclesiasticos, cum prædictæ sententiæ desertionis, & translationis in rem iudicatam effectus non possit suspendi per appellationem ab ea interpositam, qua non obstante, executioni mandari; abunde probatum, & fundatum extat in *nostris commentariis de Regia protect. 3. part. cap. 18. à num. 85. cum multis seqq.* per plurima iura, & fundamenta.

Vrget insuper, quoniam appellationi nullæ, aut informiter interpositæ iudex non deferens vim nullam facit, & ita determinat Senatus aditus per 27
viam violentiæ, permittens sententiæ executionem, ex copiosè resolutis per Nos *in tractat. de Regia protect. 3. part. cap. 9. num. 106. cum multis seqq.* Ergo fortius, vbi appellatio iuris dispositione resoluta, & annihilata reperitur, quæ nullum iuris effectum producere potest; vlera sententiæ executionem actualem.

Ideoque nullum decretum violentiæ, nullâque prouisio Regia emanata super hac appellatione resoluta potest 28
aliquem sortiri effectum, quin semper possit satisfieri & responderi, nullam existere appellationem, cui possit deferri: cùm certum sit de iure, omnia rescripta emanata à superioribus, super appellatione, quæ non stat, aut quæ fuit tacitè, vel expressè resoluta, aut renuntiata, nihil operari, nec effectum sortiri posse; vt in iis terminis, & in aliis variis, & similibus casibus abunde scripsimus *in nostris commentariis, de supplicat. ad sanctiss. 2. part. cap. 5. §. 1. ex num. 31. cum seqq.* & melius, *ex num. 56.* vbi plures Doctores in terminis: & similiter, *2. part. cap. 19. ex num. 41. & 2. part. cap. 10. num. 109. & num. 96.* recursus cessat, cessante violentiæ causa ob consen- 29
sum partis, Nos *in eodem tractat. 1. part. cap. 13. num. 61.*

Sed denique, vt sciatur quanta sit vis, virtus, & efficacia desertæ appel-
lationis; illud scitu, & admiratione 30
dignum adnotandum erit; quod si appellatio in se legitima à principio

fuerit interpoſita, ita vt ea pendente, executio ſententiæ cauſet attentata, reuocationi, & repoſitioni ſubiecta; ſi poſtmodum ſuperueniat ipſius appellationis deſertio ob negligentiam appellantis, & tranſitum anni fatalis; taliter appellatio ipſa amittit vires, & affectum ſuſpendendi executionem ſententiæ, vt executio ipſa, quæ à principio, & ante deſertionem cauſauit attentatum, poſtea vitio attentati purgato, & deleto per deſertionem ipſam; conualeſcit, & firma manet, ac ſi à principio de iure permiſſa fuiſſet, vel appellatio nulla fuiſſet interpoſita; ex iuribus adductis, *ſuprà, ex num.* 23. nam appellatione deficiente, deficit etiam attentatum,
31 quia quod nullum eſt, nullum producit effectum; iuxta iuris regulam, *l.4.§.condemnatum, ff. de re iudic. l. non putauit, §. non quamis, ff. de boner. poſſ. contra tabul. l.2 ff. de authoritat. tutor. l. ſi aut nullum, C. de legitim. hæredib. cap. quod nullum, de regul. iur. in* 6. & quia
32 cùm per deſertionem appellationis, ſententia tranſierit ipſo iure in rem iudicatam, hac ſtante, non curatur de attentato præcedente.

Hanc mirabilem doctrinam iuris
33 fundamentis, & plurimorum Doctorum exornatione pluries in iis terminis canonizauit Rota Romana in pluribus deciſionibus, vt videre eſt *in vna Capellaniæ, deciſ.* 492. penes Farinac. *in recentiorib. 2. part. fol. mihi* 461. quæ à principio ita ait: *Licèt poſſeſſio capellaniæ capta per Petrum pendente termino ad appellandum à ſententia Ordinarij Palentini ad eius fauorem lata, ſubſecuta Andreæ eius aduerſarij legitima appellatione fuerit attentata, cap. non ſolum, de appellat. in 6. & ibi gloſſa, & priuilegio attentatorum reuocandâ, Francus, ibi, num.6. Seraphinus deciſ.* 1583. *num.* 1. *tamen contrarium concluſerunt Domini in præſenti caſu, &c. executio enim facta pendente appellatione, illa deſerta, conualeſcit, quando executio eſt directa, vt beneficij controuerſi poſſeſſionis adeptio, ſublata enim appellatione, tollitur ſuſpenſio iudicati iam inducta, & executio firma manet; & licèt male facta ſit, non reuocatur, cum de nouo fieri deberet; & firmato principali, videlicet ſententia, firmatur acceſſorium, quod eſt ipſa executio poſt Ioannem Monachum, quem refert Ioannes Andreas, & vtrumque Franchus in cap. licet, num. 4. verſic. Quod autem, de ſententia excommunicationis in ſexto. Ancharan. in capitul. non ſolum, num. 7. de appellationib. lib. 5. Milis, verbo, executio facta pendente, Lancellotus de attenta. appellatione pendente, 2. part. cap.* 12. *ampliat.* 1. *ex num.* 14. *& ſeqq. ad quod facit optime text. à contrario ſenſu, in l. cum ex cauſa, ff. de appellationib. quem adducit Monachus, dict. cap. licet. num.* 1. *verſic. Sed quæro, in princip. &c.* Hactenus de mirabili deciſione.

Similem non omnino in eiſdem terminis determinauit Rota *in deciſ.* 496. inter recollectas per Ludoui. 34
Poſthium *poſt tractatum de manutentione*, quæ *ex num.* 1. *&* 2. ita loquitur: *Et quo ad primam partem, Domini non fuerunt concordes. Nam contra attentata adducebatur, quod ſententia A.C. tranſierat. in iudicatum, vtpote lata* 5. *Decemb.* 1617. *à quo tempore nihil dicitur actum in proſecutione appellationis, nec vnquam prorogata fatalia, quo caſu dicitur tranſiſſe in iudicatum, l. vltima, Authent. cum ſeqq. C. de temporibus appellat. fuit dictum in Arteſ. bonorum,* 11. *Aprilis præteriti, coram R.P.D. Caualerio, & ſæpè alias: ſtante autem re iudicata, executio ſententiæ, quamuis alias ab initio fuiſſet attentata propter interpoſitam appellationem, eâ tamen deſertâ, conualeſcit: per deſertionem enim appellationis tollitur ſuſpenſio iudicati, & executio firma manet, & licèt male facta non reuocatur, cùm de nouo fieri deberet, & firma ſententia remaneat, & eius executio; Franchus in cap. licet, num. 4. verſic. Quid autem: de ſententia excommuni. in ſexto, Lancellotus de attentatis, 2. part. cap. 2. ampliat. 1. num. 14. & ſequentib. & dicit Rota deciſ. 592. n. 3. part. in recent. &c.* Poſt tantorum Doctorum, & Rotæ deciſionum authoritatem, & magiſtralem determinationem nihil eſt quod deſiderari poſſit in articulo deſertionis: quibus adde Sigiſmund. Scac. *de appellat. lib. 3. cap. 2. quæſt. 15. ex num. 70. cum multis ſequent.*

Ex quibus præcisè, & vtiliter infertur, quod ſi in noſtro caſu, deficeret conſuetudo Tribunalis Abba- 35
tialis exequendi ſententias in prouiſione capellaniarum appellatione non obſtante, & appellatio aduerſarij fuiſſet legitima, & cauſaret executionem attentatam (quod negatur ex traditis ſuprà, *artic.* 1. *&* 2.) adhuc ipſa

ipsa executio post detectam appellationis defertionem firma maneret, & conualesceret, ac si nulla appellatio fuisset à principio interposita: & per consequens declarandum fore, nullam violentiam commisisse Iudicem Ecclesiasticum in non deferendo, nec in exequendo suam sententiam, cum per defertionem subsecutam appellatio fuerit redacta ad non appellationem, cui semel resolutæ, & annullatæ nil remanet, quod deferri possit vltra.

Hoc defertionis laqueo suspensus aduersarius, frustra nititur liberari,
36 & dissolui duabus inanibus considerationibus; prima est, quod in declaratione transitus sententiæ in rem iudicatam ob defertionem, non fuerunt seruati quatuor termini à iure requisiti, vt condemnatus ostenderet suas diligentias factas in prosecutione suæ appellationis: ad tradita per Nos *in tractat. de Regia protect. 3. part. cap. 18. ex num. 68. cum seqq.*

Cui difficulti multipliciter respondetur, quod in nostro iure multi sunt
37 casus, in quibus omitti valide possint dicti quatuor termini, qui omnes omnino verificantur, & adaptantur casui nostro, de quo agimus, in quo ad effectum declarandi sententiam transisse in rem iudicatam ob transitum anni fatalis, aduersarius fuit citatus, vt ostenderet suas diligentias, nullam exhibuit, nec adhuc allega-
38 uit, & adductis actis processus, & accuratè inspectis notoriè constitit iudici, nullam factam fuisse diligentiam in prosecutione appellationis, quo casu iudex non tenetur seruare illos terminos: vt probant in terminis Lancellotus *de attentat. 2. part. cap. 12. ampliat. 1. n. 39. & 40.* Boër. *decis. 206. n. 11.* Rot. *decis. 1. decis. 14. & decis. 19. de appellat. in nouis.* Mohedanus *dec. 3. de sentent. & re iudicat.* & ita fuisse resolutum coram Achille de Graf. testatur Mandos. *in commiss. executorial, verbo, executoriales, quæst. 1.* pro quo elegans adest decisio *Rotæ 22.* inter recollectas per Ludoui. Posth. *post tractat. de manutent* quæ *ex num. 1.* sic loquitur in hæc: *Veritas est, quod quando petitur executio*
39 *rei iudicatæ, quæ prouenit ob non interpositam appellationem, vel ob appellationem desertam, debeant seruari quatuor termini ad euitandam pronuntiationem super prædictis, scilicet, ad docendum de appellatione, & eius legitima prosecutione, primo pro prima, item pro secunda, item pro tertia, & denique pro quarta dilatione, Vestrius in praxi, lib. 8. c. vltimo, num. 8.*

Sed huiusmodi conclusio fallit, si ex actis iudici constat de non legitima appellatione, vel de eius legitima prosecutione neglecta, quia tunc non est opus alia legitima seruatione terminorum, &c. hactenus de dicta decisione, vbi allegantur ad hoc plures Doctores, & Rotæ decisiones.

Idem probat Ludoui. Posth. *in tract. de manutentio. observation. 12. ex num. 155.* in hæc: *Nec etiam esset necessaria citatio, quando appellatio esset deserta, & iudex de hoc esset certus; Rota decis. 25. de appellation. in nouis. Rota diuersor. decis. 300. num. 3. part. 2. Seraphinus decis. 565. num. 5. Rota coram Cardin. Blanchet. Taurinensis capellaniæ, apud Marchesan. de commiss. dict. part. 2. fol. 158. Coccinus de cis. 130. num. 3. & in dict. Perusina Bonorum, post tract. decis. 22. n. 2. &c.*

Et tunc præcipuè dicitur notoriè constare ex actis, de non prosecutio- 40
ne appellationis, quando illis visis apparet, non fuisse petitos apostolos per appellantem à iudice inferiori, vt in iis terminis ad excusandos terminos prosequitur Rota *in d. decis. 22. ex num. 2. post tractatum de manutent.* in hæc: *Sed huiusmodi conclusio fallit, si ex actis iudici constat de non legitima prosecutione appellationis, quia tunc non est opus alia legitima obseruatione terminorum, &c.* Sequitur, & facit in hæc: *In casu autem, de quo agitur, constat ex actis, apostolos non fuisse petitos, & appellationem nullius fuisse momenti, Rota decis. 46. de appellationib. in nouissim. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 12. limitat. 50. num. 195. & seqq. versic. 6. causa huiusmodi autem negatiua probatur ex ipsa inspectione processus, Milis in repert. in verbo, Processus, appellat. &c. & sunt apostoli de substantia appellationis, & pars illius, Rota decis. 50. num. 3. de appellationib. in nouissim. Lancellot. de attentat. cap. 12. limit. 50. num. 202. Surd. cons. 228. num. 4. volum. 2. Cumque ex inspectione ipsius processus non reperiantur petiti, quia ex hoc probatur negatiua non petitionis, cum sit coarctata ad processum ipsum, Alexand. cons. 123. n. 23. lib. 4. Vanzius de nullitat. tit. à quo, & quibus modis, num. 12. & seqq.*

seqq. Milis in verb. sententia, à qua non est appellatum, circa principium &c. Ludoui. Posth. *de manutent. obseruat.* 12. *num.* 155. *&* 156. ibi: *Vt si constat ex processu de appellatione, & non reperirentur in eisdem actis petiti apostoli; Coccinus dict. decis. Perusina bonorum, num.* 2. *&* 3. *&c.* Atque ideo cum ex horum litis actuum accurata inspectione iudex certus fuerit, apostolos appellationis non fuisse postulatos; securè potuit omittere prædictos quatuor terminos: Rotæ *decis.* 333. *n.* 3. *in posthum. Farinacij tom.* 2.

Pariter etiam omitti possunt illi
41 quatuor termini requisiti, quando sententia lata in negotio principali, aliquo iuris priuilegio, statuto, vel consuetudine, potest exequi pendente appellatione, & cum effectu executioni fuit tradita: nam si postea superueniat defertio appellationis, ad eius pronuntiationem peruenitur absque quatuor tetminorum obseruatione, vt pluries determinauit Rota; sicuti apparet ex *dec.* 438. *ex n.* 14. inter recollectas per Postium *post tract. de manutentio.* ibi: *Nec subsistit, quod ante executionem sententiæ essent seruandi quatuor termini, ad docendum de appellatione. Quia placuit responsio; quod cum à sententia A. C. vti in mero possessorio lata per Ægidianam, lib.* 16. *c.* 2. *deacgatur appellatio, executio illius vigore retardanda non erat; vt post Paris. cons.* 208. *n.* 23. *libr.* 1. *cum aliis allegatis tenuit Rota dec.* 173. *p.* 1. *recent.* & per alias Rotæ decisiones, idem obseruat Ludoui. Posth. *de manutent. obseruatio.* 12. *n.* 153. *&* 154.

Quæ doctrina, & limiratio de pla-
42 no verificatur in casu, de quo agimus; in quo executio sententiæ permissa fuit stante consuetudine legitimè introducta in Tribunali Abbatiali exequendi sententia lata in prouisione capellaniarum non obstante appellatione; quo casu dicti termini seruari non debent; postea ascendo ad actualem execationem subsequuta defertione.

Deinde adnotandum erit, quod dicti quatuor termini tunc dumtaxat
43 obseruantur, Quando tractatur de exequenda sententia, quæ ob defertionem appellationis transitum fecit in rem iudicatam; secus quando solum agitur de declaranda defertione, & transitu in rem iudicatam, vt est videre per Ludoui. Posth. *de manutentio. obseru.* 12. *ex n.* 149. Rotam *dec.* 22. *n.* 1. *& dec.* 438. *num.* 14. inter recollectas per ipsum *Posthum*, prout contingit in casu præsenti, in quo dumtaxat actum fuit de declaranda defertione appellationis, & transitu sententiæ in rem iudicatam: atque denique in hac materia defertionis, regula est constans, quod quando ex actis processus manifestè constat, de defer- 44
tione appellationis, nullo modo attenditur, nec curatur de male gesto processu, nec de eius defectibus; vt expresse probant plurimi DD. & duæ Rotæ decisiones ad literam adductæ superius, *ex num.* 33. *cum seqq. vers. Hanc mirabilem doctrinam iuris fundamentis. &c.* quæ firmiter hoc tenent.

Supra dictis addi potest, quod cum aduersarius fuisset citatus ad docen- 45
dum diligentias à se factas in prosecutione appellationis, non solum nullam ostendit, nec allegauit; sed imo dixit ad diligentias non teneri, quia sibi non poterat currere fatale tempus ob impedimentum pendentis recursus ad Cancellariam; ex quo virtualiter fassus fuit nullam diligentiam fecisse, cum dixerit se ad nullam teneri; ideo frustratorium erat alios illi terminos ad docendum assignare; quia frustra expectatur id, cuius euentus nullius est effectus, & frustratorios actus abhorret lex, vt vulgare est.

Secunda consideratio, qua aduer- 46
sarius nititur, ad effugiendam defertionem suæ appellationis; non minus frustratoria est alia præcedenti: allegauit etenim citatus, sibi non potuisse currere tempus fatalium, ob impedimentum recursus ad Regem per viam violentiæ in hac causa sæpius intentati, nostras ad idem allegans doctrinas, quæ quidem regulariter, & prout iacent veræ sunt in se, sed non adaptabiles casui nostro.

Primo, quia falsum est, & contra 47
facti processus veritatem, asserere tale impedimentum ob recursus pendentiam, per totum etenim illud tempus ab appellationis emissione, vsque ad sententiam latam super defertione, nullo modo tractatum fuit, nec mota aliqua controuersia super præfata appellatione, nec in Regio Senatu per viam violentiæ, nec in

alio

alio quouis Tribunali Ecclesiastico, sed intacta semper remanit dicta appellatio, immobilis, & vndique derelicta,
48 & prorsus per appellantem oblita, & licet vsus fuerit recursu ad Regem, non quidem virtute dictæ appellationis, sed aliam diuersam fingens, & contrariam sententiam turpiter, & inaniter prosecutus fuit recursum, sibi iustissime bis, & ter denegatum à Senatu Regio, vt est videre superius, *hoc cap. ex n.* 2. quo supposito, suppositio recursus pendentis falsa est, & contra omnem facti veritatem.

Tunc enim suspenditur terminus
49 appositus rei, quando super ipsa re oritur controuersia ob istud impedimentum: ex abundè per Nos traditis *in tractat. de protection. Regia*, 1. *part. c.* 7. *ex num.* 75. *cum multis sequent.* at super ista appellatione (de qua hodie agitur) nulla hactenus fuit orta controuersia, nec adhibitus recursus vnquam, vt ex actis manifestè patet. Sed recursus adhibitus fuit super rebus omnino diuersis, separatis, & nullo modo tangentibus dictam appellationem, vt est videre sursum *ex numer.* 2. *cum seqq.* ergo terminus fatalis ad eius prosecutionem appositus suspendi non potuit, cum omne cessauerit impedimentum.

Secundo respondetur, quod tunc
50 articulus motus super re, habet effectum suspendendi terminum ipsi rei appositum; quando sit in sui iustificatione probabilis: at si fuerit improbabilis, seu calumniosus, & vitiosus, prorsus caret effectu suspendendi terminum rei appositum, vt plurimi probant Doctores, quos allegat, & sequitur Giurba *decis.* 110. *ex num.* 6. Nos in *tractat. de retention. bullar.* 1. *part. cap.* 15. *ex n.* 23. *& sequentib.*

At recursus intentatus per aduer-
51 sarium non solum fuit improbabilis, vitiosus, & calumniosus: sed prorsus falsus, & fictus contra verum factum processus illius, & sententiæ substantiâ mutatâ; vt suprà *ex num.* 2. & ita per Senatum aduersarius bis, & ter fuit repulsus; ergo nullo modo poterat suspendere terminum anni fatalis.

Tertio, & vltimo respondetur,
52 quod dato casu, quod recursus ad Senatum Regium interuenisset iustè, & vtiliter; adhuc impedimentum recursus quomodocumque illud admittere velimus, non consumpsit, nec attigit annum fatalem; nam etiam deducto omni tempore, quo nequiter, & frustratoriè pars aduersa detulit litem ad Senatum Regium, & à quo fuit semper repulsus, remanent terdecim menses, cum dimidio: à die etenim appellationis, vsque ad diem, quo lata fuit sententia defertionis, viginti menses transierunt, & quatuor dies; è quibus deducto tempore recursuum manium, remanent terdecim menses, cum dimidio; quibus causata fuit defertio appellationis, cum à tempore appellationis nulla fuerit facta diligentia super ea in nullo Tribunali, vt dictum est: nam ex toto prædicto tempore transacto, nullum aliud tollitur, quam limitatè tempus, quo durauit impedimentum dumtaxat, & non amplius; ita vt impedimento cessante, & sublato de medio, tempus currat, & coniungatur cum tempore antecedente, non impedito; vt in iis terminis docuimus in nostris commentariis *de Regia protection.* 1. *part. capit.* 7. *n.* 74. *cum sequent.* & in tractat. *de supplication. ad sanctissim.* 1. *part. capitul.* 5. *num.* 8. & 17. & 2. 20. & 22. plen. Romanus *in cons.* 443. *in princip.* Calderin. *cons.* 210. *alias* 4. *de appellation.* Gemin. *cons.* 42. *num.* 10. plura per Roman. *cons.* 496. *num.* 9. Et hoc tempus recursus quantum fuerit; & quantum du- 53
rauerit eius impedimentum, euidens est, & patens ex actis processus, ex quo legitimè probatur; vt in iis terminis adnotauimus *in tractat. de Regia protection.* 1. *part. c.* 7. *ex n.* 73.

Quibus omnibus sic suppositis, &
54 cunctis difficultatibus sublatis; clara, & euidens remanet appellationis defertio, nototiè patens ex actis, & eorum inspectione; cùm in eius prosecutione nullam vnquam aduersarius appellans adhibuerit diligentiam, nec coram iudice à quo, nec coram iudice ad quem, nec coram Senatu Regio, cuius appellationis virtute, nullum recursum intentauit per viam violentiæ vsque modo transactis duobus annis; quando iam ipsa appellatio stat sublata, resoluta, & extincta per subsecutam deuolutionem, & iudicis declarationem transitus sententiæ in rem iudicatam, quo tempore, non existente iam appellationis vestigio impossibile est, vt eius virtute

virtute possit recurri ad Senatum per viam violentiæ, nec tali vti remedio omnino inutili, & inani, cum appellationis delatio non possit cadere super appellatione, quæ non fiat, sed est à iure resoluta, prout à *principio huius articuli* latiùs manet comprobatum.

Pro coronide non omittamus aliqua, quæ ociosè, vitioséque attigit
55 aduersarius, asseuerans pro excusanda desertione, quod omnia gesta per inferiorem essent nulla, & attentata, cùm fuerint gesta pendente recursu ad Regem, quo tempore Iudex Ecclesiasticus non poterat in causa procedere, sed conquiescere debebat.

Hæc propositio falsa est, tam respectu facti, quam respectu iuris: respectu facti, quia illo tempore, quo processum fuit ad iudicium desertionis, nullus articulus erat pendens in
56 Senatu per viam violentiæ, sed potius omnes, qui nequiter per aduersarium adducti fuerunt, decretis repulsionis extincti erant, vt ex actis processus clare patent: ex quibus etiam decretis acta fuerunt remissa Iudici Ecclesiastico, vt libere in causa procederet, iuxta determinationem *l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopilat.* & quæ in eius exornationem adduximus abunde in nostris commentariis, *de Regia, protect.* 1. *part. cap.* 7. *per tot.*

Respectu vero iuris, falsa detegitur dicta propositio, nam etiam sup- 57
posita recursus existentia in Senatu Regio, Iudex Ecclesiasticus non impeditur interim procedere, nec eius processus causat nullitatem, nec attentata; prout latissimè post longam disputationem, validissimaque fundamenta probauimus *in tract. de Regia protection.* 1. *part. cap.* 7. *ex num.* 1. *vsque ad n.* 58. omnino videnda.

Tandem aduertendum, quod licet aduersarius appellauerit à sen- 58
tentia desertionis, & tranlitus in rem iudicatam, eius virtute ad Senatum non recurrit per viam violentiæ: & quando recurreret, non posset obtinere decretum *vim fieri*, cum in eius sententiæ executione nullam vim faciat; non etenim admittit appellatione: prout late disputantes post plurima iura, & Doctores resoluimus in *dict. tract. de Regia protectio.* 3. *part. cap.* 18. *ex n.* 85. *cum multis seqq.*

INDEX

INDEX

Copioſiſſimus Rerum, & Verborum, quæ in hoc Tractatu de Libertate Beneficiorum, & Capellaniarum recuperanda, & de quaſi-poſſeſſione præſentandi ſubuertenda continentur.

A. *Articulum*; N. *Numerum marginalem*; P. *Paginam denotat.*

A

APPELLATIO ſententia lata ſuper prouiſione beneficij ſimplicis legitima eſt, quoad vtrumque effectum, art. 1. n. 7. p. 2

Niſi adſit conſuetudo in tribunali Eccleſiaſtico executionem ſententiæ admittens, appellatione nonobſtante, ibid. n. 8. ibid.

Appellatio eſt de ordinatoriis iudicij, ad quam attenditur conſuetudo iudicis à quo. art. 1. n. 13. p. 3

Conſtitutione Synodali poteſt tolli appellatio ſuſpenſiua in beneficiis ſimplicibus, ibid. n. 17. ibid.

Idem eſt non allegare, quod allegare, & non probare, d. art. 1. n. 23. & 24. p. 4

Actus iudicialis ad introducendam conſuetudinem non requiruntur, ſed extraiudiciales ſufficiunt, art. 2. ex n. 2. cum ſeqq. p. 6

Actus conſuetudini contrarij, ſi poſſunt attribui alteri cauſæ, non præiudicant conſuetudini, d. a. 2. n. 24. & 25. p. 8 & 9

Appellatio legitima à iudice procedente, tempore quo debebat conquieſcere, d. a. 2. n. 38. & 39. p. 10. & 11.

Ademptio eius, quod in diſpoſitione non continetur, nihil operatur, ibid. n. 43. p. 11

Attentati ſententia exequitur appellatione non obſtante, ibid. n. 44. & 45. ibid.

Accumulationis articulo pendente alterius litis ſententia lata nulla eſt, admittens appellationem, d. art. 2. n. 59. p. 12

Et quo decreti genere tunc vtitur Senatus Regius, ibid. n. 50. & 51. ibid. & p. 13

Contra actionem nondum natam præſcriptio cadere non poteſt, art. 3. n. 29. & ex n. 26. p. 21

Alienatio rei Eccleſiæ minus ſolemniter facta, ſi per 30. vel 40. annos pacifice poſſideatur, præſumitur beneplacitum S. A. interueniſſe, art. 11. n. 3. p. 36

Sed iſta præſumptio ſolum durat interim, quod de contrario non appareat ex inſtrumenti inſpectione, ibid. n. 4. cum ſeqq. ibid.

Actus geſtus ſub aliqua qualitate, iſta deficiente, actus corruit, art. 12. n. 5. & 6. p. 48. & 49

Si ex admiſſione præſentationum facta per ordinarium induceretur conſenſus ad nouiter creandum ius patronatus: multæ Rotæ deciſiones, & Doctorum opiniones communes ſubuerterentur, a. 13. ex n. 2. cum multis ſeqq. p. 50

Actus præſentandi, qui non fortitus eſt effectum ad nihil attenditur, nec prodeſt, art. 5. n. 8. p. 28

Actus præſentationis, qui dederunt cauſam liti, non ſunt in conſideratione ad quaſipoſſeſſionem adquirendam, d. art. 5. n. 9. p. 29

Appellatio vti nulla ſoluitur, ſi appellans intra decem dies non declaret iudicem ad quem appellat, art. 16. n. 13. p. 65

Appellatio friuola eſt, conſtito de notoria iniuſtitia appellantis, art. 16. n. 16. & 17. ibid. & 66

Appellatione deficiente, ob quomodolibet reſoluta, ceſſat recurſus ad Regem, art. 16. n. 19. & ſeqq. p. 66

Appellatio deſerta ob non factam diligentiam in eius proſecutione reſoluitur. art. 16. 22. ibid.

Appellationis qualitas, & legitimitas conſtare debet Senatui ex actorum inſpectione, ibid. n. 25. p. 67

A ſententia declarata deſerta appellatio non cauſat attentata, ibid. n. 26. ibid.

Index Rerum,

Appellationi nullæ aut informiter interpositæ iudex non defferes vim nullam facit, ibid.n.27. ibid.

Rescripta emanata à superioribus super appellatione, quæ non extat,vel fuit tacite, vel expresse resoluta, nihil operantur, d. art. 16.n.28.& 29. ibid.

Appellatione pendente executio attentata, & nulla conualescit subsecuta postea appellationis desertione,ac si ab initio interposita non fuisset,d.art.16.n.30. ibid.

Appellatione deficiente, deficit attentatum, quia quod nullum est, nullum producit effectum, ibid. n.31. p.68

Tunc præcipuè constare notorie dicitur de non prosecutione appellationis, & de eius desertione quando ex actis non apparet, petitos fuisse Apostolos, ib. n.40.

Sententia si aliqua iuris dispositione potest exequi appellatione pendente, hac postea deserta termini non seruantur, n. 41. & 42.ibid.

B

Beneficium esse iuris patronatus, & liberæ collationis simul,contraria sunt,quæ non compatiuntur, art.7.n.11.& seqq. p.33

Iuris patronatus impedimento sublato beneficium recuperat libertatem ipso iure, ibid.n.12. ibid.

Beneficium ex suo origine creatum in libertate,non potest postea præsatus iuri patronatus subiicere, art. 9.n.14.15.& 16. p.39

C

Consuetudo exequendi sentẽtias in prouisione capellaniarum, non causat attentata,a.16.n.18.p.66

Consuetudini exequendi sententias super prouisione capellaniarum, assistit præsumptio iuris. art.1. n.8. & 9. p.2

De consuetudine exequendi sententias, si constat tribunali Regio,vim non fieri declaratur,ibid. n.10. p.3

Consuetudo potest introducere, vt sententia in casu non priuilegiato possit exequi, appellatione non obstante.ibid.n.11. ibid.

Consuetudo exequendi sententias eius tribunalis, quo feruntur attendenda,d.art.1.n.12. ibid.

Appellatio est de ordinatoriis iudicij ad quam attenditur consuetudo iudicis inferioris, à quo interponitur, d.art.1.n.13. ibid.

De consuetudine ad statutum valet argumentum, cum ad paria procedant, ibid n.14. ibid.

Et quantum ad effectum non differt ab statuto, ibid.n.15. ibid.

Consuetudo fortior est statuto, d. art. 1.n.8.& 9. p.2

Consuetudo tribunalis Abbatialis exequendi sententias latas super prouisione capellaniarum, constans est, & exuberanter probata, ibid.n.18. ibid.

Et consuetudine attenta Plurimis in causis delatis ad Senatum Regium vim non fieri, fuit decretum,d.art.1.n.19. ibid.

Officialibus eiusdem tribunalis attestantibus de consuetudine,multum defertur,ibid.n.20. ibid.

Testibus etiam extraneis attestantibus de consuetudine alicuius tribunalis fides datur,ibid. n. 21.ib.

Notariis eiusdem tribunalis attestantibus de eius consuetudine magna fides datur,d.art.1.n.22.ib.

Consuetudinem contradicens, & nihil probans sucumbit, ibid.n.24. & 25. P.4

Consuetudinem confitens in vna causa, & in altera negans, non auditur,d.art.1.n.25. ibid.

Casus in quo senat. Regius defferens consuetudini tribunalis Abbatialis, vim non fieri declarauit, refertur,n.26. ibid.

Consuetudo exequendi sententias super capellaniis latas, concludenter probanda est, art.2.n.1. p.6

Actus positiuos inductiuos consuetudinis debere fieri in contradictorio iudicio, qui autumarunt,d.art.2.n.2. ibid.

Horum Doctorum opinio est communiter reprobata, ibid.n.3.ibid.

Ad consuetudinem introducendam non requiruntur actus iudiciales in contradictorio iudicio, ibid. n.4.& 5. p.7

Actus positiui ad introductionem consuetudinis exequendi sententias, iudiciales sunt, d.art. 2. n.6. ibid.

Decreta violentiæ an opponantur consuetudini exequendi sententias,n.7.& 8.d.art.2. ibid.

Ad consuetudinem introducendam in

in aliquo tribunali, actus positiui eiusdem tribunalis requiruntur, ibid.n.9. ibid.
Ad consuetudinem interrumpendam, actus contrarij eiusdem tribunalis requiruntur, d. art. 2. n.10. ibid.
Et per contrarium consensum consuetudinem introducentis, ibid. n.11. ibid.
Consuetudo semel formata non tollitur, nisi eodem modo contrario, quo fuit creata, ibid.n.12. ibid.
Et cum eiusdem contrariis requisitis,ibid.n.13.& 14. ibid.
Consuetudinem interrumpendi decreta violentiæ non sunt capacia, d.art.2.n.15.& 16. p.8
Tribunali Regio, si non constat ex processu delato, de consuetudine exequendi sententias, legitime vim fieri decernit, absque læsione consuetudinis,ibid.n.17. & 18. ibid.
De consuetudine si constitit tribunali Regio, decreta violentiæ emanata non attribuuntur defectui consuetudinis, d.art.2.n.19. ibid.
Sed defectui substantiali actorum impedienti executionem, etiam in casibus aliàs priuilegiatis,ibid. n.20.& 21. ibid.
Consuetudo exequendi sententias appellatione non obstante, intelligitur de sententiis validis, non de nullis, ibid.n.23. ibid.
Actus difformes, si non sunt inter se incompatibiles, consuetudinis cursum non impediunt, d. art. 2. n.24. ibid.
Actus consuetudini contrarij, si possunt attribui alteri causæ,non præiudicant consuetudini, ibid. n.25.
Consuetudo semel legitime formata, non interrumpitur per sententiam contrariam illius dispositioni,ibid. n.26. ibid.
Decretum violentiæ latum constito de consuetudine, ergo consuetudo reprobatur,non valet argumentum, ibid.n.27. ibid.
Varij sunt casus, ex quibus potest variari dispositio legis, & consuetudinis permittentis executionem sententiæ, d.art. 2. n. 28. & 29. ibid.
De consuetudine exequendi sententias non constitisse senatui in casibus, quibus vim fieri decreuit ostenditur, ibid.ex n.34.p.10.
Consuetudo consistit in facto, quæ non præsumitur, nisi probetur, d. art. 2.n. 35.& 36. ibid.
Decreta violentiæ lata propter nullitatem processus conformia sunt consuetudini, pariter tunc neganti executionem sententiæ, ibid.n.37.& 40. ibid.& 11
Casus sententiæ nullæ non includuntur in consuetudine sicut nec in decretis violentiæ, quæ ideo non opponuntur consuetudini, art. 2. n.14.& 41.& 42. p.11
Consuetudo exequendi sententias si non constat superiori cognoscenti de appellatione iuste, super attentatis declarat,ibid.n.44. ibid.
Pro consuetudine exequendi sententias super capellaniis latas in tribunali Abbatiali, vltimus stat status, d. art.2. n.48. & 52.p. 12. & 13.
Actus positiui contra consuetudinem contineri debent intra suos terminos, illos non egrediendo, ibid.n.53.& 54. p.13
Consuetudo est stricti iuris, in qua nihil suppleri debet vltra obseruantiam,art.2.n.55. ibid.
Consuetudine contraria, qui se iuuat non in genere, sed in specie illam probare tenetur.d.art.2.n.56. p.14.
Consuetudo non potest trahi de vno ad alium casum,n.57. ibid.
Pro consuetudiue probata præsumit lex, ex iusta, & legitima causa fuisse introductam n. 59. & 60. ibid.
Consuetudo exequendi sententias latas super prouisione capellaniarum, est laudabilis, d.art. 2. n.61. & 62. ibid.
Consuetudinem vnius tribunalis confitens pars in vna lite, an sibi præiudicet in alia inter diuersas partes,ibid.n.62. p.15
Confessio partis expressa, & non tacite inducta ex aliquo actu, sibi præiudicat in alio iudicio, ibid. n.64. ibid.
Confessio partis facta principaliter, & non incidenter in vno iudicio sibi præiudicat in alio d.art.2. num.65. ibid.

Index Rerum,

Confessio partis in vno iudicio si ad aliud trahatur ad eumdem finem, & non ad diuersum sibi præiudicat, n.66.ibid.

Confessio partis facta per libellum in vno iudicio prodest etiam absentibus,ibid.n.67.ibid.

Confessio partis iis, quæ non dependent à sola sua voluntate, sibi non præiudicat, ibid. num. 68. & 69. ibid.& 16.

Confessio inter prohibitos disponere præiudicat concurrentibus adminiculis, d.art.2. n. 70. & 71.p.16.

Indignum est prouidi, quod semel confitendo desiderauit, iterum impugnare, n.72.ibid.

Clausulæ fundationis Capellaniæ inseruntur, art.3.n.12.& 13.p.19

Confessio prælati attestantis aliquod beneficium esse iuris patronatus, & ad aliquem pertinere, nec sibi, nec libertati beneficij præiudicat, art.9.n.13.p.39.

Si confessio emanauit absque causæ cognitione, ibid. num. 14. & 15. ibid.

Consensus, qui deducitur ex aliquo actu ad illud se restringit, & illud non egreditur, art.13.n.24.p.52

Consensus præstitus ab Ordinario,ad ius præsentandi, nequit extendi ad ius patronatus, ibid. num. 15. ibid.

Confessio Ordinarij affirmantis, aliquod beneficium esse iuris patronatus, non præiudicat libertati beneficij, art.14.n.11.p.56

Causa sublata tollitur effectus,art.15. n.3.& 4.p.59.

Causa secunda nihil prodest, nisi in quantum vim, & robur recipit à prima, d.art.15.ibid.

Omne ius potentius est in causa, quam in causato, ibid.n.5. ibid.

Ius præsentandi ad beneficium procedens à causa, & radice infecta, nihil prodesse potest, d. art.15.n.6.ibid.

Consuetudine exequendi sententias existente executio lata est, art. 16. num.2.p.59.

D

Decreta violentiæ non sunt capacia interrumpendi consuetudinem Tribunalis Ecclesiastici, art.2.n.15.& 16.p.8.

Decreta violentiæ lata ob nullitatem sententiæ non opponuntur consuetudini,quæ pariter non permittit executionem sententiæ nullæ, ibid.num.22.& 23.ibid.

Quatuor decreta violentiæ inseruntur, in quibus vim feciſſe iudicem exequentem suas sententias, decreuit Senatus, vt appareat ex causa nullitatum fuisse lata,art.2.n.30.vsque ad num.33. p.9.& 10.

Decretum violentiæ latum ob nullitatem sententiæ, compatitur cum consuetudine, pariter tunc denegante executionem illius,ibid.n.40. & 37.p.10.& 11.

Dispositio omnis de mundo, siue legis, siue hominis loquens de actu exequendo, intelligitur de valido, & non de nullo, dict.art.2. n.41. & seqq.p.11.

Decreta violentia prolata in casibus nullitatis processuum, solum in eisdem interrumperet consuetudinem, si illos comprehenderet,ibid. n.53.p.13

Deuolutio capellaniæ non causatur, si præsentatus, alias incapax dispensationem ostendat, art.7. n.25. p.34.

Dispositio quælibet sub causa, quæ creditur, vera resoluitur, & annullatur apparente falsa ex defectu consensus, art.9.n.17.p.39

Decretum violentiæ, quod non conuenit actis processus, non obtemperatur, art.16.n.10.p.64

Et secunda iussio denegatur in Senatu Regio,ibid.

Delatio supponit appellationis legitimæ existentiam, qua deficiente deficit subiectum, super quo cadere possit, art.16.n.21.p.66

Quando ex actis processus notorie constat de desertione appellationis non curatur de male gesto,& male fulminato processu, art.16. num.44.

Constito in Senatu de appellationis desertione ex actorum inspectione; nihil super eius desertione decernere potest. Cum fuerit resoluta,& anullata, ibid.n.54.& seqq.

A desertionis sententia, & transitus in rem iudicatam appellatio caret effectu suspensiuo, art. 16. num.58.

Error

& Verborum.

E

ERror plurimorum attribuentium indiſtincte,& promiſcue robur quaſipoſſeſſionibus iuris præſentandi, adnotatur,art.4.n.2.& ſeqq. p.24.

Enuntiatiuæ iuris præſentandi emanatæ à capellanis viſitatis,& non à viſitatore ipſo,nihil probant, art.9. n.6.p.38.

Enuntiatiuæ emanatæ ab habentibus intereſſe nihil probant : ibid. n. 7. ibid.

Enuntiatiuæ nihil probant , quoties de enuntiato contingit controuerti,d.art.9.n.8.ibid.

Ius patronatus in aliquo inſtrumento enuntiatum , non probatur , poſtquam de ipſo patronatu oritur controuerſia, n. 9. & 10.d.art.9.ibid.

Maximè ſi controuertitur enuntiatum cum eo , qui non inuenit in inſtrumento enuntianti, ibid. n.11.ibid.

Enuntiatiua inſtrumentorum nihil probat in quacumque materia, quoties de enuntiato principaliter controuertitur , d.art.9.n.10.ibid.

Error,& falſa cauſa reſpiciens ipſammet rem impedit poſſeſſionis adquiſitionem , quoad omnes iuris effectus tam in petitorio , quam in poſſeſſorio ſummariſſimo,art.21. n.4.& ſeqq.p.48.

Executio pendente appellatione nulla , & attentata conualeſcit ſubſecuta poſtmodum appellationis deſertione , ac ſi ab initio interpoſita non fuerit , art. 16. n. 30. & ſeqq. p.67.

F

FIngens diuerſam ſententiam mutando eius ſubſtantiam decipit Senatum Regium , art. 16. n. 3. & cum ſeqq.p.59.

Fruſtra expectatur id, cuius euentus, nullius eſt effectus,art.6.n1.45.p.69

I

IVdicium poſſeſſorium mouetur inter ipſos præſentantes ad beneficij vacationem, cum inter ipſos de quaſipoſſione contendatur. art.14. n.1.& 2.p.55.

In iudicio poſſeſſorio inter præſentantes moto leuiores requiruntur probationes, d.art.14.n.3.ibid.

Iudicium , quo aſſiſtit Ordinarius, negans exiſtentiam iuris patronatus proprietatis eſt, ibid. n.4.ibid.

Super iuris patronatus exiſtentia probationis requiruntur exactæ, nulla attenta quaſipoſſeſſione præſentandi, art.14.n.7.p.56

Inſtitutio beneficij denegatur præſentato ob quemlibet defectum quaſipoſſeſſionis præſentantis , art. 15.n.10.11.& 12.& n.13.p.60.

Clauſula fundationis huius capellaniæ inſeritur. art.10.n.16. p.42

Ius patronatus hæreditarium eſſe , & gentilitium,contraria ſunt,d.art.10. n.17.ibid.

Ius patronatus non ortum à principio fundationis, hæres fundatoris conſequi nequit , cum non reperiatur in hæreditate, ibid.n.19.ibid.

Ius patronatus hæreditarium prætendens hæres , non deducens , nec probans qualitatem hæredis ſuccumbit, d.art.10.n.20.ibid.

Ius patronatus hæreditarium prætendens conſanguineus proximior tanquam gentilitium , non poteſt obtinere, ibid.n.22.p.43

Ius vtile , & efficax habens , quo omiſſo , erit ex alio inutili , nec ex iſto tanquam inutili , nec ex altero vtili, quod non deduxit,poteſt obtinere , ibid. n.23. 24. 25. & n.26.ibid.

Ad ius patronatus agens hæreditarium tanquam gentilitium ex cauſa proximitatis fundatori,nec poteſt obtinere in hæreditario, ſi qualitate hæredis vſus non fuit , nec ex qualitate conſanguinitatis , quia gentilitium deficit, d.art.10.n.27.ibid.

Ius patronatus hæreditarium ex obſeruantia præſentandi per conſanguineos proximiores , præſumitur gentilitium, art.11.n.1.p.44

Si ex fundationis tenore appareat, eſſe hæreditarium , ad ipſam qualitatem reducitur , plurimis præſentationibus contrariis non obſtantibus, ibid.n.2.ibid.

Vel etiam ècontra ibid.

Ius patronatus , quam plurimis annis poſſeſſum à conſanguineis tanquam gentilitium , conſtito ex inſtrumento fundationis eſſe hæreditarium , pluries reduxit Rota ad ſuam qualitatem primæuam, d. art. 11.n.8.p.45.

Index Rerum,

Ius patronatus ſi eſt hæreditarium, nunquam alius tanquam conſanguineus admittitur, ibid. n. 9. 10. & 11. ibid.& 46

Ius patronatus gentilitium poſſeſſum tanquam hæreditarium, conſtito de fundatione eſſe gentilitium, quaſipoſſeſſionem contrariam Rota contemſit, d.art.11. n.12.13. & 14. p.46.

Ad ius patronatus adquirendum, cum fundatione requiritur conſenſus Ordinarij, ſine quo capellania cum libertate creatur. art. 13.n.1. p.50

Infecta primitiua, infecta cenſentur deriuatiua.art.15. ex n.8.& ex n.2. cum ſeqq. p.59.& 60

Conſenſus,Ordinarij, ad creandum ius patronatus, an tacite inducatur ex admiſſione præſentationum.art.13.n.2.& ſeqq. p.50

Et induci, qui tenuerunt, ibid.n.3. ibid.

Si ex admiſſione præſentationum induceretur conſenſus Ordinarij, ad nouiter creandum ius patronatus, multæ Rotæ deciſiones, & communiter Doctorum opiniones ſebuerterentur.art.13.n.4. ibid.

Ad quaſipoſſeſſionem præſentandi acquirendam requiruntur præſentatio, admiſſio,inſtitutio præſentati, & poſſeſſionis beneficij apprehenſio quieta,d.art.13. n.6. p.51.

Præſentationum admiſſio ſolum prodeſt ad adquirendam quaſipoſſeſſionem iuris præſentandi abſque contactu iuris patronatus.art.13.n.10. ibid.

Ius præſentandi aliud eſt, aliud ius ipſum patronatus,ibid.n.11. p.52

Et poteſt ius patronatus eſſe apud vnum, & ius præſentandi apud alium. ibid.

Et de vno ad aliud non poteſt fieri illatio,nec argumentum,d.art.13. d.n.11. ibid.

Poteſt, quis donare ius præſentandi, retento iure patronatus,ibid. n.12. ibid.

Ius patronatus reſpicit proprietatis iudicium, ius præſentandi reſpicit iudicium poſſeſſorij, d.art.13. n.13. ibid.

Defectum fundationis non continentis ius patronatus, ſi ignorat Ordinarius, approbatio corruit ex defectu conſenſus, ibid.n.16. ibid.

Etiam per mille actus conſenſum inducentes, conſenſus non induceretur,ibid.n.17. ibid.

Admiſſio præſentationum fit ab Ordinario ſub falſa credulitate exiſtētiæ iuris patronatus,& corruit detecta falſitate.art.13.n.19. ibid.

Ordinarius ſi ſciret non adeſſe ius patronatus, credendum non eſt velle illud nouiter creare, ibid. n.19.20.& 21. ibid.& 53

Ordinario atteſtanti aliquod beneficium eſſe iuris patronatus,non creditur,ibid.n.22. p.53

Capellaniam creatam cum libertate, non poteſt prælatus ſubiicere iuri patronatus, d.art. 13. n. 23 ibid.

Aſſertioni Epiſcopi atteſtantis adeſſe ius patronatus non ſtatur, ibid.n.24. ibid.

Conſenſus Ordinarij deſtinatus ad ſolam admiſſionem præſentationis, non extenditur ad nouam creationem iuris patronatus, d. art.13.n.25. ibid.

Doctores affirmantes, conſenſum Epiſcopi requiſitum ad creationem iuris patronatus ſufficere tacite induci ex admiſſione præſentationum, ſibi ipſis eſſe contrarios oſtenditur,ibid.n.26.ibid.

In materia iuris patronatus ad docendum de notoria iniuſtitia, illud prætendentis, idem operatur inſtrumentum authenticum fundationis, ac confeſſio partis, vel res iudicata,art.14.n.21. p.58

Iuris patronatus exiſtentiam negans Fiſcalis, per conſequens, & adeſſe gentilitium,art.3.n.8. p.18

Ad iuris patronatus exiſtentiam,ſeu pertinentiam attendendus ſemper eſt tenor inſtrumenti fundationis capellaniæ, d. art. 3. n. 11. p.19.

In capellania, de qua agitur, ab origine fundationis defecit ius patronatus,ibid.n.17. ibid.

Ius patronatus non aſſumit initium à fundatione, ſed à conſenſu Ordinarij,ibid.n.20. p.20

Ius patronatus non adquiritur ex ſola fundatione abſque Ordinarij conſenſu,

consensu, & approbatione,d.art.3. n.18.& 19. ibid.
Ius patronatus non præsumitur creatum in fundatione, nisi expresse ex ea appareat,ibid.n.21.& 22.ibid.
Ius patronatus non accedente authoritate Episcopi, non potest dici esse in hæreditate fundatoris,ibid. n.23. ibid.
Ius patronatus non probatur ex fundatione sola, nisi ei accedat consensus Ordinarij, d.art.3.n.24.ibid.
Consensus Ordinarij requisitus ad creationem iuris patronatus, non inducitur ex admissione præsentationum ab eo facta, ibid. n. 25. ibid.
Ius patronatus an præscriptione adquiri possit quæstio est controuersa,art.3.n.37. p.22
Negatiuam quis tuetur, ibid. n.38. ibid.
Contrariam præscriptione adquiri posse,qui teneant, ibid.n.39.ibid.
Tertia opinio distinguens verior,& receptior est, ibid.
Ius patronatus ab initio creatum authoritate Ordinarij,vt tunc contra patronum admittatur præscriptio, ibid.n.40. ibid.
Ius patronatus ab initio non ortum, nec creatum ex defectu consensus Ordinarij, nulla præscriptione adquiri potest, d.art.3.n.41. ibid.
Nisi accedat tempus immemoriale cum continuatis præsentationibus, & bona fide,ibid.n.42. ibid.
Præfatam distinctionem, sequuntur innumerabiles pene Doctores relati, ibid.n.43.& 44. ibid.
Quasipossessio nec præscriptio non possunt cadere super iure patronatus ab origine non creato,d.art.3.n.45. p.23
Quotiescunque ex fundationis instrumento constiterit, non fuisse ab initio ortum ius patronatus, corruit præscriptio immemorialis, ibid.n.46.47.& 48. ibid.
Vbi concurrunt diuersa iura respectu diuersarum, personarum eadem res potest diuerso iure censeri,art.4.n.19.20.& 21. p.27
Iuris patronatus impedimento sublato, beneficium recuperat suam libertatem ipso iure, art. 7. n. 12. p.33.
Ius patronatus in aliquo instrumento enuntiatum non probatur, postquam de ipso patronatu oritur controuersia, art.9. n.8.9. & seqq. p.38.
Instrumento à parte præsentato, nihil per eam opponi potest,art.14.n.22. p.58.
Instrumenta præsentata, & de falso redarguta, si non comprobantur, nihil probant, art.8.n.1.& 2. p.35
Instrumenta antiqua, etsi redarguantur de falso non egent comprobatione,ibid.n.3. ibid.
Requiritur ad hoc, vt sint antiqua, quod excedant centum annos, aliter non excusantur à comprobatione,d.art.8.n.4. p.36
Instrumenti data de falso redarguti non attenditur ad eius antiquitatem, ibid.n.5. ibid.
Ex tempore instrumenti antiqui deducitur tempus, quo durauit lis mota,ibid.n.6. ibid.
Ad instrumenti antiquitatem plura alia vltra tempus requiruntur, ibid.n.7.remissiue. ibid.
Instrumenta, ex quibus probatur quasipossessio præsentandi, debent esse clara, ita vt nullam patiantur contradictionem,d.art.8. ibid.
Instrumenta in vno iudicio præsentata per contrariam sententiam perpetuo manent reprobata,ibid. n.9. ibid.
Idem de confessionibus in eo iudicio emanatis,ibidem.
Instrumentorum enuntiatiua, nihil probat in quacumque materia, quoties de enuntiato principaliter controuertitur,art.9. n.9.10. & 11. p.38.
Ius patronatus ab origine creatum duplicis generis est, aut hæreditarium, aut gentilitium, art.10.n.1. 2.3.& 4. p.40
Ius patronatus hæreditarium legitimè creatum iure operante adquiritur hæredibus fundatoris, etiam nulla eorum facta mentione, d.art. 10.n.5. p.41
In iure patronatus hæreditario alius, cui deficit qualitas hæredis, succedere non potest,ibid.n.6. ibid.
In iure patronatus hæreditario filius, qui hæres non est, non succedit, ibid.n.7. ibid.
Ius patronatus gentilitium illud est, quando fundator expresse reliquit suæ

Index Rerum,

ſuæ familiæ,ibid.n.8. ibid.
Et tunc ſuccedit proximior conſanguineus de familia, ibid.n. 9. ibid.
Iuris patronatus hæreditarij qualitas eſt naturalis,& à iure inducta,art. 10.n.10. ibid.
Iuris patronatus gentilitij qualitas eſt accidentalis ad nutum fundatoris, ibid.n.11. ibid.
Ius patronatus in dubio potius præſumitur hæreditarium, quam gentilitium, ibid.n.12. ibid.
Niſi contrarium clare pateat ex tenore fundationis, d.art. 10. n.13. ibid.
Ius patronatus ſimpliciter creatum, nulla perſona vocata, fundatori,& eius hæredibus adquiſitum intelligitur, ibid.n.14. ibid.
Ad iuris patronatus qualitatem cognoſcendam,tenor ſcripturæ fundationis erit attendendus, ibid. d.art.10.n.15. p.42

L

LEx, vel ſtatutum reformatum in parte: in cæteris firmum remanent, art.2.58. p.14
De libertate beneficij quandocumque conſtiterit præſcriptio,etiam immemorialis de nihilo ſeruit, art.3.n.30.& 31. p.21
Præſcriptio nulla prodeſt præſcribenti, docto de initio libertatis, ibid. n.32. ibid.
Vltimus ſtatus iuris præſentandi non attenditur conſtito de origine libertatis beneficij,d.a.3.n.33.ibid.
Contra Ordinarium contendentem libertatem beneficij nihil prodeſt quaſipoſſeſſio iuris præſentandi quæſita,art.4.n.4. p.24
Quando agitur de libertate beneficij, inſtitutio denegatur præſentato per exiſtentem in quaſipoſſeſſione,n.14.ibid. p.26
C. conſultationibus de iure patronatus non habet locum, quando agitur de libertate beneficij, art. 4.n.15. ibid.
De libertate beneficij agi dicitur quando Fiſcalis adeſt in lite negans exiſtentiam iuris patronatus, ibid.n.16. ibid.
Pertinentiam iuris præſentandi debet præcedere probatio exiſtentiæ negatæ, ibid. n. 17. ibid.
Vbi agitur de libertate beneficij, principaliter tractatur de ipſo iure patronatus, ibid.n.18. ibid.
Semper, quod ex inſtrumento fundationis apparet beneficium fuiſſe erectum cum libertate, nec immemorialis quaſipoſſeſſio contraria ſuffragatur, art.11.n.12. cum ſeqq. p.46
In libertate creata dicitur capellania, ſi in fundatione deficit conſenſus Ordinarij, art.n.1. p.48
Ad libertatem beneficij Ordinarius quandocumque agere poteſt,art. 13.n.4.& 5. p.50.& 51
Omnibus præſentationibus admiſſis præcedentibus non impeditur Ordinarius agere de libertate beneficij, art.13.n.7.& ſeqq.p.51.
Si ex admiſſione præſentationum induceretur conſenſus Ordinarij ad nouiter creandum ius patronatus; ſemper impediretur agere de libertate beneficij, non impeditur quamdocumque agere de ea,ergo conſenſus Ordinarij non inducit ius patronatus nouiter creandum,art.13.n.8.& 9. ibid.
De libertate beneficij quando agitur plena requiritur cauſæ cognitio, & concludentes probationes exiſtentiæ iuris patronatus,art.14.n.4.& 5. p.55
Ordinario exiſtente in lite pro libertate beneficij principaliter agitur deiure patronatus, art.14. n.6. ibid.
Conſtito de libertate beneficij, quælibet præſentantis quaſipoſſeſſio annihilatur,& ex hoc defectu denegatur inſtitutio præſentato, art.15.n.10.& 11. p.60
Conſtito de libertate beneficij, quælibet præſentantis quaſipoſſeſſio reſoluitur, ibid.n.12. ibid.
Conſtito de initio libertatis beneficij deſtruitur quaſipoſſeſſio præſentatis,n.12. ibid.
Libertas capellaniæ ex inſtrumento fundationis probatur, art. 16. n. 1, p.63.
Quando lex vnum ſupponit, & alterum diſponit non poteſt verificari diſpoſitio, niſi prius verificetur ſuppoſitio,art.16. n. 19.cum ſeqq. p.66
Impedimentum ob recurſum ad Regem quantum fuerit, & duraverit, facilimè exactorum inſpectione

ctione probatur, d. art. 16.n. 53. p.71.

N

NOn nomen fictum appositum,sed effectus actus, qui geritur attendendus est, art.7.n.21. p.34

Inhibitioni habenti effectum perpetuæ si à iudice imponatur nomen temporalis,& superfessoriæ, non est attendendum,n.24. ibid.

P

PRiuatio præsupponit habitum, art.2.n.42.& 43. p.11

Pro consuetudine probata præsumit lex, ex iusta, & rationabili causa fuisse introductam, ibid.n.59.p.14

Præsumptionem iuris, qui pro se habet,alia non eget probatione, ibid. n.60. ibid.

Probatio, quæ non percutit punctum litis, nec prodest, nec suffragatur, art.3.n.9.& 10. p.18.& 19

Præscriptio, nec possessio cadere non possunt super re non existente in rerum natura, art.3.n.28. p.21

Præscriptio dari non potest contra actionem nondum natam, ibid. n.29.& ex n.26. ibid.

Præscriptio de nihilo seruit, quandocumque constiterit de libertate beneficij,ibid.n.30. ibid.

Etiam si sit immemorialis,ibid.n.31. ibid.

Præscriptio non prodest præscribenti docto de initio libertatis beneficij, d.art.3.n.32. ibid.

Præscriptione an, & quando adquiri possit ius patronatus late distinguitur, ibid.ex n.37.cum multis seqq. p.22.

Præscriptio immemorialis corruit semper, quod appareat ex fundatione ius patronatus ab origine non fuisse creatum, d. art.3. n.46. 47.48.& 49. p.23

Præscribens contra tenorem instrumenti, quod penes se habet, dicitur esse in vera mala fide, excludente quasipossessionis adquisitionem,art.6.n.3.& 4. p.30

Habens scientiam fundationis disponentis de iure patronatus in fauorem hæredis, & præscribens vt gentilitium, ob malam fidem præscriptio nihil operatur art.6.n.7. ibid.

Mala fides præscribentium quotiescumque constiterit, aut aliter de iniusto principio appareat,etiam possessio immemorialis iuris patronatus, non suffragatur, d.art. 6.n.8. ibid.

Patronus laicus plures accumulatiue præsentans, si vnus sit incapax vni ex aliis institutio facienda erit, art.7.n.26. p.34

Papa conferens alicui beneficium ignorans incapacitatem, non intelligitur super ea dispensare, art.13.n.18. p.52

Præsentati ius ad beneficium causatur, & deriuatur à quasipossessione præsentantis, art. 15. n. 2. cum seqq. p.59

Ius præsentati procedens à causa,& radice infecta nihil prodesse potest,ibid.n.6.& seqq. & à n.3. ib.

Præsentatus non potest plus coniequi à præsentante, quam iste habeat, ibid.n.7. ibid.

Desidia iudicum Abbatialis Dignitatis occasionem præbuit potentioribus vsurpandi ius præsentandi nullo titulo illis assistente, art.15.n.21.22.& 23. p.61

Prouisione Regia iam per Senatum abolita vtens grauiter delinquit, art.16.n.11. p.65

Q

QVasipossessionem centum quadraginta annorum præsentandi ad beneficium per consanguineum tanquam iuris patronatus gentilitij, reiecit Rota, constito ex fundationis instrumento esse iuris patronatus hæreditarij, art. 11. n.10. & 11. p.45

Possidentis animus applicatus ad rem cum qualitate, hac deficiente,non remanet subiectum, cui applicetur illa possessio, ibid.n.15. p.46

Diuersa est possessio, rei qualificatæ, alia, & diuersa est possessio rei simplicis sine qualitate,art.11. n.16. ibid.

Constito de non qualitate rei,quam sub qualitate, quis erroneè possidebat, nullum ei ius ex tali possessione quæritur,ibid.n.17. p.47

Qualitate rei possessæ extincta, extinguitur possessio, & nec transit ad simplicem tanquam rem diuersam,d.art.11.n.19. ibid.

De quasipossessione vnius rei, non bene infertur ad aliam rem diuersam,ibid.n.20. ibid.

Index Rerum,

Poſſeſſio de vna re ad aliam non migrat, d.art.11.n.21. ibid.

Quaſipoſſeſſio apprehenſa per errorem reſpicientem cauſam poſſidendi, licet quoad petitorium ſit vitioſa, quoad iudicium manutentionis ſuffragatur, art. 12. n.1.& 2. p.48

Quaſipoſſeſſio præſentandi quamtumuis legitimè quæſita inter compatronos, nullatenus ſuffragatur contra Ordinarium, nec in petitorio, nec in poſſeſſorio ſummariſſimo, d.art.12.n.3. ibid.

Error,& falſa cauſa tangens ipſammet rem impedit poſſeſſionis acquiſitionem, quoad omnes iuris effectus tam in petitorio, quam in manutentione, ibid. n.4. ibid.

Quaſipoſſeſſio iuris præſentandi beneficium tanquam gentilitium, cum non ſit erronea, & falſa cauſa tangens ipſammet rem ad nullum iudicium prodeſt, art.12.n.5.ibid.

Actus geſtus ſub aliqua qualitate, illa deficiente actus corruit, ibid.n.6. p.49

In comprobationem ſupra dictorum optima adducitur Rotæ deciſio, ibid.n.7. ibid.

Admiſſio præſentationum deſeruit ad adquirendam quaſipoſſeſſionem præſentandi, art. 13. n. 27. p.54.

Non tamen ad impedimentum Ordinarij, vt quandocumque poſſit de beneficij libertate agere, d.art. 13.n.28. ibid.

Quaſipoſſeſſio quælibet præſentandi in nullo iudicio ſiue plenario, ſiue manutentionis officit Ordinario, nec contra eum poteſt opponi, art.14.n.8. p.56

Quaſipoſſeſſio iuris præſentandi multum attenditur, & præſentato præciſe danda inſtitutio beneficij art. 15.n.1. p.59

Quaſipoſſeſſio præſentandi non admittitur contra Ordinarium agentem de libertate beneficij, art. 3. n. 4.5.& 6.& 7. p.18

Ex ſimplici clauſula fundationis velle prætendere quaſipoſſeſſionem præſentandi, inane eſt, ibid. n.14.15.& 16. p.19

In capellania, de qua agitur, ab origine fundationis defecit ius patronatus, d.art.3.n.17. ibid.

Ius patronatus non adquiritur ex ſimplici fundatione, abſque Ordinarij conſenſu, & approbatione, ibid.n.18.& 19. p.20

Ius patronatus non aſſumit initium à fundatione; ſed à conſenſu Ordinarij, ibid.n.20. ibid.

Ius patronatus non præſumitur creatus in fundatione, niſi expreſſe ab ea appareat, d. art. 3. n.22. ibid.

Ius patronatus non accedente authoritate Epiſcopi, non dicitur eſſe in hæreditate fundatoris, ibid.n.23. ibid.

Ius patronatus non probatur ex ſola fundatione, niſi accedat conſenſus Ordinarij, ibid. n. 24. ibid.

Conſenſus Ordinarij requiſitus ad creationem iuris patronatus, non inducitur ex admiſſione præſentationum ab eo facta, ibid. n. 25. ibid.

Quaſipoſſeſſio rei non exiſtentis in rerum natura adquiri non poteſt, art.3.n.26. ibid.

Nec ſeminarij nondum erecti, ibid. n.27. p.21

Super non ente, nec poſſeſſio, nec præſcriptio cadere poſſunt, ibid. n.28. ibid.

Qualitas non poteſt eſſe ſine ſubiecto, d.art.3.n.35.& 36. p.22

Quaſipoſſeſſio iuris præſentandi legitime quæſita, attenditur inter ipſos præſentantes ad beneficium, art.4. n.1.& 2. p.24

Et eius præſentatio inter cæteros præfertur, ibid.n.2. ibid.

Quaſipoſſeſſio iuris præſentandi de nihilo ſeruit contra Ordinarium, contendentem libertatem beneficij, ibid.n.4. ibid.

Nec adhuc tunc prodeſt poſſidendi ad manutentionem, d. art.4.n.5. ibid.

Niſi agatur de patronatu Regio, ibid.n.6.& 7. p.25

Quaſipoſſeſſio iuris præſentandi admittitur, quando ius patronatus non reuocatur in dubium, ibid.n.8. & 9. ibid.

Quaſipoſſeſſio præſentandi attenditur, quando iudicium non agitur cum Ordinario, ibid.n.10. ibid.

Vbi apparet de non exiſtentia iuris patronatus, quaſipoſſeſſio iuris præſentandi

præsentandi ad nihilum redditur, d.a.4.n.11.& n.12.& 13. p.26.
Eandem quasipossessionem prodesse contra compatronos, & non prodesse contra Ordinarium, repugnantiam pati videtur, ibid. n.19. p.27
Potest quis iuste possidere quoad vnum, & iniuste, quoad alios, ib. n.20.& 21. ibid.
Tres instantiæ dantur, quarum quælibet destruit quasipossessionem præsentandi, etiam data existentia iuris patronatus, art. 5. n.1. p.28
Quasipossessio præsentandi legitime quæsita, & iuxta iuris regulas, attenditur inter ipsos præsentantes, art.4.n.2. p.24
Et eius præsentatio cæteris præfertur, ibid.n.3. ibid.
Quasipossessio præsentandi de nihilo seruit contra Ordinarium contendentem libertatem beneficij, ibid. n.4.ibid.
Nec tunc prodest possidenti ad manutentionem, ibid.n.5. ibid.
Quasipossessio præsentandi quamtumcumque legitime quæsita per patrem, non transfertur in filium, etiam hæredem, art. 5. n. 1. p. 28
Nisi iste possessionem actualem apprehendat præsentando in aliqua vacatione subsecuta, d.art.5. n.3. ibid.
Cum hæredes facti sumus omnia iura ad nos transeunt, præter quam possessio, quæ nisi actualiter apprehendatur, ad nos non transit, d.art.5.n.4. ibid.
Animus, quo retinetur possessio, extinguitur cum defuncto, n.5. ibid.
Quasipossessio præsentandi non transit in successorem, etiam filium, etiam stante statuto, vt possessio defuncti transferatur in successorem ipso iure, d.art.5.n.6. ibid.
Quia tale statutum non admittitur contra Ecclesiam, nec in foro Ecclesiastico, ibid.n.7. ibid.
Filia, quæ nititur præsentationibus patris, post cuius mortem non præsentauit, nihil agit, ibid.n.8. ibid.
Etiam si ipsa filia hæredem sui patris se esse probet, ibid. n.9. p.29
Quasipossessio patris alia est, alia possessio filiæ, etiam hæredis, d. art. 5. n.10. ibid.
Quasipossessio præsentandi transit in successorem, si ius patronatus sit annexum Dignitati, vel maioratui, & de ratione, d.art.5.n.11. ibid.
Quasipossessio iuris præsentandi nunquam adquiritur cum mala fide, art.6.n.1.& 2. ibid.
Præsentato per existentem in quasipossessione præsentandi, cum mala fide denegatur institutio, art.6.n.5. p.30
Et datur præsentato à vero patrono habente ius patronatus in proprietate, ibid.n.6. ibid.
In materia iuris patronatus ad obseruandam quasipossessionem, idem est constare de proprietate per instrumentum authenticum, quod per rem iudicatam, vel confessionem partis, d. art.6. n.9. ibid.
Vltimus status pro Ordinario collatore interrumpit quasipossessionem præsentandi antecedentem, art.7.n.1. p.32
Status vltimus Ordinarij attenditur, vt præferatur cuilibet quasipossessioni antecedenti, art. 7. n.2. ibid.
Quasipossessio præsentandi sicut vnico actu adquiritur, pariter vnico actu contrario amittitur, ibid. n.3. ibid.
Ordinarius adquirit quasipossessionem contra patronum, constito, contulisse beneficium tanquam liberum, d.art.7.n.4. ibid.
Ex actu vltimo liberæ collationis denegatur institutio præsentato ab habente quasipossessionem antecedentem, ibid.n.6. ibid.
Quasipossessio Ordinarij ex sententia lata iure deuoluto, non est perpetua, sed pro illa vice deuolutionis, d.art.7.n.8. ibid.
Sententia negans absolute ius patronatus applicatio prouisionis facta per eam Ordinario, pariter debet esse absoluta, ibid.n.9.p.33.
Quasipossessio patris non transfertur in eius filiam, quæ actualem non apprehendit possessionem iuris præsentandi, art.9.n.1. p.37
Qualitas iuris patronatus hæreditarij est naturalis, & à iure inducta, art. 10.n.10. p.41

Index Rerum,

Qualitas iuris patronatus gentilitij eſt accidentalis ad nutum fundatoris, ibid.n.11. ibid.

Qualitas, & cauſa, ex qua quis deducit ius ſuum in iudicio attendenda eſt ad terminationem, d. art. 10. n.18. p.42

A quaſipoſſeſſione præſentantis ad beneficium cauſatur, & deriuatur ius præſentati,art.15.n.1.& 2. p.19

Quaſipoſſeſſionis præſentantis defectus influit in præſentatum ab eo, d.art.15.n.3. ibid.

Quaſipoſſeſſione præſentantis quoquomodo deſtructa, præſentato denegatur inſtitutio,ib.n.10. p.60

Quaſipoſſeſſio præſentantis quæſita cum mala fide, ſicuti non admittitur, ita pariter excluditur præſentatus ab eo, art.15.n.14. ibid.

Quaſipoſſeſſio præſentantis ſemel interruptæ, ſicut non prodeſt ad præſentandum, ita ab eo præſentatur, negatur inſtitutio,d.art.15.n.15.ib.

Quaſipoſſeſſio præſentandi ad beneficium ex cauſa iuris patronatus gentilitij conſtito eſſe hæreditarium,ſi ius non prodeſt præſentanti, ita nec præſentato,d.a.15.n.16. ibid.

Ita è conuerſo, n.17. ibid.

Quaſipoſſeſſio per errorem adepta, & ex cauſa falſa reſpiciente ipſam rem, non adquiritur, d.art.15.n.18. ibid.

Defectus omnes quaſipoſſeſſionis relati in hoc art. 15. concurrunt in præſentante ad capellaniam,de qua agitur,ibid.19. p.61

Et per neceſſe influunt in ius præſentati,ne inſtitui poſſit, d.art.15. n.20. ibid.

Et ad hunc eundem finem emanauit conſtitutio Synodalis Diœceſis Abbatiæ Compluti Regij, ib. n.21. ibid.

D. conſtitutio Synodalis refertur ad litteram, ex qua conſtat, plures Capellanias ſtare iniuſte vſurpatas, n.22. ibid.& n.23. ibid.

Quaſipoſſeſſio præſentandi, nec præſentanti, nec præſentato prodeſt, contra Ordinarium agentem de libertate Capellaniæ,a.16.n.2. p.64

R

REs qualificata diuerſæ naturæ, & ſpeciei eſt, cuius ſimplex, art. 11.n.17.cum ſeqq. pag.47.

Reſoluto iure dantis reſoluitur ius accipientis, art.15. num.9. & ex n.2. cum ſeqq. p.59.& 60

Recurſu ad Regem, pendente geſta per iudicem Eccleſiaſticum non ſubiiciuntur vitio nullitatis, vel attentati,art.16.n.55.56.& 57.p.72

S

SOlemnitas,quæ requiriturin conſtruendo eadem requiritur in deſtruendo, art.2. n.12.13. & 14. p.7

Sententia nulla non meretur executionem, ſed permittit appellationem cauſantem attentata, art.2. n.20.21. & ſeqq. p.8

Sententia lata termino probatorio pendente, nulla eſt, & admittit appellationem ſuſpenſiuam, art.2. num.28. p.9

Quia iudex debebat tunc ſuperſedere, ibid.

Sententia lata ſuper negotio, in quo iudex poſt lapſum terminum probatorium admittit teſtes; nulla eſt, admittens appellationem ſuſpenſiuam, & deuolutiuam,d.art.2.n.46. p.12

Etſi de conſuetudine exequendi ſententias conſtaret Senatui, n. 47.ibid.

Et etiam in iudiciis priuilegiatis, alias permittentibus executionem,prædicta nullitas appellationem ſuſpenſiuam admittit, ibid.

Sententiæ nullæ non includuntur in conſuetudine permittente executionem, ſed ab ea excluduntur, art.3. num.1. p.17

Sententia collationis lata ſpreto iure patronatus, ſeu quaſipoſſeſſione legitime quæſita, nulla eſt ipſo iure, d.art.3.n.2. ibid.

Et ab ea appellatio admittenda quoad vtrumque effectum, ibid. num.3. p.18

Niſi appareat nullum eſſe ius patronatus ab origine erectionis Capellaniæ,ibid.n.4. ibid.

Sententia declarans beneficium eſſe liberæ collationis, à qua non fuit appellatum, bene probat libertatem beneficij, art.7.n.5. p.32

Sententia lata iure deuoluto non parat perpetuum præiudicium quaſipoſſeſſori, ſed pro illa vice tantum,art.7.n.7.& 8. ibid.

Sententia negans absolute ius patronatus, applicatio collationis facta per eam Ordinario, pariter debet esse absoluta, & sine limitatione, ibid. n.9. p.33
Sententia negans ius patronatus, alia applicatione non facta Ordinario, tacite includit collationem Ordinario pertinentem de iure, ibid. n.10. ibid.
Sententiæ verba debent impropriari, vt rei de qua agitur conueniant, art.7.n.14. ibid.
Et ne mutent substantiam rei, ibid. n.15. ibid.
Sententiæ verbum vitiosum non conueniens actis processus, tanquam ineptum deletur ab ea, ibid. n.16. ibid.
Sententia recipit declarationem ex actis processus, ibid.n.17. ibid.
Et secundum naturam actus intelligenda, etiam eius verba impropriando. ibid.
Non omne verbum iudicis, in sententia prolatum vim sententiæ habet, d.art.7.n.18. ibid.
Iudex in sententia dicens, *per hanc nostram sententiam diffinitiuam.* Non ideo dicetur diffinitiua, si sui natura est interlocutoria, ibid. n.19.& sequent. p.34
Inepta iudicis assertio in sententia non est attendenda, d. art. 7. n. 20. & seqq. ibid.
Sententia applicans collationem Ordinario ex causa deuolutionis, quæ ex actis non apparet, causa vti inepta deletur, manente sententia illæsa, art. 7.n.27. ibid.
Sententia ferri nequit super causa non deducta iudicio, art.10. num. 20. & 21. p.43
Sententia lata inter compatronos, etsi annuntiet ius patronatus ad aliquem pertinere, non præiudicat libertati beneficij, art.14.n.9. p.56
Pluries determinauit Rota per decisiones relatas ad litteram, d. art. 14.ibid.& n.10. ibid.
Sententiæ latæ inter compatronos super pertinentia iuris præsentandi multum defertur inter ipsos ad probationem existentiæ iuris patronatus, art.14.n.12. p.57
Si sententia ista sic annuntians ius patronatus sit antiqua vltra centum annos, ibid.n.13. ibid.
Ex iis centum annis deducitur tempus litis motæ pro libertate beneficij, ibid. num.14.num. 15. & 16. ibid.
Sententiæ antiquæ vltra centum annos enuntiantes ius patronatus solum attenditur inter compatronos, non contra libertatem beneficij, cui nec immemorialis quasi possessio officit, dict. art. 14. num. 17. ibid.
Sententia lata super existentia iuris patronatus, assistente Fiscali pro libertate beneficij, adhibita plena causæ cognitione, omnibus præiudicat, si sit translata in rem iudicatam, art.14.n.18. ibid.
S.Congregationis declaratio ad idem refertur, ibid.n.19. p.58
Sententia lata super existentia iuris patronatus, constito de fundatione non fuisse creatum iuste fertur pro libertate beneficij, ibid. num. 20. ibid.
Sententia, quæ non compatitur cum actis, nec ex eis iustificatur, nulla est ipso iure, art. 16. num. 5. & 6. p.64
Sententia lata ex falsa causa, quæ talis detegitur ex actis, nulla est ipso iure, ibid.n.7. ibid.
Consuetudo exequendi sententias non habet locum in nullis, sed in validis, ibid.n.9.& 8. ibid.
Sententia ob desertionem transit in rem indicatam, art.16.n.12.14. & 15. p.65.
Sententia translata in rem iudicatam, non curatur, nec tractatur de attentatis, ibid.num.32. p.68
Duæ mirabiles decisiones ad literam ad idem recensentur, ibid.n.33.34. & 35. ibid.

T

TErminum ad aliquid faciendum sibi assignatum, qui non seruat suo iuri renuntiare videtur, art.16. num.24. p.67
In executione sententiæ translatæ in rem iudicatam ob desertionem, seruantur quatuor termini ad docendum de diligentiis gestis in prosecutione appellationis, ibid. n.36. p.69
Multi sunt in iure casus, in quibus non seruantur dicti termini, d.art. 16.n.37. ibid.

Index Rerum & Verborum.

Iudex certus ex inspectione actorum factam fuisse diligentiam in prosecutione appellationis, non tenetur seruare solitos terminos, ibid.n.38. ibid.

Celebris ad idem refertur ad literam Rotæ decisio,n.39. ibid.

Quatuor isti termini dumtaxat seruantur, quando tractatur de exequenda sententia, quæ ob desertionem transiuit in iudicatum, secus quando agitur tantum de declaranda desertione, & transitu in rem iudicatam,d.a.16.n.43.

Termini fatales non currunt pendente recursu ad Regem,ibid.n.46.47. & 48. p.70

Terminus appositus rei,tunc suspenditur, quando super ipsa remouetur controuersia,ibid.n.49.

Articulus motus super re, cui est præfixus terminus. Tunc illum suspendit, quando est probabilis, & non calumniosus, ibid. n.50.& 51. p.71

Terminus ablatus ab impedimento suppletur quantum abstulit impedimentum, & non amplius, ibid. n.52.& 53. ibid.

V

VTilitas huius tractatus commendatur, profecturi tam Iudiciis Ecclesiasticis, quam Regis Cancellariis, art.1.n.1. p.2

Exclusiuus iuris præsentandi dum agitur de libertate beneficij,ibid. num.2. ibid.

Subtiliter exhaustus ex visceribus materiæ iuris patronatus, ibid. n.3. ibid.

Tractatu hoc cessabit contagium præsentationum ad ius patronatus vsurpatum, d.art.1.n.4. ibid.

Breuis proponitur species litis, ex qua exhauritur tractatus iste, ibid.n.5.& 6. ibid.

Verum esse non potest, quod falso nititur fundamento, art. 3. n. 34. p.22.

Verba iudicis debent intelligi secundum mentem iuris, a.7.n.13.p.33.

Verba sententiæ debent impropriari, vt de re, de qua agitur conueniant ibid.n.14. ibid.

Et ne mutent substantiam rei,n.15. ibid.

Verbum sententiæ vitiosum non conueniens actis processus, tanquam ineptum debet ab ea deleri, art.7.n.16. ibid.

Non omne verbum à iudice sententiæ prolatum vim sententiæ habet, ibid.n.18.& seqq. ibid.

Verba supervacanea, sæpe scribi solent,sine virtute aliquid operandi, d.art.7.n.22. p.34

In vnione beneficiorum cum quieta possessione, consensus capituli præsumitur interuenisse, art.11. n.5. p.45

Constito tamen ex instrumento vnionis, non interuenisse consensum capituli præsumptio cessat, & vnio resoluitur, ibid. n.6. & 7. ibid.

Violentiæ causa cessante, cessat recursus ad Regem,art.16.n.29.p.67.

Visitator capellaniæ an possit approbare enuntiatiuam factam à possessore,se ad præsentationem alicuius possidere,art.9.n.2. p.37

Ex visitationis libris enuntiantibus ius patronatus ad aliquem pertinere, ius patronatus non probatur,ibid.n.3. ibid.

Visitationis libri enuntiantes pertinentiam iuris præsentandi,probant inter ipsos compatronos. Non tamen deseruiunt ad probandum iuris patronatus existentiam, d.art.9. n.4. ibid.

Visitationis libri, vt faciant aliquod indicium pro existentia iuris patronatus, quibus egeant requisitis, ibid.n.5. ibid.

Visitator nullam habet potestatem approbandi, vel reprobandi ius patronatus enuntiatum per Capellanos visitatos,d.art.9.n.12.& seqq. p.39.

FINIS.